FERHENGÊ ZAZAKÎ

DIMILÎ • KIRMANCÎ • KIRDÎ

TÜRKÇE AÇIKLAMALI

Şaban Şenateş

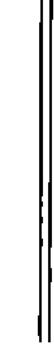
Nûbihar

FERHENGÊ
• DIMILÎ-KIRMANCÎ-KIRDÎ •
ZAZAKÎ

TÜRKÇE AÇIKLAMALI

Nûbihar
Pak Ajans Yay. Tur. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Zeyrek Mah. Serdab Sok. No: 26/3 Fatih-İstanbul
Tel & Faks: 0212 519 00 09
www.nubihar.com | email: info@nubihar.com

Yayın Sertifika No: 51437

Weşan No: 348 | Ferheng/Ziman

FERHENGÊ ZAZAKÎ (Dimilî-Kirmancî-Kirdî) Türkçe Açıklamalı

Şaban Şenateş

ISBN: 978-625-7383-34-9
Çapa yewine: 2022
•
Berpirsîyaro Umûmî yê Weşanî
Süleyman Çevik

Edîtor/Editör
Doç. Dr. Ahmet Kırkan

Amadekarê Weşanî/Yayına Hazırlayan
Faruk Çetinkaplan

Şêwirmendê Weşanî/Yayın Danışmanları
Ali İlhan, Hüseyin Zana, Murat Başaran, Recep Yiğitbay

Mîzanpaj
Huseyn Zana

Berg
İHB
•
Çapxane
Milli Basımevi
Davutpaşa Caddesi Maltepe Mahallesi
Güven İş Merkezi C Blok No: 201-202
Topkapı-Zeytinburnu/ İstanbul
Tel: 02125443409
Matbaa Sertifika No: 48936

Derheqê tedeyîya ferhengî de fikir û pêşniyazanê xo maîla cêrîn rê binusê:
vajekanodimili@gmail.com

FERHENGÊ
• DIMILÎ-KIRMANCÎ-KIRDÎ •
ZAZAKÎ

TÜRKÇE AÇIKLAMALI

Şaban Şenateş

Nûbihar

Ez na xebati, qandê keda ci ya ki mi ser o, may û perdê xwu rê,
Sebr û xizmeto ki na xebati di mi rê kerdo, Xanimda xwu rê
Qeçândê xwu rê
û
Heme dost û hembazandê xwu rê îthaf kena.

TEDEYÎ

COYÊ MI

(Fekdê Şaban Şenateşî ra)

Ez 01. 01. 1966 de Suwêreki di, dewda Anazoy di amêya dinya. Asas dewa kalik û pirîkandê mi Girgomez a. Pîyê mi Girgomezi di Ellahî dayo. Laberê o zî Girgomezi di nêmendo. Qeçekîna mi Anazo, Qerebircik, Çatoki, Helebî, Axşûn û Suwêreki di ravêrdi. Edebîyatdê Zazakî di, feko ke mi tercîh kerdo zî fekê nê dewan û mîyandê Suwerek o, ê dewda ma ya Girgomezi nîyo. Laberê giraney û zengîneya Girgomezi mi ser o bol a.

Coyê min ê Çatoki yeno mî vîrî. Laberê Anazo û Qerebircik di ez hewna qeçê dergûşi bîya. Ma şîyê ûjanan û fina vijîyayê. Çatok ra dima, ma şîyê Helebî, esas çimê mi na dewi di abîyay. Ma na dewda Helebî di şeş hewt serrîy mendîy û ûja ra şîyê dewa Axşûni.

Çirê hendayên cay? Ez a hewna cayanê kalik û pêrdê xwu zî nêvana. A rezîleyda înan rê ne qelemî, ne zî murekeb bes keno. Laberê bi kilmaney a wina yo:

Pîyê kalikdê mi bi tewrdê di birarandê xwu ya şino Herbo Umûmî yo Siftekên (vanê Seferberey, bi texmîn serra 1914) û deha nîno. Ma ne zanê bîyo şehîd, ne zî zanê êsîr kewto. Kalikê mi, kalikdê min ê bînî (apdê xwu) het de sêkur maneno. Şeş serrana tepîya zî ma ya ci şina heq û rezîleya ê wextê çinêbîyayeni, xela û nanweşey zî ser o ya. Kalikê mi a dewi to rê, na dewi mi rê, dewi bi dewi geyreno, cit û şuwanîna şarî keno. Fini bena ki keda ci, ci destan mîyan ra vijêna. Laberê o cealmatey anceno xwu sîne.

Serra 1969î di wexto ki bi tayên qeçan û veyverda xwu ya (marda min a) şino

Adana, kamyoni mîyan di zêdê finandê bînan pîrika mi tembe keno û dîrê finîy qîrreno, pîrikda mi rê vano:

-Keynê, ti qeçan xwu vîra nêkerê ha! Ti miheqqeq birişê mekteb, ti ci qeyd kerê! Nê qeçekan ra bolin mekteb wend û dezgeyan di bî wahîrê cayan.

Wexto ki mi na tarîxê keyedê xwu nuşnê, bermî û hersan ra mi nêşa xwu tepêşo, hîssê mi dekewtîy de, weş nênusîya. Qeç û torinê kalikdê min o ki na neçarey û sêkureyda kalikdê mi ra nêbîyo bintesîr çinî yo. Dewleti zî nika ma û ziwanê ma qebûl nêkena. Hele biewnî na bêçareyey û rezîleyda ma ra!

Ez zî 1976 di, Suwêreki di, Mektebdê *TEYBO (Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu)* y di qeyd bîya û mi dest kerd bi wenden. Mi tîya di çehar serrîy wend û çehar serrana tepîya qandê olayîyandê 1978 û 1980, îhtîlaldê 12ê Eylûlî di mektebê ma zî gêrîya (verê coy, serrên ma û eskerana pîya mekteb di mendê), eskeran ma vetîy û ma Wêranşar û Hîlwan û Bozewa û Mazîdaxî ra vila kerdîy.

Hembazan mîyan ra ez rişîyaya Wêranşar. Di wayê min ê werdîy (jew sinifda didîy di, jewi zî zêdê mi ravêrdi bî panc) rişîyay Bozewa. Mi Wêranşar di serrên mekteb wend, mektebê xwu bi siftekêney a qedîna. Ma kewtîy îmtîhanên û ma ûja ra rişîyay *"Mazıdağ* YİBO" Mazîdax di zî mi di serrîy wend tepîya, mi neqlê xwu waşt Adana û ez şîya, mi *MustafabeyliYİBO (Yatılı* İlköğretim Bölge Okulu) di serrên wend û qedîna. Ez dekewta îmtîhanên, dima mi*Bitlis Öğretmen Lisesi* qezenc kerd û ez şîya ûja. *Bitlis* di serrên wend tepîya mi fina neqlê xwu waşt Adana. Mi *Düziçi Öğretmen Lisesi* qedîna û serra siftî ez 1987 di dekewta îmtihandê ûnîversîte û mi Ûnîversîteya Marmaray Beşê Mamostîna Tarîxîqezenc kerd.

Mi Beşê Mamostîna Tarîxîya Marmara qedînê tepîya, serra 1992 di sere da mamostîni ro û tayînê min o siftekên vijîya *Sêrtî*. Mi dewandê bestokda Şîrvanî; Bombat *(Cevizlik),* Firîyar *(Elmalı), Karaca* (ze ki yeno mi vîrî, do Hesko bo) di û Şîrvanî mîyan di zî Şehit Hakkı Akyüz İlköğretim Okulu û Şîrvan Lîsesî di, çoşmeyê hîrê serran mamostîni kerdi tepîya ez şîya eskerey.

Çaxo ki mi *Osmanîye di eskereya xwu kerdê, ez pey hesîyaya ki pîyê mi gurçikan ra nêweş kewto.* Hetta eskerey qedîyê qehrê pêrdê mi zî ez qedînaya. Finên di finîy ame mi het, ez zîyaret kerda û deha nêşa bêro zîyareteyda mi. Verê eskerey, mi *Sêrtî* ra tayînê xwu waşt bî Suwêreki. Senîn ki mi eskerey qedînê, tayînê mi zî vijîya Suwêreki. Mi peynîda 1994î di eskerey qedînê û seranîya 1995î di zî mi fina Suwêreki di dest kerd bi mamostey.

Ez amêya welat tepîya, mi Suwêreki di dest kerd bi nê *Vajekano Dimilî* ya. Verê nêweşeyda pêrdê xwu, mi vatê beno ki ez pîyê xwu bîyara Suwêreki ki xwu rê tayên rehat bikero, labelê 26ê Gulani 1995 di wefat kerd.

Pîyê mi merd tepîya, kê ma bêsermîyan mend. Cora ez mejbûr menda û şîya dewda xwu ya Adana Meymandari (1984 ra yo ki ma yê Meymandari di). Wexto ki ma şîyê Meymandari, nufûsê ci 300 bî. Laberê nika çoşmeyê 25 hezarî yo. Ti

Suwêreki ra vanê, ti Çêrmûki ra vanê, ti Gerger ra vanê, ti Çewlikî (Çebaxçûr) ra vanê, ti Palo ra vanê, ti Darahênî (Genç) ra vanê, ti cayandê bînan ra vanê, heme ca ra dimilî ameyê Meymandari.

Vajekano Dimilî yo ki mi Suwêreki di dest kerd bî pa, mi Meymandar di sero kerd sûr. Qandê na xebata min a Dimilî/Zazakî, zemanên û zemînêndo weş peyda bîbî. Tesîrê Meymandari mi ser o bol o.

Ez Meymandar di zewijîyaya, keynên û di lajê mi estê. Ez panc serrî Meymandari di menda tepîya, fina mi tayînê xwu waşt Suwêreki. Serra 2002 ra yo ki ez a Suwêreki di manena.*

Şaban Şenateş
Suwêrek 02. 08. 2010

* Şaban Şenateş roja 22.08.2021 de wefat kerd... Mixabin çapê ferhengê xwu nêdî. Ma Ellahî ra rehmet wazenê; Ellah bi cenetê xwu ey şa bikero. (Nûbihar)

ÖZGEÇMİŞİM[1]

Ben, 01. 01. 1966'da Siverek'in Anazo Köyünde dünyaya geldim. Annem ve babam Siverek'in Bucak mıntıkasından Güngörmez Köyündendir. Çocukluğum Çatok, Halebi ve Akşun köylerinde geçti. Asıl kullandığım Zazaca ağzı da "Dewê Deştî" dediğimiz bu ova köyleri ile Siverek'in merkezine aittir. Burada fasih Zazaca kullanılmaktadır. Bana göre Siverek Zazalarında aynı evde bile iki çeşit Zazaca konuşulmaktadır. Birisi herkes tarafından ve özellikle de çocuklar tarafından konuşulmaktadır ki, kimi zaman yalın ve edebi değeri düşük, ancak herkes tarafından konuşulup anlaşılabilen bir Zazaca, diğeri de birincisine göre daha karmaşık, yapılı ve kurulu sözlerle ifade edilen, kelimeleri özenle seçilen bir diğer çeşit Zazacadır. Annem bu ikincisine "Zazakîya Fesîhi (Fasih Zazaca)" demişti. Sorduğumda ise bunun "Açık, sanatlı, seçkin ve kurulu sözleri olan, bir o kadar da edebi değeri yüksek bir Zazaca." olduğunu söylemişti. Bunlardan örnek vermek gerekirse;

Birincisi için; örneğin sayma sayılarında on sayısından sonra "Des û jew, des û didi, des û hîrê, des û çehar, des û panc, des û şeş, des û hewt, des û heşt û des û new"şeklindeki sayma biçimidir. İkincisi için ise; "Jondes, diwês, hîrês, çarês, pancês, şîyês, hewtês, heştês û newês." şeklindeki adeta şiirsel sayma biçimidir. Yine örneğin "Ali'den sonra dilde (dil konusunda) en iyisi benim" gibi bir manayı

1 Şaban Xocayî badê panc serran reyna otobîyografiya xo nuşta. Ma tîya de otobîyografiya ey bi Tirkî zî danê. Beyntarê Zazakî û Tirkî de taye ferqî estê. Ma nê metinî tenya sererast kerdî.

Zazacada birkaç türlü ifade etmek mümkündür. Bunlardan birincisi (avami Zazaca) için şu şekillerde cümleler kurmak mümkündür:

Elî dima ziwanî di en rindê ci ez a.

Eger şima Elî nêhesibnê, ziwanî di en rind ez a.

Ki şima Elî ravêrê, ziwanî di tewro rind ez a.

Yine bunun gibi birçok ifade şekli görmek mümkündür. Ancak Fasih Zazaca için en güzel ifade şekli ise; "Elî serkewtebo, ziwanî di ez rind a" ile cümlenin içinde "Serkewtebo" ibaresi olmakla başlayan cümle biçimleridir. Örneğin gelişi güzel konuşan birisi "Ez do toya bêra" derken, fasih Zazacayı konuşan ise "Ez do bi toya bêra" der. Burada birinci cümle ile bir takım konuşma ve ifade bozuklukları mümkünken, ikincisinde asla bu bozukluk görülmez.

İşte bu Fasih Zazacayı Siverek merkez ile başlayan ve Siverek'in batısına doğru giden "Dewê deştî (Ova köyleri)" mıntıkasında buldum. Bu hat aynı zamanda bana Zazacayı hem sevdirdi, hem de güç verdi. Bu Zazaca ile ben diğer dil ve ifadelere meydan okuyabilirim. Bu Zazacada zaman, kip ve diğer dil ve ifade sorunlarıyla karşılaşmazsınız. Bir dilci için gerekli hemen hemen bütün kurallar mevcuttur. Başka bir dilden ithal bir kural almaya gerek yoktur. Bunun için kendi köyümün Zazacasını da ölçü almamış oldum.

1976'da yaşadığım köy olan Halebi'de okul olmadığı için Siverek Temel Eğitim Yatılı Bölge (TEYBO)'de ilkokula başladım. 1978-1980 olaylarına canlı tanık oldum. 1979-1980'de askerlerle aynı okulu paylaştım. Bu arada asker-öğrenci-öğretmen ilişkilerini bizatihi gördüm ve seyrettim. Zaman zaman meydanlarda bir çocuk olmama rağmen zalimleri, sömürgecileri, sakat anlayışları protesto etmek için miting meydanlarında yer aldım. Ben Adanadayken 1980 İhtilali oldu. Eylülde ilkokul 5. sınıfa Viranşehir Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda başlayıp bitirdim. Girdiğim sınav sonucunda Mazıdağı Yatılı Bölge Okuluna gönderildim. Burada yol masraflarımı bile ailem karşılayamadığından, ailemin yaşadığı yer olan Adana'ya yakın Ceyhan Mustafa Beyli Yatılı İlköğretim Okuluna naklimi aldırdım. Burada ortaokulu bitirip girdiğim sınavda Bitlis Öğretmen Lisesini kazandım ve oraya gittim. Ben doğudan kaçarken takdir-i ilahi beni yine doğuya gönderiyordu. Bir yıl sonra Mazıdağı'ndan gittiğim aynı sebeple yine Adana'nın Osmaniye ilçesinin Haruniye (Düziçi) Öğretmen Lisesine nakil yaptım ve liseyi de orada bitirdim.

1987'de girdiğim üniversite sınavında Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliğini kazandım. İstanbul'da iken çeşitli toplantı, konferans, paneller[1] ve benzeri etkinliklere aktif olarak katıldım. Arkadaşlarımla birlikte dergi

1 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin konferans salonunda verilen bir konferansta; bir üniversitenin öğretim üyesinin "Kürtçenin 2500 kelimesi var. Bunun 500 kelimesi Türkçeden, 500 kelimesi Arapçadan, 500 kelimesi Farsçadan, 500 kelimesi Ermenice, Rusça ve diğer dillerden alındığını ve 500 kelimenin de kendisinin olduğunu iddia edip aslı astarı olmayan örnekleri iddiasına payanda etmesi üzerine, ben de bir gün bunları fiilen tekzip edeceğim dedim.

çalışmasında “Filan kimseler zaten Osmanlıyı eleştiriyor, bari biz yapmayalım.” düşüncesine katılmadığım için dergi çalışmalarını terk ettim. Zira bana göre doğru olan da, yanlış olan belirtilecekti. Hiç bir şey bütün haliyle doğru olmadığı gibi, yanlışı da savunmak doğru değildir.

Üniversitedeyken mesleğim, aldığım eğitimin bir sonucu olarak milli, kültürel ve hak konularında duyarlı hale geldim. Örneğin kütüphanelerde, okuduğum eserlerde Kürt, Kürtçe, Kürtlerin kökeni gibi konuları araştırıyordum. Bazen daha erken bulmak için indekse bakıyordum, düşündüğüm kavramları arıyordum. Ancak bazı kavramları (özellikle de Kürt, Kürtçe, Kürdistan, vb.) bulamıyordum. Sonra bakıyordum kî indeks ve içindekiler kısmında göremediğim kavramlarla cümle içlerinde karşılaşıyordum. O zaman bunun ardında art niyet olduğunu ve bilimde dahi sansürün olduğunu gördüm.

Bu arada zaman zaman Zazaca yazmaya çalışıyordum, alfabe güçlüğüyle karşılaşıyordum. Tabi ki bu alanda çalışanları bilmediğim gibi bunların varlığını düşünemiyordum. Üniversitede Osmanlıca (Paleografya ve diplomatika) dersleri almıştım. Üstad Bediüzzaman Said-i Kürdi’nin “Asar-ı Bediiyye” eseri elime geçti. Kürtlerle ilgili kısımları milli benliğimi okşuyordu. Kendisinin gerçekçi bir hakperest ve ümmetçi olduğunu düşünüyordum.

1992 yılında mezun olup Siirt’in Şirvan İlçesi Bombat (Cevizlik) Köyünde sınıf öğretmeni olarak göreve başladım. Bu arada Siverek’e döndüğümde o zaman sağ olan dedem ve ninemden naklen aldığım beş on Zazaca hikayeyi Türkçe alfabeyle yazdım. Bunlar Zazacadaki ilk yazılarımdı.

1995 yılında askerlikten dönünce sene başında Siverek’te *Vajekano Dimilî* ye başladım. Sonra babamın vefatı münasebetiyle ailemin yaşadığı yer olan Meymandar[1]’a tayin istedim. Burada Siverek, Gerger, Çermik, Palu, Bingöl, Genç, Tunceli, Lice, Diyarbakır, Elazığ, Solhan gibi adeta Zaza memleketi ile iç içe yaşadım. Bu doğal Zaza laboratuvarından oldukça yararlandım.

2002’de tekrar Siverek’e taşındım ve *Vajekano Dimilî* üzerinde yoğunlukla çalışmaya başladım. Son beş buçuk yıllık süre içinde her gün en az dört beş saat (kimi günler sekiz ila on iki saat arasında) bilgisayar başında çalışarak *Vajekano Dimilî* yi meydana getirdim. Bu süre içerisinde kendimi ve ailemi ihmal ederken manevi hizmetleri de aksatmak zorunda kaldım. Ancak yine biliyordum ki feragat olmazsa, böyle bir eser meydana gelmeyecekti. Çokları bana erken davranmam gerektiğini söylemesine rağmen ben çalışmamı olgunluk kazansın diye geciktirdim. Çünkü birçok kavramın ancak zamanı gelince ortaya çıkacağını (örneğin düğün yaşanmadan düğünle ilgili kelimeler, yıldız seyredilmeden yıldız kavramları, kış gelmeden kış ile ilgili kelimeleri, yaz gelmeden yaz ile ilgili kelimeleri, coğrafya değişmeden

1 Adana’da Karataş yolu üzerinde. O zaman Karataş’a bağlı ve yaklaşık 300 kişilik bir köydü. Şimdi nüfusu 25000’ni aştı ve Adana’ya bağlandı.

farklı coğrafik kavramların tespit edilemeyeceğini) biliyordum.

Kaşgarlı Mahmud'un *Divan-i Lugat'it-Türk* adlı eserini tanıyınca, Zazaca'da da da böyle bir çalışmanın olması gerektiğini düşündüm. Bu da bana ilham kaynağı oldu.

Ben menfi milliyetçiliği hep bir hastalık olarak görüyordum. Ancak başkasının milliyetçisi ise hiç olamazdım. Çünkü bu da ayrı bir hastalık olurdu. Geçmişimizin pek parlak eserler vücuda getirdiğini göremiyordum ancak daha kötü olan başkasının hünerleriyle ise hiç övünemezdim. Keşke bu çalışma da bin yıl önce olsaydı. Geciktiğimin farkındayım. Werrekê mi bi Mehmûdê Qaşgarî![1]*

Şaban Şenateş
Siverek
07. 02. 2015

1 "Ne mutlu Kaşgarlı Mahmut'a!" (ç.n.)

* Şaban Şenateş ne yazık ki sözlüğünün basımını göremeden 22.08.2021 günü vefat etti. Allah rahmet etsin, mekanı cennet olsun. (Nûbihar)

ZAZACADA BAZI GRAMER KURALLARI

Zazacada Bazı Önekler

a- : 1. acêr, awar, apey, ûzn. 2. a-: Agêrîyayeni (pey de groteni, serra wedernayeni, vera pey kerdeni), agrote, agêrîyaye, çarnayeni-açarnayeni, çînayeni-açînayeni, goznayeni-agoznayeni, kewteni-akewteni, groteni-agroteni, bîyayeni-abîyayeni, mendeni-amendeni, moş-amoş, visteni-avisteni ûzn. Ziwanandê Latînîyan di zî esto û eynî wezîfi îfa keno. Normal-anormal, sosyal-asosyal, poltîk-apolîtîk ûzn.)

bê- : Bêçare, bêkes, bêmikûn, bêderd, bêca ûzn.
bi-: Bitûm, bikar, biderd, biwesaît, biroj, bişew ûzn.
cê- : Cêser kewteni, cêrabîyayeni, cêmîyan de ûzn.
çe-: Çebîyayeni, çekerdeni ûzn.
da- : Daqultnayeni, dadesên, daçewresên ûzn.
de-: Dekewteni, devisteni, debîyayeni ûzn.
hem- : Hembaz, hemberîyan, hemhal, hemwelatî ûzn.
hev- : Hevgel, hevring ûzn.
na-: Bolkî Farîsî di esto.
ne- : Nerehat, nekes, neteba, neçî, netekin, nerind ûzn.
nê- : Nêweş, nêweşxane, nêbîyaye, nêkerde, nêşe, nêşaye ûzn.
pa- : Pakuwayeni, pakerdeni, pabîyayeni ûzn.
pê- : Pêjewbînî, pêmîyan di, pêtewr, pêya ûzn.
po- : Pokerdeni, pobîyayeni, poyo, poşîyayeni ûzn.
pra- : Prabîyayeni, prakerdeni, pradayeni ûzn.
pro- : Prodayeni, probîyayeni, proşîyayeni, prokerdeni ûzn.
ra- : Racinayîş, rakerdiş, rafînayîş, ûzn.
ro- : Robere, rokerdeni, robîyayeni, ronişteni ûzn.
tê- : Têmîyan di, têra kerdeni, têserî û têdimîya şî ûzn.

Zazacada Bazı Sonekler

-a: Desta, cema ûzn.
-aî: Zûraî, şênaî, şilaî, hewraî, vewraî ûzn.
-an: Kurdan, Tirkan, ‘Ereban, ferzan, şertan ûzn.
-ane: Giştane, merdane, serdane, weşane ûzn.
-ar/e: Koyar, goşare ûzn.
-ban: Baxban, gulban, rezban ûzn.
-baz: Oyunbaz, hîlebaz, cambaz, herbaz, raybaz, serbaz ûzn.
-bend: Pozbend, nalbend, dolbendi, destbend ûzn.
-ber: Rêber, rencber, dîlber, berber ûzn.
-best/i: Destpest/i, pabest/i, zanbest/i, serbest/i ûzn.
-çe: Nîmçe, qenabçe, lewçe, nalçe ûzn.
-dan: Şamdan, welîdani, çaydan, şekerdan.
-dar: Meymandar, rengdar, wesifdar, zordar ûzn.
-e: Kirte, deste, kerde, werde, berde ûzn.
-ê: Merdê, çermê, wendê, xwuserê, bîyayê, nêbîyayê ûzn.
-ek/i: Werdêkek, rindek/i, weşek/i, qeçek/i, lajek ûzn.
-eni: Kerdeni, berdeni, werdeni ûzn.
-êr: Citêr, parêzêr, mazêr, şavlêr ûzn.
-êri: Gozêri, citêri, xewxêri, mişmişêri ûzn.
-ey: Weşey, rindey, hewley, sipeyey, zerdey, sûrey ûzn.
-gan/i: Bazirgan/i, bezîrgan/i, bazargan/i, adilgan, adirgan ûzn.
-gaz/i: Belengaz/i, gengaz/i, engaz/i ûzn.
-ge: Dadge, seyrange, dadgeh ûzn.
-geh: Seyrangeh, Aşûrgeh, Pêtirgeh ûzn.
-ger/i: Temaşeger/i, seydger/i, şopger/i ûzn.
-gîn/i: Lezgîn/i, deyngîn/i, şirgîn/i ûzn.
-gûn/i: Qergûn/i, qaşqûn/i, dalxûn/i ûzn.
-î: Zazakî, Kurmancî, Tirkî, Erebî ûzn.
-i: Tewqi, keyneki, qelemi, gişti, lingi ûzn.
-ij/i, -îj/i: Sûkij/i, dewij/i, gemij/i, deştij/i, germij, Girgomeyîj/i ûzn.
-îjî: Sûkijî, sûrijî, germijî ûzn.
-ijkî, -îjkî: Dewijkî, sûkijkî, gemijkî ûzn.
-ik, -îk: Birriq, terik, mêrik ûzn.
-in/i: Rengîn/i, zerdin/i, sûrin/i ew zn.
-inc: Qolinc, qezenc, gazinc, birinc, bewrinc, gazinc ûzn.
-ince/ê, -înce/ê: Sûrince/ê, narince/ê, morince/ê, qolince ûzn.

-înok/i, -inok/i: Bermînok/i, şermînok/i, nalînok/i, lerzinok/i, racinok/i, repinok/i ûzn.
-înokey, -inokey: Bermînokey, şermînokey, nalînokey, lerzinokey, repinokey ûzn.
-îstan/i, istan/ii: Kurdîstani, Turkîstan, Erebîstan ûzn.
-iş, -îş: Werdîş, vatiş, werzîş, bîyayîş, şîyayîş ûzn.
-kar/i: Qezenckar/i, bermîkar/i, şermkar/i, bermîkar/i, zirarkar/i, wesifkar/i ûzn.
-kî: Lazkî, Erebkî, heywankî, merdimkî, însankî, rindikî ûzn.
-kîn, -kîni: Erebkîni, qeçkîni, qeçekîni, werdîkîni ûzn.
-la: Newedîla, wehdîla, sankîla.
-lan/e: Gavlan, sîlan/e.
-lewr: Incillewr, henalewr, villewr ûzn.
-ma: Çatma, qatma, balma ûzn.
-na: Vîstna, kesna, jûna, derdna ûzn.
-nakî: Jewnakî, kesnakî, vîstnakî, derdnakî ûzn.
-name: Rojname, qutubname, qerarname ûzn.
-naye/ê: Sernaye/ê, binnaye/ê, panaye/ê, roşanaye/ê ûzn.
-nayeni: Roternayeni, panayeni, sernayeni, roşanayeni, wedarnayeni ûzn.
-o: Kojo, mendo, kalo, pîro ûzn.
-ok/i: Şermok/i, bermok/i, kerdok/i, werok/i, bîyok/i, şîyok/i, qurufok/i, qurişok/i ûzn.
-perest/i: Pûtperest/i, Tirkperest/i, Kurdperest/i, Dimilperest/i, nijadperest/i ûzn.
-perestey: Pûtperestey, Tirkperestey, Kurdperestey, Dimilperestey, nijadperestey ûzn.
-perwer/i: Hûnerperwer/i, Kurdperwer/i, Dimilperwer/i, Tirkperwer/i ûzn.
-perwerey: Hûnerperwerey, Kurdperwerey, Dimilperwerey, Tirkperwerey ûzn.
-ra: Pay ra, ray ra, ci ra, cêr ra, ser ra, co (y) ra, cor ra ûzn.
-rê: Ci rê, pê rê, mi rê, xwu rê ûzn.
-van/i: Bêrîvan/i, revan/i, tîrikvan/i ûzn.
-vî: Kovî, bîrovî ûzn.
-wan/i: Karwan/i, raywan/i, rewan/i, rezwan/i ûzn.
-wane/ê: Rewane/ê, şuwane ûzn.
-wî: Rêwî, rehawî,
-xane: Werdxane, eczaxane, karxane, barxane ûzn.
-y: Say, lay, cay, weşey, merdey, meymanîy, hemberîyanîy ûzn.

Diğer Bazı Özellikler

Yansıma sözcüklerin tekrarı ile yapılan Zazaca kelimeler:

Wîlwîlok/i, qumqumok/i, malmalok/i şeklinde bileşik yazılmış kelimeler.

İki veya daha fazla kelimeden oluşan bileşik kelimeler: *Aqilkemî, totikvaley, qafqul, serbest, xwuserî, camende, peydmende, seregêj,* v.s.

Kerdok: Fail, özne.

Kerdeni: Fiil, eylem.

Zekvaje, zewmbîvaje: Deyim.

Vatena nûştokî, qiseyê nûştokî, qiseyê nûşkarî: Yazarın sözü.

Çoğul ekleri:

a) **–y, -îy:** Say, cinîy, pajey, werdîy, keynekîy, lajekîy, werdêkekîy.

b) **–an:** Kurdan, Tirkan, 'Ereban ûzn.

c) **–ê:** Qelemê ma û heqê şima, şûrê şima û sereyê ma!

Bileşik kelimeler sürekli ayrık olarak değil, bir kaide ve kurala bağlı olarak yazılmışlardır. Örneğin şeytan taşlamak manasına gelen "Şeytan sîkerdeni" kelimesi "Şeytan sî kerdeni" şeklinde yazılmayıp (zira burada şeytan, sî ve kerdeni gibi üç kelime mevcuttur.) "Şeytan sîkerdeni" şeklinde yazılarak yazım kuralı oluşturulmuştur. Yine "Şeytano sîkerde" kelimesi de "Şeytano sî kerde" şeklinde de yazılması mümkünken, böyle yazılmayıp "Şeytano sîkerde" şeklinde yazılarak bir yazım kuralı oluşturulmuştur.

Kimi kelimeler ise içinden çıkılamadığı için yanlış yazılmış veya bu yanlış yola girilmiştir. Çünkü gerçekten nasıl yazılmaları gerektiği ile ilgili zihinde kesin bir kural konulamamıştır. Mesela bunlardan boğaz manasına gelen *"qirriki"* ve/veya *"qiriki"* tam nasıl yazılacağı noktasında belirsizlik yaşanmıştır. Yine "boğmaya çalışmak, boğazına el koymak" manasına gelen *"dest qirri sernayeni"* kelimesinin de *"dest qirriser nayeni"* şeklinde mi, *"dest qirri sernayeni"* şeklinde mi, yoksa *"destqirriser nayeni"* şeklinde mi yazılacağı konusunda tereddütler içine girilmiştir. Zira bu tür dil yazım kurallarında Türk Dil Kurumu'nun bile devlet desteği ve imkanlarına rağmen hala netleştiremediği durumlar mevcuttur. Buna rağmen "yıl, sene" manasına gelen *"serri"* kelimesi yalnız kullanılırken *"serri"* şeklinde yazılmasına rağmen, bir ekle birlikte kullanıldığında ise zaman zaman şekli değiştirilerek örneğin *"serna, sernakî ve seterna"* biçiminde yazımı tercih edilmiştir. Burada *"serrna, setterrna, serrnakî"* şeklinde yazılmayıp dil "r" fazlalıklarında arındırılıp sadeleştirilmiş ve halaveti korunmuştur.[1] Yalnız bazen bütün sesleri aynı olduğu halde bir kelime iki değişik şekilde yazıldığında anlamı değişmektedir. Bu tür kelimeler iki değişik şekilde yazılmamış, mahareti okuyucuya bırakılmıştır. Örneğin *"acikewteni"* kelimesi bu şekilde ve bitişik yazılırsa *"yanmak, tutuşmak,*

---

1 Yayınevi maddedeki sözkonusu kuralı genele uygun olarak tek "r"yi tercih etmiştir.

yakılmak" anlamalarına gelmektedir. Ancak aynı sesler *"aci kewteni"* veya *"a ci kewteni"* şekline yazılırsa "canına düşmek, kendisiyle uğraşmak, kendisini rahat bırakmamak" manasına gelmektedir. Masela *"adireya bêbavi"* amansız ateş olmak iken, *"a di reya bêbavi"* şeklinde yazılsa, "o acımasız iki oy sahibi kadın kimse" manasına gelmektedir. Bunun gibi çok sayıda kelime vardır ki, bunların belli bir kalıba sokulması güç olmuştur.

İçinde "r" sesi bulunan ve tabiat taklidi sesleri ifade eden bütün kelimeler de çift r (rr) ile yazılmıştır. Zira böyle yazılmadığı zaman istenilen manayı vermemektedir. Örneğin: Barri barri, barrîni, qîrri qîrri (qîrrîni, qîrrînî), zîrri zîrri (zîrrayeni, zîrrîni, zîrrînî), şirri şirri (şîrrîni, şîrrînî), vîrri vîrri (vîrrîni, vîrrînî), orri orri (orrîni, orrînî), bûrri bûrri (bûrrîni, bûrrînî) v.s.

(') Parantez içindeki apostrof Kur'an-ı Kerim kelimesi hariç, kimi kelimelerin harfin üst arka tarafına yerleştirilmiştir. Bu işaret, geldiği bütün harflere aynı görevi gördürmemektedir; kimi harfler (A ve E harfleri)e Arapçadaki "ayn" sesini kazandırmakta, kimi harfler (D, P, R, S, L, T ve Z)i kalınlık ve tokluk kazandırmakta, H sesine Arapçadaki keskin olan sesi kazandırmaktadır. Ancak bu işaret bir iksir gibi birçok dil eksikliğini gidermektedir. Yalnız apostrofun sesleri kalınlaştırması ve toklaştırması olayında apostrof geçici olarak terkedilmiştir.[1]

'A: Bu işaret (apostrof), A harfinin sol üst arka tarafına geldiği zaman, bu harfe Arapça'daki ayn harfini kazandırmaktadır. Örneğin 'Adîl ismi Zazaca'da asla Adil şeklinde okunmaz, bu işaret kendisini kurtarmaktadır.

'E: Apostrof E harfinin sol üst arka tarafına geldiği zaman Arapça'daki aynlı E sesi vermektedir. Örneğin *'eyb û 'ar o* (halbuki Zazaca'da asla *eyb û ar o* diye bir söylem yoktur).

'D: Apostrof burada D sesini kalınlaştırıp toklaştırır. Örneğin *'dewl, 'doli* (zira *doli* olsa kadın döl manasına gelirken, *'doli* şeklinde olsa o zaman havuz veya göl manası gelmektedir).

'H: Apostrof H sesinin üst arka tarafına geldiği zaman ise Arapça'daki (ح) sesi vermektedir. Zira Zazacada zaten normal bir H sesi vardır. Örneğin *"hewînî"* eltilik manasını gelmekte iken, *"'hewîni"* ise sabır, sabır gücü, metanet, dayanıklık manasına gelmektedir. Bunun gibi *'hewt, 'heşt, 'herri, 'hezar, 'heyran bîyayeni, 'hîlekarey* gibi hiç bir kelime apostrofsuz kullanılmamaktadır. Burada da apostrof adeta bir iksir gibi dil hatalarına engel olmaktadır.

'L: Buradaki apostrof da L sesine tokluk ve kalınlık kazandırmaktadır. Örneğin *"leyla, Latînî, leyr"* kelimelerindeki L sesi ile *"'lêşin, leymin, latik"* kelimelerindeki L sesi aynı olmayıp ikinciler apostrofludur. Toklaştırıcı ve kalınlaştırıcı olan apostrofun terkedilmesi Zazaca ile Sanskritçe ve benzeri dil ve kültürel değerlerin izlerini kaybettirmektedir. Bu da kabil değildir.

---

1 Yazar tarafından yapılan tashihte imla birliği adına bu kullanımdan vazgeçmiştir.

'P: Burada apostrof işareti P sesini toklaştırıp kalınlaştırmaktadır. Örneğin *"perey"* kelimesi bu lekilde "dün değil, öbür gün" manasına gelirken, *"'pe-rey"* şeklinde yazılsa "paralar" manasına gelir. Burada apostrof dil kulları oturuncaya kadar terkedilmiştir.

'R: Buradaki apostrof da R sesini toklaştırıp kalınlaştırmaktadır. Adeta R sesini çift okutturmaktadır. Örneğin *"par"* ile *"por, kor, qor"* gibi kelimelerin asla okunuşları aynı değildir. Yine *"mari"* anne manasına gelirken, *marri veya ma'ri* (apostroflu) dişi yılan manasına gelmektedir. Apostrof manaları kurtarıcıdır. Ancak burada da maslahata binaen terkedilmiştir.

'S: Apostrof S sesini de kalınlaştırıp ağızda tok bir ses çıkarmaktadır. Örneğin *"sera?"* ile *sewt, sa, soytarî, soli* gibi kelimelerdeki S sesi hiç bir zaman aynı değildir. Bu işaret de bir süreliğine terkedilmiştir.

'T: T harfi için kullanılan apostrof da T sesini kaılnlaştırıp toklaştırmaktadır. Burada *"terk, Tirk, tîri, tewqi"* gibi kelimelerdeki T sesi ile *"toliki, mitirbî, tolaz, tilpi"* gibi kelimelerdeki T sesi asla aynı değildir. İkinciler apostrofludur.

'Z: Z sesi için kullanılan apostrof işareti de z sesini kalınlaştırıp toklaştırmaktadır. Bu da şimdilik terkedilmiştir. Ancak *"zûrker, zîrek, zîyanî, zewti"* gibi kelimelerdeki Z sesi ile *"zorbe, zor, ziwan, zirrayeni"* gibi kelimelerdeki Z sesi ile aynı değildir.

Qur'an. Bu kelimedeki apostrof hemze yapmaktadır. Zazaca'daki bir dil kaidesi değildir, Arapçası'nda vardır. Fakat burada Türkçe ve Arapça'daki dil telaffuzu ile Zazacadaki dil kuralı bir değildir, ayrıdır: Zazalar "ayn", hatta keskin H şeklinde okurlar.

Bu sözlükte geçen kimi kelimeler bazılarına göre Zazaca kabul edilmemektedir. Çünkü insanların bakış açıları değişmektedir. Birçok insan kendi dar çevrelerinden başka bir çevreyi bilmez. İnsan yalnız kendi çevresine göre hareket etmemelidir. Örneğin bana göre Zazaca görülmeyen bir kelime başkalarına göre Zazaca kabul edilmekte ve hatta bendeki kelime de ona göre Zazaca kabul edilmemektedir. Söz konusu inat, ise yalnız ve yalnız Zazaca'ya zarar vermektedir. Örneğin "eski, eskimiş, köhne, önceki" gibi manalara gelen *"kevn"* ile "iyi, hoş, güzel, iyi, hoş, gül, reva" gibi manalara gelen *"baş"* kelimesi Siverek mıntıkasındaki Zazalara göre Kurmanci kabul edilmektedir. Bunun yerine Siverek mıntıkasında kullanılan *"kehan, verên"* ile *"rind"* kelimeleri veya bunlardan bazıları da diğer mıntıkalardaki Zazalara göre Kurmanci kabul edilmektedir. Burada zarar eden ise yalnız Zazalar ve Zazaca'dır. Zira bu kelimeler Kurmanci ile Zazakî arasındaki ortak kelimelerdir.

Bu gibi düşünceleri temel alarak okuyucularım bilsinler ki, Zazalar içinde kullanılmayan kelimeleri asla almadım. Eger bir söz gereği almışsam da bunu belirtmişimdir.

Mîyanok, tedeyî, dermîyan: İçindekiler

Tabiat taklidi sesleri ihtiva eden kelimelerdeki “r” sesleri çift olarak kullanılmıştır. Ancak bu kelimeler –naye, -nayê, nayeni eklerini almış iseler, o zaman tek “r”li olarak yazılmışlardır. Örneğin *“firr kerdeni, şirri şirri kerdeni”* kelimeleri *“virnaye, virnayê, virnayeni, şirnaye, şirnayê, şirnayeni”* şeklinde yazılmıştır.

Tekrar suretinde yazılan kelimelerin aralarında eğer başka bir ses yoksa bileşik yazılmıştır. Örneğin *“wîlwîlok, gurgurrok, qumqumok, malmalok, gumgumok, wîrwîrrok”* Burada *“wîli wîli, gumi gumi, piti piti, şîrri şîrri, wîrri wîrri”* olsaydı bileşik yazılmazdı.

Tekrar suretinde olan kelimeler arasında başka bir ses varsa, bileşik halde yazılmazlar. Örneğin *“viti viti, qirri qirri, qîrri qîrri, zirti zirti, vîrri* vîrri, wîli wîli, cîrri cîrri” vb.

“İle, birlikte, beraber, dahil ve yanında” gibi manalara gelen *“bi”* bağlacı isimden isim yapan bir ek değilse, önde de olsa, sonda da olsa bileşik yazılmaz. Örneğin *“bi Qur'andê Kerîmî bo ki, bi to ya, bi min a, bi mi ki, bi to ki, bi ci ya”* vb. Fakat *“bi”* bağlacı yapım eki ise bileşik yazılır. Örneğin *“bişew, biroj, biga, bica, bibar”* vb.

Sesli bir harfle biten kelimelerin önüne (eğer dişilik veya erillik cinsiyet olarak yoksa) *Nn.* veya *Nm.* yazılmayıp yalnız *N.* yazılmıştır. Bu durumda bu kelimelerde dişilik ve erillik kullanım alanına göre değişmektedir. Örneğin *zûraî (zûraî yo, zûraî ya), berrî (berrî yo, berrî ya)* seranî (*seranî yo, seranî ya*), vb.

Kimi Zazaca kelimeler tekil halde kullanılmaz, çoğul halde kullanılırlar. Bunların tekilleri de yazıldı ki karışıklığa yer vermesin. Örneğin “brû-y, bijang-îy, şelwer-îy, şal-îy, vb.

Çoğul eki –y olarak kabul edildi.(Zira kimine göre çoğul eki –*î* olarak görülmüş. Bunun yanlış olduğunu kabul ettim). Bu durum ise sesli harflerle biten kelimelerden yola çıkarılarak bulundu. Sesli biten kelimeleri çoğul yapmak için yalnız kelimenin sonuna –*y* sesi getirildi. Ancak sessiz bir harf ile biten kelimelerin çoğul durumu için -î kaynaştırma veya zait ses olarak ele alınıp rahat okunabilsin diye (eğer halkımız İngilizce gibi kurallara alışık olsaydı bu –*î* zait sesine gerek duymadan direk –*y* sesi ile çoğul yapılacaktı) bundan sonra –*y* sesi getirilip yapıldı: Örneğin: Sa-y, çile-y, cinî-y, merde-y, şîyaye-y, kerde-y, weşe-y, keynek-îy, camêrd-îy, gişt-îy, qeçek-îy, dew-îy, sûk-îy, vb.

Zazaca Sözlük'te (Vajekano Dimilî'di) 31 harf kabul edildi. Bu harflerin sıralaması şöyledir: A, B, C, Ç, D, E, Ê, F, G, H, I, Î, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, Ş, T, U, Û, V, W, X, Y, Z.

Bu Zazaca Sözlük'te Zazaca sözcükler Zaza (Kurdî) Alfabesi ile, Türkçe sözcükler Türk Alfabesi, Latini kelimeler de yine Latin Alfabesi ile yazılmıştır. Halkımızın alışık olmadığı dil ve alfabelerin kelimeleri de yine Zaza (Kurdî) Alfabesi ile yazılmıştır.

“Bê-” öneki yapım eki ise yeni bir kelime oluşturduğu için bileşik yazılmış, an-

cak aksi durumda ayrık yazılmıştır. Örneğin: Bêçare, bêguna, bêkes, bêliv, bêca, bêware, bêhend, bêkar, bêxeyr, bê şima, bê ma, bê kar û bê gurwe, bê to û mi, vb.

Bu sözlükte aynı manaya gelen *"girdey-girdîni, werdîyey-werdîni, qeçekey-qeçekîni, raştey-raştîni, zerdey-zerdîni"* gibi kelimeler ayrı ayrı yazılmıştır. Sözlük yazarının görevi okuyucusuna yeteri kadar rehberlik yapmaktır. Bir sözlük başka bir sözlüğe ihtiyaç bırakacak halde ise iyi ve yeterli olduğu söylenemez. Nasıl ke *"per"* ile *"pêr"* bir harfle değişik manada ise, aynı zamanda *"girdey"* ile *"girdîni"* de değişik yazıldığı için okuyucunun kafasını meşgul eder. Başka bir sözlüğe ihtiyaç bırakacağına ikisi de yazılsa daha iyi olur. Bunun gibi *"dest û desta, dest û deste, werd û werde, merd û merde, zanaye û zanayê, qîr û qîl"*, vb. kelimeler de ayrı ayrı yazıldı. Bu durum, diğer dillerde de geçerli bir durumdur. Örneğin İngilizce'de "amiable, amicable, amicabliy" buna benzer özellikler değişir. Yine Arapça'da "nisa" kadın olduğu halde okuyucu kadınlar manasına gelen "nisvan" kelimesini sözlükte görmek ister ve arar. Hem sözlük yalnız Zazalara kaynaklık yapmayacak, bir sürü araştırmacı ve oryantaliste de yeniden düşünme imkanı sunacak.

Zazaca'da bütün fiiller iki şekilde (örneğin kerdeni-kerdiş, werdeni-werdiş, wendeni-wendiş, vb.) yazılabilir ve aynı manayı verir. Bu durumda iki değişik şekilde yazıp sözlüğü gereksiz yere şişirmekten kurtarmak için fiilleri –eni sonekiyle yazmayı tercih ettim. Yalnız okuyucuya daha çok rehberlik yapmak ve tereddütte bırakmamak için bütün ikinci şekilleri (kerdiş, werdiş, bîyayîş, vs.) de hemen ardından cümlelerin içinde dercettim. Örneğin: "Werdeni *f. M.* Werdiş" şeklinde yazıldı.

Kimi sözcüklerde daha çok bilgi vermek, değişik şekillerini de ifade etmek için parantez içlerini zaman zaman kullandım. Örneğin: *"O yo/a ya fina fekê xwu keno/a bi min o ha!"* cümlesini şu iki şekilde okumak mümkündür:

1. O yo fina fekê xwu keno bi min o/a ha!
2. A ya fina fekê xwu kena bi min o/a ha!

Bu sözlükte yabancı kelimeler yalnız bir kez yabancı dil işaretini almışlardır. Zira Zazaca ek almış bir kelimenin kökü yabancı da olsa artık kendisi yabancı sayılmaz. Bunun için Zazaca ek almış kelimeye yanabcı dil işareti konulmamış, Zazaca kabul edilmiştir. Örneğin *"xerîb"* kelimesi Arapça'dır. Bu kelime sözlükte şöyle geçmiştir: *Xerîb/i E.N.* Ancak bu kelime *–ey* Zazaca sonekini alınca mana değiştirmiş ve artık kelimeye *E.* işareti konulmamıştır. Çünkü manası "yabancı, el, başkası, bizden olmayan"dan "yabancılık, yabancı olmak, el olma, başkasından olma, bizden olmama"ya kaymıştır.

Sözlükte özel bir isim veya bir kelime bir sonek alsa, bu durum kelimenin ayrı yazılmasını gerektirmez, yine de kelimeler bileşik yazılır. Örneğin; Dengizdê Sipî di, Dengizdê Sîyay di, Doldo Sîya di, v.b. burada ilgili yarım kalmış ifadeler *–dê* ve *–do* soneklerine rağmen özel isimler bileşik yazılmıştır. Fakat Zazaca'da *"e"* ile *"y"* veya *"e"* ile "î" sesleri ard arda gelince, harfler değişime uğrar. Örneğin;

"Dengizdê Sipey" di ya da *"Dengizdê Sipeî di"* değil de *"Dengizdê Sipî di"* diye yazılması gerekmektedir. Bu kaide ve kural Zazaca'da her yerde görülür. Örneğin, *"Qeçêno, şima ê kitabdê wendî ra çiçî fehm kerd?"* Cümlesinde *"kitabdê wendey ra"* nêvajîyayo û nênûşîyayo.

Bu sözlükte kelimelerin Türkçe anlam be karşılıkları "*Tr.*"(Türkçe, Türkçe'de derler)" şeklinde başlanmıştır. Tırnak içindeki bütün ifadeler Türkçe'dir. Yine bunun gibi Latînce ve Kurmancî/Kirdasî ifadeleri de "*Lat.*"(Latince, Latince'de derler)" ve "*Kur.*" (Kurmancî, Kurmanci'de derler)" diye başlanmış ve parantez içleri de bunlara aittir.

Bu sözlükte kelimeler öncelikle bitişik yazıldı. Sonra bilgisayarda "A-Z" ile alfabetik sıralaması yapıldıktan sonra ayrılmıştır. Örneğin önce *"aqilserberdeni"* diye yazılmış, sonra bilgisayarda "A-Z" ile alfabetik sıralamaya tabi tutulmuş ve daha sonra da *"aqil serberdeni"* şeklinde ayrılmıştır.

Arapça kelimeler Zazaca'da çoğunlukla bir önek veya sonekle yazılmışlardır. Mesela, **xefiye/ê.** Burada Arapça kelime Zazaca'ya geçerken eril veya dişil ekler alıp yerini almıştır. Onun için *E* işareti almıştır. Bu durumda kök Arapça iken ekleri Zazaca olarak yer almaktadır.

Office programında otomatik sıralama yapılırken nokta (.) ve boşluklar ( ) harflerden önce yerini almıştır. Bunun için "b. î." ve "b. m." ifadeleri "ba" kelimesinden önce yer almaktadır. Yine "bê aqil" kelimesi, "bêaqil/i" kelimesinden önce gelmiştir.

"Rût û repal, mêş û mor, zîr û zeber/î û virt û virran" gibi kelimeler karşıt anlam ifade etmediği için "rûtûrepal, mêşûmor, zîrûzeber/î û virtûvirran" şeklinde ve yine "kar û bar, kar û karker, kar û gurwe ûzn." gibi kelimeler ise ayrı ayrı anlamlarına olmasına rağmen sürekli birbiriyle kullanıldıkları için "karûbar, karûkarker, karûgurwe" şeklinde yazılmışlardır.

.../... Zazaca Sözlükte işareti ile gösterilen kelimeler önce / işareti öncesi, ardından da / işareti sonrası okunacak. Örnekler:

Merde/ê: Ölü eril şey veya kimse/ölü dişil şey veya kimse. Yani önce "merde" kelimesi ve sonra da "merdê" şeklinde okunacak.

Pêpeyo/a: Bu kelime önce "pêpeyo" şeklinde ve sonra da "pêpeya" şeklinde okunacak.

Qertelo/a bicil/i: Bu kelime önce "Qertelo bicil" şeklinde ve daha sonra da "qertela bicili" şeklinde okunacak. Yani önce aynı kelimenin erili, sonra da aynı kelimenin dişil cinsi okunmuş olacak.

VERVATENA WEŞANXANEYÎ

Însan bi ziwanî ya, ziwan bi însanî ya payîdar beno. Çîyo ke milletan keno millet; dîn, kultur, edet û ziwanê ci yo. Nînan mîyan ra ziwan, her kesî resneno pê, mirazê jewbînan pêrê dano fehmkerdene. Çekuyî, aqil û qelbî de alawîyenê û nefesî ra rih gînê, fekî ra reyenê, xwu resnenê goşandê muxatabê xwu.

Yewbîyayena dîn, kulturû urf û edetan tim bi ziwanî ya virazîyayo. Çekuyî, wextê wextan ra heta nika zey çaxilê mîyandê royî, tim gindleyrî bîyê, sawîyayê pêra yan kemeyayê yan zêdîyayê yan zî heleyayê vinî bîyê. La senîn ke her vaş toximê xwu veradano yan zî kokdê xwu ser o kiho beno, însan zî xwu pey de, hendê aqil û xebata xwu eser veradano. Ma rê mêxnûşteyî (mêxî) nimûneyêndê balkêşî yê. Nê qeydan ra ma yê fehm kenê ke; ziwanê ma, wextê wextan ra, sey yew tûwêrêna girdi, sersîya ci resaya ma.

Çi heyf ki, Zazakî nuştene û wendeni, bol îhmal bîya. Na îhmalkareyi ecêbêka giran a, bêsiûdeyênda gird a. Her çîyêndo xerîb, sifte bêqîmet aseno. Labelê zeman, çîyanê lêlan keno zelal. Seqemê nijadperestey, dara ziwandê bindestan rê nefes nêda, ziwanê bindestan, werdî vîna û werdî vist, bi her babet a zulm kerd, ci rê heqê cuyî nêda. No halo xirab de, Xoca Şaban, peynîya peyên de zek raştê payîzxeyrên bêro, bi heyecan û xeyretên a, dewa Adana Meymandar de kewno bostandê ziwandê Zazakî mîyan. Nê bostanî de raştê fekê Çewlig, Xarpêt, Çêrmûge, Darahênî, Gerger û Sêwregî yeno. Meymandar, ci rê beno laboratûwarêndo bêhemta.

Xoca Şabanî şew û roj nêva, qandê Zazakî, her ca de goşê xwu kerdî bel, aqildê xwu de alawit û bi qelem a vist kaxidan ser. Zikr û fikrê ci ziwanê Zazakî bî. Nê karî xwu rê sey wezîfeyî vînayê.

Mekteb de, medrese de, cematan de, veyvey û ezayan de, rayan de, bêvindertene çekuye Zazakî arêdayê, manayê ci perskerdê, ci rê nimûneyî nûştê, manayê ci yê Tirkî û Kurmanckî kudênayê û dima qeyd kerdê. Nê ferhengî ra îdyomî, pîlvatey, nameyê nebatan û heywanan, nameyê şamîyan, nameyê kaya qeçekan û zewmbî, ti çiçî vanê mîyan de esto.

Heta nika gelek kitabê Zazakî çap bîyê. Nê xebatî pêro bi ked û zehmetên a virazîyayê. Herkes hendê xwu ruwendê xwu de qijilyayo, eserên ardo meydan. Çi rind

çi xirab bo jî, ziwanî ser çi xebatî benê wa bibê, qandê ma qîmetdarî yê. Keso bêxeta senîn ke çinî yo, kitabî zî bêxeta nêbenê. Nê bostanî ra kê rê çi lazim o wa bigîro, çi lazim nîyo wa wahîrê ci rê verado. Kes dekewo bostan û kes ke nêweş nêbo, îlla do boya şemamokan bigîro.

Emrê her umeti, kişta Ellay ra senîn ke fesilyayo, emrê ziwanan zî hinî fesilyayo. Bol ziwanî estê ke, ci ra yew çîyêk zî nêmendo, bîyê vinî. Eger ziwan tenya keye de bêro şuxulnayene do tenya bibo ziwanê keyeyî. La bazirganey de, mekteban de, kuçeyan de bêro şuxulnayene, do hem xwu bisevekno hem zî bibo ziwano rojane. Usûlê na xebati, Zazakî bi Zazakî/Tirkî/Kurmancî (yew fin) û bi Zazakî ya nimûneyên dayiş o. Na xebati de hem sî esta hem herr esta hem zî awi esta. Xoca Şaban, nê malzemeyan ra nimûneyan virazeno ano wendekaran ver. Xoca Şaban, nimûneyandê xwu de, ge kuşat keno ge sîtem keno ge huweno ge zî bermeno. Ti vanê qey o yo ferhengî mîyan de bi to ya qisey keno. No usûl de xebatên hîna nêvirazîyaya, aye ra bêhemta ya, nimûnê ya. Heta na game, xebatê bînî, tenya Zazakî/Tirkî yan zî Tirkî/Zazakî hadre bîyê.

No dinya de çîyêndo bêname helbet çinî yo. Xoca Şaban zî, nameyê na xebata xwu rê *Vajekano Dimilî* na bî pa. Labelê herkes zî zano ke no name nameyêndo meşhûr nî yo. Nameyê kitaban gerek kilm û kelîmeya ci meşhûri bo, gerek herkes çimgunayişên a fehm bikero. Nameyê nê kitaban heme, bi Farîsî de zî bi Kurdî de zî *Ferheng* neya yo pa. Qandê ke wa hem xatirayê nuştkarî bimano hem mîyan û teberê kitabî yew bo hem zî nameyo meşhûr a bi name bo; ma înîsîyatîfdê weşanxane ya nameyê ci kerd *Ferhengê Zazakî.*

Na xebate, xebata nêzdîyê hîris serran a. Xoca Şaban sifte bi defterek û qelem a çekuyî qeyd kerdê. Her çekû yew bi yew kudênayê, kal û pîran ra, zanayan ra perskerdê, kakila çekuyeri vetê. Badê çend serran a, na xebati yew bi yew eştî kompîtur û qeyd kerdî. Xoca Şabanî nezdîyê wefatê xo de, xebata xo ma rê rişti tepîya, ma qandê hebê krîteran û tashîhîya, ci rê pey de rişt. Labelê çi heyf ki nîmeyê tashîhî de, Xoca Şaban şî heqey. No baro biqedr û qîmet mildê ma de mend, kewt garîgdê ma. Ma zî na xebate, zey xebata xo, ci rê wahîr vijîyayî û qandê çap kerdişî bi komîsyonên a ser o vinderdî. Qandê tashîho ke nêmcet mende, nê komîsyonî panc mengan ra zêdeyêrî xebate kerd û xeyrî ser teshîhê ferhengî qedîna. Bi no wesîleya ma gereg ney jî vajê ke; wefatê Xoca Şabanî dima, sere ra heta nika, semedê çapkerdena nê kitabî **Prz. Rauf ÇİÇEKî** xeylê xeyret kerd. Bi neya pîya, **Huseyn ZANA** hetên ra mîzanpajê kitabî hetên ra tashîhî di yardim kerd. Qandê na keda biqîmeti ma înan hurdinan rê minnettar ê.

Xoca Şabanî, bi sebir a awzîmekan ra bendawêndo gird viraşt. Nê bendawî ra hewqîdo awdeyê, gul û sosinî, bax û bostanî, darûberî do biresê, halûnê mîlçikan ra leyrê newey do veng bidê. No bostan bostanê ma hemin o. No mîras mîrasê şardê ma yo.

Weşanxaneyê Nûbiharî
01.03.2022

PÊŞKÊŞÎYE

Ferheng, qalî vatene û qiseyî kerdene îfade keno. Çekuya ferhengî eslê xo de pehlevkî ya û; kultur, luxat, perwerde, îlim, aqil ûsn. manayan îfade kena. Xusûsen na çekuye ziwanê arîyan de (fariskî, kurdkî) kitabo ke çekuye tede kombenê îfade kena. Ferhengî heme çekuyanê ziwanî yan heme çekuyê ke dewrêkê ziwanî de ameyê şuxulnayene gênê xo mîyan. Ferheng, goreyê rêza alfabeyî çekuyan hûmarneno û manayê çekuyan yan ziwanê ferhengî de (ziwano ke ferheng hadre bîyo) yan zî ziwanêko xerîb de dano. Ferheng, xezîneya çekuyan goreyê cîya-cîya fikran tesnîf keno û eseran vejeno meydan. Na çekuye cîya-cîya ziwanan de cîya-cîya manayan û çekuyana îfade bena. Ferhengnasî zî yan zanayîşê ferhengî yan zî merdimo ke xebata ferhengî goreyê qaydeyanê îlmîyan keno, îfade kena. Ferheng û ferhengnasî heme ziwananê dinyayî de cayêkê muhîm de yê.

Qaso ke yeno zanayene kurdkî de ferhengo tewr verên Ehmedê Xanî nuşto. No ferheng yanî *Nûbehara Biçûkan,* Ehmedê Xanî serra 1683î de bi lehçeya Kurmanckî ya û bi terzê menzûmî ya nuşto. Badê nê ferhengî seserra 17.î de wendekar û hemşehrîyê Ehmedê Xanî, Îsmaîlê Bazîdî bi nameyê *Gulzarî* ferhengêko *erebkî-fariskî-kurdkî* hadre kerdo. *Luxetnameyê Ehmedî*serra 1790î de terefê Şêx Marûfê Nodeyî ra ameyo nuştene. Serra 1912 de Şêx Muhemed Kerbelayî bi nameyê *Ferhenga Kerbelayî Mîrsadu'l-Etfal/Şahrahê Kûdekan* ferhengêko fariskî-kurdkî nuşto. Zanayanê sey Garzonî, Jaba, Edmonds, McCarus, Blau, Prevodchîk, Khachatryan, Farîzov, Bakaev ûsn oryantalîstan zî ferhengê kurdkî amade kerdê. Xêncê nînan demê Osmanîyan de serra 1894î de ferhengêko bi nameye *el-Hedîyyetu'l-Hemîdîyye fî'l-Luxetî'l-Kurdîyye* hetê Yusuf Zîyaeddîn Paşayî ra ameyo nuştene. No ferheng nêzdîyê 5000 çekuyan ra muteşekîl o û bi erebkî-kurdkî ameyo hadrekerdene.

Dîyalekta Zazakî de ferhengo tewr verên serra 1987î de terefê M. Malmîsanijî ra amade bîyo. No ferheng, ferhengê musteqîl yê tewr verên yê Zazakî yo. Tîya de kes şêno vajo ke hadrekerdişê heme ferhanganê dinya de amanco sereke, ziwanê xo sewbîna miletan rê dayene qebûlkerdiş û musnayiş o. Labelê seba ferhenganê

Zazakî verê verkan seba Zazayan amade benê. Prosesê komkerdişê çekuyan û amadekerdişê ferhengan Zazakî de hîna aktîf dewam keno. Heta nika gelek ferhengî ameyê nuştene. Nê ferhengan ra yew zî terefê Şaban Şenateşî ra amade bîyo.

Şaban Şenateş Sêwregi ra yo û çi heyf ke serra 2021î de rîdê nêweşî ra wefat kerd. Ey bi serran xebata xo ya ferhengî dewam kerd û heta axirê emrê xo zî na xebate ra dûrî nêkewt. Her tim tûnika ey de yew defter û qelem estbî û çekuyê ke nêeşnawitê qeyd kerdê. Çend ray ez bi xo zî şahîdê ney bîya. Seba amadekerdişê nê ferhengî Şaban Xocayî gelek kede daya û enerjîyê xo seba ney xerc kerdo. Labelê çi heyf ke ey ferhengê xo bi şekilêko çapkerde nêvîna. Badê wefatê ey Weşanxaneyê Nûbiharî biryar girewt ke nê ferhengî lezalez çap bikerê û sey yadîgarê Şaban Xocayî, nê berhemî vîndîbîyayişî ra xelas bikerê. Embaz û dostê Şaban Xocayî, Farûq Xocayî dest bi amadekerdişê nê ferhengî kerdbi. Qaso ke ez agahdar bîya çend hebî kesan zî hetkarîya ey kerdê. Seba redaksîyonê ci Murat Başaranî zî hetê Farûq xocayî kerdê. Badê cû Weşanxaneyê Nûbiharî ra Suleyman Çevikî reyde ma qalî kerdî û bi teşwîq/pêşnîyazê Huseyîn Zanayî reyde ez zî beşdarê nê karî bîya. Sere de ez vaja ke weşanî rê amadekerdişê ferhengî de keda tewre girse ya Farûq Xocayî ya.

Nêzdîyê panc mengan ma, min û Farûq Xocayî, seba hadrekerdişê ferhengî xebatêka senkronîke kerde. Mîyanê ferhengî de ma taye çî vurînayî, taye çî ferhengî ra vetî û taye zî ma sererast kerdî. Vurînayiş, vetiş û bedilnayişê çekuyan de amancê ma yo sereke asta ferhengî berzkerdiş û xebatêka hîna rast û krîstalîze vetiş bî. Ez eşkena vaja ke tu rey ma keda Şaban Xocayî rê bêhurmetîye nêkerd. Çîyo ke ey nuşto, ey tercîh kerdo ma zafane sey ey verda. Taye çekuyî tekrar bîbî, ma nê çekuyî ferhengî ra vetî; taye çekuyî xelet nusîyayîbî ma sererast kerdî. Ma beyntarê xo de yew pergalêk awan kerd ke, ez wayîrê reyêk bîya, Farûq Xoca wayîrê reyêk bî û Şaban Xoca zî wayîrê reyêk bî. Heta zafîye tesîs nêbîyê ma ferheng de vurîyayişêk nêkerdê. Seba ke hişê wendoxan, cigeyrayoxan û heskerdoxanê Zazakî zelal bibo, ganî ma usûlê xo ra behs bikerê. Seba weşanî amadekerdişê ferhengî de ma usûlêko wina taqîb kerd.

Ma mîyanê ferhengî de vurîyayişê girdî nêkerdî, çiqas ke ma dest ra ame, ma şekilê esilkî yê ferhengî sevekna.

Nameyê ferhengî terefê Şaban Xocayî ra sey *Vajekano Dimilî* name bibî. Weşanxaneyê Nûbiharî no name bedilna û sey ferheng name kerd.

Bedilîyayişê ke min û Farûq xocayî mutabiq bîyê ma ferheng de bedilnayî, ma vurîyayişan de bi vatişê yew kesî reyde vurîyayişî nêkerdî.

Mîyanê ferhengî de varyantê çekuyan, sey çekuye musteqîlî ameyê ramojnayene. Her yew varyant zî sey çekuye ameyo antene. Çiqas ke ma dest ra ame, ma varyantê çekuyan ra tenya yew form ma nuşt, formê anteyî mîyanê ferhengî ra ma vetî.

Şaban Xocayî nuştişê çekuyan de goreyê xo yew sîstem ronabî û no sîstem taqîb kerdbî. Heme ca de nêbo zî, ma ferhengî de usûlêko standart tetbîq kerd. Her çekuye goreyê yew formî ma nuşt, artîkulasyonê çekuyan de herfî goreyê standardî û fekê merkezê Sêwregî nusîyayî.

Zemîrê xoageyrayişî de Şaban Xocayî formê {xw-} tercîh kerdbî, ma no form nêbedilna.

Heman şekil, xeletîyê rastnuştişî zafane tercîhanê Şaban Xocayî ra neşet kenê. Xeletîyê zaf beloqî ma mîyanê ferhengî ra vetî labelê taye çî zî ameyê tolerekerdene.

Manakerdişê taye çekuyan de Şaban Xocayî xeletî kerdê. Ma nê xeletî sererast kerdî labelê beno ke taye cayî çimanê ma ra reyayê. Ge gane ferheng de manakerdişê çekuyan de şiroveyê zêdeyî zî estê.

Şaban Xocayî derheqê etîmolojîyê çekuyan de taye fikrê xo nuştê. Cayê ke xelet ê, ma ferhengî ra vetî labelê cayê rastî mendî.

Çi heyf ke taye cayan de ferheng, goreyê krîteranê leksîkografî nêamebî hadrekerdene. Taye cayan de Şaban Xocayî serebûtê cuya xo ra behs kerdbî yan sewbîna tehlîlî kerdîbî. Goreyê qaydeyanê ferhengnasî û sînoranê ferhengî ma nê tehlîlî mîyanê ferhengî ra vetî.

Taye çekuyî terefê Şaban Xocayî ra ameyîbî viraştene. Çiqas ke ma dest ra ame, ma nê çekuyî viraşteyî mîyanê ferhengî ra besteritî. Xora berhemê ey gelek bihecm o, sewbîna îlawekerdişî hewce nêkeno. Tenya termê gramerî ke terefê Şaban Xocayî ra ameyîbî viraştene mîyanê berhemî de mendî, ma têkilê înan nêbî.

Mîyanê berhemî de termê ke binê tesîrê Tirkî de ameyê viraştene heme ferhengî ra ameyê vetene.

Nuştoxî berhemê xo de verî taye îşaret û herfê ke mîyanê alfabeya latînkî-kurdkî de çinî yê bikarardê. Dima bi qerarê xo reyde nê îşaret û herfî ferhengî ra vetê. Çekuyê ke no sebeb ra ameyê vetene, peynîya ferhengî de sey lîste deyayê.

Şaban Xocayî berhemê xo de seba nîşaneyê makîyîye peygirê {-i}, seba nîşaneyê zafhûmarîye zî peygirê {-y} bikarardo. Nê her de peygirî zî sey eslê ci ameyê muhafezekerdene. Labelê ganî ma vajê ke Şaban Xocayî seba her çekuye formê zafhûmarî zî dayo, ke ma gore no hewce nêkeno.

Şaban Xocayî ferhengê xo de melûmatê ansîklopedîkî, vateyê verênan û îdyomî zî nuştê. Bêguman nê, teberê sînorê ferhengan de manenê. Ma zafane melûmatê ansîklopedîkî vetî, îdyom û vateyê verênan zî mîyanê ferhengî de mendî. Labelê îdyom û vateyê verênan de zî tekrarî hewadeyayî.

No berhem herçiqas sey ferhengê Zazakî bêro namekerdişê zî, bingehê nê berhemî fekê Sêwregi yo. Xusûsen çekuyê ke ziwananê bînan ra gêrîyayê, bi formê Sêwregi reyde nusîyayê. Ma formê nê çekuyan vurîna. Çekuyê ke ziwananê rojawanî ra deyngêrîyayê sey şekilê esilî nusîyayî, çekuyê ke erebkî ra deyngêrîyayî goreyê fonolojîyê kurdkî ameyê nuştene.

Taye çekuyan de vergirî û peygirî ameyê û heman çekuye zaf rey tekrar bîya, ma zafane nê tekrarî mîyanê ferhengî ra vetî.

Nuştoxî seba destpêkê berhemê xo yew metin amade kerdo. Nê metinî de bîyografîyê nuştoxî bi terzê otobîyografî nusîyayo. Nuştoxî badê cuya xo vergir û peygirê

Zazakî rêze kerdê. Bêguman nê îzahatî muhtacê îsbatî yê. Ma nê îzahatî revîze kerdî. Badê cû Şaban Xocayî kilmnuşteyê ferhengî amade kerdê. Nê nuşteyî hem Tirkî hem Zazakî amade kerdê, ma mudaxaleyê nê tercîhî nêkerd, nê nuşteyî sererast kerdî û îlawe kerdî. Nuştoxî peynî de tabloyêk de wendişî herfanê alfabeya kurdkî dayo labelê no tablo hewce niyo, o semed ra ma tablo ci ra vete. Taye embazanê Şaban Xocayî seba ferhengî û nuştoxî çend hebî metinî amade kerdîbî, ma nê zî îlawe nêkerdî. Nuşteyê ke Şaban Xocayî seba destpêkî nuştîbî ma zêde nêvurînayî.

Seke ma cor ra zî ifâde kerd, no berhem keda serranê dergan a û xebatêka erjayeyî ya. Nêzdîyê panc mengî ma zî nê berhemî ser o xebitîyayî. Ma taye çî sererast kerdî, taye çîyan de ma mudaxele nêkerd. Wendox, cigeyrayox û bikarardoxê nê berhemî ganî bizanê ke weşanî rê amadekerdişê nê ferhengî de dexlê nuştoxî çinî yo. Taye çîyan de seba ke Şaban Xoca heyat de nêbî û nêeşkayê berhem û tercîhanê xo biparêzno, ma mudaxeleyê berhemî nêkerd. Çunke ma heme fikranê ey nêeşkenê bizanê. Ma bi dilrehatî eşkenê vajê ke Şaban Xocayî seba ma heme kurdan û bitaybetî Zazayan yew xezîneyêka muazame pey de xo de sey mîrasî ta veradaya. Ma hêvî kenê ke no berhemê ey, hetê Homayî de sey sedeqeyî carîye bêro hesibnayene, no berhem cayê xo bivîno, beranê neweyan ma vero akero.

Doç. Dr. Ahmet KIRKAN
Mêrdîn, 2021-2022

KILMNUŞTEYÎ/KISALTMALAR

Alm. (Almankî): *Almanca*
An. (Anatomî): Anatomi
Ar. (Argo): Argo
Ast. (Astronomî): Astronomi
Az. (Azerkî): Azerice
B. (Bolek): Çoğul
Ban. (Bander): Eğitim
Baz. (Bazirgan): Ticaret
Bey. (Beytar): Veterinerlik
Bîy. (Bîyolojî): Bîyoloji
Bw. (Bewnê): Bakınız
C. c. (Celle Celaluhû): Celle celaluhu
Cog. (Cografya): Coğrafya
Ç. (Çitewrok): Sıfat
Çm. (Çitewroko makî): Dişil sıfat
Çn. (Çitewroko nerî): Eril sıfat
Dad. (Dadî): Hukuki
Db. (Dibare): İkileme
Dîr. (Dîrokî): Tarihi
Er. (Erebkî): Arapça
Eco. (Ekonomî): Ekonomi
Ed. (Edebîyat): Edebiyat
Erm. (Ermenîkî): Ermenice
Et. (Etîk): Etik
Etn. (Etnolojî): Etnoloji
Etg. (Etnografya): Etnografya
f. (Fêl): Fiil
Fîl. (Fîlolojî): Filoloji
Fîz. (Fîzîk): Fizik
fls. (Felsefe: Felsefe
Fr. (Fariskî): Farsça
Frz. (Fransizkî): Fransızca
G. (Gazîyeki): Ünlem
Gr. (Grêdoki): Apostrof
H. (Haldar): Zarf
Hg. (Hîdrografya): Hidrografya
Îng. (Îngilizkî): İngilizce
Ît. (Îtalyankî): İtalyanca
J. (jewik): Tekil
Jeo. (Jeolojî): Jeoloji
Jeom. (Jeomorfolojîk): Jeomorfolojik
Jîn. (Jinekolojî): Jinekoloji
Kîm. (Kimya): Kimya
Kur. (Kurmanckî): Kurmanci
Ky. (kay): Oyun
Lat. (Latînkî): Latince
M. (Makî): Dişi
Mat. (Matematîk): Matematik
Md. (Madenin): Madensel
Mîm. (Mîmarî): Mimari
Mûs. (Mûsîkî): Musiki
N. (Name): Ad
Nb. (nameyo bolek): Çoğul isim
Nk. (nameyê kihoyî): Nebati
Nm. (Nameyo makî): Dişil isim
Nn. (Nameyo nerî): Eril isim
Np. (Nameyo pêneyaye): Bileşik isim
Nş. (nameyê şêligî): Topluluk adı
P. (peyik): Edat.
Ped. (Pedagojî): Pedagoji
Pey. (Peyomek): Sonek
Psîk. (Psîkolojî): Psikoloji
R. e. (Redîyellahu enh): Radiyallah u anh
Rob. (Robere arden): Yeni üretilmiş olan bir

kelime.

Rûs. (Rûs): Rus

S. (Sîyaset): Siyaset

Sn. (Sanayî): Sanayi

Sos. (Sosyolojî): Sosyoloji

Sp. (Spor): Spor

Ss. (Sanayîyê sîlehî): Silah sanayii

Sur. (Suryankî): Suryanice

Ş. (Şamî): Yemek

T. (Tirkî): Türkçe

Teks. (Tekstîl): Tekstil

Teo. (Teolojî): Teoloji

Tib. (Tib): Tıp

Tr. (Tirkî): Türkçe

Ûzn. (Û zey nînan): Bunlar gibi

V. (vate): Deyiş

Ver. (veromek): Önek

Wş. (Wer û şimî)): Yemek

Yûn. (Yûnankî): Yunanca

Z. c. (Zey ci): Gibi

Zîr. (Zîraî): Zirai

Zn. (Ze name): Zamir

Zoo. (Zoolojî): Zooloji

Zv. (Zekvaje): Deyim

FERHENGÊ ZAZAKÎ

A

A: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa siftekên a, vengîn a, xwuserî ya. Na herfi, bê herfandê bînan jî waneyêna. Cora hem herfên a, hem vengên a. û xwu serî kelîmeyên a jî. Bê nînan na herfi derg a, hera ya û dûz a. Vijîyayena na herferi winasîn a: Çengey do pêra abîyê û bê qewet vengêndo dûz do bivijîyo. No veng do cêr ra nê, qir û fekî mîyan ra bivijîyo. Na herfi, herfa lewan nîya; lewîy û çengey pêra abîyayîş di vijêna.

a 1. *Nm.* Şexsa hîrin a jewamorî ya. *Tr. Üçüncü tekil dişi.* A ya kena şiro, a do bişîyayê ûzn. 2. *V.* Veromekênda vajekandê Dimilî ya. Bi nê wesfdê xwu ya ca mojnena, şîyayîşê mêlî mojnena. *Tr. Bir önek olup önüne geldiği kelimeye yönelimi ifade eder.* A pey (vera pey), a cêr (vera cêr), anişt (vera cêr şî, vera erd şî), a xwu (vera xwu) ûzn. Şito amînkerde do tenekên vinderîyo ki bêro a xwu *(Tr. Mayalanan sütün kıvama gelmesi, kendine gelmesi vs.)* 3. Eger nê herfê a'y pêdima rêze bê, wexta bi şaş bîyayîşî ya pîya persan îfade kenê, bi heyretî ya pîya persikan mojnenê. *Tr. Bu harfler ardarda sıralandığında hayret ile birlikte soruları ifade eder.* Aaa şima yê sera şinê? 4. Dimilî di veromekên a ki bêro kamcîn vajekeri ver, do bi a ya çîyên bido kerdeni, bi a ya wezîfeyên bido kerdeni. *Tr. Bir önek olup önüne geldiği kelimeye bir eylem, bir iş yaptırır.* Çinayan pêra abirni û dima jî beri germajî ser o afini. (Na qisebendi di abironayeni û afinayeni di no ornag esto.) 5. *Nm.* Akerdeni. Dimilî di vajekên a. Labelê bi fêlî ya pîya vajêna. Mesela ey kîber kerd a/akerd. *Tr. Açmak anlamına gelen ve bir fiille beraber kullanılan bir sözcüktür.* Mi ci rê ray kerda a ki, hewna ki şayo şiro. 6. *Nn. Er.* Vajekên a ki nezdîyey îfade kena. *Tr. Yakınlığı ifade eder.* Dûrî nîyo, bewnî, a no yo (e no yo). 7. *Nn.* De bêrî ki, ti bi otesîda ci ya bêrê! De bêrî ki ti bişê ney qebûl bikerê! Ooo o. Şaş bîyayeni, heyret kerdeni, ecêbey di vajêna. *Tr. Şaşkınlık ünlemidir.* A to rê ha! Aştorê ha! A de bê ki ti bişê nînan qebûl kerê! ûzn. 8. Dimilî di herfa wesfdan û wahîrbîyayîşî ya, wesfan û wahîrbîyayîşê kes û çîyanê makîyan nîşan kena, mojnena. *Tr. Dişil vasıflandırma ve iyelik durumlarında kullanılmaktadır.* Mersela; Wendena mi, wendena to, werdena mi, werdena to, saya sûri, dara werdî, dara berzi, giştа mi, zerrîya to ûzn. Eger kes persa "kamcîni" pers kero, verpersê ci do bi nînan a yan jî bi nê babetan a bideyo. Mersela; Kamcîn sa? Saya sûri. Kamcîn wendeni? Wendena mi, Wendena kê? Ê to, ê înan, ê şima ûzn.

a 1. *Nn.* Nîtekîm. Qisayên a ki wexto ki waştiş û şikê kesî îspat beno yan jî zêdê kesî vijêno, qandê teqezey kes vano winî bî, winî yo, xwura

winî yo ûzn. *Tr. Ve nihayet, nitekim, dediğim gibi, işte.* Mesela kesên vano, mi winî jî kerd, nêbî. Merdimo ki zêdê ci vijêno, vano a mi şima rê nêva merdimêndo nêbîyaye o? 2. *Nn.* Babetên qisayên a ki waştişêndê nebellî di yan jî sebebê ci nêvatişî di vajêna. *Tr. Öyle.* Mesela merdimên jewî ra perseno vano, ti yê çirê na dawa kudênenê? O merdim bersiv dano vano, a. 3. *Bw.* Ma 1. Mîrê ci a kerdo.

aba 1. *Nm.* May, da, dayîki, dayê. *Tr. Anne.* Lajekî marda xwu rê va: Aba! Ti ya se ra şina? Mi jî bi xwu ya beri. 2. *Nm.* Waya girdi, ûçê, atiki, hekê. *Tr. Abla.* Qando ki aba, waya înan a gird a, do şîretîy bido war û birarandê xwu yê werdîyan.

abal/i *N.* Kes/çîyo ki; fikrê xwu terk kerdo, fikirdê xwu ra ageyrayo, ageyrokê şik û fikrî. *Tr. Fikrinden dönen/vazgeçen.* Va: Ê şarî xirabey di abal o, ê ma hewlîni di.

abalbîyaye/ê *N.* Merdimo fikr û şikdê xwu ra ageraye. *Tr. Fikir değiştiren.* A abalbîyayê bêro kesî heteki, bi mi ki xulqê kesî do jî biherimîyo.

abal bîyayeni *f. M.* Abalbîyayîş. Fikirdê xwu ra açarîyayeni, ê xwu ra kewteni/bîyayeni. *Tr. Fikrinden dönmek.* Şaşîni ra abal bîyayeni rinda, hewlîni di abal bîyayeni xirab a.

abaley *N.* Fikirdê xwu ra fek verdayeni/ageyrayeni, ê xwu ra bîyayeni. Ageyrokê/a şik û fikrî. *Tr. Fikirde döneklik yapmak.* Tayên siûd, tayên jî aqilê kesî do bibo. Abaley jû finan weş vîneyêna, jew finan jî xirab.

abiasan *H.* Winî, winîsîn, zêdê ci, hinî, hinîsîn, zey ci, sey ci, ze. *Tr.* Öyle, *onun gibi, benzer, benzeri.* Esas netebayên bî. Labelê abiasan o jî est bî.

abik/i *N.* Çapik/i, lezgîn/i. Merdimo/a bihereket/i. *Tr. Hareketli, cevval, atik.* Ellah zano ki o lajeko abik do mirazdê xwu ser reso.

abikey *Nm.* Çapikey, çapik/i bîyayeni, çapikîni, lezgîney, lezgîn/i bîyayeni, fêl û wesfê çapikan û lezgînan ser o bîyayeni. *Tr. Atiklik.* Mêrdekî va: Eger abikey ra bîyayê, mi do qezenc kerdayê.

abiki *Kîm. Nm.* Cîwa. Maddeyêndo kîmyewî yo. Awênda kîmyewî ya ki debêna termometran mîyan. *Tr. Civa.* Kesê zanay bi abiker a berzey û nizmeya cayan peymenê.

a bin *H. Bw.* Vera bin. Xeyrê Ellahî ki ti a bin nêşîyê. Bin di vametan est bî.

abir *N.* Vajeka “abir”i. Kokê vajekerda “abirîyayeni” yan jî “abirnayeni” a ki tenya nêvajêna, bi veromek û peyomekên a (mersela abirik/i, abirok/i, abirkar/i, abirnok/i, abirîyaye/ê, abirîyayeni, abirnaye/ê, abirnayeni) qisa mîyan di vajêna. *Tr.* Zazacada *ayırmak* (abirnayeni) *veya ayrılmak* (abirîyayeni) *fiillerinin kökü veya ek almamış biçimidir.* Mi ci rê va: Abirî, nêabirîya. Cora şirîgdê xwu ra zirar dî.

abireki *Ed. Nm.* Abireki bi şikildê “/” ya nûşêna. Na nîşani roj û meng û serran pêra abirnena. Mesela ewro 19/05/2012 o. *Tr. Ayraç.* Eger abireki ra nêbo, ma nêşenê jû çîyan pêra abirnê.

abirîyayeni *f. M.* Cêbîyayeni, cîyabîyayeni, pêmîyan ra vijîyayeni, pêra cibîyayeni. *Tr. Ayrılmak.* Ma pêya nêşa bikero. Cora ma pêra abirîyay.

abirkar/i *N.* Abirnok/i, şeqnok/i. Kes/çîyo ki; çîyanê xiltan pêra abirneno, cîya keno, înan pêra dano terkkerdiş, tayêni tayênandê bînan ra yan cor yan jî cêr vîneno. *Tr. Ayıran, ayrımcı, bölen, bölücü.* Abirkarêndo ercîyaye yo.

abirkarey *Nm.* Abirnokey, şeqnokey. Karê abirkaran kerdeni, abirgerey, çîyan pêra abirnayeni, cîya kerdeni. Tayêni tayênandê bînan ra ravey yan jî camende vînayîş. *Tr. Ayrımcılık, bölücülük, ayırım işini yapan.* Abirkareya înan, do sereyê înan bûro.

abirnayeni *f. M.* Abirnayîş. Cîya kerdeni, pêra veteni, cîya cîya kerdeni, para kerdeni, bi paran a abirnayeni. *Tr. Ayırmak, bölmek, paylaşmak.* Ma heme çîyê ci pêra abirna bî.

a bixeyri *Nm.* Çîyo ki kes hem qayîlo bibo hem jî qayîlo ki bixeyr bo. Wa bibo, wa bixeyr bo, mihîm nîyo, pey meqehrîyê. Bolkî nêbîyayenda çîyên di vajêno. Jû çîyan di çî beno; labelê bîyayenda ci di jî xeyr o yan nebixeyr o teyşubheest o. Cora vanê, a bixeyri/bixeyr bo. (Yanê boka soyînê ci bixeyr bo) *Tr. Hayırlısıyla. Takdir böyleymiş. Her şeyde bir hayır vardır.* – Selîm! “Vanê to îmtîhan qezenc nêkerdo?” Selîm: A bixeyri.

abî *N. Bw.* Kew/i 1 û kewî. Eger abî bîyayê, beno ki mi biecibnayê.

abîd/i *Er. N.* Merdimo ki bi îbadet a Ellahî ra nezdî yo, qarşûyê Ellahî wezîfanê xwu ano ca. *Tr. Abit.* Merdimêndo abîd o. Mi cara nêdîyo ki nimazûnîyazê xwu teriknayo.

abîdane/ê *N.* Zêdê abîdan a. Abîdîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Abitçe, abitler gibi.* Eger şima no karo delal abîdane bikerdayê, şima do adinî di ewêzîya ci bivînayê.

abîdey *Nm.* Abîdîni. Nimazûnîyazdê xwu di bîyayeni, wezîfanê xwu yê qûley ca ardeni. *Tr. Abitlik.* Bêguman ki abîdey di qîf o.

a bîni *Nm.* Kesi yan jî çîya bîni. Tîya di gereg ki kesên çîyên yan jî kesên bimojno yan jî ci ra behs bikero ki keso bîn jî bi manedê “na ... nê,

a bîni" ya vajo. *Tr. Dişi için 'diğeri'.* Mi na çîya çirûgi nê, a bîna weşi waşti bî.

abîyaye/ê *N.* Adaye/ê. Çî/keso ki zerre/mîyanê ci abîyayo, girote nîyo. *Tr. Açık.* Bano abîyaye, do kişf bo ki; polîs bigeyro tiritokan.

abîyayeni *f. M.* Abîyayîş. Adayeni, girote ra vijîyayeni, mîyanê ci asayeni, ser o çîyên çinêbîyayeni. Nara kuhoyî di tey vil/vilikîy abîyayeni, vijîyayeni. *Tr. Açılmak, yeşermek, büyümek, çiçek açmak.* Dexîla ci abîyaya, vilika ci abîyaya, rîyê ci abîyayo ûzn.

abîyey *Nm. Bw.* Kewey. Ci rê ferqê abîyey û abîyaney çinêbî.

abogore *Nn.* Goreyê ey, bi ey, zêdê ey, bi ci ki, ebi ey (e bi ey) ûzn. *Tr. Ona göre, onca, ona kalsa vs.* Nê girî di abogore ki ey raşt kerdo. Halbûkî, ey xirab kerdo.

abone/ê *Frz. Nn.* Timbeste/ê, bestok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi wextêndê bellî ya, bi çîyên a, bi cayên a, bi kesên a girêdayo, besto. *Tr. Abone.* Ez aboneyê kovarda Nûbiharîya.

aboneyey *Frz. Nm.* Timbesteyey, bestokey. Girêdayeyê çîyên bîyayeni. *Tr. Abonelik.* Aboneyey diha rind a.

abreş/i 1. *N.* Merdimo/a dinênedik/i, bêusûl/i, korfehm/i. *Tr. Kaba, görgüsüz, sonradan görme, cahil.* Merdimo abreş bî. Çimê ci tim xirabey ser o bî. 2. *Nk. Nm.* Perrê kuhoyî yê ki renga ci belekin û deqdeqî û akerdê ya. *Tr. Açık renkli, benekli bitki yaprakları.* Mi ne abreşi dîya, ne jî vînaya.

abreşey 1. *Zv. Nn.* Dinênedikey, bêusûley, korfehmey. *Tr. Kabalık, görgüsüzlük, ters, dünya görmemişlik, bedevilik.* Abreşey xusletêndo xirab o. 2. *Nm.* Renga abreşi, sûrincêya akerdê ya deqdeqîni. *Tr. Alacalılık, beneklilik.* Rengvanî resimdê xwu di bolkî abreşey eşta bi ci. 3. *Tib. Nm.* Nêweşîna abreşî. Awa sîya kesî çiman ra amîyayeni. *Tr. Glokom. Karasu hastalığı.* Abreşey nêweşînên a ki kam ki na nêweşîni bikewo beno kor.

abreşi *Tib. Nm.* Nêweşînên a ki awa sîya kesî çiman ra yena. *Tr. Glokom, karasu hastalığı.* Mêrdek hewna vîst serre bî, bî abreşî.

abrîli *Cog. Nm. Bw.* Avrîli. Menga Avrîli di bol cayan di vewri dest kena bi helîyayîşî ya û koyan ra bena guji guja aw û deran.

abtîşo *H.* Bîşew, bîşewka. *Tr. Dün gece.* Abtîşo ez do biameyê, mi nêşa bêro.

a cêr *Çn. Bw.* Vera cêr. Senîn ki bi xişmên a, a cêr bî, mi zana o do lejên têra kero.

a cêrey *Çm. Bw.* Vera cêrey. Mi ne zana a cêreya ci rind a, ne jî a coreya ci.

a ci *H.* Vera ci. Meş û liv û mêlê çîyan ê vera cayên îfade keno. Acifînê, a ci di, a ci ki ûzn. *Tr. Bir şeyin yapılması, yönlendirilmesi veya istenmesi durumunda söylenir. 'Yak!' emri gibi. Şima do emanetê ci aci dayê û biameyê.*

acifînaye/ê *N. Bw.* Aciviste/ê. Bano bi benzînî ya acifînaye, bi di merdiman a û di deqan mîyan di hewna nêşino.

acifînayeni *f. M.* Acifînayîş. *Bw.* Acivisteni. Eger şima cixaraya ci acifînayê, mi şima rê hewl nêdîyê. Şima şenê hêwanê ci acifînê.

acikewte/ê *N.* Çî/keso ki kewto a ci, adir kewto pa û yan veşayo yan jî o yo veşeno. *Tr. Yanan, alevlenen, tutuşan.* Keyeyo acikewte eger tepisnokî ci nêresayê, o do pêro biveşayê.

acikewteni *f. M.* Acikewtiş. Panenayeni, kili ci kewteni, adir paneyayeni, veşayeni. *Tr. Tutuşmak, ateşlenmek, alevlenmek, yanmak.* Dêza vaşan senîn ki acikewti, ez remaya ser, mi kerdi hewna.

acikî *T. H.* Mird nêbîyayeni, timûtim veyşan bîyayeni, kemaneya mird bîyayîşî tey mendeni. *Tr. Doyumsuzluk hissi, sürekli acıkma, doyamama hali.* Lajek şino yeno weno, bîyo acikî.

acikîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şino û yeno qayîlo nan bûro, timûtim madê ci akerde o, ci rê mird bîyayeni çinî ya. *Tr. Sürekli aç olan, yedikçe yiyesi gelen.* Merdimo acikîbîyaye do bi çiçî ya mird bo ki? O yo şino kamcîn aşxane, weno û mird nêbeno!

acikî bîyayeni *f. M.* Acikîbîyayîş. Mird nêbîyayeni, tim veyşan bîyayeni, bol rew veyşan bîyayeni, madê ci tim akerde bîyayeni, tey kemaneya mirdbîyayîşî mendeni. *Tr. Sürekli acıkmak, iştahı açık olmak, doyamamak, obur.* Eger acikî bo, ma nêşenê ci mird kerê.

acirişîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi dest û şikdê kesên yan jî tayên a rişîyayo vera cayên yan jî kesên, ci rê ray mojneyaya. *Tr. Gönderilen, yönlendirilen.* Ey nêşa ê çîyê acirişîyayî beşe kero, o yo deha a ci nîno.

a ci rişîyayeni *f. M.* A ci rişîyayîş. Bi destên a, bi kesên a rişîyayena kesên yan jî tayênnakîyan. *Tr. Gönderilmek, yönlendirilmek..* Ez rişîyaya a ci. Labelê mi nêşa ser o ray raşt kero.

acirişte/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni vera kesên yan jî çîyên rişto, ci rê ray mojnaya, vernî ci rê kerda raşti. *Tr. Yönlendirilen, yollanan.* Şima şa o çîyo acirişte namedar kero?

a ci rişteni *f. M.* A ci riştiş. Vera ci rişteni, heta ci rişteni. Kesên yan jî çîyên vera cayên yan jî

vera kesên rişteni. Riştişdê kesên yan jî çîyên rê vernî yan jî ray mojnayeni. *Tr. Yönlendirmek, yollamak.* Mi rişt a ci, ey nêşa beşe kero. Dima jî ez winîyaya ki o yo nêşeno bibeşirno, mi deha nêrişt a ci.

aciviste/ê *N.* Acifinaye/ê, raciviste/ê, tanaye/ê, panaye/ê. Çî/keso ki acikewto, adir neyayo pa, kili kewta bi ci û o yo veşeno, jewî adir nayo pa. *Tr. Alevlendirilen, ateşlenen, yakılan, tutuşturulan.* Kolîyo aciviste do gamekna hewna şiro.

acivisteni *f. M.* Acifinayeni, racivisteni, tanayeni, panayeni, tanayîş, panayîş, adir panayeni, kili poverdayeni, veşnayeni. *Tr. Alevlendirmek, tutuşturmak, yakmak.* Eger mi kolî a ci nêvistê, ma pêro serdan ra merdê.

a cor *Çn. Bw.* Vera cor. To do a cor kerdayê û biameyê. Ti çi pa şinê ki?

a corey *Çm. Bw.* Vera corey. Eger to bizanayê, a coreyda ci di jî, a cêreyda ci di jî zirar zirarî mîyan di esto. Ti do vera kaleki bişîyayê.

acro *Nn. Bw.* Ajro. Kes bişo terbîye bido qewmandê merdan, acro danê.

acrodaye/ê *N. Bw.* Ajrodaye/ê. Şaro acrodaye do xwura bizeyîdîyo.

acro dayeni *f. M.* Acrodayîş. *Bw.* Ajro dayeni. Qando ki qezenc acro bido, gerego ki yan yaxer bivaro yan jî kes awdo.

açar *N.* Kokê vajekandê "açarîyayeni" û "açarnayeni" o ki tenya nêvajêno, bi şikildê "açarîyaye/ê, açarîyayeni, açarîyayîş, açarnaye/ê, açarnayeni, açarnayîş, açarnok/i, açarnokey" a vajêno. Mersela; Şorî ê meymanan açarni! Vaji: Ê bînê jî açarênê. *Tr. Zazacada açarîyayenî ve açarnayenî fiillerinin kökü olup dönmek, çevirmek, çevrilmek ve döndürmek anlamlarına gelir.*

açarîyaye/ê 1. *N.* Tadeyaye/ê, peydişîyaye/ê, vera pey şîyaye/ê. Çî/keso ki açarîyayo, pey ser bîyo, pey di rişîyayo, pey di bîyo, apey rişîyayo. *Tr. Döndürülen, geri gönderilen.* Ez bi ê kesdê açarîyayî ya şena eware ba. 2. *N.* Tadeyaye/ê. Çîyo (qisa, qisebendi, ziwan, kitab) ki cayên ra tadeyayo/açarîyayo ê bînî ser. *Tr. Tercüme edilen, çevrilen.* Kitabê şima o açarîyaye do xeylini rê nafîdar bo. 3. *N.* Peydibîyaye/ê, redbîyaye/ê, qebûlnêbîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a pey di rişîyayo, red bîyo, ci rê îtîraz bîyo û apey deyayo. *Tr. İade edilen, çevrilen, reddedilen, ters yüz edilen.* To dî giştaneyê to yê açarîyayî çi erbetîy ardîy ma sere di? 4. *N.* Tadaye/ê. Çî/keso ki çoşmeyê ci açarîyayo, tadeyayo, gêrîyayo. *Tr. Çevrili, ihatalı. Etrafı kapatılıp korunan.* Ortmeyê înan ê açarîyayî nefesê ma kerdê teng, ma nêşayê xwu rê bewnîyo çoşman ra.

açarîyayeni 1. *f. M.* Açarîyayîş. Tadeyayeni, pey di şîyayeni, livî pey ser kerdeni. *Tr. Dönmek, döndürülmek.* Ez, a qisa ser ra açarîyaya. Mi va qey ê do qisa xwu nêwerê. Ez çi zana ki wina ageyrok ê? 2. *f. M.* Açarîyayîş. Tadeyayeni. Çîyên, kitabên, qisayên yan jî ziwanên ziwannakî ser berdeni. *Tr. Tercüme etmek.* Eger rew biaçarîyayê, ma nika şî bîyê. 3. *f. M.* Açarîyayîş. Pey di bîyayeni, red bîyayeni, qebûl nêbîyayeni, ci ra fek verdeyayeni, ci rê îtîraz bîyayeni. *Tr. Reddedilmek, itiraz edilmek, vazgeçilmek, iade edilmek.* Vanê veyva ci açarîyaya. Ma yê tellîyan ser o. 4. *f. M.* Açarîyayîş. Tadeyayeni. Qandê mehfezekerdişî bi çîyêndê sersûnî ya çoşmeyê çîyên gêrîyayeni. *Tr. Korunması için bir şey veya kimsenin etrafı ihata olmak, çevrilmek, sarılmak.* Nika bînayan di çoşmeyê balqonan açarnenê ki însan ci ra nêkewo.

açarnaye/ê 1. *N.* Tadaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a vernîya ci gêrîyaya û vera pey kerdo. *Tr. Çevrilen, döndürülen, iade edilen.* Wesayîto açarnaye na saeti gerek ki tîyanan resayê. Çirê nêresa? 2. *Ed. N.* Tadaye/ê. Çîyo ki ziwanên ra açarneyayo ziwannakî ser. *Tr. Çeviri, tercüme.* Eger kitabo açarnaye do mi menşûr kero, wa qe ez pa menşûr nêba. 3. *N.* Redbîyaye/ê, qebûl nêbîyaye/ê, peydikerde/ê. Çîyo ki red bîyo û pey di rişîyayo. *Tr. Reddedilen.* Ê kesê açarnayî gereg ki şima fina qebûl bikerê. Çunkî ma ser o derênikên roneyayo. 4. *N.* Tadaye/ê, gêrîyaye/ê. Çî/keso ki qandê beşirîyayîşî çoşmeyê ci gêrîyayo, açarîyayo, tadeyayo. *Tr. Korunması için etrafı çevrilen, ihata edilen, sarılan.* Mi rê ki hetên ra çîyo çoşmeyê ci açarnaye nimêno û çiman ver ra beno vinî, hetên ra jî beşirêno.

açarnayeni 1. *f. M.* Açarnayîş. Tadayeni, vernîya çîyên giroten û pey di kerdeni. Livê kesên yan jî çîyên vera cayo ki ameyo, vera ûja kerdeni. *Tr. Çevirmek, döndürmek.* Mi senîn senîn kerd jî, mi nêşa ê wesayîtî pey di açarno. 2. *f. M.* Açarnayîş. Tadayeni. Ziwanên, cumleyên, qisayên, kitabên yan jî çîyêndê zêdê nînan ziwannakî ser berdeni, ziwanê ci vurnayeni. *Tr. Tercüme temek, çevirmek.* Ez jû qisebendanê Îngîlîzî şena açarna Dimilî ser. 3. *f. M.* Açarnayîş. Pey di kerdeni, red kerdeni, îtîraz kerdeni, qebûl nêkerdeni, pey di rişteni. *Tr. Reddetmek, itirazla geri çevirmek, ters yüz etmek.* To do o çîyê ci yo

delal nêaçarnayê. Bi mi ki to xeta kerd. 4. *f. M.* Açarnayîş. Tadayani, giroteni. Qandê sersûnî, qandê beşirnayîşî çoşmeyê kesî yan jî çîyên yan têtewr yan jî tayêndê ci giroteni. *Tr. Korunması için herhangi bir şey veya kimsenin etrafının ya tamamen veya kısmen kapatılması, ihata edilmesi.* Çoşmeyê bandê xwu açarna ki dewar û xirxiz û cinawirî ra mehfeze bo.

açarnok/i 1. *N.* Tadok/i, çerxok/i, dorkar/i, doşkar/i, tadakar. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên meşdê ci ra, şîyayîşdê ci ra, averşîyayîşdê ci ra pey di kerdo, pey di dayo ardeni, apey dayo hereket kerdeni, pey di rişto. *Tr. Çeviren, döndüren.* Vanê o merdimo ki to rişt bî, jewî açarnayo. Labelê ti açarnokê ci mi ra pers meki, bixwu bipalikni. 2. *Ed. N.* Tadok/i, çerxok/i, dorkar/i, doşkar/i, tadakar/i. Kes/çîyo ki; ziwanên ra kitabên, qisayên, qisebendên yan jî nuşteyên açarnayo ziwannakî ser. *Tr. Mütercim, tercüman, çevirmen.* Qandê açarnayeni açarnok do hurna ziwanan weş bizano ki, kitab biwaneyo. 3. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pey di kerdo, açarnayo, red kerdo, qebûl nêkerdo. *Tr. İtirazla geri gönderen, reddeden, iade eden.* Key ki şima şa açarnokê ci ca kero, bêrê ma newedera qisey bikerê.

açarnokey 1. *Nm.* Tadokey, çerxokey, dorkarey, doşkarey, tadakarey, tadayeni, açarnayeni. Kes/çîyo ki; açarneno, kes o ki, karê açarnokan keno. *Tr. Çeviren.* Mi açarnokeya ci nêrîdê. Çunkî bi kotekan a açarnayê. 2. *Ed. Nm.* Tadokey, çerxokey, dorkarey, doşkarey, tadakarey, tadayeni, açarnayeni. Keso ki açarneno, o kes bîyayeni, karê açarnokan kerdeni. Ziwanên ra ziwannakî ser qisa, qisabendi, kitab yan jî nuşteyên açarnayeni, xebatkarê açarnayîşî bîyayeni. *Tr. Mütercimlik, tercümanlık, çevirmenlik.* Açarnokeyênda mezbûta mêrdekî ser o. Desta açarneno. Çunkî destbera ci hurna ziwanana jî bena. 3. *Nm.* Açarnok bîyayeni, tadok bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên pey di kerdo, bi îtîraz a açarnayo, qebûl nêkerdo û pey di rişto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kesan yan jî çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İade eden veya reddeden.* Ey açarnokey xwu rê kerd mesleg.

açarok/i *Ed. N.* Çîyo (qisa, qisebendi, nuşte, kitab) ki bi destdê açarnokên a ziwanên ra açarîyayo ziwannakî ser. *Tr. Tercüme, çeviri.* Ziwanê ci yo şenik, açarokî biqîmet keno, qîmet ra nêfineno.

a çep *Nn. Bw.* Çepî ser. Eger şima a çep bişîyayê, ma bi şima ya nêameyê. Çunkî ûja lûk bî.

a çepey *Nm.* A/vera çep bîyayeni, çepî ser bîyayeni. *Tr. Sol tarafa meyletmek, yönelmek.* Fikrê ci ver a çepey ser o bî.

açînaye/ê 1. *N.* Çî/merdimo ki xwu arêdeyayo pêser. *Tr. Derlenip toparlanan, çekidüzen verilen.* Karê mi açînayeo. Hema ma şenê ray kewê. 2. *N.* Mûnde/ê. Çîyo ki açîneyayo, mûneyayo. *Tr. Örülen.* Destê ci rêsdê ci yê açînayî ra nêbîyê ki bido warda xwu.

açînayeni 1. *f. M.* Açînayîş. Açînokey, pêser arêdayeni, dûzan dayeni. *Tr. Derlemek, toparlamak, düzenlemek.* Açînayeni hergi ca di weş a û sebebê qezencî ya. 2. *f. M.* Açînayîş. Mûndeni, açînokey. *Tr. Örnek.* Maya mi rês açîna û ci ra gêrwey viraştîy.

açînok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi dûzanên a, bi usûlên a, bi adabên a luweno, vila û vilakar nîyo. *Tr. Derli toplu, düzenli.* Karkero açînok karî ra, kardano açînok jî qezencî ra nêbeno. 2. *N.* Mûndok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên mûneno, açîneno. *Tr. Ören.* Açînokê çinayandê ma hurna jew o.

açînokey 1. *Nm. Bw.* Açînayeni. Karê açînayîşî kerdeni. Wesfê açînokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Derli toplu olma hali.* Açînokey hem karkerî rê hem jî kardanî rê binaf a. 2. *Nm.* Mûndokey. Açînok/i bîyayeni, açînayeni, mûndok/i bîyayeni, mûndeni. *Tr. Örgücü.* Mi açînokeya ci nêrîdê ki ez bera ci ser.

ad *Nn.* Sond. Çîyo ki qandê emelkerdişî bi şikildê "Bi Qur'an bo ki, bi camî bo ki, eb Qur'an, wa cinîya mi verdeyo ki, wa sond bo ki, bi seredê lajekdê şima ser bo ki, bi nandê şima bo ki ûzn." vajêno. *Tr. Yemin, and, kasem.* Eger to ad nêkerdayê, mi pey emel nêkerdê.

ada *Cog. Nm.* Pirni, girawî (na vajeki gireawî ra yena), awgira (na vajeki awgire ra yena.) Bejîyê mîyandê aweri, berrîyo ki çorçoşmeyê ci aw a. *Tr. Ada.* Eger o ada ra biameyê, ma do pîya bişîyayê.

adam 1. *Nn.* Nameyê Hz. Ademî. Merdim/însano siftekên. *Tr. Adem, Hz. Adem.* Adam û Hewwa pîya xapîyay. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Adem, bir erkek adı.* Adam do bêro to keye ra bero.

adari *Nm.* Reşiki. Menga wesarî ya siftekêni. *Tr. Mart.* Adar a weş adar a, tedbîrî rê perdedar a!

adaşti *Nm.* Weta, a kişti, aşti. *Tr. Diğer taraf, öte taraf, karşı taraf.* O kaygero açînok kişta ma di bî, heftayîm di şî adaşti. Înan qezenc kerd, ma vinî kerd.

adaye/ê *N.* Abîyaye/ê, kenîyaye/ê, kende/ê, pî-

yasevijîyaye/ê, meydanamîyaye/ê, xasekbîyaye/ê, hasilbîyaye/ê, tehsîlbîyaye/ê, vîneyaye/ê, dîyaye/ê. Çî/keso ki bi palikêrey a, bi kenîyayîş û kendiş a ameyo meydan, vijîyayo pîyase, teşekkul bîyo. *Tr. Ortaya çıkarılan, meydana getirilen. Açılan, serpilip ortaya çıkan.* Dezgeyê şima o adaye do rew rewî vinî nêbo. Çunkî namzedê ci bol ê.

adayeni *f. M.* Adayîş. Abîyayeni, akerdeni, kendeni, veteni, meydan ardeni û amîyayeni, zêdê vilikên a abîyayeni, pîyase vijîyayeni, teşekkul bîyayeni, xasek/weş bîyayeni, meydan vijîyayeni, kenîyayeni, kendeni, bi kendişî ya teber vijîyayeni, akerdeni. *Tr. Açılmak, açmak, güzelleşmek, serpilmek, ortaya çıkmak, meydana gelmek, gayretle ortaya çıkarmak.* Viliki adêna, bîr adêno, aşmî adêna, keyneki adêna ûzn. xeylên çî adêno.

adil *Nn. Bw.* Adir. Mi do adil wekerdayê, înan nêşa çarîy bivîno.

adilgan *Nn.* Adirgan, argûn, tafaî, pixêrî, adirca. Cayo ki kes ser o şamî peyşneno. *Tr. Şömine, ocak.* Adilganî ser o şamî esta, wa nêveşo.

adilge *Nn.* Adirge, çaqmaq, acifinok. Çîyo ki kes pa adir wekeno. *Tr. Çakmak.* Çopê kirbîtî jî adir wekeno, labelê adilge nîyo.

adini *Nm. Bw.* Adinî. Mêrdekî va, eger adini di jî ma wina bê, ma fina kerd vinî.

adinî *Teo. Nm.* Axreti, adini, dinyayo bîn, dinyayo akiştên, dinyayo ki ma do mergîya tepîya şirê. *Tr. Ahiret, öbür dünya.* Hesabê adinî û nadinî pê nêmaneno.

adinîyey *Teo. Nm.* Adinî bîyayeni, dinîyan ra dinyayo bîn yan jî axreti bîyayeni. *Tr. Öbür dünyanın varlığı, ahiret olması.* Bi mî ki ferqê adinîyey û nadinîyey esto.

adir *Nn.* Adil. Çîyo germ o ki koz û kolî û çîdê zêdê nînan vijêno û kes pa şamîyan peyşneno, kes pa xwu germ keno, kila ci esta. *Tr. Ateş.* Eger kes îhmalkar bo, adir kesî veşneno, eger balkeş bo jî kes bi adirî ya xwu keno germ, şamîyanê xwu peyşneno.

adirbaz/i *N.* Kes/çîyo ki; bi adir a kay keno, zêdê cambazan an bi adirî ya kay keno û no çîyo winasîn ci rê qet o. Keso ki bîtirim o û bi ci ya baş nêbeno, fini bena ki bol xurt o, fini bena ki bol tehlûke o, gîrgîn o. *Tr. Ateşle oynayan, ateş cambazı.* Kesêndo adirbaz o. Ma ma şenê bi ey a baş bikerê!?

adirbazey *Nm.* Adirbazî. Bi adir a kay kerdeni, karê adirî kerdeni, adirî zêdê gullî xwu destan ser o çarnayeni, pa kay kerdeni. Bol xurt bîyayeni, bol gîrgîn bîyayeni, bol tehlûke bîyayeni. *Tr. Ateşle cambazlık.* Adirbazey, ey rê zêdê gullecînciqîya ya. Ma o çîdê winî rê xem keno!

adirbazî *Nm. Bw.* Adirbazey. Leşkeran rê ha lej, ha adirbazî.

adirbes *Nn.* Teqînbes. Sîleh û tifing û pêrodayeni rê bes bîyayeni, pêro nêdayeni, pêdi bi tifingan an lej nêkerdeni yan jî vindarnayena sîlehan. *Tr. Ateşkes.* Hurdina kiştan jî adirbesî rê va bes. û bi no şekil a fina kewtîy pêgan.

adirbesey *Nm.* Teqînbesey. Adirbes bîyayeni, sîleh û çîyandê zêdê tifingan rê bes bîyayeni, nînan nêteqnayeni, bi nînan an merdim nêkişteni, merdim dirbetin nêkerdeni. *Tr. Ateşkes yapmak.* Ez bixwu bi adirbeseyda înan a emel nêkena. Ê do meşti fina pêkewê.

adirbigan/i *Tib. N. Bw.* Adirgan/i. Merdimo adirbigan gereg ki qethan nêvinderîyo bireso doktoran.

adirca 1. *Nn. Bw.* Adilgan. Şamîya xwu nê adircay ser û vero vinderdi. 2. *Nn.* Cayo ki tey adiro beno. *Tr. Ateşin yakıldığı yer, yangın yeri.* Mi adirtepisnokîy riştîy adirca.

adircayey *Nm.* Adirca bîyayeni, cayê adirî bîyayeni. Cayo ki adiro beno yan jî çîyêno veşeno, şewateyêno beno, a ûja bîyayeni. *Tr. Ateş yeri olma/k.* Adircayeyda ci di guman çinî yo. Labelê ma yê nêzanê bi destdê kê ya bîyo.

adirçekerde/ê *N. Bw.* Adireşte/ê. Îsoto adirçekerde kotî, balcana adirçekerdê kotî? Ma tamê hurna jew beno!

adir çekerdeni *f. M.* Adirçekerdiş. *Bw.* Adir eşteni. Kam ki kê çekero adir, bêguman ki o do jî rojên çebîyo adir.

adirçim/i *N. Bw.* Çimadir/i. Eger adirçim bîyayê, qey ey do no karo çetin biqedînayê.

adirçimey *Nm. Bw.* Çimadirey. Eger ma ser o adirçimey çinêbîyayê, ma nê vergan verdayê ma qe loxmeyên nan jî bûro?

adirdani *Nm.* Manqali. Çîya ki kes adir dekeno de û ser o kebab keno, çî peyşneno. *Tr. Mangal.* Mi adirê xwu kerd adirdanda xwu û goştê xwu kerd xerman.

adirdebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi şeklên a yan jî bi fêlên a adiro raşt dekewto de, şewate dekewto de, kili dekewta de. *Tr. Ateşe giren, yanan, tutuşan, ateşlenen, alevlenen.* Boka o firêzeyo adirdebîyaye erddê ma jî nêreso! 2. *Zv. N.* Çî/keso ki hendo ki bîyo hêrs, bîyo lûk/gîrgîn, ze ki adir debîyo de, o yo veşeno, kili dekewta de, neyayo ta, neyayo pa û o yo şewatî mîyan di. *Tr. Adeta ateşlenen, sinirlenen, öfkelenen, tehlikeli*

boyutlara ulaşan, parlayan, alevlenen. Derê ki şima boka ê lejê adirdebîyayî hewna kerê, bitepisnê!

adir debîyayeni 1. *f. M.* Adirdebîyayîş. Adir mîyan kewteni, paneyayeni, taneyayeni, veşayeni, veşatî mîyan di mendeni, şewate mîyan kewteni. *Tr. Ateşlenmek, tutuşmak.* Eger adir nêdebîyayê, wina nêveşayê. 2. *Zv. f. M.* Adirdebîyayîş. Bol tehlûke bîyayeni, bol merdimîy ci ra zirar vînayeni, guriki mîyan kewteni, normaley ra vijîyayeni. *Tr. Ateş basmak, alevlenmek, kızgınlık ve öfkenin ayyuka çıkması.* Bi mi ki a qiserda ci ya boyîn a tepîya adir debîya de.

adirdekewte/ê 1. *N.* Tanaye/ê, panaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni adir nayo pa, veşnayo yan jî adir dekewto de. *Tr. Tutuşan, yanan, alevlenen.* Heywanekên jî ê tenedê adirdekewtî mîyan di mend bî. Dewijan senîn senîn kerdê, nêşayê vejo. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ze ki adir dekewo de. Kes/çîyo ki; tersan ra nêzano ki do se kero, se vajo û şaş mendo. *Tr. Korkudan elleri titreyen, etekleri tutuşan.* Ê adirdekewtî zana ki do bikişîyo, xwu qatdê pancî ra eşt cêr.

adir dekewteni 1. *f. M.* Adirdekewtiş. Adir û kili çîyên mîyan kewteni, veşayeni, paneyayeni, taneyayeni. *Tr. Tutuşmak, alevlenmek, yanmak.* Senîn ki qîrîni dekewti mîyan, mi zana adir dekewt mîyan û ez hema vera keye remaya. Ez şîya ki kili heme ca giroto. 2. *Zv. f. M.* Adirdekewtiş. Bol tersayeni, tersan ra ze ki adir mîyan kewo. Şaş bîyayeni, heyecan û helecano vêşî ci tepişteni. *Tr. Adeta ateş basmak, çok korkmak, paniklemek, şaşırmak.* Wexto ki esker ameyê nezdîdê dewi, wexta adir dekewtê camêrdandê dewijan. Çunkî ê zaliman camêrdîy camêrdey ra vistê.

adire *Tib. Nn.* Kişta teberî (cîld/post/çerme) ra babetên nêweşînênda ganî ya. Na nêweşîni di ganê kesî jî veşeno. *Tr. Bir çeşit cilt hastalığı.* Mêrdek bîyo adire, heme cayê ci yo veşeno.

adirek *Zoo. Nn.* Gîyê estaran, gîyê estarî. Bohcikên a ki zêdê adirî biriqêna. *Tr. Ateş böceği.* Kiramata adirekî şewi der a, winî nêbîyayê do biroj jî bibiriqîyayê.

adireki *Nm. Tib.* Na nêweşîni, bolkî zînay ra vijêna. Kesî kena kor, kena xînti. *Tr. Frengi, yenirce, sifilis hastalığı.* Zewaj çareyê xeylên nêweşînan o, adireki jî nînan ra jew a.

adireşte/ê *N.* Adirçekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni eşto adirî mîyan ki biveşo, taneyo/paneyo yan jî bipeyşo. *Tr. Ateşe atılan.* Merdimo adireşte do adinî di jî qey şima bierzo adir.

adir eşteni 1. *f. M.* Adireştiş. Adir çekerdeni, adir pekayeni, adir erzîyayeni, adir çebîyayeni, çîkê adirî erzîyayeni. *Tr. Ateş saçmak/atmak, ateş savurmak.* Kabloy gunayê pêro, eynî ci ra adir eştê (erzîyayê.) 2. *f. M.* Adireştiş. Çîyên yan jî kesên adir çekerdeni, adirî mîyan eşteni/çekerdeni, adir di veşnayeni. *Tr. Ateşe atmak/koymak, ateşe fırlatmak, ateşte yakmak.* Nemrûdî Hz. Îbrahîm bi mancinikî ya eşt adir. Labelê Ellahî adir kerd gulîstan. 3. *f. M.* Adireştiş. Adir çekerdeni, adir hewadayen û canakî eşteni, cayê adirî vurnayeni, adirî hulo kerdeni. *Tr. Ateş atmak, ateşi başka bir yere atmak, ateşi fırlatmak.* Mi adir eşt çalda adirî. Metersê, kesên piro nêguneno.

adireya bêbavi 1. *Nm.* Adiro bêbav bîyayeni. Adiro gurr bîyayeni, adirey di bêbav bîyayeni, adiro şên bîyayeni, adiran ra adiro ki rew rewî qewetê kesî pey nêbeno, a o bîyayeni. *Tr. Büyük/gür veya güçlü ateş olmak.* Eger ey adireya bêbavi bidîyayê, ey wina nêkerdê. 2. *Zv. Nm.* Adireya bêbavi, zalimey, bêrehmey, bêmerhemet bîyayeni, bêwîjdîyaney, bi otesîda ci ya nêamîyayeni. *Tr. Zalimlik, ateşparçası olmak.* Pêrini jî zanayê adireya bêbavi di wina bîranbîr o, kesî ci rê tedbîr nêgirotê.

adirê karwanî *Nn.* Adiro ki karwanan qandê kesandê bînan, qando ki ê bînan rê nîşan bo, îşaret verdeyo, şopa ci bellî bo, pey ra verdayayo. *Tr. Kervan ateşi, iz ateşi.* Ma bi adirdê karwanî ya şopa înan ca kerd.

adirgan/i *Tib. N.* Adirbigan/i. Merdimo ki gandê ci adir, şewat esto û ganê ci yo veşeno. *Tr. Ateşli hasta.* Qeçê adirganî hema werzanê nêweşxane, wa seqeteyên nêvijîyo.

adirgan *Nn. Bw.* Adilgan. Na vajeki, bi adilganî ya bedelîyaya. Esasê ci adirgan o.

adirge *Nn. Bw.* Adilge. Cinêkera jêhatî ardûyê xwu dekerd adirganî mîyan û bi adirgedê xwu ya adirê xwu acivist, şamîya xwu tavilên pewt û nê meymanandê xwu ver. A cenîya bax û bîstani na ya! Wela mi bi çingilfistanan bo.

adirgîri *Nn.* Maşa, gazgîri. Çîyo ki adirî gîno xwu mîyan, pa adir tepêşêno. *Tr. Maşa.* Na adirgîri bigî û şo firûni, ma rê tayên adir bîya ki ma pa sobera xwu wekerê.

adir hewnakerdeni *f. M.* Adirhewnakerdiş. Adir û şewate tepisnayeni, şewate hewna kerdeni, adirî qedînayeni. *Tr. Ateşi söndürmek.* Adirtepisnokan adir kerd hewna tepîya kêfan ra xwu rê şênemegî viraşti.

adirî mîyan di mendeni 1. *f. M.* Adirî mîyan

di mendiş. Ortedê adirî mîyan di mendeni, veşayeni, çorçoşmeyê ci adir di mendeni. *Tr. Ateşte kalmak.* Ban veşayê, di qeçê werdîy adirî mîyan di mendîy bî! 2. *f. M.* Adirî mîyan di mendiş. Tehlûke di mendeni, tehlûke di bîyayeni, cayêndo bêbav di bîyayeni, zor di mendeni, çetiney di bîyayeni. *Tr. Ateş arasında kalmak, tehlikede olmak, ateş hattında olmak.* Hawar bêrê ez adirî mîyan di menda. No çi hal o ez tey di menda!

adirkar/i *N. Bw.* Adirvan/i. Şima do serardû biardayê ki hewna adirkarî jî adir wekerdayê.

adirkarey *Nm. Bw.* Adirvaney. Eger adirkarey nêbîyayê, karê adirtepisnokan jî beno ki nêbîyê.

adirkerde/ê *N.* Çî/keso ki debîyayo adir ki yan bipeyşo yan jî do biveşo. *Tr. Kebap edilen, ateşte közlenen.* Îsot û pîyazo adirkerde hem weş o, hem jî tamê ci beşirîyayo.

adir kerdeni 1. *f. M.* Adirkerdiş. Adir wekerdeni, adir panayeni, adir tanayeni. *Tr. Ateş yakmak.* Mi adir kerd tepîya qe ardû meya. Derdo ki to ardûyê xwu verî biardayê. 2. *f. M.* Adirkerdiş. Adirî mîyan eşteni/kerdeni. Çîyên yan jî kesên yan qandê pewteni (peyşnayeni) yan jî qandê veşnayîşî (tanayîşî) adirî mîyan eşteni. *Tr. Ateşe koymak, ateşte veya közde kebap yapmak.* Hak û îsot û balcan û pîyaz û şamikan adir kerê, wa bipeyşê ki ma xwu rê sêpare di bûrê.

adirnaye/ê *N.* Çîyo ki neyayo adirî mîyan, neyayo adirî ser. *Kur. Agirkirî. Tr. Ateşe konulan.* Îsoto adirnaye kebabî verê nêbo nêbeno.

adirnayeni *f. M.* Adirnayîş. Adirî sernayeni, adir di peyşnayeni. Qando ki bipeyşo, çîyêndê werdî adirî mîyan kerdeni. *Tr. Ateşe koymak.* Mi balcanîy û îsotiy qando ki bipeyşê, nay adir. Labelê ma tey kerdê xwu vîra, bîyê kozlax.

adiro/a bêbav/i *Zv. N.* Zalim/i, zulimkar/i, bêwijdîyan/i, bêrehm/i, bêmerhemet/i. Keso ki zêdê adirî ya gîrgîn o, tehlûke o, zirar dano kesan, goşdareya kesî nêkeno. *Tr. Zalim, vicdansız, merhametsiz, acımasız.* Lajek adirêndo bêbav o. Keso nêşeno vindarno û zulmdê ci rê manî bo û pî jî goşdarey nêkeno.

adiro/a hewnakerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî zirarey ra veto, qedînayo, kerdo bêzirar, tehlûke (gîrgîney) ra veto. *Tr. Bitirilen, dindirilen, teskin edilen, tehlikeli olmaktan çıkarılan.* Vanê o adiro hewnakerde newedera vijîyayo.

adiro bêbav *Nn.* Adiro gur, adiro şên. Adiro ki kes rew rewî nêşeno hewna kero. *Tr. Amansız ateş, söndürülemeyen ateş.* Fina bi bombabaranan a, adirêndo bêbav kewto darîstandê welatê ma mîyan.

adiro gur *Nn.* R'o dimayên qalin waneyêno. Adiro şên, adiro ki kila ci bol a. *Tr. Yüksek ateş. (Vücut ateşi değil.)* Adirêndo gur bî. Cora şamî pa veşê.

adiro hewnakerde *Nn.* Adiro hewna bîyaye. *Tr. Söndürülen ateş.* Adiro hewnakerde newedera kewt a ci.

adirpekeni *Nm. Bw.* Adirpeknayeni. Adirpekena ci ci nêşena biveşno, a do kotî şarî biveşno.

adirpekey *Nm. Bw.* Adir peknayeni. Adirpekeya şima nêşena şima biveşno! Têtewrê şima adir bo, şima do se kerê?

adirpeknaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki ci ra adir pekeno, adir erzeno çoşman, ci ra adir perreno. *Tr. Ateş saçan.* Kolîyê adirpeknayî çîkên eşti, dê çîlikdê çaredê ci ro. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki zêdê adirî hendo ki bîyo gîrgîn (lûk/tehlûke) ki adir erzeno çoşman, ci ra ze ki çîkîy bifirê, ze ki çoşmey biveşê. *Tr. Tehlikeli, çok korkunç, öfkeli.* Mêrdekî va: Ser û binê ê merdimdê adirpeknayî tehlûke bo, nêşeno giştênda mi bitewno!

adir peknayeni 1. *f. M.* Adirpeknayîş. Adirpekeni, adirpekey, hawarê adirî kerdeni, ci ra adir pekayeni, adir çoşman eşteni. *Tr. Ateş saçmak, çevreye ateş sıçratmak.* Mi nêdî, vatê kila ci vijîyê bî banan ser, adir peknayê. 2. *Zv. f. M.* Adirpeknayîş. Adirpekeni, adirpekey. Bi adirdê xwu ya, bi şewatedê xwu ya, bi tehlûkedê xwu ya adir eşteni, zirar çoşman dayeni, adirdê xwu di kesanê bînan veşnayeni. Hêrişê çoşman kerdeni. *Tr. Etrafa ateş saçmak, büyük olaylar çıkarmak.* Bîbi hêrs, eynî adir peknayê.

adirpeknok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; adir pekneno, adir ci ra fireno/erzêno. *Tr. Ateş saçan, ateş atan.* Mi nêşa ê cadê adirpeknokî di deqeyên vindero. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki hendo ki tehlûke o, hendo lûk o, hendo ki hêrsbîyaye o, hendo ki hêrişkar o, ci ra ze ki adir bipeko, adir pekneno, adir ci ra erzêno/perreno. *Tr. Çok öfkeli, çok asabi, ateş fışkıran, aşırı tehlikeli.* Boka şima nêberê ê kesdê adirpeknokî heti.

adirperest/i *Teo. N.* Mecûsî, Zerdoşî, Zerduşt/i. Merdimo ki, adirî vero îbadet keno, adirî wennûs qebûl keno. *Tr. Ateşperest.* Merdimo adirperest, adirî ver di îbadet keno.

adirperestey *Teo. Nm.* Mecûsîyey, Zerdoşîyey, Zerduştey. Adirî wennûs dîyayeni, adirî vero nimazûnîyaz kerdeni. *Tr. Ateşperestlik, ateşin önünde ayin yapmak.* Îran di hana adirperestî estê.

adirpijiqnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; adir pijiq-

neno, adirî çoşman ra vila keno, ata nata adir erzeno. *Tr. Etrafa ateş savuran.* Merdimê adirpijiqnayî zirarên nêdî, mi dî. Çi siûdêndo xirab o! 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bîyo hêrs û o yo ze ki adir erzeno çoşman û hêrişê serdê kesan û çîyan keno, bîyo ze loko gîrgîn, o yo geyreno bahaneyên ki hema pirodo. *Tr. Ateş savuran, çok kızmış olan.* Mêrdeko adirpijiqnaye do senîn amoş bo ki?

adir pijiqnayeni 1. *f. M.* Adirpijiqnayîş. Adirî ata nata eşteni, çoşme ra vila kerdeni, zewmbî kesan û çîyan ser eşteni. *Tr. Etrafa ateş saçmak, dağıtmak.* Mi ci rê va, adirî çoşman ra mepijiqni, ey pijiqna. Cora mi tazîlîy(ci) day piro. 2. *Zv. f. M.* Adirpijiqnayîş. Bol hêrs bîyayeni, ata nata zirar dayeni, xwu şarî ser eşteni, hêrişê serdê kesan kerdeni. *Tr. Adeta etrafa ateş saçmak, çok kızmak, saldırganlık yapmak.* Ey eynî zêdê ê merdimdê adirpijiqnayîdê verênî adir pijiqnayê û resayê kê ki jû dayê ortedê rîdê ci ro.

adirpijoq/i *N.* Kes/çîyo ki; adir pijiqneno, ci ra adir pekeno, adir erzeno ata nata, adir erzeno çoşmey û ci ra adir fireno. *Tr. Ateş saçan, ateş saçıcı.* Ez a kena nê adirpijoqî ver ra xwu rê birema. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bîyo hêrs û lûk û zirardan û zêdê parçandê adirî û ata natay rê bîyo tehlûke, zirar dano kes û çîyan. *Tr. Ateş saçan, ateş saçıcı.* O merdim adirpijoq o, ci ya embazîni nêbena.

adirpijoqey 1. *Nm.* Adirpijoq bîyayeni, adir pijiqnayeni, wesfê adirpijoqan xwu ser o çarnayeni, ata nata adir peknayeni. Çîyê veşnayîşî yo ki ci ra adir pekeno, a o çî bîyayeni, wesfanê nê çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ateş saçmak.* Mi hewna nêşayo adirpijoqeya ci îfade bikero. Ez do kotî ê wesfanê ci yê bînan îfade bikerî? 2. *Zv. Nm.* Adirpijoq bîyayeni, ci ra adir pekayeni, adirpeknok bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci ra adir pekeno, a o kes bîyayeni, wesfanê nê kesan pa bîyayeni. *Tr. Ateş saçmak. Kendisinden büyük tehlikeler çıkmak, müthiş sinirli ve kızgın olmak.* Mi rê adirpijoqeya ci lazim nîya.

adirtepisnaye/ê 1. *N.* Çî/cayê veşatî yo ki jewî yan jî tayêni adirê ci tepisnayo, kerdo hewna yan jî kerdo bêzirar, çîyênêndê hewna kerdişî eşto ser. *Tr. Ateşi söndürülen, zararsız hale getirilen.* Erdo adirtepisnaye senîn bî, fina veşa ki? 2. *Zv. N.* Çî/keso ki hêrseya ci, tehlûkeyê ci, zirarê ci, gîrgîneya ci qedîneyaya, ardo deraxdê bêzirarey, hêrs û xezeb û lûkeya ci ravêrnaya. *Tr. Ateşi söndürülen, zararsız hale getirilen, öfkesi dindirilen.* Şima deha gereg ki ê merdimdê adirtepisnayî ra nêtersê.

adir tepisnayeni *f. M.* Adirtepisnayîş. *Bw.* Adir hewnakerdeni. Şima kam ki şinê darîstanan mîyan, adirê xwu bitepisnê ki şewate nêvijîyo, daristan gunayo!

adirtepisnok/i *N.* Şewatetepisnok. Kes/çîyo ki; adirî keno hewna, adirî tepisneno, şewatey venirneno û qedîneno. *Tr. Ateş söndüren.* Eger adirtepisnok jî nêşo adirî bitepisno, ma kam do bitepisno?

adir û şewat 1. *Tib. Nn.* Şîşkerdişê adirdê gandê kesî yo pêt o ki bolkî qandê şidîyayenda şewatdê gandê kesî vajêno. Bi ney a pêteya ci, şidikê ci, şidîyayena ci, derênikê ci, pilozikê ci pa vajêno. *Tr. Vücut ateşinin şiddetini ifade eder.* Adir û şewatê gandê tûtekdê ma emşo perra bî. Şewatê ci şî bî resa bî 42 °C'y. Ellah winîya gunadê ma, seqet nêkerd. 2. *Nn.* Dej/şewato şên. *Tr. Aşırı ağrı ve sancı.* Adir û şewat kewtê gandê mêrdekî.

adirvan/i *N.* Adirkar/i, karbiadir/i. Merdimo ki adir wekeno, karê adir wekerdenî keno. Kes/çîyo ki; adirî keno xwu dest ki vernî roşin kero. *Tr. Ateş yakan, meşaleci, meşaleyi tutan.* Adirvanî adir tepişt bî ki vernîya bestokandê xwu roşin kero.

adirvaney *Nm.* Adirkarey, karbiadirey, roşnayî tepişteni, adir wekerdeni, xwu dest di meşla (bizwati) tepişteni. *Tr. Meşalecilik.* Adirvaneya ci zaîfî bî, ma kerd heran ver.

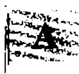
adirvarnaye/ê *N.* Adirvarnok/i. Kes/çîyo ki; adir varneno, adiro ci ra pekeno, ata nata adir erzeno, heme cadê ci ra adiro werzeno, piro xezeb ameyo war, bol bîyo hêrs, hergi ca û kiştda ci ra ze ki adir bivaro. *Tr. Ateş saçan, kıyamet koparan.* Şima senîn wetanê şirê ê kodê adirvarnayî bin ki?

adir varnayeni *f. M.* Adirvarnayîş. Qeyami qilanayeni, adir peknayeni, çoşme bol tehlûke di bîyayeni, lej û xirabey û tehlûkî di şidik/pêt bîyayeni, felaket û tofanîy werzanayeni, arey kerdeni. *Tr. Ateş püskürmek, kıyameti koparmak, şiddet göstermek.* Wolqanê Etna'y bîbî aya. Heme ca di adir varnayê.

adirvarnok/i *N. Bw.* Adirvarnaye/ê. Koyo adirvarnok do hewna bol cayan binadir kero!

adirvaş *Nk. Nn.* Adirvil. Vaşêndê werdî yo ki vilikê ci zerdin ê û biriqîyaye yê. kokê ci (govdeyê ci) derg û zêdê papatya o. *Tr. Ateş goncası.* Şuwaney wexto ki veyşan manenê nê adirvaşî wenê.

adirvil *Nn. Bw.* Adirvaş. Wexto ki ma gemi di veyşan mendê zêdê nê adirvilî xeylên vaşê werdî

resayê gazîdê ma.

adîl *N.* Nameyêndê lajekan o ki ney ra miraz, adîl bîyayen a. *Tr. Bir erkek adıdır ki bundan murad, adaletli olmaktır.* Nameyê xaldê mi Adîl o.

adîl/i *Er. N.* O/çîyo ki bi edalet a luweno, kar û gurwanê xwu bi edalet a keno, edaletî ser o yo. *Tr. Adil.* Sûltan Selahaddîn Eyyûbî yo Kurdî, sûltanêndo adîl bî.

adîlane *N.* Zêdê adîlan a. Adîl senîn ki keno, a winî kerdeni û winî bîyayeni, zêdê fêl û hereket û qisa û rayşîyayîşdê adîlan a, zêdê heqşînasan a. *Tr. Adilane, adilce.* Eger adîlane bîyayê, ez do jî mîyan di bîyayê. La ki fêlê ci adîlane nê bî.

adîley *Nm.* Adîlaney, adîl bîyayeni, çîyên yan jî kesên ser o wesfê adîlan bîyayeni, kar û gurwan di bi edalet a ray şîyayeni, heqşînas bîyayeni, wahîrê heqûhuqûqşînasey bîyayeni. *Tr. Adil olmak.* Va, heme çî bi adîley a o. Eger bi adîley a bo, xwura kesîy pêra benê razî û pêdi benê wereykarîy.

adîri *Sn. Nm.* Neşteri. Kardîya ki pa emelet beno, kardîya emeletî, kardîya verişnayeni. *Tr. Neşter.* Cerrahî adîri kerd xwu dest û nezdîyê çehar saetan ser o mend. Wexto ki nêweş ame a xwu nêweşînda ci ra çîyên nêmend bî.

adkerde/ê *N.* Çî/keso ki qandê kerdenda ci sondê ci werîyayo, ehd bîyo, qandê bîyayenda ci soz û qewlê ci bîyo. *Tr. Ahdedilen, sözü verilen, yemin edilen.* Qurbano adkerde do bibo. Eger nêbo, adûwadê ci ca nîno, emeleya xwu keno vinî.

ad kerdeni *f. M.* Adkerdiş. Soz dayeni, qandê sondî heme çî kerdeni. Hem sond werdeni, hem jî soz dayeni. Qandê emelkerdişî ehd û wad kerdeni. *Tr. İnandırmak için yemin etmek, söz vermek, yapacağını ahdetmek.* Eger mi ad bikerdayê, mi do bîyardayê ca. Labelê mi ad nêkerdo.

adrûnçadrûni *Nk. Nm.* Gula kutikan, gawirîslamîy, cehnim cenneti, cennet cehnimi, viliki, kekvili, çimoşa, babûni. Vilikên a ki mîyanê ci zerd o û vilikê ci jî sipe yê. Nînan ra derman virazêno. Nê vaşî ra çayên virazêna ki saw/serdî rê weş yena. Kes pa beno weş. Bi kokî ya nê, vilikanê ci pêrini girênenê û awa ci şimenê. *Tr. Papatya.* Qeçkîni ma nê adrûnçadrûnîy girotê xwu dest û ma perr bi perr cikerdê û ma vatê, “Cehnim cennet, cehnim cennet.” û bi no babet a hettanî ki qedîyayê ma kudênayê.

adûwad *Db. Nn.* Ehdûwad. Ehd kerdeni, peyman kerdeni, sond werdeni, wad kerdeni, wadenayeni, sozê ci dayeni. *Tr. Vaadetmek, söz vermek, sözleşmek, yemin etmek.* Wa adûwad bo ki, wexto ki bêro, ez do destê ci maç kera.

afat/i 1. *Er. Nn.* Felaket, qeza û belayê girdîy, olayîyê girdê ki hergi merdim yan jî hergi dewleti nêşena ser ra bêro. *Tr. Afet.* Yaxerên û vavîlikên kewt pêmîyan ki, to vatê beno afat o. 2. *Zv. N.* Yeman/i, bîtirim/i, elfetûn/i. Merdimo ki ci ra bol çî yeno; xurt o şeno çîyan û gurweyan ser ra bêro. *Tr. Çok yaman, gözüpek, girişken.* Merdimêndo afat bî. Ma kesî nêşayê bi ci ya baş bikero.

afatê Ellahî 1. *Cog. N.* Çîyê dinyayo gird û zirardan o ki bi şikildê sêlan a, bi şikildê pêlandê girdan a, bi şikildê erdlerzanî ya, bi şikildê erdberokî ya ameyo û ziraro bêeman dayo kesan û çîyan ro. *Tr. Doğal afetler. Sel, heyelan gibi afetler.* Boka Ellah kesî afatandê xwu ra sitar kero. Afatê Ellahî bol ê.

aferîn *Nn.* Helal bo ki! Çi rind o ki! Çi weş o ki! Çi delal o ki! ûzn. Qisaya ki wexto ki kes jewî yan jî çîyên rê kêf keno, kêfê ci yeno vano. *Tr. Aferin! Bravo! Maşallah! Ne iyi! Ne güzel! Ne hoş! Gibi durumlarda söylenen bir alkışlama, onaylama sözü ve durumu.* Aferîn ci rê ki ey şa ê kardê çetinî ser ra bêro.

a fini *Nm.* Fina bîni, fina ki şî. *Tr. Geçen defa, diğer defa.* A fini mi do qezenc kerdayê, wexta jî înan pêverik kerd îptal.

afiri *Zir. Nm.* Êmligi, êmdani. Ca/çîyo ki kes tede êm dano dewarî. *Tr. Yemlik.* Afiran hadire kerê. Ma do emşo rew êmî bidê dewarî.

afinaye/ê *N.* Raviste/ê. Çî/keso ki erdî ser o seranserî derg bîyo, agêrîyayo. *Tr. Serili.* Hewa şilî û nekmeyîn o. Çinayo afinaye do rew rewî wişk nêbo.

afinayeni *f. M.* Afinayîş. Avisteni. Qandê wişkbîyayîşî, qandê zuwabîyayîşî çîyên ser o darda kerdeni. *Tr. Herhangi bir şeyin kurumak üzere asılıp serilmesi.* Qando ki wişk bê, çinay afineyênê. Labelê qando ki kes ser o roşo yan jî çîyên ser o rono cilîy, şiqîy, xalîy jî rafineyên ê. Ra, erd o; finayeni jî ser o dergkerden a, agiroten a. Goreyê ney, rafinayeni (ravisteni) bena erdî ser o seranserî çîyên derg kerdeni yan jî agiroteni.

afinok/i *N.* Avistok/i. Kes/çîyo ki; karê avistişî kerdo, çîyên avisto. *Tr. Seren.* Ma ne şa çîyo afinaye, ne jî şa afinokê ci ca kero.

afîş *Frz. Nn.* Êlanê dêsan o resmin. Delaleya ki bi kaxitan a dêsan ser o bi resmên a afineyêna. *Tr. Resimli duvar ilanı.* Qeçekê kenê xebatê afîşî bikerê ki ma berê bi dêsan a afinê.

afiyet *Er. Nn.* Şîfa. Bi gano weş amîyayeni, ganî

rê şîfa bîyayeni, ganselametey. *Tr. Sağlık, şifa, afiyet, can sağlığı.* Ellah ci rê afiyet bido, bi gandê ci yo weş bêro.

afkûn 1. *Nn.* Şala ardan. Şala ki ser o nanê tîrî abêno. *Tr. Ekmek açma bezi.* Afkûnî akerê wa ardîy nêrijîyê erd. 2. *Nn.* Ardê ki pa mîr alawêno. *Tr. Hamur yoğrulurken bezelerin altına konulan un. Tahtanın üstünde beze açılırken tahtaya yapışmaması için sürekli saçılan un.* Şima afkûn eşto gûdan ver/textî ser?

afnik 1. *Kîm. Nn.* Kufik, kuf. Gemarê mîyandê zincî. *Tr. Küf.* Zincîya xwu qe fiş nêkeno. Mîyanê zincîda ci pêro afnik tepişto. 2. *Kîm. Nn.* Kenik/henik. Zerdikê serdê nan û çîdê şamîyan o ki kufikîyayîş di vijêno, ci ra boy yena. *Tr. Küf.* Qey nan cado nekmeyîn di verdayo. Çunkî afnik tepişto.

agah/i *N.* Xeberdar/, haydar/i, aya. Keso ki qelb û çimê ci akerde yê û hewn di nîyo, zanîşan di malûmatê ci esto, bêxebîr nîyo. *Tr. Uyanık, kalbi ve gözü açık, basiretli, olaylara vakıf.* Xwura agah nêbîyayê, ma ser ra nêameyê.

agahbîyaye/ê *N.* Haydarbîyaye/ê, xeberdarbîyaye/ê, qelbnerm/i, qelbnermbîyaye/ê. *Tr. Haberdar olan, kalp gözü açık olan, uyanan.* A merdima agahbîyayê o pird rew ravêrna.

agah bîyayeni *f. M.* Agahbîyayîş. Agahdar bîyayeni, xeberdar bîyayeni, haydarey, haydar bîyayeni, aya bîyayeni, qelb û çimê ci akerde bîyayeni. *Tr. Haberi olmak, uyanık olmak, kalpgözü açık olmak, basiretli olmak.* Kaşka verî jî agah bîyayê, bol berey mend.

agahdar/i *N.* Agah/i, haydar/i, xeberdar/i, aya, çimakerde/ê, qelbnerm/i. Keso ki haya ci çî û kesan ra esta. *Tr. Haberdar, kalb gözü açık olan, olaylara vakıf olan, basiretli.* Mi va agahdar o, şima emel nêkerd.

agahdarey *Nm.* Agahey, xeberdarey, haydarey, çimakerdeyey, qelbnermey, zanişan û kesan ra xeberdar bîyayeni. *Tr. Haberdar olmak, bilgili olmak, kalp gözü açık olmak, basiretlilik, ufku geniş olmak.* Eger agahdareya ey jî çîyên rê nêbo, deha ê kesî çîyên rê nêbena.

agahkerde/ê *N.* Agahnaye/ê, xeberdarkerde/ê, hişyarkerde/ê, ayakerde/ê, peyhesnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên peyhesnayo, kerdo xeberdar, kerdo aya, kerdo wahîrê/a zanîşî, kerdo/a wahîrê malûmatî, kerdo çimakerde. *Tr. Ayıktırılan, uyandırılan, haberdar edilen, bilgilendirilen.* Bi mi ki o merdimo agahkerde do pêrini jî agahdar kero.

agah kerdeni *f. M.* Agahkerdiş. Agahnayeni, haydar kerdeni, peyhesnayeni, wahîrê/a malûmatî kerdeni, aya kerdeni, qelbnerm kerdeni, xeberdar kerdeni, hişyar kerdeni, çimanê ci akerdeni. *Tr. Ayıktırmak, uyandırmak, ufkunu açmak, bilgilendirmek, gözlerini açmak.* To do ê agah kerdayê, çirê to temaşeyê ci kerd?

a gami 1. *H.* Wexta, o wext, o dem, ê hal û zemanî di. Wextêndê bol kemî û tengî di, hendê gam eştişên. *Tr. O an, o esnada, o zaman.* Ez a gami ûja di nêbîya. Mi nêdî kesî mişewirna. 2. *H.* Hema, derhal, wextdê ci di, bi wext vinî nêkerden a, dest a dest di. *Tr. Hemen, anında, derhal, zaman kaybetmeksizin.* To a gami kerd kerd, nêkerd jî dima deha nêbeno.

ageh/i 1. *N.* Keso bixeber, xeberdar, agah. *Tr. Haberli, bilgili, haberdar olan.* Xeberandê dewi ra ageh o. 2. *N.* Ayabîyaye/ê, hewn di nêbîyaye/ê. *Tr. Uyanık.* Mêrdekî çimîy nay bî pêya. Yabelê raya eskerdê xwu pawitê. Cora hewna ageh bî.

agemîviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî visto agemî, kerdo xînt, ze ki xînt kero. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi bende kewten a yan jî bi fêlêndo xirab a bêhemd kerdo hêrs û yan kerdo xînt yan jî aqilê ci ci ser ra berdo. *Tr. Delirtilen, aklı başından alınan.* Ê merdimê agemîvistî to rê se va?

agemî visteni *f. M.* Agemîvistiş. xînt kerdeni, dîwane kerdeni, aqil ser ra berdeni, sebebê aqil vinîkerdenda kesên yan jî çîyên bîyayeni, vera gemi rişteni. *Tr. Delirtmek, çöllere düşürtmek.* Boka ti lajekî agemî fînê ha! Xwura to birakê xwu yo werdî vist agemî. Çirê ti yê hend kewnê bendedê lajekî?

agemkewte/ê *N.* Xîntbîyaye/ê, dîwanebîyaye/ê, heşîy vinîkerde/ê. Kes/çîyo ki; bîyo xînt û kewto agemî, kewto çolan, kewto deştan û sereyê xwu giroto û şîyo. *Tr. Aklını kaybeden, divaneleşen, çöllere vurup giden.* Merdimo agemkewte do neya tepîya senîn ageyro keye? Ma ser o aqil mendo?

agem kewteni *f. M.* Agemkewtiş. Xînt bîyayeni, aqilê xwu vinî kerdeni, heşê ci ci ser ra şîyayeni, dîwane bîyayen û çolan kewteni, bol û bol bi hêrsbîyayîş a deştan kewteni. *Tr. Delirmek, divane olmak, abdallaşmak, çöllere vurmak.* May ci rê zewti dê. Va, lajek boka ti bi gemî kewê. Bol nêşî, lajek kewt agem.

ageyraye/ê 1. *N.* Dorbîyaye/ê, doşbîyaye/ê. Çî/keso ki şîyayîş di sebebên ra pey di ameyo. *Tr. Geri dönen.* Ez hendayên raya tepîya merdimdê ageyrayî rê nêşena tebayêndo weş vaja. 2. *Zv. N.* Keso ki dawerda xwu ra bîyo, raya xwu

virnaya, şik û fikrandê xwu ra ageyrayo. *Tr. Dönek.* Ez qethan bi ê merdimdê ageyrayî ya ray nêşina. 3. *Tib. N.* Çî/keso ki xirabey ra, kotîyey ra, xeripîyayeni ra vera rindey şîyo, bîyo weş, vera ganselametey şîyo. *Tr. Gelişen, iyileşen, vücutça iyiye doğru giden.* Gonî kewta rîdê ê lajekdê ageyrayî.

ageyrayeni 1. *f. M.* Ageyrayîş. Açarîyayeni, tadeyayeni, dor/doş bîyayeni, pey di şîyayeni, vera pey ray kewteni, şîyayen di pey di hereket kerdeni. *Tr. Dönmek, rötar yapmak.* Ez şîya ki şira Anqere, xeberên amê, ez Adana ra pey di ageyraya. 2. *f. M.* Dawayên ra şik û fikrên ra fek verdayen û ageyrayeni, fikrên di (fikrên ra) ahewlîyayeni. *Tr. Dönmek, döneklik yapmak.* Ma dawerda xwu ra nêageyrenê. Kamo ki ageyreno jî wa bi ma ya nêro. 3. *Tib. f. M.* Ageyrayîş. Vera rindey şîyayeni, weş bîyayeni, halê ci weş bîyayeni, xirabey ra vera ganselametey şîyayeni. *Tr. İyileşmek, gelişmek.* Lajek di mengan mîyan di helîya. Nika maşallah gonî dekewta rîdê ci, weş ageyra o.

ageyrok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; ageyrayo, pey di şîyo, ê xwu ra kewto, dawada xwu ra fek verdayo, herda xwu ra ameyo war. *Tr. Dönen, fikir veya iddiasından vazgeçen, dönek.* Ma kam ki finên gamên bierzê, ma nêageyrenê. Labelê o, merdimêndo ageyrok o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; vera xeyr şîyo, ageyrayo, bîyo rind û weş, ganselametey di vera xeyr şîyo. *Tr. Besili, gelişen, vücutça iyiye doğru giden.* Eger şima şenê ê lajekdê ageyrokî ra pers kerê.

ageyrokey 1. *Nm.* Ageyrok bîyayeni, karê ageyrayîşî, dawada xwu ra fek verdayeni, ê xwu ra kewteni, herdê xwu ra war amîyayeni, pey di ageyrayeni, pey di şîyayeni, pey di gami eşteni. *Tr. Dönmek, döneklik, geri adım atmak, vazgeçmek.* Fini bena ki ageyrokey lazim a, fini bena ki xirab a. 2. *Tib. Nm.* Ageyrok bîyayeni, vera xeyr şîyayeni, ganselametey di bixeyr bîyayeni. *Tr. Gelişimi iyiye gitmek.* Ageyrokeya ci qet mi sere nêkewna.

agêrîyaye/ê *N.* Çîyê ravistişî yo ki giroteni di abîyayo, qandê debîyayeni, qandê roşanayeni bîyo hadire. *Tr. Açık, serili. İçine bir şeyler girmesi veya dökülmesi için hazır olan herhangi bir sergi malzemesi.* Çendên tûy do dekewê ê afkûndê agêrîyayî ki? To nêşa şalên bivîno?

agêrîyayeni *f. M.* Agêrîyayîş. Abîyayeni. Çîyo ki yan qat kerde bo yan jî gêrîyaye bo û abîyo, a nê hal û wezîyetî rê vanê agêrîyayeni. *Tr. Kapalı olan bir çul, şal, sofra vb. bir şeyin içine bir şeyler koymak veya sermek üzere açmak.* Şali agîrê, ma tûy roşanê.[1]

agêrnok/i *N.* Agêrok/i. Çî/keso ki qandê debîyayîşdê çîyên, qandê mîyan kerdenda çîyên, qandê robîyayenda çîyên çîyêndo zêdê şali akerdo, agiroto, kerdo hadire. *Tr. Seren, sergi yapan. İçine bir şeyler girsin veya dökülsün diye sergi malzemesi açan.* Agêrnokê ci ze bî ze hêçek, ma nêşa tûy roşano.

agirote/ê 1. *N.* Akerde/ê, bi akerdiş a erdo yan jî hewa ra rafîneyaye/ê. Çî/keso ki jewên yan jî tayêni bi akerdiş a, bi seranser rakerdiş a ronayo ki çîyên debîyo de. *Tr. İçine bir şeyler koymak üzere bir veya birkaç kişi tarafından havada açılan sergi malzemesi.* Eger o çîyo agirote hend jî weş agîreyayê qey çî do tey bimendayê. 2. *N.* Peydikerde/ê, apeykerde/ê. Çî/keso ki pey di gêrîyayo, vera pey bîyo, çîyên ser ra gêrîyayo. *Tr. İade edilen, ters yüz edilen.* Ters agirote do zirar nêdo ci. 3. *N.* Çî/keso ki kesên telafî kerdo, apey kerdo, vera pey kerdo, pey di kerdo, heyfê ci wedardo, herûna ci pir kerda, ewêzîya ci arda ca. *Tr. Telafi edilen, ters yüz edilen, geriye döndürülen, yeri doldurulan, intikamı alınan.* Şima yê hewna heyfdê agirotî dima?

agiroteni 1. *f. M.* Agirotiş. Akerdeni, bi akerden a erdo yan jî hewa ra ravisteni. Qando ki çî debîyo, akerden û ravisteni. Qandê tûy roşanayeni şali agîrêna, qandê parse kerdeni jî desmali agîrêna ûzn. *Tr. İçine bir şeyler doluşturmak için açmak ve sermek.* Şaleri weş agîrê ki wa tûy debîyê û nêrijîyê erd. 2. *f. M.* Agirotiş. Ser ra giroteni, pey di kerdeni, ser ra berdeni, ser ra dehf kerdeni. *Tr. Geriye sarmak, geriye almak, tersine çevirmek, ters yüz etmek.* Kaşka şima biberdayê tersê ci ser ra agirotayê! 3. *f. M.* Agirotiş. Telafî kerdeni, pey di kerdeni, heyfê ci wedardeni, heyfê ci giroteni, vera pey kerdeni, apey kerdeni. *Tr. Telafi etmek, ters yüz etmek, intikamını almak.* Mi, bi degirotiş a heyfê îmtîhandê siftekênî agirot.[2]

---

1 Ziwanandê Latînîyan di senîn ki Mesela sosyal-asosyal, metal-ametal, polîtîk-apolîtîk esto, eynî bi o babet a Dimilî di jî no ûsl û qayde esto.

2 No veromek (a-) ziwandê latînîyan di jî esta. Mesela "normal-anormal, sosyal-asosyal, polîtîk-apolîtîk" ûzn. Labelê no veromek Dimilî di kemeyayo.

ah *Er. Nn.* Mad, maden, mijaj. Tamê fekdê kesî yo ki şino werd û şimî. *Tr. İştah, ağız tadı.* Eger tey ah çinêbîyayê, hendayên werd nêwerdê.

aha *N.* Aştorê, atorê, hopala, de... Na vajeki ecibên di vajêna. *Tr. Şaşkınlık durumunda söylenen hoppala, gel de burdan yak gibi anlamlara gelen bir sözdür.* Aha, no ma ra kemî ha!

ah bîyayeni *f. M.* Ahbîyayîş. Bîyayena ahî/mijajî, mijaj bîyayeni, mad akerde bîyayeni. Qandê werdişdê nan ê weran û şimîyan mad/mijaj akerde bîyayeni. *Tr. İştah/ı olmak, iştahlılık.* Eger ahê mi bibîyayê, qey mi do jî tayên nan biwerdayê.

ah çinêbîyayeni *f. M.* Ahçinêbîyayîş. Çinêbîyayena ahî, çinêbîyayena madî, mad girote bîyayeni, mijajê ci çinêbîyayeni, tamê ci çîyên (werd û şimîyan) nêşîyayeni. *Tr. İştahsızlık.* Ez winîyaya ahê ci çinî yo, mi ci rê kebabên wesêna. Mi va qe beno ki bişo bûro.

a heti *Nm. Bw.* A hêmi. Eger mi bişayê a heti ra biardayê, mi do ercan birotayê.

ahewlîyaye/ê *N.* Hewilîyaye/ê. Çî/keso ki herûna/cayê ci virîyayo, ahewlîyayo, şîyo canakî. *Tr. Yeri/mekanı değişen, tadilatı yapılan.* Ez texmîn nêkena ki o dûkano ahewlîyaye deha rew rewî bişo bêro a xwu.

ahewlîyayeni *f. M.* Ahewlnayîş. Hewilîyayeni, ca/herûni vurîyayeni, cayêndo bellî ra canakî şîyayeni. Ca û şekil û bîçim û wesfê ci vurîyayeni, babetna bîyayeni yan jî şîyayeni. *Tr. Yeri değişmek, dönüşmek, tadilatı yapılmak.* Eger cayê ci nêahewlîyayê, bi mi ki ey do deha vêşî zirar bidîyayê.

ahewlnaye/ê *N.* Hewilnaye/ê, cavirnaye/ê. Çî/keso ki cayê ci virneyayo, jewî yan jî berdo canakî. *Tr. Yeri değiştirilen, tadilat yapılan, dönüştürülen.* Kes zano hele! O çîyo ahewlnaye do newedera ahewlneyo.

ahewlnayeni *f. M.* Ahewlnayîş. Hewilnayeni, ca vurnayeni. Çîyên yan kesên cayên ra canakî berdeni. *Tr. Yer değiştirmek, evirmek, tadilatını yapmak, dönüştürmek.* Ma kê xwu ahewlna, dima ma şîyê geyr.

ahewlnok/i *N.* Hewilnok/i. Kes/çîyo ki; cayê çîyên yan jî kesên ahewlneno, ahewlnayo, virneno, beno canakî. *Tr. Değiştiren, tadilat yapan, dönüştüren.* Boka şima ahewlnokên dî!

ahewlnokey *Nm.* Hewilnokey. Ahewlnok/i bîyayeni, ser o/pa wesfê ahewlnokan bîyayeni, ahewlnayeni. Kes/çîyo ki; herûni yan jî cayê kesên yan jî çîyên virneno, ahewlneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Değişimcilik, tadilatçılık, dönüştürmek.* Ahewlnokeya ci noqra ser o çinêbî. To vatê beno ki hewtay serr o, karêndo winasîn nêkerdo.

a hêmi *Nm.* A kişti, a yemi, over, ati, ata, kişta bîni, a heti. *Tr. Karşı yaka, karşı taraf, diğer taraf.* A hêmi ra ez bixwu bi asnaw a nêşena çîyên bîyara. Çunkî ancax ez bişa xwu bîyara.

ahwal *Er. Nn.* Wezîyet, rewş, hal, senîney. *Tr. Ahval, hal, vaziyet, durum.* Mêrdekî va, ahwalê ma hewalê Ellahî yo.

ahwaley *Er. Nm.* Wezîyetey, haley, rewşey. Senîneya kes û çîyan. *Tr. Durum/vaziyetin nasıl olduğu, şekli ve biçimi.* Ez ahwaleyda ci ra xeberdari nêbîya.

aî *Ed. P.* No peyomek bi şikildê "–aî" ya yeno vajekan peynî. Dimilî di peyomekên o ki malê ci bîyayeni, wahîrey, ci ra bîyayîşî îfade keno. Mesela zûr ra zûraî, şên ra şênaî, awa ra awaî, şerm ra şermaî, honik ra honikaî, germ ra germaî, homa ra homaî, cemşa ra cemşaî, tern ra ternaî, çêna ra çênaî (keynekîni), berda ra berdaî, ara ra araî, weş ra weşaî, wişk ra wişkaî ûzn. *Tr.* Zazacada *bir sonek olup aidiyeti, kendisinden olmayı, malikiyeti, durumu, onun cinsinden olmayı ifade eder.* Emserr wişkaî ya, qezenc do tayn bêro.

aj 1. *Nn. B.* Ajîy. Hacetîy. Çîyo ki qandê çîyandê esasîyan lazim beno û kes ey viraştişdê ê çîdê esasî di bi şikildê verdestî ya gurwêneno. *Tr. Alet, araç gereç.* Kes do xwu rê ajdanên peyda kero. Çunkî dem bi dem kesî rê lazim beno. 2. *Nn.* Çîyê îhtîyacî pêroy. Hergi çîyo ki lazim o. *Tr. Levazımat. Alet edevat.* Ajê ma çinêbî. Kirosaya ma arîza dê. Ma çend saetîy ûja di bêçare mendîy.

aja *Çm.* "A ca" ra xeripîyayo. A ca, ûja, o ca, û ca. *Tr. Ora, orası.* Aja ra mîrxasên bi şewqên a vijîya, heme ca pa bî roşnayî.

ajanan *Nb.* Ûjanan, ûjayan, ê cayan. Ê cayê ki qalê ci beno. *Tr. Oralar, o yerler, sözü edilen yerler.* Eger şima ajanan di jî nêşenê bivînê, wext vinî mekerê, pey di ageyrê. Vîrardikên: Fekandê Dimilîyan pêrini di nerîyey û marîyey jewi nîya. Mersela, "ca", jû fekan di nerî hesibîyayo; înan vato "o ca." "O ca" bi şikildê "oca" ya, yan jî no jî virîyayo û bîyo "ûja" Noqra tayên fekan di jî "ca", makî hesibîyayo û nînan jî vato "a ca." "A ca", bi şikildê "aja" ya virîyayo.

ajans *Nn.* Xeberîy, hewadîs. Heqdê dinyay û welatî, heqdê çoşman di xeberîy dayeni. Hewadîs û dezgeyê hewadîsan. *Tr. Ajans, haber, havadis, haber kurum ve kuruluşları.* Verî hergi ca di û

hergi keye di televîzyonîy çinêbî, ma qehwexanan di arêbîyayê û ma ajans goşdarey kerdê.

ajdan *Nn.* Qaseya ajî. Çenteyê ajî. Çîyo ki kes aj/hacetanê xwu dekeno de. *Tr. Avadan, avadanlık, takım çantası.* Ajdanê ci çinêbî. Ajê ci pêro peynîya kirosa di vilabîyaye bî.

ajêri *Nk. Nm.* Vamêri. Dara vaman. Dara ki pa vamîy/ajîy benê. *Tr. Badem ağacı.* Ti bê ki ti ajêri bin di roşê û ajîy jî nêwerê.

aji 1. *Nm. Nk.* Vama zûraî, azgilîy, vamê zûraîy, talvamêrîy, vamê koyî. *Tr. Yabani badem.* Ajan perpûn kerê ki; wa mexelê ci biwerîyo..

ajingey *N.* Çirçey, pirûzey, ajink. Ajing bîyayeni, çirçîy bîyayeni, tey pirûziney bîyayeni. *Tr. Kırışıklık, pürüzlülük.* Ajingeya rîdê ci çekûyê ci mojnayê. Qandê vînayeni çimîy tenya nê, qelb jî lazim bî.

ajink *Nn.* Çirçê rî, çirç, rîçirçîy, pirûz, çirçîy, pirûzîy. *Bw.* Ajingey. *Tr. Yüz veya yüzeydeki kırışıklıklar.* Pîyê mi bol çekû ant bî. Ajingê rîdê ci zêdê enîşkdê soberi bî.

ajir/i *N.* Baqil/i, agahdar/i, hişyar/i, çimakerde/ê. *Tr. Akıllı, uyanık, açık gözlü, gözü pek.* Xorto ajir baqil o, agahdar o û çimakerde o.

ajirey Baqiley, agahdarey, hişyarey, çimakerdey. *Tr. akıllılık, gözü peklik, gözü açıklık.* Ajirey karê hergi merdimî nîyo.

ajro 1. *Zir. Nn.* Acro. Newedera bîyayeni, newedera kuho/zergan bîyayeni. Eynî erd û eynî kuhoyî ser o newedera vilikîy û mexel dayeni, fina didîy yan jî fina hîrinîy vilikîy dayeni. *Tr. İkinci ya da üçüncü ürün.* Erdanê ma ajro dayo. 2. *Zv. Nn.* Acro. Newede ra bîyayeni, newede ra gan/rih dekewteni. *Tr. Diriliş, yeniden doğuş, yeniden çiçek açma, yeniden yeşerip ürün vermek.* Eger nê zalimîy ma finê bikişê, ma do des finîy jî ajro bidê û vêşîy bê.

ajrodaye/ê 1. *Zir. N.* Acrodaye/ê. Çîyo (meywe, bostan) ki finên mexel dayo tepîya bi awdayîş a newedera vilikîy û pûstikîy dayê, newedera bîyo kuho. *Tr. Kuruduktan sonra tekrardan dirilen, filizlenen, yeşeren.* Bostanê şima yê ajrodayî şima rê çend naf da? 2. *Zv. N.* Acrodaye/ê. Çî/keso ki finên kişîyayo, merdo, bîyo vinî, orte ra werişto. Labelê bi xebat a, bi ser o vinderden a newedera heyat dekewto de, werişto xwu pay, rih/gan dekewto de. *Tr. Yeniden dirilen, diriliş gösteren, yeniden canlanan.* Kaşka şima tayên jî no şarê ma o ajrodaye jî bişayê bivîno.

ajro dayeni 1. *f. M.* Ajrodayîş. Acro dayeni. Eynî erd û kuhoyî ser o newedera vilikîy û mexel dayeni. *Tr. Daha önce yeşerip kuruyan bitkilerin yeniden çiçek açması ve ürün vermesi.* Ajro dayeni bol şîrin û fekîdar a. 2. *f. M.* Ajrodayîş. Acro dayeni. Newedera rih/heyat dekewteni, newedera bîyayeni, verî ser o newe bîyayeni. *Tr. Diriliş, yeniden olmak/yeşermek, kuruduktan sonra yeniden dirilmek.* Ma finên mirenê, hewt finîy jî ajro danê. Aqilê kê ki esto, wa ma nêveyo!

akademî *Yûn. Ban. Nn.* Tehsîlo gird, tehsîlê ûnîversîta o ravey, tehsîldareya ravey. Bandereya ûnîversîtan, bandereya ûnîversîte ya ravey a ki kesî hem kena wahîrê/a îlman hem jî wihêra/a karûbarî. Mektebo giran, mektebo ki lîsay dima yeno. *Tr. Akademi, yüksekokul.* Kes do qeyret kero aqedemî jî biwano.

akarfinaye/ê *N. Bw.* Karviste/ê. Motorê akarfinayî dima ma nêşermanay.

akar finayeni *f. M.* Akarfinayîş. *Bw.* Kar visteni. Eger mi kirêşaya to akar nêfinayê, ti do rayo bimendayê.

akarfinok/i *N. Bw.* Karvistok/i. Akarfinokê min û ê to jew bî jî ma sifte ferq nêkerd. Dima jî îş îşî ra ravêrd.

akarfinokey *Nm. Bw.* Karvistokey. Şima va, akarvistokeya ci do ci bireyno. Labelê winî nêbî.

akarviste/ê *N. Bw.* Karviste/ê. Akarvistî di tim jî rehmetên beno. Eger zirarê ci jew bo, karê ci didi yo.

akar visteni *f. M.* Akarvistiş. *Bw.* Kar visteni. Boka akar vistenênda weşi jî raştê to bêro.

akarvistok/i *N. Bw.* Karvistok/i. Kaşka mi jî o akarvistokê to bidayê ardeni. Çunkî zaf destşenik bî.

akarvistokey *Nm. Bw.* Karvistokey. Şima dima zana ki akarvistokeyênda bi seneat a ser o jî, deha şima xwu nêrona ki veyndê ci.

akerde/ê *N.* Arêz/i, şîp/i, şîb/i, agirote/ê, ayan/i, çer/i. Çî/keso ki abîyaye o, akerde o, kes şeno dekewo de. *Tr. Açık olan.* Eger to şayê, to do kîber do akerde ra bişîyayê.

akerdeni *f. M. Bw.* Akerdiş 2. Dûkan akerdeni gengaz a. Labrê esnafey lazim a.

a kerdê *Nm.* A kerdê. Çîyo ki bîyo, beno, mimkun o, verî ameyo jewî sere di, dima jî îcab bikero yeno jûnakî sere di. *Tr. ihtimal, olabilecek olan.* Ma a kerdê ardi înan sere di, înan tew a nêkerdê ardi ma sere di.

akerdiş 1. *Nn.* Akerdeni, dest pakerdena çîyên. *Tr. Açılış.* Ez a roji nêresaya akerdişdê ci ser. Labelê ez meştêrîyê ci amêya mexaza. 2. *f. M.* Akerdeni, adayeni. Qandê zerre kewtişî kîber yan jî çîyêndê zêdê kîberî akerdeni. *Tr. Açma.* Akerdişê ci çetin bî. Hettanî mi akerd, mi bi

dîrê cayan a destê xwu birna.

akerdok/i *N.* Çî/keso ki çîyêndê sergiroti yan jî zerre/mîyanê çîyên akeno, gurew fineno, xebitneno, gurwêneno, keno gurewkar, fineno kar. *Tr. Açan.* Lajekî va: Akerdokê telewîzîyonî ez nîya. Mi nêakerdo.

akerdokey *Nm.* Akerdok/i bîyayeni, akerdeni, tey wezîfeyê akerdişî bîyayeni, ser o wesfê akerdişî bîyayeni, kar û xebatê ci akerdiş bîyayeni. *Tr. Açıcılık.* Akerdokeya qufilkaran zewmbî ya.

akewte/ê *N.* Çî û keso ki zêdê tîjî, zêdê aşmî, zêdê rojî akewno, dest keno bi şewqdayîşdê dinya ya. *Tr. Doğan. Ortaya çıkan gök cisimleri.* Rojê zimistanî yê akewtî ne ma şa germ kero, ne jî şa ma şa kero.

akewteni *f. M.* Akewtiş. Çî û keso ki roşnayîya ci vijêna teber. Akewtena roj û aşmîyeri. *Tr. Güneş ve Ay gibi ışık veren gök cisimlerinin doğması, ortaya çıkması.* Roj akewno, tîjî akewna, aşmî akewna.

aki *H.* Qandê şexsdê jewekdê didiy, akerdiş di emrên o. *Tr. İkinci tekil şahıs için "Aç!" emri.* Mi to rê va kîberî aki!

a ki *H.* Wexto ki kes do dest bi qalkerdişdê kes û çîyandê makîyan kero, wina dest keno bi qisebendan a. *Tr. Bayan veya dişil ifadelerde o ki, ki, -an, -en, -yan, -yen, gibi manalara gelmektedir.* Mersela; A ki şî, ma ra bî. A ki peynî di bî, remêra ma nêbî. A ki vernî di bî, ê ma bî.

a kişti *Nm.* A hêmi, ata, ati, a heti, over. *Tr. Karşı yaka, diğer taraf, diğer yan, öbür taraf.* A kişti ra ez şena dadesên merdimîy bîyara nati.

ala 1. *Nm.* Nîşana serbixwuyey a dewleti, mojîna diwêlan. *Tr. Bayrak.* Vanê ala Kurdan, renganê xwu mûndîya Fatîmaya nebî ra gîna. 2. *Nn.* Qaxû, derd, gire, problem. *Tr. Kaygı, endişe, problem.* Keko tayên rehat bi, ala meki. Do hal bo.

alaf *Nn.* Alef. Vaşan ra hergi werdê heywanan. *Tr. Hayvanların her türlü taze ve yeşil yemi.* Ma do emserr xwu rê bol alaf bikerê. Çunkî vanê serri do çetin ravêro.

alafkar/i *N.* Alefkar/i. Keso ki alaf gîno û roşeno, karê alafî keno. *Tr. Yemci.* Nika alafkarê weş kar kenê.

alafkarey *Nm.* Alefkarey. Alafkar bîyayeni, wesfê alafkaran ser o/pa bîyayeni, alaf giroten û roteni. Kes/çîyo ki; alaf gîna û roşena, a o kes yan jî çî bîyayeni. *Tr. Yemcilik.* Kotî alafkarey di qezenc esto? Alafkarê pêro veyşanîy!

alaman/i *Etn. N.* Almanyayîj/i. Keso/a ki Almanya ra o/ya. *Tr. Alman.* Ez bi merdimdê Alamanî ya şîya, o bi Tirkî ya şî.

alamaney *Nm.* Almaney, Alaman/i bîyayeni, Almanyayîj/i bîyayeni, şardê Almanya ra bîyayeni, hemwelatîyê/a Almanyay bîyayeni. *Tr. Alman halkından, Almanya vatandaşı olmak.* Alamaneya ci bi welatîyey a bî. Ma û pîyê ci Alman nêbî.

alamani *Ss. Nm.* Tifingên a ki malê Almanya ya. Cora ci rê vanê alamani. *Tr. Bir çeşit Alman tüfeği.* Alamana ci esti bî, tepêşîyê, hukûmatî ci ra giroti.

alaman *Zîr. Nn.* Babetên zengenêndo difek o ki fekêndê ci tûj o; qandê şiknayîşî yo, fekêndê ci jî qandê kendişî yo. *Tr. İki ağızlı bir kazma olup bir tarafı kırıcı ve sivridir, diğer tarafı ise kazımak içindir.* Zengeno Alamanî ya di karî pîya benê.

alan 1. *Etn. Nn.* Qewmênda Kurdan a ki nezdîyê bîyayîşdê Hz. Îsay, Mezopotamîya ra weriştê û vakurdê Dengizdê Sipî ra şîyê vera Awrûpa û Awrûpa kerda bin tesîrê medenîyetdê xwu û ûjanan di bîya vinî. *Tr. Mezopotamya'dan kalkıp Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa'ya doğru giden bir Kürt boyu.* Xerîtan di, vakurdê Dengizdê Sipî di nameyê Alanan ravêreno

alansori *Nk. Nm.* Meywan mîyan di babetêndê miroyan o ki kiştênda nînan sûr a û bol tamweş ê. *Tr. Bir çeşit armut.* Mi alansorê dê lajekî dest; va, mi rê jewnakî bidi.

alansorîy *Nk. Nb.* Meywan mîyan di babetêndê miroyan ê ki kiştênda nînan sûr a û bol jî awikin û tamweş ê. *J.* Alansori. *Tr. Tadı leziz, sulu bir armut çeşidi.* Alansorê mexel weş nêdanê, ma yê jî kenê perpûn kerê. Çunkî alansorê perpûnkerdey weş mexel danê.

alansoyêri *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Alansoyêri kamcîn meywî dana, çiwext û kamcîn hal di werêna?

alaqbîyaye/ê *N.* Dardabîyaye/ê, xeniqîyaye/ê. O ki darda bîyo, xeniqîyayo. *Tr. Asılan, asılı.* Alaqbîyayeya Şêx Saîdê Paloyîjî ver şarê ci şîn tepişt.

alaq bîyayeni *f. M.* Alaqbîyayîş. Darda bîyayeni, alaqîyayeni, xeniqîyayeni, fetisîyayeni. *Tr. Asılmak, idam edilmek.* Alaq bîyayeni, çaresêrê persgirekî nîyo, çareserey bi banderey a bena.

alaqe *Er. Nn.* Elaqe, bestenî, ser o bîyayeni, bi ci qewimîyayeni, alaqederey, pê qewimîyayeni, beste. *Tr. İlgi, alaka, ilişki, dair.* Vanê mêrdek tepêşîyayo. Alaqeyê ma kesî pa çinî yo. Ma ne dîyo, ne jî vînayo.

alaqeder/i *N.* Elaqedar/i. Besteyê ci, bestokê ci. O ki alaqeyê ci bi ci ya esto, çîyêndê ci bi ci ya

qewimîyayo. *Tr. İlgili, ilişkili, dair, alakadar.* Eger ez bixwu alaqederê ci bîyayê, mi do hesabê ci bigirotayê xwu ser. Labelê ez alaqederê ci nîya.

alaqederey *Nm.* Elaqederey. Bi ci ya beste bîyayeni, bi ci ya qewimîyayeni, pa/ser o bîyayeni, bi ci ya bîyayeni. *Tr. İlgili/alakalı olmak, alakadar/ilişkili olmak.* Alaqedereya mi bi ci ya bibîyayê, fina heyfê mi bi ci nêameyê. Labelê o jî çinêbî.

alaqey 1. *N.* Darvistey, karê darvistişî. *Tr. İdam, idam işi.* Alaqey qet rind nîya, derdo ki kes bişo ê kesî qezenc kero. 2. *Cog. Zîr. Nm.* Erdan di, citêrey di, werdîbîyayîşê erdan, nêercîyayena erdan. *Tr. Ekilebilip dikilebilen küçük arazi parçası.* Alaqey di citêreyênda ercîyayê nêvijêna.

alaqi 1. *Cog. Zîr. Nm.* Dika beji. Erdêndo werdî yo bejî yo ê kariteni yo. Alaqîy bolkî hendê donimên û nîmdonimêna yê. *Tr. Bir ila yarım dönüm arasında, ekilebilip dikilebilen, kurak olan küçük arazi parçası.* Eger alaqi awî bo, xwura bena diki. Dewandê koyan di însanîy bolkî bi dîrê alaqan a debarê xwu kenê. 2. *Cog. Nm.* Erdandê karitan mîyan di cayo sîlangeh/sîlane, cayo nêkarite. *Tr. Verimli, ekilip biçilebilen arazideki ekilip biçilmeyen taşlık küçük arazi parçası.* Erdê înan mîyan di alaqênda ci jî esta, nêkarenê, ê bizêkan beri ay mîyan ki. 3. *Nm.* Estûneki, estûna werdî. Dara werdî ya ki, neyêna barên bin, çîyên bin. *Tr. Küçük direk.* Mi alaqi kerdi bin, gereg ki war nêguno.

alaqîyaye/ê *N.* Dardabîyaye/ê, darfineyaye/ê, alaqîbîyaye/ê, xeniqîyaye/ê. O/çîyo ki darda bîyo, xeniqîyayo. *Tr. Asılan, idam edilen.* Çinayo alaqîyaye utî beno tepîya qat beno û wedarêno.

alaqîyayeni *f. M.* Alaqîyayîş. Darda bîyayeni, xeniqîyayeni, fetisîyayeni. *Tr. Asılmak, idam olmak.* Verê 12ê Îlonî xeylên merdim Turkîya di alaqîya.

alaqkerde/ê *N.* Dardakerde/ê, xeniqnaye/ê, darviste/ê, dardakerde/ê. *Tr. Asılan, asılı, idam edilen.* Çinayê alaqkerdî û alaq nêkerdî pêra ci ya ronê ki wa pêra nekme nêgîro.

alaq kerdeni *f. M.* Alaqkerdiş. Darda kerdeni, alaqnayeni, xeniqnayeni, îdam kerdeni. *Tr. Asmak, idam etmek.* Mêrdek bêguna bî. Zaliman rind nêpalikna û alaq kerd.

alaqnaye/ê *Ç. N.* Dardakerde/ê, darfinaye/ê, xeniqnaye/ê, îdamkerde/ê. O/çîyo ki dardakerden a xeniqneyayo. *Tr. Asılan, astırılan, idam edilen, kuruması için serilen.* Merdimo alaqnaye, bêsûj û biguman şî.

alaqnayeni *f. M.* Alaqnayîş. Darda kerdeni, xeniqnayeni, afinayeni, fetisnayeni, îdam kerdeni. *Tr. Asmak, idam etmek, kuruması için bir şeyi asmak, sermek.* Gincûgolê keyî bêwext şit bî, eşt bî teber ki bialaqno, labelê tîjî nêvijîyayê ki, bialaqîyo.

alaqnok/i *N.* O ki alaqneno, xeniqneno, darda keno, darfineno, jewî îdam keno. Keso ki qando ki çîyên wişk bo, ey/ay afineno. *Tr. Asan, idam eden, bir şeyin kuruması için asan, seren.* Vanê alaqnokê dewleti kes vano beno ki adinî ra ameyo, kes ci ra recifêno.

alaqnokey *N.* Karê alaqnokî, alaqnayeni, fetisnayeni, fetisnokey, karê fetisnokan, afinayeni, karê afinokan kerdeni. *Tr. Asma/k, serme/k işini yapan.* Alaqnokey, diwêla bolin di esta.

alawi *Nm. Bw.* Alawî. Alawênda ci mendi bî, şima ecele kerd, şima nêverda bi hemdê xwu ya alawîyo.

alawite/ê *N.* Lalite/ê, lalîyaye/ê, alawnaye/ê. Çîyo ki bi destan an, bi lingan an, jewî bincomî kerdo, xwu bin di rind û rind têvdeyayo, bîyo pêserî û pêbinî. *Tr. Yoğrulan.* Mîro alawite do rew nan bo ki nêherimîyo.

alawiteni *f. M.* Alawitiş. Laliteni, alawnayeni. Çîyan bi destan an, bi lingan an yan jî bi çînakî ya pêmîyan di rind û rind têvdayeni, bi pê yo zeliqnayeni. Çîyo ki alawîyayo deha zêdê verî nêbeno. *Tr. Yoğurmak.* Çîg alawêno, mîr alawêno. Alawîya tepîya, deha kes qayîl bo jî nêşeno zê verî kero.

alawî *Nm.* Alawi, alawiteni, şeklê alawitişî, bîçimê alawiteni, çîyo ki alawêno. *Tr. Yoğruluş, yoğrulan şey.* Alawîya mîrî wa weş bo!

alawîyaye/ê *N.* Lalîyaye/ê. Çî/keso ki alawîyayo, bîyo pêserî û pêbinî, bîyo bincomî, rind û rind têvdeyayo. *Tr. Yoğurulan.* Merdimo alawîyaye do heyfê xwu nêşo bigîro.

alawîyayeni *f. M.* Alawîyayîş. Lalîyayeni. Bi destan an, bi lingan an, xwu bin kerden a, xwu bin di verdayen a, bincomî kerden a rind û rind têvdeyayeni, serûbinî bîyayeni, bincomî bîyayeni, zêdê mîrî alawîyayeni. *Tr. Yoğrulmak.* Kes senîn ê merdimdê sistî bin di alawêno ki? Ez şaş manena!

alawnaye/ê *N. Bw.* Alawite/ê. Mi do o bialawnayê, fina ez winîyaya gunadê ci ra.

alawnayeni *f. M.* Alawnayîş. *Bw.* Alawiteni. Eger o bişo ey bialawno, ez jî şena ey bialawna.

alawnok/i *N.* Keso ki çîyên yan jî jewî alaweno,

keno bincomî, keno ser û bînî. *Tr. Yoğuran.* Alawnokê ey ez nîya. Çunkî qewetê mi bi ey nêbeno.

alawnokey *Nm.* Karê alawnokan, alawiteni, laliteni, karê lalnokan kerdeni. *Tr. Yoğuruculuk, yoğuran, yoğurma/k.* Alawnokeyênda ci ya herami esta.

alay *Leş. Nm.* Şêligê eskeran o ki nezdîyê hîrê-çehar taburan ra peyda bîyo. *Tr. Alay.* Hetta ki sereskerê alay, alay rê ferman nêkero, alay nêşena hereket kero.

albalu *Nk. Nm.* Fêkîyên a. Gîlîyazê sûr ê, ci ra rîçal virazêno. *B.* Albaluy. *Tr. Vişne.* Albaluyan ra rîçal virazêno, gîlîyazê sipe (zerd) û sîya û sûrîy ê.

albaluyêri *Nk. Nm.* Dara albaluyan. Dara gîlîyazan. *Tr. Vişne ağacı.* Albaluyêri ra albaluy benê, tûyêri ra jî tûy...

albaz/i *N.* Embaz/i, hembaz/i. *Tr. Arkadaş.* Tirkîy vanê: "Albazê xwu vaji, ez vaja ti kamê."

albazey *N.* Albazîni, embazey, hembazey, embazîni. *Tr. Arkadaşlık.* Albazeya hewli, tey merg jî bibo gerek ki serdewam bo.

albile *H.* Eger ki mimkun bo, hettanî ki bibo, eger tenekên bibo, beso ki... *Tr. Olabildiğince, mümkün mertebe, el verdikçe, az buçuk da olsa.* Albilê mi di, di quruşîy bibîyayê mi do biherînayê.

aldak *Cog. Nn.* Sîyîn, sîlane, sîlangeh. Çî/cayo ki tey sîy estê, wesfê ci yo ravey sîyîney a. *Tr. Taşlık arazi.* Ez winîyaya aldak o, mi va, tîyanan di qezenc nêbeno. Cora mi nêherîna.

aldakey *Cog. Nm.* Sîyîney, sîlaneyey, sîlangehey. Tey sîy bîyayeni, cayê ci, herûna ci, wareyê ci sîyîn bîyayeni. *Tr. Taşlık arazi olmak.* Eger şima aldakeyda ci ra haydarîy bîy û şima herîna, xwura şima verînde ra o xeta kerdo. Noqra ki şima haydarîy nêbîy jî, xwura heqê şima esto ki şima pey di kerê.

aldos *Nn. Bw.* Herdos. To qe nêşa aldosên ardîy jî bido ci? Ma kes hend çikos beno?

alek 1. *Tib. Nn.* Alwa. Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Alwa. *Tr. Vücutta oluşan su kabarcığı.* Alekîy zerbetandê zerrî ra yenê. 2. *Tib. Nn.* Çîyo sipeyîn o ki ziwandê qeçan ser o vijêno. *Tr. Dilde veya ağızda çıkan pamukçuk.* Ziwandê pitekda şima ser o alekîy vijîyayê.

alekvete/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; gandê ci di alwey/alekîy vijîyayê. *Tr. Vücutta içi irin olan su kabarcıkları çıkaran.* Tûteko alekvete do şiro nêweşxane ki ser o giran nêbo. 2. *Tib. N.* Keso ki ziwanî ser o yan jî fekî di çîyo sipeyîno ze peme vijîyayo. *Tr. Pamukçuk çıkaran.* Hewîna alekvetî nîna û nêşeno rakewo jî.

alek veteni 1. *Tib. f. M.* Alekvetiş. Alwey veteni, ganî di pindilikê bileymîy veteni. *Tr. Vücutta içi irin dolu kabarcıklar çıkarmak.* Qeçekîy, bolkî qeçkîni di alekîy vejenê. 2. *Tib. f. M.* Fekî di yan jî ziwanî ser o zêdê pemekan a çîyo sipeyîn veteni. *Tr. Dilde veya ağızda pamukçuk çıkarmak.* Alek vetana werdîkekan çetin a. Nêşenê hewîni bikerê.

alem *Er. Nn. dinya* û hergi çîyo ki zêdê dinya ya o. Mesela dinya, însanîy, heywanîy, erdûazmîn di çiçî yo ki esto û xwuserî yo, pêro jî alemên o. *Tr. Alem.* Xaliqê nê aleman hemini jî Ellahû Teala o.

alemani *Ss. Nm.* Babetên tifingên a ki malê Almanya ya. *Tr. Bir çeşit Alman tüfeği.* Alemanênda ci esti bî, mi ron kerdê, biriqîyayê.

alê beyt *Nn.* Kufletê Hz. Muhemmedî (sew), sehabeyê Hz. Muhemmedî (sew), ê ki wextêra kewtê eberda Hz. Muhemmedî (sew) bin, ê ki rayda Hz. Muhemmedî (sew) ya heqîqî ra şinê. *Tr. Al-i Beyt.* Boka adinî di Pêxembero zîşan ma jî bigîro eberda xwu bin û ma jî alê beytê xwu ra kero.

algoş *Tib. Nn.* Xeyaroki. Bînagoşdê kesî di nêweşînênda goşmasatişî ya bişopi vijîyayeni. Algoş, kê ki di bivijîyo, bînagoşê ci maseno û şopa xwu verdano ê kesandê bînan. Nameyê na nêweşîni Suwêreki di çoşmedê Qirwarî û Babî di vajêno. *Tr. Kabakulak, kabakulak hastalığı.* Mamostey wendekarê algoşîy (algoşinîy) riştîy kêdê ci.

alilîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; nêweşîni ra bîyo gidî, bîyo zaîf, helîyayo, vilêşîyayo. *Tr. Hastalıktan dolayı zayıflayan, eriyen.* Nê qeçê alilîyayî qe çîyên nêwerdo?

alilîyayeni *Tib. f. M.* Alilîyayîş. Nêweşîni ra bol zaîf bîyayeni, nêweşîni ra helîyayeni, nêweşîni ra vilêşîyayeni. *Tr. Hastalıktan dolayı erimek, çok zayıflamak.* Keyneki a nêweşîni ser ra alilîyê bî. Ma do newedera berê doktor.[1]

alişki *An. Nm.* Gumi. *B.* Alişkîy. Hergi kişta rîdê kesî di orteyê çenge û goşî û cinîgan rê alişki vajêno. *Tr. Yanak.* Vanê, medê alişkan ro, guna yo.

alizîyaye/ê *N.* Çîyo ki (rês, la ûzn.) kewto pêmîyan û pêra vijîyayena ci çetin a. *Tr. İç içe giren, karışık, birbirine dolanan.* Persgirekîy pêro

1 Erebî di jî "elîl" nêweşîn a.

kewtîy pêmîyan (alizîyay). Şo ki deha dewleti bin ra bişo bivijîyo.

alizîyayeni 1. *f. M.* Alizîyayîş. Alozîyayeni, pêmîyan kewteni, cêser kewteni, pêro pêşîyayeni. *Tr. Karışmak, karmakarışık olmak, birbirine dolanan.* Kes do rewane biluwo. Çunkî berey bimano, alizîyayenda persgirekan bin ra her kes nêşeno bivijîyo. 2. *f. M.* Alizîyayîş. Alozîyayeni, celxe eşteni, şeqîyayeni, tey celxe peyda bîyayeni, kaos, krîz vijîyayeni, girekor bîyayeni. *Tr. Kriz, bunalım, kördüğüm oluşma.* Ellah zano ki fina heme ca di heme çî alizîya. Tersena ki deha ma nêşê bin ra bivijîyê.

aliznaye/ê *N.* Çîyo ki alizneyayo, qesdî yan jî bi îhmalkarey ra kewto têmîyan. *Tr. Karıştırılan, karmakarışık hale getirilen.* Layêndo aliznaye o, texmîn nêkena ki rew rewî pêmîyan ra bivijîyo.

aliznayeni *f. M.* Alizîyayîş. Pêmîyan kerdeni, pêro pişteni. (Ki nê halî di deha pêra vijîyayena ci zor a.) *Tr. Karıştırtmak, sarmaş dolaş yaptırmak, girift hale getirtmek.* Ê lay û têlîy û gindeyê ki înan aliznay bî, ma des rojan di ancax akerdîy.

aliznok/i *N.* Kes/çîyo ki; alizneno, aliznayo. Kes/çîyo ki; hendo ki çî û kes û gireyan keno pêmîyan, deha rew rewî o çî yan jî kes pêmîyan ra nêvijêno. *Tr. Karma karışık hale getiren, karıştıran.* O nûştoko aliznok, bi mi ki tevdok o. Çunkî destê xwu eşto çi persgirekî aliznayo, gurwey pêmîyan ra nêvetê, tew hezar qirwelikîy jî nayê ser.

aliznokey *N.* Kargerê aliznayeni. Têmîyan kerdokey, pêro piştokey, karê aliznokî, wesfê aliznokan. *Tr. Karmakarışık hale getirme, karmakarışık hale getiren olmak.* Aliznokey karêndo xirab o. Aliznokey karê rindan nîyo.

alizok/i *N.* Çî/keso ki alizêno pêser. Çî/keso ki rew alizêno û kewno pêmîyan, rew rewî jî pêra nêvijêno. *Tr. Karıştırıcı, her şeyi kolaylıkla karıştıran.* Qewmê nezanîy alizok ê, rew kewnê pêmîyan.

alizokey *N.* Pêmîyan kewteni, pêra pêşîyayeni. Rew alizîyayeni, kişta alizîyayeni ra tey tamara zaîfî bîyayeni. *Tr.* Karıştırıcılık. Alizokey karê nezanan o, aliznokey jî karê tevdokan o.

alî *Sos. Nş.* Helq, şar. *Tr. Halk.* Alî pêro arêbîya bî pêser, qey îşkeleyên est bî.

alîm/i *Er. N.* Zana, dana, zanaye/ê, dane/ê. Merdimo ki îlmî di ravey o. *Tr. Alim, bilgin.* Bedîuzzaman Seîdê Kurdî, alîmêndo bêhemta o.

alîmane/ê *N.* Alîmkî. Zêdê alîman a, zêdê zanan a, zêdê danan a. *Tr. Alimce.* Wezîyetêndo alîmane ser o bî, mi nêşa ci rê tebayên vajo. Ez çi zana ki do mi bixapêno!

alîmey *Nm.* Danayey, zanayey, zana/alîm bîyayeni, îlmandê dînî di ravey bîyayeni. *Tr. Alimlik.* "Alîm do alîmey di mî bo, do teyr nêbo. Teyr leyrdê xwu rê virite, mî verekda xwu rê şit dana." (KRN)

alîmkî *H. Bw.* Alîmane/ê. Alîmkî bî yan cahîlkî, ez nêzana. Mi rê însankîyeya ci mihîm a.

Alman/i *Etn. N.* Aleman/i. Hemwelatîyê Almanyay. Keso ki şar û qewmda Almanya ra o. *Tr. Alman, Almanya vatandaşı.* Di kesîy amey sûki; jû Alman bî, jû jî Îngîlîz bî.

Almaney *Etn. Nm.* Alman bîyayeni, Almanan ra bîyayeni, şar û qewmda Almanan ra bîyayeni, hemwelatîyeya Almanyay. *Tr. Almanlılık, Alman vatandaşı olmak.* No dinya di Almaney pere kena.

Almanî 1. *Etn. N.* Çîyê Almanan. Çîyo ki heqdê Almanan do, Almanan ser o, ê Almanan. *Tr. Almanlar hakkında, Alman işi, Almanlara ait olan.* Fêlo Almanî bîyayê, şima nêrîdayê. Labelê fêlo Tirkî yo, şima yê rî danê. 2. *Fîl. N.* Almankî. Ziwanê Almanan. *Tr. Almanca.* Ez Almanî nêzana. Labelê Tirkî weş, Farîsî jî tayên zana.

Almankî 1. *N.* Zêdê fêlandê Almanan, fêl û hereketê Almanan, meş û ray û usûlê Almanan. *Tr. Alman tarzı, Alman gibi.* Fêlo Almankî hergi ca di qebûl nêbeno. 2. *Sos. N.* Mesrefan di serbixwu hereket kerdeni. *Tr. Herkesin kendi ücretini kendisinin ödemesi olayı.* Vizêr hembazîy şîy bîy werdxane, hergi merdimî deynê xwu almankî da bî. 3. *Fîl. Nn.* Ziwanê Almanan, Almanî. Verî –kî yo peyomek sirf qandê fêlan vajîyayê. Herga ki Dimilî vîra şî û xeripîyê, noqra qandê ziwanan jî vajîya. *Tr. Almanca.* Hergi merdim nêzano bi Almankî qisey bikero.

Almanya *Cog. Nm.* Welatê Almanan, welatê Germanan. *Tr. Almanya.* Almanya, Cengê dinya yê Didiya tepîya karkerey di bî cinnetê diwêlandê camendan.

Almanyayîj/i *Etn. N.* O ki Almanya ra o. Hemwelatîyê Almanyay. *Tr. Almanyalı.* Almanyayîjên bêro welat pêro do ser o arêbê.

almas *Kîm. Nn.* Almast, almost, elmas. Madenêndo bol qîmetdar o. Hewna altûnî ra jî ravey o. *Tr. Elmas.* Almasê Dinyay pêro kewto Awrûpayîjan dest.

alme/ê *N.* Yalame. Çî û keso ki deha nêşeno wezîfe bivîno, wezîfe ra kewto; kertikê ci bîyê dûzîy, cayê ci yê wezîfî xeripîyayo. *Tr. Yalama, iş görmez hale gelen.* Mi kerd bigîro, ez winî-

yaya ki almeo.

almebîyaye/ê *N.* Yalamebîyaye/ê. Çî û keso ki wezîfe ra kewto, deha wezîfî yan nêvîneno yan jî kemî vîneno. *Tr. Yalama, iş görmeyen.* Fekê ci yo almebîyaye do şiro çerxî ser.

alme bîyayeni *f. M.* Almebîyayîş. Yalame bîyayeni, wezîfe ra kewteni. Kertikê ci, cayê wezîfedê ci xeripîyayeni. *Tr. Yalama olmak, iş görmez olmak.* Eger ti alme nêbîyayê, to do kar bikerdayê.

almekerde/ê *N.* Yalamekerde/ê. Çî û keso ki jewî yan jî tayêni kerdo yalame, vîdayê ci xerpnayê, wezîfe ra visto. *Tr. Yalamalaştırılan.* Dîqet kerê, çenteyo almekerde do şima rê qeza bido kerdeni.

alme kerdeni *f. M.* Almekerdiş. Yalame kerdeni, wezîfe ra visteni, vîdayan û cayê ci yê wezîfî xerpnayeni. *Tr. Yalamalaştırmak.* O vîda mi nê, to kerd alame.

almost *Md. Nn. Bw.* Almas. dinya di bol tayên almost esto. Hergi ca û welat di nêbeno.

alozîyaye/ê 1. *N.* Alizîyaye/ê. Çî/keso ki jewî aloznayo, pişto pê ro, kerdo pêmîyan û deha rew rewî pêra nêabêno, pêra nêvijêno, pêra pak nêbeno. *Tr. Karıştırılan, karmakarışık hale getirilen.* Bi mi ki ti jî nêşenê ê çîyê alozîyayî rew rewî pêmîyan ra safî kerê. 2. *Zv. N.* Alizîyaye/ê. Çî/keso ki şaneyayo pêmîyan, îdareyê ci bîyo çetin, hawêr însanê ci yo pê kişeno, dano pêro, zirar resneno pê. *Tr. Karıştırılan, anarşik hale getirilen, fesada uğratılan, düzeni bozdurulan.* Îdaregeran rê çetiney mevejê. Welato alozîyaye rew rewî nêvirazêno.

alozîyayeni 1. *f. M.* Alozîyayîş. Alizîyayeni, pêmîyan kewteni, pêro pêşîyayeni. Têlîy senîn ki pêşênê pêro, winî pêro pêşîyayeni. *Tr. Karışmak, dolanmak.* Gindaya ci abîyê, têlê ci pêro alozîyay. 2. *Zv. f. M.* Alozîyayîş. Alizîyayeni, bêîdareyey, bêdûzaney, serkeşey, xwodseraney, sereyo vijîyayeni, sere giroteni, dûzan şehitîyayeni, xwuserî hereket kerdeni. *Tr. Karışıklık, anarşistlik, başı bozukluk, düzensizlik.* Boka welat nêalozîyo. Eger finên bialozîyo, kes deha rew rewî nêşeno virazo.

alozkar/i 1. *N.* Aloznok/i, alizkar/i, aliznok/i. Kes/çîyo ki; çîyên alizneno, keno pêmîyan, şaneno pêmîyan, pêşeno pê ro, pêmîyan di keno nêvete. *Tr. Karıştıran, karmakarışık hale getiren, düğümleyen.* Çîyo alozîyaye Mesela gindayên a. Alozkarê ci qeçekên o. 2. *Zv. N.* Aloznok/i, alizkar/i, aliznok/i. Çî/keso ki şaneno pêmîyan, keno pêmîyan, dûzan ra fîneno, lejan keno têra, îfsad keno, hemî ca û kesan bi qen a kuweno pêyo, karûgurweyê îdaregeran keno çetin û dûzan ra fîneno, anarşîst. *Tr. Anarşist, düzenbozan.* Şima do çirê xwu merdimdê alozkarî ra sersûn nêkerê, çirê no hal do bêro şima sere di?

alozkarey 1. *Nm.* Alizkarey, aloznokey, aliznokey, aliznok/aloznok bîyayeni, aliznayeni, kar û wezîfeyê alozkaran kerdeni. Pêropişteni, pêmîyan kerdeni, pêra nêvete kerdeni, şehitnayeni, gire kerdeni, girekarey." *Tr. Karıştıran, karmakarışık hale getiren.* Pêroyê alozkareyda ci ser o vindenê. 2. *Zv. Nm.* Alizkarey, aloznokey, aliznokey, aloznok/aliznok bîyayeni, aliznayeni, kar û wezîfeyê alozkaran kerdeni. Anarşîstey, bêdûzaney, dûzan ra visteni, îdaregeran rê çetiney veteni, mexsûs lejan têra kerdeni, girey veteni. *Tr. Anarşistlik, bozgunculuk yapmak.* Mêrdek do alozkarey ra îfade bido.

aloznaye/ê 1. *N.* Aliznaye/ê. Çî/keso ki jewî aliznayo, pişto pêra, kerdo pêmîyan, tey girey peyda kerdê, pêmîyan di têvdayo. *Tr. Karıştırılan, çözümsüzleştirilen.* O tûr û qetûro aloznaye do senîn pêmîyan ra bivijîyo? 2. *Zv. N.* Aliznaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni aloznayo, kerdo pêmîyan, şanayo pêmîyan, şehitnayo, tey lej û kiştişîy kerdê têra, tey îdaregeran rê çetiney veta, dûzan ra visto, îdareyê ci kerdo çetin û ûja di hawêr însanê pê tewnenê. *Tr. Çözümsüzleştirilen, karıştırılan, düzensiz hale getirilen.* Welatê înan o aloznaye desna serrî ya tepîya ancax awan bo.

aloznayeni 1. *f. M.* Aloznayîş. Aliznayeni, pêropişteni, pêrapişteni, gire kerdeni, pêmîyan kerdeni, pêra nêvete kerdeni. Çîyên yan jî kesên pêmîyan di têvdayeni û zêdê gireyan pêra vijîyayena ci çetin kerdeni. *Tr. Karıştırmak, çözümsüzleştirmek.* Hetta to ra yeno, mealozni, pêra veji. 2. *Zv. f. M.* Aloznayîş. Aliznayeni, îfsad kerdeni, herimnayeni, xirab kerdeni, lejan têra kerdeni, şehitnayeni, derd û girey veteni, dûzan ra visteni, karûgurweyê îdaregeran nêkerde kerdeni, sebebê karûgurweyandê îdaregeran bîyayeni, şemate û qerqaşe veteni, anarşîstey. *Tr. Düzensizleştirtmek, kaos çıkartmak.* Kam ki bialozno, o do jî cerîmeyê ci bianco. Çunkî alozîyaye xwuserî nêmaneno, aloznokan jî tewneno.

aloznok/i *N. Bw.* Alozkar/i. Aloznok mebê, viraştok bê. Çunkî aloznokey di bêrehmey û viraştokey di rehma pîzî esta.

aloznokey *Nm. Bw.* Alozkarey. Eger aloznokeya biancîyayê dadgehi, rew rewî nêşayê gîrîyaneyê xwu ci ra pak kero.

altûnfiroş/i *Baz. N.* Altûnrotok/i, rotokê/a altûnan, zêrfiroş/i, zêrrotok/i, rotokê/a zêran. Keso ki bi zêr roten a, bi altûn roten a diligê xwu keno. *Tr. Kuyumcu, altıncı.* Ez şîya altûnfiroşî ser, mi altûnên girot.

altûnfiroşey *Baz. Nm.* Zêrfiroşey, altûnrotokey, zêrrotokey. Zêr roteni, altun roteni, bi altûnrotişî ya karûgurwe kerdeni, debarê xwu kerdeni. *Tr. Kuyumculuk.* Kam ki bi altûnfiroşeya debarê xwu bikero, do pîyasî ser o weş vindero.

altûnge *Md. Nn. Bw.* Altûngeh. Eger altûngeyê rojawandê Turkîyay jî abîyo, do Turkîyay mird kero. Labelê şarê ûja yo vervijêno, nêverdano ki dest pa bo.

altûngeh *Md. Nn.* Zêrgeh, zêrge, altûnge. Cayê altûnan, maden û cayê altûnî. Ca/erdo ki ci ra altûn vijêno, weçîneyêno. *Tr. Altın yatağı, altın işletmesi.* Altûngehê Afrîqa'y ci rê bes keno. Labelê cîrdonê Awrûpay dekewtê de, Afrîqayijî jî gesti mirênê.

alû *Bîy. Nm.* Tûki. Tûka mîyandê fekî, awa ki fekî mîyan di arêbena û fekî kena hî, werdî kena hî ki fekî di bişo werdan bitehno. *Tr. Tükürük.* Alûya fekî qedîyê, nêşa qisey bikero. Çunkî fekê ci bî zuwa.

alûbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki alû erzîyaya bi ci, ser o alû peyda bîya, bîyo alûyîn. *Tr. Tükürülen, tükürük bulaşan.* Ey o werdo alûbîyaye da pisîngeri.

alû bîyayeni *f. M.* Alûbîyayîş. Alû virazîyayeni, alû ser erzîyayeni, alûyîn bîyayeni. *Tr. Tükürüklü olmak, tükürülmek, tükürük bulaşmak.* Çinayê qeçekî bîbî alûyin.

alûca *Nk. Nm.* Alinca, alincey, erûga zerdi, erûgê zerdîy. Fekîyênda daran a ki pa erûgê zerdîy benê. Alûcey nermek û awikin ê. Bolekê ci jî "alûcey" ê. *Tr. Erik, sarı erik.* Tamê alûcan weş o.

alûcêri *Nk. Nm.* Alincêri, dara alûcan, dara alincan. Dara ki pa alûcey/alincey benê. *Tr. Erik ağacı, sarıerik ağacı.* Alûcêra hêgadê Dolkanî weş alûcey tepşena.

alûçebîyaye/ê *N. Bw.* Alûçekerde/ê. Çîyo alûçebîyaye ra madê kesî qelibêno.

alû çebîyayeni *f. M.* Alûçebîyayîş. Alû erzîyayeni, alû ser amîyayeni, alû ser ro gunayeni, hîyeya fekî ser amîyayeni. *Tr. Tükürülmek, üstüne tükürük gelmek veya bulaşmak.* Kiştda çepi ra alû çebîyê, mi sereyê xwu nêtada. Mi va, wa qe vajo nêdîyo. Ez winîyaya fina eşti, deha mi qehrê xwu ard.

alûçekerde/ê *N.* Alûeşte/ê, alûçebîyaye/ê. Çî/keso ki alû çebîyaya bi ci, alû erzîyaya ci ser. *Tr. Tükürülen.* Kes do çîyê alûçekerdî bestero.

alû çekerdeni *f. M.* Alûçekerdiş. Alû eşteni, awa fekdê xwu ya arêkerdê teber eşteni, xwu fekî ra bi waştiş a hîyeya fekdê xwu ya arêbîyayê çekerdeni. *Tr. Tükürmek.* Alû çekerdi xalîyan ser, tazîlîy werdîy. Alû salmekî meerzê cayan, bierzê destşoyîyan û destmalandê xwu.

alûkerde/ê *N.* Çî/jewo ki kesên yan jî tayêni yan alûwa xwu sawita ci ra, bi alûwerda xwu ya kerdo hî yan jî alû eşta bi ci. *Tr. Tükürük atılan, tükürüklenen.* Pelo alûkerde do weş bipêşîyo.

alû kerdeni *f. M.* Alûkerdiş. Alû çîyên ra sawiteni, alû ci eşteni, bi alû ya çîyên hî kerdeni, alû eşteni, alû rokerdeni. *Tr. Tükürükle ıslatmak, tükürmek.* Mi pelê cixarerda xwu alû kerd tepîya, mi piştî.

alûteni *Nm.* Bi zaîfey a, bi bêtaqetey a, bi nêweşîn a wezîyetdê kewtişî amîyayeni. *Tr. Bitap düşmek, takatsiz kalmak, yıkılacak duruma gelmek.* Mi ser o alûteni dî. Eger nêalûtîyayê, xwura ey nêberdê nêweşxane.

alvêr *Az. Baz. Nn. Bw.* Bazarey 1. Ma alvêrê ci jî qedîna, dima bî poşman.

alvêrbîyaye/ê *Baz. N.* Çî/keso ki dayîş û girotişê virazîyayo, bîyo, deyayo û gêrîyayo. *Tr. Pazarlığı yapılan, alışverişi veya ticareti tamamlanan.* Mêrdekî va: Ez fina ê maldê alvêrbîyaye bazar nêkena. Ma na qeşmerey a?

alvêr bîyayeni *Baz. f. M.* Alvêrbîyayîş. Bazarey bîyayeni, dayokey û girotokeya ci bîyayeni, ticaret bîyayeni, wezîfeyê alvêr (bazar) kerdişî ca amîyayeni. *Tr. Alışveriş veya ticaretinin gerçekleşmesi.* Alvêr bî tepîya, kes do pey di gami nêerzo.

alvêrey *Baz. Nm. Bw.* Bazarey 1. Alvêreya ê merdimî weşi nîya. Hettanî nika beno ki des finîy ageyrayo.

alvêr kerdeni *Baz.* Alvêrkerdiş. Ticaret kerdeni, dayen û giroteni, bazar kerdeni, malên yan jî çîyên ser o qandê dayîş û girotişî pêdi ticaret kerdeni, dest pêdayeni, destê pê hêl kerdeni. *Tr. Ticaret yapmak, alışveriş yapmak, pazarlık yapmak.* Ez şena bi ey a nê malî ser o alvêr bikera. Mi nêşeno bixapêno.

alwa 1. *Tib. Nm.* Awle, awli, awla, awley, alwey, alek. Kulê gandê kesî yo ki bolkî kesî rî di vijêno. Cayo ki vijêno aja di leke û dirney peyda keno. Wexto ki kesî rî di na nêweşîni vijêna, tey awi bena peyda. Esas na nêweşîni, na vajeki "awle" ra yena. Bolekê ci "alwey" ê. Awlaya ci meteqnê, wa vila nêbo. *Tr. Deride, tende ve özellikle de yüzde çıkan, içi su dolu olan, çıktığı zaman da*

genellikle tende lekeler bırakan bir cilt hastalığıdır. Alwaya ci ci rî di leke verda. 2. *Tib. Nm.* Awle, awla, awley. *Tr. Çiçek hastalığında vücutta çıkan izler, kazanklıklar*. Awlayê ci ci ser o bîyê giranîy.

alwe 1. *Tib. Nm. Bw.* Alwa. Alwe do rî di leke verdo. Çunkî a ya tim pey xebitêna. 2. *Nn. Alwe*. Babetên qeyd û gemên o ki qando ki verekîy û bizêkîy û golikîy û çêlekê heywanandê bişitandê winasînan ma ra xwu nêlaw(lîn)ê, debêno ci fekî. *Tr. Süt veren hayvanların yavrularının annelerini emmemeleri için yavruların ağzına takılan bir çeşit koruyucu ağızlık*. Wexto ki verek û bizêk û golikîy bi marda xwu ya pêya cayên di bê, qando ki çêlekîy mari nêlînê, alwe debêno çêlekan fek.

alwey *Tib. Nb. Bw.* Alwa. Alweyê rîdê ci ci rê bîy belayê serî. Çunkî qismetê ci yo nêvijêno. Keye di menda.

alweyîn/i 1. *Tib. N.* Alekin/i, awleyîn/i. O ki gandê ci di alwey ameyê, alweyê ci estê. *Tr. Vücudunda içi su dolu lekeleri olan kimse*. O xorto alweyîn do jî nêweçîneyo. 2. *Tib. N.* Awleyîn/i, sûrijin/i, sûrijîvete/ê. Keso ki sûriji veta, bîyo surijî. *Tr. Su çiçeği hastalığı bulaşmış olan*. Boka şima nê lajekê alweyînî berê doktor.

alweyîney 1. *Tib. Nm.* Alekiney. Alweyê ci bîyayeni, gandê alwey bîyayeni. *Tr. Vücudunda içi su dolu lekeleri olmak*. Alweyîney rê doktor şîyayeni lazim a. *Tib. Nm.* Awleyîney, sûrijiney, sûrijî bîyayeni, awleyîn bîyayeni, alweyîn bîyayeni, gandê ci di sûriji vijîyayeni. *Tr. Su çiçeği hastalığına yakalanmış olmak*. Alweyîney di kes do bi rîdê xwu ya kay nêkero.

amade/ê *N.* Hazir/i, hadire/ê. Merdimo hazir, o ki hazir o. *Tr. Hazır*. Mêrdek deynan vero bêçare bî. Banê xwu rotê, kes ci rê girotok nêvijîyayê. Halbiki o, hergi vayey rê amade bî.

amadebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo amade, bîyo hadire, hazir o. *Tr. Amade, hazır*. Ma çirê nêşenê ê merdimdê amadebîyayî rê tebayên vajê?

amade bîyayeni *f. M.* Amadebîyayîş. Hadire/ê, amadeyey, hadire/hazir bîyayeni. *Tr. Hazır olmak*. Emrî rê amade bî. Şima ci rê çîyên nêva.

amadekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qandê karûgurweyên kerdo amade, kerdo hadire/hazir. *Tr. Hazırlanan*. Ellah zano ma do ê bardê amadekerdî di kar bikerê.

amade kerdeni *f. M.* Amadekerdiş. Kesên yan jî çîyên hadire/hazir kerdeni, haldê hazirey ardeni. *Tr. Hazırlamak*. Ez ay şima rê gamekna amade kena, tew qaxû megîrê, şima do jî bivînê.

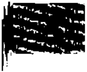
aman 1. *G.* Hawar! Gazî. Yardim waştiş di kelîma/qisaya ki vajêna û pa hawar beno. *Tr. Aman! Havar! Yardım isteğinde bulunulurken kullanılan kelime*. Aman! Ma yê veşenê, bêrê yardim. 2. *Zv. Nn.* Qewet, hêle, fiq, taqet. *Tr. Güç, kuvvet, takat, derman*. Bol edizîya bî, bol berma bî, tey aman nêmend bî.

amanbirîyaye/ê 1. *N.* Gazîbirîyaye/ê, hawarbirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; omidîya ci birîyaya yan jî tey qewetê yardim waştişî nêmendo. *Tr. İmdat veya yardım sesleri kesilen*. Ez tersena ki o keso amanbirîyaye merd! 2. *N.* Qewetbirîyaye/ê, taqetbirîyaye/ê, helebirîyaye/ê, fiqbirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qewet û qudret û hêle û fiqê ci birîyayo, tey nekme nêmendo. *Tr. Gücü, kuvveti, takati kesilen, mecali kalmamış olan*. Merdimo amanbirîyaye do senîn xwu ver bido ki?

aman birîyayeni 1. *f. M.* Amanbirîyayîş. Hawar birîyayeni, gazî birîyayeni. Vengê yardim waştişî xetimîyayeni. *Tr. İmdat/yardım isteme sesi kesilmek*. Hetta ki şewate zerre nêresa bî jî aman kerdê. Şewate resa zerre tepîya, aman birîya. 2. *Zv. f. M.* Amanbirîyayîş. Qewet û hêle û fiq û taqet birîyayeni, tey nekmeyê qewetî nêmendeni. *Tr. Takat, güç ve kuvvetin kesilmesi, iflahı sökülmek/kesilmek, mecali kalmamak*. Eger amanê ci nêbirîyayê, înan do xwu ci resnayê.

amanbirnaye/ê 1. *N.* Hawarbirnaye/ê, gazîbirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yardimê ci, hawarê ci, gazîyê ci birnayo. *Tr. İmdat sesleri kestirilen*. Keyeyo amanbirnaye do senîn bişo yardim biwazo? 2. *Zv. f. M.* Amanbirnaye/ê, fiqbirnaye/ê, taqetbirnaye/ê, hêlebirnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a yan jî tayên a qewet û qudret û hêle û fiqê ci birneyayo, kerdo nêşe. *Tr. Takati, güçü, kuvveti alınan, sesi kesilen*. Şaro amanbirnaye û aman nêbirnaye heta xwuverdayîşî di jew nêbeno.

aman birnayeni 1. *f. M.* Amanbirnayîş. Hawar birnayeni, gazî birnayeni. Yardimê gazîkerdişî yan birnayeni, ê xwu ra kewteni, yan jî sebebê birîyayîşî bîyayeni. *Tr. İmdat sesini kesmek veya kestirmek*. Key ki aman birna, şima jî yardimdê ci nêşinê. Labelê nika yardimî dewam kerê. 2. *Zv. f. M.* Amanbirnayîş. Fîq birnayeni, qewet birnayeni, hêle ra visteni, hêle ra kewteni, taqet ra visteni, taqet ra kewteni. *Tr. İflahını sökmek, takatini kırmak, güç ve kuvvetini bitirmek, dayanak noktasından vurmak veya vurulmak*. Înan jî, ma jî aman birna.

Amed *Cog. S.* Amêd, Amîd. Nameyê Dîyarbekirî yo verên. *Tr. Diyarbakır. Diyarbakır'ın tarihi eski adı.* Çerçî ma rê şekerê Amedî ardo.

amedar/i *N.* O/çîyo ki yeno, o yo amîyayîş di. *Tr. Gelen.* Kam ki ame, amedar o.

amedarey *N.* Karê amedarî, amîyayeni. *Tr. Geliş.* Amedarey ħêbo, şîyayeni jî nêbena.

amedekar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo hazir, peyda kerdo, ardo meydan, saznayo, viraşto, teşkîl kerdo. *Tr. Hazırlayan, teşkil eden, oluşturan, kurulumunu yapan, sunan, sunucu, arzeden.* Hewleya ci amedekardê ci ra bellî ya. Çunkî amedekarê ci Celîl bî.

amedekarey *Nm.* Amedekar bîyayeni, karê amedekaran, meslegê amedekaran, wesfê amedekaran. *Tr. Sunuculuk, sunmak, sunum yapmak, arzetme/k.* Mi amedekareya ci nêecibnê.

amedekarî *Nm.* Amedekaran ser o, amedekarey ser o, heqdê amedekaran di, heqdê amedekarey di. Çî û kesê amedekarî. *Tr. Sunumla ilgili, sunucu hakkında, hazırlayanla ilgili.* Veng, amedekar û heme çîyo winasîn amedekarî yo.

Amedî 1. *N.* Dîyarbekirij/i. Kes/çîyo ki; Dîyarbekir ra o, ê Dîyarbekirî yo, heqdê Amedî do, Amedî ser o yo. *Tr. Diyarbakırlı, Diyarbakır'a ait olan, Diyarbakırla ilgili olan.* Filan keso Amedî, filan wext di ameyo Dinya. 2. *H.* Amîyayîş. *Tr. Geliş, gelme biçimi.* Ma do ci rê xoş (weş) amedî bikerê. Çunkî weş amedî usûlê meymaney yo.

amendaye/ê *N.* Çî/keso ki anişîyayo, kerba pîzî anişîyaya. Zê verî normalî ser ra nîyo, hêrsê ci aniştê, kewtê. *Tr. Sakinleşen, dinen.* Wexto ki ma o xort ard, amendaye bî. Vanê verê coy wext bêwext hêrs bîyê.

amendayeni *f. M. Amendayîş.* Hêrsê ci, pêlê ci, delxêra ci kewteni/visteni. *Tr. Dindirmek, sakinleştirmek, yatıştırmak.* Laserîy kewtîy roy ser, dewleti tedbîrîy girotîy, ro amendeya.

amende/ê *N.* Amendok/i. Çî/keso ki hêrsê ci aniştê, lûk û gîrgîneya ci zêdê verî werişte/ê, hêrsbîyaye/ê, pêl di bîyaye/ê nîyo/ya. *Tr. Sakinleşen, yatıştırılan, ikna edilen.* Merdimo amende çi weş o, o nêamende çi gîrgîn o!

amendeni *f. M.* Amendiş. Amoş bîyayeni, pêlê ci vinderîyayeni, hêrsê ci anşteni. *Tr. Sakinleşmek, yatışmak, ikna olmak.* Çî/kesên orte nêkewo, kes nêamendêno. Qandê amendeni semedên lazim o.

amendok/i *N. Bw.* Amende/ê. Merdimo amendok tayn ramedîyo ci rê rind o.

Amerîka *Cog. Nm.* Berrîyênda newê ya ki bi namedê Amerîkaya Vakurî û Amerîkaya Başûrî ya bi di cayan a abirîyaya. Na berrî Cristof Columbî kişf kerda, Americo Vespûcî jî ferq kerda û name nayo pa. *Tr. Amerika.* Şamikîy, patatey, vanîlya û zêdê titûnî ya xeylên çî Amerîka ra ameyo, nê berrîyandê ma yê verênan.

Amerîkayîj/i *S. N.* Amerîkan/i, şarê Amerîkay, hemwelatîyê Amerîqay. O ki Amerîka ra o. Hemwelatîyê Dewletda Amerîkaya Pêyabestê/Jewbîyayê. *Tr. Amerikalı, Amerika vatandaşı, ABD'li.* Merdimo Amerikayîj bi xwu ya bawerey keno.

ameyok/i *N.* Amîyayok/i. Çî/keso ki ameyo, ca/herûn di nêmendo. *Tr. Gelen, gelmiş olan.* Eger kesêndo çîyanê ameyokan qeyd kero, gereg ki jû jî çîyanê şîyokan qeyd kero. Çunkî çîyê ameyokîy û şîyokîy hendê pê yê.

amîn 1. *Zîr. Kîm. Nn.* Çîyo dermanin o ki debeno şit û çîyanê zêdê şitî mîyan ki nînan virazo û çîna kero. *Tr. Maya.* Şorî amîn bîya ki, ma şitê xwu amîn kerê, wa ma rê mast bo. 2. *Er. Nn.* E, belê, beno, wa bo, zêdê to yo, hinî yo, winî yo, raşt a, o bixwu yo. Qisayênda tesdîqkerdişî ya. *Tr. Olur. Amin. Doğrudur. Vs. anlamlarında dua sonlarında kullanılan bir sözdür.* Ya Rebbî! Ma dexlEê to benê. Amîn!

amînbîyaye/ê 1. *Kîm. N.* Çîyo ki amîn bîyo, amînê xwu tepişto, virazîyayo. *Tr. Mayalanan.* Şito amînbîyaye do vinderîyo ki bêro a xwu. 2. *Zv. N.* Xwugirote/ê, xwutepişte, cagirote/ê, temambîyaye/ê. *Tr. Tamamlanan, yerini bulan.* Şito amînbîyaye do wextdê xwu di abîyo.

amîn bîyayeni 1. *Kîm. f. M.* Amînbîyayîş. Meya bîyayeni, meya giroteni, virazîyayena qatixan. *Tr. Mayalanmak.* Şit amîn nêbo ci ra mast nêvjêno. 2. *Zv. f. M.* Amînbîyayîş. Temam bîyayeni, bîyayeni, ca amîyayeni. *Tr. Tamamlanmak, yerini bulmak, tutmak.* Çîyo ki ti vanê qethan amîn nêbeno, bêamîn o.

amînkerde/ê 1. *N.* Çîyo (şit, qatix) ki amînê ci debîyayo de, erzîyayo mîyan, bêamîn nêmendo. *Tr. Mayalanan.* Jewî şîyo o şito amînkerde rijnayo. Qey somande mendo! 2. *Zv. N.* Çî/keso ki qandê bîyayîşî, qandê tepiştişî, qandê virazîyayeni çiçî yo ki lazim o, o çî yan jî o kes eşto mîyan, dekerdo de, dexîl kerdo, kerdo mîyan. *Tr. Levazımatı tedarik edilen, gerekli etken maddesi içine atılan, tutunması veya olması için gerekli bütün işlemleri yapılan.* Wezîfedê amînkerdî ra veng nêvijîya. Labelê ê amîn nêkerdî ra hewna bol veng do bivijîyo!

amîn kerdeni 1. *f. M.* Amînkerdiş. Amîn mîyan

eşteni. Çîyê darîyê şitî yê awikinî şitî mîyan kerdeni. *Tr. Mayalamak.* Mi şit amîn kerdo. Hetta şewra meşiknê ki xwu tepşo. 2. *f. M.* Amînkerdiş. Meya eşteni, meya kerdeni. Qandê bîyayîşî çiçî ki lazim o (mersela, mîraz, terbîye, şîret, banderey ûzn.), ey mîyan kerdeni, mîyan eşteni, peyda kerdeni, cidayeni. *Tr. Olması gereken bir şey için çeşitli etken maddeleri içine koymak, vermek, hazırlamak, tedarik etmek.* To nêşa o çî amîn kero, winî kemî mend.

amîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; cana ra vera kesî luwayo, ameyo. *Tr. Gelen, gelmiş olan.* Şima xeta kerd. Şima merdimdê nêamîyayî rê tebayên nêva. Şima o merdimo amîyaye kerd gerrin! Ma wina o!

amîyayeni *f. M.* Ameyayeni, cayên ra vera çîyên yan jî vera kesên şîyayeni. Eger merdimên vera çîyên yan jî vera kesên şiro, goreyê merdimdê vinderdî no liv (hereket) beno amîyayeni. *Tr. Gelmek.* Mersela; Mi va, Seydxan bêrî tîya. û Seydxan jî eger bêro mi heti, wexta livê Seydxanî beno amîyayeni.

amîyayok/i *N. Bw.* Ameyok/i. Mêrdekê dadgerî va: Mi çîyo amîyayok û şîyok ard pêver, ez winîyaya ki jew nîyo. Cora mi rişt dadgehi.

amnan *Cog. Nn.* Demserrê germî, demserro ki hîrê mengê germî tede estê. *Tr. Yaz (mevsim).* Amnan bol germ o. Ma qijqijikê amnanî di palî kerdê.

amnanane 1. *Nn.* Çîyo (werd, ca) ki kesî rê amnanî lazim beno û kes ê çî amnanî rê serf keno, amnanî dano xwu ra, amnanî weno û amnanî tey maneno. *Tr. Yazlık.* Cayê şima o amnanane do şima rê bes nêkero. 2. *Nn.* Amnanî, wextê amnanî, hergi amnan. *Tr. Yazın, yazları, yaz zamanı.* Mêrdekî va: Ma amnanane şinê zozanan.

amnane *Cog. Nn.* Cayo honik o ki kes amnanî şino tey beşe beno, tey aresêno, tey bi tewrdê malbat û mal û çîdê xwu ya beşirêno. *Tr. Yaylak.* Eger amnaneyê ci çinêbîyayê, ê do nê qijqijikdê amnanî di tîya di biveşayê.

amnanî *Cog. Nn.* Wextê amnanî, wexto ki amnan o, demserrê amnanî, zemanê amnanî. *Tr. Yazın, yaz vakitleri, yaz mevsiminde, yaz zamanları.* Jû welat esto ki amnanî bol germ o, zimistanî jî bêhemd serd o.

amor *Mat. Nn.* Sabir. Çîyo ki kes pa hesab vîneno; kes yan bi nuşten a yan bi reqaman a yan jî bi fek a amoreno. *Tr. Sayı.* Karkerî va: Mi amordîy, amor (sabir)ê ci vîst û şeş vijîyay. Kardanî jî va: Newedera biamori, labelê amorê ci xwu het di qeyd ki.

amorde/ê *N.* Amorîyaye/ê. Çî/keso ki amorîyayo, hesab bîyo. *Tr. Sayılı, sayılan, hesaplanan, hesaba katılan.* Çîyo amorde vinî nêbeno.

amordeni *f. M.* Amordiş. Sabirnayeni, sabir kerdeni. Jew bi jew, di bi di, hîrê bi hîrê, hergi finê bi jewî ya yan jî hergi fini bi boley a şîyayeni. Bi no babet a çendeya ci, amorê ci hesibnayeni. *Tr. Saymak.* Mamostî ci rê va: Jewî ra dest pa ki û hîrê bi hîrê biamori. Ey jewî ya tepîya va didi.

amorkar/i *N. Bw.* Amorok/i. Eger amorkarêndo weş bîyayê, do amordişdê xwu di xetadar nêbîyayê.

amorkarey *Nm.* Amorkar bîyayeni, karûgurweyê ci amordiş bîyayeni, wesfê ci yo ravey amordiş bîyayeni, memûrê amordişî bîyayeni, wezîfedareya amordenî bîyayeni. *Tr. Saymak, saymanlık, sayaçlık, sayma/sayım görevlisi olmak.* Amorkarey saeti di esta, merdiman di esta, çîyandê elektronîkan di esta. Çunkî Dimilî ziwanêndo nerî-marî yo.

amorok/i *N.* Amorkar/i. Çî/keso ki çîyan yan jî kesan amoreno, wezîfe û karê ci amordiş o. *Tr. Sayan, sayıcı, sayaç, sayman, sayım memuru.* Amorokî gereg ki pancsey biamordayê, bi şaşîn a pancsey û didi amordê.

amoş *Nn.* Aş, îkna, tesellî, vinderîyayeni, razîyey. *Tr. İkna, teselli, rıza.* Mi senîn senîn kerd jî amoş nêbî.

amoşbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; amoş bîyo, razî bîyo, qebûl kerdo, vinderîyayo, amendo. *Tr. İkna olan, razı edilen, teselli olan, kabul eden.* Ellah xeyr, ti çirê fina şinê ê lajekê amoşbîyayî hêrs kenê ki! Ma çi bi zor a lajek amoş kerd bî!

amoş bîyayeni *f. M.* Amoşbîyayîş, amoşey, amoşî, amoşîney, hewîyayeni, aş bîyayeni, îkna bîyayeni, bi çîyên a vinderîyayeni, razî bîyayeni, tesellî bîyayeni. *Tr. Teselli olmak, teskin olmak, razı olmak, ikna olmak.* Amoş bîyayeni rê mi çîyêndo giran nêwaştê, mi rê berxwudarên bes bî.

amoşey *Nm. Bw.* Amoş bîyayeni. Tûtek û pitekî amoş bîyê, şîyê hewna.

amoşî *H. Bw.* Amoş bîyayeni. Amoşî esta, tey rehatey jî esta.

amoşîney *H. Bw.* Amoş bîyayeni. Mi ne azirîyayena ci dîya, ne ki amoşîneya ci bivîna.

amoşîni *Nm.* Aş bîyayeni, aşey, tesellî bîyayeni, îknabîyayîş, bi çîyêna razî bîyayeni, bi çîyên a vinderîyayeni. *Tr. İkna, teselli, iç kontrol.* Amoşînda ci rê çîyêndo vay nê, ercan bes bî. Mi şeqşeqokên dê bi ci, lajek bî amoş.

amoşkar/i *N.* Wereykar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên amoş keno, vindarneno, pa îkna keno, pa razî keno, pa ano werey. *Tr. Teselli ve teskin eden veya edici, durdurucu, durduran, ikna eden, razı eden, yatıştıran.* Fini bena ki şeqşeqokên, fini bena ki teqteqokên, labelê fini bena ki qe însanên kesî rê amoşkar beno.

amoşkarey *Nm.* Wereykarey. Amoşkar bîyayeni, tey wesfê amoşkaran bîyayeni, vindarnayeni, îkna kerdeni, karê îkna kerdişî. Kes/çîyo ki; vindarneno, îkna û tesellî keno, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Durdurmak, ikna etmek, teskin etmek, ikna veya teskin edicilik, razı etmek gibi özellikleri üzerinde bulundurmak.* Bi mi ki wesfê ci yê amoşkarey çinî yo.

amoşkerde/ê *N.* Aşkerde/ê, îknakerde/ê, razîkerde/ê, vindarnaye/ê, tesellîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi çîyên a, bi kesên a amoş kerdo, aş kerdo, razî kerdo, hewênayo, teslaya ci bibabetên a vista, hêrsbîyayeni ra ardo werey, bi no babet a hêrsê ci anişto. *Tr. Kızgınlığı giderilen, dindirilen, ikna edilen, razı edilen, teselli edilen, durdurulan, uzlaştırılan.* Ez bixwu deha ê merdimdê amoşkerdî ra nêtersena.

amoş kerdeni *f. M.* Amoşkerdiş. Aş kerdeni, razî kerdeni, vindardeni, îkna kerdeni, hewênayeni. *Tr. İkna etmek, teselli etmek, razı etmek, yatıştırmak.* Amoş kerdena ci çetini nêbî, dimayê ci çetin bî.

ampa *Zîr. Nm.* Hendê citên erd. Hendo ki citêrên pa bişo citêrey bikero, hend erdê kariteni. *Tr. Bir çiftçinin çift sürebileceği kadar olan ekenek, tarla, arazi.* Ampaya ma, ê bînan hewlêrî bî. Cora ortaxê axayê bînîy ma ver ra qehrîyayê.

-an Dimilî di peyomekên o ki bêro kamcîn vajekeri peynî, ci rê maneyê bolekey û keyan, malbatan, ezbetan, qewman ûzn. virazeno. *Tr.* Zazacada *bir çoğul ekidir ki aile, ev halkı, aşiret ve millet gibi toplulukların adını oluşturur.* Mesela Keye û malbatan û ezbetan û qewman ra Zirkan, Xelikan, Hecîyan, Kosan, Dawudan, Dêrsiman, Îzolîyan, Qirwarîyan, Kurdan, Tirkan, Farîsîyan, Îranîyan û Ereban ûzn. Fina mersela, ê sayan bipaji û bîya wa meymanîy xwu rê bûrê. Dîkan ciki ki dost û hembaz û hemberîyanê ma xwu rê bûrê ûzn.

a na 1. E na. Qandê marîyan jew nîşan keno, îşaret keno û vano a no, a na. *Tr. Dişil şey veya bayanlar için "İşte budur!" anlamında bir ifade.* A na bî! Wazenê emel bikerê, wazenê mekerê! 2. *H.* Qandê marîyan vanê a no, a o kes, a no kes, a o merdim, a no merdim. *Tr. Dişil şey veya bayanlarda "İşte o bu(dur)!" anlamına gelir.* Mi rê mevaji a na. Eger ti şenê namanê ci bidi.

anac/i *N.* Çîyo/a newe/ê, keso/a newe/ê, çîyo/a genc/i, keso/a genc/i, çîyo/a teze/ê, keso/a teze/ê. *Tr. Yeni, genç veya taze.* Anac bî, cora xeşîm bî. Nika winî nîyo.

anacey *Nm.* Neweyey, nikayêney, tezeyey, newan ra bîyayeni, tezeyan ra bîyayeni, gencan ra bîyayeni. *Tr. Gençlik, yenilik, tazelik.* Mi anaceyda ci di jî dî, fina wina neteba bî, tedemende bî, vete nêbî.

anaci *Nm.* Nasname, şînasnoki. Çî/kesa ki kesî mojnena, kes pa şînasêno. *Tr. Kimlik, künye, kişiyi, kurumu vs. şeyleri tanıtan belge veya nişan.* Anaca ci ser o name û malbatnameyê kerd bî xwu vîra.

anaw *H.* Madam ki, aya ki, bala, balam, madem kî, madem, madamo ki, ki, eger, eger ki. *Tr. Madem, madem ki, öyleyse.* Anaw ti ya yena, ez do jî bêra.

anaxtar *Yûn. Nn.* Akerdok. Çî/keso ki gireyan û çîyanê birxûyînan akeno. *Tr. Anahtar.* Labelê anaxtar herûnda kilîtan di nêvajêno. Mesela kîber bi anaxtar a nê, bi kilîtî ya abêno. Labelê teker bikilît a nê, bi anaxtarî ya abêno.

anaye/ê *N. Bw.* Ronaye/ê. Fîyetê ci yê anayî, ma kerdîy kêfweş.

anayeni *f. M.* Anayîş. *Bw.* Ronayeni. Berd qefesê zerecan aja di ana. Eger ey nêberdayê nêanayê, mecbûr mi do biberdayê aja di anayê.

ancax *H.* Welakîn, labelê, lakîn, feqet, belê, yablê, yabelê. Wexto ki kes keno bê vatenda xwu çînakî vajo, vajêno. Yanê şertên di yan jî sebebêndê ci yê bînî di vajêno. *Tr. Ancak, fakat, velakin, lakin.* Ez do şira. Ancax eger ki o bêro, ez nêşina.

ancîya *H.* Ancî, ancîna, ûncî, ûncîya, hûncî, hûncîya, hûncîna, fina, finakî. Çîyo ki beno labelê fini bena ki kes qayîl nîyo bibo, noqra fini bena ki kerdena ci kesî ser o maneno, wexta vajêno. *Tr. Yine, bir daha, tekrar, olsa olsa yine ...le olur.* Ancîya mi kotî ra keno! Mi des finîy vato ki çîyo winasîn fina mi rê mevaji. Qisa ser: Eger biwazîyo, ancîya ti bikerê, ma nêşenê bikerê.

ancîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki qandê pirodayeni vera çîyên şino û xwu anceno vera ci. *Tr. Çekişen, birini dövmek üzere hamle yapan.* O merdimo ancîyaye do gerre bo. Çunkî o bî semedê nê karûgurweyan. 2. *N.* Çî/keso ki pêra abîyayo, bîyo derg û hera û vêşî. *Tr. Elastikiyetinden dolayı çekilen, miktarı uzayan.* Mîro ancîyaye do rew bialawîyo ki fina xwu nêverdo. 3. *Nn.* Çî/

keso ki xwu vera pey keno, xwu apey anceno, poşman bîyo. *Tr. Çekilen, isteksizlik yapan, geriye doğru adım atan, cayan.* Merdimê ancîyayî şima çirê fina azirnenê ki? 3. *N.* Çî/ keso ki pey di ancîyayo, pey di şîyo, xwu anto û yan arêbîyayo pêser yan jî bîyo kilm. *Tr. Çekilen, somurulan, çekilmek suretiyle kısalan.* Kaşka şima o mîro ancîyaye nan nêkerdayê 4. *N.* Ante/ê. Çî/keso ki qebûl bîyo, zêdê barên a ancîyayo, wegêrîyayo, bar bîyo, cayên ra vera canakî berîyayo. *Tr. Yüklenilen, taşınan, çekilen, sorun ve sıkıntılarıyla birlikte omuzlanan.* Şima o teneyo ancîyaye sera berd?

ancîyayeni 1. *f. M.* Ancîyayîş. Qandê pirodayeni vera ci şîyayeni, bi zanayenên a, bi qesdên a zêdê marrî (bi hêrişên a) vera cayên şîyayeni. *Tr. Çekilmek, çekişmek, dövmeye kalkışmak.* Mêrdek ancîya bi ci, ê bînan nêverda ki pirodo. 2. *f. M.* Ancîyayîş. Pêra abîyayeni, zêdê lastikî ya pêra abîyayeni. *Tr. Çekilmek. Lastik gibi şeylerin çekilmesi.* Eger ki lastik do nêancîyo, ez deha çirê ey bigîra ki? 3. *f. M.* Ancîyayîş. Vera xwu anteni, war kerdeni, pey di şîyayeni. *Tr. Somurmak, içine almak, geri çekilmek.* Awi ancêna, merdim pey di ancêno. 4. *f. M.* Ancîyayîş. Kaş bîyayeni, berîyayeni, şîyayeni, herikîyayeni, dewam bîyayeni. *Tr. Çekilmek, götürülmek, çekmek, taşımak.* Derdê ey ancêno, labelê ê to nêancêno.

anêkerde/ê 1. *N.* Nêakerde/ê. Çî/keso ki nêabîyayo, jewî yan jî tayêni, nêakerdo, girote verdayo. *Tr. Açılmayan, kapalı.* Kaşka mi o çenteyo anêkerde bidayê ci. 2. *N.* Kes/çîyo ki; pişte mendo, nêabîyayo, a nêbîyo, pişte yan jî sergirote mendo. *Tr. Açılmayan, örtülü, kapalı.* Vanê şima îfadeyê ê lajekdê anêkerdî nêgiroto?

a nêkerdeni *f. M.* Anêkerdiş. Nêakerdeni, akerdena ci meydan nêardeni. *Tr. Açmamak.* Ez do ê şêligî mîyan di na daweri a nêkera.

a nêkerdê *Nm.* Ecêba girani. Çîyo ki cara nêbîyo, do nêbo, hewna kesî sere di nêameyo, belkî do peynî di bibo, labelê bîyayîşdê ci kes pa lewanê xwu guvişneno. *Tr. Olmayacak şey, olmadık durum, çok ilginç durum.* Înan a roji a nêkerdê ardi ma sere di. Şima yê vanê hema ma di rojan di xwu vîra kerê?

anişîyaye/ê *N. Bw.* Anişte/ê. Mîro anişîyaye, tekero anişîyaye, hêrso anişîyaye, teyro anişîyaye, pîloto anişîyaye ûzn. xeylên çî û keso anişîyaye esto.

anişîyayeni *f. M.* Anişîyayîş. *Bw.* Anişteni. Eger teyara nêanişîyayê, ma o merdim nêşayê bivînо.

anişte/ê 1. *N.* Aniştok/i, anişîyaye/ê. Çîyo biperrî/keso biparzaneyo ki hewara bîyo, dima ameyo war, anişto. *Tr. Konan.* Nêbo nêbo ki şima ê teyrekê aniştî tepêşê ha! 2. *N.* Aniştok/i, anişîyaye/ê. Çî/keso ki şîyo hewna, masateyê ci şîyo hewna. *Tr. Sönen, içine doğru meyleden.* Tekerê ci yo anişte bî sebebê qezadê ci. 3. *N.* Aniştok/i, anişîyaye/ê. Vinderîyaye/ê, amoşbîyaye/ê, tesellîbîyaye/ê, aşbîyaye/ê. *Tr. Öfkesi dinen, ikna olan, sönmeye yüz tutan.* Ê lajekê hêrsaniştî, îspatey ma kerdîy gunakarîy! 4. *N.* Aniştok/i, anişîyaye/ê. Çî/keso ki ronişto, vera cêr ameyo, bîyo nizm, masateyê ci anişto, şîyo. *Tr. İnen, şişkinliği giden.* Boka şima fina awi nêdekerdi mîrdê aniştî mîyan?

anişteni 1. *f. M.* Aniştiş. Anişîyayeni. Cêr amîyayena biperrîyan, cêr amîyayena biparzanan. War amîyayena çî û heywanandê biperrîyan û biparzanan. *Tr. Kanatlıların yere inmesi, yere konması.* Teyrûtûr û perperikîy anişenê, teyara anişena. 2. *f. M.* Aniştiş. Anişîyayeni. Hewna şîyayeni, masateyê ci anişteni, masateyê ci şîyayeni, masateni ra nizm bîyayeni. *Tr. Sönmek, inmek, içe doğru meyletmek, şişkinliği gitmek.* Vayê tekerdê ci şî bî hewna, yanê anişt bî. 3. *f. M.* Aniştiş. Anişîyayeni. Vinderîyayeni, kemîyayeni, hêrsê ci şîyayeni, amoş bîyayeni. *Tr. Dinmek, sönmeye yüz tutmak, sinirliliği veya agresifliği gitmek.* Dîna saetan an tepîya, kerba zerrîda ci aniştî ki ma şa şiro ci heti. 4. *f. M.* Aniştiş. Anişîyayeni. Ronişteni, vera cêr amîyayeni, masateyê ci kewteni, nizm bîyayeni. *Tr. İnmek, şişkinliği gitmek.* Şima mîr nêalawit, masateyê ci anişto.

aniştokey *Nm. Bw.* Aniştok bîyayeni, anişte bîyayeni, anişîyaye bîyayeni, kar û wezîfeyê aniştokan kerdeni, hewna şîyayeni, nizm bîyayeni, awar şîyayeni, hêrsê ci kemîyayeni, vayê ci şîyayeni, masateyê ci şîyayeni yan jî kemîyayeni. *Tr. Dinmek, inmek, şişkinliğinin gitmesi, havasının inmesi, yere inmek, sinirlerinin dinmesi.* Mi aniştokeyda ci ra fek verdayo, ez kewta firayenda ci dimi.

anix *Nk. Nn.* Kekîk, cater, cehter, ûnix, zembûr, vaşê kekî. *Tr. Kekik, kekik otu.* Anix, dermanêndê vaşan o. û bixwu jî vaşêno.

anjîyo *Lat. Tib. Nn.* Anjîyo. Babetên muameleyêndê qelbî yo ki bi dermandê awikinî ya bi tamaran a rişeno ki cayê ci yê girotî yan jî gireyanê qelbî bivînê. *Tr. Anjiyo.* No zeman di xeylên merdim anjîyo beno.

ante/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi qewetên a, bi hêlên a

cayên ra ancîyayo vera canakî, cayê ci virneyayo, liv deyayo piro. *Tr. Çekilen.* Ê yê kenê barê antî berê embarî ver ki rokerê. 2. *Zv. N.* Keso/a ki jewî rayda xirabi di xerc kerdo/a, bi kesandê bînan a ci rê minasebeto cînsî dayo kerdiş, ancîyayo/ya. *Tr. Çekilen, jîgolo, cinsel meta olarak kullanılan kimse.* Kaşka to xwu nêkerdê vervadê ê merdimdê antî! 3. *N.* Çîyêndê zêdê goştî yo ki makîna di ancîyayo. *Tr. Çekilen, kıyılan, kıyma edilen.* Goştê ma o ante xeripîya bî, ma eşt.

anteni 1. *f. M.* Antiş. Bi qewetên a çîyên vera xwu kerdeni. *Tr. Çekmek.* Mi kerd biantayê vera xwu, ey nêverda. Labelê dima jî vera xwu ant. 2. *Zoo. f. M.* Antiş. Dewar dayeni, qando ki awra bimanê, dewaran gadayen, dewar dayeni. *Tr. Çektirmek, çiftleştirmek.* Mi manga berdi anti, dê anteni. 3. *Zv. f. M.* Antiş. Kesên rê fuhûş kerdişdayeni. *Tr. Çektirmek, fuhuş yaptırmak, cinsel ilişkiye zorlamak.* Cinîyênda bêheya bî. Cinêkên rê va: Ez do keynanê to bianca ha! 4. *f. M.* Antiş. Bi kemîyayenda awerda ci ya vera xwu ancîyayeni, pey di şîyayeni, masateyê ci anişteni. *Tr. Çekilmek, suyu kuruyarak şişkinliği gitmek.* Mîrî xwu ant tepîya, bî wişk. 5. *f. M.* Antiş. Çîyêndê zêdê goştî werdî werdî kerdeni, bi makîne ra kuncênayeni. *Tr. Kıyma yapmak, çekmek.* Mi do goşt pêro biantayê, dima mi va qe beno ki ma xwu rê kebab virazenê. Cora mi di kîloyê ci kerdîy tîkey.

antê 1. *Zoo. Nm.* Heywana ki qandê awrey gadeyaya, deyeya dewar. *Tr. Döllenmesi için cinsel ilişkiye sokulmuş olan hayvan.* 2. *Zv. Nm.* Zewtên a, lengîy ê ki qandê cinîyan fina bolkî ya kişta cinîyan ra vajêna. *Tr. Hayvanlara benzetildiği için cinsellik adına yapılan ve kadınlar için söylenen bir hakarettir, sövgü.* Cinîyênda eşareti bî, ez winîyaya ne eyb û ne ar, keynerda xwu rê va, antê, ti ya çirê winî kena!

antên *Sn. Nn.* Cîhazo ki çîyan vera xwu anceno û dima jî vera çînakî (mesela radyo û tv.) keno. *Tr. Anten.* Eger antên çinêbo, televîzyonîy weşanan nêşenê biancê.

antok/i *N.* Antêr/i, kaşkar/i. Çî/keso ki çîyan anceno, çîyan kaş keno. *Tr. Çeken, çekici.* Mêrdekî çîyê xwu bi antokî ya ant û berd keye.

antokeya titûnî *Nm.* Titûnkeşey. Titûnkeş bîyayeni, titûn anteni, titûn şimiteni, wesfê titûn şimitokan tey/pa bîyayeni. *Tr. Tütün içiciliği, tütün içmek.* Eger dewleti sebebê antokeyda titûnî nêbo, şarê ci titûn nêanceno.

antokey *Nm.* Antêrey, kaşkarey. Çî anteni, çî kaş kerdeni, kaşkarê çîyan bîyayeni, karê anteni kerdeni, wezîfeyê kaşkerdişî kerdeni. *Tr. Çekicilik, çekim işleri yapmak.* Pa antokey çinêbîyayê, mi bixwu o çî nêherînayê.

antokê/a titûnî *N.* Titûnkeş/i. Kes/çîyo ki; titûn anceno, titûn şimeno. *Tr. Tütün çeken, tütün içicisi.* Antokê titûnî rew rewî nêşeno titûnî terk kero.

anver/i 1. *H.* Avende, derax, pêvero. *Tr. Denk.* Mesela wextêra dolarên û lîrayên anverê pê bî. 2. *Nn. Bw.* Umvar/i. Şima hurdina jî anverê pê yê. 3. *Nn. Bw.* Anver ro. Lingîy kerdîy bîy anver ro û kewt bî.

anverey *H.* Avendeyey, deraxey, pêveroyey. Avendeyê pê bîyayeni, deraxdê pêra bîyayeni, hendê pê bîyayeni. *Tr. Denklik.* Sporî di anverey lazim a. Şeştî kîlo bi şeştî kîloya lej keno.

anver ra *H. Bw.* Anver ro. Kes do heme ca di lingan anver ra nêkero.

anver ro *Ç.* Anver, vera cor, anver ra, ver bi cor. *Tr. Yokuş yukarı, yukarı doğru.* Merdimo bêîzan nêbo, lingan meymanan mîyan di anver ro nêkeno.

ap 1. *Nn.* Ded, dat, apo. Birayê pêrdê kesî. *Tr. Amca.* Apê kesî nîmeyê pêrdê kesî yo. 2. *Nn.* Keso ki apan ra o, kêsê merdimandê kesî yo pîl. *Tr. Bir kişinin kendisinden yaşça büyük olan ikincil derecedeki bütün akrabaları.* Ap Qoç Elî do jî nê şêligî mîyan di bîyayê.

apcinî *Nm.* Nîyaji, dedcinî. Cinîya deddê kesî, cinîya apî. *Tr. Yenge, kişinin amcasının hanımı.* Apcinîya ci, cenîyênda kebanî bî.

apey 1. *Nm.* Dedey, datey, apîni, apîney. Ded/ap bîyayeni, wezîfeyê apî kerdeni. Wesfê apey/dedey. *Tr. Amcalık, amcalık görevini yapmak.* Apê ma nîyo. Labelê o yo ma rê apey keno. Ma rê apdê ma ser ra o. 2. *Nn.* Vera pey, vera peynî, hetê pey, heta peynî, peynî ser, qeni ser. *Tr. Geriye, geriye doğru, arkaya, arkaya doğru, anarya, kıç üstü.* Mi va: Aver bê, o apey şî.

apeydaye/ê *N.* Vera pey daye/ê, peydidaye/ê, texirnaye/ê, texirîyaye/ê, dergê vera pey bîyaye/ê. Çî/keso ki vera pey bîyo, pey di deyayo, hetê peya deyayo, verdeyayo wextnakî. *Tr. Ertelenen, tehir edilen, arkaya itilen, arkaya doğru verilen.* O çîyo apeydaye do sereyê şima hewna bol bitewno.

apey dayeni *f. M.* Apeydayîş. Vera pey dayeni, pey di kerdeni, pey di dayeni, wextnakî verdayeni. *Tr. İade etmek, ertelemek, geriye doğru vermek, arkaya vermek.* Mi do jî apey dayê, mi fina va eyb o, wa bimano.

apeyey *Nm.* Apey bîyayeni, vera pey bîyayeni, pey di bîyayeni, wezîyetê vera pey bîyayeni. *Tr. Geriye olmak, geriye dönük olmak, arkaya doğru olmak.* Eger apeyeyda ci ra nêbîyayê, înan do ma bigirotayê xwu mîyan.

apeyok/i *N.* Kes/çîyo ki; vera pey şino, karûgurweyê ci şikê peynî bîyayeno, nêşeno şikê vernî bo. *Tr. Gerici, ilerici olamayan, geride kalan, mürteci.* Apeyokê kê ki vernîda ê bînan di bo, beno ki o jî vernîda înan di bo.

apeyokey *Nm.* Apeyok bîyayeni, vera pey bîyayeni, şarî peynî ra taqîb kerdeni, şopi peynî ra berdeni, şikê vernî şîyayeni nêbîyayeni, hêwandê ci aver şîyayeni çinêbîyayeni yan jî tey kemaney bîyayeni. *Tr. Gericilik, mürteci olmak.* Apeyokeya ci namdari bî, kaşka averok bîyayê.

apeyrişte/ê *N.* Vera pey rişte/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên vera pey rişto, vera pey dayo hereket kerdeni. *Tr. Geri gönderilen, iade edilen, geri yol aldırılan.* Mi o çîyê şima o apeyrişte apey waşt, kesî nêda mi. Winî mend.

apey rişteni *f. M.* Apeyriştiş. Vera pey rişteni, vera pey meş cidayeni, vera pey ray cidayeni, pey di kerdeni. *Tr. Geri göndermek, geri yollamak.* Eger wexta mi apey nêriştayê, înan do hewna xirabê ci biriştayê.

apeyverdaye/ê *N.* Caverdaye/ê, peydiverdaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni apey verdayo, caverdayo, bîyo sebebê camendenda ci. *Tr. Geri bırakılan, çağdışı bırakılan, gelişimine engel olunan veya geriletilen.* Welato apeyverdaye do xwu ra wina bo.

apey verdayeni *f. M.* Apeyverdayîş. Vera pey verdayeni, caverdayeni, peynî di verdayeni, tey kemaney verdayeni, aver nêberdeni. *Tr. Geri bırakmak, çağdışı bırakmak.* Mi no welat apey nêverdayo, verênan apey verdayo.

apik *Nn.* Apo werdî. *Tr. Küçük ve sevimli amca.* Apik şî kotî, ez jî pa şîya.

apo 1. *Nn. Bw.* Ap. Apo do bîyameyê, qey kerdo xwu vîra. 2. *Nn.* Dedo, dato. Veyndayenda apî di vajêno. *Tr. Amcalara seslenirken söylenen bir hitap sözü.* Apo, ti yê kenê ûja di se kerê? 3. *Nn.* Dedo, dato. Apê kesî yo raştay, pîyê pêrdê kesî. *Tr. Öz amca.* Apo Mehmed do ma rê girdey bikero. Çunkî girdê ma, o yo.

apoyey *Nm.* Dedey, datey, apoyîni. Ded bîyayeni, wezîfeyê dedî kerdeni, apey, apoyîni, ap bîyayeni. *Tr. Amcalık, amcalık görevini yapmak, amca konumunda olmak.* Apoyey çetin a. Çunkî wezîfeyêndo giran o.

aqasya *Nk. Nm.* Darênda tellîyîn a, vilikê ci yê sipey estê. Ma werdîyey di vilikê ci werdê. Perrê ci zêdê perrandê mişmişan ê. Nê aqasyay qandê sûsî, qandê weşeyda ci karênê. Çunkî meyweyê ci yo xusûsî yo ki kes bigîro çinî yo. *Tr. Akasya ağacı.* Suwêreki di aqasyay estê.

aqelişnaye/ê *N.* Çî/keso ki orte ra şeq bîyo, şeqîyayo, orte ra bîyo di letey. *Tr. Yarılan, ikiye bölünen, parçalanan.* Eger ez ê çîyê aqelişnayî şima da şima do se kerê?

aqelişnayeni *f. M.* Aqelişnayîş. Qelişnayeni, mîyanê ci akerdeni, bi qelişnayîş a akerdeni. *Tr. Yarmak, ikiye ayırmak, parçalamak, yarık koymak.* Na kardî bigî, nê bostanîyan aqelişni.[1]

aqil *Er. Nn.* Totik gurwênayeni, şikî hereket kerdeni. Bi şikî ya kar kerdeni, çîyo raşt dîyayeni. Çîyo ki çîyanê raştan, çîyanê binafan, çîyanê weşan û çîyanê zêdê nînan dano kerdeni. *Tr. Akıl.* Vanê aqil aqilî ser ra o.

aqilbalîx/i *N.* Reşîd/i. O ki aqilê ci ci rê bes keno û deha şeno xwuserî wezîfan bikero. O ki ci ra deha persi persêna, gunayan û xeyran fehm keno û şeno îfadeyê xwu bido. O ki resayo wextê xwu yê bilûxî ser, kes şeno ci bizewijno. *Tr. Akılbaliğ, büluğ çağına giren kimse.* Mêrdekî va: Lajek bîyo aqilbalîx.

aqilbalîxey *Nm.* Reşîdey. Qandê wezîfî kerdeni, qandê persi pers bîyayeni, qandê zewajî xwuserî bîyayeni, bes kerdeni, aqilê ci çîyan ser şîyayeni. *Tr. Akılbaliğ olmak, rüştüne ermek, sorumluluk alacak duruma gelmek, evlenecek yaşa girmek.* Aqilbalîxey di kes do rind û xirabî pêra abirna.

aqilber/i *N.* Merdimo ki bi aqil a karûgurweyanê xwu keno, aqil serdarê ci yo, xwu rê aqilî keno rêber, aqilê ci bol o û aqil dano kesandê bînan. *Tr. İşlerinde aklı rehber kılan, akıllıca iş yapan, başkasına rehberlik yapabilen.* Aqilberê ci eger o merdimo totikval bo, o cayên nêreseno.

aqilberey *Nm.* Bi aqilî ya şîyayeni, kesan rê aqil dayeni, bi rêbereyda aqilî û totikî ya luwayeni, bi xwocayînda aqilî ya hereket kerdeni, karûgurwe û fêlandê xwu di aqilî rayber kerdeni. *Tr. İş ve eylemlerinde aklı rehber etmek, başkalarına aklıyla rehberlik etmek.* Eger naf bikerdayê, aqilbereya ey do ey rê naf bikerdayê. Bixwu vergî veyşanêrî û lû viranêrî yo.

aqilbîlan/i *T. N.* Kes/çîyo ki; aqil dano kesan, zanaye o, kes bi ci ya mişewirêno. *Tr. Akılbi-*

1 Tiya di qaydeyê "bîyayen" û "abîyayeni" esto. "Qelişîyayen" û "aqilişîyayeni."

len, danışılan, bilinçli. Aqilbîlanê ci o bî, ey jî gonî viritê.

aqilbîlaney *Nm.* Aqilbîlan bîyayeni, şewirmendey, aqildaney. Şewirmend bîyayeni, aqildan bîyayeni, zanaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes bi ci ya mişewirêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê ey xwu ser o çarnayeni. *Tr. Akîl, bilen, kanaat sahibi, danışılan.* Aqilbîlaneya ci ci rê bes nêkerdê. A do kotî ma rê aqilbîlaney bikero.

aqildan/i *N.* Aqilmend/i, aqildaye/ê. O/çîyo ki aqil dano kesî, kes ci ra aqil gîno. Kes/çîyo ki; aqilê ci vêşî yo û yardimê ci kesandê bînan rê jî beno. O/çîyo ki ray mojneno, bi aqildê xwu ya kesandê bînan rê rêberey keno. *Tr. Akıl veren, akıl hocası, akıl noktasında rehberlik eden veya rehberliği alınan.* Mêrdekî va: Aqildanê şima kam o? Ey cewab da, va: Aqil danê ma Hamê Haman o, wahîrê aqil û fehman o. Mêrdekî va err!

aqildaney *Nm.* Aqilmendey. Aqildan bîyayeni, aqil dayeni. Aqilî di, îlmî di, çîdê zanayîşî di rêberey, aqil û zanayîşî di rêber bîyayeni, xwocayê aqilî bîyayeni. *Tr. Akıl vermek, akıl hocalığı, ilim ve bilgide akıl hocası olmak, rehber olmak.* Kaşka ma pêrini aqildaneya ci ra nafîdar bîyayê.

aqildar/i *N.* Aqilmend/i, baqil/i. O/çîyo ki aqilê ci esto, totikê xwu gurwêneno, bi totikdê xwu ya çîyanê weşan, çîyanê raştan, çîyanê binafan şeno bivîno. *Tr. Akıllı, aklını kullanabilen. Mantığını kullanarak iyiyi, doğruyu, yararlıyı bulabilen.* O merdimo aqildar do bişo xwu rê çîyên qezenc kero.

aqildarey *Nm.* Aqilmendey, baqiley. Aqildar bîyayeni, biaqiley, aqilê ci bol bîyayeni, bi aqildê xwu ya weş wezîfe dîyayeni, totikê xwu weş saznayeni. *Tr. Akıllılık.* Jew: Aqildareya ci senîn ben a? O bîn: Bi mi ki hesab û kitabê xwu zanayen a.

aqil dayeni *f. M.* Aqildayîş. Ray mojnayeni, rêberey kerdeni, karûgurweyandê zanayîşî di aqil mojnayeni, aqil dayeni, bi aqilî ya rayberey kerdeni. *Tr. Akıl vermek, yol- yordam öğretmek.* Mêrdekê zîrekî va: Mi rê aqil nê, îmkan bidê.

aqildûn/i *N.* Aqilkêm/i, aqilkemî. O ki aqilê ci kemî yo û rew rewî nêşeno aqilî bero çîyan ser û fehm bikero. *Tr. Kavrama gücü zayıf, aklı yetmez, aklı erken ermez.* Kes qayîl nîyo ki ê aqildûnî xwu rê şirîg kero.

aqildûney *Nm.* Aqilkêmey, aqilkemîyey, aqilî ra bes nêkerdeni, aqil rew rewî çîyan ser nêşîyayeni, aqil rew rewî çî nêgiroteni, kemîfehmey. *Tr. Aklı yetmemek, geç kavramak, kavrama gücü zayıf olmak.* Aqildûney axirî ci ser o esta.

aqilgirote/ê *N.* Aqilgîn/i. Keso ki karûgurweyên di, hal û hewalên di jewî yan jî tayêni ra aqil gîno yan jî giroto. *Tr. Akıl alan, rehberlik alan.* Merdimo aqilgirote do bi aqildê xwu ya karo raşt û baqilane bikero ki vinî nêkero.

aqil giroteni *f. M.* Aqilgirotiş. Çîyêndê zanayîşî di jewî yan jî tayêni ra aqil giroteni, rêbereyda ci ra naf dîyayeni, bi ci ya mişewirîyayeni, şewirê ci qebûl kerdeni û ci ra nafîdar bîyayeni. *Tr. Akıl almak, rehberlik almak.* Mi ey ra, ey ê bînî ra, ê bînan jî verênan ra aqil giroto.

aqilgîn/i *N. Aqilgîney,* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çînakîdê bînî ra aqil gîno, bi ci ya mişewirêno, pa mişewir keno, bi ci ya raya xwu keno raşt, rêbereya ci gîno. *Tr. Akıl alan, danışan, rehberlik alan.* No zeman di heme aqilgîn ê, bol jî aqildan ê. Çunkî zemanê aqilgîney û aqildaney o.

aqil gurwênayeni *f. M.* Aqilgurwênayîş. Bi aqildê xwu ya karûgurweyo raşt kerdeni, nîmetdê aqilî ra nafîdar bîyayeni, salmekî karûgurweyo çewt nêkerdeni. *Tr. Aklı yormak, kafa çalıştırmak.* Înan do aqilê xwu bigurwênayê, nêgurwêna, cora zirar kerd.

aqilîranêşe/ê *Tib. N.* Nêşeyê/ya aqilî. Kes/çîyo ki; beyîn ra, aqilî ra, aqilkemîyey ra nêşe o, aqilê ci qandê coydê normalî bes nêkeno, nêşeno wezîfanê xwu yê normalan bivîno, xwuserî nêşeno biluwo ûzn. *Tr. Beyin/akıl özürlüsü, beyin engelli, spastik.* Şima senîn merdimê aqilîranêşî (nêşeyê aqilî) xwuserî verdanê şiro sûkan?

aqilî ra nêşeni *Tib. Nm.* Aqilî ra nêşe bîyayeni, aqilê ci kemî bîyayeni, tey egerineya aqilî bîyayeni, aqil ra biuzir bîyayeni. *Tr. Beyin veya akıl özürlüsü olmak.* Eger înan aqilî ra nêşena (aqilî ra nêşe bîyayena ci) ci bişayê îspat kero, înan do o jî qeyd kerdayê.

aqilîyaye/ê *N.* Biaqilbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; aqilîyayo, bîyo baqil, aqilê ci ameyo ci sere, ferq kerdo ki karûgurweyo çewt û şaş kerdo, fehm kerdo xeta kerdo, raya ci çewt û şaş. *Tr. Akıllanan, aklı başına gelen.* Merdimo aqilîyaye rew rewî nêkewno.

aqilîyayeni *f. M.* Biaqil bîyayeni, aqilê ci ci ser amîyayeni, aqil sere amîyayeni, xeta û çewtey û şaşeya xwu fehm kerdeni, xetayan û şaşîyan û çewtey ra ageyrayeni. *Tr. Akıllanmak, aklı başına gelmek. Farkına varmak.* Aqilîyayeni bi tecruban a gêryena.

aqilkemî *N. Bw.* Aqildûn/i. Ma eger aqilkemî bîyayê, do prênê xwu bidirnayê? Hergi aqilkemî

prênê xwu nêdirneno.

aqilkemîyey *Nm. Bw.* Aqildûney. Beno ki jî na aqilkemîyeya ci adinî di cezayê ci rono.

aqilkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; aqil kerdo û karûgurweyo xam nêkerdo, xeşîm nêkewto, raşt kerdo, weş kerdo, salmekî nêluwayo. *Tr. Akıllıca iş yapan/davranan, doğru düzgün davranan.* Ma jî, şima jî zanê ki merdimo aqilkerde do bireso hêwandê xwu ser!

aqil kerdeni *f. M.* Aqilkerdiş. Şik bîyayeni, aqil ser berdeni, bi aqilî ya şikê çîyên bîyayeni/fikirîyayeni. *Tr. Düşünebilmek, düşünmek, akıl erdirmek, akletmek.* Aqil kerdeni karê baqilan o.

aqilkund/i *Ed. N. Aqilkundey,* o ki şeno lingi çîyandê xiraban ro do, xirabî û rindî pêra şeno abirno, şeno îtiraz bikero, rew rewî xwu nêdano dest. *Tr. Eleştiri yeteneği gelişmiş olan, aklını kullanabilen, muhalefet edebilen, eleştirebilen.* O merdimo aqilkund kotî ra ame ki? Ey ra nêbîyayê, ma do malê xwu biremnayê.

aqil nêgurwênayeni *f. M.* Aqilnêgurwênayîş. Aqil çîyên ser o nêberden û nêardeni, aqil nêxebitnayeni, aqil ser nêberdeni. Bi aqil a hereket nêkerdeni. *Tr. Aklını veya kafasını çalıştırmamak.* Înan aqilê xwu gurwêna, qezenc kerd. Ê bînan jî aqilê xwu nêgurwêna, zirar kerd.

aqilperest/i *N.* Kes/çîyo ki; aqil vano û ser ra gam nêkeno, qewet û qudretî û rêberey û xirabî û rindî pêroy dano aqilî, qe beno ki aqilî xwu rê keno rebb. Kes/çîyo bi aqilî ya pirêsêno û ci ra cê nêbeno (nêcibeno). *Tr. Akılperest, akla tapan. Akılcı.* Merdimo aqilperest vano qandê raywaney û dîyayeni aqilê mi mi rê bes o.

aqilperestey *Nm.* Aqilperest bîyayeni, aqilî tenya rêber qebûl kerden û ci ser ra gam nêkerdeni, aqilî xwu rê rebbên dîyayen. *Tr. Akılperestlik, akılcılık.* Aqilperesteya înan do înan nêşo bireyno.

aqilserberde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi şikbîyayen a aqil berdo ser, ray berda ser. *Tr. Akıl erdirilen, akıl yürütülen* Bi mi ki qe çîyên jî hendê ê çîdê aqilserberdî o nêkerd bî kêfşad.

aqil serberdeni *f. M.* Aqilserberdiş. Aqil ser şîyayeni, çîyên yan jî kesên bi aqilî ya ferq kerdeni, ci vîrî ameyayeni, bi aqilî ya zanayeni. *Tr. Akletmek, düşünüp idrak etmek, aklı ile farkına varmak.* Aqil serberdeni karê ahmaqan nîyo.

aqilserşîyaye/ê *N.* Aqil ser ra şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ager xînt bîyayeni ra, eger bol hêrs bîyayeni ra, eger aşiq bîyayeni ra, aqilê xwu kerdo vinî, xwu şaş kerdo. *Tr. Aklını kaybeden, şaşıran, afallayan, aptallaşan.* Aqil ser şîyaye, kewto gemi.

aqil serşîyayeni *Zv. f. M.* Aqilserşîyayîş. Aqil ser o nêmendeni, aqilê xwu vinî kerdeni, şaş bîyayeni, xwu şaş kerdeni, bol hêrs bîyayeni ra aqil ser ra şîyayeni, zêdê xîntan û şaştirman a bîyayeni. *Tr. Afallamak, şaşkınlık, aptallaşmak. Aşırı sinirlilik veya başka bir nedenle adeta aklını yitirmek.* Aqil ser şîyayeni, kesî însanetey ra vejena.

aqilvinîbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; aqil ser ra şîyo, bîyo xînt, kar û gurwanê normalan jî nêşeno fehm kero û aqil bero ser. *Tr. Aklını yitiren.* Şima senîn ê merdimdê aqilvinîbîyayî ra şenê nê karûgurweyê çetinî bipawê ki? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê zewta "Ti bê, boka ti aqilê xwu vinî kerê! Ti bi xînt bê! Ti bi xwu şaş kerê! Ti çolan kewê! Ti deştandê sîyayan kewê! Ti bi agemî kewê!" deyaya. *Tr. Kendisine aklını yitiresin! Deliresin! Çöllere düşesin! Yönünü kaybedesin!" anlamında edilen beddua.* Aqilvinîbîyaye! To dîyo hele senîn dano piro? Zalim!

aqil vinîbîyayeni *f. M.* Aqilvinîbîyayîş. Aqil vinîkerdeni, xînt bîyayeni, aqil ser ra şîyayeni, aqilê ci jû çî û kesandê normalan ser jî nêşîyayeni, kar û gurwandê xwu di baqilane nêluwayeni. *Tr. Aklını kaybetmek, aklını yitirmek, delirmek.* Ellah zano a roji mi aqilê xwu kerd vinî. Çunkî aqilê mi qe çîyên ser jî nêşîyê.

aqilvinîkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; xwu şaş kerdo û nêzano ki o yo se keno; hêrsan ra yan jî sebebnakî ra xwu kerdo vinî û nêzano ki o yo sekeno, o do senîn hereket bikero. *Tr. Sinirsel, zihinsel veya başka bir nedenden dolayı şaşıran, sersemleşen, aklını yitiren, delirme belirtileri gösteren, çıldıran.* Keso aqilvinîkerde do tîyanan ra dûrî fineyo ki ma bişê rehat nefesên bigîrê. 2. *Zv. N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "Boka ti bê ti bi aqilê xwu vinî kerê! Ti bi şaş bê! Ti bi çolan kewê! Ti bi xînt bê! Ti bi agemî kewê! Ti bê bi şaştirme bê! Ti bê ti bi serî ser şirê!" ûzn. *Tr. Aklını yitiresin! Şaşırasın! Çöllere düşesin! Deliresin! Şaşkın olasın! anlamında söylenen beddua.* Aqilvinîkerde! To dîyo hele, senîn bi zalimey a şidêneno piro!

aqil vinîkerdeni *f. M.* Aqilvinîkerdiş. Xînt bîyayeni, aqil ser ra şîyayeni, xwu şaş kerdeni, hêrsan yan jî kelecanî ra aqil ser ra şîyayeni. *Tr. Aklını kaybetmek.* Mêrdekî qey aqilê xwu kerd bî vinî, nêzanayê ki o yo sera şino.

aqit *Zir. Nn.* Ribê tîjî. Ribo ki tîjî vero bi germey a virazîyayo. *Tr. Güneş pekmezi.* Aqit vay o. Hergi

merdim nêşeno biherîno.

aqitê engûri *Zir. Kîm. Nn.* Ribê engûro ki tîjî vero virazîyayo." *Tr. Üzümden elde edilen güneş pekmezi.* Ma aqitê engûri viraşto û werdo.

aqitê tuwan *Zir. Kîm. Nn.* Ribê tuwano ki tîjî vero virazîyayo. *Tr. Duttan elde edilen güneş pekmezi.* Aqitê tuwan zeno ze darî, weş o, bi gandê kesî yo yeno.

aqitê velgî *Zir. Kîm. Nn.* Ribê mêşî. Perrdê velgî ser o şîreyê virazêno, nêşîrî girênenê û ci ra ribê virazenê. Nê ribî rê vanê aqitê velgî. *Tr. Meşe pekmezi.* Aqitê velgî ribêndo weş o.

aqitîyaye/ê *N.* Abirîyaye/ê, cîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; aqitîyayo, abirîyayo, bîyo cîya, pêmîyan ra vijîyayo û bîyo cîya. *Tr. Ayrılan. Birbirinin içinden çıkan.* Îspatey ti do lada aqitîyayê di bişîyayê.

aqitîyayeni *f. M.* Aqitîyayîş. Abirîyayeni, ci ra cibîyayeni, cîya bîyayeni, pêmîyan ra vijîyayeni. *Tr. Ayrılmak. Birbirinin içinden çıkmak.* Kerd ki biaqitîyo, linga ci şeqitîyê, guna erro.

aqitnaye/ê *N.* Abirnaye/ê, abirneyaye/ê, cîyakerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni abirnayo, cîya kerdo, pêmîyan ra veto. *Tr. Ayrılan, ayrık hale getirilen, ayırt edilen.* Merdimdê aqitnayî ser o vinderê. O merdim lûk o.

aqitnayeni *f. M.* Aqitnayîş. Abirnayeni, cîya kerdeni, pêra veteni. *Tr. Ayırmak, ayırtmak.* Eger ti bi zerrîda xwu ya nêaqitîyayê, înan nêşayê to biaqitno.

aqitnok/i *N.* Abirnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên abirneno, keno cîya, pêra vejeno. *Tr. Ayrımcı, ayıran, bölücü, bölen, ayırtan.* Eger şima aqitnok ca kerdayê, şima reyayê. Şima nêşa ca kero.

aqitnokey *Nm.* Aqitnok bîyayeni, aqitnayeni, abirnayeni, abirnokey, abirnok bîyayeni. *Tr. Ayrımcılık, bölücülük.* Aqitnokeyda ci di zirarî mîyan di zirar esto.

aqitok/i *N.* Abirnok, qetok. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pêra abirneno, wesfê ci yo ravey abirnayen a. *Tr. Ayıran, ayrımcı, bölen, bölücü.* Merdimo aqitnok fini beno ki hewl o, fini beno ki xirab o. Goreyê aqitnayenî yo.

ar *Nn.* Namûs, şerm, şeref, heysîyet. *Tr. Namus, şeref, haysiyet, onur vs.* Eger ar tey bibîyayê, ey fina tîyanan nêdîyê.

ar/i *N.* Xirab/i, çîyo/a nerind/i, çîyo/a pîs/i. O/a ki xasek/i nîyo/a. *Tr. Kötü, çirkin.* Merdimdê arî rê xaseki se kena mevajê. Teqdîrê Ellahî hinî yo ki xaseki bi arî ya, arî bi xasek a vindarneno.

ara 1. *Nm.* Nanê verdê sêparî, werdê sêparî, werdê verdê sêparî. Nano ki kes verê sêparî, qando ki pîzeveng dest bi karî ya nêkero, kes weno. *Tr. Kahvaltı öncesi yenen yemek, atıştırmalık.* Ma do şirê erdî ser o araya xwu bikerê, qey ma dîna saetîy tepîya sêpareyê xwu jî kenê. 2. *Nm.* Veyşaney. Bi pîzedo veyşan a bîyayeni, pîzeyo veyşan. *Tr. Açlık, aç karınla olmak.* Şima çîyên werdo, nêwerdo? Nê willi, ma yê hewna ara di. Ma qe çîyên jî nêwerdo. 3. *Nm.* Pêra dûrîyey, mesafe, wext yan jî bi metreyan an pêra dûrî bîyayeni. *Tr. Ara, mesafe.* Keynênda ci bî, hewt xwazgenciyê estîy bî. Pêro jî bi rojên areyên a amey. 4. *Nn.* Aresne, tatîl, mola, edizî giroteni. *Tr. Tatil, dinlenme, mola.* Ma bol edizîyay. Tenekên ma ara bidê ci ki, ma araya xwu bikerê.

aradaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; nanê ara dayo, qando ki kesên bi pîzedo veyşan a kar nêkero yan jî cixara nêşimo, nanê serdê zerrî dano, nanê serdê cixara dano yan jî dayo. *Tr. Sabahın erken saatlerinde aç karınla işe başlamamak veya sigara içmek için kahvaltı öncesi bir atıştırmalık.* Kardano aradaye do hemini rê biercîyo. Çunkî bi pîzedo veyşan a tehemmul nêkeno ki karkerê ci bigurweyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, qisayên di, vatişên di mola daya, ara daya, arseneyên dayo, hendê zemanêndê tayênîya mesafe kerdo orte/de, qandê edizî girotişî zemanên dekerdo de. *Tr. Ara veren, mola veren.* Bi mi ki o lajeko aradaye do qezenc kero. Çunkî ey edizîya xwu giroti.

ara dayeni 1. *f. M.* Aradayîş. Nanê verdê sêparî dayeni. Verê sêparî qando ki kes bi pîzedo veyşan a dest bi karî ya nêkero, cixarayên nêşimo, babetên nanê şewray dayeni, nanê serdê zerrî yê normalî dayeni, nanê serdê cixara dayeni. *Tr. Sabahın erken saatlerinde işe başlamadan veya sigara gibi bir şey içmeden önce karın açlığını gidermek, aç işe başlamamak için verilen kahvaltı öncesi atıştırmalık yemek vermek.* Ey arayênda weşi dê ma. 2. *f. M.* Aradayîş. Mola dayeni, mesafe mîyan kerdeni, aresne kerdeni, hendê zemanên vindarnayeni, edizîya xwu giroteni. *Tr. Mola vermek, ara vermek.* Ma ara dê tepîya, ê resay ma. Eger ma ara nêdayê, ê ma nêresayê.

aradibîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; nan werdişdê ara do, o yo ara keno, o yo nanê serdê şewray weno. *Tr. Sabahın erken saatlerin henüz işe başlamadan evvel yenilen kahvaltı öncesi yemekte olan.* Kaşka şima o karkero aradibîyaye kêfsad nêkerdayê. Şima do ê bînî rê bivatayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên a tepîya ara daya,

aresneyên dayo, molayên daya, kerdo tatîl, o yo ara di. *Tr. Dinlenen, ara veren, tatilde olan, mola veren.* Ez şîya şîya gunaya ê merdimdê aradibîyayî ser ro. Kaşka tew ez erdî ser nêşîyayê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; mabeyn do, mabeyn di mendo, ara di mendo, kewto ara, mîyandê çîyan di mendo. *Tr. Arada olan, ortada kalan.* Gereg şima halê ê merdimdê aradibîyayî bişayê fehm kerdayê. 4. *N.* Kes/çîyo ki; hewna bi pîzedo veyşana o, hewna çîyên nêwerdo, hewna pîzeyê ci veng o, hewna araya xwu nêkerda. *Tr. Aç olan.* Senîn wîjdîyanê şima gotir keno, şima bi ê merdimdê aradibîyayî ya hendayên kar û gurwanê xwu yê çetin û giranan danê kerdiş?

ara di bîyayeni 1. *f. M.* Aradibîyayîş. Hewna bi werd/nandê verdê sêparî ya bîyayeni, hewna sêpare nêkerdeni. *Tr. Henüz kahvaltı yapmamış olmak.* Ez hewna ara di bîya, ê kewtîy ray. Ez cora veyşan menda. 2. *f. M.* Aradibîyayîş. Veyşaney, veyşan bîyayeni, hewna çîyên nêwerdeni, pîzeveyşaney. *Tr. Aç olmak, henüz kahvaltı yapmamış olmak.* Înan di finîy nan werdo, ez a hewna ara di. 3. *f. M.* Aradibîyayîş. Mabeyn di bîyayeni, orte/werte di bîyayeni. *Tr. Ara/ortada olmak.* Mi çîyên nêkerd. Labelê ez ara di menda. 4. *f. M.* Aradibîyayîş. Tatîl/mola di bîyayeni, aresne di bîyayeni, karûgurweyên di vinderde (ara di) bîyayeni. *Tr. Ara vermiş olmak, tatilde olmak, molada olmak.* Ma ara di bîyê. Mi rê va, îlla ti do bigurweyê. Ez jî nêgurweyaya.

aradimende/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; veyşan mendo, ara di mendo, hewna pîzeyê ci vengûvarit o, qe çîyêndê werdî nêeşto zerrîda xwu ver. *Tr. Aç karnıla olan. Bir şeyler atıştırmamış olan.* Ez bixwu ê merdimdê aradimendî ra nê kar û wezîfanê giranan nêpawena. 2. *N.* Çî/keso ki en kemî mabeyndê di çî yan jî kesan di mendo, ara/orte di mendo. *Tr. En az iki kişi veya şey arasında (ortasında) kalan.* Mi nêşa destê xwu bierzo ê qergûnekdê aradimendî. Cora ez a ezabê wîjdîyandê xwu ancena. 3. *N.* Kes/çîyo ki; tatîl/aresne di, mola di, edizîgirotişî di mendo û yan nêvijîyayo yan jî nêşayo bivijîyo û winî tey mendo. *Tr. Molada olan/kalan.* Ez noqra nobeteri bera ê karkerdê aradimendî ser o verda.

ara di mendeni 1. *f. M.* Aradimendiş. Veyşan mendeni, bi pîzedo veyşan a mendeni, çîyên nêwerdeni. *Tr. Aç karnıla olmak, bir şeyler yememiş veya atıştırmamış olmak.* Lajek ara di mend bî, înan hawêr derênik (deranciki) nayê ser. Vatê, dê ha dê! Îspatey kerdê ganê ci bigîro. 2. *f. M.* Aradimendiş. En kemî mabeyndê di çî yan jî di kesan di mendeni, orte di mendeni. *Tr. Arada kalmak.* Ez ara di bimendayê, şima ez nêreynayê. Çunkî şima yê mi ser o kay kenê. 3. *f. M.* Aradimendiş. Aresne di mendeni, arasene ra nêvijîyayeni, mola di mendeni, tatîl di mendeni. *Tr. Molada olmak.* Mêrdek ara di mend û mend. Nêşa bivijîyo, soyîn merd.

arager/i *N.* Arakar/i. Keso ki ara keno, o yo tatîl keno, vinderdo û o yo aresneyê xwu gîno. *Tr. Tatilci, tatil yapan, dinlenen.* Qewetê arager û xebatkarî jew nêbeno.

aragerey *Nm.* Tatîl/aresne di bîyayeni, edizîya xwu giroteni. Keso ki aresno do, a o kes bîyayeni. *Tr. Dinlenme/k, tatilde olmak, yorgunluğunu gideren olmak.* Aragereya ma jî zêdê xebatkareyda ma ya. Ma qe zê şarî rojên nêşa arager bo.

araî *N.* Ara di bîyayeni, hewna çîyên nêwerdeni, veyşan bîyayeni. Sêpare yan jî ara nêkerdeni. *Tr. Aç olmak, açlık durumu.* To do araî di kar nêkerdayê. Araîyey ra dej kewt to pîze.

araîyey *Nm.* Ara di bîyayeni, hal û wezîyetê araî, hal û rewşê veyşaney. *Tr. Açlılık durumu.* Eger ti şenê araîyeya bêkesan ra jî nûştandê xwu di tenekên qal biki.

arakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; araya xwu kerda, nanê serdê cixara/zerrîda xwu werdo, çîyên (dîrê loxmey) eştê xwu zerrî ver. *Tr. İş ve eylem öncesi atıştıran, atıştırmasını yapan.* Palewano arakerde do mezbût bo, do bişo kar bikero.

ara kerdeni *f. M.* Arakerdiş. Çîyên werdeni, jû cayan di jî sêpare kerdeni, tenekên bo jî nan û werên xwu zerrî ver kerdeni, verê sêparî çîyên werdeni, serkarên werdeni, bi îdare ya çîyên werdeni. *Tr. Birşeyler atıştırmak, idareten birşeyler yemek, kahvaltıdan daha az şeyler atıştırmak.* (Verê karî) Mi araya xwu kerda, sêparî rê jî Ellah Kerîm o.

araki *Nm.* Aresne, mola. Karûgurweyên kerdeni di ara/mola dayîş, nefesên giroteni. *Tr. Mola, ara, tatil.* Eger tey araki çinêbo, ma ewro nêqedînenê.

araqî *Sn. Nm.* Raqî. Şimîyênda serxoşkerdişî ya. *Tr. Rakı, içki.* Araqî kesî kena serxoş û aqilê kesî kesî ser ra gîna.

araqîwer/i *N.* Raqîwer/i. Keso ki araqî şimeno. *Tr. İçkici.* Vanê o merdimo raqîwer o.

araqîwerey *Nm.* Raqîwerey. Araqîwer (raqîwer) bîyayeni, araqî şimiteni, şimitokê/a araqî bîyayeni. Şimîyê ki kesî kenê serxwoş, înan şimiteni. *Tr. İçkicilik.* Araqîwereya ci huzûrê kêdê ci pêroy remnena.

arasa 1. *Zîr. Nm.* Arsa. Bazargeyê qezencî, cayê tenan, cayê qezencîyo ki tey qezencan roşenê û bazar kenê. *Tr. Buğday pazarı.* Ellaf, arasa di ellafey keno. 2. *Zîr. Nn.* Arsî, sîarî. Sîya arî ya ki tenan tehnena. *Tr. Değirmen taşı.* Arasaya ci şikîyê bî, ê şî jûnakî biherînê.

arasdibîyaye/ê *N.* Tatîldibîyaye/ê, aresnedibîyaye/ê. O ki aras do, nêgurwêno. *Tr. Tatilde olan, dinlenen.* Merdimo arasdibîyaye do noqra weş bigurweyo.

aras di bîyayeni *f. M.* Arasdibîyayîş. Tatîl di bîyayeni, aresne di bîyayeni, edizî girotiş di bîyayeni, nêgurweyeni, ara dayeni.. *Tr. Tatilde olmak, tatil yapmak, dinleniyor olmak.* Eger ez aras di bîyayê, mi jî şayê hend kar bikero.

arasgirote/ê *N.* O/çîyo ki edizîya xwu girota. *Tr. Dinlenen.* Rem di arasgirote û aras nêgirote anverê pê nêbeno.

aras giroteni *f. M.* Arasgirotiş. Edizî/westani giroteni. *Tr. Dinlenmek, tatil yapmak.* Rêwîyan rêwîyey di ca bi ca arasa xwu girotê.

arasi *Nm.* Tatîl, aresne. *Tr. Tatil, dinlence.* Mamostan xebatêndê derg û ediznokîya tepîya arasên heq kerdi.

a raşt *H. Nn.* Vera raşt, raştî ser, vera doşî/kiştda raştî ser. *Tr. Sağa doğru.* Tîya ra a raşt şorî, dîna kîlometrey dima a çep şo.

a raştey *Nm.* A raşt/vera bîyayeni, kişta raştî ser bîyayeni. *Tr. Sağa doğru olmak, sağa yönelmek.* Bi mi ki a raşteyda ci di jî qusûr est bî.

arawî *Fiz. Nm.* "Araawî" ra virîyaya. Awa ki finên pa çina şuwîyayo. *Tr. Ön yıkama suyu, ikinci kez kullanılan su.* Arawî gerek îsraf nêbo, bi a ya jî çîyên havil beno.

arbêş/i *Zoo. N. Bw.* Arwêş/i. Arbêşîy rezan ra hez kenê.

arbûti *Zîr. Nm.* Nefeli. Vaşêndê heywanan o. *Tr. Yonca.* Warîkarê dewarî do keye ra arbûti kemî nêkero. Na çekû, Palo di vajêna.

arbûy *Zîr. Nk. Nb.* Vaşên o ki qandê dewaran karêno, hendê mîtroyên beno derg, biperr o, labelê bêvilik o. Hergi serri gereg newedera bikarîyo, awî yo. *Tr. Yoncaya benzeyen, sulu arazide ekilen, yapraklı fakat çiçeksiz, bir metre kadar uzayabilen ve her yıl ekilmesi gereken, hayvan yemi olarak kullanılan bir kültür bitkisi.* Kişta rojhelatî arbûy karêno.

ardbêji *Nm.* Elegi, ardbizi, maxli, mixuli, mûxeli. Elega ardan, pirocina ki pa ardîy rovêjenê, rovêjoka ardan. *Tr. Elek. Un eleme gereci.* Maya mi, bi ardbêj a ardîy pêro rovitîy.

ardbizi *Zîr. Nn.* Elegi, maxli, mixuli, mûxeli, ardbêji. Elega ki werdî werdî rovêjena. Rovêjoki. *Tr. Elek.* A ardbizi bîyarê ki ma ardanê xwu rovêjê.

arde/ê *N.* Çî/keso ki jewî ardo. *Tr. Başkası tarafından getirilen, sipariş edilen.* Çîyo arde do bibeşirîyo ki o bîn jî bideyo ardeni.

ardekar/i *N.* Ardok/i. Kes/çîyo ki; ano, karê ardişî keno. *Tr. Getiren.* Kaşka ma bişayê ardekarê nê çîyan jî ca kerdayê.

ardekarey *Nm.* Ardokey. Karê ardişî kerdeni. *Tr. Getir-götür işini yapmak.* Ardekareyênda ci ya sisti esta.

arden *Nn.* Sizeg, Çîyo ki kes awi mîyan di çîyan pa agozneno, kefî ser ra gîno. *Tr. Süzgeç, süzgü, kevgir.* Ê ardenî bîyarê ma bi ci ya serê şîtî agoznê.

ardendaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî wesênayo, dayo ardiş, bi jewî ya waşto, bi jewî ya peyda kerdo. *Tr. Getirtilen, istetilen, sipariş edilen.* Çîyo ki dûkan ra ame bî, bolê ci ardendaye bî. Labelê mercûy do tey çinêbîyayê.

arden dayeni *f. M.* Ardendayîş. Ardişdayîş. Wesênayeni, bi jewî ya çîyên ardeni. Nê karî rê vanê arden dayeni. *Tr. Getirtmek, istetmek, sipariş etmek, ısmarlatmak.* Mi na sînîya şîranî bi karkerdê şîranegerî ya dê ardeni.

ardeni *f. M.* Ardiş. Çîyên yan jî kesên cayên ra vera canakî lûnayeni. No liv, gereg ki vera kesî bo û o kes jî karê ardişî bikero. *Tr. Getirmek.* Ardena min û ardena to, ardişê min û ardişê to, mi ard û vila kerd, kaşka şima nêardayê, ma mi ard ki ti berê?

arden û berdeni *f. M.* Ardiş û berdiş. Karê ardişî û berdişî kerdeni, karo ki ardişî berdişî ser o yo. *Tr. Getir götür işi.* Arden û berdena ci vêşî nêramiti. Mersela; Mêrdekî verçimekîy nay xwu çimana û çimîy kitabî ser o ardîy û berdîy. (Yan jî berdîy û ardîy.)

ardê gilgilî *Zîr. Nm.* Ardê kûrikî, ardê misrî. Ardê ki gilgilî ra virazênê. Gilgil, babetêndê misrî yo. *Tr. Darı/mısır unu.* Doktorîy qismên nêweşan rê ardanê gilgilî tewsîye kenê.

ardê kûrikî *Zîr. Nm.* Ardê misrî, ardê gilgilî. *Tr. Darı/mısır unu.* Verî ardê kûrikî kesî dest nêkewtê. Çunkî nanweşey esti bî.

ardê misrî *Zîr. Nm. Bw.* Ardê kûrikî. Ardê misrî bolkî şarê Lazan weno. Çunkî misrî bolkî Lazîstan di karêno.

ardê nexasî *Zîr. Nm.* Ardê ki xasîy nîyê, biqelîte nîyê, tewrê rinîy nîyê. *Tr. Kalitesiz un.* Ma bixwu bi ardandê nexasan an nan nêvirazenê.

ardê parsî 1. *Nb.* Ardê ki bi parsey a arêdeyayê. Ardê Qereçîyan ê ki Qereçîyan parsekerdiş di

arêdayê û babet babetî yê; ti sipe ra vajê, ti sûr ra vajê, ti kepeginan ra vajê, ti xasan ra vajê, ti gemarin ra vajê, çiçî ra vajê çiçî ra nêvajê. *Tr. Türlü türlü olan ve hiç biri diğerine benzemeyen, dilenmek suretiyle toplanan un.* Ardê parsî do ci mird nêkerê. 2. *Zv. Nb.* Çîyo nêercîyaye. Çîyo ki bi arêdayîş a ameyo pêser, labelê kesî sere nêkewno, rind nîyo. *Tr. Yaramaz, kullanışsız. Dilenci unu gibi, uyumlu olmayan, bölünmüş, parçalanmış ve böylelikle işe yaramaz hale getirilmiş olan şey.* To do pereyê mêrdekî zêdê ardê parsî winî parçe parçe bi ci nêdayê.

ardê tenî *Zîr. Nm.* Ardê ki bi tene (xelle, kuşni, cew, misrî, gilgil, mercû) tehneyîş a virazênê. *Tr. Gıda maddesi unu.* dinya di eger % 20 bi ardandê bînan a nan pewjêno, % 80 jî bi ardandê tenî ya nan pewjêno.

ardê xasî *Zîr. Nm.* Ardê tewrê rindîy. Nê ardan ser ra ardîy çinî yê. *Tr. Birinci kalite un.* Ardandê xasî mîyan di diremên kepeg çinî yo. Cora esas ti pers kenê, qewetdarîy nîyê, fiş ê.

ardê xellî *Zîr. Nm.* Ardê ki xellî ra virazîyayê. *Tr. Buğday unu.* Nika, bolkî ardê xellî werênê.

ardikîy *N.* Jewamorê ci "ardik" a, labelê bi çekû jewamoreyda ci ya nêvajêna. Çunkî nê çîyê winasînîy bi bolekeyda ci ya vajênê. Nê ardikîy xelledê sertî ra virazênê, kişta wîtamînî ra jî bol zengînîy ê. *Tr. İrmik unu.* Ardikîy bîyarê, ma ci ra helawa ardan virazê.

ardimoti *Wş. Nm.* Babetên şîrane o ki bi ribî û ardandê sindirik a virazêno. Na helawi zêdê çîkuftî hest a û ci ra gûdîy virazênê. *Tr. Pekmez ve irmik unundan yapılan bir çeşit irmik helvası.* Ci rê ardimoti viraşti ki qewetê ci bêro ca.

ardîliki *Wş. Nm.* Tuwê wişkê kuwatey, tuwê tehneyayey, tuwê ki hewangî mîyan di bi soqî ya kuwîyayê. *Tr. Havanda döğülmüş kuru dut.* Veyveri zeyî di bi xwu ya di heqîbey ardîlikîy berdîy.

ardîy *Zîr. Nb.* Teneyo ki arîye di tehneyayo. Tene (xelle, cew, misrî, gilgil û çîyê werdî yê winasînî) benê arîye û tehnenê, a nê tehneyedê nê werdî rê vanê ardîy. *Tr. Un.* Ardîy bi eleg a rovêjênê.

ardîya *Nm.* Cayê nimitişî, cayê beşekerdişî, cayê sersûney, cayê mijûlî. *Tr. Saklama, depolama, koruma veya gizleme yeri.* Eger ardîyaya ci bibîyayê, wina mizmihal nêbîyê.

ardîya bazarî *Baz. Nn.* Cayê bazarî. Cayo ki tey alvêr beno, tey bazarganey bena. *Tr. Alışveriş yeri, pazar yeri.* Şima do bişê xwu rê ardîya bazarî bivînê.

ardok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tebayên ardo, karê ardişî keno yan jî kerdo. *Tr. Getiren.* Ardokê ci eşkera bîyayê, qe beno ki biroşîyayê. Ardokê ci çinî yo, keso nêşeno şiro ser.

ardokey *N.* Karê ardokî, ardeni, wesfê ardokan. *Tr. Getirme işi yapan.* Jew çîyan di ardokey qe beno ki hendê berokey çetina.

ardoli *Nm.* Kurni/dola ki tenan yan jî çîyanê zexîrî/arişî dekenê mîyan û tey muamele vînenê. *Tr. Tahıl ambarı. Tahılın içinde saklandığı veya işlem gördüğü çukur veya gölet.* Merrey ardoli di geyrenê, tey gî kenê.

ardwan/i 1. *N. Bw.* Qerraş/i. Ardwan, arîye di xelle tehneno. Ardwanê ci kalêndo erdîşsipe bî. 2. *N.* Merdimo ki karê ardan keno, ardîy roşeno. *Tr. Uncu, un satan.* Şorî ardwanî ra dîrê kîloy ardîy biherînî ki, ma xwu rê pastay virazê.

ardwaney 1. *Nm. Bw.* Qerraşey. Ardwaney, kesî mird nêkena. 2. *Nm.* Ardwan bîyayeni, ardîy roteni, karê ardan kerdeni. *Tr. Unculuk, un satmak.* Merdimê ma o. Labelê ardwaneyda ci ra xeyrên nêresa ma.

are 1. *Nn.* Mola, teneffus, nefesên, nefes giroteni, tatîl, hendê zemanêndo bellî kar nêkerdeni, wextêndo bellî di xebatî verdayeni. *Tr. Ara, mola.* Gamekna ma do areyên bidê bi ci. 2. *Nk. Nn. Bw.* Narbe. Areyê kuhoyîyan kes do salme nêwero. 3. *Nn.* Mabeyn, mîyan, orte, en kemî navikê di kes/çîyan. *Tr. Ara, orta.* Mi no are di di sîy ronay bî, qey tayêni werzanayê.

are dayeni *f. M. Nm.* Aredayîş. Mola. Hendê wextêndê bellî karî vindarnayeni. *Tr. Ara/mola vermek.* Ma hefteyên gurwîyay tepîya, ma di rojîy jî are da bi ci.

arek *An. Nn.* Çeng, enîşk, herçen, zend, aring, aresne, dîrseg, enîşkê bazî. *Tr. Dirsek.* Arekê mi guna kîberî ro, çengizîya.

arek/i *Nn.* Merdimo ki sêpareyê xwu nêkerdo, o yo ara di. *Tr. Kahvaltı yapmamış olan.* Mêrdek arek bî, pa kar da kerdeni. Dima jî sancî dekewt pîzedê ci.

aresgeh *Nn.* Aresge. Cayê tatîlî, cayê aresnî, cayê vinderdişî, cayê mola, cayê westani, cayê edizî giroteni. Cayo weşo ki kes tey tatîl keno. *Tr. Tatil/dinlenme yeri, mola yeri, dinlence.* Welatandê şarî di aresgehîy estê.

aresî 1. *Nn.* Edizî giroteni, xebati di nêbîyayeni. *Tr. Tatil.* Mêrdek bol gurweya bî. Kardanê ci, ci rê des rojîy aresî dê bî ci. 2. *Zîr. Nm.* Xerasi, sîndiriki, qerasi, ding, arsî, sîarî, sîya arî. Sîya ki kes arîye di tenî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Aresî, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

aresîn *Teks. Nn.* *Arguwez, arûzi, bendresîn.* Rêsêndo qebe o ki pa çuwalan, fekê çuwalan û xaşîyan virazenê. No rês, mûyandê bizan ra virazêno. *Tr. Keçi kılından yapılmış olan kaba ip.* Bi aresînî ya ma çuwalên viraşt bî, çend serrîy xwu ver da.

aresîyaye/ê *N.* Çî/keso ki aresneyê xwu giroto, edizîya xwu girota, karûgurwe û xebatên di ara daya ci, mola daya ci, wadeyên xebat verdayo. *Tr. Dinlenen, ara veren, mola veren.* Merdimê aresîyayî û nêaresîyayî jû metepêşê.

aresîyayeni *f. M.* Aresîyayîş. Aresneyê xwu giroteni, edizîya xwu giroteni, tatîl kerdeni, karîya tepîya vinderîyayeni. *Tr. Dinlenmek, tatil etmek, ara vermek.* Ê aresîyay bîy. Cora înan qezenc kerd.

areskerde/ê *N.* Aresnekerde/ê, aresîyaye/ê, edizîgirote/ê, aradaye/ê, moladaye/ê. Kes/çîyo ki; edizîyayîş yan jî xebatîya tepîya ara daya, tatîl kerdo, edizîya xwu girota. *Tr. Mola veren, tatile giren, dinlenen.* Merdimê şima yê areskerdî, ê bînan bolêrî kar kerd. Çunkî aresîya bî.

ares kerdeni *f. M.* Areskerdiş. Mola dayeni, are dayeni, tatîl kerdeni. Hendê zemanên yan jî demeyên karî vindarnayeni. *Tr. Tatil yapmak, mola vermek, ara koymak, dinlenmek.* Şima ares kerd, ma nêkerdo. Şima bêrê ki ma jî ares bikerê.

aresnaye/ê *N.* Arêsnaye/ê, arênaye/ê. Merdimo ki jewî qando ki edizîya xwu bigîro dayo ronişteni, karî rê are dayo, jewî rişto tatîl. *Tr. Dinlendirilen.* Goşto aresnaye do weş bipeyşo.

aresnayeni *f. M.* Aresnayîş. Arêsnayeni, arênayeni. Kişta jewnakî ra, bi hukimdê jûna ya aresi/edizî giroteni. *Tr. Dinlendirilmek, tatil ettirilmek.* Qey betilîya bî ki, aresneyayo. Çunkî nê maçî di her kes qayîlo kay kero.

aresne 1. *An. Nn.* Enîşk, arek, aring, herçen, zend, çeng, dîrseg. Peynîya ortedê bazî di cayo ki mofiki di beno qat, beno di cay. *Tr. Dirsek.* Aresneyê ci guna çengedê dêsî ro, eynî çengizna. 2. *Nn.* Ares, are, tatîl, mola. *Tr. Tatil, dinlence.* Xebatkar do aresneyê xwu bigîro ki fina bişo karê xwu bikero.

aresneyê nîmserri *Nn.* Aresneyo ki xebatandê giranan dima qandê edizîgirotişî nîmedê serra tepîya deyêno kedkaran û xebatkaran û wezîfedaran. *Tr. Yarıyıl tatili, sömestr tatili.* Eger aresnedê nîmserri ra nêbo, mamostey û wendekarîy îspatey teqenê! Çunkî xebato mezgaî kesî bol betilneno.

arey *Nm.* Ar bîyayeni, xasek nêbîyayeni, pîs bîyayeni, weş û rind nêbîyayeni, qelema ci pîs asayeni, qelema ci weş tepişte nêbîyayeni. *Tr. Çirkinlik, kötülük.* Hendik ar o, arey kesî rê nêverdaya.

areyên *H.* Zemanên, wextên, wadeyên, zemanêndo nebellî. *Tr. Bir ara, bir süre, bir zamanlar, fi zaman.* Çîyên nêbeno, qey ma areyên ê kar û gurwî qedînenê.

arêbîyaye/ê *N.* Kombîyaye/ê, pêseramîyaye/ê, cêseramîyaye/ê, topbîyaye/ê, pêheti amîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi destan an, bi çîyên a arêdayo pêser, kom kerdo, ci ra komên peyda kerdo. *Tr. Toplanan, biriken, derlenen.* Çîyo arêbîyaye do qandê çîçî bîlaheq û bîlasebeb vila bo ki?

arêbîyayeni *f. M.* Arêbîyayîş. Kom bîyayeni, pêser amîyayeni, cêser amîyayeni, top bîyayeni, gog bîyayeni, pêheti amîyayeni, komên vîyayeni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek, kümeleşmek, birikmek, derlenmek, toplanmak.* Xeyrî ser arêbîyayeni xeyr o.

arêdaye/ê *N.* Arêkerde/ê, topkerde/ê, komkerde/ê, cêserarde/ê, têserarde/ê, gogkerde/ê, pêserarde/ê. Çî/keso ki bîyo vila û jewî yan jî tayêni arêdayo, ardo pêser. *Tr. Toplanan, derlenen, biriktirilen, kümelenen, bir araya getirilen.* Xelle o arêdaye.

arêdayeni *f. M.* Arêdayîş. Arêkerdeni, top kerdeni, kom kerdeni, pêser ardeni, cêser ardeni, têser ardeni. Çî yan jî kesanê vilabîyayan, pêser ardeni. *Tr. Toplamak, kümeleştirmek, biriktirmek, bir araya getirmek, derlemek.* Mi do vizêr arêdayê, înan verê mi ewro arêda.

arêdok/i *N.* Arêkerdok/i. Kes/çîyo ki; arêdano, arêkeno. *Tr. Toplayan, biriktiren, derleyen.* Arêdokêndo rind o.

arêdokey *Nm.* Arêkerdokey. Arêdok bîyayeni. Arêkerdeni, karê arêdokan kerdeni. *Tr. Toplayıcılık, biriktiricilik, derleyicilik yapan.* Eger wesfêndê min ê arêdokey nêbîyê, mi wina nêşayê hendayên vajekîy arêdayê.

arêkerde/ê *N.* Komkerde/ê, arêdaye/ê, pêserarde/ê, cêserarde/ê, gogkerde/ê, arêbîyaye/ê, pêheti arde/ê. Çî/keso ki vila bîyayîşî ra vijîyayo û jewî yan jî tayêni arêdayo pêser. *Tr. Toplanan, biriktirilen, derlenen.* Şima o vaşo arêkerde vila nêkerdayê. Verînde ra o ki vanê, "Arêkerdeni çetin a, vila kerdeni gengaz a."

arêkerdeni *f. M.* Arêkerdiş. Top kerdeni, kom kerdeni, pêser ardeni, cêser ardeni, arêdayeni. Çî û kesanê vilakerdan cayên di pêhet ardeni, pêser ardeni, ci ra komên viraşteni. *Tr. Topla-*

mak, biriktirmek, bir araya getirmek, kümeleştirmek, yığmak, derlemek. Mi do hembazê xwu yê verênîy pêro jî arêkerdayê pêser, ez winîyaya ki kes qayîl nîyo arêbo pêser, mi ci ra fek verda.

arênaye/ê *N. Bw.* Aresnaye/ê. Kaygero arênaye do noqra bol hêja bo.

arênayeni *f. M.* Arênayîş. *Bw.* Aresnayeni. Mi do hefteyên biarênayê, ez winîyaya o do tew serd bo, cora ez ci ra bîya geyrî.

arêsaye/ê *N.* O/çîyo ki arêsîyayo, edizîya xwu girota. *Tr. Dinlenen.* Wahîrê nimrodê desî, no hefte arêseyayo. Çunkî hefteyo bîn o qarşûyê qaptanî vijîya bî.

arêsayeni *f. M.* Aresîyayeni, edizîya xwu giroteni. *Tr. Dinlenmek.* Kes do jew finan biarêseyo. Arêsayeni heqê fêlan a.

arêsnaye/ê *N.* Aresnaye/ê. Arêsnaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta jewnakî ya aresîyayo. *Tr. Dinlendirilen, tatil ettirilen.* Merdimo arêsnaye do weş bigurweyo.

arêsnayeni *f. M.* Arêsnayîş. Aresnayeni, arênayeni, jewî aresî riştenî. Bixwu aresîya xwu nêgîno, jew ci rişeno aresî. *Tr. Dinlendirmek, tatil ettirmek.* Aresnayeni kesî rê nefesên dana.

arêşiki *Nm.* Nûştan di opêardena qisan. *Tr. Kafiye, uyak.* Şaîrên şîirên nûşti bî, hergi peynîda şîiri di tenya nê, hergi kelîmerda ci di arêşiki esti bî.

arêşikin/i *N.* Bi arêşik a şîiri nûşnayeni. Şîira ki bi arêşik a nûşîyaya. *Tr. Kafiyeli, uyaklı. Şîira ci ya arêşikini do balê bolini bianco.*

arêşikiney *N.* Bi arêşik a nûşnayeni. Arêşik tey bîyayeni. *Tr. Kafiyelilik, uyaklı olmak.* Areşikineya weşbesterda ci, ci rê weş roberê amê bî.

arêşkîyaye/ê *N.* Robereamîyaye/ê, opêamîyaye/ê. O ki ro ci ameyo, ro ci yeno. *Tr. Yakışan, yakışıklı.* Keynek û lajekî ya bol arêşkîyayê opê.

arêşkîyayeni *f. M.* Arêşikîyayîş. Opêamîyayeni, robere amîyayeni. *Tr. Yakışmak, yakışıklı olmak.* Xortî arêşikîyayeni ra weş fehm kenê.

arêze/ê *N.* Akerde/ê, nêgirote/ê. Çî/keso ki akerde o, girote nîyo, gurweyêno û nêgurwîyayîşî di nîyo. *Tr. Açık, faal çalışan.* Dûkanîy hefte di şeş rojîy arêze yê.

arêzey *N.* Akerdeyey, eşkerayey, xebat di bîyayeni, gurwîyayîş di bîyayeni. *Tr. Aleniyet, açık, açıklık, faal olma.* Qisandê camêrdan di, mêrxasan di arêzeyey bena.

arguda terni *Nk. Nm.* Oncaya tezê, oncaya terni, vaşên o. *Tr. Taze yonca.* Heywanîy arguda terni ra bol hez kenê.

arguda wişki *Nk. Nm.* Arguda ki kerda wişki. Oncaya wişki. *Tr. Kurutulmuş yonca.* Arguda wişk ra êm bidê heywanan.

argudi *Nk. Nm.* Onca. Vaşên o. *Tr. Yonca.* Argudi deyêna heywanan.

arguwez *Teks. Nn. Bw.* Aresîn. Barê xwu bi arguwezî ya şidêna, ci ra bî bêguman.

argûn *Nn. Bw.* Adilgan. Çaya argûnî ra kes mird nêbeno.

argûwêş/i *Zoo. N. Bw.* Arwêş/i. Argûwêşên seydgerî ver ra werişt, seydgerî kerd ki qirma pano, nişkêra vero bî vinî.

ari *Zîr. Nm.* Cayo ki kes qandê werdî, simer û cew û çîyo winasîn (êm) dano heywanan. Cayo ki heywanîy tey êmê xwu wenê û bi lincî yan jî beton ra virazîyayo. *Tr. Yemlik.* Ari do tenekna berzi bo ki, terke bişo rehat êmê xwu bûro.

arincîbîyaye/ê *N.* Arincîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên arincnayo, arîyey di zêdê ardan kerdo werdî werdî. *Tr. Çok öğütülen, değirmen veya benzeri bir yerde adeta un ufak edilen.* Teneyê to yo arincîbîyaye herimîya.

arincî bîyayeni *f. M.* Arincîbîyayîş. Arincîyayeni, tehneyayeni, cayêndo zêdê arîyey di zêdê ardan bol vêşî werdî werdî bîyayeni. *Tr. Çok öğütülmek, un ufak edilmek.* Qederdê xellî di arincî bîyayeni esta.

arincîkerde/ê *N.* Arincnaye/ê. Vêşî tehneyaye/ê, bol/zaf tehneyaye/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bol/vêşî tehneyayo, bîyo zêdê ardan werdî werdî. *Tr. Çok öğütülen, un ufak edilen.* Tenedê arincîkerdî di nekme nêmaneno, beno zêdê ardan.

arincîkerde/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayênî zîrûzeberî /letelebare/werdî werdî kerdo, pêra abirnayo. *Tr. Un ufak edilen, parça parça edilen, lime lime edilen.* Pîyê ci va: Eger şima o çîyo arincîkerde bişayê beşe kero, nika ma pa xeylên ray giroti bî.

arincî kerdeni *f. M.* Arincîkerdiş. Arincnayeni, vêşî tehnayeni, bol/zaf tehnayeni, wezîfeyê arîyey kerdeni, muameleyê arî kerdeni. Arî senîn ki vêşî vêşî aşî tehneno, winî tehnayeni. *Tr. Çok öğütmek, un ufak etmek.* Tene arincî kerden karê qeraşî yo.

arincî kerdeni *f. M.* Arincîkerdiş. Zîrûzeber/zîrûzeberî/letelebare/werdî werdî/ parçe parçe/herrûweli kerdeni. *Tr. Paramparça etmek, un ufak etmek, lime lime etmek.* Eger şima arincî kerdayê, do pêra abirîyayê.

aring/i *N.* Merdimo ki sêpareyê xwu nêkerdo, o yo ara di. *Tr. Kahvaltı yapmamış olan.* Mêr-

dek aring bî, pa kar da kerdeni. Dima jî sancî dekewt pîzedê ci.

aring *An. Nn.* Arek, aresne, çeng, herçen, zend, enîşk, dîrseg. *Tr. Dirsek.* Aringê mi guna kîberî ro, çengizîya.

aringey *Nm.* Ara di bîyayeni, pîzeveyşaney, pîzeveyşan bîyayeni. *Tr. Açlık. Aç olmak, henüz bir şeyler atıştırmış olmamak.* Ellah zano aringeya ci ya ci tewnena.

ariq *Bîy. Nn.* Awa ki bi xebatî ya, bi çetineyên a, bi zordarey a, bi rem a, bi zordê germî ya gandê kesî ra vijêna. *Tr. Ter.* Kes germîstanan di deha vêşî ariqêno. Labelê Herêmda Dengizdê Sipey û cayêndê zêdê Adana di kes nêxebitîyo jî cadê xwu di ariqêno.

ariqdaye/ê *N.* Ariqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi karên a, şermên ra, bi çetineyên a gandê ci ra arik vijîyayo. *Tr. Terleyen.* Çîyo ariqdaye do awi vinî kero. Gereg fina bi awşimitiş a awa xwu pey di bigîro.

ariq dayeni *f. M.* Ariqdayîş. Ariqîyayeni, teberkerdena ariqî, gandê kesî ra bi kar kerden a, bi remayen a, bi çetineyên a awa ganî vijîyayeni. *Tr. Terlemek.* Ariqdayeni di reheteya ganî esta.

ariqdimende/ê *N.* Kes/çîyo ki; hendo vêşî bîyo bintesîr, ariq di mendo, heme cadê ci ra ariq vijîyayo. *Tr. Ter içinde kalan.* Boka şima tayên awi jî ê qergûndê minê ariqdimendî resnê.

ariq di mendeni *f. M.* Ariqdimendiş. Bol ariqîyayeni, heme cayê ci arqîyayeni, cêrancorê ci ariqîyayeni. *Tr. Kan ter içinde kalmak.*. Ariq di mendeni nîşanê ked o.

ariqê çarî 1. *Zv. Nn.* Kedi, emeg, netîceyê xebatdê kesî yo ki bi ariqdê çaredê kesî ya kewto kesî dest. *Tr. Alınteri, emek.* Mêrdekî va, no ariqê çaredê min o. Şima nêşenê mi lepan mîyan ra vejê. 2. *Nn.* Ariqo ki kesî çare ra yeno. *Tr. Alından akan ter.* Keda helali ariqê çarî ra bellî ya.

ariqîyaye/ê *N.* Ariqdaye/ê. Çî/keso ki ariq dayo, ci ra ariq ameyo. *Tr. Terli, terleyen.* Merdimo ariqîyaye do ariqî ser o awi nêşimo ki nêweş nêbo.

ariqîyayeni *f. M.* Ariqîyayîş. *Bw.* Ariq dayeni. Hettanî ki kes nêariqîyo, nanê kesî helal nêbeno. Labelê ki qandê hergi helalkerdişdê karî ariqîyayeni geregi nîya.

ariqo sîya *Fîz. Nn.* Ariqo şên, ariqo ki kes pa behicêno, ariqo ki hendo ki kes edizîyayo, deha zêdê erqera yeno. *Tr. Kan ter içinde kalmak.* Mêrdeko karker ariqo sîya di mend bî.

ariqo sîya di mende/ê *N.* Kes/çîyo ki; ariqo sîya di mendo, giraney û çetineyda kar û gurwî û çîdo winasîn ra heme cadê ci ra zêdê erqên a ariqo şên û sîyayo yeno yan jî ameyo. *Tr. Kan ter içinde kalan.* Eger ê mêrdekê ariqo sîya di mendî jî qebûl kerdi, gerego ki şima pêro qebûl kerê.

ariqo sîya di mendeni *f. M.* Ariqo sîya di mendiş. Xebatêndo şên di, qeyret û karêndo giran di, çetineyênda vêşî bin di bol ariqîyayeni, heme cadê ci ra ariq erzîyayeni, ariq gandê ci ra rêj bîyayeni. *Tr. Kan ter içinde kalmak.* O rexo, tijî bin di tipûtenîya palî kerdê, ne kes est bî ci rê qultên awi bero, ne jî çi. Hakîmî ver di ariqo sîya di menden xirab o.

arisî *Nm. Bw.* Arîsî. Eger arisî kûti bo, tenî weş nêtehnena.

arisîyaye/ê *N.* O ki westani/edizîya xwu girota. *Tr. Dinlenen.* O merdimêndo arisîyaye o, kes şeno ey bero kar.

arisîyayeni *f. M.* Arisîyayîş. Edizîya xwu giroteni, aresa xwu giroteni, westana xwu giroteni. *Tr. Dinlenmek.* Ez xeylên betilîya bîya. Cora ez roniştа, tayên arisîyaya, mi arisîyayena xwu giroti.

arisnaye/ê *N.* O ki kişta jewî ra rişîyayo arisî. *Tr. Dinlendirilen.* Mêrdekî bi vêşî xebatkerdiş a xelatên qezenc kerdi bî. Na poxi ra da des rojîy arisneya bî.

arisnayeni *f. M.* Arisnayîş. Aresî rişteni, qandê edizî giroteni aresî rişîyayeni, tatîl rişîyayeni. *Tr. Tatile göndermek veya gönderilmek, dinlendirmek veya dinlendirilmek.* Arisnayeni her çî rê lazim a.

arisnok/i *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rişeno aresne, rişeno tatîl. *Tr. Dinlendirilen, dinlendiren.* Antronêr arisnok o, lingtopêr jî arisnaye o.

arisnokey *Nm.* Karê arisnokî, wesfê arisnokan, arisnayeni, tehtil rişteni. *Tr. Dinlendirilmek.* Vêşî arisnokey kesî kena tembîhl.

arisok/i *Nn.* O ki arisîyayo. O ki nêgurweyêno, aresî do. *Tr. Dinlenen.* Arisokan kişta arisnokî ra hefteyên aresî giroti.

arisokey *Nm.* Karê arisokan, aresîyayeni, aresok bîyayeni, wesfê aresokan. *Tr. Dinlenmek.* Vêşindeê arisokey kesî keno tembîhl.

ariş *Zîr. Nn.* Ardîy, aşlix, zexîre. Zexîreyo ki pa nan beno. Çîyo ki kes do pa nan bikero û nimîyayo. *Tr. Zahire, gıda.* Eger arişê ma rew biqedîyo, ma do dûzdê Ellahî di manenê.

arizî 1. *Nn.* Wihêr/i, wahîr/i. Wihêr/wahîr bîyayeni. *Tr. Aidiyet, malik, malikiyet, iye, iyelik, özel.* Mi arizîyê ci nêdî. 2. *Nn.* Şexsî, ê şexsî, xusûsî, ê ci bixwu, ezîn, ezey, ê ezeyda ci. *Tr. Özel, şahsi, kişisel, hususi.* Çîyê min o arizî bî.

Şima do nêveyayê ci.

arizîyey 1. *Nm.* Wahîrey/wihêrey, wahîr/wahîr bîyayeni, wahîr vijîyayeni, xusûsîyey. *Tr. Malikiyet, sahiplik, iyelik, özel olma.* Ez arizîyeyda ci ra haydar nîya. 2. *Nm.* Şexsîyey, xusûsîyey, ezîney, bixwuyey. Çîyê şexsêndê bellîbîyayî bîyayeni, ê zewmbîyan nêbîyayeni. *Tr. Özel/ hususi olmak, kişisel olmak.* Ez arizîyeyda ci ra ancîyaya, qarişê ci nêbîya. Eger pêroyî bîyayê, mi do jî bisaznayê.

arî *Zîr. Nn.* Arîye. Çîyo ki çîyanê werdî tehneno. *Tr. Değirmen.* Ma çîyê xwu arî di tehna tepîya, arî xeripîya.

arîsî *Nm.* Arisî, sîya arî, aresî. Sîya arî ya pehan a ki zêdê tekerên a arîyan di bi hukimdê awi yan jî bi va û elektrîk û çîna ya doş bena û ardan tehnena. *Tr. Değirmen taşı.* Arîsî bi awkirîştiş a doş nêbena.

arîvan/i *Zîr. N.* Qerraş/i, ardwan/i. O ki arîye gurwêneno. *Tr. Değirmenci.* Arîvan arîya di çinêbî, mi nêşa ardanê xwu bitehno.

arîvaney *Zîr. Nm.* Qerraşey, arîye gurwênayeni, karûgurweyê qerraşan. *Tr. Değirmencilik.* Verî arîvaney di karên est bî.

arîye *Zîr. Nn.* O cayo ki kes tede ardîy tehneno. Arîyeyê awi, arîyeyê ceyranî, arîyeyê vay. *Tr. Değirmen.* Ez şîya arîye, qerraş çinêbî.

arîyek *Zoo. Bîy. Nn.* Karik, berxurk, cilqane, aşik. Cayo ki heywanê pînîy tey çîye werdî tehnenê. *Tr. Kursak.* Arîyekê kergeri di bê teney heme çî est bî. Şûşey, zolekîy, tizbey û zewmbî jî babetî ti çîy est bî.

arkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; çîyên vero, xetayên vero, xirabeyên vero şermayêno, ar keno, beno poşman, zincîya ci veşena, dersi gîn o. *Tr. Utanan, sıkılan, burnu yanan, pişman olan ve dersini almış olan.* Ferqê merdimdê arkerdî û ar nêkerdî jew nêbeno.

ar kerdeni *f. M.* Arkerdiş. Şermayeni, şerm kerdeni, zincî veşayeni, poşman bîyayeni, dersa xwu dîyayeni, dersi giroteni, xetayê xwu vînayeni, xirabî ra ageyrayeni. *Tr. Utanmak, sıkılmak, pişman olmak.* Ar kerdeni kemale ya.

arki *Nm.* Riki. muxberey, eynadey, dengsereyey. *Tr. Kin, inatçılık.* Arki bi min o girêdê bî, mi ra geyrî nêbîyê. Jewo ki arka xwu bi kesî yo girêdo, kes nêşeno ey rê vajo rind o.

arkizik *Nk. N.* Vilikên da demserrê ya. Bejna ci hettanî 25-60 cm. resena. Perrê ci kewîyê kuhoyî yê. Renga vilikandê ci sûra giran a. Labelê tayên dê ci jî sipiloç, zerd û mişmişî yê. *Tr. Gelincik.* Lajeko keno arkizikan bero bido marda xwu.

arko 1. *Psîk. N.* Eynad/i, dengsere/ê. O ki bi kesî yo riki girêdano. *Tr. İnatçı, kinci.* Arko ki bi xetayên a qehrêno û bi kesî ya fina jî qisey nêkeno. 2. *Nn.* Qethî, pişk, bixwu, eynî eynî, pişk bixwu. Çî/keso ki zewmbî nîyo, teyşubheçinî yo, bixwu yo. *Tr. Kesin, ta kendisi, tıpkısı.* Mi dî, lajek zewmbî nêbî, arko bî.

arkozik *Nn.* Carûtî, estamî, istamî, astawî, estawî, istawî, egişti, huweyê adirî. *Tr. Ateş küreği.* Ê arkozikî bîyarê ki ma pa adir vejê.

Armenî *Etn. Nn.* Yermenî, Ermenî. O ki qewmda Ermenîyan ra yo. Şarêndê Kurdîstanî û Kafkasyay. *Tr. Ermeni.* Armenîy jî zêdê Kurdan verî Kurdîstani di bîy. Dewrê Osmanîyando peynî di, Jon Tirkan bi qanûnêndo xusûsî ya riştîy Sûrîye yû Lubnan.

Armenîkî *N.* Yermenîkî, fêlê Ermenîyan, hereket/livê Ermanîyan. *Tr. Ermenice, Ermenice tavır hal ve hareketler.* Mêrdek qey Armenî bî, Çunkî Armenîkî qisey kerdê.

Armenîyey *Etn. Nm.* Ermenîyey, Yermenîyey. Ermenî/bîyayeni, Ermenîyan ra bîyayeni. *Tr. Ermenilik.* Neqşeyda Ellahî vero ferqê Erebey û Dimilîyey û Armenîyey û Tirkey çinî yo. Pêro jî jew ê.

Arnawûd/i *Etn. N.* Şarê Arnawûdî. Keso ki Arnawûdan ra o. Hemwelatîyê Arnawûdan. *Tr. Arnavut, Arnavut vatandaşı.* Mehmed Akîf Ersoy pîyê ci Arnawûd o, maya ci Tirk a. Cora beno êganê Tirkan.

Arnawûd 1. *Etn. Nn.* Nameyê qewmênda Awrûpayîjan o muslumano ki Nîmadada Balqanî di, çoşmeyê Dengizdê Adrîyatîkî di wahîrê dewletda Arnawûdîya yê. *Tr. Balkan Yarımadası'nda ve Adriyatik Denizi kıyısında, Arnavutluk adında bir devleti olan avrupalı bir müslüman halk.* Pîyê Mehmet Akîf Ersoy'î, Arnawûd o. 2. *Nk. Nn.* Nameyê îsotêndê werdî û bol tûnî yo ki hendê nîmgiştên o û degînê, ci ra awa îsotandê tûnan vejenê. *Tr. Süs biberi.* Waya min a Adana'y zana ki ez bol tûn wena. Cora hema hema hergi serri mi rê awa îsotandê arnawûdan rişena.

aro giran *Nn.* Xrabey di, tewro ravey, pîs, kes vero şermayêno, rîyê kesî nêgîno ki kes vero sereyê xwu werzano. Eybûaro ki rîyê kesî keno sîya, kes ver ra xeylê şermayêno. *Tr. Aşırı kötü ve utanılacak kadar ayıp, yüz kızartan durum.* Bi mi ki no karêndo aro giran o.

arpizot/i *N.* Bîtirim/i, rewokê rewokan. Merdimo ze adir, keso bol lezgîn. Keso ki ze ki bipeko.

Tr. Ateşpare, aşırı sur'atli, fırıl fırıl dönen, iş bitirici, durmadan iş yapan. Lajek ze bî ze arpizot. Hele senîn at û nata ci ver ra viz bîyê?

arpizotey *Nm.* Zêdê arpizotan bîyayeni, bol lezgîn bîyayeni, zêdê adirî bîyayeni, zêdê vergan rewok û tavilok û çapik bîyayeni, bîtirimey. *Tr. Ateşpare olmak, iş bitiricilik, fırıl fırıl dönmek.* Mi arpizoteya ci bol ecibnê, la ki durust nîyo.

arpîjiki *Nm. Bw.* Qeşa 2. Arpîjiki sîya çaqmaqî ya, heme ca di nêvîneyêna.

arqule *Nn.* Çîyo (dezge, textbend) ki qandê barkiriştişî neyêno heywanan ser ki pa bar, pa şelagi bikirişîyo. Şeklê ci, zêdê mêrdifanên o û textbendên o. *Tr. Bir merdivene benzer tahta iskele olup yük hayvanlarının üstüne konulur, taş, yük vb. şeylerin taşınması için kullanılan bir aygıttır.* Ma do sîyanê banî bi qatiran an, bi arqulan an biancê cor.

arsa *Nm.* Pagi. Herûna banan. Erd/herûna ki qandê banviraştişî verdeyaya. *Tr. Arsa, parsel.* Jû arsayênda ci esti bî.

arsim 1. *Tib. N.* Serd giroteni di zincî şîyayeni, gan tewateni. *Tr. Nezle, grip.* Qeçek şeş rojî yo ki bîyo arsim. Qe kesekî jî nêberdo nêweşxane. 2. *Nn.* Bela, mûsîbet. *Tr. Bela, musibet.* Mêrdek dekewt bî arsimên ki gawir bîyê musluman. Wa dişmenê kesî nêdekewo de.

arsizokîy *Nk. Nb.* Qanquranîy. Vaşên o ki verê vaşandê bînan pêrini beno, nameyê xwu jî bêarey ra giroto. Çunkî hewna serd o, nê arsizokîy vijênê. No vaş, awîyan û mergan mîyan di beno. Arsizok nêwerêno, vilika ci zerdin a, perrê ci kuho yo, erd ra hendê bostên benê dergîy, Labelê kolbizey tenekên zerd û zelal ê, nînan ser o tenekna deha rengênda girani esta. *Tr. Diğer bitkilerden daha erken biten, bu manayla kendisine arsız bitki denilen, sarı çiçekli, yeşil yapraklı, bir karış kadar uzayabilen bir çeşit ot.*[1] Arsizokîy bêar ê, serd û pûkî nêzanê.

arsî *Zîr. Nm.* Xerasi, sîndiriki, dîng, ding, qerasi, sîarî, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di teneyî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Arsî, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

arugi *Fîz. Nm.* Hilqiki, ziqiki, nîkliki, mirdanoki. Vengê mîdî yo vengane. *Tr. Geğirme.* Arugi kewti ver, şêligî mîyan di şermaya.

arûz *Teks. Nn.* Arûzik, mûrala. Layo mûyîn, la o ki mûyan ra virazîyayo. *Tr. Kıl iplik. Bw.* Aresîn. Ê layê arûzî bîyarê.

arûzik 1. *Teks. Nn. Bw.* Arûz. Terzî çi zano bêarûzik bo? 2. *Zoo. Nn.* Heywanekên o ki amnanî vengêndo pîs yan jî kêfsadkerdok vejeno. Îhtîmalo gird ki heywano ki zêdê şikildê loqrana o û awi mîyan do, o yo. *Tr. Yaz aylarında cırtlak ve rahatsız edici bir ses çıkaran bir su hayvanı.* Labelê qurqurik nîyo. Xeyr o!? Ti zenê ze arûzik, to goşê ma berdîy!

arwana *Zoo. Nm.* Deveyo makî.[2] *Tr. Dişi deve.* Arwanayênda dewijandê ma esti bî, dîna jî ardîy, bî hîrê.

arwêş/i *Zoo. N.* Arbêş/i, hargûş/i, hargûşk/i, hargûşik/i, heroşe/ê, argûwêş/i. Heywanêndê mîyandê bostanan o ki lingê ci yê verênîy kilm ê. Cora vera cêr nêşeno biremo. Tim vera dîyar remeno. *Kur. Kêrgû, kêrguşk. Tr. Tavşan.* Arwêşeko pûrt nermek o, çi namekêndo weş o!

arwêşkî *H.* Arwêşane, zêdê arwêşan a. Arwêşîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî şîyayeni, winî bîyayeni. *Tr. Tavşanca, tavşanlar gibi.* Keyneki arwêşkî loqloqîyane şina.

arwêzla *Teks. Nn.* Şimûndî. Babetên layên o ki mûyan ra virazêno. Arwêzla bi goçînî ya derzêna. *Tr. Çuval ve harar gibi eşyaların ağızlarının dikilmesinde, kapatılmasında kullanılan, bir metre uzunluğunda, yaklaşık bir kalem kalınlığında olan ve kıldan yapılan dört katlı bir çeşit kınap/ip.* Eger arwêzla çinêbîyayê, ma nêşayê fekê nê çuwalan biderzo.

a saeti *H.* A gami, o dem, o wext. Gami û saet û wexto ki tey wext û zeman vinîbîyayîş çinî yo. *Tr. O dem, o vakit, o an.* Ti do a saeti biameyê. To wext kerd vinî!

asan 1. *Nn.* Aresne, ares, tatîl, westani, edizî, edizî giroteni. *Tr. Tatil, dinlenme, mola.* Ma yê vîst û heştê na mengda Çilî di kenê asan kewê. 2. *Ed. Nn.* Teqlîd, verva, hewa, hawa, zehr. Bi temamey a zêdê jewî kerdeni, xwu bi jewî yo jew kerdeni, şopda ci ra diremên nêvijîyayeni. *Tr. Taklit.* Asanê mi meki. Çunkî ti nêşenê şopda min o bêrê.

asan/i 1. *H.* Weş/i, rind/i, hewl/i, vera xeyr/i, vera rindey. *Tr. İyi, hoş, güzel.* No muamele, karêndo asan o, kes şeno bikero. 2. *H.* Gengaz/i, qolay/i, rehat/i. *Tr. Kolay, basit, rahat.* Kes do çîyêndo asan xwu rê weçîno. Merdimo aqildar zorî/çetinî nêweçîneno.

asanane 1. *N.* Gengazane, rehatane, qolayîyane. Zêdê asanî ya, ze asan, ze rehat. *Tr. Kolayca,*

1 Mi no maneyê arsizokan, bolkî zêdê kuhoyîyandê bînan ser o nûşnayo.

2 Tîya di vajeka devî nerî ya. Cora deveya makî nê, deveyo makî nûşêno.

kolaylıkla, rahatça. Ci rê asanane ame. Cora ey vengê xwu nêkerd. 2. *N*. Rindane, hewlane, weşane. Bi hewlîn a, bi rindey a, ze bi rindey a. Weş senîn beno, winî bîyayeni. *Tr. İyilikle, hoşça, güzelce*. Sifte asanane şî, dima bî xirab. 3. *N*. Zêdê verva ya, zêdê hewa kerdenda ci ya, ze ki teqlîd bikerê. *Tr. Taklit edercesine*. Mi senîn kerd, ey jî winî asanane kerd. Cora mi jû dê piro.

asanbîyaye/ê 1. *N*. Çî/keso ki bîyo weş û rind û xasek. *Tr. İyileşen, güzelleşen, hoş*. Lajekêndo asanbîyaye bî. Nêweşîni ser ra bî ze peşmî, rengi tede nêmendi. 2. *N*. O ki bîyo gengaz, rehat û gengaz bîyo/virazîyayo. *Tr. Kolaylaşan*. Karêndo asanbîyaye bî, ey bi îhmalkareyda xwu ya fina kerd çetin.

asan bîyayeni 1. *f. M*. Asanbîyayîş. Vera rindey şîyayeni, rind bîyayeni, weş bîyayeni. *Tr. İyileşmek, iyiye gitmek*. Ti qeçî vero vinderîyê do asan bo. 2. *f. M*. Asanbîyayîş. Gengaz/rehat bîyayeni, qolay bîyayeni, tey çetiney nêbîyayeni. *Tr. Kolaylaşmak, basitleşmek, rahat olmak*. Kes bi usûlêndo gengaz a şiro, do asan bo.

asaney 1. *Nm*. Asanî, rehatey, gengazey, qolayey, qolay bîyayeni, çetin/zor nêbîyayeni. *Tr. Kolaylık, rahatlık, basitlik*. Kerdişê jû karan asan o. Labelê jû çîyan jî çetin o. 2. *Nm*. Weşey, hewley, vera xeyr bîyayeni. *Tr. İyilik, hoşluk, güzellik, hayırlılık*. Kaşka hergi çî di asaney bibo. 3. *Nm*. Teqlîd kerdeni, hewayey, vervayey, verva bîyayeni, hewadê jewî bîyayeni. *Tr. Taklitlilik, taklit etmek*. Asaney, weşdê kesî nêşî.

asangirote/ê *N. Bw*. Edizîgirote/ê. Keso asangirote do bibo ze kehêli.

asan giroteni *f. M*. Asangirotiş. *Bw*. Edizî giroteni. Mi asan girot tepîya ez bîya ze delame.

asanî 1. *N*. Asaney, gengazîni, rehatîni, kolayîyey. *Tr. Kolaylık, rahatlık, basitçe, zorlanmaksızın*. Asanî kesî nêtewnena. 2. *N*. Weşey, hewlîni, hewley, rindey. *Tr. İyilik, hoşluk, güzellik*. Kaşka şima asanî kerdayê. Çirê şima kerd çetin ki? 3. *N*. Heqdê vervay di, heqdê asanî di, heqdê hewadê jewî yan jî çîyên di. *Tr. Taklitle ilgili, taklit hakkında*. Çîyo asanî fini esta ki sereyê kesî tewneno. asanker/i 1. *N*. Asanker/i. Çî/keso ki çîyan, karan û gurweyan keno weş, keno şênaî, keno şênemegî, keno hewl, keno rind, keno ageyraye, keno aver/ravey. *Tr. İyileştiren, imar eden, güzelleştiren, ilerleten*. Asanker bi, mexeripni, weşvîn bi. 2. *N*. Asanker/i. Kes/çîyo ki; keno gengaz, keno rehat; zor/çetin nêkeno. *Tr. Kolaylaştıran, basitleştiren*. Kitabêndo asanker o. Gereg teleban dest ra nêkewo. 3. *N*. Asankar/i. Keso ki tatîl keno, tatîl do, ara daya karûgurweyan, o yo mola di. *Tr. Tatilci, dinlenen*. O merdimo asanker do ma bolêrî kar bikero. Çunkî edizîya xwu girota, bîyo dînc. 4. *N*. Asanker/i, teqlîdkar/i, asanok/i. Çî/keso ki vervayê kesên yan jî çîyên keno, bi hewadê kesên yan jî çîyên a hereket keno, zêdê ci keno. *Tr. Taklitçi*. Nika ki asanker vijîya meydan, wexta şima huwateni ra teqenê!

asankerde/ê *N*. Çî/merdimo ki asan bîyo, rind bîyo, bîyo weş, jewî o kerdo asan, kerdo weş. *Tr. İyileşen*. Erdêndo asankerde bî. To bidîyayê zebeşan çendê mexel da bî! 2. *N*. Gengazkerde/ê. Çî/merdimo ki jewî kerdo asan, kerdo gengaz. *Tr. Kolaylaşan*. Nika wendiş û nuştiş asankerde yo.

asan kerdeni 1. *f. M*. Asankerdiş. Weş kerdeni, rind kerdeni, abad kerdeni. *Tr. İyileştirmek, güzelleştirmek, bayındır hale getirmek*. Şima wahîrê welatdê xwu bê, welatê şima do asan bo. 2. *f. M*. Asankerdiş. Gengaz kerdeni, rehat kerdeni, qolay kerdeni" *Tr. Basitleştirmek, rahatlaştırmak, kolaylaştırmak*. Hz. Muhemmed (sew) vano: "Asan kerê, çetin mekerê, bidê hezkerdiş, nefretkerdiş medê." 3. Asankerdiş. Aresne kerdeni, tatîl kerdeni, edizîya xwu giroteni, mola dayeni, ara kar û gurwî dayeni. *Tr. Ara vermek, tatil etmek, mola ara vermek*. Eger şima wexta asan nêkerdayê, şima wina rew nêşayê karê xwu biqedîno. 4. *f. M*. Asankerdiş. Teqlîd kerdeni, verva kerdeni, hewayê jewî yan jî kesên kerdeni, zêdê hereketandê jewî yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Taklit etmek*. Ey asanê mi kerd, pêro huwaten ra teqay.

asankerey 1. *Nm*. Asanker bîyayeni, karê asankeran kerdeni, heta rehatey û gengazey bîyayeni, karo rehat û gengaz kerdeni. *Tr. Basitleştirmek, kolaylaştırmak, basitleştiren*. Mi asankereya ci rîdê. Labelê vêşî keno asan; wexta jî qe beno ki kes bixapeyo jî. 2. *Nm*. Asankerey. Asanker bîyayeni, şênaî kerdeni, şênemegî kerdeni, weş kerdeni. Kes/çîyo ki; keno weş û rehat. *Tr. İyileştirmek, imar/bayındır etmek, bayındırlık*. Asankereya sûki şaredarey ra pers bena. 3. *Nm*. Asankerey. Asanker bîyayeni, tatîlkarey, tatîlkar bîyayeni, aresne kerdeni. Karûgurweyê tatîlî kerdeni û bîyayeni, aradayok bîyayeni, mola dayeni, keso ki mola daya, o kes bîyayeni. *Tr. Tatilci olmak, tatil etmek, ara vermek, mola vermek, dinlenen olmak*. Asankereya şima do vêşî vêşî qezenc bîyaro. Çunkî şima do dîncîy bê. 4. *Nm*. Asankerey, asanokey, teqlîdkarey, ver-

vayê kesên kerdeni, teqlîd kerdeni, bi hewadê kesên yan jî çîyên a hereket kerdeni, karê teqlîdî. *Tr. Taklitçilik.* Ez asankerey ra kewta kar.

asanok/i *N.* Asanger/i. Kes/çîyo ki; çîyan bi gengazey a keno, rehat keno, wexto ki keno zor û zordarey nêvîneno. Fini bena ki metîn jî nêkeno, çirûg keno, bi seneatên a nêkeno, xwuserî keno, xwu ser ra keno. *Tr. Basitten alan, zoru tercih etmeyen, işin kolayına kaçan, bir işi sanatkarane değil de, baştan savarak yapan.* Asanok o, seneatkarêndo mezbût nîyo, ser o bol nêvindeno.

asanokey 1. *Nm.* Asangerey. Asanok/i bîyayeni, kar û gurwan gengaz ra giroteni, bol cîddî nêbîyayeni, karûgurweyan tenekên qaştey ra, tenekên jî qeşmerey ra giroteni, cadê ci yê xorîyey/ostayey ra nêgiroteni. *Tr. Ciddiye almamak, kolayına kaçmak, kolaycılık, ustaca ve sanatkarane işe bakmamak.* No kar bi asanokey a nêbeno. Eger şima do bikerê, qenê seneatkarane bikerê ki wa kêfê ma bêro.

asansor *Frz. Sn. Nn.* Çîyo ki kes û çîyan beno qatandê cêrên û corênan. *Tr. Asansör.* Ez bi asansorî ya şîya diyar.

asanvinderde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kelbût/derrabûl nêkeno, şemate nêkeno, kesên yan jî xwu ganî nêkewno, kesên kêfsad nêkeno, teşxele nêkeno, ata nata nêremeno û cadê xwu di rehat vindeno. *Tr. Sakin, yaramazlık yapmayan, gürültü ve şamata etmeyen.* Her kes qeçdê asanvinderdî ra şa o, memnûn o, razî yo.

asan vinderdeni *f. M.* Asanvinderdiş. Rehat vinderdeni, nerehatey nêkerdeni, baqiley, sakîney. Xwu yan jî zewmbî kesî gan nêkewteni, derrabûl/kelbût nêkerdeni. *Tr. Rahat durmak, sakin olmak, yaramazlık yapmamak, sükunet içinde kalmak, durmak vs.* Qeçîy asan vinderê, keye do jî asan bo.

asar 1. *H.* Hinî, winî. *Tr. Öyle.* Senî asar beno? Beno, a asar. 2. *Nn.* Îşaret, bi îşaret a mojnayeni, îşaret kerdeni, nîşana mojnayeni. *Tr. İşaret, işaret vermek.* Ey asar da mi, va no yo.

asarên *H.* Hinîsîn, winîsîn. *Tr. Öylesine.* Mi asarên şiirên nûşt.

asarkar *N.* Karo asar, kar asar, karo ki bibo jî, nêbo jî beno, karo bîlaheq, karo nêercîyaye. *Tr. Öylesine iş, malayani iş, gereksiz, olsa da olur, olmasa da.* Ti karê asarkara kenê.

asayeni *f. M. Bw.* Asayîş. Esas asayen û nêasayena ci jî jewi bî.

asayîş 1. *f. N.* Asayeni, çimandê jewî ver kewteni. *Tr. Görünüm, görüntü, görünmek.* Filan keso qaşto xwu nimneno. Halbûkî bejna ci ya ze bedenê Dîyarbekirî a ya asena. Pêro jî ê yê asayîşê ci temaşe kenê. Cumlena: Asayîşo ki aseno, winî nîyo, babetna o. *(Görünen odur ki, öyle değil, başka türlüdür.)* 2. *Nn.* Emnîyet, selametey. *Tr. Güvenlik, asayiş.* No babet asayîş jî fina asayeni ra yeno. Yanê çîyo ki çiman vero yo.

a ser *H. Bw.* Vera ser. Mi kerd ki şiro a ser, hembazan mi rê va şorî a bin.

asê *N.* Asî, îsyankar/i. O/çîyo ki sere werzanayo, îsyan keno. *Tr. Başkaldıran, asi.* Merdimêndo asê yo. Dîrê rojan ra finê ti winînê ki qehrîyayo, şîyo kê xalandê xwu.

asinbir/i *N.* O ki hukmê ci bol o û qisaya ci asin di jî war şina. *Tr. Güçlü, demir yumruk, dediği dedik, astığı astık, tuttuğunu koparan.* Çîyo ki ser ra nêameyo çinî yo. Çunkî asinbir o.

asinbirek *Nn. Bw.* Asinbir. Asinbirekî bero ki a estûna asinîni biwirêno.

asinbir *Nn.* Asinbirek, birekê asinî, çîyo ki asinan birneno. *Tr. Demirkesen, demir kesici alet.* Asinbirê çinêbo, do nêşo karên bikero.

asingaz/i *N.* Asinîn, engaz, destebizar, gaz. Çîyo ki asin ra virazîyayo. *Tr. Demirden yapılan.* Kabloyêndo asingaz o, jewfinan tey ceyran beno, serûbinê ci tehlûke o. A roji qeçekên pa mend bî, beqa nêkerd.

asingazey *N.* Asinî ra viraşteni, asinî ra virazîyayeni. *Tr. Demirden olma.* Qandê nê kardê çetinî asingazey lazim a.

asinger/i *N. Bw.* Kurekar/i. Asingerê seneatkarî va: Asingero ki nêşo asinî zêdê mîrî nerm kero, wa nêvajo ez asinger a.

asingerey *Nm.* Verînde ra o ki Ermenîyan di jî asingerey esta.

asinkar/i *N. Bw.* Kurekar/i. Eger asinkardê ci yê qergûnî ra nêbîyayê, înan nêşayê debarê xwu bikero.

asinkarey *Nm. Bw.* Kurekarey. Asinkarey nezdîyê da des hezarî serrî yo, a ya debarî di xwu mojnena.

asîa 1. *Cog. Nm. Bw.* Asya. Berrîya tewra girdi Asîa ya. 2. *Nm.* Nameyêndê keynan o. *Tr. Bir kız adı.* Nîyaj Asîa va, şitê xwu heram mekerê, helal kerê.

aski *Zoo. Nm.* Xezali. Babetêndê heywanandê kovî yê ki bêqoç û çimxasek ê. *Tr. Ceylan.* Husên seydgerê askan bî.

asmêri *Nk. Nm.* Mewşêri, bendi. Dara engûran a ki bi darandê bînan an yan jî bi cayên a dîyar bena. *Tr. Üzüm asması.* Asmêra ma bi darda mêşî ya kewta dîyar, ma yê nêşenê ki xwu rê ci

ra engûri biçînê.

asnaw *Nn.* Asnawgerey, asnawkarey, ajnêberey. Bi hukimdê destan û lingîpirodayîş a awi ser o vinderîyayeni yan jî şîyayeni. *Tr. Yüzme.* O merdim, asnaw di zêdê qazan û werdegan o.

asnawgeh *Sp. Nn.* Asnawge. Cayê asnawî. Cayo ki kes tey asnaw keno. *Tr. Yüzme yeri, yüzme alanı.* Qeçekê xeşîmîy gereg ki asnawgeh di asnaw bikerê, cayo lûk di asnaw nêkerê.

asnawger/i *N.* Asnawêr/i, asnawber/i, ajnêr/i, ajneber/i, asnawkar/i. O ki şeno bi hukimdê destan û lingîpirodayen a aweri ser o vindero û şiro. *Tr. Yüzücü.* Asnawgerî nêşa ravêro, ma do kotî ravêrê ki?

asnawgerey *Nm.* Asnawêrey, ajnêrey, ajneberey, ajnêberey, asnawkarey, asnawberey. Karê asnawî. *Tr. Yüzücülük.* Asnawgerey jî sporên o, hem jî sporan mîyan di tewro weş û vêrîyê ci yo.

asnaw kerdeni *f. M.* Asnawkerdiş. Awi ser ra yan jî awi bin ra bi yardimdê destan û bazîyan û lingan a awi di bi nêfetisîyayen a herikîyayeni, şîyayeni. *Tr. Yüzmek.* Qeçekî dolawîda asnawî di asnaw kenê, ez a jî temaşeyê ci kena.

asnawo bazikkî *Nn. Bw.* Bazikî. Eger ez bişa, ez do bi asnawdo bazikkî ya şira. Eger ki ez nêşa jî ez do bi keçikkî ya şira.

asnawo beqikî *Nn. Bw.* Beqikî. Asnawo beqikî kesî rew ravêrneno over.

asnawo cinêkkî *Nn.* Cinêkkî, keçikî, keçikkî. Asnawo ki zêdê cinêkan beno. No babet asnaw di destîy tim aweri bin di vera teber nîmkovalên virazenê. û lingîy jî vera xwu ancênê. No babet asnaw jî zêdê beqikî yo. *Tr. Bayan yüzüşü, bayan usulü yüzme.* Asnawo cinêkkî di kes zêdê marrî ya ancêno.

aspaweni *Nm. Bw.* Aspawiteni. Bîyo hîrê serre, hewna o yo çijeyê marda xwu aspaweno.

aspawite/ê *N. Bw.* Aspawîyaye/ê. Erddê aspawitî di qezenc weş bîyo, qezencê erddê nêaspawitî veşa.

aspawiteni *f. M.* Aspawitiş, aspaweni, aspawnayeni, sipayeni, koteni, koçeni. Bi yardimdê ziwan û fekî û azmînekî ya çîyên anten û vilêşnayeni, helênayeni. *Tr. Emmek, soğurmak, absorbe etmek.* Mesela qismên hebîy aspawenê, şeker aspawêno, goreyê erdî awi jî aspawêna ûzn.

aspawîyaye/ê *N.* Kote/ê, koçaye/ê, aspawte/ê, sipaye/ê. Çî/keso ki aspawîyayo, koçîyayo. Çî/keso ki jewî yan jî kesên bi hukimdê lew û ziwan û azmîndê fekî ya koto, anto, çîyê mîyandê ci yo awikin anto. *Tr. Emilen, absorbe olan, soğurulan.* Çijeyê marda ci yê aspawîyaye rehat kerd, o bîno şitpirey ra keno biteqo.

aspawîyayeni *f. M.* Aspawîyayîş. Koçayeni, koçîyayeni, sipayayeni. Bi hukimdê lew û ziwan û azmîndê fekî ya kişta jewî ra cayêndê kesî yo ancêno, çîyê ci yo awikino ancêno yan jî beno zuwa. *Tr. Emilmek, absorbe olmak, soğurulmak.* Pîyê qeçekandê citêran va: Erd aspawîya tepîya, şima toximî erzenê de û ramenê.

aspawnok/i *N.* Aspawok/i. Çî/keso ki yan çîyên yan jî kesên aspaweno yan jî dano aspawitiş. Çî/keso ki yan çîyên yan jî kesên koçeno yan jî dano koteni. Eger biaspawno yan jî biaspawo, beno aspawnok. *Tr. Absorbe eden, emen veya emdiren.* Vanê înan çîyên veto, wesfêndê ci yo aspawnok esto, mîyan di awi nêverdano, awa ci aspawneno.

aspawnokey *Nm.* Aspawokey. Aspawnok bîyayeni, karê aspawnokan kerdeni, aspawnayeni, aspaweni, koteni, karê koteni yan jî kotenkaran kerdeni. *Tr. Emicilik, emdiricilik, emdirmek, absorbe eden.* Eger aspawnokeya ci kemî bo, ûja di qezenc nêbeno.

aspawok/i *N. Bw.* Aspawnok/i. Ez kemaney aspawokdê ci di vînena.

aspawokey *Nm. Bw.* Aspawnokey. Mi do aspawokeya ci ci rî ro dayê, fina gunayê mi pey ame.

aspija *Zoo. Nm.* Ejpiji, eşpiji, işpiji, ijpiji. *Tr. Bit.* Şuwanan qe beno ki mengên bî ki, serşoyê xwu nêkerd bî. Wexto ki amey keye aspijîy kewtîy bîy seredê ci.

aspûri *Nk. Nm.* Kuhoyîyêna tellîyîn a, pemek û vilikê ci estê, labelê metîni nîya; zaîf a. *Tr. Yaban safranı, yabani safran.* Şar şino waştîda xwu rê gulîy ano, ey şîyo mi rê aspûrîy ardê.

asraxa/o dardabîyaye/ê *N.* Maxana dardabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi asrax (maxan) a dar bîyo, darfîneyayo, hêlkerde verdeyayo. *Tr. Dama asılan, idam edilen.* Vanê maya ê asraxa dardabîyayî qrîz ravêrnayo.

asraxa/o dardabîyayeni *f. M.* Asraxa/o dardabîyayîş. Bi maxan a darda bîyayeni, bi maxan a darfîneyayeni, bi asraxan a hêl bîyayeni. *Tr. Damlı evlerdeki direklere asılmak.* Asraxa dardabîyayeni çi axbetênda xirab a.

asraxa/o dardakerde/ê *N.* Bi maxan a dardakerde. Çî/keso ki qando ki yan bimiro yan jî sersûn bo, bi asrax a (bi maxan a) darda bîyo, darfîneyayo, bi asrax a hêlkerde verdeyayo. *Tr. Dama asılan. Ölsün veya korunsun diye damdaki direklere (yapılı ağaçlara) asılan, asılı bırakılan.* Şitdê asraxa dardakerdî di çiçî vijîya?

asraxa/o dardakerdeni *f. M.* Asraxa/o dardakerdiş. Bi maxan a darda kerdeni, bi maxan a hêlkerde verdayeni. *Tr. Dam direğin asmak. Damdaki direklere ölsün veya korunsun diye asılı halde bırakmak.* Mi do çingê mastî asraxa/o darda kerdayê, înan va çîyên nêbeno.

asraxi *Nm.* Maxi. Dara viraştê ya ki banandê herînan di debêna velgî bin yan jî velg neyêno ser, debêna textan bin yan jî textîy neyênê ser. Bi no babet a text û pûş û palaxi neyêna ser û barê serdê banan neyêno ser. Asraxîy dês ra dês roneyênê. Darênda derg û deha mezbûti jî denêna nê asraxan bin û estûnîy jî denênê hemini bin. Barê nînan pêrini jî hewna estûnîy ancenê. *Tr. Toprak damlı evlerde damın yükünü üzerine alan düzgün yapılmış ve duvardan duvara yan yana konulan tavan direkler.* Mêrdekî va: Nê nûştî deki asraxa ver.

astamî *Nm.* Astawî, estawî, istawî, astamî, estamî, istamî, mistawî, carûti, carûtî, egişti, huweyê adirî, huwekê adirî. *Tr. Ateş küreği.* Astamî û astawî û carûti eynî yê. Sirf ca bi ca nameyê ci virîyayo.

astar 1. *Teks. Nn.* Çîyo ki kes bindê çinayan di pa derzeno ki çina bi gandê kesî ya nêzeliqîyo. *Tr. Astar.* Ez jewfinan jî xwu rê çinayo biastar gîna. Labelê astarê ci hend vêşî damiş nêbeno. 2. *Mîm.* Verî badanî qando ki dês dûzane bêro, çîyên ancenê piro ki weş bo. *Tr. Astar.* Osta do astar bianco ki ma deha boyax kerê.

astarbîyaye/ê 1. *Teks. N.* Astarin/i. Çinayo ki bin di bi ci ya astarê ci derzîyayo û deha bi gandê kesî ya nêzeliqêno. *Tr. Astarlanan, astrarı dikilen elbise, astarlanan elbise.* Çinayo astarbîyaye do ci ser o weş vindero. 2. *Mîm. N.* Astarin/i. Çîyo (ban, dês) ki astarê ci ancîyayo ser o. *Tr. Astarlanan. Astarlanmış olan yapı, duvar vs.* Dêso astarbîyaye goreyê dêsandê bînan do deha weş germ bo, do deha tayên veng vejo.

astar bîyayeni 1. *Teks. f. M.* Astarbîyayîş. Asterê ci bîyayeni, astar kerdeni, pa astar deşteni, ci rê astar viraşteni. *Tr. Astar dikmek, astar yapmak, astar olmak.* Eger astarê a êlegeri bibîyayê, a do bi to ya nêzeliqîyayê. 2. *Mîm. f. M.* Astarbîyayîş. Astarkerdiş, astarê ci viraşteni, çîyên rê astar bîyayeni, pa astar bîyayeni. Banan di astarê ci bîyayeni, astarê ci ancîyayeni. *Tr. İmar çalışmalarında astarlı olmak, bir şeye astar olmak.* Eger ê geçeyê bînîy astar bîyayê, ban do deha germ bîyayê.

astarin/i *N. Bw.* Astarkerde û astarbîyaye. Bano astarin amnanî honik o û zimistanî jî germin o. Çinayo astarin jî zimistanî germ o, labelê amnanî jî kesî veşnen o.

astariney *Nm.* Ban û çinayan di astarê ci bîyayeni, pa astar bîyayeni, astarê ci ancîyayeni, astarê ci derzîyayeni. *Tr. Astarlılık, astarı çekilmek, astarı dikilmek veya dikilmiş olmak.* Mi rê astarineya çinayan jî, ê banan jî hendê pê mihîm a.

astarkerde/ê 1. *Teks. N.* Astarin/i. Çî/çinayo ki astarê ci derzîyayo, astarê ci ancîya ser, astarê ci bîyo pa. *Tr. Astarlanan, asatarı çekilen veya dikilen elbise vs.* Çinadê astarkerdî ra meteresê, bi şima ya nêzeliqêno. 2. *Mîm. N.* Ban yan jî çîyêndê banî yo astar ante, astarê ci ser ancîyaye. *Tr. Astarlanan. Astarlanmış olan mimari yapı vs.* Dêsê ci yo astarkerdeyo veng nêvejeno. Labelê o astar nêkerdeyo bol veng vejeno, hem jî serdin o.

astar kerdeni 1. *Teks. f. M.* Astarkerdiş. Çinayan di bin di, bi ci ya rî deşteni, pa astar deşteni, astar pa kerdeni. *Tr. Elbise gibi şeylerde elbiseye astar çekmek, astar dikmek, astarlamak.* Kaşka mi çinayê xwu yê amnanî astar nêkerdayê. Çunkî ez a tey veşena. 2. *Mîm. f. M.* Astarkerdiş. Banan û çîyandê zêdê banan di rîyê ci anteni, tedbîrê veng vetenî û serdineyda ci giroteni. *Tr. Mimaride ev ve yapılara astar çekmek, astarlamak.* Ma dêsê xwu pêro jî kerdîy astar. Cora pêro jî hem germ ê, hem jî veng nêvejenê.

astawî *Nm.* Astamî, estamî, mistawî, carûti, carûtî, egişti, huwekê adirî, huweyê adirî. *Tr. Ateş küreği.* Bi astawî ya adilgan ra adir û mermori berêna.

asting *Nn.* Têlo asinîn o tellîyîn, têlo asingaz o tellîyîn. *Tr. Dikenli demir tel.* Esker hergi cadê xwu di asting anceno ki kes nêdekewo caeskerî.

astiri *Etg. Nm.* Cila mûyan. Cilên a ki mûda bizan ra virazêna. *Tr. Basit olarak kıldan yapılan bir çeşit kıl kilim.* Ma astirên berê ki qenê ma ser o roşenê.

asusi *Nk. Nm.* Goza ki qalikê ci wişk û qalin o. *Tr. Sert kabuklu bir çeşit ceviz.* Goza ci asusi bî, qalikê ci rew rewî nêşikîyayê.[1]

aswas *Pîs. Nn.* Ters, xewf, xof. Çî/keso ki kesî tersaneno, kes ci ra ters gîno, kes ci ra weswese gîno. *Tr. Korku, endişe, işkillenme, kuruntudan kaynaklanan korku, vehim, vesvese, kuruntu.* Aswas kewto ci pîze.

---

1 Na vajeki Gerger di vajêna.

Asya *Cog. Nm.* Asîa. Berrîyênda verêna tewr a gird a ki bi Awrûpa û bi Efrîqa ya kes şeno bi lingan an, bê gemîyan şiro. Çunkî pêyabestîya yê. *Tr. Asya, Asya kıtası.* Berrîya Asyay goreyê berrîya Awrûpay ca mendê ya.

aş *Nn.* Amoş, îkna, tesla, tesellî, teskîn kerdeni. Bi çîyên a razî kerdeni, vinderîyayeni, hewîyayeni. *Tr. İkna, teselli, teskin, sükunet, razı.* Qeçekên bi şekerên a, pîlên bi qisayên a aş beno.

aşanaye/ê *N.* Çî/keso ki vera bindê erdî bi huwe û zengenan û çîyandê winasînan a kenîyayo. *Tr. Kazılan, kazınan.* Vanê o bîro aşanaye fina ameyo war.

aşanayeni *f. M.* Aşanayîş. Erd qelişnayeni, bi huwan û zengenandê seretûjan an vera bindê erdan şîyayeni. *Tr. Kazmak.*[1] Bêaşanayen hîm nêvrazyeno.

aşanok/i 1. *N.* Çî/keso ki çîyên, erdên, cayên keneno, karê kendişî keno, wesf û karê ci yo ravey kenden a. *Tr. Eşen, hafrîyat, kazan, kazıcı.* Aşanokêndê şima bibo, şima bi peran an kay kenê. 2. *N.* Palikêr/i, paliknok/i. Keso ki xorîyane karûgurweyên keno. *Tr. Araştıran.* O aşanokêndo kihan o.

aşanokey 1. *Nm.* Aşanok bîyayeni, karûgurweyê aşanayeni kerdeni, xwu ser o wesfê aşanayîşî çarnayeni, aşanayeni, erdî yan jî çîyên bin ra kendeni. *Tr. Kazıcılık.* Mi aşanokeya ci cara ne dîya. Ne ki ez şena vaja rind o. 2. *Nm.* Aşanok bîyayeni, palikêrey, serbindoyê zanîşan û çîyandê winasînan kerdeni. *Tr. Araştırmacılık.* Aşanokeya ci menşûr a.

aşatme *Nn.* Miraz, cayê resayeni, hêwan, waşteni, gazî, coydarey. *Tr. İstek yeri, arzu, emel, gaye, erek, maksat, hayatın devamlılığı.* Boka aşatme nêkero. Eger aşatme bikero, ma bi otesî ya ci nînê.

aşbîyaye/ê *N.* Amoşbîyaye/ê, teslabîyaye/ê, tesellîbîyaye/ê, îknabîyaye/ê, teskînbîyaye/ê, vinderîyaye/ê, razîbîyaye/ê, hewîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi çîyên a, bi kesên a amoş bîyo, vinderîyayo, hewîyayo, razî bîyo, vengê ci birîyayo, aqil û totikê ci tatmîn bîyo, qebûl kerdo. *Tr. İkna olan, durdurulan, teselli olan, razı olan, kabul eden, yatıştırılan, sakinleşen.* Şima şinê şinê veyênê ê merdimê aşbîyayî. Ma çi bi zor a o kerd bî aş!

aş bîyayeni *f. M.* Aşbîyayîş. Amoş bîyayeni, razî bîyayeni, hewîyayeni, tesla/tesellî bîyayeni, îkna/teskîn bîyayeni. Bi çîyên a, bi kesên a vinderîyayeni. *Tr. Sükunet bulmak, sakinleşmek, yatışmak, ikna olmak, teselli olmak, razı olmak.* Merdimo hêrs bîyaye aş bîyayeni ra fehm nêkeno.

aşênaye/ê *N.* Çîyo ki xorî kenîyayo, bin ra aşaneyayo. *Tr. Kazınan, deşilen.* Çîyo aşênaye do hewna dîna finîy aşêneyo ki, o çîyo ki şima yê vanê, bivîneyo.

aşênayeni *f. M.* Aşênayîş. Bi kenden a çîyên akerdeni, vera bin kendeni. Bi zengenên a, bi huwan a, bi kendokan a zerreyê erdî akerdeni. *Tr. Kazımak.* Eger înan cayo bîn aşênayê, înan do o nimro bivetayê.

aşik *Zoo. Bw.* Arîyek. Aşikê ci pir bî, hewna qûtê xwu jî nêfirikna bî.

aşik/i *Nn.* Bêşerm/i, aşiq/i, bêar/i. Keso ki rîyê ci çinî yo ki karûgurweyên bikero. Keso ki xetayê eybûarîy kerdê û hewna ar jî nêkeno. *Tr. Yüzsüz, utanmaz, sıkılmaz.* Boka Ellah kesî raştê aşikan nîyaro. Çunkî aşik, hem xeta keno, hem jî rîyê ci gîno, hem kesî ra çî jî wazeno.

aşikey *Nm.* Aşiqey, zêdê gewendan bîyayeni, tey eybûar çinêbîyayeni, fêl û qisey û livê ci xirab bîyayeni, weş nêvîneyayeni. *Tr. Yüzsüzlük, utanmazlık.* Wexto ki şima dî tey wesfê aşikey estê, pirodê pey di bêrê.

aşilme *Zir. T. Nn.* Na vajeki do Tirkî ra *aşırma* ra bêro. Erd ramitiş di hendê xetên verdayeni û dima bi dorkerdiş a na xeti ramiteni. Citêrîy aşilman bi hîle ya virazenê ki erd rew biqedîyo. *Tr. Çiftçilikte hat çekilirken bir hat kadar atlatmak veya aşırmak suretiyle çift sürmek, sonradan dönüp bunu tamamlamak.* Citêran erddê ma mîyan di xeylên aşilmey verdayê ki erdî rew biqedînê.

aşiq/i 1. *Er. N. Bw.* Sewdakar/i 1. Eger aşiq nêbîyayê, cayan nêkewtê û zerrîya ci nêhelîyayê. 2. *Etn. N.* Gewende/ê. Merdimo ki wahîrê seneatên o; yan selên virazeno yan sazên virazeno û dano piro yan jî dindanîy virazeno. *Tr. Ses sanatçısı, çalgıcı, davulcu.* Aşiqî niqara dê piro, kaygeran kay kerdi.[2] 3. *Zv. N.* Dinênedik/i, gewende/ê,

---

1 Kendeni serê erdî di bena, kendeni di kesî rê dîrê santîmîy lazim ê. Labelê aşanayeni vera bindê erdî bena. Çunkî aşanayeni di kesî rê serê erdî nê, xeylên binê erdî lazim o. (Pekî çendê binê erdî? O bellî nîyo. Beno ki nîm metroyên, beno ki deha kemî, beno ki deha vêşî) Mesela çoşmeyê dari kenêno. Labelê mezel aşaneyêno û fina hîmê banan jî aşaneyêno.

2 Aşiqîy parse nêkenê. Labelê fêlandê xwu di fina dinênedik vîneyênê. Goreyê însanandê ma gamên ma dima

cîngane/ê, mitirbî, parsekkar/i (parsekar/i), bêusûl/i, şarî ra teberbîyaye/ê. Merdimo ki karûgurwedê xwu di şarî ra teber o. *Tr. Görgüsüz, çingene, kuralsız*. La ki ti aşiq nêbîyayê, qey to do bizanê zerre kewtayê!

aşiqey 1. *Er. Nm.* Sewdakarey, zerrîya ci kesên kewteni, zerrîbesteyey, evîndarey. Zerrîya ci çîyên yan jî kesên di bîyayeni. *Tr. Aşıklık, aşık olmak*. Ey pêro aşiqey ra kerd vinî. 2. *Etn. Nm.* Gewendeyey, Gewendîni, Gewendan ra bîyayeni.. *Tr. Gewende denilen etnik bir gruptan olmak, Gewendeler gibi sepetçi, çalgıcı, şarkıcı, davulcu veya müzikle ilgilenen biri olmak*. O yo aşiqeya xwu nênimneno. Çunkî aşiqeya ci nika modê ya. 3. *Nm.* Dinênedikey, mitirbîyey, cînganeyey, parsekarey, bêusûley, karûgurwe di şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Görgüsüzlük, kuralsızlık, çingenelik*. Bi mi ki heme ca di aşiqeya ci ci ser o ya. Ma sera ki şinê, ma şermayneno.

aşit 1. *N.* Ariş. Çîyê werdî yo ki tene ra virazêno û kes zimistanî qandê werdişî hadire keno. Tene (xelle, cew, nehay, mercûy ûzn.) û zexîre. *Tr. Gıda. Hububat gibi çeşitli zahirevi madde*. Aşitê ci qedîya bî, şî ki xwu rê biherîno, qeza kerd. 2. *Sos. Nn.* Werey amîyayeni, cengi di nêbîyayeni. *Tr. Barış*. Wertedê înan di aşit esto, texmîn nêkena ki pîya lej bikerê.

aşitî *Sos. Nn.* Aşitey. Wereykarey, aş bîyayeni, çîyên ser o amoş bîyayeni, wereyamîyayîş. *Tr. Barış, barışmak*. Aşitî herkesî rê lazim o.

aşitîyey *Sos. N.* Aşitî. Wereyamîyayîş. Aşitîyey karê însanan o, lej jî (mecbûr nêbo) ê heywanan o. *Tr. Barışmak*. Aşitîyey di huzûr û selametey esta.

aşîri *Teo. Nm.* Qismêndê Qur'anê Kerîmî yo. *Tr. Aşır*. Milay şîn di aşîrên wend.

aşîri wendeni *Teo. f. M.* Aşîri wendiş. Qur'andê Kerîmî ra qismên, cayên yan jî parçeyên wendeni. *Tr. Aşır okumak*. Şîn di aşîrên wend.

aşkawite/ê *N.* Vubîyaye/ê, vervijîyaye/ê, aşkawîyaye/ê. Çî/çinayo ki kêlan ra pêverdayo, cadê deştenî ra pêra cibîyayo, kêlîy dekewtê de. *Tr. Sökük, sökülen*. Eger ti şena cayê aşkawitî biderzi.

aşkawîyaye/ê 1. *N.* Aşkawte/ê. Deştenî di cayo ki pê têlan/kêlan ra verdayo, pêra bi no babet a cibîyayo. *Tr. Sökük, sökülen*. Çinayê ci yo aşkawîyaye şima deşto yan mi? 2. *Zîr. N.* Çî/kuhoyî yo ki vilikîy akerdê, çîçegîy vetê, tey gupiki vijîyaya. *Tr. Tomurcuklanan, çiçek açan bitki veya şey*. Çinayo aşkawîyaye da xwura.

aşkawîyayeni 1. *f. M.* Aşkawîyayîş. Vubîyayeni, kêli eşteni/çekerdeni, kêli dekewteni, deştenî di kêlan ra pêverdayeni. *Tr. Sökülmek*. Eger cayêndê çinadê ci biaşkawîyayê, mi wext vinî nêkerdê mi hema deştê. 2. *Nk.* Abîyayena gul û çîyandê zêdê gulan, gupikan ra vijîyayena gulan û kuhoyîyandê zêdê gulan. *Tr. Gül ve benzerlerinin açılması, çiçek açma*. Gulêra hewşdê ma aşkawîyaya.

aşkawnaye/ê 1. *N.* Çî/çinayo ki jewî mexsûs aşkawnayo, kêlan ra pêra cikerdo. *Tr. Sökülen, söktürülen*. Çaketo aşkawnaye do sera bierzîyo, kam do biderzo? 2. *Zîr. N.* Çîyo (kuhoyî, darûber) ki gupiki daya, vilikîy akerdê, çîçegîy akerdê. *Tr. Çiçek açtırılan, tomurcuklandırılan*. Erdo aşkawnayeyo rîyê ma keno kêfweş.

aşkawnayeni *f. M.* Aşkawnayîş. Aşkawtiş, çinayan di kêlan ra pêra verdayeni, kêlan ra pêra cikerdeni. *Tr. Söktürmek*. Mi kerd ki biaşkawno, înan va meki, lazim o.

aşkawnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê çina ya aşkawnayo, kêlandê ci ra cayê derzî pêra abirnayo. *Tr. Söktüren*. Çîyo aşkawîyaye bellî bo, gereg ki şima aşkawnokê ci ca kerê ki ma ser o vinderê. 2. *Zîr. N.* Çî/keso ki çîyên aşkewneno, beno sebebê aşkawîyayeni. Çî/keso ki dar û kuhoyîyan di yan aşkawneno yan jî beno sebebê vetenda gupikan û çîçegandê nînan. *Tr. Çiçek açtıran, tomurcuk açtıran*. Eger çim qayîl bo û kor nêbo, şeno bê aşkawnokdê ci yê eşkeray, aşkawnokdê ci yê nimî jî bivîno.

aşkawnokey 1. *Nm.* Aşkawnok bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê çinayan aşkewneno, kêlan ra pêra abirneno; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni. *Tr. Sökücü*. Wesfê ci yê aşkawnokey do miheqeq ci rê rojên zirar bido. 2. *Zîr. Nm.* Aşkawnok bîyayeni, wesfê aşkawnokan ser o/pa bîyayeni, aşkawnayeni, aşkawiteni. Çî/keso ki dar û kuhoyîyan di gupikîy, vilikîy akeno, vejeno; a o kes yan jî çî bîyayeni. *Tr. Tomurcuklandırmak, çiçek açtırmak*. Aşkawnokeya aşkawnokdê ci bi zanayîşêndo xorî ya, salmekî nîya.

aşkawteni 1. *f. M.* Aşkawtiş. Aşkawîyayeni, aşkawte dekewteni, deştenîyên di kêlan ra pêverdayeni. *Tr. Sökülmek, sökmek*. Vengê aşkawtenda ci ame mi goşî jî, mi goşê xwu kerdîy ker. 2. *Zîr. f. M.* Aşkawitiş. Aşkawnayeni, tey gupikîy veteni, tey vilikîy akerdeni, dar

---

yê, gamên jî Qereçîyan vernî dê. Hetta nê, wexto ki pêra qehrênê vanê, "şima zenê ze qereçî!"

û çîyandê kuhoyîyan di çîçegîy akerdeni. *Tr. Tomurcuk açtırmak, çiçek açtırmak.* Germeya Gulani darîy pêro aşkawitîy/aşkawnay, pêrini gupikîy akerdîy.

aşkerde/ê *N.* Amoşkerde/ê, hewênaye/ê, vinderîyaye/ê, teslakerde/ê, tesellîkerde/ê, vindarnaye/ê, razîkerde/ê, teskînkerde/ê, îknakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi aqil û totikdarey a îsyanên ra, livêndê nêbîyayî ra fek dayo verdani. *Tr. İkna edilen, sakinleştirilen, yatıştırılan, durdurulan, razı edilen, teselli edilen.* Qe aqilê mi nêgîno, senîn merdimo aşkerde newedera sere werzaneno? Dêmax kî şima mêrdek aş nêkerdo, kerdo mejbûrê teslîmî.

aş kerdeni *f. M.* Aşkerdiş. Amoş kerdeni, hewênayeni, vindardeni, razî kerdeni, tesellî/tesla kerdeni, teslaya ci visteni. *Tr. İkna etmek, razı etmek, teselli etmek.* Mi şayê aş kero, mi va qey dimayê ci esto. Cora mi va wa ez ci nêxapêna.[1]

aşlix *T. Nn. Bw.* Ariş. Welatîyey di arişê kesî biqedîyo, kes şeno jewên ra biwazo.

aşmaqê fekî *An. Nn.* Azmînê fekî, azmînek. *Tr. Damak.* Mi çay şimiti, aşmaqê fekdê mi veşa.

aşmî *Ast. Nm.* Peyîka dinyay. Erdê azmînî yo ki bişew dinyay keno roşin, keno roşinaî. *Tr. Ay.* Aşmî jî; zêdê dinyay bi koyan û deştan û erdan û kûrikan û giran a virazîyaya. Labelê tey hewa û awi çinî ya ki tey coy bibo.

aşmî gewvisteni *f. M.* Aşmîgewvistiş. Çoşmedê aşmîyeri di helqaya roşnayî, helqaya şewqî virazîyayeni. *Tr. Hale, ayın etrafındaki ışık.* Ewro ayam pakaî bî, aşmîyeri gew vist bî.

aşmî gêrîyayeni *Ast. f. M.* Aşmîgêrîyayîş. Aşmî tepêşîyayeni, biroj şewqê aşmîyeri gêrîyayeni, tarî bîyayeni. dinya bi tewrdê aşmîyer a çoşmedê tîjî ya çerx (doş/dor) beno. Wexto ki dinya kewno mabeyndê tîjî û aşmî, aşmî nêşena tîjî ra roj bigîro. A wexta aşmî gêrêna. *Tr. Ay tutulması.* Aşmî gêrîyayeni ser di, di finî yan jî hîrê finî yena meydan.

aşmî tepêşîyayeni *Ast. f. M.* Aşmîtepêşîyayîş. *Bw.* Aşmî gêrîyayeni. Helebî û aşmî tepêşîyayen û qeçekîy û bi rêzên a tenekey cendeni û kuçan ra geyrayen û qeçekîna mi!

aşmî vejîyayeni *Cog. f. M.* Aşmîvejîyayîş. Aşmî vijîyayeni. aşmîya ki kewta çîyên peynî dima sebeb werzîyayeni ra vijîyaya. *Tr. Ayın çıkması.* Aşmî sifte akewna, nêvijêna. Dima şina kewna hewran peynî û ma rê cîq kena û vijêna.

aşmîya bindê hewran *Zv. Nm.* Çîyandê biqîmetan rê, çîyandê terwendan rê û nimîyan rê vajêno. *Tr. Seni gören hacı olur.* Ti zenê ze aşmîya bindê hewran. Ti yê geh asenê, geh benê vinî. Ti yê kotî di, çiçî geyrenê?

aşmîya dimayêni *Nm.* Aşmîya ki dima ra yena, aşmîya ki bîya newê, hîris roja dimayêni. *Tr. Sonraki ay, bir sonraki ay.* Eger ti do aşmîya dimayêni di bişê bêrê, ma şenê pîya şirê.

aşmîya hîrê şewê *Ast. Nm.* Gazlîgi. Aşmîya newê ya ki ser ra hîrê şewîy ravêrdê. *Tr. Hilal.* Brûy kerdîy bîy zêdê aşmîyerda hîrê şewê, kerdê şiro hembazandê xwu mîyan.

aşmîya kehani *Ast. Nm.* Aşmîya ki bîya kehani, aşmîya ki kena biqedîyo û bibo newê. Aşmîya çarêsî, pancêsî. *Tr. Son dördün ay.* Wextê aşmîyerda kehani bî ma kedê ray kewo.

aşmîya newê *Ast. Nm.* Aşmîya ki hewna newe a ya akewna, labelê gazlîgey ra vijîyaya. *Tr. İlk dördün ay.* Aşmî wa newê bo ki ma dest pakerê.

aşmîyanê *Nm. Bw.* Meaşi. Key ki to aşmîyanêya xwu dê, wexta ma hesabdê to ra fînenê.

aşmîya pancêsî *Ast. Nm.* Aşmîya pancês rojê ya ki tam û tam roşinî ya. *Tr. Dolunay.* Aşmîya min a pancêsî, şewq dana verdê dêsî...

aşmîya sûri *Zv. Nm.* Gazî kerden a, veyndayen a, yardim posen a, eman kerden a, alarm dayen a. *Tr. Kızılay.* Aşmîya Sûri nîşanê gazî ya.

aşmîya verdê dêsî *Ast. Nm.* Aşmîya şewqbol a ki amnanî akewna û şewqê xwu dana verdê dêsan ro, roşinaî ya. *Tr. Aydınlık kaynağı olan ay.* Aşmîya verdê dêsî, cinîyan rê dana mûndeni rêsî.

aşmîya verêni *Nm.* Menga verêni, hîris roja verêni, hîris roja ravêrdê. *Tr. Önceki ay, geçen ay.* Ma do aşmîya verêni di bişîyayê, înan texirna na aşmî.

aşmîya vêrdê *Nm.* Menga vêrdê, menga ravêrdê, hîris roja ravêrdê, aşmîya ki şîya. *Tr. Geçen ay, önceki ay.* Derê ki ma hesabê aşmîyerda vêrdê bivînê.

aşnawite/ê *N.* Aşnawîyaye/ê, şinawite/ê. Çî/keso ki kewto kesî goşan, kes pey bîyo haydar/xeberdar, kewto goşan. *Tr. Duyulan, herkesçe bilinen.* Şima nêşenê çîyê aşmawitî kesî goşî ra vejê. Şima do haydar nêkerdayê.

aşnawiteni *f. M.* Aşnawitiş. Nawşiteni, şinawiteni, peyhesîyayeni, şinawiteni, haydar bîyayeni, goşan mîyan kewteni. *Tr. Duymak, işitmek, haberini almak.* Esas mi jî aşnawit. Her çî aşnawiteni rind nîy o.

---

1 *"Aşitî"* jî fina tîya ra, na vajekeri ra yena.

aşnawîyaye/ê *N.* Aşnawite/ê, şinawîyaye/ê, nawşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesîy pey bîyê haydarîy, şar peyhesîyayo. *Tr. Duyulan, işitilen, bilinen.* Çîyo aşnawîyaye deha rew rewî nêminêno. Şima do sifte sifte nêdayê aşnawitiş.

aşnawîyayeni *f. M.* Aşnawiyayîş. Şinawîyayeni, nawşîyayeni, peyhesîyayeni, haydar bîyayeni, wahîrê malûmatî bîyayeni. *Tr. İşitilmek, duyulmak, bilinmek.* Mi bizanayê ez aşnawîyaya qenê mi do siftera tedbîrê xwu bigirotayê.

aşnawkar/i *N.* Şinawkar/i, aşnawitok/i, şinawok/i. Kes/çîyo ki; aşnawito, goş nayo ser, peyhesîyayo, wahîrê malûmatî yo, haydar o, xeberdar o, zano. *Tr. Duyan, bilgi alan.* Şima yê çîdê şinawîyayî ra behs kenê? Labelê şima yê nêşenê aşnawkarî ra behs bikerê.

aşnawkarey *Nm.* Şinawkarey, aşnawitokey, şinawitokey, kar û wezîfeyê şinawitokan, peyhesîyayeni, xeberdarey, haydarey, ser o/pa wesfê aşnawkaran bîyayeni. *Tr. Haberdar olmak.* Aşnawkarey (Semî) wesfêndê Ellahî yo.

aşortmenîy *Nb.* Çinayê sporî, çinayê kay. *Tr. Eşofman.* Aşortmenê ci bîyê kehanîy.

aşt/i *Sos. N.* O/a ki werey do/a, lejî di nîyo/ya. *Tr. Barışık.* Însan gereg ki sifte sifte bi xwu ya aşt bo ki, dima jî bi şo bi her kesî ya aşt bo.

aşta naşta *H.* "Akişta nakişta" ra xeripîyayo. Eslê ci jî "a kişti na kişti" o. *Bw.* Tîya aja. Şima do ki aşta naşta werzê û roşê, qenê bêrê ma şirê kê ma.

aştên/i *N. Bw.* Atên/i. Çîyo ki mi va, naştên nê, aştên bî. Şima şîyê cadê çepî ser.

aştêney *Bw.* Aştêney. Eger ez aştêney û naştêneyda ci ser o vinderdayê, ez ca mendê.

aştî *Sos. Nn.* Amoş, vinderî, tesla, îkna, amoşîni, aşîni. *Tr. Dindirme, yatıştırma, ikna, teselli.* Aştî hinî qewetên o ki kê desti di bo, do bişo jewî amoş kero û vindarno.

aştîbîyaye/ê *N.* Amoşbîyaye/ê, vinderîyaye/ê, îknabîyaye/ê, wereyamîyaye/ê, ropêamîyaye/ê, opêamîyaye/ê, ûmişê pê bîyaye/ê. Keso ki bi beyntarîyeyda kesên a bi jewî ya werey ameyo, teslaya ci fîneyaya, bi ci ya opê ameyo. *Tr. Dindirilen, ikna edilen, uzlaştırılan, barıştırılan, yatıştırılan.* Lajek aştîbîyaye bî. Qey newedera azirîya.

aştî bîyayeni *Sos. f. M.* Aştîbîyayîş. Amoş/aş bîyayeni, vinderîyayeni, îkna bîyayeni, werey amîyayeni, robere amîyayeni, ropêamîyayeni, opeamîyayeni. *Tr. İkna olmak/edilmek, dindirilmek, barışmak, uzlaşmak, teselli olmak, yatıştırılmak, yatışmak.* Pîyê ci merd bî, aştî bîyayeni ra fehm nêkerdê.

aştîkerde/ê *Sos. N.* Amoşkerde/ê, vinderîyaye/ê, îknabîyaye/ê, wereyarde/ê, aşkerde/ê, amoşkerde/ê, ropêarde/ê, roberearde/ê. Keso ki bi kesên a jewî ardo werey, amoş kerdo û bi ci ya robere ardo, teslaya ci vista. *Tr. Barıştırılan, uzlaştırılan, ikna edilen, yatıştırılan, dindirilen.* Merdimdê aştîkerdî ra gereg ki zirarên nêro.

aştî kerdeni *Sos. f. M.* Aştîkerdiş. Amoş kerdeni, werey ardeni, aş kerdeni, vindarnayeni, teslaya ci visteni, tesellî kerdeni, îkna kerdeni. *Tr. İkna/teselli etmek, barıştırmak, uzlaştırmak, yatıştırmak.* Merdimo ki nêvinderîyo, kes do axirî bi rayên a aştî kero.

aş to rê *H.* A to rê, aha to rê. *Tr. Al sana! Gel de gör! Hoppala! Biçimindeki bir sözdür.* Aştorê ha! Bizi newe tîyadi bî, sera şî?

aşwaz/i *N.* Wereykar/i. Kes/çîyo ki; aşî wazeno, aş bîyayeni rê gurweyêno, karûgurweyê ci aş kerden a, terefdarê aş û aşitî û amoşî yo. *Tr. Barış isteklisi, barış taraftarı, barışsever.* Eger mêrdek aşwaz nêbîyayê, qandê aş û amoş kerdeni wina şima dima nêgeyrayê.

aşwazey *Nm.* Wereykarey, amoşkarey. Aşwaz/bîyayeni, wezîfeyê wereykaran, aş/amoş kerdeni, qandê werey ardeni gurweyayeni, xebatkarê wereykerdişî bîyayeni, ser o wesfê wereykaran bîyayeni, opêardeni ser o gurweyayeni. *Tr. Barışseverlik.* Eger aşwazeyda aşwazan ra nêbo, welatêndo cahîl û nezan di hemwelatî pêro pêweno.

ata *H.* A kişti, o kişt, a heti, ati, a hêmi, a yemi, qarşû, hinî ra. *Tr. Öte taraf, karşı taraf.* Ez winîyaya ki o yo nêbeno, mi kerd ata.

ata nata 1. *H.* Na vajeki, sifte sifte "aheti na heti" bîya. Dima bîya "a heta na heta" û tîya ra jî xeripîyaya û bîya "ata nata." 2. *H. Bw.* Tîya aja. Ata nata meroşê, derê ma şirê kê Kal Hecî. 3. *H.* Hewadayen û ronayeni, paliknayeni, wederden û ronayeni, serbindo kerdeni. *Tr. Kaldırmak indirmek, araştırmak, yoklamak, evirmek çevirmek, irdelemek vs.* Mi ata kerd, nata kerd, mi nêşa bîyaro ray ser.

ata nata çekerde/ê *N. Bw.* Ata nata eşte/ê. Halê to yê ata nata eştî ez înciraxî kerda, wa ti bizanê ha!

ata nata çekerdeni *f. M.* Ata nata çekerdiş. *Bw.* Ata nata eşteni. Va: Ellah xeyr, ata nata meçeki!

ata nata eşte/ê 1. *Zv. N.* Ata nata çekerde/ê, ata nata kerde/ê, bereyviste/ê, bereyfînaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ata nata eşto/kerdo, geh ata kerdo/eşto, geh nata eşto/çekerdo; tim

çewt, tim kiştda ci ya neraşti ra tepişto, tepisnayo, çiman vero kerdo vinî, kesan vero ray kerda vinî, berey visto/finayo. *Tr. Geciktirilen, kıvırtılan, hedef saptırılan/şaşırtılan.* Karo ata nata eşte do sereyê ci bol bitewno. 2. *N.* Ata nata çekerde/ê, ata nata kerde/ê. Çî/keso ki geh ata erzîyayo, geh nata erzîyayo, tim cayê ci ahewlneyayo, cayê ci virneyayo, finên ata finên nata erzîyayo/çebîyayo. *Tr. Bir o yana, bir bu yana atılan, sürekli yer değiştirilen, sağa sola atılan, kendisine belirli bir yer tahsis edilmeyen.* Gereg ki şima jî bizanê ki, çîyo ata nata eşte do vinî bo. Şima yê çirê ney rê heyret kenê ki!

ata nata eşteni 1. *Zv. f. M.* Ata nata aştiş. Ata nata çekerdeni/kerdeni, berey visteni/finayeni. Çî/keso ki persên, qisayên, halên ata nata erzeno, ray şaş keno, ray keno vinî, ser ra gam keno, tepisneno, keno nimî. *Tr. Geciktirmek, oyalamak, kıvırmak, saptırmak.* Ata nata meerzi, raştî vaji. 2. *f. M.* Ata nata eştiş. Ata nata çekerdeni, ata nata kerdeni. Çîyên yan jî kesên finên a kişti, finên jî kişta bîni eşteni, cayê ci vurnayeni, ahewlnayeni. *Tr. Bir o yana bir bu yana atmak, o tarafa bu tarafa atmak, yer değiştirmek, sağa sola atmak vs.* Eger mi ata nata bieştayê, înan do bawerî nêkerdayê û tew ê do mi ra biremayê jî. Cora mi raştê ci va.

ata nata kerde/ê *N. Bw.* Ata nata eşte/ê. Şima jî zanê ki ez qalkerdişdê ata nata kerdî ra qehrêna.

ata nata kerdeni *f. M.* Ata nata kerdiş. *Bw.* Ata nata eşteni. Eger ti do fina ata nata bikerê, tew mevaji. Ez nêşena saetên to goşdarey kerdeni.

ata sînorî *Nn.* Teberê sînorî, a kişta sînorî, ata xeti, binîya xeti, binîya sînorî. Tersê ci, "nata sînorî" yo. *Tr. Sınır ötesi, sınırdışı.* Kerd ki şiro ata sînorî ki hewna ki ê qisan vajo.

atasîyaye/ê *N.* Çî/keso ki tersayo, bi tersên a ze ki lerzinikên dekewo de, pey di ancîyayo, vinderîyayo. *Tr. İrkilen, korkan, ürken.* Boka şima o qeçeko atasîyaye amoş kerd?

atasîyayeni *f. M.* Atasîyayîş. Tersayeni, finêra lerzayeni, lerzinik dekewteni, pey di ancîyayeni, bi ters a vinderîyayeni. *Tr. İrkilmek, korkmak, ürkmek. Birden titreyerek korkup geri çekilmek.* Ti çirê winî atasîyayê? Xeyr bî, to mojên dî?

atasnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni atasnayo, tersanayo, ters dayo ci, kesên yan jî çîyên bîyo sebebê pey di gam eştenda ci. *Tr. Korkutulan, ürktürülen.* Şima heta ê qeçê ma yê atasnayî aş nêkerê, ma şima ra geyrî nêbenê.

atasnayeni *f. M.* Atasnayîş. Tersanayeni. Bi ters a sebebê pey di şîyayen û recifîyayîşdê ci bîyayeni, lerzinikê xewfî dekerdeni. *Tr. Korkutmak, ürkütmek.* Eger şima nêatasnayê, ma nêderîyayê şima ser.

atê *Nm.* Atiki, hekê, ûçê, waya girdi. *Tr. Abla.* Ecele mekerê atê do jî bêro.

atên/i *N.* Aştên/i. Kes/çîyo ki; a heta o, a kişta o. *Tr. O taraftaki, o yöndeki.* Eger bi no bîçim a şiro, komo atên û komo natên do pêkewo.

atêney *Nm.* Aştêney, atên bîyayeni, ê kiştda ata bîyayenî, ê heta atêni bîyayeni. *Tr. O taraftaki olmak, o yöndeki olmak.* Ez ne winîna atêneyda ci, ne jî natêneyda ci. Mi rê merdimbîyayîşê ci mihîm o.

ati 1. *Nm.* Atiki, atê, hekê, ûçê, waya girdi. *Tr. Abla.* Ata to wa bêro nata mi. 2. *Nm.* A heti, a kişti. *Tr. O taraf, o yön, ro cihet.* Mi kerd şiro ati, fina ez nêşîya.

atiki *Nm.* Waya girdi, ûçê, atê, hekê. *Tr. Abla.* Wexto ki atika ci ci heti di bî, ci rê timûtim şîretîy dayê. Atika ci bî veyvi, şîretdana ci nêmendi.

atile *Nn.* Are, mabeynik, mabeyn, mola, wextê aresnî, vindarnayîşê karûgurweyan. *Tr. Ara, fasıla, mola.* Kes tim nêşeno bixebitîyo, kes do mîyan ra mîyan ra atile bido ci.

atisîyaye/ê *N.* Madmende/ê, madmende/ê, heyret di mende/ê, şaşmende/ê. Kes/çîyo ki; şaş mendo û zewmbî çîyên ne şayo bikero ne jî şayo vajo. *Tr. Hayrette kalan, şaşırıp kalan, baka kalan, şaşa kalan.* Ez jî ê merdimdê atisîyayî rê atisîyaya.

atisîyayeni *f. M.* Atisîyayîş. Mad/mat mendeni, şaş bîyayeni/mendeni, çimakerde mendeni, heyret di mendeni. *Tr. Hayret etmek, şaşırmak, bakakalmak, şaşakalmak.* Tew ca di atisîya û gamên jî nêşa ver di şiro!

atisnaye/ê *N.* Maddiverdaye/ê, şaşverdaye/ê, ecibdiverdaye/ê, heyretdiverdaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni heyret di verdayo, şaş verdayo, ecêb di verdayo. *Tr. Hayrette bırakılan, şaşırtılan.* Linggogêrê atisnayî tew nêşa livêndo werdî jî bikero.

atisnayeni *f. M.* Atisnayîş. Mad verdayeni, şaş kerdeni, heyret di verdayeni, ecib di verdayeni. *Tr. Şaşırtmak, hayrette bırakmak.* Ey ez bi ê fêldê xwu ya atisnaya.

atrês *Nn.* Ne vêrde bîyayeni, ne jî kal/xam bîyayeni. Tam û wextdê ci di bîyayeni. Goreyê hal û zemanî ne pey di, ne jî ravey di bîyayeni, tam wextdê ci di bîyayeni. *Tr. Tav, kıvam, tadında, tam zamanında olmak.* Ma atrês di pilola ci

dekerdi de. Cora pastêxê ci weş ameyo.

avar *Nn.* Winîyayena balkeşi, bi dîqet a winîyayeni, nezer, nezero mezbût, çim çarnayeni, vîniko şên û xorî. *Tr. Dikkatli bakış, keskin bakış, gözlem, gözlemci bakış açısı.* Wexto ki ey avar kerdi, mi zana o do çimênokî kero.

avarbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Çimênîbîyaye/ê, çimênokîbîyaye/ê, nezerbîyaye/ê, çimpirogunaye/ê. Kes/çîyo ki; avar bîyo, çim gunayo piro, bîyo nezer, nezerî ra zirar dîyo. *Tr. Nazar olan, göz değen.* Qeço avarbîyaye rew rewî beşe nêbeno. 2. *N.* Çî/keso ki çim çarneyayo, qayteyê ci bîyo, bal deyayo ser, kişta baldayîşî ra wezîfeyê ci ameyo ca. *Tr. Gözlemlenen, gözlenen, bakılan, dikkat edilen, üzerinde durulan.* Qeço avarbîyaye do deha weş ageyro. Çunkî tim bal ser o bîyo, vero vinderîyayo.

avar bîyayeni 1. *f. M.* Avarbîyayîş. Çimênî bîyayeni, çimênokî bîyayeni, çim kesî ro gunayeni, nezer bîyayeni, nezer kesî ro gunayeni, nezerî ra zirar dîyayeni. *Tr. Nazar olmak, göz değmek, göze gelmek.* Cinêkeri va: Eger qeçê mi avar nêbîyayê, ma no hal nêkewtê. 2. *f. M.* Avarbîyayîş. Çim kesî ser o bîyayeni, pawîyayeni, qayte bîyayeni, balê jewî kesî ser o bîyayeni. *Tr. Gözlenmek, dikkat edilmek, gözlenmek suretiyle koruma altında olmak.* Eger şima avar nêbîyayê, ma şima do senîn biameyê na rojda hera?

avarkerde/ê 1. *N.* Avarsernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nezer kerdo, çimênî kerdo, nezer gunayo piro, nezerî ra zirarên dîyo, çim gunayo piro. *Tr. Nazar edilen, göz değen.* O qeço avarkerdeyo ki şima yê ci ra behs kenê, ez texmîn nêkena ki neya tepîya a ganweşeya xwu ya verêni bişo bivîno. 2. *N.* Avarsernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni avar kerdo, ser o vinderîyayo, çimê kesên yan jî ê tayêni ser o bîyayê, ci rê sersûney bîya, pawîyayo. *Tr. Gözlenen, bakılan, mukayyet olunan, nazar altında olunan.* Qeço avarkerde çi zano vinî bo? Dêmax kî avar nêbîyo.

avar kerdeni 1. *f. M.* Avarkerdiş. Avarsernayîş. Nezer kerdeni, çimênokî/çimênî kerdeni, çim pirodayeni. *Tr. Nazar etmek, göz değdirmek, göz etmek.* Cinêkeri va: Avarê ci bol tehlûke o. Ez bizana ki ay avar kerdo, ez nêvindena, bena şêxan û millayan ser. 2. *f. M.* Avarkerdiş. Çim kerdeni, ser o çim çarnayeni, qayteyê ci bîyayeni, pawokê ci bîyayeni, pawiteni, ser o vinderdeni, ci rê sersûney kerdeni. *Tr. Beklemek, mukayyet olmak, gözlemek, gözü üzerinde olmak.* Do to rê zehmet bo hema, ti şenê tenekên nê qeçekê werdî avar ki.

avarsernaye/ê *N. Bw.* Avarkerde/ê. Eger çîyo avarsernaye jî nêbeşirîyo, qe deha kizîran rê jî îhtîyac çinî yo.

avar sernayeni *f. M.* Avarsernayîş. *Bw.* Avar kerdeni. Mi şewra ra heyyanî şan qaşto avar na ser, o, şanêrîyê a roji rema. Ez se kera?

avdêrî *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Avderî engûrênda weştam a.

avende *H.* Avênde, anver, berzey û nizmey, derax, cêr û corê ci, qorê ci, kişta ci ûzn. wesfanê ci îfade keno. *Tr. Had, hiza, düzey, seviye vs.* Avendeyê ci bi texmîn a des metre yo. Mersela, wa her kes avendeyê xwu bizano.

avendeyey *Nm.* Avende bîyayeni, berzey û nizm bîyayeni, deraxey, corey û cêrey. *Tr. Seviyelilik, düzeylilik.* Mi tey avendeyey nêdî. Cora mi nêşa avendeyeya ci ca kero.

averbend/i *N.* Raveybend. Çî/keso ki raveyşîyayîşî rê manî yo, sebebê aver nêşîyayîşî yo. *Tr. İlerlemeye engel, terakkiye mani.* Kaşka ma no averbendê nê şikî rew ca kerdayê.

averbendey *Nm.* Averbend bîyayeni, manîyê vernî bîyayeni, sebebê camendişî bîyayeni. Çî/keso ki beno sebebê camendişî, beno sebebê pey di mendişî, kesî peynî di verdano, nêverdano ki şiro aver/vernî. *Tr. İlerlemeye mani olmak, terakkiye mani olan şey, kişi veya faktör olmak.* Averbendeya xwu bivîno, xwu ra ma do aver şirê.

averberde/ê *N.* Vernîberde/ê. O/çîyo ki vera vernî berdo. *Tr. İlerletilen, terakki edilen.* Ê mêrdekê averberdî nata ki, wa bêro rêzdê xwu kewo.

aver berdeni *f. M.* Averberdiş. Vera vernî berdeni, ravey kerdeni, ravey berdeni. *Tr. İlerletmek, terakki ettirmek.* Aver berdena ki bi banderî ya bibo, rew rewî deha pey di nîna.

averbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki şîyo aver/ravey, ca nêmendo. *Tr. İleriye giden, ilerleyen.* Wend bî, debarê xwu şayê bikero, kewteyê kesî nêbî, şayê jewî rê vinderîyo. Yanê merdimêndo averbîyaye bî.

aver bîyayeni *f. M.* Averbîyayîş. Ravey bîyayeni/şîyayeni. Ca nêmendeni. *Tr. İlerlemek, ilerici olmak, terakki etmek.* Kes bi teknîk a, bi sanayî ya, bi wenden a, bi fikrî ya, bi zerrîweşey a aver beno.

averey *H.* Raveyey, ravey/aver bîyayeni, vera vernîyey. *Tr. İleriye doğru, ilericilik, önde olmak.* Coyê însanî temaşeyên o. Tey averey jî apeyey jî bena.

aver *H.* Ravey, vera vernî. *Tr. İleri, ileriye doğru, öne, öne doğru.* Veyvan di jew kayan di di gamîy aver şinê, jew apey.

averkerde/ê *N.* Raveykerde/ê, hetê vernîya kerde/ê. Çî/keso ki jewî vera vernî ramito, vera vernî tot/kut kerdo, rişto ravey. *Tr. İlerletilen, ileri sürülen/itilen, terakki ettirilen.* Lejî di merdimêndo averkerde bî, hembazanê ci ci kerd aver û ci rê wahîr nêvijîyay.

aver kerdeni *f. M.* Averkerdiş. Ravey kerdeni, vera vernî kerdeni, vera vernî ramiteni. *Tr. İlerletmek, ileri götürmek/sürmek, terakki ettirmek.* Aver kerdeni, çîyênda xirabi nîya. Ti jewî aver kenê ki rind bo, ti winînê ki qe bî xirab.

averkerdok/i *N.* O/çîyo ki keno aver, rişeno vernî, beno vernî. Kes/çîyo ki; kesên ramito vernî, rişto vernî, kutê vernî kerdo, aver kerdo. *Tr. İlerleten, terakki edilen.* Averkerdokê ci ez bîya, xeyrkar û gunakarê ci jî ez a.

averok/i *N.* O/çîyo ki şîyo aver, ravey şîyo, karûgurweyê ci û fikr û zikrê ci aver şîyayen a. *Tr. İlerici.* Averokên o, qethan xirabey nêvîyarneno, şino ser.

averokey *N.* Ravey şîyayeni, aver bîyayeni. ravey karûgurweyê xwu dîyayeni. Tey/ser o wesfê averşîyayenî û averokan bîyayeni. *Tr. İlericilik.* Averokey, şikanê kesî ci destî ra giroteni nîya, înan aver kerden a, şikan rê ray û gever akerden a.

averşîyaye/ê *N.* Averşîyok/i. O/çîyo ki şîyo aver/ravey, xwu zeyîdnayo, xwu kerdo vêşî. *Tr. İleri giden, ilerleten, artıran.* O merdimo averşîyaye diligî di xeylên aver şî bî. Labelê îflas kerd, pa çîyên nêmend. Fina apey şî.

aver şîyayeni *f. M.* Averşîyayîş. Ravey şîyayeni, vera vernî şîyayeni. *Tr. İleri gitmek, ilerlemek, terakki etmek.* Diwêla ki diligî di, sanayî di, banderey di, şîretî di aver şiro, do her kesî vernî kewo.

averşîyok/i *N.* Averşîyaye/ê, raveyşîyaye/ê, raveyşîyok/i. O/çîyo ki aver/ravey şîyo. *Tr. İlerici, ilerleyen.* Averşîyokên gereg ki şarî ra ca nêmano.

avê *H.* Veror, sifte, verorde. *Tr. İlkin, önce.*[1]

avênde *H.* Berzey, nizmey, cêrey, corey, derax ûzn. çîyan îfade keno. *Tr. Düzey, seviye.* Bi mi ki avêndeyê ci ê şeşî yo. Labelê nêweşxane di avêndeyê ci avendokî di nuşîyayo.

aviki 1. *Bîy. Nm.* Awa ki wexto ki cinî û camêrd pêdi minasebeto cînsî keno, ci ra yena û ci ra qeç beno, a ya. Aweka camêrdey û cinîyey. *Tr. Meni.* Goreyê tehlîlî, avika ci di nêweşîni esti bî. 2. *Nm.* Avo. Zanq/şîreyê darandê meyweyînan û roninan. *Tr. Şireli veya meyveli bazı ağaçlardan akan ve yapışkanlık özelliği bulunan sıvı şeklindeki zamk.* Vêşî xwu bi daran o mesawê, avika ci do şima sawîyo.

avil/i *N.* Ageyrok/i. O ki fikr û zikirdê xwu ra fek verdayo, ê (rindey di, hewley di) xwu ra kewto. *Tr. Dönek.* Avilên o, bi ladê ey a kes nêşeno şiro bîrî bin.

aviley *Nm.* Ageyrokey. Avil bîyayeni, açarîyayeni, doş bîyayeni, ageyrayeni. *Tr. Döneklik, dönmek, irtica etmek, mürtecilik.* Aviley çîyênda weşi nîya.

aviste/ê *N.* Afinaye/ê. Çîyo ki qando ki wişk bo, çîyên ser o rafineyayo, neyayo têl yan jî neyayo çîyên ser. *Tr. Asılı, serili.* Çinayo aviste bî wişk.

avisteni *f. M.* Avistiş. Afinayeni. Qando ki wişk bo ravisteni. *Tr. Sermek..* Mi çina ravist ki wişk bo, yaxer guna piro, hem bî leymin.

avistok/i *N.* Afinok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên qando ki zuwa bo, qando ki wişk bo afineno yan jî afinayo. *Tr. Seren, sergi işini yapan.* Avistokê çinadê şima ez nîya, o merdimo seqetek o.

avistokey *Nm.* Avistok bîyayeni, avisteni. Karê avistiş û avistokî. *Tr. Seren, sermek.* Avistokeya ci weşi nîya.

avkarî *Nn.* Qumaşêndê Yemenî yo ki karbidesteya ci çetin a. Çunkî bol bi zehmet a, bi mûndenênda narîn a virazêno. *Tr. Yemeni.* Lordîy avkarî ra xwu rê çina virazenê.

avo *Nk. Nm. Bw.* Aviki 2. Avoya daran bi min o zeliqîyê, ci ra nêcibîyê.

avor *H.* Kokê vajekandê "avordeni" û "avorîyayeni" o. Wazenê biavori, wazenê meavori. Mi bixwu rê qet a.

avor avorî *H.* Avor avorî bîyayîş, avorîyayeni, bi şikildê avorîyayen a bîyayeni, têl têlî bîyayeni, zîbal zîbalî bîyayeni. *Tr. Tel tel olmak, yolunurcasına.* Eger avor avorî nêbîyayê, do wezîfe nêdîyayê.

avorde/ê *N.* Çîyo (por, mûy, peşmîya şanebîyayê) ki bi şanekerdişî ya pêra abirîyaya û bîya têl têlî. *Tr. Yolunan.* Porê ci yo avorde pêro ci desta mend.

avordeni *f. M.* Avordiş. Mû, peşmî û çîyanê

---

1 Eslê na vajekeri "aver" o. Na vajeki sifte bîya "avêr", dima R'yê ci kewto, bi no şekila bîya avê. No kar avê mi kerd, dima ê bînan kerd.

winasînan pêra têl têlî abirnayeni, bi şanedê avordişî ya şane kerdeni, pêra abirnayeni. *Tr. Yolmak.* Înan do peşmîya xwu avordayê, dima birotayê.

avorîyaye/ê *N.* Çî/keso ki peşmîya ci, mûyê ci, porê ci avorîyayo, bîyo têl têlî, bîyo şane, ci ser ra bi cikerden a, bi anten a cêser kewto. *Tr. Yolunan, taranan.* Ti qe pordê xwu yê avorîyayî ra jî ar nêkena?

avorîyayeni *f. M.* Avorîyayîş. Bi şanî ya, bi pêra abirnayen a çîyêndê zêdê peşmî û mûy û porî ya pêra cîya bîyayeni, pêra abirîyayeni, têl têl bîyayeni. *Tr. Yolunmak (saç gibi bir şey için), taranmak (yün ve kıl gibi) ve iplik veya kıl haline getirilmek.* Mersela: Jû jûy rê vana: Ez do porê to avora. Xwu ra peşmî şanedê peşmîyan di avorêno.

avornaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni porê ci ser o avornayo, porê ci ci ser o kerdo têl têlî. Mûy/peşmîya ki bi şanedê peşmîyer a pêra bi weşey a, bi dûzanên a şane bîya, bîya têl têlî, bîya dûzi. *Tr. Yün tarağıyla taranan, tel tel edilen, yolunan.* Poro avornaye, gijiko avornaye, çuwalo (tey peşmî esta) avornaye ûzn. xeylên çîyo zêdê nînan o avornaye esto.

avornayeni *f. M.* Avornayîş. Mû û peşmî û çîyanê winasînan bi şanedê peşmîyer a avordeni, şane kerdeni, pêra bi abirnayîş a têl têlî kerden a, çirçineya ci, pirûzineya ci berdeni, bi no şekil a emaret kerden a. û fina porê kesên xwu dest di zêdê şane kerdişî ya pêra cîya cîya kerdeni, ser o gijik kerden a. *Tr. Yün tarağıyla taramak, yün veya kılı tel tel etmek, güzel bir şekilde birbirinden ayırmak.* Peşmî bi avornayena abîyena.

avorok/i *Nn.* Çî/keso ki çîyêndê zêdê mûyan, zêdê peşmîyeri, zêdê porên avorneno, karê avordişî keno, çîyan bi şanedê peşmîyer a şane keno, pêra abirneno û keno têl têlî. *Tr. Yolan, yolucu, tarayan, tarayıcı.* Avorokê peşmîyeri peşmî weş avornaya.

avorokey *Nm.* Avorok/i bîyayeni, karê avordişî kerdeni, wesfê avorokan ser o/pa bîyayeni. Bi şanedê peşmîyer a peşmî û mûyê çîyanê zêdê nînan şane kerdeni. Porê kesên ser o avornayeni, karê poravordişî kerdeni. *Tr. Yolmak, taramak, tel tel hale getirmek.* Avorokeya ci weşdê mi şî. Mi cara karûgurwedê xwu di, hele hele avorokey di kesênda winî sebirkari nêdî bî.

avrez *Nn.* Îbriq, misîn. Çîyo ki kes awi dekeno de û tey awdaz û dehlet gîno. *Tr. İbrik.* Mêrdekî avrez girot ki şiro xwu rê destmêj/destnimaz bigîro, guna çali ro û linga xwu şikiti.

avrezi *Nm.* Kunifi, kenîfi, tuwaleti, w.c. Cayo ki kes şino tey defê hacetî keno. *Tr. Tuvalet, wc.* Verî avreza dewandê ma çinêbî. Ma şîyê peyê banan di, nezdîyê banan kemeran pey di, cinîy jî şîyê axuran di vijîyayê teber.

avringey *Jîn. Nm.* Çewresiney. Avring bîyayeni, çewresin bîyayeni, çewresê ci hewna nêvijîyayeni, qeç ardeni di hewna çewresê ci nêvijîyayeni. *Tr. Kadınlarda kırklılık.* Avringeyda xwu di, serd da xwu, bî zêristanî.

avringi *Jîn. Nm.* Çewresini. Cinîya ki qeç ardo, labelê hewna bi çewresîya ya, çewresê ci hewna nêvijîyayê. *Tr. Kırklı, kırklı kadın.* Avringi do xwu bibeşirno. Çunkî bol cinîy estê ki avringeyda xwu di benê xîntîy.

avrîli *Cog. Nm.* Abrîli, Lîsani, menga Lîsanî. *Tr. Nisan.* Avrîli di kuhoyî xwu wena.

avrûdi *Nk. Nm.* Vilikên a ki perrê ci qulorek û hera yê, vilikê ci sipe û pembe û yaşil (abî) yê. Bolkî awandê vinderdan û dolan di benê. *Tr. Nilüfer çiçeği.* Avrûdê dê ci, zerrîya ci kerdi weşi. Dêmax kî zerrîweşey sirf bi çîdê giranî ya nêbena, bi gulên a jî bena.[1]

avşîn *Nk. Nn.* Vaşêndê şimitişî yo boyweş o. *Tr. Kekik.* Avşînî bîyarê, bigirênê ki wa sawê ma ma ser ra şiro.

avzel/i *N.* Mihîm. Çî/keso ki mihîm o, kes nêşeno rew rewî ci ra fek verdo, ci ra ravêro, ci ra kişti ser bo, ci bierzo kalekên. *Tr. Önemli, mühim.* Kesêndo avzel o, hettanî ki o mi nêterikno, ez ci terk nêkena.

avzeley *Nm.* Mihîmey, biqîmetey, biqîmet bîyayeni, Çî û kesan mîyan di giran bîyayeni, kalek ser nêbîyayeni, rew rewî ci ra fek nêverdeyayeni, ci ra nêbîyayeni, çî û keso giran bîyayeni. *Tr. Önemlilik, kayda değer olmak, vazgeçilmezlik.* Avzeleya wa kiştên bo, ez bê ci nêbena.

awa 1. *Cog. Nn. Bw.* Hewa. Vayo weş, vayo ki kesî nêtewneno. *Tr. Hava.* Awayên ame, ma pa bî honikîy. 2. *Cog. Nn.* Va. Vayo ki kes pa teweno, ci ra zirar vîneno. *Tr. Rüzgar.* Awayên ame, cuwênan ser o simerê ma pêro berd. 3. *Gr. H.* Hinî, winî. *Tr. Öyle.* Çirê ti bê mi şîyê? Awa a. 3. *Cog. Nn.* Cayo ki roj şino awan, cayo ki rojawanên tîjî nimêna û deha beno şan, beno mixurbe. *Tr. Gurup yeri ve vakti.* Kaşka ez awa di bîyayê, mi tîjî xwu rê aja di temaşe kerdayê. 4. *Nn.* Bimbarek/i, mubarek/i, şên/i, şênaî, viraşte/ê, virazîyaye/ê.

---

[1] Vajeka *"nîlûfer"*î Farîsî ya.

Çi û keso ki kesî rê biqedr û birûmet o, degerê ci vêşî yo. *Tr. Mübarek, değerli, kutlu, kutsal, bayındır, mamur.* Kê şima awa bo, ocaxêndo awa o. 5. *Nn.* Hewa, usûl, ray, meş, rayşîyayeni. *Tr. Yol, yöntem, metot, tarz, usül, biçim, şekil, gidişat.* Eger ma awadê înan di şirê, ma înan ser finenê. 6. *Nn.* Ze, zê, zêdê, zey. *Tr. Gibi, misli.* Eger mi awayê şima bikerdayê, noqra jî şima do bivatayê no asan o, asaney a, teqlîd o. Ez nê derddê şima ra nêzana se bikerî ki? 7. *Nn.* Hewa, asan, verva, teqlîd. *Tr. Taklit.* Boka şima awayê lajekî nêkerd? O, egerê ci yo. Nêbo nêbo ki şima bi ey a awayê ci bikerê ha!

awa altûnan *Kîm. Nm.* Awzêrî, zêrawî, awa zêran. Awa zêrîna ki altûnan tey şuwenê, pak kenê. *Tr. Altın suyu.* Mi altûnê xwu berdîy bi awda altûnan a şitîy û ardîy.

awa altûnînî *f. M.* Zêrawî, zernîawî, awa altûnan, awa zêrîna ki kes pa altûnan şuweno. *Tr. Altın suyu.* Altûnê xwu berdîy cinay awda altûnan ro.

awa awdanî *Zîr. Nm.* Awa awdani. Awa ki kes pa awdani keno, awa ki kes erdanê karitan, erdanê ramitan pa dano awdani. *Tr. Sulama suyu.* Cara kes awda awdanî û awda şimiteni di eynî şertan nêwazeno. Awa awdanî rê bol finîy awey bes a. Labelê awda şimitişî rê pak û zelaley û tamweşey û şîfayey jî wazêna.

awa awdazî *Teo. Nm.* Awa destmajî, awa destnimazî. Awa ki kes pa awdazê xwu gîno. *Tr. Abdest suyu.* Awa xwu ya awdazî tenekên kerdi vilênerm û pa awdazê xwu girot, dima şî nimazgehdê xwu ser.

awa beyati *Nm.* Awa ki ser ra bol wext ravêrdo û bîya tamsali, awa ki tezê nîya. *Tr. Bayat su.* Tamê awda beyater û ê tezê xwu dûrî ra mojneno.

awa bindê erdan *Cog. Nm.* Awa bindê erdî, awê bindê erdî. Awa ki erdî bin ra vijêna, awa ki hewna a ya erdî bin da, awa ki erdî bin ra telbîs dana erdan. *Tr. Yeraltındaki su ve nem miktarı.* Suwêreki di şarê ma hendo ki bi sondajan an awa bindê erdan veti, rezîy pêro bîy wişkîy.

awa bîran *Cog. Nm. Bw.* Awa bîrî. Verî sondajî nêdeyayê piro. Cora bol cayan di awa bîran şimîyayê. Awa jû bîran solin a, şîrvaşkin a, bol finîy jî tamweşi nîya.

awa bîrî *Cog. Nm.* Awa bîran. Awa ki bîran ra bi dewlî ya ancêna. *Tr. Kuyu suyu.* Awa bîrî, hend jî şîfaawî nîya.

awabîyaye/ê 1. *Ast. N.* Çîyo (bi mecaz a kes) ki şîyo awa, awa bîyo, nimîyayo, erdo şîyo war, bîyo vinî, com bîyo. *Tr. Batan, kaybolan.* Rojo awabîyayeyo omidîya tayên însanan şikneno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo berkedar, bîyo berkeyîn, zeyîdîyayo, bîyo vêşî, awa bîyo, tey şênaîyey virazîyaya, bîyo şênaî. *Tr. Artan, bereketlenen, çoğalan, üreyen, şenlenen.* Ey kêdê xwu yê awabîyayî ra kêf û tamên nêdî. Çunkî kewt hepis. 3. *N.* Çî/keso ki com bîyo, têtewr kerdo vinî, îflas kerdo, kewto bin. *Tr. Batan, kaybeden, müflis.* Kargeho awabîyaye do senîn newedera şên bo, berkedar bo?

awa bîyayeni 1. *Ast. f. M.* Awabîyayîş. Com bîyayeni, vinî bîyayeni, war şîyayeni, hewna şîyayeni. *Tr. Batmak, kaybolmak, sönmek vs.* Tîjî do çoşmeyê şeşî di şiro awa. 2. *Ed. f. M.* Awabîyayîş. Bol/zaf biyayeni. Bolaney, vêşîyey, biberkeyey, berkeyey, berkedarey, şênaîyey, weşey, zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Artmak, berekletlenmek, çoğalmak, üremek.* Kê şima awa bo, şima çirê mi rê jî nêva ki? 3. *f. M.* Awabîyayîş. Îflas kerdeni, vinîkerdeni, qedîyayeni. *Tr. Batmak, iflas etmek.* Kê ci awa bî.

awa borîyan *Cog. Nm.* Awa ki dekewna borîyan mîyan û ci ra şina. Awda borîyan ra boya asinan yan jî plastîkan yena. *Tr. Boru suyu.* Fini esta ki boya zincarî awda borîyan ra yena.

awa cemdini *Nm.* Awa cemidîyayê, awa cemedini. Awa ki cemidîyaya, awa bol serdi. *Tr. Buzlu su, çok soğuk su.* Awa cemdini meşimê, qira şima gêrêna.

awa cemedan *Cog. Nm. Bw.* Awa cemedî. Entertîqa di bê awandê cemedan awîy çinî yê.

awa cemedî *Cog. Nm.* Awa ki cemedo tey, awa ki cemed dekerdo de, awa ki cemedî mîyan ra veta. *Tr. Buz suyu, buzlu su.* Ancax awa cemedî zerrîya ey honik kero.

awa cemidîyayê *Cog. Nm.* Awa cemedîyayê, awa cemdini, awa cemedini. Awa ki cemidîyaya û bîya honiki, eynî bîya ze cemed. *Tr. Çok soğuk su, adeta buz gibi olan su.* Zerrîya mêrdekî ya veşena, bê awda cemidîyayê jî nêşimeno.

awa ci guvişnaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; awa ci guvişîyayo û tey nekme nêverdeyayo, qewet û qudretê ci qedîneyayo, qandê ci bixwu ser o çi rindey û weşey û hewlîni esta ser ra berda. *Tr. Suyu sıkılan, kurutulan.* Şima yê ê merdimdê awa ci guvişnayî ra deha çiçî wazenê ki? 2. *N.* Çî/keso ki awa mîyandê ci, hîyeya serdê ci nêverdeyaya, tey nekmeyên nêverdeyayo, kerdo wişkûwar, kerdo zuwa. *Tr. Suyu sıkılan, iyice kurutulan.* Perdeyo awa ci guvişnaye bî çirçin. Esas înan do awa ci nêguvişnayê.

awa ci guvişnayeni 1. *Zv. f. M.* Awa ci guviş-

nayîş. Aw guvişnayeni, tey nekme nêverdayeni, qewetê ci qedînayeni, tey hukim nêverdayeni, pa çîyên nêverdayeni, bol zor ci dayeni, ser o bol çetiney peyda kerdeni. *Tr. Suyunu çıkarmak/ sıkmak, gücünü tüketmek, kuvvetini bitirmek, varlığını yoketmek.* Ser o çendi ki pere est bî, ma ci ra girot. Eynî ma awa ci guvişnê. 2. *f. M.* Tey awi nêverdayeni, ser o hîyey nêverdayeni, wişk kerdeni, zuwa kerdeni. *Tr. Kurutmak, üzerinde ıslaklık bırakmamak.* Mi bi çinaşoyêr a awa ci guvişnê, mi tey diremên awi nêverdê.

awa ci vete/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki qewet û qudretê ci nêverdeyayo, bîyo zuwa, bîyo wişkûwar; tey nekme û hîyey, pere, zengîney, tey şik û fikir nêverdeyayo, hêle ra fîneyayo. *Tr. Suyu sıkılan, adeta yok edilen.* Şima awa mêrdeki veti. O mêrdeko awa ci vetê do neya tepîya bişo se kero ki? 2. *N.* Çî/çinayo ki tey awi nêverdeyaya, ser o hîyey û nekmeyîney nêverdeyaya, kerdo zuwa, kerdo wişkûwar. *Tr. Kurutulan, ıslaklığı, yaşlığı giderilen.* Bi mi ki deha çinayê awa ci vetî tebera meafînê. Çunkî tey nekme jî nêmendo.

awa ci veteni 1. *Zv. f. M.* Awa ci vetiş. Tey nekme nêverdayeni, qandê hewlînda ci ser o qewet û qudret û hewlîni nêverdayeni, ser o çîyên nêverdayeni. *Tr. Suyunu sıkmak/çıkarmak, iflas ettirmek.* Ma awa ci veti. Ma ser o çîyên nêverda. Neya tepîya deha ne şeno hewlîni bikero, ne jî şeno şiro vera xirabey. 2. *f. M.* Awa ci vetiş. Tey nekme û hîyey û awikiney nêverdayeni, zuwa kerdeni, wişkûwar kerdeni, guvişnayeni. *Tr. Suyunu sıkmak/çıkarmak, kurutmak.* Mi awa şamikan veti û ci ra awa şamikan viraşti.

awa ci vinderde/ê *N. Bw.* Awivinderde/ê. Vanê ê kesê awivinderdî xwu întîhar kerdo.

awa ci vinderdeni *f. M.* Awa ci vinderdiş. *Bw.* Awi vinderdeni. Bi mi ki dîna mengana tepîya, awa ci do vinderîyo.

awa coy *Nm.* Awi. Awa ki heyat dana kesî û erdî û dinyay pêroy. *Tr. Hayat suyu.* Awda coy ra nêbo, ma kes cara nêşenê coyê xwu bikudênê.

awaçarnaye/ê *N.* Çî/keso ki bi aw a çarneyayo, bi awa verorî ya şuwîyayo, bi îdarey a şuwîyayo, do dima bi temamey a bişuwîyo. *Tr. Ön yıkamasını yapılan.* Çinayo awaçarnaye eger vêşî awi mîyan di bimano do bidebixîyo.

awa çarnayeni *f. M.* Awaçarnayîş. Awrocinayeni, awrodayeni, nîmçera şiteni, şitena ci ya veror kerdeni, bi îdarêy a şiteni. *Tr. Suya çalmak, ön yıkamasını yapmak.* Awa çarnayeni, çinayan kena nermi.

awa çiman 1. *Tib. Nm.* Damla. Awa ki debena çiman, darî/dermanê çimano awikin. *Tr. Göz damlası, gözün sıvı olan ilacı.* Awa çiman ra nêbîyayê, çimê ci do belkî jî kor bîyayê. 2. *An. Nm.* Awa çimî. Awa ki çiman mîyan da. Awa çiman bixwu. *Tr. Gözün doğal suyu, göz suyu.* Lejî di awa çimandê ci rijîya.

awa çimî *An. Nm.* Awa ki çiman mîyan da, awa çiman, awa çimî bixwu. *Tr. Göz suyu.* Awa çimdê ci rijîyê tepîya, çimo raşt bî kor.

awa çiran *Cog. Nm. Bw.* Awa çirî. Temaşeyê verdê awda çiran rê bahane nêvîneyêno.

awa çirrî 1. *Cog. Nm.* Awa çirrikî, awa çirran. Awa ki cayêndo berz ra rêj bena û yena cêr. *Tr. Şelale.* Suwêreki di cadê kemeran û koyan di awê çirrîy estê. 2. *Cog. Nm.* Awa muslixan, awa ki çirrikan ra rêj bena û yena. *Tr. Musluk suyu.* Nika dewan di awa çirrî amêya zerredê keyan mîyan.

awa dehlişêri *Cog. Nm.* Awa ki dehlan/dehlişêri ra yena. Awênda darîstanî ya ki bi tamweşey û honikeyda ci ya zaneyêna. Awênda bol tamweş a. *Tr. Kökü çeşitli ağaçların içinden gelen ve çok leziz olan su.* Awa dehlişêran rew rewî hergi kesî dest nêkewna.

awa engûran *Nm.* Şerbetê engûran, şerab, awa ki kes engûran ra vejeno, şîreyê engûran, şîre. *Tr. Üzüm suyu.* Ma do awa engûran ra xwu rê şerbetên virazê.

awa frengan *Nm. Bw.* Awa şamikan. Awa frengan tamê şamîyan kena weşi.

awa henaran *Zîr. Nm.* Awa ki henaran ra vijêna, şîreyê henaran, awa ki guvişnayenda hebandê henaran ra vijêna. *Tr. Nar suyu.* Awa henaran selatî ser kerê ki wa tamê ci weş bo.

awaî *Zîr. Nn. Bw.* Awî 1. Eger erdê ci awaî nêbîyayê, wina mexelo weş nêdayê.

awa îsotan *Zîr. Nm.* Awa bajikan. Awa ki guvişnayenda îsotan ra vijêna. *Tr. Biber salçası.* Jû şamîyan di awa îsotan debena.

awakerde/ê 1. *N.* Comkerde/ê, vinîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni awa kerdo, com kerdo, awar kerdo, kerdo erdî bin, çiman vero kerdo vinî. *Tr. Batırılan, gözlerden kaybedilen, saklanan, gizlenen, sır haline getirilen.* Şefaqêrî rojê ci yê awakerdî rojhelat ra ci rê çim şikna û fina şewqê îkram kerd. 2. *N.* Berkekerde/ê, zeyîdnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî qewetên kerdo berkedar, kerdo berkeyîn, kerdo şên, zeyîdnayo, vêşinayo. *Tr. Artırılan, bereketlendirilen, çoğaltılan, şenlendirilen, açılması sağlanan.* Keyeyo awakerde do xwu ra kêfweş bo.

awa kerdeni *f. M.* Awakerdiş. Com kerdeni, vinîkerdeni, çiman vero vinî kerdeni, war kerdeni,

çiman vero war kerdeni, nimiteni, nimnayeni. *Tr. Batırmak, saklamak, gizlemek. Güneş, ay, ışık gibi aydınlatıcıları gizlemek.* Ellahî roj awa kerd. 2. *f. M.* Şên kerdeni, zeyîdnayeni, berkedar kerdeni, vêşî kerdeni. *Tr. Artırmak, çoğaltmak, şenlendirmek, berketlendirmek.* Boka Ellah kê şima awa kero. 3. *f. M.* Awakerdiş. awa kerdiş, com kerdiş, îflas kerdiş, erdî bin kerdiş. *Tr. Batma, iflas etme, yerin dibine geçme.* Şîrketê girdî, şîrketê werdîyan awa kerdiş a coyenê.

awa madenî *Md. Nm.* Awa ki madenan ra vijêna, awa bindê erdî ya madenin a ki şamîyan, werdan bi kesî yo firiknena, bi kesî yo hemirnena. *Tr. Maden suyu.* Nanîya tepîya senîn ki şûşayên awa madenî şimeno, winî jî werdê xwu bi xwu yo firikneno.

awan 1. *Nm.* Cayo ki trafîqê ci bol o, tey sixletey esta, şîyayîş û amîyayîşê ci vêşî yo, tey xebat bol o. *Tr. İşlek, meşgul, yoğun, kesif.* Ez dîrê rojîy ci heti menda, ma nêşa pêya qisey bikerê, tim awan bî. 2. *Nm.* Şênaî, weşaî, îmarey, îmar, bolaney, berke, biberkeyey. *Tr. Bayındır, imar, çevre güzelliği, bereket, bolluk.* Kê şima awan bo, na çi mîzgînîyênda weş a! 3. *Nn.* Awa. Cayo û wexto ki roj şino awan. *Tr. Gurup vakti ve yeri.* Eger roj nêşîyayê awan, ma do karê xwu bikudênayê.

awanbîyaye/ê 1. *N.* Viraşte/ê, weşbîyaye/ê, rindkerde/ê, xasekbîyaye/ê, şênbîyaye/ê. *Tr. Bayındır olan, imar olan, güzelleşen kişi veya şey.* Kuçeyê înan, kuçeyêndo awanbîyaye o. Ê ma camende o. 2. *N.* O/çîyo ki beno meşgul. Çî/keso ki bi çîyên a eware beno, xebitêno, tey xebat esto. *Tr. Meşgul.* Mêrdek tim awanbîyaye o, tew wextê ci çinî yo.

awan bîyayeni 1. *f. M.* Awanbîyayîş. Şên û şênaî bîyayeni, weş bîyayeni, xasek bîyayeni, rind bîyayeni. *Tr. Bayındır olmak, iyileşmek, güzelleşmek, imar olmak, şenlenmek.* Şar pêro bîyo awan. Çirê ma do ca bimanê? 2. *f. M.* Awanbîyayîş. Meşgul bîyayeni, bi çîyên a eware bîyayeni. *Tr. Meşgul olmak.* Mêrdekî awan meki, o yo nêşeno sereyê xwu biwirêno.

awaney 1. *Nm.* Xebatî di bîyayeni, gurwênayeni di bîyayeni, meşgul bîyayeni, xebitîyayeni. *Tr. İşleklik, işler olmak.* Awaney çîyêndo rind o, kes eger nêxebitîyo, keye di tim jî lej kemî nêbeno. 2. *Nm.* Şênaîyey, weşey/rindey di bîyayeni, xasekey di bîyayeni. *Tr. Bayındırlık, imaret, imar.* Turkîya di qismên sûkan di awaney esta, qismêndê ci di qet çinî ya. Sûkê şarî jewane yê.

awankar/i 1. *N.* O/çîyo ki kardê awaney di gurweyêno, xebatkarê awaney. *Tr. Mimar.* No awankarê sûkda ma yo. 2. *N.* O/çîyo ki karê serdewaman keno, karêndê ci esto, wahîrê karêndê serdewamî yo. *Tr. Cari/sürekli işler yapan.* Ewro Dezgeyê Karûkarkeran do bi amorî ya ewaran û awankaran ca kero.

awankarey 1. *N.* Karê awaney kerdeni, karê weş kerdeni di bîyayeni, weş kerdeni, rindey di xebat kerdeni. *Tr. Mimarlık, imar işi, bayındırlık işleri.* Awankarey karê diwêlandê raveyan o, ê camendan nîyo. 2. *N.* Xebati di bîyayeni, şixûl di bîyayeni, karê serdewam di xebitîyayeni, meşgul bîyayeni. *Tr. Süreli iş yapmak, çalışıyor/meşgul olmak.* Karê awankarey tim serdewam o.

awankerde/ê 1. *N.* Awankar/i, viraştok/i. Çîyo ki keso ki kesên şên kerdo, weş kerdo, rind kerdo, xirabey ra açarnayo. *Tr. İmar edilen, şenlendiren, güzelleştirilen.* Keyeyo ki terk bîbî, emserr fina newedera awan kerd. Ti bivînî ki çîyo awankerde senîn beno! 2. *N.* Çî/keso ki meşgul kerde o, eware kerde o, tey xebat esto. *Tr. Meşgul edilen avare edilen.* Pirdê awankerdî ra ewro vesaît do nêşiro.

awan kerdeni 1. *f. M.* Awankerdiş. Şên û şênaî kerdeni, viraşteni, weş û rind kerdeni, hewl kerdeni. *Tr. Bayındır etmek, imar etmek, şenlendirmek, güzelleştirmek.* Awan kerdeni çetin a, xirab kerdeni gengaz a. 2. *f. M.* Meşgul kerdeni, eware kerdeni. *Tr. Meşgul etmek, avare etmek.* Mêrdekî va, ci awan mekerê ki wa bewnîyo karûgurwedê xwu ra.

awante/ê 1. *N.* Hewante, bi peredê hewa ya, ze belaş, belaşane. Çî/keso ki ze ki hewa ra bi şikildê belaşî ya ameyo. *Tr. Avanta, sudan beleş.* Qando ki awante o, şima yê benê. 2. *N.* Awante/ê, awantok/i. Çî/keso ki bîrên ra, bindê erdên ra yan jî cayên ra awi anceno, karûgurweyê ci, wezîfeyê ci awi antiş o, wesfê ci yo ravey awi anten a. *Tr. Su çeken.* Merdimo awante û aw pirokerde jew nêbeno.

awa peyanrojî *Cog. Nm.* Awê peyanrojî. *Tr. Güneş veya ışık görmeyen yer suyu, kuzey bakı suları.* Awa dewda ma hem sert a, hem serd a. Çunkî awa peyanrojî ya.

a war *H.* A cêr. Vera cêr, vera war, serbijêr, serbicêr. *Tr. Aşağıya doğru, yokuş aşağı.* Eger ti bêrê a war, ez do jî bêra.

awar amîyayeni *f. M.* Awaramîyayîş, war amîyayeni, cêr amîyayeni. *Tr. Aşağıya inmek.* Eger biameyê awar, mi do bidîyayê. Nêame.

awa rewani *Cog. Nm.* Awa ki herikêna, vinderdê

nîya. Awa ki pak a yan jî pak pawêna. Tersê ci "awa vinderê" ya. *Tr. Akan su, hareketli su.* Eger awa rewani leymûlêşê ci yo asaye çinêbo, paki hesibêna, pa çina şoyêno, pa awdaz gêrêno ûzn. xeylên çî beno.

awa rî *Nm.* R qalin waneyêno. Rîawî, rîawi, şeref, îzan, terbîye, şermê rî, heysîyet, îtibar, rindey û xirabeya kesî ya ki kesî dest ra peyda bîya. *Tr. Şeref, onur, haysiyet, itibar, terbiye.* Mêrdekî va: Elhemdulîllah, awa rîdê qeçandê şima pak a, biterbîye yê, xirabey kesî tey nêdîya.

awa rojakewtenî *Cog. Nm. Bw.* Awa verarojî. Şarê a dewi awa rojakewtenî şimita, ê do senîn germ û nermîy nêbê?

awa serdê sîyan *Nn.* Awa ki wesarî û payîzî yaxeran ra sîyan ser o manena û kesî rê heywanan rê bi şikildê gazîkarên a manena. *Tr. İlkbahar ve güzün yağan yağmurlarda oyuk taşlarda kalmış olan ve canlılara adeta bir imdatçı gibi yetişen arı su.* O merdim, mi rê zêdê Xwoca Xizirî, zêdê awerda serdê sîyan vijîya. Xwura mi kesêndo winasîn pawitê.

awa serşoy *Nm. Bw.* Awa xwurokerdeni. Mi awa to ya serşoy berdi keraşo.

awa simaqî *Wş. Nm.* Simaqawî, siski. Awa ki simaqî ra virazîyaya. *Tr. Sumak suyu.* Awa simaqî tamê şamîyan kena weş.

awa sîmî *Kîm. Nm.* Babetên awên a ki kes çîyanê sîmînan tey şuweno ki pak bo, bibiriqîyo. *Tr. Gümüş suyu.* Kes do giştaneyê sîmî bero awerda sîmî di bişuwo ki bibiriqîyo.

awa sîya *Tib. Nm.* Awa ki renga ci sîya ya, zena ze qîrri. Awa ki vanê kesî çiman ra yena û çimê kesî benê korîy. *Tr. Kara su. Gözün kör olmasıyla gözden akan veya aktığına inanılan su.* Mara ci, ci rê zewtên dê û va: Boka awa sîya ci çiman ra bêro, nan bi xenîmdê çiman bo.

awa sûsî *Nm.* Sûsawî. Awa mîyanî/bîyanî, awa sûsikî, şerbetê sûsî. Awa ki sûsî ra vijêna. *Tr. Meyan kökü suyu, meyan şerbeti.* Şimitişê awa sûsî amnanî tewr weş a.

awa şamikan *Zîr. Nm.* Awa frengan, awa balcanandê sûran. Awa ki bi guvişnayîş a şamikan ra vijêna. *Tr. Domates salçası.* Şamîya bê awa şamikan û îsotan bêtam yena ma rê.

awa şîretî *Zv. Nm.* Awa terbîyey, mîrazê şîretî, meyaya şîretî, terbîye. *Tr. Terbiye, eğitim, eğitim metodu.* Peynî awa şîretdê ci kemî ya. Ez se bikerî?

awa şîrini *Nm.* Awa ki çîyo şîrin debîyayo de. Awa ki bîya şîrini. Awa ki tamê ci tal nîyo, weş o, şimitişê ci weşdê kesî şino. *Tr. Tadı iyi ve hoş olan su, tatlı su.* Awênda şîrini bî, mi şa bişimo.

awaşîyaye/ê *N.* Çîyo ki şino awa. Çîyo zêdê tîjî û aşmî ya şewqdano ki wext amîyayen di erdo şino war yan jî beno vinî. *Tr. Güneş, Ay gibi ışık veren gök cisimlerinden batan veya kaybolan.* Şima senîn ki nêşenê rojê awaşîyayî pey di kerê, eynî bi o babet a şima kalûpîrey jî nêşenê açarnê.

awa şîyayeni *f. M.* Awaşîyayîş. Vinîbîyayeni, ze ki erdo war şîyayeni, erdî di vinîbîyayeni. Şanîya tepîya, wextê ci ya tepîya vinîbîyayena tîjî û çîyandê zêdê aşmîyandê roşnayîyan. *Tr. Kaybolmak, batmak. Güneş, ay gibi cisimlerin yere batması, yerde kaybolmaları.* Meraq meki, roj şî awa tepîya honikaî di ma kewnê ray.

awa tali 1. *Cog. Nm.* T qalin waneyêno. Awa ki tamê ci weş nîyo, awa tamsali. *Tr. Acı su, tadı iyi olmayan su.* Na awa şima tal a, tamweşi nîya. 2. *Md. M.* T qalin waneyêno. Awa şîfadar a ki sodayîn a, tamê ci tal o. *Tr. Acı ve sodalı su, acı ve şifalı maden suyu.* Awa tali, Adana di Aladağ di esta.

awa tirşîyayeni *Nm.* Babetên awên a ki kes pa çîyanê werdî û şimîyan tirşêneno, keno tirş. *Tr. Herhangi bir maddeyi ekşitmek için kullanılan su.* Mi ci rê awa tirşîyayeni riştî, înan nêecibnê bî.

awa tirşîyayê *Nm.* Awa ki tirşîyaya, awa çîyan (beşîla, zebeşi, awa şamî, keleki ûzn.) a ki tirşîyaya. *Tr. Ekşi su.* Ma qey ez mihtacê awda şima ya tirşîyayê bîya?

awa tînrojî *Sn. Nm.* Awa ki bi tînrojî ya bena germi. *Tr. Güneş enerjisi suyu.* Awa tînrojî xeyrê Ella ya.

awa verarojî *Cog. Nm.* Awa rojakewtenî. Awa ki kişta veraroj ra yena, awa nerm û germeki, awa ki tey tendurûstey esta. *Tr. Güneş ışığını gören yamaçlardan çıkan, yumuşak, diğerlerine göre daha sağlıklı ve sıcak su.* Awa verarojî do ci rê şîfadari bo.

awa vewran *Cog. Nm.* Awa vewri. Cayêndo zêdê Erzirûmî di eger awandê vewran ra nêbo, terke warî nêbeno. Awa înîdê ma, awa verarojî ya, do deha nermek û germeki bo.

awa vilênermi *Nm.* Awa ki ne germ a, ne jî serd a, ne destê kesî veşnena ne jî kes pa cemidêno. *Tr. Ilık su, ılıtılmış su.* Eger şima bi awda vilênerm a bişitayê, wina nêherimîyayê.

awa vinderdê 1. *Cog. Nm.* Awa ki nêşina, nêluwena, hereket nêkena. Tersê ci "awa herikîyayê" ya. *Tr. Durgun su.* Awa vinderdê nêherikêna, tey gendûgemar beno, zêdê awda herikîyayê paki

nîya. 2. *Cog. Nm.* Awa bêpêli. Awa ki vînayeni di nêşina. Halbikî normalî di esas şina. Na awi, zêdê ada corêni leymini nîya, sirf tede ters esto. *Tr. Aktığı halde akmıyor gibi görünen su.* Vanê ti do awda herikîyayê ra nê, awda vinderdê ra bitersê. 3. *Zu. Nm.* O ki kes do ci ra biterso, kes do ci ra xwu bipawo. *Tr. Korkulacak kişi, kendisini ele vermeyen, gizli iş yapan veya yapabilecek kişi.* Ma vatê ey ra qethan çîyêndo xirab nîno. Dêmax kî ti do xwu awda vinderdê ra deha vêşî bipawê.

awa weli *Tib. Nm.* Îri yan jî şeplorîy veteni di, debaz bîyayeni di bi aw û wel a macûnên virazenê û sawenê pira, pa beno weş. *Tr. Gıda zehirlenmelerinde vücutta çıkan allerjik yaraları iyileştirmek için kullanılan ve kül ile sudan elde edilen ilkel tıp yöntemi.* Cinêkeri awa weli sawiti gandê ci ra, pa şeplorê ci bîy weşîy.

awa xalî 1. *Nm.* Awa sadê, awa ki zewmbî (mersela awa çinayan, şîre, şerbet, soli û çîyo winasîn) tey çîyên çinî yo. *Tr. Katışıksız su, safi su.* Mi nan û awa xalî dê ci, zewmbî çîyêndê werdî mi het di çinêbî. 2. *Nm.* Awa ki pa xalîy şitê û ci ra rêj bîya. *Tr. Halı suyu.* Cinêka dinênediki awa xalî cor ra rijnê, gunê mêrdekî ser ro.

awa xewxan *Nb.* Awa ki xewxan roncinenê, guvişnenê û ci ra şerbetên peyda beno, a ya. *Tr. Şeftali suyu.* Mi tenekên awa xewxan daya ci ki, hewna ki amoş bîyo.

awa xorî *Cog. Nm.* Awa ki qam nêdana, wexto ki kes dekewo û asnaw jî nêzano kes tey fetisêno. *Tr. Derin su.* Awa Dengizdê Sîyay xorî ya. Cora sîya asena.

awa xwuante/ê *N.* Awante/ê. Çî/keso ki awa xwu anta, tey awi nêmenda, awikineya ci şîya, bîyo wişk/zuwa. *Tr. Suyunu çeken, kurumaya yüz tutan.* Eger şima mîrê awa xwu antî akere, nanê ci do weş bo.

awa xwurodayeni *f. M.* Awa xwurodayîşî. Awa xwurokerdeni, awa serşoy, awa ki kes pa xwu şuweno, kes pa çinayan û seran şuweno. *Tr. Banyo suyu.* Awa to ya xwurodayeni rijîyê bî. Mi newedera kerdi germi.

awaz *Nn.* Vengo pêt, qîrayeni. *Tr. Avaz, yüksek ses, çığlık.* Boka awazê ci bipeyso.

awazdar/i *N.* Kes/çîyo ki; awazê ci esto, vengê ci pêt o, ci ra gurri gurri yena/vijêna. *Tr. Yüksek sesli.* Mi o merdimo awazdar aja di nêdî, mi canakî di dî.

awazdarey *Nm.* Awazey, awazdar bîyayeni, wesfê awazdaran ser o/pa bîyayeni, wahîrê/a vengdê pêtî bîyayeni. *Tr. Yüksek seslilik.* Mi cara awazdareyda ci ra gazinc nêkerdo.

awa zemzemî *Cog. Nm.* Awa ki Hec ra anê ki awênda nermek a. *Tr. Zemzem suyu.* Awa Zemzemî kewrinc nêgrêdana.

awa zerdi *Nm.* Awa zeriki, awzerdi, awzerî, awzeriki. Awa ki renga ci zerd a, awa zerdanê. *Tr. Sarı su, safra suyu.* Tenekên awa zerdi sawiti ci ra ki hewna bî weş.

awa zivîngî *Cog. Nm. Bw.* Awê peyanrojî. Lajek sert o. Çunkî bi awda zivîngî ya rîyê xwu şito.

awazpeysate/ê 1. *Zv. N.* Awazpeysîyaye/ê. Zewtên a ki; vanê: ti bê, boka vengê to bipeyso! *Tr. Sesi kesilesi, sesi kısılası, sesi.* Awazpeysate, to dîyo hele senîn qîreno mi ser. Ti vanê beno ki ez maya ci nîya, ez cxizmikara ci ya. 2. *Tib. N.* Awazpeysîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vengê ci peysayo, vengê ci yo deha nêvijêno, vengê ci xetimîyayo. *Tr. Sesi kesilen, sesi kısılan, sesi tıkanan.* Ma o qeço awazpeysate berd nêweşxane ki ma bimojnê doktoran.

awaz peysateni 1. *Tib. f. M.* Awazpeysatiş. Awaz peysîyayeni, vengê ci birnayeni, vengê ci birîyayeni, veng xetimîyayeni, veng xetimnayeni. *Tr. Sesi kısılan, sesi kıstırılan, sesi kesilen veya kestirilen.* Awaz peysatena ci bipeysîyo. Ma ey cara ma rê çîyêndo raşt vato? 2. Awazpeysatiş. Veng û estbîyayena kesên yan jî çîyên birnayeni, çinêbîyaye kerdeni. *Tr. Birisinin veya bir şeyin varlığının sesini kesmek, bitirmek, yok etmek.* Na nêweşîni awazê ci bipeysna.

awbend *Cog. Nn.* Dêsê verdê dolawî, dêsê pindolîyan, dêsê verdê garanawî. Dêso ki pingandê awan vero girêdeyayo, bendîyayo, bestîyayo. *Tr. Baraj seti, baraj duvarı.* Ma kerd ki şiro bendawîdê şetdê Feratî yê Bozhewa'y kizîranê ci nêverda ma bivînê.

awberok/i *N.* Çî/keso ki aweri cayên ra beno canakî, awi kirêşeno, aweri neqil keno, aweri şaneno xwu vero beno û cayê ci ahewlneno. *Tr. Suyu taşıyan, su taşıyan, suyu nakleden.* Eger şima bişayê xwu rê qewetêndo awberok viraştayê, ma do jî ci rê ewêzî bikerdayê.

awberokey *Nm.* Awberok bîyayeni, awi berdeni, awi kirêşteni, aweri cayên ra canakî berdeni, wesfê awberokan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Suculuk işini yapan.* Karê awberokey, kalikandê ci rê menda.

awcamiki *Nm.* Tasa şûşayini, tasa camini. Tasa ki cînciq ra virazîyaya. *Tr. Bardak, cam bardak.* Awcamika mi finên bî vinî, dima axirî ki vîneyê.

awçirik *Cog. Nn.* Awşir, awxîz, awrêjik, awrêjnok, qelberz, çirtan, çir, çirik, çirçirik. *Tr. Şelale, çağ-*

layan. Awçirikê înan, ê ma girdêrî yo.

awdana çilkokî *Zîr. Nm. Bw.* Çilkena awdani. Eger awdana çilkokî bibo, ez awdana salmê nêkena. Çunkî awdana salmê zirar dana qezencî.

awdana dalpekî *Zîr. Nm. Bw.* Dalpekî awdani. Awdana dalpekî, erdî bin ra bi borîyan an dalpe bidalpe bena, qezencî nêtewnena.

awdana salmê *Zîr. Nm.* Salmekî awdani. Awdana ki erdî ser ra, bi şikildê geveran an yan jî bi şikildê çiximan an hema winî verdeyêna erdan/qezencan ser. *Tr. Salma su.* Mi awdana salmê bolkî verdayê felhanan û peman û zêdê çîdê winasînan ser.

awdana varenkî *Zîr. Nm.* Varenkî awdani. Awdana ki bi borîyan an, bi şikildê varenî ya, bi şikildê yaxerî ya bena. *Tr. Yağmurlama, yağmurlama sulaması.* Adana di mi bixwu xeylên serrîy awdana varenkî kerda.

awdani 1. *Zîr. Nm.* Awdanî. Awi erdî dayeni, awîyan rê awi dayeni, erdan ser o awi verdayeni. *Tr. Sulama, araziyi sulamak.* Awdani gan dana erdî. 2. *Nm.* Awdayîş, awi ci dayeni. *Tr. Susamış olan bir şeye su vermek.* Mi do awdayê, ey va: Hewna rew o. Ma dîna rojîy dima awdanê. Cora ma awdani texirnê. 3. *Nm.* Çîya ki kes awi dekeno de, qutîya ki kes awi dekeno de, tey beşirneno. *Tr. Su saklama kabı, matara, su muhafaza kabı.* Mi do bixwu ya awdanên biberdayê, mi kerd xwu vîra.

awdani kerdeni *f. M.* Awdani kerdiş. Awi erdan yan jî kuhoyîyan ser verdayeni. *Tr. Sulama yapmak.* Mi hettanî ûnîversîte jew jî, Adana di awdani kerdi.

awdanî *Zîr. Nm. Bw.* Awdani 1. Ez vizêr awdanî di bîya. Cora şima nêşa mi reso

awdankar/i *N.* O ki awdani keno, erdan awdano, karê awdani xwu rê kerdo meslegên, awi dano erdan. *Tr. Sulamacı, araziyi sulayan kimse.* Mi Adana di awdankarey kerda.

awdankarey *Nm.* Awdankar bîyayeni, karûgurweyê ci awdankerdiş bîyayeni, wesfê awdankaran ser o/pa bîyayeni. *Tr. Sulamacılık, sulama yapmak, tarla veya bitkilere su vermek.* Ey xwu rê awdankarey kerda meslegên.

awdar/i 1. *N.* Awikin/i. Çîyo ki tey awi esta, awa ci bol a, awi ser o biberke o, awa ci zaf a. *Tr. Sulu, suyu çok, suca bereketli.* Erdêndo awdar bî. Ma do o erd xwu rê biherînayê, şima bî sebebê ci. 2. *N.* Biberke/ê, berkeyîn/i, meywedar/i, fekîdar/i. Çî/keso ki berkeyê ci esto, berkedar o. *Tr. Bereketli, verimli, meyvedar, meyveli.* Çîyo awdar vay o.

awdarey 1. *Nm.* Awikiney, awa ci boli bîyayeni, tey awi bîyayeni, awi ser o zengîn bîyayeni. *Tr. Sululuk, su bakımından zengin olmak.* Eger awdareyda ci ra nêbîyayê, hendayên vay jî nêbîyê. 2. *Nm.* Fekîdarey, meywedarey, biberkeyey, berkeyîney, qezenc û berkeyê ci bol bîyayeni. *Tr. Bereketlilik, bolluk, meyvedarlık.* Awdarey, qîmetê ci kena vêşî.

awdaye/ê *N.* Çî/keso ki awi deyaya bi ci, awa xwu girota. *Tr. Sulandırılan, sulanan, su içirilen.* Şima do çiwext ê erddê awdayî newedera awdê?

awdayeni *f. M.* Awdayîş. Awi cidayeni, awi şimitişdayeni, awi ser verdayeni. *Tr. Sulamak, su içirmek, üzerine su bırakmak, içmesi için su vermek.* Mi erd awda, tene huwa.

awdaz *Teo. Nn.* Pakeyênda îbadetî ya xusûsî ya. *Tr. Abdest.* Mêrdekî awdazê xwu girot û şî ki camî di nimazê înî bikero.

awdazgirote/ê *Teo. N.* Awdazgîn/i. Keso ki qandê îbadetên yan jî nimazên awdaz gîno yan jî giroto. *Tr. Abdestli, abdest alan.* Şorî ê merdimdê awdazgirotî het di roşi û raya mi bipawi.

awdaz giroteni *Teo. f. M.* Awdazgirotiş. Destnimaz (destmaj) giroteni, *Tr. Abdest almak.* O yo qandê nimazî awdaz gîno.

awdazgîn/i *N. Bw.* Awdazgirote/ê. To qandê çiçî o mêrdeko awdazgîn jî tekelluf nêkerd?

awdazgîney *Nm.* Awdazgîn bîyayeni, wesfê awdazgînan tey/pa/ser o bîyayeni, wahîrê/a awdazî bîyayeni. *Tr. Abdestlilik, abdesti olmak.* Awdazgîneya ci ci rê bol weşi bî.

awdazxane *Teo. Nn.* Destşoge/h, lewabo, cayê awdazî. Cayo ki tey awdaz gînê. *Tr. Abdesthane, lavabo.* Mêrdek şî awdazxane ki xwu rê awdaz bigîro, awi çinêbî.

awderi *Nk. Nm. Bw.* Awderî. Eger mi bişayê, mi do heqdê awderi di tenekna zanîş bigirotayê.

awderî *Zîr. Nn.* Avdêrî, avderî, awderî, awderi. Babetêndê engûr o. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Mi engûra awderî nêdîya, labelê mi aşnawita.

awdo *Nn.* Eger kes % 60 û 60 ser ra awi dekero mastî mîyan û yan binîro yan jî çelxeme kero û ronî jî mîyan ra nêvejo, wexta awdo virazêno. Esas awdo di nîrdeni bolêrî çelxeme kerdeni esta. *Tr. Yoğurda % 60 veya daha çok miktarda su koyup çalkalama veya yoğurma ile elde edilen ayran.* Awdo bolkî zeman çinêbîyayeni ra virazêno. Çunkî ey ra vêrî do esto.

awekar/i *Zv. N.* Nekeso ki qe kesên awda ci ra jî nêşeno nafên bivîno, dest ra kincî jî nêrijêno. *Tr. Yararsız, suyundan bile yararlanılamayan cimri.* O merdino awekar do kêrê bişo vinderî-

yo ki?

awekarey *Zv. Nm.* Nekesey, nekeseya bêpeynî, nekeseya ravey, nekeseya ki kes qethan nêşeno ci ra nafên bivîno. Kes/çîyo ki; ci dest ra kincî jî nêrijêno, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Suyundan bile faydanılamamak, çok cimri olmak.* Kaşka a awekarey ser o nêbîyê. Çi heyf o ki hettanî rîçandê ci ser o esta.

aweki *Nm.* Awa werdî, awa tayêni. Awa ki hend vêşî giran yan jî qîmetdari nîya. *Tr. Küçük su, az miktardaki su. Suya nimet saygınlığı için söylenen kelime.* Senîn beno lajek a aweki vero şino, mireno?

aweydîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; wesfê çinêbîyayîşî neyayo ci ser, bîyo çinêbîyaye. *Tr. Yok edilen.* Ez senîn bi kesdê aweydîyayî ya bişa karûgurweyêndo çetin bikera?

awey dîyayeni *f. M.* Aweydîyayîş. Çinêbîyayeni, wesfê çinêbîyayîşî ci ser o peyda bîyayeni. *Tr. Yok edilmek.* Eger awey bîyayê, ma do qeçekandê ci rê yarmet bîyayê. Labelê awey nîyo ki!

awê bindê erdî *Cog. Nm. Bw.* Awa bindê erdan. Emserr yaxer nêvarayo ki awa bindê erdî telbîs bido qezencî.

awê peyanrojan *Cog. Nb. Bw.* Awê peyanrojî. Peyanroj do awanê peyanrojan, veraroj do jî awanê verarojan bişimo.

awê peyanrojî *Cog. Nb.* Awa peyanrojî, awê peyanrojan, awê zivîngey, awê zivîngan, awê zivîngî. Cayo awê ci ki tîjî nêvînenê, awê cadê bêrojî. *Tr. Güneş ve ışık görmeyen sert ve soğuk sular.* Awanê xwu eger şima şenê veraroj ra bîyarê. Çunkî awê verarojî deha weş ê, deha qelîteyîn ê, deha tendurûst ê.

awê rojakewtenî *Cog. Nb. Bw.* Awê verarojî. Awê rojakewtenî bi tesîrdê tîjî ya tey mîkropnêmaneno.

awê verarojan *Cog. Nb. Bw.* Awê verarojî. Awê verarojan awandê peynarojan weşêrî û tendurustîyêrî yê.

awê verarojî *Cog. Nb.* Awa verarojî, awê verarojan, awê rojakewtenî. Awê ki kişta verarojî ra yenê, awê ki goreyê awandê peyanrojan deha nermek û germek ê, deha tamweş ê. *Tr. Gün ışığı gören ve güneşe bakan yamaçlardan akan, diğer sulara nispeten daha sıcak, daha sağlıklı, daha yumuşak sular.* Dewleti, do awanê verarojan û awanê peyanrojan bero tehlîl kero ki, ma rind û rind bizanê kamcîn awi hewl a, kamcîn nîya.

awê zivîngan *Cog. Nb. Bw.* Awê peyanrojî. Eger şima awa zivîngan bişimitayê, wina nermi nêbîyayê.

awê zivîngî *Cog. Nb. Bw.* Awê peyanrojî. Tamê awda zivîngî û verarojî jew nêbeno; ê awa verarojî deha tamweş a, labelê awa zivîngî deha serd a.

awfiroş/i *N.* Awrotok/i, awkar/i. Kes/çîyo ki; awi roşeno, bi awrotiş a debarê xwu keno. *Tr. Su satıcısı.* Mi qeçekîni awfiroşey kerdi, ez awfiroş bîya.

awfîştoqî *Nm.* Awa ki bi fîştoqên a erzên a çîyan. *Tr. Fıskiye suyu, arabaların camlarını silmekte kullanılan su, bir püskürtücü maddeyle su püskürten şey.* Tenekên awfîştoqî bierzi ci ki wa pak bo.

awgaranî *Cog. Nm.* Garanawî, awa berajî, dola berajî, beraj. Dolawîya ki bi bendawîyên a bestîyaya. *Tr. Baraj suyu, baraj, baraj göleti/gölü.* Awgaranîyê şetdê Feratî bol ê.

awge *Cog. Nn. Bw.* Awgeh. Awge ma ra nezdî yo. Şima çirê înan ra awi wazenê? Cayo ki tey awi esta, tey awi vijîyaya, cayê aweri. *Tr. Su yeri, suyun bulunduğu yer.* Ma awgeh ra kewtîy dûrî.

awgirekey *Cog. Hg. N.* Pinddayîşê aweri, pind bîyayena aweri. *Tr. Küçük su birikintisi.* Awgirekey, qandê awdanî lazim a.

awgireki *Cog. Hg. Nm.* Aweka werdî ya ki pind daya. *Tr. Küçük su göleti.* Awgirekên virazê, wa tey awi doli bo ki ma awdani bikerê.

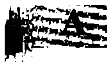
awgirê *Fîz. Nm.* Qewetê awda girênayê ya ki cayê vijîyayeni di derênik virazeno. *Tr. Kaynar suyun yüzeyde oluşturduğu basınç.* Welatê înan di awgirêyê vijîya.

awguz *N.* Agoz. Leyminî pak kerdeni, çîyanê awikinan gend û gemardê ci ra abirnayeni. *Tr. Arıtım, arıtma işi anlamına gelen.* Eger ti awi nêawguznê, ez nêşimena.

awguzîyaye/ê *N.* Agozîyaye/ê, nasalîyaye/ê, zelalîyaye/ê, gendûgemarî ra pabîyaye/ê, leymûlêşdê ci ra pakbîyaye/ê. Çîyo awikino ki bi pakbîyayîşdê di binê ci asayo. *Tr. Arınan, rafine olan, berraklaşan şey.* Awa awguzîyayê, beno ze lîlik û binê ci aseno.

awguzîyayeni *f. M.* Agozîyayîş, nasalîyayeni, zelalîyayeni, leymûlêşî ra pa bîyayeni, gendûgemarî ra pak bîyayeni. Çîyandê awikinan di bi pakbîyayîşî ya binê ci asayeni, xiltey ra vijîyayeni. *Tr. Arınmak, durulanmak.* Awguzîyayena awi gengaz nîya.

awguzkar/i *N.* Nasalkar/i, agoznok/i, awgoznok/i. Çî/keso ki karê agoznayîşî keno, agozneno, nasalneno. *Tr. Arıtmacı, rafine eden.* Ewro ez şîya awguzkarî het.

awguzkarey *Nm.* Agoznokey, nasalkarey, awgoznokey, nasalnayeni, karê agoznayeni kerdeni, xebatkarê agoznayeni bîyayeni. *Tr. Arıtımcılık.* Awguzkarey jî bîyo meslegên.

awguznaye/ê *N.* Agoznaye/ê, asalnaye/ê, zelalnaye/ê. Çî/keso ki gendûgemardê ci ra pak bîyo, leymûlêşdê ci ra abirîyayo. *Tr. Arıtılan, arındırılan.* Çîdê awguznayî mîyan di gendûgemar nêmaneno.

awguznayeni *f. M.* Agoznayîş, nasal kerdeni, nasalnayeni. Gendûgemarî ra pak kerdeni, zelal kerdeni, çîyanê awikinan leymdê ci ra abirnayeni, ser o zelal kerdeni, çîyanê xiltan bi awi yan jî çîyêndê zêdê awer a pêra veteni. *Tr. Arındırmak.* Mi nehay awi mîyan di awguznay.

awheri 1. *Nk. Nm.* Nameyêndê vilikên o. *Tr. Yasemin, yasemin çiçeği.* Qeçekey di nê vilikê awherîy arêdayeni, ma rê kêfê do bêhesab bî. 2. *Nk. Nm.* Nameyêndê vilikên o ki *Tr. Nergis, nergiz çiçeği.* Awherîy welatdê ma di ca bi ca estê. 3. *Nk. Nm.* Nameyêndê vilikên o ki *Tr. Zerrin veya kadeh çiçeği.* Awherên bigî, beri bidi marda xwu.

awheriki *Cog. Nm. Bw.* Awherikî. O yo wesfê awherikan nûşneno.

awherikî *Cog. Nm.* Awheriki. Awa ki herikêna, awa nêvinderdê, awa bi hereketî, awa ki şina. *Tr. Akarsu, akan su, hareketli su.* Awherikî û awa vinderdê pakey di jew nêbena.

awhilçiki *Jeo. Hg. Nm.* Bi tilombî ya awi veteni, tilombeyo ki bi dest a û pirodayîş a awi vejeno. *Tr. Tulumba suyu, tulumba ile çıkarılan su.* Înan awhilçikên dê piro, ci ra awi veti.

awi 1. *Cog. Nm.* Çîya ki yaxerî ra yena erdî ser û dima jî erdan bin di bena paki û kes şimeno, pa erdan awdano, pa ser şoyê xwu keno û bi no babet a îhtîyacanê xwu yê bînan vîneno. *Tr. Su.* Awi şimêna, nan werêno. 2. *Cog. Nm.* Qedîyayîşdê zimistanî û destpakerdişdê wesarî di heftanênda 35 rojê esta. Na heftani mîyan di di hefteyê siftekênîy, boş û xidilîyaz ê (boş û xidilîyaz cîya cîya nîyo, pîya o); hefteyo dimayên, koz o; kozîya tepîya jî hefteyên, "awi" yena û hefteyo tewro peyên jî pîr ê. *Tr. Cemreden sonraki bir haftalık süre.* Mêrdekî va: Par, awi ma ser o deha çetin amê bî. 3. *Ed. Nm.* Ray, meş, şîyayîş, ray şîyayeni, usul. *Tr. Yol, yöntem, tarz, metot, usul, gidişat.* Vanê, "awa min û ey erqên ra nêşina." (Zv) 4. *Baz. Nm.* Bazarganey di, ticaretî di hergi menzîlê xanan, hergi pêresikê kerwansarayan, hergi cayê aresnedê karwanî. *Tr. Ticarette her bir konaklama noktası, menzil/mola yeri, kervanların konakladığı herbir yer.* Vanê verî karwan Suwêreki ra bi hewt (bi hewt finîy moladayîş a, bi hewt finîy vinderdiş a, bi hewt finîy aresîyayîş a, bi hewt menzîlan a) aw a şîyê resayê Şam.[1]

awibinkewte/ê *Cog. N.* Çî/keso ki awi bin di mendo, kewto awi bin û bi no şekil a awi di bîyo vinî. *Tr. Sel veya su baskınına uğrayan.* Dûrikê Kurdan o awibinkewte, do Kurdan jî vinî kero.

awi bin kewteni *Cog. f. M.* Awi bin kewtiş. Awi bin di mendeni, awi ser kewteni, ser ra awi şîyayeni. *Tr. Su altında kalmak.* Xiznaya dûrikda Kurdan ra Samîsat kewt awi bin. No fin Hesenkeyfo jî keno awi bin kewo.

awidestrobîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni awi kerda ci destan ro, bîyo layiqê awi ci dest ro bîyayenî. *Tr. Eline su dökülen, kiymetli görülen.* Merdimo awidestrobîyaye do şa bo.

awidiberde/ê *N.* Çî/keso ki qewetê awi, pêlê aweri xwu vero berdo, şanayo xwu ver û kerrancî kerdo. *Tr. Suyun kapıp götürdüğü veya önüne katıp sürüklediği.* A cenîya ki lajê ci awidiberde, kê xwu tîya ra bar kerdo.

awi di berdeni *f. M.* Awi di berdiş. Bi pêl yan jî qewetdê awer a berdeni, xwu ver kaş kerdeni, xwu vero lerî kerdeni. *Tr. Suda götürmek, suyun akıntısıyla götürmek.* Roy, o awi di berd.

awidişîyaye/ê *N.* Awidişîyok/i. Kes/çîyo ki; awi vero şîyo, pêldê aweri vero şîyo. Keso ki pêlandê awi vero şîyo û merdo. *Tr. Suda giden, suya kapılıp giden, dalgaya kapılıp giden.* Vanê di rojî yo qeço awdişîyaye hewna nêvîneyayo.

awi di şîyayeni *f. M.* Awi di şîyayîş. Bi aw a şîyayeni, awi mîyan di û bi pêldê ci ya şîyayeni, pêldê aweri vero şîyayeni. Aweri vero kerrancî bîyayeni. *Tr. Suya kapılıp gitmek, suda boğulmak.* Mi Adana di awdani kerdê, mêrdekên awi di şî bî. Cora karê ma vinderîya.

awidişîyokey *Nm.* Awidişîyok bîyayeni, awi di şîyayeni, pêldê awi vero şîyayeni, kerrancî bîyayeni, qewet û hêledê aweri vero şîyayeni, wesfê awi vero şîyayîşî tey bîyayeni. *Tr. Suda gitmek, suya kapılmak.* Ez bendedê awidişîyokeyda ci nîya, mi qaxûyê ê kalekî giroto.

awi kewteni *f. M.* Awi kewtiş. Asnaw kerdeni, xwu rê qandê asnawî, qandê honikey awi mîyan kewten û asnaw kerdeni. *Tr. Suya girmek.* Amnan bî, ma şî terkeyê xwu dekerd awi mîyan

---

1 Goreyê karwanî awên ra awên (awên ra hetta awênda bîni) 30 km. keno.

a dima ma jî xwu rê kewtîy awi.

awiki *Nm.* Çîya awikin a ki çîyandê awinan ra vijîyaya. Aweka hergi çî dê awikinî. *Tr. Sıvı, mayi.* Şima eynî awika înan veti.

awikin/i *N.* Awdar/i. Çîyo ki awa ci bol a, bolawî. *Tr. Sulu, suyu bol.* Tirşê ci awikin ame bî. Eger osta bîyayê awa ci do tanakî kemî bîyayê.

awikiney *Nm.* Awdarey. Awa ci vêşî bîyayeni, tey awa ci bol bîyayeni, bolawî. *Tr. Sulu olma, sululuk.* Awikineyda ci ra kes zirar nêvîneno, yabelê kes wişkeyda ci ra beno ki zirar bivîno.

awin/i *N.* Awikin/i. Çîyo ki tey awi esta, wahîrê awer o, pa/tey awi esta. *Tr. Sulu.* Çîyo awin, meywe di weş o.

awiney *Nm.* Awikini. Tey awi bîyayeni, wahîrê/a awi bîyayeni, awa ci bîyayeni. *Tr. Sulu olmak.* Awineya ci weşdê ci şî.

awiravete/ê *N.* Çî/keso ki jewî awi mîyan ra veto. *Tr. Sudan çıkarılan.* Kalek welat ra vijîya tepîya ze maseyo awiravete damiş nêbî, merd.

awi ra veteni *f. M.* Awi ra vetiş. Awi mîyan ra, awi bin ra veteni. *Tr. Sudan çıkarmak.* Ti çinayanê xwu awi ra veji ki ez jî dekera de.

awi rijnayeni 1. *f. M.* Awrijnayîş. Destawîya xwu kerdeni, îhtîyacê xwu yê mîzî vînayeni. No bîçim vatiş, qandê kîbarey û hurmetî yo. *Tr. Küçük abdestini yapmak.* Şima heta şirê, ez tîya di awên birijna.

awi tirşîyayeni *f. M.* Awi tirşîyayîş. Tirşey awi kewteni, tirşin bîyayena aweri. herimîyayena. *Tr. Suyun ekşimesi.* Aw tirşên a. Mesela awa beşîlan, awa şamîyan, awa zebeşan, awa kelekan û xeylên awê zêdê nînan tirşên ê.

awi verdayeni *f. M.* Awi verdayîş. Aweri riştеni. Awera tepiştê, awera vernî girotê verdayeni, vernîya aweri akerdeni. *Tr. Suyu salmak/göndermek.* Hettanî ki înan awi nêverdê, ma nêşa awdani bikero.

awi veteni *f. M.* Awi vetiş. Mîyan ra awi vijîyayeni, bi qewetên yan jî bi zerbetandê zerrî ya ganî mîyan ra awi vijîyayeni. Tey awi tehsîl bîyayeni, tey awi zayeni. *Tr. Su çıkarmak, su/sıvı üretmek.* Gandê ci ra awi veti bî, ez texmîn nêkena ki neya tepîya vera xeyr şiro.

awî 1. *Zîr. Nn.* Awaî, şilek. Erdê awdani. Erdo ki awdeyêno, bej nîyo. *Tr. Sulak, sulu arazi.* Emserr erdê ma yê awî weş qezenc da. 2. *Zîr. Nn.* Erdê awdanî yo ki tede balcanîy, şamikîy, îsotîy û çîyo winasîn o ki awî karîya o. *Tr. Sulanabilen sebzelik arazisi, sebzenin ekildiği sulu arazi.* Ez şîya awî mîyan, mi şamik û balcanîy çînay; ti yê hewna rakewnê. 3. *Cog. Nm.* Şewnem. Nekmeyê şew o ki bişew bi serdey a reseno pê û bi şikildê awên a kewno erd û bolkî xwu kuhoyîyan ser o bi şikildê awekên a mojneno. Wexto ki kes nê kuhoyîyan mîyan ra geyreno, kes pa beno hî. Awa nekmî ya ki payîzî şewrane kewna. *Tr. Çiy.* Wexto ki ma şîyê peme arêdayeni, mi en bol awî ra nefret kerdê. Çunkî çinayê ma bi ma ya û peme jî bi destandê ma ya zeliqnayê. 4. *N.* Awikin/i. Çîyo ki tey awi esta, awikin o, heqdê awan do, awan ser o yo. *Tr. Sıvı, mayi, sıvısal, sıvılar hakkında.* Bolkî çîyo awî do bişimîyo û biwerîyo. 5. *N.* Awin/i, awikin/i. Çîyo ki tey awi esta, awin o. *Tr. Sulu.* Mi zanayê awî yo jî, şima va nîyo, mi pey emel kerd. 6. *N.* Çî/keso ki aw di coyêno, heyatê xwu awi di kudêneno; eger awi bibo, şeno bicoyo û kuho bimano. Weşe, yan awî yo yan jî bejî yo. *Tr. Suda yaşayan, su ile canlı kalabilen.* Qismên heywan û kuhoyî awî yo, qismên jî bejî yo.

awîkewte/ê *Cog. N.* Ca/çîyo ki awî tey kewta. *Tr. Çiy düşmüş olan.* Ez nêşena waredê awkewtî di bicoya.

awî kewteni *Cog. f. M.* Awîkewtiş. Şewnem kewteni, olayîyê bixdê hewayo ki bişew bi serdey a reseno pê û şewrane guneno ser ro, çîyan ser o beno hî. *Tr. Çiy düşmesi.* Eger awî bikewo, ez nêşena aja di bigurweya.

awîyey 1. *Cog. Zîr. Nm.* Awî bîyayeni, erdandê awî ra bîyayeni. Erdo ki awdeyêno, ê erdî ra bîyayeni, erddê bejî ra nêbîyayeni. *Tr. Sulanabilen arazi sıfatını taşımak.* Awîyeya ci ma rê bol bî berkedari. 2. *Cog. Zîr. Nm.* Awî bîyayeni, erdê sebzan bîyayeni, erdan şamik û balcan û îsot û çîyê zêdê nînandê awîyan ra bîyayeni. *Tr. İçinde sebze ekilen tarla veya arazi olmak.* Eger ey nêşa awîyeyda ci ra jî nafên bivîno, o deha nêşeno zewmbî babet jî ci ra nafên bivîno. 3. *Cog. Nm.* Şewnemey, şewnem bîyayeni, awî bîyayeni, bişew aweka ki kewna erdan û kuhoyîyan ser, a ay ra bîyayeni. *Tr. Çiy olmak.* Mi bolkî awîyeyda pemî ra nefret kerdê. 4. *Cog. Nm.* Awî bîyayeni, awikin bîyayeni, awdarey, awdar bîyayeni. Çî/keso ki tey awi esta; a ê çî yan jî kesî ra bîyayeni. *Tr. Sıvı halde olmak.* Ez qayîl bîya awî bo, wişk yan jî wişkaî nêbo. 5. *Nm.* Berkedarey, bolaney, awî bîyayeni. *Tr. Bereketlilik, bereketi çok olmak.* Eger awîyey di bîyayê, mi qebûl nêkerdê. Labelê o çî wişkaî di da mi. Cora mi qebûl kerd. 6. Coydarê awi bîyayeni, weşeyê awi bîyayeni. Aw di coyayeni, kes û çîyê mîyandê awi bîyayeni. *Tr. Suda yaşayan canlı olmak.* Mi ci rê va boka ti awîyeyda ci ser o vinderê, o

jî bejîyeyda ci ser o vinderd.

awîza *Nm.* Çilaya sosin û şewqzafi. Çilaya ki xwu mojnena û sûs şewqê ci zaf o. *Tr. Avize.* Awêzaya ci bol giran a. Ma nêşenê a awîza biherînê.

awjor/i *N.* O/çîyo ki jewî ra qehrîyayo, labelê qarşî ci nêwazeno yan jî xwu nêronano. Labelê no merdim fina jî xwu ronano û şino bi ci ya qisey keno û yeno werey. *Tr. Tek taraflı barış yapan alçak gönüllü ve nazik kimse.* Mi xwu rona, ez şîya bi ci ya awjor bîya. Labelê o yo hewna jî mi rê kîni rameno.

awjorey *Nm.* Bi nêwaştenda qarşî ya jî xwu ronayeni û bi zerrîweşey a werey amîyayeni. *Tr. Alçak gönüllülüğünden, karşı taraf istememesine rağmen tek taraflı olarak gidip konuşup barışmak.* Ez şîya, mi ci ra awjorey waşti. O, mi ra rema û şî geçanakî.

awkar/i *N.* Awfiroş/i, awroş/i. O ki awi roşeno, karê aweri keno, awi vila keno. *Tr. Sucu, su satan, su dağıtan.* Awkarê ma berey mend. Ma pêro teyşaney ra şikîyayê.

awkarey *Nm.* Awfiroşey, awroşey. Awkar bîyayeni, aw roteni, rotokê awi bîyayeni, rotokeya awi, wesfê awkaran ser o bîyayeni, awi vila kerdeni. *Tr. Suculuk, su satıcılığı, su üzeri çalışmak.* Awkarey ra nafên nêdî, noqra dest eşt firûnkarey.

awkend *Hîd. Cog. Nn.* Cayo ki aweri kendo û ci ra xetên veta. Cayo ki layan vero, erqan vero, royan vero, dengizan vero yan jî awi ci ra herikêna û tey xetênda kendê veta. *Tr. Suyun yardığı yer, su arkı, su gücüyle oluşan, yarık, ark.* Sêlawîyên dima dewa min a mamostîna siftî di awkendêndo gird peyda bî, pa dikên şî.

awkendi *Hîd. Cog. Nm.* Dolawîya awkendan, doleka ki cadê awkendan di peyda bîya, doleka ki cadê awkendan di xwu bixwu virazîyaya. *Tr. Suların yıktığı, kazıdığı, oyuk oluşturduğu yerde oluşan göl veya gölet.* Mi kerd awkendi ra awi bişimo, mêrdekî va, ti nêşimê deha rind o. Çunkî awênda vinderdê ya.

awkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni awi kerda piro, awi şana ci ra, awi eşta ser. *Tr. Sulanan, su dökülen, su serpilen, su ile serinletilen.* Cayo awkerde bîyo wişk. Çunkî şima giroti qijqijikdê dihîri awi kerdi piro.

aw kerdeni *f. M.* Awkerdiş. Awi pira şanayeni, awi pirokerdeni, awi ci şanayeni. *Tr. Sulamak, su serpmek, su dökmek.* Mi awi kerdi vilikan ro.

awkeş/i *N.* Awantik/i, awantok/i. Kes/çîyo ki; awi anceno. *Tr. Sifon, su çeken.* Eger awkeşî ra nêbo, hendayên erd awdeyêno?

awkeşey *Nm.* Awantikey. Awkeş bîyayeni, çî û kesê aw antişî bîyayeni. *Tr. Su çekme işi, sifon gibi su çekmek.* Xeyrê awkeşeyda ey, ey rê çinî yo. Xeyrê ci do kotî do ma reso?

awkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; kewto awi mîyan, xwu eşto awi mîyan ki honik bo. *Tr. Serinlemek için suya giren, serinlenen.* Merdimo awkewte û awi nêkewte jû nêbeno. Awkewte xwu rê rehat keno.

awki 1. *Nm.* Serşoge, siluxi. Cayo ki kes tede serşoyê xwu keno. *Tr. Çimecek, banyo.* Spor ra ame bî, şî awki ki serşoyê xwu bikero. 2. *Nm.* Êşîgi, siluxi. Cayo ki kes hewna newe dekewno keyî mîyan. *Tr. Eşik.* Awki ra dekewt zerre ki ci rê çîyên vajo, ê bênamûsî, rewtên dê seredê ê mehsûmî ro. Qe nêverda ki îfadeyê xwu jî bido.

awkomi *Cog. Nm.* Dolawî, garanawî. Cayo ki tey awi kom bîya, awi tey arêbîyaya pêser û ci ra golên peyda bîya. *Tr. Su göleti, baraj gölü, suyun biriktiği yer.* Şima do biberdayê a awkomi vero ronayê, qey ey do awi bişimitayê.

awle 1. *Tib. Nm.* Pizriki, bezrî, bezre, bezriki, alwe, alwa, alwey. Çîya ki gandê kesî di, bolkî beden û rîdê kesî di vijêna û mîyanê ci leym gîno. *Tr. Sivilce.* Awley, bolkî nîşanê gencey ê. 2. *Tib. Nm.* Sûriji. Nêweşînên a ki wexto kes kewno na nêweşîni gandê kesî di lekeyê sûrîy vijênê. *Tr. Su çiçeği hastalığı ve su çiçeği hastalığında insan vücudunda ortaya çıkan kırmızımsı lekeler.* Ganê ci awley vetê. Do şiro nêweşxane.

awleyîn/i 1. *Tib. N.* Pizrikin/i, bezrikin/i, bezreyîn/i, bibezre/ê. Kes/çîyo ki; pa awley ameyê. *Tr. Sivilceli.* Lajeko awleyîn do şiro doktor, biewnîyo xwu ra. 2. *Tib. N.* Sûrijin/i, alweyîn/i. Keso ki ci ganî di awley vijîyayê, lekeyê sûriji vijîyayê. *Tr. Vücudunda su çiçeği lekeleri çıkmış olan.* Qaşto ma do o lajeko awleyîn biberdayê doktor, ma bi şaşîn a o bîn berdo.

awleyîney 1. *Tib. Nm.* Pizrikiney, bezreyîney, bibezrîyey, bezrikiney. Awleyîn bîyayeni. Rî, gan û benedê ci ya awley (pizrikîy) amîyayeni. *Tr. Sivilcelilik.* Keynekeri awleyîneya xwu, xwu rê bol kerdi derd. Soyîn rîyê xwu dirnan di verda. 2. *Tib. Nm.* Sûrijiney, alweyîney. Ganî di sûriji vijîyayeni, gan di awley vijîyayeni, gandê kesî di lekeyê sûrincey vijîyayeni. *Tr. Vücudunda su çiçeği hastalığının izleri veya lekeleri oluşmak, bu lekeleri taşıyor olmak.* Eger awleyîneyda ci gengaz bivînê, a do ser o giran bo.

awli 1. *Tib. Nm.* Alwa, pizriki. *B.* Pizrikîy. *Bw.* Alwa. *Tr. Sivilce.* Gandê kesî di awlîy bivejîyê, kes do şiro doktor. 2. *Tib. Nm.* Sûriji. *Tr. Su çiçeği hastalığı.* Awlîy gandê pitekda ci di amey bîy,

xema ci nêbî, piteka ci zirarêndo gird dî.

awr *Zoo. Bey. Nm. Bw.* Awra. Manga awri bî, cora ma şa vay biroşo.

awra *Zoo. Bey. N.* Awr. Hamîle bîyayena dewaran, bileyr bîyayena dewaran/heywanan. *Tr. Hayvanlar için gebelik.* Mangaya ci awra ya, estewrini nîya. A ya cora nêtersena û deyna çî gîna.

awrabîyaye/ê *Zv. N.* Awrobîyaye/ê, awrbîyaye/ê. Çî/keso ki bi qalan an, kayên di, deyndarey di jewî bin di mendo, kewto bin, nêşeno bin ra bivijîyo. *Tr. Borçlanan, bir oyun oynarken altta kalan, yenik düşen.* Des serrî yo ki deynê ma o ser o. O, ma rê awra o, nêşeno qisayênda kemî bikero.

awra bîyayeni 1. *f. M.* Awrabîyayîş. Awr bîyayeni, awro bîyayeni, heywanan di hali bîyayeni, bileyr bîyayeni, pîze di leyr bîyayeni, awra bîyayena heywanan, giraneya heywanan. *Tr. Hayvanlarda gebe olmak.* Mangaya ma awra ya, ê şima estewrin a. 2. *Zv. Ar. f. M.* Awrabîyayîş. Awro bîyayeni, awr bîyayeni, jewî rê deyndar bîyayeni, kayên di jewî bin di bîyayeni, qalan bin di bîyayeni. *Tr. Oyunda veya benzeri bir şeyde birisine gebe olmak, ona yeniliyor olmak, altta olmak, mağlup olmak.* Vano ez didi, ti qe. Ti awra yê.

awrabîyayê *Nm.* Awrobîyayê, awrbîyayê. Heywanan di hali bîyayeni, giran bîyayeni, bileyr bîyayeni, zayeni rê bileyr bîyayeni, biçêlek bîyayeni, hamîlê/bibar bîyayeni, estewrini nêbîyayeni. *Tr. Hayvanlarda gebe olan, yavrulu.* Naleka awrabîyayê do verê didini jî emserr bîyaro, bizo.

awra dayeni *Bey. f. M.* Awradayîş. Awrdayeni, gadayeni, qando awra bo ci gadayeni, gay ser berdeni, vîştira dayeni, vîştiray ci ser berdeni. *Tr. Hayvanları çiftleştirmek.* Ma mangaya xwu dê awra, labelê estewrini mendi.

awradayê *Bey. Nm.* Awrdayê, gadayê. Heywana ki deyaya awra ki bizo. *Tr. Yavrulaması için çiftleştirilmeye verilen, çiftleştirilen dişil hayvan.* Eger ê di nalekê ma yê awradayey jî zêdê a mangerda ma ya awradayê bibîyayê awr, ma do eynî roşan bikerdayê. Labelê estewriniy mendîy.

awrakerde/ê *Zv. Ar. N.* Awrkerde/ê. Kes/çîyo ki; mi mecaz (zewmbîvaje) ya kerdo awra, kerdo xwu bin, mexlûb kerdo, qalîy kerdê po. *Tr. Yenilen kişi, alt edilen.* Taximê şima o awrakerde do neya tepîya senîn bişo na awrayey bin ra bivijîyo?

awra kerdeni *Zoo. f. M.* Awrakerdiş. Awr kerdeni, bileyr verdayeni, estewriney ra veteni. *Tr. Hayvanlar için gebe bırakılmak.* Vîştirayê ci naleka ci kerdi awra.

awrakerdê *Zoo. Nm.* Awrkerdê. Heywanan di wexto ki heywanêndo nerî xwu bierzo heywanêndê makî ser û ci bileyr verdo, wexta na heywani rê vanê awrakerdê yan jî awramendê. *Tr. Gebe bırakılan.* Heywana ci ya awrakerdê do dîna hefteya tepîya bizo.

awramende/ê *Zv. N. Awrmende/ê.* Keso ki deynên di, karên di, kayên di kewto jewî bin, ci rê bîyo deyndar. *Tr. Bir işte/oyunda/ticarette birine yenilen, aşırı borçlanan.* O merdimo awramende do mi rê ki hewna dîna finîy kay mi ser fîno.

awra mendeni 1. *Zv.* Awramendiş. Awr mendeni. Kesên bin kewteni, kesên ra qali werdeni. Kayên di yan jî ticaretên di deyndarê jewên bîyayeni, ziwanê ci ci rê kilm mendeni. *Tr. Bir ticarette, bir oyunda birinin borçlusu olmak, yenik düşmek, dili kısalmak.* Hele pers kerê çirê winî rûçik kerdo? Çunkî awra mendo. 2. *f. M.* Awramendiş. Awr mendeni. Qandê heywanan awra bîyayeni, estewrin nêmendeni, biçêlek bîyayeni, bileyr bîyayeni, awr mendena heywanan, qandê zayeni giran bîyayena heywanan a. *Tr. Hayvanlar için gebe kalmak.* Camûsa înan fina jewî nê, labelê fina didini awra mendi.

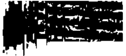
awramendê *N.* Awrmendê. Heywana ki gadeyaya û a ya kena bizo, hamîlê ya, biçêlek a. *Tr. Çiftleştirilen.* Mangaya înan a awramendê do rind warî bo ki bişo leyrêndo weş bido.

awray *Cog. Nm.* Ray/xeta awi/aweri. Bolkî awê ki zimistanî û wextê şilî, wextê yaxeran tey awi esta; amnanî jî bi şilîbirîyayîş a awa ci jî birêna, labelê herûna ci manena. *Tr. Su yolu, su akağı. Genellikle yağışlarla birlikte açılan, ancak yağışların bitmesiyle kuruyan ve izi belli olan su yolları.* Ma bi awray a şîyê. Ma xwu tellîyan ra mehfeze kerd.

awrayeki *Cog. Nm.* Awraya werdî. Raya ki bi şilî ya, bi yaxeran an, bi herikîyayenda awer a tey şûvênda werdî virazîyaya. *Tr. Küçük su yolu, kanalet.* Mêrdek kişîya bî, kilawa mêrdekî awrayeki di şî bî.

awrayîney *Zoo. Nm.* Awra bîyayeni, awriney, awrin bîyayeni. Heywanandê makîyan di bileyr mendeni, halbîyayena heywanan. Estewriney ra vijîyayena heywanan. *Tr. Hayvanlar için gebe kalmak.* Awrayîneyda ci ra nêbîyayê, înan do birotayê.

awreş *Nk. Nn.* Perrêndê vaşî yo ki renga ci roşnayîya akerdê ya belek belekî ya, deqdeqin a. Perrê ci awreş o, deqdeqî yo. *Tr. Açık renkli,*

benekli, alaca şekilli bir yaprak. Awreş arêda û berd cayên di rona.

awreş/i 1. *N.* Belekiney. Çî û renga ki tede ca bi ca sûriney û belekiney esta. *Tr. Alaca benekli.* Golikêndê ma o awreş esto. 2. *N.* Bextsîya, bêtalih/i, aynemaz/i, bedewî, serewişk/i, korfehm/i. Keso ki qisa sere di kar nêşina, serewişk o. *Tr. Anlayışsız, anlamaz, bahtsız, talihsiz, idraksiz.* Awreşên o ki kam ki pa karên bikero, do awzêlikî bo.

awreşî *Tib. N.* Awa sîya, awa sîya çiman ra amîyayeni. *Tr. Göz nurunu kaybetmek, kör olmak.* Kes nêzano senîn bîyo awreşî.

awrêj 1. *Cog. Nn.* Cayo mêldar. Cayo ki tey mêl esto, mêldar o û wexto ki kes ci ra aweri verdo, do rêj bo. *Tr. Eğim/meyil veya eğimli (meyilli yer.* Citêrên va: Ma erd vera awrêjdê ci ramit, herberokî ser ra herra ci pêro berdi, erd fekîdarey ra kewt. 2. *Cog. Nn.* Mêlê aweri. Vera cêreya aweri. *Tr. Akak, suyun akarı/meyli.* Eger awrêjê ci vêşî kaş nêbîyayê, xwura derênik û xarikê ci jî do kemî bîyayê. 3. *Nn.* Awi rêj kerdeni, awi heriknayeni, şekl û bîçimê awi rijnayîşdê çîyên. *Tr. Suyun süzülmesi.* Eger awrêjê weş bîyayê, awa ci do biawguzîyayê. Halbikî nêawguzîyaya.

awrkerde/ê *Zv. N. Bw.* Awrakerde/ê. Ez deha bi ê merdimdê awrkerdî ya kay nêkena.

awr kerdeni *Zoo. f. M.* Awrkerdiş. *Bw.* Awra kerdeni. Dewarî kerda awri.

awrobîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Awrabîyaye/ê. Awro bîyayeyê mi, ti hewna şenê bi mina qerfanê xwu jî bikerê!

awro bîyayeni *Zoo. f. M.* Awrobîyayîş. *Bw.* Awra bîyayeni. Mi ki bizanayê awro ya, mi a naleki nêrotê. La ki va beno ki estewrin a.

awrocinaye/ê *N.* Çî/keso ki cineyayo awro, jewî yan jî tayêni kerdo bincomî, jewî yan jî tayêni serşoyê ci yo veror kerdo. *Tr. Ön yıkaması yapılan, suya bastırılan, suya daldırılan, suya batırılan.* Çinayê awrocinayî gamekna bişuwê ki awi di nêdebixîyo.

aw ro cinayeni *f. M.* Awrocinayîş. Awi mîyan kerdeni, awi di com kerdeni, bi aw a şiteni, şitena çîyên a verori kerdeni, verşo kerdeni. *Tr. Suya çalmak, suya daldırmak, çamaşırı suya bastırmak, ön yıkama yapmak.* Mi çinayê şima cinay awro, ez do gamnakî bişuwa.

awrodaye/ê *N.* Çî/keso ki deyayo awro, qandê şitenda verori cineyayo awro. *Tr. Suya çalınan, suya vurulan, ön yıkaması yapılan, suya bastırılan.* Ma çinayo awrodaye, legan di xwu vîra kerd.

aw ro dayeni *f. M.* Awrodayîş. Qandê şitenda verori awr ro cinayeni, bi aw a şitişê çinayan û çîyandê nepakan o veror. *Tr. Ön yıkama yapmak, suya çalmak, suya çarpmak.* Eger ti şena gamekna çinayê mi awrodê ki ez meşti xwurada.

awrogunaye/ê *N.* Çî/keso ki bêhemd yan jî bi îhmalkareyên a şîyo gunayo awi mîyan ro. *Tr. Suya düşen, suya kapılan.* Qeço awrogunaye tayn mend bî awi ver şiro.

aw ro gunayeni *f. M.* Awrogunayîş. Bêhemd yan jî bi babetên a awi mîyan ro gunayeni, awi mîyan şîyayeni. *Tr. Suya düşmek.* Ez gunaya awro, labelê ez bizor vijîyaya. Çunkî awênda asê bî.

awrokerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî kerdo awi mîyan ki verşoyê ci bikero. *Tr. Yıkanmak üzere suya bastırılan, ön yıkamasının yapılması için suya daldırılan.* O çîyo awrokerde do gamekna bişoyo.

aw ro kerdeni *f. M.* Awrokerdiş. Awi mîyan ro cinayeni, awi mîyan di verşoyê ci kerdeni. *Tr. Suya daldırmak, suya batırmak, suya koymak.* Mi aw ro kerdayê, mi kerd xwu vîra.

Awrûpa 1. *Cog. Nm.* Ewrûpa. Berrîyênda verên a ki bi Asya ya Neqebdê Îstanbûlî û Çanaqqale ya û bi koyandê Uralî ya bestîyaya yan jî abirîyaya. *Tr. Avrupa.* Awrûpa, berrîyênda honik û bol bikar a. 2. *Teks. Nm.* Ewrûpa. Bolkî bi şikildê "awrûpay" (Çiki şelwerîy zafamor ê) a vajêno. Babetên şelwer ê. *Tr. Bir çeşit şalvar.* Şelwerê mêrdekî yê xwu wenê. Çunkî awrûpay ê.

Awrûpaî *Etn. Sos. N.* Ewrûpaî. Ê Awrûpay bîyayeni, Awrûpa ser o bîyayeni, heqdê Awrûpa di bîyayeni, rayda Awrûpay di bîyayeni. Çî/keso ki raya Awrûpayîjan rameno, o. *Tr. Avrupai, Avrupalı, Avrupayı takip eden, Avrupa izinden giden.* Qanûnê ma o Awrûpaî yo hêdî hêdî aşkawêno, dirêno.

Awrûpaîyey *Etn. Sos. Nm.* Ewrûpaîyey. Awrûpaî bîyayeni, ray û şopda Awrûpa di bîyayeni. *Tr. Avrupalılık, Avrupa yolunda olmak, Avrupa izini sürüyor olmak.* Keso nezan! Awrûpaîyey do ma aver kero yan rojheletîyey?

Awrûpaperest/i *Sos. N.* Ewrûpaperest/i. Heyranê/a Awrûpay. *Tr. Avrupa hayranı, batıcı.* Dewrê Osmanîyan ê dimayênîy bolkî Awrûpaperest ê. Cinîya Awrûpaperesti, camêrdo Awrûpaperest ûzn.

Awrûpaperestey *Sos. Nm.* Ewrûpaperestey. Heyranê Awrûpayîjan bîyayeni, înan asan/teqlîd kerdeni. *Tr. Batıya hayranlık.* Awrûpaperesteya ci, sereyê ci bûro.

awrûpay *Teks. Nb. Bw.* Awrûpa 2. Mêrdekî va, ê

Awrûpayanê mi bişuwi, ez do meşti şira meyzaney.

Awrûpayîj/i *Nn. Sos.* Ewrûpayîj/i. Şarê Awrûpay. Keso ki Awrûpa ra o, Awrûpa di roşeno, şarê Awrûpa o. *Tr. Avrupalı.* Merdimêndo Awrûpayij, bî meymanê ma.

Awrûpayîjey *Sos. Nm.* Ewrûpayîjey. Awrûpayîj bîyayeni, şardê Awrûpa ra bîyayeni, Awrûpa ra bîyayeni. Keso ki Awrûpa di roşeno, o kes bîyayeni, wesfê Awrûpayîjan ser o bîyayeni. *Tr. Avrupalılık, Avrupa halkından olmak.* Bi mi ki kiramati ne Awrûpayîjey da, ne jî Emerîqayîjey da. Keramati xebat û raştbîyayîşî da.

awserkewte/ê *Cog. N.* Çî/erdo ki awi kewta ser, kewto mintiqada berajî, bi erqan an awi amêya ser. *Tr. Sulu arazi kapsamına giren, baraj bölgesine giren, üzerine sulama suyu gelmiş olan arazi, tarla vs.* Erdê ci yê awserkewtî emserr vêşî vêşî qezenc da. Deha senîn kêfweş nêbo?

aw ser kewteni 1. *f. M.* Awserkewtiş. Mintiqada garanawî/berajî kewtena erdan. Awi erdan ser kewteni. *Tr. Sulu arazi kapsamına girmek, bazı arazilerin baraj bölgesine dahil olması.* Mêrdekî kêf kerdê, vatê: Aw kewta erdandê ma ser, ma do noqra bol qezenc wedarê. 2. *f. M.* Awserkewtiş. Wexto ki kesên yan jî çîyên awi ser o maneno, kewno awi ser jî no hal peyda beno. *Tr. Herhangi bir kimse veya şeyin suyun üstüne çıkması, suda yüzer hale gelmesi.* Sêlên ame, darûber aw ser kewt bî.

awsêley *Cog. Nm.* Awsêl bîyayeni, awsêlîy virazîyayeni. Bolekê ci "awsêlîy" ê. *Tr. Dalga dalga seller meydana gelmek, seller oluşmak.* Ê yê kenê awsêleyda ci ser o zîyanî hesab kerê.

awsêlîy *Cog. Nb.* Bi nezerdê bolamorey a *Bw.* Awsêl. Yaxerdê siftekênîya dima awsêlîy virazîyay, ma pêro ûja di mehsûr mendîy.

awşinas/i *Cog. Hg. N.* Awzanaye/ê, rêberê awan, meyandûzê awan. O ki awan silasneno, asnaw di şeno rêberey bikero. O ki awan ser o wahîrê zanîşîyo. *Tr. Su kılavuzu, su mühendisi, usta yüzücü, su bilimcisi.* Awşinasêndo mezbût o.

awşinasey *Cog. Nm.* Awzanayey. Awşînasey, asnaw di rêber bîyayeni, rêbereya awi, rêbereya asnawgeran. *Tr. Su kılavuzluğu.* Dolawîyandê girdan di, garanawîyan di, dengizan di, royan di awşinasey lazim a.

awşir *Cog. Hg. Nn.* Çir, çirik, çirtan, çirçirik, awrêjik, awçirik, qelberz, awxîz, awrêjnok. Cor ra rêj bîyayena awandê dereyan, layan, royan. *Tr. Şelale, çavlayan, çağlayan.* Awşirê welatdê ma bol ê.

awşînas/i *Cog. Hg. N.* Awzanaye/ê, rêberê/a awan, meyandûzê/a awan. O ki awan silasneno, weş asnaw keno, awan di osta o, şeno merdimo ki nêşo xwu bi reyno, ey bireyno. *Tr. Su kılavuzu, yüzme ustası, su bilimcisi.* Tîyay rê awşinasêndo mezbût lazim o. Çunkî di rojan mîyan di çend olayîyê benê.

awşînasey *Cog. Hg. Nm.* Awşinasey. Awzanayey, aw silasnayeni, meyandûzeya awan, awşinasey, awan zanayeni, asnaw di osta bîyayeni. *Tr. Su rehberi olma, usta yüzücülüğü, deniz ve su gibi yerlerde kılavuzluk yapabilme.* Hergi cadê awan di gereg ki mektebêndê awşînasey bibo.

awûqat/i *Dad. N.* Aboqat/i, parêzêr/i. O ki bi peran an heq û huqûqê kesî parêzneno, ûnîversîteya huqûqî wenda û dîplomaya awûqatey girota û bi nê wesfdê xwu ya şeno heq û huqûqê kesan bigeyro. *Tr. Avukat.* Awûqatê ma şeno gurwan ser ra bêro.

awûwer *Nn.* Nan û werd, rizq. *Tr. Yeme içme, yiyecek içecek, bütün gıda maddeleri.* Mêrdekêndo jêhatî yo, awûwerê xwu sî ra vejeno.

awverdok/i *N.* Kes/çîyo ki; vernîya aweri akeno û bi no şekil a aweri verdano, keno herikîyayê. *Tr. Suyu salan, suya akış veren, suya akıntı sağlayan.* Eger awverdokî awi verdayê, ma wina eware nêbîyê.

awverdokey *Nm.* Awverdok bîyayeni, karûgurweyê ci, wezîfeyê ci awi verdayîş bîyayeni, wesfê awverdokan, wesfê ci awi verdayeni bîyayeni. *Tr. Su bırakan, su bırakmak/salmak.* Awverdokeya ci weşi bî, ma ci ra gerrekar nêbîyê. Labelê awverdoko dimayên hewl nêbî.

awwer/i *Nn.* Çî/keso ki awi şimeno, awi weno, awi anceno, awi tey war şina, tey îhtîyacê ci yê awi esto, ci rê awi lazim a. *Tr. Su içen, su alan, su emen, emici.* Erdêndo awwer bî, tey weş jî qezenc bî.

awxîz 1. *Cog. Hg. Nn.* Pêl, delxêro gird. *Tr. Dalga, büyük su dalgası.* Rojhelatdê Dûrî di tayên awxîzîy vijênê, hergi pêlêndê ci des diwês metro yo. Jew cayan di ci ra ceyran jî vejenê. 2. *Cog. Hg. Nn.* Çir, çirik, çirçirik, çirtan, qelberz, awçirik, awrêjik, awrêjnok, awşir. Awa ki cor ra, cayêndo berz ra rijêna cayên. *Tr. Şelale, çavlan.* Awxîzîy deha bolkî cayandê berzan di benê, berz ra bêrê dîyayena ci tam dana kesî.

awxwuwer *Cog. Nn.* Çol. Ca/erdo ki awa xwu şimita/werda, ti vanê beno ki bîyo wişk, labelê ki wexto ki ti şinê dekewnê de jî to beno, to keno bincomî. *Tr. Batak, bataklık yer.* Çoşmeyê Polonyay awxwuwerêndo gird esto.

awzen *Cog. Nn. Bw.* Awzên. Şirê awzendê ci ra awa zelal û paki bîyarê.

awzeni *Cog. Hg. Nm.* Serşoge. Cayo ki kes serşoyê xwu keno. Doleka werdî, hewza werdî. *Tr. Küçük havuz, banyo, çimecek.* Qeçekîy şî xwu awzeni di şit û amey.

awzerdi *An. Nm. Bw.* Awa zerdi. Gandê hemini di awzerdi esta.

awzeri *1. An. Nm. Bw.* Awa zerdi. Viritiş di awzeri, ci mîde ra yena. *2. Kîm. Nm.* Awa altûnan, awa altûnîni. *Tr. Altın suyu.* Şima do tayên awzeri ro cinayê.

awzeriki *Nm. Bw.* Awa zerdi. Eger şima bişê na awzeriki weş ci ra sawê, dirbeta ci do weşi bo.

awzerî *An. Nm. Bw.* Awa zerdi. Boka to awzerî nêviriti?

awzer *Nn.* Abû Zer, Ebû Zer. Nameyo ki sehaban ra Ebû Zerê Xifarî ra yeno. *Tr. Ebuzer.* Semsûr di polîsî dolmişi vindarnê, va: Wa Awzer'îy pêro bêrê cêr. Diwês merdimîy amey cêr, dîna teney ca di mendîy. Polîsî va: Nameyê şima çiçî yo? Înan va: Nameyê ma Hec Awzer o:)

awzeyn *Cog. Nn. Bw.* Awzên. Mi şî na awi awzeynî ra ardi. Awzeynê ci kemeran mîyan do. Cora awa ci hendayên pak û zelal a.

awzê *Cog. Nn.* Awzîm. Cayo ki tey awi zêna, tey tenekên bo jî awi herikêna. *Tr. Sızıntı, sızıntının olduğu yer.* Mi awzêyên dî û mi aşana.

awzêlik 1. *Tib. Nn.* Bi veşayîşên a yan jî bi nêweşînên a postdê kesî bin di awi arêbîyayeni, post û goştî ya pêra abirîyayeni, gan ra awi zayeni. *Tr. Deri altında yanık, hastalık vs. saikalarla su toplanması.* Awzêlik, bolkî bi şikildê awzêlikî ya vajêno. 2. *Tib. N. Bw.* Zerik 2. Vanê lajek bîyo awzêlik, tey awzêlik vijîyayo.

awzêlikey 1. *Tib. Nm. Bw.* Awzêlikî. Doktorê winînê awzêlikeyda ci tenîyay ra. 2. *Tib. N. Bw.* Awzêlik 1 û 2. Vanê nêweşxane di awzêlikey pêşîyaya piro.

awzêlikî *Tib. N.* Awzêlikey, awzêlikîyey, awzêlikîbîyaye/ê, pirparî, pirparîbîyaye/ê. Postê gandê kesî bol veşeno, gandê kesî ser o awi arêbena/zêna. Nê wezîyetî rê vanê awzêlikî. Labelê, eger ki ganê kesî nêveşo û awi arêdo jî fina awzêlikî yo. *Tr. Vücudun yanması veya dahili yaralar oluşması sonucu deride kabarcıklar oluşması, su toplanması.* Rîyê keynekeri pêro bîbî awzêlikî!

awzêlikîbîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Awzêlikî. Eger mi ganê ci yo awzêlikîbîyaye nêdîyayê, mi bawerî nêkerdê.

awzêlikî bîyayeni *Tib. f. M.* Awzêlikîbîyayîş. Pirparî, pirparî bîyayeni, postdê ganî di, zerredê gandê kesî aw girotena goştdê kesî. *Tr. Canlıların vücudunda dahilde, hariçte veya deride su toplanması.* Ganê mêrdekî pêro ser o bîbî awzêlikî.

awzêlikîkerde/ê *Tib. N.* Çî/keso ki kesên yan jî sebebên cayêndê ganêndê kesên yan jî çîyên kerdo awzêlikî, gandê ci ser o awi arêdaya. *Tr. Vücudunda su toplanan, adeta yanıp üstünde su toplanan şey, kimse veya organ.* Bi mi ki ganê ci yo awzêlikîkerde do rew rewî weş nêbo.

awzêlikî kerdeni *Tib. f. M.* Awzêlikîkerdiş. Pirpar kerdeni, pirparî kerdeni. Bi derbên a, bi sebebên a çîyêndê zêdê ganî ser o awi arêdayeni. *Tr. Vücudun herhangi bir parçasının su toplanmasına neden olmak veya bunu bizzat yapmak.* Vano kê no ganê to kerdo awzêlikî?

awzên *Cog. Nn.* Awzeyn, awzen, çime. Cayo ki çime ra awa ci zêna û herikêna. *Tr. Kaynak, menba, göze.* Awzênê Îndo Pîlî koy vero yo. Labelê ê Îndo Qijî dewi mîyan do. Ez texmîn kena ki do Zîyarda Berzi bin ra bo.

awzênî *Nm.* Çime. Cayo ki awi ci ra zêna. *Tr. Kaynak, menba.* Awzênî ser o awi şimiteni zewmbîyanê ya.

awzêrî *Kîm. Nm. Bw.* Awa altûnan. Mi altûnê ci bi awzêrî ya day şiteni, bîy pakîy.

awzimaq *Cog. Hg. Nn.* Dere. Cayê awda layan. *Tr. Dere, dere yatağı, akar su yatağı, koyak.* Awzimaqî ra sêlawîy vijîyay û dima bî laserîy. Kesî nêşayê bi otesîda ci yo bêro.

awzîm 1. *Nn.* Qulpê sewlan û qayîşan o asinîn o ki kes pa sewlan û pantolan pêya girêdano. *Tr. Ayakkabı ve kemer gibi şeylerde kullanılan çengel tutturucu.* Awzîmê sewlandê ci şikîya, sewlîy eştîy. Ez bîyayê, mi do biberdayê koşkarî ser, wa viraştayê. 2. *Nn.* Rêzila pantolan û çîyandê winasînan, zincîra ki çîyan gîna. *Tr. Fermuar.* Awzîmê pantolandê ci abîya bî, mi ci rê mîyanikî va, ey jî ant û girot. 3. *Cog. Nn. Bw.* Awzê. Şima aja di awzîmên dî yan nêdî?

awzîmbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki awzîm deyayo piro, bi awzîm a gêrîyayo, bi zencîr a gêrîyayo, zencîri ancîyaya ser, bi qulpandê asinîn a gêrîyayo. *Tr. Zincirlenen, halkalarla kapatılan.* Çinayo awzîmbîyaye do senîn abîyo û peynî di ci ra biaso?

awzîmek *Hg. Nn.* Cayo werdî yo ki bi hêdîyek û tayênek a ci ra awi herikêna, dana teber. *Tr. Sızıntı.* Ma do ê awzîmekî vero xwu rê ronîştayê, wexta do ma rê deha honik bîyayê.

awzîmin/i *N.* Awzîmbîyaye/ê, awzîmkerde/ê.

Çî/keso ki qulp/awzîmê ci esto, awzîm deyayo piro. Zencîra ci esta, zencîri deyaya piro, qulpo asinin deyayo piro. *Tr. Fermuarlı, zincirli.* Galeyo awzîmin û bêawzîm zêdê pê mezbût nêbeno.

awzîmkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî bi fermanên a, bi zencîrên a, bi awzîmên a, bi qulpêndo asinin a pêya besto, pêya girêdayo, anto pêser. *Tr. Zincirlenen, fermuarla bağlanan.* Çinayo awzîmkerde, postalo awzîmkerde, dolabo awzîmkerde.

awzîm kerdeni *f. M.* Awzîmkerdiş. Bi asin a pêya girêdayeni/pê ya besteni, bi awzîm a pêya girêdayeni. Bi zencîr a serê çîyên girêdayeni, zencîri ser anteni. *Tr. Bağlamak, zincirlemek, fermuarlamak.* Mi qayîşê xwu awzîm kerd û ez kewta ray ser.

ax 1. *Nn. H.* Çîyo ki bîyo û kes qayîlo bêro ê bînan sere di jî. *Tr. Darısı.* Vanê keynerda şima rê tûtên bîyo? *E.* Ax bi keynerda şima bo jî. 2. *Nn.* Vengo ki tewayîşdê pêtî ra vijêno. *Tr. Ah, ah sesi.* Va axûwax meki. Çunkî ti bêmerhemet ê. Keso ki merhemet nêkero, ci rê merhemet nêbeno.

axa *Eko. Sos. N.* Keso zengîn o ki şarên mîyan di bi pere û vêşîyeyda erddê karitişî di dewlemen do. *Tr. Ağa.* Axayê ci ame erdî mîyan, elci yê ci şî ki, ci rê hesab bido.

ax anteni *f. M.* Axantiş. Axîni. Vengo ki wexto ki ganê kesî teweno kesî ra vijêno. *Tr. Can havliyle çekilen acıma sesi, ah çekmek.* Zerrî ra ax anteni di, derdên nimite o.

axayey *Eko. Sos. Nm.* Axayîni, axa bîyayeni, eşîrên (ezbetên) mîyan di, bi erd û zengîneyda xwu ya şardê xwu ser o sermîyaney kerdeni, ci rê ser ok bîyayeni, tey wesfê axayan bîyayeni. *Tr. Ağalık.* Kaşka bi xîzmetdê ezbetda xwu ya axayeya ci biasayê.

axayîni *Sos. Nm. Bw.* Axayey. Her kes nêşeno axayîni bikero. Sirf bi erd û peran a jî axayîni nêbena.

axbandir *Nk. Nn.* Vaşêndê werdî yo ki, bolê ci erdî bin do û tayênê ci jî erdî ser o yo. Hendê bazîyên derg beno. Perrê ci zey layan ê. Labelê jû cayan di goreyê cayandê bînan deha hera o. *Tr. Bir birbuçuk karış kadarı yerin üstünde olan, bir kol uzunluğu kadar da yerin dibinde olan, geniş yaprakları olmayan, kalın bir ip şeklinde yeşeren, Siverek ve Karacadağ çevresinde yetişen ve yenilen bir bitkidir.* Verî, wexto ki ma dewi di bî. Mi jî şîyê axbandir weqlanayê û ardê keye. Maya ma, ma rê sûr kerdê, kerdê birxulî ver, kerdê qatmey ûzn.

axbandiro pîyazok *Nk. Nn.* Pîyazok. Vaşêndê werdî yo ki goreyê axbandirî tenekna deha perrê ci hera û qulorek o. *Tr. Siverek ve Karacadağ çevresinde yetişen ince, uzun bir çeşit ot olup elle çekilerek toplanır, yemeği yapılır.* Wextê axbandirê pîyazokî yo yeno, fina Suwêrekijîy do tewlan ser o biroşê.

axbankî *Nk. Nm. Bw.* Vankî. Babetêndê engûran a. Axbankî û vankî jew a. Di babetîy nîyê.

axbeti *Nm.* Ax, ax bi. Çîyo ki yeno kesî sere di û weş o, kes qayîlo bêro kesandê bînan sere di jî. Ziddê ney jî "bêlome" o. Çunkî kes çîyo ki qayîlo bêro jûy sere di, kes vano axbeti bi to bo. Noqra çîyo ki bîyo û kes qayîl nîyo bêro kesên sere di jî, kes vano bêlome bo. *Tr. Darısı ..... başınıza olsun.* Ma ci ra kêfên dî, axbeti bi şima bo jî.

ax bi *Nm. Bw.* Axbeti. Mersela; Merdimên wexto ki vano, şima keyneka xwu bêqeza û bêbela veti, keso bîn jî vano, ax bi ma bo jî.

ax bi ci bîyaye/ê *N.* Axbet bi ci bîyaye/ê. Keso ki kesên rê duayên yan jî lomeyê kerdo û kesî jî ci rê verpers dayo û vato boka bêro şima sere di jî, boka şima jî bivînê, boka axbeta ma bêro şima sere di jî. *Tr. Darısı başına gelesi.* Ê merdimê ax bi ci bîyayî zana ki Mesela senîn a.

ax bi ci bîyayeni *f. M.* Ax bi ci bîyayîş. Axbeti bi ci bîyayeni. Çîyo ki persîyayo, mirazîyayo, wazîyayo, ci ra seredê wihêrandê persan û waştokan bîyayeni jî. Eynî çî yan jî waştişî ra seredê muhataban sere di jî amîyayîş, înan rê jî wazîyayeni. *Tr. Aynısından muhatabının veya bu olaydan hoşlanan veya başa kakan kişinin de başına da gelme durumu.* Boka ax bi lajekdê şima sere di bo jî.

axirî 1. *Er. N.* Peynî, soyîn, netîce, netîce di, welhasil, hasilê kelam, çi heyf o ki, çi guna yo ki ûzn. *Tr. Velhasıl, velhasıl-ı kelam, netice olarak, nihayetinde, sonuç olarak.* Axirî ki mi nêşa ci rê sersûn bo. 2. *Nn.* Winî yo, raşt o, miheqeq, tabî ki, tayên, mîqdarên, winî hesibêno. *Tr. Tabii ki, öyle, öyle sayılır, olabilir, mümkündür, bir miktar, muhakkak ki.* Mîrza: Tayên vay bî. Ferza: To şa xwu rê tayên nan bûro? Zozan: Axirî ki, mi jî werd. Mîrza: Mi ra nêbîyayê to nêşayê bûro. Zozan: Axirî.

axirwext *Nn. Bw.* Axirzeman. dinya herimîya o Çunkî axirwext o.

axirzeman *Nn.* Axirwext. Zemano peyên, nezdîyê qeyami, *Tr. Ahirzaman. Kıyamete yakın zaman.* Axirzeman di hergi çî ecêbêno.

axîney *Nm.* Axîni bîyayeni, axîni vijîyayeni, vengo ki bi şikildê axîn a vijêno. *Tr. İnleme, ah etme.* Ez axîneyda ci ser ra bîya aya.

axîni *Ç. M.* Axey. Vengo ki derdêndê giranî ra, tewatenên ra, jan ra vijêno. *Tr. Büyük bir inleme ile oluşan ses, çığlık, bağırma sesi, ah sesi.* Wexto ki linga ci şikîyê, axînên kewti ser.

axîni kerdeni *f. M.* Axîni kerdiş. Ax kerdeni, vengê axîni veteni, vengê gan tewatişî vijîyayeni. *Tr. İnlemek, büyük bir inilti çıkarmak, ah demek.* Derd, axîni dano kerdeni.

axkerde/ê *N.* Keso ki derbên di, kotekên di, gan veşatişên di ci ra vengê axîni vijîyayo, axîni kewta ser. *Tr. İnleyen, kendisinden ah sesi çıkan.* Şima do ê lajekdê axkerdî ro nêdayê. ganê ci tewa bî.

ax kerdeni *f. M.* Axkerdiş. *Bw.* Axîni kerdeni. To do fina jî ax nêkerdayê. Çunkî ax kerdeni di heyfên jî esto.

axmax/i *Er. Nn.* Totikval/i, qafqul/i, bêaqil/i. *Tr. Ahmak, akılsız, aptal, bön.* Merdimo axmax do senîn raştî bivîno ki?

axmaxane/ê *N.* Xîntane, zêdê axmaxan, axmaxkî. Keso ki zêdê axmaxan a xîntane hereket keno o. *Tr. Ahmakça, enayiler gibi.* Pêrê keynekeri ê hereketdê ci yê axmaxanî ra keyneki nêdê bi ci.

axmaxey *Nm.* Totikvaley, bêaqiley, vîrkemîyey, bomêney. *Tr. Ahmaklık, akıl dışılık, bönlük, mantık dışı hareket etmek.* Ti vanê beno ki axmaxey ey ser o nûşîyaya.

axore *Zîr. Nn.* Darandê zêdê mewşêran, zêdê asmêran, zêdê rezan, zêdê encillewran, zêdê henalewrandê pîran di gilêndê ci bi erdî bin kerden a newedera veteni, kuho kerdeni, ajro cidayeni. *Tr. Daldırma, yatırma. Asma, bağ, incir, nar vb. yaşlanan ağaçların bir dalının yerin dibinden yan veya yakın tarafına verdirilip yeniden yeşermesini sağlama biçimi.* Axoreyê ma tepişto, ê înan nêtepişto.

axpîn 1. *Zîr. Nn.* Erdo bolqezenc. Erdo ki gubre bideyo ci, ci ra mexelêndo weş vijêno. Wexto ki ser o vindereyo, ci ra weş qezenc gêrêno. *Tr. Bereketli/kazançlı tarla.* O yo bi axpîndê xwu ya pesnanê xwu dano. 2. *Nn.* Sillo, çixûri, çala rêxi, kefsili. Cayo ki ziblî erzenê de. *Tr. Tezeklik. Tezek çukuru, hayvan gübresinin atıldığı yer.* Rêxi bierzê axpînî ser. Dima jî ma benê çekenê erdî ser.

axreti *Er. Teo. Nm.* Adinî. Dinyayo ki kes do mergî ya tepîya şiro. *Tr. Ahiret, diğer dünya.* Çîyên nêbeno, Ellah kesî axreti ra nêkero.

axreti ser *Teo. Nn.* Axreti ser o, heqdê axreti di, merselaya ci merselaya axreti bîyayeni, têkilîyê axreti bîyayeni. *Tr. Ahiretle ilgili, ahiret hakkında.* Boka şima noqra jî axreti ser binûşnê.

axuri *Zîr. Nm.* Cayê heywanan o ki heywanîy tede mêl benê û tede îstirehet kenê. *Tr. Ahır.* Însan keye di roşeno û werzeno, heywan jî axuri di mêl beno û beşirêno.

axurikhar *Tib. Nn.* Nêweşîna serri. Na nêweşîni bi kelmêşên a peyda bena. Şewatêndo gird û seredejêndo vêşî gandê kesî di peyda beno. Kelmêşda axurikharî rê *Tr. Tatarcık sineği.* û nêweşînda ci rê jî vanê *tatarcık humması.* Na nêwşîni di mîkrobê mêrşa dekewno gonî mîyan û tewîy gunenê kesî ro. Wexto ki şima axurikhar vejenê, hema xwu bi doktor resnê.

axurikharey *Tib. Nn.* Nêweşîna harey, na nêweşîni tepişteni. Nêweşê axurikharî bîyayeni. *Tr. Kudurma hastalığı.* Axurikharey ra ancax Ellah kesî sitar kero.

axuriki *Zoo. Nm.* Mêrşayênda werdî ya ki bena sebebê nêweşînda axurikharî. Axurikîy cayandê german di vîneyênê. Cayandê germîstanan di beledîyey gereg ki timûtim darî berzê cayan û com cayan wişk kerê. *Tr. Tatarcık sineği.* Axuriki bena sebebê axurikharî.

axû 1. *Nn.* Zihêr. Çî/babetên darî yo ki wexto ki kes yan jî çîyên weno, pa beno zihêrokî, ganê ci zihêr gîno. *Tr. Zehir.* Senîn ki werd, ganê ci pêro axû di mend, pa merd. Vanê ez ci rê helal nêkena, boka ci rê axû bo. 2. *N.* Tûj. Çî/keso ki birokeya ci bol zeyîdîyaya. *Tr. Keskin.* Kardîya ci bîbî ze axû.

axûwax *H.* Feryadûfixan. Çîyo ki şîyo, ê çî rê xwurodayeni, axîn û waxîni anteni, feryad kerdeni, elaman kerdeni, poşman bîyayeni yan jî nê wezîyetî mojnayeni. *Tr. Ah u vah, feyad u figan, ahinler ve eninler, geçmişte kaybettiklerine pişmanlık çekmek, iç çekmek.* Dima axûwax kerd, peynî deha ravêrd bî.

axûwaxey *H.* Axûwaxîni, feryadûfixaney, zarîni, çîyandê ravêrdanrê, çîyandê vinî bîyayanrê poşman bîyayeni. *Tr. Pişman olmak, ağlamak, sızlamak vs.* Axûwaxeya înan do dima fayde nêkero.

axûyey 1. *Nm.* Zehêrey, zehêr/axû bîyayeni, wesfê axûyan ci ser o bîyayeni. Çîyo awikin o ki zirar dano însanan û heywanan û kuhoyîyan ro yan jî nînan kişeno; a o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Zehir olma, zehirlilik.* Mi derba axûyeyda ci dîya. 2. *Nm.* Tûjey, tûj/i bîyayeni. Birokeya ci bol bîyayeni. Ze axû bîyayeni, zêdê zehêrî bîyayeni, birnok bîyayeni. *Tr. Keskin olmak, kesici olmak.* Eger axûyeyda ci ra nêbîyayê, nêbirnayê.

a xwu *H.* Vera xwu, xwu di, xwu. *Tr. Öze doğru, kendine doğru, kendinde olmak, aklı başında olmak. Kelimenin ilk harfi olan a, yönelimi, yönü ifade eder.* Hele biewnîyê, ameyo a xwu yan nêameyo a xwu?

axwuamîyaye/ê *N.* Raxwuamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hal û wext û wezîyetêndê xirabî ra reyayo û ra xwu ameyo, vera xwu ameyo, bîyo vera xeyr, vera hewley şîyo yan jî o yo şino. *Tr. Kendisine gelen, iyileşen, iyiye doğru giden.* Kes do nêweş û kewteyê axwuamîyaye tenya nêverdo, paştî bi ci do ki, fina nêweş nêbo, fina nêkewo.

axwu amîyayeni *f. M.* Axwuamîyayîş. *Bw.* Raxwuamîyayeni. Mêrdekî waAdana û wina va: Eger cinêki bêro a xwu, ez do qurbanên bikera.

ay 1. *Zn. M.* Jû wextan di (wextandê vêrdan di) qandê cinîyan herûna şexsdê jewamorî yê hîrini tepşeno. *Tr. Kadınlarda bazı zamanlar (geçmiş bütün zamanlar ve geçişlilik durumlarında) için 3. tekil şahısta kullanılır.* Ay do a şamîya hemberîyanan biwerdayê, înan madê ci qelibna. 2. *G.* Gandejên di, gantewatenên di wexto ki kesî ra vengên vijêno, vajêno. *Tr. Can acısında söylenen bir ünlem sözü.* Ay! O çîçî bî şî mi destî ra?

a ya *H.* Qandê cinîyan yan jî makîyan û qandê şexsdê jewekdê siftekênî bi mojnayen a, bi îşaret a cayê ci mojnayeni. *Tr. Birinci tekil şahıslarda bayan veya dişilerde o dur, o bayandır, o kadındır, o dişidir anlamlarına gelmektedir.* Keyneki a ya, vereki a ya, waya mi a ya, ez jî na ya.

ayabîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki rakewteni ra vijîyayo, çimê xwu akerdê. *Tr. Uyanık, uyanan.* O merdimo ayabîyaye do nika bigeyro qutîda xwu. 2. *N.* Axwuamîyaye/ê. O/çîyo ki vîra şîyayeni qedînayo. *Tr. Ayık, ayılan, baygınlığı geçen, kendine gelen.* Mêrdeko ayabîyaye weynayê xwu çoşme.

aya bîyayeni 1. *f. M.* Ayabîyayîş. Hewn ra vijîyayeni, hewnî qedînayeni, çimê xwu akerdeni. *Tr. Uyanmak, uykudan kalkmak.* Ez aya bîya tepîya mi dî ki kes mi het di çinî yo. 2. *f. M.* Ayabîyayîş. A xwu amîyayeni, vîraşîyayîşî qedînayeni. *Tr. Ayılma, kendine gelme.* Emeletî dima aya bîyayeni kesî rê omid dana.

ayakerde/ê 1. *N.* Hewnravete/ê, werzanaye/ê, hewnrawerzanaye/ê. *Tr. Uyandırılan.* Lajeko aya kerdeyo nêzano ki verûpeyê xwu ferq kero. 2. *N.* Merdimo ki jewî xewirîyayena ci qedînaya, vîra şîyayena ci jewî qedînaya. *Tr. Ayıktırılan, baygınlıktan çıkarılan, uyandırılan.* Doktoran o merdimo aya kerde ravist ki zirar nêvîno.

aya kerdeni 1. *f. M.* Ayakerdiş. Hewn ra veteni, hewn ra werzanayeni. *Tr. Uyandırmak. Uykudan kaldırmak.* Ez winîyaya ki ê do berey werzê, mi aya kerdîy. 2. *f. M.* Ayakerdiş. Xewirîyayena ci qedînayeni, vîraşîyayena ci qedînayeni, vîraşîyayîşî ra werzanayeni. *Tr. Ayıktırma, baygınlığını giderme.* Eger doktorî aya nêkerdayê, qe beno ki bimerdayê.

ayam *Cog. Nn.* Eyam, wezîyet/rewşê heway, pakey û pûkeya heway. *Tr. Hava durumu.* Ayam weş bî, finêra bî pûk. Nika ti winînê jû cayan di ayam weş o, saî ya; jû cayan di hewraî ya, jû cayan di şilaî ya û jû cayan di jî vewraî ya. Heme ca di ayam jew nîyo.

ayamweş/i *Cog. N.* Çîyo (ca, welat, wext) ki ayamê ci weş o, hewayê ci weş o, pûkaî nîyo, saî yo, hewa akerd o, dinya pak o. *Tr. Hava durumu iyi olan, yağışlı olmayan, kötü hava şartlarının olmadığı yer, zemin, ülke, bölge, gün vs.* Eger ti wextdê ayamweşî di nêameyê, to do bol çekû biantayê. Wext ayamweş, welat ayamweş, olayî çinêbî, ayamweş!

ayan *Cog. Nn.* Pak, temîz, akerde, hewraî yan jî pûk nêbîyayeni. *Tr. Temiz, açık, olumsuz olmama, havanın temiz ve açık olması.*" Mêrdekê Lazî va: Ez winîyaya, dinya ayan bî. Dîna deqey dinya ma ser o bî ze Enter.

aya *Nn.* Keso ki hewn di (rakewtiş di) nîyo, xwu ser o yo. *Tr. Uyanık, ayık.* Wexto ki ez şîya aya bî. Labelê nêva ki no meymanê min o, ez ci het di roşî, wa qelbê ci nêşikîyo û şî rakewt. 2. *Nn.* Keso ki xwu ya nêşîyo, vîra nêşîyo û o yo xwu dir. *Tr. Uyanık.* Eger aya bîyayê, do biluwayê.

ayati 1. *Teo. Nm.* Ayeti. Hergi qiseyênda Ellahî ya ki Qur'anê Kerîmî di nûşîyaya. *Tr. Ayet.* Ey ayat bi ayati wend. 2. *Nm.* Nuşte. Nuşteyo ki bi ayatan an, bi alfabeya Erebî ya virazîyayo. *Tr. Ayetlerle yazılmış olan muska.* Şî, xwocay ci rê ayatên nûşnê, axirî o yo nika nêterseno.

ayayey *Nm.* Aya bîyayeni, rakewte nêbîyayeni, hewn di nêbîyayeni, çimakerde bîyayeni, hewn di nêbîyayeni. *Tr. Ayıklık, uyanıklık.* Ayayey hewn di bîyayîşî ra rindêrî ya.

ayeti *Teo. Nm. Bw.* Ayati 1. Millay ma rê ayati mane kerd.

ay ra 1. *H.* Cora, coka, cokarê, a poxi ra, ê semedî ra, qandê coy, ê sebebî ra. *Tr. Onun için, o sebeple, o yüzden, bundan dolayı, anlattığım gibi vs.* Mi ê nêecibnayê, ay ra ez bi înan a nêşîya, ez nêdekewta înan mîyan. 2. *H.* Qandê şexisdê jewekdê makîyan sebeban mojnena. Eger qan-

dê neriyan bo, wexta do "ey ra" bo. *Tr. Dişil durumlarda üçüncü tekil kişilerin sebebini veya kendisinden olmayı ifade eder.* Mersela; Mi ay ra giroti. *(Ben o kız, bayan veya dişil şeyden aldım.)* Mersela; Eger ay ra nêbîyayê, mi do o karo gengaz biqedînayê. *(Eğer o kız (bayan/dişil) olmasaydı, ben o basit işi bitirecektim.)*

az *Nk. Nn.* Gil, şax. Hergi gilêndê dari. Dari ra her çîyo ki derg beno û pa perrîy benê. Hergi verê însanan. *Tr. Dal, kol, kanat, kuşak, nesil.* Însan pêro Hz. Ademî û Hz. Hewwa ra peyda bîyo. Labelê ewro qe beno ki bi hezeran an azê ci estê: Kurd, Tirk, Ereb, Fars ûzn.

azad/i *Nn.* Azade/ê, xwuser/i, hurr/i, xwu bi xwu, serbest/i. O ki bi kesî ya nîyo, bi xwu ya o. *Tr. Serbest, özgür, bağımsız.* Merdimo azad do xwura xwuserî bo.

azade/ê *N. Bw.* Azad/i. O, azad o. Xwu rê sera şino, wa şiro.

azadey *Nm. Bw.* Azadî. Azadeya ma û ê înan jî jewi nîya. Ê yê ma vero, ma yê înan pey di.

azadî *Nm.* Azadey, hurrey, xwuserîyey, serbestey, azadîni. Bi kesandê bînan an nêbîyayeni. *Tr. Hürriyet, özgürlük, serbestlik.* Debar waştê, ci rê deya; banderey waştê, ci rê deya, ê yê noqra jî azadî wazenê. Na nêdeyêna, gêrêna!

azadîni *Nm.* Xwuserîyey, hurrey, hurrîyet, serbestey, azadîyey. Bi ê bînan an nêbîyayeni. *Tr. Hürriyet, özgürlük, serbestlik, bağımsızlık.* Azadîna ci jî zêdê êsîrey a.

azadîyey *Nm. Bw.* Azadîni. Kam azadîyey ra mird beno ki?

azam/i *Er. N.* Girdê/a girdan, girdo/a tewro/a gird/i, pîlê/a pîlan, pîlo/a tewro/a pîl/i. *Tr. En büyük, büyüğün büyüğü.* Ey azamêrî azam çinî yo, ma ey tenya azam zanê.

azamet *Er. Nn.* Girdey, girdîni, wahîrê/a azametey bîyayeni, asayîşê ci kesî yan şa kerdeni yan jî tersanayeni. *Tr. Azamet, büyüklük, ihtişam.* Azametê ci hemî cay gîno xwu mîyan.

azametey *Er.* Wesfê azametî, wesfê gird asayîşî, wahîrê/a girdey bîyayeni. *Tr. Azamet, büyüklük, ihtişam sahibi olmak, büyüklük sıfatı.* Eger kes bi çimandê xwu yê seneatkaran a nêşo azameteya Ellahî bivîno, heyf o ki ê çimîy estê!

azamey *Nm.* Azam bîyayeni, tewro/a gird/i bîyayeni, girdê/a girdan bîyayeni, pîlê/a pîlan bîyayeni, ci girdêrî gird çinêbîyayeni, ser o/pa/tey wesfê tewro/a girdan bîyayeni. *Tr. En büyük olmak.* Ez azameyda Ellahî ser ra azamey ne zana ne jî qebûl kena.

azandûr *Nk. Nn.* Vaşêndo qalin û tellîyîn o ki ci ra şertik û merkeba û perçîn virazêno. *Tr. Çit ve sele yapımında kullanılan dikenli ve kalın gövdeli bir ot cinsi.* Welatdê ma di azandûrî ra bolkî merkebey û perçînîy virazenê.

azê azî *N.* Gilê gilî, şaxê şaxî, neslê neslî. Neslo tewro verên. *Tr. Neslin nesli, soyun soyu, en son soy, en son bilinen kişi.* Azê azan ra o ki ma yê mabeyndê Feratî û Dîcle'y di. Tîyanan ca û warê ma o.

azgilêri 1. *Nk. Nm.* Vamêra zûraî, ajêri, vamêra koyî, dara vamandê zûraî. *Tr. Yabani badem ağacı.* Azgilêrîy perpûn nêkerdey ê. 2. *Nk. Nm.* Babetêndê velgî (ê mêşî) yê ki pa bellûy tepşenê, bellûyê weşîy nîyê. Suwêreki (mersela dewda Hopi di) û Çêrmûki di çoşmedê Feratî di azgilêrîy estê. Azgilêrîy cado berz di, 1000-1200 *m.* berzey di benê, babetêndê mazîyan ê. *Tr. Lübnan meşesi.* Azgilêra şima emserr weş bellûy nêtepiştê. 3. *Nk. Nm. Bw.* Kankoli. Azgilêrîy çoşmedê rodê Feratî estê.

azgili *Nk. Nm.* Vami, aji. Vamêra zûraî. *Tr. Bir çeşit yabani badem.* Azgili do emserr vamîy kemî bido. Çunkî serrên bol, serrên jî tayên dana.

azi *Nk. Nm.* Gil, şax. *Tr. Dal, kol.* Aza şima heta kotî şina?

aziqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi çîyên yan jî bi kesên a aziqîyayo, po diskîyayo, hendo ki bîyo po, pa vindarneyayo. *Tr. Bitiştirilen, değdirilen, yapıştırılan, temas ettirilen.* Mi kerd textê ci yê bi ci yo aziqîyayî bin ra bianco, pêro xillîyay.

aziqîyayeni *f. M.* Aziqîyayîş. Bi ci ya diskîyayeni, pa neyayeni, pa diskîyayeni, hendo ki bi ci ya temas kerdeni. *Tr. Değmek, yapışmak, dayanmak, bitişmek.* Mi bi ci ya aziqna tepîya, ez kewta dûrî ki biqelibîyo; nêqelibîya.

aziqnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên bi kesên yan jî bi çîyên a disknayo, kerdo po/pa, pa dayo temas kerdeni. *Tr. Bitiştirilen, temas ettirilen, dayandırılan, dayalı/bitişik.* Sifte sifte o çuweyê ci yo aziqnaye guna ci rî ro, dima sîtil ame war ro.

aziqnayeni *f. M.* Aziqnayîş. Disknayeni, disknayîş, po kerdeni, pa kerdeni, bi ci yo/a kerdeni. Çîyên yan jî kesên hendo ki bi kesên yan jî bi çîyên o disknayeni. *Tr. Dayandırmak, bitiştirmek, temas etmek.* Mi huwe bi dêsî ya aziqna û ez şîya. Ez ameya ki gunayo erro.

azirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hêrsan ra qontrol ra vijîyayo; jew veyayo ci û qehrê ci bol bîyo vêşî û deha kesî ra geyrî nêbeno, qandê zirar dayenî kesî çoşme ra şino û yeno, deha kes nêşeno xwu ci ra pak kero. *Tr. Azgın, azmış.* Merdimo

aziriyaye şirgîn o, kes do xwu ci ra bipawo.

aziriyayeni *f. M.* Azirîyayîş. Keso ki teslaya ci kewti tepîya, eger ki kes ci veyo û bol biqehrîyo, azirêno. Wezîyetê merdim (kes, çî)dê bol vêşî qehrîyayî ki hêrişê serdê merdiman keno. Qontrol ra vijîyayeni, bêqontrol bîyayeni, hêrsan ra normaley ra vijîyayeni. *Tr. Azmak, aşırı kızmak ve saldırganlaşmak.* Azirîyayeni tenya bi mal a nêbena.

azirnaye/ê *N.* Hêckerde/ê, qontrolravete/ê, normaleyravete/ê. Çî/keso ki jewî azirnayo, jewî visto werey, vinderîyayena tepîya qehrnayo û kerdo zirardan. *Tr. Azdırılan.* Qeço azirnaye do zirar bido şima.

azirnayeni *f. M.* Azirnayîş. Çî/keso ki vinderîyayo tepîya jewî newedera visto werey û şanayo xwu ganî yan şanayo jewî ganî yan jî kerdo şirgîn, kerdo tehlûke, kerdo lûk. *Tr. Azdırmak.* Mi do nêazirnayê, ey cayên di xirabeya mi vati bî. Cora mi azirna.

azirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên azirneno, qontrol ra vejeno, hêrsan ra ray ra vejeno yan jî beno sebebê ray ra vijîyayenda kesên yan jî çîyên. *Tr. Azdıran.* Derê ki şima bişê azirîyayî û azirokî û azirnokî pêmîyan ra vejê.

azirnokey *Nm.* Azirnok bîyayeni, azirnayeni, wesfê azirnokan ser o bîyayeni. *Tr. Azdıran olmak.* Ma wesfdê ci yê azirnokey ra haydarê.

azirok/i *N.* Azirîyaye/ê. Çî/keso ki azirêno, tey wesfê azirîyayenî esto. *Tr. Azan.* Mi ê azirokî het di meverdê.

azirokey *Nm.* Azirok bîyayeni, azirîyayeni, wesfê azirokan ser o bîyayeni, karûgurweyê azirokan kerdeni. *Tr. Azgıncılık.* Azirokeyda xwu ra nêwinîno, şino bi şarî ya qerfanê xwu keno.

azî *Nn.* Nesl, beri. Berdewamikê nesildê kesî. *Tr. Nesil, soy.* Azê ma hettanî bestoka Dîyarbekirî Hezro'y şino.

azmîn 1. *Ast.* Cayê estaran, cayê heway. *Kur. Asman/Ezman.* Farîsî di vanê *Asûman*. *Tr. Gökyüzü.* Na vajeki di nê ziwanîy (yan jî fekîy û ziwanîy) bîyê şirîgê pê. Azmîn ra hettanî erd, ma raştê. 2. *Ast. Nn.* Cayo vengo hetta bi hetta. *Tr. Sonsuz boşluk.* Bişew azmînê jû cayan pak o. Çunkî estarey pêro asenê. 3. *Cog. Nn.* Atmosfer. Cayo ki ayamo tey, cayo ki çîyê varişî tey yeno hole. *Tr. Hava küre, atmosfer.* Kalikê mi va: Husên, hele şorî bewnî ayam senîn o? Husên şî ame, labelê çîyên nêva. Kalikê mi pers kerd, va: Husên ti sera şîyê, mi to rê se va? Husênî va: Ey yaxerî nêverda ki ez bewnîya azmînî ra:)

azmînek 1. *An. Nn.* Azmînê fekî, aşmaqê fekî. *Tr. Damak.* Azmînekê fekdê mi çay şimitiş di veşa, di rojî yo ki ez a nêşena çîyên bûra. 2. *Ast. Nn.* Atmosfer. Azmîno werdî, azmîno ki ma yê tede û ma ci ra kar yan jî zirar vînenê. *Tr. Küçük sema, küçük gökyüzü, atmosferdir ki kastedilen hava olaylarının gerçekleştiği yerdir.* Azmînekî ravêrê azmînêndo bêpey do bivijîyo. Seyrangeyêndo weş o ki kes tede bi temaşegereya xwu ya şino.

azmînê fekî *An. Nn.* Azmînek, aşmaqê fekî. Fekî mîyan di, corê fekî yo ki şeklê ci zêdê azmînî ya o. Zêdê azmînekên o, cora wina vajîyayo. *Tr. Damak. Üst çene konkavı.* Şamîya germi werdi, azmînê fekdê ci veşa.

azmînviste/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên bol pesnê ci dayê, qedrûqîmetê ci bol û bol kerdo vêşî, hewadayo û azmîno visto, werzanayo azmîn. *Tr. Göklere çıkarılan, çok övülen.* O yo vano beno ki çîyê ci yo azmînviste do bol qîmet bivîno. Nêzano ki çîyê ci yo qîmetdar jî ê fekdê bêqîmetî di qîmet ra kewno.

azmîn visteni *Zv. f. M.* Azmînvistiş. Azmîno hewadayeni, ca û meqamê ci vêşî kerdeni, bol pesnê ci dayeni, qedrûqîmetê zi hettanî azmîn zeyîdnayeni. *Tr. Göklere çıkarmak, çok övmek.* Ey filan merdim berd vist azmîn. Bi mi ki hend jî nêbî.

azwa *Ss. Nm.* Maka mermîyer a ki derzinî gunena piro û adir nana pa, pa barût neyêno pa. *Tr. (Ateşleme iğnesi,) Mermide iğnenin değdiği ve barutu ateşleyen düğmecik.* Mi çend finîy nêbî pa jî azwa qelpi vijîyê bî. Labelê dima teqê.

B

B: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa didi ya. Bê veng a, xwuserî nîya, bestokê herfandê vengînan a, goreyê înan vijêna. Zewmbî jî herfênda lewan a. Qandê vijîyayenda ci lazim o ki herfênda venganê ya bêro vernîda ci yan jî bêro peynîda ci.

ba *N.* Bîyayeni. *Tr. Olmak.* Ez herûnda to di ba, ez do înan bibexişna. Labelê ez qayîli nîya herûnda to di ba.

bab *Cog. Etn. Nn.* Vakurdê Suwêreki di dew û taxên û fina bi nê namî ya eşîr/ezbetên a. *Tr. Siverek'in kuzeyinde bir bölge, bu bölge ile anılan bir aşiret.* Muftî Hec Osmano Babij, Dimilîyan mîyan di wahîrê mewlîddê Dimilî yê siftekênan ra o.

babaegît *T. Nn.* Lajê xurtan, xurt, camêrd, comird, qehreman/i egît, yeman. *Tr. Babayiğit, kahraman vs.* Merdimêndo babaegît bî.

babaegîtey *Nm.* Babaegît bîyayeni, camêrdey, comirdey, qehremaney, xurtey, yemaney, tey ters çinêbîyayeni. *Tr. Babayiğitlik, gözü peklik, cesur olmak, kahramanlık.* Nê welatî di ey ser ra babaegît çinî yo.

babagundî *Nn.* Xijbilo, têtewrey, qerepere. Kes kesî goşdarey nêkerdeni, kes kesî nêhesibnayeni, xwusereyey. *Tr. Kargaşa, karışık, kaos, belirsizlik.* Kesî kesna qebûl nêkerdê, her kes xwuserî bî. Dewrêndo babagundî.

babet 1. *Nn.* Çeşît. Hergi çîyê ki pêra abirênê, pêra cîya yê. *Tr. Çeşit, tür, nev.* Babet babetî însan esto, babet babetî dari esta, babet babetî sîy estê ûzn. 2. *Nn.* Ferq, zewmbî, çeşîtna, çeşîtnakî. *Tr. Farklı, başka, başka türlü.* O ki şima yê vanê, babetna o. Ez ney nêwazena. 3. *Nn.* Jûna, zewmbî, şikil, bîçim, bê ci, çeşîtna. *Tr. Değişik şekil, başka türlü.* Eger şima şenê, mi rê babetna ray bimojnê.

babet babet *Nn. Bw.* Babet babetî. Şima şenê mi rê babet babet qazaxîy virazê?

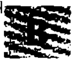
babet babetî *H. Nn.* Babet babet, çeşît çeşît, zewmbî zewmbî. Hergi jewdê zewmbî bîyayeni. *Tr. Çeşit çeşit, türlü türlü, başka başka.* Mersela; babet babetî însan, babet babetî ray, babet babetî rengîy ûzn.

babetin/i *Nn.* Çî/keso ki tey zewmbî babetîy estê, zewmbî zewmbî yo, hergi jûdê ci zewmbî (babetna) yo. *Tr. Çeşitli, çeşidi olan.* Mi rê ki babetin bî. Ma şayê zewmbî babet jî biherîno.

babetiney *Nm.* Babetê ci bîyayeni, zewmbî zewmbî bîyayeni, ci ra zewmbî jî bîyayeni. *Tr. Çeşitlilik, türlülük.* Bi xeyrdê babetineyda xwu ya şî.

babi *Nm.* Qebîla, ezbeti, eşîri, eşîreti. *Tr. Aşiret, kabile, büyük aile.* Baba ci werdî nêbî. Labelê sazbîyayê nêbî. Cora nêşayê wekîlîy vejo.

babî 1. *N.* Babij, şarê Babî, Babî ser o, heqdê Babî di. Kes/çîyo ki; Bab ra o, Babijan ra o. *Tr. Bab-*

lı, Bab'a ait olan, Bab'dan olan. Hec Osmano Babî. Vanê filan kes Babî yo. 2. *Nn. Bw.* Pî. Babîyê ci merd bî, bêpî mendîy bîy.

babîki *Ş. Nm.* Cemêlî. Babetên şîrane o ki yan ribê girênayî yê roninî yan jî şerbetî verdanê nanî ser û virazenê. *Tr. Kaynatılmış yağlı pekmez veya kaynatılmış bol şekerli şerbetin ufaltılmış ekmek üzerine bırakılması ile elde edilen bir çeşit tatlıdır*. Verî wina babet babetî şîraney çinêbî. Cora babîki jî bol weşi bî.

babûnê gayan *Nk. Nm.* Babûnê zerdîy, çimoşayê zerdîy. *Tr. Sarı papatya*. Gay, babûnê gayan nêwenê, nameyê ci hinîsîn o.

babûnê zerdîy *Nk. Nm.* Babûnê gayan, çimoşayê zerdîy, vilikê zerdîy. *Tr. Sarı papatya*. Va mi rê babûnê zerdîy bîyarê, qe wazenê wa çelmisîyayey bê.

babûni *Nk. Nm.* Beybûni, viliki, kekvili, çimoşa, adrûn çadrûni, gula kutikan, gawirîslami, cehnim cenneti. Bolekekê ci "babûnîy" ê. Babetên vilikên ê. *Tr. Sarı Papatya*. Roja Dayîkan di babûnîy arêday, berdîy day marda xwu. Maya ci pey bol şa bî.

babûnîy *Nk. Nm. Bw.* Babûni. Bi boleyda ci ya vajênê. Babûnîy kepiran ra arêday û berdîy day waştîda xwu.

babûrtan *Sp. Nn. Bw.* Sêvito. Kayandê Dimilan ra jew jî babûrtan o, xwu pêser ra erzenê û xwu bi pêsereştişî ya rêzeyên virazenê. *Tr. Uzun eşek oyunu."*

bac *Nn.* Qaçor. Pereyo ki qandê xîzmetdê hemwelatîyandê xwu, dewleti qezencdê hemwelatîyandê xwu ra gîna/birnena. *Tr. Vergi*. Backarê dewleti do bêro şardê ma ra bacî arêdo û şiro.

bacban/i *N.* Bacgîr/i, bacgîn/i, wezîfedarê/a bacî. Merdimo ki dewleti qandê bacgirotişî xwu rê kerdo wezîfedar. *Tr. Vergi toplama memuru*. Bacban do bacgirotiş di neheqey nêkero, do hemini ra goreyê qezencdê ci bigîro.

bacber/i *N.* Paşqapî, dîyarî, xelat. Pereyo ki wexto ki veyvi do kîber ra bivijîyo, wihêrdê veyvi ra gêrêno. Pêrandê veyveri ra qandê xelati, qandê emegî bi babetên a gêrêno. *Tr. Kapı parası. Gelin kız kapıdan çıkarılmadan önce istenilen şey veya bahşiş*. Vanê no bacber o, no heqê sandiq o, no nêzana heqê şitî yo, a bi no babet a hettanî ki veyveri vejenê, pêrdê zamay pirnikî ra anê.

bacdan/i *N. Bw.* Bibac/i. Hemwelatî bacdan o, dezgeyêndê dewleti jî bacgîn o.

bacdaney *Nm. Bw.* Bibacey. Bacdan do bacdaneya xwu û dewleti do jî bacgîneya xwu bizano.

bace *H.* Bacê, dima, bado, behdo, wextnakî, zemannakî, badê ci, badê xwu, wadenakî. *Tr. Sonra, bilahere, başka bir zaman.*. Ma sifte karê to biqedînê, bace jî ma ê mi qedînenê.[1]

bacerd *Nn.* Bacê erdî. Pereyo ki qandê pay kerdeni, lingi sernayeni gêrîyayo, qandê cayên ser ra şîyayeni gêrêno. *Tr. Ayakbastı parası*. Verî karwanîy şîyê welatên, ê welatî înan ra bacerd girotê.

bacê *Nn.* Bad, badê, bado, dima. *Tr. Sonra, bilahare*. Sifte şirê kêdê ma, bacê sereyên înan ro dê jî.

bacgîn/i *N. Bw.* Backar/i. Wexto ki bacgînî kerd bazirganan ra bacî bigîro, înan bacgîneya ci pers kerdi, ey jî bacgînnameyê xwu nêmot înan. Cora mabeyndê bazirganan û bacgînî di xijbloyên peyda bî.

bacgîney *Nm. Bw.* Backarey. Mêrdekî xwu rê bi bacgîney a nanê qeçekandê xwu vetê, ê bîy sebebê nandê qeçekandê ci.

bacgînname *Nn.* Nasnameyê bacgîneyda bacgînan, nasnameyê wezîfedarandê bacbanan. Kaxita bacgîran a ki bi ci ya îzinê bacî arêdayeni deyayo bi ci. *Tr. Vergi memurlarının vergi toplama yetkisini gösteren izin belgesi*. Bacdanên eger persê bacgînnamedê bacgînên bikero, gereg o ki bacban bacnameyê xwu bi ci mojno.

bacgîr/i *N. Bw.* Backar/i. Eger bacgîr nêşo bi namedê dewlet a, şardê dewleti ra bacî bigîro, a dewleti dewletey ra vijêna.

bacgîrey *Nm. Bw.* Backarey. Mi rê ki bacgîreya bacgîran bîya zaîfî.

bacgûzar/i *N.* Wekîlê bacbanî, wekîlê bacgînî/bacgîrî, wekîlê backarî. Merdimo ki wexto ki bacban çinêbo karê bacbanî keno. No jî babetên bacban hesibêno. *Tr. Vergi toplama memurunun vekili*. Bacgûzarî çinêbîyayenda bacbanî di bacê dewleti arêdayê.

bacgûzarey *Nm.* Wekîleya bacbanî, bacbanî rê wekîl bîyayeni, çinêbîyayenda bacbanî di kar û gurwanê bacbanî kerdeni. *Tr. Vergi memuruna vekalet etme*. Wext beno ki bacgûzar jî hendê bacbanî zordest beno.

bacîci 1. *Nk. Nm.* Peqla, peqley. Kuhoyîyênda bostanî ya, ê erdê awî û bejî ya ki kes ci ra tirşik virazeno. *Tr. Bakla*. Bacîcan ra tirşikêndo weş virazê ki wa meymanê ma pey şa bê. 2. *Zîr. Nm. Bw.* Behcîci. Key ki bacîcîy day, şima yenê ma pêra para kenê. Nika şima rê zirar o.

backar/i *N.* Bacban/i, bacgîr/i, bacgîn/i, wezî-

1 Na vajeki, "badê ci" ra şîya bîya "bad ci", ûja ra jî şîya bîya "bace."

sedarê/a bacî. Merdimo ki şarî ra bacê dewleti arêdano. *Tr. Vergi toplama memuru.* Kes nêşeno qarişê backarî bo. Çunkî o yo bi namedê dewlet a bacî gîno.

backarey *Eko. Nm.* Backar bîyayeni, bacgîney, bacbaney, bacgîrey, tehsîldarey, tehsîldareya qaçoran. Kes/çîyo ki; bacî gîno, wezîfeyê bacgirotişî keno, wesfê bacgînan (bacgîran, backaran) ser o esto. *Tr. Vergi memurluğu, vergi tahsildarlığı.* Eger ey backarey nêkerdê, înan nêşayê diligê xwu bikero.

bacname *Nn.* Merdimo ki îzinê bacî û kargehê bacî deyayo bi ci, deha mecbûr o ki bac bido dewleti. *Tr. Vergi levhası, vergi izin belgesi, vergi ruhsatnamesi, işyeri açma izin belgesi.* Bacgînan bacnameyê dûkandarî pers kerd, ey jî vet û mojna bi ci.

bacrî *Nn.* Rî dîyayeni rê bedelên dayeni. Bedelo ki qandê pêrîamîyayîşî deyêno/gêrêno. *Tr. Yüz görümlüğü.* Veyveri zamay ra bacrî waşt.

bad 1. *H.* Dima, bado, behdo, peynî di. *Tr. Son, sonra, müteakip, sonrasında, ahirinde vs.* Badê mi o do şiro. 2. *Nn.* Qor, rêz, nobeti, sira. *Tr. Sıra, nöbet.* Ez badê ey a, o jî badê min o. 3. *H.* Peynî. *Tr. Arka, peş.* Badê mi di o est bî. Labelê ey qorê xwu da ê bînî. 4. *H.* Soyîn, netîce. *Tr. Son, sonuç, netice.* Badê xwu ez nîna. (Netîce di, soyîn ez nîna.)

badan/i *N.* Awankerde/ê, viraşte/ê, dûzandaye/ê. *Tr. Mamur, bayındır.* Welato kes bewnîyo ci ra beno badan, kes nêwnîyo pira jî beno xirabe.

bad ci *H.* Badê ci, dima, dimaymê ci, ci tepîya. *Tr. Sonra, sonrası, ondan sonra. (Bu kelime, Dimilî'deki "badê xwu"nün dönüşmüş halidir.)* Ez qayîl bîya bêra, badci çînakî vijîya, fina mi nêşa bêro.

badey *Nm.* Dimayey, tepîyayey, badoyey, behdo bîyayeni. *Tr. Sonraya kalma durumu.* Ez badey û dimayey nêzana. No kar do veror bibo.

badê bazarey 1. *Nm.* Badê bazarî bîyayeni. Roja ki bazarîya dima yena, roja dişemî bîyayeni. *Tr.* Günlerden *pazar ertesi olma.* Bi mi ki Badê Bazarey û Badê Înî bîyayenî di ferq çinî yo. 2. *Nm.* Badê rojda bazarî yan jî badê alvêrdê bazarî (bazarê semtî) bîyayeni. *Tr. Alışveriş sonrası, semt pazarı sonrası, pazar günün ertesi bir zamanı olma.* Ez do behdê bazarî şira.

badê ci *H.* Cuwapey, coya pey, badci, behdê ci, dima, peynî di, behdo, bado. *Tr. Sonra, ertesi, ondan sonra, ahiri, ahirinde vs.* Badê ci xeylên çîy virîyay.

badê coy *H.* Ci dima, cuwapey, coya peyey, bado, behdo, badê ci, behdê coy, dimayê coy, ci ya tepîya. *Tr. Arzu edilen şey veya kimsenin sonrası, murad edilenin sonu.* Kaşka şima badê coy fina bigeyrayê ci. Do deha weş bîyayê.

badê dehîrane *H.* Badê dehîrane, badê dihîrane, behdê dihîrane, dihîra dima, dihîra tepîya, hergi dihîra tepîya. *Tr. Öğle sonraları, öğleden sonraki vakitler.* Ez ê kar û gurwan badê dehîrane kena.

badê dehîrey *Nm.* Badê dihîrey, dihîra tepîya/dima bîyayeni, behdê dihîri bîyayeni. *Tr. Öğleden sonra olma.* Badê dehîrey û verê dehîrey di çiçî esto?

badê dehîri *H.* Badê dehîri, badê dihîri, dihîri dima, dehîra tepîya. Labelê no wext, wextê êrî nîyo, verê êrî yo. *Tr. Öğleden sonra.* –Ti vanê nê dersîy do badê dehîri biqedîyê!

badê hewa *Nn.* Belaş, tinê, tinêî. Çîyo ki tinê şîyo. *Tr. Sudan bile ucuz, avanta.* Malê ma badê hewa şî. Şarî bi vîst a da, ma bi des a da.

badê înî 1. *H.* Paşîne, şeme, badê îneyî, behdê îneyî. *Tr. Cumartesi.* Badê înî ma do bi îzîndê Ellahî ya şirê. 2. *H.* Nimazdê înîya dima, badê nimazdê înî, bad/behdê îney. *Tr. Cuma namazı sonrası.* Ma yê kenê hema badê înî ray kewê.

badê Îsay *Nn.* Badê mîladî, Îsay dima, mîladî dima, dimayê mîladî, Îsa ya tepîya. Dinyaamîyayîşdê Îsa ya tepîya, bîyayenda Îsa ya tepîya, mîladîya tepîya. *Tr. Milattan sonra, İsa'dan sonra.* Ma yê badê Îsay 2010 di coyenê. Labelê ma yê kenê 15na rojî ya tepîya 2011 kewê.

badê mîladî *Nn. Bw.* Badê Îsay. Dîrokê badê Îsa yo hewna serdewam keno.

badê xwu *H.* Bado, bad, dima, behdo, behd, wextêndê dimay, badê ci. *Tr. Sonrası, sonra, başka bir zaman, daha sonra.* Badê xwu jî to şayê bikero, la ki to nika kerd.

badê zayeni *f. M.* Badê zayîşî. *Bw.* Zayeni dima. Eger badê zayeni bîyayê, înan nêşayê tedbîrê xwu bigîro.

badî *Zoo. Nm.* Ordegi, werdegi. *Tr. Ördek.* Badîy awan mîyan di, kesey berrî di luwênê.

badjehr *Tib. Nn.* Jehrberok, zehrberok. Çî/dermano ki tesîrê jehrî ravêrno. *Tr. Panzehir.* Marr perra bî ci. Ma badjehr da ci pa bî weş.

badkîrî *H.* Badê bazarî, dişeme, behdê bazarî. *Tr. Pazar sonrası, pazar gününden sonra.* Ma do badkîrî bişîyayê, karêndê mi vijîya, ma nêşa şiro.

bado *H.* Dima, behdo, wextnakî, pey di, zemannakî. *Tr. Sonra, başka bir zaman, bilahere.*

Kam ki bado luwa, ey zirar kerd.

bado bado *H.* Dima dima, deha dima, bol dima. *Tr. Daha sonra, sonra sonra, çok sonra, ileriki bir zamanda.* Do bi ma ya biameyê, nêşa bêro. Ame, labelê bado bado ame.

badokên/i *N. Bw.* Badoyên/i. Mi badokênî rê va, mi siftekênî rê nêva.

badoyên/i *N.* Dimayên/i, badoyîn/i, behdoyîn/i, behdoyên/i, behdokên/i, badokên/i. *Tr. Sonraki.* Vazdokan hêrişê seranî kerd; Şaranî siftekên, Mîrek jî badêyên vijîya.

badoyêney *Nm.* Dimayêney, badoyîney, behdoyîney, behdoyêney, badokêney, behdokêney, dima bîyayeni, peynî di bîyayeni. *Tr. Sonraki olma, sonuncu olma.* Nîşanê înan xizmetî di siftekêney, labelê werdî di badoyêney bî.

badrû *Nk. Nm.* Nameyêndê vilikên o. *Tr. İbik çiçeği.* Ê ki şima ci ra hez kenê, înan rê vilikîy arêdê bidê ci. Qe kamcînîy benê wa bibê. Wazenê gagiroy, wazenê kolbizey, wazenê jî wa badrûy bê.

badyan *Nk. Nn.* Boydan. Kuhoyîyîn a ki ci ra qandê çengiznayeni derman vijêno. Tenekên danê qeçekan, pa pîzedejeya qeçekan şina. *Tr. Anason, anason bitkisi.* Hergi kes nêşeno badyan bikaro. Gereg ki dewleti sersûn bikero.

baf *N.* Çîyê cilan, çîyê ravistişî. *Tr. Dokumacılıkla ilgili tüm malzemeler.* Bafkar, bafî ser o vindeno.

bafkar/i *N.* Çilag. O ki çilagey keno, o ki bafkarey keno, o ki cilîy, xalî û çîyo winasîn virazeno. *Tr. Dokumacı, çulhacı, çuhadar.* Bafkar, karê ci cilagey a, tekstîl o.

bafkarey *Nm.* Karê bafî, karî cilan, karê heremî, cil û xalî û çîyo winasîn viraşteni, çilagey, çilagîni. *Tr. Dokumacılık, çulhacılık.* Bafkarey verî welatdê ma di bol bî, mesela maya mi cilîy viraşte, herem viraştê.

baftî *Nn.* Baftey, karê rêsteni, karê mûndeni. *Tr. Dokumacılık, dokuma.* Baftî, Semsûr di zeyîdîyayo. Xalîyê Semsûrî menşûr ê.

baftî kerdeni *f. M.* Baftîkerdiş. Rêsteni, xalî, cilîy viraşteni, mûndeni. *Tr. Dokumak, dokuma işi yapmak.* A ya baftî kena, pey diligê xwu kena.[1]

bafûn *Md. Nn.* Elemîyon, elemûn. Madenêndo şenik û namok û ercan o ki rew beno germ, labelê kes rew şeno şekîl bido bi ci. *Tr. Alüminyum.* Tasê ma yê verênîy bolkî bafûnîy bî.

bafûnin/i *Md. N.* Elemîyon/i, elemûn/i. Çîyo ki bafûn o, bafûn ra virazîyayo, tey bafûn esto, madendê bafûnî ra tehsîl bîyo. *Tr. Alüminyum, alüminyumdan yapılan eşya veya madde.* Quşxaneyêndê ci yo bafûnin esti bî, tim kûpîyayê, ma fina kerdê raşt.

bahoz *Cog. Nn. Bw.* Hozva. Bahozî ez girota û berda cinnetêndê nadinî.

bajik *Nk. Nn.* Îsot. Babetên sebzeyêndo kurn û tûj û kuho û sûr o ki bi balcanan û şamikan a pêmîyan di şamîya ci ya tirş (tirşik)î virazêna. *Tr. Biber.* Bajik di Reha, Meraş û Entab vernî do. Nê cayan di bajik bol karêno.

bajîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; nêpawitiş di, hazir nêbîyayeni di, nişkêra merdo û hêwandê xwu ser nêresayo. *Tr. Ani ve beklenmedik bir şekilde ölen, hayatını kaybeden, vefat eden.* Boka axbeta ê mêrdekdê bajîyayî kesî sere di nêro. Ne keyney kerdîy veyvîy, ne jî lajîy zewijnay!

bajuj *Nk. N.* Vilik dayena sebzeyan. Vilikîy dekewê sebzî, bajuj beno. *Tr. Sebzelerin çiçeğine denir.* Şamikan emserr rew bajuj dayo.

bakalo 1. *Zoo. Nn.* Bavokalo, bixuk, xalofir, bawkal, kalokalo, xalxalok, hecîyek, hezîyek, koşkar, dapîreki. *Tr. Uğur böceği.* Qeçkîni di bakalo ma riştê ki ma rê sewlî bîyaro. Ma pey hinî emel kerdê. 2. *Nn.* Kalik, kalo, pîyê pêrdê kesî. *Tr. Dede, büyükbaba, babanın babası.* Bakaloyê hergi merdimî didi benê; jew pîyê pêrdê kesî, jew jî pîyê marda kesî.

bakleki *Nk. Nm.* Sebzeyên o ki emrê vaşdê ci serrên o. *Lat. Vicia faba. Tr. Bezelye.* Şamîya baklekan bol weş a. Ci ra tirşikê baklekan virazêno.

bal *Nn. Bw.* Bala. Mi rind û rind balê xwu da ci, ez winîyaya ê ma nîya.

bala 1. *N.* Dîqet, bal. *Tr. Dikkat.* Bala ser o bo, do sitar bo. 2. *Nn.* Qenê, balam, eger tew nêbo. *Tr. Hiç olmazsa, bari.* Ti do ki şirê, bala sereyên warda xwu ro di jî.

bala bîyayeni *f. M.* Balabîyayîş. Balam bîyayeni, dîqet bîyayeni, bal sernayeni. *Tr. Dikkatli olmak.* Bala bî jî, zêdê ma nêvijîya.

balam *Gr. Bw.* Qenê. Eger ti do nêwerê, balam ti nêameyê.

balande *N.* Madam ki, madem kî, madamo ki, madama ki, eger ki winîyo, wexta, belê. *Tr. Bari, mademki, öyleyse, o zaman vs.* Balande ti do jî tey bişîyayê. Çunkî kirosayên xwu ra şîyê.

balantik *Ed. Nn. Bw.* Balkeşî. Hema hema hergi nuştedê ci di balantikên esto.

balantok/i *N. Bw.* Balkeş/i. Şima şenê balê xwu

1 Dimilan di jî cilîy, şiqîy û çîyo winasîn virazêno. No çîyo winasîn eger rês bo, noqra rêsêno. Nê çîyan ra qismêndê ci jî mûneyêno.

bidê ê merdimdê balantokî?

balantokane/ê *N. Bw.* Balkeşane/ê. To nêşa balantokane ber û bîyaro.

balantokey *Nm. Bw.* Balkeşey. Mi cara balantokeya ci nêdîya.

balayîn/i *N.* O ki bibal o, balê ci ser o yo, balê ci esto. *Tr. Dikkatli.* Eger balayîn nêbîyayê, ma do qeza bikerdayê.

balayîney *Nm.* Bibalayey, bidîqetey, ser o bal/diqet bîyayeni. *Tr. Dikkatlilik.* Balayîney hergi karî ser o lazim a. Bêbaley jî jew finan bena semedê coydê kesî.

balbir/i *N.* Feqîrek/i, bêzirar/i, exlaqrind/i, xulqhewl/i. O ki xulqê ci rind o, zirarê ci kesî rê çinî yo, bêzirar o. *Tr. Zararsız, iyi, kendi halinde, uyumlu.* Merdimo balbir, bi malî di nê, rindey di feqîrek o.

balbirey *Nm.* Balbir bîyayeni, wesfê balbiran ser o/pa bîyayeni, exlaqrindey, exlaqrind bîyayeni, xulqrindey, xulqrind bîyayeni, feqîrek/i bîyayeni, bêzirarey, bêzirar bîyayeni, zirarê ci kesî rê çinêbîyayeni. *Tr. İyi ahlaklılık, zararsız olmak, özellikleri iyi olmak.* Ey balbireya ci ecibnê, o yo hêjayeyda ci ser o palikêr beno.

balcana sûri *Nk. Nm. Bw.* Şamiki. Îsotên û balcanênda sûri ra şamî nêvirazêna.

balcanê sûrîy *Nk. Nb. Bw.* Şamiki. Eger nîm kîlo balcanê sûrîy, nîm kîlo îsotê kurnîy û nîm kîlo jî balcanîy bibê, ez şena ci ra dîrê merdiman rê şamîyên viraza.

balcani *Nk. Nm.* Bancani, bazilgani, frengê sîyay. Bolekê ci "balcanîy" ê. Sebzêya awîyan a derg a sîyayîn a ki kes tirşê şamik û balcanan virazeno. *Kur. Behlcan. Tr. Patlıcan.* Bi balcanên a tirşik nêvirazêno.

balcanîy panayeni *f. M.* Balcanîy panayîş. Balcanîy seremûre kerdeni. *Tr. Patlıcan salamurası yapmak, patlıcan konservesi yapmak, patlıcan turşusu kurmak.* Ma hergi serri jî xwu rê balcanîy nanê pa.

baldaye/ê 1. *N.* Merdimo ki balo ser o, jewî balê xwu dayo ser, dîqeto ser o. *Tr. Dikkatle izlenen.* O keso baldaye do senîn bişo kay bikero ki? 2. *N.* O ki balê xwu dayo çîyên ser, dîqet kerdo. *Tr. Dikkatle izleyen.* O keso baldaye do çîrê gire bo ki?

bal dayeni *f. M.* Baldayîş, dîqet kerdeni, bol ser o vinderdeni, çim ser ra nêwerzanayeni, eger ki çîçî yo beno ser o bi dîqet a vinderdeni. *Tr. Dikkat etmek, bakarak veya gözleyerek korumaya çalışmak, titizlik göstermek, önem vermek.* Mi rind balê xwu da ci ser jî axirî ki mi nêşa sûjî ser o tepêşo.

baldûzi *Nm.* Waya cinêkerda kesî, waya xatûnda kesî. *Tr. Baldız.* Baldûza kesî, hettanî ki cinîya kesî kesî ra nêverdeyo, bi ay a zewaj heram o.

balêx *Ç. N.* Razîyey, qebûley, edilîni, ecib, ecibîyayeni. *Tr. Beğeni.* Balêxê mi her kes nêşeno bigîro. Çunkî ez rew rewî nêbalêxnena.

balêxbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki qebûl bîyo, pey razî bîyo, edilîyayo. *Tr. Beğenilen.* Nûştokey di balêxbîyaye o, hettanî nika kesî kemaneyda ci ra behs nêkerdo.

balêx bîyayeni *f. M.* Balêxbîyayîş. Ecibîyayeni, qebûl bîyayeni, pey razî bîyayeni, edilîyayeni, begen bîyayeni. *Tr. Beğenilmek, razı olmak/olunmak, kabullenilmek.* Eger balêx nêbîyayê, zerre nêgêrîyayê.

balêxey *N.* Begen kerdeni, ecibnayeni, pey razî bîyayeni, pey edilîyayeni. *Tr. Beğenme, beğeni.* Balêxeya hergi merdimî bi babetên a ya. Kes nêşeno hergi merdimî pey razî kero.

balêxîyaye/ê *N.* Balêxbîyaye/ê. O/çîyo ki kes pey bîyo razî, kesî begen kerdo, begen bîyo. *Tr. Beğenilen.* Kaygerêndo balêxîyaye o. Şiro kamcîn komi, ê do pey razî bê.

balêxnaye/ê *N.* O/çîyo ki jewî ci begen kerdo, pey razî kerdo, dayo begen kerdeni. *Tr. Beğenilmiş, beğendirilen.* Lajekêndo balêxnaye o. Çunkî her kes qayîlo xwu rê zama kero.

balêxnayeni 1. *f. M.* Balêxnayîş. Ecibnayeni, begen kerdeni, pey razî bîyayeni. *Tr. Beğenmek.* Mi o balêxnayo. 2. *f. M.* Balêxnayîş. Pey razî kerdeni, ecibnayeni, pey qebûl kerdeni, bi ci ya razî kerdeni. *Tr. Beğendirme, beğenme.* Ey balêxna, mi jî balêx kerdi. Juweri balêxnayeni gengaz nîyo.

balêxnok/i 1. *N.* Ecibnok/i. O/çîyo ki balêxneno, begen keno, pey razî beno, pey qebûl beno. *Tr. Beğenen.* Balêxîyayê a ya, balêxnok jî ez a. 2. *N.* Ecibnok/i. O/çîyo ki dano begen kerdeni, keno razî, pey keno qebûl. *Tr. Beğendiren.* Balêxnokên çinêbo, kes nêşeno çîyanê xwu biroşo û maldê xwu rê girotok bivîno.

baliki *Nk. Nm. Bw.* Kûwa baliki. Baliki ra rîçal, qişiki ra şamî virazêna.

balisîyaye/ê *N.* Pelisîyaye/ê. Çî/keso ki jewî pay kerdo, bîyo sebebê çelmisîyayenda ci. *Tr. Ezilen, solan.* Gildê balisîyayî ra fekîyo weş nêvijêno.

balisîyayeni *f. M.* Balisîyayîş. Pelisîyayeni. Bi hukimdê çîyên a henciqîyayeni, pay bîyayeni, paymal bîyayeni, sebze û meywan di bi hukimdê zorên a çelmisîyayeni, rengi eşteni. *Tr. Ezilmek, basılmak suretiyle solmak.* Meywe û sebze ba-

ran bin di balisîya, çîyêndo ercîyaye nêmend.

balisnaye/ê *N.* Pelisnaye/ê. Çîyo ki bi zor cidayen a renga ci erzîyaya. *Tr. Ezik, soldurulmuş, solgun, soldurulan.* Perro balisnaye çelmisîya.

balisnayeni *f. M.* Balisnayîş. Pelisnayeni ra xeripîyaya. Çelmisnayeni. Sebebê çelmisîyayenî bîyayeni, meywe û sebzan di sebebê çelmisnayenî bîyayeni. *Tr. Sebze ve meyvelerde pörsütmek, soldurmak, basarak solmasına neden olmak.* Mi şamikîy balisnay.

balisnok/i *N.* Pelisnok/i. Kes/çîyo ki; pelixneno, pelisneno, çelmisneno, bi derênayen a beno sebebê çelmisîyayenda çîyên. *Tr. Solduran, ezen, baskı uygulayarak bir şeyi çürüten veya solmasına neden olan.* Çîyêndo pelisîyaye bibo, bê kerdokdê ci nêbeno, ci rê pelisnokên jî lazim beno.

balisok/i *N.* Pelisok/i, pelixok/i. Çî/keso ki balisêno, tey tamara balisîyayeni esta. *Tr. Erken solan, erken ezilen, erken etkilenip rengini değiştiren.* Kaşka şima ê çîyo balisok nêherînayê. Ma do nêşê ê çîyê balisokî beşe kerê.

balişna *Teks. Nm.* Paşna. Çîya ki rakewtiş di kes sereyê xwu nano ser. *Tr. Yastık.* Wexto ki kes sereyê xwu nano balişnada xwu ser, kes do roja xwu hewado û rono ki, bizano xeyr û gunayê ci çiçî yo.

balişna marrî *Zoo. Nm. Bw.* Balişnaya marrî. Paşna marrî, şêlmar. *Tr. Kırkayak.* Balişna marrî, cayandê german di bena.

balişnaya lingan *An. Nn.* Panî, pehnî, pehniki, paşnaya lingan, paşnaya lingeri, balişnaya lingeri. *Tr. Topuk.* Balişnaya lingan kewna postalan mîyan, kes pay nano ser.

balişnaya lingeri *An. Nn. Bw.* Balişnaya lingan. Eger bişayê balişnaya lingerda xwu jî nênayê ser, o do bireyayê.

balişnaya marrî *Zoo. Nm.* Balişna marrî, paşna marrî, şanê marrî, şaneyê marrî, şêlmar. *Tr. Kırkayak.* Namedê ci ra kes vano beno ki no heywanek balişnaya marrî ya. Haybû ki sirf nameyê ci hinî yo.

balixey *Nm.* Heyran bîyayeni, werrek bi ci kerdeni, pey şa bîyayeni. *Tr. Hayranlık duymak, sempati duymak, ilgisine çok duyarlı olmak.* Balixeya ci kemî bî, vêşî nêbî.

balkeş/i *N.* Balantik/i, balantok/i. Çî/keso ki dîqetî/balî anceno xwu ser. Çî/keso ki virsêno û çiman û nezeran keno vera xwu. *Tr. Dikkat, dikkat çeken, dikkat çekilen.* Mi rê bol balkeş ame. Şima nêzana.

balkeşane/ê *N.* Balantokane/ê. Zêdê balkeşan an. Balkeşîy senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Dikkat eden gibi, dikkat edercesine.* Mêrdek balkeşane winîya ci ra, mi va beno o yo keno ci bûro.

balkeşey *Nm.* Balantokey. Balkeş bîyayeni, bal anteni, balantok bîyayeni, nezer û çiman xwu ser anteni. *Tr. Dikkat etmek.* Ez bolkî balkeşeyda ci ra bîya agah.

balkeşi *Ed. Nm.* Estareki. Nîşana ki nûştan di qandê dîqetî, qandê balantişî yan qisebendên yan jî vajekên dima nûşêna, erzêna, çebêna. *Tr. Dikkat çekmek için kelimelerin, cümlelerin veya yazıların sonlarına konulan yıldız sembolu.* Nûştokî balkeşa xwu nêeşti peynî û qedîna.

balkeşî *Ed. Nn.* Balantik. Nuşteyên nuşnayîş di qando ki balê kesan çîyên ser biancê, nê nuştey nuşênê. *Tr. Dikkat/uyarı yazısı.* Eger mi o balkeşîyê ci bidîyayê, mi di biwendayê.

balma *Nk. Nm.* Bezelyeyê zûraî, sebzeyêndo koyî. *Tr. Yabani bezelye.* Mi şanî rê balmey ardîy. Boka ti ma rê bi ci ya şamîyênda weşi virazê.

balmacux *Nn.* Kefgîr. Kefûkûpikî, awikinan ser ra gîno. Çîyêndo zêdê kondêzî yo, qulqulî yo, çîdê awikinan ser ra kefî gîno, ê çîyanê bînan fina tey verdano. *Tr. Kevgir.* Ma bi balmacuxî ya şîrî ser ra kef girotê.

balme *Zîr. Nm.* Encîlan germaî di bi ariqnayen a, terbîye kerden a. *Tr. Kuru incirlerin konserve edilmesi ya da sıcak uygulama ile terbiye edilmesi olayı.* Hergi serri apanê mi encîlanê xwu kenê balmey. Çunkî encîlê balmey deha weş ê.

baloki *Nm. Bw.* Vira. Verî pîlanê ma vatê, beqan mekişê ki şima destî di balokîy nêvijîyê.

bal pobîyayeni *f. M.* Balpobîyayîş. Bal/dîqet ser o bîyayeni, taqîb kerdeni, bende bîyayeni, bi balkeşey a taqîb kerdeni, şopi ramiteni, ci dima boçiki bîyayeni, şopi ser o bîyayeni. *Tr. Sürekli takip etmek, adeta izini sürmek, peşinde olmak.* Balê min o po. Tew ti qaxû megî, ez a ser o.

balpodaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên bal dayo/nayo ser, bal o ser o, çimyê ser o, dîqeto pêro ser o. *Tr. Dikkatle takip edilen, izlenen, önemsenen, önemle üzerinde durulan.* Kaşka şima o keso balpodaye gamên jî tenya nêverdayê.

bal podayeni *f. M.* Balpodayîş. Bal bi ci dayeni, bal ser o bîyayeni, balê xwu sernayeni. *Tr. Dikkatle gözetlemek, önemsemek.* Ey nêşa bal po dayeni di jî tepêşo.

balqajî *N.* Nêweşîni ra yan jî ganveşatişî ra postî ser o pexikê/pindilikê ki vijîyayê. *Tr. Kabarcıklar. Hastalık ya da yanık sonrası oluşan*

kabarcıklar. Linga veşatê di balqajî vijîyay bî.

bal serdayeni *f. M.* Balserdayîş. Bal sernayeni, balkeş bîyayeni, dîqetî sernayeni, çimîy ser o bîyayeni, bol dîqet kerdeni, bol mihîm dîyayeni, bol ser o vinderdeni yan jî vinderîyayeni. *Tr. Dikkatle gözetlemek, önemsemek, önem vermek, pürdikkat kesilmek*. Mi, qe çinî yo, saetên û nîm bal da ser. Ê keyî ra çîyên nêvijîya.

balsernaye/ê *N.* Balserdaye, bal ser o bîyaye. O/çîyo ki dîqeto ser o, bal neyêno ser. *Tr. Dikkat edilen, gözler üzerinde olan, önemsenen, mühim görülen*. Jewêndo xasek o, balê keynano ser o. Şima pêro jî zanê ki bi o babet a keso balsernaye do zirar bivîno.

bal sernayeni *f. M.* Balsernayîş. Bal serdayeni, dîqet kerdeni, ser o çimîy çarnayeni, mihîm dîyayeni. *Tr. Dikkat etmek, dikkatini bir şey üzerinde yoğunlaştırmak*. Mi balê xwu nayo ser ki, o yo safî xirabey geyreno, çîyêndê xeyrîyo ci ra peyda nêbeno.

baluxi *Tib. Nm.* Sîngili, baloki, vira, birki, bizmiki. *Tr. Siğil*. Destanê mi baluxîy vetîy bîy, dima destandê mi ra şîy.[1]

balweri *Zoo. Nm.* Qijiki, qela, qaji, qirawili, zagi. *Tr. Karga*. Balwera daran ser o.

bamî *Nk. Nm.* Bamîya. *B.* Bamîyey. *Tr. Bamya*. Bamîyan ra tirşik virazêno.

bamîy *Nk. Nm.* Bamîyey. *Tr. Bamyanın çoğulu*. Bamîy do tezeyey di virazîyê ki biwerîyê.

bamîya *Nk. Nm.* Jeweka bamîyan a. *Tr. Bamya*. Bi bamîyên a tirşik nêvirazêno.

ban 1. *Mîm. Nn.* Xane. Cayo ki însanîy tede sitare benê û roşenê. Cayê ronîştişîyê bê kufletî û bê malbati. *Tr. Konut, ev*. Ma kê xwu bar kerd tepîya, ma banê xwu bi kirê ya da. 2. Ziwandê Dimilî di peyomekên o ki vajeki ra vajeki virazeno. Baxban, gulban ûzn. *Tr.* Zazacada *bir sonek olup kelimelerin sonuna geldiğinde sonuna geldiği kelimeye –ci, -ci, -çu, -çu, -cü, -çü gibi iş sahibi durumlar yapar*. Baxbanî tiritok tepişt bî û berd bî qereqol.

banbest/i 1. *N.* Îskeletê banan. Banê ki hewna ê yê ustûnan ser o yê. *Tr. Yapı iskeleti, kaba inşaat*. Bano banbeste o. Hewna xeylên mesrefê ci vijêno. 2. *N.* O ki banan girêdano. *Tr. Kalıpçı, kalıp ustası*. Banbestê ma ostayêndo ravey o.

bancani *Nk. Nm.* Balcani, balcanîy, bazilganîy, bazilgani. Bolekê ci, "bancanîy" ê. Sebzeyên o ki bi şamikan an şamîya ci ya tirşikî virazêna. *Tr. Patlıcan ve patlıcan bitkisi*. Tayên şamik û bancanîy beri keye, wa maya to ma rê tirşikê şamikan û bancanan virazo.

bance/ê *Zoo. N.* Kirte/ê. Leyrê/a kutikan, leyrê/a kelpan. *Tr. Enik, köpek yavrusu, yavru köpek*. Deli banceyê xwu lawna, a ya ci lêsena.

banceyey *Zoo. Nm.* Kirtey, kirte/ê bîyayeni, bance/ê bîyayeni, leyrê kutikan bîyayeni. *Tr. Eniklik, köpek yavrusu*. Banceyeya ci ci rê bî zehmeti. Çunkî maya ci merdi.

bançarnaye/ê *N.* Bançarnok/i. O ki banan çarneno, banan lox keno. *Tr. Dam loğlayan, damda yuvak/yuvgu çeken*. Mêrdek bançarnaye bî. Qey nêdî, deperîya guna cêr ro.

ban çarnayeni *f. M.* Bançarnayîş. Qando ki banan di awi war nêşiro û dalpey nêkero, banan lox kerdeni, banan ser ra loxeri berden û arden a, hera serdê banan pêt kerden a. *Tr. Dam loğlamak, damda yuvak çekmek*. Verî Sûwêreki di zimistanî her kesî ban çarnayê. Labelê nika loxîy bol kemîyay.

bançarnok/i *N.* Bançarnaye/ê. O ki banan çarneno, banan lox keno. *Tr. Dam loğlayan, damda yuvak çeken*. Bançarnokê banandê ma û ê înan jew bî. Mêrdekî nezdîyeyda ci ra qezenc kerdê.

bander 1. *Nn.* Bandêr. Mûsayeni, xwu aqil kerdeni, xwu vîrî di tepişteni. *Tr. Öğrenmek, alışmak, eğitmek, terbiye etmek, tahsil etmek, eğitim ve öğretim görmek*. Kes do sifte wîjdîyanî ser o bander bo, dima hez kerdenda qewmda xwu ser o bander bo. 2. *N.* Bandêr. Mûsayeni, zanîş giroteni, karê zanîşî. *Tr. Alıştırma*. O yo banderanê hîsabî virazeno. 3. *Zîr. Nn. Bw.* Cûn. Kirdasî di "bander"î rê vanê *bênder*. Beno ki terbîye, îzan, şîretîy û çîyo zêdê înan pêro banderî ra yeno. Çunkî ziwandê Îngîlîzî di vanê *culture* (kultur) ki xwura no jî o yo.

bander/i 1. *N.* Bandêr. O/a ki kesên yan jî çîyên mûsneno/a. *Tr. Alıştıran*. Banderî jî nêşa bander kero. 2. *N.* Bandêr/i. O/çîyo ki tehsîl gîno/dano, mektebî di, cayandê ders dayenî di şîretî gîno û dano û nê karan keno. *Tr. Öğreten, eğiten*. Banderê mektebdê ma pêro cayandê giranan ra bîyê mezûnîy. 3. *N.* Bandêr/i. O/a ki bîyo/a hakîm/i, ser o bîyo/a wahîrê/a qewet û qudretî û kerdiş û fêlan. *Tr. Egemen olan, hakim olan*. Bîyo bander. O yo bi hemin a kar dano kerdeni. 4. *N.* Bandêr/i. O/a ki heywanan

---

1 Na kelîma, Farîsî di jî bi şikildê *"palû"* ya ravêrena. Ez texmîn kena ki na kelîma do bi "bellûyan" a bidrofîyo û no namedo bideyo bi ci.

mûsneno/a. *Tr. Hayvan eğitmeni.* Bander do bêro ki hewna nê kutikî ra bişo fehm kero.

banderbend/i *N.* Çî/keso ki banderî vernî do û nêverdano ki kes banderey di şiro ravey, banderey bizeyîdîyo. Çîyo (manî, gire) ki beno manîyê aver şîyayena banderey. *Tr. Eğitimin önündeki engel, eğitimin gelişmesine engel olan neden.* Feqîrey, cahîley, camendeni, vernîya xwu nêdîyayeni, cinîyan kemî vînayeni ûzn. xeylên çîyo banderbend esto. Eger kes bişo nînan wedarno, kes do banderey di şiro aver.

banderbendey *Nm.* Banderbend bîyayeni, bîyayena banderbendan, estbîyayena banderbendan, wesfê banderbendan, banderî vero bendên bîyayeni, sebebê aver şîyayenda banderî bîyayeni, banderey vero gireyên bîyayeni. *Tr. Eğitimin önündeki engel/mani olmak.* Mamostî heqdê banderbendey di qeçekan rê wezîfeyên da, va şima do nê wezîfî şarî mîyan di bi şikildê pêvajeyên a bîyarê ca.

banderbîyaye/ê 1. *N.* Bandêrbîyaye/ê, banderîyaye/ê. O/çîyo ki mûseno, mûsayo. *Tr. Alışan, öğrenen.* Vêşî mevaji, ez banderîyaya, nêbanderîyayî rê vaji. 2. *N.* Bandêrbîyaye/ê. Tehsîldar/i, tehsîlin/i, tehsîlgirote/ê. O/çîyo ki o yo mekteban di, cayan dê mûsnayeni di dersîy vîneno, terbîye beno, bi no babet a o yo fêlanê xwu, zanayîşanê xwu zeyîdneno û vera xeyr beno. *Tr. Eğitim ve öğretim gören, tahsilli.* Ez çehar serrîy dîrokî ser o bander bîya, o jî do hendê bibanderîyo. 3. *N.* Bandêrbîyaye/ê. O/çîyo ki bi qewetên a, bi qeyetên a bîyo wehêrê çîyên, deha ê çî ser o wahîrê qisa o, ey ser o wahîrê teserrûfî yo. *Tr. Egemen/hakim olan.* Mêrdekêndo banderbîyaye o ki o yo şeno pa kar bido kerdeni. Ti ney şenê?

bander bîyayeni 1. *f. M.* Banderbîyayîş. Bandêr bîyayeni, banderîyayeni, mûsayeni. *Tr. Alışmak.* Welatê Awrûpayîjan di qeço ki bander nêbîyo çinî yo. 2. *f. M.* Banderbîyayîş. Ders ra ravêrdeni, tehsîl giroteni, tehsîl vînayeni, mekteb di cayandê dersan di şîret ra ravêrdeni, ders ra ravêrdeni, nê cayan di mûsayeni. *Tr. Eğitim öğretimden geçmek, eğitim öğretim görmek.* Bander bîyayeni di roşinaî esta, dûrvîney esta, vernîya xwu dîyayeni esta.

banderey *1. Nm.* Bandêrey. Karê mûsateni, mûsnayeni, mûsayeni. *Tr. Alıştırma, alıştıran olma.* Dûrî ra banderey gengaz asen a. Labelê çîyêndo bol çetin o. 2. *Nm.* Bandêrey. Karê tehsîlî di bîyayeni, karandê dersan di bîyayeni, ders dayeni, ders giroteni. *Tr. Eğitim öğretim işleriyle uğraşmak.* Banderey, karê mekteban û ûnîversîteyan o. 3. *Nm.* Bandêrey. Bi qewetên a, bi qeyretên a çîyên ser o wahîrê qisan bîyayeni, wahîrê kerdeni bîyayeni, nê karî di bîyayeni, nê karî kerdeni. *Tr. Egemenlik.* Dewrê Osmanîyan û Selçûqîyan di mîyan ra mîyan ra cinîyan jî banderey kerda. Labelê banderey bolkî camêrdan desti di menda. 4. *Nm.* Bandêrey. Mûsnokeya heywanan, heywanan mûsnayeni. *Tr. Hayvan eğitimciliği.* Banderey sirf însanî rê nê, heywananî rê jî gereg a.

banderîyaye/ê *N. Bw.* Banderbîyaye/ê. Qeço banderîyaye, merdimo banderîyaye, heywano banderîyaye, welato banderîyaye û hewna xeylên çî û keso wina banderîyaye.

banderîyayeni *f. M.* Banderîyayîş. *Bw.* Bander bîyayeni. Eger bibanderîyayê, wina cahîley nêkerdê. Cahîleya ci nîşanê nêbanderîyayenda ci ya.

banderkerde/ê 1. *N.* Bandêrkerde/ê, bandarnaye/ê, banderkerdok/i. O ki mûsayo. *Tr. Alıştırılan, alışan.* Wendoko ki bîyo mamoste, banderkerde o. 2. *N.* Bandêrkerde/ê, bandarnaye/ê, banderkerdok/i. O ki dersi û mektebi ra ravêrdo. *Tr. Eğitimli.* Welatên di banderkerdey çendê bolîy bê, hend ravey şino. 3. *N.* Bandêrkerde/ê, bandarnaye/ê, banderkerdok/i. Wahîrê qisan û qewetî kerde. Wesar ci destî fînaye. *Tr. Hakim kılınan, egemen kılınan.* Verê banderkerdey, hewl bî. Labelê bî banderkerde xeripîya. 4. *N.* Bandêrkerde/ê, bandarnaye/ê, banderkerdok/i. O ki jewî yan jî tayêni kerdo bander, kerdo mûsnokê heywanan. *Tr. Hayvan eğitmeni yetiştiren.* Eger merdimêndo banderkerde o, do kutikî rê jî embazey bikero. Çunkî kutik do bigeyro çîyandê vinî bîyayan.

bander kerdeni 1. *f. M.* Banderkerdiş. Bandernayeni, bandêr kerdeni, bandernokey, banderokey, banderkerdokey, mûsnayeni. *Tr. Alıştırmak.* Ma do bander kerdayê, o qayîl nêbî ki ma heti di vindero, şî. 2. *f. M.* Banderkerdiş. Bandernayeni, bandêr kerdeni, bandernokey, banderokey. Mekteban ra, dersan ra ravêrnayeni, dersîy, şîretîy ci dayeni. Wahîrê tehsîlî kerdeni. *Tr. Eğitimden geçirmek, öğretmek.* Qeçan bander kerê ki wa wahîrê fêlandê xiraban nêbê. Hergi bander nêkerdeyên bombayêndo tehlûke o. 3. *f. M.* Banderkerdiş. Bandernayeni, bandêr kerdeni, bandernokey, banderokey. Wahîrê qewet û qudretî kerdeni. Wahîrê şayeni kerdeni. *Tr. Güç, kuvvet ve kudret eline verilmek, egemen kılınmak, hakim kılınmak.* Wa bander kerdeyê şima bişê jewane bilûwê,

wa inan di abirnayena xirabi çinêbo. 4. *f. M.* **Banderkerdiş**. Bandernayeni, bandêr kerdeni, bandernokey, banderokey. Mûsnokê heywanan kerdeni, Karê mûsnayenda heywanan ser visteni. *Tr. Hayvan eğitmeni yetiştirmek.* O do bibîyayê banderê însanan, ma o kerd banderê heywanan.

banderkerdok/i *N. Bw.* Banderkerde *Tr. Eğitimden geçirmek, öğretmek.* Şima biwinîyê karûgurwedê banderkerdokî ra.

bandernaye/ê *N. Bw.* Banderkerde *Tr. Eğitimden geçirmek, öğretmek.* Kutiko bandernaye şeno esrar û morfînî û çîyanê zêdê nînan ca kero.

bandernayeni *f. M.* Bandernayîş. *Bw.* Bander kerdeni. Merdimo ki bişo kutikî bibandemo, hay hay şeno însanan bibandemo. Çunkî bandernayena însanan goreyê heywanan deha gengaz a.

bandernok/i 1. *N.* Bandêrnok. O/çîyo ki mûsneno, karê ci mûsnayen a. *Tr. Alıştıran.* Bandernokê mi pîyê ey bî, ê ey jî ez bîya. 2. *N.* Bandêrnok/i. Tehsîldan/i, O/çîyo ki şîretîy û dersîy dano kesî. *Tr. Eğitimci, eğitmen.* Bandernokê ci rind bo, o do jî rind bo. Qey xirab bo ki, o do jî xirab bo. Çunkî bandernokê kesî lîlikê kesî yo. 3. *N.* Bandêrnok/i. O/çîyo ki kerdo wahîrê qisan û vaten û qewetî û qudretî. *Tr. Egemen kılan, hakim eden.* Reîsê cumhûrî jewî şeno wahîrê karên kero. Madama ki hinî yo, no bandernokên o. 4. *N.* Bandêrnok/i. O/çîyo ki jew kerdo wahîrê kardê banderey, jewî kerdo mûsnokê heywanan. *Tr. Hayvan eğitmeni.* Bandernokê nay, o merdimo ki wahîrê nê erdan o, o yo.

bandero gird *Nn.* Tehsîlo gird. Bandereya ki lîseya tepîya en kemî bi di serran a dest kena pa. *Tr. Yüksek öğrenim, yüksek eğitim.* Welatdê kesî di bandero gird do jî bibo ki welat aver şiro.

banderok/i 1. *N.* Bandêrok/i. O ki mûsneno. *Tr. Alıştıran.* Banderokê lajekdê ma pêro jî rindîy bîy. Cora şa bûrs qezenc kero. 2. *N.* Bandêrok/i. O ki mekteban di, cayandê dersan di însanan mûsneno. *Tr. Eğiten ve öğreten, eğitimci, eğitmen.* Verî banderokey gengazi bî, nika hettanî ki jew beno banderok, çimê ci rijênê. 3. *N.* Bandêrok/i. O ki bîyo wahîrê qewet û qudretî, ci destî ra karûgurwey yenê, şeno bikero û bido. *Tr. Egemen, hakim.* Banderok o. Qayîl bo, şeno bikero. Labelê, nêkeno, xeyrê ci ci rê çinî yo. 4. *N.* Bandêrok/i. O ki heywanan mûsneno, mûsnokê heywanandê kedîkerdan. *Tr. Hayvan eğitimcisi.* Banderokê heywanandê kovîyan do xwu hemed kero. Çunkî heywanê wehşîy girgînê.

banderokê/a kovîyan *Nn.* Bandêrokê/a kovîyan. Ostayê kedîkerdena heywanandê kovîyan ki no merdim camêrd o. Qandê heywanandê wehşîyan xwu rê bexçeyên viraşto, o yo ûja di înan bander keno, banderokê înano. *Tr. Vahşi hayvan terbiyecisi.* Mêrdekî xwu rê cakedîyên viraşto û banderokên dekerdo de, o yo bi a ya înan banderneno. Banderokê ci yê kovîyan weş o.

bandero xusûsî *Çn. Nn.* Tehsîlo xusûsî. Bandero ki xusûsî bi bedelêna tepêşîyayo. No bander, banderê hergi kesî nê, qandê jewî yan jî çîyên tepêşîyayo. *Tr. Özel eğitimci, özel eğitici, özel şoför vs. yerine göre özel eğitim manasına da gelir.* Nika keso ki îmkanê ci esto, xwu rê bandero xusûsî tepşeno.

bandûr *Nn.* Çîyên ya jî jewî ser o wahîrê qewet û qudretî bîyayeni, çîyên yan jî jewî ser o wahîrê qisa û vateni bîyayeni, wesar xwu dest fînayeni. *Tr. Egemen, hakimiyet.* Xeylên zeman Îngilizan Rojhelatê Mabeynî di bandûrey kerdi, dima înan azadîya xwu kerdi xwu dest.

bane/ê *N.* Viran/i, bêçina. Kes/çîyo ki; çinayê ci ser o çinî yo, çek û belgê ci pira çinî yo. *Tr. Çıplak.* Lajeko bane, erdlerzan di xwu eşt teber. Bêlome bo!

bane/ê û banqilîz/i *N. Bw.* Virtûviran/i. Bane û banqilîz bî.

baneko 1. *Nn.* Baneko ki qeçekîy qando ki xwu rê kay kerê, virazeno, o yo. No, banêndo raştay nê, qaşta yo, banêndê kay kerdenî yo. *Tr. Oyuncak ev, maket ev.* Mîmarî zêdê qeçekan banekoyê bînadê xwu viraşto. Ma şenê biewnîyê ci ra û xwu rê ci ra bandê esîlî rê ornagên bigîrê. 2. *Nn.* Kayên a ki qeçekîy xwu rê banekên virazenê û xwu rê pa kay kenê. Bi na kayer a zêdê pîlandê xwu qandê coydê xwu yê dimay xwu kenê hadire. *Tr. Evcilik oyunu.* Qeçkînî di ma bol baneko kay kerdo. Ma hergi geçaya banî jî viraştê. Geçaya keyî, ê meymanan, ê mexzeni, geçaya wertekênî, geçaya vernî, geçaya peynî ûzn. ma geçeyê bandê xwu heme jî viraştê. Jû finan jî ma banê heyaldê xwu viraştê. 3. *Zv. Nn.* Ban nê, bano ki kes xwu rê pa kay keno, bano zûraî. *Tr. Çocukların oyun için yaptıkları küçük ev.* To dî merdimandê peyhûwatekan rê vanê, "ê yê ban nê, xwu rê baneko virazenê."

baneyey *Nm.* Viraney, bêçinayey. Bêçek û bêbelg bîyayeni, ser o çina çinêbîyayeni. *Tr. Çıplaklık.* Jû cayan di baneyey normal o.

banê erdan *Mîm. Nn. Bw.* Banê erdî. Mi rê banê

erdan, banandê betonînan vêrî yê.

banê erdî *Mîm. Nn.* Banê erdan. Banê erdî yo jûqat. Bano hewşîn o ki jew qatî ser o virazîyayo. *Tr. Tek katlı avlulu ev.* Kalûpîrîy tim jî bandê erdî ra hez kenê.

banê kerpîçan *Mîm. Nn.* Bano ki kerpîçan ra virazîyayo, bano ki lincî ra qalibêndo çeharkoşe virazîyayo û nê qalibîya pa dês viraşto. *Tr. Kerpiç ev.* Banê kerpîçan cayo ki sî yan jî darîy nêvîneyênê virazêno.

banê keyî *Mîm. Nn. Bw.* Geçaya keyî. Şarê keyî do bandê keyî di, meyman do jî bandê meymanan di roşo.

banê qatan *Mîm. Nn.* Bîna, banê qatî. Bano ki pêro bi şikildê qatan a virazêno. *Tr. Çok katlı ev.* Kalûpîrî banandê qatan di nêhewênê.

bangêri *Nm.* Loxi. Sîyên a ki bi viraşten a bîya dûz û loxi. Şeklêndo ze lodi deyayo ci, pa banandê herrînan lox kenê. *Tr. Yuvak, yuvgu, loğ.* Verî banîy herrinîy bîy. Cora hergi merdimî zimistanî vijîyayê banandê xwu ser û banîy bi bangêr a lox kerdê.

banka *Ît. Baz. Nm.* Banka. Cayê banknotan, cayo ki pere dayîş û girotişa beno sebebê ticaretî, bi ci ya bazirganey bena. *Tr. Banka.* Eger vêşanîda ci ra nêbo, bankay bol wezîfeyêndo weş vînenê. Verî bîyayê, ma do qandê bazirganey xwu ser o pere biçarnayê. Nika ma şinê cadê bazirganey di, bankayan ra xwu rê hesabdê xwu ra, peranê xwu ancenê.

banko *Nn.* Bonkû, bankuw. Konîyê banan, konîyê sornîyan. Konîyo ki kes pa serê banan kuweno. Konîyo ki pa serê banandê herrînan konî kenê ki herra ci mezbûti bo, yaxerî ver nêşiro. *Tr. Dam tokaçı.* Sornîyan banko kerê ki, hera ci nêşiro.

bankû *Nn.* Konî, kopîç, dakuwek, darçe, şûnik. Dar yan jî çîyêndo zêdê darî yo ki pa çinayan û cilan şuwenê. *Kur. Şûnik. Tr. Tokaç.* Peşmîyan benê layan di bi bankû ya kuwenê pa û şuwenê.

bano betonîn *Mîm. Nn.* Bano ki beton ra virazîyayo, bano ki çîmento, qûm, çaqil û bi kirêc alawiten a virazîyayo. *Tr. Betonarme ev.* Vanê emrê banandê betonînan çoşmeyê disey serri o.

bano herrin *Mîm. Nn.* Bano ki bi herr û simer û lincî û maxan û estûnan a virazîyayo. *Tr. Toprak damlı, kagîr ev.* Qeçkîna ma bandê herrinî di ravêrdi.

bano peyên *Nn.* Ban û odeyo ki peynîda cayên do. Pêpeyoyey di ban û odeyê pey bîyayeni. *Tr. Arka ev, arka oda.* Ma bolkî bandê xwu yê peyênî di roşenê.

ban panayeni *f. M.* Banpanayîş. *Bw.* Ban veşnayeni. Nêbo nêbo ki şima bibê sebebê ban panayeni.

ban pironayeni *f. M.* Banpironayîş. Ban viraşteni. *Tr. Ev yapmak.* Ma nêşa xwu rê banên pirono, ma xwu rê jewdo hazir herîna.

banrotok/i *N.* O/çîyo ki banan û arsayan û erdan roşeno, ban û arasayan û erd roteni di sîmsarey keno, sîmsarê ban û arsayan û erdan. *Tr. Emlakçı.* Banrotokê ma, ma ma rê banêndo weş dî.

banrotokey *Nm.* Karê rotenda ban û arsa û erdan kerdeni. *Tr. Emlakçılık.* Nigan ser banrotokey keno.

bant 1. *Mûs. Nn.* Qaset. Çîyo bantin o ki kes nano teyibî ser û pa dêrîy goşdarey keno. *Tr. Bant, kaset.* Bantê min ê verênîy ê yê pêro jî keyedê. Labelê ti vajê ki deha teyb çinî yo. 2. *Sn. Nn.* Çîyêndo naylonîn o ki kiştênda ci zanqin a, pa çîyan pêya zeliqnenê. *Tr. Bant, izolabant.* Qeçekan bant girot ki pa defteranê xwu bant kerê.

ban tanayeni *f. M.* Bantanayîş. Ban veşnayeni. Kam ki ban tano, odo dadgeh di cezayêndo gird bûro.

bantepişte/ê *N.* Bantepiştok/i, kîrager/i, kîrakar/i. Kes/çîyo ki; bi kîra ya ban tepişto, ban kîra kerdo, bi wext û peymannameyêndo bellî ya ban tepişto. *Tr. Ev tutan, ev kiralayan.* Bantepiştokê ci minasib bi.

ban tepişteni *f. M.* Bantepiştiş. Ban kirê/kîra kerdeni, bi kirê ya ban giroteni. *Tr. Ev kiralama.* Ma do gencan û ezebandê xwu rê banên tepêşê.

baqa peyîki *An. Nm.* Saqe ra cêr peynîya lingeri di cayo masate. *Tr. Baldır.* Peynî ra estori payên dê paqa peyîkda mi ki, eynî mi çimî ra hesrîy amey.

baqa qorî *An. Nm.* Saqe ra cor, qeni ra cêr peynî ya lingeri. *Tr. Uyluğun arkası.* Lingtopêri hinî payên peynî ra dê baqa qorîda ci ro ki eynî lingtopêrî vernîya ci şaş kerdi.

baqil/i 1. *N.* Biaqil/i, ajir/i. O ki zirarê ci kesî rê çinî yo, zirar kesî nêdano. *Tr. Uslu, akıllı, yaramaz olmayan.* Qeçdê baqilî ra kes nêteweno. 2. *N.* Biaqil/i, aqildar/i, totikdar/i. O ki aqilê ci bol o, şeno kar û gurwan bin ra bivijîyo. *Tr. Akıllı, zeki.* Merdimo baqil o, şeno karê xwu vejo.

baqilane/ê 1. *N.* Baqilkî. Keso ki bi aqil a hereket keno, karûgurwedê xwu di aqilane o. *Tr. Akıllıca.* Baqilane bî ki, ma nêkerdîy rezîldê alemî. 2. *N.* Baqilkî. Karo baqilkî, çîyo ki tey aqil esto, bi aqil a virazîyayo. *Tr. Akıl ile iş, hareket, ve eylemleri yapmak.* Ey karêndo baqilane kerd.

baqilaney *Nm.* Baqilkîyey, zêdê baqilan a, wesfê baqilan, baqilîy senîn ki kenê winî kerdeni. *Tr.*

Ahilik. Mi ne baqilaneya ci dî, na xîntaneya ci.

baqilbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; sifte ra baqil nêbîyo û nerehateya xwu ya verêni, axmaxeya xwu ya verêni verdaya û bîyo rehat, bîyo hewl, bîyo aqildar. *Tr. Yaramazlıktan çıkan, uslanan.* Gereg ki şima o qeço baqilbîyaye bibexişnayê.

baqil bîyayeni *f. M.* Baqilbîyayîş. Ê xwu ra kewteni, nerehatey ra kewteni, cadê xwu di rehat vinderdeni, xirabeya xwu terk kerdeni. *Tr. Uslanmak, yaramazlığını bırakmak.* Eger baqil bîyayê, destê ci do nêşikyayê.

baqiley *Nm.* Baqil bîyayeni, wesf û karê baqilan, rehat bîyayeni, nerehatey ra vijîyayeni, fêl û karandê xwu di hewl bîyayeni, xirabey ra vijîyayen û rind/i bîyayeni. *Tr. Uslanmak, yaramazlığı bırakıp iyileşmek.* Şima ki nêşê hewleya ci vajê, şima nêşenê baqileya ci jî cayên di vajê.

baqir *Md. Nn.* Madenêndo giran o sert o ki kes rew rewî nêşeno şekîl bido bi ci. Baqir, rew zincarêno. Cora gereg ki kes rewane çîyanê baqiran qela kero. *Tr. Bakır, bakırdan olan, bakır madeni.* Çîyê ci baqir bî, bafûn nêbî.

baqirin/i *Md. N.* Çîyo ki baqir ra o, baqir ra virazîyayo, madenê ci baqir o. *Tr. Bakırdan olan, bakır madeninden yapılmış olan şey.* Lênê ci yê baqirinî bol xwu ver da.

baqur *Nn.* Naxir. Kerîyê dewaran, kerîyê terkî, kerîyê heywanandê girdan, kerîyê mangan û nalekan û vîştirayan û camûsan û zêdê nînan. *Tr. Sığır sürüsü.* Baqur ame û mangê ma yê newey nîyamey.

bar 1. *Nn.* Giraney, şelagi. Çîyo ki do wegêrîyo, do hewadeyo, do barê yan paştîyên bo yan jî Mesela barê kirêşayên bo. *Tr. Yük.* Barêndo şenik bîyayê, çîyên nêbîyê. Labelê mêrdek hem milokî bî, hem jî mîyanokî. û ser orde bar jî giran bî.[1] *Bw.* Şele. 2. *Nn.* Fini. Hergi amorên ra jewa ci. *Tr. Kez, defa, kere.* Vernameyêndo weş bî. Cora dibareyê ci jî mojna. 3. *N.* Xem. Çîyo ki kesî bintesîr keno yan jî nêkeno. *Tr. Umur, gam.* Vanê peyser şîyo gunayo war ro. Tew jî barê mi nîyo. 4. *N.* Qaxû, derd, îşkele, zehmet, çekû. *Tr. Kaygı, tasa, endişe, müşkül durum.* Fina do to rê bar bo. Ti do ey jî xwu rê bar kerê. 5. *Nn.* Çî/keso ki do doşîyandê kesî ser o kesî rê qaxûyên bo, kes do mecbûr bimano ki ey wegîro, bikero, wezîfeyê ci bîyaro ca. *Tr. Sorumluluk, mesuliyet.* Boka şima ey barê mi nêkerê.

baran *Ast. Nn.* Yaxer, varen, variş, reya, decne, dejne, dijni, şilî. *Tr. Yağmur.* Baran bivaro, kuhoyî do bibo, dilig do weş bo. Her kes do veyve bikero, do kêfşad bo.

baranî 1. *Nm.* Varenî, şemsîya, seyvanoki. *Tr. Şemsiye.* Baranîyerda ci ra dalpey ameyê cêr. 2. *Cog. N.* Şilî 2. Eger baranî bîyayê, ê nêşîyê.

barante/ê *N. Bw.* Barantok/i. Şima nêşa heqê ê barantî bido?

bar anteni *f. M.* Barantiş. Bar kirêşteni. Bi heqdê xwu ya karê barkirêştişî kerdeni, şelagi yan jî barî cayên ra canakî berdeni. *Tr. Yük çekmek, yük taşımak.* Hemalê kenê bar biancê.

barantok/i 1. *N.* Barante/ê. O/çîyo ki bar anceno. *Tr. Çekici, yük çeken.* Wa barantok bêro, ma nê baran bidê anteni. 2. *N.* Hemal/i, barante/ê. *Tr. Hamal.* Barantokên tenya nêşeno nê baran wedaro, wa jûnakî bêro.

barantokey 1. *N.* Barantiş, bar anteni, nê karî kerdeni, karkerê barantokey bîyayeni. *Tr. Yük çekmek.* Barantokey no zeman di tam bîyo sebebê diligên. Sûkan di xeylê merdim bi nê karî ya diligê xwu vejeno. 2. *N.* Hemaley, hemalîni. *Tr. Hamallık.* Barantokey zor a.

barber/i *N.* Kes/çîyo ki; baran beno, karê barberdişî keno, karûgurweyê ci bar kirêşten a. *Tr. Yük taşıyan, nakliyatçı.* Ramêro barber fini bena ki bi mengan a keye nîno. Do kotî qeçekan ser o bişo vindero? Qeçekê ey teslîmê cinêkerda ey û Ellahî yê.

barberey *Nm.* Karê bar berdenî kerdeni, bar kirêşteni, karê baran berden û ardeni, çî û bar neqil kerdeni. *Tr. Nakliyat işi, yük taşımacılığı.* Nika barberey di deha pere bol o. Çunkî nika baran kenê qutîyan mîyan. Cora zehmetê ci bol o û goreyê ci rehmetê ci jî vêşî yo.

barberik/i *N.* Barantok/i. Çî/keso ki baran anceno, karê neqlîyatî keno. *Tr. Yük taşıyan vasıta veya şey.* Barberika ci xoşkêşa çewres teker a.

barbêz *Nn. Bw.* Bostan. Barbêzî di zebeşîy, beşîley, encûr û xeyar û çîyo winasîn karêno.

barbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bar bîyo, wedarîyayo, neyayo ser.

bar bîyayeni 1. *f. M.* Barbîyayîş. Baro ki wedarêno çîyên (mersela heri, bergîri, ereba ûzn.) ser. Çîyên ser wedarîyayeni, bar werişteni. *Tr. Yüklenmek, yüklenilmek.* Senîn ki keye bar bî, hîcizkaran hema dest na banî ser. 2. *Zv. f. M.* Barbîyayîş. Gire bîyayeni, problem bîyayeni, barê serdê doşîyandê kesên bîyayeni, kesên ser o giraneyên bîyayeni, giraneyênda kesnakî bîyayeni, karûgurweyanê xwu bixwu nêdîyayeni,

1 Qandê bar û şele û şelag û derzey.

nêşe bîyayeni. *Tr. Yük olma, başkalarının sırtında yük olma, başkalarına sıkıntı ve zahmet olma.* Boka Ellah kesî, kesî ser o bar nêkero, bar bîyayeni, çetin a!

barçewt/i *N.* Kes/çîyo ki; barê ci çewt o, raşt nîyo, barê ci çewt neyayo ser, karûgurweyê ci yo raşt nêşino, o yo çewt şino. *Tr. Yükü doğru olmayan, yükü eğri olan, işi gücü doğru gitmeyen.* Barçewto qergûn do se kero ki, karûgurweyê ci yo qe raşt nêşino ki!

barçewtane/ê *N.* Barçewtkî. Zêdê barçewtan a, ze ki barê ci çewt bo. Kes/çîyo ki; ze ki barê ci çewt bo, karûgurweyê ci raşt nêşiro, ze ki debar û dilig û nan û werê ci weş nêbo, çewt bo. *Tr. Hem gerçek anlamda, hem de mecaz anlamda yükü eğri gibi işi kırık gibi, yükü sanki eğri/eğik bindirilmiş gibi.* Ez winîyaya barçewtane ame mi vero vinderd û destê xwu akerdîy. Mi jî tayên parse da ci.

barçewtey *Nm.* Barçewt bîyayeni, barê ci raşt nêbîyayeni, barê ci çewt ser neyayeni, karûgurweyê ci çewt şîyayeni, raşt nêşîyayeni. *Tr. Yükü eğri olmak, işi gücü tıkırında olmamak, işi rayında gitmemek.* Zerrîya min a fina jî barçewteyda ci rê veşena.

barçewtkî *Nm. Bw.* Barçewtane/ê. Bi mi ki wina barçewtkî şima nêşenê hêwandê xwu resê.

bare *N.* Hîle, dibare, xwurde, dekbazî, oyûn, dûzanbazey, fenîy. *Tr. Oyun, hile, tuzak.* Ê yê kenê ma rê barey virazê. Halbikî înan rê barey rewnayo hazir bîyê.

barebîyaye/ê *N.* Parabîyaye/ê, paybîyaye/ê. Çî/keso ki qandê yardimên, qandê kar kerdenên para bîyo, vila bîyo; jew bi jew, didi bi didi yan jî zêdê nînan para bîyo, bîyo vila ki virazîyo, pa muamele bibo. *Tr. Paylaşılmış, bölüşülmüş.* Yardimo barebîyaye rew havil beno; o bare nêbîyaye qe beno ki berey jî havil nêbo.

bare bîyayeni *f. M.* Barebîyayîş. Para bîyayeni, serê merdimî vila bîyayeni, serê merdimî parçe parçe bîyayeni. Serê merdimî jew bi jew, didi bi didi yan jî zêdê nînan babetna para bîyayeni, vila bîyayeni. *Tr. Paylaşılmak, bölüşülmek, kısımlara ayrılmak.* Eger o kar xet bi xet bare bîyayê, do deha rew biqedîyayê.

barekerde/ê *N.* Parakerde/ê, baranaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qandê muameleyên, qandê kerdenên, qandê çîyêndê winasînî jew bi jew, didi bi didi yan jî zêdê nînan vila kerdo, pay kerdo, peşki eşta, bi parçan an pêra vila kerdo. *Tr. Paylaştırılan, bölüştürülen.* Şima dî, çîyo barekerde senîn lez qedîya?

bare kerdeni *f. M.* Barekerdiş. Para kerdeni, baranayeni. Qandê kerdenda çîyên yan jî kesên jew bi jew, didi bi didi, hîrê bi hîrê, çehar bi çehar yan jî zêdê nînan bi şikilnakî ya para bîyayeni, vila bîyayeni, hergi jewî rê yan hendê pê yan jî hendê qewetdê ci, ci ra vila kerdeni. *Tr. Paylaştırmak, üleştirmek, bölüştürmek.* Eger şima bare kerdayê, nika qedîya bî. Ma do dihîra tepîya jî dest bi ê kardê bînî ya kerdayê.

barenok/i *N.* Kes/çîyo ki; karê parakerdişî kerdo, çîyên yan jî kesên para kerdo; jû bi jû, didi bi didi yan jî zêdê nînan a para kerdo, lete kerdo, parçe kerdo. *Tr. Paylaştıran, üleştiren.* Ez barenokê ci zana. Labelê ez nêzana ki kêra para bîyo.

bareznaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî bareznayo, qîrînî vista ser, barînî finaya ser, bîyo sebebê barri barrida ci. *Tr. Verilen can acısıyla çığlık atan.* Şima yê çi rê ney bareznenê?

bareznaye/ê *N.* O ki jewî bol tehda bi ci kerda û pey bol qehrîyayo, bi no babet a bermî ra xwu ya şîyo, eynî vengê ci xetimîyayo, qîrîni kewta ser. *Tr. Bağırttırılan, acıdan ağlattırılarak adeta bayıltılan.* Lajek xwu dima eynî barezna. hendo ki qîra, vengê ci xetimîya.

bareznayeni *f. M.* Bareznayîş. Barezîni kesên serfinayeni, barri barri serfinayeni, barri barri servisteni, qîrîni servisteni, qari qari serfinayeni, bi qîrayîş a sebebê bermî ro dayîşdê kesên bîyayeni. *Tr. Bağırtırmak, çığlık attırmak.* Mi o nêbarezna, zewmbî kesên barezna.

barê herî 1. *Nn.* Baro ki her şeno wegîro, baro ki do barê herî bo. *Tr. Eşek yükü.* Ti nêşenê barê herî wegîrê. Eger to di aqil esto, bardê xwu bin kewi. 2. *Nn.* Giran, vêşî, bol. Çî/keso ki bardê însanî ra bolêrî yo, merdim nêşeno wegîro, ancax her wegîro. *Tr. Çok, fazla, insanın yüklenemeyeceği kadar ağır olan yük.* Barêndê herî est bî, didini ancax bişayê wegîro.

barê paştî 1. *Nn.* Bar/giraneya ki paştî ser o ya, şelaga serdê paştî, şelaga serdê doşîyan. *Tr. Sırttaki ağırlık, sırttaki yük.* Barê paştîda to û barê paştîda ey jew nêbî. Ê ey bol giran bî. Cora o ca mend. 2. *Zv. N.* Gireyê paştî, gireyê serdê doşîyan. Çî/keso ki kesî rê bi gireyandê xwu ya bîyo bar, bîyo problem. *Tr. Sırttaki kambur, sırttaki yük, sorun.* Barê paştîda ci jew nîyo û didi nîyo.

barê paştî bîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki paştîda kesên rê yan jî çîyên ser o bîyo bar, ci rê bîyo şelagi, bîyo giraney. *Tr. Asalak.* Eger şima bişayê ê çîyê barê paştî bîyayî ci ser ra wegîro, ey do mîyaneyê xwu raşt kerdayê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo

ki paştîda kesên yan jî çîyên ser o bîyo gire, bîyo bar, bîyo şelagi, bîyo derd, bîyo qehrûqotikên. *Tr. Yük haline gelen, sorun haline gelen, kamburlaşan.* Heyran ez nêşena derdê ê lajekdê barê paştî bîyayî bianca.

bargiran/i *N.* Kes/çîyo ki; barê ci giran o û şenik nîyo, şelaga ci giran a. Kes/çîyo ki; gireyê ci bol ê, derdê ci bol ê, qehrûqotikê ci vêşî yê, qulê ki ser o abîyayê bol ê. *Tr. Yükü ağır, ağır yüklü, mecazi olarak; dertleri ve problemleri, sorunları çokça olan.* To jî şî şî ê merdimdê bargiranî rê derdê xwu akerd.

bargiraney *Nm.* Bargiranîni. Barê ci giran bîyayeni, şelaga ci vêşî bîyayeni, barê serdê doşîyandê ci bol bîyayeni, barê serdê mîyanedê ci vêşî bîyayeni, barşenik nêbîyayeni, qehrûqotikê ci zaf bîyayeni, bê bardê ci barê zewmbîyan jî ser o bîyayeni, derdê ci bol bîyayeni. *Tr. Yükü ağır olmak, mecazi olarak dertleri ve problemleri, sorunları çok olmak.* Bargiraney ti vanê beno bi ey a nîşan bîya.

bargiroki *Nk. Nm.* Babetê vilikên a ki wesarî vijêna û bi nêrgizan an drofêna. Bolekê ci "bargirokîy" ê. *Tr. İlkbaharda yeşeren menekşeye benzeyen bir çeşit nergis çiçeği.* Qeçê xwu rê bargirokîy arêdanê ki berê bidê marandê xwu.

bargîn/i *N.* Çî/keso ki barî gîno, barî wegîno, barî werzaneno/wedareno, kewno barî bin, barî gîno xwu heti. *Tr. Yük alan, yük kaldıran.* Bargînê ma şeno baran, qehrûqotikan wegîro, ê şima zaîf o, nêşeno.

bargîney 1. *Nm.* Bargîn bîyayeni, bar wegiroteni, barî wedardeni, wedarokê barî bîyayeni, barî bin kewteni, binkewteyê barî bîyayeni, qehrûqotikî bin kewteni. *Tr. Yük altına girmek veya giren olmak, yük taşımak veya taşıyan olmak, yük kaldırma.* Bargîneya min û bar bîyayena ey ropê nîna. 2. *Nm.* Loxey, lox bîyayeni, bargîn bîyayeni, wesfê loxey, wesfê bargîney ser o bîyayeni. *Tr. Yuvak sıfatını taşımak.* Ti vanê qey qederdê ma di bargîneyên esta?

bargîni *Nm. Bw.* Loxi, bangêri. *Tr. Loğ, yuvak, yuvgu.* Bargîni berdi ki pa banan lox kero.

barixi *Nm. Bw.* Doxi. Mi barixênda barî anti ser, pa bî weşi.

barî *N.* Çîyo ki herayeya ci bol kemî ya, hetta qe beno ki herayeya ci çinî ya. Mesela herayeya têli. *Tr. İnce.* Cinêki vatê, bejna veyverda ma bol barî ya, zena ze têla tembûrî.

barî bin di bîyayeni *f. M.* Barî bin di bîyayîş. Giraney bin di bîyayeni, şelagi bin di bîyayeni, gireyê ci bol bîyayeni, ci ser o bar bol bîyayeni. *Tr. Ağırlık altında olmak, yük altında olmak, sorumlulukları çok olmak, yükü ağır olmak.* Mi bizanayê o yo barî bin di, mi barê qeçekandê to jî nêdaritê ser.

barîçek/i *N.* Narîn/i, kîbar/i, nazîk/i, zarîf/i. Çî/keso ki barî yo, kîbar o, zarîf o, nazîk o. *Tr. Zarif, incecik, kibar.* Xortêndo barîçek bî, mi tey fêlêndo xirab nêdîyo.

barîçekey *Nm.* Barîçek bîyayeni, nazîkey, narîney, kîbarey, fêl û hereketandê xwu di minasib bîyayeni. Çîyo şermûar tey çinêbîyayeni. *Tr. Zariflik, zarafet, incelik, kibarlık.* Eger barîçekeyda ci jî nêecibîyo, wexta ma ci ra çîyên nêpawenê.

barîyane/ê *N.* Zêdê çî û kesandê barîyan. Çî/keso ki ze ki barîyek bo, zêdê barîyan a, bîçim û şeklê barîyan. *Tr. İnce gibi.* Barîyane nêbî, kurtine bî.

barîyek/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; bejni di barî yo weş o, bejni di kîbar o, kîbarek o. *Tr. İncecik, kibarcık.* Barîyeko xasek bî. Pîyê ci bol ser o vinderîyayê. 2. *N.* No çîyo winasîn di gazî jî wazêno. *Tr. Böylesine aynı zamanda acıma veya şefkat da istenmiş olur. Sevimli ince ve zarifliğine acıma istenir.* Barîyekê mi guna yo, qarişê ci mebê!

barîyey *Nm.* Barî bîyayeni, qalin û qebe nêbîyayeni, kişta herayey ser o qaling nêbîyayeni, kişta herayey ser o tenik bîyayeni. *Tr. İncelik, zariflik, zerafet.* Bejnênda barî ya zêdê têldê tembûrî ser o bî. Barîyeya bejni bi ci ya bol robere ameyê.

barkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; barê serdê kesên yan jî çîyên kerdo, wegiroto kesên yan jî çîyên ser, bar bîyo. *Tr. Yüklenilen, yüklenen.* Çuwalo barkerde çirê û kê rona ki? 2. *N.* Çî/keso ki kirişto, berdo canakî. *Tr. Taşınan, yüklenilen.* Keyeyo barkerde deha nêroneyêno.

bar kerdeni 1. *f. M.* Barkerdiş. Barî jewî yan jî çîyên sernayeni/ser eşteni. *Tr. Yüklemek.* Mi şelagi bar kerdi ser. 2. *f. M.* Barkerdiş. Kirêşîyayeni. Cayên ra canakî şîyayeni. *Tr. Taşınmak.* Ma yê kenê na mehla ra bar kerê şirê canakî.

barkiriştokey *Nm.* Barkirêşokey. Kes/çîyo ki; bi barkiriştişî ya, bi bar kirêşnayen a debarê xwu keno, nê karî keno, wesfê barkiriştok/kirêşokan ser o/pa esto. *Tr. Yük taşımacılık, yük taşıma işi.* Barkiriştokeya ci ci nêdebarna.

baron *Nk. Nn.* Encûro ki zêdê kelek o, encûro ki zêdê beşîla o. *Tr. Kavuna benzeyen bir cins acur.* Ma do jî xwu rê erddê xwu mîyan di baronîy bikarê.

barpaştî *Nn.* Barê paştî. Baro ki paştî ser o yo, barê serdê paştîyan, barê serdê doşîyandê kesan. *Tr. Mecazen; sırttaki yük, omuzlardaki*

yük. Qeçîy pêro ci rê barpaştî yê.

barpaştîyey *Nm.* Barê paştî bîyayeni, barpaştî gire bîyayeni, giraneya paştî bîyayeni, paştî ser o bar bîyayeni. *Tr. Sırtta kambur/yük/sorun olmak.* Parpaştîyeya ci qandê derdî bes a. Tim jî barpaştî yo.

barraşt/i *N.* Kes/çîyo barê ci raşt o, karûgurweyê ci yo raşt şino. *Tr. Yükü düzgün olan, işi gücü doğru olan.* "Hero barraşt raşt şino, hero barçewt çewt şino."

barraştey *Nm.* Barraşt bîyayeni, barê ci raşt bîyayeni, barçewt nêbîyayeni, karûgurweyê ci raşt şîyayeni. *Tr. Yükü düzgün ve doğru olmak, işi gücü tıkırında gitmek, işi rayında olmak.* Barçewtey do bêro kesî vîrî, kes do bibarraşteyda xwu ya bol nêperro.

barrayeni 1. *f. M.* Barrayîş. Barri barri, barreni, barrîni. Vengê kaviran, vengê mîyan, vengê çarwan, zêdê çarwan veng veteni. *Tr. Melemek, meleme, koyun gibi ses çıkarmak, koyun sesi.* Mî barrayê. 2. *f. M.* Barrayîş. Qîrînî kerdeni, qîrayeni, bi qîrînî ya bermayeni, kuzi kuzi kerdeni, kuzayeni, kuzîni, bi vengêndo pîs a bermayeni. *Tr. Çok kötü ve rahatsız edici bir sesle ağlamak, feryad etmek.* O yo çîrê winî barreno ki?

barreni *Nm. Bw.* Barrayeni. Mi barrena ci dî. Labelê mi va ze ki mi nêaşnawito.

barri barri *Nm.* Barrîni, barrayeni. Vengêndê bermî yo pîs, hendo ki ci ra yeno, bermî ra veng veteni. *Tr. Kişiyi çok rahatsız eden bir ağlama sesi, çığlık çığlığa.* Barri barra ci bî, bermayê.

barrîney *Nm.* Barrînî, barrîni, barri barri, qîrînî, qîrîni, qîri qîri, hal û wezîyetê qîrayîşî. *Tr. Çığlık, bağrışma, bağrışma sesleri.* Madamo ki vengê barrîney kewt şima goşî, şima çîrê nêşîy vera ci?

barrok/i *N.* Kes/çîyo ki; ki çîyêndo en werdî di jî barreno, hema negeregey di barreno. *Tr. Çığırtkan.* Barroko merezin, mi destê xwu ya da piro, ya nêda piro hema barra, dinya alem ard ma ser.

barrokey *N.* Qîrokey, barreni xwu rê xuslet kerdeni, bahanan ser o bîyayeni, bîlaheq bîlasebeb bi bermî ya qîrayeni. *Tr. Gereksiz yere ağlamayı kendine huy edinen, mızmız çocuk.* Barrokey xusletêndo xirab o ki, xwura kes jî barrok û barroki ra hez nêkeno.

barşenik/i *N.* Barsivik/i, şelagşenik/i, şeleşenik/i, şelagsivik/i, şelesivik/i. Kes/çîyo ki; barê ci şenik o, giran nîyo, gireyê ci tayên ê û bolîy nîyê. *Tr. Hafif yüklü. Problemleri/sorunları az olan, sorumluluğu az olan.* Merdimêndo barşenik bî. Cora şa xwu rê rew keye bikero.

barşenikey *Nm.* Barsivikey, şelagşenikey, şelagsivikey, şeleşenikey, şelesivikey. Barê serdê doşîyandê ci şenik bîyayeni, gireyê ci, derdê ci kemî/tayên bîyayeni. *Tr. Yükü az/hafif olmak, sorumluluğu/dertleri az olmak.* Barşenikeyda xwu rê kêf kerdê.

bar û serbar *Nn.* Çî/keso ki ne barî rê ercêno, ne jî serbarî rê. Tebayên rê nêbeno, bîyayîş û nêbîyayîşê ci jew o. *Nötr. topluma faydası olmayan, değer katmayan.* Vêşî pesnanê ci medê. Mêrdek ne bar o, ne serbar o.

barût/i 1. *Zoo. N.* Çîr/i, çîrik/i, koter/i, sîmanik/i. Teyrêndê seydî yo. *Tr. Bıldırcın.* Barût jî dûzanêndê dinya o. Bi seydî ya peynîya ci meyarê, peynîya şima jî yena. 2. *Sn. Nn.* Çîyo ze tozê asinî yo ki pa tifingîy teqenê, adir kewno ci, pa mermî, qurşûn û gulle erzêno dûrî. *Tr. Barut.* Eger fişengi di barût çinêbo, mermî pa nêteqena.

barûtin/i *Nn.* Tey barût bîyayeni, barûtê ci bîyayeni, wahîrê/a barûtî bîyayeni. *Tr. Barutlu, içinde barut bulunmak, baruta sahip olmak.* Barûtê ci kemî bî. Eger barûtê ci jî bibîyayê, ma do pêro hewa kewtayê.

barwegirote/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qaxû û giraney û derd û wezîfeyê kesên yan jî çîyên giroto xwu ser, xwu rê derdê kesên yan jî çîyên peyda kerdo. *Tr. Sorumluluk/yükümlükük alan.* Şima do o merdimo barwegirote tayên jî îdare bikerdayê. 2. *N.* Şelewegirote/ê, şelagiwegirote/ê. Çî/keso ki kewto barên bin, kewto giraneyên bin, kewto şelagên bin, giraneyên naya doşîyan yan jî mîyanedê xwu ser. *Tr. Yük altına girmiş olan, yük yüklenmiş olan.* Merdimo barwegirote do xwu ra winîariq bido.

bar wegiroteni 1. *Zv. f. M.* Barwegirotiş. Barî bin kewteni, mesûlîyetî bin kewteni, wezîfeyê karûgurweyên giroteni. *Tr. Sorumluluk almak, yükümlülük üstlenmek.* Baro ki şima nêşenê wegîrê, bin mekewê. 2. *f. M.* Barwegirotiş. Şele wegiroteni, şelagi wegiroteni. Giraneyên wegiroteni, giraneyên bin kewteni, giraneyên xwu doşîyan ser nayeni. *Tr. Ağırlık kaldırmak, yük altına girmek.* Cinêkeri va: Senîn ki ez kewta barî bin, mîyaneyê mi bin di şikîya.

barxane *Nn.* Parxane, xan. Cayê karwanan, cayo ki karwan tey vinderêno, edizîya xwu gîno, tey baranê xwu ronano. *Tr. Kervansaray, konaklama tesisleri, yük indirilip bindirilen yer.* Barxane di karwanîy vinderîyay, edizîya xwu giroti, nan û werê xwu werd û fina kewtîy rayda xwu.

basarax *Nn.* Mehsûr. Tenganey di mendeni, hal dê zorî di mendeni, ci nêresayîş di mendeni, dest û bazî girêdaye mendeni. *Tr. Mahsur.* 1992 di vewri bol varê, ez mabeyndê Meletî û Pêtirgey di, Kodê Qubî di tayên mend bîya ki basarax bimana. Xeylên merdim jî basarax mend. Hettanî ki ray abîyê dewleti bi elîqopteran an ci rê werd berdê.

basaraxmende/ê *N.* Mehsûrmende/ê. Kes/çîyo ki; destûlingê ci girêdaye mendê, destbera ci çîyên nîna, şaş mendo ki se kero û senîn bireyo. *Tr. Mahsur kalan.* Ma şîy resay ê mêrdekdê basaraxmendî. Bê ma kesî nêşa xwu ci resno.

basarax mendeni *f. M.* Basaraxmendiş. Mehsûr mendeni. Dest û bazî, destûlingê ci girêdaye mendeni. *Tr. Mahsur kalmak.* Merdim basarax di bimano, kes do kê ra yardim biwazo, xwu bierzo kamcîn kîberî?

bask *Nn.* Bazî, qol, harme, çengil, çaple, hingile. *Tr. Kol, kanat.* Baskê min ê tewenê. Ez ewro nêşena karên bikera.

baskdaye/ê *N.* Şaxdaye/ê. Çî/keso ki baskîy dayê, gilûgilîçikê ci heme cara vila bîyê. *Tr. Dallanan budaklanan, dal ve budak salan, etrafa yayılan.* Tirk û Îran û Ereb, qewmêndo baskdaye o.

bask dayeni *f. M.* Baskdayîş. Şax dayeni, gil dayeni, gil û gilîçikîy dayeni, bi gil û gilîçikan an zeyîdîyayeni. *Tr. Dallanmak, dal budak salmak, kol ve kanat salmak.* Ezbetênda gird a. Hergi sûk û welat di bask dayo.

baskdayok/i *N.* Baskdan/i, şaxdan/i. Çî/keso ki bask dano, gil û gilîçikîy dano, beno vila, heme ca ra beno vila, zeyîdêno. *Tr. Dallanan, budaklanan, dal budak salan, yayılan, genişleyen, kol ve kanat salan.* Şima bi şardê baskdayokî nêşenê. O do şima ser kewo.

baskdayokey *Nm.* Baskdaney, şaxdaney. Baskdayok bîyayeni, şaxdayok bîyayeni. Wesfê bask dayeni ser o bîyayeni. *Tr. Dal ve budak salmak, kol ve kanat gezdirmek, kol ve kanat germek.* Kesî ser o baskdayokeya ci nêdîya, pêroyê merhemetdê ci ra behs kenê.

baskur/i *N.* Asê. Asêbîyaye/ê, îtaatkar nêbîyaye/ê. O/keso ki sere werzanayo. *Tr. Asi, başkaldıran.* Mêrdek bîyo baskur, bi kesî ya nêkeno.

baskurey *Nm.* Asêyey, asê bîyayeni, îtaat nêkerdeni, sere werzanayeni, bi kesî ya nêkerdeni, ê kesî nêkerdeni. *Tr. İsyan, baş kaldırmak, ayaklanmak.* Verînde ra o ki baskureya ci esta.

basqul *Nn.* Rîcakerdeni, jewî vero geyrayeni, perestîş kerdeni, bi jewî yo pirêsîyayeni, jewî yan jî çîyên xwu rê Rebb kerdeni. *Tr. Tapma, yalvarma, yakarı, birine tapma.* Kes esto ki basqulê jewî beno, kes esto ki basqulê bolini beno.

baş *Nn.* Qerez, pêverik, musabaqa. Bi otesîda çîyên yan jî kesên a amîyayeni" *Tr. Yarış, maç, müsabaka, başa çıkabilme gayreti.* Bi no babet a ma nêşenê înan di baş bikerê.

baş/i 1. *N.* Weş/i, rind/i, hewl/i. *Tr. İyi, hoş, güzel, hayırlı.* Mi persê ci kerd, baş bî. 2. *N.* Hembaz/i. O ki bi jewî ya kayên di, çîyên di eynî kayi kay keno, kay di pêrê bîyê hembazîy. *Tr. Eş, arkadaş.* O lajek başê mi bî, ez jî başê ey bîya.

başat/i 1. *N.* Beledîn/i, bibext û îtîbar/i. *Tr. Pahalı, değerli, kaliteli.* Başat o. Mezat di zêdê ney berannakî ti nêşenê bivînê. 2. *N.* Vay/i, birûmet/i, biqîmet/i, beledîn/i, beredîr/i. *Tr. Baha, değer, kiymet.* Başat o. Ti do poşman nêbê, bigî, texsîr meki.

başatin/i 1. *Ç. N.* Beledîn/i. O ki rind o, weş o, biqîmet û birûmet o. Çî/keso ki bibext û biîtîbar o. *Tr. Değerli, kiymetli, kaliteli.* Başatiney hergi ca di lazim a. Ti şinê nêweşxane doktorê başatî wazenê, ti şinê mezat terkeyê başatî wazenê, ti kenê aw û çina biherînê fina başatê ci wazenê. 2. *N.* Beledîn/i, rind/i, weş/i, hewl/i. *Tr. İyi, hoş, güzel, beğenilen, değerli, fiyatı yüksek, kaliteli vs.* Wexto ki ti erdên herînenê, wa başatin bo. Çunkî qenê fina gereg bo roşêno.

başatiney *Nm.* Beledîney, rindey, hewley, weşey, xasekey, biqîmet bîyayeni, birûmetey. *Tr. İyilik, hoşluk, güzellik, kiymetlilik, değerlilik, gözdelik vs.* Başatiney di kes zirarên nêvîneno. Labelê nêercîyey di zirar bol o, bol merdim ci ra zirar vîneno.

başey 1. *Nm.* Rindey, hewlîni, hewley, bixeyrey, bixeyr bîyayeni, rind/hewl bîyayeni, ganselametey." *Tr. İyilik, hoşluk, selametlik, esenlik, güzellik, sağlık.* Başeya ey, ez jî kerda başi. 2. *Nm.* Hembazey, hemkarey, eynî karî di kar vînayeni. *Tr. Eş olmak, eşlik, arkadaş olmak, bir işte aynı işi yapan olmak.* Na kayi, tenya kay nêbena, bi başey a kay bena.

başkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki weş kerdo, bi kerdişdê ci ya weş bîyo, rind bîyo, hewl kerdo, baş kerdo. *Tr. İyi edilen, hoş yapılan.* Şima do o karo başkerde nêkudênayê. 2. *N.* Hembazkerde/ê, şirîgkerde/ê, ortaxkerde/ê. Çî/keso ki jewî bi kesên a yan jî bi çîyên a kerdo hembaz, kerdo ortax, kerdo şirîg, kerdo heval. *Tr. Eş edilen, arkadaş edilen, ortak edilen.* Eger şima o lajeko mi bi min a başkerde, başeyda mi ra

bigirotayê, ez do biqehirîyayê. 3. *N.* Çî/keso ki jew yan jî tayên bi otesîda ci ya ameyê, pey baş kerdo, mehkûmê ci nêbîyê. *Tr. Kendisiyle baş edilen, kendisine galip gelinen, üstesinden gelinen.* Boka o şêligo başkerde ser nêkewo.

baş kerdeni 1. *f. M.* Başkerdiş. Rind kerdeni, hewl kerdeni, weş kerdeni. *Tr. İyi yapmak, iyi etmek, olumlu davranmak, güzel yapmak.* Şima dayo ci, şima baş kerdo. Ez bîyayê jî mi do bidayê ci. 2. *f. M.* Başkerdiş. Kesên yan jî çîyên bi kesên a yan jî bi kesên a hembaz kerdeni, ortax kerdeni. *Tr. Birini veya bir şeyi birine veya bir şeye arkadaş etmek, eş yapmak.* Ez bîyayê, mi o merdim bi xwu ya baş nêkerdê. 3. *f. M.* Başkerdiş. Bi otesîda çîyên yan jî kesên a amîyayeni, tey sereyo vijîyayeni, bi wetsîda ci ya amîyayeni, ci bin nêkewteni, en kemî bi ci ya jewanjew şîyayeni. *Tr. Bir olayda, bir maçta, bir oyunda biriyle başa çıkabilmek, üstesinden gelebilmek, kendisiyle birebir mücadele edebilmek veya bu mücadele gücünü kendinde görebilmek.* Madamo ki şima şayê pey baş bikero, şima çirê mi rê va?

başnewekîl/i *N.* Keso ki xwuserî luweno, kesî goşdarey nêkeno, goş nênano kesî û heme çî bi xwu ya keno, ê bînan kemî vîneno, ci ser o wekîlên çinî yo û xwuserî yo, sergerdan o. *Tr. Başına buyruk, kimseyi dinlemeyen, kimseye danışmayan, danışsa da kendi bildiğini okuyan ve yapan.* Merdimêndo başnewekîl o, ma keso nêşenê bi ci yo baş bikerê. Xwu rê se kenê, bikerê.[1]

başnewekîley *Nm.* Seltbaşey, seltbaş/i bîyayeni, xwuserî bîyayeni, goş kesî nênayeni, goşdareya kesî nêkerdeni, bi kesî ya nêmişewirîyayeni. Eger tey bi kesên a şewir bibo jî fina zêdê xwu kerdeni, herdê xwu ra war nêamîyayeni. *Tr. Başına buyruk olmak, kimseyi dinlememek veya danışmamak, danışsa da bildiğini okumak.* Ay başnewekîleyda xwu ra bê zirarî tebayên nêdîyo.

başok/i *Zoo. N. Bw.* Delûce/ê. Başoko hewa ra rengîy keno.

başqe/ê *N.* Bêşirîg/i, xusûsî, şexsî, xwuserî. Çî/keso ki besteyê kesên nîyo, xwuserî yo, bi kesî ya girêdaye nîyo, tenya o. *Tr. Müstakil, bağımsız.* Citêrî erddê xwu yê nîmî ra se toni, erddê xwu yê başqî ra disey ton qezenc wederd.

başqeyey *Nm.* Bêşirîgey, xusûsîyey, şexsîyey, xwuserîyey. Başqe bîyayeni, besteyê kesî nêbîyayeni, qeydkerde nêbîyayeni, girêdayeyê kesên yan jî çîyên nêbîyayeni, şirîg yan jî wertaxê ci çinêbîyayeni. *Tr. Özellik, hususilik, müstakil olmak, bağımsız olmak, bir ortağı olmamak.* Başqeyey, başqê ya. Şirîgey kotî, başqeyey kotî? Hendê koyan tey ferq esto.

başûr *Cog. Nn.* Eger kes verê xwu bido vakur, peynîya kesî başûr o. Yan jî kes verê xwu bido vera estaredê cenaza, peynîya kesî bena başûr. *Tr. Güney.* Başûrdê Kurdîstani di Erebîstan esto.

başûrey *Nm.* Başûr ra bîyayeni, başûr di bîyayeni, başûr bîyayeni. *Tr. Güneylilik, güneyli olma.* Başûrey û vakurey qet a. O çîyo ki mihîm o, kes do rûmetdar bo.

başûrê rojakewtenî *Cog. Nn. Bw.* Başûrê rojhelatî. Başûrê rojakewtenî mîyanhetan ra o.

başûrê rojakewtişî *Cog. Nn. Bw.* Başûrê rojhelatî. Başûrê rojakewtişî mabeyndê başûrî û rojakewtişî di maneno.

başûrê rojawanî *Cog. Nn.* Başûrê xerbî. Eger kes ortedê rojawanî û başûrî ra bi 45° ya xetên bianco, wexta na xet û çoşmeyê na xeteri beno başûrê rojawanî. *Tr. Güneybatı.* Sûka înan, başûrdê rojawandê Turkîyay der a.

başûrê rojhelatî *Cog. Nn.* Başûrê rojakewtenî, başûrê rojakewtişî. Eger kes ortedê rojhelatî û başûrî ra bi 45° ya xetên bianco, wexta na xeti û çoşmeyê na xeteri bena başûrê rojhelatî. *Tr. Güneydoğu.* Dîyarbekir o başûrê rojhelatdê Turkîyay di.

bat *Nn.* Gun, herz. Torbeyê gunan. *Tr. Testis, er bezleri. B.* Batîy. Kîks boks di mehfezok dekenê batan mîyan ki pay piro nêgunê.

batim *N.* Wezîyetê qeçardişî, halê zayeni. *Tr. Doğum.* Doktorî ci rê vat bî, ti jûbatim a. Ti vêşî nêşena qeç bîyarê.

batim/i *N.* Mîyanikî, nimite/ê, nimîyaye/ê, nimî. Çîyo ki kesî ra eyan nîyo, nêaseno, nimî yo. *Tr. Gizli, sırlı, gaip, gaybi.* Mi ra batim bî, xwu rê ki şima zanayê nêzana.

batimey 1. *Nm.* Giraney, haley, biqeçey, biqeç bîyayeni, qeça bîyayeni, hamîlê bîyayeni. *Tr. Gebelik, hamilelik.* Batimeya ci giran ravêrdi, timûtim viritê, çîyên nêşayê bûro. 2. *Nm.* Nimîyey, xeybey, nêasayeni, nebieyaney. *Tr. Gaybubet, gayb hali, gizlilik, sırlılık.* Batimey çîyêndo

1 Na vajeki, beno ki jî *"başına vekil"* ra bêro. Eger ki bi no babet a virazîyaya, xwura Tirkî ya. Labelê ki baş û newekîl ra bêro jî hîrê parandê ci ra parênda ci bena Tirkî, parênda ci bena Dimilî û parênda ci jî bena Erebî. Çunkî wekîl, Erebî yo.

tari yo. Labelê ê ki ci ra eyan beno jî estê.

batirxani *Nm. Bw.* Lincî. Cayêndo batirxan bî, ma nêşa mîyan ra pak şiro.

batirxanin/i *N. Bw.* Lincîyîn/i. Lajek batirxanin bi, nanwerey xwu rê nêkerdi derd. Ti bê, ti qeyami qilanenê.

batirxaniney *Nm. Bw.* Lincîyîney. Ey qethan rojên batirxanineya xwu, xwu rê nêkerdi derdi. Însan do tayên salîhîn bo!

batirxanîbîyaye/ê *N. Bw.* Lincîbîyaye/ê. Desto batirxanîbîyaye do bişoyo ki pa nan biweriyo.

batirxanî bîyayeni *f. M.* Batirxanîbîyayîş. *Bw.* Lincî bîyayeni. Wexto ki kes batirxanî bo û tew kes xwu pak jî nêkero, xwu ra şar do bikesîyo bihuwîyo.

batirxanîkerde/ê *N. Bw.* Lincîkerde/ê. Merdimo batirxanîkerde do jî şima batirxanî kero ki, zerrîya ci rehati bo.

batirxanî kerdeni *f. M.* Batirxanîkerdiş. Eger şima bizanayê o do jî şima batirxanî kero, şima do o batirxanî kerdayê?

batîy *Nn.* Gunîy, torbeyê gunan. *Tr. Testis, er bezleri.* Batê ci şeliqîyay bîy, nêşayê ray ra şiro.

bavê mêran *Nn.* Egît, qehreman, pîyê camêrdan, camêrdê camêrdan, egîtê egîtan, xurtê xurtan, mêrê mêran. *Tr. Efeler efesi, kahramanlar kahramanı, yiğitler yiğidi.* Rustemê Zalî yo Kurdî bavê mêran bî.

bavgawir/i *N.* Pîgawir/i. Merdimo ki hewna nezdî ra pîyê ci bîyo musluman, pîyê ci yan zalim bîyo yan jî dîndê gawiran ser o bîyo. *Tr. Babası ya zalim veya henüz İslam dinine girmemiş olan veya yakında girmiş olan.* Bavgawirêndo sûr o ki, o yo jî wina zalimey keno.

bavgawirane/ê *N.* Pîgawirane/ê, pîgawirkî, bavgawirkî. Zêdê bavgawiran/pîgawiran a. Kes/çîyo ki; zêdê merdimandê pîgawirana o, pî û kalik û pîrikê ci yan zêdê gawirana o yan jî zêdê zalimana o. Kes/çîyo ki; rehma pîzedê ci kemî ya, bêrehm o, tey merhemet yan kemî yo yan jî çinî yo. *Tr. Atası, dedesi, geçmişi gavur kimse gibi, zalimler gibi, acımasızca, merhametsizce.* Ellah zano ey zêdê bavgawiran da piro.

bavgawiraney *Nm.* Pîgawiraney, pîgawirkîyey, bavgawirkîyey. Şekil û bîçimê ci, fêlê ci, meşê ci zalimane bîyayeni, bêrehm bîyayeni, bêmerhemet bîyayeni. *Tr. Zalimane, merhametsizce, gavurlar gibi olmak.* Eger bavgawiraney ser o nêbîyayê, wina nêbîyê.

bavgawirey 1. *Nm.* Pîgawirey, pîyê kesî gawir bîyayeni, pîlê kesî gawir bîyayeni. *Tr. Babasının, atasının ya gayr-i müslim olması veya geçmişte böyle olması durumu.* Bavgawireya raşti nîya, vanê o keye rewna o muslumano. 2. *Nm.* Pîzalimey. Pî zulûmkar bîyayeni, pîlan di zalimey. *Tr. Babasının veya atasının ya geçmişte zalim olması veya şimdi zalim olması durumu.* Eger bavgawir nêbîyayê, bi o bîçima nêdayê piro.

bavkafirane *N.* Pîkafirane, pîkafirkî, bavkafirkî. Zêdê kesandê bavkafiran a, ze ki bavê ci kafir bo. Keso ki fêl û meşdê xwu di zêdê kafiran a luweno; tey bawerî çinî ya, tey merhemet çinî yo, çîyo normal nêkeno ûzn." *Tr. Atası/ecdadı kafir olanlar gibi, inanmayanlar gibi, acımasızlar gibi, davranışlarında anormal insanlar gibi.* Jewêndo bavkafirane bî. Cora o fêlo bavkafirane pa bî.

bavkafiraney *Nm.* Bavkafirkîyey, pîkafiraney, pîkafirkîyey. Şekil û bîçimê ci, fêlê ci, meş û livê ci zêdê şekil û bîçimandê pîkafiran a bîyayeni; bêbawerî û bêrehm bîyayeni, normal nêbîyayeni. *Tr. Fiil ve davranışlarında atası kafir olanlar gibi olmak, onların sıfatlarını taşımak, onlar gibi acımasız ve inançsız olmak.* Ti bavkafiraneyda ci rê, ti totikvaleyda ci rê, ti salmeyeyda ci rê, ti çiçîdê ci rê vajê, çiçîdê ci rê nêvajê. Jew nîyo ki.

bavkutik/i *N.* Pîkutik/i. Merdimo ki kalûpîrdê ci rê o yo heqaret beno yan jî misteheqê heqaretî yo. Kutik zirardanên o, dirnokên o. Ti nan nêdê ci laweno, yeno bi kesî. Ti ki leteyên nan bidê bi ci jî vindeno, nîno kesî, heqaretê ci tîya ra o, zewmbî cana ra nîyo. *Tr. Babası zararlı olan, bu yüzden de geçmişi köpekler gibi kabul edilen veya bu hakareti hak eden kimse.* Eger bavkutikên nêbîyayê, do zêdê pêrdê xwu zirar nêdayê ma.

bavkutikane *N.* Pîkutikane, bavkutikkî, pîkutikkî. Zêdê pîkutikan a, zêdê bavkutikan a. Kes/çîyo ki; fêl û meş û hal û hereketandê xwu di zêdê pîkutikan a luweno, zêdê înan hêrişê serdê kesî keno. *Tr. Saldırganlar gibi, kudurgancasına, atası gibi saldırgan olanlar gibi.* Wexto ki şima xetayên kenê, bavkutikane yenê bi şima. Çendi ki şima ra yeno, ê bavkutikî ra dûrî kewê.

bavkutikaney *Nm.* Bavkutikkîyey, pîkutikaney, pîkutikkîyey. Zêdê şekil û bîçimdê pîkutikan a bîyayeni, zêdê pîkutikana hêrişkar bîyayeni, hêrişê serdê kesan kerdeni, wesfê bavkutik/pîkutikan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Saldırgan/kudurganlar gibi olmak, tıpkı ataları gibi saldırgan veya kudurmuş gibi gayr-i insani hal ve hareketlerde bulunmak.* Eger şima nêşa

bavkutikaneya ci jî ferq kero, dêmax kî şima dîyokîy nîyê, şima korê.

bavkutikey *Nm.* Pîkutikey. Pîûpîbarê ci kutik bîyayeni, zêdê kutikan bîyayeni, pîûpîbar ra zirardan/dirnok bîyayeni. Goreyê nandayîş yan jî nannêdayîşî luwayeni, hereket kerdeni. *Tr. Babasından tut, ta geçmişine kadar zararlı, yırtıcı olmak.* Bavkutikeyênda şêna ser o. Wextdê wextan ra o ki ê yê zirar danê şarî ro.

bavmarikkî *H.* Bavmarîyane. Zêdê bavmarîyana, ze ki bavmarî bo. Pîyo ki hal û hereketandê xwu di zêdê bavmarîyan luweno, ze ki pîyê ci yo raştay nêbo. *Tr. Babalık gibi hareket eden gerçek olmayan baba gibi, adeta üvey babalar gibi.* Ey bavmarikkî da qeçekandê xwu ro.

bavmarikkîyey *Nm.* Bavmarîyaney. Şekil û bîçim û fêl û hereketê ci zêdê bavmarîyan a bîyayeni, ze ki tew pîyo raştikî/raştay nêbo. *Tr. Adeta gerçek baba değilmiş gibi, üvey bir babaymış gibi davranmak.* Ez pîyeyda ci ra şubhedara. Çunkî o yo zêdê bavmarikkîyeya şino vera ci, bi ci ya qisey keno.

bavmarî *Nn.* Pîyo ki maya kesî xwu rê dima kerdo mêrde. Pîyo ki kes ci ra nêbîyo. Labelê mêrdeyê marda kesî yo. *Tr. Üvey baba, babalık.* Bavmarîyê ci do ci rê şîrin bo. Çunkî apê ci yo.

bavmarîyane *N. Bw.* Bavmarikkî. Qethan bavmarîyane bi qeçekandê xwu ya qisey mekerê, vera ci meşirê, pa têkilî mebê. Ci ra zêdê pîyêndê pîzeveşîya pa alaqedar bê.

bavmarîyaney *Nm. Bw.* Bavmarikkîyey. Eger ez zêdê ey bi şikildê bavmarîyaney a vera ci bişîyayê, ey do ez gerrin kerdayê.

bavmarîyey *Nm.* Bavmarî bîyayeni. Kesî rê dima ra pî bîyayeni, mêrdeyê marda kesî yo dimayên bîyayeni, marda kesî rê dima ra yan merdişdê pîdê kesî di yan jî pêverdayenda ci ya dima mêrde bîyayeni. *Tr. Babalık, üvey babalık.* Bavmarîyey û dêmarîyey çetin a.

bavokalo *Zoo. Nn. Bw.* Bakalo. Bavokalo do şiro mi rê postalîy bîyaro.

bavûbavkalan *Nn.* Bavûbavkalîy, bavûkalan, bavûkalîy, bavûpîrîy, bawkal, babokal, pîyûpîbar, pîyûpîbaran, pîyûpîbarîy, pîrûpîbar, pîrûpîbaran, pîrûpîrbav, pîrûpîrbavan, pîrûpîrbarîy, soyûsop. *Tr. Soy sop, atalar, bütün ecdat.* Mêrdekî va: Ez bavûbavkalanê înan zan a.

bavûbavkalîy *Nm. Bw.* Bavûbavkalan. Bavûbavkalîy jî pa biameyê, fina ê qedê ma nêbîyê.

bavûkalîy *Nb.* Bavûpîrîy, bawûkalîy, girdîy, kalikûpîrikîy, merdimê kesî yê verênîy, ejdadê kesî. *Tr. Dedeler, atalar, ecdat, kökü aynı olan akrabalar vs.* Eger bavûkalîy pey bihesîyê ma no edetê xwu virnayo, ê do pey biqehrîyê.

bavûpîrîy *Nb. Bw.* Bavûkalîy. Eger tenekên şîretê bavûpîran to di bibîyayê, to wina nêkerdê.

bawer *Nm.* Emel, bawerî, yeqîn, pey emelkerdiş, omidî, tey omid bîyayeni. *Tr. İnan, ümit, umut, amel, inanmak, inanç.* Ez bawera ki o do nê karî bişo bikero.

bawerane *N.* Bawerkî. Ze ki bawer kero, zêdê bawerêrana. Merdimo ki senîn ki bawer keno, zêdê ey a bîyayeni. *Tr. İnanırcasına, ümit edercesine.* Mêrdekî bawerane awdaz girot û şî nimazgehî ser.

bawerbîyaye/ê *N. Bw.* Bawerêr/i. Merdimo bawerbîyaye çi zano şiro kar û gurwan werey bifîno?

bawer bîyayeni *f. M.* Bawerbîyayîş. Pey emel bîyayeni, bawerêrey, pey yeqîn bîyayeni, emeleya kesî pey amîyayeni, tey/pa omidî bîyayeni. *Tr. İnanmak.* Bawerbîyayena ci zerrî ra bî.

bawerey *Nm. Bw.* Bawerî. Bawereya mi pa esta, ê do bişê ser ra bêrê.

bawerêr/i *N.* Bawerbîyaye/ê. Merdimo ki bi çîyên a, bi kesên a emel kerdo, yeqînê ci çîyên yan jî kesên ser o hasil bîyo, çîyên yan jî kesên ser o omidwar o. *Tr. İnanan, iman eden, ümitli, yakini olan.* Merdimo bawerêr dawerda xwu ra rew rewî pey di gami nêerzeno.

bawerêrey *Nm.* Bawerêr bîyayeni, karê baweran kerdeni, pey emel kerdeni, yeqînê ci bi çîyên a yan jî bi kesên a hasil bîyayeni, çîyên yan jî kesên ser o omidwar bîyayeni. *Tr. Ümitlilik, inanmak, inançlı olmak, yakini hasıl olmak.* Bawerêreyda ci ra ma kesî xeyrên nêdî.

bawerî *Nm.* Emelkerdîş, yeqîn bîyayeni, omidî, pa e vateni, eyê kesî pa amîyayeni. Çî û keso ki emelî ser o yo, heqdê yeqînî do, bawerî yo. *Tr. Ümit/Ümitle ilgili, inanç, inançla ilgili.* Bawerîya mi pa çinî ya ki, ê bişê nê geyrikî weş biqedînê.

bawerî kerdeni *f. M.* Bawerîkerdiş. Bawerey kerdeni, bawer kerdeni, pey emel kerdeni, pey omidi kerdeni, omidîya ci pey bîyayeni. *Tr. İnanmak, ümit etmek.* Ez bawerî nêkena ki bişê pey îdare bikerê.

bawerîyey *Nm.* Emel, omidey, tey bawerî bîyayeni, tey omidî bîyayeni, tey emeley bîyayeni. *Tr. İnançlılık, inanmak, ümit etmek, umutlu olmak.* Ez bendedê bawerîyeyda ci di nîya. Labelê ez a meraq kena, hele do tey bawerî bibo yan çinêbo?

bawerkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên

pey dayo emelkerdiş, ser o omid keno. Çî û keso ki çiyên yan jî kesên ser o emeleya ci arda, ser o qeneatên dayo peyda kerdeni. *Tr. İnandırılan, ümit ettirilen, bir şey hakkında kanaat sahibi ettirilen, yakinleştirilen*. Şima yê lajekdê bawerkerdî ra çiçî wazenê ki?

bawer kerdeni *f. M.* Bawerkerdiş. Bawer/î kerdeni, bawerey kerdeni, pey emel kerdeni, pey yeqîn bîyayeni, pa omid kerdeni, tey omidî bîyayeni. *Tr. Ümit etmek, inanmak, evet diyebilmek*. Herkesî rê bawer kerdeni safey a.

bawî *Tib. N. Nm.* Vayîn/i. O ki vayey ra bîyo seqet, vay ra deha nêşeno ray şiro. *Tr. Romatizmalı, neredeyse yürüyemeyecek kadar sakat olan*. Wextêra qeçkîni di ez bîbîya bawî, mi nêşayê rayo şiro.

bawîyey *Tib. Nm.* Bawî bîyayeni, wesfê bawîyan, nêweşîna bawîyan. *Tr. Romatizmalılık*. Bawîyey di jî karê xwu kerdê.

bawkal 1. *N.* Bav û kalî ra yeno. Pîûpîbar, kalikûpîrikîy. *Tr. Dedeler, ecdat, atalar*. Bawkaldê ma ra o ki ma yê Mezopotamîya dê. 2. *Zoo. Nn.* Bakalo, kalokalo, bavokalo, xalofir, bixuk, xalxalok, hezîyek, hecîyek, hejîyek, koşkar, dapîreki. *Tr. Uğur böceği*. Bawkal ma riştê ki ma rê potînîy bîyaro, şewdirêrî ma ameyê ki citeyê potînîy ê yê ûja di. Ma kêf kerdê, ma nêzanayê ki girdê ma yê bi ma ya kuşat kenê. 3. *Nn.* Kalik. Pîyê pêrî û pîyê marda kesî. *Tr. Dede*. Ez resaya hurdina bawkalandê xwu ser.

bawuli *Nm.* Çîya qartonin û posteyîn a ki kes çina û çîyo winasîn dekeno de. *Tr. Valiz, bavul*. Bawula xwu arêdê û şî canakî.

bax *Nn.* Gire, girek, gireyo werdî. *Tr. Düğüm, küçük düğüm, bağ*. To nêşa o bax jî akero. Ez deha to rê se vajî ki?

baxban/i *N.* Rezvan/i. Kizîrê baxan, kizîrê rezan. Merdimo ki rezan vero yo, rezan qayte keno. *Tr. Bağ bekçisi*. Verî ma şîyê başaxdê rezan, baxbanî ver ra ma dayê.

baxbaney *Nm.* Rezvaney. Rez pawiteni, pawokê rezan bîyayeni, qayteyê rezan bîyayeni, kizîreya baxan, kizîreya rezan. *Tr. Bağ bekçiliği*. Baxbaneya ki pere nêaro, ez ay se kera pey?

baxçe *Nk. Nn.* Erdê darandê fekîyan, cayê darandê meywan. Bax, rez o; baxîçe, baxçe jî çîyo ki zêdê rezî yo yan jî rezo werdî yo. Erdê darandê meywan o, erdo ki tey darê fekîyan karîyayê. *Tr. Bahçe*. Ma ewro baxçeyê xwu mer kerd.

baxçeyîn/i *N. Bibaxçe*, keyeyo ki hewşê ci esto, hewşin o. *Tr. Bahçeli, avlulu, avlu sahibi*. Cayêndo baxçeyîn bî, ma tey kêf kerd.

baxçeyîney *Nm.* Baxçe yan jî hewşê ci bîyayeni, wahîrê/a hewşî yan jî baxçî bîyayeni, tey hewş yan jî baxçe bîyayeni, pa baxçe yan jî hewş bîyayeni. *Tr. Bahçelilik, avluluk*. Ez bolkî baxçeyîneyda ci ra tersaya. Ma do senîn ê baxçedê ci ver bidê?

baxçîwan/i *N.* Kizîre baxçan. Merdimo ki baxçan paweno, qayteyê baxçan beno û baxçan ver dano, pawokê baxçan beno. *Tr. Bahçıvan*. Ma baxçîwan tepişto ki baxçî ver bido.

baxçîwaney *Nm.* Pawokê bax û baxçan bîyayeni, kizîreya bağçan, qaytedê baxçan bîyayeni. *Tr. Bahçıvanlık*. Baxçîwaney karê qeçekan nîya.

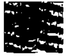
baxî *Teks. Nb.* Babetên mêrî ya ki zêdê mûndîyên bi mêrîda qeçek û girdan a girêdeyêna, baxî peşmî ra virazêna, dergeya baxan hendê mîtroyên a, herayeya ci hendê di giştan a. Verî çina nêverdeyayê çinadê bînî ser, herûnda mûndî di, herûnda qayîşî di nê baxîy girêdeyayê. Eger çina verdeyayê çinadê bînî ser, wexta ze ki bê bîçim bîyê, kes bîyê ze êlek. *Tr. Yaklaşık bir metre uzunluğunda veya bir parmak genişliğinde, yünden yapılan bir çeşit bağ*. Şima do qeçekandê xwu rê jî baxî bimûnê?

baxore *Zîr. Nn.* Cîrtimo ki kergan dima rezan mîyan di beno. *Tr. Bağbozumundan sonra omçalarda kalan salkımcık*. Tamê baxorî bi qedîyayenda engûran an bol beno weş.

baxûbaxçe/ê 1. *Db. N.* Cayo ki zêdê baxî û baxçî yo, weş o, honik o, kuhoyî yo, boya kesî keno weş û hera. *Tr. Bağ ve bahçe gibi, cennet gibi yer*. Wareyê ci xwu rê baxûbaxçe bî. 2. *N.* Hem bax/i, hem jî baxçe/ê. Bax û baxçe pîya. *Tr. Hem bağ, hem de bahçe*. Ez a kena bax û baxçî pîya biroşa.

baxûbîstan/i 1. *N.* Şênaî, şênamegî. Hem bax, hem jî bostan (bîstan.) *Tr. Aydınlık, bağ ve bostan, bayındır, imar edilmiş olan*. Derê ki boka şima tîyanan baxûbîstan kerê ha! 2. *N.* Cuwanik/i, hêja, jêhatî, Merdimo ki kar û gurwan keno û çîyan ser ra yeno, havilkar o, çîyan havil û beşe keno, destbera ci bol a, dest erzeno çiçî, ey keno şênaî û virazeno. *Tr. Yapıcı, imar eden, bayındır hale getiren, üretken, çalışkan*. Merdimêndo baxûbîstan o.

baxûbîstaney 1. *Nm.* Baxûbîstan (bostan) bîyayeni, hem bax hem jî bostan bîyayeni, awankar bîyayeni, şênaî kerdeni, *Tr. Yapıcılık, imar etmek, bayındır etmek, bayındırlık işlerini yapmak, şenlendirmek*. Pêrini jî baxûbîstaneya ci aşnawita. 2. *Nm.* Cuwanikey, wesfê cuwanikan pa/ser o bîyayeni, jêhatîyey. *Tr. Beceriklilik,*

yeteneklilik, çalışkanlık. Baxûbîstaney di ay ser ra cinî çinî ya, hema hend jî mehşpaki nîya.

bayî *Baz. Er. N.* Dûkano (ca, kes, şîrket) ki rotişê çîyên bi qewlên a, bi peymanên a gîno xwu ser. *Tr. Bayi*. Ê yê kenê şirê bayîyê çîmentodê filan cay bigîrê.

bayîyey *Baz. Nm.* Bayî bîyayeni, îznê bayîyên giroteni, cayê bayî, dûkanê bayîyey, wesfê bayîyey. *Tr. Bayilik*. Ey xwu rê bayîyeya ci girota, o yo keno dûkanan ser ra çîmento vila kero.

baz 1. *Nn.* Kay, oyûni. *Tr. Oyun*. Kes nêzano ki çend babetîy bazê ci estê. 2. Dimilî di peyomekên o ki name ra name vejeno. Bêro kamcî vajeki peynî, a vajeki ra kerdok virazeno. *Tr.* Zazacada *bir sonektir ki, hangi kelimenin sonuna gelirse o kelimeye fail (ettirgen) yapar*. Mesela: Çenebaz: O ki bol çenge keno. Fêlbaz: O ki hîle keno. Pêşbaz: O ki vernî anceno ûzn.

baz/i 1. *Zoo. N.* Teyrêndo dirnok o. *Tr. Doğan kuşu*. Pîlvajeyênda Dimilîyan esta, vanê "baz bi bazî ya, qaz bi qazî ya." (... geyreno, embazey keno, şino, weno, roşeno û zn.) 2. *N.* Kerdok/i, viraştok/i. O/çîyo ki keno, virazeno. *Tr. Fail, yapan, eden vs*. Mesela: Kufirbaz, o ki kufir keno. Canbaz, o ki canan roşeno, o ki heywanan roşeno ûzn.

bazar 1. *Nn.* Kîre, kîrî, roja bazarî, jûşeme, jewşeme, yewşeme, yoşeme. Roja ki paşînî dima yena. *Tr. Pazar, pazar günü*. Eger ma bazar bişayê bişîyayê, ma do deha kar bikerdayê. 2. *Nn.* Marez, çarşî. Cayê çarşî, cayo ki tey alvêr beno, cayê alvêrî, cayê bazirganeyo şên. *Tr. Pazar, alışveriş merkezi*. Ma kerd ki şiro bazar, ma nêşa, ma dîna rojîya tepîya şîy. 3. *Nn.* Alvêr, alvêr di dayîş û girotiş. *Tr. Alışveriş*. Kaşka mi bazar bikerdayê, mi bazareya ci weş nêvînê. 4. *Nn.* Çarşî. Cayo ki cayê dûkanan û cayê rotiş û girotişî pêmîyan di, pêvero, pêhet di virazîyayê. *Tr. Çarşı, pazar*. Mi bazar di nêdîyayê, mi nêvatê çîyên herînayo. 5. *Nn.* Roja ki alvêr beno, ticaret di roja alvêrey. *Tr. Alışverişin yapıldığı gün*. Ez do bazar di şira bazar ki qandê rizqdê qeçekandê xwu bazarey bikera.

bazarbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bazareya ci bîya, dayîş û girotişî rê ser o alvêr bîyo. *Tr. Alışverişi gerçekleştirilen, pazarlaması yapılan, pazarlık konusu yapılan*. Linggogêro bazarbîyaye gereg sebebê xeripîyayenda bazarî nêbo.

bazar bîyayeni 1. *f. M.* Bazarbîyayîş. Kîre/kîrî bîyayeni, jûşeme bîyayeni, roja bazarî bîyayeni, rojan ra roja bazarî bîyayeni. *Tr. Pazar, günlerden pazar olmak*. Eger Bazar bo, ma do şirê bazar. 2. *f. M.* Bazarbîyayîş. Marez bîyayeni, cayê çarşî bîyayeni, cayê alvêrî bîyayeni. *Tr. Pazar yeri olmak, ticaret yeri olmak*. Bazar bîyayena ci wa aja di bo, cayê ci ca nêbî ki. 3. *f. M.* Bazarbîyayîş. Alvêr bîyayeni, maldê ticaretî di deyayen û gêrîyayeni. *Tr. Ticaret olmak, alışverişin gerçekleşmesi*. Bazar bî. Eger bazar nêbîyayê, mi do fina qebûl kerdayê. 4. *f. M.* Bazarbîyayîş. Roja alvêrî bîyayeni, roja ki alvêr beno, a roji bîyayeni. *Tr. Ticaret günü olmak, alışveriş günü olmak, pazarlama günü olmak*. Bazar bîyayeni di kemaney, ê mina.

bazarey *Nm.* Bazar kerdeni, alvêr, alvêrey, alvêr kerdeni, dayen û giroten a çîyandê ticaretî. *Tr. Pazarlık*. Mi bazareya ci nêrîdê.

bazareya serdê nigan *Baz. Nm.* Bazareya serdê lingan. Bazareya ki hema lingan ser o bîya yan jî a ya bena. *Tr. Ayaküstü pazarlık, ayak üzeri yapılan basit ve küçük ticaretler*. Bazareya serdê nigan a, bizên herîna.

bazarganey *Baz. Nm. Bw.* Bazirganey. Bazarganey rê pereyêndo şên lazim o ki kes bişo kar û gurwan mîyan ra bivijîyo. Labelê merdim û fini bena ki nînan aqil peyda keno.

bazarkerde/ê *N.* Çî/keso ki bazar bîyo, alvêrê ci bîyo, giroten û dayena ci bîya, deyayo û gêrîyayo, ticaretê ci bîyo û qedîyayo. *Tr. Alışverişi yapılan, pazarlanan, pazarlaması bitmiş olan*. Çîdê bazarkerdî ser ra fina bazarey mekerê.

bazar kerdeni *f. M.* Bazarkerdiş. Qandê herînayenda ci yan jî qandê kirê kerdenda ci fiyetdê ci ser o xebatê wereyamîyayîş o, vayeyda ci ser o vinderîyayeni, vayeya ci yan ronayeni yan jî qarşûy amoş kerdeni. *Tr. Pazarlamak, ticaretini yapmak için fiyatı üzerinde anlaşmaya çalışmak*. Kes, ban bazarkerden ra jî terseno.

bazaro bêbac 1. *Baz. Nn.* Bazaro ki tey bac çinî yo, ci ra qaçor nêgêrêno, tey qaçor (bac) çinî yo, serbest o. *Tr. Vergisiz alışveriş*. Ewro ma do şirê bazardê bêbacî, ûja di çî ercan o. 2. *Baz. Nn.* Pazaro ki cado serakerde di virazêno û bol qaydeyê ci jî serbest ê. *Tr. Açık pazar*. Eger şima nînan nêşê bazardê bêbacî di bivînê, şima bazarandê bînan di tew nêşenê bivînê.

bazik 1. *Nn.* Şax, az, gil. Hergi bazîyeyênda çîyan. *Tr. Kol, kanat, dal. Ana gövde dışında olan uzantılar*. Bazikê zebeşan û beşîlan bostanî yê. 2. *Nn.* Bazin, bîlazîk. Çîyo altûnîn/sîmîn o ki yan jî çîyêndo mûrayîn o ki qandê weş asayeni, qandê şoretî cinîy kenê xwu destî. *Tr. Bilezik*. Ci dest di da vîstên tene bazik est bî û vatê: Ma feqîr ê.

baziki Nn. Baskî. Asnawo bazikkî, asnawo bazikî. [illegible] asnawî yo ki bazîyanê xwu bi awi [illegible]ankerdiş a, hergi fini bazîyêndê xwu ser ra [illegible] miyan eşteni û aweri vera bi xwu anten a beno. No babet asnaw di bazîyên aweri mîyan [illegible] jew ji tebera beno. Fina bazîyên vernî di, jew ji peynî di beno. û awi nêpijiqêna ata nata. *Tr.* *Pasulama.* Bi mi ki, asnawo weş û rewane, baziki yo.

bazikîyey *Sp. Nm.* Baskîyey. Bi baskan a, bi bazikîyey a asnaw kerdeni. *Tr.* *Kulaçlamak, pasulama ile yüzmek.* Kaşka to jî bi bazikîyey a asnaw bikerdayê.

bazikkî *Sp. Nm.* Bazikkî bîyayeni, bi bazikkî/baziki ya. *Tr.* *Pasulama, pasulama yüzüşü.* Eger bişayê bazikkî bişîyayê, do rew biqedînayê.

bazikkîyey *Sp. Nm.* Şekil û bîçimê bazikkî ya, bi asnaw kerdenda bazikî ya asnaw kerdeni. *Tr.* *Pasulama ile yüzmek, pasulama biçimi.* Bazikkîyeya asnaw bikero, do înan ravêro.

bazilgani *Nk. Nm. Bw.* Bancani. Bi bazilganên a, şamî nêvirazêna.

bazilganîy *Nk. Nb.* Ma amnanî bolkî bazilganîy rişenê firûni û ma ci ra sogilme virazenê.

bazin *Sn. Nn.* Bazik, bîlazîk. Çîyo altûn yan sîm yan jî mûrayîno helqeyîn o ki qandê weşasayîşî, qandê şoretî debeno bazîyan. Bolekê ci "bazinîy" ê. *Tr.* *Bilezik.* Bazinê ci barê perey kenê.

bazirgan/i *Baz. N.* Bezîrgan/i, bazargan/i, ticar/i, tacîr/i. Merdimo ki ticaret keno, bi pere û wextêndê xusûsî ya alvêr keno. *Tr.* *Tüccar, tacir.* Bazirgan do şiro, bazar di bazareya çîdê şênî bikero ki rizqê kêdê xwu bîyaro.

bazirganbaşî *Baz. N.* Serbazirgan/i. Sermîyanê bazirganan, serdarê bazirganan, bazirgano tewro gird. *Tr.* *Bezirganbaşı, başbezirgan.* Bazirganbaşî do bi xanan an qisey bikero û ma jî pa haydar kero.

bazirganbaşîyey *Baz. Nm.* Serbazirganey, bazirganbaşî bîyayeni, ser ok/serdarê bazirganan bîyayeni, sermîyanê bazirganan bîyayeni, sertacîr bîyayeni, bazirganan mîyan di tewro gird bîyayeni, wekîlê bazirganan bîyayeni. *Tr.* *Baştacirlik, baştüccarlık.* Mêrdekê bazirganî va: Bazirganbaşî bazirganbaşîyeyda xwu ra nafên nêdîyo ki ma kesî bazirganbaşîyeyda ci ra nafên bivînê.

bazirganey *Baz. Nm.* Bazarganey, bezîrganey, bazargan/bezîrgan bîyayeni, alvêrey, merdimê ticaretî bîyayeni, kesê alvêrî bîyayeni, karûgurweyê ci alvêr bîyayeni. *Tr.* *Tüccarlık, tacirlik.* Mêrdekê bazirganî va: Verî bîyayê beno ki mi bazirganey bikerdayê. Labelê nika ez xwu ser o nîya.

bazirgankî *Baz. Nm.* Zêdê bazirganan kerdeni, bazirganîy senîn ki kenê winî kerdeni, winî luwayeni, winî meşîyayeni, balê xwu winî ci dayeni. *Tr.* *Tüccarlar gibi, ticaret insanı gibi, bezirgan gibi, tacirane.* Mi do bazirgankî bikerdayê, mi fina va merdimê min o, wa qe no jî bê kar bo.

bazî 1. *An. Nn.* Qol, bask, hingile, çaple, çengil, harme. Doşî ra hettanî serê giştandê gandê kesî. *Tr.* *Kol, kanat.* Bazîyê ci yê sancî kenê. Çunkî vêşî gurweyayo. 2. *Nm.* Çîyo ki kay ser o yo, çîyo ki heqdê kay do. *Tr.* *Oyun hakkında, oyunsal, oyunla ilgili.* Govendi bazî ya, labelê kolan bazî nîyo. 3. *Ed. Nm.* Kuşat, henekîy, hekamîy. Çîyo ki kes pey huweno û ser o beno kêfşad. *Tr.* *Şaka, yarenlik, espiri.* Ma do hewna pîya bol bazî bikerdayê, ma pê tewna. 4. *Ed. Nn.* Qewet, qudret, taqet, *Tr.* *Güç, kuvvet, kudret.* Ez do şima pêrini xwu bazîyan bin kera.

bazîbend *Nn.* O çîyo ki bi bazî ya girêdeyêno, pa bazî girêdanê. *Tr.* *Kolbağı, pazubend.* Şoşmanîy veyve di bazîbendê xwu yê şoşmaney girêda bî ki bizaneyo.

becayîş *Nn. Bw.* Ca vurnayeni. Wextê tayînî, eger mimkun bo, ê do herûna xwu becayîş kerê.

becayîşbîyaye/ê *N.* Cabedelîyaye/ê, cavurîyaye/ê, caahewlîyaye/ê, cahewlîyaye/ê. Çî/keso ki becayîş bîyo, becayîşê ci bîyo, bedelnayo, cayê ci vurîyayo. *Tr.* *Becayiş edilen, yer değiştirilen.* Karo becayîşbîyaye kewt ci sere ki, newedera şî sere da piro.

becayîş bîyayeni *f. M.* Becayîşbîyayîş. Ca vurnayeni, ca bedelnayeni, pêyo cavirnayîş, pêyo cabedelnayîş. Bi destdê jûna ya ca bedelnayeni. *Tr.* *Becayiş edilmek, becayiş olmak.* Becayîşê înan bî. Labelê ê pey şa nêbî.

becayîşey *Nm.* Becayîş kerdeni, karê becayîşî kerdeni, ca bedelnayeni, ca vurnayeni, pêyo ca vurnayeni. *Tr.* *Yer değiştirmek.* Becayîşeya înan kewti mi sere. Çunkî ez vana beno ki ê yê kenê wezîfedê esîlî ra biremê, karanê xwu yê nêercîyayan bitepisnê.

becayîşkerde/ê *N.* Cabedelnaye/ê, cavirnaye/ê, caahewlnaye/ê, cahewlnaye/ê. Çî/keso ki jewî becayîşî kerdo, jewî yan jî tayêni pêmîyan di cayê ci virnayo, cayê ci bedelnayo. *Tr.* *Becayiş edilen, yer değiştirilen, yer değişikliği yapılan.* Merdimo becayîşkerde eger noqra jî pey şa nêbo, karê becayîşkerdişî do neya tepîya nêbo. Çunkî no karo ca nêgîno.

becayîş kerdeni *f. M.* Becayîşkerdiş. Mabeyndê di kesan di bi zerrî ya ca vurnayeni, ca ahewlnayeni, pêya ca bedelnayeni. *Tr. Becayiş etmek, yer değiştirmek.* Ma do bi ci ya becayîş bikerê.

becayîşkî *N.* Bi becayîş a, bi ca ahewlnayen a, bi ca vurnayen a, bi şikildê cavirnayîşî ya. *Tr. Karşılıklı olarak yer değiştirmek gibi.* Înan becayîşkî karê xwu dî. Şima nêşa becayîşkî bikero?

beçço/ê *N.* Qeç/i. Merdimo werdî yo ki însanan ra bîyo, leyr/dolê însanan o werdî. *Tr. Küçük çocuk.* Cinêkeri beççeyê xwu nêardîy bîy. Cora nêşayê cadê xwu di vindero, tim qayîli bî ki deqeyên ravey şiro keye.

beççeyane/ê *N.* Beççekî, zêdê qeçekana, zêdê beççana, zêdê werdîyana, ze qeç/beççe. *Tr. Çocukça, çocuklar gibi.* Beççeyane ame mi vero ronişt û kerd destê mi paç kero.

beççeyaney *Nm.* Beççekîyey, zêdê beççana, zêdê qeçekana, zêdê werdêkekana. *Tr. Çocuklar gibi olmak, çocukçasına.* Ez do senîn bişa beççeyaneya ci xwu di war kera?

beççeyey *Nm.* Qeçey, qeç bîyayeni. *Tr. Çocukluk.* Beççeyeyda ci ra nêbîyayê mi nêşayê ci bibexşno.

bed *Nn.* Çek, çina, cil, belg. Çîyo ki deyêno xwu ra. *Tr. Giyecek, esbab, giysi.* Bêbed vijîyayo teber.

bedbîn/i *N.* Xirabvîn/i. Keso ki şik û fikrê ci xirab o, cora winîyayîşê ci jî xirab o; bi çimandê xiraban a winîno, nêşeno çîyanê weşan bivîno, wexto nezer keno weşî nê, xirabî vîneno, nezerdê ci di çîyo pîs esto, fina senîn ki bi nê nezerdê xwu yê pîsî ya winîno, winî jî pîs û xirabey vîneno. *Tr. Bedbin, pesimist.* Merdimêndo bedbîn bî. Veyvey, ey çimî di şîn; huwateni, bermî; bar kerdeni, merdiş asayê. Nêşeyê çiman bî, nêşayê raştî bivîno.

bedbîney *Nm.* Xirabvîney. Bedbîn/xirabvîn bîyayeni, wahîrê şik û fikrêndê xirabî bîyayeni, nezerê ci xirab bîyayeni, çiman di weş û rindey nêdîyayeni, çîyandê weş û rind û delalan rê kor bîyayeni. *Tr. Bedbinlik, pesimist olmak.* Bedbîneya ci, dinya ci çiman vero kerd bî tarîdilmat. Dostên raştê ci ameyê, o dişmen vînayê; hembazên ci tekelluf kerdê, vatê îlla nafêndê ci esto, eger jewên vera ci şîyê, ro ci ra remayê. Çunkî bedbîn bî, bedbîneyda ci ra her kes û heme çî ci vero dişmen asayê.

bedel/i *N. Bw.* Bedêl/i. Mi nêva wa jû bi jû bibedelîyo. Bedelê jewdê şima, didîyê ma yê.

bedeley *Nm. Bw.* Bedêley 3. Bedeleya şima ê ma weşêrî ya. Çunkî ê şima jewî rê jew o, ê ma jewî rê didi yo.

bedelîyaye/ê *N.* Bedêlîyaye/ê, virîyaye/ê. Çî/keso ki virîyayo. *Tr. Takas edilen, değişen.* Merdimêndo bedelîyaye o. Verî xirab bî, labelê nika hewl o.

bedelîyayeni *f. M.* Bedelîyayîş. Bedêlîyayeni, vurîyayeni, babetna bîyayeni, çeşîtna bîyayeni, zewmbî bîyayeni, pêver bîyayeni, pêyo vurîyayeni. *Tr. Değişmek, takas olmak, mübadele olmak.* Her kesî rê xirabey ra vera rindey, rindey ra vera xirabey bedelîyayeni mimkun a.

bedelnaye/ê *N.* Bedêlnaye/ê. O/keso ki jewî virnayo, virneyayo, bi jewî yo virîyayo, pêvurînê ci virazîyayo. *Tr. Takas edilen, değişen.* Gayê min o bedelnaye no yo.

bedelnayeni *f. M.* Bedelnayîş. Bedêlnayeni, vurnayeni, babetna kerdeni, zewmbî kerdeni, pêyo vernayeni. *Tr. Değiştirmek.* Zewajî di keyna bedelnayeni xirabêrî fina bedelnayen a. Labelê qey caelmatey nê karî kenê.

bedelnok/i *N.* Bedêlnok/i. O/çîyo ki virneno, karê bedelnayeni/pêvirîni keno, berdêl keno. *Tr. Takas eden, tadilat yapan, değiştiren.* Di midûrê verênîy bedelneyay. Yabelê bedelnokê ci bellî nîyo.

bedelnokey *Nm.* Bedêlnokey. Vurnayeni. O ki karê vurnayeni keno. *Tr. Değişiklik yapan.* Bedelnokey jî çetin a. Çunkî ti nêzanê ki ti do kê verdê, kê birişê.

bedelok/i 1. *N.* Bedêlok/i. O/çîyo ki bi çîyên a virneyayo, çîyo virîyaye. Mesela eger henarîy bi mercûyan a bivirneyê, nê hergi çîy benê bedelokîy. Bedelnok jî o ki nê karî keno yo. *Tr. Değişen şeylerden her biri, tadilatı yapılan şeyler.* Bedelok wa şamikîy bê, bedelnok wa ez ba, no kar jî beno bedelnayeni. 2. *N.* Bedêlok/i. Fîyetê bedelnayeni, vayeya virnayîşî. *Tr. Değişim fiyatı.* Bedelokê ci des qelingîy bî.

bedelokey *Nm.* Bedêlokey. Vurnaye bîyayeni, vurîyayeni. Ma vajê ki di nigtopêrîy pêya bivurîyê, nê hergi jewdê ci benê bedelokîy; noqra no kar jî beno bedelokey, pîya vurîyayeni. *Tr. Değişim.* Bedelokey çîyêndo lazim o.

beden 1. *An. Nn.* Gan, vucûd. Teber ra asayîşê gandê kesî. *Tr. Beden.* Hele biewnî ê bedendê zûraî ra! O beden boka bindê erdî kewo. 2. *Nn.* Sûr. Dêsê dizan o gird. *Tr. Sur, beden, kale duvarı.* Bendê Çînî tewro derg o, ê Dîyarbekirî jî beden di tewro derg o.

bedew/i 1. *N.* Çeleng/i, xasek/i, delal/i, weş/i, weş û delal/i. *Tr. Sevgili, güzel, iyi, hoş.* Bedew o, her kes bi ey a beno razî. 2. *N.* Mîrxas/i, mêrxas/i, merdimo/a delal/i, merdimo/a gi-

ran/i, merdimo/a hesibîyaye/ê, merdimo/a muhterem/i. *Tr. Beyefendi, muteber, saygın.* Şirê ê bedewî rê vajê, o zano.

bedewane *N.* Bedewîyane, bedewkî, xasekane, rindane, weşane. *Tr. Güzel bir şekilde, iyi bir biçimde, hoş olarak.* Bedewane şî vera ci, kêdê xwu di meyman kerdî.

bedewaney *Nm.* Bedewîyaney, xasekaney, bedewkîyey, rindaney, weşaney. *Tr. Güzel bir şekilde, hoş olarak, iyi bir biçimde.* Bi bedewaney a, ronîştî cadê xwu di.

bedewey 1. *Nm.* Xasekey, bedewkî, rindey, weşey, delaley. *Tr. Güzellik, hoşluk, iyilik, sevimlilik.* Bedewey, serwetêndo gird o ki; pa jew finan qesrê Qerralan yenê. 2. *Nm.* Mêrxasey, mîrxasey, cin û camêrdan mîyan di muhterem bîyayeni, hesibîyayeni, merdimo giran û hesibîyaye bîyayeni, bedew yan jî bedewi bîyayeni. *Tr. Seçkinlik, saygınlık, muteberlik. Bayanlarda hanımefendilik, baylarda ise beyefendilik.* Eger bedeweyda ey ra nêbîyayê, înan ma a roji, ûja di nêhewênayê.

bedewî 1. *Er. Zv. N. Bw.* Kovî 3. Eger bedewî winîsîn bo, ya ma do fêlanê ey bi kamcîn wesfan a manedar kerê? Gereg ki ma a vajeki xirabêrî vajekên bivînê ki, manedar kerê. 2. *N.* Çîyo (wesf, mane) ki bedew û bedewan ser o yo, têkilîyê nînan o, heqdê bedewan do. Çî/qîmeto ki mîrxasan û fodilan û çîyandê winasînan ser o yo. *Tr. Sevgili, iyi, hoş, güzel veya yakışıklılıkla ilgili, bu değerler hakkında olma, bu değerlere ait olmak.* Ti çîyanê bedewîyan nata, berîyan ata ki.

bedewîyane/ê *N. Bw.* Bedewane û kovîyane. Ame bedewîyane mi het di ronişt û xasekî pîrûpîbardê mi rê neheqey kerdi.

bedewîyey 1. *Zv. Nm. Bw.* Kovîyey. Ti bolkî bedewîyeyda ci ra gazincîyayê. Mi qe nêdî ki ti çikoseyda ci ra gazincîyaya. 2. *Nm.* Xasek û fodil û weş û rind û delal û mêrxas bîyayeni, heqdê nînan di bîyayeni. *Tr. İyi, hoş, yakışıklı, güzel, latif, nezafet ile ilgili olmak, bu değerler hakkında olmak.* Şima çend wesfê ci yê bedewîyey dîyê ki, şima yê winî pesnanê ci danê?

bedewkî *N. Bw.* Bedewane. Boka şima bedewkî kerd, kovîyane nêkerd?

bedêl/i 1. *N. Joker/i, bedel/i.* Kes/çîyo ki; kayên di, karên di eger ki lazim bo, do herûnda di kesandê verênan di xebat bikero, do bigurweyneyo. *Tr. Yedek oyuncu, yedek işçi vs.* Ez bi bedêldê xwu ya bawerî kena. 2. *N.* Berdêl/i, bedel/i. Çî/keso ki vera çîyên deyêno kesên yan beno çîyên yan jî kesên ver. *Tr. Takas, takas edilen, berdel, bedel. Bir şeye veya bir kimseye karşılık olarak verilen.* Îdaregerê Beşîktaşî va: Mi do bedêlê filan kaygerî rê di, kaygerîy bidayê ci.

bedêley 1. *Zîr. Zoo. Nm.* Citêrey di gayo verdest bîyayeni, gayê bindê destî bîyayeni. *Tr. Çiftçilikte yedek tutulan üçüncü* Bedêlê ci jî xurt û hêja bî. 2. *Nm.* Verdestey. Verdest/bedêl bîyayeni. Qandê kayên, qandê xebatên verdest bîyayeni, herûnda jewî di yan jî çîyên di qandê xebatî hazir di vinderîyayeni. *Tr. Yedeklik, yedekte hazır bulunmak.* Bedêleya ey sirf qandê asayîşî ya, cerîmeyên o, ci destî ra karên nîno. 3. *Nm.* Berdêl bîyayeni, herûnda çîyên yan jî kesên di sazîyayeni, herûna çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Takas, takas edilmek, takas olmak, berdel olmak, karşın olmak.* Ma bedêley qebûl nêkenê. Ma do vayeya hergi kaygerî ci ya ci ya bihesibnê.

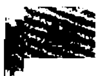
bedêl *Zîr. Zoo. Nn.* Gayê citêrî yo verdest o ki eger lazim bo do bigurweyneyo. *Tr. Çiftçinin çift sürerken yedekte bulundurduğu üçüncü yedek öküz.* Bedêlê ci, didîdê esîlan weşêrî bî.

beg *Sos. S. Nn.* Sermîyanê eşîrên, serdarêndê qewmên, efendîyên. O ki ê bînan ra zewmbî yo, zewmbîyaneyênda ci esta. *Tr. Bey, efendi, farklı. Bir aşiret reisi.* Ma Helebî di cita Evdirehman Begî înan kerdê.

begane/ê *N.* Begikî. Zêdê begana. Begîy senîn ki kenê û roşenê û werzenê û şikêr benê, a winî kerden û bîyayeni. Liv û fêl û hal û hereketan û qisandê xwu di zêdê begana bîyayen û kerdeni. *Tr. Beyler gibi, beyzadeler gibi, bir bey gibi soylu ve asil olarak iş veya eylemde bulunmak, vs.* Lajek begane ame ma mîyan di ronişt, ma pêrini jî ci werrekê xwu bi ci yo ard.

beganey *Nm.* Begikîyey. Fêl û hal û hereket û qisan û coydê xwu di goreyê şeklî, goreyê bîçimî, goreyê usûl û qaîdan zêdê began bîyayeni, rayda began di bîyayeni, bieşîr bîyayeni, tey kemaney çinêbîyayeni, vero şerm û eybûar çinêbîyayeni. *Tr. Soylular gibi olmak, asilzadeler gibi olmak, her tür davranış ve sözlerinde hiçbir gedik veya eksiklik bırakmamak.* Va: Ma beganey mi rê kewta? Ez do xwu rê biwinîyayê qeçûqûldê.

beg bîyayeni 1. *Sos. f. M.* Begbîyayîş. Began ra bîyayeni, meqam û payeyê ci beg bîyayîş. *Tr. Bey olmak.* Bîbî beg, fina jî fêlê ci zêdê Qereçîyan'a bîy. 2. *Zv. f. M.* Begbîyayîş. Efendî bîyayeni, peyeyo weş bîyayeni, zêdê began hal û hereket û qisan û coydê xwu weş bîyayeni. *Tr. Beyleşmek, efendileşmek, asilleşmek, asalet sahibi olmak.*

Eynî mêrdek bîbî begêndo aver.

begey *Nm.* Begîni, begîney, wesfê began, senîneya began, wesf û ca û senîney û meqam û îdaregereya began. *Tr. Beylik, bey idaresi.* Bi begey a îdarekerdiş di xwura o do begeya xwu bimojno. Ez se kerî a begeya winîsîni!

begey kerdeni *f. M.* Begey kerdiş. Zêdê began bîyayeni, liv û fêl û qisan û zêdê nê çîyan di zêdê begana bîyayeni. Bi şikildê begana îdare kerdeni, bi şikildê begana sîyaset kerdeni. *Tr. Beylik yapmak, bey olmak, beyce davranmak veya söz söylemek, beylerin özelliklerini taşımak.* Kêdê înan ra filan kesî begey nêkerda. Labelê ê bînan pêrini jî begey kerda. Çunkî keyeyêndo begzade o.

begzade *Sos. S. Nn.* Qeçê began, lajê began. O ki began ra yeno, zewmbîyane. *Tr. Beyzade, ayrıcalıklılar, asilzadeler, soylular.* O yo tim xwu abirneno, xwu begzade vîneno û qayîlo ki ci rê livo zewmbîyane bibo.

behcîci *Zîr. Nm.* Bacîci. Wezîyetê qezencdê werdî yo ki bi tewrdê pap û qalikandê ci ya qezenc (mersela mercûy, nehay, peqley ûzn.) bixwu yo. *Tr. Mercimek, nohut, bakla vb. gibi gıda maddelerinin henüz kabuklarıyla birlikte olduğu hali.* Ma do bi behcîc a nehan, berê xerman kerê û bûrê.[1]

behcûci *Zîr. Nm.* Behcûciki. Behcûciki, çîyanda zêdê mercûyan werdî û sîyak a, zirar dana tenan.

behicîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kar ra yan jî çîyêndê ediznokî ra yan jî qehrî ra bîyo înciraxî, bol betilîyayo, tey taqet nêmendo. *Tr. Yorgunluktan bitap düşen.* Ma şima nêşa o tûteko behicîyaye amoş kero?

behicîyayeni *f. M.* Behicîyayîş. Qerqerî bîyayeni, qerqerîkî, qerqerikî bîyayeni, bol qehrîyayeni. Edizîyayîş yan jî qehir ra îspatey teqayeni. *Tr. Çalışma veya üzüntüden bütün gücü tükenmek, baygınlık derecesine varmak.* Şima behicîyayen ra fahm nêkenê?

behicnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yan qehir ra yan jî ediznayeni ra kerdo înciraxî, taqet ra visto, tey nekme nêverdayo. *Tr. Yormak veya üzmek suretiyle kahredilen, bayılma derecesine getirilen.* Gunayê kesî bi ê merdimdê behicnayî yeno, nê wezîyetî ra gawir beno musluman.

behicnayeni *f. M.* Behicnayîş. Bol betilnayeni, zaf ediznayeni, edizîyayen yan jî qehir ra îspatey înciraxî kerdeni. *Tr. Çok yormak veya üzmek suretiyle adeta boğmak, anasından doğduğuna pişman ettirmek.* Mi o merdimo ki ti yê vanê nêbehicnayo.

behicnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesî yan edizîyayîşî ra yan jî qehrî ra keno înciraxî, kesî taqet/hêle ra fineno. *Tr. Kişiyi yorgunluktan veya üzüntüden kahreden, üzen, takatsiz ve mecalsiz bırakan.* Merdim û çîyo behicnok wa kesî ra des finîy dûrî bo.

behîşt *Teo. Nn.* Cinnet. Adinî di cayo ki Ellah Teala evdanê xwu bi rehm û keremda xwu ya keno xelatdar û ci rişeno baxçedê adinîda şabîyayeni. *Tr. Cennet.* Behîşt, xelatênda gird a.

behr/i *Zv. Ed. Nn.* Gird/i, vêşî, bol/i, zaf/i. *Tr. Çok, bol, fazla, büyük.* Vanê filan kes merdimêndo îlimdar o, behr o.

behr *Er. Nn.* Dengiz. Awa girda ki deran û erqan û layan û royan û awanê zêdê nînan dê girdan gîna xwu mîyan û bolkî diwêlan mabeyn di manena. *Tr. Deniz.* Behro Sipe, Behro Sîya.

behrî 1. *N.* Eskerê dengizî. Keso ki dengiz di gurweyêno, dengiz bîyo wesfê ci. *Tr. Bahriyeli, levent, denizcilik yapan.* Meaşa behrîyan do ewro bideyo. 2. *N.* Dengizî ser o, heqdê dengizî di. *Tr. Deniz ile ilgili, deniz hakkında.* Jû çî berrî yo, jû çî bejî yo, jû çî awî yo û zêdê nînan jû çî jî behrî yo. 3. *Nn.* Nameyê lajekan o ki maneyê xwu dengiz û wesf û xebatdê dengizî ra gîno. *Tr. Erkek ismi. Denizle ilgili.* Nameyê ey Behrî yo.

behrîyey *Nm.* Behrî bîyayeni, kesê dengizan bîyayeni, wesfê dengizan ser o bîyayeni, eskerê dengizan bîyayeni. Keso ki dengizan di gurweyêno, o kes bîyayeni, wesfê ê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Bahriyelilik.* Behrîyeya ci, ci rê bol naf dayo.

behs 1. *Nn.* Qal. qalkerdiş, qiseykerdiş, vajîyayîş. *Tr. Söz, konuşma, söyleyişi, hakkında konuşma, bahs.* Gama bîni ma behsê to kerdê, ti ser di ameyê. 2. *Nn.* Mersela, mewzû. Çîyo ki kes do ser o vindero. *Tr. Konu, mevzu, bahis.* Esas ti behsdê ma di çinêbîyê.

bej/i *Zv. N.* Bejik/i, bejî, bejin/i. Kes/çîyo ki; werd û şimîyê ci kemî yo, tayên o, hend nêşeno werd bûro. Ziddê ci, tersê ci "awî" yo. *Tr. Yemesi içmesi az olan, zayıf olan.* Vanê filan kes çîyên nêweno bej o.

bej 1. *Nn.* Kej, bejik, bejî, bejin. Renga herra aker-

---

1 Xelle û cew û misrî û xaşxaş û gilgil û çîyo winasîn di sere esto. Labelê kuşn û mercû û nehan û beqlan û fasûlan û kincî û çîyandê winasînan di sere çinî yo, herûnda serî di bacîcîy estê.

dê ya renga şenik a. *Tr. Açık toprak rengi.* Ez [illegible]ado bejî ra hez kena. 2. *Zîr. Nn.* Bejik, bejin, bejî. Erdo ki wişk karên o. Cayo ki awî nîyo. *Tr. Kurak arazi.* Erdê ma o bej caran zêdê erdê ma yê awî ya fêkîdar nêbeno.

bejane *N.* Bejîyane. O ki zêdê bejîya o. *Tr. Beje çalan, bej gibi.* Ey mi rê çaketêndo bejane herîna bî. Labelê nêzana bî ki ez rengênda hînîsîni ra hez nêkena.

bejaney *Nm.* Bejîyaney. Zêdê rengda bejîya, zêdê rengda herra akerdêya. *Tr. Bej rengine çalar bir şekilde.* Bejaney, fînan rexbet vînena, yabelê bê ey o.

bejey 1. *Nm.* Kejey, kejîyey, bejiney. Bej bîyayeni, kej yan jî kejî bîyayeni, renga ci bej/kej bîyayeni, rengerda herrida akerdê di bîyayeni. *Tr. Açık toprak renginden olmak.* Mi bejeya ci ecibnê. Labelê hembazanê mi nêecibnê. 2. *Nm.* Bejiney. Bej bîyayeni, bejîyey, erdan di erdo wişk bîyayeni, awî nêbîyayeni, kuhoyîyan di kuhoyîyo bej bîyayeni. *Tr. Kurak olmak. Kurak bir bitki veya toprak olmak.* Eger bi bejeyda ci ya bîyayê, ma no qezenc nêgirotê. 3. *Zv. Nm.* Bejiney. Bej bîyayeni, bejîyey, werd û şimî di kemî bîyayeni, werd û şimîyê ci tayên yan jî zaîf bîyayeni, kişta werd û şimî ra tey kemaney bîyayeni. *Tr. Yeme ve içme noktasında zayıf veya eksik olmak.* O do bi bejeyda xwu ya hewna bol vinî kero!

bejik 1. *Zîr. Nn. Bw.* Bejî 1, 2 û 3. Ey şî xwu rê erdo bejik, keso bejik û renga bejiki weçînê. 2. *Leş.* Zebtîyayo bejik. Babetên eskerêndo milîs, babetên eskerêndo sivîl. *Tr. Bir çeşit sivil asker, zabtiye memuru.* Bejik ame kewt mabeyndê înan, ê ardîy werey.

beji *Zîr. Nm.* Bejini. Dika ki wişk karêna, herûna ki awî nîya. *Tr. Kurak, kurakçıl arazi, sulu olmayan arazi.* Dika maya beji caran zêdê erdê ma yê awîya fêkîdar nêbena.

bejî 1. *Zîr. N.* Çîyo ki erddê bejî di beno, awi nêwazeno yan jî ci rê awi bol lazim nêbena. *Tr. Sulu olmayan, kurakçıl.* Rez awî nîyo, bejî yo. 2. *Coy. Nn.* Erdo ki awî nîyo. *Tr. Sulu olmayan tarla, tarım arazisi, ekin alanı.* 3. *N.* Berrî. Cayo ki; erd o awi nîya. *Tr. Karasal, kara.* Asya, Awrûpa, Efrîqa ûzn. cayo berrî bejî yo jî. 4. *Zv. N.* Merdimo ki ne çîyên weno, ne jî şimeno. *Tr. Yemesi içmesi olmayan veya çok az olan, yabanilik.* Vanê filan kes/a bejî yo/a, ne wena, ne jî şimena. Cora zena ze çanqa rûti.

bejîyey 1. *Nm.* Bejî bîyayeni, werd û şimî di çinêbîyayeni. Çî/keso ki ne weno û ne şimeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, ê kes û çîyan ra bîyayeni. Newer û neşimî bîyayeni. *Tr. Yemesi içmesi olmamak veya çok az olmak, yeme ve içmeden kesilmiş olmak.* Eger bejîyeyda ci ra nêbo, weş a. 2. *Nm.* Bejî bîyayeni, rengan di renga herrida akerdê bîyayeni. *Tr. Açık toprak rengi olması durumu.* Ey bejîyeyda ci ra, mi jî nermeyda ci ra hez kerd. 3. *Zîr. Nm.* Bejiney, bejin bîyayeni, bej/î bîyayeni. Qezencan di, çîyandê kartişî di çîyo ki wişk karêno, o çî yan jî o qezenc bîyayeni. Erdandê bejîyan ra bîyayeni. *Tr. Kurakçıl/kuraksıl olmak. Tarımsal olarak kurakçıl bir bitki veya toprak olmak.* Înan bejîyeyda ci ra bol qezenc kerd.

bejna barî *An. Nm.* Bejna ki qalini nîya û kesî rê weşi yena, mîyane ra barî ya, zaîfi nêbo jî nezdîyê zaîfey a. *Tr. İnce boy.* Bejna ci ya barî bi ci yo bol weş robere ameyê. Bejnênda zêdê têldê tembûrî ser o bî.

bejna dergi *An. Nm.* Bejna ki normalî dergêrî ya, Mesela nezdîyê metreyên û çoşmeyê heştay santîmî ya. *Tr. Uzun boy.* Bejnênda derg û weşi ser o bî. Ellah zano çoşmeyê metroyên heştay û panc santîmîy bî.

bejna kilmi *An. Nm.* Bejna ki normalî bin ra ya, camêrdan di çoşmeyê mîtroyên û şeştî santîmî ya, cinîyan di ney kilmêrî ya, tayênêrî ya.

bejnante/ê *N. Bw.* Bejneşte/ê. Genco bejnante do bişo bi weşey a hembazandê xwu mîyan kewo.

bejna weşi *An. Nm.* Bejna ki ne kilm a, ne derg a, ne qalin a, ne zaîf a, ne bol qelaw a, ne bol sist a û ne jî bol kurtinê ya; hergi babet ra normal a û kesî rê weşi yena. *Tr. İyi ve hoş boy, güzel görünümlü boy.* Bejnênda weş û delal û fodili ser o bî.

bejnbarî *An. Ed. Nn.* Kes/çîyo ki; bejna ci barî ya, weşdê kesî şina; qelawi nê, qelawi bin da, bol zaîfi jî nîya, şekil û bîçimê weşeyda ci mîyane do. *Tr. İnce boylu.* Keynaya ci bejnbarî bî, qelawi nêbî.

bejnbarîyey *An. Ed. Nm.* Bejna ci barî bîyayeni, bejna ci mîyane di peymitişê ci kemî bîyayeni, bejna ci qelaw û şişmani nêbîyayeni. *Tr. İnce boyluluk, boyu ince olmak.* Ci rê bejnbarîyey weşi bî. Cora xwu rê geyrayê bejnbarîyên.

bejndaye/ê *N.* Bejneşte/ê. Kes û çîyo ki bejni daya, bejna ci bîya dergi, bi bejn a bîyo gird. *Tr. Boy atan, boyu uzayan, boyca büyüyen.* Xorto bejndaye, bejnda xwu ya şa beno.

bejnderg/i *N.* Kes/çîyo ki; bejna ci derg a. Mesela welatdê ma di cinîy 1.65 cm. û camêrdîy jî 1.80 cm. bê, benê bejndergîy. *Tr. Uzun boylu.* Lajek, bejnderg o, la keynek jî tayn nîya.

bejndergey *Nn.* Bejna ci derg bîyayeni, bejni di derganey ser normalî ser ra bîyayeni. *Tr. Uzun boyluluk.* Bejndergey eger bol vêşî nêbo, weş a. Çunkî bolîy geyrenê bejndergan.

bejneşte/ê *N.* Bejneştok/i, bejnante/ê, bejnantok/i. Kes/çîyo ki; bejni eşta, bîyo gird, bejna ci bîya dergi. *Tr. Boy atan, boyca büyüyen, boyu uzayan.* Şirê ê lajekdê bejneştî ra pers kerê, senîn bejni erzêna?

bejneştok/i *N. Bw.* Bejneşte/ê. Xorteko bejneştok boka emser bişo mirazdê xwu reso.

bejni *Nm.* Asayîşê qelafatdê însanan û heywanan. Dergey û kilmeya qelafatdê însanan û heywanan. *Tr. Boy pos, endam, bedenin kısalığı, uzunluğu veya görünümü.* Eger teneknakî bejna ci dergi bîyayê, înan do biwaştê. Labelê bejna ci bêhemd kilmi bî.

bejni anteni *f. M.* Bejni antiş. *Bw.* Bejni eşteni. Bejni nêancena. Tim hembazandê xwu mîyan di girê ya. Boka tayên bejni bianco ki, a jî hembazandê xwu mîyan di bihewîyo.

bejni dayeni *f. M.* Bejni dayîş. Bejni eşteni, derg bîyayeni. *Tr. Boy atmak, boy çekmek, uzamak.* Eger emserr jî bejni nêdo, neya tepîya deha texmîn nêkena ki bejni bido.

bejnkilm/i *N.* Kes/çîyo ki; bejna ci kilm a, berzey ser tayên o, bejna ci normalî bin da. *Tr. Kısa boylu.* Merdimêndo bejnkilm bî. Labelê qelema ci weşi bî.

bejnkilmey *Nm.* Wahîrê bejnerda kilmi bîyayeni, bejna ci normalî bin di bîyayeni. *Tr. Kısa boyluluk.* Cinêka vana, ez bejnkilmey û bejndergeyda ci ra nêwinîna, ez winîna exlaqdê ci ra.

bejnûbali *An. Nm.* Bejn û wesfê bejnerda ci, bejn û asayîşê bejni, bejni û barîyey û qaliney û şîşmaney û zaîfey û dergey û weşey û xirabey û kilmeya ci. *Tr. Boyu posu, boy pos, boyu ve özellikleri.* Ez winîyaya bejnûbali barî ya, mi va beno ki marî ya. Ez çi zana zerrî zari bi zarî ya!

bejnûbalieşte/ê *N. Bw.* Bejnûbalidaye/ê. Kes qîmiş nêbîyê ki biwinîyo ê xortdê ma yê bejnûbalieştî ro.

bejnûbali eşteni *f. M.* Bejnûbali eştiş. *Bw.* Bejnûbali dayeni. Bejnûbali eşti bî. Labelê tey diremên totik çinêbî. Se kerî/a pey a bejnûbali!

bejnzirav/i *N.* Bejnbarî. Keso ki bejna ci weş û barî ya. *Tr. İnce boylu, nazenin boylu.* Kesêndo bejnzirav û dilovan bî.

bejnziravey *Nm.* Bejnbarîyey. Bejna ci barî û weş bîyayeni. *Tr. İnce boyluluk, ince ve nazenin boylu olmak.* Mi bixwu rê bolkî bejnziraveya ci weşi bî.

bejul *An. Nn.* Esteyê paqan. *Tr. Uyluk kemiği.* Qeza kerd bî, bejulê ci şikîya bî.

bekçî *Nn.* Pawok/i, çimdar/i, çimçarnok/i, kizîr/i, cerebber/i, qewas/i. O/çîyo ki çîyên paweno û ci keno qedexe. *Tr. Bekçi, yasakçı.* Tersandê bekçî ra ma cadê xwu ra nêliwayî.

bekçîni *Nm.* Bekçîyey, pawokey, çimdarey, kizîrey, cerebberey, qewasey. *Tr. Bekçilik.* Mi bekçîna zebeşan kerda.

bel/i 1. *N.* Akerde/ê, tîk/i, abîyaye/ê, vera teber tîk û akerde/ê bîyaye/ê. Merdimo ki goşê ci wedarde yê, tîk ê. *Tr. Dik, açık, hüşyar, kulakları dik, öne doğru anten gibi açık kulaklı.* Ê merdimî çimê xwu kerdîy bîy belîy û winîyayê ma ra. 2. *N.* Balkeş/i, bolbel/i. Merdimo ki çim û goşê xwu weş û weş akerdê û o yo balê xwu dano çîyê. *Tr. Dikkatli, dikkati çok, antenleri açık.* Ê belî rind balê xwu bidê bi ci, o yo çîyên doş keno, wa şima bizanê ha!

bela 1. *Er. Nn.* Arsim. Çî/derdo ki kes deha nêşeno ki xwu ci ra bireyno, gireyo ki ameyo kesî sere di û deha rew rewî nêşino. *Tr. Bela, müşkül.* Vanê, bîyo bela û kewto kîberdê ma. 2. *N.* Zorbe/ê, zorba, bibela. Kes/çîyo ki; kesî ser o bîyo bela û kesî ra geyrî nêbeno, kes ci ra pak nêbeno, kes nêşeno xwu ci ra bireyno. *Tr. Bela, belalı, zorba, musibet.* Ellah zano ki do înan ser o bela û bêter bo.

belaakerde/ê *N.* Belavete/ê, belapeydakerde/ê. Kes/çîyo ki; bela akerdo, kîberê bela û mûsîbetî peyda kerdo. *Tr. Bela açan, bela peydahlayan.* O keso belaakerde do jî bi şima ya bêro ê belay wedarno.

bela akerdeni *f. M.* Belaakerdiş. Bela veteni, bela peyda kerdeni, mûsîbet û zehmetêndo şên veteni. *Tr. Bela açmak, bela peydahlamak, musibet/bela kapını açmak/aralamak.* Tayên mend bî ki, ti ma rê bela akerê.

belabêterey *Nm.* Belaûbêterey. Belaûbêter bîyayeni, bela bêter bîyayeni. Çîyo (kes, gurwe) ki kes nêşeno bi otesîda ci ya bêro, kes kewto mîyan û deha nêşeno ki ci ra pak bo, o bîyayeni. *Tr. Beter olmak.* Ez nêkewta belabêtereyda ci dimi, mi rê zewmbî babet lazim o.

belabîyaye/ê *N.* Belayîn/i. Kes/çîyo ki; kesî rê bîyo bela, bîyo mûsîbet, kesî pa îllallah kerdo, kes pa kewto derêndo gird û deha nêşeno ki xwu pa pak kero. *Tr. Bela/dert olan, büyük sıkıntı ve musibet olan.* Merdimo belabîyaye do senîn înan ser ra wedarîyo ki?

bela bîyayeni *f. M.* Belabîyayîş. Mûsîbet bîyayeni, derdêndo gird û ci ra nêreyaye bîyayeni,

gereyêndo tedemende bîyayeni, îlletêndo ci ra nêvejîyaye bîyayeni. *Tr. Bela olmak, musibetleşmek, içinden çıkılması zor bir sıkıntı olmak.* O çîyo ki şima yê vanê ma rê bîyo bela û ma ra deha geyrî nêbeno, ma bela dekewtê de.

beladaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; belayê xwu dayo jûnay ser; gireyêndê xwu yo gird rişto jûnay yan ji tayênakîyan ser. *Tr. Belasını satan, belasını başkasına veren.* Merdimê beladayî şelaga eşti ma ser. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê belayên ameyo û tey mendo, nêşeno mîyan ra bivijîyo. *Tr. Belasını veren, adeta büyük bir kaza başına gelen.* Kesê belayê xwu dayî, cara coydê xwu di belayêndo wina olimbêter nêdî bî.

bela dayeni 1. *f. M.* Beladayîş. Mûsîbet dayeni, belayê xwu roteni, belay dehfê jûnay kerdeni, belay jûnay ser eşteni, jûnay rê derdêndo gird peyda kerdeni. *Tr. Bela vermek, belayı defetmek, belayı başkasını göndermek, başkasının üstüne yollamak.* Mêrdekî belayê xwu sawit qergûnî ra. 2. *f. M.* Beladayîş. Belayê ci amîyayeni, mûsîbetêndê girdî mîyan kewteni. *Tr. Belaya giriftar olma, büyük musibete düşme.* Mêrdekî ê qezay ser ra eynî belayê xwu da.

belagirote/ê *N.* Belagirotok/i. Kes/çîyo ki; bela giroto, xwu rê belayên peyda kerdo, xwu rê kîberêndê mûsîbetî akerdo, ci rê belayên peyda bîyo. *Tr. Bela alan, bela açan, belayı üzerine alan.* Merdimo belagirote gereg axmax bo ki, bela bigîro.

bela giroteni *f. M.* Belagirotiş. Belagirotokey, bela xwu ser giroteni, bela wedardeni, kîberêndê belay xwu ser anteni, xwu rê mûsîbetêndo gird peyda kerdeni, xwu rê çîyo ki kes nêşo mîyan ra bivijîyo, o peyda kerdeni. *Tr. Bela almak, durup dururken alakası olmadığı halde üzerinde bela oluşturmak.* Mi belayê înan girot xwu ser.

belagirotok/i *N. Bw.* Belagirote/ê. Winî biki ki ti belagirotok nêbê. Belagirotey çîyênda xirab a.

belak/i *Cog. N.* Qûmîstan. Cayo qûmin, deşta sîya. *Tr. Çöl, sahra, kumla örtülü yer.* Cayê ci belak bî. Cora çetin bî.

belakerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî jûnay rê yan jî tayêni rê kerdo bela, kerdo mûsîbet, kerdo gireyo gird. *Tr. Belalaştırılan, musibetleştirilen.* Qenê meveyê ê çîdê belakerdî ki ma ci ra deha vêşî zirar nêvînê.

bela kerdeni *f. M.* Belakerdiş. Jewî rê bela kerdeni, ci rê belayên peyda kerdeni, ci rê kîberên akerdeni, ci rê mûsîbetên veteni, jewî yan jî tayêni rê mûsîbetên ronayeni, kîberdê ci kerdeni. *Tr. Belalaştırmak, musibetleştirmek, bela etmek, kapı açmak.* Karê to tim belakerden a.

belaliki *Nk. Nm.* Mewşêra mîrxoşi. Mewşêr (asmêr)a ki engûra ci mizê (tirşin a) ya û asmêr (mewşêri) bixwu jî bejna ci derg a. *Tr. Üzümü ekşimsi, ağacı uzunboylu olan bir çeşit asma ağacı.* Belalika Dolkanî engûra ci mizê ya weş a.

belapeydakerde/ê *N.* Merdimo ki kesan rê bela peyda kerdo, tayêni rê kîber akerdo, bîyo sebebê bela û bêteran. *Tr. Bela peydahlayan.* Tew ez qayîl nîya şima ê lejdê belapeydakerdî ra qal bikerê.

bela peydakerdeni *f. M.* Belapeydakerdiş. Bela veteni, sebebê belayan bîyayeni, semedê mûsîbetan bîyayeni, sebebê giredê girdan bîyayeni, sebebê kîberakerdişî bîyayeni. *Tr. Bela ve musibet peydahlamak, belalara sebep olmak.* Ti vanê qey bela peydakerdeni karê ci yo.

belaş/i *N.* Bêbedel/i, bêpere/ê, hinî. Çîyo ki bê bedel deyêno. *Tr. Beleş, bedava.* Nano belaş o, ti yê wenê.

belaşande *N.* Belaşkî, belaşane, ze belaş. *Tr. Bedava kadar ucuz, beleş gibi.* Ma a kirosa belaşande herînê. Labelê ma nêşa hemed kero, ma destî ra vijîyê.

belaşaney *Nm.* Belaşkîyey, belaşande, belaşkî bîyayeni, zêdê kar û çîyandê belaşan bîyayeni, ha belaş ha o çî. *Tr. Adeta bedava, bedavaymış gibi.* Ti bîbîyê tamojikdê belaşaneyda ci.

belaşey *Nm.* Belaş bîyayeni, hal û wezîyetê kar û çîyandê belaşan. Meydan amîyayîşê çî û kesandê belaşan. *Tr. Bedava olma/k.* O kewt bî belaşeyda ci dimi, mi vatê beno ki ez xwu rê biherîna.

belaşu *Nn.* Babetên kehkeyêndê pemî yo nêviraşte. *Tr. İşlenmemiş olan bir çeşit pamuklu bez.* Şima do hewna ê belaşuy berê faroqe ki, şima rê virazo.

belaşxun/i 1. *Zîr. Nn.* Teneyo nepak, teneyo ki hewna herr û herrîşikda ci ra nêşuwîyayo. *Tr. Yıkanmamış olan, kirli, toz ve toprağıyla beraber olan hububat.* Ma cuwênan dima belaşxunê xwu jî wedarê, dima ma şima rişenê. 2. *Nn.* Leym, lêş, leym û lêşê hergi çî, nepakeya firaqan. *Tr. Her tür kir, pasak, toz ve temiz olmayan şey veya madde.* Firaqê belaşxûnî hana nêşoyayê.

belaşxuney *Nm.* Berbatey, berbatkî, nepakey, pak nêbîyayeni, lêşiney, leyminey, pakey û nepakey di safî nêbîyayeni. *Tr. Kirlilik, temiz olmama.* Pêrini jî belaşxuneya ci aşnawita.

belate 1. *Zîr. Nn. Bw.* Mexel 1. Maşallah to bidîyayê,

ma çi belate bî! To vatê beno ser o vara bî. 2. *Zoo. Nn.* Leşi. Merdeyê heywanan. *Tr. Leş. Hayvan ölüsü.* Kişt bî, belateyê ci eşt bî kenardê ray.

belaûbêter/i *N.* Çî/keso ki kesî rê bîyo belaûbêter, kes deha nêşeno ki girîyaneyê xwu ci ra pak kero, deha ey ser ra kesî rê gireyên ti vajê ki çinî yo, kesî rê çorçoşmeyê ci derd o, zehmet o, gire o û kes qayîl bo jî nêşeno mîyan ra bivijîyo. *Tr. Bela ve beter, her tarafı bela ve musibet olan.* Qe mi nêzana o lej a roji belaûbêter bî yan tofan bî?

belaûbêterey *Nm.* Belaûbêter bîyayeni. O Çî/keso ki kes qayîlo ci ra pak bo û deha kes nêşeno ki xwu ser ra bierzo, dehf kero, gîrîyanedê kesî ra nêcibeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Beladan beter olmak, illet olmak.* Şima hewna belaûbêtereyda ci ra haydarîy nîyê.

belayê/ya serî *N.* Belayo/ya ki ameyo/êya kesî sere û deha kes nêşeno ci ra pak bo. Belayo/ya tewro/a gird/i. *Tr. Baş belası. Belalıların belası, en büyük bela, en büyük dert.* No merdim bîyo belayê seredê mi.

belayê/ya serî bîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî rê xusûsî bîyo belayê serî û deha ci ra pak nêcibêno, ci ra geyrî nêbeno, ci ra dûrî nêkewno, do ci destî ra qezayên yan jî belayên vejo, ci rê bibo sebebê olayîyênda xirabi. *Tr. Baş belası haline gelmiş olan.* Derê ki boka ma pêro pîya nê merdimê belayê serî bîyayî dehf kerê.

belayê/ya serî bîyayeni *f. M.* Belayê serî bîyayîş. Bi kesî yo diskîyayen û nêcibîyayeni, kesî rê belayo ki kes deha nêşeno xwu ci ra pak kero bîyayeni. Xusûsî kesî rê bela bîyayeni. *Tr. Kişiye özel bela olmak, baş belası olmak.* Boka belayê seredê şima nêbo. Eger bibo, şima deha nêşenê xwu ser ra bikerê.

belayê/ya serî girote/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni xwu rê ze ki qandê belayên, qandê mûsîbetên, qandê halêndê nêbîyayî giroto xwu ser û deha nêşeno ki ci ra pak bo, ci ra dûrî kewo. *Tr. Bir illet/musibet olarak, bir baş belası olarak alınan ve artık bir türlü kurtulunamayan.* Ez a deha nêşena ê belayê serî girotî ra pa ba.

belayê serî giroteni *f. M.* Belayê serî girotiş. Xwu rê bela peyda kerdeni, xwu rê kîber akerdeni, xwu rê bela akerdeni. *Tr. Başına bela almak, baş belası almak, kendisine bela veya musibet kapısı açmak.* Mi o xwu rê belayê serî girot.

belazî *Nk. Nm. Bw.* Tari 2. Keyneka keyî ya kena ma rê belazî ra selate virazo.

belbeli *Nm.* Îskan (bardax)a qeçan a ki pa emzik esto, qeçîy bi koçen a ci ra şit şimenê. *Tr. Emzikli bardak veya biberon.* Belbela tûtekî şikîyê bî; nêşayê ki werd bido ci.

belçîka 1. *S. Nm.* Awrûpa di diwêlên a. *Tr. Belçika.* Sersûka Belçîka Brûksel a, bi Qerraleya îdare bena. 2. *Sn. Nm.* Babetên debançayên a. *Tr. Bir çeşit tabanca.* Belçîkaya xwu girot û şî, Ellah bixeyr kero!

beledîn/i *N. Bw.* Başat/i, başatin/i. Beledîn bî. Cora pêro ser o arêbîyay bî.

beledîney *Nm. Bw.* Başatiney. dîyayenda beledîneyda ci rê çimîy jî lazimîy nêbî. Çunkî dûrî ra xwu mojnayê.

beledîya *S. Er. Nm.* Beledîye, şaredari. Dezgeyo ki sûkan di winîno îdaredê pakey û aw û esnafey û çîyandê zêdê nînan dê mahallîyan û fina reîsê ci kişta şarîya weçîneyêno. *Tr. Belediye.* Beledîya, qandê zabîtey, des merdimî do bigîro.

beledîyeyey *S. Nm.* Şaredarey. Beledîya bîyayeni, heqê beledîyay giroteni, wesfê beledîyeyan ci deyayeni. *Tr. Belediyelik, belediye vasfı kendisine verilmek.* Beledîyeyey û mixtarey bi destdê Wezîreyda Zerrî ya deyêna cayan.

belek/i 1. *N.* Xilt/i, xiltane/ê, rengtêtewr/i, rengxilt/i. Çîyo ki renga ci pêmîyan da, rengê ci têtewr ê, xiltane o. *Tr. Ala, alaca.* Vîştirayo belek goştin o. 2. *N.* Vêşî, tirbelek, ser o sûr bîyayeni, a nêbîyayê. *Tr. Gaile, bela, musibet, sıkıntı, sıkıntının alası, dahası.* Şima bizanê senîn ser o bîyo belek, şima tew ser nêşinê.

belekane 1. *N.* Belekinane, belekkî, xiltane, xiltkî. Ze belek, zêdê belekan a, ze ki belek bo, eger tam belek nêbo jî ze ki belek bo. *Tr. Alaca gibi, ala renkli gibi.* Mi rê belekane ame, beno ki jî babetna bî. Labelê tarî bî, beno ki mi rind ferq nêkerd. 2. *N.* Belekinane, tirbelekinane, tirbelekane, tirbelekkî, ze ki belek bo, ze ki belekin bo, vêşîyane, vêşîyey. Çî/keso ki ze ki ser o sûrbîyaye bo, ze ki derênikê ci bol bo, ze ki bêterê bêteran bo. *Tr. Alası, daniskası, katmerli, kızılı.* Mi cara gurweyo winî belekane nêdî bî. O gurweyo winî belekane fina siftî bî ame sere di.

belekaney *Nm.* Belekinaney, belek belekî bîyayeni, zêdê belekan a bîyayeni, xiltaney, rengan di têtewrane bîyayeni, belekkîyey, rengê ci ze ki pêmîyan di bê, reng û çîyandê zêdê rengînan di pêmîyan di bîyayeni, xiltane bîyayeni. *Tr. Mozayik gibi. Renk veya renklilik noktasında adeta karışık olmak, alaca olmak, karışıkça olmak, arışık renkteki kişi veya şey olmak.* Ez belekaneya ci binûşna yan xîntinaneya ci binûşna?

Çiçî binûşna, çiçî nênûşna? 2. *Nm.* Belekinane, tirbelekaney, tirbelekinaney, belekin bîyayeni, ze ki belek bo, sûr bîyayeni, ze ki sûrbîyaye bo. Şekil û biçim û wesfan di zêdê tirbelekan bîyayeni. *Tr. Adeta kızıllar gibi olmak, azılılar gibi, adeta şahinler gibi olmak.* Şî ki belekaneyda ci ser o vindero, bixwu jî bî belekane.

belek belekî *N.* Heme cadê ci di belekiney bîyayeni, reng bi reng bîyayeni, rengên rengda bîni nêmendeni. Çî/keso ki hergi cayê ci bi rengêna o. bi babetêna o, zewmbî zewmbî yo. *Tr. Çeşit çeşit, türlü türlü, elvan elvan.* Mi şima rê nêva erdê ci belek belekî yo?

belekin/i 1. *N.* Çî/keso ki tey renga têtewri esta, renga ci xiltanê ya; tey sîya û sipe, sûrûsipe û zêdê nînan rengê xiltîy estê. *Tr. Ala, ala renkli, alaca olan.* Vîştirayêndo belekin bî, mi nêherîna. 2. *N.* Sereovete. Çî/keso ki ravey o, mûtedîl nîyo, tûj o, tûj kerde o, orte nîyo, tirbelek o, sereovete o, belayîn o, bibela o. *Tr. Azgın, ileri derecede olan, sorunlu, gaileli, belalı, musibeti çok olan.* Aman ha, ê merdimdê belekinî ra dûrî kewê, ma neşenê derdê ey biancê!

belekiney 1. *Nm.* Belekin bîyayeni, renga ci belek belekî bîyayeni, renga ci xiltane û xilti bîyayeni, renga ci têtewranê bîyayeni, tey sûrûsipe û sîya bîyayeni. *Tr. Alacalılık, alacalılık, karışık renklilik.* Belekineya ci bi ci yo robere ameyê. 2. *Nm.* Tirbelekey, ravey bîyayeni, ravey şîyayeni, mûtedîl nêbîyayeni, orte di nêbîyayeni, tûj bîyayeni, tûj kerde bîyayeni, azirîyaye bîyayeni. *Tr. Mutedil olmama, azgınlık, aşırı olma, sivrilik.* Belekineyda xwu nêwinîno, şarî rê vano tûj ê, tûj o, tûj kerde o ûzn.

belekpancey *N.* Jewê ci, "belekpance" o. Pûçikê bêbinê ki qandê kayda nigtopî deyênê xwu ra ki lingê kesî zirar nêvînê, pay piro nêdeyo. *Tr. Tozluk, tabansız çorap.* Belekpanceyê xwu kerdîy bîy xwu nigan ra jî, qey zalimî bi pêt a da bî nigi ro, lingi kerdi bî qîtal qîtalî.

belekrî 1. *Tib. Nn. Nm.* O/çîyo ki rîyê ci bîyo belekin, bîyo nêweşê rîbelekey, rîdê ci di belek belekî vijîyayê. rîyê ci ze ki biveşo. *Tr. Leke hastalığına, abraşlık hastalığına yakalanan kimse.* Belekrîyên amê, mi va doktor çinî yo, şî. 2. *An. Nn.* Rî di lekey bîyayeni, rî di belekiney bîyayeni. Labelê tîya di nêweşînî çinî ya. *Tr. Ciltteki, yüzdeki benekler.* Tey belekrî est bî.

belekrîyey 1. *Tib. Nm.* Nêweşînê ki rîdê ci di, gandê ci di lekey, belekiney vijênê. Ganê înan ze ki biveşo. *Tr. Abraşlık. Cilt, ten lekeleri ile ilgili hastalık.* Belekrîyey nêweşînên a. Kam ki tepêşîyo na nêweşîni wa nêvindiro, şiro nêweşxane. 2. *An. Nm.* Gan di, rî di lekey bîyayeni, belek belekî bîyayeni. *Tr. Cilt lekeleri, kumrallık.* Na babetî belekrîyey nêweşîni nêhesibêna.

belemi *Nm.* Ze meşkekên a ki bi va ya pir kenê û pa ro, la û awanê winasînan ravêrnenê. *Tr. Su geçmek için şişirilmiş olan bir çeşit ilkel sal, şişirilmiş tulum.* Belemeri pir kerê, wa pa qeçîy ravêrê over. 2. *Nk.* Keleki. Babetên sebzeyêndê bostanan o. *Tr. Bir çeşit kavun, kelek.* Na beşîla nîya, kelek a. Çunkî bibo bîyayê jî fina beşîla nêbena, tim jî kelek a, kelekey ra nêvijêna. Çunkî cisnêndê beşîla o.

belemîr *Nk. Nn.* Kuhoyîyên o ki erdandê tenan di beno û zihêrin o, xwu bi xwu reseno, zêdê zîwani zirar dano tenan. *Tr. Buğday tarlalarında yetişen zararlı bir yabani bitki.* Belemîran zirar da tenan ro.

belendîri *Zoo. Nm.* Kavira girda warîkerdê ya ki deha kena bêro beranî ki bibo mî. *Tr. Koç ile çiftleşecek duruma gelen üç yaşından daha küçük semiz toklu dişil kuzu.* Ma belendîra xwu bi di bizêkan a roti.

belendîrî *N. Bw.* Berendîri. Belendîrênda weşi bî. Eger şima nêrotayê, a do serna şima rê biercîyayê.

belengaz/i 1. *N.* Belayê/ya serî. Merdimo ki kes deha nêşeno ki xwu ci dest ra bireyno, kes qayîl nîyo ki çîyêndê xwu ci rê vajo. Çunkî finê ti ci dest yan jî ci fek kewê, ti deha nêşenê girîyaneyê xwu ci dest ra bireynê, to ser o beno bela, bol jî rew qehrêno. *Tr. Mızmız, alıngan, pimpirikli, belalı, çabuk sorun çıkaran, sorunlu.* O merdimêndo belengaz o. Boka ti xwu bi po nêkerê. 2. *N.* Berengaz/i. O ki ocaxê ci bîyo kor, ocaxê ci veşayo, pergelê ci vila bîyo, bêqewet û bêtaqet mendo. *Tr. Ocağı sönen, evi virane olan, takatsız, güçsüz kalan.* Belengazên o, yarmetê xwu ci ra mekemênê. 3. *N.* Berengaz/i, feqîr/i, bêkes/i, qergûnek/i. O ki ocaxê ci veşayo, bêkes mendo, tûpo ki do xwu pa tepêşo nêmendo. Ze ki deha o yo aw di şino. *Tr. Fakir, yoksul, zavallı, kimsesiz, tutunacak bir dalı olmayan.* Belengazê mi, kamcîn kîber cend, kesî ser o nêakerd. Qergûnekê mi vîyeyê xwu çewt kerd û pey di şî. Şî ki şî. O yo hewna yeno.

belengazey 1. *Nm.* Belengaz bîyayeni, belengazîni. Belayê serî bîyayeni, kesên dest di îllallah kerdeni, xwu ci dest û fekî ra nêreynayeni, kesên ser bol rî nayeni, bol vêşî xwu kesên sernayeni, ci ra bol çî poseni, wexto ki kes destê xwu dano

ci, deha nêşeno bazîyê xwu ci dest ra bireyno, ti nêwetanê silamên bidê ci, to bol ewara keno, to ra bol çî wazeno ûzn. *Tr. Mızmızlık, alınganlık. Adeta baş belası olmak, birine haddinden çok yüklenmek, hakketmediği şekilde serzenişlerde bulunmak, başa çıkılmaz ve karşıya sıkıntılar verecek olan çok beklentileri olmak.* Qusûr mewinî, ez nêşena ê belengazî ra biasa. Çunkî ma deha nêşenê xwu ey fek û destî ra bireynê. 2. *Nm.* Berengazey, belengazîni, ocaxkorey, ocaxê ci kor bîyayeni, ocaxê ci veşayeni, pergelê ci vila bîyayeni, bêqewetey, bêtaqetey. *Tr. Ocağı sönmek, viran olmak, kuvvetsiz kalmak, takatsiz kalmak.* Pêroyê belengazeya ci vînenê, fina qenê bar mederê ser. 3. *Nm.* Berengazey, belengazîni, neçarey, feqîrey, qergûney, bêkes û bêpaştî mendeni. *Tr. Yoksulluk, fakirlik, kimsesizlik.* Şima çirê belengazeya mêrdekî hesab nêkenê û wina karanê bolan nanê ci ser?

belengoş *Tib. Nn.* Belengûş, tozê goşan, gemarê goşî. *Tr. Kulak kiri, kulak tozu.* Goşê ci tewayê, şî doktor. Doktorî ci rê va, goşandê to di belengoş esto, gereg ki ma bişuwê. 2. *An. Nn.* Belengûş, nermikê goşî. *Tr. Kulak memesi.* Belengoşê ci kotîyey ra bi kilawda ci ya diskîya bî. 3. *An. Nn.* Belengûş. Peynîya goşî. *Tr. Kulak arkası kısım.* Belengoşê mêrdekî dirbeti ra pa pirêsîya bî.

beley 1. *Nm.* Bel bîyayeni, goşê ci tîk û çimê ci jî akerde bîyayeni, goş û çimê ci vera vernî vijîyayeni. *Tr. Gözleri ve kulakları öne doğru çıkmış olmak, kulağı kesik.* Beleya ci weş nêasena. 2. *Nm.* Çimakerde û goşakerde bîyayeni, bi çiman an û bi goşan an kesan dîqet kerdeni, rind û rindane balê xwu bi çîyan dayeni. *Tr. Dikkatlilik, antenleri açık olmak, pürdikkat kesilmek.* Qisanê xwu ey ra binimnê. Merdimêndo bel o, beleya ci menşûr a, do heme çîyê şima înan resno.

belê 1. *Nn. Er.* Temam, beno, pekî. *Tr. Peki, pekala, olur, evet, tamam.* Elîxan: Ma yê kenê ray kewê. Ti do jî bêrê? Bedirxan: Belê, ez do jî bêra. 2. *Nn.* Yablê, yabelê, labelê, labirê, labrê, ancax, lakîn, feqet, hema, ema, şayet, eger ki. *Tr. Ancak, fakat, lakin, şayet, ama.* Ez do ze ki ti yê vanê bikera. Belê ki netîce bivirîyo, ma yê kenê pîya raynakî peyda kerê.

belg *Teks. Nn.* Çina, çîyê xwuradayîşî. *Tr. Üst baş, giyecek, kılık kıyafet.* Belgê ci pêro kehan bî, nêşayê bivijîyo şêligî mîyan.

belgefîlm *Nn.* Fîlimo ki heqdê ci di belgeyên esto, kes şeno qandê belgeyên wedaro û bido temaşe kerdeni. Fîlmo ki Mesela heqdê xezalan di, heqdê marran di, heqdê ezbetan di, heqdê bazirganeyên di virazîyayo. *Tr. Belgesel film.* Belgefîlmên di Şivan vengdan bî.

belh *Nn.* Karûgurweyêndê zûrên di qandê cakerdişdê zûrkerên bi şîşerda sûrkerdê ya ziwanê şubhedarî veşnayeni. Vanê eger zûrker bo, gereg ki şîşa sûrkerdê ziwanê ci biveşno, noqra ki zûrker nêbo jî, gereg ki ziwanê şubhedarî nêveşno. Wina emel beno. *Tr. Bir olay veya işte yalan söylenip söylenmediğini öğrenmek veya test etmek için yalan söylediğine inanılan veya şüphelenilen kimsenin diline kızgın ateşte kızartılmış bir şiş veya benzeri bir şeyin sürülmesi olayıdır ki, eğer yalan söylüyorsa şişin ilgili kişinin dilini yaktığına, eğer yalan söylemiyorsa kızgın şişin o kişinin dilini yakmayacağına inanılmaktadır.* Înan qandê zûrkerdişdê ci kerdê belh bikero.

belheşey *Zv. Nm. Bw.* Delheşey 2. Kê ki dî, va ma delheşeyda ci ra bol lebayok ê.

belik *An. Nn.* Ziwanek, ziwano werdî. *Tr. Küçük dil.* Belikê ci masa bî, nêşayê çî war kero.

beliki *An. Tib. Nm.* Qiriki, seranîya borîda nefesî, çoşmeyê ziwanekî. *Tr. Gırtlak.* Belekê ci leym girot bî. Cora şî doktor.

belîk *Nn.* Werdîkerdeyê titûnî, titûno ki bîyo werdî. *Tr. Ufaltılan tütün.* Merdim esto ki belîk şimeno.

belkî *Gr.* Belkîya, beno ki, îhtîmal kî, mimkun o ki. *Tr. Belki, olabilir ki, muhtemelen.* Belkî ez do jî bêra.

belkîya *Gr. Bw.* Belkîya. Ewro teqez nîno. Meşti belkîya bêro.

bellemi *Teks. Nm.* Bincil, çapûtêndo qalin o ki erzêno cilan, palikan, palanan bin. *Tr. Palan, semer vb. şeyler yapılırken altta semeri koruyucu olarak kullanılan kalın kumaş.* Bellemi eşti herî ser, paliki nêbî bellemi ser û bar jî nabî paliki ser.

bellû *Nk. Nm.* Meyweyê/fekîya darda bellûyêri/ê mêşî, Darandê bellûyan rê şavlêr vajêno. Na meywa, hendê giştênda werdî ya. Labelê deha qalin a. Serê ci qaşik o, mîyanê ci eynî zêdê kestanî yo. Labelê hettanî erdî bin nêkerê û tamweş nêbê jî nêwerênê. Wextê arêdayenda ci arêdanê û demeyê benê dekenê çali û kenê tamweş. Dima zimistanî zêdê kestanî soban ser o, manqalan ser o piranenê, teqnenê û wenê. *Tr. Palamut, pelit.* Bellûy dewda ma di estê.

bellûwer/i 1. *Zv. N.* Wehşî, kovî, gemî. Keso ki ze ki gema warî bo, ze ki koyan ser o bimano, ze ki însan û însanetey nêvîno. *Tr. Vahşi, medeni*

nimayan, bedevi, otçullar gibi yaşayan. Merdimêndo bellûwer o. Ma nêşenê pey çîyên bidê fehm kerdeni. 2. *Zoo. N.* Vaşwer/i. Çî/heywano ki bi vaşan an warî beno, vaş weno. *Tr. Otçul, otlarla beslenen hayvan.* Simore, bellûwer o. 3. *N.* Çî/keso ki bellûy weno, werdê ci bellûy ê, wesfê ci yo ravey bellûy werden a. *Tr. Palamut yiyen, yiyeceği palamut olan hayvan veya insan.* Merdimêndo bellûwer o, bellûyan ra hez keno.

bellûwerey 1. *Nm.* Wehşîyey, kovîyey, gemîyey. Bellûwer bîyayeni, zêdê heywanandê geman warî bîyayeni, fêl û hereketandê xwu di însanan nê, heywanan manayeni. *Tr. Vahşilik, yabanilik, bedevilik.* Zanayîşo ki ez zana, tey bellûwerey esta. 2. *Nm.* Vaşwerey. Bellûwer bîyayeni, heywanan mîyan di bi vaş a warî bîyayeni, o bîyayeni. *Tr. Otçul olmak.* Goştwerey û bellûwerey jew nêbena. Mesela goştê heywanandê bellûweran werêno. Labelê goştê heywanandê goştweran nêwerêno. 3. *Nm.* Bellûy werdeni, bellûwer bîyayeni, bellûyan ra hez kerdeni. *Tr. Palamut yemek, palamut yiyen ve palamut yemekten hoşlanan olmak.* Wey mi bellûwereya ê heywanekdê bellûwerî tew kerda xwu vîra.

bellûyêri *Nk. Nm.* Dara bellûyan, dara fekîdar a mêşî, dara ki pa bellûy benê. *Tr. Palamut ağacı.* Bellûyêrê ma verî bolîy bî. Nika kemeyayê. Çunkî darîstano kemêno.

beloq/i *N.* Çîyo ki çimê ci gird ê û vijîyayê teber. *Tr. Gözleri iri ve adeta dışarı çıkmış olan.* Çimê ci beloq ê, xasek nîyo.

beloqane *N.* Beloqkî. Zêdê beloqana, zêdê çimbeloqana. Çimbeloqîy senîn ki kenê, winî kerdeni, zêdê beloqana. *Tr. Gözleri faltaşı gibi bir eda ile.* Beloqane winîya mi ra, ez ci ra tersaya.

beloqaney *Nm.* Beloqkîyey, şekil û bîçimdê beloqan a bîyayeni. *Tr. Gözleri adeta faltaşı gibi.* Çimbeloqaneyda ci di bêro.

beloqey *Nm.* Beloq bîyayeni. Çimîy zêdê şûşan akerde, zêdê bindê tasêna akerde û girdîy û zêdê dîndoqan teber di bîyayeni. *Tr. Gözleri faltaşı gibi olmak, gözleri çok iri ve biçimsiz olmak.* Qeçekîy pêro jî beloqeyda ci ra tersenê.

beloqnaye/ê *N.* Keso ki jewî ser o çimîy kerdê belîy; çimîy bi heyret a, bi ecêb a, bi şaşmenden a akerdê û winîno ci ra. *Tr. Birinin üzerinde gözlerini faltaşı gibi açıp diken.* Ey va beno ki ez do ê merdimdê beloqnayî ra bitersa. Ey nêzana ki ez hewna ey bolêrî şena çiman bibeloqna.

beloqnayeni *f. M.* Beloqnayîş. Çimîy bel kerdeni, bi heyret a winîyayeni, heyretan mîyan di mendeni, şaş bîyayeni, ecêb di mendeni, bi çiman a bol derênik sernayeni, çiman ser o bi belkerdiş a tersanayeni. *Tr. Gözlerini faltaşı gibi açarak birini korkutmak veya ona hayretlerle bakmak.* Ez winîyaya o yo çiman mi ser o beloqneno, ez jî şaş menda.

belxem *Er. Tib. Nn.* Leymê qir û cîgeran o ki zêdê çilmî yo û bi fek a erzêno teber. *Tr. Balgam.* Wexto ki kes serd gîno, kesî qiri di, kesî fekî di belxem virazêno.

belxem çekerdeni *Tib. f. M.* Belxemçekerdiş. *Bw.* Belxem eşteni. Kam ki belxem çekero erd, do cerîmeyê ci bianco.

belxemeşte/ê *Tib. N.* Belxemçekerde/ê. Merdimo ki belxem erzeno/çekeno, belxem tû keno. *Tr. Balgam atan, balgam tüküren.* Kes do merdimê belxemeştî nêvindarno, bero doktor.

belxemin/i *N.* Bibelxem/i. Kes/çîyo ki; belxem erzeno, pa belxem esto, belxem sawîyayo ci ra, belxem tû keno. *Tr. Balgamlı, balgam atan, balgam tüküren, balgam bulaşan.* Merdimêndo belxemin bî. Cora înan rîyê xwu ci rê kerd bî tirş.

belxeminey *Nm.* Belxemin bîyayeni, belxem eşteni, pa belxem bîyayeni, belxem ci sawîyayeni, belxem tû kerdeni. *Tr. Balgamlılık, balgam tükürmek, balgam sürülmüş veya bulaşmış olmak.* Çiçî ki ame ci sere di, belxemineyda ci ra ame.

belxem tûkerdeni *Tib. f. M.* Belxemtûkerdiş. Belxem eşteni, qiri belxem giroteni, cîgeran di yan jî qiri di belxem bîyayen û nê belxemî çekerdeni, tû kerdeni. *Tr. Balgam tükürmek, balgam atmak.* Hem kal bî, hem jî kor bî. Belxem tû kerd erd.

belxes 1. *Zoo. Nn.* Nîmxesîyaye. Kes/heywano ki nîmçera xesêneyayo. *Tr. Yarım iğdiş edilmiş olan, yarım enenmiş olan.* Eger belxes bo, do zirarê ci bireso kar û gurwî. 2. *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; minasebetdo cînsî di hewna lûk o, ci ra zirar reseno însanan. *Tr. Cinsellikte tam olarak ıslah edilmemiş olan ve cinsi olarak zararı dokunabilecek azgın.* Belxeseya ci, aqil ci ra berd o.

belxesey 1. *Zoo. Nm.* Nîmxesîyayeni, nîmçera xesîyayeni, belxes bîyayeni, tam nêxesîyayeni, wesfê nîmxesan ser o bîyayeni. *Tr. Yarım enenmiş olmak, tam iğdiş edilmiş olmamak.* Citêrdo belxeseyda vîştiradê xwu ra çi zirar bivîno? 2. *Zv. Nm.* Nîmxesey, nîmxes bîyayeni, nîmçera xesîyayeni, tam nêxesîyayeni, tam îslah nêbîyayeni, zirarê ci yê cînsîyey tam nêkişîyayeni, zirardo cînsî ra nata nêbîyayeni. *Tr. Cinsellikte*

tam ıslah edilmiş olmamak, henüz cinsi azgınlığı bulunmak. Senîn şima xwu belxeseyda ci ra nêpawenê?

ben *Teks. Nn.* La. Çîyê girêdayenî yo ki qenabî barîyêrî yo. *Tr. İp, iplik.* Kerd ki benê ci, ci ra cikero, kardîyên çinêbî, nêşa.

bencere *Nk. Nn. Bw.* Galûci. Ma do erdî mîyan ra bencerî pak kerê.

bencereyîn/î *Nk. N. Bw.* Galûcin/i. Erdêndo bencereyîn bî, ma nêşa mîyan di weş bigurweyo.

bencereyîney *Nk. Nm. Bw.* Galûciney. Bencereyîneyda ci di tim jî pêro betilîyayê.

bend 1. *Nn.* Kîn, la, girêdayeni. Dêso ki kes erzeno çîyên ver ki pa çîyên vinderîyo. *Tr. Set, bend, bağ, ip, sicim, bağlantı, engel, barikat.* Wexto ki mi awdani kerdê seregirotenda awi di ma bend eştê vernî ki deha nêşiro, vinderîyo. Jew finan ma nêşayê vernî bigîro, ma bixwu dekewtê geverî mîyan û ê bînî jî lincî eştê ver. 2. *Ast. Nn.* Verê vijîyayenda şînekî nezdîyê nîmsaeti rojhelat di hendê des pancês teney govilêndê estaran o ki bi şikildê gazlîgên a vijêno û vijîyayîşê ci nîşanê vijîyayîşdê şînekî yo. *Tr. Doğuda terazi yıldızları diye tabir edilen yıldız grubundan yaklaşık yarım saat önce ortaya çıkan ve terazi yıldızlarının da adeta çıkacağının bir habercisi olan yay şeklindeki 10-15 tanelik bir yıldız grubu.* Bendo aseno, vîstna şînek jî vijêno. 3. *Zir. Nn.* Beran, baran, misba. Hergi rêzeyêndê rezî. *Tr. Baran. Bağın her bir sırası.* Rezvanîy dekewtîy rezî mîyan û bend bi bend engûra ci arêdê. 4. *Cog. Nn.* Bende. Bendo ki pa awi vindarnenê û pa kenê doli. *Tr. Baraj, baraj seti, set.* Ma şî Bozhewa, înan nêverda ki ma şirê serbendî ser û bivînê. 5. *Tib. Nn.* Çîyo ki pa sere pêşîyayo, çapûtê serî, çapûto ki pa sere girêdeyayo. *Tr. Baş bağı, baş bağlama bezi, başın sargı bezi.* Serbendî pa kerê ki wa serd nêgîro.

bendawî *Cog. Nn.* Beraj, garanawî, dolawîya berajî, bendê awi.

bendbeste/ê *N.* Kîngirêdok/i, kînbestok/i, girêdokê/a kîni, bestokê/a kîni, rikgirêdok/i, rikdar/i. Keso ki jewî rê riki/kîni girêdano, xincikê xwu bi jewî yo girêdano. *Tr. Kinci.* Merdimo bendbeste bi înan a nêşeno ravîyarno. Kiştên ra xwu weno, kiştên ra jî qarşî weno.

bend besteni *f. M.* Bendbestiş. Riki girêdayeni, kîni kerdeni, kîni besteni, kîndarey kerdeni, xincik xwu zerrî kerdeni. *Tr. Kin bağlamak, kinlilik, birine kin duymak.* Eger filanan pêrê bend nêbestayê, înan do bişayê pêya bikero.

benddês *Nn.* Dês. Girêdayena dêsî. *Tr. Duvar bağlama.* Benddêsên eşt ki, ze ki bipeymo û bikero.

benddêsok/i *N.* Dêsgirêdok/i, ostayê dêsan. Keso ki dês girêdano. *Tr. Duvar ustası.* Benddêsokê înan û ê ma nêneyênê pêvera. Çunkî are di bol ferq esto.

bende/ê 1. *N.* Girêdaye/ê, rabende/ê, beste/ê. Çî/keso ki bi çîyên a girêdeyayo/bestîyayo. *Tr. Bağlı, müntesip.* Ti bendeyê min ê, ez jî bendeyê to ya. 2. *N.* Kizîr/i, rabende/ê, çimçarnok/i, çimdar/i, bekçî, qewas/i, cerebber/i, pawok/i. Merdimo ki çîyên paweno, çîyên rê çimdarey keno. *Tr. Gözcü, bekçi, bekleyen, göz gezdiren.* Ez bendeyê şima nîya.

bende 1. *Nn.* Bêrge, rabende, taqîb, taqîbkerdiş, xeyalkerdiş. Karê kesî yo ki kes bi şopda kesên o şino û ci taqîb keno, ci xeyal keno. *Tr. Takip, takibat, izleme.* Qisandê kemîyana tepîya, mêrdek kewt bendedê ci yo û binîya dewi di repisna, da piro.

bendebîyaye/ê 1. *N.* Bestebîyaye/ê, rabendebîyaye/ê, pa girêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi çîyên a yan jî bi kesên a bestîyayo, girêdeyayo. *Tr. Birine veya bir şeye bağlı olan, bağlanmış olan.* Şima şenê ê merdimê bendebîyayî jî bi xwu ya bîyarê. 2. *N.* Rabendebîyaye/ê. kizîrbîyaye/ê, bêrgebîyaye/ê, çimçarnokbîyaye/ê, çimdarbîyaye/ê, qewasbîyaye/ê, pawokbîyaye/ê, cerebberbîyaye/ê. Çî/keso ki çîyên rê yan jî kesên rê bîyo çimdar, o yo ê çî vero, ey paweno. *Tr. Gözcülük yapan, bekçilik yapan.* Ti bendebîyayeyê kê yê ki, ti yê tîya di vindenê? 3. *N.* Rabendebîyaye/ê, taqîbdibîyaye/ê, şopiramite/ê, xeyalkerde/ê. Merdimo ki çîyên yan jî kesên taqîb keno, şopa ci rameno. *Tr. İz süren, takip eden.* Şima boka cezayên nêda ê merdimdê bendebîyayî?

bende bîyayeni 1. *M.* Bendebîyayîş. Rabende bîyayeni, taqîb kerdeni, bol ser o vinderdeni, xwu bende dayeni, bi îsrar a ser o vinderdeni, bal ser o bîyayeni, bal sernayeni, bal pobîyayeni, ser o bi dîqet a vinderdeni. *Tr. Hassasiyetle üzerinde durmak, takip etmek, dikkatle üstünde durmak, ısrarlı takip.* Tew ti meraq meki, ez do bendeyê ci ba. 2. *f. M.* Bendebîyayîş. Rabende bîyayeni, pawokey, bêrgeyey, kizîrey, çimdarey, xeyal kerdeni, poyey, po bîyayeni. *Tr. Gözcülük, bekçilik, beklemek, takip etmek.* Ez bendê bîya. Labelê ey ez nêdîya. 3. *f. M.* Bendebîyayîş. Rabende bîyayeni, Şopa ci ramiteni, şopi di bîyayeni, xeyal kerdeni. *Tr. İzini sürmek,*

müteakiben gitmek. Ez di saetî yo bîya ki bendê bîya. Labelê kesî ez aja di nêdîya.

bendekar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û wesfê ci bende kerden a, bende di bîyayen a, çim ser o bîyayen a, çimdar bîyayen a, pawokê ci bîyayen a, kizîr/bekçî bîyayen a, şopiramok bîyayen a, po bîyayen a. *Tr. İzci, gözcü*. Kaşka ti siftera bendekarê ci bîyayê. Ma do wina camende nêbîyayê.

bendekarey *Nm.* Kar û wezîfe û wesfê ci bendekar bîyayeni, bende kerdeni, çim çarnayeni, çimçarnok bîyayeni, pawok bîyayeni, pawokey kerdeni, kizîrey kerdeni, kizîr bîyayeni, cerebberey kerdeni, şopi ramiteni*Tr. İzcilik, gözcülük, peşinde olmak, bekçilik yapmak*. Bendekareya ci pêro jî tinê şî. Çunkî nêşa beşe kero, peynî di nişkêra kişt.

bendekerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên kerdo pawok/bendeyê çîyên yan jî kesên, ci rê kerdo çimdar, ci rê kerdo şopiramok, ci rê kerdo temaşeger, ci rê kerdo qewas, ci rê kerdo kizîr/bekçî. *Tr. İzci yapılan, bekçi yapılan, gözcü haline getirilen*. Merdimo bendekerde do çiwext dest bi wezîfî ya kero?

bende kerdeni 1. *f. M.* Bendekerdiş. Ci dimi visteni, po kerdeni, kesên rê xeyal kerdişdayeni, ci rê şopiramitiş dayeni. *Tr. İzlettirmek, iz sürdürtmek, takip ettirmek*. Mi do o merdim bendeyê ci kerdayê, a gami nêkewt mi çiman ver. 2. *f. M.* Bendekerdiş. Besteni, girêdayeni, pakerdeni, pokerdeni, besteyê ci kerdeni, pa girêdayeni. *Tr. Bağlamak, ilişkilendirmek*. To ki bende nêkerdê, wina gurwe nêalizîyayê. 3. *f. M.* Bendekerdiş. Kizîr/pawok kerdeni, rabende kerdeni, çimçarnok kerdeni, çimdar kerdeni, cerebber kerdeni, qewas kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê wesf û wezîfeyê pawokan dayeni. *Tr. Gözcü yapmak*. Kaşka to çimwelikin nêkerdayê bendeyê ci.

bendekewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên bol kewtê bendedê ci, ze ki pa qerfanê xwu bikerê, xwu rê kerdo peyhuwatek, bol ser di şîyê, kerdo încîraxî. *Tr. Kendisiyle alay edilerek hoş vakit geçirilen. Çok üzerine gidilen, çok alay edilen, bezdirilen*. Şima jî heme zanê ki merdimo bendekewte do qelbê şima bişikno.

bende kewteni *f. M.* Bendekewtiş. Vêşî ser şîyayeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, xirabeyda ci rê bol mijûl bîyayeni, bi ci ya kuşato ki merdim nêşeno werzeno, ey kerdeni. Pey wextî wext kerdeni. *Tr. Çok üzerine gitmek, alay etmek, alayvari şakalaşmak, çok takılmak, birisiyle alaylı bir şekilde hoş vakit geçirmek*. Mêrdek bol kewt bende, lajekî ci rê xeberîy day. Qebehetê mêrdekî bî, do hend bende nêkewtê.

bender *Hg. Nn.* Lîman. Cayo ki gemî tede vinderênê, lîmano tîcarî/bazirganî. *Tr. Liman, marina, ticari liman*. Gemîyan barê xwu rona tepîya, şî bender di vinderîyay.

bendeşte/ê *N.* Çî/keso ki bend erzîyayo bi ci, vero dês girêdeyayo, vernîya ci girêdeyaya. Çî/keso ki jew yan jî çîyên ci rê bîyo manî. *Tr. Bend atılan, set atılan, engellenen, mani olunan*. Şima do ki o çîyo bendeşte bigirotayê, şima qenê bend nêeşte bigirotayê.

bend eşteni *f. M.* Bendeştiş. Vero dês besteni, vero dês girêdayeni, vernîya ci giroteni, manî bîyayeni. *Tr. Bend atmak, set kurmak/atmak, engel/mani olmak*. Eger ma vernî di bend nêeştayê, awi do biteqayê.

bendêr/i *N.* Pawok/i, poyok/i. Kes/çîyo ki; bendeyê çîyên yan jî kesêno û o yo ci paweno, ci rê kizîrey keno, çim çarneno, ci xeyal keno, ci taqîb keno. *Tr. Gözcü, gözetlemeci, bekleyen, takip eden*. Bendêrê bêtifingi bî, nêşa qedê ci bo.

bendêrey *Nm.* Bendêrbîyayîş, pawokey, çimçarnokey, çimdarey, çimçarnayîş, kizîrey. Wesf û wezîfe û kar û meslegê bendêran. *Tr. Gözcülük, izcilik, iz sürmek, peşinde olmak*. Bendêrey di ercîyaye bî.

bendi *Nk. Nm. Bw.* Mewşêri. Benda şima emserr do bol engûri tepêşo. Çunkî noqra mêrdekî weş bimaya.

bendik 1. *Nn.* Şelagên di her şelaga ki bar bîya çîyên ser. Kolî bar kerdeni di şelaga ki barê çîyên bîya û ci di robere amêya. Baro ki çîyên ser o bendîyayo bestîyayo, girêdeyayo. *Tr. Yük yüklemede her iki tarafta yüklenen dengeli yüklerden her biri*. Bendikê herida şima tenekên çewt o. Ez tersena ki dîmdeyo. 2. *Teks. Nn.* Layo werdî, layek. *Tr. İpçik, küçük ip*. Eger şima şenê, bi bendikên a girêdê ki fek ra nêrijîyo. 3. *Teks. Nn.* Layê şînî, layê terazî. *Tr. Terazilerin kefelerle ilişkisini kuran iplikler*. Çîyêkêndê mi esto: Bendik bendik şeş bendik, *iki kodik bir darik*. (Şîn)[1]

bendikawerî *Nk. Nm.* Tûziki, toliki, vizdewre, vezirge, bendika awerî. Vaşêndê verdê deran û layan û awan o. No vaş, awan vero beno, xwu bi xwu reseno, koyî yo, kes bikaro jî karêno.

---

1 Na çîyeki di qisaya Tirkî jî erzîyaya mîyan û pa arişiki virazîya ya.

Lat. Chenopodium. Tr. Kazayağı, ebegümeci, dereotu. Keynen nêşa ma rê layan ver ra bendikawerî bîyaro ki ma xwu rê birxulî vero bûrê.

bendikawî *Nk. Nm.* Vaşêno awî yo, la û deran vero beno. *Tr. Dereotu.* Bi mi ki bendikawerî bendiawî do jû bo, ci ya ci ya nîyo.

bendî ser *H.* Dima, bado, neya tepîya, tepîya, tepîla. *Tr. Sonradan, bilahere.* To dî ki ê yê nêbenê, ti jî pa bi. Bendî ser jî gerrekar bi.

bendkerde/ê *N.* Girêdaye/ê, beste/ê. Çî/keso ki jew yan jî tayên ci rê bîyê manî, vernîya ci girota, kesên bîyo sebebê nêbîyayenda ci. *Tr. Mani olunan, engellenen.* Xeyrê Ellahî ki ma bend kerd, eger ma bend nêkerdayê nika ma ver şî bîyê. Neya tepîya ê çîdê bendkerdî ra metersê.

bend kerdeni *f. M.* Bendkerdiş. Vernî giroteni, manî bîyayeni, sebebê nêbîyayenda çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Mani olmak, engel olmak.* Şima nêşayê bend kero, şima gerre kerdayê.

bendok/i 1. *N.* Bestok/i, girêdok/i. O/çîyo ki bendeyayo, girêdeyayo, êsîr. (Bend/benê ci esto, bi la ya girêdeyayo.) *Tr. Bağlı, esir, kayıtlı.* Bendok o, nêşeno şiro cayên. Senedê ci jî layo ki pa yo. 2. *N.* Bestok/i, girêdok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên girêdano. *Tr. Bağlayan.* Di cay bendîyayê. Labelê bendokê ci hewna ca nêbîyo.

bendokey *Nm.* Girêdeyayeni, girêdeyey, êsîrey, qeydbîyayîş. *Tr. Bağlılık, esirlik, kayıtlılık, bağlamak.* Bendokey di kes nêşeno xwu di biluwo. Çunkî bi çîyên a girêdeyayo.

bendresîn *Teks. Nn. Bw.* Aresîn. O do bi bednresînî ya biderzo.

beng/i *N. Bw.* Bengle/ê. Eger beng bîyayê, o do pa serxoş bîyayê. Çunkî ey ci ra bol şimit.

benge/ê *N.* O ki zêdê şewate ya tepêşîyayo, bi çîyên a girêdeyayo. *Tr. Tutkun, bağlı.* Ez bengeyê a ya, a jî ê min a.

bengeyey *Nm.* Bi jewî ya girêdeyeni/bestîyayeni, bi jewî ya pirêsîyayeni, bi jewî ya zeliqîyayeni. *Tr. Tutkunluk, meftun olma.* Bengeyeyda ci ra bîbî xînt û kewt bî agemî.

bengi *An. Tib. Nm.* Çîya sîyayîn a ki gandê kesî di zena ze lekeyên. Labelê dûz a. Eger ki goştini bo bena şehniki. *Tr. Ben.* Bengîy marûpêri ra benê.

bengî *N. Bw.* Berge/ê. Ez bengîyê a ya, a jî bengîya min a. Ma hurna jî bengeyê pê yê.

bengle/ê *Nn.* Beng/i. Çîyo ki kesî keno serxwoş. *Tr. Sarhoş edici, sarhoşluk veren madde.* Kam ki bengle ra bûro, bişimo do serxwoş bo.

bengleyîn/i *N.* Bengîn/i. Çî/keso ki tey serxwoşiney esta, tey çîyêndo çengiznok esto. *Tr. Yapısında sarhoş edici madde bulunan şey.* Mi zana bengleyîn o jî, ez ci nêveyaya.

bengleyîney *Nm.* Bengleyîn bîyayeni, bengîney. tey bengle bîyayeni, tey serxwoşiney bîyayeni, tey çîyo ki kesî keno serxwoş, o bîyayeni, tey çengiznokey bîyayeni. *Tr. Sarhoş edici olmak, yapısında uyuşturuculuk bulunmak.* Eger ez bengleyîneyda ci ra haydar bîyayê, mi o çî nêgirotê.

bengwer/i *N.* Bengwerde/ê. Kes/çîyo ki; bengle werdo, şimito, anto, pa bîyo serxwoş. *Tr. İçki veya sarhoş edici madde bağımlısı.* Merdimêndo bengwer nêbî, şima çirê o lajek berd qereqol?

bengwerde/ê *N. Bw.* Bengwer/i. Polîsan va: Şima nêşenê ê kesê bengwerdî rê sersûney bikerê, şima sûjdar ê!

beng werdeni *f. M.* Bengwerdiş. Bengle werdeni. Çîyo ki kesî keno serxwoş, ê çî werdeni, ê çî anteni, ê çî şimiteni. *Tr. Sarhoş edici madde kullanmak, uyuşturucu madde bağımlılığı.* Eger beng nêwerdayê, Şubeyê Narkotîkî qereqol nêberdê.

bengwerey *Nm.* Bengwer bîyayeni, bengle werdeni/şimiteni yan jî anteni, kêşê bengî bîyayeni, werokê çîyandê bengleyan bîyayeni. *Tr. Sarhoş edici madde bağımlılığı.* Ê do bengwereyda ci ra îfadeyê ci bigîrê.

benzîn *Frz. Er. Kîm. Nn.* Benzîn. Awekênda petrolî ya ki bi girênayîşdê ci ya vijêna. Benzîn, ardûyê kirêşan o, veşnik o, veşayen di qewet/hêle vejeno, pa kirêşey kewnê liv. Eger kes rind nêbeşirno, fireno beno vinî. Giraneya ci ya xasi, 0,65 a. *Tr. Benzin.* Noqra benzînê ma tayên şî.

benzînin/i 1. *N.* Çî/keso ki benzîn sawîyayo pira, tey/pa benzîn esto. *Tr. Benzinli. İçinde veya yapısında benzin bulunan.* Çaketo benzînin bî, fînêra kewt a ci. 2. *N.* Çî/wesayîto bi benzînî ya kewno a kar, gurweyêno, kewno kar. *Tr. Benzinli, benzinle çalışan.* Wesayîtêndê ci yo benzînin est bî, ma kes nênayê ser.

benzînîney *Nm.* Benzînin/i bîyayeni, benzîn pira sawîyayeni, benzîn pa/tey bîyayeni, çîyê benzînî bîyayeni, bi benzîn a gurweyayeni/kar kewteni. *Tr. Benzinlilik, benzin bulaşmış olmak, benzinle çalışmak/işlemek.* Ramêrê benzînîneyda ci ra bol gazincênê. Çunkî bimesref a.

beniki *Nk. Nm.* Bendiki. Pincarêndê verdê layan o ki werên o û bol tamweş o. Beniki, zêdê tûzika ya. Labelê tûziki tûn a, beniki şîrin a. Beniki, boya ci zêdê mexdenozîya ya, jû cayan di kenê birxulî ver jî. *Tr. Dere ve çay kenarlarında kendiliğinden yetişen leziz ve yenilebilir bir ot.* Beniki sûki di roşêna.

benka *Nn.* Virara kolîyan, virarên kolî. *Tr. Bir ocak dolusu odun.* To benkayên bi ci dayê.

benmeşk *Nn.* Lameşk. Layê fekdê meşkan. Layo ki do nîrdiş di, çî dekerdiş di pa fekê meşkan girêdanê. *Tr. Tuluk/yayık ipi.* Do nîrden di benmeşkê ci abîya, heme çî bî mizmûhal.

benmil *Nn.* Layê sereyî, vîyebend, qeydê milî. Çîyo ki kenê mildê çîyên yan jî jewên ki pa girêdeyo, pa nêreyo. *Tr. Boyun bağı, tasma.* Eger benmilê ci sist nêbîyê, nêşayê bireyo.

bennak *An. Tib. Nn.* Çîyo ki peynîda nakdê însanan di zêdê layên o û zerre di bi nakdê ci ya girêdeyayo û tûtek û pitekê ki hewna pîzedê mari ra nêvijîyayê, pa warî benê. *Tr. Kordon. Göbek kordonu.* Qeçek, pîzedê mari di bi bennakî ya warî beno.

beno *Ç.* E, belê, temam, mimkun o. *Kur. Dibe, temam, belê. Tr. Olur, tamam, peki, pekala, mümkündür.* Persger: Ti şenê nay jî xwu di berê? Persgîn: Beno, ez şena bera.

benok/i 1. *N. Bw.* Nazarî. Ez benokdê ci ser o bol nêvinderda. 2. *N.* Çîyo ki bîyayîş yan jî nêbîyayîşê mimkun o. *Tr. Olan, olurluk, olur olmak, olma, olmak, oluş, olduran veya olunan.* Jewî bol va beno ki, beno ki, beno ki. Noqra rehmetî kalikê mi Emerê Xelikan jî va: Benokîy didi yê; jew beno, jew nêbeno.

beno ki *H.* Mimkun o ki, belkî, belkîna, îhtîmal o ki, îhtîmal ki. *Tr. Belki, ihtimal ki, olabilir ki, mümkinattan olma, muhtemelen, muhtemel ki, olasılıkla, ...ebilir, ...abilir.* Şima nika ray kewê, beno ki vîstna ez jî şima dima ray kewa. Qandê manedê ci yê belkî qisebendên: Eger ez to verkewa, beno ki ti peynî ra xafildera mi ro dê.

beno ki beno *H.* Îhtîmal kî, beno jî beno, beno ki bibo, mimkun o. *Tr. Mümkinat, ihtimal ki, olabilir, mümkündür.* Zîya: Ti vanê ez nêşira jî fina lej bibo? Rewşenbîr: Beno ki fina lej bibo.

beno nêbeno *Ed. Nn.* Bî nêbî, esto çinî yo, verênîy vanê ki. Vatişêndê estanikan o ki *Tr. Bir varmış, bir yokmuş, eskiler der ki.* Va, beno nêbeno, wayên û di birayêndê sêkurîy û pîyên û dêmarîyênda nînan bena.

benpûçik *Teks. Nn.* Qandê jewekdê ci *Bw.* Benpûçikîy. Benpûçikê ci zêdê erbetan ma çiman vero bî vinî!

benpûçikîy 1. *Teks. Nn.* Benpûçik, layê pûçikan/gêrwan. Layo ki pa pûçikan girêdanê. Jewekê ci benpûçik o. *Tr. Çorap bağlama ipi.* Hetta ê nigtopêrî benpûçikê xwu girêday, nîmê kayeri qedîya. Wa qe deha nêro. 2. *Teks. Nn.* Benpûçik. Layê ki pa pûçikîy virazênê. *Tr. Çorap örme ipliği.* Dezgedarî palokêrî rê va, mi rê tayên benpûçik bi rişi ki ez pûçikîy bida viraşteni. Benpûçikê ma qedîyayo, karkerê ma pêro betal mendê.

bensamîr *Zîr. Nn.* Resenê samîdan. Reseno ki çuwanê nîreyî pa girêdanê. *Tr. Boyunduruk bağlama ipi/şeridi.* Samîde bi bensamîrî ya nêgirêda, nîre şeqitîya, dezgeyê haletî şehitîya.

bensewl *Nn.* Lasewl. Layê sewlan, benê sewlan. Layo ki pa sewlan/postalan girêdanê. *Tr. Ayakkabı bağı.* Şêlmarrî hettanî bensewlê xwu girêday, pêverik bî heftayîm.

benzîno bêqurşûn *Kîm. Nn.* Benzîno bêqurşûn. Babetên benzîn o ki goreyê benzîndê normalî deha bol teserrûf virazeno, kirêşan deha tayên tewneno, xarikê ci deha bol o, eksozan deha tayên herimneno, kes pa deha bol şeno ray şiro. *Tr. Kurşunsuz benzin.* Mi benzîno bêqurşûn nêgiroto, nêdekerdo kirêşada xwu.

beq *Zoo. Nn.* Qrêncle. *Tr. Kurbağa.* Dimilî di nameyê beqî tim jî nerî yo. Labelê marîya ci jî esta. Feqet winîyayîşdê nerîyey û marîyeyda ci ancax bi paliknayen a bellî bo. Cora no babet heywan yan marî yan jî nerî qebûl beno. Mesela kesên nêvano ki na beqi, her kes vano no beq. Fina "a beqi bîya" nêvajêno, labelê "ê beqî bîya" vajêno.

beqa *Er. N.* Dewam, kudênayîş, timûtimey, coyayîş, berdewamey. *Tr. Hayatın devamlılığı, baki olmak, beka.* Kam do beqa kero, kam do nêkero?

beqakerde/ê *N.* Çî/keso ki beqa kerdo, heyatê xwu dewam kerdo, coyayo. *Tr. Yaşamını sürdüren, devam ettiren, idame eden, bakileşen.* Şima halê ê merdimdê beqakerdî û beqa nêkerdî dî?

beqa kerdeni *f. M.* Beqakerdiş. Kudênayeni, serdewam kerdeni, coyayeni, coyê xwu dewam kerdeni. *Tr. İdame/devam ettirmek, sürdürmek, yaşamını devam ettirmek.* Boka beqa kero ki ma jî bişê ci ra nafên bigîrê.

beqanêkerde/ê *N.* Çî/keso ki ne dayo ne jî giroto û hema merdo, nêmendo, coyê xwu nêkudênayo, ca di merdo. *Tr. Aniden ölen, iki kaş ve iki göz arasında anlam verilmedik bir şekilde ölen.* O lajeko beqanêkerde mi jî merdiş di dî.

beqa nêkerdeni *f. M.* Beqanêkerdiş, coy nêbîyayeni, berdewameya coy nêbîyayeni, serdewameya heyatî nêbîyayeni, fînêra merdeni, ne dayen û ne giroteni. *Tr. Ani ölüm, aniden ölmek.* Senîn ki jû dê piro, beqa nêkerd. Ne da, ne girot.

beqikî *Nn.* Asnawo beqikî, babetêndê asnawî yo. Zê beqan an linganê xwu hera akenê û fina vera qenda xwu benê û bi destandê xwu jî vera teber nîm kovalên virazenê. *Tr. Kurbağalama.* Asnawo beqikî weş o, kes pa rew şino.
beqikîyane *N.* Beqikîyey. Zêdê beqana, beqîy senîn ki kenê winî kerdeni, zêdê beqana asnaw kerdeni, şekil û bîçimê beqan pa bîyayeni. *Tr. Kurbağalar gibi, kurbağalamasına, kurbağa yüzüşü gibi.* Ez winîyaya o yo beqikîyane asnaw keno, ez jî ci ra mûsaya.
beqikîyey *Nm. Bw.* Beqikîyane. Kam çi zano beqikîyey di yan kalekkîyey di rewaney esta?
beqla *Nk* Bacîci. Bolekê ci "beqley" ê. Beqla karêna, tirşikî rê bena.
beqlewe *Nn. Bw.* Tewşîre. Tewşîre, kabok bi kabokîy virazêno.
beqley *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Bacîci. Babet babetî beqley estê, şamîya ci ya tirşî virazêna.
beqleyê colikîy *Nk. Nb.* Colikîy. Jewekda ci rê vanê coliki. Babetên beqleyê dewarî yê ki, sirf qandê dewarî karênê, zêdê kuşn a, zêdê mercûyan a, zêdê nefel (yonca) a karênê, deyênê dewaran. Hergi jûda nê beqlan mîyan di, jû fini didi, jû fini hîrê, jû fini jî çehar hebîy beqley vijênê. *Tr. Hayvan için ekilen bir çeşit pakla.* Mi beqleyê colikîy ne dîyê, ne vînayê, ne jî mi dayê heywanan.
beqleyê gemi *Nk. Nb.* Beqleyê zûrayî. Beqleyê ki gema xwu bi xwu benê, nêkarênê. Beqleyê gemê ki, werênê jî estê. *Tr. Yabani bakla, yaban baklası.* Beqleyê gemi, gema xwu bi xwu benê.
beqleyê heran *Nk. Nb.* Beqleyê gemi, beqleyê koyarîy, beqleyê kovî, beqleyê ki erdan ser o xwu bi xwu benê kuho û serê ci jî pûrtikin o. Beqleyê heran werênê, şamîya ci virazêna. *Tr. Yabani bakla.* Tamê beqlandê heran weş nîyo.
beqleyê kuhoy *Nk. Nb. Bw.* Beqleyê ternîy. Eger ki îlla kî şima do şamîya beqlan virazê, qenê ma rê şamîya beqlandê kuhoyan virazê.
beqleyê marran *Nk. Nb.* Babetên beqleyê gem ê ki nêwerênê, ci ra şamî nêvirazêna. *Tr. Zazaca tabiriyle yılan baklası diye tabir edilen ancak yenilmeyen bir çeşit yabani bakladır.* Beqleyê marran, çoşmedê rojawandê Suwêreki di benê.
beqleyê siltanî *Nk. Nb.* Babetên beqleyê cisnî yê ki serê ci dûz o, pûrtikin nîyo, tam û şamîya ci bol weş a, beqleyê gem ê. Eger bikarîyê jî karênê, tamê ci şîrinok o. *Tr. Sultani bakla.* beqlandê siltanî ra şamîya weş û delali virazêna.[1]
beqleyê ternîy *Nk. Nb.* Beqleyê kuhoy, beqleyê tezey. Beqleyê ki hewna newe erd ra çîneyayê û şamîya ci ya kena bibo. *Tr. Taze bakla.* Şima çirê beqlandê ternan ra şamîyênda weşi nêviraşti ki? Şima hema kerdîy wişk.
beqleyê tezey *Nk. Nb. Bw.* Beqleyê ternîy. Pîra înan va: Mi rê şamîya peqlandê tezan weş a, ê wişkan hendê tezeyan nêbena.
beqleyê wişkîy *Nk. Nb.* Beqleyê ki qandê zimistanî tîjî vero kerdê wişk ki ci ra zimistanî şamîyanê ci virazê. *Tr. Kuru bakla.* Şamîyênda marda min a neviroki jî tirşê beqlandê wişkan a.
beqleyê xatûnî *Nk. Nm.* Beqleyê gemê tewrê rindîy, beqleyê koyarî yê tewrê rindîy. *Tr. En iyi cins yabani bakla.* Şamîya beqlandê xatûnîyan ê bînan weşêrî ya.
beqleyê zûrayî *Nk. Nb. Bw.* Beqleyê gemi. Beqleyê zûrayî, encillewro zûrayî, zeytûnêrê zûrayî û xeylên kihoyî û çîyo zûrayî esto ki; nê çîyê zûraîy xwu bi xwu benê, nêramîyenê, ellayde yê.
beqmende/ê *N.* Madmende/ê, matmende/ê, şaşmende/ê, ecêbmende/ê. Çî/keso ki heyret di mendo, çimakerde mendo, şaş bîyo ki se vajo û se kero. *Tr. Hayrette kalan, şaşırıp kalan, baka kalan, gözleri faltaşı gibi kalan.* Ez jî ê merdimdê beqmendî rê beq menda!
beq mendeni *f. M.* Beqmendiş. Mad/mat mendeni, şaş bîyayeni, heyretî/ecêb di mendiş. *Tr. Şaşırmak, gözleri fal taşı kalmak, hayrette kalmak.* Mêrdek qarşûyê sêrbazî beq mend, nêzana ki ey o sêr senîn kerd?
beqûnî *N. Bw.* Qerfîy. Boka bi ci ya beqûnî nêkerê.
beqûnî kerdeni *f. M.* Beqûnîkerdiş. *Bw.* Qerfîy kerdeni. Qeçekanê nerehatan pey ra nîşanê beqûnîyey na bî pa û pey beqûnî kerdê.
ber 1. *Nn.* Kîber, kêver, keyver. *Tr. Kapı.* Emberîyan, hemberîyanî ra yeno. Yanê ê ki kîberê ci pêvero yê. 2. *Cog. Nn.* Kobering, neqeb, kol, geçût, bereng, vêrko, vêr, derbend, dargir. *Tr. Akabe, geçit, boğaz.* Kerreyên gunaya berî mîyan ro. Keso nêşeno ravêro. Camêrdê dewi do ewro şirê a kerra ê berî mîyan ra hewadê, berzê cêr. 3. *Nn.* Ver, vernî, vernîya çîyên. Tersê ci "pey" o. *Tr. Ön.* Mi berê ci girot bî, ey nêşayê ki şiro. 4. *Nn.* Nameyê kewênayenda dirbetan, leym ci ra vijîyayeni. *Tr. İrin, irinin akması veya akıtılması.* Dirbeta ci hettanî ki ber nêbo, linga ci weşi nêbena. 5. *Nk. Nn.* Vajekênda dari kena temam, eger bêro dar peynî, ci ra darîstan vijêno. *Tr. Ağaca gelerek orman, ormanlık*

1 Qandê vêşî manedê ci *Bw.* Beqleyê xatûnî.

kelimesini oluşturan yardımcı, tamamlayıcı kelime. Darûberî beşe kerê ki çoşmeyê şima şenai bo. 6. *Nn*. Peyomekêndê Dimilî yo ki vajeki ra fina vajeki pa vijêna. *Tr*. Zazacada *bir sonek olup kelimeden yine kelime oluşturan bir yapım ekidir*. Rêber, rayber, diber, rencber, kiber, berber, qember ûzn. Rayberê ci zanaye bi. Şî hêwandê xwu ser.

beraj 1. *Frz. Hîd. Nn*. Dolawî, garanawî, teawi, awgaranî, awdoli, pindoli/î. *Tr*. *Baraj, su toplama alanı*. Ceyranê sûkda Suwêreki berajdê Rodê Feratî ra yena. 2. *Frz. Nn*. Çîyo (kabok û îmtîhan) ki ci rê deraxên viraziyayo ki o derax yan ravêrî yo yan jî bivîneyo. *Tr*. *Baraj. Yakalanması veya ulaşılması gereken çizgi*. Beraj 180y bî. Ay bizor 169 kabokîy girotîy.

beran 1. *Zoo. Nn*. Nerîyên mîyan/çarwan, nerîyê pesan. Kerîdê mîyan mîyan di heywano nerî yo ki qandê awramendişdê mîyan verdeyayo. *Tr*. *Koç*. Gelên mîyan di miheqeq beranîy do bibê. Eger ki nêbê, çarwey awr nêmanenê. 2. *Nk. Nn*. Baran. Hergi rêzênda rezî yo, hergi qorêndê rezî yo. *Tr*. *Baran. Sıra halindeki üzüm omçalarına denir*. Çend beranî rezê şima esto? Bi miki do da çewresên bibo.

beranber 1. *Çn*. Veranver. Çîy/kesê ki verê ci vera pê yê, pêvero yê. *Tr*. *Önleri birbirine dönük/doğru olanlar, ön öne olanlar*. Wexto ki şima beranberîy bîy, şima do pêrê bivatayê. 2. *Nn*. Pata, zêdê pê, eynî, jew, hendê pê. *Tr*. *Eşit, aynı, beraber*. Nika ma beranber ê. Ez didi, o didi. Labelê ez nezdîyê hîrê ya.

beran çarnayeni *f. M*. Berançarnayîş. Beranî çarwan ser anteni. Beranî qando ki çarwey awr bê, ser anteni. *Tr*. *Koyunla koçu çiftleştirmek*. Şima berd beran çarna yan nêçarna?

berano maz *Nn*. Berano qert, berano pîr, berano îxtîyar. Berano ki serrê ci vêrdê, bîyo îxtîyar. *Tr*. *Yaşlı koç*. Berano maz, çarwan mîyan di nêşeno beraneya xwu bikero, beno peyhuwatekê beranandê gencan.

berat *Er. Nn*. Ef, azadîni, xwuserîyey, xwuser, serbestey, kaxita serbestey. *Tr*. *Berat, serbest. Serbestlik veya özgürlük belgesi*. Rojê xeyran di beratê ci deya û verdeya ame keye. Nika xwuserî yo.

beratbîyaye/ê *N*. Verdeyaye/ê, verradeyaye/ê, xwuserîbîyaye/ê, azadbîyaye/ê, hurrbîyaye/ê, qeydrakewte/ê, êsîreyrakewte/ê, hepisrakewte/ê. Merdimo ki beratê ci deyayo ci û verdeyayo û bîyo hurr. *Tr*. *Salınan, özgür kılınan, serbest bırakılan, beratı verilip affedilen*. O merdimo beratbîyaye ez texmîn nêkena ki fina tew biewnîyo xwu peynî ra.

berat bîyayeni *f. M*. Beratbîyayîş. Azad bîyayeni, serbest bîyayeni, verdeyayeni, xwuserî bîyayeni, ef bîyayen û kaxita xwu ya efî giroteni û keye rişîyayeni. *Tr*. *Serbest bırakılmak, özgür kılınmak, azat edilmek, hür olmak, berati verilerek hapisli veya esirken salınmak, eve gönderilmek*. Kam ki berat bo, o deha xwu rê nadinî di reyêno.

beratdan/i *N*. Kes/çîyo ki; berat dayo yan jî heqê ci yê beratî esto. *Tr*. *Berat veren, berat verme yetkisine haiz, makam, yer*. Beratdanê înan û ê ma jew nîyo.

beratdaney *Nm*. Berat dayeni, cayê beratî bîyayeni, meqamê beratî bîyayeni, kesê beratî dayeni bîyayeni. *Tr*. *Berat veren olmak, berat makamı olmak*. Beratdaneyda ci ra bî ki şa ê bînan rê jî berat bido.

beratdaye/ê *N*. Beratgîn/i. Serbestbîyaye/ê, azadbîyaye/ê, xwuserîbîyaye/ê. Merdimo ki beratê ci deyayo. *Tr*. *Salınan, affedilen, bağışlanan, özgür kılınan*. Merdimo beratdaye do fina qebehetên nêkero ki newedera nêtepêşîyo.

berat dayeni *f. M*. Beratdayîş. Kaxita ci ya beratî dayeni, ci serbest kerdeni, ci azad kerdeni, ci rişteni, xwuserîyeya ci dayeni. *Tr*. *Beratini vermek, salmak, serbest etmek, affederek göndermek, tahliye etmek*. Dadgeha Tirkan beratê ci nêda, nêweşek hepisxane di merd.

beratey *Nm*. Serbestey, kaxita xwu ya serbestey giroteni, azadîyey, xwuserîyey, xwuserî bîyayeni. *Tr*. *Serbest olmak, beratını almak, azat olmak, bağımsız olmak, bağımsızlık*. Berateya înan, ci rê vêşî nafi nêkena. Çunkî ê nêşenê qedê nefsdê xwu bê, ê do fina hepis kewê.

beratgirote/ê *N*. Beratgîn/i. Merdimo ki beratê xwu giroto, ki bîyo serbest, bîyo xwuserî. *Tr*. *İcazetini alan, beratını alan, affını alan, bağışlanan, affedilen*. Merdimo beratgirote gereg ki fina na xetayeri nêkewo, hema kanî aqil?

berat giroteni *f. M*. Beratgirotiş. Beratgîney. Beratê xwu giroteni, ef bîyayeni, rişîyayeni, verdeyayeni, xwuserî bîyayeni, azad bîyayeni. *Tr*. *Azat olmak, beratini almak, serbest olmak, salınmak, affedilemek*. Ay kerd ki beratê xwu bigîro, ci rê çînakî vijîya.

beratkerde/ê *N*. Verdeyaye/ê, azadbîyaye/ê, xwuserîbîyaye/ê, efbîyaye/ê, serbestbîyaye/ê. Merdimo ki ef bîyo û verdeyayo, kaxita xwu ya beratî (efî) girota û o do deha cezayê xwu bi no babet a biqedêno. *Tr*. *Salınan, affedilen*,

bağışlanan, serbest bırakılan, azat edilen. Kes deha nêşeno qeçê beratkerdî newedera tepêşo. Çunkî qerarê dadgehî esto.

berat kerdeni *f.* M. Beratkerdiş. Ef bîyayeni, serbest bîyayeni, xwuserî bîyayeni, verdeyayeni, azadîya xwu giroteni. *Tr. Salmak, serbest bırakılmak, azat olmak, beratını almak*. Mêrdekê hepsî va: Ey jî mi jî berat kerd.

berba N. *Bw.* Verva. Kaşka ez û ti ma berbayê pê bîyayê. Mi ê gêjî dest di îllalllah kerdo.

berbangi *Nm.* Qando ki çarwey ageyrê, warî bê, çarwan werzanenê şevîni. Şevîna tepîya, qando ki mêşinî bizinî deha weş ageyro, deha weş warî bo, şefaqên fina werzanenê çere. Nê karî rê vanê berbangi. *Tr. Küçükbaş hayvanların gece otlatılmalarından sonra, daha da semiz olmaları için sabaha karşın tekrar otlatılmaya götürülmesine verilen ad*. Hewnê berbangi hewna ê şevîni çetinêrî yo.

berbat/i 1. *N.* Berbad/i. Çîyo ki kewto vay ver û herimîyayo. Herimîyayeni, nepakey di mendeni, lincî û çîdê winasîndê nepakî di mendeni. *Tr. Berbat*. Na vajeki Kurdî ya. Çunkî maneyê na vajekda Tirkî di jî bi şikildê *"havaya savrulan, heba olan"*î yo yo. Çîyo ki bîyo berbat, kes rew rewî nêşeno bireyno. 2. *N.* Çî/keso ki bîyo berbat, herimîyayo, nepakey sawîyaya ci, lincî û çîyo winasîn di mendo. *Tr. Çamur, kir, kül vs. içinde kalan, bozulan*. Çuwalê berbatî ser o meroşi.

berbatbîyaye/ê *N.* Berbat/i. Çî/keso ki eger bi tozûtebal a, eger bi lincî û çîyêndo wina ya bîyo leymin, eger ki bi çîyêndê zêdê vay a vila bîyo, halê ci yo siftekêno weş herimîyayo, bîyo xirab. *Tr. Berbat, berbat olan, kirlenen, savrulan, bozulan*. Ez senîn bişa ê çîyê şima yê berbatbîyayî pey di kera?

berbat bîyayeni *f.* M. Berbatbîyayîş. Pakey ra vijîyayeni, bi toz û lincî û çîdo winasîn a herimîyayeni. Ze ki kes, wezîyet yan jî hal vay vero vila bo û biherimîyo. *Tr. Berbat olmak, savrulmak, kirlenmek, bozulmak*. Çinayê ci toz û weli mîyan di bî berbat.

berbatey *Nm.* Wesfê berbatî, herimîyayeni, tozûtebal û çîdo winasîn di mendeni. *Tr. Kirlilik*. Berbatey di vernî do.

berbatkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo berbat, herimnayo, haldê ci yê verên ê weş û hewlî ra veto, kerdo leymûlêşin, tozûtebalî di, lincî di verdayo, kerdo bêmaden. *Tr. Berbat edilen, kirletilen, tiksindirilen ve adeta havaya savrulmuş bir duruma getirilen*. Geçaya berbatkerdê ra fekveradi.

berbat kerdeni *f.* M. Berbatkerdiş. Pîs kerdeni, leymin kerdeni, tozûtebal û lincî û lêşiney (leyminey) mîyan di verdayeni, herimnayeni, weşey û hewleya ci ya verêrni ra veteni, vay ver nayeni. *Tr. Berbat etmek, hayava savurmak, kirletmek, bozmak*. Karê şima berbatkerden o.

berbayey *Nm. Bw.* Vervayey. Bi mi ki o do berbayeya şima qebûl nêkero. *Tr. Muhatap*. Ti berbayê min ê?

berbejn *Nn.* Nuşteyê tehbkaran o ki bi ayatan û duayandê vêşîyan an virazîyayo. Labelê nişte (nuşte) nîyo. Çunkî nişte werdî yo û qandê hêwanêndê xusûsî virazêno. Labelê berbejn, qandê tehbêndo umûmî û hendê bejni virazêno. *Tr. Özel bir durum için yazılan ve içinde çeşitli ayet ve özel dualar bulunan Arabi yazılardır ki muska gibi özel bir mahfazaya konulur, kişi üstünde bulundurulur. Büyükçe bir muskaya benzer*. Berbejnê xwu, xwu ser o çarnayê.

berbendane *N.* Hevûrane, sûtqerane. Zêdê berbendan a, bi berbendan mendeni, wesfê sûtqeran tey bîyayeni. Zêdê kelan a, bi kelan mendeni, wesfê kelan tey bîyayeni, zêdê kedîkerdan, wesfê kedîkerdan tey bîyayeni. *Tr. Damızlık kimseler gibi, besililer gibi*. O yo xwu rê winî tim berbendane ronişeno û vekewno.

berbendaney *Nm.* Sûtqeraney, hevûraney, zêdê berbendan bîyayeni. Şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê kedîkerdan û kelan bîyayeni. *Tr. Besili olanlar gibi, damızlık için beslenenler gibi olmak*. Kesî hewna berbendaneya ci kişf nêkerda.

berbende *N.* Hevûr/i, sûtqere/ê, kedîkerde/ê. Merdimo kel, ze kel. Merdimo ki sirf bîyo warî û qandê nerîyeyda ci vero vinderîyayo. *Tr. Damızlık, damızlık olarak beslenen*. Ma û pîyê qeçekan ti vanê beno ki berbende resnenê. Ê yê ne kar û ne jî barên kenê.

berbendeni *f.* M. Berbendiş. Berbendeyey, sûtqereyey. Zêdê kelan warî bîyayeni, kedî bîyayeni, qandê wer û çîdo winasîn warî bîyayeni. *Tr. Adeta bir damızlık gibi beslenmek, bakılmak, teke tipi yetiştirilmek*. Berbendena ci do bol zirar bido marûpêri.

berber/i 1. *N.* Keso ki poran cikeno/qesneno. *Tr. Berber, kuaför*. Ez a kena qeçekan bera berberî ser ki poranê ci bida qesnayeni. 2. *Nn.* Zêdê pê,

hendê pê, jew/i, jewane/ê. *Tr. Eşit, bire bir, ikiye iki, üçe üç vb.*[1]

berberey 1. *Nm.* Berber bîyayeni, karê berberan, meslegê berberan, wesfê berberan. *Tr. Berberlik.* Berberey jî seneatên o. Hergi merdimî destî ra berberey nîna. 2. *Nm.* Berber bîyayeni, beranberey, beraberey, jewaney, zêdê pê bîyayeni. Kayên di, pêverikên di, kabokên di hendê pê bîyayeni. *Tr. Eşitlik.* Ey hem berbereyda xwu di, hem qezencdareyda xwu di, hem jî bin di bîyayenda xwu di girey vetê. Tim jî girekar o.

berberru *Nk. Nn.* Kuhoyîyêndo tellîyîn o. *Tr. Dikenli bir bitki.* Berberru do şiro to destî ra.

berbeşni *Nm.* Qulbaxeyo sîmin o ki neyênê xwu sînî ya, kenê xwu sînî ya. *Tr. Gümüş gerdanlık.* Berbeşna ci, bi ci yo robere amê.

ber bi ber *N.* Nesîl bi nesîl, nesîl ra nesîl. Çîyo ki tim pêjewbînî virêno û dewam keno. *Tr. Nesilden nesile zincirleme devam eden, müteselsilen.* No edetê ma ber bi ber o yo hettanî nika berdewam keno.

ber bi berane *Nn.* Ze ki nesîl ra nesîl bo, ze ki pêdimî dewam bo, ze ki pêjewbînî biramo. *Tr. Adeta (sanki) nesilden nesile devam etmiş, sürmüş, gitmiş.* Hetta nika ber bi berane ameyo.

ber bi beraney *Nm.* Ber bi berane bîyayeni, zêdê nesîl ra nesîl bîyayeni, sankîla az ra az bo, şekil û bîçimê ber bi beranî, pêver û pêdima bîyayeni, tim tim pêjewbînî serdewam kerdeni. *Tr. Silsileli olarak, silsileli bir hal ile sürdürmek veya sürdürürcesine.* Eger kerameta ci ber bi beraneyda ci di bîyayê, nika rewna o kewtîy bîy ver. Çunkî dûrikê ci hemini rewêrî yo.

ber bi berey *Nm.* Nesîl ra nesîl bîyayeni, pêdima kudîyayeni, pêdima berdewam kerdeni, timûtim pêdima serdewam bîyayeni, şekil û bîçimê ci ber bi ber bîyayeni. *Tr. Silsileli bir şekilde, nesilden nesile, boydan boya.* Ma ber bi berey a, resay nê zemanî.

berbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi oqsajîyanî ya, bi veşnayenên a, bi kewîyayenên a mîqrofê dirbeterda ci berîyayo, berdo, pak kerdo û leymûlêşê ci heriknayo. *Tr. Mikroplarından arındırılan, dezenfekte edilen, temizlenen.* Dejê destdê berbîyayî kemîya. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki çîyên rê bîyo kîber, bîyo manî, ci rê bîyo bend. *Tr. Mani/engel olan.* O merdimo berbîyaye a no yo. 3. *Tib. Zv. N.* Çî/keso ki yan bi kardî û cilêtda emeletî ya bîyo dirbetin yan jî qehrûqotik û girey û kemaneyê ci yan jewî ardê ci vîrî yan jî bi sebebên a ameyê ci vîrî. *Tr. Yarasına neşter atılan, yarası kanatılan, problemleri hatıra getirilen.* Merdimo dirbeti berbîyaye do senîn çimanê xwu pêyano?

ber bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Berbîyayîş. Bi veşnayen a, bi kewênayen a leymûlêşdê dirbeti ra pak bîyayeni, leymûlêşê ci heriknayeni. *Tr. İrinden, mikroplu yaradan yakılmak veya sterilize edilmek suretiyle temizlenmek.* Eger dirbeta ci ber nêbîyayê, o janê ci nêvijîyayê. 2. *Zv. f. M.* Berbîyayîş. Kîber bîyayeni, manîyê ci bîyayeni, bend bîyayeni, sersûn bîyayeni, zirarên rê perde bîyayeni, zirarên rê manî bîyayeni. *Tr. Bir şeye engel/mani olma, bir şeye perde olma.* Kaşka ti ci rê ber bîyayê, wexta înan nêşayê biveşno. La ti ci rê ber nêbîyê. 3. *Zv. f. M.* Berbîyayîş. Bi zewmbîvaje ya qehrûqotik û derd û girey û kemaneyê kesî, kesî vîrî amîyayeni. *Tr. Mecazen yaraları kanatılmak, problemleri hatırlanmak.* Şima fina dirbeta mêrdekî ber kerdi.

berbutey *Nm. Bw.* Berbûrîyey. Veyve di biracinîya ci ci rê berbutey kerdi.

berbûre/ê 1. *Nn.* Berbûlî. Keso ki şino veyvi wazeno, hergi merdim û dostê zama o ki şino veyvi biwazo. *Tr. Gelin isteme alayı.* Şima yê bi berbûre ya şinê? 2. *Nn.* Berbûlî. Kesê ki qandê veyveyî xwu xemilnenê, xwu kenê hadire, şinê veyve, kewnê qefledê veyveyî mîyan. *Tr.* Gelin isteme alayı için *üslenme.* Ti bîya ze berbûrê, berbûre ca mend.

berbûre *Nn.* Berbûlî. Veyvi waştiş, hergi wezîyetê veyvi waştişî. Karê veyvi waştişo siftekên o. *Tr. Gelin isteme alayı.* Kesî cara bêberbûre veyvi waşt a? Karê to şarî ra teber o.

berbûri *Nm.* Berbuti, berbûrî, berbûlî. A ki veyv bîyayeni di veyvi heti roşena, pa şina berber, bi ci ya virazêna. Berbûri, bolkî wayênda zama ya berzewaji bena, wayê zama yê veyvbîyayey berbûrîy nêbenê. Eger waya zama ya berzewaji çinêbo, wexta beno ki zewmbîy gencîy (mersela biracinîy) zamay heti ronişê. *Tr. Nedime. Düğünde geline eşlik eden orta yaşlı bayan refakatçi.* Berbûri bi veyva şî. Labelê ay xwu nêviraşt.[2]

berbûrîyey *Nm.* Berbûrîni, berbutey. Berbûrey

---

1 Na vajeki, beranberî ra yena. Ez a çîyê xwu berber roşena, ez di ber nêdana. Mesela, şînî di verên şamikîy û verên mercûy benê berber.

2 Erebî di vanê *hecazû'l-berbût* (*terabû'l-kom.*) Mi no mane, Mela Mehemmedê Kavarijî ra girot, ey jî nêşa têkilîyê nê hîrê vajekan bikero. Mela Mehemmedê Kavarijî va, "trabu'l-gom" yan jî "trabû'l-gom". Qando ki

kerdeni, veyve di veyvi rê embazey kerdeni. *Tr. Düğünde geline eşlik etme.* Berbûrîyeyda ci di qusûr çinêbî, pêro pa bîy şa.

berca 1. *N.* Kes/çîyo ki; o yo keno ca reso, cadê xwu ra nezdî yo, dûri nîyo. *Tr. Ulaşılacak yere yakın olan.* Rêwî berca yê, dûri nîyê. Mi newe têlefûn kerdo. 2. *Zv.* Kes/çîyo ki; o yo keno hêwandê xwu reso, tayên mendo ki omidîya ci, mirazîna ci bêro ca, ca reso. *Tr. Amacına, hedefine, gayesine, isteğine nail olmaya yakın olan, ulaşmak üzere olan.* Tenekna sebir bikerê, ma berca yê.

berca bîyayeni *f. M.* Bercabîyayîş. *Bw.* Bercayey. Jewî va: Mêrdek hem berca, hem berzewaj, hem jî berkar nêbeno. Hendayên nîmetîy pîya kotî! Berca bîyayen û berzewaj beno ki bibo.

bercayey 1. *Nm.* Berca bîyayeni, cara nezdî bîyayeni, cadê xwu vero bîyayeni, hema hema ca resayeni. *Tr. Ulaşılacak yere, menzile, durağa, gidilecek yere yakın olmak, hatta önünde olmak, yetişmekte olmak.* Şima yê sebir nêkenê, mêrdek berca o. Sifte sifte şima do bi bercayeyda ci ya baweri bikerê. 2. *Zv. Nm.* Berca bîyayeni, wesfê bercay. Hêwanî ra, mirazîni ra, waştişdê xwu ra, poseni ra nezdî bîyayeni, hema hema ci resaye bîyayeni, ci vero bîyayeni, kîberi vero bîyayeni, destkerde bîyayeni. *Tr. Amaca, dileğe, hedefe, menzile yakın olmak, kapısında olmak, elde etmeye yakın olmak.* Ez bixwu bi bercayeyda ey a bawerî nêkena.

bercit *Zîr. Nn.* Çî/heywano ki wextê ci yê citi kerdeni, citi di ramîyayeni ameyo, pa citi bena, qandê citi resayo. Heywano ki do hewna newe citi kewo û citi biramo. *Tr. İlk kez çifte koşturulacak olan, çift sürme dönemi gelmiş olan öküz, at vs. hayvan.* Bi mi ki no vîştirayê şima bercit o, şima şenê ney ga kerê.

bercitey *Zîr. Nm.* Bercit bîyayeni, qandê citi kerdeni, hazir bîyayena heywanandê citan, wextê citi kerdişê heywanan amîyayeni. *Tr. Çifte koşturulacak hayvanların çifte koşturma zamanlarının gelmiş olması.* Berciteya heywanan di kes do heywanan bero citi di biceribno.

bercîs *Nn.* Babetên estareyên o. *Tr. Müşteri yıldızı, Jüpiter. Lat. Jupiter.* Bercîs jî zêdê cenazan, zêdê şînekan, zêdê leylûmecnûnan û zêdê komeka sêwî ya estareyên o.

bercoy/i *N.* Berheyat/i, bergan/i, bercan/i. Çî/keso ki wextê ci yê heyatî (coy) ameyo, gereg ki deha coy ser kewo, bicoyo. *Tr. Hayat (yaşam) zamanı gelen, canlanacak zamanı gelen, vücuduna ruh girme zamanı gelen.* Bi mi ki qeçê ci bercoy bî, înan şî girot.

bercoyey *Nm.* Berheyatey, berganey, bercaney. Bercoy/berheyat bîyayeni, wextê ci yê heyat dekewtişî amîyayeni. *Tr. Ruh girme döneminde olmak, canlanma sürecine girmek.* Bercoyeya ci, omidên da ma.

berçekerde/ê *Zv. N. Bw.* Bereşte/ê. Eger berçekerdî tenekna êtir kerdayê, ma do ci resayê.

ber çekerdeni *f. M.* Berçekerdiş. *Bw.* Ber eşteni. Mangaya ki di finîy ber çekero, bi mi ki a deha rew rewî nêşena bi ganselametey a bizo.

berçekerdê *Bey. Nm. Bw.* Bereştê. Şima zanê mangera berçekerdê çend zirar dayo înan ro?

berçiki *Nm.* Berçile, Kanûna verêni, Îsnagi. *Tr. Aralık, Aralık ayı.* Berciki, menga zimistanî ya siftekên a.

berda 1. *Nm.* Cinî/keynaya ki bîya veyvi û şîya kê mêrdî, deha ê mêrdî ya, ê vistewran a, ê pêran nîya. *Tr. Kocaya varan, koca evine giden kız.* Berda ya, kes deha nêşeno hergi çî pa bido kerdeni. Çunkî deha ê şarî ya, ê kesî nîya. 2. *Nn.* Keynaya ki şarî remnaya û bi no şekil a mêrde kerdo. *Tr. Kaçırılarak kocaya varmış olan kız/kadın.* Berda, rew rewî rîyê ci nêgîno ki şiro kê pêran.

berdah 1. *N.* Perdah. Qela kerdeni, cîla kerdeni. *Tr. Parlatmak, cilalamak.* Kîberanê ma jî berdah kerê ki wa kermîy nêdekewê de. 2. *N.* Dûz kerdeni, rende kerdeni, pirûzeya ci berdeni. *Tr. Düzeltmek, pürüzlülüğünü gidermek.* Bîyarê ê firaqanê ma berdah kerê, wa dûz bê, pêro kûpîyayê.

berdal *Mat. Nn.* Perkal, pergel. Matematîk di çîyanê qulorekan û zêdê nînan a pa virazenê. *Tr. Pergel.* Berdal ard, mi pa qulorekên viraşt û o jî kerd heşt geçey.

berdanberdane *Nn.* Şekil û bîçimê berdanberdişî; kê ki çiçî ki şa xwu rê bero, kê ki çiçî ki şa ci perro û bigîro bero. Zêdê şikildê talankerdişî ya. *Tr. Kim ki kendisine ne götürdüyse, talan edercesine, talanmış gibi, yağmalarcasına, yağma edercesine.* A roji berdanberdane bî, pêrini berdê, kesî qehrê xwu nêardê.

berdanberdaney *Nn.* Berdanberdankî. Şekil û bîçim û hal û wezîyet û wesfê berdanberdey (berdanberdanî) bîyayeni. *Tr. Yağmalarcasına bir durumun oluşması, talan edercesine olmak.* Şima qey berdanberdaneya ci nêdî bî?

Erebî di herfa G'y çinêbî, mi kerd "terabû'l-kom."

berdanberdey *Nm.* Ze ki talan bikerê, kê ki xwu rê şa bero, kam ki xwu rê ci reso, do bero, ze ki yaxme bikerê, bi şikildê talanî ya berdeni. *Tr. Talan edercesine, yağmalarcasına.* Zaliman finê wesarê ci kerd bî xwu destî! To bidîyayê hele, maldê ci ser o berdanberdey ronê bî.

berdanberdî *Nm.* Kê ki şa bero, kê ki şa çendi ki bero, kê ki şa talan bikero. *Tr. Talan edercesine, talan eden edene.* To bidîyayê! Berdanberdî bî, kê ki şa çiçî bero.

berdanberdok/i *N.* Kes/çîyo ki; berdanberdey kerdo, senîn ki şayo xwu rê talan kerdo, berdo, eşto aver, senin ki perrayo bi ci giroto û berdo. *Tr. Talan edercesine davranan.* Ê do berdanberdokan pêrini jî jû bi jû ca kerê. O berdanberdokê şima o serserî do jî tepêşîyo.

berdanberdokey *Nm.* Berdanberdok bîyayeni, karûgurweyê berdanberdokan kerdeni, zêdê talankaran talan kerdeni, talankar bîyayeni. *Tr. Yağmacılar gibi olmak, yağmalamak, talancılık, talancılık.* Şima do berdanberdokeyda ci ser o jî vinderê?

berdar *Nn.* Zorbe, zirbilan, zirbila. O çîyo darîn o ki peynî ra kîberan kilît keno, zorbe keno. *Tr. Tahta sürgü.* Kîberanê xwu bigîrê tepîya jî berdar kerê. Çunkî o jî tedbîrnakî yo.

berdarîn *Nn.* Kîbero darîn. Kîbero ki daran ra virazîyayo, kîbero ki textan ra virazîyayo. *Tr. Ahşap kapı, tahta kapı.* Berdarîn û berasinîn mezbûtey di jû nêbeno.

berdarîney *Nm.* Berdarîn bîyayeni, kîbero darîn bîyayeni; daran ra, textan ra kîber bîyayeni, kîberî dar ra viraşteni. *Tr. Ahşap kapı olması.* Bi mi ki tiritokey di berdarîney û berasinîney jû nêbena.

berdayî 1. *N. Nn.* Orispî, bênamûs/i. *Tr. Orospu, iffetsiz, namussuz.* Berdaî yo ki bi her kesî ya rakewno. *Sos.* 2. *Nm.* A ki bê keydê xwu, bê pêrandê xwu, bê rîzadê nînan zewijîyaya yan jî şîya, bîya veyvi, şîya mêrde. *Tr. Baba veya annesinin izni olmadan evlenen, kocaya varan kız.* Kes bi çimdo weş a nêwinîno keynerda berdaî ra.

berdayîyey 1. *Sos. Nm.* Orispîyey, bênamûsey, bêareyi. *Tr. Orospuluk, namussuzluk, iffetsizlik.* Berdaîyey, wihêranê berdaî rencîde kena, şerm ra ê deha nêşenê bivijîyê însanan mîyan. 2. *Sos. Nm.* Bê pêran, bê marûpêri zewijîyayeni, rîzayê înan bi nêgirotiş a zewijîyayeni. *Tr. Ebeveyninin rızası dışında evlilik yapma.* Berdaîyey kotî di bizeyîdîyo, wija herimyeno.

berde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni berdo. *Tr. Götürülen.* Hele biwinîyê o qeçeko berde kê berdo? Berdokê ci tesbît kerê.

berdekar/i *N.* Berok/i, berdok/i. Kes/çîyo ki; karê berdişî keno, çîyên beno û ano. *Tr. Götüren.* Bi berdekardê ci ya emeley nêbo, kes do bi ci ya xeberên nêrişo.

berdekarey *Nm.* Berokey, berdokey. Berdeni, karê berdeni kerdeni, berden û ardeni, çîyên ser o berden û ardeni di osta bîyayeni, zanaye bîyayeni. *Tr. Götürmek, getir götür işi.* Berdekareyênda ci ya raşti esta.

berdeni *f. M.* Berdiş. Çîyên cayên ra vera canakî lûnayeni, hereket ci dayeni, şîyayen dayeni, ci giroten û vera canakî hereket kerdeni. *Tr. Götürmek.* Berden û ardena ci zêdê merdan a. Wa bi no şekil a qe ne bero û ne jî bîyaro.

berden û ardeni *f. M.* Berdiş û ardiş. Karê berden û ardeni, hem berdeni hem jî ardeni, yan berdeni yan jî ardeni. *Tr. Getir-götür, getir-götür işi.* Berden û ardena ci pêro hendê da des deqey bî.

berdewam *Çn.* Verdewam, serdewam, dewam kerdeni, vera dewamî, kudênayeni, dewam kerdeni. *Tr. Devam etmek, sürmek.* Nuştena Vajekandê Dimilî hergi roji berdewam a. Hettanî biqedîyo, înşaallah û rehman do nêvinderîyo.

berdewambîyaye/ê *N.* Kudîyaye/ê, kudênaye/ê, serdewambîyaye/ê, ramîyaye/ê, ramite/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni berdewam kerdo, kudênayo, dewam kerdo, ramito. *Tr. Sürdürülen, devam ettirilen.* Vernameyê şima o berdewambîyaye çiwext qedîya?

berdewam bîyayeni *f. M.* Berdewambîyayîş. Serdewamey, berdewamey, verdewamey, kudîyayeni, dewam bîyayeni, ramîyayeni. *Tr. Sürmek, sürdürülmek, devam etmek, devam ettirilmek.* O yo a roji ra o berdewam beno. Hewna nêqedîyayo.

berdewamin/i *N.* Çî/keso ki dewam keno, kudêno, ramêno, dewam beno. *Tr. Süren, sürekli, sürdürülen, süreğen, devamlı.* Şima ki zanayê berdewamin o, çirê şima ma haydar nêkerdîy?

berdewaminey *Nm.* Serdewaminey, berdewamin bîyayeni, serdewamin bîyayeni, kudîyaye/ê bîyayeni, ramîyaye/ê bîyayeni, ramite/ê bîyayeni, dewamê ci bîyayeni. *Tr. Sürdürülen olmak, sürdürülmek, sürmek, süreğenlik, devamlılık.* Şima di merdimîy kewtê berdewameyda înan. Çirê şima no kar nêqedîna?

berdewamkerde/ê *N.* Serdewamkerde/ê, kudênaye/ê, dewamkerde/ê, ramite/ê. *Tr. Süren, sürdürülen, devam eden.* Ez ê vernamedê şima yê dimayên ê berdewamkerdî ra ca menda.

berdewam kerdeni *f. M.* Berdewamkerdiş. Serdewam kerdeni, kudênayeni, ramiteni, dewam kerdeni. *Tr. Devam etmek/ettirmek, sürmek/sürdürmek.* Boka bixwu berdewam kero. Eger bixwu berdewam nêkero, ma do berdewam kerê.

berdêl *Sos. Nn.* Ver kerdeni, pêvurnayeni, pêyo vurnayeni, zerrî zerrî ver kerdeni. *Tr. Berdel.* Wesîyetê pêrdê mi, vatê: Eger şima keynanê xwu danê pê jî berdêl mekerê. Wa zewajê şima bi şekildê berdêlî ya nêbo.

berdêlane *Nn.* Berdêlkî. Çî/keso ki eger berdêl nêbo jî, ze ki berdêl bo, şekil û bîçimê ci zêdê berdêlana bîyayeni. *Tr. Berdelcesine, berdel yaparcasına, berdeller gibi.* Nêşa ci ya ci ya bero, kerd berdêlane.

berdêlaney *Nm.* Berdêlkîyey. Şekil û bîçim û wezîyet û wesfdê ci di berdêley û berdêlane bîyayeni, zêdê berdêlkerdişî bîyayeni. *Tr. Adeta berdel gibi olmak, berdel şekil ve biçiminde olmak.* Şima kewtê berdêlaneyda ci dimi.

berdêley *Nm.* Berdêl bîyayeni, pêver kerdeni, şekil û bîçimê pêverkerdişî, hal û wesfê berdêlî. *Tr. Berdellik, karşılıklı olmak, karşılıklı iş veya evlilik yapmak, alınan bir geline yine karşılığında bir gelin vermek.* Zewaj di însanîy çirê berdêley kenê, çirê veyvan kenê pêver?

berdi *Nm.* Komênda vaşandê wişkan a ki vaşê şikateyê ki qandê patîlan do hadire bê, înan ra virazîyaya. *Tr. Kırık ot yığınlarından oluşan ve balyalanmak üzere hazırlanan ot yığını.* Ê berdan bîyarê, ma ci ra patîlîy virazê ki wa zimistanî dewarê ma kêf bikero.[1]

berdil *Nn.* Çî/ keso ki kesî zerrîya xwu daya ci, zerrî dekewta de, zerrîya kesî tirita, herûnda qelbdê kesî çîyên deyayo ci. Kîber/neqebê zerrîda kesî. Çî û keso ki kewto zerrîda kesî ver. *Tr. Gönül kapısı, gönül karşılığı verilen, vazgeçilen, gönül alan, gönül çelen, gönül çalan, gönlünün karşılığı konulan.* Keynekeri va: O do ki berdilê mi bo, wa qe dilê mi ber nêvîno.

berdiley *Nm.* Berdil bîyayeni, kîberê zerrîda kesî bîyayeni. Keso ki kesî zerrîya xwu daya ci, o kes bîyayeni, tiritokê zerrîda kesî bîyayeni, neqebê zerrîda kesî bîyayeni. *Tr. Aşkına karşılık olmak, aşkın kapısı olmak, gönül kapısı olmak.* Berdileya ci û serdileya ci jew a.

berdilik *Teks. Nn.* Pêşmali, pêştimali. Çinayo viraşteyo ki nanê sînedê qeçekan ver ki qeçîy şamî nêrijnê xwu ser. Werdxanandê giranan di girdîy jî nanê xwu ver. Berdilik neyêno qeçekan jî, girdan jî ver. *Tr. Önlük. Özellikle çocukların üzerine yemek dökmemeleri için önlerine bağlanan özel bezleri.* Berdilikî qeçekan veranê û ci serbest verdê ki bişê şaye bê. Şima yê nanê ci feka, dima ê yê benê nêşey û dima karûgurweyan ra remenê, benê tembîhlîy.

berdok/i *N.* Berok/i, berdekar/i. O ki kesên yan jî çîyên giroto û berdo. *Tr. Götüren.* Çî pêro şîyo, berdo. Labelê berdokê ci bellî nîyo. No do senîn bihesibîyo û senîn qeyd bo?

berdokey *Nm.* Berokey, berdekarey. Karê berdokî, berdeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên berdo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Götüren kişi.* Karê ey jî berdokey a.

berdoş/i *Nn.* Berdoşik/i. Çîyê şit diteno ki kes pa şit doşeno. *Tr. Sağımlık, süt sağmaya yarayan tas, bakraç, kova vs. alet.* To do o berdoşo werdî mi nêdayê.

berdoşey 1. *Zîr. Nm.* Çîyê şitditişî bîyayeni, tas û sîtilê şitditişî. *Tr. Sağımlık. Bakraç, kova, sitil gibi süt sağma aracı.* Qandê berdoşeyda ci rê hewt şahîdîy lazim ê. 2. *Zîr. Nm.* Berdoşikey, berdoşik/berdoş bîyayeni. Heywanê şit diteni bîyayeni. Verditeni bîyayeni. *Tr. Hayvanlarda süt sağma zamanı, hayvanlarda süt sağma zamanı gelmiş olması.* Berdoşeya ci rew amê. Dêmax kî şima weş warî kerda.

berdoşi *Bey. Nm.* Berdoşiki. heywana şitî ya ki wextê ci yê diteni ameyo. *Tr. Sağma dönemine giren.* Naleka înan berdoş a. Kes heywananê berdoşan ercan nêroşeno.

berdoşik/i *Bey. N. Bw.* Berdoş/i. Berdoşikên lazim bî ki ma şitî bin ra bigîrê.

berdoşikey *Zîr. Nm. Bw.* Berdoşey 2. Kaşka ma berdoşikeya ci tew nêdîyayê. Ay çi tofanîy ardîy ma sere di!

berdû *Zîr. Nn.* Postê bindê dimedê meyan o û bê pûrt o. Dime ra post beno û pêşîyeno serdê dirbetan. Gonîya mîyandê dirbetan anceno. *Tr. Kırık çıkık ve yaraların üstüne sarılarak tedavide kullanılan, koyun kuyruğunun iç tarafındaki tüysüz kısmı.* Niga ci top kay kerdeni di tewê bî, berdû na ser, tayên bî nermi.

berdûş/i *N.* Berdoş/i, eware/ê, bêkar/i, salme/ê, beradayî, xirab/i, dûşnedê xiraban ra. Dûşdê hewlan ra nê, dûşdê hergi merdimî ra o, ortan ra o. *Tr. Sorumsuz, berduş, avare, aylak, başı boş, kapı kapı dolaşan serseri.* Kes bi merdimdê berdûşî ya nêşeno bigeyro. Çunkî heme

[1] Canakî di komênda vaşdê 30 patîlan rê vajîyayo.

ca şino.

berdûşane *N.* Zêdê berdûşana, zêdê ewarana, zêdê sût û sûtalana, zêdê bêkarana, zêdê serseriyana bê kar û bê wezîfe û bê bar bîyayeni. *Tr. Berduşane, berduşça, berduşlar gibi.* Şî berdûşane ci ra keynaya ci waşti, mêrdeki va şorî xwu rê karûgurweyên bivînî, dima bêrî keynaya mi biwazi.

berdûşaney *Nm.* Berdûşkîyey, zêdê berdûşana bîyayeni, şekil û bîçim û usûl û meş di zêdê berdûşana bîyayeni, bi rayda înan a şîyayeni. *Tr. Berduşlar gibi olmak, aylak veya serserilerin yolunda olmak, onların metoduyla gitmek.* Wazenê bê ti berdûşaneyda ci dimi kewi, ez jî tirbelekaneyda ci dimi kewa.

berdûşey *Nm.* Berdoşey, berdûşîni, berdûşîney, berdûşîyey, berdûşkî, ewareyey, bêkarey, betaley, zîgurey, o fek di bêkar bîyayeni, salmeyey, salmeyîni, berradîyey. *Tr. Avarelik, sorumsuzluk, aylaklık, başı boşluk.* Berdûşeya xwu nêvîneno, keynekeri jî qayîl nêbeno.

berdûşî *N.* Çî/kesê berdûşî. Çî/keso ki berdûşî ser o yo. Heqdê berdûşan di, berdûşan ser o. *Tr. Berduş ile ilgili/hakkında, berduşa ait, serseriler/avareler hakkında, aylaklar hakkında.* Bêkarey, ewareyey, salmeyey, sûtaley pêro jî berdûşî yo.

bere 1. *N.* Bahane, bider, sebebo betal. *Tr. Bahane, gerçek olmayan neden.* Qayîl nîyo şiro, o yo hergi fini çîyên erzeno orte. Finê vano nê perey tayên ê, finê vano no çî tîya di nêvîneyayo, finê vano no çî do vizêr biqedîyayê. Welhasil o yo geyreno bere. 2. *Zn.* Ci, ey, ay. *Tr. Kendi, kendisi gibi alacağı soneklere göre anlamı değişir. Örneğin* ci rê *kendisine,* ci ra *kendisinden,* ci di *kendisinde gibi manalara gelir.* Bere geyrî bi: Ci ra geyrî bi. 3. *P.* Veromekên o ki *Tr. –e, ona.* Mi çî da bere.

bereamîyaye/ê *N.* Robereamîyaye/ê, ropêamîyaye/ê, bideramîyaye/ê, ociamîyaye/ê, verapêamîyaye/ê, opêamîyaye/ê, rociamîyaye/ê. Çî/keso ki vera pê ameyo, weş ameyo, xirab nêameyo. *Tr. Münasip, uyumlu, uygun.* Mi zanayê ê çîdê bereamîyayî di ma rê xeyrên esto.

bere amîyayeni *f. M.* Bereamîyayîş. Raşt amîyayeni, bider amîyayeni, robere amîyayeni, opêamîyayeni, ropêamîyayeni, pêyo amîyayeni, roci amîyayeni. *Tr. Denk gelmek, rast gelmek, uygun düşmek, münasip gelmek.* Eger verî wina bere biameyê, ma nika qedîna bî.

bereardе/ê *N.* Opêarde/ê, ropêarde/ê, verapêarde/ê, raştarde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni vera pê ardo, raşt ardo, ropê ardo, pêdi kerdo weş. *Tr. Denkleştirilen, rast getirilen, uyumlu hale getirilen, münasip hale getirilen.* Ê vernamedê bereardî di nafê mi bol bî.

bere ardeni *f. M.* Bereardiş. Opê ardeni, ropê ardeni, vera pê ardeni, pêya robere kerdeni, pêya weş ardeni, şekil û bîçim û fesala pêmendişî ci dayeni. *Tr. Denkleştirmek, uyumlu hale getirmek, münasip hale getirmek, yakışır hale getirmek.* Eger şima bişayê robere biardayê, ma nika rewnayo qedîna bî.

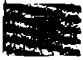
bereardok/i *N.* Opêardok/i, ropêardok/i, verapêardok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vera pê ano/ardo, opê ano/ardo, ropê ano/ardo, dayo dûzanên, pêdi raşt ardo, pêdi raşt bîyayena ci viraşta. *Tr. Denkleştiren, uyumlu hale getiren, münasip hale getiren.* Wexto ki vernameyên bere bêro, gereg ki bereardokêndê ci jî bibo.

bereardokey *Nm.* Opêardokey, ropêardokey, verapêardokey. Bereardok bîyayeni, pêdi raşt kerdeni, pêya weş kerdeni, goreyê usûl û qaîde û rayandê bîyayana pêdi bi fesalên a weş kerdeni. Çî/keso ki çîyan pêdi weş keno, weş ano, raşt keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr.* Uyum sağlayıcılık. Uyumlu hale getirme işi. Ez qethan bi berardokeyda ci ya bawerî nêkena.

berebîyaye/ê 1. *N.* Biderbîyaye/ê, bahanebîyaye/ê, sebebo neheq bîyaye/ê, semedo neheq bîyaye/ê, sebebo zahîrî bîyaye/ê, sebebo asaye bîyaye/ê. Çî/keso ki wezîyeto ki sebebêndo heq nê, neheq bîyo. *Tr. Sanal neden olan, herhangi bir şeye zahiri neden olan, bahane olarak ortaya çıkan durum.* Şima nêşa o lejo berebîyaye orte ra werzano? 2. *N.* Çî/keso ki bi kesên a yan jî bi çîyên a pîya bîyo, tey di bîyo, pa bîyo, mîyan di bîyo. *Tr. Birlikte olan, kendisiyle olan, dahil olan.* Mi do o lajeko berebîyaye jî biwaştayê, fina gunayê mi pey ame, mi nêwaşt.

bere bîyayeni 1. *f. M.* Berebîyayîş. Bider bîyayeni, bahane bîyayeni, sebebo neraşt bîyayeni. *Tr. Bahane olmak, sanal neden olmak.* Mi do xwura bieştayê teber, o jî mi rê bî bere. 2. *f. M.* Berebîyayîş. Bi ci ya bîyayeni, pa/tey bîyayeni, mîyan di bîyayeni, dexîl bîyayeni. *Tr. Kendisiyle olmak, içinde/dahil olmak, birlikte olmak.* Ez jî, o jî, o bîn jî bere bî.

bere geyrayeni *f. M.* Beregeyrayîş. Dest pa nênayeni, ci nêveyayeni. *Tr. Dokunmamak, dokunulmazlık, karışmamak, ellememek.* Wexto ki tiritokên dekewo bandê hemberîyandê to, ti

nêşenê ci ra bere bigeyrê. Ti do ci veyê, qarişê ci bê.

bere huwayeni *f. M.* Berehuwayîş. Moj kerdeni, qerfîy kerdeni, beqûnî kerdeni, bi ci huwayeni. *Tr. Kendisiyle dalga geçmek, alay etmek, gülüp geçmek.* Wexto ki înan xwu şaş kerd, o jî bere huwa.

berekerde/ê *N.* Bahanekerde/ê, sebebo neraşt kerde/ê, semedo neheq kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qandê kerdiş yan jî nêkerdişdê çîyên yan jî kesên di xwu rê kerdo sebebo asaye. *Tr. Görünürde neden kılınan, bahane edilen, araç olarak kullanılan zahiri neden.* Ellah zano o karê ci yo berekerde do sereyê ci bitewno.

bere kerdeni *f. M.* Berekerdiş. Bahane kerdeni, semedo neheq kerdeni, sebebo neraşt kerdeni, qandê kerdişî yan jî nêkerdişî bahane (bere/wesîle) kerdeni. *Tr. Bahane etmek, nazari neden yapmak.* Ey do xwura bikerdayê, o jî xwu rê kerd bere.

beremend/i *N.* Rind/i, weş/i, baş/i, delal/i, hewl/i. *Tr. İyi, hoş, güzel.* Bi beremendên a tenya wesar nîno. Beremendey hergi ca di lazim a.

beremende/ê 1. *N.* Bi ci yo mende/ê. Fêlan di, drofan di bi ci mende/ê. O/çîyo ki bi ci maneno. *Tr. Benzeyen.* Hergi çî di bi ci ya bere maneno. Çunkî cêwikê ci yo, beremende o. 2. *N.* Çî/keso ki bi çîyên yan jî bi kesên a robere ameyo, weş ameyo, oci ameyo, ropê ameyo, roci ameyo, bi ci ya ûmiş bîyo, raşt ameyo, deng ameyo. *Tr. Uygun, münasip, denk.* Şima nêşa ê merdimî rê banêndo beremende bivîno.

bere mendeni 1. *f. M.* Beremendiş. Bi ci mendeni, bi ci şîyayeni, bi ci drofîyayeni. *Tr. Benzemek.* Zêdê înan o. Bi ci bere mendo. 2. *f. M.* Beremendiş. Roci amîyayeni, raşt amîyayeni, deng amîyayeni, ropêamîyayeni, oci amîyayeni, robere amîyayeni, vera pê amîyayeni. *Tr. Uygunluk, rast gelmek, denk gelmek, münasip düşmek.* Wina bere mend, bî weş.

berenaye/ê *N.* Biriqnaye/ê. Çî/keso ki bi şewqî ya, bi boyaxên a yan jî bi çîyêndê zêdê nînan a biriqneyayo, mojnayo çiman. *Tr. Parlatılan, ışıldatılan.* Sewlo berenaye, dêso berenaye, şik û fikro berenaye tim jî weş o, kes û çîyan keno zînde.

berenayeni *f. M.* Berenayîş. Biriqnayeni, biriqokî kerdeni. Çîyên yan jî kesên bi şewqî ya yan jî bi çîyêndê şewqî ya biriqnayeni, çiman mîyan kerdeni, sebebê vînayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Parlatmak, ışıldatmak.* Mi sewlê ci bi boyaxî ya hendo ki berenay, to şayê vero porê xwu şane kero.

berendilî *Zoo. Nm. Bw.* Berendîri. Mîyênda ci ya berendilî esti bî, a jî mi herînê.

berendîri *Zoo. Nm.* Berendîli, berindilî, belendîri, belendîrî. Vereka ki hendê di serran a. Mîya ki, hîrê serran ra werdîyêrî ya. *Tr. Yaklaşık iki yaşındaki dişi kuzu. Üç yaşından daha küçük koyun.* Mêrdekî xwu rê des berendîrîy girotîy.

bereng *Nn.* Neqeb, gever, qapalix, ber, vêr, vêrko, derbend. Cayo ki şertik di abîyayo ki kes ci ra şiro. Babetên kîberên o yan jî cayo ki qandê şîyayîş û amîyayîşî abîyayo. *Tr. Çit içinde açılan gedik, geçit.* Xwu rê keyî vero hewşên viraşt, çoşmê ci bi şertik a girot û şertikî mîyan di jî di cayan di berengîy akerdîy.

berengaz/i *N. Bw.* Belengaz/i. Merdimêndo berengaz bî. Kê ci veşa bî, peynî ra çîyêndê ci nêmend bî.

berengazane *N. Bw.* Belengazane. Şima amey tîya di berengazane parse kerd, şima xwu rê nêvanê, şima ma neçar vînenê.

berengazey *Nm. Bw.* Belengazey. Aman ha tew ma vera ci nêşirê, kesêndo berengaz o, ma nêşenê berengazeyda ci ra bireyê.

berenok/i *N.* Çî/keso ki bereneno, biriqneno, keno biroqok. *Tr. Parlatan, parlatıcı, ışık saçan.* Çî û keso ki bibiriqîyo û berenokê ci jî çinêbo. Ma qe mimkun o?

berenokey *Nm.* Biriqnokey. Berenok bîyayeni, kar û wezîfeyê berenokan kerdeni, pa (tey/ser o) wesfê berenokan (biriqokan) bîyayeni. *Tr. Işık saçıcılık, ışık saçan olmak, parlatıcılık, parlatan olmak.* Xeyrê Ellahî pa berenokey esti bî.

bereşte/ê *Zv. N.* Berçekerde/ê, bereştok/i. Kes/çîyo ki; êtir nêkerdo û zîyan kerdo. *Tr. Acele edip bir zararı netice veren, sabretmeyen.* Kaşka ma o merdimo bereşte xwu di nêberdayê, o bî sebebê nêbîyayenda nê kardê ma yê delalî.

ber eşteni 1. *f. M.* Bereştiş. Ver eşteni, ber çekerdeni. Verşîyayena heywanan, heywanan di leyrî vinî kerdeni. *Tr. Hayvanların düşük yapması.* Mangaya ci ber eşto, a ya ci ver qehrêna. 2. *Bey. f. M.* Bereştiş. Ber çekerdeni, ver eşteni, ver çekerdeni. Êtir nêkerdena karûgurweyan û netîce di zîyan kerdeni. *Tr. Sabredememek, çok acele etmek.* Eger şima ber nêeştayê, ma do o karê xwu helkerdayê.

bereştê *Bey. Nm.* Berçekerdê, bereştoki. Heywana ki leyrê ci ver şîyo, nêzayo. *Tr. Düşük yapan hayvan.* Naleka înan a bereştê, ez tersena ki neya tepîya jî ber bierzo.

bereştok/i *N. Zv.* Vereştok/i, verçekerde/ê, verçekerdok/i. Kes/çîyo ki; sebir nêkerdo, ecele kerdo û wext û ca di karûgurweyê xwu nêkerdo, mirazînda xwu nêresayo, soyînê ci xetadar ameyo. *Tr. Acele davranıp sonuca varamayan.* A merdima bereştoki do şima jî sewqê xetayan kero.

bereştoki *Bey. N.* Bereştê. Mangaya ci ya bereştoki ercan şî.

beretadaye/ê *N.* O ki xapîyayo, bi xapîyayen a zirar deyayo ci. *Tr. Kandırılarak dolandırılan.* Beretadaye o ki şarî ci ra bi çekêndê sixtî ya di Kamyonîy dewar giroto berdo û nêardo û çek jî bêbedel vijîyayo.

bere tadayeni *f. M.* Beretadayîş. Bi zirar a xapênayeni, dar cikuwayeni. *Tr. Dolandırmak, kazıklanmak.* Bere tadayeni, çîyêndo xirab o. Çunkî o ki bere tadano, bixwu qayîl nîyo ki bere tadeyo.

beretadok/i *N.* O ki bere tadano, bi zirar a, bi zor a jewî xapêneno. *Tr. Dolandırıcı yankesici, eşkiya, yol kesen.* Keda beretadokî heram a. Çunkî beretadok, bi bazirganey a, bi rîza ya, bi însaney a kar nêkeno.

beretadokey *Nm.* Karê beretadokî. Bi zirar a, bi hîle û xwurde ya, bi zor a jewî ser ra serwet qezenc kerdeni. *Tr. Yankesicilik, eşkiyalık.* Beretadokey ra kesî rê xeyrên nîno.

berey *H.* Erey. Wextdê ci ya tepîya, wextdê ci ya dima, badê wextdê ci. Wextdê ci di nê, dima. *Tr. Geç.* Ez berey mend bîya. Cora ez riştा keye.

bereyamîyaye/ê *N.* Bereykewte/ê, ereykewte/ê, ereyamîyaye/ê. Çî/keso ki berey ameyo, berey (erey) kewto, zeman û wextdê ci ya tepîya ameyo. *Tr. Geciken.* Wendekaro bereyamîyayî bi şerm a kewt zere.

berey amîyayeni *f. M.* Bereyamîyayîş. Erey amîyayeni, berey/erey kewteni, wextdê ci ya tepîya amîyayeni, berey kewteni. *Tr. Gecikmek.* Qando ki berey ame, mamostî nêgirot zerre, tebera vindarna.

bereyaye/ê *N.* Biriqîyaye/ê. Çî/keso ki bi şewqên a, bi rengên a, bi boyaxên a yan jî bi çîyêndo winasîn a biriqîyayo, şewq deyayo ci, çiman ra asayo. *Tr. Parlayan, ışıldayan, ışık veren.* Çî û keso bereyaye xwura çiman ra aseno.

bereyayeni *f. M.* Bereyayîş. Biriqîyayeni, biriqokî bîyayeni. Bi boyaxên a, bi şewqên a yan jî bi çîyêndê zêdê ney a weş vîneyayeni, çiman ra asayeni. *Tr. Parlamak, parıldamak, ışıldamak.* Aşmî bereyayena xwu tîjî ra gîna.

berey berey *H.* Erey erey. Bol dima, wextdê ci ra bol berey bîyayeni, xeylên badê ci. *Tr. Çok sonra, bir hayli sonra, çok geç.* Dima ez berey berey amêya, ey jî ez zerre nêgirota.

bereydarey *Nm.* Ereydarey. Bereydar/i bîyayeni, berey mendeni, karûgurweyandê xwu di berey bîyayeni, wext û zemanan di bolkî berey bîyayeni, kar û gurwî û wezîfî ser nêresayeni. *Tr. Geç kalmak, iş ve eylemlerini geç yapmak.* Bereydareya ci do rojên ci kar ra bido eşteni.

bereydekewte/ê *N.* Bereykewte/ê, ereykewte/ê, ereydekewte/ê. Wext/zemano ki bîyo berey, ravêrdo. Kes/çîyo ki; karûgurwe û meseleyên di berey mendo, wextdê ci di nêameyo. *Tr. Geciken.* Wext û merdimo bereydekewte do çi weli xwu ro kero?

berey dekewteni *f. M.* Bereydekewtiş. Erey dekewteni. Berey bîyayena wextî, wextê ci vêrdeni, karûgurweyên di berey bîyayeni, wext dekewteni. *Tr. Zaman açısında gecikmek, zamanın geçmesi.* Eger berey dekewtê, înan ma zerre nêgirotê.

bereyîn/i *N.* Ereyîn/i, ereykewte/ê, bereykewte/ê. Çî/keso ki berey kewto, berey ameyo, berey karûgurweyên kerdo. *Tr. Geç, geciken, gecikmeli.* Bereyîn bî. Cora ma nêşa bigîro zerre.

bereyîney *Nm.* Ereyîney, tey erey/berey bîyayeni, berey kewte bîyayeni, bereyê ci bîyayeni. *Tr. Gecikmeli olmak.* Mi rê nê, la ki înan rê bereyîney mihîmi bî.

bereykar/i *N.* Sist/i, hêdî. Kes/çîyo ki; karûgurweyanê xwu berey berey keno, nêşeno tavilên hereket bikero, çapik nîyo, lezgîn nîyo. *Tr. İş ve eylemlerinde yavaş olan, ağır olan.* Merdimêndo bereykar o.

bereykarey *Nm.* Bereykar bîyayeni, karan û gurweyandê xwu di berey bîyayeni, lezgîn nêbîyayeni, karê ci berey bîyayeni, çapik nêbîyayeni, destê ci hêdî bîyayeni, zêdê merdan hereket kerdeni, luwayeni. *Tr. İş ve eylemlerinde geç davranma, ölü gibi davranmak, kişinin sabrını taşıracak kadar yavaş ve plansız olmak.* Jewî ciniyerda xwu rê va: Eger bereykareyda to ra nêbîyayê, ti nêbîyê mihtaca şarî.

bereykewte/ê 1. *N.* Ereykewte/ê. Çî/keso ki berey kewto, berey ameyo, wextdê ci ya tepîya (dima) ameyo. *Tr. Geciken.* Ez nêzana o merdimo bereykewte senîn hewna şeno ma sûjdar kero ki? 2. *N.* Ereykewte/ê. Çî/keso ki berey (erey) gunayo erro, ameyo war, ameyo cêr. *Tr. Geç düşen, yere geç düşen.* Merdimê bereykewtî vinî kerd. Çunkî lez kewtiş lazim bî.

berey kewteni 1. *f. M. Zv.* Bereykewtiş. Erey

kewteni, wextdê ci di nêamîyayeni, bol dima amîyayeni, ser o berey bîyayeni, çîyên di berey bîyayeni. *Tr. Geç kalmak, gecikmek.* Qusûr mewinî, ez berey kewta. 2. *f. M.* Bereykewtiş. Erey kewteni, berey erd ro gunayeni. *Tr. Geç yere düşmek, geç düşmek.* Sîya to, ê ey bereyêrî kewti.

bereymende/ê *N.* Ereymende/ê. Kes/çîyo ki; wext/zemandê ci di, wadedê ci di nêameyo, karûgurwe û wezîfeyo ki ci ra wazîyayo/pawîyayo nêkerdo. *Tr. Geciken.* Merdimo bereymende tim karûgurweyanê şarî berey fineno.

berey mendeni *f. M.* Bereymendiş. Erey mendeni, wext/wadeyo ki wazîyayo ê wextî û wadey di nêamîyayeni, karûgurwe û wezîfeyê xwu nêkerdeni. Kar û wezîfî zemandê ci di nêkerdeni. *Tr. Gecikmek.* Şima do saet şeşî rê çarîg vêrden di biameyê, şima nîm saet berey mendê.

bereyviste/ê *N.* Ereyviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni berey visto, bîyê sebebê berey mendenda ci, berey verdayo, berey rişto, wextdê ci di nêrişîyayo, nêverdeyayo, nêdayo kerdeni. *Tr. Geciktirilen, geç bırakılan, geç salınan.* Ma bi zor resay trêna bereyvistê ser.

berey visteni *f. M.* Bereyvistiş. Erey visteni, berey verdayeni, sebebê berey mendenda karûgurwe û wezîfe û kesên bîyayeni. Ê kar û gurwî û wezîfî û merdimî/kesî berey visteni berey verdayeni, sebebê berey bîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Geciktirmek, geç bırakmak, geç salmak, geç kalmasına neden olmak.* Karê nînan tim bereyvisten o.

Berferat/i *Nn. Bw.* Berferatî. Roj bêro ki keso berferat do bişo vera rojawan şiro, ma do çetin şirê.

berferatkî *Nm.* Zêdê Berferatana bîyayeni, zêdê Berferatana kerden û werden û şîyayen û qisey kerdeni. *Tr. Fırat kıyısında oturan Kurmanclar gibi olmak, davranmak, yemek, içmek, konuşmak, kelimeleri yuvarlatmak (örneğin a harfini o haline getirmek gibi) vs.* Fekê mêrdekî berferatkî bî.

berga *Bey. Nm. Bw.* Bervîştira. Kaşka ma naleka xwu ya berga wexta nêrotayê. Çunkî nika do deha vay bişîyayê.

bergale *Nn.* Mahcer, çarber, çarberik, şertik. Kîbero ki şertik, têlo asinîn, qamîş û çîyandê zêdê nînan ra virazîyayo. *Tr. Çit kapı, çitli kapı, çalı çırpı, telörgü vb. maddelerden oluşturulan bir çeşit kapı.* Bergaleyê baxçedê ci est bî, dewarî nêşa dekewo de.

bergayane *Zv. N.* Berdewarane. Çî/heywano ki ze ki bêro ga/dewar, o yo keno bêro dewar. *Tr. Çiftleşme döneminde olan, çiftleşme zamanı gelen hayvan veya bazen de mecazen seks isteklisi olan.* Bergayane bo, ê do berê bidê ga (gadê).

bergayaney *Nm.* Berdewaraney. Berdewar (berga) bîyayeni, wextê ci yê gay (dewarî) amîyayeni, qandê awramendişî wextê ci yê dewaramîyayîşî amîyayeni. *Tr. Çiftleşme döneminin girmiş olması veya bu duruma istekli olmak.* Bergayaney di kes do heywanan bero bido ga.

bergayey *Bey. Nm. Bw.* Bervîştirayey. Wextê bergayeyeyda ci nêweş kewti. Cora estewrin mendi.

berge/ê *N.* Bengî. Kes/çîyo ki; bîyo besteyê çîyên yan jî kesên, pabesteyey ra xwu ya vêrdo. *Tr. Tutkun, meftun.* No zeman di însan pêro bîyo bergeyê malûmilkî.

berge 1. *Nn. Bw.* Bergeh. O çîyo ki ez a vana, hema ci berge di bî. Labelê, qey kor bî ki nêdî. 2. *Nn.* Derax, dûşne, qarşû, herûn di, ver, bedel, ewêzî. Çî/keso ki herûna çîyên yan jî kesên gîno, bedelê ci yo. *Tr. Karşılık, yerinde, makamında, bedeli, derecesinde, karşın.* Vanê filan kes bergeyê hewt merdiman o.

bergeh *Nn.* Hêl, vernî, dûşne, qarşû, vergeh, verge, berge. Kişta rîdê kesî, kişta ki keso bi rîdê xwu ya winîno ci ra, vernîya kesî ya ki kesî ra nezdî ya. *Tr. Yakın ön.* Eger ti tenekên biewnîyayê bergehdê xwu ra, to do bivînayê.

bergend/i *N.* Deng/i, bedel, hember/i, hemver/i, qarşû, qarşûyê ci, bedelê ci, dûşê ci, vera ci, herûnda ci di. *Tr. Karşılık, karşılığı, dengi, yerine, bedel, telafisi, yerini doldurma, muadil.* Cumleyên: Ti 4, ez 1 a. Labelê 1ê mi bergendê 4dê ey o. Cumlenakî: Qaşo vanê no bergendê pêrin o. Mi bergendeya ci nêdî!

bergendane *N.* Dengane, bedelane, hemberane, hemverane. Ze ki begendê ci bo, zêdê bergendana bîyayeni. *Tr. Denkçe, denk gibi, denkçesine.* Ti bergendane kenê û şinê.

bergendaney *Nm.* Bergendane bîyayeni, şekil û bîçimê bergendey, ze ki bergendê ci bo. *Tr. Şekil ve biçim olarak adeta denk, denkçesine.* Kesî a bergendaneya ci nêdîya.

bergendey *Nm.* Dengey, dengîni, bedeley, bedelîni, hemberey, hemberîni, hemverey, hemverîni, bergendîni, deraxdê pêdi bîyayeni, pêdi jewane bîyayeni. *Tr. Denklik, karşın olmak, aynı seviyede olmak.* Bergendeya to ya ey, ma rê bes nêkena.

bergew *Nn.* Kîberê gewi, neqebê gewi. Cayo ki weşe ci ra şino dekewno gewan mîyan. *Tr. Ağıl kapısı. Özellikle küçükbaş hayvanların yazın konuldukları üstü açık ve çevresi kapalı yer kapısı.* Kerd ki bergewi ra şiro, ci ra nêşî zerre.

bergeyey *Nm.* Bengîyey, bengî/berge bîyayeni, besteyê çiyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Tutkunluk, meftunluk, bağlanmak.* Ez bergeyê ziwandê Dimilî ya.

bergîr/i *Zoo. N.* Estoro/a ki pa baran kirêşenê, kenê erebayan û pa bar danê anteni. Bergîr û estori ya ne bi qelafat a, ne jî bi wezîfi ya jew ê; cîya cîya yê. Labelê estor, sirf kes nişeno ci, heywanê cinişţişî yo. *Kur. Hesp. Tr. Koşum atı, yük taşımada kullanılan at.* Qeçekînî di ez jû finan bi bergîrdê ma ya dewi ra ameyê sûki.

bergîrane *Zv. N.* Bergîrkî. Zêdê bergîrana axmax bîyayeni, zêdê bergîrana hêledar feqet totikval bîyayeni. *Tr. Koşum atı gibi güçlü fakat muhakemesiz olmak.* Bergîrane ame û şî.

bergîraney *Zv. Nm.* Bergîrkîyey. şekil û bîçim û wesfan di zêdê bergîrana bîyayeni, bergîrane bîyayeni. *Tr. Koşum atı gibi güçlü, fakat muhakemesiz olmak.* Ti bergîraneyda ci rê vajê, ti gakovîyaneyda ci rê vajê, çiçî rê vajê, çiçî rê nêvajê.

bergîrey 1. *Zoo. Nm.* Bergîr/i bîyayeni, heywanandê barantişî û barkiriştişî mîyan di bergîr/i bîyayeni. *Tr. Koşum atı olmak.* Ez a bi bergîreyda ci ya bol kêf kena. 2. *Zv. Nm.* Zêdê bergîran bîyayeni, zêdê bergîran hêledar, labelê qafqul/axmax bîyayeni, wezîfeyên rê tenîyay rê bîyayeni, zewmbî çînakî rê nêbîyayeni. *Tr. Koşum atı gibi yalnız bir çeşit göreve yaramak, başka bir göreve yaramamak.* Ez verîndera o bergîreya ci zana jî, mi hesê xwu nêkerd.

bergîrê/a dîngî 1. *N.* Bergîro/a ki debêno/a dîngî û pa kuwate virazêno, pa kuwate tehneyêno. Bergîrê/a dîngî metîn o/a. Labelê hendo ki çoşmedê xwu ra doş bîyo/a, deha bîyo/a ze axmax/i, bîyo/a gêj/i. *Tr. Değirmen döğme atı.* Bergîra dîngî do bi doş bîyayen a bibo gêji ha! 2. *N.* Keso/a ki zêdê bergîrdê/a dîngî bîyo/a gêj û axmax/i. Keso/a ki bê wezîfeyên deha nêşeno/a wezîfenakî bikero. *Tr. Yalnız bir işe kilitlenmiş olan ahmak, aptal, sersem.* Bergîrê dîngî pay eşta mêrdekî.

bergîrê/a gemi 1. *Zoo. N.* Bergîro/a kovî. Bergîro/a ki xwu rê gema çereno/a, gema maneno/a, warîkerde/ê nîyo/ya, ê keyan nîyo/ya, wehşî yo/ya. *Tr. Yabani at, yaban atı.* Tayên cayan di bergîra gemi esta, welatdê ma di bergîra gemi çinî ya. Qey verî bîya ki, zêdê şêran nameyê ci mendo. 2. *Zv. N.* Berrînî, bedewî, korfehm/i, qafqul/i. Kes/çîyo ki; hewlîn û çîdo weş ra fehm nêkeno, karûgurweyê ci şarî ra teber o, usûlan ra teber o. *Tr. Görgüsüz, anlayışsız, bedevi.* Mi bi a bergîrda gem a mehîlbnê. Ez nêşena ay sere di qisa war kera.

bergoş *Nn.* Çîyo ki qandê aşnawiteni nanê goşandê xwu ver. *Tr. Kulaklık.* O kaleko nêşeno aşnawo. Cora o yo bergoş nano goşandê xwu ya.

bergoş/i *Nn.* O ki goşan goşdarey keno, xeberan wedarneno. *Tr. Dinleyerek haber kaldıran, gizli haber alan, muhbir, telekulak.* Bergoş o. Meverdê wa şima goşdarey nêkero.

bergoşey 1. *Nm.* Bêxeber goşdareya jewî kerdeni, ci ra xeberi werzanayeni. *Tr. Gizlice haber koparmak/dinlemek, telekulaklık etmek.* Bergoşey, qandê mîlleti nêbo, guna yo. 2. *Nm.* Qandê aşnawiteni goşî vero bîyayeni, haceteya goşî bîyayeni. *Tr. Duymak için aracı olmak.* Ez nêşena ci rê bergoşey bikera.

bergunzar *Tib. Nn.* Dîspanser. Neweşxaneyo werdî. Cayo ki kes tede nigan ser ra muayene yan jî tedawî beno. *Tr. Sağlık evi, dispanser.* Cinêki qandê perpûnî şî bergunzar ki perpûn bo.

berguzar *Nn.* Xelata vîrardişî. Çîyo ki qandê mikafatî wextê vîriamîyayîş di do bideyo jewî. *Tr. Plaket, anılma hediyesi.* Eger şima bişayê berguzarên bi ci dayê, ey do wextnakî şima rê çînakî viraştayê.

berh 1. *Nn.* Berx, parçe, parçeyên, tayên, tenekên. *Tr. Bir parça, biraz, bir miktar.* Qe wazenê berhên erd jî ê ey bo. 2. *Nn.* Berx, hîsse, pari, payi, nesîb. Çîyo xeyrî menkûl, çîyo ki nêkirêşêno. Erd, arsa, ban, baxçe ûzn. *Tr. Pay, hisse, ev, tarla, bahçe vb. taşınmaz malların tamamı.* Ê do ki peranê xwu açarnê dolaran ser, wa xwu rê berhên biherînê.

berhacet 1. *Nn.* O çîyo ki bîyo îhtîyac, deha lazim o, wextê ci bîyo. *Tr. Lazım olma vakti, ihtiyaç zamanı.* Berhacet o. O yo hewna çiçî paweno? Wa bêro. 2. *Nn.* Berhaj. Kîberê îhtîyacî, kibero ki derdan rê darî vîneno. *Tr. İmaret. İhtiyaç kapısı, ihtiyaçların giderilebildiği (karşılanabildiği) kapı, hayır veya iktidar kapısı.* Vanê kîberê ey berhacet o, derê ma şirê wa hecetê ma jî tedarîk kero.

berhaj *Nn. Bw.* Berhacet 2. Berhajîy çend bolîy bê, hend persgirekê însanan çareser benê.

berhewa 1. *N.* Çeko ki mermîyê sextey erzeno. *Tr. Kuru sıkı.* Xeylên merdim esto ki berhewa nano xwu paştî ya, xwu bi ci ya qurre keno, ti nêzanê ti do vajê Baretta ya ci paştî di. Haybû kî serûbinê ci jî berhewayên a. 2. *N.* Berbad, berbat. Herimnayeni, mizmihal kerdeni, berbat kerdeni, pijiqnayeni. Vera hewa eşteni û xerpnayeni. *Tr. Berbat etmek, havaya savurmak/*

uçurmak. Xeylên nehay û mercûy ey berhewa kerdîy, qe zerrîya ci jî bi qergûnan nêveşê.

berhewayey *Nm*. Berbatey, xirabey, ata nata eşten, aşta naşta pijiqnayeni. *Tr. Berbat etmek, etrafa savurmak*. Berhewayey dîndê Îslamî di heram a.

berheyat *Nn*. Bercoy, coydarey, coydarîni. Heyat di bîyayeni, hewna coyê ci dewam kerdeni. *Tr. Yaşamını sürdürmek, hayatta olmak, hayata devam etmek, hayatını idame ettirmek*. Sîyaset di, debarî di, şêligî di jî mêrdek berheyat o, coydar o.

berheyatey *Nm*. Berheyat bîyayeni, heyatî kudênayeni, coydar bîyayeni, coyayeni, coyê xwu dewam kerdeni. *Tr. Yaşamını sürdürmek, hayata devam etmek, ayakta durmak, yaşama direnmek, hayatın devamlılığı*. Berheyateya înan û ê ma jew nêbena.

beri 1. *Nm*. Azîy, neslîy, eşîri, keyeyo gird. *Tr. Büyük aile, aşiret*. 2. Qandê şexsdê jewekdê didini emrê berdeni. *Tr. Götür, götür emri*. Na koçikeri beri. 3. *Nm*. Şênemgî/mîhrîcano ki kes wesarî gemi di keno. *Tr. Baharda kırlarda insanların yapmış oldukları eğlenceli, düğünlü çeşitli festivaller*. Verî ma wesarî dewan di şîyê beri. 4. *Nm. Bw*. Sî. Hergi merdimên rayda xwu ser ra berên werzano, rayan ser o berîy nêmanenê.

berik/i *N*. Verên/i, vernekên/i, verom/i. Çî/keso ki rêzebîyayîş di yan jî kayên di siftekên ameyo, bîyo siftekên, bîyo verom. Tersê ci "qanqir" o. *Tr. Birinci, ilk gelen*. Kay di: "Ez berik bîya, ti jî qanqir bîyê."

berikey *Nm*. Verêney, vernekêney, veromey. Berik/i bîyayeni, wesfê berikan tey bîyayeni, wesfê veroman/siftekênan tey bîyayeni. Çî/keso ki rêzebîyayîş di yan jî kayên di siftekên/verom; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Tersê ci "qanqirey" a. *Tr. Birincilik, ilk olma*. Ti ya vana kay di ez beriki bîya, ti jî qanqiri bîyê. Labelê berikeya to û qanqireya mi goreyê çiçî ya?

berindilî *Zoo. Nm*. Berendilî, berendirî. Mîya ki hewna nêkewta hîrê serrandê xwu. Mîya ki hîrê serran ra werdî ya. *Tr. Henüz üç yaşına girmemiş olan koyun*. Mîya şima ya berindilî do weş biroşîyo.

berîkîyaye/ê *N*. O/çîyo ki qewet ra, taqet ra, hêle ra birîyayo/kewto, tey hêle nêmendo. *Tr. Güç, takat, kuvvetten kesilen*. Mêrdifanan ra dîyar bî, hema finêra berîkîya. No merdimo berikîyaye şî doktor, doktorî ci rê vat bî ti nêweşê qelbî yê, ti do bypas bê.

berîkîyayeni *f. M*. Berîkîyayîş. Taqet ra, qewet ra, hêle ra kewteni, tey taqet nêmendeni. *Tr. Güç ve kuvvetten düşmek, takatten düşmek, erki kalmamak*. Eger ti rew (bi) berîkîyayê, ma nêşayê hêwandê xwu ser reso.

berîknaye/ê *N*. Taqet ra, hêle ra, qewet ra viste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni taqet, hêle û qewet ra visto. *Tr. Güç, kuvvet, takattan düşürülen*. Merdimêndo berîknaye o, omidîya ci jî ci ser o nêmenda. Cora hêrîşkareya ci nêmenda, pelisîyayo.

berîknayeni *f. M*. Berîknayîş. Taqet ra, qewet ra, hêle ra visteni. *Tr. Takatten, güçten, kuvvetten düşürmek, aşırı yormak veya yordurmak*. Ma o zalim berîknayo, o deha finakî nêwetano bêro hêrîşê serdê ma kero.

berîknok/i *N*. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bol edizneno û ci qewet û taqet û hêle ra fineno, beno sebebê hêle ra bîyayîşî. *Tr. Güçten, takatten, kuvvetten, fail olmaktan düşüren, bu olayda faktör olan*. Eger cayên di berîkîyayeni yan jî berîknayeni bibo, gereg ki berîknokê ci jî bibo.

berîknokey *Nm*. Berîknok bîyayeni, karûgurwe û wesfê berîknokan ser o bîyayeni, karkerê berîknayeni kerdeni. *Tr. Güç, kuvvet, enerji veya yaptırım gücünden düşürmek*. Ez bi berîknokeyda ci ya şa bena.

berîşt *Nn. Bw*. Vincele. Şêligî mîyan di berîşt nêcawêno.

berîven *Tib. Nn*. Nêweşînên a ki zêdê gerriney a, nêweşîna postedê gandê kesî ya. Gandê kesî di dirbetê zêdê gerriney vejena. Nê dirbetan di wirindî beno. Meyasîlê postî meyasîlê postan/çerman. *Tr. Temriye/temru hastalığı. Deride oluşan, kaşıntı yapan bir çeşit cilt, deri mantar hastalığı*. Rîyê lajekî têtewr bîbî berîven.

berîveney *Tib. Nm*. Nêweşê berîveney, nêweşê nêweşînda berîvanî. *Tr. Temriye hastası olma*. Berîveney, nêweşînêna çetin a. Kes tim xwu wirêneno.

berke 1. *Er. Nn*. Zerganey, bolaney, boley, herayey, herayîni, berkedarey. Çîyo ki vêşinde yeno, tey bolaney esta. *Tr. Bereket, bolluk*. Emserr qezencê şima weş o. Boka Ellah berke dekero de. Amîn. 2. *Zîr. Nn*. Bi xişikda pemî ya xişiknakî bibo, wexta vanê berke. Çunkî wexta peme beno di qatê ci. *Tr. Tarımsal maddelerde bir üründen ikili olsa, katmerli bir ürün bulunsa bereket denilir*. Ma peme arêdayeni di berkeyên dîyê û ma berdê dayê axadê erdî. Ey jî ma rê qandê coy perey dayê. 3. *Nm*. Dara çewta ki ci

ra haletî vijêna, darênda xusûsî ya sêgoşê ya ki ci ra haletî virazêna. Verê sirsî, bi na darer a citi bîyê. *Tr. Karasaban yapılan üç çatallı bir ağaç.* Mêrdekî şî xwu rê darîstanî mîyan di berkeyên dî ki, ci ra haletî vejo.

berkel *Nn.* Sirgû, zorbe. Çîyo ki peynî ra bi dereyen a kîberî gîno. *Tr. Sürgü.* Kes do kîberê xwu peynî ra jî berkel kero. Çunkî tedbîr û texmînkerdiş wina o.

berkeley *Nm.* Berkel bîyayeni, heywanan di dewar amîyayeni, wextê ci yê dewaramîyayîşî amîyayeni. Wextê dewarîyê gadayîşî amîyayeni. Na qisa bolkî bizan rê vajêna. Çunkî bizîy deyênê kel, dewar jî ga deyêno. *Tr. Hayvanlarda ve özellikle de keçilerde çiftleşme, çiftleşme isteklisi olmak.* Berkeleya a bizeri bol ramit. Soyîn jî estewrini mendi.

berkeli *Zoo. Nm.* Heywana dîrê (didi-hîrê) serrê ya ki deha do bêro dewar/kel. *Tr. Çiftleşmeye yakın olan keçi, büyükbaş gibi dişil hayvan.* Berkeli jî bi ê bînan a beri, qe beno ki yena keli.

berkerde/ê 1. *Tib. N.* Çî/keso ki dirbeta ci, leymûlêşê ci bi veşnayen a, bi awda oksîjenî ya, bi kewênayen a herikneyayo, kerdo pak, mîkrobandê ci ra jewî yan jî tayêni kerdo pak. Çî û keso hîleyîn o ki neşter erzîyayo bi ci, emelet bîyo. *Tr. İçindeki irini temizlenen, dezenfekte edilen, mikropları giderilen, sterilize edilen, neşter atılan ve içindeki irin giderilen.* Kaşka şima desto berkerde nêakerdayê. 2. *N.* Nîmçe ra abîyaye/ê. Çî/keso ki qismêndê ci ber bîyo, nîmçera kardî, çîyêndo tûj yan jî jilêtên erzîyaya bi ci û ber bîyo. *Tr. Yarı deşilen, yarı kesilen, yarı kazılan, yarı açılan.* Gilo berkerde do şerbetê xwu birijno. 3. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo kîber ki çîyên rê manî bo, bend bo. *Tr. Engel/mani edilen, barikat edilen.* Mi do dêso berkerde bişehitnayê jî, fina mi ci ra fek verda. 4. *Tib. Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kardî yan jî cilêti eşta bi dirbeterda ci yan jî qehrûqotik û derd û girey û kemaneyê ci ardê ci vîrî. *Tr. Neşter atılan, mecazen ise problemleri hatırlatılan, yarası kanatılan.* Desto berkerde, derdo berkerde û nêzana çiçîyo berkerde.

ber kerdeni 1. *Tib. f. M.* Berkerdiş. Dirbetên bi oksîjenî ya, bi veşnayen a, bi kewênayen a mîkrobandê ci ra pak kerdeni, leymûlêşê ci bi no babet a heriknayeni. Qandê mîkrofandê ci kardîya emeletî bi ci eşteni. *Tr. Bir yaranın irinini oksijenli suyla veya yakmak suretiyle mikroplarından arındırmak, sterilize temizlemek veya yarayı sıcak ve mikropsuz maddelerle mikroplarından arındırmak, neşter atmak, sterilize etmek.* Mi senîn ki dirbeta ci ber kerdi, janê gandê ci vinderîya. 2. *f. M.* Berkerdiş. Nîmçera akerdeni, qismêndê ci akerdeni. Bi kardîyên a, bi jilêtên a, bi çîyêndê tûjî ya tenekên bo jî akerdeni. *Tr. Yarı açmak, yarı deşmek, üstten açmak, az miktarda kanatmak.* Mi ser ra ber kerdi, ci ra awi nêamê. 3. *Zv. f. M.* Berkerdiş. Kîber kerdeni, manî veteni, bend kerdeni, sebebê nêbîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Kapı gibi engel olmak, mani olmak.* Mi birayê ci ci rê kerd ber. 4. *Tib. Zv. f. M.* Berkerdiş. Emelet kerdeni, kardî bi dirbeteri eşteni, bi zewmbîvaje ya jî qehrûqotik û derd û gireyan vîrî ardeni, kendeni. *Tr. Yaraya neşter atmak, ameliyat etmek, problemlerini hatırlatmak.* To fina dirbeta mi ber kerdi. (To derdê mi, gireyê mi, kemaneyê mi ardîy mi vîrî.)

berkeyane *N.* Zêdê berkî ya, ze ki tey bereke/bereket bibo. *Tr. Bereketli bir şekilde.* A serri berkeyane mexelêndo şên dekewt bî de.

berkeyaney *Nm.* şekil û bîçim û wesfê ci yê bereketî, ze ki biberke bo. *Tr. Bereketli bir şekilde.* Şima kewtê berkeyaneyda ci dimi, ez kewta hewlaneyda ci dimi.

berkeyîn/i 1. *N.* Biberke/ê, berkedar/i. Çî/keso ki tey berke esto, bol o. *Tr. Bereketli, bereketi çok olan.* Emserr pemeyê ma berkeyîn bî. Ma ci ra bol pere qezenc kerd. 2. *N.* Çîyo ki tey berke esto, tey meyweyo dibare, difinik esto. *Tr. Bereket adlı çift meyvelilik, çift pamukluluk, çift ürünlülük bulunan.* Erdê ci yê corî berkeyîn bî, ma xeylên xelatîy vila kerdîy.

berkeyîney 1. *Nm.* Bolaney, biberkeyey, berkedarey, berkedar bîyayeni, tey berke bîyayeni, bolane bîyayeni. *Tr. Bereketlilik, bereketi çok olmak.* Ma kesî nafê berkeyîneyda ci nêdîyo, berkeyê ci ma nêresayo. 2. *Nm.* Peme, şamikîy û jû çîyandê winasînan di tey meyweyo pêyabeste bîyayeni, zo bi zo meywe bîyayeni. *Tr. Özellikle başta pamuk gibi ürünler olmak üzere bazı bitkilerde bereket adı verilen çifter çifter ürünlerin veya meyvelerin bulunması.* Berkeyîneya ci ma rê jî berke ard. Ma wexto ki peme arêdayê, ma berkeyê xwu berdê dayê wihêrdê erdî, wahîrê erdî ma rê xelati (perey) dayê.

berko *H.* Pey, peynî, dima. *Tr. Son.* Vazdokê înan berko mend, ê pey bol qehrîyayê.

berkol *Nn.* Kîberê kolî, kîberê mezelî, kîberê mezelan, dekewtişê mezelan, mezel. Cayo ki merden di kes dekeno de. *Tr. Ölüm kapısı, kabir kapısı, mezar kapısı.* Merdimo ki destê

ci dinyay ra nêbo, berkol di jî dinyay wazeno.

berkol/i 1. *N.* Merdimo ki ganî vero yo, keno bimiro, o yo ganan vero. *Tr. Sekeratta olan, ölüm döşeğinde olan.* O yo berkol, hewna jî zêdê zaliman bazirganey pers keno.

bermal/i *N.* Bermalî. Kes/xizmekaro ki keyeyên vero maneno, winîno keyeyên ra. *Tr. Bir eve bakan veya hizmetçilik yapan.* Bermalê a cinêkerda lordi camêrdên û ciniyên ya.

bermalî 1. *Nm.* Xatûna keyî, xatûni, xanimi, xanima keyî. *Tr. Hatun, hanım, ev hanımı.* Bermalîya ci, ci kerd bî wezîr. 2. *Nm.* Xizimkari, xizmekari. A ki keyî vero manena, winîna keyî ra. *Tr. Hizmetçi, hademe, ev bakıcısı.* Bermalî do nê karan hettanî meşti biqedîno.

bermalîyane *N.* Zêdê bermalîyana, zêdê xizimkarandê keyîya, zêdê xatûnana, zêdê xatûnda keyîya bîyayeni. *Tr. Bir evde bir hizmetçi gibi olmak, bir ev hanımı gibi olmak, bir hatun gibi olmak, hatunlar gibi olmak.* Amê bermalîyane roniştî û şî.

bermalîyaney *Nm.* şekil û bîçim û wesfê bermalîyan, ze ki kes bermalî bo. *Tr. Hatunlar gibi olmak, hatunlara benzemek.* Boka şima bermalîyaneyda ci ser o vinderê.

bermalîyey *Nm.* Bermaley, xizimkarê keyeyên bîyayeni, keyeyên vero bîyayeni, xatûn/xanima keyî bîyayeni, efendîya keyî bîyayeni. *Tr. Bir evde hizmetli olmak, bir evde hanımefendi olmak, ev hanımı olmak, ev hanımlığı.* Bermalîyeyda ci ra ez kêfweşi bîya.

bermayeni *f. M.* Bermayîş. Bermîni, bermî kewteni, qehir yan jî zerrî veşayeni ra çimî ra hesrîy rijîyayeni. *Tr. Ağlamak.* Bermayen a çîyên hal nêbeno.

bermerdim/i *N.* Nûşaya ci ya R'y qalin waneyêna. Mêrxas/i. Merdimo ki ti vanê beno ki Ellahî qandê rindey dayo. *Tr. İyilik abidesi.* Mi merdimêmdo bermerdim dî, hergi cay keno şênaî.

bermerdimey *Nn.* Mêrxasey. Merdimey di qandê rindey coy bîyayeni, nîşanê rindey bîyayeni, nîşanê hewlîni. *Tr. İyilik abidesi, iyilik timsali olma.* Her kes nêşeno bermerdimey bikero, no nîmetêndo terwende o.

bermikî *N.* Bi bermî, bi bermî ya, bi şikildê bermî ya, bi bermayîş a. *Tr. Ağlamaklı, ağlayarak.* Ey mi ra bermikî waşt. Cora mi jî nêda ci.

bermikîyey *Nm.* Bermîyane. Bi bermî ya bîyayeni, şekil û bîçimê ci bermî ser o bîyayeni. *Tr. Ağlamaklı bir şekilde, ağlamak suretiyle olmak.* Eger do bi bermikîyey a bo, wa qe nêbo.

bermiraz *Nn.* Kîberê mirazdê kesî, neqebê mirazî. *Tr. Arzu ve istek kapısı, isteğe kavuşma kapısı.* Mirazê cinêkeri mêrdekerdiş bî. Cinêki şî bermiraz ki bermiraz kewo, tevdokên ame, karê ci şehitna, miraz ra kewti dûrî.

bermiraz/i 1. *N.* Merdimo ki keno mirazdê xwu ser reso, mirazdê xwu ra nezdî yo. *Tr. Nail. Arzusuna kavuşmaya çok yakın olan.* Eger kesî ci nêveyayê, lajek bermiraz bî.

bermirazane *N.* Bermirazkî. Kes/çîyo ki; hema hema mirazdê xwu ser o yo, mirazdê xwu ra bol nezdî yo, ze ki mirazdê xwu ser reso, ze ki hêwandê xwu ser reso. Miraz û hêwandê xwu ra bol nezdî bîyayeni. *Tr. Arzusuna çok yakın olmak, amaç ve emeline neredeyse ulaşmış olmak.* Ez winîyaya o yo bermirazane rehat rehat geyreno, mi zana o do vinî kero.

bermirazaney *Nm.* Bermirazkîyey. şekil û bîçim û wesfan di mirazî ra bol nezdî bîyayeni, hema hema mirazî ser resaye bîyayeni. *Tr. Arzu ve isteğine çok yakın bir şekilde olmak.* Eger şima bermirazaneya ci bidîyayê, şima do bivatayê deha ney rê çîyên lazim nîyo.

bermirazey 1. *Nm.* Bermiraz bîyayeni, nezdîyê miraz/waştişdê xwu bîyayeni, waştenîda xwu ra bol nezdî bîyayeni. *Tr. Arzu ve amacına çok yakın olmak.* Bermirazeya ci do soyîn jî sereyê ci bûro. Çunkî a ya xeyrî nê, belayê xwu wazena. 2. *Nm.* Kîberê mirazî bîyayeni, sebebê resayenda mirazdê jewî bîyayeni, waştenî resayeni rê kîber, dekewtiş bîyayeni. *Tr. İstek, arzu kapısı olmak, istek ve arzulara menşe olmak, giriş kapısı belgesi olmak.* Bermirazeyda ci di zehmet nê, rehmet esto. Çunkî manîyê mirazan nêbeno.

bermî *Nn.* Berm, bermayîş, nameyê bermayîşî. *Tr. Ağlama.* Bermîyêndo xirab ser o esto. Wexto ki bermena, ma deha benê gunakarîy.

bermî dayeni *f. M.* Bermîdayîş. *Bw.* Bermî kerdeni. Mi dê bermî (ro) jî a nêbermê.

bermîkerde/ê *N.* Bermîdaye/ê, bermîrodaye/ê. Keso ki jewî dayo bermî ro, bîyo sebebê bermayîşdê ci. *Tr. Ağlattırılan.* Lajeko bermîkerde bermî ra îspatey teqa.

bermî kerdeni *f. M.* Bermîkerdîş. Bermî dayeni, sebebê bermîdê ci bîyayeni, bermî ro dayeni, bi qehr a çiman ra sebebê hesrîy rêj kerdeni bîyayeni. *Tr. Ağlatmak, gözyaşı döktürtmek.* Ey tazîlîy day piro û bermî kerd.[1]

1 Bermî kerdeni di bermî nêvirazêno, olayê ci virazêno.

bermîni 1. *Nm. Bw.* Bermayeni. Bermînên kewti ci ser ki mi va a do bimiro. 2. *Nm.* Keyneka ki rew [illegible] bermî ser. *Tr. İçli, ağlamaklı. Ağlamaya [illegible] ve amade anlamında bir kız adı.* Bermîn [illegible] Şermini pîya ê yê kenê şirê keye.

bermînok/i *N. Bw.* Bermok/i. Axirî ki bol bermînok o. Ma nêwetanê destê xwu panê, hema do bermî ro do.

bermînokey *Nm. Bw.* Bermokey. Hendo ki bermînok a, gereg ki doktorîy bermînokeyda ci ser o bigurweyê, ci rê çareyên peyda kerê.

bermîyan *Nn.* Kîberê zerrî, kîbero ortekên, kîberê mîyanî, kîbero ki mabeyn do. *Tr. Orta kapı, iç kapı, dahildeki kapı.* Eger şima bermîyan ra biameyê, şima tîya nêresayê, şima do tepêşîyayê. Çunkî kîberdarîy pêro ûjadê.

bermîyane 1. *N.* Bermîyankî. Zêdê kîberdê mîyanî, ê ortekênî, ê mabeynî bîyayeni. *Tr. İç kapı gibi, ara/orta kapı gibi.* Ez bermîyane mabeyndê pêrini vinderda û ci rê bîya qînti. 2. *N.* Zêdê bermîya, ze ki bibermo, ze ki tey bermî bibo. *Tr. Ağlarcasına, ağlar gibi.* Mi rê bermîyane va, ez ser o nêvinderda. Çunkî ez bermî û bermînokey ra hez nêkena.

bermîyaney 1. *Nm.* Bermîyankîyey. Bermîyan bîyayeni, Beran mîyan di berê mîyanî/ortekênî, berê zerrî bîyayeni. *Tr. Orta kapı olma.* Bermîyaneya ci ci rê nêbî nafidari. 2. *Nm. şekil û* biçimê bermînokan (bermîkaran) senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Ağlamaklı bir şekilde olmak.* Şima jî zanê ki ez bermîyaneyda ci ra hez nêkena, nêşena wedara.

bermîyaye/ê *N.* Bermaye/ê. Kes/çîyo ki; bermayo, kesên yan jî çîyên kerdo bermî, dayo bermî ro, bîyo sebebê bermîdê ci. *Tr. Ağlayan, gözyaşı döken.* Roji bêro ki zerrîya qeçekdê bermîyayî do bi kesî yo nêveşo.

bermîyayeni *f. M.* Bermîyayîş. Bermayeni, bermî kewteni, qehr yan jî kêfan ra çiman ra hesrîy amîyayeni. *Tr. Ağlamak, gözyaşı dökmek.* Mi rê cara bermîyayena ci raşt nêameyê. Tim jî tey hîle û xapokey û dibare est bî.

bermîyey *Nm.* Bermî bîyayeni, meydan amîyayena bermî, bermayeni, wesfê bermî, peyda bîyayena bermî. *Tr. Ağlama.* Bermîyey di halê merdimî senîn beno ki kes hesrîy çiman ra war keno û nêşeno wextnakî birijno?

bermîziki *Nm.* Peşmîya verdê mîzîda mîyan a ki qelîtedari nîya û çîyo ki nay ra virazîyo jî hend qelîteyîn nêbeno. *Tr. Koyunların çişli tarafından alınan ve çok kaliteli olmayan bir yün çeşididir ki, bundan elde edilen dokuma işi de pek kaliteli olmaz.* Pereyê mi tayênîy bî. Cora mi xwu rê bermîzika ci herînê.

bermok/i *N.* Bermînok/i. Merdimo ki bol nazîk o, hema dano bermî ro, eger ti dest ci veyê do bermî ro do. *Tr. Çok etkilenen, dokunsan ağlayacak kadar nazik ve nazenin olan.* O qeçek xwura bermok o

bermokane *N.* Zêdê bermîkaran, zêdê bermînokan, zêdê bermokan. Bermokîy senîn ki kenê û benê winî bîyayeni, bi înan o mendeni. *Tr. Dokunsan ağlayacakmış gibi olmak.* Eger winî bermokane bêro mi het di bibermo, ez qewirnena.

bermokaney *Nm. şekil û* biçim û wesfê bermokan ser o bîyayeni. *Tr. Ağlamaklılar gibi olmak.* Psîkolog do bermokaneyda ci ser o nêvindero. Çunkî verî bermokaneyda ci vinderîyayo.

bermokey *Nm.* Bermînokey. Rew bermayeni, bol nazîk bîyayeni, nazîk û nazdarey di ravey bîyayeni, eger kes dest ci veyo hema bermî ro dayeni, naz û nazdarey ser o bîyayeni, hesrê çiman hazir bîyayeni. *Tr. Çok nazik olmak, ağlamaklı olmak.* Bermokeyda ci ra yo ki kes qayîl nîyo bi ci ya hembazeyên bikero.

bermokî *Ç.* Wezîyetê bermokan, halê bermokan, tim bermî ser o bîyayeni. *Tr. Ağlamaklı olmak.* Lajek bîyo bermokî.

berna *N.* Cîwan, genc, teze. *Tr. Genç, taze.* Berna o, xetayên kerdo, ci ro medi. Bi ci ro dayena karêndo weş havil nêbeno. 2. (Ey) kîber girot. *Tr. Kapıyı kapattı.* Tîya di gereg ki berna bi şikildê "ber na" ya binûşîyo. Ey ber na ra ci.

bername *Nn.* Bername, program, serûber, dûrikê çîyêno ki nezdî yo û keso keno ey taqib kero, şopa ci biramo. *Tr. Program.* Filan bernameyê filan telewîzîyonî do hettanî nîmşewên biramo. Ti şenê ci resê.

bernameger/i *N.* Dezgedar/i. Kes/çîyo ki; vername virazeno, pîlanan rameno, pîlanan virazeno û rameno. *Tr. Programcı, program yapan, programı sunan, sunucu, proglamlayan.* Vernamegeri va, Erdlerzanê Wanî bo jî, zerrîya ma pey veşê. Ay va beno, a ya rind vana. Nêzana ki a ya qurşûnî nana ma zerrî yo.

bernamegerey *Nm.* Bernameger/i bîyayeni, wesfê vernamegeran tey bîyayeni. karûgurwe û meslegê vernamegeran. Kes/çîyo ki; vernamey virazeno, vermay nano kesan vera; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Programcılık.* Keso bernamegereyda ci rê nêşeno egerên bivîno.

bernas/i *N.* Dalxûn/i. O ki şikî do, xwu di nîyo. *Tr.*

Dalgın, gafil, tanıyamayan. Merdimo bernas rew rewî kesî nêşeno vejo, bisilasno.

bernasey *Nm.* Dalxûney. Şikî di bîyayeni, xwu di nêbîyayeni. *Tr. Düşünceli veya dalgın olma, kendinde olmama.* Bernasey, jew finan hergi kesî di bena.

bernimro *Nn. Bw.* Nimroyê kîberî. Kanî bernimroyê şima çirê namî ser o çinî yo?

berok/i *N.* Berdok/i, berdekar/i. Kes/çîyo ki; karê berdeni keno, çîyan beno û ano. *Tr. Götüren.* Mêrdek ne berok bî, ne ser ok bî. Bi mi ki sirf werok bî.

berokey *Nm.* Berdekarey, berdokey, berdeni, karê berokan. *Tr. Götürmek, götürücü olmak.* Berokeyda ci ra ma çîyên fehm nêkerd.

berpa *N.* Mihtac/i. Kes/çîyo ki; îhtîyacê ci esto, ci rê çî û kes gereg/lazim o, lazimeya ci esta. *Tr. Muhtaç.* Ellah boka mi berpayê qûlî nê, berpayê xwu kero.

berpabîyaye/ê *N.* Berpa. Çî/keso ki bîyo mihtac, îhtîyacê ci kesan rê esto. *Tr. Muhtaç, ihtiyaç sahibi.* Key şima şa merdimê berpabîyayî şa kero, wexta şima şenê kêf bikerê.

berpa bîyayeni *f. M.* Berpabîyayîş. Mitac bîyayeni, mihtacey, wahîrê îhtîyacî bîyayeni. *Tr. Muhtaç olmak, ihtiyaç sahibi olmak.* Key ki bî berpa, wexta ma dest erzenê bi ci.

berpakerde/ê *N.* Mihtackerde/ê. Wahîrê îhtîyacî kerde. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo wahîrê îhtîyacî, bîyo sebebê mihtaceyda ci. *Tr. Muhtaç hale getirilen.* Merdimo berpakerde do caelmat dest bierzo dewlemendan.

berpa kerdeni *f. M.* Berpakerdiş. Mihtac kerdeni, sebebê mihtaceyda kesên bîyayeni. *Tr. Muhtaç hale getirmek.* Kê ki kerdo berpa, o do adinî di ewêzîya ci bivîno.

berpay/i 1. *N.* Berxwudar/i, berpayok/i, zînde/ê, weşe/ê, lingan ser o. Merdimo ki nêkewto û hewna xwu lingan ser o yo. *Tr. Diri, ayakta, kaim, direnen.* Mêrdek hewna berpay o, nêkewto. 2. *N.* Verpay/i, paymal/i, verpayok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni kerdo paymal, kerdo xwu lingan bin û henciqnayo, eşto payan ver û dayo piro. *Tr. Ezilen, ayaklar altında paymal edilen.* Lajekê berpaybîyayî şîyo ê nelamatan rê gerre kerdo.

berpayane 1. *Nn.* Berpaykî. Ze ki kes berpay bo, zêdê berpa bîyayena, ze ki kes xwu ser o bo, zêdê xwu ser o bîyayana, ze ki kes lingan ser o bo. *Tr. Kaim gibi, ayaktaymış gibi, diri gibi, diri bir görüntü sergilemek.* Berpayane ûja di vinderd bî. 2. *Nn.* Verpayane, berpaykî. Ze ki kes payan vero bo, ze ki kes payan bin di bo, ze ki kes binpay bo. *Tr. Adeta ayaklar altında olmak, ezilmek, ayaklarla vurulmak.* Qe nîno to vîrî, ti berpayane bîyê, to caran rehat nêkerdê.

berpay bîyayeni 1. *f. M.* Berpaybîyayîş. Verpay bîyayeni, weşe/zînde bîyayeni, lingan ser o bîyayeni, xwuver dayeni, teslîm nêbîyayeni, herîşan di bîyayeni. *Tr. Kaim/ayakta olmak, diri olmak, canlılığını sürdürmek.* Keso ki lingîy ver nêkewê, berpay o, şadeyê berpay bîyayena ci jî nêkewtişê ci yo. 2. *f. M.* Berpaybîyayîş. Verpay bîyayeni, paymal bîyayeni, lingan/payan bin di bîyayeni, henciqîyayeni, zulmî bin di bîyayeni. *Tr. Ayaklar altında ezilmek, paymal olmak.* Verî mêrdek berpay bî, nika bîyo serdest.

berpayey 1. *Nm.* Berpay bîyayeni, berpayokey, xwu ser o bîyayeni, weşe bîyayeni, lingandê xwu ser o bîyayeni, berxwudar bîyayeni. *Tr. Dirilik, ayakta duruyor olmak, henüz yıkılmamış olmak.* Berpayeya ci û binpayeya ci jew a. 2. *Nm.* Verpayey, berpayokey. Berpay/verpay bîyayeni, lingan bin di henciqîyayeni, payanver bîyayeni, payanver kewteni, paymal bîyayeni, bi payan an pirodeyayeni, bi payan an otekî bîyayeni, bi payan an ser kuwayeni. *Tr. Ezilmek, ayaklar altına alınmak, tekmelenmek.* Kesî berpayeyda ci ra cayên di qal nêkerdo. 3. *Nm.* Berpay bîyayeni, berpayokey, mihtac bîyayeni, mihtacey, ci rê çî lazim bîyayeni. *Tr. Muhtaç olmak.* Berpayeyda ci ra nêbîyayê, tîya ra bar nêkerdê û nêşîyê şarîstanan.

berpayîz *Cog. Nn. Bw.* Verpayîz. Wexto ki ma dest kerd bi mekteban an berpayîz bî.

berpaykerde/ê *N.* Verpaykerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo binpay, kerdo paymal, kerdo malê payan, bi payan a henciqnayo, eşto lingan ver. *Tr. Ayaklar altına alınan, ezilen, ezdirilen, paymal edilen.* Bi şima ki kes do senîn merdimê berpaykerdî bişo bawerê wereykarey kero?

berpay kerdeni *f. M.* Berpaykerdiş. Verpay kerdeni, paymal kerdeni, lingan ver şanayeni, bi payan a henciqnayeni, binpay kerdeni, payan bin di helisnayeni. *Tr. Ayaklar altına almak, ezmek, ayaklarla üstüne çıkmak.* Ez do înan hewna dîna finîy berpay kera.

berpaykî *H. Bw.* Berpayane. Bi mi ki no kar bi berpaykî ya tew nêbeno.

berpayok/i *N. Bw.* Berpay/i 2. Ti do merdimdê berpayokî ra çiçî biwazê ki? O yo nêşeno xwu bibeşirno. O do kotî ma rê sersûn bo?

berpayokey *Nm. Bw.* Berpayey 2. Şima eger qi-

[illegible] jî berpayokeyda ci ser o binûşnayê, [illegible] bikerdayê. Şima nênûşna.

berpers 1. *Nn.* Bi pers a hesab dîyayena siftî. Bi [illegible]diş a hesab antişo siftekên. Paliknayena [illegible] a ki bi pers a bena. *Tr. Ön soruşturma, ön araştırma.* Berpersê ci bol nêramit, hakîmî [illegible] qerarê xwu da. 2. *Nn.* Zanîşgeh. Cayê malû[illegible] şêligî. Cayo ki jew qandê malûmatên, qandê pers kerdenên herûnên virazeno. *Tr. Enformasyon, bilgi, danışma, iletişim kurma yeri.* Şorî berpersî ra bipersi, ê zanê, ma nêzanê.

berpers/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; persdo siftekênî do. *Tr. Ön soruşturmada olan.* Berpersî bîyarê, wa ifadeyê xwu bido. 2. *N.* Persdar/i. Kes/çîyo ki; qandê bîyayenda xîzmetên şayîş deyayo ci. *Tr. Yetkili.* Mêrdekêndo berpers bî, cora şa bido kerdeni.

berpersey 1. *Nm.* Berpers bîyayeni, wesfê berpersi bîyayeni, hesab antişo veror/verom bîyayeni. *Tr. Ön soruşturma, ön araştırma olmak.* Mi berperseya ci weş nêvînê, mi nêşa xeyal kero. 2. *Nm.* Berpers bîyayeni, wahîrê îfadedê siftekênî bîyayeni, berpersî di verom bîyayeni. Kes/çîyo ki; veror ancêno hesab, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İlk veya ön soruşturması alınmak, ön soruşturmada olmak.* Berperseyda ci di olayî vijîyay. 3. Berpers bîyayeni, zanîşgeh bîyayeni, cayê zanîşgehî bîyayeni, wesfê zanîşgehan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Danışma yeri veya görevi görmek.* Cayên di berpersey çinêbo, halê ajay dûman o. 4. *Nm.* Persdarey, berpers bîyayeni, wezîfedar û persdar bîyayeni, ci rê şayena kerdenî dayeni. *Tr. Yetkili olmak, yetki, sorumluluk.* Şima qey berperseya ey nêaşnawita?

berpersîyer/i *N.* Mesûl/i, sermîyan/i. O/çîyo ki mesûlîyetey girota xwu ser, mesûl o, sermîyan o. O ki do bi namedê ê bînan a bişo qisey bikero, çîyan bigîro xwu ser. *Tr. Mesul, sorumlu, vekil.* Berpersîyer, o yo.

berpersîyerey *Nm.* Mesûley, sermîyaney. Wezîfe xwu ser giroteni, wezîfe deyeni. *Tr. Sorumluluk, mesuliyet.* Berpersîyerey çetin a, her kes nêşeno bigîro xwu ser

berpersok/i *N.* Keso ki berpers do û kes ci ra çî pers keno, bi ci ya mişewirêno. *Tr. Danışman, danışılan.* Şima senîn berpersok nêdî? Berpersok berpers di bî.

berpersokey *Nm.* Berpersok bîyayeni, karê berpersî kerdeni, meslegê berpersokan. Ca û karê perskerdişî, cayê malûmatî, cayê zanîşî akerdeni û kerdeni. *Tr. Enformasyon, danışmanlık.* Gerrokan rê berpersokeyênda mezbûti kesî lazim a.

ber pirodayeni *f. M.* Berpirodayîş. *Bw.* Kîber pirodayeni. Kaşka şima ber pirodayê û zerre kewtayê, şima eyb kerdo.

berqef *Cog. Nn.* Veromekê qefî, destpakerdişê qefî. Cayo ki qefo keno dest pa kero. *Tr. Yamacın başladığı yer, yamaç girişi.* Wexta ma berqef di bîyê. Ma kerdê bi qefî yo dîyar kewo.

berqerar/i *N.* Verqerar/i. Kes/çîyo ki; hema hema o yo keno qerarê xwu bido, qerarî ra nezdî yo, bêqerar û şubhedar nîyo. *Tr. Karar aşamasında olan, karar vermek üzere olan.* Lajek berqerar bî. Ey do biwaştayê, pêran nêverda. Ey jî pey di gami eşti.

berqerarey *Nm.* Verqerarey. Berqerar/verqerar bîyayeni. Qerardayîşî ra nezdî bîyayeni, hema hema qerarî ser o bîyayeni, vernîya qerarî di bîyayeni. *Tr. Karar aşamasında olmak, karar vermeye çok yakın olmak, kararın ilk dönemlerinde olmak.* Berqerareya şima do zirar ma nêdo.

berr/i 1. *Nn.* Xêrsehbî, xêrxwaz/i, wahîrê/a xeyrî, xeyrdan/i. *Tr. Hayır sahibi, yapmayı seven.* Mêrdek berr o, kam ki yeno ci rê yarmetîni keno. Kesî destveng nêrişeno. 2. *N.* O ki qisaya raşti keno, zûrîy nêkeno, raştey ser o yo, xirabey û çepey û şaşîni ser o nîyo. *Tr. Doğru olan, yalan yanlış yapmayan.* Ma hetta nika ci ra zûrîy nêaşnawitê, şar pêro zano ki berr o.

berradî *Nn.* Êge, xardoz. Haceto ki pa çîyan tûj kenê. *Tr. Bileme aleti.* Ostay berradî ard û dekewt karge. Mi pawit ki kardîyeri tûj kero, ey tûjikê ci tew kor kerd.

berranî *N. Bw.* Berrî. Xeylên çîyê karitenî û heywan esto ki berranî yo, kes ne şeno warî kero, ne jî bikaro.

berr *Cog. N.* Sîyaî. Cayê ki awîy û lay û roy û dolîy û dengizîy nîyê. *Tr. Kara, karasal, karalar.* % 71ê dinyay aw a, % 29ê ci jî berr o.

berrehî *Nm. Bw.* Eywani. Verî ma deha bol berrehî di ronîştê.

berrehî *Mîm. Nm.* Eywani, heyati. Cayo ki serê ci gêrîyayo û vernîda keyî do. *Tr. Eyvan.* Verî însanîy berrehî di ronîştê sohbet kerdê, ûja di nan werdê, ûja di rakewtê.

berrey *Nm.* Keso xêrsehbî bîyayeni, keso xêrxwaz bîyayeni, keso wahîrê xeyrî bîyayeni. *Tr. Hayırseverlik.* Berreya ci dinya ra vijîyaya. Çunkî berrênda olimbêter a.

berrezok/i *N.* Barezok/i. Keso ki bareno, qereno, bi vengêndo pêt a yan jî bi bermîyêndo şên a

veyndano, qîrinî keno. *Tr. Bağıran, haykıran. Yüksek bir sesle çağırıp bağıran.* Ma ey dest di îllallah kerdo, berrezok o, finên ki bibermo, ma deha nêşenê vindarnê.

berrezokey *Nm.* Barrezokey. Barrezok/berrezok bîyayeni, wesfê barrîni ser o bîyayeni, wesfê qîrîn û wîrrîni bîyayeni, bi vengdo pêt a veyndayeni yan jî bermayeni, vengdano pêt yan jî bermînok o merezin bîyayeni. *Tr. Haykırmak, yüksek bir sesle çağırıp bağırmak, ağlamak, ağlayan olmak.* Eger berrezokeyda ci ra nêbîyayê, ma kesî o cado xorî di ne dîyê, ne jî aşnawitê.

berridîyaye/ê *N.* Merdimo ki bol gird vîneyêno, bol bîyo gird, xwu bol gird vîneno. *Tr. Kendini çok büyük gören, çok büyüyen, çok büyülenmiş olan.* O merdimo berridîyaye do soyîn jî sereyî ser şiro erd. Çunkî o yo tim çiman vero.

berridîyayeni *f. M.* Berridîyayîş. Xwu bol gird vînayeni, bol gird hesibîyayeni, xwu kebîr dîyayeni, gird asayeni. *Tr. Çok büyük görünmek, kendisini çok kebir/büyük görmek, kibirlenmek.* Berridîyayeni bol finîy rind nêvîneyêna.

berrizîyaye/ê *N.* O/çîyo ki qîrayo, yan jî o yo qîreno. *Tr. Bağıran.* Lajek îspatey berrizîya, qe kesî nêva ki ez şira ê lajekî amoş kera.

berrizîyayeni *f. M.* Berrizîyayîş. Qîreni, qîrayîş, qîrîyayeni, bi qîrayîş a bermayeni. *Tr. Avazı çıktıkça bağırıp ağlamak.* Piteki berrizîyayeni ra vengê ci xetimîya bî û ziwanekê ci masa bî.

berriznaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; deyayo qîreni, bi jewnakî ya deyayo qîrnayeni. *Tr. Bağırtılan, avazı çıktığınca bağırttırılarak ağlattırılan.* To çirê o lajek hinî berrizna ki? Ti nêzanê jewêndo berriznaye meşti do jewnakî biberrizno?

berriznayeni *f. M.* Berriznayîş. Bi jewî ya jewnakî qîrnayeni, qîreni dayeni, qîrnayeni. *Tr. Bağırtmak, bağırttırmak, bağırtarak ağlatmak.* Keynekeri meberriznê gunaya.

berrî 1. *Cog. Nn.* Bejî. Cayê aweri nê, cayê erdî, cayo bîn. *Tr. Kara, karasal.* dinya di berrî, % 29 o. 2. *Cog. Nn.* Germîstan, cayê germîy. *Tr. Sıcak memleketler, sıcak yerler.* Vanê Leyli aqildar a. Amnanî xwu dana bi ko, Mecnûnî dana bi berrî. Noqra zimistanî jî xwu dana berrî, Mecnûnî jî rişena vera ko. Amnanî ko honik o, berrî germ o. Labelê zimistanî jî ko serd o, berrî jî germ o. Leyli tim xwu dana cado selamet. 3. *Cog. Nm.* Deşti. Cayo dûz. *Tr. Düzlük ve ovalık yer.* Vanê Leylûmecnûni jû şino koy ser, jû şino berrî. Vanê serrên di di finîy pê vînenê. 4. *N.* Berranî, kovî, koyî, gemî, çîyê gemi, ê gemi. Çîyo ki warî kerde û ê karitişî nîyo, xwu bi xwu warî beno, geman di warî beno, gema bi xwu beno, nêkarêno, warî nêbeno. *Tr. Yabani, evcil olmayan hayvan, kültür bitkisi olmayan bitki.* Kormîtê ma û herê gemi û peskovî, pêro berrî yê, ê keyî nîyê.

berrîl *Nn. Bw.* Encîlî. Bi mi ki werdê kesî berrîl bo, deha binaf o. Çunkî ron zirardar o.

berrîlîyey *Nm. Bw.* Encîlîyey. Eger berrîlîyeyda werddê ci ra nêbîyayê, nika no zeman jî nêresayê.

berrînî 1. *Zoo. N.* Dewaro estewrin û bêşit û bêqaxû yo ki ki bi tewrdê şuwanedê ci ya rişîyayo gemi ki warî bo, vero vinderîyo, qelaw bo. No heywan hefte ra finên, roja înî şuwanan ardê keye û meştêrî şuwaneyê bînî fina berdê gemi. Nê kardê berrînîyan rê vanê berrînî. *Tr. Yaylaya, meraya otlanmak üzere bir süreliğine çobanıyla birlikte gönderilen ve genellikle sütsüz, yavrusuz büyükbaş hayvandır. Ayrıca bu duruma da denilir.* Berrînî weş ravêrdi, heywano berrînî jî weş ageyra. 2. *N. Bw.* Kovî. Kutik heywanêndo keyî yo, labelê arwêş berrînî yo.

berrînîyane *Nn.* Zêdê berrinîyan, ze ki berrinî bo, ze kovî, zêdê gemîyan, zêdê gemijan, zêdê kesandê gemîyan, zêdê koyaran, zêdê merdimandê bedewîyan. *Tr. Bedevi bir şekilde, bedevice, medeni olmayanlar gibi.* Xeyrê şima cara însan nêdîyo, şima yê berrinîyane winî ecêb ecêb winînê ma ra?

berrînîyaney *Nm. şekil û* bîçimê ci zêdê berrinîyan bîyayeni, zêdê kovîyan a bîyayeni, zêdê gemijan bîyayeni. Berrinî senîn ki beno, senîn keno; a winî bîyayeni, winî kerdeni, zêdê înan biyayeni. *Tr. Bedeviler gibi olmak, davranmak vs.* Eger şima bişayê berrinîyaneyda ci ser o vinderdayê, şima do bişayê senîneya ci jî fehm kerdayê.

berrînîyey *Nm. Bw.* Kovîyey. Mesela berrînîyey û keyîyey, keye di warîbîyayîş û warî nêbîyayîş a bellî bena. Eger çîyên keye di warî bo, keyî yo; eger ki keye di warî nêbo jî berrînî yo.

berrî ser *Cog. Zoo. Nk. Nn. Bw.* Berrî ser o. Pêrini berrî ser medê gurwênayîş. Tayên jî awan ser o bigurwênê.

berrî ser o 1. *Cog. Nn.* Berrî ser, heqdê berrîyan di, merselada berrîyan ser o bîyayeni, cayandê berrîyan ser o. Cayê ki awîy nîyê, a înan ser o bîyayeni. *Tr. Karalarla ilgili, karalar hakkında, karalar konusunda, denizel olmayan yerler üzerine.* Boka şima berrî ser o malûmat nêda? Çunkî mi do berrî ser o, şima do awan ser o

[illegible] bidayê. 2. *Cog. Nn.* Berrî ser, germîstanan ser o, heqdê cayandê german di, serdîstanan ser o nêbîyayeni, merseleya ci berrîyan ser o bîyayeni. *Tr. Sıcak memleketler üstüne, sıcak yerler hakkında, göçmen kuşların tercih ettiği sıcak yerler hakkında, sıcak yerler konusunda.* Teyrvano keno berrîyan ser o belgenameyên bisazno. 3. *Cog. Nn.* Berrî ser, deştan ser o, heqdê deştan û cayandê dûzan di, cayandê dûzan ser o, merselaya ci merselada cayandê dûz û cayandê citî ser o bîyayeni. *Tr. Ova/düzlük yerler ile ilgili/hakkında, çiftçilik açısından verimli yerler hakkında olmak, konusu düz, ova ve verimli yerler olmak.* Berrî ser o da desên vernamey viraştîy. Mêrdek pêrini di jî serkewte bî. 4. *Cog. Zoo. Nk. Nn.* Berrî ser, berranî ser/ser o, kovîyan ser o, kes û çîyandê gemîyan ser o bîyayeni, wehşîyey ser o. *Tr. Yabanilikle ilgili, yabaniler hakkında, yabani konusu yabanilik ve vahşilik olmak.* Televîzyonan di hawêr ê yê berrî ser o bernamey virazenê.

berrûçik/i *N.* Rîrûçik/i. Merdimo ki rûçikdê ci di meymenet çinî yo, rîdê ci di xeyr çinî yo, kes qayîl nîyo ki biewnîyo rûçikdê ci ra, rûçikdê ci ra rîtika varena, rîtirş o. *Tr. Asık suratlı, suratından binparça yağan sevimsiz.* Kaşka mi rîyê ê berrûçikî nêdîyayê.

berrûçikey *Nm.* Berrûçik bîyayeni, rîtirşey, rî ra rîtiki varayeni, rûçik kerdeni, rîçirçey, rîçirç bîyayeni. *Tr. Asık/ekşi suratlı olmak, suratı bin parça olmak, sevimsiz olmak.* Hettanî nika kesî berrûçikeyda ci ra çîyên qezenc nêkerdo. Neya tepîya tew çîyên qezenc nêbeno.

berşa *Nn.* Kîbero (keye, malbati) ki kes tey şa o, kes tey şênaî yo, kes tey kêfşad o, kes tey kêfweş o. *Tr. Mutlu ev, mutlu aile, kapı, ocak, yer vs.* Werrekê mi bi ê berşay!

berşar/i *N.* Kîbero xerîb, kîbero nêsilasnaye, ber/kîbero nenas, keyeyo neşînas, keyeyo ki kes nêsilasneno. *Tr. Yabancı kapı. Bilinmeyen, aşina olmayan, tanıdık olmayan kapı, ev halkı, aile vs.* Şima senîn şenê berşar ra werd bîyarê?

berşarey *Nm.* Berşar bîyayeni, keyeyo xerîb bîyayeni, malbata xerîbi bîyayeni, kîbero nenas bîyayeni, keyan mîyan di keyeyo şar bîyayeni. *Tr. Yabancı kapı, yabancı aile olmak.* Berşareya ci, kesî ci ra nêşa rûta kero.

berşayîney *Nm.* Berşayîn bîyayeni, huzûrê kêdê kesî, şayeya keyî, şayeya malbati, şabîyayena keye û malbatda kesî, şa bîyayena kufletdê kesî. *Tr. Aile mutluluğu, aile huzuru, ev halkı mutluluğu.* Berşayîneyda ci ra ma jî şa bîyê.

berşînas/i *N.* Wefakar/i, wefadar/i. Kes/çîyo ki; xeyr û bixeyrê xwu şînasneno; vernîya xwu, dost û merdimanê xwu, xeyrwazanê xwu, hembazanê xwu, rindey û hewlîna nînan zano, xwu vîra nêkeno, eger ro ci bêro şeno nînan rê ewêzî bikero. *Tr. Vefakar, vefalı.* Eger berşînas bîyayê, ey do o dostê xwu pey di nêaçarnayê.

berşînasey *Nm.* Wefakarey, wefadarey, vernîya xwu dîyayeni, hewl û nehewlî silasnayeni, dost û hembaz û merdim û hewlîni û xeyrwazanê xwu şînasnayeni û eger ro ci bêro ci rê ewêzî kerdeni di kemî nêkewteni yan jî kemî nêkewte bîyayeni. *Tr. Vefakârlık, vefalılık.* Eger mabeyndê cinî û camêrdî di, ê hembazan û dostan di, ê hemberîyanan di berşînasey çinêbo, heyat serdewam nêkeno.

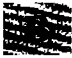
berşîyaye/ê *Zv. N.* Verşîyaye/ê. Keso ki nêzano sebir bikero û verê ci çîyên vano, wazeno, keno, teqeno ûzn. *Tr. Sabretmesini bilemeyen ve erken patlayan, erken konuşan, erken hareket eden, zamanını beklemeyen ve bu yüzden de horlanan.* Şima senîn ê lajekê berşîyayî rê soz danê ki, ma şima nêzanê o nêzano sebir bikero?

ber şîyayeni 1. *Tib. Bey. f. M.* Berşîyayîş. Ver şîyayeni. Wextê gonîyey di, hewna qeçî şekil nêgiroten di qeç yan jî leyr vinî kerdena maran. Qeç yan jî leyrê xwu merde dinya ardeni. *Tr. Düşük yapmak.* Leyrê ci ber şî, vanê do deha nêşo bizo. 2. *Zv.* Berşîyayîş. Sebir nêkerdeni, rew teqayeni, rew vateni, rew kerdeni, rew şîyayeni, wextdê ci nê veror kerden û pa xeta kerdeni. *Tr. Sabredememek, erken patlamak, zamanından erken ve hataya neden olacak şekilde davranmak.* Berşîyayeni xwu rê kerdo xwuy, qisa xwu nêzanê çi wext bikero.

berşîyayê *Tib. Bey. Nm.* Verşîyayê. Maya ki qeçê xwu yan jî leyrê xwu nêzayo û wextê gonîyey di yan jî hewna temam nêbîyayîş di kerdo vinî. *Tr. Düşük yapan.* Vanê a cinêka berşîyayê qehran ra merda.

bertîl 1. *Nn.* Bexşîş, mikafat. Çîyo ki qandê zehmetêndê çîyên bê bedel û vêşinde deyêno kesî. *Tr. Bahşiş, ödül, mükafat.* Mêrdekî lordî, werdxane di dîrê kaxitîy jî bertîl da qarsonî. 2. *Nn.* Çî/pereyo ki bêusûl qandê karvetişê deyêno kesên. *Tr. Rüşvet.* Eger bertîl meqamên di, qandê karvetişî bideyo û zirarê zewmbî kesan pa bibo, wexta beno heram. Eger zirarê zewmbî kesan pa çinêbo, heram nêbeno, wexta beno bexşîş.

bertît *Nn.* Ardê daran. Tehniteyê kokandê daran o ki, kermî tehnenê û kenê ze ardîy. *Tr. Kurt*

vb. haşere gibi hayvanların ağaç kovuklarını öğütürken oluşturdukları un gibi olan talaş maddesi. Xizari jî zêdê kerman bertît vejena.

bervaniki *Teks. Nm.* Pêştemali. Çinayo jû parçeyo ki ciniy qando ki leymin nêbê, nanê xwu ver. *Tr. Peştamal.* Bervanika jî ser o bîbî hî.

bervîştira *Bey. Nm.* Berga. Naleka ki wextê ci yê dewardayîşî ameyo û a do bideyê ga, bideyo vîştira. *Tr. Henüz yeni çiftleşmeye gelmiş olan düve, genç inek.* Naleka ci bervîştira ya, a ya kena bêro dewar.

berx/î *Zoo. Nn. Bw.* Verek/i. Berxî şî kewt marda xwu bin û guhanê ci lîna.

berx 1. *Nn. Bw.* Berh 1 û 2. Berxên erd xwu rê biherînê, wa şima rê qezenc bikero. Çunkî xeyrî menkûl kesî rê vêşî qezenc ano.

berxey 1. *Nm.* Berhey, leteyey, parçeyey, tayêney. Mîqdarê ci tayên û lete/parçe bîyayeni. *Tr. Azlık, parçalılık, biraz olmak, bir miktar olmak.* Ez nêkewta berxeyda ci dimi, mi rê berxên bo jî, bol bo jî, bixwu lazim o. 2. *Nm.* Berhey, berh/berx bîyayeni, hîsseyey, xeyr-î menkûl bîyayeni, pari bîyayeni, payey, nesîbey. Mal û milko ki nêkirêşêno, o bîyayeni. *Tr. Pay olmak, hisselilik, gayr-i menkul olmak, taşınmaz mal ve mülkten olmak.* Nê perekanê ma berxey di deha bol ma rê qezenc kerd. 3. *Nm.* Verekey. Heywanan mîyan di verek bîyayeni, wextê heywanî yê verekîni. *Tr. Kuzuluk, koyun yavrusu olma.* Na mî, verekeyda xwu di bol weşi bî, ageyrê bî. Nika bîya gidî.

berxeyr *Nn.* Ocaxê xeyrî. Kîberê xeyrî, bero tey xeyr û hesenat beno. *Tr. İmaret. İyilik veya hayır işleme kapısı, yeri, ocağı.* Ellah berxeyran dûşnedê ma ra bîyaro.

berxeyrane *N.* Zêdê kîberdê xeyrîya, ze ki ocaxê xeyrî bo. Cayo ki eger cayê xeyr û hesenatî nîyo jî, ze ki xeyr û hesenatan vila kero. *Tr. Hayır kapısı gibi cömert ve iyilik yapılan yer, ocak veya kapı.* Pêro berxeyrane kêdê ci vero arêbîyay bîy.

berxeyraney *Nm.* Berxeyrane bîyayeni, zêdê kîber (ocax)dê xeyrî ya bîyayeni, zêdê kîberdê xeyrî ya comerd bîyayeni. *Tr. İmaretçe. Bir hayır kapısı veya ocağı olmak.* Mi berxeyraneya înan rewnayo aşnawita.

berxeyrey *Nm.* Berxeyr bîyayeni, kîberê xeyrî bîyayeni, ocaxê xeyrî bîyayeni, cayê xeyrî bîyayeni. *Tr. İmaret olma. İyilik ve hayır kapısı olmak, iyilik ve hayır işleme ocağı olmak.* dinya alemî pêroy jî berxeyreyda ci ra nafên dîyo.

berxurk *Zoo. An. Nn.* Arîyek, karik, cilqane, aşik. *Tr. Kursak.* Berxurkê ci werdeni ra qe beno ki teqa, nêvinderdê timûtim werdê.

berxwu *H.* Verxwu, xwuver, verê xwu, vernîya xwu. *Tr. Ön, önü, karşı.* Şima ray şinê bewnê verxwu.

berxwudar *Nn.* Halê jewbînan pers kerdeni di vajîyeno. Herûnda teşekurî do. *Tr. Teşekkür.* Senîn ê rehatê? Berxudar bê Ellah razî bo.

berxwudarbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê "berxudar bi" vajîyayo. ci rê Ellah to ra razî bo vajîyayo. *Tr. Teşekkür edilen, can sağlığı istenen.* Ferqê ê kesdê berxwudarbîyayî û nêbîyayî çiçî yo?

berxwudar bîyayeni *f. M.* Berxwudarbîyayîş. Berxwudarey, vajeka razî bîyayîşî ci rê vajîyayeni, Ellah to ra razî bo vajîyayeni, ci rê ganselametey vajîyayeni, ci rê berxwudar bi vajîyayeni, duaya xeyrî giroteni. *Tr. Teşekkür edilmek. Bir iyiliğe karşı "sağol! sağolasın!" gibi hayır dualarına muhatap olmak.* Mi rê va, berxwudar bi lajê mi! Ellah to ra razî bo.

berxwudarey *Nm. Bw.* Berxwudar bîyayeni. Berxwudareyda her kesî di xeyrên nêbeno.

berz *Nk. Nn.* Hîris patîli. *Tr. Otuz tanelik balya.* Înan xwu rê berzên vaş çîna.

berz/i 1. *N.* Çîyo ki bejna ci goreyê çîyandê bînan deha derg a. Labelê bejni di dergey a, ancax çîyandê bînan di berzey a. *Tr. Yüksek.* Banê înan, ê ma berzêrî yo.

berzane *N.* Çî/keso ki ze ki berz bo, pa berzey bibo, tey berzey bibo; vera cor bi metreyan a gird o, derg o, ze ki derg bo. *Tr. Yüksekçe, yüksek gibi, yüksek görünümlü.* O bîna mi rê berzane ame, ez şima nêzana.

berzaney *Nm.* Vera berzeyda ci, berzeyda ci ser, berzeya ci, cêr ra vera cor dergeya ci. *Tr. Yüksekliğe doğru, yükseklik, yüksekçe olmak.* Berzaneya ci goreyê derganeyda ci bol vêşî bî.

berzbîyaye/ê *N.* Çî û keso ki bîyo berz, vera cor hewadeyayo yan jî vera cor şîyo. Çî û keso ki bejna ci bîya vêşî, qam deyayo bi ci yan jî qam giroto. *Tr. Kalkan, kalkık, yükselen, yücelen, boyuna artış gösteren.* Gereg ki ez jî berz ba ki, ez gildê berzbîyayî ra fekî cikera.

berz bîyayeni *f. M.* Berzbîyayîş. Cêr ra vera cor hewadîyayeni, vera cor şîyayeni, dereceyê ci zeyîdîyayeni, werzîyayeni. *Tr. Yükselmek. Yukarıya doğru çıkmak, yukarıya doğru kalkmak, yücelmek, üste doğru derecesi artmak, boyuna kalkmak.* Gil bî berz tepîya, mi qet nêşa ci ra sayên jî cikero. Herga ki şî, bî berz, soyîn jî çiman vero bî vinî.

berze [illegible] Nn. Dendikê meywan, toximê meywan [illegible]. *Tr. Meyvelerin çekirdek cinsindeki* [illegible]. Eger ma berze bidîyayê, ma do xwu [illegible] bikaritayê.

berzewaj Nn. Kîberê zewajî. Cayo ki tede gen[illegible] zewijnenê. *Tr. Evlendirme yeri, kapısı.* Di [illegible]wanê ma gama bîni şî berzewaj, ê yê kenê [illegible]mareyê xwu bibirnê.

berzewaj/i 1. *N.* Verzewaj/i. O ki wextê ci yê zewajî ameyo. *Tr. Evlilik çağına gelmiş olan, evlilik arefesinde olan.* Berzewaj o, çimê key[illegible]ano ser o. Çunkî o yo xwu weno!

berzewajey *Nm.* Verzewajey. Wextdê zewajî di bîyayeni, wextê kesî yê zewajî amîyayeni, xortey, qandê zewajî wext û wezîyetê kesî ca amîyayeni. *Tr. Evlilik zamanında olmak.* Kes do berzewajey rê jî hazir bo.

berzey *Nm.* Cêr ra vera cor, erd ra vera azmîn bi mîtroyan a derg bîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Yükseklik, yüksek olma.* Berzeya ci tîya ra bi mi ki des hezarîy fîtîy esti bî.

berzê *Nm.* Nameyêndê keynan o ki maneyê ci çî/kesa berzi, kesa hewli/rindi. *Tr. Bir bayan adı olup yüce, aziz, ulu, yüksek anlamlarına gelmektedir.* Berzê do meşti şiro kê pêran, do roşanîya tepîya bêro.

berzik 1. *An. Nn.* Keş, ram, tuk. Mûyê mîyandê şeqan, mûyê berzikî, mûyê mabeyndê nakî û ê çoşmedê camêrdey û cinîyeyda merdiman. *Tr. Apış arası kıllar.* Qandê tenduristey gerek ki kes dûmê ci derg nêkero û berzikê xwu teraş kero. 2. *An. Nn.* Tenekên binîya nakî ra hettanî kokê heyadê merdimî berzik o. *Tr. Göbekten biraz aşağıdan başlayıp cinsiyet organının köküne kadarki vücut bölgesi.* Kes zano hele, kes pay cadê berzik ro do!

berzîn 1. *An. Nn.* Mil. Peynîya sereyî, doşîyan ra hetta seredê sereyî. *Tr. Başın arka tarafları, başın yastığa konulan yeri, başucu.* Karwan bol betilîya bî, berzînê xwu rona balişna ser û rakewt. Rakewtiş o rakewtiş! Werişt ki bîyo êre. 2. *Nn.* Balişna, paşna. Cayo ki kes sereyê xwu ronano ser û ser o rakewno. *Tr. Başın konulduğu yer, yastık.* Berzînê ci nizm bî. Hetta destê şewray nêşa rakewo. Destê şewray bi betilîyayen a rakewt. Labelê werişt ki milê ci bîyo ze çuwe. 3. *An. Nn. Mil.* Peynîda sereyî di cayo ki viran o. *Tr. Ense.* Wexto ki ez rakewna, berzînê mi zê awa ariqêno.

berzkar/i *N.* Wedarnok/i. O/çîyo ki çîyên berz keno, werzaneno cor. *Tr. Kaldıraç, yükseltici, yükselten.* Çîyêndê ci yo berzkar çinêbî. Cora înan nêşa werzano.

berzkarey *Nm.* Karê berzkarî. wedarnokey, wedarnayeni, wesfê ci berzkar/i bîyayeni. *Tr. Yükseltmek, yükselticilik, kaldırma durumu, kaldıraç olma.* Berzkareya ci ci rê da qezenc kerdiş.

berzkenik/i *N.* Krîko. Çî û keso ki çîyan werzaneno û keno berz. *Tr. Kaldıraç, kriko.* Şima ki berzkenik nêdîyayê, a kirosa ûja ra nêvijîyayê.

berzkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên kerdo berz, hewadayo cor. *Tr. Yükseltilen, yukarıya kaldırılan, yüceltilen, derecesi artırılan, yukarıya doğru mesafe aldırılan.* Şima do ê çîyê berzkerdî senîn fina ronê ki?

berz kerdeni *f. M.* Berzkerdiş. Vera cor hewadayeni, cêr ra vera cor werzanayeni, qam cidayeni. *Tr. Yükseltmek, yukarıya doğru kaldırmak, yüceltmek.* To kerd berz. Cora destê mi nêresa ci ki ez mîyan ra tasên awi bigîra.

berzling/i *N.* Lingberz/i. Çî/keso ki lingê ci derg ê, berz ê. *Tr. Ayakları, bacakları uzun olan.* Ti bi ê berzling (lingberz)î ya nêşenê otesî bêrê.

berzlingey *Nm.* Lingberzey. Ling/çîpê ci dergîy/berzîy bîyayeni. *Tr. Ayak veya bacakları uzun olmak.* Jû çîyan di berzlingey (lingberzey) weş a. Mesela motora lingberzi zirar pemî nêdana.

berzperr/i *N.* Çî/keso ki berz ra perreno/fireno, hewa ra fireno, kes nêşeno ci reso. *Tr. Yüksekten uçan, yüksekten giden, ulaşılması zor.* Alîm do berzperr nêbo ki kes bişo bi ci ya şiro, kesî rê bişo rêberey bikero.

berzperrey *Nm.* Perzperr bîyayeni, bol cor ra perrayeni, bol berz ra firayeni, ci nêresayeni, ci ra îstîfade nêkerdeni, pa ray nêşîyayeni, vêşî vaten û kerdeni. *Tr. Yüksekten uçmak.* Coydarey di kes do berzperrey nêkero.

berzvajêr/i *Ed. N.* Berzvajok/i. Keso ki bol berz ra vano, vêşî kemî vano, vatişdê xwu di tim zeyîdneno û vano, wesfê ci yo ravey gird kerden a. *Tr. Abartan, abartma sanatı yapan, yüksekten atan.* Berzvajêr do noqra nizm ra vajo.

berzvajêrey *Ed. Nm.* Berzvajokey. Berzvajêr bîyayeni, berz ra vateni, vêşî kemî vateni, çî yan jî vatenan gird kerdeni, qisandê xwu di vêşî kemî vateni. *Tr. Abartmak, abartı sanatı, atmak, çoktan atmak.* dinya alem berzvajêreya ci zano, berzvajêrey di olimbêter o.

berzvajok/i *Ed. N. Bw.* Berzvajêr/i. Şima hewna berzvajok nêdîyo, o kotî, berzvajok kotî?

berzvajokey *Ed. Nm. Bw.* Berzvajêrey. Berzvajokeya mêrdekî di çîyên çinî yo ki, o yo bizor azmînî rê çina derzeno.

bes/i *N.* Qîmkerde/ê. Çî/keso ki îhtîyacê çîyên yan jî kesên vîneno û tayên yan jî kemî nîyo û fina vêşindeyê ci jî negerego. *Tr. Yeter.* No wext, qandê aresnedê to to rê bes o, kemî nîyo.

besbîyaye/ê *N.* Qîmbîyaye/ê. Çî/keso ki îhtîyacî vîneno, qandê dîyayenda îhtîyacî kemî nêkewto, temam o. *Tr. Yeten, yeterli, kafi, kifayet eden.* Eger bes bîyayê, do rîdê ci vilîy abîyayê. Çunkî çîyo besbîyaye rîyandê kesan di mojîy dano xwu.

bes bîyayeni *f. M.* Besbîyayîş. Qîm bîyayeni, qandê îhtîyacî dîyayeni qîm kerdeni, qîm bîyayeni, tayên nêbîyayeni, tam bîyayeni, kemî nêkewteni. *Tr. Yetmek, yeterli olmak, yeterlilik, eksik olmamak, tam olmak.* Mêrdekî va: Mi cara zanîşî di bes bîyayeni, nêdîya ki ez jî vaja bes o.

besey *Nm.* Bes bîyayeni, temamey, qebûley, rîzayey, rîza dayeni. *Tr. Yeterlilik, kifayet, kafi gelme.* Lajekî şî şeş mengîy banderik dî, beseyda ci dişubhenêmend.

besê *Nm.* Besra, beso, qeneatkari. Nameyêndê keynekan o. *Tr. Besra. Kanaatkar ve yeter anlamında kullanılan bir kız adıdır ki, Türkçe'de Yeter diye geçer.* Besê do bişîyayê, a nêşî, Şarîstani şî.

besîret *Er. Nn.* Verorde vînayeni, dûrî ra vîyani. *Tr. Basiret.* Besiret, bi çiman a nîyo.

besîteni *f. M.* Besîtiş. Cew anteni, xwu qerrase kerdeni. *Tr. Gerinmek.* Lajekî xwu besîtna, pîyê ci qehrîya. Va, şêligî mîyan di çîyo winasîn ar o.

besîtîyaye/ê *N.* O/çîyo ki xwu besîtnayo, qerimîyayeni ra xwu kerdo ze qerrase, qerimîyayena xwu girota, o yo gîno. *Tr. Gerinen.* Lajekê besîtîyayî qandê besîtîyayenda xwu pêrdê xwu ra tazîlîy dîy.

besîtîyayeni *f. M.* Besîtîyayîş. Qerimîya xwu giroteni. *Tr. Gerinmek.* Şêligî mîyan di besîtîyayeni çîyêndo eyb o.

besîtnaye/ê *N.* O/çîyo ki jewî besîtnayo, kişta jewî ra besîtîyayo. *Tr. Gerinmiş veya gerdirilmiş olan.* Têlê besîtnayî bi hukimdê germeya xwu fina verdayo.

besîtnayeni *f. M.* Besîtnayîş. Bi qewetên a, bi hêlên a çîyên anteni û bi no babet a pêt kerdeni. *Tr. Gerdirmek.* Kes do têlê têlefûnan bibesîtno. Çunkî germey di o do xwu bol verdo.

besîtnok/i *N.* O/çîyo ki besîtneno, qerasneno, qerimîya ci gîno. *Tr. Gerdiren.* Besîtnokî o têl bol besîtna bî. Labelê germey vêşî bî. Cora newedera ey xwu verda.

besîtnokey *Nm.* Karê besîtnokî, karê besîtnoki. Besîtnayeni, qerimîya ci giroteni, xwu verdayena ci giroteni. *Tr. Gerdirmek, gerdiren olma.* Besînokey, karêndê debarî nîyo. Labelê karên o. Jew karî estê ki dima benê karê debarî.

besîtok/i *N.* Besîtnok/i. O/çîyo ki karê besîtîyayenî keno. *Tr. Gerinen veya gerdiren.* Besîtok wa karê xwu bikero, kardê ê bînan nêwnîyo.

besîtokey *Nm.* Karê besîtîyayenî kerdeni. Qerimîya xwu giroteni. *Tr. Gerdirmek, gerdiren olmak.* Besîtokey qe nêzana rind a yan xirab a?

beskerde/ê *N.* Qîmkerde/ê. Çîyo ki bes kerdo, kemî nêkewto, senîn ki wazîyayo, winî ameyo. *Tr. Kafi, kifayet eden, yeterli, yeten.* Xercîyê beskerdeyî wezîfeyêndo weş vîna.

bes kerdeni *f. M.* Beskerdiş. Qîm kerdeni, bes bîyayeni, kemî nêmendeni, zêdê ci amîyayeni, ze ki wajêno bîyayeni, senîn ki wazîyayo winî amîyayeni. Îhtîyacî vînayeni. *Tr. Yeterlilik, yetmek, kifayet etmek, kafi olmak.* Esas ti pers kenê, ci rê bes kerd. Labelê tenekna vêşî bîyayê, do dewa weş biameyê.

beslîma *Nm.* Xizimkari, besîlma, bêsilma. Kesa ki jewî ver dana, qayteyê ci bena, pawokê kesên bena. *Tr. Hizmetçi kadın.* Beslîmaya ci do ci ver bido ki mêrdek weş bo.

beso *Nm. Bw.* Besê. Besê do bişîyayê vera ci kar bikerdayê, înan va meyê.

besor *Nn.* Destberi. Çîyo ki kesî destî ra yeno, kes ê çî di hêja o, jêhatî yo. *Tr. Beceri, yetenek.* Eger besorê ci çinêbîyayê, ma do bivatayê beno. Labelê hem besorê ci esto, hem jî o nê, jûna do bêbesor gêrîyayo.

besra *Nm.* Nameyêndê keynan o. *Bw.* Besê. Besra û Wesfa do meşti şiro bêrîda hemberîyanan.

best *Cog. Nn.* Binê kûriki, binê korta dergûbarî, binê wadîyan, binê çalandê dergûbarîyan. *Tr. Talvek, vadi tabanı.* Bestan di qezencî rê hêgayo meywedar esto. Çunkî bi herberokan an hêga şîyo bestan di arêbîyayo.

besta *Mûs. Nm.* Dêra ki mûzîkê ci bi notayan a virazîyayo. *Tr. Beste.* Besteyên tenya viraşti bî.

beste *Nn.* Bazîyan (virari) akerdiş di mabeyndê di seredê giştênda destên ra hettanî seredê giştérda destdê bînî, na dergey rê vanê beste. *Tr. Kulaç.* Dîrê bestey dergey ser şeno xwu hulo kero.

beste/ê *N.* Girêdaye/ê, qeydbîyaye/ê, êsîrbîyaye/ê, êsîr/i, bende/ê, girêdok/i. *Tr. Bağlı, esir, kayıt altına alınan, bağlanan.* Merdimdê bestî ra çîyên nêpawêno.

bestedil/i *N.* Keso ki zerrîya ci bi kesên yan jî bi çîyên a girêdeyaya û ci rê bîyo aşiq. *Tr. Aşık, gönlü bağlı, gönlünü kaptıran, aşık.* Merdimêndo bestedil o, ti çirê bi ey a werzena û

[illegible]?

[illegible]ley *Nm.* Aşiqey, aşiq bîyayeni, zerrî bi [illegible] yan jî bi çîyên a girêdayeni, besteyê jewî [illegible] jî çîyên bîyayeni. *Tr. Tutkunluk, aşık olmak, [illegible]ünü kaptırmak.* Bestedileya gencan û pîlan [illegible] nêbena.

bestege *Nn. Bw.* Bestexane. Xwoca Elî şino bes-[illegible]gedê Suwêreki di dersi dano bestan.

bestegeh *Nn. Bw.* Bestexane. Sûcdar çinêbo, bes-[illegible]egeh nêvirazîyeno.

bestek/i *N.* Çî/keso ki di çîyan pêya girêdano, besteno. *Tr. Bağ, bağlantı.* Eger ê bestekî ra nêbiyayê, ma nêşayê no bar girêdayê.

bestekar/i 1. *Mûs. N.* Kes/çîyo ki; beste virazeno, bi notayan a weşbestan rê mûzîk virazeno. *Tr. Bestekar.* Bestekarê ci dêrvanêndo nimî yo. 2. *N.* Çî/keso ki di çî yan jî kesan pêya besteno, pêya girêdano, pêya bendeno. *Tr. İki şeyi birbirine bağlayan, bağlı hale getiren.* Wexto ki şima besteyên yan jî karêndê bestişî qebûl kerê, gereg ki şima ci rê bestekarên bivînê.

bestekarane *Nn.* Zêdê bestekarana. Bestekarîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Bestekarlar gibi.* Şima nêşenê winî bestekarane girêdê.

bestekarey 1. *Nm.* Bestekar bîyayeni, kar û meslegê bestekaran, wesfê bestekaran. Bi notayan a weşbestan rê bestey viraşteni. *Tr. Bestekârlık.* Ez bestekareyda ey ser ra gam nêkena. 2. *Nn.* Bestekar bîyayeni, girêdokey, girê bestok bîyayeni. En kemî di çî yan jî kesan pêya girêdayeni. *Tr. En az iki şey veya kişiyi birbirine bağlamak.* Bestekareya ci do haldê ci rê bes nêkero.

besteki *Tib. Nm.* Babetên bendên o ki xusûsî qandê çîyêndê zêdê bestişdê dirbeti yan jî zêdê ney hadire bîyo. *Tr. Sargı bezi.* Eger besteka ci bibîyayê, dirbetera ci wina mîkropnêtepiştê.

besteni *f. M.* Bestiş. Girêdayeni, qeyd kerdeni, êsîr kerdeni, robere ardeni, pêya girêdayeni. *Tr. Bağlamak, esir almak, kayıt altına almak, uyum sağlamak.* "Çîyekêndê mi esto, (bi) to ya besto." (Çîyekên/Name yo.)

bestenî *Nm.* Têkilî, têkilîyey, alaqeyey, alaqedarey, bi çîyên a girêdeyayeni yan jî girêdeyaye bîyayeni. *Tr. Bağ, bağlama, bağ/ilişki kurma, ilişki, ilişkilenme.* Mi rê ki bestenîyê ci çinêbî.

besterde/ê *N.* Besternaye/ê, besterîyaye/ê, esterde/ê, esterîyaye/ê. Çî/keso ki gendûgemarê ci, tozûtebalê ci ser ra wedarîyayo, paqiş bîyo. *Tr. Silinen, süpürülen.* Camo besterdeyo biriqêno.

besterdeni *f. M.* Besterdiş. *Bw.* Bestereni. Ez a kena caman bibesterna. Ey cam besterd.

bestereni *f. M.* Besteriş. Estereni, besterdeni, besternayeni, esternayeni, esterdeni. Bi çîyên a tozan, gendûgemarî ser ra berdeni, dewritiş. *Tr. Silip süpürmek, temizlemek.* To do gamên ravey bibesterayê.

besterik/i 1. *N.* Besternik/i, esterik/i. Çî/keso ki kes pa çîyan û cayan besterneno, pa çîy û cay besterênê. *Tr. Silgi, temizleme aleti, temizleyici, temizleyen.* Ma do bi ê besterikî ya bibesternayê, înan nêverda. 2. *N. Bw.* Fırçe. Kaşka to bi besterikî ya bibesternayê.

besterikey *Nm.* Esterikey. Besterik bîyayeni, besternayeni, pak kerdeni. *Tr. Silici olmak, silmek, silgi görevini görmek.* Eger şima bi besterikeyda ci ya biperrê, ma jî xwu rê besteriknakî îcad kerê.

besterîyaye/ê *N. Bw.* Besterde/ê. Lîliko besterîyayeyo weş biriqêno.

besterîyayeni *f. M.* Besterîyayîş. Esterîyayeni. Tozûtebalê çîyên, gendûgemarê ci wedarîyayeni, pak bîyayeni, dewrîyayeni, paqiş bîyayeni. *Tr. Silinmek, süpürülmek, kirleri giderilmek.* Lîlik, camî rê: Camo bira! Ez besterîyaya. Bewnî ez a biriqêna. Ax bi to bo.

besterkar/i *N.* Besternok/i. Kes/çîyo ki; karê besterdişî keno, bestereno, keno pak. *Tr. Silici, silen.* Besterkarê nê kar û gurwî kam o?

besterkarey *Nm.* Besternokey. Besternayeni, ser o wesfê besternokan (besterkaran) bîyayeni. *Tr. Silicilik, silmek, silici olmak.* Eger besterkar nêbîyayê, ma ci rê vêşî nêdîyê.

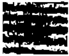
besternaye/ê *N. Bw.* Besterde/ê. Çîyê besternayeyî nê, ê nêbesternayeyî bibesternê.

besternayeni *f. M.* Besternayîş. *Bw.* Besterdeni, bestereni. Eger şima bişê weş bibesternê, ez do şima rê xelatênda weşi bida.

besternik/i 1. *N. Bw.* Besterik/i. Besternikê ci mezbût bî. Cora weş besterna. 2. *N. Bw.* Fırçe. Çirê ê ey deha bîyo pak? Çunkî ey bi besterikî ya kerdo pak.

besternok/i *N.* Besterok/i, esternok/i. Kes/çîyo ki; besterneno, karê besternayeni keno, pak keno, karûgurweyê ci besternayen a, pak kerden a, tozûtebalanê ci ser ra rêj kerden o. *Tr. Silen, silici, silgi, temizleyen, temizleyici, temizlikçi.* Besternokê ci çinêbî, ey bixwu besterd

besternokey *Nm.* Besterokey, esternokey. Besternok bîyayeni, besterok bîyayeni, pakêrey kerdeni, pak kerdeni, leym û leşan besterdeni, leymûlêşan rêj kerdeni. *Tr. Silmek, temizlemek, temizlikçilik.* Wexto ki şima dî besternokeya ci

weşi nîya, kar ra bierzê yan jî bivirnê.

besterok/i *N. Bw.* Besternok/i. Ez geyrayê besterokêndo nerm, şima şîyo besteroko wişk ardo. Rîyê heme çîdê mi çixaz kerdo.

besterokey *Nm. Bw.* Besternokey. Kaşka besterokeya êmi jî zêdê şima nerm û ercani bîyayê.

bestexane *Nn.* Hepisxane, bestege, bestegeh. Cayo ki bestey tey tepêşênê, tey cezayê xwu wenê. *Kur. Girtîgeh. Tr. Cezaevi, hapishane, tutuklu evi.* Hukmato bestexaneyê newan virazeno.

bestêr/i 1. *N.* Estêr/i. Çî û keso ki çîyên bestereno, keno pak, tozûtebalî ra keno pak. *Tr. Silici, silen, temizleyen.* Bestêrê ci bîyo kehan, o yo pak nêkeno. 2. *N.* Bestok/i, girêdok/i. Çî/keso ki çîyên besteno, girêdano, bi girêdayîşî ya keno pêya. *Tr. Bağlayan, düğümleyen, bağ atan.* Kaşka şima deha bi bestêrêndê mezbûtî ya bibestayê.

bestêrey 1. *Nm.* Estêrey. Karê bestêran kerdeni, meslegê ci bestêr bîyayeni, besterdeni, pak kerdeni, bi besterdişî ya karkerdiş. *Tr. Silmek, silicilik, temizleyicilik.* Bestêreya ci bol weş a. Ez tim jî bi ê çîya besterena. 2. *Nm.* Bestokey, estêrey, girêdokey, girêdayeni. *Tr. Düğümleme işi, düğümlemek, bağlamak, bağlayıcılık, bağ atmak.* Ellah zano ki bestêreya ci do rojên sereyê ma pêrini bûro.

besti 1. *Nm.* Derganeyên a ki bi besîtîyayen a hendê ortedê di bazîyan a. *Tr. Kulaç.* Mi ci rê bestên la bi des qurişî ya da. Deha a ya mi ra çiçî wazena ki? 2. *Cog. Nm.* Kûriki. Korta derg û barî ya ki tey citêrey bena, tey qezenc karêno. *Tr. Vadi, oluk. Vadi tabanındaki tarıma elverişli çukur yerler.* Ê yê kenê xwu rê best di qebaxêrîy bikarê.

bestîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bestîyayo, girêdeyayo, qeyd bîyo, bîyo êsîr. *Tr. Bağlı, esir, kayıt altına alınan, kaydedilen.* Merdimo bestîyaye do bi çi babet a bireyo û bibo serbest?

bestîyayeni *f. M.* Bestîyayîş. Girêdeyayeni, qeyd bîyayeni, êsîr bîyayeni, bende bîyayeni, bendîyayeni. *Tr. Bağlanmak, kaydedilmek, kayıt altına alınmak, kilitlenmek.* Mi bizanayê ti do bibestê, ez bi to ya nêameyê.

bestnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni girêdayo, kerdo qeyd, kerdo êsîr, serbesteya ci ci dest ra veta. *Tr. Bağlanan, esir edilen, özgürlüğü elinden alınan.* Dewaro bestnaye û verdaye jew nêbeno.

bestnayeni *f. M.* Bestnayîş. *Bw.* Besteni. Şima do bibestnayê ki ey fina o karo xirab nêkerdê.

bestok/i 1. *N.* Beste/ê, girêdok/i. O/çîyo ki girêdeyayo, girêdayo, bixwu girêdeyayo. Keso ki timûtim çîyêndê zêdê kovar û rojnameyên gîno û xwu pa besto. *Tr. Üye, bağlı.* Sêwregi bestokê Reha ya, ti bestoka min a. 2. *N.* Girêdok/i. Çî/keso ki çîyan pêya girêdano. *Tr. Bağlaç.* Jew cayan di na vajeki rê vanê bestoxi. 3. *N.* Girêdok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên bi çînakî yan jî bi kesnakî ya girêdano, besteno. *Tr. Bağlayıcı, bağlayan.* Eger şima bestokê ci werzanê, o do pêverdo.

bestokey 1. *Nm.* Bestok bîyayeni. Girêdeye bîyayeni, girêdeyeni. Xwu bi çîyêndê zêdê qezate û kovarî ya girêdayeni, pa bîyayeni; herga ki wextê ci bêro, ê çî giroteni yan jî herînayeni. *Tr. Bağlanmak, üyelik.* Bestokey, hem rind a, hem xirab a. 2. *Nm.* Bestok bîyayeni. Çîyan yan jî kesan pêya girêdayeni, mabeyndarê çîyan yan jî kesandê girêdayîşan bîyayeni. Wezîfeyê ci yê girêdayîşî bîyayeni. *Tr. Birbirine bağlayan olmak, bağlamak.* Bestokeya ci zaîf a. 3. *Nm.* Bestok bîyayeni. Kes û çîyê besteni bîyayeni, wesfê ci yê besteni bîyayeni. *Tr. Bağlayıcılık, bağlama, bağlayan olmak.* Şima dî ki tey wesfê bestokey nêmendo, wexta vila kerê. Qenê wa zirar ci nêdo.

beş 1. *Nn.* Belek, belekin. Çî/keso ki tey belekîy/beşîy estê, tey rengê têtewrîy estê. *Tr. Ala, karışık renkli.* Cinêkeri va: Gayê ma o beş bîbî vinî, ma kewtîy dimi ki bivînê, noqra ma tûtekê xwu kerd vinî. 2. *An. Nn.* Beşe, por. Mûyê seredê kesî. *Tr. Saç.* Keynekeri beşê xwu da dûzan û şî xwazgencîdê xwu heti. 3. *Zoo. Nn.* Renga têtewrin a sîya û sûrûsipê ya ki çaredê heywanan di virazîyaya û bîya wesfêndê ci. *Tr. Hayvanların alınlarındaki alaca renk.* Mi beşdê ci ra manga silasnê. 4. *Zoo. Nn.* Beşik, beşîy. Nê dindanîy bolkî bi zafamoreyda ci ya vajênê, hergi jewdê ci rê jî beş vajêno. Heywanandê terkan di babetên dindan o ki, mabeyndê dindanandê werdîyan û girdan di (dindanan mîyan di nê, ci kelak a, ci ver o) hergi kaliki di estê. Ze ki nê dindanê beşîy, dindanandê werdîyan û girdan vero vijênê û nîşanê resayîşdê ci yê. Terkeyo ki fek di nê dindanîy vijîyayê, deha boraq û qurban beno. Nê dindanîy terkande hîrê serran di vijênê. Çunkî nê heywanan rê vanê heywanê beşîyvetey. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda büyük ve küçük azı dişlerinin her iki tarafında birer çıkıntı olarak çıkan bir çeşit diş olup bu hayvanların üç yaşlarını doldurduklarını ve kurban edilebilir hayvan olduklarını belirlemektedir.* Nê paronî beşîy vetê. Şima şenê

qandê boraqî biherînê.

beşe 1. *Nn.* Sitar, beşir, sersûn. Bi qeyretên a binaf kerdeni. *Tr. Korumak suretiyle değerlendirme.* O merdim bi mi ki hewna beşe nêbîyo, qandê beşedê ci hewna qeyretêndo şên lazim o. 2. *An. Nn.* Beş, por. Mûyê serî. *Tr. Saç, perçem.* Xeza xwu anti bî xwu sere. Labelê ver ra beşeyen verda bî.

beşebîyaye/ê *N.* Beşirîyaye/ê, beşirbîyaye/ê, sitarbîyaye/ê, sitarîyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, sersûnnaye/ê, mehfezebîyaye/ê. Bi qeyretên a çîyo ki kesî ci ra nafên dîyo. *Tr. Korunan. Gayret sarfedilerek değerlendirilen.* Çîyo beşebîyaye kê şa nêkeno ki?

beşe bîyayeni *f. M.* Beşebîyayîş. Beşirîyayeni, beşir/hemed bîyayeni, sitarîyayeni, mehfeze bîyayeni. Bi qeyretên a kesên rê nafîdar bîyayeni, vera xeyr bîyayeni, qandê xeyrî beşe bîyayeni; senîn ki weş bo, winî bîyayeni. *Tr. Korunmak suretiyle değerlendirilmek, yararlı hale getirilmek.* Beşe bîyayena însanan di zirarên nê, karêndo şên esto.

beşedar/i *N.* Beşirîyaye/ê, beşebîyaye/ê. Çî/keso ki beşe bîyo, beşirîyayo; gorê wezîfedê ci, goreyê cadê ci, goreyê merdimdê ci sazîyayo û mehfeze bîyo, herûn di sazîyayo. *Tr. Değerlendirilen, korunan, amaca uygun bir şekilde kullanılan ve böylelikle muhafaza edilmiş olan.* Kaşka beşedar bîyayê. Labelê bi mi ki beşedar nêbî, herimîya.

beşedarey *Nm.* Beşirîyayeni, beşe bîyayeni, ca di sazîyayeni, tey wesfê beşedaran bîyayeni, mehfeze bîyayeni, nêherimîyayeni. *Tr. Değerlendirilmek, korunmak, muhafaza edilmek veya muhafaza edilen olmak.* Senîn ki înan beşedareya ci ronê, ez vijîyaya teber. Çunkî mi zana ser o lej do bibo.

beşekerde/ê *N.* Sersûnbîyaye/ê, sersûnkerde/ê, sersûnnaye/ê, beşirnaye/ê, beşirkerde/ê, mehfezekerde/ê, sitarkerde/ê, sitarnaye/ê, hemedkerde/ê. Çî/keso ki bi qeyretên a nafdê kesan rê cadê ci di û bi layiqey a amade bîyo. *Tr. Korumak suretiyle değerlendirilen.* Qe beno ki jî Ellah Tealay xeyrê ê çîdê beşekerdî ma sitar kerdîy.

beşe kerdeni *f. M.* Beşekerdiş. Beşirnayeni, beşir kerdeni, sitarnayeni, sitar kerdeni, mehfeze kerdeni, zirarî ra nata kerdeni, bi qeyretên a herimîyayîşî ver kewteni, bi qeyretên a nafîdar kerdeni. *Tr. Korumak, maslahata uygun olarak kullanmak, muhafaza etmek, emin kılmak suretiyle değerlendirmek.* Mi teslîmê to kerd, to jî nêşa beşe kero. Ma kes amanetî beşe nêkeno?

beşey 1. *Nm.* Beşirey. Beşe bîyayeni, karê beşekerdişî. *Tr. Korumak suretiyle değerlendirmek, bozulmaktan kurtarmak.* Beşeya qeçekandê ey çetini bî. Çunkî pêro jî heşerîy bî. 2. *Nm.* Beş bîyayeni, belekey, belekiney, belek bîyayeni, rengan di têtewrey/xiltey. *Tr. Alalık, ala olmak, renklerde karışık olma.* Ez a bi beşeyda ci ya nê, bi qeleweyda ci ya edilêna.

beşik 1. *Nn.* Belekek, belekinek. Çîyo belekin o werdî. *Tr. Küçük alaca renkli iz veya belirti.* Beşikê ci çaredê ci di bî. Şima gereg ki bidîyayê. 2. *Nn.* Por yan jî mûyê seredê kesî yê ki bolkî abirîyayê yan jî poşî bin ra vijîyayê. *Tr. Dışarı fırlamış veya ayrılmış olan bir tutam saç veya kıllar.* Qey beşikê xwu nêdî bî ki leçegda xwu bin kero. 3. *Zoo. Nn.* Dindanê terkeyî yo ki hîrê serrîya tepîya yeno û bîyo nîşanê boraq yan jî qurbanbîyayîşdê ci. *Tr. Büyükbaş hayvanların büyükazı dişlerinin kenarında üç yaşında iken ortaya çıkan ve artık bu hayvanın kurban edilebilirliğini ifade eden bir iz/belirti dişi.* Şima ki beşikê ci dî, şima şenê ci ra boraq bikerê.

beşikey *Nm.* Beşik bîyayeni, tey/ser o beş bîyayeni, rengan di têtewr bîyayeni. *Tr. Alaca renklilik.* Mi beşikeya ci ferq nêkerdi.

beşirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên beşirneno, beşe keno, edilneno, mehfeze keno. Kes/çîyo ki; kes/çîyên, îmkanên, fersendên ercêneno, nêherimneno, goreyê wext û zemanî sazneno. *Tr. Değerlendiren. İmkan ve fırsatları uygun kullanarak koruyan, muhafaza eden.* Kes do tim jî îmkan û fersendan merdimdê beşirnokî verano.

beşirnokey *Nm.* Beşirnok bîyayeni, wesfê beşirnokan ser o bîyayeni, beşe kerdeni, merdimê beşekerdişî bîyayeni. Kes/çîyo ki; beşirneno, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Korumak. Değerlendirmek suretiyle korumak veya koruyan olmak.* Bi mi ki wesfêndê ci yê beşirnokey do çinêbo.

beşîr/i *N.* Mizgîndan/i, mijdîyandan/i, xêrxeberok/i, xeyrxeberok/i. O ki xebera xeyrî ano, mîzgînî/mijdîyanî dano kesên. *Tr. Müjdeleyen.* Bi mi ki do ma rê beşîrêndo weş bo.

beşîrey *Nm.* Beşîr bîyayeni, mizgîndaney, mîzgînî dayeni, mijdîyandaney, mijdîyanî dayeni, xeyrxeberokey, xêrxeberokey, karê xeberandê xeyran kerdeni. *Tr. Müjdelemek, müjdecilik, müjdeci olmak.* Beşîreya ci tim esta, bi mi ki ocaxî ra o.

beşîy *Zoo. Nb. Bw.* Beş 4. Vanê filan naleki beşîy

eştê, ci ra boraq beno.

beşîyvete/ê *Zoo. N.* Heywanan ra terkeyo ki hîrê serrê xwu kerdê pir û deha ci ra boraq û qurban beno. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda üç yaşını doldurmuş, kapak dişleri atmış ve kurban edilebilen.* Şima do xwu rê terkeyêndo beşîyvete biherînayê. Şima çi şî o heywano beşîy nêvete herîna?

beşîy veteni *Zoo. f. M.* Beşîyvetiş. Heywanandê terkan (dewar) di dindanê xwu yê hîrê serran veteni, deha terkeyê qurbanî yan jî boraqî bîyayeni. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda kapak atma veya diş atma denilir ki bundan amaç ise üç yaşını dolmuş ve kurban edilebilir bir hayvan durumuna gelmek demektir.* Parone yan jî naleki beşîy vetê. Şima şenê qandê boraqî biherînê.[1]

beşki *Nm.* Destberi. Çîyê ki kesî dest ra yenê, kes şeno înan bikero, o kerdîş kesî di esto. *Tr. Beceri, yeti, yetenek.* Beşkê mi nê yê. Ez nînan şena bikera. Labelê nînan vêşêrî jî nêşena bikera. Eger ti şenê, ê bînan jî ti biki.

beşûş/i *N.* Rîweş/i. O ki rîyê ci tim huweno, rîçirç yan jî rîtirş nîyo. *Tr. Güleç, güler yüzlü.* O mêrdeko kilm o sîya beşûş o. Kes şeno şiro ci heti roşo, kesî nêşermayneno. O keşîşo bîn, wexto ki kes şino ci heti roşeno, o vano beno ki kes do ci ver ra bûro, tim rîtirş û rîçirç o.

beşûşey 1. *Nm.* Rîweşey, rî neçirç û netirşey. Wesfê rîweşan. *Tr. Güler yüzlülük, cana yakınlık.* Bêşûşey sewab a. Her kesî rê beşûş bê. 2. *Nm.* Huwateyêndo bêveng di bîyayeni. *Tr. Güler yüzlü olmak.* Rîçirç û rîtirşey di hêlên, qewetên, qeyretên lazim o. Labelê beşûşey di no jî lazim nîyo. Qe ez nêzana nê însanîyê çirê ney ra remenê ki? Qey ê yê şikê peynîyeri benê, ê yê vanê ê do ma ra çî biwazê. Hele bewnî şiko şikate!

beşûşi 1. *Nm.* Rîweşi, rî neçirç û netirşi. *Tr. Güler yüzlü kadın.* Di veyvê ci estê: Jewda ci bol beşûş a, jewda ci jî bol rîtirş a. 2. *Nm.* Huwatenêndo bêveng û weş o. *Tr. Tebessüm, sessiz gülme.* Beşûşên dê mi ki, aqilê mi doş bî. Kaşka mi a nêdîyayê.

betal/i 1. *N.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Netaw/i. O/çîyo ki taw nîyo, nêhesibêno, bêwezîfe o, deha wezîfeyên nêvîneno. *Tr. Geçersiz.* O, betal o. Çunkî lîsta di nameyê ey nêvîneyêno. 2 *N.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Vêşî, ravey, aver. Çî/keso ki çîyên di (mersela herayey di, dergey di) vêşî yo, besî ser ra o. *Tr. Aşırı, fazla, çok, battal boy.* Filan çinayo ki to rê bîyê, mi rê betal ame. 3. *Ban. N.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Bêkar/i, bêgurwe/ê, eware/ê. Keso ki karê ci, gurweyê ci çinî yo, o yo negurweyêno. *Tr. İşsiz, boşta, meşguliyeti olmayan.* Ti betal bîyê, to şayê bi ma ya bêro. 4. *N.* Çî/keso ki nêsazêno, teserrûf nêbeno, xerc nêbeno, kar nêfîneyêno, gurew di nîyo, kar di nîyo. *Tr. Kullanılmayan, kullanım dışı.* Eger to rê lazim nîyo, ê şîn (terazî)ê xwu yê betalî bidi mi, ez pa şira çerçîni.

betaley 1. *Nm.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Netawey, taw nêbîyayeni, nêhesibîyayeni, teberdê hesabî di mendeni, hesabî ra teber bîyayeni. *Tr. Geçersizlik, hesap dışı, kayıt dışı.* Kedi di betaley çi xirab a ki kes xebat bikero û keda kesî betali bo. Betaleya hina xirabi! 2. *Nm.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Vêşîyey, raveyey, averey. Betal bîyayeni. Mesela herayey û dergey di û çîyandê zêdê nînan di bol/vêşî bîyayeni, besî ser ra bîyayeni. *Tr. Aşırılık, çok fazla olma, yeterin çok üstünde olma, battal boy olmak.* Betaleya ci madê mi qelibna, mi nêgirot. 3. *Ban. Nm.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Bêkarey, bêgurweyey, ewareyey, dest di karûgurweyên çinêbîyayeni. *Tr. İşsizlik, boşta olmak, işi olmamak. Elinde herhangi bir iş veya meşguliyet olmamak.* Betaley weşi nîya, kes do îlla kî bi çîyên a eware bo. 4. *Nm.* T'yê ci zêdê dibarî ya qalin o. Betal bîyayeni, kar di nêbîyayeni, ê karkerdişî nêbîyayeni, gurew di nêbîyayeni, kar finayeni di nêbîyayeni, ê xebatî nêbîyayeni, nêsazîyayeni, sazîyaye nêbîyayeni. *Tr. Kullanılmamak, kullanım dışı olmak.* Mi betaleya ci bizanayê, mi şima ra nêwaştê.

betan *An. Nn.* Gandê însanan di babetên rîçe yan jî têlê ganî yê ki bedendê însanan di şeş sey teney ê. Paqan di, bazîyan di, lingan di, qelbî mîyan di û zewmbî xeylên cayandê kesî di estê. Betanîy qismêndê ci qulor ê, qismêndê ci dûz ê, tayêndê ci sipey û tayêndê ci jî sûr ê. Tamarîy yan jî goştê ganî yo sixme nîyo, heywanan di nêwerênê, kes vejeno û erzeno. Çunkî nêfirikênê, zenê ze lastîk. *Tr. Kas, adale.* Betanê ci veji û bierzi, o kesî mîde di nêfirikêno.

betanin/i *An. N.* Kes/çîyo ki; tey betanîy estê,

[1] Mêşinî di qurban û boraqî rê hadirebîyayîş, bi beşan an nê, bi şîreyan a bellî beno, vajêno. Labelê mêşinîyo ki şîrey vetê, beno jûserre. Eger no wezîyet estoran di bo, wexta vanê qapax eşteni. Wexta vanê filan heywaneri/ heywanî şîrey vetê, şima şenê qandê qurbanî yan jî boraqî biherînê.

betanê ci xwu mojnenê, betanin aseno, ganê ci geyraye aseno. *Tr. Kaslı, adaleli. Kasları gelişmiş olan, içinde kas görünen.* Goştê ci betanin bi.

betaniney *An. Nm.* Betanin/i bîyayeni, tey betanîy bîyayeni, ganê ci betanin asayeni, ganê ci geyraye asayeni. *Tr. Kaslılık, içinde kaslar bulunmak, kasları gelişmiş olmak.* Betanineya [illegible] ci rê bî delîli.

betanî *Teks. Nm.* Rakewteni di çîyê xwu ser antişiyê nermê ki kes bolkî yan orxanan bin di yan ji orxanan ser o anceno xwu ser ki kes serd nêgiro. *Tr. Battaniye.* Zimistanî ma bi di betanîyan an jî nêşenê îdare bikerê. Şima senîn bi jû ya idare kenê ki?

betari *An. Ar. Nm.* Rî, wec, wej, çimîy. Bolekê ci "betarîy" ê. *Tr. Yüz, surat.* To betara xwu şita, nêşita? To betarî ra nêaseno?

beti *Zoo. Nm.* Qazi, qaza gemi. Qazê ki xwu bi xwu geman ra geyrenê û firenê. *Tr. Kaz, yabani kaz.* Betîy awan mîyan di, kergîy berrî di geyrênê qutdê xwu.

betilane *Nn.* Tatîl, ara, ara dayeni, mola dayeni. *Tr. Tatil, ara, ara vermek, mola.* Demê ci yo betilane bî, nêşa îzin biwazo.

beton 1. *Sn. Nn.* Çîyên o ki çîmento û xerc û qûm û çaqilî ra bi alawitiş a peyda beno. *Tr. Beton.* Betonê ci bol bîyo mezbût. Çunkî pêya weş alawîyayo. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di mezbûtey îfade keno. *Tr. Zazaca'da güç ve kuvveti ifade eder.* Lajek ze bî ze beton. Ê ma ze bî ze merde.

betonin/i *Nn.* Çîyo ki beton ra virazîyayo, tey beton esto, zêdê betonî yo, zêdê betonî metîn û mezbût o. *Tr. Betondan olan/yapılan, beton gibi, beton gibi sağlam ve dayanıklı olan.* Banê ci yê betoninî ci sitar kerd.

bewnî hele *H.* Hele biewnî! Biewnî hele, Ellah Ellah! Nê la! Tobe tobe! Tewbe tewbe! Meki! Meki lo! û zêdê nînan şaşîney di, heyretan di vajêno. *Tr. Etme ya! Yapma ya! Allahını seversin! Şaşarım! Git be! İnanmam! Bak ya! Gibi şaşılacak veya hayret edilecek durumlarda söylenen bir söz.* Vanê geyrayê to ki to ro dê, ti nêdîyê! Bewnî hele! Xeyrê Ellahî ki ez nêşîya?

bewran/i *Zoo. N.* Boran/i. Heywanêndo biperrî yo hendê di lepan o. Babet babetî bewranîy estê. Bewranîy çoşmandê ronîştgehan di geyrenê, dostê însanan ê, mesafedê dergan di şenê bifirê, bol finîy qandê xasekey û dosteyda ci warî benê û goştê ci nêwerêno. (R'ci qaling waneyêno.) *Kur. Kew. Lat. Columba. Tr. Güvercin.* Bewranê vistewredê mi bolîy û babet babetî bî. Hergi jûda ci nêzana çend sey kaxita bî.

bewranî *Wş. Nm.* Kalheyran, qişmast, kûwa mastkerdê. Na şamî, kûwa qişik û mast û sîrmast û îsotî ya ki virazîyena *Tr. Yoğurtlu kabak kızartması, kabak oturtması.* Bewranî werdêndo weş o.

bewrano/a kovî *Zoo. Nn.* Bewranê/a gemi, bewrano/a koyar/i. Bewrano ki gema geyreno û keyan nîno, warî nêbeno, nêbanderîyayo. *Tr. Yabani güvercin.* Şima ki bişê bewranê kovî bibandernê, şima ostayê bewranan ê.

bewrincêri *Nk. Nm.* Dara bewrincan, zerdalîyêri. Bewrincêri mêşeyî mîyan di bena, darênda fekîyan a. *Tr. Zerdali, zerdali ağacı.* Bewrincêrîy çoşmedê rodê Feratî estê.

bewrinci *Nk. Nm. Bw.* Bewrincîy, zerdalî. Bi jewamorî ya nêvajêna. Bewrincîy mêşe di benê. Fekîyên a ki şeklê ci, zêdê teyan ê. Labelê tam û reng û tirşeya ci zêdê mişmişan a. *Tr. Zerdali.* Bewrincîy dewda ma di estê.

bewrincîy *Nk. Nm. Bw.* Bewrinci, zerdalîy. Bewrincîy mêşeyî yê, velgî mîyan di benê. Bewrincîy zêdê sêzan ê û teyan girdêrî yê. Berincîy weş ê, labelê werdena ci bi zehmetên a û mîyan di jî dendikê ci estê.

bewse *Zîr.* Nîre, bowse, qeyd. O çîyo ki kiştênda ci bi haletî ya girêdanê û kişta ci ya bîni jî erzenê gayan vîye û pa citi di gayan girêdanê, pa citi kenê. *Tr. "Boyunduruk.* Pîyê mi gay kerdê bewsî bin û pa citi kerdê.

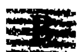
bewsebîyaye/ê *N.* Nîrebîyaye/ê, nîrekerde/ê, bowsebîyaye/ê, binbewse/ê, binnîre/ê. O ki girêdeyayo, qeyd bîyo, kewto qeydî bin. *Tr. Sömürülen, kayıt altına alınan, bağlı hale getirilen.* Gayo bewsebîyaye citi di mend. Labelê bewse nêkerde rema şî.

bewse bîyayeni *f. M.* Bewsebîyayîş. Nîre bîyayeni, bowse bîyayeni, qeydî bin gêrîyayeni, girêdeyeni. *Tr. Sömürülmek, kayıt altına alınmak, bağlanmak.* Bewse bîyayeni xirabêrî jî bewse kerden a. Nînan ra jew jewî xirabêrî yo.

bewsekerde/ê *N.* Binnîre/ê, binbewse/ê, binqeyd/i. O ki bîyo binbewse, bîyo binnîre, girêdeyayo, bîyo binqeyd. *Tr. Boyunduğa koşturulan, kayıt altına alınan, sömürülen.* Ha gayêndo bewsekerde, ha Misto.

bewse kerdeni *f. M.* Bewsekerdiş. Qeyd kerdeni, girêdayeni, nîre kerdeni, nîrî bin kerdeni, binbewse/binnîre kerdeni. *Tr. Boyunduruk altına almak, sömürmek, kayıt altına almak.* Citêrî gay kerdîy bewse, Îngilterey qewmîy...

bewsok/i *N.* Bewsekar/i. O ki keno bewse, keno

bindestîyê xwu. *Tr. Sömürgeci, zorla kayıt altına alan, hegemonyacı.* Îngiltere diwêlêndo bewsok bî.

bewsokey *Nm.* Bewsekarey. Zewmbîyan binnîre kerdeni, qeyd kerdeni, binqeyd kerdeni, karê bewsokî/bewsekarî. *Tr. Sömürgecilik, zorla kayıt altına alma. Boyunduruk altına alma/k..* Bewsokey çîyêndo xirab o, karê xiraban o.

bewşik *An. Nn.* Esteyê bazî. Esteyo ki wertedê doşîyan û enîşkî do. *Tr. Pazı.* Bewşikê Xelîlî gogkay di şikîya, mengên vêşêrî bende bî.

bewşîyaye/ê: *N.* Keso ki xwu hêl keno û ray şino, ze ki qurreyîni bikero. *Tr. Kibirlenen, gururlanan, fiyakalı yürüyen.* Ti şenê hewayê ê kesdê bewşîyayî hewna kerê?

bewşîyayeni *f. M.* Bewşîyayîş. Bi hêlkerdiş a şîyayeni, xwu qurre kerdeni, xwu vaydayeni. *Tr. Salına salına yürümek. Kibirle, çalımlı/fiyakalı yürümek.* Bewşîyayeni, însanî mîyan di weş nîya. Çunkî însan xwu di şikêno.

bexdad *S. Nn.* Îraq di sersûkênda Ereban a ki xeylên Kurd jî tey ronişeno. *Tr. Bağdat.* Verî Siltanê Ebbasîyan û Selçûqîyan Bexdad di mendê.

bexel *An. Nn.* Binçeng, binê doşî, binê engilî, qoltix. *Tr. Koltuk, koltuk altı.* Mûyê bexelîy gereg ki bipûrtikîyê yan jî kur bê.

bexeleki *Tib. Nm.* Qînora bindê doşî. Qînora ki bexelî di vijêna. *Tr. Koltuk altında çıkan çıban, köpek memesi.* Bexeleki bin çengdê ci di vijîyaya, şewra ra yo, o yo vero bermeno.

bexişnaye/ê 1. *N.* O ki bîyo ef, bexşîyayo. O ki deyayo xatirdê jewî yan jî çîyên. *Tr. Bağışlanan, affedilen.* Merdimêndê bexişnayî jî keynekên bexişnê. 2. *N.* Çî/keso ki qandê nafetdê umûmîy bê pere deyayo cayên. *Tr. Parasız ve umum yararına bir yere bağışlanan.* Lajekêndo bexişnaye bî, pêranê ci fina pey di girot.

bexişnayeni 1. *f. M.* Bexişnayîş. Ef kerdeni, kesên yan jî çîyên xatirdê jewî yan jî çîyên dayeni. Destbera xwu nêkerdeni, destberda xwu rê manî bîyayeni. *Tr. Bağışlamak, affetmek, esirgemek.* Kes do însanê xetakarî bibexişno ki roj bêro, o jî bişo bibexişîyo. 2. *f. M.* Beşxnayîş. Bêpere teberû kerdeni, qandê hewlînda her kesî çîyên, jewên dayeni. *Tr. Bağışlamak, hibe etmek.* Bexişnayeni, do qandê her kesî bo ki, cayê xwu bivîno.

bexişnok/i 1. *N.* Efkar/i. O/çîyo ki ef kerdo/keno; ci ser o wesfê bexişnayeni, wesfê ef kerdeni esto. *Tr. "Affeden, affedici, bağışlayan, esirgeyen.* Bexişok û bexişnokî bîyarê pêver, wa pê tesdîq kerê. 2. *N.* O/çîyo ki çîyan bêpere, qandê nafînida însanan dano. *Tr. Bağışlayan, hibe eden.* Bexişnokîy do bibê ki, xizmet jî bibo.

bexişnokey 1. *Nm.* Ef kerdeni, efkarey. Karûgurweyê bexişnokan kerdeni, xwu ser o wesfê efkaran û bexişnokan çarnayeni. *Tr. Affetmek, bağışlamak, esirgemek. Esirgeyen, affeden veya bağışlayan olmak.* Bexişnokey çîyêndo weş û lazim o. 2. *Nm.* Hîbe kerdeni, bêpere çî yan jî xizimkarên dayeni. *Tr. Bağışlayacı olmak, hibe eden olmak.* Bexişnokey, cayên di bibo, ûja îfleh beno. Çunkî ûja di xizmet beno.

bexişok/i 1. *N.* O/çîyo ki ef bîyo, deyayo xatirdê jewî yan jî çîyên. *Tr. Bağışlanan, affedilen, esirgenen.* Merdimên xeta kerd bî, şarî ci ef kerd, bî bexişok. 2. *N.* Teberrûbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bêpere deyayo kesên yan jî cayên. *Tr. Bağış, bağışlanan, hibe edilen.* Bexişokê waqifdê înan, di daîre yê.

bexişokey 1. *Nm.* Ef bîyayeni. Kes/çîyo ki; bexişêno, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê bexişokî ser o bîyayeni. *Tr. Bağışlanma, affedilmek.* Bexişnokey, bexişokey vêrî ya. 2. *Nm.* Çîyan bêpere dayeni yan jî deyayeni, hîba bîyayeni, wesfê hîbay ser o bîyayeni. *Tr. Bağışlanmak, hibe edilme/k.* Bexişokey, qandê nafetdê însanî ya.

bexş 1. *N.* Ef, ef kerdeni, xatirdê jewî yan jî çîyên dayeni. *Tr. Af, bağış, hibe.* Bibexişni. Çunkî girdan rê bexişnayeni şina. Merdimo werdî xwu ra nêşeno bibexişno. 2. *Nn.* Teberrû, bêpere dayeni. *Tr. Bağış.* Bexş, do qandê faydedê pêrini bo.

bexşbîyaye/ê 1. *N.* Bexşîyaye/ê, bexişneyaye/ê. O ki ef bîyo, jewî ef kerdo, dayo xatirdê jewî yan jî çîyên. *Tr. Bağışlanan, affedilen.* Mi merdimêndo bexşbîyaye dî. To do kêfê ci bidîyayê! 2. *N.* Bexşîyaye/ê, bexişneyaye/ê. Kes/çîyo ki; bêpere deyayo kesên yan jî cayên. *Tr. Bağışlanan, hibe edililen.* Maya ci ti vanê beno ki sehabîyan ra menda. Lajekê xwu weqfî rê bexişna. Lajekêndo bexşbîyaye mi bi no babet a dî.

bexş bîyayeni 1. *f. M.* Bexişbîyayîş. Ef bîyayeni, bexşîyayeni. Xatirdê jewî yan jî çîyên deyayeni. *Tr. Affedilmek, bağışlanmak.* Xeta, karê qulan o. Merdimo ki xeta nêkerdo çinî yo. Cora kes do xetakaran bibexişno ki, bexş bîyayeni hergi ca di vila bo, ajro bido. 2. *f. M.* Bexşbîyayîş. Cayên rê, jewî rê, weqfên rê bêpere/belaş deyayeni. *Tr. Parasız olarak birine, bir yere, bir vakfa bağışlanmak, hibe edilmek.* Bexş bîyayeni, çîyêndo rind o. Çunkî qandê faydedê her kesî yo.

bexşeni *f. Nm.* Bexş kerdeni, bexişnayeni, ef kerdeni, xatirdê kesên yan jî çîyên dayeni. *Tr. Af, affetmek, bağışlamak, esirgemek, bir kimsenin*

baturına vermek. O merdim çi zalimên o ki, bexşena ci jî cezayên hesibeno.

bexşîş *Nn.* Caîza, bertîl, bûrs. Mikafato ki bi rîzadê dayokî ya vêşinde deyêno xebatkaran, jewî bi rîzadê xwu ya xebatkarên rê bexişnayo. *Tr. Bahşiş*. Merdimêndo serwext bî. Cora werdxane ra vijîya tepîya tayên jî bexşîş da qarsonî.

bexşîyayeni: *f. M.* Bexşîyayîş. *Bw.* Bexş bîyayeni. Çîyên ki finên weqfên rê bexşîya, deha pey di nêgêrêno.

bext 1. *Nn.* Şans, talih, siûd, serfîraz, îqbal. Çîyo ki qederdê kesî di esto û yeno qarşûdê kesî û finan esto ki kesî rê rind yeno, finan esto ki nezerdê kesî di kesî rê xirab yeno. *Tr. Şans, baht, talih*. Bextê ci yo tim jî weş yeno. 2. *Nn.* Tevut, îltîca. Jewî ra yardim waşteni. Qandê beşirîyayeni, seba sersûneyda ci xwu ci ser eşteni. *Tr. Sığınma, iltica*. Ez xwu erzena bextdê şima, mi bireynê, se beno! 3. *Nn.* Wijdîyan, tamara zerrî veşayeni, cayê kesî yê sadaqatî, cayê kesî yê merhemetî. *Tr. Sadakat hissi, sadakat ve ihanet tohumunun yer aldığı mahal*. Eger ti ma di bêbext nêbîyayê, to Ellahîde wina koteki nêwerdê.

bexteşte/ê 1. *N.* Bexteştok/i. Keso ki bextê xwu erzeno, zûrîy keno, karûgurweyên di bêwîjdîyaney keno. *Tr. Yalan söyleyen, vicdansız*. Kesêndo bexteşte o. Ez bi ey a emel nêkena. 2. *N.* Bexteştok/i. Keso ki tehlûkeyên ra xwu eşto kêdê kesên, xwu eşto sitaredê kesên, xwu eşto sersûneyda jewên, îltîca kerdo. *Tr. Mülteci, sığınmacı*. Ki şima nêşenê merdimêndê bexteştî jî bibeşirnê, qe xwu rê bimerê deha rind o.

bext eşteni 1. *f. M.* Bexteştiş. Zûrîy kerdeni, îftîra kerdeni, bexteştokey, buhtan kerdeni (eşteni). Qisan û fêlandê ci di tersey û ziddey bîyayeni. *Tr. Yalan söylemek, iftira etmek, söz ve davranışlarında zıtlık bulunmak*. Kê ki vato ez şîya, zûrîy kerdê, bextê xwu eşto. 2. *f. M.* Bexteştiş. Îltica, îltîca kerdeni, xwu bextdê kesên eşteni, xwu tehlûkeyên ra kêdê jewî eşteni û ey ra yardimên waşteni. *Tr. Sığınmak, iltica etmek*. Ey xwu eşt bextdê to, to jî qebûl nêkerd. Na çitil merdimey a? Şima çirê xayîney kerdi?

bexteştok/i *N. Bw.* Bexteşte/ê. Cara kesî bexteştok pey di nêkerdo. Şima senîn mêrdekî pey di kenê?

bexto sîya *Nn.* Korbextey, bêşanseya ravey, bêtalihey di ravey bîyayeni, şansî di kor bîyayeni, bextî di kor bîyayeni. *Tr. Talihsizlik, talihsizliğin zirvesi*. Widî, bextê min o sîya! Qethan no kar mi nêkerdo, şima yê gîyo wişk sawenê mi ra!

bextreş/i *Zv. N.* Bextsîya, korbext/i, bextxirab/i, bextreşik/i. Kes/çîyo ki; bextê ci weş nîyo, bextê ci xirab o. *Tr. Kötü talihli, kötü şanslı*. Merdimêndo bextsîya o. Sera ki erzeno, ci rê xirab yeno.

bextreşane *Nn.* Bextsîyayane, bextreşikane. Zêdê bextsîyayana, zêdê bextreşana, zêdê korbextana, zêdê bextxirabana, ze ki bêşans bo, ze ki bextê ci sîya bo, zêdê bêtalihana, ze ki karûgurweyêndo xirab bikero. *Tr. Kör talihliler gibi, kötü şanslılar gibi, adeta yüzkızartıcı bir iş veya eylem yapmış gibi olmak*. Çirê ti winî bextreşane ûja di gunakar ronîştê? To çîyêndo xirab kerd bî?

bextreşaney *Nm.* Bextsîyayaney, bextreşikaney, şekil û bîçim û usûl û meş û ray di zêdê bextreşana bîyayeni, zêdê bextsîyayana bîyayeni, ze ki kes karûgurweyêndo xirab bikero. *Tr. Kötü talihliler gibi olmak, kemtalihliler gibi, yüz kızartıcı suç işlemişler gibi olmak*. Eger şima bextreşaneyda ci ser o vinderdayê, şima do gunakar bîyayê.

bextreşey *Nm.* Bextsîyayey, korbextey, bextxirabey, bextreşikey. Bext/siûdê ci reş/xirab bîyayeni. *Tr. Kötü talihlilik/şanslılık*. Xirabeya ci ci ra nîya, bextreşeyda ci ra ya.

bextşînas/i *N.* Wefakar/i, wefadar/i. Kes/çîyo ki; bi xwu ya wereykar o, qeder û şansandê xwu rê razî yo, rîzakar o, lingi qederdê xwu ro nêdano, qederdê xwu ra tim nêgazincêno, nêlebayêno. *Tr. Ahde vefalı, vefakar. Bahtına, kaderine tenkit gözüyle bakmayan, bahtına ve kaderine rıza gösteren*. Eger ti bextşînas bê, ti bol belayan û tofanan ra reyênê.

bextver/i *N.* Bextîyar/i. Merdimo ki bextê ci ci rê bîyo yar, bîyo dost, bext û şansê ci yo ci vero, ci rê dost şino. *Tr. Şanslı, bahtiyar, iyi talihli*. Lajek tim jî bextver o.

bextverey *Nm.* Bextîyarey. Bextê ci ci vero bîyayeni, şansê ci rind û dost bîyayeni. *Tr. İyi şanslılık, bahtiyarlık, şansı yaver gitmek*. Bextvereyda ci ra ez qethanşubhenêkena.

bextwahîr/i *N.* Bextwahîr/i. Merdimo ki bextdê xwu rê wahîr vijêno, ci rê îtîraz nêkeno, ci ra gerrekar nîyo. *Tr. Bahtına, şansına veya kaderine rıza gösteren, kaderini tenkit etmeyen*. Eger bextwahîr nêbîyayê, sereyê ci do hewna bol belaûbêteran mîyan kewtayê.

bext waşteni 1. *f. M.* Bextwaştiş. Îltîca waşteni. Qandê sitarîyayeni, seba mehfezebîyayîşî, semedê sersûney kes yan jî tayênandê havilkaran û merhemetkaran ra yardim waşteni, xwu bextê

înan eşteni. *Tr. Sığınmak, iltica istemek.* Cadê xwu di qir bîyê. Cora înan diwêlênnakî ra bext waşt, xwu eşt bextdê înan. 2. *f. M.* Bextwaştiş. Şans (talih/siûd) waşteni. *Tr. Şans/talih istemek.* Heme bext wazenê. Labelê bextê pêrini weş nêşino.

bextxirab/i *N.* Merdimo ki bextê ci, ci rê yar nîyo; şansê ci hewl nîyo, xirab o. *Tr. Kemtalihli, kötü şanslı.* Ellah boka bextrabî raştê ma nîyaro.

bextxirabane *Nn.* Bextxirabkî. Zêdê bextxirabana, zêdê bêsiûdana, zêdê bêşansana, zêdê bêtalihana. Bêbextîy (bêşansîy) senîn ki kenê, winî kerdeni. *Tr. Kötü/kemtalihliler gibi.* Boka şima jî winî zêdê înan bextxirabane ser ra gam nêkerd?

bextxirabey *Nm.* Bextxirab bîyayeni, bextîyar nêbîyayeni, bext û şansê ci ci rê yar/dost nêbîyayeni. *Tr. Kemtalihlilik, kötü şanslılık.* Fina jî bextxirabeyda ci ra qal mekerê.

bextxirabkî *H. Bw.* Bextxirabane. Axbeta înan a bextxirabkî amê şima sere di jî.

bey *Nk. Nm. Bw.* Heywa. *Tr. Ayva.* Bey, sert a. Eger kes kerrikey di bûro dej kewno kesî pîze.

beya *Nk. Nm.* Bîh, eywa, heywa. *Tr. Ayva.* Beya, fekîyênda sert a, nişena mîdedê kesî.

beyan *Er. Nn.* Eşkera, bellî, bellîkerde, vatiş, delal, delaldayîş. *Tr. Beyan, açık, aşikar, açıklama, bildiri, belirleme.* Mi do rojên verorde beyan kerdayê, mi tey naf nêdî.

beyanat *Er. Nb.* Delal. Çî/nuşteyo ki keso pa çîyên keno eşkera, vano, bellî keno. *Tr. Beyanat, açıklamalar, açıklama yazısı.* Ê xutbî di, mi ê beyanatê ci tesdîq nêkerdîy. Çunkî beyanatdê ci di xeylên xeta û şaşînîy estîy bîy.

beyanbîyaye/ê *N.* Delalîyaye/ê. Çî/keso ki êlan bîyo, bîyo eşkera, delalê ci deyayo, çîyêndê ci yo nimî nêmendo. *Tr. Açıklanan, beyan edilen, gizlisi saklısı kalmayan.* Şima ê wezîyetdê ci yê beyanbîyayî rê nêşenê maneyên bivînê. Çunkî ser ra xeylên wext ravêrd. Şima kesî lingi nêdê piro.

beyan bîyayeni *f. M.* Beyanbîyayîş. Delalîyayeni, êlan bîyayeni, delal deyayeni, eşkera bîyayeni, çiman ver neyayeni, nim û sirrê ci nêmendeni, heme çîyê ci vajîyayeni, bellî bîyayeni. *Tr. Beyan olunmak/olmak, açıklanmak.* Eger tenekna rew beyan bîyayê, ma kesî nêşayê ci ra werdên bûro.

beyankerde/ê *N.* Delalnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni beyan kerdo, nimiteyê ci nêverdayo, delal deyayo bi ci û bi no babet a êlan bîyo, bîyo eşkera. *Tr. Beyan olunan, açıklanan, ilan edilen.* Nuşteyê Diwêlandê Pêyabestan ê beyankerdî nafên ma nêresna.

beyan kerdeni *f. M.* Beyankerdiş. Delalnayeni. Çîyên, kesên yan bi nuşteyên a yan jî bi vatên a êlan kerdeni, eşkera kerdeni, vateni. *Tr. Açıklamak, beyan etmek, bildirmek.* Mi do o nuşte û o wezîyet par beyan kerdayê, hembazanê mi va rew o. Cora mi verda nika.

beyanname *Nn.* Delal, delalname. Nuşteyê meramên. Nuşteyo ki tey waştenên û meramênda mihîmi nuşîyaya û pa êlan kerdo, pa hemini rê eşkera kerdo. *Tr. Bildirge, beyanname.* Diwêlanê Pêyabestan, beyannameyê heqandê olimbêteran rewna yo beyan kerdo. Labelê hewna ê heqê ki ê ser o vinderdê nêameyê meydan.

beyar 1. *Nn.* Kovî. O ki kovî mendo, nêbîyo şêligî. *Tr. Asosyal, yabani, toplumsallaşmayan, sosyalleşmeyen.* Merdim esto ki şêligî mîyan di beyar maneno, noqor merdim jî esto ki koy ser o beno şêligî. 2. *Nn.* Çî/cayo ki dest piro nêdeyayo, hewna zêdê verî yo. *Tr. El değmemiş olan, bakir, yaban.* Efrîqa û Emerîqada Başûrî di jû cayan di darîstanîy beyar ê, torzîn nêkewto de. 3. *Zîr. Nn.* Cayo bêwahîr, erdê terkbîyayey. *Tr. Metruk.* Beyarey, erdê xezînî yê. 4. *Zîr. Nn.* Sînan (sîneyê erdan di) di, rexan di cayê ki bîyê kuhoyî. *Tr. Yamaç ve bayırlarda oluşan yeşil alanlar.* Beyarê rexan, beyarê kaşan qandê bizan bol weş ê. 5. *Zîr. Nn.* Qûçê sînorandê erdan, girê sînorandê erdan. *Tr. Tarlalarda sınır olarak belirlenmiş olan tümsekiler.* Dewîjîy sînorandê erdandê xwu di beyarey virazenê ki cayê cînan bellî bo.

beyare 1. *Zîr.* Bûre. Erdo nêkarite. *Tr. Kıraç, verimsiz, ekili olmayan arazi, nadasa bırakılan arazi.* Erdê qarşîdê dewi, emserr beyare kerê, wa vinderîyo sernay rê.

beyat/i *N.* Çî/keso ki wextê ci ravêrdo, germey û neweyeya ci şîya, weşeya ci ser o nêmenda. Tersê ci "teze" o. *Tr. Bayat.* Nano beyat û qiseyê beyatîy ma rê negereg ê.

beyat *Er. Nn.* Bîyat, bestokey. Xwu bi jewî yo girêdayeni/besteni, dimdar/peyîkê jewî bîyayeni, destê xwu bi jewî dayeni û ez besteyê to ya vateni. *Tr. Biat, beyat, tabi olmak, bağlılığını bildirmek.* Heqî şîyayenda Hz. Muhemmedî (sew) ya tepîya sehaban Hz. Ebûbekirî rê beyat kerd.

beyatey 1. *Nm.* Ser ra wext ravêrdeni, kehan bîyayeni, wext û weşeya ci ravêrdeni, tezeyeya ci şîyayeni. Tersê ci tezeyey a. *Tr. Bayat olma.* Kes do balkeş bo. Çunkî beyatey kesî nêweş jî kena. 2. *Nm.* Bîyatey, besteyey, bestokey, bes-

[illegible]ayiş, peyîkey, dimdarey. Girêdokê jewî bîyayeni, jewî dima şîyayeni. *Tr. Biat etme, bağlılık.* Beyateya ci mi sere nêkewti jî, ma do cemaat qebûl bikerê.

beyatki *N.* Şeklê beyatî, halê beyatî. *Tr. Bayat şekli.* Ez beyatkî nêşena îkram kera.

beyatname *Nn.* Bîyatname. Nuşteyê beyatî. Mektûba ki qandê bîyat kerdeni, rişîyaya jewî. *Tr. Biat yazısı, sadakat/bağlılık mektubu.* Xelîfe bîyayenda Hz. Ebûbekirî ya tepîya keyan, ezbetan û tayên dewletan beyatnameyê xwu rişt û biy bestokê ci.

beyazi *Er. Nm.* Nameyêndê keynekan o ki maneyê ci sipê ya, gewr a, gewrê ya. *Tr. Beyaz.* Beyazi do şiro kê xwu.

beybûni *Nk. Nm. Bw.* Çimoşa 2. Beybûnênda weşi ardi bî marda xwu rê.

beyîn/i *Zv. N.* Merdimo ki tey beyno bol esto, resaye yo ki kunê aqilî yo, keso bander bîyayeyo ki kunê totikî yo. *Tr. Çok zeki.* Merdimêndo beyn o. Cora qeçê ci jî pêro resayay ê.

beyîn *An. Nn.* Mezg. Gandê kesî di santral û îstasyonê hemî çî û cay. *Tr. Beyin.* Qeza di beynê mêrdekî vila bo, mêrdek mireno.

beynate *N.* Are, mabeyn, beyntar. *Tr. Ara, aralık.* Beynatedê di erdan di nîşanê dewijan est bî. Înan ê nîşanî ra erdê xwu silasnayê.

beynatey *H.* Mabeyney, areyey, beyntarîyey. Mabeyn/are di bîyayeni, beyntar di bîyayeni. *Tr. Arada olmak, aralık.* Beynateya ma zêdê înan bol nîya, tayên a.

beynateyey *Nm.* Beynate bîyayeni, areyey, beyntarîyey, are di bîyayeni, wesayît bîyayeni. *Tr. Aracı olmak, araç olmak, arada olmak, aralık.* Tey beynateyey bibîyayê, ma nêşayê ê beynatî bigîro.

beyndar/i *N. Bw.* Mabeyndar/i. Eger beyndarêndê ci bibîyayê, wina giregî nêbîyê.

beyndarey *Nm. Bw.* Mabeyndarey. Beyndarey do gireyan di bibo ki, girey giregîy nêbê.

beyn nêwerdeni *Zv. f. M.* Beynnêwerdiş. Texmîn nêkerdeni, qebûl nêkerdeni, yeqîn nêkerdeni, nêpawiteni, emel nêkerdeni, aqilê ci ser nêşîyayeni, aqilê ci qebûl nêkerdeni, qayîlê qebûlî nêbîyayeni. *Tr. Sanmamak, zannetmemek, ummamak, akıl erdirmemek, kabullenememek, inanamamak.* Beynê mi nêweno ki şima bişê ser ra bivijîyê.

beyntar *H.* Are, mabeyn, beynate. *Tr. Ara, orta.* Beyntardê ma di hewna dîna keyey estê.

beyntar/i 1. *N. Bw.* Mabeyndar/i. Boka beyntar mîyan ra nêvijîyo. Eger bivijîyo, ma qeni ser o gunenê erro.

beyntarey 1. *Nm. Bw.* Mabeyndarey. Beyntareya înan di raştey çi geyrena! 2. *H.* Areyey, mabeyney, beynateyey. Are/mabeyn di bîyayeni, beynate di bîyayeni. *Tr. Arada olmak, aralık.* Kes do ortedê xwu û teleban di tayên beyntarey verdo.

beyntarî 1. *H.* Beyntarîyey, mabeyney, beynatey. Are di bîyayeni. *Tr. Arada olmak, aracılık.* Beyntarî, hergi banderey di lazim a. 2. *N.* Mabeyndar/i. Kes/çîyo ki; are do, mabeyn do. *Tr. Arada olan, aradaki, aracı.* Şima do şirê xwu rê merdimdê beyntarî ra biwazê.

beyntarîyey *Nm.* Mabeyndarey. Beyntarî bîyayeni, are/mabeyn di bîyayeni, orte di bîyayeni, mabeyndarey kerdeni. *Tr. Aracılık, ortada olmak.* Beyntarîyey çîyênda çetin a. Hergi merdim nêşeno beyntarîyey bikero.

beyn werdeni 1. *Zv. f. M.* Beynwerdiş. Texmîn kerdeni, aqil ser şîyayeni, bîyayîşê ci qebûl kerdeni, qebûl kerdeni, beno ki beno, mimkun bîyayeni. Çîyo ki nêpawêno, labelê beno jî beno, tey aqilî ra teber çîyên çinî yo. *Tr. Beklenmeyen ancak olabilen şey, ihtimal dahilinde olma, ihtimal vermek, sanmak, zannetmek, kabullenilebilir, akıl ve imkan dahilinde olmak.* Beynê mi weno ki bibo. 2. *f. M.* Beynwerdiş. Mezg werdeni, werdena mezgî. *Tr. Beyinden yapılan yemeği yemek.* Vanê ma to beynê herî werdo?

beyranbûk 1. *Nn.* Heykel. Maketê însanan. Çîyo ki bi şikildê însanî ya virazîyayo. *Tr. Kukla, insan maketi, heykel, korkuluk.* Verî ma beyranbûk viraştê û bostanan mîyan di ronayê ki teyrûtûr zirar nêdo bostanan. 2. *Nn.* Veyveki yan jî keso ki bi şikildê însanî ya bi destan an yan jî faroqe di virazîyayo û çîyên temsîl keno. Veyveki yan jî însano viraşte, çîymaketo ki bi şikildê veyvên yan jî însanên a virazîyayo. *Tr. Suni/yapay gelin veya insan, maket.* Ê çinayê beyranbûkî danê pira ki miştерîy bêrê çinayanê piradayan biecibnê. 3. *Nn.* Veyveka ki qandê duada yaxerî virazîyaya. *Kur. Bûka baranê. Tr. Yağmur duası için yapılan gelincik, maket.* Şilîya nêvarena. Ma yê kenê şirê beyranbûki virazê û şirê duada yaxerî.

beyranbûkane *Nn.* Beyranbûkkî. Zêdê maketana, zêdê heykelana, ze heykel vindero. Maket yan jî heykel senîn ki vindeno û wezîyet gîno, winî vinderden û winî wezîyet giroteni. Zêdê veyvandê viraştana, zêdê veyvekda yaxerî. *Tr. Korkuluk, maket veya heykel gibi, yağmur duasında yapılan maket gelin gibi, sembolik*

gelin, sembol olarak yapılan kişi/maket gibi. Xeyro ti beyranbûkane ûja di vinderdê?

beyranbûkey 1. *Zv. Nm.* Zêdê heykelana, zêdê maketana bîyayeni, hal û wezîyet û rewşê beyranbûkan tey bîyayeni. *Tr. Korkuluk olma, heykel veya maket gibi bir durum sergilemek.* Beyranbûkey karûgurwe di rindi nîya. Labelê bostanan di rind a. 2. *Nn.* Veyveki yan jî keso ki qandê duada yaxerî virazîyayo, o bîyayeni, wezîfeyê beyranbûkan dîyayeni. *Tr. Yağmur duasına çıkmak için yapılan ve çoğunlukla da gelin suretinde yapılan maket/şey sembol sıfatını taşımak.* Beyranbûkeya ci ma rê nafetkari nêbî.

beytar/i *Er. N.* Weterîner/i, doktorê/a heywanan. Doktoro ki winîno heywanan. *Tr. Veteriner, baytar.* Eger beytarî ra nêbo, nêweşînda heywanan ra heywan nêmaneno.

beytarane *N.* Beytarkî. Zêdê beytarana bîyayeni, beytarîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Baytarca, baytarlar gibi.* Derzinîya xwu giroti û beytarane dê piro.

beytarey *Nm.* Weterînerey. Beytar bîyayeni, doktorê heywanan bîyayeni. *Tr. Veterinerlik, baytarlık.* Beytarey, çîyênda çetin a. Çunkî beytar zêdê karbidestên gurweyêno.

beytarkî *N. Bw.* Beytarane. Ti yê qey xwu beytar vînenê? Ti yê winî beytarkî paliknenê.

beyti *Mûs. Nm. Bw.* Qesîda. Verî evdalîy ameyê kê kalikdê min ê Zulfiqarî di beytîy wendê. Binavaje: Dêrîy benê. (Mersela, o yo dêrîy keno). Labelê qesîdey û beytîy waneyênê. (Mersela, o yo beytîy/qesîdey waneno.) Dêr û kelaman di hem kerdeni hem jî vateni vajêna.

beytî *An. N.* Keso derg û biqelafat. Keso ki bejna ci derg û qelafatê ci girdane o. *Tr. İri yarı.* Jewêndo beytî bî. Qewetê didini pey nêbîyê.

beytîyey *Nm.* Beytî bîyayeni, bejni di derg û biqelafat bîyayeni, bejna ci dergi û qelafatê ci gird bîyayeni. *Tr. İri yarılık, iri yarı olmak.* Şima yê winînê beytîyeyda ci ra. Şima çîrê nêwinînê zerrîda ci? Eceb tey zerrî esta?

beytûtane *N.* Ze/sankî beyat bo, zêdê beyatî ya. Beyat senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Bayatça, bayat gibi.* Eger beytûtane bîyayê, înan do bizanayê û nêgirotê.

beytûtaney *Nm.* Hal û wezîyet û wesfê ci yê beytûtaneyî. *Tr. Bayatlılık, bayatça.* Hend vêşî jî beytûtaneya ci ziwan meyarê!

beytûtî *N.* Beyat. Çîyo ki tezeyeya ci ravêrda, tezeyey ra vijîyayo, wextê ci yê beyatey ameyo. *Tr. Bayat.* Mi pereyê xwu tey day tepîya, ez çîrê nanê beytûtî bigîra.

beytûtîyey *Nm.* Beyatey. Beytûtî bîyayeni, beyat bîyayeni, tezeyey ra vijîyayeni, germey û newe vijîyayenda ci ser ra wext ravêrîyayeni. *Tr. Bayatlık, bayat olmak.* Ez texmîn nêkena ki beytûtîyeyda nê nanan rê gire vejo.

beyxudane *Nn.* Beyxwudane, ze ki beyxude bo, ze ki bîlaheq û bîlasebeb bo, ze ki tinêşîyaye bo. *Tr. Adeta boşuna, gereksiz bir şekilde.* Ez beyxudane şîya resaya seredê dinî û fina beyxude pey di amêya.

beyxudaney *Nm.* Beyxwudaney, beyxwudane bîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni, tinêşîyayeni, tinêyey, tinêbîyayeni. *Tr. Gereksiz bir şekilde, lüzumsuz olarak.* Eger ez bizana tey beyxudaney esta, xwu ra ez mîyan nêkewna.

beyxude *Nn.* Beyxwude, bîlaheq, negereg, gereg çinêbîyayeni. *Tr. Beyhude, gereksiz, boşu boşuna.* Ma beyxude şîyê. Çila çinêbî.

beyxudeyey *Nm.* Beyxwudeyey, beyxwudey, beyxude bîyayeni, negeregey, gereg çinêbîyayeni, nelazimey, lazimey çinêbîyayeni, bîlaheqey. *Tr. Beyhude olmak.* Mi do biewnîyayê beyxudeyeyda ci ra, wextê mi nêmend.

beyxwude *Nn.* Beyxude, bîlaheq, bîlaheq bîlasebeb, bîlaheq û bîlasebeb. *Tr. Gereksiz, boş, boşu boşuna.* Ti yê nê karî beyxwude kenê. Bi mi ki ti nêkerê, do deha hewl bo. Çunkî do pey di şiro.

bezîrgan/i *Baz. N.* Bazirgan/i, bazargan/i, bezirgar/i, taftalardok/i, taftalber/i, tacîr/i, tuccar/i. Merdimo ki alvêr keno, çî roşeno û gîno. *Tr. Tüccar, tacir.* Bezîrganêndo gird o, bi çîyo werdî ya alvêr nêkeno.

bezîrganey *Baz. Nm.* Bazirganey, bazarganey, bezirgarey, tacîrey, tuccarey, taftalberey, taftalardokey. Ticaret kerdeni, ticar bîyayeni, çî giroten û roteni. Wesfê bezîrganan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ticaret yapmak, tüccarlık, tacirlik.* Bezîrganeyênda durusti keno.

bezîrgankî *Baz. H.* Zêdê bezîrganan, zêdê tuccaran, zêdê rotok û girotokan, zêdê taftalberan. *Tr. Tüccarca, tüccarlar gibi, tacirce.* Fêlêndê ci yo bezîrgankî esto, ma nêşenê bi ci ya baş bikerê.

bezmik *Zoo. Nn.* Kermê textî, kermê textan. Kermo ki dekewno textan mîyan û textan rovêjeno, weno û bi no babet a qedîneno. *Tr. Tahtakurusu.* Wexto ki ma qenepeyê xwu herînay, dîrê mengana tepîya bezmikîy tede vijîyay.

bezr *Er. Nn.* Toxim. Çîyo ki citêrey di, rêncberey di kes kareno ki hewna ser o kuhoyî beno. *Tr. Tohum.* Bezrê xeyaran do meşti bêro.

bezra *Nk. Nn.* Toximê vilikan, bezreyê vilikan. *Tr.*

[illegible] *tohumu.* Bezraya vilikan vilikîy, bezraya [illegible] jî tellî dana.

bezre *Tib. Nm. Bw.* Awle 1. Pa xeylên bezrey amey *Tr.* Cora şî nêweşxane ki xwu biperso.

bezreyin/i *Tib. N. Bw.* Awleyîn/i 1. Eger rîyê ci bezreyin nêbîyayê, a do biecibîyayê. Çunkî xasek a.

bezreyîney *Tib. Nm. Bw.* Awleyîney 1. Bi mi ki bezreyîneya ci ci rê bol çî da vinî kerdiş.

bezriki *Tib. Bw.* Awle 1. Hema hema hergi gencî di, gencey di bezrikîy yenê.

bezrikin/i *Tib. N. Bw.* Awleyîn/i 1. Kaşka rîyê ci bezrikin nêbîyayê. Bol xasek bî.

bezrikiney *Tib. Nm. Bw.* Awleyîney 1. Mi bixwu rê bezrikineya ci bol ari bî.

bezrî *Tib. N. Bw.* Awle 1. Eger pa bezrîy bêrê, no nîşanê ci yê gencey o.

bezrîgar/i *Zîr. N.* Citêr/i, rêncber/i, rencber/i. Merdimo ki bezre kareno, bi toximkaritişî ya kar keno; bi toximî û toximkaritişî ya debarê xwu keno. *Tr. Çiftçi, tohum eken.* Şima şayê, şima do bezrîgarî rê yardim bikerdayê.

bezrîgarey *Zîr. Nm.* Citêrey, rêncberey, rencberey. Bezre karitiş, bi bezre ya kar kerdeni. *Tr. Çiftçilik.* Nika bi bezrîgarey a nê, bolkî bi sanayî ya debaro beno.

bezrîkerde/ê *Zîr. N.* Toximkerde/ê. Çî/erdo ki bezre erzîyayo ci, tey bezre karîyayo. *Tr. Tohum atılan/ekilen şey veya tarla/arazi.* Erdê ci yo bezrîkerde do jî ci nêşo bireyno. Çunkî deyndarêndo giran o.

bezrî kerdeni *Zîr. f. M.* Bezrîkerdiş. Toxim kerdeni, bezre kariteni, tey toxim kariteni. *Tr. Tohum ekmek, tohum atmak.* Eger mi erdê xwu bezrî nêkerdayê, mi do ûja xwu bi to dayê.

bezro bicisin *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cisnî. Şima do bezro bicisn bikaritayê ki ci ra qezenco şên wedardayê.

bezro bicisnî *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cinsî. Eger bezrê ci bezro bicisnî nêbîyayê, hendayên bin di nêdirîyayê.

bezro cisindar *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cisnî. Şima ki bezro cisindar bikaritayê, şima do deha qezencêndo şên û biberke werzanayê.

bezro cisnî *Zîr. Nn.* Bezro cisindar, bezro bicisin, bezro bicisnî, bezro qelîtedar, bezro qelîteyîn, toximo cinsî, toximo cisindar, toximo qelîtedar, toximo qelîteyîn, toximo biqelîte. *Tr. Kaliteli tohum, iyi cins tohum.* Kes do bezro cinsî bikaro ki ci ra qezenco şên wedarîyo.

bezro çirûg *Zîr. Nn.* Bezro bêqelîte, toximo bêcisin, toximo bêqelîte. Bezr/toximo ki qelîteyîn nîyo, çirûg o. *Tr. Kalitesiz ve çürük tohum.* Ez do ki bezrê çirûgî bikara û zirar bikera, ez xwu rê bezrê cisnî karena. Wa qe vay bo.

bê 1. Qandê şexsdê didi yê jewamorî emrê amîyayîşî yo. *Tr. İkinci tekil şahıs için gel anlamındaki bir emirdir.* Bê tîya ki ez to rê wezîfeyên bida. 2. Bi şikildê "bê-" û "bê ..." ya nûşêno. Veromekêndê vajekandê Dimilî yo ki, bêro kamcîn vajekeri ver, do bê ci çîyên virazo. Fina eger bêro kamcîn kelîmeri ver, wezîfeyo ki do a vajekeri ra peyda bo, do tey çinêbo. Yanê tersê a vajekeri beno. Mersela: Bê to di "ti" tey çinî yo. Bê mi di "ez" çinî yo. Bêçare di "çare" çinî yo ûzn. *Tr. –siz, -sız, -süz, -suz. Hangi kelimenin önüne gelirse, o kelimeye onsuzluk veya dahil olmama sıfatını kazandırır.* Bêçare: Çareyê ci çinî yo, tey çare çinî yo ûzn. Bêkar: Karê ci çinî yo, tey kar çinî yo ûzn. 3. *Nn.* Bih. Çî/pereyo ki alvêr di, bazirganey di, ticareyên di qandê teqezeyda tîcaretî veror deyêno wihêrdê malî. *Tr. Kaparo.* Eger şima bêyê ci bidayê, înan zewmbî kesî nêdayê.

bêah/i *N. Bw.* Bêmaden/i 1. Merdimdê bêahî vero ron û hingimîn bibo jî nêşeno bûro. Çunkî tamê ci nêşino ci.

bêahey *Nm. Bw.* Bêmadeney 1. Bêaheya ey û bêwerdeya mi pêvera neyo, wexta werd herûni di maneno.

bêaqil/i *N.* Kes/çîyo ki; tey aqil çinî yo, wahîrê aqilî nîyo, aqilî ra mehrûm o, bi aqilî ya nêluweno, xwu rê salmekî hereket keno. *Tr. Akılsız.* Ti bi kamcîn aqilî ya bi ê bêaqilî ya şirîgey kenê ki?

bêaqiley *Nm.* Bêaqil/i bîyayeni, tey/pa aqil çinêbîyayeni, wahîrê/a aqilî nêbîyayeni, tey aqil taw nêbîyayeni, axmaxey. *Tr. Akılsızlık, akılsız olmak.* Bêaqileyda şima ra nêbîyayê, şima no hal nekewtê. Kalikê min ê rehmetî tim ar nêkerdan rê vatê aqil çinî yo kêf kenê.

bêar/i *N.* Bêşerm/i. Kes/çîyo ki; ar/şerm nêkeno, dersi nêgîno, ci rê qet o, zincîya ci nêveşena. *Tr. Uslanmaz, utanmaz, umursamaz, ders almaz, burnu yanmaz.* Kes merdimê bêarî rew rewî nêşeno terbîye kero.

bêarey *Nm.* Bêşermey, tey şerm/ar nêbîyayeni, dersi nêgiroteni, zincî nêveşayeni. *Tr. Uslanmazlık, utanmazlık, burnu yanmamak, umursamazlık.* Hetta ki bêareya ci ser o bo, ez nêşena ci ci rê kefîl ba.

bêaw/i *N.* Çî/keso ki tey awi çinî ya, awa ci çinî ya, wişk o, tey wişkaî esta, wahîrê awên nîyo. *Tr. Susuz, kuru, kurak.* Merdimo bêaw, erdo bêaw, mîro bêaw ûzn.

bêawdaz/i 1. *Teo. N.* Keso ki awdazê ci çinî yo, awdaz nêgiroto. *Tr. Abdestsiz.* Bêawdaz bî. Cora nêame nimaz. 2. *Zv. N.* Keso ki pak nîyo, qando ki pak nîyo, ci ra çîyo nepak jî pawêno. *Tr. Temiz/nezih olmayan, kendisinden kötülükler beklenebilen.* Kesêndo bêawdaz nêbîyayê, hendayên arey ma sere di nêameyê.

bêawdazey 1. *Teo. Nn.* Bêawdaz bîyayeni, awdazê ci çinêbîyayeni, awdaz nêgiroteni. *Tr. Abdestsizlik.* Kes bêawdazey di mesela nimaz nêşeno bikero. Labelê duay şeno biwano. 2. *Zv. Nm.* Pak nêbîyayeni, nepakey, çîyo nepak ci ra pawîyayeni. *Tr. Temiz olmama, iç temizliği olmama, kirliliğin dışa da yansımasını beklemeyebilme ihtimalinin doğması.* Eger bêawdazeyda ci ra nêbîyayê, a roji ma hend ûja di nêmendê.

bêawey *Nm.* Tey/pa awi çinêbîyayeni, zuwa bîyayeni, wişkaî, wahîr awên nêbîyayeni, bejî, awî nê. *Tr. Susuzluk, kuraklık, kuraksıl olmak, kurakçıl olmak.* Ne merdimo bêaw, ne jî bêawey di qezenc bol mexel nêdano.

bêbac/i *N.* Bêqaçor/i, bêbêj/i. Kes/çîyo ki; bacê ci çinî yo, ci ra bac nêgêrêno, ci ra bac pers nêbeno. *Tr. Vergisiz, vergisi olmayan, vergi mükellefi olmayan.* Eger erdêndo bêbac ci destî kewtayê, wexta o do jî bêbac bîyayê.

bêbacey *Nm.* Bêqaçorey, bêbêjey. Bêbac bîyayeni, qaçorê ci çinêbîyayeni, ci ra bac nêgêrîyayeni, persdarê bacî nêbîyayeni. *Tr. Vergisizlik, vergili olmamak, vergi mükellefi olmamak.* Sifte bêbacey ci rê dayê qezenckerdiş. Dima bêbaceya ci bî sebebê zirarkerdişdê ci.

bêbahane/ê 1. *N.* Çiçî ki bîyo mexsed, o; zewmbî çinakî nê. Çiçî ki o yo posêno, o. Tey zewmbî bahanena, qesdnakî nêbîyayeni. *Tr. İçinde murat edilen veya düşünülenin dışında hiç bir mana veya kasıt olmaksızın.* Ez a bêbahane vana. Çirê ti yê çewt fehm kenê ki?

bêbal/i *N.* Bêdîqet, bêbala. O ki balê ci zaîf o, bêbal o, bê dîqet o, dîqet nêkeno yan jî nêşeno bikero. *Tr. Dikkatsiz, dikkati eksik veya zayıf.* Bêbal o, hawêr ci destî ra qedehê şikênê. O yo jî xwu bi xwu xapêneno û vano, roşnayî ya.

bêbala *Nn.* Bêdîqet/i, bêbal/i. O ki bê dîqet o; balê ci, dîqetê ci kemî yo, dîqet di zaîf o. *Tr. Dikkatsiz.* Merdimêndo bêbala o ki wext bi wext ci destî ra qeza vijêno.

bêbalayey *N.* Bêdîqetey, bêbaley. Balê ci, dîqetê ci yan kemî yan jî zaîf bîyayayeni. *Tr. Dikkatsizlik, dikkati zayıf veya eksik olmak.* Bêbalayeya winasîni zirar ana kesî sere di.

bêban/i *N.* Bêbane/ê. Kes/çîyo ki; banê ci çinî yo, wahîrê banên nîyo, cayêndê ci yê roniştişî, wareyêndê ci yê roniştişî çinî yo. *Tr. Evsiz, konutsuz.* Hergi merdim keynaya xwu nêdano merdimdê bêbanî.

bêbaney *Nm.* Bêban/bêbane bîyayeni, banê ci çinêbîyayeni, wahîrê/a banên nêbîyayeni, cayê ci yê roniştişî çinêbîyayeni. *Tr. Konutsuzluk, evsizlik.* Zincîya ci nêveşayê. Ci rê bêbaney qeti bî!

bêbar/i *N.* Bêşelag/i, bêşele/ê. Kes/çîyo ki; barê ci çinî yo, ser o bar çinî yo, barî bin di nîyo. *Tr. Yükü olmayan, yüksüz.* Kesêndo bêbar tîyanan ra nêravêrd. Di merdimê bibarîy ravêrdîy.

bêbarey 1. *Nm.* Bêşelagey, bêşeleyey, şele/barê ci çinêbîyayeni, tey bar çinêbîyayeni, wahîrê barên nêbîyayeni. *Tr. Yüksüzlük, yükü olmamak.* Bergîrêndo bêbar û bêwahîr tîya ra ravêrd, vera cêr şî. 2. *Nm.* Hali/girani nêbîyayeni, hamîlê/biqeç nêbîyayeni, pîze di qeç çinêbîyayeni. *Tr. Hamile/gebe olmamak.* Cinêki şî xestexane ki xebera kêfşadîni bigîro, biaşnawo ki bibar a, doktoran bêbareyda ci ra xeberi dê. Cinêki bî kêfsadi.

bêbari *Nm.* Bêqeçi. Merdima ki girani/hamîlê nîya, hali nîya. Cinîya ki pîze di qeçê ci çinî yo. *Tr. Hamile olmayan.* Tehlîlê cinîyerda bêbar û cinîyerda bibari kewto pêmîyan. Weli bi ma ro bo!

bêbar û bêbarkî *Nm.* Bêbar û bêbarkî bîyayeni, bar û şele û şelaga ci çinêbîyayeni, ser o giraney çinêbîyayeni. *Tr. Yükü olmamak, ağırlığı olmamak, sorumluluğu olmamak.* Bêbar û bêbarkî ti yê sera şinê?

bêbask/i *N.* Bêharme/ê, bêperr/i, bêparzane/ê, bêbazî, bêqol/i, bêçengle/ê, bêhingile/ê. Kes/çîyo ki; bazîyê ci, haletîyê ci yê firayîşî/perrayîşî, haletê ci yê kardîyayîşî, haletê ci yê asnawî, haletîyê ci yê çî xwuvirarkerdişî çinî yê. *Tr. Kanatsız, kolsuz.* Teyrêndo bêbask, merdimêndo bêbask kar û gurwî ra mehrûm o, nêşeno biraşt kar û wezîfe bivîno.

bêbaskey *Nm.* Bêharmeyey, bêperrey, bêparzaney, bêbazîyey, bêqoley, bêçengleyey, bêhingileyey. Bazîyê ci, haletîyê ci yê firayîşî/perrayîşî, haletê ci yê kardîyayîşî, haletê ci yê asnawî, haletîyê ci yê çî xwuvirarkerdişî çinêbîyayeni. *Tr. Kolsuzluk, kanatsızlık.* Kê bêbaskeya ci hesab kerdi ki ez bikera?

bêbav/i 1. *N.* Bêpî, sêkur/i. Kes/çîyo ki; pîyê ci çinî yo, pîyê ci merdo, sêkur o. *Tr. Babasız.* Keso bêbav, vîyeçewt o. 2. *N.* Zalim/i, zulûmkar/i, bêrehm/i, bêmerhemet/. Merdimo ki zulm keno, merhemetê pîzedê ci kemî yo. *Tr.*

Acımasız, merhametsiz, zalim. Merdimêndo bêbav o, qethan pîzeyê ci bi kesî yo nêveşeno. 3. *N.* Çetin/i. Çî/keso ki bi ci ya baş nêbeno, bi ci ya kes nêşeno sereyo bivijîyo. *Tr. Amansız, başa çıkılmaz, zorlu.* Koyêndo bêbav bî. Vêr nêda. Cora ma nêşa ravêro.

bêbavey 1. *Nm.* Bêpîyey, sêkurey. Pîyê ci çinêbîyayeni. *Tr. Babasızlık, yetim olmak.* Bêbavey çetin a. Ellah kesî bêbav nêkero. Amîn. 2. *Nm.* Zalimey, zulûmkarey, bêrehmey, pîzeneveşey, bêmerhemet bîyayeni. *Tr. Acımasızlık, merhametsizlik.* Bêbaveyênda girana ser o. Bi mi ki a do qe diremên werd jî nêdo ci. 3. *Nm.* Çetiney, bol çetiney, bi ci yo baş nêbîyayeni, bi sereyo nêvijîyayeni. *Tr. Başa çıkılmazlık, çetin olma, zorluluk.* Mi cara koyêndo winî bêbav nêdî bî. Ez vana beno ki kesî hewna bêbaveyênda winî nêdîya.

bêbavkî *H.* Bêbavanane. zalimane, zalimkî, zêdê zalimana bîyayeni, zêdê çetinana bîyayeni, çetinkî. *Tr. Zalimane, zalimce, çok çetin, çok amansız, amansızca.* Boka şima bêbavkî nêda piro.

bêbazar/i 1. *N.* Cayo ki bazarê ci çinî yo, wahîrê bazarên nîyo, tey bazar çinî yo, tey cayê alvêrî û çarşî çinî yo. *Tr. Pazar yeri, çarşısı, alışveriş yeri, ticaret merkezi gibi pazarlama işlerinin görüleceği bir yeri olmayan yer, mahalle, şehir vs.* Ez cayêndo bêbazar di roniştê, qandê bazarî ez şîyê canakî. 2. *N.* Çî/keso ki tey bazar çinî yo, bê bazar o, tey alvêr nêbeno, tey bazar taw nîyo. *Tr. Pazarlaması olmayan, alışveriş dışında olan, ticareti olmayan.* Ma bişê, ma do ci ra bê bazar bigîrê. Nêşê jî tew ma nêgînê.

bêbazarey 1. *Nm.* Cayo (mehla, sûkî) ki tey bazar çinî yo, ze ki cayêndê ci yo zêdê çarşî çinêbo, a nê cayan ra bîyayeni. *Tr. Pazarı, pazar yeri olmamak, bir alışveriş merkezinin olmaması.* Bêbazarey di kes bol çekû anceno. 2. *Nm.* Bêbazar bîyayeni, tey pazarkerdiş çinêbîyayeni. *Tr. Pazarlamasız, pazarlama olmama.* Eger mi bizanayê alvêrê înan bêbazar o, ez ser nêşîyê. Çunkî bêbazarey di tim jî tamsaley bena.

bêberke/ê *N.* Çîyo ki tey berke çinî yo, berkedar nîyo, bêberkeyîn nîyo, tey kemîyey esta. *Tr. Bereketsiz.* Malo bêberke, kesî rê nêvinderêno.

bêberkeyey *Nm.* Tede berke/vêşîyey nêbîyayeni, tey kemaney bîyayeni, berkedar nêbîyayeni. *Tr. Bereketsizlik.* Bêberkeyey di kemîyey esta.

bêberzîn/i *N. Zv.* Bêbalişna. Kes/çîyo ki; berzînê ci, balişnaya ci çinî ya, cayê ci yê sitareyey çinî yo. *Tr. Yastıksız. Başını koyacak bir yeri veya mekanı olmayan.* Şima şî bizor o keso bêberzîn dî? Şima nêşa kesnakî bivino?

bêberzîney *Nm. Zv.* Bêbalişnayey. Bêberzîn/i bîyayeni, wesfê bêberzînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; berzînê ci, balişnaya ci çinî ya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; cayê ci yê sitareyey çinî yo, a o kes bîyayeni. *Tr. Yastıksızlık. Başını koyacak bir yeri veya mekanı olmamak.* Zêdê înan bêberzîney qet a. Nika pêrko winî yê.

bêbext/i 1. *N.* Xayîn/i, xinis/i, bêemel/i. Kes/çîyo ki; xayîn o û bextê ci çinî yo, bi ci yo emeley nêbena. *Tr. Hain, güvensiz, kalleş, inanılmaz.* Bêbextî, tew peynî ra dêbî piro. 2. *N.* Bêsiûd/i, bêşans/i. Kes/çîyo ki; şansê ci çinî yo, karûgurweyê ci tim ters şino. *Tr. Talihsiz, şanssız, bahtsız, kötü talihli.* Merdimo bêbext şiro roy ver, ro do bipeyso. 3. *N.* Bêtevut/i. Keso ki xwu nêeşto bextêndê kesî, kesî ra tevut nêwaşto, kesên ra gazîyên nêwaşto. *Tr. İltica etmeyen, sığınmayan, sığınması olmayan.* Ma pêro bibext ê. Labelê o bêbext o, xwu nêeşto bextdê kesî.

bêbextane 1. *N.* Bêbextkî, xayînane, xayînkî, xinisane, xiniskî, bêemelane, bêemelkî. Çî/keso ki pey emeley nêbena, tey xayîney esta, tey xinisey esta, xayîn û xinis o, kes nêwetano ki bi ci ya bêguman karûgurweyên bikero. Zêdê ney bîyayeni, wesfê nê kesan ci ser o bîyayeni. *Tr. Güvensizcesine, haince, beklenmedik anda ihanet edebilir bir şekilde.* Fina ma şaş nêkerdîy, bêbextane kerd. 2. *N.* Bêbextkî, bêsiûdane, bêsiûdkî, bêşansane, bêşanskî. Bêşansîy senîn ki kenê winî kerdeni, winî bîyayeni. Ze ki şansê ci çinêbo. *Tr. Talihsizler gibi, şanssızlar gibi.* Eger winî wezîyetêndê bêbextanî mîyan nêkewtayê, qe çîyên jî nêbîyê. 3. *N.* Bêbextkî, bêtewutane, bêtewutkî. Tey tewut çinêbîyayeni, zêdê bêtewutana. Bêtewutîy senîn ki kenê û benê, winî kerdeni û winî bîyayeni, bi şikildê xwu bextdê kesên nêeşten a.

bêbextaney *Nm.* Bêbextkîyey, şekil û bîçim û wesfo bêbextane. *Tr. Bahtsızların, şanssızların, talihsizlerin, ihanet edenlerin, güvensizlerin, ne yapacakları belli olmayanların her tür durumu, sıfatı, özelliği ve nitelikleri.* Bi mi ki kesêndê înan jî a bêbextaneyda xwu ra tamên nêdîyo.

bêbextey 1. *Nm.* Xayîney, xinisey, bêemeley. Xayîn bîyayeni, emelê ci çinêbîyayeni, pey/bi ci yo emel nêbîyayeni. *Tr. Güvensizlik, itimatsızlık, hainlik, ihanet, kalleşlik.* Verînde ra yo hembazîy bêbexteyda ci ra behs kenê. Bêbex-

teya ci, newê nîya. 2. *Nm.* Bêsiûdey, bêşansey. Siûd/şansê ci çinêbîyayeni, karûgurweyê ci raşt nêşîyayeni. *Tr. Talihsizlik, şanssızlık, kötü talihlilik, işleri bir türlü tıkırında gitmemek.* Esas bêbextey qederêndê kesî yo xirab nîyo, leteyêndê îmtîhanî yo.

bêbeyn/i *Zv. N.* Qafqul/i, totikval/i. Kes/çîyo ki; tey beyn çinî yo, axmax o, qafqul o, totikval o; tey aqil û totik û çîyo winasîn çinî yo. *Tr. Beyinsiz, akılsız, ahmak, aptal, enayi, bön.* Kaşka şima ez nêberdayê ê merdimdê bêbeynî heti.

bêbeyney *Zv. Nm.* Qafquley, totikvaley. Bêbeyn bîyayeni, beynê ci çinêbîyayeni. Livo bêşik û bêtotik û bêaqil ser o/pa bîyayeni. *Tr. Akılsızlık, beyinsizlik, aptallık, bön olmak.* Kes do bêbeyneya ci senîn fehm bikero? Eger kar û gurwandê xwu di aqil û totikî ra, şarî ra teber bo, xwura wexta bena bêbeyney.

bêbêj/i 1. *N.* Keso ki ci rê bêj nêdeyayo, bêjê ci çinî yo, bêjî mîyan nêdekewto. *Tr. Yardım hissesine girmeyen, yardımlaşmaya dahil olmayan veya edilmeyen.* Mi bizanayê bêbêj o, mi do ci rê bêjên binûşnayê. 2. *N.* Bêbabet/i, bêreng/i, bêçeşît/i. Çî/keso ki babetê ci çinî yo, babet babetî nîyo, tey babet çinî yo. *Tr. Çeşitleri olmayan, çeşit fakiri, monotip, tektip olan.* Dûkanêndo bêbêj bî. Ma nêşa tey bêj bi bêj çina bivîno.

bêbin/i 1. *N.* O/çîyo ki binê ci çinî yo, kes nêşeno bindê ci reso. *Tr. Dipsiz.* dinya bêbin o. 2. *N.* Bol xorî. *Tr. Çok derin.* Dengizê Pasîfîkî bol xorî yo, tew beno ki bêbin o. 3. *N.* Mîzker/i, mîzger/i. O ki nêşeno mîzîya xwu tepêşo û xwu bin di mîzî keno. *Tr. Çişli, altına çiş yapan.*[1] 4. *Zv. N.* Bêmimkûn/i. Çîyo ki mimkun nîyo, do nêbo, bîyayena ci mimkûni nîya yan jî bîyayena ci bol û bol çetin a. *Tr. Dipsiz, imkanı olmayan, mümkinatı olmayan ya da oldukça zor olan şey.* Birayê mi, no şikê to bêbin o. Bi mi ki ti ci ra fek verdi. Bîlaheq û bîlasebeb xwu metewni, peynî bêbin o.

bêbîçim/i *N.* Çî/keso ki bîçimê ci, meş û şîyayîşê ci, raya ci, şeklê ci, fêl û livê ci ters o, weş nîyo, ê şarî ra teber o, normalî bin do. *Tr. Biçimsiz, şekilsiz, doğru dürüst olmayan, anlamsız, yanlış, hatalı, ters, uygun olmayan, müsait olmayan.* Ti tim jî hesabo bêbîçim kenê. Ez tersena ki qe rojên ez bêbîçimey a to nêvîna.

bêbîçimane *N.* Bêbîçimkî. Çî/keso ki bîçimî ra teber o, usûlî ra teber o. *Tr. Biçimsizce.* Ez winîyaya o yo bêbîçimane vera mi yeno, mi nêzana bîyo serxwoş.

bêbîçimaney *Nm.* Bi şikildê bêbîçimey a karûgurweyên kerdeni. Tey bîçimêndo weş nêbîyayeni, usûlan û qaîdan ra teber bîyayeni. *Tr. Biçimsiz ve kuralsız bir şekilde, kurala tabi olmaksızın, kural ve kaideleri çiğnercesine.* To nêşa bêbîçimaney a ci jî bivîno. Ti do kotî bizanê usûlê ci bipaliknê?

bêbîçimey *Nm.* Bêbîçim bîyayeni, tey bîçim çinêbîyayeni yan jî bîçim/şeklê ci pîs bîyayeni, meş û rayşîyayîşê xirab bîyayeni, ters bîyayeni, rind nêbîyayeni, qebe bîyayeni, zêdê şarî nêbîyayeni, normal nêbîyayeni, şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Biçimsizlik, iyi olmamak, kötü olmak, yolu ve yöntemi yanlış olmak, normalin altında olmak, vasat olmamak, olağandan farklı ve kötü olmak.* Bi mi ki şima weş nêwinîyayê ci ra, bêbîçimey a ci dûrî ra xwu mojnayê.

bêca 1. *N.* Bêware/ê. Çî/keso ki cayê ci, cayê ci yê roniştişî, meqamê ci çinî yo. *Tr. Yersiz, yurtsuz, lamekan, mekansiz, evsiz barksız.* Gencêno, ê merdimdê bêcay rê cayên bivînê. 2. *N.* Merdimo ki cayê ci yê roniştişî, herûna ci çinî ya. *Tr. Oturacak yeri olmayan.* Bêca bî. Cora nêvinderd, şî.

bêcan/i *N. Bw.* Bêgane/ê. Eger bêcan bîyayê, xwura ma nêweşxane nêberdê. Bêgan nêbî. Labelê dirbeta ci girani bî.

bêcanane *N.* Bêganane, bêgankî, bêcankî. Ze ki tey gan çinêbo, zêdê bêganana. *Tr. Bir cansız gibi, ölüler gibi.* Ez winîyaya ûja di bêcanane vinderdo.

bêcaney *Nm. Bw.* Bêganeyey. Ez bêcaneya ci doktoran ra peyhesîyaya.

bêcewab/i *N.* Bêcuwab/i, bêverpers/i. Kes/çîyo ki; cewab nêdayo, cewabê ci çinî yo, nêşeno cewab bido, yan nêşeno verpersê xwu bido yan jî hewna verpersê xwu nêdayo. *Tr. Cevapsız, karşılık vermemiş veya verilmemiş olan.* Mamostî kaxido bêcewab da dîsîplîn ro.

bêceza *N.* Kes/çîyo ki; ceza nêdeyayo ci, ceza nêgiroto, cezayê ci çinî yo. *Tr. Cezasız. Kendisine biçilmiş bir ceza olmayan.* Ma pancini mîyan di ti tenya bêceza bîyê.

bê ci *Nn.* Bi ci ya nê, o/a pa çinêbîyayen a, o/a tey çinî yo/a, bê ey/bê ay. Tersê ci, "bi ci" yo. *Tr. Onsuz, kendisi dahil değil, ona danışmadan,*

---

1 Eger no merdim qeç bo, tey qusûrên çinî yo. Labelê ki berê doktor. Eger no merdim camêrd bo, nêweşo giran o. Gereg ki fina berê doktor. Çunkî no nêweş bîyo mîzorikî.

[illegible] dışında. Eger ti bê ci bişîyayê, o do biqehrîyayê. Xeyrê Ellahî ki ti bê ci nêşîyê!

bêcil/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; pa/tey cili çinî ya, cila ci çinî ya, wahîrê cilên nîyo, çîyê ci yê ravistişî çini yo. *Tr. Çulu olmayan*. Cayêndo bêcil bî. Ma erdo roniştê. 2. *Zv. N.* Feqîr/i, neçar/i. Kes/çîyo ki; bol feqîr o, qe çarekê ci jî çinî yê. *Tr. Yoksul, çok fakir, çulsuz*. Şima do senîn keynaya xwu bidê ê bêcilî? 3. *N.* Bêçina, viran/i. Çî/keso ki çinayê ci çinî yo, ser o çina çinî yo, viran o. *Tr. Elbisesiz, çıplak*. Bêcili bî. La ki bêciley ci rê qeti bî.

bêcinî *N.* Kes/çîyo ki; cinîya ci çinî ya, pa/tey cinî çinî ya, wahîrê cinîyên nîyo. *Tr. Eşi olmayan, bir eşe sahip olmayan*. Bixwu bêcinî yo, ma rê vano cinîyanê xwu verdê. Wa çimê ci bi sipey bê. Bêcinî rê cinîverdayîş gengaz o.

bêcisn/i *N. Bw.* Bêcus/i. Eger bêcisn bîyayê, ma ne pîyê ci zanayê, ne jî kalikê ci. Halbikî mêrdek, hewt kalikê ci yê jî zanayênê.

bêcus/i 1. *Nn.* Bêcisn/i, bêsoy/i. Kes/çîyo ki; cisnê ci bellî nîyo, bellî nîyo ki kotî ra û kê ra o. *Tr. Soysuz, soyu belirsiz*. Şima çirê bi ê merdimdê bêcusî ya werzenê roşenê ki? Çirê o do nê îşkeleyan bîyaro şima sere di. 2. *N.* Bêqelîte/ê, bêcisn/i. Çî/keso ki qelîtedar nîyo, qelîte ra kemî yo, qelîteyê ci weş nîyo. *Tr. Kalitesiz, test edilmemiş, kalitesi iyi olmayan*. Bi mi ki bêcus o. Eger bêcus nêbîyayê, nika ca di nêmend bî.

bêçare/ê *N.* Girekor/i, bêçareyîn/i. Çî/keso ki çareyê ci çinî yo, tey ray çinî ya, raya ci çinî ya. *Tr. Çaresiz, çözümsüz, yolu yordamı olmayan, çıkışı bulunmayan*. Merdimo bêçare, derdo bêçare ûzn. bol çî û keso bêçare esto.

bêçek/i *N.* Bêsîleh/i. O ki çekî ra mehrûm o, haletîyêndê ci yê lejî çinî yo. *Tr. Silahsız*. Merdimo bêçek bî. Şî ceng, şarî ci ser o kerd deng.

bêçenge/ê *N. Bw.* Çenebaz/i. Ez ê bêçengî dest ra remaya.

bêçengeyey *Bw.* Çenebazey. Aja di bêçengeyeya ey, tîya di jî qehrûqotikê to ez werda. Ez nêzana şima dest di sera şira ki?

bêçi *An. Nm.* Giştî, pêçi. *Kur. Bêçî. Tr. Parmak*. Senîn ki bêça ci tadê, hinî jî şiknê. Zeno ze dewar.

bêçika destî *An. Nm.* Bêçika destan, gişta destî, engişta destî, bêçîya destan. Hergi panc gulîyê destî ra jewda ci. *Tr. Elin parmağı*. Panc bêçikê destdê raştî û panc jî bêçikê destdê çepîy; têtewr des bêçikê hurdinan destan estê.

bêçika lingi *An. Nm.* Bêçika lingan, bêçîya lingan, gişta lingeri, gişta lingan, gişta lingi. Hergi lingeri di panc bêçikîy estê; têtewr des giştê lingandê çep û raştan estê. *Tr. Ayak parmakları*. Bêçika lingerda ci ya raştî ya werdî ya dejena.

bêçiki 1. *Zîr. Nm.* Gulî, bêçi, sêgulî, pêçi, pêçiki. Çîya ki desteyêndo cî û ze hîrê-çehar giştekêndê ci estê û pa cûnan ser o sapî erzenê cayên yan jî vaydanê. *Tr. Yaba, dirgen*. Mêrdekî wexto ki bêçiki kerdi xwu destî, mi va no mêrdeko çewres serr o ki nê karî keno. Hendo ki ci destî ya robere ameyê. 2. *Nm.* Gişti, engişti. Hergi gulîya destên. *Tr. Parmak*. Eger bêçikênda kesî cibîyo, kes panc bêçîyey ra kewno, beno çehar bêçik.

bêçim/i 1. *N.* Kor/i, hafiz/i, nêşeyê çiman. Keso ki çimê ci çinî yê, nêvîneno. *Tr. Kör, ama*. Ci ra gazinc nêbeno, Ellah merhemet kero, mêrdek bêçim o. Do senîn verê xwu bivîno ki? 2. *Zv. N.* Bêtedbîr. Keso ki tedbîrê xwu nêgîno û hema salmedera dekewno kar û gurweyan mîyan, xwu şepirneno ci ro. *Tr. Tedbirsiz*. Mêrdek bêçim o. Zeno ze şaştirme. Hema şino guneno çîyan ser ro û alvêr keno.

bêçina *Nn.* Viran/i, bêçek/i, bêcil/i. Merdimo ki çinayê ci çinî yo. *Tr. Elbisesiz, giysisiz, çıplak*. Qeço bêçina roşan di rîyê ci nêhuweno.

bêçî *N.* Neteba. Kes/çîyo ki; çîyêndê ci çinî yo, tey/pa çîyên çinî yo, wahîrê çîyên nîyo. *Tr. Bir şeyi olmayan, eşyasız. Herhangi bir şeyi olmayan*. Merdimo bêçî yo çirê otobozi di xwu rê geyreno çî ki?

bêda *N.* Bihdan/i. Keso ki bazarganeyên di, alvêrên di, tîcaretên di, girotokey û rotokeyên di qandê teqezeyda alvêrî pereyo pêşin/verorde dano wihêrdê malî. Keso ki bê/bih dano. *Tr. Kaparo/depozito para veren*. Cayo ki bazirganeyên bibo, bêda do jî bibo.

bêdad/i *N.* Nerehat/i. Keso ki nêşeno cadê xwu di vindero û ata nata şino, kesî keno încîraxî, kes ci dest di deha îllallah keno. *Tr. Yaramaz*. Qeçdê bêdadî dest di kes îllallah keno! Boka kes bi qeçdê bêdadî ya îmtîhan nêbo.

bêdarî 1. *Tib. N.* Bêderman/i. Kes/çîyo ki; darîyê ci çinî yo, ci rê darî/derman nêvîneyayo, tey darî çinî yo. *Tr. İlaçsız, çaresiz*. Vanê nêweşîna ci bêdarî ya. Doktoran ci rê cuwab dayo. 2. *Zv. Nn.* Bêçare/ê, bêderman/i. Çî/keso ki ci rê çare nêvîneyayo, çareyê ci çinî yo, hal nêbeno yan jî hewna hal nêbîyo. *Tr. Çaresiz, çözümsüz*. Ez winî kewta derdêndê bêdarî ki, ti şorî ey hekîmandê şêlignasan ra bipersi.

bê dayeni *f. M.* Bêdayîş. Bih dayeni, alvêrên di, tîcaretên di, bazirganeyên di qandê teqezey, qandê mezbûtey pereyêndo veror/verorde da-

yeni. *Tr. Kaparo/depozito vermek.* Wexto ki ti bê danê, pey di gami meerzi. Çunkî ti benê bêemel.

bêdayey *Nm.* Bihdaney, bihdan bîyayeni, bê/bih dayeni, bazirganeyên di, tîcaretên di, alvêrên di qandê teqezeyda alvêrî, qandê mezbûteyda alvêrî bê dayeni, bih dayeni, pereyo verdest dayeni. *Tr. Kaparo/depozito vermek.* Mi bêdayeya ci nêecibnê ki ez pa alvêr bikera.

bêdayîk/i *N.* Bêmay/i, bêmar/i. Kes/çîyo ki; maya ci çinî ya, na heti ra sêkur o. *Tr. Öksüz, annesi ölmüş olan.* Keso bêdayîk beno vîyeçewt.

bêdej/i *Tib. N. Bw.* Bêtew/i 2. Boka bêdej bo. Xwura mi bol anto. Qenê wa no bêdej bo.

bêdejîyey *Tib. Nm. Bw.* Bêtewey 2. Eger bêdejîyey bo, o do xwu ver bido.

bêderax/i *N.* Keso ki deraxê ci çinî yo, dûşnedê ci ra çîyên yan jî kesên çinî yo. *Tr. Eşsiz. Eşi menendi olmayan.* Mi zanayê bêderax o. Mi va beno ki qe qeçekê ma jî ney serra kenê û pa çîyên kenê vêşî. Cora mi va xwu bi ci yo kerê.

bêderaxey *Nm.* Bêderax bîyayeni, deraxê ci çinêbîyayeni, zêdê ci çinêbîyayeni, dûşnedê ci ra çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Eşsizlik, kıyas kabul edilmezlik, benzeri olmamak.* Ellah bêderax o, dûşnedê ci ra qethan kesên nêbeno.

bêderb/i *N.* Bêderbe/ê. Kes/çîyo ki; ser o derbi çinî ya, derbi nêgirota, derbi piro nêgunaya. *Tr. Darbesiz.* Lejî di merdimo bêderb nêmend bî. Pêrini derbi giroti bî.

bêderbey *Nm.* Bêderbeyey. Tey derbi çinêbîyayeni, derbi nêgiroteni, derbi piro nêgunayeni. *Tr. Darbsızlık, darbesizlik.* Bêderbeya ci, ci xurt nêkena. Çunkî lejî ra rema bî.

bêderd/i *N.* Merdimo ki derdêndê ci, nêweşînênda ci, gireyêndê ci, çîyêndê ci yo ki weş nîyo çinî yo. *Tr. Bir sıkıntısı, bir derdi, bir hastalığı.* Nadinî di kesêndo bêderd çinî yo.

bêderdaney *Nm.* Bi şikildê derd çinêbîyayen a, bi şikildê ganselametey a, bi şikildê weşey a, bi şikildê çekûdar nêbîyayen a. *Tr. Dertsiz bir şekilde, derdi olmaksızın, can sağlığıyla.* Bêderdaneya ci ci rê serwetên a.

bêderdey *Nm.* Çekûyêndê ci, gireyêndê ci, nêweşînênda ci, zehmetêndê ci, kêfsadeyênda ci çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; derdêndê ci çinî yo, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Dertsizlik, sıkıntısızlık, problemsizlik, hastalıksızlık.* Bêderdeya ci, esas ci rê derdên rê derdi bî.

bêderî *N.* Bêca, dinênedik/i, salme/ê, bedewî. Keso nezano ki ze ki cayên nêvîno, ze ki însan, ze ki medenîyet, ze ki şêlig nêvîno, ze ki cayêndo xerîb ra bêro, ze ki nêbanderîyayo. Merdimo ki hergi karûgurweyê ci şarî ra teber o. *Tr. Bedevi, görgüsüz, gayri medeni.* Merdimo bêderî tim jî kesî şermayneno.

bêderîyane *N.* Bêderîkî, kovîyane. Zêdê bêderîyana bîyayeni, fêl û hal û hereketandê xwu di şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Bedevice, gayri medeniler gibi.* Bêderîyane bê silam û bê hay ame kewt zerre û quncên di roniştr. Hetta ki şî, qisayên ci fekî ra nêvijê.

bêderîyaney *Nm.* Bêderîkîyey, kovîyaney. Bêderîyane bîyayeni, kovîyane bîyayeni, kar û gurwandê xwu di şarî ra teber bîyayeni, usûl ra teber bîyayeni, şekil û bîçimo ki kes ver ra şermayêno, a o bîçim bîyayeni. *Tr. Bedeviler gibi olmak.* Seranî ra hetta binanî, cêr ra hetta cor, peynî ra hettanî vernî, gird ra hetta werdîyê ci, welhasil seranser bêderîyaneya ci ci ser o ya.

bêderîyey *Nm.* Bêderî bîyayeni, bedewîyey, bêcayey, salmeyey, dinênedikey, karûgurweyandê xwu di şarî ra teber bîyayeni, bi fêl û hereketandê xwu ya însanan şermaynayeni, gunakar kerdeni. *Tr. Bedevilik.* Eger bêderîyeyda ci ra nêbo, comird o. Labelê a bêderîyeya ci jî kesî kena gunakari.

bêderman/i *Tib. Zv. N. Bw.* Bêdarî. Şima zanê ki derdê ci bêderman o.

bêdermaney *Tib. Zv.* Bêdarîyey. Bêdermaneya ci jî omidîya mêrdekî nêşiknayê. Sûki bi sûki geyrayê dermandê xwu.

bêdesmaj/i *N.* Bêawdaz/i. O ki awdazê ci çinî yo yan jî nêgiroto. *Tr. Abdestsiz.* Bêdesmaj nimaz nêbeno.

bêdest/i 1. *N.* O ki destê ci çinî yo, destê ci cibîyayo. *Tr. Eli olmayan, elsiz.* Qergûnê mi şî bî patozi di gurweya bî, destê ci dekewt bî qayîşdê patozi ver, pa cibîya bî. Cora bêdest mendo. 2. *N.* O ki ze ki destê ci çinêbê, nêşeno kar bikero, ci destî ra terraleyda ci ra karên nîno. *Tr. İşlevsiz, iş görmez.* Hêçeko bêdest o. Ci ra karên nîno. Timûtim winîno destandê şarî ra. Xwu rê bimro ey ra rindêrî yo. 3. *N.* Tersinok/i, tersanok/i, fisek/i. O ki qandê pirodayeni, qandê sitar kerdenda xwu destan nêşeno ki werzano û pirodo. *Tr. Dövene elsiz, sövene dilsiz... korkak, eli dövmeye kalkmayan.* Bêdestên hembazê kesî bo, kes do tim kotekîy bûro.

bêdesta *N.* Çî/keso ki tey desta çinî ya, destaya ci çinî ya, wahîrê/a destayên nîya. *Tr. Demetsiz.* Înan mîyan di o tenya bêdesta bî.

bêdestek/i *N.* Bêpey/i, bêpaştî, bêyardim/i,

[illegible]met/i. Kes/çîyo ki; destek nêdeyayo ci, pasti nêdeyaya ci, paştîya ci çinî ya, ci peynî di kesên çinî yo. *Tr. Desteksiz, yardımsız.* Kesdê bêdesteki ra ancax hendayên kar yeno.

bêdestmaj/i 1. *N.* Bêawdaz, bêdesmaj/i. O ki awdaz/desmajê ci çinî yo yan jî awdaz nêgiroto. *Tr. Abdestsiz.* Merdimo bêdestmaj, ze ki bêçek şiro ceng. 2. *Zv. N.* Bêawdaz/i, bêdesmaj/i, nepak/i. Keso ki pak nîyo, ci ra yan jî ci destî ra çîyo nepak, çîyo heram, çîyo tarî vijîyayo. *Tr. Temiz olmayan, kirli, ellerinden kötü işler, karanlık işler çıkmış olan.* Şima senîn ê çîyê pakî teslîmê ê merdimdê bêdestmajî kenê?

bêdest û bêpay *Nn.* Keso ki dest û pay (ling) a ci çinî ya, bêdesto û bêpay o, nêşeno karûgurweyên bikero, nêşeno kesên ro do, tey cesaret çinî yo, nêwetano heyfê xwu bigîro, destûlingê ci girêdeyayeyê. *Tr. Elsiz ve kolsuz, eli kolu bağlı olan, cesaretsiz, korkak, yufka yürekli, dövene elsiz ve sövene dilsiz olan.* Merdimêndo bêdest û bêpay o. Tim belayê seredê min o. Ez şina heyfê ci gîna.

bêdest û bêqol/i *N.* Nêşe/ê, nêşeyê/ya karûgurweyan. Keso ki nêşeno karûgurweyên bikero, ci dest ra çîyên nîno. *Tr. İşlevsiz, tembîhl, beceriksiz, yeteneksiz.* Ti vanê beno ki bêdest û bêqol o. Ci dest ra çîyên nîno.

bêdewam/i 1. *N.* Bêkudik/i. Çî/keso ki nêkudêno, dewam nêkeno, dewamê ci çinî yo. *Tr. Devamsız, devam etmeyen, süreğen olmayan, süreli olmayan.* Lajekêndo bêdewam bî. Eger bidewam bîyayê, ma do dîplomaya ci bidayê bi ci.

bêdeyn/i *Eko. N.* Merdimo ki kesî rê deynê ci çinî yo, deyndarê kesên nîyo. *Tr. Borçsuz.* Vanê merdimo bêdeyn ravey jî, apey jî nêşino.

bêdik/i *N.* Neçar/i. Merdimo ki dikênda ci, alaqênda ci çinî ya, neçar o. *Tr. Arazisiz, küçük bir arazi parçası bile olamayacak kadar fakir olan.* Merdimo bêdik do dewi di nêmaneo.

bêdindan/i *N.* Keftal/i. Çî/keso ki dindanê ci çinî yê, dindanê ci kewtê, fekî di dindanîy nêmendê. *Tr. Dişsiz.* Merdimo bêdindan, eger nêşiro xwu rê çenge yan jî dindanîy nêdekero de; wexta bol nêrameno, mîdeyê xwu jî nano ser.

bêdîn/i 1. *Teo. N.* Ateîst/i. O ki dînê ci çinî yo. *Tr. Dinsiz, ateist.* Boka merdimêndo bêdîn nêbo. 2. *Zv. N.* Bêqayde/ê û bêusûl/i. O ki bêqayde o, bêusûl o. *Tr. Kuralsız, kaidesiz.* Bêdîn o. Nêzano ki do senîn biluwo. 3. *Zv. Nn.* Bêrehm/i, bêmerhemet, zerrîneveş. O ki tey merhemet çinî yo ki zerrîya ci bi kesî yo biveşo. *Tr. Acımasız, merhametsiz.* Bêdîn o ki jew dê lajekî ro; lajekî ne da, ne girot.

bêdîqet/i *N.* Nebdîqet/i, nebidîqet/i, bêbal/i. Merdimo ki karûgurweyandê xwu di bidîqet nîyo. *Tr. Dikkatsiz.* Ê kesê bêdîqetî qeza kerd.

bêdîqetey *Nm.* Nebdîqetey, nebidîqetey, bêbaley. Balkeş nêbîyayeni. *Tr. Dikkatli olmamak, dikkatsiz olmak.* Bêdîqeteya ci, ci da çali ser ro.

bêdua *Nn.* O ki duayê ci çinî yê, duay nêkeno, îbadetê ci çinî yo. *Tr. Duasız, ibadeti olmayan.* Bêdua bo, xwura do belaûbêterîy ser ra kemî nêbê.

bêdûzan/i *N.* Salme/ê. Çî/keso ki dûzanê ci çinî yo, wahîrê dûzanên nîyo. Karûgurweyandê xwu hellahopkî yo. *Tr. Sistemsiz, plansız, düzensiz, tertipsiz, programsız, gelişigüzel.* Kes mektebdê bêdûzanî ra serkewteni nêpaweno.

bêedeb/i *N.* Bêterbîye/ê. Kes/çîyo ki; tey terbîye û edeb çinî yo yan jî terbîyeyê ci kemî yo; goreyê usûlî, goreyê qebûlî, goreyê edetandê şêlîgî nêvirazîyayo, terbîye nêbîyo. *Tr. Edebsiz, terbiyesiz, adab-ı muaşerete uygun davranmayan.* Mesela kesêndo bêedeb, şarî mîyan di viran geyreno, girdan vero nêwerzeno pay, werdî bo qisaya pîli keno, fêlandê xwu di ravey şino ûzn.

bêedebane *N.* Bêedebkî, bêterbîyane. Tey edeb/terbîye bi çinêbîyayen a luwayeni, hereket kerdeni, ray şîyayeni. Bi şikildê bêedebey a, bi şikildê tey terbîye çinêbîyayen a. *Tr. Edepsizce, terbiyesizce.* Ey bêedebane kerd, mi jî keye ra qewirna.

bêedet/i *N.* Edetî ra teber/i. Merdimo ki usûl û edetî ra teber o, şarî ra teber o. *Tr. Töre dışı, kural dışı hareket eden.* To karêndo bêedet kerdo, xwu ra bitersi.

bêeger/i *N.* Bêqusûr/i, tam/i, temam/i. Çî/keso ki tey eger û qusûr û kemaney çinî ya; hergi babet ra, hergi heti ra temam o, weş û delal o. *Tr. Kusursuz, tam, eksiksiz ve gediksiz.* Zanayîşo ki ez zana, bêeger jû Ellah û jû seneatê ci yo. Zewmbî kes û seneato bêeger çinî yo.

bêemeg/i *N.* Bêked/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên di kedi xerc nêkerda, tey emeg serf nêkerdo. *Tr. Emeksiz.* Ez bêemeg bîya. Qenê to tey emeg xerc kerdayê.

bêemel/i *N.* Hurhoban/i. Merdimo ki emeleya kesî pey nêbena, verûpeyê ci jew nîyo. *Tr. Güvensiz, güvenilmez.* Bi merdimdê bêemelî ya şirîgey nêbena.

bêemelet/i *Tib. Nn.* Kes/çîyo ki; emelet nêbîyo, kardî nêerzîyaya bi ci. *Tr. Ameliyatsız.* Vanê mêrdek şeno bi dest pa nênayîş a kesê biemelet

û bêemeletî pêra abirno.

bêestane *N.* Ze ki tey estey çinêbê, bi şikildê bêesteyey a. *Tr. İçinde kemik olmaksızın, çok yumuşak, çok elastiki bir şekilde.* Lajek bêestane bî. Deqeyên mîyan di nêzana çend teqley day xwu ro!

bêfehm/i 1. *N.* Keso ki fehmê ci kemî yo, rew rewî fehm nêkeno, fehmîdar nîyo, fehmkerdiş di kemaneya ci esta. *Tr. Anlayışsız, anlama güçlüğü olan.* Mi zanayê bêfehm o jî, mi va fina jî ez ci rê vaja. 2. *Zv. N.* Korfehm/i, eynad/i, kudik/i, mirrik/i, serewişk/i, bêîzan/i. Kes/çîyo ki; fehmê ci kemî yo, rew rewî yan fehm nêkeno, yan jî bişo fehm kero jî zêdê xwu keno, zewmbî nêkeno. *Tr. İnatçı, kuru kafa, anlayışsız.* Eger bêfehm nêbîyayê, qey ey do zêdê şêligî bikerdayê.

bêfesal/i 1. *N.* Çinayo ki fesali nêdeyaya ci, bi fesalên a nêbirîyayo, bifesalên a nêcibîyayo, hewna fesali nêerzîyaya bi ci, bi fesalên a nê, salmekî cibîyayo. *Tr. Ölçülmemiş, ölçüsü alınmamış.* Çinayanê bêfesalan abirnê ki wa pêmîyan nêkewê. 2. *N.* Bêeyar/i. Merdimo ki fêl û qisandê xwu di bêeyar o. *Tr. Fiil, davranış ve sözlerinde tutarsız, ölçüsüz.* Vanê şêligî mîyan di coyê xwu yo xusûsî kerdo eşkera. Mi verînde-ra vatê o merdim bêfesal o, kesî yeqîn nêkerdê.

bêgan/i *N. Bw.* Bêgane/ê. Doktorî va: Kaşka şima rew biardayê nêweşxane. Wexto ki şima ard, bêgan bî, rewna o merd bî.

bêgane/ê *N.* Bêgan/i, bêcan/i, bêcane/ê, bêheyat/i, nebiheyat/i, nebheyat, merde/ê. Kes/çîyo ki; tey gan çinî yo, merdo. *Lat.* û *Îng. Exitus. Tr. Ekst, ex, ölü, cansız, ruhsuz.* Ard nêweşxane, bêgane bî, verî merd bî.

bêgarantî *Nn.* Bêtemînat/i. Çî/keso ki alvêrdê ci di ci rê garantî nêdayo, ci rê temînat nêdeyayo. Çî/keso ki teserrûfdê ci qandê kemaney, qandê egerineyda ci, qandê arîzayêndê ci ci rê garantî/temînat nêdeyayo, ewêzîya mesrefdê ci nêbena. *Tr. Garantisiz.* Şima rê tewsîye kena ki malê bêgarantîyê vay meherînê.

bêgarantîyey *Nm.* Bêtemînatey. Garantîyê ci çinêbîyayeni, pa (tey/ser o) garantî çinêbîyayeni. *Tr. Garantisizlik.* Bêgarantîyey di tim jî zirar aseno.

bêgarîg/i *N.* Bêmesûlîyet/i. Kes/çîyo ki; tey kemaneya garîgi esta, karûgurwe û wezîfanê xwu nêzano, nêzano do se kero û se nêkero. *Tr. Sorumsuz.* Şima çirê mi kenê tayê ê kesdê bêgarîgî? Şima nêzanê merdimo bêgarîg kesî keno rezîldê alemî?

bêgêrwe/ê *N.* Bêpûçik/i, lingviran/i. O/çîyo ki gêrweyê ci çinî yê, bêpûçikî yo, pay di pûçik çinî yê. *Tr. Çorapsız.* Bêgêrwe ame bî. Şarî ci rê eyb vînayê. Çunkî no babet, babetêndê şenikey o.

bêgil/i *N.* Çî/keso ki gilê ci çinî yo, qot o, dewamê ci çinî yo, bêdewam o, derg nêbeno û nêşino. *Tr. Dalsız, dalsız budaksız, uzamayan, devam etmeyen.* Şavlêro bêgil, merdimo bêgil, keyeyo bêgil ûzn.

bêgila *Nm.* Kesa ki ci rê gila nêvirazîyaya, pordê ci gila nêverdaya, porê ci bi şikildê gilayan a nêvirazîyayo. *Tr. Örgüsüz, örüksüz.* Nay beri bidi a keynekerda bêgila û mevindi bê.

bêgoş/i *N.* Kes/çîyo ki; pa goşîy çinî yê, wahîrê goşan nîyo, goşê ci ci ra cibîyayê yan jî sifte ra çinî yê. *Tr. Kulaksız, kulağı kesik, kulağı olmayan.* Merdimêndo bêgoş bî, tey qeçekên jî est bî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; goşanê xwu hend qalûqîl û vatenan û qeybetan ser nênano; goşdareya qisandê ata natay nêkeno; qisan û çîyanê negeregan ne peyhesêno, ne jî qayîlo pey bihesîyo, qedrûqîmet nêdano nê çîyandê winasînanê nelaziman. *Tr. Gıybete, dedikoduya, gereksiz ve malayani şeylere kulak asmayan, bu noktada sağır olan.* Kes do qeybet û vatenan rê bêgoş bo ki sereyê kesî pa nêtewo.

bêgoşt/i *N.* Zaîf/i, nêageyraye/ê. Çî/keso ki pa/tey goşt çinî yo yan jî goştê ci kemî yo. Bê însanan û bê heywanan çîyo ki cayê ci yê werdî tey kemî yo, goştiney pa çinî ya. Çî/keso ki goştdê xwu di pirrane nîyo, zaîf o, nêageyraye o. *Tr. Etsiz, zayıf, sıska.* Werdo bêgoşt, însano bêgoşt, heywano bêgoşt, teneyo bêgoşt ûzn. hewna bol çî û keso bêgoşt esto.

bêguman/i 1. *N.* Bêreyb/i, bêşubhe/ê, bêqerqile/ê, bêşek/i. Çî/keso ki tey şek ûşubheçinî yo, teqeze o, tey qerqile, tey reyb, tey guman çinî yo. *Tr. Şüphesiz, kuşkusuz, tereddütsüz, kesin ve kati.* Lajek bêguman bî. Înanşubheeştê ci qelb. 2. *N.* Çî/keso ki tey veng û şemate û qerepereyê esto, tey xijbilo û kêfsadey esta, tey qehrûqotik û zerrîneweşey esta ûzn. *Tr. Olaylı, sesi olan, sakin olmayan, gürültülü, şamatalı, kargaşalı, rahatsız edici olan.* Bêguman bî. Eger guman bîyayê, ez do jî biameyê ûja.

bêgurwe/ê *N.* Bêwezîfe/ê, bêkar/i, eware/ê. O ki ci desti di hazir di karên, mijûlên çinî yo, eware o. *Tr. Görevli/vazifeli olmayan, avare, geçici işsiz, boşta olan.* Eger ti bêgurweyê, bê ma şirê ma rê çalên akerê.

bêgurwekî *N.* Bêgurweyane. Ma şima nêzana ki o do ûja di bêgurwekî rezîldê alemî bo?

bêgurwekîyey *Nm.* Bêgurweyaney. Eger bê gurweki rehma Ellahî bibîyayê, do ê ey di bibîyayê. Bêgurwekîyeya ey dinya alemî ra eyan bibi.

bêhal/i *Tib. N.* Kêfsad/i, kêfsal/i, nêweş/i. Merdimo ki halê ci çinî yo, o yo nêweş, edizîyayo yan ji feknêweşîney do û keno nêweş kewo. *Tr. Halsiz, hasta.* Qatireka ci dekewta. Ewro halê ci çinî yo. Tew meveyê ci, bêhal o.

bêham/i *N.* Kes/çîyo ki; tey nîyo, mîyan di nîyo, pa nîyo, xeberdar nîyo, haydar nîyo, têkilîyê ci pa çinî yo, alaqeyê ci pa çinî yo, tew ûja ra nîyo. *Tr. İlgi ve alakası olmayan, yakından veya uzaktan ilişkisi olmayan, dahil olmayan.* Bi mi ki lajek bêham bî. Şima do o nêkerdayê de, gereyê ci nêkerdayê.

bêhamey *Nm.* Bêham bîyayeni, tede nêbîyayeni, mîyan di nêbîyayeni, têkilîyê ci pa çinêbîyayeni, xebera ci çinêbîyayeni, bêxeber bîyayeni, haydar nêbîyayeni, bêhay û bêxeber bîyayeni, dûrî ra nezdî ra têkildar nêbîyayeni. *Tr. İlgisizlik, yakından veya uzaktan ilişkisi bulunmamak.* Key şima bêhameya ci kerdi teqez, bêrê ma fina qisey bkerê.

bêham û bêtam/i *N.* Mehsûm/i, bêxeber/i, bêhay/i, haydarnêbîyaye/ê, bêsûj/i, bêtesîr/i. Merdimo ki xebera ci ne rindeyda ci ra, ne jî xirabeyda ci ra esta. *Tr. Masum, habersiz, dahil olmayan.* Mêrdek bêham û bêtam bî. Qandê qebehetdê birarî înan şîy da ey ro. Çi guna yo!

bêhay/i 1. *N.* Bêxeber/i. O/çîyo ki haya ci çinî ya, haydar nîyo. *Tr. İletişimsiz, habersiz.* Bêhay bî. Şarî xafildera da piro. 2. *N.* Bêbal/i, bêdîqet/i. O/çîyo ki bêdîqet o, bêbal o, balnekeş o. *Tr. Dikkatsiz, dikkati zayıf.* Bêhay o, bal bidi ci, wa kirosa piro nêgno. 3. *N.* Nezan/i. O/çîyo ki aqil ser o nîyo, xafil o. *Tr. Gafil, kavrama güçlüğü olan, bir anlık bile olsa kendinde olmayan.* Bêhay o, hendayên hewadîsî ya tepîya hewna jî o yo bi ci ya geyreno.

bêhed/i 1. *N.* Çî/keso ki hedê ci çinî yo, peynî û vernîya ci çinî ya; ci rê sînorên, xetên, cayêndo bipeynî û bivernî nêroneyayo. *Tr. Sınırsız, sonu belirsiz, nihayetsiz, sonsuz.* Ma şîyê nêşîyê, nêqedîyayê. Bêhed bî, bê ma jî kesî peynîya ci nêdî bî. 2. *N.* Bêfesal/i. Keso ki hedê xwu nêzano, nêzano ki do senîn û bi çi babet a hereket bikero. Keso ki fesali ra kemî yo, ver û pey hereket keno, fêl û qewlandê xwu di, qisandê xwu, livdê xwu di nêzano ki do bi çi babet a biluwo. *Tr. Ölçüsüz, mizansız, haddini bilmeyen. Fiil ve davranışlarında ölçüsüz/terazisiz hareket eden.* Merdimêndo salmeyo bêhed o. Ma kamcîn merdimê mîrxasî cara wina hereket kerdo?

bêhedey 1. *Nm.* Bêsînorey, verûpey çinêbîyayeni/nêasayeni. *Tr. Sınırsızlık, nihayetsiz olmak.* Bêhedeyda ci ra wa omidîya şima nêşikîyo serdewam kerê. Miheqeq şima do rojên serkewê. 2. *Nm.* Bêterbîyey, bêfesaley, hedê xwu nêzanayeni, verûpeyê xwu nêzanayeni, liv û hereketdê xwu di bêfesal bîyayeni; gird û werdîyê xwu, pîl û qijê xwu, ver û dimayê xwu nêzanayeni, bêfesal hereket kerdeni. *Tr. Haddini bilememek, haddini aşmak, ölçüsüzlük, rotayı aşmak, sınırı aşmak veya aşan olmak.* Eger ez ûja di bîyayê, mi do bêhedeya ey ci mojnayê.

bêhed û bêhesab/i *N.* Çî/keso ki ci rê hed û hesabên nêfesilîyayo, nêpeymîyayo, nêhesibîyayo, bellî nêbîyo; ne ver û ne peyê ci esto. Hal û wezîyeto ki tey do hed û hesab û verûpey û sînorê ci çinî yo. *Tr. Sınırsız, sonsuz, önü ve arkası olmayan, ardı arkası olmamak, hesapsız, kendisine belli bir uç tayin edilmiş olmayan.* Emserr welat di bêhed û bêhesab vewri varê.

bêhemd *Nn.* Nişkêra, nişkavde, nişkavê, finêra. Zemanê caamîyayîşê fêlan bol finêra bîyayeni. *Aniden, birden, farkında olunmadan, gayri iradi olarak, kazaran.* Mi nêdî ki mi pey di bî, bêhemd guna piro.

bêhemd/i *N.* Kes/çîyo ki; şukur nêkeno, hemdê xwu nêkeno/nêano, bi tayênî ya bes nêkeno, çimê ci mird nêbeno, tim rizqî ra gazincêno. *Tr. Kanaatsız, şükürsüz.* Merdimo bêhemd o, o yo kufrî ser o.

bêhemd 1. *Nn.* Bêhemda, nişkêra, nişkavde, nişkavdera, bi şaşey a, xwu şaş kerden a. Çîyo ki bi hemdên a nîyo, finêra bîyo, kesî dest di nêbîyo û bîyo. *Tr. Kazara, aniden, ansızın, gayr-i ihtiyari, istemeyerek, bilmeksizin, farkında olmaksızın, yanlışlıkla, hataen.* Mi senîn ki werzana, bêhemd guna piro. 2. *N.* Bêdîqet. Çî/keso ki tey dîqet çinî yo yan jî kemî yo. *Tr. Dikkatsiz.* Şima çirê winî bêhemd yenê ki? Tenekna balkeş bêrê.

bêhemdê xwu *H. Bw.* Bêhemdê xwu ya. Eger bêhemdê xwu ya bî, pekî çirê babetna nêbî?

bêhemdê xwu ya *H.* Bêhemdê xwu. Bixwu ya nê, bi zewmbîyan an kerdeni, bêzerrî, tey zerrî çinêbîyayena çîyên kerdeni, caelmat kerdeni, nêwaştena kerdeni, bi waştenda zewmbîyanan, bi qewet û qudretdê kesnakî ya çîyên kerdeni, kerdeni rê mecbûr mendeni. *Tr. İrade dışında.* Lajekî bêhemdê xwu ya kerdo, bi hemdê xwu ya nêkerdo.

bêhenek/i *N. Bw.* Bêkuşat/i. Eger mi bizanayê no

kar do bêhenek bo, ez mîyan nêkewtê.

bêhereket/i *N.* Bêliv/i. Çî/keso ki tey hereket/liv çinî yo, wahîrê liv/hereketî nîyo, nêluweno. *Tr. Hareketsiz.* Merdimêndo bêhereket ûja di bî. Xwu rê ki o bî, ez ey nêzana.

bêhes/i *N.* Bêveng/i. Kes/çîyo ki; ci ra hesûbesên nêvijêno, ci ra vengên nêvijêno; ci ra zirarên, şemateyên, qerepereyên nîno. *Tr. Sessiz, sesi sedası çıkmayan, gürültü ve şamatası olmayan, zararsız.* Kêsêndo bêhes bî, zirarêndê ci ma nêresa.

bêhesab/i 1. *N.* Bol vêşî. Hendo ki vêşî ki deha hesabê ci nêbeno. Kes/çîyo ki; tey sînor çinî yo. *Tr. Hesapsız, sınırsız, inanılmaz, haddi hesabı olmayan, sayısız çok.* Îşê aqilî nêbî, aqilî di bêhesab bî. 2. *N.* Bêfesal/i, hesabnezan/i. Kes/çîyo ki; tey fesali çinî ya. *Tr. Ölçüsüz.* Ez bi ey a karên û şiriĝeyên nêkena. Çunkî bêhesab hereket keno.

bêhesane *N.* Kes/halo ki tey hesûbesên çinî yo, bi şikildê bêhesey a, bi şikildê bêvengey a, bi şikildê tey veng çinêbîyayenî ya, bi şikildê sakîney a, bi şikildê qerepere ya, bi şikildê tey şemate û kelbût çinêbîyayenî ya o. *Tr. Sesszice, sakince, şamata, gürültü, rahatsız edici ses olmaksızın.* Çendi ki ma het di mend, bêhesane bî. Ma ci ra kêfsadîy nêbîy.

bêhesey *Nm.* Bêvengey, ci ra hesûbesên nêvijîyayeni, ci ra veng û şemate û qerepere û çîyo winasîno bizirar nêvijîyayeni. Hewley û rindey û xirabey û çîdo winasîn pêrini ra bêvengey û bêlivey. *Tr. Sessizlik, tepkisizlik, konuşmamak, sakinlik.* Bêhesey tim jî rindi nîya. Kes do qarşûyê xirabey vengêndo şên vejo.

bêheş/i *N.* Gêj/i, bêaqil/i, vîrok/i. Merdimo ki aqilê ci ser o nîyo, xwu di nîyo, ze ki bêaqil bo, ze ki aqil ser o çinêbo. *Tr. Unutkan, aklı başında olmayan, ayık olmayan, sersem.* O merdim bêheş bî. Şima ci rê yardim nêkerd.

bêhewn/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; hewn ra kemî yo, nêşayo mirdîya xwu rakewo, tey hewn mendo, hewnê ci esto û gereg ki rakewo. *Tr. Uykusuz, az uyumuş olan, uykusu eksik olan.* Ellah zano ki bêhewn bî. Cora qeza kerd. Kes do bi rayano bêhewn nêmano.

bêheya *N.* Kes/çîyo ki; tey heya û şermûar û çîyo winasîno biqedr û biqîmet û bedew çinî yo; nê çîyan di, nê qîmetan di tey kemaney esta. *Tr. Utanmaz, hayasız, arsız.* Lajekî va: Mi dî ki bêheya o, mi terk kerd. Cora mi ra qehrîyayo.

bêheyat/i *N. Bw.* Bêgane/ê. Şima o kes karî ser o bêheyat dî yan biheyat?

bêheyatey *Nm. Bw.* Bêganeyey. Mi rê bêheyateya ci bî gire! Kaşka mi bi o şekila nêdîyayê!

bêheyayey *Nm.* Bêarey, bêşermey. Bêheya bîyayeni, tey eyb û ar û şerm çinêbîyayeni, eyb û ar û şermî ra kemî bîyayeni. *Tr. Hayasızlık, utanmazlık, iffetsizlik, sıkılmazlık.* Eger şima siftera bêheyayeya ci bivatayê, mi pey şiriĝey nêkerdê.

bêhêvî *N.* Bêomid/i, bêomidî. Keso bêomid, o ki omidîya ci çinî ya yan jî nêmenda. *Tr. Umutsuz, ümitsiz.* Bêhêvî yo ki ti ci di Dimilî ra behs kenê, o vano qalê ey mekerê, o merde yo.

bêhêwan/i *N.* Kes/çîyo ki; nêresayo hêwandê xwu ser, dinya ra tamên nêdîyo, nêresayo mirazdê xwu ser, xayeyêndê ci çinî yo; omidî di, mirazîni di, xaye di cayên nêresayo, heme çîyê ci nîmçe mendo. *Tr. Amaçsız, hedefsiz, arzu ve istekleri olmayan veya bunlara erişememiş olan, muradına erişemiş olan, dünya namına herhangi bir lezzet alamamış olan.* Merdimêndo bêhêwan o, bêhêwaneyda ci rê zerrîya pêrini veşena.

bêhoma *Teo. Nn.* Ateîs/i, bêdîn/i. O ki bi îlahên a emel nêkeno, ateîst o, bêdîn o. *Tr. Tanrı tanımaz, ateist, dinsiz.* Bêhomay, verînde ra yo ki dinya di estê. Labelê nînan xwu rê cayêndo herayo bol, ancax Awrûpa di, bi Livdê Humanîzma ya dî.

bêhukim/i 1. *N.* Bêhêle/ê, bêqewet/i, bêtaqet/i. Çî/keso ki hukmê ci çinî yo, tey qewet û qudret û hêle çinî yo, wahîrê nê wesfan nîyo. *Tr. Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz. Hükmetme gücü olmayan.* Eger bêhukim bîyayê, nêşayê qisaya xwu bido goşdarey kerdeni. 2. *N.* Netaw/i. Çî/keso ki nêravêreno, taw nîyo, tawey ra vijîyayo û bîyo bêhukim. *Tr. Geçersiz, yürürlülükten kalkan.* Mi va bêhukm o jî ey da ci. Ci rê bela abîya.

bêhukimdar/i *S. N.* Cayo (welat, ware, şar) ki hukimdarê ci çinî yo, wahîrê hukimdarên nîyo. *Tr. Hükümdarsız.* Welato bêhukimdar nêbeno.

bêhukimey 1. *Nm.* Bêhêley, bêqewetey, bêqudretey, bêtaqetey. Tey qewet û qudret û taqet û hêle û wesfê şayenda kerdişî çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; qewet û qudret û hukm û hêle û taqetê ci çinî yo; a o kes yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Güçsüzlük, kuvvetsizlik, hükümranlığı bulunmamak, yapma gücü ve iradesi olmamak.* Sebebê nêkerdişdê ci bêhukimeya ci bî. Zewmbî çîyên çinêbî. 2. *Nm.* Netawey, bêhukim bîyayeni, hukmê ci çinêbîyayeni, yan jî wedarîyaye bîyayeni, tawey ra vijîyayeni, nêvêrdeni. Çî/keso ki taw nîyo, nêravêreno, tawey ra kewto; a o kes

yaxê jî o çi bîyayeni, wesfê nê çî û kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Geçersizlik, geçmemek, yürürlükten kaldırılmış olmak*. Eger ez bêhukimeyda ci ser o vinderdayê û mi ser o kudênik ronayê, şima nêşayê o ban biroşo.

bêhuner/i *N.* O/çîyo ki hunerêndê ci çinî yo, ci desti ra seneatên nîno, ostayînênda ci çinî ya. *Tr. Hünersiz*. Merdimêndo bêhunerên o. Kes do ey bero pa çi kar bikero?

bêhuzûr/i *Nn.* Kes/çîyo ki; huzûrê ci çinî yo, tey/pa huzûr çinî yo, kêfweş nîyo, coydê xwu ra yan jî wezîyetdê xwu yê hazirî ra memnûn nîyo. *Tr. Huzursuz*. Lajek kê xwu di bêhuzûr bî. Cora rema, sereyê xwu girot û şî.

bêîman/i 1. *N.* Çî/keso ki îmanê ci çinî yo, tey îman/yeqîn çinî yo, bi çîdê dînî ya emel nêkeno. *Tr. İmansız, inançsız*. Merdimdê bêîmanî rê melekan ra behs nêbeno. Kes do ey rê rayda bi îspat a şiro. 2. *N.* Bêrehm/i, bêmerhemet/i, zalim/i, zerrîneveş/i. Keso ki rehma pîzedê ci çinî ya, merhemetê ci kemî yo, zerrîya ci bi kesî nêveşena. *Tr. Zalim, acımasız, merhametsiz, şefkatsiz*. To dî hele, bêîmanî senîn jew zêdê gawiranan dê newqda ci ro!

bêîmtîhan/i *N.* Kes/çîyo ki; nêkewto îmtîhan, îmtîhanê ci çinî yo, îmtîhan bîyo, bêîmtîhan mendo. *Tr. Sınavsız*. Înan va, keso bêîmtîhan do nêgêrîyo. Senîn bî ki înan o merdimo bêîmtîhan girot?

bêînsaf/i *N.* Bêwijdîyan/i, bêrehm/i, bêmerhemet/i, zerrîneveş/i, bêqanûn/i, bêqayde/ê. Keso ki tey însaf û wijdîyan çinî yo, goreyê merhemet û edetan hereket nêkeno, tey livo bênamûsane esto. *Tr. İnsafsız, merhametsiz*. Kaşka şima raştê ê merdimdê bêînsafî nêameyê.

bêînsafey *Nm.* Bêwijdîyeney, bêrehmey, rehma pîzî tey çinêbîyayeni, bêmerhemetey, tey wijdîyan çinêbîyayeni, goreyê qanûnan û edetan hereket nêkerdeni, zerrîya ci bi kesî nêveşayeni. *Tr. İnsafsızlık, merhametsizlik, acımasızlık*. Qey şima raştê bêînsafeyda ci nêameyê. O çi xenzîr o!

bêîşaret/i *N.* Bênîşan/i. Çî/keso ki tey îşaret çinî yo, wahîrê îşaretan nîyo, îşaret/nîşan nêbîyo, îşaret ser o nêroneyayo. *Tr. İşaretsiz, belirtilmemiş olan*. Şima o cado bêîşaret di qeza kerd yan ê cadê biîşaretî di?

bêîtîbar/i *Sos. N.* Bêqîmet/i, bêrûmet/i. O/çîyo ki deger û îtîbarê ci çinî yo. *Tr. Değersiz, itibarsız, kiymetsiz*. Coyo bêîtîbar wa qe çinêbo.

bêîtîbarey *Sos. Nm.* Îtîbar çinêbîyayeni, qîmet û rûmet ra kewteni. *Tr. İtibarsızlık, değersizlik, kiymetsizlik*. Bi wesfdê bêîtîbarey a, kes şêligî mîyan di nêşeno degme vinderîyo.

bêîzan/i *N.* Nebiîzan/i, nebîzan/i. Kes/çîyo ki; îzanê ci çinî yo, tey îzan kemî yo, rew rewî fehm nêkeno yan jî qeni (pey/ters/ziddê ci) ra fehm keno, terbîye nêgiroto, terbîye ra kemî yo; nêzano do kotî di senîn û çi babet a hereket bikero, qaîde û usûlan ra teber o, salmekî luweno. *Tr. Saygısız, görgüsüz, terbiyesiz, anlayışsız, eğitilmemiş*. Ma ki bêîzan nêbo, şarî mîyan di maya xwu zûrker vejeno?

bêîzin/i *N.* Bêxatir/i. Keso ki kesên ra îzin nêgiroto û şîyo yan jî çîyên kerdo. Kes/çîyo ki; ci rê îzin nêdeyayo. *Tr. İzinsiz, müsaadesiz, onaysız*. Ez bêîzin bîya. Labelê hembazê ci biîzin bî.

bêj 1. *Nn.* Bêjik. Hîsseyê yardimî. Yardimkerdiş di çîyandê zêdê pereyan dayeni di, wezîfeyo ki para bîyo û kesî rê jî kewto. *Tr. Yardımlaşmada kişiye düşen parasal görev*. Mêrdekî va: Merdimêndê ma kewt bin, ci rê yardim arêdeya. Bêjêndê mi jî est bî, mi jî bêjê xwu da. 2. *Nn.* Bac, qaçor. Pere yan jî çîyo qîmetdar o ki qezenc, karkerdiş û çîdo winasînan ser ra deyêno dewleti ki dewleti pa xîzmet bero hemwelatîyandê xwu. *Tr. Vergi*. Hemwelatî do qezencdê xwu ra bêjêndo nîşankerde bido ki, dewleti jî ma rê xîzmet bikero. 3. *Nn.* Babet, çeşît. Eynî çîyan mîyan di hergi çîyo ki pêra ferq keno. *Tr. Çeşit, tür, nev*. Mesela rovegeri jî engûran mîyan di zêdê tehnebê û sîyaki û sûreki û şîrê bêjên a.

bêj bi bêj *Nn.* Babet babetî, çeşît çeşît, reng bi reng. *Tr. Çeşit çeşit, türlü türlü*. Bêj bi bêj engûr û darîy û însan û dewar esto.

bêj bi bêjey *Nm.* Babet babetî bîyayeni, bêj bi bêj bîyayeni, reng bi reng bîyayeni, tey bol babetîy bîyayeni. *Tr. Çeşit çeşit olma, türlü türlü olmak*. Ez qayîl bîya bêj bi bêjey a ci jî bivîna. Labelê mi nêşa bivîno.

bêjbîyaye/ê *N.* Çîyo ki bi şikildê bêjî ya vila bîyo, wezîfeyê bêjî yo ki hemparîyan ra vila bîyo. *Tr. Yardımlaşmada kişilere dağıtılan her bir hisse, vazife*. O çîyo bêjbîyaye do ma mîyan di tevdokan peyda kero. Çunkî her keso xwuserî keno, o yo bi usûlên a nêbeno.

bêj bîyayeni *f. M.* Bêjbîyayîş. Bi şikildê bêjî ya vilabîyayeni. Deynên di, yardimên di, heq dayenên di bi şikildê parabîyayîşên a para bîyayeni. *Tr. Yardım hissesi olarak dağıtılmak, ödenmek veya verilmek*. Bêj bîyayena ci hewli bî, xirabi nêbî. Kes pê nêkewt.

bêjdaye/ê 1. *N.* Bêjgîn/i. Merdimo ki ci rê bêj deyayo, bêj gîno, ci rê bêj kewto. *Tr. Yardım

payı alan. Bejdaye boka nêtewo û xwu ra nêşermayo. 2. *N.* Bacdan/i, qaçordaye/ê. Merdimo ki bac/qaçorê xwu, bêjê xwu dano. *Tr. Vergisini veren*. Merdimo bêjdaye û bêjnêdaye welatên di jew nêtepêşêno. Eger tepêşîyo, ê welatî di xîzmetêndo weş nêbeno.

bêj dayeni 1. *f. M.* Bêjdayîş. Qandê yardimên wezîfeyê hîssî xwu ser giroteni. *Tr. Yardımlaşma hissesi üzerine almak*. Bêj dayeni, wezîfeyêndê însaney o. Roj bêro ki kes jî beno mihtacê bêjên. 2. *f. M.* Bêjdayîş. Bacdaney, bac dayeni, qaçor dayeni. Qezencdê xwu ra pere yan jî qîmetêndê nîşankerdî qandê xîzmetdê hemwelatîyandê dewleti dayeni. *Tr. Vergi vermek*. Merdimo ki bêjê xwu nêdo, rîyê ci nêgîno ki xîzmet jî biwazo.

bêjey *Nm.* Bêjikey. Bêj/bêjik bîyayeni, bêj veteni, bi şikildê bêjî ya. *Tr. Yardımlaşmada hissenin olması, hisselilik*. Bi mi ki bi bêjey a bîyayê, do deha meqbûl bîyayê.

bêjgîn/i *N.* Bêjdaye/ê. Merdimo ki bêj gîno, qandê yardimên ci rê bêjo deyêno. *Tr. Yardım payı alan*. Şêligî ra jewî va: Qe ma namanê bêjgînan nêdê. Çunkî ê do bişikîyê. Jûnay va: Qe beno ki çîyêndo winasîn çinî yo, ma do kotî bizanê ki raşt o? Jûnakî va, aferîn!

bêji *Teks. Nm.* Çîyo ki bi layan an virazîyayo û hendê herayeyda qayîşî hera yo û zêdê mûndîyeri pa çîyan girêdanê. *Tr. Bağ*. Bêja xwu kerdi xwu destî ki pa girêdo, nêşa girêdo.

bêjik *Nn. Bw.* Bêj 1. Jû fini bêjik jewane bo, tayêni rê neheqey bena. Çunkî qezencê pêrini jew nîyo.

bêjika jewanê *Nm.* Bêjiko jewane. Deynê merdimên bixwu nêşo bido, merdimandê ci ra, dostandê ci ra bi rîzadê ci ya jewane para bo û her kesî rê jî paya zê pê bivijîyo, nay rê vanê bêjika jewanê. *Tr. Ödenmesi kişilere rızaya dayalı ve eşit olarak bölüştürülen pay veya hisse*. Ê qergûnî rê jî zêdê ê lordî bêj veto. Ma cara hinî bîyo? Gereg zengînan rê bêjo bol, feqîran rê jî bêjo tayên bikewo.

bêjikane *N. Bw.* Bêjane. Mi rê ki do qerarê bêjikanî bivijîyo. Çunkî pêrini bêjikane waştê.

bêjikaney *Nm. Bw.* Bêjaney. Ê yê bêjikaneyda winî rê îtiraz kenê.

bêjiko jewane *Nn. Bw.* Bêjika jewanê. Bêjiko jewane di rîzayê kesî do bibo. Eger tey rîza çinêbo, guna yo.

bêjkerde/ê *N.* Çîyo ki bi şikildê bêjî ya vila bîyo. *Tr. Dağıtılan yardım hissesi, paylaştırılan yardım payı*. Yardimo bêjkerde di bêjêndê ey jî est bî, ey nêda.

bêj kerdeni *f. M.* Bêjkerdiş. Yardimî bi şikildê paran a para kerdeni yan jî vila kerdeni. Deynên, mesrefê çîyên kesan ra para kerdeni, vila kerdeni. *Tr. Zorda kalan birisine yardım amacıyla gönüllülük esasına dayalı olarak dağıtılan pay/hisse*. Înan do bêj kerdayê, ê mûsîbetê lingi dê piro, cora nêbî.

bêjkî *H. Bw.* Bêjane. Ma kerd bêjkî vila kero, ey va, winî mekerê, bi deyn a bidê.

bêjkîyey *Nm. Bw.* Bêjaney. Gereg ki bêjkîyey ci rê çare bîyayê.

bêkar/i 1. *N.* Merdimo ki karê ci çinî yo, bêgurwe o, îş/kar ci desti çinî yo. *Tr. İşsiz*. Merdimo bêkar do sifte xwu rê karên bivîno, dima jî bizewijîyo. 2. *N.* Bêqezenc/i. O ki karî di qezencêndê ci çinî yo. *Tr. Karsız, kazançsız*. Ti bê ki ti bigurweyê û ti bêkar bê. Kes eynî beno xînt.

bêkardî *Nn.* Bêçek/i, bêsîleh/i. O ki sîleh yan jî kardîya ci çinî ya. *Tr. Bıçaksız, silahsız*. Bêkardî kes do nêşiro şuwanîni. Çunkî çarwênda kesî bimiro, do bimirdarîyo.

bêkar û bêbar/i *N.* Bêkar û bêgurwe/ê. Kes/çîyo ki; ne wahîrê karî yo ne jî wahîrê barên o; ne karêndê ci yo ne jî barêndê ci yo, eware o. *Tr. İşsiz güçsüz*. Wextê ci yê zewajî ameyo. Labelê bêkar û bêbar o. Ma do senîn bizewijnê?

bêkar û bêbarey *Nm.* Bêkar û bêgurweyey, bêkar û bêgurwekî, karbar/karûbarê ci çinêbîyayeni, wahîrê karûbarên nêbîyayeni, ci dest di ne karên ne jî barên bîyayeni, serbikar nêbîyayeni, mijûleyên di nêbîyayeni. *Tr. İşsiz ve güçsüz olmak, elinde herhangi bir işi ve gücünün olmaması*. Bêkar û bêbarey çetin a, keyî kena pêmîyan, bi qeno finena pê.

bêkar û bêbarkî *H.* Bêkar û bêbarane. Bêkar û bêbarkî keye û welat şên nêbeno.

bêkar û bêbarkîyey *Nm.* Bêkar û bêbaraney. Eger bi bêkar û bêbarkîyey a welat şên bîyayê, welatê ma do şên bîyayê.

bêkar û bêgurwe/ê *N.* Bêkar û bêbar/i. Ti yê tîyanan di bêkar û bêgurwe çiçî geyrenê? Tîyanan di merdimdê bêkar û bêgurwî weş nêvînenê.

bêkar û bêgurweyey *Nm.* Bêkar û bêbarey. Kalikî veynda, va şima yê hetta nika ajana di bêkar û bêgurwe mergê xwu geyrenê? Şima nêzanê bi bêkar û bêgurweyey a çîyên havil nêbeno?

bêkefen/i *N.* Keso ki kefenê ci çinî yo, kefen pira nêdeyayo, xwu rê kefen hadire nêkerdo. Merdeyo ki kefenê ci çinî yo, kefen pira nêdeyayo û debîyayo mezel. *Tr. Kefensiz, kefensiz olarak gömülen*. Mêrdek bêkefen bî, qayîl bî xwu rê kefen biherîno ki kes dima nêvajo qe weşeyda

[illegible] xwu rê kefenên jî nêşa bikero.

bêkerb/i *N.* Kes/çîyo ki; kerba pîzedê ci çinî ya, bêkerb o. kerbi nêdekewta pîzedê ci, hîssî heyfgirotişî nêdekewto ci zerrî. *Tr. İçi incitilmemiş olan, gönül darbesi almamış olan, içinde intikam duygusu olmayan, içine kin veya öç alma hissi girmemiş olan.* Boka ma raştê xişmdê kerbda ê lajekî nêrê.

bêkert/i *Zv. N.* O ki kertênda ci jî çinî ya, bêpere o. bol feqîr o, feqîrek o. *Tr. Meteliksiz.* Bêkertên o. Ma do ey berê kotî?

bêkeye/ê *Nn.* Nebikeye/ê, nebkeye/ê. Keso ki keye ra mehrûm o, keyeyê ci çinî yo, xwu rê keye nêkerdo/nêviraşto. Merdimo ki berzewaj o yan jî qert o û hewna bikeye nêbîyo yan jî cîya nêbîyo, o yo hewna kê pêrî di. *Tr. Evsiz, barksız.* Merdimêndo bêkeye o. Cora bêwext şino keye û yeno.[1]

bêkeyeyey *Nm*

bê ki 1. *V.* De şorî, de ki, hay lo! Wextê çîyandê weş nêşîyayan vajêno. *Tr. Gel de! Hay hay! Gibi manalara gelir. Genellikle olumsuz durumlarda söylenir.* Bê ki ti deha otesîda nînan di bêrê! 2. *V.* Ez tersena ki, tersena ki. Boka çîyo ki ez a şikê ci bena winî nêbo. *Tr. Korkarım ki. İnşallah dediğim veya düşündüğüm gibi olmasın! Gibi manalara gelmektedir.* Kaşka to ci rê nêvatê. Bê ki şiro çîyên bîyaro ci sere di.

bêkils/i *Kîm. N.* Bêkirêc/i û bêbadane/ê. O/çîyo ki kirêc û badaneyê ci çinî yo; kils nêsawîyayo pira, nêerzîyayo ci, nêşaneyayo bi ci, bi ci ya boyax nêbîyo. *Tr. Kireçsiz, badanasız, kireç bulaşmamış veya sürülmemiş olan.* Bano bêkils, meyman nêwerzaneno.

bêkirêc/i *N. Bw.* Bêkils/i. Bêkirêc bo jî, o do xwu vero vindero. Çunkî milokî yo.

bêkirêcey *Nm. Bw.* Bêkilsey. Bêkirêceya ci eger kabokên ci rê qezenc kena, mîyanokîyeya ci ci rê hend vinî kena.

bêkîn/i *Nn.* Bêrik/i. Kes/çîyo ki; kîni yan jî riki tey çinî ya, tey hîssê heyfgirotişî çinî yo. *Tr. Kinsiz, kin tutmayan, kin beslemeyen.* Lajekêndo bêkîn bî. Cora ma ci ra nêtersay.

bêko *Nn.* Ca/keso ki koyê ci çinî yo, tey/pa ko çinî yo, wahîr ko yan jî koyan nîyo. *Tr. Dağsız, dağlı olmayan.* Merdimêndo bêko bî. Va, karûgurweyê ma do bê ko bo, ez karo ki tey ko esto, ey di çinî ya.

bêkuşat/i *N.* Bêhenek/i. Keso ki kuşat ra hez nêkeno, kuşatê ci çinî yo, wexto ki vano raşt vano, bi ciddîyet a vano, nêzano yan jî qayîl nîyo kuşat bikero. *Tr. Şakasız. Şakadan, latifeden hoşlanmayan ciddi ve disiplinli olan.* Merdimêndo bêkuşat o. Bi ey a ray nêqedêna. Ez bi ci ya neşina.

bêlej/i *N.* Çî/keso ki lejê ci çinî yo, karûgurweyanê xwu bêlej hal keno. *Tr. Kavgasız, gürültüsüz. İş ve güçlerini kavgasız halleden/çözen.* Mêrdekêndo bêlej o. Ma şenê bi ci ya şirîgey virazê.

bêloqawt/i *N.* Kes/çîyo ki; heqê ci yê loqawtî çinî yo, loqawt nêkeno, nêdekewto loqawt. *Tr. Lokavtsız, lokavt hakkı olmayan.* Karker û memûro bêloqawt heqûhuqûqî ra jî mehrûm o.

bêmaden/i 1. *Tib. N.* Bêah/i. Merdimo ki maden/ahê ci çinî yo û hergi çî nêşeno bûro. *Tr. İştahsız.* Qeçekêndo bêmaden o. Heme ca di, heme çî nêşeno bûro. 2. *Ş. N.* Çîyo ki zerrîya kesî rew rewî nêgîna ki kes bûro. *Tr. Tiksinilen.* Axirî ki mi rê bêmaden bî. Cora mi nêşa bûro. 3. *Md. N.* Çî/keso ki tey maden çinî yo, çîyê ci yê bindê erdî yê biqîmetîy çinî yê. *Tr. Madeni olmayan.* Welatêndo bêmaden o. Cora kişta sinaî ra feqîr o.

bêmahal/i *N.* Bêca, bêware/ê, bêmekan/i. O ki ca û wareyê ci çinî yo. *Tr. Yersiz, yurtsuz, mekansız.* Merdimo bêmahal o. Kes nêzano ki o yo kotî di, kes do senîn deyn bido ey?

bêmane/ê *N.* Çîyo ki maneyê ci çinî yo, manedar nîyo. *Tr. Anlamsız, manasız.* Bi mi ki o çî bêmane bî.

bêmar/i *N. Bw.* Bêmay. Qando ki bêmar o, xeylên merdimê ci yo vano beno ki ci rê beno bar, o yo ci ra remeno.

bêmarey *Nm. Bw.* Bêdayîkey. O yo bi haldê xwu yê bêmarey a senîn şeno winî îdare bikero?

bêmarî *N. Bw.* Bêmay. Înan zana ki lajek bêmarî yo, xi ra kewtîy dûrî.

bêmarîfet/i *N.* Keso ki nêbanderîyayo, wahîrê marîfetên, wahîrê seneatên, wahîrê terbîye û şîretên nîyo. *Tr. Sanatsız. Eğitilmemiş, terbiye edilmemiş ve yontulmamış olan, ukala.* Eger merdimêndo bêmarîfet nêbo, nê qisanê gewşegan nêkeno.

bêmarîfetey *Nm.* Bêmarîfet bîyayeni, nêbanderîyayeni, terbîye nêbîyayeni, wahîrê/a seneat û huner û kiramat û şîretan nêbîyayeni, tey marîfet çinêbîyayeni. *Tr. Sanatsızlık, terbiye*

---

1 Merdimo bêkeye, bêban nîyo. Çunkî beno ki qandê zewajî ban herînayo yan jî ban kerdo. Labelê hewna nêzewijîyayo. Cora bikeye nîyo, bêkeye o. Beno ki o yo kê pêrî di maneno.

görmemiş olmak, yontulmamak, eğitilip öğretilmemiş olmak, estetik ve hünerden uzak olmak. Eger bizanayê û ma rê xoşamedî bikerdayê, do marîfetdê ci ra bîyayê. Labelê nêkerdena ci jî bêmarîfeteyda ci ra ya.

bêmarîyey *Nm. Bw.* Bêmayey. Ez qethan bê marîyey nê karî mîyan nêkewna.

bêmayey *Nm.* Bêmarîyey. Bêmay bîyayeni, maya ci merdê bîyayeni, maya ci ci het di çinêbîyayeni. *Tr. Annesizlik, annesi ölmüş olmak, annesi yanında olmamak.* Bêmayey, çetin a. Ellah kesî bêmay nêverdo.

bêmay *N.* Bêmarî, bêmar/i. Kes/çîyo ki; maya ci çinî ya. Çî/keso ki maya ci merda yan jî ci heti çinî ya. *Tr. Annesiz, annesi ölen, annesi yanında olmayan.* Şima do sifte o qeço bêmay bigirotayê zerre, dima ê qeçê bimay bigirotayê.

bêmecal/i *N.* Bêtaqet/i, bêqewet/i, bêhêle/ê. Kes/çîyo ki; tey mecal çinî yo/nêmendo, qewet û qudretê xwu kerdo vinî, tey dayaxi nêmenda, deha nêşeno hewîni bikero. *Tr. Mecalsiz, takatsiz, kuvvetsiz.* Eger bêmecal bîyayê, nêşayê wina kar bikero.

bêmecaley *Nm.* Bêqewetey, bêtaqetey, bêhêleyey. Bêmecal/bêhêle bîyayeni, bêqewet/bêtaqet bîyayeni, nêhewîyayeni, damişê çîyên nêbîyayeni. *Tr. Mecalsizlik, takatsizlik, kuvvetsizlik, dayanaksızlık.* Ey bêmecaleyda xwu ra nêşa ki nan bûro û hema kewt û rakewt.

bêmemnûn/i *N.* Nememnûn/i. Çî/keso ki memnûn/razî nîyo, bi zerrîda ci ya nîyo. *Tr. Memnun olmayan, razı olmayan.* Bî. Labelê bêmemnûn bî.

bêmemnûney *Nm.* Tey rîza û razîbîyayîş û zerrîweşey çinêbîyayeni. *Tr. Gönülsüz olarak, memnuniyetsizlik, rıza olmama.* Eger do bê memnûney a bo, wa qe nêbo.

bê merdimey 1. *Nm.* Bêmerdim bîyayeni, bê raveyandê kesî bîyayeni, raveyê kesî tey çinêbîyayeni, nezdîyê kesî mîyan di çinêbîyayeni. *Tr. Yakınlar, akrabalar, ahbablar olmaksızın, yabancılarla olmak.* Eger bibo jî do bê merdimey bo. Çunkî merdimê ma yê ma rê wahîr nêvijênê. 2. *Nm.* Kes, însan, merdim, şexis; rind û xirabê nînan tey çinêbîyayeni, bîyayîşo ki bê nê kesan o. *Tr. İçinde kişi, şahıs, adam, insan unsuru ve/veya bu unsurların iyi veya kötüsü bulunmamak, dahil olmamak.* Eger bê merdimey bibîyayê, gereg rewna yo bibîyayê. Mi winî fehm kerdo ki do bê merdimey nêbo.

bê merdimkîyey *Nm.* Zêdê însanana nê, bê merdimey a, zêdê merdiman a nê, zêdê wehşîyana. O çîyo ki do bibo nê, zêdê nêbîyayena. *Tr. İnsanca değil, vahşice, hayvanca.* Hergi livêndê ci bê merdimkîyey o. Karê ci tim jî şarî ra teber o. Kes ver ra şermayêno.

bêmerg/i 1. *Zv. N.* Daîmî. O/çîyo ki do ci rê merg çinêbo. *Tr. Ölümsüz.* Heşa Ellah camêrd nîyo, ci rê cînsîyet nêdeyêno, labêrê vajekey di nerî hesibêno. Wexto ki kes qayîl bo ki wa jewêndê kesî nêmir bo, wexta jî na vajeki vajêna. Reynokê ma bêmerg o, o nêmerdo, o yo qelbdê ma di coyêno. 2. *Teo. N.* Şehîdîy. Qur'anê Kêrîmî di Ellah (c.c.) vano, şehîdan rê mevajê merdey. Çunkî ê bêmerg ê.

bêmergey *Nm.* Daîmîyey, nêmerdeni. Wesfê bêmergan/nemerdan. *Tr. Ölümsüzlük, ölmemek.* Cayê bêmergey çinî yo, bêmergey sirf Homaî ya.

bêmerhemet/i *N.* Bêrehm/i. O ki yardimî ra hez nêkeno, ci heteki di yarmetey çinî ya, rehma pîzedê ci yan çinî ya yan jî kemî ya. *Tr. Acımasız, şefkatsiz, yardım duygusundan yoksun.* Merdimêndo bêmerhemet bî. Ma û pîyê xwu eştîy kuçe.

bêmerhemetey *Nm.* Bêrehmey, zerrîneveşey. Yardimkerdişê ci çinêbîyayeni, zerrî bi kesî nêveşayeni. Rehma pîzî yan çinêbîyayeni yan jî kemî bîyayeni. *Tr. Acımasızlık, merhametsizlik, yardım duygusundan yoksun olmak.* Bêmerhemetey ra ey bol ant. Labelê nêzano ki ci rê kotî ra amê.

bêmesref/i *N.* Çî/keso ki mesref nêkeno; mesrefê ci ya çinî yo yan jî bol kemî yo. *Tr. Masrafsız.* Ez bêmesref bîya. Ay ma kerdîy jew.

bêmesrefkî *H.* Bêmesrefey, bêmesrefkîyey. şekil û bîçimê ci bêmesref bîyayeni. *Tr. Masrafsız olarak.* Boka bêmesrefkî bo ki ma jî bişê şirê mîyan kewê.

bêmexsed/i *N.* Bêhêwan/i, bêmiraz/i, bênêt/i. Merdimo ki nêtên û mexsedêndê ci çinî yo, xwu rê çîyên nêkerdo mexsed. *Tr. Maksatsız, amaçsız.* Merdimo bêmexsed o. Çirê bi ma ya yeno ki?

bêmexsedey *Nm.* Bêhêwaney, bêmiraz/î. Tey mexsed nêbîyayeni, nêtê ci yo peyên nêbîyayeni. *Tr. Amaçsızlık, maksatsızlık.* Bi mi ki kes bêmexsedey a cayên nêreseno.

bêmezheb/i *N.* Çî/keso ki mezhebê ci çinî yo, xwu rê mezhebên nêweçînayo, bi ray û meşdê mezhebên a nêşino, lingi dano mezheban ro, mezheban qebûl nêkeno. *Tr. Mezhepsiz, mezhepleri reddeden.* Merdimêndo bêmezheb o, bi mezheban a bawerî nêkeno.

bêmezhebey *Nm.* Mezhebê ci çinêbîyayeni, tey/

ya mezheb çinêbîyayeni, bêmezheb bîyayeni, [illegible]/a mezhebî nêbîyayeni. Keso ki mezhebê ci çini yo, o kes yan jî çî bîyayeni, wesfanê ci [illegible] ser o çarnayeni. *Tr. Mezhepsizlik, mezheple bağlı olmamak, mezhepleri reddeden kişi olmak.* Mi rê ki bêmezhebey do nêbo. Çunkî hergi merdim nêşeno bê mezhebên rayda weş û raşti ra şiro. Mezhebîy zêdê cehdeyêna yê, kes bi nê edresî ya raya xwu vîneno.

bêmêjîn/i *N.* Bêaqil/i, bêtotik/i. Merdimo ki totik û aqilê ci çinî yo yan jî kemîaqil o. *Tr. Akılsız, aklı eksik, ahmak, bön, enayi.* Kam ki bi merdimdê bêmêjînî ya karên bikero, o do zirardîde bo.

bêmêjîney *Nm.* Bêaqiley, kemîaqiley, bêtotikey. Tey/pa aqil û totik çinêbîyayeni yan jî totikî ra kemî bîyayeni. *Tr. Akılsızlık, ahmaklık, bönlük.* Bêmêjîney di kesî ra persi jî persi nêbena.

bêmêl/i 1. *N.* Çî/keso ki mêlê ci, livê ci yê vera kêyey (vera çiçîyey) çinî yo; bellî nîyo do vera kotî yan jî vera kê şiro, ray û meşê ciyêndo bellî çinî yo. *Tr. Meyilsiz, belli bir rotası veya gidiş yolu olmayan, herhangi bir yere meyletmemiş olan.* Ez zana ki nûştokêndo bêmêl o. Kam ki ser o bigurweyê, o do vera ey şiro. 2. *N.* Bêmexel/i. Çî/dewaro ki mêl/mexel nêbîyo, ci rê aresneyê mêlî nêdeyayo, mêl nêkerdo, tim çarnayo, tim çirano. *Tr. Çömelmemiş olan, çömelme dinlenmesi verilmemiş olan.* Yanê hendayên ti yê gemi ra geyrenê, no heywan hewna bêmêl o? To heywan mêl nêdayo? Ma qe ti Ellahî ra jî nêtersenê?

bêmêrdê *Nm.* A ki mêrdeyê ci çinî yo. A ki yan hewna mêrde nêkerdo yan jî eger kerd bîyo jî vîya menda. *Tr. Kocasız.* Goreyê mezhebdê Şafîî, cenî bêmêrde şena şiro hec.

bêmêx/i 1. *Zv. N.* Bêemel/i, bêqerar/i, şenik/i. O ki kes bi ci ya emel nêkeno ki pey karên yan jî çîyên bikero, bêqerar o, fikr û zîkrê ci hewna nêronişto, şenik o. O ki nêzano cayên di, fikrên di sabît bo. *Tr. Kararsız olup güvenilemeyen, oturaklı olmayan, fikri belirsiz, hafifmeşrep.* Mi ci rê va, ey va: Ez bi ê merdimdê bêmêxî ya şirîgey nêkena. Çunkî bêemel o. 2. *N.* Çî û keso ki pa/tey mêx çinî yo, wahîrê mêxî yan jî mêxan nîyo. *Tr. Çivisiz, çiviye sahip olmayan.* Darêndo bêmêx bî. Senîn bî mêx ci ra şî to lingî ro? 3. *Zv. N.* Çî/keso ki bi cayên a girêdeyaye, beste nîyo. *Tr. Çivisiz, sabit olmayan, değişken.* Merdimêndo bêmêx o. Hergi merdim jî şeno ey bianco xwu heti.

bêmicaz/i *N.* Bêtam/i, tamsal/i. Çî/keso ki tam û micazê ci çinî yo. *Tr. Tatsız, nahoş.* Merdimo bêmicaz, çîyo bêmicaz, livo bêmicaz ûzn.

bêmicazey *Nm.* Bêtamey, tamsaley. Bêtam/tamsal bîyayeni, bêmicaz bîyayeni, tamê ci çinêbîyayeni, weş nêbîyayeni, ca di nêbîyayeni ûzn. *Tr. Tatsızlık, nahoşluk, yerinde olmama/k.* Bêmicazeya ci vayeya ci ronena.

bêmihîn/i 1. *N.* Çî/keso ki bi mihînî ya girê nêgirêdeyayo, mihînê ci çinî yo. *Tr. Kazıksız, sorumsuz.* Herêndo bêmihîn bî, şî û nêame. 2. *N.* O/çîyo ki mihînê ci çinî yo, wahîrê mihînên nîyo. *Tr. Kazığı olmayan, kazıksız.* Bêmihîn o, tim yeno ma ra mihîn gîno. 3. *N.* Bêemel/i. O/çîyo ki mezbût nîyo, bi çîyêndo şidênayey a girê nêdeyayo, bêemel o, pey emeley nêbena. *Tr. Sağlam veya bağlı olmayan, bir kazığa bağlı olmayan, savrulma ihtimali olan.* Bêmihîn o, pey karên nêbeno, bi ci ya şirîgey nêbena.

bêmijaj/i *Tib. N.* Bêmijaz/i, bêah/i, bêmaden/i. O/çîyo ki mijaj/ahê ci çinî yo, bêmaden o. *Tr. İştahsız.* Bêmijajî qirri ra nan war nêşino.

bêmijajey *Tib. Nm.* Bêmijazey, bêmadeney, bêahey. Mijajê ci çinêbîyayeni. *Tr. İştahsızlık.* Bêmijajey, kesî qedînena, bêmijajey di gereg ki kes şiro doktor.

bêmikafat/i *N.* Çî/keso ki mikafatê ci çinî yo, mikafat nêdeyayo bi ci yan jî do nêdeyo ci; xelata ci, ewêzîya ci, ecrê ci çinî yo, do çinêbo. *Tr. Ödülsüz, mükafatsız, ecirsiz.* Ez bimikafat a. Labelê o bêmikafat o.

bêmimkûn/i *N.* Bêbin/i, nemimkûn/i, bêîmkan/i. Çî/keso ki mimkûney tey çinî ya, mimkun nîyo, tey îhtîmalê bîyayeni çinî yo, do nêbo yan jî bol û bol bîyayîşî ra dûrî yo. *Tr. İmkansız.* Qandê ma, peynîya dêsî dîyayeni, bêmimkun o.

bêmimkûney *Nm.* Nemimkûney, bêîmkaney. Mimkun nêbîyayeni, bêîmkan bîyayeni, tey ray/çare çinêbîyayeni, çare û bîyayîş di kor bîyayeni. *Tr. Muhallik, imkansızlık.* Ez mêrdekî nêşena fehm kera. Çunkî o mêrdek bêmimkûney di jî xebatêndo şên keno. Yan xînto budale o yan jî pêrini ser ra o. Mabeyndê însanan di nîyo.

bêminnet/i *N.* Çî/keso ki minneta ci kesî rê yan jî çîyên rê çinî ya, bi şikildê maddî yan jî manewî ya deydarê kesî nîyo, ci rê mecbûr nîyo ki milî rono û ci rê vîye çewt kero. *Tr. Minnetsiz.* Merdimêndo bêminnet bî. Hemini vero sereyê ci tîk bî.

bêminnetey *Nm.* Bêminnetkî. Tey minneti çinêbîyayeni, bêminnet bîyayeni, minneta ci çinêbîyayeni, tey gunakarey çinêbîyayeni. Çî/keso ki kes ci rê nêkewno minneti bi, a o kes

yan jî o çî bîyayeni, wesfandê ê çî yan kî desan di bîyayeni. *Tr. Minnetsizlik.* Kalekê erdîşsipî va: Eger bêminnetey bo, weş o.

bêmiraz/i *N.* Kes/çîyo ki; mirazdê xwu nêresayo; waştişê ci, mirazîya ci ca nêameya, nêbîya. *Tr. Nail olmayan, arzu ve isteğine erişememiş olan.* Keso bêmiraz tim jî vîyeçewt o, ci meveyê, guna yo.

bêmirazey *Nm.* Bêmiraz bîyayeni, tey miraz çinêbîyayeni, tey waştiş çinêbîyayeni, mirazîya ci ca nêamîyayeni, waştişê ci ca nêamîyayeni, nêbîyayeni. *Tr. İsteksizlik, arzu ve isteğine nail olamamak.* Wesfêndê ci yo bêmiraz bibîyayê, ma do bivatayê qederdê ci di esto. Labelê bêmirazey fina siftî raştê ci nêamê bî, finan raştê ci ameyê.

bêmişor/i *N.* Çî/heywano ki mişor nêkeno. Heywano ki werdê xwu weno tepîya wextnakî ê werdê mîyandê pîzedê xwu ra fina nêano xwu fekî di nêcaweno, nêtehneno. *Tr. Gevişsiz.* Heywan esto ki zêdê ga û mangana mişor keno, bimişor o; noqra esto ki jî zêdê kerg û dîkî ya bêmişor o, mişor nêkeno.

bêmişorey *Nm.* Bêmişor bîyayeni, heywanan mîyan di mişorê ci çinêbîyayeni. Heywano ki mişor nêkeno, o heywan bîyayeni. Heywanan mîyan di werd (êm/alef) werd tepîya wextnakî werdê pîzedê xwu nêveteni û xwu fekî mîyan di nêcawiteni. *Tr. Gevişsizlik. Geviş getiren hayvan olmamak.* Bimişorey û bêmişorey di ferq çiçî yo, çiçî nîyo?

bêmişterî *N.* Kes/çîyo ki; mişterîyê ci çinî yê, wahîrê mişterîyan nîyo, şîyok û ameyokê ci yê alvêrî, ê bazirganey, ê ticaretî çinî yê. *Tr. Müşterisiz.* Otoboza bêmişterî dîmdeyaya. Vanê ramêrê ci bîyo dirbetin.

bêmohlet/i *N.* Bêaresne/ê. Kes/çîyo ki; mohleta ci çinî ya, ci rê mohleti nêdêyaya. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di aresne nêgiroto yan jî ci nêdeyayo. *Tr. Molasız, istirahatsız.* Şima senîn o merdimo bêmohlet jî bi xwu ya berdo ki?

bêmoral/i *N.* Kêfsad/i, kêfsal/i, bêkêf/i. Çî/keso ki moralê ci çinî yo, moralê ci xeripîyayo. *Tr. Moralsiz, keyifsiz.* Ma Ellahxeyr, ti jî şinê şinê qulojênê ê merdimdê bêmoralî ser. Ma to kesna nêşa bivîno?

bêmoraley *Nm.* Bêmoral bîyayeni. Moralê ci, kêfê ci çinêbîyayeni, tey/pa moral çinêbîyayeni, tey moral taw nêbîyayeni, wahîrê/a moralî nêbîyayeni, moralî ser o nêbîyayeni. Çî/keso ki moralê ci çinî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kes yan jî çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Moralsizlik.* Şima gereg ki bêmoraleya mêrdekî jî hesabrodê, o do kotî bêmoral bişo ê karê çetinî biqedîno?

bêmotor/i *N.* Bêmotorin/i. Çî/keso ki tey/ser o/pa motor çinî yo, motorê ci çinî yo, wahîrê motorî nîyo. *Tr. Motorsuz.* Wesayîto bêmotor û bimotor qewet û xarî di jew nêbeno.

bêmuayene/ê *Tib. N.* Çî/keso ki hewna muayene nêbîyo yan jî do nêbo; hewna yan doktordê xwu destî ra nêravêrdo yan jî do nêravêro. *Tr. Muayenesiz.* Merdimo bêmuayene senîn zano darî bigîro ki?

bênaf/i *N.* Bêfayde/ê, bêxeyr/i, nenaf/i. Çî/keso ki tey nafên/xeyrên çinî yo, xeyrê ci kesî nêresayo. *Tr. Faydasız, yararsız, hayırsız.* To do o keso bênaf wina ma ser o gird nêkerdayê.

bênafane *N.* Bêxeyrane. Çî/keso ki ze ki tey naf û xeyrên çinêbo, ze ki bîlaheq û bîlasebeb bo. *Tr. Yararsızcasına, hayırsızcasına.* Xeyr bî ti ûja di bênafane ronişt bîyê?

bênafet/i *N.* Nenafet/i, nebixeyr/i. Çî/keso ki tey nafetêndo maddî çinî yo; ci ra qezencên, ci ra karên, ci ra çîyêndo zêdê peran kesî nêresayo yan jî nêreseno. *Tr. Maddi bir çıkarı olmayan.* Merdimo bênafet çirê nêbarî bin kewo ki?

bênafetey *Nm.* Nenafetey, bênafetkî, nebixeyrey. Tey nafetên, tey faydeyên, tey rindeyên, tey çîyêndo zêdê peran nêbîyayeni, nafetî ser o nêbîyayeni. *Tr. Yararsızlık, faydasızlık, çıkar veya faydaya dayanmamak.* Bê bênafeteyda ci çiçîyê ci resayo ma ki?

bênafey *Nm.* Bêfaydeyey, nenafey, bêxeyrey. Tey xeyr û nafên nêbîyayeni, tey hewlînên nêbîyayeni. *Tr. Yararı olmamak, faydasızlık, yararsızlık.* Bênafey bo, ez nêdekewna de. Bîlaheq û bîlasebeb ma çirê xwu biediznê ki?

bênafkî *H. Bw.* Bênafetey. Yanê şima do bênafetkî bişayê bikero? Ez texmîn nêkena ki şima do bênafetkî bikerdayê.

bênamûs/i 1. *N.* Keso ki namûsdê xwu rê wahîr nêvijêno; namûsê xwu, cinî û namûsê şardê xwu rê pawokey nêkeno, namûsê ci bîyo paymal. *Tr. Namussuz.* Bênamûs o, cinîya ci ya şewra ra hettanî şan cayandê xerîban ra geyrena, tew haya ci jî ci ra çinî ya. 2. *N.* Bêar/i, bêheya, bêşerm/i, çimpehan/i, çimwelikin/i. Kes/çîyo ki; şikê xwu û şikê kêdê xwu nêbeno, bêsermîyan hereket keno, zincîya ci nêveşena, ci rê çî atra ameyo û natra şîyo. *Tr. Sorumsuz, vurdumduymaz, nemelazımcı.* Eger bênamûs nêbîyayê, qey do biwinîyayê çoşmedê xwu ra. Şar resa kotî, înan çekê xwu rotîy.

bênamûsey 1. *Nm.* Bênamûs bîyayeni, namûsî [illegible] bîyayeni, tey namûs çinêbîyayeni. Namûsê xwu, cinîya xwu, namûsê kêdê xwu ser o nêvinderdeni, cayandê xiraban kewteni, namûsê ci paymal bîyayeni, namûsdê şarî şî-[illegible], namûsê xwu roteni. *Tr. Namussuzluk. Başkalarının namusu ardında dolaşmak. Kendi, ailesinin namusunu hiç kıskanmamak. paymal olmasına göz yummak.* Keso ki bênamûseyda ci rê nê nêvajo çinî yo. Bênamûseya ci teqez a. 2. *Nm.* Bêarey, bêheyayey, çimwelikiney, çimpehaney. Bênamûs û bêheya bîyayeni, tey ar çinêbîyayeni, zincî nêveşayeni, kemaneyda xwu vero şerm nêkerdeni, ci rê qet bîyayeni, kar û zirarî pêra nêveteni, tey sermîyaney çinêbîyayeni. Camendeni di, xirabey di ar nêkerdeni. Ci rê dinya tîya ra amîyayen û ûja ra şîyayeni. *Tr. Arsızlık, burnu yanmamak, utanmamak, sorumsuzluk, vurdumduymazlık, nemelazımcılık vs.* Bênamûsey anta xwu serî ser û o yo pa şino. Hele rojên kotî di do serî cayên ro do.

bênan/i *N.* Kes/çîyo ki; nanê ci çinî yo, xwu di nan nêberdo, nan û werê ci çinî yo, xwu rê texmînê nan û werî yan jî nanî tenya nêkerdo. *Tr. Ekmeksiz, yiyeceksiz.* Şuwanê înan ewro bênan bî. Ma nan da ci.

bênaney *Nm.* Bênan bîyayeni, nanê ci çinêbîyayeni, xwu di nan nêberdeni, wahîrê nanî yan jî nan û werî nêbîyayeni, nanî (jû fini nan û wer) ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Ekmeksizlik, yiyeceksizlik.* Bênaneya ci şima tenya xwu rê kerdi derd?

bênan û bêawey *Nm.* Bênan û bêawi bîyayeni, teyşan û veyşaney, teyşan û veyşan bîyayeni, teyşan veyşan bîyayeni, tey nan û awi çinêbîyayeni, tey aw û werd çinêbîyayeni. *Tr. Aç ve suzuzluk, aç ve perişan olmak.* Mi siftera vatê bênan û bêaweya nê gurwî çetin a. Şima pey emel nêkerdê.

bênan û bêawi *Nm.* Teyşan û veyşan, teyşan veyşan, aw û werdê ci çinêbîyayeni, nan û awa ci çinêbîyayeni, tey nan û awa ci çinêbîyayeni. *Tr. Aç ve susuz, içinde ekmek ve su olmamak, aç ve perişan.* O kepiro wişk di şima lajek vîst û çehar saetîy bê nan û bê awi verda bî.

bênefs/i *N.* Kes/çîyo ki; tey tamara îzzetî û nefsî û arî û şermî û girdey û xusletandê weşan çinî ya. Nêşermayêno, ar nêkeno, şerm û heya tey çinî yo, hendê qeçekên jî nefsê xwu gird nêteşeno. *Tr. İzzet-i nefsi olmayan veya düşük olan, alçak, gurur ve alicenaplık noktasında eksikliği olan.* Ez do senîn şira ê merdimdê bênefsî ra hendayên pereyo şên biwaza?

bênefsey *Nm.* Bênef/i bîyayeni, wesfê bênefsan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey tamara îzzetî û nefsî û arî û şermî û girdey û xusletandê weşan çinî ya. Keso ki nêşermayêno, ar nêkeno, şerm û heya tey çinî yo, hendê qeçekên jî nefsê xwu gird nêteşeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İzzet-i nefsi olmamak veya düşük olmak, alçaklık, gurur ve alicenaplık noktasında eksik olmak.* Ez do senîn şira ê merdimdê bênefsî ra hendayên pereyo şên biwaza? Ti nêzanê bênefsey sebebê nêwaştişdê çîyandê winasînan a?

bênengû *Nn.* Bênenûk/i, bêqeyret/i, nebiqeyret/i. Çî/keso ki nengûyê ci çinî yê, nengûyê ci cibîyayê, weqlaneyayê, bêqeyret o. *Tr. Tırnaksız.* Vanê filan kes bênengû bîyo.

bênenûk/i *N. Bw.* Bênengû. Qey bênenûk bîyayê, do balê ma jî biantayê. Ma kesî ferq nêkerd. Dêmax kî bênenûk nêbî.

bênim/i *N.* Bênimî, nenim/i, nenimî, eşkera. Çî/keso ki nimite (nimî) nîyo, eşkera o, dûz do. *Tr. Gizli saklı olmayan, açık, aleni, meydanda olan, aşikar olan.* Madamo ki bênim o, çirê şima yê nêmojnenê ma?

bênimaz/i 1. *Teo. N.* Keso ki nimaz nêkeno, hewna dest bi nimazî ya nêkerdo, esas verî jî nimaz nêkeno. *Tr. Namaz kılmayan, namaz ibadeti olmayan.* Merdimêndo bênimaz bî jî mêrdekî ci rê merhemet kerd. To çirê nêkerd? 2. *Zv. N.* Bêîbadet/i. Keso ki ci ra nimaz, îbadet, xeyr, çîyo rind nêpawêno û îcab bikero ci ra xirabey jî yena, tey meymenet çinî yo, keso bêoxir. *Tr. İbadeti olmayan, hayırsız, kendisinden kötülük ve uğursuzluk beklenebilen.* Şima senîn bi ê merdimdê bênimazî ya şirîgey kenê? O do şima pey ser erd ro do.

bênimey *Nm.* Bênimîyey, nenimîyey, bênimkî. Bênim bîyayeni, nimite/ê nêbîyayeni, eşkera bîyayeni, tey sirr û nimîyey çinêbîyayeni. Çî/keso ki; tey nimitiş çinî yo, eşkera esto, kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gizli veya saklı/sı olmamak, gizlenmeksizin veya saklanmaksızın.* Eger bênimeya bîyayê, ez do jî mîyan kewtayê.

bênimî *N.* Bêsirr, nenimî, bênimiteni. Tey nimiteni nêbîyayeni, eşkera, ayan. *Tr. Gizlisi saklısı olmama, açık, aleni, sırlı olmayan.* Eger ti do bikerê, bênimî biki. Eger nêkenê jî qenê ma bizanê.

bênimîyey *Nm. Bw.* Bênimey. Kê va tey nimîyey çinêbî? Mi geçayênda ci di bênimîyey nêdî.

bênimkî *H. Bw.* Bênimey. Kaşka bênimkî bîyayê. Labelê bênimkî nêbî, bi nimkî ya bî.

bêomid/i *N.* Bêhêvî, omidşîken/i. Çî/keso ki omidîya ci çinî ya, tey/pa omidî çinî ya/nêmenda, omidîya ci şikîyaya. *Tr. Ümitsiz, umutsuz, meyus.* Mi zanayê bêomid o. Çunkî haldê ci ra bellî bî ki, o yo bêomidîyey a xwu nimneno.

bêomidane *N. şekil û* biçimê tey omidî çinêbîyayen a karûgurweyên kerdeni, ze ki omidîya ci çinêbo. *Tr. Ümitsizce, meyusane.* Şima nê gurweyê giranî bêomidane nêşenê bikerê.

bêomidaney *Nm.* Zêdê bêomidana bîyayeni, ze ki tey omidî çinêbo. *Tr. Ümidi yok gibi, ümidi kırık gibi.* To qey tey bêomidaney nêdîya.

bêomidey *Nm.* Bêhêvîyey. Bêomid bîyayeni, tey/pa omid çinêbîyayeni. Keso ki omidîya ci çinî ya, o kes bîyayeni. *Tr. Ümitsizlik, umutsuz.* Kes bêomideya nê karê çetinan ser ra nêşeno bêro.

bêoxir/i *N.* Qidiş/i. Çî/keso ki tey xeyr, tey meymenetey, tey selametey, tey duaya xeyrî çinî ya; bimbarek nîyo, vernîya ci bixeyri nîya, vernîya ci akerdê nîya. Çî/keso ki bi xeyrî ya, bi duandê weşan an, bi qisandê weşan an nêrişîyayo. *Tr. Uğursuz.* Bi mi ki bêoxir bî. Cora qeza û belay ser ra nêkemîyay.

bêpanuş/i *N. Bw.* Bêqelem/i. Keso bêpanuş, ancax merama xwu bi qisan an kesên rê vajo.

bêpanuşey *Nm. Bw.* Bêqelemey. Bêpanuşey jî kes şeno gazî bikero.

bêpar/i *N.* Bêhîsse/ê, bêhusse/ê. Kes/çîyo ki; para ci çinî ya, ci rê parên nêdeyaya, wahîrê hîsseyên/parên nîyo, hîsseyê ci çinî yo, ci rê husseyên nêkewto. *Tr. Hissesiz, paysız.* J: Senîn bî ê merdimê bêparî jî parên giroti ki? Vp: Ma bi ci ardi.

bêparey *Nm.* Bêhîsseyey, bêhusseyey. Bêhîsse/bîyayeni, bêpar bîyayeni, para ci çinêbîyayeni, wahîrê/a parên nêbîyayeni. *Tr. Hissesizlik, paysızlık, nasipsizlik.* O yo bêpareyda xwu rê qehrêno.

bêpartî *N.* Kes/çîyo ki; besteyê partîyên nîyo; partîyênda ci, komênda ci ya sîyasî, komênda ci ya îdaregerey çinî ya, partîyên mîyan di nêgurweyêno, hetkarê partîyên nîyo, partî nêtepşeno. *Tr. Partisiz. Herhangi bir partiye mensup olmayan.* Mêrdek bêpartî bî jî nêşayê gîrîyaneyê xwu ci ra pak kero.

bêpartîyey *Nm.* Bêpartî bîyayeni, tey/pa partî çinêbîyayeni, komênda ci ya sîyasî çinêbîyayeni, wahîrê/a partîyên nêbîyayeni, kiştikarê partîyên nêbîyayeni. *Tr. Partisizlik, bir partisi olmamak, bir partiye mensup olmamak, içinde parti bulunmamak.* Bi mi ki bê partîyey jîcoy beno, kes şeno bicoyo.

bêpaştî *N.* O ki bê desteg o, bê yardim o, keso paştî ci nêdano; paştî û paşgîrê ci çinî yo. *Tr. Desteksiz, dayanaksız, yardım edilmeyen.* Bêpaştî yo. Çiçî ki kerdo, tenya kerdo. Kesî ci rê yarmetîni nêkerda.

bêpaştîyey *Nm.* Bêdestegey, bêyardimey, bêyarmetey. Paştîya ci çinêbîyayeni, tey paştî çinêbîyayeni. *Tr. Desteksiz olmak. İşin içinde yardım veya destek bulunmamak.* Siftera ma va, bê paştîyey a o. Şima nêşenê paştî bidê ci!

bêperde/ê 1. *N.* Çî/keso ki perdeyê ci çinî yo. Perdeyê ci çinêbîyayeni, pa/tey/ser o perde çinêbîyayeni. Bi perdey a gêrîyaye nêbîyayeni. *Tr. Perdesiz.* Malbatda binamûsi di keyeyo bêperde nêbeno. Çunkî perde heyayê kesî yo. 2. *N.* Eşkera, akerde. Çî/keso ki bê perdî qisey keno, wezîfeyê xwu vîneno. *Tr. Aşikar, açık, aleni, açıkta, düzde, meydanda, gizlisi saklısı olmamak.* Mi bi ci ya bêperde qisey kerdîy.

bêpere/ê 1. *N.* O ki pereyê ci çinî yê, tey perey çinî yê. *Tr. Parasız.* Ma şîyê mixaza, ey xwu rê çî herîna. Kerd ki heqê ci bido bi ci, winîya ki cizdandê ci di perey çinî yê, bêpere bî. Cora qarşûyê merdekan bî mehcûb. 2. *Zv. N.* Feqîr/i, neçar/i. Keso ki heta peran û hebûn û mal û mikîya feqîr o, zengîn nîyo. *Tr. Parasız, fakir, yoksul, meteliksiz.* Bêpereyên o. Ez bi ey a nêşena karên bikera.

bêperek/i 1. *N.* Qergûneko/a bêpere/ê. Keso feqîro ki gunayê kesî pey yeno. *Tr. Üzerinde parası olmayan zavallı.* Qergûnekê min o bêperek, kaşka înan di nêşîyayê. Înan lajek veyşan verda bî. 2. *Zv. N.* Feqîreko/a qergûnek/i. Qergûneko ki qurişêndê ci çinî yo. *Tr. İki paralık, meteliksiz beş paralık zavallı fakir.* Bêperekên o, ma kam do bigîro xwu mîyan?

bêperekey 1. *Nm.* Bi vatenênda kîbar a pere çinêbîyayeni. Halo neçaro ki gunakê kesî pey yeno. *Tr. Nazikçe paranın olmadığını ifade etmek.* Bêperekey kes çîyên nêdano kesî, Ellah kesî bêperey nêverdo. 2. *Zv. Nm.* Feqîrey, mihtacê des qurişan bîyayeni. *Tr. Parasızlık, meteliksizlik, beş kuruşa muhtaç olmak.* Bêperekey, karên nêbeno ki zewmbî jî çîyên bibo.

bêpereyey 1. *Nm.* Ser o/tey pere çinêbîyayeni. *Tr. Parasızlık.* Bêpereyey kes do nêvijîyo çarşî. Ti hend winînê ki hembazên vijîya û vera to ame. 2. *Zv. Nm.* Feqîrey, neçarey, mihtacey. *Tr. Fakirlik, meteliksizlik, parasızlık.* Bêpereyey, çîyêndo çetin o. Camêrdî rê ti vaji ki merden a.

bêpeyda *N.* Nekes/i, çikos/i, kos/i. Çî/keso ki peyda nêbeno, nêvîneyêno, pîyase di çinî yo. *Tr. Peydası olmayan, tedarik etmeyen veya edemeyen, yardım alınamayan, cimri, yardımsever olmayan.* Lajek bêpeyda o. Cara çîyên peyda nêkerdo.

bêpeydayey *Nm.* Nekesey, çikosey, kosey. Bêpeyda bîyayeni, peydakerdiş tey çinêbîyayeni. *Tr. Peydasızlık, yardım alınamamak, cimrilik, yardımsever olmamak.* Tey bêpeydayey bibo, ma do senîn peyda kerê? Çîyên senîn îlla kî peyda beno? Heşa ma ma di wesfê Ellahî esto?

bêpeynî *Nn.* Hetta bi hetta. Çîyo ki peynîya ci çinî ya. *Tr. Sonsuz, ilelebet.* Cayê Ellahî cennet di û cehennem di jî bê peynî yo. Hergi merdimî rê mirdî mirdî ca esto.

bêpeynîyey *Nm.* Hetta bi hettayey, timûtimey. Hetta bi hetta bîyayeni, timûtim bîyayeni, peynî çinêbîyayeni. *Tr. Sonsuzluk, ilelebet olma.* Bêpeynîyey mexsûsê Ellahî tenya ya.

bêpêşin/i *N.* Bêverik, bêpêşin. Çîyo ki pêşin/verikê ci çinî yo. *Tr. Peşinsiz, peşinatsız.* Vanê dûkanêndo gird abîyayo, bê pêşin çîyo giran dano.

bêpêşiney *Nm.* Bêverikey, bêpêşiney. Tey pêşin/verik çinêbîyayeni. *Tr. Peşinatsız, peşin çalışmama.* Bêpêşin kar kerdeni, çetin a. Çunkî merdim esto ki çî gîno û hewtna mengîy nîno.

bêpîlan/i *N.* Hellahopkî, raştamîyayîşkî, salmekî, salmedera. Çî/keso ki salmekî yo, salmedera hereket keno, tey pîlanên û vernameyên çinî yo. *Tr. Plansız, programsız, belirli bir metotla olmayan.* Pêrini jî zanayê, o kar û wezîfe bêpîlan bî. Ma ca di roniştîy û ma qerar da.

bêpîlaney 1. *Nm.* Salmekî, salmedera, hellahopkîyey. Bêpîlan/hellahopkî bîyayeni, raştamîyayîş a. Tey pîlan û program çinêbîyayeni; senîn ki ame, winî luwayeni. Tey peymitiş, fesilnayîş, hesab û ropêardiş çinêbîyayeni. *Tr. Plansızlık. İçinde ölçme ve biçme veya hesaplama olmamak.* Bi mi ki bêpîlaney bîya wesfê ci yo ravey. 2. *Nm. şekil û* bîçimo ki tey pîlanîy, hîley, filimîy, oyînîy, fêlîy, xapandokîy, dibarey çinî yê. *Tr. Sade. İçinde hile, hurda, oyun, film ve fırıldak olmama/k.* Mi bizanayê bi bêpîlaney a o, ez do jî a şepşepoki mîyan kewtayê.

bêpîlaqe/ê *N.* Çî/wesayîto ki ser o pîlaqe çinî yo, ser o lewhayê ci yo şînasnok çinî yo. *Tr. Plakasız.* Wesayîto bêpîlaqe, sereyê kesî tewneno.

bêpîlaqeyey *Nm.* Pîlaqeyê ci çinêbîyayeni, pa pîlaqe çinêbîyayeni, ser o lewhayê ci yo şînasnok çinêbîyayeni, îzinê ci yê trafiqî vijîyayîş çinêbîyayeni. *Tr. Plakası olmamak, plakasızlık, trafiğe çıkış iznini olmamak.* Bêpîlaqeyeya ci, ci rê bî bela û kewti ci koçikî.

bêpî *N.* Bêbabî. Kes/çîyo ki; pî/babîyê ci çinî yo; yan verîndera yo pîyê ci çinî yo yan pîyê ci rî dayo û şîyo yan jî merdo. *Tr. Babasız, babası olmayan, babası ya ölmüş veya kaçmış gitmiş olan.* Lajek bêpî bî, pêrini ci rê neheqey kerdê.

bêpîr/i *N.* Bêbext/i, pûşt/i, bêemel/i. Kes/çîyo ki; pey emel nêbeno, bêbextey ci ra pawêna, kesî şeno bixapêno, tey xapandokey esta, ci ra ageyrokey yena, kesî şeno tenya verdo. *Tr. Kalleş, güvensiz, itimat edilmez.* Mi dî ki bêpîr o, ez ci ra rew kewta dûrî. Labelê ê bînîy xapeyay.

bêpîrey *Nm.* Bêpîrî, bêbextey, pûştey. Bêbext bîyayeni, bextê ci çinêbîyayeni, wesfanê pûştan xwu ser o çarnayeni, bêemel bîyayeni. Kes/çîyo ki; bêbext o, bêemel o, bi ci ya emeley nêbena, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Güvensizlik, itimatsızlık, kalleşlik.* Hembazîy bolkî bêpîreyda ci ra ci ra abirîyay.

bêpîrî *N. Bw.* Bêpîrey. Kaşka însanan ser o bêpîrî nêbo. Labelê bolini ser o esto.

bêpîyane/ê *N.* Çî/keso ki ze ki pîyê ci çinêbo, ze ki bêpî bo; eger pîyê ci esto jî, ze ki çinêbo. *Tr. Babasız gibi.* Ez winîyaya o yo ûja di bêpîyane vindeno, ez perraya ci dest û mi berd kêdê xwu.

bêpîyaney *Nm.* Sêkurane. şekil û bîçim û wesfdê xwu di zêdê bêpîyana bîyayeni. *Tr. Babasızlar gibi, yetimler gibi.* Ez bêpîyaneyda ci dimi nêkewta.

bêpîyey *Nm.* Pîyê ci çinêbîyayeni, wahîrê pîyên nêbîyayeni, pîyê ci çinêbîyayeni, yan sêkur yan jî pîyê xwu vinîkerde bîyayeni. *Tr. Babasızlık, babasız olmak.* Bêpîyey Hz. Îsay di esta, zewmbî jî yan qeçekandê sêkuran di yan jî qeçekandê pî vinî bîyayan di esta.

bêpor/i *N.* Kes/çîyo ki; porê ci ya weşeyayo, ya rûçikîyayo, rijîyayo yan jî tew verinder a o çinêbîyo. *Tr. Saçsız.* Eybûar o, mêrdekî rê kel yan jî keçel mevaji, bêpor vaji.

bêporek/i *N.* Keso mehsûm û qergûn o ki porekê ci çinî yo, porekê ci rijîyayo yan jî tew nêameyo. *Tr. Zavallı ve saçsız küçük kimse.* Kaşka şima o lajeko bêporek jî bi xwu ya biardayê.

bêporekey *Nm.* Bêporek/i bîyayeni. Bêporo qergûne/ek bîyayeni. *Tr. Saçsız zavallı küçük kimse olmak.* To qe rojên bêporekeya ci xwu rê kerda derd?

bêporey *Nm.* Bêpor bîyayeni, porê ci çinêbîyayeni, porê ci ya rijîyaye (weşeyaye) yan tew siftera nêamîyaye bîyayeni. *Tr. Saçsızlık, saçı*

dökülmüş olmak.. Şima do bi bêporeyda ci ya qerfiy nêkerdayê.

bêqal/i *N.* Bêhes û bêbes, bêqisey. O/çîyo ki vengê ci nêvijêno, bêhes û bêbes o, qisey nêkeno, bêqisey o. *Tr. Sessiz sedasız, konuşmayan, sesi çıkmayan.* Bêqal o, meveyê ci.

bêqaley *Nm.* Bêqiseyey, bêvateni. Belkî hergi çî bîyayeni, labelê qal nêbîyayeni. Tey qal û vateni çinêbîyayeni. *Tr. Konuşması olmayan kişi veya şey olmak, konuşma dahil olmamak.* Şima bolkî bêqaleyda ci ra nêherîna?

bêqalik/i *N.* Bêqaşik/i. Çî/keso ki ser o/pa qalik/qaşik çinî yo, wahîrê qalikî nîyo, qalikê ci çinî yo. *Tr. Kabuksuz.* To do çuwalo bêqalik wegirotayê.

bêqalikey *Nm.* Bêqaşikey. Bêqalik/bêqaşik bîyayeni, ser o/pa qalik/qaşik çinêbîyayeni, qalikê ci çinêbîyayeni. *Tr. Kabuksuzluk.* Ci rê bêqalikey weşi bî. Cora ey meyweyo bêqalik girot.

bêqasnax *Nn.* Pa (tey/ser o) qasnax çinêbîyayeni, qasnax mîyan di çinêbîyayeni, tey qasnax taw nêbîyayeni, karûgurweyo ki do bê qasnax bo. *Tr. Kasnaksızlık.* Şima senîn şa bê qasnax hal kero ki?

bêqasnax/i *N.* Çî/keso ki qasnaxê ci çinî yo, wahîrê qasnaxî nîyo, pa/tey qasnax çinî yo. *Tr. Kasnaksız.* Karkero bêqasnax çiçî rê beno?

bêqasnaxey *Nm.* Bêqasnax bîyayeni, qasnaxê ci çinêbîyayeni, pa/ser o/tey qasnax çinêbîyayeni, wahîrê/a qasnaxî nêbîyayeni. *Tr. Kasnaksızlık.* Bi bêqasnaxeya karê çixuran nêbeno.

bêqaxû 1. *N.* Keso ki qaxû nêgîno, xwu çîyên rê wahîr nêkeno, bi qaxû ya xwu nêtewneno, çîyên di xema ci nîya. *Tr. Kaygısız, tesasız, gamsız, sorumsuz.* Cinîyera mêrdekî va: Merdimêndo bêqaxû yo. Ez bi ci ya nêşena vindera, wa mi verdo. Ez do xwu rê biewnîya kîbernakî. 2. *N.* Keso ki hend çîyan nêlûneno, hend çîyan ser nêkewno, hend karûgurweyan nêtêvdano. *Tr. Önemsemeyen.* Bêqaxû bi. Qe çîyên jî nêbeno. 3. *N.* Keso ki tey şubheyê ci çinî yo, o yo kerden û nêkerdenda ci ra qerqile, guman nêkeno. *Tr. Kaygısız, endişesi olmayan, kuşkulanmayan, endişelenmeyen.* Ez bêqaxû ya. Ez zana do bibo. Şima yê bîlaheq û bîlasebeb qaxûyê ay gînê, a zena ze cendermê.

bêqaxûyey 1. *Nm.* Bêqaxû bîyayeni, tey qaxû çinêbîyayeni, ci rê wihêrey nêkerdeni, tey hîssê wihêrey çinêbîyayeni, xwu nêtewnayeni, çîyên ser o bi qaxû ya nêvinderdeni. *Tr. Kaygılanmamak, sahiplenmek, gamsızlık, sorumsuzluk.* Bêqaxûyey, kesî qehirnena. 2. *Nm.* Bêqaxû bîyayeni, tey qaxû çinêbîyayeni, çîyên ser o bol nêvinderdeni, çî bol mihîm nêdîyayeni. *Tr. Önemsememek, işi biraz da oluruna bırakmak.* Bêqaxûyeya ci do ma rê kar bizeyîdno. 3. *Nm.* Bêqaxû bîyayeni, teyşubheçinêbîyayeni, teqez bîyayeni. *Tr. Endişelenmemek, kaygılanmamak, tereddüt yaşamamak.* Ez bêqaxû ya. Eger ez qaxûyê ci bigîra, xwura xeta tîya di dest keno pa.

bêqayde/ê 1. *N.* Bêusûl/i, bêqanûn/i, bêqaydebîyaye/ê. Keso ki bê qanûn û bê usûl o, şarî ra teber hereket keno, zêdê kesan nêkeno û xwudserane keno û weno û zn. *Tr. Kanunsuz, kuralsız, başına buyruk.* Merdimêndo bêqayde o. Ez nêşena pa bigurweya. Çunkî hemî çî xwu ser ra keno, bi kesî ya nêmişewirêno. 2. *N.* Bêusûl/i, bêqanûn/i, bêqaydebîyaye/ê. Bêqayde bîyayeni, tey qayde çinêbîyayeni, bêusûl bîyayeni, tey usûlîy nêbîyayeni, şarî ra teber bîyayeni, zêdê şarî nêbîyayeni. *Tr. Kanun ve kuralsız olmak. Kaide, kural ve kanuna bağlı yapılmaksızın, başına buyruk olmak.* Şima no karo mihîm bêqayde kerdo. Ma va, wa qayde û usûlêndê ci bibo.

bêqaydebîyaye/ê *N. Bw.* Bêqayde/ê. Ê kesê bêqaydebîyayî megîrê xwu mîyan, şima jî herimneno.

bêqayde bîyayeni *f. M.* Bêqaydebîyayîş. *Bw.* Bêqaydeyey. Bêqayde bîyayeni kam resnayo kotî ki, şima jî cayên resno?

bêqaydeyey *Nm.* Bêqayde bîyayeni, bêqaydeyîni, bêusûley, bêusûl bîyayeni. Tey qanûn, qayde, raya dûzi çinêbîyayeni, zêdê şarî nêbîyayeni, şarî ra teber bîyayeni, xwudserane bîyayeni, xwuserî hereket kerdeni, tey mişewir nêbîyayeni û nê kesan ra bîyayeni. *Tr. Usulsüz olarak, kanunsuz, kuralsız, usul ve metottan yoksun olmak.* Eger şima na bêqaydeyeya ci bizanayê, şima o girotê kar?

bêqaydeyîni *Nm. Bw.* Bêqaydeyey 2. Na roja to ya bêqaydeyîni miheqeq do sereyê to bûro.

bêqeç/i 1. *N.* Qeççinêbîyaye/ê. O ki ci ra qeç nêbîyo, qeçê ci çinî yo, wahîrê/a qeçên nîyo/a, pî yan jî may nîyo/a. *Tr. Baba veya anne olmayan.* Bêqeç o. O yo şino doktoran ki ci rê qeç bibo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; pa/tey qeç yan jî qeçîy çinî yê. *Tr. Çocuksuz.* Mektebo bêqeç, camêrdo bêqeç, keyeyo bêqeç ûzn.

bêqedr/i *N.* Çî/keso ki qedrûqîmetê ci çinî yo, bê qedr û bêrûmet o, bê xatir o. *Tr. Kadirsiz, kiymetsiz, değersiz, hatırı sayılır olmayan.* Çirê şima şinê bi ê merdimdê bêqedrî ya ba-

[illegible] kenê?

bêqedrey *Nm.* Bêqedr û bêqîmet û bêrûmet bîyayeni, tede qedrûqîmet çinêbîyayeni. Çî/keso ci qedrê ci çinî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kadirsizlik, kadri ve kiymeti olmamak, hatırı sayılır olmamak.* Mi rê bêqedreya ci lazimi nîya.

bêqedro *N.* Kes/çîyo ki; ci rê qedro nêdeyayo, qedroyê ci çinî yo, ci rê qedro tehsîs nêbîyo, ci rê qedro nêabirîyayo. *Tr. Kadrosuz.* Ewro [illegible] qedroyînan a, ê bêqedroyan nîya. Ewro bêqedroy do omidanê xwu rojnakî rê wedarê.

bêqedroyey *Nm.* Bêqedro bîyayeni, qedroyîn nêbîyayeni, qedroyê ci çinêbîyayeni, wahîrê/a qedroy nêbîyayeni, ci rê qedro nêabirîyayeni, ci rê qedro nêdeyayeni, qedro ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Kadrosuzluk.* Bêqedroyey çetin a. Bol merdimê bêqedroyê, qe raştikî xwu rê nêşenê şirê nêweşxanan di tedawî bê jî.

bêqedr û bêqîmet/i *N.* Çî/keso ki bêqedr û bêqîmet o, nêhesibêno, kes qedrûqîmet ci nêdano, xatirê ci kesî het di çinî yo. *Tr. Kadri ve kiymeti olmayan, değersiz, kiymetsiz, hatırı sayılır olmayan.* Şima zana ki mêrdek bêqedr û bêqîmet o. Çirê şima pa şirîgey kerdi?

bêqedr û bêqîmetey *Nm.* Bêqedr û bêqîmet bîyayeni, qedr û qaîmetê ci çinêbîyayeni, qedrûqîmet û rûmet û birêzey ra kemî bîyayeni, xatirê ci çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; nêhesibêno, kes hurmet ci nêdano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kadri ve kiymeti olmamak, değersizlik, hatırısı sayılır olmamak.* Bêqedr û bêqîmetey kesî helênena, vilêşnena.

bêqelb/i 1. *Zv. N.* Bêrehm/i, bêmerhemet/i, zerrîneveş/i. Merdimo ki zerrîya ci bikesî nêveşena, bêmerhemet o. *Tr. Merhametsiz, acımasız.* Kes do bêqelbî ra biterso. 2. *N.* Newaz/i. Merdimo ki razî nîyo, tey qelbê ci çinî yo, zerrîya ci tey çinî ya. *Tr. İsteksiz, gönülsüz.* Esas bêqelb bî. Cora ma nêşa ser kewo. 3. *N.* Tersanok/i, tersinok/i. Merdimo ki bol terseno, tersan ra nêwetano çîyên bikero. *Tr. Korkak, ödlek.* Merdimêndo bêqelb o, nêwetano şiro ey ser.

bêqelbey 1. *Zv. Nm.* Zerrîneveşey, bêrehmey. Pîze bi kesî nêveşayeni, tey merhemet çinêbîyayeni. *Tr. Merhametsizlik, acımasızlık, kalpsizlik.* Bêqelbeyda ci ra bî a xirabeya ci. 2. *Zv. Nm.* Newazey. Razî nêbîyayeni, pey razî nêbîyayîş. *Tr. İsteksizlik, gönülsüzlük.* Ez bizana ki tey bêqelbey esta, xwura ez jî ci ra nêwazena. 3. *Zv. Nm.* Tersinokey, tersanokey, bizdiley. Tey ters bîyayeni, tersayeni. *Tr. Korkmak.* Bi mi ki nêkerdena ci bêqelbeyda ci ra nêbî, çinêbîyayenda ci ra bî.

bêqelem/i 1. *Zv. N.* Bêpanuş/i, nêwende/ê. Merdimo ki nêwendo, nêşîyo mektebi. *Tr. Kalemsiz, cahil, okuma yazması olmayan, okuryazar olmayan.* Kesêndê bêqelemî ra çîyên nêpawêno. 2. *N.* Keso ki qelema ci çinî ya, o fek di ser o/tey qelemi çinî ya, wahîrê qelemên nîyo. *Tr. Kalemsiz.* Nûştoko bêqelem nêşeno merama xwu weş îfade kero.

bêqelemey *Zv. Nm.* Bêpanuşey, cahîley, nêwendeni, mekteb nêşîyayeni. *Tr. Kalemsizlik, okumamışlık, cahillik, okuryazar olmamak.* Bêqelemeya ci, ci rê qet a. Ma zincîya ci sankî do biveşo?

bêqelîte/ê *N.* Çî/keso ki qelîteyê ci kemî yo yan jî qelîteyîn nîyo. *Tr. Kalitesiz.* Çinayo bêqelîte megîrê, rew xerpêno.

bêqerar/i *N.* Merdimo ki nêşeno qerarê xwu bido yan jî hewna qerarê xwu nêdayo, bi ney a hewna bêqerar o, şufan û qerqilan mîyan di mendo. *Tr. Kararsız, tereddütlü, karar vermekte güçlük çeken, kararda ikilem yaşayan.* Keso bêqerar, wextê qerar dayenî di bol beno bêhuzûr.

bêqerarane *N.* Bêqerarkî. Bi şikildê bêqeraran an, bi şikildê qerar nêdayen a, bi şikildê qerqilan mîyan di menden a. *Tr. Kararsız bir şekilde.* Esas ti pers kenê, bêqerarane bî jî. Ma ant na goveleki mîyan.

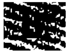
bêqeraraney *Nm.* Bêqerarkîyey. Bi şikildê qerar nêdayen a, bi şikildê qerqilan û şufan mîyan di bîyayen a, bêqerarîy senîn kenê, winî bîyayeni. *Tr. Kararsızcasına, kararsız bie biçimde.* Bêqeraraneya ci sereyê ci bol tewna.

bêqerarey *Nn.* Qerar dayeni di zaîf bîyayeni, qerar nêdayeni, bêqerar mendeni. Bêqerar bîyayeni, şubhedi mendeni, şubhedarey, qerarê ci çinêbîyayeni, qerarê xwu nêdayeni. *Tr. Kararsızlık, karar verip vermemek arasında kalmak, ikilem içinde olmak, iki arada bir derede kalmak.* Bêqerarey, jû finan kesî fînena deraxdê kutikî, kesî kena rezîldê alemî. Ney, ancax bêqerarîy bişê fehm bikerê.

bêqerarkî *N.* Bi şikildê qerar nêdayen a, ze ki qerar nêşê bidê. *Tr."Kararsızca.* Mêrdekî bêqerarkî xwu şana ci ro. Cora zirarî mîyan di zirar kerd.

bêqerarkîyey *Nm. Bw.* Bêqeraraney. Eger ti bêqerarkîyey dekewê nê karî mîyan, xwura do wina bo. Ma zewmbî ti do soyînê ci senîn bipawê?

bêqerez *Nn.* Tey qerez û kîni û riki û pêverik

û mucadele û eynadey çinêbîyayeni. Tersê ci, "biqerez" o. *Tr.* *İşin içinde rekabet, yarışma veya mücadele olmamak.* Wazenê ma bê qerez kay kerê. Ki şima nêwazenê ci jî ez tey çinî ya.

bêqerez/i *N.* Kes/çîyo ki; qerez nêkewto, qerezên mîyan di nîyo. *Tr.* *Yarışmada olmayan, yarışmaya dahil olmayan, inadına bir yarış veya rekabet içine girmemiş olan.* Merdimo bêqerez o, do nêşo qezenc kero.

bêqerezey *Nm.* Qerezê ci çinêbîyayeni, qerezî mîyan di nêbîyayeni, tey/pa qerez çinêbîyayeni, wesfê qerezî tey çinêbîyayeni. *Tr.* *Rekabetsiz olmak, yarışmaya dahil olmamak.* Soyîn soyîn a do bi bêqerezey a şiro.

bêqerezkî *H.* *şekil û* biçim û usûl û qaîdedê ci di qerez çinêbîyayeni, tey pêverik çinêbîyayeni. *Tr.* *İçinde rekabet veya inadına yarışma olmamak.* Ma do kay kerê. Labelê do bêqerezkî bo, do bi qerez a nêbo.

bêqerf/i *N.* Na vajeki bolkî tenya nêvajêna. Çunkî wexto ki karê qerfan beno, qerfîy bolek hesibênê, bi jewekeyda ci ya nêbeno. Cora *Bw.* Qerfîy. Lajekêndo bêqerf o.

bêqerfey *Nm.* Bêqerfîy bîyayeni, wesfê bêqerfan. Mîyan di werfîy çinêbîyayeni, tey/pa qerfîy nêbîyayeni. *Tr.* *Dalga geçmemek, içinde alay olmamak, dalga olmaksızın.* Qe rojên jî ti şenê bê qerfey îdare bikerê?

bêqerfîy *Nm.* Tey/pa qerfîy çinêbîyayeni, raşt bîyayeni. Çî/keso ki tey qiseyê ki bi kesî ya pey qefîy benê, kes pey beno kêfsad, delxa ravêrêna çinêbîyayeni. *Tr.* *Dalga geçmeksizin, içinde alay olmayan, ciddi, doğru, esah.* Kesêndo bêqerf o. Rew rewî kes nêwetano bi ci ya qiseyê salmey bikero.

bêqewet/i *N.* Bêhêle/ê, bêtaqet/i, bêhukim/i, bêzidî. Kes/çîyo ki; tey qewet û hêle û taqet û zidî çinî yo. *Tr.* *Güçsüz, kuvvetsiz.* Şima va, bêqewet o. Mi jî xwu kerd po.

bêqewetane *N.* Bêqewetkî. Tey (pa/ser o) qewet ze ki çinêbo. Eger tey qewet esto jî ze ki çinêbo. *Tr.* *Kuvvet, zor ve enerji gibi unsurlar olmaksızın.* Bêqewetane kewt kar û gurwî mîyan û karûgurwe verda û bêqayûyane vijîya şî.

bêqewetey *Nm.* Bêhêleyey, bêtaqetey, bêzidîyey. Bêqewet/bêhêle bîyayeni, bêtaqet/bêzidî bîyayeni. Tey qewet û qudret û taqet û hêleyê şayeni çinêbîyayeni. *Tr.* *Güçsüzlük, kuvvetsizlik, zayıflık.* Sebebê binkewtenda ci bêqeweteya ci nê, bêomidîyeya ci bî.

bêqewl/i *N.* Keso ki bi ci ya qewlên nêvirazîyayo, pey qewl nêbîyo, qewlêndê ci kesî rê çinî yo. *Tr.* *İddiasız, sözleşmez, ahitsiz ve akitsiz.* Merdimêndo bêqewl o. Ma nêşenê derênikên sernê.

bêqewlane *N.* Bêqewlkî. Ze ki tey qewl û peymanên çinêbo. Çî/keso ki ze ki bi kesî ya qewl û peymanêndê ci çinêbo. *Tr.* *Kavli, sözleşmesi, ahdi olmayan veya olmaksızın.* Boka şima zêdê finda verêni bêqewlane nêdekewtîy mîyan.

bêqewley *Nm.* Bêpeymaney. Tey qewl çinêbîyayeni, bêqewl/bêpeyman bîyayeni, tey/pa peyman çinêbîyayeni, tey ser o wereyamîyayîş çinêbîyayeni, ser o sondwerdişên çinêbîyayeni. *Tr.* *Sözleşmesizlik.* Bêqewleya înan zirar da înan.

bêqewm/i *N.* Kes/çîyo ki; qewma ci çinî ya; merdimê ci, dost û nezdîyê ci çinî yê, ci dûşne ra (merdim, dosto ravey, hembazo ravey, apan, xalan, cisin) kesêndê ci çinî yo, na kişti ra tenya mendo. *Tr.* *Akrabasız, yakın dostları olmayan, kendi türünden kimi kimsesi olmayan.* Merdimêndo bêqewm bî. tenya mendê, dima ma aşnawit ki quncên di merdo.

bêqewmey *Nm.* Qewma ci çinêbîyayeni, merdim û kesê ci yê ci rê veşayey çinêbîyayeni, keye û famîlîyada ci ra kesêndê ci çinêbîyayeni, dûş/dûşnedê ci ra kesêndê ci çinêbîyayeni. Cisindê ci ra kesêndê ci çinêbîyayeni. *Tr.* *Akrabası olmamak, kendi türünden birilerinin olmaması.* Şarî mîyan di bêqewmey çetin a. Darîstanên di şêr jî geyreno qewmda xwu.

bêqeybet/i *N.* Keso ki qeybet nêkeno, qeybetê ci çinî yo, kesên pey di heqdê ci di qiseyê tamsalîy nêkeno. *Tr.* *Dedikodu yapmayan, başkasını çekiştirmeyen.* Şima jî zanê ki merdimêndo bêqeybet o.

bêqeybetey *Nm.* Bêqeybet bîyayeni, tey qeybet çinêbîyayeni, mîyan di qeybetê kesandê bînan nêbîyayeni, tey heqdê ê bînan di qiseyê tamsalîy çinêbîyayeni. *Tr.* *Gıybet veya dedikodu etmemek.* Mi rê en vêşî bêqeybeteya ci payeyê ci zeyîdnena.

bêqeyd/i 1. *N.* Çî/keso ki qeyd nêbîyo, nêbestîyayo, bi çîyên a nêgirêdeyayo, nênuşîyayo, qeydê ci nêvirazîyayo. *Tr.* *Kayıtsız.* Wendekaro bêqeyd û wendekaro biqeyd eynî muamelî nêvîneno. 2. *N.* Çî/keso ki qeydên pa nêbesto, qeyd nêdekerdo ci lingan û pa nêgirêdayo. *Tr.* *Ayağına pranga konmamak.* Estoro bêqeyd xwura do vinî bo. Şima çirê bê qeyd verda şiro?

bêqeydey 1. *Nm.* Bêqeyd bîyayeni, qeydnêkerde bîyayeni, qeydnêbîyayeni bîyayeni, nênûşîyayeni, nuşte nêbîyayeni. Kesên yan jî çîyên ser o nuşte û beste û girêdeyaye nêbîyayeni. *Tr.* *Kayıt edilmiş olmamak, kayıt altına alınmamak,*

[illegible] *olmamak, bir şeye bağlanmamak.* [illegible] ci ci rî ro dê û bêrê. 2. *Nm.* Bêqeyd bî[illegible] qeydê ci çinêbîyayeni, qeydê ci ci lingan û [illegible]yayeni, bi qeydî ya girêdeyaye nêbîyaye[illegible] [illegible] di qeyd çinêbîyayeni, bi qeydî ya beste [illegible]yayeni. *Tr. Ayaklarından demir pranga ile [illegible] olmamak, ayaklarından bağlanan birisi [illegible]mak.* Ellah zano ki ma bêqeydeyda ci ra [illegible] derbi werdi.

bêqeyd û bêşert *Nn.* Tey/pa qeyd û şert çinêbî[illegible]yayeni. karûgurweyo ki tey qeyd û şert û ferz û [illegible] winasîn çinî yo, bê nê wesfan o, bê nînan o. *Tr. İşin içinde kayıt veya şart olmamak, lamı [illegible] olmamak.* Mi va do bêqeyd û bêşert bo, [illegible] qebûl nêkerd.

bêqeyd û bêşert/i *N.* Çî/keso ki tey qeyd û şert çini yo, ci rê şert û ferzîy nêvirazîyayê, nênûşîyayê, ata natayê ci çinî yo, virda wirdayê ci çinî yo. bellî û bellîkerde o, tey qulîy yan nêverdeyayê yan jî qebûl nêbîyê. *Tr. Kayıtsız kuyutsuz, kaydı kuydu olmayan.* Eger şima wazenê, ma do bêqeyd û bêşert wina bikerê. Ki şima nêwazenê jî, tew ma nêlûnê. Çunkî verî jî no kar bêqeyd û bêşert bî.

bêqeyd û bêşertey *Nm.* Bêqeyd û bêşert bîyayeni, tey qeyd û şert û ferz û laberey çinêbîyayeni. Çî/keso ki ata natayê ci çinî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, virda wirdayê ci çinêbîyayeni, tey qulîy nêbîyayeni. *Tr. Kayıtsız ve şartsız olmak, içinde gedikler veya başka ihtimaller bulunmamak, lamı cimi olmamak.* Çiçî ki ame ci sere di, ci rê bêqeydey û bêşertey ra ame.

bêqeyret/i *N.* Merdimo ki xebatên di, çîyên di, karûgurweyên di xwu nêediznayo, xwu nêtewnayo, çekû û çêle nêanto. *Tr. Gayretsiz, çaba veya efor harcamayan.* Merdimo bêqeyret, ne şeno bixwu xwu bireyno ne jî şeno jewî rê sersûn bo.

bêqeyretey *Nm.* Qeyretkar nêbîyayeni, qeyret nêkerdeni. Kar û gurweyên di, xebatên di, çîyên di vêşî nêgurwîyayeni, tey çek û çêle nêanteni. *Tr. Gayretsizlik.* Eger vinî kero jî, bi mi ki o do bêqeyretey ra vinî kero.

bêqidem/i *N.* Nebqidem/i. Kes/çîyo ki; qidemê ci çinî yo, hewna newe o, newe dest kerdo pa; wezîfeyên di hewna wextên, zemanên nêgiroto, ser ra zemanêndo mihîm nêşîyo, goreyê ê bînan qidemê hesibîyayenî rê nêercêno. *Tr. Kıdemsiz.* Merdimo bêqidemo jî dekewno zerre, hewna ma nêveyndayo.

bêqidemey *Nm.* Nebqidemey. Wezîfeyên di, gurweyên di wahîrê wextêndê ercîyayî nêbîyayeni, qidemê ci çinêbîyayeni, wezîfe di newe bîyayeni. *Tr. Kıdemsizlik.* Bêqidemey, eskerey di kesî kena pêrîşan. Çi wezîfe esto, pêroy bi kesî ya danê kerdeni.

bêqîmet/i 1. *N.* Bêqedr/i, bêrûmet/i, nebiqîmet/i, nebqîmet/i. Çî/keso ki qîmet û degerê ci çinî yo. *Tr. Değersiz, kiymetsiz.* Mi zanayê bêqîmet o jî. Mi va beno ki bi min a biqîmet bo. Cora mi pa hembazey kerdi. 2. *N.* Ercan/i, nebiqîmet/i, nebqîmet/i. Çî/keso ki vay nîyo, bideger û pereyêndo şên nêkeno. *Tr. Pahalı olmayan, ucuz.* Kanî şima va bêqîmet o? Bol biqîmet vijîya? 3. *N.* Nebiqîmet/i, nebqîmet/i. Çî/keso ki mihîm nîyo, qîmetê ci çinî yo, bibo jî beno, nêbo jî beno. *Tr. Önemsiz, ehemmiyetsiz.* Şima yê çirê hend pey qehrênê ki? O çîyo ki şima yê vanê, bi mi ki bêqîmet o.

bêqîmetey *Nm.* Nebiqîmetey, nebqîmetey, bêdegerey. Bêqîmet/bêdeger bîyayeni, qîmetê ci çinêbîyayeni. Qîmet û rûmet û vayeya ci kemî bîyayeni. *Tr. Kiymetsizlik, değersizlik.* Bêqîmetey kesî rê giran yena.

bêqol/i *N.* Çî/keso ki qol/bazîyê ci çinî yo, ci ra cibîyayo, bîyo qol. *Tr. Kolsuz, kolu kesik/kopuk.* Lajekêndo bêqol tîya ra ravêrd, şî vera cêr.

bêqoley *Nm.* Bêqol/bêbazî bîyayeni, qolê ci çinêbîyayeni, pa qol/bazî çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; qol/bazîyê ci cibîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kolsuzluk, kolu kesik olmak.* Bi bêqoleyda xwu ya jî rengîy/erbetîy keno!

bêqulbe/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qulbeyê ci çinî yo, bêqulbe o, pa/tey qulbe çinî yo. Çîyo ki kişta qulbedê ci girotê ya, ci rê qulbe di cayên nêvirazîyayo. *Tr. Kıblesiz.* Banêndo bêqulbe bî. Ez qayîl nêbîya biherîna. 2. *N.* Şaştirme/ê, serserî, berbat/i, bêver/i, vernebellî. Kes/çîyo ki; xwu rê hêwanên, rayên, kîberên, neqebên nêakerdo, bellî nêkerdo, nêzano ki do senîn û bi çi babet a biluwo, hereket kero. *Tr. Kıblesiz, şaşkın, serseri. Kendisine belirli bir yol, yöntem, tarz, gidişat, rota belirlememiş olan.* Senîn beno ti bi ê merdimdê bêqulbî ya ray şinê? Ti nêzanê verûpeyê ey bellî niyo? 3. *N.* Bênimaz/i, bêîbadet/i, bêdua. Kes/çîyo ki; verê ci qulbe nêdîyo, nimazûnîyazê ci, îbadetê ci çinî yo. *Tr. Kıblesiz, namazsız, ibadetsiz.* O merdimêndo bêqulbe yo.

bêqulbeyey 1. *Nm.* Bêqulbe bîyayeni, wahîrê qulbeyên nêbîyayeni, tey qulbe çinêbîyayeni, ci rê qulbe viraşte nêbîyayeni, kişta qulbedê ci girote bîyayeni. *Tr. Kıblesizlik, kıble tarafında bir giriş veya çıkışı olmamak.* Bêqulbeyeya ê

banî, ê banî rê bol çî û bol qîmet kena vinî. 2. *Nm.* Serserîyey, şaştirmeyey, bêemeley, berbatey. Serserî û şaştirme yan jî berbat bîyayeni, bêqulbe bîyayeni, şîyayîş û amîyayîşê ci bellî nêbîyayeni, raya ci bellî nêbîyayeni, xwu rê rayên bellî nêkerdeni, verûpey bellî nêbîyayeni, verûpeyê ci çinêbîyayeni, bêemel bîyayeni, bi ci ya bawerî nêbîyayeni. *Tr. Kıblesizlik, rotasızlık, serserilik, belirli bir yöntemi olmamak.* Bêqulbeyeyda ci ra nêbîyayê, qey ey do jî xwu rê qulên ban viraştayê. 3. *Nm.* Bênimazey, bêîbadetey. Bênimaz û bêîbadet bîyayeni, nimaz û îbadetê ci çinêbîyayeni, verê ci qulbe nêşîyayeni. *Tr. Kıblesizlik, namazsızlık, ibadetsizlik.* Bêqulbeyeyda ci ra nêbîyayê, înan do keyna bidayê ci. Çunkî ma û pîyê ci nimazûnîyazkar o.

bêqulp/i 1. *N.* Çîyo ki qulpê ci çinî yo, qulp nêbîyo pa, cayê ci yê tepiştişî çinî yo. *Tr. Kulpsuz.* Sîtilêndo bêqulp bî. Cora ey şit rijna xwu ser. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; pey/pa bawerî/emeley nêbena; geh winî yo, geh wina o, qerarêndê ci çinî yo, şeno kemî û vêşî vajo yan jî şiro. *Tr. Kulpsuz, güvensiz, itimat edilmez, sağı solu belli olmayan.* Boka şima mi bi ê merdimdê bêqulpî ya hembaz nêkerê.

bêqulpane *N.* Bêqulpkî. Ze ki pa qulp çinêbo, ze ki pa/pey bawerîEmeley nêbo, ze ki cayê ci yê tepiştişî çinêbo. *Tr. Güvenilmez olmak, tutacak bir yeri varsa da yok gibi olmak.* To do jî bêqulpane wegirotayê. Ti çirê bi ê qulpdê ci yê çinêbîyayî ya tepêşenê?

bêqulpey 1. *Nm.* Pa qulp çinêbîyayeni, pa cayê ci yê tepiştişî çinêbîyayeni. Çî/keso ki qulpê ci çinî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kulpsuzluk.* Rijîyayena ci mi rê ki bêqulpeyda ci ra bî. 2. *Zv. Nm.* Bêqulp bîyayeni, bêemel bîyayeni, pey bawerî nêbîyayeni, verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, kemî û vêşîyê ci bîyayeni. *Tr. Güvensizlik, itimatsızlık, sağı solu belli olmamak, belirsizlik.* Key ki şima mi di bêqulpey dî, wexta zêdê xwu bikerê.

bêr 1. *Nn.* Cayê bêrîvanan ê bêrîkerdişî. Cayo ki bêrêvanîy tey bêrî kenê. *Tr. Süt sağmacıların süt sağdıkları yer.* Şuwanan qandê bêrî bêr kerd hadire. Bêrîvanîy pêro amey bêr di ronişţîy. û şuwanan mîy jû bi jû riştîy bêrîvanan ver. 2. *Nn.* Qandê pêra abirnayîşdê dewarî/terkî emrêndê gawanî yo ki bi vatişdê "bêr"î ya deyêno. *Tr. Sığırtmaçların büyükbaş hayvanlarına verdikleri bir çeşit birbirinizden ayrılın emridir.* Sergawanî gawanandê bînan rê va, wextê bêrî ameyo û bî bêêêr, bêêêra gawanan û dewar pêro pêra abirîya.

bêray/i *N. Bw.* Tey ray çinêbîyaye/ê. Gireyêndo bêray o ki ma kewtê mîyan. 2. *N.* Çî/cayo ki raya ci çinî ya, ci rê hewna rayên nêvirazîyaya. *Tr. Yolsuz.* Welato bêray aver nê, apey şino. 3. *Nn. Bw.* Bêrayîr/i. Merdimo ki bêray karûgurwe bikero, o do taqîbatdê dewleti kewo. Çunkî tey heqûhuqûqê zewmbîyan esto.

bêrayey 1. *Zv. Nm. Bw.* Tey ray çinêbîyayeni. Bêrayeyda ci ra nêbîyayê, ma nika hewt finîy viraşt bî. 2. *Nm.* Raya ci çinêbîyayeni, ci rê rayên hewna nêvirazîyayeni. *Tr. Yolsuzluk. Yolu henüz yapılmamış olmak.* Mêrdekîyê bêrayey ra, nêşenê nêweşanê xwu berê nêweşxaneyên. Çi bêçare yê!

bêrayîr/i *N.* Bêray/i, xirab/i, herimîyaye/ê, rayserkewte/ê, rayravijîyaye/ê, bêusûl/i. Tede ray çinêbîyayeni, *Tr. Yolsuzluk, kötü, bozuk.* Bêrayîrên o. Tede hergi çîyo pîs esto.

bêrayîrey *Nm.* Bêrayey. Tede ray çinêbîyayeni, xirabey, rayser kewteni, peynîya ci xirabey, soyînê ci çinêbîyayeni, bêusûley, bêusûl luwayeni, karûgurweyo bêusûl kerdeni. *Tr. Yolsuzluk, kötülük. Meşru olmayan yol ve yöntemlerle iş yapmak.* Bêrayîrey a. Ez çîyo winasîn di çinî ya, peynî peynîya ci çinî ya.

bêrehm/i *N.* Bêmerhemet/i, zalim/i, zulimkar/i. O ki rehma pîzedê ci çinî ya, zerrîya ci bi kesî nêveşena. *Tr. Merhametsiz, acımasız, zalim.* Merdimêndo bêrehm bo, qethan cinnet nêşino.

bêrehman *Nn.* Tey/pa, mîyan di/ci di rehmanîyey çinêbîyayeni, tey çîyo weş û delal û cinnetî û hîkmet û keramatê weşîy çinêbîyayeni. Ziddê ci, "rehmanî" yo. *Tr. Rahmanili, kerametlilik, cennetlilik, hikmetlilik gibi güzel sıfatlar dahil olmamak.* Boka bêrehman nêbo, rehmanî bo.

bêrehman/i *N.* Çî/keso ki tey rehman û rehmaney û keramat û hîkmetê weşîy çinî yê. Ziddê ci, "rehmanî" yo. *Tr. Rahmaniyeti olmayan, içinde rahmanilik bulunmayan, içinde çeşitli hikmetler bulunmayan.* Ez do bi ê kesdê bêrehmanî ya se kera?

bêrehmey *Nm.* Zalimey, bêşefqatey, nebirehmey. Merhemetkar nêbîyayeni, pîzeyê ci bi kesî yo nêveşayeni, rehma pîzedê ci kemî bîyayeni, tey şefqat çinêbîyayeni, zerrîveş û pîzeveş nêbîyayeni, zerrîya ci bi kesî yo nêveşayeni. Tey/pa rehmi çinêbîyayeni, bi pîzeveşey a nêbîyayeni. Tersê "birehmey" a. *Tr. Merhametsizlik, şefkatsizlik, zalimlik, acımasızlık.* Kê ki va, bêrehmeya ci va. Kesî birehmeyda ci ra qal nêkerd.

bêresim/i *N.* O ki resmê ci çinî yo, pa/tey/ser o

[illegible] çini yo. *Tr. Resimsiz.* Bêresm a, ay nuşte [illegible]yo.

bêresmey 1. *Nm.* Resmê ci çinêbîyayeni, resmên yê zahir nêbîyayeni. *Tr. Resimsizlik.* Bêresmey, jû cayan di bêzirar o, jû cayan di jî bol zirar o. 2. Tede resim çinêbîyayeni, bi resim a nêbîyayeni. *Tr. Resimsizlik. Resim dahil olmamak.* Kitabo bêresim ci ra weş fehm nêbeno. Tîya di bêresmey rindi nîya.

bêrexbet/i *N.* O Çî/keso ki rexbet nêvîneno, kes pey qayîl nêbeno, hend kes nîno ser û nêgîno. *Tr. Rağbetsiz.* Nê têlefûnê di qertê biqameray rexbet vînenê. Labelê nê di qertê bêqameray bêrexbet ê, nêroşênê.

bêrexbetane *N.* Bi şekildê rexbet nêdîyayen a, bê rexbetkî. Rexbet nêdîyayeni, çimîy ser o nêbîyayeni. *Tr. Rağbet görmeme, rağbetsizlik.* Şarî a bêrexbetanê seyr kerdi. Labelê o bi rexbetên a (rexbetane) temaşe kerd.

bêrexbetey *Nm.* Rexbet nêvînayeni, pey razî nêbiyayeni, tey rexbet çinêbîyayeni. *Tr. Rağbet görmemek, ilgi ve alaka görmemek.* Ma do şirê. Labelê do bêrexbet bo.

bêrey/i 1. *S. N.* O ki reya ci çinî ya, do rey nêerzo. *Tr. Oysuz.* Merdimo bêrey nêşeno şiro sandiqi ser. 2. *N.* O ki heqê ci yê qiseykerdişî, heqê ci yê fikrên beyankerdişî çinî yo. *Tr. Konuşma, görüş bildirme hakkı olmayan.* Ûja di, di saetan vêşêrî ronişt. Labelê tim goşdarey kerdi. Qe di qisey nêşa bikero. Çunkî bêrey bî.

bêreyane 1. *S. N.* Tede (tey/pa) rey çinêbîyayeni. *Tr. Oylama yapılmaksızın, oysuz bir şekilde.* Weçînayîşo bêreyane qet rind nîyo. Bi şikildê rey a deha rind o. Qenê kes nêgazincêno. 2. *Nn.* Fikir yan jî reya xwu bi îfade nêkerdiş a, tede fikr û rey beyankerdiş çinêbîyayeni. *Tr. İşin içinde fikir veya görüş bildirmemek.* Kerdena xwuserî di meşti xirabey bivijîyo, kes nêşeno cewabê ci bido. Labelê kerdena reyanê di kes şeno ki vajo, birayê mi ez bi to mişewirîyaya, to va ez do hina bikera. Qebhetêndê mi çinî yo.

bêreyaney 1. *S. N.* Bi şikildê xwuserî ya, serbixwuyey, bireyane nê. *Tr. Oylamaksızın, oysuz olarak.* Verî bêreyane merdim rişîyayê ki tîya di ma îdare bikero. Nika qismêndê îdaregeran ma weçînenê (zêdê reîsê beledîyey, zêdê mixtarî), fina qismêndê ci dewleti xwu heti ra rişena (zêdê qaymeqamî ya, zêdê walî ya). 2. *Nm.* Heqê qisa kerdeni nêbîyayeni, heqê vateni nêbîyayeni. *Tr. Konuşma, herhangi bir şey hakkında görüş belirtme hakkının olmaması.* Îdareyo bêreyane di rehmet çinî yo, reyane deha hewl o.

bêreyey 1. *S. N.* Tede rey çinêbîyayeni, xwuserî kerdeni, bi kesî ya nêkerdeni. *Tr. Seçimsiz, oysuz, oy kullanmaksızın.* Weçînayena bêrey, wa qe nêbo. Ney rê esas weçînayeni nê, rişteni vajêna. Qenê nameyê weçînayeni jî nênayê pa fina çîyên nêbî. 2. *N.* Xwuserî kerdeni, bi kesî ya nêkerdeni, bi kesî ya nêmişewirîyayeni. *Tr. Oysuz, oy kullanmaksızın, kendi başına karar vermek, oylama yapmadan birisi hakkında karar vermek.* Bê reyda mi ez rişta tîya û keso qe persê mi jî nêkeno.

bêrge 1. *Nn.* Bende, temaşe, seyîr, taqîb, şopi, şopi berdeni, po, po bîyayeni, xeyal, xeyal kerdeni. *Tr. Seyir, izlemek, takip etmek, takibat.* Ez bêrgedê ci di bîya. Labelê şima yê ecele kenê. 2. *Nn.* Berke û oxirê çîyên giroteni, xeyreya çîyên ser ra giroteni û bêxeyr verdayeni. *Tr. Uğur, hayır, bereket, iyilik.* Cinêkeri va: Pisîngeri bêrgeyê mi birnayo. Ez a xeyrên nêvînena, sera ki şina zirarêno reseno mi.

bêrge bîyayeni 1. *f. M.* Bêrgebîyayîş. Bende bîyayeni, temaşe bîyayeni, şopi ramîyayeni, xeyal bîyayeni, pobîyayeni, taqîb di bîyayeni. *Tr. Takip edilmek, izlenmek, seyredilmek.* Ne ma bêrgeyê kesî kerdo, ne ki bêrgeyê ma bibo. 2. *f. M.* Bêrgebîyayîş. Oxirê kesên berîyayeni, berke û hewleya kesên berîyayeni, *Tr. Uğuru kaldırılmak, uğuruna engel olunmak, uğursuzluğuna neden olunmak.* Eger ay bêrgeyê şima bikerdayê, şima beqa nêkerdê. Çunkî nezerê ci tûj o.

bêrî 1. *Nm.* Şit diteni. Bi bol merdiman a û xeylên çarwan û bizan teberdê dewi yan jî warey di diteni. *Tr. Bulunulan yerleşkenin dışında küçükbaş hayvanların sağılması olayı.* Cinîyê bêrîvanîy arêbîyayê, ê yê kenê şirê qarşûdê dewi di bêrî bikerê. 2. *Nm.* Hesretê çîyên anteni, bi zerrî ya waşteni, zerrî ra waşteni, çiman vero çirûsîyayeni, xwu vîrî ardeni di pey qehrîyayeni, bol bi qayîlbîyayîş a çîyên yan jî kesên dîyayeni. *Tr. Özlem, hasret, gözlerinde tütmek.* Merdimo ki qayîlo jewî bivîno, vano: Mi bêrî ya filan kesî kerda. Kaşka ma pê bidîyayê.[1] 3. *G.* Emrê amîyayîşî dayeni. *Tr. Üçüncü tekil şahsa*

1 Qandê vajekerda 1 û 2îy. Na vajeki, Dimilî di bi- (emr û waşteni îfade keno) û Kirdasî di jî *hêrandin* (tehnayeni, muamele kerdeni, wezîfeyê ci ca ardeni, kar dîyayeni) ameyo pêver û bi şikildê "bihêrî", "bêrî" ya virîyaya. Yanê şit diteni, muameleyê şitî kerdeni, wextê xwu vîrî ardeni di muameleyê hesretî kerdeni ûzn.

gel emrini vermektir. Bêrî tîya ki ez to rê wezîfeyên bida. 4. *G.* Qarşî rê amîyayîşê xwu vateni. *Tr. Muhatabına geleceğini ifade eder*. O do ki bêro, ez bêrî deha weş beno. 5. *P.* Zemanê nikay di qarşî rê qandê şîyayenda xwu, amîyayenda xwu persên pers kerdeni. *Tr. Şimdiki zaman için karşı tafara gelip gelmemesi gerektiğini sormaktır*. Ez bêrî, nêrî? [1]

bêrîbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bêrîya ci bîya, şitê kerîdê ci yê gemi doşîyayo. *Tr. Yazıda sütü sağılan küçükbaş hayvan sürüsü*. Kerîyo bêrîbîyaye do ravêro kişta Bekiraxa'y. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bêrîya ci bîya, hesretê ci yo ancêno. *Tr. Özlenen, hasreti çekilen, görülmek istenen*. Merdimo bêrîbîyaye gereg ki finên xwu bimojno bêrîkarandê xwu.

bêrî bîyayeni 1. *f. M.* Bêrîbîyayîş. Bîyayena bêrî, şit doşîyayena gemi, gemi di şit doşîyayena kerîyan. *Tr. Yazıda küçükbaş hayvanların süt sağılmasının gerçekleşmesi olayı*. Nêzana na saeti di bêrî bîya yan nêbîya? 2. *f. M.* Bêrîbîyayîş. Kesî di hissî hesretî peyda bîyayenî, kesî zerrî ra çîyayên yan jî kesên vînayîş ravêrdenî. *Tr. Özlenmek, hasret duyulmak*. Eger bêrî bibo jî, şîyayîşî rê îzin çinî yo. Bêrîya ci bibo do se bo, nêbo do se bo?

bêrîkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karê ci bêrî kerdiş o, bêrî keno, hesretê kesên yan jî çîyên anceno, zerrî ra qayîlo kesên bivîno û bi ci ya hesret ravêrno. *Tr. Özleyen, hasret çeken*. Bêrîbîyaye kam o, bêrîkar kam o, çiwext bêrî bîya?

bêrîkarey *Nm.* Bêrîkar bîyayeni, kar û wefsê bêrîkaran ser o (pa/tey) bîyayeni, xwu ser o wesfê bêrîkaran çarnayeni. Kes/çîyo ki; bêrî keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni, bêrî kerdeni. *Tr. Özlemek, özleyen olmak, hasret çekmek*. Bêrîkareyda ci di çiçî esto, çiçî çinî yo?

bêrîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî jewî bêrîya ci kerda, kewto hesretdê ci ver. *Tr. Özlenen, hasreti çekilen*. Keso bêrîkerde çirê nîno xwu nêmojneno bêrîkarandê xwu?

bêrî kerdeni 1. *f. M.* Bêrîkerdiş. Gema, bi bêrîvanan a mî û bizan (çarwan, pesan) diteni. Çunkî bêrî keye di nêbena. *Tr. Yazıda, süt sağmacılarla birlikte küçükbaş hayvanları sağmak*. Bêrîvanîy do dihîrê şirê hemberdê dewi di bêrî bikerê ki hewna şuwaney bişê çarwan berê kişta bîni. 2. *f. M.* Bêrîkerdiş. Hesretê kesêndê dûrî anteni. Wexto ki kes merdimêndê xwu yê dûrî qayîlo ci bi hesret a bivîno û waştişê na dîyayeni kesî pey qehirneno, a na olay bena "bêrî." *Tr. Özlemek, hasret çekmek, içtenlikle görmek istemek*. May bêrîya qeçekan kena, qeçekîy bêrîya may kenê, cinî bêrîya mêrdedê xwu yê hepsî kena ûzn.

bêrîvan/i 1. *N.* O/a ki şino/a teberdê keyî di bêrî keno/a, teberdê keyan di şino/a mîyan û bizan doşeno/a. *Tr. Bulunulan yerleşkenin dışında küçükbaş hayvanları sağmaya giden kimse*. Bêrîvanên bêrîvanan ra ca bimano, do lezgîn bo. 2. *N.* O/a ki hesretê jewî mendo, bol qayîlo/a jewî bivîno û nêşeno/a bivîno. *Tr. Özlem içinde olan, hasret çeken*. Mêrdekî va: O bêrî bîyo, ez jî bêrîvana ci ya.

bêrîvaney 1. *Nm.* Bêrîvan bîyayeni, karûgurweyê bêrî kerdeni. Kes/çîyo ki; bêrî keno, a o kes bîyayeni, wesfê bêrîvanan ser o bîyayeni. *Tr. Yazıda süt sağmacı olmak, yazıda sürüde süt sağmacı olmak*. Bêrîvaneyda ci di mi rê ki qusûrên çinêbî. Keynekeri karûgurweyê xwu weş kerdê. 2. *Nm.* Bêrîvan bîyayeni, wesfê bêrîkaran (bêrîvanan) ser o bîyayeni. O/a keso/a ki bêrî keno/a, hesretê kesên anceno/a, a o/a kes/i bîyayeni. *Tr. Özlem duyan olmak, birisinin hasretiyle yanmak*. Bêrîvaneya ci ci qedînayo, nêmenda.

bêrsigi 1. *Nm.* Dergûşi. Qeçeka mîyandê bêşîgi. Qeçeka şitî, qeçeka virarda mayeri. *Tr. Kundak, kundak çocuğu*. Maya ci bêrsigi kerd xwu virar û vera kê vistaran bî raşti. 2. *Nm.* Bêşîgi. Hêlika ki kes dergûşeri dekeno de. *Tr. Beşik*. Beçe Dimilî di qeç o, qeçan dekenê bêşîki. Na vajekî herimîyaya, Tirkî di bîya "*beşik*" Tûteko bêrsigi di tayên hêl ki, wa rakewo.

bêruxset/i 1. *N.* Çî/keso ki ruxsetê ci çinî yo, ci rê ruxset nêvijîyayo yan jî nêdeyayo. *Tr. Ruhsatsız*. Wesayîto bêruxset do arêdeyo. 3. *N.* Bêîzin, qedexe. Tey di îzin û musade û benik çinêbîyayeni, Ruxset ci nêdeyayeni, ci rê îzin nêvijîyayeni, ci rê "beno, temam, belê yan jî amîn" nêvijîyayeni. *Tr. Kaçak, izinsiz, ruhsatsız*. Beledîyaya kena bananê bêruxsetan bixilno.

bêruxsetey *Nm.* Bêruxset bîyayeni, ci rê ruxset nêvijîyayeni, ci rê benok nêvijîyayeni, ci rê kaxita ruxsetî nêvijîyayeni, ci rê îzin nêdeyayeni, qedexe bîyayeni, tey ruxset (îzin, benok) çinêbîyayeni. *Tr. Ruhsatsızlık, izinsizlik, onay*

---

1 Qandê vajekerda naya 3 û 5î. Na vajeki bi veromekdê bi û bi vajekerda hîr, hêrî ya virazîyaya. Maneyê ci, emr û waşten a. û *hîr* (Îngîlîzî di nuştena ci *here* o û wendena ci jî hîr a.)

[illegible]. Bêruxseteya ci timûtim ma kena [illegible].

bêrûmet/i *N.* Nebirûmet/i, bêqîmet/i, bêqedr û bêdeger/i, bêqedr û bêqîmet/i. O/çîyo ki qîmetê ci çinî yo, qedr û qîmetê ci çinî yo. *Tr. Değersiz, kiymetsiz.* Bêrûmet o ki keso bi ci ra karên nêkeno. Ê yê bê ci karan qedînenê.

bêrûmetane *N.* Bêrûmetkî. Bi şikildê bêdegerey û bi şikildê bêqîmetey a. Tede deger û qîmet û rûmet çinêbîyayena. *Tr. Değersiz, kiymetsiz olarak.* Livêndo bêrûmetane bî ki, mi tede bê beqaretî çîyên nêdî.

bêrûmetaney *N.* Bêrûmetkîyey. Bi bîçimdê beqaretî ya, bi şikildê werdîdîyayîşî ya, tede qîmet û qedr û rûmetî ra çîyên nêbîyayeni. *Tr. Bahasız, değersiz, kiymetsiz bir şekilde, kadir bilmezlikle.* Bêrûmetaney eger ti do înan meyman kerê, ez do înan bîyara. Labelê ez bizana ki ti do qirtikên jî înan bitewnê, ez nîyana.

bêrûmetey *Nm.* Nebirûmetey, bêqedr û bêqîmetey. Tede qîmet çinêbîyayeni. *Tr. Değersizlik, kiymetsizlik.* Bêrûmeteya kes deger nêdano kesî. Eger jewo veyndano to, ti bizani ki o yo rûmet dano to.

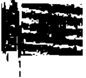
bêsebeb/i *N.* Bêsemed/i, bêseb/i, bîlaheq bîlasebeb, bîlaheq û bîlasebeb. Sebebê ci çinêbîyayîş, tey semed nêbîyayeni. *Tr. Sebepsiz, nedensiz.* O merdim, bêsebeb tekilmey nêdano kesî ro. Îlla ey çîyên kerdo.

bêsebebey *Nm.* Bêsemedey, sebebê ci çinêbîyayeni, tey sebebên nêbîyayeni. *Tr. Sebepsizlik, nedensizlik.* Şima yê çirê bêsebeb veyênê ê qeçekan?

bêser/i 1. *N.* Çîyo ki serê ci yan jî ser o çîyên çinî yo. *Tr. Başında, üstünde bir şey bulunmayan, kapak vb. bir şeyi olmayan.* Xwura çî do dekewo quşxanedê bêserî mîyan. 2. *N.* Bêsermîyan/i. Kes/çîyo ki; ser o sermîyan çinî yo. *Tr. Lidersiz, şefsiz, başsız, reissiz.* Şima senîn keyedê bêserî ra wina çîyo ecêb pawenê ki? Ez aqildê şima rê şaş manena! 3. *N.* Çî/keso ki sere ra yan jî kişta vernî ra hetta bi hetta o, serê ci çinî yo, bêser o. *Tr. Ezeli, ucu bucağı olmayan, başsız.* Qewet û qudretê Ellahî bêser o. 3. Emrên o ki keso ze ki jew jewnay rê vajo, bê tîyay ser, bê ci ser. *Tr. Emir babında üstüne/üzerine gel anlamlarına da gelmektedir.* Mi ci rê va, bê ser, o şî kewt bin. Sî gunê ci sere ro. Ez se kera? 4. *N.* Bêtertîb û bêdûzan/, bêtertîb/i, bêusûl/. Çî/keso ki tey tertîb û dûzanên çinî yo, salmekî virazîyayo, o yo salmekî ray şino. *Tr. Düzensiz, tertipsiz, başıboş, gelişigüzel.* Şima nêşenê ê karûgurweyê bêser û bêberî raşt kerê. 5. *N.* Viran/i. Çî/keso ki ser o çîyên çinî yo, çîyên/çinayên nêdayo xwu ra. *Tr. Çıplak. Üst baş veya öteberi giymemiş olan.* Boka şima bêser nêdî? Nê, çinayê xwu da bî xwu ra. 6. *N.* Keso ki ser ra çîyên nêdayo xwu ra, kişta serî ra viran o. *Tr. Üstsüz, üstten çıplak.* Camêrd bêser bo jî, çîyên nêbeno. Çunkî cayê camêrdî yo mehrem ser nîyo, bin o.

bêsere/ê 1. *Nn.* Çî/keso ki pa sere çinî yo, sereyê ci cibîyayo, sereyê ci ci ra kewto. *Tr. Başsız, başı kesik, kafasız. Kafası olmayan/koparılan.* Vanê Bedendê Dîyabekirî vero merdeyêndo bêsere vineyayo. 2. *N.* Bêsermîyan/i, bêserik/i. Çî/keso ki sermîyan/serikê ci çinî yo. *Tr. Sorumsuz, başsız.* Eger bêsere bo, do çîyên ser ra nêşo bêro (do nêşo muwaffaq bo). 3. *N.* Bêpeynî. Çîyo ki sereyê ci çinî yo, kesî seranîya ci nêdîya yan jî seranîya ci bol vêşî dûrî da. *Tr. Uçsuz, uçsuz bucaksız, başsız.* Mi hewna çîyêndo bêser nêdîyo. Adinî di beno ki jî ma bivînê.

bêserey 1. *Nm.* Bêser/i bîyayeni, serikê ci çinêbîyayeni, lewik/qapaxê ci çinêbîyayeni, çîyê serdê ci çinêbîyayeni. *Tr. Başında bir şey bulunmama/k, kapaksız olmak, başlığı olmamak.* Mi bêsereyda ci ra zana çîyêndo mîyan ro guno. Labelê qey erdîşa mi çinî ya, înan bi min a emel nêkerd. 2. *Nm.* Bêsermîyaney. Bêser/i bîyayeni, ser o sermîyan çinêbîyayeni, serikê ci çinêbîyayeni. *Tr. Reissiz, başına buyrukluk, lidersizlik.* Bêsereya înan do înan pêra bikero. 3. *Nm.* Bêsifte/ê, ezelîyey. Bêser bîyayeni, sifteyê ci çinêbîyayeni, kişta serî ra dest pakerdişê ci çinêbîyayeni, vernîya ci çinêbîyayeni, destpêka ci çinêbîyayeni. *Tr. İlki olmamak, ezeli olmak, evveliyeti/öncesi bulunmamak, kendisi ilk olmak.* Eger bêsereya Ellahî qebûl nêbo, gereg ki kes wesfandê ci rê peynîyên jî bivîno. Halbikî hukmandê Ellahî di jî, wesfandê ci di jî bêserey û bêpeynîyey esta. 4. *Nm.* Bêdûzaney, bêtertîbey, salmekîyey. Bêser bîyayeni, pêya robere nêamîyayeni, ropênêamîyayeni, opênêamîyayeni, tey dûzanên çinêbîyayeni. *Tr. Düzensizlik ve tutarsızlık, tertib ve düzene riayet etmeksizin.* Mi şima rê va ki, ê înan bêserey a, tey dûzanên çinî yo. Şima bi min a emel nêkerd. 5. Viraney. Bêser bîyayeni, ser o çî/çinayên çinêbîyayeni. *Tr. Çıplaklık, üst baş veya öteberi giymemiş olmak.* Kes cinîyan di bêserey qebûl nêkeno. 6. *Nm.* Ser ra viraney, kişta serî di çina çinêbîyayeni. *Tr. Üstsüz olmak. Üstünde elbise gibi bir şey giymemiş olmak.*

bêsereyey 1. *Nm.* Pa sere çinêbîyayeni, sereyê ci cibîyaye bîyayeni. *Tr. Kafasızlık, başı kesik olmak, kafası koparılmış olmak.* Turkîya di deha ma mûsay bêseran. Bêsereyey bî gengazi. Çunkî olayîyê kerdoknezanîy bi hezaran an estê. 2. *Nm.* Bêsermîyaney. Bêsere bîyayeni, sermîyanê ci çinêbîyayeni, wekîlê ci çinêbîyayeni, keso ki do ci ra pers bê, o çinêbîyayeni. *Tr. Başsızlık, sorumlusu olmamak, vekilinin olmaması, kendi başlarına kalmış olmak.* Sebebê binkewtenda ci, bi mi ki bêsereyeya ci ya. 3. *Nm.* Bêpeynîyey. Bêsere bîyayeni, sere/peynîya ci çinêbîyayeni, kişta ci ya seranî çinêbîyayeni. *Tr. Uçsuzluk, uçsuz bucaksız olmak, sonu olmamak.* Vanê bêsereyey, wesfêndê adinî yo.

bê sermaye *Nn.* Tey (pa/ser o) sermaye (sermîyan) çinêbîyayeni, tey sermaye taw nêbîyayeni. *Tr. Sermaye olmaksızın, işin içinde sermaye/anamal veya anapara olmamak.* Kes rew rewî hendayên serwet/warîyatî bê sermaye nêşeno arêdo pêser!

bêsermaye/ê *N.* Bêsermîyaney/i. Kes/çîyo ki; sermayeyê (sermîyanê) ci çinî yo, qandê karûgurwe û karkerdişên pereyê ci yan jî çîyêndê ci yê zêdê peran çinî yo. *Tr. Sermayesiz.* Vanê no malo bol, pêro filan kesê bêsermayeyî arêdayo pêser.

bêsermayeyey *Nm.* Bêrsermîyaney. Sermayeyê ci çinêbîyayeni, ser o sermaye çinêbîyayeni, pere yan jî çîyêndê ci yo perekerde çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; verî qandê karûgurwe kerdişên pereyê ci yan jî çîyêndê ci yo perekerde çinî yo; a o kes yan jî o dezgeh bîyayeni. *Tr. Sermayesizlik.* Bi bêsermayey a rew rewî warîyatêndo şên nêarêbeno pêser.

bêser û bêber/i *N.* Çî/keso ki tey tertîb û dûzan çinî yo, salmedera/salmekî virazîyayo; bêvernameyên, bêpîlanên ameyo meydan. *Tr. Tertipsiz ve düzensiz, gelişigüzel, plansız ve programsız yapılan.* Mi qethan nêecibna. Çunkî bêser û bêber bî.

bêser û bêberey *Nm.* Bêser û bêber bîyayeni, tey pîlanên, programên, dûzan û tertîbên çinêbîyayeni, bi pîlan û vernameyên a nêbîyayen a. *Tr. Plansız ve programsız. İçinde düzen, tertip olmamak.* Eger bi bêser û bêberey a bo, ma jî şenê ê karî bikerê. Ma va beno ki do bi serûberên a bo.

bêsewda 1. *N.* Kes/çîyo ki; sewdaya ci çinî ya, sebrêndê ci yo vêşî û hera çinî yo, hend xulqê ci hera nîyo ki jû çîyanê giranan bişo hewado û bin ra bivijîyo û dimi kewo. *Tr. Çok geniş/toleranslı olmayan, fazla sabırlı olmayan.* Şima jî şinê şinê ê merdimdê bêsewday rê vanê! 2. Kes/çîyo ki; sewda nêkewto, aşiqê kesên yan jî çîyên nêbîyo, sewdakar nîyo. *Tr. Sevdalı olmayan, aşkta ileri gitmeyen, ağır bir aşkı olmayan.* Di merdimîy bîy. Jû bisewda bî, o bîn bêsewda bî.

bêsewq/i *N.* Keso ki sewq nêbîyo, ci rê sewq nêvirazîyayo. *Tr. Sevksiz.* Mi rê ki o nêweşo bêsewq do ceza bûro.

bêsewqey *Nm.* Sewqê ci çinêbîyayeni, sewq nêbîyayeni. *Tr. Sevksizlik.* Ellah zano do bêsewqeyda ci ra ci rê zirarên nêro. Çunkî mazeretê ci esto.

bêsewt/i *N.* Bêawaz/i. Çî/keso ki vengêndo ci yo pêt, awazê ci çinî yo, ci ra sewt nêvijêno, wahîrê sewt (awaz)î nîyo. *Tr. Sessiz. Kendisinden büyük bir ses, gürültü veya şamata çıkmayan.* Besewt bî. Cora ci rê bîyê.

bêsewtane *N.* Bêsewtkî. Ze ki ser o (pa/tey) sewt çinêbo, ze ki bêhes bo, ze ki şemateyê ci çinêbo. *Tr. Sessiz gibi, şamata veya gürültü olmaksızın, şamatası veya gürültüsü yok gibi.* Şîretdanî va, eger şima do bikerê, bêsewtane bikerê.

bêsewtey *Nm.* Bêsewt bîyayeni, sewtê ci çinêbîyayeni, ser o vengêndo pêt û şematekar çinêbîyayeni, tey sewt çinêbîyayeni/nêbîyayeni, ci ra sewt nêvijîyayeni. *Tr. Sessizlik. Büyük bir sesi, şamatası olmamak, işin içinde gürültü veya şamata bulunmamak.* Sewtî ra bîyê kêfsad. Ci rê bêsewtey lazimi bî. Cora însanan ra kewtê dûrî.

bêsês/i *N.* Çî/keso ki ser o sês çinî yo, ser o sês neroneyayo, ci rê sês nêvirazîyayo, ezîyeto giran ser o çinî yo, çekûy bin di nîyo, kesî ci rê zehmetêndo giran nêdayo, zehmetêndo giran nêvînayo, çîle nêanto yan jî çîlî bin nêkewto, ci rê derênikên nêroneyayo. *Tr. Eziyet veya çile altında olmayan.* Mêrdek eger bêsês bîyayê, çirê do sere werzanayê?

bêsêsey *Nm.* Ser o sês çinêbîyayeni, ser o ezîyet û çekû û derênikêndo giran çinêbîyayeni. *Tr. Üstünde büyük çile, sıkıntı, zahmet, eziyet veya baskı gibi ağır bir durum olmamak.* Boka şima nê karûgurweyan bê sês bikerê. Çunkî bêsêsey tim bisêsey vêrî ya.

bêsila *N.* Bêdawet/i Merdimo ki yan nêveyndeyayo ci yan nêameyo yan jî bêdawet ameyo. *Tr. Davetsiz, davetiyesiz.* Merdimêndo bêsila jî înan mîyan di est bî. Ma girot zerre.

bêsilaname/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê mektûba dawetî nêrişîyaya. *Tr. Davetiyesiz.* Merdimê bêsilanameyî megî zerre.

bêsilanameyey *Nm.* Silaname çinêbîyayeni,

[illegible] daweti bêmektûb bîyayeni. *Tr. Dave-[illegible]sizlik*. Bêsilanameyey di kes do bimano [illegible] wîhêran.

bêsilayey *Nm.* Bêdawetey, nêveyndeyayeni, [illegible] ci çinêbîyayeni. *Tr. Davetsizlik, çağ-rılmamak*. Bêsilayey çetin a.

bêsilma *Nm. Bw.* Beslîma. Eware mebi, şorî xwu [illegible] cayên di bigeyri karûgurweyên. Beno ki ti bêsilmayîni bivînê û bêsilma bê.

bêsilmayîni *Nm.* Xizimkarey, karê bêsilmayan, karê xizimkaran. *Tr. Hizmetçilik*. Şayê bêsil-mayîni bikero. La ki ageyrê, nêşa bivîno.

bêsitare/ê 1. *N.* Bêware/ê, bêca. Kes/çîyo ki; cayê ci yê sitarebîyayîşî çinî yo, teber a men-do, bêkeye û bêban mendo. *Tr. Yuvasız, evsiz, barksız*. Eger şima ra yeno, ê sêkurê bêsitareyî jî bi xwu ya berê. 2. *N.* Bêwihêr/i (bêwahîr/i), bêparêzêr/i. Kes/çîyo ki; sersûnê ci, mehfeze-karê ci, daldekarê ci, wahîrê ci nêmendo. Cora teber a mendo. *Tr. Korumasız, savunmasız, kimi kimsesi/hamisi olmayan*. Bêsitare bî. Cora pêrini ci ra werdê.

bêsitareyey 1. *Nm.* Bêcayey, bêwareyey. Cayê ci çinêbîyayeni, wahîrê cayên nêbîyayeni, bêsitare bîyayeni, sitareyê ci çinêbîyayeni, sitareyê ci yo ki sereyê xwu qulda cikero, o ca çinêbîyayeni. *Tr. Yersizlik, yuvasızlık, yurdu veya yuvası olmamak*. Bêsitareyeyda ci ra bî ki tim vîyeyê ci çewt bî. 2. *Nn.* Bêkesey, beparêzêrey, bêser-sûney, bêmehfezekarey, bêwahîrey. Mehfeze-karê ci, sersûnê ci, parêzerê ci, destveranokê ci çinêbîyayeni; nînan ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Kimsesizlik, sahipsizlik*. Bêsitareyey tim jî ci rê bîya serevde.

bêsiûd/i *N.* Bêşans/i, bêtalih/i, nebisiûd/i. Keso ki şansê ci çinî yo, talihî ra kemî yo. *Tr. Şanssız, talihsiz, bahtsız*. Eger bêsiûd nêbîyayê, qey o do jî ê nandê weşî ser di bişîyayê.

bêsiûdane *N.* Bêsiûdkî. Ze ki siûd/şansê ci, talihê ci çinêbo, şekil û bîçimdê ci di bêşansey bîyaye-ni. *Tr. Şanssız bir şekilde, talihsizce*. Bêsiûdane şî û destveng ame.

bêsiûdaney *Nm.* Bêsiûdkîyey. Bêsiûdane bîyaye-ni, şekil û bîçimî di bêşans bîyayeni. Bêşansîy (bêsiûdîy) senîn ki benê, winî bîyayeni. *Tr. Şanssız bir şekilde, şanssızcasına, talihsiz bir şekilde*. Ez bêsiûdaneyda ci rê vajî, nêzana çiçî rê vajî, çiçî rê nêvajî.

bêsiûdey *Nm.* Bêşansey, bêbextey, bêtalihey, nebisiûdey. Siûdê ci çinêbîyayeni, şans ra kemî bîyayeni, kişta şansî ra kemî bîyayeni, karûgurweyê ci raşt nêşîyayeni. *Tr. Şanssızlık, talihsizlik, bahtsızlık, işleri rast gitmemek*. Bêsiûdeyda xwu ra, o yo qehrêno ma ra. Ma se kerê?

bêsiûdkî *Nm. Bw.* Bêsiûdey. Ey winî bêsiûdkî no coyê xwu yo rezîlane ravîyarna.

bêşehwet/i *Bîy. N.* Bêtamojikî. O/çîyo ki tede tamojikî çinî yo, cinîyan rê tamojikî nêbeno, nê çî di tey kemaney esta, ze ki camêrd nêbo. *Tr. Karşı cinse cinsel ilgi duymayan, erkeklik veya kadınlık ile ilgisi olmayan*. Bêşehwet o, cinîyeri heti nêşino. Cinîyeri soyîn terk kerd û amê kê pêrandê xwu.

bêşehwetey *Bîy. Nm.* Bêtamojikîyey. Tede ta-mojikî çinêbîyayeni. Şehwetê ci çinêbîyayeni. Tey hîsso ki kes qandê zewajî hemberê xwu wazeno, o çinêbîyayeni. *Tr. Karşı cinse şehevi duygu beslememek, şehvetten yoksun olmak*. Ezebey di bêşehwetey, kesî zewaj ra û zewaj di jî cinî û camêrdî pêra kena.

bêşek/i *N.* Bêşubhe/ê, bêguman/i, teqez/i. Çî/keso ki teyşubheçinî yo, raştey yan jî zûreyda cişubheçinî yo. *Tr. Şüphesiz, kesin, kati*. Mêrdek jî, şikê mêrdekî jî bêşek bî.

bêşekey *Nm.* Bêgumaney, bêşubheyey, bêqerqi-leyey. Tede şek ûşubheçinêbîyayeni, ser o (pa) şek ûşubheçinêbîyayeni. *Tr. Şeksiz şüphesiz, kesinlik*. Ez bêşekeyda ci ra şekdar a.

bêşert/i *N.* Çî/keso ki şertê ci çinî yo, bi şertan a girêdaye nîyo, serbest o. *Tr. Şartsız*. Ez bi merdimdê bêşertî ya şena nê karanê çetinan biqedîna.

bêşertane *Nn.* Bêşertkî. Ze ki şertê ci çinêbo, ze ki tey şertîy çinêbê. *Tr. Şartsız bir şekilde*. Eger tey şertên didi estîy bîy jî, esas bêşertane da ma.

bêşertaney *Nm.* Bêşertkîyey. şekil û bîçimandê ci di bê şert a bîyayeni. *Tr. Şartı şurtu olmamak*. Ez kewta bêşertaneyda ci dimi, mi nêşa bivîno.

bêşertkî *N.* Bêşertane. Boka şima bêşertkî bidê kerdeni.

bêşert û bêşûrt/i *N.* Çî/keso ki şertûşûrtê ci çinî yê, bêşert û bêşûrt o; ata natayê ci, virda wirdayê ci çinî yo. *Tr. Sınırlandırmayan, sınır-layıcı özellikleri olmayan, şartı şurtu olmayan, kayıtsız ve şartsız*. Merdimêndo gengaz o, bê-şert û şûrt o. Kes şeno bi ci ya ravêrno.

bêşert û bêşûrt *Nn.* Tey (pa) şertûşûrt çinêbîya-yeni, tey virda wirda çinêbîyayeni, tey labelêy û feqetîy û hemay û zêdê nînana şert û şûrtîy çinêbîyayeni. *Tr. Şartsız ve şurtsuz. İşin içinde şartlar veya sınırlandırıcı durumlar olma-mak*. Ê do bê şert û bê şûrt qebûl kerê.

bêşert û şûrtey *Nm.* Tey şert û şûrt çinêbîyayeni.

Tey labelêy û hemay û feqetîy ûzn. çinêbîyayeni, tey atay û natay/virda wirday nêbîyayeni, tey xetê qedexan çinêbîyayeni. *Tr. Şartsız şurtsuz olmak, kayıtsız ve şartsız olmak.* Eger bêşert û şûrtey a bîyayê, ma şayê tey kewo.

bêşewq/i *N.* Çî/keso ki tey eşq û şewq û waştişêndo girano biomid çinî yo. *Tr. Şevksiz.* Lajek bêşewq bî.

bêşik/i 1. *N.* O ki şik nêbeno, fikir di zaîf o. *Tr. Düşüncesiz, düşüncesi zayıf olan.* Bêşik o ki na xebera xirabi rişeno. Mêrdekan ser o lej kerd. 2. *N.* Bêxeber/i, bêhay/i, bêagah/i. O ki bêxeber o, haydar/agah nîyo. *Tr. Habersiz, bilgisiz, malumatı olmayan.* Bêşik o, ey nêzanayê. Çirê înan da piro ki?

bêşikane 1. *N.* Bêşikkî. Tey şik çinêbîyayeni, bêşikey a, bêtotikey a. *Tr. Düşüncesizce, düşünmeden.* Livêndo bêşikaneya kerd ki, her kesî bi ecêbêndo girana temaşe kerd. 2. *N.* Haydar/agahdar nêbîyayen a, xeberdar nêbîyayen a. *Tr. Haberdar olmaksızın, bilgisi dahilinde olmamak.* Bêşikane şî ser, nêzana ki cayêndo bellî ra o. Ey va beno cayêndo nebellî ra o.

bêşikaney 1. *N.* Bêşikikî, bêşikkîyey, tey şik nêbîyayeni, bi şikildê bêxeberey a, bi şikildê nêzanayen a. *Tr. Düşüncesizlikle, anlaksızın.* Bêşikaney hereket keno, beno peyhuwatekê şarî. 2. *N.* Bêşikkîyey. Tede şik, totik çinêbîyayeni. *Tr. Düşüncesizlikle, anlamaksızın.* Bêşikaney kes do nêvajo ki dima tey xirabey nêvijîyo.

bêşikey 1. *Nm.* Bêtotikey, totikvaley. Hereketo bêfesal/bêtotik, tey şik çinêbîyayeni. *Tr. Düşünüp ölçmeden edilen hareket veya düşünce.* Bêşikê mi vano, şima çirê mi rê a xaseka baqili nêardi? Nêwnîno xwu ra ki çi bîçim o. Ze şelto şehitîyaye yo totikval, qey ci ra nêaseno. 2. *Nm.* Bêxeberey, bêagahey, bêhayey. Xeberdar/agahdar nêbîyayeni, haydar nêbîyayeni. *Tr. Bilgisizlik, ayıkmaksızın, habersizlik, bilgisi ve haberi dahilinde olmamak.* Bêşik bî. Şarî qandê birardê ci, ortedê çarşî di xafildera da piro.

bêşirîg/i *N.* Bêortax/i, nebişirîg/i, bêwertax/i. Çî/keso ki şirîgê/a ci çinî yo/a, bi şirîgey a karûgurwe nêkeno, pa kesên çinî yo. *Tr. Şeriksiz, ortağı olmayan.* Bêşirîgo tewro ravey Ellah o.

bêşirîgey *Nm.* Bêortaxey, bêwertaxey. Bêşirîg bîyayeni, şirîgê ci çinêbîyayeni, bêwertax bîyayeni, wertaxêndê ci çinêbîyayeni, bi şîrketên a nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; bi şirîgeyên a karûgurwe û muameleyên nêkeno, tenya keno, o bîyayeni. *Tr. Ortağı olmamak, şirketle olmamak, şeriksizlik, içinde şerik bulunmamak, şirk olmamak.* Bolkî gereg ki ma bêşirîgeyda Ellahî ser o vinderê.

bêşîgi *Nm.* Çîya textîn a ki qandê hewnakerdişdê tûtek û pitekan virazîyaya, tey qeçekan rafînenê û hêlkenê kenê hewn. Labelê hêliki, bi cayên a darda fineyêna û bi resenandê dergan a hêl bena. Feqet bêşigi, erdo ya, lingekandê ci ser o hêl bena. Na vajeki, "beçe" ra yena. Beçe, beç, bêç qeç o. "Beçiki" jî çîya ki kes qeçekan tey keno hewn, a ya. Na vajeki xeripîyaya û bîya bêşîgi. Şîya kewta ziwandê Tirkan jî. Eslê na vajekeri Dimilî yo. *Tr. Beşik.* Bêşîgi qandê tûtek û pitekan virazêna ki tûtek û pitekîy mîyan di rakewê, biheweyê.

bêşîgihêlkerde/ê *Zv. N.* Keso ki bêşîgi hêlkerda, bişew hewn nêkerdo, nêrakewto, bol edizîyayo. *Tr. Gece uyuyamayan, çok yorgun, bitkin.* Merdimo bêşîgi hêlkerde bo qey ma do kar bi ci nêdê.

bêşîgi hêlkerdeni *Zv. f. M.* Bêşîgi hêlkerdiş. Bêhewn mendeni, bişew edizîyayeni, nêrakewteni. *Tr. Beşik sallamak, uykusuz kalmak, gece uyuyamamak, çok yorgun ve bitap olmak.* Xeyr o, ma to bêşîg, hêlkerda?

bêşîgi kerdeni *f. M.* Bêşîgikerdiş. Qeçên bêşîgi mîyan kerden û hewna kerdeni yan jî qandê hewênayeni bêşîgi di hêlkerdeni. *Tr. Çocuğu beşiğe koymak, uyutmak, sallamak veya sakinleşmesini sağlamak.* May piteki kerdi bêşîg û ci rê dêramoşîy vatîy.

bêşîret/i *N.* Bêterbîye/ê. Kes/çîyo ki; terbîye/şîret nêdeyayo ci, şîretê ci çinî yo, şîret nêgiroto. *Tr. Terbiyesiz, eğitimsiz.* Merdimo bêşîret dano may ro jî pî ro jî. Qe beno ki xwu viran jî keno.

bêşîretey *Nm.* Bêterbîyeyey. Bêterbîye bîyayeni, terbîye nêgiroteni, terbîye ci nêdeyayeni, tey terbîye çinêbîyayeni, tey terbîye taw nêbîyayeni, şîretê ci yan kemî bîyayeni yan jî tew şîretê ci çinêbîyayeni. *Tr. Terbiyesizlik, terbiyesi eksik olmak, terbiyeden yoksun olmak, terbiye dahil olmamak.* Bêşîretey, kesî rê nînan dana kerdeni. Kes do şîret miheqeq bigîro.

bêşoret/i *N.* Çî/keso ki wahîrê şoretî nîyo, şoretê ci çinî yo, wahîrê karûgurwe û muameledê şoretî û luksî nîyo. *Tr. Lükse, çalıma, fiyakaya, gösterişe meyilli olmayan.* Eger bêşoret bîyayê, nika qey bîbî zengîn.

bêşoretane *N.* Bêşoretkî. Tey şoret çinêbîyayeni. Coyên û livêndo normal, lûks nê. *Tr. Normal bir şekilde, şatafatlı veya lüks değil, sıradan.* Ma do şirê veyvedê ê dostdê xwu. Labêrê hewna ê rojana bî ki merdimêndê ma merd. Şîyayîşê

[illegible] do bêşoretane bo. Wa her kes kaya xwu, [illegible]dayîşê xwu û qisanê xwu bifesilno.

bêşoretaney *Nm.* Bêşoretkî. Bi şoretî ya nê, tey lûksey çinêbîyayen a, bi şikildê normaley a. *Tr. Lüks değil, normal bir şekilde, şatafat olmaksızın.* Bêşoretaney şirê, bêşoretaney bêrê. B[illegible]keş bê! Wa kes şima rê nêvajo ki nê wehşî yê dinênedik ê.

bêşoretey *Nm.* Tede normalî ser ra çîyên çinêbîyayeni, tede lûksey çinêbîyayeni. Edet di çiçî ki esto, o bîyayîş û ey ser ra çînakî çinêbîyayeni. *Tr. Gösterişsiz, çalımsız, adet üzre, gösterişe meyilli olmamak.* No wext di keso bi edetî ya nêşino. Her keso şoretî ser o şino, bêşoret keso nêhuweno. Bêşoretey sankî coy nêmendo û pêro jî mi muslumanêrî yê.

bêşukirêy *Nm.* Tede şukur/hemd çinêbîyayeni, bes nêkerdeni. *Tr. Şükürsüzlük, ibadetsizlik, kanaatsızlık, tasarrufta yetmezlik veya kifayetsizlik.* Bêşukirêy a do hettanî kotî şiro? Jew finan sebrê mi jî nêmaneno.

bêşukur/i *N.* Bêqeneat/i. O ki şukur û îbadet nêkeno, bi mîyandê destan a bes nêkeno. *Tr. Şükürsüz, kanaatsiz.* Bêşukr o ki tim vano tayên o, qe rojên nêvato ki hewl o, bes o.

bêşukurey *Nm.* Bêşukirêy, bêqeneatey. Maldê mîyandê destan rê şukur nêkerdeni, çîdê destdê xwu rê şukur nêkerdeni. *Tr. Şükürsüzlük, kanaat etmemek, eldeki ve avuçtakiyle yetinmemek.* Tey bêşukurey bol a, rojên nêvato ki no besê min o.

bêtalih/i *N.* Keso ki talih/şansê ci xirab o, kişta şansî ra hewl nîyo. *Tr. Talihsiz, bahtsız, kötü talihli, kemtalih, şanssız.* Vanê, "Salih o, bêtalih o."

bêtalihane *Nn.* Bêtalihkî. Ze ki şansê ci, talihê ci çinêbo. Bêşans (bêtalih) senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Talihsizce, şanssızca, bahtsızcasına.* Pêrini altûnîy arêday, ey bêtalihane kermey arêday!

bêtalihaney *Nm.* Bêtalihkîyey. şekil û bîçim û muamelî di bêşans (bêtalih) bîyayeni. *Tr. Talihsizce, şanssızca.* Bêtalihaneya ci ya tim ser o. Ma finên nîyo, didi nîyo.

bêtalihey *Nm.* Bêşansey. Bêtalih bîyayeni, şansê ci çinêbîyayeni, kişta şansî ra xirab bîyayeni, şansê ci ci rê bar bîyayeni. *Tr. Kemtalihlilik, şanssızlık, bahtsızlık.* Şima nê, mi bêtalihey ra zirar dîyo.

bêtam/i 1. *Wş. N.* Tamsal/i. Çî/werdo ki tede tam çinî yo. *Tr. Tatsız yiyecek veya içecek madde.* Rizêndo bêtam bî. Mi nêşa ci ra koçikên jî bûro. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki tey tam çinî yo, kes tim pey qehrêno, kes pa nêşeno şa bo; tey qehrûqotik esto. *Tr. Tatsız, nahoş, üzen, üzüntü verici, problemli, sorunlu.* No karê şima, filan qeçê ma, bêvan meşê ma û şima bêtam o. Ez texmîn nêkena ki bi no babet a bişo bikudîyo.

bêtamane *Nn.* Bêtamkî, tamsalane. Tede tam çinêbîyayeni, bi şikildê tamsaley a. *Tr. Tatsız bir şekilde, üzüntü verici, problemli bir şekilde, sorunlu olarak.* Pêserikêndo bêtamane bî. Kes ci ra razî nêbî, heme xwu di şikîyay.

bêtamaney *Nm.* Bêtamkîyey, tamsalaney. Tede tam çinêbîyayeni, bi şikildê tamsaley a. *Tr. Tatsız bir şekilde olmak, üzüntü verici olmak, problemli bir şekilde olmak, sorunlu bir şekilde olmak.* Ma bi tamên a, hetta ma bi tamojikî ya şîy, bêtamaney a amey. Gereg ki hina nêbîyayê.

bêtamkî *N. Bw.* Bêtamane. Kaya bêtamkî wa qe nêbo.

bêtamkîyey *N. Bw.* Bêtamaney. Ma bêtamaney kerd, bêtamaney werd û bêtamaney amey.

bêtapî *Nn. Nm.* O/çîyo ki tapîyê ci çinî yo, tapîyê ci nêdeyayo yan jî nêşayo tapî bigîro. *Tr. Tapusuz.* Arsaya bêtapî kesî pa bol eware kena. Erdo bêtapî sereyê kesî keno belayan.

bêtapîyey *Nn.* Tapîyê ci çinêbîyayeni, tede (ser o) tapî nêbîyayeni. Wahîrê/a tapîyên nêbîyayeni. *Tr. Tapusuzluk.* Bêtapîyeya ê banan mi tersanena. Çunkî nêşena biroşa. Pîlan vato, "Sereyo ki nêteweno, çapût mepişê ci ra."

bêtaqet/i *N.* Bêqewet/i, bêhêle/ê. Çî/keso ki tey taqet çinî yo, tey qewetê kerdişî çinî yo. *Tr. Takatsiz, kuvvetsiz.* Lajek bêtaqet bî, nêşayê kar bikero.

bêtarîx/i *N.* O/çîyo ki dîrokê ci çinî yo yan jî nênûşîyayo. *Tr. Tarihsiz.* Qewmêndo bêtarîx o, ê yê ser o gurweyênê, beno ki bivînê.

bêtarîxey *Nm.* Tarîxê ci çinêbîyayeni, dîrokê ci bellî nêbîyayeni. Dûrika ci qeyd nêbîyayeni, ser o qeydê dûriki çinêbîyayeni. *Tr. Tarihsizlik, tarihinin bilinmemesi, tarihi kayıt altına alınmamış olmak.* Bêtarîxey, şarî rê êm bîyayen a; şarî rê, hûtan rê terkê meydanî kerden a.

bêtat/i *N.* Bêtam/i, beyat/i, tamsal/i. Tat Tirkî ra ameyo, "bê"yê ma pa diskîyayo, kerdo Dimilî. *Tr. Tatsız.* Bêtat o, nêwerêno.

bêtatey *Nm.* Bêtamey. Tede tam çinêbîyayeni. *Tr. Tatsızlık.*

bêtatkî *Nm.* Bêtamane. Tey tam çinêbîyayeni. *Tr. Tatsız bir şekilde.* Bêtatkî çîyên jî nêwirêno.

bêtatkîyey *Nm.* Bêtamaney. Tede tam çinêbîyayena. *Tr. Tatsız bir biçimde.* Bêtatkîyey, çîyên

tam kerd, ci ra çîyên jî fehm nêkerd.

bêtebat/i *Tib. N.* Keso ki nêşeno ca/herûnda xwu di vinderîyo; geh ata, geh nata luweno. Keso ki liv, livkarey û wina hereketkerdiş di tey zêdê nêweşan liv esto. *Tr. Hiperaktif. Aşırı hareketli, bir türlü yerinde duramayan.* Lajekêndo bêtebat o. Ma nêwetanê şirê meymaneyên, o do ma ûja di gunakar kero! Geh şino banî ser, geh şino teber, geh kewno şarî ganî, geh kewno xwu ganî, geh kewno ma ganî, îspatey hettanî ki ma yenê, ma şarî vero benê gunakarîy!

bêtebatey *Tib. Nm.* Bêtebat bîyayeni, bolbiliv bîyayeni, cadê xwu di nêvinderîyayeni; geh ata, geh nata şîyayeni, geh ê çî perrayeni, geh nê çî perrayeni, geh zirar ûjay ro dayeni, geh zirar tîyay ro dayeni, geh xwu gan kewteni, geh şarî gan kewteni, zêdê arpizotan geyrayeni. *Tr. Hiperaktiflik. Bir türlü yerinde duramamak.* Kes do merdimê bêtebatî bero psîkologên heti. Çunkî bêtebatey nêweşînên a.

bêtedarîk/i *N.* Nehadire/ê, bêtedbîr/i. O/çîyo ki qandê îhtîyacandê xwu çî nêgiroto xwu heti, ci di çîyo ki do ci rê lazim bo, o çinî yo. *Tr. Tedbirsiz, hazırlıksız, ihtiyaçlarını karşılamamış olan.* Bêtedarîk bî. Raştê kutikî ame, nêşa xwu sitar kero.

bêtedarîkey *Nm.* Bêtedbîrey, bêtexmîney. Hazir nêbîyayeni, îhtîyacanê xwu nêdîyayeni, qandê îhtîyacan xwu di çî hadre nêkerdeni. *Tr. İkmalsizlik, tedbirsizlik. İhtiyaçları için herhangi bir çalışma yapmamış olmak.* Bêtedarîkey kes do rayan nêkewo.

bêteqez/i *N.* Bêşert/i. Tey şert nêbîyayeni, îlla kî bîyayena ci şert nêbîyayeni, miheqeq bîyayena ci lazim nêbîyayeni. Çî/keso ki îlla kî bîyayena ci lazim nîya. *Tr. Şart olmayan, kesinlik olmayan, olmazsa olmazlığı olmayan.* Şima va, do bibo. Labelê bêteqez bî.

bêteqsîd/i *N.* Çî/keso ki bi teqsîd a karûgurweyên nêkeno, bê texsîd keno. *Tr. Taksitsiz.* No zeman di merdimo bêteqsîd nêmendo. Hema hema hemeyê bi teqsîd a kar kenê.

bêteqsîdey *Nm.* Bêteqsîd bîyayeni, tey teqsîdîy çinêbîyayeni, teqsîdê ci çinêbîyayeni, pêşin bîyayeni, bi pêşin a bîyayeni, wahîrê/a teqsîdan nêbîyayeni, ser o teqsîdîy çinêbîyayeni. *Tr. Taksitsizlik, taksitle olmamak.* Feqîrê mi do bêtexsîdey a, ê çî senîn bigîro?

bêteqwa *Nn.* O/çîyo ki tede rîzayê Ellahî çinî yo, tede nafetê qûlî esto, tede rîyakarey esta. *Tr. Takvasız.* Bêteqwa bî ki soyînê ci bixeyr nêame.

bêter *Nn.* Bol vêşî, bol, xeylên. Çî/keso ki hewna girdê ci jî, vêşîyê ci jî esto, hewna ey ser ra jî esto, o. *Tr. Beter, daha büyük, daha çok, daha fazlası.* Vanê hewna bêterê bêterî jî esto. Bêlome bo.[1]

bêterane *Nn.* Ze ki bol vêşî bo, ze ki ê bînan bolêrî bo. *Tr. Daha çok, daha fazla bir şekilde.* Ellah zano ki o verên deha bêterane bî.

bêteraney *Nm.* Bêterkîyey. Bêterane bîyayeni, zêdê bêterana bîyayeni, ze ki deha bol û vêşî bo. *Tr. Daha çok olmak, daha beter olmak, betercesine olmak.* Key ki şima şa bêtareneyda ci ser o vindero, wexta bêrê vajê.

bêterbîyane *N.* Bêedebane. Qe xasekî bêterbîyane mi rê şaldê xwu ser o vano ti yê zêdê sêxwuranî ya wenê!

bêterbîyaney *Nm.* Bêedebaney. Bi bêterbîyaneya no kar sere nêşino.

bêterbîye/ê *N.* Bêşîret/i, bêedeb/i, nebiterbîye/ê. O ki şîret nêbîyo, terbîye nêgiroto, mîrazê ci di kemaney esta. *Tr. Terbiyesiz.* Merdimêndo bêterbîye nêbo, xasekî şarî mîyan di bi min a lej nêkeno.

bêterbîyekî *Nm.* Bêedebkî. Ti şikê ci bîyê ki o do bêterbîyekî dest bi qisan an kero?

bêterbîyeyey *Nm.* Bêşîretey, bêedebey, nebiterbîyeyey. Tey terbîye û şîret û banderey û çîyo winayo weş çinêbîyayeni, nînan ra kemî bîyayeni. *Tr. Terbiyesizlik.* Şima ê şêligdê zanayey mîyan di nêşenê bêterbîyeya ê karê mihîmî sere resnê.

bêteref/i *N.* Bêkişt/i, bêhet/i, bêpol/i, bêdev/i, bêhêm/i, bêdaşt/i, bêhêl/i. Kes/çîyo ki; terefê kesî nêgîno, terefê kesî nêtepşeno, heta kesî nîyo; hal û wezîyetên di, fikr û paştîgîreyên di, çîyêndê zêdê partîyên di teref nêbîyo, heta kiştên nêgirota. *Tr. Tarafsız.* Vanê, "Merdimo bêteref, beno berteref."

bêterefane *N.* Bêterefkî. Bêterefey senîn ki bena, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Tarafsızca, taraf tutmaksızın.* To zanayê ki ti do nêşenê bikerê, qenê bêterefanê bi.

bêterefaney *Nm.* Bêterefkîyey. şekil û bîçimê bêterefaneyî, tey teref çinêbîyayeni. *Tr. Taraf olmaksızın, taraf tutmazcasına.* Bêterefaneya ci jî terefanê bî.

bêterefey *Nm.* Bêkiştey, bêhêmey, bêpoley, bêde-

---

1 Na vajeki, Dimilî ya, Tirkî nîya. Çunkî fekandê Kurdî di pêrini di û Farîsî di jî bi şikildê *"bîhter"*î ya esta. Vajekê ki Farîsî û Dimilî di estê, şirîgê pê yê. Cora ez nînan rê nêvana Farîsî yê.

[illegible]. bêdaştey, bêhêley. Terefê ci çinêbîyayeni, [illegible] ra kiştên mîyan di nêbîyayeni. *Tr. Tarafsızlık. yansızlık yan tutmamak, çekimserlik.* Ey [illegible] bêterefeyda xwu ya xwu rê kabokîy qezenc nêkerdîy, bi mi ki kabokîy kerdîy vinî.

bêterefkî *Nn.* Bêterefane. Tey teref û kiştên nêbîyayeni. *Tr. Taraf tutmaksızın, taraf olmaksızın.* Eger ti şenê bêterefkî ci rê hekemey biki, bekamey meki.

bêterefkîyey *Nm. şekil û* bîçimê bêterefey, bi şekil û bîçimî ya bêteref bîyayeni. *Tr. Taraf tutmaksızın davranmak.* Mi rê bêterefkîyeyda ey ra tew behs meki.

bêterey *H.* Bêter/bol bîyayeni, zaf bîyayeni, mîqdar û herayey û berzey û çîyo winasîn di bol vêşî bîyayeni, bes bîyayeni, besî ra jî vêşî bîyayeni. *Tr. Çok olmak, çoktan da çok olmak, yeterden çok olmak, beter olmak. Miktarca, sayıca fazla olmak.* Ez bixwu nêwinîyaya bêtereyda ci ra, mi rê hewlîna ci lazimi bî.

bêterê/a Ellahî *Nm.* Bol gird/i, bol vêşî, bol zaf/i. Mîqdar û girdey û herayey û çîyo winasîn di vêşî bîyayeni. *Tr. Çok iri, çok büyük, olağandan büyük.* Ze bî ze bêtera Ellahî! A do kotî qedê ay bo?

bêterên *H.* Bêterê, xeylên, bol, zaf. Hendo ki çimê kesî mird beno. *Tr. Oldukça, epey, epeyce, bir hayli, çok miktarda, çok sayıda, yeteri kadar çok.* Mi do bêterên cidayê, layiq nêbî.

bêterk/i *N.* Çî/keso ki tey (pa) terk kerdeni çinî ya, terkê ci çinî yo, nêzano terk kero, tey terkkerdiş çinî yo yan jî do tey terk çinêbo. *Tr. Terketmeyen, işin içinde terk etmek olmamak.* Şima yê vanê, bêterk o. Eger tey terk bibo, ma jî şenê mîyan kewê.

bêterke/ê *N.* Bêdewar/i. Kes/çîyo ki; terkeyê ci çinî yo, wahîrê terkî nîyo, mîyan di terke çinî yo, pa/tey terke çinî yo. *Tr. Büyükbaş hayvanı olmayan, içinde büyükbaş hayvan olmayan, büyükbaş hayvan dahil olmayan.* Cayo bêterke, merdimo bêterke, wareyo bêterke, welato bêterke ûzn.

bêterkey *Nm.* Tey terk kerdeni çinêbîyayeni, hal û wezîyetê terkkerdişî çinêbîyayeni. *Tr. Terk etmeksizin, terki bulunmamak.* Ki do bêterkey tey bibo, ma ey çinî yê.

bêterkeyey *Nm.* Bêdewarey. Bêterke bîyayeni, tey terke çinêbîyayeni, terkeyê ci nêbîyayeni, wahîrê/a terkeyî nêbîyayeni, mîyan di terke çinêbîyayeni, terke tey taw nêbîyayeni. *Tr. Büyükbaş hayvanı olmamak, büyükbaş hayvan dahil olmamak.* O yo bêterkeyeyda ci di kemaney nêvîneno, korfehmeyda ci rê kemaney vîneno.

bêters/i 1. *N.* Xurt/i, egît/i, yeman/i. Kes/çîyo ki; nêterseno, tey ters û xof û xewf çinî yo. *Tr. Korkusuz, ürkek olmayan, çekinmeyen ve gözü pek olan.* Merdimo biters nêşeno hendayê nê karûgurweyandê giranan bin kewo, bêters o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; tey ters, tey neraşt çinî yo, taw nîyo. *Tr. Ters olmayan, terslik/zıtlık bulunmayan, içinde zıtlık olmayan.* Kaşka şima o karo bêters bikerdayê.

bêtersane *Nn.* Bêterskî. Şekil/bîçimo ki tey ters, xof/xewf çinî yo. *Tr. Korkusuzca.* Mêrdekî bêtersane kerd û ci ra kewt dûrî.

bêtersaney *Nm.* Bêterskîyey. Tey ters çinêbîyayeni, şekil û bîçimo ki tey ters/xewf çinî yo. Ze ki tew tey ters çinêbo. *Tr. Korkusuz bir biçimde, işin içinde korku veya çekinmek olmamak.* Mi rê ki tey bêteresaney çinêbî.

bêtersey 1. *Nm.* Tey ters nêbîyayeni, tey xewf/xof nêbîyayeni, bi xurtey a. *Tr. Korkusuzluk, ürkeklik olmamak.* Qaşto bêtersey bî. Labelê winî nêvijîya. 2. *Nm.* Tey ziddey/neraştey çinêbîyayeni. *Tr. İçinde terslik, zıtlık olmamak.* Eger bê tersey bo, ma tey estê.

bêterskî *N. Bw.* Bêtersane. Eger bêterskî bo, o xîntê înan jî şeno mîyan kewo.

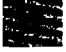
bêtertîb/i *N.* Nebitertîb/i. Çî/keso ki tertîbê ci, dûzanê ci, pîlan û vernameyêndo bidûzan çinî yo, salmekî yo, usûlê ci yo bifesal çinî yo. *Tr. Tertipsiz, plansız.* Merdimo bêtertîb nêşeno verêna karûgurweyanê xwu biqedîno.

bêtertîbane *Nn.* Ze ki tey tertîb û dûzan û bi verên a karûgurwe çinêbo, ze ki salmekî bo. *Tr. Tertipsizce.* Şima a roji jî bêtertînabey bîy. Cora şima vinî kerd.

bêtertîbaney *Nm. şekil û* bîçimê bêtertîbey û bêtertîbane bîyayeni. *Tr. İşin içinde tertip, düzen ve yöntem olmamak.* Ez bêtertîbaneyda ci vero îspatey încîraxî bîya!

bêtertîbey *Nm.* Nebitertîbey, salmekîyey. Tertîbê ci, dûzanê ci, bi verên a şîyayîşê ci çinêbîyayeni, salmekî bîyayeni. *Tr. Tertipsizlik, düzenli olmamak.* Bêtertîbey, îspatey ma kerdîy rezîldê alemî. Ma qenda kutikî yo vetîy!

bêtew/i 1. *Tib. N.* O ki lerzê ci çinî yo, tewîy nêameyê ci, nêlerzeno. *Tr. Titremeyen, titremesi olmayan.* Nêweşêndo giran o. Labelê bêtew o. 2. *Tib. N.* Bêtewatiş, bêdej/i, bêdejî. Çî/keso ki tey tewatiş/dej çinî yo, nêtewneno, dej kesî nêdano. *Tr. Ağrısız, ağrı vermeyen, incitmeyen, sancı vermeyen.* Eger do bêtew bo, biki. Eger do bitew bo jî nêbo nêbo ti bikerê.

bêtewane 1. *Tib. Nn.* Çî/keso ki ze ki tew tewa ci, lerzinikê ci, lerzîşê ci çinêbo, ze ki teyb serdigerm ci nêro. *Tr. Hastalık içinde titremesi olmaksızın, kendisinde havale veya titremeler beklenirken olmamak, kolay geçmek.* Ey a nêweşîni bêtewane ravêrnê. 2. *Tib. Nn.* Ze ki tey tewatiş/tewayîş çinêbo, ze ki nêtewo. *Tr. İşin içinde ağrı olmaksızın, basit bir ağrı ile geçiştirmek.* Înan ez bêtewane emelet kerda.

bêtewey 1. *Tib. Nm.* Tede tewi çinêbîyayeni, tede lerzayeni çinêbîyayeni, tede nêweşîna tewi çinêbîyayeni. *Tr. Titremesi olmamak, titreme hastalığı olmama.* Kes xeylên nêwşîyan şeno qebûl kero. Labelê bêtewey o. 2. *Nm.* Bêdejey, bêdejîyey. Tey dej, sancî, tewatiş çinêbîyayeni. *Tr. Ağrısızlık, içinde ağrı olmamak, ağrısı olmamak.* Bêteweyda ci ya fina jî nêşa ci şa kero.

bêtexmîn/i 1. *N.* Çîyo ki tey texmîn çinî yo, teqez o, raşt o. *Tr. Kesin, tahminsiz.* Ti tew meraq meki, bêtexmîn o, raşt o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; tedbîrê xwu nêgiroto, qandê dayenda çîyên texmînê xwu nêkerdo û vijîyayo. *Tr. Tedbirsiz, hazırlıksız.* Merdimêndo bêtexmîn bî. Cora ûja di bî gunakar. 3. *N.* Merdimo ki heqdê çîyên di şik û fikrê ci çinî yo, şikê çîyên nêbîyo, texmîn nêkerdo, îhtîmalan ser o nêvinderdo. *Tr. Tahminsiz. Muhtemel şeyleri düşünmemiş olan.* Şima yê ci ra texmînê ci pers kenê. Labelê o ser di ameyo, texmînê ey çinî yo, merdimêndo bêtexmîn o.

bêtexmîney 1. *Nm.* Bêtedbîrey, bêtedarîkey. Tey tedbîr/tedarîk çinêbîyayeni, texmînê kemaneyda çîyan nêbîyayeni. *Tr. Tedbirsizilik, ihtimaller düşünülmeden.* Bê texmîneyda ci ra nêbîyayê, ey do çîyên bişayê havil kerdayê. 2. *Nm.* Tey texmîn nêbîyayeni, tey kemaneya texmînî bîyayeni, şik û fikrî di kemaney bîyayeni. *Tr. İhtimaller düşünülmeksizin, tahmin etmeden.* Kes do bi bêtexmîney a hereket nêkero ki dima gunakar nêbo.

bêtexmîney 1. *Nm.* Raştey, teqezey. Bi texmîn a nêbîyayeni, tey texmîn nê, raşt bîyayeni. *Tr. Kesinlik, katiyen.* Ti tew meraq meki, raşt o, bitexmîn nîyo, bêtexmîn o. 2. *Nm.* Merdimê bêtexmînî/bêtedbîrî bîyayeni, merdimê bêtedbîrey bîyayeni, merdimê kemaneyda tedbîran bîyayeni. *Tr. Tedbirsizlik, tedbirli olmamak.* Bêtexmîney sereyê kesî tewnena. 3. *Nm.* Merdimê texmînan nêbîyayeni, merdimê şik û fikrandê tedbîran nêbîyayeni. *Tr. Tahmin adamı olmama, yordamayı bilememek, tahmin ve yordamalarla hareket etmemek.* Bêtexmîneyda ci ra bîyayê, tew ma deha vêşî bişîyayê ci ser.

bêtîmar/i 1. *Zîr. N.* Çîyo ki qaşaxo nêbîyo, wirindîyê ci nêgêrîyayo. *Tr. Tımarsız.* Kes estorî bêtîmar verdano? Hefteyên o ki heywanek tîmar nêkerdo û o yo pa citi keno. 2. *Zîr. N.* Kes/çîyo ki; dewleti tîmar nêdayo ci, bêtîmar o. *Tr. Tımarsız. Tımar arazisi olmayan vatandaş.* Dewrê Osmanîyan di dewleti erdên dayê bestokandê xwu yê jêhatîyan. Citêro bêtîmar jî est bî.

bêtîmarey *Zîr. Nm.* Tede tîmar çinêbîyayeni, tîmar nêkerdeni. Wahîrê/a tîmarî nêbîyayeni, tîmarê ci çinêbîyayeni. *Tr. Tımarsızlık, timarsızlık.* Bêtîmarey heywanan kena gidî.

bêtohmet/i *N.* Bêtomet/i. Tey tohmet çinêbîyayeni, tey sûj û qebehet çinêbîyayeni, tey eybûarên nêbîyayeni, gunakar nêbîyayeni, tey gunakarey çinêbîyayeni, tey xirabeyên yan jî nerindeyên nêbîyayeni. *Tr. Günahı vebalı olmayan, suçlu olmayan, minnetsiz.* Waya cînan va: Mi nanê xwu bêtohmet werd. Çunkî nanê pêrdê mi bî, ê birardê mi nêbî.

bêtohmetey *Nm.* Bêtometey. Tey tohmeti çinêbîyayeni, tey xirabey yan jî gunakarey çinêbîyayeni, tey di eybên û arên nêbîyayenêni, teydir çîyo xirab û nerind nêbîyayena karûgurwe kerdeni. *Tr. İçinde töhmet olmamak, günahsız olmak, suçlu olmamak.* Bêtohmeteya bîyayê, mi jî şayê o karo çetin bikerdayê.

bêtorîş/i *N.* Bêzerrî. O/çîyo ki rîzayê ci çinî yo, qebûl nêkerdo, bêzerrî yo. *Tr. Rızasız, isteksiz, gönülsüz.* Ti bê torîş ci berê, do xwu eware kero. Nîtekîm ê bêtorîşê verênî jî winî kerd.

bêtorîşey *Nm.* Bêzerrîyey. Tede torîş/rîza nêbîyayeni, nêwaştena, caelmatey a. *Tr. Rızasızlık, isteksizlik, gönülsüzlük.* Bêtorîşey kesî nêfînena ser, fînena bin.

bêtuman/i *N.* Bêkîlot/i. O ki kîlotê ci çinî yê, bin di û mîyan di çîyên nêdayo xwu ra, bêkîlot o. *Tr. Kilotsuz, altsız.* Bêtuman bî. Labelê qeç bî, kesî ci rê ar nêdîyê.

bêtûl/i *N.* Neçar/i, bêtûlik/i. Hewna neçarî jî xirabêrî yo. Keso ki qe tûlêndê ci jî çinî yo. *Tr. Küçük bir çalı parçası bile olmayan.* Merdimo bêtûl do senîn bêro bi şima ya şirîg bo ki?

bêtûlane *N.* Bêtûlikane. Qandê nerîyan keso ki qe tûlêndê ci jî çinî yo, neçarê neçaran, bi şikildê neçarey a, bi şikildê bêtûley a. *Tr. Fakircesine, bir fakir gibi, yoksulcasına.* O merdimo bêtûlane do senîn bi ma ya bişo qerez bikero ki?

bêtûlaney *Nm.* Bêtûlikaney. Bi şikildê neçarey a, bi şikildê feqîrey a, bi şikildê bêtûleyda ci ya. *Tr. Yoksulca, yoksul gibi, fakircesine, fakirler*

[illegible] Zerriya hemini bêtûlaneyda ci rê veşayê. Labelê o merdim bêtûl jî nêbî.

bêtûley *Nm.* Bêtûlikey, feqîrey, neçareya raveyi. Tûlendê ci jî çinêbîyayeni, neçarê neçaran bîyayeni. *Tr. Bir çırpıya bile muhtaç olmak, fakirin fakiri olmak.* Bêtûleyda ci ra nêbîyayê, kesî o nêgirotê xwu mîyan. Nika jî xwu qure keno.

bêusûl/i *N.* Bêfesal/i, bêqayde/ê, bêray/i. Çî/keso ki; tey rayên çinî ya û rayên taqîb nêkeno, salmekî yo, karê ci şarî ra teber o. *Tr. Usülsüz, kuralsız, metotsuz. Belirli bir yolla, bir yordamla değil de gelişigüzel iş yapan.* Merdimêndo bêusûl o.

bêusûlane *Nm.* Bêusûlkî. Bi şikildê bêusûley a, bi rayên a nêşîyayena karên kerdeni. *Tr. Belirli bir yol takip etmeksizin, usülsüz bir şekilde.* Raya ci, esas ti pers kenê, bêusûlanê bî. Labelê ma caelmata kerdi.

bêusûlaney *Nm.* Bêusûlkîyey. Tey usûl û qaîde û dûzanêndo bellî çinêbîyayeni; şeklo bîn, salmede ra bîyayeni. *Tr. Usul, metot, tarz, yol ve yordam olmamak.* Bêusûlaneya ci do îspatey mi bûro û biqedîno.

bêusûley *Nm.* Bêqaydeyey. Tey rayên/usûlên çinêbîyayeni, tey fesali çinêbîyayeni, şarî ra teber bîyayni. *Tr. Usülsüzlük, kuralsızlık, yolsuzluk.* Kes do bêusûleyên karên nêkewo.

bêuzr/i *N.* Bêeger/i, tam/i, temam/i. Çî/keso ki uzrê ci çinî yo, tey kemaney çinî ya, temam o, tey egerên çinî yo. *Tr. Özürsüz, engelsiz, tamam, eksiği, gediği veya noksanlığı olmayan.* Wexto ki mi o çina rot şima, bêuzr bî. Nêzana se bîyo.

bêuzrey *Nm.* Bêegerey. Bêuzr/bêeger bîyayeni. Tey eger, qusûr, kemaney çinêbîyayeni, tey eybûarêndê ci çinêbîyayeni. *Tr. Özürsüzlük, engelsizlik. Eksiği, noksanı, ayıbı, utanılacak bir yeri, defosu olmamak, tamam olmak.* Ez bêuzreyda ci ra haydar bîya. Labelê hîleyî vatiş mi rê nêkewno.

bêvaj/i *Nn.* Kes/çîyo ki; vatenênda ci çinî ya, çîyo ki vajo çinî yo, vatena ci qedîyaya, qisaya ci yan çinî ya yan jî qedîyaya. *Tr. Söyleyecek bir sözü, konuşması, düşüncesi, fikri olmayan.* Dezgedarî va, ez bêvaj a. Vajê, çiçîyê ki şima esto. Vajê, wa peynî di çîyêndo nêvate (nêvajîyaye) nêmano.

bêvajey *Nm.* Vajeyê ci çinêbîyayeni, wahîrê/a vatenan nêbîyayeni. Qisa, fikr û şikên yan jî meramênda ci ya vatişî çinêbîyayeni. *Tr. Sözü, konuşması, söyleyecek bir düşüncesi veya benzeri bir durumu olmamak.* Bêvajeya şima do hewna bol belay û bêterîy bîyaro şima sere di!

bêvaran/i *N. Bw.* Bêyaxer/i. Eger kuhoyî bêvaran bibîyayê, gereg ki ê waredê şima yê bêvaranî di bibîyayê.

bêvaraney *Nm. Bw.* Bêyaxerey. Îklimzanê bêvaraney ser o vindenê.

bêvaranî *N. Bw.* Bêyaxer/i. Şima cara cayêndo bêvaranî dîyo ki tey qezenc bîyo?

bêvaranîyey *Nm. Bw.* Bêyaxerey. Şima jewî nêşa sebebê bêvaranîyeyda ci ser o vindero.

bêvariş/i *N. Bw.* Bêyaxer/i. Wareyo bêvariş di nêcoyêno.

bêvarişey *Nm. Bw.* Bêyaxerey. Poxda bêvarişeyda ci ra nêbîyê, ma do bişîyayê o ware.

bêveng/i 1. *N.* Bêhes/i. Çî/keso ki ci ra veng nêvijêno, vengê ci çinî yo. *Tr. Sessiz.* Ma bêveng pêra bîy geyrîy. 2. *Zv. N.* Baqil/i. Keso ki zirarê ci kesî nêreseno; kelbûtkar, derrabûlkar, şematekar nîyo. *Tr. Sessiz sedasız, uslu. Gürültü yapmayan.* Lajekêndo bêveng o. Ma ci ra nêtewayê.

bêvengane *N.* Bêveng bîyayeni, ci ra vengên nêvijîyayeni, ci ra çîyêndo xirab nêşinawîyayeni, vengê ci çinêbîyayeni, tey hesûbesên çinêbîyayeni, tey olayên nêbîyayeni, normal bîyayeni. *Tr. Sessiz bir şekilde, gürültü şamata olmamak, bir cıngar çıkmamak, sessiz ve sedasız olarak.* Ellah zano bîbî sakîn. Ez amêya jî bêvengane bî.

bêvenganey *Nm.* Bêvengane bîyayeni, ci ra vengên yan jî olayîyên do xirab nêvijîyayeni, ci ra hesûbesên nêvijîyayeni, tey şemate û qerepereyên çinêbîyayeni. *Tr. Sessiz bir şekilde, sessiz ve sedasız olarak. Herhangi bir gürültü, şamata, olay, cıngar çıkarılmaması.* Bolkî ma bêvenganeyda ci rê şa bîyê.

bêvengey 1. *Nm.* Bêhesey. Bêveng/bêhes bîyayeni, vengê ci nêvijîyayeni, tey veng/hes çinêbîyayeni. *Tr. Sessizlik.* Merdim esto ki bêvengeyda ci ra kêfsad o, noqra esto ki jî kêfşad o. 2. *Zv. Nm.* Baqiley, bêzirarey. Bêveng/bêhes bîyayeni, zirarê ci kesî rê nêbîyayeni. *Tr. Usluluk, sakin olmak.* Eger bêvengeyda ci ra nêbîyayê, ma nêşayê wina ci îdare kero.

bêvengkerde/ê *N.* Bêheskerde/ê, vengbirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî vengê ci birnayo/peysnayo, kerdo bêveng/bêhes. *Tr. Sessizleştirilen, sesi kestirilen, sakinleştirilen.* Eger xebera ma e merdimdê bêvengkerdî ra bibîyayê, ma wina qebûl nêkerdê.

bêveng kerdeni *f. M.* Bêvengkerdiş. Veng birnayeni, bêhes kerdeni, vengê ci peysnayeni. *Tr. Sesini kesmek, susturmak.* Şima nêşa înan bêveng kero?

bêver/i 1. *N.* Bêvernî. Çî/keso ki ver/vernîya ci

çinî ya, bêver o, kişta ci ya vernî çinî ya. *Tr.* *Önsüz, ön tarafı olmayan.* Bê Ellahî çîyo bipey, bêver nêbeno. Îlla kî vernîya ci jî bena. 2. *N.* Bêpol/i, bêdaşt/i, bêhêm/i, bêdev/i, bêkenar/i, bêkişt/i, bêpal/i, bêteref/i, bêhet/i. Cayo ki verê ci çinî yo, kenarê ci çinî yo, sahîlê ci çinî yo, pol û hêmê ci çinî yo. *Tr.* *Sahilsiz, kıyısız.* Şima cara ro û dengizo bêver dîyo? 3. *N.* Çî/keso ki tey qezenc û mexel çinî yo, bêver o, tey ver çinî yo, fekîdar (meywedar) nîyo. *Tr.* *Verimsiz, ürünsüz.* Ez baxçeyê bêverî se kerî? 4. *N.* Çî/keso ki verê ci çinî yo, vêr nêdano, kes nêşeno ci ra bivêro, tey geçût û ravêrdiş mimkun nîyo yan jî bol û bol çetin o. *Tr.* *Geçitsiz. Geçit/geçiş vermeyen.* Asnawberêndo yeman o, ê rodê bêverî ra vêrdo. 5. *N.* Çî/werdo ki verê kesî nêgîno, kesî mird nêkeno, ver kesî nêdano, kes bûro jî ze ki tim veyşan bo. *Tr.* *Doyumluk olmayan, doygunluk hissi vermeyen, tok gibi gösteren ancak insanı doyurmayan yiyecek veya şey.* Bûri, labelê werdêndo bêver o, ver kesî nêdano. 6. *N.* Bêverom/i, bêveror/i, bêverorde/ê. Çî/keso ki verê ci çinî yo, bêver o; veromê ci, wext û şexs û çîyandê winasînan di vernîyê ci çinî yo, ci vero kes û wextnakî çinî yo, vernîda hemini do. *Tr.* *Evveliyeti/öncesi olmayan, kendisi ilk olan.* Bi mi ki biraştaya keso tewro bêver, Ellah o, zewmbî bêvero raştay çinî yo. 7. *N.* Çî/keso ki vernîya ci, verê ci, îstîqbalê ci, gûnê ci yo ki hewna nêameyo çinî yo yan jî hend biriqîyaye nêaseno. *Tr.* *Geleceği, istikbali, atisi pek parlak görünmeyen.* Şarêndo bêver o. Vernîya ci ya hend weş nêasena. 8. *N.* Dimilî di emrên û tawsîyeyêndê vera vernî yo ki qandê kesdê jewekdê didîy amîyayîşdê vera vernî ci rê deyêno/vajêno. *Tr.* *İkinci tekil kişi için "İleri!" veya "Öne gel!" emridir.* Bê mi ver ki ez porê to şane kera.

bêverey 1. *Nm.* Bêvernîyey. Verê ci, sifteyê ci, kişta ci ya veri (vernî) çinêbîyayeni, wesfî ci yo vernî çinêbîyayeni, verî ra mehrûm bîyayeni. *Tr.* *Önsüzlük, evveliyeti/başlangıcı olmamak, ön tarafı olmamak.* Çîyo ki bi bêverey a yeno şima vîrî çiçî yo? 2. *Nm.* Bêver bîyayeni, bêmexeley, tey qezenc çinêbîyayeni, qezenc û beleta û mexelî ra mehrûm bîyayeni. *Tr.* *Ürünsüzlük, verimsizlik. Verimi ya hiç olmamak veya çok az olmak.* Eger to bizanayê wina tey ver çinî yo, to bi bêverey a jî girotê? 3. *Nm.* Kesî mird nêkerdeni, verê kesî nêgiroteni, tey vergirotiş çinêbîyayeni, hîssê mirdbîyayîşî yan jî mirdkerdişî çinêbîyayeni. *Tr.* *Doyma hissinin bulunmaması, kişiye doygunluk vermemek.* Ez a bêvereyda ci ra nêwena. O do ki bêver bo û verê mi nêgîro, ez bîlaheq û bîlasebeb çirê bûra (bûrî)? 4. *Nm.* Bêveromey, bêverorey, bêverordeyey. Tey ver yan jî vernî çinêbîyayeni, zewmbîyaneya ci ya verorey çinêbîyayeni, tey kişta ver û vernî bîyayîşî di ravey bîyayeni çinêbîyayeni. *Tr.* *Öncelikli olmamak, önceliği bulunmamak, önde olmanın ayrıcalığı bulunmamak.* Jû cayan di bêverey nêbena, gereg ki veromey bibo. Mesela ambûlansan di bêverey kemaneyên a. Gereg ki tey veromey bibo. 5. *Nm.* Bêvernîyey. Vernîya ci ya nêasayeni ya jî dûrî bîyayeni yan jî tew çinêbîyayeni, îstîqbalê ci çinêbîyayeni, vernîya ci weş nêbîyayeni. *Tr.* *Geleceği, istikbali olmamak, iyi görünmemek veya sönük görünmek.* Bi mi ki bêvereya ci ya hewna nêasena. Hema mora bêverey pa menê.

bêverik/i *Baz. N.* Bêpêşin/, bêpêşinat/i. Çî/keso ki alvêrdê ci di verik çinî yo, tey verik nêhesibîyayo, tey qewlê verikî nêbîyo. *Tr.* *Bir pazarlama veya ticaret işinde peşinatsız, peşinatı hesaba katılmayan, peşinat sözleşmesi yapılmayan.* A roji ma het di dîna merdimîy estîy bîy; bêverik bî, tey verik çinêbî.

bêverikey *Nm.* Bêpêşiney, bêpêşinatey. Tey/pa verik û qewlê verikî nêbîyayeni. *Tr.* *Peşinatsızlık, peşinatı hesaba katılmış olmamak, peşinat sözleşmesi yapılmış olmamak.* Mi bizanayê pa bêverikey esta, ez mîyan nêkewtê.

bêvernî *N.* Çî/keso ki vernî yan jî sifteyê ci çinî yo, bixwu tewro vernekên o. *Tr.* *Ezeli, evveliyeti olmayan, ilkin ilki.* Ellah, bêvernî yo.

bêvernîyey *Nm.* Bêverey. Vernîya ci çinêbîyayeni, tewro vernekên bixwu bîyayeni, sifteyê siftî bîyayeni. *Tr.* *Ezeliyet, ilki olmamak, daha öncesi olmamak.* Bêvernîyey, çîyêndo aqilî ser ra o. Bê çîyandê adinî bêvernîyey çinî ya. Çîyê ki vajênê jî pêro zewmbîvajey û zêdê nînan ê.

bêwahîrane *Nn.* Bêwahîrane, bêwahîrkî. Ze ki wahîrê ci çinêbo; bêwahîrîy senîn ê, winî bîyayeni. *Tr.* *Sahipsizler gibi olmak.* Mêrdek bêwahîrane şî dekewt de. Cora zirar kerd.

bêwahîraney *Nm.* Bêwahîraney, bêwahîrkîyey, bêkesaney. Kes û wahîrêndê ci çinêbîyayena hereket kerdeni. *Tr.* *Sahipsizcesine, sahibi olmaksızın, ortada kalırcasına.* Bêwahîraneya ci, ci rê xeylên çî da vinî kerdeni.

bêwahîrbîyaye/ê *N.* Bêwahîrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sifte wahîrê ci est bîyo, labelê dima bîyo bêwahîr yan jî wahîrê ci, ci kerdo salme. *Tr.* *Sahipliyken sahipsiz duruma düşen.* Lajek bî

bêwahîr tepîya guna mafyay lepan mîyan.

bêwahîr bîyayeni *f. M.* Bêwahîrbîyayîş. Bêwahîr/bêkes bîyayeni, bêkes mendeni. Wahîrî ci terk kerdeni. wahîrî ci salme kerdeni, wahîrê ci vinîbîyayeni. *Tr. Sahibi varken olmamak, sahip-iken sahipsiz duruma düşmek, salınmak.* O kes bi bêwahîr dima, kesî rî nêda ci.

bêwahîrey *Nm.* Bêwahîrey, bêkesey, beşirnok û sersûnê ci çinêbîyayeni, milkêndê kesî di nêbîyayeni. *Tr. Sahipsizlik, kimsesizlik, birinin mülkünde olmamak, birinin koruması veya şemsiyesi altında olmamak.* Kes bêwahîrey ra nimite maneno.

bêwahîrkerde/ê *N.* Bêwahîrkerde/ê. Kes/çîyo ki; wahîrê ci ci terk kerdo yan jî jû bîyo sebebê vinîbîyayîşdê wahîrdê ci, cora bêwahîr mendo. *Tr. Sahipsiz kılınan, sahibi yok edilen, kimsesiz hale getirilen.* O qeço bêwahîrkerde do kuçey ra bimano.

bêwahîr kerdeni *f. M.* Bêwahîrkerdiş. Bêwahîr kerdeni, verdayeni, salme kerdeni, wihêrdê ci rê çîyên kerdeni, cora bêwahîr verdayeni. *Tr. Sahipsiz kılmak, sahipsiz hale düşmesinde neden olmak ya da salıp sahipsiz hale getirmek.* Mi a bergîra xwu kerdi bêwahîri.

bêwahîrkîyey *Nm.* Bêwahîraney, bêwahîraney, bêkesaney. *Tr. Sahibi olmaksızın, sahipsizcesine, sahipsiz bir şekilde.* Bêwahîrkîyeya dekewt de. Cora zîyan guna piro.

bêwarey *Nm.* Bêwareyey, bêcayey. Keye yan jî cayê ci çinêbîyayeni. *Tr. Yutsuzluk, evsizlik, mekansızlık, barksızlık.* Bêwarey çetin a. Ellah kesî bêware nêkero.

bêwareyane *N.* Bêwarane, ze ki war (ware)yê ci çinêbo. Ze ki cayê ci yê mendişî çinêbo. Sankîla qula kesî ya ki kes sereyê xwu dekero de, a çinêbo. *Tr. Yurtsuz bir şekilde, yurdu yuvası olmamak, yurdu ve yuvası yokmuş gibi.* A olayîya tepîya lajek bêwareyane şî kewt şikeftan mîyan.

bêwareyaney *Nm.* Eger wareyê ci bibo jî ze ki çinêbo, şekil û bîçimê bêwareyaneyî di bîyayeni. *Tr. Yurtsuz gibi, evi barkı yokmuş gibi, evsiz ve barksızmış gibi.* Ez jî şaş menda. Ez bêwareneyda ci ser o vindera? Ez salmeyeyda ci ser o vindera? Çiçî ser o vindera, çiçî ser o nêvindera?

bêwasita 1. *Nn.* Bêwesayît. Kes/çîyo ki; tey wasita çinî yo, wesayîtê ci çinî yo, çîyê ci yê ciniştişî çinî yo, selt/tenîya yo yan jî tenya û xwupay o. *Tr. Araçsız, bineksiz, yalnız ve/veya yayan.* Ez bêawsita ya. Fina jî to rewêrî amêya. 2. *Nn.* Bêsebeb/i, bêwesîle/ê, bêwesayît/i. Kes/çîyo ki; wesîleyêndê ci çinî yo, karûgurweyên bi wesîleyên a nêkerdo, sebebêndê kerdeni yan jî bîyayenda ci çinî yo. *Tr. Sebepsiz, nedensiz, araçsız.* Karo bêwasita do berey bibo.

bêwasitayey 1. *Nm.* Bêsebebey, bêwesîleyey, bêwesayîtey. Tey wasita çinêbîyayeni, kerden yan jî bîyayenda çîyên di sebebên çinêbîyayeni. *Tr. Nedensizlik, vesilesiz, direk olmak.* Bê wasitayeyda ci di jî wesayîtên est bî. Labelê ma eşkera nêkerd. 2. *Nm.* Bêwesayîtey, xwupayey. Xwupay bîyayeni, ciniştok nêbîyayeni, tenya bîyayeni, bêwesayît/bêwasita bîyayeni, tey/pa wesayît çinêbîyayeni. *Tr. Aracı/vasıtası olmamak, binili olmamak, bineği olmamak.* Bêwasitayey, kesî dîyayenda kar û gurwan di berey fînena.

bêwefa *Nn.* Nankor/i. Keso ki tey wefa çinî yo, wefakar nîyo, hewlînan keno xwu vîrî, ci rê hewlîni tîya ra amêya, ûja ra şîya, ci rê hewlîni qet a. *Tr. Vefasız, nankör.* Mi zana bêwefa yo jî, mi fina va, wa pêro bizanê.

bêwefayey *Nm.* Bêwefayîni, wefakar nêbîyayeni, nankorey, nankor bîyayeni, hewlînan vîrî kerdeni, hewlînan rê bi hewlîney a cewab nêdayeni. *Tr. Vefasızlık, nankörlük.* Bêwefayeyda ci ra ma geyrîy bîy, o yo ma ra geyrî nebeno.

bêwefayîni *Nm. Bw.* Bêwefayey. Ey bêwefayîni nêdîya ki bêwefa bo.

bêwej/i *Zv. N.* Bêwec/i. Kes/çîyo ki; rîdê ci di meymenet çinî yo, sigûmkerde o, rî kerdo, pingirîyayo, kes nêzano ki o yo se vano û çiçî wazeno; rîdê ci ra xeyr nîno, kes qayîl nîyo biwinîyo ci ra û ci bivîno. *Tr. Suratından bin parça dökülen, meymenetsiz, yüzünde hayır görünmeyen, asık suratlı, ne istediği belli olmayan ve buna rağmen bir şeyler istiyormuş gibi kızgın olan.* Mi bi ê kesdê bêwejî ya pê heti meyarê.

bêwejane *N.* Bêwecane, bêweckî, bêwejkî. Zêdê bêwejana, zêdê bêmeymenetana. Bêmeymenetîy senîn ki benê û kenê, a winî bîyayen û winî kerdeni. Ze ki wejdê ci di xeyr û weşeyên çinêbo. *Tr. Suratından bin parça düşenler gibi olmak, asık suratlı ve meymenetsizler gibi, suratını ekşitircesine bir tavır sergilemek.* Ame tîya di bêwejane ronişt û qe çîyên nêva û bêhes û bêbes werişt û şî.

bêwejaney *Nm.* Bêwecaney. Tey wej çinêbîyayeni, sigûmkerde bîyayeni, zêdê sigûmkerdan bîyayeni, şekil û bîçimî di ze ki rî di xeyr û xeyrwaştiş çinêbîyayeni. *Tr. Suratından bir parça dökülüyor gibi olmak, yüzü hayır ve hayır isteklisi olmamak.* Bêwejaneya ci ez werda. Ez

pêro ay vero wina bîya merezini.

bêwejey *Nm.* Bêwecey. Bêwec/bêwej bîyayeni, sigûmkerde bîyayeni, pingirîyayeni, rîriç bîyayeni, posen û mirazê ci bellî nêbîyayeni, rîdê ci di meymenet çinêbîyayeni, rîdê ci di xeyr û xeyrwaştiş çinêbîyayeni. *Tr. Asık suratlı olmak, suratından bir parça dökülüyor olmak, suratında meymenet olmamak, yüzünde hayır olmamak.* Mi bêwejeyda ci ra bol zirar dîyo.

bêwelat/i *S. N.* Bêmemleket/i. Keso ki welatê ci çinî yo, welatê ci ci dest ra gêrîyayo. *Tr. Yurtsuz, ülkesiz, vatansız.* Şaro bêwelat, şarêndo biderd û bêçare o.

bêwelatane *N.* Bêmemleketane. Ze ki welatê ci çinêbo, ze ki welatê ci ci dest ra bigêrîyo/girote bo. *Tr. Memleketsizcesine, yurtsuzca, yurtsuzlar gibi.* Qewmênda bêwelatanê ya, zêdê koçeran a, a ya doş bena.

bêwelatey *Nm.* Bêmemleketey. Bêmemleket bîyayeni, welatê ci çinêbîyayeni, welat ra bîyayeni, pa/tey wareyê ci çinêbîyayeni, tey cayê şardê ci yê roniştişî çinêbîyayeni. *Tr. Ülkesizlik, yurtsuzluk, ülkesini kaybetmiş olmak.* Bêwelatey şaran û qewman û însanan kena kîndar û rikdari.

bêwer/i *N.* Bêwerd/i, feqîr/i, neçar/i. Kes/çîyo ki; hetên ra werdê ci çinî yo, heta bîn ra neçar o. *Tr. Fakir, yoksul, azıksız.* Merdimo bêwer o, ci rê weên bidê.

bêwerane *N.* Bêwerdane. Bi şikildê tey werd çinêbîyayen a, ze ki werdê ci çinêbo, eger bêwerd senîn ki keno, hinî bîyayeni. *Tr. Yiyecek içeceği olmayacak şekilde, tayınatsız gibi, azıksız bir şekilde, fakircesine.* Bêwerane bo jî, o şeno xwuver bido.

bêweraney *Nm.* Bêwerdaney. Bi şekildê bêwerdey a, tey werd merd çinêbîyayena, bêrizqey a, bê nan û bêwerî ya. *Tr. Yiyeceksiz ve içeceksiz bir şekilde olmak, adeta gıdasız olmak.* Zerrîya mi bêweraneyda ci ra bol veşê.

bêwerdkîyey *Nm.* Bi şikildê bêwerey a, bi şikildê tey werd merd çinêbîyayen a. *Tr. Rızıksız olarak, tayınatsız olarak.* Ez bixwu bêwerdkîyey nêkewna nê kardê çetinî mîyan.

bêwerey *Nm.* Bêwerdey, feqîrey, bêkesey. Werdê ci çinêbîyayeni, rizqê ci kemî bîyayeni, kuçey ra mendeni, tey/pa werd çinêbîyayeni. *Tr. Yemesi içmesi olmamak, aç kalmak, perişan olmak, rızıksız kalmak, gıdasız kalmak.* Bêwereya ci tersena ki ma rê tofan bîyaro.

bêwext/i 1. *N.* Wextdê ci di nê. Wextêndo rew yan jî berey di bîyayeni. *Tr. Zamanında değil, zamansız olarak. Ya erken, ya da geç.* Bêwext meşirê keyandê şarî, wextê ci di şirê ki... 2. *N.* O ki ci rê tim berey o, wextê ci çinî yo, karûgurweyê ci bol o, nêşeno wextî biresno. *Tr. Zamanı olmayan, sürekli vakit darlığından yakınan.* Hela dihîri meşirê kêdê ey. Çunkî wextê ey çinî yo, o bêwext o.

bêwextane 1. *N.* O ki wextê ci di hereket nêkeno, bêwext hereket keno. *Tr. Zamanında hareket etmeyen, zamansız olarak iş yapan.* Bêwextane o. Bol finîy wextdo nebica di şîyo keydê înan, înan jî o qewirnayo. 2. *N.* O ki wextê ci çinî yo, wahîrê wextî nîyo, wextî di kemaneya ci esta. *Tr. Vakti olmayan, vakit sıkıntısı yaşayan.* Bêwextaneyê mi, nêşeno xwu rê pîlanên virazo, vano wextê mi çinî yo, esas bêdûzan o.

bêwextaney 1. *Nm.* Bêpîlney. Wextdê ci di hereket nêkerdeni. *Tr. Zamanında davranmamak, plansızlık.* Merdimo ki bêwextaney biluwo, do zirar bikero. Kes do biwextane biluwo ki zirar nêkero. 2. *Nm.* Wext çinêbîyayeni, çinêbîyayenda wextî ra lebayeni, gazincîyayeni. *Tr. Vaktin darlığından yakınmak, zamanı olmamak, sürekli vakit darlığı yaşamak.* Karûgurweyê kesî bibo û kes jî bêwextane bo, eynî porê kesî rijêno.

bêwextey 1. *Nm.* Wext çinêbîyayeni, wext kemî bîyayeni. *Tr. Vaktin olmaması, vakitsizlik, vaktin az olması.* Wextê kar û gurwan di bêwextey kesî helênena û qedînena. Serwextey û bêwextey tersê pê yo. 2. *Nm.* Zemanî ser o bêwextey, wextê ci di nêbîyayeni, ya verorde yan jî peyomde kerdeni/bîyayeni. *Tr. Vakitsizlik, zamanında olmamak, vakit dışılık.* Bêwextey kar mekerê. Çunkî karê ki do wextê ci di bibê, înan wextê ci di bikerê, ê ki do verorde bibê, înan vernî di bikerê, ê ki do peynî di bibê jî înan peyomde bikerê. Labelê karan xwu bêwextey mekerê.

bêwihêr/i *N.* Bêwahîr/i, bêkes/i. Kes/çîyo ki; wahîrê ci çinî yo; keso ki vajo nodê min o, ez wahîrê neya, no mal yan jî kesêndê min o, o yê ci çinî yo. *Tr. Sahipsiz.* Ez bêwahîr ba, xwu ra kes mi ra nêancêno.

bêwijdîyan/i *N.* Bêrehm/i, bêînsaf/i. Merdimo ki tey wijdîyan çinî yo, tey rehma pîzî çinî ya, zerrîya ci bi kesî yo nêveşena. *Tr. Vicdansız, merhametsiz.* Eger tey wijdîyan bibîyayê, ey maya xwu nêeştê kûçan.

bêwijdîyaney *Nm.* Bêrehmey, bêînsafey. Tey wijdîyan çinêbîyayeni, tey rehma pîzî nêbîyayeni, pîze û zerrîya ci bikesîyo nêveşayeni. *Tr. Vicdansızlık, merhametsizlik, acımasızlık.* Bêwijdîyaney di tekê ci çinî yo.

bêwijdîyankî *H.* Bi şikildê bêwijdîyaney a, tey wijdîyan çinêbîyayîş a, şekil û bîçimo ki tey wijdîyan çinî yo, bi o şekila. *Tr. Vicdansızlıkla, vicdansız bir şekilde.* Bêwijdîyankî da piro.

bêxatir/i 1. *N.* O ki xatirê ci, degerê ci, rûmetê ci, qedr û qîmetê çinî yo, bêxatir o. *Tr. Değersiz, kiymetsiz.* Bêxatir o. Wexto ki şino şêligî mîyan, kes ver ra nêwerzeno pay.

bêxatirkî 1. *Nm.* Bêxatirane. Tede xatir nêbîyayeni. Tede deger, qîmet, rûmet, nêhesibnayeni. *Tr. Değersiz, kiymetsiz, saygınlık olmaksızın.* Coyêndo bêxatirkî coyêndo weş nîyo. 2. *Nm.* Tede xatir çinêbîyayeni. *Tr. Değer, kiymet, saygınlıkla ilgili olmayan.* Kes do karanê bêxatirkîyan bikero. Çunkî xatir tim kesî berey fineno.

bê xeber *Nn.* Bê hay. Haya ci çinêbîyayeni, tey xeberi nêbîyayeni, xeber nêkerdeni, xeberdar nêbîyayeni. *Tr. Haberi olmamak, habersiz, bilgisi dışında olmak.* Ez bê xeber kewta ray û gunaya ci ser ro.

bêxeber/i *N.* Bêhay/i, bêagah/i. Keso ki xebera ci çîyên ra çinî ya, xeberdar nêbîyo. *Tr. Habersiz, iletişimsiz, bilgisi olmayan.* Şima do o merdimo bêxeber xeberdar kerdayê, hewna ki ci rê cerîme bibirnayê.

bêxeberane *N.* Bêxeberkî, bêhaydarane, bêxebîrkî. Ze ki tew hay û xebera ci çinêbo. Kesê bêhay û bêxeberîy senîn ki benê, a winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Habersizcesine.* Tew ze ki mêrdek nêkero. Ame bêxeberane ma mîyan di ronişt û şî. Kesî nêzana ey jî kerdo.

bêxeberaney *Nm.* Bêxeberkîyey. şekil û bîçim û wesfî di zêdê bêxeberana bîyayeni, zêdê haydar nêbîyayana bîyayeni. *Tr. Bilgisizler gibi olmak, bilgisi dahilde değilmiş gibi olmak.* Bolkî bêxeberaney a mi ez qehirnaya.

bêxeberey *Nm.* Bêhayey, bêagahey. Xeberdar nêbîyayeni, pey nêhesîyayeni, pa zanîşê ci çinêbîyayeni. *Tr. Habersizlik, bilgisi dışında olmak, iletişimsizlik.* Eger bêxeberey di kiramati bibîyayê, o kes tim bêxeber o.

bêxebîr/i *N.* Bêxeber/i, bêhay/i. Keso ki xebera ci çinî ya, haydar nîyo, bêhemd çîyên yan jî olayên yeno sere di. *Tr. Habersiz, bilgisiz.* Şima do ê bêxebîrî ro nêdayê.

bêxebîrane *Nn.* Bêxebîrkî, finêra, xafildera, bêhemdane. Ze ki xebera ci çinêbo, zêdê bêxeberana, zêdê bêhayana, zêdê haydar nêbîyayana. Çî/keso ki bêxebîr beno yan jî bîyo, a zêdê înan a bîyayeni. *Tr. Gafilcesine, haberi olmaksızın, bilgisi dışında, ansızın, ani olarak, birden.* Ez bêxebîrane kewta mîyan. Cora arêbîyay mi ser.

bêxebîraney *Nm.* Bêxebîrkîyey. şekil û bîçim û wesfan di zêdê bêxebîran bîyayeni, xafildera/bêhemd bîyayeni, nişkêra bîyayeni, bi nêzanayen a bîyayeni, bi bêhayey a bîyayeni, bi xeber nêdayîş a bîyayeni. *Tr. Ansızın olmak, birden olmak, bilgisi dışında olmak, gafilane olmak.* Eger ez bêxebîraneyda ci dimi kewtayê, tew mi do zirar bikerdayê. Cora ez bêxebîraneyda ci dimi nêkewta.

bêxebîrey 1. *Nm.* Bêxebîr û bêhay bîyayeni, haydar nêbîyayeni, haya ci çinêbîyayeni, pey nêhesîyayeni, ci ra xeber çinêbîyayeni. *Tr. Haberi olmamak, habersizlik, bilgisi olmamak.* Bêxebîrey ra nêbî, xwu ra mi nêşa bêro. 2. *Nm.* Bêhemdey. Finêra/nişkêra bîyayeni. *Tr. Aniden olma, birden olma, bilgi dahilinde olmamak.* Eger bêxebîreyda ci ra nêbîyayê, ma ser o cerîmeyêndo şên biwaştayê.

bêxebîrkî *H. Bw.* Bêxebîrane. Key ki şima bêxebîrkî şa bikero, ma fina ser o vindenê. La ki ez zana ki şima bêxebîrkî nêşeno bikerê.

bêxebîrkîyey *Nm. Bw.* Bêxebîraney. Kê vato bêxebîrkîyey di rehma Ellahî esta? Çîdê nimitî di bolkî kemaney vijêna.

bêxelat/i *N.* Çî/keso ki xelata ci çinî ya, xelati nêdeyaya ci, ci rê xelati nêrişîyaya, wahîrê xelatên nîyo, tey xelati çinî ya, ci rê hedîye nêdeyayo. *Tr. Hediyesiz, mükafatsız, ödülsüz.* Merdimdê bêxelatî ra ancax hendayên serkewtiş yeno.

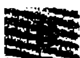
bêxelatane *Nn.* Bêxelatkî. Ze ki tey xelati çinêbo, ze ki mîyan di xelati çinêbo. Eger mîyan di xelatênda werdî esta jî, esas werdîyey û bêqîmeteyda ci ra ze ki çinêbo. *Tr. İşin içinde bir ödül, bir mükafat yok gibi, ödülsüz gibi.* Ma bêxelatane dekewtîy de. Ma zanayê bê xelat o.

bêxelataney *Nm.* Bêxelatkîyey. Goreyê şekil û bîçim û meşî ze ki bêxelati bo, ze ki tey xelati çinêbo, ze ki winî bo. *Tr. Ödülsüz gibi olmak.* Mi nêşa sebebdê bêxelataneyda ci ser o vindero. Eger şenê, şima ser o vinderê.

bêxelatey *Nm.* Tey/pa xelati çinêbîyayeni, ci rê xelatên nêroneyayeni/nêdeyayeni, ci rê xelatên nêhesibîyayeni, wahîrê/a xelatên nêbîyayeni. *Tr. Ödülsüz (mükafatsız/hediyesiz) olmak, içinde ödül (mükafat/hediye) düşünülmüş olmamak.* Qerezkarîy bolkî bêxelatey ra nêdekewtî qerez.

bêxelatkî *H. Bw.* Bêxelatane. Ma haydarîy bîy. Bêxelatkî bîyayê jî ma do dekewtayê de.

bêxelatkîyey *Nm. Bw.* Bêxelataney. Ez nê. Labelê eger şima wazenê, şima şenê bi bêxelatkîyey a jî

mîyan kewê. Çunkî şima rê ne eyb o ne jî ar o.

bêxem/i *N.* Merdimo ki xema ci nîya, ci rê heme çî ha bîyo ha nêbîyo, ci rê qet o, ci rê dinya bi qen a pêya kuwîyo ferq nêkeno. Tersê ci "xemgîn" o. *Tr. Umursamayan, sorumluluk duygusuna sahip olmayan.* O merdimêndo bêxem o.

bêxemane *N.* Tey xemi çinêbîyayeni, tey tamara şikî çinêbîyayeni, şikê çîyan nêbîyayeni, ci rê çîy qet bîyayeni. *Tr. Umursamaksızın, sorumluluk duygusuna sahip olmaksızın.* Bêxemane dekewt de û vijîya.

bêxemaney *Nm.* Bêxemkîyey Bi şikildê bêxemey a, tey xemi çinêbîyayena luwayeni, kar kerdeni, şik bîyayeni. *Tr. Adeta umursamazlar gibi.* Bêxemaney ez nêşena mîyan kewa. Çunkî qe beno ki kes nêşo mîyan ra bivijîyo jî.

bêxemey *Nm.* Bêxemkî. Tey xem û xemgîney çinêbîyayeni. Xemgîn nêbîyayeni. *Tr. Umursamamak, sorumluluk duygusu olmadan.* Eger şima do çîyên mîyan kewê, qenê bêxemey mekewê de.

bêxeta *Nn.* O ki xetayê ci çinî yo, şaşîna ci çinî ya, xeta nêkerdo, wahîrê xetay nîyo. *Tr. Hatasız.* Qulo bêxeta çinî yo. Her qûl xetadar o.

bêxetayey *Nm.* Xeta û şaşîna ci çinêbîyayeni, xetadar nêbîyayeni. *Tr. Hatasızlık.* Bêxetayey mexsûsê Ellahî ya.

bêxeyca *N. Bw.* Bêxeyja. Bêxeyca înan, şeşnakî dewîy jî qori dê.

bêxeyja *N.* Bêxeyca, bêxeyra. *Tr. ...den başka, ...dan başka, ...ten başka, ...tan başka, gayri, maada, hariç, dışında.* Ti tenya nîyê bêxeyja to hewna dîna merdimîy jî estê, înan jî wesênayo.

bêxeyr/i 1. *N.* Nebixeyr/i. Çî/keso ki tey xeyr çinî yo, bixeyr nîyo, tey naf û nafîney, nafet û nafetdarey çinî ya, tey zirar esto. *Tr. Hayırsız.* Merdimo bêxeyr, çinayo bêxeyr, emr/gûno bêxeyr, keyeyo bêxeyr, şaro bêxeyr ûzn. hewna bol çîyo bêxeyr esto. 2. *N.* Nebixeyr/i, bêwefa. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetan, rindey û hewlînan, xatiran rew keno xwu vîrî, tey wefa û sedeqet çinî yo; ci rê rindey tîya ra amêya û ûja ra şîya. *Tr. Vefasız.* Ti çi merdimêndo bêxeyr ê! Hewna a roji mêrdekan to ser ra dinyayê giraney û bar wedard. Ma qe kes qedrûqîmetê kesandê rindan nêano xwu vîrî, kes persê ci nêkeno?

bêxeyrane *Nn.* Nebixeyrane, bêxeyr, bêxeyrkî. Çî/keso ki tey xeyr çinî yo, nêaseno, ze ki bi şikildê bêxeyrî ya bo. *Tr. Hayırsızca, hayırsız bir şekilde, yararsız bir şekilde.* Bêxeyranî ma tîya di kerdîy rezîldê alemî.

bêxeyraney *Nm.* Nebixeyraney, bêxeyrkîyey. Bêxeyrane bîyayeni, nebixeyr bîyayeni, tey xeyr û hewlîney û rindey û nafetkaraney çinêbîyayeni. *Tr. Hayırsız bir şekilde, hayırsız olarak.* Boka bêxeyraneya ci sereyê ci bûro. Ey ma kerdîy încîraxî.

bêxeyrey 1. *Nm.* Nebixeyrey. Bêxeyr/nebixeyr bîyayeni, tey xeyr çinêbîyayeni, tey xeyrûnafet û nafetdarey û rindey û hewlîney û fayde çinêbîyayeni, tey zirar bîyayeni. *Tr. Hayırsızlık, faydasızlık.* Şima bêxeyreya ci xwu rê kerda derdêndo bol gird. Ney qûlêndo neteba qebûl kerê û winî bigîrê xwu mîyan. Ma do se bo? 2. *Nm.* Nebixeyrey, bêwefayey. Nebixeyr/bêxeyr bîyayeni, bêwefa bîyayeni, tey wefa çinêbîyayeni, tey qedrûqîmetê rind û rindan û hewlî û hewlan nêzanayeni yan jî nê wesfanê rindan rew xwu vîra kerdeni yan jî o kes/o çîyo ki nê wesfan xwu ser o çarneno, a o kes/o çî bîyayeni. *Tr. Vefasızlık.* Wexto ki pêro bêxeyreyda ci ra qal bikerê, ez nêwetana ey rê vaja bixeyr o.

bêxişm/i *N.* O ki ci pîze di kînî û îlla ki heyfgirotiş çinî yo. *Tr. Kinsiz, öfkesiz.* Bêxişm o, ci di kes şeno ray şiro, kar bikero.

bêxişmane 1. *Nn.* Bêxişmkî. O ki tey xişm çinî yo, tey kîni çinî ya. *Tr. Kinsiz, öfkesiz bir şekilde.* Merdimêndo bêxişmane o. Kes şeno bi ci ya şirîgey bikero. 2. *Nn.* Çîyo ki bi şikildê xişmî ya nîyo, bi şikildê kîngirêdayîş a nîyo. *Tr. Kin bağlamaksızın, öfke olmaksızın.* Bêxişmane şî ser, bi xişmêna ageyra. Qe nêzana ki ûja di se bî?

bêxişmaney *Nm.* Bêxişmkîyey, bêkîney, bênefretey kar kerdeni, îş dîyayeni, luwayeni, û zn. kerdeni. *Tr. Kinsiz, nefretsiz ve öfkesiz bir biçimde davranmak.* Eger şima çiçî kenê jî wa bêxişmaney bo.

bêxişmey *Nm.* Bê kîni, bê nefretî, kîn û nefretî ra teber, do kîn û nefret tey çinêbo. *Tr. Kinsiz, öfkesiz.* Bi bêxişmey a ci ra heyfê xwu bigîrê. Heta şima şenê bi hewlînên a ci ra heyfê xwu bigîrê.

bê xof *Nn.* Bê ters, bê xewf. Tey xof/ters çinêbîyayeni. *Tr. İçinde korku olmaksızın, korkusuzca, korkmaksızın.* Mi va beno ki o kar do bê xof bibo. Labelê ê karî di xewf pêrini bolêrî bî.

bêxof/i *N.* Bêters/i, bêxewf/i. Kes/çîyo ki; tersê ci, xof/xewfê ci çinî yo. *Tr. Korkusuz, korkmayan, ürpermeyen, sakınmayan.* Şima va, bêxof o, lajekî a geçaya tarî di xwu bin di kerd.

bêxofane *Nn.* Bêxofkî. Bi şikildê bêxofey a, zêdê bêtersana. Tersinokan ra teber bîyayeni, tey xewf çinêbîyayeni. Çî/keso ki tey tamara xofî çinî ya. *Tr. Korkmadan.* Lajekê xortî bêxofane şî o cado tarî ra a qutîya nimnimî veti û ame.

[illegible] *Nm.* Bêxofkîyey. şekil û bîçimê bêxo-[illegible] senin ki beno, winî bîyayeni, bi şikildê tey [illegible] çinibîyayenî ya. *Tr. Korkusuzca.* Mi bêxo-[illegible]eyda ci di jî ters dî. Ê mi rê ney nêşenê bidê [illegible] kerdeni.

bêxofey *Nm.* Bêtersey, xurtey, bêxewfey. Bêxof/bêters bîyayeni, tey ters nêbîyayeni, nêtersayeni. *Tr. Korkmadan, korku dahil olmaksızın.* Wesfê ci yo tewro ravey bêxofey a.

bêxulq/i *N. Bw.* Teng/i 2. Bi "bêxulq mebi" vatiş a kes bêxulqey ra nêvijêno û nêbeno rind. Kes do bibandereyo.

bêxulqane *Nn. Bw.* Tengane 3. Bêxulqane meki, bes o. Senîn ki kenê, winî biki.

bêxulqaney *Nm. Bw.* Tenganey 3. Şima jî zêdê ey bi rayda bêxulqaney a meşirê ki, şima vinî nêkerê.

bêxulqey *Nm. Bw.* Tengey 2. Bandernokê ci, ci rê va: "Eger ti şîretanê mi nêkerê xwu aqil, ti do na bêxulqeyda xwu ra rojên zirarêndo bêhesab bivînê."

bêxulqikî *Nm. Bw.* Tengane 3. Eger şenê şima bêxulqikî nê karî bikerê.

bêxulqikîyey *Nm. Bw.* Tenganey 3. Mêrdekî qisandê ci ser ra va: No kar xwura bi bêxulqikîyey a beno. Ma do kotî bixulq bibo?

bêxut/i *N.* Nîmxayîs/i. Nîmera vîraşîyaye/ê, nîmera xwu ya şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ti vajê ki xwu ya şîyo, ti vajê ki vîra şîyo. *Tr. Yarı baygın.* Wexto ki mi dî, bêxut bî. Ez dimayê ci nêzana.

bêxut bîyayeni *f. M.* Bêxutbîyayîş. Xayîsey. Nîmçera xwu ya/vîra şîyayeni. *Tr. Yarı baygın olmak, yarı baygınlık.* Wexto ki ez bîya bêxuti, înan vato beno ki ez merda.

bêxutey *Nm.* Nîmxayîsey. Nîmxayîs bîyayeni, nîmçera xayîs bîyayeni, nîmçera vîra/xwu ya şîyayeni. *Tr. Yarı baygınlık.* Bêxuteyda ci ra nêbîyayê, înan do o jî bikiştayê. Çunkî înan va beno ki merdo.

bêxutkewte/ê *N.* Nîmxayîs/i. Kes/çîyo ki; bêxut/nîmxayîs kewto, nîmçera xwu ya/vîra şîyo. *Tr. Yarı baygın düşen.* Înan ê merdimdê bêxutkewtî ser ra gam kerdi, va beno ki merdo.

bêxut kewteni *f. M.* Bêxutkewtiş. Nîmxayîs kewteni, nîmçera vîra/xwu ya şîyayeni. *Tr. Yarı baygın düşmek, yarı baygınlık geçirmek.* Ez winîyaya bêxut kewto, ez deha ci ra geyrî bîya.

bêy *Nk. Nm.* Bey, eywa, heywa. Meyweya beyêran. *Tr. Ayva, ayva ağacının meyvesi.* Bêya ci hewna nêbîya.

bêyar/i *N.* Bêdost/i. Keso ki dost û yarê ci çinî yo yan jî dest pa nêbîyo. *Tr. El değmemiş olan, sürülmemiş olan, bakir, eş ve dostu olmayan.* Şima şenê şirê dest bierzê bi ci. Çunkî bêyar o.

bêyarane *Nn.* Bêyarkî. Ze ki kes û dost û hembaz û hezkarê ci çinêbo. *Tr. Yarsız bir şekilde, bir dostu veya arkadaşı yok gibi.* Ma kes şeno bêyarane hendayên vindero û îdare kero?

bêyaraney *Nm.* Bêyarkîyey. şekil û bîçim û wezîyetî di bêyar bîyayeni, bê dost û bê hembaz û bê nezdî bîyayeni. *Tr. Yarsız gibi, arkadaşsız gibi, seveni yok gibi.* Derê ki ma bêyaraneyda ci rê jî maneyên bivînê.

bêyarey *Nm.* Bêdostey, bêhembazey, bêyarmetey. Bêyar û bêdost bîyayeni, dest pa nêbîyayeni. *Tr. Yari ve dostu olmamak, el değmemiş olmak, bakirelik/bakirlik.* Bêyareya ci do sebebê tenya mendişdê ci bo.

bêyarî *H.* Bêyarey ser o bîyayeni, bê dost û bê hembaz û bê nezdî û bê raveyan ser o bîyayeni, têkildarê nînan nêbîyayeni. *Tr. Yarsızlık, dostsuzluk.* Bêyarî û biyarî di çiçî ferq keno?

bêyaxer/i *Cog. N.* Bêşilî, bêvaren/i, bêvarenî, bêvariş/i. Çîyo (cayo, wext) ki varenê ci çinî yo yan jî bol kemî yo. *Tr. Yağmursuz.* Cadê bêyaxerî di coy nêbeno.

bêyaxerey *Cog. Nm.* Bêşilîyey, bêvareney, bêvarenîyey, bêbaranîyey, bêvarişey. *Tr. Yağmursuzluk, kuraklık, yağışsızlık.* Bêyaxerey di xela jî bena.

bêyewm/i 1. *N.* Bêoxir/i, bêyome/ê. Keso ki tey oxir çinî yo, rîdê ci di xeyr çinî yo, rî ra gî û rîtiki varena; destî ra, ci çimî ra çîyo nebixeyr vijêno, peyda beno, sigûmdê ci di xeyrên çinî yo, ci ra tim zirar reseno kesî. *Tr. Uğursuz.* Mi zanayê bêyewm o jî, mi nêşa vajo bi ma ya meyê. 2. *N.* Bêyome/ê, bêemel/i, xinis/i, bêbext/i. Kes/çîyo ki; pey emel/ey nêbeno/a, bextê ci çinî yo; wexto ki ti amanetên teslîmê ci kerê, çimê to do peynî di bimanê, bawerîya to pey nîna ki do amanetê to bibeşirno. *Tr. Sağı solu belirsiz, güvensiz, güvenilmez, aldatabilen, kandırabilen.* Merdimêndo bêyewm o. Ez bi ci ya emeley nêkena. Vanê, ne ver o ne jî pey o.

bêyewmey 1. *Nm.* Bêyomeyey, bêoxirey, bêrûmetey, bêyomey. Bêyewm/bêoxir bîyayeni, rî ra xeyr û hewlîni nêamîyayeni, ci destûdoşîyan ra, ci rî ra zirar amîyayeni. *Tr. Uğursuzluk.* Mi bêyewmeyda ci ra tim jî zirar dîyo. Gereg ki tew ez xwu heti nêverda. 2. *Nm.* Bêyomey, bêemeley, xinisey, bêbextey. Pey emeley nêbîyayeni, bextê ci çinêbîyayeni, verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, wesfê ci yê xapandokey bîyayeni. *Tr. Sağı solu belirsiz olmak, güvenilmezlik, ihanet*

etme vasfına sahip olmak. Kaşka pa bêyewmey çinêbîyayê.

bêyome/ê 1. *N*. Bêyewm/i. Kes/çîyo ki; tey yewm çinî yo, bimbarek nîyo, bêselamet o, bêxeyr o, tey kar nê zirar esto. *Tr. Uğursuz*. Mi zanayê bêyome o jî, şima bol kudêna. Cora mi va, wa bi ma ya bêro. 2. *N. Bw*. Bêyewm 2. Şima va, bêyome nîyo. Labelê ki mêrdekî peyra da mi ro.

bêz 1. *T. Teks. Nn. Bw*. Çapût. Bêzê ci rind bî, xeylê serrî mi da xwura. 2. *Zîr. Nn*. Cemaya vaşan. *Tr. Ot yığını*. Mi bêzê vaşî wedard berd canakî ki qandê derg bîyayeni ca abîyo.

bêzad/i *Nn*. Bêwerd/i, bêwer/i, bênan/i, bêzexîre/ê. O ki werdê ci çinî yo/nêmendo. *Tr. Azıksız, zahiresiz*. Bêzad o. Ci rê werd lazim o. Eger hemberîyanîy nêşê ci rê nînan tedarîk kerê, do meşti veyşan bimano.

bêzadey *Nm*. Bêzexîreyey, bêwerdey, bêwerey, bênaney, bêşimîyey, bêwerd û bêşimîyey. Çinêbîyayena werd û şimiteni. *Tr. Gıdasızlık, zahiresizlik, ekmeksizlik*. Bêzadey, çîyêndo giran o.

bê zar *Nn*. Çîyo ki tede zar û zarey çinî ya. *Tr. Güçlü, kuvvetli. A bêzar a, o merdim bê zar nîyo.*

bêzar/i *N*. Qergûn/i, bêçare/ê, bêqewet/i. O/çîyo ki acîz o, bêçare o, bêqewet o. *Tr. Çaresiz, aciz, zayıf, güçsüz, kuvvetsiz*. Bêzar o. Kes do ci rê çareyên bivîno.

bêzarane 1. *Nn*. Bêzarkî. O ki tede bêçareyey esta, ci di qewet çinî yo, bêqewet o, bêçare o, zaîf o. *Tr. Güçsüz veya çaresiz bir biçimde*. Bêzarene o, kes do pede nêveyo. 2. *Nn*. Bêzarkî. Bi şikildê zaîfey a, bi şikildê bêçareyey a. *Tr. Çaresiz bir biçimde, güçsüz bir şekilde*. Bi wezîyetêndê bêzarane ya şî ser, ey tazîlîy day piro. Mêrdek pey di ame û gonî viriti.

bêzarey *Nm*. Bêçareyey, qergûney. Bêqewet/bêtaqet bîyayeni. *Tr. Çaresizlik, takatsızlık, güçsüzlük, acizlik, aciziyet*. Bêzarey, çîyêndo zor o, çetin o.

bêzehmet/i *N*. Merdimo ki zehmetê ci kesî rê çinî yo, bêzehmet o. *Tr. Zahmetsiz*. Karêndo bêzehmet o, Çunkî gengaz o.

bêzerrî: *N*. Bê zerrî ya. Kes/çîyo ki; kar û gurweyên bi zerrî ya nêkeno, kar û gurwedê ci di zerrî çinî ya, bi waştişêndo weş a ê kar û gurweyan nêkeno. Beno ki o yo caelmat keno, mecbûr mendo o yo keno. *Tr. Gönülsüz, isteksiz*. Wexto ki va, ez ancax şena dîna serrîy dima biqedîna, mi zana bêzerrî yo. Çunkî o kar şeş mengan di qedîyayê.

bê zerrî ya *N. Bw*. Bêzerrî. Çîyo ki bê zerrî ya bo, ey di kesî rê xeyrên nêvîneyêno.

bêzerrîyane *Nn*. Eger bîyo jî ze ki tey zerrî çinêbo, bi zerrî ya nêbîyayeni, bê zerrî bîyayeni. *Tr. Gönülsüz bir şekilde, isteksiz olarak*. Ez winîyaya o yo ma dima bêzerrîyane yeno, mi va, madamo ki winî yo, meyê.

bêzerrîyaney *Nm*. *şekil* û bîçim û wezîyetî di bêzerrîyane bîyayeni, tey bi zerrî ya karûgurwe çinêbîyayeni. *Tr. Gönülsüz bir şekilde, gönülsüzce*. Eger bêzerrîyaneyda ci ra bîyayê, gereg ki ma jî nêşayê bikero. Çunkî ma jî bêzerrîyaney bîy.

bêzerrîyey *Nm*. Bi zerrî ya nêbîyayeni, bi zorên a, bi nêwaştenên a, bi nerazîyey a, razî nêbîyayên a, tey zerrî çinêbîyayeni, razî nêbîyayeni, ze ki kes mecbûr bimano. Tersê ci, "bizerrîyey" yan jî "zerrîweşey" a. *Tr. Gönülsüz, gönüllü olmaksızın, içtenliksiz*. Karê bêzerrîyey kesî nêfîneno ser.

bêzewq/i *N*. O ki tede zewq çinî yo, wahîrê zewqî nîyo. *Tr. Zevksiz*. Bêzewqên o ki wexra ki ma şinê werdxane, o do hezar şamîyan mîyan ra xwu rê hako sûrkerde biwazo.

bêzewqey *Nm*. Zewq çinêbîyayeni, tede zewq nêbîyayeni. *Tr. Zevksizlik, zevk almama*. Bêzewqey çîyêndo xirab o ki kes pa çoşmeyê xwu jî tewneno.

bêzewt/i *N*. Keso ki zewta ci çinî ya, qiseyê ci yê ki kesên rê do zirarî ardiş dê çinî yê. *Tr. Bedduasız, beddua etmeyen*. Qiseyê bêzewtî bikerê, ziwanê xwu zewtan rê memûsnê.

bêzidî *N*. Bêqewet/i, bêtaqet/i, bêhêle/ê. Keso/a ki tey qewet û taqet û qudret û hêle çinî yo; nêşeno/a çî û gurweyan ser ra bêro. *Tr. Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, mukavemetsiz*. Mi zanayê bêzidî yo/a. Cora mi xwu kerd po.

bêzidîyey *Nm*. Bêqewetey, bêtaqetey, bêhêleyey. Tey qewet û qudret û taqet û hêle çinêbîyayeni, nînan ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Kuvvetsizlik, takatsizlik, güçsüzlük*. Xeyrê Ellahî ki şar bêzidîyeya kesî nêzano.

bêziwan/i 1. *Zv. N*. Bêziwane/ê, tersanok/i, tersinok/i, fisek/i. Keso ki ze ki ziwanê ci çinêbo; nêşeno dawaya heq û huqûqdê xwu bikero, kişta heq û huqûqî ra ze merde, qandê heq û heqûqîyey, qandê îfadedê xwu, qandê qisey kerdeni ziwanê ci çinî yo. *Tr. Korkak, ödlek, savunmasız, dilsiz*. Mêrdek bêziwan o, sere ro dê, nanî fekî ra bigîrê. Ne dest o, ne ziwan o. 2. *Zv. N*. Bêziwane/ê, feqîrek/i, bêhes û bêbes/i, bêzirar/i. Keso ki kişta ziwanî ra zirardan nîyo, zirarê ci kesî nêreseno, kes pa nêteweno. *Tr. Dilsiz, sessiz, dil noktasında zararsız*. Lajekî

[illegible] [illegible]da xwu, lajek bêziwan o. Qethan zi-[illegible] [illegible] qeçekan nêdano. 3. *An. N.* Bêziwane/ê, [illegible] [illegible]o, ê, lalek/i, nêşeyê/ya ziwanî. Keso ki [illegible] ci esto, labelê nêgeyreno ki qisey bikero. [illegible] *Dilsiz, lal, konuşma engellisi.* Şima nêşa ê [illegible] bêziwanî rê jî biwazo? Ma şima jî lalîy [illegible] 4. *An. N.* Bêziwane/ê. Kes/çîyo ki; ziwanê [illegible] ra cibîya û bêziwan mendo. *Tr. Dilsiz, dili [illegible], dili kopan.* Jû: Çirê nêşeno qisey bikero? [illegible]o bin: Bêziwan o, zalimên ziwanê ci cikerdo.

bêziwane/ê *N. Bw.* Bêziwan/i. Eger kes bêziwane bo. kes do hewna bol vinî kero!

bêziwaney 1. *Zv. Nm.* Bêziwaney, bêziwankî, tersanokey, tersinokey. Tersanok/tersinok bîyayeni, kişta heqûhuqûqî ra ziwanê ci çinêbîyayeni, cesaretê ci yê qisan û îfadedayîşî çinêbîyayeni. *Tr. Konuşma, ifade verme, haksızlık noktasında, savunmada dilsizlik, korkaklık, ödleklik.* Bêbêziwaneyda ci, mêrdek weş o. 2. *Zv. Nm.* Bêziwaney, bêziwankî, bêhes û bêbesey, bêvengey. Bêziwan/feqîrek bîyayeni, kişta ziwanî ra bêzirar bîyayeni. *Tr. Dilsizlik, dil noktasında zararsız olmak, dilinden emin olmak.* Eger bêziwaneyda ci ra nêbîyayê, ey nêgirotê sinifda xwu. 3. *An. Nm.* Bêziwaney, bêziwankî, laley, laloyey, lalekey. Ziwanî ra egerin bîyayeni, nêşeyê ziwanî bîyayeni, ziwanê ci nêgeyrayeni. *Tr. Lal olmak, dilsizlik, konuşma engellisi olmak.* Kes do bêziwaneyda ci ra boya xwu teng nêkero, ci rê bi destanan qisey bikero. 4. *An. Nm.* Bêziwaney, bêziwankî. Ziwan cibîyayeni, ziwanê ci çinêbîyayeni. *Tr. Dilsizlik. Dili kesilmiş olmak.* Ez bêziwaneyda ci ra haydari nêbîya, gunayê mi pey ame.

bêzûr/i *N.* Merdimo ki zûrîy nêkeno, raşt o, tey çewtey û şaşîney çinî ya. *Tr. Yalanı veya hile hurdası olmayan, doğru, dürüst.* Merdimêndo bêzûr nêbîyayê, ez bi ci ya nêmişewirîyayê. Mêrdek heqê şewirî dano.

bêzûrane *Nn.* Bêzûrkî. şekil û bîçimo ki tey zûr û xilaf çinî yo, bêzûr o, tey zûrîy çinî yê. *Tr. Yalansız bir şekilde, hilafsız olarak.* Şima do bêzûrane bivatayê. Şima çirê winînê peynîda ci ra ki?

bêzûraney *Nm.* Bêzûrkîyey. Şekl û bîçim û wesfan di bêzûrey a bîyayeni, tey zûr û şaş û çewt çinêbîyayeni. *Tr. Yalan veya hilaf olmaksızın.* Înan bolkî bêzûraneyda ci ra hez kerd.

bêzûrey *Nm.* Raştey, durustey. Tey zûrîy çinêbîyayeni, bêzûr luwayeni, bêzûr vateni. *Tr. Yalansız olarak, doğru bir şekilde.* Eger şima qiseyên vanê, wa bê zûri bo. Labelê o bê zûrey nêzano qisey bikero ki?

bê zûr *Nn.* Raşt, bê zûrîy, bêçewtey. Tey zûr û çewt û şaşîney çinêbîyayeni. *Tr. Doğru, yalansız, yalnışsız.* Ez çîdê bê zûrî ra hez kena.

bi 1. *Gr.* Veromekêndê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajekeri ver, do ci rê şirîgey virazo, do bi "bî" ya karên bido kerdeni. *Tr. İle, ila, -yle, -yla, -le, -la, kendisiyle, beraber, birlikte.* Ez qayîla bi to ya şira cayên. 2. *N.* Vajeka emrî ya. *Tr. Emir kipi.* Biki, biweri, bişuwi, bizani ûzn. 3. *Nn.* Jew cayan di herûnda "bî" di jî vajêno. *Tr. Olmak, oldu, olmuştu gibi durumda olayın olduğunu gösterir.* Şi bi çarşî, merd bi ûzn. 4. *Gr.* Heti, kişti, hêmi, a (a ci, bi ci, a xwu, bi xwu) vera ci mojneno. *Tr. –e, -ya gibi yönelimi ifade eder.* Mi da bi ci (*kendisine verdim*), mi da bi to (*sana verdim*) ûzn. 5. *Nn.* Vajekênda sondwerdişî ya ki, bi çiçî ya bivajîyo, ey ser o sondwerdişî îfade kana. *Tr. Üstüne, üzerine, hakkı için şeklinde kullanılan ve yemin olsun ki gibi anlamlara gelen bir çeşit edat.* Bi Qur'an bo ki, mi nêrişto. Bi camî bo, bi kê to bo, bi nandê kêdê to bo, bi nîmet! ûzn. 6. *N.* Kudikî, dewamey, her, hergi, timûtimey jî îfade keno. *Tr. Süreğenliği, sürekliliği, zaman zaman gerçekleşen durumları da ifade eder.* Ez dem bi dem şina, wext bi wext o jî yeno, ma pê vînenê. Ê bînîy jî ca bi ca pê vînenê. Ma qisey bi qisey ray qedînê. 7. *H.* Dewam di bîyayena çîyan, kudîyayena çîyan, nêqedîyayena çîyan û olayîyan jî îfade keno. *Tr. Henüz devam etmekte olan veya henüz bitmemiş olan olay veya durumları ifade etmede kullanılır.* Ez bi qisey bîya, ê vijîyay. Ez bi kar bîya, to veynda mi. Destê ci bi mîrî yo bî, to kîber cend ûzn. 8. *H.* Girêdoka waştişî û tewsîyey ya. *Tr. İstek veya tavsiyelerde kullanılan bir bağlaç.* Ma xwu rê nan bûrê (biwerê). Ma sifte sifte nê karê veromî bikerê, dima jî ê karanê bînan bikerê. Şima do sifte o karo negereg nêkerdayê, o karo peydimende bikerdayê ûzn. 9. *N.* Hergi fini eynî çîyan amordiş û hesabkerdiş û vatiş o. *Tr. -ar, -er. Bir sayı sayma sisteminde aynı şekilde gidişi ifade eden bir söyleyiştir. Sayı veya hesaplamada her defasında aynı şekilde davranışı ifade eden bir söylemdir. Bu tür durumlarda* bi *eki aynı iki kelime arasına girerse örneğin birer birer, ikişer ikişer gibi anlamlar verir.* Jû bi jû, didi bi didi ûzn. 10. *Gr.* Pa bîyayeni, tey bîyayeni ûzn. bêro kamcîn vajeki ver, do ci rê nameyêndo wesfdar peyda kero. *Tr. –li, -lu, -lü. Bu ek, hangi kelimenin önüne gelirse, o kelimeyi isimleştirir, sıfatı*

tanımlanmış bir ad oluşur. Bireng/i: Çî/keso ki renga ci esta, wahîrê/a reng o/a. *Tr. Renkli, rengi olan.* Birehm/i: Wahîrê rehmi, keso ki tey merhemet esto. *Tr. Merhametli, şefkatli.* Bimibarek/i: Bimbarek/i, mubarekin/i). *Tr. Mübarek.* Bigane: Çî/keso ki tey gan esto, ganê ci esto, weşe o: *Tr. Canlı, sağ.* Biware: Kes/çîyo ki; wareyê ci esto, wahîrê warî yo. *Tr. Yurtlu, evi barkı olan.* Bibermî: Tey bermî bîyayeni. *Tr. İçinde ağlama olmak, ağlamaklı.* Bişîret: O ki terbîye bîyo, terbîye deyayo ci. *Tr. Terbiyeli, eğitimli.* Ûzn.

bi amor *N.* Tersê ci "bê amor" o. Çî/keso ki amorîyayo, tey/mîyan di amordiş esto, bê amor nîyo. *Tr. Sayılı, sayıma dahil olan.* Eger bi amor o, ez yena.

biarizî *N.* Xusûsî, mexsûs, bixas. Zewmbî nê, bi ser o vinderdiş a, qandê coy tenîya, sirf qandê çîyên. *Tr. Hassaten, mahsus, özellikle, bilhassa.* Ez do biarizî ey ser o vindera. Boka ma pira vejê.

bi ay ki *H.* Goreyê ay, goreyê şik û fikirdê ay, bi vînikdê ay, bi nezerdê ay. *Tr. Dişil şey veya durumlarda ona göre, onun fikrine veya kanaatine göre, onun düşüncesine göre.* Bi ay ki, a çinêbo, no xîzmet do nêbo, do vinderîyo.

bibac/i *N.* Bacdan/i, bibêj/i. Keso ki bac dano, bacê ci esto. Tersê ci, "bêbac/i" o/a. *Tr. Vergili, vergi mükellefi.* Çîyo bibac, keso bibac, cayo bibac ûzn.

bibacey *Nm.* Bacdaney, bibêjey. Bibac/biqaçor bîyayeni. Çî/keso ki bacê ci esto, ci rê bac deyêno. Tersê ci, "bêbacey" a. *Tr. Vergi mükellefliği/sorumluluğu olma/k.* Bibaceya ci, ci rê xirabi nîya, tew zewmbîyanê dana ci.

bibar/i *N.* Şelagîn/i, şeleyîn/i. Kes/çîyo ki; barê ci esto, baro ser o, tey bar esto, barkerde o, o yo bar wegîno yan jî beno. *Tr. Yüklü.* Merdimê bibarî mevindarnê, guna yo. Eger şima şenê barê ci ser o şenik kerê, bi vindarnayen a barî ser o giran mekerê!

bibarane *Nn.* Bibarkî. Ze ki tey (pa/ser o) bar bibo, ze ki girani bo, ze ki şelaga ci bibo, bi şikildê barî ya. *Tr. Yüklenmişçesine.* Ame mi heti ra bibarane ravêrd, şelaga mi nêwegiroti.

bibaraney *Nm.* Bibarkîyey. Bibarane bîyayeni, ze ki tey bar bibo, eger tam pir nêbo jî ze ki barê ci bibo. Ze ki girani bo, ze ki hali bo, ze ki pîze di qeç bibo. *Tr. Yüklenmiş gibi olmak, hamile gibi, ağırmış gibi.* Eger bibaraneyda ci ra nêbîyayê, ma ca ci nêdayê.

bibarey 1. *Nm.* Şelagîney, bişeleyey, şeleyîney. Barê ci bîyayeni, ser o/tey bar bîyayeni, barî bin di bîyayeni. *Tr. Yüklü olmak, yük altında olmak.* Bibabery û bêbarey jew nîya. Zehmetê bibarey vêşî yo. 2. *Nm.* Haley, giraney, biqeçey, hamîlêyey, bipîzeyey. Pîze giran bîyayeni. *Tr. Yüklü olmak, karnında bebeği olmak, gebe olmak.* Bibarey û bêbarey jew nîya.

bibari *Nm.* Hali, girani, hamîlê, biqeçi, pîzegirani. Merdima ki giran a, biqeç a, a ya kena qeç bîyaro. *Tr. Hamile/gebe.* Kirosan di, cayan di ca bidê bibari. Çunkî pîze di qeç esto, guna ya, wa qeçê ci zirar nêvîno.

bi berm a *Çn. Nn.* Bermikî, bi bermî, tey bermî bîyayen a, bi bermayîş a. *Tr. Ağlayarak.* Şima nêşenê ci ra bi berm a çî bigîrê.

bi bermî *N.* Bermikî. Bi şikildê bermî ya, mîyan di bermî bîyayeni, bi bîçimdê bermayîşî ya. *Tr. Ağlamaklı, ağlayarak.* Ci ra bi bermî mewazi, vero tîk bo û biwazi.

bi bermîyey *Nm.* Bi bermî ya bîyayeni, bi bermayîş a muamele bîyayeni, tey bermî bîyayeni. *Tr. Ağlamaklı.* Zanayîşo ki ez zana, bi bermîyey û bê bermîyey di hend jî do ferq çinêbo.

bibêj/i 1. *N. Bw.* Bibac/i. Merdimo bibêj do şikê kerr û korî û sêkurî bo, bêjê xwu bido dewleti. Labelê do peynîda bêjdê xwu di bo.

bibêjey1. *Nm. Bw.* Bibacey. Bibêjey qandê qezencî ya, qandê kar û bazirganey a, qandê xîzmetdê hemwelatîyan a. Cora kes do bêjdê xwu dima bo, kes do nêverdo şiro cado xirab.

bibin/i *N.* Çî/keso ki binê ci esto, pa/tey bin esto, bêbin nîyo. *Tr. Dipli.* Bîrêndo bibin nêbî, bêbin bî.

bi bin a *H. M.* Bibin/i. Bi tewrdê bindê ci ya, tey/pa bin bîyayeni, bin tewr bîyayeni. *Tr. Dibiyle, dip de dahil olmak.* Şamî hendo ki weş bî, ma bi bin a werd. Tew binê ci deha weş bî.

bi biney *Nm.* Bibin bîyayeni, tey bin bîyayeni, binê ci bîyayeni, bêbin nêbîyayeni. *Tr. Dibi olmak.* Mêrdekî va: Mi rê bibiney û bêbineya ci ferq nêkena.

bibir/i *N.* (R'yê ci qalin û pir waneyêno.) Çî/keso ki tey bir esto; wesfdê ci di birîyayeni esta, timûtim nîyo, tey kudênik çinî yo, eger îcab bikero yan jî wextê ci bibo, birêno, qet kewno mîyan, dewameya ci qedêna. Tersê ci, "nebir" o. *Tr. Aralıklı, kesintili, devamlı olmayan, süreli.* Min û kardanî ya ma karî ser o ser o qisey kerdîy: Mi va: Wa nebir bo. Ey va: Wa bibir bo.

bibirey *Nm.* R'yê ci qalin û pir waneyêno. Nebir bîyayeni, tey bir bîyayeni, kudênik nêbîyayeni, tey dewamey çinêbîyayeni, wesfê ci yo ravey di kudîyayeni çinêbîyayeni, tey are/mola bîyayeni,

tey biriyayeni bîyayeni, timûtim nêbîyayeni. *Tr. Aralıklı olmak, süreli olmak. İçinde süreklilik gibi bir özellik veya şart olmamak, kesintili olmak, kesilebilir olmak.* Eger ma bibireyda ci ra haydarîy bîyayê, qe beno ki jî ma mîyan nêkewtayê. Ma va beno ki nebir o.

bi bolane *Nn.* Bolkî, ekserîya, bi bolay a, vêşîyey a. *Tr. Çoğunlukla, genellikle.* Bi bolane ez vernî di bîya. Labere fini bî ki o jî kewt vernî. Axirî bi no babet a ma ver û peya bîy.

bibûrs/i *Eko. N.* Bûrsgîn/i, bûrsêr/i. Keso ki bûrsê ci esto, ci rê bûrs o deyêno, bûrs gîno. *Tr. Burslu.* Telebeyo bibûrs do heqê bûrsî bi wenden a bido.

bican/i *N. Bw.* Coydar/i. Eger bican bîyayê, qey înan do ambulansi kerdayê.

bicew *Ç.* Bost. Tene hendê di bicewîy bîbî derg.

bicewê *Ç. Bw.* Bostê. Hîrê bicewîy nê, labelê ez di bicewîy şena vera to bêra.

bicewên *Ç. Bw.* Bostên. Eger ti bicewên biameyê vera mi, ez do di bicewî biameyê a to.

biceza *N.* Tersê ci, "bê ceza" û "bêceza" o. Çî/keso ki cezayê ci esto, tey (pa/ser o) ceza esto, ceza giroto, ceza werdo, ceza deyayo ci, wahîrê ceza yo. *Tr. Cezalı, ceza da dahil.* Merdimo biceza û karûgurweyo bi ceza jû nêbeno.

bicezayey *Nm.* Biceza bîyayeni, tey ceza bîyayeni, mîyan di ceza bîyayeni. Kes/çîyo ki; ceza deyayo ci, ceza werdo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Cezalılık, hükümlülük.* Eger bicezayeyda ci ra nêbîyayê, o winî hukmatî ra nêremayê!

bi ci *H.* Bixwu tey bîyayeni, o jî tey di bîyayeni, vera ci, a cı, pa, o jî tey bîyayeni. *Tr. Kendisiyle, onunla, birlikte, kendisi de dahil olarak, kendisine doğru.* Mi no kar bi ci ya kerd jî nêbî.

bicikerde/ê 1. *N.* Pokerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qandê ser ra amîyayeni, qandê karûgurweyên serraamîyayîşî, qandê karûgurweyên havilkerdişî rişto ser, kerdo po, ci rê dest pakerdeni kerdo dayîş, bîyo sebebê teşebbus kerdenda ci. Çî/keso ki jewî yan jî kesên dest kerdo pa, xwu kerdo po, winî muamele kerdo ki bi otesîda ci ya bêro. *Tr. Giriştirilen, girişilen, teşebbüs ettirilen.* Kê vato heme çîyo bicikerde do tim aver şiro? Fini bena ki kes xwu keno bi ci yo û karûgurweyê kesî a pey şino. 2. *N.* Serediarde/ê, serearde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên ardo ci sere di, çîyên ardo ci sere. *Tr. Başına getirilen, haksızlık edilen, başına örülen.* Qe zerrîya şima bi ê merdimdê bicikerdî nêveşê?

bi ci kerdeni 1. *f. M.* Bicikerdiş. Pokerdeni, xwu po kerdeni, xwu bi ci yo kerdeni, dest pakerdeni, qandê ser ra amîyayeni bi ci şîyayeni. *Tr. Girişmek, teşebbüs etmek.* Ma xwu bi çiçî yo kerd, ma tede zirar kerd. 2. *f. M.* Bicikerdiş. Neheqey/heqaret sere di ardeni, bi ci yo çîyên kerdeni. *Tr. Başına getirmek, başına bir iş getirmek, başına haksızlığı intac edecek bir muamele yapmak.* Şima bidîyayê înan çiçî bi ci kerd hele!

bicil/i 1. *N.* Çî/keso ki cila ci esta, tey/pa cili esta, wahîrê cili yan jî cilan o. *Tr. Çullu, çula sahip olan, üstünde çulu bulunan.* Keyeyo bicil û bêcil çî ravistişî di jû nêbeno. 2. *Zoo. N.* Çî/heywano ki parzaneyê ci zêdê cilêna hera û derg û gird ê. *Tr Kanatları bir çul gibi (benzetme) geniş veya büyük olan.* Qertelêndo bicil ma ser ra perra. 3. *N.* Biçina, biçek/i. Çî/keso ki çinayê ci esto, wahîrê çina o, tey yan jî ser o çina esto, çina dayo xwu ra. *Tr. Elbiseli, giyinik.* Keso bicil û bêcil pêra cilan ra ferq beno. 4. *N.* Bipalik/i. Çîyo (heywan, bi zewmbîvaje ya kes) ki cila ser o, cili erzîyaye ser, cili neyaya ser, ser ro cili esta, cila ci esta, wahîrê cilên o. *Tr. Semerli, palanlı, bir semere sahip olan şey hayvan veya mecazen ise kimse. Eğer mecazen ifade edilirse o zaman eşekle sıfatlandırılmış olur.* Herê ma yê bicilî ma nêtewnayê.

bicinî 1. *N.* Bicin/i. Kes/çîyo ki; cinê ci estê, pa/tey cinîy estê, kewto cinî, bîyo nêweşê cinan, cinan dayo piro. *Tr. Cinleri olan, cin girmiş/çarpmış olan.* Merdimêndo bicinî yo. Ez nêwetana pa bigeyra.[1] 2. *N.* Kes/çîyo ki; tey/pa cinî esta, wahîrê cinîyan o, mîyan di cinî esta, bi cinîya o, zewijîyaye o. *Tr. Kadınlı, kadın sahibi, evli, yanında kadın bulunan, içinde kadın olan.* Pêserikandê bicinî û bêcinîyan di îlla ki hêwanên esto.[2]

bi cinî û camêrd a *H.* Pêro, bi pêrin a, bi hemin a, peynî ra bi kes nêmendiş a, serûbin, cêrancorî, sere ra hettanî peynî. *Tr. Kadınlı erkekli, hep beraber, tümüyle, yediden yetmişe.* Dêrê ki ma bi cinî û camêrd a biderîyê kîberdê ci û heqwaz bê.

bi cinî û camêrdey *Nm.* Têtewrey, seranse-

1 Esas vatiş di zêdê bicinnî ya vajêno. Çunkî nûşaya n'y nûşayênda derîyayê ya. Na vajekeri di gerek ki nûşaya ci ya n'y derîyayê biwaneyo ki cin cinî nêbo. Yan jî na vajeki gereg ki bi şikildê "cinnî, cinnîyey, bicinnî, bicinnîyey" a binûşîyo.

2 Na vajekerda "bicinî" di nûşaya ci ya n'y barî û bi nêderîyayen a waneyêna.

rey, cêrancorey, serûbiney, pakey. Bi cinî û bi camêrdî ya kerdeni yan jî bîyayeni û muamele kerdeni. Bi hemin a bîyayeni/kerdeni, pêro tey bîyayeni, seranser bîyayeni, têtewr bîyayeni, muameleyo pêroyî. Cinî û camêrd mîyan di bîyayeni, hem bi cinîyan a hem jî bi camêrdan a bîyayeni. *Tr. Bir iş veya eylemin içinde hem kadınlar hem de erkekler bulunmak, topyekün olarak*. Eger kes do karûgurweyên ser ra bêro, bi mi ki bi cinî û bi camêrdey a bo, kes deha weş şeno ser ra bêro.

bicinîyey 1. *Nm*. Biciney. Cinê ci bîyayeni, pa cinîy bîyayeni, cinî kewteni, cinîy pirodayeni.[1] 2. *Nm*. Bicinîyey, bicinî bîyayeni, tey/pa cinî jî bîyayeni, tewr di cinî jî bîyayeni. *Tr. Beraberinde kadın da bulunmak, evli olmak*. Cayên şîyayîş di bicinîyey û bêcinîyey di muamele di ferq keno. Bi to ya cinî bibo zewmbî yo, nêbo zewmbî yo.[2]

bicirm/i *N*. Biceza, cirmgîn/i, cirmdar/i. Kes/çîyo ki; ci rê cirm deyayo, ci rê ceza deyayo, bîyo cezayîn. *Tr. Cezalı*. Merdimo bicirm do cirmê xwu bianco, dima serbest bo.

bicirmey *Nm*. Cirmdarey, cirmgîney. Ceza giroteni, ci rê ceza deyayeni, ceza werdeni. *Tr. Cezalılık*. Kes hewna tîya di bicirmeyda ci ra haydar nêbîyo. Halbikî ma het di pêro bicirmeyda ci ra haydar ê.

bicisn/i *N*. Bicisnî, qelîteyîn/i, qelîtedar/i, xatûnî, cisindar/i. Çî/keso ki bi cisn/bicisnî yo, xatûnî yo, qelîte di aver/ravey o. *Tr. Asil, soylu, kaliteli, iyi cins, nitelikli, seçkin*. Teneyo bicisn, merdimo bicisn ûzn.

bicisney *Nm*. Bicisnîyey, cisindarey. Bicisn/bicisnî bîyayeni, cisnê ci weş û delal û qelîtedar bîyayeni, cisnê ci ravey bîyayeni, cisnîyey di verom bîyayeni. Wahîrê kokî bîyayeni, kokê ci qelîteyîn bîyayeni. *Tr. Asaletlilik, soyluluk, iyi cinslilik, kalitelilik*. Eger bicisneyda ci ra nêbîyayê, kesî ci ra nêwinîyayê.

bi ci şîyaye/ê *N*. Bi ci mende/ê, ro ci şîyaye/ê, ro ci şîyaye/ê, bi ci drofîyaye/ê, zêdê ci bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şekil û bîçimî di, dirûv û bi babetan a bi kesên mendo yan jî manena. *Tr. Benzeyen, benzeşen*. Şima do bixwu nê, o keso bi ci şîyaye biardayê.

bi ci şîyayeni *Zv. f. M*. Bi ci şîyayîş. Bi ci mendeni, ro ci şîyayeni, ro ci şîyayeni, zêdê ci bîyayeni, bi ci mendeni, drofê ci zêdê ci bîyayeni, zêdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Benzemek, benzeşmek*. Pêro mi rê vanê, ti bi pêrdê xwu şîyê.

bi ci ya *H*. Pa, tey, tey di, ci di, tey dir, ser o. *Tr. Birlikte, beraberinde, yanında, kendisinde, dahilinde, üstünde, içinde*. Eger ez jî bi ci ya nêşîyayê, beno ki înan ci rê feniy bikerdayê.

bi ci ya ceribnaye/ê 1. *N*. Bi ci yo ceribnaye/ê, po/a ceribnaye/ê. Çî/keso ki bi jewî ya yan jî bi kesên a ceribneyayo, kerdo îmtîhan, muameleyê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşî ci rê virazîyayo yan jî deyayo viraşteni. *Tr. Tecrübe edilen, denenen, sınanan*. O merdimo bi ci ya ceribnaye do hettanî mengna tîyanan nêro. 2. *N*. Po/a ceribnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi jewî ya yan jî bi kesên a minasebeto cînsî deyayo kerdeni. *Tr. Cinsi ilişkide denenen, denek olarak kullanılan, cinsel ilişkiye zorlanılan veya yaptırılan*. Şima do senîn ê kesê bi ci ya ceribnayî bişê eşkera kerê?

bi ci ya hulobîyaye/ê 1. *Zv. N*. Pa/po hulobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên ayan jî bi çîyên a minasebeto cînsî kerdo yan jî o yo keno; bi kesên a yan jî bi çîyên a vajîyayo, tey kar û gureweyê cînsîyey kerdo, ci di karo xeyrîmeşrû kerdo. *Tr. Birisiyle gayr-i meşru ilişkide bulunan*. Vanê ê yê kenê ê merdimê bi ci ya hulobîyayî bidê mehkema. 2. *N. Zv*. Pa/po hulobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî çîyên a hulo beno, pa kay keno, werzeno û roşeno, bi kêfweşbîyayen a pey karûgurwe keno, pey şa beno. *Tr. Birisiyle oynaşan, iyi vakit geçiren*. Eger ê qeçekdê bi ci ya hulobîyayî ra nêbîyayê, înan do nêşayê o mehsûmek amoş kerdayê. 3. *N*. Pa/po hulobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu vera cor erzeno û yeno cêr, xwu ata nata erzeno û ze ki tîntilozikî xwuro do. *Tr. Birisiyle oynaşıp zıplayarak bir yukarı bir aşağı hareketler yapan ve kendine yükseklik kazandıran*. Şima jî o merdimo bi ci ya hulobîyaye dî?

bi ci yo arde/ê *N. Bw*. Ciyoarde/ê. Eger o çîyo bi ci yo arde mi di bîyayê, nimmeta mi şima kesî rê nêmendê.

bi ci yo ardeni *f. M*. Bi ci yo ardiş. *Bw*. Ciyoardeni. Ez bişa bi ci yo biara, ez do bol serkewte ba.

bi ci yo ceribîyaye/ê *N. Bw*. Poceribîyaye/ê. Ma

1 Na vajekeri di gerek ki nûşaya ci ya n'y derîyayê biwaney ki kelîmaya "cin"î "cinî"y nêbo. Yan jî na vajeki gereg ki bi şikildê "cinnî, cinnîyey, bicinnî, bicinnîyey" a binûşîyo. *Tr. Cinleri olmak, cin çarpmış olmak*. Cindarî va: Eger bicinîyey pa çinêbîyayê, ey xwu nêkiştê.

2 Na vajekda "bicinîyey" di nûşaya n'y barî û bi şikildê nêderîyayen a waneyêna.

nêşenê hergi merdimê bi ci yo ceribîyayî tepêşê û bierzê zîndan.

bi ci yo ceribîyayeni *f. M.* Bi ci yo ceribîyayîş. *Bw.* Poceribnayeni. Ey jî xwu bi ci yo ceribna, fina nêbî.

bi ci yo ceribnaye/ê *N. Bw.* Poceribnaye/ê. O heywano bi ci yo ceribnaye, merd. Ma do jûnay bi ci yo biceribnê.

bi ci yo ceribnayeni *f. M.* Bi ci yo ceribnayîş. *Bw.* Poceribnayeni. Mêrdekî va: Eger ez xwu bi ci yo biceribna, deha rîyê mi nêgîno, ez şira ci rî.

bi ci yo girêdaye/ê *N. Bw.* Ciyogirêdaye/ê. O merdimo bi ci yo girêdaye jî zêdê înan kewt hepis.

bi ci yo girêdayeni *f. M.* Bi ci yo girêdayîş. *Bw.* Ciyogirêdayeni. Eger mi xwu bi ci yo girêdayê, ez do îfleh nêbîyayê.

bi ci yo kerde/ê *N. Bw.* Pokerde/ê. Merdimo bi ci yo kerde gereg ki biremo.

bi ci yo kerdeni *f. M.* Bi ci yo kerdiş. *Bw.* Pokerdeni. Eger mi bi ci yo kerdayê, mi do veror bivatayê.

bi ci yo mende/ê *N.* Pomende/ê, ciyomende/ê, rocimende/ê, ocimende/ê, podrofiyaye/ê. Çî/keso ki bi kesên yan jî bi çîyên a maneno, ro ci maneno, ro ci maneno, zêdê ci yo. *Tr. Benzeşen, benzeyen.* O lajeko bi ci yo mende şima sera rişt? Ez a geyrena ey. 2. *N.* Pomende/ê, pamende/ê, ciyomende/ê, ciyamende/ê, bi ci yo mende/ê, ciyamende/ê. Kes/çîyo ki; çîyên po/pa mendo, kewto bin, qalîy yan jî deynên bi ci yo mendo, ya kayên di yan jî deynên di bin di mendo. *Tr. Kendisinde kalan, borçlanan, yenilen, puan kaybeden.* O merdimo bi ci yo mende sera şî?

bi ci yo pişte/ê *N. Bw.* Ciyopişte/ê. Layo bi ci yo pişte, merdimo bi ci yo pişte, çuweyo bi ci yo pişte ûzn.

bi ci yo pişteni *f. M.* Bi ci yo piştiş. *Bw.* Ci yo pişteni. Şima ki nêşayê bi ci yo bipiştayê, ma ray ser nêberdê.

bi ci yo verdaye/ê *N.* Ciyoverdaye/ê, paverdaye/ê, po/oa verdaye/ê, ci yo/a verde/ê. Keso ki jewî verdayo bi kesnakî, jewî bi kesnakî ya digdigî dayo kerdeni, jewî gijgijnayo kesnakî ser. *Tr. Kışkırtılan, musallat ettirilen.* Qebehet bi mi ki bi ci yo verdayî do.

bi ci yo verdayeni *f. M.* Bi bîyo verdayîş. Ci yo/ci ya verdayeni, po/pa verdayeni, ci yo/a verdani. Kesên bi kesnakî yo verdayeni, digdigîyê ci kerdeni, bi ci ya minaqaşe kerdişdayeni, ci ganî yo verdayeni. Jewî, jewnakî ser gijgijnayeni. *Tr. Birini diğer bir kişiye karşı kışkırtmak, musallat etmek, kavga ettirmek.* Ey verda bi ci yo û ci ra kewt dûrî.

bi ci yo vijîyaye/ê *N.* Pirovijîyaye/ê, po/pa vijîyaye/ê. Çî/keso ki bi ci yo vijîyayo, finêra gunayo ser ro. *Tr. Aniden karşılaşılan, aniden tesadüf eden/edilen.* O mûsîbeto bi ci yo vijîyaye senîn nêşeno şima ro do?

bi ci yo vijîyayeni *f. M.* Bi ci yo vijîyayîş. Pirovijîyayeni, po/pa vijîyayeni, ci yo/ci ya finêra, nişkêra bi ci yo vijîyayeni, ser di şîyayeni, nêpawitiş di po vijîyayeni. *Tr. Ani ve beklenmeksizin kısa sürede başına gelmek, tesadüf etmek, karşılaşmak.* Ey kerd ki teber kero, ez bi ci yo vijîyaya, mi xafildera kerd derdest.

bi çimî *H.* Bi çiman a. Çîyo (kes, wezîfe) ki bi çînakî ya nê, bi çiman a beno, vîneyêno. *Tr. Gözlerle, göz aracılığıyla.* Şima aşmî şenê bi çimî bivînê. Labelê tayên estaran nêşenê bi çimî bivînê. Înan şima ancax bi dûrbîn a bişê bivînê.

bi çî *Nn.* Tey/pa çî bîyayeni, çî mîyan di bîyayeni, tey çî taw bîyayeni. Mîyan di çî hesibîyayeni. Tersê ci, "bê çî" yo. *Tr. Eşya veya şey dahil olmak, eşyasız olmamak.* Bi çî û bê çî di çiçî ferq keno?

bidar/i *N.* O ki dar şîyo ci ra, derbe werdo. *Tr. Kazıklanan.* Dima fahm kerd ki bidar bîyo.

bidarane *Nn.* Bidarkî. Ze ki dar bûro, ze ki dar cikuwîyo, ze ki bixapeyo. *Tr. Kazık yercesine, kandırılmış gibi.* Şima bidarane herîna.

bidarey *Nm.* Bidar bîyayeni, darwerîyayeni, darwer bîyayeni, dar werdeni, xapîyayeni, zêdê xapîyayan bîyayeni, wesfê darweran ser o bîyayeni. *Tr. Kazıklanmak.* Mi cara bidareya ci nêşinawita.

bidarkî *H. Bw.* Bidarane. Eger finên tenya jî bi darî ya bîyayê, ez mîyan nêkewtê.

bidawa *N.* Dawadar/i, wahîrê/a dawa. Kes/çîyo ki; dawayênda ci esta, wahîrê dawer o. *Tr. Davalı, dava sahibi.* Şima do o merdimo bidawa ûja nêriştayê. Şima xeta kerd.

bidawayey *Nm.* Dawadarey, dawadar bîyayeni, bidawa bîyayeni, wahîrê/a dawa bîyayeni, dawaya ci bîyayeni, tey/pa dawa bîyayeni. *Tr. Davalılık, dava sahibi olmak, davası bulunmak.* Key şima bidawayeyda ci ra bîyê eciz, wexta ma hesabê pê vînenê.

bide *Nm.* Bere, bahane, sebebo qaşt, sebebo qaştikî, sebebo neraşt, sebebo asayeyo neraşt. Çî/keso ki qandê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên ci rê sebebendo neraşt lazim o. *Tr. Bahane.* Karên ci ra nîno, bide keno. O yo vano

beno ki kes nêzano. Halbikî bê ey hemeyê jî zanê ki o yo bidey keno.

bideq/i *N.* Nûtin/i, nûtikin/i, deqîn/i. Çî/keso ki ser o nûtîy/deqîy estê. *Tr. Benekli, noktalı.* Çîyo bideq û bêdeq weş û xirabey di jew nêbeno.

bideqey *Nm.* Deqîney, nûtiney, nûtikiney. Deqê ci bîyayeni, ser o deqîy/nûtîy bîyayeni. *Tr. Beneklilik, noktalılık.* Ez nêşena bideqeya ci binûşna.

bider *Nn.* Bi ci, ci, -i, pey, bere, ro ci, robere, ro pê, vera pê, mendeni, bi ci mendeni, ro ci şîyayeni, drof. *Tr. Benzer.* Tenekna qeyret bikerdayê, do bider bişîyayê.

biderd/i *N.* Kes/çîyo ki; derdê ci esto, wahîrê derdî yo, pa/tey derd esto, qehrûqotikê ci esto, girey û çekûyê ci estê. Tersê ci, "bêderd/i" o/a. *Tr. Dertli, sıkıntısı/problemleri olan, üzüntüsü olan.* Merdimêndê biderd û bêderdî pêveranê, xwu rî ra danê teber.

biderdey *Nm.* Biderd bîyayeni, tey/pa dert bîyayeni, wesfê biderdî ser o bîyayeni, wahîrê/a derdî bîyayeni, mîyan di derd û qehrûqotik jî bîyayeni. *Tr. Dertlilik, dertlii olmak.* Biderdeya ci, bêderdeya ci, weşey û merdeyeya ci pêro mi kena têkildar.

bi dest a 1. *H.* Bidest, bidestkî. Mesela kar û gurweyên bi wesayîtnakî ya, bi kesnakî ya, bi fekî ya nê, bi dest a. *Tr. Fiilen, elden, el ile, bizzat, bizatihi, kendisi.* Ellah xeyrêno, ma kesî cara çîyo zêdê ey bi kamyon a riştо? To bi dest a bidayê ci. 2. *H.* Bidest, bidestkî. Çîyê destî, çîyo ki bi dest a virazîyayo, bi dest a bîyo, bi dest a ameyo meydan, bi dest a peyda bîyo ûzn. *Tr. El yapımı, el ile, el müdahalesiyle, el işi.* Karo bi dest a bîyaye hend beno. Do kotî hendê faroqî bibo?

bi destek *Nn.* Tey/pa destek, paştîdayîş, peynîvijîyayîş, destpêdayîş û yardim û dimdarey bîyayeni. *Tr. İşin içinde destek veya destekli olmak.* Boka bi destek bo. Eger bê destek bo, ma pey nêşenê.

bidestek/i *Nn.* Bipaştî, biyardim/i, biyarmet/i. Kes/çîyo ki; destek/paştî daya kesên, kesên ra paştî giroto, kesên ra destek giroto, destê kesên yan jî çîyên giroto. *Tr. Destekli, yardım edilen, arka çıkılan.* Ma pêro zanê ki merdimo bidestek do bi xwu ya emeley bikero. Çunkî destek omidîya kesî zeyîdneno.

bidestekey *Nm.* Tey destek, paştîpêdayîş, destpêdayîş, muameleyo ki bi destek a beno, o muamele bîyayeni. *Tr."Desteklilik, destek gören olmak, arka çıkılmak, arka çıkılan olmak.* Eger bi destekey a nêbîyayê, inan nêşayê ser ra bêro.

bi destê xwu *N.* Mesela bi posta ya, bi jûna ya, bi babetna ya nê, bi xwu destî ya kerdeni. *Tr. Aracısız, vasıtasız, bizzat, bizatihi, kendi eliyle.* Mi perekê ci bi destdê xwu ya day ci ki, dima gireyên nêvijîyo.

bi destê xwuyey *Nm.* Bixwu bîyayeni, bixwu kerdeni, muameleyo bixwu. Bi kesnakî ya, bi jûnakî ya, bi çînakî ya nêbîyayeni, mabeyn di wesayîtnakî nêbîyayeni. *Tr. Aracısızlık, bizatihi olmak, vasıtasızlık.* Ey va: Bi mi ki bixwuyey, bi wesayît a bîyayena deha weş o.

bi destkî *H. Bw.* Bi dest a. Boka şima bi destkî kerd û rişt?

bi destkîyey *Nm. şekil û* bîçim û usûl û xebatî di bi dest a bîyayeni, bi çînakî ya yan jî bi wesayîtnakî ya nêbîyayeni. *Tr. Elle olmak, elden olmak, bizatihi olmak, başka vasıtalarla olmamak.* Şima zanê bi destkî yo yan şima yê xwu het ra vanê?

bidewarey *Zoo. Nm.* Bigayey. Qandê awrbîyayîşî dewar ci ser waşteni, bi dewarî ya minasebeto cînsî waşteni. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda cinsi isteğin meydana gelmesi.* Gawanî bidewareya ci dî, va, do rojna bêro dewarî mîyan.

bidewari *Zoo. Nn.* Biga. Dewar/terkeyo ki qandê awra bîyayeni yeno dewar, bi dewarî ya qandê leyr dayeni minasebeto cînsî keno, qayîlo dewaro nerî xwu bierzo ci ser. *Tr. Çiftleşme isteğinde ve durumunda olan dişi büyükbaş hayvan.* Mangaya bidewari do şiro dewarî mîyan ki bêro dewarî.

bi deyn *N.* Pêşin nêbîyayeni. Karûgurweyên di, bazirganeyên di alvêrên di pêşin nê, bi deyn a bîyayeni. Tersê ci, "bê deyn" o. *Tr. Borçla.* Eger bi deyn bidayê, mi do biherînayê. La ki va bi deyn nêbeno.

bideyn/i *N.* Deyndar/i. Kes/çîyo ki; deynê ci esto, kişta bazirganeya dayok o. Tersê ci "bêdeyn" o. *Tr. Borçlu.* Bideynî ra, bêdeyn deha rind o.

bideyney *Nm.* Deyndarey. Alvêrin di pere pêşin nêbîyayeni, tey deyn bîyayeni, deyn jî taw bîyayeni. *Tr. Borçluluk, borçlu olmak, peşin olmamak.* Her kes nêşeno bêdeyneya alvêr bikero.

bidîqet/i *N. Bw.* Dîqetkar/i. Merdimo bidîqet, bi dîqetkerdişî ya zirar nêkeno.

bidîqetey *Nm. Bw.* Dîqetkarey. Bidîqeteya ci ci reyna.

bidon/i *N.* Çîyo ki pa don vêşî yo, ronê gandê ci vêşî yo. *Tr. Yağ oranı çok olan hayvan veya şey.* Vîştirayêndo bidon bî.

bidoney *Nm.* Roniney. Ronê gandê ci bol bîyayeni. *Tr. Yağlılık oranının çok olması.* Bidoney

[illegible]

[illegible] 1. N. Dûnin/i. Çî/cayo ki tey dûn esto, [illegible]vo. *Tr. Dumanlı, temiz olmayan.* Şima [illegible] zadê bidûnî mîyan nêkewtayê. 2. *N.* Kemî, [illegible] miyan di kemaney/tayêney bîyayeni, tey [illegible]erdiş çinêbîyayeni. Çî/keso ki tey kemaney [illegible] a ûja bîyayeni. *Tr. Eksik, nakıs, noksan, [illegible]terli olmayan, noksanlık/eksiklik de dahil [illegible]mak.* Do senîn ma hemini rê bes bikerdayê? [illegible]ni bidûn bî. 3. *N.* Bigûn/i, biemir/i, biwa[illegible]ê, biwext/i, bidem/i. Tey gûn, dem, emir û [illegible] bîyayeni. Çî/keso ki tey gûnên esto, wahîrê dem û gûnên o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Zamanlı, süreli, bir ömre sahip olan, vadeli, dönemsel olan.* Eger bidûn bîyayê, beno ki ma mîyan kewtayê. Labelê va, do meşti bibo. Cora bêdûn bî.

bidûney 1. *Nm.* Dûniney. Bidûn/dûnin bîyayeni, tey dûn bîyayeni, pak nêbîyayeni, dûmanê veşatî mîyan di bîyayeni. *Tr. Dumanlılık, içinde duman bulunmak.* Ma rê bidûnineya ci ze bî ez eşkence! 2. *Nm.* Kemaney, kemîyey, tey kemîyey bîyayeni, beskerdiş çinêbîyayeni, kemî bîyayeni. *Tr. Yeterli olmamak, eksiklik, noksanlık.* Eger bidûneyda ci ra nêbîyayê, ma do jî mîyan kewtayê. 3. *Nm.* Wadeyîney, gûniney, deminey. Pa dem û wadeyên û zemanên bîyayeni, tey dûnên bîyayeni. *Tr. Süreli olmak, vadeli olmak. İşin içinde belli bir ömür biçilmiş olmak.* Eger bideyn û bidûneya nêbîyayê, ma nêşayê no banekê xwu biherînayê. Ma bidûneyda ci ra şa biherîno.

biestorey *Nm.* Biestorkî. Pa/tey estor/i bîyayeni, cinişteyê estor/i bîyayeni, estor/i jî tey hesibîyayeni. Kes/çîyo ki; estorê/a ci esto/a, a o/a kes/i bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Atlılık, ata binili olmak, işin içinde at da olmak, at da hesaba katılmış olmak.* Mi bolkî biestoreyda ci ya emel kerd. Mi bizanayê biestor nîyo û tew bêestor o, mi do biwinîyayê çarenakî.

bi eşkera *N.* Eşkera, bi minî nê, bi mîyanikî nê, bi eyan. *Tr. Açık olarak, gizli veya saklı olmadan.* Mi va, ma do bi eşkera bikerê, ma mîyanikî nêkenê.

bi ey ki *H.* Goreyê ey, goreyê şik û fikirdê ey, bi vînikdê ey, bi nezerdê ey. *Tr. Ona göre. Onun fikir, düşünce ve kanaatine göre, onun bakış açısına göre.* Bi ey ki, o çinêbo, no xîzmet do nêbo, do vinderîyo. Halbikî, o nêzano ki o yo xîzmetî rê tew beno sersey.

bi fehm a *H.* Bi fehmkerdişî ya, tey fehm bîyayeni, Mesela bêfehm kerdişî, bi raynakî ya nêbîyayeni. Tey aqil û totik û fehmkerdiş yan jî fehmkerdiş dayeni bîyayeni. *Tr. Anlayışla, anlamakla, akıl erdirmekle, düşünce ile, mantık ile.* Boka şima bi fehm a ci rê da qebûlkerdiş?

bi fek a *H.* Bi fekî, bi fekî ya, bi nûştî ya nê. *Tr. Bir bilgi veya bir haberi şifahen, bizatihi olarak, ağızla birine bildirmek veya söylemek.* To do binûşnayê. Çirê ti bi fek a vanê?

bi fekî *H. Bw.* Bi fek a. Kaşka to bi fekî nêvatayê û binûşnayê bidayê bi ci.

bi fekîyey *Nm.* Bi fek a bîyayeni, bi wesayîtnakî ya nê, bi qisan a. *Tr. Sözlü olarak, şifahi olarak, konuşarak.* Bi fekîyey a bîyo. Bi mi ki bi nuştiş a bîyayê, do deha hewl bîyayê.

bifors/i *N.* Kes/çîyo ki; forsîy keno, forsê ci esto, fêl û livê ci yê ki ci kenê çiman estê. *Tr. Fiyakalı, çalımlı.* Xortêndo bifors o, kes nêşeno ver ra şiro.

biforsane *Nn.* Biforskî. Zêdê biforsana bîyayeni, ze ki tey forsîy û forskarey bibo. *Tr. Fiyakalılık, çalımlılık.* Vizêr mi het ra biforsane ravêrd. Ewro pifê ci şî hewna.

biforsaney *Nm.* Biforskîyey. şekil û bîçim û meş û fêl û livandê xwu di zêdê biforsan bîyayeni. *Tr. Çalımlı, fiyakalı, böbürlenmek.* A biforsaneya winî erdî bin kewo!

biforsey *Nm.* Wahîrê/a forsan bîyayeni, tey/pa forsîy bîyayeni. Kes/çîyo ki; forsîy keno, forsîy dano xwu, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Fiyakalılık, çalımlılık.* Bi forsey a nişt kirêşaya xwu.

biga 1. *N.* Bidewari. Dewara ki kena bêro ga/dewarî, dewara ki qando ki leyr bido, a ya kena şiro gayan yan jî dewarî bin kewo. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda çiftleşme isteği içinde olan ve çiftleşmek için istekli büyükbaş hayvana sürünen dişi büyükbaş hayvan.* Mangaya bigaya geyrena diki bi dikan a. 2. *Zv. N.* Keso ki minasebeto cînsî di azirîyayo. No wezîyet, ciniyan rê jî, camêrdan rê jî vajêno. *Tr. Cinsi azgınlık içinde olan, cinsi bir ilişki veya yeme içme amaçlı olarak faydalanılan kimse.* Ti vanê beno ki biga ya. Se ra ki şina, xortê dewê ci dima geyrenê.

bi gando selamet a *H.* Bi weşey a, bi gando weş a, bi nêweş nêbîyayen a, tey weşey bîyayen a, bixeyr û xeyrweşî ya, bi serkewtenên a. *Tr. Sağlıcakla, can sağlığıyla, esenlikle, hayırlısıyla, inşaallah.* Boka şima bi gando selamet a ûja resê ê xeyrweşî jî bêrê.

bigane/ê *N. Bw.* Coydar/i. Herûnda qezay di merdeyên û biganeyêndo dirbetgiran jî vîneyayo. Labelê vanê bigane o dirbetgiran jî dima merdo.

biganeyey *Nm. Bw.* Coydarey. Eger biganeyeyda ci ra xeberi çinêbîya, çirê înan va, ma kesêndo bigane jî kerdo ca?

bigarantî *N.* Bitemînat/i, garantîyîney. Bi garantî bîyayeni. Çî/keso ki ci rê qerandî/temînat deyayo; qandê vernî, qandê selameteyda ci ci rê garantî deyayo; eger tey egeriney bibo, ma do zirarê ci bidê. *Tr. Garantili.* Malê kesî bigarantî bo, zerrîya kesî rehat kena.

bigarantîyey *Nm.* Bigarantî bîyayeni, tey/ser o garantî jî bîyayeni, selameteyda ci rê bi nuşteya ci rê peyman deyayeni. *Tr. Garantililik.* Mi bolkî bi garantîyeyda ci rê kêf kerd.

bigayane *Nn.* Bigakî, bidewarane. Zêdê bigayana bîyayeni, zêdê kelazika bîyayeni, ze ki ga/vîştira biwazo, cinîyan di ze ki qandê minasebetdê cînsîyey di camêrd biwazo. *Tr. Damızlığa gelmiş gibi, cinsellikte aşırı erkek arzulayan kadın hali.* Xeyr o ti ya bigayane çoşman di geyrena.

bigayaney *Nm.* Bigakîyey, bidewaraney, bigakî bîyayeni, zêdê dewaramîyayen bîyayeni, cînsîyey di zêdê azirîyayan bîyayeni. *Tr. Çiftleşme dönemindeki aşırı istek hali.* Ez bigayaneyda ci ver ra şermayaya, a nêşermayê.

bigayey *Nm.* Bidewarey, bidewar/biga bîyayeni, wextê ci yê minasebetdê cînsî amîyayeni, ganê ci minasebeto cînsî waşteni, zêdê kelazikêna nerî ci dima bîyayeni, qandê leyr bîyayîşî minasebeto cînsî waşteni. *Tr. İneğin damıza gelmesi, çiftleşmek için damıza gelmiş olmak, cinsi isteğin artma durumu.* Kê ki ci ra qal kerdo, bigayeyda ci ra qal kerdo.

bih *Baz. Nn.* Bê. Ticaret kerdeni di, pereyo ki kes pa tîcaretî girêdano, kes pêşin û verorde dano ki mexsed pa alvêr bibestîyo, ta ki wahîrê malî, ê malî nêdo jûnakî. Pere û malo ki bazirgan qandê teqezeyda bazirganey dano wihêrdê malî. *Tr. Kapora, depozito.* Kaşka mi bihê ci bidayê. Ez tersena ki banî bido jûnakî.

bi helqa ya beste/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi helqayên a, bi komekên a girêdeyayo, bestîyayo, pa qeyd bîyo. *Tr. Bir halkaya, bir gruba, bir topluluğa bağlı olan.* Merdimo bi helqa ya beste do goreyê helqeri biluwo.

bi helqa ya besteni *f. M.* Bi helqa ya bestiş. Bi helqa ya girêdayeni, bi komên a hereket kerdeni, bi komên/grubun a girêdayeni. *Tr. Bir halkaya veya bir gruba bağlamak, bir grupla hareket ettirmek.* Mi o bi a helqerda mezbût a best û ez ci ra kewta dûrî.

bi helqa ya bestîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi helqayên a, bi cematên a, bi şêligên a, bi komên a bestîyayo û pa hereket keno, pa luweno, pa qeyd bîyo, pa girêdeyayo. *Tr. Bir halkaya, bir gruba, bir topluluğa, bir cemaate bağlı olarak hareket eden.* O keso bi helqa ya bestîyaye do neya tepîya bê a helqeri bi kesên a nêşo biluwo.

bi helqa ya bestîyayeni *f. M.* Bi helqa ya bestîyayîş. Bi helqayên a, bi komekên a, bi şêligên a, bi cematên a girêdeyayeni, pa qeyd bîyayeni, pa luwayeni. *Tr. Bir topluluğa, bir gruba, bir cemaate, bir halkaya bağlı olarak hareket etmek.* Mêrdekî va, qarişê mi mebê, ez bi helqayên a bestîyaya.

bi hemd *Nn.* Bi waşten a, bi şayenda xwu ya, bi zerrî ya, bi qewet û qudret û zerrîda xwu ya karûgurweyên kerdeni. *Tr. İsteyerek, gönülden.* Mi no karûgurwe bi hemd a kerdo, kesî bi min a nêdayo kerdeni, bêhemd nîyo.

bihemd/i *Nn.* Keso ki hemd/şukur keno, qarşûyê nîmetandê Ellahî şukr û nîyazê xwu keno, wezîfanê xwu ano ca. *Tr. Hâmid, şükreden, şakir.* Mêrdek bihemd o û bêhemd nîyo. Şima yê ci ra deha çiçî wazenê?

bihemdey 1. *Nm.* Bihemd bîyayeni, hemdê xwu ardeni, wahîrê hemdî bîyayeni, wesfê evdan ser o bîyayeni. *Tr. Şakirlik, şükreden/hamdeden olmak, namazında niyazında ve ibadetinde olmak.* Eger wefsêndê bihemdey ser o çinêbîyayê, ma ci rê nêqehrîyayê. 2. *Nm.* Bihemd bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi zerrî ya wazeno yan jî muamele keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gönüllülük, isteklilik, içtenlikle.* Bihemdeya ci do ci rê xeylên xelatîy bîyaro.

bi hemdên a *H.* Bi semtên a, bi sebrane, hêdî hêdî, gam bi gam, bi hemddê xwu ya, bi ray û usûldê ci ya. Bi ecele nêkerdiş a pîya karûgurwe û wezîfe vînayen a. *Tr. Sindire sindire, hazmede hazmede, yavaş yavaş, zorlanmaksızın, aşama aşama, derece derece, merhale merhale, kademe kademe, ihtiyatlı olarak, acele etmeksizin, kararında olarak, baskı olmaksızın.* Firûnkarîy şamîyan bi hemdên a nêpeyşnenê, erzenê adirdê şênî/gurrî ver. Cora şamî bol finîy veşena.

bi hemdê xwu ya *H.* Bi zerrî ya, bi waştenda xwu ya, bixwu waşteni, tey zor dayenêna kesnakî nêbîyayeni. *Tr. Kendi iradesiyle, iradesi dahilinde, isteyerek, gönüllü olarak, başkasının zorlaması olmamak.* Lajekî bi hemdê xwu ya dersi kerdi, ma kesî derênik nêna ser.

bi heq a *H.* Bi peran a, hemberê bedelên di, bi

[illegible] ya. Tersê ci "xeyrê xwu" yo. *Tr. Ücretle, ücretli paraylal*. Qeçekê ma hetta nika xeyrê gurweyayê. Labelê neya tepîya do deha bi heq a bêgurweyê. To rê beno, wa dewam kerê.

bihereket/i *N.* Biliv/i. Çî/keso ki hereketê ci esto, wahîrê livî yo, tey (pa/mîyan di/ci di) hereket esto. *Tr. Hareketli, hareketi olan, harekete sahip olan.* Boka şima o kayekînoyo bihereket berina? Nê wili, ma kayekînoyo bêhereket berina. Çunkî o bihereket vay bî.

bihereketey *Nm.* Bilivey. Bihereket/biliv bîyayeni, tey liv/hereket bîyayeni, tey hereket jî taw bîyayeni, wahîrê/a livî bîyayeni, wesfê hereket/livî bîyayeni. Kes/çîyo ki; hereket keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Hareketlilik, hareketli olmak.* Mi zanayê bihereketeya ci do ci rê ê netîceyî bîyaro.

bihesab/i *N.* Bihesab bîyayeni, tewr di hesab bîyayeni, wahîrê hesabî. Çî/keso ki tey hesab esto, hesab mîyan do. Tersê ci, "bêhesab" o. *Tr. "Hesaplı, sayılmak, sayısal, sayılı. İşin içinde hesap kitap olmak.* Boka bihesab bî. Eger bêhesab bo, ma rê tey zirar esto.

bi hewley a *H. M.* Bi hewlîn a. Tey rindey û hewlîn û weşey bîyayeni, tey xirabey û çetiney û kotek û şîddet çinêbîyayeni. *Tr. İyilikle, selametlikle. İçinde dayak, kötülük, şiddet, zorlama olmamak.* Xeyrê Ellahî ki ma bi hewley a kerd. Eger ma bi xirabey a bikerdayê, do deha xirab bîyayê, do giregî/gîgire bîyayê.

bi hewlîn a *H. M. Bw.* Bi hewley a. Mi şima rê se fini va, wa bi hewlîn a bo, şima fina bi xirabey a kerd. A soyînê ci wina bi gî ya yeno!

bihewn/i *N.* Kes/çîyo ki; hewnê ci esto, tey hewn esto, hewnê ci yo yeno, tey hewn mendo. *Tr. Uykulu, uykusu gelen, uykusu olan, içinde uyku kalan.* Merdimo bihewn do ramêrey nêkero ki qeza nêkero.

bihewney *Nm.* Tey hewn bîyayeni, hewnê ci bîyayeni, hewnê ci amîyayeni, mîyan di hewn jî bîyayeni, bihewn bîyayeni, hewnê xwu nêgiroteni. *Tr. Uykululuk, uykulu olmak, içinde/üzerinde uyku olmak.* Bihewneya ci mi rê tim jî qaxû ya. Çunkî bihewney di îhtîmalê qezay deha beno vêşî.

biho *Baz. N.* Çî/keso ki teqezeya ci virazîyaya, bihê ci deyayo, bazarganeyên di qando ki teqez, qando ki pey di gami nêerzîyo verdestê ci, pereyê ci yo pêşin deyayo. *Tr. Kesin, katilik kazanan, kaporası verilen.* Girotokî va, ez hettanî bihê ci nêda, mi rê nêbeno mal.

bihuzûr/i *N.* Çî/keso ki tey huzûr esto, huzûrê ci esto, wahîrê huzûrî yo, kêfê ci ca do, kêfsad nîyo, wahîrê qehrûqotikî nîyo. *Tr. Huzurlu, keyfi yerinde olan.* Keyeyêndo bihuzûr bî.

bihuzûrey *Nm.* Bihuzûr bîyayeni, huzûrê ci bîyayeni, kêfê ci ca di bîyayeni, bêhuzûr nêbîyayeni, wahîrê/a huzûrî bîyayeni, mîyan di huzûr jî hesab bîyayeni, tey huzûr jî taw bîyayeni. *Tr. Huzurlu olmak, işin içinde huzur da hesaba katılmak.* Bi huzûrey û bê huzûrey a çiçî beno, çiçî nêbeno?

bi îdare *Nn.* Timûtim nê, bi zemanêndo bellî yo ki do dima fina bivirîyo ya. *Tr. Geçici.* Nînan bi îdare ya qebûl biki. Dima ma fina to rê rişenê.

biîdare/ê *N.* Çî/keso ki kesan îdare keno, îdareyê ci weş o, zor kesî nêdano, kesî rê vinderêno. *Tr. İdareli, idare eden, münasip bir şekilde yöneten.* Midûrêndo biîdare o, kesî nêtewneno.

biîman/i *N.* Îmandar/i, wahîrê/a îmanî. Çî/keso ki tey îman esto, pey emel keno, kufrî mîyan di nîyo û bi Ellahî ya bi rebbên a emel keno, bawerîya ci bi homayên a yena. *Tr. İmanlı, inanan.* Anverdê bêtaran di ferqê merdimdê biîmanî û bêîmanî jew nêbeno.

biîmaney *Nm.* Îmandarey. Tey/pa îman bîyayeni, wahîrê/a îmanî bîyayeni, tey îman qebûl/taw bîyayeni. *Tr. İmanlılık, inançlılık, iman geçerli olmak.* Key ki şima biîmaney tey dî, wexta bêrê ma ser o minaqaşe bikerê.

bi înan ki *H.* Goreyê înan, bi qeneatdê înan, bi şik û fikirdê înan, înan rê ki. *Tr. Onlara göre. Onların fikir, kanaat ve düşüncelerine göre.* Bi înan ki bê înan ma do nêşê ci ser ra bêrê. Ma, ma bi înan a dest kerdo pa?

bi îşaret *Nn.* Bi nîşan, tey (pa) nîşan bîyayeni, mîyan di nîşan jî bîyayeni, tey nîşan hesibîyayeni. *Tr. Nişanlılık, nişanlı olmak.* Ey va, ya do bi îşaret bo yan jî do bê îşaret bo. Ma zewmbî beno?

biîşaret/i *N.* Binîşan/i. Çî/keso ki tey/pa nîşan/îşaret esto, wahîrê îşaretî yo, îşaret bîyo. *Tr. İşaretli, nişanlanan.* Kaşka o çîyê şima biîşaret bîyayê. Bêîşaret bî. Cora mi nêşînasna.

biîşaretey *Nm.* Binîşaney. Nîşanê ci bîyayeni, ser o îşaret bîyayeni, wahîrê îşaretî bîyayeni, pa/tey nîşan/îşaret bîyayeni. Kes/çîyo ki; îşaretê ci esto, pa nîşan esto, a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İşaretlilik, işaretlenmiş olmak, belirtilmiş olmak.* Xeyrê Ellahî biîşaret bî. Eger bi îşaretey a nêbîyayê, ma ray ser nêberdê.

biîzan/i *N.* Biterbîye/ê, bişîret/i. Çî/keso ki îzanê ci esto, bêîzan nîyo, terbîye û şîretîy deyayê bi

ci. Tersê ci, "bêîzan" o. *Tr. Terbiyeli, anlayışlı.* Kes merdimdê bêîzanî rê rew rewî çîyên nêşeno bido fehm kerdeni. Labelê keso biîzan kesî rê çetiney nêvejeno.

biîzaney *Nm.* Biîzankî. Biterbîye û'b şîret bîyayeni, wahîrê/a îzanî bîyayeni, tey terbîye/şîret bîyayeni. *Tr. Terbiyelilik, terbiyeli olmak.* Eger biîzaneyda ci ra nêbîyayê, hewna do xirab bîyayê.

biîzankî *H. Bw.* Biîzaney. Kaşka şima bişayê o karûgurwe biîzankî kal kerdayê.

bi îzan *Nn.* Îzan jî mîyan di bîyayeni, tey/pa îzan bîyayeni, tey îzan hesibîyayeni. Tersê ci, "bê îzan" o. *Tr. Terbiye olmakla, terbiye de dahil olmak, anlayışlılık, kavrama gücü dahil olmak.* Eger bi îzan a bo, ey ser ra keso biîzan çinî yo.

bijangi *An. Nm.* Mûja, mije, mija. Hergi mûyênda bijangan. *Tr. Kirpik.* Bijangênda ci kewti bî şamî mîyan, to bidîyayê hele, senîn arey kerdê!

bijangîy *An. Nb.* Mûjey, mijey. Mûyê ser û bindê çimanê ki çiman ariq û tozûtebalî ra beşirnenê. *Tr. Kirpik/ler.* Bijangîy jî emaret wazenê.

bije/ê *Zîr. N. Bw.* Bijî. Bijeyê xelleyî kewt bî pêrdê mi çimî.

biji *Nm. Bw.* Bijo. Qeço ki bişew berîyo biji, xwu bin di nêkeno.

bijin/i *N.* Bi ziwan/vatişdê qeçekandê werdîyana mîzker. *Tr. Çocuk diliyle çişli çocuk.* Ma şirê bija xwu biki, wa qeçekîy to rê bijin nêvajê.

bijiney *Nm.* Bifek/ziwandê qeçekandê werdîyan a mîzkerey. Xwu bin di mîzî kerden a. *Tr. Küçük çocuk diliyle çişlilik, çişli olmak demektir.* Verekê mi, eger bijineyda ci ra nêbîyayê, xala ci do ci xwu virarî kerdayê. De ki ma şirê bija xwu biki ki, wa xala to to bigîro xwu virarî.

bijî *Zîr. Nn.* Bije. Xelle û cew û zîwani û zêdê nê tenan di hergi derzinîyênda qotda ci rê vajêno. Qilçixi û bijî jewi nîya. Hergi qilçixên di dîrê teney bijîy benê. *Tr. Buğday ve arpa gibi sümbül veren bitkilerin kılçıklarındaki her bir teline (iğnesine) verilen isim.* Bijî kewt bî çimdê pêrdê ci, dima ra vet bî.

bijo *Nm.* Bijê, biji. Mîzî. (Qandê qeçekan mîzî rê vajêna) May qeçî rê vana, hadê ma şirê, bijoya xwu biki.

bik 1. *Nn.* Laj, biko. *Tr. Erkek çocuk.* Bikê mi hewna zaf werdî yo. Ez nêrişena kar, hewna wextê ci yê karî nîyo.

bikablo *N. Bw.* Kabloyîn/i. Qanalê bikabloyîy, rew rewî nêxeripyenê.

bikabloyey *Nm. Bw.* Kabloyîney. Bi mi ki do bikabloyeya nêbo.

bikar/i 1. *N.* Bikare/ê. Keso ki karê ci esto, wahîrê karî yo. Çîyo ki pa bimijûlîyo û pa diligê xwu bikero esto. 2. *N. Bw.* Qezencdar/i. Key ki ti ûja di bîyê bikar, wexta newedera ser o vindenê. Nika ma nêşenê bîyarê rojanî.

bikarane *Nn.* Ze ki kar/mijûlê ci bibo. Kes/çîyo ki; ze ki kar û gurweyêndê ci bibo. *Tr. İşi olmasa da varmış gibi olmak, çalışıyormuş gibi.* Ti yê tîyanan di bikarane çi mergê xwu geyrenê?

bike *Zîr. Tr.* Desteyê haletî. *Tr. Karasaban tutacağı.* Citêrî bike di tepişt û gay rê va, ho. Senîn ki gay berdewam kerd, ey tenekna bike pilozna, dereya bikedê haletî ser. Qey nermeyda erdî ra sirsî vêşî şî bindê erdî, mîyanê gay ser o bî çewt.

bi Kelamo Qedîm *Teo. H.* Bi Qur'ano Kerîm, bi Qur'andê Kerîmî bo ki, Qur'andê Kerîmî ser bo ki, bi Mishef, ebi Mishef. Babetê Qur'anê Kerîmî ser o sond werdenên a. *Tr. Kelam-ı Kadim üzerine, Kur'an-ı Kerim üstüne yemin olsun ki!* Bi Kelamo Qedîm, mi bixwu ne dîyo ne jî vînayo.

bikelazey 1. *Zoo. Nm.* Bikelazi/bidewar bîyayeni, kelazi ci dima geyrayeni, dewar amîyayeni, bigayey, wextê ci yê derawî amîyayeni, wextê heywanano cînsî amîyayeni. *Tr. Büyükbaş hayvanların çiftleşme döneminin girmesi,* Bikelazeya nalekda şima hewna a ya dewam kena. 2. *Zv. Nm.* Şenikeyda ciniyên ra ci dima camêrdîy geyrayeni, pa bîyayeni, bi ci yo vajîyayeni. *Tr. Hafifmeşrep kadının cazibesini göstererek erkekleri kendine çekmesi.* Bikelazeyda xwu nêwinîna, keyna şarî xirab kena.

bikelazi 1. *Zoo. Nm.* Mangaya (naleki, heywan) ki kena bêro dewar, cora cangey, vîştiray kewnê ci dimi ki pa minasebto cînsî kewê. *Tr. Çiftleşmeye girecek olan dişil büyükbaş hayvanlar.* Naleka ci bikelaz a. Cora kelaza ci dima. 2. *Zv. Nm.* Kesa (cinî, merdim) ki şenikey kena û camêrdîy qandê ciniyeyda ci, qandê şenikeyda ci ci dima geyrenê ki pa bivajîyê, pa bê, pa minasebeto cînsî kewê. *Tr. Erkeklere pas veren, erkeklerin kendisinden cinsi olarak yararlandıkları ve arkasında dolaştıkları hafifmeşrep kadın.* Nêbo nêbo şima bi a kelaz a werzê û roşê. Wa a bikelazi lingi tîya nêerzo!

bi kerb a *H.* Bi xişm a. Tey kerb û xişm bîyayeni, tey hîsê heyfgirotişî bîyayeni, bi xincikandê pîzî ya. Nûşaya ci ya r'y zêdê r'yendê dibarî ya qalin waneyêna. *Tr. Şiddet, intikam, nefret, kin vb. kötü duygularla.* Bi kerb a şî ser di. Mi va, do xinc kero. Axirî fina zirar ci nêda.

bi kert *H.* Karûgurweyên û alvêrên di bi kertan a luwayeni, tey wesfê çikosan bîyayeni. *Tr. Ku-*

[illegible] *kuruş kuruş*. Ez bi kert a nêşena alvêr bikera. Xwu rê kenê, şima pey şirîgey bikerê.

bikert/i *Zr. N.* Çikos/i, kertok/i. O/çîyo ki bi kertan a [illegible]weno. *Tr. Cimri. Beş paraya tenezzül etmez.* Bi kertan a alvêr nêbeno.

bikertey *Zr. N.* Çikosey. Bi kertan a hereket kerdeni, comird nêbîyayeni. *Tr. Cimrilik. Beş paraya tenezzül etmek.* Bazirganeya bêpereyey [illegible] bi kertey jî nêbena.

bikeye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu rê keye kerdo, xwu rê keye viraşto, bîyo bikeye; zewijîyayo, bîyo wahirê keyî. *Tr. Kendisine ev yapmış olan, evlenmek suretiyle ayrı bir yuva kurmuş olan.* Jewêndo bikeye çi zano kuçan ra bigeyro? Bêkeye bo, fina beno ki bibo.[1]

bikeyeyey *Nm.* Keyeyê ci bîyayeni, wahîrê/a keyi bîyayeni. Zewijîyaye/ê bîyayeni, wahîrê/a qeçûqûlî bîyayeni. *Tr. Evli olmak, ev sahibi olmak, ev halkı olmak.* Bikeyeyeya ci ci girêdayo. Keye ra nêşeno şiro cayên.

bikêf/i *N.* Çî/keso ki kêfê ci esto, huzûrê ci ca do, şa beno, şabîyaye o. *Tr. Keyifli, sevinen, huzurlu.* Wexto ki tîya di bî, bikêf bî. Çirê ame ûja di bî bêkêf?

bi kêf a bîyayeni *f. M.* Bi kêf a bîyayîş. Bîyayenda ci di kêf û waştiş bîyayeni, bîyayîşên di zerrî bîyayeni, bi zor û bi derênik a nêbîyayeni, bîyayîşdê ci di huzûr û şabîyayîş bîyayeni *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin sevinçlilik, huzur, iyilik, mutlu olması.* Bi kêf a bîyayenda ci di rehma Ellahî esta.

bi kêf a kerdeni *f. M.* Bi kêf a kerdiş. Kerdişdê ci di, meydan ardenda ci di, tehsîlkerdenda ci di, viraştenda ci di kêf bîyayeni, şabîyayîş û huzûr û zerrîweşey bîyayeni, *Tr. Yapılmasında, meydana getirilmesinde, kurulumunda iyilik/gönülllülük bulunmak, isteyerek veya rıza ile yapmak.* Bi zerrîda ci ya bî. Cora înan bi kêf a kerd, tey derîyayeni çinêbî.

bikêfey 1. *Nm.* Tey kêf bîyayeni, bi waştiş a bîyayeni, bi zerrî ya bîyayeni. *Tr. İsteklilikle, gönüllülükle, içtenlikle.* Bi mi ki karûgurweyan di bikêfey û bêkêfey xeylên ferq keno. 2. *Nm.* Şabîyayeni, wesfê şabîyayan ser o bîyayeni, wahîrê şabîyayenî û huzûr di bîyayan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kêf a o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. İçinde gönüllülük esas olmak, içtenlik bulunmak.* Şima do wexta, a bikêfeya ci bidîyayê hele!

bi kêf *Nn.* Tey kêf û waşteni bîyayeni, zor û zor cidayîş nêbîyayeni. *Tr. İsteyerek, gönüllü, haz ile, sevinçle.* Bi kêf û bê kêf di xeylên çî ferq keno.

bikils/i *N. Bw.* Kilsin/i. Eger verî mi bizanayê bikils o, mi do rew tedawî kerdayê.

bikilsey *Nm. Bw.* Kilsiney. Kes bikilseyda xwu ya ci het di nêgazincîya bî. Cora xema ci nêbî. Ê tabî ki îş îşî ra ravêrd tepîya aya bî.

bi kitab 1. *H.* Bi kitab a, bi wesayîtnakî ya nê. *Tr. Kitapla, kitap aracılığıyla.* Mi bi kitab kerd, ey bixwu kerd. 2. *H.* Bi kitab bo ki, eb kitab, kitabî ser o bo ki. Babetên sond werdenên a. *Tr. Kitab üzerine, kitab üzerine yemin olsun ki.* Ey bi kitab mi bixwu nêkerdo. 3. *Nn.* Çî/keso ki tey kitab esto, kitabê ci esto, pa kitab esto, wahîrê kitabî yo. Tersê ci, "bêkitab" o. *Tr. Kitablı, bir kitaba sahip olan.* Qeço bikitab û bêkitab mûsayîş di jû nêbeno.

biko 1. *Nn.* Lajo, lajeko, bik, oxil. No bîçim name bi veyndayena o. Xîtab kerdeni di vanê biko. *Tr. Hitab ederken oğul anlamında kullanılmaktadır.* Biko! Bê tîya mi rê yarmetî biki. 2. *Nn.* Lajê mi, ewladê mi. Tîya di jî fina veyndayeni di vajêno. *Tr. Oğul, erkek çocuk. Hitabette oğlum, evladım anlamlarında kullanılan bir hitap ifadesi.* Biko, bê pêrdê xwu heti. Ti yê çirê pêrdê xwu ra winî remenê ki? 3. *N.* Koyîj/i. Keso ki ko ra o, ko ra ameyo, wareyê ci ko yo; koyê ci esto, koyîn o, wihêr/wahîrê koyan o, pa ko esto. *Tr. Dağlı, dağlardan gelen, dağı veya dağları olan.* Welato biko û welato bêko ne eskerey di, ne sersûney di, ne qezencî di, ne jî warîkerdokeyda heywanan di jew beno.

bikoyey *Nm.* Koyê ci bîyayeni, pa/tey ko bîyayeni, wahîrê/a koy yan jî koyan bîyayeni, koyîjey, ko ra bîyayeni. *Tr. Dağlılık, dağdan gelmiş olmak, dağlara sahip olmak, içinde dağ olmak.* Bikoyey di Mesela kes do çimanê xwu hingi warî kerdişî serno.

bikuşat/i *N.* Bihenek/i, kuşatkar/i. Kes/çîyo ki; kuşat zano, zano kuşat bikero, kuşatê ci weş o, kişta kuşatî ra weş û mezbût o, zano însanan bido huwateni. *Tr. Şakacı, espiri gücü yüksek.* Merdimêndo bikuşat o, kuşatê ci kesî nêtewneno.

bikuşatey *Nm.* Kuşatkarey, bihenekey, wesfê kuşatkaran ser o bîyayeni, tey kuşat bîyayeni, mîyan di henekkerdiş bîyayeni. Kes/çîyo ki; kuşat keno, kesî dano huwaten û fehmdareyda

1 Merdimdê ezebî rê bikeye, merdimdê bêbanî rê jî bêkeye nêvajêno. Çunkî bikeyey û bêkeyey di zewaj û cîyabîyayeni şert a.

dersi ro. *Tr. Şakacılık, şaka gücü yüksek olmak, espritüel olmak.* Bikuşateyda ci ra nêbîyayê, hendayên merdim ci çoşme di arê nêbîyê/nêarêbîyayê.

bi kuşatkî *N.* Bi henekkî. Bi kuşat a bîyayeni, tey kuşat bîyayeni, biraşteya nêbîyayeni, mîyan di kuşat bîyayeni, wesfê kuşatkaran *ser o* bîyayeni. *Tr. Şaka olarak, şaka ile.* Boka şima bi kuşatkî va?

bi kuşatkîyey *Nm.* Bi henekkîyey. Bi kuşat a bîyayeni, şekil û bîçim û şîyayîşdê ci kuşat bîyayeni, îlla kî raştay nêbîyayeni. *Tr. İşin içinde şaka bulunmakla, şaka gücüyle olmak.* Ne bi raşteyda ci ya, ne jî bi kuşatkîyeyda ci ya emel beno.

bila *N. Bw.* Vila. Eger bila nêbîyayê, ma qandê binkewtişdê ci qehrê xwu nêardê.

bilabîyaye/ê 1. *N.* Bi rijîyayen a vilabîyaye, çîyo ki rijîya û vila bîyo. *Kur. Bela. Tr. Dökülmek suretiyle dağılan eşya veya şey.* Teneyo bilabîyaye ey newedera arêda. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki bi binkewten a vila bîyo, cêser kewto. *Tr. Dağılan, perişan.* Di taximan pêverikên viraşt, jewêndê înan ê bînî vero bila bî. Tam desteyên qalîy werdîy.

bila bîyayeni 1. *f. M.* Bilabîyayîş. Bi şikildê rijîyayen a vila bîyayeni. *Tr. Eşyaların dökülmesi.* Ron rijîya, heme cara bila bî. Bi bila bîyayenda ci ya şalîy pêro bî roninîy. 2. *Zv.* Bilabîyayîş. Bi şikildê binkewten a vila bîyayeni. *Tr. Yenilerek dağılmak, per u perişan olmak, darmadağın olmak.* Kes bin kewo jî kes do bila nêbo. Kes bizano ki kes do bila bo, kes nêvijêno ê pêverikî.

bilakerde/ê 1. *N.* Vilakerde/ê. Bi şikildê rijnayen a vilabîyaye/ê. O/çîyo ki bi şikildê vila rijîyayen a vila bîyo. *Tr. Dağıtılan.* Şolnimaz di hemberîyananê ma kulorîy bila kerdîy. Ê bilakerdan ra, jewî kulorê ma pey di kerdîy, va, ma ma feqîr ê? Mi va, ma yê feqîran tenîyay rê bila nêkenê, ê ki ma yê ci hesibnenê, ma yê înan rê jî bila kenê. 2. *Zv. N.* Vilakerde/ê. O/çîyo ki pêverikên di bîyo vila. *Tr. Bir müsabakada, bir maçta, bir karşılaşmada ezilerek yenilen.* Kaygero bilakerde qando ki bêhesab kewto bin. Cora nêwetano ki bivijîyo qameran ver.

bila kerdeni 1. *f. M.* Bilakerdiş. Vila kerdeni. Bi şikildê rijnayen a vila kerdeni. *Tr. Dağıtmak.* Xêrwazi bî, qandê xeyrdê pêrdê xwu çî bila kerd. 2. *Zv.* Bilakerdiş. Vila kerdeni. Bi şikildê bin visten a vila kerdeni. *Tr. Dağıtmak, darmadağın etmek.* Gulaşkarê parênî o emserrên bila kerd.

bilarziki *Nk. Nm.* Bilhoziki, kolbiza, filharizi. Vilikên a ki eynî zeman di werên a û wesarî vijêna. Vilikê ci sipe yê. Wexto ki kokê bilarziki erd ra qurifnenê û vejenê, nê kokê ci kenê xwu destan mîyan û xwu destan mîyan di tadanê (di destan mîyan di) yan jî vilênenê. Boçikda ci ra fina zêdê kokdê ci çîna vijêno. Vilikda ci di cayê ci yê dergbîyayey zêdê şikildê bizênda koler ê. Cora ci rê vanê kolbiza. Girdandê nînan rê *Tr. Kardelen.* Fina jû cayan di jî *Tr. Nevruz çiçeği.* Bilarziki kuho bo, ma xwu destan mîyan di bivilênê.

bilbançiki *An. Nm.* Sayekê çengî. *B.* Bilbançikîy. *Tr. Bademcik.* Dimilî di eger çîyên jewî vêşêrî bo, bi jewamoreyda ci ya nêvajêno, bi bolekeyda ci ya vajêno. Mesela saqey, brûy, goşîy, çimîy ûzn. Lajê ma saw girot bî, bilbançikê ci masay bîy. Ma berd doktor, doktorî ci rê derman nûşna.

bilbil/i *Zoo. N.* Teyrên o ki vengêndo weşo ser o yo û bol weş waneno. Venganê weşan bi ey o drofnenê. *Tr. Bülbül.* Ma vengêno ser o! Zeno ze bilbil. Heqdê bilbilî di *Bw.* Şehlûr.[1]

bilbilane *Nn.* Bilbilkî. Zêdê bilbilana, bilbilîy senîn ki wanenê, winî wendeni. *Tr. Bülbüller gibi hoş sadalı olmak.* Ez winîyaya o yo yarda xwu rê bilbilane dêrîy vano, mi zana bîyo aşiq.

bilbilaney *Nm.* Bilbilkîyey. Zêdê bilbilana bîyayeni, bilbilîy senîn ki wanenê û wezîyet gînê, winî wenden û winî wezîyet giroteni. *Tr. Bülbüller gibi güzel sesli olmak.* Ez a hewna şikê bilbilaneyda ci bena, hewna ez a tesîrdê bilbilaneyda ci bin da.

bilbiley 1. *Nm.* Bilbilkîni, bilbilîni (Herfê L'y qalin waneyênê), bili bili, bilbilîney. Vengê fetisîyayeni, awi mîyan di vengê fetisîyayîşdê weşeyên. *Tr. Suda boğulma sesi veya su altından çıkan ses olma.* Hemini jî bilbileya ci dî û kesî jî nêşa bireyno û... 2. *Nm.* Bilbilîni (Herfê L'y barî waneyênê.) Bilbil bîyayeni, zêdê bilbilan vengê ci weş bîşyayeni. Bilbil senîn o, winî bîyayeni, bilbilîney. Vengê ci zêdê bilbilî weş bîyayeni. *Tr. Bülbül olmak, bülbül gibi güzel sesli olmak, güzel okumak.* Bilbileya ci jî ci nêreynena.

bilbili *Nm.* Bili bili. Vengê fetisîyayîş o. *Tr. Boğulma sesi.* Bîbî bili bila ci, fetisîyayê.

bilbili kerdeni *f. M.* Bilbili kerdiş. Bilbilîyayeni, fetisîyayîşî di veng veteni. Zêdê fetisîyayeni veng ser kewteni. *Tr. Boğulma sesi çıkarmak,*

---

1 Zerec û bilbil û şehlûrî ya nêveyndanê, wanenê. Nê teyrê xasekîy pêdi qerez kenê, qerezkarê pê yê.

gargara sesi çıkarmak. Eger bilbili nêkerdayê, ma nêzanayê o yo fetisêno.

bilbilîney 1. *Nm*. Bilbili kerdeni, awi di vengê fetisîyayenî ci ra amîyayeni. *Tr. Suda boğulurken çıkan ses*. Bilbilîneyda ci ra nêbîyayê, [illegible] ma kesî do nêzanayê o yo fetisêno. 2. *Nm*. Bilbil bîyayeni, zêdê bilbilî vengo weş veteni. *Tr. Bülbül gibi ses çıkarmak*. Bilbilîneyda ci ra nêbîyayê, înan nêgirotê sahne.

bilbilîni *Nm. Bw*. Bilbiley. Bilbilîna ci bî awi di fetisîyayê, ey vatê beno ki o yo xwu rê kuşat keno.

bilbilîyaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; ya awi bin di bi şikildê fetisîyayîş a veng vejeno, yan jî vengê xarxaray keno. *Tr. Boğulma sesi çıkaran, gargara yapan*. O lajeko bilbilîyaye kê vet?

bilbilîyayeni *f. M*. Bilbilîyayîş. *Bw*. Bilbili kerdeni. Nûşeyê ci yê L'y qalin û pir vijênê, barî nêvijênê. Ez winîyaya çîyên awi bin di bilbilêno, mi texmîn kerd ki jewo fetisêno.

bilbilkerde/ê *N*. Çî/keso ki vengê fetisîyayîşî kewto ser yan jî o yo xarxara keno. *Tr. Boğulma, gargara sesi çıkaran*. O merdimo bilbilkerde şima kê sifte dî?

bilbizêkî *Nk. Nm*. Babetên engûra ki Suwêreki di esta. *Tr. Bir çeşit üzüm olup Siverek'te yetişmektedir*. Mi bilbizêkî ne dîya, ne jî vînaya.

bilçiqi *Cog. Nm*. Awa ki gunena erd ro û dima werzena, fina wextê gira di werzena vera cor û ze ki veyvekên virazo. *Tr. Yağmur zamanı yere düşüp havaya kalkan ya da kaynama anında sıçrayan kaynar su damlası*. Ma birxul girênayê, wextê gira biliçiqîy eştê.

bilçiqîyaye/ê *N*. Çî/keso ki ci ra vengê bilçiqîni yeno, gira di vera cor gireyayo û erzîyayo cor, germey ra, gira ra ci ra vengê girayo vijêno û o yo girêno. *Tr. Kaynayan. Kendisinden kaynar su sesi gelen*. Teneyo bilçiqîyaye do gamekna bigireyo.

bilçiqîyayeni *f. M*. Bilçiqîyayîş. Gira di veyvekîy veteni, vera cor şîyayena hergi gireyên û vengê ci. *Tr. Fokurdama sesi, kaynama zamanı havaya uçan su cisimcikleri*. Awa bindê erddê ci ra bilçiqîyayeni vijîyayê.

bi lez *H. M. Bw*. Bi lez a. Eger bilez bo, xwura do rew biqedîyo. Noqra ki bi sebraney a bo jî, xwura o yo keno di rojan mîyan di biqedîyo.

bi lez a *H. M*. Bi lez, veror, verorde, rew, rewane, tavilên. Tey lez û bezane bîyayeni, tey ecele bîyayeni, bi rewey a, bi eceleyey a, pa lez bîyayeni, bi tavilên a. *Tr. Acele olarak, ivedilikle, erken olarak, öncelik, öncelikle*. Eger şima bi lez a bikerdayê, nika ma na saeti nêmendê.

bilêti *It. Nm*. Kaxita qîmetdar a ki bi peran a gêrêna û kes pa nişeno wesayîtên, pa şino sînemayên, pa kewno kayênda şansên ûzn. *Tr. Bilet*. Bilêta ci ya wesayîtî vinî bîbî.

bilêtipirodaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; ci rê bilêti deyaya piro, şansê ci weş şîyo, kêfê ci bîyo kêfê qoloy, kaxita ci ya şansî deyaya piro, ci rê pîyango deyayo piro. *Tr. Şansı yaver giden, şans bileti çıkan*. Merdimo bilêti pirodaye do xwu ra kêfweş bo.

bilêti pirodayeni *f. M*. Bilêti pirodayîş. Şansê ci ci rê weş amîyayeni, kaxita ci ya şansî vijîyayeni, ci rê pere yan jî çîyêndo qîmetdar vijîyayeni. *Tr. Bilet vurmak/çıkmak, şansı yaver gitmek*. Ti vanê beno ki ci rê bilêti deyaya piro. Hele senîn kêf keno ki!

bilhoziki *Nk. Nm. Bw*. Bilarziki. Qeçîy şîye gemi ra xwu rê bilhozikîy arêdê.

bili *An. Nm*. Biliki, bilo. Fini esta ki kuşat di, edeb di qandê girdan jî vajêna. *Tr. Pipi*. May lajekdê xwu rê vana: Bila xwu veji û bijoya xwu biki.

bili bili *Nm*. Bilbilkerdiş, bilbilîni. Vengê fetisîyayeni yan jî awi bin di veng veteni. L'yê ci qalin waneyênê. *Tr. Boğulma sesi, su altında çıkan ses*. Bili bila ci bî, fetisîyayê. Mi dest eşt ci û mi awi mîyan ra vet.

biliki *An. Nm*. Bili, bilo. Nerikê qeçekan o ki hewna heta cînsîyetîya nêşeno wezîfe bivîno, uzwê lajekandê werdîyan. *Tr. Pipi*. Musluman û yahûdî lajan benê sunnetkarî ser, ser ra postê bilikda ci cikenê.

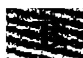
bi ling *H. Bw*. Bi lingan a. Eger biling bo, şeş saetî yo, eger bi wesayît a bo jî hendê saetên o.

bi lingan a *H*. Bi lingî, bi ling, xwupay. Bi lingan a şîyayen a, xwupay şîyayen a, bi zewmbî wesayîta nê, xwupay şîyayen a. *Tr. "Yayan, yürüyerek, ayak ile, ayak müdahalesiyle*. Filan ca bi linagan a di rojîy rameno.

bi lingî *H. Bw*. Bi lingan a. Mersela: Eger ti bi lingî şirê hîrê saetî yo. La ki ti bi estor a şirê, çewres deqe o. Noqra ki ti bi texsî ya şirê jî beno ki da des deqe o.

bilo 1. *An*. Bi ziwandê qeçan a, qandê qeçan bili, biliki. *Tr. Pipi*. Biloya ci tewayê, nêşayê ki mîzîya xwu bikero. Ma berd doktorî, ey va. bilika ci bîya kirêcokî. Gereg o ki ma ci sunnet kerê. 2. *Zoo. Nm*. Cehmûsa qori, camûsa bol pîri. *Tr. Çok yaşlı dişi camız, manda*. Biloya pîr a. Ma do na bilo cikerê, xwu rê qewirme kerê.

bilq *Nn*. Vengê bilqiki. Nameyê hergi gira. Wexto çîyêndo awikin gireyêno hergi vengo ki gireyda ci ra yeno, ey rê bilq vajêno. *Tr. Fokurdama*

sesi. Bilqi bilqa awi bî gireyayê.

bilqi bilqi *Nm.* Bilqîni. Vengê girênayenda çîyandê awikinan, vengê gira. *Tr. Su veya sıvıların kaynama sesi*. Bilqi bilqa awerda ci bî, girîyayê.

bilqiki *Nm.* Nameyê vengdê bilqi bilqi, hergi bilqîna gira. Veng şekilo ki wextê girênayîşî zêdê veyvekêna vera cor şino bena bilqi bilqa ci. *Tr. Fokurtu*. Bilqiki gunê mi rî ro, verê çimandê mi veşa.

bilqikî *H.* Bilqikîyayeni, vengê bilqikikan amîyayeni, vengê bilqi bilqi vijîyayeni, wesf û livê bilqikan. Na vajeki, zêdê zîrtikî, gepgepî, repikî, venikî, hempikî û zêdê nînan boleki nîya, livê nînan o. *Tr. Fokurdama eylemi*. Senîn ki bilqikî kewti ser, piteki ûja ra remê.

bilqikîyaye/ê *N.* Çîyo awikino ki vengê gira kewto ci ser, bîya bilqi bilqa ci. *Tr. Fokurdayan, kaynama sesi veren*. Lênê bilqikîyayî ez tersanaya.

bilqikîyayeni *f. M.* Bilqikîyayîş. Ci ra bilqi bilqi vijîyayeni, bilqikîyey, bilqikî vijîyayeni, ci ra vengê gira vijîyayeni. *Tr. Fokurdama/k*. Kaşka bibilqîyayê. Ez qayîl bîya vengê bilqikîyayenda ci bêro mi goşî.

bilqikîyey *Nm. Bw.* Bilqikîyayeni. Eger bilqikîyeyda ci ra nêbîyayê, ez ser di nêşîyê.

bilqiknaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni vengê bilqînî visto ser, bîyo sebebê bilqi bilqda ci, ci ra bilqînîyey veta. *Tr. Fokurdatılan*. Çendi ki înan kolî û komir na bino, hend jî bilqikna. Dima o çîyê ci yo bilqiknaye bî ze melhem.

bilqiknayeni *f. M.* Bilqiknayîş. Vengê gira ci ra veteni, bilqi bilqi ser visteni, sebebê bilqikîyeyda ci bîyayeni, ci ra bilqîni veteni. *Tr. Fokurdatmak, fokurtu sesi çıkarmak*. Mi bilqikna. Eger mi çarîy bina nênayê, nêbilqayê.

bilqîni *Nm. Bw.* Bilqi bilqi. Bilqîna ribî bî, girîyayê.

bilqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki girîyayen di ci ra vengê bilqi bilqi yeno. *Tr. Fokurdayan, fokurtu sesi çıkaran*. Lêndê bilqîyayî ra çilkên awa girênayê gunê mi çimî ver ro, çimê min o di rojî yo teweno. Jan ra ez a nêşena xwu ver bida.

bilqîyayeni *f. M.* Bilqîyayîş. Bilqi bilqi ser kewteni, gira ser kewteni, vengê gira ser kewteni, vengê aw û çîdê aweri kesî goşî mîyan kewteni. *Tr. Fokurdamak, fokur fokur kaynamak*. Bilqîyayena awerda germi bî. To vatê beno ki a ya se derece di gireyêna.

bilqnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi girênayîş a vengê gira nayo ser, ci ra veto, bilqi bilqi (bilqîni) ci ra veta. *Tr. Fokurdatılan*. Tamê ribdê bilqnayî bol weş o.

bilqnayeni *f. M.* Bilqnayîş. Bilqayîş ser visteni, bi girênayîş a vengê gira ser visteni. *Tr. Fokurdatmak, kaynar sesi verdirmek*. Mi herga ki kolîy nay bina, aweri bilqnayê.

bilun *Zîr.* Pîngal, pungal. Hako ki verê hakkerdişî û qando ki kergi hak bikero debêno kergan bin. *Tr. Fol*. Înan bilun kerd bî kergeri bin ki kergi ser o ronişo û hak bikero, kergeri o jî şikna bî.

bilûri *Mûs. Nm.* Lûlî. Çîyênda zêdê borîyekêna ki mîyanê ci veng o, tey qulîy estê û kes pa dêran, notayan lorneno. *Tr. Kaval*. Bilûri do darandê weşan ra virazîyo ki vengan jî weş vejo. Ostayey sirf bilûrvanan di nîya; tayên jî bilûran da.

bilûrvan/i *Mûs. N. Bw.* Zelban 1. Bilûrvanê înan o deha weş pif keno.

bilûrvaney *Mûs. Nm. Bw.* Zelbaney. Bilûrvaneya ci menşûr a.

bilxul *Nn.* Birxul, birxur. *Tr. Bulgur*.[1] *Lênên bilxul viraşt bî.*

bilxulnoki *Nm.* Şorbenoki. Şorba nehan. Na şamî, bi nehan û bilxur a virazêna. Labelê bi şikildê bulxurî ya nê, bi şikildê şorber a virazêna. *Tr. Nohut çorbası. Kesê verênîy bilxulnoki ra zaf hez kenê.*

bilxulo tehnite *Nn.* Bilxuro ki arîye di tehneyayo. *Tr. Öğütülmüş bulgur*. Bilxurdê tehnitî ra ma xwu rê pastay virazê.

bi ma ki *H.* Ma rê ki, bi vînikdê ma ki, bi şik û fikirdê ma ki, goreyê ma, bivînayîşdê ma ya bo. *Tr. Bizce, kanaatimizce, bize göre*. Qusûr mewinî, bi ma ki ti verê ma şîyê. Eger ma bizanê ti hewna ray nêkewtê, ma xwu ra veyndayê to.

bimbarek/i 1. *N.* Bimbarekîn/i, pîroz/i, wennûs/i, bimubarek/i. Na vajeki, "bimubarek"î ra xeripîyaya. Qandê tebrîkkerdişî, qandê razîkerdişî, qandê zerrîweşey vajêna ki ze ki vajê: "Wa şima rê bixeyr bo, xeyr û xeyr weşî bo, wa tey poşmaney çinê bo." ûzn. *Tr. Kutlu, mübarek*. Roşanê şima yê Hecîyan bimbarek bo. 2. *N.* Qandê heywanan jî vajêno. *Tr. Hayvanlar için söylenir*. Weh bimbarek! Ti yê çi hinî deqe ra finên vinderênê ki?

bimbarîy 1. *Nb.* Jeweka ci bimbari. Bi şikildê bolekeyda ci ya vajêna. Loqreyê dewaranê ki kes pa şamî virazeno, mîyanê ci bi bilxur û çîyo winasîn degînê û wenê. *Tr. Mumbar*. Bi qismên bimbaran a layê emeletan jî virazêno. 2. *Nb. Wş.* Şamîya bimbaran. Şamîya ki mîyanê bimbaran

[1] Na vajeka "bilxur/birxul yan jî birxur"î Dimilî ya, Tirkî nîya. Farîsî di jî bi eynî babeta esta.

[illegible] bilxur û riz û û çîyo winasîn û wenê. *Tr. Mumbar yemeği*. Herga ki ma kelle virazenê, [illegible] bimbarîy jî virazenê.

bimêl/î 1. *N.* Mêldar/i. Kes/çîyo ki; mêlê ci vera [illegible] o. şiyayîşê xwu vera cayên mojneno, ze ki [illegible] fikrê ci vera cayên bo, cayên yan jî kesên [illegible] o bo. *Tr. Meyilli/eğilimli.* Mi şayê mêlê ê [illegible]dê bimêlî bivirno jî, ez ci nêveyaya. 2. *N.* Mêldar/i, bimexel/i. Çîyo (bi mecaz a kes) ki mexel bîyo, mexelbîyaye o, mexel do. *Tr. Hayvanlar için gerçek anlamda insanlar için ise, mecazen çömelmiş olan, yatmakta olan.* Berê ê viştiradê bimêlî het di ronê û bêrê. 3. *N.* Hêledar/i, biqewet/i, bitaqet/i, mezbût/i. Kes/çîyo ki; qewet û qudret û taqet û hêleyê ci esto, wahîrê qewetî yo. *Tr. Kuvvetli, güçlü, erk sahibi.* Boka şima mêlê ê kesê bimêlî vera ma kerê. 4. *Cog. N.* Birêjik/i, biherik/i, mêldar. Cayo ki mêlê ci vera cayên o, tey mêl esto. *Tr. Eğimli, yamaçlı. Akışı/akan olan.* Eger cayêndo bimêl nêbîyayê, awi pira nêşîyê.

bi mi ki *Çn.* Mi rê ki. Goreyê mi, bi vînikdê min a. bi şikdê min a, bi fikirdê mi ser bo, bi şikdê mi ser bo, eger bi min a bimano. *Tr. Bence, kanımca, kanaatımca, sanırım, zannedirim ki.* Bi ki, şima do meşti bişê ê girî hal kerê.

bimişor/i *N.* Mişorin/i. Çî/heywano ki mişor keno, werdê xwu yê pîzedê xwu newedera xwu fekî ra vejeno û caweno, hemirneno (firikneno). Tersê ci "bêmişor" o. *Tr. Gevişli.* Wendokî mehlîmî ra pers kerd, va: Heywanan mîyan di wesfê bimişorî û bêmişorî kes do senîn bizano, senîn ferq bikero? Mehlîmî va: Eger werdê pîzedê xwu newedera xwu pîze ra vejo û xwu fek di bicawo, beno bimişor. Noqra ki ney nêkero jî, wexta beno bêmişor.

bimişorey *Nm.* Mişoriney. Bimişor/i bîyayeni, mişorê ci bîyayeni, mişor kerdeni. Heywano ki mişor keno, o heywan bîyayeni. *Tr. Gevişlilik.* Eger şima dewar warî kerdayê, şima dewi di bimendayê, şima do bimişorey û bêmişorey bizanayê.

bin *Nn.* Heme çî û kesan di kişt û cayê binî yo. Kişt û cayo ki cordê kes û çîyan der o û pabesteyê ci yo. Tersê ci, "ser" o. *Tr. Alt, alt taraf, alt kısım, alt yön, dip.* Masa bin di pisîngekên esti bî.

bina *Nk. Nm.* Lemi. Hergi jew kuhoyî. Binaya xellî, binaya cewî, binaya mercûyan ûzn. *Tr. Yeşilliğin her bir tanesi.* Mêrdekî binayênda kuşni dê gaydê xwu, wahîrê ci qeyami qilanê.

binaf/i *N.* Nafidar/i, nafin/i, binafin/i, bixeyr/i, binafet/i. Çî/keso ki nafê ci, xeyrê ci kesî rê esto. *Tr. İçinde menfaat/çıkar olmak, yararlı/faydalı, hayırlı.* Şima do o çîyo binaf bigirotayê, şima çirê remna ki?

binafetey *Nm.* Binafet bîyayeni, tey naf û nafet bîyayeni, tey faydeyê kesên bîyayeni, bixeyr bîyayeni, tey nafîney bîyayeni. *Tr. Yararlılık, çıkarlılık, faydalılık, hayırlılık.* Binafeteyda ci ra nêbîyayê, ma mîyan di nêbîyê.

binafin/i *N. Bw.* Nafin/i. Binafin bî jî, înan fina qebûl nêkerd. Çunkî ê ci nêbî.

binafiney *Nm. Bw.* Nafiney. Mêrdekjî ci rê va: Eger ti binfineyda ci ra şubhedarê, ma şirê ehlê kişfi ser.

binafkî *H. Şekil û* bîçimdê ci xeyr û xeyrweşî û nafeto maddî yan jî manewî bîyayeni. *Tr. Çıkarsal olarak, fayda/hayırlı bir şekilde; içinde hayır, hasenat, çıkar veya fayda bulunmak.* Eger binafkî bo, xwura weş o. Ki binafkî nêbo jî, xwura ze ki ma xumar kay kerê.

biname/ê *N.* Namedar/i, namdar/i. Kes/çîyo ki; name kerdo, bîyo namedar, nameyê ci vijîyayo. *Tr. Namdar, ünlü.* Eger merdimêndo biname nêbîyayê, şima wina ver nêşîyê.

binanî *Nm.* Binî. Kişti/heta binî. Tersê ci jî "seranî" ya. *Tr. Alt taraflar, alt kısımlar.* Mi seranîda ci ra dest kerd pa, hettanî binanîda ci şîya.

bi nanî ya kaykerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi nandê kesên yan jî çîyên a kay kerdo, bîyo sebebê rizqdê tayênî, ci rê nan qezenckerdiş di bîyo manî, bîyo bende. *Tr. Birisinin ekmek kazanmasına mani olan veya ekmek teknesine zarar veren kimse.* Şima senîn şenê hewna bi merdimdê nandê filan kaykerdî ya şirîgey bikerê.

bi nanî ya kaykerdeni *Zv. f. M.* Bi nanî ya kaykerdiş. Nanî ya kaykerdeni, sebebê nandê jewî bîyayeni, semedê werddê jewî bîyayeni, semedê rizqdê jewî bîyayeni, manîyê nandê kesên bîyayeni, nandê kesên rê bende bîyayeni. *Tr. Birinin rızkı/ekmeğine mani olmak, rızkı/ekmeğiyle oynamak.* Mêrdek bî hêrs û va, keso ki bi nandê min a kay kero, hewna pîzedê marda xwu ra nêbîyo.

binanîya koyan *Cog. Nm.* Cêrê koyan, binîya koyan, cêr ra destpakerdişê koyan, rexê koyan o cêrên. *Tr. Dağların başlangıç yeri, yamaçlar.* Dewê ci binanîda koyan dê.

binanîya serri *Nm.* Peynîya serri. Serri di rojê dimayênîy. *Tr. Yılın son günleri, son zamanları, son demleri.* Ma do binanîya serri di hadireya sersali bikerê.

binanîyey *Nm.* Binanî bîyayeni, wesfê binanî ser o bîyayeni, kişti yan jî çoşmeyê cêrî bîyayeni,

heme çî di cayê ci yê cêran bîyayeni. *Tr. Alt taraf/kısımlar olmak.* Binanîyey û seranîyeyda ci di bi şima ki çi ferq esto?

binati *Nm.* Mabeyn, are, beynate, beyntarî, mabên. Areyê di çî yan jî kesan. *Tr. Ara, aralık.* Binatê min û ey des mîtroy mend bî ki ma pêresê, ey sere girot û şî, ez ca menda.

binawî 1. *H.* Awi bin di mendeni, wezîyet û halê bin di mendeni. *Tr. Su felaketine uğramak, su altında kalma/k.* Bol felaket û tofanê Ellahî estê. Binsêlî, binawî, bincolî, bindestî, binpay û binlingî nînan ra yê. 2. *Zîr. Nn.* Heme çî/qezenco ki hewna yaxer (şilî) nêkewto û karîyayo. Qezenco ki verê yaxeran karîyayo. *Tr. Yağışlardan daha önce ekilen bütün ekinler.*[1]

binawîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo binawî, awi bin di mendo, felaketê awi dayo piro, awi ra zirar dîyo. *Tr. Selzede.* Kes do dest bierzo şardê binawîbîyayî.

binawî bîyayeni *f. M.* Binawîbîyayîş. Awi bin di mendeni, awi ra zirar dîyayeni, felaketê awi pirodayeni. *Tr. Selzede olmak.* Emserr bol welatîy bîy binawîy.

binawîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî, qewetên yan jî çîyên awi bin di verdayo, sêlê awi dayo piro, qewetdê awi ra zirar dîyo. *Tr. Suya kaptırılan, sudan zarar görmesine neden olunan, su altında bırakılan.* Bê Ellahî kes nêşeno biraşteya cayê binawîkerdî rê yardim bikero.

binawî kerdeni *f. M.* Binawîkerdiş. Awi bin di verdayeni, zirarê awi ci rodayeni, felaketê awi pirodayeni. *Tr. Suya kaptırtmak, su felaketine uğratmak, su altında bırakmak, suya batırmak.* Eger şima felaketîy bîyarê pêsereo, bêguman ki Ellah do jî şima yan binpay kero yan jî do binawî kero.

binawîyey *Nm.* Binawî bîyayeni, awi bin di mendeni. *Tr. Su altında kalma, su felaketine uğrama.* Binawîyey jî çîyênda zêdê binsêlîyey a.

binban *Nn. Bw.* Binê banî. Pereyê ci hendê binbanî estîy bîy. Cora ey xwu rê binban herîna. Qey kêfdê xwu ra nêherîna!

binbane *Nn. Bw.* Binê banî. Ê yê kenê binbaneyên virazê.

binbewse/ê *N. Bw.* Nîrebîyaye/ê. Çepgîran va: Eger ma binbewse nêbîyayê, ma do jî aver bişîyayê. Raştgîran jî va: Eger şima lingi bawerîda ma ro nêdayê, ma fina aver şîyê.

binboçi *An. Nm.* Binboçiki, binê boçi, binê boçiki. *Tr. Kuyruk sokumu, kuyruk altı.* Binboça ci dekewti bî. Şî ki wedarno.

binca *Nn.* Binê cayan, binê doşegî, binê mînderan. *Tr. Döşek altı, sümenaltı.* Ey kaxita to kerdi binca.

bincabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki karûgurweyê ci vinderîyayo wextnakî, texirneyayo zemannakî. *Tr. Döşek/sümen altı edilen.* Kaxito bincabîyaye deha rew rewî binca ra nêvijêno.

binca bîyayeni *f. M.* Bincabîyayîş. Nimîyayeni, mexsûs nimîyayeni, mîyanikî bîyayeni, doşegî bin kewteni, texirneyayeni, talok bîyayeni. Bixwu, karûgurweyê ci, kaxita ci yan jî dosyaya ci cili bin kewteni. *Tr. Döşek altı edilmek, sümen altı olmak. İşi başka bir zamana bırakılmak, ertelenmek veya gizlenmek.* Mi bizanayê ez do binca ba, ez qethan mîyan nêkewtê.

bincakerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî kerdo doşegan bin ki yan karûgurweyê ci nêbo yan jî wextnakî bibo. *Tr. Sümen/döşek altı edilen.* Çîyo ki bi destdê ê zalimî ya binca bo, şo ki deha bivijîyo teber!

binca kerdeni *f. M.* Bincakerdiş. Qando ki çîyên, kesên, karûgurweyên nêbo, yaxût wextnakîyêndo nebellî di bibo, doşegan bin kerdeni, nimiteni. *Tr. Sümen/döşek altı etmek, saklamak. Başka zamana ertelemek.* Mi zanayê o do dosyanê ma binca kero, Çunkî rîdê ey di mi qe meymenet nêdîyo.

bincewey *Çm. Bw.* Bostey. Bincewên o, la zerrîya ci ê egîtan a.

bincewê *Ç. Bw.* Bostên. Eger ti bincewê deha bişîyayê, ti do ci resayê.

bincewên *Ç. Bw.* Bostên. Kaşka to bincewên bizeyîdnayê, wexta do kemî nêkewtê.

bincewi *Nm.* Bosti, vincewi. Derganeya ki seredê giştda werdî ra hettanî seredê giştêrda girdi dewam kena. Wexto ki kes destêndê xwu rind û rind akeno û giştanê xwu pêra fîneno dûrî, mabeynê giştêrda kesî ya werdî û giştêrda kesî ya girdi bincewên o. Labelê bi bincew a derganey îfade bena, bi bost a jî berzey îfade bena. Labelê şeklê destî yo winasîno akerde jî "bincew" o. *Tr. Karış. Aynı zamanda açılmış olan elin bu şekline de* 'bincew' *denilir.* Mi amordîy, di bincewîy vijîyay. Labelê bincewê hemini jew nîyê. Mesela bincewa mi werdî nîya.

---

1 Serawîyey yan jî binawîyay di telbîsê erdî, wezîyetê erdî (par karîya o yan nêkarîya o?), wezîyetê citêran (eceb musaît o yan nîyo, haletî yan jî motora ci esta yan çinî ya?) û çîyo winasîn tesîr keno. Eger erd par nêkarîya yo, bolkî erdî di cita binawî bena.

bincil/i *N.* Bincilî, bincol/i, bincolî. O/çîyo ki bîyo bincil, nimîyayo, kewto cayan bin. *Tr. Sümen/döşek altı edilen.* Kaygerê înan kerdo bincil.

bincilbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qandê rakewtişî yan jî aresîyayenî kewto ca. *Tr. Yatmak veya dinlenmek için yatağa giren.* Ti yê ê lajekdê bincilbîyayî ra çiçî wazenê? 2. *N.* Bincilîbîyaye/ê, bincolbîyaye/ê, bincolîbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo bincilî, nimîyayo. *Tr. Sümen/döşek altı edilen.* Bincilbîyaye do bêro, sercil do bincil bo.

bincil bîyayeni 1. *f. M.* Bincilbîyayîş. Bincilî bîyayeni, bincol bîyayeni, bincolî bîyayeni. Ca kewteni, cayan mîyan kewteni, cayan bin kewteni. *Tr. Yatağa girmek, yatak altında gizlenmek.* Kaşka bincilî nêbîyayê, karûgurweyê to ca mend. 2. *f. M.* Bincilbîyayîş. Bincilî bîyayeni, bincol bîyayeni, bincolî bîyayeni. Nimîyayeni, serê ci gêrîyayeni, cayan bin bîyayeni. *Tr. Saklanmak, gizlenmek, sümen/döşek altı edilmek, ertelenmek.* Ewraqê mi pêro jî bî bincilîy.

bincil *Nn.* Bincilî, binê cayan. *Tr. Yatak altı, yatak dibi.* Mi qeçîy kerdîy bincil û ez amêya.

bincolbîyaye/ê *N. Bw.* Bincilbîyaye/ê. Boka bincol nêbo. Eger na dadgehi di kaxita kesî bincol bo, deha tîya di kaxita bincolbîyayê rew rewî teber nêvijêna.

bincolî bîyayeni *f. M.* Bincolîbîyayîş. Cilan bin bîyayeni, nimîyayeni, serê ci gêrîyayeni. *Tr. Saklanmak, gizlenmek, üstü örtünmek, sümen altı edilmek.* Ez qe beno ki şeş finîy bîya bincolî, fina hewtî bîya eşkera.

bincolî *Nn.* Cilan bin, bincilî, nimiteni, serê ci giroteni. *Tr. Sümen/döşek altı, saklamak, gizlemek, ertelemek.* Mi çiçî ki rişt birardê xwu rê, biraciniya mi kerd bincolî.

bincolîkerde/ê *N.* Bincilkerde/ê, bincilîkerde/ê, bincolkerde/ê, nimîyaye/ê, nimite/ê, sergirote/ê. Çî/keso ki serê ci gêrîyayo, erzîyayo cilan û doşegan bin ki nêaso. *Tr. Saklanan, sümen/döşek altı edilen, gizlenen, üstü örtülen.* Ellah zano ki o karûgurweyo bincolîkerde do sereyê şima hewna bol bitewno.

bincolî kerdeni *f. M.* Bincolîkerdiş. Bincil kerdeni, bincilî kerdeni, bincol kerdeni, nimiteni, serê ci giroteni, cili bin kerdeni. *Tr. Saklamak, gizlemek, döşek/sümen altı etmek.* Mi do kaxita ci bincolî kerdayê, fina gunayê mi bi ci ame, mi nêkerdi. Halbikî ey ê mi kerd bî. Wa xirabeya ci ci rê bimano.

bincolîyey *Nm.* Binciley, bincilîyey, bincoley, bincolkî. Bincol/î bîyayeni, bincil/î bîyayeni, cilan bin kewteni, doşegan bin di mendeni, nimîyayeni, serê ci gêrîyayeni, wextnakî rê mendeni. *Tr. Sümen/döşek altı olmak, saklanmak, gizlenmek, ertelenmek.* Xwura bincolîyeya ci ya ci kena erdî bin! Mêrdek kewteyê bincolîyey o.

bincurik/i *N.* Qeço/a nerehat/i. Qeço ki nêşeno rehat vindero, nerehatey keno, zirar dano çoşmandê xwu. *Tr. Yaramaz, hiperaktif çocuk.* Kes do qeçekê bincurikî bi şîretan an terbîye kero.

bincurikey *Nm.* Nerehatey, zirardarey. Rehat nêvinderîyayeni, baqil nêbîyayeni, ca û herûnda xwu di ci rê vinderdiş çinêbîyayeni. *Tr. Yaramazlık.* Eger bincurikeyda ci ra nêbîyayê, ey nika xwu rê ca û hembaz dî bî.

binçeng *An. Nn.* Bexel, bindoşî, binê engilî, binê qolî, binê doşî. Bin ra doşî. *Tr. Koltuk altı.* Binçengdê ci di qînorên vijîyaya.

binçim/i *N.* Binçimî. Kes/çîyo ki; o yo nezaret di, çimê kesanê ser o, o yo taqîb beno, o yo qontrol beno, çimê ser o. *Tr. Gözaltında olan, gözlem/müşahede altında olan, takip/kontrol edilen.* Vizêr binçim bî ewro verdeya.

binçimey *Nm.* Binçim bîyayeni, çiman bin di bîyayeni, ci ra winîyayeni, nezaret di bîyayeni, çimîy ser o bîyayeni, poyo bîyayeni, şopa ci ramîyayeni, taqîb di bîyayeni, derênikî bin di bîyayeni, şidik ser neyayeni. *Tr. Göz/gözlem altında olmak, müşahade altında olmak, baskı altında olmak, nezarette olmak, takip edilmek, izi sürdürülmek.* Eger tey binçimey çinêbo, rehat nêvindeno.

binçimgeh *Nn.* Binçimge. Cayê binçiman. Cayo ki binçimîy tey dê yan jî ê yê tey hewênê, tey vindarneyênê. *Tr. Gözlem/müşahede odası/yeri.* Nêweşîya ci şenik a. Labelê do emşo binçimgeh di bo.

binçimî *N. Bw.* Binçim/i. Çend rojîyo lajek binçimî yo?

binçimîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kewto çiman bin, şopa ci ya ramêna, o yo taqîb beno, çimê ser o, kewto nezaret, gunayo nezaretî bin. *Tr. Gözlem altına alınan, nezarete alınan, bakılan, müşahade edilen, gözlenen, takip edilen, peşinde olunan, izi sürdürülen, tarassut altında olan, nazar edilen.* Keso binçimîbîyaye xwu ra rehat nêkeno. Çunkî timûtim xwu derênikî bin di vîneno.

binçimî bîyayeni *f. M.* Binçimîbîyayîş. Binçimîyey, binçimey, binçim bîyayeni, çiman bin di bîyayeni, çimîy ser o bîyayeni, şopa ci ramîyayeni, taqîb di bîyayeni, nezaret erzîyayeni, nezaret di bîyayeni. *Tr. Nezaret/gözaltında olmak, tarassut altında olmak.* Mêrdekî va, ez dîrê

rojîy binçimî bîya. Mi qethan rehat nêkerdê.

binçimîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo binçimî, xeyal/taqîb kerdo, o yo taqîb beno, şopa ci ya ramêna, qandê ganselameteyda ci yan jî qandê ganselameteyda kesandê bînan şopa ci ya ramêna, şidik/derênik neyayo ser. *Tr. Gözlem/nezaret altına alınan, baskı/tarassut altında olan.* Merdimo binçimîkerde ti pawenê ki nê fêlî ra razî bo?

binçimî kerdeni *f. M.* Binçimîkerdiş. Binçim kerdeni, çimîy sernayeni, derênikî bin kerdeni, nezaret kerdeni, po bîyayeni, taqîb kerdeni, şidik/şidênik sernayeni, ci xeyal kerdeni, şopa ci ramiteni. *Tr. Göz/gözlem veya müşahade altına almak, tarassut altına almak, takip etmek, izlemek.* Hukmat do demeyên ey binçimî kero. Eger ci di çîyên nêvîno, do binçimî ra vejo.

binçimîyey *Nm. Bw.* Binçimî bîyayeni. Ellah zano ki binçimîyeya ci ci rê naf kerdo. Çunkî binçimîyeya tepîya bîyo weş.

binçina *Teks. Nn.* Çinayo ki kes bin di dano xwu ra. *Tr. İç çamaşır.* Verînde binçinayê qeçan çinê bî.

bindeqi *Nk. Nm.* Pîncikîy. Perpûndê daran di pîncikê ki newe vijîyayê. *Tr. Aşılamada yeni ortaya çıkan filizler.* Roternayeni di balê xwu rind bidê daran, wa bindeqîy zirar nêvînê. Çunkî ê hewna bol teze yê.

bindest/i *N.* Bindestî, êsîr/i. Çî/keso ki destan bin do, xwuserî nîyo, besteyê jewî yo; kesên rê yan jî çîyên rê bîyo êsîr, hukimdê destên yan jî kesên bin do. *Tr. Esir, bağlı, sömürülen, sömürge, tahakküm altında olan.* Şima nêşenê ê bindestî hurr kerê. Çunkî o finê bîyo mûsateyê bindestîyey.

bindestane *Nn.* Bewsekarane, binnîrane, bindestkî. Ze ki bindest bo, zêdê bindestana bîyayeni, zêdê destandê şarî bin di bîyayena, zêdê binnîrana, zêdê binbewsana. *Tr. Adeta sömürgeleştirilen, boyunduruk altındaymış gibi, başkalarının hakimiyeti/eğemenliği altındaymış gibi olmak.* Ez winîyaya bindestane vîye kerdo çewt, gunayê mi pey ame.

bindestaney *Nm.* Bewsekaraney, binnîraney, bindestkîyey. şekil û bîçim û meş û usûl di zêdê bindestana bîyayeni, zêdê binnîran bîyayeni, zêdê binbewsan bîyayeni, ze ki nîrî (bewsî) bin di bo. *Tr. Sömürgeleştirilmiş olanlar gibi, boyunduruk altındakiler gibi.* Eger ez bidestaneyda ci dimi nêkewtayê, mi binbewseya ci fehm nêkerdê.

bindestbîyaye/ê *N.* Bindestîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dest neyayo ci û çîdê ci yê qîmetdarî ser; xwuserîyey ra vijîyayo û şîyo bîyo bendeyê kesnakî, jewî yan jî tayêni bi zor a, bi hîle ya, bi dişmeney a dest nayo welat û çîdê ci yê biqîmetî ser û kerdo zêdê xwu yan jî bixwuyey ra veto. *Tr. Sömürgeleştirilen, zorla el konulan, el altına alınıp alıkonulan.* Key ki ê şarê bindestbîyayî şa bireyo, wexta ma bi ci ya peymanên virazê.

bindest bîyayeni *f. M.* Bindestbîyayîş. Bindestî bîyayeni. Destandê şarî, ê zordaran û zordestan bin di bîyayeni, êsîrey, êsîr bîyayeni, bi zorên a û bi neheqeyên a dest ser neyayeni, xwuserîyey ra vijîyayeni, bendeyê kes yan jî çîyêndê bînî bîyayeni. *Tr. Zorla, cebren, hile ile başkalarının eğemenliği altına girmek, sömürgeleştirilmek.* Eger kes bizano kes do bindest bo, kes siftera deyn û dûnandê girdan bin nêkewno.

bindestey *Nm.* Bindestîyey, êsîrey, êsîr bîyayeni, bindest bîyayeni, destan bin di bîyayeni, hukimdê jewî bin di bîyayeni. *Tr. Sömürgeleşmek, sömürülmek, birine bağlı olmak, hürriyetten yoksun olmak, esarette olmak.* Bindestey şaran kena nêşe.

bindestîbîyaye/ê *N. Bw.* Bindestbîyaye/ê. Qewmênda bindestîbîyayê û welatêndo camende pêyo maneno.

bindestî bîyayeni *f. M.* Bindestîbîyayîş. *Bw.* Bindest bîyayeni. Kamcîn qewmi ki bî bindestî, sifte sifte dest neya ziwandê ci ser. Çunkî qandê bindestîyeyda heqîqî gereg ki şarên veror ziwanê xwu vinî kero.

bindestîkerde/ê *N. Bw.* Bindestkerde/ê. Kiştên ra biwinî şardê bindestîkerdî ra, kiştên ra jî biwinî şardê hurrî ra. Ma mimkun o ki jewîy bê.

bindestî kerdeni *f. M.* Bindestîkerdiş. *Bw.* Bindest kerdeni. Eger înan ma bindestî kerdayê jî, gereg ki ma nika bindestîyey ra bivijîyayê.

bindestkerde/ê *N.* Bindestîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo bindest, dima ra û bi neheqey a ci rê wahîr vijîyayo, dest nayo ser, xwu rê kerdo êsîr/bende, bi xwu ya besto, dest nayo heme çîdê ci ser; xwuserîyey ra vijîyayo û bîyo bendeyê zordaran û zordestan. *Tr. Sömürgeleştirilen, zorla ve cebren el konulan.* Şima yê çirê şardê bindestkerdî ra nê çîyanê weş û delalan pawenê.

bindest kerdeni *f. M.* Bindestkerdiş. Bindestî kerdeni, dest serneyayeni, bi zor a giroteni, êsîr kerdeni, kesên yan jî çîyên bendeyê xwu kerdeni, kesên yan jî çîyên besteyê xwu kerdeni, bi xwu ya besteni. Çîyên rê yan jî kesên rê dima ra wahîr vijîyayeni. *Tr. Kendisine bağlamak, sömürgeleştirmek, zorla ve baskı uygulayarak*

elde tutmak. Tayên dewletîy tayênandê bînan xwu rê kenê bindest.

bindestkî *H. Bw.* Bindestane. Eger bi bindestkî ya, şarê şarî bihelîyayê, nika qewmîy nêmendîy biy.

bindestkîyey *Nm. Bw.* Bindestaney. Mi cara nêdîyo bi şikildê bindestkîyey a şarên aver şîyo.

bindê erdî ya *H.* Nigda mi bina! Lingda mi bina! Wa qe, wa qe bibo, hêç, beno jî wa bibo, xema mi nîya. Heta kotî şino, wa şiro. Kotî ra barî yo, wa ûja ra bivisîyo. *Tr. Hiç de olsun, ne olursa olsun, nereden inceyse oradan kopsun anlamlarına gelmektedir.* Beno jî wa bi bindê erdî ya bibo. (Binê erdî merdiş o, soyînê ci merg o.)

bin di *Ç.* Çîyên yan jî kesên kişt di nê, ci kinara nê, ci pey di nê, ci ser o nê, ci vero nê, ci mîyan di jî nê. Labelê ci bin di. Tersê ci "ser o" yan jî "ci ser o" yo. *Tr. Altında, dibinde, alt taraflarında.* Panuşênda ci ya masa ser o, jewa dexîlda maseri mîyan di, jewa jî masa bin di.

bindibîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên bin do. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimsenin altında veya dibinde olan.* Mi vatê beno ki o lajeko bindibîyaye do qezenc kero. La ki ê bînî qezenc kerd. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kay û qerez û pêverikên di kerdo vinî û o yo bin di, mexlûb o, vinîkerde o. *Tr. Mağlup, yenilen, altta olan.* Ez ê kesdê bindibîyayî ra wina serkewtişêndo aver nêpawena. 3. *N.* Çî/keso ki îflas kerdo û bi no babet a debarî di, banderey di, moralî di û çîyandê winasînan di bin dîyo, kewto bin, ziraro tewro gird kerdo, heta bin şîyo. *Tr. Dibe vuran, iflas eden.* Şima şîy şîy bizor ê merdimdê bindibîyayî ra deyn waşt?

bin di bîyayeni 1. *f. M.* Bindibîyayîş. Ci bin di bîyayeni. Tersê ci, "ser o bîyayeni" a. *Tr. Herhangi bir şeyi veya bir kimsenin dibinde/altında olmak.* Her ci bin di bî, geyrayê herî. 2. *Zv. f. M.* Bindibîyayîş. Vinîkerde bîyayeni, ê binî bîyayeni, vinî kerdeni, vinîkerdiş di bîyayeni, kabokkemî bîyayeni. *Tr. Kaybetmek, altta olmak, yitirmek, mağlup olmak.* Vanê filan taximo 2 û 1 bin di. 3. *Zv. f. M.* Bindibîyayîş. Îflas kerdeni, com bîyayeni. Diligî di, debarî di, qezencî di, karên di vinî kerdeni, bin ro dayeni. *Tr. İflas etmek, dibe vurmak.* Mêrdek bin di bî, şima yê hewna mêrdekî ra deyn wazenê. Do kotî bido?

bindimende/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên, kesên yan jî giraneyên bin di mendo, bin ra nêşayo bivijîyo. *Tr. Altta kalan.* Eger şima o tûteko bindimende nêşayê vejo, o do bifetisîyayê û bimerdayê. 2. *N.* Mexlûbbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêverikên di, kayên di kesên yan jî çîyên bin di mendo, goreyê çî yan jî kesandê bînan kabokê ci kemîyê û kerdo vinî. *Tr. Mağlup, yenik.* Merdimo bindimende do serkewtena kesdê qezencdarî qebûl bikero. 3. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, debar û bandereyên di û çîyêndo winasîn di kewto bin, bin dîyo, ziraro tewro şên kerdo, îflas kerdo. *Tr. İflas eden, dibe vuran.* Dezgeyo bindimende do senîn bişo bin ra vijîyo? Do çi weli xwu ro kero?

bindoşî *An. Nn.* Bexel, binçeng, binê engilî, binê doşî, binê qoltixî, bin ra doşî. *Tr. Koltuk altı.* Bindoşîda xwu çîyên nimit bî. Labelê mi nêzana ki çiçî yo.

binekê *H.* Tenekê, hebekê, qirtikê. *Tr. Birazcık, azıcık.* Binekên riz bi di mi. Ez meşti dana to.

binekên *H.* Tenekên, taynekên, qirtikên. *Tr. Birazcık, azıcık.* Binekênna bidi, qe beno ki feqîr bo.

bineleg/i *Zîr. N.* Çî/keso ki deyayo elegi ro û ceribîyayo, îmtîhanê xwu ravêrnayo, kewto ercîyayan mîyan. *Tr. Eleme sonucu kazanan, kazançlı çıkan şey veya mecazen de kimse.* Eger bineleg nêbîyayê, ma nêgirotê. Çunkî sereleg ercîyaye nîyo, gendûgemarê ci yo.

binelegey *Zîr. Nm.* Bineleg/i bîyayeni, elegi bin kewteni, ercîyayan û hewlan mîyan kewteni, îmtîhanî ra ravêrdeni. *Tr. Elemeleri geçip sınavı kazanan.* Binelegeya ci bol çetini bî, ravêrd.

binerd *Jeo. Cog. Nn.* Binê erdî, zerreyê erdî. Vera cêr, vera mîyandê erdî. *Tr. Yer altı, yerin dibi, yer altındaki yerler, yerin merkeze doğru tarafı.* Şeş sey metro binerd di bî.

binerdey *Jeo. Cog. Nm.* Binerd bîyayeni, kişta bindê erdî bîyayeni, vera cêr, vera mîyandê erdî bîyayeni. *Tr. Yerin dibi, merkezi, altına doğru yer olmak.* Binerdey û sererdey di, xiznayandê erdan di bol çîy ferq keno.

bi ney a *H.* Wexto ki çîyê nêbîyayey vajênê tepîya hewlîni ra behs beno vajêno. Wexto ki çîyê tersê pê vajênê na qisa vajêna. *Tr. Bununla birlikte, bununla beraber, ve, ilave olarak, ek olarak, buna rağmen.* Ey ez kêdê xwu ra qewirnaya, gefê mi werdîy, tazîlîy day mi ro. Nêzana se û se kerd. Bi ney a jî, ez şîya cilda ci ser, mi ci ra helaley waşti.

bineyê *H.* Binê, tenekê, tayên, hebê. *Tr. Az, biraz.* Kaşka şima bineyê nan bidayê ey jî, guna bî.

bineyna *H.* Tenekna, tayênna, tanakî. *Tr. Az daha, biraz daha.* Bineyna ray bişîyayê, do ci resayê. Labelê terikna, nêşî.

binê banan *Nn. Bw.* Binê banî. Eger kê ci di binê

banan bibîyayê, beledîya do ci ruxset bidayê.

binê banî 1. *Mîm. Nn.* Binê banan, binban, binbane. Qatê bananê binî. *Tr. En alt kat, bodrum kat.* Binê bandê ci, qandê dewaran nêabirîya, qandê xerajî abirîyayo. 2. *Nn.* Binbane. Banan mîyan di cayo ki kes linganê xwu nano ser, kes tey roşeno. Banên mîyan di cayo ki erdo winîno maxan ro. *Tr. Taban.* Binê bandê ci terîya bî. Cora ey kerdê bidawo.

binê cayan *Nn.* Binê cayê ki kes ser o rakewno, binê ortîyan, binê werxanan, binê nivînan. *Tr. Yatak altı, yatak altları, döşek altı, yatakların serildiği yer.* Mara ci ci rê va: Keyna mi, hettanî ki şima binê cayan nêdewrenê, cayan merafinê!

binê engilî *Nn.* Binçeng, bindoşî, bexel. *Tr. Koltuk altı.* Binê engilê ci pak bî.

binê erdî 1. *Cog. Nn.* Zerreyê erdî. Çiman ver nêaseno. *Tr. Yerin dibi, yer altı, yerin alt tabakası.* Serê erdî, binê erdî pêro jî milkê Ellahî yo. 2. *Zv.* Mezel. Cayo ki merdiş di kes dekewno de. *Tr. Ölüm, mezar, kabir.* Merdimdê heqperestî rê bi mi ki ser û binê erdî jew o. Kes do ki zulmî bin di erdî ser o bo, wa kes bi şerefdê xwu ya erdî bin di bo.

binê goşî *An. Nn. Bw.* Bînagoş. Bindê goşdê ci di kulên peyda bîbî.

binê lingan *An. Nm.* Binpay, binê lingi, binê lingeri, binê nigan, binê nigi, binê nigeri. Binê lingandê ci telîyan ra bîbî pir. *Tr. Ayak tabanı, ayak altı.* Vano, binê lingandê min o dejeno.

binên/i 1. *N.* O/çîyo ki bin do, kewto bin, yo bin di, ser o yan jî canakî di nîyo. *Tr. Alttaki, altta olan.* Binên, dîna deqey dima kewt ser û nêame cêr. 2. *N.* Mexlûb/i, vinîkerde/ê. O/çîyo ki kerdo vinî, o yo keno vinî. *Tr. Mağlup, yenik, zararlı.* Binênî vinîkerdîş ra deha nêşa bivijîyo însanan mîyan û spor terk kerd. 3. *N.* Cêrên. Çî/keso ki kiştda corî di, ê cêrî yan jî kiştda bînan di nîyo. *Tr. Aşağıdaki olmak.* Ellah zano ki awi do binênî ser kewo. Labelê serênî ser nêkewna.

binê qolî *An. Nn.* Binçeng, bindoşî, bexel, binengil, binê engilî, qoltix, binê doşîyeri. *Tr. Koltuk, koltuk altı.* Binê qoldê ci dejên est bî. Cora şî xwu doktor mojno.

binê serri *Nn.* Peynîya serri, qedîyayîşê serri. *Tr. Sene/yıl sonu.* Serê serr û binê serri di se beno, se nêbeno! Kam esto, kam çinî yo!

binê sînorî *Nn. Bw.* Binê xeti. Eger şima binê sînorî di bîyayê, înan nêşayê şima veyo.

bi nêwaşten a *H.* Bi nêwaştiş a. Tey waşteni çinêbîyayeni, tey zerrî çinêbîyayeni, bi tesîrdê kesandê bînan a bîyayeni. *Tr. İstemeyerek.* Mi kerdo. Labelê mi bi nêwaşten a kerdo.

binê xeti *Nn.* Binxeti, binsînor, binê sînorî, ata hudûdî. *Tr. Sınırdışı, sınır ötesi, hududun ötesi.* Na xeta ki ci ra qalo beno, hem xetênda normali, hem jî xeta (hudûdê dewletan) dewletan bena. Ereban va: "Eger ma finên binê xeti rese, deha eskerê Turkîyay nêşeno ma tepşo."

binê xeti bîyayeni *Nm.* Binê xeti bîyayîş. Binsînorey. Ata sînorî bîyayeni, binê hudûdî bîyayeni. *Tr. Sınırötesi olmak.* Mi çimî di ki nê karandê winasînan di binê xeti bîyayeni û serê xeti bîyayeni di ferq çinî yo.

bi nêzanayen a *H.* Bi nêzanayîş a. Bêhemd, bi qeza ya, tey zanayîş çinêbîyayeni. *Tr. Kazara, ansızın, beklenmedik durumda, bilmeden.* Mi bi nêzanayen a kerd, ey jî ez nêbexişnaya.

binfisk/i *N.* Xinis/i, bêemel/i, bêyewm/i. Kes/çîyo ki; bi ci ya emeley nêbena û karûgurweyê mîyanikîy keno û kesî ra nimneno. *Tr. Gizli dümenler çeviren, güvensiz ve hainlik özellikleri bulunan.* Merdimêndo winî binfisk o ki aqilê hewtay baqilî karûgurwedê ci ser nêşino.

binfiskey *Nm.* Xinisey, bêemeley, bêyewmey. Binfisk/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi ci ya emeley nêbena û karûgurweyê mîyanikîy keno û kesî ra nimneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çeşitli gizli dümenler çeviren güvensiz ve hainlik özellikleri bulunmak.* Merdimêndo winî binfisk o ki aqilê hewtay baqilî karûgurwedê ci ser nêşino. Mi rê ki binfiskey kewta rîçandê tamarandê ci û pak jî nêbena.

binfistan *Teks. Nn.* Meleqof. Çinayo ki cinîy, çinay bin di yan ji bişew rakewteni di danê xwu ra. Cinîy jû cayan di çinadê teberî bin di jî danê xwu ra. Çinayêndo tenik o. *Tr. Gecelik. Kadınların geceleyin veya normal bir elbisenin altında giydikleri elbisesi.* Verî binfistan jî çinê bî.

binge *N.* Bingeh, esas, hîm, esîl. Hîm yan jî eslê ci. *Tr. Asıl, temel, ana.* Bingeyê banan gereg mezbût bo.

bingeça *Nm.* Geçaya tewra binênî. *Tr. Zemin kat.* Bingeçaya bînadê ma, şirîgî ya.

bingeh *Nn. Bw.* Binge. Dûme dewletandê Kurdan bolkî kilm kewto. Eger bingehê dewletandê Kurdan weş bierzîyayê, wina rew nêşehitîyayê.

bingeheşte/ê *N.* Çî/keso ki bingehê ci, hîmê ci erzîyayo. *Tr. Temeli atılan, temellenen.* Mektebê ma yo bingeheşte, do dîrina serrî ya tepîya înşaallah û rehman biqedîyo.

bingeh eşteni *f. M.* Bingeheştiş. Hîmê ci eşteni/ronayeni, qandê viraştişî dest bi hîmdê ci ya

kerdeni. *Tr. Temel atmak, temele başlamak.* Şima bingehê ci berey eşt. Tersena bimano zimistanî.

bin gêrîyayeni 1. *f. M. Wş.* Bingêrîyayîş. Şamîyan di bin tepişteni, bin ra tenekên bo jî veşayayeni. *Tr. Yemeklerde dibini tutmak, hafif de olsa yanmak.* Şamîya ci bin gêrîyê bî. Cora ci ra boya veşatê ameyê. 2. *f. M.* Bingêrîyayîş. Bin ra gêrîyayeni, bin pak bîyayeni, bin ra girotena nepakî. *Tr. Alttan alınmak, altı temizlenmek, büyük abdestinin altından alınması.* Eger binê ci nêgêrîyayê, wina pak nêbîyê. 3. *f. M.* Bingêrîyayîş. Binê ci besterîyayeni, bi destan a yan jî bi çinakî ya çîyên bin ra gêrîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin altındaki maddelerin alınması, temizlenmesi.* Ellah zano ser gêrîya. Labelê ki hetta ki aja di bîya, bin nêgêrîya bî.

bingirote/ê 1. *Tib. N.* Keso nêweşo ki gîyê ci yo ci bin ra gêrêno yan jî gêrîyayo. *Tr. Büyük abdesti altından alınan, altı temizlenen şey/kimse.* Kalo bingirote nêweşxane ra vijîya. 2. *N.* Veşate/ê, bintepişte/ê. Çîyo ki binê ci veşayo. *Tr. Dibini tutmuş yemek.* Ez ê tawayê bingirotî nêwena. Çunkî kesî rê zirar o.

bin giroteni 1. *Tib. f. M.* Bingirotiş. Binê ci giroteni, binê ci pak kerdeni, heşa nepakê ci ci bin ra giroteni. *Tr. Altını almak, altını temizlemek, dışkısını altından almak.* Keynera ci ci bin ra girotê. 2. *f. M.* Bingirotiş. Veşateni, veşayeni, binê ci gêrîyayeni, bin tepişteni. *Tr. Dibini tutmak, yemeklerde yanmak.* Şamîyan di bin giroteni bolkî îhmalkarey ra bena.

bingoşe *An. Nn.* Bînagoş, binîya goşî, binê goşî. *Tr. Şakak.* Bînagoşdê ci di pizirikên vijyê bî.

bingoşî *An. Nm.* Bînagoş, binê goşî, binîya goşî. *Tr. Kulak dibi, kulak alt tarafları. Kulak memesiyle başlayan kulak alt tarafı.* Ey jû dê bingoşîda ci ro, çiman ver ra adir peka.

binhî 1. *N.* Çî/keso ki binê ci hî yo, bin di yan awi esta yan jî binê ci nekmeyîn o. *Tr. Dibi ıslak/yaş olan.* Çuwalê binhî ardîy pêro herimnayê. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki xwu bin di mîzî kerda û binê ci bîyo hî. *Tr. Dibini ıslatan, altına çiş kaçıran.* Tûto binhî do xwu ra hewînî nêkero. Ma may do ney ra jî fehm nêkero!

binhîbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki binê ci bîyo hî, ci bin di awi yan jî nekmeyîney esta. *Tr. Dibi yaş/ıslak olan, altında su veya nemlilik bulunan.* Eger şima şenê ê tewreyê binhîbîyayî cadê ci ra werzanê. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki xwu bin di mîzî kerda û binê ci bi no babet a hîyîn o, mîzîyîn o. *Tr. Dibi ıslak, altı çişli olan.* Ê Tûtekê binhîbîyayî pak kerê ki nêşeliqîyo, nêbermo.

bin hîbîyayeni 1. *f. M.* Binhîbîyayîş. Bin di yan hî bîyayeni yan jî nekmeyîn bîyayeni. Bin di awi yan jî awikiney bîyayeni. *Tr. Dibi ıslak/yaş olmak, altı nemli olmak.* Mi bizanayê binê ci hî yo, mi o çî ûja di nêronayê. 2. *Zv. f. M.* Binhîbîyayîş. Xwu bin di mîzî kerdeni, ci bin di mîzî bîyayeni, mîzîyîney. *Tr. Çişlilik, altına işemiş olmak, dibi ıslak olmak.* Qeçekan bin hî meverdê, bin hîbîyayenda qeçekan ra fêlê qeçekan xerpênê.

binhîkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni binê ci kerdo hî, awi verdaya ci bin, bîyo sebebê nekmeyîneyda ci. *Tr. Altı ıslatılan, altına su veya nem gibi bir şeyler bırakılan.* Ez bawera ki şima do ê erddê binhîkerdî ra bol weş qezenc werzanê. 2. *Zv. N.* Xwu bin di mîzî kerde. Kes/çîyo ki; xwu bin di mîzî kerda, binê xwu bi no babet a kerdo hî. *Tr. Dibini ıslatan, altına işeyen.* Derê ki şima ê tûtekê binhîkerdî jî berê doktor.

bin hîkerdeni 1. *f. M.* Binhîkerdiş. Binê çîyên yan jî kesên hî kerdeni, awi ci bin verdayeni, bi nekmeyîney a verdayeni. *Tr. Dibini ıslatmak, altını yaş etmek, altına su bırakmak.* Mi binê ci kerd hî ki, rew wişk nêbo. 2. *Zv.* Binhîkerdiş. Xwu bin di mîzî kerdeni. *Tr. Dibini ıslatmak, altına işemek.* Key ki binê xwu kerd hî, wexta şima qehrênê ci ra. Şima yê çirê nikara qehrênê pira ki?

binhîyey 1. *Nm.* Binê ci hî bîyayeni, bin di awi yan jî nekmeyîney bîyayeni. *Tr. Dibi/altı ıslak/yaş olma, dibi nemli olmak.* Ey o hîle binhîyey ra wedard. 2. *Zv. Nm.* Bin hîbîyayeni, binê ci hî bîyayeni, xwu bin di mîzî kerdeni, bin ra mîzîyîn bîyayeni. *Tr. Çişlilik, altını ıslatmış olmak.* Qeç, binhîyey ra derd wedareno.

binik/i 1. *N.* O/çîyo ki bolkî bin do û werdî hesibêno. *Tr. Mahkum, mağlup, yenik olan ve saygınlığı olmayan.* Binikên o. Kes ci rê rûmet nêdano. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çî û karo nimî keno, çelfendey keno, lûy fetilneno. *Tr. Saman altında su yürüten, gizli desiseler çeviren, çeşitli dümenler çeviren.* Merdimêndo binik o. Ez bi ci ya emeley nêkena. 3. *N.* Kes/çîyo ki; qarşûyê cinîyan ser o nîyo, bin do, tim zêdê cinîyan keno, vatenda cinîyerda xwu ra nêvijêno, tim goş nano cinîyan. *Tr. Layt erkek, kılıbık.* Merdimêndo binik o. Hettanî cinîyer ra îzin nêwazo, nêşeno xwuserî karên bikero.

binikaney *Nm.* Binikkîyey. şekil û bîçim û meş û dîn û usûl û rayşîyayîşî di zêdê binikanan

bîyayeni, zêdê binikana luwayeni, binikane bîyayeni. *Tr. İş ve eylemlerinde gizli dümeler/dolaplar çeviriyor olmak, laytlar gibi olmak, mağluplar gibi olmak.* Cinîyeri binikaneyda ci ra nafêndo gird dîyo.

binikey 1. *Nm.* Binik bîyayeni, mehkûmê jewên yan jî ê tayêni bîyayeni, ser o nêbîyayeni. *Tr. Altta olmak, mağlup/yenik olmak, mahkum olmak.* Eger pêverikên di kes bêro pêver, îlla jew do binik bo. Pêro serik nêbenê. Cora binikey lazimê serikey a û serikey jî lazimê binikey a. 2. *Nm.* Binik/i bîyayeni. Kar û gurwanê xwu bi nimîyey a kerdeni, çelfendey kerdeni, lûy fetilnayeni. *Tr. Gizli dümenler çevirmek, saman altında su yürütmek, gizli iş ve desiseler dolaştırmak.* Fini bena ki binikey bena ze altûn. 3. *Nm.* Vatenda cinîyerda xwu ra teber nêvijîyayeni. Bi ê cinîyer a luwayeni, bi cinîyan a vateni, bi cinîyan a ray şîyayeni, mehkûmê cinîyerda xwu bîyayeni. *Tr. Laytlık.* Cinîyênda bol lordi girota. Cora o yo ci rê binikey keno.

bi nimî *N.* Pinanî, nimiten a, bi nimiten a, bi nimitiş a, bi pinanî, limiten a, bi limitiş a, mîyanikî, bi mîyanikî ya. *Tr. Saklayarak, gizlice, sırlı bir şekilde.* Mi bi nimî da ci, mi va wa kes pey nêhesîyo.

binî 1. *Nm.* Kişta/hêma binî, çoşmeyê cêrdê çîyan. *Tr. Alt/aşağılar, alt/aşağı taraflar.* Binîya erdî ra hettanî tîya mi ardi. Balam neya tepîya jî şima berê. 2. *Nm. Bw.* Payda. Binîya ci şeş bî, serê ci didi.

bi nîkah 1. *Nn.* Bi mare. Tey (ser o/pa/mîyan di) nîkah bîyayeni, hesabê nîkahî tey bîyayeni, nîkah hesibîyayeni. Tersê ci, "bê nîkah" o. *Tr. Nikahlı, nikah sayılmak, işin içinde nikah hesabı da sayılmış olmak.* Mêrdekî va, do bê nîkah bo. Eger bi nîkah bo, ez mîyan di çinî ya. 2. *Nn.* Nîkahî ser o, marî ser o sond werden a. *Tr. Nikahıma ki, nikaha yemin olsun ki.* Mêrdeko zewijîyaye, çîyên ser o, dawayên ser o sond weno û vano: "Bi nîkah ki mi wina wina nêkerdo. Ti jî şenê vajê bi nîkah ki to wina wina kerdo?"

binîkah/i *N.* Bimare/ê. Keso ki nîkahê ci esto, nîkah viraşto, bi cinîyên yan jî bi camêrdên a zewijîyayo/ya û hemberdê xwu rê mareyên viraşto, mare birnayo. *Tr. Nikahlı.* Qanûnan vero merdimo binîkah û bênîkah jû nêbeno.

binîkahey *Nm.* Bimareyey. Nikahê ci bîyayeni, wahîrê nîkahî bîyayeni, pa (tey/ser o/mîyan di) nîkah bîyayeni. *Tr. Nikahlılık, nikah kıymış olmak.* Ez binîkaheyda ci ya jî bawerî nêkena.

bi nîşan *Nn.* Çî/keso ki eşkera nêvajîyayo yan jî name nêbîyo; bi nimitiş a, bi îşaret a, bi nîşan a vajîyayo, bellî bîyo. *Tr. İşaret ile.* Ey bi nîşan a va. Labelê ma fehm nêkerd.

binîyey 1. *Nm.* Binî bîyayeni, het/kiştan ra kişta binî bîyayeni, çoşmeyê bindê çîyên bîyayeni. *Tr. Yer veya işarette herhangi bir şeyin alt/aşağı tarafları.* Mi va beno kemaneya ci binîyeyda ci ra ya. Labelê ê ceribîyayîşî ya dima ma fehm kerd ki eger seranî di bîyayê jî fina do binkewte bîyayê. 2. *Mat. Nm.* Binî/payda bîyayeni, payende bîyayeni, kişta lingan/binî bîyayeni, nîsbet û paran di kişta binî bîyayeni. *Tr. Paydalılık, payda olmak. Kesirli sayılarda payda kısmı.* Şeşî di ser û binîyey di bol çî ferq keno.

binkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo çîyên yan jî kesen bin, bin di ca dayo ci. *Tr. Alta yerleştirilen.* Ez a geyrena ê çîdê binkerdî. Ez a nêşena bivîna. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên fînayo ser, ci rê galîb ameyo, kerdo xwu bin, qalîy kerdê po, bi kabokan a ci rê galîp ameyo. *Tr. Galip gelinen, mağlup edilen.* Ez tersena ki ti rojna ê merdimdê binkerdî rê mexlûb bê.

bin kerdeni 1. *f. M.* Binkerdiş. Çîyên yan jî kesên çînakî yan jî kesnakî binkerdiş, ci bin di ci rê ca dayeni. *Tr. Alta koymak/sokmak, altta yer vermek/yerleştirmek.* Mi perey kerdîy bîy kulavî bin, jewî ûja ra vetê. 2. *f. M.* Binkerdiş. Mexlûb kerdeni, ci ser fînayeni, ci rê galîb amîyayeni, qalîy po kerdeni, bi kabokan a ser visteni, ci rê galîb amîyayeni. *Tr. Alta koymak, kendisine galip gelmek, yenmek.* Mi panc û didi o kerd bin.

binkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kewto bin yan jî kewno bin, şîyo kewto kişta binî, ser o nêmendo yan jî nêkewto ser. *Tr. Alta giren, alta düşen, alt tarafa düşen."* Mi kerd ki ê beranê binkewtî bin ra vejo, ez bixwu kewta bin. 2. *Zv. N.* Mexlûbbîyaye/ê, vinîkerde/ê, bindibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêverikên di kewto bin, vinî kerdo. *Tr. Kaybeden, yenik, mağlup, alta kalan, mahkum olan.* Ez, ê ma rê biveşa, ez ê xalzadê xwu yê binkewtî rê biveşa! Kêrê biveşa, kêrê nêveşa? 3. *Zv. N.* Keso ki têtewr kerdo vinî, pa çîyên nêmendo û heme çîyê xwu kerdo vinî. *Tr. Müflis, iflas eden.* Pêroyê ê merdimdê binkewtî ser o qisey kenê. Zewmbî rojanî çinî yo.

bin kewteni 1. *f. M.* Binkewtiş. Çîyên bin di yan jî binî di bîyayeni, kiştda binî di bîyayeni. *Tr. Alta girmek, dibe düşmek, dip/aşağı tarafa düşmek, alta düşmek.* Ez kewta barêndê giranî bin ki, boka dişmenê mi nêkewo ê barî bin. 2.

f. M. Binkewtiş. Vinî kerdeni, mexlûb bîyayeni. *Tr. Yenik olmak, altta olmak, mağlubiyet.* Sifte ma ser o bî, dima kerd vinî û ê kewtîy ser. 3. *Zr. f. M.* Binkewtiş. Têtewr vinî kerdeni, heme çîyê xwu vinî kerdeni, çîyêndê ci pa nêmendeni, warîyatê ci pêro ci dest ra şîyayeni. *Tr. İflas etmek, kökten kaybetmek.* Ellah boka bol nêdo. Mêrdek kewt bin, pa qe çîyên nêmend. Şarî dest na malûmilkdê ci pêroy ser.

binkilawî *Ky. Nm.* Kayênda şansî ya ki hakên yan jî çîyêndê zêdê gozên dîrê kilawan ra kenê kilawên bin û kaygeran ra vînayena nay wazenê. Kam ki veror na çîya bindê kilaweri bivîno, o qalên keno ê bînan. Bi no babet a na kay dewam kena. *Tr. Birkaç külah bulundurulur. Bunlardan birisinin altına bir yumurta veya ceviz gibi bir madde konulur. Bu maddeyi bulan bir puan almış olur. Bu şekilde kazanılmaya çalışılır.* Qeçekê binkilawî kay kenê.

binkotek/i *N.* Binkotekî. Kes/çîyo ki; kewto kotekan bin, kotekan bin di henciqîyayo. *Tr. Şamaroğlanı.* Merdimêndo binkotek o. Şaro hawêr dano piro.

binkotekey *Nm.* Binkotekî. Binkotekî bîyayeni, kotekan bin kewteni, kotekan ver kewteni, merdimê kotekan bîyayeni. Kes/çîyo ki; tim o yo deyêno piro, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şamaroğlanlığı.* Eger mi binkotekeya ci nêdîyayê, mi do bivatayê dest beno xwu.

binkotekî *Nm. Bw.* Binkotekey û binkotek/î. Tim jî binkotekî bî. Qe rojên mi nêdî ki o yo dano kesên ro.

binkotekîyey *Nm.* Binkotekî bîyayeni, kotekan di bin di bîyayeni, keso kotekwer bîyayeni, wezîyetdê binkotekî di bîyayeni. *Tr. Şamaroğlanlığı.* Binkotekîyeya ci kam nêzano ki?

binlingîy *Nb.* Binnigîy, binpay. Lingan bin di bîyayeni, binê lingan/nigan di bîyayeni, payan bin di mendeni, binpay bîyayeni. *Tr. Ayaklar altında olmak, ezilmek.* Key ki ez bîya binlingîy, wexta qe ti jî dest meerzi bi mi.

binlingîybîyaye/ê *N.* Binnigîybîyaye/ê, binpaybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ling û payandê şarî bin di mendo û henciqîyayo, pelisîyayo. *Tr. Ezilen, ayaklar altında kalan.* Eger ma bişayê, ma do ê merdimdê binlingîybîyayî rê yardim bikerdayê.

binlingîy bîyayeni *f. M.* Binlingîybîyayîş. Binnigîy bîyayeni, binpay bîyayeni, payan bin di mendeni, payan bin di henciqîyayeni, lingan/payan ver şîyayeni, payan bin di zêdê encîli bîyayeni. *Tr. Ayaklar altında kalmak ve ezilmek.* Key ki ez bîya binlingîy, aw qe destê şima jî mi ser o nêbo.

binlingîykerde/ê *N.* Binnigîykerde/ê, paymalkerde/ê, binpaykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo xwu lingîy bin û bi no babet a henciqnayo, kerdo ze encîli. *Tr. Payimal edilen, ayaklar altına alıp ezilen.* Merdimo binlingîykerde û destansernaye jew nêbeno. Şarê ma heme ca di bîyo binlingîy.

binlingîy kerdeni *f. M.* Binlingîykerdiş. Binnigîy kerdeni, binpay kerdeni, payan bin di verdayeni, paymal (malê payan) kerdeni, bi payan a henciqnayeni, bi lingan a kesên yan jî çîyên zêdê encîlên pelisnayeni. *Tr. Payimal etmek, ayaklar altında ezmek.* Eger ey ez binlingîy kerdayê, do înan rê weş bîyayê. Çunkî ê ne zanê xwu herûnda kesî kerê, ne jî zanê kesî herûnda xwu kerê binnigîy kero.

binnîre/ê *N. Bw.* Nîrebîyaye/ê. Mi bizanayê o jî binnîre o, tew mi ci ra yardim nêwaştê.

binnîrebîyaye/ê *N. Bw.* Nîrebîyaye/ê. Keso binnîrebîyaye/ê, nafetê ci ci nêreseno, o do kotî ê bînan rê paştî bivijîyo!

binnîre bîyayeni *f. M.* Binnîrebîyayîş. *Bw.* Nîre bîyayeni. Efrîqa bî binnîrê, serûbinê erdandê ci pêro kirêşîya Awrûpa û Emerîqada Başûrî. Hewna qeç û qulê ci yo lingan bin di veyşaney û gest ra mireno.

binnîrekerde/ê *N. Bw.* Nîresernaye/ê. Şaro binnîrekerde do neya tepîya lingîy bierzo. Çunkî înan qedrê xwuserîyeyda xwu nêzana.

binnîre kerdeni *f. M.* Binnîrekerdiş. *Bw.* Nîre sernayeni. Kê ki ê kerdîy binnîre, ê do adinî di hesabêndo çetin bidê Ellahî.

binnîreyey *Nm. Bw.* Nîre bîyayeni. Bi mi ki binnîreyey xirabêrî, fina binnîreyey a.

binnuşte *Ed. Rob. Nn.* Nuşteyo kilmo ki nuştandê esasîyan bin di, perran bin di qandê zanîşên û çimedê zanîşan nûşêno. *Tr. Dipnot, haşiye.* Ez winîyaya tew ci bin di binnuştey çinêbî. Cora bi mi ki hend qîmetdar nîyo.

binpakerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki pakeya bindê ci bîya, kişta binî ra dest bîyo bi pakeyda ci ya. *Tr. Altı temizlenen, alt tarafının temizliği yapılan.* Şima o çîyo binpakerde sera berd? 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî gîyê ci, nehsê ci, nepakeya ci ci bin ra girota, binê ci kerdo pak, pakeya bindê ci kerda. *Tr. Dibi/altı, dışkısı altından alınarak temizliği yapılan.* Kalo binpakerde xwu di şikêno. Vano, ya Rebbî ez a deha nêşena damiş ba, nê amanetê xwu bigî.

bin pakerdeni 1. *f. M.* Binpakerdiş. Kişta binî

pakerdeni, bin ra bi destpakerdişî ya kerdeni. *Tr. Alt temizliği yapmak.* To do sifte sifte binê ci pakerdayê, dima ser pakerdayê. 2. *f. M.* Binpakerdiş. Nepakeya ci, ci bin ra giroteni. *Tr. Altını, dibini, pisliğini, dışkısını altından almak, temizlemek.* To binê qeçekî pakerd?

binpay/i 1. *N. Bw.* Payande/ê. Kaşka şima a dari nêkerdayê binpay. Çunkî a dari pûçi bî. A dari ra binpay nêvijêna. 2. *N.* Payîmal/i, paymal/i. Keso ki bîyo binpay, lingan bin di mendo, henciqîyayo. *Tr. Payimal edilen, ezilen, çiğnenen.* Kam no welat di nêbîyo binpay ki?

binpaybîyaye/ê 1. *Mat. N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên kerdo binpay, kerdo payande, hîsab di parakerdiş di bîyo kişta binî/pay. *Tr. Matematikte paydaya konulan, paydalaşan, payda olarak kullanılan rakam.* Reqamo binpaybîyaye do hîsabî di paran hemini bimojno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xwu payan bin di henciqnayo, kerdo payîmal, eşto payan bin, helisnayo. *Tr. Ezilen, ayaklar altına alınan.* Merdimo binpaybîyaye do senîn bişo bivijîyo şêligî mîyan? Do girgîn bo! 3. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kiştda lingan a saznayo, ca dayo bi ci, herûnda lingan di, herûnda dekewtişî di saznayo. *Tr. Giriş/ayaklar tarafında yer verilen, istihdam edilen veya kullanılan.* Sandalye û kulavo binpaybîyaye do xwura rew kehan bo. 4. *N.* Payandekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu rê kerdo estûni, kerdo dîregi. *Tr. Payanda edilen, direk olarak veya sütun olarak kullanılan, istihdam edilen.* Darê ma yê binpaybîyayî xeylên wezîfe kerd.

binpaykerde/ê 1. *Mat. Rob. N.* Binikkerde/ê. Çîyo (amor, sebir) ki jewî yan jî tayêni parakerdiş di kerdo payda, kerdo binikê çixîzda parakerdişî. *Tr. Kesir çizgisinde veya paylamada payda edilen sayı veya rakam.* Hewtdê binpaykerdî di hewtay parîy estîy bîy? 2. *N.* Paymalkerde/ê, lingan bin di henciqnaye/ê, payan bin viste/ê, payan bin erzîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni eşto payan û henciqnayo, kerdo zêdê encîlandê balman a. *Tr. Ayaklar altına alınan, ezilen.* Ez merdimdê binpaykerdî ra çîyên do hewl nêpawena. 3. *N.* Çî/keso ki lingan bin di ci rê wezîfe û muamele vîneyayo, ci rê hema cadê lingan di ca deyayo. *Tr. Ayak altı işi gördürülen, hemen girişte kendisine iş verilip istihdam edilen.* Keçeyê şima o binpaykerde rew xeripîyayo. Eger şima binpay nêkerdê, wina rew rewî nêherimîyayê. 4. *N.* Çî/keso ki zêdê estûnêna, zêdê dîregêna ci rê muamele vîneyayo. *Tr. Bir direk veya sütun gibi kendisine görev biçilen.* Mi ûja di çîyêndo binpaykerde nêdîyo. Kotî do?

binpay kerdeni 1. *Mat. f. M.* Binpaykerdiş. Binik kerdeni, paran mîyan di kişta cêrî, kişta binî kerdeni, payda kerdeni, payan mîyan di para ki parîy pêro yê mîyan di, a a pari kerdeni, o reqam kerdeni, o sebir kerdeni. *Tr. Payda yapmak. Sayılardan kesir çizgisinin altındaki sayı olmak.* Mi 3 kerd binpay, 1 kerd serpay. 2. *f. M.* Binpaykerdiş. Henciqnayeni, payan di bin di henciqnayeni, payan bin giroteni, xwu lingan bin giroteni, paymal kerdeni, bi payan a ser kewteni, bi payan a zêdê balman a kerdeni. *Tr. Ezmek, paymal etmek, çiğnemek.* Mi filan kes kerd binpay, fina jî ar nêkeno. 3. *f. M.* Binpaykerdiş. Kesen yan jî çîyên cayêndê zêdê binî di saznayeni, wezîfedar kerdeni, wezîfe cidayeni, ronayeni, ci rê muamele kerdeni. *Tr. Ayak altı olarak kullanmak, alt taraflarda iş gördürmek, girişte kullanılmak.* Şima do a şiqa weşi binpay kerdayê. Şima bidayê feqîrekên qenê xwu rê pa wezîfe dîyê. 4. *f. M.* Binpaykerdiş. Payandê/e kerdeni, zêdê estûnên, zêdê dîregên ci rê wezîfe û muamele dîyayeni, paya binî kerdeni, linga binî kerdeni. *Tr. Payanda etmek, alt ayak olarak kullanmak.* Estûnênda mezbûti bî. Ma kerdi binpay.

binpel *Ban. Nn. Bw.* Binperr. Mi binpelî di nêşa çîyên binûşo. Çunkî çîyên mi vîrî nêameyê.

binperr *Ban. Nn.* Binvaje, binpel. Nuşteyê bin û kenarandê nuştedê esîlî yo ki qandê vîrardişî, qandê îzahatî nuşêno. *Tr. Dipnot, haşiye.* Mêrdekî binperrê xwu nuştedê esîlî vêşêrî kerd bî derg.

binpirocin/i 1. *Zîr. N.* Binpirojin/i, binpirocinbîyaye/ê. Çî/keso ki pirocini bin di mendo û çîyên rê nêbeno, ercîyaye nîyo. *Tr. Diskalifiye olan, elek altı, elenen, elekten geçirilen şey veya mecazen de kimse.* Ma rê bizor binpirocinê şima mend. No binpirocinê şima netebayên o, ercîyaye nîyo. 2. *N.* Efare/ê, binpirojin/i. Çî/keso ki bin ra mendo, kok nîyo, esîl/esas nîyo. *Tr. Asli olmayan, köklü veya temel olmayan, tali, ufak tefek, küçük.* Şorî taxa corêni di xalandê xwu ser ra bigeyri, înan zîyaret ki. Labelê wext çinî yo, meşorî xalzayan ser ra megeyri, ê binpirocin ê, ti înan zîyaret nêkerê jî beno.

binpirocinbîyaye/ê *N. Bw.* Binpirocin/i. Pêrini newedera sere da piro. Ê Binpirocinbîyayeyê seqetekî jî ame sere da piro! Ti yê bîlaheq û bîlasebeb xwu di kişenê.

binpirocin bîyayeni *f. M.* Binpirocinbîyayîş. *Bw.*

Binpirociney. Mi bizanayê ez bîya binpirocini, mi qethan fina sere piro nêdayê.

binpirociney 1. *Zîr. Nm.* Binpirojiney. Binpirocin bîyayeni, pirocini bin di mendeni, ercîyaye nêbîyayeni. *Tr. Diskalifiye olmak, elenmek, elek altı olmak, gereksiz olmak, yaramayanlar sınıfına dahil olmak.* Binpirocineyda ci dima, şî newedera xwu nûşna ki fina dekewo îmtîhan, tew kemêna. 2. *Nm.* Efareyey, binpirojiney, binpirocin/i bîyayeni. Çî/keso ki bin ra mendo, kok nîyo, esîl û esas nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Asli olmamak, köklü/temel olmamak, tali olmak, ufak tefek olmak, küçük olmak.* Binpirocineya ci sebebê zîyaret nêkerdişdê înan nîya.

binpirojin/i *Zîr. N. Bw.* Binpirocin/i. Eger mêrdek binpirojin bîyayê, xwura ez şaş mendê. Çunkî bol zano.

binpirojiney *Zîr. Nm. Bw.* Binpirociney. Ma kes binpirojineyda ci ser o nêmendê. Çunkî xwura ma bawer kerdê ki o do qezenc kero.

binpîze *Zîr. Nn.* Qaşan. Layê bindê pîzedê heywanandê çîantokan. Layo hera yo ki paliki bi bindê pîzedê her û qatir û heywanandê zêdê nînana girêdanê ki ser o paliki ver û pey di nêşiro. *Tr. Çekim ve koşum hayvanlarının karnının dibinde semeri bağlamaya yarayan genişçe bağ.* Binpîzeyê cilda ci visîya bî. Cora barê ci bîbî çewt. Ez winîyaya baro tim vera raşt degîrêno. Ez cora winîyaya binpîzedê ci ra.

binpîzebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki çîyên eşto xwu pîze û pa bîyo kêfsad, pey qehrîyayo; qehrandê çîyên ra yan jî jewî ra kîni girota, bîyo wahîrê kîni. *Tr. Kin bağlayan, içerlenen, üzülen, içine atan.* Eger ti şenê, ê merdimê binpîzebîyayî bi xwu ya beri, wa tîyanan di çîyêndo neweş nêkero.

binpîze bîyayeni *f. M.* Binpîzebîyayîş. Kîni tepişteni, xwu mîyan eşteni. Bi çîyên a, kesên ra qehr wedardeni, qehrandê çîyên ra çîyên xwu zerreyo giroteni. *Tr. İçerlenmek, kin bağlamak.* Mi dî bîyo binpîze jî, mi kesî rê nêva. Ez çi zana ki o do zirar bido ci.

bin ra *Nn.* Birra. Tersê ci "ser ra" o. Çî/keso ki bol ser ra nêşîyo, mihîm vîneyayo û ser o bol vinderîyayo, ser o bol palikêr bîyo. *Tr. Detaylamasına üzerinde durulan. İçeriğine, derin ve amik olarak.* Mi winî nêva. Şima do ser ra bigirotayê. Labelê şima bol ser o vinderdîy, şima bin ra girot.

binragêrîyaye/ê *Tib. N.* Birragêrîyaye/ê. O/çîyo nêweşo ki nêşeno xwu bi xwu şiro kunifi û hacetê xwu bivîno. Cora nepakeya ci bin ra gêrêno. *Tr. Yatalak. Tuvalet ihtiyacını kendisi gideremeyen.* Merdimo binragêrîyaye, di serrîya tepîya, bi xebatêndo şêna bî weş.

bin ra gêrîyayeni *Tib. f. M.* Binragêrîyayîş. Birra gêrîyayeni. Newşêya mîyandê cayan ra defê hacetê ci bin ra giroteni. *Tr. Yatalak olan hastanın defi hacetini altından almak.* Bin ra gêrîyayeni zorêrî eceb çîna esto?

binragirote/ê *Tib. N.* Birragirote/ê. O/çîyo ki nêweşeya ci ya mîyandê cayan ra gîyê ci ci bin ra gêrêno. *Tr. Yatalak olduğu için defi haceti altından başkası tarafından alınan.* Merdimê binragirotî, soyîn çîyêndo xirab ard xwu ser. Bê lome bo. Ey va beno ki o do bireyo, qe beno ki ey axreta xwu jî kerdi vinî.

bin ra giroteni 1. *Tib. f. M.* Binragirotiş. Birra giroteni. Neweşey ra defê hacetê ci (gî/nepakê ci) bin ra giroteni. Gî bin ra giroteni. *Tr. Büyük abdestini, defi hacetini altından almak.* Tayên nêweşê Awrûpay bin ra giroteni ra nêşenê sebir bikerê, ser o jî îmanêndo mezbût çinî yo. Cora utenazî (xwu bi xwu kişteni, bi kiştişdê xwu ya razî bîyayeni) kenê. Bê lome bo. 2. *Zv.* Binragirotiş. Bir ra giroteni. Ci vero geyrayeni, ci razî kerdeni, ci nêtewnayeni, xwu rê vero geyrayîş, ci rê ata nata kerden û ci rê fehm kerden dayeni. *Tr. Alttan almak, incitmemek, razı etmek suretiyle anlatmaya çalışmak, kırmamaya çalışmak.* Mi bin ra girot jî ez bi otesîda ci nêamêya. 3. *f. M.* Binragirotiş. Birra giroteni. Kişta binî ra, heta binî ra, terefê mêlî ra giroteni. *Tr. Alttan almak, aşağıdan almak, meyyilli taratftan almak.* Eger to bin ra bigirotayê do herrîn bîyayê. Xeyrê Ellahî ki to ser ra girot.

binrawinîyaye/ê *N.* Birrawinîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bin ra winîno kesên yan jî çîyên ra. Keso ki manîdar winîno kesî ra, ze ki kesî werdî û eyb bivîno. *Tr. Alttan bakan, yan bakan, alayvari ve hakir bakan.* Merdimo binrawinîyaye ser ra winîyayî zalimêrî yo.

bin ra winîyayeni *f. M.* Binrawinîyayîş. Birra winîyayeni. Çîyên yan jî kesên bin ra çîyên ra winîyayeni. Kişta binî ra winîyayeni. Manîdar manîdar winîyayeni, bi maneyên a winîyayeni, bi şikildê kebîrey û werdîvînayîşî ya winîyayeni. *Tr. Alttan bakmak, alt taratfan bakmak, manalı manalı bakmak, kınayıcı, alayvari ve küçük düşürücü bakmak.* Mi vatê beno ki o yo ser ra nêwinîno. Ti nêvanê ki o yo bin ra winîno. O çi zalim o!

binray *Rob. Nm.* Raya binêni. Raya ki bin ra şina,

bin ra deyaya ci. *Tr. Altyol, alttan verilen yol.* Vanê binray şehitîyaya, ray ser ra daya. Cora serray bîya qerebalixi.

binresaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; cayêndo xorî di bi warşîyayîş a resayo bin, binê ci dîyo, hettanî bin şîyo. *Tr. Herhangi bir derinlikte dibe yetişen, dibi gören.* Şirê ê merdimdê binresayî ra bipersê. Bizano fina o do bizano. 2. *N.* Kes/çîyo ki; resayo qedîyayenda werdên, nanên, kayên, gurweyên, wezîfeyên ûzn. *Tr. Herhangi bir yeme veya içmede, iş veya eylemde, görev veya sorumlulukta olayın sonuna, dibine, bitimine yetişen.* Şima pêro jî zanê ki merdimo binresaye mird nêbeno, wezîfî tam nêâno ca. Şima yê hewna çirê mêrdekî rê nan nêronanê ki?

bin resayeni 1. *f. M.* Binresayîş. Cayêndo xorî di bin şîyayeni, binî dîyayeni, hettanî bin war şîyayeni. *Tr. Dibe yetişmek, dibi görmek, dibe gitmek.* Dolêndo xorî bî. Labelê ez resaya bin. 2. *f. M.* Binresayîş. Qedîyayîşî resayeni, kar kerdenên di, wezîfe kerdenên di, werdên di, werd û şimîyên di peynî resayeni. *Tr. Bir yeme ve içmede, bir iş ve eylemde, bir görevin yapılmasında sonuna, bitimine yetişmek, başına yetişememek.* Ci ra pers bî, vajîya: "Şima resayê taway ser? Mêrdekî va: Nê, ez ser nêresaya. Ez resaya bin. Ez amêya ki şima tawa qedînayo, şima wela ci vaydaya."

binrogunaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki war şîyayenên di, vera cêr şîyayenên di, cayêndê zêdê awi bin şîyayenên di tewro bin şîyo, tewro bin kewto, bin dîyo. *Tr. Dibe düşen, dibi gören.* Merdimo binrogunaye do ê bîrî bin ra senîn bivijîyo? 2. *Zv. N.* Çî/keso ki têtewr kerdo vinî, vinî bîyayenênda bol girdi dîya; heme çîyê xwu, malûmilkê xwu, estbîyayen û çinêbîyayîşê xwu pêro kerdo vinî. *Tr. Varını yoğunu, servetini, malını mülkünü kaybeden, batan, iflas eden, dibe düşen.* Ne ma, ne jî şima deha şenê ê kesê binrogunayî bireynê. Ancax Ellah ey bireyno.

bin ro gunayeni 1. *f. M.* Binrogunayîş. Birro gunayeni. Hettanî bin şîyayeni, qezayên di yan jî awar şîyayenên di binî dîyayeni. *Tr. Dibe düşmek, dibi giderek görmek.* Tûtek guna bî bîrî bin ro, kesî tew nêdî bî. 2. *Zv. f. M.* Binrogunayîş. Birro gunayeni. Têtewr vinî kerdeni, hemî çî yan jî malê xwu vinî kerdeni, temamê qezencdê xwu vinî kerdeni, îflas kerdeni. *Tr. Dibe düşmek, büyük hezimeti yaşamak, iflas etmek.* Boka kes bin ro nêguno. Eger kes finên bin ro guno, kes deha rew rewî nêşeno mîyaneyê xwu raşt kero.

binsaz *Nn.* Karûbaro ki viraştenda çîyan rê bi şikildê veromî ya virazîyayo, roneyayo. Kes/çîyo ki; qandê şengey, qandê virazîyayeni, qandê weş bîyayeni, qandê hewley sifte ra virazîyayo, bin di virazîyayo. *Tr. Altyapı.* Sûkê şarî binsazîya tepîya virazênê, ê ma sifte virazênê.

binsazey *Nm.* Binsaz bîyayeni, sifte ra virazîyayeni, qandê weş û delaley, qandê awaney sifte ra virazîyayeni. *Tr. Altyapı birimi.* Ne mi binsazey di, ne jî sersazey di ecibna.

binserrad/i *Zîr. N.* Ercîyaye/ê, nafîdar/i. Çî û keso nafîdar o û ercîyaye o ki deyayo serradi ro, do hewna pirocin û elegi ro deyo. *Tr. Kalbura vurulan, kalburlanan, bir sonraki elemeye tabi tutulmak üzere yarım olarak elenen, elekten geçirilen, yarayışlı şey veya mecazende kimse.* O lajek binserrad o. O do hewna pirocin û elegi ro deyo jî.

binserradane *Nn.* Zêdê binserradana bîyayeni, ze ki binserrad bo, şekil û bîçimê binserradan. *Tr. Kalbur altı gibi, seçilmiş gibi, ayıklanan gibi olmak.* Xeyr o ti binserradane ûja di vinderdê? To vinî kerdo?

binserradey *Zîr. Nm.* Binserrad/i bîyayeni, serradi ro deyayeni, serradi ra ravêrîyayeni. Qandê pirocin û elegi îmtîhan ra ravêrîyayeni, nîmçera ceribîyayeni. *Tr. Kalburdan geçirilmek, ön elemesi yapılmak.* Şima mewnîyê binserradeyda ci ra. O do hewna pirocin û elegi ro deyo jî. Na xum a. Hewna xalxumi menda.

binsewl/i *N.* Kes/çîyo ki; sewlan het di ronişto, geçaya şêligî di kişta sewlan di, kişta cêrî di ronişto. *Tr. Bir toplulukta en aşağı, ayakkabılığın yanında oturan.* Mêrdekêndo zerrîweş bî, qergûn bî. Tebera zûzikîya bî, va: "Mi rê şêligî mîyan di cayên bidê, wa qe ez binsewl ba."

binsewley *Nm.* Binsewl bîyayeni, nezdîdê sewlan di ronişteni. Geçayên di, odeyên di, şêligên mîyan di en cêr di ronişteni, ûjay qebûl kerdeni. *Tr. Bir toplulukta, bir odada, bir bölümde en aşağı tarafta ve mütevaziyane oturmak.* Ey binsewleyda xwu ra şerm nêkerdê. Vatê: "Wa ez zanayan mîyan di xwu rê cayên bivîna, mi rê binsewley mihîmi nîya."

binsêlî *H.* Sêlan bin kewteni, sêlan bin di mendeni. *Tr. Sele uğramak, sel altında kalmak.* Heme ca bîbî binsêlî.

binsêlîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki sêlan bin di mendo, sêlawî bin di mendo, sêlî ra bol zirar dîyo, felaketê sêlî dayo piro. *Tr. Selzede, sele uğrayan.* Welato binsêlîbîyaye do qandê finakî tedbîr bigîro ki wextnakî fina binsêlî nêbo.

binsêlî bîyayeni *f. M.* Binsêlîbîyayîş. Sêlan bin

mendeni, sêlawî bin di mendeni, sêlawî di şîyayeni, sêl pirodayeni, sêlan ver şîyayeni. *Tr. Selzede olmak.* Emserr col cay bîy binsêlîy.

binsêlîkerde/ê *N.* Keso (ca, çî) ki jewî, tayêni, qewetên yan jî çîyên sêlan bin di verdayo, felaketê sêlî derênayo ser. *Tr. Sele veya sel felaketine uğratılan.* Ez texmîn nêkena ki o welato binsêlîkerde rew rewî bêro a xwu.

binsêlî kerdeni *f. M.* Binsêlîkerdiş. Kesên, cayên yan jî çîyên sêlan bin di verdayeni. *Tr. Sele uğratmak, sel altında bırakmak.* Ellah boka kesî binsêlî nêkero. Cayo ki beno binsêlî rew rewî nêbeno.

binsînor *Nn. Bw.* Binê xeti. Hema hema resay bîy binsînor ki, eskeran pey ra da piro; ci ra jew nêverda.

binsînorî *H.* Heqdê sînorî di bîyayeni, xetin bin ser o bîyayeni, ata xeti ser o bîyayeni. *Tr. Sınır ötesiyle ilgili, sınır ötesiyle ilgili olmak.* Qalê înan binsînorî nêbî, welatîyan ser o bî.

binşik/i *N.* Kes/çîyo ki; şik û fikr û qeneatandê kesandê bînan do, tesîrdê, hukimdê şikandê bînan do, goreyê şikandê kesandê bînan gama xwu erzeno, luweno. *Tr. Başkalarının düşünceleri, kanaatleri ve fikirlerinin etkisinde olan.* Ez texmîn nêkena ki ê merdimdê binşikî ra ma rê xeyrên bêro.

binşikey *Nm.* Binşik/i bîyayeni, şik û fikr û qeneatandê kesandê bînan di bîyayeni. Goreyê şik û fikr û qeneatandê kesandê bînan gami eşteni, luwayeni, ray şîyayeni. *Tr. Başkalarının düşünce, kanaat ve fikirlerinin etkisi altında olmak, yönlendirilmek.* Mêrdek binşikeyda xwu rê wahîr vijêno. Tew êsîreya xwu jî qebûl keno.

binter *Nn. Wş.* Şamîya ki hebekên bin giroto. Binter werêno, nêerzêno. Terîyayeyê bindê şamîyan. *Tr. Hafifçe dibini tutmuş olan yemek, çok kızarmış olan yemek.* Wexto ki nanwereyên di, veyveyêndê jewî di yaxerên bivaro, wexta zamay rê vanê: "Ma to binter werdo?"

binuqtik/i *N. Bw.* Nuqtikin/i. Eger nuşteyê ey binuqtik bîyayê, mi do deha gengaz fehm kerdayê.

binût/i *N. Bw.* Nuqtikin/i. Nuşteyo binût û bênût eynî fehm nêbeno.

binûtey *Nm. Bw.* Nuqtikiney. Nuştan di binûtey û bênûtey jew nîya. Binûtey ra kes deha weş şeno fehmîdar bo.

binûtin/i *N. Bw.* Nuqtikin/i. Kaşka binûtin bîyayê, wexta ma do deha asan fehm kerdayê.

binûtiney *Nm. Bw.* Nuqtikiney. Binûtineya ci, rî di weşi nîya.

binvaje *Ed. Rob. Nn.* Binperr, binvatik. Vatena ki qandê beyanatî bindê nuştî di nuşêna. *Tr. Dipnot, haşiye.* Nuştandê îlmîyan di gereg ki binvajey bibê.

binvatik *Ed. Nn. Bw.* Binvaje. Eger tey binvatikîy bibîyayê, do deha weş fehm bîyayê.

binvîr *Nn.* Çî/keso ki bindê vîrdê kesî do, kesî xwu vîra nêkerdo û wexto ki lazim bo, kes şeno fina bîyaro xwu vîrî. *Tr. Bilinç altı, bellek deposu.* Eger o zanîş binvîrdê mi di nêbîyayê, mi nêşayê bîyaro xwu vîrî. Kes do çî û kesanê laziman xwu binvîrî kero.

binvîrey *Nm.* Binvîr bîyayeni, wesfê binvîrî ci ser o bîyayeni. Binvîr di bîyayeni, hafiza di bîyayeni, embar/depodê vîrî di nimîyayeni. *Tr. Bilinç altı olma, bilinç altında olmak, bilinç altıyla ilgili olmak.* Ez a binvîreyda ey dimi nîya, ez a ey dima.

binwişk/i 1. *N.* Çî/keso ki binê ci hî nîyo û wişk o, bin di awi yan jî nekmeyîney çinî ya. *Tr. Dibi kuru olan, altında su veya ıslaklık bulunmayan.* Erdo binwişk ma rê berke nêdano. Çunkî awê bindê erdan bol kemî yê. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki binê ci wişk o, xwu bin di mîzî nêkerda. *Tr. Dibi kuru olan, altında çiş yapmayan.* Tûteko binwişk kêfşad o, o binhî kêfsad o.

binwişkey 1. *Nm.* Binwişk/i bîyayeni, binê ci wişk bîyayeni, bin hî nêbîyayeni, bin di awi yan jî awikiney nêbîyayeni. *Tr. Dibi kuru olmak, dibi yaş/ıslak olmamak.* Wişk mendena nê tenan, wişkeyda erdî ra ya. 2. *Zv. Nm.* Xwu bin di mîzî nêkerdeni, binhî nêbîyayeni. *Tr. Dibi ıslak olmamak, altına işememiş olmak.* Lajek hettanî nika hewîya, gama bîni berma. Ez şîyaya ki xwu bin di mîzî kerda. Dêmax ki hettanî nika binwişkey ra nêbermayê.

binxet/i *Nn.* Çî/keso ki xeti bin di mendo, kerdo vinî, xeti nêravêrnaya. *Tr. Sınır altında kalan, sınırda kalan, murad edilen çizginin altında kalan.* Mêrdek binxet bî. Qezenc nêkerd.

binxetey 1. *Nm.* Binxet bîyayeni, xeti bin di mendeni, vinî kerdeni, xeti nêravêrnayeni. *Tr. Çizgiyi aşamamak, hattı geçememek, kaybetmek, zararlı çıkmak.* Ey do binxetey ra jî qezenc kerdayê, a jî nêbî.

binxeti *Nn. Bw.* Binê xeti. Ez tam nêzana, cayê ci binxet bî yan jî ci ra di kîlometrey dûrî bî.

binzewaj/i *N.* O ki zewajî di peynî di mendo û zewajê ci jî bîyo çetin. *Tr. Evlilikte sonda olan ve işi zora giren. Evlenme sırası alınan veya geçmiş olan.* Di birayê ciyê werdî jî zewijîyay. O bî binzewaj, gurweyê ci jî zor bibo.

binziwan/i *N.* Çî/vatişêno ki jewî yan jî tayêni

kerdo xwu ziwanî bin û nimito. *Tr. Dil altında saklanan bir şey veya söz.* Kes ne binziwandê dirîyan ra, ne jî serziwandê dirîyan ra fehm keno.

binziwaney *Nm.* Binziwankî, binziwan bîyayeni, ziwanî bin di bîyayeni. Çî/kes yan jî qisaya bindê ziwanî bîyayeni. *Tr. Dil altında olmak, dili altındaki madde, söz saklayan.* Binziwaneya ê qisan û serziwaneya ê qisan bi mi ki jew a. Pêro jî bizinî yê, tey qisayênda mêşinî çinî ya.

binziwankî *H. Bw.* Binziwaney. Qisaya ci tim binziwankî ya, nêşena rew rewî qisaya xwu serziwan kero.

binziwankîyey *Nm.* şekil û bîçim û usûl û ray û meşî di zêdê binziwankî ya bîyayeni, wesfê binziwanî ser o bîyayeni. *Tr. Dil altı olmak, söylenmeye yakın olmak, dil altında saklı olmak.* O yo xwu bi binziwankîyey a jî nêşeno bireyno.

biomid/i *N.* Bihêvî. Tey omid bîyayeni. Çî/keso ki tey omidî esta, tey hêvî esta, hêvîya ci esta, omidê ci esto. *Tr. Ümitli.* Kaşka biomid bîyayê. La ki bi mi ki tey omidi çinî ya.

biomidane *Nn.* Bihêvîyane. Çî/keso ki tey omidî esta, pa omidî esta. *Tr. İçinde ümit taşırcasına, ümitli bir şekilde, umudu varmışçasına.* Eger ey bişayê biomidane dest bi nê karî ya kerdayê, o do serkewtayê. La ki nêşa.

biomidaney *Nm.* Bihêvîyaney. şekil û bîçimê biomidî. Bi omid a, tey omidî bîyayen a. *Tr. Ümitli bir şekilde, umut taşırcasına.* Ey va beno ki o do biomidaney a bişo na şepşepoki ser ra bêro. Labelê winî nêbî.

biomidey *Nm.* Bihêvîyey. tey hêvî/tey omidî bîyayeni, omidîya ci bîyayeni, omidîya xwu vinî nêkerdeni, omidîya ci nêşikîyayeni. Keso ki omidîya ci esta, o kes bîyayeni. *Tr. Ümitli bir şekilde, ümitli, olmak, meyus olmamak, ümidini yitirmemiş olmak.* Biomideya ey û bêomideya ney ez werda.

bi panuş *H. M. Bw.* Bi panuş a. Key ki bi panuş bî, qey ma jî zanê dîrê vajekîy binûşnê.

bi panuş a *H. M.* Bi panuş, bi panuşî, bi qelem, bi qelem a, bi nuşte ya. Tey/mîyan di nuştiş û panuşi bîyayeni, wezîfe bi panuş a dîyayeni. *Tr. Kalemle, kalemli, yazı ile.* Wazenê bi panuş a binuşnê, wazenê bi klavye ya, wazenê bi fek a vajê û wezîfî bîyarê ca.

bi panuşî *H.* Bi qelem a, bi nuşten a, bi nuştî ya. *Tr. Kalemle, yazı ile, yazmakla.* Wazenê bi fekî ya vaji, wazenê jî bi panuş a wezîfî bîya ca. Mi rê ferq nêkeno.

bi penanî *N. Bw.* Pinanî. Boka bipenanî nêbo, eşkera bo.

biperrî *Zoo. Nn.* Biperr/i. Hergi çîyo weşe yo biperr o ki fireno. *Tr. Kanatlı. Uçan her tür canlı.* Biperrî ser o gereg ki hewna deha vêşî palikêrey bibo.

bi pers 1. *Nn.* Bi pers. Pa (tey/mîyan di) persi yan jî persîy bîyayeni, tey pers yan jî persîy taw bîyayeni. Tersê ci, "bê pers" o. *Tr. Sorulu. İçinde soru sormak olmak, soru geçerli olmak.* Dersa şima bi pers a yan bê pers a? Bira dersa ma bi pers a. 2. *Nn.* Pers bi pers, bi pers a, persanpers. Bi şikildê perskerdişî ya. *Tr. Sorarak, sormak suretiyle, sora sora.* Mi bi pers ca kerd. Eger mi nêpersayê, mi nêşayê ca kero.

bipers/i *N.* Kes/çîyo ki; persa ci esta, wahîrê pers o. Tersê ci, "bêpers" o. *Tr. Sorulu, sorusu olan, soru sormuş olan.* Wendekaro bipers û bêpers jû nêbeno. Wendekaro bipers, bêpersî vêrî yo.

bi pinanî 1. *N.* Nimî, pinanî, penanî, binimî, bi penanî, nimîyane, bi nimiten a, bi tiriten a. Kesî pey haydar nêkerdena. *Tr. Gizli, gizlice, saklayarak, sinsice.* Mi bipinanî kerd. Tew kes pey haydar jî nêbî. 2. *Nn.* Nimî, mîyanikî, bipenanî, bi nimiten a, qanûnî ra teber. Bi şikildê qedexeyey a. şekil û bîçimo ki xebera kesî pey çinî ya û beno û fina eger bişinawîyo, do tey qehr bibo. *Tr. İllegal, yasadışı, gayri kanuni.* Şima do bipinanî nêkerdayê, dînê Muhemmedî (sew) eşkera o.

bi pinanîyey *1. Nm.* Nimîyey, nimîyaneyey, bi nimîyey a, nimîyane bîyayeni, bi tiriten a kerdeni yan jî bîyayeni, bi nimitiş a, bêxeberey a bîyayeni. *Tr. Gizli/sinsi bir şekilde, gizlice.* Bi mi ki do bipinanîyey tey çinêbîyayê û bî. 2. *Nm.* Nimîyey a, bi mîyanikî ya, bi tiriten a, bi nimiten a, bi xeber nêdayen a, bi şikildê qedexeyey a. *Tr. Saklayarak, gizleyerek, sırlı, illegal, yasadışı, gayri kanuni.* Dewleti ra eşkera nêbî. Cora ma bi pinanîyey a kerd.

bipîlan/i 1. *N.* Çî/keso ki tey pîlan, seteni, fesilnayeni, werdî werdî hesab kerdeni, gam bi gam, santîm bi santîm, qe beno ki deha hesabê werdîy estê. Tersê ci "bêpîlan" o. *Tr. Hesaplı, planlı, ölçülüp biçilen.* Kaşka bipîlan bîyayê. Labelê ma pêro jî zanê ki o merdim bêpîlan o. 2. *N.* Çî/keso ki tey pîlan, dibare, hîle, dûzanbazey, oyinîy, fêlîy estê. *Tr. Hileli, oyunlu, desiseli. İçinde kandırmaca bulunan.* Mi bizanayê bipîlan o, ez mîyan nêkewtê. La ki mi nêzana.

biqeç/i *N.* Biqeçek/i. Kes/çîyo ki; pa/tey qeç esto. *Tr. Çocuklu, çocuğu olan.* Ma do merdimdê biqeçî rê cayo bêdûn, bêqeçî rê cayo normal

akernê.

biqeçane 1. *Nn*. Biqeçkî, biqeçekane. Ze ki tey (pa/mîyan di) qeç bibo. *Tr. Kendisinde, birlikte sanki çocuk varmış, sanki yanında bir çocuk bulunduruyor gibi olmak*. Ez jî zana ki no karûgurweyo giran biqeçana nêbeno, do bêqeçane bibo. 2. *Nn*. Biqeçkî, biqeçekane. Zêdê mayana, ze ki may bo, ser o şekil û bîçimê mayan bibo, hal û rewşê mayan senîn bo, winî bîyayeni. *Tr. Anneler gibi, çocuklu bir kadın gibi olmak*. Halê ci yo biqeçane tim jî şubhedar bî. 3. *Nn*. Biqeçkî, biqeçekane. Zêdê giranan/biqeçana, zêdê gûmanan/hamîlan a bîyayeni. *Tr. Hamileler gibi olmak*. Amê ûja di biqeçanê ronişti û dest eşt bî kalekda xwu yo. Bellî bî ki pîze di sancî est bî.

biqeçaney *Nm*. Biqeçkîyey, biqeçekaney. şekil û bîçim û meş û wezîyet û halî di zêdê biqeçana bîyayeni. *Tr. Çocuklu kadınlar gibi olmak, hamileler gibi olmak, çocuk sahipleri gibi olmak, anneler gibi olmak*. Şima senîn nêşa wezîyetê ci yo biqeçane bivîno. Bi mi ki halê ci yê biqeçaney xwu dûrî ra mojnayê.

biqeçey 1. *Nm*. Biqeçekey. Biqeç bîyayeni, pa/tey qeç bîyayeni, bêqeç nêbîyayeni, ci het di qeçên jî bîyayeni. *Tr. Çocukluluk, çocuklu olmak, yanında bir çocuk bulunduruyor olmak, bir çocuğa sahip olmak*. Biqeçey di wext deha weş ravêreno. 2. *Nm*. Biqeçekey. Biqeç bîyayeni, mayey, dakilêyey, dayîki bîyayeni. *Tr. Annelik, anne olmak, çocuğu olmak*. Qîmetê biqeçi û bêqeçi jew nêbeno. Hz. Pêxemberî vato: "Cinîya biqeçi, cinîyerda bêqeçi vêrêrî ya." 3. *Tib. Nm*. Biqeçekey. Gumaney, giraney. Girani/hamîlê bîyayeni, pîze di qeç bîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik, gebe kadın olmak*. Ay a nêweşîni biqeçey di wedardi.

biqeçi 1. *Nm*. Biqeçeki. Biqeçbîyayê. May, dayîki, da, dakilê. Kes/çîya ki qeçê ci esto û qeç ardo dinya. *Tr. Ana, çocuklu, doğurmuş olan*. Nêweşxaney do muayene bîyayenî di verorey bidê biqeçan ki biqeçîy mexdûr nêbê. 2. *Tib. Nm*. Biqeçeki, biqeçbîyayê, girani, gûmani, hamîlê. Maya ki pîze di qeç esto. *Tr. Hamile, gebe*. Kişten û zirar dayena biqeçi cezayê ci do diqat bo ki. Kes rew rewî nêşo zirar bi ci do.

biqedirkî *N. Bw*. Biqedrane. Şayet ki biqedirkî nêbîyayê, fina mi ûja pay nêkerdê.

biqedr/i *N*. Birûmet/i, biqîmet/i. Çî/keso ki qedrûqîmetê ci esto, wahîrê qedrûqîmetî yo, giraney û vayeyênda ci esta, herûn û cayêndê ci yo giran esto. *Tr. Kiymetli, değerli, pahalı*. Tî mi rê merdimêndo biqedr ê. Eger winî nêbîyayê, mi tekellufê ê bînan pey di kerd, mi do ê to jî pey di kerdayê.

bi qedr a *H*. Wezîyet û hal û rewşî di tey şekil û bîçimê qedrûqîmet û rûmetî bîyayeni. *Tr. Yapılışında değer, kiymet, paha ve saygınlık gibi güzel hasletler bulunmak*. Eger bi qedr a bîyayê, înan ma wina destveng nêrişte.

biqedrane *Nn*. Bi qedirkî. Tey (pa/mîyan di) qedrûqîmet û rûmet û vayey û giraneyên bîyayeni. *Tr. Değerli/kiymetli bir şekilde*. Ez şîya mi biqedrane ci rê xîzmet û hurmet jî kerd û ez amêya.

biqedraney *Nm*. Bi qedirkîyey. Tey (pa/mîyan di) şekil û bîçimê qedrûqîmet û vayey û giraney bîyayeni. *Tr. Kadir ve kiymetçe*. Ser o winî biqedraneyênda girani jî çinêbî.

biqedrey *Nm*. Biqîmetey, birûmetey. Biqedr bîyayeni, tey qedrûqîmet û vayey û hurmetmîrey bîyayeni. Wahîrê/a qedrûqîmet û vayey û giraney û hurmetî bîyayeni. *Tr. Kadir ve kiymeti olmak, değerli olmak, saygınlık, hesaba katılan olmak*. Ez senîn biqedreya ci ser ra şena gam kera?

bi qehr a 1. *H*. Tey/mîyan di qehr û hêrs bîyayeni bîyayeni. *Tr. Kızarak, kızgınlığını dile getirerek, öfkeyle*. Senîn ki bi qehr a kewt zerre, mi zana o do jewî ro do. 2. *H*. Tey/pey qehr bîyayeni, zerrî pey veşayeni bîyayeni. *Tr. Üzüntüyle beraber*. Cinêki hettanî şan bi qehr a gurweyê, îspatey ser o şan nêbîyê.

bi qelb a tesdîq *Nn. Bw*. Tesdîqo qelbî. Bi qelb a tesdîqkerdiş deha weş o.

biqerez/i: Kes/çîyo ki; bi qerez a beno, tey maç û bi kudîyayîş a kay û çîyo winasîn esto. *Tr. Yarışmalı, garezli, inatla iş yapan*. Mi zanayê do biqerez bo.

biqerezey *Nm*. Bi qerez a bîyayeni, mîyan di qerez û pêverik û riki û mirrikey û mucadele bîyayeni. *Tr. Yarışın içinde mücadele ve inadın olması*. Madamo ki bi qerezey a bî, çirê şima dekewtî mîyan?

biqeyd/i *N*. Tersê ci, "bêqeyd"o. *Bw*. Qeydkerde 1. Mi rê ki verî biqeyd bî. Eger qeydnêbîyaye, ma do ca di qeyd kerdayê.

biqeydey *Nm*. Qeydê ci bîyayeni. Bi rêzilênda asinîn a bestîyayeni, nûşîyayeni. *Tr. Kayıtlılık, kayıtlı olmak*. Eger bi qeydey a bibîyayê, a do vinî nêbîyayê. Ê kargehî di deve beno vinî.

bi qeyd û bi şert *Nn*. Bi qeyd û bi şert. Mîyan di (pa/tey) qeyd û şertîy bîyayeni, tey feqetîy bîyayeni, pa labelêy bîyayeni. Tersê ci, "bê qeyd

û bê şert" o. *Tr. Kayıtlı ve şartlı olmak.* Ki şima bi qeyd û bi şert a kerê, ma mîyan di çinî yê. Çunkî ma qayîl nîyê bibestîyê.

biqeyd û bişert/i 1. *N.* Çî/keso ki bi qeyd û bi şertî ya vajîyayo, erzîyayo orte, ci rê qeydîy û şertîy roneyayê, labelêyê ci estê, qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci şertîy û qeydîy ci rê peyda kerdê. Tersê ci, "bêqeyd û bêşert/i" o. *Tr. Kayıtlı ve şartlı.* Mi rê va, biki. Labelê va, biqeyd û bişert o. Cora ez ser o nêvinderda. Çunkî ez bi biqeyd û bişertandê ci ya bestîya bîya.

biqeyd û bişertey *Nm.* Biqeyd û bişert bîyayeni, tey (pa/mîyan di) qeyd û şertîy û labelêy û hemay û welakînîy û zêdê nînan şertîy bîyayeni, wesfê qeydan û şertan bîyayeni. *Tr. Kayıtlı ve şartlı olmak.* Merdimandê hurran rê biqeyd û bişertey nîna. Merdimo hurr qayîl nîyo biqeyd û bişertan a bibestîyo.

biqeyd û bişertkî *H.* Bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê çîyên di şekilê biqeydî û bişertî bîyayeni, tey labelêy bîyayeni. *Tr. Kayıtlı ve şartlı olarak.* Eger pêserikê şima biqeyd û bişertkî bîyayê, teqez ma mîyan nêkewtê.

biqeyd û bişertkîyey *Nm.* Hal û wezîyet û rewşê biqeyd û bişertî. *Tr. Kayıtlı ve şartlı olmak.* Şima biqeyd û bişertkîyeyda ci di çi xirabey dîya ki?

biqeyret/i *N.* Qeyretkar/i, qeyretkeş/i. Kes/çîyo ki; kar û gurwandê xwu di qeyret keno, gurweyêno, qandê bîyayîşdê karûgurweyên bol hêle xerc keno. *Tr. Gayretli.* Xortêndo biqeyret o. Gereg ki ma ci rê xelatênda weşi bidê.

biqeyretey *Nm.* Bi qeyret bîyayeni, tey qeyret bîyayeni, wahîrê/a qeyretî bîyayeni, wesfê qeyret û qeyretkaran ser o bîyayeni. *Tr. Gayretlilik.* Bi qeyretey a ci bol weşdê mi şî.

bi qisey 1. *H.* Dewam kerdena qisan, qisey di bîyayeni, hewna bi qisey o bîyayeni, hewna vateni di bîyayeni. *Tr. Konuşmakta olmak, ağzında henüz sözleri olmak.* Qusûr mewinî ti yê bi qisey. Labelê ze ki to aşnawito, winî nîyo, wina wina o. 2. Kes/çîyo ki; hewna o yo qisey keno, o yo vano, hewna qiseyê ci yê ci fekî yo. *Tr. Konuşan, anlatan, bir şeyler ifade eden, konuşmasına devam eden.* Şima çirê merdimê bi qisey a qisey kenê ki? 3. *H.* Bi nuşten a yan jî çînakî ya nê, bi qisan a muamele dîyayeni. *Tr. Konuşmak suretiyle bir iş veya muamelenin gerçekleştirilmesi.* Mêrdekî va, wazenê ez bi qisey a vaja, wazenê jî ez ci rê bi mektûbên a fehmkerdiş da.

biqîmet/i 1. *N.* Giran/i, vay/i. Çî/keso ki vay o, bi pere û degerêndê şênî ya gêrêno. *Tr. Pahalı, fiyatı yüksek.* Şima bi ê peran an, nêşenê ê linggogêrê biqîmetî biherînê. 2. *N.* Mihîm/i. Çî/keso ki degerê ci bol o, rew rewî nêvîneyêno. *Tr. Önemli, mühim.* Merdimêndo biqîmet nêbo, wina merdimê giranîy nînê ci pers nêkenê. 3. *N.* Birûmet/i, qîmetdar/i, biqedr/i. Çî/keso ki degerê ci bol o, vero kes xwu ronano, kes ci rê îxtîram keno, kes ci hesibneno. *Tr. Değerli kiymetli, nadir bulunan, saygın, muhterem.* Merdimdê biqîmetî rê cayo weş abirna bî.

bi qîmet a *H.* Tey qedrûqîmet bîyayeni, tey hesibîyayeni bîyayîş, tey giraney û vayey û rûmet bîyayeni. *Tr. Kiymetle, değer biçilerek iş veya muamele yapmak.* Mi rê ki muameleyê ci bi qîmet a bî, bê qîmet nêbî.

biqîmetane *Nn.* Biqîmetkî, şeklê bi qîmetan a bîyayeni, şekilo ki tey qedrûqîmet û vayey û hesibîyayîş esto, o şekil bîyayeni. *Tr. Kiymetçe, kiymetli bir şekilde.* Ez winîyaya o yo biqîmetane xwu nêroneno bêro ma het di roşo, ez qehrîyaya pira, mi tazîlîy day piro ki hewna ki ame a xwu.

biqîmetaney *Nm.* Biqîmetkîyey. şekil û bîçimê qedrûqîmet û vayey. Biqîmet bîyayeni, tey qedrûqîmet û îtîbar bîyayeni. Şekilo ki biqedr û biqîmet senîn beno, a winî bîyayeni. *Tr. Kiymetli/değerli bir şekilde.* Mi nêşa biqîmetaneyda ci ser o şikêr bo.

biqîmetbîyaye/ê *N.* Biqîmet/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet û vayeya ci esta, kes ci hesibneno. *Tr. Kiymetli, değerli, pahalı, hatırı sayılır.* Merdimo biqîmetbîyaye û bêqîmetbîyaye qethan jew nêbeno.

biqîmet bîyayeni *f. M.* Biqîmetbîyayîş. Biqîmetey, qedrûqîmet û deger û rûmet û vayeya ci bîyayeni, wahîrê/a qedrûqîmetî bîyayeni. *Tr. Değerli, kiymetli, ağır, pahalı olmak, değeri yüksek olmak.* Ez şima nêzana. Labelê mi bixwurê merdimêndo biqîmet bî.

bir 1. *Nk. Nn. Bw.* Birik. 1 û 3. Welatdê ma di zêdê mêşî bir jî bol o. 2. *Nn. Zoo.* Dîrê paran ra parênda bol/kerî ya. Dîrê teney birîy yenê pêser û bolên/kerîyên peyda kenê. *Tr. Ortak bir hayvan sürüsünün herbir kişiye düşen sürüsüne verilen ad.* Pîlanê Bîtikijan û Girgomezijan (Girgomeyîj waneyêno) va, mi nûşna. Va mersela, birê Qefûrî û birê Kerîmî û birê Ehmedî pêmîyan kewo, ci ra bolên/kerîyên virazêno. 3. *Nn.* Mexel, belate. *Tr. Ürün, hasılat.* Citêrê vanê, emserr birê qezencî goreyê parî bol kemî yo.

bir 1. *Nn.* Kerî, bol, celeb, qefle, qefila, parçe. (R'yê

a qalin waneyêno.) *Tr. Kafile, sürü, grup, bölük, takım vs.* Birên çarwey do tîya ra şirê. 2. *N.* Kokê vajekda birnayeni. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kesmek anlamına gelen* birnayeni *kelimesinin kökü.* Mi bi çî ya pîya destê xwu jî birna. 3. *Nn.* Kayênda Dimilan (Kurdan) a remî ya ki bi şeklêndo xusûsî ya kay bena. Sehayên di bi di taximan a kay bena. Hergi taximî di şeş-hewt merdimîy benê. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. **Bir sahada, iki takım olarak topsuz bir alanda oynanan bir atletizm oyunu.*** Mi qeçkîni di bol bir kay kerdo. Qeçekînda ma di merdimanê pîlûpelengan bir kay kerdê.

bira 1. *Nn.* Lajê marûpêrdê kesî. Lajo ki marûpêr û dêmarîda kesî ra bîyo. *Tr. Erkek kardeş.* Ma eynî marûpêrî ra hîrê bira û panc way ê. 2. *Nn.* Sankî, sankîla, qey, qaşto. *Tr. Sanki, güya, meğer.* Ez nêşîya. Bira ti şîyê, to se kerd? 3. *Nn.* Tew, ser o, tew ser o, bi ney a, ney ser o, pa. *Tr. "Üstelik, üstüne, bir de, ve..."* Ez nêmayê, bira şima ez mîyan di hesibnaya.

birak 1. *Nn.* Birayo werdî. *Tr. Küçük erkek kardeş.* Mêrdekê minasibî va: "Birak bêrî tîya ez to rê etorên bipêşa." 2. *Nn.* Birayo tepişte, birayê axreti. Birayo ki kesên qandê hembazeyênda ravey xwu rê tepişto, xwu rê kerdo bira. (Esas marûpêrî ra bira nîyo.) *Tr. Ahiret kardeşi, kardeş tutulan. Daha ileri bir arkadaşlık için tutulan erkek kardeş.* Mi kerd birakê xwu jî bîyaro, ez şermayaya. Mi va, ê do mi rê serevde kerê, mi nêard.

birakey *Nm.* Birakîney, birak bîyayeni, xwu rê birayîni tepişteni. Na birayîni marûpêrî ra nîya; pêra hezkerdiş ra ya. *Tr. Kardeş tutma, kardeş edinmek.* Birakey tepişt ki pêrê yarmetî bikerê.

birakeyna *Nm.* Keynaya birarî, keynaya biray. *Tr. Erkek kardeşinin kızı.* Birakeynaya ci, ci rê şamî viraşti û nê vera.

birakî 1. Birakîni, birayey tepişteni, birayîni giroteni. *Tr. Kardeş tutmak, kardeş edinmek.* Mi rê birakîya înan weşi nêbî. Ez ba, ez na birakîni qedînena. 2. *G.* Bi rindey a, bi zerrîveşey a, bi rehmda pîzî ya, bi veyndayîşêndo weş û delal a ze ki vajê: "Ey birayê min o werdî yo delal!" *Tr. Hitapta: "Sevgili küçük erkek kardeş!" Anlamına gelen söz.* Birakî ti yê sera şinê! Xwu rê emşo ma het di bi, meşti şorî.

birakîney *Nm.* Birakîni kerdeni, birakîni bîyayeni, birakîyey, birayey tepişteni. Qandê dosteyênda ravey bi jewî ya muameleyê bîrayîney kerdeni. *Tr. Kardeş edinmek, kardeş tutmak.* Birakîneyda şima ser o dosteyên ra ravey nêbena. Bi mi ki mabeyndê şima di bê birakîney çînakî esto.

birako *Nn.* Birak. Keso ki dima xwu rê bira gêrîyayo. Birayo ki marûpêrdê kesî ra nîyo, kesî qandê hez kerdeni, qandê hembazeyênda weşi, qandê dawayên giroto. *Tr. Edinilmiş kardeş.* Lajekî va: "Birakoyê mi do, mi rê vinderîyo, şima mi rê qet ê.

birakose 1. *Ed. Nn.* Keso ki herûnda cinîyer di rol gîno û kay kaykeno. Bolekê ci, "birakosey" ê. *Tr. Kadın kılığına girip rol oynayan erkek kimse.* Birakoseyê kay, bol weşîy bî. Çiçî ki ci ra ame, kerd. 2. *Nn.* Çewres heramwerîy. Bolekê ci, "birakosey" ê. *Tr. Kırk haramiler.* Birakoseyê kenê heramê şarî bûrê.

birakosey 1. *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Birakose. Birakoseyê sera şinê? Ê yê şinê birakosîni bikerê.[1] 2. *Nm.* Birakoseyîni. Birakose bîyayeni, herûnda cinîyer di rol giroteni, kayên di çinayê cinîyan xwuradayen û bi no şekila zêdê cinîyan bîyayeni, zêdê cinîyan wezîfe kerdeni. *Tr. Kadın kılığına girip rol oynamak.* Mêrdekê kaygerî va: Eger mi rê birakosey bideyo, ez şena birakose ba. Ez şena rolê ci bikera. 3. *Nm.* Birakoseyîni. Birakose bîyayeni, wesfê birakosan ser o bîyayeni, çewres heramweran ra bîyayeni. *Tr. Kırk haramilerden birisi olmak, eşkıyalık yapmak.* Birakoseya ci sereyê ci bûro. Ey zirar da hemini ro.

birakoseyane 1. *Nn.* Birakosekî. Zêdê birakosana, zêdê cinîyana rol giroteni, zêdê cinîyana kay kerdeni, şekil û bîçimdê cinîyan kewteni. *Tr. Kadın kılığında rol oynamak, kadın kılığına girercesine.* Mi dî o yo birakoseyane kay keno, mi nêzana ê yê filim ancenê. 2. *Nn.* Zêdê birakosana, zêdê çewres heramwerana bîyayeni. şekil û bîçimdê heramweran kewteni. *Tr. Kırk haramiler gibi olmak.* Eger mi birakoseyane xwu şima ra binimitayê, şima nêşayê mi ca kero.

birakoseyaney *Nm.* Birakosekîyey. şekil û bîçim û usûl û ray û meşî di zêdê birakosana bîyayeni, zêdê cinîyana bîyayen û rol giroteni, zêdê cinîyana xwu mojnayeni, zêdê raybirokana bîyayeni, zêdê çewres heramweran bîyayeni. *Tr. Kırk haramiler gibi olmak, kadın kılığına girmişçesine olmak.* Birakoseyaneyda ci di çi kiramati do bibo ki?

birakoseyîney *Nm.* Hal û wezîyet û şekil û bî-

---

1 Esasê na vajekeri "birakoseyey" o. Dimilî di bol cayandê winasînan di vajeki kewna nê şiklî.

çimê birakosan. Birakose bîyayeni, birakosan ra bîyayeni, wesfê birakosan ser o bîyayeni. *Tr. Kırk haramilerden olmak, kadın kılığında rol almak/oynamak.* Şima do çiwext birakoseyîneyda ci ra fek verdê?

biramêrî *Nm.* Birayê kesî yo ki dêmarî yan jî verî lajê marda kesî ra bîyo. *Tr. Üvey kardeş.* Vanê biramêrîyê ci, ci rê zêdê ê bînan nêbeno.

birapîl *Nn.* Biragird, birayo gird, birayo pîl. Birayo ki bi serran a birarandê bînan girdêrî yo. *Tr. Büyük erkek kardeş, abi, ağabey.* Mêrdek birapîl bî. Hemaley di vernî di bî.

birapîley *Nm.* Biragirdey, birayo pîl/gird bîyayeni, birayan mîyan di bi serran a birayo gird bîyayeni. *Tr. Büyük erkek kardeş olmak.* No wext di birapîley pere nêkena, birayeya biperê pere kena.

biraqij *Nn.* Birayo qij/werdî. Birayo ki bi serran a werdî yo, deha genc o. *Tr. Küçük erkek kardeş.* Biraqijê ci ci rê bol birûmet bî.

biraqijey *Nm.* Birawerdîyey. Birayo qij/werdî bîyayeni, biraqij bîyayeni. Bi serran a birayan mîyan di qij/werdîyê ci. *Tr. Erkek kardeşlerden küçüğü olmak.* Biraqijeyda ci ra nêbîyê, kesî o bi ê sûjî ya qebûl nêkerdê.

birarîna dawa *Nm. Bw.* Birayîna dawa. Mêrdekî va: "Dawaya înan bîrarînda dawa ser o nêbî, bêbexteyda ci ser o bî."

birarîna daweri *Nm. Bw.* Birayîna dawa. Mi kerd bîrarînda daweri ser o merseleyên vajo, mi fina va, o do ters fehm kero. Cora mi ci ra fek verda.

birarîni *Nm. Bw.* Birayey. Şima birarînda înan rê nêşenê çîyên vajê. Çunkî mezbût a.

birarza *Nn.* Lajê biray. Lajê biradê kesî. *Tr. Erkek kardeşinin oğlu.* Eger birarzay paştî bidayê ci, wina nêbîyê.

birarzayey *Nm.* Birarza bîyayeni, lajê birarî bîyayeni. *Tr. Erkek kardeşinin erkek çocuğu olmak.* Qey ey birarzayeyda birarzadê xwu ra xeyrûnafên dîyo.

biraşit *Nn. Bw.* Birayê şitî. Eger biraşitê ci nêbîyayê, wina paştî nêdayê ci.

biraşt *Nn.* Raştay, raştikî. Tey zûr çinêbîyayeni. *Tr. Sahi, sahiden, gerçek, gerçekten, gerçek olarak, doğrusu.* Biraşt ti do ewro nêşîyayê welat?

biraştay *Nn.* Raştay a, tey zûr nêbîyayeni, tey xîlaf çinêbîyayeni, raştikî. *Tr. Gerçekten, sahiden, doğrudan, doğru bir şekilde, esah olarak.* Biraştay, qaşto ma do vizêr bişîyayê kargehdê înan ki, ci rê yardim bikerdayê?

biray 1. *N.* Xwupay. Merdimo ki o yo xwupay şino. *Tr. Yaya, yayan.* Suwarî, biray rewêrî şeno cadê ci reso. 2. *N.* Çîyo ki tey ray esta, tey çareyên esto, bêçare nîyo. *Tr. Yollu, yolu olan, çözümü olan, çaresi olan.* Çîyêndo biray o, bêçare nîyo. Eger ma bigeyrê, ma şenê ci rê rayên bivînê. 3. *H.* Bi ray o, bi ray a, bi wesayîtdê ray a. *Tr. Yol ile, yol vasıtasıyla, yol aracılığıyla.* Ez do bi otoboz a, o do bi ray o şiro. 4. *Nn. Tr. Yolcu, yürüyen, hareketli.* Mi rê va. Labelê ez birayo bîya. Cora mi nêşa waştenîya ci bîyaro ca.

birayey 1. *Nm.* Birarîni, birayîni, birayîney. Bira bîyayeni, xwu rê birayey tepişteni, jew jewî di birayey kerdeni. *Tr. Kardeşlik, kardeş olmak, kardeşlik tutmak.* Mabeydê birayey di deyn û dûn beno. Labelê dawaya wadekarey gereg ki nêbo. 2. *Nm.* Rêwîni, rêwîyey, raywaney. Raywan bîyayeni, biray bîyayeni, tey/mîyan di ray bîyayeni, tey ray tawbîyayîş, ray ra bîyayeni, ray pa bîyayeni. *Tr. Yolculuk, seferi olmak, yol dahil olmak, yollu olmak, yol ile.* Birayeya înan û bêrayeya înan jew a.

birayê axretey *Nm.* Birakîni. Birayê axreti bîyayeni, birayan mîyan di birayo tepişte bîyayeni. *Tr. Kan kardeşlik, ahiret kardeşliği, edinilmiş kardeşlik.* Birayê axretey jî kesî rê biqedr û biqîmet o.

birayê axreti *Nn.* Birayo gêrîyaye. Birayo xwu rê qandê axreti, qandê hembazey gêrîyayo. *Tr. Kan kardeş, ahiret kardeşi.* Birayê min ê axret o, marda mi ra nîyo.

birayê şitî *Nn.* Şitbira, biraşit. Birayê kesî yê şitî. *Tr. Süt erkek kardeş.* Birayê şitî nêtepşêno, bi şit dayena beno.

birayîna axreti *Nm.* Birakîney. Birayîna ki marûpêrî ra nîya, tepiştê ya. *Tr. Kan kardeşlik, ahiret kardeşliği, tutulmuş/edinilmiş kardeşlik.* Birayînda axreti di jî hewley esta.

birayo pîl *Nn. Bw.* Birapîl. Birayo pîl, eger bişo pîley bikero, wexta pîl o. Eger ki nêşo bikero, beno birayo qij.

birayo qij *Nm. Bw.* Biraqij. Birayo qij bî. Cora berey zewijîya.

birayo werdî *Nn. Bw.* Biraqij. Şahînî vatê: Xeyrê Ellahî vera kesî nimaz nêbeno. Çunkî timûtim birayê werdî do bikerdayê.

birbal *Nk. Nn.* Babetên kuhoyîyên o. *Tr. Bir çeşit bitki.*

birbîyaye/ê *N.* Di letey bîyaye/ê, di cay bîyaye/ê, felqebîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo bir, bîyo lete, bîyo felqe, bîyo di cay. *Tr. İkiye ayrılan, iki bölüğe veya kısma ayrılan.* Qewmê şima o birbîyaye senîn fina ame pêser?

bir bîyayeni *f. M.* Birbîyayîş. Di letey/qefley bîyayeni, di cay bîyayeni, bi didi ya pêra abirîyayeni. *Tr. İkiye ayrılmak, iki bölüğe veya kısma ayrılmak.* A qisa ser ra ma bîyê bir.

birçir *Sp. Nn.* Babetên kayên a, bi di taximan a û bi vazdayîşî ya kay bena. *Tr. Bir spor oyunu olup iki takım şeklinde oynanır.* Gencan di taximîy viraştê, ê yê kenê birçir kay kerê.

bire 1. *Nn.* Qerar. Çîyo ki mişewirîyayîşîya tepîya qisaya ki do peynî di bivajîyo û do qandê kerdîşî qeyret bibo. *Tr. Karar.* Înan bire girot ki do meng ra fînên arêbê pêser û pêserikêndê xwu virazê. Labêrê pêserikdê xwu yê siftî ya tepîya bîy vilay. 2. *Nb.* Biray. *Tr. Kardeşler.* Biray amey pêser û bireyên day.

biredaye/ê *N.* Qerardaye/ê. O/çîyo ki qerarê ci deyayo. *Tr. Kararı verilen.* Biredaye do şiro herûnda xwu ya verêni. Eger bireyî paymal kero, ez do nê wezîfî terk kera.

bire dayeni *Nn.* Biredayîş. Qerar dayeni. Mişewirêna tepîya qerarê ci dayeni, qerarê ci giroteni. *Tr. Karar vermek.* Bire dayeni, gereg ki bi jewî ya nêbo, bi bolin a bibo.

biregirote/ê *N.* Qerargirote/ê. O/çîyo ki qerarê ci gêrîyayo. *Tr. Kararı alınmış olan.* Biregirote bî. La ez winîya ki bire pey di gêrîyayo.

bire giroteni 1. *Nn.* Biregirotiş. Qerar giroteni. Mişewirêna dima qandê senîneyda ci ci rê qerar giroteni. *Tr. Karar almak.* Bire giroteni, çîyêndo gengaz nîyo, bîlakîs çetin o. 2. *Nn.* Biregirotiş. Xwu rê birayîni kerdeni. *Tr. Kardeş edinmek.* Birayê ci mari ra çinêbî. Ey jî xwu rê hembazêndê xwu bire girot.

birehm/i *N.* Merhemetkar/i, pîzeveş/i. Keso ki merhemetê ci esto, rehma pîzedê ci esta, zerrîya ci bikesan veşena. Tersê ci "bêrehm" o. *Tr. Merhametli, acıyan, şefkatli.* Kesêndo birehm bî, bêrehm nêbî. Destbera ci çiçî bîyayê, kerdê.

bi rehm a *H.* Şeklo ki tey rehm û zerrîveşey û pîzeveşey esta, bi o şekila bîyayeni. *Tr. Merhametle, şefkatle, acıyarak.* Kaşka şima bi rehm a vera ci bişîyayê.

birehmane *Nn.* Birehmankî, şefqatkarane. Ze ki tey rehma pîzî bibo û karûgurweyên bikero, zêdê birehmana, ze birehm bo, ze ki tede rehma pîzî bibo. *Tr. Şefkatle, şefkat edercesine, merhametli bir şekilde.* Wexto ki şima birehmane bikerê, roj bêro şima do jî rehma pîzî bivînê.

birehmaney *Nm.* Şefqatkaraney, birehmankîyey. şekil û bîçim û meş û usûlî di tey/pa rehma pîzî bîyayeni, mîyan di rehm û şefqat bîyayeni. *Tr. Şefkatli bir şekilde olmak.* Boka şima birehmaney a rişto?

birehmankî *H. Bw.* Birehmane. Ya do birehmankî bo yan jî do bêrehmankî bo. Mabeyn di nêmaneno.

birehmankîyey *Nm. Bw.* Birehmaney. Key ki şima şa bi rehmankîyey a bikero, wexta ma ser o qisey kenê.

birehmey *Nm.* Merhemetkarey, pîzeveşey, zerrîveveşey. Pîze di merhemet bîyayeni, rehma pîzedê ci ravey bîyayeni, zerrîya ci kesan veşayeni. Tersê ci "bêrehmey" a. *Tr. Merhametlilik, acımak, şefkatlilik.* Bi rehmey a ci jî înan rê nêvinderîyê.

birename 1. *Nn.* Qerarname, nuşteyê qeraran, nuşteyê qerarî. Nuşteyo ki tede qerarîy estê. *Tr. Kararname.* Birename di nê qerarîy çinî yê. Şima nê birey kotî ra vetî? Tersena ki şima yê xwu heti ra vejenê!? 2. *Nn.* Mektûba ki biray rê, birayan rê nûşîyaya. Birenema di birardê werdî rê silamîy çinêbî. Cora o ey rê kişti ser mendo.

bi rey *Nm.* Çî/keso ki bi rey a beno, wahîrê reyan o, reya xwu erzeno, reya xwu vanê, şik û fikrê xwu şenê vajê û beyan bikerê. Tersê ci, "bê rey" o. *Tr. Oylama ile, seçerek, reyini veya görünüşünü belirtmek suretiyle bir iş veya eylemin icra edilmesi.* Eger bi rey bîyayê, qe beno ki ez jî mîyan kewtayê.

birey/i 1. *N.* Weçînok/i. O ki reya ci esta, wextê ci bêro, do bişo rey bierzo û weçîno. *Tr. Seçmen, oyu olan.* Wa merdimê birey rêz bê, ê bînîy nêvindirê şirê keyandê xwu. 2. *Nn.* O ki heqê ci yê qiseykerdişî esto, şeno vînikê xwu vajo. *Tr. Konuşma, görüş belirtme hakkı olan.* Hewn di, meclîsêndê girdî di, nebî û ewlîyan va: "Ey wahîrê seserrida felaket û helaketî! Bêrî ravey, ti jî birey ê, reya to jî esta, kerem ki."

bireyey 1. *N.* Reya ci bîyayeni, wahîrê reyi bîyayeni. tersê "bêreyey" o. *Tr. Oyu olmak, oy kullanabilme selahiyeti olmak.* Bireyey kes şeno şiro sandiqi ser. 2. *N.* Bi heqdê qiseykerdişî ya, bi heqdê vînikê xwu vaten a. *Tr. Konuşma, görüş bildirme hakkının olması.* Bireyey, ez şena şira şêligî mîyan. Labelê bêreyey qe o kesî nîno ki kes şiro şêligî mîyan.

bi rêz *Nn.* Bi qor, bi sira, bi nobeti, el bi eli, hîzi bi hîzi, bi hîzi. *Tr. Sırasıyla, sırayla, nöbetleşerek.* Eger şima bi rêz nêşîyayê, şima do hemini derbi biwerdayê.

birêz/i *N.* Muxterem/i, sayîn/i. Merdimo ki kes vero rêze beno, kes ci rê xwu ronano, ci hesibneno. *Tr. Sayın, saygıdeğer, muhterem, itibar sahibi, seçkin.* Wekîlîy û kesê resmîy, pêrko bi

vatişdê "birêz"î ya benê name.

birêzey 1. *Nm.* Bi qorey, qor bîyayeni, bi şikildê qor bîyayen a, bi el a, el bi el a, bi sira ya, bi nobet a, bi hîz a. *Tr. Sırayla, nöbetleşerek, ardı sıra.* Eger şima bi rêz a bikerdayê, neticeyê ci wina nêbîyê. 2. *Nm.* Muxteremey, hesibîyayeni, kesî vero çewt bîyayeni. *Tr. Saygınlık, muhteremlik, seçkinlik.* Birêzeyê xwu nêşa wedaro, bin di şikîya.

birik 1. *Nk. Nn.* Bir, dirik. Tellîyêndê layano sîyayîn o ki kokbidar o. Hettanî nika ma bê tanayeni rê nafêndê ci nêdîyo. *Tr. Fundalık, çalılık, dikenli çalılık, odunsu olan kara diken.* Werdîyeya mi, dewda Helebî di nê birikan mîyan di ravêrdi. 2. *Nk. Nn.* Mêşe, velg. Darê ki pa bellûy, mazî, cifti û çîyo winasîn bena û darê ci tellîyîn o. Darê mazêrîy û şavlêrîy. *Tr. Meşelik. Meşe ve çalı türü bütün odunsu ağaçlar. Meşe, palamut türü bütün ağaçların genel adı.* Birik çoşmedê Rodê Feratî di bol o. 3. *Nk. Nn.* Darê werdî yê tellîyînîy. *Tr. Bodur, dikenli ve çalılık tipi ağaçlar.* Dewandê çoşmedê Feratî di birikîy estê.

birikin/i 1. *Nk. N.* Birin/i. Çîyo (ca, erd) ki birin o, birikin o, birikê ci esto, tellîyê ci yo sîya esto, darûberê ci tellîyîn o. *Tr. Fundalık, çalılık, kara dikenli.* Birikin bî. Ma nêşa ci ra nafên bivîno. 2. *Nk. N.* Bellûyîn/i. Çîyo (ca, erd) ki tey bellûyêrîy estê, mêşe/velg esto. *Tr. Meşelik, palamutlu.* Birikin bî. Ma ci ra xeylên bellûy jî arêday.

birikiney 1. *Nk. Nm.* Biriney. Birikin bîyayeni, tey tellîy bîyayeni, cayo birin bîyayeni, cayê tellîyandê sîyayan bîyayeni, pa/tey birik û dirik bîyayeni. *Tr. Fundalık yeri olma, içinde çalılık veya karadikenli olmak.* Ma birikineyda ci ra nêşayê bigurweyo. 2. *Nk. Nm.* Biriney, bellûyîney, velginey. Birin/birikin bîyayeni, tey velg bîyayeni, tey bellûy bîyayeni. *Tr. Meşelilik, palamutluluk.* Birikineya ci do ci bidebarno.

birikî pey ra vijîyaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki ser o perde wedarîyayo, mîyanikîyeya ci nêmenda, bîyo eşkera. *Tr. Rengini belli eden, gizliliği kalkan, sır perdesi aralanan, açıklanan.* Birikî pey ra vijîyaye, ca nêdî dewi teriknê.

birikî pey ra vijîyayeni *Zv. f. M.* Eşkera bîyayeni, ser ra perde wedarîyayeni, meydan vijîyayeni. Tey mîyanikîyey nêmendeni, sirrê ci werişteni. *Tr. Rengini belli etmek, sır perdesi kalkmak, açıklanmak, meydana çıkmak. "Takke düştü, kel göründü." gibi.* DEP (Dewletê Emerîqayê Pêyabestey) birikî pey ra vijîya, Muslumanandê Mîyan Asya rê êlanê herbdê debarî kerd.

biriko mazêr *Nk. Nn.* Darê ki mazîy danê. *Tr. Mazılık.* Biriko mazêr dewandê ma di esto. Ma ci ra mazî jî çînayê.

biriko şavlêr *Nk. Nn.* Bellûyêri. Biroko şavlêr bellûy dano. *Tr. Palamut ağacı.* Birikdê şavlêrî ya ma bellûy çînayê, arêdayê.

birin/i *Nk. N. Bw.* Birikin/i. Eger birin nêbîyayê, tey tellîy nêbîyê.

birinc *Nk. Nn. Bw.* Riz. Qezencê medrebî. Qezenco ki kes çeltûgî ra wedareno. *Tr. Pirinç.* Verî ma sirf wextê meymanan birinc werdê. Nika deha keso birxul nêweno.[1]

bi rindey a *H.* Bi hewlîn a, bi weşey a. *Tr. İyilikle.* Ez bi rindey a kena nêbeno, bi xirabey a kena nêbeno. Qe nêzana ki do se bo?

biriney *Nk. Bw.* Birikiney. Mêrdekê darvanî va: "Ez birineyda ci ra nêgazincîyaya, tellîyandê ci ra gazincîyaya."

biriqîyaye/ê *N.* Virsaye/ê, virsîyaye/ê, virsikîbîyaye/ê. Çî/keso ki ci ra şewqo xwu mojneno, ci ra şewqo dano kesî çiman ro. *Tr. Parlak, parlayan, ışıldayan, göz kamaştıran.* Lîlikê biriqîyayî îspatey çimê mi kerdîy korîy.

biriqîyayeni *f. M.* Biriqîyayîş. Virseni, virsîyayeni. Zêdê virsiki şewq dayeni, şewqê ci çiman ro dayeni. *Tr. Işıldamak, parlamak, ışın vermek, ışık saçmak.* Hebên sipe bî. Cora biriqîyayê. Vero ma nêşayê çimanê xwu akero.

biriqnaye/ê *N.* Virsnaye/ê. Virsikîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni virsnayo, biriqnayo, ci ra şewqên dayo kesî çiman ro. *Tr. Parlatılan.* Kîbero biriqnaye do çimanê şima bigîro.

biriqnayeni *f. M.* Biriqnayîş. Virsnayeni, virs/şewq pirodayeni, biriqî kerdeni, virsikî kerdeni, ser o virsên peyda kerdeni, çim senîn ki weş vîneno winî virsnayeni. *Tr. Işınlatmak, parlatmak, ışıklandırmak.* Mi qondireyê ci kerdîy boyax û dima jî cîla ant ser. Bi no bîçim a biriqîyay. Eger mi nêbiriqnayê, ey hend pere nêdayê mi.

biriqok/i *N.* Şewqdan/i. Çî/keso ki biriqêno, şewq dano kesî çiman ro. *Tr. Parlak. Gözlere ışık saçan.* Eger verkenarê ray biroqok nêbîyayê, ma do pirogunayê.

biriqokey *Nm.* Şewqdaney, şewqdan/biriqok bîyayeni, wesfê ci biriqîyayeni bîyayeni, ci ra şewq vijîyayeni. *Tr. Parlama, parlayan olmak, ışık*

---

1 Na vajeki, vajeka ziwandê malbatda Îranîyan a, ê Tirkî nîya. Nîtekîm Kirdasî di "birinc" o û Farîsî di jî "berenc" û "perenc" vajêno.

saçmak. De ki ma bişê biroqokeya ci îspat kerê!

birîna çewrî 1. *Nn*. Dirbeta torzînî. *Tr. Balta yarası*. Birîna çewrî xorî bî, doktorî diwês kêlîy eştîy ci.

birîna girani *Nm. Bw*. Dirbeta girani. Birîna ci girani bî. Înan bi ambulans a resna nêweşxanedê Reha.

birîna şeniki *Nm. Bw*. Dirbeta şeniki. O jewê ci birîna ci şeniki bî. Tew kesî nêeşt ganreynoki mîyan jî.

birînbend *Nn*. Çapûtê dirbetan, çapûto ki pa dirbetan girêdanê. *Tr. Sargı/yara bandı*. Ê birînbendî bîyarê ma pa dirbeta dirbetinî girêdê.

birîndar/i *N*. Dirbetin/i. O ki bîyo dirbetin, derba çîyên girota û pa cayêndê ci bîyo gonî. *Tr. Yaralı*. Merde berd morg, birîndar jî berd nêweşxane.

birîndarane *Nn*. Eynî ze ki birîndar bo, bi şikildê dirbetiney a. *Tr. Yaralı bir şekilde, yaralı edasıyla*. Hendo ki henciqîya bî, birîndarane bî.

birîndaraney *Nm*. Bi şikildê dirbetiney a bîyayeni, bi bîçimdê birîndarey a bîyayeni. *Tr. Yaralı bir şekilde olmak*. Ez bolkî birîndaraneyda ci ra bîya bintesîr.

birîndarey *Tib. N*. Dirbetiney, dirbetin bîyayeni. Bi derbên a cayêndê kesî gonî bîyayeni. *Tr. Yaralılık, yaralı olmak*. Birîndarey di kes hema sere doktorî ro do.

birîndaro/a giran/i *N. Bw*. Dirbetino/a giran/i. Vanê a birîndara girani jî vizêr merda.

birîndaro/a şenik/i *N. Bw*. Dirbetino/a şenik/i. Keso nêzano înan a birîndara şeniki rişta kamcîn nêweşxane?

birîni *Nm*. Dirbeti. Cayêndê kesî bi derbên a gonî bîyayeni. *Tr. Darbe yarası*. Birîni ra gonî pijiqîyayê.

birîsim *Nn. Bw*. Herîr. Çinayê ci birîsim ra o, vay o.

birîsimin/i *Teks. N. Bw*. Herîrin/i. Mi rê birîsiminê ci weş bî. Kaşka to o sîminê ci nêgirotayê.

birîsiminey *Teks. Nm. Bw*. Herîriney. Birîsimineya ci qandê çiçî ya?

birîyaye/ê *N*. Çî/keso ki cayêndê ci çîyêndo zêdê kardîya, zêdê jilêta bîyo dirbetin, qelîş yan jî çixazi dekewta de, pêra cibîyayo. *Tr. Kesik, kesilen*. Qelino birîyaye, gano birîyaye, posteyo birîyaye, desto birîyaye û zêdê nînan xeylên çîyo birîyaye esto.

birîyayeni *f. M*. Birîyayîş. Çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêta dirbetin bîyayeni, bi nînan a pêra abirîyayeni, pêra cibîyayeni, fina bi nînan a qelîş dekewteni. *Tr. Kesilmek. Bıçak, jilet vb. aletlerle yarılmak, yaralanmak, çizilmek*. Gişta ci bi kardîyênda tûj a birîyê, ci ra gonî amê.

birk *Zîr. Nn. Bw*. Birke 2. Dest eşt birkî û gayan rê va ho! Gayan erd qelişnayê, qandê werdî xetîy antê.

birke 1. *Tib. Nn*. Gireyê goştî, gireyo goştin, giregoşt, giregan, gireyê ganî. Gireyo ki gandê weşan di vijêno. *Tr. Ur, kitle*. Seredê ci di birke vijîya bî. Şî nêweşxane. 2. *Nn*. Birk, desteyê haletî. Desteyê haletîda citêran. Desteyê haletî ya citêrî yo ki citêr bi gayan a yan jî bi bergîran a citi keno. *Tr. Karasabanın destesi/tutacağı*. Birkeyê ci weş dûz nêkerd bî. Destê citêrî pêro bîbî qebarî.

birkerde/ê *N*. Dicaykerde/ê, dileteykerde/ê, şeqnaye/ê, felqekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi di letan a pêra abirnayo, kerdo di cay, pêra kerdo felqe bi felqe. *Tr. İkiye ayrılan, böldürülen*. Tayênê boldê birkerdî bîy vila.

bir kerdeni *f. M*. Birkerdiş. Şeqnayeni, şeq kerdeni, dicay kerdeni, di letey kerdeni, felqe kerdeni. Çîyên yan jî kesên bi di cayan a pêra abirnayeni, bi di biran a pêra abirnayeni. *Tr. İkiye ayırmak*. Verg kewt çarwan mîyan, çarwey kerdîy bir.

birki *Tib. Nm*. Sîngili, bizmiki, vira, baloki, baluxi. Çîya ki bi gandê kesî ya yena û mîyanê ci goştin o, zemannakî bixwu gandê kesî ra şina. Bolkî destandê kesî ya yenê. Birkîy şehnikîy nîyê. *Tr. Siğil*. Ci destan di birkîy vijîyay bîy, duaya ci wendê.

birnaye/ê 1. *N*. Çî/keso ki jewî çîyêndo zêdê kardî ya, çîyêndo zêdê jilêt a kerdo dirbetin, kerdo çixazi, pêra cikerdo, qelîş dekerdo de, pêra abirnayo. *Tr. Kesik, yaralanan, çizilen*. O do destê xwu yê birnayî bipêşo ki ci ra bol gonî nêşiro. 2. *Zîr. N*. Çî/dara ki jewî yan jî tayêni qandê meywedarey birnaya, bûdemeyê ci kerdo, kerda perpûni. *Tr. Budanan*. Rexê ci yê birnayî emserr meywe nêdayo. 3. *Ed. N*. Çîyo (qisa, vatiş) ki jewî yan jî yani birnayo, kerdo kilm yan jî nîmçera verdeyayo. *Tr. Kesilen, yarıda bırakılan, kısa kesilen şey veya söz*. Vatişo birnaye do sereyê ma bitewno. Mi şima rê va wa kilm nêbirno.

birnayeni 1. *f. M*. Birnayîş. Bi kardî ya yan jî bi çîyêndê tûjî ya cikerdeni, dirbetin kerdeni, qelîş dekerdeni, çixazi dekerdeni, pêra abirnayeni. *Tr. Kesmek, makaslamak, yaralamak, çizmek*. Mîrî bibirnê ki ma xwu rê kulorîy virazê. 2. *Zîr. f. M*. Birnayîş. Daranê meywedaran budeme kerdeni. Daranê fekîdaran qandê şên bîyayenda ci, qandê bîyayenda ci bi dûzanên a cikerdeni, birnayeni, budeme kerdeni. *Tr. Meyveli ağaç-*

lan budamak. Şima do meşti rezî bibirnê?[1] 3. *Ed. f. M.* Birnayîş. Qedînayeni, peynî cidayeni, netîceyê ci ardeni, soyînê ci ardeni. *Tr. Sona erdirmek, bitirmek, neticelendirmek, söz veya benzeri bir şeyi kesmek, uzatmamak*. Ellah xeyrîno, deha bes o, bibirnê, bol viti viti mekerê!

birnok/i 1. *N.* O/çîyo ki birneno, karê birnayîşî keno; bi çîyêndê zêdê kardî ya, zêdê jilêtêna, zêdê birrekêna birneno, bi no babet a cikeno. *Tr. Kesen, kesici*. Birnokî birna, terzî deşt û xwuradyokî da xwu ra. 2. *Zîr. N.* Kes/çîyo ki; daranê meywedaran birneno, karê ci dari birnayen a, wesfê birnokan ser o esto, budeme keno. Kes/çîyo ki; wextdê ci di gilanê darandê meywedaran birneno ki serna şelaga ci şeniki bo ki bişo mexelo şên bido, qewet ra nêkewo. *Tr. Budama yapan, ağaç budayan*. Bi mi ki par birnokê ci xirab bî. Cora dareri weş meywe nêda.

birnokey 1. *N.* Birnayeni, karê birnokî. Bi çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêta, zêdê birrekîya çîyên birnayeni, birnokê nê karan bîyayeni, wesfê birnokan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kesici olmak, kesicilik*. Faroqeyêndo girdi di tayên birnenê, tayên derzenê, tayên jî makan kenê pa. 2. *Zîr.* Birnok bîyayeni, kar û wesfê ci yê birnokan bîyayeni. Qandê meywedareyda darandê bi meyweyan daran birnayeni yan jî birnokê ci bîyayeni. *Tr. Budamacılık, budama işi yapmak*. Mi birnokeya ci nêecibnê. Çunkî par daranê ma meywe nêda.

biroj *H. Nn.* Wext/zemano ki roj esto, wexto ki tîjî akewtê ya, tîjî akewtişî ya tepîya. No wext, tîjî akewtişî ya dest keno pa, hettanî rojawanên biroj o. Tersê ci, "bişew" a. *Tr. Gündüz, gündüzleyin, gündüz vakti*. Ma do bi nobet a faroqeyî ser o bimanê: Ez do bişew, o do jî biroj kar bikero. Şewok û şewdirok.

birojane *Nn.* Biroj, wextê birojî, demê birojî. *Tr. Gündüzleyin, gündüz vakitleri*. Birojane bo beno ki jî ez bişa bêra. Labelê bişewane ez nêşena bêra.

birojaney *Nm.* Birojey, biroj bîyayeni, karûgurwe wext û demdê birojî di bîyayeni. *Tr. Geceleri olmak, gece vakitlerinde olmak*. Ne bi birojaneyda ci ya ne jî bi bişewaneyda ci ya emel beno.

biroje/ê *N. Bw.* Roje/ê 2. Merdimê birojî metewnê, guna yo.

birojey 1. *Nm.* Biroj bîyayeni. *Tr. Gündüzleyin, gündüz vakti*. Birojey û bişeweya ci ferq nêkena. Sûj sûj o. 2. *Nm.* Birojeyey, biroje bîyayeni, rojeyî bîyayeni, roje giroteni. *Tr. Oruçluluk, oruçlu olmak*. Mêrdekî va: "Birojeya ci mewinî, bewnî karûgurwedê ci ra."

birojeyey 1. *Nm.* Fekrojeyîyey, fekrojeyey, fekroje bîyayeni, biroje bîyayeni, bi fekdo roje ya bîyayeni, roje giroteni. Keso ki roje o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Oruçluluk, oruçlu olmak, oruç tutmak*. Birakê mi, ez a birojê. Birojeyey di kes qayîl nîyo ki qisey bikero. Ma fitarên pêbivînê. 2. *Nm.* Birojkî, biroje bîyayeni. Bi şikildê roje ya karûgurwe kerdeni, yewmîyeyê ci roj bi roj bi giroten a bîyayeni. Kes/çîyo ki; roj bi roj yewmîyeyê xwu gîno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ci bi rojan a gurweyayen û fina roj bi roj jî yewmîyeyê xwu girotiş bîyayeni. *Tr. Gündelikçilik, gündelikçi olarak çalışmak*. Mi ê kardandê nebixeyrî het di çend birojeyeyda xwu ra xeyrên dîyo, o do jî hend bivîno.

birojeyîn/i 1. *N.* Rojeyîn/i, biroje/ê, rojegirote/ê, rojetepişte/ê. Kes/çîyo ki; roje o, roje giroto/tepişto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Oruçlu*. Mi rê ki birojeyîn nêbî. 2. *N.* Biroje/ê, birojkî, yewmîyeyîn/i, biyewmîye/ê. Kes/çîyo ki; bi rojan a gurweyêno, a o kes bîyayeni. *Tr. Yevmiyeli, gündelikçi, gündelikle çalışan*. Birojeyîn bî. Cora ez qayîl nêbîya karûgurweyê xwu verdo û govelekda ma bimenganêyan mîyan kewo.

birojeyîney 1. *Nm.* Birojeyîn bîyayeni, roje tepişteni/giroteni biroje/fekroje bîyayeni. *Tr. Oruçluluk, oruçlu olmak*. Birojeyîneyda xwu di kes do nefeshera bo ki, kes xeyrê rojedê xwu bivîno. 2. *Nm.* Birojkîyey, birojeyîn bîyayeni, biroje bîyayeni, birojeyey. Bi rojan a gurwîyayeni, muameleyê ci bi rojan a bîyayeni, bi yewmîyey a karûgurwe kerdeni. *Tr. Gündelikçilik, gündelikli olmak*. Mêrdekî va: Mi hewna fehm nêkerdo birojeyîney û bimenganêyey di çi ferq esto?

birojeyîni *Nm.* Birojeyîn bîyayeni, roje giroteni, fekroje bîyayeni, roje/ê bîyayeni. *Tr. Oruçlu olmak*. Birojeyîni di kes newedera yeno a xwu.

birojkî *H. Bw.* Birojeyîn û birojeyîni 2. Ez merdimanê birojkîyan nêgurwênena.

birojkîyey *Nm. Bw.* Birojeyîney 2. Kes şeno birojkîyey di jî bêro werey. Çirê nêbo? Eger to rê birojkî beno, mi rê jî beno. Labelê kardê mi di awans çinî yo, ti bizanê ha!

birok/i *N.* Çî/keso ki birîyayo, Mesela çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêtêna, zêdê nînana bîrî-

---

1 Roternayeni (roterdeni) di darîy bê kokan heme cayê ci cibêno. Pa kok û gilê qalingîy tenya manenê. Labelê rez û çîyo zêdê rezî yo meywedar jî birêno, cibêno.

yayo, pêra cibîyayo, pêra abirîyayo. *Tr. Kesik, yaralanan.* Kolîyanê birokan berzê pêser ki, ma înan çekerê kirosa mîyan.

birokey *N.* Karê birîyayeni, birîyayni di kemaney û zaafey, wesfê birîyayeni yan jî birokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêtêna yan jî çîyêndê zêdê nê çî û kesan a birîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kesicilik, kesici olmak.* Birokey, karê înan o ki ê yê ê karî kenê.

birpes 1. *Nk. Nn.* Bolê çarwan û bizan. R'yê ci qalin waneyêno. *Tr. Keçi koyun ve bunun gibi küçükbaş hayvanların tamamının sürüsü.* Birpeso yeno şirê vera ci ki şima bêrî bikerê. 2. *Nn.* Cayo mêşe o ki werdî û kilm o û qandê çarwan û bizan abirîyayo. R'yê ci qalin waneyêno. *Tr. Koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanlar için ayrılmış olan meşelik.* Pesan berê birpes, wa biçerê.

birqey *N.* Qatraney. Birq/qatran bîyayeni. *Tr. Parlaklık, parlama, katranlık, zift olma.* Birqey senîn bena?

birqi *Kîm. Nm.* Qatran. Awekêna sîya ya ki awda xalî mîyan di nêhelêna, vila nêbena. *Tr. Katran.* Merdekî birqi ardi tepîya, rijnê ser û ûja ra kewt dûrî.

birqin/i *N.* Qatranin/i, qatran/birq bîyayeni, birq ci sawîyayeni, birqê ci bîyayeni, wahîrê birqî, ê qatranî bîyayeni. *Tr. Katranlı olmak, katranı olan, katran bulaşan.* Birqinên ame nezdîyê mi, ez ci ra remaya. Mi va, birq do mi ro sawîyo.

birqiney *N.* Qatraniney, birq bîyayeni, qatranê ci bîyayeni, qatran bi ci sawîyayeni. Ci di qatran bîyayeni. *Tr. Katranlı olmak, katranı olmak, katran sürülmüş olmak.* Bibirqineya kes nêşiro vera jûy.

birragêrîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Binragêrîyaye/ê. Kalêndo birragêrîyaye bî.

birra gêrîyayeni *Tib. f. M.* Birragêrîyayîş. *Bw.* Bin ra gêrîyayeni. Ellah kesî destûnigan ra nêkero. Mêrdeko weşûwar, bî nêweş. Cinêka ci des serrîy ci birra girot. Birra gêrîyayeni çîyêndo çi çetin o!

birragirote/ê *Tib. N. Bw.* Binragirote/ê. Lajeko birragirote, nêweşxane ra rişîya.

birra giroteni *Tib. f. M.* Birragirotiş. *Bw.* Bin ra giroteni. Birra giroteni hem nêweşî rê, hem jî girotokî rê çetin a. Ellah kesî destûnigan nêfino.

birrawinîyaye/ê *N. Bw.* Binrawinîyaye/ê. Merdimo birrawinîyaye senîn rind beno ki?

birra winîyayeni *f. M.* Birrawinîyayîş. *Bw.* Bin ra winîyayeni. Eger mi bizanayê o yo birra winîno mi ra, mi do pîs kerdayê.

birrek *Nn.* Bixşî, xuştere, kuştere, darey, darbir, darter, dartere, mişar, darteraş. Çîyo ki dar û çîyanê winasînan birneno. *Tr. Bıçkı, testere.* Birrekê ci bîyo kût, o yo weş nêbirneno. Gereg ki sifte êge bo.

birrekê asinî *Sn. Nn.* Birreko ki pa asin birnenê. *Tr. Demir kesen bıçkı.* Birrekê asinî do polat bo ki, bişo asin û çîyanê asinînan cikero.

birsi *Nm.* Koziki, tuwali, meterîsi, hîzi, seperi, zaxi. Cayê feqi, cayo ki kes feqi ronano, cayê dafi, cayo ki kes tey dafi roneno. *Tr. Mevzi, siper, tuzak yeri, fak/pusu kurma yeri, pusu.* Mi rê birsi ronê bî. Ez berey kewta. Cora reyaya.

biruxset/i *N.* Çî/keso ki ruxsetê ci esto, ci rê ruxset birîyayo/vijîyayo; ci rê îzinê vijîyayîşî deyayo, serbikar bîyayîşdê ci rê îzin deyayo. Tersê ci "bêruxset" o. *Tr. Ruhsatlı.* Şima senîn motorê bêruxsetî şenê vejê û biroşê? Motorê rotişî do biruxset bo.

biruxsetey *Nm.* Biruxset bîyayeni, ruxsetê ci bîyayeni, wahîrê/a ruxsetî bîyayeni, tey (pa/ mîyan di) ruxset bîyayeni, îzinê ci yê rotişî û pîyasevijîyayîşî bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê rotişî û pîyase vijîyayîşî ci rê îzin vijîyayo, şeno/a pîyase kewo, şeno/a biroşîyo, şeno/a bi çî û kesandê bînan a qerez kewo; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ruhsatlılık, ruhsatı bulunmak.* Rotişdê filan çî di biruxsetey û bêruxsetey di çiçî ferq keno? Ti şenê biruxsetey û bêruxseteya ci mi rê fehmkerdiş dê?

birû *An. Nm.* Bolekê ci "birûy" ê. Birwe. Mûyê çareyê cordê çimanê ki çiman cor ra tozûtebal û ariqî ra sitar kenê. *Tr. Kaş.* Merdimên: -Merdimo ki ti yê vanê birûhera o? Jûnakî: Nê, birûbarî yo.

birûmet/i *N.* Biqedr/i, biqîmet/i. O/çîyo ki qedrûqîmetê ci esto, kes qîmet dano bi ci. *Tr. Kiymetli, değerli.* Mêrxas o, birûmet o, biqedr û biqîmet o. Sera şiro cayê ci tim esto.

birûmetey *Nm.* Biqîmetey, biqedrey. Qîmetê ci, degerê ci bîyayeni. Tey wesfê nê çî û zêdê nê çîyan bîyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê ci esto, kesan het di hesibêno, kesîy qîmet danê bi ci, ci hesibnenê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Değerli olmak, kiymetlilik.* Birûmetey kes kêfşad, bêrûmetey jî kes beno kêfsad.

birûsiki *Cog. Nm.* Virsiki. Ceyranê azmînî yo ki azmîn di guneno pêro û virseno, biriqêno. *Tr. Şimşek.* Şeqi şeqa hewran a. Hewrê gurrenê,

birûskê virsenê.

birûskin/i *Cog. N.* Virsikin/i. Ca/çîyo ki virsikê ci estê. *Tr. Şimşekli, elektrikli.* Cayêndo birûskin bî. Ma bol tersay.

birûskiney *Cog. Nm.* Virsikiney, tey/ser o virsikîy bîyayeni, brûskê ci bîyayeni. *Tr. Şimşeklilik, elektriklilik.* Kam birûskineyda ûjay ra nêterseno?

birvelg *Nk.* Gilê mêşî, gilê velgî. Velgo ki qandê werdenda heywanan abirîyayo. *Tr. Meşe dalı ve yaprağı. Hayvanlara yem olarak ayrılmış olan meşe yaprakları.* Birvelgî erzenê axûri, zimistanî danê heywanan.

birwa *An. Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Birwe. Birwayênda ci şamî mîyan ro guno, mêrdeyê ci arey keno.

birwe *Nn.* Brû, brûy, birwey. Mûyê ki çareyî bin di û çiman ser o yê. *Tr. Kaş.* tenya nêvajênê, bi bolekeyda ci ya, yanê "birwey" vajênê. Birweyê kalekî, tîk û qalin ê.

birwey *Nb. Bw.* Birwe. Jeweka ci jî "birwa" ya. Birweyê mêrdekî kewtîy bî, bîbî pîs.

birxul *Nn. Bw.* Bilxul.[1] birxulê şamikan *Wş. Nn.* Birxulo ki bi şamikan a virazêno, şamikîy debênê de. *Tr. Domatesli bulgur pilavı.* Herga ki maya mi yena kê ma, birxulkerdişê ci yê şamikan yeno mi vîrî.

birxû 1. *Sn.* Hergi çentîgênda wîday, hergi tadayîkêndê wîday. *Tr. Yiv, çentiklerin her biri.* Birxûyê ci bîyo kor, o yo doş nêbeno. 2. *Sn. Nn.* Haceto ki asinan di tadayîkîy, çentîgî akeno. *Tr. Demir vs. şeylerde yivler, çentikler açan aygıt.* Birxûy bîyarê ki ma asinî di tadayîkîy akerê. 3. *Sn. Nn.* Wîda. Çîyo ki pa di çîy pêya girêdeyênê. *Tr. Vida.* Birxûdê şima ra nêbîyayê, ma tîya nêresayê. 4. *Tib. f. Nn.* Dejê mîdî, tewatişê zerredê kesî, tewatişo ki kesî pîze di yeno û şino. Tewatişo ki kesî zerrî di bibo û ze ki çîyên kesî pîze di, loqran di yan jî mîdedê kesî tadeyo û bitewno. *Tr. Dahilde ve özellikle de sindirim sisteminde adeta yiv gibi dönen bir çeşit ağrı veya sancı.* Werdenda heywaya tepîya, mi mîde di birxûyên peyda bî ki, ez ca di kewta.

birxûyek *Sn. Nn.* Birxûyo werdî. Qandê birxûy *Bw.* Birxû. Birxûyekên bîyarê ki ma pa karê xwu bivînê.

birxûyîn/i 1. *Sn. N.* Çîyo ki birxûyê ci esto, wahîrê birxû yo. *Tr. Vidalı.* Asino birxûyîn bibîyayê, mi do pa karên bikerdayê. 2. *N.* Çî/keso ki tey xetê tadayîkîy estê, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yivli.* Tifinga ci zerreyê ci birxûyîn bî. Cora tadeyayê û şîyê. 3. *N.* Kertikin/i. Çîyo ki kertikê ci estê, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Çentikli.* Mi bixwu rê birxûyîneya ci ecêb amê. Çunkî mi hewna cara çîyêndo hinî birxûyîn nêdî bî. 4. *N.* Çî/keso ki zerredê ci di, mîdedê ci di û bolkî jî loqrandê ci di tewatişê birxûyan esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İçinde döner ve çeker biçimde ağrı ve sancı bulunan.* O tewatişo birxûyîn şî ya! Wa qe ez nêweşê na nêweşînda gengazi ba.

birxûyîney 1. *Sn. N.* Tede tadayîkey bîyayeni, tadayîkê wîday bîyayeni. *Tr. Burgululuk, burgulu.* Asinan di qandê tede war şîyayeni burxûyîney lazim a. 2. *Sn. N.* Hacetê tadayîkî bîyayeni. *Tr. Yiv açma aleti olma, bu aletin varlığı.* Birxûyîney sanayî di lazim a. 3. *Nm.* Kertikiney. Birxûyîn bîyayeni, tey birxûy/kertikîy bîyayeni. *Tr. Çentiklilik.* Eger birxûyîneyda ci ra nêbîyayê, o do rew bixeripîyayê. 4. *Nm.* Birxûyîn bîyayeni, tey birxûy bîyayeni, mîyan di tewatişo ki bi şikildê birxûyên a o, a o tewatiş bîyayeni. *Tr. Döner ve çeker şeklinde sancı veya ağrı bulunmak.* Ez birxûyîneyda ci ra haydar nêbîya.

bisaw/i *Tib. N.* Biserd/i. Çî/keso ki saw/serd giroto serd/sawê ci esto, ser o/pa esto, bîyo nêweşê serdî, serdî dayo piro. Tersê ci, "bêsaw" o. *Tr. Soğuk alan, üşütmüş olan.* Kes do nêweşê bisawî germ cido.

bisawey *Tib. Nm.* Biserdey, bisaw bîyayeni, serd giroteni, ser o serd bîyayeni, serdê ci bîyayeni, serdî pirodayeni, ser o nêweşîna serdî bîyayeni. *Tr. Soğuk algınlığı, üşütmek.* Eger bisaweya ci nêbîyayê, o do ewro jî biameyê mekteb.

bi semtên a *H.* Bi hemdên a, ecele nêkerden a, bi tedbîrên a, bi gamda selamet a, tey çirûgey û xamey û xeşîmey çinêbîyayeni. *Tr. Emin adımlarla, sindire sindire, hazmede hazmede, adım adım, aşama aşama, basamak basamak, tedbirle, tedrici olarak, merhale merhale iş ve eylem yapmak.* Kes do bi semtên a gama xwu bierzo, bikero, şiro û binûşno.

biseneat/i *N.* Seneatkar/. Kes/çîyo ki; tey (pa/mîyan di) seneat esto, wahîrê seneatî yo, sene-

---

[1] Muameleyê birxulî wina beno: Xelleyî şuwenê, dima girênenê, dima afînenê û kenê wişk. Neya tepîya soqî di kuwenê. Kuwatişî ya tepîya fina kenê wişk. Wişkkerdena tepîya, bi destarî ya tehnenê, fina bi pirojin a rovêjenê. Rovit tepîya serê pirojini beno birxul, dima fina rovêjenê, serê nê rovitişdê didîy beno çîg, binê nê rovitişdê didîy jî beno sindirik.

azê ci esto. Tersê ci, “bêseneat” o. *Tr. Sanatlı, sanatkar*. Eger şima bi ê merdimdê biseneatî ya bikerdayê, ma pey razî bîyê. La ki şima dayo ê merdimdê destneberî.

bi seneat a *H.* Bi seneatkî. Goreyê seneatî. Geregê seneatî senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Sanatlı olarak, sanat kuralları içinde.* Boka şima winî bi seneat a bikerê.

biseneatey *Nm.* Seneatkarey. Biseneat bîyayeni, wesf û karê seneatkaran, seneatkar bîyayeni, tey seneat û huner bîyayeni. *Tr. Sanatlı bir şekilde.* Ey biseneateyda xwu ya nêşa ma bixapêno.

biseneatkî *H. Bw.* Biseneatey. Ki biseneatkî bîyayê, înan nêşayê lingi pirodayê.

biseytî *Nk. Nm.* Xîriki. Babetên engûr a ki bi gilan a, bi asmêran a, bi mewşêran a bena wişk û werêna. *Tr. Dalında kurumuş bir üzüm çeşidi.* Ejkijê mewşêrda biseytî weş û delal a.

bisês/i *N.* Çî/keso ki ser o sês esto, ser o sês virazîyayo/roneyayo, ci rê sês bîyo, sêsî bin di mendo yan jî hewna o yo bin di; ci rê ezîyet bîyo, kesên yan jî tayêni ci rê ezîyet kerdo, kerdo çekûdê giranî bin, ci rê çîle dayo anteni. *Tr. Eziyetli, baskılı.* Merdimêndo bisês bî, bol ant.

bisêsey *Nm.* Bisês bîyayeni, sêsê ci bîyayeni, ser o sês bîyayeni, derênayeni ser o bîyayeni, tey sês bîyayeni, mîyan di çîle û çekû û derênik bîyayeni. *Tr. Çileli olmak, içinde büyük baskı, sıkıntı ve zahmet bulunmak.* Mi va, wa bê sês bo. Înan soyîn goşdareya ma nêkerdi bî bisês. Mi rê ki bisêseya ci do sereyê ma jî bitewno.

bisilma *Nm.* Bisilmi, xizimkari, xedema, xedemê, xizmekari. Merdima ki xizmetdê jewî di gurweyêna. *Tr. Bayan hizmetli/hademe, bayan hizmetçi.* Xwu rê bisilmayên tepişta ki biewnîyo qeçekandê ci ra.

bisilme/ê *N.* Bisilm/i, xizimkar/i, xedeme/ê, xizmekar/i. Merdimo ki xizmetdê jewî di gurweyêno. *Tr. Hizmetli, hademe, hizmetçi.* Xwu rê bisilmeyên tepişto ki biwinîyo qeçekandê ci ra.

bisilmey *Nm.* Xizmekarey, xizimkarey, xedemeyey. Bisilm/xizimkar bîyayeni, xedeme bîyayeni. *Tr. Hizmetçilik.* Bisilmey rê merdim do bander bo ki weş biewnîyo amanetî ra.

bisiûd/i *N.* Bitalih/i, bişans/i, bibext/i. Kes/çîyo ki; siûd/şansê ci esto, wahîrê siûdî yo. Tersê ci, “bêsiûd” o. *Tr. Şanslı, talihli.* Merdimêndo bisiûd o. Cara karûgurweyê ci xirab nêşîyo.

bisiûdey *Nm.* Bitalihey, bişansey, bibextey. Bisiûd bîyayeni, siûdê ci bîyayeni, mîyan di (pa/tey) siûd bîyayeni. Tersê ci, “bêsiûdey” û “bê siûdey” a. *Tr. Şanslılık, talihlilik.* Mêrdekî va, bisiûdey û bêsiûdey û bi siûdey û bê siûdey di ferq esto.

bisk *Nk. Nn.* Gilê tellîyan. *Tr. Diken dalı.* Biskê tellî bêtellî nêbeno.

biski *Nm.* Porî ra tayên, vernî ra tayên (hendê destên) asayîşê porî. *Tr. Zülüf. Bir tutam saç.* Keynaya resayê bî. Vernî ra biskên por verda bî.

bişan/i *N.* Namdar/i. Kes/çîyo ki; şan û şênaîya ci esta, xwumoj o, xwu mojneno, tey mojîney esta. *Tr. Şen, gösterişli, albenili.* Eger mi bizanayê wina bişan û bişohret o, ez rew biameyê.

bişaney *Nm.* Namdarey. Bişan bîyayeni, wahîrê/a şanî bîyayeni, tey xwu mojnayen û şênaîyey bîyayeni, wesfê şanî ser o bîyayeni, pa wesfê şaîyey bîyayeni, namedar bîyayeni, namedareya ci bîyayeni. *Tr. Ünlü olmak, çekici veya albenisi olmak.* Hele sifte bişaneyda ci ser ra gam meki ki, ma bizanê şima weşvînê.

bi şan û bi şohret *Nn.* Tey (pa/mîyan di) şanûşohret bîyayeni, şanûşohret jî mîyan di taw bîyayeni, hem bişan hem jî bişohret bîyayeni. Tersê ci, “bê şan û bê şohret” o. *Tr. İşin içinde ünlenme, şöhret bulma, isim yapma.* Mi rê ki bi şan û bi şohret nêbo jî wezîfeyê ci yeno ca.

bişan û bişohret/i 1. *N.* Namdar/i, namedar/i, biname/ê. Çî/keso ki tey şanûşohret esto, wahîrê şanûşohretî yo, nameyê ci vijîyayo, şînasîyayo, tim ziwanan ser o geyreno, zêdê qanikî ya fekan di cawêno, heme ca di ey ra behs beno. Tersê ci, “bêşan û bêşohret” o. *Tr. Ünlü, şöhretli, isim yapan.* Şima senîn nêveyndanê ê zanayeyê bişan û bişohretî? Ma qey şima bîyê korîy?

bişan û bişohretane *Nn.* Namedarane, namedarkî, namdarane, namdarkî, bişan û bişohretkî. Ze ki şanûşohret ser o bo. Senîn ki çîyên yan jî kesên bişan û bişohret a beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. İsim yapmışçasına, isim yapmış gibi, adeta ünlüler gibi.* Xeyr o ho! Ti yê winî bişan û bişohretane şinê heme ca di konferansîy danê, xwu mojnenê?

bişan û bişohretey *Nm.* Namedarey, namdarey, binameyey, şînasîyeyeni. Bişan û bişohret bîyayeni, bişan û bişohretkî, şanûşohretê ci bîyayeni, wahîrê/a şanî û şohretî bîyayeni, tey (pa/mîyan di) şanûşohret bîyayeni, name kerdeni, şînasîyayeni. *Tr. Ünlülük. Ün ve şöhret yapmak.* Kaşka ma şima bişan û bişohreteyda ci ra haydar nêkerdê.

bişan û bişohretkî *H. Bw.* Bişan û bişohretane. Ki bizanayê bişan û bişohretane o, ma mîyan

nêkewtê. Çunkî şekilo winasîn xîzmetdê ma yê cêrangîrey ra teber o.

bişar *Nn.* O ki cayandê şarî di yan jî şarîstanên di ameyo dinya. *Tr. Yadellerde veya bir şehirde doğan, doğan kimse. Türkçe'de buna erkek olursa Garip, kız olursa Gurbet derler. Ayrıca şehirli anlamına da gelir.* Dimilî di hem vanê bişar hem jî vanê xerîb. Xal Bişarî nêşayê citi bikero, cita xwu nîme dayê şarî. Dimilî di no nameyê "bişar"î, bi "beşşar'dê Erebî ya kewto pêmîyan. Nîtekîm eger keyneki bo û xerîbey û xerîbîstan di bêro Dinya, nameyê "şarîstani" nanê pa. Labelê "bi" yê ci bîyayeni bolêrî, tikilîyê ci "biqeç, biga, biling, biware, bireng" ûzn. a esto.

bişarey *Nm.* Bişar bîyayeni, welatdê xerîban di dinya amîyayeni, kesê xerîbey bîyayeni. Sûkan di dinya amîyayeni. *Tr. Garip olmak, yadellerde doğmak, garip veya şehirli sıfatına sahip olmak.* Eger qeçekandê Dimilandê lajekan rê wesfê bişarey panê, gereg ki welatîyan rê wesfê "welat"î panê. Xwura winî yo jî.

bi şert *Nn.* 1. Tey (pa/mîyan di) şert/behs bîyayeni, şertê ci bîyayeni. *Tr. Şartlı, koşullu.* Eger bi şert a bîyayê, mi nêkerdê. Kê kerdê wa xwu rê bikerdê. 4. *Nn.* Mîyan di şert, bahîs, xumar bîyayeni. Xumaro ki kes ser o kewno şert, a o xumar jî bîyayeni. *Tr. İşin içinde bahis bulunmak, bahis dahil olmak.* Eger ki do bê şert bo, ez jî mîyan kewa. Ki do bişert bo jî, xwura mimkun nîyo, ez mîyan di nêbena.

bişert/i 1. *N.* Çî/keso ki şertê ci esto, bê şert karûgurwe nêkeno. *Tr. Şartlı. Şartı veya koşulu olan.* Dezgeyêndo bişert bî, bê şert karûgurweyên nêkerdê. Cora ez îmtîhandê ci nêkewta. 2. *N.* Çî/keso ki bahîs, xumar esto, xumaro ki ser o kes kewto şert, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Bahisli, içinde bahis bulunan.* Boka kaya şima bişerti nîya?

bişertey *Nm.* Şertê ci bîyayeni, tey/pa şert/bahîs bîyayeni, bahîs jî mîyan di bîyayeni, bêşert nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; şertê ci estê, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Şartlılık, koşulluluk. İçinde bahis de dahil olmak, bahse girmiş olmak.* Mi rê bişertey û bêşerteya ci ferq nêkena.

bişew *H.* Şewi, wext/zemanê şewi, şanîya tepîya. Wexto ki roj şino awan û deha şan jî qedêno. *Tr. Gece, geceleyin, gece vakti.* Ez şewok bîya. Mi bişew kar kerdê. Ez biroj jî rakewtê. Merdim esto ki bişew, esto ki jî biroj gurweyêno.

bişewane *Nn.* Wextdê şewan di, bişew bîyayeni, wextdê şewi di karûgurwe kerdeni. *Tr. Geceleri, gece vakitleri.* Ez ba ez ne birojanî xwu rê kena derd, ne jî bişewanî xwu rê kena derd. Verdana, wa awi erqda xwu di şiro, qey a do ca xwu do.

bişewaney *Nm.* Bişewane bîyayeni, wextandê şewan di bîyayeni. *Tr. İş ve eylemlerinin geceleyin veya gece vakitlerinde meydana gelmesi.* Çi ferq esto? Ha bişewaney, ha birojaney!

bişewey *Nm.* Bişew bîyayeni, wext/zemanê şewi bîyayeni. *Tr. Gece olmak, geceleri, gece zamanları.* Kaşka bişewey jî nê karî di bibîyayê.

bi şima *H.* "Şima" tey bîyayeni, "şima" mîyan di bîyayeni. *Tr. Sizinle, siz dahil olarak, siz birlikte iken, sizinle beraber.* Ez do nê kar û gurwanê gengazan tenîya, ê çetinan jî bi şima ya bikera.

bi şima ki *H.* Şima rê ki, goreyê şima, bi şik û fikirdê şima ki, bi şik û vînikdê şima ki, bi pajada şima ra winîyayen a, bi texmîndê şima ya, eger zêdê şima ya bo. *Tr. Sizce, kanınızca, kanaatinizce, size göre, sizin bakış açınıza göre.* Bi şima ki şima do biresê hêwandê xwu, ha? Bi mi ki şima qethan hêwandê xwu nêresenê.

bi şirîg *Nn.* Bi ortax, bi wertax, ortaxin, wertaxin. Çî/keso ki tey/pa şirîgey esta. *Tr. Ortaklı, ortaklıkla, ortakla.* Mi şima rê vatê: "No kar bê şirîg nîyo, bi şirîg o, şima bi min a emel nêkerdê."

bişirîg/i *N.* Biortax/i, biwertax/i, wertaxin/i, ortaxin/i. Kes/çîyo ki; şirîgê ci esto, karûgurweyên di tenya nîyo. *Tr. Ortağı olan.* Merdimo bişirîg, gereg o ki bazirganeyên di xwuserî hereket nêkero.

bişirîgane *N.* Bişirîgkî. Karûgurweyan di bişirîgey senîn bena, winî bîyayeni. Ze ki kes bişirîg bo, ze ki şirîgê kesî bibo. *Tr. Ortak gibi davranmak.* Eger mi jî bi şirîgane hereket kerdayê, mi do jî zêdê ey vinî kerdayê.

bişirîganey *Nm.* Bişirîgkîyey. şekil û bîçimê şirîganî eger senîn bibo, winî bîyayeni. usûl û edetê şirîgey senîn ki bibo, winî bîyayeni. *Tr. Ortaklığın gereklerini, şirketleşmenin özelliklerini taşımak.* Esas înan jî bêşirîganey kerd, ma jî. Labelê gereg ki ma hurdina jî bişirîganeya bikerdayê. Cora ma hurdina jî kerd vinî.

bişirîgey *Nm.* Biwertaxey, biortaxey, bişirîgkî. Çî/keso ki bi ci ya şirîgên esto, xwu rê şirîgên giroto. Tey şirîg/wertax bîyayeni, bi ortax a bîyayeni, xwuserî nêbîyayeni. Kar û gurweyên di, bazirganeyên di bi şirîgên a luwayeni, bi ey a qerar dayeni. *Tr. Ortaklı.* Bişirîgey-bêşirîgey. Karo bişirîgey eger şirîgê ci zanayey nêbê, axirî ki ci ra veng vijêno.

bişirîgkî *N. Bw.* Bişirîgey, bişirîgane. Kaşka şima bişirîgkî nêkerdayê. Labelê şima finên deha

kerdo.

bişoret/i *N.* O/çîyo ki şoretê ci esto, sûsê ci esto, lukseya ci esta, normalî ser ra şino, şoretin o, biçalim o. *Tr. Gösterişli, lüks davranan, çalımlı, fiyakalı.* Bişoret o. Wexto ki şino cayên xwu di di bawulîy çina beno.

bi şoretey *Nm.* Bişoretkî, şoretiney, biçalimey, çaliminey. Tey şoret bîyayeni, wahîrê şoretî bîyayeni. Kes/çîyo ki; şoretê ci esto, luksê ci esto, tim qayîlo namedar bo, tim qayîlo fekan di bo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê ey xwu ser o çarnayeni. *Tr. Çalımlılık, fiyakalılık, lüks olma, fiyakalılık.* O do bi şoret a kotî reso, do bê şoret çiçî vinî kero? Bişoretey û bêşoretey di kê çiçî qezenc kerdo?

bitedarîk/i *N.* O/çîyo ki hadire o, tedarîkê xwu kerdo, tedbîrê xwu giroto. *Tr. Tedarikli, hazırlıklı.* Mêrdek bê tedarîk nêşino cayan. Hergi fini mi dîyo ki bitedarîk o.

bitedarîkey *N.* Hadre bîyayeni. Çiçî ki lazimo bi ey a hazir bîyayeni. Tede tedarîk bîyayeni, bêtedarîk nêbîyayeni. *Tr. Tedarikli/hazırlık olmak.* Bi tedarîkey a şîyayeni di bolkî rehmetên esto. Kes do tim tedarîkê xwu bikero.

biteqezey *Nm.* Qetîyey, teqezey. Teqez/miheqeq bîyayeni, îlla kî bîyayeni. *Tr. Kesinlik, muhakkak olmak.* Tew ma şikê biteqezeyda ci nêbîyê.

bi teqez *Nn.* Miheqeq, îlla kî, şert, ferz. Çî/keso ki tey guman çinî yo, do bibo; tey nêbîyayîş çinî yo. *Tr. Kesinlikle, illa ki, muhakkak ki, olmazsa olmaz, şart, katiyen.* Eger bi teqez nêbîyayê, înan do tey neqebên verdayê.

bi teqsîd *Nn.* Mîyan di (tey/pa) teqsîdîy bîyayeni, muamele û rotiş û girotişdê ci di teqsîdîy bîyayeni. *Tr. Taksitlilik, taksit dahil olmak.* Pereyê to yo to tûniki di. To rê bi teqsîd û bê teqsîd ferq nêkeno. Şorî alvêrê xwu biki.

biteqsîd/i *N.* Bipar/i, par bi par/i. Çî/keso ki karûgurweyên bi teqsîdan a keno, tey teqsîdîy û wadey estê. *Tr. Taksitli.* Çîyo ki şima girot biteqsîd bî, bêtexsîd bî?

bi teqsîd a *H.* Bi teqsîd a bîyayeni, mîyan di teqsîd bi teqsîd muamele bîyayeni, tey muameleyo wadeyîn bîyayeni. *Tr. Taksitli, vadeli.* Ez bi teqsîd a şena biherîna.

biteqsîdey *Nm.* Biteqsîd/a bîyayeni, mîyan di teqsîdîy bîyayeni, muameledê ci di teqsîd bîyayeni, bi wade ya muamele vînayeni. *Tr. Taksitlilik, vadelilik.* Mi rê ki vayeyda ci di bi teqsîdey û bê teqsîdeyda ci di ferqên çinî yo.

biteref/i *N.* Terefgîr/i, bikişt/i, bihet/i, bita. Kes/çîyo ki; terefên o, kişta kesên yan jî çîyên tepêşeno, bêkişt yan jî bêteref nîyo, heta kesên gîno yan jî vano. Tersê ci, "bêteref" o. *Tr. Taraflı, taraf tutan.* Merdimo biteref do hekem nêbo. Keso bêteref gereg ki hekem bo.

biterefey *Nm.* Terefgîrey, kiştigîrey, hetkarey, bitayey. Terefgîr/i bîyayeni, kiştigîr/i bîyayeni, hetkar/i bîyayeni, bita bîyayeni, kişta jewî bîyayeni. Kişt/heta kesên giroteni, kiştikarê kesên yan jî cayên bîyayeni, wesfê terefgînan ser o bîyayeni. *Tr. Tarafgirlik, yanlı olmak, yan tutmak, taraftarlık.* Biterefeyda xwu ra tamên nêdî. Çunkî şî kamcîn heti, a heti kerd vinî.

bi teref *Nn.* Mîyan di teref bîyayeni, mîyan di kişta jewî tepişteni bîyayeni. Tersê ci, "bê teref" o. *Tr. Taraf tutmak, taraflı.* Eger bi teref, eger ki bê teref, no kar do ewro bibo.

bi ters 1. *Nn.* Tey ziddey, tey neraştey bîyayeni, pêro raşt nêbîyayeni. *Tr. Terslikleri, zıtlıkları, yanlışlıkları olan.* Çîyêndo bi ters bî. Ma nêşa tim raşt bîyaro. 2. *Nn.* Mîyan di xewf/ters bîyayeni. *Tr. İşin içinde korku bulunmak, korku dahil olmak.* Key ki şima dî bi ters o, wexta mîyan mekewê.

bi ters a *N. H.* Bi xewf a, bi xof a. Çî/keso ki do bi tersanayîş a bibo, gereg ki mîyan di ters bibo. *Tr. Korku ile, korkutmakla, tehditle olmak.* Jû çîdo bi ters a bibo. Vanê, "ters, mergê lûwer o."

bitersey 1. *Nm.* Bi xofey, bi tersey. Biters bîyayeni, tey ters/xewf bîyayeni, pa xof jîbîyayeni. *Tr. Korkuyla, içinde korkuyu da barındırarak.* Kaşka bê tersey a bîyayê. Labelê bi tersey a bî. 2. *Nm.* Tey ziddey jî bîyayeni, tey neraştey bîyayeni, tey çewtey bîyayeni. *Tr. Terslikle, terslik de dahil olarak, zıtlıklarla.* Çîyêndo bi tersey nêbî. Labelê bîyê jî.

bitexmîn/i *N.* Kes/çîyo ki; texmînê karûgurwedê xwu kerdo, hadire o, hadireyeya xwu kerda. *Tr. Hazırlıklı, tedbirli.* Lajekî zanayê, bitexmîn bî. Xafildera nêtepêşîya.

bi texmîn 1. *H.* Bi texmîn a, texmînî ser, bi raştey a nê, bi fikirdê kesên a, tey texmîn bîyayeni. *Tr. Tahminen, tahmine göre, kanaata göre, muhtemelen, ihtimal ki, kesin olmayan bir düşünceye göre.* Bi texmîn o do nika biresayê. Eger nêreso jî o do çoşmeyê nê çaxana bireso. 2. *Nn.* Tey (pa/mîyan di) texmîn, hadereyey bîyayeni. *Tr. Hazırlıklı olmak.* Ma bi texmîn şîy, ma xafildera nêtepêşîyay.

bitim/i *N.* Bitûm/i, tûm/i. Çî/keso ki bitim o, parçe nîyo. *Tr. Bütün.* Mi ca di dî. Bitim bî, lete nêbîbî.

bitimey *Nm.* Bitûmey, bitûm bîyayeni, parçe/

lete nêbîyayeni. *Tr. Bütünlük, bütün olma.* Ez bitimeyda ci ser o nêvindena. Ez a sebebê bitineyda ci ser o vindena.

bitimêri *Nk. Nm.* Bitimi, darbitimi, dara bitiman. Dara fistiqandê zûraîyan, dara fistiqandê koyîyan. fistiqêra zûraî, fistiqêra koyî. *Tr. Yabani fıstık ağacı.* Bitimêra ci do serrên bol, serrên jî tayên tepşo.

bitimi 1. *Nk. Nm.* Fistiqê zûraî, fistiqê koyî. Esas na vajeki tenya nêvajêna, bi namedê boleyda ci ya vajêna, vanê bitimîy. *Tr. Yabani fıstık, yabani fıstık ağacı.* Dewîjîy şî gemi di xwu rê bitimîy arêdê. 2. *Nm.* Qandê makîyeyda ci *Bw.* Bitim/i. Eger bitimi bîyayê, mi do biherînayê. Letê bî.

bitimîni *Ş. Nm. Bw.* Hebnîski. Maya mi ma rê bol finîy bitimîni kerdê, ma werdê.

bitir/i *N.* Bizir/i, bitrî, bitrîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mirdey ra sere giroto, sereyo vijîyayo. *Tr. Doyum noktasına ulaşan, doymaktan beter olan.* Mêrdek bitir bîyo. Karê ci jî "bitir" o.

bitirbîyaye/ê *N.* Bitrîbîyaye/ê, bitirîyaye/ê, bizirbîyaye/ê. O ki mird bîyayeni ra azirîya o, mirdey ra xwu ra ravêrdo, kes otesîya nerehateyda ci deha nîno. *Tr. Doyum noktasına gelerek haddini aşan, azan.* Mi merdimêndo bitirbîyaye dî ki Ellah bê mi kesî nêmojno.

bitir bîyayeni *f. M.* Bitirbîyayîş. Bitrî bîyayeni, bitirîyayeni, mirdey ra sere wedardeni, sereyo vijîyayeni, bizir bîyayeni, bitrîyey. Vêşî mirdî werdeni ra azirîyayeni. *Tr. Aşırı doyumdan dolayı çılgınlık yapmak, azmak, baştan çıkmak.* Bitirbîyayeni kesî dana kortan ro.

bitirey *Nm.* Bizirîyayeni, bitrî bîyayeni, vêşî vêşî mirdey ra sere werzanayeni, ser şîyayeni. *Tr. Azmak, azgınlık, haddini aşmak, serserilik.* Bitirey, bandereyda xirabi ra ya. Wextêra menga ma mamostan panc mîlyonîy bî, telebeyê ma yê ki nê perey tûniki di bî jî estîy bîy. Ê deha nê bitrîy nêbê kam bibo? Na banderayda şaşi ra do merdimo şaş bivijîyo.

bi tiriten a *Ç.* Nimî. Bi nimî ya, bi nimiten a. Kesî ra nêasayen a, kesî nêmojnayen a, bi şikildê nêvînayenda kesî ya. *Tr. Gizlice, saklayarak.* Ciniyênda zalimi bî. Sêkurekanê ci bi tiriten a nan werdê.

bitirkerde/ê *N.* Bitirnaye/ê. Bitirkerde/ê, bizirkerde/ê, seregirote/ê. O/çîyo ki bitir kerdo, mirdey ra jî ravêrnayo, vêşî vêşî ravey şîyayen a sere ra vete. Çî/keso ki, rî ci dayîş a kerdo bitrî, azirnayo. *Tr. Aşırı doymuşluktan azdırılan.* Vîştirayê ma qe beno ki di serrîy teber nêberd bî. Labelê hendo ki warî kerd bî, bîbî bitir.

bitir kerdeni *Psik. f. M.* Bitirkerdiş. Bitirnayeni, sere ra veteni, bizrî kerdeni, vêşî vêşî mirdey ra sere ci dayeni, ci di baş nêkerdeni, otesîya ci nêamîyayeni. *Tr. Aşırı doygunlukta ötürü azdırmak, çıldırtmak.* Kes do dewarî warî kero, labelê bitir nêkero. Dewaro ki bibo bitir, kes deha otesîya ci nêşeno bivijîyo.

bitirnok/i *N.* O/çîyo ki jewî bitir keno, beno sebebê serşîyayenda jewî, kesî azirneno, kesî bizirneno. *Tr. Azdırıcı, azdıran.* Mesîrê Manîsay bitirnok o, kesî bitirneno.

bitirnokey *Nm.* Azirnokey, bizirnokey, bizirnayeni, azirnayeni, karê azirnokî, sebebê serşîyayeni. Çî/keso ki kesan bitirneno, azirneno, sereyo vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Azdırıcı olmak, azdıran olmak, azdırmak, baştan çıkarıcı olmak, başta çıkarmak.* Bitirnokey qethan rindi nîya. Kes do hergi çî di werte di bo.

bitirok/i *N.* Serşîyaye/ê, prênravete/ê. O/çîyo ki mirdey ra otesîya ci kes nîno. *Tr. Azgın, azan.* Eger bitirok bibo, gereg ki bitirnokê ci jî bibo.

bitirokey *Nm.* Bitrî bîyayeni, serşîyayeni, otesîya ci nêamîyayeni. Kes/çîyo ki; bitirêno, azirêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Aşırı doymuşluktan ötürü azgınlaşmak, baştan çıkmak.* Ellah kesî nêbitirno. Keso bitirok, pirên ra vete o.

bitohmet/i *N. Bitomet.* Çî/keso ki tey tohmet û eybûar esto, tey gunakerey û qebehet esto, tey qusûr û sûj û sûjdarey esta, pa çîyo xirab esto, tey minneti esta. *Tr. Kusurlu, aybı özrü olan, yasaklı veya şerli olan, içinde yanlış bulunan.* Karêndo bitohmet bî. Cora mi bi zerrîweşey a nêkerd û nêwerd.

bitohmetey *Nm.* Bitometey. Tey tohmet û qusûr û eybûar bîyayeni, tey sûj û sûjdarey û şerm bîyayeni, tey nerindey û neweşey bîyayeni. *Tr. Çirkin, kötü, ayıplı ve kusurlu gibi sıfatlar olma.* Kaşka o çî bitohmetey a nêbîyayê. Wexta do deha weş bîyayê.

bi to ki *H.* To rê ki, goreyê to, goreyê şikdê to, goreyê fikirdê to, goreyê vînikdê to, ze ki ti vanê. *Tr. Sence, sana göre, kanınca, fikrince, kanaatince vs.* Bi to ki şima do nê karî ewro bişê biqedînê? Texmîn nêkena ki biqedîyo.

bitrî *H. Bw.* Bitir/i. Halê ci halê bitrîyan o.

bitrîyane *Nn.* Ze ki bitir/bitrî bo. Bitrî/bitir senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni, winî muamele kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Azmışçasına, azgınlar gibi, baştan çıkmışçasına.* Xasekî ame bitrîyane kewt ma koçikî û şî.

bitriyey *Nm. Bw.* Bitir bîyayeni. Ma yê nêwinînê bitriyeyda ci ra. Ma yê winînê malûmilkdê ci ra. Ê xwura zirarê ci do ma reso!

bitûm/i *Ç.* Tûmi, tûmalî. Na vajeki bi şikildê "*bütün*"î ya xeripîyaya û kewta Tirkî mîyan. *Tr. Bütün.* Mi şewra şewra nanênda bitûmi eşti aver.

bitûmane *Nn.* Bitûmkî. Ze ki bitûm bo, zêdê bitûman a bîyayeni, şekil û bîçimê bitûmî mîyan di bîyayeni. *Tr. Bütünce, bütün gibi, bütünsel olarak, bütün bir şekilde.* Eger şima ra yeno ay bitûmane birişi mi rê.

bitûmaney *Nm.* Bitûmkîyey. şekil û bîçim û usûldê ci di zêdê bitûman a bîyayeni. *Tr. Bütün olarak.* Ez ne bitûmaneyda ci ra razî ya, ne jî letebîyayîşdê ci ra.

bitûmey *Nm.* Bitûm bîyayeni, lete/parçe nêbîyayeni, timûmeya ci nêxeripîyayeni. *Tr. Bütünlük.* Bitûmeya nanî weş a yan letebîyayîşê ci? Şar şeno bi bitûmeyda kesî ya baş bikero yan bi letebîyayîşdê ci ya?

bitûmkar *Ed. N.* Kelîma yan jî qisaya ki qisanê bînan kena bitûm. *Tr. Tümleç, tümleyen şey. Genellikle ismi çeşitli şekillerde tamamlayan kelimelerdir.* Mersela, Lezgînî ewro xwu rê banên herîna. Na cumla di vajeka "ban"î bitûmkar a.

bitûmkar/i *N.* Kes/çîyo ki; keno bitûm/tûm, keno pêya, pêdi keno temam, letan pêya derzeno, letan pêya çirûsneno ûzn. *Tr. Tümleç, tümleyen şey, birleştiren, bir araya getiren, kaynaştıran, bütünleyen.* Bitûmkar bê, abirnok mebê; virazê, meşehitnê.

bitûmkî *H. Bw.* Bitûmane. Mi bitûmkî kerd mîyan. Mi çîyên nêdî ki bibirna.

bitûmkîyey *Nm. Bw.* Bitûmaney. Eger mi bizanayê bitûmkîyey di zirarên çinî yo, mi jî şayê bitûmkî mîyan kero.

biuzr/i *N.* Egerin/i. Çî/keso ki tey eger esto, egerê ci esto, uzrê ci esto, tey kemaney esta. *Tr. Özürlü, kusurlu, eksik, defolu.* Kes do merdimê biuzrî tenya nêverdo ki zirar xwu yan jî jûnay kî nêdo.

biuzrey *Nm.* Egeriney, uzrê ci bîyayeni, wahîrê/a egerî yan jî uzrî bîyayeni, kemaneya ci bîyayeni, tam yan jî temam nêbîyayeni. *Tr. Kusurluluk, defoluluk, özürlülük.* Ay qaxûyê biuzreyda ci giroto, derdê ay çîna nîyo.

biv *G. Nn.* Bivo, bivok, bivînok. Qandê qeçekandê tût û pitanê ki nêşenê qisey bikerê û hewna qisan ser nêkewtê, qandê tehlûkî vajêna ki ze ki vajê "dîqet kerê, o çî tehlûke o, lûk o." *Tr. Bebeklerde tehlike için söylenen söz!* Aman ha, biv o!

bivey *Nm.* Bivîni, bivîney. Biv/lûk bîyayeni, tehlûke bîyayeni. Qandê qeçekan bi ziwandê qeçekan a tehlûkî mojnayeni û vatena nê qisandê winasînan. *Tr. Çocuk diliyle tehlikeli, tehlikeli olmak.* Qeço, ma do bi biveyda ci ya ci ra biremo? Kes do ci cadê bivî ra dûrî fîno.

biv kerdeni *f. M.* Bivkerdiş. Qandê qeçekan (tûtek û pitekan) çîyandê tehlûkan mojnayeni, ci nînan ra rem ro dayeni. *Tr. Büyüklerin bebekler için tehlikelidir! Aman ha! Yaklaşma ha! anlamındaki sözler.* To ki di finîy biv bikerdayê, o tûtek vera adirî nêşîyê.

bivo 1. *H. Bw.* Biv. Aman ha! Bivo yo, destê xwu vera ci mebi. 2. *Nn.* Zanq, şîrez, zelqe, zeliqok. Çîyo awikin o hest o ki çîyan pêya zeliqneno. *Tr. Zamk.* Tenekên bivo girot û pa defterekê xwu na pêya.

bivok/i *N.* Çî/keso tehlûkeyo ki qandê qeçekandê qisan ser nêkewtan vajêno. *Tr. Çocuk diliyle tehlikeli kelimesi veya sıfatı.* Bivok o! Dest pa meni!

biwahîr/i *N.* Biwihêr/i. Kes/çîyo ki; wahîrê ci esto, wahîreyda kesên yan jî çîyên bin do, salme nîyo, sersûnê ci esto. Tersê ci, "bêwahîr" o. *Tr. Sahipli.* Ferqê çîdê biwahîrî û bêwahîrî heme ca di jî esto.

biwahîr/i *N. Bw.* Biwahîr/i. Keso ki biwahîr û bêwahîr senîn jew beno?

biwahîrey *Nm.* Biwihêrey. Biwahîr/biwahîr bîyayeni, wahîr/wahîrê ci bîyayeni, bêwahîr/bêwahîr nêbîyayeni, milkdê kesên yan jî çîyên bin di bîyayeni, salme nêbîyayeni, kes yan jî çîyê kuçan nêbîyayeni, terk bîyaye/ê nêbîyayeni, sersûnê/a ci bîyayeni. Tersê ci, "bêwahîrey" a. *Tr. Sahiplilik, sahibi var olmak.* Biwahîrey û bêwahîrey çiçîdê ci ra xwu mojneno?

biwahîrey *Nm. Bw.* Biwahîrey. Cayo ki biwahîr çinêbo, qîmetê biwihêrey jî çinêbeno.

biware/ê 1. *N.* Biwar/i. Kes/çîyo ki; wareyê ci esto, wahîrê warî yo. Tersê ci, "bêware" o. *Tr. Yeri, mekanı, yurdu, vatanı, kalacak yeri olan.* Ci rê biware û bêware ferq nêkeno. 2. *N.* Bizozan, biwar/i. Kes/çîyo ki; wareyê ci, zozanê ci, cayê coydê honikey esto. *Tr. Yaylaklı, yaylağı olan.* Merdimo biware û bêware jew nêbeno. Biware do amnanî şiro waredê xwu, do tamê honikaîda xwu bigîro.

biwasita *N.* Biwesayît/i. Çî/keso ki wesayîtê ci esto, tey/pa wesayît esto, wahîrê wesayîtî yo. *Tr. Araçlı, binekli, binili.* Mi şima rê nêva bêwasita şirê. Mi va, biwasita bê.

bi wasita *Nn.* Bi sebeb, bi wesîle. Bi çîyên a, bi sebebên a, bi wesîleyên a, wesîleyên yan jî sebebêndê ci bîyayeni. *Tr. Vasıtalı, araçlı, araçla.* dinya di kes bol gurwanê xwu bi wasita ya keno, axreti di kes bê wasita keno.

bi waşten a *H.* Tey waşteni bîyayeni, bêhemd nêbîyayeni, tey zanayeni bîyayeni, bi waştenda kesandê bînan a nê. *Tr. İsteyerek, bilerek, kasıtlı.* Ellah zano, mi bi waşten a kerdo. Tey nêwaşteni çinî ya.

bi wesayît *Nn. Bw.* Bi wasit a. Boka şima bi wesayît bîyê? Kes bê wesayît nêşeno rayanê dûrîyan biqedîno.

biweşey *H. Bw.* Bi weşey a. Bi weşey bî, tey xirabey çinêbî.

bi weşey a *H.* Bi weşey. Tey/mîyan di weşey û hewlîn û rindey bîyayeni, tey xirabey çinêbîyayeni, tey sihhat û ganweşey û ganselametey bîyayeni, tey nêweşîn û kêfsadîni çinêbîyayeni. *Tr. Can sağlığıyla, esenlikle, selametle, sağlıkla, iyilikle, içinde şifa, güzellik olmak, gönüllülükle.* Karûgurweyanê xwu bi weşey a bikerê, wa tey xirabîni çinêbo.

bi wişk *H.* Wişkane. Bi şikildê wişkey a, bi şikildê pêtey a, bi şikildê zuwaye ya. *Tr. Kuru olarak, sert olarak, suyunu çekmiş bir şekilde.* Sifte bi wişk alawê, dima awi pirokerê.

bix *Cog. Nn.* Girênayen û germbîyayenda aweri di çîyo ki zêdê gazî ya vijêno şino, fina ci ra hewr yan jî çîyo zêdê hewrî vijêno. *Tr. Buhar.* Bixo ki germey ra bivijîyo, ci ra hewrên vijêno û fina beno yaxer.

bixatir/i *N.* Xatirber/i. O/çîyo ki xatirê ci esto, qedrûqîmetê ci esto. *Tr. Saygın, muteber.* Bixatir o. Sera ki şiro, seran û çiman ser o cayê ci esto.

bi xatir a 1. *H.* Çî/keso ki; do bi xatir a bibo, qandê xatirî beno yan jî virazêno. *Tr. Birisinin hatırı için, onun yüzü suyu hürmeti için yapmak.* Ki şima kenê jî, bi xatir a bikerê. Çunkî vanê, xatirê xatiran esto. 2. *H.* Bi îzin a, tey îzin bîyayeni, bi zerrîda kesî ya, xatirê kesan tey bîyayeni. Şeklo ki tey xatirê kesên esto, bi o şekla. *Tr. Hatır gönül ile.* Şima yê bi xatir a kenê yan bê xatir?

bixatirey *Nm.* Tey xatir û zerrîgîney bîyayeni, tey zerrî û hurmet û xatir bîyayeni. *Tr. Hatır için olmak, gönül olmak, hatırla olmak.* Ne bi xatir a bî, ne jî bê xatir bî. Mabeyndê hurdinan di bî.

bixaz/i *N.* Bixarik/i, bixiz/i, bixarî, xarok/i. Kes/çîyo ki; xazê ci, xarikê ci, xizê ci vêşî yo, bol o yan jî esto. *Tr. Hızlı, süratli.* Merdimên bixaz bî, jû bêxaz bî.

bixazey *Nm.* Bixizey, bixarîyey, bixarikey, xarokey. Bixaz/bixarik bîyayeni, xarok/bixarî bîyayeni, bixiz bîyayeni. Xizê ci, xarikê ci, xarîyê ci bol/vêşî bîyayeni. *Tr. Hızlılık, hızlı olmak, süratlilik.* Bixazeya ci ci rê nêmendi, qeza kerd.

bixbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi gireyên a, bi germbîyayîş a ci ra bix vijêno. *Tr. Buharlanan.* Cemedo bixbîyaye do yaxer bo û fina bêro war.

bix bîyayeni *f. M.* Bixbîyayîş. Çîyên ra, kesên ra bix vijîyayeni. Bi gireyên a, bi germbîyayen a çîyên ra yan jî kesên ra aweki/bix vijîyayeni. *Tr. Buharlaşmak.* Awê serdê erdan bîy bix. Noqra ela awandê bindê erdan a.

bixelat/i 1. *N.* Çî/keso ki xelata ci esta, wahîrê xelat o, ci rê xelati deyaya. *Tr. Ödüllü, ödül alan, ödül verilen.* Kanî merdimo bixelat, kanî o yo bêxelat? 2. *N.* Kes/keyeyo ki wahîrê veyvî ci rê xelati rişta, veyndayo ci, dawetê veyvî bîyo, ci rê hedîyeyê amîyayîşdê veyvî deyayo, rişîyayo. *Tr. Düğün sahibi tarafından kendisine okuntu yerine, düğün hediyesi (eskiden genellikle bir elbiselik kumaş olurdu şimdi artık davetiye gönderiliyor.) gönderilmiş olan.* Keyeyo bêxelat, ê bixelatî vero şermaya. Şima çirê xelata ci kerdi bî virî?

bixelatey 1. *Nm.* Bi xelatkî. Tey/mîyan di xelati estbîyayeni, ci rê hedîyayên yan jî mikafatên deyayeni. Wahîrê/a xelatên, hedîyeyên, mikafatên bîyayeni, wesfê bixelatîyey ser o bîyayeni. *Tr. Mükafatlı olmak.* Qerezan di bixelatey û bêxelatey di ferq bol o. Kes qerezandê bêxelatan nêkewno. Ti ki da des hezarên xelati ronê, ê ki hemberê ci yê jî do bêrê qerez kewê. 2. *Nm.* Bi xelatkî. Tey xelata veyvî bîyayeni, ci rê xelata veyvî rişîyayeni. Kes/çîyo ki; bi xelat a veyndeyayo. *Tr. Hediye ile düğüne çağrılan veya davet edilen olmak, düğün hediyesi.* Bixelatey û bêxelatey di çi ferq esto ki, filan merdim qehrîyayo û nêameyo veyve?

bi xelatkîyey *Nm.* Mîyan di xelat û hedîye û mikafat û bi xelat a veyndeyayîş bîyayeni. *Tr. İşin içinde hediye, ödül, mükafat veya ödüllü olarak düğüne davet edilmiş olmak.* Eger bi xelatkîyey a bîyayê, bol merdimîy do biameyê. Çunkî merdimîy vanê, xelata ma ya ci ser o.

bi xeyr *Nn.* Xeyrî ser, bi xeyrên a, înşaallah, eger ki Ellah îzin bido. *Tr. İnşaallah, hayırlısıyla.* Bi xeyr ma do emşo ray kewê.

bixeyr/i *N.* Çî/keso ki xeyrê ci esto, pa/tey xeyr esto. *Tr. Hayırlı, uğurlu.* Amîyayîşê ci ma rê bixeyr ame. Bixwu jî bixeyr o. Kaşka deha rew biameyê.

bixeyrey 1. *Nm.* Bixeyr bîyayeni, xeyrûnafîn bîyayeni, xeyrî ser bîyayeni, tey xeyrûnafîney bîyayeni. *Tr. Hayırlı olmak, hayırlılık, uğurlu, uğurluluk.* Ez bixwu bîyayenda ci ra nê, bixeyreyda ci ra kêfweş bena. 2. *Nm.* Bi xeyrên a bîyayeni, Ellah raşt bîyaro. *Tr. Hayırlısıyla olmak, inşallah.* Mêrdekên va: "Eger ki bixeyreya, eger ki jî nebixeyreya! Ez nêzana, îlla ki o do bibo. Bî. Labelê nebixeyra bî."

bi xeyrî ya *Nn.* Bi şikildê xeyrî û nafîdarey a bîyayeni. *Tr. Hayırlısıyla.* "-Derê ki boka şima bi xeyrî ya şirê, bi xeyrî ya bêrê, ha!"

bixir/i *Tib. N.* Xirxirîn/i, xirxirok/i. Merdimo ki xiri xiri keno, qirda ci di girêyên esto û nêşeno rehat nefes bigîro, nefesî di tenganey anceno, qiri ra yan jî nefesî ra yan jî kişta boy ra nêweşînênda ci esta. *Tr. Hırıltılı, nefes darlığı olan.* Kes do qeçê bixirî bero doktorî mojno.

bixirey *Tib. Nm.* Xirxirîney, xirxirokey, bixirîni. Tey xiri xiri bîyayeni, tey nêweşîna nefesî bîyayeni, tey nefestenganey bîyayeni, qiri di nêweşînên bîyayeni. *Tr. Hırıltılılık, nefes darlığı.* Bixirirey di kes nêşeno bi gengazeyên a boya xwu bigîro.

bixirîney *Tib. Nm.* Xirxirokey. Bixir bîyayeni, xiri xira ci bîyayeni, xirxirok bîyayeni, pa nêweşîna xiri xiri bîyayeni. *Tr. Hırıltısı olmak, nefes sorunu olmak.* Eger bixirîney ra nêbîyayê, ey do bişayê biresayê qatdê corî.

bixirîni *Tib. Nm. Bw.* Bixirey. Kaşka ma bişayê veror bixirînda ci ser o mijûl bîyayê, tew ser o bî girani.

bixişm/i *N.* Xişmok/i, xişmin/i, xişmkî. O/çîyo ki bi xişmên a luweno, wahîrê xişmî yo, tede kîni esta, kîndar o. *Tr. Kinli, öfkeli. Her şeyi içine atan.* Mi cara reîsêndo wina bixişim nêdî bî. Xişmê ci, ci pîze di bimano!

bixişmane *Nn.* Bi xişm a, bi hîsdê heyfgirotişî ya, mîyan di kîni bîyayeni, bi kerbda pîzî ya bîyayeni. *Tr. Öfke ile, kin ile, Öç alma duygusuyla, şiddetle.* Bixişmane kewt zerre. Deha ma kesî nêşa ki ci rê raştî bido fehmkerdiş. Çunkî bi o xişm a ey nêşayê fehm kero jî.

bixişmaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û rayda ci di bi xişm û xişmane bîyayeni. *Tr. Öfkeli, hiddetli olmak.* Eger bixişmaneyda ci ra nêbîyayê, qe nê werdîyê ma jî şayê ci rê raştî vajo. Labelê ma pêrini jî ê wesfdê ci yê bixişmaneyî ra pey di ancîyay, ma tersay.

bixişmey *Nm.* Xişiminey. Bixişm bîyayeni, tey xişm/xezeb bîyayeni, tey wesfê xişminey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey xişm û xezeb esto, tey kîn û qewetê şidênikî yo zirardan esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesî ser o bîyayeni. *Tr. Öfkelilik, şiddet ve hiddetlilik.* Bixişmey a ci zirar dabi ci. O yo ferq nêkeno.

bixkerde/ê *Fiz. Cog. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra bix veto, kerdo bix, bi germey û gireyên a ci ra awekên veta û vera azmîn, vera cor rişta. *Tr. Buharlaştırılan.* Cemedo bixkerde do senîn newedera yaxer bo?

bix kerdeni *Fiz. Cog. f. M.* Bixbîyayîş. Bi girayên a, bi germey a bi şikildê awekên a vera azmîn şîyayen a. *Tr. Buharlaştırmak.* Mi awi girênê ki ez bix kera, germeya aweri kemî vijîyê. Cora mi nêkerdi.

bixof/i *N.* Bixewf/i, biters/i, xewfin/i, xofin/i. Çî/keso ki tey xof esto, terseno, ters dano kesî. *Tr. Korkulu, korkunç, korkulan, korkan, ürperilen.* Qeçkîni di dewda ma di, tenekên dûrîdê keyan di banêndo tarî est bî, bixof bî. Ma nêwetardê şiro mîyan kewo.

bi xof a *H.* Bi ters a, bi xewf a. Tey/pa xewf/xof bîyayeni. *Tr. Korkarak.* Mi bi xof a nêkerd. Labelê winî asa.

bixofane *Nn.* Bixewfane, bitersane. Ze ki tey xof/xewf bibo. Senîn ki kesên yan jî çîyên di xof beno, winî bîyayeni. *Tr. Korkarcasına.* Eger şima nê karê mihîmî bixofane bikerê, şima ser nêkewnê, şima do bin kewê.

bi xofaney *Nm.* Bi xewfaney, bi tersaney, bi xewfkîyey, bi xofkîyey. Ze ki, bi xof a bibo, bi şikildê xofî ya bîyayeni yan jî kerdeni. *Tr. Korkarcasına.* Eger no kar bi xofaney a bibîyayê, nika hemini kerd bî. No do bi xurtaney a bibo.

bi xofey *Nm.* Bi xewfey, bi tersey, bi xofkî, bi xewfkî. Bi xof a bîyayeni, tey xewf bîyayeni, mîyan di ters bîyayeni, bi şikildê tersî ya. *Tr. Korkuyla beraber.* Kerdena karana bi xofey û bê xewfey jew nêbena.

bixuk/i 1. *Zoo. N.* Kalokalo, bakalo, bavokalo, bawkal, xalofir, xalxalok, hecîyek, hezîyek, koşkar, dapîreki. *Tr. Uğur böceği.* Vanê bixuk şiro ma rê potînîy bîyaro. 2. *N.* Kêzik. *Tr. Böcek.* Bixukîy tenî mîyan di geyrenê werd.

bixuri *Nk. Nm.* Buxuri. Darênda boyweş a ki wextê tayên îbadetan di veşnenê ki ci ra boya weşi bêro. *Tr. Dini törenlerde yakılan ve kokusu hoş olan bir ağaç.* Bixuri veşnê ki boya merdan kesî ser nêkewo.

bi xusûs a *H.* Bi hemî ya ew, tew, tew ser o û pa. Wexto ki kes keno çîyên yan jî kesên ê kes û çîyandê bînan ra biabirno, kes na qiseri keno, vano. *Tr. Özellikle, hususiyetle, hassaten, bi-*

lakis, özel olarak, ayrıca, ayrıcalık olarak. Qewma bêseneati ser nêkewna. Bi xusûs a eger bêdêrîy bo.

bixwu *Nn.* Zewmbî kes nê, şexsê ci bixwu. Zewmbî kes nê, eynî o. *Tr. Bizzat, kendisi, bizatihi, ta kendisi, öz be öz kendisi, vasıtasız.* Wa bi kesî ya nêrişo, wa bixwu bîyaro.

bi xwu ya *H.* Xwudir, xwu di, tey di, bi ci bi xwu ya, pa, ci ya. *Tr. Kendisiyle, beraberinde.* Mi o jî bi xwu ya berd bî. Cora ez a pa mişewirêna.

bi xwu yo veradayeni *f. M.* Bixwuyoveradayîş. *Bw.* Bi xwu yo verdayeni. Mi finên mûsîbetên verada bi xwu yo, mi deha neşayê gîrîyaneyê xwu ci ra pak kero.

bixwuyoverdaye/ê *N.* Bixwuyoveradaye/ê, xwuyoveradaye/ê. Keso ki bi gevezeyda xwu ra, bêfesaleyda xwu ra kesê bînîy gijgijnayê xwu ser, verdayê bi xwu yo. Yan jî gijginoko ki kesê bînîy verdayê bi xwu yo, gijgijnayê xwu ser. *Tr. Kışkırtılan, kendi su-i ihtiyariyle üzerine kışkırttığı kişiler.* Ê ki ser o amordîy, jew jî o merdimo bixwuyoverdaye bî.

bi xwu yo verdayeni *f. M.* Bixwuyoverdayîş. Xwu yo verdayeni, bi xwu yo veradayeni, xwu ser gijgijnayeni, sebebê gijgijnayenda serdê xwu bîyayeni, bi destê xwu ya jewî yan jî tayêni bi xwu yo verdayeni, xwu ser gijgijnayeni. Gevezey û şenikeyda xwu ra kesanê bînan xwu ser gijgijnayeni. *Tr. Muhatabını kendi eli veya diliyle kendine kışkırtmak.* Merdimêndo bêfesal o, geyreno temaşe. Ey bixwu hembazê xwu verday bi xwu yo.

biyan/i *N.* Şar/i, xerîb/i. Kes/çîyo ki; kesî ra nîyo, xerîb o, şarî ra o. *Tr. El, yabancı.* O, ma ra nîyo, biyan o. Çîyên nêbeno, wa o jî bêro.

biyewm/i *Nn.* Kes/çîyo ki; yewmê ci esto, bi yewm o, pey emeley bena, ti amanetên ci dê çimê to peynî di nêmanenê, pey bawerî bena, kes ci ra nêterseno, kesî nêxapêneno, kesî gunakar nêkeno, kesî qeni ser o erd ro nêdano. Tersê ci, "bêyewm" o. *Tr. Güvenilir, itimat edilen, emin olunan.* Şirîgê ci va, merdimêndo biyewm o. Şima şenê pey emeley bikerê, şima gunakar nêkeno.

biyewmey *Nm.* Biyewm bîyayeni, pey emeley/ bawerî bîyayeni, tey hîle û xwurde çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; kes pey emel/bawerî keno, kesî nêxapêneno, kesî rê hîlebazey nêkeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê merdim û çîdê biyewman bîyayeni. Tersê ci, "bêyewmey" a. *Tr. Güvenilirlik, güvenilir olmak, emanet, emin olmak.* Key ki biyewmeyda ci ra toşubhejî kerd, wexta bêrî mi heti. Ez wexta qisaya peyêni to rê vaja.

biza borozoki *Nm.* Bizaki bîya borozok û birok birok kixena, kixîyo birok kewno ci *ver,* ser ra nêwerzeno. *Tr. Sık sık ve kesik kesik öksüren keçi.* Biza borozoki xwu ra dûrî finê. Wa vera şima nêkixo!

biza filiki *Zoo. Nm.* Biza Enqere'y, biza tîftîkî. *Tr. Ankara keçisi, tiftik keçisi.* Bizê filikîy Semsûr (Adıyaman) di jî warî benê. Cayê warîbîyayîşdê ci hettanî Dimilan vila vila reseno.

biza gemi *Zoo. Nm. Bw.* Pezkovî. Biza gemi şoretandê darîstanî ra ya.

biza keçeli *Nm.* Biza gurrî, biza pijgurrî. Biza ki bîya gurrî û tim xwu meqle kena, xwu wirênena, wirindîyê ci esto. *Tr. Sürekli kaşınan, işe yaramaz keçi.* Çiçî yo? Ti ze biza keçeli, tîya hend xwu wirênena ho!

biza kezaxini 1. *Zoo. Nm.* Biza kezaxi, biza merezini. Biza ki hîle, merez giroto û nêageyrêna, tim zaîf manena. *Tr. Hastalıklı, hileli. Gelişmesine engel bir durum bulunan keçi.* To şî şî bi zor bizênda kezaxini herînê. A do to ser o cerîme bimano. 2. *Ed. Bey. Nm.* Edebîyatdê Dimilî di "biza kezaxini" nêweşîni, hîleyîney îfade kena. Vanê: "Ti zena ze biza kezaxini. Ti qet nêageyrena."

biza koli *Zoo. Nm.* Biza ki qoçê ci çinî yê, biza bêqoçi. Bêzirar/i. *Tr. Boynuzsuz keçi, zararsız.* Vanê, adinî di "heqê biza koli do bizida biqoçi ra bigêrîyo."

biza koy *Zoo. Nm.* Biza gemi, pezkovî, peskovî, bizinkovî. Biza ki gema yan jî koyan ser o xwu bi xwu warî bena, keyan di warî nêbena, berrînî ya. *Tr. Dağ keçisi, yaban keçisi, yabani keçi.* Bizê koy, warî nêbenê, timûtim xwu bi xwu koyan ser o, gemi di coyenê.

bi zanayen a *H.* Bi zanayîş a, mexsûs, qesdî, tey zanayîş bîyayeni, tey nêzanayeni yan jî qeza nêbîyayeni. Ters/ziddê ci, "bi nêzanayen a" o. *Tr. Mahsus, kasden, bilerek.* Mi a qisa bi zanayen a kerda. Şima senîn qisera mi winî virnenê?

biza qeri *Zoo. Nm.* Biza sîya. *Tr. Kara keçi.* Bîzê welatdê ma, bolkî bizê qer ê.

biza rûçikîyayê 1. *Bey. Nm.* Biza ki gidîyey ra, warî nêbîyayeni ra, vero nêvinderîyayena bîya zaîfi, ser o mû nêmenda, ze ki nêweşi bo. *Tr. Yolunmuş keçi, zayıf ve sıska kalmış hasta keçi.* Qandê boraqî biza rûçikîyayê nêcibêna, rind û ageyrayêya ci cibena. 2. *Zv. Ed.* Kesa ki zêdê bizerda rûçikîyayê bol bîya zaîf û posteyên û bi çermeyên a menda. Tirkî di bi manedê ci yê bêçimî (*motamot*) vanê:"*Yolunmuş keçi.*" To

dîyo hele, zena ze biza rûçikîyayê, çîyên nêwena û a ya zêdê têla hewara hêl bena.

bizd/i *N.* Tersinok/i, tersanok/i, biters/i, bizdik/i, bizdil/i. Kes/çîyo ki; tersayo, terseno, bizdik o. *Tr. Korkak, ürkek, korkan.* Jewêndo bizd o. Nêşeno nê gurwan mîyan kewo.

bizdane *Nn.* Tersinokane, tersanokane, bizdikî. Bi ters a, bi tersayen a, wesfê tersinokan ser o bîyayeni. *Tr. Korkakçasına, korkaklar gibi, ödlekçe, ödlekler gibi.* Ma yê çirê wina bizdane şinê? Derê ki ma xwu bierzê ci ser.

bizdaney *Nm.* Tersinokaney, tersanokaney, bizdikîyey. Bizdane bîyayeni, zêdê bizdilanan bîyayeni. *Tr. Ödlekçesine olmak, korkaklar gibi, korkakçasına.* Şima qe bizdaneya ci nêdîya û nêşinawita?

bizdey *Nm.* Tersinokey, tersanokey, bizdikey, tersayeni. Bizd bîyayeni, tersinok/tersanok bîyayeni. *Tr. Korkaklık, ürkeklik.* Ez a bizdeyda ci ra tersena. Tersena ki ma rê xayîney bikero.

bizdik/i *N.* Tersinok/i, tersanok/i, bizd/i. *Tr. Korkak, ödlek.* Kelêndo bizdik o. Nêşeno bi kelandê bînan a teqiş bikero.

bizdil/i *N.* Tersinok/i, tersanok/i. O/çîyo ki terseno, tey terso ravey esto. *Tr. Keçi yürekli, korkak, ödlek.* Labelê Dimilî di bizi tersinoki nîya. Nêzana na vajeki çirê no mane giroto?

bizdîyaye/ê *N.* Tersaye/ê, xewfîyaye/ê, xofîyaye/ê. O/çîyo ki tersayo. *Tr. Korkan, ürken, ürkek.* Bizêko bizdîyaye o nêşeno ki şiro ari ser.

bizdîyayeni *f. M.* Bizdîyayîş. Tersayeni, xof ci pîze kewteni, xewfîyayeni. *Tr. Korkmak, ürkmek.* Eger nêbizdîyayê, ma do o biriştayê.

bizdnaye/ê *N.* Tersanaye/ê, terscidaye/ê. Merdimo ki kesên tersanayo, xof kerdo ci pîze. *Tr. Korkutulan, ürktürülen.* O merdimo bizdnaye deha rew rewî nîno a xwu.

bizdnayeni *f. M.* Bizdnayîş. Tersanayeni, ters ci dayeni, xof pîze kerdeni, tekilmeyê tersî ci dayeni. *Tr. Korkutmak, ürkütmek.* Şima do ki o xîntane bibizdnayê, şima do cesaret ci pîze kerdayê. A wexta ey do belayê xwu bidîyayê.

bizdok/i *N.* Tersanok/i, fisonek/i, tersinok/i. Keso ki bi tersayîşî ya silasêno, wesfê ci yo siftekên tersayîş o. *Tr. Korkak, ürkek.* Mi va beno ki bizdok o. Ti nêvanê xwu rê xwu nêerzeno vernî û pesnanê xwu nêdano.

bizdokey *Nm.* Tersanokey, tersinokey, fisonekey. Bizdok bîyayeni, tersayeni, wesfê ci yo mihîm tersayeni bîyayeni. *Tr. Korkaklık, ürkeklik.* Eger merdimên di bizdokey bibo, o merdim hergi xizmetî nêşeno bikero. Çunkî şar do tamarda ci ya bizdoki ra tepşo.

bi zerrî *N.* Bi zerrî ya. Zerre ra, bi waşten a. *Tr. Gönüllü, isteyerek, içtenlikle, samimiyetle, sadaketle.* Ez bi zerrî ya şîya.

bizêk/i *Zoo. N.* Leyrê/a bizan. Leyrê/a bizano/a jû-di serre/ê. *Tr. Bir-iki yaşında olan keçi yavrusu.* Bizêko geyreno marda xwu ki bilawo. Nê heywanî, werdîyey ra vera girdey wina şinê; Kidik-bizêk-tişk-kel.

bizêkvan/i *N.* Şuwaneyê/ya bizêkan. Kes/çîyo ki; şino bizêkan ver, winîno bizêkan ra, karûgurweyê winîyayenda bizêkan keno. *Tr. Oğlak çobanı.* Bizêkvan û şuwane jew nêbeno. Çunkî bizêkîy û bizîy cayên di nêbenê, gereg ki ci ya ci ya biçerê.

bizêkvaney *Nm.* Şuwaneyê/êya bizêkan bîyayeni. Keso ki şino bizêkan ver, winîno bizêkan ra, karûgurweyê winîyayenda bizêkan keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Oğlak çobanlığı.* Bizêkvaney jî dewan di karên o.

bizi 1. *Zoo. Nm.* Bizinîya hîrê serrê ya ki, hem yena kel, hem leyr ana, hem jî şit dana û yena kel. Însanî, şit, goşt û mûyda ci ra nafidar benê. *Kur. Bizin. Tr. Keçi.* Biza ma, roj bi roj hendê di kîloyan ma rê şit ma rê. 2. *Ed. Zv. Nm.* Cinîya ki rindeya xwu serevde kena û dima jî bena zirardani. *Tr. İyilik yaptıktan sonra zarar veren kadın.* A cinêki zena ze bizi. Çi wext ki rindeyên bikero, do dima jî xirabey kero. Wa qe rindey jî nêkero.

bizidî *N.* Hêledar/i, mezbût/i, metîn/i, biqewet/i, bitaqet/i. Keso ki zidîyê ci bol o, wahîrê qewet û qudretî yo. *Tr. Kuvvetli, güçlü, metin.* Merdimo bizidî û bêzidî karûgurwe di jew nêbeno, ci ra eynî çî nêpawêno.

bizidîyey *Nm.* Hêledarey, metîney. Bizidî/hêledar bîyayeni, metîn bîyayeni, qewet û qudretê ci vêşî bîyayeni. *Tr. Kuvvetlilik, güçlülük, metin olmak.* Şima zaîfeyda ci mevînê, biwinîyê bizidîyeyda ci ra.

bizin/i *Zoo. N.* Bizi, bizêk/i, kidik/i û kel pêro jî bizin o. *Tr. Keçi türü. Keçi cinsinden olan bütün küçükbaş hayvanlar.* Na vajeki bi şikildê tenîyabîyayîşî ya Dimilî di çinî ya. Labelê wexto ki cidarîy (veromek û peyomekîy) gîna, esta. Mersela; bizinî û bizinîyey. Xwu vîra meki ki biz û bizêk xwura esto. Dimilî di –in û –în ci ra bîyayîşî, zêdê ci bîyayîşî, pabîyayîşî, mîyan di bîyayîşî îfade keno. Mersela; pîyazin, rengîn, kekin, rişkin, edûyîn, hakin, sipeyîn, sîyayîn ûzn. bizin jî nînan ra o.

bizinî 1. *Zoo. Nn.* Biz û bizêkîy û kelîy pêro. Tey mêşinî (mîy û verekîy û beranîy) çinî yê. *Tr. Keçi, oğlak ve teke.* Bizinî do darîstanî mîyan nêkewo. Eger mîyan kewo, darîstanîy keno mizmûhal. 2. *N.* Çî/keso ki kesî tewneno, rew rewî teslîm nêbeno, sere werzaneno, kesî ro sere gîno û şino, îtaatkar nîyo, îsyankar o. Tersê ci "mêşinî" yo. Werd bizinî bo, mîdeyê kesî nêşeno rew rewî bihemirno û kesî tewneno. Nêweşîni bizinî bo, rew rewî weş nêbena, kesî ser o bena girani û kes pa teweno. Merdim bizinî bo, tey qisa war nêşina, kesan tewneno. *Tr. Tepkici, itaatkar olmayan, çabuk çabuk teslim olmayan, zararlı, sert olabilen, kişiyi yoran, haylaz, bazen de baş ağırtan, başkaldıran.* Werdo bizinî (mersela birxul bizinî yo, qeçekanê bişitan tewneno, may do bişitey di birxulî nêwero), merdimo bizinî, erdo bizinî ûzn. xeylên babet çîyo bizinî esto. Mi rê nînan mîyan di şêxbizinî deha weş o. Çunkî şêxbizinî rew rewî teslîmê zaliman û xirabey nêbeno. Şêxbizinîyanê Suwêreki jî ez texmîn kena ki nameyê xwu ney ra giroto. Goşê Şêxmêşinîyan biçingo!

bizinîres/i *N.* Warîkarê/a bizan. Keso ki bizîy resneno, bizîy warî keno, bi bizan a dilig/debarê xwu keno. *Tr. Keçi yetiştiricisi.* Şarêndo bizinîres o. Cora darîstan qir kerdo.

bizinîresey *Nm.* Bizinîres bîyayeni, warîkarê bizan bîyayeni, bi warîkerdenda bizan a debarê xwu kerdeni. *Tr. Keçi yetiştiriciliği.* Bizinîresey, mêşinîresey, terkersey û citêrey diligo kehan o, nikayên nîyo.

bizinîyey 1. *Zoo. Nm.* Bizinî bîyayeni. Bizan û bizêkan û kelan ra bîyayeni. *Tr. Küçükbaş hayvanlar içinde keçi ve keçi türü.* Bizinîyey û mêşinîyey di nînan warîkerdiş di ferq esto. 2. *Nm.* Eynadey, kudikey, zirardaney, îsyankarey, serewişkey. Bizinî bîyayeni, zêdê bizinan bîyayeni. *Tr. İnatçılık, keçi inadı olmak, yaramaz olmak, sert olmak, kuru olmak, söz dinlememek, yenilen şeylerde hazmı zor olmak, hastalıkta ise sürekli devam eden sıkıntı.* Bizinîyeya ci ma bol tewnay. Ma ci dest di îllallah kerd bî.

bizinkovî *Zoo. N. Bw.* Pezkovî. Şima hendo ki bizinkovîy tepiştîy, şima azê ci miçiqna.

bizir *Zoo. Nn.* Bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya (bizirîy/bizrîy) vajêno. *Tr. Dişi kümes hayvanları ve su canlıları gibi bazı hayvanların karnında döllenmiş olan yumurtalarına verilen isim.* Ma mase qelişna, (nînan di nerî û marî pêra nêabirêno. Cora cisnê ci nerî qebûl bîyo), zerredê ci xeylên bizirîy vijîyay. Cumlenakî: Ewro ma kergên cikerdi, ma bizrê ci eştîy. Tey bi şikildê hakan a mûrekê hakan estîy bî.[1]

bizirar/i *N. Bw.* Zirardan/i. Mi rê ki çîyêndo bizirar bî.

bi zirar a *Baz. H.* Bi zirarkî. Çî/keso ki bi zirar a deyayo yan jî muameleyê ci bîyo. Tey (pa/mîyan di) zirar bîyayeni. *Tr. Zararına, zararla.* Ma filan çîyê xwu bi zirar a rot. Ma nêşa tey kar bikero.

bi zirarey 1. *Baz. Nm.* Bi zirarkîyey. Bi zirar a bîyayeni, muamele di zirar bîyayeni, bazirganey di zirar estbîyayeni. *Tr. Zararına olmak.* Ti filan çîyê xwu bi zirarey a roşenê ki ez jî biroşa? 2. *Nm. Bw.* Zirardaney. Zirardaney rihdê ey di esta.

bizirîyaye/ê *N.* Azirîyaye/ê, azirnaye/ê, bizirok/i. O/çîyo ki azirneyayo. *Tr. Kışkırtılan, azdırılan.* Merdimêndo bizirîyaye bîbî şirîgê ma. Ma pa bîbî mekir.

bizirîyayeni *f. M.* Bizirîyayîş. Azirîyayeni, bitrî bîyayeni, sereyo vijîyayeni, bizirokey. *Tr. Azgınlaşmak, azmak, azdırılmak, kışkırtılmak.* Bizirîyayeni, bi bandereyda xirabi ra jî jew finan bena.

bizirnaye/ê *N.* Azirnaye/ê. O/çîyo ki azirneyayo; bi destdê kesên yan jî tayên a azirîyayo, azirneyayo. *Tr. Azdırılan, kışkırtılan.* Mi bizirnayeyên dî, ez qayîl nêbîya dîna deqey deha ci heti di ba. Çunkî qeyamîy qilanayê.

bizirnayeni *f. M.* Bizirnayîş. Azirnayeni, bitrî kerdeni, pûknayeni, gijgijnayeni. *Tr. Azdırmak, kışkırtmak.* Bol kerdîy warî, dima jî bizirnay û deha otesîya ci jî nêamey.

bizirnok/i *N.* Azirnok/i, pûknok/i, gijgijnok/i. O ki bizirneno yan jî azirneno. *Tr. Azdıran, kışkırtan.* Bizirnokî deqe ra fînên sîneyê xwu akerdê û keyneki ray ser visti, bizirnê û hurdina pîya kewtîy gunadê pê.

bizirnokey *N.* Azirnokey, pûknokey, gijgijnokey. Azirnayeni, azirgerey, karê bizirnokî. *Tr. Azdırmak, kışkırtmak, kışkırtıcılık.* Bizirnokey fêsadeyênda girda.

bi ziwan a *Ç. H.* Bi ziwanî ya, bi ziwaney, bi ziwankî, bi zerrî ya nêbîyayeni, bêzerrî. *Tr. Gönülden değil, dilsel olarak, şifahi olarak, sadece dil üstünden söylemek.* Mi do ci rê bi ziwan a bivatayê. To bîlaheq û bîlasebeb ci rê xelati riştî.

bi ziwan a tesdîq *Nn. Bw.* Tesdîqo ziwanî. Bi

1 Gereg bivajîyayê, "ma masê qelişnê, zerre di xeylên bizirîy vijîyay." Labelê *Bw.* Mîyandê qewseki ra.

ziwan a tesdîq kerdeni, kesî rehat keno.

bi ziwaney *Nm.* Bi ziwan a bîyayeni, tey/mîyan di ziwan bîyayeni, bi ziwan bîyayeni. *Tr. Dilli olmak, dili olmak, dil ile, bir iş veya eylemin dil ile ifade edilmesi.* Bi ziwaney û bê ziwaney di çiçî esto. Keramata bi ziwan bîyayîşî çiçî ya?

bizîr *Nk. Nn.* Toximê bezirî, toximê ketenî. *Tr. Keten tohumu.* Bizîr ard û bêdestûr karit. Dima şarî şî gereyê ci kerd.

bizlotik/i *Zoo. N.* Babetên malwayênda zihêrin a ki, bi bizan a diskêna şit yan jî gonîya înan şimena. *Tr. Keçilere yapışıp süt veya kanını emen, zehirli bir kertenkele türü.* Bizloti, şitê bizeri pêro loto (lawito/lînayo/şimito.)

bizme *Teks. Nn.* Sereyê bazîyandê kurdikan o viraşte yo tewro cêrên o. *Tr. Gömleğin dirsekten aşağısı, yen.* Bizmeyê xwu werşanay û awdazê xwu girot.

bizmeyîn/i *Teks. N.* Kurdika ki bizmeyê ci esto. *Tr.* Yenlii uzun kollu gömlek. Kurdika bizmeyîni bi kesî yo robere yena.

bizmik *Zoo. Teks. Nn. Alwe.* Pirnikbendo ki neyêno pirnikda kidikan ver ki kidik nêşo maya xwu bilaw/bilîno. *Tr. Oğlakların annelerini emmemeleri için ağızlarına bağlanan özel bandaj.* Kidikîy bizmikê xwu vist, may pêro lînaya.

bizmiki *Tib. Nm. Bw.* Vira. Bizmikîy jî hem nerîyê ci hem jî marîyê ci estê. Eger marî bo, vila bena, zeyîdêna. Eger nerî bo, nêzeyîdêna, vêşî nêbena.

bizmûre *Nk. Nn.* Babetên vaşêndê werdî yo ki wesarî beno kuho, erdî bin di kokêndê ci yo zêdê patatan esto, no kokê ci yo ki zêdê patatan xax werêno. Bizmûre, rojawandê Suwêrekî di beno. *Tr. İlkbaharda yeşeren, patates gibi bir kökü bulunan ve yumrusu yenilebilir olan bir bitki.* Bizmûre, wesarî beno.

biznik *Nn.* Çîyo (çapût, berdilik) ki nayo bizêkan fekî ya ki bizêkîy şitê marda xwu nêwerê. *Tr. Oğlakların ağzına konulan bez perdedir ki amaç oğlakların süt emmemesidir.* Bizêkdê ci fekî ya biznik est bî. Qey jûnakî lînayo. *Bw.* "Mizmik"î ra jî. [1]

bi zor a 1. *H. Nm.* Bi hukm a, bi şîddetî ya. Tey zor û derîyayîş bîyayeni. *Tr. Zorlama ile, şiddetle, zorbalıkla, zorlayarak.* Mi va beno ki bi zor a nêbo. Xwura ez şena bi zor a bida kerdeni. 2. *H. M.* Tey çetiney bîyayeni, kerden di zor dîyayeni, bi zor a karûgurweyên kerdeni. *Tr. Zorlanarak.* Mêrdekî va: "Mi kerd. Labelê mi bi zor a kerd. Eynî tirrika mi vijîyê."

bizote *Nn.* Kolîyo veşate yo kozbîyaye, piskonîyo veşate yo kozbîyaye. *Tr. Kor odun. Yanmış ve köz haline gelmiş olan odun parçası.* Kalekî xwu bizotî vero germ kerd û vero xwu ya şî.

bizûr/i *N.* Çî/keso ki tey zûrîy estê, bol zûrîy keno. Tey zûrîy bîyayeni, mîyan di zûri bîyayeni. *Tr. İçinde yalan dolan olmak.* Mêrdek tim bizûr qisey keno, bêzûr nêzano qisey bikero.

bizûrey *Nm.* Tey/pa zûrîy bîyayeni, zûrê ci bîyayeni, wahîrê zûran bîyayeni. *Tr. Yalan dolanı olmak, içinde yalan olmak.* Yan do bi raştey a vajo yan jî do bi zûrey a vajo. Zewmbî vatiş senîn o? Ne bizûr o, ne jî biraşt o.

bizwati *Nm.* Meşla, meşale. Çuweyên o ki seredê ci di adiro bikil esto, pa şinê masey tepşenê, pa tarî di vernîya xwu vînenê. Nika herûna ney lokizan û eletrîkan tepişta. *Tr. Meşale. Dışarda, karanlıkta seyyar olan ilkel bir aydınlatma gereci.* Bizwatan bigîrê ma şirê bigeyrê mangeri.

bî *H.* Demdê verênan di bîyayen a, meydan amîyayen a, peyda bîyayen a, hasil bîyayeni, tehsîl bîyayen a. *Tr. Oldu, olmak, oluşmak, meydana gelmek, yaratılmak, peydahlanmak, idi.* Olayî bî, qeç bî, merdim bî, şar bî, werdî bî ûzn.

bîbiki *An. Nm.* Roşna, engûreki, keçiki, keçûni, lîliki, gulîliki, pîpiki. Gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşnaya çimî, veyveka çimî, merdeka çimî. *Tr. Göz bebeği.* Bîbika ci bîbî gidî. Mêrdek qandê coy şî bî doktor. Doktorî jî ci rê verçimekîy day bîy.[2]

bîçeri *Nm. T.* Çînoki, çînêri. Çîya ki çîyo zêdê tenan çîneno. *Tr. Biçerdöver.* Verî, ma palî bi heftan an, bi doşîyan an bixwu kerdê. Nika bîçeri dekewna erdî mîyan di rojan mîyan di pêrkoy qedînena û erzena ûja.

bîdon *Frz. Nn.* Çîyo ki meterî girdêrî yo û kes awi yan jî çîyo awikin dekeno de. *Tr. Bidon.* Benzîn bîdon di bî, pêro pey şîyo.

bîkr *Nn.* Zarê bekaretî. Eybdê keynan mîyan di

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do "bizinik"î ra biviriyo û bibo "biznik" yan jî "bizmik." Çunkî Dimilî û Kirdasî di vajekê "biz û bizik û bizin û bizêk"y xwu ra estê. Fina peyomekê "–in" û "–în"î ya jî estê. û wezîfeyê pê cî kenê. Noqra ki "bizmik" bo jî, ze ki "bizme" ra bêro.

2 Kelîmeyê ki hettanî *tr.*'y nûşîyayê, pêro jî kelîme yê. Siftekênîy bi şikildê kelîmeyên tenya ya yê, ê binîy jî bi şikildê "dara sayan" a bi şikildê tamkerde ya virazîyayê. Mersela; "dara mişmişan" û "mişmişêri" hurdina jî kelîme yê. Çunkî eynî çî îfade kenê û heme ca di bi eynî mane ya fehm benê.

zarêndê înan o ki ezebeya ci mojneno. *Tr. Bekaret, bekaret zarı*. Şarî ci rê bûhtan kerd bî. Pêranê ci berdi doktorî. Doktorî va, bîkrê ci nêdirîyayo, şima kewtê gunadê keynekeri.

bîlaheq/i *Er. N.* Neheq/i, negereg/i, beyxwude/ê. Çî/keso ki geregê ci çinî yo, heq nîyo, bîyayenda ci di neheqey esta, bîyayena ci heqi nîya, ki tey heq û lazimey çinî ya. *Tr. Gereksiz, lüzumsuz, boşu boşuna, yerinde olmama, boş, nedensiz, belirli ve gerekli bir nedene veya dayanağı olmamak*. Mersela, ma bîlaheq ameyê tîyanan.

bîlaheq bîlasebeb *Er. Nn.* Bîlaheq û bîlasebeb, bêsebeb, bêsemed, bêheq bêsebeb. *Tr. Sebepsiz, gereksiz ve haksız bir şekilde*. Bîlaheq bîlasebeb ma şîyê aja. Ti nêvanê ki o do bîyameyê tîya.

bîlaheq bîlasebebey *Nm.* Bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni, bîlaheq û bîlasebebey, geregê ci çinêbîyayeni, lazim nêbîyayeni. *Tr. Gereksizlik, gerekmemek, boşu boşuna olmak*. Çirê şima kewtê bîlaheq bîlasebebeyda ci dimi?

bîlaheq bîlasebebkî *H.* Bîlaheq û bîlasebebkî. şekil û bîçimê bîlaheq û bîlasebebî, tey heq û huqûqîyey çinêbîyayeni, geregeya ci çinêbîyayeni, şekil û bîçimo ki tey heqûhuqûqo raştikî çinî yo. *Tr. İçinde doğruluk, gerçekçi gereklilik olmamak*. Eger bîlaheq bîlasebebkî bîyayê, qey tayêni do lingi pirodayê.

bîlaheq bîlasebebkîyey *Nm.* Bîlaheq bîlasebebkîyey, ca amîyayîşê bîlaheq û bîlasebeban, hal û wezîyetê bîlaheq û bîlasebebey bîyayeni. *Tr. Yerinde ve gereği olmamak, uygunsuzluk, boşuboşuna olmak, ihtiyaç olmamak*. Mi rê ki bîlaheq bîlasebebkîyeyda ci di heq û raşteyên esti bî.

bîlaheqey *Nm.* Beyxwudeyey, beyxwudey, negeregey, nelazimey, ci rê îhtîyac çinêbîyayeni, vêşîyey, cadê ci di nêbîyayeni, tey heqşînasey çinêbîyayeni, kerdena ci heq û raşti nêbîyayeni, tey neheqey bîyayeni. *Tr. Gereksizlik, lazım olmama, ihtiyaç olmama, fazlalık, haksızca, içinde hak ve doğruluk olmama, yanlış ve haksız bir şekilde*. Ez derddê bîlaheqeyda ci ser o nîya. Zordê mi şino ki mi rê lazim bî, labelê înan nêda mi.

bîlaheqkî *H. şekil û* bîçimê bîlaheqî, wezîyeto ki bîlaheq beno. *Tr. Boşuna, gereksizlik, gerekmezlik*. Şima senîn şenê winî bîlaheqkî şirê înan ser di û ci rê neheqey bikerê?

bîlaheqkîyey *Nm.* Bîlaheq bîyayeni, wezîyetê bîlaheqî. *Tr. Gereksizlik, boşu boşuna olma*. Ez kewta bîlaheqkîyeyda ci dimi jî, mi nêşa ca kero.

bîlasebeb *Nn.* Bêsebeb, bêsemed, sebeb çinêbîyayeni, semed nêbîyayeni. *Tr. Sebebsiz, nedensiz*. Bîlasebeb to çirê da ê mêrdekdê Qereçî ro ki?

bîlasebebey *Nm.* Bîlasebebkî, bêsebebey, tey sebebêndo heqîqî çinêbîyayeni. *Tr. Gerçek bir neden olmamak, sebepsiz, sebepsizlik, gereksizlik*. Bîlasebebeyda ci ra nêbîyayê, xwu ra înan qehrê xwu jî nêardê.

bîlasebebkîyey *Nm. şekil û* bîçimê bîlasebebey. *Tr. Gereksizliğin şekli, gerekmezliğin biçimi, boşu boşuna olmanın yöntemi*. Şima nêşa bîlasebebkîyeyda ci ser o vindero. Cora nê olayîyê winasînîy zeyîdîyay.

bîn/i *N.* Kes yan jî çîyo ki keso ci ser o fikirêno, qalê ci keno, a hergi jewdê înan o "bîn" o. *Tr. Şey veya kimselerden herbiri, herbirisi, her diğeri, her ötekisi*. A bîni do jî bêro, no bîn vanê beno ki nêşo çareser kero.

bîn 1. *Nn.* Kes, çî. O çîyo ki jew mojneno o nê, o bîn. *Tr. Diğer kimse, diğer şey, diğeri, şahıs veya şeylerden herhangi biri*. Ez o bîn, no bîn nêzana! Şima do mi rê jewî bîyarê! 2. Vîn. Kokê vînayîşî yo. Dimilî di wexto ki bero vajekên ver yan jî pey, bi a vajek a vajeknakîda newê virazeno. Mersela; dûrbîn, xwubîn, bedbîn, verbîn ûzn. *Tr.* Zazacada *görmek anlamına gelen* vînayeni/vînayîş *kelimesinin köküdür ki, hangi kelime ile kullanılırsa, onunla başka bir kelime oluşturur*. Merdimêndo xwudabîn bî, bedbîn nêbî. Ci rê dûrbîn lazim nêbî.

bînagoş *An. Nn.* Binê goşî, binîya goşî. Kişta binî di nermekdê goşî ra cayo ki kes bi destê xwu ya şeno bigîro. *Tr. Kulak altı. Kulak memesinin yaklaşık bir el konulacak kadar olan alt tarafları*. Bînagoşê ci bitewo, do şiro beşdê GZQ (Goş Zincî Qiriki.)

bîncurik/i *N.* Keso/a nêbîyaye/ê, keso/a nelamat/i. Kes/qeço ki kes bi ci ya nêşeno baş bikero, kes nêşeno bi ci ya sereyo bivijîyo, zeno ze pînc. *Tr. Piç kurusu*. Jewêndo bîncurik bî. Ez xwu vervadê ci nêkena.

bî nêbî *Ed. Nn. Bw.* Beno nêbeno. Va, bî nêbî, kalên û pîrên bî.

bîni *Nm.* Boy. Çîyo weş û xirab o ki zincîya kesî kena bintesîr. Bolkî Kirdasî di, jû cayandê Dimilan di jî vajêna. *Tr. Koku, nefes, sabır gücü*. Ci ra bînênda pîsi ameyê, estûna zincîda kesî şikîyayê! Bîna ci hera nîya, teng a.

bînik *Nn.* Şewa henî çoşmedê veyveri bi doşbîyayîş a tebsîyera mûman çarnayeni. *Tr. Kına gecesi gelinin etrafından mum tepsisini çevirmek*. Wextê bînikî di a ya bi min a qisey kena. Ti nêzana ki ez qayîl nîya ê temaşeyî vinî kerî?

bînkane *Mîm. Ed. Nn.* Hîm. Çî/keso ki însanîy qandê mezbûteyda ci bin û hîmdê ci ser o gurweyayê. *Tr. Temel, köken, menşe, kaynak, asıl neden, alt yapı, düşünülen asıl durum, olay, yapı vs.* Wexto ki dawayên nêqedêna û Mesela lejkarîy werey nînê, ti winînê merdimên vano bînkaneyê na daweri pûç o, no mîr hewna bol awi anceno. Ez to rê bînkaneyê na qiseri (merseleri) vajî. Bînkaneyê nê banî nêaşaneyayo.

bînterro *Nn.* Ewro nê, meşti nê, bîrro nê, hewna roja ki rojda bîrroya tepîya yena, a a roji. *Tr. Bugün değil, yarın değil, ertesi gün değil, daha ertesi gün.* Ma do bînterro şirê.[1]

bîr *Er. Nn.* Cayo ki qandê awi veteni vera bindê erdî aşaneyayo, çoşmeyê ci bîyo dêsêndo ze loda yo û ci ra awa vijêna. *Tr. Kuyu.* Na vajeki Erebî di jî esta. Na vajeki ê kê ya? Eceb vajeki rê wahîr vijîyayeni bi ziwangirdey a ya yan bi verîbîyayîş a yan wahîrê cabîyayîşî ya ya? Deştandê Ereban di rew rewî awi nêvijêna. Cora gereg o ki bîr aşanê ki, bişê awera xwu vejê. Cora Erebî bîyayîşê ci deha totikî yo. Dewlê xwu girot û eşt bîrî bin, ci ra awa xwu ant û bi herdosan an awa xwu şimiti.

bîrdeme *Nn.* Têtewr, pêro, heme cayê ci, seranser, cêrancorî, hergi cayê ci, bitûm, bi tûmey a. *Tr. Tamamen, hepsi, baştan aşağıya, bir uçtan diğer uca kadar, alttan üste kadar.* Ti winînê jû sere werzaneno û vano: Ellahî filan kes bîrdeme ar viraşto. Eger însan weşvîn bo, o do bişo ê arî mîyan di wezîyetanê weşan bivîno.

bîrek 1. *Nn.* Cayo ki tede bîr esto û cayêndo awî yo, çoşmeyê ci jî kuhoyî ya. *Tr. Verimli, münbit, çayırlı çimenli, yeşilliğin bol olduğu yerdir ki, çoğunlukla kuyu çevresidir.* Çarwey berdîy bîrek ki û ja di mirdî mirdî vaş bûrê. 2. *Nn.* Bîro werdî. *Tr. Kuyucuk.* Ez ê bîrekî ser o bîya, ê ûja ra ravêrdîy.

bîrovî *Tib. Nm. Bw.* Vîrondî. Bîrovî jî babetên nêweşî ya vîrondî ya.

bîrro *Nn.* Roja bîni. Wextê ewroy nê, meşti nê, hewna roja meştîya tepîya mojnena. Na vajeki, "bînroj" ra xeripîyaya. *Tr. Bugün değil, yarın değil, yarından sonraki günü ifade eder.* Ellah zano ki ma do bîrro bişê bêrê.

bîrro bînterro *H.* Meşti nê, yan bîrro yan jî bînterro. Yanê dîna hîrina rojîya tepîya yan jî nê rojan ra bol nezdî di bîyayeni. *Tr. İki-üç gün içinde. Yarın değil, öbür gün, devirisi gün veya bu süreye çok yakın bir zamanda.* Tebayên nêbeno. Ma bîrro bînterro yenê. Qaxû megîrê.

bîrro nê, bînterro *H.* Dimilî di wextên o ki şeklê ci wina o: Ewro nê, meşti nê, bîrro nê, hewna roja bîni. Eger kes ewroy jî nêhesibno, beno çehar rojîya dima. Fina ki fina kes ewroy nêhesibno, bena roja çeharî. *Tr. Bu gün değil, yarın değil, öbür gün değil, daha diğer gün.* Bixeyr bo ma do bîrro nê, bînterro ray kewê.

bîrvewr *Nn.* Bîrê vewri, korta vewri. *Tr. Kar kuyusu.* Mêrdekî nêzanayê ûja bîrvewr o, şî û guna piro.

bîstan *Zîr. Nn. Bw.* Bostan. Bîstanê ma di her babet zerzewat esto.

bîstaney *Nm.* Bostaney, bîstan/bostan bîyayeni, zêdê bostanên bîyayeni, zêdê bostanî weş bîyayeni. *Tr.* Bostancılık, bostanlık, bostanlık gibi hoş kokmak. Bostaneya ci ma rê naf nêda.

bîvaz/i *Zoo. N.* Şewşewok/i, şewpel/i, şêxper/i, bîwaz/i. *Tr. Yarasa.* Bîvazên dekewt zerre, nêvînayê, hinî timûtim doş bîyê. Ma tersayê ki do ma rî ro guno.

bîyane *Nn.* Bîyayeni. Meydan amîyayeni, peyda bîyayeni. *Tr. Oluşum, oluş.* Pîzedê may eşteni ra hetta bîyayeni, bîyayeni ra hetta resayeni çîyêndo bîyane o.

bîyat *Er. Nn. Bw.* Beyat. Kaşka ê minafiqan bîyat nêkerdayê. Înan ma mabeyn di tevdokey kerdi.

bîyatey *Nm. Bw.* Beyatey 2. Mi rê bîyateya înan, ê ê bînan vêşêrî lazim a. Çunkî dimdarê înan jî estê.

bîyatkerde/ê *N.* Beyatkerde/ê, beste/ê, bestok/i, dimdar/i, peyîk/i. Kes/çîyo ki; bîyat kerdo, bîyo besteyê kesên, bîyo dimdar/bestokê jewî, xwu kerdo peyîkê kesên. *Tr. Tabii, bağlı, sadık, biat eden.* Eger şima şayê, şima do ê merdimê bîyatkerdî ser o vinderdayê. Ê bînîy xwura destraşîyayey ê.

bîyat kerdeni *f. M.* Bîyatkerdiş. Beyat kerdeni, beste bîyayeni, dimdar bîyayeni, xwu bi jewî yo girêdayeni, jewî dima şîyayeni, destê xwu bi jewî dayeni û besteyê ci bîyayeni. *Tr. Biat etmek, sadakat göstermek, bağlılık bildirmek.* Kê ki bîyat kerd, poşman nêbî. Kê ki nêkerd bî poşman.

bîyatname *S. Nn. Bw.* Beyatname. Ez zana jew bi jew pêro do dima bîyatnameyê xwu birişê.

bîyaye/ê 1. *N.* Hadire/ê, hazir/i. Çîyo ki bîyo hazir; qandê werdî, qandê kerdeni, qandê mirazên resayo û bîyo hadire. *Tr. Murad edilen herhangi bir şey için olgunlaşan, hazır hale gelen.* Pî-

1 Na vajeki esas "bînterroj" ra virîyaya.

lano bîyaye, rezo bîyaye, karo bîyaye, fekîyo bîyaye ûzn. 2. *N.* Çî/keso ki zayo, ameyo dinya, marda xwu ra bîyo. *Tr. Doğan.* Gûnê çêlekdê ci yê bîyayî bi mi ki do kemî bo. 3. *N.* Çî/keso ki bîyo, vijîyayo meydan, nêbîyayeni ra kewto, bîyo peyda. *Tr. Olan, meydana gelen, oluşan, çıkan.* Merdimo ki çîdê bîyayî rê vajo nêbîyo. Ti do deha ey rê se vajê ki? O merdim, kunê zûran o! 4. *N.* Çî/keso ki resayo, bîyo, xamey ra vijîyayo, kaley ra vijîyayo. *Tr. Olgun, kıvamına gelen sebze ve meyve gibi.* Çîyo bîyaye naf dano kesî kal û xam jî kesî tewneno.

bîyayeni 1. *f. M.* Bîyayîş (Qandê însanan), marda xwu ra dinya amîyayeni. *Tr. Doğmak (İnsan için), dünyaya gelmek.* Ez, goreyê resmîyetî 1966ê jewda mengda zimistanî ya siftekêni di bîya. 2. *f. M.* Bîyayîş. Wextê ci amîyayeni, xaxey û xamey ra vijîyayeni, kuhoyîyey ra vijîyayen û werdî rê hadire/ê bîyayeni. *Tr. Olgunlaşmak, yenecek duruma gelmek.* Şamikîy bîyê bîyayey. 3. *f. M.* Bîyayîş. Peyda bîyayeni, hasil bîyayeni, meydan amîyayeni, nêbîyayeni ra vijîyayeni. Tersê ci jî "nêbîyayen" a. *Tr. Olma/k, oluşma/k, meydana gelme/k, hasıl olma/k, peydahlanma/k, çıkma/k. Kur. Bûyin, bûn. İng. Be. (wendişdi:* bî) Aja di se bî? Nêzana. Ez texmîn kena ki pêserikên bî. 4. *f. M.* Bîyayîş. Ercîyayeni, çîyên rê bîyayeni, tebayên rê ercîyayeni. *"Yaramak, yararlı hale gelmek.* Ma ki ti nê kardê netebay ser ra nêşê berê, ti çiçî rê benê? (Tîya di fêlê bîyayîşî esto.)

bîyok/i *N.* Çî/keso ki bîyo, ameyo meydan, virazîyayo, deyayo, jewî peyda kerdo. *Tr. Olan, oluşan, meydana getirilen, oluşturulan, verilen, yaratılan, yaratık, mahluk.* Çî û keso bîyok do miheqeq rojên fina vinî bo jî.

bîyolog/i *Yûn. Bîy. N.* Keso ki bîyolojî ser o xebitêno, bîyolojî ser o îlmê giranî keno, îlmdê bîyolojî ser o îxtîsas keno yan jî kerdo. *Tr. Biyolog.* Bîyolog, lîseya tepîya çehar serrî jî ûnîversîte di bîyolojî ser o îxtîsas keno.

bîyologey *Nm.* Bîyolog bîyayeni, bîyayan ser o zanaye bîyayeni, zanayeyê weşan/bîyayan bîyayeni, merdimê îlimdê bîyolojîy bîyayeni, wesfê bîyologan ser o bîyayeni. *Tr. Biyolog olmak.* Bîyologeya ci çoşman ra şinawîyaya.

bîyolojî *Yûn. Bîy. Nn.* Îlmo ki însan û heywan û kuhoyîyan ser o xebitêno, coyî ser îxtîsas keno. *Tr. Canlılar üzerine çalışan, insan ve hayvanların yaşamlarını inceleyen bir bilim dalı.* "Bîyolojîya" Yunanan û "Bî"ya Dimila pê manena.

bîzi *Nm. Bw.* Direwtî. Goşkarî kerd ki bi bîz a postal biderzo, bîzi kerdi gişterda xwu ra.

bocî *Nn. Nm.* Fîndik/i, fîndo, leyrê kutikî, kutikê sûsî. *Tr. Süs köpeği, köpek yavrusu, enik.* Boci yê ma û bocîya ay pîya vinî bê, ma do pîya bigeyrê ci. Çunkî derdê ma jew o.

bocîyey *Zoo. Nm.* Fîndikey, fîndoyey. Kutikey, qandê werdîyan kutik vateni, qandê leqam dayenda werdîyan vanê bocî, karê ney jî beno bocîyey, zêdê bocîyan bîyayeni. Vanê bocîyey meki. *Tr. Süs köpeği olmak, süsü köpeği gibi davranmak.* Tiyê çirê winî bocîyey kenê?

boç/i *Zv. N.* Boçik/i. Beste/ê, bestok/i, tabî, payok/i, peyîk/i, dimdar/i. Kes/çîyo ki; bîyo tabîyê kes/çîyên. Hergi çî yan jî keso ki kesên yan jî çîyên dima şino. *Tr. Kuyruk, tabi, izinde olan, bağlı.* Vanê filan kesîy bîy sermîyan û ma qe ci rê nêbîy boçiki.

boçawî *Cog. Hg.* Boçika awi. Boça awa ki bena derg û kewna berrî mîyan. *Tr. Haliç.* Ez bi boçawî ya po şîya û serdor bîya.

boçbarî *Zoo. N.* A/çîya ki boç/boçika ci barî ya. *Tr. İnce kuyruklu.* Boçbarî, qenê şeno boçika xwu xwu dima rehat bianco.

boçbela *Zv. Zoo. N.* Belayo boçikin. Bela bêter, belayo bêterin. To dî vanê na xuma, hewna xal xumi menda. No bela jî boçikin o. *Tr. Kuyruklu bela, ardından henüz gelerek devam edecek olan bela, püsküllü bela.* Boçbelayên pêşîyayo ma ro ki, ne ma, ne jî zewmbî şenê ma ci ra bireynê. Boka Ellah ma ci ra bireyno.

boçi 1. *An. Nm.* Boçiki. Cayê kesî yo ki qedînayenda mîyaneyî do. Eynî zê heywanan însanan di jî boçi esta. Labrê ê însanan zerre di nimitê ya. Hetta jew finan dekewna, jew do osta werzaneno. *Tr. Kuyruk, kuyruk sokumu.* Boça ci dekewti bî, şî ki cinîyên ci rê werzano. 2. *Nm.* Boçika heywanan. Şiveka heywanan a gandar a ki heywanê xwu dima ata nata hêl kenê û mêşûmorê xwu pa qewirnenê, pa xarikê xwu eyar kenê û zêdê nînan jû wezîfanê xwu pey vînenê. *Tr. Hayvan kuyruğu.* Boça arwêşî kilm a, ê lû derg û çaqû ya. 3. *Zîr. Nm.* Boçiki. Erdên di, cayên di cayo ki ci ra derg beno. *Tr. Tarlanın kendisinden ayrılıp bir kuyruk şeklinde uzuyan kısmı.* Şima a boça erdî çirê nêkarita? Qey şima bitir bîyê? 4. *Cog. Hg.* Cayê awano ki bi şikildê boçikên a vera berrîyan derg beno. *Tr. Haliç, koy. Derê ma na boçiki qandê maseyan bişopinê.*

boçika awi *Cog. Nm. Bw.* Boçawî. Ez şena hemberdê boçawî ra bi asnaw a ravêra. Çunkî derg nîyo.

boçika dengizî *Cog. Nm.* Bazîyê dengizî yo ki bi

şikildê barîyaneyî ya şîyo kewto berrî mîyan. *Tr. Koy, haliç.* Masegeran şîyê boçikda dengizî di ma rê masey tepiştê. Ma jî xwu rê ci ra herînayê.

boçika estori *Nk. Nm.* Vaşên o ki hendê nîmmetroyên derg beno, ser ra hendê çehar giştîy werêno, şîrin o, perrê ci barî yo û tîk werzeno. Tayên vanê ci ra pisîngê xalan benê. Sifte perrê ci erd ra vila beno, dima mîyan ra nerîyê ci vijêno. Nerîdê ci ra hendê çehar giştan werêno. *Tr. Yarım metre kadar uzayabilen, önce yapraklarıyla yerde yayılan, sonra ortasından tadı tatlı bir cücük (eril) çıkıntısı olan ve bu eril çıkıntısından dört parmak yenilebilen, sonradan sivri incecik, ancak yuvarlakça, yuvarlanarak sürekli uçuşan maddeleri olan bir çeşit otsu bitki.* Ma do nerîdê boçikda estori ra hendên çehar giştîy bûrê.

boçika estorî/i *Zoo. Nm.* Boça estorî/i. *Tr. At kuyruğu.* Ma qeçekey di boçikda estori ra mûy antê û ci ra dafi viraştê.

boçikdekewte/ê *Tib. N.* Boçikkewte/ê, boçikîbîyaye/ê. Keso ki boçika ci dekewta/kewta, bîyo boçikî. *Tr. Beli kayan, kuyruk sokumunda fıtık oluşan.* Merdimo boçikdekewteyo nêşeno mîyaneyê xwu raşt kero. Do şiro doktor.

boçikderg/i *N. Bw.* Boçderg/i. Terke di boçikdergey kêfên o.

boçikdergane *N.* Boçdergane. O/çîyo ki boçika ci derganê ya, ze dergi bo. *Tr. Uzun kuyruklu hayvan veya mecazen kimseyi andırırcasına.* Boçikderganeyên ci heti bî. Ey tim boçika xwu dayê piro. A jî ci ra bî kêfsadi û ûja ra remê şî canakî.

boçikderganey *N.* Boçderganey. Boçika ci derg bîyayeni, boça ci ze ki derganê bo. *Tr. Uzun kuyruklu olma.* Boçikderganey, bol finîy bi naf a.

boçikdergey *Nm. Bw.* Boçdergey. Boçikdergeya pelengan remêndo şên di eyar dana ci.

boçiki dekewteni *Tib. f. M.* Boçikidekewtiş. Boçikî bîyayeni, boçik kewteni. Wexto ki boçika kesî dekewna yan jî kes boçikî beno, kes nêşeno mîyaneyê xwu werzano, kes erdo maneno, gereg jew boçika kesî werzano ki kes bişo mîyaneyê xwu raşt kero. *Tr. Bel kayması, kuyruk sokumunda kayma veya fıtık oluşması.* Ki boçika kesî dekewna, kes nêşeno mîyaneyê xwu raşt kero, kes çewt maneno.

boçikin/i *N. Bw.* Boçin/i. Ellahî zanayo û boçikin dayo. Boçikineya ci bîlaheq û bîlasebeb nîya. Tey bol hîkmetîy estê. Labelê qandê vînayîşî çim do bibo.

boçikiney *Nm. Bw.* Boçiney. Eger ti sereyê xwu werzanê û biewnê boçikineyda heywanan ra, ti do tey bol çîyê balkeşîy bivînê. Sereyê xwu meki xwu ver, tîk ki!

boçiki tepişteni *1. Zv. f. M.* Boçikitepiştiş. Şopi ramiteni, şop berdeni, po şîyayeni, taqîb kerdeni, ramiteni, kudênayeni. Kesên yan jî çîyên vînayîş di nêverdayen û taqîb kerdeni. *Tr. Kuyruğundan yakalamak ve sürdürmek, iz sürmek, izini takip etmek, devam etmek.* Şima tew qaxû megîrê, mi boçika ci tepişta. Ez do bera qulda ci kera. (Yanê ci ra netîceyî bigîra.) 2. *Zoo. f. M.* Boçikitepiştiş. Boçika heywanên di tepişteni, boçika heywanên xwu dest kerdeni. *Tr. Bir hayvanın kuyruğunu eline alıp tutmak.* Boçika estori metepêşê, pay dana şima ro.

boçikîbîyaye/ê *Tib N.* Boçikdekewte/ê, boçikkewte/ê. Keso ki boçikerda ci di fitiq peyda bîyo, boçiki dekewta û mîyane kewto ver. *Tr. Kuyruk sokumunda fıtık oluşan, belinde kayma oluşan.* Ti şenê ê merdimê boçikîbîyayî jî bi xwu ya beri. tenya neşeno şiro.

boçikî bîyayeni *Tib. f. M.* Boçikîbîyayîş. Boçiki dekewteni, boçik kewteni, boçik di fitiq bîyayeni. *Tr. Beli kaymak, kuyruk sokumunda fıtık oluşması.* Bi mi ki boçikî nêbîyo. Eger boçikî bîyayê, ey nêşayê werzo pay, mîyaneyê ci do diqatî bîyayê.

boçikîkerde/ê *Tib. N.* Keso ki jew bîyo sebebê boçikî bîyayenda ci, jewî kerdo boçikî; jewî bi giraneyên a, bi derênikên a, bi zordareyên a kerdo boçikî, boçika ci vista, boçika ci definaya. *Tr. Beli kaydırılan, belinde fıtık oluşturulan.* Kaşka şima o lajeko boçikîkerde jî bi xwu ya biberdayê nêweşxane.

boçikî kerdeni *Tib. f. M.* Boçikîkerdiş. Boçiki devisteni. Keso ki jew bîyo sebebê boçikî bîyayenda ci. Boçika kesên devisteni, sebebe boçikî bîyayîşdê kesên bîyayeni. *Tr. fıtık oluşmasına neden olmak.* Eger mi o boçikî kerdayê, nika ey ez kerd bîya gerrini.

boçiktepişte/ê *1. Zv. N.* Merdimo ki çîyên yan jî kesên dîyo û o yo şopa ci rameno ki bero ser o, quli di tepêşo û ci ra netîce bigîro. *Tr. Devam eden, iz sürdüren. Bir iş veya eylemden sonuç almak için bir şey veya bir kimsenin kuyruğundan tutup sürdüren.* Vanê merdimê boçiktepiştî nêşayo bero sere. Hetta quli nêşayo bero. 2. *Zoo. N.* Kes/çîyo ki; boçika heywanên tepişta û kerda xwu destî. *Tr. Herhangi bir hayvanın kuyruğunu yakalamış ve eline almış olan.* Ê boçiktepiştî bîlaheq û bîlasebeb estori ra pay nêwerda.

boçin/i *N.* Boçikin/i, biboç/i, biboçik/i. Çî/keso ki boçika ci esta, pa boçi/ki yan jî dime ci esto. *Tr. Kuyruklu.* Hero boçin û hero bêboç jew nêbeno. Hero boçin qenê şeno mêşanê xwu biqewirno.

boçiney *Nm.* Biboçey, boçikiney, biboçikey. Biboçin bîyayeni. Pa boçiki yan jî dime bîyayeni. *Tr. Kuyrukluluk, kuyruklu olmak.* Boçineya ci vêşî nîya, bi boçda xwu ya eyar dano meş û remayîşdê xwu. Eger boça qirdekî nêbo, o do senîn ê gilandê daran ser o vinderîyo, xwu ata nata çekero?

boçkilm/i *N.* Boçikkilm/i. O/çîyo ki boçika ci kilm a. *Tr. Kısa kuyruklu.* Hesabê boçkilmî do boçdergî ra biwazîyo.

boçkilmane *N.* O ki boçika ci ze ki kilmi bo, boçika ci kilm a. *Tr. Kuyruğu kısa olanlar gibi.* Boçkilmane ame, boçdergane şî. Awê înan qey erqên ra nêşîyê.

boçkilmaney *Nm.* Boçiki kilm bîyayeni, boçiki ra kilm bîyayeni. *Tr. Kısakuyruklular gibi olmak.* Boçkilmaney û boçderganey cadê ci di bo, nîmetên o, cadê ci di nêbo jî zehmetên o.

boçkilmey *Nm.* Boçikkilmey, boçqoley. *Tr. Kısa kuyruklu olma.* Boçkilmey û boçdergey goredê cadê ci rind a yan jî xirab a.

boçnûti *Rob. Ed. Nm.* Nûta ki vera cêr boçika ci esta. *Tr. Virgül.* Vizêr Mîzgîn, Rezgîn, Lezgîn, Rengîn û Bargîn tiya di bî.

boçqol/i 1. *N.* Qolo, qol/i. O/çîyo ki boçika ci cibîyaya, boçika ci kilm a. Bolkî verî boça ci esti bîya, labelê dima ser ra cibîyaya. Çunkî boçika ci verî çinêbo, bena bêboçi. *Tr. Kuyruksuz veya kısa kuyruklu.* Hero boçqol bîyo vinî, derê ma bigeyrê ci. 2. *Nn.* Girdîy qandê kemaneyda werdîyan, werdîyan rê mesela vanê boçqol! *Tr. Keçeli! Nazik bir ifadeyle kerata.* Boçqol, to awi ardi çirê to tasi nêardi?

boçqolane *Nn.* Bi wezîyetdê boçkilmaneya, bi wezîyetdê boçik cibîyayen a, bi şikildê boçik birîyayen a. *Tr. Kısa kuyruklu bir şekilde, kuyruğu kısa gibi veya kesilmiş gibi.* Ey livêndo boçqolane kerd, labelê ê bînî bi girdeyda xwu ya o bexişna.

boçqolaney *Nm.* Bi haldê boçkilmaney a, boçik cibîyayen a. *Tr. Kısa kuyruklu bir biçimde.* Boçqolaney, şêligî mîyan di weş nêvîneyêna.

boçqoley *Nm.* Boçikkilmey, boçik cibîyayeni. *Tr. Kısa kuyrukluluk.* Boçqoley, terkeyî rê rind nîya. Çunkî terke pa mêşanê xwu qewirneno. Boçqoley, însanî rê jî rind nîya. Çunkî însano boçqol jî bi no şekila beno wahîrê kemaney.

boçqolin/i *N. Bw.* Boçqol/i. Kelêndo boçqolin jî boçqolineyda xwu ra zirar vîneno.

boçqoliney *Nm. Bw.* Boçqoley. Qandê bimbarekan boçqoliney ra çetinêrî eceb çîna esto?

boçsîya *Nn. Nm.* Boçiksîya. A/o ki boçika ci sîya ya. (Na vajeki însanan rê bivajîyo, kemaney hesibêna.) *Tr. Kara kuyruklu, katmerli kuyruklu.* Boçsîyayên û bêboçên a kewnê qerez...

boçsîyayey *Zv. Nm.* Boçiksîyayey, boçsîya bîyayeni, boçika ci sîya bîyayeni, kemaney. Bi wesfdê na vajeker a, însanan di kemaney vîneyêna. *Tr. Kara kuyrukluluk, katmerli kuyrukluluk.* Boçsîyayê mi, senîn wina wina beno, wina wina nêbeno?

bodik/i *Zoo. N.* Leyrê/a devî. *Tr. Deve yavrusu.* Bodikê devî yo şino pa bilawo.

bojî *Zoo. Nn.* Kirte/ê. Leyrê kutik û del û çîdê winasînan. *Tr. Enik.* Bojîyê ci bîyo vinî, a ya hinî tim kûzena.

bojîyey *Zv. Nm.* Kirteyey. Leyrê kutikî bîyayeni. *Tr. Eniklik, olmak.* Pîyê ci, ci rê vatê bojîyey meki, to kena qurbandê ey ha!

boka *H.* Înşaallah. Ez omid kena ki. Ez pawena ki. Wexto ki keso keno gazîyên biwazo kes vano. *Tr. Ümid ederim ki, umarım, inşaallah, sanırım ve arzu ederim ki.* Ti şîyê to do şamî bikerdayê. Boka to kerdi? (Bi waşten û bi pers a pîya vano.) No karo ki ti yê vanê, kewt mi beyn. Boka bibo.

boka vergî *Nm.* Werd û qutê qertelan û ê teyrûtûr û verg û çeqel û çîyandê winasînan ê wehşîyan bîyayeni. *Tr. Kurda kuşa yem olma, kurdun kuşun yemi, çakal çukulun yemi.* Lajekî tenîya, bêca û bêedres merişê sûkandê girdan, beno boka vergan.

bol 1. *Nn.* Vêşî, zaf, xeylên. Na vajeki, Sêwreg û Çêrmûk û Gerger û Erxenî û tayên dewandê Pîranî di bi şikildê "bol"î ya vajêna, Farîsî û Dimilîda Çewlik û corî di jî bi şikildê "buwel"î ya vajêna. L'yê ci qalin waneyêno, fekî di pir beno. *Tr. Çok, fazla.* Mi bol finîy dîyo û aşnawito ki pîlan qijan rê herûnda şîretandê weşan di dersê tamsalîy dayê. 2. *Nn.* Kerî, qefle, celeb. Kerîyê heywanandê mêşinîy ê keyeyên tenîya, kerîyê mîyandê keyeyên tenîyay. L'ê ci barî waneyêno, bi seredê ziwanî ya henqerak ki waneyêno. *Tr. Sürü, kafile. Yalnız bir eve mahsus küçükbaş hayvanlardan koyun sürüsü.* Çîyo ki bi boley a pêmîyan do. Bolêndê çarwan û colêndê bizanan ravêrd ki, to boleyda ci ra herrûweli bieştayê erd ro nêgunayê.

bolane 1. *Nn.* Bi boley a, bi bereket a. *Tr. Bereketli, bereketle.* Emserr hergi çî jî bolane bî. 2. *Nn.*

Bolkî, bolinde. Bi şikildê boley a. *Tr. Çoğunluk, çoğunlukla, ekseriyetle*. Bolane ê ma bî. Qismên jî ê înan bî. Bolane ma şinê persê ci kernê. Jû fini jî o yeno ma serd.

bolaney 1. *Nm*. Bolindey, bol bîyayeni. O çîyo ki mihîm o, bolaney nîya; beno ki qîmetê ci yo. Mesela o keye tayên o. Labelê di doktorî û didi jî mamostey resnayê. Ê no keyeyo bîn jî bol o. Labelê des bêkarê destvengîy eştê pîyase. *Tr. Çoğunluk, nicelik, sayısal çokluk*. Bi mi ki kes do bolaney nêwinîyo, kes do biwinîyo qelîtedê ci ra. 2. *Nm*. Berkeyîney, berkeyey. Berke bîyayeni, wesfê kes û çîyandê berkedaran. *Tr. Bereket, bolluk*. Bolaney di her kesî werdê, nêvatê ki ma dîrê qurişîy bierzê pêser. Noqra bî tenganey jî ê yê hawar hawar kenê.

bol bîyayeni 1. *f. M*. Bolbîyayîş. Vêşî/zaf bîyayeni, boley, zafey. Amor û sebirey di vêşî bîyayeni, normalî ser ra bîyayeni. (Nûşaya ci ya L'y qalin waneyêna.) *Tr. Çok olmak, çokluk, sayısal olarak çok olmak*. Ez bol bîyayenda înan dimi nekewta. Wa mi rê qelîteyê ci rind bo, bes o. 2. *Zoo. f. M*. Bolbîyayîş. Kerîyê mîyan bîyayeni. Mîyan (çarwan) mîyan di kerî yan jî qefle bîyayeni, kerîyêndê kesêndê xusûsî yê xusûsî bîyayeni. *Tr. Özel bir kişiye ait olan koyun sürüsü olmak*. Eger bol nêbîyayê, xwura ez ver nêşîyê. Înan va bol o, ez şîya ci rê bîya şuwane. Ez nêşena şira çarwandê dewi pêrini ver.

bol bol 1. *Db. Nn*. Bol û bol, vêşî vêşî, zaf zaf. *Tr. Çok çok, olduğundan da çok, beklendiğinden de çok*. Mi xwu rê bol bol mercûy arêday. 2. *Db. Nn*. En bol, en vêşî, en zaf. *Tr. Çok çok, en çok, en fazla, fazla olsa da, ne kadar olsa da*. Şima bol bol dîna finîy jî bişê bêrê tîya. Şima hîrina finîy qethan nêşenê bêrê tîya.

bolcinî *Nn*. Keso ki bi jewî vêşêrî cinî ya zewijîyayo. *Tr. Çok eşli, poligami*. Merdimo jûcinî jûgire o, bolcinî bolgire o.

bolcinîyey *Nm*. Bi bol cinîyan a zewijîyayeni, jûy vêşêrî cinî xwu marî bin kerdeni. *Tr. Çok eşlilik*. Nika keso bolcinîyey nêecibneno.

bol ci ra *H. Bw*. Bolkî. Va: Bol ci ra ez şewrane berey aya bena.

bolek 1. *Nn*. Çîyo ki bol xasek o, bol weş o. *Tr. Çok sevimli*. Bolek o. Wa tim jî bêro kê ma. 2. *Rob. Nn*. Bolamor, zafamor. Peyomekêndê ziwandê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajeki pey, ay keno bol. Nê bolekîy -an, -y û –ê yê. Mesela: Tirk-Tirkan, weşe-weşey, kenê ki bikerê nêşenê bikerê. *Tr. Çoğul eki*. Qezayên ray ser o bîbî. Di merdey, didi jî dirbetinîy estîy bîy. Nê merdan ra jew Tirkan ra, jew jî Îranîyan ra bî. Ê do bişîyayê Kerbela, nêşa şiro. 3. *Zoo*. Kerîyo werdî, kerîyek. (Labelê tîya di nûşaya ci ya L'y gereg ki barî biwaneyo.) *Tr. Küçük özel koyun sürüsü*. Bolê çarwano vera dewi yeno. Bêrê vera ci ki şima bêrîya ci bikerê. 4. *Nn*. Çî/keso ki tayêney di nîyo û boley do. *Tr. Çoğunluk*. Bolek bo do se bo, tayênek bo do se bo?

bolekey *Nm*. Bolek bîyayeni, vêşî bîyayeni, heqûhuqûqî vero bol bîyayeni, goreyê ê bînan kemî nê, bol bîyayeni. *Tr. Çoğunluk*. Bolekeya ma, ma ser nêfinena. Derdo ki ma bi qelîte ya jî ser o bê.

boley *Nm*. Zafey, vêşîyey. Bol/vêşî bîyayeni, amor/sebirê ci bol bîyayeni, goreyê sebir/amorî yan jî mîqdarî vêşî bîyayeni. *Tr. Çokluk, sayısal olarak az değil de çok olmak*. Boleyda ci ra bîyayê înan do fina siftî jî qezenc kerdayê. Halbûkî wextê tayêney jî înan qezenc kerd.

bolêrî *Nn*. Vêşêrî, zafêrî. Deha bol/vêşî. *Tr. Daha çok/fazla*. Kabokê ey, ê mi bolêrî yê. Kişta Çêrmûk û Gergerî vanê, mi to ra bol giroto. Suwêrekijîy vanê: "Mi to bolêrî giroto." Vatişê Suwêrekijan deha edebî û fesîh aseno. Çunkî "Mi to ra bol giroto" di, mi kemî nêgiroto jî fehm beno.

bolhêm/i *N*. Keso ki kiştên ra nê, bol kiştan ra şikêr beno, bol kiştan ra fikirêno. *Tr. Çok yönlü, çok cepheli, birçok cepheden düşünebilen*. Merdimêndo bolhêm bîyayê, bi a qiser a tenya hukim nêdayê.

bolhêmey *Nm*. Bolhêm bîyayeni, bol kiştan ra şikêrîyayeni, şikê bol cayan bîyayeni, bi bol kiştan a fikirîyayeni. *Tr. Çok yönlülük, çok cephelilik*. Şima kesî nêşa bolhêmeya ci bivîno.

bolkî *Nn*. Bol ci ra, bolane, bolinde, umûmîyeta, ekserîyeta. Deha boley a, bi boley a, bi bolane. *Tr. Çoğunlukla, genellikle, ekseriyetle*. Bi mi ki bolkî înan qezenc kerdê.

bolkîyaney *Nm*. Tey ê bînîy jî estê, labelê bolkîyey çîna esto, bi şikildê vêşîyey a, bol fine ya. *Tr. Çoğunlukla*. Wexto ki ma pêverikên viraştê, bolkîyaney ma nê, ê bînan qezenc kerdê.

bolkîyey *Nm*. Umûmîyeta, ekserîya, bolindeyey. Bolkî bîyayeni, wesfê ci yê boley, bolinde bîyayeni. *Tr. Çoklukla olmak, ekseriyetle olmak, umumiyetle olmak*. Ez vana keramata ci bolkîyeyda ci di nîya, wesfdê ci yê cuwanikey da.

bolver *Rob. Mat. Nn*. Çî/şeklo ki verê ci, kiştê ci, kenarê ci, hetê ci, doşîyê ci yê raştîy çeharini bolêrî yê. *Tr. Çokgen, çokkenar. Dört kenardan daha çok kenarı olan düzgün şekil*. Telebeyê bolverî ser o xebitênê.

bolverey *Mat. Nm.* Şekîlan mîyan di bolver bîyayeni. Şekîlan mîyan di verê ci, kiştê ci, kenarê ci bol bîyayeni. *Tr. Çokgen olmak, çokkenar olmak. Şekiller içinde çok kenarlı olmak.* Eger bolvereyda ci ra nêbîyayê, mi do çareser kerdayê.

bolzewaj 1. *Nn.* Bol finîy zewijîyayeni, bi jû cinîyeri vêşêrî ya zewjîyayeni. *Tr. Çok eşlilik, çok evlilik, poligami.* Çekûya polîgamî Latînî ya. "Polê" ci, bi "bolê" ma maneno, Mêrdekî va: -Ma mîyan di bolzewaj esas çinî yo, bolzewaj qewmandê bînan ra ameyo kewto ma mîyan. 2. *Nn.* Keso ki bol finîy zewijîyayo, jûy vêşêrî cinîy ardê, jewî vêşêrî zewaj kerdo. *Tr. Çok eşli.* Vêrênîy bolzewajîy bîy. Nikayênîy ne şenê, ne jî wetanê bolzewaj bikerê. Bi jewî ya bes kenê.

bom/i *N.* Axmax/i, korfehm/i, totikval/i. O ki fehm nêkeno, aqilê ci vinderîyayo. *Tr. Aptal, ahmak, enayi, anlayışsız.* Bom o. Bomeya ci tim ser o ya. Cara ti çîyên nêşenê bi finên a ci rê bidê fehm kerdeni.

bomaqil/i *N.* Axmax/i, korfehm/i, totikval/i, kemîaqil/i. Kes/çîyo ki; aqilê ci bom o, aqilê ci nêgurweyêno. *Tr. Aptal, enayi, ahmak.* Bomaqilên o. Ez bi ey a nêşena karên bikera.

bomaqiley *Nm.* Axmaxey, korfehmey, totikvaley, kemîaqiley. *Tr. Ahmaklık, enayilik, aptallık.* Bomaqiley hem barê kesî ya hem jî ê şarî ya.

bomba *Kîm. Nm.* Babetên tifingên a ki zerreyê ci bi çîyandê kiştişî ya, bi çîyandê veşnayîşî ya, bi çîyandê fetisnayîşî ya, bi çîyandê zihêrokîyey a kerda pir û wexto ki teqena vengêndo şên peyda kena, merdiman kişena, cayan weqlanena, cayan cêser finena, veşnena, fetisnena û ziraranê wina girdan dana însan û weşandê bînan. *Tr. Bomba.* Dewletê zalimê girdê nikay, werdîyan ser o bombay varnenê.

bûmbabaran *Nn.* Bombardiman. Bûmbay varnayeni, zêdê yaxerî ya bûmbay cayên ser eşteni. *Tr. Bombardıman.* Helepçe û sûkandê Kurdîstanî yê Başûrî yê bînan ser o bûmbabaran a Seddam Husên ê Zalimî bî sebeb.

bûmbabaranbîyaye/ê *N.* Bombardimanbîyaye/ê. Keso (ca, çî) ki zêdê yaxerî ya ser o bûmbay varayê, ameyê war, teqayê. *Tr. Bombardıman edilen.* Ma kes welatdê bûmbabaranbîyayî ra şeno awaney bipawo?

bûmbabaran bîyayeni *f. M.* Bûmbabaranbîyayîş. Bombardiman bîyayeni, zêdê baranî ya cayên yan jî kesen ser o bûmbay war amîyayeni, teqayeni. *Tr. Bombardıman olmak.* Eger şima jî zêdê înan bûmbabaran bîyayê, şima wina qiseyê boyînîy nêkerdê.

bûmbabaraney *Nm.* Bombardimaney. Bûmbabaran bîyayeni, zêdê yaxerîya cayên ser o bûmbay war amîyayeni. *Tr. Bombardıman olmak/yapmak.* Bûmbabaraneya ci dûrî ra ameyê ci goşî.

bûmbabarankerde/ê *N.* Bombardimankerde/ê. Keso (ca, çî) ki jewî yan jî tayêni ser o zêdê yaxerî ya, zêdê torg a bûmbay varnayê. *Tr. Bombalanan, bombardıman edilen.* Eger şima ê welatdê bûmbabaranî di bîyayê, şima winî nêvatê.

bûmbabaran kerdeni *f. M.* Bûmbabarankerdiş. Bombardiman kerdeni. Kesên yan jî çîyên ser o bûmbay varnayeni, war ardeni. *Tr. Bombardıman yapmak.* Kam ki cayên bûmbabaran kero; cinîûcamêrd, qeçûqûl, kalûpîr, ternûwişk û kesanê mehsûman ê winasînan nêvajo û bi verên a bikişo, herhal ki cayê ci adinî di orteyê cehnimî yo.

bombardiman *Nn.* Bombabaran. Ser o bombay varnayeni, serê ci bi bombayan û dûmanî ya giroteni, zêdê yaxerîya bombay ser o varnayeni. *Tr. Bombardıman, bombalama.* Dewleti ê kerdîy bombardimanîy jî, dewleti ra nêcibenê, bêar ê.

bomba eşteni *f. M.* Bûmbaeştiş. Bomba çekerdeni. Qandê kişteni, qandê zirarî, qandê ceribnayeni bomba cayên eşteni. *Tr. Bombalamak.* Diwêlanê Emerîqa yê Pêyabestan 1945 di, Herbê Umûmî yê Siftekênî di di bûmbazîrekîy eştîy sûkandê Japonya yê Hîroşîma û Nagazakî.

bomba viraşteni *Kîm. f. M.* Bûmbaviraştiş. Qandê parêznayenda xwu, qandê kişteni yan jî zirar dayenênda şêni tifinga ki pa ca weqlanayêno, merdim kişêno, zirar deyêno merdim û weşeyî, nê babetîy tifingi viraşteni. *Tr. Bomba yapmak, bomba imal etmek.* Bomba, masûman ser o teqê.

bomey *Nm.* Amaxey, xîntey, bomênî, totikvaley, korfehmey, kemîaqiley. *Tr. Aptallık, enayilik, ahmaklık.* Bomey bi waşten a nêbena, bi bêaqiley a bena.

bomên/i *N.* Bêaqil/i, axmax/i, totikval/i, korfehm/i, kemîaqil/i. *Tr. Aptal, ahmak, enayi, anlayışsız.* Bomên o. Bi ci ya şewir nêbeno.

bomêney *Nm.* Bêaqiley, bomêney, xîntaney, totikvaley, axmaxey, kemîaqiley. Totikval/axmax bîyayeni. *Tr. Enayilik, ahmaklık, aptallık.* Bomên a ki kes ci rê des finîy vano jî fehmîdari nêbena.

bomênî *N.* Xîntey, bomey, axmaxey, korfehmey,

totikvaley. Bom/xîntane bîyayeni. *Tr. Delilik, aptallık, enayilik, ahmaklık.* Ser o tayên bol bomênî esta.

bomênîyane *Nn.* Xîntikî, xîntikîyane, ze xînt/i, xîntane/ê, zêdê xîntana. *Tr. Delice, deliler gibi.* Bomênîyane o ki gereg ki ti timûtim ci rê vajê. Çunkî keno xwu vîra.

bomênîyaney *Nm.* Xîntaney, korfehmey, totikvaley. *Tr. Delice, enayice, aptalca.* Şîyayena ci bomênîyanê ya, werdena jî, merdena ci jî hinî bî.

bomênîyey *Nm.* Xîntey, totikvaley, korfehmey. *Tr. Delilik, enayilik, aptallık.* Bomênîyey meki, xwu bi xîntaney medi.

bonko *Nn. Bw.* Bankû. Eger şima dîna finîy bonko kerdayê, no sivîng wina war nêameyê.

bor *Nn.* Renga kestanî. Orteyê renga qehwî û sûrincê ya. Renga ki sûr û zerdi pêmîyan der a. *Tr. Kestane rengi. Sarı ve kırmızı karışık olan bir çeşit renk.* Borî û Bori pîya nêkerdê, soyîn pêverday.

boran/i *Zoo. N. Bw.* Bewran/i. Boranî verdê va şiro xeberênda xeyrî bîyaro.

boraq 1. *Teo. Nn.* Bewraq. Roşandê Hecîyan di qandê rayda Ellahî, heywan birnayen. *Tr. Kurban işi.* Ma do înşaallah û rehman emserr xwu rê boraq bikerê. 2. *Teo. Nn.* Bewraq. Heywano ki qandê Roşandê Hecîyan sere cibêno/birêno. *Tr. Kurban Bayramına mahsus olan kurbanlık, kurbanlık hayvan.* Emserr boraqê înan dewar o. Çunkî hewt merdimîy dekewtê de.

boraqey *Nm.* Boraq bîyayeni, wesfê boraqan ser o bîyayeni. *Tr. Kurbanlık. Kurbanlık hayvanı olmak.* Mi boraqeya ci nêecibnê.

boraqkerde/ê *N.* Heywano ki Roşandê Hecîyan di qandê boraqî birneyayo. *Tr. Kurban Bayramı'nda kurbanlık olarak kesilen hayvan.* Vîştirayo boraqkerde do adinî di şima rê vinderîyo.

boraq kerdeni *Teo. f. M.* Boraqkerdiş. Roşandê Hecîyan di qandê xatirdê Ellahî, qandê şert û ûsildê îslameteya heywan birnayeni. *Tr. Kurban yapmak/kesmek.* Îslametey di Roşandê Hecîyan di Henefîyan rê boraqkerdiş wacîb o. Labelê Şafiîyan rê sunnetê muekked o.

bore *Nn. Bw.* Gerr 1. Eger awi bol vinderîyo, bore gîna.

borek/i *N.* Borane/ê. ze bor/i, zêdê borîya. Çîyo ki tey renga sûr û zerd û sipeyîney esta. *Tr. Kirli beyaz da denilebilecek renk. İçinde sarı, kırmızı ve beyaz renkleri bir karışım olarak bulunan.* Golikêndo borek bî.

boreki *Zoo. Nm.* Mojlaya werdî. Mirxikê ki renga şikildê kestanî der a. *Tr. Kestane renginde olan küçük bir karınca çeşidi.* Boreki werdê xwu girot û vera qulida xwu raşt bî. Ci vero qirmekên est bî ki, finê ata, finê nata şîyê. Labelê nêşayê ravêro. Ame mi vîrî ki diza sûki jî werdîyey di mi rê hinî asayê. Gunayê mi bi ci ame, mi a boreki tewrdê werddê ci ya bi dest a werzanê û nê ata bîna. Ez vana beno ki mi a boreki çêleyên ra reynê. Kam çi zano ki, qe beno ki ez bîya semeddê şayenida ci. Qe beno ki ata nata bişîyayê, soyîn jî bişayê şiro! Ma nêzanê, labelê jew hewlîna ma bena xirabey.

borekîy *Zoo. Nb.* Mojleyê werdîy. Babetên mirxik ê ki renga ci zêdê kestanîya ya. Jeweka ci borek a. *Tr. Küçük karınca.* Mojlanî di borekîy zêdê herrûwela bîy.

borey *Nm.* Rengeya bori, bor bîyayeni. *Tr. Kestane renginden olma.* Tayên estê ki borey ra, tayên jî estê ki komirey ra hez kenê.

boreyîn/i *N. Bw.* Gerrin/i 2. Kes do çîdê boreyînî ra biremo.

boreyîney *Nm. Bw.* Gerriney. Boreyîneyda ci ra mîyan nêşa awi bişimo.

bori 1. *Nm.* Renga kestanî. Orteyê renga qehwî û sûrincê ya. Renga ki sûr û zerdi pêmîyan der a. *Tr. Kestane rengi. Sarı ve kırmızı karışık olan bir çeşit renk.* Qando ki sêkureri bi qewirnê, ci rê tim vêşî vêşî rês dayê. Labelê manga bori jî ci rê tim rêsê ci deştê (wekerdê). A zalimi jî ecêb di mendê. 2. *Zoo. Nm.* Mojla. Babetêndê mojlan o ki renga nînan renga kestanî ya. *Tr. Kestane renginden olan bir çeşit karınca.* A bori pay meki. Çunkî îdaregereya înan cumhûrî ya.

borî *Nm.* Naquri. Çîyo ki derg û mîyanê ci zêdê lûlîyerda tifingan qul o. *Tr. Boru.* Meymandari (Bestokê Adana ya) di ma awdani di panc şeş borîyê didikîy (*Tr. İkilik.*) hewadayê, Xal Sîno'y pancês şîyês teney hewadayê.

borozok/i *Tib. Nn.* Bronşît/i. Merdimo ki bîyo bronşît û o yo hawêr kixeno, kixîyo birok o yeno ci ver. Merdimo borozok, wexto ki kixeno cîgerandê ci ra vengê xizi xizi vijêno. *Tr. Bronşit olan. Bronşlarından hışırtı ve hırıltı sesi gelen.* Xeyr o, ti bîyê ze kelo borozok? Ti yê hinî xizi xizi kenê.

bors *Nn.* Lên, denne, bûros. *Tr. Kazan.* Ma Helebî (dewênda Sêwreg a) di adilganîy viraştê, borsîy arêdayê û adir wekerdê û xelle girênayê. Gam ra finên kês eştê bin, girdan vatê aman ha! Vêşî kês meçekerê bin, borsîy bino gînê, xelle veşeno.

bostan *Zîr. Nn.* Barbêz, bîstan. Ca/erdo ki tey zebeşîy, beşîley, encûrîy, xeyarîy, kelek û çîyo

winasîn karêno û ci ra boya weşi yena. *Tr. Bostan*. Tirkîy vanê ma na vajeki Farsan ra girota. Farîsî vanê *"bûsîtan*. Yanê cayo ki ci ra boya weşi yena. Eger goreyê şikdê ma bo, beno boyîstan (cayê boyda weşi, cayê boy.) Tîya di y û î zêdê pê yê û kewnê jî. Wexta beno bostan. Mi bostanî di bol kizîrey kerda.

bostanî *Nn. Bw.* Selateyê şamikan. Qandê bostanî viraşteni ostayîni lazimi nîya. Labelê bostanîyê ostayan û ê xeşîman jew nêbeno.

bostek/i *N.* Kilmek/i, kin/i, kinik/i. Bol kilm/i. *Tr. Çok kısa, küçücük, karış kadar*. Layêndo kilm bî. Qe beno ki bostekên est bî.

bostekên *Nn.* Çî/keso ki hendê bostên o, bol werdî yo, kilmek o. *Tr. Bir karışçık kadar olan, çok kısa*. Mêrdek hendê bostekên bî, arey kerdê!

bosteki *An. Nm.* Bostênda qeçekan, bosta werdî. *Tr. Küçük karış, karışcık*. Bosteka ci hendê giştên jî çinêbî.

bostey *Nm.* Bincewey, vincewey. Hendê bostên bîyayeni. *Tr. Karış olma, bir karış olmak*. Mi bi a bosteyda ci ecibnaya, hewna a ya bi remteleyeyda xwu ya mi nêrîdêna.

bostên *Ç.* Bincewên. Dergeya ci, bejna ci, berzeya ci hendê ortedê giştda destdê werdî û qalineri. *Tr. Bir karış yüksekliğinde olan*. Hendê bostên o, bi min a kewno qerez!

bosti *An. Nm.* Bincewi, vincewi. Destî di dergeya orteyê di giştan a ki seredê giştерda werdî ra hettanî seredê giştерda gird o. Bi bejn a hendê dergeyda destên. *Tr. Karış*. Ez nêzana. Labelê vanê, di bostîy bî.

bostik/i *N.* Bostek/i. Qandê werdîyey, qandê kemîyey, qandê kilmey Kes/çîyo ki; hendê bostekên vîneyêno. *Tr. Karışçık. Bir karış kadar kısa veya küçük görülen*. Şima senîn min û ê bostikî anê pêver ki?

bostikey *Nm.* Bostekey. Bostik (bostek) bîyayeni, hendê bostên kilm bîyayeni, bol kilm yan jî werdî bîyayeni. *Tr. Bir karışçık olmak. Bir karış kadar kısa veya küçük olmak, minik olmak*. Bostikey di werdî vînayeni jî esta.

boş 1. *Cog. Nn.* Qedîyayîşdê zimistanî û destpakerdenda wesarî di, heftani mîyan di, bi tewrdê Xidilîyazî ya pîya, di hefteyên ê. Qandê zanîşdê ci yê vêşî *Bw.* Binvajedê heftani 2. Boş û xidilîyaz, dest pakerdenda heftani di, di hefteyê siftekênî yê. 2. *T. Nn.* Veng, xalî. Çîyo ki tey çîyên çinî yo. *Tr. Boş, içi boş, etkisiz eleman*. Wazenê biewnî mîyan ra, boş o. Tey çîyên çinî yo. Na vajeki, bi nê mane ya sûkan mîyan di, no dima kewta ziwandê Dimilî mîyan.

bot 1. *Frz. Nn.* Bolkî bi boleyda ci ya vajêno ki postalê derg û xorîy ê girotey ê. *Tr. Bot*. Botê ci dirîyay bîy, ma ra citeyêndê newey waştîy. 2. *Nn.* Over, bover, a kişti. Kişta hemberî. *Tr. Karşı yaka, karşı taraf*. Ez do ci bot ra bîyara.

boti *Nm. İng.* Gemîyeki. Gemî werdî ya ki daran ra virazîyaya. *Tr. Bot, küçük gemi*. Eger bota ci bibîyayê, ê do bireyayê.

bover *Nn.* Over, bot. Kişta a kiştî, ata awên, a kişti. *Tr. Karşıyaka, karşı taraf, diğer yaka, öte taraf*. Herhal ki na vajeki do "biover" ra virîyayê bo.

boxar *Nn.* Xilikîy. Sîyê werdîkekîy. Sîyê ki zêdê heban werdîyê. *Tr. Çakıl taşı, çakıl taşları*. Ez a şina yardimdê hembaz û birayandê xwu, tayên boxarîy pêşîyayê lingandê mi ro, Se beno?

boxaz 1. *An. Nn.* Qiri. Borîya mîyandê fekdê kesî ya ki hettanî mîde û loqran dewam kena. *Tr. Boğaz*. Bê qeçekandê ci boxazdê ci ra nan war nêşîyê. 2. *Cog. Nn. Bw.* Neqeb. Eger ma bişê, ma do ê boxazdê corênî ra bêrê.

boxazrawarşîyaye/ê *N.* Çîyo (nan, werd) ki boxaz ra war şino yan jî şîyo, war şîyayenda ci di gengazeyên esta, tey gunayên, gunakareyên çinî ya û wexto ki kes weno wîjdîyanê kesî rehat o. *Tr. Boğazdan geçen, yenilebilen, yenilmesi zor olmayan, vicdani bir engel olmayan yiyecek türü bir şey*. Eger ê werdê boxazrawarşîyayî ti kêfsad nêkerdê, xwura to di ar çinî yo. Deha ez se vajî?

boxaz ra war şîyayeni *f. M.* Boxaz ra warşîyayîş. Boxaz ra cêr şîyayeni, werdena ci çetin nêbîyayeni, werdena ci kesî nêtewnayeni, kesî rê heram yan jî çimê kesî ci dima nêbîyayeni, çimîy dima nêmendeni. *Tr. Boğazdan inmek, yenilmesi zor olmamak, geride düşünülecek birinin olmaması, yerken vicdanen rahat olmak*. Ez rehati bîya. Mi zanayê o veyşan nîyo. Cora nanê mi mi boxaz ra bi asaney a war şîyê.

boxeberan *Nn.* Boxeyo ki qandê gadayîşî/gadayeni warî bîyo, qandê kilogirotişî (ki biroşîyo, weş pere bikero) warî beno, bi ci ya karûgurwena nêbeno. Mezbût, hêledar, nîşanê qewetî. Kes/çîyo ki; qewet û hêleyê ci ca do, weş aseno. *Tr. Besili, gücü, kuvveti, enerjisi, yerinde olan şey veya mecazen kimse*. Va, ez gencey di boxeberan bîya. Ez bîya kal, ez kewta.

boxeberaney *Nm.* Boxeberan bîyayeni, qewet û hêleyê ci ca di bîyayeni, bol warîkerde bîyayeni. *Tr. Gücü, kuvveti, enerjisi yerinde olmak, besili olmak, güç ve kuvvet sembolü olmak*. Kesî boxeberaneya ci ne dîya, ne jî vînaya.

boxeçor *Zoo. Nn.* Cangeyo gird o ki hewna ga nêbîyo (yan jî nêkerdo). *Tr. Boğa. Henüz öküz haline gelmemiş olan dana veya boğa.* Boxeçor, tana şiro ê do ci ga kerê. Çunkî înan rê gayên lazim o.

boximi *Nn.* Dara ki kes şeno ci ra textîy virazo, ci ra textîy virazênê. *Tr. Tahta yapılabilir ağaç veya kütük vs.* Mi dest di boximênda wina bibo, ez şena ci ra şeş textîy viraza.

boxos 1. *Zoo. Nn.* Boxe, cange, conge. *Tr. Boğa.* Bîyo ze boxos. Qe cara karûbarên nêkeno, o yo tim wen û kewno. 2. *Zoo. Nn.* Gayo çehar serre. Dewaro nerî yo çehar serre. *Tr. Dört yaşına girmiş olan öküz.* O yo keno boxosê xwu biroşo.

boy *Nm.* Hilm. Çîyo ki kes bi zincî ya, zincî ra bi nefesgirotiş a senîneya ci fehm keno. Eger bi zincî ya senîneya ci tam bişo fehm bo, a boy a. Eger tam fehm nêbo jî hilm o. *Tr. Koku.* Boyênda weşi kewti tîyanan ser ki. Ez qayîli bîya ki ay fehm kera hele a çiçîyêri bî.

boya girani *Nm.* Boya ki kesî rê giran yena û weşi nîya. Boya ki wexto kewna kesî zincî, kesî kena kêfsal. *Tr. Pis, ağır ve kişiyi rahatsız eden koku.* Boyênda ci ya girani esti bî. Bê mi kesî nêşa mîyan kewo.

boy amîyayeni *f. M.* Boyamîyayîş. Boy giroteni. Bolkî boyênda pîsi amîyayeni, çîyên ra boyên kesî zincî kewteni. *Tr. Kokmak, koku gelmek, kötü bir kokunun gelmesi.* Boyênda pîsi amê kewti mi zincî, eynî estûna zincîda mi şikîyê.[1]

boyanek *Nk. Nn.* Mexdenoz. Vaşêndo awî yo ki karêno û kes keno selatan mîyan, şamîyan keno weş. Perrê ci jî, bixwu jî werdî yo, Mesela boya pîyazî û sîrî kesî ser ra beno. *Tr. Maydanoz.* Mi boyanek ard dekerd selatî mîyan. To bidîyayê boyênda weşi kewti selatî ser ki, kes deha pîyaz jî bûro, kes bi rehatey a şeno şiro şêligan mîyan.

boyante/ê 1. *N.* Boyantok/i. *Nn.* Merdimo ki boyênda çîyên amêya ci zincî. *Tr. Koku alan.* O keso boyante do tîya ra kêfsad bo. Çunkî bol boya yena. 2. *Zv. N.* Boyantok/i. Merdimo ki çîyên ferq kerdo, fehm kerdo, îşaretêndê çîyên giroto. *Tr. Anlayan, farkında olan. Bir iz, bir alamet alan.* Merdimo boyante do gamna tîya di bo.

boy anteni 1. *f. M.* Boyantiş. Bi zincî ya bîyayîşê çîyên ferq kerdeni, boy ci amîyayeni, boyênda weşi yan jî pîsi kesên zincî amîyayeni. Qandê fehmkerdişî boya çîyên xwu zincî anteni. *Tr. Koku almak, kokmak, koku gelmek.* Mi boya ci anti tepîya, ez ci ra kewta dûrî. Çunkî boyênda bol pîsi bî. 2. *Zv. f. M.* Boyantiş. Ferq kerdeni, hîs kerdeni, zerrî yo neqitîyayeni. *Tr. Kokusunu almak, koku almak, tanımaya çalışmak, farkında olmak.* Şima ze ki boya ci biancê. Şima kotî zana ameyo?

boyantokey *Nm.* Boyantok/i bîyayeni, wesfê boyantokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; boy anceno, boy gîno, boy yena ci, xwu bi boy o gîno û şino, karûgurweyên ser di ameyo, ze ki fehm bikero ki karûgurweyêno beno. *Tr. Koku almak, koku çekmek, farketmek.* Boyantokeyênda şêna ser o. Ma kes hendê ey nêşenê boyantok bê.

boy ardeni *f. M.* Boyardiş. Ci ra boy amîyayeni, pa boy amîyayeni, bi xwu ya boy ardiş. *Tr. Kokutmak, koku getirmek, birlikte koku getirmek, koku çıkmak.* Na boya weşi şima kê ardi?

boya samî *Nm.* Boya gîbeqî. Boya ki samî ra, gîbeqî ra yena. Boya ki wexto ki kes şino dolan ver, kewna kesî zincî. *Tr. Yosun kokusu, su yosunu kokusu.* Senîn ki ma şî doli ver, boya samî kewti ma zîncî. Eynî estûna zincîda ma şiknê.

boy ci dayeni *f. M.* Boycidayîş. Boya xwu çîyên yan jî kesên ser dayeni, boya ci kesên yan jî çîyên di kar kerdeni. *Tr. Koku sindirmek, kokusunu vermek, kokusunu birisine hissetirmek.* Maya ci çirê ki finên boya xwu daya bi ci, a ya deha ci ra nêcibena.

boydan *Nk. Nn. Bw.* Badyan. Eger îzîn çinêbo, nêşeno boydan bikaro.

boydari *Nk. Nm.* Darên a ki tayên însanîy wextê ayînan, wextê îbadetan veşnenê ki ci ra boya weşi bêro. *Lat. Aquillaria agollachia. Tr. Öd, öd ağacı.* Boydari nêşa a boya leşi ûja ra vejo.

boy dayeni *f. M.* Boydayîş. Boya ki zincîya kesî hîs kena, a vijîyayena ay. *Kur. Bîn dayîn. Tr. Kokmak, koku vermek, koku salmak.* Senîn ki fekê ci abîya, hema boy dê.

boydebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki boy debîyaya de, boy kewta ser, boyûbexari di mendo, heme cayê ci kewto boy bin. *Tr. Kokuşan, koku saran.* Şima nêşa a geçaya boydebîyayê pak kero?

boy debîyayeni *f. M.* Boydebîyayîş. Boy mîyan kewteni, boy serkewteni, boyûbexari di mendeni, boydekewtiş. Bolkî boyandê pîsan rê vanê, labelê boya weşi jî debêna. *Tr. Kokmak, koku girmek, koku sarmak, kokuşmak.* Boy debîyê de. Mi nêşa mîyan kewo. Ez gamêna tepîya remaya.

1 Boya weş û pîsi rê vajêno. Mersela; Rayda Meymandari di cayên di boya weşi kewna kesî ser, cayên di jî boya pîsi kewna kesî ser. Boyda pîsi di estûna zincîda kesî şikêna.

boydekewte/ê *Kîm. N.* Herimîyaye/ê. Çî/keso ki bi herimîyayen a boy dekewta de, ci ra boya pîsa yena. *Tr. Kokan, kokuşan.* Qethan çîyê boydekewtî mewerê, şima benê tetirxanî.

boy dekewteni *Kîm. f. M.* Boydekewtiş. Bi herimîyayen a ci ra boya pîsi amîyayeni. Boya pîsi mîyan kewteni, herimîyayeni. *Tr. Kokuşmak.* Boy dekewti de, ma pêro bîy tetirxanî.

boye 1. *Nn.* Boyax. Renga awikin a ki tey ron û çîyê petrolî yo rengîn tey esto. Eger tey ron çinêbo jî fina boye o. *Tr. Boya.* Mi defterdê xwu di defter û panuşi newedera kerdi boye. 2. *Zv. Nn.* Oyîn, reng, hîle, fend, dibare. Çîyanê sergirotan, çîyanê nimîyan doş kerdeni, lûy fetilnayeni. *Tr. Oyun, hile, film, fırıldak, çeşitli dolaplar/dümenler çevirmek.* Bi mi ki pêro jî boye bî. Înan ma xapênay.

boyebîyaye/ê *N.* Boyaxbîyaye/ê, boyeyîn/i. Çî/keso ki boye deyayo piro, jewî yan jî tayêni boyax dayo piro, kerdo rengîn. *Tr. Boyalı, boya sürülen.* Mi o resmo boyebîyaye û boyenêbîyaye na pêvera, deftero boyenêbîyaye mi rê deha weş asa.

boye bîyayeni *f. M.* Boyebîyayîş. Boyax bîyayeni, boyeyîney, boye pirodeyayeni. Bi rengên a, bi boyeyên a boye bîyayeni. *Tr. Boyanmak, renklenmek, boya sürülmek.* Nika ki bî boye tepîya, şima şenê deha ci rê bahaneyên bivînê? Şima vato boye kerê, wa bibo boye.

boyekar/i *N.* Boyaxkar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci, meslegê ci boyax kerden a, diligê xwu bi boyaxî ya, bi boyax kerdenî ya vejeno. *Tr. Boyacı, boyacılıkla geçimini sağlayan.* Boka ti ma rê boyakarêndo weş bîyarê. Wa bananê ma pêrîşan nêkero.

boyekarey *Nm.* Boyaxkarey. Boye kerdeni, karûgurweyê ci boye kerdeni bîyayeni, bi boyekerdişî ya diligê xwu kerdeni, xwu debarnayeni. *Tr. Boyacılık.* Boyekareya mêrdekî newê nîya, da des serrê ya.

boyekerde/ê *N.* Boyaxkerde/ê. Çî/keso ki boye deyayo piro, bîyo boye, rengi deyaya piro, bîyo rengîn. *Tr. Boyalı, renklenen.* Vanê eskerey di, cayên di, wextên ra jewî banqdê boyekerdî ser o eskerên nobedar verdayo, qomutan da vîstna serrîy dima ameyo ki hewna ê yê ûja di nobeti danê tepişteni.

boye kerdeni *f. M.* Boyekerdiş. Boyax kerdeni, reng kerdeni, reng pirodayeni, boyax ci ra sawiteni, reng ser anteni. *Tr. Boyamak, renklendirmek, boya sürmek.* Eger Ellah îzin bido, ma do serna bananê xwu boye kerê.

boyeti *Mîm. Nm.* Welladî, çardaxi. Bano ki şikildê keyeyêndê werdî ya bax û baxçan mîyan di virazîyayo. *Tr. Çardak. Yayla, bağ ve bahçe evi.* Boyetênda ci ya rezî esti bî. Fini bîyê ki şîyê ûja di mendê.

boyeyîn/i *N.* Boyaxin/i. Boyebîyaye/ê, boyaxbîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni boye dayo piro, bi boyaxî ya kerdo rengîn. *Tr. Boyalı, boyanan, boya sürülen.* Perrê ci yo boyeyîn bellî bî, weş asayê.

boyeyîney *Nm.* Boye/boyax bîyayeni, boyax pirodeyayeni, pa/ser o boye bîyayeni, bi boyaxî ya rengdar bîyayeni. *Tr. Boyanmak, boyalılık, boya sürülmek.* Ez bol kewta boyeyîneyda ci ver. Mi rê çetin bî. Çunkî mi bol ver da bî.

boygiran/i *N.* Çî/keso ki hilmê boyda ci giran o, weş nîyo, kes pa beno kêfsad, kes qayîlo ci ra biremo, kes qayîl nîyo bêro kesî. *Tr. Ağır kokulu, kötü kokan.* Ez qe deqeyên qayîli nîya ki ê mastdê boygiranî het di vindera.

boygiraney *Nm.* Boya ci giran bîyayeni, boygiran bîyayeni, boya ci weşi nêbîyayeni, hilmê boyda ci giran bîyayeni, boy serkewteni. Çî/keso ki boy kewta ser, boy dekewta de; a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Ağır kokululuk, kokusu ağır olmak, kokusu kötü olmak.* Mi rê raşt vaji. Ti boygiraneyda mi ra remaya?

boyîn/i 1. *N.* Çî/keso ki ci ra boya pîsa yena, boya pîsi dano, boya pîsi kewta ser, herimîyayo. *Tr. Kokuşan, pis/kötü kokulu.* Kuçeyêndo boyîn bî. Mi nêşa tey ban kirê kero. 2. *N.* Çî/keso ki ci ra boy yena (weşi jî bena, pîsi jî.), pa/tey boy esta. *Tr. Kokulu, kokusu olan, üzerine iyi veya koku olan.* Vaşêndo boyîn bî. Ey xwu rê çîna, mi nêçîna.

boyîney 1. *Nm.* Ci ra boy amîyayeni, çîyên ra boya pîsi amîyayeni, boyûbexari ser kewteni, boyûbexari ci ra amîyayeni. *Tr. Kötü kokulu olmak, kötü kokmak.* Boyîneya ci ma behicnay. 2. *Nm.* Tey/pa boy bîyayeni, ci ra boy amîyayeni, boya ci bîyayeni (weşi jî, xirabi jî bena.) *Tr. Kokmak, kokusunun olması, iyi veya kötü kokmak.* Boyîneya ci, mi fehm nêkerdi.

boyîno/a heram/i *N.* Kes/çîyo ki; pak nîyo û boy dekewta de, heram o, xwu nêşito, xwu helal nêkerdo, heramey ra nêvijîyayo, rind û hewl nîyo, xirab o. *Tr. Kötü, kokuşan, cünüp, cenabet. Kokuşmuşluğu suret ve siretine de yansımış olan.* Kaşka qe şima boyîno heram haydar nêkerdayê.

boyînvaş *Nk. Nn.* Sîyaheb, darîyê kilêncan, darîyê kuloran. *Tr. Çörek otu.* Boyînvaşî bîyarê ci ra

dari virazê.

boyke *Nk. Nm.* Babetên pêçek a. *Tr. Bir çeşit sarmaşık otu.* Çoşmedê bandê ma di boyke bîya kuho.

boymerani *Nk. Nm.* Vilikê kuwarîyandê hingan ê. *Tr. Kovan çiçeği.* Mêrdekê hingimîngerî hingê xwu berdîy boymeranan mîyan ki hingê ci hingimînêndo weş bidê.

boyqefilîyaye/ê *N.* Nefes tengbîyaye/ê. O/çîyo ki nefesê ci bîyo teng. *Tr. Nefesi daralan.* Mêrdekêndo ki boyqefilîyaye dekewt kirosa mîyan, dîrê cîwanîy weriştîy ca da ci ki ronişo, ey qebûl nêkerdê. Înan jî ser o îsrar kerdê.

boy qefilîyayeni *f. M.* Boyqefilîyayîş. Nefes teng bîyayeni, vijîyayena nefesî di çetiney anteni. *Tr. Nefesi daralmak. Bu durum, hem nefes çekme sıkıntısı yaşamak hem de sinirlenmek olarak nefesinin daralmasıdır.* Boya ey qefilîyaya, ci ra dûrî kewi. O do to ro do.

boyqefilnaye/ê *N.* Nefes tengkerde/ê. O ki nefesê ci bîyo teng, nefesê ci kerdo teng. *Tr. Nefesi daralan, nefes daraltılan.* Boy qefilnayeyên bêro kesî heti, boya kesî jî qefilêna.

boy qefilnayeni *f. M.* Boyqefilnayîş. Nefes teng kerdeni. *Tr. Nefes daraltmak.* Ey boya ey qefilnê. Rojeyî bî, ey ci rê sebir kerd, qelbê ey nêşikit.

boyrengi *Nk. Nm.* Gula sûri. *Tr. Kırmızı gül.* Ay, înan ra gulê zerdîy pawitê, înan ci rê boyrengîy ardîy.

boyteng/i *N.* Nefesteng/i, xulqteng/i. Keso ki boya ci teng a, sebr û hewênayena ci kemî ya, rew hêrs beno, rew zirtikêno, rew gijgijêno, rew pûkêno, kes nêwetano ci rê çîyên vajo, hema qehrêno, hêrs beno, rew beno eciz, rew xuyê xwu yê neweşî dano teber. *Tr. Sabrı az, sabırsız, asabi, nefesi dar olan, erken kızabilen, erken parlayabilen, agresif, sert mizaçlı, sert karakterli.* Heyran, merdimêndo boyteng o. Ez nêwetana ci rê vaja. Vanê xwu rê ti vaji, nêvanê jî wa xwu rê jûnakî vajo.

boytengey *Nm.* Nefestengey, xulqtengey, boyteng bîyayeni, nefes/xulqê ci teng bîyayeni, sebrê ci hera nêbîyayeni, sebrê ci kemî bîyayeni. Rew eciz bîyayeni, hewênayeni di rew teslîmê sîleh kerdeni. *Tr. Sabırda, ahlakta, karakterde, mizaçta dar/sert olmak, agresif olmak, üzerinde sinirlilik hali bulunmak.* Şar boytengeyda ci ra tim jî remeno, nêşino ci ser. Cora karûgurweyê ci jî raşt nêşino.

boyûbexarey *Nm.* Boyûbexar ser kewteni, boya leşi ser kewteni. *Tr. Leş kokusunun girmesi.* Ez boyûbexareyda ci ra ancîyaya, zewmbî babeta nê.

boyûbexari *Nm.* Boya ze leşi, bol pîsi, çîyo ki boyûbexari kewta ser, boya ki estûna zincîda kesî eynî şiknena. *Tr. Kokuşmuşluk, kokuşmak, dayanılamayacak kadar kötü koku.* Kutik mirdarîya bî, boyûbexari kewti bî kûçî ser.

boyverdaye/ê 1. *N.* Boyverdok/i. Kes/çîyo ki; fisi kerda, xwu pîze ra xaz verdayo. *Tr. Yellenen, osuran.* Şima do o qeçeko boyverdaye nêşiknayê. Guna yo, qeçek o. 2. *N.* Boyverdok/i. Çî/keso ki xwu dima boyênda weşi yan jî pîsi verdaya, ci dima boy amêya. *Tr. Koku salan.* Şima ki şa ê çîyê boyverdayî ca kero, şima şenê ê çîyê boynêverdayî jî ca kerê. Çunkî ca kerdena ê çîdê boynêverdayî deha çetin a. 3. *Zv. N.* Boyverdok/i. Çî/keso ki xwu dima lejên yan jî olayîyêndo xirab verdayo, bîyo sebebêndê teşxeleyêndê xirabî û bi nê wesfdê xwu yê xirabî ya bi xwu ya tayên însan kerdo kêfsad. *Tr. Ardından kötü bir olay bırakan, iftira veya buna benzer bir duruma neden olan.* Şima tew o keso boyverdaye girot xwu qol û qanadan bin. Şima kerd wahîrê xelati.

boy verdayeni 1. *f. M.* Boyverdayîş. Fisi kerdeni, boyverdokey, fisi verdayeni, xaz verdayeni, sebebê boyênda pîsi bîyayeni, çîyanê boyînan çoşme eşteni. *Tr. Koku bırakmak/salmak, osurmak, kötü bir kokunun yayılmasına neden olmak.* Qeç fehm nêkeno, şêligî mîyan kewo, boy verdano. 2. *f. M.* Boyverdayîş. Boyên verdayeni, boyverdokey, boya xwu verdayeni, xwu dima boy vila kerdeni. *Tr. Koku yaymak, ardından koku salmak.* Ereba şina, boy verdana. Keyneka boy xwu ra sawitê şina, xwu dima boy verdana. 3. *Zv. f. M.* Boyverdayîş. Boyverdokey, sebebê karûgurweyêndo xirab bîyayeni, xwu dima olayîyên verdayeni, sebebê buhtanên yan jî lejên bîyayeni. *Tr. Ardından bir olay/cıngar bırakmak. Bir olaya veya kötü bir iftiraya neden olmak.* Ame tîya, boy verdê û şî. Ci dima tîya di keyey pêro kewtîy pê.

boyweş/i *N.* Weşboy/i. Çî/keso ki boya ci weş a, ci ra boya weşi yena. *Kur. Xweşbîn. Tr. Hoş kokulu.* Qey vaşêndo boyweş o. Çunkî wexto ki dewar ver ra şino, zincîya xwu vera ci keno û anceno.

boyweşey *Nm.* Boyweşey. Boya weşi bîyayeni, ci ra boya weşi amîyayeni, boyweş/weşboy bîyayeni, wesfê ci weşboy bîyayeni. *Tr. Güzel kokulu olmak.* Bolkî jî boyweşeya ci ma antîy vera xwu.

boz/i *Kîm. N.* Renga qremî, renga sipiloçi, renga grî. Kes/çîyo ki; renga ci boz a, sipiloç a, ze sipeyîn a. *Tr. Kumral, beyazımtırak, beyaza*

çalan renk, gri. Rengi kumral veya gri olan. Gayê ma jewêndo boz bî.

bozan 1. *Nn. Na* vajeki, bozî ra yena. Merdimo ze sûrek û tey çinçinikîy estîy bê. *Tr. Sarışın, sarıya çalan.* Merdimêndo bozan bî. Tayên merdimîy vanê beno ki na vajeki Tirkî ya û maneyê ci jî *"bozguncu" yo.* Merdim do çirê nameyê lajekdê xwu hina çîyêndo xirab pano ki? 2. *Nn.* Namêndê lajekan o. Maneyê ci bozek o, ze sûrek o. *Tr. Sarışına, hafif kırmızımsı, çilli, benekli.* Îşgaldê Reha di Sereskerê Merfezeyandê Sêwreg ê Sivîlan Bozan Axa (Bozo Axa) yo.

bozdeşti *Cog. Nm.* Bozanî. Deşta sîya, deşta dûzi. Deştênda boz a ki, bê tayên vaşandê bejîyan tede çîyên kuho nêbeno. *Tr. Step, istep. Kuraksıl otçul bitkilerden oluşan sıcak ve ılıman iklimlerde geniş alanlara yayılan, ağaçsız doğal bölge.* Bozdeştan di senîn ki çîyên kuho nêbeno, aqildê ey di jî hinî çîyên nêreseno pêser.

bozek/i *Nn.* O ki renga ci boz a û ze xasek o yan jî gunayê kesî pey yeno. *Tr. Kumral, beyaz, sarışın, benekli, acınak, merhamet edilen.* Hero bozek şî tozikî ser û xwu meqle kerd. Soxî heme ca tozûtebal di verda. Boz û bozek jew o. Eynî babetî rengên a. Sûrek û sipek o ki tey nûtekîy, neqşînekîy estê.

bozekey *Nm.* Rengda bozî di bîyayeni. Wexto ki gunayê kesî bi ci bêro, wexto ki kes ci ra hez bikero, vajêna. *Tr. Kumrallık, kumral olma, beneklilik.* Bozekey jî zêdê zerdey rengên a. Her kes xwu rê rengên ra hez keno.

bozeki *Nk.* Encîla ki renga ci bozek a. *Tr. Rengi kumrala çalan bir incir çeşidi.* Ez şira encillewrî ser, sifte sifte ez do encîla boze ki bûra.

bozey *Nm.* Qremey, grîyey, sipiloçey. Renga qremî di bîyayeni. Sûrûsipe pêmîyan di bîyayeni. *Tr. Gri olmak, kirêmlilik.* Ha bozey, ha zerdey pêro jî weş ê. Bê pê rûmetê ci çinî yo. Hergi babetêndê ci, ê bînî dano şinasnayeni. Sipe çinê bo, qîmetê sîyay; sîya çinê bo, qîmetê sipî ne vîneyêno, ne jî zaneyêno.

brokolî *Ît. Nk. Nn.* Babetên pincarêndê karitişî yo ki werdî rê (bi şikildê selateyî ya) karêno, bol derdan rê nafîdar o. *Tr. Brokoli.* Kê ma do bol brokolî xerc beno, şamîyan vero sazêno, werêno.

bronşîtbîyaye/ê *Tib. N.* Borozokbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo bronşît û tim kixî yeno bi ci, ci ra ariq rêj beno. *Tr. Bronşit olan, bronşite yakalanan.* Merdimo bronşîtbîyaye do şiro nêweşxane ki tedawî bo.

bronşît bîyayeni *Tib. f. M.* Bronşîtbîyayîş. Borozok bîyayeni, nêweşîya bronşîtî kewteni, tey nêweşîya bronşîtî peyda bîyayeni, bronşê ci leym giroteni, gêrîyayeni. *Tr. Bronşit olmak, bronşite yakalanmak.* Eger bronşît bo, na nêweşîni rew rewî ci ra pak nêbena.

bronşîtey *Tib. Nm. Bw.* Borozokey. Bronşîteya ci nikayêni nîya, verên a. Bronşît, ser o bîyo kudik.

budele/ê *Er. N.* Tîntore/ê, xîntê/a vera gemi. *Tr. Zır deli, budala.* Merdimêndo budele bî. To do xwu nêkerdayê vervadê ci.

budeleyey *Er. Nm.* Budeleyîni. Budele bîyayeni, xîntê vera gemi bîyayeni. *Tr. Budalalık, zır delilik.* Pêro jî budeleyeya ci zanê jî veyênê ci.

budeme *T. Nn.* Birnayeni, roterdeni, cikerdeni, darqol. Goreyê çîyan, goreyê daran budeme virêno. *Tr. Budama.* Mi budemeyê daran kerdo.[1]

budemekerde/ê *N.* Çî/keso ki cibîyayo, birîyayo, darqol bîyo, bîyo darqolan, roterîyayo. *Tr. Budanan.* Baxçeyo budemekerde do wextanakî fina bibo.

budeme kerdeni *f. M.* Budemekerdiş. Roternayeni, cikerdeni, birnayeni, darqolan kerdeni, darqol kerdeni. *Tr. Budamak.* Mi darîy budeme kerdê.

buhman *Jîn. An. Nn.* Bukan. Cayê cinîyan o ki tede qeç beno. *Tr. Döl yatağı, rahim.* Buhmanê ci tewayê şî doktor. Doktorî va, ma gereg ki buhmanê to bigîrê.

buhtan *Er. Nn.* Îftîra, gunakareya bêdelîli, bê delîl sûjdar kerdeni. *Tr. Buhtan, iftira.* Kam ki sûjdar kero, do îspat kero. Eger ki nêşo îspat kero beno buhtan.

buhtanbîyaye/ê *N.* Îftîrabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tey areyên, xirabeyên, pîseyên, bênamûseyên çinêbîya û neyaya pa, erzîyaya bi ci. *Tr. İftira edilen, iftiraya kurban giden.* Vanê ê xortê buhtanbîyayî xwu darda kerdo.

buhtan bîyayeni *f. M.* Buhtanbîyayîş. Kesên rê îftîra bîyayeni. Çîyo (arey, xirabey, bênamûsey) ki kesên di çinî yo û neyayo pa. *Tr. İftira edilmek.* Keynekeri va, mi nêkerdo, mi rê buhtan bîyo.

buhtan eşteni *f. M.* Buhtaneştiş. *Bw.* Buhtan kerdeni. Eger ti buhtan çekerê ci, cayê to do orteyê cehnimî bo.

buhtan kerdeni *f. M.* Buhtankerdiş. Buhtan

---

1 Darê meywan û meyweyînîy birênê, cibênê. Labelê darê bêmeywey jî roterênê. *Tr. Budama.* Mi Adana di budeme kerdo.

eşteni, buhtan çekerdeni, îftîra kerdeni, îftîra eşteni. Çîyo (pîsey, arey, bênamûsey) ki kesên di çinî yo, nêkerdo û ey jewî ser eşteni, bi ci ya robere ardeni, ci rê îftîra kerdeni. *Tr. İftira atmak.* Ey mi rê buhtan kerdo. Çîyêndo winîsîn ne mi kerdo, ne jî ez şena bikera.

buhut/i *Zoo. N. Bw.* Kêziki 1. Nepakey ra zerre bîyo pirê buhutîy.

bukan *An. Nn. Bw.* Buhman. Cinîy şermayênê ki bukanê xwu bi mojnê doktoran. Dima benê kanser. Halbikî guna jî nîyo.

buqas/i *Zoo. N.* Başoke, kulemar. Teyran ra heywanêndo dirnok o. *Tr. Çaylak. Yırtıcı olan şahin, doğan ve atmaca türünden bir cins kuş.* Buqasên ame, ci ser o doş bî, axirî çîyên nêkerd û fira û şî.

bur/i *Zoo. N.* Tûreng/i. Teyrêndê seydî yo goştin o. *Lat. Phasianuscolchicus. Tr. Sülün.* Burên amê mi vero anişti. Mi tifingi ronê û nîşan girot û mi giştî eşti derzinî ser ki ez pana, finêra ze ki boy bigîro, firê û şî.

burbuni *Sn. Nn.* Dûrbîni. A çîya ki kes pa dûrîyan vîneno. *Tr. Dürbün.* Mêrdekî burbuni ardi, hinî xorî xorî winîya çoşmî ra, ez ci ra şufiyaya. Mi va, xeyr o! Ey va, ez mehkûm a, dûrî ra mi qeretûyên di.

burîya 1. *Nk. Nn.* Hesîr. *Tr. Hasır otu.* Burîya ard ki xwu rê ci ra çî virazo ki ser o çilanê xwu rafino, hewna wişk nêbîbî, dewarî werd. 2. *Nn.* Hesîr. Çîyê ravistişî yo ki hesîr ra virazîyayo û kes ser o ronişeno. *Tr. Hasır (sergi için).* Burîya ard û ser ro cilîy, cilan ser o jî doşegîy ravistîy. Dima jî meymanandê xwu rê va, kerem kerê, bêrê cayandê xwu ser.

burka 1. *Teks. Nn.* Çapûtên o ki cinî pa rîyê xwu pêşenê. *Tr. Peçe.* Dîrê camêrdê xerîbîy amey vera ci, cinêkeri bi destêndê xwu ya burkaya xwu ant xwu rî ser û vera cor qame bî.

burrodaye/ê *N.* Errodaye/ê, erdoviste/ê, erroşepirneyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni visto erro, bi erd o şepirnayo. *Tr. Yere düşürülen, yere yapıştırılan.* Di cîwanîy şî têra. Ê jewî senîn ki o bîn werzana, ze bizêk burro da. Mîyaneyê burrodayî şikîya ki qarîni kewti ser.

burro dayeni *f. M.* Burrodayîş. erd ro dayeni, erd visteni. *Tr. Yere sermek/yapıştırmak, yere çalmak/vurmak.* Mêrdî ci rê heqaret kerd. Ay jî tasa destandê xwu dê burro. Ze ki ey sere ro do.

buruntî *Zîr. Nn.* Werdîyê titûnî, tozê titûnî. *Tr. Enfiye, tütün tozu.* Titûnê ci nêmend bî. Tebaqada ci di tayên buruntî mend bî. Ey ci ra cixarên pêşti û şimiti.

busaye/ê *N.* Hewnaşîyaye/ê, rakewte/ê, çimîy pêyanaye/ê. Kes/çîyo ki; rakewto, hewna şîyo, çimîy nayê pêya û xwu ya şîyo. *Tr. Uyuyan, yatan.* Şima do o lajeko busaye aya nêkerdayê. Ma do deha senîn ey bibusnê?

busayeni *f. M.* Busayîş. Hewna şîyayeni, rakewteni, çiman pêyanayen û rakewteni. *Tr. Uyumak, uykuya dalmak.* Ez do jî a saeti bibusayê, meymanêndê mi vijîya.

busnaye/ê *N.* Hewnakerde/ê, hewnkerde/ê. Keso ki jewî kerdo hewn/kerdo hewna. *Tr. Uyutulan, yatırılan.* Eger şima o lajeko busnaye a ya nêkerdayê, nika karê ma qedîya bî.

busnayeni *f. M.* Busnayîş. Hewna kerdeni, hewn kerdeni. *Tr. Yatırmak, uyutmak.* Eger mi piteki nika nêbusnayê, a do bibehicîyayê.

buxik/i *Zoo. N.* Bohcikîy, kêzikîy ûzn. *Tr. Böcek.* Bixukîy keye mîyan di zerrîya kesî qelibnenê. Erdan ser o kesî rê qet o.

buxuri *Nk. Nm.* Bixuri. Kuhoyîyên a ki wexto ki veşnenê boya weşi ci ra yena. Cora tayên însanî wextê ayînan di veşnenê ki boya weşi bêro. *Tr. Kokulu tütsü.* Buxuri veşnê ki ci ra boyênda weşi bêro, dara ki giroti bî buxuri nêvijîyê. Tew boyênda ari amê.

bûh *N.* Meydan wendeni, hadrê meydan kerdeni, qaqibo wendeni, qaqibo kerdeni, herrîşan kerdeni, meydan wenden û vengêndê zêdê bûhî ya veteni. *Tr. Buh! Diyerek meydan okumak. Meydan okurken, çıkarılan ses.* Şima rê bûh! Eger şima qedê mi benê, bêrê ma îfadeyê pê bigîrê.

bûh kerdeni *f. M.* Bûhkerdiş. Qaqibo kerdeni, meydan wendeni. Bi veng a hadrê meydan vateni, herrîşan kerdeni, kesên qandê duelloyên meydan veyndayeni. *Tr. Meydan okumak, düelloya çağırmak.* Ey tim ci rê bûh kerd, înan ra kesî nêwetard ver bivijîyo.

bûkemarri *Zoo. Nm.* Qumqumoki, gumgumiki. *Tr. Kaya kertenkelesi.* Bûkemarri ra zerrîya kesî qelibêna. Vanê, wa dindananê şima nêamoro. Eger biamoro şima mirenê.

bûm/i 1. *Zoo. N.* Kund/i. *Lat. Strigiformes. Tr. Baykuş.* Çimê bûman gird û bêliv ê. Sereyê ci jî zêdê radaran o. 2. *N.* O ki îtîraz keno, sere werzaneno, xwuserî yo. *Tr. İtirazcı, başına buyruk, başkasını dinlemeyen.* Bûmên o. Kes bi ey a nêşeno sereyo bivijîyo.

bûm *Nn.* Vengo pêt, vengê teqayeni, vengê tifingan. *Tr. Ani patlama sesi, silahların patlama sesi.* Mi linga xwu eşti hewşdê ci. Mi dî va, bûm û çîyên teqa.

bûncik/i *Ed. N.* Na vajeki, edebîyatdê Dimilî di

kilmey û barîyey îfade kena. Merdimo ki bejni ser o çinî ya, bi erdî ya jew o, ey rê vajêno. *Tr. Kısa ve zayıf boylu, sıska.* Cinêkeri va: -Êf, zeno ze bûncik, kotî xasek o!

bûncikey *Nm.* Bûnciki bîyayeni, zêdê bûncikan werdî û kilmi bîyayeni. *Tr. Havuç gibi kısa boylu olmak.* Şima yê bûncikeyda ci ra se vanê? Finên biewnîyê xusletdê ci ra.

bûnciki *Nk.* Kuhoyîyênda baxçeyî ya ki xusûsî karêna, meyweyê ci zêdê patatan erdî bin di beno, perrê ci jî erdî ser o beno. Cayê ci yê werdî dergûbarîyek o, zêdê tilpi qalin û qulorek nîyo. Renga bûncikan bolkî zerdanê ya, ê tilpan sûrincê ya. *Kur. Gizêr. Tr. Havuç.* Verî ma bixwu awîyandê xwu di bûncikîy karitê.

bûre 1. *Zîr. Cog.* Beyare. Erdo ki wexto ki bikarîyo do ci ra qezencên nêgêrîyo. *Tr. Kıraç, verimsiz arazi.* Ey çarwey verday bîy bûre. Labelê tede hend çîyên çinêbî. 2. *Zîr. Nn.* Erdo ki nêkarîyayo, nêkariteo. Labelê kes bikaro karêno, qandê sernakî verdeyayo. *Tr. Ekili olmayan, nadasa bırakılmış olan arazi.* Par înan tede çî karit bî, qey edizîya bî. Emserr înan va, wa bimano sernakî rê ki ma bişê ci ra qezencêndo weş bigîrê.

bûreyîn/i *Zîr. Cog. N.* Bibûre/ê, tey bûre bîyaye/ê, bûreyê ci est bîyaye/ê, wahîrê bûrî bîyaye/ê. *Tr. Sürülmemiş arazisi olan, sürülmemiş araziye sahip olan, içinde nadasa bırakılmış arazi bulunan.* Cayo bûreyîn do jî biroşîyo.

bûreyîney *Zîr. Cog. Nm.* Bibûreyey, tey bûre bîyayeni, wahîrê erdandê bûran bîyayeni. Tey erdê nêramîyayey bîyayeni. *Tr. Sürülmemiş araziye sahip olmak, sürülmemiş arazi olmak, arazide nadasa bırakılmış olmak.* Bûreyîneya di serran vêşêrî nêramiti.

bûros 1. *Nn.* Bors, çingo, sîtil. *Tr. Bakraç.* Mêrdeyê cinêkeri erdî ser o palî kerdê, bûrosê xwu girot û şî înî ser û awi kerdi piri û şî vera palî ki awi bido mêrdedê xwu, winîyê ki mêrde ûja di kewto. 2. *Nn.* Quşxane, lênê şamî. *Tr. Tencere.* Şima eger bûrosêndê girdî di şamî viraştayê, şamî do pêrini rê bes kerdayê.

bûrrayeni *f. M.* Bûrrayîş. Bûrrîni, bûrreni. Zêdê gayan qîrayeni/veyndayeni. Bi pêtên a, hendo ki ci ra yeno qîrayeni. Vengê devan yan jî zêdê devan veng veteni. *Tr. Deve narası, veya deve gibi ses çıkarmak, bütün kuvvetiyle bağırmak, öküz gibi bağırmak.* Ti yê çirê hinî bûrrenê ki? Xwura ti bi însaney a veyndê ez do bêra.

bûrreni *f. M. Bw.* Bûrrayeni. Bûrrena ci ancax ci bitersano. Mi nêtersanena.

bûrrîni *Nm. Bw.* Bûrrayeni. Mi di finêra bûrrînîyên kewti ser, zerrîya mi qutifîyê.

bûrs *Frz. Eko. Nn.* Pereyo ki qandê tehsîlî, qandê wendeni bêbedel deyêno teleban, deyêno mihtacan. *Tr. Burs.* Ez ûnîversîta di bîya, qandê banderîyayeni bûrs deyayê mi.

bûrsêr/i *N. Bw.* Bibûrs/i. Bûrsêr do bêqeza dersanê xwu ravêro ki bûrsê ci nêbirîyo.

bûrsêrey *Nm.* Bibûrsey, bûrsgîney. Bibûrs/bûrsgîn bîyayeni. Keso ki qandê îhtîyacên, qandê wendeni pereyo bêbedel gîno, a o kes bîyayeni. *Tr. Bursluluk, burslu olmak.* Bûrsêrey di lazim o ki kes dersandê xwu di nêmano, raştanraşt ravêro.

bûrsgîn/i *Eko. N. Bw.* Bibûrs/i. Eger bûrsgîn dersên di bimano, bûrsê ci birêno.

bûrsgîney *Eko.* Bibûrsey. Bibûrs bîyayeni, bûrs giroteni. *Tr. Bursluluk, burslu olmak.* Bûrsgîneyda xwu ra xwu rê erebeyên jî herînê.

Tr. Yüklenen, yüklenilen. Qaxûyê çîdê barbîyayî megîrê, ez ê çî selamet resnena ûja. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki kesnakî ser o ze ki bar bo, ser o bîyo giraney, ser o bîyo şelagi, ser o bîyo gire. *Tr. Yük, sorun, problem.* Kes jî merdimê barbîyayî qayîl nîyo wegîro.

C

C: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hîrê ya. Na herfi, herfênda bêveng a, xwuserî nîya, bestokê herfandê vengînan a, gorê înan wanêna. Qandê vijîyayenda nay, lazim o ki herfênda venganê ya bêro vernîda ci yan jî bêro peynîyerda ci. Vijîyayena ci: Sereyê ziwanî bi hêdîyek a debeno dindanandê vernîyan ser. Labelê nêpilozêno. û vera vernî goreyê herferda vengîni vengên vijêno. No veng, vengêndo wişk nîyo, nerm o. Çunkî vengêndo wişk bo beno "ç."

ca 1. *Nn.* Herûni, mekan, zemîn, meqam. Cayê roniştişî, cayê mendişî, cayê rakewtişî ûzn. *Tr. Yer, zemin, mekan, makam.* Tîyanan di ma rê ca nêmend. Derê ki ma xwu rê şirê canakî. 2. *Nn.* Cayo ki kes tede rakewno. Çîyo ki kes qandê rakewtişî ser o derg beno, anceno xwu ser yan jî berzînê xwu nano ser. Orxanîy, doşegîy û balişney. *Tr. Yatak, yatacak yer ve öteberi.* Qeçêno, maya şima cayê şima rakerdê. Şirê ki şima xwu rê rakewê.

caahewlîyaye/ê 1. *N.* Cavirîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî tayên a cayê ci, şekil/bîçimê cadê ci, wesfê cadê ci virîyayo, bîyo babetnakî. *Tr. Yer değiştirilen, tadilatı yapılan.* Merdimo caahewlîyaye rew rewî nîno a xwu, rew rewî bi çoşmedê xwu ya jî opê nîno. 2. *N.* Keso ki meqamê ci, herûna ci, cayê xebatdê ci, tayînê ci virîyayo, şîyo yan jî rişîyayo canakî. *Tr. Yeri veya makamı değiştirilen, ataması/tayini yapılan.* Vanê o gurwe ê polîsê caahewlîyayî kerdo. Cora cayê ci ahewlîyayo.

ca ahewlîyayeni 1. *f. M.* Caahewlîyayîş. Ca vurîyayeni. Herûn û şekil û bîçimê cayandê çî yan jî kesan vurîyayeni. *Tr. Yer değiştirilmek, yeri değişmek, tadilat yapılmak.* Eger cayê ci biahewlîyayê, nika do şekil û bîçimê ci do bivurîyayê û do wina nêmendê. 2. *f. M.* Caahewlîyayîş. Ca vurîyayeni. Cayê ci, meqamê ci, herûna ci vurîyayeni, tayînê ci bîyayeni, canakî şîyayeni yan jî rişîyayeni. *Tr. Yeri veya makamı değiştirilmek, ataması/tayini yapılmak.* Cayê birakdê mi dîrê serran ra finên ahewlêno. Hergi ca ahewlîyayeni di çî û keyeyê ci xeylên zirar vîneno.

caahewlnaye/ê 1. *N.* Cavirnaye/ê, caahewlîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni cayê ci ahewlnayo, cayê ci virnayo; jewî yan jî kesên herûna ci, wezîyetê ci virnayo, berdo cana, kerdo şikilnakî. *Tr. Yer değiştirilen, tadilatı yapılan.* Keyeyo caahewlnaye beno mizmûhal. 2. *N.* Cavirnaye/ê, caahewlîyaye/ê. Keso ki jewî yan jî tayêni cayê ci, herûna ci, meqamê ci, cayê kar û xebatdê ci virnayo, ahewlnayo, rişto canakî, tayînê ci veto. *Tr. Yeri, makamı, tayini/ataması yapılan.* Ez bixwu memûrdê caahewlnayî ra serkewteni nêpawena.

ca ahewlnayeni 1. *f. M.* Caahewlnayîş. Ca vurnayeni. Herûna ci vurnayeni. Çîyên yan jî kesên canakî berdeni yan jî rişteni. *Tr. Yer değiştirmek, tadilat.* Ewro şeş o ma cayê xwu ahewlnayo. 2. *f. M.* Caahewlnayîş. Ca vurnayeni. Ca û meqam û xebatgehê kesên yan jî çîyên vurnayeni, canakî rişteni, tayînê ci veteni. *Tr. Birisinin yer/makamını değiştirmek, tayini/atamasını yapmak.* Dewleti ki dîrê serran ra finên cayê memûrandê xwu biahewlno, kiştên ra rind beno, kiştên ra jî beno xirab.

caamîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bîyo, wezîfeyê ci ameyo ca, wezîfeyê ci bîyo, kerdena ci bîya temami. *Tr. Olan, yapılan, yerine getirilen, ifa edilen.* O çîyo ki ti yê vanê, ame ca. Boka o çîyo caamîyaye newedera gire nêbo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; herûna xwu dîya, bi lingan a ameyo cadê xwu, cayê xwu vînayo. *Tr. Yerine gelen, yerini bulan, yerine oturan, yürüyüp yerine gelen.* Erd şeqitîya û ame cadê xwu di vinderd. Eger a roji ma ûja di bîyayê, o erdo şeqitîyaye o caamîyaye do ma ser ro gunayê.

ca amîyayeni 1. *f. M.* Caamîyayîş. Kerdeni, wezîfi kerdeni, wezîfe bîyayeni, herûni amîyayeni, bîyayeni, gurwe kerdeni/bîyayeni. *Tr. Vazifenin ifa edilmesi, görevin yapılması, yapılması arzu edilen işin tamamlanması.* O karo ki to va, ame ca. Ca amîyayenda ci di bol çetiney esti bî. 2. *f. M.* Caamîyayîş. Amîyayena herûnda xwu, cayê xwu giroteni, bi amîyayîş a cayê xwu dîyayeni. Ca û meqamî ser şîyayeni. *Tr. Yerine gelmek, yerini bulmak, yerine gelip oturmak, makamına oturmak.* Mi ci rê va, a jî amê cadê xwu.

caarde/ê *N.* Çîyo ki geregê ci bîyo, wezîfeyo ki ameyo ca. *Tr. İfa edilen, yerine getirilen.* Mêrdek wezîfedê caardeyî ra bî kêfşad.

ca ardeni 1. *f. M.* Caardiş. Wezîfe kerdeni. Çîyo ki ci ra wazîyayo, ey kerdeni, gurweyî kerdeni, emrî yan jî çîyêndê waştenî kerdeni. *Tr. İfa etmek. Bir işi, bir görevi yerine getirmek.* Ma wesîyetê pêrdê xwu ard ca. 2. *f. M.* Caardiş. Çîyên yan jî kesên cadê ci, herûnda ci, meqamdê ci ardeni, herûni di ronayeni, ca û meqamdê ci di ci rê ca dayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi yerine, makamına veya olması gereken yere getirmek, orada oturtmak, orada yerleşmesini sağlamak.* Ma cayê ci ahewlna bî. Fina ma ard cadê ci yê verênî.

cabedelîyaye/ê: *N. Bw.* Cavirîyaye/ê. Ez bixwu hendayên rew kesdê cabedelîyayî ra nêşena wina serkewtişêndo ravey bipawa.

ca bedelîyayeni: *f. M.* Ca bedelîyayîş. *Bw.* Ca vurîyayeni. Kamo ki vano, ca bedelîyayeni di ez bintesîr nêbena, mi çimî di kemî vano.

cabedelnaye/ê *N.* Cavirnaye/ê, caahewlnaye/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayênî cayê ci bedelnayo, cayê ci virnayo. *Tr. Yeri değiştirilen, becayiş edilen.* Cabedelnaye do meşti bêro newedera cayê xwu yê verênî pey di bigîro.

ca bedelnayeni *f. M.* Cabedelnayîş. Ca vurnayeni, ca ahewlnayeni. Cayên di, meqamên di, herûnên di, mekandê di bi destdê kesên a yan jî tayên a virîyayîş peyda bîyayeni. *Tr. Yer değiştirmek, becayiş yapmak.* Ca bedelnayîş qandê bedelnokan rind o. Çunkî hurdina jî pey razî yê.

cabedelnok/i *N.* Cavirnok/i. O ki ca virnayo; ca û herûn û meqamî ahewlneno. *Tr. Yer değiştiren, becayiş eden.* Cabedelnokî bi a ya ca bedelna. Labelê ay qebûl nêkerd.

cabedelnokey *Nm.* Cavirnokey. Karê cavirnokî, karê cabedelnokî yan jî karê bedelnokan. *Tr. Yer değiştirmek, becayiş etmek.* Cabedelnokey bi hergi merdimî ya robere nîna.

cabellî *N.* Çî/keso ki cayê ci, herûna ci, meqamê ci, cayê ci yê roniştiş yan jî mendişî, cayê ci yê rakewtişî, wezîyet û hal û pozîsyonê ci bellî yo, bellîkerde o, cadê ci di nebellîyey çinî ya. *Tr. Yeri, yurdu, makamı, oturup kalkacağı yer, yatacağı yer belli olan, tayin edilmiş olan. Soyu belli olan.* Merdimêndo cabellî yo. Şima senîn ci raşubhekenê ki?

cabellîyane *Nn.* Çî/keso ki meqam û paye û derece û wezîyet û cadê ci di guman bibo û ze ki cayê ci bellî bo, ti vanê beno ki cayê ci bellî yo. *Tr. Yeri, makamı, yurdu, derecesi, her tür yeri belliymiş gibi, belli gibi bir görüntü vermek.* Xasekî ame bi min a cabellîyane peyman kerd û şî. Şîyayîş o şîyayîş.

cabellîyaney *Nm.* Wezîyet û wesf û haldê ci di zêdê cabellîyan a bîyayeni. *Tr. Yeri, makamı, derecesi, durumu veya pozisyonu belliymiş gibi bir görüntüde olmak.* Mi cabellîyaneyda ci raşubhenêkerd, mezbûteyda ci ra ez tayên şubhedari bîya.

cabellîyey *Nm.* Cabellî bîyayeni. Cayê ci, herûna ci, meqamê ci, payeyê ci, wareyê ci, deraxê ci, wezîyet û hal û pozîsyonê ci, cayê ci yê roniştiş û mendişî, cayê ci yê rakewtişî bellî bîyayeni, bellîkerde bîyayeni, wesfê nê çîyandê ci bellî bîyayeni. *Tr. Yeri, yurdu, makamı, soyu, yatacağı yer belli olmak.* Şirê, key ki şima cabellîyeyda ci ra guman kerd, bêrê ma fina ser o vinderê.

ca bi ca *H.* Cey bi cey, bol finîy, xeylên cayan di. *Tr.*

Yer yer, zaman zaman, bölüm bölüm, yerden yere, sıklıkla. Lajek lûkimîyayê. Cora ma ca bi ca vinderîyayê. Ey westana xwu girotê tepîya ma newedera kewtê ray. Koçerîy ca bi ca, welat bi welat, sûki bi sûki ware virnenê.

cabirikey *Nm.* Cadirikey. Cayê ci, herûna ci, erdê ci dirik/birik bîyayeni, erddê ci mîyan dirik/birik bîyayeni. *Tr. Tarlanın dikenli olması.* Cabirikeyda ci ra nêbîyayê, ganê ma wina nêbirîyayê.

cabirikin/i *N.* Cabirikin/i. Cayo (herûni, çî, erd) ki cayê ci birikin/dirikin o, tey dirik/birik esto. *Tr. Dikenli veya böğürtlenli yer.* Boka şima xwu nêda ê cabirikinî ro!

cabirikinane *Nn.* Cadirikinane. Cayê ci, wareyê ci, herûna ci, erdê ci ze ki birikin/dirikin bo, ze ki tellîyini bo. *Tr. Yeri, zemini, tarlası, arazisi dikenliymiş gibi, dikenler içindeymiş gibi.* Şima o cayo birikinane dayo mi, ez do ey se kerî, tey çiçî bikarî?

cabirikinaney *Nm.* Cadirikinaney. Cabirikinane bîyayeni, cadirikinane bîyayeni, wesfê cadê ci birikin/dirikin bîyayeni. *Tr. Yerinin, yapısının dikenlice veya böğürtlenli olması.* Ez cabirikinaneyda ci ra nêtersena.

cabirikiney *Nm.* Cadirikiney. Cabirikin/cabirikin bîyayeni, erdê ci tellîyîn yan jî tûdirişkin bîyayeni. *Tr. Yerinin, zeminin, yer yapısının dikenli veya böğürtlenli olması.* Cabirikineya ci bî sebebê postalekandê ma. Postalekê ma dirîyay.

cabirik *Nn.* Cadirik. Cayê tellîyan, erdo tellîyîn. Erd/cayo ki tey birik/dirik esto, tellîyîn o. *Tr. Dikenli arazi/tarla, dikenli yer.* Dewarî meberê cabirik. Çunkî benê letey.

cabîyaye/ê *N.* Vîneyaye/ê, dîyaye/ê, tesbîtbîyaye/ê. Cayê ci bellî bîyaye/ê, mahallê ci bellî bîyaye/ê. *Tr. Yeri tayin edilen, adresi/yeri tespit edilen veya bulunan/görülen.* Merdimo cabîyaye senîn fina beno vinî ki?

ca bîyayeni *f. M.* Cabîyayîş. Vîneyayeni, dîyayeni. Mehal/cayê bellî/tesbît bîyayeni yan jî nîşan bîyayeni. *Tr. Bulunmak, adresi/yeri tespit edilmek, tayin edilmek, belirlenmek.* Vinîbîyayîş di cabîyayeni weşêrî çiçî esto ki?

cabun/i *N.* Tersanoko/a ageyrok/i. O/çîyo ki terseno û ageyreno. *Tr. Korkak dönek.* Cabun o. Ez bi ey a emeley nêkena û pa nêşena şira bîrî bin.

cabuney *Nm.* Tersanra ê xwu ra kewteni, tersanokey ra dawerda xwu ra fek verdayeni. *Tr. Ödleklik, korkaklık. Korkaklığından davasından vazgeçmek.* Cabuney çîyênda weşi nîya. Çunkî kes rojên tenya maneno.

cacil *Nn.* Kêrî, çêrî, qulingi, lindan, cayê ortîyan, cayê cayan. Cayo ki kes cayan, cilan dekeno de. *Tr. Yüklük, yatakların konulduğu yer.* Cacilê înan çinî yo.

cacimi 1. *Teks. Nm.* Çîyênda rafînayîşî ya ki bi gengazey a û bi destan an virazîyaya. *Tr. Çeşitli ipliklerden oluşan, sergi için elle dokunan kaba bir dokuma.* Ma şî kê ci, înan ma rê cacimi rafînê. Ma ser o solixên ronîştîy.

caciruni *Ş. Nm.* Pilola ardan a ki, newe qeçardiş di, bi ard û sol û ronê kelî û şeker (yan jî zêdê şekerî ya çîyêndê şîrinî ya) û awa virazêna. Hem qewet dana cinîyan, hem qeçekan kena warî, hem jî zirar nêdana mîdî. *Tr. Yeni doğum yapan kadınlara verilen, un, su, şeker veya şekerli bir madde, tereyağı, ve tuz gibi maddelerden yapılan bir çeşit bulamaç.* Caciruna ci virazê ki wa qeçî rê mirdî mirdî şit virazîyo.

caç *Zir. Nn.* Caş, çeç. Koma teneyî ya ki simerdê ci ra bîya paki. Na komi mîyan di deha simer nêmendo. Koma xelleyî ya safî. *Tr. Samanından ayıklanmış olan hububat yığını.* Caçêndo safî bî. Ma şî ser o çuwalê xwu kerdîy pir û verê xwu da vera keye.

cadar/i 1. *Teo. N.* Cehdû, cehdûkar. Kes/çîyo ki; karê cehdûyan keno, karûgurweyo xirab keno, ezîyet û îşkence bi kesî yo keno. *Tr. Cadı, hortlak.* Cadarên o. Aman ha ey ra dûrî kewê. 2. *N.* Meymandar/i, mazûban/i. O/çîyo ki şeno ca bido kesî û kesî cayêndê xwu di bihewêno, meymanan hewadano û ronano. *Tr. İnsanlara yer verebilen, misafirperver.* Cadarêndo weş o. Kes şeno pa vinderîyo.

cadaye/ê 1. *N.* Cacidaye/ê. O/çîyo ki ca deyayo bi ci, îzinê ronîşteni giroto. *Tr. Yerleştirilen, iskan ettirilen, oturma izni alan, yer tahsis edilen.* Merdimo cadaye rew rewî kes nêşeno cadê ci ra bikero. 2. *N.* Cacidaye. Kes/çîyo ki; pay ra o, labelê ci rê ca deyayo ki roşo, qandê ronîşteni ci rê herûni deyaya. *Tr. Yer tahsis edilen, yer verilen.* Merdimo cadeye do bişo zewmbîyan rê jî ca bido. Çunkî finê ca dayeni mûseno.

ca dayeni *f. M.* Cadayîş. Ca cidayeni, ci rê ca vînayeni, herûna xwu ci dayeni, ci rê meqam û kar deyayeni. *Tr. Yerleştirmek, iskan ettirmek, yer vermek, oturtmak, iş vermek, yer tahsis etmek.* Ma dewi di ca bi cidayê jî, ê qayîlîy nêbî ki dewi di roşê. Cora înan da piro û şî xwu rê sûki di ca da bi xwu.

ca di 1. *Nn.* Herûni di, canakî di nê, cadê ci di. *Tr. Yerinde, başka bir yerde değil, bulunduğu*

yerde, bilinen yerinde. Mi o ca di emanetê ci da ci. 2. *Zv.* Wext û zemandê ci di, herûnî dî, tey kemaney nêbîyayeni, musaîtey di. *Tr. Yerindelik, reva, uygunluk, münasiplik.* Aferîn to rê! Ti tam ca di luwayê. 3. *Zv.* Desta, heman, derhal. Wext vinîkerdiş a çîyên kerdeni. *Tr. Anında, vaktinde, hemencecik, vakit kaybetmeksizin, derhal, tam zamanında.* Mi jewa ci didi nêkerdi. mi ca di da ci.

cadirik *Nk. Nn.* Cabirik. Cayê dirikî. Cayo ki tey dirik esto, tey tûdirişkîy estê. *Tr. Dikenlik, dikenli yer, böğürtlenli alan.* Cadirikêndê ma est bî, ma nêşayê şiro tede mêşna warî kero.

cadirikey *Nk. Nm.* Cabirikey. Cayê dirikî bîyayeni, cayê tûdirişkî bîyayeni. *Tr. Böğürtlen alanı olma, dikenli yer olma.* Cadirikey çîyêndo çetin o. Kes ûjanan di nêşeno ray şiro.

cadirikin/i *N.* Cabirikin/i. Cayo (çî, erd, hêga, herûni, wezîyet) ki erdê ci, cayê ci tellîyîn o, ser o wesfê dirikî û tûdirikî esto. *Tr. Dikenli veya böğürtlenli arazi veya yer.* Hêgayêndê cadirikî mîyan ra şî, tellîyan di mend.

cadirikiney *Nm.* Cabirikiney. Cayê ci dirikin/birikin bîyayeni, wesfê cadê tellîyan û tûdirişkan ser o bîyayeni. *Tr. Yer, arazi, tarla veya yer yapısının dikenli veya böğürtlenli olması.* Cadirikin bî. Cora ma nêşa mîyan ra bi selametey a şiro.

cadîyaye/ê *N.* Cavînaye/ê. Çî/keso ki cayê xwu dîyo, xwu rê herûni dîya, îsabet kerdo, ca di luwayo, tam wext û ca di bîyo. *Tr. Yer eden, isabet eden, yerini bulan, yer gören, yerleşen.* Vatişo cadîyaye, livo cadîyaye, payeyo cadîyaye, merdimo cadîyaye, keyeyo cadîyaye, meqamo cadîyaye ûzn. xeylên ca û kes û çîyo cadîyaye esto.

ca dîyayeni *f. M.* Cadîyayîş. Ca vînayeni. Cayê xwu, herûna xwu, meqam û payeyê xwu, cayê xwu yê roniştişî û mendişî û rakewtişî dîyayeni. Livdê raştî di bîyayeni, îsabet kerdeni. *Tr. Yer görmek, yer etmek, yerleşmek, yerini bulmak, isabet etmek.* Bi mi ki qisaya to, zêdê kuçanîyên cayê xwu dî. Ez qisandê wina cadîyayan ra hez kena.

caelmat *Nn.* Caelmatî, mecbûr mendeni, bi mejbûrey a, bê zerrî, bi nêwaştên a. *Tr. Mecburen, istemeden de olsa yapmak, kerhen yapmak.*[1]

caelmatane *Nn.* Caelmatkî. Tey caelmat bîyayeni, şeklê mejbûrey tey bîyayeni, bi nêwaştiş a. *Tr. İstenmeden de olsa, kerhen.* Ma caelmatane amey. Çunkî bê ma kes çinêbî.

caelmataney *Nm.* Caelmatkîyey. Tede caelmatey bîyayeni, şekil û bîçim û rayşîyayîşdê ci di mejbûrîyey yan jî bêzerrîyey bîyayeni. *Tr. Kerhen de olsa, mecburiyetle kalmak, isteksiz olma biçimi.* O merdim bi caelmataney a jî şeno ê karûgurweyê gengazî bikero.

caelmatey *Nm.* Bi şikildê mejbûrîyey a, bi şikildê nêwaştên a bo jî kerdeni, mejbûrê kerdeni bîyayeni. *Tr. Mecburen olma şekli.* Eger caelmatey bo, ma do bikerê. Labelê ki bi caelmatey a nêbo, ez bi waştên a, bi zerrî ya nêkena.

cagirote/ê 1. *N.* O/çîyo ki tam cayê xwu dîyo. *Tr. Yerini bulmuş/almış olan, boşluğu kalmamış olan.* Ey cayê xwu girot. Bi mi ki cagirote do deha nêleqo. 2. *N.* O/çîyo ki xwu rê qando ki roşo ca giroto, qandê îskanî îzinê ca roniştişî giroto. *Tr. Yer alan, yerleşen, iskan eden.* O keso cagirote do cayê pey di bido. Çunkî cadê xwu ra razî nîyo.

ca giroteni 1. *f. M.* Cagirotiş. Cadê ci di vengane nêmendeni, cayê ci mezbût bîyayeni. *Tr. Yerini almak, yerini doldurmak. Yerinde veya kenarlarında boş kalmayacak şekilde oturmak.* Finên ki cayê xwu bigîro, bi mi ki rew rewî do nêluwo. 2. *f. M.* Cagirotiş. Qandê roniştenî rûhsat giroteni, roniştişî rê îzin giroteni. *Tr. İskan/oturma izni almak.* To do ki na sûkda ezîmûşani di ca bigirotayê, qenê to dewi di xwu rê bigirotayê. 3. *f. M.* Cagirotiş. Mîyan kewteni, tey bîyayeni, dexîl bîyayeni, tey hesibîyayeni. *Tr. Yer almak, dahil olmak.* Maşallah hergi pêserikdê ci di jî ca girot.

cagîr/i *N.* Kes/çîyo ki; kewto herûnda kesên yan jî çîyên, herûna kesên yan jî çîyên girota; şeno herûna kesên yan jî çîyên pir kero û kemaneya ci werzano. *Tr. Vekil, joker.* Cagîrê kesî gereg ki bişo wezîfe û karê kesî bikero, bîyaro ca.

cagîrey *Nm.* Cagîr bîyayeni, herûna kesên yan jî çîyên giroteni, wesfê cagîran tey bîyayeni, wekîlê kesên yan jî çîyên bîyayeni. Kemaneya kesên pir kerdeni. *Tr. Vekalet etmek, jokerlik.* Key şima şa cagîreya xwu îspat kero, ma wexta bi şima ya bestênê.

cagujak *Nn.* Cayê makeri, cayê qumçeri, cayê pişkovi, cayê mefta, cayê wejaki, cayê gujaki. *Tr. İlik.* Cagujakê kurdikda mi bîbî hera. Maya mi kerd teng ki şa maki tepşo.

---

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do "cayê elamat"î ra bêro. Çunkî elamat, nîşan o, cayo ki kes mecbûr maneno keno, o yo. A nê cay rê vanê caelmat, caalemat, caelmatî ûzn. Caelmat bo, kes goştê qazeri jî weno (!)

cahîl/i 1. *Er. N.* Nezan/i, korfehm, bîlmez/i. O ki tehsîl nêkerdo, nêwendo, rew rewî aqilî nêşeno bero çîyan ser, bander nêbîyo, nezan mendo. *Tr. Cahil.* Ti qusûrdê ci mewinî. Cahîl o, cahîleyên kerda, ci bibexişni. 2. *N.* Genc/i, bêtecrûbe/ê, werdî. Bi aqil ser berden a hewna nêresaye/ê. *Tr. Genç, tecrübeli olmayan, henüz aklı ermeyen.* Wa dîrê cahîlîy xwu rê şirê ê karî bikerê. Şima yê çirê ê minasibî rişenê ki?

cahîlane 1. *Nn.* Nezanane, şenikane, şenikkî, sivikane, sivikkî, cahîlkî, nezankî. Zêdê cahîlana, zêdê bêtecrubana, zêdê bander nêbîyayana, zêdê tehsîl nêdîyana. *Tr. Cahiller gibi, cahilce.* Ti do cahîlane nêşîyayê ê nezanan mîyan di nêroniştayê. 2. *Nn.* Nezanane, şenikane, şenikkî, sivikane, sivikkî, cahîlkî, nezankî. Zêdê gencana, zêdê şenikana, zêdê werdîyana bîyayeni, zêdê qeçekana. *Tr. Gençlerin (cahillerin) yaptığı gibi yapmak, çocuksu davranmak.* Merdimdê xeşîmî ra fêlo cahîlane vijêno, kes do hadereyê ci bo.

cahîlaney 1. *Nm.* Şenikaney, sivikaney, cahîlkîyey zêdê cahîlana bîyayeni, cahîlîy senînê û senîn kenê, a winî bîyayeni. *Tr. Cahillerin yaptığı davranışlar gibi yapmak, cahilce iş veya eylem yapmak.* Eger ki ez a cahîlaneyda ci dimi kewtayê, mi do jî vinî kerdayê. 2. *Nm.* Şenikaney, sivikaney, cahîlkîyey. Zêdê cahîlana, zêdê xeşîmana, zêdê gencana bîyayeni, şekil û bîçimî di zêdê gencana bîyayeni. *Tr. Çocukça davranmak, 14-15 yaşlarındaki toy kişiler gibi olmak.* Eger cahîlaneya ci ser o bîyayê, wina karûgurweyo aqildar û totikdar nêkerdê.

cahîley 1. *Nm.* Nezaney, cahîlîni, bêtecrûbeyey, nêwendeni. Bêbander mendeni, bander nêbîyayeni, bêwende mendeni, tehsîl nêkerdeni. *Tr. Cahillik, cehalet.* Cahîley, çîyênda bol pîs a. Merdimo cahîl qe nêşeno qeçekêndê xwu jî bero nêweşxaneyên. 2. *Nm.* Gencey, bêtecrûbeye. Gird/pîl nêbîyayeni, bi serran an werdîyey. *Tr. Gençlik, çocukluk, genç olmak.* Bi mi ki cahîley ci ser o nêmenda. Deha camêrd o, wa cinîyan mîyan nêro.

caî *Zoo. Nn.* Warî, wareyî. Çîyo ki warî beno, kes vero vindero bi kesî yo vinderêno, bi kesî yo pêşêno. Hergi heywan di babetî yo: Yan warî yo yan jî koyî yo. Mesela şêr koyî yo, pisîngi warî ya. *Tr. Evcil.* Mî û pisîng û biz û ga û manga û camûs û kutik caî yo, keye di warî beno. Noqra peskovî û koşbeş û verg û piling û xeylên heywano winasîn jî kovî yo, berrînî yo, keyan di warî nêbeno.

caîyey *Nm.* Malîyey, kedîyey. Caî/malî bîyayeni, çî û heywanê keyî bîyayeni, keye di warî bîyayeni, wesfê çî û heywanandê warîkerdan ser o bîyayeni. *Tr. Evcil olmak, evcillik.* Caîyeyda ci di çi keramati esta? Kovî bîyayê jî hendayên nêbî?

caîz/i *Er. Teo. N.* Çîyo ki goreyê dînên kerden û nêkerdenda ci di qedexe çinî yo, tede heram çinî yo, kerden û nêkerdena ci helal a. *Tr. Yapılıp yapılmamasında dinen verilen hüküm.* Awi şimitiş caîz o. Labelê araqî şimitiş caîz nîyo.

caîza *Nm.* Bexşîş, ulûfe. Çîyo ki bexş beno, winî/ belaş deyêno. *Tr. Caize, bahşiş, ulufe.* Dewrê Osmanîyan di Yenîçerîyan qandê caîza sere werzanayê, padîşahan jî ci rê caîza dayê.

caîzey *Teo. Nm.* Goreyê dînî tede helal û heramey bîyayeni yan jî nêbîyayeni, tede qedexe bîyayeni yan jî nêbîyayeni. *Tr. Dinen içinde sakınca olup olmama durumu.* Merdimo dîndar goreyê caîzey luweno, o bîn jî goreyê nafetdê xwu luweno.

cajlaney *Jin. Nm. Bw.* Zaclaney. Cajlaneya ci ci rê bî sebebê nêweşînda zerîstanî.

cajlani *Jin. Nm. Bw.* Zaclani. Cinîya cajlani do xwu hemed kero, do serd xwu nêdo ki zerîstanî nêbo.

cajlankîyey *Jin. Nm.* Cazlankîyey, zaclankîyey, lohusakîyey. Zêdê çewresinan bîyayeni, wesfê çewresina ser o bîyayeni, bi şikildê zaclanan a bîyayeni. *Tr. Lohusalar gibi olmak, kırklılar gibi olmak.* Cajlankîyeyda ci di ci ra wesfêndo hewl nêmend.

cakerde/ê 1. *N.* Cabîyaye, vîneyaye/ê, nîşanbîyaye/ê. Çî/merdimo ki cayê bîyo bellî, cayê vîneyayo. *Tr. Yeri/adresi tespit edilen, yeri belirlenen, bulunan.* Merdimo cakerde do neya tepîya salme nêbo. 2. *N.* Raviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo cayan mîyan ki yan rakewo yan edizîya xwu bigîro yan jî eger nêweşo weş bo. *Tr. Yatırılan, yatağa konulan.* Qeçeko cakerde, nêweşo ca kerde ûzn.

ca kerdeni 1. *f. M.* Cakerdiş. Dîyayeni, vînayeni. Cayê ci vînayeni, cayê ci bellî/tesbît kerdeni. *Tr. Bulmak, görmek, yerini/adresini tespit etmek, yerini tayin etmek.* Mi qeydê ci ca kerd, ey fina kerd vinî. 2. *f. M.* Cakerdiş. Ravisteni. Cayan mîyan kerdeni, qando ki jew rakewo yan jî edizîya xwu bigîro ey ravisteni, hewn kerdeni. *Tr. Yatırmak, yatağa koymak, uyutmak.* Doktorî nêweş kerd ca/ravist, maya qeçekî qeçek kerd ca ki rakewo, qeçek nêrakewt.

cakewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kewto cadê xwu yê rakewten û o yo keno rakewo. *Tr. Yatmak üzere yatağına giren.* Gereg ki şima qeçê cakewtî kêfsad nêkerê. Çunkî neheqey çîyênda

xirab a. 2. *N.* Herûnkewte/ê. Çî/keso ki kewto cadê xwu yê esîlî, kewto herûnda xwu, kewto cadê xwu yê poseni. *Tr. Olması gereken yerde olan/beklenen ve giren, yatağını bulan, yerini bulan, yerine yerleşen.* Wîdayo cakewte, deha rew rewî ca ra nêluweno.

ca kewteni 1. *f. M.* Cakewtiş. Qandê rakewteni ca kewteni, qandê derg bîyayeni, cayan mîyan kewteni. *Tr. Yatmak üzere uzanmak, yatağa girmek.* Ez kewta ca dima, panc şeş finîy têlefûnan da piro. Herga ki têlefûnan cend, hewnê mi rema. Dima jî ez bîya qerqerî. 2. *f. M.* Cakewtiş, herûni kewteni, herûni/cayê xwu dîyayeni. *Tr. Yerine girmek, yerleşmek, yatağını bulmak, olması/girmesi gereken yerde olmak.* Desteyê huwî kewt cadê ci. Deha rew rewî cara nêvijêno.

cam Pajaya ma do hefte ra finên bibesterîyo. *Sn. Nn.* Cînciq. Çîyo ki qûmo sîlîsîn û soda û potas û çîdê winasîndê şeffafî ra virazîyayo. *Tr. Cam.* Camê pajada ma şikya.

cambaz/i *N. Bw.* Canbaz/i. Cambazo werdî do cambazdê pîlî ra dersi bigîro.

cambazkîyey *H. Nm.* Canbazkîyey. To çendi ki cambazeyda xwu ra nafên dîyo, ê bînî jî hendên dîyo.

camende/ê 1. *N.* Peydimende/ê. O/çîyo ki peynî di mendo, şîyayen di goreyê ê bînan ca mendo. *Tr. Geride kalan, geri kalmış olan.* Merdimo camende do ma reso ki ma nêvinderîyê. 2. *N.* Nêresaye/ê. O/çîyo ki kedi di, xwu resnayeni di, debarî di, banderey di goreyê ê bînan peynî di mendo, ca mendo. *Tr. Kendini geliştiremeyen ve geride kalan, gerici, zayıf.* Lajekê înan camende o. Qeçê şarî pêro bîyê wahîrê banan û apardûmanan, ê inan ê hewna kîra di, tew nêşenê heqê kirêda xwu jî bidê.

ca mendeni 1. *f. M.* Camendiş. Pey ra mendeni. Peynî di mendeni, şîyayen di tayên pey di mendeni, meşên di peynî di mendeni, herûni di mendeni, ê bînan peynî di mendeni. *Tr. Geri kalmak, yetişememek, yerinde kalmak, gidenlerle beraber gidemeyip yerinde kalmak.* Hembazê mi şî, ez ca menda. 2. *Zv. M.* Camendiş. Pey ra mendeni. Resaye nêbîyayeni. Çîyên, kesên nêresayeni, herûni di mendeni, şarî dima mendeni, herûnda xwu di amordeni. Sanayî di, zîratî di, teknîkî di, zanîşî di, seneatî di goreyê ê bînan peynî di mendeni. *Tr. Geri kalmışlık, gelişmemişlik. Sanayi, tarım, teknik, sanat vb. çeşitli alanlarda diğerlerine göre geride kalmak, gelişememek.* Camendeni xirab a. Qewma kesî, şarê kesî, malbata kesî tim winîna destandê bînan ra, winîna destandê diwêlandê bînan ra, winîna keyandê bînan ra.

camêrd 1. *Nn.* Peye, camêr, mêr, mêrik. Însanan di nerî. *Tr. Bay, erkek.* Birak! Camêrdîy do şirê geçada bîni. Tîya cayê cinîyan o. 2. *Nn.* Mêrik. Însanan mîyan di peyeyo ki resayo yan jî zewijîyayo. *Tr. Evli veya erkek kimse.* Camêrdêndo girdûgiran bî, kewt bî cinîyan mîyan. Xwu rê bimerdayê, ey ra vêrî bî. 3. *Nn.* Yeman, xurt, egît. Xorto xurt. *Tr. Cesur, kahraman, yiğit, er.* Eger ti camêrd bîyê, to do jî ci rê yardim bikerdayê. 4. *Nn.* Mêrik. Merdimo ki qewetê ci yo cînsî, ê camêrdey esto. *Tr. Cinsel gücü olan, evlendiğinde baba olabilen erkek.* Mêrdekî va: -Eger camêrd bîyayê, do bizewijîyayê. Vanê camêrd nîyo. Ê bînî jî va: -Ma Ellah xeyr! Hergi merdimo bêzewaj camêrd nîyo? Ti xetadar ê.

camêrdane *Nn.* Camêrdkî. Zêdê camêrdanan. Camêrdîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî ray şîyayeni, zêdê fêl û hereketandê camêrdanan, zêdê xurtana, zêdê egîtana, zêdê qehremanana. *Tr. Erkekçe, erkekçesine, kahramanca, yiğitçe, onurlu/şerefli bir şekilde.* Mêrdekî ata nata nêkerd, Camêrdane şî wezîfeyê xwu ard ca û ci ra reya. Zê to nê.

camêrdaney *Çm.* Camêrdkîyey. şekil û bîçimê fêl û hereketandê camêrdan. *Tr. Erkekçe, yiğitçe, aslanlar gibi.* Şima yê hend camêrdaneyda ci ra behs kenê, qe mi rojên camêrdaneya ci nêdî.

camêrdey 1. *Nm.* Mêranî, camêrdîni, mêranîyey, mêrikkîyey, mêrdeterîni, mêrdeterî, mêrdeterey, peyeyey, camêrey, mêrey. Mêr/camêr bîyayeni, peye/camêrd bîyayeni. Însanan mîyan di cinî yan jî marî nê, nerî bîyayeni. *Tr. Erkeklik. Cinsiyeti erkek olmak.* Ellahî ra nezdîbîyayîş, ne bi camêrdey a o, ne jî bi cinîyey a o. Bi teqwayey a o. 2. *Nm.* Mêranî, mêranîyey, camêrdîni, mêrikkîyey, mêrdeterîni, mêrdeterî, mêrdeterey. Camêrd bîyayeni. Însanan mîyan di peyeyo xort yan jî zewijîyaye bîyayeni. *Tr. Yetişkin veya evli erkek olmak.* Camêrdey rê yan xortey û resayeni yan jî zewijîyayeni do bibo. 3. *Nm.* Mêranî, mêranîyey, mêrdeterîni, mêrdeterî, mêrdeterey, yemaney, qehremaney, cesûrey, xurtey, egîtey, camêrdîni. Camêrd/cesûr bîyayeni. *Tr. Yiğitlik, kahramanlık, cesaret.* Kalê erdîşsipeyî şîretîy day û va: Camêrdey sirf bi xortey a nêbena, kes do tayên dest jî bero bi xwu. 4. *Nm.* Mêranî, mêranîyey, mêrikkîyey, mêrdeterîni, mêrdeterî, mêrdeterey, camêrdîni, camêrd bîyayeni. Qewet û qudretê camêrdî tey bîyayeni, qewetê zewajî tey bîyayeni, qeç din-

yaardişî rê qewetê ci yo bîyolojîk bîyayeni. *Tr. Erkeklik.* Şîretvanî şîretîy day bi ci û va: Lajê mi, bizewijî, wa kes to rê nêvajo camêrd nîyo, kes do camêrdeya xwu bi zewajî ya bimojno, camêrdey bê zewajî bellî nêbena.

camêrdîni *Nm. Bw.* Camêrdey. Ey hem bi lejdê xwu ya, hem bi zewajdê xwu ya, hem bi serrandê xwu ya, hem bi şêligî mîyan kewtenda xwu ya camêrdîna xwu mojnê pêrini.

camêrdî ser *Nn.* Camêrdan ser. Heqdê camêrdan di, têkilîyê camêrdan. *Tr. Erkekler hakkında, erkekle ilgili, erkekler üzerine, erkeklikle ilgili, erkekler konusunda.* Ti winînê cinî camêrdî ser, camêrd jî cinî ser nûşneno. Kesîy bolkî hemberê xwu deha balkeş vînenê.

camêrdkîyey *Çm. Bw.* Camêrdaney. O yo vano beno ki o do bi camêrdkîyey a ê karî bikero, halbûkî pêroyê ê karê winîsînî bi hîle û xurdeya kenê.

camêrdo çelebî *Nn.* Comerd, comird, çimhera. Keso ki çikos nîyo, çimê ci hera yê, tengîy nîyê. *Tr. Cömert erkek kimse.* Camêrdo çelebî, kes şeno pa hembazey bikero. Çunkî comird o.

camin/i *N.* Çîyo ki cam ra virazîyayo, bi cam a ameyo meydan. *Tr. Camlı, camdan olan.* Silhîyo camîn bî, senîn ki guna erro, desta şikîya.

camî *Er. Nm.* Mîzgefti. Cayo ki kes tey nimaz û îbadet keno, îbadetxaneyê cematdê musluman. *Tr. Cami.* Nimazanê xwu kes do camî di, bi cemat a bikero.

camûs/i *Zoo. N.* Cehmûs. Babetên heywana şitî ya ki; şeklê ci zêdê filan o. Labelê fil nîyo, pa xortim çinî yo, hendê gayêndê girdî yo. *Tr. Manda, camız.* Camûsê ci werdî bî jî, xeylên goşt da.

camûsey 1. *Nm.* Heywanan mîyan di camûs/ gamêş bîyayeni. *Tr. Manda olmak.(Hayvanlar için).* Camûsey û şêrey di ferq bol o. 2. *Zv. Nm.* Zêdê camûsan bîyayeni, zêdê camûsan mêl bîyayeni, keye di mêl bîyayeni, karûbarên nêkerdeni. Celboqi mîyan di, aweri mîyan di mêl bîyayeni, xwu meqle kerdeni. *Tr. Manda gibi suda, çamurda çömelmek, kendini yuvarlatmak, iş güç yapmamak.* Qey camûseyda xwu ra nêwinîno, mi qelaw vîneno.

canakî *H.* Cana, zewmbî ca. Cayo ki o yo ci ra behs beno o nê, zewmbî ca. *Tr. Bir başka yer, diğer bir yer.* Wexto ki şima ca mi nêdê, ez a jî kena şira xwu rê canakî bivîna.

canbaz/i 1. *Baz. N.* Cambaz/i. O ki heywan gîno û dano, bazirganeya dewarî û mêşinî keno. *Tr. Cambaz. Hayvan ticareti yapan.* Canbazo keno şiro mezat ki, alvêr bikero. 2. *Nn.* Cambaz/i. Kes/çîyo ki; têlan ser o, cayandê lûkan di bêters û bêguman geyreno, doş beno, bêçimî liv û hereketanê tehlûkan keno, kar û gurwanê nêbîyayan keno. *Tr. Cambaz. Çeşitli acayip ve tehlikeli oyunlar sergileyen.* Nê canbazî ma şaş kerdîy. Ma cara çîyo winasîn ne dîyo, ne jî vînayo. Merdimêndo olimbêter o.

canbazey 1. *Baz.* Cambazey. Canbaz bîyayeni, karê canbazan kerdeni, wesfê cambazan ser o bîyayeni. Keso ki canan (weşan/heywanan) ser o gurweyêno; o kes bîyayeni. Rotok û girotokê heywanan bîyayeni, alvêrê heywanan kerdeni. *Tr. Cambazlık yapmak. Hayvan alım satımı yapmak.* Ez canbazeya ci nêrîdena. Bîlaheq û bîlasebeb sondê bêqulpîy weno, şarî xapêneno, bazirganey di bextê xwu erzeno. 2. *Nm.* Cambazey. Karê canbazan kerdeni, wesfê canbazan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kar û gurweyanê tehlûkan keno, cayandê lûkano geyreno, doş beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Canbazlık. Tehlikeli oyunlar sergilemek.* Canbazeya ci dinya alem pêroy di şinawîyaya.

canbazkî *H.* Cambazkî. Zêdê canbazana bîyayeni, hal û wezîyet û rewşê cambazan ser o bîyayeni. *Tr. Cambazca, cambazlar gibi.* Çirê ti yê nê kar û gurweyî winî canbazkî kenê? Ti nêşenê bê lûk bikerê? Ti do belayê xwu bivînê ha!

canbazkîyey *Nm. şekil û* bîçim û meş û şîyayîş û mêlî di zêdê canbazana bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Cambazcasına, cambazlar gibi olmak.* Bi mi ki canbazkîyey a ci do tey kar nêkero, do ci rê naf nêbo.

candar/i 1. *N.* Bêters/i, egît/i, xurt/i. O/çîyo ki ters tede çinî yo, nêterseno. *Tr. Yiğit, gözü pek, gözünü daldan budaktan sakındırmayan.* Candarey meydan di bellî bena. 2. *Bîy. N.* Weşe/ê, gandar/i. O/çîyo ki wahîrê ganî yo, gan/heyat tede esto. *Tr. Canlı.* To bidîyayê! Ûja di cengên bî ki ze bazarê merdan. Qeza di, di candarîy tenya mendîy bîy.

candarey 1. *Nm.* Bêtersey, xurtey, yamaney, egîdey. Bêters û bêxof bîyayeni. *Tr. Yiğitlik, kahramanlık, gözü peklik.* Qewmên di eger candarey bibo, ci rê vinî bîyayeni çinî ya. 2. *Bîy. Nm.* Weşeyey, gandarey. Weşe bîyayeni. *Tr. Canlılık.* Candarey karê qeçan nîya.

candej/i 1. *N.* Gandej/i. O/çîyo ki ganê ci bol bi qîmet o, damişê tewatişî nêbeno, karûgurweyan di rew edizêno, damiş nêbeno, rew lebayêno, karî nîmçe ra terk keno. *Tr. Canı kiymetli, hassas, en küçük ağrılara bile dayanamayan, mız-*

mızlanan, sinameki. Candej o ki kes nêwetano destê xwu pano, o do feryad û figan bikero. 2. *Tib. N.* O/çîyo ki ganê ci dejen/teweno. *Tr. Canı ağrıyan.* Candejên kesî heti rakewo, kes jî pa nêşeno rakewo.

candejey 1. *Tib. Nm.* Gandejey. Gan tewateni. *Tr. Vücut ağrısı olmak.* Candejey ra keyneki nêşa rakewo. Soyîn çengiznok day ci ki, hewna hebekê çimê xwu nay pê û rakewti. 2. *Nm.* Ganê ci qîmetdar bîyayeni. Damişê karûgurweyandê tenekên çetinan nêbîyayeni. *Tr. Canı nazik ve kiymetli olmak.* Candejey di merdim ganê ci, ci rê qîmetdar o.

candejî 1. *Tib. Nm.* Candejîni, gandejîni, gantewatiş. *Tr. Vücut ağrıları.* Gandejîyên ser o bî ki, dişmenî sere di nêro. 2. *Nm.* Ganqîmetdarey. Can/ganê kesî qîmetdar bîyayeni, wesfê ci gandej/candej bîyayeni. *Tr. Canının kiymetli olması, vücudu çok nazik ve değerli olmak.* Candejî di ganê ci nazik beno.

canebellî *N.* Çî/keso ki cayê ci, meqamê ci, herûna ci, wareyê ci, cayê ci yê mendişî û ronîştişî û rakewtişî bellî nîyo. *Tr. Lamekan. Yeri, makamı, katı, yurdu, mekanı, kalacak veya oturacak veya yatacak yeri belli olmayan.* De şorî ki ma bişê ê kesê canebellî bivînê!

canebellîyey *Nm.* Cayê ci, wareyê ci, herûna ci, meqamê ci, deraxê ci, cayê ci yê mendişî û roniştişî û rakewtişî bellî nêbîyayeni, wesfê canebellîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Lamekanlık. Yeri yurdu, soyu belli olmamak. Kalacak, yatacak veya oturacak yeri olmamak.* Eger kes kar û zirarê canebellîyey bizano, ya kes xwu rê beno wahîrê cayên yan jî kes xwu rê wahîr bîyayîşdê cay ra remeno.

canfida *N. Bw.* Fedaî. Canfidadê ci ra nêbo, bixwu netebayên o, nêercêno.

canfidayey *Nm. Bw.* Fedaîyey. Kes do cayandê qîmetdaran di canfidayey bikero. Labelê kes do cayêndê ercanî (qandê delekey) canfidayey nêkero.

canimaz *Nn.* Nimazge, nimazgeh, cayê nimazî. Cayo ki kes tede (tey/mîyan di/ser o) nimaz keno. *Tr. Namazlık, namaz kılınacak yer, namaz yeri.* Canimazê ci dûz nêbî. Labelê bizê ci nêvinderdê. Ey hema dîrê qotîy day erd ro û da piro û şî vernîya bizan girot.

canî 1. *Nn.* Qatîl/i, kiştkar/i, merdimkişt/i. Merdimo/a ki can giroto/a, ganêndê kesên giroto. *Tr. Cani, katil.* Kes do bi kesdê canî ya şirîgey nêkero. 2. *Zoo. N.* Cehnî. Leyrê/a estoran, leyrê/a bergîran. *Tr. Tay.* Canîyêndo xeşîm bî. Ma nêşa kirosa kero.

canîyaney *Nm.* Bi şikildê canî/qatîlan a kar kerdeni ûzn. *Tr. Caniler gibi yapmak, canicesine.* Mi canîyaneya ci dî bî. Cora ez ci ra remayê.

canîyey *Nm.* Qatîley, merdimkiştey. Canî/qatîl bîyayeni, merdim/însan kişteni, mexsûs sebebê heyat girotenda merdimên bîyayeni. *Tr. Canilik.* Mi canîyeya ci nêdîya. Labelê mi zalimeya ci dîya.

cankal/i *N.* O/çîyo ki hadîseyan vero nêşeno bi aqilêndê mezbûtî ya hereket bikero, ver bido înan. *Tr. Olaylar karşısında dayanaksız olan, pişkin olmayan, akl-ı selim olamayan, sağduyulu hareket edemeyen.*

cankaley *Nm.* Hadîseyan vero şîyayeni, înan rê ray nêdayeni, înan rê erqi bîyayeni. *Tr. Olaylar karşısında sağduyulu veya akl-i selim olamamak.* Cankaley xirab a. Kes do bişo ray bido hadîsan.

canqîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi şikildê erbetên û ecêbên a eşkera bîyo û balê hemini anto, kewto serdê ziwan û fekdê însanan. *Tr. Sansasyon olan, ifşa ile herkesin dikkatlerini üzerine çeken ve insanları hayrette bırakan.* Halê xwu yê canqîyayî nêvîneno, şarî rê bol vîneno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi ters a pîya karûgurweyên di, olayîyên di, dehkayên di pey di remayo, pey di gami eşta, pey di ancîyayo. *Tr. Bir iş veya eylemde irkilip, korkup geri adım atan, geri çekilen, vazgeçen.* Ez nêşena wendekarê canqîyayî amoş kera. Çunkî şima bol tersanayo.

canqîyayeni 1. *f. M.* Canqîyayîş. Olayîyên yan jî dehkayên dima ra qeyami qilayayeni, erbetîy û ecêbîbîyayeni, çîyên zêdê verî nêmendeni, xijbiloyêndo ecêb însanan mîyan kewteni. *Tr. Sansasyon, ifşa olma, dillere düşmek. Bir haberin veya olayın vuku bulması veya ifşa olması ile yerin yerinden oynaması, yankılanma.* Na qisa (nê halî) ser ra mîlleti pêro canqîyê. Canqîyayîşê ci yo hewna ji kudêno. 2. *f. M.* Canqîyayîş. *Tr. Korkup geri çekilmek, ürkerek geri adım atmak.* Nê qisandê nerîyana dima, ez ci ra canqîyaya.

canqnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi şikildê erbet û ecêbên a kerdo eşkera, veto/dayo teber, kerdo fek û ziwanan û ci ra veng veto. *Tr. Sansasyon yapılan/edilen, ifşa edilerek büyük yankı sağlanan.* Ellah zano o çîyo canqnaye do sereyê ma hemini bitewno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni karûgurweyên di, dehkayên di, olayîyên di, lej yan jî teşxeleyên di tersanayo û pey di dayo antiş, karûgurwe ra ci rê dayo fek

verdayeni, dayo teriknayîş. *Tr. Korkutmakla, telaşma/irkilme sonucu geri çektirilen, geri adım attırılan, vazgeçirilen.* Vereka canqnayê senin do bişo biwetaro bêro may bin ki?

canqnayeni 1. *f. M.* Canqnayîş. Karûgurweyên di bi şikildê erbet û ecêbên a karûgurwe û dehkayanê ecêban teber dayeni, bal û dîqetê hemini xwu ser anteni. *Tr. Sansasyon yapmak, bir olayı veya şeyi ifşa etmekle bütün dikkatlerin toplanmasına neden olmak, ifşa etmek.* To ki wina nêkerdê, ma do nêcanqnayê. 2. *f. M.* Canqnayîş. Kesên yan jî çîyên rê bi tersî ya piya karûgurwe ra pey di gami eştiş dayeni, ci ra fekverdayîş dayeni. *Tr. Korkutarak birisine veya bir şeye geri adım attırmak, vazgeçmesini sağlamak.* Ki şima ra nêbîyayê, o nêcanqayê. Şima canqna.

canreynok/i *Nn.* O/çîyo ki ganî reyneno, jewî tehlûke ra reyneno, ganê kesî belaûbêteran ra xelisneno. *Tr. Cankurtaran.* Canreynokî şî mêrdek doli ra reyna.

canxiraş/i *N.* O/çîyo ki bêhemd tewateyê ganî anceno. Cora feryad û figan keno. *Tr. Can havliyle acı çeken, feryad u figan eden.* Canxiraşî bi qîrînên a xwu eşt teber. Ma vijîyay teber ki marr perrayo ci.

canxiraşey *Nm.* Ganî di dejêndo bêhesab bîyayeni. *Tr. Acı ve feryat içinde olmak.* Cinêkeri xwu bi canxiraşey a eşt enûgi ki marrî dest ra reyê.

capay *Nn.* Cayê lingan. Cayo ki kes linganê xwu nano ser. *Tr. Ayak yeri, ayaklık.* Mêrdekî niga xwu nê capay ser û kerd ki linga xwu çekero ata, ca payê ci bin di şî. Mêrdek fekûrû şî erd.

ca pêdayeni *f. M.* Capêdayîş. En kemî di merdiman ra jewî ca ê kesdê bînî dayeni, ci rê ca vînayeni, ci rê ca peyda kerdeni. Ca pêjewbînî dayeni. *Tr. Birbirine yer vermek/lutfetmek.* Pêra hez nêkerdayê, înan ca pê nêdayê.

car *H.* Fini, eli, qori. Hergi fin û qor û ela bîyayîşdê kes û çîyan. *Tr. Defa, kere, kez.* Mi carên da piro, ey di carîy day mi ro.

cara 1. *H.* Finan, caran, finê bînîy. Hergi fini ra finên. *Tr. Sair/diğer zamanlar.* Cara mi jî no kar kerdê. 2. *H.* Qethan, tew, hêç, caran. *Tr. Kesinlikle, hiç bir zaman, asla.* Ey cara no fêlo xirab nêkerd bî. Nêzana senîn kerd ki?

carcironi *Wş.* Babetên pilolênda qeçardan a ki wina virazena. *Tr. Yeni doğum yapmış kadınlara hazırlanan bol şekerli bulamaç.* Carcironi do hem cinêkeri mird kero hem jî do şitê ci bizeyîdno.

carcûr *Frz. Ss.* Şarjûr. Qutîya tifingandê otomotîkan a ki kes mermîyan û qurşûnan dekeno de ki pa nîşanî pirodo. *Tr. Şarjör.* Carcûr di, di mermîy tenya mendîy bîy.

carî 1. *Cog. Nn.* Derey, lay, roy, çemîy ûzn. *Tr. Akarsu.* Bi yaxeran a awê carîyan zeyîdîyay, la û laserîy vijîyay û afatîy amey hole. 2. *Nm.* Carîya. Cinîya ki timûtim xizmekar a, xizimkara timûtimi, xizmekara ki bi zor a yan jî bi hukimdê peran an qandê timûtimî gêrîyaya. *Tr. Cariye, kadın köle.* Carîya ci, ci rê feqîy ronay bî. 3. *Er. N.* Kudik/i, kudênik/i, taw/i. Çî/keso ki kudêno, dewam keno. *Tr. Cari, süreğen, hükmü geçerli olan, devam eden.* Qanûno carî hukmê ci kudêno, o newat hukmê ci werişto.

carîfa *Nm.* Labendo çermeyîn o ki pey haletî bi nîre ya girêdanê.. *Tr. Karasabanı boyunduruğa bağlayan genişçe deri ip, deri bağ.* Eger carîfa çinêbîyayê, haletî bi nîre ya nêgirêdeyayê.

carîya *Nm. Bw.* Carî 2. Carîyaya ci, ci rê timûtim jî xizmet kerdê. Rojên bîbî nêweşi nêşa karê ci bikero. A rojî jî ey ci nêbexişna.

carse *Teks. Nn.* Sentetîk. Babetên qumaş o ki bol germ o, amnanî rê nêbeno, tey bol sentetîk esto û verî jî ci rê vatê "sentetîk." *Tr. Sentetik miktarı çok olan bir çeşit kumaş.* Wexto ki ancenê, carse pêra abêno.

carseyey *Teks. Nm.* Sentetîkey, sentetîk/carse bîyayeni, sentetîk ra virazîyayeni. *Tr. Sentetikten yapılmış olmak.* Carseyeya ci, to çirê to winî kena kêfsad ki?

carseyîn/i *Teks. N.* Sentetîkin/i. Çîyo (qumaş, çina) ki carse/sentetîk ra virazîyayo, carse/sentetîk o. *Tr. Sentetik.* Çinayo carseyîn kê rê beno, kê rê nêbeno?

carseyîney *Teks. Nm.* Sentetîkiney, carse bîyayeni, carse ra bîyayeni, carse ra virazîyayeni, babetên sentetîk bîyayeni. *Tr. Sentetikten olmak.* Eger carseyîn bîyayê, do rew rewî nêdirîyayê.

carûti *Nm.* Carûtî, mistawi, egiş, astamî, estamî, istamî, astawî, estawî, istawî, egişti, huwekê adirî, huweyê adirî. Çîya tenekeyîn a bidestê ya û kes pa adir, koz, mermori û çîyanê winasînan ahewlneno. *Tr. Ateş küreği.* Mi bi carût a soberi ra mermori vet û berdi kerdi manqali mîyan.

carûtî *Nm. Bw.* Carûti. Carûtîyênda ci ya şikitê esti bî, kê ma di bî vinî. Ma ser o bî cerîmê. Ma ci rê jewênda newê herînê.

caşar *Nn.* Şarîstan, xerîbîstan, xerîbey. Cayo xerîb. *Tr. Yabancı yer, yadeller.* Emberîyananê ma ma berdîy welatdê xwu, qey caşar bî, ma tede bol û bol xerîbey anti.

cateng/i *N.* Kes û çîyo ki herûni/cayê ci teng o,

hera nîyo. *Tr. Yeri, mekanı, yurdu dar olan, rahat ve huzurlu olmayan.* Merdimo cateng cadê xwu ra razî nêbeno.

catengey *Nm.* Cateng bîyayeni. Cayê ci, herûna ci teng/i bîyayeni, hera nêbîyayeni. *Tr. Yeri dar olmak.* Catengey kesî kena mengene, kesî guvişnena.

caverdaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ca verdayo, herûni di verdayo, aver nêberdo, pey di verdayo; jewî yan jî tayêni kişta banderey ra, kişta debarî ra, kişta sanayî ra, kişta teknolîjî ra pey di verdayo û bîyê sebebê peydimendişdê ci. *Tr. Geri bırakılan, geri kalmasına neden olunan.* Welato caverdaye, wareyo caverdaye, qewmo caverdaye, şaro caverdaye ûzn.

ca verdayeni *f. M.* Caverdayîş. Herûn di verdayeni, cadê ci yo verên di verdayeni, aver/ravey nêberdeni, sebebê herûn di mendenda ci bîyayeni. *Tr. Yerinde kalmak, geri bırakmak, geri kalmasına sebep olmak.* Ser okê ma ti bîyê, to ma ca verday.

cavila *Nn.* Cayo ki çî tede vila beno. *Tr. Dağıtım yeri, santral.* Înan xwu rê cavilayên viraşto. Çendi ki têlefûnîy estê, pêro sifte yenê ûja, dima ûja ra vila benê.

caviraşte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê ca yan jî herûni viraşta, kerda haziri, arda meydan, peyda kerda. *Tr. Yeri yapılan, yeri hazırlanan, kendisine yer temin/tahsis edilen.* Cûno caviraşte, merdimo caviraşte, keyeyo caviraşte, meymano caviraşte, qewmo caviraşte ûzn. xeylên çî û keso caviraşte esto. 2. *N.* Çî/keso ki qandê rakewtişî doşeg û orxan û balişnaya ci rafîneyaya, ci rê cayê rakewtişî virazîyayo, cayê ci bîyo hadire, cayê ci rafîneyayo. *Tr. Yeri/yatağı hazırlanan, yatacak yeri hazırlanmış olan.* Ma û pîyo paweno ki qeço caviraşte rakewo. O jî çimo hewn nêgîno. 3. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê ware virazîyayo, cayê ci yê mendişî, cayê ci yê hewîyayenî, cayê ci yê tedemendişî, cayê ci yê tey debarîyayenî, cayê ci yê bi keyîya ya pîya roniştişî virazîyayo bîyo hadire. *Tr. Yeri yurdu, ikameti/meskeni, oturup kalkacağı yer oluşturulan, hazırlanan, tahsis edilen.* Qewmo Îsraîlî yo caviraşte herûnda xwu ra hewna nêleqayo.

ca viraşteni 1. *f. M.* Caviraştiş. Herûni viraşteni. Qandê roniştişî, qandê rakewtişî yan jî qandê karûgurweyêndo winasîn ca caardeni, ca viraşteni, ca meydan ardeni, ca peyda kerdeni. *Tr. Yer yapmak/oluşturmak. Hazırlamak suretiyle yer meydana getirmek.* Mi xwu rê ca viraşt ki ez roşa, o cadê mi di ronişt. 2. *f. M.* Caviraştiş. Cay rakerdeni, doşeg û orxanîy rakerdeni. *Tr. Yatmak için yatak yapmak, sermek.* Mi cayê ci viraşt ki rakewo, tew bî vinî. 3. *f. M.* Caviraştiş. Ware viraşteni, halûni viraşteni, quli/lani viraşteni. Cayê roniştişî û tey mendişî viraşteni. *Tr. Yuva kurmak/yapmak.* Ma xwu rê ca viraşto. Eger ma qayîlîy bê, ma tey roşê.

cavurîyaye/ê *N.* Cabedelîyaye/ê, caahewlîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayê ci vurîyayo, cayê ci bedelîyayo, cayê ci becayîş bîyo. *Tr. Yer değiştirilen, yer değişikliği yapılan, yeri değişen.* O meymano cavurîyaye do emşo nêşo hewîni bikero.

ca vurîyayeni *f. M.* Cavirîyayîş. Ca bedelîyayeni, becayîş bîyayeni, ca ahewlîyayeni, herûni vurîyayeni. *Tr. Yer değişmek/değiştirilmek, becayiş edilmek/olmak, becayiş yapmak.* Cayê înan virîya jî xema înan nêbî. Çirê ê şima di winî qeyami qilayê?

cavurnaye/ê *N.* Cabedelnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayê ci vurnayo, cayê ci bedelnayo, cayê ci ahewlnayo, cayên ra berdo yan jî rişto canakî. *Tr. Yer değiştirilen, becayiş yapılan, yer değişikliği yaptırılan.* Tersana ki mamosteyo cavurnaye jêhatîyey ra bikewo.

ca vurnayeni *f. M.* Cavurnayîş. Becayîş, ca bedelnayeni, ca ahewlnayeni, ca becayîş kerdeni, cayê xwu terk kerden û canakî şîyayeni. *Tr. Yer değiştirmek, becayiş etmek.* Eger ma cayê xwu bivirnayê, înan do herûnda ey di zirar bidayê mi.

cawênaye/ê *N. Bw.* Cawite/ê. Werdo cawênaye mîdan nêtewneno, mîdan keno rehat.

cawênayeni *f. M.* Cawênayîş. Cawiteni. Bi dindanan a tehnayeni, dindanan mîyan di roviteni. *Tr. Çiğnemek. Dişler arasında öğütmek.* Mi do bi dindanan a bicawitayê (bicawênayê), ey êtir nêkerd.

cawite/ê *N.* Cawênaye/ê. Çî/keso ki bi dindanan a cawîyayo, dindananan mîyan di tim pilozîyayo. *Tr. Çiğnenen, mecazen ezdirilen.* Qaniko bol vêşî cawite bî pûç.

cawiteni *f. M.* Cawitiş. Cawênayeni. Dindanan mîyan di tehnayeni, tim bi dindanan a piloznayeni. Bi dindinan a werdî werdî kerdeni, roviteni. *Tr. Çiğnemek, dişlerle öğütmek.* Qanikî şêligî mîyan di mecawê. û bi vengane jî tew mecawê. Çunkî cawitena winasîni eybûar a.

cawîyaye/ê *N.* Cawite/ê. Çîyo (werd, bi zewmbîvaje ya kes) ki bi dindan a cawîyayo, bi dindanan a bîyo werdî werdî û tehneyayo, qandê firiknayenda ci bîyo bêzirar. *Tr. Yiyecek mad-*

delerinde dişlerle çiğnenen veya öğütülen, mecazi anlamda da adeta çiğnenen, etkinliği bitirilen. Ti ki vajê merdimo kişîyaye, ez ey rê nêşena çîyên vaja, ey rê qisaya mina vatişî çinî ya. Labelê merdimo cawîyaye, bi werddê cawîyayî ya ters o; werdo cawîyaye mîdeyî rê beno bêzirar, merdimo cawîyaya beno bizirar.

cawîyayeni *f. M.* Cawîyayîş. Bi dindanan a werdî werdî bîyayeni, tehneyayeni, rovêjîyayeni. Mabeyndê dindanan di werdî werdî bîyayena werdan yan jî bi zewmbîvaje ya kuncênayena insanan, tewnayena kesan. *Tr. Gerçek anlamda yiyeceklerin dişlerle öğütülmesi, mecazi anlamda da insanların çiğnenmesi.* Eger werd bicawîyo, zirar kesî nêdano. Hele hele kes do werdanê biziniyan bol bicawo ki mîdedê kesî tewatiş û jan nêvijîyo.

caxek *Nk. Nn. Bw.* Pindirpis. Caxekî rê vanê pindirpis jî ki werêno.

caxi 1. *Sn. Nm.* Şîşênda asinîn a. Asino ki bi şîşan an qandê dêsan yan jî qandê mehfezan viraziya-yo. *Tr. Demir parmaklık.* Ma pajayê xwu kerdîy caxîy ki tiritokîy nêrê zerre nêkewê. 2. *Sn. Nm.* Şîşê ki ciniy pa rês rêsenê. Labelê na, tixi nîya. *Tr. Örgü şişi.* Caxa ci bîya vinî, a ya nêşena rês birêso. 3. *An. Nm.* Hergi esteyêndê kalekerda kesî yo. *Tr. Kaburga kemiği.* Guna erro, kişta raştî di caxênda ci şikîyê. Hefteyên o, o yo ca di.

caxilme *Nn.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki giştekîy yan jî şîşekê ci estê, bi şîşî yo, bi caxekî yo. *Tr. Parmaklık.* Mi nêşa ê caxilmeyan ra ravêro û şiro.

caxwudaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qandê roniştişî, qandê tey mendişî, qandê hewîyayeni, qandê dilig û debarî xwu rê ca viraşto, ca dayo xwu, xwu rê ca kerdo hadire, xwu rê ca peyda kerdo, xwu rê ca dîyo, gireyê xwu yê mendişî û roniştişî çareser kerdo. *Tr. Oturmak, kalmak, yatmak, iskan etmek ve/veya yerleşmek için kendisine yer bulan, kendisine yer tahsis eden.* Vanê ê merdimê caxwudayî, cadê xwu ra tamên nêdî. Şeş mengan mîyan di cadê xwu ra bî, rema.

ca xwudayeni 1. *f. M.* Caxwudayîş. Xwu rê ca viraşteni, xwu rê herûni dîyayeni yan jî viraşteni, xwu rê cayê roniştişî peyda kerdeni yan jî meydan ardeni. *Tr. Oturmaya çalışmak, kendisine yer temin etmek.* Mêrdekî hewna ca xwu nêda bî, ciniyera hêrsbîyayê va: Werzi, mêrdek werzi ki ma nê keyedê nehletmî ra bivijîyê! 2. *f. M.* Caxwudayîş. Xwu rê cayê mendişî, cayê hewîyayeni, cayê diligî û debarîyayeni temîn kerdeni, hazir kerdeni, meydan ardeni, peyda kerdeni. Xwu rê ware dîyayeni. *Tr. İçinde oturacak, kalacak, iskan adecek yer temin etmek, bulmak, oluşturmak.* Ma a dewi di, ca da xwu ki; ma xwu rê citi bikerê, mixulweran çim kerd malûmilkdê ma.

cayankewte/ê 1. *N.* Keso ki kewto cayan mîyan û bîyo nêweşê mîyandê cayan. *Tr. Yatağa giren, yatalak duruma düşen.* O merdimo cayankewte do jî bêro, xwumojê xwu bido. 2. *N.* Çî/keso ki kewto cayên û bîyo vinî, çiman ver ra nêaseno. *Tr. Gözlerden kaybolarak adeta bir yerlere giren.* O kitabê min o neweyo qe nêzana kewto çi cayan ki.

cayan kewteni 1. *f. M.* Cayankewtiş. *M.* Bol nêweş bîyayeni, nêweşê mîyandê cayan bîyayeni. *Tr. Yatalak olmak.* Mêrdek di hefte yo kewto cayan mîyan, o yo nêşeno mîyaneyê xwu werzeno, bîyo mîyanokî. 2. *f. M.* Cayankewtiş. Vinî bîyayeni, nimîyayeni, çiman ver ra vinî bîyayeni. *Tr. Saklanmak, kaybolmak, bir yerlere girmek, adeta yerin dibine girmek, sırra kadem basmak.* Qe ez nêzana kewti çi cayan ki?

cayo qînt 1. *Cog. Nn.* Sitare. Cayo muhkem, cayo beşirîyaye, cayo beşirnaye. Cayo ki sitareyê ci esto, kam ki xwu dest fino, o do xwu bişo bibeşirno. *Tr. Korunak, muhkem yer.* Cayo qînt, înan tepişt bî. Cora ê kewtîy ser, ma kewtîy bin. 2. *Sos. Nn.* Keyeyo gird, keyeyo pîl, cayo şînasîyaye, cayo zanaye. Cayo ki bol merdim zano, îtîbarê ci esto, cayo bellî yo, keyeyo bellî/gird o. *Tr. Bilinen, aşina, tanıdık, meşhur yer, ev, aile vs.* Cayo qînt bîyayê, bolini do bizanayê.

cayo tarîxî *Nn. Bw.* Cayê tarîxî. Milikê Koliki cayêndo tarîxî yo. Diwêlan ser ra gerrokîy yenê geyrenê/vînenê.

cebar *Tib. Nn.* Cebirîyayeni, cebirnayeni, pêya disknayeni, pêdi jew kerdeni, pêyo zeliqnayeni, pêya jew kerdeni. *Tr. Kaynaştırmak.* Mi esteyê ci cebar kerdîy, bîy weşîy.

cebarbîyaye/ê *N.* Cebarîyaye/ê, cebirîyaye/ê. Çîyo ki bi destdê kesên a bi darîyandê kîmyewîyan a pêya diskîyayo, pêdi bîyo jew, pêya cebarîyayo, darî bîyo, bi dermanî ya bîyo weş. *Tr.* Atellenen, *kaynaştırılan, özel olarak kimyevi ilaçlarla sarılıp iyileştirilen.* Esteyo cebarbîyaye û cebar nêbîyaye weş bîyayîş di jû nêbeno.

cebar bîyayeni *f. M.* Cebarbîyayîş. Cebirîyayeni, cebarîyayeni, wesfê cebarî tey bîyayeni. Leteyê gandê kesên bi çîyên yan jî bi muameledê darîyên a pêya diskîyayeni, weş bîyayeni. *Tr. Atellenerek kaynatmak, kırıkların özel kimyevi yöntemle birbiriyle kaynaşması.* Dirbeta ci

hewna cebar nêbîbî, înan tedawî terikna.

cebarey *Tib. Zv. Nm.* Cebirey. Cebir bîyayeni, cebirîyayeni, cebarîyayeni, wesf û halê cebarî. *Tr. Kaynaştırma, iyileştirme. Özel olarak ilaçlayarak sarma işi.* Boka şima cebareya ci weş kerd?

cebarkerde/ê 1. *Tib. N.* Cebirnaye/ê, cebarnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesêndê zêdê doktorî dirbeta ci, bixwu, cayêndê ci yo dirbetin yan jî cayêndê ci yo şikate cebirnayo, bi darîyêndê xusûsî ya pêya zeliqnayo, kerdo weş, qandê weş bîyayîşî bi piştenîyêndo xusûsî ya girêdayo/pişto, pêya besto. *Tr. Kaynaştırılan, iyileştirilmesi için özel bir ilaçlama ile sarılan uzuv.* Mêrdekî va: Bazîyê min o cebarkerde dîna serrîya tepîya eynî ca di fina şikîya. 2. *Zv. N.* Cebirnaye/ê, cebarnaye/ê. Kes/çîyo ki; amoş bîyo, xetayê xwu ci rê agêrîyayo, zerrîya ci gêrîyaya, rîzayê ci gêrîyayo. *Tr. Gönlü alınan, kırılan kalbi onarılan, iyileştirilmesi için kendisinden bir çeşit özür dilenen.* Qelbê ci yê cebarkerdî, ez senîn bikera ki fina nêşikna?

cebar kerdeni 1. *f. M.* Cebarkerdiş. Cebarnayeni, pişteni, cebirnayeni, pêdi mezc kerdeni, pêdi jew kerdeni, weş kerdeni, pêya zeliqnayeni. Dirbetin, şikateyên bi hakan a, bi darîyêndo xusûsî ya darî kerdeni. *Tr. Bir kırık yaraya yumurtalı veya özel bir kimyevi ilaçla tedavi etmek, ilaçlamak.* Şî cebarnokî dirbeta ci cebar kerdi. 2. *Zv. f. M.* Cebarkerdiş. Cebarnayeni, pişteni, cebirnayeni, pêdi jew kerdeni, pêya zeliqnayeni. *Tr. Mezcetmek, kaynaştırmak, onarmak, tamir etmek, gönül almak.* Linga ci cebar kerdi, bî weşi. La mi nêşa zerrîya ci cebar kero.

cebarnok/i 1. *Tib. N.* Cebirnok/i. Kes/çîyo ki; dirbetên, şikateyên cebarneno, bi dermanên û piştenêndê xusûsî ya pêşeno, keno darî, keno tedawî. *Tr. Yarayı saran, tedavi eden. Özel bir sistemle bir yarayı veya bir kırığı saran, ilaçlayan doktor veya kırıkçı.* Esteyo cebirîyaye esteyê lingerda min a raşt o. Cebarnokê ci filan merdim o. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zerrîya kesî gîno, qelbê kesî yê şikatî bi efwaştenên a yan jî bi babetnakî ya cebar keno, cebirneno, tedawî keno. *Tr. Kırık bir kalbi tedavi eden, kişiyi ikna eden, kırılan bir gönlü alan.* Cebarnokê qelbdê mi, şiknokê ci yo.

cebarnokey 1. *Tib. Nm.* Cebirnokey. Cebarnok bîyayeni, karûgurwe û wezîfeyê cebarnokan, wesfê cebarnokan, tey wesfê cebirnokan estbîyayeni. Kes/çîyo ki; dirbetan, estan bi muameleyêndo xusûsî ya muayene keno, tedawî keno, pêşeno û tedawî keno, darî keno û girêdano, a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kırık-çıkıkçılık yapmak.* Mi cebarnokeya ci ecibnê. 2. *Zv. Nm.* Cebirnokey. Karûgurweyê cebarnokan kerdeni, wesfê cebarnokan pa/tey bîyayeni, dirbetênda manewîyeri pişteni, tedawî kerdeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê kesandê cebirnokan keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yarayı onarmak veya tedavi etmek, kırılan bir kalbi veya gönlü almak.* Eger cebarnokey wina bo, wa qe kes jî dirbetênda kesî nêcebarno, qelb û zerrîya kesî nêgîro.

cebba *Nn.* Serbest/i. Keso ki çîyên di ci rê muameleyo zewmbîyane bîyo, îzin deyayo, şeno çîyên bikero, bûro, bisazno, biceno, ravêro, bierzo ûzn. *Tr. Serbest, geçiş hakkı alan, kendisine müsaade edilen.* Mesela kayên di yan jî dawayên di vanê, to rê cebba. Yanê ti şenê bikere, ravêrê, bûrê, bierzê ûzn.

cebbar *Nn.* Babetên xerc o ki verdê veran di bi mûyan a, bi hakan a, bi zeliqokan a û bi çîdo winasînan a virazîyayo. Nika hewna dêsandê dizan mîyan di esto. *Tr. Eski çağlarda kıl, yumurta, zamk gibi maddelerden oluşturulan bir çeşit sıva, harç veya sıva hamuru.* Beno ki cebirîyayeni jî cebbarî ra yena.

cebbayey *Nm.* Serbestey. Serbest bîyayeni, kesên rê qandê teserruf kerdenda çîyên serbestey deyayeni, musaade/îzin deyayeni. Kesên rê çîyên di, muameleyên di çîyêndo zewmbîyane deyayeni. *Tr. Serbestlik, izinli olmak, bir noktada ayrıcalıklı olmak.* Mi ey rê cebbayey nêdê, ê bînan dê.

cebi *Nm.* Zirxo ki ya zîncîri ra virazîyayo yan jî helqada asinîni ra virazîyayo. *Tr. Demirden yapılan halkalı veya zincir şeklindeki zırh.* Cengaweran cebê xwu day xwu ra û dest kerd bi lejî ya. Hettanî şan înan şûrîy day pêro. Înan ra jewêndo werdî merd bî. Hema zêdê Rustemî zordar bî.

cebir *Er. Nn.* Zor, hukim, hêl, qewet. Bi zor a çîyên kerdeni. *Tr. Cebir, zor, güç, kuvvet.* Kes do bihewley a, eger geregê ci bibo dewleti do jî bi cebir a kar bido kerdeni.

cebirane *Nn.* Cebirkî. Zêdê zordestana, zê cebbarana, bi şikildê zor ci dayenî ya. *Tr. Zor, kuvvet, cebir kullananlar gibi.* Mi cebirane nêkerd, mi zerrîya cînan giroti.

cebiraney *Nm.* Cebirkîyey, wesf û wezîyet û şekil û bîçimê cebiran a, cebirane bîyayeni. *Tr. Cebirce, cebir kullanmak suretiyle.* Ez a kena

cebiraneyda filan hukimdarî ser o vindera. Mirê ki cebiraneya ci çinî ya.

cebirîyaye/ê *N. Bw.* Cebarbîyaye/ê. Esteyo cebirîyaye eger nezdî ra fina nêşikîyo, deha rew rewî nêşikêno.

cebirîyayeni *Tib. f. M.* Cebarbîyayîş. Cebarîyayeni, pêdi jew bîyayeni, pêya zeliqîyayeni, weş bîyayeni. *Tr. Kaynaşmak, mezcolmak, iyileşmek. İyileşmesi için özel olarak ilaçlanmak.* Esteyê ci cebirîyay, dima akerdîy.

Cebraîl 1. *Er. Teo. Nn.* Cîbrîl, Cibrîl, melekê wahîy. Melekê wahî yo ki mabeyndê Ellahî û pêxemberdê ci di şino û yeno û xeberîy beno û ano. *Tr. Cibril, Cebrail.* Hz. Pêxemberî va: "Cebraîl aleyhîsselam heqdê heqandê hemberîyanan di hendo ki şî û ame. Ez tersaya, mi va, beno ki o yo keno hemberîyanî hemberîyanî rê hîssedar kero." 2. *Er. Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Bir erkek adı.* Xal Cebraîl o keno şiro xerîbey ki qeçandê xwu rê xercîyê werdî bîyaro.

cebrey *Nm.* Tey/pa, mîyan di cebir bîyayeni, zor û zordarey û zordestey bîyayeni, karûgurwedê ci di bi zor a kerdiş yan jî bîyayîş hasil bîyayeni. *Tr. Cebir ile, zorla, kuvvet kullanmak suretiyle.* Ellah zano ki tey cebîr est bî. Eger cebrey ra nêbîyayê, qe beno ki jî hendayên xirab nêbîyayê.

ced *Er. Nn.* Pî, kalik, pîyê pîyan, kalikê kalikan, pî û kalikê kesî yê ki verdê veran ra yenê û bi kesî ya merdimeya ci esta. *Tr. Cet, ata, dedeler.* Cedê ma nêgurweyayo, şarê ma şarî pey di mendo.

cedew *An. Nn.* Kapik, bejul, palisne, palîste, esteyê paqan. *Tr. Uyluk, uyluk kemiği.* Eger cedew bişikîyayê, rew rewî nêbîyê weş.

cedre *Tib. Nn.* Nêweşînên a ki mîyandê qiri di ze gireyên, ze kulên virazêno, maseno û nefes di tenganey peyda keno. *Tr.* û *Lat. Guatr.* Babet babet cedrey estê.

cedûm *Nn.* Cayê feqi, dami, dehfi. *Tr. Tuzak yeri.* Xozan zirar dayê ci. Mêrdekî jî ci rê tayên feqîy ronay. Û cayêndo dalde di ronişt û pawit. Xozîy amey vera cedûm û kewtî feq.

cedûn/i *N.* Abirnok/i, Çîyo ki abirneno, karê abirnayîşî keno. *Tr. Ayraç, ayıran şey.* Înan peşka xwu eşti tepîya, cedûnên na ser ki fina cêmîyan nêkewo.[1]

cefa *Nn.* Zehmet, ked, qeyret. Xebato ki kes tey/ci di zehmet anceno. *Tr. Cefa, emek, zahmet, uğraşı.* Sefayê ci hendê cefadê ci çinêbî.

cefakar/i *N.* Karbicefa, qeyretkar/i, cefakeş/i. Merdimo ki karên di cefa anto. *Tr. Cefakar, cefakeş.* Merdimo cefakar o.

cefakarey *Nm.* Cefakeşey, zehmetkeşey. Cefa anteni, zehmet kerdeni, çekû û zehmetê çîyên bin kewteni. *Tr. Cefa çekmek, zahmet çekmek.* Cefakareya ci, ci rê mendi. Ci ra qe nafên jî nêdî.

cefakeş/i *N.* Cefakar/i. O ki cefa anto, bol çekû anto, bol zehmet anto, bol derd û çêle anto yan jî o yo anceno. *Tr. Cefakeş.* Merdimo cefakeş do sefa jî bianco.

cefti *Nk. Nn. Bw.* Cifti. Pîlvajeyênda Dimilan di heşa vano, "Bellû cefti ra vijêna, vana dayê na qena to çirê hendayên hera ya!"

ceha *Nm.* Qeyret, xebatêndo vêşî, karêndo vêşî. *Tr. Gayret, efor, azim, cehd.* Cinêkeri cehayên dabî ci ki, senîn gurweyayê!

cehadar/i *N.* Qeyretkar. Xebatkarêndo ravey, karkerêndo qeyretkar. *Tr. Gayretli, azimli.* Şagirtêndo cehadar bî. Labelê nê karî di cehadarey bes nêkerdê. Gereg ki totikdar bîyayê jî.

cehadarey *Nm.* Qeyretkarey. Xebatkareyênda biqeyreti û biezîmi. Wesfê qeyretkaran ser o bîyayeni. *Tr. Gayretlilik, azimlilik.* Cehadarey keyan şên kena.

cehd *Er. Nn.* Qeyret. Xebato vêşî. Qandê ser ra amîyayenî vêşî xebat kerdeni. *Tr. Çaba, gayret, cehd.* Mêrdekî bi cehdêndo giran a, o karo şên qedîna.

cehde *Mîm. Er. Nn.* Cadde. Cayo akerdo ki kuçey verdeyênê ser, raya mîyandê sûka hera ya ki kuçey verdeyênê ser. *Tr. Cadde.* Beledîyeyo qando ki ca hera bo, sûki mîyan di cehdey akeno.

cehde pirodayeni *Mîm. f. M.* Cehdepirodayîş. Cehde akerdeni, bi banpirodayîş a cehdeyêndo newe akerdeni, bi cehde şehitnayên a ray akerdeni. *Tr. Cadde açmak, cadde vurmak.* Eger beledîye cehde pirodo, do mecbûr parqî jî virazo.

cehdkar/i 1. *N.* Qeyretkar/i, biqeyret/i, bicehd/i. Kes/çîyo ki; bol qeyret keno, bi qeyretên a luweno. *Tr. Gayretli.* Eger cehdkar nêbîyayê, ey nêşayê rojên di biqedîno. 2. *N.* Biqerar/i, îsrarkar/i. Merdimo ki qerar kerdo û do bikero, biqerar o, do bikero. *Tr. Kararlı, dönüşü düşünmeyen.* Merdimêndo cehdkar bî. Şima

1 Bi mi ki na vajeki do "cêdan" ra bêro. Cê, abirnayen a; dûn jî do "dan" ra bêro ki, maneyê ci jî ya "–dan" ra yeno (zêdê çaydan û welîdan û lindan û guldanî ya) yan jî "dan" ra yeno ki wexta maneyê ci beno "o ki dano" Welhasil maneyê ci herhal û kar di jî beno "abirnok, o ki pêra abirneo, o ki pêra cê keno, o ki pêra keno cîya."

jî nêşayê vindarno.

cehdkarey 1. *Nm.* Qeyretkarey, biqeyretey, bicehdey. Qeyret kerdeni, qeyretkar/bicehd bîyayeni, xebatêndê şênî mîyan di bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di bi qeyret a, bi cehd a, bi xebatêndo şên û kudênik a gurweyêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gayretlilik, azimlilik.* Eger bi cehdkarey a nêbîyayê, înan hendayê rew nêşayê biqedînayê. 2. *Nm.* Qerar dayeni, qerarî ser o bîyayeni, pey di gam nêeşteni, qerardan/biqerar bîyayeni. *Tr. Kararlı olmak, geri adım atmamak.* Çîyo ki mêrdek pa erzîya aver, cehdkareya ci bî. Eger ey pey di gamên tenya jî bieştayê, o wina aver nêşîyê.

cehdû *N.* Cadar/i, pîrhebok/i, pîrhebotik/i, tevdok/i, fêsad/i, pêşanok/i, têşanok/i. *Tr. Cadı, müfsit.* O keso cehdû do wertan pêmîyan kero.

cehdûkar/i *N.* Tevdok/i, pêşanok/i, minafiq/i, fêsad/i, dirî, rîyakar/i. O/çîyo ki çîyan şaneno pê û karê ci pêşanayen û fêsadey kerden a. *Tr. Müfsit, riyakar.* Cehdûkar do fina pêşano, xwura ci ra rindey nêpawyeno.

cehdûkarane *Nn.* Zêdê cehdûkarana, zêdê tevdokana, zêdê pêşanokana, zêdê dirîyana, zêdê minafiqana, zêdê fêsadana, zêdê rîyakarana. *Tr. Riyakarlar gibi, ikiyüzlüler gibi, riyakarcasına, fesatçasına.* Eger şima cehdûkarane tîyanan ra çoşmey pê nêşanayê, tîyanan wina pê nêkewtê.

cehdûkaraney *Nm.* Wesfê cehdûkaran, karûgurweyê cehdûkaran. şekil û bîçim û wesf û meş û usûl û çîyandê winasînan di zêdê cehdûkarana bîyayeni. *Tr. Cadılar gibi olmak, cadıcasına, müfsitler ve fesat yuvaları gibi olmak.* Ez a cehdûkaraneyda ci dimi di. Eger ez tey nîşanên bivîna, ez do înan vinî kera.

cehdûkarey *Nm.* Dirîyey, rîyakarey, pêşanokey, têşanokey, tevdokey. Dirî/rîyakar bîyayeni, pêşanok/tevdok bîyayeni, cehdûkar bîyayeni, wesfê cehdûkaran ser o (pa/tey) bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci cehdûyey û cehdûkarey a; çoşman û merselan şaneno pê; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Cadılık, ikiyüzlü ve karştırıcı olmak.* Ê yê vanê cehdûkareyda to ra nêbîyayê, ma pê nêkewtê.

cehdûyane *Nn.* Zêdê cehdûyana, zêdê dirîyana, zêdê fêsadana, zêdê pêşanokana, zêdê tevdokana. Tevdok û pêşanok û dirî û rîyakarîy senîn ki benê, a winî bîyayeni, winî kerdeni, muameleyê ci winî bîyayeni. *Tr. Cadıca, ikiyüzlüce, müfsitçe.* Ez deha ê kardê şima yê cehdûyanî ra bîya eciz.

cehdûyaney *Nm.* Dirîyaney, tevdokaney, pêşanokey, têşanokey, rîyakaraney. Tevdokane/pêşanokane bîyayeni, dirîyane/rîyakarane bîyayeni, cehdûyane bîyayeni, wesfê cehdûyan ser o bîyayeni. *Tr. Cadılar/fesatlar gibi olmak, karıştırıcılar gibi olmak.* Neya tepîya deha ma nêşenê cehdûyaneyda ci dimi kewê jî. Çunkî a ya kewna erdî bin di, a ya ma çiman ver ra bena vinî. Çunkî qandê fêlandê cehdûyey û cehdûyaneya ci, gereg ki cinêki ma çiman vero bo.

cehdûyey *Nm.* Dirîyey, rîyakarey, cehdûkarey, tevdokey, pêşanokey, fêsadey. *Tr. İkiyüzlülük, riyakarlık, cadılık, karıştırıcılık, fesatlık.* Cehdûyey wesfêndê tevdokan û rîyakaran o.

cehmûs/i *Zoo. N. Bw.* Camûs/i. Cehmûsêndê ci yo weş esto.

cehmûsey *Nm. Bw.* Camûsey. Eger tenekên cehmûseya ci ci ra biasayê, şima bi cehmûsên a nêdrofnayê.

cehnim *Teo. Er. Nn.* Cayo ki adinî di kesê cehnimîy (kesê ki do şirê cehnim) bikewê de û ê do tey biveşê, ezab biancê. *Tr. Cehennem.* Ellah boka ma nadinî di jî, adinî di jî cehnim û haldo cehnimî ra sitar kero.

cehnimcenneti *Nk. Ky. Bw.* Adrûnçadrûni. Gula kutikan, vilikênda kayerda qeçekan a. Gula kutikan rê kaykerdiş di herga ki perrên ci ra cikenê, vanê, "cehnim cennet, cehnim cennet, cehnim cennet" û bi no babet a perranê ci qedînenê. Eger netîce di cennet bivijîyo, vanê, "ti cennetî yê", noqra ki cehnim bivijîyo jî, vanê, "ti cehnimî yê" yan jî eger qandê xwu/xwu rê tepşo, vano, ez yan "cehnimî ya" yan jî "cennetî ya."

cehnimî *N.* Keso ki do şiro cehnim yan jî jewî ci rê cehnim heq vînayo, cehnim kerdo heq. *Tr. Cehennemlik.* O merdimo cehnimî do bi ma ya nêro.

cehnimîbîyaye/ê *N. Bw.* Cehnimîyaye/ê. Ê demendeyê cehnimîbîyayî ez bol tewnaya. Boka fina rîyê tîyanan nêvîno.

cehnimî bîyayeni *f. M.* Cehnimîbîyayîş. *Bw.* Cehnimîyayeni. Eger cehnimî bîyayê û tîyanan ra bişîyayê, ma do ci ra bireyayê.

cehnimîkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qando ki ci ra bireyo, xwu ser ra dehf kerdo, gebernayo, bi xezebên a xwu ser ra ze ki birişo cehnim yan jî rişto/qewirnayo canakî. *Tr. Si... edilen, kovulan.* Boka fina o lajeko cehnimîkerde mi çiman ver nêkewo.

cehnimî kerdeni *f. M.* Cehnimîkerdiş. Jewî

yan jî çîyên cehnim riştenî, gebernayeni, dehf kerdeni; xwu ser ra bi qehrên a, bi xirabey a ci waştenên a riştenî. *Tr.* *Birisini veya bir şeyi, şiddet veya öfkeyle defetmek.* Mi o kes cehnimî kerd. Mi va, fina tîyanan pay meki!

cehnimîyaye/ê *N.* Geberîyaye/ê, cehnimîbîyaye/ê. Çî/keso ki yan do şiro cehnim yan jî goreyê kesî cehnim heq kerdo, fina goreyê kesî heywanê ki cehnimênê, zêdê înan geber beno, şino, mireno. *Tr.* *Geberen, cehennemi hak eden.* Derê ki ma boka pîya ê kutikê cehnimîyayî berê bierzê a korta ûjay.

cehnimîyayeni *f. M.* Cehnimîyayîş. Cehnim şîyayeni, cehnimî bîyayeni, cehnim erzîyayeni, cehnim çebîyayeni, cehnimî heq kerdeni, geberîyayeni. Goreyê şikdê Dimilî kutik nêmireno, cehnimêno, geberêno. Fina merdişê heywanandê heraman û nehsan di vatena "kutik merdo"y xeta ya. Labelê heywanê bimbarekîy (ê helalî) nêgeberênê, nêcehnimênê, mirenê. *Tr.* *Gebermek, cehennemlik olmak, cehennemi haketmek. Necis hayvanların ölmesi.* Bicehnimî, tîya ra şorî! Kutik, a çali di cehnimîya bî.

cehnimîyey *Nm.* Cehnimî bîyayeni, ehlê cehnimî bîyayeni, cehnim heq kerdeni. *Tr.* *Cehennemlilik, cehennemi hak etmek.* Cehnimîyeya ci senedî nîya. Qe beno ki xwu rê tobekar bo û ageyro jî.

cehnî *Zoo. N.* Canî. Çêlek/leyrê bergîran û estoran. *Tr.* *Tay, at yavrusu.* Cehnîyê ma xeşîm o. Ma hana nêkerdo ereba.

cehnîyey *Nm.* Canîyey. Cehnî bîyayeni, çêlek/leyrê estoran û bergîran bîyayeni. *Tr.* *Taylık, tay olmak.* Cehnîyey û sîpeyey di ferq esto.

cehş/i 1. *Zoo. N.* Sîpeyê/ya heran, kirîyê/ya heran. *Tr.* *Eşek sıpası.* Cehşê herî zirra, va, dayê ti ya kotî di? A jî zirrê, va, ez a tîya di. 2. *N.* O/çîyo ki qandê çîdê werdîyan, qandê nafetî dawerda xwu ra ageyrayo. *Tr.* *Dönek.* Cehş nêbîyayê qandê meqamên qewma xwu nêrotê.

cehşqazî *N.* Hûlle. Goreyê Şerîetî cinîya ki bi hîrê telaqan a verdeyaya, gerego ki qandê rojên bi maredo dûzande ya fina ageyro mêrdedê verênî heti. Cora ci rê no şeklê marî lazim o. Ney rê vanê cehşqazî. No babet mare di cinî zewajdê xwu yê nikayênî di temaso cînsî nevirazena. Çunkî no mare, mareyêndo dûzandey o. *Tr.* *Üç talakla boşanan bir kadının tekrar eski eşine dönebilmesi için yapılan ve düzenlenmiş olan düzmece, yada hülle nikah.* Ti do ki; cehşqazî kewtayê. To do cinêka xwu nêverdayê.

cehûd/i *Teo. N.* Yahûdî, Mûsewî. *Tr.* *Yahudi, Musevi.* Verî sûkda Suwêreki di jî cehûdîy estîy bîy. Nika nêmendê.

cela 1. *Zîr.* Desteyê tenan ê ki vera cor deçikneyayê. Tenan (xelle, cew, mercûy, nehay, kuşni ûzn.) vera cor deçikneyayê nînan rê vanê cela. Qandê bolekeyda ci *Bw.* Celey. *Tr.* *Hububat destelerinin başak taneleri yukarıya gelecek şekilde destelenmiş olan hali.* Kincî cela kerê ki wa ci ra kincî nêrijîyo. 2. *Nn.* Ware/cadê xwu ra abirîyayeni. *Tr.* *Yerinden yurdunda olmak.* Mêrdek qandê karî waredê xwu ra bî cela. 3. *Zîr.* Tara, cûwên, cûn, cihûn. Cayo ki teneyî werzanenê ser. *Tr.* *Harman, hububat ve benzeri maddelerinin toplanma alanı.* Ma teneyê xwu bi şelleyan a berdê cela.

celab *Zoo. Nn.* Babetên zerecên o. *Tr.* *Bir keklik cinsi.* Seydwanî bol xwu da bendedê celabî, soyîn jî nêşa jewî tepêşo.

celakar/i 1. *N.* Keso ki karê celayan keno, destanê tenan vera cor hewadano. *Tr.* *Hububat destelerini yukarıya doğru kaldırıp diktiren.* Ma do biçînê, wa celakar jî destanê tenan pêver kero. 2. *N.* Keso ki abirneno, welatdê jewî ra ci abirneno. *Tr.* *Kişiyi yurdundan, memleketinden ayıran.* Kesêno jî ê celakarî weş nêvîneno. 3. *Zîr. N.* Cûnkar/i, cihûnkar/i, cuwênkar/i. Merdimo ki cûnan ser o gurweyêno û karê cuwênan keno. *Tr.* *Harmancı.* Eger celakarê înan cuwêndê înan rê çimdarey bikerdayê, qey qezencê ci do jî nêtirîyayê.

celakarey 1. *Zîr. Nm.* Karê celayan kerdeni, destanê teneyan bi şikildê tîkey a ronayeni. *Tr.* *Hububat destelerini dik olarak indirmek/dikmek.* Mi celakareya ci rîdayê. Labelê saeti esti bî ki bi deqqan an vinderîyayê, karên nêkerdê. 2. *Nm.* Merdimî waredê ci ra kerdeni, ci welat ra qewirnayeni. *Tr.* *Yurdundan, yuvasından, etmek.* Bizani ki eger celakareya ci nêbo, kes no welat di pêra geyrî nêbeno. 3. *Nm.* Cihûnkarey, cuwênkarey, xermankarey, cûnkarey. Karê cihûnan kerdeni, karkerê cuwênan bîyayeni, cûnan ser o xebat kerdeni. *Tr.* *Harmancılık, harman işinde çalışmak.* Hendayên serrî yo ki ma yê cûnan ser o kar kenê, ma celakareyênda ci ya hêja nêdî.

celalî *N.* Celalî ser/ser o, heqdê celalî di, ê celalî, malûmilkê celalî. *Tr.* *Celali, celal ile ilgili, celal hakkında, celal üzerine, celala ait olan.* Teqwîmo Celalî, keso celalî, hukmo celalî, wesfo celalî, malûmilko celalî, desto celalî ûzn. hewna bol çîyê celalî estê.

celasûn/i *N.* Zebellah. Çî/keso ze bêterê Ellahî. Merdimo ki bi bejn a gird o û bêbîçim o. *Tr. Zebella, biçimsiz iri yarı.* Merdimêndo celasûn bî. Ma kesî pey nêşa.

celasûney *Nm.* Zebellahey, bêterê Ellahî bîyayeni, bejnûbali di bê bîçim gird bîyayeni. *Tr. Zebellhlık, biçimsiz iri yarı olmak.* Celasûney finan jî ci rê ercêna.

celawî *Nm. Bw.* Ribvewr. Ez bîya ze qeçek, nika ki ez celawî bûra, ez aşatme nêkena.

celbi *Nm.* Lincîya awikini. (L'ê ci qalin waneyêno.) *Tr. Balçık.* Ma celbi mîyan di bîyê ze wehşî.

celboqane *Nn.* Celboqkî, lepoçikinane, lepoçikkî. Zêdê celboqa, zêdê lepoçika, zêdê remala, remali/lepoçiki senîn ki bena, winî bîyayeni. *Tr. Balçık gibi, balçıkça.* Ti do senîn na lincîyeri wina celboqane pira sawê?

celboqaney *Nm.* Lepoçikinaney, lepoçikkîyey, celboqkîyey. Celboqane bîyayeni, wesfê lincîyerda bol awikini, şekil û bîçimê lincîyerda bol awikini. *Tr.* Çamurun balçık hali. Ki mi celboqaneya ci xwu rê derd kerdayê, mi no seneat ci ra nêşayê virazo.

celboqi *Nm.* Lepoçiki, remali. Lincîya ki zêdê awera ya, lincîya bol awikini. *Tr. Balçık.* Camûsîy celboqi mîyan di xwu meqle kenê.

celboqin/i *N.* Lepoçikin/i, remalin/i. Lincî yan jî çîyo ki zêdê awi, bol bîyo awikin. *Tr. Balçık gibi çok sulu çamur.* Bi mi ki o rex celboqin o.

celboqiney *Nm.* Lepoçikiney, remaliney. Lepoçikin/remalin bîyayeni. Lincî yan jî çîyo ki zêdê awer o, winî bîyayeni. *Tr. Balçık gibi olmak, suyu fazla olan çamur gibi olmak.* Mi rê ki ma xeyrdê celboqineyda ci şa aja di bigurweyo.

cele 1. *Nn.* Çarîy, qirşûqal. *Tr. Çalı çırpı.* Mi di cemey cele arêda pêser ki bîyara keye, ez şîya ki tiritokan berdê. 2. *Zîr.* Cemeyê teneyî, cemeyê ki erdî ser o verdeyayê. Bi destan a deyayê pêser ki dima wegîrê û berê dêzi kerê. *Tr. Biçilen ancak tarlada kümeler haline bırakalmış olan hububat.* Talaziki amê di celeyê ma berdîy.

celeb/i *N.* Delal/i. Sîmsarê/a mezatî. *Tr. Hayvan komisyoncusu.* Celeb do, celebeya xwu bigîro.

celebey 1. *Nm.* Delal bîyayeni, kar û wesfê delalan, meslegê delalî. *Tr. Mazat (hayvan pazarında) komisyonculuğu.* Celebey karê hergi merdimî nîyo. Delal do bizano malî bido kê. 2. Delaley, heqê delalan. Mezati di heqê delalî. *Tr. Hayvan alım satımında, komisyon parası/ücreti.* Celeb bigurweyo, do celebeya xwu bigîro ki fina nê karî kesî rê bikero.

celeb *Nn.* Kerî, qefle, bir. Kerîyê çarwan. *Tr. Sürü, kalabalık topluluk, küçükbaş hayvan sürüsü.* Celebên kufletê ci yo, jew nêşeno mara xwu bigîro xwu heti. Pêro jî çimpehan ê.

celeq/i *N.* Lezgîn/i, çapik/i. O/çîyo ki dest û nigan di lezgîn o. *Tr. Çevik, atik.* Celeq o, do nê kayan bişo bikero. O do ma xemgîn nêkero.

celeqey *Nm. Bw.* Çalaqey. Cayo ki tey celeqey bibo, ûja şên beno.

celewi *Nm.* Wexto ki axuri di êm danê dewarî, darênda qewsî kenê ci vîye ki dewar canakî nêşiro, êmê xwu bûro, a na darerda qewsî rê vanê celewi. *Tr. Hayvanları ahırda yemlerken başka yere gidemesin diye boyunlarına geçirilen kavisli ağaç parçası.* Dewarî celew kenê ki dewar xwu cana nêanco, cana nêşiro.

celex *Zîr. Nn.* Erdo celxebîyaye. Erdo ki teyşaney ra qelişîyayo. *Tr. Çatlak ve kurumuş olan toprak.* Verî erdandê celexan mîyan ra wexto ki ma şîyê, ci ra marrîy vijîyayê. Zerrîya ma qutifîyayê.

cellî *Zîr. Nn.* Xerman, cûn, cuwên, cihûn, bander. *Tr. Harman.* Ma çînay û kerdîy cemey; înan jî cemey kiriştê cellî ser.

celq *Nn.* Çelqnayeni, çelqîni. Bi destpirodayîş a çelqnayeni. *Tr. Çalkalamak, çırpmak.* Aweri bicelqni.

celxe *Nn.* Qelîşo werdî û barî. Şikateyo zêdê xeti, şikateyo xetane/şuvane, şikateyo xetikî. Bi şikildê xetên a şikîyayeni. *Tr. Çatlak.* Camî celxe eşt. Eger ci kuwîyê do vila bo.

celxebîyaye/ê *N.* Celxedekewte/ê, celxedebîyaye/ê. Çî/keso ki bi şikildê xetênda barî yan jî celxe debîyayîşî ya şikîyayo. *Tr. Çatlayan.* Destê celxebîyayî sancî kerdê.

celxe bîyayeni *f. M.* Celxebîyayîş. Mesela çîyandê zêdê dar û este û caman di şeqêndo werdî û barî dekewteni, tey şikatişêndê xetane/xetikî peyda bîyayeni. *Tr. Çatlamak, çatlak girmek.* Ma Ebdussemedekê ma berd nêweşxane, doktorê estan (ortopedîstî) va, celxe dekewto kapçikda bazîdê ci.

celxe celxe *N.* Celxe bi celxe. Tey bol celxey peyda bîyayeni, bi şikildê bol celxeyan a, tey xeylên celxey virazîyayeni. *Tr. İnce hatlar şeklinde birçok çatlağın meydana gelmesi.* Linga lajekî bîbî celxe celxe. Cayêndê ci yo selamet nêmend bî.

celxedekerde/ê *N.* Çî/leteyê ganî yo ki jewî yan jî tayêni celxe dekerdo de, bîyê sebebê şikîyayenda ci ya şûvini. *Tr. Çatlayan, çatlamış olan, çatlak konulan.* Esteyo celxedekerde do senîn nêtewo ki?

celxe dekerdeni *f. M.* Celxekerdiş. Bi şikildê xetênda barî ya şikitişên çîyên mîyan kerde-

ni yan jî sebebê nê şikitişdê celxî bîyayeni. *Tr. Çatlatmak.* Mi celxe dekerd sîyerda ci mîyan, şima jî pêra abirnê.

celxeeşte/ê *N.* Celxedebîyaye/ê, celxebîyaye/ê, celxedekewte/ê. Çî/keso ki celxeyên debîyayo de, bi şikildê xetên a tey şikate peyda bîyo. *Tr. Çatlak, çatlayan, çatlak atan.* Esteyê ci yo celxeeşte do bi nê hakî ya hefteyên mîyan di bicebirîyo.

celxe eşteni *f. M.* Celxeeştiş. Celxe debîyayeni, celxe dekewteni, celxe bîyayeni. Çîyêndê zêdê esteyî di bi şikildê xetên a tey şikate peyda bîyayeni. *Tr. Çatlama, çatlamak.* Eger to tenekna derênik sernayê, do celxe bieştayê.

celxeyîn/i *N.* Çî/keso ki celxe dekewto de, tey (pa/mîyan di) celxe esto, bi şikildê xetên a şikateyêndo barî dekewto mîyan yan jî no babet a şikate tey peyda bîyo. *Tr. Çatlak olan.* Esteyo celxeyîn, tehto celxeyîn, daro celxeyîn ûzn. hewna bol çîyo celxeyîn esto, vijêno, peyda beno.

celxeyîney *Nm.* Celxeyîn bîyayeni, tey (pa/mîyan di) celxe yan jî celxey bîyayeni, tey şikateyê barî yê nêabirîyayey estbîyayeni. Çî/keso ki celxe dekewto de; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. Wesfê celxe bîyayîşî tey bîyayeni. *Tr. İçinde kırık veya çatlak bulunmak.* Eger o halê ci yo celxeyîn to bidîyayê, qe qandê xatirdê xatiran bîyayê jî, ti do jî nê karûgurwedê yardimdê rengînî mîyan kewtayê.

celxok/i *N.* Çî/keso ki gandê ci di, dezgedareyda ci di celxey virazênê, kişta celxeeştişî ra tey zaîfey esta. *Tr. Kırılgan. Çatlama veya çatlak atma zaafiyeti bulunan.* Esteyê ci celxok bî. Sûjê lajekî nêbî, par jî finên no hal ame ci sere di.

celxokî *H.* Celxok bîyayeni, tey celxey virazîyayeni. Çîyên mîyan di bi şikildê xetên a şikatey vijîyayeni. Wesfandê ci mîyan bol rew şikîyayîş bîyayeni. *Tr. Kırılgan.* Erdê ci bîbî celxokî. Tey diremên awi nêmendi bî.

celxokîbîyaye/ê *N.* Çî/leteyê çîyêndê wişkî yo ki goreyê erddê ci deqe ra finên, gam ra finên, celxe do mîyan kewo. *Tr. Daha önce kırıldığı, fay girdiği veya çatlak girdiği için yapısında kırılganlık zaafiyeti oluşan sert madde veya parça.* Mi destdê xwu yê celxokîbîyayî dest di deha îllallah kerdo.

celxokî bîyayeni *f. M.* Celxokîbîyayîş. Celxokîyey, mîyan di celxe bi celxe şikatey peyda bîyayeni, wesfê celxokan tey peyda bîyayeni. *Tr. İçinde sık sık kırık veya çatlaklar oluşmaya başlamak.* O esteyê ci yo ki a serri şikîya bî, ê şikitişîya tepîya bîyo celxokî.

celxokîkerde/ê *N.* Çîyo wişk/esteyê gandê kesî yo ki jew yan jî tayên bîyê sebebê celxedekewtişdê ci û deha goreyê erddê ci deqe ra finên, gamên, demeyên finêra, ti winînê do bişikîyo, celxe do mîyan kewo û do zn. bo. *Tr. Kırılgan olmasına neden olunan, ikide bir kırılmasına sebep olunan sert madde veya vücut organı.* Ma filimê esteyê celxokîkerde ant.

celxokî kerdeni *f. M.* Celxokîkerdiş. Çîyêndê wişkî di, leteyêndê gandê kesên di goreyê erddê ci deqe ra finên, gamên ra, demeyên ra finên ti winînê celxe do mîyan kewo, do bişikîyo. A sebebê şikitişdê nê babetî bîyayeni, nê şikatan peyda kerdeni. *Tr. Sert bir cismin kırılganlığına neden olmak, ikide bir kırık veya çatlaklar meydana gelmesine neden olmak.* Sebebê celxokîkerdena linga mi ereba bî. celxokîyey *Nm.* Celxokî bîyayeni, tey celxey peyda bîyayeni, tey zêdê çixazêna şikatey virazîyayeni. *Tr. Çatlama veya çatlaklık zaafiyetinin oluşması.* Celxokîyeyda ci ra, ma nêşayê paya kay kero.

cem 1. *Er. Nn.* Pêser kerdeni, arêdayeni, kom kerdeni. *Tr. Biriktirmek, toplamak, toptan yapmak, birleştirmek.* Şafiy jû finan nimazê xwu cem kenê. Rêwîyey di ez jî zêdê Şafiyan cem kena. 2. *Nn.* Qisim, parçeyêndê çîyên, çîyên ra qismêndê ci. *Tr. Kısım, bölüm.* Eger ti nêşenê finêra pêroy bikerê, qenê cem bi cem biki. Qenê ti qedê ci benê. 3. *Er. Nn.* Namêndê lajekan o. *Tr. Bir erkek adı.* Cemî şima rê çiçî ard?

cema *Zîr. Nm.* Vaş yan jî çîyê qezencî yo çîneyayo û hendê virarên arêdeyayo pêser. *Tr. Kucak kadar olan ot ve bitkiler veya biçilmiş olan ekinler destesi.* Şima biçînê û cemey kerê.

cemal 1. *Er. Nn.* Xasekey. Xasekeya rî û erddê kes û çîyan. *Tr. Güzellik, yüz güzelliği.* Cemalê ci mi ra asa, mi va, zewmbî qet o, na ma rê bena. 2. *Er. Teo. Nn.* Nameyêndê Ellahî yo. *Tr. Allah'ın güzellikleri yaratan sıfatı, ismi.* Nê xasekey pêro cemaldê Ellahî ra yê.

cemaley *Nm.* Xasekey. Xasekeya rî û erddê kes û çîyan. *Tr. Allah'ın cemal sıfatı ve tezahürü.* Cemaley û kemaley di wesfê Ellahî yê. Ellah bi nînan a xasekey û weşey dano kesî.

cemat *Er. Nn.* Cemeatî ra xeripîya. *Bw.* Şêlig. Cematê camîda ci bol bî. Çunkî nemazê terawî rew kerdê.

cemat besteni *f. M.* Cematbestiş. Saf giroteni, şêlig pêser ardeni. *Tr. Saf bağlamak, topluluk oluşturmak.* Înan xwu rê cemat best û persgirekê xwu kerd çareser.

cematî *Sos. N. Bw.* Şêligî. Kesêndo cematî yo, zano do senîn biluwo.

cematîyey *Sos. Nm. Bw.* Şêligîyey. Hergi ca di jî cematîyey pere kena.

cembar/i *N.* Şîşko, vêreyîn/i, pîzedaye/ê. Hergi cemênda ci barên nan o. *Tr. Şişkin karınlı, göbekli, şişman.* Nanwer o. Hendo ki weno, bîyo cembar.

cembarey *Nm.* Werokey, şîşmaney, laxerokey. Hergi werêndê ci barên nan bîyayeni. *Tr. Şişmanlık, oburluk, göbeklilik.* Cembarey barêndo giran o.

cem bi cem *H.* Wext bi wext, hergi cem. *Tr. Her öğün, öğünden öğüne.* Ma nanê xwu cem bi cem wenê.

cembîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki pêser bîyo, tey cem virazîyayo, arêbîyayo pêser, kom bîyo, arêdeyayo pêser, resayo pê; cem bi cem nêbîyo, arêbîyayo pêser û dima pêser o bîyo. *Tr. Biriktirilen, cem edilen, biriktirildikten sonra toptan vazifesi yerine getirilen.* Nimazo cembîyaye do bi usûldê fiqihî ya bibo ki, tey xetayê nêbîyayey nêbê. 2. *N.* Parabîyaye/ê, letebîyaye/ê, helibîyaye/ê. Çî/keso ki bi şikildê pêser o ya nêbîyo, labelê bi şikildê helan a bîyo, ameyo meydan. *Tr. Parça, bölüm, kısım, kısmi, tikel halinde yapılan, meydana getirilen.* Wezîfeyo cembîyaye gereg ki gengaz bo.

cem bîyayeni 1. *f. M.* Cembîyayîş. Arêbîyayeni, pêser arêbîyayeni, wezîfeyê ci pêser o bîyayeni, letey û par û helîy pêser arêbîyayîşî ya tepîya pêser o bîyayeni. *Tr. Cemedilmek, biriktirilmek. Toplandıktan sonra hep birlikte yapılmak.* Nimaz bî cem tepîya, kes do goreyê cemî wezîfan bîyaro ca. 2. *f. M.* Cembîyayîş. Heli bîyayeni. Bi şikildê helan a bîyayeni, bi şikildê paran a bîyayeni, hel bi hel (cem bi cem) bîyayeni. *Tr. Öğünleşmek, parça şeklinde yapılmak. Bir bütün halinde değil de parça parça yapmak veya olmak.* Mi vatê beno ki do têtewr bibo. Madamo ki bî cem, wexta gereg ki deha gengaz bo.

cemdar/i *N.* Dîrokvan/i. Tarîxger/i. *Tr. Tarihçi, tarih bilgini.* Cemdarên wa cemê Dimilîyan binûşno.

cemdarey *Nm.* Tarîxgerey, tarîxzanayey. Wesfê cemdaran ser o bîyayeni, karûgurweyê cemdaran kerdeni. *Tr. Tarihçilik, tarih bilginliği.* Mi rê cemdareya ci weş nêamê. Cemdar gereg ki qewmperest nêbo.

cemdehîri *Nm.* Hela dihîri. Cem/helan mîyan di ê dehîri bîyayeni. *Tr. Öğle vakti, öğleyin.* Cemdehîri di, ê do bêrê ma rê meymanîy bê.

cemed *Cog. Nn.* Bûz. Awa cemidîyayê, qalibê awerda cemidnayê, awa ki bîya wişki bîya ze sî. *Tr. Buz.* Dolabo ki tey çî cemed bierzo, dolabêndo rind nîyo.

cemedawî *Cog. Nm.* Awa cemedî, awa cemedini, awa cemdini. Awa ki cemed şikneyayo û vijîyaya, zêdê cemedî serd a. *Tr. Buz suyu, buzlu su.* Kes do cemedawî nêşimo. Eger bişimo qira ci xetimêna.

cemedbeste/ê *N.* Cemedbestok/i, cemedgirêdaye/ê, cemedtepişte/ê. Çî/keso ki cemed tepişto, cemed girêdayo, bîyo cemed, cemidîyayo. *Tr. Buzlanan, buz tutan.* Ramêrî va: Ez ê cadê cemedbestî ser ra nêşina. Çunkî terrîşok o.

cemed besteni *f. M.* Cemedbestiş. Cemedbestokey, cemed giroteni, cemed girêdayeni, cemidîyayeni, cemed eşteni, cemed tepişteni. *Tr. Buzlanma/k, don tutma, donma.* Zimistanî ûjanan pêro cemed besteno.

cemedeşte/ê *N.* Cemedgirêdaye/ê, cemedtepişte/ê, cemedbeste/ê, cemedbestok/i. Çî/cayo ki cemed tepişto, cemed gunayo piro, cemidîyayo. *Tr. Donan, buzlanan.* Erddê cemedeştî di jû bezre xerpêno.

cemed eşteni *f. M.* Cemedeştiş. Cemidîyayeni, cemed bîyayeni, cemed girêdayeni. Derece qe (sifir) yan jî qey bin di bîyayeni, cemed tepişteni, cemed besteni. *Tr. Donmak, don olayı.* Emserr bol cemed eşt. Bol finîy borîy teqay, rayan di qezay bîy.

cemed giroteni *Cog. f. M.* Cemedgirotiş. *Bw.* Cemed besteni. Mi rê ki emşo koy ser o erdî cemed giroto. Ti se vanê?

cemedîyaye/ê *N.* Cemidîyaye/ê, qefilîyaye/ê. Çî/keso ki serdan ra cemidîyayo. *Tr. Donan, çok üşüyen.* Vanê o lajeko cemedîyaye werzaneyayo nêweşxane, ûja ra jî rişîyayo Reha.

cemedîyayeni *f. M.* Cemedîyayîş. Cemedîyayeni, qefilîyayeni, zêdê cemedî bîyayeni, serdan ra qefilîyayeni. *Tr. Donmak, buzlanmak, buzlaşmak, çok üşümek, don/buz gibi olmak.* Şima zêdê erbetan tebera cemedîyay.

cemednaye/ê *N.* Cemidnaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo cemed yan jî zêdê cemedî cemednayo, qefilnayo, zûziknayo. *Tr. Dondurulan, üşüttürülen, buzlaştırılan.* Doyê cemednayî ma tewnay.

cemednayeni *f. M.* Cemednayîş. Cemidnayeni, cemed kerdeni. Zêdê cemedî serd ci dayeni, sebebê cemidîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Dondurmak, buz haline getirmek.* Şima ez tebera cemednaya. Şima hetta nika kotî di bîyê?

cemedxane *Nn.* Bûzxane, cayê cemedî. Cayo ki

ade çiyan cemidnenê û kenê qalib. *Tr. Soğuk hava deposu*. Cemedxaneyê sûkda ma bol ê. Çunki her kes penîrê xwu erzeno cemedxane.

cemeki 1. *Zîr. Nm.* Cemaya werdî. Vaş yan jî teneyan cema kerdiş di hergi cemaya werdî. *Tr. Hububat hasadı yapılırken yapılan küçük demetler, küçük demet*. Tûtekê ma jî palî di şa cemekên arêdo û bero pêser. 2. *Nm.* Cemênda werdî, werdeni cemênda werdî werdeni. *Tr. Küçük öğün, az yiyecek*. Her kesî vatê werok o. Vizêr ma o kerd meyman, mêrdekî cemekênda werdî werdi. Vanê nameyê kesî do ki bivijîyo, wa çimê kesî bivijîyo. 3. *Nm.* Wextêndo bol tayên, dewranêndo werdî, zemanêndo teng. *Tr. Kısa bir zaman, bir, lahza*. Cemekênda ci esta. Ki şa reya, nêşa jî do pa şiro.

cemêlî *Ş. Nm.* Babîki. Nanê tîri ribronî mîyan di girênenê, bena şîraneyen. û hem nêtdê şamî ya, hem jî bi nêtdê şîranî ya wenê*Tr. Pekmez içinde ekmek kaynatma veya pestili yağda kızartma ve üstüne yumurta kırmakla yapılan bir çeşit tatlı ve/veya yemek çeşidi*. Herga ki maya mi Adana ra yena, qeçekê mi ci ra cemêlî wazenê.

cemêre *Nn.* Hela êrî. Cema ki êre di bena. *Tr. İkindi vakti/zamanı*. Ma do cemêre di şirê.

cemi 1. *Nm.* Heli. Hergi wextêndo bellîkerde. *Kur. Dan. Tr. Öğün*. Rojên di hîrê cemîy estê: Şewra, dihîrê û şan. Kes do rojên di, hîrê cemîy nan bûro. Labelê merdim esto ki şeşcem o. 2. *Nm.* Kilmkerdeyê namedê Cemîla o. *Tr. Zazalar tarafında kısaca söylenen Cemile adı*. Cemi do dîna rojîy tepîya bêro kê ma.

cemidîyayeni *f. M.* Cemedîyayeni, qefilîyayeni, ci rê bol serd bîyayeni, ganê ci serdan ra kilît bîyayeni. *Tr. Üşümek, adeta donmak*. Mêrdekî vatê: Vewri bî, ma koy ser o mendi bîyê. Ganê ma cemidîyayê, ma zûzikîyayê.

cemkerde/ê 1. *N.* Arêdeyaye/ê, arêkerde/ê, topkerde/ê, komkerde/ê. Pêserardişîya tepîya wezîfe caarde/ê. Çî/keso ki arêdeyayo pêser tepîya wezîfeyê temam bîyo, ardo ca. *Tr. Cemedilen, birleştirilerek ifa edilen, biriktirilip yerine getirilen şey, kimse veya namaz gibi ibadet*. To nimazê xwu yo cemkerde çiwext kerd? 2. *N.* Xebato (kar, wezîfe, kes, çî) ki jewî yan jî tayêni kerdo cem bi cem, heli bi heli, bi şikildê helan an wezîfeyê ci ardo ca. *Tr. Öğünleştirilmiş olan, öğünler haline getirilen iş, eylem, kişi veya şey*. Xebatê ma o cemkerde yo ma rê bol ercêno. Mi bizanayê, mi do veror teklîf kerdayê.

cem kerdeni 1. *f. M.* Cemkerdiş. Kom kerdeni, pêser o kerdeni, arêdayeni, arêkerdeni. Pêseramîyayîşî ya tepîya wezîfeyê ci ca ardeni. *Tr. Cemetmek, toplayarak vazifesini yerine getirmek, namazları birleştirip kılmak*. Ez jî zêdê Şafiyan a rêwîyey di nimazanê xwu cem kena. 2. *f. M.* Cemkerdiş. Karûgurweyên di şekil û bîçim û meşê ci zêdê helêna, zêdê cemêna kerdeni. *Tr. Öğünleştirmek, vardiyalaştırmak, bölmek, parçalar haline getirmek*. Verî ma tam roji gurweyayê. Midûrê ma yê nikayênîy xebatê ma kerd cem. Ma do neya tepîya cem bi cem bigurweyê.

cemnimaz *Nn.* Wextê nimazî, cemê nimazî. *Tr. Namaz vakti, namaz dönemi*. Cemnimazê murxubî yo.

cempaşî *Nn.* Wext/hela ki do bêro. *Tr. Gelecek zaman, gelecek dönem*. Beşîktaş û Galatasaray do cempaşî di pêverikên virazê. Pêverikê înan no cem di nêmendo.

cemsibe *Nn.* Wextê şewray, destê şewdirî, şefaqên. *Tr. Sabahleyin, sabah vakti*. Karwan do cemsibe werzo şiro.

Cenabê Heq *Nn.* Cenabo Heq. Ellaho ki neheqey nêkeno, tey neheqey çinî ya, ci kişta neheqey nêbena. *Tr. Cenab-ı Hak*. Cenabê Heqî winî teqdîr kerdo, winî jî bîyo.

cenan/i 1. *Zîr. N.* Şehne/ê, şehnekar/i. Kirêkarê erdan, kîrakarê erdan, îcargerê erdan. *Tr. Arazi kiracısı, icarcı*. Meraş ra cenanîy ameyê dewda ma Helebî di peme karitê. 2. *N.* Şehne/ê, awdankar/i. O/çîyo ki erdan awdano. *Tr. Sucu, sulamacı*. Cenanê erdan ser o, ê yê hewna erdî awdanê.

cenaney 1. *Zîr. Nm.* Şehneyey, şehnekarey, îcargereya erdan, erd kîra kerdeni, kîrakareya erdan, bi kîra ya erd giroten û kariteni. *Tr. Arazi icarcısı, arazi icarcılığı*. Cenaney di verî deha bol pere est bî. 2. *Nm.* Şehneyey, awdankarey, erd awdayeni. *Tr. Sulamacılık*. Cenaneya ci weş a. Mêrdek karê xwu weş keno.

cenaneya verdê dolan *Zîr. Nm.* Citêreya werdî. Erdandê werdî di û bi awandê tayênan a (dolekan) cenaney kerdeni. Na citêrey, citêreyênda meywedari nîya. *Tr. Küçük çiftçilik, küçük ölçekli çiftçi olmak*. Cenaneya verdê dolan û cenaneya bîni jewi nîya. Citêrey di sifte sifte citêr yeno, dima cenan, cenanî dima jî cenanê verdê dolan yeno.

cenaza 1. *Er. Nm.* Cenaze, merde/ê. Tabût yan jî çîyêna merdî wedardeni. *Tr. Cenaze*. 2. *Ast. Nm.* Hewt estareyê ki vakur di kişta vakurî mojnenê. Nê estarey bi şikildê cenazên a rêz bîyê. Cora ci rê vanê cenaza. Bi goredê vaten a, hewt mer-

dimê cenazayên wedarnenê, bi şikildê cenaza werzanayen a jî rêz bîyê. Vernî di pîyê ci, ey dima maya ci, ay dima jî waya ci û warda ci dima jî merdim û dostê ci yê bînîy rêz gînê. *Tr. Büyük Takım Ayı Yıldızı. Bu takımdaki en parlak yıldız ise Kutup Yıldızı'dır.* Cenazê, tim vakurî mojnena.

cende/ê 1. *N. Bw.* Nîrde/ê 1. Masto cende do bol weş do vejo. 2. *N. Bw.* Nîrde/ê 2. Merdimo cendo deha fina jî bi min a kay nêkeno. 3. *N.* Cenîyaye/ê. Çîyo ki cenîyayo, bi meqamên a deyayo piro. *Tr. Bir makam ile çalınan beste gibi şarkı türküler.* Rûbabê cendî fina meceribnê. Çunkî o finê fehm bîyo.

cendek/i *An. N.* Merde/cesedê însanî, leşa însanî. *Tr. Naaş, insan cesedi.* Înan morg ra cendekê ci girot û vera welatdê xwu kewtîy ray ser. 2. *Zoo. N.* Leşi, merdeyê heywanan. *Tr. Hayvan leşi/ölüsü.* Seydgeran koy ser o da desên arwêşîy day bîy piro, hetta şî bî bîyarê ki qertelanê bicilan cendekê ci kiriştîy bîy jî. 3. *An. Tib. N.* Merdeyê çîdê nerî û camêrdî yo ki do ser o çî biceribîyo, do ser o dersi bideyo. *Tr. Kadavra.* Merd tepîya, kes ci rê wahîr nêvijîya. Bêwihêrey ra nêweşxanî dest na ser, eşt laboratuwar. Qeçan ser o dersîy kerdê, çî mûsayê, xwu rê kerd bî cendek.

cendekar/i 1. *Mûs. N.* Cendok/i. Merdimo ki çîyên ceneno, çîyêndê mûzîkî ceneno. *Tr. Çalgıcı.* Merdim esto ki cendekar o, esto ki dêrvan o. 2. *N.* Nîrdok/i, nîrok/i. O/çîyo ki nîreno, ceneno, çîyanê zêdê mastî rind û rind şaneno pê û ci ra awdo vejeno. *Tr. Çalkalayan, çalkalamak suretiyle yoğurttan ayran yapan.* Cendekarê şima do noqra Ellah zano ki weş biceno. Çunkî haletîyê ci pêro jî virazîyay.

cendekarey 1. *Mûs. Nm.* Cendokey. Hacetêndê mûzîkî cendeni, karê cendokey kerdeni. *Tr. Bir müzik aleti çalmak.* Cendekareya ci weş a. Kes zano ki keso çîyên goşdarey keno. 2. *Nm.* Nîrokey, nîrdokey, cendeni, nîrdeni. Karê nîrdok/cendokan kerdeni, rind û rind çîyanê awikinan pêşanayeni, têvdayeni, çîyêndê zêdê meşka nîrdeni. *Tr. Yoğurttan ayran yapmak, yağ çıkarmak, çalkalamak.* Cendekareyda ci di jî marîfetên çinî yo.

cendeni 1. *f. M.* Cendiş. Nîrdeni, nîrdiş, taçarnayeni. Mast û çîyanê winasînan meşki mîyan di bi hêlên a, hettanî ki ron ci ra bivijîyo hêl kerdeni, têvdayeni. *Tr. Çalkalamak. İçinden yağ çıkıncaya kadar veya istenilen kıvama gelinceye kadar karıştırmak, çalkalamak.* Verî makînaya ma çinêbî. Ma bi meşk a mast cendê. 2. *f. M.* Cendiş. Bi meqamên a, bi hewayêndo weş a, bi sazên a, bi lornayen a û bi çîyêndo winasîn a saz pirodayeni, çîyêndê notayan pirodayeni, ci ra vengêndo weş veteni. *Tr. Çalmak, saz çalmak vb. bir aleti ezgiyle çalmak, vurmak, ezgili bir ses çıkarmak.* Ez nêşena saz bicena. 3. *Zv. f. M.* Cendiş. Roviteni, rovênayeni. Bol pede kewteni, nîrdeni, hêl kerdenênda pêti, guvişnayeni, zor bi ci dayeni, mehkem visteni, hêle ra visteni. *Tr. Bir kişi veya şeyi ayran gibi çalmak, bileşenlerine ayırmak, bir şeye benzetmek, ezici üstünlük sağlamak.* Vanê nêzana filan taximî filan taxim cend. Panc û qe berd.

cenderme/ê *N.* Eskerê berrîyeyi. *Tr. Jandarma.* Cenderme yo geyreno ci. O yo hukmatî ra remeno.

cendirik *Sn. Nn.* Hacetê neccarî yo asinîn o ki pa çîyan tepşeno û pêt guvişneno. *Tr. Kıskaç.* Neccarî cendirik girot û pa textê xwu girêda û kewt ser û bi dûzêrî ya dûz kerd, rende kerd.

ceng *Nn.* Herb. Lejê diwêlan. *Tr. Harp, savaş.* Cengê Îraqî û Îranî heşt serrîy ramit. Hurdina jî hêle ra kewtîy.

cengawer/i *N.* Merdimo ki cengî di bol mezbût o, çek û sîlehdê xwu rê mezbût o, ceng keno, bi qeyret a lej keno. *Tr. Savaşçı, muharip, mücahit.* Merdimêndo cengawer bî, kesî bi ci nêşayê.

cengawerane *Nn.* Zêdê cengawerana, ze ki cengawer bikero, ze cengawer, cengawer senîn keno winî. *Tr. Cengavercesine, muharipçe.* Fêlêndo cengawerane bî. Labelê cayê ci nêbî.

cengaweraney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûlî di zêdê cengewerana bîyayeni, wesfê cengaweran ser o bîyayeni. *Tr. Cengaverler gibi olmak.* Eger tenekên zêdê ma bi cengaweraney a bimeşayê, wina nêbîyê.

cengawerey *Nm.* Cengkarey, lejkarey, lejonerey. Lejî di mezbût û xurt bîyayeni. *Tr. Savaşçılık, muhariplik, mücahitlik.* Kaşka ma cengawereya ci ya herbî bidîyayê.

cengerî 1. *N.* Renga îspîrtoy. *Tr. İspirto rengi.* Cinêkera ci xwu rê çefîyênda cengerî herînê bî. Mêrdeyê ci pey di kerdi. 2. *N.* Cayên di jî "kew, yaşil, hewz, hewzik, abî" vajîyayo. *Tr. Bazı yerler de maviye, mavi rengine denilmektedir.* Eger cengerî bîyayê, mi nêrotê.

cengo diligî *Nn.* Ceng/herbo îktîsadî/debarî. *Tr. İktisadi/ekonomik savaş/mücadele.* DEP û Federasyonê Rûsyay (FR) pêya cengo diligî kenê.

cengo îktîsadî *Eko. Nn. Bw.* Cengo diligî. Finê cengê diligî di Rûsyay DEP'î vero kerd vinî. Ez texmîn kena ki do fina vinî kero.

cengwaz/i *N.* Şerwaz/i. Kes/çîyo ki; derd û gireyanê xwu bi lej/cengî ya qayîlo hal kero. Na heta ceng wazeno, terefdarê cengî yo, aşwaz nîyo, qayîl nîyo aş û amoş û aşitî bibo, ki nafetî cengî di vîneno. *Tr. Savaş isteklisi, savaş taraftarı.* Bi mi ki lejdê Îranî û Îraqî di Îraq cengwaz bî. Labelê Îran aşwaz bî.

cengwazey *Nm.* Şerwazey. Terfadarê cengî bîyayeni, ceng waşteni, nafetê ci cengî di bîyayeni. *Tr. Savaş isteklisi olmak, savaşçı olmak.* Bi mi ki lejê Îranî û Îraqî di sebeb, bolkî cengwazeya diwêlandê sîlehfiroşandê Awrûpay bî.

cenî *Nm. Bw.* Cinî. Cenî esta ki keyan şên kena, esta ki keyan xopan kena.

cenîya bieşareti *Nm.* Fehşi, faşi. Cinîya bieşareti, cinîya eşareti. Cinîya ki xirabey di, lejan têrakerdiş di yan jî bênamûsey di nameyê ci vijîyayo. *Tr. Haddini aşan. El âleme reklam olan, adı çıkan, kavgalara neden olan, fuhuş veya kötü bir durumla ünlenen kadın.* Cinîya bieşareti mêrdî dana kişteni.

cenîyaye/ê *N. Bw.* Nîrde/ê. Wext beno ez kayên di merdimêndê kaygerî cenena, beno cenîyaye, wext beno ki jî ez mastên cenena, beno cenîyaye.

cenîyey 1. *Nm.* Cinîyey, cinêkey. Cinî bîyayeni, însanan mîyan di mayan bîyayeni. *Tr. Kadınlık.* Ma winîyayê cenîyeyda ci ra. Cora ma ca da ci. Eger camêrd bîyayê, ma ca ci nêdayê. 2. *Nm.* Cinîyey. Cinî bîyayeni. *Tr. Kadın olmak.* Bi mi ki tîya di kes cenîyey û camêrdeyda însanan nêwinîno, winînê hêjayeyda ci ra. 3. *Nm.* Cinîyey. *Tr. Evli kadın olmak.* Mêrdekî va, mi rê cenîyey û keyneya înan mihîm a. Çunkî ez a xwu rê geyrena veyvi.

cennetî *N.* Merdimê/a cennetî. O/a ki cennet heq kerdo yan jî jewî ci rê cennet heq vînayo. *Tr. Cennetlik.* Eshabeyê Hz. Muhemmedî (sew) yê, şewqdanê ki zêdê tîjî ya muslumanan û dinyay ser o roşnayî kerda, pêro jî cennetî yê.

cennetîyey *Nm.* Cennetî bîyayeni, ê cennetî bîyayeni, cennet heq kerdeni, ci rê cennet heq vînayeni, kes û çîyê cinnetî bîyayeni. *Tr. Cennetlik olmak.* Cennetîyeya da des sehaban bi mijdîyanî ya amêya Hz. Pêxemberdê bişanî rê.

cer *Nn.* Cêr, war, bin. *Tr. Aşağı, dip kısımları.* Cer ra hettanî cor ez winîyay ci ra, mi ci di xurteyên nêdî. 2. *Nn.* Bi anten a berdeni, kaş kerdeni, kerancî kerdeni. *Tr. Sürüklemek suretiyle götürmek.* Perrê pordê ci û cer kerdi. 3. Dorîyek, merû, merûawiki. *Tr. Testi.* Cerê ma newe o. 4. *Nn.* Xorîyey, karên di osta bîyayeni. *Tr. Derinlik, ustalık, uzmanlık.* Kes do ki çîyan tim nîmçe ra bimûso, kes finêra tede cer bo.

cerbidest/i *N.* O/çîyo ki kardê xwu ser o bîyo xorî, bîyo osta, bîyo ûzman. *Tr. Uzman, deneyimli, usta.* Keyneka ma nêweşi bî, ma berdi doktordê piratîsyenî ser. O bi otesî ya ci nêame. Dima ma berdi cerbidestdê nêweşandê zerreî ser.

cerbidestey *Nm.* Uzmaney, ostayey. Çîyên ser o uzman/xorî bîyayeni. Kes/çîyo ki; cerbidest o, ci dest ra uzmaney yena, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Uzmanlık, mütehassılık, ustalık. Herhangi bir dalda derinlik.* Cerbidestey, hergi karî di lazim o.

cerd *Nn.* Gelê eskerandê suwarîyan, qefleyê eskerandê esparîyan yan jî pîyadeyê nînan. *Tr. Atlı veya yayan askeri birlik.* Cerdî eşt dewda mehkûmên ser, sujdaran û qergûnan pîya kotekîy werdîy.

ceres *Nn.* Zingilik. Çîyêndo asinîn o, mîyanê ci ze dorîyek û tede/pa zîlekên esto. Nê ceresî kenê bi çarwan a û wexto ki şinê çingeno. Şuwaney bi nê çîyekî ya zanê ki ê yê kotî di. *Tr. Çıngırak, zil.* Şuwane rakewt. Werişt ki mîyê ci çinî yê, goş na ser ki vera vakur vengêndê ceresî yo yeno. Xwu bi ê vengî yo girot û şî çarweyê xwu dî.

ceribek *Nn.* Îmtîhanek. Îmtîhano werdî, qandê ceribnayeni îmtîhano werdîyo kesên viraşto. *Tr. Kuiz, küçük sınav, deneme sınavı.* Kes do mîyan ra mîyan ra ceribekîy virazo ki qeçekîy aver şirê.

ceribik *Nn.* Çîyo ki kes pa kesan ceribneno, keno îmtîhan. *Tr. Deneme, sınav, test.* Ewro ceribikê qeçekan est bî û bol jî çetin bî.

ceribî *Nn.* Ceribnayîş, ceribîyayîş, îmtîhan, test, test etme. *Tr. Deneme, deneyim, sınama, imtihan, sınav, tecrübe.* Mi ceribî kerd, ez winîyaya ki layiq o. Cora mi da ci. Ceribîyê mi raşt vijîya. *(Tecrübem/deneyimim doğru çıktı.)* Ceribîya to mi bolêrî ya. *(Senin tecrüben/deneyimin benden fazladır.)*

ceribîyaye/ê *N.* Merdimo ki senîneya ci fehm bîya, qandê mûsayenda hal û hewaldê ci îmtîhan bîyo. *Tr. Denenen, imtihan edilen, sınanan.* Ê merdimê ceribîyayî vinî kerd.

ceribîyayeni *f. M.* Bi destê jewî ya îmtîhan bîyayeni, kişta jewî ra senîneya kesî mûsayeni, cora îdman bîyayeni. *Tr. Denenmek, sınanmak, tecrübe edilmek.* Ez ceribîyaya, noqra rêzê to yo, ti do jî biceribîyê.

ceribnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; senîneya hal û

hewaldê ci ceribîyaya. *Tr. Denenen, sınanan, tecrübe edilen, test edilen.* O lajek tenya ceribnaye nîyo. Înan mîyan di nêceribnaye nêmend.

ceribnayeni *f. M.* Ceribnayîş. Qandê senîneya hal û hewaldê ci, ci îmtîhan kerdeni, îdman ra ravêrnayeni. *Tr. Denemek, sınamak, tecrübe etmek, test etmek.* Yaw, esas o çî mi di jî est bî. Labelê mi o ceribna, mi va, hele se vano?

ceribnok/i *N.* O/çîyo ki jewî yan jî çîyên ceribneno; qandê senîneyda ci, qandê halî û hewaldê ci îmtîhanên virazeno. *Tr. Deneyen, test eden, teste tabi tutan, tecrübe eden.* Ceribnok ame ki rîyê ci tirşîyaye o. Ti nêvanê ki nêşayo roy ravêrno.

ceribnokey *Nm.* Karê ceribnokan, ceribnayeni. Ser o wesfê ceribnokan bîyayeni. *Tr. Denemek, test etmek, tecrübe etmek.* Ceribnokey karê hergi merdimî nîyo. Merdimdo ceribnok do hera bo, do nimîyê ci çinêbo.

ceribok/i *N.* O/çîyo ki ceribîyayo, ceribêno. *Tr. Denenen, sınanan.* Des birxûyê ceribokan ra jew tenya tekerî rê bî, ê bînîy qe jew jî ci rê nêbî.

ceribokey *Nm.* Ceribîyayeni. Ceribok bîyayeni, wesfê ci ceribîyaye bîyayeni. *Tr. Denenmek, denenen olmak.* Ceribokey ra kes do nêterso. Bîbî, nêbî nêbî. Ma bi zorên a o?

cerîmane *Nn.* Zêdê cerîmana, şekil û bîçimê cerîman, zêdê cezayêna, ze ki kesî rê ceza bo. Cerîmey senîn ki benê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Bir ceza, bir cerime gibi.* Ellah xeyr cerîmane ame mi het di hefteyên vinderd û da piro şî. Ma qe kes tebayên rê nêbeno!

cerîmaney *Nm.* *şekil û* bîçim û usûl û meşî di zêdê cerîmana bîyayeni, zêdê cezayêna bîyayeni, neteba/neçî bîyayeni, hêçek bîyayeni. *Tr. Cerime gibi olmak, bir ceza gibi olmak.* Eger mi cerîmaneya ci nêdîyayê û ci rê şade nêbîyayê, mi do pey emel nêkerdê.

cerîme/ê 1. *N.* Ceza. Cezayê peran yan jî çîdê biqîmetî. Çî/cezayo ki qandê sûjên vera ci sûjdarên ra qando ki sûjdareya xwu bizano, fehm kero, ser o bi şikildê pereyî ya birîyayo. *Tr. Cereme, tazminat, para veya kiymeti bilinen bir cezaya çarpılma.* Filan şuwanî ser o, qezenc çerdenda ci rê, di keylîy cerîme birîya. 2. *Zv. N.* Nêercîyaye/ê, neteba, hêçek/i. Kes/çîyo ki; kesî ser o bi şikildê derdên a, bi şikildê gireyên a, bi şikildê barên a, bi şikildê cezayên a mendo û kes ci nêwazeno, kes tim jî qayîlo ci ra bireyo, kes ey doşîyandê xwu ser o barêndo giran vîneno. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, kişinin sırtında yük olan, kişiye adeta bir ceza veya cerime olarak bulunan.* Merdimêndo cerîme o. Boka hembaz û hemrayê kesî nêbo.

cerîme birnayeni *f. M.* Cerîmebirnayîş. Qandê çîyên, sûjên yan jî çînakî kesên rê bi şikildê cezayên a pere yan jî çîyêndo biqîmet hesibnayeni. *Tr. Parasal veya kiymetli kabul edilen bir ceza kesmek.* Dewleti do şima rê cerîme bibirno. Şima do nêşê bin ra bivijîyê.

cerîmebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ser o qandê qusûrên, qandê sûjên, qandê qaçorên yan jî vera deynên ci rê bi şikildê cezayên a bîyo fatura, ser o deyn birîyayo. *Tr. Cereme veya ceza olarak kesilen parayı vermek.* Deynê min o cerîmebîyaye do hewna dîna serrîy jî mi bitewno. 2. *Zv. N.* Neteba, hêçek/i, neçî, nêercîyaye/ê. Barê serdê doşîyandê şarîbîyaye/ê. Çî/keso ki nêercîyayenda xwu ra, netebayeyda xwu ra, hêçekeyda xwu ra kesên ser o bîyo bar, ci rê bîyo gire. *Tr. Başkalarının sırtında bir yük haline gelen, sorun olmaya başlayan, beceriksiz, yeteneksiz.* Ez qeçdê şima yê cerîmebîyayî rê vajî, ez hezar giredê şima yê giranî rê vajî, çiçî rê vajî, çiçî rê nêvajî! Heme çîyê şima gire o.

cerîme bîyayeni 1. *f. M.* Cerîmebîyayîş. Şeklê cerîmî giroteni, kesî ser o bi şikildê cezayên a birîyayeni. *Tr. Başına bela olmak, bir ceza olmak, cerime olmak.* Mi nêşa deynê xwu wextdê ci di bido, mi ser o bî cerîme. 2. *Zv. f. M.* Cerîmebîyayîş. Barê serdê doşîyan bîyayeni, kesî rê cezayên bîyayeni, kesî ser o giraneyên bîyayeni, qandê cezayên kesî rê rişîyayeni. *Tr. Cerime olmak, kişiye bir yük veya sıkıntı konusu olmak.* Mi vatê o do ma ser o cerîme bo. Soyîn jî zêdê mi bî. 3. *Zv. f. M.* Cerîmebîyayîş. Neteba/neçîyek bîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, hêçek/i bîyayeni. *Tr. Başına kalmak, işe yaramaz olmak.* Şima karûgurwe û wezîfeyên ci nêda, soyîn lajek şima ser o bî cerîme.

cerîmekerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kesên yan jî tayêni ser o kerdo cezayo pereyîn yan jî malo biqîmet. *Tr. Tazminata dönüştürülen.* Eger ê cadê şima yê cerîmekerdî ra nêbîyayê, nika şima xeylên şîy bîyê aver. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki jew yan jî tayên bîyê sebebê cerîmebîyayîşdê ci, bîyê sebebê nêercîyayenda ci, bîyê sebebê hêçekeyda ci, bîyê sebebê netebayeyda ci, şayena ci şikita, kerdo nêşe, ardo deraxdê tedemendan di vindarno. *Tr. Yeteneksizleştirilen, becerileri geliştirilmeyen.* Şima nêzanê ez hewna kewteyê ê lajekdê şima yê cerîmekerdî ya?

cerime kerdeni 1. *f. M.* Cerîmekerdiş. Kesên yan jî çîyên qandê sûjên, qandê qaçorên, qandê deynên kesên yan jî çîyên ser o bi şikildê peran a birnayeni, sebebê nê wezîyetî bîyayeni. *Tr.* Cezayı tazmin etmek. *Şima* do ci rê cerîme nêkerdayê. 2. *Zv. f. M.* Cerîmekerdiş. Neteba/hêçek kerdeni, tedemende kerdeni, nêvete/neçî kerdeni, sebebê netebayeyda ci bîyayeni, veteyên haldê nêvetî ardeni yan jî sebebê nêveteyeyda ci bîyayeni. Hêjayey û jêhatîyeya kesên ser ra berden û neçî û neteba kerdeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi yeteneksiz ve beceriksiz hale getirmek; yeti ve yeteneklerini elinden almak, kısırlaştırmak.* Şima lajekê mi kerd cerîme û eşt mi ser. Ma wexto ki no lajek mi teslîmê şima kerd, wina bî?

cerîmeyey 1. *Nm.* Cerîme/ceza bîyayeni, cezayê sûjên bîyayeni. *Tr. Cerimelik.* Cerîmeyeya ci ma bol bitewno. 2. *Nm.* Nêercîyayeni, nêtebayey, hêçekey. Cerîme bîyayeni, kesên ser o bar bîyayeni, barê serdê doşîyandê kesên bîyayeni, neteba/hêçek bîyayeni, nêercîyayeni, nêercîyaye bîyayeni. *Tr. İşe yaramazlık, beceriksizlik, yeteneksizlik.* Ma yê cerîmeyeyda ci rê tebayên nêvanê, hewna a ya ma neteba vînena. Tew dilo!

cerîmeyîn/i 1. *Baz. N.* Çî/keso ki cerîmeyê ci esto, pa cerîme esto, wahîrê cerîmî yo, ser o cerîme esto. *Tr. Ceremeli, kendisine para cezası verilmiş olan.* Erdê şima o cerîmeyîn şima xwu dest ra vet yan nêvet? 2. *Zv. N.* Neteba, neçî, hêçek/i, tedemende/ê, nêvete/ê. Çî/keso ki zêdê cerîmeyêna o, kesî ser o bi şikildê cezayên a mendo yan jî bîyo belayê serî. *Tr. Cerimeli, cerime olan, bir cerime şeklinde kişinin üstünde kalan.* Şima, şî şî bi zor, o motor o cerîmeyîn herîna?

cerîmeyîney 1. *Baz. Nm.* Cerîme bîyayeni, cerîmeyê ci bîyayeni, wahîrê/a cerîmî bîyayeni. Rîdê deynên ra, rîdê qaçorên ra, rîdê sûjên ra kesî ser o pere birîyayeni, kesî rê dayîşê ci ceza û mecbûr bîyayîş. Çî/keso ki cerîmeyê ci esto, ci rê cerîme birîyayo, a o kes bîyayeni. *Tr. Cerimesi olmak, cerime sahibi olmak, para cezası kesilmek.* Ez kewta cerîmeyîneyda ci dimi. Çunkî eger ma nêşê ê cerîmî ser ra werzanê, ê do gest di bimerê. 2. *Zv. Nm.* Hêçekey, netebayey, neçîyey, nêveteyey. Cerîme bîyayeni, neteba/hêçek bîyayeni, tedemendeni, tedemende bîyayeni, nêvete/neçî bîyayeni, jêhatîyey û hêjayeya ci ci ser ra berîyayeni. Bi şikildê cerîmeyên a, bi şikildê cezayên a belayê seredê kesên kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Adeta bir ceza/cerime, bir baş belası; bütün yeti ve yetenekleri elinden alınmak.* Ma qey cerîmeyîneyda kesî ra nêbo û, tembîhleyda kesî ra nêbo û, netebayeyda kesî ra nêbo û, çimwelikineyda kesî ra nêbo xwu ra kes rind o.

ceru *Cog. Nn.* Direm. Qorêndê erdî yo ki bi şikildê tehtên a vinderêno. Labelê zêdê tehtî wişk nîyo, bi zengenî ya kenêno, kes şeno bi zengenan a bikeno. *Tr. Tabakalar halinde bulunan ve kazmayla kazınabilen sert taş veya taşlaşmış toprak tabakası.* Kendiş di erdî bin di bol cayan di ma raştê ceruy amey.

cetwel *Er. Mat. Nn.* Haletê hîsabî yo ki kes pa qandê dûzey çîyanê dergan peymeno, fesilneno û fesala ci gîno. *Tr. Cetvel.* Mi bi cetwelî ya dergey û herayey a ci peymiti.

cew *Zîr. Nk. Nn.* Babetêndê arişî yo ki bolkî deyêno heywanan, debeno simerdê (êmdê) heywanan mîyan ki, heywanîy pa êmî bûrê. *Kur. Cehe, ceh. Tr. Arpa.* Xelle û cew û mercûy û nehay, welatdê ma di karênê. Kûlikê cewî ganê kesî wirêneno.

cewab *Er. Nn.* Verpers, persîv, cuwab. Vajeka ki gereg ki bideyo persên. Vajeka ki pers kerdeni di kes qandê persên îfadeyêndê xwu dano, kes bi ci ya îfadeyê xwu sazneno. *Tr. Cevap, yanıt.* Şima nêşa cewab bido, ê werdîkekî şa.

cewabdan/i 1. *N.* Cuwabdan/i. Cuwabqadir. Keso ki cewab dano, cewabê persên dano. *Tr. Cevap veren, cevaplayan.* Merdimê perskarî ci ra persên persê. Labelê persdanî ra bi nuşte ya cewabê persda xwu waşt. Persdanî jî bi fek a ci rê cewabên resna. 2. *N.* Cuwabdan/i, cewabqadir/i. Kes/çîyo ki; şeno cewabê xwu bido, qisa bin di nêmaneno, bi otesîda kesên yan jî çîyên a yeno, şeno îfadeyê xwu bido. *Tr. Söz altında kalmayan, cevabını verebilen, cevap vermeye muktedir olan.* Şima ci ra çendi ki pers kenê bikerê, mêrdek cewabdan o, şeno cewabê xwu bido.

cewabdaye/ê 1. *N.* Cuwabdaye/ê. Keso ki persên rê cewab dano yan jî dayo. *Tr. Cevaplayan.* Mi o merdimo cewabdaye nêecibna. 2. *N.* Cuwabdaye/ê. Keso ki pes kerdo, soyînê xwu bixeyr nêardo yan vinî kerdo, binkewtena xwu qebûl kerda. *Tr. Peseden, yenilgiyi kabullenen.* Şima senîn ê merdimê cewabdayî û mi kenê jew? 3. *N.* Cuwabdaye/ê. Keso ki qarşûyê çîyên yan jî kesên vijîyayo, kesên rê vato nê. *Tr. Birine karşı çıkan, birine muhalefet eden.* Kesî nêşa filan merdimdê cewabdayî ver bivijîyo.

cewab dayeni 1. *f. M.* Cewabdayîş. Cuwab dayeni. Persên rê çîyêndo raşt yan jî şaş yan bi fek a yan jî bi nuşteyên a dayeni. *Tr. Cevaplamak,*

cevap vermek. Ey pers kerd, mi jî cewab da. 2. *f. M.* Cewabdayîş. Cuwab dayeni. Tesellîya xwu visteni, nêbîyayenda ci rê şikê xwu vateni, îstîfa kerdeni. *Tr. Pesetmek, istifa etmek*. Ez zana ki do deha nêbo. Mi bixwu îspatey cewab dayo. 3. *f. M.* Cewabdayîş. Cuwab dayeni. Qarşîyê ci amîyayeni. Ci rê qiseyê kemî kerdeni, ci rê qisaya ki do nêbo yan jî do peynî do kerdeni. *Tr. Karşı gelmek, reddetmek, karşıdaki kişiye olmaması gereken eylemi yapmak, söylenmemesi gereken sözü söylemek*. To do cewabê pêrdê xwu nêdayê.

cewabkerde/ê 1. *N.* Cuwabkerde/ê, cewabdaye/ê, persivkerde/ê, verperskerde/ê. Çî/keso ki cewabê ci deyayo, ci rê cewab deyayo. *Tr. Cevaplandırılan, cevabı/yanıtı verilen*. Vanê kaxitê to yo cewabkerde bîyo vinî? 2. *N.* Cuwabkerde/ê. Çî/keso ki qedîyayîşê xwu dayo, vato ez deha nê kar û gurwî di çinî ya, mi vinî kerd, mi ra hendayên, ez şena hendayên bikera û neya tepîya ez deha çinî ya. *Tr. Kendisinden artık bundan gayri bir şeyler gelemeyeceğini ifade eden, bir çeşit iflas bayrağını çeken, benden bu kadar diyen, benden gerisi gelmez diyen, pes diyen*. Ellah xeyrîno! Şima yê çirê hendayên şinê ê qergûndê cewabkerdî ser ki? Peynî lajekî cewab kerdo!

cewab kerdeni 1. *f. M.* Cewabkerdiş. Cuwabkerdiş. Verpers kerdeni, persiv kerdeni. Cewabê kesên yan jî çîyên dayeni. *Tr. Cevaplamak, cevap vermek*. Kaxit mi vero rona û va, cewab ki. Mi cewab nêkerd û da bi ci. 2. *f. M.* Cewabkerdiş. Cuwabkerdeni. Karûgurweyên di qedîyayîşê xwu bi qisan a vateni, vinî kerdeni, îflas kerdeni, yan bi qisan a yan jî bi hal û hereketdê xwu ya mi rê bes o vateni, binkewtişê xwu îfade kerdeni. *Tr. Pes etmek, sözlü veya fiili olarak pes ettiğini ifade etmek, tabiri yerinde ise iflas bayrağını çekmek, benden artık bu kadar demek ve bundan sonrasında olmadığını bir türlü belirtmek*. Lajekî ê qisan ser ra cewab kerd. Va, ez deha nê kardê bênamûsî di çinî ya.

cewabname 1. *Nn.* Cuwabname. Cewabê persêna ki qandê persgirekên persîyaya. Nuşteyê persgirekên o ki heqdê ci di gerre esto, o do jî bi nuşteyên a cewab bido jewî yan jî cayên, meqamên. *Tr. Cevap yazısı, cevap metni, cevap formu, cevap kağıdı. Bir şikayet, dilek veya bir soruşturmaya binaen istenen cevab yazısı*. Birayê ci ci ra bol lebayayê. Xeylên jî ci ra persîy pers kerdîy. Waya ci ci rê bi cewabnameyên (nuşteyên a) a cewabê rişt ki, o jî şaş mend. 2. *Nn.* Cuwabname. Nuşteyo ki kesîy yan jî dewletîy qandê teslîmbîyayîşî kişta qarşî rê nûşnenê û rişenê. *Tr. Pes etme, teslim olma, teslimiyetini izhar etmek için yazılan yazı*. Jewî va: Ez winîyaya ki pêyanêvatişê ma yo zirar dano ma hurdina, ez herda xwu ra amêya war û mi ci rê cewabnameyêndê eynadeyda xwu nûşna, mi va, boka Ellah to rê jî merhemet bikero, a serewişkey a to to ser ra werzano.

cewahîr *Er. Nn.* Cewher. Erebî di bolekê cewherî yo, Dimilî di bi şikildê jewekdê ci ya vajêno. Çîyo weş û rind, çîyo bol biqîmet, qîmetdar, birûmet, madeno qîmetdar. *Tr. Cevher, çok değerli*. Serûbinê mêrdekî cewahîr o.

cewahîrey *Nm.* Cewherey. Cewher bîyayeni, bêhemta bîyayeni, rew rewî nêvînayeni, qîmetdar bîyayeni, çîyê bindê erdî yo biqîmet bîyayeni, madenandê qîmetdaran ra bîyayeni. *Tr. Kiymetlilik, leziz şeyler olmak, değerli ve az görünen madenler olmak, yer altı zenginlik kaynağı olmak*. Pîyê mêrdekî va: Şaro pêro cewahîreyda ci ra beno nafdar. Labelê ma kesî cewahîreyda ci ra nafên nêdîyo.

cewante/ê *N.* Besîtîyaye/ê, cewantok/i. O/çîyo ki qerimîya xwu gîno. *Tr. Gerinen*. Cewanteyên pêrdê xwu heteki derg bîyo û cew anto. Pêrê ci va: Oxil, şêligî mîyan di çîyo winasîn meki!

cew anteni *f. M.* Cewantiş. Besîtîyayeni, cewantokey. Qerimîya xwu giroteni. *Tr. Gerinmek*. Cew anteni, qerimîyayîşî ra ya, bêhewney ra ya. Labelê doktorî deha bol zanê.

cewaz *Er. Nn.* Misaade kerdeni, destûr dayeni. Mimkûneyda ci rê ray bîyayeni, tey ray bîyayeni. *Tr. Cevaz, izin, müsaade, mümkinatı olmak*. Albile tey cewaz bibîyayê, xwu ra ma do bikerdayê.

cewazey *Nm.* Cewaz bîyayeni. Şekl û biçimê rayda ci bîyayeni, tey wesfê misaadî bîyayeni. *Tr. Cevaziyet, caiz olma. İçinde izin veya müsaade olmak*. Ma o kar hal kerdo, ê yê hewna cewazeyda ci ser o vindenê. Tew!

cewdas *Nk. Nn.* Babetêndê cewî di êmêndê heywanan ra yo ki karêno. Cew bixwu nîyo, zêdê cewî êmên o. *Tr. Çavdar, kuyruklu çavdar*. Kişta rojhelatê Kurdîstani di cayandê koyîyan di cewdas karenê û zimistanî danê mêşinî û terkî.

cewdet 1. *Nn.* Codet, rindey, hewlîni. *Tr. İyilik, hoşluk vs*. Çîyo cewdet kerdo. Wa bikero, ya xirabey bikerdayê? 2. *Nn.* Tezeyey, hewna neweyey, ê nikay bîyayeni, beyat nêbîyayeni. *Tr. Henüz yeniye ait olmak, tazelik*. Bîsmîllah bî di rojîy. Hewna olayî cewdet a. Hele wa di rojîy

ravêro, qey ma do dimi kewê. 3. *Nn.* Bêegerey. Tede eger nêbîyayeni. *Tr. Kusursuzluk.* Wexto ki şima karên kenê, tede eger meverdê, wa karê şima cewdet bo.

cewher 1. *Nn.* Cewahîr. Çiyo ki ze ki dest pa nêbo. *Tr. Değerli ve el değmemiş olan kiymetli şeyler.* Mêrdek, geyreno cewher, fehmîdarê ci yo. 2. *Nn.* Sîyê ki qandê sûsî virazênê. *Tr. Süs eşyası olarak kullanılan değerli taşlar.* Kes zano hele! Dorîyên mîyan di bê zêran cewherîy jî bivijîyê! 3. *Nn.* Dayeni di, amîyayenda dinyay di a bîyayena siftekên a weşi, a bîyayena dest pa nêbîyayê, benoko terwende, benoko nêdîyaye, benoko nadîde. *Tr. Yaratılıştaki ilk güzellik, ilk ve el değmemiş olan harikalık.* Keyneki maşallah çimîy ze helqey, rî zêdê aşmîyerda pancêsî, bejni zêdê têlda tembûrî ya. Maşallah Ellahî ci rê keynên nê, cewherên dayo.

cewherşînas/i *N.* Cewhernas/i. O ki cewherî ra fehm keno, zanayeyê cewherî, cewheran silasneno. *Tr. Cevheri iyi bilen, onu tanıyan.* Vanê taxida înan di kûpê altûnan vîneyayo. Wa berê ê seqetî heti, o cewherşînas o.

cewherşînasey *Nm.* Cewhernasey, cewherzanayey. Cewherî silasnayeni. Kes/çîyo ki; cewheran şînasneno, zano, pêra şeno abirno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, ser o/pa wesfê ci bîyayeni. *Tr. Cevher uzmanı.* Cewherşînasey di qezenc esto. Xwura na sûki hend cewherşînasîy jî çinî yê.

cewin/i *N.* Çîyo (mersela êm) ki tey/pa cew esto, cew debîyayo mîyan, cew erzîyayo ci. *Tr. Arpalı.* Şima do o êmo cewin bidayê estori, o bêcew jî bidayê dewarî.

cewiney *Nm.* Cewin bîyayeni, tey (pa/mîyan di) cew bîyayeni, cew ser erzîyayeni. Çîyo ki cew debîyayo de, cew erzîyayo ci, tey cew esto; a o/a çî bîyayeni, wesfê nê çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Arpalılık, arpa konulmuş olmak.* Ez vana tetirxanî bîyayena ci, cewineyda ci ra bî. Êmî di çîyo zehêrok çinê bî.

cewpirodaye/ê *Zoo. N.* Tetilqurt/i, tetilqurtîbîyaye/ê. Çî/heywano ki bi bol cew werdişî ya bîyo vîjikî, masa o, bîyo zehêrokî, nepixîyayo, cew gunayo piro. *Tr. Çok arpa yemek suretiyle ishal olan, şişen ve gıda zehirlenmesine uğrayan hayvan.* Vîştirayê înan o cewpirodaye emşo merd.

cew pirodayeni *f. M.* Cewpirodayîş. Tetilqurtî bîyayena heywanan. Cew ci ro gunayeni, vîjikî bîyayena heywanan. Bi vêşî cew werden a vîjikî bîyayena heywanan. *Tr. Çok arpa yemek suretiyle hayvanların ishal olması, gıda zehirlenmesi.* Cewî dayo piro, mangaya înan bîya gidî.

cewrik/i 1. *Zoo. N.* Leyrê/a kutikan, çêlekê/a kutikan, çêlekê/a pisîng. *Tr. Enik. Kedi köpek yavrusu.* Cewrikê ci bîyo vinî, a ya geyrena ci. 2. *Zv. N.* O ki werdî yo yan jî werdî vîneyayo û tim bi jewî ya yo, pa yo, ci ra nêcibeno. *Tr. Küçük veya küçük görülen ve birine bağlı olan, ona yapışan herhangi bir kimse.* No kam o? Cewrikê min o.

cewrikane *Nn.* Zêdê cewrikana werdî û beste û xasek û nazdar û nazîk û zerrîweş û bendeyê kesan bîyayeni. Fêl û hal û hereketandê xwu zêdê cewrikan bîyayeni, wesfê cewrikan ser o bîyayeni. *Tr. Süs yavru köpekleri gibi nazik, tatlı, bağlı, sadık olmak, sevimli süs yavru köpekleri gibi olmak.* Ez winîyaya a ya cewrikane bi min o diskêna, mi jî bi xwu ya ardi.

cewrikaney *Nm.* Cewrikane bîyayeni, zêdê cewrikan bîyayeni, bi cewrikan o mendeni, zêdê cewrikana besteyê kesan bîyayeni, zêdê cewrikana hal û hereketo weş û nazîk û nazdar û weş kerdeni. şekil û bîçim û meş û fêl û qisan di zêdê cewrikana bîyayeni, wesfê cewrikan pa bîyayeni. *Tr. Minik, sevimli, bağlı ve sadık olan yavru süs köpekleri gibi olmak, onlara benzemek.* Mi bixwurê bolkî cewrikaneya ci weşi bî. Cora ez a xwu ra nêabirnena.

cewrikey 1. *Zoo.* Leyr/çêlekê kutikan û pisîngan û delan bîyayeni. *Tr. Eniklik, enik olmak.* Cewrikey û çêlekey pêra ferq kena. Mesela cewrik leyrê marran nêbeno. 2. *Zv. Nm.* Qandê fêlandê qeçekandê weş û delal û bestokan jî na qisa vajêna. *Tr. Çok sevimli, hoş, bağlı, sadık ve sempatik küçük çocuklar veya bu çeşit çocukların davranışları için de bu sıfat kullanılır.* Eger cewrikeyda ci ra nêbîyayê, mi o xwu di nêçarnayê.

cewvaş *Nk. Nm.* Vaşêndo zêdê cewî yo ki werêno. *Tr. Arpaya benzeyen ve yenilebilen bir çeşit bitkidir, ottur.* Cewvaş, çoşmedê Suwêreki di esto.

cewzerî *Nk. Nn.* Wextê zerd bîyayenda cewan, wexto ki cewîy benê zerd. *Tr. Arpaların sararma dönemi.* Kaşka şima nika nê, cewzerî di biameyê.

cewzerîyey *Nm.* Cewzerî bîyayeni, wext û zemanê cewzerî, wesfê cewzerî, şekil û bîçimê cewzerî. *Tr. Arpaların sararma döneminin olması.* Mi ne cewzerîyeya ci ne jî palîya ci aşnawita. Ez a şima ra peyhesêna.

cey 1. *Nn.* Jey, geça. *Tr. Bölüm, kısım.* Wexto ki nûşnayê, cey bi cey nûşnayê. Bi no babet a karê xwu kerdê gengaz. 2. *P.* Ci, pira, piro. *Tr. Ken-*

disi, kendisine. Zikri geçen kişi için bir zamir olarak kullanılır. Mi cey rê va, wina wina meki, wina wina biki. (Tîya di cey rê, ci rê yo.)[1]

cey bi cey *N.* Ca bi ca, wext bi wext, dem bi dem. *Tr. Bölüm bölüm, yer yer, zaman zaman. Yalnız bu durum, sıklıkla olma halini ifade eder.* Ramêr vera Anqere şîyê. Labelê kirosaya ci biarîzê bî. Cora cey bi cey vinderîyayê û vernî ra bi asinêndo tadaye ya akû kerdê pir, dima newedera kewtê ray. To dîyê ki fina îstop kerdo, noqra jî vinderdê û awi dekerdê qarbiratorî, tenekna bîyê ser di tepîya fina kewtê ray. Bi no babet a hettanî ki resay hêwandê xwu ser, zê erbetana şito ki marda xwu ra werd bî pirnikî ra ame.

ceyîd/i *Zoo. N.* Estorên o/a ki meşê ci weş o, loqloqî nîyo. Wexto ki şino, kes pa nêteweno, bi livêndo jewane ya şino. *Tr. Eşkin yürüyüşlü at.* Sifte sifte ramêrêndo mezbût xwu rê tepişt. Dima jî ceyîdên herîna û pa dekewt remdê estoran. Ceyîdê ci pekayê. Hendo ki bellî bî nigê ci yê bi erd o.

ceyran *Er. Nn.* Na vajeki cereyan ra xeripîyaya. Vera cayên şîyayena pêlên a, herikîyayena elektrîkî ya, herikîyayena va ya. *Tr. Akım. Elektrik veya hava gibi bir akım.* Ez paja vero nêşena roşa. Çunkî ceyran keno.

ceyranîn/i *N.* Çî/keso ki tey/ser o ceyran esto, bi ceyran a gurweyêno, ceyran ra virazîyayo. *Tr. Elektrikli, üzerinde elektrik olan, elektrikle çalışan.* Ceyranîn bî. Nêzana, destê xwu na pa û ceyranî tepişt, kerd seqet.

ceyranîney *Nn.* Ceyraniney. Ceyranîn bîyayeni, tey ceyran bîyayeni, ser o elatrîk bîyayeni, tey meşê vay û ceyranî bîyayeni. *Tr. Elektrikli olmak. Üzerinde veya içinde elektrik olmak.* Ceyranîneyda ci ra bî, mi kerdê pa şiro.

ceza *Dad. Er. Nn.* Cerîme. Çîyo ki sûjên di kiştа qewetdarên ra, hukimdarên ra kesî rê qandê zirarî açarnayeni yan jî zirar bikero, deyêno kesî. *Tr. Ceza.* Mêrdekî sûjdarî, ê sûjdê xwu ra di serrîy ceza werd.

ceza dayeni *Dad.f.M.* Cezadayîş. Bi destdê kesên yan jî çîyên a kesên yan jî çîyên rê fatura birnayeni, ci cezay bin kerdeni, ci rê yan bi şikildê pereyên a yan jî bi şikildê barêndê giranî ya cerîme dayeni, barî bin kerdeni. *Tr. Cezalandırmak, ceza vermek, ceza faturası kesmek.* Verî qadîyan, nika jî hakîmê ceza danê kesî û qerarê hepsîyeyda û cerîmedê kesî danê.

cezagirote/ê *Dad. N.* Kes/çîyo ki; qandê sûj û xeta û qebehetên ci rê ewêzîya pere û bar sernayen û giraney û çîyandê zêdê nînan bîya, ceza deyayo bi ci. *Tr. Cezalandırılan, ceza alan.* Merdimo cezagirote do senîn rîyê ci bigîro û fina bêro nê şêligî mîyan?

ceza giroteni *Dad.f.M.* Cezagirotiş. Sûj û xeta û qebehet û çîyêndê zêdê nînan ser ra bi şikildê pere û heps û bargiraney a giraney bin kewteni, ser o cerîme birîyayeni. *Tr. Ceza almak, cezalandırılmak.* Bolini va: Mi eynî sûjî ra ceza girot, înan nêgirot. Ma no jî edalet o?

cezawer/i *Dad. N.* Kes/çîyo ki; sûj û xeta û qebehet û çîyêndê zêdê ney ser ra ceza werdo, ceza deyayo bi ci, visto bar û giraneyên bin. *Tr. Cezalı, cezalandırılan.* Boka şima ê hembazê ma yê cezawerî bi aboqatêndo weş a bidê ef kerdeni.

ceza werdeni *Dad.f.M.* Cezawerdiş. Ceza giroteni. Wezîyet û haldê cezay kewteni. Neheqeyên ra, sûjên ra, qebehet û xetayên ra çîyêndo zêdê pere û hepis û bargiraney bin kewteni. *Tr. Ceza almak, ceza yemek, cezalandırılmak.* Fini bena însan trafîkî ra, fini bena jî însan sûjandê bînan ra ceza weno.

cezrî *Nn. Nm.* Kokra, hîmra, tewro tewr. *Tr. Kökten, temelden, radikal olarak.* Korfehm hem bizinî yo, hem jî cezrî yo. Kam deha şeno bi ey o baş bikero!

cezrîyey *Nm.* Cezrî bîyayeni, wesfê cezrîyan ser o bîyayeni, kokra bîyayeni, heme çî di têtewrok bîyayeni. *Tr. Radikallik, köktencilik.* Ez cezrîyeyda ci ra haydar nîya. Labelê cayo ki o yo tey, cezrî yo.

cezu 1. *Zoo. Nn.* Filiki, biza Anqere'y. *Tr. Ankara keçisi, tiftik keçisi.* Cezuy Semsûr di jî warî benê. 2. *Nm.* Mûyê cezuyan. *Tr. Tiftik keçisinin kılı.* Mûyandê cezuyan ra înan xwu rê xeymên viraşti. Labelê embazêndê xwu rê kerdi xelati.

cezwe 1. *Nn.* Qorê adirî, qor. *Tr. Ateş koru, kor.* Cezwey mîyan di sîyên bîbî ze kili. Kê xwu destî kerdayê, qe beno ki pa esteyê ci jî bihelîyayê. 2. *Sn. Nn.* Tawayê qehweyî, çaydanê qehwî. Tawayo xorî û barî yo ki tede qehwe girênenê. *Tr. Cezve.* Dezgedarî cezweyê xwu girot û mişterîyan mîyan ra geyra.

cê *Gr.* Cîya, zewmbî, abirîyaye/ê, abirik/i. *Tr. Ayrı, gayri, öteki, diğeri olma, çıkma.* Eger şima do qeçekanê xwu, xwu ra cêkerê, qenê pêrini rê keye bikerê.

cêbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki pêra bîyo cê, pêra abirî-

---

1 Hec Osmanê Babijî Mewlûddê Bîyayîşî di vato. Mi na qisa bixwu jî Babijan ra aşnawita, hewna a ya vajêna.

yayo, pêra bîyo geyrî, pêmîyan ra vijîyayo, têtewreya ci nêmenda, bîyo ci ya ci ya. *Tr. Ayrılan, birbirinden çıkan, gayrileşen, ayrık hale gelen.* Lajê ci yo cêbîyaye do fina şiro mîyan kewo.

cêbîyayeni *f. M.* Cêbîyayîş. Ci ya bîyayeni, abirîyayeni, pêra vijîyayeni. Hergi jû cana şîyayeni. *Tr. Ayrılmak.* Ma kerd pêra cê bo, ma va beno ki, ma nêşê cê coy bikudênê, cora ma cê bîyayeni ra fek verda.

cêbîyayey *Nb.* Çîy/kesê ki pêra bîyê cê, pêra abirîyayê, pêmîyan ra vijîyayê. *Tr. Ayrılanlar, ayrık hale gelenler, ayrışanlar.* Eger şima bişê ê kesanê cêbîyayan fina pêtewr kerê, ma do şima rê xelatênda girdi bidê.

cêdivete/ê 1. *N.* Cêravete/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên pêra veto, nêşanayo pêmîyan, nêkerdo pêmîyan, şayo bisilasno. *Tr. Tanıdık, tanınan, ayırt edilebilen, karıştırılmayan, birbirinden çıkarılabilen.* 2. *N.* Merdimê cêdivetî bi mi ki o merdimo xerîb silasna. 2. *Zv. N.* Postekerde/ê, postkerde/ê. Çî/heywano ki bîyo post, posteyê ci ci ra abirîyayo. *Tr. Yüzülen, derisi yüzülen, post edilen.* Heywano cêdivete do dima jî bi şikildê goşt û estanan cê di vejîyo.

cê di veteni 1. *f. M.* Cêdivetiş. Pêra veteni, cêra veteni, pêra abirnayeni, silasnayeni, şînasnayeni, pêmîyan ra veteni, pêmîyan nêkerdeni. *Tr. Ayırmak, ayırt edebilmek, karıştırmamak, tanımak, tanıyabilmek. İç içe olan bir şeyi birbirinden ayırtedebilmek.* Mi cê di vet, înan nêsilasna. 2. *Zv. f. M.* Cêdivetiş. Post kerdeni, poste kerdeni, ci ra posteyê ci teriteni, cikerdeni. *Tr. Derisini yüzmek.* Mi mî cê di veti.

cêkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni pêra abirnayo, têra kerdo, pêra veto, kerdo ci ya. *Tr. Ayrılan, ayrıştırılan, ayrık hale getirilen.* Rizo cêkerde do rew bipeyşo û tamê ci do weş bo.

cêkerdeni *f. M.* Cêkerdiş. Pêra cikerdeni, pêra abirnayeni, têra kerdeni, cîya kerdeni. *Tr. Ayırmak, ayrı hale getirmek, ayrıştırmak.* Înan lej kerdê, mi ê kerdîy cê.

cêkerdey *Nb.* Çîy/kesê ki jewî yan jî tayêni pêra abirnayê, pêra kerdê cîya, têra kerdê, hergi jû rişto cana. *Tr. Ayrılanlar, ayırtılanlar, ayrıştırılanlar.* Mi kerd ê çîyanê cêkerdan fina pêmîyan kero, fina mi nêkerdîy pêmîyan.

cêko *Nn.* Bîyayeni ra hettanî nika. *Tr. Olalı beri, ezelden beri.* Cêko ra ya ki; qewma ma, ortedê di royan da.

cêmîyan *H.* Pêmîyan, têtewr, têmîyan. *Tr. İç içe, karışık.* Lay pêrko kewtîy bîy cêmîyan, ma di saetan mîyan di ancax têmîyan ra vetîy.

cêmîyandey *Nm. Bw.* Pêmîyandey. Eger mi cêmîyandeya înan birîdîyayê, xwu ra ez do jî înan mîyan kewtayê.

cêmîyan di bîyayeni *f. M.* Cêmîyandibîyayîş. Pêtewrey, têyewrey. Têtewr bîyayeni, pêtewr bîyayeni, pêmîyan di bîyayeni. *Tr. İç içe olmak, mütedahil olmak, karışık olmak.* Eger hetta nika şima cêmîyan di bîyayê, şima pêwerdê.

cêmîyan di bîyayey *Nb.* Têmîyan di bîyayey, pêmîyan di bîyayey, têtewrbîyayayey. Kes/çîyê ki; pêmîyan dê, têtewr ê, cêmîyan dê; a ê kesîy yan jî ê çîy bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İç içe olanlar, karışık halde olanlar.* Ez a kena şira ê merdimandê cêmîyan di bîyayan ra bipersa.

cêmîyaney *H.* Pêmîyaney, têmîyaney, têtewrey. *Tr. İç içe olmak, karışık olmak.* No zeman di cêmîyaney çetin a. Kes do xwu rê cêra bibo. Lejê cêmîyaney bol ê, ê cêra bîyayeni kemî yê.

cêr *Nn.* War, cer, jêr. Cayo ki goreyê ê çîyandê bînan deha vera war o, deha nizm o, mêldar o. Tersê ci "cor" o. *Tr. Aşağı, engin yer.* Ma kam ki cêr di bê, o do nê wezîfî bîyaro ca.

cêra *Gr.* Pêra, têra. *Tr. Birbirinden, birbirine.* Mi do ê cêra kerdayê, înan mi rê xeberîy day. Cora mi ci ra fek verda.

cêraaqitîyaye/ê *N.* Cêraabirîyaye/ê, pêraabirîyaye/ê, têraaqitîyaye/ê, pêmîyanravijîyaye/ê, cîyabîyaye/ê. Keso kesandê bînan ra abirîyayo, hembazandê xwu ra abirîyayo. *Tr. Ayrılan, birilerinden ayrılan.* Mi şayê merdimê cêraaqitîyayî fina înan mîyan kero, mi nêkerd.

cêra aqitîyayeni *f. M.* Cêraaqitîyayîş. Pêra abirîyayeni, cîya bîyayeni, têra abirîyayeni, têra aqitîyayeni, têra bîyayeni, têra cîya bîyayeni, pêmîyan ra vijîyayeni. *Tr. Ayrılmak, ayrık hale gelmek.* Şima do ki dima cêra aqitîyê, nika aqitîyê qenê şima pê nêtewnenê.

cêra aqitnayeni *f. M.* Cêraaqitnayîş. Pêra aqitnayeni, pêra abirnayeni, têra kerdeni, têra abirnayeni, cîya kerdeni, pêmîyan ra veteni, cêra kerdeni. En kemî di çî yan jî kesan pêra abirnayen, pêra dûrî visteni. *Tr. Ayırmak.* Şima kerd ma cêra aqitno, şima ser nêkewtîy.

cêraaqitnayey *Nb.* Têraaqitnayey, cêrakerdey, têrakerdey, pêraabirnayey, cîyakerdey. En kemî di kesîy yan jî çêyê ki jewî yan jî tayêni pêra abirnayê, pêra kerdê cîya, pêra dûrî vistê. *Tr. Birbirinden ayrılanlar, birbirinden uzaklaştırılanlar.* Eger şima ê nerehatanê cêraaqitnayan fina bîyarê pêser, noqra ez zana ez do şima se kera!

cêra bîyayeni *f. M.* Cêrabîyayîş. Pêra bîyayeni, têra bîyayeni, pêser ra kewteni, pêra abirîyayeni, vila bîyayeni, şehitîyayeni, xeripîyayeni, pêverdayeni, lejî ra vijîyayeni, lejî qedînayeni. *Tr. Ayrılmak, dağılmak, birbirini terk etmek, kavgayı bitirmek, barışmak.* Cêra bîyê jî ê yê hewna pêra geyrî nêbenê.

cêrabîyayey *Nb.* Têrabîyayey, pêrabîyayey, cîyabîyayey, pêraabirîyayey. En kemî di çî yan jî kesê ki jewî yan jî tayêni pêra abirnayê, pêra kerdê, pêra kerdê cîya cîya. *Tr. Ayrıklar, ayrılanlar, ayrık hale gelenler.* Şima şenê ê hembazanê cêrabîyayan fina bîyarê pêser?

cêrakerde/ê *N.* Têrakerde/ê, pêrakerde/ê, pêraabirnaye/ê, cîyakerde/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a pêmîyan di bîyo û pêra veto, pêmîyan di bîyo û têtewer ra kerdo cîya, bi jewî yo lejkar bîyo û lejê ci qedînayo, kerdo cîya. *Tr. İç içe veya birbirine dahil olan bir şey veya kimselerin birbirinden ayrılması sağlanan, kavgalı iken kavga bitirilen.* Vanê ê lajekê cêrakerdî şîyo fina lej kerdo.

cêra kerdeni *f. M.* Cêrakerdiş. Pêra kerdeni, têra kerdeni, abirnayeni. *Bw.* Têra kerdeni 1. *Tr. Ayırmak, kavgalıyken ayırmak, ayrık hale getirilenler.* Eger mi ê cêra nêkerdayê, înan do lejê xwu bikudênayê.

cêrancorî 1. *N.* Cêrancor, corancêrî, corancêr, paştpiştikî. Serûbin bîyayeni. Serê ci bin, binê ci jî ser amîyayeni, aqilê xwu şaş kerdeni, verûpeyê xwu vinî kerdeni. *Tr. Yönünü şaşırmak, bünyesi alt üst olmak, yolculuk veya gece zamanında yönünü şaşırmak.* Hembazên bîbî cêrancorî. Ma senîn kerdê, ma nêşayê îkna kero. Ver, pey; pey jî ver mojnayê. Hewna ey kerdê ma amoş kero. 2. *Nn.* Seranser, cêrancor, corancêr, corancêrî, temamê ci, pêro, heme, pêrko, qompîla/qompîle, binî ra hettanî seranî. *Tr. Baştan başa, baştan aşağıya, komple, küllen, baştan sonuna kadar, tamamı, çepeçevre, hepsi.* Ez cêrancorê ci geyraya, mi tey weşey û xasekey nêdî. Ma do cêrancorî arêdê, ma do peynî ra çîyên nêverdê. 3. *N.* Cêrancorkî, cêrancor, corancêr, corancêrî. Çî/keso ki bol tayên winî yo, hend o, çoşmedê ci do. *Tr. Takriben, yaklaşık, üç aşağı beş yukarı.* Cêrancorî da desên bî. Vîst qethan nêbî.

cêrancorîyey 1. *Nm.* Cêrancorey, corancêrey, corancêrîyey, paştpiştikîyey, serûbiney. Serûbin bîyayeni, cêrancorî bîyayeni. Cêrê ci cor û corê ci jî cêr şîyayeni, xwu şaş kerdeni, çoşmeyê xwu nêsilasnayeni. *Tr. Yönünü şaşırmak, altı üstüne ve üstü de altına gelmek, aklını yitirir gibi olmak.* Eger ey cêrancorîyeya xwu ji fehm bikerdayê, o vêşî nêqehrîyayê. 2. *Nm.* Cêrancorey, corancêrey, corancêrîyey, seranserey, seranserkîyey, cêrancorkîyey. Cêrancorî bîyayeni, temamê ci bîyayeni/kerdeni, wezîfeyê temamdê ci dîyayeni, seranserkî bîyayeni, pakê ci bîyayeni. *Tr. Tamamen, baştan başa, baştan aşağıya.* Mi rê ki cêrancorîyey û tayêney di çîyên ferq nêkeno. 3. *Nm.* Cêrancorkîyey, cêrancorey, corancêrey. Cêrancor bîyayeni, corancêr bîyayeni, tayên bol bîyayeni, nezdîyê ci bîyayeni, oşmeyê ci bîyayeni. Dîrê hebîy kemî bê jî, vêşî bê jî çoşmedê ci di bîyayeni. *Tr. Takriben, yaklaşık, üç aşağı-beş yukarı.* Madê mi cêrancorîyeyda ci ra qelibîya. Qe cara tam nêvijîya ki!

cêrangîr/i *N.* Kes/çîyo ki; kesî rê cêr ra gîno, kebîrey nêkeno, kesî nêtewneno, qayîl nîyo kesî rê cor ra bigîro, qayîl nîyo kesî ser o girdey bikero, wesfê ci yê girdey û corragîrey çinî yo. Tersê qiseri "corangîr" o. *Tr. Mütevazi, alçak gönüllü, alttan alan, büyüklük taslamayan, kırıcı olmayan.* Mêrdek cara qisaya nerî nêkeno, cêrangîr o. Eger cêrangîr nêbîyayê, wina vero nêgeyrayê.

cêranî *N.* Ê cêrî, cêrankî, cêrrabîyaye, malê cêrî, çî/kesê cêrî/nizmî, bêqîmet, bêrûmet, qîmet û rûmetê ci kemî bîyayeni, kişta cêrî ra bîyayeni. *Tr. Aşağıya ait, aşağılık, aşağı olmak, değeri düşük olan.* Cayo ki vengo coranî tey bibo, vengê filozofandê cêranîyan tey kar nêkeno. Qur'an û qisaya Ellahî coranî ya, qisaya filozofan cêranî ya.

cêranîyey *Nm.* Cêranî bîyayeni, cêrankîyey, ê cêrî bîyayeni, kiştda cêrî ra amîyayeni, cêr ra bîyayeni, qîmetkemî bîyayeni, ser o mora Ellahî ya eşkera nêbîyayeni, bêqîmet bîyayeni, malûmilkê cêrî bîyayeni. *Tr. Aşağıya ait olmak, değerli olmamak.* Zaf însan zano û qebûl keno ki coranîyey tim jî cêranîyey qîmetdarêrî ya.

cêrankîyey *Nm.* Cêranîyey. Corankîyey di tim hîkmet û keramati esta. Derdo ki cêrankîyey di keramati bibo.

cêravete/ê 1. *N.* Pêravete/ê, têravete/ê, şînasîyaye/ê, silasîyaye/ê, nasîyaye/ê. Çî/keso ki jewî cêra veto, silasnayo, nas kerdo, şînasnayo, zanayo; jewî bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya nêkerdo pêmîyan û pêra veto, wesfê ci nêşanayê pêmîyan û têra vetê. *Tr. Tanınan, bilinen, karıştırılmayan, ayırt edilen, farkedilen.* Vanê gerreyê ê merdimdê cêravetî bîyo. 2. *N.* Pêravete/ê, têravete/ê. Çîyo ki pêmîyan di bîyo û jewî

yan jî tayêni pêmîyan ra veto, pêra abirnayo, vîşteya ci qedînaya. *Tr. Ayıklanan, ayırt edilen, ayrı hale getirilen.* Kaşka şima o çîyo cêravete îma cêmîyan nêkerdayê. Çunkî ma rê lazim bî.

cêra veteni *f. M.* Cêravetiş. Pêra veteni, têra veteni, pêmîyan ra veteni, têtewr ra veteni, pêmîyan nêkerdeni, pêra abirnayeni, cîya kerdeni, abirnayeni. *Tr. İç içe olan ve karışık durumdayken birbirinden çıkarmak, ayırt etmek, ayıklamak.* Ez a şewra ra yo ê teneyan cêra vejena. 2. *f. M.* Cêravetiş. Pêra veteni, têra veteni, şînasnayeni, silasnayeni, zanayeni, ferq kerdeni, nas kerdeni, wesf û nasnameyê ci pêra veteni û pêmîyan nêkerdeni. *Tr. Karıştırmamak, birbirinden çıkarabilmek, tanıyabilmek, ayırt edebilmek, farkında olmak, farkındalık.* Mi zanayê ez do tenya nêşa cêra veja jî, înan bi zor a ez kerda ê karûgurwey bin.

cêravetok/i 1. *N.* Pêravetok/i, têravetok/i, cêkerdok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kes û çîyan cêra vejeno, pêmîyan ra vejeno, têra vejeno, pêra abirneno, karê cêravetişî keno. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo ravey, cêra/pêra vetiş o, ferqkerdiş o. *Tr. İç içe iken ayrık hale getiren, birbirinden çıkaran, ayıran.* O kes cêravetok o, nêşeno. Ez do senîn bişa nê karî cêra veja? 2. *N.* Pêravetok/i, têravetok/i, cêkerdok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kes û çîyan cêra vejeno, pêmîyan ra vejeno, têra vejeno, nêkeno pêmîyan, silasneno, şînasneno, zano, nêşaneno pêmîyan, şeno pêra cîya kero û bişînasno. *Tr. Tanıyan, karıştırmayan, farkedebilen, ayırt edebilen, farkında olan.* Mi çimî di ki şima do bi no babet a nêşê cêravatokî û cêravijîyayî cêra vejê.

cêravetokey 1. *Nm.* Têravetokey, cêkerdokey, pêravetokey. Wesfê vêravetokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; cêra vejeno, nêşaneno pêmîyan, şeno pêra cîya kero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Ayırt etmek, karıştırmamak, iç içe iken ayırabilen.* Cêravetokeyênda mezbûti ser o esta. 2. *Nm.* Têravetokey, cêkerdokey, pêravetokey, şînasnayeni, şînasnokey, şînasnok bîyayeni, silasnayeni. O/çîyo ki silasneno, pêra şeno vejo, nêşaneno pêmîyan, zano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Tanımak, farkında olmak.* Eger cêravetokey tey çinêbo, nêşeno mamostîn û rayberey bikero.

cêrdewey *Cog. Nm.* Dewandê cêranan ra bîyayeni. Goreyê dewandê bînan dewa cêrêni bîyayeni, nizm di bîyayeni. *Tr. Aşağı/daki köy olmak, diğerlerine göre rakımı düşük olmak.* Bi mi ki cêrdeweya ma, ma rê çîyên vinî nêkena.

cêrdewi *Cog. Nm.* Dewa cêrêni. Dewa ki goreyê dewandê bînan cêr/nizm da. *Tr. Aşağı köy. Diğerlerine göre rakımı daha düşük olan köy.* Dewa ma goreyê dewandê serkoyan cêrdewi hesibêna.

cêrdewî *N.* Dewandê cêranan ra bîyayeni, kes/şarê dewandê cêrênan bîyayeni, dewandê cêrêninan ra bîyayeni, dewandê cêrêninan di ronişteni. *Tr. Aşağı köy sakinlerinden olmak.* Vanê merdimêndo cêrdewî yo. Mi verê coy nêdîyo, ez nêsilasnena.

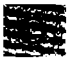
cêrdewîyey *Nm.* Cêrdewî bîyayeni, dewandê cêrêninan ra bîyayeni, şar/kesê dewda cêrêni/nizm bîyayeni, dewda cêrî di ronişteni. *Tr. Aşağı köyün halkından olmak.* Ne cordewîyeya ma ma rê çîyên kena vêşî, ne jî cêrdewîyeya înan, înan rê çîyên kemênena.

cêrdîyaye/ê *N.* Cêrdî, cêrvîn/i, cêrdîyok/i. Kes/çîyo ki; kes û çîyanê bînan cêr di vîneno, werdî vîneno, înan kemî vîneno, kebîrey keno, xwu goreyê înan gird û înan jî goreyê xwu werdî vîneno. *Tr. Başkalarına tepeden bakan, başkasını küçük ve hakir gören, kibirli, büyüklük taslayan.* Şima nêşenê ê merdimê cêrdîyayî mi rê weş bimojnê.

cêr dîyayeni *f. M.* Cêrdîyayîş. Werdî dîyayeni, cêr vînayeni. Kesên yan jî çîyên meqamî di, paye di, qedrûqîmet di werdî vînayeni, kemî vînayeni, bêqedr û bêqîmet dîyayeni. *Tr. Aşağı görmek, küçük görmek, hakir görmek, kibirlilik yapmak, eksik görmek.* Eger ez înan cêr bivîna, ez cor nêşena şira.

cêrey 1. *Nm.* Warey. Cêr bîyayeni, war bîyayeni, heta/kişta cêrî bîyayeni. Doşîyan mîyan di Mesela cor û kenar û ser û bin û çep û raşt û pey û ver nê, kişta cêr/warî bîyayeni. *Tr. Yön olarak aşağı olmak, aşağı taraftaki olmak.* Cêrey û coreyda ci di bi şima ki çi ferq esto? 2. *Zv. Nm.* Warey. War/cêr bîyayeni, kemî bîyayeni, paye û meqam û derax û derece û zengîney û çîyandê zêdê nînan di goreyê kes û çîyandê bînan deha cêr di, deha kemî, deha kewte bîyayeni. *Tr. Derece, makam, azlık veya çokluk, zenginlik veya fakirlik olarak düşüklük, azlık.* Adinî di zengîney û feqîrey di ne ma bi cêreyda xwu ya vinî kenê, ne jî ê bi coreyda xwu ya qezenc kenê. Çunkî qezenckerdiş û vinîkerdiş û rîzayê Ellahî girotiş bi teqwa ya o, bi çînakî ya nîyo.

cêrê/a cêran *Çw. Nm.* Cêro/a tewro/a cêrên/i. Çendi ki cêrên esto, a o yan jî hend cêr. *Tr. Esfel-i safilin, aşağıların aşağısı, en aşağı.* Eger

kesî di xulqo pîs, weşnevîney bibo, şardê xwu rê xayîn bo, a bi mi ki o merdim beno cêrê cêran, beno cêrêno tewro cêrêni.

cêrên/i *N.* Çî/keso ki war do, goreyê ê kes û çîyandê bînan deha nizm do. *Tr. Aşağıdaki, aşağıda olan.* usûl di merdimo corên, cêrênî rê silami dano.

cêrêney *Nm.* Warêney. Cêr/war di bîyayeni, kişta cêrî di bîyayeni, goreyê çîyandê bînan nizm di bîyayeni. *Tr. Aşağıda/ki olmak, altta/ki olmak.* Bi mi ki cêrêneyda ci di gireyên çinî yo. Gire, nêşayenda ci do.

cêrî *Nm.* Goreyê pê ciniyê biraran, pêra nezdîbîyayîş di cinîyê biraran bîyayeni. *Tr. Elti.* Cêrîya cinêkerda mi, biracinîya min a.

cêrîyey *Nm.* Cêrî bîyayeni, cinîyê biraran bîyayeni. Wezîyet û halo ki cinîyê biraran hemberê pê yê, a o wezîyet û o hal di bîyayeni, wesfê nînan. *Tr. Eltilik.* Cêrîyeya înan weş a, pêya kenê, şinê kê pê û yenê, qedrûqîmetê pê zanê.

cêrragêrîyaye/ê 1. *Zv. N.* Warragêrîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê bi rîcaya, bi hewley a, bi weşqisan a vajîyayo, ser di şîyo, zerrî û qelbê ci nêşikneyayo, ci rê qisaya çetin û fêlo sert nêmojneyayo. *Tr. Kendisine alttan alınan, yalvarılan, rica edilen, yumuşak davranılan.* O merdimo cêrragêrîyaye kaşka şenik nêbîyayê û bişayê no bar wegirotayê. 2. *N.* Warragêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kiştda cêrî ra gêrîyayo, vera cor berîyayo, nizm ra vera berz werzaneyayo. *Tr. Aşağıdan yukarıya alınan, alttan üste doğru alınan, taşınan veya götürülen.* Şima o çîyo cêrragêrîyaye berd kotî di rona?

cêr ra gêrîyayeni 1. *Zv. f. M.* Cêrragêrîyayîş. War ra gêrîyayeni, bi qisada nerm a vera kesên şîyayeni, bi fêldo mêşinî ya vera kesên şîyayeni, sert nêbîyayeni, kesên rê qandê karûgurweyên rîcakerdeni. *Tr. Alttan almak, yalvarmak, hoş ve güzel söz ve davranışlarla muamelede bulunmak, yumuşak davranmak.* Kes bi cêr ra gêrîyayen a zirar nêkeno. Cêr ra bigîrê ki merdimîy bêrê ray. 2. *f. M.* Cêrragêrîyayîş. War ra gêrîyayeni, kesên yan jî çîyên kiştda cêrî ra vera berz/cor gêrîyayeni. Livî di cêr/war ra vera cor (acor/adîyar) bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyi veya kimseyi alttan üste doğru almak, götürmek, taşımak vs.* Cêr ra gêrîyayenda ci di deha bol qewet lazim bî. Cora mi bixwu doşî ya kirişt û berd cor.

cêrragirote/ê 1. *Zv. N.* Warragirote/ê. Çî/keso ki cêr ra gêrîyayo, bi qiserda giran a ci rê tebayên nêvajîyayo, bi nêtewnayen a ci rê vajîyayo, ci vero geyreyayo, ci rê nermane vajîyayo, bi nêşikîyayen a û bi nermey a ci rê vajîyayo. *Tr. Alttan alınan, nazik davranılan, incitmeden söylenen.* Eger keso cêrragirote jî biqehrîyo, tew ê bînîy do sekerê? 2. *N.* Warragirote/ê. Çî/keso ki cêr ra gêrîyayo, war ra gêrîyayo, kişta/heta cêrî ra gêrîyayo. *Tr. Aşağı/alt taraftan alınan.* Kolîyo cêrragêrîyaye nêguna ci ser ro. Labelê o corragêrîyaye guna ci sere ro.

cêr ra giroteni 1. *Zv. f. M.* Cêrragirotiş. War ra giroteni, bin ra giroteni. Qando ki kes jewî nêşikno, ci rê bi weşey a vateni, ci vero geyrayeni, ci ser o geyrayeni, ci nêtewnayeni, îzzet û şerefdê ci rê bi giran a nêvateni, bi îzzet û şerefdê ci ya kay nêkerdiş a ci rê qisayên vateni; xetayanê ci, xetadareya ci vateni, labelê ci rî ro nêdayeni. *Tr. Alt/aşağıdan almak, incitmemek, güzel sözlerle söylemek, kızdırmadan söylemek ve işi halletmek, şeref ve onuruna ileşmeden kendisini ikna etmeye çalışmak.* Mi çendo ki ci rê cêr ra girot jî ez winîyaya ki o yo fehm nêkeno. Deha mi bi zorên a ci rê da kerdeni. 2. *f. M.* Cêrragirotiş. War ra giroteni, kişta warî/binî ra giroteni, heta/kişta cêrî ra giroteni. *Tr. Aşağı/alt taraftan almak.* Mi bar cêr ra bigirotayê, qewetê mi pey nêbî. Mi caelmat cor ra girot.

cêser *N.* Têser, pêser. Didi yan jî deha vêşî çî yan jî kesan pêsernayeni. *Tr. Üst üste.* Mi do ê cêser kerdayê, ez nêresaya ser.

cêserane *Nn.* Pêserane, têserane. Ze ki cêser/têser bo, zêdê cêser bîyayan. *Tr. Adeta üst üste, üst üsteymiş gibi.* Cêserane amey û fina cêserane şîy.

cêseraney *Nm.* Pêseraney, têseraney. Cêserane/têserane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî di zêdê cêserana bîyayeni. *Tr. Üst üste olmak, art arda olmak, ardıl olmak, artçıllar gibi olmak.* Ki ê bişê do haldê ci yê cêseraney ser o vinderê û cêser bifînê ki newedera raşt bo.

cêserbîyaye/ê *N.* Pêserbîyaye/ê, têserbîyaye/ê. Çî/keso ki pêjewbîna ci şehitîyaya û cêser bîyo, bîyo cîya cîya, bîyo vila. *Tr. Dağılan, birlikteliği bozulan.* Şima cêserbîyayeyê xwu ardo pêser. Labelê ma hewna nêşayo cêserbîyayeyê xwu tew ca kero jî.

cêser bîyayeni *f. M.* Cêserbîyayîş. Pêser/têser bîyayeni, pêra abirîyayeni, cîya bîyayeni, cîya cîya bîyayeni, cêser kewteni. *Tr. Ayrılmak, dağılmak, birlikteliği bozulmak.* Boka şima jî zêdê ma cêser nêbê, pêra dûrî nêkewê.

cêserik/i *N.* Hergi çî û keso ki abirîyayo, bîyo

cîya, visîyayo, hetêna şîyo, cêser/pêser kewto, vera cayên şîyo. Hergi qefle û pêl û tav û çîyo winasîn o ki cêser kewto û şîyo. *Tr. Kopan her bir parça/kitle, dağılan her bir kesit. Ayrılan her bir bölüm, kafile, bölük, takım, dalga vs.* Cêserikêndê cemedî yo gird kewto ray, vanê o yo vera rojhelat şino.

cêserikey *Nm.* Cêserik bîyayeni, leteyo cêserkewte bîyayeni, parçeyêndê bitûmî bîyayeni, vila bîyayeni. Hergi çî û kesandê vilabîyayan ra bîyayeni, pêserkewte bîyayeni, cêser kewteni, cîya bîyayeni, cîya bîyayeni, abirîyayeni. *Tr. Bir bütünden ayrılan her bir parça olmak, dağılan bir bütünün her bir parçasının özelliklerini taşımak.* Mi cêserikeyda ci ra çîyên fehm nêkerd.

cêserî *H.* Têserî, pêserî. Hal û wezîyetê cêserbîyayîşî, muameleyê cêser bîyayeni. *Tr. Üst üstte, üst üstten iken işlem görülmesi, dağılma, başka başka yerlere gitme.* Boka şima cêserî nêkewtê. Ki kes finên kes cêserî kewo, deha rew rewî nêşeno bêro pêser.

cêserkewte/ê 1. *N.* Pêserkewte/ê, pêraabirîyaye/ê, pêterkkerde/ê, cîyabîyaye/ê, pêracibîyaye/ê. pêvinîkerde/ê, vilabîyaye/ê. Çî/keso ki parçeyêndê xwu yê bînî ra abirîyayo, kewto dûrî, bîyo cîya, pêyabesteyeyda xwu ra kewto. *Tr. Ayrılan, dağılan, birlikteliği bozulan, parçalanan, birbirini terk eden.* Şeltê cêserkewtî ma do fina pêya biderzê. 2. *N.* Pêserkewte/ê, dûzanrakewte/ê, dûzan xirabbîyaye/ê, robereyê xwu vinîkerde/ê. Çî/keso ki dûzandê xwu ra, îdaredê xwu yê bidûzanî ra dûrî kewto, pêjewbînîya ci bîya vinî. *Tr. Düzenini kaybeden, düzeni bozulan.* Îdareyê ci yo cêserkewte do kotî rew rewî bişo bêro pêser ki?

cêser kewteni 1. *f. M.* Cêserkewtiş. Pêser kewteni, pêra abirîyayeni, pê terk kerdeni, pê vinî kerdeni, cîya bîyayeni, pêra cîya bîyayeni, vila bîyayeni. *Tr. Birlikteliğinin bozulması, ayrılmak, dağılmak.* Ma cêser kewtîy tepîya, deha ma nêşa bêro pêser. 2. *f. M.* Cêserkewtiş. Pêser kewteni, dûzanê xwu vinî kerdeni, pêmîyan kewteni, dûzan ra bîyayeni, dûzan ra kewteni, robere vinî kerdeni, alizîyayeni. *Tr. Karışık hale gelmek, karışmak, bozulmak, düzensiz olarak iç içe girmek.* Gindaya ci cêser kewta. A ya deha nêşena ki raşt kero.

cêserkewtey 1. *Nb.* Pêserkewtey, abirîyayey, vilabîyayey, têrabîyayey, pêrabîyayey, cêrabîyayey, cîyabîyayey. Kes/çîyê ki; sifte pêser o bîyê, pêtewr bîyê, pêhet di bîyê, pêmîyan di bîyê û dima cêser kewtê, pêra kewtê dûrî, pêra cibîyayê, pê terk kerdo, pêra abirîyayê. *Tr. Ayrılanlar, birbirini terk edenler, uzaklaşanlar, birliktelikleri bozulanlar.* Ez nêşena ê merdimanê cêserkewtan fina bîyara pêser. Çunkî înan di riki esta. 2. *Nb.* Pêserkewtey, herimîyayey, vilabîyayey, xeripîyayey, dûzanrakewtey, şehitîyayey. Kes/çîyê ki; karûgurweyên di pêser kewtê, karûgurweyê ci herimîyayo. *Tr. Düzenleri, sistemleri, disiplinleri bozulan, alt üst olanlar.* Kaşka şima bişayê ê qewmanê cêserkewtan bîyaro pêser.

cêserviste/ê *N.* Şehitîyaye/ê, xilnaye/ê, xilîyaye/ê, pêraabirîyaye/ê, vilakerde/ê, vilabîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni cêser visto, pêra abirnayo, kerdo cîya; jewî yan jî tayêni vila kerdo û pêser o bîyayena ci qedînaya, xilnayo, şehitnayo. *Tr. Birlikteliği bozulan veya bozdurulan, dağıtılan, yıkılan, ayrıştırılan, ayrık hale getirilen.* Şêligo cêserviste rew rewî deha pêser nîno.

cêser visteni *f. M.* Cêservistiş. Pêser visteni, xilnayeni, şehitnayeni, xirabe kerdeni, vila kerdeni, cîya cîya kerdeni, pêra abirnayeni, hergi parçî canakî eşteni. *Tr. Dağıtmak, ayırmak, bozmak, sökmek, yıkmak, parçalara ayırmak, bölmelere ayırmak.* Malbata xwu cêser visti, banê xwu cêser vist, radyoyê xwu cêser vist, merdimê xwu pêro cêser vistîy ûzn.

cêwik/i *Tib. N.* Dilet/i, cêwî, hevalcêwî. Hergi qeço ki pîya ameyo dinya, marda xwu ra bi jûnakî ya yan jî bi vêşîyan a ameyo dinya. *Tr. İkiz.* Vanê filan kes cêwikîy ardê dinya.

cêwikane *Nn.* Cêwikkî. Zêdê cêwîyana bîyayeni, zêdê dilletana bîyayeni, ze ki dillet/i bo, şekil û bîçim û fêl û liv û drofan di zêdê cêwî/dilletana bîyayeni, pişk ê bixwu bîyayeni. *Tr. İkizler gibi olmak. Fiziksel benzerlikte, söz ve davranışlarında veya başka yönlerden birbirine çok benzeyerek adeta aynı batınlar gibi olmak.* Ez bena heyrandê nê haldê şima yê cêwikanî.

cêwikaney *Nm.* Cêwikkîyey, şekil û bîçim û meş û qisan û drofan û çîyandê zêdê nînan di pişk cêwikîy bîyayeni, zêdê dilletana bîyayeni *Tr. Adeta ikizler gibi, ikizcesine, ikizleri andırırcasına.* Şima yê qey cêwikaneyda ci ra nêwinînê.

cêwikey *Nm.* Cêwîyey, dilletey. Cêwî/cêwik bîyayeni, dillet bîyayeni. Biray, way yan jî way û birayê pê yê ki eynî zeman di marda xwu ra bîyê, ê bîyayeni. *Tr. İkizlik, ikiz olmak.* Cêwikeya înan mi nêaşnawita. Qey no dima bîyê.

cêwî *N.* Cêwik/i, hevalcêwî, dilet/i. Kesê ki marda xwu ra pêya bîyê, eynî zeman di (bi dîrê saetan

a yan jî bi dîrê deqan ferq a) bîyê. *Tr. İkiz.* Ci rê emşo cêwîy bîy.

ci *P.* Cey. Şexsê kesan, bixwu. Mersela; ci rê, ci ra, ci di, ci mîyan di, ci het di, ci kenara, ci ser o, bi ci ya ûzn. *Tr. Kendi, kendisi.* Mi kerd ci ra bigîro û ci rê panqa di rafîno, ez ci ra qehrîyaya, mi ci ra fek verda.

cibil/i *N.* Bêpere/ê. O/çîyo ki bêpere o, qe qurişêndê ci jî çinî yo. *Tr. Parasız, meteliksiz.* Cibilîy pêro raştê mi yenê.

cibînterro *Nn.* Pitik bînterro. Ewro nê, meşti nê, bîrro nê, bînterro nê, ci bînterro. Yanê panc rojî dima, panc rojî tepîya. *Tr. Bugüne göre hesaplandığında beş gün sonraki bir günü ifade eder. Yani bugün değil, yarın değil, ertesi gün değil, ondan sonraki gün değil, daha sonraki gün.* Ma hettanî cibîntero nêşenê şirê canakî. Çunkî hettanî wexta karûgurweyê ma nêqedêno.

cibîyaye/ê *N.* Çî/keso ki payokê kesên yan jî çîyên bîyo û dima ci ra abirîyayo, geyrî bîyo, visîyayo, ci ra ferqizîyayo û şîyo canakî. *Tr. Ayrılan, kopan.* O çîyo cibîyaye şima eşt kotî?

cibîyayeni *f. M.* Cibîyayîş. Visîyayeni, ci ra geyrî bîyayeni, ci ra cîya bîyayeni, pabîyayîş di ci ra visîyayeni, ci ra abirîyayeni. *Tr. Ayrılmak, kopmak, bırakmak.* Eger ti ci ra nêcibîyayê, zirar do to resayê jî.

cicaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki dejeno, teweno. *Tr. Ağrıyan, acıyan.* Sereyo cicîyaye û nêcicaye jew nîyo. Cora ey ray nêşa bero ser.

cicayeni *Tib. f. M.* Cicîyayîş. Tewateni, tewayeni, dejeni, dejayeni. *Tr. Ağrımak, acımak.* Bînagoşdê ci di qînorên vijîyê bî, pa goşê ci cicayê.

cidaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dayo kesên yan jî çîyên. *Tr. Verilen.* Kaşka şima o çîyo cidaye newedera mi dayê.

cidayeni *f. M.* Cidayîş. Kesên yan jî çîyên kesên yan jî çînakî dayeni. *Tr. Vermek. Kendisine vermek.* Mi da ci û mi ra bî geyrî. Eger mi ci nêdayê, mi ra geyrî nêbîyê.

ci di *N.* Ci dir, bi ci ya, pa, tey, tey di, tey dir, tey der. *Tr. Beraberinde, birlikte, kendisiyle, kendisinde, beraber, yanında.* Bixwu aja di bî. Labelê ci di qeçên û mayên çinê bî.

cifnî 1. *Ş. Nm.* Şamîyênda riz û goştî ya ki quşxane di pewjêna, dima tepsîyênda girdi mîyan di bena hadire, çoşmeyê qandê mad akerdişî sosinneyêno û îkram beno. Şamîyênda meymanan a giran a. Fini bena ki kes nay bêgoşt jî ronano. Na şamî bi maqrube ya drofêna. Labelê maqrube nîyo. *Tr. Tencerede pişirilen, genişçe bir tepside misafirlere itinayla yapılıp sunulan, etrafı iştah açılsın diye süslenen bir çeşit etli pirinç yemeğidir. Ancak maklube/makrube değildir.* Cifnî, şamîyênda weş û giran a. 2. *Nm.* Lengerî. Sehanênda xorî û hera ya ki bolkî şamîyanê şêligan ê pêtewran dekenê de. *Tr. Lenger. Derin, geniş ve topluluğa ortaklaşa pilav gibi yemekler konulduğunda indirilen tabak çeşidi.* Hergi di merdiman vero cifnîyên riz rona, serê ci pirê goşt bî.

cifti 1. *Nk. Nm.* Cefti. Cayê bellûyan. Cayo ki bellûy tey benê, qula xişikda bellûyeri. Awda cifti di postey benê nermîy. *Tr. Palamut yuvasıdır ki, deri yumuşatılmasında, debbağcılıkta kullanılır.* Bellû cifti ra, cifti bellûyêr ra bena. 2. *Nm.* Cefti. Babetên darî yo ki cifti ra virazêno, pa postan kenê nerm. *Tr. Palamutların içinde yetiştiği yuva ve bundan elde edilen bir çeşit ilaçlı sudur ki derilerin yumuşatılmasında kullanılır.* Postan cifti mîyan kerê ki nermîy bê. 3. *Ed. Nm.* Cefti. Edebîyatdê Dimilî di werdîyey û tayêney îfade keno. *Tr. Zazacada küçüklük, darlığı ve azlığı ifade eder.* Hendê ciftên ca dayo mi. Ez do kotî aja di tene bikara!

cigîr *Nn.* Qehr, hêrs, hêrsbîyayîş, kusbîyayîş. *Tr. Alınma, kahırlanma, üzülme.* Ez, ey ra cigîryaya.

cigîrîyaye/ê *N.* Keso ki kesên ra, qehrîyayo, cora bi kesên a qisey nêkeno. *Tr. Alınan, küskün, küsen, dargın, darılan.* Ma ez şena deqe ra finên merdimê cigîrîyayî amoş kera?

cigîrîyayeni *f. M.* Cigîrîyayîş. Qehrîyayeni, rî dayeni, bintesîr bîyayeni. Pirniki kerdeni. *Tr. Kızmak, darılmak.* Ez cigîrîya bîya. Labelê baba nêcigîrîya bî.

cigîrnaye/ê *N.* Qehirnaye. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qehirnayo, kesên bîyo semedê cigîrîyayenda ci, bîyo sebebê qehirîyayenda ci, bi kesên a bîyo sebebê qisey nêkerdişdê ci. *Tr. Darıltılan, küstürülen, alındırılan.* Heqo ki şima şirê ê merdimê cigîrnayî aş kerê.

cigîrnayeni *f. M.* Cigîrnayîş. Qehirnayeni, sebebê qehirîyayîşî û qiseynêkerdişdê kesên bîyayeni. *Tr. Darıltmak, küstürmek, alındırmak.* Mêrdekî va, mi kes nêcigîrnayo, kê ki ez cigîrnaya jî mi ci bexişnayo.

cigîrnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni cigîrneno, qehirneno, ci rê beno sebebê rîdayîşdê ci, beno sebebê pirnik kerdenda ci. *Tr. Alındıran, üzdüren.* Eger cayên di cigîrîyaye bibo, gereg ki cigîrnokê ci jî bibo.

cihûd/i *Teo. N.* Yahûdî, Mûsewî. Keso ki dîndê

Hz. Mûsay dima, Yahûdîyey dima şino. *Tr. Yahudi, Musevi.* Cihûd, şopa Cihûdey, musluman yî şopa Muslumanîni rameno.

cihûdey *Teo. Nm.* Mûsewîyey. Cihûd bîyayeni, Mûsewî bîyayeni, dînê yahûdîyan, şopa Yahûdîyey ramiteni. *Tr. Yahudilik.* Mêrdekî va: Sîyasetê Îsraîlî şerîetê Cihûdey a îdare beno.

cihûn *Zîr. Nn. Bw.* Cûn. Cihûnan ser o bî, do gamekna bişîyayê erdî ser.

cihûnkar/i *Zîr. N. Bw.* Cûnkar/i. Cihûnkarê kê axay do kotî ma rê cihûnkarey bikero?

cihûnkarey *Zîr. Nm. Bw.* Cûnkarey. Cihûnkareyda ci ra ma pêrini jî nafên dî bî.

cikerde/ê *N.* Serecibîyaye/ê, serebirnaye/ê, visîyaye/ê. Çîyo ki çîna ra abirneyayo, sereyê ci çîna ra abirneyayo, hembazdê ci ra jewî kerdo ci ya. *Tr. Kesilen, koparılan.* To rê zehmet nêbeno, ê layê cikerdî bidi ra mi.

cikerdeni *f. M.* Cikerdiş. Di çîyan pêra abirnayeni, sereyê ci çîyên ra abirnayeni, çîyên çînakî ra cîya kerdeni. *Tr. Kesmek, koparmak.* Mi do kergi cikerdayê, ma tew vîştirayên cikerd.

cikuwayeni 1. *f. M.* Cikuwayîş. Çîyêndê tûjî kesên yan jî çîyên kuwayeni. *Tr. Herhangi bir şeyi, bir şey veya bir kimseye sokmak, koymak, içine daldırmak.* Mi kuwa zerre û ez ci ra kewta dûrî. 2. *f. M.* Cikuwayîş. Dest panayeni. Bi dest yan jî bi çîyêndê zêdê ling a ci haydar kerdeni, ci xeberdar kerdeni, ci peyhesnayeni. *Tr. Dürtmek, dürtüklemek, uyarmak, haberdar etmek, duyurmak.* Mi kuwa ci jî nêhesîya xwu.

cikuweni 1. *Nm.* Pirodayeni, ci visteni, kotek/î kerdeni. *Tr. Dövme/k.* Lajekên, qisey eştîy bîy keynerda şarî, biraranê ci şî, ci kuwa. 2. *Nm.* Bi dest a ci piloznayeni. Ze ki yan ci rê çîyên vajo yan jî ze ki ci çîyên rê haydar kero. *Tr. Dürtme/k, dürtükleme/k.* Ey tim xetay kerdê, ê bînî kuwayê ci.

cil *Nn.* Çina, çek, kinc. Çîyo ki kes dano xwu ra. Na vajeki bolkî bi bolekeyda ci ya vajêna. *Bw.* Cilîy. *Tr. Elbise, giyecek, öteberi.* Mêrdekî cilê xwu day xwu ra, xwu xemilna û şî veyve.

cilan awi ra veteni *Zv. f. M.* Cilan awi ra vetiş. Derd û gireyanê xwu bixwu aw ra veteni, hal kerdeni, kesî rê bar nêbîyayeni. Gireyan/meselan hal kerdeni, otesîda gireyano amîyayeni. *Tr. Kendi problemlerini kendi başına halletmek, sorun çözmek,* Eger şima şenê, bi otesîda ci ya bêrê, cilanê xwu bixwu awi ra vejê.

cilankewte/ê 1. *N.* Cakewte/ê, cayankewte/ê. Keso ki qandê rakewtişî kewto cayan mîyan û keno ki rakewo. *Tr. Uyumak üzere yatağa giren.* De şorî ki ti deha bişê ê merdimê cilankewtî werzanê! 2. *Zv. N.* Cakewte/ê, cayankewte/ê. Keso ki nêweşey ra kewto cayan mîyan, bîyo neweşê mîyandê cayan. *Tr. Yatalak.* Merdimê şima ro cilankewte ewro ca ra vijîya, ma rişt keye.

cilan kewteni 1. *f. M.* Cilankewtiş. Ca kewteni, cayan mîyan kewteni. Qandê rakewtişî ca kewteni. *Tr. Uyumak üzere yatağa girmek.* Ez kewta cilan, şima veynda mi. Cora ez bi pîjeman an amêya. 2. *Zv. f.* Cilankewtiş. Ca kewteni, nêweş kewteni, nêweş bîyayeni. *Tr. Hastalanmak, yatalak olmak.* Des rojî yo ez kewta cilan. To persê mi kerdo ki, ez persê to bikera?

cila sîya 1. *Zv. Nm.* Cila wişki, cili tenîya, çinêbîyayîş, feqîrey, neçarey. *Tr. Yokluk, sefalet, fakirlik.* Mêrdek deyndar bî, nêşayê deynanê xwu bido. Rojênda Ellahî çinêbî ki deyndarên nêro ser û deynê xwu nêwazo. Rojên hîrê deyndarê ci pîya amey keyî ser û çi gincûgolê ci est bî, pêro pîya berd. Mêrdek cilda sîya ser o verda. 2. *Nm.* Cila ki renga ci sîya ya. *Tr. Siyah renkli çul, kilim.* Cilênda sîya qenepandê sipeyan mîyan di weş şina.

cila wişki 1. *Zv. Nm.* Cila sîya, çinêbîyayeni, feqîrey, halxirabey. *Tr. Fakirlik, muhtaçlık.* Cinêkênda feqîr a, neçar a. Bê cilda ci ya wişki çîyêndê ci çinî yo. 2. *Nm.* Cila ki nermi nîya, biqelîtê nîya û wişk a. *Tr. Çul vs.* Meymanî rê, bê cila wişki, çîna çinî yo.[1]

cilbend 1. *Teks. Nn.* Qenab. Layê ortîyan, layê orxanan, layê nivînan. *Tr. Yorgan ipliği.* Cilbendî bîyarê ki ma bi ci ya nivîna biderzê. 2. *Teks. Nn.* Têlê ki pa çinay virazenê, têlê çinayan. *Tr. Elbise dikme ipliği.* Adana di faroqeyê cilbendan bol ê. 3. *Teks.* Layo xas, layo biqelîte. *Tr. Has, sırma, kaliteli iplik.* Cilbendê na qazaxeri rind o ki bixwu jî giran a.

cilbest/i *Tib. N.* Neweşê mîyandê cayan. *Tr. Yatalak.* Cilbesto, nêşeno şiro cayên.

cilbestey *Tib. Nm.* Nêweşeya mîyandê cayan a. Nêweşê mîyandê cayan bîyayeni. *Tr. Yatalaklık, yatalak olma.* Cilbestey çîyêndo çetin o.

cilbir *Wş. Nn.* Cilvir. Şamîyên a ki nerîyê pîyazî ron di sûr kenê, beno ze nîmpeyşate. Dima jî hakanê xwu verdanê mîyan û di tasîy aw dekenê de tana deha peyşeno, deha ronanê û wenê. Tayên ney rê vanê cilvir, yaxut cilvirê pîyaz û hakan.

1 Cila sîya, cilda wişki xirabêrî ya, neçarêrî ya, çinêbîyayena ci deha xirab a.

Tr. Soğanın cücüğünün yağda kızartılması ve üstüne de yumurta bırakılarak hazırlanan bir çeşit yemek. Cilbir ma jî viraştê.[1]

cilçapût *Nn.* Gincûgol, pirtî mirtî. Çîyo ki kes dano xwu ra, nê çîyê winasînîy pêro. *Tr. Pılıpırtı, öteberi.* Mêrdekî des mengîy bîy ki heqê kirêda xwu nêda bî. Wahîrê keyî şî cilçapûtê ci pêro eşt teber. Merdek dûzdê Ellahî di verda.

cildar/i 1. *Teks. N.* Çilag. Keso ki cilîy virazeno. *Tr. Kilim vs. dokuyan.* Mi cildarî ra des cilîy xwu rê wesênay. 2. *N.* Keso ki cilîy roşeno, pa debarê xwu keno. *Tr. Mefruşatçı. Kilim, çul vs. satan veya geçimini sağlayan kimse.* Veyv û zamay şî cildarî ser. Ê do xwu rê cilîy biecibnê. 3. *Teks. N.* Çinadar/i. Keso ki çina roşeno, bi çina ya diligê xwu vejeno. *Tr. Konfeksiyoncu.* Veyv û zamay şî xwu rê cildarî ser ra di qatîy çina kerd û amey. 4. *Teks. N.* Çinadar/i. Keso ki çina virazeno. *Tr. Konfeksiyon imalatçısı.* Xeylên embazê ma yê Adana di cildarey kenê. Pereyê cildarî jî kewto sîyan. 5. *N.* Meymandar/i. Keso ki meymanan ra hez keno, meymanî hewadan û roneno, comird o ki meymanan qebûl keno. *Tr. Misafirperver.* Mêrdek cildar o. Roja ki meyman nêhewado û nêrono çinî yo.

cildarey 1. *Teks. Nm.* Çilagey. Cilîy viraştenî. *Tr. Halı, kilim, çul vs. imalatçılığı.* Debarê tayên merdiman cildarey, ê tayênî jî citêrey ser o yo. 2. *Teks. Nm.* Cilfiroşey, cilîy roteni. Rotokê cilan bîyayeni. *Tr. Mefruşatçılık. Halı, kilim, çul vb işleri yapıp geçinmek.* Diligê hemberîyanandê ma cildarey ra, ê ma jî memûrey ra vijêno. 3. *Teks. Nm.* Çinadarey, çina roteni. Rotokê çinayan bîyayeni. *Tr. Konfeksiyonculuk.* Ê yê kenê xwu rê Adana ra veyvê bîyarê ki ci rê cildarey bikero. Çunkî sûkda înan di çina bol roşêno. 4. *Teks. Nm.* Çina deşteni, çina viraşteni. Çina îmalat kerdeni. *Tr. Konfeksiyon imalatçılığı.* Cildarey di kar esto. Labelê kes do sifte sifte wahîrê xulqdê heray bo. 5. *Nm.* Meymandarey, mazûbaney. Meyman hewadayen û ronayeni û nê karî di ravey bîyayeni. *Tr. Misafirperverlik.* Cildarey karê her kesî nîyo. Merdimo cildar do meyman ra hez bikero, do comird bo, do zengîn bo, do xulqhera bo ûzn.

cilda sîya ser o mende/ê 1. *Zv. N.* Cilda wişki ser o mende/ê. O ki bê cilda ci çîyêndê ci nêmendo, bol bîyo feqîr. *Tr. Meteliksiz.* Jewî va: Birak, fitrîy mêrdekdê cilda sîya ser o mendî rê kewnê. Kes do bolkî nînan rê yardim bikero. 2. *N.* Cilda wişki ser o mende/ê. O ki cila sîya ser o roşeno, maneno. *Tr. Kara/siyah çul üstünde kalan veya oturan.* Renga cilda ci sîya ya, ay ser o mendo.

cilda sîya ser o mendeni 1. *Zv. f. M.* Cilda sîya ser o mendiş. Cilda wişki ser o mendeni, feqîrey di mendeni, çinêbîyayeni di mendeni, cilda wişki ser o mendeni. *Tr. Meteliksizlik. Meteliğe kuşsun sıkmak.* Dewleti, hîciz na kêdê ci ser, cilda sîya ser o mendîy. 2. *f. M.* Cilda sîya ser o mendiş. Cilda wişki ser o mendeni, ronişteni. *Tr. Siyah çulda üstünde kalmak.* Kam a cilda sîya ser o mend bî? Ay bin di cizdanê min ê peran mend bî.

cili *Teks. Nm. B.* Cilîy. Çîyênda heremî ya ki virazenê ki çîyan ser o afînê, ser o ronişê. *Tr. Halı, kilim, çul vs. sergiler.* Cili bîyarê ki ma xwu rê ser o roşê. 2. *Teks.* Çina. Çîyo ki deyêno xwu ra. *Tr. Libas, elbise, giysi.* Cila xwu dê xwu ra û şî kê xalan. Va, xalo cila mi senîn a? Xalê ci va, bol weş a êganê mi. 3. *Teks. Nm.* Paliki, kurtani, palani. Cila ki erzenê heran, mankeran û qatiran ser. *Tr. Semer, palan.* Cili eşti herî ser, her jî eşt makîneri ser. Çunkî her nêweş bî.

cilîy 1. *Teks. Nb. Bw.* Cil. Cilê xwu day xwu ra û şî meymaney. 2. *Teks. Nb.* Cilê ki kes rafîneno û ser o ronişeno, kes çîyanê xwu rafîneno. *Tr. Halı, kilim, çul, sergi vs.* Cilanê xwu bigîrê berê qesar di bişuwê. Çunkî vernî zimistan o.

cilobelg *Teks. Nn.* Çekobelg, çinayo biqat. *Tr. Takım elbise.* Qandê zamayîni şî cildarî ser. Xwu rê di cilobelgîy herînay, ardîy keye.

cilq/i *N.* Herimîyaye, xeripîyaye, xirabîyaye. Çîyo ki herimîyayo, xeripîyayo, xirabîyayo, wezîfe ra kewto, xeyrî raşt. Keso ki hal û hereketandê xwu di, qisan û vatenandê xwu di samîmî û raşt nîyo, cilqey keno. *Tr. Bozuk, gayri ciddi, yumurta vb. şeylerde bozulmuş olan şey veya ahlaken bozuk kimse.* Hako cilq, merdimo cilq ûzn.

cilqane 1. *Nn. Bw.* Arîyek. Kergîy, qûtî cilqanedê xwu di tehnenê. *Nn.* Cilqkî, zêdê cilqîya, zêdê cilqana. Cilqîy senîn kenê yan jî benê, winî kerden û winî bîyayeni. *Tr. Şımarıklar gibi, şımarıkçasına, bozuk yumurta nasıl olur ise öyle olmak.* Tew fêlanê ci yê cilqaneyan ez werda.

cilqaney *Nm.* Cilqkîyey. Cilqane bîyayeni, wesfê cilqan û herimîyayan ser o bîyayeni, wesfê şehitîyayan û xeripîyayan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; ciddîyey ra dûrî yo, zêdê cilqan o; a wesfê nê kesî pa bîyaeni. *Tr. Bozukluk, bozukça,*

1 Qandê hadirekerdişdê panc kesan *Bw.* Cilvir.

gayr-i ciddiler gibi olmak, bozuk davranışlar sergilemek. Cilqaneyda ci ra nêbîyayê, ma do o jî bigirotayê kayda xwu mîyan.

cilqey *f. M.* Cilqîni, herimîyayeni, xirabîyayeni, xeripîyayeni, heramey, wezîfe ra vijîyayeni, xeyrî raştey. *Tr. Bozulmak, bozukluk, vazifesizlik, ciddiyetsizlik, atıl durumda olmak, sululuk.* Merdimdê cilqîya kes nêşeno çîyêndo raştikî qisey bikero. Çunkî cilqey di raştey çinî ya.

cilşoyêr/i *Sn. Rob. N.* Cilşuwêri. Makînaya ki pa cil û şiq û xalî û çuwal û telliz û çîyanê winasînan şuwenê. *Tr. Halı yıkama makinası.* Bolê ciniyan nika kê xwu di cilşoyêrîy jî herînenê.

cilşuwêr/i *Sn. Rob. N. Bw.* Cilşoyêri. Keynekeri va, wa cihêzdê mi mîyan di çinaşoyêr û porwişkêr û firaqşoyêr û cilşuwêrên jî bibo.

ciltar *Teks. Nn.* Çîyo ki kes nano cilan, palikan, zînan ser. *Tr. Palan, semer ve eyer gibi şeylerin üstüne serilen sergi, kalın bir bez parçasıdır. Semeri, eyeri, palanı koruyup temiz tutar.* Esparî, ciltar nê paliki ser û ser o ronişt û peynî ra senîn ki jew dê estori ro, estori kewti xarî.

cilûbelg *Teks. Nn.* Çina mina, gincûgol. Hergi çîyo ki kes dano xwu ra. *Tr. Kılık ve kıyafet.* Wextê mekteban o yeno. Qeçan berê ci rê cilûbelg biherînê. Wa şarî mîyan di qeçê ma nêşermayê.

cilûcol *Nn.* Hergi çîyê ravistişî. Cilîy, şiqîy, xalîy, şalîy ûzn. heme çîyê rafînayeni. *Tr. Halı, kilim, yolluk vb. her tür sergi eşyası.* Cinêkeri, leganda xwu mîyan di cilûcolê xwu şitîy.

cilvir *Wş. Nn. Bw.* Cilbir. Cilvir yan jî cilbir qandê panc kesan viraştiş û malzemeyê ci wina o: Kîloyên nerîyê pîyazî, nîmkoçikên îsoto wişk, panc hakîy û hendê nîmedê bardaxênda çayeri ron. Nê nerîyê pîyazî quşxane di ronî mîyan di sûr benê, xaxey ra kewnê tepîya, tayên îsoto wişk debeno de. Neya dima di tasîy awa xwu verdanê de û hendê da vîstên deqe awi di gireyêno. Bado hakanê xwu yê cendeyan verdanê mîyan û ser ra vila kenê. Eger pancna deqey bi no babet a pêmîyan di bipeyşo, qandê ronayîşî bena şamîyênda hadirê. Şîfa bo. *Tr. Kızartılmış soğan cücüğüne yumurta eklenerek yapılan bir çeşit yemek.* Cilvir, şamîyênda verênan a. Ez resaya ser û mi werda.

cim 1. *Nn.* Bi kilmaney a nameyêndê lajekan o ki "Cuma"y rê vanê "Cim." *Tr. Cuma adını taşıyan erkek çocuğun kısa söylenen adı.* Cimî rê vajê wa, bizan bero çere. 2. *N.* "Vinî" rê vanê ki na vajeki "com"î ra yena. *Bw.* Com. *Tr. Kayıp.* Mêrdek qe finêra bî cim.

cimbizi *Nm. Mûçiki, moçaniki.* Çîya/haceta ki kes mûyanê rîdê xwu cikeno. *Tr. Cımbız.* Bi cimbiz a mûyên xwu çimî ra veti.

cimbîyaye/ê *N.* Vinîbîyaye/ê. O ki bîyo vinî. Com bîyayeni ra yeno. *Tr. Kayıp.* Lajeko cimbîyaye, bi delal a vîneya.

cim bîyayeni *f. M.* Cimbîyayîş. Vinî bîyayeni. Na vajeki "com bîyayeni" ra yena. *Tr. Kaybolmak.* Cim bîyayena qeçandê werdîyan rê kes damiş nêbeno.

cimbolî *H.* Cimbolikî. Com, com bîyayeni. Awi yan jî cayêndo awikin di com bîyayeni, tey vinî bîyayeni. *Tr. Batmak. Su veya sıvı bir yerde batmak.* Do awi mîyan di cimbolî bîyayê, mi ûja ra reyna rişt kenar. Saliho bêtalih, tayn mend bî ki kenar di, mîlî mîyan di cimbolî bo.

cimbolî bîyayeni *f. M.* Cimbolîbîyayîş. Cimbolikî bîyayeni, com bîyayeni. Awi yan jî çîyêndê awikinî di com bîyayeni, tey vinî bîyayeni. *Tr. Batmak. Su veya su gibi sıvı bir maddede batmak, kaybolmak.* O yo pesnanê xwu dano. Labelê ki şima ki ci nêresayê, bi mi ki o do cimbolî bîyayê û bifetisîyayê.

cimende/ê *N.* Ocimende/ê, rocimende/ê. Çî/keso ki bi ci maneno, bi drofan a zêdê ci yo. *Tr. Benzeyen, benzeşen.* O keso cimende do jî bêro pêserî. Ti do wexta bixwu bivînê.

ci mendeni *f. M.* Cimendiş. Bi ci mendeni, drofiyayeni. Zêdê ci bîyayeni, bi drofan a zêdê ci bîyayeni, ro ci mendeni, ro ci mendeni. *Tr. Benzemek, benzeşmek.* Bol bi ci mendê. Cora mi kerd pêmîyan.

cimîyaye/ê *N.* Vinîbîyaye/ê. Keso ki bîyo vinî. *Tr. Kaybolmak.* Dawada Ergenekonî di merdimo cimîyaye şeş mengana tepîya vîneya.

cimîyayeni *f. M.* Cimîyayîş. Vinî bîyayeni, nêasayeni, çiman ver ra vinî bîyayeni. *Tr. Kaybolmak.* Cimîyayeni rê ti vajê, ti viraneyda ci rê vajê, ti bê keseyda ci rê vajê. Çiçî rê vajê, çiçî rê nêvajê. Çîyên nîyo ki.

cimkerde/ê *N.* Vinîkerde/ê. Na vajeki "comkerde" ra yena. *Tr. Kaybedilen.* Tekero cimkerde newedera dîneya.

cim kerdeni *f. M.* Cimkerdiş. Vinî kerdeni. Kesên yan jî çîyên vinî kerdeni, çiman ver ra nimite/nêasaye kerdeni. Na vajeki "com kerdeni" ra yena. *Tr. Kaybetmek.* Şima çîyan cim kenê û dima jî ci dimî nêkewnê.

cimnaye/ê *N.* Vinîkerde/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayêni kerdo vinî. *Tr. Kaybedilen, kaybettirilen.* Lajeko cimnaye, nêvîneya. Da desên rojî yo ki ê yê geyrenê ci. Labelê teslaya înan hewna nêkewta.

cimnayeni *f. M.* Cimnayîş. Vinî kerdeni. Bi destdê kesên yan jî çîyên a kesên yan jî çîyên vinî kerdeni, çiman ver ra dûrî visteni, nêasaye kerdeni. *Tr. Kaybetmek, gözlerden ırak tutmak, gözlerden uzaklaştırmak.* Çî cimnayeni hetê ra o, qeç cimnayeni hetna ra o.

cimûcelat/i *N.* Vinîbîyaye/ê, sîyankewte/ê. O/ çîyo ki vinî bîyo, çiman ver ra kewto dûrî û ze ki sîyan kewo. *Tr. Sırra kadem basan, kayıplara karışan.* Gama bînî cizdanê mi tîya di bî û nika jî bî cimûcelat. Qe nêzana ki sera şî? Qey kewt bindê erdî.

cimûcelatey *Nm.* Vinîbîyayeni, erdî bin kewteni, sîyan kewteni. *Tr. Kayıplara karışmak, yerin dibine girmek, sırra kadem basmak.* Ellah siûdê kesî xirab nêkero. Cimûcelatey qederdê kesî nêkero. Çîyêndo çetin o.

cin/i *Er. N.* Ellay adirî ra xelq kerdê. Ma ra nêaysenê, xeybane yê. *Tr. Cin.* Ciniy jî zêdê însanan wezîfedarê quley ê. Kafir û muslumanê cînan estê.

cinaq *Zoo. Nn.* Şertik. Sîneyê kergeri di esteyo barî, orteyê lingandê kergan di esteyo barî. *Tr. Lades kemiği.* Bi kardî ya cinaqê ci cikerdîy û da ci.

cinawir/i *Zoo. N.* Wehşî, ganawir/i. Heywano wehşî, heywano koyar. *Tr. Vahşi, evcil olmayan hayvan.* Cinawir keye di warî nêbeno. 2. *Zv. N.* Wehşî, ganawir/i. Keso ki zêdê heywandê gem o; medenîyetî ra, însaney ra, merdimey ra fehm nêkeno, hal û hereketê ci, fêlê ci merdimî ra teber o. *Tr. Vahşi ve bedevi, medeni olmayan, davranışları vahşilere benzeyen.* Eger cinawir nêbo, do kîberî biceno û dima zerre kewo. Şî guna cinêkerda şarî ya virani ser ro!

cinawirey 1. *Zoo. Nm.* Ganwirey, koyarey, gemîyey, wehşîyey. *Tr. Vahşilik, yabanilik.* Cinawir jî cinawireya xwu zano. 2. *Zv. Nm.* Wehşîyey, ganawirey, dinênedikey. Cinawir bîyayeni, însaney/merdimey ra teber bîyayeni, fêl û hereketandê xwu di kesê gemi/gemî bîyayeni, sankî keye di gird nêbîyayeni. *Tr. İnsan için bedevilik, vahşilik.* Cinawireyda ci ra kes nêwazeno ki pa şirîgey bikero, hembaz bo.

cinciniki *Zoo. Nm.* Pilpiliki, sîsperiki, cincinîki, çînçiniki, pirpiriki, pinpiniki, pisperiki, pispeliki. *Tr. Kelebek.* Qeçek bi firayenda cincinik a şî ki şî. Bi ey ki o do bişo ay tepêşo.

cincinîki *Zoo. Nm. Bw.* Cinciniki. Cincinîka ci ya yena, o yo keno fina xwu rê ci dima biremo.

cindar/i *N.* O ki winîno cinan, qandê cinan winîno pede, cinan ser o osta o, bi cinan a werzeno û roşen û hewl û xirabanê ci silasneno, şeno cinan biciniîyan ser ra werzano. Labelê fehlbaz nîyo. *Tr. Cinci.* Beno jî cindar bişo cinan ser ra wedarno.

cindarane *Nn.* Cindarkî. Zêdê cindarana bîyayeni, fêl û qisey û hal û hereketê ci zêdê cindarana bîyayeni, bi cindaran o mendeni. *Tr. Cinciler gibi, adeta cincilere benzercesine.* Senîn ki cindarên amê ci heti, ez winîyaya a cinêkera kuşatkari jî hema ayatê xwu vetîy û cindarane fek û lewê xwu lûnay û jû qisey xwu fekî mîyan di vetîy.

cindaraney *Nm.* Cindarkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û qisan û qismên hal û hereketandê xwu zêdê cindarana bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Cincilere benzemek, cinciler gibi davranmak.* Eger mi hal û hereketandê ci di cindaraney nêdîyayê, ez bi ci ya nêxapeyayê.

cindarey *Nm.* Karê cindaran, wesfê cindaran. Cinan ser o xebat kerdeni, cinîyan winîyayeni, karûgurweyê cinîyan kerdeni. *Tr. Cincilik.* Cindarey rê zanayîş lazim o.

cindiriki *Teks. Nm.* Çîya mêşan û kelmêşan a tenteneyîn a ki kesî mêşûmor ra sitar kena. Babetên perdeyêndo tenteneyîn o qulqulî yo ki kesî mêşan ra keno sersûn. *Tr. Cibinlik.* Kelmêşîy nêşenê dekewê cindiriki bin.

cindirlî *Teo. N.* Keso/a ki bîyo/a cinî, cinan dayo piro, cinîy kewtê de, kewto/a feqda cinan. *Tr. Cin çarpan.* Ê yê kenê ê kesî cindirlî berê Nêweşxaneyê Nêşeyandê Aqilî.

cineye/ê *N.* Keso ki neyayo/veyayo bi ci yo, bi ci yo lejê fekî bîyo, pa qiri qiri bîya. *Tr. Tartışılan, münakaşa edilen, ağız dalaşı yapılan, eleştirilen.* Ez bi otasîda ê merdimdê cineyî/veyayî ya şena bêra.

cineyeni *f. M.* Cineyîş. Minaqaşe kerdeni, pa lejê fekan kerdeni, bi ci yo qiri qiri kerdeni. *Tr. Kendisine, birisine dokunmak, tartışmak, ağız dalaşı yapmak.* Şêlig bî vila tepîya, ez neyaya/veyaya bi ci yo.

cinê ci bîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ze ki cinê ci bibê, normal nîyo, ganselamet nîyo, do kotî di sekero û senîn bikero bellî nîyo, ze ki cinîy pirodê. *Tr. Sağlıklı olmayan, cinleri varmış gibi olan, sağı solu belli olmayan, ne zaman ve nerede ne yapacağı net olmayan, cin çarpmışlar gibi olan.* Boka şima o merdimo cinê ci bîyaye bi xwu ya nêard? Fina verî ey ma kerdîy rezîldê alemî. Şima o kotî di dî! 2. *Tib. N.* Cinî. Kes/çîyo ki; cinan dayo piro, cinîy dekewtê de, bi cinpirodayîş a selametey ra vijîyayo û bîyo ze xînt. *Tr. Cinli olan, cinleri olan, cin çarpmış*

olan. Şima senîn bi ê kesdê cinê ci bîyayî ya şenê hendayên ray şirê?[1]

cinê ci bîyayeni 1. *Zv. f. M.* Cinê ci bîyayîş. Cinê ci estbîyayeni, cinî dekewteni. Zêdê kesandê normalan nêbîyayeni. *Tr. Cinleri olmak, cin girmek, sağlıklı olmamak.* Eger cinê ci çinê bê, xwu bi xwu qisey nêkeno. 2. *Zv. f. M. Tib.* Cinê ci bîyayîş. Verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, pey emel nêbîyayeni, bi ladê ci ya bîrî bin nêşîyayeni, geh rind geh xirab bîyayeni. Roja ci rojda bîni, saeta ci saetda bîni nêmendeni. Qerardîde nêbîyayeni, qerarên di nêbîyayeni. No hal, zûrkerey ra nîyo; şik û fikrî di temam nêbîyayeni ra o. *Tr. Sağlıklı olmamak, güvenilmemek, sağı solu belli olmamak, sağlıklı kararlar verememek. Bu durum, yalancılıkla ilgili olmayıp sağlıklı düşünememekle ilgilidir.* Ze ki cinê ci bibê. Ti winînê finên hewl o, finên hema zirtikên o.

cinê kafirîy *Nb.* Jewekê ci, "Cino kafir" o. Cinê ki nêbîyê musluman, cinê ki îman nêkerdo. *Tr. Müslüman olmayan cin.* Cinê kafirîy do adinî di vinî kerê. Çunkî cinîy jî zêdê însanan qûl ê û persdar ê.

cinêkane *Nn.* Cinîyane. Mêrdekî do şêligî mîyan di cinêkane hereket nêkerdayê.

cinêkey 1. *Nm.* Cinîyey, cinî bîyayeni. Însanan mîyan di camêrd nê, cinî bîyayeni. *Tr. Kadınlık.* Çetineya cinêkey jî, ê camêrdey jî esta. 2. *Nm.* Cinîyey, veyvey, cinêk bîyayeni. Cinîyan mîyan di keyna nê, cinîya veyvi bîyayeni, cinîyan mîyan di zewijîyayê bîyayeni. *Tr. Kadınlık, kadın olmak. Evli kadın olmak.* Cinêkeya ci ci rê bêsiûdey ardi.

cinêki 1. *Nm.* Cinî. Mêrdekî va: Wa cinêkîy şirê nata û wa camêrdîy jî şirê ata. *Tr. Kadın.* Cinêki tîya ra ravêrdi, pa qeç çinêbî. 2. *Nm.* Cinîya resayê. Kesa ki dûrî ra xwu keyna nê, cinî mojnena. *Tr. Kadın, yetişkin olan. Uzaktan kız değil de kadın görüntüsü veren kimse.* Rêwî mêrdekdê şînasnayî rê va: Cinêkên do gamna bêro tîya, a waya min a ezeb a, ay birişê kê xalandê mi.

cinêkî *G. Nn.* Veyndayeni di qandê narîn û nazîkey cinêk vateni, xatûn vatiş. "Xatûnî" di "Cinêkî" vêşêrî asalet û bicisnîyey esta, "Xatûnî" di cinêki rê deha vêşî qîmet mojneyêno, deyêno. Wexto ki kes cinêki rê vajo: "Xatûnî!", cinêki vêşêrî kêf kena, bena kêfweşi. Vajekda cinêkî di herfa –î, veyndayîş di qîmet mojnena, qîmet dana cinêkeri. Wexto ki vajê: "Cinêkî!", ze ki vajê cinêka biqedr û biqîmeti, cinêka xaseki, cinêka delali. Mersela; Delalî! Şabanî! Xelîlî, rindikî! ûzn. tîya di herfa –î, qedrûqîmet û xasekey û delaley û rindey nana çî û naman a. *Tr. Hanım! Güzel hanım! Sevgili hanım! vb.* Mêrdekî hembazandê ci mîyan di ci rê va: Cinêkî, ti ya sera şina? Ay jî kêf kerd, va mêrdek ez a şina gerr.

cinêkkî 1. *Nn. Bw.* Asnawo cinêkkî. Eger to ra ameyê, to jî cinêkkî asnaw bikerdayê, ti yê çirê pey huwenê ki? 2. *Nn.* Zêdê cinîyana, cinîy senîn ki kenê winî kerdeni, bi şikildê cinîyan a. *Tr. Kadınca, kadınlar gibi, kadın olarak. Kadınların yaptığı, söylediği ve davrandığı gibi.* Ti cinêkkî kenê û wenê û şinê û şimenê. Tayên camêrdkî biki.

cinê muslumanîy *Teo. Nb.* Jewekê ci, cino musluman o, cinê ki dînê ci Îslam o. *Tr. Müslüman cinler.* Cinê muslumanîy zirar kesî nêdanê. Labelê cinê kafirîy zirar danê kesî.[2]

cinê rehmanîy *Nb.* Jewekê ci, "Cino rehmanî" yo, tersê ci jî "Cinê şeytanî" ê. Cinê ki zirar nêdanê însanan, cinê ki qontrol ra nêvijîyayê, cinê muslumanîy, cinê ki ci ra xeyr yeno, cinê bixeyrîy. *Tr. Rahmani cinler. Allah dostu, hayırlı, zararlı olmayan, yararlı cinler.* Cinê rehmanîy do zirar ci nêdê.

cinê şeytanî *Teo. Nn.* Jewekê ci "cino şeytanî" yo, tersê ci jî "Cinê rehmanîy" ê. Cinê ki zirar danê însanan, muslumanîy nîyê, qontrol ra vijîyayê. *Tr. Müslüman olmayan, insanlara zarar veren, kontrolden çıkan cinler.* Qarişê cinan mebê. Cinê şeytanî şima rê benê belay.

ciniqîyaye/ê *N.* Merdimo ki finêra terseno, nişkêra ciniqêno û lerzeno. *Tr. Aşırı korkudan veya başka olumsuz bir nedenden dolayı ani irkilmeleri veya titremeleri olan.* O qeçeko ciniqîyaye do miheqeq şiro nêweşxane.

ciniqîyayeni *f. M.* Ciniqîyayîş. Tersan ra, bêhemd lerzayeni, lerzîy dekewteni, ze ki cinîy pirodê. *Tr. Cin çarpmış gibi aniden irkilmek, çırpınmak, titreme girmek.* Tûtek hewn di bêhemd ciniqîya.

cinişte/ê *N.* Suwar/i, espar/i, ser obîyaye/ê, pobîyaye/ê, po. *Tr. Binili, binen.* Merdimo cinişte do qey rojên bêro war. Ma do tim ser o bo? Qey çîyên nêbeno.

---

1 Tîya di "cin"î di nûşaya ci ya N'y bi şikildê dibarî ya waneyêna.

2 Vajekda cinî di nûşaya ci ya N'y qalin waneyêna, ze ki nûşayênda dibarê bo. Mesela bi şikildê "cinn"î ya biwaneyo.

cinişteni *f. M.* Cinîştiş. Poyey, suwarey, cinişteyey, esparey. Po/cinişte bîyayeni, suwar/espar bîyayeni. *Tr. Binmek, binili olmak, üstünde/üzerinde olmak.* Ci rê ha cinişteni, ha ci nênişteni.

cinî 1. *Nm.* Cinêki, cenî. A ki namzedê qeçardişî ya. *Tr. Kadın. Anne adayı.* Cinû camêrd şîy veyve. 2. *Nm.* Cenî. Însanan mîyan di cînsîyey di makî bîyayeni. *Tr. Kadın.* Eger ki o merdim camêrd nêbo jî cinî jî nêbeno. Beno keçiklawik. 3. *Nm.* Cenî. Kesa ki mêrde kerdo, mêrdekerdê, bimêrdê. *Tr. Evli kadın.* Cinîya kesî do baxûbîstan bo.[1] 2. Fisembari (fisilembari) *Bw.* Fisembari, 3. Bax û bîstani. *Bw.* Bax û bîstani. 4. *Er. N. Bw.* Cindirlî. Merdimo cinî do yan şiro cindaran ser yan jî şiro Nêweşxanedê Nêşeyandê Aqilan.[2] 5. *N.* Cinan ser o, heqdê cinan di, têkilîyê cinan, ê cinan, çîyo ki cinîy wahîrê ci yê. *Tr. Cinlerle ilgili, cinler hakkında.* Eger gireyê şima cinî yo, ez tey çinî ya. Çunkî ez înan ra tersena.[3]

cinîbîyaye/ê *Teo. Nm.* Kes/çîyo ki; cinan dayo piro, bîyo cinî, bi cinan a mijûlîyayo yan jî cinan zirar dayo ci. *Tr. Cin çarpan.* Merdimda cinîbîyayê ra geyrî bê, şima nêşenê ay rew rewî bibandemê. Şima do ki ci veyê, qenê berê Nêweşxanedê Nêşeyandê Aqilî.

cinî bîyayeni *f. M.* Cinîbîyayîş. 1. *f. M.* Cinîbîyayîş. Cinêki bîyayeni. Keynekey ra vijîyayeni, bi camêrdên a zewijîyayen a keynan. *Tr. Kadın olmak. Bir kızın evlenerek kızlıktan çıkması.* Keyneki hewli bî. Bî cinî, diha rind bî. 2. *f. M.* Cinîbîyayîş. Camêrdey ra vijîyayeni, cînsîyetê xwu vurnayeni, bi emelet a cinî bîyayeni. *Tr. Kadınlaşmak. Ameliyatla bir erkeğin veya çift cinsiyetli birisinin cinsiyetni değiştirip kadınlığa geçmesi.* Vanê filan kes şî, bi emelet a bî cinî. 3. *Zv. f. M.* Cinîbîyayîş. Wezîyetdê cinîyan kewteni, zêdê cinîyan bîyayeni. *Tr. Kadınlaşmak. Kadın rolüne/kılığına girmek.* Kes bi leçeg a cinî nêbeno. (Ş.Ş)

cinîbîyaye *Nn.* Cinêki bîyaye. Keso ki sifte camêrd yan jî keçiklawik bîyo û dima bi emeletbîyayîş a camêrdeya xwu bi cinîyey a virnaya, xwu kerdo cinî. (Vajekda "Cin"î di nûşaya n'y barî waneyêna.) *Tr. Cinsiyetini erkeklikten çıkararak kadınlaşan erkek veya hünsa.* Kes do kesdê cinîbîyayî rê se vajo û se kero? Ancax kes vajo bêlome bo!

cinîbîyayê *Nm.* Keynaya ki (mersela keynaya ki bîya veyvi, mêrde kerdo) keynekînî ra vijîyaya, bîya cinî. *Tr. Evlenerek kadın statüsüne çıkan bakire kız.* Vanê keyneka cinîbîyayê ageyraya kê pêrdê xwu.

cinîgderg *Nn.* Kes/çîyo ki; cinîgê xwu verdayê û kerdê dergîy. *Tr. Uzun favorili, favorilerini uzatan.* Merdimêndo cinîgderg bî. Mi nameyê ci nêpersa.

cinîgdergey *Nm.* Cinîgê ci derg bîyayeni, cinîgîy derg kerdeni. *Tr. Uzun favorili olmak.* Cinîgdergey di keramati bibo, filan keso salme do keramatkar bîyayê.

cinîgi *Nm. An.* Mabeynê goşan û çiman di cayo ki porê kesî bi şikildê barîyane ya derg beno û vera guman şeqitêno. *Tr. Favori. Şakaklarda sarkıtılan saçın kılları.* Ez berberdê xwu rê vana, cinîganê mi derg meciki.

cinîgîy *Nb.* Porê kesî yo ki kilm û dergane û barîyane kenar ra kewno mîyandê çiman û goşandê kesî. *Tr. Favori.* Merdim est yo ki cinîganê xwu keno derg. Ez nêzana ki ê înan ra çiçî fehm kenê ki? Qey o jî şoretên o.

cinîkerde/ê *N.* Kes/jewo ki kesên yan jî tayên kewtê bendedê ci û kerdo ze xîntane, kerdo cindirlî, kerdo cinî, selameteya ci xeripîyaya. (Nûşaya N'y bi şikildê dibare ya waneyêna.) *Tr. Aşırı kızdırılarak veya bir nedenle cin çarpmışa döndürülen.* Şima ki şa ê merdimê cinîkerdî weş kerê, ez do nêzana çiçî û çiçî bi şima da.

cinî kerdeni 1. *f. M.* Cinîkerdiş. Keynekên yan jî cinîyên xwu rê cinî kerdeni, pa zewijîyayeni. *Tr. Birisini kendisine eş/karı yapmak, birisiyle evlenmek,* Mêrdekî va: Mi a keyneki xwu rê kerdi cinî, ez pey şabîyayêya. 2. Cinîkerdiş, Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên ci hêrs kenê, ci kenê xînt û ze ki cindirlî bo. (Nûşaya N'y gereg ki bi şikildê dibarî ya biwaneyo.) *Tr. Birisinin psikolojisini bozmak, cinli hale getirmek.* Şima hendo ki veyayê mêrdekî yo, şima mêrdek kerd cinî.

cinîkerde *Nn.* Kes/camêrdo ki camêrdnakî xwu rê kerdo cinî, zêdê cinîyana pa zewijîyayo. *Tr. Bir erkek tarafından kendisine karı/eş edilen erkek kimse.* Camêrdo cinîkerde o, bi cinîbîyayenda xwu ya pesnanê xwu yê wina ecêbey dano!

cinîkerdê *Nm.* Keyna/kesa ki jewî xwu rê kerda cinî, pa zewijîyayo. *Tr. Birisi tarafından eş/karı*

---

1 Hîrê babetîy cinîy estê. Nê: 1. Çingilfistani. *Bw.* Çingilfistani.

2 Na vajeki di N bi şikildê dibare ya pilozneyaye waneyêno.

3 Na vajeki di N bi şikildê dibarê ya pilozneyaye waneyêno.

edilen kız veya kadın. A keyneka cinîkerdê ey rê zaf ercîyê.

cinîkewte/ê *N.* Keso ki cinan dayo piro, ciniy ci rê bîyê belayê serî û pa aqilê xwu kerdo vinî, babetên bîyo xînt. (Vajekda "cinîyey" di nûşaya ci ya n'y zêdê dibare ya do biwaneyo.) *Tr. Cin çarpan.* Cahîlên va: Şima do kesê cinîkewtî berê cindaran.

cinî kewteni *f. M.* Cinîkewtiş. Babetên nêweşînên a ki ze ki qebûl kenê ki cinan dayo piro. Nêweşînênda rihî ya, nêweşînênda psîkolojî ya. (Vajekda "cinîyey" di nûşaya ci ya n'y zêdê dibare ya do biwaneyo.) *Tr. Cin çarpması, cin çarpmak.* Vanê cinêki qeçî vero cinî kewta.

cinîperest *Nn.* O ki cinîyan ser o bol zaîf o, timûtim qayîlo bi cinîyan a werzo û roşo, tim pa hulo bo, qayîlo bi cinîyan a bivajîyo, tey minabetêndo cînsî bikero. *Tr. Kadın düşkünü, kadına tapan.* O merdimo cinîperest, wa bi to ya hembazey nêkero.

cinîperestey *Nm.* Cinîperest bîyayeni, wesfê cinîperestan ser o (pa/tey) bîyayeni. Keso ki qayîlo timûtim bi cinîyan a werzo û roşo û pa bivajîyo, bi ci ya hulo bo, tey minasebeto cînsî bikero; a no kes bîyayen û wesfê nê merdiman ser o bîyayeni. *Tr. Kadınlara tapma/k. Kadınlara çok perestiş etme/k. Kadın düşkünü olmak. Sürekli kadınlarla oturup, kalkıp, onlarla cinsel ilişkide bulunmak istemek.* Xwu ra ki cinîperestey pa çinêbîyayê, qey do beşe bîyayê jî.

cinîpûşt *Nn.* Keso ki cinîya ci pûştey kena, bênamûsey kena, zêdê malî ya xwu roşena. *Tr. Eşi (karısı) kötü yolda olan, namusunu satan.* Dişmenê ci va, filan merdim, cinîpûşt o. Wa ma mîyan nêro. Ki o bêro, ez do şira.

cinî ser *H.* Cinîyan ser o, heqdê cinîyan di, têkildareya cinîyan. *Tr. Kadınsal, kadınca, kadın hakkında, kadınlarla ilgili, kadın üzerine, kadın konusunda.* Ez winîyaya Mesela cinî ser bî, ez mîyan nêkewta.

cinî û camêrd 1. *Nn.* Hem ciniy, hem jî camêrdîy. *Tr. Hem bay hem de bayan, ikisi beraber, kadınlı erkekli.* Wa cinî û camêrd pîya dekewê zerre. 2. Cinî camêrd, ê ki pêya cinî û camêrd ê, ê ki, ê pê yê. *Tr. Karıkoca, evli olanlar, karıkoca beraber.* Ma yê kenê cinî û camêrdî dekerê cayên, ê bînan jî abirnê canakî.

cinî û camêrdey 1. *Nm.* Hem cinîy hem jî camêrdîy pîya bîyayeni, pêya karên kerdeni, pêra nêabirnayen a çîyên kerdeni. *Tr. Baylı bayanlı. İkisi karışık olarak bir iş yapmak.* Cinî û camêrd pêya dekewtîy saloni. Bi cinû camêrdey a veyve senîn beno, senîn nêbeno? 2. *Nm.* Hem bixwu hem jî cinîya ci. Hem bixwu hem jî camêrdê ci. *Tr. Karıkoca beraber.* Cinî û camêrdê ki pêya zewijîyayeyê, do pîya şirê, ê bîniy jî do cîya şirê. Çunkî cinî û camêrdey di usûlên jî wina o.

cinîverdaye *Nn.* Cinîverdok. Keso ki cinîya xwu verdaya, mareyê xwu eşto. *Tr. Boşanan.* O merdim cinîverdaye o.

cinî verdayeni *f. M.* Cinîverdayîş. Ma rê visteni, cinîverdokey, mare/nîkah ra visteni, nîkahî îptal kerdeni. *Tr. Boşamak, karı boşamak.* Cinî verdayeni, weş nîya. La fina jî bêlome bo.

cinîya çewresini *Nm. Bw.* Cinîya zaclanini. Cinîya çewresini do xwu hemed kero ki, serd nêgîro.

cinîya eşareti *Nm. Bw.* Cenîya bieşareti. Boka cinîya eşerati raştê kesî nêro. Ki bêro jî, boka Ellah paştîya kesî bo. Ma se vajê?

cinîya gergûşini *Nm.* Cinîya bidergûşi, cinîya biqeçi. Cinîya ki qeçê ci esto. *Tr. Bebekli, kundaklı kadın.* Cinîya gergûşini kes do wesayîtî mîyan di ca bido ci.

cinîyane *Nn.* Cinîkî, cinêkane, cinêkkî. Zêdê cinîyana. Cinîy senîn kenê, winî kerdeni. Zêdê fêl û hereketandê cinîyanana. *Tr. Kadınca, kadınlar gibi.* Cinî rê cinîyane û camêrdî rê jî camêrdane robere yeno.

cinîyaney *Nm.* Cinêkaney, cinîkî, cinêkkîyey. Zêdê cinîyana kerdeni, zêdê cinîyan ray şîyayeni. Cinîy senîn ki kenê, winî kerdeni. şekil û bîçimê cîyan senîn ki bibo, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Kadınlar gibi, kadınca tavır ve davranışlarda bulunmak.* Cinîyaneyda ci di jî camêrdaney esti bî.

cinîya zaclanini *Nn.* Cinîya lohusa, cinîya zaclani, cinîya çewresini, lohusa. Cinîya ki qeç ardo û hewna çewresê ci temam nêbîyê. *Tr. Lohusa.* Cinîya zaclanini nefisa ya, çilek a, kes do ci bêwerd, bêşîrane nêverdo. Emberîyanîy çi şamî bikerê gereg ki şikê ay bê jî.

cinîy ci ra hezkerdeni *Zv. f. M.* Cinî ci ra hezkerdiş. Tey hîssê hezkerdişî bîyayeni, hezkerdiş di têkilîyê kesên bîyayeni. (Nûşay ci ya N'y bi şikildê dibare ya waneyêna.) *Tr. Sevmek, hoşlanmak, beğenmek, gözü tutmak, gözüne girmek.* Cinê mi ci ra hez kenê. Labelê o vera mi nîno. Qey cinê ey ê mi ra hez nêkenê.

cinîy ci ra heznêkerdeni *f. M.* Cinî ci ra heznêkerdiş. Qarşûyê kesên, hemberê kesên ci rê hîssê hezkerdişî peyda nêbîyayeni. (Nûşay ci ya N'y zêdê dibarî ya/nn waneyêna.) *Tr. Sevimsizlik, antipati duymak, hoşlanmamak, gözü pek tutmamak, yıldızları barışık olmamak.* Ellah

zano cinê mi ey ra heznêkenê.

cinîyey 1. *Nm.* Cenîyey, cinêkey. Cinî/cenî bîyayeni, cinêki bîyayeni. Însanan mîyan di namzeda mayey bîyayeni. *Tr. Kadınlık.* Cinîyeyda xwu ya karê camêrdan kerdê. 2. *Nm.* Cinêkey, cenîyey. Cinî/cinêki bîyayeni, mêrdekerdê bîyayeni, keynekey ra vijîyayeni. *Tr. Kadınlık. Evli kadın olmak.* Cenîyey jî qeder o, camêrdey jî. 3. *N.* Cinî pirodayîş, cinî dekewtiş. Tey cinîy bîyayeni, feqda cinan kewteni. (Vajekda "cinîyey" di nûşaya ci ya n'y zêdê dibare ya do biwaneyo.) *Tr. Cin çarpmak, cinli olmak.* Şima hewna cinîyeya ay nêdîya. Ma şima o halê ci bidîyayê eceb şima do se vatayê? 4. *N.* Heqdê cinan di bîyayeni, cinan ser o bîyayeni, ê cinan bîyayeni, têkilîyê cinan bîyayeni, tey wihêreya cinan bîyayeni. (Vajekda "cinîyey" di nûşaya ci ya N'y zêdê dibare ya do biwaneyo.) *Tr. Cinlerle ilgili olmak, cinler hakkında olmak, cinlerin değer yargılarıyla ilgili olmak.* Vanê filan doktor cinîyeyda ci ser o vindeno.

cinnet *Er. Teo. Nn. Cennet. Adinî di cayê bextweşey û nîmetan. Xelata mûmînan. Tr. Cennet.* Merdimo cinnetî, do adinî di rehat bikero.

cinun *Nn.* Baxçeyê hewşî, baxçeyo werdî. *Tr. Küçük bahçe, avlu bahçesi.* Cinunî bikenê, wa tede vaş kuho nêbo.

cinun/i *Zîr. Nn.* Şirîg/ortaxê citêrey. *Tr. Maraba. Arazi ortağı.* Par cinunê ma mezbût bî. Emserr çirûg o. Texmîn nêkena ki sernakî ma pa cinuney bikerê.[1]

cinuney *Zîr. Nm.* Şirîgeya citêrey, şirîgeya rencberey. *Tr. Tarım ortaklığı, marabalık.* Cinuney, qewetan zeyîdnayîş o. Cinuney, karê zaîfan o ki qando ki qarşûyê zordaran bişê xwu ver bidê.[2]

ci perişkîyayeni *f. M.* Ciperişkîyayîş. *Bw.* Perişkîyayeni. Wexto ki ti perişkîyayê ci, mi zana ti do kotekîy bûrê.

ciqelibîyaye/ê *N.* Piroqelibîyaye/ê. Çî/keso ki bi kirêşayên a, bi erebeyên a yan jî bi çîyêndo winasîn a qelibîyayo kesên ro yan jî çîyên ro yan jî raştê ci ameyo. *Tr. Birinin veya bir şeyin üzerine devrilen, karşılaşan, biriyle veya bir şeyle çarpışan, kaza yapan.* Merdimo ciqelibîyaye kam o, o ser qelibîyaye kam o?

ci qelibîyayeni *f. M.* Ciqelibîyayîş. Piroqelibîyayeni, pirogunayeni. Jewî yan jî çîyên ser ro gunayeni, bi erbeyên a yan jî bi çîyêndê zêdê erebeyên a jewî yan jî çîyên ser ro gunayeni yan jî raştê ci amîyayeni. *Tr. Birinin veya bir şeyin üzerine devrilmek, araba veya benzeri bir şeyle biriyle veya bir şeyle çarpışmak, kaza yapmak, denk gelmek, karşılaşmak.* Ez ray ra şîyê, linga mi terrişîyê. Ez qelibîyaya ci ro, dima jî kirêşa qelibîyê mi ro.

ciqelibnaye/ê *N.* Piroqelibnaye/ê. Kes/çîyo ki; qelibnayo ci, gunayo kesên yan jî çîyên ser ro. Çî/keso ki yan mexsûs yan jî bi qezayên a qelibîyayo kesên yan jî çîyên ser, qezayên kerdo. *Tr. Mahsus veya kazara birine çarpan, kaza yapan, üzerine devrilen.* Ciqelibnaye û ciqelibîyaye jew nêbeno.

ci qelibnayeni *f. M.* Ciqelibnayîş. Piroqelibnayeni, ser qelibnayeni. Kesên, yan jî çîyên ser ro gunayeni; bi kirêşayên a, bi erebeyên a yan jî bi barên a kesên yan jî çîyên a ser ro gunayeni yan jî pêro gunayeni, qeza kerdeni. *Tr. İhtiyari veya gayri ihtiyari olarak birinin veya bir şeyin üzerine devrilmek, çarpışmak, kaza yapmak.* Viraştişî nêzano, karê ci qelibnayeno.

ciraamîyaye/ê *N.* O/çîyo şeno çîyan bikero, şeno çîyên havil kero, kerdîş ci ra yeno, destbera ci esta. *Tr. Yapabilen, edebilen, gücü yeten.* Mêrdeko ciraamîyaye nêkeno, ro ci ra nîyamîyaye keno.

ci ra amîyayeni *f. M.* Ciraamîyayîş. Bi ci şayeni, şayena kerdîşî, destberi. Qewetê ci bi ci bîyayeni, otesîya ci amîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeye gücü yetmek, yapabilmek, üstesinden gelebilmek.* Merdimêndo xêrxwaz o. Ci ra yeno ki şeno di serrîy bê kirê bananê xwu bido ci.

cirabîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra bîyo, ci ra peyda bîyo, ci ra tehsîl bîyo, ci ra ameyo dinya, ci mîyan ra vijîyayo. *Tr. Bir şey veya kimseden doğan, çıkan, peydahlanan, oluşan.* Hele na erbeta girani! Keso cirabîyaye o, o yo ci nêrîdeno. Vanê heşa "cifti bellû ra vijêna, vana qena marda mi çi hera ya!" 2. *Zv. N.* Ciracibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên, çîyên yan jî Mesela qefleyên ra abirîyayo, bi ci ya pê terk kerdo, ci ra bîyo cîya, pêverdayo, pê terk kerdo, ci ra bîyo pak. *Tr. Herhangi birisiyle iş veya eylemde bulunurken kendisini terkeden, bırakan, kopan, aralarına ayrılık giren.* Bi mi ki o merdimo cirabîyaye o, xwu rê kêf keno.

ci ra bîyayeni 1. *f. M.* Cirabîyayîş. Ci ra peyda

---

1 Na vajeki, "cenan"î ra virîyaya. Cenan jî ortax nîyo, erdan kîra keno.

2 Bi mi ki na vajeki, "cenaney" ra virîyaya. Çunkî fekdê Suwêreki di xwu ra cenan, cenaney bi cinun û cinuney a jew o. Û fekdê Çewlik û çoşmedê Çewliki di jî xwu ra "e" bi "i" ya û fina "a" jî bi "u" ya virêna.

bîyayeni, ci mîyan ra vijîyayeni, dayîşê ci ci ra bîyayeni, ci ra tehsîl bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseden olmak, doğmak, çıkmak. oluşmak, peydahlanmak.* Ti ci ra bîyê, ti yê pey nêecibênê. 2. *Zv. f. M.* Cirabîyayîş. Ci ra cibîyayeni, ci ra abirîyayeni, ci ra pak bîyayeni, pêra pak bîyayeni, ci ra nata bîyayeni, ci ra visîyayeni, ci ra dûrî kewteni. *Tr. Herhangi bir kimse veya şeyden olmak, ondan ayrılmak, kopmak, ayrılığa düşmek, temizlenmek.* Ez ne ci ra bena, ne ki jî ci ra bireya. Ancax ma bimerê ki, ma pêra bibê/pêra bireyê.

ciracibîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Cirabîyaye/ê 2. Merdimo ciracibîyaye, tekero ciracibîyaye, leteyo ciracibîyaye, keso qefle ra cibîyaye ûzn.

ci ra cibîyayeni *f. M.* Ciracibîyayîş. *Bw.* Ci ra bîyayeni 2. Boka ti ci ra nêcibê. Eger ki ti finên ci ra cibê, ê deha to nêgînê xwu mîyan.

ci ra ci ra *H.* Ca bi ca, geh bi geh, ge ge. Çîyên di, karên di, gurweyên di bi kerden a şîyayeni, bi kerden a po şîyayeni. Bi weçînayen a karûgurweyên kerdeni. Karûgurweyên di bi tercîh a wezîfe dîyayeni. *Tr. Ara ara, zaman zaman, düzenli bir sıra olmadan. vs.* Sifte vernî ra dest kerd pa û ci ra ci ra şî, kerd ze gurrî.

ciradestbîyaye/ê *N.* Çî/keso weş û delal o ki kes qayîl nîyo kesî dest ra şiro. Labelê ro ci ameyo, kes şîyayenda ci rê, kes vinîkerdenda ci rê bîyo razî, şîyayenda ci rê zerrîya kesî bîya honiki, kes deha şeno qebûl kero, ci ra fek verdo. *Tr. Onsuz olunabilen. Elden avuçtan çıkmasına, bırakılmasına, gitmesine, kaybolmasına razı olunan, vazgeçilen.* Ez ba, ez hend ê çîdê ciradestbîyayî dimi nêkewna.

ci ra destbîyayeni *f. M.* Ciradestbîyayîş. Qîmişê ci bîyayeni, ci ra fek verdayeni, şîyayenda ci rê razî bîyayeni, dest ra şîyayenda ci rê razî bîyayeni, vinîkerdenda ci rê razî bîyayeni, ci ra bîyayeni, fekverdayenda ci rê razî bîyayeni. *Tr. Onsuz olabilmek, razı olmak. Onun elden çıkmasına veya kaybına razı olabilmek, vazgeçebilmek.* Sifte destê mi ci ra nêbîyê. Dima ez winîyaya ki mi destî ra şîyayena ê çî deha hewl a, mi da, şî.

ciradestnêbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki qayîl nîyo ki çîyêndê ci yo weş, kesêndê ci yo delal ci dest ra şiro, bivijîyo, ê çî yan jî kesê delalî vinî kero. Fina qayîl nîyo ki nê çî yan jî kesdê weş û delalî ra fek verdo, ci dest ra şiro. *Tr. Onsuz olunamayan, elden avuçtan çıkarılmak istenmeyen, gitmesine razı olunmayan, vazgeçilmek istenmeyen.* Mi soyîn jî o çîyê to yo ciradestnêbîyaye to ra herîna.

ci ra destnêbîyayeni *f. M.* Ci ra destnêbîyayîş. Ci ra fek nêverdayeni, dest ra şîyayenda ci rê razî nêbîyayeni, vinîkerdeni rê razî nêbîyayeni, qandê dayeni qîmişê ci nêbîyayeni, dest ra vetenda ci rê pey razî nêbîyayeni. *Tr. Onsuz olamamak. Elden çıkmasına gönülünün razı olmaması, kaybına istekli olmamak, elden çokmasına isteksizlik, bir şeyden vazgeçememek.* Ez nê qatdê ma ra bol hez kena. Destê min ro ci ra nêbeno ki biroşa.

cirafekverdaye/ê *Zv. N.* Fekverdaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayên ci ra fek verdayo, ci ra bîyê geyrî, do daha qarişê ci nêbê, do ci nêveyê. *Tr. Vazgeçilen.* Çîyo cirafekverdaye, çirê fina yeno ziwanî ser ki?

ci ra fekverdayeni *Zv. f. M.* Ci ra fekverdayîş. Fek verdayeni, ci ra geyrî bîyayeni, ci nêveyayeni, qarişê nêbîyayeni, nêlûnayeni. *Tr. Vazgeçmek, karışmamak, artık irdelememek, dokunmamak, ilgilenmemek.* Eger ez ci ra fek verda jî, deha kê ma ci ra fek nêverdano. Çunkî mi ra deha vijîyayo.

ciraheyfgêrîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci ra heyfêndê kesên yan jî çîyên gêrîyayo, ser o heyf nêmendo, misteheqê ci bîyo, ci rê cayên ra cerîmeyên yan jî cezayên deyayo yan jî ameyo. *Tr. Öç/intikam alınan. Arzu edilen başına gelinen.* Ê merdimdê heyfgêrîyayî meveyê, ey xwura Ellahdê xwu ra belayê xwu dîyo.

ci ra heyfgêrîyayeni *f. M.* Ci ra heyfgêrîyayîş. Ewêzî ser di amîyayeni, ci rê ewêzî bîyayeni, cezayên kesên ci ra gêrîyayeni, neheqey ser o nêmendeni. Heqê heqî ci ra gêrîyayeni. *Tr. Öç/intikam alınmak.* Eger ci ra heyf bigêrîyo, xwura ez deha ci nêveyena. Ki nêgêrîyo jî, xwura ez a kena heyfî bigîra.

ci ra heyfgiroteni *f. M.* Ci ra heyfgirotiş. Ci ra întîqam giroteni. Kesên ra yan jî çîyên ra qarşûyê çîyêno ki zirar dano kesî, ci ra bedelê zirardê xwu yan fina bi zirarên pirodayenên a yan jî bi babetnakî ya giroteni. *Tr. Öç/intikam almak.* Ma pa kay kerd. Ma çehar, ê qe. Ma heyfê xwu yê finda verî girot.

cirakerde/ê 1. *N.* Pirakerde/ê, tirakerde/ê, ci ra mehrûm kerde/ê, ci ra geyrî kerde/ê, ci ra abirnaye/ê. Çîyo ki çîyên ra abirnayo, ci ra veto. *Tr. Ayırılan, ayırtılan, çıkarılan.* Ellah zano ki o lajeko cirakerde do damişê cîyabîyayeni nêbo. 2. *Nn.* Pirakerde/ê, tirakerde/ê. Çî/keso ki jewî kerdo çîyên ra, kerdo mîyan ra. *Tr. İçine/içinden geçirilen, sokulan.* O layo cirakerde

senîn bî ki, visîya?

ci ra kerdeni 1. *f. M.* Cirakerdiş. Ci ra mehrûm verdayeni. Çîyên çînakî ra cîya kerdeni, ci ci ra dûrî visteni. *Tr. Yoksun/mahrum bırakmak, ayırmak, gayri yapmak.* Ey do ez jî ci ra bikerdayê, ma ci rê bî bendîy. 2. *f. M.* Cirakerdiş. Pira kerdeni, tira kerdeni, ci mîyan kerdeni. Çîyên çînakî mîyan ra ravêrdeni. *Tr. Sokmak, içine koymak, içinden geçirmek.* Mi derzinî û la da bi ci û va: -Mi rê ci ra ki.

cirakewte/ê 1. *Zv. N.* Cirabîyaye/ê, cirazaye/ê, dolê ci bîyaye/ê, leyrê ci bîyaye/ê. *Tr. Ondan olan, sülbünden olan, ondan doğan, ondan düşen.* Leyrê xozî yo, ci ra kewto, ê tabî ki do bi ey a şiro. Netîce di cirakewte o. 2. *Nn.* Çîyo ki ci ser ra, ci tûniki ra, ci ra kewto. *Tr. Kendisinden düşen, cebinden veya üzerinden düşen.* Cirakewtey pêro arêday û berdîy qereqol. Labelê tede çîyên çinêbî.

ci ra kewteni 1. *Zv. f. M.* Cirakewtiş. Ci ra bîyayeni, dolê ci bîyayeni, leyrê ci bîyayeni, ci ra zayeni. *Tr. Kendisinden olmak/düşmek, ondan doğmak, onun yavrusu/dölü olmak, sulbünden olmak.* Peynî dolê ci yo, ci ra kewto. Qey do zêdê ci bo. Ma pîyê ci nîyo? 2. *f. M.* Cirakewtiş. Ci ra erd ro gunayeni, ci tûniki ra kewteni, ci ser ra kewteni. *Tr. Kendisinden düşmek, üzerinde veya bir tarafindayken kendisinden düşmüş olmak.* Wexto ki ê zêrîy ci ra kewtîy, ez ûja di nêbîya.

ciranêamîyaye/ê *N.* O ki nêşeno bikero, ci ra nîno ki bikero, destbera ci bi çîyêno nîna. *Tr. Yapamayan, edemeyen, elinden birşeyler gelemeyen.* Ciranêamêyayên o. Labelê bîlaheq bîlasebeb xwu şarî mîyan di keno rezîldê alemî. Fekê ci vinderîyo, ci rê bes o.

ci ra nêamîyayeni *f. M.* Ciranêamîyayîş. Nêşayeni, ci ra karên nêamîyayeni. Qewetê karên û çîyêna ci ra nêamîyayeni, destbera ci nêbîyayeni. *Tr. Yapamamak, edememek, elinden gelememek.* Ci ra nîno, nêşena vajo ez nêşena bikera, vana ez qayîl nîya bikera. Hêçeka hêçbeleki!

ciraqehrîyaye/ê *N.* Merdimo ki jewên ra qehrîyayo, bi jewên a qisey nêkeno, bi jewên a karûgurwe di kemî kemî şino û yeno û keno, bi jewî ya kişti ser mendo. *Tr. Dargın, küskün.* O merdimo ciraqehrîyaye do nêro ey heteki.

ci ra qehrîyayeni *f. M.* Ciraqehrîyayîş. Tira qehrîyayeni, pira qehrîyayeni. Ci di vengê xwu nêkerdeni, ci di kişti ser bîyayeni, ci ra tewayeni. *Tr. Darılmak, küsmek.* Ez ci ra qehrîyaya. Cora ez a kê ci nêşina.

ciraviste/ê *N.* Kemîyaye/ê, fîneyaye/ê. Çîyo ki kemênaye o, ci ra visto. Mesela desikên ra didikên bifîneyo, desiki bena ciravistê. *Tr. Azaltılan, eksiltilen, düşürülen.* Ciraviste kemêno, nêzeyîdêno.

ci ra visteni *f. M.* Ciravistiş. Ci ra kemênayeni. O çîyo ki ci ra çîyên vijîyayo. Kesên yan jî çîyên mîyan ra, hesabdê ci ra yan jî çîyên mîyan ra veteni, kemênayeni. *Tr. Çıkarmak, eksiltmek, azaltılmak, hesaptan çıkarmak.* Eger to ci ra bivistayê, gereg ki hezarên deynê mi bimendayê. Dêmax kî to ci ra nêvisto.

cirazerrîmende/ê *N.* Zerrîciramende/ê, madciramende/ê, ciramadmende/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra, xetayên ra, sûj û qebehetên ra zerrîya kesî, madê kesî ci ra mendo, kes deha qayîl nîyo ci bivîno, pa têkilî bo, pa bihîlbîyo. *Tr. Tiksinilen, mide almayan, gönlü kırılan.* Axirî ki her kes rew rewî nêşeno kes û çîdê cirazerrîmendî bivîno û pey têkilî bo.

ci ra zerrîmendeni *f. M.* Ci ra zerrîmendi. Ci ra mad mendeni, zerrîya kesî ci ra qelibîyayeni. Qarşûyê kesên yan jî çîyên waştişê zerrîda kesî kemîyayeni, zerrîya kesî ci ra mendeni. *Tr. Kendisinden tiksinmek, mide bulanmak, gönlü kırılmak.* Verî zerrîya mi ci ra nêmendi bî. Ê olayîya tepîya zerrîya mi ci ra mendi. Ti esas pers kenê, ci ra zerrî mendeni jî çîyêndo pîs a.

circirr *Nn.* Circirrik. Faroqeyê pemîyo ki pemî çigîtdê ci ra abirneno. *Tr. Çırçır ve prese fabrikası.* Axa do pemî bero circirrikî ki ci ra pemeyo pak bivijîyo.

circirr/i 1. *N.* Circirrik/i, çeqçeq/i, boşboxaz/i. Merdimo ki zêdê circirrî qisey keno, bîlaheq bîlasebeb qiseyê vêşindey keno. *Tr. Boşboğaz, lafazan, geveze.* Circirrên bêro mi heteki, ez ûja ra remena. Çunkî o do sereyê mi bidejno. 2. *Zoo. N.* Bohcikên a ki timûtim cîrri cîrri kena, çoşmedê frûnan di, çoşmedê lojinan di, kepirano circirri kena û vengêndo jewane vejena. *Tr. Cırcır, cırtlak, cırcır böceği. Lat. Grillus Domesticus, G. Campestris.* Circirro tim cîrreno, goşê ma berdîy. 3. *N.* Merdimo ki bîyo vîjikî, emel gunayo piro. *Tr. İshal olan.* O lajek bîyo circirr, o yo deqe ra finên şino kenîfî. 4. *Sn. N.* Zîncîra çinayan, rêzila çinayan. *Tr. Fermuar.* Circirra ci bianci û şorî, wa to rê serd nêbo. 5. *Ed. N.* Edebîyatdê Dimilî di, camêrdan di nîşanê gevezîn o, nîşanê vêşî qiseykerdişî yo. *Tr. Zazacada gevezelik ve çenesi düşüklüğü ifade eder.* Xeyr o! Ti zenê ze circirr! To heşê ma berdîy

circirrey 1. *Zu. Nm.* Circirrikey, çeqçeqey, boşboxazey. Zêdê çeqçeqî, zêdê circirrikî bîyayeni, bilaheq û bîlasebeb zêdê arpizotana qisey kerdeni, sereyê însanan tewnayeni. *Tr. Lafazanlık, gevezelik.* Eger şima circirreyda ci ra kêfsal nêbenê, wa bêro bi şima ya bigurweyo. 2. *Tib. Nm.* Circirrikey. Circirr/circirrik bîyayeni, wesfê ishalan ser o bîyayeni, wesfê emelbîyayan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bîyo vîjikî, bîyo emel, bîyo îshal; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. İshal olmak.* Circirreya pêrini aşnawita. 3. *Nm.* Heywanan mîyan di, kêzikan mîyan di kêzika "circirri" yan jî "circirrik" bîyayeni, hal û hereket û şekil û bîçimê circirrikan ser o bîyayeni, zêdê circirrikan bîyayen û qiseyê vêşindey kerdeni. *Tr. Cırcır böceğinin hal ve hareketleri, böcekler aleminde cırcır böceği olmak, cırcır böceklerine benzemek.* Palikêrî pers kerd û va: Mi hewna fehm nêkerdo wesfdê circirrey û demaşkuley di çiçî zêdê pê yo? 4. *Nm.* Circirrikey. Zencîri bîyayeni, zêdê rêzilêna bîyayeni. *Tr. Zincir veya fermuar olmak, zincir veya fermuar görevini görmek.* Heme cayê ci circirr bo do se bo, nêbo do se bo?

ciresaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; resayo ci, resayo kesên yan jî çîyên; peynî ra kesên yan jî çîyên xeyal kerdo, şopa ci ramita û dima resayo ci, ameyo ci heti. *Tr. Kendisine yetişen, kavuşan, ulaşan.* Şima do xelata ê lajekdê ciresayî bidayê ki, wextnakî şima rê biercîyayê.

ci resayeni *f. M.* Ciresayîş. Kesên yan jî çîyên resayeni, peynî ra vera ci şîyayena tepîya ci heti resayeni. *Tr. Yetişmek, kavuşmak, ulaşmak.* Eger ki ez nêşa ci resa jî, qey ê bînîy do ci resê.

ciresnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên resnayo kesnakî yan jî çînakî, berdo ci heti. *Tr. Kavuşturulan, yetiştirilen, ulaştırılan.* Boka înan ê merdimdê ciresnayî rê qisayênda girani nêkerdi?

ci resnayeni *f. M.* Ciresnayîş. Çîyên yan jî kesên jewên resnayeni, bi çînakî yan jî bi kesên a pê heti ardeni, di çîyan ra jewî ê bînî ver ardeni. *Tr. Kavuşturmak, yetiştirmek, ulaştırmak, buluşturmak.* Mektûba ci amê bî, mi resnê bi ci.

cirênaye/ê *N.* Ci ra veng vete/ê. Çî/keso ki olayîya ci vijîyaya, ci ra veng vijîyayo, hadîseyêndê ci peyda bîyo. *Tr. Olayı çıkarılan, vukuatı yapılan.* Eger şima o çîyo cirênaye jî hesab kerdayê wina nêbîyê.

cirênayeni *f. M.* Cirênayîş. Ci ra veng veteni, olay veteni, hadîse veteni, sebebê olayîyên bîyayeni. *Tr. Olay çıkarmak, vukuat yapmak.* Şima cirêna. Eger bîşewka şima nêcirênayê, ma do roja bîyayîşdê tûtekî wennûs kerdayê.

cirênok/i *N.* Vengvetok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra vengên veto, bîyo sebebê olayîda ci, lej û olayîyên û dawayênda nêbîyayê û çîyêndo winasîn kerdo têra, eşto meydan û seredê însanan rê kerdo belayê serî. *Tr. Olay çıkaran, cıngar çıkaran.* Cirênokan ra dûrî vinderê.

cirênokey *Nm.* Vengvetokey. Cirênok/i bîyayeni, wesfê cirênokan ser o (pa/tey/mîyan di) bîyayeni. O/a keso/a, o/a çîyo/a ki kesan keno/a kêfsad/i, a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfanê ey/ay xwu ser o çarnayeni. *Tr. Olay çıkarmak, cıngar çıkarmak.* Serûbinê ci cirênok bo do se bo? Cirênokeya ci boka sereyê ci bûro!

cirîngî *Çm.* Çîrpîni, çîrpînî, şîrpîni, şîrpînî, cirîngîni, cirîngîyey. Vengê çirîngey, vengê çîrpînî, vengê çîrpîni, vengê kotekda bivengi, vengê sîllan. *Tr. Şamar/tokat sesi.* Eger to ci ra cirîngî bivetayê, ti fina no şêlig nêameyê.

cirîngîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci ra vengê cirîngîni vijîyayo, bi pêtên a koteki deyaya piro, ci ra vengê şîlmaxeri vijîyayo. *Tr. Kendisinden müthiş bir tokat sesi çıkan.* Cayo cirîngîyaye bî ze saya sûri.

cirîngîyayeni *f. M.* Cirîngîyayîş. Çîyên ra yan jî kesên ra vengê cirîngî/çîrpînî yan jî vengê kotekda bivengi vijîyayeni. *Tr. Müthiş bir tokat sesini işitilmesi.* Wexto ki to koteki eşti bi ci, ci ra cirîngîni vijîyê. Ma tebera bîy jî, cirîngîya ci amê kewti ma goşî.

cirîngnaye/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni ci ra cirîngîni veta, ci ra pirodayîş di bi pêtên a veng veto. *Tr. Kendisinden tokat vurmakla büyük ve şiddetli bir vurma sesi çıkarılan.* No vengo pêt pêro cadê ci yê cirîngnayî ra ame?

cirîngnayeni *f. M.* Cirîngnayîş. Şîrpnayeni, çîrpnayeni. Vengê cirîngî veteni, vengê kotekênda bivengi veteni, kotekênda bivengi kesên ro dayeni. *Tr. Tokat sesinin işitilmesi, sesli ve müthiş bir tokat sesinin kulağa gelmesi.* Mi sîllayên cirîngnê ci ro ki hewna ki cadê xwu di ronişto.

cirît *Ky. Nn.* Kayên a ki bi estoran û bi rewtên a kay bena. Ê ki na kayeri kay kenê, hem pa lej mûsenê, hem jî pa, kay kay kenê. *Tr. Cirit, cirit oyunu.* Verî na kay, dewan di, sûkan di gencandê ma mîyan di bol kay bîyê.[1]

cirm *Dad. Er. Nn.* Ceza. Çîyo ki qandê cezay birne-

---

1 Sûki di Meydanê Cirîtî est bî. Labelê Suwêreki di nika deha ne kaya cirîtî menda ne jî meydanê ci. Nameyê

yayo, tazmînat. *Tr. Ceza, tazminat.* Înan teneyê ci çerna bî, dîrê teney ehlê wuqûfiy arêkerdîy pêser û berdîy cirmê ci birnay.

cirmdan/i *Dad. N.* Cirmwer/i. Kes/çîyo ki; cirm dano yan jî dayo, ci rê cezayê cirmî/cerîmeyî birneyayo. *Tr. Ceza yiyen, tazminat ödemekle cezalandırılan.* Ez texmîn nêkena ki ro cirmdan bişo cezayê xwu pey di kero.

cirmdaney *Nm.* Cirmwerey. Cirmdan/i bîyayeni, cezawer/i bîyayeni, cirm werdeni. Kes/çîyo ki; cirm werdo, ceza deyayo ci; a o kes bîyayeni, wesfanê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Tazminata çarptırılmak, tazminat ödemeye mahkum edilmek.* Bi mi ki o totikval, do bi cirmdaneyda xwu bin kewo.

cirmdaye/ê *N.* Keso ki qarşûyê zîyan/zirarên ceza dano yan jî dayo, ewêzî ya zîyanên kerda. *Tr. Cerime/tazminat ödeyen.* Şima merdimdê cirmdayî ra nêşenê bigazincîyê.

cirm dayeni *f. M.* Cirmdayîş. Cerîme dayeni. Çîyêndê zirardanî rê yan jî zîyanên rê ewêzî kerdeni, ewêzîya zîyanî kerdeni. *Tr. Tazminat ödemek.* Ez do cirmê ci bida. Labelê ê do jî lajekê mi ef kerê.

cirmgîn/i *N. Bw.* Bicirm/i. Kaşka cirmgîn bîyayê. Eger cirmgîn bîyayê, do hepis kewtayê, qe beno ki ewro qeza jî nêkerdê.

cirni 1. *Zîr. Nm.* Kurni, kodiki, tewla. Cayo ki kes tede engûri pay keno û ci ra şîre vejeno. *Tr. Curun, kurna.* Engûri berdi cirni ser û pay kerdi. Çirranikerda ci ra şîreyê ci rêj bî û no şîre debîya sîtilên mîyan. Şîreyê sîtilî jî dekerd lêndê kergî mîyan û girêna. û dima jî kesmey, pastêx, tirsekîy û sincixîy viraştîy. 2. *Zîr. Nm.* Soqî, sîya kuwateyî. Sîya ki kes tede bilxuro girênaye kuweno. *Tr. Dibek, soku.* Ma cirni di bilxuro girênaye kuwayê û ma dêra pelkutan/mîrkûtî vatê. Wexto ki axayê werdîy ameyê, ma tenekna vengê xwu pêt kerdê û vatê: Lêxin bira deng here Cilmanê! Axa nexwe besê me ye! (yanê axa nêwero besê ma o)...[1] 3. *Nm.* Cayo ki kes çîyan tede pay keno, kes tede çî presî keno. *Tr. Cendere.* Nê çîyan berê cirni ser, wa bipirêsnê. 4. *Nm.* Kurna keraşoy, kurna robarî, kurna hemamî. Cayo ki kes keraşo di aweri dekeno de. *Tr. Küvet. Hamamda yıkanmak için suyun dolduğu yer.* Sifte awa xwu dekerdi cirni mîyan. Dima jî tas bi tasi kerd xwu ro û serşoyê xwu kerd. 5. *Nm.* Cayo ki keraşo/robar di qandê xusûsîyan abirîyayo. *Tr. Hamamda özel olarak ayrılan yıkanma yeri.* Pêrini cadê umûmî di xwu şit, ey cadê cirni di xwu şit. 6. *Nk. Nm.* Bolekê ci, kodikîy. Balcanê ki qandê şamîyerda kodikan mîyanê ci vijîyayê û şamî rê hadire yê. *Tr. İçi oyulmuş patlıcan.* Cinêkeri keyneyê dewi arêday ki qandê şanî cirnîy vejê, jûy xeberi dê, va, meymanê şima yê yenê. Înan şamîya cirnan teriknê, meymanandê xwu rê şamîyênda goştini viraşti. 7. *Wş. Nm.* Namedo bolek ra cirnîy. Şamîya kodikana ki yan bilxur ra yan jî riz ra virazêna. *Tr. Dolma yemeği.* Şan şane cirnîy virazenê, ma wenê û ser o rakewnê. Eya tepîya jî vanê kîlo megîrê. 8. *Nn.* Delavi. Dolekê ki xusûsî qandê heywan awdayeni virazîyayê û pêdimî ya yê, pêpeya yê. *Tr. Hayvanların su içmesi için özel olarak yapılmış sıralı su havuzları.* Dewda ma di cirnîy Îndo Pîlî vero rêz kerdê ki terke û mêşinî xwu rê ci ra awi bişimo.

ci ro *P.* Piro, tira. Vera "ci"yey a. *Tr. Kendi, kendisi, kendisine, kendisinden. Zikri geçen kişi veya kişilere yönelimi veya kendisine yapılacak olan muameleyi ifade eder.* Mersela; Mi da ci ro, mi kerdo ki ci ro kero ûzn.

cirodaye/ê *N.* Pirogunaye/ê. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên ameyo neyayo pa, bi çîyên yan jî bi kesên a bêhemd gunayo pêro, dayo çîyên yan jî kesên ro. *Tr. Kendisine değen, kendisi değen, kendisine çarpan, kendisi çarpan, bir şeye bitişen, kendisi bitişen.* Eger ti şenê ê sîtilê cirodayî nata ki.

cirodayeni *f. M.* Cirodayîş. Pirodayeni, civisteni. Bi destan a, bi lingan a, bi çuwan a yan jî bi çînakî ya cirodayeni. *Tr. Dövmek, vurmak, dayak atmak, çarpmak.* Ey da herî ro, ê bînî sî dê bi sî ro, mêrdekê bînî çuwe da bi lingi ro û bi no babet a.

cirogunaye/ê 1. *N.* Pirogunaye/ê. Çî/keso ki bêhemd û bêqesd çîyên yan jî kesên ser di şîyo û bi no babet a gunayo ci ro, gunayo ci ser ro, gunayo piro. *Tr. Üzerine düşen, üstüne gelen, ansızın yakalanan, istemdışı/gayri ihtiyari olarak üzerine düşen.* Vanê hewna aqilê ê kesdê cirogunayî nêameyo ser. 2. *N.* Pirogunaye/ê. Çî/keso ki bi çîyên a yan jî bi kesên a gunayo ci ro, gunayo pê ro, qeza kerdo. *Tr. Çarpışan, kaza eden.* Kaşka mi leteyo cirogunaye jî biardayê. 3. *Nn. Bw.* Pirogunaye/ê. Mevaji çirê o werdo cirogunaye fina verî nêguna ci ro. Çunkî her

---

Cîrît Meydan Camî jî wija ra yeno

1 Cilman, wertedê Reha û Hêlwanî di dewênda şên a. Nika nameyê ci açarnayo Tirkî ser, vanê *Akziyaret.*

wext kes jew nêbeno. Ma qey tayên jî serwextê ci babetna bî.

cirogunayeni 1. *f. M.* Cirogunayîş. Pirogunayeni, serrogunayeni, ci qelibîyayeni, ci ser kewteni, mîyan kewteni, dekewteni. Bêhemd û nêwaşten a çîyên yan jî kesên ser di şîyayeni. *Tr. Üzerine düşmek, içine düşmek, üstüne gelmek. Ansızın ve gayri ihtiyari olarak olayın üzerine gitmek.* Ez nêgeyrayê ci, ez gunaya ci ro. 2. *f. M.* Cirogunayîş. Qeza kerdeni, pa qeza kerdeni. bêhemd û bê qesd a çîyên yan jî bi kesên a pêrogunayeni. *Tr. Vurulmak, çarpmak, değmek, çarpışmak, kaza yapmak.* O nêguna mi ro, ez gunaya ci ro. Mi ci ra bexişnayeni jî waşti. 3. *f. M.* Cirogunayîş. *Bw.* Pirogunayeni. Mi rê ki o kelle gunayo ci ro. Çunkî verê coy çîyêndê ci çinêbî û o kelle jî bol ronin bî.

cirokerde/ê *N.* Pirokerde. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên ciro kerde, o keso ki çîyên şanayo ciro, *Tr. Bir şeyler serpiştiren, üstüne döken.* Maya ci aw cirokerdê/pirokerdê, nêza sera vinî bî.

cirokerdeni *f. M.* Cirokerdiş. Pirokerdiş. Ci ser kerdeni, ser ra kerdeni, ciraşanayeni. *Tr. Üzerine dökmek, serpmek, üstüne koymak.* Awi ci ro ki ki, ma teneyî bişuwê.

ciropêşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi jewî yo pêşîyayo, xwu bi jewî yo girêdayo, xwu eşto kîberdê jewî, xwu eşto bextdê jewî. *Tr. İlticacı, mülteci, sığınmacı, dolanan. Birine bağlanan, birine smsıkı sarılan, birinden imdat isteyen.* Eger merdimo ciropêşîyaye o jî, nêşeno ci ra yardimên bigîro, bi mi ki deha ey di çilka namûsî jî çinî ya. 2. *N.* Çî/keso ki bi çîyên a pêşîyayo, bi ci ya girêdeyayo. *Tr. Sarılan, sarmalanan, sarmaş dolaş olan.* Şima nêşenê ê çîyê ciropêşîyayî ci ra cikerê?

ciropêşîyayeni 1. *f. M.* Ciropêşîyayîş. Xwu bi ci ro pişteni, bi kêfên a xwu bi jewî yo pişteni, xwu ci virari eşteni. *Tr. Birine sımsıkı sarılmak, keyifle sarılmak, kucaklamak veya engellemek için arkadan sarılmak.* Maya ci senîn ki amê, keynera ci hema xwu bi ci ro pişt, rewnayo nêdî bî. 2. *f. M.* Ciropêşîyayîş. Qandê çîyên jewî ra yardim û eman waşteni, xwu bi bextê ci eşteni, xwu bi ci eşteni, ci ra yardim û yarmetîni waşteni. *Tr. Sığınmak, iltica etmek.* Ez se kera? Ez caelmat menda, mi xwu eşt bextê ci û mi xwu ci ro pişt.

ciropişte/ê 1. *N.* Pêşîyaye/ê. Keso ki çîyên pêşîyayo ci ro, çîyêndê xwuradayîşî bi ci ya pêşîyayo. *Tr. Sarılan, sarmalanan, örtülen.* O çîyo ciropişte do fina ci ra webîyo. 2. *Zv. N.* Cirodeyaye/ê, ciroşepirneyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên bi vengêndo pêt a şaneyayo ci ro, bi hemdên a deyayo piro. *Tr. Müthiş bir sesle dövülen, dövülürken ses çıkarılan.* Ez herûnda ê mêrdekdê ciropiştî di bîyayê, fina nêşayê bêro na taxi.

ciropişteni 1. *f. M.* Ciropiştiş. Bi ci ya pişteni, ci pişteni, bi çîyên a pişteni. *Tr. Sarmak, kendisine veya kendisini sarmak, bir şeyi başka bir şeye sarmak, dolamak.* Mi şali pişti ci ro û ez ci ra kewta dûrî. 2. *Zv. f.* Ciropiştiş. Ciroşepirnayeni. Bi hukmêndo mezbût a cirodayeni. *Tr. Var gücüyle çarpmak/vurmak.* Jewî va: Mi senîn ki jû pişti ci ro, mêrdek şepirîya erd ro û perpizîya.

cirot *Nn.* Carûtîya birewti, carûtîya desterewti, huweyo desterewt. *Tr. Uzun saplı ateş küreği.* Cirot ard ki firûni ra adir vejo, desteyê ci yo derg şikîya. Adir pêro pijiqîya serdê nanan.

cirovijîyaye/ê *N. Bw.* Pirovijîyaye/ê. Eger şima şenê ê merdimê cirovijîyayeyî ca kerê, ez jî şena ci bişînasna.

cirovijîyayeni *f. M.* Cirovijîyayîş. *Bw.* Pirovijîyayeni. Eger ez ci ro nêvijîyayê, înan do biardayê hesabdê "dî ez a, nêdî diz a/xirxiz a."y

cirr *Nn.* Cîrr. Qiseyê bîlaheqîy. Qiseyê ki bîlaheq û bîlasebeb vajênê û sereyê kesî tewnenê. *Tr. Gereksiz ve boşu boşuna yapılan konuşmalar, bağrışmalar.* Çiçî yo ho! Ti yê şewra ra yo zê circirrikî cirrênê, hendayên qiseyê bîlaheqîy kenê ki?

cirr/i *N.* Cîrr/i, circirrik/i, cirrik/i, boşboxaz/i. O ki cirri cirri keno, qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy keno. *Tr. Boşboğaz, lafazan, malayani konuşan.* Cirri cirra ci ya qe nêzana o yo se vano ki? 2. *N.* Cîrr/i. O ki nêşeno qisa tepêşo, nêşeno nimî binimo. *Tr. Sır saklamasını/tutmasını bilmeyen, güvensiz.* Ez bixwu bi merdimdê cirrî ya nêşena karên bikera. Kam qayîlo wa xwu rê pa şirîgey bikero.

cirrey 1. *Nn.* Cîrrey, cîrrînî, cîrrîney, cirrînî, cirr bîyayeni, wesfê cirran. Kes/çîyo ki; bîlaheq û bîlasebeb qisey keno, sereyê kesî tewneno, gevezey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Boşboğazlık, gevezelik.* Zirarê ci pêro jî cirreyda ci ra bî. 2. *Nm.* Cîrrey, cirrînî. Nebisirr/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; nêşeno nimî û sirran tepêşo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Sır saklayamamak.* Cirreya ci, ci da tepiştiş. Nêşa nimîyê dewleti binimno, erzîya zîndan.

cirriki *Nm. Bw.* Tirriki. Mêrdekî cirrika xwu veti, nêşa werzano.

cirrikivete/ê *N. Bw.* Tirrikivete/ê. O keso cirrikivete nêşo werzano, ti do senîn bi no babet a bişê werzanê?

cirût/i 1. *Zv. N.* Rûtûrepal/i, virtûviran/i, warşîyaye/ê. O ki kok ra kerdo vinî, heme çîyo xwu kerdo vinî, îflas kerdo û şîyo war. *Tr. Müflis, iflas eden.* Merdimêndo cirût bî. Şî ki kotî, kesî rî nêda ci. 2. *N.* Kelbûtkar/i, derrabûlkar/i, teşxelekar/i, nerehat/i. O ki nerehatey û kelbût keno. *Tr. Yaramaz, taşkınlık yapan.* Qeçêndo cirût o. Mamostan ci dest di elaman kerdo. 3. *N.* Rûtûrepal/i, viran/i, virtûviran/i. Kok ra bêçina, kok ra çina pira çinî yo û virtûviran o. *Tr. Çırılçıplak, anadan doğma, üryan.* Şarî şarêndo xerîbo merde kuçe di cirût dî bî. Vanê pey pîsey bîbî.

cirvirrey 1. *Nm.* Şîyayîş amîyayîşo bêfessal û bêhesab. *Tr. Ölçüsüz ve hesapsız gidiş ve gelişler, amaçsız iş yapmalar.* Şîyayîş û amîyayîşî di jî do fesalên bibo, cirvirrey geregi nîya. 2. *Nm.* Vitviti. Qiseyê nelazimîy kerdeni. *Tr. Gereksiz ve boşuboşuna olan lakırdı türündeki çeşitli konuşmalar.* Kes do çîdo lazim ra qisey bikero, tayên giran bo. Cirvirrey lazimi nîya. 3. *Nm.* Xercîyo bêfesal, xerckerdişo negereg. *Tr. Ölçüsüz/tutarsız harcama.* Kes do hendê cilda xwu linganê xwu derg kero, cirvirrey lazimi nîya. Kes do şikê rojda tengi jî bibo.

cirvirri 1. *Nm.* Çîyên bê xaye kerdeni, ney xeylên finîy tekrar kerdeni, bol finîy bê xaye û bê hêwan cayên kewteni. *Tr. Bir işi gereksizce defalarca yapmak.* Xeyr o şima yê cirvirr şinê yenê? Bî des finîy şima yê kîberê ma cenenê! 2. *Nm.* Vitviti. Qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy. *Tr. Boş, anlamsız konuşmalar.* Şewra ra yo di deqey ziwanê ci nêvinderdo. Cirvirra ci ya, a ya qisey kena. Nêzana a ya hend se vana ki? 3. *Nm.* Xerc kerdena bêhesabi, xercîyo bêfesal. *Tr. Ölçüsüz harcama, hesapsız harcama.* Ê yê cirvirr şinê çarşî û perey xerc kenê.

cisani *Nk. Nm. Bw.* Rovegeri 1. Engûra cisani, veror bena.

cisindar/i *N. Bw.* Bicisn/i. Derê ki ma perekanê xwu arêdê pêser ki, ma ê cisindarê ci biherînê.

cisindarane *Nn.* Cisindarkî. Zêdê cinsindarana bîyayeni, zêdê qelîteyîna bîyayeni, zêdê bicisnîyana bîyayeni. *Tr. Kaliteliler gibi olmak, ürün düzeyi yüksek gibi, asilzadeler gibi, soylular gibi, soylu bir biçimde.* Mêrdekan ame mi het di cisindarane va û şîy.

cisindaraney *Nm.* Cisindarkîyey. şekil û bîçim û meş û rayşîyayîşî di zêdê cisindarana bîyayeni, qelîteyîn bîyayeni, qelîteyê ci aver bîyayeni, bicisnî bîyayeni. *Tr. Kaliteliler gibi olmak.* Eger bi cisindaraney a bikerdayê, ey do qezenc kerdayê. Ey şî bêcisnane kerd.

cisîr *Mîm. Nn. Bw.* Disîr. Cisîr bibîyayê, ma bi wapûra nêşîyê.

cisîri *Mîm. Nm. Bw.* Disîri. Kes do cisîrênda mezbûti banan bin kero ki erdlerzan di ban zirar nêvîno.

cisn 1. *Nn.* Esl, mîraz, dis, dus. Çîyo ki eslê ci, ci ra yeno. *Tr. Yakınlık, aslı, mayası, nereden geldiği.* Cisnê înan jew o, merdimê pê yê ravey ê. 2. *Nn.* Babet, çeşîd. Ci ra bîyayeni. *Tr. Çeşit, nev, tür, cins.* Cisnê nê mîyan weş o. Labelê babetên jî xirab o. Xwu rê raşt amîyayîş o.

cisney 1. *Nm.* Esley, mîrazey, disey, dusey. Cisn bîyayeni, mîraz bîyayeni, meya bîyayeni. Kê ra yan jî kotî ra bîyayena kes û çîyan bîyayeni. *Tr. Yakınlık, asıllık, kime veya neye yakın olduğu sıfatı, cinsiyeti veya türü.* Mi qe nêşa cisneyda ci ser o vindero. Boka şima cisneyda ci ser o jî vinderê. 2. *Nm.* Babetey, çeşîdey, babet/çeşîd bîyayeni, wesfê babetdê ci, wesf û pesnê cadê cîyê bîyayîşdê kesên yan jî çîyên. *Tr. Çeşit olma, tür/nev olma, cins olma.* Eger ez cisneyda ci nêwinîyayê, mi do biherînayê. Cisneya ci ez tayên şufênaya.

cisno fodil *N.* Cisno rind, cisno weş, cisno delal, cisno qelîteyîn. Cisno ki kes ci ecibneno, kes rîdeno. *Tr. İyi, güzel, hoş, yakışıklı, kaliteli, beğenilen çeşit, tür, cins vs.* Mi rê ki cisnêndo fodil bî. Cora ma destî nêkewt, rew qedîya.

cita *Nm.* Çiti, coti. Di tekê pê. Çîyo ki citaya ci bibo, gereg ki pêra bê, tekê pê bê. Mesela citayên pûçikîy, citeyên sewlîy, citeyên şelwerîy, citeyên bazinîy, citeyên pantolîy û zêdê nînan. Çîyo ki tekê ci yo bîn çinêbo, ci ra cita nêvijêna. *Tr. Çift. Aynı şeye mensup birer tekin her birisi.* Ez nika nêşena xwu rê citeyên sewlîy bigîra. Labelê ez do zimistanî xwu rê citeyên biherîna.

cita başqê 1. *Zîr. Nm.* Cita ki nîmê nîya, kes erddê xwu ser o keno û bi kesî ya tey wertax nîyo. *Tr. Bağımsız çiftçilik. Başkasına bağımlı yarı yarıya veya yüzdelik olarak yapılmayan çiftçilik.* Hettanî nika înan cita nîmê kerdê, ema neya tepîya ê do cita başqê bikerê. 2. *Zv. Nm.* Şîrketo xwuserî. Şîrket yan jî karo ki bi kesî ya, bi şirîgey a nêvirazîyayo. *Tr. Kendi başına yapılan, başkalarına bağımlı yapılmayan her tür girişimcilik.* Vanê cita to başqê ya, ti yê kesî rê yardim nêkenê.

cita nîmê *Zîr. Nm.* Nîmcit. Nîmannîm erddê şarî

[illegible]eni. Cita ki kes xwuserî nêkeno, bi kesnakî ra keno; kesî erddê kesnakî ser o û ci rê nîman-[illegible] kerda. *Tr. Başkasının arazisini kiralayıp [illegible] yarıya işlemek.* Erdê ci çinî yo, o yo erdanê [illegible]yan keno. Cora cita ci nîmê ya. Citda nîmê [illegible] qezencêndo şên nîno keye. Çunkî nîmeyê [illegible] şino kê axay.

citêr/i *Zir. N.* Rencber/i, rêncber/i. O ki citi keno, rêncberey keno, erd rameno û ci ra qezenc we-darneno. *Tr. Çiftçi.* Ma dewi di citêrîy bî. Citêrîy û şiwaney jî cîya bî. Citêrê ma Apo Mehmed û şuwaneyê ma jî Apo Osman bî.

citêrane *Nn.* Citêrkî. Kes/çîyo ki; karûgurweyê xwu zêdê citêrana keno, ze ki citêr bo, wesfê citêran ser o esto. *Tr. Bir çiftçi gibi, çiftçiler gibi.* Eger mi nêdîyayê o yo citêrane karûgurweyanê xwu keno û wedareno û ser o vindeno, mi ci ser o mîsalîy nêdayê.

citêraney *Nm. şekil û* biçim û meş û rayşîyayîşdê xwu di zêdê citêrana bîyayeni. *Tr. Çiftçi gibi olmak, çiftçilere benzemek.* Ellah zano ki hemî çi ser ra citêraneya ci ez xwu ya berda.

citêrey *Zir. Nm.* Rencberey, rêncberey. Citêr/rencber bîyayeni, karê erd karitişî. Keso ki erdî kareno û debarê xwu keno; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Çiftçilik, çift sürmek.* Citêrey di nika pere bol o. Da pan-casên serri verê ney, citêrey merdê bî û citêr jî veyşaney ra merdê.

citi *Zir. Nm.* Rencberey, rêncberey, erdramitiş, qezenc karitiş. *Tr. Çift, toprağı işlemek.* Ma dewi di cita şarî kerdê.

citikerde/ê *Zir. N.* Merdimo ki citi ramita, citi kerda, bi erdramitiş a ci ra qezenc wedardo. *Tr. Çift süren, çiftçilik yapan.* Merdimo citikerde û citi nêkerde erdî ra fehmkerdiş di jew nêbeno.

citi kerdeni 1. *Zir. f. M.* Citi kerdiş. Rencberey ker-deni, rêncberey kerdeni, erd ramiteni, qezenc kariteni, bi erdramitiş a ci ra qezenc wedardeni. *Tr. Çift sürmek, çiftçilik yapmak.* Verî dewi di ma citi kerdê. Nika kesê ma ro citi nêkeno. 2. *Zir. f. M.* Citi kerdiş. Qandê erdramitişî Mesela gayan, bergîri yan jî wesayîtî citi mîyan kerdeni. *Tr. Çifte koşturmak.* Mi gay kerdîy citi.

ci ver *H. Ver.* Coy ra, rîdê ci ra, ey ra, ê semedî ra, ê sebebî ra, ey ser ra. *Tr. –den dolayı, bu yüzden, bu sebeple, bundan dolayı, bu münasebetle vs.* Ez ci ver ra remaya, hewna o yo jî keno bi min a bêro.

civerdaye/ê 1. *N.* O ki verdeyayo, serbest mendo, serbest verdeyayo, bîyo serbest. *Tr. Serbest, azat edilen, bırakılan.* Verî ez bol ser o men-dê, ez winîyaya ki, o yo vera hewl nêşino, mi ci verda. O deha civerdayeyên o, sera şino wa şiro. 2. *Dad. N.* Keso ki mêrdeyê ci yan jî cinîyera ci, ci verdayo. *Tr. Dul, boşanan.* Mêrdekêndo serxwoş bî, şewra ra yo şîyê, hettanî destê şew-ray nêamê, destê şewray di bi serxwoşên a pîya ameyê keye. Cinêkeri şî mehkema akerdi, ci da verdayeni. Civerdaye, jew finan yeno kiberî ver û gefanê cinîyerda xwu weno. 3. *N.* Xîzmetgîn/i. Kes/çîyo ki; weş warî bîyo û vero weş vinderî-yayo. *Tr. İyi bakılan, bakımı yapılan, sağlığı korunan, hizmeti yapılan.* Qeço civerdaye do xwu ra ageyro.

ci verdayeni 1. *f. M.* Civerdayîş. Serbestey, aza-dey. Ci serbest verdayeni, ci azad kerdeni. *Tr. Serbest bırakmak.* Pîyê ci qeçan rê va, ey tepşê, qeçan ver ra ci da ki ci tepşê, bol tersa. Cora pîyê ci va, veradê wa şiro. Înan jî ci verda. 2. *f. Dad.* Civerdayîş. Zewajî qedînayeni, mareyî werzanayeni. *Tr. Boşamak, boşanmak.* Helalo ki Ellah tew ci ra hez nêkeno, cinîverdayena/ternayen a. 3. *f. M.* Civerdayîş. Ci rê xizmet kerdeni, ci rê bermalîyey kerdeni. *Tr. Hizmet etmek, önünde durmak.* Girdan rê civerdayeni, xizmetêndo pîrozî yo.

civerovinderde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero vinderdo û o yo ci rê beno bende/manî, nêverdano ki bibo. *Tr. Karşıt, muhalif, mani, engel.* Eger şima bişê ê merdimê cive-rovinderdî ûja ra biqewirnê, no karê ma do bibo. 2. *N.* Pawok/i, sersûn/i, kizîr/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên paweno, ci vero vinde-no, qayteyê ci beno, ci rê sersûney keno. *Tr. Mukayyit, bekleyen, bekçilik yapan.* Şima do o mêrdeko civerovinderde jî xelatda ci ra mehrûm nêkerdayê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero vindeno, kiştda vernîda ci di vinderdo yan jî ronişto. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin ön tarafında bekleyen/duran.* Şima ki bişayê ê lajekdê civerovinderdî ra pers kero, wina nêbîyê.

ci vero vinderdeni 1. *f. M.* Ci vero vinderdiş. Bendeyê nêkerdişdê ci bîyayeni, ci rê manî bî-yayeni, qandê nêbîyayenda ci xebat kerdeni, qarşûyê ci vijîyayeni. *Tr. Engel/mani olmak, karşı çıkmak, muhalefet etmek.* Vanê dezayo ver o. Cora keso nêwetano ki biwazo. 2. *f. M.* Ci vero vinderdiş. Qayteyê ci bîyayeni, ci rê fedakarey kerdeni, sersûnê ci bîyayeni, ci rê ser-sûney kerdeni, ci rê kizîr bîyayen, ci pawiteni. *Tr. Beklemek, korumak, bekçiliğini yapmak.* Marda kesî bolêrî kes kesî vero nêvindeno. 3.

f. M. Ci vero vinderdiş. Ci vernî di vinderdeni, kiştda ci ya vernî di vinderdeni, vinderdişê ci kiştda vernî di bîyayeni. *Tr. Ön kısım/tarafında durmak.* Ez ci vero vinderd bîya, Seyîdxan jî ci peynî di bî. Soxê gunê mi ro.

civiste/ê *N.* Cirodaye/ê, pirodaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên dayo piro, visto ci, kotekî kerdo, kotekîy dayê ci ro, jew yan jî çîyên bi şikildê qezayên a, ameyo gunayo piro, gunayo ci ro. *Tr. Dövülen, çarpılan.* Gereg ki ê merdimê civistî xwu rê îdare bikerdayê, hema sere bi lejî yo nêdayê.

ciwan/i *N.* Xort/i, genc/i, resaye/ê. Keso ki qeçekîni ra vijîyayo û wextê ci yê karî, wextê ci yê zewajî ameyo. *Tr. Genç, civan.* Eger ciwan nêbîyayê, mi bi xwu ya nêberdê.

ciwaney 1. *Nm.* Fosley, xasekey, weş û delaley. Ciwan û xasek bîyayeni, weş û delal û fodil bîyayeni, bejnûbali barî bîyayeni. *Tr. Güzellik, yakışıklılık. Hoş ve latif bir kişiliğe sahip olmak.* Kesî qîmiş nêbîyayê biwinîyo ciwaneyda ci ra. 2. *Nm.* Xortey, cîwaney, resayeyey. Xort/cîwan bîyayeni, resaye bîyayeni. Wextê ci yê karî û zewajî amîyayeni, qeçkîni ra vijîyayeni. *Tr. Gençlik, civanlık, genç/civan olmak.* Kesî ciwaneyda ci rê çîyên nêvato. Ma yê vanê, eger pa ciwaney esta, herhal do kar jî bikero. Ma do sirf nîmetdê ci ra nafidari bo?

ciwanikane *N.* Cuwanikane. Bi şikildê ciwanikey û hêjayey û jêhatîyey a. *Tr. Çalışkanca, hamaratça.* Ay do ciwanikane bikerdayê. Labelê ay çimîy kerdîy pîsîy û bi şarî ya da kerdeni.

ciwanikaney *Nm.* Cuwanikaney. Bi şikildê ciwanikey û jêhatîyey a çîyên kerdeni. *Tr. Çalışkancasına, hamaratçasına, çalışkan bir şekilde.* Ciwanikeya ci, ci rê naf nêkerdi.

ciwanikey *Nm.* Cuwanikey, jêhatîyey, jêhatey. Destberi di ravey bîyayeni. Hemberê na kelîmeri camêrdan di "reşkarey" a. *Tr. Çalışkanlık, yeteneklilik, beceriklilik, hamaratlılık.* Bi ciwanikeyda xwu ya zerrîweşeya hergi merdimî ancena xwu ser.

ciwaniki *Nm.* Cuwaniki, hêja, hêca, jêhati. A ki ci destî ra hêjayey yena, destbera ci bol a, kar û gurwan şena pêmîyan ra vejo. Hemberê na kelîmeri camêrdan di "reşkar" o. *Tr. Çalışkan, hamarat, yetenekli, becerikli kadın.* Merdima ciwanik a. Kar û gurweyanê xwu meştî rê nêverdana.

ciwî *Nn.* Coy, heyat, coyayîş. *Tr. Yaşam, hayat.* Ciwîyo bêazadî, wa qe nêbo. Ha ciwîyo bêazadî, ha sêwîyo bêbavî.

ciwînaye/ê *N.* Coynaye/ê, coydarnaye/ê, coydarkerde/ê, heyatdarkerde/ê, heyatcidaye/ê, gandarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ya coy/heyat dayo bi ci yan jî ci rê bîyo/a sebebê ganî. *Tr. Yaşatılan.* Merdimo ciwînaye ma qe do berxwudar bi jî nêvajo?

ciwînayeni *f. M.* Ciwînayîş. Coynayeni, gandar kerdeni, gan cidayeni, heyatdar kerdeni, heyat cidayeni, wahîrê coy/heyatî kerdeni. Sebebê gandareyda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Yaşatmak, hayat vermek.* Ellah hem kuhoyîyan û însanan, hem jî heywananê bînan ciwîneno.

ciwîyaye/ê *N.* Coyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a yan jî bi çîyên a coyayo, bîyo heyatdar, gan deyayo bi ci. *Tr. Yaşayan.* Filan kes û şaro ciwîyaye û ciwînaye jew bî?

ciwîyayeni *f. M.* Ciwîyayîş. Coyeni, coyayeni. Heyatê xwu dewam kerdeni. *Tr. Yaşamak, hayat sürmek.* Bi azadîyey a ciwîyayeni û bi waşten a jî cibîyayeni yan jî abirîyayeni.

cixara *Nm.* Ziwandê şardê Emerîqandê verênan di. Titûno ki kesên qandê şimitişî pelî mîyan di kerdo ze lodekên. *Tr. Sigara.* Cixara şimitiş qesbda kesîda sûri di kanser peyda keno.

cixara şimiteni *f. M.* Cixaraşimitiş. Cixara anteni, cixara kuf kerdeni. *Tr. Sigara içmek.* Kes do kiştên ra cixara şimeteni qedexe kero, kiştên ra jî kesanê xwu bibanderno ki kes nêşimo.

cixiz/i 1. *N.* Hîlekar/i, hîlebaz/i, kayxerpinok/i. O ki kayan xerpineno. *Tr. Hilekar, hilebaz, oyunbozan.* Kayên mîyan di jewêndo cixiz bibo, a kay kay nêbena. 2. *N.* Terral/i, tembîhl/i, kojo. *Tr. Tembîhl, işe yaramaz, rahatına düşkün.* O merdimêndo cixizên o ki, cinîyerda ci ra nêbo, o do veyşaney ra bimiro.

cixizey 1. *Nm.* Hîlekarey, hîlebazey, kayxerpinokey. *Tr. Hilekarlık, hilebazlık, oyunbozanlık.* Cixizey di kes karên nêşeno bikero. Çunkî her kes zirar vîneno. 2. *Nm.* Xeti anteni, çixîzi anteni, şûvi anteni. *Tr. Çizmek, çizgili olma.* Cixizey çîyênda xirab a yan jî jû cayan di rind a. 3. *Nm.* Terraley, tembîhley, hêçekey, tede mendeni, nêveteni. *Tr. Tembîhllik, beceriksizlik.* Cixizey di cixiz bê karî çîyên nêşeno bivîno. Çunkî tim zirarey tede esta.

ciyabîyaye/ê *N.* Pabîyaye/ê, pobîyaye/ê, teybîyaye/ê, bi ci ya bîyaye/ê, mîyan di bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên mîyan do yan jî tey do, pa o. *Tr. Dahil/içinde olan, birlikte olan.* Key ki şima şa ceza bido ê kesdê ciyabîyayî, wexta şima şenê ceza bidê ê kesdê pabîyayî jî.

ciya bîyayeni *f. M.* Ciyabîyayîş. Pabîyayeni, pobî-

yayeni, tey bîyayeni, mîyan di bîyayeni, bi ci ya bîyayeni. Kes û çîyên û karên mîyan di bîyayeni. *Tr. Beraberinde/birlikte olmak, içinde/dahil olmak.* Wexta ez jî ci ya bîya. Labelê dima ez ci ra abirîyaya, înan kudêna.

ciyadiskîyaye/ê 1. *N.* Ciyodiskîyaye/ê, padiskîyaye/ê, podiskîyaye/ê, bi ci ya/ci yo diskîyaye/ê. Çî/keso ki bi kesên yan jî bi çîyên a diskiyayo, pa mendo, pa zeliqîyayo, are di mesafe nêmendo, bi pêya bîyo jew. *Tr. Birleşen, yapışan, bitişen.* Mi şayê o merdimo (bi) ciyadiskîyaye ci ra cikero. Labelê merdimê pê bîy. Mi va, hadê ki mi rê vajê to rê çiçî? Wexta ez do sekera? 2. *Zv. N.* Ciyodiskîyaye/ê, padiskîyaye/ê, podiskîyaye/ê, bi ci ya/ci yo diskîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qando ki kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên ra yardimên, qewetên, hêleyên, gazîyên, bexteştişên bişo bigîro; xwu erzeno ci heti, xwu erzeno ci ver, ci ra paştî wazeno û bi ci ya diskêno, xwu erzeno bextdê ci. *Tr. Yardım, imdat, eman, iltica ve destek isteyen.* Boka ma ê merdimê ciyadiskîyayî rê cayên bivînê.

ciya diskîyayeni 1. *f. M.* Ciyadiskîyayîş. Ciyo disknayeni, pa disknayeni, po diskîyayeni. Xwu bi ci ya/ci yo disknayeni, xwu bi ci ya/ci yo sawiteni. Çîyên yan jî kesên xwu kesêna yan jî bi çînakî ya disknayeni, bi ci derênayeni. *Tr. Temas etmek, yapışmak, dayanmak.* Ereberi da piro, lajek berd bi dês o diskna. 2. *Zv. f. M.* Ciyadiskîyayîş. Ciyo disknayeni, pa disknayeni, po diskîyayeni. Xwu bi ci ya/ci yo disknayeni, xwu bi ci ya/ci yo sawiteni, kesên yan jî çîyên ra yardim pawiteni, c ra qandê posenda yardimên vera ci şîyayeni, xwu bi ci ya/ci yo girêdayeni. *Tr. Herhangi bir yardım için, güç için, medet için birine dayanmak, ona yapışmak, ona kuvvetlice bağlanmak.* Tim şîyê xwu ci ya disknayê, ci ra yardim pawitê.

ciyadisknaye/ê 1. *N.* Ciyodisknaye/ê, padisknaye/ê, podisknaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi kesên yan jî çîyo disknayo, pa zeliqnayo, kerdo pa, bi ci ya temas kerdo. *Tr. Dayandırılan, bitiştirilen, yapıştırılan.* Derê ki şima bişê ê darekê ciyadisknayî ci ra cikerê. 2. *Zv. N.* Ciyodisknaye/ê, padisknaye/ê, podisknaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi kesên yan jî bi çîyên a disknayo, berdo kerdo pa; vato, filan kes yan jî filan çî filan kesî yan jî filan çî ra ameyo, ci ra o, pa o, kokê ci ci ra o, bi ci yo diskêno, çimeyê ci jew o, pa jew o. *Tr. İrsiyet, akrabalık veya cinsiyeti itibariyle birisine veya bir şeye dayandırılan, kaynağı birdir denilen, aynı kök veya menşeden geldiği iddia edilen.* Halbûkî merdimo ciyadisknaye jî ci ra nêbîyê û...

ciya disknayeni 1. *f. M.* Ciyadisknayîş. Ciyo disknayeni, pa disknayeni, po disknayeni, bi ci ya/ci yo disknayeni. Kesên yan jî çîyên bi kesnakî yan jî bi çînakî ya disknayeni, pa zeliqnayeni, aredê ci mesafe nêverdayeni. *Tr. Dayandırmak, yapıştırmak, bitiştirmek.* Dara girdi disknê bî çuwaldê werdî yo. Cora kewt bî. Eger bi ci ya nêdisknayê, erd ro nêgunayê. 2. *Zv. f. M.* Ciyadisknayîş. Ciyo disknayeni, pa disknayeni, po disknayeni, bi ci ya/ci yo disknayeni. Çimeyê ci jew kerdeni, no kes yan jî no çî filan kesî yan jî çî ra ameyo vateni yan jî îddîa kerdeni. *Tr. Dayandırmak, bitiştirmek, menşe/kaynak isnat etmek.* Şima filan merdim bi ci ya disknayê, labelê o pa nêbî, ez pa bîya.

ciyakerde/ê *N.* Pakerde/ê, padisknaye/ê, bi ci ya kerde/ê, çîyo ki bi çînakî ya diskneyayo. *Tr. Yapıştırılan, bitiştirilen, dayandırılan.* Beri nê lay ci ya ki û mevindi bêrî. Layo ciyakerde do metîn bo.

ciya kerdeni *f. M.* Ciyakerdiş. Bi ci ya kerdeni, pa kerdeni, bi ci ya disknayeni, bi ci ya zeliqnayeni, bi ci ya vindardeni. *Tr. Bitiştirmek, yapıştırmak, dayandırmak.* To do hema ci ya kerdayê û bîyameyê. To bîlaheq û bîlasebeb hend zehmet kerd, pa deşt.

ci ya *Nn.* Ci yo, bi ci ya, pa, ci di, tey, tey di. *Tr. Beraberinde, birlikte, onunla, kendisinde, kendisiyle, dahilinde.* Ez ê bînî nêzana. Labelê keyeneki (bi) ci ya çinê bî.

ci yo *P. Bw.* Ci ya 1. Ez ci yo şîya, labelê bîlaheq û bîlasebeb bî. Kaşka ez bi ci yo nêşîyayê.

ciyoamîyaye/ê *N.* Ciyaamîyaye/ê, pa/poamîyaye/ê, tey/pa amîyaye/ê, bi ci ya/ci yo amîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a pîya ameyo, tey ameyo. *Tr. Kendisiyle/birlikte veya beraberinde gelen, onun vasıtasıyla gelen.* Şima yê vanê, o lajeko ciyoamîyaye do erdo bimano?

ciyo amîyayeni *f. M.* Ciyoamîyayîş. Ci ya amîyayeni, bi ci ya/ci yo amîyayeni, pa/po amîyayeni, tey di amîyayeni, mîyan di amîyayeni, pa bîyayeni. *Tr. Birlikte/kendisiyle veya beraberinde gelmek.* Eger ez (bi) ci yo biameyê, nika ez resa bîya filan ca.

ciyoarde/ê *N.* Ociarde/ê, bi ci yo arde/ê, roberearde/ê, opêarde/ê, ûmişê çîyên yan jî kesên kerde. Çî/kesêno ki jewî yan jî tayêni bi seneatên a, bi ostayînên a bi çî û kesên a robere ardo, vera pê ardo, pêya kerdo weş, pêya ardo werey. *Tr.*

Uydurulan, uzlaştırılan, anlaşması sağlanan, barıştırılan, güzel bir şekilde bir araya getirilen. Mi o nuşteyo ciyoarde newedera viraşt.

ciyo ardeni *f. M.* Ciyoardiş. Bi ci yo ardeni, robeardeni, opêardeni, vera pê ardeni. Çîyên yan jî kesên bi çîyên yan jî bi kesên a vera pê ardeni, pêdi weş kerdeni, werey ardeni. *Tr. Kendisiyle uydurmak, barıştırmak, mütenasip yapmak, yakıştırmak, uzlaştırmak, anlaşmasını sağlamak, denkleştirmek.* Eger mi bi ci yo nêardayê, nika o çî do hewna ci ya bimendayê.

ciyoceribîyaye/ê 1. *N.* Ciyaceribîyaye/ê, pa/po ceribîyaye/ê, tey/mîyan di ceribîyaye/ê. Çî/keso ki qandê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşî bi kesên yan jî bi çîyên a ceribîyayo, îmtîhan bîyo. *Tr. Herhangi bir şey veya kimse ile olması veya olmaması için denen, sınanan, tecrübe edilen.* Mi o haceto (bi) ciyoceribîyaye nêdî. 2. *N.* Ciyaceribîyaye/ê, pa/poceribîyaye/ê, tey/mîyan di ceribîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qandê minasebetdê cîns, qandê fehmkerdişdê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşî bi kesên a yan jî bi çîyên a jewî yan jî tayêni ceribnayo, kerdo îmtîhan. No ceribnayîş hem qisan a hem jî bi fêlên a beno. *Tr. İş, eylem ya da cinsellikte tecrübe edilen.* Senîn rîyê şima gîno, şima ê kesê ciyoceribîyayî bi xwu ya benê ûjanan ki?

ciyo ceribîyayeni 1. *f. M.* Ciyoceribîyayîş. Ciyaceribîyayeni, pa/poceribîyayeni, tey ceribîyayeni, bici ya/ciyo ceribîyayeni. Ceribîyayîşê karûgurweyên, kesên yan jî çîyên bi çîyên yan jî bi kesên a bîyayeni. Îmtîhanê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê çîyên yan jî kesên bi çîyên yan jî bi kesnakî ya bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyle denenmek, tecrübe edilmek, sınanmak, imtihan edilmek.* Ez bi ci yo ceribîyaya. Labelê mi nêşa wezîfî bîyaro ca. 2. *Zv. f. M.* Ciyoceribîyayîş. Ciya ceribîyayeni, pa/po ceribîyayeni, tey ceribîyayeni, bi ci ya/ci yo ceribîyayeni. Minasebetêndê cînsî di, pêdi vajîyayenên di xwu yan jî kesên ceribîyayeni, tecrûbeyê minasebetdê cînsîyey bîyayeni, tey bîyayîşî yan jî nêbîyayîşî rê ceribîyayeni. No ceribîyayîş ya bi qisan a yan jî fêlîya beno. *Tr. Herhangi bir kimse ile sözlü veya fiili olarak cinsel ilişki noktasında denenmek, tecrübe edilmek, sınanmak.* To xwu bi ci yo ceribna. Ti bîyê gunakar. Bi ci yo ceribîyayeni zîna o.

ciyogirêdaye/ê *N.* Bi ciyo girêdaye/ê, bi ciyo beste/ê, bi ciyo bendîyaye/ê. *Tr. Kendisine bağlanan, bağlanılan, bağlı, ilişkilendirilen, ilişkilenen, sarılan, sardırılan.* Merdimo ciyogirêdaye do senîn ci rê yarmetîni nêkero ki!

ciyo girêdayeni *f. M.* Ciyogirêdayîş. Ciyo besteni, bi ciyo girêdayeni, bi ciya girêdayeni, ciyo bendîyayeni, bi ciyo besteni, bi ciyo beste kerdeni, pagirêdayeni. *Tr. Kendisine bağlamak, kendisiyle ilişkilendirmek, kendisine sarmak, sarmalamak.* Mi do ci yo girêdayê, înan nêverda, va bi min o girêdê.

ciyokerde/ê *N. Bw.* Pokerde/ê. Kaygero ci yo kerde do hendayên qalan senîn bişo xwu ra pak kero?

ciyo kerdeni *f. M.* Ciyokerdiş. *Bw.* Pokerdeni. Eger ma noqra jî şayê ci yo kero, ma di omidî nêmendê.

ciyomende/ê *N. Bw.* Bi ciyo mende/ê. Merdimo kay bi ci yo mende do bişo kay bin di bimano. Eger ki nêşo bin di bimano, qe wa kay nêkero.

ciyo mendeni *f. M.* Ciyomendiş. *Bw.* Bi ci yo mendeni. Eger noqor jî ci yo bimendayê, ey kay terk kerdê.

ciyonêkerde/ê 1. *N.* Panêkerde/ê, bi ciyo nêkerde/ê, bi ciya nêkerde/ê, ciyo nêkerde/ê. Çî/keso ki jewî kayên di qali nêkerda po, kabokên nênayo ser. *Tr. Oyunlarda galip gelinmeyen.* Merdimo ciyonêkerde, tim qayîlo ki heyfê xwu bigîro. Cora kay ra mird nêbeno. 2. *N.* Panêkerde/ê, bi ciyo nêkerde/ê, bi ciya nêkerde/ê, ciyonêkerde/ê. Çî/keso ki jew nênişto ci, qandê werdenî nênişto ci, po nîyo. *Tr. Dama, satranç gibi oyunlarda binilmeyen, üzerinde olunmayan.* Mi do livo ciyonêkerde qebûl kerdê, ez winîyaya o do bol bilebayo, mi ci ra fek verda. 3. *N.* Panêkerde/ê, bi ciyo nêkerde/ê, bi ciya nêkerde/ê, ciyonêkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî nêfinayo dimi, nêvisto dimi, o yo şopa ci nêdano ramitiş, o yo nêdano xeyal kerdeni. *Tr. Kendisine iz sürdürülmeyen, takip ettirilmeyen, ardına verdirilmeyen.* Merdimê şima yê ciyonêkerdî jî nêşa tepêşo. 4. *N.* Panêkerde/ê, bi ciyo nêkerde/ê, bi ciya nêkerde/ê, ciyonêkerde/ê. Çî/keso ki jewî nêkerdo po, nêkerdo mîyan, bi ciyo nêsawito, nêvisto de. *Tr. Dahil ettirilmeyen, müdahil olmayan, bulaştırılmayan, içine girdirilmeyen.* Merdimo ciyonêkerde, do na saeta tepîya deha xwu nêşeno pak kero.

ciyo nêkerdeni 1. *f. M.* Ciyonêkerdiş. Ponêkerdiş. Bi ci yo nêkerdeni, bi ci ya nêkerdeni, panêkerdeni. Kayan di qali bi ci nêkerdeni, ser o nêverdayeni, ser nêkewteni. *Tr. Oyunlarda karşı tarafta oyun bırakmamak, yenmemek, üstün olmamak, galip olmamak.* Ma di kay kaykerdîy, o didi, ez qe. Ewro mi nêkerd ci yo.

2. *f. M.* Ciyonêkerdiş. Ponêkerdiş. Bi ci yo nêkerdeni, bi ci ya nêkerdeni, panêkerdeni. Kayandê zêdê daxmeyî û satrancî di qandê werdeni ser o nêbîyayeni, ci nênişteni, sî nênişteni. *Tr. Dama ve satranç gibi oyunlarda karşı rakibin taşını alıp kaldırmamak üzere binili olmamak, takip ettirmemek.* Ez ci yo nîya. (Mi nêkerd ci yo.) Wazenê bidi, wazenê jî medi. 3. *f. M.* Ciyonêkerdiş. Ponêkerdiş. Bi ci yo nêkerdeni, bi ci ya nêkerdeni, panêkerdeni. Qandê taqîb kerdenî, jûy ci dimî nêvisteni. *Tr. Takip ettirmemek, izini sürdürmemek, izini sürdürtmemek, peşine adam koydurmamak.* Mi jû nêkerdo ci yo, şima meraq mekerê. 4. *f. M.* Ciyonêkerdiş. Ponêkerdeni. Bi ci yo nêkerdeni, bi ci ya nêkerdeni, panêkerdeni, ci ya/ci yo nêkerdeni. Pa nêbîyayeni, bi ci ya nêbîyayeni, mîyan nêkewteni, tey di nêbîyayeni, bi ci yo nêsawîyayeni. *Tr. Dahil olmamak, bulaşmamak, girmemek.* Xeyrê Ellahî ki to xwu nêkerd ci yo. Çunkî finê mi xwu kerd bî ci yo, mi deha nêşayê ki xwu ci ra pak kero.

ciyonêmende/ê 1. *N.* Ponêmende/ê, ciyonêmende/ê, rocinêmende/ê, ocinêmende/ê, ponêdrofîyaye/ê. Çî/keso ki bi kesên yan jî bi çîyên a nêmaneno, ro ci nêmaneno, ro ci nêmaneno, zêdê ci nîyo. *Tr. Benzeşmeyen, benzemeyen.* O lajeko ciyonêmende şima sera rişt? Ez a geyrena ey. 2. *N.* Po/pa nêmende/ê, ci yo/ci ya nêmende/ê, bi ci yo/ci ya nêmende/ê. Kes/çîyo ki; çîyên po/pa nêmendo, nêkewto bin, qalîy yan jî deynên bi ci yo nêmendo, ya kayên di yan jî deynên di bin di nêmendo. *Tr. Kendisinde kalmayan, borçlanmayan, yenilmeyen.* O merdimo ciyonêmende sera şî?

ciyo nêmendeni 1. *f. M.* Ciyonêmendiş. Bi ci yo nêmendiş. Nêdrofîyayeni, ponêmendeni, zêdê ci nêbîyayeni, pa nêdrofîyayeni, drofê ci zêdê ci nêbîyayeni, roci nêmendeni, ro ci nêmendeni. *Tr. Benzeşmemek.* Bi mi ki no bi ci yo nêmaneno. Labelê şima yê vanê bi ci yo maneno. 2. *f. M.* Ciyonêmendiş. Bi ciyo nêmendeni. Ponêmendeni, ci yo/ci ya nêmendeni. Kayên di kesên rê deyndar nêbîyayeni, bin nêkewteni, bin di nêbîyayeni. *Tr. Yenilmemek, kendisinde kalmamak, yenilgi olarak borçlanmamak, karşı tarafa borçlu olmamak.* Di qalê ci bi min o nêmendîy. Labelê verê coy ê mi bi ci yo mendîy bîy. 3. *f. M.* Ciyonêmendiş. Bi ciyo nêmendeni. Ponêmendeni ci yo/ci ya nêmendeni, deyndarey di girotok nêbîyayeni. *Tr. Kendisinde kalmamak, borç takmamak, alacaklı olmamak.* Şeştîy hezara ci, bi ci yo nêmendi, o do dima jî nêdo.

ciyopişte/ê 1. *N.* Po/papişte/ê, ciyapişte/ê, bi ci yo/ci ya pişte/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên bi çînakî yan jî kesnakî ya pişto, girêdayo; jewî xwu eşto bextdê ci, xwu eşto kêdê ci, ci ra yardim û yarmetîni waşte, îltîcayê ci kerdo. *Tr. Bağlanılan, iltica edilen, sığınılan.* Şima do o keso ciyopişte ûja di nêverdayê. 2. *N.* Po/papişte/ê, ciyapişte/ê, bi ciyo/ciya pişte/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên bi çîyên yan jî kesên a pişto, bi ci ya kerdo têkildar, bi ci ya têkilîyê ci viraşto, kerdo payokê ci, bi ci ya vindarnayo, kerdo beste/bendeyê ci, pa kerdo bendok. *Tr. Bağlanılan, ilişkilendirilen, aidiyeti kurulan, bağlantısı kurulan, kendisiyle alakası kurulan, mensubiyeti kurulan.* Şima boçikda ci ra qal kerd. Labelê şima ê çîdê ciyopiştî ra qe behs nêkerd.

ciyo pişteni 1. *Zv. f. M.* Ciyopiştiş. Bi ci yo pişteni, xwu bi ci yo pişteni, xwu bextê ci eşteni, ci ra yardim waşteni. *Tr. Birine sarılmak, ondan imdat istemek, iltica etmek, birini birine bağlamak/sarmak, bağlamak.* Ey xwu ci yo pişt, ê bînî jî ci rê sersûney kerdi. 2. *f. M.* Ciyopiştiş. Po pişteni, bi ciyo pişteni. Çîyên bi çînakî ya pişteni/girêdayeni, çîyên bi çînakî ya besteni. *Tr. Bir şeyi bir başka şeye bağlamak, sarmak, ilişkilendirmek veya ilişkilenmek, sarılmak.* Mi o bi ey a pişt. Eger mi ci ro nêpiştayê, ey nêşayê xwu bibeşirnayê.

ciyo verdani *f. M.* Ciyoverdayîş. Bi ci yo verdayeni, ver ra ci dayeni, bi ci ya yan lej kerden dayeni yan jî bi ciya minaqaşe kerden dayeni. *Tr. Birini başka birine kavga veya ağız dalaşı ettirmek, kışkırtmak.* Mi do Elî bi Welî yo verdayê, fina ez ci ra bîya geyrî.

ciyoverdaye/ê *N. Bw.* Bi ciyo verdaye/ê. Şima yê çi winînê ci yo verdayî? Biwinîyê mi ra.

ciyo verdayeni *f. M.* Ciyoverdayîş. *Bw.* Bi ci yo verdayeni. Eger mi nêverdayê ci yo, o do ageyrayê mi ser. Mi verda ci yo û ez ûja ra kewta dûrî.

ciyoverde/ê *N. Bw.* Bi ciyo verdaye/ê. Eger o merdimo ciyoverde tîya di bîyayê, şima nêşayê buhtan bierzo bi ci.

cizdan 1. *Nn.* Çîyo ki kes çîyanê zêdê peranê qîmetdaran dekeno de û tey nimneno. *Tr. Cüzdan.* Cizdanê ci yê peran keye di mend bî. Ma bi deyn a perey day ci. 2. *Nn.* Defterekê nasnameyî. Deftereko ki tey zanîşê nasnamedê kesî nûşêno. *Tr. Nüfus cüzdanı.* Cizdanê kesî do keye di nê, do tim kesî ser o bo.

cizdanê peran *Nn.* Çîyo viraşteyo ki kes peran û

çîyanê xwu yê zêdê peranê qîmetdaran dekeno de. *Tr. Para cüzdanı.* Eger cizdanê ci yê peran ser o bîyayê, ey deyn nêveradayê.

cizrî *Zoo. Nn.* Teyrekên o ki eynî zêdê mirîçikêna vengêndê zêdê cizî ya vejeno. Cora ci rê vanê cizrî. *Tr. Cız diye bir ses çıkaran ve serçeye çok benzeyen bir çeşit kuş.* Merdim esto ki nê teyran pêrini silasneno, zêdê Cizrî ya.

cîf *Nn.* Westani, aredayîş, kar nêkerdeni, nêgurwîyayeni. *Tr. Tatil, dinlence.* Cîfê xwu nêgiroto ki deha weş bigurweyo.

cîfancîfi *Nn.* Nefes nefesî, hilki hilki. Nefes bi nefesî bîyayeni. *Tr. Nefes nefese, soluk soluğa.* Mêrdekên vero, jew jî peyo bî. hurdina pîya cîfancîfi remayê. Ma nêzana ki, eceb ê yê lej kenê? Yan ê yê şinê olayîyên ser?

cîfancîfibîyaye/ê *N.* O/çîyo ki boya ci birîyaya, nefesî ra bîyo; betilîyayeni ra, remayeni ra hilki hilki kewta ser. *Tr. Soluk soluğa olan, nefes nefese olan.* Mêrdeko cîfancîfibîyaye remayê, o bînî jî dima bi çekên a ver ra ci dayê.

cîfancîfi bîyayeni *f. M.* Cîfancîfibîyayîş. Hilki hilki kesî ser kewteni. Tersan ra, vazdayîşî ra, betilîyayeni ra yan jî çînakî ra nefesî/solixî ra bîyayeni, boya kesî birîyayeni. *Tr. Aşırı yorgunluk, korku, koşmak veya başka bir nedenden dolayı nefesten kesilmek, soluğu kesilmek.* Vaştoko Kenyayîj, remayîşî ra bîbî cîfancîfi. Vazdayeni di siftekên vijîya bî. Labelê nêşa ki rojnamegeran rê cuwab bido.

cîfancîfikerde/ê *N.* O/çîyo ki jewî yan jî çîyên boy/solixî ra, nefesî ra birnayo. *Tr. Nefesi, soluğu kesilen.* O hero cîfancîfikerde, dewi di fekanfekî ci ra behs bîyê. Çunkî wahîrê ci zalimeyênda girdi kerdi bî, nezdîyê di sey û pancas kîlo xelle na bî ser.

cîfancîfi kerdeni *f. M.* Cîfancîfikerdiş. Jewî ser o boy, nefes, solix birnayeni. Bi vaşten a, bi ters a, bi betilnayen a boya jewî birnayeni. *Tr. Birinin soluğunu, nefesini kesmek.* Cinîya gûmani, ortedê di dewan di ray ra, xwu pay berdi bî. Cinêki cîfancîfi kerdi bî.

cîfgîn/i 1. *N.* O/çîyo ki xwu rê tatîlî rê îzin giroto, kewto tatîl. *Tr. Tatil izni alan.* Cîfgîn cîf bigîro û nêşiro cîfi, do ceza bigîro. Çunkî wextê cîf giroteni nîyo. Dêmax kî o yo karî ra remeno. 2. *An. N.* Bejneştok/i. O/çîyo ki bejni eşta, bejni girota. Tîya di gerego ki vajeki "cîfigîn/i" bîyayê. Labelê i'yê cîfi kewto. Cora dexîlê tîyay bîya.[1] *Tr. Boy atan.* Cîfgînî da desên serran mîyan di cîfênda ze bêtera Ellahî giroti. 3. *Bîy. Tib. Nn.* O/çîyo ki nefes/solix gîno, hewna o yo coyêno, hewna nêmerdo. Na vajeki jî gereg ki "cîfigîn/i" bîyayê. Labelê bi no bîçim a nuşteni di herfênda ci kewna. Cora bena "cîfgîn"i. *Tr. Nefes alan, soluyan, yaşayan.* Cîfgînî cîf girot. Labelê cîf nêşî. (Tîya di cîfgîn, keso ki qandê cîfi îzin gîno yo, cîf jî aresne o, tatîl o.)

cîfgîney *Nm.* Qandê tatîlî, qandê aredanî, qandê westani îzin waşteni, tatîl di bîyayeni. *Tr. İzin/tatilde olmak, dinlenmede olmak.* Qandê hergi xebatkarên cîfgîney semedê betilîyayen a.

cîfi 1. *An. Nm.* Bejni, asayena bedendê kesî. *Tr. Boy, endam.* Cîfa ci çinî ya ki ci rê çina bibo. 2. *Nm.* Boy, solix. *Tr. Nefes, soluk.* Wexto ki dîyar beno piro cîfa ci peysena.

cîfiarêropêşîyaye/ê *N.* O/çîyo ki boya ci birêna, nefesê ci birêno. *Tr. Nefesi, soluğu kesilen.* Wexto ki mêrdifanan ra şino, cîfi arêro pêşêna, vinderêno dima fina şino. Cif arê ro pêşîyaye finên di nêşeno şiro.

cîfi arê ro pêşîyayeni *f. M.* Cîfi arê ro pêşîyayîş. Nefes ra birîyayeni, boya ci birîyayeni. *Tr. Nefesi/soluğu kesilmek, nefesten olmak.* Wexto ki nêweşîy dîyar bîy, cifa înan arê ro pêşîyê. Dîrê deqey ûja di vinderîyay, dima kewtîy ray.

cîfigêrîyaye/ê *Tib. N.* O/çîyo ki boya ci birîyaya, nefesê ci gêrîyayo, nefes ra birîyayo. *Tr. Nefesi/soluğu kesilen.* Cîfigêrîyayeyên mi heti ra ravêrd. Hilki hilka ci bî, qelbê ci kerdê vindero.

cîfi gêrîyayeni *Tib. f. M.* Cîfi gêrîyayîş. Nefes ra birîyayeni, nefes gêrîyayeni, boy birîyayeni. *Tr. Nefesi kesilmek, nefesi daralmak.* Cîfi gêrîyayeni, nêweşînêna ki qelbî ser o gerego kes vinderîyo.

cîfigirote/ê 1. *An. N.* Cîfgîn/i. O/çîyo ki bejni erzeno, bejni eşta, bîyo derg. *Tr. Boy atan, uzayan.* Lajekê cîfigirotî di serran mîyan di ê pêro ravêrnay. 2. *N.* Cîfgîn/i. O/çîyo ki boy gîno/girota, nefes/solix gîno, solix giroto, hewna esto, o yo coy beno, nêmerdo. *Tr. Soluyan, soluklanan, nefeslenen, henüz yaşayan.* Cîfigirote, qe beno ki bi des cayan a vinderîya. Ez tersaya, mi va beno ki o yo keno bimiro. 3. *N.* Aresîyaye/ê, cîfgîn/i. O/çîyo ki kewto tatîl, qandê westan giroteni îzin giroto. *Tr. Tatile giren, tatil izni alan.* Cîfigirote vanê nêşîyo cîf, keye di mendo. Madamo ki hinî yo, çirê cîf giroto ki?

---

1 Dimilî di wexto ki veromek û peyomekîy yenê bi vajekên a vajekênda newê virazenê, bi usûldê neweyî ya virazenê.

cîfi giroteni 1. *f. M.* Cîfi girotiş. Westani giroteni, tatîl giroteni, qandê tatîlî rê îzin giroteni. *Tr. Tatil etmek.* Bol betilîyay bî. Cora da des rojîy xwu rê cîfi girot. 2. *f. M.* Cîfi girotiş. Nefes giroteni, solix giroteni, solix anteni, hewa cîgerandê xwu kerdeni. *Tr. Solumak, nefes almak, soluklanmak, ciğerlerini havalandırmak, içine nefes çekmek.* Mi dî a ya cîfi gîna, mi hema veynda doktorî, doktor ame ser. 3. *f M.*. Cîfi girotiş. Bejni anteni, bejni eşteni. Bejna ci derg bîyayeni. *Tr. Boy atmak, uzamak.* Eger cîfi nêgirotayê, ma ferq nêkerdê. Qando ki pêrini ferq kerdi, dêmax ki cîfi girota.

cîfinêgirote/ê 1. *An. N.* O/çîyo ki bejni nêeşta, derg nêbîyo. *Tr. Boy atmayan, uzamayan.* Wendekaro cîfinêgiroteyo nêşeno hembazandê xwu mîyan di bi roberên a kay bikero, o yo tim bi hembazandê xwu ya lej keno. 2. *N.* O/çîyo ki nêşeno boy bigîro, nefes anteni di zorey vîneno. *Tr. Nefes almakta güçlük çeken.* Cîfinêgirote şîyayeni di cey bi cey roniştê, mêrdifanan di solixê ci birîyayê. Lajekî ci berd nêweşxane di ca da ci, o yo ûja di maneno. 3. *N.* O/çîyo ki tatîl nêgiroto, nêdekewto tatîl, nêdekewto westanî/aredanî. *Tr. Tatile girmeyen, tatil izni almayan.* Cîfgînan xwu reyna. Cîfinêgirotey neya tepîya jî deha nêşenê şirê westanî.

cîfi nêgiroteni 1. *An. f. M.* Cîfi nêgirotiş. Bejni nêgiroteni, derg nêbîyayeni. *Tr. Boy atmamak, uzamamak.* Cîfi nêgiroteni jî persgirekên o. Mesela keyna bo, keye di manena. 2. *f. M.* Cîfi nêgirotiş. Boy (nefes) anteni di tenganey anteni. *Tr. Nefes çekmede, solumada zorluk çekmek veya hiç alamamak.* Cîfi nêgiroteni, qey sebebê nêweşînên o ki kes nêşeno bigîro. 3. *f. M.* Cîfi nêgirotiş. Westanî/aredanî rê îzin nêwaşteni, tatîl nêkewteni. *Tr. Tatile girmemek, tatil izni almamak.* Nê qewimîya, ey jî cîfi nêgirot. Qey biqewimîyayê, do bigirotayê.

cîfipiropeysate/ê *N.* O/çîyo ki jewî nefesê ci peysnayo, boya ci piro peysnaya. *Tr. Nefesi kesilen/kestirilen.* Cîfipiropeysateyên bêro mi heti, soxe heyfgirotişê ci yeno mi vîrî. Qe ez nêşena qedê xwu ba.

cîfi piropeysateni *f. M.* Cîfi piropeysatiş. Nefes/solix ra birnayeni. *Tr. Sesi soluğunu kesmek, nefes alamaz hale getirmek.* Ê nelamatê bînî winî jew dê ê nerehatî ro ki, qulbeyê ci şaş kerd, cîfi piro peysnê. To dî vanê, heqdê zalimî ra fina zalim yeno.

cîfipiropeysaye/ê *Bîy. Tib. N.* O/çîyo ki boya ci piro peysaya, boy tenganey ra deha nêşeno nefes bigîro. *Tr. Herhangi bir sebeble nefesi, soluğu kesilen.* Lej di lajeko cîfipiropeysaye berdîy bîy nêweşxane. Axirî reyna bî. Kesî nêvatê ki reyêno.

cîfi piropeysayeni *Bîy. Tib. f. M.* Cîfi piropeysayîş. Boy ci ro birîyayeni, nefes û solixê ci nêvijîyayeni. *Tr. Nefesi soluğu kesilmek.* Cor ra hinî darên guna piro ki to bidîyayê, eynî cîfi piro peysê.

cîfipiroşîyaye/ê *N.* O/çîyo ki nefesî ra bîyo, nefesê ci ci ra şîyo, boya ci ya deha nêvijêna. *Tr. Nefesi, soluğu kesilen.* Mêrdeko cîfipiroşîyaye mecbûr mend, nîm saeti ronişt tepîya ame a xwu.

cîfi piroşîyayeni *Tib. f. M.* Cîfi piroşîyayîş. Cîfa ci şîyayeni, boya ci birîyayeni. *Tr. Nefesi, soluğu kesilmek.* Jewî pirodi. Labelê rind balê xwu bidi ser, wa cîfa ci ci ro nêşiro.

cîfirabîyaye/ê *N.* Cîfrakewte/ê, cîfancîfibîyaye/ê, solixirabîyaye/ê, boyrabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nefes nefesî bîyo, solixê ci dekewto, bîyo cîfancîfi, nefesê ci birîyayo. *Tr. Soluk soluğa olan, nefes nefese olan, nefesi kesilen, nefes darlığı veya güçlüğü çeken.* Kaşka şima o merdimo cîfrabîyaye jî hewadayê û biardayê.

cîfi ra bîyayeni *f. M.* Cifi ra bîyayîş. Cîf ra kewteni, cîfancîfi bîyayeni, nefes ra birîyayeni, boya ci dekewteni, solixê ci birîyayeni. *Tr. Nefes nefese olmak, soluğu/nefesi kesilmek, soluk soluğa olmak.* Ez hetta panc qatan ra dîyar kewta, ez cîfi ra bîya.

cîfpeysnok/i 1. *N.* O/çîyo ki boy, solixî, nefesî birneno. *Tr. Nefesi, soluğu kesen.* Cîfa ci peysê, winîyay ki tûtekî gulleyên werdo. O cîfpeysnok vet ki lajekî şa cîfi bigîro.

cîfpeysnokey *Nm.* Semedê boy nêgiroteni bîyayeni. *Tr. Nefes alamamak, soluk çekmekte güçlük çekmek.* Cîfpeysnokey çîyênda xirab a.

cîfpeysok/i *N.* O/çîyo ki boya ci nêvijêna yan jî nefes giroteni di çetiney anceno. *Tr. Soluma güçlüğü çeken, nefesi kesilen.* Cîfpeysokên bêro nêweşxanedê ma, no cîfpeysokê ma do tim biterso.

cîfpeysokey *Nm.* Nefes tenganey, boy tenganey, nefes giroteni çetiney anteni. *Tr. Nefes darlığı, nefes darlığı çeken olmak.* Cîfpeysokey di kes do nêweşî tenya nêverdo. Ti hend bi ewnîyê ki cayên di guna erro.

cîgera sîya *An. Nm.* Pişika sîya, pîşa sîya, qesbaya sîya, kezeba sîya. *Tr. Karaciğer.* Cîgera ci di nêweşîna sîrozi vijyê bî.

cîgera sûri *An. Nm.* Cîgera sipê, qesbaya sûri, kezeba sûri, pişika sûri, pîşa sûri. *Tr. Akciğer.*

Cîgera ci ya sûri hîle giroto.

cîgeri *An. Nm.* Qesba, kezebi, pişi, pişiki, pîşi. *Tr. Ciğer.* Cîgera sûr û sîya esta.

cîgerpare/ê *N.* Kes/çîyo ki; cîgera ci, qesbaya ci, zerrîya ci jewî yan jî tayêni kerda pare/parçe, kerda lete. Kes/çîyo ki; cîgera ci yan jî kesêndê ci yo zêdê cîgerandê ci bîyo pare, bîyo lete, ci rê zulmêndo bêter bîyo. *Tr. Ciğerpare, zulme uğrayan, büyük kötülüklerle karşılaşan.* Şima kes deha şenê ê cîgerpareyê ci pey di bîyarê?

cîgerparebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; cîgera ci bîya pare, cîgera ci bîya letelebarê, qesbaya ci veşaya, qeçekandê ci ra kesên yan merdo yan jî zirarêndo gird dîyo. *Tr. Ciğerpare olan, ciğerleri zarar gören, çocuklarından biri veya birileri ölen veya çok zarar gören, zulme uğrayan.* Zerrîya mi bol bi ê kesdê cîgerpareyî veşê. Bê cîgerpareyan kam şeno derdê ê kesdê cîgerpareyî fehm kero ki?

cîgerpare bîyayeni *f. M.* Cîgerparebîyayîş. Cîgerê ci parçe parçe bîyayeni, qesbaya ci veşayeni, zerrîya ci veşayeni, qesbaya ci letelebare bîyayeni, zulmo gird dîyayeni, qeçekandê ci ra kesên merdeni yan jî zirardêndo gird dîyayeni. *Tr. Ciğerpare olmak, içi/yüreği yanmak, çocuklarından birilerinin ölmesi veya büyük zarar görmesi.* A bîbî cîgerpare, qesbaya ci bîbî kebab, tewqda sûri ser o piraneyê bî.

cîgerpareyey *Nm.* Cîgerpare bîyayeni, cîgerê ci lete bîyayeni, qesbaya ci veşayeni, zerrîya ci daxdar bîyayeni, zulmo gird dîyayeni, bol çîle anteni, qeçekandê ci ra kesên zirarêndo şên dîyayeni. *Tr. Ciğerpare olmak, büyük kötülükler görmek, büyük zulme uğramak, çocuklarında birinin veya birden çoğunun ölmesi veya zarar görmesi, çok acılar çekmek.* Bi mi ki cîgerpareyey ancax hendê nê zulmî bibo.

cîgerxwun/i *N.* Cîgerxwîn/i. O/çîyo ki cîgera ci ya veşena, qehrûqotikê ci bol o. *Tr. Ciğeri delik deşik, ciğeri yaralı olan.* Cîgerxwun o, kes qarişê ci mebê, kes nêşeno ey amoş kero.

cîgerxwun *N.* Cîgerxwîn. Nameyêndê lajekan o. *Tr. Gönlü/içi yaralı, ciğerleri delik deşik olan, çeşitli dert veya hastalıklardan dolayı ciğerleri kanayan.* Cîgerxwun weşbestokan û şikêrandê Kurdan ra o.

cîhan 1. *Er. Nn.* Dinî, dinya. No erdo ki weşeyo ser o coyêno. *Tr. Dünya, cihan.* Merdimêndo eynad o. No cîhan pêro bêro, nêşeno ey amoş kero. 2. *Er. Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Anlamını cihan kelimesinden alan bir erkek ismi.* Cîhanî şa kerê, wa nêqehrîyo.

cîhangîr/i *N.* Girotokê/a cîhanî, girotokê/a dinyay. Keso (qewmi, çî) ki çimê dinyay pêro di esto, dinya di (cîhan di) bol cay girotê, fetih kerdê. *Tr. Cihangir.* Dûrikdê cîhanî di xeylên kes û qewm esto ki cîhangîr o. Labelê ma cîhangîreyda ci ra haydarîy nîyê.

cîhangîrey *Nm.* Cîhangîr bîyayeni, çimê ci dinya (cîhan) di bîyayeni, girotokê dinyay bîyayeni, sersûneya ci dinyay pêroy di bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û dawaya ci dinyay ser o sersûn bîyayen a, dinyay giroten a, dinyay bindest kerden a, dinyay pêroy ser o nîşana xwu ronayen a; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Cihangirlik, dünya hakimi olmak.* Cîhangîreya Îskenderî menşûr a.

cîld *Er. Nn.* Çîyo cîldkerde. Cayo ki nasnaman di qeydê cîldan esto. *Tr. Cilt. Nüfus cüzdanında cilt yeri.* Kitabê ci do beno ki hîrê cîldîy bo. Cîldê cuzdanê ci 00990.

cîldbend/i *Sn. N.* Keso ki cîldan virazeno, çîyan qab keno. *Tr. Mücellid, ciltçi.* Dewrê Osmanîyan di rîdê cîldbendan û neqqaşan û nêzana ki, kêya matbaa berey kewti karî ser.

cîldbendey *Sn. Nm.* Cîld kerdeni/viraşteni. Wesfê cîldbendan ser o bîyayeni. *Tr. Ciltçilik.* Tayên merdimîy bi cîldbendey a debarê xwu virazenê.

cîmat/i *N.* Mezbût/i, lezgîn/i, metîn/i, çapik/i, hêlewan/i, hîlwan/i, babaegît/i, resaye/ê. O ki weş aseno, asayenda ci ra kes tamên û xofên gîno, ci ra çîyê weşîy yenê. *Tr. Sağlam, metin, dayanıklı, genç vs.* Cîmatên o ki, her kes tede nêşeno qerez bikero.

cînan *Zn.* Înan, ci înan. *Tr. Onlar, onların, kendilerinin.* Cînan rê vajê, wa finakî nêrê tîyanan.

cînar/i *N.* Hemberîyan/i, cîran/i, emberîyan/i. *Tr. Komşu.* Hz. Pêxemberî va: Cîbrîl hendo ki embrîyanan ser o şî û ame, ez tersaya ki do emberîyanî emberîyanî rê bikero mîrasgîn.

cînarey *Nm.* Emberîyaney, hemberîyaney, cîraney. Hemberîyanê pê bîyayeni. *Tr. Komşuluk.* A dinî di heqê cînarey do biwazîyo.

cînayet *Er. Nn.* Kiştkarey, merdim kişteni, qetil kerdeni. Gonîda kesên kewteni, qetlên xwu vîye kerdeni. *Tr. Cinayet, katl, adam öldürmek, canilik.* Wextê cînayetî o jî ûja di bî. Gişta ey jî tey esta.

cînciq *Sn. Nn.* Cam. Çîyo camîn, lete/parçeyê caman. *Bw.* Cam. *Tr. Cam, cam parçası.* Cinêkeri va: Ez a kena şira xwu rê cînciq bigîra. Mêrdekî va: Lajê mi ê cînciqan ser ra me şorî, şinê to linga ra.

cînciqey *Sn. Nm.* Camîney. Cînciq û cînciq ra bî-

bîyayeni, cam ra bîyayeni, leteyê caman bîyayeni. Bîyayîşê ci, cam û cînciqî ra peyda bîyayeni. *Tr. Cam/camdan olma.* Cînciqey banan rê roşinaî dana.

cînciqin/i *N.* Camîn/i. Çîyo ki tey/mîyan di cam esto. cam ra virazîyayo, peydabîyayîşê ci cam ra o, camîn o. *Tr. Camlı, camdan.* Şeş serrî yo hewna quşxaneyê ma yo cînciqin nêşikîyayo.

cînciqiney *Nm.* Camîney. Cînciq/cam ra bîyayeni. parçedê caman ra bîyayeni, cam ra peyda bîyayeni. *Tr. Camlılık, camdan olmak.* Mamosteyi va qeçêno: Cînciqineya tebaxan û firaqan û quşxanan û çîyandê zêdê nînan, nînan rê çiçî dana, ci ra çiçî gîna?

ciniya dergûşini *Nm.* Cinîya gergûşini, cinîya biqeçi, cinîya ki yan tûtekêndê ci yan jî pitekênda ci esta. *Tr. Bebekli/kundaklı kadın.* Cinîya dergûşini hem wihêra heqdê xwu ya, hem jî wihêra heqdê dergûşerda xwu ya.

cîq *Nn.* Cayên ra bi sere û veng vetiş a xwu mojnayeni. Wexto ki kesên qayîl bo xwu bimojno kesên, sereyê xwu vera kesan vejeno û vano cîq û fima xwu nimneno. Wexto ki nê halî keno, ze ki vajo ez a tîya di. *Tr. Birine görünmek isteyen bir kimsenin başını çıkararak, yani ben burdayım demesi, çocukça arz-ı endam etmesi ve yine kendini saklaması.* Nêzana sera şî, finên xwu cîq kerd û fina bî vinî.

cîqane *Nn.* Cîqikî. Ze ki cîq kero, ze ki sereyê xwu vejo û vajo biwinî ez a tîya di û fina sereyê xwu binimno. *Tr. Görünüp de adeta ben buradayım demekle tekrar kendisini gizlemek.* Ame cîqane ma dîyê û fina firtanfirtî şî.

cîqaney *Nm.* Cîqikîyey. şekil û biçim û meş û usûl û şîyayîşê cîqanî, cîqane kerdeni/bîyayeni. *Tr. Cik edercesine, işte ben buradayım diyerek tekrar kendisini gizlemek.* Şima do ki cîqaneyda ci ser o vinderê û ling pirodê û vajê yeno cîq keno û şino, şima bixwu jî şirê sereyên pirodê. Şima şirê, hema wa cîqkerdiş bo.

cîqey *Nm.* Cîq kerdeni yan jî bîyayeni. şekil û biçimê cîqkerdişî, wesfê cîqkerdişî. *Tr. Görünüp de tekrar kendisini bilerek saklamak veya gizlemek.* No kar bi cîqey a nêbeno. Kes do şiro cilida ci ser o roşo û hal û xatirê cînan pers kero, kes do pêya weş bivajîyo ki zîyaret bihesibîyo. Şima hema şinê cîq kenê û fina rapeknenê yenê. Halê dostan bi cîqkerdiş a pers nêbeno.

cîqi *Zoo. Nm. Bw.* Çûkirêşi. Cîqê ziblî ser o, kenê dami kewê.

cîqkerde/ê 1. *N.* Keso ki sereyê xwu veto û xwu fekî ra kelîmaya cîqî veta û fina xwu nimito. *Tr. Cik diye bir ses çıkararak oyun oynayan veya tekrar kaybolan.* Mi o qeço cîqkerde nêşa tepêşo. 2. *N.* Keso ki ze ki asayo û hema finêra remayo û şîyo, xwu nimito, hendê gamekên asayo û hewna ci rê wezîfeyên nêdeyayo, hema remayo û şîyo, bîyo vinî. *Tr. Geldim, göründüm mantığıyla çok kısa bir sürede veya anda tekrar gözlerden kaybolan.* Eger to şîretîy bidayê ê lajekdê cîqkerdeyî, ey fina winî nêkerdê.

cîq kerdeni 1. *f. M. Ky.* Cîqkerdiş. Sereyê xwu veten û bi fek a vajeka "cîq"î veteni û fina xwu vinî kerdeni, bi no babet a kay kaykerdeni. *Tr. Çocukça kendini saklamak, arada bir başını çıkarmak ve tekrar saklanmak.* Ey di finîy cîq kerd jî, şima kesî nêdî. 2. *f. M.* Cîqkerdiş. Xwu moteni, xwu mojnayen û hema vinî bîyayeni, bi hîle ya asayeni. *Tr. Geldim, göründüm hissini vermek için görünmek. Bir iş veya görevi yapmamak için hem geldim, hem gelmedim şeklinde olmak. İhtiyaç kadar beklememek, durmamak.* Mêrdekî va, ti kotî ra ameyê? To cîq kerd û ti remayê. Eger ti vinderdayê, mi do bi to ya karên bidayê kerdeni.

cîran/i *N. Bw.* "Cînar" û "emberîyan"î ra. Cîraney di hewlîni jî, xirabîni jî bena, kes do bibexişno.

cîranber/i *N.* Cîrano ki kîberê ci bi kesî ya o. *Tr. Kapı komşusu, kapı kapıya olan komşular.* Cîranber, deha bol rindey wazeno.

cîranberey *Nm.* Cîranber bîyayeni, hemberîyanê verdê kîberî bîyayeni, hemberîyano nezdî bîyayeni. *Tr. Kapı komşuluğu, yakın komşuluk.* Cîranbereya înan zêdê biraran a.

cîraney *Bw.* Cînarey. Êger cîraney nêbo, nêbena. Çunkî dinyayê kesî kesî ser o beno tarî û dilmat.

cîrcîrrane *Nn.* Cîrcîrrikane, cîrcîrrikî, cîrcîrrikkî. Zêdê cîrcîrrokana. Cîrcîrrik/cîrcîrrokîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Cırtlak sesliler gibi olmak, cırtlakçasına. Yüksek ve rahatsız edici bir sesle konuşanlar, bağırışanlar gibi olmak.* Nika şima yê çirê winî cîrcîrrane yenê mi ser ki? Ti nêşenê bi xasekey a vajê?

cîrcîrraney *Nm.* Cîrri cîrrikîyey. Bi şikildê cîrri cîrri kerdiş û bîyayîşî ya. *Tr. Çığırtkanlar gibi, bağırırcasına.* Ez cîrri cîrraneyda ci ya bol bîya kêfsadi.

cîrcîrrey *Nm.* Cîrri cîrri, cîrcîrrikey. Cîrri cîrri bîyayeni, cîrri cîrri ser kewteni, bi pêt û vengêndo arên a qîrayeni û qisey kerdeni. *Tr. Cırtlak bir sesle bağırmak veya yüksek ve fakat kötü ve rahatsız edici bir sesle konuşmak.* Nêzana, qey ay kerdê bi cîrcîrrey a ci rê bido qebûl kerdeni.

cîrcîrrik/i *N. Bw.* Cîrcîrrok/i. Mi rê qethan meh-

sûmeyda ê cîrcîrrikî ra behs mekerê, o cîrcîrrik qethan mehsûmek nêbeno.

cîrcîrrikî *H.* Hal û weziyetê cîrcîrrokan, cîrcîrrik/cîrcîrrok bîyayeni. Kes/çîyo ki; bêhemd qîreno û bi vengêndo pêt û kêfsadkerdok a qisey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wezîyet û halê ey meydan di bîyayeni. *Tr. Cırcır böceği gibi olmak. Cırcır böceği gibi bağıran, çağıran, baş ağırtan, gevezelik etmek.* To bidîyayê! Bîbî cîrcîrrikî û kewt ma ganî.

cîrcîrrikîyey *Nm. Bw.* Cîrcîrrokey. Aha, cîrcîrrikeya na cinîyerda vîya ma ra kemî bî ha!

cîrcîrrok/i *N.* Cîrcîrrik/i. Keso ki cîrri cîrri keno, bi vengêndo pêt a qîreno, eynî keno xwu bidirno. *Tr. Cır cır diye bağırarak konuşan, yırtınırcasına konuşan.* O merdimo cîrcîrrok qet çîyên jî nêşeno bikero. Keso ki cîrri cîrra ci bo, pat û kuta ci nêbena.

cîrcîrrokey *Nm.* Cîrcîrrikey. Cîrcîrrok bîyayeni, cîrri cîrri kerdeni. Merdimo ki wexto ki teşxele keno, minaqaşe keno, bi jewî ya lej keno bena cîrri cîrra ci, a o kes bîyayeni. *Tr. Sesli sesli, bağıra bağıra kavga etmek, tartışmak, münakaşa etmek, bağırıp çağırmak.* Cîrcîrrokeya ci taxi pêro ardi ma ser.

cîrgî 1. *Nn.* Tazîlîy. Qisey û halo ki xetayêna tepîya, sûj û qebehet û gunakareyêna tepîya kesî rê vajêno, kesî rê benê. *Tr. Azar, ihtar. Kızıp fırça atarak uyarmak.* Lajê ci şî bî înternetqafe, pîyê ci bol qehrîya ci ra û tayên cîrgîy day piro û rişt keye. 2. Qehr, hesnêkerdiş. *Tr. Darılma, küskünlük.* Nê karî di cîrgîni gereg ki çinêbo. To va, mi jî kerd. To nêvatayê, mi nêkerdê. Deha ney di cîrgînî bena!?

cîrgîyaye/ê 1. *N.* Qehrîyaye/ê, kus/i. O ki vengê xwu bi jewî ya birnayo, bi ci ya bîyo kus. *Tr. Küskün, küsen, dargın, darılan.* Cîrgîya o. Kes ci ra haydar nîyo, no cîrgîyaye jî fehm nêbeno. 2. *N.* O ki tazîlîy yan jî şîretê sertîy deyayê ci ro. *Tr. Uyarılan, ikaz edilen, azarlanan.* Mamosteyo ki verî cîrgîya bî, eger noqra jî bicîrgîyo, do mektebi ra bierzîyo. Çunkî ê mektebdê bînî di girey pêro ê mamostedê cîrgîyayî ra ameyê.

cîrgîyayeni *f. M.* Cîrgîyayîş. Qehrîyayeni, veng birnayeni, hes nêkerdeni. *Tr. Küsmek, darılmak.* Cîrgîyayeni rindi nîya. Kes do bi rindan a nêcîrgîyo. 2. *f. M.* Cîrgîyayîş. Tazîlwerey, tazîlîy werdeni. *Tr. Fırçalanmak, azarlanmak.* Cîrgîyayeni, vêşî nêbo, çîyên nêbeno. Çunkî qûl xetadar o. Labelê cîrgîya difiniki, hîrêfiniki xirab a. Çunkî tede cezayo ki kes nêşo bibexişno esto.

cîrr/i *N.* Baqil/i (biaqil/i), bêveng/i, bêhes/i, bêvengane/ê. O ki bêveng o, nerehat nîyo, baqil o, cadê xwu di vindeno û kesî kêfsad nêkeno. *Tr. Akıllı, uslu, uysal, yaramaz olmayan.* Cîrr o, rewna o ma ci ra xirabeyên nêdîya.

cîrr/i *N. Bw.* Cirr/i. Boka şima raştê merdimêndê winî cîrrî nêrê. Sereyê kesî pa teqeno.

cîrraye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi vengêndo pêt û kêfsadkarî ya bêhemd qîrayo, cîrrayo, bîya cîrri cîrra ci, qîrînî kewta ser; yan bermayo yan jî bi vengêndo pîs a qîrayo kesên ser di. *Tr. Çığırtkanlar gibi kötü ve rahatsız edici bir sesle bağıran, konuşan, seslenen.* Eger o lajeko cîrraye mi dest kewtayê, mi do o zêdê estanikda qereçîyeri şeqan ra bişeqnayê.

cîrrayeni *f. M.* Cîrrayîş. *Bw.* Cîrreni. Ti ya çirê winî cîrrena? Tayên vengê xwu sist ki. Cîrrayena to resê sûki ha!

cîrreni *f. M.* Cîrrayeni, cîrri cîrri, cîrrîni, cîrrînî. Bi vengêndo barî û pîs a qirayeni, vengêndo kêfsadkerde veteni, fînêra bi pêtên a qîrayeni, xwu dirnayeni. *Tr. Çığlık atmak, yırtınarak bağırmak veya ağlamak, kıyameti koparmak, el âlemi temaşaya getirecek kadar yüksek çıkarmak.* Cinê ki senîn ki cîrrê ez vijîyaya teber. Dîyayîşo ki mi dî debançaya ci dest û mêrdeko ver ra ci dano.

cîrrey *Nm.* Baqiley, giraney. Cîrr/i bîyayeni. baqil bîyayeni, giran bîyayeni, şenik û nerehat û kelbûtkar û derrabûlkar nêbîyayeni. *Tr. Uslululuk, sessiz ve sedasız olmak.* Cîrreyda ci rê ez nêşena çîyên vajî. Cîrro bêzirar o. Hetta nika zirarê ci kesî nêresayo.

cîrri cîrrane *Nn.* Cîrri cîrrikî. Bi şikildê cîrrînî/cîrri cîrr a kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Çığırtkanlar gibi, çığırtkanlıkla, bağıra bağıra, cır cır diye ses çıkarırcasına.* Xeyr o? Ti ya winî cîrri cîrrane yena ma ser di! Se bîyo, ti nêşena bi hêdîyekên a bi minasibey a vajê?

cîrri cîrri *Nm. Bw.* Cîrrîni. Xeyr o, cîrri cîrra to ya, ti yê qîrenê! Ti nêşenê bi hêdîyekên a, bi xasekên a, bi minasibey a vajê?

cîrrîni *Nm.* Cîrri cîrri, cîrrînî, cîrrayeni. Bi vengêndo pîs û pêt a veyndayeni, qîrayeni, bermî ro dayeni yan jî qisey kerdeni. *Tr. Yırtınmak, yırtınırcasına yüksek ve rahatsız edici bir sesle bağırmak veya ağlamak, tiz bir sesle bağırarak çağırmak ve konuşmak.* Dinênedikî cîrrîni kewti bî ser, to vatê beno ki qeyama qilayêna.

cîrt *Nn.* Cîrtên, tenekên, hebekên, qirtikên. *Tr. Azıcık, küçücük bir parça, az.* To do cîrtên hingimîn bidayê bi ci.

cîrte/ê *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; sebir nêkerdo û bêwext

karûgurwe kerdo, qisa vata. *Tr. Sabredemeyip zamansız iş güç yapan, söz söyleyen, sır saklamasını bilemeyen, yerli yerinde iş veya söz söyle marifeti olmayan aciz kimse.* Şima senîn wetanê nê qisanê mihîman ê cîrteyî het di vajê? Şima nêzanê o merdimêndo cîrte o, nêşeno qisa xwu di tepêşo?

cîrteni *Nm.* Cîrtnayîş. Hak kerdeni. Hak vetena kergan. *Tr. Yumurtlamak.* Cîrtenda kerga tepîya, ma do hakî sûr kerê û bûrê.

cîrtê *Nm.* Kergi/çîya ki cîrtaya, hak kerdo, hak veto. *Tr. Yumurtlayan.* Kerga cîrtê, kergerda nêcîrtê rindêrî ya.

cîrtik *Nn.* Hak. Çîyo ki kerg û hulî û qaz û marr û teyr û çîyo winasîn keno û ci ra ser o ronîştiş di leyrîy benê, qismêndê ci bi pewten a werênê. Çîyê werdî yo ki teyrûtûr û marr û mişk û heywanê pîn û pîngalan keno û ma însanîy jî pewjenê û wenê. *Tr. Yumurta.* Qirpa cîrtikan ser o ronişena ki ci ra leyrîy bibê.

cîrtim 1. *Nk. Nn.* Qanqil. Çend paran ra parênda goşedê engûreri, dîrê hebê engûrê ki pêya yê. *Tr.* Çunkî m, çilkim, cıngıl. *Salkımdan daha küçük olan salkımcık.* Cîrtimîy bolkî çehar panc heban ra peyda benê. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di cîrtim tayêney îfade keno. *Tr.* Zazacada *bu kelime azlığı veya yetmezliği ifade eder.* Tana çinêbî, to hendê cîrtimên da ci?

cîrtimey *Nk.* Cîrtim bîyayeni, hal û wezîyetê cîrtiman, hendê cîrtimên tayên bîyayeni. *Tr. Salkımdan üç-beş tane olmak, edebiyatta ise çok az olmak, yetmez olmak.* Ez do bi cîrtimeyda ci ya îspatey bimra.

cîrtnaye *Nn.* Hako ki bîyo, hako ki kergeri yan jî heywanênda winasîni kerdo. *Tr. Yumurtlanan.* Hako cîrtnaye do bivîrtneyo û ma do jî bûrê.

cîrtnayeni *f. M.* Cîrtnayîş. *Bw.* Cîrteni. Kergi do bicîrtno ki, ez hak bipewja.

cîsîr *Nn.* Darê dûz ê viraşteyê ki pa banan virazenê, pa herzalanê serdê banan virazenê. *Tr. Kalas, kereste. Ev ve çatıların yapımında kullanılan düzgün yapılı uzun ağaçlar.* Kamyonê cîsîrîy ardîy, do pa serê banan virazê.

cîwan/i 1. *N.* Xasek/i, weş û delal/i, fodil/i. Keso ki bejnûbala ci, rî û bedenê ci weşdê kesî şino, xasek o. *Tr. Yakışıklı, güzel, hoş endamlı.* Lajek cîwan bî, zerrîya keynan tey esti bî. Keyney pêro jî qayîlîy bî pa bizewijîyê. 2. *Nn. Bw.* Xort/i. Mi lajek dî. Cîwan bî, pancês serre bî.

cîwaney 1. *Nm.* Fodiley, weş û delaley. cîwan bîyayeni, weş û delal û fodil bîyayeni, kişta rî û bejnûbali weş bîyayeni, xasek bîyayeni. *Tr. Yakışıklılık, güzellik. Yüz ve beden hatları itibariyle beğenilmek.* Pêrini cîwaneya ci rîdayê. 2. *Nm.* Xortey, gencîni, gencey, resayeni. Xort/genc bîyayeni, resaye bîyayeni. *Tr. Gençlik, yetişkinlik.* Eger kes cîwaneyda xwu di nêşo karûgurweyên bikero, kes dima tew nêşeno.

cîyabîyaye/ê *N.* Zewmbîbîyaye/ê, abirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayên yan jî çîyên mîyan di bîyo û ci ra abirîyayo, bîyo ci ya, mîyan ra vijîyayo. *Tr. Ayrık, farklı, farklılaşan, içinden çıkan, hariç, harice çıkan.* Şima senîn şenê ceza bidê ê kesdê ciyabîyayî ki? Çi heqê şima esto ki, şima ceza bidê merdimdê cîyabîyayî?

cîya bîyayeni *f. M.* Cîyabîyayîş. Zewmbî bîyayeni, tey nêbîyayeni, abirîyayeni, mîyan ra vijîyayeni, pêra/pêmîyan ra vijîyayeni. *Tr. Ayrılmak, farklı olmak, içinde çıkmak, ayrılmak, hariç olmak.* Ez bîya cîya, birakê min o werdî yo hewna tey.

cîya cîya *H.* Zewmbî zewmbî, babetna, çeşîtna, pêya nêbîyayeni, tey nêbîyayeni, mîyan di nêbîyayeni, pa/po nêbîyayeni, pêra abirîyayeni. Hergi jûda ci canakî di yan jî babetnakî bîyayeni. *Tr. Ayrı ayrı, başka başka, farklı farklı, ayrık, başka türlü/çeşit olmak.* Ma çehar heme jî cîya cîya şîyê, ma pîya nêşîyê. Eger ma pîya bişîyayê, beno ki jî ma serkewtayê.

cîyakerde/ê *N.* Abirneyaye/ê. Çî/keso ki çîyên ra abirneyayo, çîyên ra dûrî fîneyayo. *Tr. Birinden ayırtılan, koparılan, bağlılığı bitirilen.* Mi do, o şirîgê xwu, xwu ra cîya kerdayê, ey omidîyên dê mi. Mi cora demenakî jî nêabirna.

cîya kerdeni *f. M.* Ciyakerdiş. Abirnayeni, ci ra geyrî kerdeni, ci ra abirnayîş, çîyên çînakî ra dûrî visteni. *Tr. Ayırmak, koparmak.* Kalikê ci pîyê ci kerd bî cîya.

cîya *N.* Zewmbî, abirîyaye/ê, pa nêbîyaye/ê, tewr nêbîyaye/ê, ci ra zewmbî cayên di bîyayeni. *Tr. Ayrı, beraberinde olmamak, ayrık, dahil olmayan.* Hewt heme biray jî cîya bîy, pêtewr nêbîy.

cîyara sîya *Teks. Nm.* Çarçefa sîya. *Tr. Kara çarşaf.* Cinêki dalxûni bî, cîyara xwu ya sîya kerdi bin çengdê xwu û şî çarşî.

cîyari *Teks.* Çarçefa ki ganê ciniyan pêroy gêna. *Tr. Kadınların bütün vücutlarını örtecek şekilde giydikleri çarşaf.* Cinêki cîyara xwu eşti xwu ser û vera kê pêrandê xwu qame bî.

cîzlawit *Nn.* Bolekê ci "cîzlawitîy" o. *Bw.* Cîzlawitîy. Cîzlawitêndo ci dirîya bî, o bîn jî çîyên rê nêbîyê. Cora o jî eşt.

cîzlawitîy *Nb.* Jewekê ci "cîzlawit" o. Babetêndê postalan o ki teberê ci cîlayîn o, zerreyê ci jî bolkî astarin o, postalê nîmqirikîy. *Tr. Cizlavet*

adında bir çeşit ayakkabı. Cîzlawitê ci bi ci ya weş robere amey bî.

cîzme *Nn.* Bolekê ci "cîzmey" ê. *Bw.* Cîzmey. Cîzmeyêndê ci qul bo, o do ê bînî jî bierzo.

cîzmey Jewekê ci "cîzme" o. Potînê hewna dergîy, sewlê xorî yê ki hendê nîmedê saqeyên derg ê. Wexto ki kes keno xwu pay, bolkî hettanî saqan yenê. Cîzman şilî di, awdani di kenê xwu pay. *Tr. Çizme.* Xwu rê citeyên cîzmeyêndê sûrîy herînay bî.

co *Nn. Bw.* Coy. Vanê lajek hewna nêmerdo, o yo coyêno.

codar/i *N. Bw.* Coydar/i. Wexto ki ez ci het ra amêya, hewna codar bî û dirbeta ci jî girani nêbî. Ti vanê zerre di gonîya ci herikîyayê?

codarey *Nm. Bw.* Coydarey. Kesî codareyda ci ser o nêwetardê qe qiseyên jî bikero. Ê yê nika merdenda ci ser o qeyami qilanenê.

coka *Nn. Bw.* Cora. Mi se ki va, ey jî va. Coka ez deha bi ci ya nêşena şira cayên. Mi sond werdo.

cokarê *Gr. Bw.* Cora. Ey vato bi min a bêrî. Cokarê ti yê bi ci ya şinê?

colban/i *Zîr. N.* Keso ki aweri vero pede şino û rêjika awi şopineno. Colban awdani nêkeno, aw û erqan û qenêlan qontrol keno, winî ci ra. *Tr. Sulama suyunun kontrolörü. Su denetçisi.* Cenan o awdani keno, colban awi vero pede şino.

colbaney *Zîr. Nm.* Colban/i bîyayeni, pedewinîyokê awandê erdan bîyayeni, wesfê colbanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sulama suyunun denetçiliği, sulama suyunun kontrolörlüğü.* Cenaney û colbaney citêrey di karo cîya cîya o.

coli *Cog. Nm.* Cûr, erqi, awi, dere. *Tr. Kanal, su, dere, akak vb.* Na kelîma, "cûr" û "çûr"î ra virîyaya. Nê kelîmeyê winasînîy; Zengiçûri, cûrcûb, Çebaxçûr, çirraniki, çûrran, çûrraniki ûzn. –ban jî Dimilî peyomekên o ki name ra name vejeno. Zêdê zelban, şeqleban, baxban, corban, cûlban û colbanî ya sazîyayê.

coliki *Nk. Nm.* Colikîy, peqleyê colikîy. Colikîy, babetên êmê heywanan ê ki bi şikildê peqlan û kuşner a yê. Labelê tenekên kuşni girdêrî yê, karênê, lemê ci tezeyey di cibênê û deyênê heywanan. *Tr. Baklaya ve burçağa benzeyen ve burçaktan biraz daha büyük olan, yaprakları ve gövdesi tazeyken hayvana yem olarak verilen bir çeşit hayvan yemi.* Coliki do heywanan emserr weş warî kero.

colikîy *Nk. Nb. Bw.* Peqleyê colikîy. Colikîy, qandê heywanan karênê, êmêndê dewarî yo.

col *Nn.* Kerîyê çarwandê hîrê-çehar keyan o. En kemî kerîyê çarwandê di keyan o. *Tr. En az iki ailenin koyun ve keçilerinden oluşan karma küçükbaş hayvan sürüsü.* Şuwanî va "col", mî û bizan ra û ê keyeyên vêşêrî ra; noqor "bol" jî mîyan ra û ê keyên tenîyay ra virazêno.

com 1. *Nn.* Nameyê combîyayîşî yo ki çîyandê zêdê aw û awikinan di têtewr vinî bîyayen a. *Tr. Batma.* Lajek sifte awi di, dima jî çol di bî com. Tayên mend bî ki bifetisîyo. 2. *Nn.* Cim, vinî, vinîbîyayîş, nimîyayîş, çiman ra dûrî kewtiş. *Tr. Kaybolma.* Keyneka ci com bîya, ê yê nêşenê bivînê.

combîyaye/i 1. *N.* Cimbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; awi di yan jî çîyêndê zêdê awi di war şîyo, bîyo vinî. *Tr. Batan, kaybolan.* Mi nêşa ê tenekedê combîyayeyî ser ra gam kero. 2. *N.* Cimbîyaye/ê, vinîbîyaye/ê, nêasaye/ê. Çî/keso ki çiman ver ra bîyo vinî û bîyo nêasaye. *Tr. Kaybolan, gözlerden ırayan.* Lajeko combîyaye do senîn bivîneyo?

com bîyayeni 1. *f. M.* Combîyayîş. Cimbîyayeni, comey. Çîyêndê zêdê aw û awikinan di com bîyayeni, vinî bîyayeni, war şîyayeni. *Tr. Batmak, kaybolmak.* Senîn ki ez com bîya, winî jî awi kewti mi qirî. 2. *f. M.* Combîyayîş. Cim bîyayeni, comey, vinî bîyayeni, çiman ver ra nêasayeni. *Tr. Kaybolmak, görünmez olmak.* Boka na sûkida girdi kes com nêbo, ki finên bibo, deha kes rew rewî nêvîneyêno.

comey *Nm.* Wesfê combîyayîşî, wesfê vinîbîyayîşî, com/cim bîyayeni. Awi yan jî çîyandê zêdê awikinan di vinî bîyayeni, war şîyayeni. *Tr. Batmak, kaybolmak.* Eger ez comeyda ci dimi nêkewtê, kesî nêzanayê mexsûs com bîyo.

comird/i *N.* Comerd/i, çimhera, keremkar/i. Merdimo ki çikos nîyo, şeno maldê xwu yê vêşî ra bido, kesan şeno warî kero û ci rê bi maldê xwu yê vêşindeyî ya vinderîyo. *Tr. Cömert.* Co, heyat o. Merd yan jî mird jî merdim/şexs o. Wexta comerd yan jî comird jî beno "wahîrê coy/heyatdê estbîyayîş, wahîrê bîyayeni, o ki çinêbîyayeni di nîyo." Merdimo comird, şeno maldê xwu ra bido mihtacan.

comirdane *Nn.* Comirdkî. Zêdê comirdana. Comerdîy senîn ki benê û kenê, winî bîyayen û winî kerdeni. şekil û bîçimî di zêdê comirdana bîyayeni. *Tr. Cömertler gibi, cömertçe, cömertçesine.* Mêrdekî comirdane ma vero heme çîyê xwu rona.

comirdaney *Nm.* Comirdkîyey, comerdane. şekil û bîçim û meş û fesali di zêdê hal û hereketandê comirdan bîyayeni. *Tr. Cömertler gibi olmak, onlara benzemek.* Mi rê ki şima bişê comirda-

berda ci dimi kewê û nê wesfê ci yê hewlî bîyarê bole. hemî ser ra o.

comirdey *Nm.* Comerdey, keremkarey. Comird/comerd bîyayeni, wesfê comird/comerdan ser o/pa/tey bîyayeni. Keremkar bîyayeni, bi maldê xwu yê vêşî ya kesandê bînan rê vinderîyayeni. *Tr. Cömertlik.* Ma pêro comirdeyda ci rê şahîdê.

comirdkî *H. Bw.* Comirdane. Halê ci yê comirdkî ez xwu ya berda.

comirdkîyey *Nm. Bw.* Comirdaney. Eger no gurwe bi comirdkîyey a bibîyayê, filan merdimî comirdêrî nadinî kes çinêbî. Dêmax kî no gurwe bi comirdkîyey a nîyo, bi aqildarey a o.

comkar/i *N.* Kes/çîyo ki; xwu verdano aw û erdan bin û aw û erdan bin di kesanê, vinîbîyayan yan jî çîyanê nimîyana reyneno. *Tr. Dalgıç.* Comkarî merdimo fetisîyaye rew rewî nêşa bivîno.

comkarey *Nm.* Comkar bîyayeni, wesfê comkaran ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesanê bindê aw û erdan ê fetisîyayan yan jî vinîbîyayan vîneno, keno ca, vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dalgıçlık.* Comkareyênda winî weşi, ser o esti bî ki, ma kesî ser o wesfêndo winîsîn çinî yo.

comkerde/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni çîyêndê zêdê awi yan jî celboqi di kerdo vinî, kerdo com/war. *Tr. Batırılan, kaybettirilen.* Wexto ki şima kesên awi di com kenê, fina bizanê ki keso comkerde qe beno ki awi di bibo vinî jî. Karo lûk mekerê!

com kerdeni *f. M.* Comkerdiş. Cim kerdeni. Kesên yan jî çîyên awan yan jî çîyandê zêdê awikinan bin di vinî kerdeni, war kerdeni. *Tr. Batırmak, gömmek, gözlerden ıramak.* Çîyo şenik, rew rewî awi di com nêbeno. Labelê çîyo giran rew beno.

cor *Nn.* Qame, dîyar, kişta berzi, tersê cêrî. *Tr. Yukarı.* Cor ra ta cêr ez winîyaya ci ra mi nêsilasnê.

cora *Gr.* Coka, cokarê, qandê coy, ê sebebî ra, ney ser ra, ê semedî ra, a poxi ra. *Tr. Bunun için, bu yüzden, onun için, bu sebeple, binaenaleyh vs.* Ey mi rê va, beri. Cora mi nêverda û berd. Eger ki hina nêbo, çi karê mi esto ki ez bera.

corak *Leş. Nn.* Cayo ki kes tede şeno beşe bo, wexto ki kes dekewo de, kesî rê rew rewî tede merg çinî yo. Cayo bol mihîm, cayo birûmet, qandê sitarey cayo biqedr û biqîmet. *Tr. Müstahkem mevki, üs, hâkim yer veya bölge.* Eskerê ma şîy girên ser ki, kam ki kotî ra bêro, ci ra aseno û kes şeno xwu tehlûkedê ci ra sitar bikero. Cayêndo corak o.

corakey: *Leş. Nn.* Corak bîyayeni. Cayo ki kes tey beşe beno, kes tey sitarêno, ganê kesî tey di selamet di do û kes zirar û çîyandê lûkan ra nata o. *Tr. Üs olma/k, müstahkem mevki olmak, hakim mevzi, korunak olmak."* Eskeran corakeya ci hewadayê û ronayê.

corancêrî *Nm. Bw.* Cêrancorî. Kaşka şima o haldo corancêrî di bidîyayê.

corancêrîyey *Nm. Bw.* Cêrancorîyey. Corancêrîyey di, kes ze ki aqilê xwu vinî kero û kes çoşmanê xwu nêsilasneno.

coranî *N.* Çî/kesê corî, ê corî, malê corî, biqîmet, qîmetdar, rûmetdar. Çî/keso ki Ellahî ra yeno, o çî yan jî kes bîyayeni. Tersê na vajekeri jî "cêranî" yo. *Tr. Yukarıya ait, üste ait, değerli, kiymetli, semavi, ilahi kaynaklı.* Tewrat, Zebûr, Încîl û Qur'ano Kerîm coranî yo. Çunkî cor ra ameyo, noqra kitabê bînîy jî pêro cêranî yê. Çunkî cêr di virazîyayê.

coranî û cêranî 1. *N.* Ê corî û cêrî bîyayeni, têkilîyê corî û cêrî bîyayeni, kişta corî û cêrî ra bîyayeni, ser o nîşanê corî û cêrî bîyayeni. *Tr. Yere ve göğe ait olmak, yer ve gök nişanlarını taşımak, semavi ve beşeri olmak, üstünde beşeri ve semavi özellikler taşımak.* Mi nêşa ser o wesfê ci yê coranî û cêranî ca kero.

coranîyey *Nm.* Ê corî bîyayeni, malê corî bîyayeni, aîdê corî bîyayeni, qîmetdar/biqîmet bîyayeni, rûmetdar/birûmet bîyayeni, kişta corî ra bîyayeni, ser o mora/nîşanê corî bîyayeni, ê cêrî nêbîyayeni. Ellahî ra amîyayeni, ser o mora Ellahî bîyayeni. *Tr. Yukarıya ait olmak, üste ait olmak, semavilik, Allah'tan gelmiş olmak.* Tersê ci, "cêranîyey" a ki eger cêr di bibo, ser o mora Ellahî jî bibo, coranî nê, cêranî hesibêno. Mesela ayatandê kitabandê Ellahî di coranîyey bena. Merselaerdlerzanîy ayatê Ellahî yê. Labelê nê coranîy nê, cêranîy hesibênê.

cordewey *Cog. Nm.* Cordewi bîyayeni. Dewan mîyan di dewandê corênan ra bîyayeni, goreyê dewandê bînan dewa corî bîyayeni, dewa kişta berzî bîyayeni, raqimê ci bol bîyayeni. *Tr. Yüksekteki veya rakımı yüksek köy sıfatını taşımak.* Cordeweya ci jûfini Mesela amnanî ci rê vayan di, hewayo weş di nafdar a. Labelê Mesela zimistanî vayan di zirardar a.

cordewi *Cog. Nm.* Dewa kişta corî, dewa corêni, dewa berzi. Dewa ki goreyê dewandê bînan cor der a, berz der a, raqimê ci bol o. *Tr. Yukarı köy, yüksek rakımdaki köy.* Mêrdekî va: Dewê serkoyîjîyan pêro jî cordew ê. Labelê kişta nafî di hendê cêrdewan nêbenê. Ez cêrdewên bi di cordewan a nêvirnena.

cordewî *N.* Şarê dewandê corî, şarê dewandê

berzî. Şaro ki dewandê corênan di roşeno. *Tr. Yukarı köy halkı, yukarı köylerde oturmak, yukarı köylülere ait olmak.* Merdimêndo cordewî yo. Ameyo tîya di qatirîy biroşo. O yo bazirganeya qatiran keno.

cordewîyey *Nm.* Codewî bîyayeni. Dewandê corênan ra bîyayeni, şardê dewandê corênan ra bîyayeni, aîdê dewda corî bîyayeni. *Tr. Yukarı köy halkından olmak, yukarı köylülere ait olmak.* Kesî cordewîyeyda ci rê bahaneyên nêdîyo, înan dewda xwu di ma rê winî muamele kerdo. Cora o yo xwu rê winî vîneno.

cordigêrîyaye/ê *N.* Corragêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xetayên di, qusûrên di, çewteyên di, xirabeyên di ci rê bi rîcaya, bi hewlîn a, bi nêşikitiş a, bi zerrîweşey a qisa vajîyaya, muamele bîyo. *Tr. Kusur, hata, yanlışlık karşısında iyilikle muamele edilen, yumuşak söz söylenen, alttan alınan, rica ve minnet ile yaklaşılan.* Eger merdimo cordigêrîyaye jî nê qebehetî bikero, gereg ki kes deha kesikî rê cor di nêgîro.

cor di gêrîyayeni *f. M.* Cordigêrîyayîş. Cor ra gêrîyayeni, ser ra gêrîyayeni. Bi weşey a îkna û amoş û tesellî kerdeni. Xetayan û qusûran û qebehetan û çîyanê zêdê nînandê xiraban bi rindey a vateni, wihêrî rî ro nêdayeni, wahîrê ci nêtewnayeni. *Tr. Hata, kusur ve yanlışlıkları iyileştirmeye veya düzeltme çalışırken iyilikle söylemek, incitmemek, alttan almak, rica ile, izzet-i nefsine dokunmadan söylemek veya düzeltme yoluna gitmek.* Mi ci rê cor di girot jî nêbî. Mi va beno ki cor di gêrîyayeni di ci rê naf bikero, ay jî nêkerd.

cordigirote/ê *N.* Corragirote/ê. Çî/keso ki xeta û xetadareya ci ci rê cor ra gêrîyaya, xeta û xetadareya ci ci rî ro nêdeyaya, qelbê ci nêşikitiş a vajîyayo, ezîz tepêşîyayo, werdî nêvîneyayayo, qando ki amoş û aş û îkna bo, ci rê bi rayda nerm û zerrîweşey a qisa vajîyaya. *Tr. Alttan alınan, incitilmeden konuşulan, yüceltilerek konuşulan, kalbi kırılmadan ikna edilmeye çalışılan.* Eger merdimo cordigirote jî ray nêro, ma ma do senîn ê bînan amoş kerê?

cor di giroteni *f. M.* Cordigirotiş. Cor ra giroteni. Xetayan, xetakaran, xetayan û xetakareya ci bi ci rî ro nêdayen a, qelbê ci nêşikitiş a vateni, qandê coy xebatêndo nerm kerdeni, ci îkna û amoş kerdeni, ci bi zelîl nêkerdiş a ray ardeni, vatiş dayeni. Kes/çîyêndê xetadarî ci bi gird û ezîz tepiştiş a xeta û şaşîyanê ci, çewtanê ci vateni. *Tr. Üstten almak, alttan almak. İncitmeden söz veya bir eylemde bulunmak. Birinin hatalarını, kırmadan, kendisini yüceltmek suretiyle söylemek,* Mi va, birayê min o ezîz, gulîlika çimdê mi, qedayê Ellahdê to gîna, wina wina wina o, nêbî. Mi va, ez do to rê ewêzîya ci bikera, fina nêbî. Mi va, ez do to wextnakî bera filan filan cayan, nêbî. Mi cêr ra girot, nêbî; mi cor ra girot nêbî.

cor dîyayeni *f. M.* Cordîyayîş. Vêşî dîyayeni, berz dîyayeni. Kesên goreyê meqamî cor di dîyayeni, ey aver dîyayeni, werdî nêdîyayeni. *Tr. Yüksek veya yüksekte görmek, ileri düzeyde veya üstün görmek.* Kes do însanan xwu ra ne cêr bivîno, ne jî cor bivîno.

corê/a coran/i *Çw. M.* Kes/çîyo ki; tewro cor do, tewro berz o, tewro ravey o, tewro rind o, tewro xasek o, tewro ercîyaye o ûzn. hewna xeylên wesfê ci yê ravey estê. *Tr. Ala-i illiyin, en üst, en ileri, en yüksek.* Cora coran bî, bi ê fêldê xwu yê xirabî ya şî guna cêrdê cêran ro.

corên/i *N.* Qameyên/i, dîyarên/i. Kes/çîyo ki; kişta corî do, goreyê ê çîy û kesandê bînan deha berz do. *Tr. Yukarıdaki, yukarı/yüksekte olan, daha ileride olan.* Merdimo corên do cêrênî rê yardim bikero.

corêney *Nm.* Qameyêney, dîyarêney. Cor/qame di bîyayeni, dîyar di bîyayeni. Goreyê ê bînan deha berz/ravey di bîyayeni. *Tr. Yukarıda/daki olmak, yüksekteki/üstteki olmak. Diğerlerine göre daha ileride birisi veya bir şey olmak.* Corêney û cêrêneyda ci ra kesî zirarên nêdî. Labelê berzey û nizmeyda ci ra axirî.

cori 1. *Nm.* Çali, korti. Ca/herûna ki goreyê cayandê bînan deha nizm da. *Tr. Çukur, yalak.* Mi qandê darda xwu corên viraşti û hergi roji mi awi dê ci. Bi no babet a bî kuho. 2. *Nm.* Bîr, kort/çala awi. *Tr. Su yalağı/çukuru, kuyu.* Mi qandê awdanda dewaran corên viraşti. Labelê bol xorî bî, dewaran nêşayê ki ci ra awi bişimo.

corkewte/ê 1. *N.* Dîyarkewte/ê, adîyarkewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto adîyar, şîyo vera cor, şîyo vera berz. *Tr. Yükseğe doğru, yukarıya doğru çıkan/yükselen.* Ma mimkun o ki ma biresê ê merdimdê corkewtî!? 2. *Zv. N.* Vêşîkerde/ê, zeyîdnaye/ê, averşîyaye/ê, raveyşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; goreyê tayêni, goreyê çoşmedê xwu kewto dîyar, şîyo ca û payeyê xwu kerdo vêşî, zeyîdnayo. *Tr. İlerleten, artıran, fazlalaştıran, derece veya makamını arttıran.* Şima yê hewna şopa ê şîrketdê corkewtî benê. Şima do kotî ey bivêrê?

cor kewteni 1. *f. M.* Corkewtiş. Dîyar kewteni, qame bîyayeni. Vera cor şîyayeni. *Tr. Yüksel-*

mek. *yukarıya doğru gitmek*. Senîn ki o kewt zer. ti jî ameyê. Kaşka ti dîna deqey rew biameyê. 2. *Zv. f. M.* Corkewtiş. Ravey şîyayeni, aver şîyayeni, vêşî kerdeni, zeyîdnayeni. *Tr. İlerlemek. artırmak, yükselmek*. Mêrdek hewl bî, zanayê esnafey bikero. Herga ki şî, kewt cor. Soyîn bî ze holdîng.

corraamîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zaf biqîmet/birûmet o, kes ci zaf hesibneno, kesî rê ki ze ki cor ra bêro, ze ki bi wezîfeyên a Ellah ci birişo. *Tr. Gökten inen, çok değerli/kiymetli, sanki gökten inmiş, sanki Allah yukardan bir nimet olarak göndermiş*. To vatê beno ki Ebbasîyan rê ê kesîy cor ra amey bîy. Ci rê kesnakîdo corraamîyaye çinêbî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; dîyar ra ameyo, kişta corî ra xwu verdayo war. *Tr. Üstten/yukarıdan gelen, inen*. Qaşqûnê corraamîyayeyî çîyên nêdî. Labelê ê cêrraamîyayeyî ê cendermey pêro jî dîy.

cor ra amîyayeni 1. *Zv.* Corraamîyayîş. Wennûs/bimbarek bîyayeni, bimbarekey, kişta Ellahî ra bi weşey a amîyayeni, bi wezîfeyêndo wennûs a amîyayeni, bol biqîmet/birûmet bîyayeni, destan ser o bîyayeni, serî ser o cayê ci bîyayeni. *Tr. Gökten gelmek, gökten inmek, kutsallık, çok kiymetli/değerli olmak, el üstünde tutulmak*. Ti vanê beno ki lajek ci rê cor ra ameyo. 2. *f. M.* Corraamîyayîş. Kişta dîyar/corî ra amîyayeni, anver ro amîyayeni, polê corî ra vera cêr amîyayeni. *Tr. Yukarıdan gelmek, yukarıdan aşağı gelmek, yüksek bir yerden aşağıya doğru gelmek*. Keyneki cor ra amê û vera cêr şî. Ma kesî rê tebayên nêva. Labelê ma dî tayên pirûzini bî, ma ci ra nêşubheyay.

corragêrîyaye/ê *N. Bw.* Cordigêrîyaye/ê. Esas ti pers kenê, keso corragêrîyaye do amoş bo ki, kesê bînîy jî bişê amoşîy bê.

corragirote/ê *N. Bw.* Cordigirote/ê. Kaşka qenê ê corragiroteyî qebûl bikerdayê. Çunkî tim xatirê corragirotişî yo kemêno. Pêyênan rê heyf o.

cor ra giroteni *Zv. f. M.* Corragirotiş. *Bw.* Cor di giroteni. Lajekî va: Mi ci rê cor ra jî girot, fina nêbî. Cora ez kewta ser û mi da piro.

corrakewte/ê 1. *N.* Dîyarrakewte, qamerakewte, berzrakewte. Kes/çîyo ki; cor ra, dîyar ra, qame ra kewto û gunayo cêr ro. *Tr. Yüksekten düşen, yukarıdan düşen*. Vanê o tenekeyo corrakewte hewşdê înan di gunayo filan kesekî sere ro. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; goreyê çoşmedê xwu cor di bîyo û cor ra gunayo cêr ro, kerdo vinî, kewto haldo xirab, meqam û derece û payeyê xwu kerdo vinî. *Tr. Yüksekten düşen, makamca yüksekten düşen, maddi yükseklikten çok aşağılara düşen ve kaybeden*. Vanê rojnameyê pêro ê şîrketê corrakewteyî nûşnenê.

cor ra kewteni 1. *f. M.* Corrakewtiş. Kişta corî ra kewteni, dîyar ra kewteni, berz ra kewteni, cor ra vera cêr kewteni yan jî erd ro gunayeni. *Tr. Yüksekten düşmek, yukarıdan aşağıya doğru inerek düşmek*. Cor ra sîyên kewti û gunê ci sere ro. 2. *Zv. f. M.* Corrakewtiş. Berz ra kewteni, kemî kerdeni, kemênayeni, qame ra kewteni. Karûgurweyêndê maddî di, derece û paye û meqamêndê vêşî ra kewten û kemênayeni. *Tr. Yüksekten düşmek, birden eksiltmek/azaltmak, ileri bir derece veya makamda iken birden kötü bir şekilde düşmek/azaltmak*. Eger kes cor ra bikewo, xirab o. Çunkî cêrên bikewo, cayêndê ci çîyên nêbeno. Labelê corên bikewo, rew rewî îflah nêbeno.

corrarişîyaye/ê 1. *N.* Dîyarrarişîyaye/ê, qamerarişîyaye/ê, adîyarrarişîyaye/ê. Çî/keso ki kiştda berzî/corî ra rişîyayo, kişta qamey ra rişîyayo. *Tr. Üst/yukarı taraftan gönderilen, yüksek taraftan gönderilen*. Boka şima o daro corrarişîyaye şa beşe kero? 2. *Zv. N.* Îlahî, wennûs. Çî/keso ki kişta Ellahî ra rişîyayo, îlahî yo. *Tr. Kutsi, kutsal, ilahi, semavi*. Ma filan merdim corrarişîyaye nêbî û ... 3. *Zv. N.* Qîmetdar/i, biqîmet/i, biqedr û biqîmet/i, birêz/i, birûmet/i, bihurmet/i. Çî/keso ki qîmetê ci, hurmetê ci vêşî/bol o, kes ci destan ser o tepşeno. *Tr. Kiymetli, değerli, saygın, hatırı sayılır, el üstünde tutulan, değer verilen*. Şima tim jî ey rê payeyê corraamîyayî danê. Cor ra pîs mûsa.

cor ra rişîyayeni 1. *f. M.* Corrarişîyayîş. Kişta corî ra rişîyayeni, dîyar ra rişîyayeni, qame ra vera cêr rişîyayeni. Kişta corî/berzî ra vera cêr rişîyayena kesên yan jî çîyên. *Tr. Üstten/yukarıdan gönderilmek, yüksekten gönderilmek*. No çî, cor ra rişîyayo. Wazenê qebûl kerê, wazenê jî pey di kerê. Şima zanê. 2. *Zv. f. M.* Corrarişîyayîş. Wennûsey, îlahîyey. Ellahî ra rişîyayeni, Ellahî ra amîyayeni, wezîfedarê Ellahî bîyayeni. *Tr. İlahi olmak, Allah'tan gönderilmek, semavilik*. Cor ra rişîyayeni jî wina nêbena. 3. *Zv. f. M.* Corrarişîyayîş. Qîmetdarey, birûmetey, biqîmetey. Birûmet/biqîmet bîyayeni, qedrûqîmetê ci bol bîyayeni, vay bîyayeni, tey vayey bol bîyayeni. *Tr. Kiymetlilik, değerlilik, saygın ve hesaba katılır olmak*. Bi mi ki cor ra birişîyayê jî kesî hedayên destan ser o nêvindarnayê.

corrarişte/ê 1. *N.* Dîyarrarişte, qamerarişte, berzrarişte. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên kiş-

ta dîyar/corî ra rişto, qame/berzî ra rişto. *Tr. Yukarı/üstten, yüksek taraftan gönderilen.* Ez di kutikan mîyan di menda. Kutikê corrariştеyî ez dirnaya. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; goreyê meqamî, goreyê derecey, goreyê amîrey kişta corî ra, kişta berzî ra rişîyayo. *Tr. Makam veya derece olarak daha üst taraftan göndertilen/yollanan.* No merdimo corrarişte do ma teftîş kero? 3. *Zv. N.* Wennûs/i. Kes/çîyo ki; bi destdê Ellahî ya rişîyayo, kişta Ellahî ra ameyo. *Tr. İlahi makamdan gönderilen, semavi, gökten gönderilen, kutsi.* Keso do bi Qur'andê corrariştî ya emel bikero.

cor ra rişteni 1. *f. M.* Corrariştiş. Kiştda corî ra rişteni, qame/dîyar ra rişteni. Kesên yan jî çîyên kişta cor/berzî ra rişteni. *Tr. Yukarı/üstten göndermek, üst taraftan yollamak.* Na tewla şima cor ra rişti yan cêr ra rişti? 2. *Zv. f. M.* Corrariştiş. Kesên yan jî çîyên derece û meqam û payeyêndê corî ra rişteni. *Tr. Makam veya derece olarak daha üst taraftan, daha önemli bir yerden göndermek/yollamak.* No kaxit cor ra kamcîn meqamî rişto? 3. *Zv. f. M.* Corrariştiş. Cado wennûs ra rişteni, cado qutsî ra rişteni, kişta Ellahî ra rişteni, riştena Ellahî. *Tr. Gökten göndermek, ilahi/semavi gönderiş.* Ti vanê beno ki cor ra rişto. Wa tayên bizano sebir bikero. 4. *Zv. f. M.* Corrariştiş. Qîmetdar kerdeni, qîmet sernayeni, qedrûqîmetê ci zeyîdnayeni. *Tr. Kadir kiymete bindirmek, değerli hale getirmek, kendisine kutsallık kazandırmak.* O jî zêdê ma o. Cor ra nêrişîyayo.

cor û cêr *Nn.* Cêr û cor. Hem cêr hem jî cor. Cêr û cor têtewr. *Tr. Aşağı ve yukarı. Hem aşağı hem de yukarı.* Ez cor û cêr nêzana. Şima do seranser bikerê.

cor û cêrey *Nm.* Cêr û cêrey, cor û cêr/cêr û cor bîyayeni, hem wesfê corî hem jî wesfê cêrî pa (tey/ser o) bîyayeni. *Tr. Alt ve üst, hem alt hem de üst, aşağı ve yukarı, hem aşağı hem de yukarı.* Ez cor û cêreyda ci dimi di nîya. Mi rê yan cor yan jî cêrê ci bibo bes o.

coşînas/i *N. Bw.* Conas/i. Coşînas o, werey ardenda eşîran di cora şar veyndano ci.

coşînasey *Nm. Bw.* Conasey. Qandê coşînasey, kes do bişo şarî mîyan kewo, mesref bikero, qehrûqotikê coydê merdimandê xwu û ê coydê şarî bianco.

cotani *Cog. Nm.* Menga payîzî ya ortekênî. Na mengi di citêrîy dest kenê bi cit a. Cora ci rê vato cotani. *Kur. Cotmeh. Tr. Ekim ayı.* Cotani di citi bena, Gulani di gulîy benê.

coti 1. *Nm.* Çiti, zoyên, di tekê pê. *Tr. Çift, bir çift.* Mi cota ci bi şeş a herînê. 2. *Zîr. Nm.* Citi, erdkaritiş. Erdî di bi qezenc karitişî ya muameleẏ kerdeni. *Tr. Çift, toprağı işlemek.* Citêr coti keno, hemberê ci debar o.

cotme *Sp. Nn. Bw.* Çitme 1. Xwu cotme bierzi ki ti weş şirê.

coy *Nn.* Co, ciwî, cuwî, heyat. Çîyo ki seranser çîyan ser ra ravêreno û bi ci ya beno jew, bi ci ya beno ze nengû û engişti. *Tr. Yaşam, hayat.* Mêrdekî qethan coydê xwu di zûri nêkerda. Bi durûsteyda xwu ya zaneyêno.

coyapey *Nn. Bw.* Badê ci. Ê do coya pey bêrê to jî bi xwu ya berê.

culixi *Zoo.* Qulî, hulî, luqi, eloki, elelo, kerga şamî, pîpî. Heywanênda pînan a. Zêdê tawûsan a. *Tr. Hindi.* Hakê culixi zêdê qazan gird ê.

cumhûrî *Er. N.* Cumhûrîyet, cumhûrîyetî ser o bîyayeni, ray/şopda cumhûrîyetî di bîyayeni, heqdê cumhûrîyetî di bîyayeni. *Tr. Cumhuriyetle ilgili olmak, cumhuriyet hakkında olmak.* Eger îdareyê verênîy cumhûrîy nêbîyayê, nika îdareyo cumhûrî nêbîyê.

cumhûrîyet 1. *Er. Nn.* Babetêndê îdarekerdişî yo ki şarê welatdê a dewleterda cumhûrî reyanê xwu erzeno, îdaregeranê xwu weçîneno. Labelê demoqrasî nîyo. Çunkî demoqrasî di hem şar reyanê xwu erzeno, hem jî qanûnanê xwu bixwu virazeno. Cumhûrîyetî di şarî rê rey eşteni bibo jî, mecbûr nîyo ki şar qanûn jî virazo. *Tr. Cumhuriyet.* Şeklêndo îdarekerdişê dewletan o. 2. *Er. Sn. Nn.* Nameyê altûnên o ki 7, 216 gramî yo. *Tr. Cumhuriyet altını.* Veyveyê ci di, mi cumhûrîyetên kerd pa.

cumhûrîyey *Nm.* Cûmhûrî bîyayeni, rayda cumhûrîyetî ser o bîyayeni, meşê ci meşê cumhûrîyetî bîyayeni. *Tr. Cumhuriyet üzerinde olmak, cumhuriyet izinde olmak.* Cumhûrîyeya Sûrîyey mizmûhal bî.

cun *Nn.* Com. Cayêndo xorî di war şîyayeni. *Tr. Batma/k.* Ti do cun bîyayê, mi nêverda.

curmê meşut *Nn. (Curm-u meşhûd ra yeno)* Curmî ser, sûjî ser. Kesên yan jî çîyên sûjî ser o, wextdê sûjî kerdişî dî dîyayeni/tepişteni. *Tr. Suçüstü.* Mi o mêrdek curmê meşutî di tepişt ki ey sûjê xwu qebûl kerd.

curmî ser *Nn.* Curmê meşut. Wextê sûjî. Wexto ki kesêno sûjên keno, o wext di bîyayeni. *Tr. Suçüstü.* Kaşka şima curmî ser tepiştayê.

curmî serey *Nm.* Curmî ser o bîyayeni, curmê meşutî di bîyayeni, wextdê qebehetî di bîyayeni. *Tr. Suçüstü olmak.* Tam curmî serey di bî, nêşa

îtiraz bikero.

cusani *Nk. Nm. Bw.* Rovegeri 1. Cusani rew bena, rew werêna, demserrê ya.

cuwa *H.* Ney ra, na poxi ra, nê semed/sebebî ra, bi nê wesîleyî ya. *Tr. Bundan dolayı, bu yüzden, bundan ötürü.* Ey cuwa ez amêya. O nêbîyayê, ez nêameyê. O jî mi rê wahîr nêvijîya.

cuwapey *Nn. Bw.* Badê ci. Mêrdekî va ez çewres serri cuwapey şîya. Hewna çîyên nêvirîya bî.

cuwaver *Nn. Bw.* Verê coy. Hewt serrîy cuwaver ez û pêrdê ci ya ma şîy[1] bîy dewda cînan. Înan kerdo xwu vîra.

cuwên *Zîr. Nm.* Cûn, xerman, cihûn, cuwên, bander, cellî. Cayê arêdayenda qezencan. *Kur. Bênder. Tr. Harman.* Ma qijqijikê amnanî cuwênan ser o mişonî ser o veşayê ki bi gayan a qelmi biramê.[2]

cuwênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî cuwênayo, coydar kerdo, coynayo, bîyo sebebê cuwîyayenda ci, heyat dayo ci. *Tr. Yaşatılan.* Hetta ki şima ra yeno, feqîr û fiqaran bicuwênê. Çunkî feqîr û fiqareyo cuwênaye şa beno.

cuwênayeni *f. M.* Cuwênayîş. Coynayeni, coydar kerdeni. Sebebê coyayenda weşan bîyayeni, heyat cidayeni. *Tr. Yaşatmak, hayat vermek.* Înan ti kiştê, Ellahî ti cuwênayê.

cuwêney *Nm.* Cûney, xermaney, cûn/cuwên bîyayeni, xerman bîyayeni, cayê wedardenda qezencan bîyayeni. Cayo ki cuwênan wedarenê, a o ca bîyayeni. *Tr. Harman olmak, harman yeri olmak, hasat alanı olmak.* Cuwêneya erddê ci weşdê mi nêşî. Çunkî cayêndo silane bî.

cuwêyaye/ê *N. Bw.* Coyaye/ê. Merdimo şeştî serri cuwêyaye û se serri cuwêyaye bi mi ki coydê xwu ra zewmbî çî fehm nêkeno.

cuwêyayeni *f. M.* Cuwêyayîş. *Bw.* Coyayeni. Eger şima bicuwênayê, ma do bivatayê şima doktorê.

cuwîyaye/ê *N. Bw.* Coyaye/ê. Merdimo se serr û pancas serri cuwîyaye coydê xwu ra çiçî fehm keno?

cuwîyayeni *f. M.* Cuwîyayîş. *Bw.* Coyayeni. Mêrdek hettanî serra 1983y jî cuwîyayê. Ez ey a tepîya nêzana.

cuy *Nn.* Zanq yan jî aweka zanqî ya zeliqoki. *Tr. Geven otundan elde edilen bir çeşit zamk.* Keyney wa şirê gewen arêdê û ci ra cuy vejê.

cuydar *Nn.* Zanqê çamêran, zanqê daran. *Tr. Reçine.* Şarê darîstanî şino çamêran ra cuydar arêdano.

cuzi *Er. Teo. Nm.* Qur'anê Kerîmî di çehar hîzbîy kenê cuzên, vîst rîperr keno cuzên. *Tr. Cüz.* Ewro Paşîne o. Meşti nê, bîrro nê, binterro rojeyî ya. Muslumanîy, do dest bi cuz wendişî kerê. Çunkî menga Qur'an wendişî ya.

cû 1. *Nn.* Co, coy, ciwî, heyat. Halê weşan pêro. *Tr. Hayat, yaşam.* Eger tenekna bicûyayê, ey do hewna bol kişfîy bikerdayê. 2. *Nn.* Ca, herûni, meqam, cay, cayê rakewtişî, cayê roniştişî ûzn. *Tr. Yer, yatak, mahal, makam vs.* Tayên Çewlikijîy vanê, şima yê kûm cû di rûnişenê?

cûbir/i *Zoo. N.* Xozek/i, meqesok/i. Heywanekêndê mîyandê awîyan o ki nezdîyê didi-hîrê santîmî yo û kokanê lemandê awîyan weno. Şeklê ci jî zêdê hingan o, perreno, erdî bin ra geyreno, vijêno teber, daranê kuhoyîda awîyan fîneno. Renga cûbirî zêdê kuhoyîya leymin a. *Lat. Gryllotalpa gryllotalpa. Tr. Danaburnu.* Cûbir do fina lema şamikan pêroy erd ro do. Hetta tayên cûbirî rê vanê "demaşkul" jî.

cûce/ê *N.* Kes/çîyo ki; bejna ci bol kilm a, goreyê ê bînan vêşî kilm a. *Tr. Cüce.* Merdimo cûce, bol kilm o.

cûceyey *Nm. Bw.* Cûceyîni. Eger pa cûceyey nêbîyayê, ay do o lajek bigirotayê.

cûceyîney *Nm.* Cûceyîni. Cûce bîyayeni, bol kilm bîyayeni, normalî bin ra kilm bîyayeni. *Tr. Cücelik.* Cûceyîney, kemaneyênda bedenî ya. Labelê kemaneyênda însaney nîya.

cûceyîni *Nm.* Cûceyey, cûceyîney. Cûce bîyayeni. Heta bejn û bala, heta girdeya, heta berzeya bêhemd kemî bîyayeni, bêhemd kilm bîyayeni, bêhemd nizm bî yan jî werdî bîyayeni. *Tr. Cücelik.* Mi cara cûceyîna winî vêşî vêşî werdî nêdî bî.

cûdar/i *N.* Codar/i, coydar/i, heyatdar/i, weşe/ê, weşbigane/ê, bigane/ê, zînde/ê. Keso ki hewna coyêno, o yo heyat di, nêmerdo. *Tr. Canlı, yaşayan, diri, hayatta olan.* Şarêndo cûdar o, rew rewî teslîm nêbeno.

cûdarey *Nm.* Zîndeyey, weşbiganey, weşeyey, biganeyey, coydarey. Heyat di bîyayeni, merde nêbîyayeni, weşe/bigane bîyayeni, weşbigane/zînde bîyayeni. *Tr. Hayatta olmak, dirilik, canlılık.* Eger şima cûdareyda xwu ra haydarîy bê,

---

1 Cuwên, cûn, ciwî, co, coy, coyaye/ê, coyayeni, coynaye/ê, coynayeni, coydar/i û coydarey pêro jî heyatî (coy) ser o yê.

2 Cuwên, cûn, ciwî, co, coy, coyaye/ê, coyayeni, coynaye/ê, coynayeni, coydar/i û coydarey pêro jî heyatî (coy) ser o yê.

şima do dinyay fetih kerê.

Cûdî *Cog. Nn.* Koyê Cizîri. Koyo ki gemîya Hz. Nûhî ronişta ser. *Tr. Cudi Dağı.* Wextê wextan ra çoşmedê Cizîr û Kodê Cûdî di medenîyetêndê Gutîyan est bî.

cûn 1. *Zîr. Nn. Bw.* Cuwên, cihûn, xerman, bander, cellî. *Tr. Harman. Ekin toplama merkez veya sahası.* Ma bi şellan an xelle, cew, mercûy û qezenco winasîn antê cuwênan ser. Dima hole kerdê, dima jî bi qelman a kerdê werdî. Kiştên ra vaydayeni, kiştên ra serridnayeni, kiştên ra simer anteni, kiştên ra kês anteni, kiştên ra qezenc anteni, kiştên ra bulxur kerdeni, kiştên ra kuwate kerdeni û kiştên ra jî bi destarîyan a tehnayeni! Ê çi rojîy bî! Ya ê rewtê ki ser o ma werdê! Tew înan ra behs meki. Bi mi ki kampê êsîrandê Sîbîryay jî hend nêbîyo. û ser o jî wahîrê erdan, axayan ameyê nîmeyê ci jî berdê. 2. *Nn.* Çî/keso ki renga ci leymin û belekin a. *Tr. Ala ve kirli renk veya bu renkte olan.* Ez bîyayê, mi o çîyo cûn nêherînayê.

cûnin/i 1. *N.* Cuwênin. Pa/tey cûn bîyayeni, cuwênê ci bîyayeni, wahîrê cuwênî bîyayeni. *Tr. Harmanlı, harmana sahip olan.* Erdê şima yo cûnin dûrî yo. Ma berê ê bêcûnî. 2. *N.* Çî/keso ki renga ci belekina leymin a. *Tr. Kirli ve ala renk veya renkte olan.* Kaşka mi jî xwu rê ê cûninî ra biherînayê.

cûniney 1. *Nm.* Cûnin bîyayeni, renga ci leymin û belikini bîyayeni. *Tr. Kirli ve ala renkli olmak.* Cûnineyda ci ra zerrîya mi qelibîyayê.

cûnkarey *Zîr. Nm.* Cûnkarey, cuwênkarey, celakarey. Cûnkar bîyayeni, cuwên di xebitîyayeni. *Tr. Harmancılık.* Şima cûnkareyda ci ra çend nafên dîyo? Ma jî hendên dîyo.

cûr *Cog. Nn.* Çûr, la. Awa herikîyayê. Awa ki a ya herikêna. *Tr. Akarsu.* Bi nê naman a xeylên awîy estê. Mesela: Zengiçûri (Suwêreki di), Çepaxçûr (Bîngol/Çewliki di), Curcub (Wêranşar di) ûzn. Welatê ma di cûrîy zaf ê û zêdê gonîyerda tamarandê ma erdandê ma di herikênê.

cûrre/ê 1. *N.* Kujot/i, kijot/i. Çîyo zaîf o ze zûrayî, nêresayo û kemî mendo. Tersê curî, "siltanî" yo. *Tr. Cılız. Yeteri kadar gelişememiş ve zayıf kalmış olan.* Lajekêndo cûrre o. Mi çimî nêkewt. 2. *N.* Kujot/i, kijot/i. Çîyo ki esîl nîyo, ze asan/teqlîdê ci bo. *Tr. Asil olmayan, birer taklit olan, asil gibi gelişmemiş olan.* Qillik jî, koter jî siltanî nîyo, cûrre o.

cûserra *H.* Şefaqê, wextê şefaqî, şewra rew, nezdîyê rojakewtişî. *Tr. Şafak vakti, sabahleyin gündoğumuna yakın.* Teba nêbeno. Ez cûserra yena, ma şinê.

cûy *Nn.* Zanqê vaman, şîrezê vaman. *Tr. Badem ağaçlarından akan akışkan zamk.* Eger şima nêşenê pêya bibestê, bi cûy a bizeliqnê.

cûyaye/ê *N.* Coyaye/ê, zînde/ê, weşe/ê, weşbigane/ê, bigane/ê, gane/ê. Keso ki coyêno û hewna nêmerdo. *Tr. Yaşayan, canlı.* Şima senîn ê merdimdê cûyayî rê şenê nê buhtanê winay bikerê? Mêrdek mîyan di cûyayo.

cûyayeni *f. M.* Cûyayîş. Coyayeni, heyatî dewam kerdeni, heyat di bîyayeni, merde nêbîyayeni, weşbiganeya xwu kudênayeni. *Tr. Yaşamak, hayatta olmak.* Hetta ki ma di çilkên heyat bibo, ma do bicûyê.

cûynaye/ê *N.* Coynaye/ê. Keso ki jewî cûynayo, jewî heyat/gan dayo ci, jew bîyo sebebê coydareyda ci, kesên bîyo sebebê dewamdê heyatdê ci. *Tr. Yaşatılan.* Merdimo cûynaye gereg ki qîmetê cûydareyda xwu bizano.

cûynayeni *f. M.* Cûynayîş. Coynayeni, weşe kerdeni, coydar kerdeni, sebebê weşbiganeyda ci bîyayeni, sebebê heyatdareyda ci bîyayeni, heyat cidayeni, heyatdar kerdeni. *Tr. Yaşatmak.* Eger Ellah nêcûyno, ma nêşenê bicûynê. Çunkî ganan, rihan û coy di mendişan Ellah dano.

Ç

Ç: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa çeharî ya. Bêveng a, xwuserî nîya, bestokê herfandê vengînan a. Qandê vijîyayenda ci lazim o ki ya herfênda vengîni bêro vernîda ci yan jî bêro peynîyerda ci. Zêdê "c"y bi hêdîyek a sereyê ziwanî neyêno seredê dindanandê verênan ser. û noqra pilozêno, vengêndo wişk vijêno. Ma nê vengî rê vanê "ç."

ça 1. *H.* Sera, kotî. Persa vernîya/vera çîyan mojnena. *Tr. Nere, nereye, neresi.* Ti ya şina ça? Ti yê şinê ça? 2. *Ç. Nn.* Tîya, witîya, û tîya, no ca. *Tr. Bura, burası, yer.* Ça di çîyêndo hinîsîn çinî yo. Mi çanan di ne kesêndo winîsîn ne jî çîyêndo o bîçim dîyo.

çaçani *Ky. Nm.* Çaçuni. Babetên kayên a ki kişta Çewlik û Elezîz û Dîyarbekir di bi govend a kay bena. Bi namedê "çaçan"î ya dêra ci jî esta. Çaçani di xusûsîyet, lingên werzanenê ki ronê erd, ze ki nêronê, ze ki sereyê dişmenî bikuncênê. Noqra linga bîni bi no babet a werzanenê, ze ki pa lewên erd ro dê. *Tr. Bir halk oyunu.* Çaçan kay kerdeni şênemegî ya. Coyêndê bê kay qe beno?

çadiri *Teks. Nm.* Kona viraştê ya çapûtîni, xeyma çapûtîn a viraşteyê faroqeyî. *Tr. Çadır.* Peme arêdayeni di çadirê ma pêpey a bîy.

çahar *Mat. N. Bw.* Çehar. Eger to têlefûnê mi çahar finîy pirodayê, o do ageyrayê têlefûndê cinêki ser. Çunkî mi têlefûnê xwu açarnayo têlefûndê cinêki ser.

çakilpêç *Nn. Bw.* Tawa. Şewra şewra ti ya çiçî çakilpêç di pewjena?

çakûç *Nn.* Çakût. Haletîyo asinîn o ki kes pa mêxan kuweno. *Tr. Çekiç.* Ostay çakûç girot xwu destî û qalibî di jew bi jew da des teney mêxîy kuway.

çal/i *Cog. N.* Kort/i, çixur/i, cor/i. Cayo ki aşaneyayo û bîyo korti. *Tr. Çukur.* Merdimo ki tim çala gî di bigurweyo, deha ey ra do çiçî bivijîyo ki?

çalaq/i *N.* Celeq/i, çapik/i, rewok/, çeleq/i, lezgîn/i. O ki dest û lingan di çapik o, lezgîn o, rewok o. *Tr. Atik.* Înan lingtopêrêndo çalaq giroto. Keso nêşeno ci reso.

çalaqey *Nm.* Celeqey, celaqey, çapikey, rewokey, lezgîney. Dest û lingan di, karûgurweyan di çapik bîyayeni, wesfê lezgînan, wesfê çapikan ci ser o bîyayeni. Çalaqey û giraney ziddê pê yê. *Tr. Atiklik, çeviklik.* Çalaqeyênda raveya ci ser o.

çalçewt/i 1. *Zv. N.* Çalçewtin/i, egerin/i, eger/i. Çîyo ki sifte ra, herûnda ci ra, fina bîyayîşdê ci yê sifteyî di tey eger esto, tey qusûr esto. *Tr. İlk haliyle kusurlu olan, defolu.* Çaketêndo çalçewt bî, mi pey di kerd. 2. *N.* Çalçewtin/i. Çîyo ki çala ci çewt virazîyaya. *Tr. Çukuru düzgün olmayan.*

Erdo çalçewt do newedera biaşaneyo.

çalçewtane 1. *Nn.* Çalçewtkî, egerinane, egerinkî. Ze ki çala ci çewti bo, zêdê çalçewtana, zêdê kortçewtane bîyayeni, zêdê egerinan bîyayeni. *Tr. Defolular gibi olmak.* Mi rê tayên çalçewtane ame. Fina jî kes do tayênnakîyan mojno. 2. *Nn.* Çalçewtkî. Çî/keso ki ze ki korta ci, çala ci çewti bo; a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Çukuru eğriler gibi olmak.* Şima bi mi ki lana nê bînay çalçewtane viraşta.

çalçewtaney 1. *Nm.* Çalçewtkîyey, egeriney, egerinaney. Çalçewtkî bîyayeni, çalçewtane bîyayeni. Çî/keso ki sifte ra, herûnda ci di, bîyayîşdê ci di çewt o, raşt nîyo; a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfanê nê kes û çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Başından beri, oluşunda defolu olmak, defoluluk.* Şima ki bişayê çalçewtaneyda ci ser o vinderdayê, qe beno ki jî ewro na olayî ma ser di nêameyê. 2. *Nm.* Çalçewtkîyey. Çî/keso ki ze ki çala ci, cayê ci çewt virazîyo, ze ki korta ci, herûna ci çewti virazîyo. *Tr. Çukuru veya yatağı eğri yapılmışçasına.* Wesfê çalçewtaneyda ci mi têkilî nêkeno. Çunkî viraştişdê ci di ez çinêbîya.

çalçewtiney 1. *Nm.* Çalçewtey, egeriney. Çalçewtin bîyayeni. Çala ci, cayê vijîyayîşdê ci çewt bîyayeni, egerin bîyayeni, tey kemaney bîyayeni, tey uzur bîyayeni. *Tr. Defoluluk, kusurluluk, arızalılık. Yapısında bir takım kusur veya noksanlıklar bulunmak.* Ma yê çalçewtineya ci xwu rê nêkenê derd, hewna ti yê yenê ma ser di? 2. *Nm.* Çalçewtey, çalçewtin bîyayeni, korta ci çewti bîyayeni, korta ci çewt virazîyayeni. *Tr. Çukuru veya yalakı eğri kazılmış olmak.* Ellah zano ki o do çalçewtineya ci jî gire kero. Çunkî hulhul o.

çaleki 1. *Nm.* Korteki. Çal/korta werdî. Cayo werdî yo kenîyaye, cayo werdî yo abîyaye. Cayo ki goreyê kiştda bîni tenekên cêr do. *Tr. Küçük çukur.* Mirîçikeka ci merdi. Ci rê zêdê însanan çalekên akerdi û dekerd de. Çimanê ci bar nêkerd ki salme bierzo kuçan. 2. *Teks. Nm.* Çapûteko ki kes qandê serê çîyên giroteni erzeno çîyan ser. *Tr. Bir yeri, bir şeyi örtmek için kullanılan bir bez parçası veya bir çaput, bir örtü.* Eger to çalekên bieştayê ser, wina nêherimîyayê.

çali 1. *Nm.* Korti. Cayo ki aşneyayo, goreyê cayandê bînan cêr di mendo. *Tr. Çukur.* Çala çimî, çala gî, çala cewî, çala teneyî, çala simerî û z.n. *Cog. Nm.* Korta ki yaxeran bindê erdan di virazîyaya. *Tr. Sarnıç. Yağmurların yer altında oluşturdukları su deposu.* Vanê filan şikefti di çalên jî esta.

çali kewteni 1. *f. M.* Çalikewtiş. Korti kewteni, çali ro gunayeni, cayêndo çal kewteni. *Tr. Çukura düşmek.* Erebaya ci şî gunê çali ro. 2. *Zv. f. M.* Çalikewtiş. Çali ro gunayeni, kar û gurweyêndo xirab kerdeni, kar û gurweyêndo xirab di tepêşîyayeni, eyb û arê ci vijîyayeni. *Tr. Çukura düşmek, yalanı yanlışı ifşa olmak, kötü bir hataya düşmek, suçüstü yakalanmak.* Ellah xeyr, şima şinê tim gunenê çali ro. 3. *f. M.* Çalikewtiş. Çali mîyan şîyayeni, zerredê çali kewteni yan jî bi waştişdê xwu ya çali mîyan şîyayeni. *Tr. Çukura girmek, çukura dahil olmak, tercihen çukura girmek.* Eger ez nêşîyayê çali nêkewtayê, kesî nêşayê mi çali ro do.

çalkewte/ê 1. *N.* Kortkewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto çali, gunayo çali/korti ro, kewto korti. *Tr. Çukura düşen.* Vanê o lajeko çalkewte, nêweşxane di merdo. 2. *Zv. N.* Çalirogunaye/ê, xetakarê kar û gurwandê mexsûsan. Kes/çîyo ki; mexsûs kar û gurweyê xirabîy kerdê û qeni ser o gunayo erro. *Tr. Suçüstü yakalanan, kötü ve nahoş bir hata sonrası ifşa olan.* Kes do kesê çalkewtî bibexişno ki, xwu di nêşikîyo.

çalma *Nm.* Wişkkerdeyê ribî. Ribo ki bîyo wişk yan jî jewî kerdo wişk. *Tr. Kurutulmuş pekmez, pekmez kurusu.* Dewandê ma di kes çalmey nêvirazeno. Labelê şîreyî ra rib, kesmey, tirsekîy, pastêx, sincixîy virazenê. Qe beno ki çalma jî nînan ra jewa.

çalsîya 1. *Ast. Nm.* Çala sîya. Çala xorî ya bêbin a ki kes rew rewî nêşeno ci bin reso, ci rê binên bivîno. *Tr. Dehliz, karadelik, kuasarlar, dibi görünmeyen çukur, derin çukur.* Azmîn di, feza di çalsîyay bol ê. 2. *Hg. Nm.* Cayo ki tede çalê sîyay estê. *Tr. Kara delikli yerler, derin çukurlu yerler.* Pasîfik wahîrê çalsîyan o.

çal *Zoo. Nn. Bw.* Çar 2. Çalê çaredê ci çinêbî, a heywani ê ma nîya.

çamêri *Nk. Nm. Bw.* Wersi. Çamêra ci vilabîyayê bî. Ma nêşa serseyda ci bin di roşo.

çami *Nk. Nm. Bw.* Wersi. A do a çami bin di nêronîştayê.

çançali *Nk. Nm. Bw.* Çimşeqoq. Çançali tellîyîn a. (Kellexan/Suwêreki)

çanqal 1. *Nn.* Zerbe, zorbe, zirbilan, zirbila. Çîyo ki kes peynî ra kîberan kilît keno. *Tr. Sürgü.* Mi kîber girot tepîya çanqal jî kerd. Ez nêzana ki xirxiz senîn dekewt de? 2. *Nn.* Qîçik. Çîyo ki zêdê şikildê giştandê destdê kesî yê gird û îşaretî yo ki kes pa patîlan tadano û kes pa baran şidêneno. *Tr. Çengel.* Mi çanqal kerd xwu destî

[illegible] vaş na vera mi û tada. Bi no şekila ma çend sey patilîy viraştîy.

çanqalbîyaye/ê *N.* Çîyo ki bîyo çanqal, bi çanqalî ya gêrîyayo, bi çanqalî ya, bi zorbe/zerbe ya peynî ra bîyo kilît. *Tr. Sürgülenen.* Kîbero çanqalbîyaye ra tiritok rew rewî nêşeno şiro tiritokey bikero.

çanqal bîyayeni *f. M.* Çanqalbîyayîş. Zorbe bîyayeni, zerbe bîyayeni, çanqaliney. Bi çanqalî ya gêrîyayeni/kilît bîyayeni. *Tr. Sürgülenmek.* Wexto ki kîberîy çanqal bê, rew rewî tiritokîy nêşenê zerreyan kewê.

çanqalin/i *N. Bw.* Çanqalkerde/ê. Vanê tiritokan o kîbero çanqalin jî akerdo. Ê, nê karan di zenê ze vergîy.

çanqaliney *Nm. Bw.* Çanqal bîyayeni û çanqal kerdeni. Xirxizan rê çanqaliney û çanqalkerde nêbîyayeni ti vajê ki jew a.

çanqalkerde/ê *N.* Çanqalin/i. Çîyo (kîber, keye) ki peynî ra bîyo çanqal, bi çanqalî ya gêrîyayo/bîyo kilît, bîyo zorbe/zerbe. *Tr. Sürgülenen.* Kîbero çanqalkerde tedbîrên o.

çanqal kerdeni *f. M.* Çanqalkerdiş. Zorbe kerdeni, zerbe kerdeni, çanqaliney. Kîberan paynî ra bi darên a, bi asinên a kilît kerdeni/giroteni. *Tr. Sürgülemek, çankallamak.* Mi ci rê va, kîberî çanqal kerê, înan sirf ant. Cora tiritokan çîyê keyedê ci tirit.

çanqil *Nn.* Çanqile, çanqilik. Çewtbîyayeyê hergi çî û kesan. Mesela çewtbîyayê bijang û mûyênda porî jî çanqil o. *Tr. Kıvrım, bukle.* Mi çanqilê ci kerd raşt, fina bî çewt. Peynî çewtey mîrazdê ci di esta.

çanqile *Nn. Bw.* Çanqil. Mi qe çanqileyê pordê ci jî nêdîyo. Mezbût piştê ya.

çanqili *Nm.* Çogani, gopali. A çîya ki seqetîy, lengerokîy xwu derênê ci û pa ray şinê. *Tr. Baston, asa.* Kalikê mi kaley di çanqila xwu girotê û kewtê ray. Şîyê vera Camîyerda Sîya.

çanqilik *Nn. Bw.* Çanqil. Serîçiqdê ci di çanqilikên virazîya bî. Mi o kerd raşt.

çanqilîyaye/ê *N.* O/çîyo ki namîyayo, tadeyayo. *Tr. Eğik, kıvrık, büküк.* Gilêndo çanqilîyaye şî bî çimdê ci ra. Çimê ci bî dirbetin.

çanqilîyayeni *f. M.* Çanqilîyayîş. Tadeyayeni, namîyayeni, çewt bîyayeni. *Tr. Eğilmek, kıvrılmak, bükülmek.* Kaley û pîrey di çanqilîyayeni zêdê çanqilîyayenda daran a.

çanqilnaye/ê *N.* O/çîyo ki kesên yan jî çîyên namito, kerdo çewt, tadayo, tadeyayo. *Tr. Eğdirilen, bükülen, büktürülen, kıvırtılan.* Çuweyê çanqilnayeyî bîya ki ma ci ra gopalên virazê.

çanqilnayeni *f. M.* Çanqilnayîş. Namiteni, tadayeni, çewt kerdeni. şekil û bîçimê çanqilikan ci dayeni. *Tr. Eğmek, bükmek, kıvırmak, eğerek dolandırmak.* Mi di çuwey xwu rê çanqilnay ki, ci ra çanqal viraza.

çanqilnok/i *N.* O ki çanqilneno, tadano, kesên yan jî çîyên ra çanqilik vejeno. *Tr. Eğen, eğdiren, kıvrımlaştıran.* Darêndo çanqiloko orte di. Labelê keso ki vajo mi o çanqilnayo çinî yo. Wexto ki çanqilnokê ci çinêbo jî ma nêşenê ci rê hukim bidê.

çanqilnokey *Nm.* Karê çanqilnokî, çanqilnayeni, karê tadokî, tadayeni. *Tr. Eğdirmek, kıvırtmak.* Jew do şivan bipajno, jew do bitero, qey jew do jî çanqilnokey bikero.

çanqilok/i *N.* Namîyaye, tadaye. *Tr. Eğik. kıvrımlı.* Daro çanqilok herîneya, şî. Wazenê ma to rê jûnakî hadire kerê.

çanqilokey *Nm.* Şeklê namitî, şeklê tadayeni, Namîyayeni, tadayeni. *Tr. Eğiklik, kıvrımlılık.* Çanqilokey, wesfêndê darda kenêrî yo. Do biçanqilîyo ki ci ra çîyo weş bivijîyo.

çanqo/a rût/i *N.* Rûçikîyaye/ê. Kes û çîyo bol zaîf, bol gidî. *Tr. Safinaz gibi çok zayıf olan.* Maya ci qandê waşteni şî bî, nêrîdê bî. Va, zena ze çanqa rûti bî.

çap *Nn.* Pironayeni. Bi şikildê kitabî ya, bi şikildê kovarên a veteni, nuşte pironayeni. Hergi pironayênên çapên a. *Tr. Basım, baskı.* Çapê eydê sifteyî di, da des pirtûkan di da des şaşînîy vijîyay. Çapdê bînî di bi çimçarnayîş a şaşînîy nêvijîyay.

çapal *Nn.* Lep, lepaş. Mîyanê destên tenîya, tewrdê giştandê destî ya kefa destî, mesela herdos nîyo. *Tr. Aya, avuç.* Mi xelle çapalna û arêda pêser.

çapax 1. *Nn.* Qirşûqal. Çîyê serdê aw o ki bi aw a, bi laseran a awi vero lerî beno û cayan di kom beno. *Tr. Çerçöp.* Nameyê Çapaxçûri (Çewliki) laya qirşûqal (çapax)ini ra yeno. Wexto ki laserîy virazênê laya Çewliki xwu vero çapaxîy lerî kena. Dimilî di cûr, çûr û çir aw a, lay a, herikîyayena aw a. Welatdê Dimilîyan û Kirdasîyan di bi nê naman a xeylên cay estê. Mersela; Wêranşar di dereyê Curcubî, Suwêreki di laya Zengiçûri nînan ra ya. 2. *Nn.* Pir, lewra, lewanlew. Hettanî fek pir/sîlle bîyayeni. *Tr. Ağzına kadar dolu olmak, tıka basa dolmak.*

çapaxîyaye/ê *N.* Çî/keso ki lewanlew bîyo pir, hettanî fek bîyo pir, bi şidênayen a bîyo pir, bi dest û tesîrdê kesên yan jî tayên a hettanî fek bîyo pir, bîyo lewanlewî, bi guvişnayen a

bîyo pir. *Tr. Doldurulan, sıkıştırılmak suretiyle lebaleb doldurulan.* Cayo çapaxîyaye do fina senîn do veng bo?

çapaxîyayeni *f. M.* Çapaxîyayîş. Fek ra bîyayeni, lewanlewî bîyayeni, hettanî fek pir bîyayeni, bi şidênayen û guvişnayen a pir bîyayeni, sîlle bîyayeni. *Tr. Ağzına kadar dolmak/doldurulmak, sıkıştırılmak veya bastırılmak suretiyle dolmak veya doldurulmak.* Şima dî ki kirêşa çapaxîyê, şima va bes o.

çapaxnaye/ê *N.* Fekrakerde/ê, sîllekerde/ê, çimrakerde/ê, lewrakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo lewanlew, kerdo sîlle, hettanî fek kerdo pir, kerdo fek ra, bi guvişnayîş û dewisnayîşî ya kerdo pir. *Tr. Ağzına kadar doldurulan, tıka basa doldurulan.* Eger o pîzeyo çapaxnaye nêbî tetirxanî, qe ez çîyên jî nêzana.

çapaxnayeni *f. M.* Çapaxnayîş. Fek ra kerdeni, lewanlew kerdeni, sîllè kerdeni, hettanî fek pir kerdeni, bi guvişnayen û şidênayen û dewisnayen a pir kerdeni. *Tr. Sıkıştırmak suretiyle doldurmak, ağzına kadar doldurmak, tıka basa doldurmak.* Kes do pîzeyê xwu bi werdî ya, bi şamî ya, bi nanî ya nêçapaxno. Pîze çapaxnayeni, kesî keno tetirxanî.

çapaxnok/i *N.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên keno pir, keno fek ra, keno çim ra, keno lewanlewî, keno sîlle, keno ser ra; kesên yan jî çîyên bi dewisnayen a, bi guvişnayen a, bi pay kerden a keno pir. *Tr. Tıka basa veya bastırarak dolduran, ağzına kadar dolduran.* Mi o çîyo çapaxîyaye dî. Labelê ma nêşa çapaxnokê ci ca kero.

çapaxnokey *Nm.* Çapaxnayeni. Çapaxnok bîyayeni, karê çapaxnokan kerdeni, wesfê çapaxnokan ser o bîyayeni, tey wesfê çapaxnayen û çapaxnokan bîyayeni. *Tr. Doldurmak, tıka basa doldurmak.* Mi çapaxnokeya ci nêrîdê. Ez caelmatê ecibîyayenda ci bîya.

çapemenî *Nn.* Kitabîy, kovarîy, rojnamey, kitabekîy, nuştey, nuştekîy ûzn. çiçî ki esto matbaa di vijîyayena pêroy. *Tr. Basın.* Çapemenîyê Dimilîyan bol kemî yo. Dimilî ser o xebat gereg ki bizeyîdîyo. Eger nêzeyîdîyo, Dimilî do halêndo lûk ravîyarno.

çapik/i *N.* Hendo ki kes destan dano pêro hendên rew. Kes/çîyo ki; karûgurweyanê xwu tavilê keno, tedemende nîyo, wext û hêle û keda vêşî yan jî negeregi serf nêkeno. *Tr. Piratik, çevik, atik, süratli.* Lajek çapik bî. Kar û gurweyê xwu tavilên qedîna û ci ra kewt dûrî. Ê çimwelikinê bînê hewna karî ser o.

çapikane *Nn.* Çapikkî, tavilane, rewane. Bi şikildê çapikan a, zêdê çapikan a. *Tr. Acelece, alelacele, çevikçe, ivedilikle.* Lajekî çapikane kerd û ci ra kewt dûrî.

çapikey *Nm. Bw.* Tîtîyey 3. Çapikeya ci ci rê tim jî kabokîy ana.

çapiksuwar/i *N.* Çapik/i, lezgîn/i, rewok/i. Keso ki çapik o, karûgurweyanê xwu lez keno, lez nişeno çîyan, qeraranê xwu lez dano. *Tr. Çevik, atik, erken karar verebilen, erken binebilen vs.* Merdimo çapiksuwar nêbîyayê, wina rew nêşayê qerarê xwu bido.

çapin *Nn.* Dergeyên a ki mesafeyê ortedê gişta nîşanî û gişterda girdî yo. *Tr. İşaret parmağı ile baş parmağı arasındaki mesafe, uzaklık.* Mi derganeya ci peymiti, hendê di çapinên bî.

çapkar/i *N.* Kes/çîyo ki; kitaban û kovaran û çîyanê winasînan çap keno. *Tr. Bastıran, basım işleriyle meşgul olan, baskıyı yapan, naşir, neşreden.* Ez tersena, ez nê vajekandê wina girdî rê nêşa çapkarên bivîna. Çunkî çapkarêndo mezbût ci rê lazim o.

çapkarey *Nm.* Çapkar bîyayeni, karûgurweyê çapkaran kerdeni, bi çapkerdişî ya mijûlîyayeni. Kitab û kovar û broşur û rojname û çîyo zêdê nînan çap kerdeni, meslegdê nînan di gurwîyayeni, wesfê çapkaran ser o bîyayeni. *Tr. Basmak, bastırmak, naşirlik, neşretmek. Her türlü basım işleri, basım veya baskı işleriyle meşgul olmak.* Ez a nûşnena, o yo çapkareya ci keno.

çapkay *Ky. Nm.* Çepkay. Kayên a ki bi destpêrodayîş a kay bena. *Tr. El çırparak oynanan bir oyun.* Qeçekê xwu rê çapkay kay kenê. Wa kay kerê, kêf kêfê înan o. Zêdê ma înan rê jî ewro esto, qe beno ki meşti çinêbo.

çapkerde/ê 1. *N.* Çîyo ki hesibêno û çap bîyo, bi şikildê kitaban û kovaran a matbaa di virazîyo û vijîyayo. *Tr. Basılan kitap, dergi, broşür vs. şey.* Kitabdê çapkerdeyî ra ez do to rê da seyên birişa, ti do jî înan biroşê. 2. *N.* O ki destê ci qandê çapkay deyayê piro, destê xwu dayê piro yan jî destê xwu dayê destdê jûnakî ro. *Tr. El çırpan.* Lajekê çapkerdeyî a keynekeri rê çim şikit. Qe nêzana ki se va?

çap kerdeni 1. *f. M.* Çapkerdiş. Matbaan di kitab, kovar û çîyo zn. veteni. *Tr. Basmak, basım işi yapmak.* Çap kerdenda nê vajekanî rê xulqêndo hera lazim o. Wexta 1995, nika 2021) 2. *f. M.* Çapkerdiş. Dest pêrodayeni. Bi destpêrodayîş a veng veteni. *Tr. El çırpmak.* Eger ê polîsanê bêteranê Ellahî, lajek çap kerdayê, lajekî beqa nêkerdê.

çaple *An. Nn.* Bazî, qol, harme, bask, çengil, hin-

[illegible] 3. Çapley. Bazîy, qolîy. *Tr. Kol.* Çapleyê [illegible] ê.

çaplerût/i *N.* Bazîviran/i. Keso ki bazîyê ci viran ê. *Tr. Çıplak kollu.* Çaplerûtên ame bî sofiyan miyan xwu ra şermayayê. Vatê beno o yo viran geyreno.

çaplerûtey *Nm.* Bazîrûtey, çîplaxbazîyey. Bazîyan ra viran bîyayayeni. *Tr. Çıplak kollu olma/k.* Çaplerûtey, qey germey ra ya. Çunkî serd bo, kes çaplerût nêgeyreno.

çapût *Teks. Nn.* Bêz. Çîyo ki ci ra çina virazêno, çina viraşteni di vêşî mendo yan jî parçeyêndê qumaşî yo. *Tr. Bez, bez parçası.* Çapûtên mi desti kewtayê, mi do pa pajayê ma bibesterdayê.

çapûtey *Teks. Nm.* Çapûtin bîyayeni, ze çapût bîyayeni. *Tr. Bez/bezden olmak.* Çapûteya ci û qumaşeya ci jewi bî.

çapûtin/i *N.* Çîyo ki çapût ra virazîyayo. *Tr. Bezden, bezden yapılmış olan.* Çîyê şima o çapûtin ma rê ercîya.

çapûtiney *Teks. Nm.* Çapût ra bîyayeni, tey çapût bîyayeni, ci di/ser o çapût bîyayeni, çapût ra virazîyayeni. *Tr. Bezli/bezden olma.* Çapûtineya ci bes nêkena.

çapxane *Nn.* Matbaa. Cayo ki tey kitabîy, kovarîy, rojnamey û çîyê zêdê nînan ê nuştey vijênê. *Tr. Basımevi, matbaa.* Eger kitab yan jî eser biecibîyo, do çapxane ra bivijîyo.

çaqi *Nm.* Şeqi, çîpi. Saqe ra corê lingan o. *Bw.* Çaqîy, şeqîy, çîpîy. *Tr. Bacak. Ayağın dizden üst tarafı.* Çaqa ci rûti bî. Şarî ci rê ar vînayê.

çaqilçim *N.* Netekin. Çî/mexlûqo ki kes ci ra terseno, kes ci ra beno xoftawî. *Tr. Gulyabani, korkunç yaratık, hayalet.* Çaqilçimêndo bêbîçim vanê banandê terkbîyayan mîyan di asano. Esas çîyêndo hinîsîn jî çinî yo.

çaqilçimey. *Nm.* Netekiney, gulyabanîyey, gulyabanî bîyayeni. *Tr. Gulyabanilik. Hayalet olmak.* Çaqilçimeyda ci ra kam nêterseno ki?

çaqirdîkan *T. Nk.* Çimbeloq, çimbiloq, çimşeqoq, çançali. Nê çaqirdîkanî kuhoyî di arêdanê û benê sawenê sîyênda girmitini ra û pa talinceya ci benê, dima jî şuwenê. Neya tepîya sifte xaşênenê, dima danê sizgecî ro û awa ci rêj kenê, guvişnenê û bi kardî ya werdî kenê. Dima jî ronpîyazdê xwu tezeyey di kenê sûr û wenê.

çaqîy *An. Nb. Bw.* Şeqîy 1. Çaqê ci tenekên dergîy bî. Ci rê kilm ame.

çaqmaq *T. Nn.* Adirge, adilge. Çîyo ki maka ci acifêna û çîkîy erzeno û kes pa adir wekeno. *Tr. Çakmak.* Eger çaqmaq çinêbîyayê, ma nêşayê adir wekero.

çaqmaqê mixtarî *Sn. Nn.* Adirge/adilgeyê mixtarî. Babetên çaqmaqên o ki bi benzîn û pemî ya gurweyêno. *Tr. Benzin ve pamukla çalışan bir çeşit çakmak.* Çaqmaqê mixtarî hergi merdimî di nêvîneyayê.

çaqrût/i *N.* Şeqrût/i, çîprût/i. O ki şeq/çîpê ci rût ê. *Tr. Çıplak bacaklı.* Bixwu çaqrût a. Keynandê xwu rê vana, çaqrûtîy megeyrê.

çaqrûtey *Nm.* Şeqrûtey, çîprûtey, şeqviraney, çîpviraney. *Tr. Çıplak bacaklılık. Nêşermayê, çîprûtey a xwu ya şî kewt camêrdan mîyan.*

çaqû *N.* Çewt/i, çewtin/i, çewtolî, namîyaye/ê, namite/ê, tadaye/ê. Çî/keso ki cayêndê ci çewt o, bîyo çewt, tadeyayo, namîyayo. *Tr. Eğri, eğik.* Lûyê lûyê dimçaqûyê, çi namekêndo pîs! Zereceko çîpsûreko, çi namekêndo weş! Arwêşeko pûrtnermeko, çi namekêndo weş!

çar 1. *Mat. Bw.* Çehar. Vîst bi çarî ya para bo, keno panc. 2. *Zoo. Nn.* Çal, beşek, beş. Sipeyê çaredê dewaran. *Tr. Hayvanların alınlarının ortasındaki beyazlık, aklık.* Çarê ci ser o nîşanên bî. Cora ma şa bivîno. 3. *S. Nn.* Verî leqamê Qerralandê Rûsan bî. *Tr. Eskiden Rus krallarına verilen ad.* Çarê Rûsan tim qayîlîy bî ki xwu verdê vera germîstanan.

çarber 1. *Nn. Bw.* Bergale. Çarber ci rê bî sersûn. Eger çarberê ci çinêbîyayê, nika pêro ma destî ra şî bî.[1] 2. *Nn. Bw.* Mecrefe. Çarberê ma çinî yo, ma yê hergi fini kesên ra wazenê. Ma bîyê ze parsekar.

çarberik *Nn. Bw.* Mecrefe. hewşdê ci di çarberik est bî jî, fina jî dewar dekewto de.

çarbêr *Nn.* Mecrefe, mercefe, çarber, çarberik, mecrefeyê vewri. Huweyo xusûsî yo ki pa vewra serdê banandê herrinan erzenê. *Tr. Kar küreme aracı.* Mêrdekî çarbêrê xwu girot û şî ki vewra serdê banan bestero.

çarçal *Nk. Nn.* Çimbeloqo zaîf. Vaşêndo zerd û tellîyîn o, nêwerêno, kokê ci qalin o. Tezeyey di heywanîy jî nê vaşî wenê. Perrê çarçalî teng û werdî yo û herûni di beno hera û erdo vila beno. Çarçal, kepiran di beno, bejî yo, awî nîyo, werdîyey di tellîyîn nîyo, qertey di tellîyê ci vijênê. Hendê serrên jî ravêreno kokê ci herûn di maneno. Gurizi, perrê çarçalî yo. *Tr. Sarı dikenli ve yenilmeyen bir çeşit ot.* Çarçalan mîyan ra meşirê ki şima lingan ra nêşiro.

çarçefe *Mat. Nn.* Çarçeve, çarçuwe, çeharperr.

1 R'yê ci yo siftekên qalin (bi şikildê dibare ya) waneyêno.

Çîyo ki çehar kenarê ci yê raştîy estê. *Tr. Dörtgen.* No çî, çehar çuwan ra peyda beno. Ey va: Çarçefeyê resimdê mi şikîya bî, mi newedera viraşt.

çarçefeyîn/i *N.* Çî/keso ki çarçefeyê ci esto, tey/pa çarçefe esto, wahîrê çarçefeyên o. *Tr. Çerçeveli.* Resmo çarçefeyîn do bi dês a bo, ê bînan bi dês a mekerê.

çarçefeyîney *Nm.* Çarçefeyê ci estbîyayeni, pa/tey çarçefe bîyayeni, wahîrê/a çarçefeyên bîyayeni. *Tr. Çerçevelilik.* Çarçefeyîneya ci barê ci şenik nêkerd, kerd çetin.

çarçefi *Teks. Nm.* Çîyênda xwusereştişî/xwupiştişî ya ki fini bena ki çeharkoşê ya, erzêna xwu ser; fini bena ki zêdê çinayên a deyêna xwu ra. Noqra fini bena ki jî cayan ser o rafîneyêna. *Tr. Çarşaf.* Çarçefi cayan ser o rafîneyêna, erzêna xwu ser û deyêna xwu ra.

çarçime/ê *Nn. Bw.* Çeharçime/ê. Ref, la, şeklêndo hîsabî, fikrên, şikên û kitabên çarçime beno.

çarçur *Nn.* Zêdê çar û çurîy, zêdê qirşûqalîy xerc kerdeni, qîmet nêdayeni. *Tr. Çarçur, çarçur etmek.* Xercîyê xwu çarçur meki, bi îdareyên a xerc ki. Yanê zêdê çaran, zêdê werdîkerdedê qirşûqalî meki û meerzi cayên.

çare 1. *An. Nn.* Cayê gandê kesî yo viran û dûz o ki mabeyndê brûyan û porî do. *Tr. Alın.* Mêrdek hendo ki ariqîya bî, çare ra ariqo sîya rêj bîyê. 2. *Nn.* Hal, çareser, çareserkerdiş, derman. Derdên rê derman vînayeni. *Tr. Çözüm, çare.* Ez bixwu hettanî nika derdêndê ci rê çareyên nêbîya. Boka ti bibê.[1] R'yê ci yo siftekên qalin (bi şikildê dibare ya) waneyêno.

çarebelek/i *N.* Çarebelekin/i. O ki (heywanan di) çareyê ci belek o, çareyê ci rengênda jewanê nîyo. Hem tede sûr, hem jî sipe esto. *Tr. Hayvanların alnındaki ala renkler.* Paroneyo çarebelek ma di serrîy verê coy rot.

çarebelekey *Nm.* Çarebelekiney. Çareyê ci di renga sûr û sipê bîyayeni, rengi di jewane nêbîyayeni. *Tr. Hayvanların alnındaki ala renklilik.* Çarebelekey, bimarekan di weş a.

çarebend 1. *Nn.* Çîyo ki çareyî rê derman/darî yo, pa çare girêdeyêno, şîfayê derdan o, hergi çîrê çare o. *Tr. Çare, çözüm.* Çarebendê ey zewaj o, zewmbî çîyên nîyo. 2. *Nn.* Şidiki. O çîyo ki wexto ki sereyê kesî dejeno kes pa çareyê xwu girêdano. *Tr. Bone. Başörtülerini kafada tutturabilmek için alından başı bağlayan bir bant veya bağlama.* Çarebendê xwu aki ki, wa şar nêzano o yo dejeno. Ti yê hem derdê xwu nimnenê, hem jî çarebend pa girêdanê.

çarebend/i *N.* Çî/keso ki manîyê çareyî yo. manîyê akerdişdê gireyan o. *Tr. Çözüme mani, engel.* Hetta ki no çarebendê ci çareser nêbo. gireyê ci jî nêabêno.

çareberz/i *N.* Tirrek/i, mexrûr/i. Merdimo ki girdey keno, kebîrey keno, xwu nêronano ki bi kesên a werz û roşo, qisey bikero. *Tr. Kibirli, gururlu.* Merdimo çareberz do tew mi ra nêaso.

çareberzane *Nn.* Çareberzkî. Zêdê çareberzana. Çareberzîy senîn ki benê û kenê, winî bîyayen û kerdeni. Zêdê kebîrana, zêdê mexrûrana biyayeni. *Tr. Kibirlicesine, böbürlenircesine.* Ez winîyaya o yo bi min a winî çareberzane qisey keno, mi rîyê xwu tada û mi bi ci ya qisey kerdîy. Mi va, bizano "do birayê mastî yo."

çareberzaney *Nm.* Çareberzkîyey, mexrûraney. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî di zêdê çareberzana bîyayeni, kebîr bîyayeni. *Tr. Kibirliler gibi olmak, mağrurlar gibi olmak.* Eger şima şenê çareberzaneyda ci rê kefîl bê, ez lajekî ravêrna.

çareberzey *Nm.* Tirrekey, tirbelekey, mexrûrey, kebîrey. Mexrûr/kebîr bîyayeni, xwu nêronayeni, kesî çîyên nêhesibnayeni, girdey kerdeni. *Tr. Kibirlilik, gururluluk.* Çareberzeyênda bola ser o.

çarebîyaye/ê *N.* Çareserbîyaye/ê, halbîyaye/ê, dermanbîyaye/ê, darîbîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê çareyên vîneyayo, derman bîyo, ci rê darîyên vîneyayo, pêra vijîyayo, gireyeya ci qedîyaya, gireyey ra reyayo. *Tr. Hallolan, çözüme kavuşturulan.* Eger şima di aqil bibîyayê, şima ê giredê çarebîyayeyî di fina teşxele nêronayê.

çare bîyayeni *f. M.* Çarebîyayîş. Çareser bîyayeni, hal bîyayeni, derman bîyayeni, darî bîyayeni, gireyey ra vijîyayeni, wesfê ci yê derd û qaxû û gireyey nêmendeni. *Tr. Çözüme kavuşmak, çözülmek, sorun veya problem olmaktan çıkmak, dermanı bulunmak.* Çare bîyayenda ci di para ma hemini esta. Ti tenya ser o nêgurweyayê.

çare dîyayeni *f. M.* Çaredîyayîş. Çare vînayeni, hal kerdeni, çareser kerdeni, gireyî yan jî gireyan akerdeni. Karûgurweyêndê alizîyayeyî pêmîyan ra veteni. *Tr. Çözmek, halletmek, problemi gidermek.* Mi hetta nika ci rê çareyên nêdîyo. Eger çîyên yeno şima vîrî, şima dest bierzê ci. Beno ki şima ci rê çareyên bivînê.

çarekerde/ê *N.* Çareserkerde/ê, halkerde/ê,

1 R'yê ci yo siftekên qalin (bi şikildê dibare ya) waneyêno.

dermankerde/ê, darîkerde/ê. Çî/keso ki nêweşinên di, gireyên di, meseleyên di, îşkele û derd û qehrûqotikên di kesên yan jî tayêni ci rê derman/darîyên, çareyên vînayo. *Tr. Çözülen, çözüme kavuşturulan, çare bulunan, halledilen.* Nêbo nêbo ki şima ê derdê çarekerdeyî newedera bilûnê ha!

çare kerdeni *f. M.* Çarekerdiş. Careser kerdeni, darî kerdeni, derman kerdeni. Gireyan û çarûyan û derdan û îşkeleyan ra reynayeni, ci rê îlacên dîyayeni. Karûgurwe û derd û qotik û meseleyên û nêweşînên û gireyên di ci rê çare/dermanên dîyayeni, hal kerdeni. *Tr. Çözüme kavuşturmak, halletmek.* Sifte beno ki şima çare kerdo. Dima hezar gîyê ci vijîya awi ser.

çareki *Nk. Nm.* Kerbalcan. Vaşên o ki kuhoyî di vilikê ci yê sipeyînîy estê, wexto ki beno wişk jî pa tellîy û gurnîgîy vijênê. (R'yê ci qalin, zêdê R'dê dibare ya waneyêno) *Tr. Pıtrak.* Herîy çareki ra bol hez kenê.

çareser *Nn.* Çare, hal, halkerdiş. Ci rê çare dîyayeni, gireyê ci akerdeni, darî/derman kerdeni. *Tr. Çare, hal, halletmek, çözüm, çözmek.* Boka şima nê derdê ma çareser kerê.

çareser bîyayeni *f. M.* Çareserbîyayîş. Eger dawaya Kurdan verê ney se serri çareser bîyayê, nika bi no babet a nêbîyê gîgire.

çareteqaye/ê *Zv. N.* Çareteqate/ê. Kes/çîyo ki; çareyê ci tewayo, bol çekû anto, ser o bol derênik virazîyayo, karûgurweyên di bol zehmet anto, awa ci vijîyaya. *Tr. Çok sıkıntı ve zahmet çeken, alnı çatlayan.* O merdimo çareteqaye do na dehkarê bol biqehrîyo.

çare teqayeni *Zv. f. M.* Çareteqayîş. Çare teqateni. Bol çekû di bîyayeni, bol çetiney anteni, ser o bol derênik peyda bîyayeni, awa ci vijîyayeni. *Tr. Alnı çatlamak.* Hettanî mi qedîna, çareyê mi teqa!

çare vînayeni *f. M.* Çarevînayîş. *Bw.* Çare dîyayeni. Merselaya ki kes bişo ci rê çare bivîno, a vernî di sereyê kesî nêtewnena.

çareyey *Nm.* Çareserey, çareserbîyayîş, çarebîyayîş, abîyayeni, hal bîyayeni. *Tr. Çare olmak, çözülmek, çözüme kavuşmak.* Ez a winîna çareyeyda ci ra, şima yê winînê kar û zirardê çarebîyayîşdê ci ra.

çarês *Mat. Ç. Nn.* Des û çehar, des û çar. Amordeni di sebiro ki verê pancêsî û hîrêsî jî dima yeno. Yanê no amor, ortdedê hîrêsî û pancêsî do. *Tr. Sayma sayılarından ondört/14.* Lajek çarês serre bî, ûnîversîta qezenc kerdi.

çargam *Nn.* Çeharpay. Bêhemd û bêhesab remayeni. Ze ki çehar heme lingê kesî pay ra bê û kes biremo. *Tr. Dört nala.* Estora ey bi çar gaman a şina. Cora mi ci rê va çargam a.

çargam/i 1. *N.* Çeharpay/i. Çî/keso ki bi çehar payan a şino. *Tr. Dört nala giden/koşan.* Eger ti çargam nêbîyayê, qey ma do to dima to resayê. 2. *N.* Çeharpay/i. O ki çehar gamîy erzeno, bi no şekila şino. *Tr. Dört adım atmak suretiyle giden veya yürüyen.* Mi nêva ti jî zêdê ey a çargam ê?

çargamey *Nm.* Çeharpayey. Bi xazên a, bi suratên a. *Tr. Süratli bir şekilde, dört nala olma.* Çargameya şîyayeni di kes do bol dîqet bikero, kes fekûrû şino erd.

çarhetîy *Nb.* Çorçoşme. Çar kiştîy, çehar kiştîy, çarqirney. Çehar hetê çîyên. *Tr. Dört taraf, çepeçevre.* Ez çar kiştê ci jî doş bîya, mi çoşme di çîyên nêdî.

çarhingi *Zoo. Nm. Bw.* Çaringi. Boka çarhingi to perro. To no gurweyo gîgire ard ma sere di.

çari *Nm.* Bolekê ci, "çarîy" ê. Qirşûqalê ki yan wişkkerdeyê vaşan ê yan jî gilandê daran ra cibîyayê û qandê veşnayîşî tedarîk benê. *Tr. Çalı.* Ez qe çarên jî ci nêdana. layiqê çarên jî nîyo.

çariki 1. *Nm.* Çehariki, rûbi, rûbîya, rûbîye, nîmeyê nîmî. Çîya ki ser o 4 nuşîyayo, çîya çeharî. *Tr. Dörtlü. Üzerinde dört rakamı yazılan kart.* Jondesiki di çarikên dî û hewtika xwu nê ser û hema giroti. 2. *Nm.* Çarîgi, çehariki. Çehar paran ra parênda çîyên, saeti di pancês deqey. *Tr. Çeyrek.* Çeyreka Tirkan Dimilî di "çarîk"'i ra xeripîyaya. Mi çarikên ci rê mohlet da, saetên ramit. 3. *Ky. Nm.* Babetên kaya sîyekan a ki bi çehar sîyan an kay bena. *Tr. Dört taşla oynanan bir çeşit oyun.* Verî qeçekan bol çariki kay kerdê.

çaringi *Zoo. Nm.* Çarhingi, moza sûri, moza beşi. Mozêna bizihêr a ki hingan girdêrî ya û jewî vêşêrî derzinîyê ci estê. Perr û qalikê nê mozan wişk o, çareyê ci zerdin o. *Lat. Vespa Crabo.* Çaringîy, hendê çehar hingan gird ê. Hingimîn jî kenê. Labelê tembîhl ê, cora kemî kenê. *Tr. İri kanatlı, zehirli ve kırmızı renkli olan, bal arısından daha büyük bir arı cinsi.* Çaringi do ci perrayê, zor ci ra reya. Ser o doş bîyê, şî dekewt dûnî mîyan.

çarixîy *Nb.* Çarix. Babetên sewlê bol verên ê ki çerme ra virazênê. *Tr. Çarık.* Çarixê ci dirîyay bîy, kerdê newedera xwu rê çarixîy bido viraştiş.

çarîgi *Mat. Nm. Bw.* Çariki 2. Çarîgên bi ci di, çîyên nêbeno. To rê jî xeyrên lazim o.

çarîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çari. Min û marda min a ma şîyê gemi ra xwu rê çarîy arêdayê.

çarlet *Nn.* Çeharlet. Çarletîy, çarcêwikîy. Çehar qeçe ki pêya marên ardê dinya. *Tr. Dördüz.* Cinêkeri rê çarlet bî.

çarletîyey *Nm.* Çarletey, çarcewîyey. Çarlet/çarcêwî bîyayeni. *Tr. Dördüz olma/k.* Ez çarletîyeyda ci ra haydar nêbîya.

çarmedor *Nn.* Çorçoşme, çorûçoşme, çehar kiştîy, dorûver, çarqirne, çiq û çarqirne, heme kiştê ci, seranserê ci, cêrancorê ci. *Tr. Dört bir tarafı, çepeçevre, her tarafı.* Eger înan çardormeyê ci nêgirotayê, înan qedê ci nêbîyê.

çarmedorey *Nm.* Çorçoşmeyey, çorûçoşmeyey, çarqirneyey, çiqûçarqirneyey. Çorçoşme bîyayeni, çorûçoşme bîyayeni, çarqirne bîyayeni, çiq û çarqirne bîyayeni, çehar kiştê ci bîyayeni. *Tr. Çepeçevre olmak, etraflıca olmak.* Ez çarmedoreyda ci dimi di nîya. Wa hema kiştên jî mi dest kewo, mi rê bes o.

çarmêrkî *H.* Çarnigî, çiç, çiçî. Linganê xwu, xwu bin anteni. Kulemekan ser o ronîştişîya tepîya, linganê xwu xwu vero çepiraştkî girêdayeni. *Tr. Bağdaş. Bağdaş kurarak oturma şekli.* Wexto ki kes çarmêrkî roşo, mîdeyê kesî abeno. Kes deha bol nan weno, deha vêşî kîlo gîno.

çarmêxeki *Mat. Nn.* Vêşîyek, zêdek. Çehar mêxê raşt ê, pêya bi 90° ya diskîyayê ki pa amor/sebiran hîsabkerdiş di arêdanê pêser, pêser o kom/top kenê. *Tr. "Artı işareti, toplama işareti. (+)"* Mersela; 2+5+10 = 17 (Yanê 2 çarmêxek 5 çarmêxek 10 = 17

çarmix *Teo. Nn.* Çarmêx, çeharmêxîy. Nîşanê Xristîyaney o. *Tr. Çarmıh.* Kam ki çarmixî xwu ser o biçarno, ze ki Xristîyaney qebûl bikero.

çarmixin/i *Teo. N.* Xirîstîyan/i. Kes/çîyo ki; ser o çarmêx/çarmix esto. *Tr. Hristiyan. Üzerinde Haç işareti bulunan.* Çarmixin do se kero, do sera şiro?

çarmixiney *Teo. Nm.* Xirîstîyaney, Xirîstîyan bîyayeni. Xwu ser o nîşanê Xirîstîyanan çarnayeni, xwu ser o çatmeka Xirîstîyanan çarnayeni. *Tr. Haç işaretli olmak, Hristiyan olmak.* Eger Xirîstîyan bo, ez bixwu çarmixineyda ci ra kêfsad nêbena. Çunkî "dînê mi mi rê, ê înan înan rê" o.

çarmixkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; qandê kiştişî, qandê îşkenceyî ci rê dezgeyên virazîyayo û bi di destan û di lingandê ci ya ci nê dezgeyî di mêx kerdo. *Tr. Çarmıha gerdirilen/koyulan.* Vanê: sûjêndê a çarmixkerdê çinê bî.

çarmix kerdeni *f. M.* Çarmixkerdiş. Qandê kiştişî kesên rê dezgeyêndê çeharkişti viraşten û di destan û di ligandê ci ya ci mêx kerdeni. *Tr. Çarmıha germek/koymak.* Dewleta Roma'y di îdam, çarmix kerden bî.

çarnaye/ê 1. *N.* Doşkerde/ê, geyranaye/ê, çexkerde/ê. Çî/keso ki qando ki bivîno, pa kêf bikero, temaşe kero, bizano jewî yan jî kesên bi xwu ya çerx kerdo, doş kerdo, çarnayo. *Tr. Gezdirilen, dolaştırılan, tur attırılan.* Gereg ki ê merdimê çarnayeyî winî bênamûsey nêkerdayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyên jewî yan jî tayêni bi xwu ya çarnayo, bi xwu ya doş kerdo, xwu ser o/ xwu het di vindarnayo. *Tr. Taşınan, taşımalı, bulundurulan.* Hukmê çîdê çarnayeyî û nêçarnayeyî jû nêbeno.

çarnayeni 1. *f. M.* Çarnayîş. Doş kerdeni, çerx kerdeni, geyranayeni. Kesên yan jî çîyên cayên di qando ki xwu rê temaşe kero, kêf bikero, bivîno, bizano doş kerdeni, çerx kerdeni. *Tr. Gezdirmek, dolaştırmak, tur attırmak, döndürmek.* Mi ûjanan ra çarna ki ûjanan bişînasno. 2. *f. M.* Çarnayîş. Bi xwu ya yan jî xwu ser o çîyên yan jî kesên çarnayeni, doş/çerx kerdeni, peyda kerdeni. *Tr. Taşımak, birlikte gezdirmek, üzerinde/yanında bulundurmak, birlikte dolaştırmak.* Gereg ki kes nê têlefûnanê radyasyoninan xwu ser o nêçarno. Çunkî kesî kenê kansêr. Filan kes debançaya xwu şeno xwu ser o biçarno, bêvan kes nêşeno biçarno.

çarnigî *N. Bw.* Çarmêrkî. Şima çarnigî ronîştê, ca nêmendo ma jî roşê. Xwu tenekên arêdê pêser.

çarnik *Nn.* Delame, deleme, firnak, doklêr, doqler. Çiyoko kes bi qenabên a bi pêtên a doş keno. *Tr. Fırıldak, topaç.* Qeçkîni di mi çarnik eştê, doş kerdê tepîya noqra mi bi qenabdê ci ya girotê destandê xwu ser o, qulda serdê destandê xwu di, lay ser o zêdê canbazan çarnayê.

çarnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên cayên di doş keno, çarneno, geyrneno, ci rê geyrikên dano kerdeni, açarneno, beno û ano. *Tr. Döndüren, gezdiren, dolaştıran, tur attıran, çeviren.* Çîyo çarneyaye lox a, çarnokê ci ez a û sebebê ci mezbût bîyayen a banan a.

çarnokey *Nm.* Çarnok bîyayeni, karûgurweyê çarnayîşî kerdeni, doş kerdeni, ata nata berden û ardeni. *Tr. Çevirmek, gezdirmek, tur attırmak.* Çarnokeya ci weşi nîya. Tey hîle û xurde esto.

çarpay/i *N.* O/a ki bi çehar payan an şino/a. *Tr. Dört nala giden.* Bergîra ci çarpay a. Kes bi ci nêreseno.

çarpayane *Nn.* Çeharpayane, çarpaykî, çeharpaykî. Bol rew, bol pêt, bi xarikêndo pêt a. Zêdê firîyayîşîya. *Tr. Dört nala olarak, uçarcasına.*

Lacek çarpayane şî û ame.

çarpayaney *Nm.* Çeharpayaney, çarpaykîyey, çeharpaykîyey. Bi şikildê firayen a, bi şikildê perrayîş a şîyayeni yan jî luwayeni. *Tr. Uçarcasına gitmek/davranmak.* Mi cara livdê ci di çarpayaney nêdîya.

çarpayey *Nm.* Çeharpayey. Çeharpay/çarpay bîyayeni, bol rew bîyayeni, bi şikildê perrayen a, bi şikildê çehar lingîy werişte bîyayen a şîyayeni/luwayeni, hereket kerdeni. *Tr. Uçarcasına gitmek/davranmak, dört nala gitmek/hareket etmek, ayakları kesilircesine.* Mi nêva wa çarpayeya bo. Mi va, wa tayên deha bileznê.

çarpayi 1. *Nm.* Mêrdifan a ki çehar payan ser o vinderêna. *Tr. Dört ayaklı sehpa veya merdiven.* Çarpaya şima şikîyê, bêrê ê ma berê. 2. *Nm.* Masa. Çîyo ki kes ser o nan weno, vero ronişeno, ser o dersa xwu keno ûzn. *Tr. Masa.* Çarpaya ci rew şikîyê. Pereyê xwu helal nêkerd.

çarpay *Nn.* Çeharpay, çargam. *Tr. Dört nala, süratli.* Kihêlani çarpay şina, loqloqî nêşina.

çarqirne *Nn.* Çorçoşme, çeharqirne, çeharkiştîy, dorûver, çaqirne. *Tr. Çepeçevre, dört tarafı.* Cendirman çarqirneyê ci girotî û day piro.

çarqirneyey *Nm.* Dorûverey, çeharqirneyey, çorçoşmeyey, çaqirneyey. Çarqirne/çaqirne bîyayeni, çorçoşme/çeharqirne bîyayeni, çeharkişt/e bîyayeni, dorûver bîyayeni. *Tr. Çepeçevre olmak, dört taraflı olmak.* Mi rê çarqirneyeya ci weşi bî. Labelê ê bînan nêecibnê.

çarşeme *Nn.* Roja ki mabeyndê sêşemî û pancşemî der a, rojên sêşemîya dima, rojên jî pancşemî vero. *Kur. Çarşem, çarşemî. Tr. Çarşamba günü.* Ma, di çarşemey pêser o amey, şima waredê xwu di çinêbî.

çarşî *Nn.* Cayo ki tey sûki resaya pêser, cayê alvêrî. Cayo ki tey dûkanîy estê û kes tey bazareya çîyan beno. *Tr. Çarşı, alışveriş merkezi.* Ez şîya çarşî ki xwu rê çî bazar kera, ez winîyaya ki mi xwu der perey nêberdê.[1]

çartelî *Nk. Nn.* Çehartelî. Vaşêndo tellîyîn o. *Tr. Katırdikeni bitkisi, katırtırnağı bitkisi. Kur. Giyagêsk. Lat. Genista scoparia.* Çartelî telîyêndo yaman o. Kes rew rewî nêşeno şiro dekewo de. Çunkî şino lingandê kesî ra.

çartelû *Nk. Nn.* Vaşên o ki wesarî beno kuho, amnanî beno wişk, tellîyîn o û tellîyê ci jî derg ê. *Tr. İlkbaharda yeşeren, yazın kuruyan, dikenli ve dikenleri uzunca olan bir çeşit ot/bitki.* Ez texmîn kena ki no çartelû û çartelî do jew bo. *Bw.* Çartelî.

çarwa *Nm.* Pesi, pezi, mêşna. Bizinî û mêşinî pêro jî çarwa hesibêno. Zafamorê ci çarwey ê. *Tr. Koyun, keçi, koç vb. bütün ehil küçükbaş hayvanlar.* Bîz û mîy çarwan ra yê.

çarwaya bêboçi *Zoo. Nm.* Çarwaya bêboçiki. Çarwa/mîya ki boçika ci çinî ya. *Tr. Kuyruksuz koyun.* Çarwaya bêboçi heme ca di warî nêbenê.

çarwaya biboçi *Zoo. Nm.* Çarwaya boçikini. Mîya ki boçika ci esta, pa boçi esta. *Tr. Kuyruklu koyun.* Şima şenê çarwaya biboçi warî kerê?

çarwaya boçikini *Zoo. Nm.* Çarwaya biboçi. Çarwaya ki pa boçiki esta. *Tr. Kuyruklu koyun.* Çarwaya boçikini, hergi ca di warî nêbena, bolkî cadê dûzan di warî bena.

çarwaya sûri *Zoo. Nm.* Mî/meya sûri, pesa sûri. *Tr. Karaman Koyunu.* Çarwaya sûri do germey rê ê bînan ra deha vêşî damiş bo.

çarwey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çarwa. Çarwey do emşo Kerredê Hesenî di şevîni bikerê.

çarxeti *Nn.* Çeharxetî, çîyo ki çarxetê ci estê. *Tr. Dört hat, dört hatlı.* Motora înan çarxet a, çarxetan finêra ancena.

çaryar *Nn.* Çaryarîy, çaryarê guzînîy. Çehar dostê Hz. Pêxemberî. *Tr. Hz. Muhammed'in (sav) güzide dostları.* Nê çaryarîy: Hz. Ebûbekîr, Hz. Emer, Hz. Osman û Hz. Elî yo.

çaşit/i 1. *N.* Caşit/i, casûs/i, muxbîr/i. O ki bêxebîr qisan beno û ano, wezîfeyên ano ca. *Tr. Casus, muhbir, istihbaratçı, ajan.* Çaşitî fina xeberên qey hewadê ki, fetilna û şî. 2. *N.* Tevdok/i, têşanok/i, pêşanok/i, fêsad/i. O ki kesan fineno pê, bi qisandê boyînan a dermîyanî şaneno pê. *Tr. Fesat, ifsatçı, bozguncu.* Çaşito fina wezîfeyî ser o, o yo fina mîlleti bi qen a kuweno pêya.

çataxi *Cog. Nm.* Saxi, derexazi, gemi. Dereyên o ki bi rexandê di koyan a virazêno. *Tr. Vadi.* Çataxa înan vayan rê girotê bî. Cora hergi babetî fekî tede bîyê.

çatlix/i *N.* Warîbîyaye/ê. Çî/keso ki weş warî bîyo, weş werd û êm deyayo ci, pa ageyrayo. *Tr. Semiz, besili.* Çatlix o. Ma nêşenê ercan biroşê.

---

[1] Ez texmîn kena ki na vajeki do "çarşîpi, çarşûvi, çarşivi" ra virazîyo. Yanê çehar xetîy, çehar şûvîy, çehar şîpê zêdê kûçan, zêdê caddeyan resayê pê û ci ra çatrayên, cayê alvêrî virazîyayo. Xwura bolkî çarşîyê verênîy jî bi no babet a virazîyayê. Çarşîyê nikayê ki pêser o yê, pêmîyan dê verî çinêbî. Kotî ki çarşîyêndo verên esto, pêro jî çehar şîpan ra, çehar şûvan ra peyda bîyo.

çatlixey *Nm.* Warî bîyayeni, werd û êmê ci weş deyayeni, vero vinderîyayeni, ageyraye bîyayeni. *Tr. Semiz/besili olmak.* Eger çatlixeyda ci ra nêbîyayê, ma nêgirotê.

çatma *T. Nm.* Di darê ki qandê dezgedê donîrdişî neyayê pêya û meşki bi ci ya darda bîya. *Tr. Çatı. Ayran çalmak için yayıkları asmaya yarayan iki özel ağaç çatısı.* Cinîyan çatma ronê, meşka xwu pa girêdê û dest kerd bi do cenden a.

çatray *Nm.* Rayê ki cayên di yenê raştê pê. Wexto ki di ray bêrê bi pê yo bidiskîyê yan jî pêresê, a ûja beno çatray. *Tr. Yolçatı, kavşak.* Çatraya dewan û çatraya mîyandê sûkan jew nêbena. Ê mîyandê sûkan deha weş û hera ya.

çavreş/i *N.* Zordar/i, zorba, zorbe/ê, derênikkar/i. Kes/çîyo ki; estûr o û kesî ra çim nêkuweno, eger îcab bikero zulim jî keno, ci ra zulim yeno, wahîrê destdê zordarey o. *Tr. Gözü kara, baskıcı, zorba, gözü daldan budaktan sakınmayan.* Qey paştîya ma jî esta. Ma ma do ê çavreşî ra bitersê!

çavreşey *Nm.* Zordarey, zorbayey, estûrey. Çavreş/estûr bîyayeni, zorba/zordar bîyayeni. Çîyên yan jî kesên ra çim nêkuwayeni, pîze di ters çinêbîyayeni; eger îcab bikero, ci ra zulim jî pawîyayeni, no wezîyet di bêrehm û bêmerhemet bîyayeni. *Tr. Müstebitlik, zorbalık. Gözünü daldan budaktan esirgememek, gerekirse gözünü kırpmadan kişiyi harcamak.* Çavreşeya ci do rojên apey ageyro. Qey Ellah çavreşan rê jî Kerîm o!

çawbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki gêrîyayo vîrî mîyan, deha rew rewî vîrî ra nêşno. *Tr. Ezberlenen, hafızaya alınan.* Çareyo çawbîyaye ra zirar bêro jî tayên yeno. Ti do rayda nêzanayê ra bitersê.

çaw bîyayeni *f. M.* Çawbîyayîş. Jewnakî kesî gîno vîrdê xwu, jewî vîrî kewteni. Hafiza gêrîyayeni, vîrî di tepêşîyayeni. *Tr. Ezberlenmek, belleğine girmek, hatırda tutulmak.* Ez finê çaw bîya, ez deha rew rewî nêşena kêdê înan ver ra şira.

çawkerde/ê *N.* Ezberbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo ezber, gêrîyayo vîrî mîyan. *Tr. Ezberlenen, bellekte kaydı yapılan.* Cayo çawkerde deha mi vîra nêşino. Mi o mezbût çaw kerdo.

çaw kerdeni *f. M.* Çawkerdiş. Ezber kerdeni, vîrî mîyan giroteni. *Tr. Ezberlemek, hafızaya almak, akılda tutmak.* Kes do jû çîyanê weşan çaw kero ki, kes saetên qisan nêgeyro.

çax 1. *Nn.* Tesbît, cakerde, cakerdiş, a ci bellîkerdiş. *Tr. Tespit, belirleme.* Şewra ra yo ê dima. Hewna çax nêbîyo. 2. *Nn.* Wext, wad. Zemano bellî yo nezdî. *Tr. Vakit, zaman. Yakın ve belirli bir vakit. Eski zamanları ifade etse bile, dar ve belirli bir zamanı ifade eder. Türkçe'deki gibi uzun dönemleri ifade etmez. Çünkü Türkçe'deki çağ kelimesini Zazacada "dewr" kelimesi ifade eder.* Ti do çi çax şirê keye? Ez do şan di şira keye.

çaxala *Nk. Nm.* Bolekê ci "çaxaley" ê. Firîgi, vama tezê, mişmişê nêbîyayey. *Tr. Çağala, taze badem, taze kayısı, yeşil kayısı, firik.* Mi rê çaxalayên dê, xwu rê hewtay girotîy.

çaxana *H. Bw.* Çaxane. Çaxana ma wina nêkerdê. Şima çirê winî kerd?

çaxane *H.* Çaxana, wextane, wextê bînîy, zemano bîn, hergi fini, hergi wext, hergi fina bîni, wextê ki ravêrdê, zêdê wextandê bînan, wext bi wext. *Tr. Sair zamanlar, diğer vakit ve defalarda olduğu gibi, zaman zaman.* Çaxane wina nêbîyê. Eceb çi qewî noqra wina bî?

çaxbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bixwu yan jî wesf û sîfetê ci tesbît bîyo, ca û wesfê ci nîşan/bellî bîyo. *Tr. Tespit edilen, ortaya çıkan, belirlenen.* Sûj û sûjdardê çaxbîyayeyî dişubheçinî yo. Labelê sûjdar do vajo, mi kerdo ki ma bişê bierzê hepisxane.

çax bîyayeni *f. M.* Çaxbîyayîş. Tesbît bîyayeni, ca û wesfê ci bellî/nîşan bîyayeni. Eşkera bîyayeni, beyan bîyayeni, pîyase vijîyayeni. *Tr. Tespit edilmek, belirlenmek.* Lajekî va: Eger ez çax nêbîyayê, mi do hewna bolini ro dayê.

çaxçûr *Nk. Nn.* Babetên vaşêndê werdî yo ki dewa Dîyarbekirî di Çelkanî û Xanê Gewran û Esentepe û çoşmedê Qerejdaxî di hewna esto. Bejna vaşdê ci hendê nîmmetroyên werzena, pewjêno û werêno. Vilikê ci zerd ê, gupikê ci estê û hendê hebênda nehayêna yê, Kirdasî di jî bi nê name ya vajêno. Cayanê zêdê Qerejdaxî yê sîlangehî ra hez keno, lema ci tellîyîni nîya, bêtellî ya. Lema ci kesî ancena vera xwu, kes qayîlo ki xwu virar kero, weşdê kesî şino. Tehlûkeyê vinîbîyayîşdê ci esto. *Tr. Dikensiz, tomurcuklu, sarı çiçekli, tükenme tehlikesi yaşayan, Karacadağ ve çevresinde bulunan ve pişirilmek suretiyle yenilebilen bir çeşit ot.* Çelkanîyîjîy şinê çaxçûr arêdanê, pewjenê û wenê.

çaxil *Sn. Nn.* Xîç. Sîyê ki qandê ban viraşteni werdî bîyê, sîyê werdîkerdey, sîyê werdîkekê ki bi lerîbîyayîş a bîyê werdî û dûzîy. *Tr. Çakıl.* Çaxil û qûm û çîmentoy pêmîyan di alawê, wa beton bo ki ma pa ban virazê.

çaxilane *Nn.* Çaxilkî, çaxilin. Zêdê çaxilana, ze ki çaxil bo. Çîyê werdî û çîyo winasîn o ki wexto ki kes weno yan jî kes xerc keno, kesî rê zêdê

çaxilî yeno, kesî fekî di beno zêdê çaxilî, kesî kes ci beno hebhebî û nêwerêno, kes nêşeno ki nêro. *Tr. Çakıl gibi, tane tane ve çakıl misillü yenmesi veya tasarrufu zor, nahoş yiyecek veya benzeri bir şey*. Wexto ki mi kerd xwu Ez mi rê winî çaxilane ame.

çaxilin/i 1. *N.* Çîyo ki tey/mîyan di çaxil esto, çaxilin o. *Tr. Çakıllı*. Eger çaxilin nêbîyayê, wina gemitin nêvijîyayê. 2. *N. Bw.* Çaxilane. Werdê ci çaxilin bî, ze bi ze suqû.

çaxilîney 1. *Nm.* Çaxilin bîyayeni, tey/mîyan di çaxil bîyayeni, çaxilê ci bîyayeni. *Tr. Çakıllılık, çakıllı olmak*. Ez bolkî çaxilineyda ci ra anciyaya. Cora mi nêgirot. 2. *Nm.* Çaxilaney. Çaxilane bîyayeni, werd û xerckerdişdê ci zêdê çaxilan hebhebîyey bîyayeni, werdê ci kesî fekî weş nêbîyayeni, helîyayena ci çetin bîyayeni. *Tr. Yenmesi, sarfı, hazmı çakıl gibi zor olmak*. Mi çaxilineyda ci ra nêşa ki tayên xwu fekî di bitehno.

çaxilkîyey *Nm.* Çaxilkî bîyayeni, zêdê çaxilî ya bîyayeni, çaxilane bîyayeni. şekil û bîçim û werd û hemirnayena ci zêdê suqûya, zêdê çaxilîya bîyayeni. *Tr. Şekli, biçimi, yenmesi, hazmı çakıl gibi olmak, çakıl yer gibi olmak*. Boka şima çaxilkîyeya ci xwu rê derd nêkerdi?

çaxkerde/ê *N.* Çî/keso ki tesbît bîyo, ca bîyo, jewî yan jî tayêni kerdo ca, tesbît kerdo, eşkera/beyan kerdo. *Tr. Tespit edilen, belirlenen*. Dadgero keno merdimê çaxkerdî qereqolî ra biwazo.

çax kerdeni *f. M.* Çaxkerdiş. Ca kerdeni, tesbît kerdeni, nîşan kerdeni, eşkera/beyan kerdeni. *Tr. Tespit etmek, belirlemek*. Mi çax kerd, şima ci îfadeyê ci bigîrê.

çay 1. *Nk. Nm.* Darênda îklimêndê şilaî û nekmeyîn û erdêndê bêkirêcî di bena ki perrandê ci ra vaşêndo rengîn o tamweş vijêno. Ney dekenê awda girênayê mîyan û şeker dekenê de û şimenê. *Tr. Çay bitkisi*. Vaşê çay, Herêma Dengizdê Sîyayî di bena. 2. *Nm.* Veng şimêna, Sêpare di bi nanî ya werêna. *Tr. Çay içeceği*. Verî ma herûnda çay di şorba şimitê. Nika hema hema sêpareyêndê ma o bêçay nêmendo.

çaya girani *Nm.* Çaya ki demê ci vêşî yo, vêşî dem erzîyayo de û bîya tarî. *Tr. Demli/ağır çay*. Merdim esto ki çaya ci girani nêbo, tew nêşimeno.

çaya şeniki *Nm.* Çaya ki demê ci tayên erzîyayo de, ze zelali bo, renga ci normalî bin ra ya. *Tr. Az demli çay, hafif çay*. Mîdeyê min o teweno. Cora ez çaya şeniki şimena.

çaydan *Nn.* Firaqo ki kes tey çay virazeno, kes tede çay girêneno. *Tr. Demlik, çaydanlık*.[1]

çayeki *Nk. Nm.* Vaşêndo tellîyîn o ki renga ci zêdê çayer a ya. *Tr. Çay renginde olan dikenli bir çeşit bitki*. Çayeki, çoşmedê Suwêreki di bena.

çayê *H.* Çitorê? Çenê? Çinay rê? Çirê? Çi qewî? Qandê çiçî? *Tr. Niçin? Neden? Hangi sebeble?* Ti ya çayê bermena? Se bîyo keça xaseki?

çayfiroş/i *N.* Çaykar/i, çayger/i. Kes/çîyo ki; bi rotişdê çay a debarê xwu keno, çay roşeno. *Tr. Çaycı, çay satan*. Çayfiroşo bi çay a debarê xwu keno, mebê sebebê qeçekandê ci.

çayfiroşey *Nm.* Çaykarey, çaygerey, çay roteni, rotokeya çay. *Tr. Çaycılık, çay satıcılığı*. Da des kaxitîy bo jî bi çayfiroşey a diligê ci yo beno.

çayîrmele 1. *Cog. T. Nn.* Mergi. Cayê çerî. Cayo ki qandê heywan warîkerdişî abirîyayo. *Tr. Çayır mera, otlak*.[2]

çaykar/i *N.* Çayger/i, çayfiroş/i. Merdimo ki çay roşeno. *Tr. Çay işi yapan, çay satan*. Çaykar do çay ser o, goşkar do jî postalan ser o vinderîyo.

çaykarey *Nm.* Çaygerey, çayfiroşey, rotokeya çay. Çay ser o xebat kerdeni, çay roteni. *Tr. Çaycılık, çay satmak*. Çaykareya ci weş a. Kesî nêxapêneno.

çayxane *Nn.* Ocaxê çay. Cayo ki tey çay kenê û roşenê. *Tr. Çayhane, çayevi*. Çayxaneyêndê ci yo werdî esto, pa debarê xwu keno.

çe 1. *H.* Çiçî? Çi? Se? Çik? Çiko? Çuko? Çî yo? Ço? *Tr. Ne? Nedir?*. Ti ya çe ra şina kê pêran? Ti nêzana ki ti şirê ti deha nêşena pey di bêrê? 2. *Nn.* Kokê çebîyayenî, kokê çekerdenî. *Tr. Atma anlamına gelen* çekerdeni ve çebîyayeni *kelimelerinin kökü*. Mi kerd ki çekero, mi nêşa. 3. *P.* –Çe. Dimilî di peyomekên o ki bêro kamcîn vajekeri peynî, ci rê werdîyey û zêdê ci bîyayeni îfade keno. No peyomek, Farîsî di jî esto. Mesela parçe- parîçe (parçeyo werdî), qenabçe (zêdê qenabîya barî û werdî bîyayeni, zêdê qenabekî bîyayeni), nîmçe (nîme bîyayeni, tam nêbîyayeni) ûzn. *Tr.* Zazacada *bir sonek*

---

1 Çaydanlık Tirkî nîyo. Çunkî bi vajekda "çay" û peyomekdê "–dan"î ya virazîyayo. Xwura "-dan"î û "-*lık*"î ya jew ê. Wexto ki *çaydanlık* bo, ze ki vajê *çaylıklık*. Çaydandê ci di da vîstên çay estîy bî. Ez şîya ki tey çayên jî nêmenda.

2 Na vajeki, "çayır mera" ra xeripîyaya. 2. *Zîr. Nn.* Cayo ki dewleti tey ceribîya toximan û heywanan kena. *Tr. Devlet Üretme Çiftliği*. Meymandari di çayîrmele esto.

ve yapım eki olup kelimeden kelime türetir; küçüklüğü, onun gibi olmayı/göstermeyi ifade eder. Qisa ser: Ma nîmçe ra dest kerdo bi ders a. Ma do nezdîyê panc-şeş mengîy bikudênê.

Çebaxçûr *S. N.* Çewliki. Bi Dimilî ya nameyê Bîngolî yo. *Tr. Bingöl'ün Zazacada ki adı.* Ez Çebaxçûr di şîya paneldê "Tarîx û Zûnê Ma."

çebîyaye/ê *N.* Erzîyaye/ê, çekerde/ê. Çî/keso ki yan cayên ra erzîyayo canakî yan jî cayên ra bi hêlên a, bi zorên a bi qamdayîş a çebîyayo canakî. *Tr. Atık, fırlatılan, kovulan.* Çîyo çebîyaye, telebeyo mektebên ra çebîyaye ûzn.

çebîyayeni *f. M.* Çebîyayîş. Erzîyayeni. Bi qewetên a, bi hêlên a cayên ra canakî hewa ra mesafe cidayeni, bi zorên a cayê ci vurîyayeni. *Tr. Atılmak, fırlatılmak, kovulmak.* Filan kes mektebi ra û sî banî ser ra çebîyaya.

çefî *Teks. Nm. Bw.* Kefî. Mi mamosteyey di çefî girêdaya. Ez bi çefiyerda xwu ya şîya geçada mamostan.

çefîpişte/ê *N.* Çefigirêdaye/ê, çefiante/ê. Keso ki çefî girêdaya, xwu sereyo çefî pişta, qandê serepiştişî çefî anta xwu sere. *Tr. Poşili, poşi bağlayan.* Şima o merdimo serqot silasna. Labelê şima o merdimo çefîpişte nêsilasna.

çefî pişteni *f. M.* Çefipiştiş. Çefî girêdayeni, çefî anteni, çefî xwu anteni, xwu sereyo çefî pişteni, xwu ser o çefî girêdayeni. *Tr. Poşi bağlamak.* Kes zimistanî serdan ra, amnanî jî german ra çefî pêşeno.

çefîyîn/i *N.* Kefîyîn/i. Kes/çîyo ki; çefî pişta xwu sereyî ser, çefîya ci esta û anta xwu ser, çefî girêdaya. *Tr. Poşili.* Di merdimê xortîy tîya ra ravêrdîy. Jewê ci çefîyîn bî, o bîn serqot bî. Bi mi ki çefîyînê ci deha peye bî.

çefîyîney *Nm.* Kefîyîney. Çefîyîn bîyayeni, çefîya ci bîyayeni, ser o çefî bîyayeni, sereyê xwu bi çefî ya pişteni, çefî girêdayeni, çefî anteni. *Tr. Poşili olmak. Başı poşiyle örtünmek.* Mi bolkî ortedê Îstanbulî çefîyîneyda ci rê heyret kerd. Mêrdek qe kesên ra jî nêtersayê.

çehar *Mat. Nn.* Çahar, çar. Amordeni di sabiro ki verê hîrêy (3) û dimayê panc/5î yeno. *Tr. "Sayma sayılarından dört. (4)"* Çehar û pancî ya pêser bê, kenê new/9.[1]

çehar bi çehar *H.* Çar bi çar. Amordiş yan jî hesabdê arêdayîşî û vetişî di hergi finîy çehar ser finayeni yan jî ci ra kemênayeni, hergi fini bi çehar a şîyayeni, bi çehar a muamele kerdeni. *Tr. Dörder, dörderli, dörder dörder. Hesaplamada dörder dörder artırmak, azaltmak veya muamele gördürmek.* Mamostey ci rê va: Keyna mi, jewî ra hettanî se, çehar bi çehar bi zeyîdni û amori. Ay dest kerd pa û va, jew. new, hîrês, hewtês ew... bi no babet a amordiy.

çehar bi çeharey *H.* Hergi finîy bi çehar a şîyayeni. *Tr. Her defasında dörtlü olarak gitmek.* Çehar bi çeharey amordeni hîrê bi hîrê amordeni ra gengazêrî yo.

çeharçime/ê 1. *Mat. N.* Çarçime/ê. Çî/şeklo hîsabî yo ki (mersela doleki. *Tr. kare*) çehar çimeyê ci estê. *Tr. Dört açılı.* Çeharçimeyan ra jew jî çeharveriko raşt o. Mîyan ra çeharçime 360° o. 2. *N.* Çarçime/ê. Çîyo (mersela çîyêndo zêdê refikî yo) ki tey çehar çimey estê, tey çehar geçey/xaney estê, tey çehar babîy estê. *Tr. Dört gözlü, dört bölmeli.* Çenteyêndê ci yo çeharçime est bî, otobozi di şî. 3. *Cog. N.* Çarçime/ê. Çîyo (awi, şet) ki bi çehar çiman a zêno. *Tr. Dört kaynaklı, dört göz/menbalı.* Dereyêndê ci yo çeharçime esto, awa ci bol şên a. 4. *Ed. N.* Çarçime/ê. Çîyo (zanîş, gire, xusûs) ki kes şeno bi çehar çiman a, bi çehar kiştan a, bi çehar hetan a, bi çehar delîlan a ci reso, ci ra zanîş bigîro, ci ser o palikêr bo. *Tr. Kaynağı, delili, ulaşımı, iletişimi, kanıtlanabilirliği dört olan, dört kaynakçası olan.* Kitabêndo çeharçime xwura do jûçimî ra qîmetdar bo.

çehardari *Nm.* Herzale, holiki. Holika ki çar daran ser o virazîyaya. *Tr. Dört ayak üzerinde yapılan, kamelya, çardak.* Ma rê çehardarên virazê ki ma xwu rê bin di ronişê.

çehardor *Nn.* Çarqirne. Çor çoşmeyê ci, çehar hetîy. *Tr. Çepeçevre.* Çehardorê ci ez geyraya, mi çîyên nêdî.

çehariki 1. *Nm.* Çariki, rûbîye, rûbîya. *Tr. Dörtlü. Üstünde 4 rakamı yer alan kart.* Kaya jondesiki di mêrdek bi hewtik a tenya reyayê, amê û dê piro, pa reya. Bi a ya înan vist ê bînan ser. 2. *Nm. Bw.* Çariki 2. Ti şenê hendê çeharikên mi rê mohlet bidi. 3. *Nm. Bw.* Çariki 3. Qeçûqûlo zerre di çehariki kay keno.

çeharkişt/i *Mat. N.* Çeharkişte/ê, çehardor/i. Çî/şeklo ki çehar kişt/kenarê ci, çehar hetê ci estê, wahîrê çehar kişt/kenaran o, wahîrê çehar hetan o û raşt û çep û verûpeyê ci esto. *Tr. Dört tarflı, dört kanatlı, dört yönlü/cepheli. Sağı, solu, önü ve arkası olan.* Banê ci bol qîmetdar o. Çunkî banêndo çeharkişt o. Çep û raşt û ver û peyê ci pêro jî akerde o, roşnayî yo, hewadar o.

1 Farîsî di jî *çehar* o, dêmax ki "çar" di nûşaya h'y sifte bîya nermi, dima jî a jî kewta.

çeharkiştey *Mat. Nm.* Çeharkişt bîyayeni. Çehar çehar hetê ci, çehar rîyê ci, çehar perrê ci, çehar kenarê ci bîyayeni, wahîrê/a çehar kiştan bîyayeni, çep û raşt û verûpeyê ci bîyayeni. *Tr. Dört taraflılık, dört kanatlılık, dört yönlülük, dört cephelilik. Sağlı sollu, önlü ve arkalı olmak.* Eger to bi çeharkişteyda ci ya jî nêecibna, ti deha çîyên nêecibnenê.

çeharkoşe/ê *N.* Çeharhet/i, çeharkenar/i, çeharver/i. Çîyo ki çehar koşeyê ci estê. *Tr. Dört köşeli.* Sifte ez berda ê cadê çeharkoşî. Ez ûja di mirdî kotekî kerda û dima ez ûja ra veta berda canakî.

çeharkoşê 1. *Mat. Nm.* Çeharperri. Doleki yan jî kenveri. *Tr. Kare veya dikdörtgen.* Çeharkoşêya jewanê û çeharkoşêya zewmbîyanê zewmbî zewmbî yê. 2. *Mîm. Nm.* Sîya viraştê ya çeharkoşeyîn a ki dûzan deyayo ci. *Tr. Dört köşeli yapılı taş.* Mi jewênda çeharkoşê dê ci, ey nêşa beşe kero, dê erd ro û şiknê.

çeharmêxi *Nm.* Çarmixi. Dezgeyên o ki di rewtan ra peyda beno û bi mêxan an jî pêya kuwêno. No dezge, bi şikildê çehar rewtan an aseno. *Tr. Çarmıh, istavroz.* Boka kes çeharmêxi nêkewo.

çeharpay/i 1. *N.* Çîyo ki çehar lingê ci estê. *Tr. Dört ayaklı.* Kê ma di çend çeharpay estê? 2. *N.* Pêtşîyok. Çîyo ki bol pêt şino. *Tr. Süratli. Dört nala giden.* Bergîrêndo çeharpay o. Kes rew rewî nêreseno ci. 3. *N.* Çarpay. Estora ki çarpay şina, hergi fin di linganê xwu erzena, ê bînan jî bi xarikêndê dûzî ya ci dima erzena. *Tr. Dört nala giden at.* Estora şima ya çeharpay esti bo, şima jî danê xarî.

çeharpayey 1. *Nm.* Çeharpay bîyayeni, çehar lingê ci bîyayeni, wahîrê/a çehar payan/lingan bîyayeni. *Tr. Dört ayaklılık.* Çeharpayeya ci ma rê bol erciyê. Eger hîrêpay bîyayê, karê ma do pey nêvijîyayê. 2. *Nm.* Çeharpay bîyayeni, bol pêt/i bîyayeni, xarikê ci bol û bol bîyayeni, zêdê firayîşî ya bîyayeni. *Tr. Dört nala olmak, uçuyor gibi olmak, ayakları adeta yerden kesilmiş olmak.* Çeharpayeya ey û no halê mi! Ez do kotî ey resa?

çeharperr *Nn.* Çarçefe. Çî/keso ki çehar perrê ci, parzaney/qanadê ci estê û kes çîyanê zêdê resim û fotoxraf û çîyanê winasînan dekeno de. *Tr. Çerçeve.* Na vajeki "çarçuwe" ra yena. Yanê çehar çuwekê ci estê.

çeharperr/i *N.* Çîyo ki çehar perrê ci estê, çehar kenarê ci estê. *Tr. Dört kanatlı, dört taraflı, dört yapraklı.* A çîya çeharperri nata kerê ki ez bigîra xwu destî.

çeharperri *Nn.* Çeharkişti, çeharveri. *Tr. Dörtgen. Kare veya dikdörtgen.* Çeharperrên ser o mi dersi dê wendokî.[1]

çeharqat *H.* Çeharqor, çeharqore. Çehar finîy pêser o yan jî pêvero bîyayeni. *Tr. Dört kat üst üste ya da yan yana olma.* Mi çinayê ci çeharqat na pêser û ci rê rişt.

çeharqatey *H.* Çeharqorey, çehar finîy pêser o yan jî pêvero bîyayeni. *Tr. Dört kat olarak.* Hewlînênda jewfinê rê hewlînênda çeharqati, keremkareyda mêrxasan ra ya. Destê camêrdan nêtepêşêno.

çeharrêzê *Ed. Nm.* Weşbestêya ki bi şikildê çehar rêzan a nûşîyaya. Şîira ki bi şikildê çehar misrayan a pêpeyo nûşîyaya. *Tr. Dörtlük. Dört mısralı şiir.* Weşbestokî çeharrêzeyên giroti û ser o va û va.

çeharrêzi *Ed. Nm.* Weşbesteyên ra çehar rêzê pêyabestey. Şîirên di çeharrêzên a ki çehar misran ra peyda bena. *Tr. Dörtlük. Dört satırlık bir şiirin yalnız bir dörtlüğü.* Mi weşbesterda ci ra çeharrêzên giroti û mi ser o nuşteyên nûşna. Mi zewmbî çîyên nêkerd.

çeharver/i *Mat. N.* Çî/keso ki çehar ver/kiştê ci, çehar het/kenarê ci yê raştîy estê. *Tr. Dörtgen. Düzgün dörtgen.* Mi herûna çeharverî nêşa bivîno.

çeharverey *Mat. Nm.* Çeharver bîyayeni. Çehar verê ci yê raştîy bîyayeni. *Tr. Dörtgenlik. Düzgün dörtgen olmak.* Wa çeharvereya ci ûja di bo, mi rê hîrêver jî çetin bî.

çek 1. *Teks. Nn.* Çina, cil, kinc, bed, tîpat. Çîyê xwuradayenî. *Tr. Elbise, giyecek, giysi.* Merdekan hergi jewî çekên xwu rê herîna û vera welatê xwu kewtîy ray ser. 2. *Ss.* Sîleh, tifingi û çîyo winasîn o ki kes pa lej/herb keno. *Tr. Silah.* Eşîran qarşûyê dişmenandê xwu çekûrextê xwu girêday û vera cor qame bî. 3. *Nn.* Awrûpa di nameyê qewmên o. *Tr. Avrupa'da Çek adı verilen bir halk veya ulus.* Boşnak û Çekan pêya linggogî kay kerdi. 4. *Nn. T.* Çeka pereyan. Kaxida biqîmet a. ser o çend pere binûşîyo, hend pere pa ya ancîyeno. *Tr. Çek.* Boka na çek sexte nêvijîyo.

çekal 1. *Nn.* Şekal, lekaş, pawij, papûç. *Tr. Terlik.* Ci rê berey bî, nêşa postalanê xwu xwu pay kero. Hema çekalîy kerdîy xwu pay. 2. *Nn.* Sewl/postalê kehan ê ki bîyê bi şikildê şekalan a. *Tr. Ter-*

1 *Bw.* Çeharkoşê 1. jî.

lik şekli verdirilen eski ayakkabı. Postalê xwu xwu rê kerdîy şekalîy û firtanfirtî vijîya teber.

çekalkî *N.* Zêdê şekalan/teligan. şekil û bîçimê ci zêdê şekalan bîyayeni. *Tr. Terlik gibi, terlikçe*. Postalanê xwu yê newan şekalkî mekerê xwu pay, heyf ê.

çekalkîyey *N.* Şekalkîyey, zêdê şekalan. *Tr. Terlik gibi*. Mêrdeko qurre, qondiranê xwu yê newan jî çekalkî keno xwu pay. Esas qondiran çekalkîyey xwu pay kerdeni minasebey ra teber o, şêligî nîyo, beno ki cinawirkî yo.

çekav/i *Zoo. N.* Nameyêndê teyrekên o. *Tr. Toygar kuşu, tarla kuşu*. Qeçêno, sî meçekerê çekavi!

çekçeko *Zoo. Nn.* Melle, peqpeqok, rîşela, kullî. *Tr. Çekirge*. Jew serran di çekçekoy bol yenê, wexta benê semedê xela.

çekçol *Teks. Nn.* Çekûcil. Cil milîy, çina mina. Çi çîyê ravistenî û xwu ra dayenî esto, pêro. *Tr. Pılı pırtı, öteberi*. Senîn ki ma xebera ci wedardi, ma çekçolê xwu jî ca di verda û ma bar kerd, ma da piro û şîy.

çekdar/i *N.* Biçek/i. Keso ki tey çek, sîleh, tifingi, şûr, kardî û çîyêndo winasîn o ki kes pa lej keno, o esto. *Tr. Silahlı*. Merdimêndo çekdar û di cinîyê seltîy pîya ravêrdîy. Tey qeçên çinêbî.

çekdarey *Nm.* Biçekey, biçek bîyayeni. Tey tifingi, sîleh, şûr û çîyêndê zêdê kardî bîyayeni. *Tr. Silahlı olmak*. Mêrdekî va: Ez çekdareyda înan ra jî nêtersena. Ez şena bi desto veng a bi înan an lej bikera.

çekerde/ê *N.* Eşte/ê, çebîyaye/ê, nêercîyaye/ê. Çîyo ki erzîyayo, çebîyayo. *Tr. Atık, atılan*. Keso hemwelatîyey ra çekerde do newedera qebûlê welatî bo.

çekerdeni *f. M.* Çekerdiş. Eşteni. Bi şikildê hulokerdişî ya cayê çîyên yan jî kesên vurnayeni, ahewlnayeni, îxrac kerdeni, karûgurweyên mîyan ra jewî yan jî çîyên teber veteni. *Tr. Atmak, fırlatmak, dışarı atmak, ihraç etmek*. Hekemî kaybaz kay ra çekerd.

çekma *Zoo. Nm.* Çekmê. Estora ki meşê ci weş o, weş ancena, wexto ki şina kesî nêtewnena. *Tr. Seri bir şekilde, kişiyi incitmeden güzel bir şekilde yürüyen at cinsi*. Çekmaya ci xwu wena, bol va ya.

çekme/ê 1. *N.* Çîyo derg û weş û metîn, mezbût, şidênaye, viraşteyo bêgedûg, viraşteyo bêkemane. *Tr. Sağlam, yapılı, mazbut, sıkıştırılıp eksiksiz yapılan*. Merdimêndo çekme o. Ez şena karkereyda ci rê kefîli ba. 2. *Cog. N.* Zinar. Cayo ki bi tesîrdê erdlerzanên a, bi tesîrdê awan a, bi tesîrdê çînakî ya qelişîyavo, pêra cibîyayo, kiştênda ci vinî nêbîya û derganey û berzaney ser ze ki bi kardî ya cikerê. *Tr. Dik yar, yar*. Çoşmeyê ma di çekmeyo tewro namdar, Çekmeyê Olbîşî yo. Olbîş, dewênda Gergerî ya. Vanê rojên qatirêndê mêrdekên Çekmedê Olbîşî ra deperêno cêr, mêrdek ebaya xwu erzeno xwu ser û vano boka hewn bo.

Çekmeyê Olbîşî *Cog. Nn.* Bestoka Semsûrî Gerger di rodê Feratî vero zinarêndo namdar o, derg û xorî û tîk o. Wexto ki kes cor ra winîno cêr, zerrîya kesî qutifêna. *Bw.* Çekme/ê 2. Jû merdimdê gird û derg û mezbût û viraşteyî rê vanê zeno ez Çekmeyê Olbîşî.

çekobelg *Teks.* Qat. Çinayo ki bi çaketî û pantolan a pîya virazîyayo. *Tr. Takım elbise*. Lajekî qandê zamayînî şî xwu rê di qatîy çekobelg herîna ki veyve bikero, kaxita ci ya eskerey amê.

çekule *Nn.* Çekur, çekure, çerme, kerme, posteyo wişkbîyaye. Kermeyo ki poste di vijîyayo, postî girêdayo. *Tr. Kurumuş olan, kabuk bağlamış olan deri, kabuk*. Ganê ci bîbî dirbetin. Kesî darî nêkerd, soyîn çekule tepişt.

çekulebeste/ê *N.* Kermegirêdaye/ê. Çîyo kerme girêdayo. *Tr. Kabuk bağlamış olan*. Çekulebesteyo keno şiro ki darî kero.

çekule besteni *f. M.* Çekulebestiş. Kerme girêdayeni, dirbeteri ser o qalik girêdayeni. *Tr. Yaranın deride kabuk bağlaması*. Bazîyê ci zêdê paştîda herî çekule besto.

çekur *Nn.* Çerme, çekule, posto wişk. *Tr. Kurumuş deri*. Çekurên eşt bî kutikî ver, kutikî xwu rê kotê.

çekû 1. *Nm.* Vajeki, kelîma. *Tr. Sözcük, kelime*. Çimeyê çekûyandê nê vajekandê mi şarê ma o. Veyveyan di, şînan di, şêligî mîyan di, hergi ca di, hetta wertedê çarşîyan di senîn ki çekûyên mi aşnawiti, mi maneyê ci pers kerd û a nûşnê. Bi têlefûnan a jî bol finîy mi pers kerd. Vîst û jû serri ser ra ravêrd, ez a hewna kudênena. Nê çekûyan çekûyê mi, çekûyê mi jî nê çekûy zeyîdnay. 2. *Nn.* Çêle, çîle, çeyle, ezîyet, zehmet anteni. *Tr. Sıkıntı, zahmet, çile, baskı*. Pîyê mi merd tepîya çekûyê mi zeyîdîya. Kiştên ra ez şîya keyedê girdî ser, kiştên ra mekteb, kiştên ra jî no xebatê serdê ziwandê Dimilî.

çekûante/ê *N.* Çeylekeş/i, çîlekeş/i, zehmetkeş/i, çêlekeş/i. Keso ki çekû anto, bol zehmet û çîle anto, bol baran bin di mendo û ci ra anto. *Tr. Çilekeş*. Eger kesêndo çekûante bîyayê, qey ey do çekûdê ma ra jî tayên fehm bikerdayê.

çekû anteni *f. M.* Çekûantiş. Çîlekeşey, çeylekeşey, çekûdarey, çêlekeşey. Çêle di bîyayeni,

[illegible] anteni, çekûy bin di bîyayeni, bol zehmet [illegible] anteni, barandê giranan bin di bîyayeni. Tr. *Çile çekmek*. Keso ki çekû bianco, yan beno zehmetkar û dest erzeno bi kesan yan jî beno [illegible] û beno zûlimkar.

çekûdar/i N. *Bw*. Çîlekeş/i. Ez jî zana mêrdek bol çekûdar o. Labelê zewmbî jî tey çare çinî yo.

çekûdarane Nn. *Bw*. Çîlekeşane. Bîyayena ci çetin [illegible] Eger bibo jî do çekûdarane bibo.

çekûdaraney Nm. *Bw*. Çekûdaraney. Çirê ti vanê mi ser o çekûdarane bî? Çekûdaraneya ci senîni bî?

çekûdarey Nm. *Bw*. Çîlekeşey. Bi mi ki çekûdareya mi, ê hemini bolêrî bî.

çekûkerde/ê N. Çeylekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê çekû û zehmet û ezîyeto giran dayo antiş. Tr. *Kendisine büyük sıkıntı veya zahmet verdirilen, çile çektirilen*. Şima yê hewna ê merdimdê çekûkerdî ra hewlîni jî pawenê?

çekû kerdeni f. M. Çekûkerdiş. Çîlekerdeni, çîle antiş dayeni, çeyle kerdeni, zehmet û giraney kesên yan jî çîyên sernayeni. Tr. *Çile çektirmek*. Şima tim jî ci rê çekû kerd. Guna yo, kesî rê çekû mekerê.

çekûkeşey Nm. *Bw*. Çîlekeşey. Çekûkeşey ci coydê ci ra bol betilnê bî. Cora hend qayîl nîyo însanan mîyan kewo.

çekûrext Ss. Sîleh, fişeng û qulifê ci pêro. Tr. *Askeri techizat*. Eskeran çekûrextê xwu girêday û sînor ra ravêrdîy.

çekûrext girêdayeni f. M. Çekûrextgirêdayîş. Hazirey û girêdayena hergi babet sîleh û rextan. Lej û cengan rê hadire bîyayeni. Tr. *Silah ve cephane kuşanmak*. Eskeranê hurna diwêlan jî çekûrextê xwu girêday û vera pê kewtîy ray.

çelaqil/i N. Aqildarê/a aqildaran. Kes/çîyo ki; çewres finîy aqildar o, aqilê ci bol o, wahîrê bol îlman û zanîşan o. Tr. *Zeki, üstün zeki/akıllı, çok ilimli, bin bir türlü düşünebilen, kırk çeşit aklı ve düşünce bulunan*. Vanê filan merdim çelaqil o, çîyo ki ci vîrî di nêbo, çinî yo. Suwêreki di kê Çelaqilan jî estê.

çelaqiley Nm. Çelaqil bîyayeni, wihêr/a çewres aqilî bîyayeni, tey aqilê çewresinî/i bîyayeni, wahîrê/a hezar fenî bîyayeni, çewres babetî aqil tey bîyayeni. Tr. *Kırk türlü akıl sahibi olmak, kırk akıllılık*. Çelaqiley wesfê kêdê înan o.

çeldergûş 1. *Etn*. N. Polêndê Zirkîyan o. Qandê malûmatdê bolîy *Bw*. Eşîri. Tr. *Kürtlerde Zirkî Aşireti'nin bir kolu*. Vanê ma Bûcaxijîy, Zirkîyan mîyan di Çeldergûşîy ê. 2. N. Çewres dergûş a ki, ney ra mexsed boleya ci ya. Yanê çewres qeçê keyeyên bîyo, cora ci rê vato çeldergûşîy. Tr. *Kırklar, Kırk Bebekli Aile. Bundan murat, çokluk ve kalabalıklıktır*. Ma bi înan a nêşenê baş bikerê, ê çeldergûşîy ê.

çeldûzan/i N. Kes/çîyo ki; çewres fenê ci, çewres hîle xwurdeyê ci estê, bi ci ya kes nêşeno baş bikero. Tr. *"Aklında bin bir türlü hile hurda olan, baş edilmez, entrikacı, kırk türlü tilki dolaştıran*. Keso nêşeno bi ê çeldûzanî ya baş bikero, ma ti do bikerê?

çeldûzaney Nm. Çeldûzan bîyayeni, çewres dûzanê ci bîyayeni, hîle û xwurdeyê ci bol bîyayeni. Tr. *Kırk türlü hile hurdası olmak, çok entrikaları olmak*. Mi çeldûzaneya ci verînde ra yo aşnawita.

çelebî 1. N. Birûmet/i, biqedr/i, birêz/i, biqîmet/i. Keso ki qîmet deyêno ci, ci rê hurmet beno. Tr. *Saygın, sayın, değerli*. Merdimêndo çelebî yo. 2. N. Comird/i. Keso ki çimê ci bar keno, desttepişte nîyo, eger wahîrê malûmilk û zengîney bo, şeno malûmilkdê xwu ra bido. Tr. *Cömert, eli açık*. Merdimdê çelebî ra kes do bigîro, texsîr nêkero. Çunkî çime ci tey nêmaneno.

çelebîyey 1. Nm. Biqîmetey, biqedrey, birêzey. Çelebî bîyayeni, birêz bîyayeni, biqedr bîyayeni biqîmet bîyayeni, hesibîyayeni. Tr. *Saygınlık, sayın olmak*. Çelebîyeyda ci ra nêbîyayê, ma zerre nêgêrîyayê. 2. Nm. Comirdey. Çelebî bîyayeni, comird bîyayeni, destê ci tepişte nêbîyayeni, çikos/nekes nêbîyayeni. Tr. *Cömertlik, eli açık olmak*. Çelebîyey jî xusletêndo weş o. Çunkî çikosey nîya, merdim şeno malûmilkdê xwu yê vêşî ra bido.

çeleng/i N. Bedew/i, xasek/i, weş/i, rind/i, bêqusûr/i, bêeger/i. Tr. *Güzel, hoş, iyi ve yakışıklı*. No karê to çeleng o. Boka kerdokê ci jî çeleng bo.

çelengane 1. Nn. Bedewane, weşeyane, xasekane, rindane. Tr. *İyice, hoşça, güzel bir şekilde*. Ti kenê, kerdenêndo çelengane biki. 2. Merdimo xasekane, rindane, weşane. Tr. *İyice, hoşça, güzelce*. Mi rê çelengane ame. Şima rê senîn o nêzana?

çelenganey Nm. Bedewaney, weşeyaney, rindaney. Tr. *İyi, hoş, güzel bir biçimde olma*. Hergi çî di çelenganey rind a. Labelê no, tim mimkun nîyo.

çelengey Nm. Bedewey, xasekey, weşey, rindey, bêqusûrey. Tey eger çinêbîyayeni. Tr. *İyilik, güzellik, hoşluk, letafet*. Çelengey do karan di, cayan di, şikan di, fikran di û hergi ca di bibo.

çelfen/i *N.* Kes/çîyo ki; çewres babetî fenê ci, hîle û xwurdeyê ci estê, reng bi reng fenê ci estê, nê fenan keno. *Tr. Çeşit çeşit hile hurdası olan, kırk türlü tilki dolaştıran, bin bir türlü oyun yapan.* Vanê filan kes jondes finîy ame, hend finîy jî şî. Merdimêndo sîyasî yo çelfend o.

çelfenane *Nn.* Çelfendane, çelfendkî, çelfenkî. Zêdê çelfenana bîyayeni, zêdê hîlekaran û dûzanbazandê çewresfenana hîle û xwurde kerdeni. *Tr. Kırk türlü hile hurda yapanlar gibi olmak.* Mi jî o karûgurweyo aqil ser nêşîyaye, çelfenane kerd.

çelfenaney *Nm.* Çelfendaney, çelfendkîyey, çelfenkîyey. Zêdê çelfendana, zêdê çelfenana. Kes/çîyo ki; ci aqil di hezar babetî hîle û xwurde, hîle û dibare esto; zêdê înan a bîyayeni. *Tr. Bin bir türlü hile hurda yapanlar gibi olmak, çeşitli entrikalar veya dümenler çevirenler gibi olmak.* Ez çelfenaneyda înan ra bol tersena.

çelfend/i *N.* Çelfen/i. Çî/keso ki hezar babetî hîle û xwurdeyê ci esto, bi zûran an dûzanên viraşto, dûzanêndê xapandokey viraşto. *Tr. Hile, yalan dolan vb. kötülükler üzerine, menfilik üzerine düzenini kuran.* Merdimêndo çelfend o. Kes bi ey a nêşeno sereyo bivijîyo.

çelfendane *Nn.* Çelfendane, çelfenkî, çelfendkî. Zêdê çelfenana, zêdê çelfendana. Çelfendîy senîn kenê û benê, winî kerden û winî bîyayeni. *Tr. Aklında kırk tilki dolaşanlar gibi, bin bir türlü hile hurda düşünenler gibi.* Fina ti yê çelfendane yenê vera ma ha!

çelfendaney *Nm.* Çelfenenay, çelfenkîyey, çelfendkîyey. Çelfendane bîyayeni, hal û hereketandê ci di çelfenîy bîyayeni. *Tr. Aklında kırk türlü bit yeniği olanlar gibi olmak.* Mi rê halê ci yê çelfendaney nê, rewşê ci yê nehsaney vajê.

çelfendey *Nm.* Çelfeney. Dûzano ki zûran ser o, xapênayeni ser o, hîle û xwurdeyî ser o, senîn beno wa bibo îlla kî serkewteni ser o, darkuwayeni ser o virazîyayo. *Tr. Yalan dolan, kandırmaca, hile, ne pahasına olursa olsun illa ki kazanmak ve üste çıkmak için, kazıklamak için kurulan düzen ve işlemlerin tamamı.* Luweri di çendên çelfendey esta, en kemî ey di hend esta.

çelgirî *N.* Keso ki çewres finîy bermeno, kewno kelgirî û bermîyê ci nêqedêno, bol bermeno. *Tr. Çok ağlayan, çok inleyen, dert ve sıkıntıları bitmez tükenmez olan.* Merdimêndo çelgirî bî. Ez ci het di bîya gunakari.

çelgirîyane *Nn.* Zêdê çelgirîyana bîyayeni, bol bermayeni, wesfê ci çelgirî bîyayeni, bermîyê ci bêhesab bîyayeni, bermîyo bêpeynî tey bîyayeni, wahîrê bermîdê bêpeynî bîyayeni. Derd û girey û çekûyê ci bêhesab û bêpeynî bîyayeni. *Tr. Çok ağlayanlar gibi olmak; dertleri, sıkıntısı, problemleri bitmez tükenmez olmak.* Berma hema senîn berma! Çelgirîyane berma.

çelgirîyaney *Nm.* Hal û rewşê çelgirîyan, wesfê çelgirîyan. Ray û meş û wezîyet û usûlî di çelgirîyane bîyayeni. *Tr. Çok ağlamaklı olmak, çok sızlanan, çok yakınan olmak.* Ma hemin jî çelgirîyaneyda ci ra zirar dîyo, ma ci dest di îllallah kerdo.

çelgirîyey *Nm.* Çelgirî bîyayeni, wesfê çelgirîyan ser o (pa/tey) bîyayeni. Kes/çîyo ki; wexto ki bermeno, hendo ki bol bermeno, kes deha ci het di beno gunakar, deha nêvindeno. *Tr. Çok ağlamak, ağlamaklı olmak, ağlama kendisinde zaafiyet olarak bulunmak.* Mi rê ki wesfê ci yo tewro ravey, çelgirîyey a.

çelkanî 1. *N.* Rojawandê Suwêreki di dewda Încazi di, lada Încazi vero[1] 2. *Cog. Nm.* Çewres înî, çewres çime, bolçime. Cayo bol awdar. Cayo ki tey ti vanê beno ki çewres înî esto, çimeyê ci bol ê, hergi ca ra awi vijêna. *Tr. Kırk çeşme, kırk pınar, çok kaynaklı.* Çelkanî bo jî ez bi zanîşdê ci ya emeley nêkena. Çunkî merdimêndo bêemel o. 3. *N.* Mabeyndê Sêwreg û Dîyarbekirî di, vakurdê rojawandê Dîyarbekirî di dewênda Dîyarbekirî ya ki tey Suwêrekijîy ronişenê.[2]

çelkanîyane *Nn.* Zêdê çewres çimana, zêdê çewres înîyana, ze ki tey çewres înî yan jî çimeyê awan bibo. *Tr. Adeta kırk kaynaklı.* To a dawa çelaknîyane ardi ma vero ronê. M vatê ti do nêşê ci rê qe çimeyên jî bivînê.

çelkanîyaney *Nm.* Çelkanîyane bîyayeni, wesfê çelkanîyan ser o/pa bîyayeni, çewres çimeyê ci bîyayeni, wahîrê/a çewres çiman yan jî nîyan bîyayeni. *Tr. Kırk göz, kaynak, menba veya çeşmesi bulunmak.* Çiçî di wesfê çelkanîyey esto ki, bixwu jî wahîrê çelkanîyaney bo?

çelkanîyey *Nm.* Çewresçimeyey, çewresînîyey. Çewres çimeyê ci bîyayeni, çerwres înîyê ci bîyayeni, wahîrê/a çewres çiman bîyayeni. Tey (pa/ser o/mîyan di) çewres çime/înî bîyayeni. *Tr. Kırk kaynaklılık. Üzerinde belki de kırk türlü*

---

1 Cayêndo awdar o. *Tr. Siverek'in batısında, İncaz Köyü'nde, İncaz Çayı kıyısında çok sulu, adeta kırk pınarı olan özel bir yer adı.* Werdîyey di ez şîyê Arîyedê Çelkanî.

2 Sultan Şêxmûs'î di jî çelkanî esta. Vanê tey çewres çimey înîy estê.

[illegible] veya *kaynak bulunmak*. Çelkanîyeya ê [illegible] do ma rê se kero? Ma do bi ci ya çi naf [illegible]?

çelmisi *N.* Halê çelmisîyayeni, wezîyeto ki çîyên çelmisiya o. *Tr. Solmak, solgunluk*. Mi rê ki jî [illegible] çelmisî.

çelmisîyaye/ê *N.* Pelimîyaye/ê, çengizîyaye/ê, çengizîyaye/ê, çelmisokîbîyaye/ê. Çîyo ki çelmisîyayo, tezeyey ra kewto û rengi eşta. *Tr. Solan, rengi değişen, tazeliğini yitiren*. Gilo çelmisîyaye do cibîyo, o nêçelmisîyaye do nêcibîyo.

çelmisîyayeni *f. M.* Çelmisîyayîş. Pelimîyayeni, çengizîyayeni, çingizîyayeni, pelimîyayeni, çelmisokî bîyayeni, babetên helisîyayeni. Bi paykerdiş a, bi piloznayen a, bi çîyên bin di menden a, bi bêaw menden a ûzn. tezeyîna xwu vini kerdeni, rengi eşteni. Bolkî kuhoyîyan rê vajêno. Mesela vaş pay bo yan jî bê awi bimano jî çelmisêno ûzn. *Tr. Solmak, renk değiştirmek, tazeliğini ve halavetini değiştirmek, bozulmak*. A lema ki to pay kerdi, çelmisîyê.

çelmisnaye/ê 1. *N.* Pelimnaye/ê, çelmisokîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi paykerdiş a yan jî bi bêawi verdayîş a zîndeyeya ci berda, bîyo sebebê rengi eştenda ci, bîyo sebebê şîyayîşdê zerganeyda ci. *Tr. Basmak, ezmek veya susuz bırakmak suretiyle soldurulan, soldurtulan, canlılığının gitmesine neden olunan*. To o perro çelmisnaye sera eşt? 2. *N.* Pelimnaye/ê, çengiznaye/ê, çingiznaye/ê, çelmisokîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni çengiznayo, çelmisnayo, pelimnayo; bi no şekila bîyo sebebê xwusero bîyayenda ci, ze ki mîyan ra heyatî vejo. *Tr. Uyutulan, uyuşturulan*. Ganê ci yo çelmisnaye emelet di nêtewa.

çelmisnayeni 1. *f. M.* Çelmisnayîş. Pelimnayeni, çelmisokî kerdeni. Bi bêaw verdayîş a, bi ploznayen a, bi pay kerden a yan jî bi zewmbî babet a çîyêndê kuhoyî yan jî zêdê ney zerganey ra veteni, sebebê rengi eştenda ci bîyayeni. *Tr. Soldurmak, soldurtmak, renginin veya canlılığının gitmesine neden olmak*. Mi kerd xwu vîra ki awi bida ci, dîna rojîy ez winîyaya ki çelmisîyayê. Sebebê çelmisîyayenda ci ez a, mi çelmisnay. 2. *f. M.* Çelmisnayîş. Pelimnayeni, çengiznayîş, çingiznayeni, pelimnayeni, çelmisokî kerdeni. Bi çîyêndê zêdê narqozî ya yan jî bol ser o vinderîyayenî ya kesên yan jî çîyên çelmisnayeni, çengiznayeni, ze ki tey heyat nêverdayeni. *Tr. Uyuşturucu veya sakinleştirici vermek suretiyle bir şeyi veya birisini uyutmak, uyuşturmak*. Eger doktorî nêçelmisnayê, mîdeyê ci do bitewayê. Çunkî endosqopî kesî tewneno. Labelê bi çelmisnayen a dejê ci kemîya.

çelmisnok/i 1. *N.* Pelimnok/i. Çî/keso ki çîyêndê kuhoy yan jî zêdê çîyêndê kuhoy yan bi paykerden a, yan bi pelisnayen a, yan bi awi ci nêdayen a zerganey ra vejeno, renga ci virneno, çelmisneno, karê çelmisnayîşî keno yan jî beno sebebê çelmisîyayenda çîyêndê zêdê kuhoyî. *Tr. Solduran*. Çelmisîyaye perr o, çelmisnok jî filan kes o. Çunkî awi ci nêdaya. 2. *N.* Pelimnok/i, çengiznok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan bi bol ser o vinderden a yan jî darîyêndê çengiznayîşî ya keno nîmmerde, keno nîmbêgan. *Tr. Uyutan, uyuşturan*. Darîyê to yo çelmisnok nînan ra kamcîn o?

çelmisnokey 1. *Nm.* Pelimnokey, çelmisnok bîyayeni, kar û wezîfeyê çelmisnokan kerdeni, tey/pa wesfê çelmisnokan bîyayeni. Çelmisnayeni. *Tr. Soldurmak*. Çelmisnokeya ci moralê ma hemini remna. 2. *Nm.* Pelimnokey, çengiznokey. Çengiznok/çelmisnok bîyayeni. Çî/keso ki karûgurweyê çelmisnayîşî/çengiznayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayîş, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Uyuşturucu olmak, uyuşturmak, uyutan olmak*. Eger çelmisnokeyênda ecibîyayê bibîyayê, qey tîyanan di do bişinawîyayê.

çelmisokî 1. *N.* Halê çelmisîyayîşî, halê bêganey dest pakerdeni. *Tr. Solgunluk, solmak*. Ez winîyaya bîyo çelmisokî, mi deha dest pa nêna. 2. *N.* Çengizokî. Halê çengizîyayeni, çengiz dekewteni. *Tr. Uyuşukluk, uyutulmuşluk, uyutulma*. Eger çelmisokî nêbîyayê, ey do linga xwu ferq kerdayê. Wexto ki mi dest na ser, ey linga xwu ferq nêkerdê.

çelmisokî kerdeni *f. M.* Çelmisokîkerdiş. *Bw.* Çelmisnayeni. Ki to o çelmisokî kerdayê, mi to ti tîya ra biqewirnayê.

çeloxwar/i *N. Bw.* Çewtanvîr/i. Osta, no dêsê to çeloxwar ame o.

çeloxwarane *Nn. Bw.* Çewtanvîrane. To kerd kerd, bi zor a wina çeloxwarane kerd. To nêşa bi babetêndo weş a bikero?

çeloxwaraney *Nm. Bw.* Çewtanvîraney. Ki çeloxwaraney jî pa çinêbîyayê, do tam û tam ma çimî kewtayê (!)

çeloxwarey *Nm. Bw.* Çewtanvîrey. Madamo ki şima nêşayo çeloxwareya ci bivîno, ma şima do senîn tey ê egerekê werdîkekî bivînê?

çeloxwarî *N. Bw.* Çewtanvîr. Mi cayêndê ci yo raşt nêdî, pêro çeloxwarî bî.

çeloxwarîyey *Nm. Bw.* Çewtanvîrey. Kê vato tey çeloxwarîyey çinî ya? Kam ki vano, bextê xwu erzeno.

çeloxwarkî *H. Bw.* Çewtanvîrane. Mi bi ê wesfdê ci yê çeloxwarkî ya qebûl kerda, hewna a ya mi nêecibenena?

çeloxwarkîyey *Nm. Bw.* Çewtanvîraney. Eger tey çeloxwarkîyey bibîyayê, qey ma şeşini ra jewî do ferq bikerdayê.

çelp *Nn.* Çelpîni, çelpi çelpi. Vengê pirodayenda serdê awer o. *Tr. Suya vurma sesi.* Çelpi çelpa qeçekan bî, kêf kerdê û xwu rê awero ser o kay kerdê.

çelpane *Nn.* Çelpkî. Zêdê çelpi çelpi, zêdê çelpînî, ze ki biçelpnê. *Tr. Adeta suya vurarak, şıpırdatarak, şıpırdatmakla.* Qeçekan xwu rê çelpane kay kerdê.

çelpaney *Nm.* Çelpkîyey. Wesfê çelpi çelpi, wesfê çelp kerdeni. *Tr. Ağzını şapırdatmak, suyu şıpırdatmak.* Bîbî çelpi çelpa ci, çelpaneya ci ez kerdê kêfsal.

çelpey *Nm.* Bi çepikan a dest pêrodayîş yan jî destan çîyêndo zêdê awi ro dayeni. *Tr. Alkışlama. Suya el vurmakla elde edilen sesler.* Komê înan, hettanî mezelan bi çelpey a şî, bi çelpey a amey. Ze ki ê yê kiştkaran protesto kenê.

çelpi çelpi *Nm.* Çelpîni, çelpîney. Serdê awi ro dayeni, bi destan a yan jî bi çîyênda zêdê şiver a aweri ro dayeni, serdê awera veng veteni. *Tr.* Şıpırdatma, *suya çarpma sesi.* Çelpi çelpa qeçeken bî, xwu rê şênaî kerdê.

çelpîy *Nm.* Çepikîy. *J.* Çelpi. Vongo ki bi dest pêrodayen a vijêno. *Tr. Alkış, alkışlar.* Mêrdekî gurweyêndo weş kerd bî, înan jî ci rê çelpîy dayê piro.

çelqam 1. *Nn. Cog.* Çelqem, pêl, delxa. *Tr. Dalga, dalgalanma, su dalgası.* Çelqem ame, girot û berd kişta zerrî. 2. *Cog. Nm.* Qeraxo ki pêl yeno guneno piro. *Tr. Falez, yalı, kıyı.* Herga ki awi şîyê gunayê çelqamî ro, koyan di verrîy peyda kerdê.

çelqanmast *Nn.* Çeqilmast, çelxeme. Masto ki tenekên bi awi dekerden a bê nîrdeni (bê cendeni) bi çelqnayîş a virazîyayo û ci ra ron yan jî çîyo ronin nêvejîyayo, hest o, hend vêşî jî pêdi jewane nêbîyo. Çelqanmastî di mast, awi vêşêrî yo, kemêrî nîyo. *Tr.* Nohutlu ayran[1], *çalkama*[2]. *Biraz sulandırılıp çalkalanan yoğurt.* Nêşa mast binîro, çelqanmast viraşt.

çelqem *Cog. Nn. Bw.* Çelqam. Ez qerax di bîya, mi xwu rê çelqem temaşe kerdê.

çelqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki pêmîyan di, têtewr hêl beno û şaneyêno pê. *Tr. Çalkalanan.* Mi qeymaxê dodê çelqîyayeyî sêpare di werd.

çelqîyayeni *f. M.* Çelqîyayîş. En kemî bi di çiyandê awikinan a pêtewr, pêmîyan di hêl bîyayeni, ata nata çerx bîyayeni. *Tr. Çalkalanmak.* Dinyayo bi fêsadey a çelqêno. Ma yê jî tey têvdeyayênê.

çelqnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni pêmîyan di hêl kerdo û bi no şekila têvdayo, pêdi kerdo jew. *Tr. Çalkalanan.* Mastê ci yo çelqnaye do tenekna awikin bîyayê ki ma rê bes bikerdayê.

çelqnayeni *f. M.* Çelqnayîş. Pêmîyan di hêl kerdeni, çîyanê awikinan pêmîyan di têvdayeni. *Tr. Çalkalamak.* To do tenekna biçelqnayê ki rind û rind pêdi jew bîyayê.

çelqnok/i *N.* Çî/keso ki karê çelqnayîşî keno, çelqneno yan jî çelqnayo. *Tr. Çalkalayan.* Kes do karûgurweyên di çelqîyayeyî û çelqnayeyî û çelqnokî bişo pêra vejo ki, kes bişo karên havil kero.

çelqnokey *Nm.* Çelqnayeni, karê çelqîyayîşî. Kes/çîyo ki; çeşqneno, karê çelqnayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Çalkalayıcılık.* Ti senîn çelqnokeya ci nêrîdenê? Eger pêro nêrîdê jî, gereg ki ti birîdê.

çeltûg *Nk. Nn.* Toximê rizî, lema rizî. *Tr. Çeltik.* Mi werdîyey di çeltûg eşto.

çelûçûk *Nn. Bw.* Qeçûqûl. Çi çelûçûke ci est bî, pêro ci ra bî ci ya. tenya mend.

çelxeme *Nn.* "Çerxeme"y ra yeno, *"Çalkalama."* dê Tirkî ra nîno. Dimilî di R bi L ya virêno. Çelqeme, çelqanmast. Masto ki awi debîyaya de û têvdeyayo. No, ne do yo ne jî mast o; nîmmast o. Çelxeme di ron tey do, ci ra nêvijêno. Mastê çelxemî, awida ci vêşêrî yo. *Tr. Çalkalama. Ayrandan daha kalın, fakat yoğurttan daha ince bir çeşit ayran.* Çelxemeyêndo weş, mi Misîsdê Adana'y di şimit.

çem 1. *Nn.* Cayê mêşeyî, Cayo ki kuhoyîya ci bol a. *Tr. Meşelik, fundalık, yeşilliği çok olan yer.* Çoşmeyê kesî do çemane bo ki kes ci ra tamên bivîno.

çemçe *Nn.* Patik, çomçe, çemçik. Çîyo xorî yo latik o ki, kes bi ci ya şamîyan têvdano û lênan û quşxanan ra şamî keno firaqan mîyan ki bûro. *Tr. Kepçe.* Mi ci rê di çemçey germî dekerdi

---

1 Kişta Tirkê Tokatî çelqanmastî rê vanê "Nohutlu ayran." Tey nihay çinî yê, nameyê ci winî neyayo pa.

2 Alanyayijî vanê: "Çalkama."

[illegible] ci. Qey weş virazîyê bî û bîbî veyşan jî. Cora dina çemçey waşti. Mi va, helal bo.

çemçek *Nn.* Çemçik. Çemçeyo werdî. *Tr. Küçük kepçe, küçük çömçe.* Mi bi çemçekî ya şorba dê ci ey nêgiroti, va, tayên a.

Çemçequ Paşa *Ed. Nn.* Nameyên o ki estanikandê Dimilîyan di vajêno. *Tr. Zazaların masallarında ismi geçen bir kahraman adı.* Çemçequ Paşa zor dano şardê ma ser.

çemçîlik 1. *Cog. Nn.* Cemedo ki zimistanî bi şikildê çuwekên a, bi şikildê awandê rêjbîyayan a sornîyan ser ra verdeyêno cêr. *Tr. Buz sarkıtı.* Erzirûm di wesarî çemçîlikîy fini bena gunenê kesî sere ro û kesî kişenê. 2. *An. Nn. Bw.* Zîlik 2. Çemçîlik. Ortedê heyadê cinîyan di çîyêndê zêdê zîldê pîyazîya o.

çemdar/i *Cog. N.* Deştdar/i. Cayo ki çem/deşta ci esta. *Tr. Ovalı.* Welatê înan zêdê ma nîyo, çemdar o.

çemdarey *Cog. Nm.* Deştdarey. Çem/deşta ci bîyayeni, wahîrê deşti bîyayeni, tey deşti/çemi bîyayeni. *Tr. Ovalılık.* Çemdareya ci, ci rê citêrey, rencberey dana qezençkerdiş.

Çemê Munzûrî *Cog. Nn.* Layênda Dêrsimî ya. *Tr. Tunceli'deki meşhur Munzur çayı.* Çemê Munzûrî Dêrsim do, bi komkişîdê kumsorîyan a namedar o.

çemi 1. *Cog. Nm.* La. Awa ki dereyan girdêrî/bolêrî ya. *Tr. Çay.* Çema verdê dewda înan asê ya. 2. *Cog. Nm.* Deşti. Citêrey di, erd karitişî di cayo dûzo meywedar, cayo dûz û qezencdar. *Tr. Ova.* Çema şima, ê ma girdêrî ya.

çemij/i *N.* Deştij/i, deştî. Kesê deşti, keso ki deşti/çemi ra o, deşti di maneno, deşti di ronişeno. *Tr. Ovalı.* Merdimo serkoyî û çemij tebîetî di jû nêbeno. Koyîj sert o, gemij nermek o.

çemil *Nn.* Qandê dîyarkewtenda daran û vaşwerdişî yan jî qandê teqişî lingandê peynekênan ser vijîyayena biz û bizêkan. *Tr. Keçilerin arka ayakları üzerine çıkmaları.* Bizi çemil dayo xwu, a ya velg wena.

çemilîyaye/ê *N.* Çemildaye/ê. Biz û bizêkê ki qandê perdê daran yan bi daran a dîyar kewtê yan jî qandê teqişî vijîyayê lingandê peyênan ser. *Tr. Ağaçtan yaprak yemek veya tokuşmak için arka iki ayakları üzerine çıkan keçiler.* Bi to ki bizêko çemilîyaye do mirazînda xwu ser reso?

çemilîyayeni *f. M.* Çemilîyayîş. Çemil dayeni. Qandê perwerdişî yan jî qandê teqişkerdişî lingandê peyênan ser vijîyayena biz û bizêkan. *Tr. Ağaçtan yaprak yemek veya tokuşmak için arka ayakları üzerine çıkmak.* Bizîy çemilîyayê, ê yê bi daran o çerenê.

çemilnayeni *f. M.* Çemilnayîş. Çemil xwu dayeni, qandê perwerdişî yan jî teqişkerdişî lingandê peyênan ser vijîyayena biz û bizêkan. *Tr. Ağaçtan yaprak yemek veya tokuşmak için keçilerin arka iki ayakları üzerine dikilmeleri.* Bizêkî xwu çemilnayo, o yo perr weno.

Çemîşgezek *Cog. Nn.* Bestok (qeza)ênda Dêrsîmî ya. *Tr. Tunceli'de bir ilçe.* Çemîşgezek, bestokê Dêrsimî yo.

çemle 1. *Nn. Bw.* Qulp 1. Cinêkeri senîn ki destê xwu eşt bi çemledê sîtilî, çemle ci desta mend û sîtil jî lerî bî, şî. 2. *Nn.* Post, poste, çerm, çerme. Goştê serdê gandê weşan o ki goştdê gandê kesî rê beno sersûn, beno sitare, ci mehfeze keno. *Tr. Deri.* Mi çemleyê ci terit û peyşna.[1]

çena *Nn.* Emin, çî. Çî/keso ki yan o yo kesî vîrî nîno yan jî keso keno bîyaro xwu vîrî, kes herûnda ci di vano. *Tr. Şey. Akla gelmeyen, fakat getirilmeye ve hatırlanmaya çalışılan kavram.* Jew: Vizêr o kam bî to bi xwu ya çarnayê? O bîn: Vindeno vindeno, şikêr beno, ci vîrî nîno û vano: "Çena!". Dima wexto ki yeno ci vîrî jî name keno.

çenaq *Nn.* Şenaq, jenaq. Pêra abirîyayeni, di letey bîyayeni, çatilme bîyayeni, şeqîyayeni, şeq bîyayeni, haldê merdişî amîyayeni. *Tr. Çatlamak. Çat diye ikiye ayrılmak.* Hêlûbêrê qeçekan bi ders a çinî yo. Mamoste dersi di qeçekan vero bî çenaqî.

çenaxi *Nm.* Firaqi. Çîyo ki kes werd dekeno de û ci ra weno, kes tey werd sazneno, pa werdî hewadano û ronano. *Tr. Çanak.*[2]

çend *H.* Çiqas. Amor û mîqdarî pers kerdeni, persênda amor û mîqdarî ya. *Tr. Ne kadar? Kaç?* To çend finîy karê înan kerdo ki?

çendê 1. *H.* Çendeyên, çendê, çendên, wextên, demeyên. *Tr. Birkaç, bir miktar, bir süre.* Ez çendê aja di menda. 2. *H.* Çendên? Çendeyên? Persênda mîqdarî û amorî ya. *Tr. Ne kadar? Kaç? Ne miktar? Gibi soruları sormada kul-*

---

1 Na vajeki "çerme" ra xeripîyaya. Çunkî na vajekeri di R û L'ya pêyo virîyayê, sifte bîyo çemre, dima zêdê "emserr" û "esmer"î ya pêyo ca virnayo, bi no babet a vajeki virîyaya.

2 Na vajeki, Farîsî di jî bi şikildê *çenağ* a ravêrena, Tirkî nîya. Çenaxida ci di şamî nêmendi bî. Mazûban nêwinîyayê ci ra ki meymanî rê tanakî îkram kero.

lanılan bir sorudur. To çendê xetîy antîy? To çendê kitabîy wendîy?

çendik *Nn.* Çend bîyayeni, mîqdarê çend bîyayîşî. *Tr. Oran, nispet, temsiliyet*. Vanê filan welat di wendekarey di çendikê ciniyan % ra 60, ê camêrdan jî % ra 87 o.

çendi ki 1. *H.* Hendi ki, çendên. bol finîy. *Tr. Ne kadar. Her ne kadar. Ne kadar ki*. Çendi ki mi va jî, ey nêkerd. 2. *H.* Hendi ki. Qewetê ci pêro, şayîşê ci pêro, hêleyê ci heme. *Tr. Var gücüyle, yapabildiği kadar, alabildiğince, elinin yetişebildiği kadar, olduğu kadarıyla, sonuna kadar*. Çendi ki mi ra ame, mi da piro. To ra jî çendi ki yeno, texsîr meki.

çend mehal 1. *H.* Pers kerdena wextên, çendeya ci pers kerdeni. *Tr. Kaç süre/müddet? Ne kadar süre? Ne kadar müddet?* Kesên: Şima do çend mehal ûja di bê? Kesnakî: Beno ki ma di heftey ûja di bê. 2. *H.* Çendên, wextên, wadeyên, tayên zeman. *Tr. Bir süre, bir müddet, bir zaman, bir ara*. Ma yê kenê çend mehalên tîya di bê.

çend mehaley *H.* Çend mehal bîyayeni, çendên bîyayeni, wextên bîyayeni, zemanên bîyayeni. *Tr. Bir sürelik, bir dönemlik, bir ara olmak*. Ez çend mehaleyda ci nêwinîna. Labelê mi rê wefadareya ci mihîm a.

çendo ki *H. Bw.* Hendo ki. Hendo ki ti qewet ra nêkewtê xwu rê bigeyri û fina çendo ki to ra yeno, xwu rê xeyr û hesenat jî biki.

çenebaz/i 1. *N.* Çengebaz/i, çengeyîn/i. O ki çengeyê ci pêt o. *Tr. Çenesi güçlü olan*. 2. *N.* Vitvitok/i, fekfazil/i, boşboxaz/i, bêçenge/ê, çengebaz/i, geveze/ê, çengeyîn/i. O ki çengeyê ci bol û bêfesal gurweyêno. *Tr. Geveze, boşboğaz, lafazan*. Merdimêndo çenebaz o, kes do xwu nêkero vervadê ey.

çenebazey 1. *Nm.* Çengeyîney. Çengeyê ci mezbût bîyayeni, bi qisan a ci di baş nêbîyayeni. *Tr. Çenebazlık, lafazanlık, diyalektiği sevmek*. 2. *Nm.* Gevezîni, çengeyîney, boşboxazey, bêçengeyey, çengebazey, vitvitokey, fekfaziley. Geveze bîyayeni, boşboxaz bîyayeni, çengebaz bîyayeni, vitvitok bîyayeni. *Tr. Lafazanlık, gevezelik, boşboğazlık*. Çenebazey, merdimey ra teber a.

çenê *H.* Çitorê? Çayê? Çirê? *Tr. Niçin? Neden?*. Çenê ti ya mi qehrnena?

çeng 1. *An. Nn.* Serê doşî, gurmiki. *Tr. Omuz üstü*. Cor ra asinên guna çengdê ci ro, soxeyî pêro terit. 2. *Nn.* Şîyês paran ra parênda olçegî. *Tr. 1/16 ölçek*. Di çengîy bidi ci bes o. 3. *Nn.* Heşt paran ra parênda tenekedê xazî. *Tr. Gaz tenekesinin 1/8 i kadar*. Panc çengîy xaz bidê ci, besê ci yo. 4. *Nn.* Herdos. Hendê mîqardê mîyandê di destan, bi lepan a hendê di destan. *Tr. İki avuç kadar*. Di çengîy ardîy bidi ci, ci rê bes ê, bol ê jî. 5. *An. Nn.* Enîşk ra hettanî doşî/gurmiki bazî îfade keno. *Tr. Dirsekten omuzlara kadarki kol kısmını*. Sancîyên dekewt çengdê mi, ez vero meqle bîyê.

çengal *Nn.* O çîyo ki kes pa patîlîy, vaş û çîyo winîsîn tadano. *Tr. Kanca, çengel*. Eger çengal çinêbîyayê, ewo ma patîlîy nêşayê virazo.

çengali *Nm.* Çeteli. Hacetîya werdî ya zêdê milêbekî ya ki kes pa çîyanê hebikinan weno. *Tr. Çatal*. Mi bi çengal a nêşa zeytûneri tepêşo, soyîn mi bi destekan an tepişti.

çengalkî *H.* Çengalan. Zêdê çengalana. Çengalîy senîn ki benê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Çankallamasına, kancalamasına*. Mi do çengalkî bieştayê bi ci, şima nêverda.

çengalkîyey *Nm. şekil û* bîçim û ray û meş û muamele di zêdê çengalana bîyayeni. *Tr. Çankal gibi yapmak, işlem görmek veya gördürmek*. Çirê ti yê hend çengalkîyeyda ci ser o vindenê? Eger bi çengalkîyey a bîyayê, netîceyê ci do babetna bîyayê?

çengbîyaye/ê *N.* Çengîyaye/ê, herdosbîyaye/ê. Çî/keso ki bi herdosan a, bi di destan a, bi lepan a ci rê muamele bîyo; ancîyayo, deyayo, gêrîyayo, deyayo piro ûzn. *Tr. Avuçlanan, avuçla muamele gören*. Gereg o lejako çengbîyaye biqehrîyo, o çeng nêbîyayeyo qehrêno.

çeng bîyayeni *f. M.* Çengbîyayîş. Bi di destan a, bi herdosan a ci rê muamele bîyayeni. *Tr. Avuçlanmak, avuçla muamele görmek*. Eger a gami çeng nêbîyayê, heq ca nêameyê.

çenge 1. *Mîm. Nn.* Koşe, kenar, qurn. Cayo ki kes ci ra ageyreno, tadeyêno. *Tr. Köşe, kuytu. İki duvar veya düz alanın birleştiği yer*. Mêrdekî xwu o çenge di nimit bî. Qey kerdê pirodo. 2. *An. Nn.* Henik. Binê fekî yo ki kes pa werd weno û pa qisey keno. *Tr. Çene*. Çengedê ci yê corênî di şeş nêweşînîy estîy bîy. 3. *An. Nn.* Henik. Bi tewrdê estan a cêrancorê dindanan. *Tr. Çene*. Kalekî xwu rê şî bî çenge dekerd bî. Pa weş weş werd xwu werdê. 4. *An. Nn.* Herdos. Hurna lepan pêvernayîş a çîyo (alan, wezîyet, hal) ki peyda beno, virazêno. *Tr. İki avucun birleşmesiyle elde edilen miktar veya alan*. Mi kerd ki biçengno, ey va meçeng ni, vila ki.

çengedekerde/ê *Tib. N.* Kes/kalo ki yan dindanê ci kewtê yan jî çirûgîyayê, ci rê doktoran, dindankaran newedera bi şikildê çengeyên a ci rê dindanîy dekerdê. *Tr. Çene koyduran, çene*

oyan. Gûnê kaldê çengedekerdeyî, bolkî ê çenge nêdekerdeyî vêşêrî yo.

çenge dekerdeni *Tib.f.M.* Çengedekerdiş. Kewteni yan jî çirûgîyayena dindanan pêrini di yan jî bolini di eger mimkun bîyayena dindan dekerdişî nêmenda, wexta xwu rê çenge dekenê de. Çenge, ze ki çengeyê kesî yo esîlo virazêno. *Tr. Çene yaptırmak.* Kes do kalûpîrandê fekî di dindan nêmendan rê çenge dekero de.

çengeyîn/i 1. *N. Bw.* Çenebaz/i. Lajekêndo bol çengeyîn bî. Mi nêşa rojên ci het di bimano. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; ci rê çenge debîyayo, xwu rê çenge dekerdo. *Tr. Çeneli, çene takılmış olan.* Kalo çengeyîn û bêçenge werd firiknayeni di jew nêbeno.

çengeyîney 1. *Nm. Bw.* Çenebazey. Ez bixwu nêşena çengeyîneya ci wedara. Çunkî bol û bol gevezê ya. 2. *Tib. Nm.* Çengeyê ci bîyayeni, xwu rê çenge dekerdeni, biçenge bîyayeni, wahîrê çengî bîyayeni. Keso (kal, pîri, nêweş) ki ci rê çenge debîyayo; a o kes yan jî o nêweş bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Çenelilik, çeneli olmak, kendisine çene koydurmuş olmak.* Hele mi rê vajê, çengeyîney di kalûpîrîy senîn benê, bêçengeyîney di senîn benê?

çengeyî ser *1. N.* Dalde di, bi nimiten a, kenarên di. *Tr. Gizli ve kuytu bir yer.* Bimbarek! Hergi merdimî heti di na qisa nêvajêna, to do çengeyî ser mi rê bivatayê, to xetayêndo gird kerd. 2. *N.* Kewteni di vajêna ki fekûrûy îfade kena. *Tr. Çene üzeri/üstü yere düşme.* Çengeyî ser guna erro, çengeyê ci bî zîbal zîbalî.

çengezîyaye/ê 1. *N.* Serşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci doş bîyo û gunayo erro, aqilê ci şîyo, zerrîya ci qelibîyaya û gunayo erro. *Tr. Başı dönüp yere yığılan, düşen.* Boka şima o merdimo çengezîyaye nêvindarna berd nêweşxane? 2. *N.* Virneyaye/ê. Çî/keso ki bi hêleyên a erzîyayo vera canakî, bi destdê kesên a tepêşîyayo û vera canakî çebîyayo. *Tr. Fırlatılan.* Ma ti kor ê, ti nêzanê ki hako çengezîyaye do bişikîyo?

çengezîyayeni 1. *f. M.* Çengezîyayîş. Sere doş bîyayen û erd ro gunayeni, aqilê ci şîyayen û erd ro gunayeni, serşîyayeni. *Tr. Dengesini kaybedip düşmek.* Lajek çengezîya û finêra guna war ro. 2. *f. M.* Çengezîyayîş. Vurîyayeni. Vera canakî çîyên yan jî kesên tepêşîyayen û bi hêleyên a erzîyayeni, bi hukmên a vera canakî çebîyayeni. *Tr. Fırlatılmak.* Senîn ki çengezîya, sereyê ci desta şikîya. Hema vemirîya.

çengeznaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jew yan jî tayên bîyê sebebê serşîyayenda ci, aqilê ci doş kerdo, bîyo sebebe deng bîyayenda ci. *Tr. Başı döndürülen, sersemleştirilen.* Merdimo çemgeznaye do wina dîrê deqan mîyan di bêro a xwu ki? 2. *N.* Virnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni tepişto û eşto vera cayên, tepêşîyayo û vera vernî çebîyayo. *Tr. Fırlatılan.* Çuweyê ci yo çengeznaye şî guna lajekî sere ro.

çengeznayeni 1. *f. M.* Çengeznayîş. Deng kerdeni, serşîyaye kerdeni. Aqilê kesên yan jî çîyên ser ra berdeni, ci nîmmerde yan jî nîmaqil kerdeni. *Tr. Sersemleştirmek, aklını başından almak.* Ey ez çengeznaya. Cora aqilê mi mi ser ra şî. 2. *f. M.* Çengeznayîş. Virnayeni, tepişten û eşteni, giroten û çekerdeni. *Tr. Tutup fırlatmak.* Mi çengezna/virna ci heti, şikîya.

çengeznok/i 1. *N.* Çî/keso ki aqilê kesên ci ser ra beno, ci keno ze merde, keno deng, keno nîmmerde" *Tr. Sersemleştiren, aklı başından alan, yarı ölü haline getiren.* Ma do çengeznokêndo pêt bi ci dayê, wexta aqilê ci do ci ser ra bişîyayê.[1] 2. *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên gîno virneno, çengezneno, qam dano bi ci û huloyê canakî keno. *Tr. Fırlatan.* Çîyo çengezîyaye wa sa bo. Labelê wa çengeznokê ci ez ba.

çengeznokey 1. *Nm.* Çengeznok bîyayeni, kar û wesfê çengeznokan pa (tey/mîyan di) bîyayeni. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên keno nîmmerde, aqilî ser ra beno, keno tewş, keno sersem, keno serşîyaye; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Sersemleştirmek, akıl baştan almak, ölü haline getirmek.* Wesfê çengeznokey pa çinêbî. Eger bibîyayê, wina rew rewî a xwu nêameyê. 2. *Nm.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên gîno vera vernî yan jî vera canakî hulo keno, virneno û erzeno. *Tr. Fırlatıp atan, fırlatıcı.* Eger şima bişayê giraneya çengeznokeyda ci ca kerdayê, wexta ma şayê çîyên vajo.

çengil *An. Nn.* Bazî, qol, bask, harme, çaple. Giştan ra hettanî doşîyandê kesî uzwê/ganê kesî yo. *Tr. Kol.* Gencan bir kay kerdê, çengilê jewî şikîya ki, mi hewna şikîyayenênda hinîsîni nêdî bî. Qey esteyo şikitok bî ki, senîn ki guna erro, bî zîbal zîbalî.

çengiz *Nn.* Engilîs, gilîs, tebeş. Kokê çengizîyayeni. *Tr. Uyuşma, uyuşukluk.* Nimaz di çengizên dekewt mi lingan, deha mi nêşa ki xwu ser o vindero.

çengizî *H.* Engilîsî, gilîsî. Hal û wezîyetê çengizî-

[1] Bi mi ki na vajek û vajeka çengiznokî do jewi bo.

yayenî. *Tr. Uyuşukluk.* Camî di çengizî dekewt mi lingan, mi nêşa werzo pay.

çengizîyaye/ê *N.* Çengizok/i, engilîsîyaye/ê, gilîsîyaye/ê, çelmisîyaye/ê, tebeşîyaye/ê. Çî û keso ki çengizîyayo, çelmisîyayo, bîyo tebeş/î, tebeşîyayo. *Tr. Uyuşuk, uyuşan.* Ez tersena ki destê min o çengizîyaye mi rê gireyên vejo.

çengizîyayeni *f. M.* Çengizîyayîş. Çengizokey, engilîsîyayeni, gilîsîyayeni, tebeş/î, çelmisîyayeni. Bi qerimîyayen a gandê kesî di mojlanî bîyayeni, bêliv ra gandê kesî di bi gonî doş nêbîyayen a derzinî peyda bîyayeni, ze ki kes nêşo gandê xwu ser o roşo, ze ki ganê kesî çinêbo, ze ki kes estbîyayena azayêndê gandê xwu nêzano û hîs nêkero. *Tr. Uyuşmak.* Roja înê, wextdê xutba hendo ki kes lingandê xwu ser o vindeno, lingê kesî kesî bin di çengizênê.

çengiznaye/ê 1. *N.* Çelmisnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ya bi payan a, ya bi pelixnayen a, yan jî bi bêaw verdayen a çelmisnayo, çengiznayo, ci rê rengi daya eşteni, renga ci virnaya. *Tr. Soldurulan, sarartılarak tazeliğine halel getirilen.* To do qe o gilê ci yo çengiznaye nêcikerdê. Wa bixwu bikewtayê. 2. *N.* Engilîsnaye/ê, gilîsnaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni bi çîyêndê çengiznokî ya çengiznayo, kerdo nîmmerde, kerdo ze bêgan, kerdo xwuyaşîyaye, kerdo serşîyaye. *Tr. Uyuşturulan, uyutulan.* O yo destê xwu yê çengiznayî hewna ferq nêkeno.

çengiznayeni 1. *f. M.* Çengiznayîş. Çelmisnayeni, çîyêndê zêdê kuhoyî û awikinî yan bi paykerdiş a ya bi pelixnayen a yan bi awi ci nêdayena tezeyey ra, kuhoyîyey ra veteni, renga ci vurnayeni, sebebê reng eştişda ci bîyayeni. *Tr. Soldurmak, tazelikten çıkarmak.* Eger şima nêçengiznayê, wina rengi nêeştê. 2. *f. M.* Çengiznayîş. Engilîsnayeni, gilîsnayeni. Kesên yan jî çîyên bi çîyên yan jî kesêndê çengiznokî ya nîmmerde kerdeni, xwu ya berdeni, aqilî ser ra berde kerdeni, zêdê merdan kerdeni. *Tr. Uyuşturmak, uyutmak.* Doktorî çengizna, hemşîra derzinî dê piro.

çengiznok/i *N.* Çelmisnok/i, engilîsnok/i, gilîsnok/i. Çî/keso ki ganê kesî çengizneno, wesfê ci yê çengiznayîşî esto, karê çengiznayîşî keno. *Tr. Anestezi yapan, uyuşturan, uyutan, uyuşturucu madde, narkozluk özelliği bulunan.* Şima boka o kuhoyîyo çengiznok nêda ci?

çengiznokey *Nm.* Engilîsnokey, gilîsnokey, teviznokey. Çengiznok/i bîyayeni. Kar û wesfê çengiznokan ser o bîyayeni. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên çengizneno, engilîsneno, tevizneno, çelmisneno, keno ze bêheyat; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Uyuşturmak, anestezi uzmanlığı yapmak.* Axirî ki doktorîy çengiznokeyda ci ra bol gazincênê. Çengiznokêndo weş nîyo.

çengkerde/ê *N.* Lepaşnaye/ê, lepkerde/ê, çengnaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni bi herdosan a, bi di destan a kaş kerdo, berdo, ardo, werdo, rişto, ata kerdo, nata kerdo, pa muamele kerdo. *Tr. Avuçlanan. İki el ile muamele edilen.* Bi mi ki tew deha ê çîdê çengkerdeyî dimi mekewi.

çeng kerdeni *f. M.* Çengkerdiş. Çekerdeni, eşteni, xwu lepan mîyan kerdeni, bi lepan a kaş kerdeni yan jî kut kerdeni, bi lepan a vera cayên kerdeni. *Tr. Atmak, elle tutup atmak, avuçlamak, avuçları ile bir yerlere doğru götürmek, itmek, çekmek vs.* Çimnebar o. Hemî çî vera xwu çeng keno. Wa tenekên jî vera mi çeng kero.

çengnaye/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni bi çengî ya çengnayo; bi di destan a, bi lepan a, bi herdosan a dayo piro, giroto, dayo ci, ci rê muamele kerdo. *Tr. Avuçlanan.* Keso çengnaye, werdo çengnaye, çîyo çengnaye ûzn. xeylên kes û çîyo çengnaye esto.

çengnayeni *f. M.* Çengnayîş. Herdos kerdeni. Bi di destan pêvernayen a giroteni, dayeni, muamele kerdeni. *Tr. Avuçlamak.* Mi çengna û da ci. Ez dimayê ci nêzana. Rijna yan nêrijna?

çengnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çengneno, çeng keno, kesên yan jî çîyên lepaşî keno, derdest keno, bi di destan a anceno vera xwu, bi herdosan a ci rê muamele keno; yan keno ata, yan keno nata, yan kut keno, yan jî zêdê nînan dest nano ser. *Tr. Avuçlayan. İki elle muamele eden, iki eliyle itme, kakma, çekme gibi eylemlerde bulunan.* Eger cayên di çengnayeni bibo, gereg ki ûja di çengnokê ci jî bibo.

çengnokey *Nm.* Ser o (pa/tey/mîyan di) wesfê çengnokan, çengnok bîyayeni. Kes/çîyo ki; çengneno, bi herdosan a ci rê muamele keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Avuçlamak. İki el ile muamelede bulunmak.* Beno ki çengnokeya ci ya weşdê ci nêşina. Çunkî mêrdek mixulwer o.

çente *Nn.* Tewrekê doşî yo. Bolkî rêzila ci esta û kes çîmîyanê xwu dekeno de. Çenteyê peran, çenteyê çinay, çenteyê kitaban ûzn. *Tr. Çanta.* Çenteyê xwu ard ki tede çîyên çinî yo. Ti nêvanê ki tiritokan çîyê ci pêro tirito. Qe o jî haydar nêbîyo.

çep/i 1. *N.* Tersê "raşt"î. Çîyo ki kes finê mûsayo bi cî û bolê merdimîy bi ey a luwenê, çepdê

kesi do. Mesela desto çep, linga çepi, kaleka çepi, çimo çep, doşîya çepi ûzn. *Tr. Sol.* Mi bi destdê çepî ya nan biwerdayê, o do biqehrîyayê bi mi. 2. *N.* Şaş, xeta, çewt. Çî/keso ki raşt nîyo. *Tr. Yanlış, hata, eğri.* Mi A a ya, ey va çep o. Çunkî raştê ci B bî.

çepamîyaye/ê *N.* Çî/keso ki kesî rê çep yeno, qewetê kesî pey beno, bi kesî ya robere nîno, kesî rê ters yeno. *Tr. Ters, aksi, ters gelen, uygun veya uyumlu gelmeyen, güç yettirilmeyen.* O merdimo çepamîyaye tim jî dano to ro.

çep amîyayeni *f. M.* Çepamîyayîş. Raşt nêamîyayeni, xirab amîyayeni, ters amîyayeni, qewet pey nêbîyayeni, qewet pey bibo jî ê kes û çî di karûgurweyê ci raşt nêşîyayeni. *Tr. Ters gelmek, denk gelmemek, hoşlanılmayan durum olmak, kötü olmak, gücü yetmemek.* Filan kayger mi rê tim jî çep yeno. Ez a kayan di tim jî dana ê jewomî ro, o jî yeno dano mi ro.

çepane *Nn.* Çepkî. Zêdê çepanan, zêdê çepeştişî ya. Çep senîn ki yeno, winî bîyayeni. *Tr. Sol gibi. Sol nasıl olur ise öyle olmak.* Eger mi çepane bikerdayê, şima do nêecibnayê.

çepaney *Nm.* Çepkîyey. şekil û bîçimê çepîya bîyayeni, zêdê çepana amîyayeni. Çî û keso ki wezîyetê ci zêdê çepeya yeno, winî amîyayeni, winî bîyayeni. *Tr. Sol/ters gelme durumu.* Şima bolkî çepaneyda ci ser o vinderdîy. Halbikî ez qayîl bîya şima zewmbî babetî ser o vinderdayê.

çepbaz/i *N.* Hîlekar/i, hîlebaz/. O ki hîle û xwurdeyê ci esto. *Tr. Hilekar, hilebaz.* Merdimêndo çepbaz o. Kes qayîl nîyo ki bi ey a şirîgey bikero.

çepbazey *Nm.* Hîlekarey, Hîlebazey. Hîle û xwurdeyê ci bîyayeni. *Tr. Hilebazlık, hilekarlık.* O çepbazo nelamat, bi çepbazeyda xwu ya nêşeno bireso hêwandê xwu ser. Çunkî zewta binî adamî pêroy ser o esta.

çep bîyayeni 1. *f. M.* Çepbîyayîş. Halê çep û çepey û çepan, halê çepokan, halo ki kes û çîyo çep o tey di. *Tr. Sol olmak.* Mi zana çep bî jî, înan tey kudênik rona. Cora ma jî vengê xwu nêvet. 2. *Zv. f. M.* Çepbîyayîş. Şaşîney, şaş bîyayeni, raşt nêbîyayeni, xetakar/xetadar bîyayeni, çewt bîyayeni. *Tr. Eğri olmak, yanlış olmak, hata/lı olmak.* Siftera bellî bî çep bî. Bimbarek goş kesî nênano ki!

çepel/i 1. *N.* Werok/i, çilek/i, nefsok/i, çimnebes/i. O ki vêşî weno, çimnebes o. *Tr. Pisboğaz, obur, çok yiyen.* Çepelêndo totikval o ki bi werdandê xwu ya guna nêweşxane ro. 2. *Psîk. N.* Totikvalo ki bi fêlandê xwu yê xiraban a xwu şarî mîyan di keno rezîldê alemî. *Tr. Davranışlarıyla kendisini toplumda utandıran.* Çepelê bênamûsî, xwu şarî mîyan di eynî qenda kutikî ro vet. 3. *N.* Nepakey, pîsey, leyminey, lêşiney. *Tr. Pislik, kirlilik, necaset, temiz olmama.* Keye çepel, bixwu çepel. Ti vaji ki çepel lajê çepelî. Cêrancorî çepel vaji şorî.

çepeley 1. *Nm.* Çilekey, çilekîni, çilekîney, nefsokey, werokey. *Tr. Pisboğazlılık, oburluk.* Çepeley fêlêndo xirab o ki kes pa jew finan keye di jî maneno. 2. *Nm.* Bi fêlandê xwu yê xiraban a rûmetê xwu şarî mîyan di visteni. *Tr. Kötü davranışlarıyla toplumda değerini düşürmek.* Çepeleyênda qarmaçina ser o ki, bi no babet a camêrd jî şiro, a nêşena şiro, do keye di bimano. Gunakê! 3. *Nm.* Nepakey, leyminey, lêşiney, pîsey, mehşpîsey. *Tr. Temiz/hijyenik olmama, kirli olma, davranışlarında kötü olmak.* Feqîrey û neçarey cîya ya, çepeley cîya ya. Feqîr mecbûr nîyo ki çepel bo. Kes çinêbîyayeni di jî şeno pak bo.

çepeli *Zîr. Nm.* Çîyo ki qezencî mîyan di bîyo û qezencî ra nîyo. Mesela zêdê zîwani. *Tr. Hububata zararlı otlar, bitkiler.* Emserr tenan mîyan di xeylên çepeli bîya kuho.

çepey 1. *Nm.* Çepîni, çepîney, şaşey, şaşîni. Çep bîyayeni, raşt nêbîyayeni, kişta çepî bîyayeni. Destî di, gişti di, lingeri di, çimî di, heti/kişti di ê raştî nê, ê çepî bîyayeni. *Tr. Solluk, sol olma.* Ez çepeyda ci ra nê, dûrîyeyda ci ra tersaya. 2. *Nm.* Çepîni, çepîney, çewtey, neraştey, şaşey. Raşt nêbîyayeni, şaş bîyayeni, tey xeta bîyayeni. Çî yan jî keso ki goreyê bolini raşt o, o nêbîyayeni. *Tr. Yanlışlık, doğru olmamak.* Filan kes vanê korfehmên o; ne raşteyda ci ra, ne jî çepeyda ci ra çîyên fehm keno.

çepgîr/i 1. *Tib. N.* Çepok/i, çepiraşt/i, çepûraşt/i. Keso ki bi dest û lingerda xwu ya çep a karûgurweyê xwu vîneno; bi destdê çepî ya sî erzeno, pey nan weno, fina bi lingerda xwu ya çep a pay dano çîyên ro, ci rê çep deha gengaz o. Ziddê ci, "raştgîr" o. *Tr. Solak.* Antronêrî linggogêro çepgîr kişta raştî di, linggogêro raştgîr jî kişta çepî di da bî kaykerdiş. 2. *S. N.* Çepok/i, çepiraşt/i, çepûraşt/i. Keso ki debarî di, diligî di, şêligîyey di sîyasetê çepgîran rameno, şopda çepokan ra şino. *Tr. Solcu. Eğitim, sosyal ve siyasal hayatta sol versiyonlu çalışan, yol izleyen.* Verî çepgîr bî. Sîyasetê çepgîran lûkimîya, ageyra, bî raştgîr. Raştgîreyda xwu di jî rayda raşti ser o nêbî, qayîl bî gonîda zewmbîyan ser o warî bo.

çepgîrey 1. *Nm.* Çepokey. Çepgîr/çepok bîyayeni. Bi ling û destdê xwu yê çepî ya karûgurweyê

xwu kerdeni. Ziddê ci, "raştgîrey" a. *Tr. Solaklık.* Eger ey qewetê çepgîreyda xwu kişf kerdayê, ma kesî bi ci nêşayê. 2. *S. Nm.* Çepokey. Çepgîr/ çepok bîyayeni. Sîyaset di, şêligîyey di, debar û banderey di şopa çepokan ramiteni. Mesela debarî di, xîzmetî di mîrîyey qebûl kerdeni, usûldê dewletîyeya ray şîyayeni, însanan pêrini xebat û ked di jew vînayeni. Ziddê ci, "raştgîrey" a. *Tr. Solculuk.* Mi ne çepgîreyda ci ra çîyên fehm kerd, ne jî raştgîreyda ci. Bi mi ki o kes nafetperestêndo girangîr o.

çepiç/i *Zoo. N.* Bizêko jû-di serre. *Tr. Bir-iki yaşında olan keçi.* Çepiçê ci ageyraye o. Pere keno.

çepiçey *Zoo. Nm.* Çepiç bîyayeni, bizêkêndo jû-di sere bîyayeni. *Tr. Çepiç olma. Bir-iki yaşındaki keçi yavrusu.* Çepiçeya winîsîna gidî wa qe çinêbo.

çepiki *Nm.* Çelpi. Bolekê ci, "çepikîy" ê. Vengo ki bi destpêrodayen a vijêno. Finên di destan pêrodê vengo ki vijêno çepik a. Esas na vajeki tenya nê, bi bolekeyda ci ya vajêna. Yanê gereg ki "çepikîy" bo. *Tr. Alkış.* Mi ci rê çepikên dê piro, ey mi rê va: Ti yê bi min a qerfîy kenê. Eger to bi min a qerfîy nêkerdayê, to do mi rê çepiki nê, çepikîy pirodayê.

çepikîy *Nb.* Çelpîy. Destpêrodayîş. Bi di destan an û bi destpêrodayîş a veng veteni. *Tr. Alkış.* Televîzyonan di vernamegeran qey xwu şaş kerdo. Bi kirdasî ya vanê: *Çepikên mezin lêxin.* Çepikîy ne Dimilî di, ne jî Kirdasî di gird û *mezin* benê. Çepikîy şên benê. Wela mi bi înan sere ro bo ki înan şikê ziwandê xwu vinî kerdo, ê yê bi şikdê Tirkî ya amedekar kenê.

çepikîy cendeni *f. M.* Çepikîy cendîş. Çepikîy pirodayeni. Bi destpêrodayîş a veng veteni. *Tr. Alkış çalmak, el çırpmak.* Eger şima çepikîy bicendayê, beno ki jî kêfweş bîyayê.

çepikîy giroteni *f. M.* Çerpikîy girotiş. Qandê hewlînên, qandê karûgurweyêndo hêja, qandê cuwanikeyên, qandê aferînên, qandê kabokgirotişên ci rê çepikîy cenîyayeni, çepikîy giroteni, çepikîy heq kerdeni. *Tr. Alkış almak, alkışlanmayı hak etmek.* Ê çepikê şênîy nê cewabdê çetinî ser ra girotîy.

çepikîy pirodayeni *f. M.* Çepikîy pirodayîş. *Bw.* Çepikîy cendeni. Şarreydê Suwêreki di, rîdê berey kewtenda reyandê sandiqan di, wezîfedaranê sandiqan qaymeqamdê nikayênî û wezîfedarandê weçînikî rê, çepikîy day piro û protesto kerd.

çepikkar/i 1. *N.* Çepikcen/i. Kes/çîyo ki; destanê xwu bi dûzanên a dano pêro û ci ra veng vejeno, çepikîy ceneno, karê çepikcendişî keno. *Tr. Alkışlayan, alkışçı, alkış çalan.* Vernameyên di, dêrvanan dêrîy vatê, sazbendan saz cendê û çepikkaran jî çepikîy cendê. 2. *N.* Çepikcen/i, tirşikwer/i, tirşikçî, delek/i. *Tr. Yalaka, alkşçı, dalkavuk.* Kes/çîyo ki; kar û hal û vatenanê kesên tim qebûl keno, rind vîneno, lingi piro nêdano, nêwetano xirabeyênda kesî vajo.

çepikkarey 1. *Nm.* Çepikîy cendeni, çepikkar/ çepikcen bîyayeni, wesfê çepikkaran xwu ser o çarnayeni. Kes/çîyo ki; çepikîy dano piro, ceneno; o kes yan jî o çî bîyayeni, karê çepikkaran kerdeni. *Tr. Allkışçı olmak, alkışlamak.* Ma mi ra çepikkareya şima kemî ya? Wa xeyrê şima kîberdê şima di bimano. 2. *Nm.* Delekey, tirşikçîni, tirşikwerey, çepikceney. Tirşikwer bîyayeni, delek bîyayeni, çepikcen bîyayeni. *Tr. Yalakalık, dalkavukluk.* Mêrdekî va: Çepikkareya înan wa sereyê înan bûro.

çepiraşt/i *N.* Perwaz, çerxçur. Çîyo ki zêdê çatmek o û ne raşt o ne jî çep o, zêdê nîşandê çep xwuradayîşdê sewlan o. *Tr. Çapraz, çarpı işareti.* Na vajeki Tirkî nîya. Çunkî hem çep, hem jî raşt Dimilî yo. û wexto ki nê di vajekîy yenê pêhet û vajekna virazenê jî fina Dimilî ya û Dimilî di jî vajêna. Na vajeki Kirdasî di jî *çepirast* a. Çepirastî di herfa T'y kewta bîya "çepiras"i. "Çepiras"î di jî herfa S'y bîya Z (Mersela: Sey tozey to, asmîn/asmên-azmîn ûzn.) û açarîyaya "çepiraz"î ser. Tirkan jî tenekna kerdo qaling û kerdo "*çapraz.*" Labelê qismên Kirdasîy û Dimilîy jî vajekan kenê qalin. Mersela: Kerdkard, werd- ward, biki- bika ûzn.

çepiraştane 1. *Nn.* Çepiraştkî, perwazane. Zêdê çatmeka, zêdê perwazî ya. *Tr. Çarpı işareti gibi.* Mi ê çuwekîy çepiraştane ronay. 2. *Nm.* Çepiraştkî, perwazane. Çî/keso ki ne çep o, ne jî raşt o, mabeyndê nînan do; a zêdê nînana bîyayeni. *Tr. Çaprazlamasına, çapraz olanlar gibi.* Postalekê xwu çepiraştane kerdîy xwu pay.

çepiraştaney *Nm.* Çepiraştkîyey, perwazaney. Zêdê işaretdê çepiraşteka. Çepiraşteki senîn ki bena, winî bîyayeni. şekil û bîçim û ronayîşî di zêdê çepiraşteka bîyayeni. *Tr. Çaprazlamasına olmak, çapiraşık olmak, çarpı işareti gibi olmak.* Ci rê çepiraştaney jî robere ameyê.

çepiraştek *Mat. Nn.* Finik (x) hîsabî di nîşanên o ki, no nîşan kamcîn didi yan jî deha vêşî amoran mîyan kewo, do înan pêrodo. *Tr. Çarpı işareti.* 6x5=30 (Yanê do bi şikildê 6 çepiraştek 5, keno 30î yan jî do bi şikildê 6 finik 5, keno 30î ya biwaneyo.)

çepiraştey 1. *Nm.* Çepûraştey, çepokey, çepgîrey. Bi dest û lingerda çep a kar kerdeni. *Tr. Solaklık.* Linggogî di çepiraştey jî lazim a. 2. *Nm.* Çerxçurey. Zêdê nîşandê çatmeki. *Tr. Çarpı işareti gibi.* Qeçekîy bolkî sewlanê xwu çepiraşt kenê xwu pay. Qey çepiraştey sewlanê înan kena kîp. 3. *Nm.* Çerxçurey. Çep yan jî raşt bîyayeni, raşt yan jî neraşt/çewt bîyayeni. *Tr. Eğri/yanlış veya doğru olmak, sağ veya sol olmak.* Çepiraşeteya ci mi elaqedar nêkena, îlla ki do meşti bibo.

çepiray 1. *Nm.* Raya çepi. Ray ki kiştda çepî ra şina, deyêna ci. *Tr. Sol yol.* Ez çepiray di bîya, qeza raştray di bî. Tersê ci, "raştray" a. 2. *N.* Kes/çîyo ki; raya ci rayênda raşti yan jî hewli nîya; çep a, lûk a, raya ci ci rê hewlî nêana, xirabî ana. Tersê ci, "raştray" a. *Tr. Sol yolda olan, yanlış ve tehlikeli yolda olan.* Raya çepirayi jî tercîhên o. Herkes kewno rayên. çepirayey 1. *Nm.* Çepiray bîyayeni, raya ci çepi bîyayeni. Tersê ci, "raştrayey" a. *Tr. Sol yol olmak.* Ellah zano ki qeza çepirayey ra bî. Çunkî ey xwu çepey ra şaş kerd. Mêrdek Awrûpa ra ame bî. 2. *Nm.* Çepiray bîyayeni, raya ci raya raşti nêbîyayeni, wahîrê/a rayda çepi bîyayeni. Tersê ci, "raştrayey" a. *Tr. Yanlış yolda olmak, tehlikeli ve hatarlı yolda olmak.* Çepirayeya ci, ci rê kêberî akerdî.

çepî ser *Nn.* A çep, vera çep. Vernî bi çepî dayîş a wezîfe dîyayeni. *Tr. Sola doğru, sol yöne doğru yönelmek ve iş görmek. Sol hakkında, sol ile ilgili, solla ilişkili.* Mi kerd ki çepî ser şiro, înan raya raşti mojnê mi û ez bi no babet a kewta ray.

çepkanî *N.* Çepvêr/i. Kişta çepî ra şîyayeni. Jewî yan jî çîyên ravêrnayeni di kiştda çepî ra şîyayeni. *Tr. Sollamak.* Esasê ci çepkanî kerdîş o. Labelê ki to tîya di çepkanî bikerdayê, to do qeza bikerdayê.

çepkanîyey *Nm.* Çepvêrey. Çepkanî kerdeni. Kiştda çepî şîyayeni, jewî yan jî kesên ra ravêrdiş di kiştda çepî gurwênayeni. *Tr. Sollama yapmak.* Ey bi çepkanîyey a raşt kerd. Eger raştkanî bikerdayê, ey do qeza bikerdayê.

çepkay *Ky. Nm. Bw.* Çapkay. Çepkay bi çepikîy pirodayîş a kay bena.

çepkewte/ê *N.* Roberenêamîyaye/ê, ropênêamîyaye/ê. Çî/keso ki bi kesî yo weş nîno, kesî rê weş nêhesibêno, kes ê çî yan jî kesî nêwazeno. *Tr. Ters düşen, ters gelen, hoşlanılmayan, istenmeyen.* Ez qethan ê cadê çepkewtî di şa nêbîya. Ez tim kêfsad bîya.

çep kewteni *f. M.* Çepkewtiş. Ters amîyayeni, xirab amîyayeni, weş nêamîyayeni, şekil û bîçimê ci kesî rê rind nêamîyayeni, robere nêamîyayeni, opê nêamîyayeni, bi ci yo weş nêbîyayeni, ropê nêamîyayeni, weşdê kesî nêşîyayeni. *Tr. Ters düşmek, ters gelmek, hoşuna gitmemek, uygun gelmemesi, yıldızları barışık olmamak.* Esas filan sûki eynî ma bînagoşî da jî, peynî mi rê çep kewna.

çepokane 1. *Nn.* Çepgîrane, çepokkî. Çepok senîn ki keno, senîn ki weno û senîn ki hereket keno winî bîyayeni, winî ray şîyayeni, mêlê ci winî bîyayeni. Keso ki dest û linga xwu ya çepi senîn ki lûneno û fêlê ci senîn ki benê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Solakça.* Eger çepokane linga xwu pirodo, ci rê reyayîş çinî yo. 2. *Nn.* Çepgîrane, çepokkî. Çepokîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî werdeni, winî şimiteni, winî ray şîyayeni, winî şik bîyayeni, winî fikirîyayeni, zêdê fêl û hereketandê înan. *Tr. Solcular gibi, solcularda olduğu gibi davranmak, yemek, içmek, düşünmek, yürümek vs. her şeyinde solculara benzemek.* No şik û fikrê to raştgîrane nîyo, çepokane o.

çepokaney 1. *Nm.* Çepgîraney, çepokkîyey. Zêdê fêl û livandê çepokana bîyayeni yan jî kerdeni. Kesê ki senîn ki dest û linganê xwu yê çepan danê çîyên ro, winî pirodayeni, winî luwayeni ûzn. *Tr. Solaklar gibi, solakların yaptığı gibi davranmak.* Mi çepokaneya ci jî raştokaneya ci jî dî. 2. *Nm.* Çepgîraney, çepokkîyey. Kesê ki şik û fikrê ci çepey û çepokey ser o yo, zêdê înan kerdeni, zêdê înan bîyayeni, zêdê înan şik bîyayeni ûzn. *Tr. Solcuların yaptığı iş, eylem, düşünce, şekil ve yöntemler gibi olmak/ yapmak.* Kesî çepokaneya ci nêrîdaya. Labelê raştokaneya ci jî nêdîya.

çep raşt *N.* Çep yan jî raşt bîyayeni. *Tr. Sağ veya sol, doğru veya yanlış.* Wellahî ez çep raşt nêzana, ti do nê gurweyî emşo bikerê!

çepûraşt/i *N.* Çepiraşt/i, çepok/i, çepgîr/i. Merdimo ki dest û linganê xwu yê çepan herûnda raştan di fineno kar. *Tr. Solak.* Kesêndo çepûraşt bî. Labelê ma weşêrî gogi kay kerdê.

çepûraştey *Nm.* Çepiraştey, çepokey, çepgîrey. Bi dest û lingerda xwu ya çeper a kar kerdeni. *Tr. Solaklık.* Çepûraşteya ci, ci rê binaf a, bizirari nîya.

çepvêr/i *N.* Kes/çîyo ki; vêrdê çepî ra vêr gîno, kiştda çepî ra vêreno, hêmda çepî ra wesayîtî rameno. *Tr. Trafiğe soldan giren, sollayan, sol taraftan trafiğe devam eden.* Çepvêr do ceza nêwero. Labelê raştvêr beno ki jî bûro.

çepvêrey *Nm.* Çepvêr bîyayeni, trafik di kiştda

çepî ra ray şîyayeni, kirêşan çep ra vêrdeni. *Tr. Sollamak.* Çepvêrey di qeza kerd, raştvêrey di jî.

çepvêr kerdeni *f. M.* Çepvêrkerdiş. Çep ra vêrdeni, kişta çepî ra şîyayeni. *Tr. Sollama yapmak.* To do ereba çepvêr kerdayê, to raştvêr kerdi. Peynî di qeza bî.

çepvêr *Nn.* Vêrê çepî, vêro kes çep ra gîno, vêrdena çepî. *Tr. Sollu geçiş, sollama, normal geçiş.* Trafîqê Turkîyay di kes do çepvêrî weçîno.

çeq 1. *Nn.* Çeqlastîk. Sîlehêndê seydî yo. O çîyo ki kes pa bi anten a sî erzeno bi mirîçikan a, kes pa lastikî girêdano. Zêdê ortedê di giştan o, zêdê herferda v'î yo ki serandê ci ya lastik girêdanê. Lastikê ci didi yê, kiştênda ci ya bi çeqî ya bestoki, kiştênda ci ya jî bi kefda lastikî ya girêdoki. Sî dekenê keferda lastikî û keferi jî kenê destî mîyan. Bi destdê çepî ya çeqî tepşenê, bi hîrê giştandê destdê raştî ya jî lastikî ancenê. Senîn ki verdanê, şina gunena nîşanî ro. *Tr. Çatal lastik, sapan çatalı, çatallı bir çubuk ve lastikle yapılan sapan.* Qeçanê mi şî çeq herîna. Senîn ki çeq ant û verda, da camdê texsîyerda hembrîyanan ro. Ez hîris kaxitîy kerda bin. 2. *Nn.* Çîki. Adiro ki bi di sîyan pêrodayîş a vijêno. Hergi çîkênda ci rê vanê çeq. *Tr. Kıvılcım. Kıvılcımla ortaya çıkan parıltı, çakım, şua, ışın vs.* Çeqo ki ci ra şewq nêvijîyo çîyên rê nêbeno. Çeq, çeqê virsik o, bê ey heram o. Ey ser kewte bo jî ê sîyandê çaqmaqî yo. 3. *Nn.* Pirodayeni, ci ra çeqîni veteni, vengê pirodayenî. *Tr. Vurmak, vurma sesi, çakma sesi.* Senîn ki da piro, ci ra çeqîni veti.

çeqançare/ê *N.* Keso ki heme çîyê ci eşkera o, nimîyê ci çinî yo, nêşeno yan jî nêzano çîyan binimno, bitepisno, ef kero û hema dano çareyî ro. *Tr. Her şeyi veya her sözü doğrudan söyleyen, incitse bile gerçekçi olan.* Şima çirê ê merdimdê çeqançareyî het di nêşa a qisa bikero?

çeqançareyey *Nm.* Çeqançare bîyayeni. Heme çî û qisandê xwu di eşkera bîyayeni, ters û şubheyê ci çinêbîyayeni. *Tr. Harbilik, her şeyi veya her sözü meydanda söyleyebilme sıfatına sahip olmak.* Çeqançareyeyda ci ra nêbo, bol merdimîy do ci het di roşê. Nêzano qisa xwu di verdo, hema dano çare ro.

çeqanserkewte/ê *N.* Keso ki çeqanser kewto, çîyên fehm kerdo, veror ferq kerdo. *Tr. Sezen, önceden farkeden.* Bi mi ki ê merdimê çeqanserkewtî jî ferq nêkerdo.

çeqan ser kewteni *f. M.* Çeqanserkewtiş. Fehm kerdeni, veror zanayeni, verê bîyayîşdê çîyên ze ki kes fehm kero. *Tr. Sezmek, sezgide olmak.* Ez çeqan ser kewta. Labelê fina jî ze ki mi va, winî nêbî.

çeqaye/ê *N.* Çî/keso ki awa xwu anta, tey nekme nêmendo, bîyo wişkûwar, bîyo zipûzuwa. *Tr. Suyunu çeken, içinde nem kalmayan, iyice kuruyan, kupkuru.* Erddê çeqayeyî di qezenc nêbeno, merdimdê çeqayeyî ra jî quruşên nêvijêno, peyda nêbeno.

çeqayeni *f. M.* Çeqayîş. Tede nekme nêmendeni, zuwa bîyayeni, awa xwu anteni, tey diremên awi nêmendeni, wişk bîyayeni, zipûzuwa bîyayeni, wişkûwar bîyayeni. *Tr. Kurumak, kupkuru olmak, suyunu çekmek.* Eger erd biçeqayê, wina tey kuhoyî nêbîyê.

çeqçeq/i *Zv. N.* Keso ki bol qisey keno, çengeyê ci bol gurweyêno, ziwanê ci nêzano vindero, çengedê ci rê vinderdîş çinî yo. *Tr. Lafazan, çenebaz, çok çene çalan, çenesi düşük olan.* Zeno ze çeqçeq, şewra ra yo qisey keno, sereyê ma tewna!

çeqçeqane *Nn.* Çeqçeqkî. Zêdê çeqçeqana bîyayeni. Kes/çîyo ki; nêvindeno û tim gurweyêno, tim qisey keno, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Durmadan konuşup çene çalanlar gibi olmak.* Ey a roji çeqçeqane va û va. Îspatey sereyê mi teqna.

çeqçeqaney *Nm.* Çeqçeqkîyey. Zêdê çeqçeqaneyî bîyayeni. Hal û kar û wezîyet û usûl û meşdê xwu di zêdê çeqçeqana bîyayeni, bi nêvinderden a timûtim vateni, qisey kerdeni. Hacetê areyî yo çeqçeq senîn bi nêvinderdiş a gurweyêno û kewno kar, zêdê ey bîyayeni. *Tr. Çenesi düşükler gibi olmak, çok çalışanlar gibi olmak.* Kesî mi rê çeqçeqaneyda ci ra qal nêkerdo.

çeqçeqey *Nm.* Çeqçeqîni, çeqçeqîney. Çeqçeq bîyayeni, bol qisey kerdeni, bol çenge gurwênayeni, çenge û ziwanî rê vinderdeni çinêbîyayeni. Kar û xebatî di ci rê vinderdîş çinêbîyayeni. *Tr. Lafazanlık, çok çene çalmak, çok konuşmak, konuşkanlık, arı gibi çalışmak.* Ti çeqçeqeyda ay ra bol tersayê. Ti qayîl nîyê tew bi a ya bêrê pê heti.

çeqçeq *Nn.* Verî arîyandê awan di parçeyêndê textdê arasa yo ki bi dûzanên a beno sebebê amîyayîşê xelleyî. Wexto ki arisî gurweyêna, o jî timûtim çeqi çeqi keno. *Tr. Su değirmenlerinde suyun gücüyle değirmen taşı döndürülürken, buğdayın düzenli akışını sağlayan özel bir tahta parçasıdır ki, sürekli ve düzenli olarak çak çak diye bir ses çıkarır.* Eger çeqçeqî ra nêbîyayê, ma fehm nêkerdê ki arasaya gurweyêna nêgurweyêna.

çeqçurme *Nn.* Zid, ters. Ters û ziddê pê bîyayeni.

Tr. Ters, zıt. Ey do o çî çeqçurme ronayê, mi nêverda.

çeqçurmeyîn/i *N*. Çî/keso ki tey/pa çeqçurme esto. zidd o, ters o, zid/ters roneyayo; kesên yan zî tayêni bi şikildê çeqçurmeyî ya ronayo, zêdê çeqçurmeyî ya ci rê muamele kerdo. *Tr. Ters veya zıt yapılan, indirilen, işlem gördürülen*. Çeqçurmeyîn bî. Cora mi nêşa bin ra bivijîyo.

çeqçurmeyîney *Nm*. Çeqçurmeyey, çeqçurme bîyayeni. Tey ziddey/tersey bîyayeni, tey halo çeqçurme estbîyayeni. *Tr. Ters/zıt olmak. İçinde terslik bulunmak, ters şekilde indirilmiş olmak*. Eger tey çeqçurmeyîney bibîyayê, ma do ferq kerdayê.

çeqel/i *N. Bw*. Tûre/ê û wawîk/i. Çeqel o, vero geyreno.

çeqelane *Nn*. Çeqelkî, salmeyey, ewareyey, tolazey, serserîyey. Zêdê çeqelana bîyayeni, salme bîyayeni, eware geyrayeni, zêdê serserîyana bîyayeni, bê kar û bê bar geyrayeni, tolaz bîyayeni. *Tr. Serseriler gibi olmak, çaylakça, aylakça, başı boşlar gibi*. Xeyr o, şima yê tîyanan ra çeqelane doş benê?

çeqelaney *Nm*. Çeqelkîyey. Çeqelane bîyayeni, zêdê serserîyana bîyayeni, zêdê kesandê ewaran bîyayeni. Bi şikildê salmana bê kar û bê bar geyrayeni, tolaz tolaz geyrayeni. *Tr. Çaylakçasına dolaşmak*. Mi bizanayê tey wina çeqelaney esta, ez mîyan nêkewtê.

çeqeley *Nm. Bw*. Tûreyey. Çeqeleyda xwu ra nêwinîno, keynanê şarî nêrîdêno.

çeqeleya qereqapî *Nm*. Kerxanekarey. Çeqelê qereqapî bîyayeni, kerxanekar bîyayeni, kerxanan şîyayeni. *Tr. Genelev çakallığı*. Şima ra na çeqeleya qereqapî kemî bî?

çeqelê qereqapî *Nn*. Kerxanekar. Keso ki kerxane di çeqeley keno, şino kerxane, kerxanan ra geyreno. *Tr. "Genelevlere giden, genelev çakalı*. Şima senîn şinê na merseleri bi ê çeqeldê qereqapî ya mişewirênê?

çeqer/i 1. *N*. Rengzerd/i, erdzerd/i. O ki renga ci zerd a. *Tr. Yapısında sarılık olan*. Teyrêno çeqer ame mi vero anişt. 2. *N*. Renga zerdi. *Tr. Sarı*. Madamo ki to sûr û kuho eşto bi ci, balam çeqerî jî berzi ki, wa robere bêro.

çeqerane *Nn*. Çeqerkî. Zêdê çeqerîya, zêdê heyaletana. *Tr. Hayalet gibi*. Finêra çeqerane mi ra asa û bî vinî. O halê ci yo çeqeraneyo hewna mi çiman vero.

çeqeraney *Nm*. Çeqerkîyey. Hal û wezîyet û rayşîyayîşî di zêdê çeqerana bîyayeni, wesfê çeqeran ser o/pa bîyayeni. *Tr. Hayaletler gibi olmak*. Eger çeqeraneyda ci ra nêbo, lajek weş o.

çeqerey 1. *Nm*. Rengzerdey, erdzerdey. Çeqer bîyayeni, erdê ci, renga ci zerd bîyayeni. *Tr. Yapısında, bileşiminde sarı renk içermesi*. Çeqereya ci weşdê mi nêşî jî, ez mecbûr menda mi herîna. 2. *Nm*. Zerdey, zerd bîyayeni. *Tr. Sarılık, sarıca*. Ez do se kerî pey bi çeqereyda ci ya? 3. *Psîk. Nm*. Çeqer bîyayeni, heyalet bîyayeni, zêdê heyaletan bîyayeni. *Tr. Hayalet olmak, hayalete benzemek*. Keso nêşeno çeqereyda ci rê çîyên vajo. Çunkî keso fehm nêkeno.

çeqer *Psîk. N*. Heyalet. Çîyo ki şeno şikildê heywanan kewo û xwu bivirno. *Tr. Hayalet*. Vano bişew ez tim çeqer vînena.

çeqey 1. *Nm*. Çeqîni. Vengê çeq çeqî, ci ra çeqi çeqi veteni, vengê pirodayenên. *Tr. Bir vurma sesi, çak diye bir ses çıkarmak*. Çeqeya ci ma goşî nêkewti. Labelê bê ma pêrini aşnawiti bî.

çeqilmast *Nn. Bw*. Çelqanmast. Zewmbî çîyên çinêbî, ma mastê xwu kerd çeqilmast û ma nanê xwu cina piro û werd.

çeqîni *Nm. Bw*. Çeqey. Çeqîni kewti ser, dima vengê ci kewt mi goşî.

çeqlastîk *Nn. Bw*. Çeq 1. Qeçekîni di ma bi çeqlastîkî ya mirîçikîy kiştê, ma nîşan girotê.

çeqmîz/i *Tib. N*. Mîzawik/i, mîzorik/i, mîzpirês/i. O ki bîyo pirostat. *Tr. İkide bir idrara çıkan ve idrar yollarında hastalık olan*. O mêrdeko çeqmîz şî a geçada bîni.

çeqmîzek/i 1. *Tib. N*. Mîzorikî, mîzawkî. Na nêweşîni di mîzray di leym virazêno. *Tr. Sıksık idrara çıkma. Sistit hastalığı*. O kalek bîyo çeqmîzek, o yo tim vijêno teber. 2. *Tib. N*. Mîzawik/i, mîzorik/i. O ki bîyo mîzawikî, bîyo mîzorikî. Kes/çîyo ki; çilki bi çilki mîzîya xwu keno. *Tr. Damla damla idrara çıkan. Sistit hastası*. Qorê xwu ez dana ê çeqmîzekî. Çunkî o bîyo nêweş, wa xwu rê şiro kenîfi.

çeqmîzekey *Tib. Nm*. Mîzawikîyey, mîzorikîyey. Mîzorikî bîyayeni, mîzawikî/mîzpirêsî bîyayeni. Çilki bi çilk mîzîya xwu kerdeni, mîzî kerdeni di dalpa bi dalpa teber vijîyayeni. *Tr. Damla damla idrara çıkmak, idrar yollarında iltihaplanma*. Çeqmîzekey nêweşînda rayandê destawî ya.

çeqmîzî *Tib. N. Bw*. Mîzawikî. Şeştî serran a tepîya xwu ra kalîy benê çeqmîzî.

çeqûber 1. *Ky. Nn*. Çeqûberî. Kaya ki bi new sîyan a pêpeyo, bi şikildê dihîrê rêzan a virazêna ki, no wezîyet di kay bena weremî û qedêna. *Tr. Dokuztaş oyunu ve bu oyuna ait verem hamlesi*. Kê ki çeqûber viraşto, o qezenc keno, o

bîn jî vinî keno. 2. *Zv. N.* Çeqûberî. Derdo bêçare, gîgire, giregî. Çî/olayîyo ki raşt bîyayîşê ci, reyayîşê ci çinî yo. *Tr. Kurtuluşu olmayan durum, imkansız, içinden çıkılmaz bir hal alma, oyunlarda veya sosyal problemlerde kangren veya düzelmezliği ifade eder.* Mi ser o çeqûber viraşto.

çeqûçeq *Nn.* Çeqîni. Vengê vengê çîyandê zêdê sîyan. *Tr. Çak çak. Taş vb. şeylerin çıkardığı ses.* Çeqûçeqa ci bî, sîy dayê piro.

çeqûçeqey *Nm.* Vengê çeqîni. Vengê sîyandê pêroguneyayan. *Tr. Çak çak diye taş seslerinin oluşması.* Çeq û çeqeya ci bî. Cora mi tazîlîy day piro.

çer/i *N.* Şîp/i, şît/i, şîb/i, akerde/ê, a, adîyaye/ê, adeyaye/ê. *Tr. Açık.* Çêberê ma her kesî rê çer o. Bê bênamûsan heme şenê bêrê kêdê ma.

çerang *Mîm. Nn.* Cayo ki dêsîy resenê pê ki ûja di bi qalibî ya ê dêsîy pêya girêdeyayê. *Tr. Kiriş.* Wexto ki zelzele/erdlerzan beno, dekewê çerangan bin.

çeraye/ê 1. *N.* Çerde/ê. Heywano ki çerdo, çerayo, vaşê xwu mirdîya xwu werdo. *Tr. Otlanan.* Goliko çeraye do bibo qelaw. 2. *Zv. N.* Çerde/ê. Keso ki bi zirardê jewî ya, jewî ser o xwu rê xwu debar kerdo; cayên yan jî çîyên ser o xwu rê xwu warî kerdo. *Tr. Arpalanan. Birinin sırtından geçinen.* O mêrdeko zalimo çeraye do senîn ey bihemirno ki?

çerayeni 1. *f. M.* Çerayîş. Çerdeni, çereni. Qandê heywanan vaş werdeni, werd werdeni. *Tr. Hayvanlar ot yemesi, otlanması.* Terke pêro jî çerdê. Bi mi ki tey nêweş çinêbî. 2. *Zv. f. M.* Çerayîş. Çerdeni, çereni. Jewî ser o, bi zirardê ci ya ci ra werdeni, pa çereni. *Tr. Birinin sırtından geçinmek.* Vanê xîntêndo tirbelek o. Çunkî her keso xwu rê pa çereno.

çerçim/i *N.* Çerçime/ê, çimakerde/ê. O ki çimê ci akerde yê, karûbardê xwu di tedemende nîyo, tavîlê karan rê beno fehmîdar. *Tr. Gözü açık, girişken, kurnaz, çalışkan, atik.* Lajek çerçim o. Mi finên ci rê va, ey hema fehm kerd.

çerçimane *Nn.* Çerçimkî. Zêdê çerçimana, zêdê çimakardena. Keso ki çimê ci akerde yê, zêdê înan a bîyayeni. *Tr. Gözü açıkça, gözü açıklar gibi.* Şorî ûja di karûgurweyê xwu yê çetinî çerçimane biki û mîyan ra bivijî.

çerçimaney *Zv. Nm.* Çerçimkîyey. Çerçimane bîyayeni, fêl û hereketandê xwu di zêdê çerçimana bîyayeni. *Tr. Gözü açıkçasına, fiil ve davranışlarında kurnazlar gibi olmak.* Key ki şima şa vajo çerçimaneya ci deha nêancêna, wexta ma winînê pira.

çerçimey *Zv. Nm.* Çerçimeyey, çerçimînî, çimakerdeyey. Çerçime/çerçim bîyayeni, çimakerde bîyayeni. *Tr. Gözü açıklık, kurnazlık.* Çerçimeya ci ci rê nêmendi. Çunkî qurbanê çerçimeyda xwu bî.

çere 1. *Nk. Nn.* Vaş, çerepûz. Werdê heywanan o kuho/zergûn, kuhoyîya heywanan a tezê. *Tr. Ot, otlak.* Emserr şilî weş varê. Cora çere do weş bo. 2. *Zv. Nn.* Werdê kesî, diligê kesî, debarê kesî. Çî/cayo ki kes pa xwu rê nanên weno, pa diligê xwu keno. *Tr. Arpalık, nemalanılan yer.* Ma ûja ci rê bi nêtdê çereyî ya dayo.

çerepûz *Nk. Nn.* Çere, çirpoz, çerepoz, çeredûz, çîm, çîmen, vaş. Tey heywanîy çerenê. *Tr. Ot, çimen, otlak, mera.* Mi heywanîy verday çerepûzî mîyan, ê yê xwu rê çerenê.

çerexîyaye/ê *N.* Xijikîyaye/ê, şemitîyaye/ê, şeqitîyaye/ê, terrişîyaye/ê, xîjbîyaye/ê, derêskîyaye/ê. O ki xîj bîyo, derêskîyayo, terrişîyayo, şemitîyayo. *Tr. Kayan.* Merdimêndo çerexîyaye mi dî ki şelwerê ci pêro bîbî lincîyînîy.

çerexîyayeni *f. M.* Çerexîyayîş. Xîjikîyayeni, derêskîyayeni, şemitîyayeni, terrişîyayeni, şeqitîyayeni. *Tr. Kaymak.* Çerexîyayeni di linga ci şikîyê.

çerexnaye/ê *N.* Şeqitnaye/ê, terrîşnaye/ê, deresknaye/ê, şemîtnaye/ê, şemitnaye/ê, şeqitnaye/ê, xîjiknaye/ê, xîjkerde/ê. O ki kişta jûna ya xîj bîyo, jewî şeqitnayo. *Tr. Kaydırılan.* Tehto çerexnaye lerî bî û şî guna bandê ê keyekî ser o.

çerexnayeni *f. M.* Çerexnayîş. Şemîtnayeni, şeqitnayeni, terrişnayeni, xîjiknayeni, xîj kerdeni. *Tr. Kaydırmak.* Qerejdax di kesîy şinê xwu çerexnenê, xwu rê kêf kenê.

çerexnok/i *N.* Şeqitnok/i, terrîşnok/i, dereskno/i, şemîtnok/i, xîjiknok/i. Çî/keso ki kesî şeqitneno, şemitneno, terrîşneno, xîjikneno. *Tr. Kaydıran.* Înan çîyên viraşto, çerexnok o. Cayandê çerexokan di kesî çerexneno.

çerexok/i *N.* Şemîtok/i, şeqitok/i, xîjonek, terîsok/i, derîsok/i, derîskok/i, terrîşok/i, rêske/ê. *Tr. Kaygan.* O cado çerexok di kes çerexêno. Ez nêwetana aja di ray şira.

çerexokane *Nn.* Şeqitokane, terrîşokane, derîsokane, terîşokane, xîjokane, şemîtokane. Ze şeqitok/şemîtok, ze xîjonek/terrîşok. *Tr. Kaygancasına.* Ma kaşdê dewda ma ra şîyê, kaşê ci çerexokane bî. Ez do lerî bîyayê, mi xwu zor tepişt.

çerexokaney *Nm.* Şeqitokaney, terrîşokaney, derîsokaney, terîşokaney, xîjokaney, şemîto-

[illegible]. Ze şeqitok/şemîtok, ze xûjonek/terrîşok. *Tr. Kaygan zemin durumuna sahip.* Cayandê çerexokanan di kes çerexêno.

çerexokey *Nm.* Şemîtokey, şeqitokey, terrîşokey, xûjonekey, terîsokey, derîsokey, derîskokey, terîsokey, rêskeyey. *Tr. Kayganlık, kaydırmak.* Çerexokey jû cayan di rind a. Çunkî kesî rê hizmet kena. Jû cayan di jî xirab a.

çerge *Cog. Zîr. Nn. Bw.* Mergi. Eger çergeyê dewi nêbo, dewi; bêrgeyê dersi nêbo, dersi dersey ra vijêna. Çunkî dewi rê çerge, dersi rê jî bêrge lazim o.

çergeh *Cog. Zîr. Nn. Bw.* Mergi. Çergeyo esîl, ê heywanano ki ma înan rê mergi jî vanê. Labelê qismên însanan jî zêdê cîrdonan û heywanana tayên dezge û cayê şarî (gelêrî)y xwu rê kerdê çergeh û ê yê pa çerenê. Wa ê cîrdon û heywanîy bizanê ki, eger nadinî di nêbo jî, do adinî di ci pirnikî ra bêro.

Çerkez/i *Etn. N.* Şarê Çerkezan. O ki qewmda Çerkezan ra o. *Tr. Çerkez. Çerkez asıllı.* Ez Dimil a, o Çerkez o, o bîn jî Tirk o. Hergi jûdê ci qewmênnakî ra yo.

Çerkez 1. *Etn. Nn.* Bolekê ci "Çerkezîy" ê. Qewmênda Kafkasya ya. *Tr. Kafkasya asıllı bir millet.* Çerkezîy çoşmeyê Meraşî di estê. 2. *Nn.* Qandê lajekan nameyêndê qeçekandê Dimilîyan o. *Tr. Zazalar'da kullanılan bir erkek adı.* Hembazêndê mi nameyê ci Çerkez o.

Çerkezey *Etn. Nm.* Çerkezînî. Çerkez bîyayeni, Çerkezan ra bîyayeni, şar/qewmda Çerkezan ra bîyayeni. *Tr. Çerkezlik.* Mi Çerkezeyda ci ra guman nêkerd. Çunkî sûrek bî.

Çerkezî *Fîl. Nm.* Çerkezkî. Ziwanê Çerkezan. *Tr. Çerkezce, Çerkez dili.* Çerkezî, hend Çerkezî nêzanê qisey bikerê. Ê yê jî zêdê qewmandê bînan heleyênê.

Çerkezkî 1. *Fîl. Nm. Bw.* Çerkezî. Kes do Çerkezkî jî bimûso ki, Çerkezîstan di bişo bi însanan a têkilî bo. 2. *Nm.* Fêl û hereket û edet û şoretê Çerkezan. *Tr. Çerkezce, Çerkezler gibi.* Ez Çerkezkî nêzana kay bikera.

Çerkezkîyey *Nm.* Çerkezkî bîyayeni. Zêdê ziwan û fêl û hereket û edet û şoretandê Çerkezan bîyayeni. *Tr. Çerkezlerin yaptığı gibi yapmak veya olmak.* No gire bi Çerkezkîyey a jî hal beno.

çerme 1. *Zîr. Nn.* Çerm. Posto wişkkerdeyo hemaratkerde, posteyo wişkkerdeyo hemaratkerde. Posteyê heywanano ki qandê sewlviraştişî hemarat bîyo û hewadeyayo. *Tr. Ayakkabı için değerlendirilen hayvan derisi, kösele postu.* Çermeyî berê goşkarî ser ki, ci ra ma rê postalîy biderzo. 2. *Zîr. Nn.* Çerm. Posto wişkbîyaye. *Tr. Kurutulmuş hayvan derisi.* Mi çermeyê ci dî. Labelê ez nêzana, ê ey o yan ê ey nîyo?

çermesûr/i *N.* Çermsûr/i, postsûr/i, postesûr/i. Şarê Emerîqada Başûrî yo verên. Kes/çîyo ki; çermeyê ci sûr o; sipeyan û zencîyan ra nîyo. *Tr. Kızılderili.* Îslametey di mabeyndê Zencî û Sipeyî û Çermesûrî di ferq çinî yo.

çermesûrey *Nm.* Çermsûrey, postsûrey, postesûrey. Çermesûr bîyayeni, post/e sûr bîyayeni, postesûran ra bîyayeni, posteyê ci sûr bîyayeni. Şardê Emerîqada Başûrî yo verên ra bîyayeni. *Tr. Kızılderililik, Kızılderili olmak.* Çermesûreya ci, ci rê ne sebebê vêşîbîyayîşî ya, ne jî sebebê kemaney a.

çermeyê kuzî *Nn.* Posteyê kuzî. Çermê kuzan. Çermeyo ki kuzan ra gêrêno. *Tr. Sansar postu/derisi.* Çermeyê kuzî bol biqîmet o, vay o.

çermeyîn/i *N.* Çîyo ki çerme/poste ra o, çerme ra virazîyayo. *Tr. Deriden, deri, deriden yapılan.* Montê ci çermeyîn bî.

çermeyîney *Nm.* Çermeyîn bîyayeni, çerme ra bîyayeni, mîyan di çerme estbîyayeni. *Tr. Deriden olmak, deriden.* Mi rê çermeyîneya ci, ey rê xaşêlineya ci weşi bî.

çermik/i *N.* Çermo, çêrmo, çermok/i. Çî/keso ki zêdê çermeyî yo, ze çerme wişkûwar o, bol zaîf o. *Tr. Bir deri, bir kemikten oluşan.* Mi bi ê çermikî ya menê pêver.

çermikey *Nm.* Çermoyey, çêrmoyey, çermokey. Çermik bîyayeni, rewiqîyaye bîyayeni, zêdê îskeletan bîyayeni, bol zaîf bîyayeni, çerme û estan ra peyda bîyayeni. *Tr. Bir deri bir kemik olmak, çok zayıf olmak, ayakta sallanır olmak.* Çermikeya ci bî sebebê nîşan eştişdê ci.

Çermûgi *S. Nm. Bw.* Çêrmûki. Verî rêwîyan Çêrmûgi ra hetta Suwêreki yan bi heran û qatiran û estoran û devan a şîyê yan jî xwupay şîyê.

çernaye/ê *N.* Çîranaye/ê. Çîyo (vaş, qezenc) ki jewî yan dayo heywanan yan jî heywanîy verdayê ser ki biçerê. *Tr. Otlatılan. Hayvanlara yedirilen mera veya tahıl ürünü.* Teneyo çernaye do hewna bol sereyê na dewi bitewno!

çernayeni *f. M.* Çernayîş. Çîranayeni. Bi şikildê çereyî ya yan çereyî yan jî qezencî heywanan rê werden dayeni. *Tr. Otlatmak, ot yedirmek.* Vanê o nerind do meşti mexsûs qezencê ci biçerno ki, lejan têra kero.

çernok/i *N.* Çîranok/i. Kes/jewo ki vaşên yan jî qezencên bi şikildê werddê heywanan a kuhoyî di erdî mîyan çîranayo, heywanan rê dayo wer-

deni. *Tr. Otlatan.* Citêrî va: Erdo çernaye erdê ma o. Labelê çernokê ci jî zamayê ma o nerind o.

çernokey *Nm.* Çiranokey, çiranayeni, çernayeni. Çiranok/çernok bîyayeni. Keso ki mergên, cayên, qezencên dano çernayeni, a o kes bîyayeni. *Tr. Otlatan olmak, otlatmak.* Key ki şima çernokey ser o kerdi îspati, wexta fina pêdi qisey kenê.

çerok/i *N.* Kes/çîyo ki; qezencên yan jî cayên çiraneno, heywanan rê dano werdeni. *Tr. Otlatan.* Merga çerîyayê, kê ki çernaya o kes çerok o.

çerokey *Nm.* Çiranokey, çernokey. Çerok bîyayeni, wesfê çerokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; cayên, qezencêndê kesên çiranayo, heywanan rê dayo werdeni; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Otlatmak, otlatan olmak.* Mêrdeko bêçare o, bi çerokeyda xwu ya namdar o.

çerp/i *N.* Merdimo/a zengîn/i. Kes/çîyo ki; zengîn o, malûmilkî di tey zeng û qartikeney esta. *Tr. Zengin.* Çerp û comird o. Ci rê meyman hewadayen û ronayeni gengaz a.

çerpegane *Nn.* Çerpekkî. Zêdê çerpega, çerpegi senîn ki bena, winî bîyayeni. *Tr. Dağılmaması gereken durum veya şeylerde beyaz ve bağcılıkta kullanılan ve erken dağılabilen bir özelliğe sahip olan beyaz bağ toprağı gibi olmak.* Ez winîyaya awi mîyan di winî çerpegane bî vila, ez şaş menda. Wexta mi ci ra guman kerd.

çerpeganey *Nm.* Çerpekkîyey. Wezîyet û hal û asayîşdê xwu di zêdê çerpega bîyayeni, wesfê çerpegeri xwu ser o çarnayeni. *Tr. Beyaz bağ toprağına benzemek.* Esas ti pers kenê, ez ê haldê ci yê çerpeganî rê şaş mend bîya.

çerpegi *Nm.* Herra rezan. Herrênda zêdê kirêcî ya ki, kirêc nîyo. Herra sipê ya ki pa banan dawenê û rezan emaret kenê, pa mîkroban kişenê. Çerpegeri kenê şîredê engûreri mîyan ki şîre pa zelal bo û pa ribêndo pak bivijîyo. Çerpegi, herûnda weli di erzêna rezan, rezan zêdê kirêcî nêveşnena, kirêc veşneno. *Tr. Bağcılıkta kullanılan beyaz toprak.* Cinîyê kenê şîrê kendal ra çerpegi bîyarê ki pa banan bidawê.

çerpegin/i *N.* Çîyo ki tey (mîyan di/pa) çerpegi esta, çerpegi dekewta de, çerpegi sawîyaya pira. *Tr. İçinde beyaz ve pekmez yapımında kullanılan bağ toprağı olan şey.* Lêno çerpegin do biparzûnneyo ki zelal bo.

çerpeginey *Nm.* Çerpegin bîyayeni, mîyan di (tey/pa) çerpegi bîyayeni, çerpegi ci sawîyayeni. *Tr. Beyaz ve kirece benzeyen bağ toprağı olan, kendisine bulaşan.* Çerpegineya ci şima rê çiçî qezenc kena yan jî şima ra çiçî vinî kena?

çerpey 1. *Nm.* Zengîney. Zengîn bîyayeni, malûmilkî di zengê ci, qartikê ci bîyayeni. *Tr. Zenginlik, varlıklılık.* Qandê keremkarey, çerpey bes nêkena. Gereg ki comirdey jî bibo. 2. *Nm.* Çerpîni, çerpînî, çerpîney, şerpîni, şerpîney, şerpînî. Vengê pirodayîşî yo ki bi şikildê "çerp" ya yeno kesî goşî. *Tr. Çarp sesi, vurma sesi.* Senîn ki a qisaya giran û nehsi kerdi, hema va çerp û da piro.

çerx 1. *Nn.* Keraşo, serşoge, robar. Cayo ki kes tede xwu şuweno. *Tr. Hamam, banyo.* Ewro roja camêrdan a, do şirê çerx di serşoyê xwu bikerê. 2. *Nn.* Tûjkar. O çîyo ki kes pa çîyan tûj keno. *Tr. Bileme, bileme aracı/düzeneği.* Kardîyan berê çerx, wa ûja di çerx kerê. 3. *Nn.* Dor, doş, geyrik, çarnayîş, çexbîyayîş. Hergi şîyayîş û amîyayîşên. *Tr. Dönüş, çarketme.* Pîlvatikênda Dimilîyan di vano: Çerxê dinyay bêmêx o. 4. *Nn.* Tempox. Sewlan di, postalan di, qondiran di cayo ki kes balişnaya lingerda xwu nano ser. *Tr. Topuk.* Ey çerxê ci yo verên cikerd û jû do newe dekerd de.

çerxbîyaye/ê 1. *N.* Çerxîyaye/ê, açarîyaye/ê, açarneyaye/ê, doşbîyaye/ê, dorbîyaye/ê, peydiamîyaye/ê, ageyraye/ê, apeyşîyaye/ê. *Tr. U dönüşü yapan, dönen.* Mi o merdimo çerxbîyaye dîna rojîya tepîya kêdê şima vero dî. 2. *N.* Çerxîyaye/ê, tûjbîyaye/ê, çerxkewte/ê. Çî/keso ki bi destdê jewî yan jî tayên a çerx bîyo, debîyayo çerxêri, debîyayo çerxî mîyan, tûj bîyo. *Tr. Bilenen, çarka sokularak sivriltilen.* Torzîno çerxbîyayeyo weş şikneno. 3. *N.* Çerxîyaye/ê, geyraye/ê. Çî/keso ki cayên di geyrayo, geyrik kerdo, doş bîyo. *Tr. Gezen, tur atan, dolaşan.* Şima do o lajeko çerxbîyaye ê nîmetî ra mehrûm nêkerdayê.

çerx bîyayeni 1. *f. M.* Çerxbîyayîş. Çerxîyayeni, açarîyayeni, doş/dor bîyayeni, pey di amîyayeni, ageyrayeni, vera pey şîyayeni. *Tr. Dönmek, çevrilmek.* Kaşka ez ûjaya tepîya çerx nêbîyayê. Ez çerx bîya, mi zirar kerd. 2. *f. M.* Çerxbîyayîş. Çerxîyayeni, tûj bîyayeni, dûz bîyayeni, pirûz û girmitineya ci şîyayeni. *Tr. Sivrilmek, bilenmek, keskinleşmek.* Kardîya ci çerx bîbî. Cora mi nêwetardê bido qeçekan dest. 3. *f. M.* Çerxbîyayîş. Çerxîyayeni, çerx bîyayeni, doş bîyayeni, geyrayeni, şîyayîş û amîyayîş, geyrikên di bîyayeni. *Tr. Tur atmak, gezmek, dolaşmak.* Şima do hendê nîmsaetên çerx bîyayê û biameyê.

çerxçur/i *Mat. N. Bw.* Çepiraşt/i. Ey sewlê xwu çerxçur kerdê xwu pay.

çerxçurey *Mat. Nm. Bw.* Çepiraştey 2 û 3. Eger ez çerxçureyda ci ser o vinderdayê, mi qebûl nêkerdê.

çerx dayeni *f. M.* Çerxdayîş. Tûjkerdiş dayeni. Qando ki tûj kerê, tûjkarî dayeni, tûjkarî ser berdeni. *Tr. Biletmeye vermek, keskinleştirmeye vermek.* Mi vizêr kardîyê ma pêro day çerxkarî ser ki tûj kerê.

çerxey 1. *Nm.* Tûjkarey. Tûjkar bîyayeni, karê çerxî kerdeni. *Tr. Bilemecilik, bileme iş yapmak.* Çerxey di nika nan çinî yo. 2. *Nm.* Doş/dor bîyayeni, geyrayeni, çerx bîyayeni. Kar û wezîfeyê doş bîyayenî. *Tr. Dönme, dönüş, tur, tur atma/k.* Çerxeya ci hêdî nîya, pêt a.

çerxê dinyay 1. *Cog. Nn.* Dewrê dinyay, doşbîyayîşê dinyay. Çoşmedê xwu û Tîjî ra doş bîyayena dinyay. *Tr. Dünya'nın dönüşü, Dünya'nın devri. Dünya'nın kendi ve Güneş çevresindeki dönüşü.* Dimilîy pîlvatikênda xwu di vanê: "Çerxê Dinayay bêmêx o." 2. Dûzanê dinyay, sîstem û meşê dinyay. *Tr. Dünya düzeni, dünya gidişatı. Dünyadaki genel gidişat.* Birak, tebayên nêbeno, qey rojên wesarê hukmatî kewno ma destî jî. To dî vanê, "çerxê dinyay bêmêx o."

çerxîn/i 1. *N.* Cayo ki çerxê ci, keraşoyê ci, robarê ci, serşogehê ci esto. *Tr. Banyolu, hamamlı yer.* Boka otêl di ti mi rê cayo çerxîn abirnê. 2. *N.* Çî/cayo ki cayê ci yê çerxkerdişî esto. *Tr. Bilenen, bileme yeri, bileme aleti, bileme alanı.* Eger ti şenê, beri o cayo çerxîn di roni û bê. 3. *N.* Tempoxîn/i. Çîyo (postal, sewl, qondire) ki çerxê ci, nalçeyê ci esto, pa nalçe esto. *Tr. Topuklu.* Linga ci qondireyê ci yê çerxînî şikita. 4. *N.* Tûj/i, tûjkerde/ê. Çî/keso ki jewî kerdo tûj. *Tr. Bilenen, sivri, sivriltilen.* Zengeno çerxîn gunayo ci lingi ro.

çerxîney 1. *Nm.* Keraşoyey, robarey. Çerxîn bîyayeni. Wesfê çerxînan pa/ser o bîyayeni. Keraşo/robar bîyayeni, cayê serşoy bîyayeni. *Tr. Hamam, yıkanma yeri.* Çerxîneya ci ma rê erciyê. 2. *Nm.* Muameleyê çerxî, karûgurweyê çerxî bîyaeni. *Tr. Bileme, sivriltme.* Ezçerxîneyda ci ra haydar nêbîya. Şima yê vanê û ez a pey hesêna. 3. *Nm.* Tempoxîney, nalçeyîney. Sewl û postal û qondirey û zêdê nînan di nalçeyîney, topixiney. Nalçeyê qondiran bîyayeni. *Tr. Ayakkabıda topukluk.* Eger çerxîneyda ci ra nêbîyayê, erd ro nêgunayê. 4. *Nm.* Tûjkerde bîyayeni. Çî/keso ki tûj bîyo, o çî bîyayeni, wesfê çî û kesandê tûj bîyayan ser o bîyayeni. *Tr. Bilenmiş olmak, sivriltilmiş olmak.* Çerxîneya ci ma rê bol erciyê. Eger çerxîyaye nêbîyaye, ma nêşayê wina no karo şên û bol bikerdayê.

çerxkerde/ê 1. *N.* Çerxnaye/ê, açarnaye/ê, açarneyaye/ê, doşkerde/ê, dornaye/ê, dorkerde/ê, peydikerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni açarnayo, pey di kerdo, dor kerdo, verê ci vera pey kerdo û livên dayo bi ci. *Tr. Döndürülen, çevrilen.* Eger şima rew biameyê, şima do o çîyo çerxkerde bidîyayê. 2. *N.* Çerxnaye/ê, tûjkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo tûj, çerxêri ra ravêrnayo, bi êgî ya yan jî bi çîyêndê zêdê êgî ya kerdo tûj. *Tr. Bilenen, keskinleştirilen, sivriltilen.* Çîyo çerxkerde do xwura weş cikero. 3. *N.* Çerxnaye/ê, doşkerde/ê, çarnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni çerx kerdo, çarnayo, dayo geyrayîş, bi çîyênda zêdê kirêşa ya cayên di doş kerdo, çarnayo. *Tr. Dolaştırılan, tur attırılan, gezdirilen.* O qeçeko çerxkerde jî bi ê geyrikdê ma ya aş nêbî.

çerx kerdeni 1. *f. M.* Çerxkerdiş. Doş kerdeni, açarnayeni, çerxnayeni, pey di berdeni. *Tr. Döndürmek, çevirmek.* Mi çerx kerd ki pey di bera, înan nêverda. Cora ez a şewi jî menda. 2. *f. M.* Çerxkerdiş. Çerxnayeni, tûj kerdeni. *Tr. Bilemek, biletmek, keskinleştirmek.* Mi kardîy pêro jî çerx kerdîy. Çi rew bîy kûtîy ki? 3. *f. M.* Çerxkerdiş. Çarnayeni, çerxnayeni, doş kerdeni. *Tr. Dolaştırmak, tur attırmak, gezdirmek.* Mi çarşî ra çerx kerdê. Ma do berey bişîyayê canakî.

çerxok/i *N.* Çerxnok/i, açarnok/i, tadok/i. Kes/çîyo ki; açarneno, tadano, çerx keno, dor keno. *Tr. Döndüren, çeviren, çevirmen, tercüman.* Qiseyênda Dimilan a verênan di vajêno: "Çerxê Dinyay bê mêx o." Labelê çerxokê ci Ellah o.

çerxokey *Nm.* Çerxnokey. Çerxok/çerxnok bîyayeni, wesfê çerxnokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çerx/doş keno, tadano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Döndürmek, çevirmek.* Şima qe qirtikên jî çerxokeyda ci ra çîyên fehm nêkerdo.

çet 1. *Nn.* Çat. Cayo ki di derey, di lay, di şetîy yan jî di ray û zêdê nînan di çîy raştê pê yenê û kewnê pêmîyan. *Tr. Çatı, kavşak.* Do çetê şetan di xwu rê wareyên virazo. 2. *Nn.* Şet, ro. Awê girdê ki xwu bi xwu viraziyayê. Çetê Feratî dewida ma ver ra herikêno şino. *Tr. Nehir, akarsu.* O aşiqo hewna bi çetdê Feratî ya, duayanê xwu yê xeyran, rişeno waştîda xwu ya nebixeyri rê.

çetel 1. *Nn.* Çet, çeq. Şeklo ki zêdê giştana yan jî zêdê çeqêna kok ra pêyabeste o. *Tr. Çatal, çatı, kavşak.* Ez çeteldê a rayda cêrini di bîyayê, mi nêdî ki şîy. Xwu rê ki verî yan jî dimayê coy şîyê, ez ey nêzana. 2. *An. Nn.* Kisîy. Teber ra

asayîşê eybdê cinîyan. *Tr. Vajinanın dış görünümü.* Cinî qandê nêweşînên şena çetelê xwu doktoran mojno.

çetelê rayan *Nn.* T'ê ci qalin waneyêno. Çatray, çet/çatê rayan. Cayo ki en kemî di ray raştê pê yenê. *Tr. Yolçatı, kavşak.* Kes do çetelê rayan di rayeri vêşî nêmijûlno. Çunkî qezay benê.

çeteli *Wş. Nm.* Çengali. Hacetîya zêdê milêbekîyên a mexzena ki kes werdanê zêdê zeytûnan û dîlimanê penîr û seleteyî û şamikan û zêdê nînan tey bi deçiknayîş a gîno û beno xwu fekî. *Tr. Çatal.* Çetela xwu dîlimdê penîrî di war kerdi û berd ki war kero, dîlimê penîrdê ci cor ra lerî bî û şî guna awcamikerda ci bin ro.

çeti *Nm.* Çati, şeti, qenêli, erqa viraştê. Erqênda girda ki, bi destan a virazîyaya. *Tr. Suni kanal, yapay akarsu.* Îngilizan 1869 di mabeyndê Dengizdê Sipeyî û Dengizdê Sûrî di çetên viraşta û rayê serdê diwêlan kerdê kilmîy.

çetin/i *N.* Zor/i. Çîyo ki kerdena ci zor a. Tersê ci "gengaz/i." *Tr. Zor, güç, müşkül.* No karê şima, ê ma çetinêrî bî.

çetin çetin *Nn.* Çî/keso ki tey bol zorey/çetiney esta, bîyayîşê ci bol zor o, ti vajê ki bîyayîşê ci yo nêaseno. *Tr. Zor ki, çok zor, sanmam, olması güç.* Ti yê vanê do bibo, labelê çetin çetin bibo.

çetiney *Nm.* Zorey. Çetin/zor bîyayeni. Tersê ci, "gengazey" a. *Tr. Zor, zorluk, güç. Olması veya gerçekleşmesi zor.* Çetineya ci şî, gengazeya ci mendi.

çetinok/i *N.* Çî/keso ki çîyan keno çetin, gengazey ra vejeno, fina kerdiş û halbîyayîşê ci çetin o. *Tr. Zorlu, zorlaştıran, zorluk/güçlük çıkaran.* Gengaz kerê, çetinok mebê.

çetinokey *Nm.* Çetinok bîyayeni, wesfê çetinokan ser o bîyayeni, çetin kerdeni, gengazey ra veteni, zor kerdeni. *Tr. Zorluluk, zorlaştırmak, güçleştirmek.* Çetinokeyda xwu rê wahîr nêvijîya.

çetmari *Nk. Nm.* Sungi, kufkariki, govleki, darboli, kerakuriki. *Tr. Mantar.* Çetmarîy bol weş ê. Bixwu jî benê, kes jî şeno bikaro jî.

çewer/i *N.* Kes, merdim. *Tr. Kimse, adam.* Wa çewerêndo rind raştê kesî bêro.

çewerey *Nm.* Kesey, merdimey. Merdim bîyayeni. *Tr. Kimse olma.* Werdeni di çewerey bes a. Ha Laz bîyo, ha Kurd. Ferq nêkeno, çewer çewer o.

çewilîyane *Nn.* Bi şikildê çewilîyayen a, bi şikildê ata nata doş bîyayen a, ze ki çîle bido kesê, ze ki zehmet û gireyan mîyan di bo. *Tr. Sıkıntı, sıkıntıdaymış gibi.* Ez winîyaya o yo çewilîyane ata nata doş beno, mi nêşa pers kero, se bîyo, se nêbîyo?

çewilîyaney *Nm. şekil* û bîçimê çewilîyayen û ata nata doş bîyayeni, ê zehmetkeşey, ê derd û çîleantişî. *Tr. Halet-i ruhiyesinin içinde olduğu sıkıntı.* Hendo ki zehmetî mîyan di bî, ez tew qayîl nêbîya a çewilîyaneya ci bivîna!

çewilîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qaxûyan ra, çekûyan ra, zehmet û derdan ra xwu ata nata keno û nêşeno rehat bikero, tim çewilêno, tim çeyle der o. *Tr. Sürekli sıkıntı ve zahmet içinde olan, bir o yana bir bu yana dönüp dönüp duran.* Soyîn ê merdimê çewilîyayeyî sereyê xwu girot û şî.

çewilîyayeni *Tib. f. M.* Çewilîyayîş. Ezîyet anteni, xwu ata nata kerden û rehat di nêbîyayeni. *Tr. Sancılardan, sıkıntılardan bir o yana, bir bu yana dönüp durmak, stres ve sıkıntı basmış olmak, sıkıntı içinde olmak.* Lajek bîşewka tim çewilîyayê, axirî ki nêşa rakewo.

çewilnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê çewilîyayenda ci, jû yan jî tayên bîyê sebebê kêfsaleyda ci, bîyê sebebê kêfsadeyda ci, bîyê sebebê rehat nêkerdiş ci, bîyê sebebê kêfşîyayenda ci, bîyê sebebê ata nata doş bîyayenda ci. *Tr. Bir o yana, bir bu yana dönmek suretiyle bir türlü rahat edemeyen, bu şekilde rahatsızlık içinde olan. Fikri, bedeni ve zihinsel sıkıntı ve zahmet içine sokulan.* Derê ki boka şima ê merdimê çewilnayeyî kêfweş kerê.

Çewliki *S. Cog. Nm.* Çebaxçûr, Bîngoli. Wîlayetênda Dimilîyan (Kurdan) a. *Tr.* Çewliki di Dimil û Kirdasîy pîya roşenê.

çewnbarî *N.* Zarîf/i, narîn/i, kîbar/i. Keso ki hal û hereketandê xwu di, qisan û fêlandê xwu di qethan kesanê bînan nêtewneno, kes ci ra nêteweno. *Tr. Zarif, narin ve kibar.* Çewnbarîyên ame, ci dima jî cinîyên.

çewnbarîyey *Nm.* Zarîfey, narîney, kîbarey. Hal û hereket û fêl û qisandê xwu di kesanê bînan nêtewnayeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Zarafet, narinlik, kibarlık, naziklik.* Çewnbarîyey di kes nêşeno ey reso, qe keyney jî zêdê ey nêbenê.

çewr *Nn.* Torzîn, tore. Haceto ki kes pey kolîyan cikeno. *Kur. Tevr. Tr. Balta.* O merdimo serserî çewrî gîno û şino darîstanî mîyan. Bi verên a daran dano piro. Ti vanê beno ki darîstan malê pêrdê ci yo.

çewr 1. *Nn.* Ronê goştî. *Tr. Et yağı.* Qesabî qeçekî rê goştî bolêrî çewr da bî. Pêrî pey di rişt. 2. *Zv. Nn.* Koteki, derbi. *Tr. Darbe.* Nê merdekî bol çewr werdo.

çewres 1. *Mat. Nn.* Amorên. Sabiro ki jû bi jû amordeni di mabeyndê hîris û newî û çewres

[illegible] der o. *Tr. Kırk*. Di finîy vîst keno çewres. 2. *Nm.* Vêşîyey di, vêşîkerdiş di, vêşî vêşî vate-[illegible] di vajêno. *Tr. Abartmada kullanılan kırk sayısı.* Mi ci rê eger qe çinî yo, beno ki çewres [illegible] vato.

çewresiney *Jîn. Nm.* Çewresini bîyayeni. Qeçardeni di hewna çewres rojandê xwu mîyan di bîyayeni. *Tr. Kırklılık, kırklı olmak. Doğumunun henüz kırkı içinde olmak.* A cinêki, bi çewresineyda xwu ya werişti şî kewti palî mîyan.

çewresini *Jîn. Nm.* Nefîsa. Cinîya ki qeç ardo û qeç ardeni di hewna çewres rojandê xwu mîyan der a, çewresê ci pir nêbîyê. *Tr. Kırklı kadın.* Cinîya çewresini nefîsa ya, ganê ci bol çi wazeno.

çewt/i 1. *N.* Neraşt/i. Çîyo ki raşt nîyo, tîk û dûz nîyo. *Tr. Yan, eğri, eğik.* Ê çuwalê çewtî raşt ki, wa nêkewo. 2. *N.* Xeta, şaş, neraşt. Çîyo ki ze ki do çimî di weş nêro. *Tr. Hatalı, eğri, yanlış.* Mi ci rê qopya dê. Mi va A ya, ti nêvanê ki B bîyo. Çewt vijîya.

çewtane *Nn.* Çewtkî, çewtkîni. Ze çewt, ze ki çewt bo, ze ki raşt û tîk nêbo. *Tr. Eğri olarak, yanlış olarak.* Ez winîyaya, mi rê çewtane ame. Labelê şima zewmbî va, mi jî zêdê şima qebûl kerd.

çewtaney *Nm.* Çewtkîney, çewtkîyey, çewtane bîyayeni. Zêdê çewtan bîyayeni, ze ki raşt nêbo/nêaso, ze ki xeta bo. *Tr. Eğrice olmak, hatalı veya yan gibi görünmek, yanlışmış gibi gelmek.* Çewtaneyda ci ra mewinîyê. Şima do dima raşteya ci bivînê.

çewtanvîr/i *N.* Çewtançîr/i, çeloxwarî, çeloxwar/i. Serûbinê ci çewt bîyayeni, pêro çewt bîyayeni, cayêndê ci raşt nêbîyayeni. *Tr. Çok yamuk, eğri büğrü, devenin boynu gibi.* Dêsêndo raşt nîyo, xwu rê çewtanvîr o.

çewtanvîrane *Nn.* Çewtançîrane, çewtanvîrkî, çewtançîrkî, çeloxwarkî, çeloxwarane, çeloxwarîyane. Çeloxwar/ bîyayeni, çewtançîr/ çewtanvîr bîyayeni, heme cayê ci çewt bîyayeni, cayêndê ci jî raşt nêbîyayeni, têtewrê ci çewt bîyayeni. *Tr. Eğri büğrüce, devenin boynu gibi olmak.* To çirê wina çewtanvîrane kerdo? To do ki wina bikerdayê, to qe nêkerdayê.

çewtbîyaye/ê 1. *N.* Namîyaye/ê, namite/ê. Çî/keso ki namîyayo, namite o, raşt nîyo. *Tr. Eğrilen, eğik, dik veya düzgün olmayan.* Çuweyo çewtbîyaye do bi awer a fina raşt bo. 2. *N.* Şaşbîyaye/ê, raştnêbîyaye/ê, rayravijîyaye/ê, çepbîyaye/ê. Çî/keso ki raştî ser ra kewto û bîyo çep. *Tr. Şaşan, şaşıran, yanlış yola giren, eğri olan.* Şikê ci yo, fikrê ci yo çewtbîyaye do rojên sereyê ci jî bûro.

çewt bîyayeni 1. *f. M.* Çewtbîyayîş. Namîyayeni, namite bîyayeni, tîk û raşt û dûz nêbîyayeni. *Tr. Yan/eğri olmak, düzgün/dik olmamak, eğilmek, yamulmak, eğrilmek.* Çewt bîyayenda ci ra bîyayê, mi tew qalê ci nêkerdê. 2. *f. M.* Çewtbîyayîş. Raşt nêbîyayeni, xetadar bîyayeni. Goreyê çîyandê bînan şaş/çep bîyayeni. *Tr. Yanlış olmak, doğru düzgün olmamak, gerçek olmamak, hatalı olmak.* Qisayênda çewti kerdi, cora ez ci ra şikîyaya.

çewtek/i *N.* Çewto/a gunak/i, tenekên çewt/i, tayên çewt/i, qismên çewt/i. Çewt/i, labelê gunak/i. Çewto/a ki gunayê kesî pey yeno. *Tr. Hafif/biraz eğri, eğri. Düzgün olmayan, fakat zavallı, acınan veya eğri kimse.* O lajeko çewtek vanê kiroseri bin di mendo.

çewtekey *Nm.* Çewtek bîyayeni, tenekên çewt bîyayeni, raşt nêbîyayeni, nîmçeyeyda nîmerdiman di jî vajêna ki wexto ki vajêno gunayê kesî bi ci yeno. *Tr. Hafif eğrilik. Acınacak durumda olup eğri, eksik olmak.* Eger şima biewnîyê çewtekeyda a keyneki ra, şima çîyên jî nêkenê ver. Labelê şima do biewnîyê rîzadê Ellahî ra û ci rê na hewlîni bikerê.

çewtey 1. *Nm.* Raşt nêbîyayeni, dûz nêbîyayeni, tîk nêbîyayeni. *Tr. Eğrilik, eğri olma.* Çewteya ci wa ûja di bo, tew şikatê bî. 2. *Nm.* Şaşey, çepey, xetayey, xetadarey. Raşt nêbîyayeni, tey xeta bîyayeni. *Tr. Yanlış, yanlışlık, hata, hatalı, doğru olmama.* Mi ci rê va, no cewabê to çewt o jî; ey va, nê, tey çewtey çinî ya.

çewtin/i 1. *N.* Ze çewt, zêdê çewtî ya. Çî/keso ki ze ki winî tîk û raşt nîyo, tey çetiney esta. *Tr. Eğri gibi, sanki dik veya doğrusal değil, düzgün bir boyuta sahip değilmiş gibi görüntü veren.* Ez tam nêşena vaja çewt o. Labelê mi rê çewtin ame. 2. *N.* Neraşt/i, şaşin/i, xetayîn/i. Ze ki şaş bo, ze ki xetayîn bo, ze ki raşt nêbo, ze ki tey çewtiney esti bo, ze ki tey xetay û şaşîney bibo û raşt nêbo. *Tr. Yanlışmış gibi olan, yanlış veya hatalı bir götüntü çizen.* O cewabê to, mi rê çewtin ame. Hema to ser o eynad jî kerd. Cora deha mi nêşa bêro to ser di.

çewtiney 1. *Nm.* Çewtin bîyayeni, ze çewt/i bîyayeni, zêdê çewtan bîyayeni, tey çewtiney bîyayeni, asayîşê ci tîk û raşt û dûz nêbîyayeni, asayîşê ci nînan ra teber di bîyayeni. *Tr. İçinde eğrilik varmış gibi olmak, eğriymiş gibi, dik ve doğrusal bir yapıya sahip olmamak.* Çewtineya ci ez bixwu nêkerda gumankar. Mi çewtineya ci jî hesab kerdi bî. 2. *Nm.* Çewtin/i bîyayeni, ze

ki xetadar/i bo, ze ki şaş/i bo, ze ki raşt/i nêbo. Tey wesfê çewtey û çewtinan bîyayeni. *Tr. Yanlış gibi olmak, hatalı bir görüntü vermek.* Heqet şima senîn a çewtineya ci dî? Çirê mi nêdî?

çewtkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni yan mexsûs yan jî bê mexsûs raştey ra veto, tîk û dûz û raştey ra veto û kerdo çewtin. *Tr. Eğri yapılan, eğriltilen, yamultulan.* Ma do nê tenekeyê çewtkerdeyî senîn û bi çiçî ya raşt kerê? 2. *N.* Namite/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni namito. Tîya di çî û keso ki jewî kerdo çewt îlla şeklê ci nêxerpêno, labelê vera cayên namêno. *Tr. Eğdirilen, meyil kazandırılan, bir tarafa doğru çekilen.* Gilê daro çewtkerde şî ci çimî ra. 3. *N.* Xetayînkerde/ê, şaşkerde/ê, şaşînkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni raştey ra veto û wesfê şaş û şaşînî û neraştî giroto. *Tr. Yanlış yapılan, doğru olmaktan çıkarılan, yanlış tercihe dönüştürülen.* Eger şima o cewabo çewtkerde jî bişayê raşt kero, şima do vernî kewtayê.

çewt kerdeni 1. *f. M.* Çewtkerdiş. Namiteni. Dûz û tîk û raştey ra veteni. *Tr. Eğmek, yamultmak.* Mi çuwe kerd çewt û şikna. 2. *f. M.* Çewtkerdiş. Xeta kerdeni, şaş kerdeni. Haldê şaşî û xetayîni ardeni, sebebê xetayandê jewî bîyayeni, raştey ra veteni. *Tr. Yanlış yapmak, hata yapmak veya hataya sürüklemek.* Ellah xeyrêno! Şima bê mi luwenê. Mi kerd bî raşt, şima fina kerdo çewt.

çewtolî *Nn.* Nebijewane. Bi şikildê çewtey a. Jû finan çewt, jû finan jî raşt bîyayeni. *Tr. Eğri büğrü.* Çîdê çewtolî ra ez hez nêkena.

çewtolîney *Nm.* Wesfê ci yê çewtolînî, ze çewt bîyayeni, wesfê çewtaney ser o bîyayeni. *Tr. Eğri büğrü olmak.* Ti çewtolîneyda ci ra remayê yan çîna ra? Esas ez çewtolîneyda ci ra nêremaya.

çewtolîni *Nm.* Çewtolîyey. Ze çewt bîyayeni. *Tr. Eğri büğrü gibi olmak.* Çewtolîna ci weşdê mi nêşî.

çewtolîyane *Nn.* Zêdê çewtolîyana, zêdê çewtanvîrana bîyayeni, zêdê çewtançîrana bîyayeni. şekil û bîçimo ki tey çewtolîyey esta, a ê şekil û bîçimî di bîyayeni. *Tr. Eğri büğrü şekilli gibi.* Eğer mi rê çewtolîyane biameyê, mi qethan qebûl nêkerdê.

çewtolîyaney *Nm.* Wesfê çewtolîyan, wesfê çewtanvîran, wesfê çewtaçîran, çewtolîyane bîyayeni. *Tr. Eğri büğrüce olmak.* Zanayîşo ki ez zana, çewtolîyaneya ci ez to rê pey di gami dayo eşteni. Winî nîyo?

çewtolîyey *Nm.* Çewtolîni. Çewtolî bîyayeni, tey (ser o/mîyan di) çewteya pîsi bîyayeni, tey jewane çinêbîyayeni. *Tr. Eğri büğrü olmak.* Eger çewtolîyeyda ci ra nêbîyayê, beno ki jî înan biridênayê.

çewtray 1. *Nm.* Raya çewti. Raya ki tede çewtiney esta, çewt ancîyaya, çewt virazîyaya. *Tr. Eğri çizilen yol. İçinde eğri ve sık sık kavisler bulunan yol.* Rêwîyan va, sebebê qezakerdişdê ma, çewtray bî. 2. *Zv. Nm.* Raya çewti, raya xetayîni. Raya ki kesî raştî ser finena, kesî bena xirabey ser, kesî însaney ser ra finena, kesî kena wahîrê fêlandê xiraban. *Tr. Yanlış yol, eğri yol.* Çewtray do hewna şima pêrîşan kero. Çunkî a ray ray nîya, teberdê însaney der a. 3. *Zv. Nm.* Kes/çîyo ki; rayda çewti der o, rayda raşti di nîyo, rayda xirabi der o, rayda rindi di nîyo. *Tr. Yanlış veya kötü yolda olan.* O merdimo çewtray, do rojên belayê xwu bivîno. Çunkî Dimilîy vanê: Kuwa awi, rayda awi di şikêna.

çeylekeş/i *N.* Çîlekeş/i, çêlekeş/i, çekûdar/i. O ki çêle anceno, çeyle/çêle ci kaş keno. *Tr. Çilekeş.* Kesêndo çeylekeş bî, xwu rê reya, şî. *Bw.* Binvajedê "çeyle" ra. Vîrardikên: Tasawwûfî di keso ki çewres roji tekka di maneno û nê çekûyê çewres roji anceno jî çeylekeş o.

çeylekeşey *Nm.* Çîlekeşey, çeylekeşey, çekûdarey, çêlekeşey. Çêlekeş bîyayeni, bol zehmet û bar û çekûyan di bîyayeni. *Tr. Çilekeşlik.* Eger adinî di jî ewêzîya na çeylekeşeyda ci nêbo, heme çî tinê şî!

çeyle *Nn.* Kozêndê adirî. Parçeyêndê kozî. *Tr. Köz. Köz parçası.* Mêrdekî bi çeyleyêna adir wekerd.

çeyleyê awi *Cog. Nn. Bw.* Kozê awi. Çeyleyê awi, mîyaneyê serdan şikneno.

çeyleyê erdî *Cog. Nn. Bw.* Kozê erdî. Nê rojanan di çeyledê erdî ra do behs bibo. Çunkî o yo keno bikewo.

çeyleyê heway *Cog. Nn. Bw.* Kozê heway. Finê ki citêr çeyleyê heway bivîno deha nêterseno.

çêber *Nn. Bw.* Kîber. Çênekeri, çêber akerd ki waya ci ya ki vîst serrî yo nêdîya, a ya ci qarşû di. Finêra pêşîyê ci ra û bermê.

çêkirî û xerabkirî[1] *Kur. Wş. Nn.* Şepe, nano destikî, nanê destî. Mîrî alewenê û xwu dest di kenê nanê destikî û ron sawenê pira, fina kenê gudî. Gûdîya tepîya newedera akenê, bi no babet a çehar-panc finîy ron dekenê aredê ci. Labelê hergi ron ci ra sawitişî ya dima newedera xeripnenê û soyîndê ci di kenê kulorênda gird û

---

1 **Viraşt û xerpna.** *Tr. Yapboz*

sewqi ser o peyşnenê. Peyşnayîş di no ron beno ze belatîyo ronin. No nan, şîrin nîyo. Labelê kes şeno şirînaî jî mîyan kero. Na qisa, Qulp di vajêna. *Tr. Yoğruldukça içine yağ konulan bir çeşit el ekmeği*. Çêkirî û xerabkirî kesî keno mird.

çêlek *Nn. Teks. Nn.* Sêverik, nuştek. Deştenî di doleka werdî. *Tr. Üçgen. Terzilikte küçük üçgen parça*. Ay do çêlekên bieştayê mîyan, a wexta do nêdirîyayê.

çêlek/i 1. *Zoo. N.* Lîçik/i, leyro/a werdî. Leyrê/a heywanan pêrini. *Tr. Küçük yavru. Hayvanların her tür yavrusu*. Zê çêlekandê bînan çêlekê pisîngi do jî şitê xwu bûro. 2. *Zoo.* Leyrê/a kergan o/a werdîkek/i. *Tr. Civciv*. Kerga çêlekanê xwu xwu dima çarnena. 3. *N.* Fini esta ki bi mecaz a qeçekan rê jî çêlek vajêno. *Kur. Çêle. Tr. Mecazen insanlarda da yavru*. Nê çêlekanê xwu arêdi û werzi şorî keye berey o!

çêlekane *Zv. Nn.* Çêlekkî. Zêdê çêlekana, ze çêlek, werdêk bîyayeni. *Tr. Yavrular gibi*. Winî çêlekane ame mi het di ronişt û qe vengekê xwu jî nêkerd.

çêlekey 1. *Zoo. Nm.* Leyrê heywanan bîyayeni, leyrê heywanan o werdî bîyayeni. *Tr. Hayvanların küçük yavrusu olmak*. Na naleki çêlekeyda xwu di jî weşi nêbî. 2. *Nm. Teks. Nm.* Çêlek bîyayeni. Deştenî di leteyê qumaşî yo werdî û sêverik/nuşte bîyayeni. *Tr. Terzilikte üçgen bir kumaş parçası olmak*. To rê çêlekeya ci ercêna yan nêercêna? 3. *Zoo. Nm.* Çêlek bîyayeni. Leyrê kergan o werdî bîyayeni, leyrê kergan bîyayeni. *Tr. Henüz civcivlik aşamasında olan*. Na kergi çêlekeyda xwu di xaseki bî. 4. *Zv. Nm.* Çêlek bîyayeni, werdêk bîyayeni. Bi mecaz a qeçek bîyayeni, bi kesî yo boçiki bîyayeni. *Tr. Mecazen küçük yavru olmak. Birisinin kuyruğu gibi gidip gelen küçük yavru olmak*. Ê girdan mîyan di ci rê çêlekey bikewo jî rind o.

çêlekîni *Nm.* Wextê çêlekey, zemanê çêlekey. Wexto ki kes yan jî heywan hewna çêlekey do. *Tr. Yavruluk zamanı, civcivlik zamanı, henüz yavru dönemindeyken*. Çêlekînda xwu jî xirab bî.

çêna *Nm. Bw.* Keyna. Çêna do hergi ca û kûçan ra nêgeyro, do tayên girani bo.

çênaî *Bw.* Kênaî. To do çênaî di o kar bikerdayê. Nika nêbeno.

çênayey *Nm. Bw.* Keynayey. Çênayey di bol xaseki bî, zewijîyê, bî ari.

çênayîney *Nm. Bw.* Keynayey. Kê ki vato çênayîney di xaseki nêbî, bextê xwu eşto.

çênayîni *Nm. Bw.* Keynayey. Eger çênayîni di wina bo, kam çi zano do pîreyda xwu di senîni bo!

çêneki *Nm. Bw.* Keyneki. Çêneka ci ci rê bîya destirma, ci rê bol vinderêna.

çênekîney *Nm. Bw.* Keynekîni. Boka çênekîneyda xwu di wina nêbo.

çênekîni *Nm. Bw.* Keynekîni. Bi mi ki çênekînda xwu di hewli bî. Qey dima bîya pîsi.

çênekkî *Nm. Bw.* Keynekkî. Mi çênekkî di nêşînasnayê.

çênekkîyey *Nm. Bw.* Keynekkîyey. Va, ez çênekkîyey di aja di coyaya.

Çêrîna dimayêni *Cog. Nm.* Cotani, Çîrîna dimayêni, Çîrîn/Çêrîna peyêni. Menga payîzî ya ortekên a. *Tr. Ekim, Ekim ayı*. Çêrînda Dimayêni di citêrîy bezre karenê.

Çêrîna peyêni *Cog. Nm. Bw.* Çêrîna dimayêni. Citêro bi çehar çiman a raya mengda Çêrînda peyêni paweno ki toximî bierzo erd.

Çêrîna siftekêni *Cog. Nm.* Çêrîna verêni, Çêrîna sifteyêni, Çêrîna sifteyî, Îloni, Hêlûni. Menga payîzî ya siftekêni. *Tr. Eylül, Eylül ayı*. Çêrîna siftekêni, Çêrînda dimayêni rê çim şiknena, vana, mijdîyanî bidi citêran, wa xwu karitişî rê hadire kerê.

Çêrîna sifteyêni *Cog. Nm. Bw.* Çêrîna siftekêni. Citêrî lajekdê xwu rê va: Lajê mi, par ma Çêrînda sifteyêni di ki se kerdo, emserr fina ma do ey bikerê.

Çêrîni *Cog. Nm.* Çîrîni. Nameyê Îlon/Hêlûni û Cotan o ki verî sazîyaya. *Tr. Eylül ve Ekim*. Çêrîni, bi şikildê "Çêrîna siftekêni" û "Çêrîna dimayêni" a bi di naman a vajîyayê.

çêrîya doy *Nm.* Kêrîya doy. Kêrîya ki kes do nîrden di keno bi meşker a ki ma meşki mezbût tepêşîyo. *Tr. Yayık yayarken, yayıkla beraber ayran ve yağ rafinesi yaparken deri yayığı ön ve arka bacak yerinde tutturan özel tahta çubuk*. Meşki nîrden di kê çêrîya doy nêwerda ki?

Çêrmûki *S. Nm.* Çermûgi. Verrojdê rojhelatdê Turkîyay di, Kurdîstan di Qezayênda Dîyarbekirî ya ki vakurdê Suwêreki da. *Tr. Siverek'in kuzeyinde Diyarbakır'ın bir ilçesi*. Nameyê Çêrmûki, esas germîk ra yeno.

çi 1. *P. Bw.* Kamcîn? Çe? *Tr. Ne?* Ti çi ca ra ameyê ki ti yê hinî payey danê xwu? 2. *P.* Kotî? Sera? *Tr. Nere? Neresi?* Ti çi ca ra ameyê, ti yê se ra şinê? 3. *P.* Kilmbîyayeyê "çûn"î yo. Çûn kî. *Tr. Çünkü kelimesinin kısaltılmış hali*. Çunkî ez do jî şira. 4. *P.* Heyretan di ecêbey di vajêno. *Tr. Hayret veya şaşılacak durumnda kullanılan ve "Ne!" manasına gelen kelimedir*. Çi weş a

ki! (*Tr. Ne güzeldir! Ne hoştur!*)

çi babetî *P.* Çi şikil? Çi bîçim? Çi terz? Çi usûl? *Tr. Ne biçim? Ne şekil? Hangi tarz ile? Hangi usul ile? Vs.* Ti yê bi çi babetî ya nînan kenê jewane? Gereg ki parên rê di parîy bîyayê.

çi ca *H.* Sera? Kotî? Babetên persen a ki şîyayîşê cayî, şîyayîşê kotîyey pers beno. *Tr. Nere? Neresi? Hangi yer?* Şima a şewa sîya di şîyê çi ca?

çi cayey *Nm.* Kotîyey, çi ca bîyayeni, kamcîn ca bîyayeni, kotî bîyayeni. Herûna cadê ci persayeni. *Tr. Neresi olmak, neresi sorulmak.* Ez çi cayeyda ci dimi di nîya.

çiçik *An. Nn.* Çije. Serê pistinîyo ki, qeç û leyr ci ra şit weno. *Tr. Meme ucu.* Piteki çiçikê marda xwu kerd xwu fek û şitê marda xwu ant. Mirdîya xwu werd tepîya kişti ser kewti.

çiçikin/i *N.* Çijeyîn/i. Çî/keso ki pa çiçikîy/çijey estê. *Tr. Memeli insan ya da hayvan.* Çiçikin bî, pa çijey estîy bîy.

çiçikiney *Nm.* Çijeyîney, çijeyîni. Çiçikin/i bîyayeni, çijeyê ci bîyayeni, pa/tey çije/çiçik bîyayeni. *Tr. Memelilik. Memeli olmak.* Çiçikineya ci qeçî rê bi naf a.

çiçiley *Nm.* Rengda zêrey di biriqîyayeni. Rengên a ki zêdê altûnî tey biriqîyayîş esto. *Tr. Altın sarısında bir parıltı/parlama.* Çiçileya serdê sûki, bê mi her kesî dî bî.

çiçî *P. Bw.* Çe? Çirê? *Tr.* Persa sebebî ya. *Ne? Neden? Niçin? Nedir?* Çiçî rê to o nêberd keye? To çiçî ardo? To çiçî berd bî?

çiçîyêr/i *N.* Çi babetî, cisnê ci, cayê ci yo esîl, çiçî ra bîyayeni. Çimeyê ci, kotî ra bîyayena ci, kotî ra amîyayena ci. Wesfê çîyan di jî vajêno. *Tr. Bir şeyin, bir maddenin, bir kimsenin cinsi, türü, mesleği, işi, özelliği. Bu gibi özellikleri olanın tanınması istendiğinde söylenir.* Va, filan kes çiçîyêr o, şima yê şinê ci heti? (Mersela xwoca o? Mamoste o? Doktor o? ûzn.) A dara ki şima yê qalê ci kenê, çiçîyêr a? (Mişmişêr a? Tuwêr a? Çinayêr a? Qebaxêr a? Gozêr a? Sayêr a? ûzn.) Filan merdim çiçîyêr o, o yo çirê winî qehrêno to ra? (Mersela; şirîgê mayo, o yo hîsseyê xwu wazeno.) Texsîya to çiçîyêr a? (Mersela Toros a, Megane a, Clio ya, Passat a? ûzn.)

çi fayde *H.* Çi naf? Çi fayde! Vajekênda persî yan jî şaşbîyayîşî ya ki naf/nafetên çîyên, xeyrdareya çîyên pa pers yan jî îfade bena. *Tr. Ne yarar? Ne fayda? Ne yarar! Ne fayda! Anlamlarına gelen gelen ve bazen bir soruyu, bazen hayreti ve bazen de olumsuzluğu ifade etmek için kullanılmaktadır.* Çi fayde! Ez herûnda to di ba, ez nêşina.

çifta *Ss. Nm.* Çîfte. Tifinga dilûlî ya ki pa seyd beno. *Tr. Çift namlulu av tüfeği.* Çifteyênda ci bî, ma ci ra waştê nêdayê bi ma.

çigît *Nn.* Toximê pemeyî, bezrê pemeyî, dendikê pemeyî. *Tr. Pamuk tohumu, pamuk çekirdeği.* Verî cinîy arêbîyayê, pemeyî mîyan ra çigîtê ci vetê, dima jî citêran o çigît berdê erdan ser o karitê.

çigît kariteni *f. M.* Çigîtkaritiş. Toximê pemeyî kariteni, bezrê pemeyî kariteni. *Tr. Pamuk tohumu ekmek.* Deştijê ma yê, gûndê kalik û pîrikandê ma ra yo ki ê yê çigît karenê.

çija *Nm.* Peynî di qisayên û çîyên nêverdayeni, çîyo ki nêvajîyayo nêmendo. Heme çî bîyayeni, pêro vajîyayeni. *Tr. Geride söylenmedik söz bırakmamak.* Pa çija qisa nêverdê jî, peynî ar nêkeno.

çijbij *Nn.* Şitditiş. Vengê şitî yo ki pêdima pêdima çije ra yeno/vijêno û guneno sîtilan û şitî mîyan ro. *Tr. Süt sağmak. Memeden seri bir şekilde sütün akması ve bu esnada çıkan ses.* Şuwanîni di ma bîyê veyşan, tasênda xwu girotê û ma xwu rê çijbij kerdê.

çije *An. Nn.* Çiçik. Gilîya çijan, gilîya guhanî. Bolekê ci, "çijey" ê. *Tr. Meme, meme ucu.* Çijeyê ci terikîyayê, a ya şit nêdana.

çijey *An. Nb. Bw.* Çije. Çijey ci ro bîyê kulîy.

çijeyê xazmikî *An. Nn.* Hurdina çengan bin di cayo ki sawgirotiş di maseno. *Tr. Bademcik, bademcikler.* Çijeyê ci yê xazmikî masa bî, şî doktor.

çik *P. Bw.* Çe? Çi? *Tr. Ne? Niçin?* Ti yê çik vanê?

çikaye/ê *N.* Çîyo (qisa, vatiş) ki çikayo, kewto goşî, resayo goşan. *Tr. Fısıldanan, kulağa giden, işitilen.* Ê vatişê çikayî ma pêro kerdîy kêfsal.

çikayeni *f. M.* Çikayîş. Goşî şîyayeni, goşî kewteni, qisa ci resayeni. *Tr. Çıtlamak, kulağa gelmek, fısıldanmış olmak.* Merdimêndo belengaz o. Kaşka nêçikayê ci goşî.

çikçik/i *N.* Çikos/i, nekes/i, desttepişte/ê. Keso ki nêşeno malûmilkdê xwu yê vêşî ra jî bido feqîr û fiqaran û mihtacan. *Tr. Cimri, eli sıkı.* Kaşka çikçik jî nêbîyayê.

çikçikey *Nm.* Çikosey, nekesey, desttepişteyey. Çikos/nekes bîyayeni, desttepişte/çikçik bîyayeni. *Tr. Cimrilik, eli sıkı olmak.* Çikçikeya ci tenya pîs a.

çikçiko 1. *Nm.* Pirpiriki, firfiriki, hewalî. Çîyeka ki kes bi kaxitan a virazeno û vay vero firneno. Çikçikoy bolkî kaxit ra virazênê. *Tr. Kağıt uçurtma.* Çikçikoya ci ci bol kerd bî kêfweş! 2.

[illegible] N. Bw. Darkûtik/i. Çikçiko yo daran ser ra [illegible]o, o yo daran kûteno.

çi kes/i N. Çi kesî? Kam? Kamcîn kes? Kamcîn merdim? Tr. *Kim? Hangisi? Hangi adam? Gibi sorulara cevap arayan soru.* To zana çi kes bî? [illegible] mi nêzana çi kes bî.

çi kesey Nm. Çi kesîyey, kamcîney, çi kes bîyayeni, çi kesî bîyayeni, kam bîyayeni, kamcîn bîyayeni, şarê kê yan jî kotî bîyayeni. Tr. *Kim olmak, kimlerden olmak, kime ait olmak.* Ez derddê çi keseyda ci di nîya. Mi rê cinî yan jî camêrdeya ci lazim a.

çiki P. Nn. Çimki, çimkî, çûnkî. Vajekêna ki sebebê çîyan, ê meseleyan virazena. Tr. *Çünkü.* Ti hendê ey Dimilî di xorî nêbenê. Çunkî hem maya ey hem pîyê ci hem pêranê ci hem welatê ci Dimilî di xorî yo û tew o yo çime ra warî beno.[1]

çikîyaye/ê N. Çî/keso ki çikîyayo jewî goşî, pa bîyo xeberdar/haydar, peyhesîyayo. Tr. *Duyulan, işitilen, haberi alınan, fısıldanan.* Vengo çikîyaye rew rewî mîyanikî nêmaneno.

çikîyayeni f. M. Çikîyayîş. Peyhesîyayeni, haydar bîyayeni, xeberdar bîyayeni, aşnawiteni, şinawiteni, şinawîyayeni, vengêndo çik vijîyayeni, ci goşî kewteni. Tr. *Duymak, haberdar olmak, kulağına gelmek.* Eger nêçikîyayê mi goşî, ez pey nêhesîyayê.

çiknaye/ê N. Teqnaye/ê. Çî/keso ki jewî eşto kesên goşan, jewî teqnayo û pa kesê bînîy kerdê xeberdar/haydar. Tr. *Çıtlatılan, işittirilen, duyurulan.* Hewadîso çiknaye rew vila beno.

çiknayeni f. M. Çiknayîş. Teqnayeni, goşan eşteni, peyhesnayeni, aşnawtiş dayeni, xeberdar kerdeni, haydar kerdeni. Tr. *Çıtlatmak, kulağa göndermek, işittirmek, duyurmak, kulağına atmak.* Eger to a xeberi nêçiknayê, kes pey nêhesîyayê.

çiknok/i N. Çî/keso ki xeberên eşta goşan, pa kesîy kerdê haydar/xeberdar. Tr. *Çıtlatan, haber veren, işittiren.* Xebera çikîyayê remayena min a, çiknok jî ti yê.

çiknokey Nm. Çiknayeni, çiknok bîyayeni, xeberdar kerdeni, haydar kerdeni. Tr. *İşittirmek, duyurmak, haberdar etmek, duyuru yapmak.* Çiknokeyda ey di bêro, ey nêşa biçikno. Cora kes jî pey nêhesîya.

çikos/i N. Kos/i, desttepişte/ê, destgirote/ê, çekos/i, nekes/i, xesîs/i, çikçik/i. Merdimo ki destê ci nêbeno ki xwu heti ra çîyên bido bi kesî, malûmilkdê xwu ra xerckerdiş di destê ci çetin şino dayîşî ser, ci rê dayeni bol çetin a. Tr. *Cimri, nekes, pinti.* Kes kesdê çikosî ra hez nêkeno.

çikosane Nn. Çekosane, kosane, nekesane, çikçikane, çikoskî, çekoskî. Zêdê çikosana, zêdê çikçikana, zêdê desttepiştana. Tr. *Cimrice, cimriler gibi.* Ez winîyaya o yo çikosane tenekên nan dano mi, mi fehm kerd ki destê ci tepişte o.

çikosaney Nm. Çekosaney, kosaney, çekoskîyey, çikoskîyey, çikçikaney. Kosane/çekosane bîyayeni, çikçikane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîş di zêdê çikosana bîyayeni, wesfê çikosan ser o bîyayeni. Tr. *Cimrilerin yaptığı gibi yapmak.* Eger şima tenekên çikosaneyda ci ser o vinderdayê, ma do fêlê ci yo heqîqî fehm kerdayê.

çikosey Nm. Kosey, çekosey, çikçikey, nekesey, çikosîni, çekosîni, desttepişteni. Desttepişte/ê bîyayeni. Wesf û karûgurweyê çikosan. Tr. *Cimrilik, pintilik, eli sıkı olmak.* Ez çikoseya ci rind û rind zana. Labelê mi comirdeya ci kesî fek ra nêşinawita.

çila 1. Nm. Çîya ki ver û çoşmeyê kesî kesî rê kena roşnayî. Tr. *Çıra, lamba.* Kalikê mi vatê: "Hele destê xwu bierzi a makda çila ki, ti mi rê acifinê ki ez vîstên xwu rê şira teber." 2. Îdarê. Çîyênda vernî roşinkerdişî ya ki, bin di depoyêndê ci yê qazaxî esto û ser o borîyekênda ci ya fitîla pemeyîni. Fitîli debêna de û verdeyêna qazaxî mîyan. Na fitîli qazaxî ancena cor. Wexto ki kes nano pa, wexta veşena. Bi no şekila vernîya kesî roşnayî kena. Tr. *Çıra.* Verî elektrîk çinêbî, ma bi çilayan a şîyê axuri.

çilag/i Teks. N. Cildar/i, bafkar/i. O ki cil û şal û şiq û û çîyanê zêdê nînan virazeno. Tr. *Halı, çul, semer vb. şeyleri yapan dokumacı, tekstilci, dokumacı, çuhadar.* Çilag do ma rê dîrê şiqê weşîy virazo.

çilagane Nn. Çilagkî. Zêdê çilagana. Çilagîy senîn ki kenê û gurweyênê; winî kerden û gurweyayeni. Tr. *Dokumacılar gibi, tekstilciler gibi. Halı, kilim vb. dokuma işleri yapanlar gibi yapmak veya davranmak.* Mi vero vinderd bî û çilagane ata nata kerdê. Vaji ti kotî, çilag kotî?

çilaganey Nm. Çilagkîyey. şekil û bîçim û fêlandê xwu di zêdê çilagana bîyayeni, bi înan mendeni, zêdê înan karûgurwe kerdeni yan jî qedînayeni. Tr. *Tekstilci veya dokumacıların davrandığı davranmak, dokumacılara benzemek, teksilci edasıyla.* Ki ti çilaganeya ci bişê bipaliknê, qey ti do çîyên ci ra fehm kerê.

---

1 Na vajeka "çünkü/çunki"y Tirkî nîya, mala ziwanandê malbatda Îranîyan a.

çilagey *Teks. Nm.* Cildarey. Cildar bîyayeni. Cil û şiq û çuwal û xalî û çîyo winasîn viraşteni. *Tr. Tekstilcilik, dokumacılık, semercilik.* Çilagên va: Çilageya ci rewên a, zêdê ma newê nîya.

çilan *Nn. Bw.* Çilm. Ci zincî ra çilan rêj bîyê, nêşayê zincîya xwu pak kero.

çilanciki *Nm.* Çirriki, çirraniki. Aw û borîyeka aw a ki qando ki awi banandê herrînan ser o doli nêbo û nêrodo, sornîyan ser ra bi mêlên û bi borîyên a deyaya teber. *Tr. Oluk.* Awi çilanciki ra rêj bîyê, banî ser o awi dol nêbîyê.

çilanç *Nn. Bw.* Çilm. Xwura bişo çilançê xwu bibestero, kes ci rê nêvano çilançin.

çilançin/i *N. Bw.* Çilmin/i. Çilançin bî. Cora înan nêgirotê xwu mîyan.

çilançiney *Nn. Bw.* Çilminey. Çilançineyda ci ra kes qayîl nêbî, bêro mîyan. Çunkî madê înan ci ra qelibîyayê.

çilanin/i *N. Bw.* Çilmin/i. Çilanin nêbîyayê, înan do pa kay kerdayê.

çilaniney *Nm. Bw.* Çilminey. Eger şima do çilanineya ci fina xwu rê derd nêkerê, ma bêrê pê heti?

çilante *Nn. Bw.* Çilm. Des santîmîy ser o çilante derg bîbî. Qey nêşe vet bî.

çilanteyîn/i *N. Bw.* Çilmin/i. Kê va çilanteyîn o? Çilanteyîn nîyo.

çilanteyîney *Nn. Bw.* Çilminey. Ez şena perrên nuşte çilanteyîneyda ci ser o binûşna.

çilçil *Nn.* Sûrûsipe, *altûnî, zêrin.* Zêdê rengda altûnî rengênda biriqîyayê. *Tr. Altın sarısı gibi bir parıltı/parlama.* Ez winîyaya ki dûrî ra çîyêno çilçilêno, mi fehm nêkerd ki, o çilçilê zanayan û perwerdekerdan o.

çilçiv *Nn. Bw.* Çolçiv. Eger şima çilçivîy ci nêdayê, bi mi ki do deha weş bîyayê.

çilçivane *Nn. Bw.* Çolçivane. Kes vano beno ki çilçivane nîyo, hema çilçivane o.

çilçivaney *Nm. Bw.* Çolçivaney. Mi jî ûja di çilçivaneya ci ferq kerdi.

çilçivbîyaye/ê *N. Bw.* Çolçivbîyaye/ê. Cayo û perro çilçivbîyaye di şima çiçî dî, çiçî nêdî?

çilçiv bîyayeni *f. M.* Çilçivbîyayîş. *Bw.* Çolçiv bîyayeni. Serîn bî çilçiv, mi zana do pêser û pêdima qezay bêrê.

çilçivcidaye/ê *N. Bw.* Çolçivcidaye/ê. Mi tam ê cadê çilçivcidayî di qeza kerd.

çilçiv cidayeni *f. M.* Çilçivcidayîş. *Bw.* Çolçiv cidayeni. Zanayey vanê ki, rayan di jû cayan di çilçivîy cidê ki, ramêrîy nêrakewê û qezay nêbê.

çilçivin/i *N. Bw.* Çolçivin/i. Çimîy korîy bîy û pird çilçivin bî. Deha qeza senîn nêro, senîn nêbo?

çilçiviney *Nm. Bw.* Çolçiviney. Sebebê qezadê înan, çilçivineya ray bî. Labelê ê ma frên teqayeni bî.

çilçivkerde/ê *N. Bw.* Çolçivkerde/ê. Zêdê adirî cayo çilçivkerde jî jû cayan di binaf o, jû cayan di jî bizirar o. Kes do bizano cadê ci di karfîno.

çilçiv kerdeni *f. M.* Çilçivkerdiş. *Bw.* Çolçiv kerdeni. Birak! Îdaregerîy coy, meyandûzîy rayan û zanayey îlmî çilçiv kenê. Ma do se kerê, çi weli xwu ro kerê?

çilçivkî *H. Bw.* Çolçivane. Çilçivkî bîyayê jî ma do bişayê ci ra bê qeza û bê bela şiro.

çilçivkîyey *Nm. Bw.* Çolçivaney. Înan va beno ki ê do bi çilçivkîyey a qezayan vernî kewê. Ê nêzanê ki gereg ki sifte sifte xarikê ramêran bifinê.

çile 1. *Cog. Nn.* Zemherî, qereqiş. Zimistanî ra çewres rojê çetinîy. Qereqişî dima çile o. Çile, çewres rojîy dewam keno. Vîst rojîy zimistan maneno tepîya qereqiş qedêno. Çilîya tepîya tersê zimistanî jî qedêno. *Tr. Zemherir.* Rojênda çileyên bî. Ez jî bi ci ya şîya. 2. *Cog. Nn.* Kanûna Dimayêni, menga zimistanî ya oretekêni, menga zimistanî ya didîy. *Tr. Ocak, Ocak Ayı.* Çile di ma do aresne kewê. 3. *Cog. Nn.* Orte di çewres roja hergi demserreyî. Mesela demserreyê amnanî, ê zimistanî, ê payîzî û ê wesarî di vernî û peynî ra amorê, çewres rojê ci çile o. Labelê bolkî amnan û zimistanî di vajêno. Çileyê amnanî, çileyê zimistanî. Çileyê wesarî û çileyê payîzî cara nêvajêno. Çunkî çile di bolkî çetiney esta, çileyî ra bolkî çetiney murad bena. *Tr. Orta taraftan her mevsimin kırk günlük zorlu dönemi.* Çile/ortedê amnanî di kes veşeno, çile/ortedê zimistanî di jî kes zûzikêno. 4. *Ed. Nn.* Orte, werte, çîlik, çilik. *Tr. Orta, merkez.* Çîlikê çareyî, çileyê zimistanî, çileyê amnanî ûzn.

çilek/i *N.* Nefsok/i, payek/i. Merdimo ki qedê nefsdê xwu nêbeno, tim qayîlo çî bûro, çimanê xwu werdî vero keno pîs, werdî vero nêşeno wahîrê îzzetî bo. *Tr. İstek*[1]*, göç insan*[2]*, mide düşkünü.* Merdimêndo çilek o. Sera ki şino qandê werdî çî wazeno.

çilekane *Nn.* Nefsokane, çilekînane, çilekkî. Zêdê nefsokana, zêdê çilekana. *Tr. İstekliler gibi, göç insanı gibi, mide düşkünü gibi.* Xasekî ame, çilekane bi ma ya pîya ronişt û mirdîya xwu

1 Herêma Antalya ra.

2 Herêma Tokat ra.

...e xwu werd tepîya vinderd, ser o çaya xwu ... şimit.

çilekaney *Nm.* Nefsokaney, çilekînaney, çilekkî-ney. Çilekane/nefsokane bîyayeni. şekil û bîçim ... usûl û meşdê xwu di zêdê çilekana bîyayeni, ... çilekan/nefsokana mendeni. *Tr. İstekliler gibi. ... düşkünleri gibi.* O do bi a çilekaneyda xwu ... ispatey ma rezîldê alemî kero.

çilekemî *Zv. N.* Çilekêm/i, kemî, netemam/i. Kes/çîyo ki; çileyê ci kemî yê, temam nîyo, tey kemaney esta, tey xîntiney esta, verûpeyê ci bellî nîyo, çiwext do senîn hereket bikero bellî niyo. *Tr. Eksik, tahtasız, tam olmayan, güvensiz.* Şima çirê ê merdimê çilekemî rişenê mi ser?

çilekemîyane *Nn.* Çilekêmane, çilekêmkî. Zêdê çilekemîyana bîyayeni, zêdê xîntana bîyayeni, wesfê çilekemîyan û nîmxîntan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Yarı deliler gibi olmak, bir tahtası eksikler gibi olmak, delice.* To şî çilekemîyane eşt aja û ti ameyê. Ma to karûgurweyên havil kerd?

çilekemîyaney *Nm.* Çilekêmaney, çilekêmkîyey. Çilekemîyane bîyayeni. Ze ki çileyê ci kemî bê, zêdê çilekemîyana bîyayeni, zêdê kemîtextana bîyayeni, ze ki dîrê textê ci kemî bê. *Tr. Tahtasızlar gibi olmak, delice olmak, ahmaklar gibi olmak.* Eger mi çilekmîyaneyda ci rê serevde bikerdayê, ez do bi şik û fikranandê xwu ya ters bikewtayê.

çilekemîyey *Zv. Nm.* Çilekêmey, çilekêm/çilekemî bîyayeni. Aqilê ci kemî bîyayeni, textêndê ci kemî bîyayeni, temam nêbîyayeni. *Tr. Aklından bir tahtanın eksik olması.* Qarişê ci mebê, Ellah zano çileyê ey kemî yê. Çilekemîyey ra nêbo, wina nêkeno.

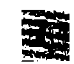
çilekey *Nm.* Çepeley, çilekîni, çilekîney. Çilek bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey çilekîni esta, nefsok o; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Nefsine düşkünlük, isteklilik.* Ez bizana ki tey çilekey çinî ya, ez pa şina.

çileyê amnanî *Cog. Nn.* Çîlikê amnanî, orteyê amnanî, qijqijikê amnanî. Amnanî ra vîst rojîy ravêreno û çileyê amnanî dest keno pa, hettanî çewres roj çileyê amnanî yo. Yanê des rojê Hezîranê peyênîy û hîris rojîy jî Temmûzî (Tirmehani) ra, têtewr çewres rojîy çileyê amnanî yo. *Tr. Haziran Ayı'nın son 10 günüyle, Temmuz Ayı'nın 30 gününü içine alan süreye verilen isim.* Ma çileyê amnanî di tîjî bin di palî kerdê.

çilik *An. Nn. Bw.* Zîlik. Eger ê qeçê nelamatî ci rê çilikê mari nêvatayê, kotekîy nêwerdê.

çilka awi *Nm.* Çilka aweri, çilkawî, dalpeyên awi. Çilki bi çilki finên tenya rijîyayena aweri. *Tr. Katre. Su damlası.* Qe çilkênda awi jî mi nêresaya.

çilka mîzî *Nm.* Çilka destawî. Çilka ki destawîya tepîya kesî ra kewna. Hergi dalpeyênda mîzî. *Tr. Çiş/idrar damlası.* Diqet bikerê, wa çilka mîzî nêreso çinadê şima.

çilka yaxerî *Nm.* Çilka varenî, çilka varanî, çilka şilî, çilka baranî, çilka varişî. Hergi çilka ki yaxer varayîş di yena erd. *Tr. Yağmur katresi, yağmur damlası.* Emserr qe çilkênda yaxerî nêgunê a deştda sîya ro.

çilkaye/ê *N.* Çîyo ki çilkîy keno, çilki bi çilk ci ra awi yan jî çîyo awikin yeno; bi çilkan a herikêno yan jî herikîyayo. *Tr. Damlayan.* Mi do o sîtilo çilkaye biberdayê bidayê ci, fina gunayê mi pey ame.

çilkeki *Nm.* Dalpeki. Çilkênda bol werdî. *Tr. Katre.* Jû finan çilkekên awi jî kesî reynena.

çilkena awdani *Zîr. Nm.* Awdana çilkokî. Awdana ki bi çilkayen a bena, erdî bin ra bi borîyan an awi benê û çilki bi çilkî ci ra awi herikêna û erdî tew nêtewnena, vêşî awi ci nêdana. *Tr. Damla ile sulama.* Mi bi çilken a awdani nêkerda. Labelê ê ki kerdê mi dîyê.

çilkey *Nm.* Çilki çilki, çilkeni. *Tr. Damlama.* Çilkeya ci qeti bî, ez winîyaya bindê ci ra ki tew binê ci zengarîya o.

çilki *Nm.* Dalpa, zîpi. Dalpeyênda awa werdî. Çilki, bolkî cado serakerde di bena, dalpa bolkî cado sergirote di, bena. *Tr. Damla, katre.* Eger bişayê çilkênda awi bivînayê do bireyayê.

çilkin/i *N.* Çî/keso ki çilkîy gunayê piro, çilkîy deyayê ci ro. *Tr. Damlalı.* To o cayo çilkin nêbesterd.

çilkiney *Nm.* Çilkin bîyayeni, çilkîy piro gunayeni, çilkîy ci ro deyayeni, çilkîy ser ro gunayeni. Çî/keso ki çilkîy gunayê piro, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan pa bîyayeni. *Tr. Damlanmak.* Çilkineya ci bi mi ki do zirar ci nêdo.

çilkîni *Nm.* Çilki çilki, çilkîney. Kudîyayena çilkayîşî ya. Çilki çilki kerdeni, tim çilkayeni, tim çilkîy/dalpey kerdeni, tim pey şîyayeni, pey şîyayeni di çilki bi çilk herikîyayeni. *Tr. Damlayarak akmak, damlama sesi.* Çilkîna ci ya hewna mi goşî di.

çilkîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çilki. Yaxerî çilki kerdê. Çilkênda ci jî gunê mi zincî ro.

çilkîyaye/ê *N.* Çilkaye/ê, zîpaye/ê. Çîyo ki çilkayo, o yo çilkeno, ci ra dalpeyê şinê. *Tr. Damlayan, akıp giden.* O çîyo çilkîyaye do hêdî hêdî dolên peyda kero. Qey şima do wexta pey

emeley bikerê.

çilkîyayeni *f. M.* Çilkîy kerdeni, zîpayeni, zîpîy kerdeni. *Tr. Damlamak, damlayarak akmak.* Çilkîyayenda ci ra nêbîyayê, mi do a legana to ya mînteşi biherînayê.

çilkîyeşte/ê *N.* Çilkîykerde/ê, zîpîyeşte/ê, zîpîykerde/ê, dalpeykerde/ê. Çîyo ki o yo çilkîy erzeno, o yo hêdî hêdî çilkîy keno. *Tr. Damlayan, çiseleyen.* Yaxero çilkîyeşte do gamekna vêşî kero.

çilkîy eşteni *f. M.* Çilkîy eştiş. Zîpayeni, zîpîy eşteni, zîpîy kerdeni, dalpey eşteni. Çilki bi çilki erzîyayeni/varayeni. *Tr. Çiselemek, damlayarak yağmak.* Yaxerî sifte çilkîy eştê. Ma kewtîy ray, dima yaxerî şidêna. Ma pêro bîy hîhulokîy.

çilkîykerde/ê *N.* Çilkaye/ê, zîpaye/ê, zîpîykerde/ê. Çîyo ki ci ra çilkîy yenê, çilkeno û ci ra dalpa bi dalpa awi yena. *Tr. Damlayan, damlayarak akıntı yapan.* Sîtilo çilkîykerde do tamîr bo ki, çilkîy nêkero.

çilkîy kerdeni *f. M.* Çilkîy kerdiş. Zîpayeni, zîpeni, dalpey kerdeni, çilkayeni, çilkeni. Çilki bi çilk ci ra awi yan jî çîyo awikin amîyayeni. *Tr. Damlamak, damlayarak akmak.* Çîyo ki çilkîy bikero, kes do tamîr kero ki çilkîy ci ra nêşirê.

çilknaye/ê *N.* Çîyo ki çilkneyayo, bi şikildê çilkan a varneyayo yan jî herikneyayo. *Tr. Damlatılan, damla şeklinde verilen, damlayarak yağdırılan veya akıtılan.* Varişo çilknaye do çi naf bido ki?

çilknayeni *f. M.* Çilknayîş. Zîpnayeni, dalpey ci ro dayeni, çilkîy eşteni, hêdî hêdî varayeni, dalpe bi dalpe varayeni. Bi çilkan a çîyêndê awikinî rijnayeni. *Tr. Damlatmak, damlamak, damla halinde yağdırmak, damlatarak dökmek, göndermek.* Ellahî nêvarna, çilkna. Çunkî înan qe şukrê xwu nêkerd ki. Ellahî jî ê tamojikî kerdîy.

çilknok/i *N.* Zîpnok/i. Çî/keso ki zîpneno, çilkneno, bi şikildê çilkan a varneno, rişeno, herikneno. *Tr. Damlayan, damlatan, damlalar halinde gönderen, yağdıran, akıtan.* Çîyo çilknok, çilki bi çilk û çîyanê winasînan varneno, rişeno, herikneno.

çilknokey *Nm.* Çilknayeni, zîpnayeni. Çilki bi çilkîy rişteni. *Tr. Damlatmak.* Çilkonokeyda ci ra nêbo, kes jî nêwazeno.

çilkok/i *N.* Çî/keso ki çilkeno, wesfê ci yo verên çilkena ci ya, bol çilkeno. *Tr. Damlayan, damlama zaafı bulunan.* Çilkok o, kunê mîzî yo. Ti vanê beno o yo pey şino. Hawêr o yo binê xwu keno hî.

çilkokî *Nm.* Çilkok bîyayeni, çilkîy kerdeni, wesfê ci yo tewro verên çilki bi çilk pey şîyayeni. *Tr. Damlama zaafının olması, damlayarak akmak, damla damla akmak.* Vanê bîyo çilkokî, o yo nêşeno binê xwu tepêşo.

çilkokîyey *Nm.* Çilkokî bîyayeni, çilki bi çilk eşteni, dalpe bi dalpe kerdeni. *Tr. Damlama, damlama zaafının bulunması.* Çilkokîyeya ci, ma rê xirab a. Çunkî ma nêwaştê ki çilkokî bo.

çilm *Nn.* Xirnik, tirik, pilx, lîçik, çilan, çilanç, çilante. Çîyo lîm o pîs o ki kesî zincî ra yeno. *Tr. Sümük.* Qeçekî serd girot bî, çilmê ci ameyê.

çilmast *Nn.* Masto parzûnkerde. Masto ki bîyo parzûn, awa ci rind û rind vijîyaya. *Tr. Süzme yoğurt.* Çilmast ci rê giran yeno, ey rê mastê mangan weş o.

çilmin/i *N.* Xirnikin/i, tirikin/i, pilxin/i, çilanin/i, lîçikin/i, çilançin/i, çilanteyîn/i. Keso ki zincî çilmin. *Tr. Sümüklü.* Kaşka çilmin nêbîyayê. Weş o, rind o, labelê madê ma ci ra qelibêno.

çilminey *Nm.* Xirnikiney, tirikiney, pilxiney, lîçikiney, çilaniney, çilançiney, çilanteyîney. Pa çilm bîyayeni, zincîda ci ra çilm war bîyayeni. *Tr. Sümüklülük.* Bê mari madê pêrini jî çilmineyda ci ra qelibêno.

çilminok/i *N.* Çilmok/i. Kes/çîyo ki; ci zincî ra bol çilm yeno, çilminey bîya wesfê ci yo ravey. *Tr. Sümüklü.* Ê yê kenê to bi ê çilminokî ya roşanê.

çilminokey *Nm.* Çilmokey. Çilmin bîyayeni, çilminey tey wesfêndo ravey bîyayeni. *Tr. Sümüklülük.* Ma çilminokeya ê serşîyayeyî ma ra kemî ya?

çilminokî *H.* Wesfê çilminok/çilmokan, çilminok/çilmok bîyayeni. *Tr. Sümüklülük, sümüklü olmak.* Senîn beno kes dima ra beno çilminokî?

çilminokîyey *Nm.* Çilminokî/çilmokî bîyayeni, tey wesfê çilmokan/çilminokan peyda bîyayeni. *Tr. Sümüklü olmak.* Eger çilminokîyeyda ci ra nêbo, ma şenê xwu rê hembaz kerê.

çilmixi *Nm.* Celboqa viraştê, lepoçika viraştê. Lincîya bol awikin a ki qandê suwaxî virazîyaya. *Tr. Balçık, sıvı çamur, kil.* Ostay va, derê ki şima na lincîyeri boka alawê û bikerê zêdê melhemî ya. Ma do pa dêsan suwax kerê. Labelê verî suwaxkerde o, gereg o ki vêşî qalin nêbo. Cora wa çilmixi bo.

çilopilo *N.* Sist/i, sistolî, gewşeg/i, salmekî, salmedera. Bi bêdûzanên a. Hema senîn ki raşt ame, winî. *Tr. Gelişigüzel, gevşek, çürük, eğreti, düzensiz, disiplinsiz, temelsiz, salma.* Do se bo ki? Banêndo çilopilo viraşto.

çilp *Nm.* Vengê çilpi/çilki, vengê dalpan. *Tr. Damlama sesi.* Çilka sifteyî di mi vengê ci şinawit. Va çilp û vengê ci ame mi goşî.

çilpey *Nm.* Vengê çilpi, vengê çilpi çilpi, bi şikildê çilp a. *Tr. Damlama sesi.* Mi vengê çilpeyda ci neaşnawito.

çilpi *Nm.* Çilpiki, dalpa. Boleka ci "çilpîy" ê. Dalpaya ki gunena erd ro yan jî cayên ro û dima Mesela yena kesî ser. *Tr. Yere düştükten sonra herhangi bir yere sıçrayan damla veya damlacık.* Ey sî dê aweri ro, çilpîy pêro amey mi ser. Cora ez qehrîyaya ci ra.

çilpi çilpi *Nm.* Çilpînî, çilpîni, çilpîney. Bi şikildê çilp çilp a veng veteni. *Tr. Damlama sesi, damlayarak, damlamak suretiyle.* Xeyr o çilpi çilpa to ya! Ti ya awi mîyan di se kena?

çilpiki *Nm. Bw.* Çilpi. Çilpikên gunê ci ro, şî çinayê xwu virna. Çi pak o!

çilpikîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çilpi. Kaşka to nêdayê piro. Mi ser jî çilpikîy nêameyê.

çilpî *N.* Qirşûqalo barîyek. *Tr. İnce çalı çırpı.* Bi çilpîyan a adir we nêbeno. Eger şima şenê, tayên qirşûqal arêdê.

çilpîney *Nm. Bw.* Çilpi çilpi. Ez winîyaya çilpîneya ci bî, mi va, hele a ya se kena?

çilpîni *Nm. Bw.* Çilpi çilpi. Eger çilpîni ci ra nêameyê, mi do tew nêzanayê ameyo keye.

çilpîyane 1. *Nn.* Çilpikî. Bi şikildê çilpi çilp a. (Tîya di L qalin waneyêno.) *Tr. Suyun yüzeyine el çırpar gibi ses çıkarmak.* Ey ez nêdî bîya, çilpîyane ame mi vero vinderd. 2. *Nn.* Zêdê çilpîyana, bol zaîf bîyayeni, bi şikildê qirşekandê bol barîyekana bîyayeni. *Tr. Çırpı gibi, çok zayıf, çok ince.* Lajekêndo çilpîyane bî. Ze bî ze çarîy. Lajek pay ra hêl bîye.

çilpîyaney 1. *Nm.* Çilpîyane bîyayeni, bi şikildê vengo ki bi serdê awi ro dayena vijêno. Bi bîçimdê çilpi çilpi kerdişî ya bîyayeni. *Tr. Suyun yüzeyine el vururcasına bir sesin meydana gelişi gibi olmak.* Ez ê şekîldê ci yê çilpîyaney dimi jî nêkewta. 2. *Nm.* Zêdê çilpîyana bîyayeni, bi çilpîyana mendeni, bol zaîf û barî bîyayeni, bol bi nînan mendeni. *Tr. Çırpılar gibi olmak, çırpı gibi zayıf ve ince bir görüntü sergilemek.* Eger mi çilpîyaneya ci xwu rê derd kerdayê, mi do siftera nêgirotayê. Çunkî xwura siftera winî bî.

çilpîyey *Zv. Nm.* Çilpî bîyayeni, zêdê çilpîyana bîyayeni, zêdê çilpîyana barî û zaîf bîyayeni. *Tr. Çalı çırpı olmak, çalı çırpı gibi ince, zayıf ve cılız olmak.* To dîyo hele! Tew çilpîyeya ci ci vîrî nekewna. O yo bi şarî huweno.

çilûsiki *Nm. Bw.* Çirûsiki. Ez a qe çilûsikên nêvînena ki ez pey bawer ba!

çim 1. *An. Nn.* Vîn. Azayo ki kes pa vîneno, kes pa çîyan vîneno. *Kur. Çav. Tr. Göz.* Çimê ci dejayê. Cora şî doktor. 2. *Cog. Nn.* Çime, serawî, fekawî. Cayo ki çîyo zêdê aw û malûmatî ci ra tehsîl beno/vijêno. *Tr. Kaynak, menba, göz. Bir şeyin asıl çıktığı yer.* Çimê ci yo cor di. Tîya boçika ci ya.

çimabî *N. Bw.* Çimkew/i. Keynekênda çimkew û keynekênda çimsîya pîya bî, şîyê kê filan kesan.

çimabîyey *Nm. Bw.* Çimkewey. Xortî va: Keso çimkeweya ci nêgeyreno. Wa kebanî bo bes o.

çimadirane *Nn.* Adirçimane, bîtirimane, çimadirkî. Zêdê adirçiman a, zêdê bîtiriman a. Zêdê kes û çîyandê lûkan a bîyayeni. *Tr. Gözleri alevler fışkıranlar gibi, göz yakanlar gibi, çok ateşliler gibi, çok tehlikeliler gibi.* Mêrdek çimadirane şî ci ser. Mi va do pirodo, axirî ki nêda piro.

çimadiraney *Nm.* Adirçimaney. Wesfê çimadiran, wesfê hêrs bîyayan, wesfê adirçiman bîyayeni, tey adirçimey bîyayeni, tey bîtirimey bîyayeni, çimandê ci di adir pekayeni bîyayeni. *Tr. Alevler fışkırmak, alev topu gibi olanlar benzemek.* Mi çirê wesfê ci yê adirçimaney nêdîyo?

çimadirey 1. *Nm.* Adirçimey, bîtirimey, çimê ci çiman veşnayeni, çiman ra adir pekayeni, karûgurwey qedînayeni. *Tr. Yakan gözlü olmak, gözlerinden ateşler saçmak.* Ez jî çimadireyda ci ra tersaya. Kam nêterseno ki? 2. *Zv. Nm.* Adirçimey. Hêrs bîyayeni, çiman ra adir pekayeni, cadê xwu di nêvinderdeni. *Tr. Gözlerinden ateşler fışkırmak, asabilik, sinirlilik, yanına yaklaşılmamak.* Hettanî nika eger çendo ki kerdo vinî jî çimadireyda xwu ra kerdo vinî. 3. *Nm.* Adirçimey. Nezerê ci bol vêşî bîyayeni, nezer/çimênokeya ci bol bîyayeni, çimênî kerdeni. *Tr. Nazarı kuvvetli olmak.* Çimadireyda ci ra nêbo, ma do tim jî şirê û bêrê. Labelê ma nêwetanê ki xwu û qeçekanê xwu û çîyê xwu ci mojnê!

çimakerde/ê şîyayeni *Zv. f. M.* Çimakerde/ê şîyayîş. Çimîy peynî di mendeni. Waştena ci, posena ci, mirazîya ci, gazîya ci, hêwanê ci ca nêamîyayeni. *Tr. Gözleri açık gitmek, gözleri arkada kalmak, arzu ve isteklerinin yerine gelmemesi, arzusunun hasretiyle ölüp gitmek.* May demê xwu yo peyên di (ganan vero) tim va: Lajê min o kotî di, kanî lajê mi? Cinêki soyîn jî çimakerdê şî.

çimakerdeşîyaye/ê *Zv. N.* Çimîy peynî di men-

de/ê. Kes/çîyo ki; çimê ci akerdey şîyo, nêresayo mirzînda xwu ser, nêresayo hêwandê xwu ser, waşten û posena ci ca nêamêya. *Tr. Gözleri arkada kalan, gözleri açık giden. Muradına, emeline, arzu ve isteğine nail olamayan, hevesi kursağında kalan.* Gunayê mi bi ê merdimdê çimakerdeşîyayeyî ame.

çimanaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çîyên neyayo ci çiman ver, kerdo pa, nayo ci vera. *Tr. Gözlere takılan, gözlere yapıştırılan veya takılı hale getirilen şey.* O çîyeko çimanaye do dîna rojî ci ra cibîyo. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; derbên yan jî çîyêndo winasîn neyayo ci çiman a, deyayo çimandê ci ro. *Tr. Gözlerine bir darbe veya benzeri bir şey vurulan, çarpılan, sokulan.* Mi o merdimo çimanaye jî dî, o qelbonaye jî dî. Hurna jî merdîy bîy.

çimanayeni 1. *f. M.* Çimanayîş. Çîyên bi çiman a disknayeni, pa kerdeni, pa zeliqnayeni, pa besteni. *Tr. Gözlere takmak, gözlere yapıştırmak, gözlere değdirmek, gözlerin önüne yapıştırmak.* Nê verçimekan çima ni ki weş bivîno. 2. *f. M.* Çimanayîş. Derbên yan jî çîyêndê zêdê nînan kesî çiman ro dayeni. *Tr. Gözlere sıkmak, gözlere vurmak, gözlere yapıştırmak.* Mi do qurşûn ey çima nayê, mi na qelbî yo.

çimandê xwu ya dîyaye/ê *N.* Çimandê xwu ya vînaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesnakî yan jî bi çînakî ya nê, bixwu dîyo, ci rê bîyo şade, bi çimandê xwu ya dîyo. *Tr. Başkalarının aracılığıyla değil de, bizatihi gören, kendi gözleriyle gören, bizzat kendisine şahit olan.* Merdimo bi çimandê xwu ya dîyaye bîlaheq û bîlasebeb çirê zûrîy bikero ki?

çimandê xwu ya dîyayeni *Zv. f. M.* Çimandê xwu ya dîyayîş. Çimandê xwu ya vînayeni, bixwu dîyayeni, bixwu vînayeni. Kesî ra nêaşnawiteni, şahîd bîyayeni, bi wesayîtên a nê, bîzzatîhî dîyayeni. *Tr. Kendisi gözüyle görmek, bizzat şahit olmak, başkasından değil de kendisi görmek.* Mêrdekî va, eger mi bi çimandê xwu ya nêdîyayê, mi pey emel nêkerdê. Labelê mi bi çimandê xwu ya dî û vîna.

çiman hersîy kerdeni *f. M.* Çiman hersîy kerdiş. Bermî, bermayeni, hersîy war kerdeni, dest bi bermî ya kerdeni. *Tr. Gözyaşı dökmek, ağlamaya başlamak, gözleri yaşarmak.* Mi senîn ki a xebera nebixêri dê ci, hema çimanê ci hersîy kerdîy.

çiman hewnnêdîyaye/ê *N.* Çiman hewnnêvînaye/ê, çiman hewnnêkerde/ê, hewn çimannêkewte/ê. Kes/çîyo ki; hendo bêhewn o, qethan hewn mewn ci çimî nêkewto. *Tr. Gözlerine uyku girmemiş olan, çok uykusuz olan, gözleri uyku görmemiş olan.* Yanê şima bawerî kenê ki, o keso çiman hewnnêdîyaye tîya ra bişo kirêşeri bero filan cado dûrî?

çiman hewn nêdîyayeni *f. M.* Çiman hewn nêdîyayîş. Çiman hewn nêkerdeni, çiman hewn nêvînayeni, qethan nêrakewteni, çimîy pêya nênayeni, hewn çiman nêkewteni. *Tr. Gözleri uyku görmemek, asla/hiç uyumamak, gözlerine uyku girmemek, uyku ile tanışmamak.* Hefteyên o mêrdek bêhewn o, çimanê ci hewn nêdîyo.

çimanî *Rob. N.* Çîyo ki winîno çiman ra, kewno çiman ver, kes bîyayena ci bi çiman a fehm keno, bi çiman a zano, bi çiman a şînasneno. *Tr. Görsel. Gözlere hitap eden.* Mojîn çimanî yo, veng û nota goşanî yo.

çimanîyey *Rob. Nm.* Ê çiman bîyayeni, bi çiman a şînasîyayeni, bi çiman a zaneyayeni. Bîyayena ci bi çiman a fehm bîyayeni, çîyê çiman bîyayeni. *Tr. Görsellik. Göze dayalı olmak, göz ile anlaşılan veya bilinen olmak.* Eger şima biwinîyê çimanîyeyda ci ra, weş bî. Labelê ki şima...

çimanmîyankerde/ê 1. *N.* Çîyo ki kesên yan jî tayêni kerdo çimandê kesên yan jî çîyên mîyan ki yan ci rê darî bo yan jî zirar ci do. *Tr. Yarar veya zarar vermek için birileri tarafından bir şeyin veya birilerinin gözlerinin içine konulan şey veya madde.* Darîyê ci yê çimanmîyankerdeyî ci rê naf nêda. 2. *Zv. Nn. Bw.* Çimanmîyankuwate/ê 2. Ey merdimo ci çimanmîyankerde jî nêşo ci rê bawerî bîyaro, ez do deha senîn pey emeley bidê kerdiş?

çiman mîyan kerdeni 1. *f. M.* Çimanmîyankerdiş. Qandê nafên yan jî zirarên çîyên, darîyên kesên yan jî çîyên çiman mîyan kerdeni. *Tr. Yarar veya zarar vermek için herhangi bir şey veya bir maddeyi bir şey veya bir kimsenin gözlerine koymak/sokmak.* Ey awa çiman kerdi ci çiman mîyan ki weş bo, bi mi ki tew zirar da bi ci. 2. *Zv. Nn.* Çimanmîyankerdiş. *Bw.* Çiman mîyan kuwateni. Ha şima giştê xwu kuway mi çiman mîyan, ha şima o zanîşo nebixeyr kerd mi çiman mîyan, ha şima ez kişta. Çi ferq esto? *Tr. Zorla kabul ettirmek, gözlerinin içine sokmak, zoraki delillerle kabul ettirmek.* La willi ki mi hendayên delîlîy û şadey nêardayê, mi ci çiman mîyan nêkerdayê, ey qebûl nêkerdê.

çimanmîyankuwate/ê 1. *N.* Çîyo ki (mersela darî, qirm ûzn.) jewî bi zor a kuwayo mîyandê çimandê kesên. *Tr. Zorla birisinin gözlerinin*

içine sokulan. Yanê ti vanê nafê ê darîdê ey ê çimanmîyankuwateyî do bibo? 2. *Zv. Nn.* Çimanmîyankerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên pey razî bê, pey bawer bê, pey emel bikerê, bivînê, tesdîq kerê; kuwayo kesên çiman mîyan. *Tr. İnandırmak, kabul ettirmek, tasdik ettirmek için birileri tarafından birisinin gözlerinin içine sokulan, gözlerine girdirilen*. Mi rê ki, ê kesê çimandê înan mîyan kuwatî jî, nêşa înan rê bido emelkerdiş. Çunkî çimê înan kor ê û qelbê înan gêrîyaye o.

çiman mîyan kuwateni 1. *f. M.* Çimanmîyankuwatiş. Çiman mîyan kerdeni. Bi zor a çîyên, qirmên, darîyên yan jî çîyêndê zêdê ney kesên çiman mîyan kerdeni. *Tr. Herhangi bir şeyi, bir ilacı veya benzeri bir maddeyi zorla birisinin gözlerinin içine koymak, sokmak, sürmek*. Ez winîyaya o yo nêverdano, mi darîyê ci bi zor a kuwa ci çiman mîyan. Ez se kerî? 2. *Zv. f. M.* Çimanmîyankuwatiş. Çiman mîyan kerdeni. Bi zor a kesên çiman mîyan kerdeni, çîyên bi zor a kesê dayeni. O/çîyo ki kesên yan jî çîyên bawerî nêkeno ki do bivinîno yan jî qayîl nîyo bivîno; a ê kesî yan jî ê çî kesên çiman mîyan kerdeni, ci mojnayeni, ci veranayeni, ci rê îspat kerdeni, ci rê a no yo vateni. *Tr. Herhangi birisini veya bir şeyi birisinin gözlerinin içine sokmak, gözlerine göstermek, kendisine ispatlamak, türlü türlü delillerle kabul ettirmek*. Eger mi ci çiman mîyan nêkuwatayê, ey fina emel nêkerdê.

çimanmîyanravete/ê 1. *Zv. N.* Çîyo ki jewî fina jûnakî ra bi zor a, bi qewetên a gêrîyayo û ze ki ci çiman mîyan ra bivijîyo. *Tr. Birinden zorla, kuvvet uygulamak şartıyla alınan şey veya madde*. Emego çimandê jewî mîyan ra vete wihêrî rê heq o, xesp nîyo. 2. *N.* Çîyo (gendûgemar, toz) ki jewî jûnakî çiman mîyan ra veto û ci ra kerdo pak. *Tr. Birinin gözünün içinden çıkarılan şey veya toz gibi bir madde*. Tozo ki mi çiman mîyan ra ey vet, ma tehlîl kerd, tey hîleyên nêvijîya.

çiman mîyan ra veteni 1. *Zv. f. M.* Çiman mîyan ra vetiş. Çîyên kesên ra bi zor/qewet a ci ra giroteni, çîyêndê xespî ci ra bi zor a derdest kerdeni. *Tr. Herhangi bir şeyi birisinden zor/kuvvet kullanarak almak, adeta gözünün içinden çıkarmak*. Ti senîn nêdanê? Eynî ez do to çiman mîyan ra veja. 2. *f. M.* Çiman mîyan ra vetiş. Çimî mîyan ra vetiş. Çî/tozo ki kewto çimandê kesên mîyan, ey veteni, pak kerdeni. *Tr. Birinin veya bir şeyin gözüne giren bir nesneyi onun gözünün içinden çıkarıp temizlemek*. Mi xeylên gendûgemar ci çiman mîyan ra vet ki, hewna ey hewîni kerdi.

çimanranêşe/ê *Tib. N.* Kor/i, hafiz/i, nêşeyê/ya çiman. Kes/çîyo ki; çiman ra nêşe o, nêşeno bivîno, çimandê ci di uzrê vînayîşî bi boley a esto. *Tr. Görme engelli, gözlerinde özür olan, gözleri görmeyen*. Merdimo çimanranêşe jî do nê qanûnî ya tepîya wahîrê karî bo. Çunkî qanûno nêşeyan rê beno sersûn.

çiman ra nêşeni *Tib. Nm.* Nêvînayeni, hafizey, korey. Çiman ra nêşe bîyayeni, nêşeyê/a çiman bîyayeni, çimê ci nêdîyayeni, kor bîyayeni, hafiz bîyayeni. *Tr. Görme engelli olmak, gözleri görmemek*. Eger çiman ra nêşena ci çinêbîyayê, kesî no kar nêdayê ci.

çimanravete/ê *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu çim ra veto, ci ra fek verdayo, vinîkerdişê ci yan jî şîyayîşdê ci rê bîyo hes û bêveng, şîyayîşdê ci rê eger caelmat bo jî îzin vijîyayo. *Tr. Gözden çıkarılan, kaybı sineye çekilen, gidişi veya gönderilişi kabul edilen*. Ez qandê ê kaygerdê çimraveteyî xwu nêqehirnena.

çiman ra veteni *Zv. f. M.* Çiman ra vetiş. Vinîkerdiş yan jî şîyayîşdê ci rê tehemmul kerdeni. *Tr. Gözden çıkarmak, kaybına veya gidişine isteyerek veya istemeyerek onay vermek*. Mi o, finên xwu çim ra veto. Ci ra geyrîy bê.

çiman ser *Nn.* Tabî ki beno, senîn nêbeno? Beno hem jî bol jî weş beno, beso ki ti biwazi, tabî ki beno. Na kelîma yan jî no vatiş, waştenî (posenî)yan di bîyayîşî û memnûnîyetî, razîbîyayîşî îfade kena. *Tr. Göz üstüne. Başım gözüm üstüne. Hay hay! Memnuniyetle. Olur. Emredersiniz. Tabii ki olur*. Wesfî: Eger to rê zehmet nêbeno, nê emanetê mi jî beri bidi filan merdimî? Wezi: Çiman ser, do çi zehmet bo!

çiman serey *Nm.* Çiman ser bîyayeni, qebûlo weş bîyayeni, bi kêf a qebûl kerdeni, bi weşey a qebûl kerdeni. *Tr. Baş üstüne, baş-göz üstüne kabul etmek*. Wa hema mi rê bero. Wa qe bi çiman serey a nêbero.

çimanveranaye/ê *N.* Çimanvernaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qandê qebûlî, qandê zanayîşî, qandê dîyayîşî, qandê îspatkerdişî nayo kesên yan jî çiman vera, ci vero ronayo. *Tr. Görsün, kabul etsin, ispatlansın, bilsin veya benzeri bir sebeple birileri tarafından gözler önüne serilen/konulan, gözlere sokulan, ispatlanan, gösterilen*. Eger ey o çîyo ci çimanveranaye jî qebûl nêkerd, xwura o kor o. O bi zewmbî babet a jî qebûl nêkeno.

çimanveranayeni *f. M.* Çimanveranayîş. Çi-

manvernayîş. Çiman vero ronayeni. Qando ki çimîy bivînê, îspat bo çîyên yan jî kesên çiman vero ronayeni. *Tr. Birileri görsün veya ispat olsun diye göz önüne koymak/sermek, apaçık ortaya koymak, açıklamak.* Esas mi do çiman vera nayê jî, fina mi va, lanet şiro şeytanî çimî.

çimanverkewte/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kewno çiman ver û fina ze ki vinî bo. *Tr. Göze ilişen, göze görünen.* O çîyo çimanverkewte, qe nêzana senîn winî rew bîvinî ki!

çiman ver kewteni *Zv. f. M.* Çimanverkewtiş. Çiman ra asayeni, bêhemd çiman ver kewteni, çiman vero dîyayen û nêdîyayena ci jew bîyayeni. *Tr. Göze ilişmek, görünmek, gözler önüne girmek, fakat tekrar kaybolmak.* Ti vanê beno ki perrê. Finên kewti mi çiman ver û fina zêdê virsikera bî vinî.

çimanvernaye/ê *N.* Çimanveranaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qandê qebûlî, qandê zanayîşî, qandê dîyayîşî, qandê îspatkerdişî nayo kesên yan jî çiman vera, ci vero ronayo. *Tr.*"-*Görsün, kabul etsin, ispatlansın, bilsin diye veya benzeri bir sebeple birileri tarafından gözler önüne serilen/konulan, gözlere sokulan, ispatlanan, gösterilen.* Eger ey o çîyo ci çimanveranaye jî qebûl nêkerd, xwura o kor o. O bi zewmbî babet a jî qebûl nêkeno.

çiman vero *N. H.* Meydan di, eşkera, pîyase di, bellî. *Tr. Aleni, aşikar, gözler önünde, görünürde, açıkta, ortada.* Ma bi nimî ya nêkerd, ma çiman vero kerd. O yo çiman ver o.

çimanverobîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çiman vero yo, dûrî nîyo, balê kesî yo ser o. *Tr. Yakın, uzak olmayan, dikkatler üzerinde olan, dikkat edilen.* Merdimo çiman vero bîyaye do senîn bişo xwu bireyno ki?

çiman vero bîyayeni *f. M.* Çiman vero bîyayîş. Nezdî bîyayeni, bal ser o bîyayeni, çimîy ser o bîyayeni, dûrî di nêbîyayeni. *Tr. Yakında olmak, uzak olmamak, göz hapsinde olmak, gözaltında olmak, dikkat ediliyor olmak, nazar altında olmak.* Çiman vero bi, dûrî mekewi ki ma gamekna werzê û şirê.

çimanverovinîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; nêpawiten di çiman vero bîyo vinî û ti vanê beno ki kewto erdî bin. *Tr. Sırra kadem basan, gözlerden kabolan.* Kes zano hele tûteko çimanverovinîbîyaye kotî di vijîya! Tiritokan berdo ki pa parsekarey bidê kerdeni.

çiman vero vinîbîyayeni *f. M.* Çiman vero vinîbîyayîş. Çî û keso ki çiman vero bîyo û finera, bêhemd, bi heyretên a bîyo vinî û o yo nêaseno, ti vanê beno ki kewto sî. *Tr. Gözlerden kaybolmak, sırra kadem basmak, beklenmedik bir zaman veya yerde kaybolmak.* Mêrdekê nîmçe çiman vero bî vinî. Ti vanê beno ki kewt sî. Hele na erbeta girani!

çimanverovinîkerde/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên çiman ver ra nişkêra kerdo vinî, ci ver ra ze ki erdî bin kewo. *Tr. Göz önünde kaybetmek.* Şima şa ê kesê çimanverovinîkerdeyî ca kero?

çiman vero vinîkerdeni *f. M.* Çiman vero vinîkerdiş. Bi vinîbîyayîşdê ecêbî ya vinî kerdeni, çiman ver ra şîyayeni, bi erbetên a vinî kerdeni. Kes/çîyo ki; çiman vero bîyo, nişkêra bîyo vinî. wezîyetê ci meydan amîyayeni. *Tr. Güpegündüz kaybetmek, beklenmedik bir şekilde kaybetmek, iki göz ve iki kaş arasında kaybetmek.* Tew pers meki! Mi keyneki çiman vero vinî kerdi. Ti vanê beno ki kewti erdî bin, erdo şî war.

çiman ver ra vinîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bêhemd, finêra û ca û wextêndo nêpawitiş di çiman ver ra bîyo vinî. *Tr. Beklenmedik bir zaman ve yerde gözler önünde kaybolup kaçan.* Derê ki boka ma ê lajekê çiman ver ra vinîbîyayî bivînê. Ma qarşûyê meymanî jî gunakar nêbê.

çiman ver ra vinîbîyayeni *f. M.* Çiman ver ra vinîbîyayîş. Finêra vinî bîyayeni. Ca û halo ki kes nêpaweno, ûja di vinî bîyayeni, ti vanê beno ki erdî bin kewtiş peyda bîyo. *Tr. Gözler önünde kaybolmak. Adeta sırra kadem basmak, yerin dibine girmek, beklenmedik anda kaybolmak.* Newe jî tîyaka di bî. Qe nêzana senîn bî ki? Çiman ver ra bî vinî.

çimawiki *Cog. Nm. Bw.* Çime 1. Çimawiki leymin mekerê, ma awi lêşin nêherikîyo.

çimawî *Cog. Nm. Bw.* Çime 1. Mi çimawî ser o awa xwu mirdîya xwu şimiti û ez çime ra kewta dûrî.

çimbar/i *Zv. N.* Keso ki çimê ci bar kenê, rindey û hewley û serkewtenanê kesandê bînan jî şeno qebûl kero, şeno bi kêf a biwinîyo ci ra, şeno bianco xwu sîneo, kesandê bînan ver ra mixul nêweno, çimê ci bar keno ki ê bînîy jî rindey û hewley bivînê. *Tr. Kıskanmayan, hazmedebilen, içine sindirebilen, başkalarının da iyiliğini, başarısını vb. özelliklerini kabul edebilen.* Mêrdekê bêxemî va: Mi rê çimbar û çimnebar ferq nêkeno. Ez winîna qezencdê xwu ra.

çimbar 1. *Nn.* Para çiman, heqê çiman. *Tr. Göz hakkı, göz payı.* -Hemberîyan! Ma yê hergi roji nê baxçedê to ver ra ravêrenê. Qe ti çimbarên jî nêdanê ma. Çimê ma yo tede maneno. –Hemberîyan: Qe ti jî raya xwu ahewlni. 2. *Teks. Sn. Nn.* Şaneyê heremî yo difekin. Şaneyo difekin o

[illegible] viraşteni di pa layan, têlan şidênenê. [illegible] *Dokuma tezgahında kullanılan çift ağızlı* [illegible]. Cinêkeri çimbar girot xwu destî û tim da [illegible]. Dima ze winîyay ki şiqên viraşta.

çimbel/i *An. N.* Çimzîq/i. Kes/çîyo ki; çimê ci [illegible] teber vijîyayeyê. *Tr. Gözleri faltaşı gibi öne* [illegible]*mış olan*. Keynekeri ci ra hez nêkerd. Va, [illegible]bel o. 2. *Nn.* Çimzîq/i. Kes/çîyo ki; çimê ci [illegible]de yê, çîyên rew rewî ci çiman ra nêremeno, [illegible] vîneno, vînikê ci mezbût o. *Tr. Gözü açık,* [illegible] *gören, görüşü iyi olan, gözlerinden hiç bir* [illegible] *kaçmayan*. Qe mi fehm nêkerd ey senîn o [illegible]o nimî dî ki? Înan vatê çimbel o, mi fehm [illegible]kerdê. A nika bî tesdîq.

çimbelane 1. *An. Zv. Nn.* Çimzîqane, çimbelkî. Zêdê çimbelana, zêdê çimzîqana, ze ki çimê zi ziqiy/belîy bê. Kes/çîyê ki; senîn ki çimê ci bel ê, akerde yê, zîq ê; a winî bîyayeni, winî kerdeni, bi înano mendeni, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Gözleri öne doğru çıkıklar gibi, gözleri faltaşı gibi öne doğru çıkmışlar gibi.* Eger winî çimbelane nêbo jî winî qebûl biki. 2. *Zv. Nn.* Çimakerdane, çimzîqane, çimbelkî. Zêdê çimakerdana. Kes/çîyo ki; ze ki çimê akerdey bê, zêdê ey bîyayeni, karûgurweyan fehm kerdeni, aqilî ci ser di şîyayeni. *Tr. Gözü açık, kurnaz gibi.* Mi çimbelane dî. Mi rê çimwelikinane nêame.

çimbelaney 1. *An. Zv. Nm.* Çimzîqaney, çimbelkîyey. şekil û bîçim û ray û meş û usûlî di zêdê çimbelana, zêdê çimzîqana bîyayeni, bi çimbelan/çimzîqan a mendeni, wesfê çimbelan, wesfê çimzîqan pa bîyayeni. *Tr. Gözleri dışardaymış gibi, gözleri dışarı fırlayanlar gibi olmak, gözleri aşırı iri ve dışarıda olanlar gibi olmak.* Na qeçeka ma çimbelaneyda ci ra tersê. 2. *Zv. Nm.* Çimakerdaney, çimzîqaney. Ze ki çimê ci zîqane/belane bê, ze ki çimê ci akerdey bê, ze ki aqilê ci karûgurweyan ser di şiro. *Tr. Gözü açıklar gibi olmak.* Mi çimbelaneyda ci ra fehm kerd ki bi ci ya baş nêbeno.

çimbeley 1. *An. Nm.* Çimzîqey. *Nm.* Çimîy vera teber şîyayeni, çimîy vera teber vijîyayeni, çimîy vera teber vetey bîyayeni. *Tr. Gözleri öne doğru çıkık olmak, gözleri öne doğru sanki fırlamış olmak, gözleri faltaşı olmak.* Mi tew çimbeleya ci ferq nêkerdi. 2. *Zv. Nm.* Çimzîqey. Çiman ra weşvîn bîyayeni, çimîy akerdey bîyayeni, antênê ci akerde bîyayeni, rew rewî çiman ra çî nêreyayeni, nêremayeni. *Tr. Gözleri açık olmak, hüşyar olmak, antenleri açık olmak, gizli haberleri bile alabilmede mahir olmak.* Çimbeleyda ci ra ma tim jî tersenê. Ma nêşenê çîyêndo nimî vajê.

çimbeloq/i *N.* O ki çimê gird ê û zenê ze gulleyê ki teber dê û kes ci ra terseno. *Tr. Gözleri faltaşı gibi olan.* Ê merdimê çimbeloqî ez tersanaya.

çimbeloqane *Zv. Nn.* Çimbeloqkî. Zêdê çimbeloqane bîyayeni, bi çimbeloqan mendeni. Kes/çîyê ki; çimê ci teber dê, kes vano beno ki çimê ci yê kenê kesî bûrê û teber dê, ê yê kenê bivijîyê, a zêdê înan a bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Gözleri dışarıya çıkıklar gibi olmak, gözleri, faltaşı gibi dışarı çıkmışlara benzemek.* Ez zêdê ey nêzana çimbeloqane biwinîyaya însanan ra.

çimbeloqey *Zv. Nm.* Çimzîqey. Çimbeloq bîyayeni, çimê ci teber di bîyayeni, wesfê çimbeloqan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çimê ci zêdê helqayênda girdê û teber dê, a ê bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gözleri faltaşı gibi iri ve korkunç olmak.* Ez qethan çimbeloqeyda ci ra pey di gami nêerzena. Ma ez do ey ra bitersa!

çimbeloq *Nk. Nn. Bw.* Çaqirdîkan. Çimbeloq vaşêndo tellîyîn o qulorek o. Çimê ci zeno ze bel, tellîyê ci zêdê gulleyên o û beloq o.

çimbend/i *N.* Sêrbaz/i, sîhîrbaz/i. O ki çimanê kesî girêdano. *Tr. Sihirbaz, göz bağlayan, sihir yapan.* Çimbendî qe nêzana ki senîn o çapûtek kerd bewran? Ti vanê beno çimê ma pêrini bestîy.

çimbendiniki *Ky. Nn.* Çimpistoneki, çimbesteki, çimbestiki. Kaya ki qeçekîy çimanê xwu girêdanê û bi pêgeyrayîş a kay kenê. *Tr. Körebe oyunu.* Nêzana, înan bîşewka çimbendinik kay kerdê. Qey sereyê ci gunayo çengedê banî ro, şikîyayo.[1]

çimbend *Nn.* Şidika verdê çiman, o çîyo ki pa çimanê xwu gînê ki nêvînê. *Tr. Gözbağı. Gözleri kapamaya yarayan bez.* Çimpistoneki di çimbendî nanê xwu çiman vera ki çimbestok kaybazan nêvîno.

çimberi *Nm.* Qula kîberîya ki qandê teber dîyayeni abîyaya. *Tr. Kapı gözü. Kapıdan dışarıyı görmek için açılan menfez.* Mi çimberi ra dî. Cora ez nêvijîyaya teber.

çimbesteki *Ky. Nm.* Çimpistoneki, çimbendiniki, çimbestiki. *Tr. Körebe, körebe oyunu.* Verî kayê qeçan bolîy bîy. Çimbesteki, bir, qîjo, tûl, lehtî, bûtko, baneko, keyekîy, sersali, similgû, we zn. hewna xeylên kay estîy bîy. Televîzyon vijîya,

1 Na vajeki bi "çimbestonek"î ya jew a. Xwura benden û besteni jî jew a.

çimê nînan jî vetîy.

çimbirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesnakî yan jî çînakî bi otesîda ci şeno bêro, çimê ci ci birneno, qewetê ci pey beno, şeno cirodo, şeno bi ci ya baş bikero, şeno biqedîno, şeno serkewo ûzn. *Tr. Güç yettirilen, üstesinden gelinebilen, başarılabilen, galip gelinebilen.* Boka şima çimbirîyaye û çimbirnaye û çimbirok û çimbirîyayeni şa pêra abirno?

çim birîyayeni *f. M.* Çimbirîyayîş. Qedê ci bîyayeni, qewet û qudret û hêle û çîdo winasîn di bi otesîda ci ya amîyayeni, tey mimkûney bîyayeni. qewetê ci pey bîyayeni. *Tr. Gözü kesmek, gücü yetmek, başarabilmek.* Merdimo zalim eger çimê ci bi kesêno bibirîyo, ci rê zulim keno.

çimbirnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çimê kesî bi ci birneno, qedê ci beno, qewet û qudretê ci bi ci beno, şeno pirodo yan jî ser ra bêro. *Tr. Güç yettirilen, göz kestirilen, üstesinden gelinebilen.* Merdimo çimbirnaye do çiwext kotekîy bûro, bellî nîyo.

çim birnayeni *Zv. f. M.* Çimbirnayîş. Qedê ci bîyayeni, bi ci şayeni, qewet û qudretê ci bi ci bîyayeni, bi otesîda ci amîyayeni, ser ra amîyayeni. *Tr. Zulme göz kestirebilmek, gücü yetmek, yapabilmek, üstesinden gelebilmek.* Çimê mi bi ci birneno. Labelê ez zulimkar nîya ki ci ro da.

çimçarnaye/ê *N.* Çî/keso ki bi çiman a ser o vinderîyayo, winîyeyayo, bi çiman a palikîyayo, bi çiman a geyreyayo ci. *Tr. Gözlenen, gözetlenen, göz gezdirilen, kabaca bakılan.* Çîyo çimçarnaye eger çiman ver nêkewo û lazim bo, wexta kes do bigeyro ci.

çim çarnayeni *f. M.* Çimçarnayîş. Bi çiman a çîyên yan jî kesên geyrayeni, bi çiman a çîyên yan jî kesên paliknayeni. *Tr. Göz gezdirmek, gözetlemek, gözcü olmak.* Ez bol ser o nêvinderda. Labelê mi çim çarna bi ci jî, mi nêdî.

çimçarnok/i 1. *Nn.* Kizîr/i, qewas/i, çimdar/i, bekçî, cerebber/i. *Tr. Bekçi.* Çimçarnoko çiman ser o çarneno. Kes rew rewî nêşeno tiritokeya nê rezî bikero. 2. *N.* O ki çiman ser o çarneno, balê xwu dano ser. *Tr. Gözlemci, gözcü.* Çimçarnok do ser o bo, reîs do jî netîceyî îmza kero.

çimçarnokey *Nm.* Kizîrey, qewasey, çimdarey, bekçîyey, cerebberey. Çimçarnok bîyayeni, karûgurwe û wesfê ci çimçarnok bîyayeni. *Tr. Gözcülük, bakarak olmak.* Ey çimçarnokeyda xwu di cara çîyêndo wina ecêb nêdî bî.

çimçewt/i *Tib. An. N.* Şaş/i. O ki çimê raşt nêvînenê, çimê çewt ê, çîy ci vero bol û çewt asenê. *Tr. Şaşı.* Filan merdimo çimçewt û filan kesa çimbewrani mimkun nîyo, pêya robere nînê. To dî pîlvajeyênda Dimilan di vajênê: “Qaz bi qazî ya, baz bi bazî ya.”

çimçewtane *Tib. Nm.* Şaşane, çimçewtkî. Zêdê çimçewtana bîyayeni, ze ki çimê çewtîy bê, zêdê şaşana, ze ki şaş bo. *Tr. Şaşı gibi, gözü eğriymiş gibi.* Mi rê çimçewtane ame. Fina jî beno ki mi weş nêdî.

çimçewtaney *Tib. Nm.* Şaşaney, çimçewtkîyey. Çimçewtane bîyayeni, zêdê şaşana bîyayeni. asayîşê ci zêdê şaşana bîyayeni. *Tr. Şaşıcasına, şaşılar gibi olmak.* Eger doktor do nêşo çimçewtaneyda ci rê çareyên bivîno, ma yê benê ci heti çiçî rê?

çimçewtey *Tib. Nm.* Şaşey. Şaş/çimçewt bîyayeni, çimê ci çewtîy/şaşîy bîyayeni, winîyayeni di hergi çimê ci canakî winîyayeni. Kes/çîyo ki; çimê raştîy nîyê, çimê çewt ê, a o kes yan jî o çi bîyayeni. *Tr. Şaşılık.* Lajek çimçewtey ra xwu ra tim şermayêno. Berê bimojnê doktor.

çimçewtin/i *Tib. N.* Şaşin/i, şaş/i. Kes/çîyo ki; ze ki çimê ci çewtîy bê, ze ki şaş bo, zêdê şaşan bo. *Tr. Şaşılar gibi olan, şaşıca.* Mi bixwu rê lajek çimçewtin ame.

çimçewtiney *Tib. Nm.* Şaşiney. Çimçewtin/i bîyayeni, çiman ra zêdê şaşan bîyayeni, şaşin/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; çimê ci pêdi raştîy nîyê, çewtin ê; a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Şaşılık gibi, gözleri eğrice olmak.* Çimçewtineya ci ci rê derd nîya. Çunkî bêxem o.

çimçîq/i *Tib. N.* Çimgiris/i, çimgîr/i. O ki şewqî vero, roşnayî di nêşeno çimanê xwu akero. *Tr. Işık/güneş karşısında gözlerini açamayan.* Mi çimçîqêndo çîlsipe dî, nêwetardê ki bivijîyo teber. Çunkî çimê ci nêabîyayê.

çimçîqey *Tib. Nm.* Çimgîrey, çimgirisey. Nêweşînênda şewqî û roşnayî di nêşayena akerdişdê çiman a. Na nêweşey di nêweş, şewqî vero, roşnayî di nêşeno çimanê xwu akero. *Tr. Işık karşısında göz açamama hastalığı.* Çimçîqeyda xwu ra nêşî eskerey nêkerdi.

çimdar/i 1. *N.* Qewas/i. O/çîyo ki çiman nano ser, balê ci yo çîyên ser o yan jî do ser o bo. *Tr. Gözcü, gözetleyeci, gözetmen, gözlemci, bekçi.* Jew finan îmtîhanan di çimdarê mi nîno, ez nêşena karî mîyan ra bivijîya. Ez hem wezîfeyê xwu kena, hem ê ey kena. 2. *N.* O ki balê ci yo namûsdê şarî ser o, mîyanikî winîno cadê eybandê şarî. *Tr. Dikizci, dikizleyen, röntgenci.* Çimdaro fina wezifeyî ser o. Dûrbîna ci desti di, o yo winîno zerandê keyan ra. 3. *N.* Kizîr/i, cerebber/i, çimçarnok/i, qewas/i, bekçî. *Tr.*

[illegible] *yasakçı*. Çimdaro paweno, kes nêşeno [illegible] bido ci.

çimdarey 1. *Nm.* Bekçîni, qewasey. Wezîfeyê dî-[illegible] Qando ki çîyên bipawo, çim sernayeni. *Tr.* *Gözcülük, gözetleyicilik, bekçilik*. Îmtîhan-[illegible] [illegible]ekênî di ez ezayo esîl bîya, o jî çimdar [illegible] Labelê ey çimdareyda xwu di qusûr kerd. [illegible] ceza girot. Neya tepîya o deha nêşeno nê [illegible] bigîro. Ci rê çimdarey rê qedexe ame. 2. *Nm.* Çiman namûsdê şarî ser o çarnayeni, [illegible]niki namûsdê şarî winîyayeni. *Tr. Röntgencilik, dikizleme. Başkasının mahremiyetini gözetleyerek ihlal etmek*. Çimdarey, bêexlaqe [illegible] 3. *Nm.* Kizîrey, qewasey, çimçarnokey, cereb-[illegible], bekçîni. *Tr. Bekçilik, yasakçılık*. Qandê [illegible]tarey, çimdarey lazim a.

çimdareya nêweşan *Tib. Nm.* Nêweşan rê çimdar bîyayeni, meslegê çimdareyda nêweşan, karûgurweyê ci nêweşan ser o bîyayeni. *Tr. Hasta bakıcılığı*. Nêweşxanan di çimdareya nêweşan jî weçîneyêna. Çunkî karêndo berdewam o, kes pa bêkar nêmaneno.

çimdarê/a nêweşan *Tib. N.* Merdimo ki nêweşan ser o çimdarey keno û winîno nêweşan û bi winîyayenda nêweşan a bîyo wezîfedar. *Tr. Hasta bakıcı*. Çimdarê nêweşan eger nêweşan ser o nêbo, ê do zirar bivînê.

çim degerîyayeni *Tib.f. M.* Çimdegerîyayîş. Kesî dest di nêbîyayena çimên degiroteni, çimêndê xwu namiteni, derênikên çimêndê xwu sernayeni. *Tr. Farkında olmadan bir gözde eğrilik meydana gelmesi, göz kapaklarına baskı yapmak suretiyle eğmek*. Keyneki herga ki winîyayê mi ra, çimê ci degerîyayê.

çimdegirote/ê *Tib. N.* Çimdegerîyaye/ê. Keso ki winîyayeni di çimêndê xwu degîno, derênik nano ser, çimên keno ki bigîro, çimê xwu nameno. *Tr. Bakarken gözlerinden birisi eğen veya kapatma eğilimi gösteren, bir çeşit şaşı*. Doktoro keno ê lajekê çimdegiroteyî muayene kero.

çim degiroteni *Tib.f. M.* Çimdegirotiş. Çim degerîyayeni, winîyayîş di çimên nîmçe ra giroteni, wextê dîyayenî çimên di derênik ronayeni, wextê vînayenî çimên di eger peyda kerdeni. *Tr. Bakarken bir gözünü kapatma eğilimi göstermek, göz kapaklarına baskı yapmak. Bu durum, bir çeşit göz bozukluğudur*. Herga ki winîyayê kesên ra, çimê xwu degirotê. Maya ci ci tim agah kerdê, vatê keynaya mi, çimê xwu medegî!

çimdejeni *Tib.f. M.* Çim tewayeni. Çiman di dej/tewatiş virazîyayeni. *Tr. Gözün ağrıması*. Çimdejeni di kes do şiro doktordê çiman.

çimdejî *Tib. Nm.* Çimdejey, çimtewî, çim tewayeni. *Tr. Göz ağrısı*. Çimdejî îhmalî qebûl nêkena.

çimdê mi ki *H.* Mi çimî di ki, mi heti ki, bi mi ki, mi gore, goreyê mi ki. Goreyê winîyayîşdê mi, goreyê vînayîşdê mi. *Tr. Benim bakış açıma göre, bence, kanaatimce, zannımca*. Çimdê mi ki no do ê şima nêbo.

çim di *H.* ... çimî di. ... çim di. Mi çimî di. Goreyê mi, goreyê to, goreyê ey, goreyê ay, goreyê ma, goreyê şima, goreyê înan. Bi mi, bi to, bi ey, bi ay, bi ma, bi şima, bi înan. Bi mi ki, bi to ki, bi ey ki, bi ay ki, bi ma ki, bi şima ki, bi înan ki. Mi rê ki, to rê ki, ey rê ki, ay rê ki, ma rê ki, şima rê ki, înan rê ki. *Tr. Zannımca, zannınca, zannına göre, kanaatimce, kanatlerince, düşünceme göre, düşüncelerine göre, nazarımda, nazarında, nazarınızda, nazarımızda, nazarlarında, bana göre, bence, onca, ona göre, onlara göre, onlarca, size göre, sizce, fikrimce, fikrime göre, fikrince, fikrine göre vb.* Mi çim di ki o yo keno nan bido mi.

çimdibîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kewto kesên çimî, ecibîyayo, ridîyayo, kabokê weşîy girotê. *Tr. Gözde, göze giren, rağbet gören, beğenilen*. Merdim û çîyo çimdibîyaye do xwu çimî ra nêfîno.

çim di bîyayeni *Zv. f. M.* Çimdibîyayîş. Karûgurwe û wezîfeyên di ecibîyayeni, çim kewteni, kabokê weşîy giroteni, destan ser o bîyayeni, rexbet vînayeni, çimîy ser o bîyayeni. *Tr. Gözde olmak, göze girmek, beğenilmek*. Sifte mi çimî di bî, dima mi çim ra kewt.

çim di pirodayeni *Zv.f. M.* Çimdipirodayîş. *Bw.* Çimî di pirodayeni. Eger to çim di pirodayê, înan nêşayê înkar kero. La ki to kalekda ci di da piro.

çimdîk/i *Zv. N.* Çimakerde/ê, balkeş/i. O/çîyo ki çimê ci zê çimandê dîkan ê, çîyê ci çiman ver ra nêremeno, zêdê radarî ya çiman çoşman ra çarneno, ci çiman ver ra çîyên nêremeno. *Tr. Gözü açık, radar gözlü, dikkatli, horoz gözlü*. Mi çendê ki nimit jî mi nêşa ê çimdîkî ra bireyno, soyîn ey dî.

çimdîkey *Zv. Nm.* Çimakerdey, balkeşey. Ci çiman ver ra çîyên nêreyayeni, nêremayeni, vinî nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; çimdîk o, çimê ci zêdê dîkana balkeş ê, zêdê radarîya yê, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Gözü açıklılık, dikkatlilik. Gözünden hiç bir şeyin kaçmaması*. Qey çimdîkey jî nîmetên a. Eger ti çimwelikinan bivînê, ti do wexta bizanê.

çime 1. *Cog. Nn.* Serawî, çim, çimawî, çimawiki, şeng, awzênî, fekawî. Cayê ci yo esîl. Cayo ki çîyo bîno ûja ra vijêno, cayê zayenda ci, çimê ci. *Tr. Göz, kaynak, kaynakça, menba. Suyun yerin dibinden çıktığı yer.* Çimeyê awi o yo kemerandê pîlan mîyan di. 2. *Nn.* Geça, odek. Çîyan di hergi geçayênda ci, hergi qismêndê ci. *Tr. Bölüm, kısım, bab.* Çimedê refî ra di sehanîy roni ki ma şamî dekerê de. Banê înan çeharçime o, ê ma hîrêçime o. Çimeyêndê ma kemî yo.

çimeçîl *Rob. Mat. Nn.* Xeta ki ortedê çimedê sêverikan yan jî şeklandê zêdê nînandê hesabîyan di ancîyaya. *Tr. Açıortay. Bir açıyı ortadan iki eşit parçaya bölen dikme.* Çimeçîlê ci weş nêancîya bî. Cora ey fehm nêkerd.

çimenûş *Ed. Nn.* Cayê amîyayîşdê nuşteyan, cayê amîyayîşdê şik û fikran, çimeyê nuştenda ci ûzn. Cayo ki nuştey ci ra vijîyayê, çimeyê nuşteyan. *Tr. Kaynakça, yararlanılan kaynaklar. Eserin alındığı, başvurulduğu kaynak eser.* Çimenûşê nê Vajekanê Dimilî şarê ma o.

çim erzîyayeni *Zv. Tib. f. M.* Çimerzîyayîş. Bêwîtamîney ra yan jî sebebnakî ra lewikandê çiman di lerzinikey peyda bîyayeni. *Tr. Göz seğirmesi.* Ewro pede çimê min o erzêno.

çimê bêhewnîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çimo bêhewn. May vera ci şî û va: Ez qedayê ê Ellahdê ê çimandê bêhewnan gîna ha!

çimênî *N.* Çim kerdeni, çimênî kerdeni, çimênokî kerdeni, nezer kerdeni, nezer. *Tr. Nazar, nazar etmek, göz değmek, göz etmek.* Ellah zano ki lajek bî çimênî. Çunkî qe çîyêndê ci çinê bî ki? Çiçî ki bî, nişkêra bî.

çimênîbîyaye/ê *N.* Çimênokîbîyaye/ê, çimbîyaye/ê, çimpirogunaye/ê, çimcirogunaye/ê, nezerbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çimênî bîyo, çim gunayo piro, çimîy bîyo, nezer bîyo, nezer gunayo piro, çimadê pîsan û zirardanan ra zirar dîyo. *Tr. Nazar olan, göz değen.* Kes do qeçê çimênîbîyayeyî se ra bero, kê mojno?

çimênî bîyayeni *f. M.* Çimênîbîyayîş. Çimênokî bîyayeni, çim bîyayeni, avar bîyayeni, nezer bîyayeni, çim cirogunayeni, çim piro gunayeni. Bi çim pirogunayen a zirar dîyayeni. *Kur. Çavînokî bûn, çav lêketin. Tr. Nazar olmak, göz değmek.* Keynekeri vejê teber, çimê filan kesi pîs ê. Wa çimênî nêbo.

çimênîkerde/ê *N.* Çimênokîkerde/ê, nezerkerde/ê, çimkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çimênî kerdo, çimênokî kerdo, nezer kerdo, nezer dayo piro. *Tr. Nazar edilen, göz değdirilen.* Gereg ki keso çimênîkerde kesanê bînan çimênî nêkero.

çimênî kerdeni *f. M.* Çimênîkerdiş. Çimênokî kerdeni, çim kerdeni, çim cirodayeni, çim pirodayeni, nezer kerdeni. *Tr. Nazar etmek, göz değdirmek.* May va: Kê ki qeçekê to çimênî kerdo, boka Ellahdê xwu ra bivîno.

çimênok/i *N.* O ki çim dayo piro, çim kerdo, çimênî kerdo, nezer kerdo, nezerê ci esto, wahîrê nezerî. *Tr. Nazar eden, nazar değdiren, gözeden.* O merdimêndo çimênok o, ci ra biremê.

çimênokî *N.* Çimênî, nezer. Kar û wesfê çimênokî. *Tr. Göz değmek, nazar, nazar olmak.* Ey do ez çimênokî kerdayê, ez ver ra remaya.

çimênokî kerdeni *f. M.* Çimênokîkerdiş. *Bw.* Çimênî kerdeni. Hemberîyanênda ma, tim kê ma, dewarê ma kerdê çimênokî. Herga ki ameyê kê ma, yan lingênda dewarêndê ma şikîyayê yan jî dewarê ma bîyê tetirxanî.

çimga 1. *Nk. Nm.* Kuhoyîyên a ki zêdê patatana sayeka ci werêna. *Tr. Patates gibi yumrusu olan ve yenilen bir çeşit bitki.* Mi ne çimga werda, ne jî yeno mi vîrî, mi dîya. 2. *N.* Keso/a ki çimê zêdê gayana girdîy û beloq ê. *Tr. Öküz gözlü.* Ez bi ê çimga ya tew nêşena îdare bikera.

çimgiris/i *Tib. N. Bw.* Çimçîq/i. Eger çimgiris bîyayê, qey do teber nêvijîyayê.

çimgirisey *Tib. Nm. Bw.* Çimçîqey. Çimgiriseya lajekî bî sebebê teber nêvijîyayenda ci.

çimgîr/i *Tib. N. Bw.* Çimçîq/i. Merdimêndo çimgîr bî. Înan va beno ki qayîl nîyo biwinîyo înan ra.

çimgîrey *Tib. Nm. Bw.* Çimçîqey. Hemini vatê çi sipeyo xasek o! Kes çimgîreyda ci rê nêveşayê. Lajekî nêşayê roşnayî di biwinîyo cayên ra.

çimhal *Nn.* Çiwext? Key? Kamcîn wext? Kamcîn zeman? *Tr. Ne zaman? Ne vakit?* Kesên: Ti do çimhal bêrê tîya? Kesnakî: Beno ki dîna heftey bêra.[1]

çimhewz/i 1. *N.* Çimhewzik/i. Merdimo ki renga çimandê ci zêdê rengda azmînî ya. *Tr. Mavi gözlü.* To rê zehmet, veyndi, ê merdimdê çimhewzî. 2. *N.* Çimhewzik/i. Merdimo ki nezerî di tehlûke o, çimênok o. *Tr. Nazarı güçlü olan.* Ez ê çimhewzî ra tersena.

çimhewzey 1. *Nm.* Çimhewzikey, çimabîyey, çimazmîney. Çimê ci yaşil/awî bîyayeni, çimê

---

1 Na vajeki, "çi mehal" ra xeripîyaya. Labelê tîya di mehal cay nê, wextî ifade keno. Çunkî herûnda mehal (ca) î xwu ra Dimilî di "çi ca?" esto.

[illegible] yan jî renga azmînî bîyayeni. *Tr. Mavi* [illegible]. Çimhewzeya ci kesî rê weş a. 2. *Nm.* [illegible]okey, çimabîyey, çimazmîney. Çimîy [illegible] bîyayeni, nezerê çiman vêşî bîyayeni. *Tr. Nazarı güçlü olmak.* Çimhewzeyda ci ra [illegible] sersaya.

çimhewzik/i *N. Bw.* Çimhewz/i. Lajekê ci çimhewzik o.

çimhewzikey *Nm. Bw.* Çimhewzey. Çimhewzikeyda ci ra nêbîyayê, kesî nêşînasnayê.

çimî di pirodayeni *Zv. f. M.* Çimîdipirodayîş. Çim di pirodayeni, şîlik di pirodayeni, çîlik di pirodayeni, tam orte di pirodayeni, tam îsabet kerdeni. *Tr. On ikide vurmak, tam isabet etmek, turnayı gözünden vurmak.* Deh ma, to eynî çimi di da piro(!)

çimî ser *Nn.* Çî/keso ki heqdê çiman do, çiman ser o, têkilîyê çiman o, kes bi çiman a ci zano yan jî his keno. *Tr. Görsel, gözle ilgili, göz hakkında.* Veng goşî ser o, weşvînikîy çimî ser ê.

çimîypênêdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qethan nêrakewto, çimîy pê nêdayê, hewn çimandê ci nêkewto, bêhewn mendo. *Tr. Gözlerine uyku girmeyen, uykusuz.* Ti do senîn merdimdê çimîypênênayeyî ra nînan biwazê ki?

çimîy pênêdayeni *f. M.* Çimîy pênêdayîş. Hewn nêkerdeni, hewn çiman nêkewteni, bêhewn mendeni, qe hendê vîstên jî nêrakewteni. *Tr. Bir saniye bile olsa uyumamış olmak, gözüne uyku girmemiş olmak.* Mi a roji kê înan di çimîy nêday pê. Ez bêhewn menda.

çimîypêyanaye/ê *N.* Çî/keso ki hewna newe çimîy nayê pêya û rakewto, kewto hewn. *Tr. Henüz yeni gözlerini yumup yatan, uyuyan.* Qedayê Ellahdê şima gîna, qarişê ê lajekdê çimîy pênayî mebê.

çimîy pêyanayeni *f. M.* Çimîy pêyanayîş. Nika rakewteni, hewna newe hewn kewteni. *Tr. Gözlerini yumup henüz yeni yatmak, uyumak.* Lajekî çimîy nay pêya û hewna newe rakewt bî ki, ciringîyên amê û fina a ya bî.

çimîy pêyanênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çimîy nêşayo pêya no, nêşayo xwu rê çimanê xwu pêya no û tenekên rakewo. *Tr. Bir türlü uyuyamayan, gözlerini bir türlü yumamayan.* O merdimo çimîy pêyanênaye do bi no babet a qerqerî bo û xînt bo.

çimîy pêya nênayeni *f. M.* Çimîy pêya nênayîş. Nêrakewteni, hewn nêkerdeni, qerqerî bîyayeni, hewna şîyayen di bol zehmet dîyayeni. *Tr. Uyumamak, uyuyamamak, gözlerini yummamak.* Mêrdekî çend şewî yo çimîy nênayê pê ya. Tenekên vinderê ki wa xwu rê rakewo.

çimîy rayramende/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; posena ci, mirazîna ci, waştişê ci, çî yan jî keso ki o yo çim keno, o nêbeno, ca nîno, tehsîl nêbeno, hêwandê xwu ser nêresayo. *Tr. Gözleri yolda kalan, arzu ve istekleri bir türlü gerçekleşemeyen, beklentileri yerine gelmeyen.* Gunayê mi bi ê merdimdê çimîy rayramendeyî ame. Boka posena ci bêro ca.

çimîy ray ra mendeni *Zv. f. M.* Çimîy ray ra mendiş. Çîyo ki keso kesên yan jî çîyên paweno û posena ci ca nîna, meram û mirazîna ci ca nîna yan jî hewna nêamêya. *Tr. Gözü yolda kalmak, beklentinin bir türlü yerine gelmemesi.* Çimê ci ray ra mendîy, eskerê ci nêame.

çimîy roşinbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çimê ci bîyê roşin, bi çî û xeberênda weş a raştê pê ameyo, hal û xeberê weşîy deyayê ci, mîzgînîyê weşîy girotê. *Tr. Gözü aydın olan. İyi, hoş, güzel haber ve benzeri durumlarla karşılaşan, müjdeler alan.* Eger merdimo çimîy roşinbîyaye çîyên (sedeqeyên) nêvejo, beno ki çimênî bo.

çimîy roşinbîyayeni *f. M.* Çimîy roşinbîyayîş. Çî û xeberê weş û delalîy giroteni, bi haldo weş a qarşîyê pê amîyayeni, dûşnedê kesî ra halo weş amîyayeni. *Tr. Gözü aydınlamak. Güzel, müjdeli, iyi ve hoş haberler almak.* Jû: Çimê to roşin bê, qeçekê to pêro ameyê pêser. Jewa bîni: Ellah to ra razî bo, wa ewêzî bi to bo jî.

çimkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayênî çim kerdo, balê xwu nayo ser, qayte kerdo, dîqet kerdo, vero vinderdo, bal nayo ser. *Tr. Gözetlenen, bakılan, dikkat edilen, mukayyet olunan, gözlem altına alınan.* Ez qe fehm nêkena keso çimkerde senîn çiman ver ra beno vinî ki? 2. *N. Bw.* Çimênîkerde/ê. Vanê o keyeyo çimkerdeyo îfleh nêbeno.

çim kerdeni 1. *f. M.* Çimkerdiş. Bal sernayeni, ser o bol vinderdeni, çim ser o bîyayeni, qayte bîyayeni. *Tr. Gözetlemek, gözlem altına almak, dikkat etmek.* Mi da des rojîy çim kerd ki çîyên çinî yo, ez amêya. 2. *f. M.* Çimkerdiş. *Bw.* Çimênî kerdeni. Çimê a cinêkeri bol pîs ê. Boka şima jî çim nêkero. Kam ki çim kerdo, ey nêşayo bêro a xwu.

çimkew/i *N.* Çimkewî, çimkewo, çimyaşil/i, çimabî, çimhewz/i, çimhewzik/i, çimzeng/i. O ki çimê ci rengda azmînî dê, rengda awerî dê. *Tr. Mavi gözlü.* Çimkewên û jewda çimsîya ki pêya bizewijîyê, do se bo? Qe beno ki çimandê înan di nêweşînî jî bivijîyo.

çimkewey *Nm.* Çimkewîyey, çimkewêyey, çim-

kewoyey, çimyaşiley, çimabîyey, çimhewzey, çimhewzikey, çimzengey. Çiman di wahîrê/a renga azmînî, wahîrê/a renga aweri bîyayeni. *Tr. Mavi gözlülük, mavi gözlü olmak*. Çimkewey, zêdê çimsîyayey xasekeyên a.

çimkewte/ê *N.* Ridîyaye/ê, ecibîyaye/ê. Çî/keso ki kewto çimandê kesên, jewî rîdênayo, ecibnayo. *Tr. Göze giren, beğenilen, puan hak eden*. Kaygero çimkewte do vêşî pere bigîro.

çim kewteni *f. M.* Çimkewtiş. Rîdîyayeni, ecibîyayeni, weş vîneyayeni, kabokîy giroteni, çimandê kesên di kabokîy heq kerdeni. *Tr. Göze girmek, beğenilmek*. Eger ti finên ey çimî kewê, o rew rewî to gunakar nêkeno.

çimki *P. Nn. Bw. Çunkî*. Ez nêşena a saeti aja di ba. Çimki a saeti pêserikêndê mi esto.

çimkî *P. Nn. Bw. Çunkî*. Ey bin ra destê xwu vet. Çimkî eger nêvetayê, destê ci do bihenciqîyayê.

çimkor/i *Tib. N.* Korçim/i, hafiz/i. Kes/çîyo ki; çimê ci bîyê korîy û nêşeno bivîno. *Tr. Ama, kör*. Merdimêndo çimkor bî. Gopalên ci dest bî, mi ray ravêrna û şî.

çimkorey *Tib. Nm.* Korçimey, korey, korçiminey, hafizey, çimkoriney. Kor bîyayeni. *Tr. Körlük, amalık*. Çimkorey çetin a. Kes do bi çimkoran jî nêhuwo.

çim kuwayeni *f. M.* Çimkuwayîş. Îdare kerdeni, ci rê ravîyardeni, êwellah kerdeni, mil ronayeni. *Tr. Korkmak, ey vallah etmek, zoraki idare etmek, boyun eğmek*. Dî ki o do qedê mi nêbo, mi rê çim kuwa.

çimlel/i *Tib. N.* Çimlêl/i. O ki vînayeni di leymin vîneno. *Tr. Bulanık gören*. Çimlel o. Rew rewî dûrî ra nêvîneno.

çimleley *Tib. Nm.* Çimlêley. Tarî dîyayeni/vînayeni, leymin vînayeni. *Tr. Bulanık görme*. Çimleley di doktorîy yan verçimekîy danê yan jî bi lazer a tedawî kenê.

çimleylan/i *N. Bw.* Çimlîl/i 1. Çimleylanên ame vera mi, çimê ci biriqîyayê.

çimleylaney *Nm. Bw.* Çimlîley 1. Qey çimçewtên kewta ci destî, hewna o yo çim leylanên wazeno.

çimlêl/i *Tib. N. Bw.* Çimlel/i. Çimlêl o. O yo keno şiro doktor. Doktor do yan verçimekîy ci rê binûşno yan jî do ci bi lazer a emelet kero.

çimlêley *Tib. Bw.* Çimleley. Tey çimlêley esti bî, şî doktor. Înan çimê ci bi lazerî ya kerdîy weş.

çimlîl/i 1. *N.* Çimleylan/i. O ki çimê ci rengîn ê û biriqên ê. *Tr. Gözleri renkli ve parıldayan*. Çimlîlên o ki wexto ki kes winîno ci ra kes qayîlo ki ê kesî bê. 2. *N.* Keso ki çimê ci kuho yê yan jî kuhoyane yê. *Tr. Yeşil gözlü*. Lajek çimlîl bî. Çimê ci biriqîyayê.

çimlîley 1. *Nm.* Çimleylaney. Çiman di rengîney û biriqîyayeni. *Tr. Gözlerde parlaklılık ve ışıldama*. Çimlîley nîmetêndo gird o. A zewmbîyanê ya, her kesî dest jî nêkewna. 2. *Nm.* Çimkuhoyey, çimkuhoyaney, çimkuhoyîney. Çiman ra lîl bîyayeni, çimê ci renga ci kuho yan jî kuhoyane bîyayeni. *Tr. Yeşil gözlülük*. Ellah zano ki çimlîleya ci ci rê kabokîy arêday.

çimmasate/ê *N.* O ki çimê ci masayê. *Tr. Şişkin gözlü*. Çimmasate bî. Qey hewna newe hewn ra werişt bî.

çim masateni *f. M.* Çimmasatiş. Çim masaye bîyayeni, çim werimîyayeni. *Tr. Gözleri şişmek*. Çim masatena ci hewnan vero bîyayeni ra nêbî, şarî da bî piro.

çim masayeni *f. M.* Çimmasayîş. Çim werimîyayeni. Bi derbên a yan jî bi nêweşînên a gird bîyayena çiman yan jî gird bîyayena çoşmedê çiman. *Tr. Gözlerin şişmesi*. Çimêndê ci masa bî.

çimmase/ê *N.* O ki çimê ci kenaran ra ze antey bê, zêdê şikildê maseyan ê. *Tr. Balık gözlü*. Çimmase o. Labelê fina jî xasek o. Eger o bi mi razî bo, ez pey razî bena.

çimmaseyey *Nm.* Çiman ra zêdê maseyan bîyayeni. Şeklê çiman o ki zêdê maseyan o. *Tr. Balık gözlülük*. Çimmaseyên raştê mi amê, mi va beno ki Japon a. Dima mi aşnawit ki xalanê ci Japon ê.

çimmasnaye/ê *N.* O ki çimê ci jewî masnayê. *Tr. Gözleri şişirilen*. Lejîya tepîya çimmasnayeyên ame qereqol, gereyê ê lejokî kerd.

çim masnayeni *f. M.* Çimmasnayîş. Bi pirodayen a çim yan jî çoşmeyê çiman werimnayeni, gird kerdeni. *Tr. Göz şişirmek*. Di gencan da bîy pêro. Ê jewî çimê ê bînî masnay bîy. Çimmasnok û çimmasate pîya şîy qereqol.

çimmasnok/i *N.* O ki çimê jewî masnayo, çimê jewî masnayê. *Tr. Göz şişiren*. Çimmasnokî qereqol di deha vêşî kotekîy werdîy bîy.

çimmird/i *Zv. N.* Merdimo ki çimê ci mird o, mird beno, çimveyşan nîyo, pexîl nîyo, şeno jû çîyanê normalan wedaro. *Tr. Gönlü gözü tok olan, mert*. Merdimo çimmird, xirab nêbeno, xirabey jî nêkeno. Pexîl tew nêbeno.

çimmirdane *Nn.* Çimmirdkî, comirdane. Zêdê çimmirdana. Kesê ki çimê ci mird o, zêdê înan a. *Tr. Gözü tokçasına, cömertler gibi*. O werdê xwu yo biqîmet çimmirdane bêbedel ard da ma û ci ra kewt dûrî.

çimmirdaney *Nm.* Çimmirdkîyey, comirdane. şekil û bîçim û ray û meşî di zêdê çim mirdana

bîyayeni. *Tr. Gözü toklar gibi olmak, cömertler gibi olmak.* Çimmirdaney kesî rê tebayên nê-sena vini. Hema bol çî qezenc kena.

çimmirdey *Nm.* Çim mird bîyayeni, çimveyşan nêbîyayeni, pexîl nêbîyayeni, mixulwer nêbîyayeni, çîyanê normalan wederdeni, pey razî bîyayeni. *Tr. Gönlü gözü tok olmak, mertlik, cömertlik.* Wesfêndê ci yo weş, Mesela çimmirdey a.

çim mirdnêbîyaye/ê *Zv. N.* Veyşanê çiman, mird nêbîyayeyê çiman. Kes/çîyo ki; tim wazeno tim wazeno, tim veyşan o tim veyşan o, ci rê bes çinî yo. *Tr. Gözü tok olamayan, açgözlü.* Ti hettanî ki aqilê çim mirdnêbîyayeyî mird nêkerê, o do tim veyşan bo.

çim mirdnêbîyayeni *Zv. f. M.* Çim mirdnêbîyayîş. Pîze û çim pê nêtepiştteni, qebûl nêkerdena çiman yan jî aqilî, çim tey mendeni, mîde pir bo jî tey çim mendeni, bes nêkerdeni. *Tr. Gözü doymamak..* Fini bena ki mîdeyê kesî, aqilê kesî bes vano jî peynî çim bes nêkeno, çim mird nêbeno.

çimnebar/i 1. *N. Bw.* Çimveyşan/i. Eger çimnebar nêbîyayê, ey do tenekên jî ci ra bidayê feqîr û fiqaran. 2. *N. Bw.* Hesûd/i. Kaşka çimnebar nêbîyayê. Çimnebareya ci, hembazê ci pêro kerdîy vila. 3. *N.* Pexîl. Keso ki çimê ci bar nêkenê ki tenekên jî estbîyayena kesandê bînan, rindey û hewleya însanandê bînan jî bivîno, qebûl bikero. *Tr. Hazımsız, içine başkalarının iyiliğini, üstünlüğünü, başarısını, varlıklılığını sindiremeyen, kabullenemeyen.* Merdimêndo çimnebar bî. Heme çîyê şarî eşt xwu pîze, soyîn jî pa bî nêweş.

çimnebarey 1. *Nm. Bw.* Çimveyşaney. Wexto qalê ci bîyê, hemini jî sifte sifte çimnebareyda ci ra behs kerdê. Pîze mird bîyayê jî, çimîy mird nêbîye. 2. *Nm. Bw.* Hesûdey. Eger şima tey çimnebarey dîya, wexta vajê. Ki şima nêdîya jî, ez rîcakena fina wina mekerê. 3. *Nm.* Çimnebar bîyayeni, çimê ci bar nêkerdeni, hewley û rindeyda şarî, kesandê bînan vero pexîley kerdeni, kesanê bînan nêanteni. *Tr. Hazımsızlık. İçine sindirememek. Başkalarının iyiliğini, güzelliğini, başarısını içine sindirememek, kabullenememek, kıskanmak.* Lajekî va: Ez çimnebareyda ci ser ra ci ra kewta dûrî.

çimnêkuwaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; nêterseno û jewî ra çim nêkuweno, ci ra nêancêno, kesên ra pey di gami nêerzeno, kesî rê êwellah nêkeno, minneta ci kesî ra çinî ya, tersê ci çinî yo. *Tr. Daldan budaktan sakınmayan, korkusuz.* Merdimo çimnêkuwaye çi zano nêdo piro ki? 2. *N.* Bêhewno tewro bêhewn. Kes/çîyo ki; hewn çiman nêkewto, bêhewn mendo, nêşayo qe deqeyên jî rakewo. *Tr. Uykusuz. Bir dakika bile olsa uyuyamayan.* Şima jî zanê ki ramêrdê çimnêkuwayeyî ra qeza pawêno.

çim nêkuwayeni 1. *f. M.* Çimnêkuwayîş. Ci ra nêtersayeni, ci ra nêancîyayeni, tersandê ci ra pey di gam nêeşteni. Tey ters û xof û peydigamieştiş û peydiancîyayîş û êwellahkerdiş çinêbîyayeni, bêters bîyayeni. *Tr. Sakınmamak, gözlerini daldan budaktan sakınmamak, esirgememek, korkmamak, çekinmemek.* Ez do meşti şira ser. Ez qethan ci ra çim nêkuwena. 2. *f. M.* Çimnêkuwayîş. Çimîy pêya nênayeni. Tew nêrakewteni, hewn nêkerdeni, qethan nêrakewteni. *Tr. Hiç uyumamak, gözlerini gözlerini kırpmamak.* Emşo înan çim nêkuwa. Hettanî şewra ayay bîy.

çimo bêhewn *Nn.* Çimê bêhewnîy. Kes/çîyo ki; hewn tey mendo, hewnê xwu rind û rind nêgiroto. *Tr. Uykusuz göz.* Boka şima nêşa fehm kero, çimo bêhewn do qeza bikero!

çimore *Nn.* Qetheyo gird. Bixşîyê di merdiman o gird. Bixşîyo gird o ki bi di merdiman a bi anten a sazêno. *Tr. Kolasar[1] İki kişi tarafından kullanılan büyük testere.* Darîstan di çirê çimore do çinêbo, do çirê darîy bimanê?

çimoşa 1. *Nn.* Çimleyminey. Çim leym tepişteni. No wezîyet di çimîy leym tepşenê, benê plîşkinîy. *Tr. Konjektivit (mikrobik veya allerjik) göz ağrısı.* Bîyo çimoşa. Ma yê kenê berê nêweşxane. 2. *Nk. Nm.* Babûni, beybûni, kekvili, cinnet cehnimi. *Tr. Papatya.* Babet babetî çimoşay estê.

çimpehan/i *Zv. N.* Bênamûs/i, sereverdîm/i, çimverdîm/i, çimsal/i, bêar/i. O/çîyo ki çimê dûz û pehan ê, ar û heya û şerm tey çinî yo, çîyo xirab kerdo cora şermayêno ki biewnîyo qarşû ra, na poxi ra winîno xwu ver ra. *Tr. Ar ve hayası olmayan, utanmaz, yaptıklarından dolayı sıkılmayan.* Merdimo çimpehan vanê do deha nêro tîyanan. Bi mi ki o hewna desna finîy jî şeno bêro tîyanan. Çunkî tey ne ar, ne jî namûs esto.

çimpehaney *Zv. Nm.* Sereverdîmey, bênamûsey, çimverdîmey, bêarey, çimsaley. Tey şermûar nêbîyayeni. Sereverdîm bîyayeni, bênamûs

1 *Herêma* Alanya.

bîyayeni, çimverdîm bîyayeni, bêar û bêşerm bîyayeni. *Tr. Arsızlık, haysiyetsizlik, onuru ve şerefi olmamak.* Çimpehaneya ci, xirabeyda ci ra yena.

çimpehankî *Çn. N.* Zêdê çimpehanana. Çimpehan û çimverdîm senîn ki keno, winî kerdeni. Zêdê bênamûsana. Merdimo ki karûgurweyanê xwu senîn ki xwu ser ra keno, winî kerdeni, winî ray şîyayeni. *Tr. Umursamayanlar gibi, sorumsuzca, onursuzlar gibi.* Înan ci vero birayê ci yo gird kuwa, ey çimpehankî temaşeyê ci kerd.

çimpehankîyey *Çm.* şekil û bîçimê çimpehanan, zêdê fêl û hereketandê çimpehanan bîyayeni. *Tr. Sorumsuzca, onursuzcasına, vurdumduymazca.* Çimpehankîyeyda xwu ra o tamên nêvîneno.

çimpisîng/i 1. *N.* O ki çimê ci zêdê pisîngan ê, çimê ci bi pisîngan manenê. *Tr. Kedi gözlü.* Merdimêndo çimpisîng bî. Ez bivîna ez şena bişînasna. 2. *Zv. N.* Çilek/i, nefsok/i, nefîsperest/i. O ki zêdê pisîngan çî paweno. *Tr. Mide düşkünü, nefisperest.* Çimpisîngên o ki hettanî ki înan werdê, ey ûja di pawit.

çimpisîngey 1. *An. Nm.* Çiman ra zêdê pisîngan bîyayeni. Şeklê çimandê ci zêdê pisîngan bîyayeni. *Tr. Kedi gözlü olmak.* Çimpisîngey di kes ay ser ra çinî yo. 2. *Zv. Nm.* Çilekey, nefsokey, nefîsperestey. Zêdê pisîngan çîyan vero bîyayeni, çî waşteni, qandê girotenda ci çî pawiteni. *Tr. Nefisperestlik, nefse düşkünlük.* Ay ze pisîngi, hettanî ki nan deya ci, pawit. Tim jî çimpisîngey pa esta.

çimpistoneki *Ky. Nm.* Çimbendiniki, çimbesteki, çimbestiki. *Tr. Körebe, körebe oyunu.* Çimpistoneki di ez şena bi çimbesteyey a kay kera.

çimpişte/ê 1. *Zv. N.* Çimwelikin/i, nezan/i. Merdimo ki çimê ci akerdey nîyê, ci rê rêberey lazim a, nêzano do se kero, vete nîyo, şût nîyo, kes pey emeley nêkeno ki o do bişo çîyên havil kero, amanetî nêşeno bibeşirno. *Tr. Gözü açık olmayan, gözü kapalı, beceriksiz, bilmez, güven vermeyen.* Ez bizana o do bişo ê çî ca kero, ez do vaja şorî. Labelê bawereya mi pa çinî ya ki ez birişa. Çunkî çimpişteyên o. 2. *N.* Merdimo ki çimê ci bi çîyên a pêşîyayê, çimê ci yan nêweşîni ra yan jî bi sebebnakî ra bi çapûtên a, bi çîyên a pêşîyayê. *Tr. Gözü herhangi bir sebep ve mülahaza ile kapatılan, sargıya alınan, sarılan.* O lajeko çimpişte yo a geçada bîni di.

çim pişteni *Zv. f. M.* Çimpiştiş. Çimwelikiney, netebayey, hêçekey. Çimakerde nêbîyayeni, çimê ci girote bîyayeni, vete nêbîyayeni, çîyên havil kerdeni di hêçekey, hêçek bîyayeni, neteba bîyayeni. *Tr. Gözü açık olmamak, gözü kapalı olmak, beceriksizlik.* Çimpiştenênda giran a ser o. Qe ez nêzana ez se kera? Mi sera ki rişt mi nêşa çimakerde kero. 2. *f. M.* Çimpiştiş. Çimîy bi çîyên a pêşîyayeni yan jî çimê ci bi çapûtên a girote bîyayeni. *Tr. Gözü kapalı olmak, gözleri sarılı/sargılı olmak.* Çimpişteni rê yan çim tewayeni yan jî kayên lazim a.

çim qirmkerdeni *Zv. f. M.* Çimqirmkerdiş. Çimî di yan çetineyên ra yan jî vijîyayîşdê veyvekeri ra bi şikildê şîşên a tewayeni. *Tr. Gözün damarlanarak ağrıması, gözde yeni yeni arpacık oluşmasından duyulan gözdeki rahatsızlık veya ağrı.* Çimê min o qirm keno, Ellah zano ki o yo keno veyveki vejo.

çimrabîyaye/ê *N.* Korbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, îşkele û teşxeleyên di çimê xwu kerdo vinî yan jî çimê xwu nayo ser, çim yan jî çiman ra bîyo. *Tr. Gözden olan, gözünü yitiren.* Înan o merdimo çimrabîyaye nêna xwu destan ser. Ê deha neya tepîya çetin ki bişê xwu rê fedaî bivînê!

çimracin/i *N.* Çimracinok/i, çimwelikin/i, çimgirote/ê, çimgêrîyaye/ê, payrarakewte/ê. O ki çiman racineno. No merdim çimkor nêbo jî fina çimwelikineyda ci ra do nêşo bivîno. *Tr. Gözlerini kapatan, gözleri kapalı. Psişik kör.* Çimracinên o ki şarî pêroy xwu rê arêda, ey çîyên nêşa arêdo.

çimraciney *Nm.* Çimwelikiney, çimracinokey, çimgiroteyey. Çimîy girote bîyayeni, pay ra rakewteni. *Tr. Görmede veya iş yapmada beceriksizlik.* Bi çimraciney a kes nêşeno cayên reso. Çunkî cayo ki çimakerdey bibê, çimraciney rê mehal nêmaneno.

çimracinok/i *N. Bw.* Çimracin/i. Çimracinokê xwu rişto îhale. Derê ki ma jî çimakerdeyê xwu birişê ki, wa ci ver ra îhalî bigîro. Veveyê lûyan o, tirşê kûyan o!

çimravete/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî xwu çim ra veto, ci ra fek verdayo, şeno ci ra bibo. *Tr. Gözden çıkarılan, vazgeçilen, çıkış yapılan, hesabı görülen.* Merdimo çimravete do xwu rê bigeyro kîbernakî. 2. *Tıb. N.* Çîyêndo zêdê qirmekî yo ki jewî çimandê kesên mîyan ra veto. *Tr. Birinin gözlerininî içinden çıkarılan çerçöp gibi bir madde.* Şima o qirmeko çimravete se kerd? Mi do ey ser o bipaliknayê.

çim ra veteni 1. *Zv. f. M.* Çimravetiş. Ci ra bîyayeni, ci ra geyrî bîyayeni, nêbîyayenda ci rê razî bîyayeni, bê ci jî coyayeni. *Tr. Gözden çıkarmak, vazgeçmek. Onsuz yaşamayı veya iş yapmayı*

qebûl etmek, hesabını görmek, çıkışını yapmak. To ki bişayê o pere xwu çim ra bivetayê, ma do jî bikudênayê. 2. *f. M.* Çimravetiş. Çîyêndê zêdê qirmî çimandê jewî mîyan ra veteni, çimê ci pak kerdeni. *Tr. Birinin gözlerinin içinden bir madde çıkarmak.* Eger to bişayê o qirmek ey çiman mîyan ra bivetayê, çimê ci kor nêbîyê.

çimravijîyaye/ê 1. *Zv. N.* Çîyo ki vinîbîyayîşê ci qebûl bîyo, jewî xwu çim ra veto û neya tepîya bê ey beno, bê ci şeno karûgurweyanê xwu bikero. *Tr. Gözden çıkarılan, vazgeçilen, yokluğu kabul edilen.* Ma do ê kes û çîyê çimravijîyayeyî pîya birişê şima heti. 2. *N.* Çî/keso ki jewî çiman mîyan ra vijîyayo, bi no babet a çimê ci biyê pakîy. *Tr. Gözden çıkarılan çerçöp gibi bir madde.* O nêweşxane do ê çîyê çimravijîyayeyî ser o laboratuwar di palikêr bo ki bizano nêweşîna to çiçî ya.

çim ra vijîyayeni 1. *Zv. M.* Çimravijîyayîş. Bê ci bîyayeni, nêbîyayena ci qebûl bîyayeni, tawey ra vijîyayeni, netaw bîyayeni. Vinîbîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci rê razî bîyayeni. *Tr. Gözden çıkarılmak, vazgeçilmek.* O karker çim ra vijîyayo. O do jî neya tepîya xwu rê bigeyro karnakî. 2. *Tib.* Çimravijîyayîş. Çimandê jewî mîyan ra vijîyayena çîyên. *Tr. Birinin gözlerinin içinden bir maddenin çıkması.* Çimandê ci mîyan ra vijîyayena ê çî wa nata bo, keso nêzano ki sera rişîyayo. Mêrdeko keno qandê ê letedê gandê xwu, nêweşxanedê ma rê gerrekar bo. Derê ki boka şima ê leteyî ca kerê!

çimrîm *Tib. Nn.* Leymê çiman. Sipeyê serdê çiman. *Tr. Göz iltihabı, gözde oluşan lekeler.* Şî bî doktor, doktorî ci rê vat bî to di çimrîm esto.

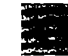
çimrîm/i *Tib. N.* O ki tede çimrîm esto, sipe kewto çiman ser. *Tr. Göz iltihabı olan, gözlerinde lekeler oluşan.* Çimrîmên ame tîya, rêzê xwu nêpawitê. Vatê, ez gereg verorde dekewa zerre. Şima zanê ez kam a?

çimrîmey *Tib. Nm.* Çiman di rîm bîyayeni, çiman di leym bîyayeni, çiman di leke bîyayeni. *Tr. Gözünde leke olmak, gözü lekeli olmak.* Çimrîmey di kes nêşeno weş bivîno. Kes do ci rê çareserên bivîno. Çaresereya ci jî cayê doktoran o, zewmbî cayên nîyo.

çimrocigunaye/ê *N.* Çimanverkewte/ê. O ki kewto çiman ver, asayo û fina çiman ver ra bîyo vinî. *Tr. Göze ilişen.* Çimrocigunaye, finêra pîyase ra bî vinî. Qe nêzana kewt sîyeri mîyan?

çim ro ci gunayeni *f. M.* Çimrocigunayîş. Çiman ver kewteni. Asayîş û vinîbîyayîşê jew bîyayeni. *Tr. Göze görünmek, göze ilişmek.* A keyneka xaseki, çimê mi guna ro ci. Yabelê hetta mi veynda lajekdê ma yê bêtalihî, kewti sîyeri û bî vinî.

çimsal/i *Zv. N. Bw.* Çimpehan/i. Kes do keyna nêdo merdimandê çimsalan. Çunkî ê nêşenê namûsê kesî beşe kerê.

çimsalane *Nn.* Çimsalkî, çimpehankî. Zêdê çimsalana, zêdê çimpehanana. Çimpehanîy, çimsalîy, bênamûsîy senîn ki benê û senîn ki kenê, winî bîyayeni, winî kerden û winî luwayeni. *Tr. İri gözlüler gibi, gözleri çekikler gibi, gözleri güven vermeyenler gibi.* Ez winîyaya o yo kêdê înan ver ra çimsalane şino û yeno, mi zana ki o yo keno ci ra xetayên bivijîyo.

çimsalaney *Nm.* Çimpehananey, çimsalkîyey. şekil û bîçim û usûl û rayşîyayîş û meşî di zêdê çimsalana bîyayeni, zêdê bênamûsana kerdeni. Wesfê çimsalan û bênamûsan û çimpehanan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Kendisini eleveren gayretsizler, utanmazlargibi olmak.* Merdimê weşnevînî va: Eger ki ti çimsalaneya însanan xwu rê derd kerê, ti no zeman di merdimêndo mezbût nêşenê rew rewî bivînê.

çimsefîd/i *Tib. N.* Çimanranêşe/ê, nêşeyê/ya çiman. O ki çimê ci nêvînenê yan jî kemî vînenê. *Tr. Görme engelli, görme özürlü.* Çimsefîdên ame vera mi, mi nêzana ki çiman ra nêşe yo. Mi nêda kişti ser, qelibîya mi.

çimsernaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çim nayo ser, bîyo pawokê ci, ci rê cerebberey/bekçîni kerda, qayteyê ci bîyo, ci mehfeze kerdo, ci rê bîyo sersûn. *Tr. Gözlenen, gözetlemeye alınan, bakılan, bekçilik yapılan, nazar edilen, mukayyet olunan, tarassut edilen.* Senîn beno o çîyo çimsernaye şima çiman ver ra beno vinî?

çim sernayeni *f. M.* Çimsernayîş. Qayte bîyayeni, çim ser o bîyayeni, cerebber/bekçîyê ci bîyayeni, pawokê ci bîyayeni, çiman bin kerdeni, mehfeze kerdeni, ci rê sersûn bîyayeni. *Tr. Bakarak olmak, gözetlemek, bekçilik yapmak, korumak.* Mi çim na ser ki, ez sersûnê ci ba, tew mi zirar da bi ci.

çimser obîyaye/ê *N.* Pawok/i, pawokbîyaye/ê, qaytebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çimîy nayê kesên yan jî çîyên ser û o yo winîno ci ra, qayteyê ci beno, ci rê beno sersûn. *Tr. Gözcülük eden, bakan/bakılan, nazar eden/edilen.* Şima qenê xelatekên ê çimser obîyayeyî dayê ki, qenê kêfweş bîyayê.

çim ser o bîyayeni *f. M.* Çimser obîyayîş. Qayte kerdeni, ci winîyayeni, pawok bîyayeni. *Tr. Gözetlemek, bakarak olmak, korumak vs.* Eger çimê şima ser o bo, ez tîya di rehat kena. Eger

çimê şima ser o nêbo jî ez do tîya di tellîyan ser o ba.

çimsipe/ê 1. *An. N.* O ki çimê ci sipey ê. *Tr. Beyaz gözlü, gözlerindeki beyazlığı çok olan.* Çimsipeyên ez bivîna, ez ci ra tim şubheyêna. 2. *Tib. N.* Kor/i. O ki leke erzîyayo çimandê ci ser. Cora yan nêvîneno yan jî kemî vîneno. *Tr. Gözlerinin üstüne beyaz leke atılan veya bundan ötürü görme kaybı yaşayan.* Sipe erzîyayo to çiman ser? Ti yê çi hinî qelibênê mi ser?

çimsipe *Nn. Zv.* O ki xayîn o, ci ra xirabey pawêna, ci ra bênamûsey yena, kes bi ci ya emeley nêkeno. *Tr. Güvensiz. Bu durum, yalnız erkekler için geçerlidir. Zira kadınlarda gözün beyazlığı olsa bile bu özellikler kabul edilmemiştir.* Çimsipêya ciniyan nêbena. Sipeyê çimandê ci bol bo jî. Çunkî bênamûsey, bêemeley, xetadareya ciniyan nêvajêna, bibo jî gerego ki binimîyo. Cora edebîyatdê Dimilî di, çanddê Kurdî di, bi no mane ya kelîmaya "çimsipê" çinî ya.

çimsîya 1. *Nn.* O ki çimê ci sîyay ê. *Tr. Kara/siyah gözlü.* Çimsîyayên bêro tîyanan, çimê ma do ey ser o bê. Çunkî ma yê çimsîyayên ra şufênê. 2. *Zv.* Xurt/i, yeman/i. O/a ki ci ra ters nêaseno. *Tr. Gözü kara.* A çimsîya aqilê ci, ci ser ra berd.

çimsîyayey 1. *An. Nm.* Çimsîya bîyayeni, çimê ci sîyay bîyayeni, wherê/a çimandê sîyayan bîyayeni. *Tr. Kara gözlülük, siyah gözlü olmak.* Ey rê çimsîyayeya ci, mi rê zerrîweşeya ci weşi bî. 2. *Zv. Nm.* Çimsîya bîyayeni, xurt bîyayeni, ca bi ca zalim bîyayeni, çim nêkuwaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesî ra çim nêkuweno, kesî ra nêterseno, eger îcab bikero dano ortedê çimî ro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gözü karalık, korkusuzluk, daldan budaktan sakınmamak.* Çimsîyayey jû cayan di rind û hewl a, jû cayan di xirab û zirardan a.

çimsûr/i *Zv. N.* Bêmerhemet/i, bêrehm/i. Merdimo ki hêrs bîyayeni ra gonî kewta çimandê ci û tey merhemet nêmendo, ci ra hergi çîyo xirab û tehlûke paweno, zerrîya ci bi kesî nêveşeno. *Tr. Acımasız, merhametsiz, gözüne kan bürümüş.* Merdimêndo çimsûr o. Ez ci ra heme çî pawena.

çimsûrane *Nn.* Zalimane, bêrehmane. Zêdê bêrehmana, zêdê çimsûrana, zêdê zalimana. *Tr. Zalimane, zalimce, merhametsizce.* Ey çimsûrane da piro.

çimsûraney *Nm.* Çimsûrane bîyayeni. Zêdê bêrehmana bîyayeni, tey rehma pîzî çinêbîyayeni. Zalim û bêmerhemetîy senîn ki kenê û benê, zêdê înan kerden û bîyayeni. *Tr. Merhametsizce, zalimce.* Şima kesî cara wina çimsûraney dî bî?

çimsûrey *Nm.* Bêmerhemetey, bêrehmey. Çimsûr/bêrehm bîyayeni, bêmerhemet bîyayeni. Zerrî bi kesî nêveşayeni, gonî çimîy îşgal kerdeni. *Tr. Acımasızlık, merhametsizlik, gözünden dal budak sakındırmamak, gözünü kan bürümüş olmak.* Çimsûrey wesfêndo weş nîyo.

çimşa *N.* Kêfweş/i, kêfşad/i. O/a ki çimê şa yê, kêf keno/a. *Tr. Sevinçli, mesrur. Gözlerinin içi gülen.* Mêrdek ewro çimşa o. Çunkî lajekê ci ûnîversîta qezenc kerda.

çimşaş/i 1. *Tib. N.* Şaş/i. O ki çimê ci raşt nêvînenê, şaş/çewt vîneno, çîyan keno pêmîyan yan jî vêşî vîneno. *Tr. Şaşı.* O şaşo to nêwnîno, winîno mi ra. 2. *Zv. N.* O ki xwu şaş kerdo, xwu vinî kerdo, ray ra vijîyayo. *Tr. Şaşkın, kendini şaşıran, serseri.* To xwu şaş kerdo! Ti bîyê çim şaş! Ti yê çirê hinî lajekî hulo kenê?

çimşaşey 1. *Tib. Nm.* Çiman ra raşt nêdîyayeni, çiman ra çewt vînayeni, çiman vero çî vêşî bîyayeni. *Tr. Şaşılık.* Çimşaşey xeylên merdimî di esta. 2. *Zv.* Şaştirmeyey, xwu vinî kerdeni, serserîyey. *Tr. Serseri, şaşkın.* Merdimdê çimşaşî ra kes do dûrî kewo. Çunkî zirardan o.

çimşayey *Nm.* Kêfşadey, kêfweşey, rîhuwateyey. Çiman di şabîyayîş û şênemegî asayeni. *Tr. Gözlerinin içi gülmek, sevinçli/keyifli olmak.* Kêfşayeyda ci rê tebayên nêvajêno.

çimşeqoq/i *Zv. N.* Çimbeloq/i. Kes/çîyo ki; çimê ci zêdê çimbeloqana yê, zêdê çimşeqoqana yê; hem bel ê hem jî kesî veşnenê, zirar danê kesî. *Tr. Gözleri faltaşı olan.* Merdimênda çimşeqoq a. Kes nêwetano çi het di roşo.

çimşeqoqey *Zv. Nm.* Çimşeqoq/i bîyayeni, wesfê çimşeqoqan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çimê ci zêdê çimbeloqana yê, zêdê çimşeqoqana yê; hem bel ê hem jî kesî veşnenê, zirar danê kesî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Gözleri faltaşı olmak.* Merdimênda çimşeqoq a. Kes nêwetano çi het di roşo. Çimşeqoqeya ci tim jî mi tersanena.

çimşeqoq *Nk. Nn.* Çimbeloq, çimbiloq, çaqirdîkan, çançali. Nê vaşî kuhoyî di arêdanê û benê sawenê sîyênda girmitini ra û pa talinceya ci benê, dima jî şuwenê. Neya tepîya sifte xaşênenê, dima danê sizgeç ro û awa ci rêj kenê, guvişnenê û bi kardî ya werdî kenê. Dima jî ronpîyazdê xwu tezeyey di kenê sûr û wenê. *Tr. Çakırdikeni, karadiken.* Çimşeqoq, çîpanê kesî bol veşneno.

çimşikite/ê *Tib. N.* Şaş/i, çimşaş/i, çimşikate/ê, çimşikîyaye/ê. Merdimo ki çimê ci şikîyayo. *Tr.*

[illegible] Merdimo çimşikite şaş winîno kesî ra.

çim şikiteni *Zv. f. M.* Çimşikitiş. Çim şikateni, çim şiknayeni. Kesên rê hezkerdiş û eşqê xwu bellî kerdeni û qandê coy îşaretên yan jî mesajên şaweni. *Tr. Göz kırpmak, gözle mesajlaşmak, göz işareti vermek.* Ay rê çim şikit, ay çuweyên sıkêna piro. Mi rê çim şikit, mi zana o yo se vano.

çimşiknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî rê yan jî tayêni rê çim şikito, çim şiknayo, ci rê yan eşqê xwu eşkera kerdo yan jî ci rê îşaret/mesajên dayo. *Tr. Göz kırpan/kırpılan, mesaj verilen.* Merdimo çimçiknaye do bivîneyo ki ma biancê dadgehi.

çim şiknayeni *f. M.* Çimçiknayîş. *Bw.* Çim şikiteni. Ey ci rê çim şikna, a tew a heti ra nêbî. Ze ki ro ci rê çinêbo!

çimtarî 1. *Tib. N. Nm.* Çimgidî. O ki çimê ci tarî yê, nêşeno weş bivîno. *Tr. İyi göremeyen.* Çimtarîyên amê, ê çim tarîdê bînî heteki, pêya mişewirîyayê. 2. *Zv. N. Nm.* Bêferaset/i, dûrnedî. O ki ki ze ki kor bo, ci ra çî rew rewî nêaseno. *Tr. Basiretsiz.* Çimtarî ya. Ci ra qe çîyên nîyaseno ki. A roji gijgijîyê bî hemberîyanan ser. Par fina hina kerd, şarî lajê ci kişt. A ya emserr fina bi o babet a luwena. Çimê ci bîyê sipey, ci ra bîyo tarî û dilmat.

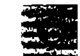
çimtarîyey 1. *Tib. Nm. Çimgidîyey.* Çiman ra tarî bîyayeni, çiman ra gidî bîyayeni. *Tr. Gözlerin görememesi, gözleri kararmak.* Çimtarîyey di kes nêşeno karanê xwu bi gengazey a bivîno. Bol çetiney raştê kesî yenê. 2. *Zv.* Dûrnedîyey, dûrnedikey, bêferasetey, livo xîntane. *Tr. Basiretsizlik, ferasetsizlik.* Çimtayrîyey, nêzanayeni ra yena. Çimtarî ra çîyên nêaseno, zêdê xwu hereket keno, hinî zano û hinî keno, hend zano û hend keno.

çimteber/i *Zv. N.* Merdimo ki çimê ci yo tim teber a, çimê ci mird nêbeno. *Tr. Gözü sürekli dışarda olan, içteki ile yetinmeyen, açgözlü.* Cinîya ci şî ci rê gere kerd, va ez qayîla bi mêrdedê xwu ya ci ya ba. Çunkî mêrdeyê mi, merdimêndo çimteber o.

çimteberane *Nn.* Çimteberkî. Keso ki ze ki çimê ci tim teber a bê, bi ê zerreyî ya mird nêbeno, bes nêkeno. *Tr. Gözü dışarıda olanlar gibi.* Çimteberane o. Cara bi ê zerreyî ya bes nêkerdo.

çimteberaney *Nm.* Çimteberkîyey. Çimteberane bîyayeni. şekil û bîçimî di zêdê çimteberana bîyayeni, wesfê çimteberan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Gözü dışarıda olanlara benzemek.* Kê ci tim jî çimteberaneyda ci ra zirar dîyo. Çunkî cara besteyê keyî û cinîyerda xwu nîyo.

çimteberey *Zv. Nm.* Çimîy teber di bîyayeni, çimîy malûmilkdê şarî di bîyayeni, çimîy mird nêbîyayeni, çimîy namûsdê şarî di bîyayeni. *Tr. Açgözlülük. Gözü başkasının mal, mülk ve namusunda olmak.* Namûsî di çimteberey çîyênda xirab a. Labelê cinî û camêrd do jî tedbîrê xwu xwu destî ra nêverdo. Do pê mird kero.

çimtedebîyaye/ê *Zv. N.* O/çîyo ki tede çim esto. *Tr. İçinde göz olunan.* Dewaranê ma di çimê şarî esto. Ne ki keso çimtedebîyayeyo jî ci ra nafên vîneno.

çim tedebîyayeni *f. M.* Çimtedebîyayîş. Ci waşteni. Qandê giroteni tede çim estbîyayeni. *Tr. İçinde gözü olmak, onu almak istemek.* Bê zerrîda ci nêbî. Labelê çimê zewmbîyan jî tede bî. Cora ey jî ci ra tamên nêdî.

çimteq/i *N.* Çimgulle/ê, çimteber/i. O ki çimê ci ze ki bivijîyê teber. *Tr. Gözleri faltaşı gibi dışarıya fırlamış olan.* Çimteq o. Kes ci ra terseno.

çimteqey *Nm.* Çimteberey, çimgulleyey. Ze ki çimê ci bivijîyê teber. *Tr. Gözleri faltaşı gibi dışarda ve korkunç olmak.* Çimteqeya ci xînteyda ci ra nîya, Ellahîde ya.

çim teybîyayeni 1. *f. M.* Çimteybîyayîş. Çim mîyan di bîyayeni, waşteni, mîyan di çim estbîyayeni. *Tr. İçinde göz bulunmak, arzulanan/istenen olmak, rağbet görülmek.* Mi zanayê o çî ê ma nêbeno. Çunkî tey çimîy estîy bîy. Çîyo ki tey çimê bolîy bibê, rew rewî ê kesî nêbeno. 2. *f. M.* Çimteybîyayîş. Tey çim bîyayeni, tey nezer bîyayeni. Çî/keso ki tey çimênî/çimênokî esto, kesên çimênokî kerdo; a no hal û wezîyet di bîyayeni. *Tr. İçinde nazar olmak, göz değmesi olmak.* Boka tey çim çinêbo. Finê ki tey çim peyda bo, deha rew rewî weş nêbeno, îfleh nêbeno.

çimvete/ê *N.* O/çîyo ki çimê ci bi destdê kesên yan jî tayên a vijîyayê, bîyo kor. *Tr. Gözü çıkan veya çıkarılan.* O lajeko çimvete, mehsûm bî, bêguna bî. Ey werte di derbi giroti.

çim veteni *f. M.* Çimvetiş. Çimî herûnda ci ra veteni, kor kerdeni. *Tr. Göz çıkarmak, kör etmek.* Qanûnandê Babîlîyan di qisas esto. Vanê kam ki çim vejo, çimê ci do bivijîyo; kam ki bikişo, do bikişîyo.

çimveyşan/i *Zv. N.* Çimnebar/i. O ki bixwu mird bo jî çimê ci mird nêbeno. *Tr. Açgözlü.* Çimveyşan o ki qe nêvano bes o. O yo tim vano, ez a veyşan.

çimveyşaney *Zv. Nm.* Çimnebarey. Çim nêwerzanayeni, çim mird nêbîyayeni. *Tr. Açgözlülük, doyumsuzluk.* Çimveyşaney xusletêndo

bol pîs o.

çimvijîyaye/ê *N.* Kor/i. O/çîyo ki bi şeklên a çimê ci herûni ra vijîyayo. *Tr. Gözü çıkan.* Çimvijîyaye do jî bi ma ya bêro. Çunkî kirosaya ey çinî ya.

çim vijîyayeni *f. M.* Çimvijîyayîş. Çim herûni ra vijîyayeni, kor bîyayeni, nêşe bîyayeni. *Tr. Gözü çıkmak, kör olmak.* Çim vijîyayeni xirabêrî eceb çiçîna esto? Belê name vijîyayîş esto. To dî vanê, "nameyê kesî do ki bivijîyo, wa çimê kesî bivijîyo."

çimwelik/i *Zv. N. Bw.* Çimwelikin/i. Ez nê karûgurweyê giran û mihîmî nêkena bendeyê ê çimwelikî. Çunkî bawerîya mi pey nîna, vete nîyo, çimakerde tew nîyo.

çimwelikane *Nn.* Çimwelikinane. Zêdê çimwelikinana bîyayeni, zêdê nêvetana bîyayeni. *Tr. Yeteneksizcesine, beceriksizcesine, gözü kapalılar gibi.* Nerindî va: Eger ez çimwelikane bişîyayê û şarî ez ûja di bixapênayê, şima do arey bikerdayê. Mi ê xapênayê, noqra jî şima yê vanê xapandoko bêmerhemet. Mi şima ra qe çîyên fehm nêkerd ki.

çimwelikaney *Nm.* Çimwelikinaney. Çimwelikinane bîyayeni, zêdê çimwelikinana bîyayeni, ze ki weli bierzîyo çimandê ci ser û na poxi ra nêşo verê xwu bivîno. *Tr. Beceriksizler, yeteneksizler, basiretsizler gibi, gözü kapalılar gibi olmak.* Boka zirarê çimwelikaneyda ci şima nêresaya?

çimwelikey *Nm. Bw.* Çimwelikiney. Sebebê vinîkerdiş û xapîyayenda ci, çimwelikeya ci bî.

çimwelikin/i *Zv. N.* Çimwelik/i, nêvete/ê. Merdimo ki çimê ci girote yê, akerdey nîyê, çîyên rê nêbeno, karûgurweyan nêşeno pêra vejo, ze ki weli bierzîyo çimandê ci ser. (Cora nêşeno vernîya xwu bivîno.) *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, şaşkın, basiretsiz, gözü kapalı.* O merdimo çimwelikin do nêşo ê karan biqedîno.

çimwelikiney *Zv. Nm.* Çimwelikey, nêveteyey. Nêvete bîyayeni, çimwelikin bîyayeni. Kes/çîyo ki; ze ki weli bierzîyo çimandê ci ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Gözü kapalı olmak, beceriksizlik, basiretsizlik, yeteneksizlik.* Çîçî ki ame ci sere di, pêro jî çimwelikineyda ci ra ame ci sere di. Çunkî saf bî, tim xapeyayê.

çimzeng/i *N.* Çimyaşil/i, çimabî, çimkewî, çimhewzik/i, çimzengin/i. O ki çimê yaşil ê, renga çimandê ci awî ya. Labelê na rengi di kuhoyî jî esta. Rengênda tam yaşili/abî, tam kewi nîya, ze ki yaşilanê, abîyanê, hewzikanê bo. Yaşiley mîyan di çinçinikîy jî estê, zengin a. *Tr. Mavi gözlü. İçinde yeşil rengi de barındıran çinili mavi gözlü.* Merdimo çimzeng, kesî bi çimandê xwu yê zenginan a tersaneno.

çimzengey *Nm.* Çimabîyey, çimyaşiley, çimhewzikey, çimkewîyey, çimzenginey. Labelê nê rengê ki mi rêz kerdê, gereg o ki înan mîyan di tenekên bi kuhoyî ya pîya çinikîy jî bibê. Çimê ci zenginîy bîyayeni, çimandê ci di bi abîyey a pîya tenekên jî kuhoyîyey bîyayeni. *Tr. Mavi gözlülük.* Çimzengineyda ci di mi tersên, şubheyên, gumanên, qerqileyên nêdî. Şima senîn zana tey est bî.

çimzirq *Wş.* Şolik, şilikî, xilt. No, hem werdên o hem jî şîraneyên o. Bi ardan a mîrêndo awikin virazenê û tewqda sûr kerdê ser o rijnenê. Bi no babet a tewqi ser o beno sûr. Tayên rib rijnenê ser û bi nêtdê werdî yan jî şîrane ya wenê. Eger rib çinêbo, kes şeno bi şîranedê şekerî ya (bi şerbetdê şekerî ya) jî virazo. *Tr. Şiliki, akıtma.* Çimzirq, kesî rojî di keno mirdane.

çimzîq/i *N. Bw.* Çimbel/i. Ê çimzîqî, çimîy kerdîy bîy zîq û winîyayê mi ra. Kesî vatê beno ki o yo keno mi bûro.

çimzîqey *Nm. Bw.* Çimbeley. Çimzîqeya ci weşdê kesî nêşina.

çin 1. *Nn.* Çîn, nûta neqşîni. *Tr. Nakışlı nokta.* Tey çinçinikîy bolîy bîy. 2. *Nn.* Kokê vajekda "çinêbîyayeni" o. *Tr.* Zazacada *yok olmak anlamına gelen* çinêbîyayeni *kelimesinin köküdür.* Eger tey tebayên çinêbo, xwura gire jî çinî yo.

çina 1. *H.* Çe, çirê. *Tr. Niçin?* Çina ti yê hinî kenê? Guna yo. 2. *Teks. Nn.* Çek, bed, cil. Çîyê xwuradayeni. *Tr. Giysi, elbise, giyecek, libas.* Hergi roşan di qeçîy çinayo newe wazenê.

çina amîyayeni *Tib. Jîn. Zv. f. M.* Çinaamîyayîş. Edet bîyayeni, sereleyminey, serelêşiney. Sere lêşin/leymin bîyayeni, mengi kewtena cinîyan, nêweşîna cinîyan kewteni, ci ra gonîya edetî amîyayeni. *Tr. Adet olmak, ay hali olmak, aybaşı olmak.* Ay va, ez a nimaz nêkena. Çunkî çina mi ro ame.

çinaamîyayê *Jîn. Zv. Nm.* Sereleymini, serelêşini. Cinîya ki çina ci ro ameyo, bîya edeti, kewta edet, bîya nêweşa mengda cinîyan. *Tr. Aybaşı/ay hâli olan kadın, adetli kadın.* Cenîya bi edeti, karê giranan rê nêbena.

çinadan *Nn.* Çîyo (ref, dolab) ki kes çinayan dekeno de û tey beşirneno. *Tr. Vestiyer.* Sewldan û qismêndê çinadanan kîberan vero roneyêno.

çinadeştêri *Sn. Rob. Nm.* Makînaya ki pa çinay derzenê. *Tr. Dikiş makinası.* Ay verê ney hîris serrî yo ki çinadeştêri girota, hewna nêzana

çina biderzo.

çinaq *Tib. Nn.* Wezîyetê teyşaney o neweşo ki peyda bîyayenda ci di sifte beyn zirar vîneno, dima kes peyseno, cuwab dano. Yanê teyştî ra mireno. *Tr. Susamışlıktan dolayı ölüm derecesine gelmek.* Eger çinaq bo, nêmero jî tey nêşe vijêno.

çinaqî *Tib. N.* Wezîyetê çinaqîyey peyda bîyayeni, teyştî ra şîyayeni, halê teyştî, wezîyetê teyşaneyda bol şêni. *Tr. Susamışlıktan çatlama derecesi gelme.* Fina rind o ki a deşta sîya di çinaqî nêbî.

çinaqîbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; teyşaney ra bîyo çinaqî, o yo keno teyşaney ra îspatey biteqo, xwu ya şiro. *Tr. Susamışlıktan bayılma/ çatlama derecesine gelen.* Ma ti haldê ê citêrdê çinaqîbîyayeyî ra fehm kenê? Eger to fehm kerdayê, to o hend teyşan nêverdayê. 2. *N.* Zewtên a ki, ze ki vajê: "Ti bê, boka ti teyşaney ra bimerê, boka ti bi çatilme bê, boka teyştî ra biteqê, boka ti teyştî ra îspatey pêra abirîyê ûzn." *Tr. Sen olasın susamışlıktan çatlayasın anlamlarında bir beddua.* To dîyo hele, çinaqîbîyaye! Senîn a may behicneno?

çinaqî bîyayeni *f. M.* Çinaqîbîyayîş. Teyşaney ra behicîyayeni, bol teyşan bîyayeni, teyşaney ra teqayeni, teyşaney ra pêra abirîyayeni, deraxdê teştî ra merdeni amîyayeni. *Tr. Susamışlıktan çatlamak veya bayılma derecesine gelmek.* Ma di rojîy teyşanîy bîy. Ma îspatey çinaqî bîy.

çinari *Nk. Nm.* Farîsî di jî bi şikildê *"çenar"*a ravêrena. Dimilî di usûlên o, bol cayan di nûşaya E'y bi I ya virêna. Mersela; Kerden (Dimilî û Farîsî)-kirdin (Soranî û Goranî)- kirin (Kirdasî/ Kurmancî)

çinaşoyêri *Sn. Rob. Nm.* Çinaşuwêri, makînaya çinayan. Makînaya ki pa çinayan şuwenê. *Tr. Çamaşır yıkama makinası.* Çinaşoyêra ci xeripîyê bî, berdi tamîrkarî ser ki virazê.

çinaşuwêri *Sn. Rob. Nm. Bw.* Çinaşoyêri. Çinaşuwêra newê vijîyaya, ê yê kenê xwu rê jûnakî biherînê.

çinay 1. *H. Nb. Nm.* Roja şerefê. Di rojîy verê roşanî (tineyî/tineî, sêkurekîy, çinay, kulorîy/kilêncey û roşan yan jî tineyî/tineî, sêkurekîy, şerefat, erefat û roşan) yo. *Tr. Bayramdan iki gün önce olan ve üst baş yıkama işinin gerçekleştirildiği özel bir gün.* Roja çinayan di çinay şuwênê. 2. *Nb.* Cilîy, çekîy, kincîy. Çîyê xwuradayîşî. *Tr. Elbise, giyecek.* Ey do xwu rê çina biherînayê. Labelê biraranê bînan gire vetê. Çunkî çinayê ci hewna newe bî.

çinayê merdan *Teks. Nn. Bw.* Prênê merdan. Lajek çinayê merdan jî şeno xwuradyo.

çinayêri *Nk.* Dara çinari. *Tr. Çınar ağacı.* Çinayêran bikarê. Çunkî hem hewayêndo weş, hem serseyênda boli û hem jî şima do pa kêfêndo weş bikerê.[1]

çinayê şewi *Nn.* Çinayo ki bişew deyêno xwu ra, meleqof. *Tr. Pijama, gecelik.* Bi çinayandê birojî ya merakewê, cay benê lêşinîy. Bi çinayandê bişewî ya rakewê.

çinayo belg *Nn.* Qat, cilobelg, çekobelg. Çinayo ki bi ser û binî ya pîya virazêno. *Tr. Takım elbise.* O yo keno şiro dibistan, ci rê di di qatîy çinayo belg lazim o.

çinayo kehan *Teks. Nn.* Çeko kehan, cilo kehan. Çîyê xwuradayîşî yo ki deha bîyo verên/ kehan, xwuradayîşê ci weş nîyo, ar o. *Tr. Eski/ miş elbise.* Veyveyan di çinayo kehan, şînan di jî çinayo newe xwu ra nêdeyêno. Usûlê hergi cay babetna o.

çinayo newe *Teks. Nn.* Çeko newe, cilo newe. Çîyê xwuradayîşî yo ki hewna kehan nêbîyo yan jî newe deyayo xwu ra. *Tr. Yeni elbise/giysi.* Veyve bî, roja şabîyayîşî bî, lajek jî verzewaj bî. Çinayê xwu yo newe da xwu ra û şî kewt berbûrîyan mîyan. Roji roja ey bî. Xwu bipawê keyneyêno, xorto berzewajo yeno!

çinay rê? *P.* Çirê? Çitorê? Çenê? Çayê? *Tr. Niçin? Neden?* Çinay rê şima nînê kê ma? Ma şima rê se kerdo?

çinçoliki *Nm.* Hêliki, hêlkani, texmêliki, çinçoli, gangila, kengola, kengûla, hingola, hengola. Çîya ki kes tede qeçan hêl keno, tede hewna keno. *Tr. Salıncak.* Mi piteki dekerdi çinçolik û hêl kerdi. Di deqeya tepîya rakewti.

çindoleki *Nk. Nm.* Qerqasi, viliki. Vaşên o ki kokê ci werêno. *Tr. Kökü yenilen bir çeşit bitki.* Çindoleki, çoşmandê Suwêreki di bena.

çinêbîyaye/ê 1. *N.* Hêçek/i, nêercîyaye/ê. Merdimo ki ze ki çinî yo. *Tr. Beceriksiz, işe yaramaz, varlığıyla yokluğu bir olan.* Merdimêndo çinêbîyaye bî. Ma nêşa ci ra nafîdar bo. 2. *Zv. N.* Merdimo ki ci rê zewta çinêbîyayîşî bîya, ci rê zewta hêçekey deyaya. *Tr. Kendisine işe yaramaz, beceriksiz, tembîhl bedduası yapılan.* Çinêbîyayeyo! Ti yê çirê wina nêkenê ki?

çinêbîyayeni 1. *f. M.* Çinêbîyayîş. Feqîrey, bêmimkûney, neçarey, kemaney. Neçar bîyayeni. *Tr. Yokluk, fakirlik, kıtlık, maddi yokluk.*

---

1 Qandê kokdê vajekeri *Bw.* Çinari.

Çinêbîyayeni çetin a. Çimê çinêbîyayeni kor bo. 2. *f. M.* Çinêbîyayîş. Vinî bîyayeni, çiman vero nêbîyayeni. *Tr. Yok olmak, olmamak, gözlerden kaybolmak.* Bi mi ki estbîyayen û çinêbîyayena ey jew a. 3. *f. M.* Çinêbîyayîş. Netebayey, hêçekey. Ze ki kes çinêbo, bîyayen û nêbîyayeni mabeyn di bîyayeni, hêçek bîyayeni. *Tr. Adeta yok olmak, hiçlik.* Merdimênda çinêbîyayê ya, bîyayen û çinêbîyayena ci jewi bî.

çingaye/ê *N.* Çîngaye/ê, çîngîyaye/ê, çingîyaye/ê. Çî/keso ki ci ra vengê çîngîni yeno, çingayeno. Goş yan jî çîyo asinîno ki ci ra vengê pêrogunayîşî yeno. *Tr. Çınlanan kulak, demirli/ madenli cisim.* Goşo çingaye, asino çingaye, zingiliko çingayeyo hewna mi keno bintesîr.

çingayeni *f. M.* Çingayîş. Çingeni, çîngîni, çîngînî, çingîney, çîngîney, çingîyayeni, çîngîyayeni. Ci ra vengê çîngîni amîyayeni, goşî ra vengên vijîyayeni. Tebaxan ra, tasandê asinînan ra, firaqan ra, çîyandê asinînan ra veng vijîyayeni. *Tr. Kulağın çınlaması, demir ve madeni eşyalardan ses çıkması.* Çingayena goşdê mi ez bol kerda kêfsad. Mi qalê ci kerd, ravêrd. Vanê, "boka tasa kesî finên nêçingo. Biçingîyo tepîya fayde nêkeno."

çingena goşî *Nm. Bw.* Goşçingeni. Eger şima ez çingenda goşî ra jî nêarda xwu vîrî, dêmax kî tew ez şima vîrî di nîya.

çingil 1. *Nn.* Gulî. Poro ki tadeyayo ser. Xemilikê porî yê ki fina tadeyayê ser. *Tr. Kıvırcık, bükle, saç kıvrımı.* Eger ez bêra, ez do ê çingilanê to pêrini avora ha! 2. *Nn.* Xemilik, xembilik, sûs. Çî/sûso ki bi çîyên a hêl beno û ci keno weş/ xasek, bi çîyên a zêdê zengilikên a hêl beno û ci ra vengêndo weş yeno. *Tr. Süs, süsler.* Çingilê ci, bi ci ya hêl bîyê, dewi mîyan ra geyrayê. Karûbarên nêkerdê, çingilfistani bî. Kaşka bax û bîstani bîyayê.

çingilfistaney *Zv. Nm.* Kuçesalmeyey. Çingilfistan bîyayeni, kuçesalme bîyayeni. Çinayo newe xwuradayen û kuçan ra salme salme geyrayeni. *Tr. Sorumsuzluk, güzel elbiseler giyinip sokak sokak gezmek, keyif etmek, umursamazlık ve sorumsuzluk örneği sergilemek.* Çingilfistaneya ci do, kê ci biveşno.

çingilfistani *Nm.* Kuçesalmê. Cinîya ki tim xwu vero vindena û moday taqîb kena, karûbarên nêkena, geyrdê xwu ra peynî di nêmanena û o kuçe mi rê, no kuçe to rê vana û xwu rê tim geyrena. *Tr. Modayı takip eden, giyim ve kuşamına dikkat eden, başka işlerle ilgili ve alakadar olmayan zevkine düşkün kadın.* Mêrdekî va: "Ê şarî bax û bîstan a, ê ma çingilfistan a."

çingizîyaye/ê *N.* Çelmisîyaye/ê. Çî/keso ki renga ci, kuhoyîya ci şîya. *Tr. Rengi veya canlılığı giden, solan.* Ez çinayo çingizîyaye nêdana xwu ra.

çingizîyayeni *f. M.* Çingizîyayîş. Çelmisîyayeni, zîndeyeya ci şîyayeni, weşbiganeya ci şîyayeni. Kuhoyîyan di, vaşan di zêdê merdeyî bîyayeni, renga ci şîyayeni. *Tr. Solmak, örneğin yaprağın solması.* Vaşo ki mi bi çi zorey a çîna û ard, tîjî vero çingizîya şî. Heyfê a kedida mi nîyo?

çingiznaye/ê *N.* Çelmisnaye/ê. Çî/keso ki jewî çelmisnayo, bi destdê jewî ya çelmisîyayo. *Tr. Soldurulan.* Ey nêverda ez ê vaşî bida dewarî, bilebile çingizna. Ê ez do vaşê çingiznayeyî se kera?

çingiznayeni *f. M.* Çingiznayîş. Çelmisnayeni. Reng û weşbiganey û zîndeyey û kuhoyîya vaşên, çinayên yan jî bi zewmbîvajeyên a kesên ser ra berdeni, çelmisnayeni. *Tr. Soldurmak, rengini veya canlılığının gitmesinde amil olmak.* Kurdika ci hendo ki tîjî vero da xwura, renga ci çingiznê.

çingîni *Nm.* Vengê çîyandê werdî û tenik û vengê barîyan o ki nê çîy, bolkî çîyê zêdê sîtil û asinê werdîya tenik ê. *Tr. İnce ve boş gibi maddelerden çıkan tiz sesler.* Eger çingînda sîtilan ra nêbîyê, mi a nêdîyê. Çunkî mi pey ra û bi nimî ya şîyê.

çingînî *Nm. Bw.* Çîngeni. Ez çingînîda ci ra aya bîya.

çingînîyey *Nm. Bw.* Çîngeni. Eger çingînîyeyda ci ra nêbîyayê, bi mi ki ey do nêaşnawitê.

çingîyaye/ê *N. Bw.* Çingaye/ê. Sebebê ayabîyayenda ê tûtekî, o quşxaneyo çingîyaye bî.

çingîyayena goşî *Nm. Bw.* Goşçingeni. Çingîyayenda goşdê xwu ra mi hewn nêkerd. Cora ez a kena şira doktorî.

çingnaye/ê *N.* Çîyo ki jewî yan jî tayêni dayo erd ro û ci ra vengê asinî veto. *Tr. Demir, metal vb. bir ses çıkarılan bir madde veya şey.* Sîtilê çingnayeyî, o tûteko hewnaşîyaye aya kerd.

çingnayeni *f. M.* Çingnayîş. Çîyandê asinînan ra yan jî zêdê asinînan ra veng veteni. *Tr. Demir veya metal gibi maddelerden ses çıkarmak.* Mi va, rind balê xwu bi ci di, meçingnê. Axirî ki qey asinîneyda ci ra bî, fina jî çingîya.

çingo *Sn. Nn.* Bûros, sîtil. *Tr. Bakraç.* Çingoy xwu dest ki û şorî înî ser, ma rê çingoyên awa honiki bîya ki ma bişimê.

çingok/i *N.* Çî/keso ki çîyêndê zêdê asinî ra veng vejeno, çîngînî fîneno ser, keno çingi çinga çî-

[illegible] asin û zêdê asinînan. *Tr. Demir veya metal gibi bazı maddelerden çın sesi çıkaran, çınlatan*. Belê mi nêşa ê kesê çingokî ca kero. Qer rema û şî.

çingokey *Nm.* Çingayeni. Çî/keso ki çîyandê zêdê asinan ra vengê çingi çingi/çîngînî veto yan yî o yo vejeno. *Tr. Çın diye çıkan sesin amili olmak, çınlatan olmak*. Çingokeya ki şima yê çi ra vejenê, ey tenîyay ra nîna, bol çî û kes şeno ay bikero.

çipiki *Nm.* Veng û livo ki gişterda siftekên û giştandê bînan ra bi şikildê çepikên a bi pêrodayîş a vijêno. Livo tewro werdî, veyîko tewro werdî. *Tr. En küçük dokunuş, çıt diye bir sesin çıkması, başparmak ile herhangi bir parmaktan çıkan ses*. Eger çipika ci to ro gunayê, ma do arey bikerdayê.

çipîki *An. Nm.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Çîpi. *Tr. Bacak, baldır*. Çipîka ci çewteki bî.

çiqa *Nn. Bw.* Çiqas. To çiqa çî ardo tîya?

çi qal a *H.* Xwura, tabî tabî, hay hay! Nê bira, nê keko, çîyo winî beno! û zêdê nînan merdimê qarşî îkna û amoş kerden di vajêna. *Tr. Lafı mı olur! Ne münasebet! Sözü mü olur!* Jew: Eger ti meşti karî ser kewê, ti menganeyênda xwu tesediqê serdê xîzmetî kerê? Wahîrê kar û gurwî: Çi qal a! Hema wa beso ki ez karî ser kewa.

çiqas *Çn. H.* Çendê? Çendên? Çiqa? Amor û sebirî di kelîmaya ki mîqdarî pers kena. *Tr. Ne kadar? Kaç?* Çiqas roj ê ki ez pawokê to ya. Ti yê qe xeberên jî nêrişenê. Na çitil însaney a?

çiqasey *Nm.* Çendê bîyayeni. Persê mîqdardê çîyan kerdeni. *Tr. Ne kadarlılık, ne kadar miktarda olma, kaç olma*. Çiqaseya ci ez nê, ti do bizanê.

çiqaye/ê 1. *N.* Qîraye/ê, qîrînî serkewte/ê, hahokerde/ê. Çî/keso ki bi vengêndo şên a, bi qîrînîyên a veyndayo, yardim waşto, gazî kerdo. *Tr. Büyük bir sesle çığlık atan, ses çıkarıp yardım isteyen*. Şima senîn a dûrîyey ra vengê ê merdimdê çiqayeyî nêşenê biaşnawê? 2. *N.* Çî/keso ki ci ra vengê çiqînî vijîyayo, vato çiq û veng veto. *Tr. Kendisinden çık diye bir ses çıkan*. Çîyê min o çiqaye sera şî?

çiqayeni 1. *f. M.* Çiqayîş. Haho kerdeni, el eman kerdeni, qîrayeni, qîrînî ser kewteni, bi vengêndo pêt a gazî û îmdat waşteni. *Tr. Çığlık atmak, büyük bir sesle çığlık atıp yardım istemek*. Eger nêçiqayê ma kesî do nêzanayê bano veşeno. 2. *f. M.* Çiqayîş. Bi şikildê "çiq"ên a veng veteni. Çiqi çiqi kerdeni, çiqîni kerdeni. *Tr. "Çık!" diye bir sesin çıkması/duyulması*. Panuşi çiqê tepîya, mi fehm kerd ki kewti herûni.

çi qewî? *H.* Çiçî ser o? Çirê? Çi semed/sebeb ra? Kamcîn sebeb ra? Çiçî rê? Eceba? *Tr. Neye binaen? Hangi vesileyle/sebeple? Neden? Acaba! Hangi hikmetle?* Mêrdeko ki verê ney vîst serri tîya ra qehrîyayo, vanê fina ameyo dewi. Ti vanê çi qewî ameyo dewi? Eceb îflas kerdo?

çiqir *Nn.* Çirç, pirûz. *Tr. Pürüz, kırışık.*" Çinayê ci utî kerd bî. Labelê xeylên çiqirîy tede verday bîy.

çiqirey *Nm.* Çirçey, pirûzey. Çirç û pirûz bîyayeni, wesfê çîyandê çirç û pirûzinan ser o bîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, kırışıklılık*. Karandê ci di çiqirey gerego ki çinêbo.

çiqirin/i *N.* Çî/keso ki tede çirçîy/pirûzîy estê. *Tr. Kırışık pürüzlü*. Wahîrê karandê çiqirinan nîyo, ê taman o.

çiqiriney *Nm.* Çirçiney, çirçey, pirûziney. Çirç/ pirûzin bîyayeni. *Tr. Kırışıklılık, pürüzlülük*. Faroqe ra çinayên di çiqiriney eger bibo, a çiqiriney rew rewî bi utî ya nêşina.

çiqirmen/i *N.* O/çîyo ki çirç keno, pirûz keno. *Tr. Kırıştıran*. Çiqirmenên o ki kes vano beno ki ey wezîfeyê çiqirnayeni giroto xwu ser.

çiqirmeney *Zv. Nm.* Çirç kerdeni. Karê çiqirmenan kerdeni, wesfê çiqirmenan ser o bîyayeni. *Tr. Kırıştırma görevi görmek, işi kırıştırmak olmak*. Ti vanê beno ki çiqirmeney ay girota xwu ser. Bê ê karî a ya karên nêkena.

çiqîni 1. *Nm.* Hîrrîni, tiqîni. Bi vengane huwayeni. *Tr. Sesli gülüşler, kahkaha ile gülmeler*. Çiqîni kewt bî ser, huwayê. 2. *Nm.* Çiqey, çiqi çiqi. Vengê sîyandê çaqmaqan, ê giranîtan, ê caman, ê cînciqan û zêdê nînan o ki guneno pêro. *Tr. Çakmak, giranit vs. taşların birbirine değerken çıkardığı ses*. Çiqîna çakutî bî ki, pa sî şikitê.

çiqlik *Nn.* Xidik, xidî, xidxidik. *Tr. Gıdık, gıdıklama*. Çiqlik guna ci ro, hendo ki huwayê, deha nêşayê vinderîyo.

çiqlik/i *N.* Koz, tartafaye, tar. Kolîyo ki adirî mîyan di bîyo sûr, ze kili. *Tr. Köz, kor*. Adirî mîyan ra çiqlikên vet û eşt teber. Senîn ki mêrdekên ûja ra şî, guna sere ro, sere ser o bî kozlax.

çiqlikey 1. *Nm.* Xidikî bîyayeni, xidxidikî bîyayeni. *Tr. Gıdıklanmak*. Çiqlikey di keso xwu rê ca ahewlno. 2. *Nm.* Kozey, sûr bîyayena kolî. *Tr. Kor olma*. Çiqlikeyda kolîyan di, ê sûr bîyayenda sîyan di kes do ci ra dûrî kewo. 3. *Zv. Nm.* Bol hêrs bîyayeni, sûr bîyayeni. *Tr. Çok sinirlenmek, ateş, köz gibi olmak*. Çiqlikey ser kewo, kes nêwetano şiro ser. Her kes ey rind zano. Cora kes rew rewî nêşino ser.

çiqlikîbîyaye/ê 1. *N.* Xidikîbîyaye/ê, xidxidikîbî-

yaye/ê. *Tr. Gıdıklanan.* Çiqlikî bîyayeyên bêro mi heti, ez jî çiqlikî bena. Çunkî ez qethan nêşena xwu merdimdê hinîsînî heteki tepşa. 2. *N.* Çîyo ki zêdê kolîyêndê veşate ya bîyo sipûsûr. *Tr. Köz gibi kızaran madde.* Kolîyêndo çiqlikîbîyaye bigîrê bîyarê ki ma pa adir we kerê. 3. *Zv. N.* Merdimo ki bol hêrs bîyo. *Tr. Köz gibi olan, çok sinirlenen.* Mêrdek bîbî çiqlikî, kes nêwetardê şiro nezdîyê ci. Çiman ra adir pekayê.

çiqlikî bîyayeni 1. *f. M.* Çiqlikîbîyayîş. Xidikî bîyayeni, xidxidikî bîyayeni. *Tr. Gıdıklanmak, dolayısıyla gülme kirizine yakalanmak.* Lajek çiqlikî bîbî. Nêşayê ki xwu tepşo, hinî tim huwayê. 2. *f.* Çiqlikîbîyayîş. Bol hêrs bîyayeni, zey kozî sûr bîyayeni, kozlax bîyayeni. *Tr. Çok sinirlenmek, ateş gibi olmak.* Ez ci ver ra bîya çiqlikî. To bidîyayê, ay bi min o se kerd?

çiqlikîkerde/ê 1. *N.* Xidikîkerde/ê, xidxidikîkerde/ê. Çî/keso ki jewî xidikî/çiqlikî kerdo. *Tr. Gıdıklanan, gıdıklanarak gülme krizine sokulan.* Mêrdeko çiqlikîkerde, huwateni ra kerdê qelbî ra şiro. 2. *N.* Çîyo ki zê kolî ya kerdo sûr, ze kili. *Tr. Kızgınlaştırılan.* Adilgandê çiqlikîkerdeyî ser o ma kebabê xwu viraşt. Cora bîyo weş. 3. *Zv. N.* Merdimo ki bol û bol hêrs kerdo. *Tr. Ateş gibi, kor gibi kızgınlaşan, sinirlenen.* Mi zanayê, o keso çiqlikîkerde, do wina zirar ma ro do. Ma şima korîy bîy.

çiqlikî kerdeni 1. *f. M.* Çiqlikîkerdiş. Xidikî kerdeni, xidxidikî kerdeni. Xidikan ra huwayeni vero qrîz ravêrnayeni. *Tr. Gıdıklamak.* Mêrdek çiqlikî kerd bî. O jî coy ra huwayê û nêşayê ki vinderîyo. 2. *f. M.* Çiqlikîkerdiş. Kolî, asin û çîyo winasîn sûr kerdeni, zêdê kili kerdeni. *Tr. Kızdırmak, kor haline getirmek.* Asin dekerd adilganî mîyan û adir na pa. Bi no babet a ê asinîy pêro kerdîy çiqlikî. 3. *f. M.* Çiqlikîkerdiş. Bol vêşî hêrs kerdeni. *Tr. Çok kızdırmak, çok sinirlendirmek, alevlendirmek, barut fıçısına döndürmek.* Mêrdek çiqlikî kerd bî. Kesî deha nêşayê ki vindarno. Ata şîyê, nata şîyê, îspatey kerdê ganê mîlleti bigîro.

çiqriq/i *N.* Çiqrik/i. Bedenî di, qelafatî di, bejni di, mexeldê qezencî di, belatedê kuhoyî di, citêrey di kemaneya qezancan, resaye û warîkerde û ageyraye nêbîyayeni. *Tr. Çeşitli tarımsal maddelerin, insanların veya diğer canlıların vücutsal yapılarında gelişmemişlik.* Keyneka înan çiqriq a, qezencê înan emserr çiqriq o, karûgurweyê ma çiqriq o ûzn.

çiqriqey *Nm.* Çiqrikey. Çiqriq bîyayeni. Bejn û qelafat û beden û cisn û mexel û qezencî di kemaney, kemî mendeni, nêresayeni, fekîdar nêbîyayeni. *Tr. Canlıların vücutsal yapılarında, üründe eksiklik, gelişmemişlik, geri kalmışlık.* Ez nêwinîyaya çiqriqeyda ci ra, ez winîyaya vernîda ci ra.

çiqsipe/ê *N.* Çîlsipe/ê, sippe/ê, simsipe/ê. Bol/zaf sipe/ê. *Tr. Bembeyaz.* Verekêndo çiqsipe kerî ra abirîya, ma yê geyrenê ey.

çiqsipeyey *Nm.* Simsipeyey, sippeyey, çîlsipeyey. Bol sipe bîyayeni. *Tr. Bembeyazlık.* Mi rê çiqsipeyey geregi nîya, sipê bo besê min a.

çiqsûr/i *N.* Sipûsûr/i, çîlsûr/i. *Tr. Kıpkırmızı.* Ey mi rê sîtilêndo çiqsûr ard bî, mi pey di kerd. Ez çiqsûrey ra hez nêkena.

çiqsûrey *Nm.* Sipûsûrey, çîlsûrey. Sûreya ci zaf ravey bîyayeni, wesfê xwu yo sûr dûrî ra xwu mojnayeni. *Tr. Kıpkırmızılık.* Ne çiqsûrey, ne çiqsipeyey û ne jî çiqzerdey. Ney berê, ez sûrdê ci ra hez nêkena. Tew mi ra çiqsûreya ci kemî ya!

çiqûçarqirne *Nn.* Çorûçoşme, çeharkiştîy, dorûver. *Tr. Çepeçevre.* Cendirmey amey çiqûçarqirneyê ci girot, hettanî şan nay pêya. Jewî jî zîyan nêda.

çiralix *T. Nn.* Elawî/Kumsorîyan di qîmeto maddî yo deyêno pîran û kesandê dînîyan. *Tr. Alevilerde dedelere veya pirlere verilen maddi değer.* Çiralixê ci bol o, kemî nîyo.

çiranaye/ê *Zîr. N.* Çîyo yan jî qezenco ki heywan dekewto de û çerdo, zirar deyayo bi ci. *Tr. Otlatılan mera veya ekin tarlası.* Erddê çiranayeyî ra bi mi ki do xeyrên nêro.

çiranayeni *Zîr. f. M.* Çiranayîş. Çerdeni. Heywanan rê vaş werdiş dayeni, heywanan rê qezencên werdiş dayeni. *Tr. Otlatmak.* Şuwanan qezencê şarî çiranayo. Wahîran jî caelmatî ser o birnayo.

çirax/i *N.* Şagirt/i, destirma. Telebeyo ki hewna nêmûsayo û o yo mûseno. Werdîyê xelfeyî. Keso ki xelfeyî cêrêrî yo û o yo hewna destdê ostayan vero mûseno. *Tr. Çırak.* Çiraxê ci abirîyayo, o yo keno xwu rê çiraxnakî bigîro.

çiraxane *Nn.* Çiraxkî. Zêdê fêl û hereketandê çiraxana bîyayen û kerdeni. *Tr. Çırakça, çıraklar gibi.* Lajek ame çiraxane mi het ronişt û mi rê jû bi jû haletîyê makîna day şinasnayîş.

çiraxaney *Nm.* Çiraxkîyey. usûl û meş û rayşîyayîş û mêldê xwu di zêdê çiraxana bîyayeni, bi înan o mendeni, zêdê înan luwayeni. *Tr. Çırakça, çıraklar gibi.* Mi bolkî a çiraxaneya ci ecibnê.

çiraxey *Nm.* Çirax bîyayeni. Kar û gurweyê û mes-

[illegible] çiraxan, wesfê çiraxan. *Tr. Çıraklık.* To rê [illegible] mi rê ostayey nêbena. Çunkî çiraxey bi [illegible] a. ostayey jî bi to ya robere yena.

çirbêti Vt. *Nm.* Çirbeytî, çilbêti. Babetên engûrên 1. Engûra Sûka şîrê ya, kuho ya. Gilîyê ci wer-[illegible] ê. goreyê engûrandê bînan tenekna berey bena. *Tr. Taneleri küçük bir çeşit şire üzümü.* Coşmedê Suwêreki di çirbêti esta.

çirbîyaye/ê *N.* Çirrîyaye/ê. Çî/keso ki ci ra vengê çidê aw û awikinî ameyo, ci ra çirrîni vijîyaya. *Tr. Şarıldatılan, şarıldayan.* Gedûga çirbîyaye do gamekna fina vinderîyo.

çir bîyayeni 1. *f. M.* Çirbîyayîş. Çirrîyayeni. Çî/kesên ra, çîyêndê zêdê aw û zê awikinî ra vengê çirrîyayeni, çirrîni amîyayeni, ci ra çîyo awikin bi veng a amîyayeni. *Tr. Şarıldamak.* Çirraniki ra çirr bî û dima peysa. 2. *f. M.* Çirbîyayîş. Çirrîyayeni, doşîyayeni. Çijandê ci ra şit vijîyayeni, şitê çijandê ci gêrîyayeni. *Tr. Sağılmak.* Di mangey çirr bîy tepîya, çila şî hewna. Ê bînîy mendîy.

çirç/i *N.* Pirûz/i, ajink/i, ajinik/i, beşûş/i, çiqir/i, kertikin/i, kertin/i. Çî/keso ki dûz nîyo, tey çirçiney esta, kertikin o. *Tr. Kırışık, buruşuk, pürüzlü, girintili çıkıntılı.* Çinayo çirç, enîşko çirç, rîçirç ûzn. Rîyê xwu kerd bî çirç. Ey vatê beno ki ma do ci ver ra bûrê.

çirçane *Nn.* Çirçkî, pirûzane, pirûzkî. Zêdê çirçana, ze çirç, ze ki çirç bo. *Tr. Kırışık gibi, kırışmışlar gibi.* Mi rê çirçane ame. Cora weşdê mi nêşî.

çirçaney *Nm.* Çirçkîyey, pirûzaney, pirûzkîyey. Çirçane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşî di çirçane bîyayeni, dûz nêbîyayeni. *Tr. Kırışık bir görüntü sergiliyor olmak.* Mi çirçaneya ci veror dî jî, mi nêwetard vajo. Mi va, madê şima do ci ra biqelibîyo.

çirçey *Nm.* Pirûziney, ajingey/ajinikey, kertikiney, çiqirey, beşûşey. Pirûz kerdeni, beşûş kerdeni, kertikin bîyayeni, çiqir kerdeni. *Tr. Kırışık, pürüzlülük, çıkıntılılık, girintili çıkıntılı olma.* Çirçeya ci mihîmi nîya. Ez winîyaya xeta ci jî xeripîyê bî.

çirçila *Zoo. Nm.* Bohcika ki çirçiley virazena. *Tr. Örümcek.* Çirçilaya kena çirçile virazo.

çirçile *Nn.* Çinayo ki çirçila virazena. Têlê pêya deşteyê ki çirçila virazena. *Tr. Örümcek ağı.* Çirçila xwu rê quncên dîya, a ya tey çirçile virazena.

çirçileyîn/i *N.* Çîyo ki pa çirçile esto, têlê pêyabesteyê ki çirçila viraştê. *Tr. Örümcekli.* Mi koşeyo çirçileyîn kerd pak.

çirçileyîney *Nm.* Çirçileyîn bîyayeni. Pa/ser o yan jî tey çirçile bîyayeni. *Tr. Örümceklilik.* Eger mi çirçileyîneya ci bidîyayê, mi do ûja jî bibesterdayê.

çirçin/i *N.* Çirç/i. Çîyo ki tey çirçiney esta, çirç/çirçin o, dûz nîyo, tey çirçiney û pirûziney esta. *Tr. Kırışık, pürüzlü.* Erdê ci dûz nêbî, çirçin bî. Cora weşdê mi nêşî.

çirçiney *Nm.* Çirçey. Çirçin bîyayeni, tey çirçîy bîyayeni, dûz nêbîyayeni, tey girmitîy bîyayeni, tey pirûziney bîyayeni. *Tr. Kırışık olmak.* Mi bolkî jî çirçineyda ci ra nêgirot.

çirçirrik *Cog. Nn.* Çirr, çirrik, çirtan, awçirrik, awxîz, awrêjik, awrêjnok, awşirr, qelberz. *Tr. Şelale.* Çirçirrikê dewda înan, keno bipeyso. Çunkî emserr awê bindê erdan jî kemîyayê.

çirçok/i *N.* Çî/keso ki keno çirç/çirçin, tey çirçîy peyda keno. *Tr. Kırıştıran, kırışık.* Çirçokêno makîna mîyan di nê çinayan keno çirç. Ez a nêşena bivîna.

çirçokey *Nm.* Çirçok bîyayeni, wesfê çirçokan ser o (pa/tey) bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyan keno çirç; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kırıştırmak, kırıştıran, kırışıklık.* Çirçokeya çinayê ci, ci rê qe bî.

çirê *Nn.* Vajekênda pers kerdenî ya ki *Kur. Çira? Tr. Neden? Niçin?* Çirê şima yê na merseleri wina kenê çetin ki?

çirê ki *H.* Qando ki, no rî ra, na poxi ra, ney ra, ney ser ra, cora, cokarê, bi no hewa ya, nê semedî ra. Wexto ki kes nêbîyayîş yan jî sebebê kesên yan jî çîyên keno vajo, kes na qiseri vano. Yanê ze ki kes vajo nê sebebî ra, ney ra, na poxi ra wina wina bî yan jî wina wina nêbî. *Tr. Nasıl ki, neden ki, sebeple, nedenle, dolayısıyla, bundan ötürü, buna binaen, bu saika ile, bu yüzden, bunun için, ... için.* Çirê ki ez no şewra dîrê gamîy xwupay şîya, şewra ra yo lingê min ê tewenê. Çirê ki mi vato, "ti neçar ê, vernî û peynîya xwu bizani", mi ra qehrîyayo.

çiriq 1. *An. Nn.* Pirûz, çirçê ganî. Çirto ki gandê weşan di peyda beno. *Tr. Deride oluşan kırışıklıklar, pürüzlülükler.* Çiriqê çaredê ci di derdê hewtay serran estê. Labelê bi xwu hewna çewres serre o. 2. *Sn. Nn.* Çîyo ki kes pa çigîtê pemeyî pemeyî ra abirneno. *Tr. Pamuk tohumunu pamuktan ayıran aygıt.* Çigîtî bi çiqitî ya abirnê ki, wa çigît zayî nêbo.

çirîngîyaye/ê *N.* Çîyo ki ci ra vengê çirîngîni vijîyayo, ci ra vengê errogunayîşê çîyandê asinînan, çîyandê baqirînan vijêno yan jî vijîyayo. *Tr. Demir, bakır vs. ses çıkaran şeylerin herbiri.* Asinê çirîngîyayeyî, o lejek kerd aya.

çirîngîyayeni *f. M.* Çirîngîyayîş. Çirîngîni. Vengo ki çîyandê metalandê vengan û barîyekan ra vijêno. *Tr. Tabak, demir aletlerin yere düşmesi ve düşerken ses çıkarması.* Senîn tasa baqirîni gunê erro, ci ra çirîngî vijîyê, çirîngê.

çirîngok/i *N.* Çîyo ki ci ra vengê çirîngîyayeni vijêno, kişta çirîngîyayenî ra bol bintesîr o, bol xessas o. *Tr. Çıngırdatan, çıngırdatıcı.* Topekêndo çirîngok bî. Ci ra bol veng vijîyayê, tûtekê ci tim aya bîyê. Cora ê qehrîyay bîy.

çirîngokey *Nm.* Çirîngok bîyayeni, wesfê çirîngokan ser o (pa/tey) bîyayeni, karûgurwe û meslegê ci çirîngok bîyayeni, çirîngînî çî û kesan ra veteni. *Tr. Çıngırdatıcı olmak.* Çirîngokey tey esta. Hema ez texmîn nêkena ki hendayên jî biçirîngno.

çirîngokî *H.* Çirîngnayeni, çirîngîyayeni. Wesfê çirîngokan ser o bîyayeni, hal û wesfê çirîngîyayeni tey bîyayeni. *Tr. Çıngırdatıcılık, çıngırdatılan olmak.* Eger çirîngokeyda ci ra nêbo, ma nêşenê ci rê tebayên vajê.

çirkerde/ê *N.* Çirnaye/ê. Çî/keso awî yan jî awikino ki ki ci ra vengê çirrîni ameyo. *Tr. Kendisinden çır diye bir ses çıkan.* Sîtilê çirkerdeyî di gendûgemar esto.

çirkerde/ê *Nn.* Çirnaye/ê. Çî/keso ki ci ra vengê çîdê aw û awikinî vijîyayo yan jî kesên veto. *Tr. Şarıldatılan.* Ê çîdê çirkerdeyî ra qe vengên jî nêvijîya.

çir kerdeni 1. *f. M.* Çirkerdiş. Çirnayeni, diteni. Guhandê heywanan ra bi vengvetiş a şit diteni. *Tr. Sağmak.* To manga çir kerdi? 2. *f. M.* Çirkerdiş. Çirnayeni. Awi ra, çîyêndê zêdê awikinî ra bi pêtên a û bi şikildê barî û tengî ya ci ra veng veteni. *Tr. Fışkırmak, fışkırtmak.* Mi bi fiştoq a awi çir kerdi ser, qehrîya.

çir kerdeni 1. *f. M.* Çirkerdiş. Çirnayeni. Çîyên ra, kesên ra, çîyêndê awikinî ra çirrîni veteni, ci ra vengê çirrî veteni. *Tr. Şarıldatmak.* Mi bi fiştoq a çir kerd. Dima rew vindarna. 2. *f. M.* Çirkerdiş. Diteni, çirnayeni, şitê çîyên ci ra giroteni. *Tr. Sağmak.* Mangaya ki to çir kerdi bî. Mi verda golikê ci şî ci bin.

çirkerdê *Nm.* Çirnayê, ditê, doşîyayê. Çî/heywana ki çijandê ci ra şit gêrîyayo. *Tr. Sağılan.* Mangaya çirkerdê do finakî meşti şewra biçirîyo.

çirnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; doşeno, karê diteni keno, şit çirneno. *Tr. Sağan.* Mangaya çirîyayê, a borek a. Labelê çirnokê ci ez nîya, filan kes o. 2. *N.* Çî/keso ki çîyêndê zêdê awi yan jî çîyandê awikinan ra bi vengêndo pêt a vengê rokerdeni vejeno. *Tr. Çır diye sıvı maddelerden dökülme sesi çıkaran.* Çir û çiranik û çiran û çirnok pêro jî têkilîyê pê yo.

çirnokey *Nm.* Çirnayeni, şit diteni. Çirnok/i bîyayeni, wesfê çirnokan ser o (pa/tey) bîyayeni, bi vengêndo pêt a karê rokerdenda çîyandê awikinan kerdeni. *Tr. Sağmacılık, sağımcılık. Sesli olarak sıvı maddeleri dökmek.* Çirnokeya ci weş a, ci rê mangey şit danê.

çirnûk 1. *Nk. Nn.* Qurçiki. Babetên vaşên o. *Tr. Boğan otu.* Madamo ki vaşo bîn çinî yo, çirnûki arêdê. Qenê dewar weno. 2. *Zoo.* Nengûyê teyrandê dirnokan. *Tr. Yırtıcı kuş tırnağı.* Çirnûkê dirnokan qandê dirnayîşî yê. Çunkî ê bi o babet a rizqê xwu kenê xwu destî.

çirosi 1. *Nm.* Dori, nobeti, rêze, rêzili. Çî/kar û gurweyo ki pêdima yeno, pêdima rêz bîyo. *Tr. Nöbet, sıra.* Mi cara nêdîyo qeçekan çirosa xwu weş tepişta. Çirosa ci tim jî çewt a. 2. *Nm.* Nobeta awi. Nobeta ki bi dorên a pey erdan û awîyan awdanê. *Tr. Sulama nöbeti.* Ti ki çirosa xwu noqra jî bivîyarnê, dewijîy do to çirosi ra bierzê.

çiroz *Zir. Nn.* Çixim. Hergi xeta ki tey di bi rêzan a awî karîyayo. (Na vajekeri di R qalin, yanê zêdê di R'yan waneyêno.) *Tr. Sulu sebzelik için açılan ve iki sıra halinde sebze ekili olan hat.* Merdimêndo salme o. Da des çirozê ci bîy, ê jî nêşay bibeşirno.

çirpi *Tib. Nm. Bw.* Nêweşîya çerpegi. Çirpi, bolane Çêrmûk û Suwêreki di bena. Kelîmaya "çerpi", fekdê Çêrmûgijan di bîya tengi û bi şikildê "çirpi" a virîyaya.

çirpoz *Nk. Nn. Bw.* Çerepûz. Ay xeylên çirpoz arêda û berd da heywanandê xwu.

çirr 1. *Nn.* Çirrik, çirçirrik, çirtan, çir, awxîz, awşir, awrêjik, awrêjnok, awçirrik, qelberz. Çirrê welatdê ma bol ê. Çunkî erdê welatê ma mêldar ê. *Tr.* Ez do şira çirrî ser ra xwu bierza doli mîyan. 2. *Nn.* Hergi vengêndê aweri, ê diteni. *Tr. Suyun akarken çıkardığı ses, sütün sağılırken çıkan sesi.* Çirri çirra ci bî, şit ditê.

çirran *Cog. Nn. Bw.* Çirrik 1. *Tr. Çağlayan.* Suwêreki di dewda Mûskanî di çirranêndo gird esto.

çirraniki *Nm.* Çurani, kurniki, çirtiki, awrêjeki. Borîya ki kes cayên di yan jî banan ser o virazeno ki awa serdê ci rêj bo û ser o doli nêbo. *Tr.* Oluk, *dam akağı.* Çirraniki ra awi ameyê, o jî bin ra ravêrd. Deha do se bo?

çirrawî *Nm.* Awa çirranikan, awa çirrikan, awa gedûgan. Awa ki çirrik/çirranikan ra rêj bena. *Tr. Musluk, boru ve benzeri bir oluktan akan su, damlardan veya yüzeylerden akan boru suları.* Çirrawîya xwu verdê bî ortedê hewşî,

şar pêro pa bîyê kêfsad. Ne şerm ne jî ar!

çirrey *Nm.* Çirri çirri, çirrîni, çirrînî. Vengê çirrayeni vengê şit û çîyandê awikinan. *Tr. Sağılma. Sesli olarak sıvı maddelerinin akması.* Vengê çirreyda ci kewt mi goşî. Labelê ez vera vengdê ci nêşiya.

çirri *Nm.* Hergi fini çirr bîyayena aw û çîyandê awikinan a. *Tr. Şırıltı, şarıltı. Su veya sıvısal her bir maddenin bir kez olan akıntısı, akıtılması.* Çirri çirra yaxerî kewt bî kuçan ser.

çirri çirri *Nm.* Çirrîni, çirrînî, çirrîney. Pêserî û pêdima vengê amîyayîşdê şitî û çîyandê awikinan. *Tr. Şırıltı, şarıltı.* Çirri çirra ci bî. Bîşewka tim herikîyayê.

çirrik/i *Zoo. Nn.* Zerecêndo sûrek o. *Tr. Çil keklik.* Seydgerî rojan nêşayê çîyên tepşo, axirî ewro nêzana şansê kê yo? Di çirrîy finêra day piro.

çirrik 1. *Cog. Nn.* Çir, çirran, çirtan, çirçirrik, awçirrik, awşir, awrêjik, awrêjnok, awxîz, qelberz. *Tr. Şelale, çavlan, çavlayan.* Çirriko emserr tayên awi rêj keno. Çunkî emserr awê serdê erdan tayên ê. 2. *Nn.* Borîya ki ci ra awi yena. *Tr. Musluk.* Mi çirrik akerd ki ci ra awi bigîra, ez winîyaya ki ci ra zolîyê yenê.

çirriki *Nm. Bw.* Çilanciki. Çiririka ci werdî û tengi bî. Cora awi pêro ser ra şîyê.

çirt *Nn.* Zîrç, kergilî, lîq, zîrt. Gîyê teyran û heywanandê pînan. *Tr. Kuş ve kümes hayvanlarının dışkısı.* Cor ra a jeweri çirt verda ki, mi va beno ki bîya emeli.

çirtan *Cog. Hg. Nn.* Çir, çirrik, çirçirrik, awşir, awrêjik, awrêjnok, awçirrik, awxîz, qelberz. *Tr. Şelale, çavlayan, su oluğu.* Çirrikê welatdê ma bol ê. Çunkî erdê ci mêldar o.

çirtik *Nn. Cog. Hg. Bw.* Çirraniki. Çirtiki ra awi yena ki banan ser o dol nêbo.

çirtikane 1. *Nn.* Çirtikkî. Ze ki çirtikîy bierzo, zêdê çirtikîy eştişî ya, ze ki çirtikîy xwuro do. *Tr. Dans edercesine, kıvrak olarak.* Çirtikane ame mi heti. Mi zana kêfê ci yo ca di. 2. *Nn.* Zêdê çirtikana, zêdê çirranikana bîyayeni yan jî kerdeni. *Tr. Damlarda kendisine akar verilen sular gibi akmak veya hareket etmek.* Awên amê, çirtikanê amê. 3. *Nn.* Bi şikildê çirti çirti kerdiş a bîyayeni, amîyayeni, herikîyayeni. Hêdî hêdî, çilki çilki herikîyayeni. *Tr. Azar azar veya damlayarak akmak.* Ellah xeyrîno! Na awi çirtikane hettanî meşti pir nêbena!

çirtikaney *Nm.* Çirtikkîyey. şekil û bîçim û meş û usûlî di zêdê çirtikan bîyayeni, ze ki biçirtikîyo, ze ki çirti çirta ci bo, zêdê çirranika bo, zêdê çirranikana, zêdê çirtikîy xwu dayena, zêdê kêfweşana bîyayeni, kerdeni. *Tr. Dans edenler gibi, yavaş yavaş dolan veya akan sular gibi, çok neşeliler gibi olmak.* Ez çirtikaneyda ci rê ne qehrêna, ne jî şa bena.

çirtiki 1. *Nm.* Dans. Hergi jewênda kayênda dansî. Bi hêl kerdenda bedendê xwu ya kay kerdeni, qena xwu hêl kerden a kay kerdeni. Bolekê ci, "çirtikîy" ê. *Tr. Dans. Dansın her bir kıvrak hamlesi.* Çirtika ci jî qenê çirtiki bo. 2. *Nm.* Bolekê ci, "çirtikîy" ê. *Bw.* Çirraniki.

çirtikin/i 1. *N.* Şenik/i. Merdimo ki tim qayîlo bi hergi merdimî ya, hergi ca di çirtikîy bierzo û kay bikero. *Tr. Her dem oyun oynamak isteyen hafif meşreb adam.* Kesêndo çirtikin o. Wa bi min a kayger nêbo. 2. *Cog. N.* Erd/cayo ki tey çirrik esto. *Tr. Çağlayanlı yer.* Koyo çirtikin do bol turîst (gerrok) bianco.

çirtikinane *Nn.* Ze şenik, zêdê şenikan bîyayeni, merdimê şenikîy senîn ki benê û kenê, winî bîyayeni û winî kerdeni. *Tr. Hafifmeşrepliler gibi olmak.* Çi keynaya çi hal o! A roji çirtikinane amê, tîya û bêxatir û bêîzin kewti ray û tîya ra tipûtenîya şî keye.

çirtikinaney *Nm.* Çirtikinane bîyayeni, wesfê çirtikinan ser o bîyayeni, şekil û bîçim û meş û mêldarey di zêdê çirtikinan bîyayeni. Zêdê şenikan bîyayen û kerdeni, tey meşê şenikan bîyayeni. *Tr. Hafifmeşrepler gibi olmak.* Ez hewna çirtikinaneyda ci rê qehrîyayê, tew xwu bin di kerd.

çirtikiney 1. *Nm.* Şenikey. Çirtikin bîyayeni, şenik bîyayeni, karûgurwe û fêl û qisan û çîyandê xwu yê zêdê nînan di şenik/çirtikin bîyayeni. *Tr. Hafifmeşreplilik.* Ez bixwu çirtikineyda ci ra qayîl nîya bi ma ya bêro. 2. *Nm.* Çirtikin bîyayeni, Kes/çîyo ki; çirtikê ci estê, çirtikîy erzeno, çirtikîy dano xwu ro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Kıvrak danslar etmek.* O çirtikineyda xwu ra kewt kayda înan mîyan. Ez çirtikin nêbîya, cora mi kerd vinî. 3. *Cog. Nm.* Çirtikin bîyayeni, çirtikê ci bîyayeni, tey çirran bîyayeni. *Tr. Çağlayanlı olmak.* Çirtikineyda ci ra nêbîyayê, gerrokîy tîya nêameyê.

çirtikîy 1. *Nb.* Dans. Kaya ki xwu bi hêl kerden a kay bena. *Tr. Dans, kıvrak hamleler.* Veyve di ay çirtikîy eştê, ê bînan kay kerdê. 2. *Cog. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çirraniki. Çirtikê welatdê ma bol ê. Çunkî welatê ma cayêndo mêldar o.

çirtikîy eşteni 1. *f. M.* Çirtikîy eştiş. Koçekî kay kerdeni. Çirtikîy xwu dayeni. Bi çirtikan a kay kerdeni. Kayên di bejna xwu ata nata kerdeni û xwu bi hêlkerdiş a kay kerdeni. *Tr. Bir dansta*

kıvrak hareketler yapmak, sallanmak suretiyle oyun oynamak. Şarî mîyan di çirtikîy eştê, şarî pêroy temaşe kerdê. 2. *Zv.f. M.* Çirtikîy eştiş. Çirtikîy xwu dayeni. Bol kêf kerdeni, kêfan ra xwu vinî kerdeni. *Tr. Çok neşelenmek. Neşesinden bir o yana, bir bu yana kıvrak hareketler yaparak oyun oynamak, dans etmek.* E heyran, ma yê gonî kenê, ê yê çirtikîy erzenê!

çirtikîyxwudaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi livandê lezokan a kay kaykeno, çirtikîy dano xwu, xwu ata nata keno û kay kaykeno. *Tr. Kıvrak hareketler yapan, kıvrak danslar yapan.* Bi mi ki kay di ê merdimdê çertikîyxwudayî ser ra kaygerên nêvijêno. Şima do bidîyayê, hele senîn çirtikîy dano xwu!? 2. *N.* Çî/keso ki kêfdê ci ser ra kêfên çinî yo, kêf kêfê ci yo, bol şabîyaye o, kêfê ci bol ca do. *Tr. Keyfi, neşesi çok yerinde olan, neşesinden ve keyfinden ne yapacağını şaşırıp bir o yana, bir bu yana kıvrak hareketler sergileyen.* Eger o lajeko çirtikîyxwudaye jî cadê xwu di roşo û bermî ro do, wexta kes do se kero, çi weli xwu ro kero?

çirtikîy xwudayeni 1. *f. M.* Çirtikîy xwudayîş. Kay kaykerdeni. Kayan di koçekî kay kerdeni. Dans kerdeni. Xwu ata nata kerdena kay kaykerdeni. *Tr. Dans etmek. Kıvrak kareketler yaparak oyun oynamak.* Veyve di hawêr çirtikîy dayê xwu. Ellah zano ki kerdê xwu çimandê kesên kero. 2. *f. M.* Çirtikîy xwudayîş. Bol kêf kerdeni, kêfan ra hulo bîyayeni, kêfan ra xwu ata nata kerden û kay kaykerdeni. *Tr. Çok neşelenmek. Neşesinden bir o yana, bir bu yana dönüp dönüp oyun oynamak, kıvrak danslar sergilemek.* A roji kêfdê ci rê çîyên nêvajîyayê. Kêfdê ay ser ra kêf çinê bî. Çirtikîy dayê xwu ro û doş bîyê. A hettanî şan îspatey nêvinderdi, finên şî û finên amê.

çirtovirto *Nn.* Çilopilo, salme, salmedera, salmakî. Tey pîlanên vernameyêndo bidûzan çinêbîyayeni. *Tr. Derme çatma, gelişigüzel, plansız ve programsız.* Kam nê bananê çirtovirtoyan herîneno?

çirtovirtoyey *Nm.* Çirtovirto bîyayeni, bi çirtovirto ya meydan amîyayeni, bê pîlan û bê dûzanên a karûgurweyên kerdeni. Fêl û liv û hereketo ki tey çirtovirto esto. *Tr. Düzensizlik, plansızlık, tertipsizlik, gelişigüzel olmak.* Mi verînde ra yo vato ê pêro bi çirtovirtoyey a yê. Tey dûzanên çinî yo.

çirûg/i *N.* Kav/i, qaf/i, qef/i, qof/i, puy/i, puyaye/ê, petex/i. Çîyo ki mîyanê ci pir nîyo, herimîya o, zîndeyey ra vijîyayo, ganweşeya ci şîya. *Tr. Çürük.* Merdimo çirûg, eskero çirûg, halo çirûg û nêzana çiçîyo çirûg?

çirûgane *Nn.* Kavane, qafane, qefane, qofane, puyane, petexane. Zêdê çirûgana, zêdê qofana bîyayeni, bi çirûgan mendeni. *Tr. Çürükler gibi.* Şima çirê winî çirûgane vindenê? Wina tîk û bi gandarey a vinderê ki, wa şar şima ra xof bigîro.

çirûganey *Nm.* Kavaney, qafaney, qefaney, qofaney, puyaney, petexaney. şekil û bîçim û meş û usûldê ci di çirûganey û çirûgey bîyayeni, zêdê çirûgana bîyayeni. *Tr. Çürükçe, çürüğe benzemek.* Ez çirûganeyda ci dimi nêkewna. Mi rê hend jî bes o.

çirûgbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi tesîrdê kesên yan jî çîyên a çirûg vijîyayo, gandareya ci şîya, tey heyat û zîndeyey û ganîyey nêmenda. *Tr. Çürüyen, canlılığnı yitiren.* Kes do çîyê çirûgbîyayeyî gandaran mîyan ra vejo û bierezo. Çunkî çîyo çirûg, çîyanê ganîyan jî keno çirûg.

çirûg bîyayeni *f. M.* Çirûgbîyayîş. Kav bîyayeni, qaf bîyayeni, qef bîyayeni, qof bîyayeni, puy bîyayeni, petex bîyayeni. Mezbûtey û zîndeyey û gandarey ra vijîyayeni, çirûg vijîyayeni. *Tr. Çürümek, çürük olmak.* Dara şima bîya çirûgi. Filan kes eskerey di bîyo çirûg. Eger çirûg nêbîyayê, ma do ê jî biherînayê ûzn.

çirûgey *Nm.* Kavey, qofeye, qafey, qefey, puyayeni, petexîyayeni, çirûgîni. Petex bîyayeni, puy bîyayeni, çirûg bîyayeni, mezbût û metîn nêbîyayeni, weşe nêbîyayeni, zergûn û kuho nêbîyayeni, çelmisîyayeni. *Tr. Çürüklük, çürük olmak.* Çirûgeya ci wa aja di bo, tew ma pa bî zihêrî.

çirûginey *Nm.* Çirûgîni, çirûgey. Çirûgin bîyayeni, zîndeyey ra vijîyayeni. *Tr. Çürüklük, çürük çıkmak.* Ti kewtê ganîyeyda ci dimi. Labelê çirûginey bîya bextê ey.

çirûgîni *Nm. Bw.* Çirûginey. Çirûgîna ci ya ey bol qehirnena. O yo bol kewno çirûgineyda ci ver.

çirûgkerde/ê *N.* Pûçkerde/ê, kavkerde/ê, kavnaye/ê, qofkerde/ê, qofnaye/ê, pûykerde/ê, puynaye/ê, petexkerde/ê, petexnaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo çirûg, kerdo pûç, gandarey û zîndeyey û mezbûtey biheyatey ra veto. *Tr. Çürütülen, sağlamlıktan çıkartılan.* Merdimo çirûgkerde, eskero çirûgkerde, texto çirûgkerde, karo çirûgkerde ûzn. xeylên çîyo çirûg kerde esto.

çirûg kerdeni *f. M.* Çirûgkerdiş. Kav kerdeni, qaf/qof kerdeni, qef kerdeni, puy kerdeni, puynayeni, petex kerdeni, petexnayeni. Kesên yan jî çîyên gandarey ra veteni, pûç kerdeni,

[illegible]veng yan jî bêheyat û bêgan kerdeni. *Tr. Çürütmek, sağlamlıktan çıkarmak.* Ma qandê eskerey, o lajekê ci yo nîmçe kerd çirûg. Şima [illegible] nêdê sayêri, sayêri kerdi çirûgi. Mi do çirûg kerdayê, şima nêverda ûzn.

çirûgvete/ê *N.* Çî/keso ki kemaneya ci, egerê ci vijîyayo yan jî jewî veto û kerdo çirûg. *Tr. Çürütülen, sağlam olmaktan çıkarılan, çürük çıkarmakla askerlikten muaf tutulan.* Xorto çirûgvete do eskerey neşiro.

çirûg veteni *f. M.* Çirûgvetiş. Çirûgeya ci îspat kerdeni, bi raporên a eskereya ci îptal (netaw) kerdeni. *Tr. Çürük çıkarmak, çürütmek, çürütmek suretiyle askerlikten muaf etmek.* Linga ci seqeti bî, ma şî çirûg vet, do diha nêşiro eskerey.

çirûgvijîyaye/ê 1. *N.* Puyvijîyaye/ê, qofvijîyaye/ê, kavvijîyaye/ê. Çî/keso ki çirûg vijîyayo, kemaneya ci vijîyaya, tey eger vijîyayo. *Tr. Çürük çıkan.* Şima senîn bi merdimdê çirûgvijîyayeyî ya emel kenê ki? 2. *Zv. N.* Keso ki delîlê taw nêbîyayenda eskereyda ci vijîyayo, eskerey ra bi çirûgey a muaf bîyo. *Tr. Askerlikten muaf tutulan.* Vanê înan, o keso çirûgvijîyaye newedera giroto eskerey.

çirûg vijîyayeni 1. *f. M.* Çirûgvijîyayîş. Tey eger/kemaney peyda bîyayeni, puy/petex vijîyayeni, qof/kav vijîyayeni. *Tr. Çürük çıkmak, sağlam çıkmamak.* Mi zanayê eger tey sayên çirûg bivijîyo, ê do sandiqeri pey di kerê. 2. *f. M.* Çirûgvijîyayîş. Eskerey ra muaf bîyayeni, tey îspatê muafdê eskerey vijîyayeni. *Tr. Çürük çıkmak suretiyle askerlikten muaf olmak.* Embazê mi kilmey ra çirûg vijîya, eskerey nêşî.

çirûseni *Nm.* Çirûsîyayeni. Tenekên biriqîyayeni, xwu bi şewqên a mojnayeni. *Tr. Parıldamak, ışık yaymak.* Ez winîyaya çîyên ûja di çirûsêno, ez şiya winîyaya ki gîyê estaran o.

çirûsiki *Nm.* Çilûsiki. Şewqêndo bol werdî. Hend qerak ki no şewq aseno. *Tr. Parıltı, şua, ışıltı.* Mi dûrî ra çirûsikên dî û mi xwu bi ci yo girot û ez po şîya.

çirûsîyaye/ê *N.* Çî/keso ki tenekên bo jî bi şewqêndo werdî ya xwu mojneno, kewno kesî çiman *ver*, biriqêno. *Tr. Parlayan, parıldayan, ışıldayan.* Keynekeri xwu ê çîdê çirûsîyayeyî ya girot û şî.

çirvir *Nn.* Serfîyato bêhesab, xerc kerdena bêfessali, xercîyo çirtovirto. *Tr. Çarçur etmek, israf etmek.* Xebato ki di serran mîyan di kerd bî, di rojan mîyan di bi çirvir a qedîna, eşt aja. A ney rê vanê malê gawirî.

çi şekil *P.* Senîn? Çi şikil? Çi babetî? *Tr. Nasıl? Ne usul ile? Hangi şekille?* O yo bi çi şekla tîyanan di geyreno? Qe nêşermeyêno jî? Qey paro ci vîrî nîno?

çita estaran *Ast. Nm. Şînekîy, şêneki.* Di estareyê başûrî yê ki muslumanîy winînê nînan ra û dest bi rojey kenê. Nînan ra jû sipê ya biriqên a, jew jî sûrin a vêrdê ya, jewna jî orteda nêasena. Nê estarey dîkveyndanê (wextê dîkveyndanî) asenê. Eger bi no şekila biasê, kes zano ki wextê sahûrî dekewto û deha kes werzeno sahûr. Nê estarey, pêra hendê di mîtroyan jî dûrî yê. *Tr.* Terazi yıldızı üç yıldızdan oluşur. *Sahur vaktinde, güneyde görünen biri parlak, biri sönük, ikisinin ortasındaki yıldız ise görünmediği zaman sahur zamanının girdiği anlaşılır.* Vanê dewijan çita estaran dîya û qandê rojey warzenê sahûr.

çitçitey *Nm.* Çiti çiti kerdeni, vengê çitçiti. *Tr. Çit çit diye bir sesin çıkması.* Çitçiteya ci ya hewna mi goşî di. Ez bol ci ra bîya kêfsadi.

çitçiti *Teks. Sn. Nm.* Çitpiti. Makê asinîn ê ki kewnê pêmîyan û çinayan gînê. *Tr. Çıtçıt. Çıtçıt denilen ve iç içe giren metal düğmeler.* Bi mi ki çitçitîy do wezîfeyê makan bivînê.

çitçitin/i *N.* Çitpitin/i. Çî/çinayo ki pa çitçitîy/çitpitîy estê, makê ci asinînê têmîyankewtey ê. *Tr. Çıtçıtlı.* Çinayêndo çitçitin bî, weşdê ci nêşî.

çitçitiney *Nm.* Çitpitiney. Çitpitini bîyayeni, çitçitini bîyayeni, pa çitçitîy bîyayeni, makê ci asinînîy û têmîyankewtey bîyayeni. *Tr. Çıtçıtlı olmak.* Çitçitineya ci weşdê şima şî. Labelê ê mi nêşî. Cora mi nêherînê.

çitewr *N.* Çirê? Çayê? Çenê? Çinay rê? *Tr. Niçin?* Cinêkeri bî şan da desên tenekey penîr fînêra ard. Qe mêrdî nêva ki to no kotî ra û çitewr ard. Ma qe kes çitewrê nê karî pers nêkeno?

çitewrok *Ed. Nn.* Sîfat, wesfdan. Çî/keso ki wesfanê kes û çîyan dano, tey reng û wesf û amor û tayên û bol û çîyo winasîn esto. *Tr. Sıfat.* Sipe, sîya, qerebalix, şênaî, zûraî, çewresin û çîyo winasîn pêro jî çitewrok o.

çiti 1. *Mat. Nm. Bw.* Cita. Mi do di çitîy pantolîy biherînayê, ey va, rindîy nîyê. Cora mi ci ra fek verda. 2. *Nm.* Vengo ki qewirnayenda bizan di vijêno. *Tr. Keçileri kovarken çıkarılan bir ses.* Çiti soxê, çiti, demendê! Ti bi şarî mendayê!

çitiki *Nk. Nm.* Babetên engûra sîya û sûr a qulorek a. Gilîyê ci werdîy ê û ê werdî ya. Qandê ejkijan jî bena, şîrê nîya, wextê encîlan û peynîya amnanî berey berey bena. Boli nîya, hendê rotişî nêresena. Rezan di nê, bi mewşêran a bena. Koyarî ya (bixwu bena, nêkarêna) û Suwêreki di kişta Bûcaxî Bîtiki di esta. *Tr. Taze olarak*

tüketilen, yuvarlak, rengi siyah veya kırmızı olan, kuru üzümlük olarak da kullanılabilen, kendiliğinde yetişen bir çeşit üzüm. Çitiki engûrênda sîyak û sûrek û qulorek a. Heqdê çitiki di wina vajêno: "Engûra ma çitik a, kam bûro ci rê mitik a."

çitil *Nn.* Senîn? Çi babet? Çitor? Çi hewal? *Tr. Nasıl? Ne biçim? Hangi çeşit?* No çitil çî yo ki ma yê nêşenê çareser kerê?

çitme 1. *Sp. Nn.* Cotme. Sporî di tîk vinderdiş di, lingan pêya disknayeni di, bi pêtên a, bi hukimdê xwu ya, bi hêlên a xwu vera vernî eşteni. *Tr. Çifte atlama. Bir atletizm oyunudur ki, dik durulur, ayaklar bitişikken yaylanarak öne doğru bütün gücüyle belirli bir çizgiden öne fırlatılır ve yine ayakta durulur. Aksi halde kural hatası yapılmış olur ve atış iptal edilir.* Werdîyey di ez hem zaîf bîya, hem jî şût bîya. Cora hembazan mîyan di çitme di ez, ê siftî bîya. Mi bi payandê xwu ya vîst û jew gami eşt ê. 2. *Nn.* Vera vernî di lingan ser o xwu pay werişteni. Tersê ci, zîrtik(îy) ê. *Tr. Ön iki ayağı üzerine kalkmak.* Bergîrî bi çitman a da mêrdekî ro.

çitor *Nn.* Senîn? Çi babet? Bi çi şekila? Fini bena ki persên a, fini bena ki wesfêndê çîyên o. *Tr. Bazen nasıl olarak soru anlamında, bazen de açıklamada kullanılan bir söz veya kelime.* Çitor ki mi kerd, ti jî şenê nê karî winî bikerê. No çitor kar o? Karê şima tim jî şarî ra teber o!

çi to rê? To rê çiçî? Ellah xeyr! *Tr. Sana ne? Seni niçin ilgilendiriyor?* Çi to rê, ti şinê zincîya xwu dekenê de? Ê dûşnedê pêra yê, keyeyên ê. Ti qandê çiçî şinê dekewnê mîyan?

çitorê *Nn.* Çitor? Senînê? Hal û hewalê to senîn o? *Tr. Nasılsın? İyi misin?* Asmîni: Çitorê Azmîn? Azmîn: Berxwudar bi. Rinda, hewl o, ti senîna?

çitpiti *Teks. Sn. Nm. Bw.* Çitçiti. Çitpita ci pê nêtepiştê. Cora verê ci akerde mend bî. Ay jî nêdî bî. Xwu ra posê.

çiv 1. *Nn.* Çîv. Çîyo ki nûtên ra vera nûtnakî tadeyayo. *Tr. Kıvrım, pens atma.* Mi di çivîy day ci ro, fina jî derg vijîya. 2. *Nn.* Çîv. Xwu vaydayeni, nazîy kerdeni. *Tr. Naz, cilve, çalım.* Keyneka çivîy dana xwu û ray ra şina.

çivey *Nm.* Çîvey, çivîni, çivîney, çîvîni, çîvîney. Tey (pa/mîyan di) çivîy/çalimîy bîyayeni, tey ata nata tadayîkîy bîyayeni, tey ata nata çolçivê werdî werdî peyda bîyayeni. *Tr. Çalımlılık, nazlılık, fiyakalılık.* Çiveya ci ez kişta. Kaşka wina çivkari nêbîyayê.

çivik *Nn.* Xilikîy. Sîyê ki dêsviraştiş di debênê dêsan mîyan. *Tr. Küçük taşlar, misket büyüklüğündeki küçük taşlar.* Ostay va şagirt, dîrê çivikîy bidi ki, ez dekera dêsî mîyan.

çivîney *Nn. Bw.* Çivey. Mi çivîneya ci nêecibnê. Çivîneya ci weşdê mi nêşî.

çivîni *Nm. Bw.* Çivey. Eger çivîni xwu ser nêvistayê, ma do jî ci rê yarmetîni bikerdayê.

çivît *Kîm. Nn. Bw.* Çîvit. Eger tenekên çivît bibîyayê, mi do jî no çinayê xwu boyax kerdayê.

çivîyxwudaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çivîy dano xwu, keno xwu kesên çimî kero, çalimîy erzeno, xwu ata nata doş keno, xwu vaydano, fêl û hereketandê xwu di tadayîkîy virazeno, bi hal û hereketandê xwu ya xwu keno nazdar, nazîy keno, ki kayên di çalimîy erzeno, xwu bi no babet a nimneno, kaygeranê xwu yê hemberan xapêneno. *Tr. Çalım atan, çalımlayan, naz/işve eden, nazlanan, fiyakalı/gösterişli hareketler yapan, kıvrak davranan.* Keso bi çivandê ci ya mirazîya kesdê çivîyxwudayeyî bişo fehm kero.

çivîy xwu dayeni *f. M.* Çivîy xwudayîş. Nazîy kerdeni, xwu vaydayeni, çivîy kerdeni. Qando ki xwu bido ecibnayeni, xwu birîdno, xwu vaydayeni. *Tr. Nazlanmak, fiyaka etmek. Kendini beğendirmek için havalandırarak yürümek, işve yapmak.* Keynekeri hinî çivîy dayê xwu û xwu verda vera cêr. Çi fêlêndo xirab o!

çi wext 1. *H.* Çimhal? (Çi mehal?) Key? Çiçax? Pers kerdena zemanî ya ki wextê ci, zemanê ci pers beno. *Tr. Ne zaman? Ne vakit?* Şima do çiwext şirê pêserik? 2. *H.* Çimhal, çi çax, key, key ki, çi wext ki. Wextê çîyan ra qalbîyayîş di vajêno. *Tr. Zaman, vakit, ne zaman ki, ne vakit ki anlamlarında kullanılmaktadır.* Şima çi wext şinê, mi jî xeberdar kerê. Beno ki ez jî bêra.

çixazbîyaye/ê 1. *N.* Çixîzbîyaye/ê, ser ra xeti ancîyaye/ê, ser ra şûvên ancîyaye/ê. Çî/keso ki ser ra çixaz/xetên ancîyaya, ser ra şûvên virazîyaya, ser ra bi çixîzên a şopi bellî bîya. *Tr. Çizilen, üstünden çizgiyle gidilen.* Deftereko çixazbîyaye do ey amoş nêkero. Ê newî bidi ci. 2. *N.* Çixîzbîyaye/ê. Çî/keso ki bi şikildê xet/çixîzên a bîyo dirbetin/birîndar. *Tr. Bir hat veya bir çizgi şeklinde yaralanan.* Rîyo çixazbîyaye tersena ki şopi verdo. 3. *Zv. N.* Çixîzbîyaye/ê. Keso ki netebayeya ci qebûl bîya, ser ra bi çixîzên a redd bîyo, bi çixazbîyayîş a nêhesibîyayo. *Tr. Çizilen, yok kabul edilen, tanınmadığı kabul edilen.* Şima senîn mi ra qebûlkerdişê merdimdê çixazbîyayeyî wazenê ki? 4. *N.* Çixîzbîyaye/ê, nîşanbîyaye/ê, işaretbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ser ra bi xetên antiş a, çixîzên ancîyayen a nîşan bîyo, bîyo bellî. *Tr. İşaretlenen, bir çizgiyle be-*

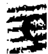
[illegible]. Eger çimanê şima o çîyo çixazbîyaye î nêdî, ma ez do zewmbî senîn şima mojna?

çixaz bîyayeni 1. *f. M.* Çixazbîyayîş. Çixazey. Çixîz bîyayeni, ser ra xetên nûşîyayeni yan jî ancîyayeni. Ser ra şûvên virazîyayeni yan jî ancîyayeni. *Tr. Çizilmek, çizgi çekilmek, hat çekilmek*. Eger ser ra çixaz nêbîyayê, ma do çixaz kerdayê. 2. *f. M.* Çixazbîyayîş. Çixazey. Ser ra çixîzên ancîyayeni. Bi çixîzên a ser ra dirbetin bîyayeni, ser o birîna çixazi virazîyayeni. *Tr. Çizgi halinde yaralanmak, vücudu çizilmek*. Eger rîyê ci çixaz bîyayê, herûna ci do bellî bîyayê. 3. *Zr. f. M.* Çixazbîyayîş. Çixazey. Çixîzi ancîyayeni, ser ra çixazên ancîyayeni, çinêbîyaye qebûl bîyayeni, neteba qebûl bîyayeni, nêbîyayîşê ci qebûl bîyayeni, ze ki deha esteya kesên qebûl nêbo. *Tr. Çizilmek, varlığı artık kabul edilmemek, üstünden bir çizgi çizilerek yokluğu kabul edilmek*. Vanê, ez finên çixaz bîya. Ê deha rew rewî mi xwu mîyan di qebûl nêkenê. 4. *f. M.* Çixazbîyayîş. Çixazey, çixîz bîyayeni, ser ra xet/şûvên ancîyayeni, nîşan bîyayeni, îşaret bîyayeni. Bi xet/xazên a bellî bîyayeni. *Tr. Nişan konulmak, işaretlenmek, bir çizgi veya hat ile belirlenmek*. Şima kerd çixaz tepîya, înan do dest pa nênayê. Çunkî çixaz bîyayen û çixaz nêbîyayeni xwu dûrî ra mojenena.

çixazey *Nm.* Çixîzey. *Bw.* Çixaz bîyayeni. Çixazeya ci hend mihîmi nîya. Ma yê nêşenê cayê çixazda ci ca kerê.

çixazi 1. *Nm. Bw.* Xeti 2. Çixaza ki a ancena, ez nêşena bianca. 2. *Nm.* Bi şikildê çixîz/xetên a dirîyayeni, aşkawîyayêna bi şikildê xetên. *Tr. Bir çizgi/hat şeklindeki yırtık ve yaralanma*. Înan çixazîy eştîy pê rî. Rîyê înan pêro bî çixazin.

çixazkerde/ê 1. *N.* Çixîzkerde/ê. Çîyo ki jewî ser ra çixazên anta, tey çixîzi peyda kerda. *Tr. Çizilen, hat çekilen*. Şima do o deftereko çixazkerde nêdayê ê qeçekdê werdî ki, o jî nêbermayê. 2. *N.* Çixîzkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi çixazên a bîyo dirbetin, ser ra çixîzên ancîyaya. *Tr. Çizilmek suretiyle yaralanan*. Lajeko rî çixazkerde do bi şima ya meşti jî lej bikero. Ez ba, ez nêşina ûja. 3. *Zv. N.* Çixîzkerde/ê. Çinêbîyaye/ê qebûlkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî ser ra çixazên anta û ze ki vato no deha mi rê çinî yo, çinêbîyaye o, ze ki nêbo, netebayên o. *Tr. Yok sayılan, üstü çizilerek varlığı yok sayılan*. Vanê filan keso çixazkerde neya tepîya çîyêndê mi nîyo. 4. *N.* Çî/keso ser ra xet/çixîzên ancîyaya û bi no babet a nîşan/îşaret bîyo, bîyo bellî. *Tr. Çizilmek suretiyle işaretlenen*. Verê 1980î keyeyo çixazkerde kişta teleban ra nûşîyayê û ancîyayê hesab. Dima jî cerîmeyê ci deyayê.

çixaz kerdeni 1. *f. M.* Çixazkerdiş. Çixîz kerdeni, xet anteni, tey şûvi anteni. *Tr. Çizmek, hat çekmek*. Eger mi çixaz nêkerdê, herûna ci do dima fina çixaz bîyayê. 2. *f. M.* Çixazkerdiş. Çixîz kerdeni. Ser ra xetên anteni, serê ci bi çixazên a dirbetin kerdeni. *Tr. Bir çizgi halinde üstünü çizmek, yaralamak*. To rîyê ci çixaz kerdo, ay jî porê to avordo. 3. *f. M.* Çixazkerdiş. Çixîz kerdeni. Çixîz/şûvên anteni, jewî çinêbîyaye qebûl kerdeni, esteyda jewî ra çixîzên anteni û ci nêhesibnayeni. *Tr. Çizmek ve karalamak suretiyle birini veya bir şeyi yok saymak, varlığını artık tanımamak*. Kes do jewî rew rewî çixaz nêkero. Kesî kerd tepîya jî deha rew rewî zêdê verî nêbeno. 4. *f. M.* Çixazkerdiş. Çixîz kerdeni, nîşan kerdeni, îşaret kerdeni. Ser ra xetên anteni, bi çixîzên a serê ci nîşan kerdeni. *Tr. İşaretlemek, nişan koymak, belirlemek*. Eger mi çixaz nêkerdayê, fina ez nêqehrîyayê.

çixdik *Nk. Nn.* Vaşêndo şîfayîn o ki vanê astimî rê, xelaqotikî di, dejandê ganî di, weremî di, nefestenganey di û hewna zêdê nînan xeylên nêweşînan di gurweyêno. Tewatişan birneno, destawîkerdiş di gengazey peyda keno, belxemî dano teber, ariqneno û ganê kesî keno rehat. Erdî ser ra têtewrdê kuhoyîyê ci nafidar o. *Lat. Pirosera Ratundifolia. Tr. Çiğ otu, Sinek kapan, Güneş gülü*. Bîbî kuxtikî. Doktoran ci rê çixdik tewsîye kerd bî.

çixe 1. *Nn.* Gastar, gastare, gestar, gastêr, çanqal. Çîyo çeqin o ki kes bi resenên a, bi, şirîtên a, bi layên a çîyên girêdano, çîyên şidêneno. *Tr. Çankal*. Mi bi çixeyî ya besto. Rew rewî xwu nêverdano. 2. *Nn.* Çixi. Vengo ki veyndayenda dewaran ra vijêno. Vengo ki wexto ki gawan veyndano naxirî, gawanî ra vijêno. *Tr. Büyükbaş hayvanlara seslenilirken çıkarılan ses, büyükbaş hayvanları yönlendirmek için sığırtmaçın çıkardığı ses*. Çixe! Soxêno şima yê sera şinê?

çixim *Zîr. Nn.* Parsêlêndê erddê sebzeyî, çend xetêndê erddê sebzeyî. Parsêlêndê awîyan o ki tey xetîy estê. Awîyên bikarîyo, sere ra hettanî peynîda xetandê ci yo bidûzan beno çixim. *Tr. Sebze tarlasının sulamaya mahsus bölümlenmiş ve sebze ekilmiş olan her birimi*. Çiximêndê şamikan û balcanandê ci ma ê feqîrekî rê karit

bî. Labelê ey nankorey kerdi û xwu vero dîmda.[1]

çixirdekerde/ê *N.* Çî/keso ki vewri di bi rayşîyayen a rayên akerda. *Tr. Karda yürüyerek yol açan.* Boka şima hema ê çixirdekerdeyî pey di ray kewê.

çixir dekerdeni *f. M.* Çixirdekerdiş. Vewri di bi rayşîyayen a ray akerdeni, vewri di xwupay şîyayen a ray akerdeni. *Tr. Karda yürüyerek yol açmak.* Eger mi çixir nêdekerdayê de, şima ci ra nêşayê şiro.

çixiri *Nm.* Şopa kesî yan jî çîyana ki vewri di virazêna. *Tr. Karda oluşan insan veya hayvan izi.* Vewri di çixiri nêverdano.

çixîzi *Nm. Bw.* Xeti 2. Hergi qeç nêşeno pêvero di çixîzê raştîy bianco.

çi zan a *H. Tr. Ne bileyim! Bilemem ki!* O yo çirê wina keno? Çi zana! Aqilê kesî kardê ey ser di nêşino.

çizaye/ê *N.* Çî/keso ki çizayeni dekewta de; sanciyêndo şên, şewatêndo şên, tewatişêndo şên dekewto de. *Tr. Şiddetli ağrıyan, büyük sancı giren.* Ganê ci yo çizaye jî ci vîrî di nêbî. O kewt bî derdê qeçûqûlî.

çizayeni *f. M.* Çizayîş. Dejên yan jî sancîyêndo şên û giran dekewteni. *Tr. Şiddetli ağrımak, sancı yapmak.* Ganê ci pêro çizayê jî kar nêteriknayê.

çizriki *Wş. Nm.* Bolekê ci "çizrikîy" ê. Na vajeki tenya nêvajêna, bi bolekeyda ci ya vajêna. Hergi tîkayênda dime ya sûrkerdê. *Tr. Kuyruk yağının kızartılmış olan herbir tikesi.* Çizrikên tenya kewti loxmedê ci ver, ey a jî eşti. Ma kes meymaney di jî hinî keno?

çizrikîkerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni zêdê çizrikan tewqi ser o, rondê dimî mîyan di, bi çîle û çekû ya peyşnayo, ci rê îşkence kerdo, kerdo sûr yan jî sûrkerde. *Tr. Kuyruk yağı gibi sacda kızartılan, işkence edilen, pişirilen.* Kaşka şima o keso çizrîkîkerde bi bêvan kesî ya nêriştayê. O do jî ci çizrikî kero.

çizrikî kerdeni 1. *f. M.* Çizrikî kerdiş. Dimeyî tîka bi tîka werdî kerden û nînan fina rondê ci mîyan di tewqi ser o, tawayên di peyşnayeni, sûr kerdeni. *Tr. Kuyruk yağlarını veya kuyruğun kendisini tike tike/kuşbaşı yaparak bunu sacda veya tavada kendi yağı içinde kızartmak.* Derê ki ma nê dimeyî xwu rê çizrikî kerê. 2. *Zv. f. M.* Çizrikîkerdiş. Kesên yan jî çîyên rê bol çekû anteni û çîle anteni, ze ki ci zêdê dimeyî ronî mîyan di sûr kerdeni. *Tr. Herhangi birisini kuyruk yağı gibi yağda sac üzerinde kızartmak, işkence etmek, eziyet etmek.* Şima ez kerda çizrikî! Şima ez helênaya.

çizrikîy *Ş. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Çizriki. Çizrikîy gunenê ci ro. Cora nêşeno bûro. Vano mi di qollestrol virazenê. Cora qethan nêweno.

çî 1. *Nn.* Bolekê ci, "çîy" o. Nameyê hergi maddeyî, wesfo ki neyayo maddeyan a. *Kur. Tişt. Er.* Şey'un *Tr. Şey, eşya.* 2. *Nn.* Qîmet, rûmet, mihîm, deger. Çî/keso ki kes qîmet dayo bi ci, kesî rê tey qîmetên esto. *Tr. Kiymet verilecek madde, şey, önem vs.* Mesela jew vano: Qusûr mewinî, ez gunaya to ser ro, bibexşni. O bîn vano, çîyên nîyo, çîyên nêbeno, qeza o.[2]

çîç 1. *N.* Qandê qeçekan emrên yan jî waştenên a ki vanê roşi, ronişi. *Tr. Çocuklar için otur anlamında bir emir veya bir istek.* Bê keça mi bê, bê tîya di xwu rê çîç ki. 2. *N.* Bîçimêndê ronişten o ki lingan arêdanê pêser û qeni ronanê erd û ser o ronişenê. *Tr. Bağdaş kurma.* Mêrdekî çîç kerd ki nan bûro, tajî leteyê nandê ci ci ver ra girot û şî.

çîç/i *Zoo. N.* Çîço/ê. Bizêko/a sîya o/ya goşsipe/ê. *Tr. Beyaz kulaklı kara keçi.* Çîç ame mi vero vinderd, ze ki vajo nan bidi mi jî. Mi jî parçeyên nanda xwu ya tîri da ci.

çîfte *Ss. Nm. Bw.* Çifta. Çîfteyênda ci esti bî jî, nêşayê seyd bikero.

çîg 1. *Nn.* Qîme, mîyance. Bilxuro şikate, bilxuru werdîkerde. Bilxuro ki goreyê çîgkufteyî virazîyayo. *Tr. Çiğ köftelik bulgur, kırık bulgur.* Malzemeyê çîgkufteyî yo esîl çîg o, goşt nîyo. Cora jî na vajeki Tirkî nîya, Dimilî ya. Na vajeki pêyabestê ya. Çunkî hem çîg, hem jî kufte, kufta Dimilî yo. Maneyê ci beno "kufteyê ki bi çîg alawitena virazîyayê." 2. *Wş. Nn.* Qîme, mîyance, çîgê lênî. Quşxane di eynî zêdê bilxurî şamîya ci bena. Labelê ney rê ronpîyaz jî kenê hadire. Na şamî, çîgî ra virazêna, bilxuro nîmşikate ra virazêna. *Tr. Kıyma, kırık bulgurdan yapılan bir çeşit pilav yemeği.* Ma jû finan jî herûnda bilxurî di çîg virazenê.

çîgê lênî *Wş. Nn. Bw.* Çîg 2. Maya mi ma rê verî bol çîgê lênî viraştê. Nika ma kes hend nêwenê. Çunkî şamîy bîyê bolîy. Yan jî cinîyê nikay nêşenê na şamîyeri (winî weş) virazê.

çîgê mercûyan *Wş. Nn.* Qîmeyê mercûyan. Çîgo ki mercûyan ra virazêno. Şorbaya mercûyan virazenê, nîmpeyşatişîya dima jî nê çîgî ver-

1 Mişarey (xetîy) arêbenê pêser benê çiximîy û çiximîy jî arêbenê pêser û awîyan peyda kenê.

2 Vajeka "çî" Farîsî di jî esta û bi manedê "eşya" ya ravêrena.

kenê miyan. Bi no babet a jî hendê nîmsaetên jî pîşane di peyşena, dima ronpîyaz di sûr kenê, mexdenoz jî dekenê de tepîya pêdi alawenê û beno çigê mercûyan. Wexta ci ra çîgê mercûyan virazêno. û neya tepîya bi destan a kenê gûdîy îkram kenê. Eger çîgdê mercûyan ra kuftey (zêdê gûdan) virazîyê, wexta nameyê şamî beno kufteyê mercûyan. Tewrdê mexdenozî ya pîya îsotê keyî û baharat jî dekenê mîyan. *Tr. Mercimek köftesi*. Maya mi ma rê verî bol finîy çîgê mercûyan viraştê. Nika ki virazo, ma kes nêwenê.

çigkufte *Wş. Nn.* Qîmeyo alawite, çîgo wişk. Babetên werdên o. *Tr. Çiğ köfte*. No çîkufte Dimilî yo. Vanê beno ki çîkufte, goştdê xamî ra (*Tr. Çiğ*) virazêno. Haybû ki goşt nêdebîyo jî fina çîkufte o. Mesela bi hakan a jî çîkufte virazêno, fina name çîkufte o. Esas çîkufte, çîg (birxulo şikate/werdîkerde) ra virazêno. Yanê gûda (kufta) ki çîg ra alawîyaya. *Bw.* Çîg. Suwêreki di tayên keyey zimistanî hema hema hergi roji çîgkufte alawenê.

çigkufte alawiteni *Wş. f. M.* Çigkuftealawitiş. Çîg alawiteni, çîgkufte viraşteni. Çîgo wişk viraşteni, çîgo wişk alawiteni. *Tr. Çiğ köfte yoğurmak/ yapmak*. Çîgkufte bi goşt û bi hakan a alawêno.

çîk *P. Bw.* Çe, çîyek. Çîko ki ez a vana, to hewna nêaşnawito.

çîka adirî *Nm.* Leteyê adirî yo werdîkek o ki perreno û ci ra ferqizêno. *Tr. Kıvılcım, ateş zerresi, ateşparesi*. Çîkênda adirî ferqizîyê û amê gunê mi ser ro. Pa çinayê mi veşa.

çîka namûsî *Nm.* Çirûsikê namûsî, çilka namûsî. Çirûsikê namûsî yo tewro werdî. Lete/parçeyê namûsî yo tewro werdî. *Tr. Namus emaresi, az da olsa namusun varlığı*. Çîka namûsî jî tey bibîyayê, ey do ciniyerda xwu ver ra mixul biwerdayê.

çîka şermî *Nm.* Çîka ki kesî şermaynena, çirûsika şermî ya ki kesî di esta. Şermo tewro werdî yo ki kesî bibo jî kesî şeno bibeşirno. *Tr. En küçük utanma veya ar duygusu*. Eger çîka şermî tey bibîyayê, ey maya xwu kûçe nêeştê.

çîkaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki çîkeno yan jî çîkenî do, bi qar û war a yardim wazeno, bi qîr û wîrr a eman wazeno, bi feryad û figan a yardim poseno. *Tr. Feryad u figan eden, feryatlarla imdat isteyen*. Eger ma bişayê, ma do xwu, bi ê kesdê çîkayeyî ser resnayê. 2. *N.* Çî/kesa ki ci ra çîki perraya, ci ra Çunkî vijîyaya, ci ra çîki firraya, ci ra çîki erzîyaya. *Tr. Kıvılcım saçan*. Ey xwu bi ê adilgandê çîkayeyî ya girot û şî.

çîkayeni 1. *f. M.* Çîkayîş. Çîkeni, adir perrayeni. Ci ra çîkîy pekayeni. Wexto ki kes adirgeyî fineno aci, adirî nano ta, di sîyan dano pêro ci ra çîkîy vijîyayeni, ci ra çîkîy erzîyayeni. *Tr. Çakmak. İki ateşli şeyin birbirine sürtünmesi sonucu ortaya çıkan ateşçikler, kıvılcımlar, kıvılcımlaşmalar*. Mi sîyê çaqmaqî senîn sawitîy pêra, hema çîkay. 2. *f. M.* Çîkayîş. Çîkeni. Feryad û figan kerdeni, haho kerdeni, el aman kerdeni. Bi qar û war a yardim waşteni, qîr û wîrri kerdeni. *Tr. Feryad u figan etmek, çığlık atmak*. Çîkayê. Cora ma şî yardimdê ci.

çîk bi çîki *Nm.* Karûgurweyên di herga ki şiro, dem bi dem, wext bi wexti, bi po şîyayen a. *Tr. Kıvılcım kıvılcım, giderek ve artarak oluşmak, gittikçe kıvılcımlaşmak*. Qey do çîk bi çîk bibo.

çîkeşte/ê 1. *Zv. N.* Çîkerzen/i. Çî/keso ki hendo ki bîyo hêrs ze ki ci ra adir biperro. *Tr. Çok sinirlenen, çok öfkelenen, ateşler püskürten*. Mi ê kesdê çîkeşteyî ra xewf girot. Ez fina nêwetana şira ûja. 2. *N.* Çîkerzen/i. Çî/keso ki ci ra çîkîy perrenê, çîkîy erzeno, adir perneno, ser ra adir perreno. *Tr. Ateş püsküren, ateş koparan, ateş fışkırtan*. Mi o karo çîkeşte dî. Ez ci ra tersaya.

çîki *Nm.* Çeq. Çîyo çirûsîyaye yo ki şewq dano. Leteyêndê adirî yo werdêkek, leteyêndê çopêndê veşatî yo werdîkek. *Tr. Kıvılcım*. Çîkên pengizîyê û erzîyê prêndê ci ser, prênê ci veşna û kerd qul.

çîki çîki *Nm.* Çîkîni. Vengê adir veşateni, vengo ki qirşandê veşatan ra vijêno. *Tr. Çalı çırpı yanarken ateşten çıkan ses*. Çîki çika ci bî qirş pêro veşayê.

çîki eşteni 1. *Zv. f. M.* Çîki eştiş. Çîkîy eşteni, adir pernayeni, adir peknayeni, bol hêrs bîyayeni. Zêdê adirî bîyayeni, zêdê adirî veşnayeni, tey wesfê veşnayîşî peyda bîyayeni. *Tr. Ateş püskürmek, ateş saçmak, öfkelenmek, çok sinirlenmek*. Bol bîbî hêrs. To bidîyayê, ser ra çîkîy eştê. 2. *f. M.* Çîki eştiş. Çîyan ra çîkîy perrayeni, Mesela çîyêndê zêdê asinî ra, di çîyan pêrodayeni ra çîkîy yan jî ze adirekê werdî perrayeni. *Tr. Ateş saçmak, ateş püskürmek*. Xebatdê asinkarî ra çîkîy eştê.

çîki kerdeni 1. *f. M.* Çîki kerdiş. Çîkîy pernayeni, çîknayeni. Ci ra çîkîy vijîyayeni, ci ra adirekê werdîkekîy vijîyayeni. *Tr. Kıvılcımlanmak. Çevreye küçük ateş parçacıkları fırlatmak*. Ma kolîy veşnay, wexto ki kili werîştê, çîkîy eştê. 2. *Zv. f. M.* Çîki kerdiş. Çîkîy kerdeni, çîkîy eşteni, bol hêrs bîyayeni, ser ra adir perrayeni, hemini rê zirardan bîyayeni. *Tr. Ateş püskürmek,*

çok sinirlenmek, etrafa ateşler savurmak, çok tehlikeli bir boyut almak. Ez ûja ra kewta dûrî. Çunkî senîn lejî dest kerd pa, to bidîyayê, înan çîkîy kerdê.

çîkin/i *N.* Çî/keso ki ser o/pa çikîy estê, çîkin o, ci ra çîkîy perrenê, çîkîy erzeno. *Tr. Kıvılcımlı.* Adirgandê çîkinî di mermori jî esti bî.

çîkiney *Nm.* Çîkin bîyayeni, tey (pa/ser o/mîyan di) çîkîy bîyayeni, çîkê ci estbîyayeni, çîkîy firnayeni, çîkîy pernayeni, wesfê ci çîkin bîyayeni. *Tr. Kıvılcımlılık.* Çîkineya ci do ma rê se kero? Ma heme cayê ci adir bo, ancax bixwu biveşno.

çîkîy *Nb.* Adirekê ki adiran ra perrenê, pêrogunayenda di çîyan ra vijênê, hebê adiran ê ki pêrogunayenda çîyan ra firrenê. *Tr. Kıvılcım.* Bîbî hêrs, kesî nêwetardê şiro nezdîyê ci. Eynî zêdê kardê asinkarî ser ra çîkîy perrayê.

çîknaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci ra çîkîy vetê, ci ra çîkîy pernayê, ci ra adirekê werdêkîy vetê. *Tr. Kıvılcımlanan, kıvılcımlaştırılan.* Mi o adiro çîknaye nêdî sera erzîya. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên ci hêrs kerdo û ci ser ra çîkîy dayê eşteni, bol hêrs kerdo. *Tr. Çok sinirlendirilip başından ateşler püskürtülen.* O merdimo çîknaye zirar bido ma pêrini. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zirar dayo bi ci û ci rê feryad û figan dayo kerdiş. *Tr. Feryad u figan ettirilen, büyük bir çığlıkla kendisinden imdat istenmesine neden olunan.* Ez gereg ki meşti ê kesdê çîknayeyî resa.

çîknayeni 1. *f. M.* Çîknayîş. *Bw.* Çîk kerdeni. Mi nêçîkna, ey çîkna. 2. *f. M.* Çîknayîş. Feryad û figan kerdeni, bi qîrayen a yardim waşteni. *Tr. Feryad u figan etmek, bağırarak yardım istemek, imdat istemek.* Eger nêçîknayê, ma kesî nêşinawitê.

çîknok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîkneno, çîyên ra çîkîy pekneno, adirekê werdî firneno. *Tr. Kıvılcımlayan.* Eger ti bişê çî û kesê çikîyayeyî û çîknayeyî ca kerê, ti şenê çîknokê ci jî ca kerê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; beno sebebê çîkayenda kesên, beno sebebê feryad û figandê kesên, beno sebebê bi qîrayîş a yardimêndê kesên. *Tr. Feryad ettiren, büyük çığlıkla imdada neden olan.* Aja di çiçî çîka, çîknokê ci kam o, kotî der o? 3. *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên çîkneno, keno hêrs, winî qehirneno ki ci sere ra çîkîy perneno. *Tr. Sinirleten, sinirlendirmekle ateş parçaları çıkaran.* Ti yê çirê winî çîkenê? Çîknokê to kam o, çiçî yo?

çîknokey *Nm.* Çîknok bîyayeni, wesfê çîknokan ser o (pa/tey/mîyan di) bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên hêrs keno, çîkîy ci ra vejeno, ci rê feryad û figan dano kerdiş; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kıvılcımlayan, kıvılcımlatan, kızdıran, sinirlendiren, feryad ettiren kişi.* Ez ne çîknokeya ci, ne jî çîkayena ci fehm kena.

çîkpak/i *N.* Çîksaî. Temîz û tentiriz/i, tertemîz/i, akerde/ê, bol pak/i. Çî/keso ki tey diremên leym, gendûgemar, hewr û çîyo winasîn çinî yo. *Tr. Aleni, apak, bulutsuz, çok açık, çok temiz, bembeyaz.* Ez winîyaya dinya çîkpak o. Cora ez vijîyaya.

çîkpakey *Nm.* Çîksaîyey, tertemîzey, temîz û tentirizey, bêhewrey, tey hewriney çinêbîyayeni, bol pakey, akerde bîyayeni, tey diremên leyminey çinêbîyayeni. *Tr. Açıklık, aleniyet, bulutsuzluk, apaklık.* Ewro dinya çîkpak o. Tey hewrîy çinî yê.

çîksaî *N. Bw.* Çîkpak/i. Kê ki qalê ci kerd, va, çîksaî bî. Kesî nêva ki leymini bî.

çîksaîyey *Nm. Bw.* Çîkpakey. Çîksaîyeyda dinyay ra nêbîyayê, ma ewro ray nêkewtê.

çîkufte *Nn. Bw.* Çîgkufte. Derê ma emşo xwu rê çîkufteyên bikerê û pa şênemegeyên virazê.

çîkundir/i *N.* Sûrane/ê. Çîyo ki renga ci sûranê ya, sûrince o. *Tr. Rengi kırmızımsı olan, rengi kırmızıya çalan.* Çinayêndê ci yo çîkundur est bî, nêdayê xwu ra. Mi ci ra waşt, da mi.

çîkundurey *Nm.* Sûraney, sûrinceyey, çîkundur/sûrane bîyayeni, sûrince bîyayeni. *Tr. Renk veya tende kırmızımsı olmak, kırmızıya çalmak.* Eger çîkundureyda ci ra bîyayê, xwura do birîdîyayê. Çunkî înan jî jewênda çîkunduri waştê.

çîkunduri *Nk. Nn. Bw.* Dîbsori. Çîkundiri ra degirote û selate virazêno.

çîlanqo *Ky. Nm.* Babetên kayên a ki bi çehar pîjikan û çehar çuwan û çehar kaygeran a kay bena. Çehar pîjanê xwu denişnenê û hergi kayger çuweyê xwu yê xusûsî virneno ci ra. Kam ki bişo ê pîjan ro do û înan errodo, wexta sereyê errodayenda pîjên kabokên gîno. Kay bi no babet a kudêna. *Tr. Yumuşak bir zeminde, dört kişi ve dört kazıkla (ucu sivriltilmiş düzgün çubuk) oynanan ve birbirlerinin yumuşak yere dikilmiş olan kazıklarını düşürmeye yönelik çalışılan bir çeşit çocuk oyunu.* Qeçekînî di mi çîlanqo kay kerdo. Ma çîlanqo siloyan ser o, çalandê rêxan di kay kerdê.

çîle *Nn.* Çêle, çeyle, çekû, ezîyet. Çîyo ki kes ci ra bol anceno, kesî vêşî tewneno. *Tr. Çile.* Merdimo ki çîle bianco, şeno damişê çetiney bo.

çîle anteni *f. M.* Çîleantiş. Çeyle anteni. Çekû

û zehmet û giraneyan bin di bîyayeni. Derd û zehmet û giraney a ki rew rewî kes nêşeno bin [illegible] bin ra bivijîyo; a ê halî kewteni. *Tr. Çile çekmek.* Mi qeçekîni di bol çîle anto.

çîlekeş/i *N.* Çeylekeş/i, çêlekeş/i, çekûdar/i, çekûkeş/i. Merdimo ki bol çekû û ezîyet anto û şîyo. *Tr. Çilekeş, çileli.* Merdimo çîlekeş do royên miheqeq ewêzîya ci bivîno. Yan nadinî û yan jî adinî di.

çîlekeşane *Nn.* Çeylekeşane, çekûdarane, çekûkeşane. Çî/keso ki hal û hereketê ci bi çîlekeşan a maneno; a zêdê înan a, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Çile çekercesine.* Axirî ki o karo çetin ma çîlekeşane qedîna.

çîlekeşaney *Nm.* Çeylekeşaney, çekûdaraney, çekûkeşaney. Zêdê çekûdaran, zêdê çîlekeşana bîyayeni, bi çîlekaşan mendeni. *Tr. Çilekeşler gibi olmak.* Çîlekeşaneya mi mi rê bes nêkena, hewna ez a çîleyê şima jî ancena.

çîlekeşey *Nm.* Çêlekeşey, çeylekeşey, çekûdarey, zehmetkeşey, çekûkeşey. Çekûdar/çekûkeş bîyayeni. Bol zehmet û çekû û ezîyet anteni, bol baran bin di mendeni. *Tr. Çilekeşlik, çilekeş olmak.* Çîlekeşeya ci hendê mi jî çinêbî. Bi mi ki şima yê kenê gird.

çîlingîr/i *N.* Kes/çîyo ki; bi kilîtan û dezgedê kilîtan a kîberan akeno. *Tr. Çilingir.* Na vajeki, Tirkî nîya. Farîsî di bi şikildê *"çîlanger"*î ya ravêrena.

çîlingîrey *Nm.* Çîlîngîr bîyayeni, wesfê çîlîngîran ser o bîyayeni, karê çîlîngîran kerdeni. Keso ki kîberan û çîyanê girotan û kilîtkerdan akeno, a o kes bîyayeni. *Tr. Çilingirlik.* Eger mi çîlîngîrey bikerdayê, mi do hemini vêrî bikerdayê.

çîloncik *Cog. Nn.* Çirr, çirtan, çirtik. *Tr. Çavlayan, çağlayan, şelale.* Kurdîstan di çîloncikîy bol ê. Çunkî tede qamey û dîyarîy û verdîmîy bol ê.

çîlsipe/ê *N.* Çiqsipe/ê, sippe/ê, tam sipe/ê, tewro/a sipe/ê, bol sipe/ê. *Tr. Bembeyaz.* Mi gama bîni arwêşêndo çîlsipe dî. Labelê xafildera werişt, mi nêşa pirodo.

çîlsipeyey *Nm.* Çiqsipeyey, tewro sipeyîney, bol sipeyîney. *Tr. Bembeyazlık.* Merdim esto ki çîlsipeyey ra hez keno. Ez bixwu çîlsipeyey ra nê, sipiloçey ra hez kena.

çîlsûr/i *N.* Sipûsûr/i, çîlûsûr/i, simsûr. Tewro/a sûr/i, bol sûr/i. *Tr. Kıpkırmızı.* Tîşortênda ci çîlsûr a, jew jî sûrincê ya.

çîlsûrey *Nm.* Sipûsûrey, çîlûsûrey, simsûrey. Tewro sûriney, bol sûrey. *Tr. Kıpkırmızılık.* Kes esto ki çîlsûrey ra, kes esto ki sûraneyî ra hez keno. Babet babetî merdim esto.

çîlûsûr/i *N. Bw.* Çîlsûr/i. Mi bixwu rê çîlûsûr weş nîyo. Labelê keso ki ci rê weş o, esto.

çîlûsûrey *Nm. Bw.* Çîlsûrey. Ez çîlûsûrey ra îri vejana. Haybû ki merdim esto ki ay ser o mireno.

çîm *Nk. Nn.* Çîmen, çerepûz, çeredûz, çirpoz, çerepoz. Vaşo werdî yo nermek o ki kes şeno bikaro jî. *Tr. Çim.* Çîmî sehayandê gogan di karenê ki lingtopêrîy wexto ki gunenê erro, nêtewê.

çîmen *Nk. Nn. Bw.* Çîm. Karê xwu qedîna tepîya, xwu rê şî çîmenî ser o kewt. 3. *Mat. Nn.* Vînik. Çîyo ki kes ci ra winîno, zêdê çîmên o. *Tr. Açı, zaviye, bakış açısı.* Eger to bişayê o çime ra jî biwinîyayê, to do jî zêdê mi bidîyayê. Çîmenê mîyandê sêverikî kenê 180°.[1]

çîmendik *Nn.* Mîras. Çîyo (malûmilk û hebûni) a ki mar û pêr û merdimandê kesî yê nezdîyan ra kesî rê mîras menda. *Tr. Miras, kalıt, bırakıt, tereke.* Marûpêrdê ci ra ci rê çîmendikên nêmendo, o yo xwu rê lingandê xwu ser o coyêno.

çîmenin/i 1. *N.* Çîmin/i, çerepûzin/i, çerepozin/i, çirpozin/i. Wahîrê/a çîmenî. Çî/cayo ki tey çîmen esto. *Tr. Çimli.* Mi ê cadê çîmeninî di bol rehat kerd. 2. *N.* Çîmênîn/i, çîmên/i, çîmênok/i. Çî/keso ki ser o çimîy estê, bîyo çîmênokî, çimîy gunayê piro, çîmênî/nezer bîyo, nezer gunayo piro. *Tr. Nazarlı, nazar/göz değen.* O lajeko çîmenin nêza sebî?

çîmeniney 1. *Nm.* Çîmininey. çerepûziney, çerepoziney, çirpoziney. Çîmenin/çîmin bîyayeni, tey (pa/mîyan di) çîmen/çîm bîyayeni. *Tr. Çimenlilik.* Şima kê çîmenineyda ci ra zirar yan jî kar dîyo? 2. *Nm.* Çîmêniney, çîmênokîyey, nezeriney. Çîmenin bîyayeni, çimênokî/ çîmênî bîyayeni, nezer ci ro gunaye bîyayeni. Kes/çîyo ki;; bîyo çîmênî/çîmênokî, bîyo nezer, çim gunayo piro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Nazar olmak, göz değmek.* Ez a bolkî çîmenineyda ci ra tersena.

çî mî *P.* Çî û çîyê bînî yê ki zêdê înan ê, înan ra behs keno. *Tr. Eşya meşya, öteberi.* Ê çî mî bigî û mevinderî şorî keye.

çîn/i *N.* Çî/keso ki kesî bi nûtan/noxtikan a, bi deqdeqîyan a kerdo sosin, sosinnayo, sûs dayo bi ci. *Tr. Süslü. Noktalı olarak süslenen.* O çîyê şima yo çîn, do na nekmeyîney bin di biherimîyo ha!

çîn 1. *Nn.* Sûso nûtin, neqiş. Bolekê ci "çînîy" ê.

1 Bi mi ki na vajeki do "çîmen" nê, "çîmên" bîyayê.

Tr. Süs, noktasal süs. Mi kerd çîn. Labelê ser ra bol wext ravêrd bî. Cora tey çînîy nêasayê. 2. *Cog. Nn.* Welatê Çînijan, Asyaya Dûrî di welatên o ki kişta ci ya rojhelatî yena Ummandê Girdî. *Tr. Çin ülkesi.* Şarê Çînî kilmek o, ze zerdin o û bol û bol vêşî yo. dinya di Çînijan qerebalixêrî canakî hewna çinî yo.

çîna *N.* Çînakî, zewmbî çî, babetna, babetnakî, babetna çî. Vajekên a ki wexto kes weçîneno, kes bi ci ya razî nêbeno, zewmbî çî wazeno, a wexta vajêna. *Tr. Başka bir şey.* O çîyo ki ti ya dana mi, tayên o. Çîna, hetta dîna çî bidi mi.

çînakî *N.* Zewmbî çî, çîna. Tercîhan yan jî waşteniîyan di, bê o çîyo ki ser o vinderêno. *Tr. Bir başka şey, eşya, diğeri, bir diğeri.* To înan rê di çîy dayê, ti do mi rê jî çînakî bidê.

çînate/ê *N.* Çînaye/ê. Çîyo ki çîneyayo, ser ra qurmiçnayo û bi no şekila jî arêdeyayo. *Tr. Biçilen.* Xelleyo çînate do şiro cûnan ser ki û ja di hole bo.

çînateni *f. M.* Çînatiş. Çînayeni. Bi şikildê ser ra qurmiçnayen a arêdayeni. *Tr. Biçmek.* Çînatena tenedê nê erdî ma rê bol çetini amê.

çînaye/ê *N.* Çîyo ki bi qalûç a, bi çîdo tûja ser ra cibîyayo. *Tr. Orak vb. şeylerle biçilen ot vb. şeyler.* Vaşo çînaye û teneyo çînaye cayên di nêbeşirêno. Hergi jûdê ci do canakî di bibeşirîyo.

çînayeni *f. M.* Çînayîş. Bi qalûçan a, bi kardîyan a, bi çîdo birrek a, bi çîdo birnok a kuhoyî di ser ra cikerdeni. *Tr. Biçmek.* Mi dewardê ma rê vaş çînayê, pîyê mi jî antê.

çînçiniki *Zoo. Nm. Bw.* Cinciniki, pilpiliki. Çînçiniki rê ma heteki di vanê pilpiliki.

çîngena goşî *Nm. Bw.* Goşçingeni. Çîngena goşdê mi, ez a roji bol kerda kêfsad.

çîngeni *Nm.* Çîngînî, çîngînî, çingînî, çîngi çîngi, çingi çingi, çingînîyey, çîngîyey, çingi çingey, çîngayeni, çingayeni. Vengo ki çîyandê asinînan û tenikan û barîyan û vengan ra yeno. *Tr. Demirli, ince, boş ve kova türü aletlerden gelen tiz sesler.* Çîngena asinî kewti mi goşî, ez winîyaya qeçekêno bi asinî ya kay keno.

çîngilos *Cog. Nn.* Awênda bindê erdî ya ki zêdê bîrên a derg û barî ya. Çîngilos, erqênda bindê erdî ya ki serê ci zêdê bîrêna o. *Tr. Düden.* Nê çoşman di çîngilosên Çêrmûki do, jew jî Çîngûş do. Vanê nê hurna çîngilosîy jî şinê kewnê rodê Feratî.

çîngîney *Nm. Bw.* Çingayeni. Mi çîngîneya ci nêşinawiti. Beno ki çîngîneya ci amêya şima goşî.

çîngîni *Nm. Bw.* Çîngeni. A çîngîna ê sîtilî bî, amê mi goşî?

çînîy *Nb.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Çîn 1. Verî çînîy bol virazîyayê. Nika hend keso goş pa nêkuweno.

çînîy viraşteni *f. M.* Çînîy viraştiş. Neqişnayeni, neqşîy kerdeni, neqşîn kerdeni. Çîyên neqişnayeni, ser o sûsîy viraşteni, çîyên ser o bi nûtan a neqşîy viraşteni. *Tr. Çini yapmak, süslemek.* Neqişkarêndo weş o. Ser o weş çînîy viraştê.

çînok/i *N.* Çînêr/i. O/çîyo ki çîneno, karê çînayîşî keno. *Tr. Biçen.* Çînokê ci rewane o. Kes bi ci ya nêşeno baş bikero.

çînokey *Nm.* Çînayeni, karê çînokan kerdeni. *Tr. Biçmek.* Ti yê çi kar kenê? Ez a bi çînokên a çînokey kena.

çînoki *Sn. Nm.* Bîçeri, çînêri. Makînaya ki çî çînena. *Tr. Biçerdöver, biçen makine.* Verî ma palî bi dest û doşîyan a kerdê. Nika çînokên dekewna de, rojên di rojiî di pêroy çînena.

Çîno Maçîn *Cog. Nn.* Welatê Çînijan. *Tr. Çin ülkesi.* Ma bi wetsî ya Çînê Maçînan nînê.

çînqo *Kîm. Nn.* Elementên o. Rêzeyê elementdê ci 23 o, nîşanê ci *Zn.* o. Renga ci sipêya yaşilanê (kewîyanê, abîyanê) ya. Mitbaxi di, serê banan giroteni di serf beno. *Lat. Zinkum. İng. Zinc. Alm. "Zink. Tr. Çinko.* Çînqo, elementêndo sert û wişk o.

çînqoyîn/i *N.* O çîyo tede çînqo esto. *Tr. Çinkolu.* Bano çînqoyîn di kes nêşeno roşo. Çunkî bol germ o.

çînqoyîney *Nm.* Tede (tey/mîyan di) çînqo bîyayeni. *Tr. Çinkoluluk.* Çînqoyîney lazim bena jî, nêbena jî.

çîp *Nn.* Kîp. Çî/çinayo ki kesî ro tam yeno, pa diskêno, ser o hera nîyo. *Tr. Sıkı, güzel kavrayan. Vücuda veya ilgili şeye tam yapışan.* Çinayê ci ci rê çîp bî. Tenekên rehat bîyayê deha weş bî.

çîpçewt/i *An. N.* Kes/çîyo ki; çîpê ci, lingê ci çewt ê, raştîy nîyê. *Tr. Eğri bacaklı.* Şima senîn ê lajekê fodilî û çîpçewtî kenê jew?[1]

çîpçewtane *Nn.* Zêdê çîp/lingçewtana, ze ki ling û çîpê ci çewtîy bê. *Tr. Eğri bacaklılar gibi.* O bi nê haldê xwu yê çîpçewtaneyî ya nê karanê giranan nêşeno bikero.

çîpçewtaney *Nm. şekil û* meş û ray û usûl û rayşîyayîş di zêdê çîpçewtana bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Eğri bacaklılar gibi olmak.* Eger bi çîpçewtaney a bibîyayê, qey fina sifteyî do bibîyayê.

1 Na qisa, jû fini qandê heqaretên jî kesdê egerinî rê yan jî keso ki winî vîneyêno, ey rê vajêna.

çîpçewtek/i *N.* Çî/keso ki çîpê ze çewtekîy bê û [illegible] kesî pey yeno, zerrîya kesî pey veşena, kesî rê winî ecêb yeno. Fini bena ki kes qandê [illegible]diyayîş û qerfan jî wina vano. *Tr. Bazen [illegible]dığı için, bazen alay edildiği için, bazen de küçük görüldüğü için eğri bacaklı olan.* Yanê ti rê vanê ez nêşena bi ê çîpçewtekî ya, ray o şira?

çîpçewtey *Nm.* Çîpçewt bîyayeni, wesfê çîpçewtan pa (ser o/tey) bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîpê ci lingê ci çewt ê, çewtin ê; a o kes yan jî o çi bîyayeni, wesfanê nê kes û çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Eğri bacaklılık, bacakları eğri olmak.* Şima yê çirê qeçekan benê şêxan ser ki? Doktorê estan do biwinîyo çîpçewtan û çîpçewtey.[1]

çîpderg/i *N.* Kes/çîyo ki; çîpê ci derg ê, cora jî jû çîyê ci ê bînan ra zewmbî yo. *Tr. Uzun bacaklı.* Ez do kotî bi ê çîpdergî ya bişa birema? Lingênda ci jew û nîma min a.

çîpdergek/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ya werdî vîneyêno ya pey qerfîy benê yan jî biraşt ki çîp/ligê ci derg ê û bixwu jî werdî yo. *Tr. Küçük veya alay edilen uzun bacaklı.* Berê bidê ê çîpdergekî, wa xwu rê xwu bin kero ki ci ra, o cayo berz biaso.

çîpdergey *Nm.* Çîpê ci derg bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîpê ci derg ê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o (pa/tey) bîyayeni. *Tr. Uzun bacaklılık.* Çîpdergey jû cayan di kesî rê kabokîy ana, jû cayan di kabokanê kesî bena.

çîpi *An. Nm.* Lingi, nigi, pali, saq, zan, çîpiki. Mîyan ra şeqi, pay ra hettanî paqi linga kesî. *Tr. Uyluk, bacak, çıplak bacak, ince bacak, baldır.* Çîpa leglegeri derg a. Şena mergi mîyan di, cayêndê xorîyan di bigeyro.

çîpir/i 1. *N.* Çîpirik/i, çîplax/i, çîpviran/i. Kes/çîyo ki; çîpê ci viran ê, çîpan ra çîyên xwu ra nêdayo. *Tr. Çıplak ayaklı, çıplak bacaklı.* Şima nêşenê tayên çapût ê çîpirdê sûtalî ra dê? 2. *N.* Çîpirik/i, çîplax/i, viran/i, feqîr/i, neçar/i. Keso ki bol feqîr/neçar o, qe çîyên çinî yo ki xwu ra do, debar/diligî di bol tenganey anceno. *Tr. Çıplak. Ekonomik olarak çok fakir, giyecek elbisesi bile olmayan.* Mêrdekê lordî xasekî va: Şima senîn min û ê mîskînê çîpirî kenê jew?

çîpiraşt/i *N.* Çî/keso ki çîpê ci, lingê ci raşt ê, dûz û bêeger ê. *Tr. Düzgün bacaklı.* Eger şima merdimêndê çîpiraştî û çîpçewtî bişê bîyarê pêveranê, şima do wexta ferqê çîpiraştey û çîpçewtey bivînê.

çîpiraştey *Nm.* Çîpiraşt bîyayeni, çîp/lingê ci raşt bîyayeni." *Tr. Düzgün bacaklı olmak.* Çîpiraştey û çîpçewtey, cayê xebatdê doktorandê fizyoterapîstan o.

çîpirey 1. *Nm.* Çîpirikey, çîplaxey, çîpviraney. Çîpir bîyayeni, çîplax bîyayeni, çîpviran bîyayeni. Ling/çîpan ra viran bîyayeni. *Tr. Çıplaklık, bacakları çıplak olmak.* A do çîpireyda xwu ra adinî di bipersîyo. 2. *Nm.* Çîpirikey, feqîrey, neçarey, viraney, virtûviran bîyayeni. Kişta debarî ra bol tenganey di bîyayeni. *Tr. Fakirlik, çıplaklık.* Çimê ci şarî rê zenê ze lokizîy. Labelê xwu rê kor o, çîpireya xwu nêvîneno.

çî pirocini ser visteni *f. M.* Çî pirocini ser vistiş. Netîce giroteni, qezenc kerdeni, hewl kerdeni, weçînikî qedînayeni, edilnayeni, beşe kerdeni, beşirnayeni. *Tr. Sonuca ulaşmak/gitmek, başarmak, değerlendirmek.* Şima yê hendayên kewnê ci dimi, boka şima çîyên vist pirocini ser?

çîpîy *An.* Jûamora ci Çîpi. *Nb.* Çîpikîy. *Tr. Bacaklar, baldır.* Leglega çîpsûr û çîpdergi nêweşi bî, nêşayê bifiro.

çîplax/i 1. *N.* Çîpviran/i, çîprût/i. O/çîyo ki çîpê ci viran ê. *Tr. Çıplak, çıplak bacaklı.* Merdek çîplax o. Do senîn bivijîyo teber ki? 2. *N.* Kokraviran/i. Kes/çîyo ki; qe çîyên jî pira çinî yo. *Tr. Çıplak, anadan üryan.* Mêrdekêndo çîplax vijîya bî teber. Qaşto çîyên protesto kerdê.

çîplaxey *Nm.* Viraney, çîpviraney, çîprûtey. Çîyên xwu ra nêdayeni. *Tr. Çıplaklık.* Çîplaxey, hem guna yo, hem jî çîyêndo weş nîyo.

çîplegleg/i *Zv. N.* Çîpdergo/a bêdûzan/i. Merdimo ki çîpê ci zêdê leglegana derg ê û barî û bêbîçim ê. *Tr. Leylek bacaklı. Uzun ve biçimsiz bacaklı.* Ê çîpleglegî nêşa qezenc kero. Dêmax kî kiramati çîpdergey di nîya.

çîpleglegane *Nn.* Zêdê çîpleglegana, zêdê çîpleglegana bîyayeni. Bêbîçim û bêfesaleya çîpê ci derg bîyayeni. *Tr. Leylek bacaklılar gibi olmak.* Ame mi het di çîpleglegane ronişt û bêxeber şî.

çîpleglegey *Nm.* Çîplegleg bîyayeni, zêdê leglegana çîpê ci dergûbarî û çewtîy bêbîçimîy bîyayeni. *Tr. Leylek bacaklı olmak. Bacakları uzun, eğri ve biçimsiz olmak.* Mi rê a çîpleglegeya ci bol ari amê.

çîprût/i *Çn. N.* Çîplax/i, çîpviran/i, çîprûtin/i. Kes/çîyo ki; çîpê ci rût ê, çîpan ra bêpûrtî yo. *Tr. Çıplak bacaklı, bacakları tüysüz.* Ê merdimê çîprutî qe xwu ra şerm jî nêkerdê.

çîprûtane *Nn.* Çîprûtkî. Zêdê çîprût/çîpviran a bîyayeni, ze ki çîpê ci viranîy bê. *Tr. Çıplak*

---

1 Na qisa, jû fini qandê heqaretên jî kesdê egerinî rê yan jî keso ki winî vîneyêno, ey rê vajêna.

bacaklılar gibi. Şima dîyo hele, şina înan het di çîprûtane roşena. Qe ne şerm o ne jî ar o!

çîprûtaney *Nm.* Çîprûtkîyey. Çîprûtane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û rayşîyayenda xwu di zêdê çîplaxan/çîpviran a bîyayeni. *Tr. Çıplak bacaklılar gibi olmak*. Key ki şima çîprûtaneya ci ecibnê, ma fina şima rê çîyên vanê.

çîprûtey *Nm.* Çîprûtiney. Çîprût bîyayeni, wesfê çîprûtan ser o (tey/pa) bîyayeni, çîpandê ci pûrtîy çinêbîyayeni. *Tr. Çıplak bacaklılık, tüysüz bacaklı olmak*. Çîprûteya ay ma ra kemî ya?

çîprûtiney *Nm.* Çîprûtey. Keynekera piştê va: Ma yê çîprûtineyda ci rê tebayên nêvanê, a ya piştena ma ma rê şerm vînena.

çîprûtkî *H. Bw.* Çîprûtane. Çîprûtkî kewt lncî mîyan, bi lingandê xwu ya lincî alawit.

çîpsûr/i *N.* Çîpsûrin/i. Kes/çîyo ki; çîp/lingê ci sûr û sûrek ê. *Tr. Kırmızı bacaklı. Sarışın ve nefsin hoşuna giden bacaklara sahip olan.* Zereceko çîpsûreko, çi namekêndo weş?

çîpsûrey *Nm.* Çîpsûriney. Çîpsûr bîyayeni, renga çîpandê ci sûri bîyayeni. *Tr. Kırmızı/sarışın bacaklı olmak*. Leglega çîpsûri, fina amê halûndê parî ser.

çîq/i *N.* Balkeş/i, çimakerde/ê, şît/i. *Tr. Açık gözlü, uyanık, dikkatli*. Cîwanêndo çîq o. Rew rewî şar nêşeno ci bixapêno. Ez bi ci ya emeley kena, bol finîy ez ey rişena panqayan.

çîqey Balkeşey, çimakerdeyey, şîtey, şûtey. *Tr. Uyanıklık, gözü açıklık, atılganlık, atiklik vs.* Çîqeya ci esta. Labelê mi ci ra hend jî hêjayey nêpawitê.

çîqi çîqey *Nm.* Çîqi çîqi. Bi şikildê hîrri hîrrey a. Bi vengane huwateni. *Tr. Kahkaha, sesli ve nahoş bir şekilde olan gülüşler*. Çîqi çîqey weşi nîya. Kes do bêvengane bihuwo. Wa şar bi kesî yo nêhuwo. Tayên giraney weş a.

çîqi çîqi *Nm.* Hîrri hîrri, çîqînî, çiqi çîqîni. Vengo ki bi pêt û bi şikildê kêfsadkerdişî ya vijêno. *Tr. Kahkaha*. Çîqi çîqa ci bî. To vatê beno ki hergi persgirekê ci bîyo çareser, pey ra çîyên nêmendo. dinya pêro ard bî temaşedê xwu.

çîqi çîqîni *Nm. Bw.* Çîqi çîqi. Çîqi çîqîni kewti bî ser. Kes vero şermayayê. Keyna rê çi lazim o ki winî bihuwo?

çîr *N.* Çîr. Vengê çîrîyayîşî, vengo ki çîrîyayeni ra vijêno. Kokê vajekda "çîrîyayeni" û "çîrnayeni" *Tr. Sesli yırtma veya yırtılma anlamına gelen ve Zazacada* çîrîyayeni *ve* çîrnayeni *olarak geçen kelimelerinin kökü*. Senîn ki vengê çîrîni kewt mi goşî, ez vijîyaya teber ki, a ya kurdika xwu xwu ser o dirnena.

çîrçîplax/i *N.* Virtûviran/i, rûtûrepal/i. Çî/keso ki ser o qethan çina û çîyêndê zêdê çinay çini yo. *Tr. Çırılçıplak, anadan üryan*. Mêrdekî erdlerzan di xwu çîrçîplax eşt teber. Bêlome bo!

çîrçîplaxey *Nm.* Rûtûrepaley, virtûviraney. Çîrçîplax bîyayeni. Ze ki marda xwu ra bîyayeni. *Tr. Çırılçıplaklık*. Bi mi ki o merdim çîrçîplaxey ra şerm nêkeno.

Çîrîna dimayêni *Nm.* Cotani. Menga payîzî ya ortekêni. *Kur.* "*Cotmeh. Tr. Ekim, Ekim ayı*. Çîrîna dimayêni di citîy benê, çî karêno.

Çîrîna siftekêni *Nm.* Îloni, Hêlûni, Keşkîloni. Menga payîzî ya siftekêni. *Tr. Eylül ayı*. Çîrîna siftekêni di perrîy hêdî hêdî benê zerdîy, mengandê dimayênan di jî kewnê.

çîrîni *Nm.* Menga payîzî ya siftekên û ortekêni. *Tr. Eylül ve Ekim ayları*. Çîrîni di di mengîy estê.

çîrîs 1. *Nn.* Zanqê vaşdê geweni. Zanqo ki vaşdê geweni ra virazêno. *Tr. Geven otu zamkı/reçinesi*. Destê mi çîrîsî di mend. Mi şî şit ki destê mi pak bo, rew rewî pak nêbîyê. 2. *Nn.* Zanqê vaşdê çîrîsî yo ki vaşanê çîrîsî arêdanê û aw dekenê û tehnenê. Ci ra tozêndo zanqino esmer û zerdane vijêno. Ney rê vanê çîrîs. *Tr. Bir çeşit bitkisel zamk*. Çîrîsî bîyarê ki ma pa defteranê xwu biçîrîsnê.

çîrîş *Nn.* Lehîm. Pîneyê çîyandê madenîyan, pîneyê çîyandê asinînan. Çîyo ki, di çîyan pêya zeliqneno, pêya keno ze goşt û nengû. *Tr. Lehim, kaynak, madeni kaynak*. Asingerî çîrîşê xwu kerd xwu dest û ê di asinîy pêya çîrîşnay.

çîrîşbîyaye/ê *N.* Çîrîsbîyaye/ê, çîrîşîyaye/ê, çîrîsîyaye/ê, lehîmbîyaye/ê, bi lehîm a pînebîyaye/ê. Çîyo ki bîyo çîrîş, çîyo asinîno yan jî bi zewmbîvaje ya keso ki bi jewî ya, bi çîyên a bîyo jew, bi ci ya bîyo pîne, bi ci ya zeliqîyayo. *Tr. Kaynaştırılan, lehimlenen, lehim yapılan madeni bir şey veya mecazen kimse*. Çîyê şima yo çîrîşbîyaye, do bol xwu ver nêdo. Çunkî çîrîşê şima mezbût nîyo.

çîrîş bîyayeni *f. M.* Çîrîşbîyayîş. Çîrîs bîyayeni. Pêdi zêdê goşt û nengûya, zêdê koçikên û sehanêna jew bîyayeni, lehîm bîyayeni, çîyandê madenîyan di yan jî bi zewmbîvaje ya çîyên di jew bîyayeni, pîne bîyayeni, bi ci ya zeliqîyayeni. *Tr. Kaynaştırılmak, kaynaşmak, lehimlenmek, birleştirilmek, yamalanmak, yamanmak*. Eger şima bişayê ma pêya biçîrîşnayê, nika ma do pêya bikerdayê.

çîrîşîyaye/ê *N.* Çîrîsîyaye/ê, çîrîşbîyaye/ê, lehîmbîyaye/ê. Çîyo ki bi çînakî ya bîyo çîrîş, çîyo madenî yo ki bi çînakîdê madenî ya bîyo

pîne. *Tr. Yamalanan, birleştirilen, kaynaştırılan, kaynak edilen şey veya mecazen kimse.* Lewikê ci yo çîrîşîyaye do neya tepîya rew rewî pêra nêcibîyo.

çîrîşîyayeni *f. M.* Çîrîşîyayîş. Çîrîsîyayeni, çîrîş bîyayeni, lehîm bîyayeni. Çîyandê madenîyan di yan jî bi zewmbîvaje ya însanan di pêya pîne bîyayeni, pêya zeliqîyayeni, pêya zêdê goşt û nengû ya jew bîyayeni, pîne bîyayeni. *Tr. Madeni eşyalarda kaynaşmak veya mecazen insanlarda lehim olmak, kaynaşmak, yamalanmak.* Eger kes finên pêya biçîrîsîyo, deha rew rewî pêra cîya jî nêbeno.

çîrîşkerde/ê *N.* Çîrîskerde/ê, lehîmkerde/ê, çîrîşnaye/ê, pêya zeliqnaye/ê, pêya diskneyaye/ê, pêya diskîyaye/ê. Çîyo ki çînakîdê madenî ya yan jî bi zewmbîvaje ya bi lehîm kerden a biyo zêdê goşt û nengû ya, pêdi bîyo jew. *Tr. Kaynaştırılan, lehimlenen şey veya kimse.* Leteyê ci yo çîrîşkerde do şiro ûja di pa bo. Ma tiya di nêşenê pa kerê.

çîrîş kerdeni *f. M.* Çîrîşkerdiş. Çîris kerdeni, lehîm kerdeni, çîrîşnayeni, pêya zeliqnayeni, pêya disknayeni, pêdi jew kerdeni. Çîyandê madenîyan di yan jî bi mecaz a însanan di pêdi jew kerdeni, bi lehîman an pîne kerdeni. *Tr. Lehimlemek, yamamak, kaynaştırmak. Madeni eşyalarda veya mecazen ise insanları kaynaştırmak, birleştirmek.* Teyşto şikite rê, çîrîş kerden lazim a.

çîrîşnayeni *f. M.* Çîrîşnayîş. *Bw.* Çîrîş kerdeni. Eger kes bişo Qewetê Kurdan (Dimilîy, Kirdasîy, Loranîy, Goranîy, Soranîy, Hewremanîy) biçirîşno, keso ki bişo nê qewetî vero vindero çinî yo.

çîrîşnok/i *N.* Çîrîsnok/i. Çîyo ki di çîyanê madenîyan yan jî bi mecaz a di merdiman, di çîyan pêya keno çîrîş, keno lehîm, keno pîne, pêya zeliqneno, pêdi keno jew. *Tr. Madeni iki şeyi veya iki kimseyi kaynaştıran, lehimleyen, yamayan.* Eger o çîyo ki ti yê vanê çîrîşnok bîyayê, nika ê di çîy do hewna pêya bîyayê. Labelê înan dîna mengana tepîya pêverda.

çîrîşnokey *Nm.* Çîrîsnokey. Çîrîşnok bîyayeni, karê çîrîşnokan kerdeni, çîyanê madenîyan yan jî bi mecaz a kesan pêya jew kerdeni, pêya zeliqnayeni, pêya lehîm kerdeni. *Tr. Kaynaştırmak, lehim yapmak, kaynakçılık.* Hendayên serrî yo ki, o yo çîrîşnokey keno, hewna nêzano di çîyan pêya biçîrîşno.

çîrkerde/ê *N.* Çîrnaye/ê. Çî/keso ki jewî çîrnayo, bi vengên a dirnayo. *Tr. Cart! diye yırtılan.* Çapûtdê çîrkerdeyî gereg şima newedera biderzê. Çunkî o çapût lazim o.

çîr kerdeni *f. M.* Çîrkerdiş. Çîrnayeni. Bi vengên a dirnayeni. *Tr. Cart diye yırtmak.* Kaxitî çîr mekerê. Çunkî kaxit lazim beno.

çîrnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî çîrîni vista ser û dirnayo. *Tr. Cart diye yırtılan.* Çapûto çîrnaye do di deqan mîyan di biderzîyo. Eger nêderzîyo qeyami do biqilayo, wa şima bizanê ha!

çîrnayeni *f. M.* Çîrnayîş. Veng bi ser vistena dirnayeni, çîrîni ser visteni. *Tr. Cart! diye yırtmak.* Mi do jî çinayê ci biçîrnayê, gunayê mi bi ci ame, mi nêçîrna.

çîrnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên ci ra veng vetena dirneno yan jî karê dirnayîşî keno. *Tr. Cart! diye yırtan.* Çîrîyaye û çîrnok jew nêbeno. Çîrîyayeni karê ci yo, çîrnok kerdokê çîrîyayenî yo.

çîrnokey *Nm.* Çîrnok/i bîyayeni, wesfê çîrnokan ser o (pa/tey) bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyêndê zêdê kaxitî û çinayên bi vengvetiş a dirneno*Tr. Cart! diye yırtan.* Şima bolkî çîrnokeyda ci rê qehrîyayê.

çîrpînî *Nm.* Çîrpîni, çîrpi çîrpi. Vengê sîlleyan amîyayeni, vengo ki sîlleyan ra yeno, sîlley pirodayeni, vengo ki bi pêtên a sîlleyan ra yeno kewno kesî goşî. *Tr. Tokatlarken avucunun içinden kulağa gelen vuruş sesi, tokatlamak, tokatlama sesi.* Çîrpînî gunê bî ser ro, vengê çîrpîni kewti ser, mêrdek eynî kerd bî binsîlley.

çîrpînîyey *Nm.* Çîrpîney. Wezîyetê vengdê çîrpînîyey. şekil û bîçimê pirodayîşî yo ki bi sîlleyan an yeno kesî goşî. *Tr. Tokatlama sesi.* Eger ma çîrpînîyeya ci nêaşnawitê, ma kes pey haydar nêkerdê.

çîrr/i *Zoo. N.* Barût/i, çîrrik/i, koter/i, sîmanik/i. Teyrênda seydî ya ki *Tr. Bıldırcın, bıldırcın kuşu.* Seydgerêndo çetin o. Herga ki şiro seyd, do çirên bîyaro.

çîrre *Nn.* Lete/parçeyêndo werdîkek. *Tr. Küçücük bir parça.* Mi ci ra çîrreyên cikerd û da bi ci.

çîrreni *Nm.* Çîrrîyayeni, çîrrîni. Bi vengdayîşên a dirîyayeni. *Tr. Sesli yırtılma.* Çîrrena ci kewti mi goşî. Mi zana pirênê ci kewt dari ver.

çîrrik/i *Zoo. N.* Barût/i, çîrr/i, koter/i, sîmanik/i. Teyrênda seydî ya ki hakandê zerecan ra bena. Zerecê marî hakan ser o ronişenê, bîyayenda ci di leyrandê ci ra jî bellî yo ki çîrrik ê yan zerec ê. Labelê zerecey û çîrrikeya ci bolkî girdeyda ci xwu mojnenê. Çîrrikîy nêwanenê, hendê zerecan gird û xasekîy nîyê, cûrre yê, winî resayeyê weşîy nîyê. Qandê seydî jî hend ercîyayey nîyê. *Tr. Bıldırcın, bıldırcın kuşu.* Çîrika ci nêgunê

cêr ro, firrê û şî.

çîrriknaye/ê *N.* Tirrika ci vete/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni çîrrika ci veta, qandê serkewtenî ser o xebatê xwu yo tewro gird kerdo. *Tr. Başarmak, üstesinden gelebilmek için son hız verilen, son çalışma yaptırılan, adeta yırtınan.* Mi rê ki nafê ê xebatdê şima yê çîrriknayeyî do jî şima nêreso. Çunkî şima yê çîrriknenê, labelê bêusûl gurweyênê. Derdo ki kes bişo bi usûlên a biçîrrikno.

çîrriknayeni *f. M.* Çîrriknayîş. Çîr kerdeni, tirrika ci veteni, vengê çîrrîni ci ra veteni. *Tr. Yırtmak.* Ey xwu çîrrikna jî nêşa serkewo.

çîrriknok/i *N.* Tirrikvetok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, fêl û hereketên di çîyên çîrrikneno, xebat û qeyretê xwu yê peynênî keno. *Tr. Yırtınan. Herhangi bir çalışma veya eylemde son hız ve enerji ile çalışan, kendisinden gelebilecek en üstün performansı sergileyen.* O keso çîriknok bî gunakar ki, kewt mîyan.

çîrriknokey *Nm.* Çîrriknayeni, çîrriknok bîyayeni. Wesfê çîrriknokan pa (tey/ser o) bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyên destbera xwu ya peyêni keno, xwu dirneno, xwu çîrneno, tirrika xwu vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Adeta yırtınmak, son hız veya enerji ile çalışmak.* Eger çîrriknokeya ci wina bo, kam çi zano rehateya ci do senîni bo? Ney bierzê kulînan bin!

çîrrîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi vengên a çîrrîni kewta ser û dirîyayo. *Tr. Yırtık, yırtınan.* Çîyê xwu yê çîrrîyayeyî beri terzî ser, wa to rê bivawo.

çîrrîyayeni *f. M.* Çirrîyayîş. Çîrreni. Çîr bîyayeni. Bi vengên a dirîyayeni, çîrrîni ser kewteni, çîyên ra çîrri çîrri vijîyayeni. *Tr. Yırtılmak.* Çinayê ci kewt gilî ver, çîrrîya.

çîstan *Ed. Nn.* Çîyek, çîyekîy, çîbenok, çîbenokîy. Çîyê robereyê ki vajekan di pêdi robere yê û ci rê zanayîş lazim o. *Tr. Bilmece.* Çîstan/çîyekêndê mi esto: "Şiva çewt a, hewt koyan pey di kewta." (Cewab: Ray)[1]

çît *Teks. Nn.* Qumaşo pemeyîn. *Tr. Pamuklu basma.* Cinêkeri xwu rê çît ra çinayên viraşt bî. Qandê meymanînî hewadayê.

çîtal *Nn.* Çîtar, çitale, çîtare, pirtî mirtî. Çîyê xwuradayîşî û ravistişî. *Tr. Mensucat. Çeşitli dokumalar, tekstil eşyası.* Roşan bî. Cora cinêki şî xwu rê çîtal herîna ki qeçekê ci şarî vero nêşermayê.

çîti *Teks. Nm.* Xezi, şîfoni. Çîya piştenî ya ki cinîy nanê xwu sereyî ser, pa sereyê xwu pêşenê. Çîyênda şenik a, pa vêşî jî kes xwu nêşeno hemed kero, ze îdarê bo. *Tr. İnce ve tüle benzeyen naylon ağırlıklı hafif bir başörtüsü.* Va, lajekê to gunayo erro, ay jî hema çîta xwu anti xwu ser û warway erziyê teber. To dî qesba ya!

çîtikî *Nn.* Keynekî, keçikî. Şeklê çîti, zêdê piştişdê çîti. Babeto ki keynekîy sereyê xwu pêşenê. *Tr. yazma bağlama. Kızların başörtülerini boyunlarının altında bağladıkları gibi bağlama.* Ez do ci rê vaja, wa çîtikî sereyê xwu bipêşo.

çîv *Nn. Bw.* Çiv. Linggogêro çîvîy dano gogeri. Labelê ze ki ci vero koy bibê. O yo nêşeno ki lingogêranê bînan ravêrno.

çîvanoki *Nm.* Vatokîy. Çîyê ki bi şikildê qeybeti ya vajênê. *Tr. Dedikodu.* Şima bi Ellasî kenê, nê çîvanokan biqedînê. Nê çîvanokîy do sereyê ma bûrê.

çîvir/i *An. N.* Çî/keso ki bejnûbala ci ca di nîya, zaîf o, nêageyraye o, warî nêbîyaye o, nêresaye o. Wexto ki kes winî ci ra kes ci vero şermayêno, kes pey qehrêno. *Tr. Zayıf, çelimsiz, sıska, boy posça geri olan.* Lajekêndo çîvir bî. Kaşka şima tayên vero vinderdayê.

çîvirek/i *An. N.* Kes/çîyo ki; çîvir o û gunayê kesî pey yeno, kes qayîlo ci rê merhemet bikero û fina kes qayîlo deha weş bo. *Tr. Zayıf, çelimsiz, sıska.* Mi kerd o çîvirek jî bi xwu ya bero, dima ez pêrandê ci ra tersaya.

çîvirekane *Nn.* Zêdê çîvirekan. Çîvirekîy senîn benê, winî bîyayeni, bejnûbali di zêdê çîvirekan zaîf û gidî bîyayeni. *Tr. Çelimsizcesine, sıskaca, gelişmemiş olmak.* Ame mi vero çîvirekane vinderd û deha nêluwa.

çîvirekaney *Nm. şekil û* biçimê çîvirekan senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Çelimsiz, sıska ve zayıflar gibi olmak.* Pêrini jî çîvirekaneya ci dî. Labelê kesî jî nêşa ci rê çareyên bivîno.

çîvirekey *An. Nm.* Çîvirek bîyayeni. Zaîfo qergûn bîyayeni, nêresayeyo mehsûmek bîyayeni, bejnûbali di ageyraye nêbîyayeni, warî bîyayeni di pey di mende bîyayeni. *Tr. Boy posça geride olmak, gelişimi zayıf olmak.* Çîvirekeya ci serranê ci nimnena. Esas panc serre esto.

çîvirey *An. Nm.* Zaîfey, nêageyrayey. Çîvir/i bîyayeni, ageyraye/ê nêbîyayeni, resaye/ê nêbîyayeni. Kişta warîbîyayenî ra, kişta resayeni ra goreyê hembazandê xwu ca mendeni. *Tr. Çelimsizlik, zayıflık, sıskalık.* Ma tim jî çîvireyda ci rê qehiryênê.

---

1 Na vajeki, Farîsî di jî esta.

çivit *Kîm. Nn.* Çivît. Boyaxêndê çinayan o ki kuboyîyan ra peyda beno, renga ci yaşilanê (kewîyanê, abîyanê) ya. *Tr. Elbiseleri boyamakta kullanılan, mavi renkli bitkisel bir ilaç.* Cinêkeri bi çivitî ya çinayê kêdê xwu kerdîy boyax.

çivini *Nm.* Çîvînî, çîvîney, çivayeni, çivi çivi. Vengê teyrûtûrî pêroy. *Tr. Cıvıldamak, cıvıltı.* Çîvîni kewti bî baxçeyî ser, ûja bîbî pirê teyrûtûr.

çivronik/i *N.* Çî/keso ki çivîy dano xwu, zêdê marrî ya çivîy dano xwu, xwu tadano û şino, zêdê marrî û kovalda marrî ya xwu tadano û şino aver. *Tr. Helezonik, kıvrımlı, yılanvari yapan.* Çîyêndo çîvronik bî. Mi nêşa temaşe kero.

çivronikî *Ç.* Wezîyet/halê çîvronikî, çîvronik bîyayeni, tadeyayeni, bi tadeyayen a şîyayeni, bi doşbîyayen a şîyayeni, şîyayeni di çivîy xwu dayeni, zêdê kovalda marrî bi tadayîş a şîyayeni. *Tr. Helezonik hareket yapmak, yılanvari hareket etmek, kıvrımlı gitmek.* Qismên tifingîy gullanê xwu çîvronikî kenê û rişenê. Çîvronikî bîyayeni ra bol zirar danê kesan.

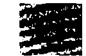
çivronikîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki çîvronikî bîyo, çîvronikîy deyayê ci, zêdê marrî ya şîyo yan jî livêndo çîvronik deyayo bi ci, doranikî kerdo, doranikîy tey virazîyayê. *Tr. Yapısında, hareketinde kıvrımlar oluşan, gidişinde helezonik hareketlilikler görülen.* Kê ki ê qurşûndê çîvronikîbîyayeyî ra qal kerd, hemini ziwanê xwu gaz kerd.

çivronikî bîyayeni *f. M.* Çîvronikîbîyayîş. Çivîy xwudayeni. Bi livandê çîvinan a şîyayeni, tey çivîy bîyayeni, zêdê marrî ya luwayeni, bi tadayîkan an şîyayeni, bi doşbîyayîş a şîyayeni, pa/tey çivîy bîyayeni. *Tr. Yılankavi hareketleri olmak, döne döne gitmek, kıvrımlı hareketlerin meydana gelmesi.* Eger a mermî çîvronikî nêbîyayê, bi mi ki wina mêrdek nêdirnayê.

çivronikîkerde/ê *N.* Çî/keso ki çîvronikî keno, çîvronikî dano xwu, bi çivan an şino, zêdê marrî ya hereket keno, zêdê marrên a çivîy dano xwu û şino. *Tr. Yılankavi, yılanvari hareket eden, giden, kıvrımlı ve dönüşümlü bir hareketle seyreden, kıvrımlı dönüşümler içinde olan.* Bi mi ki qe kes do nêşo ê qurşûnê çîvronikîkerdeyî bivîno.

çivronikî kerdeni *f. M.* Çîvronikîkerdiş. Bi tadayen a şîyayeni, zêdê kovalda marrî şîyayeni, bi şikildê çivîy xwudayen a şîyayeni, tadayîkîy xwudayîş a şîyayeni, şîyayeni, erzîyayeni di çivîy peyda kerdeni. *Tr. Helezonik/kıvrımlı hareket yapmak, yılankavi hareket oluşturmak.* Eger kes bişo qurşûnê tayên tifingan temaşe kero, kes do çîvronikî kerdena înan bişo bivîno.

çîy *Nb.* Jewekê ci "çî" yo. Çîyo bol, çend çîyê ki pê het di estê, heme. *Tr. Eşya/lar.* Mi do ê çîy pêro biriştayê, mi fina va beno ki tayêni rê weş nîno, cora mi nêriştîy.

çîya *Nn.* Tîya, witîya. Cewabê perserda ki bi şikildê "kotî?" ya pers bîya. Mersela; Persi: Şima a merdimi kotî ra ravêrnê? Verpers: (Merdim mojneno û vano:) Ma çîya ra ravêrna. Çunkî ûja xorî nêbî, tey qam est bî.

çîyaye/ê *N.* Qefilîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê bîyo serd, serd ameyo ci, qefilîyayo. *Tr. Üşüyen.* Mi o teyro çîyaye girot zerre û berd adilganî vero kerd germ. Dima firra û şî.

çîyayeni *f. M.* Çîyayîş. Qefilîyayeni. Ci rê serd bîyayeni, kesên rê serd bîyayeni. *Tr. Üşümek.* Ez winîyaya o yo çîyayêno, mi girot zerre.

çîyayî kewteni *Zîr. Zoo. f. M.* Çîyaîkewtiş. Vaşo tezeyî ser di, awî yan jî qeraxû ya pîya mîqrofî (bacteria) virazîyenê ki, çarwey, bi çerdiş a çîyaî kewnê. *Lat. Enterotoksemi.* Çîy/şebnem ya da kırağı düşmüş çayırların üstünde oluşan zehirli bakteri ile küçükbaş hayvanların zehirlenmesidir.

çîyek 1. *H.* Tenekên, tayên, hebên. *Tr. Bir miktar, biraz, az.* Çîyekên mend bî ki ma ci resê, manîyên vijîya. 2. *Nn.* Çîbenok, dek, çîstan. Bolekê ci, "çîyekîy" o. Çîyo ki vatişdê ci di kayênda aqilî bena, tey qeyretê vînayîşî û zanayîşî virazêno. *Tr. Bilmece.* Mersela; Çîyêkêndê mi esto, to ya besto. Çiçî yo? Verpers: Name yo.

çîyeki *Ed. Nm.* Musquliki. Bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya (çîyekîy) vajêna, na jî çîyekîy a. Çîyo ki kes nêzano û kes pêra pers keno ki wext ravêro û kes xwu rê pa şênemegî virazo. *Tr. Bilmece.* Çîyekênda mi esta, "şiva min a çewti, hewt koyan pey di kewti." (Ray)

çîyekîy *Ed. Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Çîyek 1 û qandê namedê ci jî *Bw.* çîyek 2. Verî bîyê zimistan, şewîy bîyê dergîy, wext bîyê bol, ma pêrê çîyekîy vatê ki wext ravêro û ma pa kêfşad û zanîşbolîy bê.

çîyey *Nm.* Tebayey. Çî bîyayeni, çîyan ra bîyayeni, teba/tebayên bîyayeni. *Tr. Şey olmak, eşyalık. Herhangi bir şey veya madde olmak, bir işe yaramak.* Wesfê ci yê çîyey çiçî yo?

çîyên nêbeno *H.* Tebayên nêbeno, çîyên nîyo, mihîm nîyo, hend ser mekewi. *Tr. Önemli değil, mühim değil, bir şey olmaz.* Çîyên nêbeno. Qey ma ey jî çareser kenê.

çîyên nîyo *H.* Mihîm nîyo, giran nîyo, tebayên nîyo, tebayên nêbeno, çîyên nêbeno, qey ma

do ci rê çareyên bivînê ûzn. *Tr. Önemli değil, bir şey değil, önemsizdir.* Çîyên nîyo. Labelê eger ma ci rê tedbîr nêgîrê qe beno ki jî sereyê ma bitewno.

çîyên panêverdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên ci rê hergi qisaya nehsi kerda, pa çîyên nêverdayo, kesên talan kerdo, pa çîyên nêverdayo, kerdo rûtûrepal, kerdo virtûviran, heme çîyê ci ci ra giroto, jewî a nêkerdê arda ci sere di. *Tr. Talan edilen, yok edilen, soyup soğana çevrilen, hakaret adına kendisine her şey söylenen.* Şima do o merdimo çîyên panêverdaye mi heti nêardayê. Ez qayîl nîya ê rûçikê ey bivîna.

çîyên panêverdayeni *f. M.* Çîyên panêverdayîş. Pa çîyên nêverdayeni, rûçiknayeni, teriteni. Heme çîyê ci ci destî ra giroteni, rûtûrepal kerdeni, virtûviran kerdeni, hergi qisa ci rê vateni, a nêkerdê ci sere di ardeni. *Tr. Her şeyini almak, talan etmek, soyup soğana çevirmek, söylenebilecek her şeyi söylemek.* Mi pa çija qisa nêverdê, ma pa çîyên nêverda, mi pêro ci ra girot ûzn.

çîyê werdî *Nn.* Nan û wer, çîyê werî, nan û werd. Çiçîyo ki kes weno û şimeno, pêro. *Tr. Yiyecek maddesi, yiyecek ve içecek.* Çîyêndê ci yê werdî çinêbî, veyşan û teyşan bî. Mihtacê des quruşan bî. Labelê zincîya ci hendê estûnên berzi bî.

çî yo *N. Bw.* Çe. Çî yo? Ti yê se vanê?

çîyo/a xam/i *N.* Xam/i. Çîyo ki zêdê verî mendeyo û kesî hewna dest pa nênayo, ser o muameleyên nêkerdo. *Tr. Ham madde.* Çîyo xam vêşî ercîyaye nêbeno.

çîzilîyaye/ê *Zv. N.* Keso ki kesên yan jî tayêni heme çîyê ci ci ra giroto, pa çîyên nêverdayo, tede çîyên nêmendo, terito, kerdo rûtûrepal û verdayo. *Tr. Sağılmışa döndürülen, soyup soğana çevrilen.* Merdimdê çîzilîyayeyî ra şima yê çiçî wazenê?

çîzilîyayeni 1. *f. M.* Çîzilîyayîş. Çizilîyayeni. Rind û rind doşîyayeni, tede şit nêmendeni. *Tr. İyice sağılmak, memelerinde süt kalmamak.* Şima manga çîzilnê û leyrdê ci rê çîyên nêverda. 2. *Zv. M.* Çîzilîyayîş. Tedê nekme nêverdeyayeni. Çi çîyên ci esto, ci ra pêro gêrîyayeni, pa çîyên nêverdeyayeni, rût bîyayeni, rûtûrepal bîyayeni. *Tr. Adeta sütü sağılmak, soyup soğana döndürülmek, talan edilmek.* Qeçekan ez çîzilnaya. Bi min a quruşên pere nêverda.

çîzilîyayê *Nm.* Çî/heywana ki rind û rind doşîyaya, guhanandê ci şit nêverdeyayo, kerda paki. *Tr. İyiden iyiye sağılan, memelerinde hiç süt bırakılmayan hayvan.* Şima çêlekdê mangerda çîzilîyayê rê guhanandê ci şit nêverda.

çîzilnaye/ê *Zv. N.* Virtûvirankerde/ê, rûtûrepalkerde/ê. Çî/keso ki pa çîyên nêverdeyayo, heme çîyê ci ci ra gêrîyayo, terîyayo, bîyo talan. *Tr. Adeta sağılan, soyup soğana çevrilen, her şeyi elinden alınan.* Merdimo çîzilnaye rew rewî a xwu nîno. Çunkî finên ze ki talan bo.

çîzilnayeni 1. *f. M.* Çîzilnayîş. Çizilnayeni. Rind û rind diteni, guhanan di şit nêverdayeni. *Tr. Sonuna kadar sağmak.* Bêrîvanîy do heywanan nêçîzilnê. Do qandê leyrandê ci guhanandê ci di tenekên şit verdê. 2. *Zv.* Çîzilnayîş. Çizilnayeni, teriteni, rûtûrepal kerdeni, virtûviran kerdeni, tey çîyên nêverdayeni, pa çîyên nêverdayeni, heme çîyê ci ci ra giroteni. *Tr. Her şeyini kendisinden almak, soyup soğana çevirmek.* Înan ez çîzilnaya, kerda virtûvirani.

çîzilnayê *Nm.* Heywana ki rind û rind çîzilîyaya, doşîyaya, guhanandê ci şit nêverdeyayo, kişta şitî ra jewî kerda paki, tede çîyên nêverdayo. *Tr. İyiden iyiye sağılan, memelerinde süt bırakılmayan hayvan.* Şima yê qandê çiçî çêlekî verdanê mangerda çîzilnayê bin ki?

çîzilnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîzilneno, doşeno, bi diten a guhanan di çîyên (şit) nêverdano. *Tr. Sağan, süt sağan.* Ma çîzilnok kerd pa, ey çîzilnê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên kerdo rûtûrepal, kerdo virtûviran, pa çîyên nêverdayo, terito, talan kerdo. *Tr. Soyup soğana çeviren, talan eden.* Merdimo çîzilnaye ez a, o çîzilnok jî filan merdimo zulûmkar o.

çîzilnokey *Nm.* Çîzilnok/i bîyayeni, wahîrê kardê çîzilnayeni bîyayeni, wesfê çîzilnokan ser o (tey/pa) bîyayeni. *Tr. Sağmak, talan etmek, soyup soğana çevirmek.* Mi tey winî wesfêndê çîzlnokey nêdîyo.

çîzîyaye/ê 1. *N.* Qîrîyaye/ê. O ki qîreno, qîrayo. *Tr. Bağıran.* Qeçêndo çîzîyaye mi dî ki, vengên kewt bî ser, to vatê beno ki marr perrayo ci. 2. *N.* Sûrbîyaye/ê, sûrkerde/ê. Çî/keso ki adirî ser o, ronî mîyan di sûr bîyo, peyşayo. *Tr. Kızartılan.* Esteyê ê merdimdê çîzîyayeyî do bihelîyê.

çîzîyayeni 1. *f. M.* Çîzîyayîş. Qîreni, qîrîyayeni. Bêhemd bi vengêndo pêt a bermayeni. *Tr. Çığlık atmak. Birden bağırarak ağlamak.* Kes çiwext çîzeno? Mesela marrên ci perro, sîyên bin di bimano ûzn. 2. *f. M.* Çîzîyayîş. Sûr bîyayeni. Adirî ser o, ronî mîyan di bi şikildê çîzi çîz a peyşayeni. *Tr. Ateşte ve yağda kızarmak, kızarmak suretiyle susuz pişmek.* Şamik û balcan û îsotîy dimedergî mîyan di pêro pîya çîzîyay.

çîznaye/ê 1. *N.* O ki bi vengêndo pêt a deyayo

bermî ro. *Tr. Bağırtılan, çığlık attırılan.* Her kes ecêbo giran di mend bî. Çirê no çîznaye bendayên ci ra veng vijîya ki? Şî winîyay pira ki marr perrayo ci. 2. *N.* Sûrkerde/ê. Çî/keso ki adirî ser o, ron di kerdo sûr û bi no babet a peyşnayo. *Tr. Kızartılan.* Şima do o rono çîznaye çînakî di serf nêkerdayê. Çunkî vanê kansêr keno.

çîznayeni 1. *f. M.* Çîznayîş. Qîrnayeni. Bi vengêndo pêt a bermî dayeni. *Tr. Sesli olarak, çığlık attırılarak ağlatmak.* Çîznayeni, di merdim rew rewî xwu nêşeno tepşo. Çunkî no rewşan bê waştenî yo. 2. *f. M.* Çîznayîş. Sûr kerdeni. Adirî ser o çîyêndo zêdê taway di bi sûrkerdiş a peyşnayeni. *Tr. Kızartmak.* Mi do hakîy tawa di biçîznayê, înan xaşênayey waştîy.

çîzobane/ê *Nn.* Çîyandê tewrê girdan mîyan di çîyo tewro werdî. *Tr. Makro alemde mikro cisim veya madde.* Zanayeyê ê çîzobaneyî ser o xebat kenê.

çîzobaney *Nm.* Çîzobane bîyayeni. Çî û kesandê tewrê girdan mîyan di çî yan jî keso tewro werdî bîyayeni, wesfê ci xwu ser o çarnayeni. *Tr. Müşahedat aleminde en büyük şeyler içinde en küçüğü olmak.* Çîzobaneyê ci karûgurweyê ma kena çetin.

çîzvîz *Nn.* Karûgurwe û muamele û wezîfeyê karûgurweyandê xwuserîyan û salman û tavilênan û dîrê çixîzandê salman û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Egzersiz, karalama. Baştan savma iş veya muameleler.* Ne şima şa çîzvîz kero ne jî şima tometdê ci bin ra vijîyay.

çîzvîzane *Nn.* Çîzvîzkî. Bi şikildê çîzvîzkerdişî ya, bi şikildê çîzvîzbîyayîşî ya, bi şikildê tavilên û xwuserîkerdişî ya karûgurweyên kerdeni, îmza kerdeni, wezîfî ca ardeni. *Tr. Karalamak suretiyle, dikkat etmeksizin, baştan savarcasına iş yapmak.* Eger şeklo çîzvîzane bibîyayê, sifte sifte ê ma do bibîyayê.

çîzvîzaney *Nm.* Çîzvîzkîyey. Çîzvîzane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê çîzvîz kerdişî/bîyayîşî ya meydan amîyayeni, virazîyayeni. *Tr. Karalarcasına, dikkat etmeksizin ve baştan savarcasına bir iş veya eylemin meydana gelmesi.* Kaşka o wesfê çîzvîzaney ser o çinê bîyayê.

çîzvîzbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki hema salmedera, bi xwuserîyey a, tavilên virazîyayo û xwu ser ra erzîyayo, îmza bîyo, nuşîyayo. *Tr. Çizviz edilen, baştan savulan, dikkat edilmeden, üstün körü bir şekilde yerine getirilen bir yazınsal iş veya eylem.* Boka ê kaxitê çîzvîzbîyayeyî sereyê şima nêtewna?

çîzvîz bîyayeni *f. M.* Çîzvîzbîyayîş. Çîzvîzey. Çixazên ata, çixazên nata erzîyayena muameleyê karûgurweyên bîyayeni, wezîfe ca amîyayîş. Karûgurweyên di muameleyo nîmçe bîyayeni, hema salmedera îmza bîyayeni, hema salmedera wezîfeyên virazîyayeni, muameleyê wezîfeyêndê xwuserî ca amîyayeni. *Tr. Herhangi bir işlemin (imza, ödev vs.) adeta baştan savuluyormuş gibi erkence, dikkatlice bakılmadan, üstün körü yapılması, yerine getirilmesi.* Mi zanayê o karo mihîm do ê wext û demê tengî di winî çîzvîz bo û bêro ca.

çîzvîzey *Nm.* Çîzi vîzi. Fêl/karê çîzi vîzi. Ser ra salmekî çixîz anteni. *Tr. Karalama, müsvedde.* Ez a çîzvîzeyda ci rê nê, bolkî ê cayêndê winî nemusaîtî di bîyayenda ci rê qehrêna. Ma kes ê karê winî giranî ê ca û şêligdê cilqî mîyan winî çîzvîz keno? Ma qe xatirê xatiran çinî yo?

çîzvîzkerde/ê *N.* Çî/keso ki karûgurweyê ci, wezîfeyê ci, kaxitê ci, îmzaya ci hema rewane û bi salmedera erzîyaya, ameyo ca, bîyo, nîşan bîyo, xwuserî bîyo. *Tr. Karalanan, egzersiz gibi yapılan, karalanarak işlemi görülen, bir çeşit çizilerek muamelesi yapılan, erken ve bir çeşit baştan savılarak yapılan, imza atılan, yapılan şey, imza, ödev vs.* Ez tersena o wezîfeyê keyeyî yo çîzvîzkerde dima sereyê şima bitewno!

çîzvîz kerdeni *f. M.* Çîzvîzkerdiş. Kaxitên yan jî çîyêndê zêdê kaxitî (mersela wezîfeyêndê keyeyî) salmedera yan jî tavilên bi xwuserîkerdiş a nîşan kerdeni, îmza kerdeni, nûşnayeni, îşaret kerdeni yan jî wezîfeyê ci ca ardeni. *Tr. Karalamak, egzersiz yapmak. Herhangi bir şeyi, bir kağıdı, bir ödevi gelişigüzel baştan savarak yapmak, imzalamak.* Ez winîyaya o do bol biramo, mi hema çîzvîz kerd û mi da bi ci.

ço 1. *N. Bw.* Çe. Cayên. "Ça" ra yeno. *Tr. Yer, mevki, mahal vs.* Ti yê şinê ço/ça? 2. *N.* Qandê şîyayenda heran emir dayen a ki, ze ki vajê şorî, şo. Mesela estoran rê vanê deh! *Tr. Eşeklerin gitmesi/yürümesi için verilen emir.* Ço soxe! Çewt meşo, raşt şo. 3. *Nn.* Çuwe. Bolkî tenya Kirdasî di vajêno, vajekan mîyan di jî bi Dimilî ya jî vajêno. *Tr. Çubuk, değnek, sopa.* Verî dewandê ma di camêrdanê giranan reqiço kay kerdê.

çobîyaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni ci rê muameleyê heran kerdo, ci rê ze ki bivajîyo ti herê, şorî, ço bi. *Tr. Bir eşek muamelesi yapılarak üstüne binilerek ve üstelik de haydi yürü git denilen.* O merdimo çobîyaye ageyra xwu pey û jewênda rehmanî dê ortedê çîlikdê çaredê ci ro.

ço bîyayeni *Zv. Nm.* Çobîyayîş. Kesên rê muameleyê heran bîyayeni, ze ki ci rê vajê ti herê û vajê ço yanê hero şo! *Tr. Birisine eşek muamelesi yapılarak yürütülmesi, sen bir eşeksin ve yürü denmesi.* Ço bîyayeni xwura zordê kesî şina. Ti çirê ci rê vanê ço ki?

çog *An. Nn.* Saqe, tûtik, zan, dîz. Bolekê ci "saqey" ê. *Tr. Diz.* Çogandê xwu ser o qe beno ki di saetîy ronişt.

çogani 1. *Nm.* Çoganî. Qandê jewekeyda ci *Bw.* Çoganîy. Çogana ê kûtekî ci het di nîya, o yo nêşeno şiro. 2. *Nm.* Çoganî. Bolkî rayandê vewrinan û linciyînan ra ray şîyayeni di kes keno xwu pay ki kes nêterrişîyo, nêbo linciyîn û vewri ra xwu bibeşirno. Bolkî jî qeçekîy kenê xwu pay. Çetelekê ci estê, cayê lingan dekerdenda ci esto. Linganê xwu dekenê ê cadê ci yê çetelinî. *Tr. Özellikle çocukların çamurlu ve karlı yollarda yürümek için kullandıkları çatallı, ayaklık yeri olan uzun sırık.* Lajek bi çogana şî, qe tebayên jî nêbî bi ci.

çoganîy *Tib. Nb.* Jewekda ci rê vanê çogani. Çîyê ki seqetîy herûnda çogan di, herûnda lingandê xwu erzenê xwu ver û pa şinê. *Tr. Yürüme engellilerin, ayaklık olarak kullandıkları aletler.* Çoganê ê kûtekî bişikîyê, gereg ki şiro xwu rê citenakî bîyaro.

çogan ser *H.* Tûtikan ser, saqan ser, zanan ser. Babetên ronişiş o ki linganê xwu kenê xwu bin û saqan ser o ronişenê. Tîya di qeni erdo nêroneyêna, pay ra manena. Ronişiişêndo weş nîyo. *Tr. Diz üstü. Diz üstü oturuş şekli.* Ca çinê bî, lajek çogan ser o ronişt bî, lingê ci çengizîyay bîy.

çogîy *An. Nb.* Saqey, zanîy, tûtikîy, dîzîy. *Tr. Diz.* Cogê ci mezbûtîy bî. Eger hinî nêbîyayê, bi mi ki o do vîra bişîyayê.

çoha *Teks. Nn.* Çoxa, çaket. *Tr. Ceket.* Mêrdekî çohayê xwu da xwu ra û vera çarşî kewt ray. No çohayê ci yo siftekên bî, mîyandoşîyê ci finên vera raşt şîyê, finên vera çep. Qey xwu kerdê qurre.

çokerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên nişto ci û ci rê muameleyê heran kerdo, ci rê bi qisan a ço vajîyayo, ze ki bivajîyo ti herê, ma bin kewi û şorî, ço bi. *Tr. Üstüne binilerek kendisine sen benim eşeğimsin, altımda yürü git denilen.* Şima senîn şenê merdim û şardê çokerdeyî ra wina fêlêndo xwuserî bipawê ki? Merdim û şaro çokerde tim jî besteyê kes û şarên beno.

ço kerdeni 1. *f. M.* Çokerdiş. Her ramiteni. Herî rê bi fek a şorî vateni. *Tr. Eşek sürmek, eşeğe Deh! demek, eşeğe Git! demek.* Herî ço ki, wa nêvinderîyo. O do barî erd ro do. 2. *Zv. f. M.* Çokerdiş. Kesên yan jî çîyên rê muameleyê heran kerdeni, ci niştene û ci rê ço yanê birami, şorî vateni. *Tr. Birisine veya bir şeye binmek suretiyle kendisine eşeklik muamelesi yapılması.* Zalimî nişta ma û ma ço kena. Qey ma jî çimwelikin ê ki, ma aya nêbenê.

çol 1. *Cog. Nn.* Awxwuwer. Cayo ki kes tey war şino, kes tey com beno, kes erdê ci di şino war. *Tr. Bataklık, mil.* Raywanî herê xwu ramitîy vera filhanî mîyan, ûja pêro çol vijîya û pêro tede com bîy. 2. *Cog. Nn.* Cayo ki awi nêanceno, awi tey bena doli. *Tr. Su çekmeyen ve suyun içinde birikerek göllendiği arazi tipi.* Kes do erdandê çolan di qezenc nêkaro. Erdo çol nêbo, yaxer zirar ci nêdano.

çolane 1. *Nn.* Çolkî, awxwuwerane. Zêdê cadê çolî/mîlan bîyayeni. Cayo ki kes tede war şino, zêdê ê cayan bîyayeni. *Tr. Mil gibi, bataklık gibi.* Erdêndo çolane bî. Ma nêşa tey çîyên bikaro. 2. *Nn.* Zêdê deştandê sîyayan û bêmeywan bîyayeni, bêmimkun bîyayeni. *Tr. Çöller gibi, meyvesizler gibi, yoklukların kol gezdiği yer veya mahaller gibi.* Şima yê vanê, hema ûja cayêndo çolane bî, wişkûwar bî, tey çinêbîyayîş est bî.

çolaney *Nm.* Çolankîyey, çolkîyey, awxwuwerey. Wesfê ca û çîdê çolan tey bîyayeni, zêdê cayandê tey combîyayan û bêmeywan û deştandê sîyayan bîyayeni, zêdê çî û cayandê çinêbîyayan bîyayeni, wesfê bêmeywey û çinêbîyayîşî pa bîyayeni. *Tr. Bataklık, yokluk, meyvesizlik gibi sıfatlara sahip olmak. Bataklıklara veya kupkuru çöllere benzemek.* Qey şansê ma o. Ma sera ki eşt, ma bi ca û talihdo çolaneya raştê pê amey.

çolankewte/ê 1. *Zv. N.* Agemîkewte/ê, koyanserkewte/ê, xîntbîyaye/ê. Deştandê sîyayan kewte/ê, aqilê xwu vinîkerde/ê, leyla û mecnûn bîyaye/ê. Merdimo ki aqilê xwu kerdo vinî û vera keye nê, vera çolan şino. *Tr. Çöllere düşen, deliren, aklını yitiren, Leyla ile Mecnun gibi çöllere vurup giden.* Xînt ki, çi xînt! Xîntêndo çolankewte o. 2. *Zv. N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "Ti bê, boka ti bi çolan kewê. Ti bê, boka ti bi agemî kewê. Ti bê, boka ti bi koyan ser kewê. Ti bê, boka ti bi aqilê xwu vinî kerê û vera deştandê sîyayan şirê." *Tr. Bir beddua olup inşaallah çöllere düşesin, dağlara yönelip deliresin, aklını yitiresin, eve dönemeyesin.* Çolankewte, hele senîn dano ê qergûnan ro ki!

çolan kewteni *f. M.* Çolankewtiş. Xînt bîyayeni,

aqilê xwu vinî kerdeni, agemî kewteni. Merdimo baqil çolan nêkewno. Çunkî çolan di çîyêndê kari, çiyêndê debarî banderî çinî yo, merdimo baqil vera keye o, vera deştan, vera koyan û vera geman nîyo. *Tr. Delirmek, aklını yitirmek, çöllere düşmek.* Mêrdek merdenda ciniyerda ci ya tepîya kewt çolan.

çolbir *Nn.* Rêbirreki, raybirreki. *Tr. Kestirme, kestirme yol.* Mêrdek do çolbir ra bişîyayê. Ki kirosayên raştê ci biameyê do pa bişîyayê.

çolçiv *Nn.* Çilçiv, vîraj, qanqilêz. Vîrajo rêzilin, vîrajo peyanpey, çolviro rêzilin. Eger nîşanê çolçivî lewhayên ser o bo, wexta vano vera çolçivî do doş bi. *Tr. Viraj, büklüm, kıvrım, seri virajlar, zikzak.* Coyê mi zêdê rayandê Pêtirge'y çolçivin o. Hergi çolçivêndê ci coyêndê jûnakî esto.

çolçivane *Nn.* Çilçivane, qanqilêzane, çolçivkî, çilçivkî. Ze ki tey çolçivîy bibê. Çolçiv senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Virajlar gibi, büklümlü bir şekilde.* Mi çolçivane deşt, pêrini rîda.

çolçivaney *Nm.* Çilçivaney, qanqilêzaney, çolçivkîyey, çilçivaney, çilçivkîyey. Zêdê şikildê çolçivana kerdeni yan jî bîyayeni. Çolçivîy senîn ki benê, winî bîyayeni. *Tr. Virajlarda olduğu gibi, büklümlü/kıvrımlı bir şekilde.* Kaşka ti çolçivaneyda ci ser o vinderdayê.

çolçivbîyaye/ê *N.* Çilçivbîyaye/ê, qanqilêzbîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî tayên a tey çolçivîy virazîyayê, tey çolçivîy peyda bîyo, tey tadayîkîy virazîyayê, tey çivîy ameyê meydan. *Tr. Virajlaşan, kıvrımlaşan, büklümleşen.* Eger to bişayê ê cadê çolçivbîyayî ra ravêro, mi rê ki înan do ehlîyeta to bidayê.

çolçiv bîyayeni *f. M.* Çolçivbîyayîş. Çilçiv bîyayeni, qanqilêz bîyayeni. Karûgurweyên di, cayên di çolçivîy meydan amîyayeni, tadayîkîy virazîyayeni. Cayên di zêdê layandê çewtana çivîy meydan amîyayîşîy. *Tr. Kıvrımlaşmak, büklümleşmek, virajlar oluşmak, birçok girdi ve çıktıların meydana gelmesi.* Mi panuşi kerdi xwu dest û mi bêdûzan rayekîy viraştîy. Ez winîyaya ki tey xeylên çolçivîy virazîyayê.

çolçivcidaye/ê *N.* Çilçivcidaye/ê, qanqilêzcidaye/ê. Çî/cayo ki kesên yan jî tayêni çiv û çolçiv û çilçiv û qanqilêzîy dayê ci, kerdo zêdê layandê çewtana. *Tr. Büklümleştirilen, kıvrımlaştırılan, virajlaştırılan, kavisleştirilen.* Ez jî zana ki pirddê çolçivcidayî di qezay do bibê.

çolçiv cidayeni *f. M.* Çolçivcidayîş. Çilçiv cidayeni, qanqilêzîy cidayeni, tey qanqilêzîy viraşteni. Karûgurweyên di, cayên di zêdê layandê çewtana şekil û bîçim û çixazîy meydan ardeni. *Tr. Büklümleştirmek, kıvrımlaştırmak, kavisleştirmek, virajlaştırmak.* Înan senîn ki çolçivîy day ci, mi zana ûja di bol qezay do bibê.

çolçivey *Nm.* Çilçivey, qanqilêzey. Tey çolçivîy bîyayeni, çolçiv bîyayeni, tey tadayokîy bîyayeni. Tey ata nata çixazîy, xetîy, şîyayîş û amîyayîşîy bîyayeni. *Tr. Kıvrımlar/virajlar olmak, kıvrımlılık, büklümlülük.* Eger mi çolçiveya ci nêdîyayê, mi nêşayê bireso aja.

çolçivin/i *N.* Çilçivin/i, qanqilêzin/i. Çî/keso ki tey çolçivîy estê, wahîrê rayandê çolçivinan o, ata nata tadeyêno. *Tr. Virajlı, kıvrımlı, büklümlü.* Ez cadê çolçivinî ra nêşîya ki ageyra.

çolçiviney *Nm.* Çilçiviney, qanqilêziney. Tey çolçivîy bîyayeni, çolçivin bîyayeni, Çîy/kesê ki tey rayê ki tadeyênê, ê bîyayeni. *Tr. Dönemeçlilik, virajlılık, kıvrımlılık.* Mi çolçinineyda ci ra xûk girot. Cora ez a ray o nîna.

çolçivkerde/ê *N.* Çilçivkerde/ê, qanqilêzkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên cayê zêdê layandê çewtan, zêdê şivandê çewtan şekil û bîçim û şûvîy viraştê, peyda kerdê. *Tr. Kıvrımlaştırılan, büklümleştirilen, kavisleştirilen, virajlaştırılan.* Mi rê ki ê cayê çolçivkerdî ez şaş kerda.

çolçiv kerdeni *f. M.* Çolçivkerdiş. Çilçiv kerdeni, qanqilêz kerdeni. Karûgurweyên di, cayên di zêdê la û şivandê çewtana şekil û bîçim û şûv û xetîy meydan ardeni, viraşteni. *Tr. Kıvırmak, bükmek, eğmek, viraj yapmak.* Vanê ma do ûjay çolçiv kerê ki, ramêrîy nêrakewê.

çolek *Nn.* Cayo ki nerm o û kes tey com beno, kes tey şino war. *Tr. Bataklık.* Herri gunê bî çoleki ro, da desini nêşayê ki mîyan ra vejo.

çolemey *Wş. Nb.* Şamîyênda şîrin a yan jî şîraneyên o ki pastêx û ron û ardan ra virazêno. *Tr. Bir yemek veya tatlı türü yiyecek olup pestil, yağ ve undan yapılmaktadır.* Çolemey, verî ma bolkî sêpare di werdê.

çoley *Nm.* Awxwuwerey. Çol bîyayeni, mîl bîyayeni. *Tr. Bataklık.* Kam çi zano ki kotî çol o, kotî nîyo? Kes bizano, xwu ra kes nêrameno çolî ser.

çoli *Cog. Nm.* Deşti, kerbeji, gemi, erdo dûz. *Tr. Ova, çöl, arazi, yazı, düz tarla.* Xwu da çolan ro û şî ki şî.[1]

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê "*çûl*"a ravêrena û Kirdasî di jî bi şikildê "*çol*"a ravêrana. Na vajeki, Farîsî di bi manedê "qûmîstan"î û "cayo qûmin"î ya ravêrena.

çolin/i 1. *N.* Cayo ki çola ci esta, gema ci esta, erdê ci yê teberdê roniştgehî esto. *Tr. Yaylası olan. Yerleşke dışında tarlası veya arazisi olan yer.* Wareyêndo çolin bî. Labelê çola ci ma rê nêercîyayê. 2. *N.* Awxwuwerini. Cayo (erd, hêga) ki tey çoliney esta, çolê ci esto, mîyan di çol esto, mîyan di cayê ci yê warşîyayîşî û combîyayîşî, cayê ci yê awi nêwerdişî esto. *Tr. Milli olan, batak, bataklık.* Cayê ci çolin bî. Cora ma nêkarit. 3. *N.* Deştin/i. Cayo (erd, hêga) ki tey deşti esta, çoli esta, wahîrê deşt o, wahîrê cayandê dûzan o. *Tr. Ovalı.* Eger çolin nêbîyayê ma qandê karitişî nêherînayê.

çoliney 1. *Nm.* Roniştgehê ci bîyayeni, wahîrê/a roniştgehî bîyayeni, çola ci bîyayeni, wahîrê/a çoli bîyayeni, *Tr. Yerleşke/si olmak, yerleşkeye sahip olmak.* Çolineya ci ci rê tim jî ercêna. Çunkî bêçoli bo, wendekarîy hend nêşenê tey rehat bikerê. 2. *Nn.* Deştiney. Deşta ci bîyayeni, wahîrê/a deşti bîyayeni, tey çoli/deşti bîyayeni, erdê ci yo dûz bîyayeni. *Tr. Ovalılık.* Çolineya ci nêverdayê ki ma tey çîyên bikaro. 3. *Nn.* Awxwuweriney. Çolê ci bîyayeni. Cayê ci yê mîlî û warşîyayîşî û combîyayîşî bîyayeni. *Tr. Bataklık olmak, milli olmak.* Kaşka ma çolineya ci sifte ra ferq kerdayê.

çolûçomir *Nn.* Lincî lepoçiki. Lincîya ki heşa zêdê vijika ya. *Tr. Balçık gibi sıvı çamur.* Erdê ci, çolûçomir bî, nêramîyayê. Tekerîy tey war şîyê.

çolvir *Nn.* Vîraj. Tey vîraj, qawîsîy û ata nata şîyayeni bîyayeni. *Tr. Viraj, kavis.* Çolvirêndo çetin o. Kaşka tenekna weş kerdayê.

çolvirande/ê *N.* Çî/keso ki tey çolvirande esto. Pa tadayîşîy û çolçivîy estê; dîreg nîyo. Fina tey wesayîtîy estê, kes hema desta nêreseno ci, dîrê destana dima reseno bi ci. *Tr. Dolaylı, doğrudan/direk olmayan, içinde uğranılacak başka başka yerler de bulunan.* Madamo ki şima va, şikê to çolvirande o, şima çirê mi dima ameyê?

çolvirandeni *Nm.* Tey çolvirîy bîyayeni, tîk nêbîyayeni, tey wesayîtîy bîyayeni, bi destên a nêbîyayeni, tey çolbirîy/çolçivîy bîyayeni, tey ata natay/tadayîkîy bîyayeni. *Tr. Dolaylı/dolambaçlı olmak, dolaylılık, doğrudan/direk olmamak.* Kaşka tey çolvirandeni çinêbîyayê. Çunkî bol merdimîy bi no şekila xapeyay û finakî bi ma ya nêamey.

çolvirey *Nm.* Çolvir bîyayeni, tey (pa/mîyan di) wesfê çolviran bîyayeni, wezîyet û halê çolviran ser o bîyayeni. Tey vîraj û tadayîkîy bîyayeni, tey ata nata şîyayîşîy û livîy bîyayeni. *Tr. Virajlılık, içinde kavisler, girinti ve çıkıntılar olmak.* Mi rê çolvireya ci ecêb amê. Çunkî mi nê çî di wina çolvir nêpawitê.

çolvirin/i *N.* Çî/keso ki tey çolvirîy, qawîsîy, ata nata şîyayîşîy û livîy estê; hal û rewş û wesfdê ci di vîrajîy û çolçivîy estê. *Tr. Kavis/virajlı, girinti ve çıkıntılı.* Ma jî ê cadê çolvirinî di qeza kerd.

çolviriney *Nm.* Çolvirin bîyayeni. Tey çolvir/çolçivîy estbîyayeni. Haldê çîyên di qawîsîy, ata nata şîyayîşîy û vîrajîy bîyayeni. *Tr. Virajlılık, kavislilik, kıvrımlılık.* Mi rê ki înan çolvirineyda ci ra qeza kerd.

çomçe *Nn. Bw.* Çemçe. Ci rê çomçeyên şamî bes kena. Mêrdek didini nêwazeno.

çonçil *Nn.* Zel. Leteyê çîyandê wişkan o ki pengizêno û şino guneno cayên ro. *Tr. Sert cisimlerin kopup fırlayan küçük parçaları.* Mêrdekî va: Sîkarî sî şikitê, sîda ci ra çonçilên pengizîya, ame guna mi rî ro.

çonqil *Nn.* Kokê kelîmeyandê "çonqilîyayeni" û "çonqilnayeni" û hergi pêşîyayîşê çîyan. *Tr. Dolanan, sarmalanan, sargı.* Eger şima o çonqil nêdîyayê, şima nêşayê çonqilîyayena ci ca kerdayê.

çonqilîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi çîyên a, bi kesên a pêşîyayo, pa çonqil bîyo. *Tr. Dolanan.* Bi mi ki o çîyo bi min a çonqilîyaye to ra kewt.

çonqilîyayeni *f. M.* Çonqilîyayîş. Are di çonqil bîyayeni, are di pêro pêşîyayeni, ci ro pêşîyayeni, bi çîyên a pêşîyayeni. *Tr. Dolanmak, sarmalanmak.* O têl pêro çonqilîya bi min o.

çonqilnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi çîyên yan jî bi kesên a çonqilnayo, pişto piro, pa pişto. *Tr. Sarmalanan, dolandırılan.* Key ki şima nêşa ê resenê çonqilnayeyî ci ra akero, wexta ez yena şima rê akena.

çonqilnayeni *f. M.* Çonqilnayîş. Are di piropişteni, are di bi ci yo pişteni. *Tr. Dolandırmak, dolandırtmak, sarmalamak, sarmalatmak.* Eger şima mi ro çonqilnayê, mi do jî dima bi şima o çonqilnayê.

çonqilnok/i *N.* Çî/keso ki çîyên çanqilneno, karûgurweyên di karê pêropiştişî keno. *Tr. Sarmalayan, dolandıran, dolayan.* Kar û gurwedê çanqilnayîşî di eger çanqilîyayeni bibo, îlla kî çanqilîyaye û çanqilnaye û çanqilok û çanqilnok jî esto.

çop *Nn.* Darek. Qirşo werdî. *Tr. Çöp.* Waya mi bi şertikî ya çopîy arêdayê pêser û kerdê carûti ser û berdê eştê tozikî ser.

çopane *Nn.* Çilpîyane. Zêdê çopana, ze çop, bol zaîf. Çî/keso ki bi leteyên este û çerme ya men-

ão. *Tr. Çöp gibi, bir deri bir kemik kalan.* Ez wînîyaya çopane mendo, mi ci rê va, ma nan çini yo ti bûrê?

çopaney *Nm.* Çilpîyaney. şekil û biçim û wesfê çopi di bîyayeni, bol zaîf mendeni, bi çermeyên û esteyên a mendeni. *Tr. Çöp gibi olmak, bir deri bir de kemik kalmak, çok zayıf olmak.* Ez nêkewta çopaneyda ci dimi, gunayê min o pey yeno.

çopek *Nn.* Çopo werdî, qirşûqalo werdî. Çopo ki Mesela hendê giştekên o. (Deha gird û werdîyê ci jî çopek beno.) *Tr. Küçük çöp, çöp parçası.* Va hele ê çopekî ra mi ki, ez pa dindanê xwu biaşanî.

çopekey *Zv. Nm.* Zêdê çopekan bîyayeni, zêdê çopan bol û bol zaîf bîyayeni, zêdê çopekan bi esteyên û çermeyên a mendeni. *Tr. Çöp olmak. Çöp gibi zayıf, sıska veya çelimsiz olmak.* Eger a çopekey jî pa çinêbîyayê, do bol deha xaseki bîyayê.

çopê eskîmoy 1. *Nn.* Çopeko ki kenê awda eskîmoy mîyan ki wexto ki bicemidîyo ci rê deste bo, pa tepêşîyo û bikoçîyo. *Tr. Eskimo çubuğu.* Çopê eskîmoy pa çinêbo, kes nêşeno eskîmoy bikoço. 2. *Ed. Nn.* Ziwandê Dimilî di zaîfey îfade keno. *Tr. Çok çok zayıf olmak, bir eskimo çubuğu kadar zayıf olmak.* Ti ya qey xwu nêvînena? Ti zena ze çopê eskîmoy. Ti ya hewa ra hêl bena.

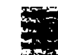
çopin/i *N.* Çîyo ki tey çop esto, çop kewto mîyan, çop debîyayo de. Çîyo ki xilt o, pak nîyo, tey çopîy estê. *Tr. İçinde çerçöp olan.* Ez winîyaya çopin o. Cora mi serridna.

çopinane *Nm. şekil û* biçim û wesfê çopiney tey bîyayeni, kişta çop û xiltey û nepakey ra tey guman bîyayeni. *Tr. İçinde çöp bulunurcasına, içinde çöp var gibi gelmek, temiz veya sade/homojen değilmiş gibi.* Ki mi rê çopinanê nêameyê, mi do bêguman biherînayê. Hema mi çopinaneyda ci ra nêwetard biherîno.

çopinaney *Nm.* Wesfê kes yan jî çîyandê çopinan ser o bîyayeni, tey wesfê nepakey û xiltey bîyayeni. *Tr. İçinde çerçöp bulunmak.* Çopinaneya ci balê mi jî ant xwu ser. Ez winîyaya arasa di şaro bolkî çopinaneyda ci ra remeno.

çopiney *Nm.* Çopin bîyayeni. Tey çop bîyayeni, pak û jewane nêbîyayeni, mîyan di çîyê zêdê çopan bîyayeni. *Tr. İçinde çöp bulunmak, çöple karışık halde bulunmak.* Mi çopineya ci xwu rê gire nêkerdi, mi bêguman herîna.

çor 1. *Nn.* Don, Çewr. Ronê velkdê heywanan o. *Tr. İçyağı, hayvanların böbrek etrafındaki yağa denir.* Bira, mi rê panj kîloy çor/çewr bidi, ma do qawirme virazê. 2. *Tib. Nn.* Nêweşînênda heywanandê pînan a ki, wexto ki çor yeno heywanîy pêro pîya mirenê. *Tr. Kıran.* Çor kewt kergan, jewê ci nêmend. 3. *Nk. Nn.* Vaşêndo kovî yo ki bolkî erdandê bûreyan di beno. Govdeyê nê vaşî sipiloç o, vilikekê ci estê, renga vilikekandê ci jî yaşilanê ya. No vaş, sebzeyan kokî bin di beno û kokê sebzeyan jî weno û qedîneno. Cora nê vaşî rê vanê çor, yanê çor fîneno sebzeyan. *Tr. Sebzelerin içinde yeşeren ve sebzelere zarar verip bitiren bir çeşit zararlı ot.* Çor, çorî kewo! Ey sebzeyê ma pêro qedînay.

çor amîyayeni *Tib. Zv. f. M.* Çoramîyayîş. Bi şopên a, bi rêzeyên a nêweşîna mergî amîyayeni. *Tr. Kıran girmek.* Boka ci rê çor bêro, qe jewda ci jî nêmano.

çorçoşme *Nn. Bw.* Çarmedor. Eger şima do çorçoşme ra têl biancê, qenê nikara têlê xwu biherînê ki şima dima ewareyê sûki nêbê.

çordebîyaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki ci rê zewta çordekewtişî deyaya; ci rê, boka ti bê, çor bi to kewo vajîyayo. *Tr. Kıran giren, kıran girsin diye beddua edilen.* Eger mi bişayê o soxeyo çordebîyaye ravêrno, mi mîyaneyê ci şikitê.

çor debîyayeni *Zv. f. M.* Çordebîyayîş. Çor mîyan kewteni, çor dekewteni. Nêweşîna ki qirrê kes û çîyan ana, a nêweşîni mîyan kewteni. *Tr. Kıran girmek.* Cinêkeri va: Boka çor debo.

çordekerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni çor dekerdo de, bîyo sebebê merdişêndê birezeyên. *Tr. Kıran sokulan/konulan.* Ê çordekerdeyî ra nêbîyayê, ma winî tede nêmendê.

çor dekerdeni *Zv. Tib. f. M.* Çordekerdiş. Çor mîyan kerdeni. Sebebê çor mîyankewtişî bîyayeni. *Tr. Kıran yaymak/sokmak.* Boka çor dekero ki, ma pêro ci ra bireyê.

çorkewte/ê *Zv. Tib. N.* Çordekewte/ê. Çî/keso ki nêweşînên bi rêzeyên a yan jî bi şopên a dekewta de û bi no şekila hawêr kewto û merdo yan jî o yo keno bimiro. *Tr. Kıran giren, kıranlı.* Eger şima ra yeno, şirê ê cadê çorkewteyî di bigurweyê.

çor kewteni *Tib. f. M.* Çorkewtiş. Çor dekewteni. Nêweşîna şop a ki bi qorên a heme çîyan kişena. *Tr. Kıran girmek, toplu ölmek.* Çor dekewt kergandê dewi, kergê dewi pêro merdîy.

çorme *Nn.* Heme cayê çîyên. Çehar kiştê çîyandê nezdîyan. *Tr. Yakın dört tarafı, dairesel yakın çevre.* Ma çorman di çinêbî. Ez dûrî jî nêwinîyaya.

Çorpaşa *Ed. Nn.* Estanikandê Dimilîyan di qehremanên o ki, ze bêterê Ellahî qebûl beno. *Tr.*

Zaza masallarında iri cüssesi ve zulmüyle bilinen bir masal kahramanı. Boka Çorpaşa şima rê bêro.

çorşme *Nm. Bw.* Çoşme. Ma çorçorşmeyê ci girot jî, ma nêşa tepêşo.

çortan *Wş. Nn.* Terrîne, terne, terme, sizme. Bi wişk kerdenda mastî ya vijêno. Parzûnan mîyan di wişkkerdeyê mastî. *Tr.* Keş, *kurutulmuş yoğurt.* Ma yê kenê xwu rê çortanî ra şorba doy virazê.[1]

çortanin/i *Wş. N.* Terrîneyîn/i, terneyîn, termeyîn/i, sizmeyîn/i. Çî/werdo ki tey çortan esto, çortan sawîyayo pira, çortan debîyayo de. *Tr.* Keşli. To do o çinayo çortanin ci ra nêdayê.

çortaniney *Nm.* Terrîneyîney, terneyîney, termeyîney, sizmeyîney. Çortanin bîyayeni, pa/ tey çortan bîyayeni, çortan ci ra sawîyayeni, çortanê ci bîyayeni. *Tr.* Keşlilik. Çortaniney do ci rê çiçî qezenc kero û çortanin nêbîyayeni do ci ra çiçî kemî kero?

çortankî *N.* Têmîyandey, tevlihevey, xiltey. Zêdê lincî, zêdê çortanî bîyayeni. *Tr.* Keş gibi. *çamur gibi, karışık, iç içe olmak gibi.* Boka şima jî zêdê înan çortankî nêkerd?

çortankîyey *Nm. şekil û* bîçim û dûzan û viraştiş di zêdê çortanî bîyayeni, bi çortanî mendeni. Pêmîyande bîyayeni, xilt bîyayeni. *Tr. Karışık, iç içe olmak, çamura benzemek.* Mi zanayê ê do winî bi ê şikildê çortankîyey a qebûl nêkerê jî, şima îlla kî kudêna, ma jî kerd.

çorûçorşmegirote/ê *N. Bw.* Çorûçoşme girote/ê. Zewmbî tey çare nemend. Eskero çorûçorşme girote bî teslîm.

çorûçorşme giroteni *f. M.* Çorûçorşmegirotiş. *Bw.* Çorûçoşme giroteni. Eskeran çorûçorşmeyê dewda ma girot bî.

çorûçoşme *Nn.* Çorçoşme, dorûver, çiqûçarqirne, çarqirne, at û nata ci, temamê ci, çoşmeyê ci pêro. Heme cayê çîyên, hergi cayê çîyên. *Tr. Çepeçevre.* Eskerî çorûçoşmeyê mehkûman girot.

çorûçoşmegêrîyaye/ê *N. Bw.* Çorûçoşmegirote/ê. Senîn beno cayo çorûçoşmegêrîyaye teslîm nêbeno?

çorûçoşme gêrîyayeni *f. M.* Çorûçoşmegêrîyayîş. Çorûçoşmeye tepêşîyayeni, dorûver gêrîyayeni, çiqûçaqirne gêrîyayeni, heme cayê ci tepêşîyayeni, çarqirne gêrîyayeni, at û nata ci gêrîyayeni, dorûverê ci gêrîyayeni. *Tr. Çepeçevre sarılmak/kuşatılmak.*. Key ki çorûçoşmeye ma gêrîya, wexta ma teslîm benê.

çorûçoşmegirote/ê 1. *N.* Çorûçorşmegirote/ê, dormegirote/ê, çorûçoşmegêrîyaye/ê. Çî/keso ki çorûçoşmeyê ci yan bi dêsên a ya perçînên a yan jî çîyêndo winasîn a gêrîyayo, tey neqebên nêverdeyayo. *Tr. Çepeçevre kuşatılan, örülen, kapanan.* Keyeyo çorûçoşmegirote, senîn beno xirxiz dekewno de? 2. *N.* Çorûçorşmegirote/ê, dormegirote/ê. Cayo (şar, esker) ki heme cayê ci gêrîyayo, esker erzîyayo ser, hêrişê serdê ci bîyo yan qandê teslîm bîyayeni yan jî qandê pirodeyayeni kerdo hadire. *Tr. Teslim alınmak veya dövülmek için kuşatılan, etrafı sarılan şey, yer, şehir, köy, askeri grup vb.* Eskero çorûçoşmegirote eceb senîn bişo ê eskerî mîyan ra xwu rê neqebên akero û bivijîyo teber?

çorûçoşme giroteni 1. *f. M.* Çorûçoşmegirotiş. Çorûçorşme giroteni, çorçoşme giroteni, dorme giroteni. Çoşmeyê ci têtewr/pêrko giroteni. çoşme di cayo veng yan jî neqeb nêverdayeni. çoşmedê ci ra dêsên yan jî perçînên anteni. *Tr. Etrafını tamamen kapatmak, sarmak. vs.* Mi çorûçoşmeyê keyeyî bi perçîn a girot. 2. *f. M.* Çorûçoşmegirotiş. Çorûçorşme giroteni, dorme giroteni. Hêrişê serdê ci kerdeni di çoşmeyî pêroy giroteni. Xwu heme cadê ci ser eşteni. Çehar kiştan ra xwu cayên ser eşteni. *Tr. Saldırmak suretiyle herhangi bir yerin etrafını kuşatmak, çepeçevre sarmak.* Eskeran çorûçoşmeyê kêdê ci girot tepîya veng kerd, va, bivijîyê teber. Eger şima nêvijîyê teber, ma do banî tanê.

çoşme *Nn.* Çorşme, qirne, dor, dorme. Nezdî ra hettanî dûrî at û nata. *Tr. Çevre, ihata, muhit.* Ti yê çirê çoşmedê ci ra geyrenê? Çoşmedê ey ra to rê nafên nêvijêno.[2]

çubnani *Nm.* Tîri. Darek/çuweyo viraşteyo ki pa nano tîr akenê. *Tr. Oklava.* Çubnana xwu giroti û mîrê xwu akerd. Mîr bîbî ze lastik. Bimbarek qe nêabîyayê ki.

çuhar *Zoo. Nn.* Kermê daran. Kermo ki kokdê daran mîyan di peyda beno. *Tr. Ağaç kurdu.* Çuhar dekewo darên, zêdê xwu nê, zêdê makîneyên kar keno.

çuko *N. Bw.* Çe 1. Çuko ti ya ney kena ki?

çulag 1. *Teks. N.* Çilag/i. Keso ki karê ci cilîy, çinay, şiqîy û çîyo winasîn viraştiş o. *Tr. Tekstil-*

---

1 Doy qesnenê (nanê adirî ser) beno toraq. Şijîya ci şina tepîya beno ze mîr. Dima kenê wişk, bi no şekila beno çortan. Çortan ra babetên şorbaya doy virazêna ki nay rê vanê şorbaya çortanî.

2 Qandê çoşme û çorme *Bw.* Çorme.

ci, dokumacı. Çulago keno mi rê cilên virazo. Ez do ay to rê bikera xelati. 2. *Teks. Nn.* Xalîya resin a ki bi destan an virazîyaya. *Tr. Şayak*. Çulagî xalîyênda weşi viraşti bî ki, bi peran a nêberineyayê.

çulape *Ky. Sp. Nn.* Kayên a ki gencîy tebera kay kenê. *Tr. Gençlerin açık alanda oynadıkları bir oyun*. Gencanê verî xeylên kay kaykerdê. A ninan ra jew jî çulape o. Labelê nê kayê winasînîy bol kemeyay. Çunkî bi televîzyonî ya lingtopi, desttopî û kayê zêdê nînana tayên kayê olimbêşanîy vijîyay ki, ê kayê bînîy pêro besternay eştîy kûçan.

çulax *Teks. Nn.* Herem. Dezgeyê çilagey. Dezgeyo ki çilag pey çina û cilîy û çinayo winasîn virazeno. *Tr. Dokuma tezgahı*. Çulagî çulaxê xwu rona û dest kerd bi cilan an û di rojan mîyan di cilênda xwu qedînê.

çulbeyti *Nk. Nm.* Çirbêt, babetên engûr a bol şîrin û hebgird a ki bolkî qandê ejkijandê karêna, verdeyêna. *Tr. İri taneli, çok tatlı ve kuru üzümlük olarak kullanılan bir çeşit üzüm*. Çulbeyti do qandê ejkijan wedarîyo ki biercîyo.

çundel *Nk. Nn.* Gunder. Vaşê şekerî. Vaşo ki bi kariten a ci ra şeker virazêno. *Tr. Şeker pancarı*. Çundel bikarîyo, ci ra şeker gêrêno.

çungirîyaye/ê *N.* Kûpîyaye/ê. Çîyo ki bi pêser ancîyayen a çirç bîyo, dekewto zerre. *Tr. Büzülen*. Tenekeyêndê çungirîyayeyî ser o ronişt, şî ci qeni ra.

çungirîyayeni *f. M.* Çungirîyayîş. Kûpîyayeni. Pêser ancîyayeni, bi qewetên a çewt bîyayeni, bi hêlên a zerre kewteni. *Tr. Büzülmek, içeriye doğru kırışmak*. Mamostey sinifi di dersa fenî dayê. Şagirtî va mamoste, eger ma nê tenekeyî tewrdê awerda ci tim bigirênê do se bo? Mamostey va, eger awi tede nêmano, do biçungirîyo.

çungirnaye/ê *N.* Kûpnaye/ê. Çîyo ki bi hêlên a debîyayo zerre, bi hêlên a bîyo çirç û bu no şekila kupîyayo. *Tr. Büzdürülen*. Bîdono çungirnaye ra dîna teney deha do biçungirîyê.

çungirnayeni *f. M.* Çungirnayîş. Kûpnayeni. Bi qewetên a, bi hêlên a çîyên zerre kerdeni, çirç kerdeni. *Tr. Büzdürmek, büzmek*. Ey sinifi di tenekeyên çungirna bî, jewna jî ê bînî bi o babet a çungirna.

çungurîyaye/ê *N.* Kûpîyaye/ê, pirûzbîyaye/ê, çirçbîyaye/ê. Çî/keso ki dûzey a ci ci ra şîya, bîyo çirçin, tey çirçiney peyda bîya, ki tey pirûziney virazîyaya. *Tr. Kırışan, büzülen, karışan*. Mi kerd serê ci yo çungurîyaye bi utî ya dûz kero, înan nêverda, va meki.

çungurîyayeni *f. M.* Çungurîyayîş. Kûpîyayeni, çirç bîyayeni, pirûzin bîyayeni, dûzineya ci ci ra şîyayeni, pincirîyayeni. *Tr. Pürüzlenmek, kırışmak, kırıştırılmak, buruşmak, büzüşmek*. Eger biçungurîyayê ma deha nêşayê dûz kero. Çunkî ma do dûzerên çinêbî.

çungurnaye/ê *N.* Kûpnaye/ê, çirçkerde/ê, pincirnaye/ê, pirûzkerde/ê. Çî/keso ki yan çungurneyayo yan jî jewî yan jî tayêni çungurnayo, kerdo çirç, kerdo pirûzin. *Tr. Kırıştırılan, büzdürülen*. Çinayo çungurnaye, kaxito çungurnaye, çareyo çungurnaye ûzn.

çungurnayeni *f. M.* Çungurnayîş. Kûpnayeni, çirç kerdeni, pincirnayeni, pirûz kerdeni, dûzeya ci berdeni. *Tr. Kırıştırmak, karıştırtmak, büzmek, büzdürmek*. Ti ser o ronişţê, to çinayê mi pêro çungurna.

çungurnok/i *N.* Pincirnok/i, kûpnok/i. Kes/çîyo ki; karê çungurnayîşî keno, ser o wesfê çungurnokan esto. Çî/keso ki utîyê çîyan xerpneno, dûzeya ci ci ra beno. *Tr. Kırıştıran, ütü bozan, buruşturan*. Zanayîşo ki ez zana, çîyo çungurîyaye, çinayê min o. Labelê çungurnokê ci kam yan jî çiçî yo? Ez ey nêzana.

çurani *Cog. Nm. Bw.* Çiraniki. Ez şîya çurani vero ronişta, mi xwu rê temaşeyê çurani kerd.[1]

çurçuwa *Ky. Nn.* Tûl, tol, tûlik. Babetên kayên a ki bi çuweyên û tûlên a kay bena. *Tr. Çelik çomak, çelik çomak oyunu*. Mi bol çurçuwe kay kerdo.

çurtal/i *Teks. N.* Dirate/ê mirate/ê. Çîyo ki heme cayê ci dirate o, ti vajê ki tey cayo nêdirate nêmendo. *Tr. Yırtık pırtık*. Çaketê ci yo çurtal pêrini ra asayê. Labelê kesî nêvatê ma nê feqîrekî rê çaketên biherînê.

çurtaley *Teks. Nm.* Dirate mirate bîyayeni. Cayê ci yo nêdirate nêbîyayeni. Heme cayê ci dirate bîyayeni. *Tr. Yırtık pırtık olma*. Çurtaleya çinadê xwu ra nêwinîna, şarî rê eger vînena.

çurup çurup *Nn.* Kayan di, kayandê zêdê veyveyan di vatişê "haydên kay kerê!" yo. *Tr. Halay gibi oyunlarda haydi gelin oyuna katılın, oynayın anlamındaki seslenme, iletişim*. Çurup çurupa (Bêrê ma kay kewê, ma kay şên kerê) mêrdekî bî. Labelê kes kay nêkewtê.

çuv *Nn.* Gijgijnayeni, tûj kerdeni. Kesên qandê lejên yan jî qandê pêvernayenên kesî ser rişteni. *Tr. Kışkırtma, kışkırtıcılık*. Mi do çîyên

1 Na vajeki Qetîne (Dewa Suwêreki) di vajêna.

nêkerdayê. Lberê jewî ez çuv kerda.

çuvbîyaye/ê *N. Bw.* Çuvîyaye/ê. Mi şima rê nêva, o keso çuvbîyaye do rew vinî kero?

çuv bîyayeni *f. M.* Çuvbîyayîş. *Bw.* Çuvîyayeni. Mi bizanayê ki ti winî rew çuv benê, mi ti ûja nêriştê.

çuvîyaye/ê *N.* Gijgijnaye/ê, gijgijîyaye/ê, çuvbîyaye/ê, tûjkerde/ê. Keso ki kesên çuv kerdo, çuvnayo; jewî qandê lejên, qandê pêvernayenên kutê serdê jewî kerdo. *Tr. Kışkırtılan.* Derê ki boka şima vernîya ê merdimdê çuvîyayî bigîrê. Çunkî o do bol gurweyan têra kero.

çuvîyayeni *f. M.* Çuvîyayîş. Çuv bîyayeni, tûj bîyayeni. Kutê serdê kesên bîyayeni. Qandê lejên, qandê pêvernayenên vera kesên kut bîyayeni, rişîyayeni. *Tr. Kışkırtılmak, ileri sürülmek.* Eger o merdim a roji nêçuvîyayê, ey winî arey nêkerdê. Bellî bî ki, a roji çuvîya bî.

çuv kerdeni *f. M.* Çuvkerdiş. Pûknayeni, gijgijnayeni. Kesên yan jî çîyên qandê teşxeleyên, qandê lejên, qandê minaqaşeyên, qandê nêbîyayên kesên yan jî çîyên ser rişteni, kutê serdê ci kerdeni. *Tr. Kışkırtmak.* Şima zanê ki şima ci çuv kerê, o xînt o, do bivijîyo ser û! Şima çirê lajekî çuv kenê?

çuvnaye/ê *N.* Gijgijnaye/ê, gijgijîyaye/ê, çuvkerde/ê, tûjkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî qandê lejên, qandê pêvernayenên kutê serdê kesên kerdo. *Tr. Kışkırtılan.* Eger şima şa vernîya ê merdimdê çuvnayeyî bigîro, ez do jî şima pêrini mîyan di xurt êlan kera.

çuvnayeni *f. M.* Çuvnayîş. Gijgijnayeni, çuv kerdeni, tûj kerdeni. Qandê lejî, qandê jewî vernayeni jewî kutê serdê kesnakî kerdeni. *Tr. Kışkırtmak.* Mêrdekê qergûnî ê zalimî rê va: Ez do ê nelamatî biçuvna to ser, wa awa to vejo.

çuvnok/i *N.* Çuvok/i, pûknok/i, gijgijnok/i. Kes/çîyo ki; qandê nêbîyayeyên, qandê lejên, qandê teşxeleyên, qandê qerepereyên, qandê minaqaşeyên kesên yan jî çîyên kutê serdê kesên yan jî çîyên keno, ci pûkneno, ci hêrişê serdê cayên keno. *Tr. Kışkırtıcı, tahrikçi.* Boka o merdimo ki ma texmîn kerd, çuvnokê ci nîyo?

çuvok/i *N. Bw.* Çuvnok/i. Mêrdekî ser ra çuvok çinêbî. Esas ez bolkî çuvokeyda ci ra tewaya.

çuwal *Nn.* Babetên torbeyê çî (tene, ariş, peme ûzn.) dekerdişî yo ki bolkî peme ra xusûsî virazîyayo û xirari werdêrî yo û heqîban û galan girdêrî yo. Heqîbe û galey dikişt ê, çuwal jûkişt o. *Tr. Çuval.* Çuwalên tene û çuwalên cew, jew nêbeno.

çuwanverşanaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şanayo çuwan ver, jewî bi çuwan a dayo piro; jew nêvato, didi nêvato, hîrê nêvato û pêser o pêser o dayo piro, zêdê torga ser o çuwey varnayê. *Tr. Sopalarla dövülen, şamaroğlanı haline getirilen.* Merdimo çuwanverşanaye qethan a xwu nîno.

çuwan ver şanayeni *Zv. f. M.* Çuwanverşanayîş. Bi çuwan a pêser o pêser o pirodayeni û henciqnayeni, mehkem kerdeni/visteni û zêdê melhemî ya kerdeni. *Tr. Üç beş demeyip sopalarla dövmek, sopa yağmuruna tutmak.* Ez şîya, mi şana çuwan ver û ez ci ra kewta dûrî. Herro ti!

çuwe *Nn.* Çîyo darîn o ki qandê pirodayeni virazîyayo û şivi qalingêrî yo. *Tr. Sopa, çubuk.* Mêrdekî bi çuwe ya, înan bi kardî ya lej kerdê. Labelê fina jî ê qedê ci nêbîyê. Çunkî mêrdekî nêverdayê ki ê ci resê.

çuwebîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çuwey bîyo, bi çuwan a deyayo piro û kotekî bîyo. *Tr. Sopalanan, sopalarla dövülen.* Vanê o lajeko çuwebîyaye rind nêbîyo, tew deha bîyo xirab.

çuwe bîyayeni *Zv. f. M.* Çuwebîyayîş. Bi çuwan a kotekîy werdeni, bi çuwan a pirodeyayeni. *Tr. Sopalanmak.* Qey ti çuwe nêbîyê, ti yê cora rî gînê. Winî nîyo?

çuwekani *Ky. Nm.* Çuwekay. Babetên kayênda cirîtî ya ki bi çuwen a kay bena. *Tr. Çevgen veya çevgan diye bilinen bir çeşit sopalı/çubuklu cirit oyunu.*[1]

çuwekay *Nm. Bw.* Çuwekani. Verî dew û sûkandê ma di girdûgiranan çuwekay kay kerdê.

çuwekerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çuwey kerdo, bi çuwan a deyayo piro, bi çuwan a kotekî bîyo, bi çuwan a kotekîy werdê. *Tr. Sopalarla dövülen, sopalanan.* Gereg ki şima halê merdimdê çuwekerdeyî texmîn kerdayê.

çuwe kerdeni *f. M.* Çuwekerdiş. Bi çuwan a çîyên yan jî kesên ro dayeni, bi çuwan a kesên kotekî

---

1 Gerrokan (seyyahan) Kurdîstan di na kay ra behs kerdo. Labelê çewt behs kerdo. Vato, *"çevgan veya çevgen."* Halbûkî nînan bi alfaberde Erebî/Farîsî/Osmanî ya nûşnaya. Nuştenda na kay di sifte nûşaya Ç'y, dima waw, dima bi elîf a pîya kefi û en dima jî nûni yena. Wexto ki nînan anê pêpey, ser o herekey çinêbenê. Cora nînan nêşayo biwano, "çuwekan"î rê vato çevgen yan jî çevgan. Zêdê Dimilî ya "çuwekan" bivajîyo deha raşt beno. Çunkî bi çuwan a kay bena. Xwu ra înan jî vato nameyê xwu (*adını sopadan, çubuktan almış*) Farîsî di çuwe, *"çûb"*o. Eger Farîsî bîyayê, gereg vajeki *"Çûbkan"* bîyayê.

çerdeni *Tr. Sopalamak, sopa ile dövmek.* Qeçêno, eger pîyê şima şan di bêro, do şima qandê nê işkeleyî çuwey kero.

çuwereqeki *Ky. Nm. Bw.* Reqiço. Çiwareqeki kay kerê ki, wa şima şênemegî bivînê.

çuxuri *T. Nm.* Çali. Korta aşanayê, korta dekewtê. *Tr. Çukur.* Merdimo ki çuxuri di bimano û nêşo miyan ra bivijîyo? Ez do ey rê se vaja, senîn vaja camêrd o ki?

çûçiki *Nm.* Mirîçiki, çûki, serçe/ê. Babetên teyrênda werdî ya. Teyrê tewr ê bolîy nê yê. *Tr. Kuş, serçe kuşu.* Ma qeçkîni di bişew şîyê daran ser û dest nayê boçikda çûçikan ser û tepiştê. Çûçiki vatê: *Gûneyê mi barekî, goştê mi parîyekî.* (Yanê vatê: Goştê mi şima bûrê têtewr loxmeyên o. Labelê gunayê mi barên o.)

çûkçûk! *Nm.* Dimilî di qewirnayena mirîçikan û teyran a. *Tr.* Zazacada *kuşları kovmak için söylenen bir söz.* Ez bostanî vero bîya, mi vatê çûk çûk! û mi teyrîy qewirnayê.

çûkirêşi *Zoo. Nm.* Cîqi, rîşela, reşli, keşûşki. Teyrekênda seydî ya. *Tr. Karakuş, sığırcık kuşu.* Dewda ma di Geceyatmazên est bî, şîyê dayê çûkirêşan ro. Ma şîyê ci heti, ma rê jî çûkirêşîy dayê.

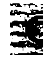
çûkxazî *Zoo. Nm. Bw.* Mirîçika xazî. Vanê têkilîyê nînan bi xazî ya esto.

çûkzeri *Zoo. Nm.* Teyrekên a ki mirîçikan ra hesibêna. Renga çinadê ci zerdek û zerdanê ya. *Tr. Sarı renkli ve serçeye benzeyen bir çeşit kuş.* Mi çûkzerîy bol fetilnayê.

çûl *Nn. Bw.* Qulîs. Çûlo winîsîn qeto. Ez jî şena xwu çûl kera û binimna.

çûlbîyaye/ê *N. Bw.* Qulîsîyaye/ê. Çi çîyo çûlbîyayeyo ki kewto mi ver, mi nêşayo ci ra xeyrên bivîno.

çûl bîyayeni *f. M.* Çûlbîyayîş. *Bw.* Qulîsîyayeni. Mi rê ki çûl nêbîyayê, ey do nêşayê fehm kero. Ti se vanê?

çûle *Nk. Nn.* Qalik, qaşik, tuwale. Çermeyê daran û meywedê daran o qalin o ki daran mehfeze keno. *Tr. Ağaç kabuğu.* Çûleyê gozandê Adîlcewazî tenik o.

çûlîyaye/ê *N. Bw.* Qulîsîyaye/ê. Çîyêndo çûlîyaye kewt mi çiman ver. Labelê mi nêşa name kero.

çûlîyayeni *f. M.* Çûlîyayîş. *Bw.* Qulîsîyayeni. Mi rê ki nêçûlîya. Çunkî eger bişayê biçûlîyo, pîyê ci ê daldeyî ra nêşayê bivîno.

çûlkerde/ê *N. Bw.* Qulîsnaye/ê. Mi cara nêşayo seyddê çûlkerdeyî sere ro do.

çûl kerdeni *f. M.* Çûlkerdiş. *Bw.* Qulîsnayeni. Mi ci rê va, "xwu çûl meki" jî, ey xwu çûl kerd.

çûlnayeni *f. M.* Çûlnayîş. *Bw.* Qulîsnayeni. Xwu meçûlni ki, to ra şubhe nêkerê.

çûnki *P. Nn. Bw. Çunkî.* Rind bî ki şî. Çûnkî eger nêşîyayê, şarî do tîya di arey biardayê ci sere di.

çûr *Cog. Nn.* Cûr. Awa gird û şên a ki herikêna. *Tr. Irmak. Büyük akarsu.* Zengiçûr, Çebaxçûr, Cûrcûb û vajekê winasînîy welatdê Dimilîyan di estê ki pêro tîya ra yenê.

çûstiki 1. *Nm.* Giştijewî eşteni. Heşa bi gişta destê xwu jewî qeni berdeni. *Tr. Parmak atma.* Qeçekêndo nerehat o, şino çûstikîy vaweno/erzeno qeçekan o. 2. *Zv.* Qerfîy, delxa. Bi ci huwayeni, werdî vînayeni. *Tr. Alay etme, parmak atma.* Ti bi no hal a şirê şêligan mîyan û nê qisanê peyhuwatekan bikerê, şar do çûstikîy to vawo.

D

D: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa pancî ya. Na herfi, vengîni nîya, bêveng a û xwuserî nîya ki tenya biwaneyo. Ziwanardişê ci, bi herfandê vengîn a beno. Vijîyayena ci, kes do sereyê ziwandê xwu, peynîda dindanandê corênan nano û bi herfênda vengîn a vejo. Eger bi no babet a bipilozîyo, do vengêndo qalin bivijîyo. Nê vajekanî di nê babetîy vajekîy bi nûtên a çareser bîyê. Mesela 'dewl, 'doli, 'dewriteni bi no babet a herfa "d"y pilozîyayo nê vajekîy peyda bîyê. Vîrardikên: Nûş (herf)an qalinkerdiş di apostrofi (') hettanî wextnakî terk bîya.

da 1. *P.* Veromekên o ki bêro kamcîn vajeki ver, nezdîyê ay amorên yan jî mîqdarên mojneno. Mesela; da desên, da seyên, da vîstên ûzn. *Tr. Bir önektir ki, hangi kelimeden önce gelirse, o kelimenin yaklaşık miktarını verir.* Mersela, da desên *(on kadar)*, da vîstên *(yirmi kadar.)* 2. *f. Nn.* Ters/ziddê vajekda "nêda" yo. *Tr. Verdi.* Ma pîya şîyê keydê inan, şeker da ey, labelê nêda mi. 3. *Nm.* Wextê veyndayeni di "may"a-çarîyena "dayê, dakilî, dakê." *Tr. Hitab ederken anne anlamındadır.* Dayê, ti ya çirê nîna keye? Meymanê raya to pawenê ha! 4. *P.* Payokên o ki bêro kamcîn vajeki ver, do ci rê ê çî bido kerdeni. *Tr. Önüne geldiği kelimeye yaptırım veya ettirgenlik oluşturur.* Mi bi ci ya di rojîy kar da kerdeni, şeş rojîy jî nan da werdeni. 5. *P.* Vajekênda kerdenî ya ki bêro kamcîn vajeki ver, ê karê a vajeki bi ci ya dana kerdeni yan jî do dest pa kero. Mesela: Senîn ki mi ci rê va, ay da bermî ro. *Tr. Önüne geldiği kelimenin işini başlatır, başlatıcı edatıdır. Mersela,* da bermî ro *"ağlamaya başladı"*, da piro *"dövdü"*, da xarî ro *"hızlandı, sürmeye başladı, sür'atlanmaya başladı.* 6. *N.* Dala. *Tr. Bel.* Labelê na vajeki mi nêşa teqez fehm kero ki, eceb mîyane o yan merrî ya? Cora ez a nêşena ki ci rê qisebendên jî binûşna. 7. *Nm.* Maya kesî ya manewî, maya dîndarandê girdan, maya kesî ya manewî ya şêxi, welî. Dimilîyan mîyan di nameyê ma û ciniyandê kesandê bimbarekan û şêxan û welîyan. Da Gulê, Da 'Eyşê, Da Xecîca (Da Xetîca, Da Xeciki), Da Heciki ûzn. *Tr. Zazalar'da şeyh, veli ve mübarek sayılan kişilerin hanım ve anneleri ile bu mübarek sıfatları taşıyan kadınlara verilen bir lakaptır.* Cinîyê şinê cinîyerda Keko Mewlo'y Da Gulê heti ki, ci rê çîyêndê xeyrî vajo. 8. *Nn.* Belê, winî yo, teqez o, e, temam, beno. Qiseykerdiş di, persên di, qando ki tesdîq bo na vajeki vajêna. *Tr. Evet. Tabi ki. Kesinlikle. Hay hay. Öyle. Öyledir. Gibi anlamlara gelmektedir.* Merdimên: To jî kerd, ti jî o wext aja di bîya? Merdimnakî: E da. Tabî ez ûja di bîya. Şahîdê mi jî esto.

dababeste/ê *N.* Wereyamok/i, aşitîbîyaye/ê. Merdimo ki ameyo werey, kesên bi kesên a opê ardo, bi jewî ya aş/amoş kerdo. *Tr. Barı-*

şık, barıştırılan. Merdimêndo dababeste bibo ki, ma ey ra na persi bipersê. O deha vêşî nê karî ra beno fehmîdar.

daba besteni *f. M.* Dababestiş. Werey ardeni, aşitî kerdeni, amoş kerdeni, aş kerdeni, ropêardeni, opêardeni, robereardeni. *Tr. Barıştırmak*. Ma ê daba bestey jî înan fina lej kerd.

da bermî *Nn.* Dest bi bermî ya kerdeni. *Tr. Ağlamaya başlamak, hemen ağlamak, naz üzerinde olmak*. Mi senîn ki destê xwu nêna ci ser, hema da bermî ro.

da çewresên *H.* Çoşmeyê çewres teney, çoşmeyê çewresî, hendê çewresî, nezdîyê çewresî. Jû didîyên vêşî jî, kemî jî beno. *Tr. Kırk kadar, yaklaşık olarak kırk*. Mêrdekî va: Xalanê ma ma rê da çewresên manga riştî, ma xwu rê kerdîy muamele.

dad *Dad. Nn.* Heq, heqperestey, heqperwerey, edalet. Muameleyo ki heqûhuqûqî ser o yo. *Tr. Hak, hukuk ve adalet*. Dado neheq do rojên îllem neheqan ser o bêro war.

da desên *H.* Hendê desên, çoşmeyê des teneyan. *Tr. On kadar, on tane kadar, on civarında*. Qe beno ki da desên cenderme est bî, dewi ra vera cêr bîy.

dadgeha aşitî *Nm.* Dadgeha wereyardişî, dadgeha dababestişî. *Tr. Sulh mahkemesi*. Ma kerd nêkerd, ma nêşa ê bîyaro werey. Soyîn kewtîy dadgeha aşitî.

dadgeha bazirganey *Nm.* Mehkemeya ticaretî. Mehkemaya ki qandê heqûhuqûqdê bazirganey virazîyaya. *Tr. Ticaret Mahkemesi*. Dadgeha bazirganey di dawaya alvêrî vîneyêna.

dadgeha cezay *Nm.* Cayo ki kes do ceza ro deyo. Mehkemaya ki heqûhuqûqî di qandê cezadayîşî roneyaya. *Tr. Ceza Mahkemesi*. Înan lej kerd bî. Cora dadgerî ê riştîy dadgeha cezay.

dadgeha dawabestişî *Nm.* Dadgeha wereyardişî, dadgeha aşitî. *Tr. Sulh Mahkemesi*. Eger ê nêşê dawera xwu çareser kerê, soyîn do bikewê dadgeha dababestişî.

dadgeha huqûqî *Nm.* Mehkemaya ki tede heqûhuqûq vîneyêno, mîras û çîyo winasîn vîneyêno. *Tr. Hukuk Mahkemesi*. Înan nêşayê mîrasê xwu para kero, kewtîy dadgehda huqûqî. Dadgerî meseleya înan çereser kerdi.

dadgeha îdareyî *Nm.* Mehkemaya Îdareyî. Mehkemaya ki tede dezgey dawanê xwu vînenê, pêvero geyrenê heqûhuqûqdê xwu. *Tr. İdare Mahkemesi*. Pagê di mekteban kewtîy bîy pêmîyan, înan nêşa bigîro û bido. Soyîn şîy dadgeha îdareyî, ûja di çareser kerdi.

dadgeha wereyardişî *Nm.* Dadgeha wereyardişî. Dadgeha aşitî, dadgeha dababestişî. *Tr. Sulh Mahkemesi*. Kes nêşo bêro werey, her hal ki kes do şiro dadgeha wereyardişî.

dadgehi *Nm.* Mehkema. Cayê edaletî, cayê heqûhuqûqî. *Tr. Adliye, mahkeme*. Wa heq û neheqîy şirê dadgehi ki heq, neheq, zulim û mezlûm bivijîyo teber.

dadger/i *N.* O ki dawa vîneno, anceno mehkema, şubhedarî ra heqdê heq û neheqey ra persîy pers keno. *Tr. Hakim, yargıç*. Şubhdar do şiro dadgerî ver ki heq û cezayê xwu bivîno.

dadgerey *Nm.* Kar û meslegê dadgeran, dadger bîyayeni. *Tr. Hakimlik, yargıçlık*. Cayê neheqan di dadgerey jî çetin a. *Bw.* Dadger/i.

dadî 1. *Nm.* May, ma, da, dayê, dakê, daki, dakilî, dayîki. *Tr. Ana, anne*. Merhemetê dadîyan heme çîy ser ra o. 2. *Nm.* Heq û huqûqî ser o, dadî ser o. *Tr. Hak ve hukuk ile ilgili, hak ve hukuk hakkında*. Mîras dadî yo. Wexto ki ey ser o dawayên bivijîyo, kes do bero dadgehda ci.

dadîyey 1. *Nm.* Mayey, dayey, dakêyey, dakilîyey, dayîkey. *Tr. Analık, annnelik*. Adinî di xelata dadîyey, nebîyey û resûley û şehîdey serkewte bo, qey do hergi çî ser ra bo. Fina jî Ellah bizano. 2. *Nm.* Heq û huqûqî ser o bîyayeni. *Tr. Hak ve hukuk ile ilgili olma*. Dadîyey eger welatên di cayê xwu bişo bivîno, o welat do biqedr û birûmet bo û do emirderg bo. Dîrokan di xeylên diwêlê emirdergîy û emirkurîy estê. Kes dîrokê înan biwano, kes fehm keno.

dafi *Nm.* Dehfi, feqi. Çîya ki qandê seydî roneyaya ki seyd piroguno, dekewo de. Çîya ki bi mûyerda boçikerda estoran a virazîyaya û pa seyd beno. *Tr. Kuş veya benzeri hayvanlara yakalamak için kurulan tuzak ve tuzak düzeneği*. Mi dafi ronê û mi temaşe kerd ki, eceb do senîn piroguno?

dafik *Nn.* Pişotî, pişwerd, paşwerd. O çîyo ki deha çîyên rê nêbeno û do çebîyo. *Tr. Artık, posa*. Ey werd tepîya, ci ver ra dafikê ci mend. Ê feqîrekî jî o dafikê ci werd.

dafulbela *Er. Nn.* Tesediq, dehfulbela, dafê belay, dehfê belay. Çî/xeyr û bêro (xeyr û hesenat) ki kewno belayan û mûsîbetan ver. *Tr. Belayı def eden her tür sadaka, hayır vs.* A di seya ki to dê feqîrî, Ellah zano ki nê qezayan rê bî dafulbela.

dahingi *Zoo. Nm. Bw.* Şahhingi. *Tr. Ana arı, anaç arı, kraliçe arı*. Dahingi oxilî ser ra nêwerzena.

da hîrisên *H.* Nezdî/çoşmeyê hîrisî, hendê hîrisini. *Tr. Otuz kadar, otuz civarında, yaklaşık olarak otuz tane veya miktarında*. Dahîrisên

merdimo xurt bibo kes şeno pa dinyay fetih kero.

dakê 1. *Nm. Bw.* Dadî 1. Nê karî di dakê bîyayê, nika qedîna bî. 2. *G.* Veyndayena dayê, veng bi dayê kerdeni. *Tr. Anneyi çağırmak, anneye seslenme şekli.* Dakê! Ti ya nîna?

dakêlî 1. *Nm.* Maya delali, maya ciwaniki, maya xaseki. Wexto ki kes qayîlo xwu marda xwu rê yan jî mara xwu xwu ra bol nêzdî bivîno wexta/ey rê vajêna. *Tr. Annecik, cici anne, sevgili anne.* Ez heyrandê dakilîda xwu bî. Wa maya mi bêro mi heteki. 2. *Nm.* Dêmarî, damarî. Maya ki kesî rê dima amêya, biqedr û biqîmet a. *Tr. Üvey anne.* Dakilîya kesî boka kesî rê zêdê marda kesî bo.

dakilî *Nm. Bw.* Da. Dakila ci ci rê bol biqedr û biqîmet a. Kes nêşeno ci heti di ci rê çîyên vajo.

dakîni *Nm.* Daki, dako, dayêya delali, dayêya xaseki, dayêya biqedr û biqîmeti. *Tr. Sevgili anne, sevimli anne, iyi ve hoş anne.* Şima vinderê, wa nê qerarî dakîni vajo!

dako *Nm.* Babetên veyndayîşê mar o ki, wexto ki kes qayîlo may çimî kewo, kes ci ra hez keno, kes bi ci ya qisey keno, kes nê vatişî vano. *Tr. Anne, annecik, sevgili anne, güzel anne vs. Gibi anlamlara gelmektedir.* Dako ti çiwext amêya keye? Ti do çiwext mi rê filan çinay biherînê?

dakon *S. Cog. Nn.* Mabeyndê Çewliki û Govdere'y di ca/mintiqayên o. *Tr. Bingöl ile Gövdere arasında bir yerleşke.* Dakon cayêndo çetin o.

daktîlo *Sn. Frz. Yûn. Nn.* Makînaya biherfîn a ki kesan pa nuşte nûşnayê. Haceto ki verî kesan pa nuştey nûşnayê. *Tr. Daktilo.* Nika herûnda textîloy di nûşkarîy nûştanê xwu bi klavye ya nûşnenê.

da kuşat ro *Nn.* Kuşat ro dayeni. Karûgurweyên di, qisayên di kuşatî ser eşteni, bi kuşat a girêdayeni. *Tr. Şakaya vurmak, şaka ile geçiştirmek/bitirmek.* Mêrdekî dî ki lej do bivijîyo, da kuşat ro. Bol finîy mêrdek însanan ano werey.

dakuwek *Nn.* Darçe, bankû, kopîç, konî, daquwek, şûnik. Daro xusûsî yo ki kes pa çinayan kuweno ki pa çinay pakîy bê. *Tr. Tokmak.* Ey bi dakuwekî ya gincûgolê xwu pêro şit.

dala *N. Tr. Bel.* Mîyanen yan jî merrî bîyayîşê ci ca nêbî. *Bw.* Da 6.

dalaxi *An. Nm. Bw.* Helpezi. Dalaxi werimîyaya, nêwerêna.

dalde *Nn.* Sitare. Cayo çiman ra dûrî, cayo kenarî ser bîyaye. *Tr. Kuytu, korunak. Genelin dışındaki yer, gizlilik içeren yer, üstü veya kenarları kapatılmış yer.* Mi xwu da daldeyên û mi ci pawit. Ez xeylên vinderda, axirî ki guna feqi ser ro.

daldedar/i *N.* O/çîyo ki keno dalde, sitare virazeno, beno sitare. *Tr. Koruyan, korunaklı.* Banê ci ê bênamûsî rê bî daldedar. Cora ey o karo nehs kerd.

daldedarey *Nm.* Dalde kerdeni, sitare kerdeni. Çiman ra dûrî visteni di wezîfe dîyayeni. *Tr. Kuytulaştırmak, korunak hale getirmek.* Kes do hewlîni di daldedar bo, xirabey di perdedar bo.

daldeyane *Nn.* Ze ki dalde di bo, ze ki dalde bo, ze ki beşirîyaye bo, ze ki kiştên ser di bo. *Tr. Korunak gibi, korunmuş gibi.* Mi rê daldeyane ame. Cora ez bêqaxû menda.

daldeyaney *Nm. şekil û* bîçimê ci zêdê daldeyî bîyayeni, wesfê ci zêdê dalde yan dalde di bîyayeni, zêdê beşirîyayeyî bîyayeni. *Tr. Korunmuş olmak, korunakta olmak, köşede kıyıda olmak.* Mi bixwu daldeyaneyda ci ra guman nêkerdi. Labelê dalde di bîyayîşê ci bes nêkerdê.

daldeyîn/i *N.* Dalde/ê. Çî/keso ki tey dalde/sitare esto, tey kiştî ser cayo nimite esto. *Tr. Korunaklı.* Boka daldeyîn bî? Çunkî karê ci yê dalde di kerdişî esto.

daldeyîney *Nm.* Dalde/ê bîyayeni, dalde di bîyayeni, wahîrê daldeyî bîyayeni, tey dalde/sitare bîyayeni, cayê ci yê kiştî ser/nmite bîyayeni estbîyayîş. *Tr. Korunaklılık, korunaklı olmak, kuytusu olmak.* Madamo ki ti yê vanê, daldeyîney do ci rê çiçî bido qezenckerdiş?

daldiz *Nn.* Kuwarîyê hingan o ki qoşandê daran di viraziyayo. Cayê daran o qoşo ki hingan xwu rê kerdo kuwarî. *Tr. Arıların ağaç kovuklarında yaptıkları arı kovanı.* Kes xwu rê daldizên bivîno, ze ki kes xwu rê xizna bivîno.

daleda *G.* Zerrîya mi, heyatê mi, gulîlika çimdê mi. *Tr. Canım, sevgilim, güzelim vs.* Daleda! Ti yê çirê hinî kenê ki?

daleq *Nn.* Asqî. O çîyo ki kes pa çinayanê xwu dar fîneno û keno pa ki pa çirç nêbo. *Tr. Askı, askılık.* Mi di qatîy çina xwu rê kerd, înan mi rê daleqên nêda. Çinayê mi pêro bî çirç.

daleqîyaye/ê *N.* Darfîneyaye/ê. Çî/keso ki yan qandê wişk kerdeni yan jî kiştenî jewî visto dar, darda kerdo. *Tr. Askılanan, idam edilen.* Çaketo daleqîyaye, tiritokan daleqî ra berdo.

daleqîyayeni *f. M.* Daleqîyayîş. Afîneyayeni, darda bîyayeni, asqî bîyayeni, bi çîyên a dar fînayeni. *Tr. Kurusun veya ölsün diye askılanmak, askıya alınmak, idam edilmek.* Çina û merdim daleqêno/darfîneyêno.

daleqnaye/ê *N.* Darviste/ê, darfînaye/ê, dardakerde/ê. Çî/keso ki yan qandê wişkbîyayîşî

yan qandê çirçnêbîyayîşî yan jî qandê merdişî darda bîyo, darfineyayo. *Tr. Askılanan, idam edilen.* Çinayê to yo daleqnaye merreyî werdo. Mi o çiçî ra sitar kerd? Çiçî zirar da ci?

daleqnayeni *f. M.* Daleqnayîş. Asqî kerdeni, darvisteni, darda kerdeni, darfinayeni. Çîyên yan jî kesên ya qandê wişkkerdişî ya qandê avistişî ya qandê çirçnêbîyayîşî yan jî qandê kiştişî bi çîyên a darvisteni, darda kerdeni. *Tr. Askılamak, asmak, idam etmek.* O yo hend ci vero geyreno, bi mi ki ê do fina jî bidaleqnê.

daleqzîn *Nn.* Daleqê zînî. *Tr. Eğer askısı.* Daleqzînî bigî şorî citi ser. Wa citêr daleqzînî bi zînî ya kero.

daliki *Nm.* Dehli, dehliki, darbir, mêşe. Cayê mêşeyî, cayo mêşeyîn. *Tr. Meşe, meşelik. Dere, çay, ırmak kıyılarındaki çeşitli çapta dikenli veya dikensiz çalılıklardan oluşan ağaçlık veya ağaç toplulukları.* Ma şirê xwu rê daliki di kolî bikerê.

dalîsteni *f. M.* Dalîstiş. Dalîstnayeni. Bi şikildê bin ra çîyên nêverdayena lêsteni, bi ziwanî ya rind û rind besternayeni. *Tr. Altta birşey kalmayacak şekilde yalamak.* Pîra dalîstoki ronê kêdê ma pêro dalîstna.

dalîstok/i *N.* Dalîste/ê, dalîstnaye/ê. Çî/keso ki bi şikildê bin di çîyên nêverdayena bi ziwanî ya lêsîyayo, besterîyayo. *Tr. Altta birşey kalmayacak şekilde yalayan.* Ronê pîri bîyo dalîstok.

dalîstokane *Nn.* Dalîstokkî. Zêdê dalîstokana, ze ki bidalîstîyo, ze ki bidalîstneyo, ze ki bin ra bilêsîyo û bin di çîyên nêverdeyo. *Tr. Tertemiz ve altta bir şey kalmadan yalanırcasına.* Werd hema senîn werd! Dalîstokane werd.

dalîstokaney *Nm.* şekil û bîçimî di zêdê dalîstokana bîyayeni, tey wesfê dalîstokan û dalîstokey bîyayeni. *Tr. Altta hiç bir şey kalmamak üzre yalatmak.* Şima şenê dalîstokaneyda ci rê kemaney bivînê?

dalîstokey *Nm.* Dalîstey. Dalîstok/dalîstnaye bîyayeni. Çî/keso ki bin ra bi ziwan a lêsîyayo yan jî besterîyayo; a o kes/çî bîyayeni. *Tr. Dipte hiç bir şey kalmayacak şekilde yalanmak.* Ellahxeyrîno, şima çirê dalîstokeya ci ramojnenê mi ki?

dalpa *Nm.* Damla, zîpi, çilkawî, çilka awi. Çilkênda çîyandê awikinan. *Tr. Damla.* Kes zerre di dalpayên jî qe qayîl nîyo bivîno.

dalpekî awdani *Zîr. Nm.* Awdana dalpekî. Awdana ki erdî bin ra dalpa bi dalpa bi borîyan an verdeyêna. *Tr. Damlama, damlama tarzlı sulama.* Dalpekî awdani, awdana tewra nafidar û qezencdar a.

dalpeyîn/i *N.* Çî/cayo ki dalpey keno, tey dalpey estê. *Tr. Damlayan, damla damla akan.* Keye dalpeyîn bî. Mi wetard biherîno.

dalpeyîney *Nm.* Tey dalpey bîyayeni, dalpeyê ci bîyayeni. *Tr. Damlaması olmak, damlamak.* Mi rê bolkî dalpeyîneya ci bî gire. Ez cayandê bînan ra nêwinîna.

dalpok/i *N.* Çîyo (ban, ca) ki bol dalpey keno, hawêr ci ra dalpey yenê. *Tr. Damlama zaafiyeti bulunan, çok damlayan.* Şima ma riştîy ê odedê dalpokî û bixwu jî kewtîy ê odedê dalpey nêkerdeyî.

dalpokey *Nm.* Dalpok bîyayeni, ci ra dalpey amîyayeni, hawêr dalpey kerdeni. *Tr. Damlama zaafiyeti bulunmak, çok damlamak.* Ez dalpokeyda ci ra hayîk nêbîya. Ti çirê dekewtê de?

dalvex *Nn. Bw.* Darqeys. Mêrdekî çinayê xwu yo baranî da xwu ra û dalvex kerd bi loxer a û banê xwu lox kerd.

damara namûsî *Zv. Nm.* Tamara namûsî, tamara namûsey. Damara ki kesî di bo, kes pey beno binamûs. *Tr. Namus damarı. Kişide olduğunda namuslu olduğuna inanılan damar. Eğitim, terbiye, namus terbiyesinin kanıtı olan damar.* Eger tey damara namûsî bibîyayê, no îşkele ma sere di nêardê.

damara tîzan *Zv. Nm.* Damara ki wexto ki tepêşîyo, vanê kes tîzîy keno. Damara ki kesî hêle ra finena, kesî teslîmê hemberî kena. Goreyê emelkerdişî vanê na damari peynîda saqeyan da. *Tr. Osurma damarı olarak kabul edilen ve yakalanıp bastırıldığında osurulacağına inanılan damar. Kişiyi etkisiz kılan damar.* Nerehatî va: Mi lajek damarda tîzan di tepişt û mi damarê ci piloznay.

damari *An. Zv. Bw.* Tamari. Damara gonî û damara namûsî jew bena?

damarî *Nm. Bw.* Damêrrî. Damarîya ci ci rê bol weş muamele kerdê.

damarîyane *Nn.* Damarîkî, dêmarîkî, damêrîyane, damêrîkî. Zêdê dêmarîyana, ze ki dêmarî bo, zêdê fêlandê dêmarîyana. *Tr. Üvey anneler gibi.* Cinêki maya ci ya heqîqî bî. Labelê damarîyane nan dayê ci.

damarîyaney *Nm.* Dêmarîyaney, damêrîyaney, damêrîkîyey. şekil û bîçim û meş û fêlandê xwu di zêdê dêmarîyan bîyayeni. *Tr. Üvey anneler gibi olmak.* A cinêki bi a damarîyaneya cayên nêresena.

damarîyey *Nm.* Damarîkî, dêmarîyey, damêrîyey. Damarî bîyayeni, cinîya pêrdê kesî bîyayeni, damêrrî bîyayeni, maya heqîqî nêbîyayeni.

Tr. Üvey annelik. Ez ûja di bîya, mi ferqê marevda ci ya heqîqî û damarîyey nêdî.

damêrîkî *H. Bw.* Damarîyane. Mi rê hal û hereketê ci damêrîkî ame. Fina jî xwu rê şorî bixwu bivînî.

damêrrî *Nm.* Damarî, dêmarî, mêrrî, damêrrî. Maya kesî ya ki kes ci ra nêbîyo, labelê cinîya pêrdê kesî ya. *Tr. Analık, üvey anne.* Da mêrîyênda winî zerrîweşi rew rewî nêvîneyêna.

dami *Nm.* Feqi, cedûm, qapani, pîlan, hîzi, dafi, dehfi. Cayê tepiştişî. Cayo ki kes bi nêwaşten a û xafilde ra dekewno de û tey tepêşêno. Damîy, bi mûyandê estoran a bi şikildê helqayan a virazîyayê. Wexto ki mirîçikîy ameyê dami ser, layê ci qando ki ziblî bin di bî, nêdîyê, ameyê dekewtê û helqayan mîyan, kerdê ki bifiro, linga ci tey mendê û tepêşîyayê. *Kur.* "*Daf, dehf. Tr. Kuş tuzağı, fak, dam.* Kê emel kerdê ki o do dami kewo?[1]

damiş *T. Nn.* Qewet, qewetê karkerdişî, hêle, tehemmul. *Tr. Güç, kuvvet, dayanma gücü, dayanıklılık.* Ez texmîn kena ki na vajeki do "*dayanmış*" ra bixeripîyo. Ez a damişê ci bena. Labelê ê bînê damişê ci nêbenê.

damişbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; o yo şeno xwuver bido û hewna xwu nêverdayo. *Tr. Dayanabilen, gücünde olan, henüz pes etmemiş olan.* O merdimo damişbîyaye do xwu fina biceribno ki kes ci ra fehm bikero.

damiş bîyayeni *f. M.* Damişbîyayîş. Xwuver dayeni, pes nêkerdeni, dayaxi xwu dayeni. Bi otesîda çîyên a amîyayeni, ser ra mîyayeni, zorey û çetiney bin di xwuver dayeni. *Tr. Dayanmak, dayanabilmek, güç yettirebilmek, metanet gösterebilmek.* Pîlê bi zor a damiş benê. Qeçekê damişê rojeyîda amnanî nêbenê.

damişnêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; zoreyda çîyên bin di damiş nêbîyo yan jî do nêbo. *Tr. Dayanamayan, gücü ve kudreti yeterli olmayan.* Keso damişnêbîyaye do meşti nêro nê karî. Eyb nîyo û. Wa xwu rê şiro karnakî bivîno.

damiş nêbîyayeni *f. M.* Damiş nêbîyayîş. Xwuver nêdayeni, bi otesîda ci nêamîyayeni, ser ra nêamîyayeni, dayaxi xwu nêdayeni, qewet û qudretê ci ci rê bes nêkerdeni. *Tr. Dayanamamak, güç ve kuvvet yettirememek, metanet gösterememek.* Ez nêşena bextê xwu bierza. Çunkî ez damişê serdeyda ci nêbîya.

damkar/i *N.* O/çîyo ki damîy, feqîy ronano, karê damronayîşî keno. *Tr. Tuzakçı, tuzak kuran.* Damkarî mi rê dami ronê bî. Ez berey amêya. Herûnda mi di, lû dekewti bî de.

damkarey *Nm.* Karê damkar/fenikkaran, feqi ronayeni. *Tr. Tuzak kurma, tuzakçılık.* Timûtim damkarey di hewl nêvijêno, jew finan kes jî kewno damda xwu.

damla 1. *Nm.* Dalpa, çilki. Hebênda aweri. *Tr. Damla.* Damlayên awi bibîyayê, ma xwu rê bişimitayê. 2. *Tib. Nm.* Dalpa, çilkawî, çilka aweri. Awa çiman. *Tr. Göz damlası.* Di damley çimandê ci ki wa nêtewê.

damla bi damla *N.* Dalpa bi dalpa, çilki bi çilki. Finêra nê, hergi fini tayên tayên, hergi finên damlayên. *Tr. Damla damla, damlayarak, damlaya damlaya, her defasında birer damla.* Awi nêameyê, damla bi damla ameyê. Bi no babet a ma kûy kerdê pir.

dan *Zîr.* Xelle. Teneyo xusûsî yo ki werdê însanan ci ra vijêno. *Kur. Genim. Tr. Buğday.* Danê ma biqedîyo, ma do şirê newedera biherînê.

danga 1. *Nm.* Mîyan û verekan û bizan û bizêkan pêmîyan veradayeni. Bêrîya tepîya, ditenda çarwan û bizana tepîya, qandê şit werdenda verekan û bizêkan, çarwan û bizan û verekan û bizêkan pêtewr kerdeni. Lînayena çarwan û bizan a têtewri. *Kur. Berodan. Tr. Emiştirme, sağıldıktan sonra süt emmek üzere küçükbaş hayvanların yavrularıyla iç içe bırakılmaları.* Kanî o vengê dangandê dewda ma yo verên! Nika bê şematedê kirosandê bimotorinan, çiçîyo kewno ma goşî? 2. *Nm.* Zimistanî, eger vewri bibo, veror de cayên bellî kenê û vewra wijay tepisnenê, dima vaşî erzenê nê cayî. A nê cayî rê vanê: Danga. *Tr. Kışın, kar zamanında, hayvanlara yem vermek için yer açmak ya da karı basarak yem alanı açmak.* Şirê meyan rê danga virazê, ma vaş ci dê.

daniki *Nm.* Mexzeni, mezxeni, mitfaxi, mitbaxi. Cayê zexîreyî û şamî kerdeni. Geçaya şamî kerdeni. *Tr. Mutfak, kiler.* Înan vatê ma do daniki di, nanê xwu bûrê.

danîş *Nn.* Zanîş. Cayo ki tey karûgurweyê zanayîşî beno, îlim tehsîl beno, cayê îlmî, karûgurweyê şewir/mişewirdê îlmî. *Tr. İlim tahsili merkezi.* Danîşê înan opê nîno.[2]

danîşgeh *Ban. Nm.* Danîşge, fakûlta. Hergi şûbeyênda ûnîversîte ya ki en kemî çehar serrîy banderey kena. *Tr. Fakülte.* Ez, Ûnîversîterda Marmaray, Danîşgehda Mamostînda Dûriki

---

1 Dami vajekênda Dimilî ya. Çunkî Farîsî di jî bi eynî mane ya bi şikildê "*padam*"î ya ravêrena.

2 Vajeka danîşî zêdê "dana" û "zana"y "zanîş"î ra yena. Tirkî nîya, şîya kewta Tirkî mîyan jî.

ra bîya mezûni.

danûgi *Wş. Nm.* Şamîyên a ki wexto ki dindanê qeçekan vijênê yan jî wextnakîdê zerrî waştenî ya bi nehan a, bi xelle ya, bi ron û pîyazî ya virazêna. Dermanê danûgi, îsot û çîyo winasîn jî ci ra kemî nêbeno, debeno de. *Tr. Hedik. Mercimek ve nohut hediği.* Maya mi tim jî danûga dindanandê qeçekandê xwu vetê.

da pancasên *H.* Çoşmeyê pancasî, nezdî/hendê pancasî. *Tr. Elli kadar, elli civarında, yaklaşık elli.* Kerîdê hîrê sey çarweyan ra, da pancasên mîy û panc şeş bizê ci bî. Vergî ameyê kerî mîyan ra mî yan jî bizênda ci berdê. Vanê merdim senîn feqîr maneno? A hina maneno. Salîho bêtalih o!

dapîrane *Nn.* Dapîrikî. Zêdê dapîrana, ze ki kes dapîri bo, zêdê şekil û bîçim û fêlandê dapîrana. *Tr. Büyükanne gibi olmak, büyükanneler gibi davranmak.* Ay çinayê xwu virna, rîyê xwu da dûzan û şî dapîrane hewşdê ci di destmali ronê.

dapîreki *Zoo. Nm.* Bakalo 1. Dapîreki, zêdê dapîrên a û serê ci sûreko neqşîn o. Bolkî jî zemînsûr û sîyaneqşîn o.

dapîrey *Nm.* Daya pîli bîyayeni, dapîri bîyayeni. Ya maya may yan jî maya pêri ra jew bîyayeni. *Tr. Büyükannelik, ninelik.* Na kay di dapîrey do to rê çiçî bido vinîkerdiş?

dapîri *Nm. Bw.* Daya pîli. Eger kalik û dapîrê ma, ma mîyan di bîyayê, ma ziwan û edetê xwu vinî nêkerdê.

dapîruşki *Nm.* Pîriki (Maya may yan jî maya pî nîya.) Cinîya qerti, cinîya pîli, cinîya pîri. *Tr. Kocakarı. Ehliyetsiz doğum yaptıran kadın, ebe.* Dapîruşka mi cinîyênda wendê nêbî. Çunkî wextê ma di, bi wendiş a kes nêbîyê dapîruşki, Nika şinê mektebandê dapîruşkey.

daqoqkerde/ê *N.* Konîkerde/ê. Çî/keso ki bi daqoqan a deyayo piro, pêra abirneyayo, bîyo werdî werdî. *Tr. Tokaçlanan.* Merdimo daqoqkerde, teneyo daqoqkerde, çîyo daqoqkerde.

daqoq kerdeni *f. M.* Daqoqkerdiş. Konî kerdeni. Çîyan, teneyan bi konîyan a werdî werdî kerdeni, pêra abirnayeni, tehnayeni. *Tr. Tokaçlamak.* Şima do nê teneyan çi wext daqoq kerê?

daqult 1. *Nn.* Daqurt, daqurç. Bi vengvetiş a çîyêndê awikinî war kerdeni, şimiteni, cêr rişteni, mîde verdayeni. *Tr. Suyu lıkır lıkır, gut gut içme.* Daqultêndê ci kemî bî. O jî înan nêverda ki temam kero. 2. *Zv. Nn.* Daqurt, daqurç, firiknayeni, hemirnayeni. Bê rîza bo jî qebûl kerdeni, war kerdeni, îdare kerdeni, xwu mîyan di qedînayeni. *Tr. Yutkunmak, idare etmek, içine atmak, sindirebilmek, istem dışı hazmedebilmek.* Mi ci rê qe çinî yo des finîy daqultnayo. Ey ez hema fina sifteyî di şikita.

daqultey 1. *Nm.* Daqurtey, qurçey. Wesfê daqultnayîşî. Çîyandê awikinan di bi şimitiş a war kerdeni, cêr rişteni, mîde rişteni, bi veng a şimiteni. *Tr. Lıkır lıkır, gut gut diye ses çıkararak su içmek, aşağıya göndermek, mideye indirmek.* Daqulteyênda weşi nêbî. Kes şêligî mîyan di winî bi daqultey a nêşimeno. 2. *Zv. Nm.* Daqurtey, qurçey. Karûgurweyên di xwu zerre eşteni, war kerdeni, îdare kerdeni, kesên rê vîyarnayeni, xwu di verdayeni, bi xwu yo firiknayeni, bi nêwaşten a pîya hemirnayeni. *Tr. Sindirebilmek, içine atmak, idare etmek, hazmedebilmek, istenmeden de olsa kabullenmek.* Daqulteya ci aw ûja di bo, tew ser o ma rê qiseyê nehsîy jî kerdîy.

daqultîyaye/ê 1. *N.* Daqurtîyaye/ê, qurçîyaye/ê. Çîyêndê şimî yo ki kesî bi vengvetiş a kerdo war, rişto mîde, rişto cêr, ki ze ki kes ci ra mirazîna xwu bikero û û ci ra veng vejo û bişimo. *Tr. İçecekleri lıkır lıkır, gut gut diye içmek.* Doyê to yo daqultîyayeyo zordê to şino? 2. *N.* Daqurtîyaye/ê, qurçîyaye/ê. Çî/keso ki bi nêwaştiş a bo jî îdare bîyo, bi kesî yo firikîyayo, bi kesî yo hemirîyayo, qebûl bîyo, pey razî bîyo. *Tr. İstenmeden de olsa sindirilen, içe atılan, idare edilen, hazmedilen.* Şik û fikrê to yo daqultîyaye ca vîneno jî çirê ê mi nêvîno?

daqultîyayeni 1. *f. M.* Daqultîyayîş. Daqurtîyayeni, qurçîyayeni. Çîyandê awikinan di bi vengên a war şîyayeni, mirazî ci ro bîyayeni, mîde rişîyayeni. *Tr. İçecekleri lıkır lıkır/gut gut diye ses çıkartılarak yutmak.* Hewna vengê daqultîyayenda a aweri mi vîrî nêşino. 2. *Zv. f. M.* Daqultîyayîş. Daqurtîyayeni, qurçîyayeni, ravîyarnayeni, firiknayeni, hemirnayeni. Bi nêwaştiş a bo jî jû çîyan qebûl kerdeni, war kerdeni, pey razî bîyayeni, xwu di vinî kerdeni, xwu di verdayeni. *Tr. İstemeden de olsa bir şeyi kabul etmek, içine atmak, rıza göstermek, sindirmek, hazmedilmek.* Eger sifte ra nêdaqultîyayê, ma do ver bivijîyayê. Labelê sifte ra daqultîya bî. Eger ma ver bivijîyayê, fitne do bivijîyayê. Cora ma jî daqultna.

daqultnaye/ê 1. *N.* Daqurtnaye/ê, qurçnaye/ê. Çîyo awikin o ki bi vengveten a finêra qultî bîyo, jewî kerdo war. *Tr. İçini serinletecek bir şekilde ses çıkararak içilen sıvı, su gibi şeyler.* Qeçekî, do kerd xwu ser û daqultnayê 2. *Zv. N.* Daqurtnaye/ê, qurçnaye/ê, firiknaye/ê, hemirnaye/ê.

Çîyo ki bi nêwaşten a bo jî war bîyo, qebûl bîyo, kesi caelmat mendo û qebûl kerdo. *Tr. Yutulan, kabullenmek zorunda kalınan, istek dışı kabul edilen*. Fikrê daqultnayeyî o kerd kêfsad.

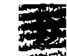
daqultnayeni 1. *f. M.* Daqultnayîş. Daqurtnayeni, qurçnayeni, war kerdeni. Bi şikildê qult kerden a şimiteni, werdeni, cêr rişteni. Wexto ki kes çiyo awikin keno xwu fek û ci ra qultên yan jî qult bi qult şimeno, a nê fêlî rê vanê daqultnayeni. Wextdê şimiten û werdeni di tayên jî miraziya kesî do bibo. *Tr.* Boğazdan *ses çıkararak su içmek*. Mi ronê pîri daqultna. 2. *Zv. f. M.* Daqultnayîş. Daqurtnayeni, qurçnayeni, firiknayeni, hemirnayeni, hezm kerdeni. Bi şikildê nêwaşten a bo jî qebûl kerdeni, xwu pîze/zerre kerdeni, caelmatî qebûl kerdeni. *Tr. İçine sindirmek, istenmeden de olsa kabul etmek*. Eger mi rê bîyayê, to nêdaqultnayê. Labelê to ey rê daqultna.

daqultok/i 1. *N.* Daqurtok/i, daqurçok/i. Çî/keso ki çîyêndo awikin bi vengvetiş a şimito, kerdo war, rişto mîde/cêr. *Tr. Lıkır lıkır, gut gut diye ses çıkararak birşeyler içmek*. Eger karê daqultîyayeni bibo, gereg ki daqultokê ci û çîyo daqultîyaye jî bibo. 2. *Zv. N.* Daqurtok/i, daqurçok/i, firiknok/i, hemirnok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê zêdê şik û fikrî di bi nêwaştiş a ci rê îdare kerdo, ci rê war kerdo, ci rê firiknayo, ci rê hemirnayo, ci rê ravîyarnayo, xwu di verda, eşto xwu pîze û ci rê tebayên nêvato, îdare kerdo. *Tr. Herhangi bir fikri olayda istenmeden de olsa kabullenmek zorunda olan, içine atan, içine sindiren, hazmetmiş gibi görünen, itiraz etmeyen*. O daqultok ez bîya. Labelê şima kesî ne dî, ne jî vîna. Wa şima rê winî bo. Qe çîyên nêbeno.

daqultokey *Nm.* Daqurtokey, daqurçokey. Karûgurweyê daqultnayeni yan jî daqultîyayeni kerdeni, wesfê daqurtok/daqultokan pa (ser/tey) bîyayeni. *Tr. Lıkır lıkır, gut gut diye suyu sesli bir şekilde içmek, istenmeden de olsa içine sindirmek, hazmetmek, kabul etmiş gibi görünmek*. Mi ne daqultokeya ci, ne jî daqultîyayîşê ci weş dî.

daquwek *Nn.* Konî, şûnik, kopîç, bankû, darçe, dakuwek. *Tr. Tokmak, tokaç*. Keyney arêbîyay û şîy keraşo. Ûja di bi daqûwekî ya cilîy jî şitîy.

dar 1. *Nn.* Kereste. Çîyo ki darî ra virazîyayo. *Tr. Kereste. Özenle yapılan ağaç parçası*. Ê darî bidi mi ki, ez bierza nê herzalî bin. 2. *Nn.* Weşey, zîndeyey. Xwu ser o bîyayeni. *Tr. Canlılık, zindelik*. Berxwudar bê. Şima şenê şirê. Şima wezifeyê xwu kerdo. 3. *N.* –dar vajekandê Dimilî di peyomekên o ki bêro kamcîn vajeki pey, do ci ra vajeknakî virazo. Mesela: Meyman/dar, renk/dar, ser/dar, gil/dar, cin/dar ûzn. *Tr.* Zazacada *bir sonek olup sonuna geldiği kelimeden yeni bir kelime türetir. Meymandar do meymananê xwu hewado û rono, serdar do jî keye û ca û payedê xwu rê sermîyaneya xwu bikero*. 4. *Nn.* Dara îdamî. *Tr. İdam sehpası, idam ağacı*. Mêrdek berd darda kerd. Dima mehsûm vijîya. 5. *Nn.* Îstikbal, vernî. Çîyo ki do bêro, hewna nêameyo. *Tr. Ati, gelecek, istikbal*. Eger darê ci roşinaî bîyayê, şima do ci rê wahîr bivijîyayê. Çîrê ki darê ci yo roşinaî nêaseno, şima yê ci rê wahîr nêvijênê.

dara ajî *Nk. Nm.* Ajêra zûraî. Dara vamandê zûraîyan, dara ajîyan a perpûnnêkerdê. *Tr. Aşılanmamış olan badem ağacı, yabani badem ağacı*. Dara ajî ra tayên ajîy arêdê berê a nêweşirê.

dara alansoran *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Darda alansoran rê alansoyêri jî vajêno.

dara fîyekî *Nk. Nm.* Fekîyêri. Dara fekîyan, dara meyweyî. *Tr. Meyve ağacı*. Însanê ma, bolkî darandê fîyekîyan ra hez keno. Nînan deha bol kareno.

dara gezî *Nk. Nm.* Dargezi, kifêri, tamarixi. *Tr. Ilgın ağacı*. Vanê perr û qabixê ci gandê kê rê şîfa yê.

dara gozan *Nk. Nm. Bw.* Gozêri. Dew û doşîda ma di darê gozan bol ê. Honikeya darda gozi weş a.

dara gulan *Nk. Nm. Bw.* Gulêri. Bi a darda gulan a qe çinêbî, da seyên guli esti bî.

dara guncî *Nk. Nm.* Guncêri. Darênda zûraî û perpûnnêkerdê ya. *Tr. Yabani meyve ağacıdır ki, bazı yerlerde japon ağacı da derler*. Dara guncî do perpûn bo ki kes ci ra fekî bûro.

Darahênî *Nn.* Qeza/bestokênda Wîlayeta Çebaxçûrî ya. Nika ci rê vanê Genç. Esas na dara înî ya. Na dareri bin di înî *(pınar, çeşme)* est bîyo, ûja di virazîyaya. Sifte dewi bîya, dima bi zeman a bîya sûki. *Tr. Bingöl'ün Genç ilçesi*. Min û şardê Darahênî ya ma bol pêya mendê.

dara maxan *Nm.* Dara ki ci ra maxîy vijênê. Darênda raşt û mezbût û dûz a ki qandê maxan, qandê darandê serdê banan veradeyêna. *Tr. Damlarda kullanılan ağaçlar için yetiştirilen veya dikilen ağaç*. Dara maxan do maxîy bo, dara estûnan do estûnîy bo.

dara pilpilî *Nk.* Dara filfilî. Lema îsotdê sîya ya. *Tr. Karabiber ağacı*. Filfilo sîya ma heti di nêkarêno.

dara qorçan *Nk. Nm. Bw.* Dar qorçi û Qorçêri. Bi

darandê qorçêran a çiçî beno?

dara qorçi 1. *Nk. Nm.* Qorçêri, qoçgêri, qoçgîri, dara qorçan. Darênda fekî ya ki pa qorçîy benê. *Tr. Ahlat ağacı.* Vanê dar qorçêri ra bolkî heşîy hes kenê. Hetta Dimilî di vanê: "Qorçanê weşi heşi wena." 2. *Nk. Nm.* Dara xurnikan, dara qoçan, dara qorçan. *Tr. Keçiboynuzu ağacı.* Dara qorçi do emserr tayên qorçîy bido. Çunkî par bolîy day bî.

dara quti *Nk. Nm.* Dara roterîyayê, dara qutbîyayê. Dara ki qut bîya, gilê ci roterîyayê. *Tr. Budanan ağaç.* Ez do darda quti heteki roşa. Bêrî ki ma aja di nanê xwu bûrê.

dara simaqî *Nk. Nm. Bw.* Simaqêri. Qeçkînda mi di darê dewda ma yê simaqan estîy bî.

dara şemşîri *Nk. Nm.* Şîmşadi. Darên a ki hergi demserr, hergi dem kuho manena, bol wişk a û şoretî rê karêna. *Tr. Şimşir ağacı.* Dara şemşîri ez nêzana ki mi dîya yan nêdîya. Eger mi dîya jî ez nêsilasnena.

dara tuxî *Nk. Nm.* Tûxêri, teyêri, tihokêri, dar teyan, dara tihokan. *Tr. Dardağan ağacı.* Mi na dari dîya. Mi ci ra bol tey werdê. Fekîyê ci hendê tizbeyên ê, serê ci zerdane yo û mîyan di jî fina zêdê tizbeyênda werdîyeri dendika ci ya sipê ya quloreki esta. Werdena ci zehmetên a. Çunkî pa fekî bol kemî yo. Mesela sêzîy teyan goştinêrî yê. Labelê tamê teyan bol weş o.

dara tûwan *Nk. Nm. Bw.* Tûwêri. Verî welatdê ma di birîsimkarey esti bî. Çunkî darê ma yê tûwan bolîy bîy.

dara vaman *Nn. Bw.* Vamêri. Dara vaman vamîy dana.

darawiki *Nm.* Darawî, darkift. Daro ki kes pa/bi ci ya awi anceno. Hurna serandê ci ya çanqalîy estê, sîtilan bi ê çanqalan a girêdanê û bi no babet a aweri ancenê. *Tr. Saka omuzluğu.* Mi awi anti, darawik bin di şikîya.

dara zequmî *Nk. Nm. Bw.* Zequmêri. Bi darda zequmî ya zequm nêbeno, winî bîya namedari.

dara zeytûnan *Nk. Nm. Bw.* Zeytûnêri. Dara zeytûnan, darênda Herêmda Dengizdê Sipeyî ya.

darbend 1. *Nn.* Çîyo ki daran ra virazîyayo, *Tr. Tahta, kereste vs. şeylerden oluşan bağ, tezgah.* Darbendê ci mezbût bî. Cora bin di nêşikîya. 2. *Nn.* Hêlkan a ki daran ra virazîyaya. *Tr. Ahşap beşik.* Qeçan darbend kerê, wa xwu rê pey şa bê. 3. *Nn.* Layê asmêri. Layo ki pa daran û gilanê daran tepşenê. *Tr. Asma ağacının tutunması için yapılan özel ip.* Darbendî bîyarê çekerê dareri, qenê wa şelagda fekî bin di nêşikîyo.

darber 1. *Nk.* Darûber, darîstan. Cayo ki hergi babetî darîy tey estê. *Tr. Orman, ormanlık.* Darberî beşe kerê. Çunkî tede xiznaya debarî esta. 2. *Nn.* Kîbero darîn/textîn. Kîbero ki dar ra virazîyayo. *Tr. Ahşap kapı.* Darberê sûka Suwêreki dicaye yê, ber berî mîyan der o. (Yanê kîber kîberî mîyan der o.) Qandê merdiman berê werdî, qandê bar û heywanan jî kîberê girdî akenê. Labelê herga ki o yo şino, no babet ber/kîbero beno vinî, o yo werzeno.

darbesi *Cog. Nm. Bw.* Terbesi. Darbesi keskûsorûzer a, nîşana gewher a.

darbest *Nn.* Sedye. Bolkî çîyêndo textîn o ki pa nêweşan û çîyo zêdê nêweşan anceno. *Tr. Sedye. Tahta vb. şeylerden oluşan ve eşya çekmeye yarayan bir çekim aleti.* Ma tim bi darbestdê xwu ya velg antê. Nika jî ma do pa nêweşan biancê.

darbir 1. *Sn. Nn.* Bixşî, darey, birrek. Çîyo ki kes pa daran birneno. *Tr. Bıçkı, testere.* Baxçîwanî darbir kerd xwu destî û kewt baxçî mîyan. Kewtîş, o kewtîş. Fina jî ûja ra nêvijîya. Ti nêvanê dayo lingda xwu ro. 2. *Nk. Nn.* Dehli, dehliki. Cayo ki layan di, cayê awîyan di babet babetî darandê werdî û kilm û tellîyînan ra peyda bîyo. *Tr. Fundalık, makilik arazi.* Ez şîya darbir, tede geyraya bizandê xwu. Mi tede marrêndo ze bizêk dî.

darbitimi *Nk.* Dara fistiqandê zûraîyan, fistiqêra zûraî, fistiqêra perpûn/aşle nêkerdê. *Tr. Yabani fıstık ağacı.* Darbitimîy sûkda Sîîrtî di bol ê.

darboli *Nk. Nm.* Kufkariki, sungi, çetmari, govleki, kerakuriki. *Tr. Mantar, mantar bitkisi.* Darbolê mîyandê baxçan estê ki werdî yê, estê ki bizihêr ê û nêwerên ê.

darbûka *Nm.* Niqarayênda werdêkek a ki kiştênda ci zêdê çermedê niqarer a, labelê kiştênda ci jî ze borîyekênda veng a û bi destan a cenêna. *Tr. Darbuka.* Darbûkakar do darbûka biceno, oyûnbaz do jî vero kaykero.

darbûkakar/i *N.* Keso ki darbûka ceneno, darbûka dano piro, seneatkarê darbûkacendişî. *Tr. Darbukacı, darbuka çalan.* Zirnakar û lûlîcen û darbûkakar pêro jî seneatkarê veyvan û şênemegî yê.

darbûkakarey *Nm.* Darbûkakar bîyayeni, wesfê darbûkakaran ser o bîyayeni, karûgurwe û seneatê ci darbûka cendiş bîyayeni. *Tr. Darbukacılık.* Eger darbûkakareyda ci ra nêbîyayê, ey nêşayê a komeki het di bimano. Çunkî ê pêro seneatkar ê.

darçe *Nn.* Konî, dakuwek, daquwek, şûnik, kopîç, bankû. *Tr. Tokaç.* Bi darçe ya cilîy, çuwalîy,

çinay û çîyanê zêdê nînan wexto ki do bişuwê, çiyên ser o kuwenê. Bi kuwaten a kenê pak.

darçîn *Nk. Nn.* Mehsûlê darçîni. Çîyêndo zêdê çayer o ki kes zêdê çay şimeno û serdey rê, sawî rê rind yeno. *Tr. Tarçın, tarçın bitkisi.* Ez jû finan, herûnda çayi di darçîn şimena.

darçîni *Nk. Nm.* Kuhoyîya ki pa darçîn beno. *Tr. Tarçın bitkisi.* Darçîni ra darçîn biçînê, ma bişimê. Beno ki, "Dara Çînî" bîya "Darçîn."

dardakerde/ê 1. *N.* Darviste/ê, darfîneyaye/ê, darfinaye/ê. Çîyo ki qandê beşirnayeni, qandê wişkkerdişî, qandê hewadayeni û zêdê nînan qandê çîyên darfîneyayo, dardo bîyo, bi dêsên o yan jî bi estûnên a hewa ra girêdeyayo, darda bîyo. *Tr. Kaldırmak, korumak, sakındırmak, muhafaza etmek veya kurutmak gibi bir nedenle herhangi bir yere asılan, bağlanan şey.* Şitê xwu yê dardakerdeyî roni û amîn ki. 2. *N.* Darviste/ê, darfîneyaye/ê, îdambîyaye/ê. Keso ki qandê cezayêndê giranî, qandê kiştişî bi layên a bi qir a darda bîyo, darfîneyayo, kişîyayo. *Tr. İdam edilen, darağacına asılan.* Ti do ê xortê dardakerdeyî senîn bişê xwu vîra kerê ki?

darda kerdeni 1. *f. M.* Dardakerdiş. Darvisteni, darfinayeni. Çîyên qandê hewadayeni, qandê beşirnayeni, qandê avisteni, qandê wişk kerdeni bi darên a, bi estûnên a, bi dêsên a girêdayeni yan jî pa kerdeni. *Tr. Korumak, kurutmak, kaldırmak, muhafaza etmek vb. durumlar için herhangi bir şeyi bir yere asmak.* Mehkûmî tifingi bi dês o darda kerdi bî. Çimê cendirman bîbî korîy, bi dês o nêdî. 2. *f. M.* Dardakerdiş. Darvisteni, darfinayeni, îdam kerdeni. Bi darvisten a kesên kişteni. *Tr. İdam etmek, asmak.* 12ê Îlonî di derberonokan xeylên xortê Tirk û Kurdan darda kerd.

dardar *Nn.* Paypay, qam. Vatenên û waştenên û duayên a ki qeçekê ki hewna newe nigan ser o kenê vinderê, înan rê vajêna. Ze ki vajê pay ra vinderîyê. *Tr. Henüz yeni ayakları üzerinde durup yürümeye ve adım atmaya başlayan çocuklar için söylenen bir söz olup, ayakta dur, adım at! manalarına gelen bir temenni sözüdür.* Dardar biki, wa bawo to rê papikîy bîyaro.

darding *Nn.* Darê ki sêlawî û laseran vero ameyê. *Tr. Sel molozu vs.* Laserandê ci di xeylên darding ame. Dewijan pêrini xwu rê darding arêda û berd keyandê xwu.

dare *Nm.* Hevaleka[1] ki, kayda çuwereqeki (reqiço) di kayxerpinokan rê vajênaya. Wina dest beno pa: "Dare dare, pîpik mare." *Tr. Çubukların çatıştırılması ile oynanan bir oyunda söylenen bi tekerlemedir.* Mi dare vatê, înan kay kerdê.

darek *Nn.* Qirm. Leteyêndê çaran, parçeyêndê dari. *Tr. Çöp. Çalı parçası, küçücük ağaç parçası.* Darekên şî bî ci lingeri ra, dejêndo vêşinde dekewt bî de.

da rem *f. M.* Rem ro dayeni, remayîş dayeni, rem dayeni. *Tr. Koşturtmak, koşturucu.* Eger mi o nêdayê rem ro, ê bînî do kotekîy biwerdayê.

dareni *Nm.* Derîyayeni, dekurisîyayeni. Çîyên yan jî kesên mîyan qulojîyayeni, xwu vera ci kerdeni, ser o derênikên viraşteni. *Tr. Sokulmak, sıkışmak, zorla içine koymak.* Çuwal nêdarîya mîyan, to jî bi destan an bidarênayê de.

darey *Nn.* Darbir. Birrekêndo asinîn o ki daran, textan û çîyanê winasîna birneno. *Tr. Ağaç, tahta vb. maddeleri kesmeye yarayan kesici demirden bir alet.* Ey bi dahrey a, darîstan di darîy birnay.

darê dîngî *Nn. Bw.* Darkut. Darê dîngî pirodi, wa soqî bizîngo. Wa veng şiro axayan û began ki na keda ma ya.

darê kaşanî *Nn.* Daro ki kes pa çî kirêşeno. No darên o ki qalingeya ci hendê di destan (di bazîyan nê) pêyakerdişî ya ya. Bi nê darî ya şelagi girêdanê û di merdimîy kewnê bin û şelageri ancenê. *Tr. Yük taşımaya yarayan, iki elin işaret ve başparmaklarının birleştirilmiş hali gibi bir kalınlıkta olan bir mertek beya sırıktır ki iki kişinin altına girmesiyle yük taşımaya yarar.* Dardê kaşanî ra nêbo, kes bi kaşan a nêşeno bar bianco.

darên/i *N.* Darîn/i. Çîyo ki dar ra virazîyayo. *Tr. Ahşap/tahtadan olan.* Sîtilê ci darên bî, asinîn nêbî ki nêşikîyo.

darê qewsî *S. Nn.* Daro çewto ki debêno qewsî ki pa peme biceniyo. *Tr. Hallaç yayı.* Eger dardê qewsî ra nêbo, peme nêcenêno.

darfinayeni *f. M.* Darfinayîş. *Bw.* Darda kerdeni. Şima do ki gumanî ser darfinayê, şima bibexişnayê, ey vêrî bî.

darfinik/i *N. Bw.* Darvistik/i. Ê yê kenê çinayan berê darfinikî ser o darfinê.

darfinok/i *N.* Darvistok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên darfineno, bi darvistiş a ya kesên kişeno ya çîyên keno wişk yan jî mehfeze keno. *Tr. Asan, idam eden. Kuruması gereken her-*

1 Hevali: Babetên dêrênda nîşanan û kayan a. Qando ki bi şikildê "Heval! Heval!"î ya dest kena pa, no name giroto.

hangi bir şeyi askılığa alarak kurutmaya alan. Darviste/darfînaye bellî yo. Labelê darfînokê ci bellî nîyo.

dargir 1. *Cog. Nn.* Girê darandê girdan. *Tr. Büyük ağaçlarda oluşan tepelik.* Dewda ma di cayên rê vanê dargiri. 2. *Cog. Nn.* Neqeb. Cayo ki kes ci ra dekewno cayên, kes ci ra ravêreno. (Dargîri ra xeripîyaya.) *Tr. Kapı, giriş, akabe.* Dargirê Herêmda Dengizdê Sipeyî û Kurdîstanî Belen o.

dargiri 1. *Nk. Nm.* Dara girdi. Dara ki goreyê darandê bînan xeylên gird a. Tersê ci, "dara werdî" ya. *Tr. Büyük ağaç.* Dargirê welatdê ma nêmendê, ê herêmda Dengizdê Sîyay hewna bol ê.

dargumi 1. *Zîr. Nm.* Dara haletî ya ki nîreyî û haletî pîya bestena/girêdana. *Tr. Çift sürmede boyunduruk ile yarıcı demiri birbirine bağlayan özel yapılmış ağaç.* Dargumi nêbo, haletî nêancêna. 2. *Nm.* Cuwênan ser o mişon anteni di dara ki mişon û nîreyî pîya bestena. Sereyêndê dareri bi mişonî ya o, jew jî bi nîre ya o. *Tr. Eskiden harmanda döven gezdirirken döveni boyunduruğa bağlayan özel yapılmış ağaç.* Mêrdek qeç bî, mi mişon kerdê. Bergîra ci remê, mişon bi xwu ya berd sîlangeh. Ûja di dargumi şikîyê. Ê tabî sereyê ci jî ser o...

dari 1. *Nk. Nm.* Çîyo kuhoyî yo ki, kokê ci esto, emrê ci derg o. Ci ra kolî û textî virazîyenê. *Tr. Ağaç.* Hz. Pexember vano: "Eger şima resenê wextê axirdewrî, dara destdê xwu bikarê, ci ra fek meverdê." 2. *Nm.* Dîregi. Darê wişkê ki darandê hîyan ra virazîyayê û qandê têlefûnan do roneyê. *Tr. Direk.* Dari ronê ki kabloy biancê ser, ceyran perra ci. Nêzana ki ceyran verdeyayo. 3. *Bîy. Nm.* Erd, bîyayîş, destpêka ci, sifteyê ci, ellayde. *Tr. Tabiat, yapı, karakter, huy, yaratılış.* Vanê zaîf o. Dara ci winî ya. Dara ê keyî pêro winî ya, pêro jî zaîf ê.

daribîyaye/ê *Zv. N.* Kuhobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bol û bol pawito û deha pawitişî ra tehemmulê ci yê vinderdişî nêmendo, sebrê ci qedîyayo. *Tr. Sabitleşen, adeta yerinde yeşeren, çok bekleyen, artık bekleme tahammülü kalmayan.* Merdimo daribîyaye deha senîn bipawo? Mêrdek aja di bî kuho deha!

dari bîyayeni *Zv. f. M.* Daribîyayîş. Kuho bîyayeni. Bol û bol vinderdeni, vinderdiş ra eciz bîyayeni, tehemmulê ci yê vinderdişî nêmendeni. *Tr. Sabitlenmek, çakılı kalmak, durmaktan artık dizleri tutmamak, bekleme tahammülü kalmamak.* Ti yê kotî di? Ez şewra ra yo tîya di bîya dari!

darik 1. *Nn.* Darek. Daro werdî, daro viraşteyo werdî. *Tr. Çöp. Küçük çalı parçası.* Darikên şî ci çim ra, çim kerd kor. 2. *Nn.* Darekê şînî yo ki pa la û kodikê şînî girêdeyênê. *Tr. Terazinin üst tahtası.* Bendik bendik, şeş bendik, *iki kodik, bir* darik. (Şîn o.)

dariki *Nm.* Çîyênda kirîştenî ya ki bolkî darekî ra virazêna. Cora ci rê vanê dariki. *Tr. Kızak.* Ê do nêweşanê xwu bi darik a biancê. Çunkî vewri di ne estori, ne jî qatiri şena şiro.

darite/ê 1. *N.* Pirkerde/ê. Çî/keso ki bi derênikên a pir bîyo. Çî/keso ki çîyêndê zêdê barên yan jî şelagên darîyayo mîyan, dekurîyayo de. *Tr.* Tıka basa doldurulan. Çuwalo darite, kiştî ra ver kewt de. 2. *N.* Derîyaye/ê, dekurisîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên ci rê bi zor a karûgurweyên dayo kerdeni, derênik nayo ser. *Tr. Baskı yapılan, dayatılan, zorlanılan, yüklenilen, bastırılmış olan.* Karê xwu, bi a daritê ya da kerden.

dariteni 1. *f. M.* Daritiş. Pir kerdeni, dekurisnayeni. Bi zorên a karûgurweyên çîyên mîyan qulojnayeni. *Tr. Doldurmak, kuvvet uygularak, baskı yaparak doldurmak.* Mi awi dariti taseri mîyan, ey nêşimiti. 2. *f. M.* Daritiş. Bi qewetên a vera ci kut kerdeni, bi hêlên a sernayeni/ser qulojnayeni. *Tr. Dayatmak, baskı yapmak, kuvvet uygulamak.* Mamosteyî bol darit ser. Va, ti do hergi roj şeş saetî bixebitîyê.

daritok/i *N.* Derênikkar/i. Çî/keso ki karûgurweyan bi zor a dano kerdeni, bi zor a dekurisneno mîyan, bi zor a qelibneno ci, bi zor a û bi qulojnayen a dekeno de, derênik nano ser; bar û şelagên di bi hukmên a, bi şidênayen a, bi mîyan qulojnayen a keno pir. *Tr. Baskıcı, presleyerek iş yapan, zor kullanarak bir iş veya eylemde bulunan, tıka basa dolduran.* Mêrdek karûgurweyandê xwu di, teleban û şik û fikrandê xwu di tim jî daritok o. Mi cara nêdîyo bi xasekey a karûgurweyê xwu dayê kerdeni.

daritokey *Nm.* Derênikkarey. Wesfê daritokan ser o bîyayeni, daritok bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi zor a, bi hukm a, bi derênik sernayen a karûgurweyanê xwu keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Baskıcılık, baskı yapmak.* Daritokeya ci do rojên sereyê ci jî bûro. Çunkî daritok xwu rê meydanêndê derîyayenî vejeno.

darî *Kîm. Nn.* Derman, îlac. Çîyo kîmyewî yo ki nêweşan û kul û dirbetanê ci keno weş. *Tr. İlaç, derman.* Hergi wext di darîyê hergi derdî nêbeno. Vanê tayên jî kes do raştdê doktordê xwu bêro.

darîbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Dermanbîyaye/ê. Çîyo ki darî/derman sawîyayo bi ci. *Tr. İlaçlanan.*

Heywano darîbîyaye, dîrê rojan mîyan di agey-ra. 2. *Zv. N.* Halbîyaye/ê, çarebîyaye/ê, dermanbîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê çare vîneyayo, çareser bîyo, derd û gireyê ci bi bîyê hal. *Tr. Çaresi bulunan, hallolunan, çözülen, çözümlenen.* Şima senin, o gireyo darîbîyaye fina kerd gire ki?

darî bîyayeni 1. *f. M.* Darîbîyayîş. Derman bîyayeni, tedawî bîyayeni, darî xwu sawiteni, jewî darî kesî sawiteni. *Tr. İlaçlanmak.* Ez darî bîya tepîya kul û dirbetê mi pêro bî weşîy. 2. *f. M.* Darîbîyayîş. Derman bîyayeni, çare bîyayeni. Ci rê çareyên vijîyayeni, hal bîyayeni, gireyê ci abîyayeni. *Tr. Hallolmak, çare bulunmak.* Mi bizanayê bi no babet a derdê to do darî bîyayê, mi do ti diha rew biberdayê ûja.

darîcani *Nk. Nm.* Vaşêndo zîyanî yo. Vaşêndê mîyandê çeltûgî yo ki çeltûgî mîyan di tenya beno, canakî di nêbeno. Wexto ki rizî û darîcani pêmîyan di bişuwê, darîcani şenik a, cora kewna aweri ser. Bejna lemda darîcani jî hendê bejnda lemda çeltûger a. Labelê hendê tenedê rizî gird nêbena. *Tr. Çeltikle beraber yaşayan, başka bir yerde bulunmayan ve pirinç tanesine benzeyen zararlı hafif bir bitki.* Wexto ki ma medreb çînayê, mi darîcani dî bî.

darîdan/i *Kîm. N. Bw.* Dermandan/i. Darîdano ki nêşo hebênda dejî bido ardeni, wa qe xwu rê çinêbo. O yo bîlaheq bîlasebeb darîdaney keno.

darîdaney *Nm.* Dermandaney. Darîdan bîyayeni. Kar û gurwe û meslegê ci darîdan bîyayeni. *Tr. Eczacılık.* Ey zanîngeh di beşê darîdaney qedînayo.

darîdar/i *Kîm. N. Bw.* Dermandar/i. Darîdarê ci çinêbî, o jî şî jûnay ser.

darîdarey *Kîm. Nm. Bw.* Dermandarey. O yo keno bibo dermandar. Çunkî karê ci darîdarey a.

darîdej/i *N. Bw.* Dermandej/i. Darîdejêndo bitesîr bî. Dest di janê ci şikna.

darîkerde/ê *N.* Dermankerde/ê. Çî/merdimo ki kesên darî kerdo, jewî darî sawito ci ra û tedawî kerdo. *Tr. İlaçlanan.* Desto darîkerde bî weş. Labelê o nêkerdeyo hewna bi dirbetî. 2. *Zv. N.* Çîyo (gire, kes) ki derdê ci bîyo darî, derdê ci hal bîyo, derddê ci rê çare vineyayo. *Tr. Çözülen, hallolunan, çaresi bulunan.* Derdê ey o darîkerde do jî ey aş nêkero. Çunkî o ti bahanan ser o yo.

darî kerdeni 1. *f. M.* Darîkerdîş. Darî ci sawiteni, darî ci ra şanayeni, derman kerdeni, derman ci ra sawiteni. *Tr. İlaçlamak.* Derdên rê darî kerdeni, çarêyên o. 2. *Zv. f. M.* Darîkerdiş. Hal/çare kerdeni. Ci rê çare dîyayeni, derman kerdeni. *Tr. Çare bulmak, çözmek, halletmek.* Mi înan rê va, ya derdê mi darî kerê yan jî ez do jî şima rê derdîy peyda kera.

darîn/i *N.* Darên/i. Çîyo ki dar ra o, dar ra virazîyayo, darîn o. *Tr. Ağaçtan, ahşap.* Textêndo darîn bî, asinîn nêbî. Cora awi anti û masa.

darîney *Nm.* Darêney. Darîn bîyayeni, dar ra bîyayeni, dar ra vijîyayeni, dar ra virazîyayeni. *Tr. Ahşaplılık. Ağaçtan olma.* Ez ne darîneyda ci dima ya, ne jî ki çîna.

darînêbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Dermannêbîyaye/ê. Çîyo (dirbeti, kul) ki jewî yan jî doktorê ci darî nêkerdo, darî pira nêsawito. *Tr. İlaçlanmayan.* Bazîyê ci yo darî nêbîyaye, ez tersena ki ser o biwerimîyo! 2. *Zv. N.* Dermannêbîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê çareyên nêvîneyayo, hal nêbîyo, çareser nêbîyo; gireyê ci yo kudêno, nêbîyayena ci ya dewam kena. *Tr. Hallolmayan, çözülemeyen.* Vanê derdê şima yo darînêbîyayeyo hewna sereyê şima tewneno?

darî nêbîyayeni 1. *Tib. f. M.* Darînêbîyayîş. Derman nêbîyayeni, derman/darî ci ra nêsawîyayeni, darî/îlac nêbîyayeni. *Tr. İlaçlanmamak.* Dirbet di darî nêbîyayeni sebebê dewamkerdişdê nêweşey o. 2. *Zv. f. M.* Darînêbîyayîş. Derman nêbîyayeni, hal nêbîyayeni, çareser nêbîyayeni, dewambîyayîşê haldê xirabî, kudîyayena gireyî. *Tr. Hallolmamak, çözülmüş olmamak.* To derdê mi darî nêkerd. Merdimo derd darînêbîyaye do se kero, çi weli xwu ro kero?

darînêkerde/ê 1. *Tib. N.* Dermannêkerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên darî pira nêsawito, darî/îlac nêkerdo. *Tr. İlaçlanmayan.* Kesî hewna o merdimo darînêkerde nêdîyo. Pêroye xwu ver ra qisey kenê. 2. *Zv. N.* Dermannêkerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni hal nêkerdo, çareser nêkerdo, çareyê ci hewna nêvîneyayo, gireyê ci yo kudêno, o yo dewam keno. *Tr. Hallolmayan, halledilmeyen, çözülemeyen.* Derê ki ma sifte sifte şirê ê giredê darînêkerdî ser. Dima biwinîyê ê darîkerdeyî ra.

darî nêkerdeni 1. *Tib. f. M.* Darînêkerdiş. Derman nêkerdeni, darî/deraman pira nêsawiteni. *Tr. İlaçlamamak.* Mi dirbeta ci darî nêkerdi. Labelê mi ci rê şeklê darîkerdişdê ci va. 2. *Zv. f. M.* Darînêkerdiş. Derman nêkerdeni, çare nêkerdeni, çareser nêkerdeni, gireyê ci nêakerdeni, hal nêkerdeni, dewam kerdena gireyan. *Tr. Çaresini bulmamak, çözümlememek, halletmemek.* Madamo ki ey do derdê ma darî nêkerdayê, çirê ma hettanî tîya eware kerdîy ki?

darîstan *Cog. Nn.* Kelem, darber, darûber. Cayê

darûberî. Cayo ki hera yo û tey darîy bîyê kuho. *Tr. Ormanlık. Darîstanê ma veşa, ma nêşa hewna kero.*

darîstaney *Cog. Nm.* Kelemey, darûberey, darberey. Darîstane bîyayeni, cayê ci darîstan bîyayeni, wesfê darûberî tey bîyayeni. *Tr. Ormanlık alan.* Şima şenê hendê sahîfeyên heqdê wesfdê ci yê darîstaneya û deştey di nuşteyên binûşnê?

darîxane *Nn.* Dermanxane, eczaxane. Cayo ki tede darî/derman roşenê. *Tr. Eczane.* Ez şîya darîxane, mi darîyê xwu girot.

darîyaye/ê 1. *N.* Derîyaye/ê, pirbîyaye/ê. Çîyo ki pir bîyo. *Tr. Dolgun, doldurulan.* Lajek darîyaye bî. Senîn ki ay jî ci rê va, ser o ame war. Kam ki herûnda ay di bîyayê, o do fina ser o biameyê war. 2. *N.* Derîyaye/ê, serqulojnaye/ê. Çîyo ki bi qewetên a kutê serdê ci bîyo. *Tr. Baskı yapılarak, sıkıştırılarak doldurulan.* Darîyayeyê ci senîn ki bin di şikîya, hinî jî ser o ame war.

darîyayeni 1. *f. M.* Darîyayîş. Derîyayeni, pir bîyayeni. *Tr. Dolmak, sıkıntıdan dolmak.* Cinêki di rojîy bî ki vistirîyeri ra darîyê bî. Soyîn mêrdeyî ser o amê war. 2. *f. M.* Darîyayîş. Derîyayeni. Bi qewetên a xwu ci ser kuwateni/ser eşteni, xwu ci ser kerdeni, xwu ci ser qulojnayeni. *Tr. Dayanmak, yüklenmek, patlamak.* Kes do bîlaheq bîlasebeb hend jî nêdarîyo ser. Çunkî soyînê ci tim hewl nêbeno.

darîyê danû *Nk. Nn.* Darîyê danûgi. Babetên vaş û darîyên o ki fina nê vaşî ra virazêno û debêno jû şamîyan û şorberda aşûrê mîyan. *Tr. Kekik.* Darîyê danû dekerê aşûra mîyan ki tamê ci weş bo.

darîyê dejî *Tib. Nn.* Dermanê dejî, dermandej, dermanê tewatişî, dermanê tewateyî, dermanê gandejî, dermanê gandejey, dermanê gantewatişî, darîdej. Dermano ki dejê gandê kesî, kesî ser ra werzaneno. *Tr. Ağrı kesici.* Eger nika mi dermanê dejî nêgirotayê, sereyê mi weş nêbîyê, ez do biteqayê.

darîyê masan *Nk. Nn.* Vaşmase, babetên kuhoyî yo ki zihêrino, eger masey bûrê pa çengizênê. *Tr. Balık zehiri diye adlandırılabilecek bir çeşit bitki, balık otu.* Darîyê masan çekerê awi, wa pa çingizîyê.

darîyê nanî *Kîm. Nn.* Meya, mîraz, dermanê nanî. Darîyo ki kes erzeno mîrî mîyan ki pa mîr bitirşîyo û bimaso. *Tr. Maya, hamur mayası.* Tenekên darîyê nanî bierzi mîrî mîyan ki wa bimaso.

darîyê sîngilan *Tib. Nk. Nn. Bw.* Darîyê sîngili. Vakur û rojhelatdê Suwêreki di darîyê sîngilan beno.

darîyê sîngili 1. *Nk. Nn.* Darîyê sîngilan. Babetên vaşên o ki perrê ci bol werdî yê û vanê sîngilan rê rind yeno, sîngilan rê dermanên o. Ci ra dermanê sîngilan virazêno. *Tr. Siğil otu.* 2. *Tib. Nn.* Dermanê sîngilan, îlacê sîngilan. Dermano ki sawenê sîngilan ra û pa sîngilan kenê weş. *Tr. Siğil ilacı.* Eger ti darîyê sîngilan nêsawê ci, do weş nêbo.

darîyîn/i *Nn.* Dermanin/i. Çî/keso ki darî/derman sawîyayo pira, derman şaneyayo ci ra, derman bîyo, darî/derman debîyayo de. *Tr. İlaçlı, ilaçlanan, ilaç konulan.* Tayên mend bî ki ez ê meyweyê darîyînî nêşuwa û bûra.

darîyîney *Nm.* Dermaniney. Dermanin/darîyîn bîyayeni, darî/derman pira sawîyayeni, derman mîyan debîyayeni, derman piro şaneyayeni, darîyê ci bîyayeni. *Tr. İlaçlı olmak, ilaçlılık.* Darîyîneya ci zirar kesî nêdana.

darkodik *Nn.* Dareko ki kes pa navikê kodikan vejeno. *Tr. Patlıcan oyacağı.* Keyneyê bi darkodikî ya navikê balcanan vejenê.

darkovik 1. *Nn.* Mastêreko darîn. Mastêro darîno ki kes pa çîyanê awikinan rêj keno çîyêndê zêdê dorî û sîtilandê fektengan û xorîyan mîyan. *Tr. Huni, tahta huni.* Eger şima darkovik veranayê, rib ci ra rêj nêbîyê erd. 2. *Leş. Nn.* Herbî. Dareko (şivi, şîşa asinîni) ki kes pa lûlîyanê sîlehan û çîyanê winasînan pak bestereno. *Tr. Harbi.* Darkovikê mi çinêbî, mi nêşa lûlîya tifingerda xwu bestero.

darkut *Nn.* Darkutik, darsoqî, darê dîngî. Darên o ki xusûsî qandê kuwate/danî virazîyayo. Desteyêndê ci yê tepiştişî esto. Seredê ci di jî qaliney ser hendê borîyênda soberi û derganey ser jî hendê nîmsobayên darên esto. Bi di merdiman a pa kuwate kuwenê. *Tr. Dibek tokmağı, soku tokmağı. Darkutê ma bîyo vino, nêza kê berdo.*

darkuwate/ê 1. *Zv. N.* Darwer/i, darwerde/ê, darwerok/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dar kuwayo ci; bazirganeyên di, alvêrên di zirar dayo ci ro, kerdo zirarêndê şênî bin ro, xapênayo. *Tr. Kazıklanan. Bir ticaret veya alışverişte kazıklanan, kandırılan.* Merdimo darkuwate, ê darî rew rewî xwu vîra nêkeno. 2. *N.* Çî/keso ki dar kuwayo ci, ser o darên kuwîyayo. *Tr. Kazıklı, kazık çakılan, kazığa oturtulan.* Dûrikdê Osmanîyan di Voyvodayo darkuwate esto.

dar kuwateni 1. *Zv. f. M.* Darkuwatiş. Bazarganeyên di, alvêrên di, tîcaretên di mexsûs zirar jewî ro dayeni, ci xapênayeni. *Tr. Kazıklamak, kasden zarara uğratmak.* Şima nêşenê dar înan kuwê. O, bazirganêndo çimakerde o. 2.

f. M. Darkuwatiş. Cayên di, cayêndê mihînî di darên, mihînên kuwateni, erdo war kerdeni, bi erd a kuwateni. *Tr. Kazık çakmak/vurmak.* Mi dar kuwa û mi pa bergîri girêdê.

darkuwatok/i 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bazirganeyên di, alvêrên di, tîcaretên di kesên yan jî tayên xapênayê, mexsûs fînayê zirarêndê şênî ser, qeni ser dayê erro. *Tr. Kazıklayan, kazıkçı.* Mi nêşa xwu ê merdimdê darkuwatokî ra bireyno, soyîn ey dar kuwa mi. 2. *N.* Çî/keso ki cayên di, karûgurweyên di dar kuweno, dar kuwayo, mihîn kuweno, karûgurwe û wezîfeyê ci dar kuwatiş o. *Tr. Kazık vuran, kazık çakan.* Mi zana darkuwatokê ê mihînî ti yê. Çunkî çirûg bî. No çîyo çirûg ancax to ra bêro.

darkuwatokey *Nm.* Darkuwatok bîyayeni, dar kuwayeni. Bazirganeyên di, alvêrên di, tîcaretên di darên kesên kuwateni, ci xapênayeni, zirarêndo şên cirodayeni. *Tr. Kazıklamak, kandırmak.* Ez winîyaya darkuwatokey tey esta, mi terk kerd.

darkûtik/i *Zoo. N.* Kûtkûtik/i, kûtkûtok/i, darwer/i, darnequr/i, darkûtok/i, çikçiko, darniqur/i. Teyrêndê darîstanî yo ki, bi niqûrda xwu ya daran niqurneno û vengêndo ze kût, kût vejeno. Cora namedê ci di kûtkût esto. Bi niqûrda xwu ya xwu rê kokdê daran di halûni virazeno. Halûna ci jî qulên a. *Tr. Ağaçkakan.* Darkûtiko daran niqurneno.

darlox *Nn. Bw.* Darqeys. Werdîyey di jû finan wexto ki ma banîy lox kerdê, ma banî ser ra bêhemd bi darloxî ya kerdê bikewo cêr.

darnaye/ê 1. *N.* Darviste/ê, darfinaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni darda kerdo, darvisto, dar fînayo. *Tr. Asılan.* Resenê min o darnaye ewro dihîra tepîya tîya ra gêrîyayo. 2. *N.* Darneyaye/ê, darviste/ê, darfineyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dar a darfineyayo û bi no şekila fetisîyayo. *Tr. Asılan, idam edilen.* Merdimêndê baxtîyarê darnayeyî va: Ez a nêmirena, ez a cayê xwu bedelnena. Labelê ez do şima bi darnayenênda ebedî ya gerre kera!

darnayeni 1. *f. M.* Darnayîş. Darvisteni, darfinayeni, darda kerdeni. Bi dar a dardakerdiş, bi cayên a hêlkerde verdayeni. *Tr. Asmak.* Mi tewre darna û ez vijîyaya teber. 2. *f. M.* Darnayîş. Êdam kerdeni, xeniqnayeni, darvisteni. Bi darvistiş a xeniqnayeni/fetisnayeni, bi darvistiş a kişteni. *Tr. Asmak, idam etmek.* Şêx Seîdo Palewî bi tewrdê hembazandê ci ya Dîyarbekir di darneya.

darniqur/i *Zoo. N. Bw.* Darkûtik/i. Nê heywandê darîstanî rê jew cayan di vanê darkût, jû cayan di darkûtik, jew cayan di darnequr û jew cayan di jî vanê darniqur.

daro awî *Nk. Nn.* Tersê ci "daro bejî" yo. Daro ki awi mîyan di reseno, bi awdayîş a reseno, beno kuho û besteyê awer o. *Tr. Sulamak suretiyle yetişen ağaç.* Qebaxêri darda bejî ra nê, darda awî ra ya.

daro bej *Nk. Nn.* Darê bejîy, daro bejî. Darê ki aw nêdeyênê û resenê. Nê darîy mezbût ê, rew rewî nêşikênê, kermîy nêdekewnê de, nêkermijênê. Tersê ci "daro awî" yo. *Tr. Susuz olarak yetişen, kuvvetli, dayanıklı, çabuk çabuk kurtlanmaz ağaçlar.* Banandê herrînan di, mobîlya di bolkî mezbûteyda ci ra no daro bejî sazêno.

darpatêr *Sn. Nn.* Darter, darterik. O çîyo ki pa daran pajenê. *Tr. Ağaç soyan, ağaç soyucu alet.* Darvanî darpatêrê xwu girot û şî darîstanî mîyan. Des darê xwu patî tepîya, darîstanî ra vijîya û şî keraşo di serşoyê xwu kerd.

darpeme *Nk. Nn.* Dara pemeyî, lema pemeyî. Lema ki peme ser o beno. *Tr. Gövdesiyle birlikte pamuk bitkisi.* Ma pemeyê xwu arêdayê tepîya, ma şîyê darpemeyê xwu qilanayê û ma xwu rê kerdê ardû.

darpişkovi *Nk. Nn.* Çîyê zêdê gupikêna yê ki vilikakerdişdê daran di hewna newe kewtê daran ser. *Tr. Tomurcuk, domur.* Dareri darpişkovîy vetê. Çunkî zemanê darpişkovan o.

darpîji *Zoo. Nm.* Teyrênda darîstanî ya ki, zêdê bilbilî jî wanena, vengê ci weş o. *Tr. Bülbül gibi öten bir çeşit kuş.* Darpîja wanena, ci meveyê, wa zincarê goşandê ma bero.

darpîn *Nn.* Babetên darêndo sere ra mecrefe yo ki, pînî mîyan ra xusûsî qandê hak antişî virazîyayo. *Tr. Kümesten yumurta çekmek için kullanılan ucu kürekli özel bir sopa.* Mi bi darpînî ya hakîy antîy, pa leyrêndo merde jî vijîya.

darpûn *Nn. Bw.* Perpûn. Darandê darpûn nêkerdan ra fekîyo weş nêvijêno.

darpûnbîyaye/ê *Zîr. N. Bw.* Perpûnbîyaye/ê. Baxçeyê şima yo darpûnbîyaye do emserr meywan bin di biteqo.

darpûn bîyayeni *Zîr. f. M.* Darpûnbîyayîş. *Bw.* Perpûn bîyayeni. Eger sifte ra darpûn bîyayê, na nêweşînda zaîfi vero wina gidî nêbîyê.

darpûnin/i *Zîr. N. Bw.* Perpûnkerde/ê û perpûnbîyaye/ê. Wendekarêno, keso darpûnin û gilo darpûnin çiçî ano şima vîrî?

darpûniney *Zîr. Nm. Bw.* Perpûn kerdeni û perpûn bîyayeni. Sebebê bi mexelêndo şên a meywedayîşê ci, bi mi ki darpûnineya ci ra bî.

darpûnkerde/ê *Zîr. N. Bw.* Perpûnkerde/ê. Ez winîyaya o gilê a darda werdî ya darpûnkerde meywan bin di teqayo.

darpûn kerdeni *Zîr. f. M.* Darpûnkerdiş. *Bw.* Perpûn kerdeni. Daran û weşeyan darpûn kerê ki darê şima weş meywe bidê û kesê şima jî nêweş nêbê.

darpûnnaye/ê *Zîr. N. Bw.* Perpûnnaye/ê. Qeçekêno, şima şenê mi rê hîlbê gilêndê darpûnnayeyî û nêweşêndê darpûnnayeyî bivînê?

darpûnnayeni *Tib. Zîr. f. M.* Darpûnnayiş. *Bw.* Perpûn kerdeni. Dar û weşeyan û qeçekan bidarpûnnê ki zûraî nêmanê û nêweş nêkewê.

darpûnneyaye/ê *Tib. N. Bw.* Perpûnbîyaye/ê. Mi ferqê qeçekdê darpûnneyayeyî û nêdarpûnneyayeyî dîyo. Şima jî rind balî sernê, şima do jî bivînê.

darpûnneyayeni *Zîr. f. M.* Darpûnneyayîş. *Bw.* Perpûn bîyayeni. Eger bidarpûnneyayê, qey do mexelêndo şên bidayê.

darpûnzan/i *Tib. N. Bw.* Perpûnzan/i. Tey darpûnzan çinêbî. Ma nêşa no lajekê xwu yê nêweşdê sûriji bidarpûnno.

darpûnzaney *Tib. Zîr. Nm. Bw.* Perpûnzaney. Mi darpûnzaneya mêrdekî ecibnê. Bellî bî zanaye bî.

darqeys *Nn.* Darlox, qeysî, dalvex. Daro ki kes pa bananê herrînan lox keno. *Tr. Yuvak/loğ çekmeye yarayan alet.* Mi bi darqeysî ya bol banîy lox kerdê.

darqol *Nn.* Darbir. Daran qol kerdeni. Daranê bêmeyweyan birnayeni, qol kerdeni. *Tr. Meyvesiz ağaç budaması.* Darqolê ci weş bîbî. Cora serna darîy bîy şên.

darqolan *Nn.* Cayê darqolî. Cayo ki tey darqol virazêno. *Tr. Budama yeri, budama alanı/sahası, budanmış ağaç topluluklarının bulunduğu alan.* Ê yê kenê şirê darqolan ra kolîy bîyarê.

darqori *Zîr. Nk. Nm.* Dara qori. Dara ki deha bol bîya pîri, serrê ci bol vêşî yê. *Tr. Yaşlı ağaç.* Dara Qanliquyî, darqorên a. Çunkî dîrê sey serrê ya.

dar ra merdim geyrayeni *Zv. f. M.* Dar ra merdim geyrayîş. Merdimo textîn û beyranbûk beno dar ra merdim. Ze ki merdimo qeşmerîn bo. Wexto ki merdimo ercîyaye çinêbeno, o bîn beno dar ra merdim. *Tr. Tahtadan, oyuncaktan, ahşaptan adam aramak, nitelikli eleman eksikliği.* Ez a, dar ra geyrena merdim. Merdim nêmendo. Ti vanê beno ki kewto sî. Ez bi netebayan a menda.

darsipe/ê *N.* Çî/keso ki darê ci, erdê ci, rîyê gandê ci sipe o, pak o. *Tr. Yapısı, zemini, yaratılış şekli, görünümü beyaz veya temiz olan.* Lajek darsipe bî. Cora înan ecibna.

darsipeyey *Nm.* Darsipe bîyayeni. Erdê ci, rîyê ci, asayîşê ci, renga gandê ci, zemînê ci pak û sipe bîyayeni, weşdê kesî şîyayeni, xasek bîyayeni. *Tr. Yüz teni, görünümü, şekli beyaz olmak, temiz olmak, güzel görünmek.* Darsipeyayda ci ra nêbîyê, kesî qandê xulqdê ci nêrîdayê.

darsipê *Nk. Nm.* Sipedari, dehlêri. Qebaxêra sipê. *Tr. Akkavak, akkavak ağacı.* Darsipê ra text virazyeno.

darşaxini 1. *Nk. Nm.* Darxaji. Çamêrê ki perrê ci ze derzinî. Çamêra perderzîniki. Ladîni, serwî ûzn. *Tr. Ladin gibi iğne yapraklı çam ağaçları.* O merdim, şî bî darşaxini bin, derzinîya ci şî bî ci çimî ra. 2. *Nk. Nm.* Darê ki şaxîy danê, darê ki gil û şaxê ci bol ê. Mesela çinayêri. *Tr. Geniş yapraklı çınar gibi bütün ağaçlar.* Kes do xwu rê darşaxinîy bikaro ki serseyda ci bin di xwu rê roşo.

darter *Nn.* Darterik, darpatêr. O çîyo ki pa daran terenê/pajenê. *Tr. Ağaç soyma bıçağı.* Darvanî darterê xwu nêardo. Qey do bi destan a daran bipajo.

darterik/i *N. Bw.* Darpatêr/i. Bi darterikî ya darîy û bi zengenî ya jî erd terenê.

darûber *Nk. Nn. Bw.* Darber 1. Verî ez darûberdê dewda ma di bîyê vinî. Nika jû jû dari menda.

darûcamêrd *Nn. Bw.* Pîlûpeleng. Ti merdimêndo darûcamêrdê. Ti senîn xwu kenê vervadê ey?

darûcamêrdey *Nm. Bw.* Pîlûpelengey. Ma qet kesî di wesfêndê darûcamêrdey nêbeno! Ti çi wina cilqê?

darûdûmar *Nn. Bw.* Dorûber. Darûdûmar winî ya, ne hes bî, ne jî bes! Finêra çoşme ra vengêndo pêta puffini vijîyê.

darvan/i *N.* Merdimo ki karê kolîyan keno, bi kolîbirnayîş a nanê xwu vejeno, xwu rê kolî roşeno û bi no babet a nan û rizqê xwu derdest keno. *Tr. Oduncu.* Darvan do darîstan di kizirey bikero ki, xwu rê kolî bibirno û pa nanwerê xwu bikero.

darvaney *Nm.* Darvan bîyayeni, bi kolîbirnayen a nanwereya xwu kerdeni, bi kolîrotişî ya nanê xwu veteni. *Tr. Odunculuk.* Darvaneya ci ya pîzeyê ci mird nêkena.

darviste/ê 1. *Dad. N.* Darfinaye/ê, dardakerde/ê, dardabîyaye/ê, îdambîyaye/ê. Merdimo ki îdam bîyo; bi darên û bi resênên a yan jî bi şirîtên a darda bîyo û bi no babet a kişîyayo. *Tr. İdam edilen, darağacına çekilen, asılan.* Mêrdekî va: Merdimo darviste eger bêguna bo, ez texmîn kena ki Îslametey di şehîd şino. 2. *N.*

Afînaye/ê, dardakerde/ê, dardabîyaye/ê. Çîyo ki dar fineyayo, darda bîyo, afîneyayo. *Tr. Asılı, asılan.* Tewreyo darviste merran ra beşirêno.

darvisteni 1. *Dad. f. M.* Darvistiş. Darda kerdeni, darfinayeni, îdam kerdeni. Kesên yan jî sûjdarên bi darên û bi layên a kiştenî. *Tr. Asmak, idam etmek.* Dewleta Turkîyay 1984 ra yo ki kes dar nêvisto. Çunkî darvisteni qanûndê xwu ra veta. 2. *f. M.* Darvistiş. Darfinayeni, darda kerdeni. Bi çîyên a afinayeni, bi çîyên a hewa ra vindarnayeni. *Tr. Asmak.* Mi do çinayê to bi têlan a darfinayê, mi va beno ki leymin o, cora mi dar nêvist.

darvistik *Nn.* Darfînik. Çîyo ki kes pa çîyên yan jî kesên darfineno, keno darda. *Tr. Darağacı, askılık, askı.* Darvistik guna erd ro şikîya.

darwer/i 1. *Zoo. N. Bw.* Darkûtik/i. Heywanên o ki bi nuqurda xwu ya daran qul keno û xwu rê tey halûni virazeno. Darwer, darkût, darkûtik, kûtkûtik, kûtkûtok û qe beno ki deha babetnakî namey. *Tr. Ağaçkakan.* Darwerên ame mezelan mîyan. Mi balê xwu da bi ci, ez winîyaya ki o yo daran niqurneno. Niqurnayenda ci di vengêndo kût kûto yeno. Mi fehm kerd ki, hendayên nameyê ci, aja ra yenê. 2. *Zv. N. Bw.* Darkuwate/ê 1. Merdima darweri tim qayîla heyfê xwu bigîro, tim heyfî dima ya. Cora dar werdeni çîyênda rindi nîya.

darwerde/ê *Zv. N. Bw.* Darkuwate/ê 1. Şima neya tepîya deha nêşenê ê merdimê darwerdeyî bixapênê. Na gama tepîya o yo geyreno çimwelikêndê zêdê şima.

dar werdeni *Zv. f. M.* Darwerdiş. Darwerokey. Bazirganeyên di, alvêrên di, ticaretên di xapîyayeni, zirarêndê şênî ser ro deyayeni. *Tr. Kazıklanmak.* Her bi hereyda xwu ya dar finên weno. To qe beno ki ey tenîyay ra des finîy dar werdo.

darwerok/i *Zv. N. Bw.* Darkuwate/ê 1. Eger ma destandê ê merdimdê darwerokî ver kewê, o do îspatey dar ma kuwo! Çunkî ey coydê xwu di darêndo winî bêter kesî ra nêwerd bî.

darwerokey *Nm.* Dar werdeni. Keso ki dar werdo, o kes bîyayeni. Bazirganeyên di, alverên di, ticaretên di dar cikuwayeni, dar werdeni. *Tr. Kazıklanmak.* Darwerokey wesfê min û şima nê, ê ey o.

darxaji *Nk. Nm. Bw.* Darşaxini. Serseya darxajan nê, serseya çinayêran weş a.

darxîç *Nn.* Xençerîya darîni. *Tr. Ahşap kama.* Werdîyey di ma xwu rê darxîçîy viraştê û pa kay kerdê.

das *Zir. Nn.* Sap, sapê teneyan, sapê qezencî. Pûşê tenan o ki werzanayenda teneyan dima herûni di maneno. *Tr. Anız.* Çînêri amê, tene çîna tepîya, dasê ci herûni di verda.

da seyên *H.* Hendê seyên, çoşmeyê se teneyî, nezdîyê seyî. *Tr. Yüz kadar, yüz civarında, yaklaşık yüz.* Da seyên mîya ci bibîyayê, ey do xwu rê şuwanîni bikerdayê.

dasik *Zir.* Daso werdî, sapek. Werdîyê wişkbîyayedê sapdê teneyan o werdî. *Tr. Sap kırıntısı.* Cûnîy wederdîy tepîya, dasikê xwu jî werzana. Herûna cuwênan kerdi pak û ci ra kewt dûrî.

dasî *Nm.* Qilçixi, derzinîyê masan. *Tr. Kılçık.* Herga ki ez masey wena, miheqeq dasî do şirê mi fekî û qiri ra.

dasîmase *Zoo. Nn.* Babetên mase yo ki tey derzinî estê, bixwu jî werdî yo. *Tr. Kılçıklı küçük bir balık cinsi.* Dasîmase bê derzinî nêbena.

dasîya masan *Zoo. Nn.* Derzinîyê maseyan ê. *Tr. Balık kılçığı.* Kes masey bûro, îlla kî dasîyê ci do şirê kesî fekî û destî ra.

da şeştî *H.* Çoşmeyê şeştî, hendê şeştî tene, nezdîyê şeştî. *Tr. Altmış kadar, altmış civarında, yaklaşık altmış.* Da şeştîyên karkerê ci est bî. Nika qe jew jî nêmendo.

da şeştîyên *H.* Hendê jû şeştî, çoşmeyê şeştîyên, nezdîyê şeştîyên. *Tr. Yaklaşık olarak altmış kadar bir deste, grup, demek vb.* Da şeştîyên hunermendê ci tenya jî şeno ê karan pêrini wedarno.

daşi *Nm. Bw.* Kunifi. Qeçekan berê daşi ki, bimûsê. Wa bizanê ki hergi ca, daşi nîya.

daşok *Zoo. Nn.* Maseyêndo sîyak o. *Tr. Esmer/gri bir çeşit balık.* Daşok, awandê berrî di coyêno.

daşti *Nm.* Hêmi, devi, teref, kenar, pol, ver, kişti, heti, doşî. *Tr. Yan, taraf, yön, kenar.* Daşta çepi ra bigî û şorî. Tew mevindi.

da vîstên *H.* Hendê vîst teney, çoşmeyê vîstî. Çi çîyo ki wazêno, ey ra hendê vîstên. *Tr. Yirmi kadar, yirmi civarında.* Ma hergi hefte, da vîstên hakîy herînenê, nêmanenê, qedênê.

dawa 1. *Er. Nm.* Na vajeki, "de'awa" ra yena. Çîyo ki kes ci dima, eger şertê ci bêrê ca, ganê xwu jî dano, eger îcab bikero, kes qandê hêwandê xwu ser o mireno jî. *Tr. Dava, ülkü.* Eywax, dawaya mi! 2. *Er. Nm.* Olay, hadîse, gire, mesele, wezîyet, derd. Wezîyeto weş yan jî neweş. *Tr. Olay, hadise, durum, mesele.* Ez a fehm nêkena, dawaya şima çiçî ya? Çîyo ki şima yê ser o werey nînê, çiçî yo? Şima na dawa di neheqê. 3. *Er.* Gerre. Jewî ra gazincîyayeni, jewî rê dawakar bîyayeni, jewî ser o heqên îddîa kerdeni, jewî ra heqên waşteni. Merdimên yan jî dezgeyên ser o heqên

waşteni. Cora ci kesên yan jî cayêndê girdî rê gerre kerdeni. *Tr. Dava, şikayet etmek.* Mi ci rê dawa akerda. Ma do meşti dadgeh di bêrê pêver.

dawa camêrdey *Nm.* Dawaya mêranîyey, dawaya mêranî. Dawaya ki kes qandê camêrdey, qandê ravey, qandê xwumojey keno. *Tr. Erkeklik, yiğitlik, kahramanlık, gösteriş, gibi iddialarla ortaya atılmak.* Ma nêşenê, bi dawerda camêrdey a, karûgurweyê xwu yê mîyandê destekandê xwu vinî kerê heyran!

dawadar/i *N.* Gerrekar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên û waştenên dima, o yo çîyên wazeno, heqdê kesên di dawayên akerda, şîyo dadgehi (mehkema.) *Tr. Davacı, şikayetçi, mahkemeye başvuran.* Gama bîni keso dawadar û dawayîn tîya di bî.

dawadarane *Nn.* Zêdê wihêrandê dawana bîyayeni, zêdê dawadaran bîyayeni. *Tr. Ülkücüler gibi, dava sahipleri gibi.* Mi nêşa dawadarane şiro ci zincî perro û waştena xwu vajo.

dawadaraney *Nm.* Şik û fikr û hal û hewalê dawadaran, zêdê înan bîyayeni. Zêdê gerrekaran û wihêrandê dawayên bîyayeni, ray û şopda înan di şîyayeni. *Tr. Şikayetçiler gibi davranmak, dava sahipleri gibi yapmak veya onlara benzemek, bir dava peşinde gidenler gibi olmak, onlara benzemek.* Hetta nika kesî dawadaraneyda ci rê quzilkurt nêvato.

dawadarey *Nm.* Gerrekarey, gerrekar bîyayeni, dawadar bîyayeni, wahîrê gerre yan jî dawayên bîyayeni, heqdê kesên yan jî çîyên mehkema akerdeni, çîyên û posenên dima bîyayeni. *Tr. Dava etmek, davacı olmak, mahkemeye gitmek, dava sahibi olmak, şikayetçi olmak, hak iddia etmek.* Dawadareya ci do rojên sereyê ci bûro.

dawagîn/i *N.* Kes/çîyo ki; qandê winîyayîşdê ci, qandê halkerdişdê ci dawayênda kesî gîno. *Tr. Dava alan, sorumluluk alan.* Dawagînê ci aboqatên nîyo, dezgeyên o.

dawagîney *Nm.* Dawagîn bîyayeni, dawa giroteni. Girotokê daweri bîyayeni. *Tr. Dava almak.* Ez a nêzana, înan wefsê dawagîneyda ci kotî ra giroto ki?

dawakar/i 1. *N.* Keso ki wahîrê dawayên o, waştenîyênda ci esta, o yo şik û fikrên dima şino. *Tr. Ülkücü, davası sahibi, fikir veya iddiası olan.* Dawakar, gerek dawada xwurê, heta peynî wahîr bivijîyo. 2. *N.* Keso ki olayên kerda, hadîseyên yan jî qezayên ci dest ra peyda bîyo. *Tr. Olaya neden olan.* Merdimo dawakar pîyase di çinî yo. Ma yê raya ey pawenê. 3. *N.* Gerrekar/i. Kes/dezgeyo ki kesên yan jî dezgeyên rê dawayên akerda, o yo ci ra heqên wazeno. ci rê bîyo gerrekar. *Tr. Davacı, dava açan, mahkemeye başvuran.* Dawakar o merdim nîyo. O merdimo ki şima yê vanê, temsîlkarê ê dawakarî yo.

dawakarey 1. *Nm.* Dawakar bîyayeni, wahîrê dawayên bîyayeni, dawayênda ci bîyayeni, şik û fikrên dimi kewteni, şopa ê şik û fikrî ramiteni. *Tr. Ülkü sahibi olmak, dava sahibi olmak, bir iddia peşinde koşmak.* Mi şima rê va, peyîkê ey bê, dawakareya ey tinê nêşina. Şima goşdareya mi nêkerdi. Ez se kera! Qey erdîşa mi çinî ya, şima yê bi min a emeley nêkenê. 2. *Nm.* Dawakar bîyayeni, ci dest ra olayîyên peyda bîyayeni, sebebê hadîseyên yan jî qezayên bîyayeni. *Tr. Bir olaya karışmak, elinden bir vak'a sudur etmek.* Eger ma bişayê dawakareya ci ser o tesdîq bikerdayê, ma do bieştayê zîndan. 3. *Nm.* Gerrekarey. Dawakar bîyayeni, gerrekar bîyayeni. Kesên yan jî dezgeyên ser o heqên waşteni, qandê coy ê kesî yan jî dezgey rê dadgeh/mehkemayên akerdeni. *Tr. Davacı olmak, davacılık, şikayetçi olmak.* Mêrdekêndê mihîmî va: Ez şena bi ci ya qisey bikera û dawakareyda ci ra ci bifîna.

dawaya eşîri *Nm.* Dawaya ezbeti, dawaya eşîrey, dawaya esîley, dawaya girani, dawaya camêrdey. Dawaya ki qandê eşîr û eşîrîyey ramenê û vanê, ma esîl ê, ma wahîrê kokî yê. *Tr. Asalet iddiası, üstünlük iddiası.* Bavê mi, ez nêşena dawaya eşîri birama. Ez xwu rê feqîrekêna. Ti şinê xwu rê lejê eşîri kenê, biki.

dawaya mêranîyey *Nm.* Dawaya mêranî, dawaya camêrdey, dawaya xurtey, dawaya raveybîyayîşî, dawaya girdey, dawaya sermîyaney, dawaya şêrey. *Tr. Erkeklik, benlik, liderlik, şeflik, reislik, asalet, yiğitlik, mertlik, vs davası veya iddiası.* Mêrdekê mêrxasî va: Mi rê dawaya mêranîyey mekerê. Dawaya zewajî *Nm.* Karûgurweyê zewajî, olayîya zewajî, dehkaya zewajî, wezîyetê zewajî, merselaya zewajî, zewaj waştiş. *Tr. Evlilik meselesi, evlilik sorunu, evlilik problemi, evlilik iddiası, evlilik işi, evlilik olayı, evlenme isteği.* Lajo pî rê dawaya zewajî keno. Na dawayênda giran a.

dawite/ê *Mîm. N.* Çîyo (ban, cayêndo zêdê banî) ki dawîyayo, rût nêverdeyayo. *Tr. Sıvanan.* Dêsdê dawitî bin di roni. Ez dima ca dana ci.

dawite *Mîm. N.* Suwax. Rîyê dêsano ki eger bi xerc a, eger bi lincî ya dawîyayo. *Tr. Sıva.* Dawiteyê dêsdê ma şîyo, ma yê kenê newedera bidawê.

dawiteni *Mîm. f. M.* Dawitiş. Dawite kerdeni,

siwax kerdeni, rîyê dêsan pironayeni. *Tr. Sıvamak.* Ostayê dawiteyî dêsîy weş dawitê.

dawitok/i *Mîm. N.* Kes/ostayo ki dês dawito, karê dawitişî kerdo, karûgurwe û wezîfeyê ci dawitiş û dês û banan daweno; kar û meslegê ci dêsan dawitiş o. *Tr. Sıvacı.* Dawitok do heqê xwu wextdê ci di bigîro ki weş jî bidawo.

dawitokey *Mîm. Nm.* Dawitok/i bîyayeni, karê dawitişî kerdeni, ser o wesfê dawitokan bîyayeni. dawiteni. *Tr. Sıvacılık, sıvamak.* Kesî ne dawitokeya ci vînaya ne jî çi. O yo xwu rê vano ez dawitok a.

dawulkelp *Tib.* Nêweşînên a ki Dimilî di jû cayan di vanê harey, jew cayan di jî vanê xîntey. *Tr. Kuduz hastalığı.* Kutiko xînt, kutiko har, dawulkelp.

dawulkul/i *Tib. N.* Bestokê araqî, bestokê çengiznokî (*uyuşturucu madde*), kêşê araqî. Kêşê çiyandê çengiznokan. *Tr. Alkolik.* Dawulkelpên şan ra hettanî şefaqê şimiti bî. Nezdîyê rojakewtenê jî ortedê çarşî di kewt bî. Şar şîyê ameyê ser o zewtîy kerdê.

dax 1. *Nn.* Nîşan, îşaret. *Tr. İz, belirti, nişan.* Dewaro daxkerde rew rewî vinî nêbeno. 2. *Nn.* Vîrîyayeyê "taxî" yo. Maneyê ci mehla ya, herêm a, cayê roniştişî yo. *Kur. Tax. Tr. Mahalle, bölge, yerleşke.* Taxa înan a cêrên û corêni pêya weş vanê.

da xarî *Nn.* Dest bi xarî kerdeni, xaz cidayeni, bi xazên a ramiteni, hema xarî dayeni. *Tr. Hızlandırmak, gaz vermek, hız kazandırmak, hızlandırmak.* Ey dişmen dî tepîya, hema estora xwu, da xarî.

daxdar/i *N.* Daxkerde/ê, birîndar/i, dirbetin/i. *Tr. Yaralı, dağlanan.* Mi merdimêndo daxdar dî ki, kaşka mi nêdîyayê. Çunkî çendo ki ez ey vînena, zerrîya mi şina.

daxdarane *Nn.* Ze ki daxdar/i bo, zêdê daxbîyayana bîyayeni, ze ki dirbetin/i bo, zêdê dirbetinbîyayana. *Tr. Dağlanan veya yaralananlar gibi.* Lajek daxdarane ca di mend bî.

daxdaraney *Nm. şekil û* bîçimê daxdaran tey bîyayeni, bi şikildê dirbetinan a bîyayeni, wesfê daxbîyayan ser o bîyayeni. *Tr. Dağlanan gibi olmak, yaralanmış gibi olmak.* Mi rê ki daxdaraneya ci do ci rê zirar nêdo.

daxdarey *Nm.* Dax bîyayeni, daxdar bîyayeni, wesfê daxdaran ser o bîyayeni. *Tr. Yaralanmak, yaraya neşter vurmak, kızgın bir şeyle yaralamak.* Daxdarey qederê min o qey.

daxîyaye/ê *N.* Daxbîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi şîşênda sûrkerdê ya cayêndê ci veşnayo, kerdo mor, kerdo nîşan, qandê şîyayenda mîkrobandê ci bi no babet a veşnayo. *Tr. Dağlı, dağlanan.* Goşê ci yo daxîyaye do dima weş bo.

daxîyayeni *f. M.* Daxîyayîş. Dax bîyayeni. Bi şîşênda sûr a mor bîyayeni, mîkrobandê nêweşîni ra reyayeni. *Tr. Dağlanmak.* Heywanîy do pêro vizêr bidaxîyayê, ma nêşa, mendîy ewro.

daxme 1. *Ky. Nn.* Kayên a. Bi di babetîy sîyan a kay bena. Hergi banetîy şîyês tene yê. Têtewr hîris û di sî yê. Bi di merdiman a kay bena. Wexto ki kes do sî yan jî pûlî bûro, gereg o ki sîy yan jî pûlê merdimdê qarşûy/hemberîy bi şikildê jew pir, jew veng, jew pir, jew vengî ya bê. Eger winî nêbo, nêşeno bûro. Na kayeri di sî werdeni jî mecbûr a. *Tr. Dama, dama oyunu.* Ez dama di ostayên a. Mi qandê nê Vajekandê Dimilî des diwês serrî yo teriknayo. 2. *Nn.* Dax kerdena heywanan. *Tr. Dağlama, dağlama işareti.* Daxmeyê mangerda ma o yo hewna pa.

daxme kaykerdeni *f. M.* Daxmekaykerdiş. Kaya daxmî kaykerdeni. Bi sîyandê daxmeyî ya kay kerdeni. *Tr. Dama oynamak.* Keko Cemîl sîyanê xwu pêrini dano ma tepîya bi sîyênda xwu ya mendê ya sîyanê ma hemini arêdano û qedîneno.

daxnaye/ê *N.* Daxîyaye/ê. Çî/keso ki jewî dax kerdo, jewî yan jî tayêni bi şîşênda sûr a dax kerdo, bi no babet a nîşan kerdo, mîkrobê mîyandê ci ber kerdo. *Tr. Dağlanan.* Ez heywaneka xwu cadê ci yê daxnayeyî ra şînasnena.

daxnayeni *f. M.* Daxnayîş. Dax kerdeni. Bi şîşênda sûr a veşnayeni, cayêndê ci nîşan kerdeni, mîkrobê mîyandê ci berdeni. *Tr. Dağlamak.* Eger bidaxnê, do bellî bo.[1]

daya pîli *Nm.* Pîriki, dapîri. Maya mari yan jî maya pêrdê kesî. *Tr. Büyükanne, nine.* Mi daya xwu ya pîli rê va, kalikê mi senîn bî, mi rê xulqê ci vaji.

daya qiji *Nm.* May. Maya kesî ya ki kes ci ra bîyo. *Tr. Anne.* Daya pîli û daya qiji pê heteki roniştîy bîy. Daya qiji, ti ya sera şina?

dayawudaye/ê *N.* O ki dayaxi dano xwu, sebir keno, xwu bi xwu ra, coydê xwu ra paştî gîno. *Tr. Sebat eden, dayanan, potansiyel şeylerden güç*

---

[1] Dax kerdeni, daxnayeni şîya kewta Tirkî mîyan jî. Halbikî na vajeki Dimilî ya. Çunkî Tirkan jî vata Farîsî ya. Dimilî di na vajeki bi şikildê daxbîyaye/ê, daxkerde/ê, dax kerdeni, daxîyaye/ê, daxîyayen a vajîyaya, nûşîyaya.

alan, tecrübelerinden ders alıp kuvvetlenen. Merdimêndo dayawudaye mi jî dî. Taqetê ci yê coy nêmend bî. Xwu bi xwu, tesellî kerd û vernîya çinêbîyayeni giroti. O yo nika cayêndo bol weş di.

dayaxa ganî: *Nm.* Xwuverdayîşê ganî. Çîyandê çetinan vero, mîkroban vero, kar û gurweyandê giranan vero metîney û zaîfeya gandê însanî ya. *Tr. Vücudun bağışıklık sistemi, vücudun dirençlilik durumu.* Dayaxa gandê ci bol tayên a. Vayekêndê werdî vero jî serd gîno.

dayaxgirote/ê *N.* Qewetgirote/ê. O ki jewî ra qewet/paştî gîno. *Tr. Birinden güç, kuvvet alan.* Senîn ki apê ci ame, ey ci ra dayaxi girot û hêrişê serdê ci kerd.

dayaxi *Nm.* Daban, sebir, payande. Qeweto ki kes xwu nano ser, kes pa vinderêno, kesî rê beno payande. *Tr. Sabır, sebat, direnç, bağışıklık sistemi, metanet, dayanıklılık gücü, kişinin dayanak noktası.* Xeylên zeman bî malbatda xwu ver dayê. Biray pêro şî ser, deha damiş nêbî. Kerd ki heme çî verdo û şiro, axirî ze ki ci qelb di jew vajo, dayaxi bidi xwu, meşorî.

dayaxi giroteni *f. M.* Dayaxi girotiş. Qewet, omidî, payanda giroteni. Jewî yan jî çîyên ra qewet û hêle û omidîya caseretî giroteni, ci ra paştî giroteni. *Tr. Güç, kuvvet, dayanak noktası bulmak, almak.* Kes bişo jewî ra dayaxi bigîro, kes qe beno ki bişo nê dinyay cadê ci ra bilûno.

dayaxi xwudayeni *f. M.* Dayaxi xwudayîş. Coydê xwu ra, ceribîyandê xwu ra, moraldê nezdîyandê xwu ra, dîrokdê xwu ra qewet, taqet, paştî û payanda giroteni. *Tr. Hayatından, tecrübelerinden, yakınlarının moral ve var olan güçlerinden, tarihinden güç, kuvvet, moral almak, dayanak noktaları bulmak, kendini hayata bağlayacak mesnetler arayıp bulmak.* Doktorî ci rê vat bî, ti do dîrê mengan mîyan di bimerê. Kam ki ameyê zîyareteyda ci, vatê to rê kefaret bo, ma peyhesîyayê, teqdîrê Ellahî yo û zêdê nînan tesellî dayê ci. Labelê ey merselaya Hebîbê Neccarî aşmawiti bî, ay ra xwu rê dayaxi giroti bî û pa dayaxi dayê xwu. Vanê banderoka Hebîbê Neccarî ci rê vato: *Ya Hebîbê Neccar! Rakeve fena her car, Xwedê yek e, derî hezar.* Mêrdekî bi na dayaxa nêweşîni ravêrnê.

daye/ê *N.* Deyaye/ê. Çî/keso ki deyayo, dest ra vijîyayo. *Tr. Verilen.* Eger o çîyo daye to het di bivijîyayê, bi mi ki sereyê to bitewayê.

dayeki *Nm.* Cinîya ki wezîfeyê ci qeç winîyayen a. *Tr. Dadı, çocuk bakıcısı.* Hergi şewrane dayeka ci yena ci kîberî ver ra gîna, bena qeçxane.

dayena Ellahî *Nm.* Dayîşê Ellahî. Dayena Ellahi ra zengîn yan jî nîmetdar bîyayeni, babetên wahîrê çîyêndê vêşî yan jî bêhesabî bîyayeni. *Tr. Allah vergisi.* Kes nêşeno bi ci ya baş bikero. Ê mêrdekî dayena Ellahî ya, babetna nîya. Ellahi xwu rê ser ra varnaya.

dayena peyêni *f. M.* Dayîşo peyên, dayena peyni, dayena peynekêni. Dayena ki peynî da, dayena ki peynî di bîya. *Tr. Son yaratılış, sonradan meydana getirilen yaratılış, nihayetteki yaratma eylemi, sonradan verilen.* Eger bi ey a bo, vano na dayena min a peynî ya. Labelê ez tenekên şubhedar a.

dayena siftekêni *Nm.* Dayîşo siftekên. *Bw.* Dayena siftî. O, bidayenda siftekên a pa qewlê xwu keno.

dayena sifteyî *Nm.* Dayîşê sifteyî. Dayena siftekêni, dayena siftê, sifte sifte dayîş. Fina siftî ya ki çîyên yan jî kesên deyêno. *Tr. İlk verme, ilk veriliş, ilk oluşturma, ilk oluşum, birinci oluşum, ilk yaratılış, ilkin ki meydana geliş.* Dayena ci ya sifteyî û peyêni jew a. Çunkî ci rê çetiney çinî ya ki gengazey jî bibo.

dayena siftê *Nm. Bw.* Dayena sifteyî. Ellah zano ki dayena ci ya siftê bî. Labelê bi îsrar a vatê, na dayena min a didi ya.

dayeni *f. M.* Dayîş. Dayîni. Xwu dest ra jûnakî dest kerdeni, xwu dest ra vera cana kerdeni. *Tr. Vermek, veriliş.* Dayeni bi merdimdê zengînî ya û giroteni jî bi merdimdê neçarî ya robera yena.

dayen û giroteni 1. *f. M.* Dayîşûgirotiş. Qandê hesabî bol şikêr bîyayeni, bi ata nata kerden a gireyan rê çare geyrayeni. *Tr. Hesaplamak, inceden inceye düşünmek, sık eleyip ince dokumak.* Mêrdek guvişîya bî pêser. Hetta şewra da û girot. Axirî ki şa mîyan ra bivijîyo. 2. *Zv. f. M.* Dayîşûgirotiş. Gandayen û giroteni. Merg/ganan vero bîyayeni. Heyatê xwu finên dayeni finên giroteni. Heyatê ci şîyayîş û amîyayîş. Gan dayîş û girotiş. *Tr. Ölüp ölüp dirilmek, ecel terleri dökmek.* Mêrdeko ganî vero. O yo şan ra yo dan û gîno, dano û gîno. Qewma ci arêbîyaya ser, ê yê ser o wanenê.

dayê *Nm.* Dayê, ma, may, mari, da, dakilê, dayîki. Veyndayîşê may. Wexto ki kes may ra behs keno jî na qisa vajêna. *Tr. Anne, ana, anneye çağrı sesi, anneden sözedildiği zaman da bu kelime kullanılır.* Dayê, ti ya çiwext vijêna? Ez raya to bipawa, nêpawa? Şima yê şinê meymaney, dayê do se bo?

dayêr/i *N.* Dayok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dano, ano dinya, kesî xelq keno, kesî yan jî

çiyên kesî rê bexişneno, kesî keno wahîrê çîyên ran jî kesên. *Tr. Veren, nasip kılan, yaratan, yaratıcı, halkeden, oluşturan.* Ellah dayêro tewr o heqîqî yo.

dayêrey *Nm.* Dayokey. Dayok bîyayeni, dayêr bîyayeni, dayeni, ser o/tey wesfê dayîşî bîyayeni. *Tr. Vermek, verici olmak, oluşturmak.* Kes şeno vajo ser o dayêreyênda zûraî esta. Labelê dayêreya tewr a heqîqî sirf Ellahî ser o esta.

dayîka marran *Zoo. Nm. Bw.* Malwaya marran. Şima senîn wetanê şirê nezdîdê dayîkda marran? Şima nêzanê zihêrin a, perrena kesî?

dayîki *Nm. Bw.* May. Dayîki bolêri kesî rê jewna nêveşeno. Çunkî zerrî veşayîşê dayîki, bê bedel o.

dayîni 1. *Nm. Bw.* Dayeni. Dayîna Ellahî, dayîna însanan û zêdê nînan babet babetî dayîni esta. 2. *Nm.* Dayey, dakêlîyey, mayey. Wesfê mayey, may/da bîyayeni. *Tr. Annelik.* Qeçekêno dayîn û wayîn û birarîni bi nuşteyêndo werdî ya binuşnê.

daylan/i *N.* Xasek/i, fodil/i, weş/i, rindek/i, rind/i, delal/i. Keso ki bejnûbali di weş o, xwu mojneno, pa delaley esta. *Tr. Boylu poslu, yakışıklı.* Kesêndo daylan bî. Kes qîmiş nêbîyê biewnîyo ci ra.

daylaney *Nm.* Xasekey, delaley, fodiley. Xasek bîyayeni, weş bîyayeni, rind bîyayeni, delal bîyayeni. Bejnûbali ca di bîyayeni. *Tr. Yakışıklılık, güzellik. Boyu posu ve endamı yerinde olmak.* Kê ki dî, daylaneyda ci rê heyran mend.

dayok/i *N.* Dayêr/i. Kes/çîyo ki; dano, ci ra çîyên şino. *Tr. Veren, verici.* Malûmilkên di keso ki dano, dayok o; keso ki gîno jî gînok o yan jî girotok o.

dayokey *Nm.* Dayêrey. Dayok bîyayeni. Keso ki dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, dayeni, wesfê dayokan pa bîyayeni. *Tr. Veren, vermek, verici, verici olmak.* Bi mi ki gonî dayen di dayokêy gînokey xeyrêrî ya.

dayzo 1. *Nm.* Xali. Waya mari, waya may. *Tr. Teyze.* Na vajeki Farîsî di jî esta. Yabelê bi şikildê *"daîzê"* ya ravêrena. Nê vajekê ki hem Dimilî, hem jî Farîsî di estê, malê Farîsî tenya nêhesibênê. Çunkî malbata ziwanandê nînan jew a. Cora nê vajekîy jî wertax/şirîg hesibênê. Na vajeki mîyandê Suwêreki di vajêna.

dazerqeti *Zoo. Nm. Bw.* Şahhingi. Ma heteki di hingi rê nêvanê zerqeti, zerqetîy ê mozê zerdê ki bi jehr ê.

de 1. *P.* Mîyan, zerre, tey. *Tr. İç, içinde, içeri, dahil.* Mi şeş say dekerdîy de, di şamikîy jî ci ra vetîy. 2. *P.* Kemî, deha cêr. *Tr. Düşük, daha aşağı.* Debîya de. Ez ûja ra dekewta. Çunkî cayê ci dekewte (cêr di bî, bi corî ya jew nêbî) bî. 3. *N.* Haydî, derê, derên. *Tr. Haydi.* De şorî la! Ez nêşena bendeyê to kewa. 4. *P.* Hele. *Tr. Hele.* De ti ney biki, ê bînî rê Ellah kerîm o. 5. *N.* Vatena herferda d ya. Herfa d'y bêveng a, cora tenya nêvajêna. Qando ki bişo bivajîyo, lazim o ki herfênda vengînî bêro ci peynî. Wexta waneyêna, bena de. 6. De- Veromekêndê vajekandê Dimilî yo ki bêro kamcî vajeki ver, bi a ya kemaney, cêrey, kemîyey, ê çî ra, mîyan di, tede di, tey di peyda keno. Mesela demende (teymende, ci ra nêvijîyaye, pa mende, pa zeliqîyaye), şarîmende (xerîbmende, ê keyî nêbîyaye, kuçeyramende) ûzn. *Tr.* Zazacada *bir önek olup hangi kelimenin önüne gelirse o kelimeye çıkışı olmamak, kötü bir durum oluşturmak verir.* Şarîmendeyî qe nêzana senîn ez xwu ser ra daya erd ro ki? 7. *Gr.* Deha, êdî. *Tr. Daha, artık, gayri.* De biki ki, ma dest bi ê bînî kerê. 8. Vajekêna ki bolkî derdên di, gireyên di, problemên di vajêna. *Tr. Ve. Hoppala! Gel de burdan yak! gibi anlamlara gelmektedir.* De min û no saz! De bêrî ki ti bi otesîda ney a bêrê! De bê ki ti na şepşepoki mîyan ra bişê bivijîyê! Ooo o! 9. Dê, neheq. Veromekên a ki bêro kamcîn vajekeri ver, do ci rê maneyê "çîyo ki heq nîyo, goreyê raştay û heqîyîyey hewna cêr der o, kemî hesibêno" bido. *Tr.* Zazacada *bir önek olup önüne geldiği kelimeye üvey, öz/hakiki olmayan, gerçek olmayan. Gerçek veya öze göre daha aşağıda olan anlamını vermektedir.* Kes do qîmetê demarîda xwu jî zêdê marda xwu bivîno. 10. *Nn. Tr. Bel.* Labrê mi nêzana ki mîyane yo yan merrî ya? *Bw.* Da 6 û dala.

de- 1. *V. Bw.* De 6. Herga ki ez ê demendeyî ver ra şina, zerrîya mi qutifêna.

deb 1. *Nn.* Dolim, pirane/ê. Çiyo ki do debîyo û ze ki şelaga girotenda ci, şelaga wegirotenda ci. *Tr. Dolum, su Bir defaki taşıma su miktarı.* Cinî do, di debîy şirê awi bîyarê. Debê kuwerda warda mi tayên gîno, gerego ki a finakî şiro. 2. *Nn.* Edetîy, Çîyê ki ê yê verînde ra yo yenê. *Tr. Töre, adet, gelenek görenek.* Debê ma, ê yê se serran a yo ki yenê. Ma do senîn înan bierzê ki?

debança *Ss. Nm.* Sîlehênda lûlîkilm a ki kes pêşeno xwu mêrî yo, kes keno xwu tûniki, kes pa nezdî ra lej keno. Beno ki, da hîrisên metro ra merdim bikişîyo jî. *Tr. Tabanca.* Debançaya ci esti bî. Wexto ki hêrs bîyê, deqe ra finên dest eştê xwu mêrî yo.

debar *Nn.* Debir, debrî, dilig, îktîsad, nefeqe. *Tr.*

Ekonomi, iktisat, geçim, nafaka. Debarê ma bi menganê ya yo, ê tayêni citêrey ser o yo, ê tayêni jî dewarwarîyey ser o yo.

debarbend *Nn.* Manîyê diligî/debarî. Çî/keso ki debarî vernî do û nêverdano ki debar aver şiro yan jî nêverdano ki kes debarî di ravey şiro. *Tr. Ekonominin veya geçimin önündeki engel*. Vanê debarî di tembîhley, bêomidîyey, bêhêwaney, bêkarey, çinêbîyayîş û çirûgeya rayan, hesabnêkerdişê têtewrdê nifûsî û teknolojî ra dûrî bîyayîş hergi jew debarbendên o. Eger nê bendîy nêwedarîyê, debar aver nêşino.

debarbendey *Nm.* Aver şîyayenda debarî û diligî di bend/manîyên bîyayeni. *Tr. Ekonominin veya geçinmenin önündeki bir engel/mani olmak*. Ez do debarbendeyda ci ser o, o do jî banderbendeyda ci ser o vindero.

debarey *Nm.* Debrîyey, debirey, diligey, nefaqe. *Tr. Ekonomiyi sağlama, iktisadı temin etme, nafakalandırma*. Debareya înan bi destan a ya, bi karbidestey a ya.

debarê nêşeyan *Nn.* Debirê nêşeyan. Diligê nêşeyan, nefaqeyê nêşeyan. Malûmilk û pereyo ki qandê nêşeyan abirîyayo. *Tr. Engelli veya özürlüler için ayrılan fon, bütçe, ekonomik paket, geçim parası, nafaka, gelir*. Debarê nêşeyan welatandê şarî di bol o, ê ma di kemî yo. No ma rê kemaneyên o.

debarî *Nn.* Debirî, diligî. Diligî ser o, ekonomî ser o, nefaqî ser o. *Tr. Geçim, ekonomi ve nafaka ile ilgili olan her şey*. Citêrey, rencberey, terkewarîyey, turîzim, bazirganey ûzn. heme çî debarî yo, debarey ser o yo.

debarîyaye/ê *N.* Debirîyaye/ê, sitarebîyaye/ê. O/çîyo ki cayên di bi çîyên a xwu rê şayo sitare bivîno, diligê xwu vejo, beşe bîyo, şayo debar/diligê bikero, îdare bîyo. *Tr. Rızıklandırılan, ekonomik olarak ikmal edilen, geçimi sağlanan*. Par ra yo "Dezgeyê Karûkarker Vinayenî" eger qe çinî yo, da seyên cinî û camêrdî rê kar vînayo û debarnayo. û tew nînan ra qe jewî jî karê xwu nêteriknayo. A roj debarîyayeyên ame nê dezgedê ma rê bol sipas kerd.

debarîyayeni *f. M.* Debarîyayîş. Debirîyayeni, sitare bîyayeni, îdare bîyayeni, diligê xwu veteni, nefaqeyê xwu giroteni, dilig bîyayeni. *Tr. Geçindirilmek, geçinmek, ekonomisinin sağlanması, nafakasının sağlanması*. Dewleti do feqîran jî bidebarno ki debarî di jewaney virazîyo.

debarîyey *Nm.* Debirîyey. Diligî/ekonomî ser o bîyayeni, nefaqî ser o bîyayeni. *Tr. İaşe, geçimle ilgili, ekonomik, ekonomiyle ilgili, iktisat hakkında*. Debarîyey do nezdîyê pê bo. Eger tayê bol zengînîy û tayên jî bol feqîrîy bê, a wexta mîlleti do pê bûro, rehetey do çinêbo.

debarkar/i *N.* Kes/çîyo ki; şeno îsraf nêkero û mesref bikero, xerc bikero, îktîsat keno û îsraf nêkeno, malûmilkê xwu ata nata vila nêkeno. vilakar nîyo. *Tr. İktisatlı, tasarruflu*. Merdimo debarkar malê xwu vila nêkeno.

debarkarey *Nm.* Debarkar bîyayeni, ca di serf kerdeni, xerc kerdenda malûmilkdê xwu îsrafkar nêbîyayeni. *Tr. İktisatlılık, tasarrufluluk*. Mêrdekî va: Bi mi ki debarkareyda ci di tenekên jî çikosey jî esta.

debarnaye/ê *N.* Debirnaye/ê. Wahîrê karûbarî kerde, sitarnaye/ê, warîkerde/ê, diligê ci daye/ê. O/çîyo ki kişta jûnakî ra bîyo wahîrê qezencî, karên û gurweyên deyayo ci. *Tr. İş verilen, geçim kaynağı sağlanan*. Beledîyaya Meymandari, emserr hîris merdim debarna, ci rê kar vîna.

debax *Nn.* Emaretkerdişê postan, muameleyê çermeyanpêro. *Tr. Sepi, tabak, sepi/tabak işi, tabaklama işi. Derilerin ıslahı için yapılan bütün çalışmalar*. Eger o poste debax bîyayê, wina nêherimîyayê.

debaxbîyaye/ê *N.* Debaxîyaye/ê. Çî/posteyo ki bîyo debax, emaret bîyo, awda debaxî mîyan di debaxîyayo. *Tr. Sepilenen, tabaklanan*. Eger şima bişê ê posteyê debaxbîyayeyî beşe kerê, dêmax şima şenê ci rê dezgeyên jî virazê.

debax bîyayeni *f. M.* Debaxbîyayîş. Debaxîyayeni, emaret bîyayena postan/çerman, qandê hazirey postan muamele bîyayena postan pêroy. *Tr. Sepilenme/k, tabaklanma/k*. Key ki postîy debax bîy, wexta ma newedera ser o mişewirênê.

debaxî *H.* Emaretê post/çerman, muameleyê beşekerdişdê postan pêrini. *Tr. Deri tabaklama işlemleri, sepi işleri*. Eger nê postîy debaxî bîyayê, do biercîyayê.

debaxîyaye/ê *N. Bw.* Debaxbîyaye/ê. Şima senîn ê lênê debaxîyayî teslîmê ê merdimdê xeşîmî kenê? Ma pêşên perey tey rokerdê.

debaxîyayeni *f. M.* Debaxîyayîş. *Bw.* Debax bîyayeni. Newede ra debaxîyayena ci negereg a. Eger şima şenê, ê lênanê bînan bidebaxnê.

debaxkar/i *N.* Keso ki karê debaxî keno, postan debax keno, qandê emaretkerdişdê postan hergi babet muameleyê debaxî keno. *Tr. Sepici, tabaklama işi yapan*. Merdimo debaxkar ki nêşo ê postan beşe kero, ma ma do kotî ra bibeşirnê?

debaxkarey *Nm.* Debaxkar bîyayeni, karkerê

debaxî bîyayeni, kar û xebatê debaxî, meslegê debaxî. *Tr. Sepicilik, tabaklama.* Eger wesfêndê ci yê debaxkarey çinêbîyayê, xwura mi ser o perrên nuşte jî nênûşnayê.

debaxkerde/ê *N.* Debaxnaye/ê. Çîyo (poste/çerme) ki wezîfeyê ci yê debaxî bîyo, kesên yan û tayêni muameleyê ci yê debaxî kerdo. *Tr. Sepilenen, tabaklanan.* Mêrdekî va: Eger ti şenê ê posteyê debaxkerdeyî ci ra biwazê, ez şena pa bida viraşteni.

debax kerdeni *f. M.* Debaxkerdiş. Debaxnayeni. Postan awa postan mîyan di emaret kerdeni, qandê muamelî hazir kerdeni, *Tr. Sepilemek, tabaklamak.* Ma postîy berdîy debaane, debaxkarîy do debax kerê.

debaxxane *Nn.* Ca/kargeho ki tey karê debaxî beno, tey postey/çermey debaxênê. *Tr. Sepihane, debbahhane.* Ez şîya debaane, debaxkarî çinêbîy ki nê postanê xwu bida ci.

debaz *Tib. Nn. Bw.* Îri. Goştnewer gerego ki goşt nêwero. Çunkî debaz vejeno.

debeste/ê *N.* Girêdaye/ê, êsîr/i, beste/ê, bestok/i, debestok/i. O/çîyo ki girêdeyayo, bîyo êsîr, bîyo beste, bîyo bestok, bestîyayo. *Tr. Bağlı, esir.* Ma lajek berd kormişkan, to bidîyayê senîn kêf kerdê! To vatê beno ki hewtay serr o ki, o yo zerre di debeste.

debesteni *f. M.* Debestiş. Girêdayeni, debestokey, êsîr kerdeni, besteni. *Tr. Bağlamak, tutsak etmek, esaret altına almak.* Kes însanan zêdê heywanan nêdebesneno. Çunkî rewşanê heyatdê ci xerpêno, beno ze wehşî.

debestîyaye/ê 1. *N.* Girêdeyaye/ê, êsîr/i, bestîyaye/ê, bestok/i. O/çîyo ki girêdeyayo, bestîyayo, girêdeyayo, bîyo êsîr, bîyo bestok. *Tr. Bağlanan, kayıtlı, esir.* Mêrdeko debestîyaye do neya tepîya senîn bivijîyo însanan mîyan ki?

debestîyayeni *f. M.* Debestîyayîş. Girêdeyayeni, bestîyayeni, êsîr bîyayeni. *Tr. Bağlanmak, esir olmak, kayıt altına alınmak.* Însanan rê debesteni xirabêrî çiçî esto ki?

debê nikay 1. *N.* Dolimê nikay, piraneyê nikay, pir kerdena nikay. *Tr. Yeni dolumlar, yeni debi.* Şeta Feratî di awi jî kemeyaya. Mesela debê nikay hendê debdê verênî nêbeno. 2. *Nn.* Tebîetê nikay, edetê nikay. Çîyê nikayê ki verînde ra yo ê yê berdewm benê. *Tr. Yeni töreler, yeni, alışkanlıklar, yeni adetler, yeni gelenek ve görenekler.* Hergi roji debê virênê, debê nikay û ê verî jî o pê nînê. Mesela verî ma bir kay kerdê, nika ê yê lingtopî kay kenê.

debê verênîy 1. *N.* Debê verî, dolimê verênîy, piraneyê verênîy. *Tr. Eski debi, eski dolum şekli.* Debê verênîy jewaney bîy. Çunkî yaxer û şilîyê verî bellî bî. Debê nikay ge bol o, ge tayên o. Çunkî yaxer û şilîyê nikay virîyayo. Cora jew finan ti winînê ki laserîy vijîyay, jew finan jî wişkaney bena. 2. *Nb.* Edet û şoret û çîyê verênîy û verênan. Mesela kay û meraq û qaxû û şamîy û şimîy û çina û çîyo zêdê nînan o ki verî ra yo yo yeno û bolkî jî bi se serran a dewam keno. *Tr. Eski gelenek ve görenekler, eski töreler.* Verênîy timûtim debandê verênan ra, nikayênîy jî debandê nikayênan ra hez kenê. Hergi azo verên jî nikayênan ra lebayêno.

debê verî *N. Bw.* Debê verênîy. Serr bi serri debo virêno.

debi 1. *Nm.* Dolimi. Piranêya awer a antişî. *Tr. Bir defaki taşıma su miktarı.* Debênda ay mi bolêrî ya. 2. *Nm.* Çîyo ki verîndera o yo yeno û edet o. *Tr. Adet, töre, gelenek ve görenek, anane.* Debeka min û ê to jî jew nîya ki. 3. Jew cayan di herûnda "debîya" di vanê "debi" *Tr. Girdi, konuldu, dahil oldu.* Vizêr debi de, ewro jî ci ra vijîya. 4. Emrên o ki ze ki vajo, ti jî dekewi, ti dexîl bi. *Tr. Dahil ol, gir.* Wazenê ti jî debi de.

debir 1. *Nn.* Hewînî, sitare, hewîyayeni. Sersûn bîyayeni, sitare bîyayeni, cayên di vinderîyayen û xwu ûja di beşe kerdeni, sereyê xwu cayên kerdeni û tey mehfeze bîyayeni. Cayo ki kes tey hewêno, tey sitare beno. *Tr. Barınma, barınak, konut.* Debirekêndê ci yo werdî yo ze hemampûş est bî, tey hewîyayê, zaliman ser o ard war. 2. *Nn.* Ef, bexş. Xatir dayeni, ci ra fek verdayeni. *Tr. Af, bağış, hibe.* Bi debirdê kesî ya razî nêbeno û do bixwu jî nêdebirîyo. 3. *Nn.* Debar, dilig, îdare. *Tr. Geçim, geçinilecek şey, ekonomi vs.* Debirê ci bi citêrey a o, keno qeçekanê xwu birişo mekteb ki memûrîy bê.

debirey 1. *Nm.* Hewîyayeni, hewînî, sersûney, sitareyey, sersûney. Debir bîyayeni, sersûn bîyayeni, sitare bîyayeni, sereyê xwu cayên kerdeni û tey beşirîyayeni. *Tr. Barınma.* Pîyê qeçekandê ci ci rê va: Debireya ma zêdê şarî nîya, ê ma şarî ra teber a. 2. *Nm.* Debir bîyayeni. Ef bîyayeni, bexşîyayeni, ci ra fek verdeyayeni, xatirdê kesên deyayeni, hîba bîyayeni. *Tr. Bağışlanma, affedilme, hibe edilme, azat edilme.* Eger ma debireyda ci rê şade nêbîyayê, ma pey emel bikerdayê. 3. *Eko. Nm. Bw.* Debarey. Debireya ci ci vêşêrî ya, kemêrî nîya.

debirê nêşeyan *Eko. Nn. Bw.* Debarê nêşeyan. Eger debirê nêşeyan kulfetê ci nêşo peyda kero, gereg ki dewleti peyda kero. Çunkî dewleti vana,

ez şêligî û şêligvana.

debirî 1. *N.* Debirîyey. Debirî ser o, heqdê debirî di, têkilîyê debirî. Heqdê hewînі di, hewîn ser o, sersûney ser o, heqdê sersûney di, sitare di bîyayeni ser o, heqdê sitareyî di bîyayeni, sereyê xwu cayên kerden û tey sitare bîyayeni ser o. *Tr. Barınma ile ilgili, barınma üzerine, barınma hakkında.* Keye, çadiri, ban, xane, holi û çîyo winasîn pêro jî debirî yo. Mesela banderî yan jî eskerî nîyo. 2. *N.* Debirîyey. Efî ser o, heqdê efî di, hîbay ser o, heqdê hîbay di, fek verdeyayeni ser o û têkilîyê nînan pêrini. *Tr. Af, affedilme, bağış, bağışlanma, hibe, hibe edilme, dokunulmazlık.* Rojanîyê meclîsî yê ewroy eskerî nîyo, debirî yo; ê yê efî ser o vindenê. 3. *N.* Debirîyey. Debarî, diligî. Debarî/diligî ser o, heqdê debarî/diligî di, heqdê werd û şimî di bîyayeni. *Tr. İktisadi, ekonomik, iktisat ve ekonomi ile ilgili veya hakkında olmak.* Pirofesoro keno qonferansêndo debirî bido. O do qezencî ser o, diligî ser o, meslegan ser o, karûgurweyan ser o qisey bikero.

debirîyaye/ê 1. *N.* Hewîyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, sersûneyaye/ê, sitarîyaye/ê, sitarebîyaye/ê. Çî/keso ki cayên di hewîyayo, mehfeze bîyo, sereyê xwu dekerdo de û tey beşirîyayo, ûja xwu rê kerdo daldeyên. *Tr. Barınan.* Merdimo debirîyaye gereg ki hendayên jî nêlebayo. Ez zana nêzana, o yo tim lebayêno, tim lebayêno. 2. *N.* Bexşîyaye/ê, efbîyaye/ê, bexşîyaye/ê, bexişneyaye/ê, hîbabîyaye/ê. Xatirdê kesên deyaye/ê, ci ra fek verdeyaye/ê. *Tr. Affedilen, bağışlanan, hibe edilen, yapılabilecek bir kötülükten kurtulan.* Mêrdekî va: Wa o merdimo debirîyaye hewt finîy Ellahdê xwu rê şukur bikero ki, o nêkişîya. Ey kişteni kerdi bî misteheqi. 3. *N. Bw.* Debarîyaye/ê. Teyro debirîyaye, merdimo debirîyaye, kufleto debirîyaye û qewmo debirîyaye.

debirîyayeni 1. *f. M.* Debirîyayîş. Cayên di, keyeyên di, banên di, wareyên di coyê xwu, heyatê xwu serdewam kerdeni, sersûn bîyayeni, hewîyayeni. *Tr. Barınmak.* Teyrîy halûnan di, însanîy banan mîyan di, marûmorîy jî qulan mîyan di debirênê. 2. *f. M.* Debirîyayîş. Bexişîyayeni, ef bîyayeni, fek verdeyayeni, destberda xwu ra fek verdayeni. *Tr. Bağışlanmak, esirgenmek, affedilmek.* Şayê bidebirîyo. Çunkî debirîyayena ci mimkûni bî. Labelê nêdebirîya. 3. *f. M.* Debirîyayîş. *Bw.* Debarîyayeni. Eger bi gengazey a bidebirîyayê, sûkan ser di nêşîyê.

debirîyey *Nm.* Debarîyey, diligîyey. Debar bîyayeni, diligî bîyayeni, heqdê debirî di, debirî ser o. *Tr. Ekonomik, ekonomi ile ilgili, ekonomi hakkında, geçim kaynakları ile ilgili.* Ma do debirîyey ser o jî nêşê vinderê. Çunkî wextê ma nêmend.

debirnaye/ê 1. *N.* Hewîyaye/ê, vinderîyaye/ê, amoşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayên di, wareyên di, keyeyên di jewî hewênayo, ca deyayo ci, jew bîyo sebebê coyayenda ci. *Tr. Barındırılan.* Ma ki o merdimo debirnaye jî şukrê xwu nêaro, kam do bîyaro? 2. *N.* Bexişnaye/ê, efbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; destberi ra kewto, ser ra çîdê xirabey ra fek verdeyayo. *Tr. Esirgenen, bağışlanan.* Ma o lajek debirna jî, ey ma nêdîyê. Kaşka qe finên bivatê, berxwudar bê. Merdimo debirnaye gereg ki qe hendayên jî vajo. 3. *N. Bw.* Debarnaye/ê. Çimanê xwu aki, biewnî kermûkêzikdê debirnayeyî ki, ti nînan ra dersi bigîrê.

debirnayeni 1. *f. M.* Debirnayîş. Kesên yan jî heywanên cayêndê hewîyayîşî di coynayeni, coydar kerdeni, hewênayeni, werzanayen û ronayeni. *Tr. Barındırmak.* Ez şena înan bidebirna. 2. *f. M.* Debirnayîş. Bexişnayeni, ef kerdeni, destbera xwu nêkerdeni. Kerdenda çîyên yan jî kesên ra fek verdayeni. *Tr. Esirgemek, bağışlamak, affetmek, imtina etmek.* Mi ti debirnayê jî, to ar nêkerd. 3. *f. M.* Debirnayîş. *Bw.* Debarnayeni. Her kes nezdî û dûşnedê xwu ra kesan debirneno. Labelê Ellah hemini debirneno.

debirnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên debirneno, hewêneno, ci rê beno sersûn; ci cayên di, keyeyên di, banên di, çadirên di, sitareyên di vindarneno, hewêneno, beşirneno. *Tr. Barındıran.* Merdimo debirîyaye filan keso feqîrek o. Labelê debirnokê ci jî filan zengînê ma o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ef keno, ci debirneno, bi bexişneno, ci hîbe keno, ci ra fek verdano. *Tr. Bağışlayan, affeden, hibe eden, birinin hatırına veren.* Mi xetayê girdîy kerdîy. Wexta ez debirîyaya, debirnokê mi merdimêndo birehm bî. 3. *Eko. N. Bw.* Debarnok/i. Debirnokê ci kemîaqil o. Cora lingîy jî pa bîyê kepaze.

debirnokey 1. *Nm.* Debirnayeni. Debirnok bîyayeni Kesên rê sersûn bîyayeni, kesên rê sitare bîyayeni. Kesên cayên di, banên di, keyeyên di, sitareyên di, çadirên di, cayêndo winasîn di debirnayeni, hewênayeni, bi no babet a ci rê pîyey, meymandarey, maldarey kerdeni. *Tr. Barındırmak, babalık görevini yapmak.* Eger debirnokeyênda ci bibîyayê, qey ma do pey bihesîyayê. 2. *Nm.* Efkarey, bexişnokey. Efkar bîyayeni, ef kerdeni, bexişnok bîyayeni, wesfê efkaran ser

: bîyayeni. *Tr. Affetmek, affedici/bağışlayıcı olmak, bağışlamak, esirgemek, esirgeyicilik.* Debirnokeyda Ellahî raşubhenêbeno. 3. *Nm.* Bw. Debarnokey. Eger debirnokeyênda mezbûti ser o bibîyayê, ma wina rezîldê alemî nêbîyê.

debirok/i 1. *N.* Hewîyaye/ê, hewêneyaye/ê, sitarîyaye/ê, sitarneyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayên di, keyeyên di, wareyên di, banên di, çadirên di, cayêndê zêdê nînan di hewîyayo, hewêneyayo. debirîyayo, ci rê sersûney bîya, mehfeze bîyo, sitar bîyo. *Tr. Barındırılan.* Şima şenê ê merdimê debirokî jî bi xwu ya bireynê. 2. *N.* Debirbîyaye/ê, debirneyaye/ê, efbîyaye/ê, bexişîyaye/ê, bexişneyaye/ê, ci ra fek verdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên ef kerdo, şayo ci ef nêkero, labelê ci ra fek verdayo. *Tr. Bağışlanan, esirgenen, serbest bırakılan.* Debirok do şukur bikero ki qusurê ci qebûl bo. 3. *Eko. N. Bw.* Debarok/i. Pî debirnok o, qeç debirok o, werd û şimî jî debarî ra o.

debirokey 1. *Nm.* Hewêneyayeni, hewîyayeni. Debirok bîyayeni, sersûn bîyayeni, wesfê sersûnbîyayeyî ser o bîyayeni, sitar bîyayeni. *Tr. Barındırılmak, korunmak, ikamet edilmek üzere idare edilmek.* Ne debirnokeya to ne jî debirokeya ey raşt a. Hurna jî zûraî yê. 2. *Nm.* Bexişneyayeni. Debirok bîyayeni, wesfê debirokan ser o bîyayeni, ef bîyayeni, ci ra fek verdeyayeni*Tr. Bağışlanmak, affedilmek, serbest bırakılmak.* Eger pa debirokey çinêbîyayê, xwura nika do hepis di bîyayê. 3. *Eko. Nm. Bw.* Debarokey. Di rojîy verê ney pa wesfê debarokey est bî. Nika vano, ez debarnok a.

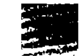
debir têkerdeni *f. M.* Debirtêkerdiş. Diligê xwu veteni, debarê xwu veteni, diligê xwu pêser ardeni, debarê xwu yan jî debarê kesên têkerdeni, veteni. *Tr. Nafakasını çıkarmak, geçimini sağlamak.* Mi debirê ci têkerd, ey ez şermaynaya.

debixîyaye/ê *N.* Çî/çinayo ki bi qartikan a leymûlêş giroto û winî bîyo ki, deha ci ra nêvijêno yan jî do çetin bivijîyo. *Tr. Kir katmanlarından veya kirin içine iyice nüfuz etmesiyle artık temizlenemeyecek olan şey veya elbise.* Çinayê to yo debixîyaye to senîn leymî ra pak kerd?

debixîyayeni *f. M.* Debixîyayîş. Çina di qalib girotena leymî, qalibgirotişê lêşîney, awi mîyan di leym bestena çinayan. *Tr. Kirin katmanlaşması, kirin bir elbise veya benzeri bir yerden çıkamayacak derecede içine nüfuz etmesi.* Çinayê mi hefteyên awi mîyan di mend. Cora debixîya.

debixnaye/ê *N.* Çî/çinayo ki jewî bi îhmalkareyda xwu ya lêşîney û nepakey a qartikan mîyan di verdayo û bi no babet a boyaxê ci bîyo leymûlêş. *Tr. Kir katmanlarına boğdurulan, kir katmanları içinde bırakılan şey veya çamaşır.* Bi mi ki o çinayê min o debixnaye jî bibîyê, na çinaşoyêri do fina pak kerdayê.

debixnayeni *f. M.* Çinayên yan jî çîyêndo winasîn di sebebê qartik girotenda çîyên bîyayeni, qartikdê leymî di verdayeni. Bi nepakeyda xwu ya çinayan û çîyanê zêdê çinayan leymûlêşî mîyan di verdayeni û haldê pak nêbîyayîşî û ci ra leym nêvijîyayîşî ardeni. *Tr. Kir lekelerinin çıkamayacak kadar kirletmek.* To hendo ki çina leymûlêş di verdayo, to heme çî debixnayo.

debîstan 1. *Nn.* Mekteb, wendexane, wendegeh. Cayo ki tey telebey wendiş û terbîye û şîret û karûbar mûsenê. *Tr. Okul.* Xortî, şewra şewra şinê dibistanki, fêlanê xwu bi hewlandê ci ya bivirnê û xwu rê zanîşanê newan bimûsê. 2. *Nn.* Mektebê qeçan. Mektebo ki sinifda jewî ra dest keno pa, tey tehsîlo siftekên û tehsîlo ortekên deyêno. *Tr. İlkokul, ilköğretim.* Qeçê ma do şirê dibistanandê ma di ziwanê xwu bimûsê.

debîstanê nêşeyan *Nn.* Mektebê nêşeyan. Cayo ki nêşey şinê ki tede îlim tehsîl bikerê. *Tr. Özürlü/engelliler okulu.* dibistandê nêşeyan di nêşey benê, şayey jî benê banderokê înan.

debîstano orte *Nn. Bw.* Mektebo orte. dibistandê orteyî di wend û şî lîse.

debîstano vernekên *Nn. dibistano* siftekên, dibistanê sifteyî, mektebo siftekên, mektebê sifteyî. dibistano ki qeçekînî di dersê siftekênîy deyênê ci, qeçekîy wendeni mûsenê. *Tr. İlkokul.* Ma dibistanandê vernekênan di kay kerdê, wendiş mûsayê, fêlê weşîy mûsayê ûzn.

debîstano werte *Nm. Bw.* Mektebo orte. dibistandê werteyî di dersê gengazîy do bideyê ki, wendekarîy bişê bimûsê.

debîyaye/ê *N.* Dexîlbîyaye/ê, defînaye/ê, dekewte/ê, mîyankewte/ê. Çîyo ki kewto çîyên mîyan. *Tr. Giren, dahil olan, konulan.* O çîyo debîyaye do fina bivijîyo ki ê çîyê bînîy bişê mîyan kewê.

debîyayeni *f. M.* Debîyayîş. Mîyan kewteni, defînayeni, mîyan şîyayeni, dexîl bîyayeni, tewr bîyayeni. *Tr. İçine girmek, dahil olmak, girmek, konulmak.* Ez debîyaya tepîya ma di qalîy kerdîy înan ser.

dec 1. *Nn.* Tûn. Tamê tûneyda îsotan. *Tr. Biber acısı.* No îsot dec o. Ez nêşena bûra. Ki esto, mi rê şîrindê ci ra bidi. 2. *Nn.* Tal. Tamê vaşan o ki tal yan jî talince o. *Tr. Ot acısı.* No xeyar dec bî, mi pa virit. 3. *Nn.* Kul. Bi mîkrobên a gandê kesî di leym bivijîyo, cadê ci rê vanê kul. *Tr. Yara, mikrobik yara.* Gandê ci di decên vijîya, pa şî.

decey 1. *Nm.* Tûney. Tûn bîyayeni. Tamê îsotdê tûnî bîyayeni. *Tr. Biber acılığı.* Her merdim decey ra hez nêkeno. Labelê ez jî bê decey werd nêwena. 2. *Nm.* Taley. Tal bîyayeni. Tamê vaşandê talan yan jî talincan bîyayeni. *Tr. Ot acılığı.* Eceb meyaroy decêrî dec esto? 3. *Nm.* Kuley, dejê kuley. *Tr. Mikrobik veya iltihapla ilgili bir yara olma.* Decey ya mîkrobên ra vijêna yan jî çînakî ra.

decne *Cog. Nn. Bw.* Yaxer. Eger decne nêvaro, emserr wişkaî bena.

deçikîyaye/ê *N.* Denişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tûjey ser, derganey ser denişîyayo, vinderîyayo yan jî vindarneyayo, tîkey ser roneyayo, pay ra vinderîyayo yan jî vindarneyayo. *Tr. Uzunlamasına dikilen, yere batırılan, ayakta durdurulan/dikilen.* Merdimo deçikîyaye deha pay ra edizîya ki raya şima bipawo.

deçikîyayeni *f. M.* Deçikîyayîş. Denişîyayeni. Vera berzey ser dîk vinderîyayeni, tîk vindarnayeni, dîkey ser erdo dinişîyayeni, dîk roneyayeni. *Tr. Dik durdurulmak, diktirilmek, dikilmek, sivri ucu yere batırılmak, ayakta durmak.* Aja di çuweyên verînde ra deçikîya bî. Ma hemini nîşanê ey girotê.

deçiknaye/ê *N.* Denişnaye/ê, denişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayên di lingan ser vindarnayo, tûjey ser erdo war kerdo, nîme ra yan jî qismêndê ci kerdo erdî bin, dîk ronayo. *Tr. Diktirilen, ayak üzeri durdurulan, oturtulan, bekletilen.* Çuweyo deçiknaye esas nîşanê ma bî. Çirê şima, o ûja ra weqlana ki?

deçiknayeni *f. M.* Deçiknayîş. Denişnayeni. Çîyên yan jî jewên derganey ser, tûjey ser, lingan ser vindarnayeni, nîme ra yan jî qismêndê ci tûjeya ci erdî bin kerdeni. *Tr. Dikmek, yere batırmak, ayakta bekletmek, diktirmek.* Mi şewra ra yo, o mêrdek ûja di deçiknayo, şima yê nêşinê ci ra nobeti nêgînê.

deçiknok/i *N.* Denişnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên derganey ser, tûjey ser, lingan ser vindarneno, qismêndê ci keno war (erdî bin.) *Tr. Diken, diktiren, yere batıran, ayakta bekleten.* O, deçiknok o, çîyan denişneno.

dedan *N.* Apan. Kişta apan, kişta dedan. Na vajeki, merdimê ki kişta apan ra yê pêrini îfade kena. *Tr. Amcalar. Amca tarafı.* Dedê dedî jî dedan ra o. Hema wa kokê ci bellî bo bes o.

dedcenî *Nm.* Dedcinî, apcinî, nîyaji, cinîya apî. Cenîya deddê kesî. *Tr. Yenge. Amca hanımı.* Keda dedcenîya ma, ma ser o esta.

dedcinî *Nm. Bw.* Dedcenî. Dedcinîya ci deddê ci rê bol îtaatkari bî.

dedcinîyey *Nm.* Apcinîyey, nîyajey. Nîyaji bîyayeni. cinîya dedî bîyayeni. *Tr. Yengelik, amca eşi/hanımı olma.* Dedcinîyey, qeçandê vistewrî rê bol çî ya. Çunkî ê do bêrê bi dedcinîyer a vinderîyê.

deferekîyaye/ê *N.* Firdbîyaye/ê, kalwestbîyaye/ê. Çî yo ki, bi mecaz a keso ki ci ra fird/kalwest virazîyayo. *Tr. Ufak ufak doğranarak kolay bir yiyecek haline getirilen şey veya mecazen kimse.* Nanê ci yo deferekîyaye ci rê bi werdêndo firikîyayeyo weş.

deferekîyayeni *f. M.* Deferekîyayîş. Fird bîyayeni, kalwest bîyayeni. Çîyêndê zêdê doy û şitî mîyan di werdî werdî bîyayena nanî yan jî bi zewmbîvaje ya kesên. *Tr. Ayran veya süt gibi bir gıda içinde ekmek veya mecazen ise bir kimsenin ufak ufak doğranması ve kolay yenilebilir hale getirilmesi.* Nanê ci yo wişk şitî mîyan di deferekîya tepîya, bî werdêndo weş o hazir.

defereknaye/ê *N.* Firdkerde/ê, kalwestkerde/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî kerdo werdî û werdî eşto çîyêndê awikinî (do, rib, awi, şerbet ûzn.) mîyan. *Tr. Ufak ufak doğranarak sıvısal bir şeyin içine konulan şey veya mecazen kimse.* Nano defereknaye do doy mîyan di ci rê weş bo. Çunkî kal o, nêşeno wişk wişk bûro.

defereknayeni *f. M.* Defereknayîş. Depiroşnayeni. Çîyêndê zêdê nanê wişkî werdî werdî kerden û çîyêndê awikinî mîyan kerdeni. *Tr. Ufaltarak, doğrayarak sıvı bir şeyin içine koymak.* Mi nano wişk deferekna doy mîyan û mi ci ra kalwest/fird viraşt.

defereknok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê wişkî çîyêndê zêdê aw û do û rib û zêdê nînan mîyan di keno werdî werdî û xerc keno. *Tr. Katı bir şeyi sıvı bir madde içinde ufak ufak doğrayarak kullanan veya yiyen.* Defernokê ci ez bîyayê. Şima do ez rezîldê alemî kerdayê.

defi 1. *Mûs. Nm. Bw.* Niqara. Aşiqîy do defi pirodê ki kaygerîy kay kerê. 2. *Nm.* Feqa ki bi mûyandê boçikda estoran a virazêna. Bolkî bi bolekeyda ci ya (defîy) vajêna. *Tr. Dam. At kılından yapılan bir çeşit fak, tuzak kapan vs.* Eger to ci rê defi ronayê, do mîyan kewtayê. 3. *Zoo. Nm.* Bolekê ci "defîy" ê. Bolkî jî bi şikildê bolekeyda ci ya vajêna. Mûya boçikda estor a. *Tr. Atın kuyruğunun kılı.* Defê estoran mezbût ê. Cora ma ci ra defîy jî viraştê.

definaye/ê 1. *N.* Deviste/ê. Çî/keso ki dekerdo de, jewî yan jî tayêni visto cayên yan jî çîyên

[illegible]yan. *Tr. Dahil edilen. İçine konulan veya* [illegible]*ürülen*. Xelleyo defînaye çuwal ra pêro fina [illegible]ya bi. 2. *N.* Biberke/ê, berkeyîn/i, berkedar/i. Çiyo ki berke dekewto de, zeyîdîyayo. *Tr. Bereketlenen, artan.* Şewra ra yo ez a dekena de, balam hinî yo, ti jî defînayedê ci ra mi rê te[illegible]ekên abirni.

definayeni 1. *f. M.* Definayîş. Devisteni, dekerdeni, mîyan kerdeni. *Tr. İçine koymak, dahil etmek.* Kemî bo, kes do defîno. Kemî nêbo, definayeni lazimi nîya. 2. *f. M.* Definayîş. Berke dekerdeni, bi dekerden a vêşî kerdeni, zeyîdnayeni, berkedar kerdeni. *Tr. Artırmak, içine koymak, bereketlendirmek.* Mi çendi ki defîna de ey, hend waşt. Qe nêva ki bes o, wa tayên jî şiro canakî.

definkar/i 1. *N.* O/çîyo ki defîn keno, keno mezel. *Tr. Defneden, mezara koyan.* Belediyey definkarên tepişt bî, o jî merd. Noqra kes çinî yo ki ey defîn kero. 2. *N.* Zeyîdnok/i, *berkekar/i, vêşînok/i.* O/çîyo ki zeyîdneno, berke dekeno. *Tr. Bereketleyen, artıran.* Defînkaro heqîqî Ellah o.

definkarey 1. *Nm.* Karê defîni, karo ki defînkar keno, mezel kerdeni, defîn kerdeni. *Tr. Defnetme işi, defin işi, defnetmek.* Definkarey jî sûkan di bîya karên, bîya gurweyên, bîya sebebê diligên. 2. *Nm.* Zeyîdnayeni, berkekarey, vêşînokey, erke dekerdeni. *Tr. Artırmak, bereketlendirmek, artırıcı olmak.* Her kes şeno bikemêno. Labelê defînkarey karê her kesî nîyo.

definok/i 1. *N.* O/çîyo ki dekeno de, keno vêşî. *Tr. Artıran, koyan, dahil eden.* Defînokê nê sandiqan şofêr o, ez nîya. 2. *Nn.* Vêşînok/i, zeyîdnok/i, berkekar/i. O/çîyo ki berkeyê ci keno vêşî, keno biberke, zeyîdneno. *Tr. Bereketleyen, artıran.* Yaxer defînok o, wa bivaro. 3. *N.* Defînkar/i. O/çîyo ki defîn keno, merde dekerdo mezel, merdan dekeno mezelan mîyan. *Tr. Defneden.* Rêbera defînokdê Habîlî qijik a.

definokey 1. *Nm.* Vêşî kerdeni, zîyade kerdeni, dekerdeni. zeyîdnayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê defînayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê zeyîdnokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Artıran, koyan.* Defînokey jew cayan di xirab a. Mesela qisaya ki ti berê jewî rê, gereg o ki ti çîyên de nêfînê. Çunkî defînokeya tîyay qeyami qilanena. 2. Vêşînokey, zeyîdnokey, berkekarey. Zeyîdnayeni, berke dekerdeni. Wesfê zeyîdnokan û berkedaran ser o bîyayeni. *Tr. Artırmak, bereketlendirmek, artıran veya bereketlendiren olmak.* Defînokey di usûlên, rayênda bifesali lazim a. Eger hina nêbo, gereg o ki ti vêşanîda ci rê (faîzdê ci rê) jî veng nêkerê. 3. *Nm.* Defînkarey. Mezel kerdeni. *Tr. Defnetmek, defin işi veya mesleği.* Defînokey çîyêndo hem biters o, hem jî ar o. Labelê lazim o jî. Eger kes defînokey nêecibno, merde do defîn nêbo. A wexta bisilmeney pêro do gunakarîy bê. Labelê muslumanan mîyan di jû tenya jî nê karî bikero, wexta ê bînîy jî pêro gunay ra reyênê.

defkar/i *Mûs. N.* Niqarakar/i, aşiq/i. Kes/çîyo ki; defi/niqara ceneno. *Tr. Davulcu, davul çalan.* Veyveyê ci hewt rojîy û hewt şewîy ramit. Defkarî dayê piro û zirnakarî cendê.

defkarey *Mûs. Nm.* Niqarakarey, aşiqey. Karûgurwe û meslegê defkaran, ê ki defi/niqara cenenê. Niqara cendeni, defi pirodayeni. *Tr. Davulculuk, davul çalmak.* Defkareya ci hendê defkarandê ma nêbena. Hem niqara/defa ci werdî bî hem jî defkarandê ci di rih çinêbî.

defne *Yûn. Nk. Nm.* Babetên darên a ki hergi demserr kuho manena û boyênda weşi dana. *Lat. Laurus Nobilis. Tr. Defne, har.* Defne, darênda boyweş a û tim jî zergûni manena.

defter *Sn. Yûn. Er. Nn.* Çîyo ki perr/rîpelan ra peyda bîyo, sahîfan ra peyda bîyo û ser o nuşte nuşêno. *Tr. Defter.* Defterê ci qedîya bî. Şî ki xwu rê jûnakî do newe biherîno.

defterdar/i 1. *S. Nn.* Wezîfedarê defterdê dezgeyên. Merdimo ki defterî tepşeno, wezîfeyê ci defterî tepiştiş û nuştiş o. *Tr. Defterdar, defter tutan.* Çîyanê dewlet ê malîyan defterdar tepşeno.

defterdarey 1. *S. Nm.* Wezîfedareya defterdaran, defterdar bîyayeni, wahîrê defterî bîyayeni, wahîrê kardê defter tepiştişî bîyayeni. *Tr. Defterdarlık, defterdarlık görevi.* Defterdareya a wîlayeti hewna qebûl nêbîya. 2. *Nm.* Defterdar bîyayeni, wahîrê/a defterî bîyayeni, defterê ci bîyayeni, tey (ser o/pa) defter bîyayeni. *Tr. Defterlilik, bir deftere sahip olmak, defteri bulunmak.* Kesê defterdarî ceza nêwerd, ê bêdefterî werd.

defterek *Sn. Nn.* Deftero werdî, defterê tûnikan. *Tr. Küçük defter, deftercik, not defteri.* Kiramata nê Vajekandê Dimilî, defterekê ki mi tepiştê, ê yê.

degênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên degîyayê ser, pa kuşat kerdo, bi ci ya henekîy kerdê, pey zêdê kuşatan qerfîy kerdê. *Tr. Takılan, şakalaşılan, alayvari şaka yapılan.* Merdimo degênaye, bi ê kuşatdê xirabî ya tepîya xwu di şikîya.

degênayeni *f. M.* Degênayîş. Pa kuşat kerdeni, pey qerfîy û qeşmerey pêmîyan di kerdeni. *Tr. Takılmak, alayvari şakalaşmalarda bulunmak, kasıtlı olmayan ve gülünecek durumlar ortaya atarak biriyle şaklaşmak, takılmak.* Lajek herga ki şino şêligî mîyan, degênê ser. Cora deha qayîl nîyo ki şiro şêligî mîyan.

degênok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a kuşat keno, pey henekîy keno, bi kuşat û qeşmerey û qerfan a şino ser di. *Tr. Şakalı, alayvari birisine dokunan, karışan, takılan.* Eger cayên di degênayeni bibo, ûja di gereg ki degênok û degîyaye jî bibo.

degênokey *Nm.* Degênok bîyayeni, karê degênokan kerdeni, wesfê degênokan ser o/pa bîyayeni, degênayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî tayên a bi tewrdê kuşat û qeşmerey a pîya qerfîy keno; A o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê ey xwu ser o çarnayeni. *Tr. İşi şakalı alay etmek olmak, birisine alayvari şaka yapmak.* Degênokey bîya wesfê ci yo tewr o ravey. O yo ûja ra keno vinî.

degêrîyaye/ê 1. *N.* Derênaye/ê, derîyaye/ê. Çî/keso ki bi qewetên a ya vera cêr yan jî kiştî ser namîyayo, derênikên neyayo ser û pa wezîyetê ci virîyayo. *Tr. Bir kuvvet veya bir basınç uygulanmak suretiyle eğrilen.* Sebebê ê çimdê degêrîyayî ti bîya. Çunkî mi qe çinî yo, se fini to rê va ki çimê ê lajekî do doktorî mojneyo. 2. *Kîm. N.* Panaye/ê, tanaye/ê, degirote/ê. Çîyo ki awerda leymûnin û solin û tirşini mîyan di neyayo pa, ci ra çîyo tirşin o panaye virazîyayo. *Tr. Turşu, salamura, turşu edilen, salamurası yapılan madde veya mecazen başkasına verilmeyen kimse.* Xeyaro degêrîyaye do zimistanî şamîyan vero biwerîyo ki, tamê şamîyan pa weş bo, pa madê kesî abîyo. 3. *Zv. N.* Degirote/ê, pirbîyaye/ê. Keso ki degêrîyayo, bîyo pir; bi xezeb a, bi kîn a, bi qisandê gijgijnokan a, bi dişmeney a jewî yan jî tayênî kerdo pir û kerdo ze barût û o yo keno biteqo. *Tr. Doldurulan, dolduruşa getirilen, barut fıçısı gibi patlamaya hazır hale getirilen.* Eger o mêrdeko degêrîyaye zirar ma jî nêdo, rind o.

degêrîyayeni 1. *f. M.* Degêrîyayîş. Derîyayeni, derancik bîyayeni. Vera cêr ancîyayeni, derênik serneyayeni, vera cêr yan jî kiştî ser bi qewetên a namîyayeni. *Tr. Bir kuvvet uygulanmakla yana veya aşağıya doğru eğilmek, basınç veya kuvvet uygulanmak suretiyle yatmak, çekilmek.* Çim degêrêno û beno çewt, ci di şaşey peyda bena. Roj degêrêno û hêdî hêdî şino war, beno şan. Bar degîrêno û çîyên ser ra gu[illegible] erd ro ûzn. 2. *f. M.* Degêrîyayîş. Paneya[illegible] taneyayeni. Awda leymûnin û solini mî[illegible] di tirşin û panaye bîyayeni. *Tr. Turşu olma[illegible] salamura olmak.* Kerrik û balcan û xey[illegible] encûr û perr degêrêno. 3. *Zv. f. M.* Degêrîya[illegible] Pir bîyayeni. Bi kerb a, bi xincik a, bi hêrs a[illegible] qisan a, bi xezeb a, bi gijgijneyayen a pir bîya-yeni, vera kesên şîyayeni yan jî qewetê hêrişî [illegible] peyda bîyayeni. *Tr. Doldurulmak, doldurı[illegible] getirilmek, barut fıçısı gibi patlama hazır ha[illegible] getirilmek.* Mêrdek degêrîya bî. Mi nêweta[illegible] ci rê qe qiseyên jî vajo.

degêrnaye/ê 1. *N.* Derênaye/ê, derancikbîya-ye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni degêrnay[illegible] derênik nayo ser, vera cayên kerdo çewt yan [illegible] namito. *Tr. Basınç/baskı uygulanarak eğdirilen, eğim kazandırılan şey veya kimse.* Bi [illegible] babet a bo, gilê daro degêrnaye do gamekn[illegible] bişikîyo. Çunkî o gilo nazenîn, hendayên xw[illegible] ver nêdano. 2. *Wş. Zv. N.* Degirote/ê. Çî/keso (eger bi mecaz a bo, bi kesî nêdeyayo û keye di verdeyayo, keye di hewadeyayo) ki jewî yan jî tayêni solawî û leymûnawî di verdayo û kerdo tirşin û nanî vero kerdo werd. *Tr. Turşu edilen, turşusu yapılan, salamura edilen şey veya mecazen kimse.* Encûr û îsoto degêrnaye do pêhet di bêro ki, şamîyan tamweş kero. 3. *Zv. N.* Gijgijnaye/ê, pûknaye/ê, tûjkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dûşneyê kesên yan jî tayêni kerdo pir, gijgijnayo, pûknayo, kerdo tûj û rişto kesên ser. *Tr. Kışkırtılan, dolduruşa getirilen.* Mi kerd ê kesê bêfesalê degêrnayeyî açarno, meymanên raştê mi ame/ê û dima jî mi kerd xwu vîra.

degêrnayeni 1. *f. M.* Degêrnayîş. Derênayeni, derênik sernayeni, derancik kerdeni. Çîyên yan jî kesên vera cêr yan jî vera kiştnakî ser namiteni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi eğdirecek şekilde basınç veya baskı uygulamak, eğdirmek, eğim/eğiklik kazandırmak.* Wişk bî, tern nêbî. Eger to tenekna vera mi bidegêrnayê, do bişikîyayê. 2. *f. M.* Degêrnayîş. Degiroteni, panayeni, tanayeni. Çîyandê zêdê kerrikan û balcanan û îsotan û encûran û zêdê nînan ra bi awda leymûnan û solin a çîyê degirotey, tirşinîy viraşteni. *Tr. Turşu yapmak, salamura yapmak.* Eger şima bişayê hema ci rê îsotîy jî bidegêrnayê, fina ey belengazey nêkerdê. 3. *Zv. f. M.* Degêrnayîş. Gijgijnayeni, pir kerdeni, pûknayeni, tûj kerdeni. Kesên yan jî çîyên bi kutkerdiş a kesên yan jî tayêni ser ramiteni.

Tr. Kışkırtmak, dolduruşa getirmek. Mi zana inan ti degêrnayê. Çunkî eger ti nêdegêrîyayê, qey to do na mesela verî jî ma het di bivatayê.

deginaye/ê *N.* Bêliv/i, bêhereket/i. O/çîyo ki irvê ci nêmendo, bêliv û bêhereket mendo. *Tr. Statik, hareketsiz, donan, donuk, mat.* Merdekî derbên werdi bî. Ma şî ser ki deginaye o. Ci ra besûbes nêvijîyayê. 2. *N.* Serşîyaye/ê, serraşîyaye/ê. O/çîyo ki ser ra şîyo. *Tr. Taşan, aşan.* Rono deginaye deha nêarêbeno. 3. *Nn.* O/çîyo ki xafildera, bêhay gunayo piro, guna ser ro, gunayo ci ro. *Tr. Aniden, habersiz olarak bir şeyin üstüne düşen.* Bêhay û bêxeber şî guna piro. Deginaye bî. Cora guna qereqol ro.

deginayeni 1. *f. M.* Deginayîş. Bêlivey, bêhereketey. Bêliv û bêherik mendeni. *Tr. Hareketsiz olmak, donuk olmak, donmak, donakalmak.* Mêrdekî derba tepîya nêşa biluwo, deginîya bî. 2. *f. M.* Xafildera ser ro gunayeni, bêhay pirogunayeni. *Tr. Habersiz üstüne düşmek, tesadüfen olaya dahil olmak.* Bizanayê nêdegineyayê, do bişîyayê bin. 3. *f. M.* Ser ra şîyayeni, vêşîyê ci herikîyayeni. *Tr. Taşmak.* Xortim nabî ser û şî bî kêdê hemberîyanan. Xasekêna bîbî pir tepîya degineya bî. Cinêki amê bî ki keye pêro awi bin di mendo.

degirote/ê 1. *N.* Dekurisnaye/ê, dekurisîyaye/ê, Rind û rind dekerde/ê. Çîyo ki bi şidênayen a qulojîyayo mîyan. *Tr. Sıkıştırılarak doldurulan, sokuşturulan.* Mi do esas çuwalo degirote bidayê bi ci, fina mi pey di lingi eşti. Gunayê mi bi ci ame. 2. *Zv. N.* Merdimo ki bol bi xirabey a jewî kerdo pir, heqdê jewî di xirabey ser o tim ci rê vajîyayo û cora bîyo hêrs. *Tr. Dolduruşa getirilen, kışkırtılan, hakkında sürekli kötülük aşılanan, barut fıçısına döndürülen.* Wexto ki ame, bellî bî degirote bî. Eger ki degirote nêbîyayê, dûrî ra hêrişê serdê ci nêkerdê. 3. *Kîm. N.* Panaye/ê, tanaye/ê. Çîyo ki awda tirşini û solin û leymûnini mîyan di vinderîyayo û qandê zimistanî wedarîyayo. *Tr. Turşu, salamura.* Îsotîy, şamikê kerrikîy, kengerîy, encûrîy, nehne, kengerîy û çîyo winasîn degîrêno. 4. *N.* Nimîyaye/ê, nimite/ê, degêrîyaye/ê, sergêrîyaye/ê, serpişte/ê, serpêşîyaye/ê, tepisnaye/ê, tepisîyaye/ê. Çî/keso ki serê ci gêrîyayo, serê ci pêşîyayo, tepisîyayo, tepisneyayo. *Tr. Örtünen, kapanan, kapatılan, gizlenen.* Şima do, serê ê çîdê degirotî akerdayê ki, qenê ê bînîy mîyan ro nêgunayê.

degiroteni 1. *f. M.* Degirotiş. Çîyên mîyan di dewisnayeni, çîyên çînakî mîyan di ya bi destan a ya bi lingan a yan jî bi çînakî ya vêşê vêşî pir kerdeni, bi hukmî ya ser kerdeni, bi hêlî ya mîyan piloznayeni. *Tr. İyicene doldurmak, sıkıştırarak koymak, sokuşturmak, zorlayarak bastırmak.* Mi erdî ser o şayê xiraran degîro. Cora mi degirotê, maya mi înan jî peme arêdayê. 2. *Zv. f. M.* Degirotiş. Bi kîn a, bi xezeb a, bi kerbda pîzeyî ya jewî yan jî tayêni qarşûyê jûnay yan jî tayênan pir kerdeni, ci gijgijnayeni. *Tr. Doldurmak, dolduruşa getirmek, kin ve nefretle birini başka birine karşı hazırlamak.* Mi lajek degirot, ey jî şî da piro. 3. *f. M.* Degirotiş. Nimiteni, serê ci giroteni, girote kerdeni, serê ci pişteni, çîyên ser eşteni. *Tr. Kapatmak, örtmek, gizlemek, üstünü örtmek.* Eger mi degirotayê, şima nêdîyê. Mi nêdegiroto. 4. *f. M.* Degirotiş. Giran tepişteni. Mexsûs giran karûgurwe û wezîfe kerdeni. *Tr. Ağırdan tutmak, ağır davranmak.* Ez winîyaya o yo xwu degîno, mi va tenekên bilezê. 5. *f. M.* Degirotiş. Panayeni, tanayeni, panaye veteni. Kerrikan, balcanan, kengeran, lehanî, xeyar û encûran û werdanê zêdê nînan solawî mîyan kerden û ci ra degirote veteni. *Tr. Turşu yapmak, salamura yapmak.* Mi emserr bolkî kerrikîy degirotîy. Çunkî par bolkî xeyar û encûrîy bîy, bolê ci mendîy. 6. *f. M.* Degirotiş. Estanê şikitan û reyayan girêdayeni, besteni. *Tr. Kırık veya çıkık kemikleri bağlamak.* Cebarnokî va, mi linga ci ya şikitê degiroti.

degiroteyê kengeran *Wş. Nn.* Tanayeyê kengeran, panayeyê kengeran. *Tr. Kenger turşusu, kenger salamurası.* Kişta Sîîrtî di bol degiroteyê kengeran virazêno.

degîreni *Nm.* Degiroteni, derênayeni, derênik kerdeni. Bi qewetên a, bi hêlên a çîyên vera xwu û vera cêr anteni. *Tr. Yukardan aşağıya doğru basınç uygulamak, yüklenmek.* Mi do degîrayê, ey vera mi degirot.

degîrok/i *N.* Derênikkar/i. Kes/çîyo ki; çîyên cadê ci ra vera canakî (bolkî vera cêr) degîno, qewet û zoreyên nano ser û bi no babet a keno çewt, nameno. *Tr. Baskı veya basınç uygulayarak herhangi bir şeyi başka bir yere/aşağı doğru eğen, eğim veya eğiklik kazandıran.* Key ki ma degîrokê ci şa ca kero, wexta mîqdarê degênayenda jî ca kenê.

degîrokey *Nm.* Degênayeni. Degîrok bîyayeni, wesfê degîrokan pa/ser o bîyayeni, vera xwu çewt kerdeni, vera xwu bi namitiş a çewt kerdeni. *Tr. Eğdirmek, eğdiren olmak.* Degîrokeya ci mi rê manedar nîya.

degîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi dest û qewet û hêle û

waştişdê kesên a vera xwu çewt bîyo, derîyayo ser, derênik neyayo ser. *Tr. Bir kuvvet, bir baskı, bir basınç uygularak eğdirilen, eğiklik veya eğim kazandırılan.* Çimo degîyaye *(kapatılan, hafif baskı uygulanarak kapatılan göz)*, gilê daro degîyaye, barê bergîro degîyaye û zêdê nînan hewna xeylên çîyo degîyaye esto.

degîyayeni *f. M.* Degîyayîş. Bi hêlên a vera cêr anteni yan jî ancîyayeni. *Tr. Basınç uygulanarak eğim kazanmak, eğilmek.* Ez jî kiştêna bîya. Ey vera cêr kerda û ez degîyaya.

degme *Nn.* Qandê kes û çîyandê nêbîyayan ze ki vajê hend, rew rewî, vêşî, bol, bol yan jî vêşî nê, kemî kemî. *Tr. Pek, o kadar, pek de, çok da, sıklıkla.* No çîyo ki ti yê vanê, terwende o, degme hergi ca di nêvîneyêno.

degûnaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki dest bîyo pa, temas bîyo, temas keno, dest nano pa. *Tr. Başlanan, başlayan, el atılan.* Karo degûnaye do qey biqedîyo, herhal nîmçe nêmaneno. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni tacîz kerdo, bi tamêndo cînsî ya dest eşto bi ci. *Tr. Taciz edilen, el atılan, sarkıntılık edilen.* Lajekê degûnayeyî şî ê bênamûsdê înan rê gerre kerd. 3. *N.* Kes/çîyo ki; kewto de, kewto mîyan, bi livêndê kesên yan jî çîyên a tilo bîyo û kewto mîyan. *Tr. Dokunulmak suretiyle içine konulan, dahil edilen, sokulan.* Mi rê ki o keso degûnaye do nêşo a çalda Îtalyanî mîyan ra bivijîyo.

degûnayeni 1. *f. M.* Degûnayîş. Dest panayeni, temas kerdeni, dest bi ci eşteni. *Tr. Haz ile dokunmak, temas etmek, taciz etmek, sarkıntılık etmek.* Keynekeri gerreyê ci kerd, va: Filan lajekî degûnayo mi. 2. *f. M.* Degûnayîş. Dejayeni, tewayeni, dej dekewteni. *Tr. Ağrımak, incinmek.* Eger cayêndê ci nêdegûnayê ay tebayên nêvatê. 3. *f. M.* Degûnayîş. Po bîyayeni, pa bîyayeni, tewr bîyayeni. Linga ci yan jî cayêndê ci bi kesên o yan jî bi çîyên o kuwîyayen û pa tilo bîyayeni. *Tr. Takılarak yuvarlanmak.* Degûna mi. Ez jî cora qehrîyaya.

deh *Nn.* Qisaya ki qandê ramitenda estoran û bergîran û qatiran vajêna. Ze ki vajê şorî. *Tr. At, katır vb. hayvanların sür git, haydi git anlamlarına gelen bir söz.* Ez niştê estoran û bergîran, mi qandê ramiteni, qandê şîyayenda ci vatê deh!

deha 1. *Nn.* Êdî, neya tepîya. *Tr. Daha, artık, bundan sonra.* Şima do deha nêşê tîya ra ravêrê. 2. *Nn.* *Ê? Zewmbî?* Wexto ki bi şikildê difinikî ya bivajîyo bena ê? *Tr. Başka? Bundan gayri? Diğeri?* Deha deha şima do sera şirê?

dehbîyaye/ê 1. *N.* Dehîyaye/ê. O/çîyo ki ramîyayo, ci rê deh (şorî) vajîyayo. *Tr. Deh edilen, sürülen, kovulan.* Bergîrê dehbîyayeyî sere piro girot û şî guna qinêli ro. 2. Dehbîyayîş. *N.* Dehîyaye/ê, xapîyaye/ê. *Tr. Aldatılan.* Lajek do bi hembazda xwu ya cayên di biameyê pêser, şî ki a aja di çinî ya. Dehbîyayeyî mil rona û xwu di şikîya. Finê winîya roy ra, finê winîya rayda amîyayîşdê keynekeri ra, axirî şa qedê xwu bo û ageyra û şî keye.

deh bîyayeni 1. *f. M.* Dehbîyayîş. Dehîyayeni, ramîyayeni. Qandê estoran bi dehbîyayîş a ramîyayeni. *Tr. Atlar için deh demek, onları sürmek için verilen emir.* Senîn ki estorîy deh bî, pêro finêra remay. 2. *f. M.* Dehbîyayîş. Dehîyayeni, xapîyayeni. Kiştda kesên ra dar ci kuwîyayeni, dar werdeni. *Tr. Aldatılmak, kandırılmak.* Deh bîyayeni ra çetinêrî fina bi xwu ya. Ellah kesî sere yo nêaro.

dehfi *Nm. Bw.* Dafi. Qeçkîni di ma dehfîy ronayê ki cîqîy dekewê de. Ma seydgerê werdîy bîy.

Dehhaq *Nn.* Mîtolojî di hukumdarêndo zalim o. Kurdan ra bol merdimîy kiştê. Kurdan jî bi pîşdareyda Kawa ya, Dehak hukumdarey ra visto û Ferîdûn ardo ser.

dehhaqey *Nm.* Zalimey. Zêdê Dehhaqî zalim bîyayeni. *Tr. Zalimlik.* Wexto ki merdim bêşik bo, vajo mi rê çiçî, her kes sirf şikê xwu bo Dehhaqey do newede ra ajro bido. Çunkî dehhaqey Ellahîde kesî mîyan di esta.

dehîrane *Nn. Bw.* Dihîrane. Ez dehîrane kar kena tepîya, vîstên rakewna.

dehîra tepîya *H. Bw.* Behdê dehîri. Ma kerd ki dehîra tepîya bivijîyo, meymanê ma kewtîy zerre. Cora ma nêşa bivijîyo.

dehîri *Nm. Bw.* Dihîri. Ez do dehîra dima şira keye. Çunkî nika bol germ o, tîjî do mi sere ro do.

dehîri dima *H. Bw.* Behdê dehîri. Eger şima dehîri dima bimendayê, şima ma nêresayê. Çunkî ma ked ki werzo, şima amey.

dehîrok/i *N.* Çî/keso ki dihîrane gurweyêno, hela dihîri xebat keno, karûgurwe û wezîfeyê xwu dehîrên keno. *Tr. Öğlenci, öğle vardiyasında çalışan.* Mekteb û kargeh di wext bî ki şewdirok bî, wext bî ki dehîrok bî. Labelê ey tim jî şewdirokey waştê.

dehîrokey *Nm.* Dehîrok bîyayeni. Hela dihîri gurwîyayeni, karûgurwe û wezîfeyê ci hela dehîri bîyayeni, dehîrên gurwîyayeni. *Tr. Öğlencilik, öğle vardiyasında çalışmak..* Dehîrokeyda ci di qusûrên çinêbî. Labelê waştokê dehîrokey bolîy bîy. Cora mi nêşa posena ci bîyaro ca.

dehîyaye/ê *N. Bw.* Dehbîyaye/ê. Ne kes do bidehno ne jî bidehîyo. Çunkî a serri jewêndê dehîyayeyî kerdê arey bikero.

dehka 1. *Nm.* Gire, problem, olay. Çîyo ki kesî meşgul keno û hewna çareser nêbîyo, labelê kesan dano pêro, mabeyndê kesan di beno sebebê lejî, beno sebebê qelbşikitişî, beno sebebê pêkiştişî ûzn. *Tr. Olay, iddia, problem, sorun, mesele, düğüm. Problemi çözmek adına ortaya atılan bütün fikirler, eylemler.* Ma yê nêşenê dehkaya nînan fehm bikerê. Eger ma dehkaya ci fehm kerdayê, bi mi ki ma do hal kerdayê jî. 2. *Nm.* Mesela, mewzû. Çî/kar û gurweyo ki qandê halkerdişdê ci însanê ser o qisey kenê. *Tr. Konu, mesele, mevzu.* Hetta nika qe çinî yo, ma des finîy na dehka ronaya. Herga ki ma şinê ûja, ê do tim na dehkeri ronê. Qandê na dehkeri bo jî, ez deha ûja nêşina.

dehkaname *Nn.* Nuşteyo ki qandê çareserkerdişdê dehkayên, qandê halkerdenda gireyên, qandê çareserkerdenda problemên nuşîyayo bîyo hadire. *Tr. İddianame. Problemi veya olayı haletmek için yazılan/hazırlanan yazı.* Eger şima dehkanameyên binûşnayê, ser o şarrey/fikr û şikê şarî do virazîyayê. Şima dehkaname nênûşna, winî mend.

dehkerde/ê 1. *N.* Dehênaye/ê. Çî/keso ki ramîyayo. *Tr. Sürülen at veya mecazen kimse.* Bergîro dehkerde vazda. Labelê o deh nêkerde nêvazda. 2. *N.* O/çîyo ki xapeyayo, dehêneyayo. xapeyayo. *Tr. Aldatılan, kandırılan.* Merdekê dehkerdeyî kerd ki xwu darda kero, polîsîy resay ser, nêverda xwu darfîno.

deh kerdeni 1. *f. M.* Dehkerdiş. Dehênayeni. Estoran ramiteni. *Tr. Atları sürmek, onlara deh demek.* Deh kerdeni di estorên werişt nigandê verênan ser û finêra xwu eşt ravey. Senîn ki xwu eşt ravey, cinê ki bi tewrdê dergûşerda xwu ya erzîyê peynî û gunê erro. 2. *f. M.* Dehkerdiş. Dehênayeni, xapênayeni. *Tr. Aldatmak, kandırmak.* Merdimo ki deh kero, qey do rojên bi xwu jî bidehîyo.

dehlêri *Nk. Nm. Bw.* Darsipê. Dehlêra ci bê awi mendi bî, bîbî wişki.

dehli *Nm. Bw.* Dehliki. Ustad, dehla ki kesî biroj nêwetardê şiro mîyan kewo, bişew şîyê dekewtê mîyan.

dehliki 1. *Nk. Nm. Bw.* Daliki. Dehlikda ci di şavlêrîy, mazêrîy, şiqoqêrîy û bellûyêrîy estîy bî. 2. *Cog. Nm.* Dehli, daliki. Qulp di darîstan/darûberî rê jî vanê. *Tr. Kulp'ta ormanlık veya ormanlık araziye de derler.* Bişew dehliki mîyan mekewê, tey cinawirîy estê.

dehlişêri *Nk. Nm.* Dehlênda şên a ki bol babetîy dar û heywan tey esto. Dehlişêrîy cayê awîyê û tey kormişkan beno. *Bw.* Daliki jî. *Tr. Sulu, suyu bol, gür ağaçlıklarla kaplı, çeşitli türdeki ağaçların bir arada olduğu, piknik yeri olarak da kullanılan, vahşi hayvanlarca da zengin olan bir ormanlık alan.* Peynîda dewda ma di jî dehlişêri esta.

dej *Nn.* Tewate, tewatiş, dec. Tewateyê gandê kesî. *Tr. Ağrı, acı.* Dejê gandê ci bol bî. Cora şî nêweşxane.

dejaye/ê *Tib. N.* Tewaye/ê, decaye/ê. Çî/keso ki bixwu yan jî cayêndê ci yo teweno, dejeno, dej dekewto de. *Tr. Ağrıyan, incinen.* Axmaxî destê xwu yo dejaye nê, nêdejaye mot doktorî.

dejayeni *Tib. f. M.* Dejayîş. Tewayeni, tewatiş, decayeni, tewî dekewteni, dej dekewteni. *Tr. Ağrımak, ağrı girmek, incinmek.* Mi zanayê cayêndê ci yo bol dejeno jî...

dejbir/i *Tib. N.* Dejgîn/i, decgîn/i, decbir/i. Çî/keso ki dejî/tewatişî birneno, keno vinî. *Tr. Ağrı kesici.* Doktorî qe ci rê dejbirên jî nênûşna.

dejbirey *Nm.* Dejgîney, decgîney, decbirey. Dejbir bîyayeni. Ser o wesfê dejbiran bîyayeni, tewatişî birnayeni. *Tr. Ağrı kesici olmak, ağrıyı kesmek.* Mi dejbireya ci bol finîy dîya jî, fina jî bawerîya mi pa nîna.

dejeni *Tib.* Tewateni, tewayeni, deceni. Tewatiş, jan yan jî sancî gandê kesî di bîyayeni. *Tr. Ağrımak, sancılı, ağrılı olmak.* Bi dejî ya kes nêşeno biwano, dejeni çîyênda xirab a.

dejê pîzî *Tib. Nn.* Tewatena pîzî, tewîyê pîzî. *Tr. Karın ağrısı.* Dejê pîzedê ci esto. Kes do doktorî ra biperso. Qey semedê dejê pîzedê ci do bizaneyo.

dejê qelbî *Tib. Nn.* Tewatena qelbî, tewateyê qelbî. Qelbî di dejên, tewîyên, janên yan jî çîyêndo winayo kêfsadkar bîyayeni. *Tr. Kalp ağrısı.* Qelbdej do şiro dejê qelbdê xwu muayene kero.

dejê sereyî *Tib. Nn.* Tewatena sereyî, tewateyê sereyî. Tewatiş û dejo ki kewto seredê kesî û kes vero nêşeno hewîni bikero. *Tr. Baş ağrısı.* Didîyê lîsa ra ta serrên jî qedînayena ûnîversîtay dejê min ê sereyî est bî. Mi ney ra hewt serrîy ant. Dejê seredê mi, mi rê bî semedê xeylên çî.

dejê zerreyî *Tib. Nn.* Dejpîze. Tewatena pîzeyî *Tr. Karın ağrısı.* Dejêndê zerreyî dekewt ci ki, şewra ra yo, o yo meqle beno.

dejê zerrî *Tib. Nn.* Tewatena qesban, ê cîgeran. *Tr. Ciğer ağrısı, ciğerlerdeki ağrı.* Dejêndê ci yê zerrî ci di peyda bî ki, dişmendê kesî ser nêro.

dejgîn/i *N.* Dejbir/i. Çî/keso ki dej/tewatişê gandê kesên yan jî çîyên gîno, ser ra beno, rehatey dano ci. *Tr. Ağrı kesici.* Lajek zêdê heberda dejgîni dejgînê derddê ci bî.

dejgîney *Nm.* Dejbirey. Dejgîn/dejbir bîyayeni, dejan birnayeni, dejan giroteni, tewatişan ser ra berdeni, ganan rê rehatey dayeni. *Tr. Ağrı kesicilik, ağrı kesici olmak.* Mi xwu ser o dejgîneya ci nêdîya ki ez vaja dejgîn o.

dejî *Tib. Nn.* Tewî, tewatiş, tewatişî ser o, heqdê tewatişî di, çîyê dejî û tewatişî. *Tr. Ağrısal, ağrı ile ilgili, ağrı üzerine, ağrı hakkında.* Ê yê hebandê dejî ser o gurweyênê.

dejîyey *Tib. Nm.* Tewîyey. Dejî bîyayeni, dejan ser o bîyayeni, heqdê tewatişî di bîyayeni. *Tr. Ağrısallık, ağrı hakkında olmak, ağrı ile ilgili olmak.* Ki şima bişayê dejîyeyda ci ra xeberi bidayê, mi pa pey karûgurweyê xwu bidîyayê.

dejnas/i 1. *Tib. N.* O/çîyo ki dejî silasneno, nêweşînan ra fehm keno. *Tr. Hastalıklardan anlayan, ağrıları bilen, tanıyan.* Berê ê bînî heti, o dejnas o. 2. *Tib. N.* O/çîyo ki şeno û zano ki teşhîsî rono, pano. *Tr. Teşhis koyan, koyabilen.* Doktorêndo dejnas o. Bolîy ci ra razî yê.

dejnasey 1. *Tib. Nm.* Şînasokê dejan. Dejî ra, tewateni ra fehm kerdeni. *Tr. Ağrıları bilmek, ağrılardan anlamak.* Dejnasey di kes tim qezenc keno. 2. *Nm.* Nêweşînan tesbît kerdeni di osta bîyayeni, nê karî zanayeni. *Tr. Teşhiste usta/uzman olmak.* Lajek do çar serna qandê dejnasey biwano.

dejnaye/ê *Tib. N.* Tewnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bixwu yan jî cayêndê gande ci tewnayo, dej dekerdo de. *Tr. Ağrıtılan, incitilen.* Şima do senîn destê ci yê dejnayeyî bişê fina weş kerê û dejê ci mîyan ra vejê?

dejnayeni *Tib. f. M.* Dejnayîş. Tewnayeni, dej dekerdeni, tewî dekerdeni. Sebebê tewatişdê cayêndê kesên bîyayeni. *Tr. Ağırtmak, incitmek.* Derzinîya hemşîreri ganê mi dejna.

dejne *Cog. Nn. Bw.* Yaxer. Hendo ki dejne vara, heme ca bî lincî û lepoçiki.

dejnok/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; tewneno, dejneno. *Tr. Ağrıtan, acıtan, inciten, sancı koyan.* Ti hetta ki nêşê dejnokê ci bivînê, dejê ci ser ra nêşino.

dejpîze *Tib. Nn. Bw.* Dejê pîzeyî 1. Hetta çiwext dejpîzeyê ci do biramo?

dek *Nn.* Çîyek, çîbenok, çîstan. Babetên kayênda çîyan zanayîşî ya. *Tr. Bilmece.* Dek dek o, vewr sekû, pencê xalêm sûrek o." (Zerec)

dekbaz/i *N.* Hîlebaz/i, hîlekar/i, oyîndar/i, oyînbaz/i, çelfend/i, çelfen/i, dûzanbaz/i. *Tr. Hilebaz, hilekar, oyunbaz, dalavereci.* Bi ê dekbazi ya karêndê mi çinî yo. To dî vanê, "Qaz biqazi ya, baz bi bazî ya."

dekbazey *Nm.* Hîlebazey, hîlekarey, oyînbazey. oyîndarey, fêlbazey, çelfendey, çelfeney, dûzanbazey. *Tr. Hilebazlık, hilekarlık, oyunbazlık, dalaverecilik.* Bi dekbazey a kes nêşeno bireso cayên. Soyînê dekbazey nîno.

dekdolab *Nn.* Hîle û xwurde û oyûnîy, dolabîy û feqîy, şepşepokîy û govelekîy. *Tr. Dolap, hile, hurda, desise, oyun, dümen.* Ez bi dekdolabandê şima ya war nîna.

dekerde/ê *N.* Debîyaye/ê, deviste/ê, definaye/ê, mîyankerde/ê. Çîyo ki debîyayo de, debîyayo çînakî mîyan. *Kur. Têkirî. Tr. Konulan, dahil edilen.* O çîyo dekerde, bi mi ki vetî vêşêrî yo.

dekerdeni *f. M.* Dekerdiş. Devisteni, definayeni, mîyan kerdeni, ser kerdeni, ser ra kerdeni. Çîyên çînakî mîyan kerdeni, tey kerdeni. *Kur. Têkirin. Tr. Koymak, katmak, sokmak, dahil etmek.* Ey kîloyên dekerd, to jî qenê nîm kîloyên dekerdayê de.

dekewte/ê 1. *N.* Warşîyaye/ê, acêrşîyaye/ê, awarşîyaye/ê. Çîyo ki awar şîyo, vera cêr şîyo, vera cêr kut bîyo. *Tr. Aşağıya doğru düşen, giden.* Merdimo dekewte do tenya nêşo dîyar kewo. 2. *N.* Çî/keso ki kewto çîyên mîyan, dexîlê çîyên bîyo. *Tr. Giren, dahil olan.* Kaygero dekewte jî pêvirikî di bî vinî. 3. *Tib. An. N.* Çîyo (ca, kes) ki cayêndê ci dekewto û tey fitiq peyda bîyo. *Tr. Fıtık, fıtık olan.* Qolincê ci yo dekewteyo piro cîfa ci birneno. 4. *N.* Çîyo (zeman, wext) ki zemanê ci ameyo, zemanê ci bîyo, wext/zemanê ci yo, wadeyê ci yo. *Tr. Zamanı olan, vakti giren.* Hetta nika şima kotî di bîyê? Çirê şima dersa xwu nêkerda? Bewnî saeti ra şewi dekewta de. Şewa dekewtê do cezayê şima bido!

dekewteni 1. *f. M.* Dekewtiş. Cêr kewteni, awar kewteni, awar şîyayeni, acêr şîyayeni, vera cêr şîyayeni. *Tr. İrtifa kaybetmek, aşağı düşmek, aşağıya doğru iniş yapmak. Bulunduğu yerden maddi ve manevi olarak daha da aşağı bir noktaya gelmek.* Senîn ki mi linga xwu eşti, ez finêra dekewta. 2. *f. M.* Dekewtiş. Mîyan kewteni, çîyên mîyan kewteni, zerre kewteni. *Tr. Girmek, düşmek, katılım, katılmak.* Ez senîn ki dekewta keyî mîyan, pêro pêşîyay mi ro. 3. *Tib. f. M.* Dekewtiş. Ca ra vijîyayeni, zirar dîyayeni, fetiq bîyayeni, ca ra kewteni, çewt bîyayeni. *Tr. Fıtık. Bir vücut organının geçici veya daimi yer değiştirmesi, başın yastıkdan düşmesi, boyun düşmesi, midenin kayması hallerinde*

kullanılır. Bu durum ise, bazen bir fıtık olayını, bazen de bir geçici (düzelebilir) kayma olayını ifade eder. Vîye kewno, dekewno, mîde, paşmûre dekewno, boçi (boçiki) dekewna, qolincîy dekewnê ûzn. 4. *f. M.* Dekewtiş. Wext/zemanê ci amîyayeni, zemanê ci bîyayeni. *Tr. Zamanı/vakti girmek, zamanı gelmek.* Şan dekewt bî, mêrdekî va: Hele biwinîyê, eger wext dekewto, qenê ma nimazê bikerê.

dekewtiş *Nn.* Mîyankewtiş, teber ra zerre şîyayîş. Tersê ci "vijîyayîş" o. *Tr. Giriş.* Dekewtişêndo sert bî. Mi va, o do jewî ro do, tew maç kerd.

de ki 1. *H.* Haydê, haydên, de, de hadê/n, hadrê, hadrên. *Tr. Haydi, buyur.* De ki ma şirê ci rê yardim bikerê. 2. *H.* Mîyan ki, ci mîyan ki, deki de. *Tr. Koy,! İçine koy!* Ez do fekê çuwalî akera, ti jî de ki. 3. *G.* Tersena ki, ez tersena ki, nêbo nêbo! *Tr. Korkarım ki.* Jû: O do meşti bêro. Ma hetta meşti qedînenê. O bîn: De ki ewro bivijîyo û bêro.

deki 1. *Nm.* Hîle, feni, oyîni, desîsa, dolab, dibare. *Tr. Hile, desise, oyun.* Şima nêşenê înan rê deki virazê. Çunkî ê çimakerdey ê, zêdê şima çimwelikinîy nîyê. 2. Mîyan ki, zerre ki. *Tr. Koy! İçine koy!.* Çay deki! Şamî deki! ûzn. bol çî debêno çîyan mîyan.

dekin/i *N.* Hîleyîn/i, dibareyîn/i. Çî/keso ki tey hîle, dibare, oyînîy, dekîy û xwurde esto. *Tr. Hileli, oyunlu, içinde çeşitli oyun ve hileler olan.* Dekin bî. Cora ez mîyan nêkewta.

dekiney *Nm.* Hîlekarey, hîlebazey, fenikkarey, fêlbazey, dibareyey, dibareyîney, oyîndarey. Tey dekîy, hîley, fenîy, xwurdey, fêlîy, dibarey, oyînîy bîyayeni. Hîlekar/hîlebaz bîyayeni, fenikkar bîyayeni, tey qusûr bîyayeni. *Tr. Hilekarlık, sahtekarlık.* Kê ki dî, dekineyda ci ra qal kerd û ci ra gazincîya.

dekup/i *N.* Çîyo rîdûzo çalbîyaye. Çî/cayêndê kesî yo ki sifte ra dûz bîyo û dima bi tesîrdê çîyên a yan jî bi derbên a kupîyayo û bîyo çal. *Tr. İçbükey.* Mîyanê tasan dekup o.

dekupey *Nm.* Şeklê dekupî. Kişta mîyanî ra çalbîyayîşê çî û kesandê dûzan. *Tr. İçbükeylik.* Dekupey, şeklêndê geometrîkî yo.

dekupîyaye/ê *N.* Kupîyaye/ê. Çîyo ki bi tesîrdê çîyên a tey çali/korti virazîyaya. *Tr. Çöken, çukurlaşan.* To do tenekeyo dekupîyaye pêta nêronayê.

dekupîyayeni *f. M.* Dekupîyayîş. Kupîyayeni. Vera mîyan korti bîyayeni, tey çalı virazîyayeni. *Tr. Çökmek, çukurlaşmak.* Mangayên gunê ereberda ci ser ro, erebaya ci dekupîyê.

dekupnaye/ê *N.* Kupnaye/ê. Çîyo ki kesên yan jî çîyên bi tesîrdê qewetên a, bi tesîrdê derênikên a kerdo zerre, tey korti/çali viraşta, vera cêr kerdo zerre. *Tr. Çukurlaştırılan, çökertilen. İçeriye doğru konkav şeklinde çukur oluşturulan.* Şima sifte ra destê xwu nênayê ê cadê dekupnayeyîya. Ez na saeta tepîya nêşena raşt kera.

dekupnayeni *f. M.* Dekupnayîş. Kupnayeni, korti kerdeni. Bi tesîrdê çîyên a çîyên di yan jî cayên di çali viraşteni, çal kerdeni. *Tr. Çökertmek, çukurlaştırmak.* Vêşî xwu mederi ser, dekupêno.

dekupnok/i *N.* Kupnok/i. Çî/keso ki çîyên dekupnayo, cayên di, çîyên di çalên viraşta, kerda korti, wesfê ci yê kupnayenî esto, çîyan dekupneno, nêkeno raşt. *Tr. Çökerten, çökertmiş olan, çukurlaştıran.* Kaşka şima bi ê çîdê dekupnokî ya nêviraştayê.

dekurisîyaye/ê *N.* Kurisîyaye/ê, qulojîyaye/ê. Çî/keso ki bi zorêndê kesên a yan jî çîyên a debîyayo çînakî mîyan, bi zordê dest û lingandê kesnakî ya derîyayo, pilozîya çîyên mîyan. *Tr. El veya ayak zoruyla içine sokulan, sokuşturulan, sıkıştırılan, baskı ile doldurulan.* Boka şima a çîya dekurisîyayê beşe kerdi?

dekurisîyayeni *f. M.* Dekurisîyayîş. Kurisîyayeni, qulojîyayeni, mîyan qulojîyayeni. Bi zorên a, bi derênikên a, bi piloznayenda dest û lingan a çîyên yan jî kesên çînakî mîyan ramîyayeni, debîyayeni. *Tr. Zorla, baskıyla bir şey içine sokulmak, girdirilmek.* Şima senîn wina dekurisîyayê na kirêşa mîyan?

dekurisnaye/ê *N.* Kurisnaye/ê, qulojnaye/ê. Çî/keso ki bi zor a, bi dest û lingan a, bi hêleyên a, bi çetiney a derîyayo kesên yan jî cayên mîyan, qulojneyayo ci mîyan. *Tr. Zorla, baskıyla bir şeye sokulan.* Mi zanayê do ê çîdê dekurisnayeyî ra ma rê xeyrên nêro. Soyîn jî peynî ra teqa.

dekurisnayeni *f. M.* Dekurisnayîş. Kurisnayeni, qulojnayeni, dequlojnayeni. Çîyên yan jî kesên bi zor a, bi destan a, bi lingan a, bi derênikên a, bi derayen a çînakî mîyan kerdeni, çînakî mîyan qulojnayeni, çînakî mîyan defînayeni. *Tr. Zorla içine koymak/doldurmak, el veya ayaklar yardımıyla baskı uygularak bir şeyi başka bir şeyin içine sokmaya çalışmak.* Ramêrîy miştерîy pêroy dekurisnay mîyan, fina jî di miştеrîy tebera mendîy.

dekurisnok/i *N.* Kurisnok/i, qulojnok/i, dequlojnok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên bi zordê çîyên a, bi piloznayenda dest û lingan a yan jî bi çînakî ya derîyayo çîyên mîyan. *Tr. Zorla, baskıyla bir şeyi başka bir şey içine sokma-*

ya, girdirmeye çalışan. Dekurisîyaye peme o, dekurisneya çuwal o û dekurisnok jî filan merdimo ki no kar jî bi dest û lingan a kerdo.

dekute/ê *N.* O/çîyo ki kuyayo ci, bi destên a yan jî bi lingên a veyayo bi ci. *Tr. Dürtüklenen.* Merdimo dekute gereg ki werzo. Eger nêwerişto, dêmax kî nêdekuwayo.

dekuteni 1. *f. M.* Dekutiş. Ci kuwayeni, zimziq kerdeni. Bi destên a, bi lingên a yan jî bi çîyêndê tûjekî ya bi cayêndê kesên yan jî çîyên a kuwateni. *Tr. Dürtmek, dürtüklemek.* Merdimo ki rakewo ti dekuwê ki werzo.

dekuyaye/ê *N.* O/çîyo ki kuyayo ci, ya bi destên a ya bi lingên a yan jî bi çîyêndo tûjek a veyayo bi ci, kuwîyayo bi ci. *Tr. Dürtülen, dürtüklenen.* Merdimo dekuyaye werişt. Cora qeza nêkerd, ya o bîn?

dekuyayeni *f. M.* Dekuyayîş. Ci kuyayeni, kuyayeni. Bi destên a, bi lingên a yan jî bi çînakîdo tûjek a bi kesî yo kuyayeni. *Tr. Dürtmek, dürtüklemek.* Merdimo ki hewnê ci ramêrey di bêro dekuyayena ey xirab nîya, bîlakîs hewl a. Labelê kes do ci nêciniqno.

dekûdilav *Nn.* Hîley û dibarey û fenîy û dolabîy û dekîy û oyînîy pêro. Hergi hîle û xwurde tey bîyayeni. *Tr. Her tür hile, desise, dolap, oyun.* Şima ci rê dekûdilavîy ronay bîy, ey nêwerdîy.[1]

dekûdilavey *Nm.* Dekûdilavê ci bîyayeni, hîle û xwurdeyê ci bîyayeni, oyînîy û dibareyê ci bîyayeni, tey fenîy bîyayeni. *Tr. Hilesi olmak, her tür kötü oyunu olmak.* Mi rê dekûdilavîy meroni. Dekûdilaveya to mi di war nêşina.

dekûdilavin/i *N.* Kes/çîyo ki; dekûdilavê ci, hîle û xwurdeyê ci, fen û oyînê ci estê, raşt nîyo. *Tr. Hilesi çok olan, çeşitli oyun ve desiseleri olan.* Karê ci pêro jî dekûdilavin bî. Mi nêecibna.[2]

dekûdilaviney *Nm.* Dekûdilavin bîyayeni, dekûdilavê ci bîyayeni, hîle û xwurdeyê ci bîyayeni, desîse û oyînê ci bîyayeni, çewt û dibareyê ci bîyayeni. *Tr. Hileleri, oyunları, yakıştırmaları, düzenbazlığı olmak.* Eger dekûdilavineyê ci nêbîyayê, fina bîyê.

dela 1. *G.* Babetên veyndayenên a ki ze ki vajê "hele bira, hele keko ûzn." *Tr. Be hey şeklinde bir seslenme veya bir cevap verme şekli.* Dela ti yê sera şinê kekoyê mi! 2. *G.* Da, dala. *Tr. Bel. Not: Bunun hangi bel (kürek şeklindeki bel mi, yoksa anatomideki bel mi?) olduğu bulunamadı.*

de la! *G.* Hadê şorî. Qandê ciniyan "de lê!" yo. *Tr. Haydi be!* De la! Ti yê nêzanê qisanê xwu bikerê. Ti ameyê nê şêligî mîyan di ronîştê.

dela gemi *Zoo. Nm. Bw.* Dela kovî. Eger dela keyî û dela kovî bêro pêheti, eceb do se bo?

dela hari 1. *Tib. Nm.* Kutika ki bîya hari û xwu erzena ata nata ki ci perro, kutika ki qontrol ra vijîyaya. *Tr. Kuduz dişi köpek.* Dela hari do bikişîyo. Eger nêkişîyo, a do însanan perro û însanan jî har kero. 2. *Zv. Nm.* Dela ki xwu erzena ata û nata ki kesan perro, bi perrayenda xwu ya însanan rê bîya gîrgînî. *Tr. Saldırgan dişi köpek.* Ma nêwetanê kêdê şima ver ra şirê. Çunkî dela şima ya hari perrena ma.

dela kovî *Zoo. Nm.* Dela gemi. Kutika mayan a kovî, kutika ki gem a û hewna keyeyî/malî nêbîya. *Tr. Yabani dişi köpek.* Deka kovî koyan ser o û gema geyrena, keyan û dewi mîyan nîna.

delal 1. *Nn.* Dêra zerrîveşi. Dêra ki derd û çekûyan û zerrîveşayîşî ser o vajîyaya. *Tr. Gazel.* Mêrdekê delalvanî dest na/eşt xwu goşî ser û delalên va. Ma jî qandê belgenamedê "Kirîvê Sînan"î TRT 6î rê vernameyên di bîy yarmetkarîy. 2. *Nn.* Êlanat, êlan, mojnayeni, peyhesik, reklam. Çîyo ki kes însanan peyhesneno. *Tr. Duyuru, ilan, reklam, beyan, beyanat.* Delal! Ma yê kenê vîranînda Şêx Saîdî ser o panelên bisaznê.

delal/i 1. *N.* Beremend/i, celeb/i. Merdimo tertemîz, xasek, rind, hergi xirabî ra nata. *Tr. Sevgili, hoş, güzel.* Temaşegerê ma yê delalîy, ewro ma do vernameyêndo weş şima vera nê. 2. *N.* O ki mezati di êlanat keno, qandê qezencdê xwu karên keno ki, ê karî rê reklam virazeno û ci ra pere qezenc keno. No merdim roteni di jî beno kefîl. *Tr. Hayvan pazarlarında alıcı ile satıcı arasında komisyonculuk yapan, bu işte kefil olan.* Ma xwu rê delal tepişto, delalê ma esto. 3. *N.* Êlanatkar/i, reklamkar/i. O ki bi êlan a pere qezenc keno. *Tr. Reklam ve ilanat işleriyle para kazanan.* Wextêra nezdîyê mehlerda ma Yanbaxanên est bî. Çimê ci şaşîy bî. Cora şarî ci rê vatê Yanbaxan. Yanbaxan delal bî, delaley kerdê. Vengêndo gur ser o bî. Veyndayê vatê: "Delalîno, helalîno! (A) Hêndayên pere bîyo vînî, (nêzana) filan kes, filan keyneki, filan qeç bîyo vinî. Kê ki dîyo wa qandê xeyrdê girdandê xwu, qandê xeyrdê merdandê xwu bîyaro filan ca." û zêdê nînan. Rehmetî mi dî. Leqamê ci Yanbaxan bî. Bixwu, nameyê ci, veyndana

1 Na vajeki "dekûdolab" ra virîyaya.

2 *Bw.* Binvajedê "dekûdilavey" ra.

ci. vatena ci pêro Dimilî bî. Leqamê ci tenya Tirkî bî. Nika Suwêreki di, bi namedê ney a, nameyê mehlayên esta. Labelê ziwano resmî nîyo, ziwanê şarî yo.

delalane 1. *Nn.* Bi haldê delaley a, zêdê beremendana, zêdê celebana. *Tr. Tertemiz bir biçimde.* Merdimêndo delalane o. Kes ci ra nêteweno. 2. *Nn.* Bi şikildê delalî ya. Delalîy senîn ki veyndanê, winî veyndayeni, winî hereket kerdeni. *Tr. İlanatçı bir şekilde, dellalane.* Delalane veyndi ki, wa to rê heq bidê. Ti yê zê delalî ya nêveyndanê ki! Ti yê zêdê ey jî heq wazenê. 3. *Nn.* Zêdê kesandê reklamkarana. Kesê reklamkarîy senîn ki reklam kenê, winî reklam kerdeni. *Tr. Reklam edercesine, reklam yapanlar gibi.* Ey delalane kar kerd û ci ra kewt dûrî. 4. *Mûs. Nn.* Zêdê delalana. Delalîy senîn ki dêrîy kenê, winî dêrîy kerdeni û vateni. *Tr. Gazelhanlar gibi nağme yakmak.* Ey delalane dêra xwu va û sahne ra kewti dûrî.

delalaney 1. *Nm.* Pakaney, weşaney, xasekaney, rindaney. *Tr. Temiz bir hal üzerinde olarak.* Eger ti do bikerê, zêdê merdimana biki, wa delalaney ser o bo. 2. *Nm.* Zêdê şikildê delalîya, delal senîn veyndano, hinî. *Tr. Tellallar gibi, ilanatçılar gini çağırıp bağırmak veya ilan etmek.* Mêrdekî kerdê. Labelê bi şikildê delalaney a kerdê. Hinî çirtovirto nêkerdê.

delaldaye/ê *N.* Çî/keso ki êlanê ci bîyo, qandê vînayenda ci bi delalên a, bi êlanên a eşkera bîyo. *Tr. İlan edilen, reklamı yapılan, anonsu yapılan, numarator gibi bir şeyle ismi okunan.* Ez texmîn kena ki çîyê şima o delaldaye do dîrê saetan mîyan di bivîneyo.

delal dayeni *f. M.* Delaldayîş. *Bw.* Delal veyndayeni. Mi delal da ki bivîneyo, tew tersena ki kê ki dî nimit. Kaşka mi name nêkerdayê.

delaley 1. *Nm.* Ter û temîzey, rind û pakey, xasek û rindaney, haşey, hergi xirabey ra nateyey. *Tr. Güzellik, temiz olmak, iyi olmak, kötülüklerden beri olmak.* Ma delaley hend bena! To vatê beno ki aşmîya pancêsî ya. 2. *Nm.* Delal/i bîyayeni, rind û xaseka kesên bîyayeni. *Tr. Sevgililik. Birisinin sevgilisi olmak.* Delaleyda ci raşubheçinêbî. Çunkî timûtim ci vîrî di bî. 3. *Nm.* Êlanatkarey, reklamkarey. Bi şikildê reklamkarey a, bi şikildê êlanatgerey a. *Tr. İlanatçılık, reklamcılık, reklam işleri, ilanat işleri.* Kes do xwu rê no zeman di delaley bikero. Tede pere jî bol o.

delali 1. *Mûs. Nm.* Babetêndê dêran o ki tey ca bi ca vajeka delali ravêrena, eşqî ser o vajêna. *Tr. Aşk üzerine söylenen ve içinde sık sık delal ifadesi geçen şarkı/türkü.* Delal ez qurbanê waştîda xwu bî. Ez waştîya xwu bigîrî û nê welatî di vinî bî... 2. *Nm.* Nameyêndê keynandê Kurdan/Dimilîyan o. *Tr. Kürt/Zazalar'da bir kız ismi.* Emênda mi nameyê ci Delal a. Ma daya, Almanya rê bîya veyvi.

delalî 1. *N.* Çî/keso xasek, rindek, weş/ weşekî. *Tr. Güzel, güzelim, sevgili, aşkım, sevgilim, gözüm, iki gözüm gibi hoş sözler için kullanılan bir kelime.* Delalî ti ya sera şina? Ti bi min a nîna? 2. *Nm.* Pakey ser o, xasekey ser o, weşey ser o, çîyandê rindan ser o, heqdê nînan di. *Tr. İyilik, güzellik, aşk, hoşluk, sevimlilik, yar gibi şeyler veya kimseler hakkında, bunlarla ilgili, bunlar üzerine.* Delalîyey di kes do tim jî vernî di bo. 3. *Nm.* Heqdê êlanatgerey di, reklaman ser o, heqdê reklaman di. *Tr. Reklam ve ilanat işleriyle ilgili.* Înan kar kerd, kardê delalî ra nan werd.

delalîni *Nm. Bw.* Delaley. Eger welatên di, karê her kesîy delalîni bo, aja di gan û mal di selametey do bibo.

delalîyey 1. *Nm.* Delalîni. Delalî bîyayeni, rind û xasek û yara kesên bîyayeni. *Tr. Birisinin gönlündeki, içindeki, kalbindeki kişi veya şey olmak, onun tercihi ve arzusu olmak.* Delalîyeya ci bol nêramiti. 2. *Nm.* Delalîni, pakey, rindey, xasekey, weşey ser o bîyayeni. *Tr. İyilik, hoşluk, güzellik, temizlik üzerinde olma.* Delalîyey do karê ci û helalîyey do werê ci bo. 3. *Nm.* Delalîni, êlangerey, reklamgerey. *Tr. İlancılık, reklemcılık.* Delalîyey do bikerdayê, ci rê bazirganey bî karên.

delalname *Nn.* Çî/kaxito ki kes pa delal dano, pa êlan keno. *Tr. İlan yazısı, bildirge, bildiri, beyanname.* Nasnameya ci bîbî vinî, ey delalname da.

delal veyndandayeni *f. M.* Delalveyndandayîş. Delal dayeni, êlan dayeni. Qandê kesî yan jî çîyêndê vinîbîyayey reklam yan jî peyhesnik dayeni. *Tr. İlan ettirmek, duyurmak, ilanat verdirmek/koymak.* Ma yê kenê, nê çîdê xwu rê delal bidê veyndayeni.

delalveyndaye/ê *N.* Delaldeyaye/ê. Çî/keso ki qandê vinîbîyayîşdê ci, qandê reklamdê ci ci rê delal deyayo, eşkera bîyo bi veyndayîşî ya name bîyo, nameyê ci deyayo. *Tr. Anons edilen, kayıp ilanı verilen, çağrılan, sesli daveti yapılan, ilan edilen.* Vanê o qeçeko delalveyndaye, Osmanîye di vîneyayo.

delal veyndayeni *f. M.* Delalveyndayîş. Êlan ker-

deni, eşkera kerdeni, reklam kerdeni. *Tr. İlan etmek, sesli anons etmek, duyurmak, reklam etmek.* Ma yê kenê qandê çîdê xwu delal veyndê.

delame *Nn. Bw.* Çarnik. Selamî yo, nîk keno delame. Eger nîkî ra nêbo, delame textekêndo dordorî yo.

delane *Nn.* Zêdê delana, delîy senîn ki benê zêdê înana, zêdê kesandê harana, zêdê harbîyayan, zêdê kutikandê mayan a. *Tr. Dişi kurt gibi, dişi köpekler gibi, saldırganlar gibi, delirmiş gibi, kuduzlar veya kudurganlar gibi.* Ez winîyaya a ya delane hêrişê serdê ma kena, ez caelmat menda, mi jû eşti bi ci.

delaney *Nm.* Delana bîyayeni. şekil û biçim û liv û meşdê xwu di zêdê delana bîyayeni, bi delano mendeni, zêdê delana har û xînt û heşerî û hêrişok bîyayeni, zirar însanan ro dayeni. *Tr. Deliler gibi, kudurganlar gibi, saldırganlar gibi zararlı olmak.* Eger ma na delaneyda ci rê ravîyarnê, ma deha nêşenê bi ci yo sereyo bivijîyê.

delavi *Zîr. Nm.* Cirnê ki pêpeyo yê. Awa ki bi şikildê dolekandê pêdimîya ya, bi dolekandê hewzanana ya. *Tr. Art arda (zincirvari) havuzlar şeklinde hayvanları sulamak için yapılan su tesisleri.* Delava Îndo Pîlî bi rêze ya, binîya ci dikekênda frêzê ya.

deldelîyaye/ê *Tib. N.* Verê çiman ser amîyaye/ê. Çî/keso ki yan bi tesîrdê nêweşînên a yan jî bi tesîrdê çîyêndo winasîn a verê çiman ameyo ci çiman ser. *Tr. Gözlerinin üzerine zar gelen, gözlerinde kararma veya ışık yetersizliği oluşan.* Boka şima wezîfe nêdarit ê lajekdê deldelîyayî ser?

deldelîyayeni *Tib. f. M.* Deldelîyayîş. Çiman ser verîy (plîşko barî, plîşko tenik) amîyayeni û tenekên bo jî pa çimîy tarî bîyayeni. (D'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Gözleri ince bir zar veya tabakayla örtünerek görüşü engellenen.*[1]

delece *Nk. Nn.* Vaşêndo zîyanî yo ki tenan mîyan di beno, zirar dano tenan. *Tr. Hububat içinde yeşeren, yabani ve hububata zarar veren bir çeşit ot.* Delece bol zirar dano xelleyan û teneyandê bînan.

delek/i *N.* Tirşikçî. Kes/çîyo ki; kesên dima geyreno, pesnanê ci dano, ci rê sersûney keno, ci ver ra geyreno, ci vero vindeno, ci rê oyîndarey keno, bîlaheq û bîlasebeb wesfanê ci dano û ci ra warî beno. *Tr. Avane, yağcı, yardakçı.* Delekê ci bî. Soyîn jî înan qeni ser da erro.

delekey *Nm.* Tirşikçîni. Delek bîyayeni. Bi oyîndarey kerden a jewî ser ra diligê xwu veteni, kesên vero bîlaheq û bîlasebeb û gereg çinêbîyayeni doş bîyayeni, ci rê sersûney kerdeni, pesnanê ci dayeni, wesfanê ci dayeni û ci ra werdeni, ci ser ra debarîyayeni. *Tr. Avanelik, yağcılık, yardakçılık.* Ez verî jî delekeya ey zana. Mi va beno ki ameyo sûki di bîyo hewl.

deleme *Nn. Bw.* Çarnik. Qeçekîni di ma dewan di bol deleme çarnayê.

deley 1. *Nk. N.* Babetêndê vaşo bizihêrî yo ki şitêndê ci yo ze malêzin esto, ci ra mushîl virazêno. Deley, werdiş di kes bi gengazey a vijêno teber, kes weş vijêno teharet. *Tr. Zehirli bir bitki olup salgısından (sütümsüdür) müshil elde edilir. Bağırsakları iyi çalıştırır, hazma yardımcı olur, büyük abdestte kolaylık sağlar.* Deley, vaşêndê darîyan o, ci ra darî vijêno. 2. *Nm.* Deli bîyayeni. Zêdê deli bîyayeni, zêdê delan xînt û har bîyayeni. Kes/çîyo ki; hêrişê serdê kesan keno, a o kes bîyayeni, wesfanê ci xwu ser o çarnayeni. (L'yê ci zêdê L'yêndê dibareyî ya (barî yo, qaling nîyo) waneyêno.) *Tr. Dişi köpek. Dişi köpekler gibi saldırgan ve kudurgan olmak.* Mi deleya ci dîya. Zêdê delan hêrişê serdê kesî kena.

delharane *Zv.* Delikî. Zêdê delandê harana, zêdê delandê hêrişokana. *Tr. Kudurgan köpekler gibi, saldırgan köpek veya dişi kurt gibi.* To çirê winî delharane hêrişê serdê cinêkeri kerd?

delharaney *Zv. Nm.* Delikî, delharane bîyayeni. Zêdê şekil û biçim û liv û meş û rayda delharana bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Kudurmuş köpekler/dişi kurtlar gibi olmak.* Mi wesfêndo ci yo delharane nêdîyo ki ez delharaneyda ci ser o bişa nuşteyên binuşna.

delharey *Zv. Nm.* Delihari bîyayeni, dela hari bîyayeni. Dela ki hêrişê serdê kesî kena, a deli bîyayeni. *Tr. Kudurmuş dişi köpekler/kurtlar gibi olmak, saldırgan köpekler gibi olmak.* Ez qe delhareya ci jî xwu rê gire nêkena. Eger delhareya ci û kovîyeya ci xwu rê derd û gire kera, ez nêşena tîyanan di bicoya.

delheşane *Zv. Nn.* Deliheşane, zêdê heşandê marîyan a har û xînt û hêrişok/i bîyayeni. *Tr. Kudurgan dişi ayılar gibi olmak, saldırgan dişi ayılara benzemek.* Mi ci rê ravîyarna, gereg ki mi rê hurmet bikerdayê, xasekî (delheşane) hêrişê serdê mi kerd.

delheşaney *Zv. Nm.* Deliheşaney, wesfê delheşan

---

1 Deldelîyan û delîyayeni têkildarê pê yê. Labelê deldelîyayeni sirf qandê ver çiman ser amîyayeni vajêno.

ser o bîyayeni, zêdê heşandê mayanan bîyayeni, zêdê heşandê mayanandê xîntan bîyayeni. *Tr. Kudurgan dişi ayılar gibi saldırgan olmak, deli olmak, başa çıkılmaz olmak, kontrolden çıkmış olmak.* Kes ki delheşaneya ci nêvîno jî mi dîya.

delheşey 1. *Zoo. Nm.* Delheşi bîyayeni, heşan di mari bîyayeni. *Tr. Dişi ayı olmak.* Delheşeyda ci ra ez tersaya. Çunkî leyran ser o bî. 2. *Zv. Nm.* **Belheşey.** Belheşi bîyayeni, wesfê hêrişokey tey/pa bîyayeni, zirardan bîyayeni. *Tr. Dişi ayılar gibi saldırgan olmak.* Delheşeyda ci ra yo ki keso nêwetano vera ci şiro.

delheşi 1. *Zoo. Nm.* Heşa marî/mayani, marîya heşan. *Tr. Dişi ayı.* Delheşi qandê leyrandê xwu har a, do leyranê xwu bi no şekila warî kero. 2. *Zv. Nm.* Belheşi. Heşa hêrişoki. Merdima ki zêdê heşan har a û xwu erzena merdiman, zirar dana merdiman. *Tr. Saldırgan kadın.* Kaşka tenekên nermi bîyayê. Labelê delheş a.

deli 1. *Nm.* Malbatda kutikan û marran (kutikîy, heşîy, pelengîy, şêrîy, çeqelîy, pisîngîy, marrîy ûzn.) mîyan di heywana mayani bîyayeni. *Tr. Dişi olan bütün köpekgiller.* Dela ci het di. Ez nêwetana şira vera ci.

delikî *Nm. Bw.* Delane. Hele senîn delikî yena ma ser?

delikîyey *Nm. Bw.* Delaney. Kaşka şima a delikîyeya ci jî bivatayê.

delivergi *Zoo. Nm.* Verga marî, verga mayani, marîya vergan, mayana vergan. *Tr. Dişi kurt, asena.* Mi bol finîy gemi di, şuwanîni di delivergi dîya.

delizi *Nm.* Keyî vero serê kîberan o sitarekerde. Keyî mîyan di, mabeyndê kîberî û geçeyan di cayên o ki serê ci girote o. *Tr. Ev içinde, ev ile odalar arasında üstü kapalı alan, bazen geniş bir koridor, bazen de bir salon.* Xwu rê banên viraşto, kîberê geçeyandê ci pêro winînê delizi. Mi heti ki bêbîçim o.

delîl/i *Er. N.* Referans/i, şînasnok/i, şînasok/i, rêber/i, wesîle/ê, wesayît/i. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên mojneno, ci rê beno kefîl. *Tr. Referans, tanık, görgü tanığı, delil.* Eger ti ci rê nêbîyê delîl, înan o pere nêdayê ey. Çunkî kesî o nêşînasnayê.

delîlane *Nn.* Şahîdane. Zêdê delîl/şahîdana. *Tr. Bir iş veya eylemin gerçekleşmesinde araç/vesile olmak, vesile olurcasına.* Aja di di delîlane kewt mi ver û mi rê bî eyan.

delîlaney *Nm.* Delîlane bîyayeni, zêdê delîlan bîyayeni, wesîle bîyayeni, zêdê şahîdan bîyayeni. şekil û bîçim û ray û meş û livî di bi delîlan mendeni. *Tr. Deliller gibi, delilcesine.* Mi rê ki pa wesfêndê delîlaney çinêbî. Eger delîlaneya ci bibîyayê, ze ser di nêşîyê.

delîlbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo delîl, kesên rê çîyêndê mihîmî rê bîyo rêber, bîyo mojkar. *Tr. Delil olan, görgü tanığı olan, iş gören, iş görmede yardımcı olan.* Şima nêşenê ê merdimê delîlbîyayeyî zûrker vejê û delîleya ci tinê berê.

delîl bîyayeni *f. M.* Delîlbîyayîş. *Bw.* Delîley. Kaşka jû mi rê jî delîl bîyayê. Kê ki xwu rê delîlên dîyo, karê ci kewto ray ser.

delîley *Nm.* Rêberey, şînasnokey. Delîl/şahîd bîyayeni, rêber bîyayeni, wesîle/wesayît bîyayeni. Dîyayenda çîyên di mojnok bîyayeni, şînasnok bîyayeni. *Tr. Kılavuzluk, yol göstericilik, delil olmak, delalet, referanslık, görgü tanığı olmak.* Mi rê delîleya ci bol lazimi bî. Labelê a jî nêkerdi.

delîlkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên yan xwu rê yan jî jûnay rê kerdo delîl, kerdo wesîle, kerdo wesayît, pa kar û wezîfeyên vînayo. *Tr. Delil kılınan, vasıta yapılan.* Şima do o lajeko delîlkerde şa kerdayê.

delîl kerdeni *f. M.* Delîlkerdiş. Kesên yan jî tayêni kesên yan jî tayêni rê referans kerdeni, şînasnok kerdeni, kefîl kerdeni, rêber kerdeni, wesîle/wesayît kerdeni. *Tr. Refere etmek, referans etmek, delil olarak kullanmak, vesile/yapmak.* Şima nêşa o mêrdek xwu rê delîl kero?

delîlmojn/i *N.* O/çîyo ki delîl mojneno, îspat ano, keno teqez. *Tr. Delil gösteren, kanıtlayan.* Delîlmojnên bêro ci heti, do ci ra guman kero.

delîlmojnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; delîlên mojnayo, îspat kerdo, delîlên nayo çimandê kesên ver, xwu rê yan jî kesên rê referansên ardo, şînasnokên ardo. *Tr. Delil/kanıt gösteren, ispatlayan, referans gösteren.* Bi mi ki mulaqat di delîlmojnaye û nêmojnaye jew nêbeno.

delîl mojnayeni 1. *f. M.* Delîlmojnayîş. Rêber mojnayeni, referans mojnayeni, şînasokên mojnayeni, kesêndo zanaye/silasnaye mojnayeni. *Tr. Referans göstermek.* Mi delîlê xwu mojna, ey nêşa bimojno. 2. *f. M.* Delîlmojnayîş. Îspat kerdeni, teqez kerdeni. Çîyên yan jî kesên ya bi aqil a ya bi mojnayen a yan jî bi babetna ya tesbît kerdeni, mojnayeni. *Tr. Delil göstermek, kanıtlamak, ispatlamak.* Eger ti bişê delîl bimojnê, xwura ê to do qebûl bo.

delîl *Nn.* Îspat. Çîyo ki teqez o, tey teqezey miheqeq o, kes şeno ya bi aqil a yan bi çiman an bido fehm kerdeni. *Tr. Kanıt, delil, ispat.* Delîlê kesî çinêbo, kes do hend jî îsrar nêkero.

delîl pûçkerdeni *f. M.* Delîlpûçkerdiş. Dawayên di mexsûs delîlî yan jî delîlan orte ra werzanayeni yan jî vinî kerdeni. *Tr. Delil karartmak, delilleri ortadan kaldırmak, delillere ifsat karıştırmak.* Vanê şîyo zerre tayên kağitê ci dosya ra vetê û delîl pûç kerdo. Ki şiro îfadeyî ci ser o pûç kero, xwura şeno delîlan jî pûç kero.

dello *Ky. Nm.* Kayênda panc sîyekandê werdî û qulerakan a ki tim bi nê panc sîyekan an kay bena. Nê sîyê werdîyê qulorîy sifte vila roneyênê û wexto ki jewênda ci erzêna vera cor, sîyê erdî yê vilabîyayey jû bi jû wedarênê. Dima didi bi didi, ey a dima nê sîy bi dest a bi şikildê komekên a roneyênê û nînan ra jewi hewadeyêna û fina a komeki heteki roneyêna. Bi no şekila fina wexto ki sîyên erzêna cor, pêro finêra wedarênê. Neya tepîya jî sifte desto çep zêdê pirdekên a roneyêno û nê destî bin ra herga ki sîya destî erzêna cor jewi jî ê pirdî bin ra erzêna peynîda destî. Labelê wexto ki no kar beno jî vernîda destî di (Cayo ki sîy sifte vila roneyay bîy. Labelê peynîda pirdekî di sîy pêrogunê, zirarê ci çinî yo) sîy do pêro nêgunê. Eger ki nê sîy pêrogunê yan jî sîya ki hergi wedernayeni di erzêna cor bikewo, merdimo ki kay keno (kayger) veşeno. Wexta dori şina ê merdimdê bînî ser. Eger ki hettanî tîya kayger nêveşo, neya tepîya nê panc sîyan erzeno cor û peydê destandê xwu ser o vindarneno. Çend sîy xwu destan ser o vindarno, do înan bierzo hewara û eger ki bişo do bi çepikan a xwu lepan mîyan kero. Eger ki nêşo jî do bê çepikîy xwu lepan mîyan kero. Eger ki sîyê peydê serdê destanê ki erzênê hewa ra jewênda ci jî nêkewo mîyandê lepan yan jî lepan mîyan ra erroguno, wexta kaygero ki kay keno veşeno, dori şina ê kaygerdê bînî ser. Ma vajê ki panc heme sîy jî peynîda destan di vinderîyay û bi çepikên a gêrîyay mîyandê lepan, wexta di qatê nê sîyan qalîy benê kaygerdê bînî ser. Eger ki nê panc heme sîy mîyandê lepan ra bi di çepikan a bigêrîyê, wexta çehar qatê nê sîyan qalîy benê kaygerdê bînî ser. Labelê ki kaygero ki kay keno nêveşo, bi no babet a fina hettanî ki biveşo do kaya xwu serdewam kero. *Tr. Beştaş oyunu.* Kesî dello di bi mi nêşayê. Çunkî lepê mi heray û çepikê mi, lezgîneya mi namdari bî.[1]

dello kaykerdeni *Ky. f. M.* Dellokaykerdiş. Bi panc sîyan a babetên kayên kaykerdan a ki qandê kaykerdişdê ci *Bw.* Dello. *Tr. Beştaş oyunu oynamak.* Mi dello kay kerdeni di bol finîy qalîy kerdê bi hembazandê xwu.

delmari *Zoo. Nm.* Malmaloka marî, marmaroka makî, malmaloka mayani. *Tr. Dişi kertenkele.* Delmari do şiro malmalokî heteki.

delqi *Nm.* Ebayênda kehani. *Tr. Eski bir hırka, aba.* Delqa xwu eşti xwu ser û vera cor dîyar bî. Kesîy pey ra winîya ci ra, pîne û delqi bixwu nêşayê vejo.

delûcani *Zoo. Nm.* Teyrênda dirnok a. Na teyri hewa ra şopa seyddê xwu ramena û zêdê teyarayên anişena û seydê xwu tepêşena. Bi merran a warî bena. Werdîya sindirikan a. *Tr. Alıcı, Alıcıkuş. Şahin adlı yırtıcı kuşun küçük bir cinsi.* Delûcan a kena xwu verdo seyddê xwu ser.

delûce/ê *Zoo. Nn.* Baz/i başok/i. *Tr. Atmaca kuşu.* Delûcey dizida Suwêreki ser o estê.

delxer/i 1. *N.* Belek/i, belekin/i, belek belekî. *Tr. Alaca renkli.* Ê Lajekî kurdikênda delxeri dê bî xwu ra ki kes ver ra şermayayê. 2. *N.* Pêlane/ê, menewîş/i. Çîyo ki ze tede pêlîy bibê. *Tr. Hareli, dalgalı, meneviş.* Çinayêndo delxer da bî xwu ra. 3. *Nn.* Moj, mojîn. *Tr. Gösteri.* Mamosteyan qeçan rê va, delxerên ameyo mojîngeh, qeçîy pêro remay û şî. Kes sinifi di nêmend.

delxerane 1. *Nn.* Belekane/ê. Çîyo ki ze ki belek belekî bo. *Tr. Alaca renkli, renkli bir şekilde.* Şîyo xwu rê çinayo delxerane giroto. Qey ci ra hez keno. 2. *N.* Pêlane, menewîş, şûvane. Ze ki tede şûvîy bibê. *Tr. Hareli bir şekilde, harelilik.* Erdêndo delxerane herîna bî. Serê ci ard bî bin, fina jî nêşayê ci ra bireyo. Vatê, mi kaşka nêherînayê. 3. *Nn.* Mojînane, mojane. Bi şikildê mojînî ya, bi bîçimdê mojî ya. *Tr. Gösterişli bir şekilde, çalım edercesine.* Mamostey dersi bi şikildê delxeraney a kerdê. Pêrini jî fehm kerdê. No bîn ze merde, keso ci ra fehm nêkeno.

delxeraney 1. *Nm.* Bir şikildê delxerey a, bi pêlî ya. *Tr. Dalgalı bir şekilde.* Citêr çi zano erdî bi şikildê delxeraney a biramo ki! 2. *Cog. Nm.* Bi şikildê pêlan an. *Tr. Dalga oluşturacak biçimde.* Dengizan di delxeraney bena. Labelê çinayan di jî zêdê înan bena, şûviney bena. 3. *Nm.* Şûviney, pêlaney, belek belekî, belekinaney. *Tr.*

---

1 Wexto ki kes nêşo sîyeri wedarno yan jî sîya ki erzêna cor kesî destî mîyan ra bikewo yan jî kes nêşo a sîyeri xwu lepan mîyan kero, wexta kaya kesî veşena û qori şina ê kaygerdê bînî ser. Merdimo ki qalîy ser o bimanê, bi kuşat a beno golikvanê nê qalan. Mexsed pey wext ravêreno û şênemegî bena. Bê kar û bê barey di nê kay kesî bol kenê kêfşad.

Hareli bir şekilde, dalgalı olarak. Delxeraney çinayan di jî bena.

delxerek 1. *Cog. Nn*. Delxêrek, pêlo werdî. *Tr. Küçük dalga*. Delxerekên dengiz di vijîya, zerrîya ci qutifiyê. O do senîn Pasîfikî di gemî biramo ki! 4. *Nn*. Delxêrek, mojek. Moj/mojîno werdî. *Tr. Küçük gösteri*. Sêrbazan mekteban di delexerekên û salonan di girdê ci mojna.

delxerek/i 1. *N*. Delxêrek/i, beleko/a xasek/i, beleko/a mehsûmek/i, beleko/a qergûnek/i. *Tr. Zavallı, sevimli alaca renkli*. Goliko delxerek senîn ki marda xwu ra za, şî bi marda xwu ya lîna. 2. *N*. Pêlanek/i, menewîşek/i. *Tr. Küçük hareli, sevimli dalgalı şeyler*. Çinadê ci di delxerek est bî.

delxerekey 1. *Nm*. Delxêrekey. Belekek bîyayeni, beleko werdî bîyayeni. *Tr. Küçük, fakat alaca olma*. Delxerekey ra delxerekey ferq esto. Delxerekê ci tayên bo, ez gîna. Labelê bol bo ... 2. *Cog. Nm*. Delxêrek, pêlekey. Pêlo werdî bîyayeni. *Tr. Küçük dalgalı olma*. Delxerekey çîyên nîya. Labelê delxerandê dengizan di ez nêşena asnaw bikerî. 3. *Nm*. Delxêrek. Mojek bîyayeni, mojo werdî bîyayeni. *Tr. Küçük gösteri olmak*. Delxerekeya dersi weş a, weş zanayêna. Labelê ci rê ostayên jî gereg o. 4. *Nm*. Delxêrek. Tede şûv/xetê werdîy bîyayeni. *Tr. İçinde küçük hareli olma, küçük alacalı dalgalı şeyler olma*. Merdim esto ki çinayan di delxerekey ra hez keno. Labelê esto ki jî tew ci ra remeno.

delxerey 1. *Cog. Nm*. Delxêrey, pêley, pêl bîyayeni. *Tr. Dalgalılık*. Dengizo bê delxer nêbeno. Delxerey geregê dengizan o. 2. *Nm*. Delxêrey, şûviney. Tede şûvîy bîyayeni. *Tr. Alaca renklilik*. Çinayan di delxerey beno. Qey do bêdelxerey jî bibo. 3. *Nm*. Delxêrey, mojîney, mojey. Tede moj bîyayeni. *Tr. Gösterişli olma*. Dersa ki tede delxerey esta, kes weş ci ra şeno fehm bikero.

delxerîn/i 1. *N*. Belekin/i. *Tr. Alaca renkli*. Caketêndo delxerîn nê, labelê qazaxênda delxerîni do weşi bo. 2. *Cog. N*. Bipêl/i, pêlin/i. Çîyo ki tey pêl esto. *Tr. Dalgalı*. O do dengizandê delxerînan di nêşo gemî biramo. 3. *N*. Mojîn/i, bimoj/i. Çîyo ki tede moj/mojîn esto. *Tr. Gösterimli, gösterili*. Qonferansêndo delxerîn da ma. Ma ci ra tamên dî. 4. *N*. Şûvin/i, menewîşin/i, xet xetî. Tede xetîy bîyayeni. *Tr. Menevişli, hareli*. Çîyo delxerîn do ci rê weş bo. Labelê o bîn ci rê weş nîyo. Fina jî wazenê ci ra pers kerê.

delxerîney 1. *Nm*. Belekiney, belek belekî, belek belekî bîyayeni. *Tr. Alaca renklilik*. Delxerîney çinayan di weş a. Labelê ma eceb kitaban ser o jî weş a? 2. *Cog. Nm*. Pêliney, bipêlî. Tey pêlîy bîyayeni, wesfê pêlan ser o bîyayeni. *Tr. Dalgalılık*. Gemîkardê ostay rê delxerîney qet a. Çunkî o tede bîyo osta. 3. *Nm*. Mojîney, mojey. *Tr. Gösteri*. Delxerîney jû cayan di lazim o. 4. Pêliney, xetxetî, xetxetîyey, xetxetin, xetxetiney, menewîşiney, menewîşin. *Tr. Menevişli, harelilik, dalgalılık*. Erddê çinadê ci delxerîn bî, ey nêecibna. Ez qayîl bîya biherîna, pereyê mi çinêbî.

delxêr *Nn*. Delxer, delxêrek, bidelxey, delxeyîn, belek, belekin, belek belekî. *Tr. Alaca, alacalı*. Delxer bî. Tam sipe nêbî.

dem 1. *Zîr. Nn*. Demê çayeri. Vaşo ki dekenê çay mîyan ki pa çay bibo. Vaşo ki reng û tam dano çayeri. *Tr. Dem. Çaya tat ve renk veren özel ot*. Çaykar! Mi rê çayênda bidemi virazi. Wa pa hewnê mi biremo. 2. *Nn*. Leym, lêşin, demik, leke. *Tr. Kir, leke, pasak*. Hendo ki firaqanê ci dem giroto, kes qayîl nîyo ki tede şamî bûro. 3. *Nn*. Zeman. Demêndo nebellî. *Tr. Zaman. Belirsiz bir zaman dilimi*. Dem bi dem ez şina kê înan. Labelê o rojên nîyameyo kêdê ma.

deman *Nn*. Kirê, kîra, îcar. Çîyên, dûkanên, banên, erdên, kesên (kesêndê zêdê linggogêrî ya) û çî û kesêndê winasînî qande demeyên, qandê zemanên, qandê wadeyên bi peren a, bi qîmetên a, bi vayeyên a, bi fîyetên a giroteni. *Tr. Kira, icar*. Mêrdekî nêşa xwu rê dûkan biherîno, xwu rê demeyên deman kerd. Dîna serrîy dima jî herîna.

demane/ê *N*. Bi şikildê kîra/îcarî ya. *Tr. Kiralama suretiyle*. Ti nêşenê biherînê demane biki.

demaney *Nm*. Bi şikildê kîra/îcar a bîyayeni. *Tr. Kiralama/icar suretiyle*. Mi demaneya ci herînayîşdê ci bolêrî totikî dî.

demankerde/ê *N*. Kirêkerde/ê, îcarkerde/ê, kîrakerde/ê. Cayo (ban, kargeh, kes, erd) ki qandê wadeyên, qandê demeyên, qandê zemanên bi qîmetên a, bi vayeyên a, bi pereyên a gêrîyayo, temîn bîyo. *Tr. Kiralanan, icar edilen*. Dûkano demankerde do diligê ci vejo.

deman kerdeni *f. M*. Demankerdiş. Kirêkerdeni, kîra kerdeni, îcar kerdeni. Cayêndê gurewkarî yan jî cayên kirê kerdeni. Qandê zemanên, qandê wadeyên dûkanên, banên, cayên, erdên xwu rê bi qîmetên a, bi pereyên a giroteni û ûjay gurwênayeni, ûja di gurwîyayeni. *Tr. Kiralamak, icar etmek*. Mêrdekî xwu rê sifte pagên deman kerdi, dima jî xwu rê kerdi dûkan.

demarî *Nm. Bw*. Dêmarî. Hergi demarî zêdê mari nêbena. Labelê demarî esta ki mari jî vêrena.

demarîyane *Nn.* Dêmarîyane. Zêdê dêmarîyana. *Tr. Üvey anneler gibi, analıklar gibi.* May demarîyane nan dayê ci.

demarîyaney *Nm.* Dêmarîyaney, dêmarîyane bîyayeni. Zêdê marandê kesî yê neheqan a bîyayeni. Dêmarî senîn ki kena, winî kerdeni û winî bîyayeni. *Tr. Üvey anaların yaptığı gibi yapmak.* Eger ez nêşa demarîyaneya ci jî cayên di vaja, ez do deha çiçî vaja?

demarîyey *Nm. Bw.* Dêmarîyey. Demarîyeya cinêkeri hewna mareyda ci jî vêrî ya.

dem bi dem *H.* Wext bi wext, zeman bi zeman, mîyan ra mîyan ra. Çiwext ki lazim bo, wexta. *Tr. Zaman zaman, gerektikçe.* Ez dem bi dem şina kê apandê xwu.

dem bi demey *H.* Dem bi dem bîyayeni, wext bi wext bîyayeni, zeman bi zeman bîyayeni. Çiwext ki lazim bo, wexta bîyayeni/kerdeni ûzn. *Tr. Zaman zaman olarak, gerektikçe iş yapmak.* Mêrdekî va: Bi mi ki dem bi demey û wext bi wextey di ferq çinî yo.

deme *Nn.* Wext, zeman. Bol merdiman va deme, bi mengan a nîyo, bi rojan a o. *Tr. Zaman, süre, sayılı günler.* Demeyên, beno ki kes çinêbeno. Demeyên beno ki ma nêşenê merdimî ra bivêrê.

demek 1. *Nn.* Demo tayên. Vaşê çayo tayêno ki çay keno demin. *Tr. Az dem.* Mi senîn ki demek eşt de, ey bi qisayênda boyîna hêrişê serdê mi kerd. 2. *Nn.* Demik. Leymo tayên, leym/lekeyo werdî. *Tr. Az olan leke, küçük kir/leke, küçük pasak.* Demekên guna bî çaketdê ci ro, ey girot o çakey çeker teber. 3. *Nn.* Demik, zeng, zengar, leke, leym, lêşin. *Tr. Pas, zeng.* Dolo Sîya hendo ki awi tede mendi bî, demek girot bî. Eya tepîya jî gî beq girêda bî. 4. Dem/zemano kilm û werdî û tayên, wextêndo tayênek. *Tr. Az vakit, an, kısa bir süre.* Eger demekên roniştayê, ma nan bi to dayê.

demekîyaye/ê 1. *N.* Demikîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo leymin/lêşin. *Tr. Kirlenen, pasaklanan.* A do firaqanê demekîyayan bişuwo, dima şiro keye. Çunkî çîyo demekîyaye nêverdeyêno wextnakî. 2. *N.* Demikîyaye/ê. Çîyo (bi mecaz a kes) ki bîyo zengarin, bîyo zengin, zeng yan jî zengar giroto. *Tr. Paslanan.* Mêxo demekîyaye şiro kesî nigî ra kesî keno tetanos. Cora gereg o ki kes şiro nêweşxane ki kesî perpûn kerê. Kes verê neweşey şiro perpûn bo, deha rind o.

demekîyayeni 1. *f. M.* Demekîyayîş. Demikîyayeni, leymin/lêşin bîyayeni. *Tr. Kirlenmek, lekelenmek.* Verî ma demekîyayê, ma şîyê keraşo/robar di serşoyê xwu kerdê û ameyê keye. 2. *f. M.* Demekîyayîş. Demikîyayeni. Qandê bêganan zengar giroteni, zeng giroteni, demek giroteni. *Tr. Paslanmak.* Awi, erd, sî û çîyo winasin demekêno.

demeknaye/ê 1. *N.* Demiknaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo leymin/lêşin. *Tr. Kirletilen.* Çinayê demeknaye tim ame mi ver, mi şit. 2. *N.* Demiknaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo zengarin zengin. *Tr. Paslatılan, paslandırılan.* Çaydano demeknaye mi bi lîfî ya, bi têlî ya pak şit û teslîmê înan kerd.

demeknayeni *f. M.* Demeknayîş. Demiknayeni. Leymin/lêşin kerdeni, zengar/zincar kerdeni, zengarin/zencarin kerdeni. *Tr. Kirletmek, paslatmak.* A ya çîyan demeknena, ez a jî tim kena pak.

demeknok/i *N.* Demiknok/i. O/çîyo ki demikneno, keno leymin/lêşin. *Tr. Kirleten.* Vanê kê na kurdiki demeknaya? Mi va: Kê ki daya xwu ra, ey jî demeknaya, demeknokê ci jî o yo.

demende/ê 1. *N.* O/çîyoki cêr di mendo. *Tr. Aşağıda veya altta kalan.* Mêrdekê demendeyî, dest bierzi ci veji cor. 2. *N.* Mîrat/i, soxe/ê, mîyan di mende/ê, tey mende/ê, ci ra nêvijîyaye/ê, îlletbîyaye/ê, derdbîyaye/ê, nêşe/ê mende/ê. Ci ra nêşo bivijîyo. *Tr. İçinde kalası, çıkılmaz olsun, çözümsüz olası, dert olsun anlamlarında bir deyimdir, bir bedduadır.* Qe mi nêşa demendeyî vejo ki?

demendeni 1. *f. M.* Demendiş. Cêr di, war di mendeni. *Tr. Aşağıda/alçakta kalmak.* Her kes cor di bo, ez demendê ba, mi rê çetin o. Herhal hemini rê hinî yo. 2. *f. M.* Demendiş. Tey mendeni, mîyan di mendeni, nêvijîyayeni, derd bîyayeni, nêweşîni bîyayeni, nêweş bîyayeni, nêşe veteni. *Tr. Çözülememek, illet olmak, hasta olmak, maraz olmak.* Demano! Mi senîn senîn kerd, mi dima nêame, soyîn mi kerd salme.

demexîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; demex gunayo piro, eger gunayo piro, bîyo leymin, lêş gunayo piro, bi nepakey a nameyê ci vijîyayo. *Tr. Kirlenen, lekelenen, kötü bir olayla ismi çıkan, temizliğinde bir özür meydana gelen.* Merdimo demexîyaye, çîyo demexîyaye, keyeyo demexîyaye, kufleto demexîyaye ûzn. hewna bol çî û keso demexîyaye esto.

demexîyayeni *f. M.* Demexîyayîş. Lekedarey, lekeyîney, lêşiney, leyminey, egeriney. Lekedar/lekeyîn bîyayeni, ser o/pa leke bîyayeni, tey leke bîyayeni, pakey ra vijîyayeni, pak nêbîyayeni, leymin/lêşin bîyayeni, egerin bîyayeni, tey eger

peyda bîyayeni. *Tr. Lekelenmek, özür oluşmak, kirlenmek.* Keso ki finên bidemexîyo, rew rewî lêşin nêbeno.

demexnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni demexnayo, kerdo leymin, nameyê ci veto, kerdo lekedar. *Tr. Lekelenen, lekelendirilen, adı çıkan, kirletilen.* Çinayo demexnaye, keyeyo demexnaye ûzn.

demexnayeni *f. M.* Demexnayîş. Lekedar/lekeyin kerdeni, leymin/lêşin kerdeni, nameyê ci veteni, pa eger peyda kerdeni, pîs kerdeni. *Tr. Lekelendirmek, kirletmek, adını çıkarmak.* Kê ki demexnayo, wa gamên bêro ravey.

demexnok/i *N.* Kes/çîyo ki; bîyo sebebê leymineyda ci, bîyo sebebê lekedareyda ci, bîyo sebebê name vijîyayenda ci, bîyo sebebê lêşineyda kesên yan jî çîyên. *Tr. Lekeleyen, kirleten, adını çıkaran.* Dawayên di demexnayeni namûsî pîs kerden a, demexnayê keynekên a, demexnok jî kesêndo namedar o. De şorî ki dadger bişo na olayî mîyan ra bivijîyo!

demeyên *H.* Demê, demeyê, çendên, zemanên, wextêndo nebellîyo serrên tayênêrî. *Tr. Tam olarak belirli olmayan, bir kaç haftayı aşan, ancak bir yılı da aşmayan belirsiz bir zaman dilimi, bir süre.* Serrên mîyan di wextêndo nebellî. Hele demeyên aja di bi, Ellah kerîm o. Qey ma to danê ardeni.

demeyêna tepîya *Nn. Bw.* Demeyên dima. Çend heftana dima. Labelê verê çoşmeyê şeş mengan o. *Tr. Birkaç hafta ile birkaç ay arası, bir zaman dilimi.* Demeyên tepîya ê do bêrê tîya, deha ma nêşnê.

demeyên dima *Nn.* Wextnakî, zemannakî. No deme, bi rojan a o, bi mengan a yo. Tayên zeman dima yo ki no wext, verê şeş mengan o. *Tr. Bir süre sonra, bir müddet sonra. Yalnız bu süre, birkaç hafta ile birkaç ayı kapsar. Altı aydan evveldir, sonra değildir.* Ma do demeyên dima şirê kê dedan û serna tepîya jî şirê kê xalan.

demeyên verî *Nn.* Zemanêndo nebellî yo. Yabelê dîna, hîrina heftey ra dest keno pa, hettanî verê dîrina mengan kudêno. Labelê verê şeş mengan o. *Tr. Bir süre önce, bir müddet önce. Bu süre, birkaç hafta ile birkaç aylık bir zaman diliminden önceki bir süreyi ifade eder.* Demeyên verî ez do bişîyayê, karêndê mi vijîya, mi nêşa şiro. Ez a nika şina.

demê cahîley *Nn. Bw.* Dewrê cahîley. Demê cahîley di persîy do Xirîstîyaney ra bipersîyê. Esas hergi dîno verên xeripîyayo, hettanî dîndê newî demê cahîley hesibêno.

demê verênan *Nn.* Heyatê verênan, coyê verênan, wextê verênan, zemanê verênan. Coyo ki verê nikay coyayo. *Tr. Eskilerin yaşamı/hayatı, eskilerin dönemi.* Ze ki vanê, demê verênan, ê nikayênan weşêrî bîyo. Heyrandê demdê verênan ba. Nika kotî, demê verênan kotî!

demgêrîyaye/ê *N.* Çî/keso ki demê xwu giroto, ameyo demdê xwu, bîyo bîyaye. *Tr. Demlenen, tavına giren.* Kes do bişo wextê demgêrîyayeyî beşe kero ki, serkewtiş bêro.

dem gêrîyayeni *f. M.* Demgêrîyayîş. Wext/zemanê ci amîyayeni, zemanê ci pir bîyayeni. *Tr. Demlenmek, zamanı gelmek, olgunlaşmak, tasarruf zamanı gelmek.* Mi bizanayê dem gêrîya bî/kewt bî dem, mi do bikerdayê.

demgirote/ê *N.* Çî/keso ki demê xwu giroto, wextê ci ameyo, zemanê ci yê xerckerdişî dekewto, bîyo bîyaye. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki demê xwu giroto, demî reng û tamê xwu dayo ci. *Tr. Zamanı giren, olgunluk dönemine giren, tasarruf zamanı gelen, demlenen çay vb. şey veya mecazen kimse.* Şima çirê o keso demgirote nêberd?

dem giroteni *f. M.* Demgirotiş. Renga demî çayeri mîyan kewteni. Wextê bîyayîşdê ci amîyayeni, zemanê xerckerdişdê ci amîyayeni. *Tr. Demlenmek, demini tutmak, olgunlaşma dönemi girmek, tasarruf zamanı gelmiş olmak.* Çayeri do deqena dem bigirotayê, şima êtir nêkerd.

demik *Nn. Bw.* Demek 2 û 3. Awa vinderdê ca di demikêna. Demikê ci do senîn to rî ra besterîyo?

demikîyaye/ê *N. Bw.* Demekîyaye/ê 1 û 2. Ro demikêno, merdim demikêno.

demikîyayeni *f. M.* Demikîyayîş. *Bw.* Demekîyayeni. Eger ro û merdim jî bidemikîyo, xwura keso ki nêdemikîyo, nêmaneno.

demiknayeni *f. M.* Demiknayîş. *Bw.* Demeknayeni. Medemiknê ki, şima zihêrokî nêbê.

demin/i *N.* Çîyo ki demê ci bol o, tey dem esto, demê ci esto. *Tr. Demli, ağır demli (Mesela çay.)* Ez çîyêndo demin nêzana, nîno mi vîrî.

deminey *Nm.* Demin bîyayeni, demê ci bol bîyayeni, demê ci giran bîyayeni, tey dem bîyayeni, kişta demî ra bes bîyayeni yan jî giran bîyayeni. *Tr. Demlilik, demi ağır olmak, çok demli çay olmak.* Ez bolkî demineyda çay ra bîya kêfsadi.

dem kerdeni *f. M.* Demkerdiş. Demî mîyan kerdeni, dem eşteni, demî dekerdeni. *Tr. Demlemek, dem koymak.* Mi çay dem kerdi, gamekna demê xwu gîna.

demkurrî *Nk. Nn.* Vaşêndo werdî yo biperr o, cêr ra hettanî cor tellîyîn o. Tellîyê ci tezeyey di

nêşino kesî dest ra, kes tellîyanê ci yê pûrtikinan pajeno û weno. Vaşêndo tamweş o. *Tr. Üzeri ince dikenlerden oluşan ve tazeyken insan eline batmayan, soyulup yenebilen bir dikenli ot.* Werdîyey di ma nê vaşê werdî weş silasnayê. Demkurrî jî nînan ra bî.

demokrasî *Lat. Yûn. Nn.* Îdareyo ki bi reyandê bestokandê ê welatî ya beno, bi reyandê şardê ê welatî ya îdare beno. *Tr. Halk egemenliğine dayanan yönetim şekli.* Demokrasî di, reya şardê ê welatî esta, bi waştenîda ê şarî ya dewleti îdare bena.

demokrat/i *N.* Merdimo ki bi demokrasî ya ray şino, bi şîyayîşdê şardê xwu ya emel keno, zêdê şardê xwu, bi waşten a şardê xwu ya îdare keno. *Tr. Demokrat.* Mamosteyê înan sinifi di sermîyanê siniferi bi reyda hemsinifîyan a weçîna. Kes şeno vajo ki o mamoste, ê livî di demokrat o.

demokratey *Nm.* Kar û halê demokrat an. demokratey karê her kesî nîyo. Keso ki nêşo çîyan xwu bi merdiman a para kero, nêşeno demokrat bo jî. Keso ki nêşo şarî herûnda xwu kero û xwu herûnda şarî kero, nêşeno demokrat bo jî. *Tr. Demokratlılık, demokrat olmak.* demokrat eyda ci ra xeyr, ey bixwu nêresayo. Do kotî ma reso!

demokratîk/i *N.* Çî/dûzano ki demokrasî ser o yo, raya ci raya demokrasî ya, meşê ci meşê demokrat an o. *Tr. Demokrasi hakkında, demokrasiye uygun, demokrasi ile ilgili şeyler.* Rey eşteni demokrat îk a.

demo verên *Nn.* Zemano verên, verî. Demo ki ravêrdo. *Tr. Eski zaman, eski dönem.* Ma demê verî di, wina wina kerdê. Nika ma yê, ê kar û çîyan nêkenê.

demserr *Cog. Nn. Bw.* Mewsîm. Hergi çehar beşê serrênê ki bi hîrê mengan a tehsîl benê. Serrên çehar demserrî ya: Wesar, Amnan, Payîz û Zimistan.

den 1. *Nn.* Çerme/posteyo emaretkerde, çerme/posteyo beşirîyaye. *Tr. Debbağlanmış, işlenmiş ve bazı şeylerin (davul, ayakkabı vs.) kullanımına hazır hale getirilmiş olan sert deri.* Aşiqan hendo ki niqara dê piro, teqnê. Dima jî ma ra den waşt. 2. *Nn.* Bar barkerdiş di, di çuwalan ra hergi çuwalên rê vanê den. Eger nê di denan ra jew kemî bo, bar yan nêbeno yan jî antokan ser o weş nêvindeno. *Tr. Yük hayvanlarının üzerine atılan çift çuvalların her birisi.* Mêrdekî va, mi denê xwu eşt bergîrî ser. Ki ti jî denê xwu bişê bierzê ser, ma do biramê.

den/i *Nm.* Denîyaye/ê, kalûpîr bîyaye/ê, îxtîyarbîyaye/ê, fek di dindanîy nêmende/ê. *Tr. Yaşlı, ihtiyar. Ağzında dişleri kalmamış olan.* Ey na deni ra bol ant.

denaye/ê 1. *N.* Kalkerde/ê, îxtîyarkerde/ê, dindanrijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi xirabeyda kesên a bîyo kal, bîyo îxtîyar, fekî di dindanîy nêmendê. *Tr. Yaşlatılan, ihtiyarlatılan.* Keso denaye do senîn sebebbîyayeyî ra kêfşad bo ki? 2. *N.* Dekerde/ê, mîyankerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dekerdo de/mîyan. *Tr. Konulan, dahil edilen.* Şima do o çîyo denaye fina mîyan ra bivetayê ki gurwe bivijîyayê.

denayeni 1. *f. M.* Denayîş. Kalûpîr kerdeni, îxtîyar kerdeni, fekî di dindanîy nêverdayeni. *Tr. Yaşlatmak, yaşlandırmak, ihtiyarlatmak.* Ey ez di serran mîyan di qehran ra denaya. 2. *f. M.* Denayîş. Dekerdeni, mîyan kerdeni, tewr kerdeni. *Tr. Koymak, dahil etmek.* Mi kerd ki bideno, mi dest ra reya.

dende *Nn.* Hebên, tayên, bol nê. *Tr. Biraz.* To nêşa ci ra dendeyên jî bido?

dendeyên *H.* Dendeyê, tenekên, hebên, hebekên, tayênekên. *Tr. Birazcık, azıcık.* Lajekî jew didi nêkerdi, vet dendeyên nan ci ra da birardê xwu yê werdî.

dendiki *Zîr. Nk. Nm.* Vernameyê daran û kuhoyîyan o ki ser o beno. Qutîya sirrî û vernameyo ki dar û kuhoyî ser o beno kuho. Bolek/zafamorê ci "dendikîy" ê. *Tr. Çekirdek.* Mi qutîyên mîyan di dendikênda mişmişan kariti, bî kuho.

dendikîy *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Dendiki. Ki ti bişê dendikîy bikarê, ti do ci ra bişê darîy wedarê.

dendiksipe/ê *Nk. N.* Çî/kuhoyîyo ki renga dendikandê ci sipê ya. *Tr. Beyaz çekirdekli.* Çiçî dendiksipe o, çiçî dendiksîya o?

dendiksipeyey *Nk. Nm.* Dendiksipe bîyayeni, renga dendikandê ci sipe bîyayeni. *Tr. Beyaz çekirdeklilik.* Mi rê bolkî dendiksipeyeya ci rindi bî.

dendiksîya *Nk. Nn.* Çî/kuhoyo ki dendika ci sîya ya, renga dendikerda ci sîya yan jî sîyayîn a. *Tr. Siyah çekirdekli.* Zebeşi dendiksîya ya, gêneg dendiksipe o.

dendiksîyay *Nk. Nm.* Dendiksîya bîyayeni. Dendikê ci sîya yan jî sîyayînîy bîyayeni. *Tr. Siyah/kara çekirdekli olmak.* Mi hewna fehm nêkerdo ki dendiksîyayey ci rê çiçî qezenc kena.

dendiksûr/i *Nk. N.* Çî/kuhoyîyo ki dendika ci sûr a yan jî sûrincê ya. *Tr. Kırmızı çekirdekli.* Kes do kuhoyîzanî ra pers kero dendiksûr çiçî yo, kotî di esto?

dendiksûrey *Nk. Nm.* Dendiksûr bîyayeni. Den-

[illegible] ci sûri yan jî sûrincê bîyayeni. *Tr. Kırmızı çekirdeklilik*. Mi ne zana ci rê dendiksûrey ne zana dendiksipeyey ne jî zana dendiksîyayey [illegible] kerden do.

dendikzerd/i *Nk. N.* Çî/kuhoyîyo ki dendika ci, renga dendikerda ci yan zerda yan jî zerdanê ya. *Tr. Sarı çekirdekli. Beşîla dendikzerd a.*

dendikzerdey *Nk. Nm.* Dendikzerd bîyayeni. Wesfê dendikandê ci zerd bîyayeni. *Tr. Sarı çekirdeklilik*. Dendikzerdeya ci do meyweyê ci jî zerdin kero?

denesat *Nn.* Dûrikê kesano ki hettanî Hz. Adamî şino, sûseleyê (sülale) kesîyo ki şino reseno Hz. Adamî. *Tr. Hz Adem'e kadar olan kişinin geçmişi, tarihi.* Mi rê ki ey ra na xurtey nîna. Çunkî ez denesatê ey zana.[1]

deng 1. *Nn.* Bolkî Kurmancî di vajêno. *Tr. Çoğunlukla Kurmanci lehçesinde ses demektir.* Dengekî hat guhê min, min got belkî dengê bilbil e. 2. *Nn.* Şelagi. Çî/keso ki qandê berdeni hadire yo û do şiro. *Tr. Taşınmak üzere hazırlanmış olan yük, balya, büyük koli.* Mêrdekî barê xwu kerd deng û teslîmê posta kerd. 3. *Nn.* Robere, zê pe. *Tr. Denk, denklik.* Ê di lajekîy dengê pê yê. Şima çirê kewtîy orte ki? Şima dermeyan şana pêmîyan. 4. *Nn.* Ambalaj, qabê çîyan. *Tr. Ambalaj.* Camêrdan pûrteqalîy antîy vernîda baxçeyî, ciniyan jî kerdîy deng û gencan fina eştîy makînan mîyan û riştîy teber. 5. *Nn.* Şemate, qerepere, derrabûl, kelbût. *Tr. Gürültü, patırtı.* Dengên ame mi goş, ez şîya ki birayê min o jî tede. Mi dest eşt ci û mi ant keye.

deng/i 1. *N.* Xayîs/i, gêj/i, xwuyaşîyaye/ê. Merdimo ki aqilê ci ci sereyo nîyo, gireyan ra aqilê ci kewto pêmîyan. *Tr. Karadeniz'de gemileri batan anlamındaki aklı başında olmayan, uyuşuk, sersem, sarhoş kimse.* Mi bi gadê şima ya nêşa citi bikero. Çunkî gayê şima vizêr deng bî. Ti vanê vaş maşêndo axûyîn nêwero? 3. *N.* Merdimo serewişk. O ki qisa ci di war nêşina. *Tr. Kuru kafa, inatçı.* Merdimêndo deng o. To ha ci rê vato, ha nêvato. 8. *N. Bw.* Bergend/i. Ellah xeyr, ma ti dengê? Ti yê danê piro?

dengane 1. *Nn.* Xayîsane, gêjane, dengikî. Zêdê xayîsana, zêdê gêjêna, ze ki gêj û xayîs bo, ze ki aqilê ci sereyo nêbo, ze ki qehrûqotik û gireyan ra ser ra aqil şiro. *Tr. Aklı başında değilmiş gibi, sersemler gibi, kendinden geçmişler gibi, Karadeniz'de gemileri batmışlar gibi.* Mi dî o yo aja di dengane finên ata, finên nata şino. Mi fehm nêkerd ki çîyên esto. 2. *Nn.* Serewişkane, koneyane, kudikane, dengikî. Zêdê konana, zêdê serewişkana, zêdê kudikana, zêdê yekanana. *Tr. Kuru kafalılar gibi, inatçılar gibi, bildiğim bildik dercesine.* Herga ki winî dengane hereket bikero, o do vinî kero. 3. *Nn.* Şelagane, dengikî. Zêdê şelagêna, zêdê barêna. *Tr. Yük gibi, taşınmaya hazır bir yük gibi.* Xeyr bî, şima ûja di o çîyê xwu dengane rona bî? Şima yê kenê se kerê? 4. *Nn.* Dengikî. Zêdê pê bîyayeni, hendê pê bîyayeni, bi mîqdarî ya hendê pê bîyayeni, ze ki deng bo, zêdê muadîlandê pê ya. *Tr. Eşit gibi, denk gibi, aynı gibi, muadiller gibi.* Boka şima dengane rona? 5. *Nn.* Dengikî. Zêdê qabandê ci ya, zêdê ambalajdê ci ya, ze qab, ze ambalaj. *Tr. Ambalaj gibi, kılıfı gibi, kılıf gibi.* Şima çirê dengane girêdayo? Şima yê kesên rê xelat kerê? 6. *Nn.* Derrabûlane, qerepereyane, kelbûtane, dengikî, şemateyane. Zêdê qerepeyî ya, zêdê şemate ya. *Tr. Gürültülü bir ses gibi, şamata gibi.* A roji ê qiseyê înan mi rê heme dengane ameyê.

denganey *Nm.* Dengikîyey, xayîsaney. şekil û bîçim û meş û ray û şîyayîşî di zêdê gêjana û xayîsana bîyayeni, dengê pê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, hendê pê bîyayeni, muadîlê pê bîyayeni, tey qerepere û şemate bîyayeni, zêdê şelagên bîyayeni, zêdê konan û kudikan û yekana bîyayeni" *Tr. Sersemler gibi, denkler gibi, eşitler gibi, gürültü yapanlar gibi, yük gibi olmak.* Mi ê çî û ca di denganey tey nêdî. To kotî ra veti?

dengbêj/i *Mûs. N.* Ozan/i. Keso ki vengê ci weş o û karûgurweyê dêrvatişî keno. *Tr. Ozan, halk sanatçısı.* Dengbêjîy kewtîy bîy sî, ê yê bi telewîzîyonandê Kurdan an newedera kewnê pîyase.

dengbêjey *Mûs.* Ozaney. Seneatê dengbêjan, dengbêj bîyayeni. Bi vengdê xwu yê weşî ya dêrîy vateni. *Tr. Ozanlık.* Ez dengbêjeya Husênê Faro'y rîdena.

dengbîyaye/ê 1. *N.* Xayîs/i, gêj/i. Kes/çîyo ki; aqil ser o nîyo, xayîs û gêj o. *Tr. Sersemleşen, avareleşen.* Şima senîn vanê o merdimo dengbîyaye zêdê ma bikero û zêdê ma xwu ra do? 2. *N.* Kone/ê, deng/i, yekane/ê, kudik/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û qisayên di bîyo kone, bîyo serewişk, bîyo kudik; Nûh vano û pêxember nêvano, a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kuru kafalaşan, inatçılaşan, bildiğim bildik şekline giren.* Ez ê merdimê dengbîyayeyî hendê serdê derziniyên jî nêşena

---

1 Na vajeki, Darahênî (Genç) di taxa Servî (Sîwo) di vajêna.

aver kera. 3. *N.* Çî/keso ki ci ra şelagên peyda bîya, ci ra şelagên virazîyaya, ameyo haldê şelagên di vinderdo. *Tr. Hazır yük haline gelen.* Derê ki şima ê bardê dengbîyayeyî jî bar kerê, ca di nêverdê ha! 4. *N.* Çî/keso ki bi kesên yan jî bi çîyên a muadîlê pê yo, muadîlê pê vijîyayo, bîyo hendê pê, pêdi bîyo jew, bi mîqdarî ya zêdê pê vijîyayo. *Tr. Muadil/denk çıkan, denkliği sağlanan.* Mi o dermanê xwu yo dengbîyaye ûja di verda.

deng bîyayeni 1. *f. M.* Dengbîyayîş. Xayîs bîyayeni, gêj bîyayeni, seregêj bîyayeni, aqil sereyo nêbîyayeni, xwu di nêbîyayeni, serserî û sersem bîyayeni. *Tr. Aklı başında olmamak, sersem olmak.* Lajek deng bî, şima vatê wa bêro kar bikero. 2. *f. M.* Dengbîyayîş. Serewişk û kone û kudik û yekane û mirrik bîyayeni. *Tr. İnatçı, kuru kafa, bildiğim bildik olmak.* Eger deng bîyayê, qey do zêdê xwu bikerdayê. Halbikî lajekî zêdê ma kerd. 3. *f. M.* Dengbîyayîş. Çîyên rê, kesên rê qulif yan jî ambalaj bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseye kılıf olmak, koruyucu olmak, ambalaj olmak.* Defterdê ci rê bî deng. hend jî bes bî. 4. *f. M.* Dengbîyayîş. Hendê pê bîyayeni, muadîlê pê bîyayeni. Mîqdarî di bi kesên yan jî çîyên a zêdê pê bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyle muadil olmak, eşit olmak, aynı olmak.* Bi mi ki o dengê ê gulaşkarî/pêlewanî nîyo. 5. *f. M.* Dengbîyayîş. Şemate bîyayeni, derrabûl bîyayeni, kelbût bîyayeni, qerepere bîyayeni. *Tr. Gürültü, şamata, patırtı ve rahatsız eden ses ve hallerin olması, vukua gelmesi.* Ajana heme ca jî deng bî. Mi nêşa tey îdare bikero.

dengey 1. *Nm.* Dengîni, xayîsey, gêjey, dalxûney. Deng bîyayeni. xayîs bîyayeni, gêj bîyayeni, gireyan ra dalxûn bîyayeni, aqil ser o nêbîyayeni. *Tr. Aklı başında olmamak, dalgın olmak. Karadeniz'de gemileri batmış olmak.* Ez winîyaya dengeyda ci ra, di serê verê coyê mi ame mi vîrî. 2. *Nm.* Dengîni, serewişkey, eynadey, mirrikey. Serewişk bîyayeni, eynad/mirrik bîyayeni. *Tr. Kuru kafalılık, inatçılık.* Mi cara dengeyda ci ra nêşayo ci rê çîyên fehm kerden do. 3. *Nm.* Dengîni. Deng bîyayeni, ambalaj bîyayeni. *Tr. Ambalajlılık.* Dengeyda ci rê jî qenê bahaney mevînê. 4. *Nm.* Dengîni. Deng bîyayeni, zê pê bîyayeni, bedel/hendê pe bîyayeni, robere amîyayeni, deraxdê pêra bîyayeni, serrandê pêra amîyayeni, hemserr/hemsalê pê bîyayeni. *Tr. Denklik.* Eger dengeyda înan ra nêbîyayê, mi qebûl nêkerdê. Ez do jî mîyan kewtayê. 5. *Nm.* Dengîni, şemateyey, qerepereyey. Şemate/qerepere bîyayeni. *Tr. Şamatalılık, gürültülülük.* Kaşka dengeyda ci ra mi bişayê biremo.

dengikî *N. Bw.* Dengane. Tim jî dengikî yo. Mi cara xwu di nêdîyo.

dengikîyey *Nm. Bw.* Denganey. Ki to nêşaye a dengikîyeya ci jî bivîno, ma do ser ro gunayê.

dengiz *Cog. Nn.* Behr. Awa girda ki berrîyan mîyan di menda û goreyê royan deha bol gird a, xeylên aw û erqîy û derey û roy dekewnê mîyan. Dengizîy, bolkî mabeyndê diwêlan dê. *Tr. Deniz.* Ser û bin û cor û cêrê Kurdîstanî dengiz o.

dengizan ser o *Cog. Nn.* Dengizan ser, behran ser, behran ser o, heqdê dengizan di. Mesela dengizan ser o, bi dengizan a têkilî bîyayeni. *Tr. Denizlerle ilgili, denizler hakkın/konusunda.* Merdimêndê zanîşdê dengizan o, o yo dengizan ser o gurweyêno.

dengizkar/i *N.* Merdimo ki dengizan di gurweyêno, karê dengizî keno, bi dengizî ya nan û werê xwu vejeno. *Tr. Denizci, deniz üzerinde çalışan, işi denizle ilgili olan.* Merdimo dengizkar do dengizan zêdê kefda destdê xwu bizano ki bişo ci ra diligê xwu vejo.

dengizkarey *Nm.* Dengizkar bîyayeni. Karê dengizî kerdeni, dengizî ser o gurweyayeni. Bi dengizî ya debarê xwu diligê xwu veteni, karê ci karê dengizî bîyayeni. *Tr. Denizcilik, deniz üzeri çalışmak, işi ve geliri denizle ilgili olmak.* Merdim esto ki dengizkarey keno; welatan ser ra geyreno, bi rojan a, bi mengan a şino gurweyêno, nîno.

dengîni *Nm. Bw.* Dengey. Ma kesî nêşa ûja di dengîna ci bivîno. Bi mi ki ma jî dengîy bîy.

dengsere/ê 1. *N.* Eynad/i, serewişk/i. Keso ki sereyê ci wişk o, qisa sere di war nêşina, zêdê xwu keno, goş bi kesî nênano. *Tr. İnatçı, kuru kafa.* Merdimêndo dengsere o, qisa sere di war nêşina. Bîlaheq ser o mevindi. 2. *N.* O ki ze serxoş bo, xwu di nêbo, aqil ser o nêbo. *Tr. Aklı başında olmayan, aklı bir karış havada olan.* Dengsereyên o ki ti ci rê vanê nêvanê fehm nêkeno. Ti vanê beno ki kêş o.

dengsereyey 1. *Nm.* Eynadey, serewişkey. Serewişk bîyayeni, wesfê serewişkan ser o bîyayeni. *Tr. İnatçılık, kuru kafalılık.* Dengsereyey di kes tim zirar vîneno. 2. *Nm.* Aqil ra kemî bîyayeni, aqil ca di nêbîyayeni. Na, xîntey nîya, aqil ca di nêbîyayen a. û kes tim jî seredeng nêbeno. *Tr. Aklı başında olmamak, sersemlik, sarhoş gibi olmak.* Dengsereyey çîyênda çetin a. Wa dengsereyên kesî mîyan di çinêbo.

deni 1. *Nm.* Dori, kûpi. Doriya girdi. Dora ki kes qandê awi, qandê çîyandê qîmetdaran bi herrida piranayê ya virazeno û nê çîyan dekeno de. *Tr.* *Küp.* Ma cayên ra xwu rê denên bivetayê, ma do lord bîyayê. 2. *Nm.* Meşka fekgird û hera. Dora çermeyîn a fekakerdê ya ki fekê ci gird û hera yo ki çîyo zêdê ron û winasîno awikin o hest debêno de. *Tr. Ağzı açık, geniş, büyük deriden yapılmış olan yayık olup yağ vb. sıvı ve kesif maddeler konulmakta ve korunmaktadır.* Şima do ronê xwu dekerê deni yan dori?

deniçîyaye/ê *N.* Çî/keso ki pay ra, lingan ser o vinderdo, sereyêndê ci erdo war şîyo. *Tr. Dikili, ayakta dikilen.* Çuweyo deniçîyaye do eger wezîfeyê nîşanên bivîno, wa qe vinderîyo.

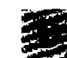
deniçîyayeni *f. M.* Deniçîyayîş. Denişkîyayeni, denişîyayeni, tîk vinderîyayeni, tîk roneyayeni. Sereyêndê çî/kesî erd di war bîyayeni. *Tr. Dikilmek, ayakta dikilmek.* Ti çirê winî mi ser o deniçîyayê ki? Ti nêzanê xwu rê cayên di roşê?

deniçnaye/ê *N.* Denişnaye/ê, deçiknaye/ê, denişknaye/ê. Çî/keso ki pay ra, lingan ser ra jewî bi şikildê tîkey a vindarnayo yan jî erdo kerdo war. *Tr. Dikilen, diktirilen, ayakta bekletilen.* Merdimo deniçnaye do çirê hendê vindero ki? Cerîmeyê ci çiçî yo?

deniçnayeni *f. M.* Deniçnayîş. Denişnayeni, denişknayeni, çîyên, kesên tîk vindarnayeni, erdo war kerdeni, pay ra, lingan ser ra vindarnayeni. *Tr. Bir şeyi, bir kimseyi ayak üzeri, bir ucunu da yere batırarak dik durdurmak, dikeltmek, dikmek, ayakta bekletmek.* Eger a sî mi deniçnayê, înan do mi ra qehrîyayê. Labelê înan deniçnaya, înan rê keso nêqehrêno. Çi ecêbo giran o!

denişîyaye/ê 1. *N.* Denişnaye/ê, deçikîyaye/ê, deçiknaye/ê. Çî/keso ki serî ser debîyayo erdî mîyan û qismêndê ci yo jî hewa ra. *Tr. Dikilen, ayakta bekleyen.* Ê çuweyê denişîyayeyî bigî û beri bidi ê şuwanî, wa pa çarwan biramo. 2. *N.* Anişte/ê. Cor ra vera cêr kewte/ê, cor ra vera cêr amîyaye/ê, sewîyeyê ci kewte/ê. De, cêr o; nişt jî ronişten a, cêr amîyayen a. Denişt, dekewt, debîya ûzn. *Tr. İnmek, düşmek, seviyenin düşmesi/inmesi.* Teyara denişti, di merdimîy tenya ci ra amey cêr. 3. *N.* O/çîyo ki ronişto, erdo yo û vinderde yo. *Tr. Oturan.* Denişteyî ra do çi xeyr bêro ki? Kes do xwu rê merdeyê pay ra bîyayî hembaz kero. 4. *N.* O/çîyo ki masateyê ci anişto, hewayê ci şîyo. *Tr. Havası inen, şişkinliği giden.* Ca (meqam)ê ci ci destî ra şî tepîya senîn denişîya şima bidîyayê hele! A kes do rewşanê hinîsînan wexta bivîno. Hero ti, ti nêdenişênê!

denişîyayeni 1. *f. M.* Denişîyayîş. Deçikîyayeni. Bolkî qandê çîyan bi şikildê tîkey a erdî mîyan di denişîyayeni, nîme ra yan jî qismêndê ci erdî mîyan di tîk bîyayeni di vajêna. *Tr. Dikilmek, dik durmak, ayakta durmak, durmakla çok vakit harcamak, birini ayakta beklemek.* Ez di saetîy aja di denişîyaya, înan çîyên mi rê îkram nêkerd. 2. *f. M.* Denişîyayîş. Anişteni, deçikîyayeni. Cor ra vera cêr şîyayîşîya tepîya ze ronişteni. *Tr. Konmak.* Teyara di finîy amê ki denişîyo, mij ra nêşa denişîyo fina tepîla şî Îstanbûl. 3. *f. M.* Denişîyayîş. Deçikîyayeni. Hewayê ci şîyayeni, masateyê ci şîyayeni, hewayê ci kewteni. *Tr. İnmek, sönmek, havası inmek.* Balona denişîyayê bidi lajekî, o ê bînan ra çîyê fehm nêkeno. 4. *f. M.* Denişîyayîş. Ronişteni, deçikîyayeni. Mexsûs qeni ser o bêliv mendeni. *Tr. Oturmak.* Bêrî denişi ki ma nan biwerê.

denişkar/i 1. *N.* Denişnok/i. O/çîyo ki anişto, ameyo cêr û ronişto. *Tr. Konan.* Denişkarî şa denişîyo. Labelê denişkareri nêşa anişo. Ê ay di arîza vijîyê. 2. *N.* Denişnok/i. O/çîyo ki masateyê ci fîneno, hewayê ci ronano. *Tr. Havasını indiren, şişkinliğini indiren.* Denişkarî do hewayê ci ronayê, wext nêmend ki rono. 4. *N.* Denişnok/i. O/çîyo ki ronişto. *Tr. Oturan.* Denişkarî do ez werzanayê, dima bî poşman, o bîn werzana.

denişkarey 1. *Nm.* Denişkar bîyayeni. wesfê denişkaran ser o (pa/tey) bîyayeni, nîşane/merasîmê nîşanî bîyayeni. O/çîyo ki nîşane keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Nişan, nişan merasimi yapan olmak.* Denişkareya ci ci rê nêercîyê. 2. *Nn.* Anişteni. Denişkar bîyayeni. wesfê denişkar/aniştokan ser o bîyayeni. *Tr. Konmak.* Ez a kena denişkareya ci se kera pey ki? 3. *Nm.* Çî/keso ki hewayê ci, masateyê ci fîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Şişkinliğini veya havasını indirmek, hava indirici olmak.* Denişkeray mi rê besi bî. Çunkî hewa/pifê tekerdê mi zeyîdîya bî. Ey denişna. 4. Çî/keso ki dano ronîştiş. *Tr. Oturtan.* Denişkarê ci kam o ki fina bişo werzano?

denişkar *Nn.* Denîşkar. Nîşan, nîşane, merasîmê nîşanî, karê nîşanî. *Tr. Nişan, nişan töreni.* Veyvi do xeylên wext denişkarî ya tepîya bêro.

denişnaye/ê *N. Bw.* Deçiknaye/ê. Şima ra yo çuweyo denişnayeyo aseno yan nêaseno?

denişnayeni *f. M.* Denişnayîş. *Bw.* Deçiknayeni. Mi do hewna dûrî di bidenişnayê, şima nezdî

di rona.

denişte/ê 1. *N.* Anişte/ê. O/çîyo ki anişto, cor ra ameyo cêr, vêşî ra bîyo kemî, sewîyeyê ci kewto. *Tr. İnen, seviye kaybeden.* Pîlotê denişteyî ala ci ardi dê reîsê cumhûrî. 2. *N.* Denişîyaye/ê, deçikîyaye/ê. O/çîyo ki qandê çîyên, qandê nîşanî erdo denişîyayo. *Tr. Dikilen, ayakta bekleyen.* Çuweyo denişteyo ki bi şêligî ya pîya ronaya bî, dîna rojîya tepîya ca ahewlîya bî. Dêmax ki nêyê bi şêligî ya jî emeley nêkenê. 3. *N.* Ronişte/ê. Cor ra cêr/war amîyaye/ê. O/çîyo ki ronişto, cor ra ameyo war. *Tr. Oturan, yere inen.* Ti do ki ê denişteyî werzanê, şorî xwu rê canakî di denişi. 4. *N.* O/çîyo ki masateyê ci şîyo/anişto, hewna şîyo, hewayê ci şîyo hewna. *Tr. Şişkinliği giden, havası sönen.* Bi tekerdê denişteyî ya ma çoşmeyê şeştî kîlo metro ray şîyê. Kam pey yeqîn keno?

denişteni 1. *f. M.* Deniştiş. Ronişteni. Cor ra cêr amîyayeni. *Tr. Oturmak, yukarıdan aşağıya inmek.* Denişi cêr ki ma nanê xwu biwerê. 2. *f. M.* Deniştiş. Anişteni. Sewîyeyê ci kewteni. *Tr. İnmek, konmak, seviyesi düşmek.* Teyrekêndo xasek ame mi heteki di denişîya, ze ki mi rê xeyrxeberên bido. 3. *f. M.* Deniştiş. Deçiknayeni, denişnayeni. Sereyê ci cor di û qena jî cêr di/erdo war kerdeni. *Tr. Dikmek, dikeltmek, bir kısmını yere batırmak.* Hz. Pêxember vano: Roja qeyami eger qandê kariteni darênda şima şima destî di bena, ci ra fek meverdê, bidenişnê. 4. *f. M.* Deniştiş. Masateyê ci ronayeni, hewna şîyayeni, hewayê ci şîyayeni. *Tr. Havası inmek, şişkinliği gitmek.* Balona ki mi ci rê bi çi çetiney a kerdi bî pif, senîn ki denişîyaya. Senîn denişta, ez jî nêzana.

denîyaye/ê *N.* Kalûpîrbîyaye/ê, îxtîyarbîyaye/ê. Keso ki bîyo kal yan jî pîr, fek di dindan nêmendo, dindanê ci pak rijîyayê. *Tr. Yaşlanan, ihtiyarlanan, ağzında dişleri kalmayan.* Merdimo denîyaye do senîn kar û gurwanê xwu bixwu bivîno?

denîyayeni *f. M.* Denîyayîş. Kalûpîr bîyayeni, îxtîyar bîyayeni, fekî di dindanîy nêmendeni. *Tr. Yaşlanmak, ihtiyarlanmak, ağzında dişleri kalmamak.* Eger nêdenîyayê, ma do wezîfeyê îdaregereyda dezgedê xwu bidayê ey.

depe *Cog. Nn.* "Tepe" ra xeripîyayo. Gird, berz, bêterê Ellahî, cayo berz, çîyo gird. *Tr. Tepe.* Merdimêndo zeno ze depe.[1]

deperîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; dîyar ra vera war bi zorên a, bi qesdên a, bi waştenên a yan jî bêhemd erzîyayo acêr, zinarên ra erzîyayo vera cêr. *Tr. Uçuruma yuvarlanan veya yuvarlatılan.* Merdimo deperîyaye, reya.

deperîyayeni *f. M.* Deperîyayîş. Zinarên ra yan jî cayêndo berz ra acêr erzîyayeni yan jî bêhemd vera cêr erd ro gunayeni, vera cêr tekerî bîyayeni, lerî bîyayeni. *Tr. Uçuruma yuvarlanmak.* Werdîyey di, qeçkîni mi hewn dîyê, ez tim bandê dewda ma yê tewr ê berzî ra, deperîyayê a cêr.

depernaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî bi qesdên a, bi waştenên a, bi zanayen a eşto vera cêr. *Tr. Uçuruma yuvarlatılan.* Tekero depernaye hettanî fekdê la şî.

depernayeni *f. M.* Depernayîş. Bi pêtên a berz ra cêr çekerdeni. Cayêndo bol berz ra, cayêndo ze depe ra cêr eşteni. *Tr. Yüksekçe bir yerden fırlatmak, adeta uçurmak.* Esas mi do o merdimo bênamûs aja ra depernayê cêr. Fina gunayê mi bi ci ame.

depernok/i *N.* Kes/çîyo ki; deperneno, depernayo, acêr kerdo, awar kerdo. *Tr. Yuvarlatan, uçuruma yuvarlatan.* Ez depernok nîya, o jî deperîyaye nîyo.

depernokey *Nm.* Depernayeni, karê depernokî, depernok bîyayeni. *Tr. Yuvarlatmacılık.* Depernokey di sûj û sûjdar bellî nêbî.

depiroşîyaye/ê *N.* Çîyo ki çîyêndê awikinî mîyan di werdî werdî bîyo û tey fird bîyo. *Tr. Ufalanarak sıvıların içine konulan ekmek veya benzeri şeylerin kırıntıları, ekmek övelemece.* Madamo ki şima do nêwerdayê, o nano depiroşîyaye çirê şima nêda kutikî? Şima îsraf kerd ki.

depiroşîyayeni *f. M.* Depiroşîyayîş. Çîyêndê awikinî mîyan di werdî werdî bîyayena çîyêndê zêdê nanî. *Tr. Ekmek gibi katı maddelerin kırıntılarının sıvı olan başka bir madde içinde yenilir bir hale getirilmesi, ekmek övelemece.* Depiroşîyayena çîyandê weşan weş a, ê neweşan jî neweş a.

depiroşnaye/ê *N.* Çîyo (bi mecaz a kes) ki bîyo werdî werdî û qandê werdeni debîyayo çîyêndê awikinî mîyan. *Tr. Yenmek üzere katı olan ekmek ve kırıntılarının sulu bir maddenin içine konulup yenilir bir duruma getirilmiş olanı,*

---

1 Na vajeki, Dimilî di bi şikildê "depe" û "tap"î ya ravêrena. Bê nînan jî fina vajekê "deperîyaye/ê, deperîyayeni, depernaye/ê, depernayeni"y jî na vajekeri ser o yê, têkilîyê ci yê. Farîsî di jî na kelîma bi şikildê "tap"î ya ravêrena.

ekmek övelemece. Ez bixwu werddê depiroşnayeyî ra hez nêkena.

depiroşnayeni *f. M.* Depiroşnayîş. Çîyan, nanan û çiyanê zêdê nanan awi û çîdê awikinî mîyan werdî werdî kerdena ci ra kalwest/fird kerdeni. *Tr. Ekmek gibi katı şeyleri ufaltıp sıvı bir şey içine koyarak yenilecek bir madde oluşturmak, ekmek övelemece.* Mi nan doy mîyan di depiroşna û xwu rê werd.

depiroşnok/i *N.* O/çîyo ki depiroşnayo, çî şanayo pêmîyan, keno fird. *Tr. Kuru ekmek paçalarını ayran, şireli şeyelere ufaltarak koyan, ekmek övelemece.* Depiroşnokê nê firdî kam o, kes depiroşnayenida ci ver ra şermayêno. Na çi bîçim depiroşnayen a ki!

deq 1. *Tib. Zir. Nn.* Perpûn, darpûn, tam, aşle. *Tr. Aşı.* Qeçan deq kerê ki nêweş nêkewê. 2. *Nn.* Nîşan, îşaret. *Tr. İşaret, iz, alamet, nişan.* Ez bizana ki ez do nêsilasna, ez ê çî deqîy kena.

deq bi deq 1. *N.* Deqdeqî, deqdeqîni. Nût bi nûti, noxtik bi noxtiki. *Tr. Benekli, noktalı, işaretlenen, her tarafı noktalanan.* Deq bi deq înan baxçe pêro deqna, nîşan kerd. 2. *Tib. Zir. N.* Bi perpûnkerdiş a şîyayeni, perpûn bi perpûn, aşle bi aşle. *Tr. Aşılayarak gitmek.* Hemşîran deq bi deq qeçê dibistandê ma pêro qedînay.

deqbîyaye/ê 1. *N.* Nîşankerde/ê, îşaretkerde/ê. Çî/keso ki deqî bîyo, nîşan bîyo. *Tr. Nişanlanan, işaretlenen.* Berano deqbîyaye do vinî bîyayê, ma bi deqda ci ya şînasna. 2. *N. Tib. Zir.* Perpûnbîyaye/ê, darpûnbîyaye/ê, aşlebîyaye/ê. *Tr. Aşılanan.* Hemşîrey amey dibistandi qeçîy deq kerdîy. Jûdo deqnêkerde deq ra remayê. Ê deqkerdeyî o kerd amoş, ey jî ame xwu deq kerd.

deq bîyayeni 1. *f. M.* Deqbîyayîş. Nîşan/îşaret bîyayeni. Bi çîyên a bellî bîyayeni. *Tr. İşaretlenmek, belirlenmek.* Çîyo ki do pêmîyan kewo û têra nêşo bivijîyo, kes do ey deq kero ki pêmîyan nêkewo. 2. *Tib. Zir. f. M.* Deqbîyayîş. Perpûn bîyayeni, darpûn bîyayeni, aşle bîyayeni. *Tr. Aşılanmak.* Deq bîyayeni qandê tedbîrdê nêweşîn o ki kes nêweş nêkewo. Cora, deq do verorde bo ki tesîrê ci bi deyo gandê kesî.

deqdeqane *Nn.* Deqdeqikî, nûtikinane, nûtinane, belekane. Deqdeqî bîyayeni, belek belekî bîyayeni. Bi şikildê deqdeqîyey a. *Tr. Noktalı/benekli bir şekilde, noktalar halinde nakışlı olmak.* Vanê înan bolkî deqdeqaneyda ci ra hez kerdo. Mi jî zana û mi deqdeqane viraşt.

deqdeqaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û ray û usûl û şîyayîş di zêdê deqdeqîyana, zêdê nûtinana, zêdê neqşandê nûtikinana. *Tr. Noktalı ve nakışlı bir biçimde iş veya eylem yapmak.* Key ki şima deqdeqaneyda ci rê jî şa bahaneyên bivîno, wexta ma ser o vindenê.

deqdeqin/i *N.* Çî/keso ki deqê ci estê, deqin o, tey nûtîy estê, nûtin o. *Tr. Noktalı, benekli.* Dêsdê deqdeqinî bin di ronîştê ki ci ra îlham bigîrê.

deqdeqiney *Nm.* Deqdeqî, deqdeqîyey, noxtikiney, nûtiney. Tede deqîy/noxtikîy bîyayeni, pa nûtîy bîyayeni. *Tr. Noktalı, noktalılık, beneklilik.* Deqdeqiney ra deq deqiney jî ferq esto.

deqdeqî *Nn.* Nûtin/i, noxtikin/i, bideq/i, bideqî. O/çîyo ki deqê ci estê, deqê ci bol ê, deqin o. *Tr. Noktalı, benekli, bariz noktalı.* Înan çinayo deqdeqî herîna bî.

deqdeqîyey *Nm.* Nûtiney, noxtikiney, deqdeqîni, bideqey. Deqê ci estbîyayeni. *Tr. Noktalı olma, beneklilik.* Deqdeqîyey di fîyet/degerê çîyan zeyîdêno.

deqeresîyaye/ê *N.* Kuwîyaye/ê. Çî/keso ki bi çîyêndê zêdê gişter a, bi ci kuwîyayen a aya/huşyar bîyo, haydar bîyo, agah bîyo. *Tr. Dürtüklenen, uyarılan, ikaz edilen.* Eger merdimo deqeresîyaye jî xetayanê xwu fehm nêkero, nêdeqeresîyaye tew şikê ci nêbeno.

deqeresîyayeni *f. M.* Deqeresîyayîş. Kuwîyayeni. Bi destên a, bi giştên a yan jî bi çînakî ya bi kesî yo kuwîyayeni. Bi çîyên a aya/haydar bîyayeni, bi çîyên a agah bîyayeni, bi çîyên a aqilîyayeni. Deqeresîyayeni, bolkî nimî bena. *Tr. Dürtülmek, ikaz edilmek, uyarılmak.* Ez zana ki ez deqeresîyaya. Labelê keso nêvano ki mi ti deqeresnayê.

deqeresnaye/ê *N.* Kuwate/ê, cikuwate/ê. Çî/keso ki kesên çîyên (giştên, destên, zixtên yan jî çîyêndo winasîn) bi ci kuwaten a, bi ci deqeresnayen a aya kerdo, haydar/agah kerdo, ardo a xwu, çîyên ra kerdo xeberdar. *Tr. Dürtüklenen, uyarılan, ayıktırılan.* Ê merdimê deqeresnayeyî, hema xwu arêda pêser. Mêrdek zeno ze cin!

deqeresnayeni *f. M.* Deqeresnayîş. Kuwateni. Bi destî ya, bi giştên a, bi çîyên a bi ci kuwaten a kesên haydar/agah kerdeni, kesên xeberdar/huşyar kerdeni, kesên werzanayeni. *Tr. Dürtüklemek, uyandırmak, uyarılmak, ikaz etmek, ayıktırmak.* Eger mi o merdim nêdeqeresnayê, nika tepêşîya bî.

deqeresnok/i *N.* Çî/keso ki kesen yan jî çîyên deqeresneno, ci bi kuwaten a keno haydar/agahdar, keno xeberdar. *Tr. Dürtükleyen, uyarıcı, ikaz eden, uyaran.* Merdimo deqeresnok o bî, deqeresîyaye ez bîya û çîyê deqeresnayenî jî

şêligî mîyan di xwu pêser arêdayeni bî.

deqesîyaye/ê *N.* Qesîyaye/ê. Çî/keso ki yan bixwu yan jî parçeyêndê ganê ci qesîyayo, tey gonî qesîyaya, tey ganê ci yan jî gonîya bîya sîyayînî. *Tr. İki sert cisim arasında kalmak suretiyle içinde kan kesilen, kanı siyahlaşan şey veya vücut organı.* Ganê ci yo deqesîyaye do dîna rojîya tepîya weş bo, çîyêndê ci do nêmano.

deqesîyayeni *f. M.* Deqesîyayîş. Qesîyayeni, gonî qesîyayeni. Wexto ki destê kesî yan jî ganê kesê guneno çîyêndê wişkî ro, tey gonî qesêna. Cora beno sîyak. A nê halî rê vanê deqesîyayeni. *Tr. Sert cisimler arasında ezilmek veya sert cisimlerin çarpması sonucu vücutta kan kesilmesi, vücutta morarma meydana gelmesi.* Gişta ci mabeyndê di sîyan di mendi, deqesîyê.

deqesnaye/ê *N.* Qesnaye/ê, qesneyaye/ê. Çîyo (gonî, uzv) ki bi pirodayen a, bi mabeyndê di çîyan di verdayen a tey gonî qesîyaya yan jî qesneyaya. *Tr. İki sert cisim arasında kalmak suretiyle kanı kesilen, siyahlaşan şey veya vücut organı.* Kaboko deqesnayeyo ganê mi tewneno.

deqesnayeni *f. M.* Deqesnayîş. Gonî qesnayeni. Mabeyndê di çîyan di bi verdayîş a sebebê gonî qesîyayeni bîyayeni. *Tr. İki sert cisim arasında bir uzvu bırakarak veya bırakılmasına neden olarak vücutta kan kesilmesine neden olmak.* Mi senîn ki sî dê piro, mi tey gonî deqesnê.

deqesnok/i *N.* Qesnok/i. Çî/keso ki bîyo sebebê deqesnayenda uzvundê letedê ganêndê kesî. *Tr. Kan kesilmesine neden olan, kan kesen sert cisim.* Deqesîyaye nengû bî, Labelê deqesnok çakûç bî.

deqi 1. *Nm.* Îşaret, nîşan, nûti. *Tr. İşaret, iz, alamet.* Ey deq kerd. Neya tepîya do vinî nêbo. 2. *Mat. Ed. Nm.* Nûti, nûtiki, noxtiki. *Tr. Nokta.* Vereko bideq vinî nêbeno, o bêdeq vinî beno.

deqin/i 1. *N.* Nûtin/i, nûtikin/i, bideq/i, deqîn/i, deqîbîyaye/ê. O/çîyo ki deqîy bîyo. *Tr. Noktalı, benekli.* Perdo deqin di deqênda min a xusûsî est bî. 2. *N.* Deqîn/i, nîşanbîyaye/ê, nîşankerde/ê, îşaretbîyaye/ê. *Tr. İşaretlenen, işaretli.* Beranê deqinî xwu rê bigî û şorî. 3. *Tib. Zîr. N.* Perpûnin/i, perpûnbîyaye/ê, darpûnin/i, darpûnbîyaye/ê, aşleyîn/i, aşlebîyaye/ê, deqîn/i, deqînbîyaye/ê. *Tr. Aşılı.* Mi deqin dî. Winî yeno mi vîrî.

deqiney 1. *Nm.* Deqîney, binûtey. Deqîy bîyayeni, deqin bîyayeni, tey nûtîy bîyayeni, binût bîyayeni. *Tr. Noktalılık, beneklilik.* Deqiney jew finan kesî kena xaseki, jû finan jî kena ari. 2. *Nm.* Deqîney. Nîşan bîyayeni, nîşanê ci bîyayeni. *Tr. Noktalılık, beneklilik.* Deqiney ra deqiney ferq esto. Jû jû pa benê xasekîy, jew jew jî pa benê pîsîy. 3. *Tib. Zîr. Nm.* Deqîney, perpûniney, darpûniney. Perpûn bîyayeni, darpûn bîyayeni, aşle bîyayeni. *Tr. Aşılılık, aşılanmak.* Deqiney di rehmet û ganselametey esta. Wazenê deq ki, wazenê meki.

deqîn/i *N. Bw.* Deqin/i. Deqîney çîyandê mexzeni di weş a. Labelê çinayan di jî îdare kena.

deqîney *Bw.* Deqiney. Zirarê deqîney çinî yo. Labelê karê ci bol o.

deqîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki deqîy bîyo, deqîy dayayê piro. *Tr. Dövmeli.* Deqîyayên o. Newedera deqîyayeni ci rê lazimi nîya. 2. *N.* Nîşankerde/ê, îşaretkerde/ê. *Tr. İşaretli.* Mi rê jewdo deqîyaye lazim o. Ez nêşena deq nêkerdeyî qebûl bikera. 3. *N. Tib. Zîr.* Perpûnin/i, perpûnbîyaye/ê, darpûnin/i, darpûnbîyaye/ê, perpûnkerde/ê, aşleyîn/i, aşlebîyaye/ê, aşlekerde/ê. *Tr. Aşılı, aşılanan.* Lajeko deqîyaye do bişîyayê xwu newedera bideqnayê, ma va me şorî.

deqîyayeni 1. *f. M.* Deqîyayîş. Deqî bîyayeni, nîşan bîyayeni, îşaret bîyayeni, bellî bîyayeni. *Tr. İşaretlenmek, belirlenmek.* Deqîyayeni wext beno ki zêdê kesî lazim bena. 2. *f. M.* Deqîyayîş. Deqî bîyayeni, ci rê deqîy kuwîyayeni. *Tr. Dövülmek, dövme yaptırmak.* Deqîyayeni qandê şoretî yo, zêdê altûnan a. 3. *Tib. Zîr. f. M.* Deqîyayîş. Perpûn bîyayeni, darpûn bîyayeni, aşle bîyayeni. *Tr. Aşılanmak.* Qandê ganselametey deqîyayeni lazim a.

deqkerde/ê 1. *N.* Deqênaye/ê, nîşankerde/ê, îşaretkerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni deq kerdo, deqênayo, ci rê deqîy virazîyayê. *Tr. İşaretli.* Çareyo deqkerde di da piro. 2. *Tib. Zîr. N.* Perpûnin/i, perpûnbîyaye/ê, perpûnkerde/ê, darpûnin/i, darpûnbîyaye/ê, aşleyîn/i, aşlebîyaye/ê, aşlekerde/ê. *Tr. Aşılı, aşılanan.* Gilo deqkerde di say vijîyayê. Labelê ê deqnêkerdeyî di say nêbîyê. Dêmax kî kiramati, ê deqî ya. 3. *N.* Deqênaye/ê, noxtikîkerde/ê, nûtîy ci eşte/ê. *Tr. Noktalı, noktalanan, beneklenen.* Çareyo deqkerde di dîna deqîy day piro û va, wa mezbût bo. 4. *N.* Deqênaye/ê. Kesko ki gandê xwu di, rîdê xwu di deqîy dayê piro. *Tr. Dövmeli.* Mêrdekî jî xwu rê deqîy day bîy piro. Labelê bi mi ki ci rê robere nîyameyê. Keso deqkerde mi rê weş nêaseno.

deq kerdeni 1. *Tib. Zîr. f. M.* Deqkerdiş. Perpûn kerdeni, darpûn kerdeni, aşle kerdeni. *Tr. Aşı yapmak, aşılamak.* Kişta Balikesîrî di her kesîy

gazerê xwu deq kerdê. Qezencê ci jewî ra eşto risti ser. 2. *f. M.* Deqkerdiş. Noxtikîy kerdeni, nütiy kerdeni. *Tr. Noktalı yapmak, noktalamak, benekli yapmak.* Ay neqşê xwu deqinîy kerdê. Mi bi dolekan a neqişnayo. 3. *f. M.* Deqkerdiş. Gandê xwu di, rîdê xwu di deqîy viraşteni. *Tr. Dövme yapmak/yatırmak.* Deq kerdeni di kiramati bibo, keyneyê deqinîy do pêro şirê mêrde. Qey o jî şoretên o. 4. *f. M.* Deqkerdiş. Nîşan kerdeni, îşaret kerdeni. *Tr. İşaretlemek, belirti/iz koymak.* Ti zanê ki ti do nêsilasnê, qenê deq ki ki ti bisilasnê.

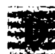
deqkuwaye/ê *N.* Deqkuwate/ê, deqênaye/ê. Merdimo ki gandê xwu di xwu rê deqîy kuwayê, gandê xwu ser o xwu rê deq deqî yan jî babet babetî şekîlîy viraştê. *Tr. Dövmeli.* Keso deqkuwaye û nêkuwaye bi eynî babet a nêaseno.

deq kuwayeni *f. M.* Deqkuwatiş. Deqênayeni, deq kuwateni, deq kerdeni. Gandê xwu ser o, dest û doşîyan di, rîdê xwu ser o bi daxkerden a îşaretîy, şekilîy viraşteni. *Tr. Dövme yapmak, dağlamak.* Xwu rê deqîy kuway bîy. Labelê bi ci yo nêameyê.

deqmeney 1. *Nm.* Deqkarey, deqokey, deqênokey. Karê deqmenan. Deqîy kuwayeni. *Tr. Dövmecilik.* Deqmeney karê deqmenan o. 2. *Nm.* Nîşandarey. Karê nîşandaran. *Tr. Nişan koyma, nişancılık.* Deqmeney di pere esto çinî yo nika ez nêzana. 3. *Tib. Zir. Nm.* Perpûnkarey, perpûndarey, deqokey. Karê deqmenan. *Tr. Aşıcılık, aşı mesleği.* Deqmeney di qezenc esto. Labelê kes do deqmenêndo rind bo.

deqnaye/ê 1. *N.* Deqênaye/ê, deqîbîyaye/ê, deqkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni deqênayo, ci rê deqîy viraştê. *Tr. Dövülen, dövme yapılan.* Bi çaredê ci yê deqnayeyî ra qe beno ki wext bêro ki hîle bivijîyo. Çîyêndo rind nîyo. 2. *Tib. Zir. N.* Perpûnkerde/ê, perpûnbîyaye, darpûnkerde/ê, aşlekerde/ê. *Tr. Aşılı.* Mazîdo deqnaye ra kes şeno fekî bigîro? 3. *N.* Nîşankerde/ê, bellîkerde/ê. Çî/keso ki jewî kerdo nîşan, kerdo deqin, nîşan nayo pa. *Tr. İşaretli.* Sînordê deqnayeyî ra hettanî binîda erdî, ê ma o, o bîn jî ê înan o.

deqnayeni 1. *f. M.* Deqnayîş. Deqênayeni, deqî kerdeni. Gan di deqîy kuwayeni. *Tr. Dövmek, dövme yaptırmak.* Mi ganê ci deqna, ay jî ez teqnaya. 2. *Tib. Zir. f. M.* Deqnayîş. Deqênayîş, perpûn kerdeni, darpûn kerdeni, aşle kerdeni. *Tr. Aşılamak.* Ez do qeçan pêrini jî bideqna. Labelê şîfa jî Ellahî ra o. 3. *f. M.* Deqnayîş. Nûti kerdeni, noxtiki eşteni, nûtiki panayeni. *Tr. Noktalamak, nokta koymak.* Ey qisada xwu ya tepîya deqnê û nuşteyê xwu qedîna. 4. *f. M.* Deqnayîş. Nîşan kerdeni, nîşan panayeni. *Tr. İşaretlemek, alamet koymak.* Wexto ki ti do nêşê çîyanê xwu bisilasnê, bideqni ki wa vinî nêbo.

der *Nn.* Tey, tey di, mîyan di, di, de, dexîl. *Tr. İç, içinde, arasında, dahil, dahilde. Ayrıca -de, -da, -te, ta gibi eklerle de aynı manadadır.* Eger pereyê ci cizdan der nêbîyayê, kêfê ci jî ca der nêbîyê. Lajek teber der bî. Eger zerre der bîyayê, mi nêşayê bivîno.

derab 1. *Teks. Nn.* Bi qenaban a deştenîya şeltan. *Tr. Döşek, yorgan vb. şeylerin kalın iplerle dikilmesi.* Derabê wertîyandê ma pîrika mi, deştenîya ci maya mi viraşta. 2. *Nn.* Qenab. Layê doşeg û orxanan û çîyandê winasînan. *Tr. Döşek ve yorgan gibi kaba dikişlerde kullanılan kalın ip.* Mi ci rê derabê ci ard ki, hewna ay derab kerd.

derabe *Nn.* Perdeyêndo asinîn o ki ancêno dûkanan ver ki xirxizan ra bisitarîyo. *Tr. Daraba.* Kerd bî xwu vîrî ki derabî bianco, tiritokîy kewtîy bîy dûkan.

derabeşte/ê *Teks. N.* Çîyo ki derabbîyayîş di kêli eşta, layê ci deştenî ra reyayo. *Tr. Döşek, yorgan vb. kaba şeylerin kaba dikişinde kalın ipliği çıkan veya portan dikiş malzemesi.* Doşego derabeşte do bi kamcîn la ya virazîyo?

derab eşteni *Teks. f. M.* Derabeştiş. Deştenîda doşeg û orxan û çîyandê winasînan di kêli eşteni. *Tr. Döşek, yorgan vb. kaba dikişler yaparken ipliğin çıkması veya atması.* Mi derab kerdê, derab eşt.

derabey *Teks. Nm.* Derab bîyayeni, halê derabî, wesfê derabî. *Tr. Döşek, yorgan vb. kaba şeylerin kaba dikişlerinin olması durumu.* Derabeyda ci di mi çetiney nêanti.

derabkerde/ê *Teks. N.* Çîyo (doşeg, orxan) ki derabê ci, deştenîya ci bîya, bi layandê qalinan a derzîyayo. *Tr. Dikişi yapılan döşek, organ vs. kaba şeyler.* Doşego derabkerde û derab nêkerde do kotî di roneyo?

derab kerdeni *Teks. f. M.* Derabkerdiş. Doşeg û orxan û çîyanê winan deşteni/viraşteni. *Tr. Döşek, yorgan gibi kaba şeylerin dikişini yapmak.* Ez şîya ki a ya derab kena. Mi jî tayên ci rê derab kerd.

derancik 1. *Nn.* Derênik. Derênik sernayeni. Bi qewet sernayen a çîyên anteni, xwu bi ci yo kirancî kerdeni. Bi hêle ya anteni, xwu po darda kerdeni. *Tr. Asılmak, asılma eyleminin adı, kuvvet uygulamak şartıyla bir şeye en-*

gel olmaya çalışmak. Basınç yapmak, baskı uygulamak, baskı veya basınç altına almak. Mi xwu bi dar a derancik kerd, gil mi ser o ame war. Ez bi ci yo derancik bîya jî, mi nêşa vindarno, soyîn jî xwu reyna û şî.[1] 2. *Nn.* Nameyê manî bîyayeni, nameyê bend ver eşteni, qandê nêbîyayîşdê çîyên vernayeni. *Tr. Engel/mani olma, engellemek.* Mi derancik na ver jî, mi nêşa manî bo.

derancikbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi dest û qewetdê kesên a vera cayên çewt bîyo, namîyayo, derênik ser o roneyayo. *Tr. Eğdirilen. baskı uygulanan.* Şima nêzanê gilo derancikbîyaye do ci bin di bişikîyo? 2. *N.* Bendbîyaye/ê, manîbîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên derancik ronayo, ci rê bîyo manî, ci rê bîyo bend. *Tr. Engellenen, mani olunan, önüne bent atılan, barikat kurulan.* Mi nêşa ê kesê derancikbîyayeyî newedera mîyan kero.

derancik bîyayeni 1. *f. M.* Derancikbîyayîş. Derênik serneyayeni, derênik ser o roneyayeni, qewet û derîyayenên ser o roneyayeni, bi qewet û hêleyên a çewtbîyayena çîyên yan jî kesên. *Tr. Asılmak, basınç veya baskı uygulanmak.* Ê gilî rê derancik nêbîyayê, gil nêşikîyayê. Derancikê ci jî bi mi ki giraneyda meywan ra bî. 2. *f. M.* Derancikbîyayîş. Manî bîyayeni, bend vernayeni, derancik ronayeni, derancik veranayeni. Sebebê nêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Engel/mani olmak, bent koymak.* Înan do bikerdayê, ez ci rê bîya derancik.

derancikkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni derancik kerdo, bi qewet û hêleyên a çewt kerdo, derênik nayo ser, namito, vera mêldê ci kerdo mêldar. *Tr. Baskı veya basınç uygulanan, eğdirilen, eğim/eğiklik kazandırılan.* Baro derancikkerde xwu ra do bikewo. Şima wexto ki derancikê ci dî, şima do raşt kerdayê. 2. *N.* Derênikkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo manî, kerdo bend, kerdo barîqat, kerdo perçîn, kerdo dês, kerdo tellî. *Tr. Engel/mani yapılan, barikat edilen, duvar edilen.* Ki înan bişayê ê dêso derancikkerde werzanayê, înan do bişayê hêwandê xwu ser reso jî.

derancik kerdeni 1. *f. M.* Derancikkerdiş. Çî/kesên bi qewetên a vera cadê nizmî yan jî mêldarî çewt kerdeni, derênik ser o ronayeni, namiteni. *Tr. Baskı veya kuvvet uygulayarak herhangi bir şey veya kimseyi eğmek, baskı uygulamak, basınç uygulamak, meyil kazandırmak.* Tenekên derancik kerd, şikîya. Çunki wişk bî. Eger tern bîyayê, şima derancik kerdayê jî çîyên nêbîyê. 2. *f. M.* Derancikkerdiş. Manî bîyayeni, bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci vero bend ronayeni, tersê ci meydan ardeni. *Tr. Engellemek, mani olmak, barikat koymak.* Şima bikerê jî, ez do derancik kera/derancik vero rona.

derax 1. *Nn.* Meqam, ca. *Tr. Seviye. makam, kat. orun.* Xwu ard deraxdê ê xîntî di verda. 2. *N.* Gûn, hemsal, hemsaley, hemserr, hemserrey. hemgûney. Serrandê pêdi bîyayeni. *Tr. Yaşıt/ akran olmak.* Bi mi ki o merdim do deraxdê pêrdê ci ra bo. 3. *Nn.* Wext, zeman, dem. *Tr. Vakit, zaman, bir ara, süre.* Zerrîveş: Zerrîgîn, rew bê. Bi to ya meşti karêndê mi esto. Zerrîgîn: Çîyên nêbeno. Qey ez deraxên yena.

deraxey 1. *Nm.* Derax bîyayeni, wesfê meqamey, wesfê cay. *Tr. Seviye sıfatı, makam veya kat/ orun durumu.* Na çi babetî deraxey a? 2. *Nm.* Hemserrey, hemsaley, hemgûney. Deraxdê pêra bîyayeni, gûndê pêra bîyayeni, hemsal bîyayeni, hemserr bîyayeni, çaxdê pêra bîyayeni. *Tr. Yaşıtlılık, akranlılık.* Wa qe deraxeya winîsîni çinêbo! 3. Wextey, zemaney. Wext/ zeman bîyayeni. *Tr. Süre sıfatı, zaman veya bir zaman aralığının özelliği.* Mi rê ki deraxeyda ci jî gire est bî.

deraz/i *N.* Derg/i. Çî/keso ki bejna ci, vera cor berzeya ci vêşî ya, normalî ser ra ya. *Far. Dêraz. Kur. Dirêj. Tr. Uzun.* Lajeko deraz do basketbol kay kero.

derazane *Nn.* Dergane, Ze ki derg bo, bi şikildê dergey a. *Tr. Uzunca, uzun gibi.* Jewdo derazane bî. Labelê sistane bî jî. Hend mezbût nêbî.

derazaney *Nm.* Derganey, ze ki derg bo, bi şikildê dergey a. *Tr. Uzunca olmak, uzun bir şekilde olmak.* Derazaney di kes bi ci nêreseno. Labelê xasekey di jî a bi kesî nêresena.

derazey *Nm.* Derganey. Bejni di derg bîyayeni, berzeya ci û vêşîbîyayîşdê zemanî di bol bîyayeni. *Tr. Uzunluk.* Ay çîyêndo kemver viraşto. Kilmeya ci des, derazeya ci jî vîst santîmî ya. Bi mi ki derazeya ci tenekên vêşî ya.

derba girani *Nm.* Derba guri. Derba ki zor bena weşi, kes pa tehlûkeyo heyatî/coyî ravêrneno. *Tr. Ağır darbe, hayati tehlikesi olan darbe.* Zalimî derba girani daya piro. Mêrdek sewqê fakûltey kerdo. Çetin ki bireyo!

derba guri 1. *Nm.* Derba girani, derba pêti, derba

---

1 Tîya di derênik sernayîşa anteni esta.

[illegible]ayê. *Tr. Ağır/büyük darbe, kuvvetli/şid-[illegible] darbe.* Eger şima derbênda guri pirodayê, [illegible] nêşayê mîyaneyê xwu raşt kero. 2. *Zv.* Derba girani. Wextê karî yê şênî, hengame-[illegible] pêt hengameyo şidîyaye. Wexto ki karên, [illegible]iyên, îşkeleyên ser o bîyo sûr, ser o şidîya-[illegible] ser o bîyo giran. *Tr. Olayın, işin, durumun, çalışmanın şiddetlendiği, yoğunlaştığı zaman veya durum.* Ellah xeyr! Wextê derbda ci ya guri bî û to jî deqe ra finên têlefûn kerdê. Ez do senîn to rê bişa cewab bida ki?

derba mergî *Nn.* Derba peynî. Derba girana ki qandê mergî deyaya piro. Derba ki ya kesên kişto ya merdane visto yan jî ê mergî deyaya piro. *Tr. Ölüm darbesi, öldürücü darbe, son darbe, nihai darbe.* Ci rê va: Kes dano piro. Labelê kes derba mergî nêdano piro. Ê zalimî ê mergî daya piro.

derba peyêni *Nm.* Derba ki dima deyaya piro, ya ê didî ya yan jî ê ê bînan a. *Tr. Nihai darbe, sonraki darbe, sözü geçen darbeden sonra gelen darbe.* Ellah zano ki a derba peyêni deha girani bî.

derba peynî *Nm.* Derba dimayêni. Derba ki tewro peynî di deyaya ci ro. Derba mergî, derba girani, derba ki pirodayîş di werok deha nêşeno werzo pay. *Tr. Son darbe, öldürücü darbe, nihai darbe.* Derba peynî mi dê piro. Cora nêşa werzo pay.

derba qalî *Nn.* Derba ki vatenan ra amêya, bi vaten a deyaya piro. *Tr. Söz/dil yarası.* Wa derba tifingi kesî ro guno, wa derba qalandê ê bênamûsî nêguno kesî ro. Derba ci ê tifingi giranêrî ya.

derba siftekêni *Nm. Bw.* Derba sifteyî. Eger derberda siftekêni ra nêbîyayê, mi rê ki do nêmerdayê.

derba sifteyî *Nm.* Derba siftekêni. Derba ki sifte sifte gunaya piro. Derba ki fina sifteyî gunaya kesên yan jî çîyên ro. *Tr. İlk darbe.* Derba sifteyî tim jî derbandê bînan xurtêrî bena.

derba sûri 1. *Nm.* Derba zalimanê. Na derbi, derbda girani jî giranêrî ya. (D'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kızıl darbe, zalimane darbe, amansız darbe.* Mêrdekî înan ra derbênda sûri wederda. O do miheqeq ki heyfê xwu cînan ra bigîro. 2. *Nm.* Tam hengame/hengilmedê ci di, wext û karûgurwedê ci di, şênaî di, qerebalixey di, pêtey di, giraneyda kar û gurweyî di, wexto ki kes nêşeno sereyê xwu biwirêno, a wexta. (D'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. İşin çok yoğun olduğu bir zamanda, önemli anda, en etkili bir vakitte, işin ağırlık zamanında.* Bira qusûr mewinî. Ti derbda sûri di amey. Mi nêşa bi to ya têkilî bo. Înşaallah ez do wextnakî nê qusûrê xwu kişti ser kera.

derba şeniki *1. Nm.* Derba ki tede merg çinî yo, tede tehlûkeyo coyî çinî yo. *Tr. Hafif darbe. Hayati tehlike arzetmeyen darbe.* Kirosa qelibîyê, Ellahîde, kesî derbê giranîy nêgirotîy; ê pêrini jî derbê şenik ê. 2. Wexto ki kar û gurwe û hemgameyêndo pêt û şidêneya û giran çinî yo, wextêndo normal o. *Tr. Normal bir zaman, işin vahim olmadığı bir zaman.* Amîyayîşdê to di ma nêşayê sereyê xwu biwirêno, derbênda gur û sûri ma ser o bî. Noqor amîyayîşdê ey di derbênda şeniki esti bî. Cora ma şa bi ci ya werzo û roşo, bero biçarno.

derbend *Cog. Nn.* Geçût, ber, neqeb, kol, ver, vêr, ber, kîber, vêrko, kobering, bereng, dargir, xezik. *Tr. Akabe, geçit, boğaz.* Derbendê ci bol tîk o. Rew rewî kes nêşeno ci ra bivêro.

derbendane *Nn.* Derbendkî, zêdê derbendana, zêdê geçûtana, zêdê berana, zêdê vêrana, zêdê verkoyana, zêdê dargirana. *Tr. Geçitler gibi, akabe gibi, boğazlar gibi.* Eger derbendane ma rê gengazey bivetayê, ma do bişayê ci ra ravêro.

derbendaney *Nm.* Derbendkîyey. şekil û bîçim û meş û mêlî di zêdê derbendana bîyayeni, zêdê vêran bîyayeni. *Tr. Geçitlere benzemek, boğazlara benzemek.* Şima senîn vanê, ma derbendaneyda ci ra zirar dîyo?

derbeyîney *Nm. Bw.* Derbiney. Mi rê ti bolkî derbeyîneyda ci ra tersayê. Eger derbeyîni nêbîyayê, ti veyşan bîyê, to do biwerdayê.

derbgiran/i *N.* O/çîyo ki derba ci giran a, derba tehlûkî girota. *Tr. Ağır yaralı, hayati tehlike darbesi olan.* Heyecanan ra mêrdeko derbgiran ca di verdayo, qey kerdo xwu vîra. Şîyê ki ey bîyarê, ûja di qezanakî kerdo. Ellah bêterî ra sitar kero. Amîn.

derbi 1. *Er. Nm.* D'yê ci qalin waneyêno. Nîşanê pirodayenî. Hergi çîya ki pirodayenên di herûni hesibêna. Herûna derbi, cayê derbi. *Tr. Darbe.* Derba ci giran a, boka piro nêdo. 2. *Er. Nm.* D'yê ci qalin waneyêno. Fişengi, mermî, qurşûn, gulle û çîyo zêdê nînan o ki derbên dano kesî ro, debêno tifingandê bibarûtan mîyan û erzêno nîşanî. *Tr. Fişek, mermi, kurşun vs. gibi tüfeklerde nişana, hedefe atılmak üzere konulan patlayıcı madde.* Derbê ci nêmendîy bîy, cora nêşa xwu beşe kero.

derbica *N.* Derbije, derbice. Kes/çîyo ki; derbi girota, derbi werda, bîyo biderb, bîyo derbeyîn,

bîyo dirbetin, tey dirbeti abîyaya. *Tr. Darbeli, yaralı.* Mi rê ê derbicay ra meya.

derbicayey *N.* Derbijeyey, derbiceyey, derbica bîyayeni, wesfê derbicayan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; derbi girota, derbi werda, bîyo biderb, bîyo derbeyîn, bîyo dirbetin, tey dirbeti abîyaya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Vücudunda darbe yeri olmak, yaralı olmak.* Derbicayeya ci sebebê nêrotişdê ci ya. Cora mi rê ê derbicay ra meya.

derbigirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; derbi gunaya ci ro, derbi werda, derbi amêya ci ro. Kes/çîyo ki; qurşûn, mermî, fişengi yan jî zêdê nînan derbên gunaya ci ro, pa bîyo dirbetin. *Tr. Darbeli, darbe almış olan, darbe yiyen.* Merdimo derbigirote gereg hema bireso nêweşxane. Çunkî derba ci giran a.

derbi giroteni 1. *f. M.* Derbigirotiş. Derbi werdeni, derbi ci ro gunayeni, derbi pirodeyayeni. Qurşûn, mermî, fişengi, gulle yan jî çîyêndo winasîn piro gunayeni. *Tr. Darbe yemek, darbe almak, darbe değmek, darbelenmek, darbe ile yaralanmak.* Kê derbi giroti, pa merd. Jew ci ra nêreya. Çunkî derba kîmyewî bî. 2. *f. M.* Derbigirotiş. Qurşûn, mermî, gulle yan jî çîyêndo zêdê fişengera herînayeni yan jî xwu dest kerdeni. *Tr. Mermi almak, mermiyle temas etmek.* Mi derbi giroti ki ez bierzî bi ci, rema.

derbin/i *N.* Derbeyîn/i. Çî/keso ki derbi amêya/gunaya piro/ci ro, derbi werda, bi derb a bîyo dirbetin. *Tr. Darbeli, yaralı.* Keso derbin se bî, sera rişîya? Derba ci girani bî. Şima do xwuserî nêriştayê!

derbiney *Nm.* Derbeyîney, dirbetiney. Derbin/derbeyîn bîyayeni, derbi werdeni/giroteni, dirbetin bîyayeni, derbi/derbe pirodeyayeni. *Tr. Darbeli olmak, yaralı olmak.* Derbineyda ci ra metersi, o nêmireno.

derbipirodaye/ê *N.* Derbwer/i, derbigirote/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a derbi girota, derbi werda, bîyo dirbetin, bîyo derbeyîn, bîyo birîndar. *Tr. Darbeli, yaralı, yaralanan.* Kes do sifte sifte şiro derbipirodayeyî heti. Ti çirê sifte şîyê ê weşeyî heti?

derbi pirodayeni *f. M.* Derbipirodayîş. Bi qurşûnên a, bi mermîyên a, bi kardî ya, bi fişengên a, bi gulleyên a, bi hebikên a yan jî Mesela sîyên a derbên kesên ro dayeni, pa dirbetin kerdeni. *Tr. Yaralamak, darbe vurmak.* Ki şima derbi piro nêdayê, şima qedê ci nêbîyê.

derbok/i *N.* Derbik/i, wahîrê/a derbi. Kes/çîyo ki; derbi daya kesên ro, derbi daya piro. *Tr. Darp eden, darbe vuran, yaralayan.* Derboke ci çimsûr o. Kesî rê çim nêkuweno.

derbşenik/i *N.* Derbsivik/i. O/çîyo ki derba ci şenik a, tehlûkeyê ci yo coyî çinî yo. *Tr. Hafif yaralı, hayati tehlikesi olmayan yaralı.* Lajekê ci derbşenik bî. Keyna derbgiran a. Keyna ci jî veyva cado bellî ra ya. Ez tersena ki lej lûk bo.

derbşenikey *Nm.* Derbsivikey. Derbşenik/i bîyayeni, derba ci şeniki bîyayeni, wahîrê/a derberda şeniki bîyayeni, derba ci ê coydê lûki nêbîyayeni. *Tr. Hafif yaralı olmak, ölüm veya korkulacak bir durum olmamak.* Derbşenikeyda ci ra nêbîyayê, înan bi derberda xusûsi ya nêriştê. Çunkî ê derbgiranîy pêro jî bi canreynokan a riştîy.

derd 1. *Nn.* Zehmet. Çîyo ki kesî ser o bîyo giran. *Tr. Sıkıntı, zahmet, eziyet vs.* Derdê ci bol bî, dostîy ci rê bî delîlîy. Axirî ki şa bin ra bivijîyo. 2. *Nn.* Nêweşîni. Ganselamet nêbîyayeni, ganê ci bêhal bîyayeni, gandê xwu ra kêfsad bîyayeni. *Tr. Dert, hastalık.* Derdên wedarnayo ki Elllah nêdo dişmendê kesî. 3. *Nn.* Xaye, qaxû. Çîyo ki tim kesî vîrî do û kes pa beno kêfsal. *Tr. Gaye, amaç, erek.* Derdê mi qedînayena nê vajekanî ya, ê ey qezenc kerdena îmtîhanî ya. 4. *Nn.* Mihim, girîng. Çîyan pêvernayîş di û çîyandê mûhîman di vajêno. *Tr. Mühim/önemli.* Bi ravêrdena roy a ajnêreya înan nêbena eşkera. Derdo ki ê dengizî ravêrnê. 5. *Nn.* Gire, persgire, persgirek, problem. *Tr. Dert, sorun, mesele, problem.* Derdê înan çaresereya peran a, ê mi qedînayena nê vajekanî ya.

derd amîyayeni *f. M.* Derdamîyayîş. Derd peyda bîyayeni, derd vijîyayeni. Qehrûqotik û nêweşînî û girey û çîyo winasîn peyda bîyayeni. *Tr. İllet, sıkıntı, zahmet, hastalık, sorun vs. çeşitli problemlerin meydana gelmesi, ortaya çıkması.* Boka kesî rê derd nêro. Ki finên derd bêro, zêdê sêlawîyanan yeno, kes vero şino. Derdê Ellahî bol ê.

derdarite/ê 1. *N.* Darite/ê. Çî/keso ki derîyayo ser, bi qewetên a neyayo ser, qulojîyayo çîyên yan jî kesên ser. Labelê espar yan jî suwarî nîyo. *Tr. Bindirilen, yığdırılan, yığılan, dayandırılan.* Çuwal jî derdarite bî ser. Mi va, ey ronê cêr, do ci rê vêşî bêro. 2. *N.* Darite/ê. O/çîyo ki derîyayo ser, çîyên bi hêlên a, bi qewetên a derîyayo ser. *Tr. Bir kuvvet/güçle bir yük bindirilen.* Mîyaneyê ê lajekdê derdariteyî do bin di bişikîyayê, mi dest eşt bi ci ki, ey hewna tenekên mîyaneyê xwu şa raşt kero.

derdariteni 1. *f. M.* Derdaritiş. Bi qewetên a, bi

[illegible] a sernayeni, ci dariteni, ser qulojnayeni. [illegible] *[illegible]dirmek, bastırmak, dayandırmak, üze-[illegible] yığmak, bir kuvvetle yüklemek*. Mêrdekî [illegible] [illegible]vatê ki do bin di mîyanokî bo Çend barê [illegible] bi heme derdaritê ser. Mêrdekî vatê beno [illegible] [illegible]êrdek hem hemal o, hem jî kole o. Malê [illegible]iri vanê ya, a no zalim o.

derdarîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi destên a, bi [illegible]etên a derîyayo ser, qulojîyayo ser, deku-[illegible]sîyayo ser/mîyan, giraneyên neyaya ser, derê-[illegible]kên neyayo ser. *Tr. Yığdırılan, sıkıştırılan, ağırlık bindirilen*. Barê derdarîyayeyî bin di mîyane şikna.

derdarîyayeni *f. M.* Derdarîyayîş. Bi zorên a, bi qewetên a, bi derênikên a ser qulojîyayeni, mîyan dekurisîyayeni, mîyan debîyayeni. *Tr. Bir kuvvet veya baskı ile yığılmak, bindirilmek, içine sokuşmak*. Ki şima jî derdarîyayê, ma pêro bin di merdê.

derdarnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi zorên a, bi qewetên a qulojnayo, kerdo, kuwayo kesên yan jî çîyên mîyan. *Tr. Bir kuvvet, bir baskı, bir basınç/bası ile bir şey veya kimsenin içine sokulan, sokuşturulan, konulan, itilen*. Çuweyo derdarnaye do senîn mîyan ra bivijîyo?

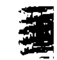
derdarnayeni *f. M.* Derdarnayîş. Bi zorên a, bi qewetên a çîyên yan jî kesên mîyan dekurisnayeni, mîyan kerdeni, mîyan qulojnayeni. *Tr. Bir kuvvet veya baskı ile birisinin veya bir şeyin içine sokmak, sokuşturmak veya koymak*. Ey derdarna ki hewna ki şî mîyan.

derdarnok/i *N.* Derdarok/i. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên bi zorên a, bi qewetên a, bi derênikên a kuweno kesên yan jî çîyên mîyan, qulojneno ci mîyan, kutê mîyandê ci keno. *Tr. Sokan, sokuşturan, koyan, baskı yapan, zorla koyan*. Derdarnokê ci bibo, derdarîyaye û derdargehê ci do jî bibo.

derdarnokey *Nm.* Derdarokey. Derdarok/derdarnok bîyayeni, wesfê derdarnokan ser o bîyayeni. Çî/keso ki karûgurweyê derdarnayeni û derdarîyayeni keno, bi zor a dekurisneno, keno kesên yan jî çîyên mîyan, qulojneno de; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Zorla, bası ile, basınçla sokmak, sokuşturmak, sıkıştırmak, itmek, koymak.*. Mi rê ki derdarnokeya ci çinî ya. Eger bibîyayê, ey do a gami nêbexişnayê.

derdest/i *N.* Mîyandest/i, mîyanlep/i. O/çîyo ki kewto destan mîyan, tepêşîyayo. *Tr. Ele geçen, yakalanan, tutuklanan*. Mêrdeko derdest sûjdar vijîya. Di saetana tepîya erzîya hepisxane.

derdestbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kewto destekan mîyan, tepêşîyayo, bi babetên a kewto hukimdê kesnakî bin. *Tr. Elegeçen, yakalanan, derdest edilen, tutuklanan*. Gereg ki ê polîsan winî ê merdimdê derdestbîyayeyî ro nêdayê.

derdest bîyayeni *f. M.* Derdestbîyayîş. Tepêşîyayeni, gêrîyayeni. Dest/lepan mîyan kewteni, êsîr bîyayeni. *Tr. Tutuklanmak, yakalanmak, ele geçmek*. Eger mêrdek wexta jî derdest nêbîyayê, ey do arey bikerdayê.

derdestey *Nm.* Mîyandestey, mîyanlepey, êsîrey, tepişteni, tepêşîyayeni. Xwu destan mîyan kerdeni. *Tr. Ele geçirmek, tutuklamak, yakalamak*. Marrî sereyê xwu qulda xwu ra vet bî. Lajekê afatî bi hêdîyekan a peynî ra şî û dest eşt bi ci. Xafildera kerd derdest. Derdesteya ci bi mi ki sanîyeyên jî nêramit.

derdestkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo xwu lepan mîyan, tepişto, hukm û hêle ra visto, qewet û qudretê ci yê şayîşî ci destî ra giroto. *Tr. Ele avuca sokulan, derdest edilen, tutuklanan, yakalanan, gücü ve iradesinden mahrum kılınan*. Mehkûmo derdestkerde do senîn bişo to rê yardim kero?

derdest kerdeni *f. M.* Derdestkerdiş. Tepişteni, xwu destekan mîyan kerdeni, êsîr kerdeni, xwu lepan mîyan kerdeni, bêhukim kerdeni. *Tr. Yakalamak, derdest etmek, tutuklamak, esir etmek, ele avuca koymak*. Şima senîn ki derdest kerd, şima do bi kaxitên a bidelîlnayê.

derdê şarî *Nn.* Persgireyo ki şarî eleqeder keno, meseleyê şarî, pêrini têkildar keno. *Tr. El âlemin sorunu/derdi, genel/umumi sorun/problem*. Hela şewdirî derdandê xwu rê veşena, hela şanî jî derdandê şarî rê veşena.

derdê zerreyî *Zv. Nn.* Derdo nimî, derdo pinanî. Derdê zerredê kesî, derdo ki kesî mîyan do û nêaseno. *Tr. Gizli yara, gönül yarası*. Derdê zerreyî yo to ra nêasneyo ki ti derman kerê.

derdê zerrî *Zv. Nn.* Derdê qesba, derdê cîgeran. Derdo ki kesî û qesbaya kesî veşneno. *Tr. Gönül yarası/derdi, dil yarası, iç yakan dert, dayanılmaz dert*. Derdê zerrîda ci bol giran o, bixwu jî zaîf o, nêşeno wedarno.

derdgiran/i *N.* Kes/çîyo ki; derdê ci, qehrûqotikê ci, gire û persgireyê ci, qaxû û nêweşînê ci giran ê. *Tr. Dertleri ağır olan. Sıkıntıları, kaygıları, rahatsızlıkları ağır veya çok olan*. Mi zêdê xwu merdimo derdgiran nêdîyo Labelê o, hewna mi derdgiranêrî yo.

derdgiraney *Nm.* Derdgiran/i bîyayeni. Derdê ci giran bîyayeni, wesfê derdgiranan ser o bîyaye-

ni. O/çîyo ki derd û qehrûqotik û nêweşînîy û qaxûy û çeyleyê ci giran ê, nêancênê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Dertleri ağır olmak. Sıkıntıları, sorunları fazla/ağır olmak.* Derdgiraneya min û ê ey jew a. Ma hurna jî dibetinê giranê.

derdkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo derd, kerdo gire, kerdo problem, kerdo qaxû, kerdo mihîm, zehmetê ci zeyîdnayo. *Tr. Sıkıntı (sorun/problem/illet) haline getirilen, müşkülleştirilen, kaygı haline getirilen.* Çîyo derdkerde do sereyê ma bitewno.

derd kerdeni *f. M.* Derdkerdiş. Xwu rê çîyan gire kerdeni, bol çîyan dimi kewteni, xwu rê girey û çekûy veteni, xwu xemgîn kerdeni, hergi çî û kesî ra xwu rê gireyên peyda kerdeni. *Tr. Dert etmek, kaygılanmak.* Ti hemî çî xwu rê kenê derd. Jû çîyan ser ra gam çeki.

derdkeş/i *N.* Kes/çîyo ki; qehrûqotikî bin do, qehrûqotikan anceno, derdan kaş keno, çekûy bin do. *Tr. Dert (sıkıntı/zahmet) altında olan, çile çeken.* Keso rehat çinî yo. Ti winînê esto ki derdkeş o, esto ki çîlekeş o, esto ki zehmetkeş o, noqra esto ki jî cixarakêş o.

derdkeşey *Nm.* Derdkeş/i bîyayeni, wesfê derdkeşan, derd anteni, çîle û zehmetêndê girdî bin di bîyayeni, qehrûqotikan û derdan bin di bîyayeni. *Tr. Dert çekmek, büyük zahmet ve sıkıntı altında olmak.* Ti derdkeşeyda ci rê vajê, ti qehrûqotikdê ci rê vajê, ti pîlê keyî bîyayenda ci rê vajê, çiçî rê vajê, çiçî rê nêvajê. Derd jew nîyo ki, hezar o.

derdname *Nn.* Arzûhal, arzê halî. Çîyo (kaxit, nuşte) ki kesên tey derdê xwu, problemê xwu, gireyê xwu, o çîyo ki qayîlo ser o vindero, qedrûqîmet dano ci, o nûşnayo. *Tr. Dilekçe, arzuhal.* Mi derdnameyê xwu rişto, hewna cewabname nêameyo.

derdo bêdarî *Nn.* Derdo bêçare, derdo bêderman. Derdo giran o ki derman nêbeno, darîyê ci ya çinî yo yan jî hewna nêvîneyayo. *Tr. Çaresiz/çözümsüz dert.* Derdêndo bêdarî wedarnayo ki Ellah dişmendê kesî rê nêdo.

derdo ki *Nn.* Derd ki, çîyo mihim. Çîyan pêvernayen di, çîyandê mûhîman di na vajeki vajêna. Na vajeki poşmaney jî pîya ana. *Tr. İş ki, iş o ki, asıl, aslolan, dert odur ki, önemli/mühim olan, asıl olması gereken. Pişmanlığı/hayıflanmayı ifade eder, elden kaçan fırsat ve imkandan dolayı üzüntüsünü dile getirmede kullanılır.* Her kes şeno biwazo, derdo ki, kes bişo bido.

derd û merez *H. Bw.* Mirin û ta. May destê ci mîrî di bî. Qeçekan deqe ra finên vatê: Da! Da Da! Da va: Derd û merez! To xeyr o? To gos mi berdîy! Qeç vano: Ez a veyşan. May vana: Zuqum bûri! Gest di bimiri!

dere *Cog. Nn. Bw.* Awzimaq. Deredê Seqî di dewjan dewar awdayê.

derece 1. *Er. Nn.* Paye, meqam, ca. Çîyo (ca, meqam, qîmet) ki kesên yan jî çîyên rê hesibîyayo, bellî bîyo, name bîyo. *Tr. Makam, derece, kat, paye.* Boka Ellah dereceyê to, adinî di vêş kero, to rê ewêzî bikero. 2. *Fîz. Nn.* Termometre yan jî metreyandê zêdê ney di hergi cayo ki nîşan bîyo. *Tr. Termometre vb. gibi ölçü aletlerinin her bir aşamasına verilen isim.* Emser amnanî jû cayan di termometrey 50-60 derece mojna. To çimê xwu bigirotayê xwura ti gunayê 45 derecan ro. 3. *Er. Nn.* Kovalênda raşti yan jî daîreyên 360 cayêndê jewaneyî ya pêra abirnê wexta dereceyên peyda beno. *Tr. Bir dairenin eşit olan 360 bölümlerinin herbirisine verilen ad.* Sêverikêndê cêwikî di derecedê hîrê quncan ra di quncîy hendê pê yê.

derematî *Nm. Bw.* Diramati. Mêrdekî mojna û va: Bi mi ki tey deremata şayîşî do çinêbo.

derenghatî *Kur. Nn.* Bereyamîyaye/ê. Merdimo ki berey kewto. *Tr. Geciken.* Wexto ki merdimên bol berey kewto û bi ci ya kuşat kenê, pey qerfanê xwu kenê, vanê: Derenghatîyo, ti kotî di mendê? Ti çi winî rew ameyê (!)

deresaye/ê *N.* Bîyaye/ê, resaye/ê. Çî/keso ki xamey ra, nêbîyayeni ra, ecemîyey ra, xeşîmey ra vijîyayo. *Tr. Olgun, acemilikten çıkan.* Merdimo deresaye o. Gereg ki nê xetay nêkero. To dî vanê, însanî şito xax werdo. Beno jî beno.

deresayeni *f. M.* Deresayîş. Bîyayeni, resayeni, resnayeni, xamey ra vijîyayeni, nêbîyayeni û ecemîyey ra vijîyayeni. *Tr. Acemilikten, pişmemişlikten, hamlıktan çıkma, olgunlaşmak.* Kes do karandê gengazan di bidereseyo, dima şiro karandê giranan di biguriweyo.

deresnaye/ê *N.* Resnaye/ê. Kes/çîyo ki; ecemîyey ra, xamey ra, nêbîyayeni ra vijîyayo, jewî yan jî tayêni deresnayo, bandernayo, xeşîmey û ecemîyey û xamey ra veto, kerdo bîyaye. *Tr. Olgunlaştırılan, yetiştirilen. Acemilikten, pişmemişlikten, hamlıktan çıkarılan.* Kesêndo deresnaye bibîyayê, ma do camêrdan rê dersxaneyên akerdê. Labelê wexto ki jûdo hinîsîn çinêbo, kes bi ê bînan a jî emeley nêkeno ki dersxaneyî teslîmê ci kero.

deresnayeni *f. M.* Deresnayîş. Resnayeni. Çîyanê nêbîyan û xaman bîyaye kerdeni, xemey

î ecemîyey ra veteni. *Tr. Yetiştirmek, olgunlaştırmak, acemelikten çıkarmak.* Çînijan vato: Şima ki qayîlê riz bideresnê, şima rê serrên lazim a. Şima ki qayîlê darên bideresnê, şima rê des serrîy lazim ê û şima ki qayîlê merdim bideresnê, şima rê seserrên lazim a.

deresnok/i *N.* Resnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên resneno, ecemîyey û xeşîmey ra vejeno, keno resaye/ê, keno zanaye/ê, keno şaye/ê. *Tr. Yetiştiren, acemilikten çıkaran, ustalık eğitimi veren.* Deresnokê ci ci ra weşêrî nêbo, wina nêdereseno.

deresnokey *Nm.* Resnokey, resnayeni, deresnayeni. Deresnok/i bîyayeni, karê deresnokan kerdeni, wesfê deresnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; deresneno, resneo, ecemîyey/xeşîmey ra vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yetiştiricilik, yetiştirmek, iş ve mesleği yetiştirmek.* Deresnokeya winasîni wa qe çinêbo. Çunkî ma kesî na deresnokeyda to ra nafên nêdî.

derexazi *Cog. Nm.* Gemi, saxêri, saxi, çataxi, wadî. Korta gird û dergi. *Tr. Vadi, koyak.* Derexazê roy di înan seyd kerdê.

derêj/i *Cog. Nn.* Çî/keso ki mêlê ci, rêjê ci vera cêr o, a cêr o. *Tr. Akısı, akışı, meyli, akıntısı, gidişatı aşağıya doğru olan.* Mi awi verdê derêj û ez ci ra kewta dûrî.

derên *G.* Haydên, hadên, werzê ki... *Tr. Haydi.* Derên ki ma pêro pîya ci perrê û werzanê.

derênaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên qewetên nayo ser û vera cêr yan jî vera xwu namito, acêr kerdo. *Tr. Eğdirilen, bükülen, basınç uygulanan.* Gilo derênaye şikîya. Qey ser o derênikêndo vêşî peyda bî.

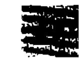
derênayeni 1. *f. M.* Derênayîş. Bi qewetên a namiteni, çewt kerdeni, ser o derênikên peyda kerdeni. Çîyên yan jî kesên vera xwu çewt kerdeni. *Tr. Bir basınç uygulamak suretiyle eğmek, bükmek.* Barî biderênê, wa bar çewt nêvindero.

derêni *Nm.* Namiteni, derênayeni, çewt kerdeni, derênik sernayeni. *Tr. Bir kuvvet uygulayarak eğmek, basınç yapmak.* Derênênda werdî dê ser, fina jî bi xazêndo girda şî. Qey cayê ci kaş bî, ey ra hinî bî.

derênik *Nn.* Paruz, pirês, pirêsik, pilozik, tamzik, viniki. Qeweto ki çîyên ser o virazîyayo, bi derênayen a ra peyda bîyo. Mesela wexto ki gişti nanê çîyên ser, ûja di qewetên peyda beno. A nê qewetî rê vanê derênik. *Tr. Basınç, baskı.* Mêrdekî 150 kîlo giraney di halterên werzana. Ci ser o derênikên peyda bî ki, mi va beno ki çimê ci do bipelqijîyê. Axirî ki mêrdekî zirarên nêdî.

derênok/i *N. Bw.* Şidênok/i 3. Eger derênok nêbîyayê, hendayên merdim ci ra nêremayê.

derênokey *Nm. Bw.* Şidênokey. Derênokeya ci sirf tîya di tenya nê, heme ca di zanayêna. Derênokêndo namdar o.

derêskîyaye/ê *N.* Çerexîyaye/ê, terrişîyaye/ê, şemitîyaye/ê, şeqitîyaye/ê, xîjbîyaye/ê. O/çîyo ki gîj bîyo. *Tr. Kayan.* Merdimêndo derêskîyaye ard bî nêweşxane, çîpa ci pêro pajîyê bî.

derêskîyayeni *f. M.* Derêskîyayîş. Çerexîyayeni, terrişîyayeni, xîj bîyayeni, şemitîyayeni, şeqitîyayeni. Cayêndê xîjonekî di şeqitîyayeni, ligîy bir ra şîyayeni. *Tr. Kaymak.* Zimistanî kes do xwu dîqet kero. Çunkî erd şeqitok o, kes derêskêno.

derêsknaye/ê *N.* Çerexnaye/ê, şeqitnaye/ê, şemîtnaye/ê, terrîşnaye/ê, xîjkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên derêsknayo, şeqitnayo, bîyo sebebê xîj bîyayenda ci. *Tr. Kaydırılan.* Ê nerehatî sabûn kerd ê mehsûmî lingî bin, o derêskna. O derêsknaye paştî ser guna erd ro.

derêsknayeni *f. M.* Derêsknayîş. Çerexnayeni, şeqitnayeni, şemîtnayeni, terrîşnayeni, xîj kerdeni. *Tr. Kaydırmak.* Coy di kes jû finan derêskneyêno. Xirabê ci kişta dostan ra, kişta merdimandê kesî ra derêsknayena kesî ya.

derêsknok/i *N.* Çerexnok/i, şemîtnok/i, terrîşnok/i, şeqitnoki. Çî/keso ki bîyo sebebê xîjbîyayîşdê kesên yan jî çîyên. *Tr. Kaydıran.* Derêsknokê ey camêrd ê, ê ê bînan jî tew cinîyên a.

derêsnok/i *N.* Çerexnok/i, şemîtnok/i, terrîşnok/i, şeqitnok/i. Çî/keso ki bîyo sebebê xîjbîyayîşdê kesên yan jî çîyên. *Tr. Kaydıran.* Derêsknokê hemini şar o, ê ey dost û merdimê ci yê.

derêsnokey *Nm.* Çerexnokey, şeqitnokey, şemîtnokey, xîjonokey. *Tr. Kaydırma/k.* Qeçê nêşitey estê. Karûbarê înan nerehatey a, mexsedê înan xwu rê şênemegey bivînê û pa şênaî bikerê. Şinê kaşan di cayêndo deresok virazenê ki rêwî bêrê pa biderêskîyê. Nê derêsnokîy yenê fina bixwu jî kewnê na feqerda xwu, ê jî derêskênê. Derêsnokeya înan, înan rê nêmanena.

derêsok/i *N.* Deresok/i, çerexok/i, şemitok/i, şeqitok/i, terrîşok/i, xîjonek/i, xîjonok/i, rêske/ê, terrîsok/i. *Tr. Kaygan.* Ostay zemînêndo derêsok viraşt bî.

derêsokey *Nm.* Çerexokey, terrîşokey, şeqitokey, şemîtokey, xîjonekey. *Tr. Kayganlık.* Derêsokey di kesîy zirar vînenê. Kes do hewşandê xwu di cemedanê xwu bitero ki wa kes nêderêskîyo.

derg/i *N.* Deraz/i. Çî/merdimo ki erd di kiştên ra vera kiştnakî bi mîtroyan a goreyê ê çîyandê bînan deha vêşî yo, berzeya bejnda însanan jî bi dergeya ya. *Kur. Dirêj. Tr. Uzun.* Merdimêndo derg, erdê ma yê dergî mîyan di bî. Bi destandê xwu ya henarê ma yê şîrinokîy çînayê.

dergah *Nn.* Kîber, ber, meqam, qat, ca, huzûr. Cayo ki jewên tey roşeno, tey aseno, tey tecellî keno, kesan qebûlê huzûrî keno. *Tr. Dergah, kapı, huzur, makam.* Boka Ellah ma dergahdê xwu ra nêerzo. Çunkî dergahdê Ellahî di nîyaz beno, naz nêbeno.

dergahê Ellahî *Teo. Nn.* Dergahê Ellay, dergahê Rebbî, kîberê Ellay, huzûrê Ellay, ca û meqamê Ellay, qebûlê Ellahî, rîzayeya Ellahî. *Tr. Allah'ın kapısı/dergahı, Allah'ın huzur/kabulü, Allah'ın rızası, Allah'ın makamı.* Boka kes dergahdê Ellahî ra nêqewirîyo, nêerzîyo. Çunkî zewmbî dergaho heqîqî çinî yo.

dergahê Rebbî *Teo. Zv. Nn. Bw.* Dergahê Ellahî. Eger şima dergahdê Rebdê xwu di destanê xwu nêakerê û duay nêkerê, dergahê Rebbî do şima ser o bigêrîyo.

dergahîraerzîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Dergahrabîyaye/ê. Gereg ki şima hal û rewş û moralê merdimdê dergahîraerzîyayeyî bişê texmîn bikerê.

dergahrabîyaye/ê *Zv. N.* Kîberrabîyaye/ê, dergahraerzîyaye/ê, dergahîraerzîyaye/ê, dergahvinîkerde/ê, qewirîyaye/ê, huzûrrabîyaye/ê, huzûrraqewirîyaye/ê, berraerzîyaye/ê, meqamraerzîyaye/ê, ca û meqam ra bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qewirnayo, kîber ra eşto, rîza û qebûlê kesên kerdo vinî. *Tr. Kovulan, huzur/dergahtan atılan.* Vanê o merdimo dergahraerzîyaye yo, kîberî vero livê roniştişî keno.

dergah ra bîyayeni *f. M.* Dergahrabîyayîş. Kîberî ra erzîyayeni, ber ra erzîyayeni, huzûr ra bîyayeni, rîza ra bîyayeni, red bîyayeni, qewirîyayeni, huzûr ra bîyayeni. *Tr. Makamdan, huzurdan, kapıdan kovulmak.* Eger şima a saeti wina wina nêkerdayê, şima do dergah ra bibîyayê.

dergah ra erzîyayeni *Zv. f. M.* Dergahraerzîyayîş. Dergah ra bîyayeni. Boka ma dergahdê xwu ra nêerzo. Îinên ki ma dergahdê ci ra bierzîyê, ma deha rew rewî nêşenê ey çimî kewê.

dergahraeşte/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; dergah ra erzîyayo, kîber ra qewirîyayo, huzûr ra qewirîyayo. *Tr. Huzur/dergahtan kovulan.* Keso dergahraeşte rew rewî pey di nêşeno bêro.

dergah ra eşteni *Zv. f. M.* Dergahraeştiş. Dergah ra qewirnayeni, kîberdê xwu ra eşteni, huzûrdê xwu ra qewirnayeni. *Tr. Dergahından atmak, huzur/kapısından kovmak.* To mêrdeko qegûn xwu dergah ra nêeştayê, guna yo.

dergahrakerde/ê *Zv. N.* Berrakerde/ê, kîberrakerde/ê, huzûrrakerde/ê, ca û meqam ra kerde/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên bîyo sebebê dergahdê ci, kesên yan jî çîyên bîyo sebebê vinîbîyayeyenda dergahdê ci. *Tr. Huzur/dergahtan edilen, huzur/dergahın kaybına neden olunan, huzur veya makamının kaybolmasına neden olunan.* Merdimo dergahrakerde yo çiman ra hesrîy war keno.

dergah ra kerdeni *Zv. f. M.* Dergahrakerdiş. Ber ra kerdeni, kîber ra kerdeni, huzûr ra kerdeni. Sebebê qewirîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni, sebebê vinîkerdenda dergahdê kesên yan jî çîyên bîyayeni, sebebê vinîkerdişdê dergahêndê jewî bîyayeni, sebebê redbîyayîş û rîza vinîkerdişdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Huzurdan etmek, dergahtan etmek, birisinin dergahının kaybına neden olmak, birisinin rıza ve kabulünün reddine neden olmak.* To ez dergah ra kerda, boka Ellah heqdê to ra bêro.

derganderg *Nn.* Derganey ser. Hettanî ki dergeya ci dewam kena. *Tr. Boylu boyunca, uzunlamasına.* Derganderg xwu bi erdî yo girot û şi.

dergandergane 1. *Nn.* O/çîyo ki derganey ser dewam keno û şino. *Tr. Boylu boyunca iş yapan, uzanan vs.* Mêrdek dergandergane şîyê. Qe nêvatê ki na jî dikên a. 2. *Nn.* Çîyo ki derganey ser o yo, o yo derganey ser o şino. *Tr. Boylu boyunca gitme, iş yapma.* Ez a kena nê rezî dergandergane birama (verî kilmaney ser ramîyayo.)

dergandergane y *Nm.* Bi şikildê derganey a. *Tr. Boylu boyunca.* Kes şeno bi dergandergane y a karê ci bikero. Labelê kerdena verêni ez qayîl nîya bixerpna.

dergandergey *Nm.* Bi şikildê derganey ser o bîyayeni/kerdeni. *Tr. Uzunlamasına, boylu boyunca.* Dergandergey ser o vinderdo. Tayên jî herayey ser o vinderdayê, do deha weş bîyayê.

dergane *Nn.* Dergikî. Çî/keso ki ze ki derg bo, sankî derg o. *Tr. Uzunca, uzunlamasına, mufassal, tafsilat, uzun gibi.* O çîyo dergane mi nêrîda.

derganey *Mat. Nm.* Dergeya ci. Bejni di kişta vêşî, herayey nê. *Tr. Uzunluğuna, uzunlamasına, uzunluk, tafsilatlı olarak, mufassal/detaylı olarak.* Esas weş bî. Labelê tenekên derganeya ci vêşî bî. Bi mi ki fehmkerdiş dayeni, ne bi derganeya ya, ne jî bi kilmaneya ya. Bi weşqisan a ya.

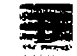
derganey ser *N.* Vera dergeyda ci, kişta derg ser. kişta bejnda ci, bejni ser. *Tr. Mufassal olarak, detaylı bir şekilde, detaylamasına, uzun tarafına doğru, uzunlamasına.* A şaleri derganey ser raki.

dergbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bejna ci jewî yan zî tayêni kerda dergi. *Tr. Uzanan, uzayan.* O lajeko dergbîyaye do ez texmîn kena ki neya tepiya derg nêbo. Çunkî birayê ci jî o babet bî. 2. *N.* Rakewte/ê. Qandê rakewteni merdimo ki bîyo derg. *Tr. Yatan. Yatmak veya dinlenmek üzere uzanan.* O mêrdeko dergbîyaye, qe beno ki rakewto jî.

derg bîyayeni 1. *f. M.* Dergbîyayîş. Bejna ci vêşî bîyayeni, vera cor bejni di vêşî bîyayeni. *Tr. Uzamak.* Mi dîna serrîy dî ki, bol bîyo derg, mi nêsilasna. 2. *f. M.* Dergbîyayîş. Ganê xwu seranser erda disknayen û yan rakewteni yan jî qerimî/edizîya xwu giroteni. *Tr. Uzanmak, yere yatmak, uyuma vaziyeti almak.* Ez tenekên derg bîya. Qe beno ki mi tenekên çimê xwu jî nay bî pêya ki, ey ez werzanaya, va, werzi, dinya bi qen a kuwîyayo pêya. 3. *f. M.* Dergbîyayîş. Kilm nêbîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Uzun olmak.* Merseleyênda dergi bî. Kaşka to tenekna kilm kerdayê.

dergek/i 1. *N.* Çî/keso ki derg o. Labelê eger ki bi qerfan a, eger ki bi sebebnakî ya bi dergey a werdî vîneyayo. *Tr. Uzunluğuyla alay edilen, uzuncuk.* Ez jî hendê ê dergekî bena. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi serran a werdî yo, labelê bi bejna derg o. *Tr. Yaşça küçük, fakat boyca uzun olan.* Beri nê çîyê mi bidi ê lajekdê dergekî. 3. *N.* Dergo werdî yo qergûno mehsûmeki. Kes/çîyo ki; derg û werdî û mehsûm û qergûn o ki zerrîya kesî pey veşena. *Tr. Sevimli, küçük, zavallı ve kendisine acınan uzun.* Dergekdê mi rê neheqey mekerê.

dergekey 1. *Nm.* Dergek/i bîyayeni, wesfê dergekan ser o bîyayeni. Bi dergeyda kesên a qerfîy bîyayeni. Keso ki kes bi dergeyda ci ya zena ze bêtera Ellahî ya qerfanê xwu keno; a o kes bîyayeni, wesfê ê kesî ser o bîyayeni. *Tr. Uzuncuk olmak. Bir kişinin uzunluğuyla alay edilmiş olmak, boyunun çok fazla uzun olduğunu hatırlatırken adeta alay etmek.* Filan dergek tîya ra wa ravêro ki şima dergekeya ci bivînê. 2. *Nm.* Dergek/i bîyayeni. Bi serran a werdî, labelê bol vêşî derg bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi serran a pîl nîyo, labelê bêhemd bîyo derg, a o kes bîyayeni, wesfanê ê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yaşça küçük, ancak boyu çok uzamak.* Ki şima şa bi a dergekeyda ci ya ci bixapêno, bêrê ez do filan çîyê xwu bi şima da. 3. *Nm.* Dergo werdî yo qergûno mehsûm o zerrîveş bîyayeni. Keso ki hem qergûn o, hem mehsûm o yan jî kes ci mehsûm qebûl keno, hem zerrîya ci veşaya yan jî zerrîya kesî pey veşena; a o kes bîyayeni, wesfanê ey xwu ser o çarneno. *Tr. Küçük, masum, zavallı, içi yanan veya yandığına inanılan kimse olmak.* Ez do dergekeyda ci rê se kera, se vaja?

dergey *Mat. Nm.* Derazey. Cayên ra vera canakî, kiştên ra vera kiştnakî goreyê ê fesalandê ci yê bînan bi mîtroyan an fesala ci ya vêşî. *Kur. Dirêjî, dirêjbûn. Tr. Uzunluk, uzun olmak.* Dergeya ci, goreyê herayeyda ci bol bêfesali bî.

der geyrayeni *f. M.* Dergeyrayîş. Ci ra geyrî bîyayeni, ci nêveyayeni, qarişê ci nêbîyayeni. *Tr. Dokunmamak, dokunmazlık, karışmamak.* Pîyê ci ci rê va: Lajekî ra dergeyrî bi, o tim qarişê ci bî. Soyîn pîyê ci da ê nerehatî ro. Herro ti, ti ci ra dergeyrî nêbenê!

dergimergi *Cog. Nm.* Merga dergi. Merga ki hem derg a, hem jî şênaî ya. *Tr. Uzun boylu, uzun uzadıya varıp giden mera, otlak, çayırlık.* Dergimergi do dewarî weş warî kero. Çunkî emserr şilî weşi bî.

dergîs/i *N.* Waştî. Xorto/a ki qandê zewajî bi hemcînsdê xwu ya bîyo nîşandar. *Tr. Nişanlı. Evlenmek üzere nişanı yapılmış olan.* Dergîsê ci ci rê çina viraşt bî. Ay nêda xwu ra. O yo noyo ê yê pêdi kudênenê.

dergîsey *Nm.* Waştîyey. Dergîs/waştî bîyayeni. Kesa ki qandê zewajên wazîyaya û bîya nîşanini. *Tr. Nişanlılık, nişanlanmak.* Dergîseyda xwu ra tamên nêdî. Çunkî nîşanê ci tayên ramit.

dergîsiney *Nm.* Waştîyîney. Dergîsa ci bîyayeni, waştîya ci estbîyayeni, wahîrê/a dergîsî/i bîyayeni. *Tr. Nişanlılık, nişanlısı olmak.* Dergîsiney di çi naf esto ki?

dergkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî bejna ci kerda dergi, kerda vêşî. *Tr. Uzatılan, boyu artırılan.* Layo dergkerde do bes bikero. 2. *N.* Raviste/ê, rafînaye/ê. Çî/keso ki rafîneyayo, qando ki rakewo cay yan jî çîyên ser o derg bîyo. *Tr. Yatırılan, boylu boyuna uzatılan, yatması için istirhata alınan.* Merdimo dergkerde çi zano nêrakewo ki? Ma yê wext nêvînenê ki xwu rê vîstên derg bê, ê yê vînenê, noqra nêrakewnê.

derg kerdeni 1. *f. M.* Dergkerdiş. Bejna ci vêşî/bol kerdeni, derganeya ci zeyîdnayeni. Qando ki çîyên yan jî kesên bigêrîyo, ê çî yan jî kesî vera kesên derg kerdeni, ho bigî vateni. *Tr. Uzatmak, boyunu artırmak. Bir şeyin veya bir kimsenin alınması için uzatmak, al demek.* Mi lastik kerd derg jî ci nêresa. 2. *f. M.* Dergkerdiş. Ravisteni,

rafînayeni. Qandê rakewtişî wezîyet cidayeni. Erdî ser o seranser rafînayeni. *Tr. Uyuması için yatırmak.* Mi o tûtek derg kerd jî, nêrakewt. Çunkî o yo bê marda xwu hewînî nêkeno.

dergolî *N.* Dergane, dergo bêfesal. Çî/keso ki derg o, labelê bêfesal o, dergeya ci weşi nîya û bêbîçim o. *Tr. Ölçüsüz/biçimsiz uzun, nahoş uzun.* Jewêndo dergolî bî. Mi sere nêkewt. Axirî ki mi ci ra hez nêkerd.

dergolîyane *Nn.* Dergolî bîyayeni. Zêdê dergolîyana bîyayeni, zêdê dergandê bêbîçiman û bêfesalana bîyayeni. *Tr. Biçimsiz ve ölçüsüz uzun boylular gibi.* Nika ti ûja di çirê winî dergolîyane derg bîyê ki?

dergolîyaney *Nm.* *şekil û* bîçim û meş û ray û mêlî di dergolîyane bîyayeni, zêdê dergandê bêbîçiman û bêfesalan bîyayeni. *Tr. Biçimsiz ve ölçüsüzler gibi olmak.* Ez a kena dergolîyaneyda ci ser o xwu rê palikêr ba.

dergolîyey *Nm.* Dergolî bîyayeni, dergo bêbîçim û bêfesal bîyayeni, wesfê dergolîyan ser o bîyayeni. *Tr. Biçimsiz ve ölçüsüz uzun olmak.* Key ki dergolîyeya ci ûja di bî girê, bêrî ma newedera qisey kenê.

derg û barî *N.* Deraz û zirav. Hem derg, hem jî barî. Çî/keso ki hem derg o hem jî barî yo. *Tr. Uzun ve ince, hem uzun hem de ince.* Merdimênda derg û barî bî.

derg û barîyane *Nn.* Bi şikildê derg û barî ya bîyayeni, bi şikildê hem dergî ya hem jî barî ya bîyayeni. *Tr. Uzun ve ince, hem uzun ve de ince bir şekilde.* Ellah zano jewêndo derg û barîyane bî. Winî nêbî?

derg û barîyaney *Nm.* Derg û barîyane bîyayeni, wesfê derg û barîyan ser o bîyayeni, şekil û bîçim û meşî di derg û barîyane bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İnce ve uzun olmak. Hem ince hem de uzun olmak.* Eger derg û barîyaneya ci jî bi zerrîda to ya nêbî. Xwura ma deha nêşenê to rê çîyên bidê rîdayeni.

derg û barîyey *Nm.* Deraz û ziravey. Hem derg hem jî barî bîyayeni, derg û barî pîya bîyayeni. *Tr. Uzun ve ince olmak, hem uzun hem de ince olmak.* Derg û barîyeyda ci ra mi xeyrên nêdî. Kaşka biterbîye û bişîreti bîyayê.

dergûdîla *N. Bw.* Dipûderg/i. Rayênda dergûdîla bî, nêqedîyayê.

dergûdîlakî *N. Bw.* Dipûdergane. Boka şima şîy xwu rê dipûdîlakîyên dî?

dergûdîlane *Nn. Bw.* Dipûdergane. Eger ze ki ti yê vanê dergûdîlane bîyayê, qey ma do ferq kerdayê.

dergûdîlaney *Nm. Bw.* Dipûderganey. Ma dergûdîlaneyda ci ra fek verdayo, ma yê deha nêşenê xwu ci fekî ra bireynê.

dergûş/i *N.* Qundax/i, gergûş/i. Qeço/a pişte/ê. tûto pişte, pita piştê. *Tr. Kundak, kundaktaki çocuk.* Dergûşê xwu girot bî û kewti bî ray.

dergûşey *Nm.* Dergûşi bîyayeni, karê dergûşan kerdeni, cayê dergûşan bîyayeni, wezîfeyê dergûşan kerdeni. *Tr. Beşiklik, beşik görevi görmek, beşikteki çocuk olmak.* Vanê Mezopotamya xeylên medenîyatan rê dergûşey kerda.

dergûşey kerdeni *f. M.* Dergûşey kerdiş. Kesên rê yan jî medenîyetên rê ware bîyayeni, cayê ci yê vijîyayîşî bîyayeni. Qeçekan û medenîyetan rê cayê hêlbîyayîşî, cayê rakewtişî, cayê vinderdişî, cayê hewîyayeni bîyayeni. *Tr. Beşiklik yapmak, yuvalık yapmak.* Mezopotamya, bi hezar serran a û bi desan medenîyetan rê dergûşey kerda.

dergûşini *Nm.* Biqeçi. Çî/kesa ki tey dergûşi esta, dergûşa ci esta, wihêra dergûşên a, qeçê/a ci esto/a. *Tr. Çocuklu, yavrulu, emzikli, kundağı olan anne.* Cinîya dergûşini wa ata şiro, a bêdergûşini jî wa nata bêro.

dergûşîyey *Nm.* Dergûşî bîyayeni, qeçê/a qundaxî bîyayeni. *Tr. Kundak çocuğu olmak, emzikli çocuk olmak.* Mêrdekî va: Ki dergûşîyey ra, kes do girdanê ci ravîyarno.

derhal *Nn.* Hema, desta, dest di, rewane, verorde. Bi wext vinî nêkerden a, tew mevindi, bi ecele ya. *Tr. Derhal, ivedilikle, acilen, hemen, tez elden.* Nê karê nehsî derhal wedarê. Ki nêwedarîyo, ma yê kenê qelbê pê pêra verdê.

derheq *N.* Heqdê ci di, ci ser o, ser o. *Tr. Hakkında, onunla ilgili, onun üzerinde vs.* Derheqê sibîlan di çîyên nêame rojanî. Rojanî pêro jî eskeran ser o bî. Derheqê sibîlan di qiseyên tenya est bî. A jî: "Ewro ma do sibîlan ser o qiseyên jî nêkerê" bî.

deribîyaye/ê *Teks. N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bi goçînî ya derzîyayo, deştenîya ci bîya. *Tr. Çuvaldız ile kabaca dikilen, dikişi yapılan şey.* Orxano deribîyaye do meşti birişîyo.

deribîyayeni *Teks. f. M.* Deribîyayîş. Derab bîyayeni. Bi deştenîya qenabî ya derzîyayeni, derab giroteni, derab bîyayeni. Peme, peşmî, birîsim û çîyanê winasînan sifte kenê şelt, dima jî bi goçînî ya derzenê. Ney rê vanê deribnayeni, kam ki yan jî çiçî ki hina bo jî beno deribîyayeni. *Tr. Çuvaldız ile yapılan döşek, yorgan vb. kaba dikişler.* Ey ez deribnaya. Ze ki mi şeklêndo xiraba biderzo.

deribnaye/ê *Teks. N.* Doşeg û orxan û çîyo wi-[illegible] deşte/derab bîyaye. Çîyo (bi zewmbîvaje [illegible]) ki bi goçînî ya derzîyayo, deştenîya ci ya [illegible] bîya. *Tr. Çuvaldız ile dikilen döşek veya yorgan gibi eşyalar.* Mi doşego deribnaye rişt şima rê. Ûja di qey bîyo vinî.

deribnayeni *Teks. f. M.* Deribnayîş. Derab kerdeni. Deştenîya goçînî kerdeni. Şeltê doşeg û orxan û balişnayan bi goçîner a deşteni. *Tr. Döşek, yorgan ve yastık gibi yatacak eşyalarının bez kısmının kaba bir şekilde dikilmesi.* Dayêya doşeganê veyveri deribnena.

deribnok/i *Teks. N.* Kes/çîyo ki; karê deribnayîşî keno, şeltanê doşegan û orxanan û çîyanê zêdê balişnan bi goçînî ya derzeno, deştenîya nînan keno. *Tr. Döşek, yorgan ve yastık gibi yatacak eşyalarının kılıfını çuvaldız ile kaba bir şekilde diken.* Deribnokêndo mezbût nêbo, hîrê rojîy pêser o nêşeno bigurweyo.

deribnokey *Teks. Nm.* Deribnok bîyayeni, karê deribnokan kerdeni, ser o (tey/pa) wesfê deribnokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi goçînî ya şeltanê doşeg û orxan û çîyandê zêdê nînan derzeno, deştenîya nînan keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Döşek, yorgan veya yastık gibi yatacak malzemelerinin kılıfını kabaca çuvaldız ile kılıf kısmını dikmek ve bu meslek.* Şima deribnokeya ci ecibnê yan nê?

derisîyaye/ê *N.* Derisîyaye/ê, şeqitîyaye/ê, terrîşîyaye/ê, şemitîyaye/ê, xijikîyaye/ê, deriskîyaye/ê, xîjbîyaye/ê, çerexîyaye/ê. Çî/keso ki cayêndo şemîtok ra şemitîyayo, şeqitîyayo, deriskîyayo, çerexîyayo, xîj bîyo. *Tr. Kayan.* Mêrdeko derisîyaye ca di merd.

derisîyayeni *f. M.* Derisîyayîş. Şeqitîyayeni, terrîşîyayeni, şemitîyayeni, xijikîyayeni, derîskîyayeni, xîj bîyayeni, çerexîyayeni. Cayêndo xîjonek ra xîj bîyayeni, finêra lerî bîyayeni. *Tr. Kaymak.* Mêrdek cayo ronin di derisîya, guna war ro.

derisnok/i *N.* Terrîşnok/i, şeqitnok/i, şemîtnok/i, derisknok/i, çerexnok/i. Çî/keso ki kesî cayên ra deriskneno, şeqitneno, beno sebebê xîj bîyayenda kesî. *Tr. Kaydıran.* Cayê ci derisok, bixwu jî derisnok bî. Deha ez senîn nêterrişî?

derite/ê 1. *N.* Deraye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên derito; bi hukmên a, bi qewetên a yan vera xwu anto, çewt kerdo yan jî namito. *Tr. Basınç veya baskı uygulanan, basınç uygularayak eğim/meyil kazandırılan.* Çuwalo derite do binamîyo û dima jî bikewo. 2. *N.* Dewrîyaye/ê, dewrite/ê, gezîbîyaye/ê, gezîkerde/ê. Çî/keso ki bi gezî ya, bi şertikên a gezî bîyo, besterîyayo, bîyo pak, tozûtebalê ci wedarîyayo. *Tr. Süpürülen.* Bano derite û nêderite pakey di jew nêbeno.

deriteni 1. *f. M.* Deritiş. Derayeni, dekurisnayeni, namiteni. Bi hêlên a, bi qewetên a çîyên çînakî mîyan kerdeni, vera xwu anteni. *Tr. Bir kuvvet veya basınç uygulamakla çekmek, eğmek, germek, gerdirmek.* Mi derit ser jî nênamîya. 2. *f. M.* Deritiş. Dewriteni, gezî kerdeni. Bi gezî ya, bi şertikî ya cayan besterdeni. *Tr. Süpürmek.* Hewşan biderê ki ma meymanandê xwu vero gunakar nêbê.

derîyaye/ê *N.* O/çîyo ki bi hêlên a namîyayo, bi qewetên a bîyo çewt, derênikên neyayayo ser. *Tr. Bir basınç uygulanan, eğilen.* Gilo derîyaye do bişikîyayê, ez bîya manîyê ci.

derîyayeni *f. M.* Derîyayîş. Bi hêlên a, bi qewetên a namîyayeni, çewt bîyayeni, bi derênikên a şeklê ci vurîyayeni. *Tr. Bir basınçla, bir kuvvetle eğilmek, bükülmek, yamulmak, şekil değiştirmek.* Senîn ki baro se kîloyîn derêna ser, hinî jî mêrdek barî bin di derîya cêr.

derman *Tib. Zv. Nn.* Darî, îlac, çare, hal. Çî/keso ki qandê nêweşînên, qandê gireyên, qandê derdên ci ra derman û îlac û darî û çare vijêno. *Tr. İlaç, derman, çare, çözüm, hal.* Dermanê nê derddê giranî do kotî di bivîneyo?

dermanbîyaye/ê *Tib. Zv. N.* Darîbîyaye/ê, îlacbîyaye/ê, çarebîyaye/ê, halbîyaye/ê. Çî/keso ki derd û gire û nêweşînda kesên yan jî çîyên rê bîyo darî, bîyo derman, bîyo çare, bîyo hal. *Tr. İlaç/deva olan, derman/çare olan, çözüm olan.* Keso ê derddê giranî rê dermanbîyaye senîn şima razî nêkeno ki?

derman bîyayeni *Tib. Zv. f. M.* Dermanbîyayîş. Darî bîyayeni, çare bîyayeni, hal bîyayeni. Sebebê çarekerdişdê gireyên bîyayeni. *Tr. Derman olmak, çare/çözüm olmak, deva/ilaç olmak.* Ez to nêzana. Labelê mi rê bî derman.

dermandan/i 1. *Kîm. N.* Darîdan/i. O ki derman dano kesî, derman/darî roşeno, dûkanê ci yê dermanî esto. *Tr. Eczacı, eczane, ilaç veren.* Ez a dermandanî ser ra yena. Va, dermanê to ma ser o çinî yo. Cora ez a kena şira dermandannakî ser. 2. *N.* Darîdan/i. Dolabê derman/darîyan Çîyo ki derman/darîyan tede beşirnenê. *Tr. Ecza dolabı.* Sinifan di dermandan esto. Labelê tey derman çinî yo.

dermandaney *Kîm. Nm.* Darîdaney. Dermandan bîyayeni. Karûgurwe û meslegê ci dermandan/darîdan bîyayeni, karûgurweyê rotiş û girotişdê dermanan bîyayeni. *Tr. Eczacılık, ilaç satmak,*

ilaç alım ve satımı yapmak. Dermandaney di jî nika pere nêmendo.

dermandar/i N. Darîdar/i. O ki derdên rê bîyo derman, derman dano kesî, kes ci ra derman gîno. Tr. *Derde derman olan, ilaç veren, ilaç satan, eczacı*. Axirî ki o merdim, mi rê tim jî dermandar o. Hettanî nika ez çend finîy ki şîya, mi rê cayê ci bîyo derman.

dermandarey Nm. Darîdarey. Dermandar bîyayeni, wesfê dermandaran ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên rê, gireyên rê bîyo darî/derman, derdên û gireyên hal kerdo, rotokey û girotokeya dermanan keno, derman gîno û roşeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. Tr. *Bir işe yaramak, bir derde derman olabilmek, ilaç alım ve satımı yapmak*. Şima rê dermandareya ci, mi rê însaneya ci mihîm a.

dermandej/i Kîm. N. Darîdej/i. Darîyê dejî, dermanê tewatişî. Dermano ki tewatişan fineno. Çî/keso ki janê tewatişan fineno. Tr. *Ağrı kesici. Ağrıyı kesen her türlü ilaçlar veya mecazen kimse*. Eger ti ci rê dermandej nênûşnê, emşo hewînî nêkeno.

dermaney Tib. Zv. Darîyey, îlacey. Derman/darî bîyayeni, îlac/çare bîyayeni. Tr. *Derman olma/k, ilaç olma/k, deva olma/k, çare olma/k, çözüm olma/k*. Dermaneya ci do ci eceb senîn şa kero?

dermanê çiman Kîm. Nn. Bw. Darîyê çiman. Dermanê ci yê çiman senîn ki biqedîyo, çimê ci do sancî bikerê. Gerego ki dermanê ci yê çiman ci ra kemî nêbo.

dermanê danûgi Nk. Nn. Vaşên o ki, dekenê danûgi mîyan û nêweşan rê darîbîyayîşî rê danê werdeni. Bw. Zehter. Dermanê danûgi qandê serdî, qandê seredejî rind o. Tr. *Kekik, kekik otu*. Dermanê danûgi do seredê ci rê rind bêro.

dermanê dejî Tib. Nn. Bw. Darîyê dejî. Lajekî senîn ki dermanê dejî werd, winî jî dej ser ra werişt.

dermanê kuloran 1. Nk. Nn. Darîyê kuloran, dermanê kilêncan, darîyê kilêncan. Babetên vaş o ki ci ra darî/dermanê kilêncey/kuloran virazêno. Tr. *Çörek otu*. Dermanê kuloran do debîyo mîrdê kuloran mîyan. 2. Nn. Darîyê kilêncan. Darîyo ki kes qandê bîyayîşdê kilêncan/kuloran keno mîyan. Tr. *Çörek otu. Çöreklerin kokusu hoş olsun diye konulan bir çeşit ilaç*. Dermanê kuloran do kuloran weş kero.

dermanê tewateyî Tib. Nn. Bw. Darîyê dejî. Mi va, boka ez dermanê tewateyî nêgîra. Ez winîyaya ki tewatena gandê min a mi ser ra nêwerzena. Caelmat mi girot.

dermanin/i Tib. Zîr. Zv. N. Dermankerde/ê. Çi keso ki jewî yan jî tayênî derman kerdo, derman sawito ci ra/pira, derman erzîyayo ci, derman şaneyayo pira. Tr. *İlaçlı, çaresi bulunan, çözümlenen*. Mi rê ki dermanin bî, cora ma bîyê tetirxanî.

dermaniney Tib. Zîr. Zv. Nm. Darîyîney, îlaciney. Dermanin bîyayeni, derman ci ra sawîyayeni. darî pira sawîyayeni, wesfê darîyînan ser o bîyayeni. Çî/keso ki derman sawîyayo pira, derman erzîyayo ci, darî bîyo, tey darî esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan pa bîyayeni. Tr. *İlaçlılık, dermanlılık*. Ey dermanineya ci tim jî xwu rê kerdi gire.

dermankerde/ê N. Bw. Dermanin/i. Derdo dermankerde do înşaallah û rehman ho nêdo.

derman kerdeni Tib. Zv. f. M. Dermankerdiş. Darî kerdeni, çare kerdeni, çareser kerdeni, hal kerdeni. Kesên yan jî çîyêndê nêweşî yan jî gireyênî weş kerdeni, darî ci ra sawiteni, derman kerdeni, hewl kerdeni. Tr. *Derman/ilaç yapmak, ilaçlamak, deva/çare bulmak, iyileştirmek, halletmek*. Ez do derman kerî, o do fina gireyîn kero. Doktoran derman nêkerd ki weş bo.

dermano sîya Nk. Nn. Babetên vaşên o ki derg o, dergeya ci hendê 30-40 santîmî ya. Şeklê ci zêdê taloka o, gilê ci bi perrandê ci ya pîya veşneyêno, wela ci neyêna dirbetan ser, pa dirbetîy benê weş. Labelê rî ser nêneyêno. Çunkî rîyan di şopa ci bellî bena, şopi verdano. Tr. *Yaralar için kendisinden ilaç hazırlanılan bir çeşit ottur ki, uzunluğu 30-40 cm. dir, gövdesi ve yapraklarıyla birlikte yakılmak suretiyle külü yaralara sürülür*. Verî bolini no darîyo sîya nayê dirbetan ser.

dermende/ê N. Keso ki sereyên dayo kesên yan jî çîyên ro, vera kesên yan jî çîyên şîyo û ci zîyaret kerdo. Tr. *Uğrayan, ziyaret eden, başvuran*. Merdimo dermende û der nêmende jew nêbeno. Şima kenê jew.

dermendeni f. M. Dermendiş. Sereyên pirodayeni, ci zîyaret kerdeni, vera ci şîyayeni, heta ci şîyayeni. Tr. *Uğramak, başvurmak, ziyaret etmek*. Lajek vizêr dermend, ewro nê.

derrabûl Nn. Bw. Kelbût. Mêrdekî va: Ez kelbûtdê înan ra nêtersena. Bol bol pê biediznê.

derrabûlkar/i N. Bw. Kelbûtkar/i. Cinêkeri qandê lajekdê xwu yê derrabûlkarî qe xasekî mamosteyî rê va: Hettanî nika, kesî hewna ey

[illegible] derrabûlkar o. Ti tenîyayê vanê.

derrabûlkarey *Nm. Bw.* Kelbûtkarey. Derrabûlkareya ci, dinya ra bivijîyo jî pî û may qeçekanê rara winî nêvîneno. Çunkî kes dodê xwu rê nêvzano tirş o.

derrabûl kerdeni *f. M.* Derrabûlkerdiş. *Bw.* Kelbût kerdeni. Şima vînenê ki qeçekîy do derrabûl bikerê, wexta vejê teber, hendi ki şenê wa bikerê.

dersa deşteni *Ban. Teks. Nm.* Dersa ki kes pa deşteni mûsneno. *Tr. Terzilik/dikiş dersi.* Şima do çi wext dersa deştenî bidê?

dersa keyî *Ban. Nm.* Dersa ki do keye di bibo, wezîfeyo ki do keye di bibo. *Tr. Ev ödevi.* Qeçê nêşenê dersandê mektebî bin ra bivijîyê, hewna mamosteyê dersa keyî jî danê bi ci.

dersdan/i *Ban. N.* Kes/çîyo ki; kesên rê dersi dano, ci rê dersi mojneno, mîsal dano ci, îbret dano ci, ci mûsneno. *Tr. Ders veren, hoca, öğretmen, öğretici, öğreten.* Dersdanê ci ci pîlêrî nêbî, ci qijêrî bî.

dersdaney *Ban.* Dersdaney, mûsnayeni, dersdan bîyayeni. O/çîyo ki dersi dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan pa bîyayeni. *Tr. Ders veren olmak, ders vermek, ders öğretim işleriyle uğraşmak.* Dersdaneyênda ci ya mezbûti esta.

dersdar/i *Ban. N.* Kes/çîyo ki; dersa ci esta, wahîrê ders o, veng nîyo, kişta dersa pir o, tey dersi esta. *Tr. Dersli, derssiz olmayan.* Xwocayo dersdar, cayo dersdar, merdimo darsdar, keso dersdar, mektebo dersdar ûzn. xeylên kes û çîyo dersdar esto.

dersdarey *Ban. Nm.* Dersdar/i bîyayeni, wahîrê/a dersi bîyayeni, dersa ci bîyayeni, tey dersi bîyayeni, bêdersi nêbîyayeni, kiştda dersi ra veng/i nêbîyayeni. *Tr. Derslilik, dersli olmak, ders noktasında boş olmamak.* Şima yê tim winînê dersdareyda ci ra, no kemîvînikên o. Eger şima weş biwinîyayê ci ra, qey şima do biwinîyayê hewley û xirabeyda derserda ci ra jî?

dersdaye/ê *Ban. N.* Dersdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; heqdê karûgurwe û îlm û zanîşên di ci rê dersi deyaya, mûsneyayo, ci rê numûne deyayo, ci rê karêndo erbet mûsneyayo. *Tr. Öğretilen, ders verilen, ders alan, ibret verilen, örnek verilen.* Qeço dersdaye do çirê dersa xwu nêgîro ki çirê wina bo?

dersdîyaye/ê *Ban. N.* Dersvînaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, îlm û zanayîşên di dersa xwu girota, dersa xwu vînaya, ci rê erbetên yan jî mîsalên mojneyayo. *Tr. Dersli, ders alan, ibret alan, misal alan.* Qeço dersdîyaye û ders nêdîyaye jew nêbeno.

dersgirote/ê *N. Ban.* Dersgîn/i, aqilîyaye/ê, biaqilbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dersa xwu ya zanayîşî û îlmî girota, ci rê dersi deyaya, bi ders a zanayo ki do birayê mastî yo, fehm kerdo ki dinya çend koşe o. *Tr. Ders alan, ibret alan, zikirêdilen mesajı alan, akıllanan, anlayan, kavrayan.* Zanayîşo ki ez zana, merdimo dersgirote wina serşîyaye nêbeno.

dersgîn/i *Ban. N.* Dersgirote/ê. Kes/çîyo ki; mamosteyên ra, dersdanên ra dersi vîneno, dersi gîno, qandê karûgurweyên zanayîşî ci rê dersa ci deyaya. *Tr. Ders alan, örnek alan, ibret alan.* Dersgîn do dersa xwu dersdanî ra bigîro ki bimûso.

dersgîney *Ban. Nm.* Dersgîn bîyayeni, dersi giroteni. Kes/çîyo ki; kesên ra, mamosteyên ra zanayeyên ra dersên gîno, banderêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Ders/ibret almak, mesaj almak.* Dersgîneya filanî û ders dayena bêvanî jew a û bêhîm a.

dersi 1. *Ban. Er. Nm.* Zanîşê (çîyê malûmatî û şîretî, çîyê banderey) ki kes jewdê zanayeyî ra, cayêndê dersi ra gîno. *Tr. Ders.* Ewro dersa ma veng a. Çunkî xwocayê ci çinî yo. 2. *Ban. Nm.* Çîyo ki do kesî rê bibo ornag, do kesî bimûsno, do coydê kesî di kesî rê qulên pir kero. *Tr. İbret.* Mi noqra dersa xwu girota. Ez fina nêkewna a xetayeri. 3. *Ban. Nm.* Ornag, mîsal. Çîyo ki kes vano wa zêdê ci bo. *Tr. Örnek, model, misal.* Ti yê dersê xirabîy nanê ver. Ti do ki nê dersanê xiraban ci veranê, ci rê dersê weşî bidi.

dersi dayeni *Ban. f. M.* Dersi dayîş. Dersi mûsnayeni, mîsal dayeni. *Tr. Ders vermek, ders öğretmek, misal vermek, ibret vermek. mesaj vermek.* Mi do dersa ci bidayê û ez do ageyrayê, şima nêverda.

dersi deyayeni *Ban. f. M.* Dersi deyayîş. Karûgurwe û deyayîşê dersi, ê îlmî, ê mîsalan, ê ecêbey vînayeni, ca amîyayeni. *Tr. Ders verilmek.* Mi rê dersi bideyayê, ez do bimûsayê. Mi rê dersi nêdeyaya.

dersi dîyayeni *Ban. f. M.* Dersi dîyayîş. Jewêndê zanayeyî ra karûgurwe û zanîşên û îlmên ser o dersi giroteni, ci ra ders vînayeni, wezîfeyê dersan ca ardeni. Karûgurwe û îlm û zanayîş û cayêndê ecêbî di mîsal û ecêbîy dîyayeni. *Tr. Ders almak, ibret almak.* Mi dersi dîyê. Cora mî nêşa to rê têlefûn bikero.

dersi giroteni 1. *Ban. f. M.* Dersi girotiş. Çî/keso ki kesên ra yan jî çîyên ra dersi girota, çîyo ki

do bimûso, o çî giroto. *Tr. Ders almak.* Ey mi ra dersi nêgirota. Jûnay ra girota. 2. *Ban.f.M.* Dersi girotiş. Aqilîyayeni. Bi dersên a, bi mûsnayenên a, bi ornagên a, bi kotekên a, bi zirarên a xwu ser aqilîyayeni. *Tr. İbret almak, alabileceği örneği almak, hayatttan ders almak.* Ey dersênda xwu ya weşi giroti. Bi mi ki fina çîyêndo wina xirab nêkeno.

dersi kerdeni *f. M.* Dersi kerdiş. Dersi ser o gurwîyayeni, dersi ser o xebat kerdeni. *Tr. Ders çalışmak, ders yapmak.* Ey dersa xwu kerda, ê mi menda.

dersi vînayeni *f. M.* Dersi vîyayîş. *Bw.* Dersi dîyayeni. Esas a saeta tepîya mi dersa xwu dî bî. Ez fina aja nêşîyê jî, înan ez bi zorên a razî kerda û berda.

derskerde/ê *N.* Keso ki dersa xwu kerda, wezîfeyê derserda xwu ardo ca. *Tr. Ders yapan.* O merdimo derskerde do gamekna bivijîyo teber, ti jî tey şorî.

dersvîn/i *Ban. N.* Dersvînok/i. Kes/çîyo ki; dersi vîneno, dersi gîno, kesên ra mîsalên, erbetên vîneno. *Tr. Ders alan, ders gören.* Eger keso dersvîn û dersdan pêya roşo û werzo, mûsnayeni do weşi bibo.

dersvîney *Ban. Nm.* Dersvînokey. Dersvîn bîyayeni, dersi vînayeni. Kes/çîyo ki; dersi vîneno, dersi mûseno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ders almak.* Ez a kena dersvîneya ci eşkera kera.

dersxane *Ban.* Cayê dersi. Cayo ki kes tede dersi keno. *Tr. Dersane.* Dersxane di dersi do bibo. Bê dersi kes do ûjanan serbikar nêkero.

derûş/i *Zoo. N. Bw.* Eylo. Derûş kerî ser o anişto.

derûxîyaye/ê *N.* Peydabîyaye/ê, vîneyaye/ê, dîyaye/ê, meydanamîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê jewî yan jî tayên a bîyo, tedarîk bîyo, ameyo meydan, ca amîyayo, vijîyayo meydan, derûxîyayo, vîneyayo. *Tr. Meydana getirilen, tedarik edilen, sağlanan, oluşturulan, peydahlanan.* Çîyê şima o derûxîyaye senîn bî, ca di bî vinî?

derûxîyayeni *f. M.* Derûxîyayîş. Derûxte bîyayeni, meydan amîyayeni, peyda bîyayeni, vîneyayeni, dîyayeni, ca amîyayeni, virazîyayeni. *Tr. Sağlanmak, peydahlanmak, meydana gelmek, oluşturulmak, oluşmak, elde edilmek.* Eger gogi a saeti nêderûxîyayê, ma do kay verdayê.

derûxnaye/ê *N.* Caarde/ê, meydanarde/ê, virazîyaye/ê, vîneyaye/ê, dîneyaye/ê, peydabîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo meydan, vînayo, havil kerdo, derûxte kerdo. *Tr. Tedarik edilen, sağlanan, meydana getirilen, oluşturulan.* Key ki şima şa ê karê ci yê çetinê derûxnayî hal kero, wexta ez di qisekanê xwu vana.

derûxnayeni *f. M.* Derûxnayîş. Derûxte kerdeni, tedarîk kerdeni, meydan ardeni, havil kerdeni, vînayeni, dîyayeni, peyda kerdeni, caardeni. *Tr. Bulmak, elde etmek, sağlamak, meydana getirmek, oluşturmak, peydahlamak, tedarik etmek.* Eger şima nêşayê a saeti biderûxnayê, îspatey ma pêrini do ûja di xasekî kotekê xwu biwerdayê.

derûxnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên derûxte keno, tedarîk keno, ano meydan, havil keno, ano ca, peyda keno. *Tr. Sağlayan, tedarik eden, meydana getiren, peydahlayan, oluşturan.* Kes do olayîyênda derûxtê di derûxîyayeyî û derûxnayeyî û derûxîyayen û derûxnokî bişo bimojno.

derûxte/ê *N.* Tedarîkbîyaye/ê, peydakerde/ê, vîneyaye/ê, caarde/ê, kerde/ê, dîyaye/ê. Çîyo ki peyda bîyo, meydan amîyaye. *Tr. Görülen, sağlanan, tedarik edilen.* O kes şima kê derûxte kerd?

derûxteni *f. M.* Derûxtiş. Tedarîk, tedarîk kerdeni, peyda kerdeni, çîyanê laziman vînayeni. *Tr. Deruhte, tedarik etmek, hasıl etmek, peydahlamak.* Kalik û pîrikê ma vanê filan çî derûhte ki.

Derwêşê Cemalan *Nn.* Reîsê ezbetênda Dêrsimijan o. *Tr. Tunceli'deki Cemalan adı verilen bir aşiret lideri.* Derwêşê Cemalan kesêndo senîn o?

derxalan *Nn.* Welatê xalan, cayê xalan, wareyê xalan. Cayo ki tey xalîy roşenê. *Tr. Dayılar diyarı, dayılar memleketi.* Ma ne derapan verday ne jî derxalan verday. Ma nêşa bivîno.

derz *Nn. Bw.* Enc. Derzê ci weş o. Labelê fiyetê ci vêşî yo.

derze *Nn.* Piştî. Çarê girêdaye yê ki do hewadeyê mîyaneyî ser ki bikirêşîyê. Barê paştîda merdimî. Barê qirşan o ki do hewadeyo paştî ser. Baro ki ser ra bin, kaleki ra kaleki girêdeyayo û do hewadeyo doşî ser. *Tr. Bele yüklenmek üzere bağlanan yük.* Cinîyan çarê xwu kerdê derze, ê yê kenê ray kewê û bêrê keye.[1]

derzeyîn/i *N.* Çî/keso ki derze/piştîyê ci esto, şelaga ci esta, barê ci yê çaran esto. *Tr. Çalı yüklü.* Kaşka şima barnakî bar nêkerdê ê kesdê derzeyînî ser.

derzeyîney *Nm.* Derzeyîn/i bîyayeni, barê ci yê çaran bîyayeni, tey derze bîyayeni. Kes/çîyo ki;

---

1 Qandê derze û şele û bar û şelagi *Bw.* Binvajedê "şele"y ra.

ser o derze esto, şelaga ci derze o; a o kes yan jî [illegible] bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Çalı yüklü olmak, sırtında çalı yükü bulunmak, çalı yüküne sahip olmak*. Mabeyndê derzeyîneyda şima û bê derzeyîneyda şima di çiçî esto?

derzinî 1. *Teks. Nm.* Heceta deştenî. Çîya barî û tûja asinîn a ki kes pa çinayan derzeno. *Tr. İğne, dikiş iğnesi*. Derzinî çinêbî. Cora mi nêşa biderzo. 2. *Tib. Nm.* Enjektor. Derzinîya derman pirodayeni. Derzinîya ki kes dermano awikin dano nêweşan ro. *Tr. Enjektör*. Derzinî çinêbî, ma şewdirêrî dê piro. 3. *Tib. Nm.* Darîyo awikino ki do bi derzinîyan a pirodeyo. *Tr. İğne, enjektörle enjekte edilen sıvı ilaç*. Doktorî mi rê da desên derzinîy nûşnay bî, mi nêwetard ki xwu ro do. 4. *Ss. Nm.* Parçeyê sîlehan o ki guneno mermî ro û silehan nano pa. *Tr. Silahlarda ateşlemeyi sağlayan iğne*. Eger derzinîya tifingan çinêbo, tifingîy nêteqenê.

derzinîkerde/ê *Tib. N.* Çî/keso ki derzinî keno, derzinikî keno, ze ki derzinîy şirê ci ra. *Tr. Karıncalanan, iğnelenen*. Desto derzinîkerde do doktorî mojîyo ki weş bo.

derzinî kerdeni *f. M.* Derzinîkerdiş. Ze ki derzinî şiro ci ra/pira. *Tr. İğnelenmek, karıncalanmak*. Linga min a derzinî kena. Ez a kena şira nêweşxane.

derzinîpirodaye/ê *Tib. N.* Derzinîwerde/ê, derzinîcirodaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a derzinî deyaya piro/ci ro. *Tr. İğnelenen, iğne yapılan/vurulan*. Mi zanayê o merdimo derzinîpirodaye do bimiro. Çunkî ay bi xeta ya dê piro.

derzinî pirodayeni *Tib. f. M.* Derzinîpirodayîş. Bi derzinî ya darîyên jewî gan ro dayeni. *Tr. İğne yapmak, iğne vurmak*. Hemşîra derzinî dê mi ro tepîya ez bîya weşi.

derzinîwerde/ê *Tib. N.* Derzinîwer/i. Çî/keso ki nêweşînên di qandê weş bîyayîşî dermano awikin o ki bi derzinî ya deyêno ci ro/piro. *Tr. İğne vurulan, iğne yapılan*. Nêweşo derzinîwerde û hebîywerde weş bîyayîş di jew nêbeno.

derzinî werdeni *Tib. f. M.* Derzinîwerdiş. Bi destêndê hemşîrayên yan jî doktorên a nêweşey di derzinî werdeni, xwu ro dayeni. *Tr. İğne yemek, iğne yapılmak*. Mi lîsa di, seredejey ra hewtay û panc derzinîyê "lincosin"îy pêdima werdîy.

derzînik *Teks. Nn.* Derzîdan. Çîyo ki qando ki derzinîy pa vinderîyê yan jî tey bibeşirîyê virazîyayo. Ginda yan jî çîyê derzînîyano pemeyîn. *Tr. İğnelik*. Derzînikê ci çinî yo, hawêr derzinîyê ci yê erdo şinê ma lingan ro. Nêşena xwu rê derzînikên jî virazo.

derzînikî *Ç.* Derzinî. Ze ki derzinîy şirê ci ra/pira. *Tr. Karıncalama, iğnelenme*. Linganê ci derzinikî kerdê. Cora şî nêweşxane.

derzînikîyey *Çm.* Derzinîyey, derzinikî kerdeni, derzînikî bîyayeni, ze ki derzinîy şirê ci ra. *Tr. Karıncalama, iğnelenme*. Derzinikîyeyda ci ra ez bol eciz bîya.

derzînok/i *N.* Çîyo ki derzînikî keno, ze ki derzinî şiro kesî ra. *Tr. Karıncalama yapan, iğneleyen*. Mi rê tim jî derzînok bî.

derzînokî *N.* Ze ki derzinîy şirê ci ra, halê derzinikî bîyayeni. *Tr. Karıncalanma, iğnelenme, iğne batıyor gibi olma*. Hetta ki derzînokî nêbî, nêşî nêweşxane.

derzîyaye/ê 1. *N.* Deşte/ê. Çîyo dirate yo ki karê ci yê deştenî bîyo, virazîyayo, deştenîya ci bîya. *Tr. Dikilen*. To o çinayo derzîyaye sera eşt? 2. *Tib. N.* Gano dirîyaye, goştê ganîyo dirîyaye. Goştê ganîyo ki bi şikildê çixîzên a derz dekewto de. *Tr. Vücutta, kasta meydana gelen yırtık, adale yırtığı, iç çizik, yırtılan kas*. Saqeyê ci yo derzîyaye do çiwext weş bo?

derzîyayeni 1. *f. M.* Derzîyayîş. Meydan amîyayena deştenî, bîyayena deştenî, virazîyayena deştenî. *Tr. Dikilmek*. Çinayê to derzîya bî. Çirê to a arey kerdi? 2. *Tib. f. M.* Derzîyayîş. Dirîyayena gandê kesî, dirîyayena goştdê gandê kesî. *Tr. Kas yırtılması*. Lingerda linggogêrdê filan govilî di derz virazîya bî, derzîya bî. Do dîrê heftey kay nêkero.

desawite/ê *N.* Sawite/ê. Çî/keso ki sawîyayo çîyen yan jî kesên ra. *Tr. Bulaştırılan, sürülen*. Boyaxêndo desawite rew rewî ci ra pak nêbeno.

desawiteni *f. M.* Desawitiş. Sawiteni. Çîyêndê zêdê boyaxî û rengînî û lincî bi çîyan a, bi jewî ya sawiteni. *Tr. Sürmek, bulaştırmak*. Mêrdekî çîyêndo xirab desawit ci ki deha rew rewî ci ra pak jî nêbeno.

desawîyaye/ê *N.* Sawîyaye/ê. O/çîyo ki sawîyayo çîyên yan jî kesên ra. *Tr. Bulaşan, sürülen*. Keyneka ki desawîyê bî ci, a ya deha nêşeno xwu ci ra pak kero.

desawîyayeni *f. M.* Desawîyayîş. Sawîyayeni. Bi çîyên a, bi jewî ya sawîyayeni. *Tr. Sürülmek, bulaşmak*. Ez do jî bi ci desawîyayê, bi motenda hembazên a ez ci ra reya. Ê ki desawîyay ci, hewna ci ra pak nêbîyê.

des bi des *Mat. Nm.* Hergi fini bi des a vera vernî yan jî vera peynî bi amorden a şîyayeni. Hergi fini bi des a luwayeni, bi des a zeyîdnayeni,

bi des a kemênayeni, desî rê des ramiteni, bi desî ya şîyayeni, bi desî ya amîyayeni, desî desî ver kerdeni ûzn. Des, vîst, hîris, çewres ûzn. yan jî pancas, çewres, hîris, vîst û des. *Tr. Onar onar, onarlı. Her defasında on giderek işlem görmek.* Qeçêno! des bi des hettanî se biamorê.

des bi desey *Mat. Nm.* Hergi finî bi şikildê des a şîyayeni yan jî amordeni. *Tr. Her defasında onar onar giderek sayı saymak veya işlem görmek.* Des bi desey şî tepîya, finê jî eşt pancî ser. Mamostey ci rê va: Bes o, to xwu şaş kerd.

des des *Mat. Nn. Bw.* Des bi des. Des des biamori, to rê bes o. Ti nika nê, dima jondes bi jondes amorenê.

desgişt/i *N.* O/çîyo ki bi des giştan a nûşneno. *Tr. On parmak, on parmakla yazı yazan, daktilo kullanan, klavye kullanan.* Ez a bi di giştan a nuşte nuşnena, o yo bi des giştan a nûşneno. Kotî ez do zêdê ê desgiştî ya bilezna?

desgiştey *Nm.* Bi des giştan a nuşte nûşnayeni, des giştan jî klavye di, textîlo di gurwênayeni. Kes/çîyo ki; teqtîloyên yan jî klavyeyên bi des giştan a nûşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. On parmaklı olma, on parmakla iş görme, on parmakla daktilo, klavye kullanmak.* Desgiştey di lez, digiştey di berey mendiş esto.

desgîn/i *N.* Destgîn/i. O/çîyo ki gîno xwu destî, giroto xwu destî, kerdo xwu destî, tepişto, derdest kerdo. *Tr. Eline alan, zapteden, eline geçiren, yakalayan, tutuklayan.* Derdest bellî yo. Labelê destgîn nebellî yo.

desgîney *Nm.* Destgîney, derdest kerdeni, tepişteni, xwu destî mîyan kerdeni. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên keno xwu destan/lepan mîyan, tepşeno, derdest keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Eline almak, zaptetmek, yakalamak, eline geçirmek.* Desgîney do bibo ki, sûjdar derdest bo.

Desika Hecîyan *Teo. Nm.* Des rojê ki verê Roşandê Hecîyan bi rojeyî ravêrênê. *Tr. Kurban Bayramı hemen öncesi oruç tutulan on günlük süre.* Ma Desika Hecîyan tepêşenê.

desiki *Mat. Nm.* Çîya ki bi desan a virazîyaya, ten des teney estê. Çî/kaxita ki ser o nimroyê 10 nûşnayo. *Tr. Onlu, onluk. Üzerinde 10 yazılı olan özel şey, 10 numaralı şey, onlu sistemle hazırlanan her bir onluk.* Lajekî va: Mi desiki eşti, ey jewiki dê piro. Çunkî ma kaya jondesiki kay kerdê.[1]

desîmetre *Nn.* Desîmetro. Derganeya ki des qatan ra qatêndê metre ya. Des qatê santîmetre o, se qatê jî mîlîmetre o. Nîşanê ci "dm." o. *Tr. Desimetre.* Mi hendê desîmetreyên çixazên anti. Ey va, desnakî bianci. Dimilî di des şîyo kewto Latînî jî.

desîmetro *Nn. Bw.* Desîmetre. Des teney desîmetroy kenê metreyên.

desmaj *Nn.* Destmaj, destnimaz, awdaz. *Tr. Abdest.* Awa ki kes pa destan şuweno.

desmali akerdeni *Zv.f. M.* Desmali akerdiş. Parse kerdeni. Bi destmali akerdiş a parse kerdeni, şarî ra çî waşteni. *Tr. Dilencilik yapmak, mendil açmak.* Dî ki do veyşan bimano, şî camî vero desmali akerdi.

des qat *Nn.* Bol vêşî, des finîy deha bol. *Tr. On kez daha fazla, on şiddetinde, on defa daha ileri vs.* O merdim des qatê to yo, xwu gird nêvîneno. Ti çi winî xwu gird hesibnenê?

desqat/i *Mat. N.* Çî/keso ki hewna des qatîy vêşî yo, qatê ci des o, des qatê ci estê, des finîy hewna vêşî yo. *Tr. On kat, on katlı.* Ez bi bînadê desqatî ya dîyar kewta, cîfan cîfi nêmenda. Ti çirê hîrê qatan a mendê?

dest 1. *An. Nn.* Azayê kesî yo ki giştê kesî yê pa, kes pa weno, şimeno, keno, nûşeno, tepêşeno û wezîfeyê kerdenan vîneno. *Tr. El.* Mi dest eşt bi ci ki ez ci rê yardim bikera, ey destê mi pey di kerd. 2. *Zv. Nn.* Qewet, şayena kesî, qewet û qudret, hêle, hêledarey, îrade, şayena kerdenî, destresey, hakîmey, hakîm bîyayeni, zor û zordarey. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, irade, hakim olma, yapabilme.* Eger şima dest ra yeno, ci rê yarmetîni bikerê, destbera xwu ci ra mekemênê.[2] 3. *Ed. Nn.* Wesayîtê dayîşî û girotişî. *Tr. Alma ve verme aracı, vasıtası.* Dest bidê

1 Desîmetre û desîmal, ziwandê Dimilî û Awrûpayijandi şirîg o. Ez texmîn kena ki wextên ra Dimilî û ziwanê ci bol ravey bîyo, dima zêdê Asûrîyan, zêdê Keldanîyan nê jî camendê, tarîx di pey di şîyê. Rojên no do teqez bo.

2 Qando ki dest wina yo, pa bol vajek û qisey vajîyayê. Mersela; destirma, destirmayey, destres/i, destresey, desta, destgîr/i, destgîrey, destdan/i, destandestî, dest bi dest, destdaney, desttepişteni, destgiroteni, destgêrîyaye/ê, destteng/i, desttengey, desttenganey, desttengasî, destbeste/ê, destbesteni, desthera, desthera-yey, destnuşte, destraşt, destraştey, destçep/i, destçepey, destderg/i, destdergey, destşenik/i, destşenikey, destgiran/i, destgiraney, destnerm/i, destnermey, destwişk/i, destwişkey, destşikate/ê, dest şikiteni, dest şikîyayeni, destek, deste, desteasinîn/i, destedarîn/i, destamende/ê, desta mendeni, destan ser û hewna zêdê nînan bol vajekîy virazîyayê.

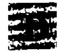
ri destê xwu ser ra kemî mekerê! 4. *Ed. Nn.* Merhemet, rehmi, zerrîveşey, paştî, paştîdayeni, yardim, yardim kerdeni. *Tr. Merhamet, acıma hissi, yardım, şefkat vs.* Kaşka şima ci rê merhemet bikerdayê, şima ser ra destê xwu nêkemênayê.

desta 1. *N.* Derhal, dest di, wext vinî nêkerdena, hema. *Tr. Hemen, anında, zamanında, vakit kaybetmeden, ivedilikle, acilen.* Ti do ney desta bikerê. Eger di sanîyey jî berey bimano, ez qebûl nêkena. 2. *H.* Bi destan a. Bi çînakî ya nê, bi destan a kerdeni, berdeni ûzn. *Tr. El ile, manuel. Elden, başka bir şey/vasıtayla değil.* Şima do ki bi makînan a bikerê, bi destan a bikerê do deha weş bo. 3. *Zîr. Nm.* Qewşa, maxi, qefşi, kulmi, qefti. *Tr. Ot ve otlu şeylerin demeti, tutamı.* Destayên mercûy to do bidayê ci, ey do biwerdayê. 4. *Mat. Nm.* Çîyêno ki bi des heban/tenan ra hasil/peyda bîyo, hendê giştandê di destan. *Tr. Onluk demet, bir tane onluk şey, her onluk dize veya sıra.* Şeş destey panuşîy, kenê şeştî panuşîy. Çunkî destayênda ci di des teney estê.

destabîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qandê parseyên, qandê duayên, qandê waşteniyên destê ci abîyayo, destê xwu akerdo. *Tr. Dilenen, dua eden, dilekte bulunan, elini açan, yalvarıp yakaran.* Kes do destê merdimdê destabîyayî pey di nêkero. 2. *Zîr. N.* Çî/vaşo ki hendê tepiştişdê destên pêya girêdeyayo, qandê girotişî bîyo hazir, ci ra cemeyê werdîy virazîyayê. *Tr. Demetlenen, destelenen.* Ez jî ti jî vaşê destabîyayî ma şenê bi gengazey a hewadê. 3. *N.* Çî/keso ki bi destan a virazîyayo/bîyo, bi dest a ameyo meydan, bi dest a peyda bîyo, eserê desî yo. *Tr. El yapımı/eseri, el ile meydana getirilen.* Çîyo destabîyaye ci şa nêkeno. Îlla kî do bi makîna ya virazîyo. 4. *N.* Derhalbîyeye/ê. Çî/keso ki desta bîyo, desta virazîyayo, desta ameyo ca, desta peyda bîyo, desta tedarîk bîyo, bi wext vinî nêkerdiş a bîyo/virazîyayo, ecele bîyo, a saet û a gami bîyo. *Tr. İvedilikle/anında olan, çabucak/tez olan, alelacele olan, vakit kaybetmeksizin meydana gelen, gerçekleşen.* Şima senîn nêşenê nafê kardê destabîyayeyî û dima bîyayeyî ferq kerê?

dest abîyayeni *f. M.* Destabîyayîş. Abîyayîşê destî, parse bîyayeni. Bi dest akerdiş a kesên rê çîyên waşteni, parse kerdeni, dua û kerdeni. *Tr. El açmak, dilencilik yapmak.* Nika mi rê vajê, ûja di dest abîya yan nêabîya?

desta bîyayeni 1. *Zîr. f. M.* Destabîyayîş. Çîyandê zêdê vaşan di desta bîyayeni, ci ra destey peyda bîyayeni, hendê desteyên cemey virazîyayeni, şekil û biçimê destan (demetan) cideyayeni. *Tr. Demetlenmek, kümelenmek.* Eger nê vaşîy destey nêkerdê, ma nêşayê bikirêşo. Şima jî vaşanê xwu desta kerê û bikirêşê. Çunkî desta bîyayen di gengazey esta. 2. *f. M.* Destabîyayîş. Bi dest a bîyayeni, viraşteyê destî bîyayeni, bi destan a virazîyayeni, eserê destî bîyayeni. *Tr. Manuel/elle olmak, el yapımı/eseri olmak, başka bir vasıta (makina vs.) ile değil.* Mi bizanayê ki bi dest a jî beno, mi qandê bi makîna ya viraştişî hend pere bi ci nêdayê. 3. *f. M.* Destabîyayîş. Bi wext vinî nêkerdiş a bîyayeni, verom bîyayeni, ecele bîyayeni, bol rew bîyayeni, a saet û a gami bîyayeni, bi deqeyên yan jî sanîyeyên vinî nêkerdiş a bîyayeni yan jî ca amîyayeni. *Tr. Anında olmak, vakit kaybetmeksizin olmak, tezden olmak, alelacele olmak, ivedilikle olmak, öncelikle olmak, aynı zaman ve aynı saniyede olmak.* Boka şima nînan desta bikerê. Eger desta nêbo, ma vinî kenê.

destadest *N. Bw.* Destandest. Înan karê xwu destadest kerd, qedîna.

destagirote/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi dest a gêrîyayo, bi dest a hewadeyayo. *Tr. El ile, el vasıtasıyla alınan, kaldırılan.* Ê çîyê destagiroteyî vera mi ki, ê bînî vera xwu bianci. 2. *N.* Derhalgêrîyaye/ê. Çî/keso ki desta gêrîyayo, wext û zeman û saet û gamda ci di gêrîyayo, hewadeyayo. *Tr. İvedilikle alınan/kaldırılan, vakit kaybetmeksizin alınan/kaldırılan, anında alınan/işlem gördürülen.* Mi rê ki jî o çîyo destagirote do verom bigêrîyo. 3. *N.* Çî/keso ki qandê çîyên mîyan kewtişî, qandê duayên, qandê waştişên, qandê posenên destê ci agêrîyayo, abîyayo, akerde o. *Tr. Eli açılan, eli açık, dilenen. Bir dua, niyaz, yakarış veya istek için eli veya avucu açılmış olan.* Ez jî, ti jî zanê ki merdimo destagirote vinî nêkeno. Ellah îlla kî destê ci pey di nêkeno, ci gunakar nêkeno. 4. *N.* Kes/çîyo ki; hendê di destan govilênda çîyêndê zêdê vaşî girota, kerda xwu destî yan jî wegirota. *Tr. Demet alan/ tutan. İki elin tutabileceği kadar bir ot veya benzeri bir şey alan.* Kaşka şima o keso destagirote û desta nêgirote jew nêkerdê. Şima hurdina kerdîy jew, lajek xwu di şikîya.

desta giroteni 1. *f. M.* Destagirotiş. Bi dest a giroteni, bê destî bi çînakî ya nêgiroteni, bi dest a hewadayeni. *Tr. Manuel/elle muamele etmek, kaldırmak.* Kaşka mi jî desta bigirotayê. 2. *f. M.* Destagirotiş. Wext û zemandê ci di giroteni, derhal giroteni, bi wext vinî nêkerdiş

a giroteni, a saet û a gami giroteni, verom giroteni. *Tr. Anında/ivedilikle almak, tez/vakit kaybetmeksizin almak, derhal almak.* Mi desta girot. Cora înan mi rê xelati dê. 3. *f. M.* Destagirotiş. Girotena desteri, çîyandê zêdê vaşan di girotena hendê di destan. *Tr. Demet almak, iki elin tutacabileceği kadar bir ot yığını almak.* Eger to a destaya werdî bigirotayê, barê mi do jî şenik bîyayê.

dest agiroteni *f. M.* Dest agirotiş. Dest akerdeni. Qando ki çîyên debîyo yan jî posenênda ci bêro ca, dest akerdeni. Parse kerdeni. *Tr. El açmak, dilemek, dilenmek, dua etmek.* Mi dest agirot, çîyên de nêkewt. Ey agirot, kewt de. Ellah zano ki ê mi, bêîxlas bî.

destakerde/ê 1. *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bi destan a bîyo cemey, ci ra cemey virazîyayê. *Tr. Demetleştirilen, kümeleştirilen.* Vaşê destakerdeyî wedarê, wa o vilabîyaye bimano. Ma ê vaşê vilabîyayeyî jî desta kerê, dima ma kirêşenê. 2. *N.* Çîyo ki bi destan a bîyo, bi destan a virazîyayo, ameyo meydan. *Tr. Elle/manuel yapılan şey.* O destakerde nêherimîya, o ki bi makîna na kerdo herimîya. Bi dest a kerdeni zewmbîyanê ya. 3. *N.* Çîyo ki wextê ci di bîyo, bi rewaney a bîyo, ser o wext vinî nêbîyo. *Tr. İvedilikle/acele olarak, zaman kaybı olmadan yapılan şey.* Çîyo destakerde di teşxele nêbî. 4. *N.* Çî/keso ki bi çînakî ya nê, Mesela bi wasitayên a nê, bi dest a bîyo, bi dest a virazîyayo ûzn. *Tr. El emeği, el yapımı, elle yapılan, elle oluşan, elle meydana getirilen.* Ez ê çîyê destakerdeyî, êdê bi makîner a kerdeyî hewlêrî vînena. 5. *Zv. N.* Comird/i. Merdimo ki çimê ci teng nîyo, malê xwu yê vêşindeyî şeno mihtacan rê hendê îhtîyacdê ci vila kero. *Tr. Cömert, eli açık, alicenap.* Eger destakerde nêbîyayê hendayên malûmilkê xwu nêdayê xizmetî.

desta kerdeni 1. *f. M. Desta kerdiş.* Qandê wedardeni cema viraşten a. *Tr. İki elin miktarı kadar ot ve benzeri şeyleri yığın yapmak, kümelemek, demetleştirmek.* Vaşan kenê desta ki bi destan a weş wedarîyo. 2. *f. M. Desta kerdiş.* Tavilên kerdeni, rewane, lez kerdeni. Bi şikildê wext vinî nêkerden a. *Tr. Çabucak, acele, tez, ivedilikle yapmak.* Ey mi rê va: Nê karî desta biki, wa deqeyên jî ca nêmano. 3. *f. M. Desta kerdiş.* Bi çîna ya nê, bi wesayîtên a nê, bi destan a kerdeni. *Tr. El yapımı/emeği olmak. Başka bir vasıta ile değil, elle yapmak.* Na mektûberi bi posta ya nê, bi desta beri bidi ci.

dest akerdeni 1. *f. M.* Dest akerdiş. Parse kerdeni, kesên ra çîyên waşteni. *Tr. El açmak, dilenmek.* Nêşermayêno, merdimê eşîr o, şino cami di dest akeno, parse keno. 2. *f. M.* Dest akerdiş. Destanê xwu akerdeni, qandê girotenda çîyêr destî hazir kerdeni. *Tr. El açmak.* Mi destê xwu akerd, mi pawitê ki şekerên mi dest kero jî nêkerd. Qelbê mi şikit.

destamende/ê *Zv. N.* Destomende/ê, destdimende/ê. Kes/çîyo ki; bi kotekandê şênan a deyayo piro, mehkem visto, ardo/ameyo deraxdê kutikî yan jî mergî di verdeyayo, ze ki deha bimiro. *Tr. Müthiş dayak yiyen/atılan. dayak yemek suretiyle ölüm durumuna getirilen.* Merdimo destamende gereg ki deha hesûbes nêkero, xwu rê baqil baqil roşo.

desta mendeni *Zv. f. M.* Destamendiş. Desto mendeni, dest di mendeni, dest di mehkem bîyayeni, dest di merdane mendeni. Destdê kesên di bol kotekîy werdeni. *Tr. Elinde kalmak, bir tarafı kırılmak veya ölüm kertesine getirilmek.* Eger şima ci nêresayê, o do mi desta bimendayê.

destandest 1. *Nn.* Destî ra dest dayeni, destan ra destan dayeni/kerdeni. *Tr. Elden ele.* Veyve di qerebalix bol bî, şamîy bi destandestî ya vila bîy. Winî nêbîyayê nêresayê. 2. *Nn.* Xwura xwura. Her kes xwu heti ra kerdîş, jew ê bînî nêvinderdîş, xwura xwura kerdeni. *Tr. Dayanışmayla, dayanışarak. Diğerini beklemeksizin iş yapmak, her birinin sorumluluk taşıması ile iş yapmak.* Karê înan bol bî. Labelê înan destandestî kerd. Eger hinî nêbîyayê înan do nêşayê biqedînayê. 3. *Nn.* Hema, dest di, rew, ecele, lez. Tew nêvinderdena çîyên kerdeni. *Tr. Tez, acele, erken/ce, ivedilikle, gecikmeden, acilen.* Cezayê qarşûdê marûpêrî amîyayeni destandest o. 4. *Nn.* Pîşdest, verdest. Çî/keso ki veror deyêno destî, veror deyêno ci, para destpakerdişî, paya destpêki, paya ki qandê taweyda karî deyêna. *Tr. "Öndelik, avans, kapora.* Ma do destandestê ci sifte ra bidê ki ma ra guman nêkerê.

destandestane 1. *Nn.* Destandestkî. Bi şekldê destî ra dest dayena kerdeni. *Tr. Elden ele vererek, elden ele vermek suretiyle.* Maşallahê înan esto, înan destandestane qedîna. Ê totikvalê bînîyê hewna cadê xwu dê. Bi no şekila ê hewna dîna heftey gurweyênê. 2. *Nn.* Destandestkî, xwura xwura bîyayeni. Bi şikildê xwura xwura bîyayen a, xwura xwura şîyayeni, xwura xwura kerdeni, ê bînî nêpawiteni. *Tr. Dayanışma ile, dayanışarak. Diğerini beklemeksizin iş yapmak, sorumluluk taşımak suretiyle iş yapmak.*

Eger kes karanê bolan destandestî bikero, do biqedîyê. Labelê nêkero û cîya cîya bikero, wexta benê dergîy, nêqedênê. 3. *Nn.* Lezane, rewane, ecele, hema, dest di. *Tr. İvedilikle, acilen, tez olarak.* Eger şima şenê, destandestane bikerê.

destandestaney 1. *Nm.* Destandestkîyey. Bi şikildê destandestey a, bi şekldê destî ra dest dayen a kar kerdeni, gurwe vînayeni. *Tr. Elden ele vererek iş yapma şekli.* Ê ki bi destandestaney a kar kenê, ê kewnê ser. Labelê ê ki xwuserî yê jî kewnê bin, ser nêkewnê. 2. *Nm.* Bi şikildê xwura xwurayey a, ê bînan nêpawiten a gurwe dîyayeni. *Tr. Dayanışmayla. Diğerlerini/başkalarını beklemeksizin, sorumluluk taşıyarak iş yapmak.* Destandestaney di rehmetên esto. Cora tede serkewteni esta. Verênanê ma jî vato: Bi destandestaney a şirê karan, xwuserî mekerê.

destandestey 1. *Nm.* Destandestî. Bi şikildê destandestî ya, dest ra destî dayen a kar kerdeni. *Tr. Elden ele vererek, dayanışarak, yardımlaşarak iş yapmak.* Karê dewan pêro jî destandestey a qedênê. 2. *Nm.* Destandestî. Bi şikildê xwura xwurayey a, hawêr kerdeni, ê bînan nêvinderdeni. *Tr. Diğerlerini beklemeksizin iş yapma, sorumluluk duygusuyla.* Karêndê des rojan bî. Maşallah înan bi destandestey a di rojan di qedîna. Pêro jî di merdimîy bî. Labelê kiramata destandestey bî.

destandestî *Nn. Bw.* Destandestey. Înan karê xwu destandestî kerd, qedîna. Ê ma o hewna maneno. Çunkî ma pêrini karê xwu, xwuserî kerd. Kiramata xwuserîyey hendayên a, ê destandestîyey jî hendên a. O ki totikê ci bibo, qey do bivîno.

destandestîyey *Nm.* Pêdestî ya, dest ra dest dayen a karûgurwe kerdeni. Bi şikildê destandestîyey a. *Tr. Elden ele vermek suretiyle, dayanışmayla.* Destandestîyey di kiramatênda şêni esta.

destandestkî *Nn. Bw.* Destandestane. Livdê destandestkî di ser kewten esto.

destandestkîyey *Nm. Bw.* Destandestaney. Destandestkîyey di rehmetên, ey di jî zehmetêndo gird nê, labelê zehmetêndo werdî esto.

destandê şarî winîyayeni *Zv. f. M.* Destandê şarî winîyayîş. Feqîrey, neçarey. Mihtacê şarî bîyayeni, feqîr bîyayeni, neçar bîyayeni, mihtacê kedda destandê şarî bîyayeni. Debarî di, diligî di besteyê zewmbîyan bîyayeni. *Tr. Ele güne/el âleme muhtaç olmak, ekonomik bağımlılık.* Ellah xeyr! Ti yê çirê şinê kêdê înan di wenê û şimenê ki? Ê yê hewna winînê destandê şarî, guna nîyo?

destankewte/ê *Tib. Zv. N.* Keso ki kewto destûlingan, destan û lingandê xwu ra bîyo, çiman ra bîyo, bîyo mihtacê zewmbîyan, kewto cayan û nêşeno werzo karûgurweyanê xwu bixwu bivîno, bi no babet a bîyo mihtacê yarmetdê kesandê bînan. *Tr. Yatalak.* Merdimo destankewte do caelmatey biewnîyo destandê şarî ra. Bêlome bo, Ellah bol nêdo. Amîn.

destan kewteni *Tib. Zv. f. M.* Destankewtiş. Ganneweşey, ganneweşîni. Gan ra weş nêbîyayeni, cayan kewteni, îhtîyacanê xwu bixwu nêdîyayeni, karûgurwe di mihtacê zewmbîyan bîyayeni, ganselameteya ci şîyayeni, bi destandê zewmbîyan a karûgurweyanê xwu yê şexsîyan vînayeni, bi yardimdê ê bînan a teber vijîyayeni, nan werdeni ûzn. *Tr. Ele ayağa düşmek, bireysel ihtiyaçlarını başkalarıyla karşılamak zorunda kalmak, yatalak olmak.* Mêrdek kewto destan. Bixwu nêşeno şiro teber, nêşeno bixwu nanê xwu bûro, bîyo mihtacê hemberîyanandê xwu.

destan ser *H. Zv.* Qedrûqîmet, ecibîyayeni, rîdîyayeni, weşey û rindeya çîyên. *Tr. Değer, kiymet, paha, el üstünde olma.* Merdimo ki destan ser o bo, do wextnakî nêkewo destan bin ki, qedrûqîmetê ci serdewam bo.

destanserdiçarnaye/ê *Zv. N. Bw.* Destanser obîyaye/ê. Merdimo destanserdiçarnaye, qedrûqîmetê xwu nêzana, kewt çali mîyan.

destanserey *Zv. Nm.* Destanser o bîyayeni, qedrûqîmet di bîyayeni, vay bîyayeni, giran bîyayeni, rîdîyayeni, ecibîyayeni. *Tr. El üstünde olma, değer/kiymet verilme, beğenilme.* Destansereya ci ci ra nêbî, pêrdê ci ra bî. Senîn ki pîyê ci merd, hinî jî o jî destan ser ra kewt.

destanser obîyaye/ê *Zv. N.* Destanserdiçarnaye/ê. Çî/keso ki destan ser o yo, rîdênê, ecibêno, bol û bol qedrûqîmeto deyêno bi ci, vêşî vêşî fîyet deyêno ci. *Tr. El üstünde tutulan, çok beğenilip rağbet gören, değerli, kiymetli.* Merdimo destanser obîyaye (merdimê serdê destan) jî gerego ki bişo xwu biroşo.

destan ser o bîyayeni *Zv. f. M.* Destan ser o bîyayîş. Rîdîyayeni, ecibîyayeni. Qedrûqîmet dîyayeni, qîmet cidayeni, deger vînayeni. *Tr. El üstünde tutulmak, değer/kiymet verilmek, rağbet görülmek, beğenilmek, gözde olmak, güzide/seçkin olmak.* Ti raşt pers kenê, ûja di ez tim destan ser o bîya. Labelê peynî mi tim bêrîya welatî kerdê.

destanser oçarnaye/ê *N.* Destanserdiçarnaye/ê, destanser obîyaye/ê. O/çîyo ki bol rûmet

deyêno ci, bol qedrûqîmet deyêno yan jî deyayo ci. *Tr. El üstünde tutulan, çok değer/kiymet verilen.* Merdimo destanser oçarnaye eger layiqê serdê destan nêbo, do rî bigîro û biherimîyo.

destan ser o çarnayeni *f. M.* Destan ser o çarnayîş. Bol û bol qedrûqîmet dayeni, vêşî vêşî ser o vinderdeni. *Tr. El üstünde tutmak, çok değer/kiymet vermek.* Mêrdek destan ser o çarneyayê, layiqê ci nêbî, nika o yo lingan bin di. Herro ti!

destan ver *H.* Verdestey, yardim, yardimkarey, yarmetîni, muawîney, çiraxey, emrî bin di bîyayeni. *Tr. El altında/olma, yardım, yardımcılık, yardımda bulunma, emir altında olma.* Lajek destan vero bî, osta nêbî.

destanverbîyaye/ê 1. *N.* Hazirbîyaye/ê, amadebîyaye/ê, hadire/ê, hadirebîyaye/ê. Çî/keso ki destan vero yo û çi wext lazim bo, o wext hazir hesibêno. *Tr. Elde olan, el altında olan, hazır, amade.* Mi çîyê xwu yo destanverobîyaye nêşa beşe kero. 2. *N.* Verdest/i, yardimkar/i, yarmetkar/i, muawîn/i. Kes/çîyo ki; kesî destan vero gurweyêno û kesî rê yardim keno. *Tr. Yardımcı, el altında çalışan.* O lajeko destandê to vero bîyaye mi rê jî lazim o. 3. *N.* Xedeme/ê. Kes/çîyo ki; xîzmetdê kesên di gurweyêno, karûgurwe keno. *Tr. Hizmetli, hademe.* Şima o lajeko destanverobîyaye senîn rişt ûja? 4. *N.* Kes/çîyo ki; emirdê kesên bin do, o yo emirdê kesên di gurweyêno, vinderêno. *Tr. Birinin emri altında olan/çalışan.* Merdimê to yo destanverobîyayeyo keno to ra bigêrîyo.

destan ver bîyayeni 1. *f. M.* Destanverbîyayîş. Destan vero bîyayeni, hazir bîyayeni, hadire bîyayeni, amade bîyayeni. *Tr. Hazır, amade olmak.* No merdim xwura o yo tim mi destan ver o. Ti çimdarê ê bînî bi. 2. *f. M.* Destanverbîyayîş. Yardimkarey, destan vero bîyayeni/gurweyayeni, yardimkar/yarmetkar bîyayeni, jewî destan vero xebat kerdeni. *Tr. El altında çalışmak, yardımcılık yapmak.* O yo nika mi destan vero gurweyêno. Dîna serrîy dima ez texmîn kena ki osta beno. 3. *f. M.* Destanverbîyayîş. Xedemeyey, destan vero bîyayeni, xîzmetêndê kesî di bîyayeni, jewî ver dayeni, jewî vero bîyayeni. *Tr. Hizmetlilik, birinin hizmetinde olmak.* Eger ay destan vero bigurweyayê, ay do milkê xwu ser o tapî kerdayê. 4. *f. M.* Destanverbîyayîş. Destan vero bîyayeni, emirdê kesên bin di bîyayeni. *Tr. Birinin emri altında çalışmak.* Mêrdekî vatê ez eskerey di qumandanî destan vero bîya.

destanverkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qandê pirodayîşî, qandê kotekî kerdeni, qandê civistişî, qandê şîlmaxan ver kerdeni kesên yan jî çîyên nayo destandê kesên yan jî çîyên ver. *Tr. Dövdürmek için birisine gönderilen.* Boka to şa dersa ê merdimdê destanverkerdeyî bido? 2. *N.* Kes/çîyo ki; qandê yardimkerdişî, qandê çiraxey, qandê xwuresnayîşî, qandê yarmetîni bi destdê kesên a rişîyayo destandê kesên ver. *Tr. Yardım için, çıraklık veya el altında çalışılmak üzere gönderilen, istihdam edilen.* Şima do senîn bişê hendayên qeçekan biresnê? Şima nêşa o lajeko destanverkerde beşe kero.

destan ver kerdeni 1. *f. M.* Destanverkerdiş. Kotekî kerdeni, pirodayeni, şîlmaxan ver kerdeni, cirodayeni, civisteni. *Tr. Dövmek.* Mi ki hema finekên tenya o lajek destan ver kerdayê, ey derseka xwu dîyê. 2. *Nn.* Kesên yan jî çîyên qandê yardimî, qandê çiraxey, qandê yarmetîni kesên destan ver kerdeni, bi şikildê yardimkarên a ci heti rişteni. *Tr. Yardımcı/çırak olarak istihdam etmek.* Mi o kerd destan ver, nêşa ci heti di hefteyên bimano.

destanverkewte/ê *Zv. N.* Şîlmaxanverkewte/ê, sîllanverkewte/ê, kotekanverkewte/ê. Kes/çîyo ki; qandê kotekan, qandê kotek werdeni kewto destan ver, deyayo piro. *Tr. Dövülmek üzere ele geçen, dövülen, dayak atılan.* Bêaro destanverkewte do rind û rind mehkem bîyayê ki, fina çîyêndo winasîn nêkerdayê!

destan ver kewteni *Zv. f. M.* Destanverkewtiş. Kotekan ver kewteni, şîlmaxan ver kewteni, sîllan ver kewteni. Qandê kotek bîyayenî jewî destan ver kewtiş. *Tr. Dövülmek amacıyla elin şiddetine maruz kalmak.* Eger ti finên mi destan ver kewê, ti deha mi destî ra nêreyênê, wa ti bizanê ha!

destan vero *H.* Yardimkar/i, yarmetkar/i. Çî/keso ki kesî destan bin do, kesî destan vero yo, hazir o, hadire o. Çî/keso ki çiwext ki kes qayîl bo, kes şeno ci ra nafên bivîno. *Tr. El altında, elan, hazır, yanında, gözler önünde.* Wa kitabê to yo lazim, to destan vero bo ki ti bişê biwanê.

destanverobîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qandê kotekan, qandê ci pirodeyayîşî, qandê şîlmaxan, qandê civistişî kewto destandê kesên yan jî tayêni bin, o yo kotekîy weno. *Tr. Dayak yiyen, dövülen, tartaklanan.* Ez bixwu nêşena merdimdê destanverobîyayeyî rê şade ba ki nêmireno. Bi no babet a bo, beno ki jî mêrdek bimiro. 2. *N.* Destirma, verdest/i, yardimkar/i, yarmetkar/i, şagirt/i, çirax/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezîfeyên di kesên yan jî tayêni des-

tan vero gurweyêno, xebitêno, şuxilêno, ci rê yardim keno, ci het di xebitêno. *Tr. Bir iş veya eylemde birisinin yanında, eli altında, yardımcı olarak, asistan olarak, çırak olarak çalışan.* Keso destanverobîyaye do mêşnî bo ki, bişo karûgurwe û seneat bimûso. Ma ki bizinî bo? 3. *N.* Çî/keso ki kesên ra bol nezdî yo, ci destekan vero yo, ci çiman vero yo, hema ci het do. *Tr. Birisine çok yakın olan, eli altında olan, hemen yanında olan, gözlerinin önünde olan.* Boka to nêşa, o desteyo to destanverobîyaye bivîno!?

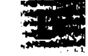
destan vero bîyayeni 1. *f. M.* Destanverobîyayîş. Kotekan bin di bîyayeni, şîlmaxan bin di bîyayeni. *Tr. Dayak altında olmak, dövülüyor olmak.* Boka Ellah kesî destan vero nêverdo. Filan kes xeylên zeman destan vero bî. A ki ci sere di nêamê, nêmendi. 2. *Zv. f. M.* Destanverobîyayîş. Qandê yardimên, qandê yarmetên, qandê ci het di bîyayîşên kesên destan vero bîyayeni, ci rê yardim kerdeni, ci rê destirma bîyayeni, ci rê asîstan bîyayeni, ci rê yardimkar û yarmetkar û hetkar bîyayeni. *Tr. El altında çalışan olmak, asistan/yardımcı olmak.* Eger ez destandê ci vero bîyayê, ez hendayên nêgazincîyayê. Hema ez verdestê ci nêbîya û ez gurwênayê. 3. *f. M.* Destanverobîyayîş. Nezdî di bîyayeni, dûrî nêbîyayeni, destan ra bol nezdî bîyayeni, destan het di bîyayeni. Çî/keso ki dest reseno ci, dest şeno bi ci ya karûgurweyên bikero; a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. El altında olmak, çok yakın olmak, yanı başında olmak.* Nê. Eger qayîl bîyayê, mi şayê bigurweyêno. Çunkî mi destan vero bî.

destanverogurweyaye/ê *N.* Verdest/i, destirma, destanveroşuxilîyaye/ê, destanveroxebitîyaye/ê. Kes/çîyo ki; destandê jewî vero gurwêno. *Tr. Asistan, yardımcı, avane, muavin.* Keso destanverogurweyaye do jî mikafatê xwu bivîno.

destan vero gurweyayeni *f. M.* Destanverogurweyayîş. Destirmayey, destirmayîni, verdestey. Destan vero xebitîyayeni. *Tr. Asistanlık/yardımcılık yapmak, el altında çalışmak.* O ostayê mi bî. Ez ci destan vero gurweyayê.

destanverogurwênaye/ê *N.* Destanveroşuxilnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî xwu rê xwu destan vero gurwênayo, xwu rê kerdo yardimkar/yarmetkar, xwu rê kerdo xebatkarê verdê destan. *Tr. Yardımcı edilen, çıraklaştırılan, el altında çalıştırılan.* O merdimo destanverogurwênaye do dima jî bibo xelfe.

destan vero gurwênayeni *f. M.* Destanverogurwênayîş. Destan vero şuxilnayeni, verdest kerdeni, destirma kerdeni. Jewî xwu rê destirma kerdeni, jewî xwu destan vero gurwênayeni, jewî xwu rê yarmetkar kerdeni, jewî xwu rê yardimkar kerdeni. *Tr. Birini kendine yardımcı, asistan yapmak, el altında çalıştırmak, muavin/çırak edinmek.* Mi do o xwu destan vero bigurwênayê, ey ecele kerd, şî.

destarî *Zîr. Nm.* Na vajeki "dest" û "arî" ra peyda bîya. Yanê arîyo ki kes bi destan a gurwêneno, arîyê destan. *Tr. El değirmeni.* Ma bi destarî ya mercûyê xwu tahnitê. **destaşîyaye/ê** 1. *N.* Çî/keso ki dest ra şîyo, merdo, desta mendo, zirarêndo gird û şên dîyo. *Tr. Elde kalan, ölen. Kişinin üstünde bir cerime olarak kalan.* Mi rê ki o keso destaşîyaye do ma ser o bimano. 2. *N.* Kes/çîyo ki; wext vinî nêkerdo û hema şîyo, bol rew şîyo, tavilên şîyo, ca di şîyo, derhal şîyo. *Tr. Çok erken/ce giden/kaybolan, erken derhal giden.* Ma kes kesdê destaşîyayeyî û bereyşîyayeyî rê eynî cezay dano? 3. *N.* Çî/keso ki bi wesayîtnakî ya nê, bi dest a şîyo, destan berdo. *Tr. El ile giden, el vasıtasıyla giden, el kullanılarak giden.* Çîyo destaşîyaye û bi kirêşa ya şîyaye jew nêbeno. O ki bi kirêşa ya şîyo, gereg deha mezbût şiro.

desta şîyayeni 1. *f. M.* Destaşîyayîş. Bi derbênda destêndê jewî ya şîyayeni, merdeni, zirarêndo gird dîyayeni. *Tr. Kasden birinin elinden gelen bir darbeyle gitmek, ölmek, büyük zarar görmek.* Mêrdekî hendo ki kotekîy werdîy, ci desta şî (merd.) 2. *f. M.* Destaşîyayîş. Wext vinî nêkerdena şîyayeni, derhal şîyayeni, rew şîyayeni, tavilên şîyayeni, lez şîyayeni. *Tr. Anında gitmek, çok çabuk gitmek, derhal gitmek, vakit kaybetmeksizin gitmek.* Mi senîn dest eşt têlefûnî desta şî. 3. *f. M.* Destaşîyayîş. Karûgurwe û wezîfeyên di Mesela bi makîna ya, bi kirêşa ya yan jî bi çînakî ya nê, bi destan a şîyayeni, rişîyayeni û muamele dîyayeni. *Tr. El ile gitmek, el ile gönderilmek, el aracılığıyla gitmek.* Kaşka desta bişîyayê. Çunkî a ki bi desta şî, cayêndê ci nêşikîya.

destawî *Bîy. Nm.* Mîzî. Tehereto werdî. Awa ki qamîşekdê kesî ra yena. *Tr. İdrar.* Destawîya xwu, qandê tehlîlîya da laboratûwar.

destawî kerdeni *f. M.* Destawîkerdiş. Qandê pîlan, qandê gird û minasiban mîzîkerdişî îfade keno. Qeçekan rê, "Şorî mîzîya xwu biki" vajeno. *Tr. İdrar/ını yapmak, küçük abdest yapmak/bozmak.* Mêrdekî şî destawîya xwu kerdi û ame.

destbaz/i *N.* Çapik/i, destlezgîn/i, destrewane/ê, destşenik/i, destsivik/i. O ki destê ci rewane o, destandê ci di ostayîni esta. *Tr. El çabuluğu/ çevikliği olan, maharetli.* Şima do ê destbazî ra fek nêverdayê.

destbazey *Nm.* Destşenikey, destsivikey, çapikey, destlezgîney. Destan di ostayîni bîyayeni. *Tr. Ustalık, el çabukluğu, el becerikliliği, el ustalığı, maharetlilik.* Mi bi çimekandê xwu ya destbazeya ci dîya.

destbederde/ê *N.* Destbederkerde/ê, destpakerde/ê. Çî/keso ki dest bîyo pa. *Tr. El atılan, başlanan.* Merdimo destbederde do jî biameyayê, karê ci hewna dewam kerdê. Cora nêşa bêro.

dest bederdeni *f. M.* Destbederdiş. Dest bederkerdeni, dest pa kerdeni, dest bi ci yo kerdeni. *Tr. Başlamak, el atmak.* Mi finên ki dest bederda, ti tew qaxû megî, ez ey dîrê rojan mîyan di qedînena.

destbederîyaye/ê *N.* Destbederdebîyaye/ê, destpakerde/ê. Çî/keso ki dest bîyo pa. *Tr. El atılan, başlanan.* O kulavo destbederîyaye hefteyên verê coy qedîya.

dest bederîyayeni *f. M.* Destbederîyayîş. Dest bederde bîyayeni, dest pakerdeni, dest bi ci yo kerdeni. *Tr. El atmak, başlamak.* Mesela dest bederîyayen a. Ki finên dest bederîya, peynîya ci rew yena.

destbederkerde/ê *N.* Destpakerde/ê. Çî/keso ki dest bîyo pa. *Tr. El atılan, başlanan.* Karo dest bederkerde do bixelisîyayê, rîdê înan ra nîmçe mend.

dest bederkerdeni *f. M.* Desbederkerdiş. Dest pakerdeni, dest bi ci yo kerdeni. *Tr. El atmak, başlamak.* Ey va: Finê ki ez dest beder kera, deha ez ci ra geyrî nêbena, ez do bixelisna.

destbedernaye/ê *N.* Destbederde/ê, destpabîyaye/ê. Çî/keso ki dest bîyo pa. *Tr. El atılan, başlanan.* Poro ki dest bederneyayo, nîmsaetî di qedêno. Çunkî karûgurweyê destbedernayeyî gengaz o.

dest bedernayeni *f. M.* Destberdenayîş. Dest berderdeni, dest pakerdeni, dest bi ci yo kerdeni. *Tr. El atmak, başlamak, başlatmak.* Ê yê pê eware kenê. Ci rê vaji, wa dest bedernê, pê eware nêkerê.

destbend 1. *Nn.* Çîyo zernî û birûmeto ki cinîyan qandê şoretî kerdo rêzil û kerdo xwu destî ya, gerdanê destî. *Tr. Mücevherattan (altın ve süs eşyası) olan bileklik.* Cinîyênda lordi bî ki, şarî nêşayê zernî xwu vîye kero, ay kerd bî xwu destî jî. Ci destî di destbendên est bî ki, çimê keynandê cîwanan akerdey mendîy bîy. 2. *Nn.* Bendeyê destdê dirbetinî, çapût û girêdayeyê destê şikateyî. *Tr. Kırık, yaralı veya incinmiş bir eldeki bağ/sargı.* Mêrdek destê ci qey şikîyaz bî. Şî şikitbendî heti, ey ci rê destbendên viraşt. maşallah di heftan mîyan di destê ci yo şikate bî weş.

destbend/i *N.* Destbende/ê, destgirêdeyaye/ê, destgirêdok/i, destbendîyaye/ê. Kes/çîyo ki; destê ci bendîyayo, ci destî ra çîyên nîno. *Tr. Elinden bir şeyler gelemeyen, eli bağlı.* Şima yê ci ra gazincênê, labelê mêrdeko vano, destê mi girêdayey bî, mi destî ra çîyên nêameyê. Kes kesdê destbendî ra nêgazincêno.

destbende/ê *N.* Destgirêdeyaye/ê, destgirêdok/i. Kes/çîyo ki; destê ci bendîyayê, ci destî ra çîyên nîno. *Tr. Elinden bir şeyler gelemeyen, eli bağlı.* Şima yê ci ra gazincênê, labelê mêrdeko vano, destê mi girêdayey bî, mi destî ra çîyên nêameyê. Ma kes kesdê destbendeyî ra gazincêno? Destbende nêşe hesibêno.

destbendeyey *Nm.* Destbendey, destbendeni, destbende bîyayeni, destgirêdeyayeni, destgirêdaye bîyayeni. *Tr. Eli bağlı olmak, elinden bir şey gelememek.* Destbendeyey bêçareyeyên a ki kes tede maneno, kes xwu di şikêno, qarşûyê şarî beno vîyeçewt.

destber/i 1. *N.* O/çîyo ki ci destî ra çîyên yeno, şeno karûgurweyan ser ra bêro. *Tr. Becerikli, elinden ustalık gelen, bir işe yarayan, yarayışlı.* Merdimêndo destber bî. Labelê qayîl nêbî ki mi rê destbereya xwu bikero. 2. *N.* Cesûr/i, qehreman/i, egît/i, bêters/i. O/çîyo ki şeno û nêterseno, dest beno bi xwu, nêterseno. *Tr. Cesur, kahraman, atılgan, girişken.* Destbereya ci mezbût a. Kes şeno bi ci ya şiro lejên, kesî nêşermayneno.

destberane 1. *Nn.* Destberkî. Zêdê destberana, zêdê ostayana, zêdê hunermendana. Destber û hunermend û hêjay senîn ki benê û kenê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Becerircesine, yeteneklicesine, işe yararcasına.* Lajekî destberane kerd û ci ra kewt dûrî. 2. *Nn.* Zêdê qehremana, zêdê xurtana, zêdê egîtana, zêdê cesûrana. Zêdê ê kesê ki dest benê xwu, zêdê înan a. *Tr. Kahramanca, yiğitçe, cesurca.* Mi va, o do destberane bikero û ci ra dûrî kewo. Axirî ki zêdê şikdê mi nêbî.

destberaney *Nm.* *şekil* û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşî di zêdê destberana bîyayeni, zêdê xurt û qehremanan û cesûran û hêjayan û cuwanikana bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Yiğitler/*

[illegible]manlar *gibi, cesurlar gibi, becerikliler ve* [illegible]*iciler gibi, yetenekliler gibi olmak.* Boka [illegible] jî ma destberaneyda ci ser o vinderê.

destberey 1. *Nm.* Çîyo ki kesî destî ra yeno, kes şeno bikero, kerdişê ci mimkun o, mimkûn[illegible]yişê kerdenda kesî. Çî/keso ki destbera ci esta şeno karûgurweyên ser ra bêro, ci destî ra [illegible]anikey yena, şeno çîyên havil kero; a o kes [illegible] jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Beceri, irade, potansiyel güç.* Ti bizanê ki ez a tenganey di. Çi destbereya to esta biki. 2. *Nm.* Dest berdeni, şayeni, dest ra amîyayeni, bi otesî amîyayeni. *Tr. Beceri, yetenek, başarı, başarma gücü.* Destbereya ci ci rê naf nêkena, o do kotî dest bierzo mi?

destberi 1. *Nm.* Çîyo ki kesî destî ra yeno û kes şeno bikero. *Tr. Ustalık, beceri, çaba, gayret, irade, yapabilme gücü, yetenek.* Çi destbera ci bibo, o do bikero. *(Elinden ne gelirse yapacak.)* 2. *Nm.* Yarmetî, yardim, destê yardimî. *Tr. Yardım.* Destbera to bena, ci rê biki. Texsîr meki. 3. *Nm.* Îmkan. Çîyo ki kesî destî do û wexto ki kes qayîl bo, kes şeno bikero. *Tr. İmkan, olanak.* Çi destbera ci esti bî mi rê kerdi jî, nêşa mi cayên resno. Çunkî hêlûbêrê min û wendişî çinêbî.

destberî *N.* Xurtey ser o, qehremaney ser o, heqdê cesûrey di, hêjayey ser o, jêhatîyey ser o, destber bîyayeni, nê kes û çîyan ser o bîyayeni, têkilî/hîlbê nînan di bîyayeni. *Tr. Kahramanlıkla, cesaretle, cesurlukla, yiğitle, beceriklilikle ilgili olmak, bunlar üzerine olmak.* Dest xwu berdeni destberî ya, xurtey destberî ya, karûgurwe qedînayeni destberî ya. Nê pêro jî destberî yê, destberî ser o yê.

destbeste/ê 1. *N.* Destbende/ê, destbestok/i. O/çîyo ki destê ci girêdayeo, ci destî ra çîyên nîno, tepêşîyayo, destbera ci bi çîyêna nîna. *Tr. İradesi elinden alınan, eli kolu bağlı, kelepçeli, tutuklu.* Destbeste o. Qaxû megîrê, ci destî ra zirarên nîno. 2. *N.* Nîşandar/i, waştî, waşte/ê. Kes/çîyo ki; kesên qandê nîşanî nîşanêndê xwu yo zêdê giştane ya kerdo dest/giştda keynekên. *Tr. Nişanlı.* Şima şî şî nîşanê xwu na ê destbesteyî ser?

dest besteni 1. *f. M.* Destbestiş. Destbendeni, destgirêdayeni. Di destanê ci pêra girêdayeni. *Tr. El bağlamak, iki elini bağlamak.* Destîy bestîy û va, biewnî ez çîyên nêşena, ez bîya nêşe. 2. *Zv. f. M.* Destbestiş. Dest bendeni, tepişteni, êsîr kerdeni, derdest kerdeni, manîyê destbera kesên bîyayeni, destbera ci bi çîyên nêameyayeni, qeyd bîyayeni, qeyd kerdeni, qewet/hêle ra visteni. *Tr. El/i bağlanmak, tutuklanmak, tutuklamak, yakalamak, yakalanmak, iradesini elinden almak, elinden herhangi bir yardım gelememek.* Ez destbestê bîya, destbera çinêbî, rojênda tengi bî. 3. *f. M.* Destbestiş. Nîşan kerdeni, nîşandar kerdeni, nîşaneyê ci viraşteni, kesên bi kesnakî ya besteni/girêdayeni. *Tr. Nişanlamak, nişan koymak. Birisini başka birisine isteyip eline, parmağına işaret koymak.* Ê yê kenê keyneka înan bi ê lajekdê neteba ya bibestê/destbeste kerê.

destbestenîyey *Nm.* Destbestokey. Destbeste bîyayeni, destgirêdaye bîyayeni. *Tr. Eli bağlı olmak, tutukluluk hali.* Destbestenîyey di kes bêçare maneno.

destbestey *Nm.* Destbendeyey, destbestokey, destgirêdayeni. Dest ra çîyên nêameyayeni. *Tr. Eli bağlı olmak, elinden bir şeyler gelmemek, tutuklanmak, tutuklamak.* Destbesteyey çîyênda giran a. Çunkî kesî destî ra çîyên nîno, kes beno bêçare.

destbestinok/i *N.* O/çîyo ki destê ci girêdeyayo, êsîr o, ci destî ra karûgurweyên nîno, destbera ci çinî ya. *Tr. Tutuklu, esir, yakalanan, eli bağlı, iradesiz.* Ê destbestinokî kerd ki xwu bireyno, nêşa. Ci destî ra çîyên nêame.

destbestinokey *Nm.* Destbendeni, destgirêdayeni, êsîr kerdeni. Kes/çîyo ki; destê ci beste o, destê ci girêdeya o; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ser o bîyayeni. *Tr. Eli bağlı olmak, esir olmak, tutuklanmak, iradesizlik.* Destbestinokey, karê dest bestinokî yo.

destbestîyaye/ê *N.* Destbende/ê. O/çîyo ki destê ci girêdeyayo, ci destî ra çîyên nîno, destbera ci çîyên ra nîna. *Tr. Yakalanan, eli bağlı, tutuklanan, esir edilen, esarete alınan, bağlanan, iradesiz.* Polîsêndo destbestîyaye kişta polîsandê bînan ra berîyayê cayêndo dalde.

dest bestîyayeni *f. M.* Destbestîyayîş. Destbendeni, destgirêdeyani, manîyê destberda kesî bîyayeni. Bi na vajeka destê kesî bestêno, girêdeyêno, destbera kesî nîna. *Tr. Eli bağlanmak, esir edilmek, tutuklanmak, yakalanmak, iradesizleştirilmek.* Destbestîyayeni xirabêrî çiçî esto ki! Wexto ki destbera kesî kesî destî ra bigêrîyo, ze ki estbîyayena kesî vinî bo.

destbestok/i *N.* Destbende/ê, destgirêdok/i, destbeste/ê, destbestîyaye/ê, êsîr/i. O/çîyo ki destê ci girêdeyayo. *Tr. Eli bağlı, tutuklu, esir, iradesiz.* Înan va: Destbestok o, ci destî ra çîyên nîno, meverdê, wa sereyê ma belayên nêkewo.

destbestokey *Nm.* Destbendeyey, dest girêdeye-

ni, êsîr bîyayeni, dest bestîyayeni. *Tr. Eli bağlı olmak, esir olmak, tutuklu olmak, yakalanmak.* Destbestokey di kes bêçare yo ki ci destî ra çîyên jî nîno.

dest bi dest 1. *Nn.* Destî ra dest. Çendê destîy bolîy bêhemd rind o. *Tr. El ele. Elller çok oldukça da iyi şeyler olur.* Bêrê yarmet bê, dest bi destî yo. Ma çend vêşî bêhemd hewl o. 2. *Nn.* Bi yarmet/yardimî ya, pêrê yardim kerden a, nobeti jî îfade keno. Çîyo ki dest ra deyêno destan, wa o bido ey, o bîn jî bido ê bînî. Bi no babet a pêdestî ya, bi nobet a karî qedênayen a. *Tr. Elden ele, nöbetleşe, yardımlaşarak.* Înan şamîya panc sey merdiman dest bi destî ya vila kerdi. Eger hina nêkerdayê, nêşayê no kar havil kero.

dest bi destey 1. *Nm.* Îfadeyê boleyda destan o. Bi destpêdayen a karûgurweyan kerdeni. *Tr. Ellerin çokluğunun, yardımlaşmanın, dayanışmanın ifadesidir.* Ê şima jî bêrê deha rind beno. Çunkî dest bi destî yo, çend bol bo, hend rind o. 2. *Nm.* Bi nobet a, îfadeyê nobet o, bi nobet a kar kerden a. *Tr. Nöbetleşe iş yapmak, imece usulü çalışmayı ifade eder.* Înan karê xwu dest bi destî qedîna.

destbikar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; karê xwu bi dest û doşîyandê xwu ya keno, tede ariq dano, tede keda dest û doşîyan xerc keno. *Tr. Zanaatkar. Alın teriyle çalışan, el emeğiyle çalışan.* Destbikarî do karê xwu helal kerdayê, ê mûsîbetî nêverda. To dî vanê: Manîyê karandê bixeyran boliy benê. 2. *N.* Mijûl/i, serbikar/i, meşgul/i. O/çîyo ki kar keno, gurweyêno, o yo karî ser o, eware nîyo, betal nîyo, o fek di o yo gurweyêno. *Tr. Meşgul, çalışan.* Şorî kişta bîni, o merdim destbikar o.

destbikarey *Nm.* Bi dest û doşîyan a kar kerdeni. Karo ki kes tede ariq dano, kes tede bi dest û doşîyan an emeg xerc keno. Kes/çîyo ki; bi dest û doşîyan a gurweyêno, tey ariq dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Zanaatkarlık. El emeğiyle, alınteriyle çalışma.* Mesela asinkarey, neccarey karbidesteyên a.

destbixwu *N.* Bixwu, eynî bi xwu, zewmbî nê. *Tr. Bizzat kendisi.* Ay destbixwu karê xwu kerd û qedîna. Nê verda ki zewmbî merdimîy bikerê.

destbixwuyey *Nm.* Bixwuyey, bixwu bîyayeni, zewmbî nêbîyayeni. *Tr. Bizzat kendisi, kendi eliyle.* Karan di karo destbixwuyey, ê bînan vêrî yo û deha jî mezbûtêrî yo.

destbolane *Eko. Nn.* Kes/çîyo ki; destê ci hera o, teng nîyo. Zêdê destbolana bîyayeni, bi destbolan mendeni. *Tr. Eli açık olma, cömert olan.* Eger destbolane nêbîyayê, xwura mi ci ra çîyên nêwaştê.

destbolaney *Eko. Nm.* Destherayaney, destê ci bol bîyayeni, malûmilk û pere di boleya ci bîyayeni. *Tr. Eli geniş olmak, zenginlik, cömertlik.* Destbolaneya ci nika nîya, verînde ra ya.

destboley *Eko. N.* Destherayey. Destê ci bol bîyayeni, zengîn bîyayeni, pere û malûmilki di vêşî bîyayeni. *Tr. Eli bol olmak, zenginlik.* Eger kes bişo bi otesîda ci ya bêro destboley, çîyênda weş a.

destceleq/i *N.* Çapik/i, lezgîn/i, şût/i. Kes/çîyo ki; karûgurwedê xwu ra vengên nêvejeno û karê xwu bi lezey a, bi nimiten a, çiman vero vinî kerden a keno. *Tr. Atik, çevik. İki kaş iki göz arasında işini sezdirmeden gören.* Destceleq o ki da des merdiman mîyan ra şa çîyêndê nimî bikero.

destceleqey *Nm.* Çapikey, lezgîney, şûtey. Destceleq bîyayeni, wesfê destceleqan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Atiklik, çeviklik.* Destceleqey di tavîlêyey esta, kar û gurwan rew qedînayeni esta.

destcidaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki dest deyayo ci, bi ci ya bi destan a xoşamedî, bîya, bi ci ya xeyrweşî bîya. *Tr. Kendisine el uzatılan, el vererek hoş geldin denilen.* Merdimêndo dest cidaye bêro to heteki, ti jî qayîl benê ki dest bidê ci. 2. *N.* O/çîyo ki dest dano ci, bi ci ya bi destan a xeyrweşî kerda, bi ci ya xoşamedî kerda. *Tr. El veren, kendisine el vermek suretiyle hoş geldin denen.* Merdimo dest cidaye do biameyê tîya, canakî ra jewî ci ra yarmetîni waşti, o şî aja. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; dest deyayo ci, ci rê yarmetî bîya, jewî rê yarmetîni kerda, dest dayo ci. *Tr. El veren, el alan, yardım eden, yardım alan.* Merdimo dest cidaye, do dest bido însanan. Madem ki hina o kes do dest bido însanan ki ê jî dest bidê kesî.

dest cidayeni 1. *f. M.* Destcidayîş. Destê xwu ci dayeni, destê xwu ci rê derg kerdeni. *Tr. Kendisine el vermek, tokalaşmak.* Meymanandê xwu rê dest derg ki, wa to ra hez bikerê. 2. *f. M.* Destcidayîş. Ci rê dest derg kerdeni, ci rê yarmetî, yardim kerdeni. *Tr. El vermek, el uzatmak, yardımlaşmak.* Dest bidi feqîran ki, wa ê jî ê karî bimûsê. 3. *f. M.* Destcidayîş. Pa werey amîyayeni, bi ci ya werey amîyayeni, lej û hes nêkerdişî qedînayeni. *Tr. El uzatmak/vermek, tokalaşmak, barışmak, zeytin dalı uzatmak.* Dest da ci tepîya, ez texmîn nêkena ki ci ra şikê

neyî girotişî bibo.

destcieşte/ê 1. *N.* Destciçekerde/ê. Dest bi ci eşte/ê, dest bi ci çekerde/ê. O/çîyo ki dest erzîyayo ci, ci rê bi dest a tacîz bîyo. *Tr. Elle taciz/sarkıntılık edilen.* Lajeko destcieşte şî mehkema, ci rê gerre kerd, dadgerî destcieştokî tepişt eşt hepisxane. 2. *N.* Destciçekerde/ê. Dest bi ci eşte/ê, dest bi ci çekerde/ê. O/çîyo ki dest erzîyayo ci, ci rê yardim bîyo, ci rê yarmetî bîya. *Tr. Kendisine el uzatılan, yardım edilen.* Eger dest nêerzîyayê ci, mimkun nêbî ki ê karî mîyan ra bivijîyo. Kesdê destcieşteyî rê kar bol beno gengaz.

dest ci eşteni 1. *f. M.* Destcieştiş. Dest ci çekerdeni, tacîz kerdeni. Bi destan a ci rê livo cînsîyane kerdeni. *Tr. Elle sarkıntılık etmek, elle taciz etmek.* Destcieşteni huqûq di heqaretên o, desteştokî rê ceza deyêno. 2. *f. M.* Destcieştiş. Dest ci çekerdeni, dest bi ci eşteni, ci rê yarmetî/yardim kerdeni, ci rê dest derg kerdeni. *Tr. El uzatmak, yardım etmek.* Merdimdê mihtacî rê kes do dest bierzo ci ki, bişo mîyan ra bivijîyo.

destcirodaye/ê *N.* Destpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî destê xwu da piro/ci ro, destê xwu nayo ser, kayênda zêdê çimpistoneki di veşnayo. *Tr. El vurulan, üstüne el konulan, ebelenen, elle temas edilen.* Kayda çimpistoneki di merdimo destcirodaye do biveşo û hettanî ki kay biqedîyo, o do koşeyên di roşo.

dest cirodayeni *f. M.* Destcirodayîş. Dest pirodayeni. Destê xwu çîyên yan jî kesên ro dayeni, kayênda zêdê çimbendiniki di ci veşnayeni. *Tr. El vurmak, dokunmak, ebelemek, temas etmek.* Mi dest da ci ro jî o merdim haydar nêbî.

destçep/i *N.* Çepok/i. O ki bi destê xwu yê çepî ya kar keno, destê xwu yê çepî fineno kar. *Tr. Solak.* Destçep do senîn a kişti di bişo kar bikero ki?

destçepey *Nm.* Çepokey. Destçep bîyayeni, destê xwu yê çepî kar visteni, bi destdê çepî ya kar kerdeni. *Tr. Solaklık.* Destçepey jû cayan di kar o, jû cayan di zirar.

destçewt/i *N.* O ki destê ci çewt o, raşt nîyo. *Tr. Eli eğri olan, özürlü olan.* Mêrdeko destçewt do jî biameyê, karêndê ci yo mihîm vijîya, nêame.

destçewtek/i *N.* Merdimo qergûn o destçewt. Merdimo barçewt o ki destê ci çewt o. Qeç yan jî keso ki werdî vîneyayo, labelê qergûn o yan jî xasek o destçewt. *Tr. Eli eğri zavallı adam. Veya güzel olan eğri elli çocuk.* Destçewtekî rê mi yarmetî kerdi.

destçewtey *Nm.* Desatan ra çewt bîyayeni, destraşt nêbîyayeni, destên ra yan jî destan ra wahîrê uzran bîyayeni. *Tr. Elin eğri olması, el eğriliği.* Destçewtey di mêrdim beno wahîrê uzrî, beno mihtacê yardimî.

destda *N.* Yardimkar, yarmetkar, destirma. Keso ki dest dayo kesên, destê xwu dayo kesên û o yo ci rê yardim keno, paştî dano ci. *Tr. Yardımcı, yardım eden.* Lajek destdayê mi bî, înan pexîley ra yo jî mi destan mîyan ra vet.

destdaye/ê 1. *N.* O ki dest deyêno ci, bi dest dayen a bi ci ya serweşîni bena. *Tr. El verilen, tokalaşılan.* Merdimê destdayey destê mêrdekî pey di kerd. Mêrdek xwu di şikîya. 2. *N.* O ki dest dano, dest dayo. *Tr. El veren.* Keso ki destê xwu bido jewî, beno destdaye. 3. *N.* Paştîdaye/ê. Keso ki ci rê yardim bîyo, yarmetî dîyo, dest dergê ci bîyo. *Tr. El uzatılan, yardım edilen.* Eger kesî dest ci nêdayê, ey nêşayê o persgire çareser kero. 4. *N.* Derdestkerde/ê, tepiştedaye/ê. Keso ki kesên bîyo sebebê dest dayenda ci, kesên bîyo sebebê tepiştişdê ci. *Tr. Yakalatılan, tutuklatılan.* O merdimo destdaye herhal to rê duay nêkeno. Çunkî to o merdim dayo dest.

dest dayeni 1. *f. M.* Destdayîş. Dest ci dayeni, bi ci ya dest dayena serweşîni kerdeni. *Tr. El vermek/uzatmak, ele vermek, musafaha etmek, tokalaşmak.* Înan bazareya xwu kerdi tepîya, dest day pê. Bazarey bi no şekila qedînê. 2. *f. M.* Destdayîş. Paştî dayeni. Ci rê paştî vijîyayeni, ci rê yarmetî kerdeni, ci rê yardim kerdeni, dest dergê ci kerdeni. *Tr. El uzatmak, yardım etmek.* Ey dest nêdayê mi, mi nêşayê a şelagi wegîro xwu ser. 3. *f. M.* Destdayîş. Tepiştiş dayeni, derdest dayeni. Sebebê tepiştenda jewî bîyayeni. *Tr. Yakalatmak, ele vermek, ele verdirmek, rehin aldırmak.* Qaşqûnî qandê hembazdê xwu va: Mi o da dest, ez remaya. 4. Destdayîş. Huner û zanayîş û fehm û îrfanê xwu bi kesî dayeni, herûnda xwu di jewî verdayeni. Wexto ki kesêndo zanaye, hunermend yan jî keramatkar destê xwu bi kesî do, ze ki vajo deha tî jî zêdê mi zanaye û fehmkar û hunermend û keramatkarê. *Tr. Yetki vermek, icazet vermek.* Kesêndo mixulwer o. O yo keno bimiro, dinyayên nêweşê ci yê, hewna dest bi kesî nêdayo ki nafê ci kesî reso.

destdayey *Nm.* Yardimkarey, destirmayey, yarmetkatey. Yardimkar/yarmetkar bîyayeni, destirma bîyayeni. Dest jewî dayeni, ci rê yardim kerdeni. *Tr. Yardımseverlik, tokalaşma/k, el ele vermek.* Destdayey, kesî nêfînena, werzanene.

destderg/i *N.* O ki xirxizeya ci esta, fêlê ci yê

xirxizey estê. Tiritok nîyo, labelê jû finan çîyo hinîsîn keno, nê fêlê ci yê xirabîy estê. Fimi/fini bena ki, kes xirxizdê xwu rê nêşeno xirxiz vajo, kes vano destderg o. *Tr. Hırsızlık meyli olan.* Lajekêndo destderg o. Wexto ki yeno balê xwu sernê, wa tiritokey nêkero.

destdergane *Nn.* O ki destderganeya ci esta, fêlê ci yê xirxizey û destderganey estê. *Tr. Hırsızlık meyli olan.* Qe xasekî ame meymaney di destdergane çîyêkê ci arêday û zêdê çîyandê xwu berdîy kêdê xwu!

destderganey *Nm.* Destdergikî. Destderg bîyayeni. Fêlê ci yê xirabîy ê tiritokey bîyayeni, bi şikildê destdergey a. *Tr. Hırsızlık meylinin olması, hırsızlık şekli olma.* Destderganey fêlêndo xirab o. Labelê tiritokey ey xirabêrî ya.

destdergey *Nm.* Fêlê kesî yê tiritokey, xusletê kesî yê xirxizey bîyayeni. *Tr. Hırsızlık meyli.* Destdergey xirabêrî tiritokey a, ey jî xirabêrî virankerdiş o.

dest di 1. *H.* Desta. Derhal, hema, germangerm. Qethan wext vinî nêkerden a çîyên kerdeni. *Tr. Anında, ivedilikle, tez, erkence, hemen, vakit kaybetmeksizin.* Ey emir da, înan dest di kerd. 2. *H.* Ci destî mîyan di, lepan mîyan di, tayên vanê dest de. *Tr. Elinde, avucunda.* Mi dest di çîyên çinêbî jî, ey va, îlla ki ti do destê xwu akerê. 3. *Zv. H.* Qewet û qudretdê ci mîyan di, qewet pey bîyayeni, kerden û nêkerdena ci ci dest di bîyayeni, şayeni. *Tr. Elinde olmak, güç ve kuvvet elinde olmak, irade sahibi olmak, yapabilmek, edebilmek.* Esas ti pers kenê, ey şayê bikero. Çunkî ey dest di bî. 4. *H.* Pêşin, bi wade ya nê, hema dest di dayeni. *Tr. Peşin, peşin fiyatına, elden.* Jewên: Qusûr mewnîyê, ma bi wade ya nêşenê bidê, alvêrê ma dest di ya o. Mişterî vano: Nê ez nêşena dest di bida. Eger danê, ez şena bi şeş mengî yo bi wade ya bigîra.

dest di mendeni 1. *Zv. f. M.* Destdimendiş. Kesên rê mendeni, ci dest ra nêşîyayeni, ci rê ercîyaye mendeni, ercîyayê destandê jewî mendeni. *Tr. Elde kalmak, kala kala elde kalmak, son koz olmak, elde var falan filan olmak.* Mi qeçîy pêro zewijnay û abirnay, Mi dest di no qergûnek tenya mend. 2. *f. M.* Destdimendiş. Desto/desta mendeni, belayê serî bîyayeni, ci ser o mendeni. Kesên yan jî çîyên dest di bi şikildê cerîmeyên a yan jî belayên a mendeni, merdane kewteni. *Tr. Aşırı dayak atma ile birisinin elinde kalmak, kendisine bela olmak, üstünde bir cereme olarak kalmak.* Hendo ki kotekîy werdîy, ûja di merdane kewt, soyîn dest di mend.

destditepişte/ê 1. *N.* Destatepişte/ê. Kes/çîyo ki; ser ra wext vinî nêbîyo û tepêşîyayo, derdest bîyo. *Tr. Vakit kaybetmeksizin (anında) yakalanan, tutuklanan.* Vaji hele senîn beno hewna o merdimo destditepişte jî şeno vajo, ez serrên firarî menda? 2. *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên perrayê ci dest, ci rê yardim bîyo, jew yan jî kesên ci rê paştî vijîyayo, destê xwu dayo bi ci. *Tr. El atılan, yardım gören, desteklenen, arka çıkılan.* Şima jî zanê ki merdimo destditepişte do bişo nê karê gengazî bikero û...

dest di tepişteni 1. *f. M.* Destditepiştiş. Desta tepişteni, derhal tepişteni, derhal derdest kerdeni. Qandê tepiştişî wext vinî nêkerden a kar û wezîfe dîyayeni. *Tr. Anında yakalamak/tutuklamak, vakit kaybetmeksizin yakalamak.* Mi va tepîya, înan dest di tepişt. Bi mi ki saetên jî nêkewt mabeyn. 2. *f. M.* Destditepiştiş. Dest ci eşteni, destê ci tepişteni, yarmetkar/yardimkarê ci bîyayeni, ci rê yardim kerdeni, ci dest perrayeni, ci rê paştî vijîyayeni. *Tr. Elinden tutmak, yardım etmek, desteklemek, arka çıkmak.* Eger şima mi dest di nêtepiştayê, mi nêşayê bivijîyo dûz.

deste 1. *Nn.* Çîyo ki kes bi destî ya tepşeno, qandê wedardeni û qandê bi destî ya tepişteni virazîyayo. *Tr. Tutamak, tutacak, deste, kulp.* Desteyê zengenî girmitin bî. Cora destê mi pêro bî qebarî.[1] 2. *Nn. Bw.* Desta 3. Qe to do desteyên nehay bi ci dayê. Ma do se bîyayê, torgi do bivarayê?

desteasinîn/i *N.* Çîyo ki desteyê ci asin ra virazîyayo, asinîn o. *Tr. Demir kulplu.* Eger zompê ci desteasinîn bîyayê, hend rewane nêşikîyayê.

desteasinînane *Nn.* Mezbût. Ze ki desteyê ci asinîn bo, zêdê desteasinînan bîyayeni. *Tr. Sağlam, dayanacağı yer veya tutunacak yeri demirdenmiş gibi olmak.* Mi rê desteasinînane ame. Mi va, ez do pey dinyay bişa tada.

desteasinînaney *Nm.* Desteasinînkî, desteasinîkîyaney. Desteasinînane bîyayeni, mezbût bîyayeni. Cayê ci yê tepiştişî zêdê asinan bîyayeni, cayê ci yê hîlbbîyayişî asin ra bîyayeni yan jî zêdê asinan metîn bîyayeni. *Tr. Çok sağlam olmak, tutacak yeri veya dayanacak yeri demirdenmiş gibi olmak.* Ez bolkî desteasinînaneyda ci rê ecêb menda.

---

1 Deste û qulp eynî nîyo. Hurdina jî bi dest a tepşênê, haletîyê çî tepiştişî yê. Qulp, zêdê gazlîgên a namîyayo. Labelê deste, bolkî dûz û derg û qulorek o. Bi zengenî ya deste beno, bi sîtilî ya qulp beno.

desteasinîney *Nm.* Desteyê ci asinîn bîyayeni, desteyê ci asin ra bîyayeni. *Tr. Tutulacak yeri demirden olma, demir kulpluluk.* Desteasinîney û destedarîney jew nêbena. Emrê deste asininan deha zaf o.

desteber *Nn. Bw.* Desteyê kîberî. Boka şima desteberê ci nêşikit?

destebîyaye/ê 1. *N.* Vaşo (kuhoyî, qezencan di çiyo ki ci ra desteyên virazîyayo) ki bîyo desta, bîyo hendê tepiştişdê di destan. *Tr. Demetlenen.* Vaşo destebîyaye do rew arêdeyo. 2. *N.* Çiyo (çuwe, dar) ki Mesela qandê huweyên, qandê zengenên, qandê kolbeyên yan jî zêdê nê çîyandê winasînan bîyo cayê tepiştişî. *Tr. Desteleşen.* Ellah zano o çuweyo destebîyaye do ci rê biercîyo.

deste bîyayeni 1. *f. M.* Destebîyayîş. Çîyandê zêdê teneyan di yan jî çîyandê zêdê vaşan di hendê tepiştişdê di destan cemeyê werdîy bîyayeni. *Tr. Demetlenmek.* Mi rê ki o vaş deste nêbîyayê, ma nêşayê rew arêdo pêser. 2. *f. M.* Destebîyayîş. Çîyandê darînan û asinînan di çîyêndê zêdê huwe û zengenî rê çîyê tepiştişî bîyayeni. *Tr. Deste olmak, tutamak olmak.* No çuweyo ki mi dest di do deste bo.

destedarîn/i *N.* Çîyo ki deste yan jî cayê ci yê tepiştişî darîn o, dar ra virazîyayo. *Tr. Tahta/ahşap kulplu.* Zengenê ma yo destedarîn gûnê ci vêşî nêramit.

destedarînane *Nn.* Ze ki desteyê ci darîn bo, zêdê destedarînan, ze ki desteyê ci gewşeg bo. *Tr. Destesi ağaç/ahşap gibi, destesi çürük gibi.* Mi zanayê do destedarînane rew bişikîyo.

destedarînaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û mêlî di zêdê çîyandê destedarînan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Ahşap kuplu olmak.* Ez qethan destedarînaneya ci xwu rê derd nêkena.

destedarîney *Nm.* Deste yan jî cayê ci yê tepiştişî darîn yan jî dar ra virazîyayeni. *Tr. Tahta/ahşap kulplu olmak.* Destedarîney û desteasinîney di giraney jî virêna.

destefzar *Nn.* Asingaz, gaz. Haleto ki ehlê seneatî pa asinî kenê şeklandê çîyan, haletê asingeran o ki asingerîy pa asinanê xwu kenê bi şikildo babet babetî. *Tr. Demircilerin, sıcak demiri tutmak için kullandıkları bir alet, kısaç.* Asingerê ci haletîya ci ya citi kerdi xwu destî û dîrê finîy ata nata kerdi û nê horsî ser. Adirdê ci di kerdi sûri tepîya bi destefzardê xwu ya ata nata da piro û newedera ci rê viraşti.

desteg/i *N.* Çî/keso ki jewî rê paştî vijîyayo, çîyên pa vinderîyayo. *Tr. destek, yardımcı.* Destegê ci pîyê ci yo.

destegi *Nm.* Dari/kolîyo ki bandê herrînan di kişta raşt û çepî di yan jî vernî û peynî di sereyêndê ci bi estûn a, sereyêndê ci jî bi qebey a mêx beno û destek dano ci. Na dareki rê vanê destegi. Destegîy, estûnan rê benê ze goşîy. Estûn û qebeyan pêya girêdanê. *Tr. Topraklı ev yapımında sütun ile üst merteği birbiriyle bağlayan bağlayıcı ağaç.* Destega ci do mezbûti bo ki weş tepêşo.

destek *Nn.* Paştî. Paştî bi ci dayeni, ci rê paştî bîyayeni, ci rê payande bîyayeni, heta ci giroteni, dest bi ci dayeni. *Tr. Destek, destek/yardımcı olmak.* Na vajeki, bi "dest" û peyomekdê "–ek"î ya virazîyaya. Cora Tirkî nê, Dimilî ya. Eger to destek bi ci nêdayê, ey nêşayê nê gurweyî bikero. Ey to ra rî û paştî giroti. Sebebê ci ti yê.

destekbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni rê bîyo destek, bîyo paştîgîr, paştî daya bi ci, ci rê bîyo yardimkar û yarmetkar. *Tr. Destekleyen, arka çıkan, yardımcı olan, el atan.* Kes do merdimê destekbîyayeyî destan ser o tepşo ki, destek bîyayeni nêmiro.

destek bîyayeni *f. M.* Destekbîyayîş. Destek dayeni, paştîgîr bîyayeni, yardimkar bîyayeni, yarmetkar bîyayeni. Kesên rê yan jî tayêni rê yardim kerdeni. Kerdişdê karûgurweyên di kesdê siftekênî dima (peynî di) kesê didîy bîyayeni. Çunkî keso siftekên, o ki keno, o yo. Noqor o ki ci rê yardim keno jî destek o. Kelîmeyê "yardimkar" û "yarmetkar"îy jî zêdê ney ê. *Tr. Desteklemek, yardımcı olmak, arka çıkmak.* Eger ez ci rê destek nêbîyayê, ey nêşayê o karûgurweyo mihîm biqedîno.

destekdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên destek dayo bi ci, paştî daya bi ci, ci rê bîyo yar û yardimkar/yarmetkar, ci rê bi destdayîş a yardim kerdo. *Tr. Desteklenen, arka çıkılan, yardım edilen.* Xeyrê Ellahî ki ê kesê destekdayeyî şa lincî ra bivijîyo.

destek dayeni *f. M.* Destekdayîş. Paştî dayeni, paştîgîr bîyayeni, yardim kerdeni, yarmetkar bîyayeni, dest bi ci dayeni, wahîr vijîyayeni. *Tr. Yardım etmek, desteklemek, arka çıkmak.* Şima ki bişayê destek cidayê, ey do bişayê hefteyên mîyan di biqedîno.

destekerde/ê 1. *N.* Çîyo ki çîneyayo yan jî arêdeyayo û hergi jewêndê ci kerdo hendê destayên, hendo ki dest şeno wedarno, winî kerdo. *Tr. Demetlenen, destelenen.* Teneyo destekerde do şiro dêzi ser. 2. *N.* Çîyo darîn û textîn û asinîno ki ci ra qandê çîyêndê zêdê huweyî, çîyêndê

zêdê zengenî, çîyêndê zêdê kolbeyî ci rê cayê tepiştişî virazîyayo, peyda bîyo. *Tr. Destelenen. Kürek, kazma ve çapa gibi aletlerde tutacak yer haline getirilen şey.* Rewteka destekerdê do noqra cayên di biercîyo.

deste kerdeni 1. *f. M.* Destekerdiş. Hergi jûda arêdeyêya ci hendê destên kerdeni, karûgurweyo ki do desta bo, destêndo bişo wedarîyo. *Tr. Demet yapmak.* Desteyê şima pêro bîye vilay. Şima bîlaheq kerdîy destey. Çunkî vay pêro pijiqna. 2. *f. M.* Destekerdiş. Qandê zengenên, qandê huweyên, qandê kolbeyên cayê tepiştişî viraşteni. *Tr. Deste yapmak. Kürek, kazma vs. şeylerde elle tutmak için alet yapmak, alet haline getirmek.* Mi o dareko werdî kerd deste.

destekgirote/ê *N. Bw.* Destekgîn/i. Kes do merdimê destekgiroteyî û destekdayeyî pêvera no, hele kamcîn vernî do, kamcîn peynî do?

destek giroteni *f. M.* Destekgirotiş. Paştî giroteni. Yar û yardim giroteni û qebûl kerdeni, qewet û qudretê kesandê bînan giroteni. *Tr. Destek almak, yardım almak.* Ki şima destek nêgirotayê, bi mi ki şima nêşayê hendayên rew nê karûgurweyê çetinî biqedîno.

destekgîn/i *N.* Paştîgîn/i, destekgirote/ê. Kes/çîyo ki; qandê yardimên, qandê yarmetînên, qandê paştî girotenên destek giroto, paştî girota, ci rê yardim bîyo, dest deyayo bi ci. *Tr. Desteklenen, destek/yardım alan, arka çıkılan.* Bizanê ki ê cay di destekgîn jî keno vinî.

destekgîney *Nm.* Paştîgîney. Destek giroteni, paştî giroteni, yardim giroteni, dest cidayeni. *Tr. Destekleme.* Destekgîneya ey û destek dayenda mi di çi ferq esto?

desteşte/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dest eşto bi ci, dest kerdo pa, ser o xebatên dest bîyo pa. *Tr. Başlanılan, işe koyulan, el atılan.* Kar û merdimo desteşte do hefteyên mîyan di biqedîyo. Eger nêqedîyo, gereg ma cerîmeyê ci bidê. Çunkî peymanê ma no babet o. 2. *N.* Destçekerde/ê. Dest bi ci erzîyaye/ê, ci rê yardim bîyaye/ê. Çî/keso ki dest erzîyayo bi ci, ci rê yardim bîyo, kesên heta ci kerda, paştî daya ci. *Tr. El atılan, yardım edilen, katkıda bulunulan, arka çıkılan.* Eger ma dest nêeştayê bi ci, ê komaleyî bixwu nêşayê o karo çetin biqedîno. Çîyo dest cieşte rew qedêno. 3. *Nn.* Destçekerde/ê, tacîzbîyaye/ê. Keso ki kesên bi nêtêndê xirabî ya dest eşto bi ci, tacîz kerdo, zerrî tey helênaya. *Tr. El atılan, taciz edilen, sarkıntılık edilen.* Keyneka desteştê, şî qereqol gerre kerd.

dest eşteni 1. *f. M.* Desteştiş. Dest pakerdeni. Bi kesên a yan jî bi çîyên a xebat kerdeni, ser o mijûlîyayeni, ser o meşgul bîyayeni, ser o karên kerdeni. *Tr. El atmak, başlamak, üzerinde meşgul olmak.* Ti tew meraq meki! Mi vizêr ra yo dest eşto ci, bol nêrameno dîna rojîya tepîya qedêno. 2. *f. M.* Desteştiş. Dest çekerdeni, yardim kerdeni, yarmetîni kerdeni, paştî ci dayeni. *Tr. El atmak, yardım etmek, katkıda bulunmak.* Eger to jî tenekên dest bieştayê ci, nika qedîya bî. Labelê to dest nêeşt bi ci. 3. *f. M.* Desteştiş. Dest çekerdeni, tacîz kerdeni. Bi nêtêndê xirabî ya dest kesên, cinîyên, keyneyên eşteni. *Tr. Elle taciz/sarkıntılık etmek.* Keynekeri şî gerreyê ci kerd, va, ey dest eşto mi.

desteştok/i *N.* Destpakerdok/i. Kes/çîyo ki; dest eşto bi çîyên yan jî bi kesên. *Tr. İşe koyulan, el atan.* Orte di karên esto. Desteşte dêsê ma o, desteştok jî ostayê dêsdê ma o.

desteyê haletî *Zîr. Nn. Bw.* Birke 2. Desteyê haletîda citêrî girmitin bo, destê citêrî do qebar qebarî bo.

desteyê kardî 1. *Nn.* Cayê kardî yo ki kes pey tepşeno, kes keno xwu dest û pa wezîfeyê cikerdişî keno. *Tr. Bıçak/çakı destesi/tutamağı.* Mi nêşa bi desteyê kardî yo tepêşo, kardîyeri destê mi birna. 2. *Zv. Nn.* Wesayît, halet, maşa. Çî/keso ki kesên qandê mexseddê xwu saznayo, pa karûgurweyên kerdo. *Tr. Araç, vasıta, maşa, alet.* Boka ti ci rê nêbîyê desteyê kardî?

desteyê kardî bîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qandê mirazên, qandê meramên, qandê nafetên, qandê şik û fikrên sazîyayo, bîyo maşa, bîyo haletî, bîyo wesayît, bi fen û dibarey a pa yan jî bi namedê ci ya karûgurweyên vijîyayo. *Tr. Kullanılan, bahane edilen, alet edilen, maşa olarak kullanılan, istismar/suistimal edilen.* Merdimo desteyê kardî bîyaye xwura do xwu di bişikîyo. 2. *N.* Çîyo (dar, asin) ki ci ra desteyê kardîyeri vijîyayo, qandê destedê kardîyeri sazîyayo. *Tr. Bıçak/çakının tutamağı haline getirilen ağaç parçası, tahta veya metal parça.* Textê desteyê kardî bîyayeyî weş xwu ver da.

desteyê kardî bîyayeni 1. *Zv. f. M.* Desteyê kardî bîyayîş. Bahane bîyayeni. Qandê mexsedên û xayeyên, qandê mirazên û meramên wesayît yan jî haletî/maşa bîyayeni, sazîyayeni. *Tr. Bahane olmak/edilmek, kullanılmak, araç/alet olarak kullanılmak, istismar/suistimal edilmek, maşa edilmek.* Şima qandê mirazdê xwu ez kerda desteyê kardî. 2. *f. M.* Desteyê kardî bîyayîş. Çîyên ra desteyê kardî vijîyayeni, kardî rê deste bîyayeni. *Tr. Çakı/bıçak destesi/*

tutamağı olmak. Şiva desteyê kardî bîyayê do senin çiyên rê nêercîyo ki?

desteyê kardî kerde/ê 1. *Zv. N.* Bahanekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên qandê meram û mirazdê xwu, qandê nafetdê xwu, qandê karûgurweyêndê xwu yan jî qandê kesên kerdo maşa/haletî, kerdo wesayît, saznayo. *Tr. Bahane edilen, kullanılan, araç/maşa edilen*. Kê va, merdimo desteyê kardî kerde do nêqehrîyo û do wesdê ci şiro? 2. *N.* Çîyo (darek, çuwe) ki jewî yan jî tayêni ci ra desteyê kardî viraşto, ci ra cayê tepiştişdê kardî veto. *Tr. Kendisinden bıçak tutamağı yapılan şey veya malzeme*. Textê min o desteyê kardî kerde şima rê vinderîya.

desteyê kardî kerdeni 1. *Zv. f. M.* Desteyê kardî kerdiş. Bahane kerdeni. Kes/çîyên qandê mirazên û meramên, qandê nafetên û şikûfikrên saznayeni, bi namedê ci ya karûgurweyên kerdeni, îstîsmar kerdeni, xwu rê maşa/wesayît kerdeni, haletî kerdeni. *Tr. Bahane haline getirmek. Birini veya bir şeyi maşa/araç etmek*. Şima do o merdimo biqedr û biqîmet nafetdê xwu rê desteyê kardî nêkerdayê. 2. *f. M.* Desteyê kardî kerdiş. Textên ra, darên ra, çîyêndê zêdê asinî ra desteyê kardî veteni, ci ra desteyê kardî kerdeni, ci ra kardî rê cayê tepiştişî veteni. *Tr. Çakıya, bıçağa deste etmek*. Mi o textê to kerd desteyê kardî.

destê Heqî *Nn.* Destê Ellahî, înayetê Ellahî, destê Qudretî, destê Homay, yardim û yarmetkareya Ellahî. *Tr. Kudret eli, Allah'ın kudret eli, inayeti, yardımı*. Şirê boka destê Heqî şima ser o bo.

destê nimazî 1. *Nn. Bw.* Desta nimazî. Destê nimazî di ame, mi rê va, ma şirê seyd. 2. *Nn.* Şewra şefaqên. Wextê nimazdê şewray. *Tr. Sabah erken vakitlerde, sabah namazı vakti*. Ez destê nimazî werzena, nimazê şewray kena tepîya dest kena bi Vajekandê Dimilî ya.

destê pê perrayeni *f. M.* Destê pê perrayîş. Pêdestan perrayeni, pêdestan di tepişteni, mezbûtane pêdestî perrayeni, pêdestî di tepişteni, pê nêverdayeni. *Tr. El ele vermek, birbirinin elini sıkı sıkıya tutmak, tokalaşmak, birbirinden yardım almak, birbirine güç ve kuvvet vermek, dayanışma içine girmek, yardımlaşmak*. Eger ma destî nêperrayê, ma înan vero nêşayê vindero.

destê pê perrayey *Nb.* Kesê ki perrayê pêdestî, pêrê mezbûtane yardim kerdo, pêt perrayê pêdest, mezbût kewtê pêdestî, bi şikildê nêverdayen a destê xwu dayo pê. *Tr. Sıkı dayanışma içinde olanlar, yardımlaşanlar, elele verenler, birbirinden güç ve kuvvet alanlar*. Ez texmîn nêkena ki şima bişê mîyaneyê ê merdimandê pêdestî perrayan bîyarê war. Çunkî kesê destê pêperrayey pêra qewet gînê.

destê Qudretî *Nn.* Destê Ellahî, destê şayîşî, kerdişê Ellahî. Qewet û qudretê Ellahî. *Tr. Kudret eli, Allah'ın gücü ve kudreti*. Boka destê Qudretî şima ser o bo. Ma se kerê, ma destî ra tebayên nîno.

destê şanî *Nn.* Wextê şanî, nezdîyê şanî, çoşmeyê şanî, şanane. Wexto ki rojo keno şiro awan. *Tr. Akşam üstü, akşama yakın, gün batımına yakın ki vakit*. Ez destê şanî aja di bîya. Bi mi ki kesikên çinêbî. Qey mi dima ra ameyê.

destê şewdirî *Nn.* Destê şewray, nezdîyê şewray, çoşmeyê şewray, wextê şewray. Wexto ki rojo keno akewo. *Tr. Sabahın erken vakitleri, güneşin doğacağı vakitler*. Ki ti destê şewdirî biameyê, beno ki jî ti ci resayê.

destê şewray *Nn.* Şefaqên, destê şewdirî, nezdîyê rojakewtenî. Wexto ki keno roj akewo, çoşmeyê nê nîmsaetan. *Tr. Sabahın erken saatleri, güneş doğmasına yakın bir zaman*. Rêwîy do destê şewray ray kewê.

destfînaye/ê *N. Bw.* Destviste/ê. Şima ki nêşa o çîyo xwu destfînaye xwu dest di tepêşo. Deha ez senîn bi şima ya emeley bikera ki ê bînî şima lepan mîyan kera?

destfînayeni *f. M.* Destfînayîş. *Bw.* Dest visteni. Kaşka mi o çîyo delal fina xwu dest fînayê.

destgêrîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qewet û qudret û hêle û îrade û şayîş û kerdena ci ci dest ra gêrîyaya, bîyo nêşe, qewetê ci yê şayîşî ci destî ra gêrîyayo. *Tr. Eli tutukluk yapan, korkak, iradesi elinden alınan, yapamaz hale gelen, gücü ve kuvveti elinden alınan*. Eger şima ê merdimdê destgêrîyayeyî ra çîyên biwazê, şima gewşegêrî kesên çinî yo! 2. *N.* Çî/keso ki destê ci gêrîyayo, çîyên ci dest nêkewno, çîyên ci dest nêdebêno, qandê girotişî destê ci akerde nîyo. *Tr. Eli kapalı olan, eli açık olmayan*. Meberê mekerê ê kesdê destgêrîyayeyî mîyan!

dest gêrîyayeni 1. *Zv. f. M.* Destgêrîyayîş. Bêqewet û bêqudret verdeyayeni, ci destî ra îrade û şayîş û weçînayîşê ci gêrîyayeni, nêşe/ê verdeyayeni. *Tr. Eli tutulmak, eli tutukluk yapmak, iradesi elinden alınmak, güçsüz kılınmak, yaptırım gücü elinden alınmak*. Senîn ki o keso çimsûr dî, destê ci desta gêrîya. 2. *f. M.* Destgêrîyayîş. Destakerde nêbîyayeni, mîyanê destan gêrîyayîş. *Tr. Eli kapalı olmak, eline bir şeyler girecek durumda olmamak*. Eger nêweşînda sara

di destê kesî bigêrîyo, çîyêndo xirab o.

destgiran/i 1. *Zv. N.* Keso ki destê ci giran o, berey berey kar keno, nêşeno rew karûgurweyanê xwu biqedîno, berey luweno, tavilok û çapik û lezgîn nîyo, giran giran xebitêno. *Tr. Eli ağır, geç hareket eden, geç çalışan, ağırbezirgan.* Merdimêndo destgiran o. Hetta karên qedîneno, îspatey kesî keno încîraxî. 2. *Zv. N.* Keso ki wexto ki çîyên ro yan jî kesên ro do, qeza keno, derba girani pa peyda bena, gereg ki rew rewî kesên ro nêdo. *Tr. Eli ve darbesi ağır olan, kaza ihtimali yüksek olan.* Merdimêndo destgiran o. Çendi ki dayo çarweyên ro, çarwa yan kerda kori yan jî kerda seqeti.

destgiraney 1. *Zv. Nm.* Destê ci giran bîyayeni, berey berey gurwîyayeni, çapik û lezgîn û tavilok nêbîyayeni, wesfê ci yo ravey berey kar kerdeni bîyayeni. *Tr. Eli ağır olmak, ağırbezirganlık, tembîhllik.* Pêro jî destgiraneya ci zanê. Kewna mexzeni zêdê kergan deha nêşena bivijîyo. Dest kena bi karên a, o kar ci dest di îllallah keno, îspatey nêqedêno. 2. *Zv. Nm.* Destgiran bîyayeni, destê ci giran bîyayeni, derba ci giran bîyayeni, wahîrê derberda girani bîyayeni, dest ra îhtîmalê qezayan bol bîyayeni. *Tr. Eli ağır ve sakar olduğu için elinden kaza ihtimali yüksek olmak.* Eger destgiraneya kesî bibo, kes do rew rewî kesên yan jî çîyên ro nêdo.

destgirêdaye/ê *N.* Destgirêdeye/ê, destgirêdîyaye/ê, destbeste/ê, destgirêdok/i, destbestok/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni destê ci girotê, destê ci bestê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî kerdo êsîr, girêdayo, kerdo nêşe, qewet û şayena ci ci destî ra girota. *Tr. Eli bağlı, tutuklanan, esir edilen, iradesi veya gücü elinden alınan, yapamaz haline getirilen.* Ellah merdimdê destgirêdayeyî rê merhemet bikero. Ey dest ra çiçî yeno ki?

dest girêdayeni 1. *f. M.* Destgirêdayîş. Dest besteni, dest girêdîyayeni, dest bendeni, di destan pêya besteni. Destan pêser o girêdayeni. *Tr. El bağlamak.* Mêrdekê nemazkarî va "Ellahu Ekber" û destê xwu nakdê xwu ser o girêday. 2. *Zv. f. M.* Destgirêdayîş. Besteni, bendeni, tepişteni, qeyd kerdeni, girêdayeni, nêşe kerdeni. Destbera ci ci dest ra giroteni, êsîr kerdeni, derdest kerdeni. *Tr. Elini bağlamak, esir almak, gücünü kırmak, iradesini elinden almak, yakalamak, esarete almak.* Cenderman destê ci grêday û berd qereqol.

dest girêdeyeni *Nm.* Dest bestîyayeni, dest girêdîyayeni, êsîr bîyayeni, tepêşîyayeni, bendîyayeni, hepsîyey. Hepsî bîyayeni, qewet û qudret û şayena ci ci destî ra gêrîyayeni, destê ci bi qeydên a yan jî bi layên a girêdeyayeni. *Tr. Elleri bağlanmak, tutukluluk, gücü veya kuvveti elinden alınmak.* Eger hurrîyetê kesî bi dest girêdeyen a kesî dest ra şiro, kes do bi dest verdeyen a jî bigîro.

destgirêdîyaye/ê *N. Bw.* Destgirêdaye/ê. Mi rê ki o lajeko destgirêdîyaye do nêşo xwu bi o babet a bireyno.

dest girêdîyayeni *f. M.* Destgirêdîyayîş. *Bw.* Dest girêdeyayeni. Dest girêdîyayeni di kes çiçîyê xwu keno vinî û çi kemaneya xwu vîneno?

destgirote/ê 1. *Zv. N.* Nekes/i, çikos/i, pîntî, çikçik/i. Merdimo ki destê ci bol girote yo û kesên ci ra naf nêvîneno. *Tr. Cimri, eli sıkı.* Merdimêndo destgirote o. Ma nêşenê ci ra çîyên cikerê. 2. *N.* Destgêrîyaye/ê. Keso ki destê ci gêrîyayo, bixoşbêş bîyo, bi ci ya merheba bîya. *Tr. Eli alınan, tokalaşılan, merhaba edilen, hal ve hatırı sorulan, musafaha edilen.* Gulîy rîdê ê lajekdê destgirotî di abîyay bî. Labelê o dest nêgirote, bellî bî zerrîveş bî.

dest giroteni 1. *Zv. f. M.* Destgirotiş. Nekesey, pîntîyey, çikçikey, desttepişteni. Destgirote/pîntî bîyayeni, comird nêbîyayeni, desttepişte bîyayeni. *Tr. Cimrilik, eli sıkı olmak, pintilik, eli tutuk olmak.* Dest giroteni fêlêndo weş nîyo. Çunkî wesfêndê Ellahî jî keremkar o. 2. *f. M.* Destgirotiş. Desttepişteni. Destê dergbîyayeyî giroteni, destê xwu dergê destêndê dergbîyayeyî kerdeni. *Tr. Uzanan eli almak.* Mi destê ci qandê xatirdê şêligî girot jî, ey mi rê fenîy kerdîy. Neya tepîya ez deha destê ci nêgîna.

dest gîrîyane di bîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayênê ci kenê persdarê kesên yan jî çîyên, ê yê kenê sûjdar, ê yê ci kenê mesûlê kesên yan jî çîyên. *Tr. Sorumlu/mesul tutulan, el yakasında olunan, ifadesi alınan.* Merdimo dest gîrîyane di bîyaye do miheqeq rojên îfadeyê xwu bido. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayênê bi ci ya lej kenê û destê xwu kerdê ci gîrîyane, ê yê kenê yan ci rodê yan jî ê yê kenê bitersanê. *Tr. El yakasında olan, elle dayak atmak vb. bir durumla taciz edilen.* Merdimo dest gîrîyane di bîyaye do senîn xwu nêanco û dest gîrîyanedê înan nêkero?

dest gîrîyane di bîyayeni 1. *Zv. f. M.* Dest gîrîyane di bîyayîş. Dimi kewteni, boçika çîyên yan jî gireyên nêverdayeni. Peynîya gireyên û meseleyên nêverdayeni, şopa ci ramiteni, ci çîyên yan jî kesên ra persdar (mesûl) tepişteni.

Sopa xetayan û qusûran nêverdayeni, ver ra di dayeni. *Tr. İki eli yakasında olmak, birinin yapmış olduğu hata veya kusurlardan dolayı kendisinin peşinde olmak, hesap sormak, kovalamak, ardını bırakmamak.* Bira, eger ti xeta bikerê, ti do ewêzîya xeta û qusûrandê xwu ji bikerê. Eger ti nêkerê, bizani ki destê mi do to gîrîyane di bo. 2. *f. M.* Dest gîrîyane di bîyayîş. Gîrîyaneyê kesên tepişteni, kesên di lej kerdeni. *Tr. Birisinin yakasını tutmak, onunla kavgalı olmak.* Destê ci gîrîyanedê ci di bî. Ez şîya mi cêra kerdîy.

dest goşî ser o bîyaye/ê *Zv. N.* Dest boçiki/î di bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo keno bibo, nezdîyê bîyayen o, wextê ci yê bîyayeni ameyo, hema hema o yo keno bibo. *Tr. Eli kulağında olan.* O çîyo dest goşî ser o bîyaye do bol nêramo, do bibo.

dest goşî ser o bîyayeni *Zv. f. M.* Dest goşî ser o bîyayîş. Dest boçiki/î di bîyayeni. Dest goşan ser o bîyayeni, hema hema, bîyayîş di bîyayeni, wextê caamîyayîşdê meramî di bîyayeni, zemanê ci amîyayeni, hazir bîyayeni. *Tr. Hazır olmak, zamanı gelmiş olmak, eli kulağında olmak.* Meraq meki, desto goşî ser o, do bibo.[1]

desthalet *Nn.* Haletê destan. Haleto ki kes keno xwu destî û pa karûgurweyanê xwu keno. *Tr. El aleti, el aracı.* Desthaletê ci çinêbî, nêşa xwu vero bikero.

desthene/ê *N.* Destheneyîn/i. Keso ki destê ci henekerde yê, destê xwu kerdê hene û bîyê ze kili. *Tr. Eli kınalı.* Lajeko desthene do filan çî bigîro û hewado.

destheneyey *Nm.* Destheneyîney. Destê ci hene bîyayeni, dest bihene bîyayeni. Kes/çîyo ki; destê ci hene bîyê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Eli kınalı olmak.* Eger ki to xwu rê destheneyeya ci kerda gire, ez nêzana. Zewmbî bi mi ki kemaneyênda ci çinî ya.

destheneyîn/i *Nm. Bw.* Desthene/ê. O lajeko destheneyîn do jî gamekna bivijîyo, zewmbî kesekên nêmaneno.

desthera *Eko. N.* Destbol/i. Kes/çîyo ki; destê ci hera o. Tersê ci jî "destteng" o. *Tr. Eli bol, zengin, hali vakti yerinde olan, o an eli boş olmayan.* Merdimo desthera do destan di tepêşo ki însan bivijîyo sahilo selamet.

destherayey *Nm.* Destboley, zengîney. Destdê kesî di malûmilk û pere bîyayeni. *Tr. Bolluk, eli dar olmama, zenginlik, ferahlık, eli geniş olmak.* Destherayey di ma ci ra tamên dî. Ellah tamara ci bi hezar kero.

dest hewadayeni 1. *f. M.* Desthewadayîş. Dest werzanayeni, dest wedardeni, dest wederdeni, dest wedarnayeni. Qandê vindardişî yan jî girotenda çîyên destê xwu werzanayeni/wedardeni. *Tr. El kaldırmak.* Rêwî dest hewada. Ca çinêbî. Cora ramêr nêvinderd. 2. *f. M.* Desthewadayîş. Dest werzanayeni, dest wedardeni, dest wederdeni, dest wedarnayeni, gişti wedardeni, gişti werzanayeni. Qandê qiseykerdişî yan jî qisagirotişî destê xwu cor hewadayeni destê xwu berz kerdeni. *Tr. El kaldırmak, parmak kaldırmak, konuşma hakkı elde etmek.* Lajekî dest hewada, wext nêmend. Cora mamosteyî qisa ci nêdê. 3. *Zv. f. M.* Desthewadayîş. Dest werzanayeni, dest wedardeni, dest wederdeni, dest wedarnayeni. Qandê pirodayîşî, qandê kotekkerdişî dest bi kesî yo werzanayeni. *Tr. Birine el kaldırmak, dövmeye yeltenmek/kalkışmak.* Vanê lajî dest hewadayo pî, pî ci keye ra qewirnayo.

desthêlbîyaye/ê 1. *Tıb. N.* Çî/keso ki destê ci hêl benê, tey nêweşînênda zêdê Alzaheimer (alzaymirî) esta. *Tr. Elleri sallanan, Alazheimer gibi bir hastalığı olan.* Merdimo desthêlbîyaye gereg şiro doktor. 2. *N.* Kes/çîyo ki; tersan ra yan jî helecanî ra destê ci hêl benê. *Tr. Korku veya heyecandan elleri titreyen, sallanan.* Ez deha ê merdimdê desthêlbîyayeyî rê se kerî, se vajî?

dest hêlbîyayeni 1. *Tıb.* Desthêlbîyayîş. Nêweşînênda zêdê Alzaheimerî (alzaymir) ra destê ci hêl bîyayeni, destê ci lerzayeni. *Tr. Elleri Alzaheimer gibi bir hastalıktan dolayı titremek, sürekli sallanmak.* Mi bizanayê destê ci winî hêl benê, mi bi ci ya nêverdayê. 2. *f. M.* Desthêlbîyayîş. Çîyêndê zêdê helecanî û tersî ra destîy hêl bîyayeni, destîy lerzayeni. *Tr. Aşırı korku veya heyecan gibi bir nedenden dolayı elleri titremek veya sallanmak.* Senîn ki dest kerd bi qisan a, mi zana destîy do hêl bê. Çunkî hergi qisa di zûri esti bî.

desthêlkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; ya kêfan ra yan qandê oxirkerdişên destanê xwu jewî rê hêl keno. *Tr. El sallayan, birisini uğurlayan, elveda eden.* Eger mi merdimo desthêlkerde nêdîyayê, mi nêzanayê vano, oxir bo.

dest hêlkerdeni *f. M.* Desthêlkerdiş. Jewî rê îşaret kerdeni, kesên rê "oxir bo" vateni, kesên

---

1 Kelîmaya "dest goşî/an di bîyayeni" Tirkî asena. (*Eli kulağında olmak.*) Labelê ma wexto ki karûgurweyên o yo keno bibo yan jî bîyayîş ra bol nezdî yo, vanê "dest boçiki/î di do."

rê şabîyayîşê xwu vateni. *Tr. El sallamak. Birine iyi dilekler dilemek, güle güle demek, işaret etmek.* Ey dest hêl kerd. Mi nêzana ki o yo vano, ez a tîya di.

destidiageyraye/ê *N.* Çî/keso ki şîyo cayên û wext vinî nêkerdo û pey di ageyrayo, desta pey di ameyo. *Tr. Vakit kaybetmeksizin geri dönen, anında geri gelen.* Mi nêşa ê lajdê to yê destdiageyrayeyî ra çîyên fehm kero.

desti di ageyrayeni *f. M.* Destdiageyrayîş. Karûgurweyên di, şîyayîşên di bi wext vinî nêkerden a pey di ageyrayeni, pey di amîyayeni. *Tr. Anında dönmek, vakit kaybetmeksizin geri dönmek veya rücu etmek.* Ez ûja di nêmenda, ez desti di ageyraya.

destidiagêrîyaye/ê *N.* Çî/çîyêndê zêdê şalî yo ki qando ki çîyên debîyo de, rew, tavilên, dest di agêrîyayo, qandê çî debîyayîşî bîyo akerde, bîyo hazir. *Tr. Anında, ivedilikle, alelacele, tez olarak, vakit kaybetmeksizin serilen, açılan, içine eşya konulmak üzere hazır açık bulundurulan şey veya malzeme.* Şali destdiagêrîyayê, do çirê pir nêbo û winî vinderîyo ki?

desti di agêrîyayeni *f. M.* Destdiagêrîyayîş. Çîyêndê zêdê şalên di, cilên di, şalênda nanî di dest di, wext vinînêkerden a abîyayeni, qandê çî mîyan kerdişî akerde bîyayeni. *Tr. İçine herhangi bir şeyin konulması için vakit kaybetmeksizin, anında çul, sofra vb. bir şeyin açılmış olması.* Eger dest di nêagêrîyayê, mi nêşayê tûwan mîyan di roşano.

destik *Nn.* Deste. Cayê tepiştişdê çîyandê dergûbarîyan. *Tr. Tutacak, tutamak, tutamaç.* Destikê huweyî qalin bî, destê mi pêro bî qebarîy.

destiki *Wş. Nn. Bw.* Destikî û kulori 2. Ez destiki ra hez kena hema eceb ê bînîy jî kenê?

destikî *Nn.* Destiki, tepilme. Nano ki bi destan a û destan ser o bi hêlkerden a virazêno. *Tr. El üstünde sallanmak suretiyle açılan mayasız ekmek. Bu ekmek, yufka değildir.* Cinêki şefaqê rew werişti û mîrê xwu yo helatî berd adilganî ser, qeçekandê xwu rê destikîy viraştîy.

destirma *N.* Verdest/i, şagirt/i, çirax/i, yardımger/i, yardımkar/i. Keso ki destandê kesî vero gurweyêno. *Tr. Yardımcı, el altında çalışan.* Mêrdek bêdestirma mendo. Nika wehîd o, cayên nêşeno biluwo.

destirmayey *Nm.* Verdestey, yarmetkarey, yardimkarey, destirmayîni, destirmayîney. Destirma/verdest bîyayeni. Destan vero gurw îyayeni. Kes/çîyo ki; bi şikildê yardimkarey a destan vero gurweyêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Yardımcılılık, el altında çalışmak.* Destirmayey di kes do kar û gurwanê xwu wextdê ci di bikero ki kes tazîlîy nêwero.

destirmayê/ya keyî *N.* Keso ki keye di mayda keyî destan vero gurweyêno, marda xwu rê yardim keno, keyî mîyan di destûdoşîya marda xwu yo. *Tr. Evde annesine, evin hatununa veya aile efradının işlerinde yardım eden, çalışkan ve el altında çalışan çocuk.* Maya ci, ci rê va: Lajekê mi, ti destirmayê keyî yê, ez to ra bol razîya.

destirmayê/ya verdê destan *Nn.* Kes/qeço ki destan vero gurweyêno, jewî rê yardim keno. *Tr. Elde çalışan, yardımcı.* Ti do ki nê serrandê xwu di destirmayê verdê destan bê, ostayê serdê destan bi!

destirmayîney *Nm. Bw. Destirmayey.* Mi cara destirmayîneyda ci di raştey nêdîya. Tim jî nerind o.

destî *Nn.* Çî/keso ki koyî/kovî yan jî gemî nîyo, ê keyî yo, keye di warî beno, şiro gemi jî fina ageyreno. *Tr. Evcil.* Ey a peskovî rê va beno ki destî ya. Bol pawiti ki bêro cêr ki ci tepşo, a nêamê cêr. Çunkî a berrînî ya.

destîdimende/ê 1. *N.* Çî/keso ki hendo ki kotekîy werdê, hendo ki deyayo piro, hendo ki mergane fîneyayo, deha kesên ser o bi şikildê belayên a, bi şikildê cerîmeyên a, bi şikildê mûsîbetên a mendo. *Tr. Bir dayak olayında, bir kavgada aşırı dayak atılan, aşırı dövülen, musibet/bela olarak kalan.* Şima nêşa ê kesê destîdimendeyî bigîro bero nêweşxane resno? 2. *N.* Çî/keso ki karûgurweyêndê dayîşî di nêdeyayo yan jî qandê dayîşî serkewtiş nêameyo meydan. *Tr. Alış verişte elde kalan, verilemeyen.* O yo çîdê xwu yê destîdimendeyî rê kêf keno. Halbûkî nêzano ki o çîyê ci yo destîdimende do ci rê belaûbêterîy akero û belay bîyaro ci sere di. 3. *N.* Çî/keso ki karûgurwedê rotokey û girotokey di, alvêrî di, bazirganey di, dayîşî û girotişî di nêdeyayo û ci destî yo mendo, ci ser o mendo, nêşîyo, nêroşîyayo. *Tr. Bir alışverişte verilemeyen, satılamayan, gönderilemeyen, elden çıkarılamayan.* Gayê ci yo destîdimende, çîyê ci yo destîdimende, banê ci yo destîdimende, çîmentoyê to yo destîdimende do se bo û do sera bierzîyo?

destî di mendeni 1. *f. M.* Destîdimendiş. Kesên dest di çîyên mendiş, ci dest ra nêvijîyayeni, destî mîyan di mendeni. *Tr. Elde kalmak.* Mi dîrê gulley day ci, jû mi dest di mend. 2. *Zv. f. M.* Destîdimendiş. Lej û teşxele û kotekîy kerdenên

di yan merdişê kesên yan jî mergane vistişê kesên bîyayen û ci ser o mendeni, ci ser o bela bîyayeni, ci ser o cerîme bîyayeni, ci ser o dawaya kiştişî yan jî seqet bîyayîşî peyda bîyayeni. *Tr. Bir iş ya da olaydan yakasını kurtaramaması.* Ez tersaya, mi va, o do mi destî di bimano. Axirî ki Ellah winîya gunadê mi ra, nêmerd. 3. *M.* Destîdimendiş. Karûgurweyêndê rotokey û girotokey di, alvêrên di, bazirganeyên di, tîcaretên di nêşîyayen û nêroşîyayen û nêdeyayena tayên çîyan. *Tr. Bir ticarette satılmaması, elde kalması.* Destî di mendena çîyandê rotokey û girotokey çetin a. Çunkî kes zirar keno. Boka çîyê kesî yê bazirganey kesî destî di nêmano.

destîqirisernaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî dest nayo ci qiri ser ki yan ci bifetisno yan jî bi fetisnayîşî ya bitersano. *Tr. Boğmak için veya boğmakla korkutulmak üzere boğazına el konulan.* Merdimo destîqirisernaye do xwu ra birecifîyo pêser!

destî qiri ser nayeni *f. M.* Destî qiri sernayîş. *Tr. Boğazlamak, boğmaya çalışmak.* Mi dest na qiri ser ki, ci bifetisna, înan mi destî/destan mîyan ra vet.

destîyey *Nm.* Koyî (koyar, kovî) nêbîyayen, ê keyî bîyayeni. Wesfê kovî yan jî gemî nê, ê keyîyan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; koyar/kovî yan jî gemî (ê gemi) nîyo, ê keyî yo, malî yo. *Tr. Yabani olmayan, evcil/evcimen.* Mi destîyeya filan kes û heywanan hewna fehm nêkerda. Mi vatê beno ki do kovîy bê.

destîyhenekerde/ê 1. *N.* Destheneyîn/i. Keso ki destê xwu kerdê hene, destê ci bîyê hene. *Tr. Eli kınalı.* Lajeko destîyhenekerde o şerman ra nêşeno bivijîyo teber. 2. *Zv. N.* Şabîyaye/ê, memnûnbîyaye/ê, kêfamîyaye/ê, mirazîbîyaye/ê. Keso ki mirazîya ci amêya ca, kêfan ra destê xwu kerdê hene. *Tr. Mutlu, sevinçli, sevinen, eline kına yakan.* Eger ez ê merdimê destîyhenekerdeyî bişa bivîna, ez do tû kera rîdê ci.

destîy henekerdeni 1. *f. M.* Destîy henekerdiş. Hene destandê xwu sawiteni, destê xwu hene kerdeni. *Tr. Eline yakmak, eli kınalı olmak.* Mi destîy kerdîy hene, veyve texirîya. 2. *Zv. f. M.* Destîy henekerdiş. Şabîyayeni, kêf kerdeni. Kêfê ci amîyayeni, mirazî bîyayeni, mirazî ca amîyayeni. *Tr. Sevinmek, memnuniyet, sevinçli/mutlu olmak, haz duymak, hoşlanmak.* Pexîlo pexîl! Vanê şîrketê ma kewto bin, hadê ti deha şenê destanê xwu hene kerê!

destîy lûnayeni *f. M.* Destîy lûnayîş. Hereket kerdeni, qeyret kerdeni. Tenekên bo jî karûgurweyên di destan deha bol leznayeni. *Tr. Ellerini kımıldatmak. Bir iş veya eylemde daha da erkence davranmak, gayret etmek.* Derê ha derê! Tenekên destan bilûnê.

destkewte/ê 1. *N.* O/çîyo ki kewto destan, tepêşîyayo. *Tr. Ele geçen, yakalanan, tutuklanan.* Destkewte, tayên mend bî ki bireyo. Çimdaran dî bî. 2. *N.* O/çîyo ki hal û wextdê xwu ra kewto, destûdoşîyan ra bîyo, ganselameteya xwu vinî kerda. *Tr. Sağlığını yitiren, ele ayağa düşen.* Merdimêndo destkewte o. Şima mecbûr ê ki ci rê yardim bikerê.

dest kewteni 1. *f. M.* Destkewtiş. Tepêşîyayeni, derdest bîyayeni, destan mîyan kewteni. *Tr. Tutuklanmak, tutuklamak, yakalanmak, yakalamak, ele geçmek.* Qaşqûnêndo elfetûn bî. Finê kewt destan, deha nêşa biremo. 2. *f. M.* Destkewtiş. Hal û wextdê xwu ra kewteni, ganselametey yan jî xurteya xwu vinî kerdeni. *Tr. Hali vaktinin bozulması, yiğitliğini kaybetme, ele ayağa düşmek.* Mêrdekî keye di qisa nêdayê cinîyeri. Qeçîy bîy tepîya kewt destan û gincûgolê ci jî pêro erzîya teber.

destlez/i *N.* Destçapik/i, destrewane/ê. O/çîyo ki destê ci lez ê, rewane o, kar û gurwandê xwu di destanê xwu rew tepşeno. *Tr. Eli tez/çabuk olan, atik.* Destlezên o. Kes nêşeno ey di baş bikero. Bîlaheq û bîlasebeb ci di qerez mekerê.

destlezey *Nm.* Destçapikey, destrewaney. Kar û gurweyan di rewaney, destanê xwu rew tepiştenî. *Tr. Eli tez/çabuk olmak.* Ti winînê qeç û quldê şarî ra, maşallah palî di ti vanê beno ki patoz ê. Ê ma maşallah nanî di patoz ê, karî di zê xozîy ê. Destlezey weş a!

destlêş/i *N.* Destpîs/i, destleym/i. O/çîyo ki destê ci pîs ê, bi destandê xwu ya çîyo pîs, çîyo heram kerdo. *Tr. Eli kirli olan. Kirli ve karanlık işler, dümenler çevirmiş olan.* Destlêşên o. Ez bi ey a nêşena karo helal bikera.

destlêşin/i *N.* Destleymin/i. O/çîyo ki karo nepak kerdo, destê ci nepak ê, ci destî di yan jî ci destî ya nepakey esta. *Tr. Eli karanlık işlere bulaşan, elinde necaset, kirlilik olan.* Destlêşin o. Ez nêwetana ê destpakî, ê temîz û tentirizî ci rê şirîg kera.

destlêşiney *Nm.* Destleyminey, destnepakey, mehşpîsey, mehşxraney, destheramey. Dest ra çîyo nepak amîyayeyeni. *Tr. Eli kirli olma, temiz olmama, karanlık işler/dümenler çevirme.* Destlêşiney di karêndo hewl nêvîneyêno ki ti ci ra helal bûrê. Destlêşiney di madê kesî nêgîno ki kes keda ci biwero.

destlûnaye/ê *N.* Merdimo ki destanê xwu lûneno, hal û hereketdê xwu di tenekên tavilê beno. *Tr. Erkence davranan, elini kımıldatan, çabuk davranan.* Merdimo destlûnaye do kar û guweyanê xwu tavilên biqedîno.

dest lûnayeni *f. M.* Destlûnayîş. Rewane bîyayeni, rew bîyayeni, tavilê bîyayeni, lez bîyayeni. *Tr. Elini çabuk tutmak, erken olmak, hareketli olmak, atik olmak.* Ma do tenekên destê xwu bilûnê ki, ma bişê biqedînê.

destmaj *Nn.* Destnimaz, desmaj, awdaz. Qandê nimazkerdişî bi aw a îbadet kerdişên o ki bîçimêndê ci yo xusûsî esto, kerdena ci Muslimaney di ferz a; eger nêbo, pa nimaz nêbeno. *Tr. Abdest.* Xortê ze daylanî destmajê xwu girot û şî seccadey ser. Destê xwu eştîy xwu goşan û va: Ellahû Ekber û dest kerd bi nimazî ya.

destmali *Nm. Bw.* Dismali. Mêrdekî destmala xwu tim jî xwu di çarnayê.

destnuşte *Ed. Nn.* Nuşteyê destî. Nuşteyo ki bi dest a nuşîyayo. *Tr. El yazması, el yazısı, elle yazılan yazı, elle yazılan kitab vs.* Mi sifte destnuşteyê nê Vajekandê Dimilî kerdîy hadire, dima mi antîy kompîtur. Destnuşteyê tayên kitabandê biqîmetan Qahîre do, ê tayêni jî Îstanbul do.

destnûştî *Nn.* Nuşteyo ki bi destan a nuşîyayo. *Tr. El yazısı.* Destnûştîyê ci zêdê matbaa o. Mi o nuşteyo hinî weş ey di tenya dîyo.

destpabîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki dest bîyo pa. *Tr. Başlanan.* Karo destpabîyaye do gamekna biqedîyo. Labelê o dest pa nêbîyaye eceb çiwext dest pa bo û hewna çiwext jî biqedîyo? 2. *N.* Çî/keso ki çîyên bîyo temasê ci, dest neyayo ci. *Tr. Ellenen, dokunulan, temaslı.* Bero destpabîyaye do biqedîyo. Eger nêqedîyo, şima zanê ez do çiçî bîyara şima sere yo ha!

dest pabîyayeni 1. *f. M.* Destpabîyayîş. Dest peybîyayeni, dest pêbîyayeni, dest pakerdeni, startê çîyên deyayeni. *Tr. Başlamak, start verilmek.* Ma nika dest nêkerdo pa. Xeylên zeman o dest bîyo pa. 2. *f. M.* Destpabîyayîş. Dest bi ci yo nayeni, destê xwu pa kerdeni. *Tr. Ellemek, temas etmek, dokunmak.* Ma kesî dest pa nêna bî, no nan kê werdo.

destpak/i 1. *N.* O/çîyo ki destê ci leymin nîyo, pak o, destê ci temîz ê. *Tr. Eli temiz olan, eli hijyenik olan.* Destpak o. Kes şeno ci destî ra nan bûro. 2. *N.* O/çîyo ki ci destan ra hewna çîyêndo xirab nêameyo, keda ci helal a. *Tr. Eli temiz olan, helal çalışan, haram eline bulaşmamış olan.* Destpakey jî warîyatên a, serwetên a, destpakê ê keyî jî o yo.

destpakane *Nn.* Zêdê destpakana, zêdê destemîzana. Ze ki destê ci pakîy bê. Zêdê kesandê şithelana bîyayeni. *Tr. Elleri temizler gibi, temiz eller gibi, kire bulaşmamışlar gibi, karanlık işlere bulaşmamışlar gibi temiz olmak.* Merdekan karûgurweyê xwu pêro jî destpakane kerdîy û ci ra kewtîy dûrî.

destpakaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûl di zêdê destpakan a bîyayeni, destê ci bi çîdo heram a, çîdo nekap a nêbîyayeni. *Tr. Temiz eller gibi olmak, kirli iş veya eylemlere bulaşmamak.* Boka şima destpakaneyda ci ya nêxapîyay?

destpakerde/ê *N.* Destpeykerde/ê, destpêkerde/ê. Kes/çîyo ki; dest bîyo pa, startê ci deyayo. başle bîyo, serbikar bîyo, kar kewto, gurweyayo. *Tr. Başlanan, el atılan.* O çîyo destpakerde. rewna yo qedîyayo. Ma yê kenê dest bi ê çîdê bînî ya kerê jî.

dest pakerdeni *f. M.* Destpakerdîş. Dest pey kerdeni, dest pêkerdeni, start dayeni, dest pa bîyayeni, başle kerdeni, karî ser kewteni, kar kewteni. Wextê kerdena newê. *Kur. Dest pêkirin.* *Tr. Başlamak, el atmak, işe koyulmak.* Ma hewna newe dest kerd bî bi qisan a, o ame.

destpakerdok/i *N.* Destpêkerdok/i, destpeykerdok/i. Kes/çîyo ki; dest kerdo bi çîyên a, start dayo bi ci, dest kerdo pa. *Tr. Başlayan, start yapan.* Çîyo destpabîyaye erd o. O yo kenêno û keso destpakerdok jî kendok o.

destpakey 1. *Nm.* Desttemîzey, destpakîni. Destpak bîyayeni, wahîrê destandê pakan bîyayeni, destleymin nêbîyayeni. *Tr. Eli temiz olmak.* Destpakey û destnepakey însanan di di xusletênê ters ê. Bi heqey a hurdina jewî di arê nêbenê. 2. *Nm.* Despakîni. Destî yo çîyo nepak nêsawîyayeni, karûgurweyo xirab, çîyo nêbellî nêkerdeni. *Tr. Kirli şeylere bulaşmamak, eli temiz olmak, karanlık işlere bulaşmamak.* Destpakey nê zemanî di çîyênda çetin a. Destpakeyda xwu ya, na dinî ra şî adinî.

destpakuwaye/ê *N.* Destpirodaye/ê, destcirodaye/ê. Çî/keso ki jewî dest kuwayo pa, dest dayo ci ro, dest dayo piro, bi pirodayen a pîya qewetên ser o ronayo. *Tr. El vurulan, elle çarpılan. Kuvvet uygulamak suretiyle elle dövülen, vurulan, koyulan.* Çuweyo destpakuwaye qey metîn bî. Cora nêkewt.

dest pakuwayeni *f. M.* Destpakuwayîş. Dest pirodayeni, dest cirodayeni, destê xwu bi pêtên a pirodayeni, dest pirodayîş di qewetên jî ser-

nayeni. *Tr. Çarpmak, el vurmak.* Mi dest kuwa pa. pa vinderîya.

destpanaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki dest bîyo bi ci, destî bi ci yo temas kerde. *Tr. El değdirilen, temas edilen.* Merdimo destpanaye do kay ra bivijîyo. Çunkî o ki dest paneyo kewno bin, deha hettanî kaynakî kay nêkeno. 2. *N.* Destpakerde/ê. O/çiyo ki dest kerdo pa. *Tr. Başlayan, başlanan.* Ma finên ki dest panê, ma deha ci ra geyrî nêbenê, hettanî ki biqedîyê. Çîdo destpanaye di omidî peynî nezdî mojnena.

dest panayeni 1. *f. M.* Destpanayîş. Dest bi ci yo kerdeni, bi ci yo temas kerdeni. *Tr. Dokunmak, ellemek, temas etmek.* Şorî dest pani û bêrî. Zewmbî qe çîyên jî meki. 2. *f. M.* Destpanayîş. Dest pakerdeni. Qandê karûgurweyên start dayeni, bîsmîllah vateni. *Tr. Başlamak.* Ma dest jî nêna pa û ma amey.

dest peybîyayeni *f. M.* Destpeybîyayîş. *Bw.* Dest pabîyayeni. Mi zanayê finên ki dest pey bo, pey di gami nêerzêna. Labelê înan goş mi nêna.

destpeykerde/ê *N. Bw.* Destpakerde/ê. Karo destpeykerde do bol nêramo. Eger bol biramo, omidîya kesî şikneno.

dest peykerdeni *f. M.* Destpeykerdiş. *Bw.* Destpakerdeni. Finê ki ma dest pey kerê, ma pey di gami nêerzenê. Eger şima do bidê, qerarê xwu nika bidê.

dest pêdayeni 1. *f. M.* Destpêdayîş. En kemî bi di merdiman a dest pêmîyan kerdeni, pêdi serweşîni kerdeni, pê pers kerdeni, pê persayeni, en kemî pêmîyan kewtena di destan. *Tr. Birbirine el vermek, tokalaşmak, hoşbeş etmek, hal hatır sormak.* Ma destê xwu da pê û ma la ra ravêrdîy. 2. *f. M.* Destpêdayîş. Werey amîyayeni, opêamîyayeni, ropêamîyayeni, ûmişê pê bîyayeni. *Tr. Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.* Eger înan dest pê nêdayê, ma ewro nêşayê a ray ra şiro. 3. *f. M.* Destpêdayîş. Pêrê yardim kerdeni, paştî pêdayeni, pêrê destek bîyayeni, qewet pêdayeni, pêrê yarmetkar bîyayeni. *Tr. Yardımlaşmak, birbirine destek vermek, omuz omuza vermek.* Ey dest da mi tepîya, ez deha şena hewlînda destpêdayeni ra behs bikera. 4. *f. M.* Destpêdayîş. Pê qebûl kerdeni, pêrê bîat/beyat kerdeni, besteyeya xwu kesên rê vateni, bi jewî ya bestîyayeni, bestokê kesên bîyayeni, pabesteyê kesên bîyayeni. *Tr. Biat etmek, tabi olmak, bağlılığını bildirmek.* Ma dest da pê tepîya, ez pey di gami nêerzena.

destpêdayey 1. *Nb.* Kesê ki dest dayo pê, destê xwu dayê pê, pê pers kerdo, pê persayê, pêdi serweşîni kerda, halê pê pers kerdo. *Tr. Birbirinin hal ve hatırını soranlar, tokalaşanlar.* Merdimê destpêdayey do neya tepîya şirê keyandê pê. 2. *Nb.* Wereyamîyey. Kesê ki ameyê werey, ropê ameyê, ûmişê pê bîyê, robere ameyê. *Tr. Anlaşanlar, uzlaşanlar, barışanlar.* Kes deha rew rewî nêşeno ê merdimandê destpêdayan mîyan kewo. 3. *Nb.* Kesê ki pêrê yardim kerdo, paştî daya pê, pêrê yarmetîni kerda, qewet dayo pê. *Tr. Yardımlaşanlar, dayanışmaya girenler.* Ê merdimanê destpêdayan bi destpêdayen a qewetêndo şên peyda kerd. Cora kewtîy ser.

dest pêkerdeni *f. M.* Destpêkerdiş. *Bw.* Destpakerdeni. Corênan destê xwu da Kirdasîyan û dest kerd pê, ma jî destê xwu da pê û dest kerd pa.

destpêkey *Nm.* Destpêkîni. Destpêki bîyayeni, dest pakerdeni. Karûgurwe û wesfê destpakerdişî. *Tr. Başlama.* Ez nêkewta destpêkeyda ci dimi, ez kewta dest nepêkeyda ci dimi.

destpêki *Nm.* Destpaki, destpakerdiş. Nameyê dest pakerdeni. *Tr. Başlama.* Maşallah înan destpêkênda weşa dest kerd pa. Labelê nêşayo soyînê ci bîyaro.

dest pêrodayeni *f. M.* Destpêrodayîş. Çepikîy cendeni, destan pêrodayeni. Di destan pêrodayeni, bi şikildê çepikîy cenden a destîy pêrodayeni. *Tr. El çırpmak, alkışlamak.* Înan destîy day pêro, ma jî temaşeyê înan kerd.

destpêrodayey *Nb.* Çepikkarîy. Kesê ki destanê xwu danê pêro, çepikîy cenenê. *Tr. El çırpanlar, alkış çalanlar.* Polîsê kenê sifte sifte destpêrodayan tepşê û berê.

destpilxin/i *N.* Destçilmin/i. O/çîyo ki bi peydê destandê xwu ya çilmê xwu bestereno. *Tr. Eli sümüklü.* Destpilxinên o. Ez ey destan ra awi jî nêşena bişima.

dest pirodayeni *f. M.* Destpirodayîş. *Bw.* Dest cirodayeni. Eger bi dest pirodayen a merdim nîşan bîyayê, qe beno ki înan des finîy dest da mi ro.

destqirikerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; dest neyayo qiri ser ki bifetisîyo, qando ki bifetisîyo dest neyayo qiri ser. *Tr. Boğulması için boğazına el konulan.* Merdimo destqirikerde deha senîn bi zerrîweşey a biewnîyo ê merdimdê destqirisernayeyî ra ki? 2. *N.* Keso ki qando ki nêşo çîyên bikero dest neyayo ci qiri ser, qando kerdena ci ci dest ra bigêrîyo, dest neyayo ci qiri ser. *Tr. Etkisizleştirilen, iradesi elinden alınan, hükümsüz kılınan.* Merdimo destqirikerde do senîn bişo dest hewado şima ki?

dest qiri kerdeni 1. *f. M.* Destqirikerdiş. Qandê fetisnayeni dest qiri ser nayeni. *Tr. Boğazlamak, boğmaya çalışmak, iki eliyle boğazından tutup boğmaya çalışmak.* Zalimî dest kerd ci qiri ki bifetisno, hemberîyan ser di ame. 2. *f. M.* Destqirikerdiş. Bêhukim kerdeni, hukmê ci ci dest ra giroteni, vengê ci birnayeni, nêşe kerdeni. *Tr. Etkisizleştirmek, sesini kesmek, hükümranlığını elinden almak.* Eger mi dest nêkerdayê ci qiri, o ewro wina rehat nêvinderdê.

destqirisernaye/ê *N.* Çî/keso ki dest neyayo ci qiri ser, qando ki tepêşîyo, qando ki bifetisîyo, qando ki bêliv verdeyo dest neyayo ci qiri ser. *Tr. Hareketini bitirmek, boğarak öldürmek, tehdit etmek üzere boğazına veya boynuna el konulan, boğazından yakalanan.* Merdimo destqirisernaye do senîn gan bişo bido?

dest qiri ser nayeni *f. M.* Destqirisernayîş. Qandê fetisnayîşî, qandê tepiştişî, qandê bêliv verdayîşî destan qiri ser nayeni, ci teslîm giroteni, ci tersanayeni, ci bêhereket verdayeni. *Tr. Teslim almak, boğmak, hareketsiz kılmak için elini boğazına dayamak, elini boğazına koymak, boğazından tutmak.* Mi dest na qiri ser, mi va, ez to bifatisnî? Ey va: To ra rîcakena, mi verdi, ez fina çîyêndo winasîn nêkena.

destqol/i *N.* Bêqol/i. O ki dest yan jî qolê ci ya tam yan jî nîmçe ra cikerde o. *Tr. Kolu veya eli kesik. Eli veya kolu yarım olan, yarım kollu.* Destê mêrdekî bîçeri/çînoki vero mend bî, şarî ci rê vatê destqol.

destqoley *Nm.* Bêdestey, nîmçedest, bêqoley, bêbazîyey. Destî yan jî bazî ra nîmçe ra cikerde bîyayeni. *Tr.* Çolak, *kesik kollu olmak, yarım kollu olma/k.* Destqoley di kes nêşeno wezîfeyê destî bîyaro ca.

destqul/i *Eko. N.* Merdimo ki ze ki destê ci qul bo û nêşo malûmilkê xwu pêdo, tim dest vilayo û nêşeno qedê xwu bo ki, malê xwu arêdo pêser. *Tr. Müsrif, eli delik.* Merdimo destqul nêşeno çîyên bierzo pêser. Tim mihtacê şarî yo.

destqulaney *Nm.* Zêdê destqulana bîyayeni, destqul bîyayeni, şekil û bîçim û meş û ray û usûldê xwu di zêdê destqulan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Eli delikler gibi olmak, müsrifler gibi olmak.* Ez destqulaneya ci nêşena şima verana. Labelê ez şena destqulaneyda ci ra mîsalîy bida.

destquley *Eko. Nm.* Dest di çîyên nêvinderîyayeni, malûmilkî pêser nêeşteni, senîn ki mal yeno winî jî şîyayeni, debarok nêbîyayeni, îsraf kerdeni, malê xwu ata nata eşteni, pijiqnayeni. *Tr. İsrafçılık, eli delik olmak, mal ve mülk biriktirememek.* Eger destquleyda ci ra nêbîyayê nika bîbî lord.

dest ra *N.* Bi çînakî ya nê, xusûsî bi destan a biyayeni, kerdeni. Mesela bi panqa ya nê, xusûsî bi destan a dayeni. *Tr. Elden, bizatihi yapmak.* Mektûbera ci bi posta ya merişi, dest ra bi di ci.

destraamîyaye/ê *N.* O/çîyo ki destbera ci yena ci destî ra çîyên yeno, şeno bikero, şeno havil kero. *Tr. Yapabilen, elinden bir şeyler gelen.* Mêrdekêndo destraamîyaye o, qayîl bo, şeno bikero.

dest ra amîyayeni *f. M.* Destraamîyayîş. Dest ra çîyên amîyayeni, dest bera ci bîyayeni. *Tr. Elinden gelmek, yapabilmek, gücü yetmek.* Şima dest ra yeno ê karê şenikî bikerê.

dest ra dest 1. *N.* Destandestî, destandest. Dest ra dest dayeni, bi yarmetî ya, bi yardim a. *Tr. Elden ele, yardımlaşarak.* Dest ra dest bidê, wa biqedîyo. 2. *N.* Pêşin. Karûgurweyêndê girotokey û rotokey di pêşin kar kerdeni. *Tr. Peşin olarak.* A ya dest ra dest kar kena, bi deyn a kar nêkena. 3. *N.* Pereyo ki verorde qandê xercî deyêno karkeran. *Tr. Avans.* Karkeran va: Eger ti dest ra dest danê ma, ma şenê to heti bigurweyê.

dest ra destey 1. *Nm.* Destandestîyey. Dest ra dest dayeni, bi yarmetey a, bi şikildê yardimî ya. *Tr. Elden ele, yardımlaşarak.* Karo dest ra destey kesî ser o beno şenik. Labelê zewmbî babetî jî beno giran. 2. *Nm.* Pêşiney, bêdeyney. Bêdeyn bîyayeni. *Tr. Peşin olarak.* Dest ra destey di hewlîni esta, ê bînan di pêşikateni, zirar û xirabey esta. Labelê kes do pêrê jî vinderîyo. 3. *Nm.* Verorde pere dayeni. *Tr. Avans olarak para ödemek.* Verî bolini dest ra dest dayê karkeran. Nika bolkîyê bê înan dest kenê bi karan.

destraeşte/ê *N.* Destraçekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu dest ra, xwu lepan mîyan ra, fersenddê xwu ra, îmkandê xwu ra, dexletdê xwu ra eşto, çekerdo. *Tr. Elden atılan, kurtulunan, elden avuçtan çıkarılan, imkan veya fırsat dahilinden çıkarılan.* Mi kerd o çîyo destraeşte bigîro, mi fina nêgirot.

dest ra eşteni *f. M.* Destraeştiş. Dest ra çekerdeni, ci ra reyayeni, xwu destan mîyan ra çîyen eşteni. *Tr. Elden çıkarmak, elden kurtuluyormuşçasına çıkarmak.* Vanê axirzeman di muslumanîy do bibê zêdê qorên a, bolîy do nêşê ci rê wahîrey bikerê û ey xwu dest ra bierzê.

destragêrîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki destî mîyan ra, lepan mîyan ra gêrîyayo; canakî ra nêgêrîyayo.

Tr. El içinden alınan, avuçtan alınan. Çirê ti yê hend kewnê ê besterikdê xwu yê destragêrîyayeyî dimi û qe nêkewnê panuşda xwu ya erd ragêrîyayê dimi? 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dest ra bi zor a, bi hukm a gêrîyayo, derdest bîyo, girtim bîyo, destekan û lepekan mîyan ra vijîyayo. *Tr. Zorla alınan, derdest edilen, elden ve avuçtan çıkarılan.* Kes do namûs û şerefê merdimdê destragêrîyayeyî bireyno. 3. *N.* Çî/keso ki karûgurwe û wezîfeyêndê zêdê nobeti, zêdê eli, zêdê rêzî di bi şikildê nobet a, bi şikildê rêzeyên a, bi şikildê elên a, bi şikildê qorên a gêrîyayo, virazîyayo, kewto destan mîyan. *Tr. Bir nöbet, bir sıra, nöbetleşe yapılan bir iş veya eylemde sıra/nöbete alınan.* Şima jî, ma jî zanê ki karo destragêrîyaye do rew biqedîyo û berey nêkewo. 4. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni Mesela cayêndê zêdê erdî, zêdê cêrî û corî yan jî hetnakî ra nêgêrîyayo, dest ra gêrîyayo, şexsdê ci ra gêrîyayo. *Tr. Bizzat elden alınan, kendisinden alınan.* Bi mi ki çîdê destragêrîyayeyî di rew rewî çirûgey nêbena. Labelê çîyandê kesnakî ra gêrîyayan di çirûgey mimkun a.

dest ra gêrîyayeni 1. *f. M.* Destragêrîyayîş. Karûgurwe û wezîfeyên di girotişê mîyandê destan bîyayeni. Mesela bê mîyandê destan canakî ra nêgiroteni. *Tr. Alma eyleminin el içinden veya avuç içinden gerçekleşmesi, başka bir yerden değil.* Eger mi ci dest ra nêgirotayê, mi do bivatayê mi cana ra giroto. Peynî mi ci dest ra girot. 3. *f. M.* Destragêrîyayîş. Bi zor a gêrîyayeni, lepekan mîyan ra gêrîyayeni. Kesên yan jî çîyên bi hukimdê xwu ya jewî destan mîyan ra gêrîyayeni, zept bîyayeni, derdest bîyayeni. *Tr. Zor veya zorbalıkla alınmak.* Ti bi rîzadê xwu ya nêgêrîyayê, ti ci dest ra gêrîyayê. 3. *f. M.* Destragêrîyayîş. Karûgurwe û wezîfeyêndê zêdê nobetera, zêdê destandestî ra girotişî di jûnakîy dest ra gêrîyayeni, nobet/ela ci bîyayeni, rêz/nobeta ci teslîm bîyayeni, eli mîyan kewteni. Çîyandê rêzeyînan û elan û nobetan di dewam bîyayeni. *Tr. Sıralı veya nöbetleşe yapılan bir iş veya eylemde elden alınmak, nöbete/sıraya girmiş olmak, elden ele alınmak.* Eger dest ra nêgêrîyayê, do tinê bişîyayê. 4. *f. M.* Destragêrîyayîş. Bi wesayîtnakî ya, bi çînakî ya, bi kesnakî ya nê; bixwu û bi destekandê xwu ya kes û çîyên gêrîyayeni/bîyayeni. *Tr. Bir iş veya eylemin bizatihi veya elden meydana gelmesi.* Mi amanetê ci pêrko jî dest ra day bi ci. Mi qe jû jî bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya nêrişt ci rê.

destragirote/ê 1. *N.* Destan mîyan ra girote/ê. Çîyo ki destandê kesên ra gêrîyayo. (Mersela cana ra nêgêrîyayo.) *Tr. Elinin içinden alınan.* Şima çîdê destragiroteyî ra nêşenê maneyên bivînê. 2. *Zv. N.* Girtimkerde/ê. Çî/keso ki kesên dest ra bi zor a gêrîyayo. *Tr. Zorla alınan, zaptedilen.* Kaşka şima kaygero destragirote kayda xwu di nêdayê kay kerdeni. 3. *Zv. N.* Bîzatîhîgirote/ê. Çî/keso ki bi wesayîtên a, bi kesnakî ya, bi çînakî ya nê, bixwu gêrîyayo, bê wasit a gêrîyayo, bê wesayît gêrîyayo. *Tr. Elden ve bizatihi alınan.* O nuşteyo destragirote do hewna bol sereyê înan bitewno!

dest ra giroteni 1. *Nn.* Destragirotiş. Destan mîyan ra giroteni. Çî/kesên kesên destî mîyan ra giroteni. Mesela erd ra, pêş ra yan jî cana ra nêgiroteni. *Tr. Birinin elinin içinden almak, aracısız almak.* Nê nê! Mi ci dest ra giroto. Nêşeno înkar bikero. Bixwu dayo mi. 2. *Zv.* Destragirotiş. Girtim kerdeni. Lepan mîyan ra giroteni/veteni, bi zor a giroteni. *Tr. Avucundan almak, kuvvet kullanarak, zaptetmek.* Eger şeno, wa bêro ci rê wahîr bivijîyo. Ez înkar nêkena, mi ci dest ra giroto. 3. *f. M.* Destragirotiş. Zewmbî bi wesayîtên a (mersela bi posta ya, bi ereber a, bi destdê kesnakî ya, bi têlefûnî ya ûzn. bi çînakî ya nê) nê, bidestdê xwu ya, bixwu, bîzzatîhî karûgurweyên kerdeni. *Tr. Bizatihi elden almak.* Mi nuşteyê xwu dest ra girot. Cora ma lez qedîna.

destrakewte/ê 1. *N.* Çî/keso ki kesên dest di bîyo û ci dest ra kewto, ci lepan mîyan ra kewto, gunayo erro. *Tr. Elden veya avuçtan yere düşen veya düşürülen.* Kes nanê destrakewtî nêerzeno, kes bestereno û fina weno. 2. *Zv. Baz. N.* Mînteş/i. Çî/keso ki fina siftî ya dima fina roşîyayo yan jî o yo roşêno. *Tr. İkinci el.* Malê to yo destrakewte mi rê lazim nîyo.

dest ra kewteni 1. *f. M.* Destrakewtiş. Dest di tepiştiş di errogunayeni, dest ra reyayeni. *Tr. Elden veya avuç içinde iken yere düşmek.* Senîn ki mi dest ra kewt, hema xasekî şikîya. Ma çî hend çirûg beno? 2. *f. M.* Destrakewtiş. Mînteş bîyayeni. Mal û çîyê rotişdê kehanî bîyayeni. *Tr. İkinci el olmak, elden düşmek.* Malo ki dest ra bikewo, vayeya ci/qîmetê ci kemeyêno.

destrakincînêrijîyaye/ê *Zv. N.* Nekeso tewr o xirab, desttepişteyo ravey, pîntîyo tewr o xirab, çikosê çikosan. Çikoso ki hendo ki desttepişte o, ci dest ra kincî jî nêrijêno. *Tr. Cimrinin önde gideni. Eli çok sıkı olan, elinden susam bile dökülmeyen, çok cimri olan.* Merdimêndo

destrakincînêrijîyaye o. Şima şenê ey ra bi deyn a pere bigîrê? O, dirbet a xwu nêdano kesî.

dest ra kincî nêrijîyayeni *Zv. f. M.* Dest ra kincî nêrijîyayîş. Bol çikos bîyayeni, bol desttepişte bîyayeni. Dest ra qethan çîyêndê xeyrî nêvijîyayeni, nekeseya tewr a xirabi. *Tr. Cimrinin önde gideni olmak. Eli çok tutuk olmak, adeta elinden susam gibi ufak bir şeyler bile çıkmamak, dökülmemek.* Vanê filan kes bol nekes o, dest ra kincî jî nêrijêno.

destranêamîyaye/ê *N.* Destneber/i. Kes/çîyo ki; ci dest ra çîyên nîno, hukmê ci bi çîyên nîno, destbera ci çinî ya. Keso ki ci ra karûgurwe û wezîfeyên pawêno, ci ra poseni bol a; labelê peynî nêşeno karûgurwe û wezîfeyên havil kero, havilkar nîyo. *Tr. Elinden veya avucundan bir şeyler gelmeyen, becerikli olmayan, iktidar sahibi olmayan, becerisi eksik olan.* Esas ti pers kenê, kes do, kesdê destranêamîyayeyî ra çîyên nêposo.

dest ra nêamîyayeni *f. M.* Destranêamîyayîş. Destbera ci çinêbîyayeni/nêbîyayeni, qewetê ci bi çîyên rê bes nêkerdeni, karûgurweyên di bes nêkerdeni, qewetê ci pey nêbîyayeni. *Tr. Kifayet etmemek. Herhangi bir konuda elinden bir şeyler gelmemek, yapamamak, gücü yetmemek veya yetersiz olmak.* O yo bol rî nano mi ser. Labelê peynî mi dest ra çîyên nîno ki.

destraravêrde/ê *N.* Kes/çîyo ki; destandê kesî ra ravêrdo, winîyayo pira, ser o palikêr bîyo, hewadeyayo û roneyayo. *Tr. Elden geçirilen, irdelenen, inceleme yapılan, göz gezdirilen.* Gireyo destraravêrde ez texmîn nêkena ki fina gireyo verên bo.

dest ra ravêrdeni *f. M.* Destraravêrdiş. Karûgurwe û wezîfe û palikîyayeni di ci winîyeyayeni, çim çarneyayeni, ser o palikêr bîyayeni, vînayeni, hewadeyen û roneyayeni. *Tr. Elden geçirmek, incelemek, göz gezdirmek, irdelemek, araştırılmak, bakmak, bakılmak.* Mi bizanayê, mi do bivatayê bîya tîya ki ez ey dest ra ravêrna. Çunkî wexto ki çîyên dest ra ravêro, kes ci ra beno bawerkar.

destraravêrnaye/ê *N.* Destraravêrde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayên qandê raştey û zûreyda ci, qandê raştey û çepey/çewteyda ci, qandê heqîqîyey û zûraîyeyda ci ser o palikêr bîyê, çim çarnayo ci, hewadeyayo û roneyayo, dest ra ravêrneyayo, winîyeyayo bi ci. *Tr. Kaldırılıp indirilen, elden veya gözden geçirilen, incelenen, bakılan, araştırılan, üzerinde durulan.* Kitabê min o destraravêrnaye o çirê nêweşaneyêno? Do çiwext biweşanîyo?

dest ra ravêrnayeni *f. M.* Destraravêrnayîş. Hewadayen û ronayeni, werzanayen û ronayeni, ci ra winîyayeni, raştey û zûrey/çepeyda ci ser o vinderîyayeni, çim çarnayeni, ser o palikêr bîyayeni. *Tr. Elden geçirmek, göz gezdirmek. incelemek, kaldırıp indirmek.* Xeyrê Ellahî ki mi dest ra ravêrna. Ki mi dest ra nêravêrnayê. do ma ser o bimendayê.

destraremaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki kesî desti mîyan di bîyo û ya qewetê kesî pey nêbîyo ya xwu kaş kerdo û yan jî xwu tirito û şîyo. *Tr. Elden kaçırılan, elden çıkmasına engel olunamayan.* Eger ez bişa ê leyrê destraremayeyî xwu dest kera, ez fina ey nêremnena. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî destan û îmkandê ci di bîyo, fersenddê ci mîyan di bîyo û nêşayo beşe kero, ci dest ra şîyo, ci dest ra remayo, ci dest ra reyayo şîyo. *Tr. Elde iken, fırsat/imkan dahilinde iken kaçırılan, kaçmasına mani olunamayan, fırsatı tepilen.* Hergi çî û keso destraremaye kesî rê vinîbîyayîşên o. Heyfê kesî pey yeno.

dest ra remayeni 1. *f. M.* Destraremayîş. Çî/kesên xwu lepan/destan mîyan ra bi nêşayîş a, bi qewetpeynêbîyayîşî ya verdayeni, pey qednêbîyayena ci dest ra şîyayeni. *Tr. Elinden kaçırmak. Tutuklanan veya yakalanan herhangi bir şey veya kimseyi elinden kaçırmak.* Pisîngi mi dest ra remê. Çunkî destê mi pirûncî kerd. Mi nêşa xwu dest di vindarno. 2. *Zv. f. M.* Destraremayîş. Fersendî û îmkanî xwu dest ra remnayeni, xwu dest di nêtepişteni, beşe nêkerdeni, nêbeşirnayeni. *Tr. Fırsatı kaçırmak, elden kaçmak/kaçırmak, elde tutamamak.* Tayên mend bî ki mi dest ra biremo.

destrareyaye/ê *N.* Çî/keso ki destan mîyan ra ya bêhemd reyayo û şîyo yan jî bi waştiş a, bi livên a dest ra xwu reynayo û şîyo bîyo serbest, firar kerdo ûzn. *Tr. Elden kaçan/kurtulan, elden çıkan.* Reseno destrareyaye, merdimo destrareyaye, mehkûmo hepisrareyaye ûzn.

dest ra reyayeni *f. M.* Destrareyayîş. Bêhemd dest ra vijîyayeni, tepêşîyayeni ra reyayen û şîyayeni, dest ra veradeyayeni, derdestey ra vijîyayeni. *Tr. Elden çıkmak/kaçmak, elden kurtulmak/portmak, aniden elden çıkmak.* Mi dest ra reya û şî deperîya cêr ro.

destraşîyaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki dest ra vijîyayo, bîyo vinî, merdo. *Tr. Elden çıkan, kaybolan, ölen.* Merdimo destraşîyaye o do kotî pey di bêro?

dest ra şîyayeni *Zv. f. M.* Destraşîyayîş. Mer-

deni, vinî bîyayeni. Ê kesî bîyayîşî û maleyda kesî ra vijîyayeni. *Tr. Ölmek, kaybolmak, elden çıkmak.* Doktorî va eger şima desna deqey nêardayê, o do dest ra bişîyayê.

destraşt/i *N.* Raştok/i, raştgîr/i. O/çîyo ki destê ci raşt o, destê xwu yê raştî gurwêneno. *Tr. Sağ elini kullanan.* Destraşt, bi destê xwu yê raştî ya xebitêno.

destraştey *Nm.* Raştokey, raştgîrey. Bi destê xwu yê raştî ya xebat kerdeni, destî di çepok nê, raştok bîyayeni. *Tr. Sağ elini kullanmak, sağak olmak.* Destraştey çîyêndo terwende niyo, xwura zanayêno.

destravete/ê *N.* Rote/ê, rişte/ê. Çî/keso ki destan ra vijîyayo, kesî destî ra vijîyayo û deha ê kesî nîyo. *Tr. Satılan, elden çıkarılan.* Ez çinayê destraveteyî pey di nêşena bigîra. Çunkî ê ki danê mi jî mi ra nêgînê.

dest ra veteni *f. M.* Destravetiş. Roteni, rişteni. Muameleyê dayîşî kerdeni, wu destî ra veteni, ci ra reyayeni. *Tr. Elden çıkarmak, satmak, vermek, göndermek, verip de kurtulmak.* Çîyanê cerîmeyan xwu destî di meverdê, xwu destî ra vejê. Canbazî mangaya xwu ya nêweşi xwu destî ra veti

destravijîyaye/ê *N.* Rote/ê, roşîyaye/ê. O/çîyo ki destî ra vijîyayo, reyayo, rişîyayo, roşîyayo, muameleyê dest ra vijîyayîşdê ci bîyo. *Tr. Elden çıkan, satılan, gönderilen.* Eger çîyo destravijîyaye pey di bêro, esnaf tabî ki nêşeno kar bikero. Çunkî rotok û girotokê ci bellî nêbeno.

dest ra vijîyayeni *f. M.* Destravijîyayîş. Kîsedê kesî ra şîyayeni, reyayeni, roşîyayeni, rişîyayeni, ê zewmbîyan bîyayeni. *Tr. Elden çıkmak, başkalaşmak, satılmak, gönderilmek.* Lajekî senîn ki jew dê piro, hinî jî guna erro. Ma pêrini va, do ma dest ra bivejîyo, axirî ki nêşî, reya.

destrenc/i *N.* Karbidest/i. O/çîyo ki bi destandê xwu ya, bi emegdê xwu ya, bi ariqdê gandê xwu ya xebat keno. *Tr. Eliyle, alınteriyle, emeğiyle çalışan, iş yapan.* Karê destrencan înşallah do helal bo. Çunkî ê yê tede ariq danê.

destrencey *Nm.* Karbidestey. Bi emegdê xwu ya xebat kerdeni, bi ariqê gandê xwu ya xebitîyayeni. Keso ki bi kedda destûdoşîda xwu ya gurweyêno, a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ser o bîyayeni. *Tr. Elinin emeğiyle çalışmak.* Kes heqê kesî nêwero û bi destrencey a bixebitîyo, ez vana kes do adinî di înşallah bireyo.

destres/i *N.* Wahîrê/a hukmî. O/çîyo ki destê ci reseno çîyan, destbera ci bi çîyan yena. *Tr. Kadir, eli yetişen, iş yapabilen, güç ve kudreti iş yapmaya yeten.* Destresên o. Kes ci rê vajo, qe beno ki ê wezîfeyî bişo bivîno.

destresey *Nm.* Wahîrê hukmî bîyayeni. Qewet û qudretê ci, bi ci amîyayeni, kar û gurweyan pêmîyan ra veteni ser kewteni. *Tr. Kadir olma, gücü kuvveti iş yapmaya yetmek.* Destresêndê kesî nêbo, kesêndê kesî nêşeno karên ser kewo. Dêmax kî destresey karêndo mihîm o.

destserkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di destê ci kewto ser, deha bixwu jî şeno ê kar û gurweyî bikero, zewmbî kesnakî rê îhtîyacê ci çinî yo. *Tr. Alışan, eli öğrenen, bir işe yatkın olan.* Çiraxdê destserkewteyî rê yardim lazim nîyo.

dest serkewteni *f. M.* Destserkewtiş. Karûgurweyên di mûsayîşê destî, karûgurweyên di bi mûsayîşdê destî ya heqberdê ci ra amîyayeni. *Tr. Alışmak, uyum sağlamak.* Hema finên ki destê mi serkewo, çînakî nêqewimêno. Ez bixwu şena bikera. Winî destbera mi pey yena.

destsernaye/ê 1. *N.* Girtimbîyaye/ê. O/çîyo ki dest neyayo ser, girtim bîyo. *Tr. El konulan, haczedilen, ipotek altına alınan.* Çîyo destsernaye do şiro depodê Yedê Emîni, şar do jî ûja ra xwu rê biherîno. 2. *N.* Çîyo ki jewî destê xwu nayo ser, jewî bi destan a temasê serdê ci kerdo. *Tr. El konulan, temas edilen.* Ê destsernayeyî do, o kar biqedînayê. Ey nêşa, herûnda ey di, ê bînî qedîna.

dest sernayeni 1. *f. M.* Destsernayîş. Girtim kerdeni, rehîn giroteni. Vera çîyên dest çîyênakî sernayeni. *Tr. El koymak, ipotek altına almak, rehin almak, zapetmek, zorla almak.* Eger o merdim perekanê ma nêdo, ez do jî dest a dikerda înan serna. O zano. 2. *f. M.* Destsernayîş. Bi destê xwu ya temas kerdeni, destî ser o ronayeni, destî ser o vindardeni. *Tr. Eliyle temas etmek, elini üstünde durdurmak.* Şorî destê xwu ser ni, hettanî ki ez yena.

destsivik/i 1. *N.* Destçapik/i, destşenik/i. O ki destê ci çapik o, kar û gurwan bi çapikey a, bi lezey a şeno vejo. *Tr. Eli çabuk/hafif, erken iş yapabilen.* Destsivik o, kar û gurwan rew pêmîyan ra vejeno. 2. *N.* Destşenik/i. O ki destê ci rewane beno sebebê şîfay. *Tr. Eli şifalı.* Doktorêndo destsivik o, darîyê ci weş bi kesî yo yeno.

destsivikey 1. *Nm.* Destçapikey, destşenikey. Karûgurweyan di rewane bîyayeni. *Tr. Eli çabuk olma, atiklik, işleri erken görme.* Qandê xatirdê destsivikeyda ci, kardanî mêrdek kar ra nêçekerd. 2. *Nm.* Destşenikey, şîfadestey,

şîfadarey. *Tr. Eli şifalı olma.* Destsivikeyda ci ra yo ki nêweşîy pêro şinê ay heteki.

destşikate/ê *N.* Destşikîyaye/ê, destşiknaye/ê. O ki destê ci şikîyayo. *Tr. Eli kırık, kırık elli.* Destşikayeyên ame Destbend Hec Osmandê Kafî heteki, ey ci rê destê ci girêda û rişt. Dîna rojana tepîya destşikate ame, Destbendî ci rê akerd ki bîyo weş.

destşikîyaye/ê *N.* Destşikate/ê. O ki destê ci şikîyayo. *Tr. Eli kırık, kırık elli.* Destşikîyayeyên bêro destbendî heti, o do mecbûr bicebirno.

destşogeh *Nn.* Lewabo, destşoge, awdazxane, cayê awdazî. Cayo ki kes dest û rîyê xwu şuweno. *Tr. Lavabo, abdesthane.* Merdim do destşoyê xwu destşogeh di bikero.

destşoyî *Nn.* Kar û wezîfeyê destşitişî. Heqdê dest şitişî di, dest şitişî ser o. *Tr. El yıkama ile ilgili, el yıkama.* Ez a kena destşoyî ser o, dersên bida qeçekan.

destteng/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; destê ci bîyo teng. Eger ki verînde ra neçar nîyo jî o fek di feqîr o. *Tr. Eli dar, geçici de olsa fakir olan.* Merdimêndo destteng bî. Mi nêşa deynê xwu ci ra biwazo. Wijdîyanê mi gotir nêkerd.

desttenganey *Zv. Nm.* Feqîrey. Desttengane bîyayeni, çinêbîyayeni, kişta mal û milkî ra kemaney. *Tr. El darlığı, yoksulluk, fakirlik.* Desttenganey, jû finan destûlinganê kesî girêdana. Kesî kena neteba û hêçek.

desttengey *Zv. Nm.* Desttengîni, desttengîney. Destê ci teng bîyayeni, desti di çîyên çinêbîyayeni, o fek di mal û milkê ci çinêbîyayeni, o fek di pereyê ci çinêbîyayeni, o fek di neçar bîyayeni. *Tr. Eli dar olmak, elinde geçici de olsa malı mülkü olmamak.* Ellah kesî desttengey di nêverdo, çetin o!

desttengîney *Zv. Nm. Bw.* Desttengey. La willi ti raşt pers kenê, tey desttengîney çinêbî. Xwura çikos o.

desttengîni *Zv. Nm. Bw.* Desttengey. Mi rê a desttengîna winîsîni pêrini di bena. Gereg kes bi desttengîn a kesî pey di nêrişo.

desttepêşîyaye/ê *Zv. N.* Çikos/i, nekes/i, destgirote/ê, destgêrîyaye/ê, desttepişte/ê, çikçik/i. O/çîyo ki ci destî ra çîyên nêvijêno. *Tr. Cimri, eli tutuk.* Desttepêşîyayên o ki destî ra çîyên nêvijêno. Çikosey hettanî saqan a. 2. *N.* O/çîyo ki destê ci tepêşîyayo. *Tr. Eli tutulan, yardım edilen, musafaha edilen.* O desttepêşîyaye nê, o destakerde hewl o.

desttepişte/ê *Zv. N. Bw.* Desttepêşîyaye/ê. Eger desttepişte do destê xwu akero, wa embazê mi bo. Labelê o do ki nêakero, wa qe vera mi nêro embazey jî wa ûja di bimano.

desttepişteni *Zv. Nm. Bw.* Dest giroteni. Dest tepişteni, çîyênda hewli nîya. Labelê eger ciniyaz di bo, qe beno ki kes îdare keno.

dest tepîşîyayeni 1. *Zv. f. M.* Desttepêşîyayîş. Çikosey, çikçikey. Çikos bîyayeni. *Tr. Cimrilik.* Dest tepêşîyayeni camêrdan di bo xirab a. Labelê ciniyan di bo xirabi nîya. 2. *Nn.* Desttepêşîyayîş. Destê ci nêgurwîyayeni, destê ci vinderîyayeni. *Tr. Eli tutukluk yapmak, eli iş yapamaz olmak.* Cara kar û gurwan di destê mi nêtepêşêno.

desttopêr/i *Rob. Sp. Nn.* Destgogêr/i. Kes/çîyo ki; bi destan a topi kay keno. *Tr. Hentbolcu.* Desttopêrê înan ê ma hewlêrî nîyo.

desttopi *Sp. Nm.* Destgogi. Topa ki pa kaya desttopî/destgogî kay kenê. *Tr. Hentbol topu.* Desttopa ci lerî bî û şî sehada qeçekandê linggogêran.

desttopî *Rob. Sp. Nm.* Destgogî. Kaya desttopi/î. Kaya gogî ya ki bi destan an kay kenê. *Tr. Hentbol.* Tayên merdimîy desttopî kay kenê.

destûber *Nn.* Çi destirmayê ci estê, pêrko. Destirmay pêro. Çend merdimê ki do dest bierzê kar û gurwan, ê heme. Çi merdimê ki do paştî bidê ci, ê pêrko. *Tr. Destekçilerin tamamı, yardakçıların hepsi, bütün destek verenler.* Destûberê mêrdekî pêro ê bîy. Pey ra kesikên nêmend. Fina jî nêşa havil kero.

destûdoşî *Zv. N.* Qewet, paştîgîr, paştîgîn. Çî/keso ki kes xwu nano ser, kes xwu derêno ser û ci ra yardim gîno. *Tr. Güç, kuvvet, dayanılan, güç veya kuvvet alınan, dayanak noktası.* Şima senîn ey mi ra wazenê? O, destûdoşîya min o.

dest û doşî *An. Nm.* Hem dest hem jî doşî. Cayo ki seredê giştan ra dest keno pa û fina hergi koşedê sereyî di cayo ki kes bar nano ser. Bê sereyî seredê giştandê destdê raştî ra hettanî fina seredê giştandê destê çepî heme ca. *Tr. Eller ve omuzlar. Baş hariç, sağ elin parmak uçlarından, sol elin parmak uçlarına kadar ki özellikle kuvvet uygulamaya yarayan bütün bölge.* Dest û doşîyê min ê heme tewenê.

destûdoşîgirêdaye/ê *Zv. N.* Destûdoşîgirêdeyaye/ê, destûdoşîgirêdeye/ê, bêpaştîgîrverdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni destûdoşîya ci girêdaya, kerdo nêşe, qewet û qudretê ci ci dest ra gêrîyayo, bi çîyên yan jî kesên a bestîyayo, îqtîdarê ci ci destî ra gêrîyayo. Kes/çîyo ki; xwu darito ser, a ûja ra kerdo, ûjayê ci ci destî ra gêrîyayo, bê ûja verdeyayo. *Tr. Gücü*

ve kuvveti elinden alınan, iradesiz bırakılan, dayanak noktasından mahrum bırakılan, destekesiz hale getirilen. Şima çendên cahîl ê ki, şima merdimdê destûdoşîgirêdeyayeyî ra hewna şenê hendayên çîyanê çetinan jî biwazê!

destûdoşî girêdayeni *f. M.* Destûdoşîgirêdayîş. Destûdoşî girêdeyayeni, destûdoşî girêdeyeni, jewî girêdayeni, jewî besteni, nêşe kerdeni, nêşaye kerdeni, vindarnayeni, qeyd kerdeni, qewet û qudretê ci rê bend bîyayeni. *Tr. Elini ayağını bağlamak, iradesini elinden almak, durdurmak, kayıt altına almak, yapamaz duruma getirmek, gücünü kırmak.* Mi destûdoşîya ci, bi apdê ci ya girêdê. O, deha nêşeno çîyên bikero.

destûdoşî girêdeyayeni *Zv. f. M.* Destûdoşîgirêdeyayîş. *Bw.* Destûdoşî girêdeyeni. Eger destûdoşîya ci girêdeyo çîyên jî nêşeno bikero.

destûdoşî girêdeyeni *Zv. f. M.* Destûdoşîgirêdeyîş. Destûdoşî girêdeyayeni. Destûdoşîyê kesî girêdeyênê, kes kerdeni ra beno, kes nêşe beno, kes deha nêşeno qe çîyên jî bikero. Destûdoşî girêdîyayeni di kes qewet û qudret ra beno. *Tr. Eli kolu bağlanmak, eli ayağı bağlanmak. Gücü ve kuvveti, iradesi, yaptırım gücü kırılmak.* Eger destûdoşî ra nêgirêdeyayê, ey do çîyên havil kerdayê.

destûdoşîyey *Nm.* Destûdoşî bîyayeni, qewet û qudret bîyayeni. Çî/keso ki kes ci ra paştî gîno, a o kes bîyayeni, wesfanê ey xwu ser o çarnayeni. *Tr. El ayak olmak, gücü kuvveti olmak, destekçi olmak, kuvveti kudreti olmak.* Destûdoşîyey di qusûr nêkerdo.

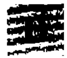
destûlingîy *Nb.* Destberi. Qewet û qudret. Çîyê şayîşî û kerdişî pêro. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, erk, irade, yapabilme.* Ê qeçîy destûlingê min ê. Ez kotî înan bida to?

dest û lingîy *Nb.* Hem destîy hem jî lingîy. Dest û lingîy pêro. *Tr. El ve ayaklar.* Kes do awdaz di dest û linganê xwu bişuwo. Labelê ey dest û lingîy kerdîy xwu vîra, bişuwo.

destûlingîypêkewte/ê *Zv. N.* Keso ki destûlingê ci kewtê pêmîyan, heyecan û helecanî ra xwu şaş kerdo, nêzanayo ki se kero û se vajo. *Tr. Şaşıran, afallayan, eli ayağı birbirine giren, heyecandan veya korkudan şaşıran.* Ez nêşena ê merdimdê destûlingîypêkewteyî ra nînan biwaza.

destûlingîy pêkewteni *Zv. f. M.* Destûlingîy pêkewtiş. Xwu şaş kerdeni. Şaş bîyayeni ra liv û hereketê xwu şaş yan jî çep kerdeni. *Tr. Eli ayağı birbirine dolanmak, şaşırmak, afallamak.* Senîn ki va, cinîya to ya verêni amê, destûlingê mêrdekî kewtîy pêmîyan, xwu şaş kerd.

destûlingîypêkewtey *Nb.* Kesê ki yan tersan ra yan jî çîyêndê zêdê helecanî ra destûlingê ci kewtê pêmîyan, xwu şaş kerdo, şaş bîyê. *Tr. Aşırı heyecan veya korku gibi bir durumdan dolayı eli ve ayağı birbirine dolanan, şaşıran, afallayan.* Boka zerrîya ê kesandê destûlingîypêkewtan jî bivisîyo.

destûm *Nn.* Desteyê haletî. Darê haletî yo ki citêr keno xwu destî û pa haletî rameno, kutê bindê erdî keno. *Tr. Karasaban tutacağı.* Citêrî bi destên a misasî kerdi xwu dest, bi destên a jî destûmê haletî kerd xwu dest û gayan rê va de ho!

destûnigankewte/ê *Tib. Zv. N.* Keso ki destûnigan ra bîyo û kewto destûnigandê kesandê bînan, kewto mîyandê cayan, bîyo mihtacê yarmetdê şarî yan jî ê ê bînan. *Tr. Ele ayağa düşen, ele güne muhtaç duruma düşen, başkalarının yardımına bağlı duruma gelen, yatalak veya felçli.* Keso destûnigankewte, tabî ki kêfweş nêbeno. Çunkî hergi roja ci çekûdar a.

destûnigan kewteni *Tib. Zv. f. M.* Destûnigankewtiş. Ganneweşey. Destûlingan kewteni. Mihtacê kesandê bînan bîyayeni, ganselameteyda xwu ra bîyayeni, cayan kewteni, nêweşê mîyandê cayan bîyayeni, hem destan ra hem jî lingan ra bîyayeni, felc bîyayeni. No wezîyet, hem kaley û pîrey ra hem jî nêşeyey ra bena. *Tr. Ele ayağa düşmek, kötürüm olmak, yatalak olmak.* Ellah boka kesî destûlingan ra nêkero.

destûpay/i *N.* Bidestûpay/i. Kes/çîyo ki; dest û lingandê ci ra bellî yo ki biqelefat o, bedenê ci gird o, xwu dûrî ra mojneno. *Tr. Boylu poslu, endamlı, alımlı, iri bedenli, iri gövdeli.* Ez zana destûpay o. Tew mi rê mevaji.

destûpayey *Nm.* Bidestûpayey. Bi destûpay bîyayeni, qelefatê ci dûrî ra xwu mojnayeni, biqelefat bîyayeni, bejnûbala ci girdi bîyayeni. *Tr. İri bedenlilik, boylu poslu olmak, endamlılık, bedence ve kalafatça iri olmak.* Şima yê qe nêşenê destûpayeya ci jî bivînê ki!

destûr *Nn.* Îzin, musade, emir. Çîyo ki tey qebûl esto. *Tr. Emir, icazet, izin, müsaade, onay, kabul, destek vermek.* Înan wexta destûr da mi. Labelê mi nêkerd. Ewro jî ez a wazena, ê yê destûr nêdanê.

dest û rî *An. Nn.* Hem dest hem rî. Dest û rî pêro/têtewr. *Tr. El ve yüz, eller ve yüz. Hem eller hem de yüz.* Lajekêndo pak bî. Hergi şewrane werîştê û dest û rîyê xwu şitê, dima sêpareyê

xwu kerdê.

destûro mihîn *Nn.* Destûro esasî, destûro esîl, qanûno bingehî. Qanûno ki şekil dano qanûnandê bînan, qanûnê bînîy pey virazenê. *Tr. Temel kanun, anayasa.* Destûrê ci yo kemî kewno. Ê yê kenê destûrnakîyo mihîn virazê.

destvaley *Nm.* Destvengey. Kaşka a jî destvaleyda xwu ra nêgazîncîyayê.

destvalîni *Nm. Bw.* Destvengey. Eger a destvalînda xwu ra bigazincîyo, Ellah do tew nîmetanê xwu yê bînan jî ci ra bigîro.

destveng/i 1. *Zv. N.* Bêtedarîk/i, destval/i. Merdimo ki xwu dest di çîyên nêberdo, bêtedbîr şîyo, xwu di xelatên yan jî hedîyeyên nêberdo, ci dest di çîyêndê dayeni çinî yo. *Tr. Eli boş, tedbirsiz.* Şima do ey rê jî bivatayê. Şima mîyan di o tenya destveng bî. Cora bî gunakar. 2. *N.* Destval/i. Merdimo ki ci dest di çîyên çinî yo, destê ci veng o, destdê ci mîyan di tebayên çinî yo. *Tr. Elinde avucunda herhangi bir şey bulunmayan.* Şima yê ê merdimdê destvengî ra se vanê? Şirê biewnîyê destpirî. 3. *Zv. N.* Feqîr/i, neçar/i, destteng/i. Kes/çîyo ki; destê ci teng o, feqîr o, neçar o, tebayên ci dest di çinî yo. *Tr. Fakir, yoksul, eli boş.* Mêrdek qando ki a serri destveng bî, şima ci rê kerd serevde.

destvengane *Nn.* Destvalane. Ze ki ci dest di çîyên çinêbo, ze ki bêtedbîr şiro, ze ki dest di tebayên çinêbo. *Tr. Elinde bir şeyler olmaksızın, eli boşçasına.* Ez do zê aran destvengane bişîyayê, xeyrê Ellahî şima dest kuwa mi.

destvenganey *Nm.* Destvalaney. Destveng bîyayeni, ze ki destê ci veng bo, bi şikildê destvaley a. *Tr. Eli boşçasına.* Ez bixwu destvenganeyda ci rê şerm nêvînena. Çunkî neçar a.

destvengey 1. *Zv. Nm.* Destvengîni, destvaley, destvalîni, destvengîni, bêtedarîkey, bêtedbîrey. Ci dest di çîyêndê zêdê xelati, zêdê hedîyeyên yan jî çîyêndo winasîn çinêbîyayeni, tey tebayên çinêbîyayeni, xwu di qandê dayenên tebayên nêberdeni. *Tr. Eli boş olmak, tedbirsizlik, hediye vb. durumlar için elinde bir şeyler olmamak.* Fini esta ki kes do xwu dest di çîyên bero cayan. Çunkî destvengey kesî kena gunakari. 2. *Nm.* Destvengîni, destvaley. Destan/lepan di çîyên çinêbîyayeni, mîyanê destan/lepan veng bîyayeni. *Tr. Eli boş olmak.* Hurdina destê ci jî vengîy bîy. Labelê ez bixwu nêwinîyaya destvengeyda ci ra. 3. *Zv. Nm.* Destvengîni, feqîrey, neçarey, desttengey. Dest di heta malûmilkî û zengîney a tebayêndo ercîyaye çinêbîyayeni. *Tr. Fakirlik, yoksulluk. Eli bol olmak.* Ellah kesî gunakar nêkero. Zîyaretan di destvengey weşi nîya.

destvernaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni destê xwu nayo vera; bi no şekila ci rê yardim kerdo, ci rê merhemet kerdo, pey zerri veşnaya, ci rê bîyo sersûn, paştî daya ci, dest dayo ci, ci rê sitarey kerda, rehma pîzedê xwu mojnaya ci. *Tr. Yardım eli uzanan, desteklenen, korunan, himaye edilen, merhamet edilen.* Ma pêro jî zanê ki merdimo destvernaye şino aver û merdimo tenîyamende jî peynî di/ca maneno. Eger şima dest mi vernayê, ez do aver bişîyayê.

dest vernayeni *Zv. f. M.* Destvernayîş. Yardim kerdeni, merhemet kerdeni, pey zerrîya ci veşayeni, paştî ci dayeni, bi destdê xwu ya ci rê sersûn bîyayeni, bi destdê xwu ya ci sitarnayeni, bi destdê xwu ya karûgurweyanê ci ci vero raşt kerdeni. *Tr. Yardım etmek, destek olmak, güç ve kuvvet vermek, şefkat etmek.* Eger Ellahi dest vera nênayê/ver nênayê, ey nêşayê ê kardê çetinî ser ra bêro.

destvila *Eko. N.* O/çîyo ki nêşeno malê xwu pêdo, îsraf keno, nêşeno malûmilkê xwu pêdo. *Tr. Müsrif, israfçı, savurgan.* Merdimêndo/a destvila bî. Nêşayê malî pêdo. Cora qeçûqulê ci bî perûpêrîşan.

destvilayaney *Nm.* Destvilayane bîyayeni, zêdê destvilayan bîyayeni, wesf û xusletê destvilayan ser o bîyayeni. *Tr. Müsrifler gibi olmak, israf edercesine davranmak.* Ki şima nêşa destvilayaneyda ci rê çareyên bivîno, xwu ra hetandê bînan ra raşti nêbena.

destvilayey *Eko. Nm.* Îsrafkarey, destvilayîni, destvilayîney. Îsrafkar/destvila bîyayeni, wesfê destvilayan, îsraf kerdeni. *Tr. İsrafçılık, israfat.* Destvilayey, çîyênda weşi nîya. Labelê comirdey rind a.

destvilayîn/i *Eko. Nm.* O/çîyo ki destê ci vila o, nêşeno çî pêdo, nêşeno pere û malûmilk pêdo. *Tr. Müsrif.* Merdimo destvilayîn tew deha xirab o. Eger cinêki destvilayîni bo, tew kes îflas keno.

destviste/ê *N.* Destfinaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni finayo dest, bîyo sebebê dest kewtenda ci, bîyo sebebê tepêşîyayenda ci. *Tr. Yakalatılan, tutuklatılan.* Senîn bî ki şima o merdimo destviste xwu destan mîyan ra reyna?

dest visteni *f. M.* Destvistiş. Dest finayeni, tepişteni, tepişten dayeni, derdest kerdeni, destan/lepan mîyan kerdeni. *Tr. Yakalatmak, tutuklatmak.* Mi vist dest. Eger mi ra nêbîyayê, nêtepêşîyayê.

dest werzanayeni *f. M.* Destwezanayîş *Bw.* Dest

bewadayeni. Laj çi zano dest werzano pî! Laj gereg ki qethan dest nêwerzano pî.

destwesar 1. *Nn.* Wesardê estoran rê vajêno ki bendê di mîtroyan derganeya ci esta. Zêdê guloncîya o, dekenê vîyedê bergîran û qirida ci bin di girêdanê û pa ya estoran ancenê yan jî nişenê ci û pa bergîran ramenê, danê xarî. *Tr. At yuları.* Mêrdekî wexto ki destwesarê estori kerdê xwu destî, ey vatê beno ki dinya pêro do ey temaşe kero. 2. *Nn.* Cayê wesarî yo ki kes bi destdê xwu ya tepşeno û estoran û heywanandê zêdê estoran û rameno. *Tr. At yularının tutacak yeri.* Wexto ki guna erro, hewna destwesar ci dest di bî. 3. *Cog. Nn. Bw.* Fekwesar. Bi mi ki destwesar bî. Ma ûja ra bar kerd û ma şîy.

destxwuberde/ê *N.* Lepxwuberde/ê, xurt/i, destxwuberok/i, wetarde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, lej û wezîfeyên di dest beno xwu, nêterseno, yeman o, hêja o, jêhatî yo, ciwanik o. *Tr. Cesur, cesaretli, yaman, çalışkan, becerikli.* Ez merdimdê destxwuberdeyî ra hez kena, tim qayîla mi heti bê.

dest xwu berdeni *Zv. f. M.* Destxwuberdiş. Xurtey, yemaney. Lep xwu berdeni. Çuwedê xwu rê mezbût bîyayeni, lejan rê estbîyayeni, biqewet bîyayeni, qewetê ci ser ra amîyayeni, qedê ci bîyayeni, lejan di destgirêdaye nêbîyayeni. Karûgurwe di vete bîyayeni, ci dest ra jêhatîyey amîyayeni, *Tr. Cesaretli olmak. Kavga, iş vs. şeylerde korkak olmamak, girişken olmak.* Kes do lejan tayên dest bero bi xwu. Eger ki dest nêbero xwu û tersanok bo, şar tim jî zordareya xwu nano kesî ser.

destxwuberok/i *N. Bw.* Destxwuberde/ê. Eger destxwuberok bîyayê, do bişayê o karûgurweyo gengaz biqedîno.

destxwunêberde/ê *Zv. N.* Destxwuneberok/i. Kes/çîyo ki; dest xwu nêbeno, nêşeno lej bikero, tey zerrîya lejkerdişî çinî ya, tey zerrîya karûgurwe kerdişî çinî ya. *Tr. El kaldıramayan, cesaret edemeyen. Bir kavga veya zor bir işte yaptırım gücü olmayan.* Boka hembazêndê şima o destxwunêberde çinêbo.

dest xwu nêberdeni *Zv. f. M.* Destxwunêberdiş. Xurt nêbîyayeni. Wahîrê cesaretî nêbîyayeni, qandê kerdişdê karûgurwe û lejên tey cesaret çinêbîyayeni. *Tr. Elini kaldıramamak, cesaretli olmamak.* Ne lejî di ne jî karûgurweyên di dest beno xwu. Welhasil dest xwu nêbeno.

destxwuraveradaye/ê *N. Bw.* Xwuradestveradaye/ê. Key ki şima şa merdimêndê destxwuraveradayeyî rê bido fehm kerdeni, bêrê ma qisey bikerê.

dest xwu ra veradayeni *f. M.* Dest xwu ra veradayîş. *Bw.* Xwu ra dest veradayeni. Dest xwu ra verada tepîya, deha şima şenê ci sûjdar kerê?

deşdare *Tib. Nn.* Serd, saw, diştenî. Bi sawgirotişî ya pîya seredejey, gandejey. *Tr. Grip.* Nê rojanan qeçê deşdare ra kewnê cayan. Weş xwu vero vinderê.

deşdare giroteni *Tib. f. M.* Deşdaregirotiş. Deşdare bîyayen, saw giroteni, serd giroteni. Bi serdî ya pîya kesî di seredejey û gandejey peyda bîyayeni. *Tr. Grip olmak.* Zimistanî o ki deşdare gîno, o ki zincîya ci şina, o ki kewno tewan ser. Hergi jû bi babetên a beno nêweş.

deşt *N.* Qandê kesdê jûamordê jewekî û jewamordê didîy ze ki vajê karê deştenî kerd. *Tr. Dikti, diktim, dikiş işini yaptım.* Çina mi deşt, ey nêdeşt.

deşta sîya *Nm.* Kerbej. Cayo dûz o bêqezenc. Cayo ki dûz o, labelê tede qe çîyên jî kuho nêbeno, kuhoyî tede çinî ya. *Tr. Kuru ova, çorak ova, verimsiz düzlükler, çöl.* Deştê sîyay Erebîstan di, Îran di û Efrîqa di bol cay tepêşenê.

deşta sîya di bîyaye/ê 1. *Cog. N.* Kes/çîyo ki; deşta sîya di mendo, deşta sîya di ronişto, o yo deşta sîya di coyêno. Kes/çîyo ki; deşta ki tey çîyên nêkarêno, ûja di maneno, ûja di coyêno, ûja di ronişeno, cayê ci ûjayo. *Tr. Kara çölde oturan/kalan, çölde yaşayan.* Merdimdê deştda sîya di bîyayî rê hendayên çî bes nêkeno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; deşta sîya do, çinêbîyayîş do, neçarey do, cilda sîya ser o yo, wişkaî do. *Tr. Kupkuru yaşayan, yokluk içinde olan, varlık namına bir şey görmeyen.* Boka to o lajeko deşta sîya di bîyaye vêşî nêtewna?

deşta sîya di bîyayeni 1. *Cog. f. M.* Deşta sîya di bîyayîş. Deşta ki tey çîyên nêkarêno, ûja di bîyayeni, ûja di coyayeni, ûja di ronişteni. *Tr. Çölde kalmak, çölde yaşamak.* Wexto ki şima deştda sîya di bîyê, şima hendayên teyşan nêbîyê. 2. *Zv. f. M.* Deşta sîya di bîyayîş. Wişkaî di bîyayeni, çinêbîyayeni di bîyayeni, cilda wişki ser o bîyayeni, wişkûwar di bîyayeni, neçareyda sîya di bîyayeni, bol neçar bîyayeni. *Tr. Yokluk içinde olmak, adeta kuru çölde yaşıyor olmak.* Wexto ki ez deştda sîya di bîya, şima kesî dest nêeşt mi. Nika şima pêrini mi çoşmey di goveleki viraşta.

deşta sîya di mende/ê 1. *Cog. N.* Kes/çîyo ki; cayo ki tey çîyên nêkarêno, ûja di maneno, ûja di coyêno, ûja ra o. *Tr. Kuru çölde kalan/yaşayan, çöllü.* Şirê mi rê merdimêndê deşta sîya di

mendeyî bîyarê, o derddê mi ra fehm keno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; estbîyayîş di bîyo û dima kewto çinêbîyayeni, cilda wişki ser o mendo, heme çîyê xwu kerdo vinî; malûmilkê xwu, warîyat û serwetê xwu kerdo vinî û cilda sîya ser o mendo. *Tr. Yokluk gören, yokluk yaşayan, kuru çölde yaşayan, varlıktan yokluğa düşen.* Şima çi neçar dîyo ki? Şima kê kesêndo deştda sîya di mende bi çimekandê xwu ya dîyo?

deşta sîya di mendeni 1. *Cog. f. M.* Deşta sîya di mendiş. Deşta ki tey çîyên nêkarêno, ûja di mendeni, ûja di coyayeni, ûja di ronişteni, ûja ra bîyayeni. *Tr. Çölde yaşamak, çölde kalmak/ oturuyor olmak, çöllü olmak.* Ez deşta sîya di nêmenda. Labelê ki şima ra jew deşta sîya di mendo jî ez pey haydar nîya. 2. *Zv. f. M.* Deşta sîya di mendiş. Çinêbîyayeni dîyayeni, çinêbîyayîş di bîyayeni, cilda sîya ser o mendeni, etsbîyayîş ra çinêbîyayîş kewteni, heme çîyê xwu vinî kerdeni, serwet û warîyatê xwu vinî kerdeni. *Tr. Kara çölde kalmış olmak, servetini kaybetmek.* Ez a serrka deşta sîya di menda, kesî qe destekêndê xwu yo neteba jî nêeşt bi mi. Nika pêroyê mi ra dest wazenê.

deşta zergûni *Cog. Nm.* Deşta ki tede qezenc beno, deşta meywedari/fekîdari. *Tr. Tarıma elverişli ova.* Kes deştênda zergûni, bi des deştandê sîyayan a nêvirneno.

deştdar/i *Cog. N. Bw.* Çemdar/i. Eger welatê ma deştdar nêbîyayê, ma qezenc nêşayê bikaro.

deştdarey *Cog. Nm. Bw.* Çemdarey. Ez a bolkî deştdareyda ci ra nê, sinaî di averşîyayenda ci ra ûjay wazena.

deşte/ê *Teks. N.* Çinayo ki derzîyayo, deştenîya ci bîya. *Tr. Dikili.* Çinayo deşte, gereg miştерî reso ki o jî miştеrî karûgurwedê xwu ser reso.

deşteni *Teks. f. M.* Deştiş. Derzayeni, karê deştişî. Bi derzinî û bi makînayan a çîyo zêdê çina û pirtî deştiş. *Tr. Dikmek. Dikiş yapmak.* Deşteni ra deşteni ferq esto. Terzîyê mi jî derzeno, ê to jî derzeno. Ez terzîdê to rê kurdikên rê desên vêşêrî nêdana. Labelê ê mi rê îcab bikero qe vîstên jî deyêna.

deştenî *Teks. Nm.* Enc, şel, şelal, derz. Bi derzinîyan a yan jî bi makîna ya çinay deşteni, şeklê derzî. *Kur. Dirûn. Tr. Dikiş.* Destê cinêki şenik o. Deştenîyênda ci ya weşi esta. Labelê tenekên vay derzena. Hema Ellah esto heqê ci jî dana.

deştey *Cog. Nm.* Deşti bîyayeni. Cayandê coxrafîyan ra deşti bîyayeni. Wesf û sifatê ci deşti bîyayeni. *Tr. Geniş düzlük, ovalık, ovalık olma.* O yo keno koyey û deştey û kaşeya ci bipalikno.

deşti 1. *Cog. Nm.* Newali. Cayo dûz o hera yo qezencdar o ki tey citi bena. *Tr. Ova.* Verî dewi deştda Suwêreki veyşaney ra merdê. 2. *Cog. Nm.* Kerbeji. Qûmîstana dûz a hera. *Tr. Çöl.* Wextê ki deştandê Ereban di hecac beno, welatê ma beno bintoz.

deştij/i *N.* Deştî. O ki deşti ra o, cadê dûzan ra o. *Tr. Ovalı. Ovada yaşayan.* Karê deştijan û sûkijan jew nîyo. Labelê beste û mihtacê pê yê.

deştijane Deştikî. Zêdê deştijan. Deşti di merdimîy senîn kenê, zêdê înan kerdîş. *Tr. Çöldeki gibi, çöl insanının davranışları gibi.* Mêrdeki deştijane emrê xwu ravîyarna.

deştijaney *Nm.* Deştijîy senîn kenê, bi o babet a zêdê deştijan a. Bi şikildê deştijan a. *Tr. Çöldekiler gibi, ovalıklarda oturanlar gibi davranmak.* Deştijaneya kes ca maneno.

deştijey *Nm.* Deştiş bîyayeni, deşti ra bîyayeni, deştan di ronişteni, deştan di coyayeni. *Tr. Çöllü olmak, ovalı olmak, çölde yaşamak.* Esas deştijey nê, tayên fêlê deştijan xirab ê.

deştî *N.* 1. Newalî. Çî û malê deşti. *Tr. Çölle ilgili, düzlük yerlerle ilgili, çölsel.* Dûzey deştî ya, weli bîyayena herri deştî ya. 2. *N.* Deştij. O/çîyo ki deşti ra o. *Tr. Ovalı, çöllü.* Deştî citi ken ê, koyî jî dewar warî kenê.

deştîgiran/i 1. *N.* O/çîyo ki deştenîya ci giran a, berey derzeno. *Tr. Ağır dikişli, geç diken.* Terzîyêndo deştîgiran o. Ez fina ey ser nêbena. Fina verî qandê çinayên mi di mengîy pawit. 2. *N.* Deştîvay/i. O/çîyo ki deştenîya ci vay a. *Tr. Pahalı dikiş yapan, dikişini pahalıya mal eden.* Deştîgiran o. Mi rê êlegên viraşti, mi ra pancasên waşti. Mi bi çi zor a bi çewresên a razî kerd. 3. *N.* O/çîyo ki deştenîya ci qumaşandê giranan ser o ya, çîyanê ercanan deştenî nêkeno. *Tr. Ağır kumaşlarla, pahalı ve kiymetli kumaşlarla iş yapan.* O terzîyo ki ti yê vanê, terzîyê wezîran o, deştîgiran o. Ez kotî, o kotî? Ez bi xebatdê mengênda xwu ya nêşena ê peranê ey veja. To dî pîlê ma vanê: "Qaz bi qazî ya, baz bi bazî ya."

deştîgiraney 1. *Nm.* Deştenî di giran bîyayeni, berey kar kerdeni, deştenî hêdî gurwîyayeni. Kes/çîyo ki; deştenîya ci, deştişê ci giran o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Dikişte ağır/yavaş olmak, dikişi ağır olmak.* Deştenîgiraney, terzîyan rê bol çî kena vinî. Terzî di çapik û lezgîn bo. 2. *Nm.* Deştenî di vay bîyayeni, çîyan bi vayey a mal kerdeni. *Tr. Pahalı dikişçi olmak, dikişi pahalıya mal etmek.* Deştîgiraney do cayê feqîran di nêbo.

Çunki merdimo feqîr nêşeno çîyo vay biherîno. 3. Nm. Deştenî di çinayan bi qelîtey a mal kerdeni. Tr. *Dikişte kaliteli mal üretmek, dikmek.* O terzi tim qumaşanê giranan ser o xebat keno, ez inan nêşena biherîna. Do jewdê zêdê mi rê bi deştigiraneya nê, deştî şenikeya çî biderzîyo.

deştîlez/i N. O/çîyo ki deştenîya ci rewanê ya, tavilê derzeno. Tr. *Erken dikiş yapan, piratik olan, işini savsaklamayan.* Mêrdekdê sûkijî rê deştîlezên lazim o. Çunkî vêşî wextê ci çinî yo.

deştîlezey Nm. Deştenî di lezey, lezgîney, rewaney. Tr. *Dikişte erken davranmak, işi savsaklamamak, piratik olmak, müşteriyi bıktırmamak.* Terzîyey di deştîlezey qezencêndo weş o.

deştîni Cog. Nm. Deştijey. Deştîn bîyayeni, deşti ra bîyayeni, deşt di ronişteni, şarê deşti bîyayeni. Tr. *Çöllü olmak, ovalılık, düzlük yerde yaşamak.* Mi rê vajê, ferqê deştîn û koyîney çiçî yo?

deştîyane Nn. Deştijane, deştikî. Zêdê deştîyana, zêdê deştijana, zêdê şardê deşta. Tr. *Çöllü/ovalılar gibi.* Ame deştîyane cinîyan mîyan di ronişt û xwu înan ra hesibna û ver di pey di qiseyê nêviraştey kerdîy.

deştîyaney Nm. Deştikîyey. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîş di zêdê deştijana bîyayeni, wesfê deştijan ser o bîyayeni. Tr. *Bedevice olmak, çöllüler gibi olmak.* Ez haldê ci yê deştîyaney ser o vindera! Ez fêlandê ci yê berrînîyanan ser o vindera! Ez çiçî ser o vindera, çiçî ser o nêvindera!

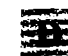
deştîyey Cog. Nm. Deştijey. Deştî/deştiş bîyayeni, deşti ra bîyayeni, kes/şarê deşti bîyayeni, deşti coyayeni, deşti di ronişteni. Tr. *Çöllü veya ovalı olmak, çöl veya ova insanı/sakini olmak.* Deştîyey û koyîyda şima di çi ferq esto ki? Fêl û livê şima pêro jî jew ê.

deştûberrî Cog. Nn. Deştûberr. Heme cayê berrîyan. Deştîy, koy, sîlangey, dûzîy, cayê berzîy, darîstanîy û çi cayo bêawî yo ki esto, pêro. Tr. *Kara.* "Leylo Leylo ziravê, axçîçek kafirbavê, Leylo şina ser kerrî, winîna deştûberrî..." Na dêri, maya mi, ma rê qeçekîni di vatê. Dima jî dêrvananê Kurdan bi şikildê *"karpuz kestim...î* ya açarnê Tirkî ser û bî Tirkî şî (!)

deştûberrîyey Cog. Nm. Deştûberrey. Deştûberrî bîyayeni. Heme cayê berrîyan. Çi cayo ki tey koy û deştîy û sîlangeh û sîlane û sîyaî esta, heme. Tr. *Karasallık.* Boka to dersa deştûberrîyey nêgiroti? Çunkî ti nêşenê derserda deştûberrîyey bin ra bivijîyê.

deva cêrî Nm. Kişta cêrî, doşîya cêrî, heta cêrî. Tr. *Aşağı taraf/yön.* Deva cêrî di di eskerîy, ê corî di jî hîrê eskerîy bîy. Fina jî ey xwu qelibna ci û ravêrd, şî.

deva corî Nm. Kişta corî, heta corî, doşîya corî. Tr. *Yukarı taraf.* Deva corî ser o bigêrîyo, o do devda cêrî ra şiro, Ûja jî bigêrîyo, do erdî bin ra şiro. Yanê mimkûnê ci çinî yo, do şiro.

deva çepî Nm. Kişta çepî, heta çepî, doşîya çepî. Tr. *Sol kanat/taraf.* Deva çepî dêbî nigçewtî, ey nêşa manîyê ci bo. Înan qala xwu eşti.

deva raştî Nm. Kişta raşti, doşîya raşti, heta raşti. Tr. *Sağ kanat/taraf.* Deva raşti ra neyaran nêşa ravêro. Labelê devda çepî ra da seyên eskerê neyarî ravêrd.

deve 1. Zoo. Nn. Heywanê deştan o ki hergi cayê ci çewt o, jewmilik û dimilikê ci estê. deşta sîya di bol xwu verdano, damişê teyşaney beno, lingê ci zêdê tapanîya yê. Tr. *Deve.* Hîrê babetîy devey estê: Arwana (makî), torim (leyro nerî) û lok (cisnî yo.) Deve fini bena ki hêc beno, kefûkûpik kewno fek, zirar dano kesî. 2. Ed. Nn. Deve, Dimilî di girdeya bêbîçimi îfede keno. Tr. Zazacada *biçimsiz büyüklüğü/cüsseyi, nahoş iriliği ifade eder.* Vanê filan merdim zeno ze deve. 3. Ed. Nn. Dimilî di deve mersalanê, mewzûyanê negeregan, nelaziman îfade keno. Tr. Zazacada *gereksiz, anlamsız, ilişkisi olmayan, yerli ve yerinde söylenmeyen söz, konuşma ve konular için kullanılır. (Dam başında saksağan, vur kazmayı beline. Deve deve dank.)* Vanê, "filan merdim vindeno vindeno, vano deveee!" Yanê çîyo ki vano rojanî ra, vatişî ra teber o.

deverde/ê N. Piroverdaye/ê. Çî/keso ki vera cêr/war, awar verdeyayo. Tr. *Sarkık.* Tenekeyo deverde guna ci sere ro.

deverdeni f. M. Deverdiş. Bw. Deverdeyeni. Kaşka şima serê ci yo bîn deverdayê.

deverdeye/ê N. Devêrde/ê, deverde/ê, piroverdaye/ê, warverdaye/ê, cêrverdaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên verdayo vera cêr/acêr, verdayo vera war/awar. Tr. *Aşağı doğru salınan, sarkıtılan, bırakılan, indirilen, yön verilen.* Ez deha nêşena ê arwêşê deverdeyeyî adîyar kera.

deverdeyeni f. M. Deverdeyîş. Deverdeni, piroverdayeni, vera cêr verdayeni, acêr verdayeni, war verdayeni, awar verdayeni. Çî/kesên vera cêr verdayeni. Tr. *Sarkıtmak.* Mi sereyê lay deverda, to nêşa tepêşo.

deverîyaye/ê N. Verdeyaye/ê. Cor ra cêr verdeyaye/ê. Çî/keso ki kesên cor ra vera cêr verdayo, hewa ra vinderde mendo. Tr. *Sarkık, asılı.* Eger şima destê xwu nêeştayê ê çîdê deverîyayeyî, o do war ro gunayê.

deverîyayeni *f. M.* Deverîyayîş. Verdeyayeni. Çî/kesên cor ra vera cêr verdeyayeni û bi no şekila vera cêr hewa ra hêl bîyayeni. *Tr. Sarkıtılmak, sarkmak.* Ez winîyaya ûja di deverîyayo, mi rona cêr.

devernok/i *N.* Çî/keso ki kar û gurweyê deverdişî keno, deverdano, vera cêr verdano. *Tr. Sarkıtan, aşağı bırakan.* Mi çîyo deverde ca kerd. Labelê ez a nêşena devernokê ci ca kera. Cora ez a hewna po yo.

deveyê/ya holeyî *Zv. N.* Bêbîçim/i, bêdûzan/i. Deveyo ki holeyî rê beno, zewmbî çîyên rê nêbeno. Kes/deveyo ki salmekî yo, qewetêndê ci yo şen, labelê bêdûzan esto. *Tr. Kaba iş ve eylemlerde kullanılan, ince ayar gerektiren iş ve eylemlere yaramayan. Harmanın ilk aşamasına yarayan, başka bir işe yaramayan. Gücü ve kuvveti çok, ancak konrolsüz olan deve ve develere benzetilen her tür şey veya kimse.* Ellahxeyr, ti zenê ze deveyê holeyî. Ti yê çirê bi o babet a ramenê zerre? Ma kes winî keno?

deveyo lok *Zoo. Nn.* Deveyo ki, pa bar kirêşêno, kar û gurweyî rê mezbût o û pa weş kar beno, nerî yo. *Tr. Güçlü, metanetli, kuvvetli. Yük devesi.* Mêrdek zeno ze deveyo lok. Karûgurweyan hemini bin ra şeno bivijîyo.

devêrde/ê *N. Bw.* Ravêrde/ê. Ez se kerî pey emr û wextê devêrdeyî?

devêrdeni *f. M.* Devêrdiş *Bw.* Ravêrdeni. Halê şima yo senîn? Ellah razî bo, o yo devêreno.

devi *Nm.* Kişti, heti, hêmi, ver, pol, kenar, daşti, kaleki, doşî. *Tr. Yön, taraf, yan.* Deva cêrî û corî ma ser o gêrîyaya. Ma do se kerê û çi weli xwu ro kerê!?

deviste/ê *N.* Definaye/ê. Çî/keso ki debîyayo de, debîyayo çîyên yan jî cayên mîyan. *Tr. İçine konulan, dahil edilen.* Doktorî dermanê derzinîyeri devist de û derzinîya ci dê piro. Dermanê devisteyî dîna saetan an tepîya tesîrê xwu mojna.

devisteni *f. M.* Devistiş. Definayeni, dekerdeni mîyan kerdeni. *Tr. Koymak, dahil etmek, içine sokmak.* Devistena ci, ci rê hewl amê. Çunkî linga ci ya reyayê dekewti cadê ci.

devşolik/i 1. *Zv. N.* Geveze/ê, devşor/i, devşorik/i, boşboxaz/i. Merdimo ki nêzano fekê xwu tepşo, ata nata qiseyê salmey keno, nêzano wahîrê fekdê xwu bo, fekê ci zêdê şolikî ya abêno, verdeyêno. *Tr. Şom ağız, boşboğaz, geveze, gelişigüzel konuşan.* Mi meyarê deraxdê ê devşolikî di meverdê. 2. *N.* Devşorik/i[1] devşor/i, gilêşkin/i. Keso ki fek ra gilêşkî rê bena. *Tr. Salyalı, salya akıtan.* Devşolikê mi! Ti yê bi a gilêşkîda xwu ya mi rê nê qisan vanê? Na vajekeri di, bi mi ki hem maneyê devşorikey hem jî maneyê devşolikey esto. Yanê maneyê devşolikey didi yê, tey maneyê devşorikey jî esto. Labelê devşolik û devşorik jew nîyo; devşolik, devşorikî jî gîno xwu mîyan.

devşolikane 1. *Zv. Nn.* Devşorikane, devşorane, devşolikkî, devşorikkî. Zêdê devşolikana, zêdê devşorana, zêdê gevezana, zêdê boşboxazana, zêdê çenebazana, zêdê çengebazana, zêdê devşorikana. *Tr. Şom ağızlar gibi, boşboğazlar gibi, gevezeler gibi.* O do tim şiro devşolikane ûja di ê kesandê girdûgiranan mîyan di roşo û devşolikey bikero. Vaji ti kotî, ê kesê giranîy kotî? 2. *Nn.* Devşorikane, devşorane, gilêşkinane, devşolikkî. Zêdê gilêşkinana. Kes/çîyo ki; ci fekî ra ze ki gilêşkî rêj bo, zêdê înan a. *Tr. Ağzından salyalar akanlar gibi olmak, topluma yakışmaz kişiler gibi.* Çi karê ci esto, ê şêligdê giranî mîyan di winî devşolikane roşeno û xwu fekî ra gilêşkî rêj keno?

devşolikaney *Zv. Nn.* Devşorikaney, devşoraney, devşorikkîyey, devşolikkîyey. şekil û bîçim û meş û rayşîyayîş û fêlandê xwu di zêdê devşolikana bîyayeni, zêdê dinênedikana bîyayeni, zêdê gilêşkinana bîyayeni, zêdê nezanana bîyayeni, zêdê boşboxazana bîyayeni, zêdê çengebazan bîyayeni, minasib nêbîyayeni, qisan û fêlan di nêviraşte bîyayeni. *Tr. Topluma uyumluluk noktasında, söz ve davranışlarında, biçim ve yakışma noktasında eksik olmak, gülünç olmak, ayıplı ve kusurlu olmak, çenesi düşük olmak.* Eger ez nêşa devşolikaney a ci ci rî ro da, ez qe jî bi ey a pîya nêşina ê şêligî mîyan.

devşolikey 1. *Nm.* Boşboxazey, devşorikey, devşorey, gevezey. Devşolik/i bîyayeni, geveze/ê bîyayeni, devşor/i bîyayeni, devşorik/i bîyayeni, boşboxaz/i bîyayeni. Salmekî qisey kerdeni, verûpeyê qisan nêhesibnayeni, zêdê şolikîya fekê ci abîyayeni, at ra nat ra qisey ardeni, bi qisandê xwu ya merdim tewnayeni. *Tr. Şom ağızlılık, boşboğazlık, ölçüsüzlük.* Devşolikey çîyênda pîs a. Însanan dana şerm ro. 2. *Nm.* Devşorikey, devşorey, gilêşkiney. Fekî ra gilêşkî rêj bîyayeni. *Tr. Ağzı salyalı olmak.* Eger devşolikineyda ci ra nêbo ma şenê pa hembazey bikerê. *Bw.* Devşolik.

1 Dimilî di bol cayan di R, bi L ya virêno. Çunkî vatişê R'y bolini rê çetin o, rew rewî nêvijêno.

devşûg *Nn.* Dest pêdayeni, destandestî yardim kerdeni, paştî pêdayeni, pêrê yardim kerdeni. Devşûgî di ewêzî bena, pawêna. Çunkî merdim sirf qandê rayda Ellahî nîno, o jî mihtacê yardimî yo. Cora bedelê ci jî fina bi devşûg a paweno. *Tr. Karşılıklı yardımlaşma, dayanışma, elele vermek, omuz omuza vermek, sırt sırta vermek. Bu tür yardımlaşma, karşılığı aynı cinsten (örneğin bir günlük çalışmaya yine bir günlük çalışma ile karşılık verme) beklenen bir çeşit yardımlaşmadır.* Eger şima bi devşûg a no kar bikerdayê, nika rewna yo qedîya bî.

dew *Wş. Nn. Bw.* Do 1. Na vajeki Dimilî di hend nêvajêna. Bolkî Kirdasî di vajêna. Ez do ki dew bişima, ez xwu rê awi şimena. Qenê nêmasena.

dewam *Er. Nn.* Kudik, kudênik, kudênayeni. Livo nêvinderde, livo serdewam/berdewam. *Tr. Devam, devamlı, devamlılık.* Esas ma weş dest kerd pa. Labelê ma nêşa dewamê ci bîyaro.

dewambîyaye/ê *N.* Kudîyaye/ê, kudênik/i. Çî û kesandê bîyayîşî di fina herikîyaye/ê. *Tr. Süren, süreğen, sürdürülen, devamlı.* Çîdê dewambîyayeyî di bereket do bibo.

dewam bîyayeni *f. M.* Dewambîyayîş. Dewamey, kudîyayeni, kudênayeni, ramîyayeni. Kudênik di bîyayeni, kudikê ci estbîyayeni, hewna ramîyayeni. *Tr. Devam etmek/olmak, sürdürülmek, sürmek.* Eger dewam nêbîyayê, wina hewl nêbîyê.

dewamey *Nm.* Dewam bîyayeni, wesfê dewambîyayîşî, timûtimey, timûtim bîyayeni. *Tr. Devam/lılık, süreğen/lik, sürüdürülmek.* Ez dewameyda ci dimi di nêbîya. Mi qaxûyê senîn dewamkerdişê ci girot bî.

dewamî *H.* Timûtim, hergi wext/zeman, her wade, bi dewam a. Çî/keso ki tey kudik esto, tey kudênik esto. *Tr. Sürekli, daimi, süreğen.* Mêrdekî dewamî qisey kerdê. Nêverdayê ki ma jî finên qisa bigîrê. Halbûkî kalikê mi vatê, "Qisaya ki ti vanê, zena ze soqî. Finên ti do bikuwê, finên ez."

dewamîyey *Nm.* Dewamî bîyayeni, timûtimey, timûtim bîyayeni, hergi wext û hergi dem bîyayeni. *Tr. Süreklilik, devamlılık, süreğenlik.* Boka şima dewamîyeyda ci ra jî kêfsad bê!

dewamkerde/ê *N.* Kudênaye/ê, kudîyaye/ê, ramîyaye/ê, ramite/ê. Çî/keso ki ki bîyayîşî do bîyayîşê ci yo, ki nêbîyayîşî do jî nêbîyayîşê ci yo kudêno, dewam keno. *Tr. Devam eden, süren, devamlı.* Ez jî, ti jî, ma pêro jî zanê ki, nafê qursdê dewamkerdeyî do qursîyeran reso.

dewam kerdeni *f. M.* Dewamkerdiş. Kudênayeni, kudênik sernayeni, ramiteni. Bîyayîş yan jî nêbîyayîşî di dewam bîyayeni. *Tr. Devam etmek, sürmek, sürdürmek.* Înan va mekerê jî, mi dewam kerd. Ez qezencdar vijîyaya.

dewar/i 1. *Zoo. N.* Heywano ki goştê ci werêno û govdeyîn û fekgird o. (*Bw.* Terke.) 2. *Zv. N.* Keso ki fêlê ci, hereketê ci, livê ci zêdê wehşîyan o, zêdê dewaran o, bi însanan nêmaneno. *Tr. Vahşi, gayr-i medeni, bedevi.* Eger dewar nêbo, qey do bizano şêligî mîyan kewo jî.

dewar amîyayeni *Zoo. Bey. f. M.* Dewaramîyayîş. Dewarandê makîyan ser şîyayen a dewarandê nerîyan. Waştişê dewarandê makîyanê nerîyan amîyayeni, waştişê ci yê awar bîyayîşî amîyayeni. *Tr. Eti yenilen hayvanların çiftleşmesi, çiftleşme.* Mangaya ci amêya dewari, êyê benê bidê dewar ki aw ra bimano.

dewarkî *Çn.* Dewarane. Zêdê dewar/heywanana. Dewarîy senîn benê û kenê, winî bîyayen û kerdeni. Însanan ra teber bîyayeni. *Tr. Vahşiler gibi, hayvanca.* Mêrdek dewarkî kewt zerre. Ne kîber cend ne jî çîyên. Qe ne vajo zerre di cinî esta ne vajo viran esto ne jî çîyên!

dewarkîyane *Nn.* Dewarane, wehşîyane, wehşîkî, cinawirkî, cinawirane. Fêl û liv û meş û qisandê xwu di zêdê dewarana, zêdê wehşîyana, zêdê cinawirana bîyayeni, însanan ra teber bîyayeni. *Tr. Hayvanca, vahşice.* Cara qeçekê ma dewarkîyane nêşinê zerrandê şarî. Kîberekê xwu cenenê, silameka xwu danê. Ki veyndeyê, şinê kewnê zerre.

dewarkîyaney *Nm.* şekil û biçim û meş û liv û qisandê xwu di zêdê wehşî/dewarana bîyayeni, zêdê terkana bîyayeni, zêdê cinawiran a bîyayeni, însanî û şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Vahşi/hayvanlar gibi olmak, sığırlar gibi olmak.* Şima do senîn nê fêlanê ci yê dewarkîyan jî bêqusûr vejê?

dewarkîyey *Çm.* Dewaraney. Dewarîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî meşeni, winî hereket kerdeni. Zêdê şekil û biçimê fêl û hereketandê dewarana bîyayeni. *Tr. Vahşiler/hayvanlar gibi.* Kes do qeçûqulî rê ferqê însankîyey û dewarkîyey bido fehm kerdeni.

dewarres/i *N.* Terkeres/i, warîkarê/a dewarî. Kes/çîyo ki; dewar/terke warî keno, terkeyî vero vindeno, terkîey ver dano, bi terkeyî ya debar/diligê xwu keno. *Tr. Büyükbaş hayvan yetiştiricisi.* Eger dewarres bîyayê, qey axura ci do jî bibîya û do dewar warî kerdayê.

dewarresey *Nm.* Terkeresey, dewarres/i bîyayeni, terke/dewar warî kerdeni, warîkarê dewarî

bîyayeni. Bi dewar warîkerdiş a diligê xwu kerdeni. *Tr. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, büyükbaş hayvan yetiştirmek.* Dewarresey diligêndo newe nîyo, kehan/verên o.

dewar resnayeni *f. M.* Dewaresnayîş. Dewar/terke warî kerdeni, warîkareya dewarî bîyayeni. Bi terke ya debarê xwu kerdeni. *Tr. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğ yapmak.* Merdim esto ki dewar resneno, esto ki citêrey keno.

dew bi dewi *Nm.* Hergi dewi. Dewên tenya nê, hergi dewi. Bi qorên a dewîy pêro. *Tr. Köy köy, köyden köye, sırasına göre her köy, sistemli olarak bütün köyler.* Ma dew bi dew geyray, fina jî ma nêşa bazirganeyênda weşi bikero.

dewendeni *f. M.* Dewendiş. Zeyî. Fina sifteyî ya ki veyvi şina kê pêran. *Tr. El öpme. Gelin olduktan sonra ilk kez baba evine gitme.* Wextê dewendenda dewendê bêro, kes do veyvi birişo kê pêrandê ci.

dewendê *Nm.* Veyva newê ya ki fina sifteyî şina kê pêran, şina zeyî. *Tr. El öpmeye giden gelin. Henüz ilk kez baba evine giden yeni gelin.* Şima do dewendê wextdê ci di biriştayê kê pêran. Şima çirê berey visti?

dewi *S. Nm.* Teberdê sûkan di cayê roniştişî yo ki mixtaro ser o û îdare keno. Cayo werdî yo ki bolkî banê ci jû qat ê, merdimê pê yê, diligê xwu bi warîkareyda heywanan û citêrey a kenê. *Kur. Gund. Tr. Köy.* Dewanê ma, ancax wextê ser okwezîreyda Turgut Ozalî ceyran dî. Ma bi çilayanan, bi îdarê ya û zengînanê ma jî bi panosan a verê xwu kerdê roşin.

dewij/i *N.* Merdimo ki dewi ra o, dewi di ronişeno, dewan di coyêno. *Tr. Köylü.* Dewij heywan warî keno, citi keno, alvêrê çîyan keno.

dewijane *Nn.* Dewijkî. Zêdê dewijana, ze ki dewij keno, hinî. *Tr. Amiyane, köylü gibi.* Mêrdek dayenda xwu di dewijane o. Vêşî vêşî dano, comird o, çikos nîyo.

dewijaney *Nm.* Dewijkîyey. Bi şikildê dewijan a, zêdê dewijana kerden û werden û vaten û bîyayen û dayen û şîyayeni ûzn. *Tr. Köylüce, köylüler gibi olmak.* Mêrdek meymandareyda xwu di dewijane bî. Kesên veyşan nêverda.

dewijey *Nm.* Dewi ra bîyayeni, dewi di roniştení, dewan di coyayeni. *Tr. Köylülük.* Mêrdekê şêligşînasî va: Dewijey û sûkijey, bi mi ki hema hema hergi çî di jî pêra abirêna. Jû cayan di dewijey, jû cayan di jî sûkijey kewna vernî.

dewijkîyey *Nm. Bw.* Dewijaney. Hergi çîdê xwu di bi dewijkîyey a nêluweno. Jû cayan di çikosey jî keno.

dewirnaye/ê *Nn.* Dewrite/ê, gezîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên dewrito, gezî kerdo, bi gezî ya yan jî bi dewritokên a besterdo. *Tr. Süpürülen.* Ez do cayê ci ê cadê dewirnayeyî di rakera.

dewirnayeni *f. M.* Dewirnayîş. Dewriteni. Bi gezîyên a cayanê nepakan û tozinan pak kerdeni û tozûtebalê ci ci ser ra besterdeni. *Tr. Süpürmek.* Ki to ûja nêdewirnayê, ma do meymanan vero bişermayê.

dewisîyaye/ê *N.* Dekurisîyaye/ê, dewisok/i. Çî/keso ki bi destan a, bi hukmên a, bi hêlên a, bi zorên a çîyê mîyandê ci şidîyayo, berdo pêser, mezbût şîyo pêser, deha bol çî bi no babet a debîyayo de. *Tr. Sıkıştırılan, bastırılan.* Çuwalê dewisîyayeyî pancas kîlo, ê nêdewisîyayeyî çewres kîlo girot.

dewisîyayeni *f. M.* Dekurisîyayeni. Bi destan a yan jî bi lingan a pay bîyayeni. Bi qewetêndê destûlingan a vera cêr bîyayeni, pêt bîyayeni. Çîyêndê zêdê çuwalî yan jî zêdê xirari bi zorên a, bi pêtên a şidîyayeni. *Tr. İyice bastırıp sıkıştırmak.* Pêro niştê mi ser. Ez bin di dewisîyaya. Mi va, mi medewisnê, xirari bidewisnê.

dewisnaye/ê *N.* Dekurisnaye/ê. Çîyo ki bi hukm a, bi hêl a, bi dest û lingan a serkewtişa bîyo vêşî, bîyo mezbût, şidîyayo, şidênayayo. *Tr. Sıkı bir şekilde sıkıştırılıp bastırılan, preslenen.* Merdimê dewisnayeyî şî zirar da şarî, çuwalê dewisnayeyî vêşî kîlo girot ûzn.

dewisnayeni *f. M.* Dewisnayîş. Dekurisnayeni. Bi dest û lingan a, bi hukm a, bi hêl a çîyanê mîyandê çîyên şidênayeni, vêşî kerdeni. *Tr. İyicene sıkıştırıp pres uygulayarak bir şeyin içindeki maddeleri artırmak. El, ayak veya başka bir kuvvet yardımıyla bastırıp sıkıştırmak.* Mi rind û rind dewisnê. Cora pemeyê ci zeyîdîya.

dewisnok/i *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi destan a, bi lingan a, bi qewet sernayen a dewisneno, bi derênik sernayen a vera cêr keno pêt, deha bol çî dekurisneno de. *Tr. Sıkıştıran, bastıran.* Dewisîyaye/ê û dewisnaye/ê û dewisnok/i û dewisok/i jû nêbeno/a. Dewisnok, o keso ki dewisneno, o yo.

dewisnokey *Nm.* Dewisnok bîyayeni, karê dewisnokan kerdeni, wesfê dewisnokan pa bîyayeni. Kes/çîyo ki; ya bi destan a ya bi lingan a yan jî bi çîyêndo winasîn a qando ki bol çî debîyo de, dewisneno, dekursineno, kutê mîyandê ci keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kuvvet uygulamak suretiyle dolduran, sıkıştıran veya daha çok eşya*

girdirmeye çalışan olmak. Mi dewisnokeya ê çi nêecibnê.

dewisokey *Nm.* Dewisok bîyayeni, wesfê dewisokan ser o bîyaeni, dewisîyaye bîyayeni, wesfê dewisîyayan ser o bîyayeni. *Tr. Kuvvet uygulanmak suretiyle sıkıştırılarak doldurulmak.* Çirê şima dewisokeya ci xwu rê kenê gire ki?

dewl/i *N.* Dimilî di dewl, herayeya bêbîçimi îfade kena. *Tr. Zazacada biçimsiz genişliği ifade eder.* Zêdê elbi ma fekên ser o bî! Ze bî ze çeqçeq. Qenê bizano qisanê xwu bikero! Bi no babet a jî fekê ci ze bî ze dewl.

dewlçe *Nn.* Dewlek, kokak. Dewlo werdî. *Tr. Kuyudan su çekmeye yarayan lastikli küçük kova.* Ne dewl bî ne jî dewlçe.

dewlemend/i *N.* Zengîn/i, estbîyaye/ê, lord/i. Keso ki ze ki dewleta ci bibo, zengîn o. *Tr. Varlıklı, zengin.* Merdimo dewlemend, eger çikos bo bol xirab o.

dewlemendane *Nn.* Dewlemendkî. Zêdê dewlemandan, ze ki zengîn bo, zêdê zengînan, zêdê lordan, bi şikildê hebûney a, bi şikildê hebûnan a. *Tr. Zenginler gibi, zengince, varlıklılar gibi.* Mêrdek ame dewlemendane ronişt, mehrûmane werişt. Qe xelatên jî nêkerdi pa.

dewlemendaney *Nm. Delemendkîyey. şekil û* bîçimê dewlemendan, şekil û bîçimê zengînan û zengîney, wezîyet û halê dewlemendan, wezîyet û halê dewlemendey, ê zengîney. *Tr. Zengince, varlıklılar gibi, zenginlilik.* Eger biercîyayê, dewlemendaneya ci do biercîyayê.

dewlemendey *Nm.* Estbîyayeni, zengîney, hebûney. Zengîn bîyayeni, wahîrê hebûni bîyayeni, dewlemend bîyayeni. *Tr. Varlıklılık, zenginlik.* Keso dewlemendeya ey nêvîneno, pêroyê winînê di daîrandê filan kesî.

dewleta heqnasi *Nm.* Dewleta heqşînasi. Dewleta ki bi heqûhuqûqî ya şina, mehmelandê xwu di bi qanûn a ray şina, qanûnî ser o ya. *Tr. Hukuk devleti.* Dewletênda heqnasi bîyayê, do wina tey zulm nêbîyayê.

dewleta huqûqnasi *S. Nm.* Dewleta heqşînasi. Dewleta ki bi huqûq a, bi qanûnî ya ray şina, bi huqûq û qanûnî ya muamele kena, bê huqûq û bê qanûnî kar û muamele nêkena. *Tr. Hukuk devleti, kanun devleti.* Dewletda huqûqnasi di neheqey nêbena, her kes heqûhuqûqê xwu gîno.

Dewletê Emerîqa yê Jewbîyayey *S. Nm.* Dewletê Emerîqa yê Jûbîyayey (DEJ), Dewletê Emerîqa yê Pêyabestey (DEP), Diwêlê Emerîqa yê Pêyabestey. Dewletênda gird û hera ya ki Berrîya Emerîqa ya Vakurî di bi pancas eyaletan a pêdi bîya jew, pêya bestîyaya û ci ra dewletênda bol girdi û mezbûti virazîyaya. *Tr. Amerika Birleşik Devletleri/ABD.* Verî Dewletê Sowyetî yê Pêyabestan (DSP) şayê Dewletandê Emerîqayandê Jewbîyayan vero vindero. Nika tenya mendê, keso nêşeno ci vero vindero.

Dewletê Emerîqayê Pêyabestey *S. Nm. Bw.* Dewletê Emerîqayê Jewbîyayey. Eger Dewletê Emerîqayê Pêyabestey (DEP), sîyasetê xwu yê teberî nêşê wina bikudênê, ê do apey şirê û qeni ser errogunê. Çunkî ê yê gonîda veyşan û teyşanan ser o warî benê.

dewleti *Nm.* Dezgeyo sîyasî yo tewro gird o ki şar, welat û bi hukimresey a peyda bîyo. *Tr. Devlet.* Dewleta ki ez zana, do heqşînasi bo ki hemwelatîyanê xwu razî kero.

dewleti gurwênayeni *Zv. f. M.* Dewleti gurwênayîş. Bextewarey. Şans vera xeyr şîyayeni, karûgurweyê ci rayo şîyayeni, karûgurweyê ci weş şîyayeni, bextewar bîyayeni, rayda zengîney di şîyayeni, karûgurweyê ci robere şîyayeni, kar û gurweyan di bêeger bîyayeni. *Tr. Şansının yaver gitmesi, iş ve işlemlerinde kusur veya eksiklik olmaması, bolluk ve bereket sahibi olmak.* Wexto ki karûgurweyêndê kesên weş şino, wexta ey rê vanê, ti yê fina dewleti gurwênenê ha! Yan jî dewleta to ya fina gurweyêna ha! Ûzn.

dewletî 1. *N.* Çîyê dewleti. Çî/keso ki ê dewlet o, dewleti ser o yo, heqdê dewleti do. *Tr. Devlete ait, devletle ilgili, devlet hakkında.* Erdo mîrî, dewrê Osmanîyan di dewletî bî. Nika erdîy bolkî bîyê xusûsî. Labelê fina nika jî erdo dewletî esto. Ci rê vanê erdê xezîneyî. 2. *Nn.* Dewlemend/i, lord/i, zengîn/i. O/çîyo ki biwarîyat o, warîyatê ci bol o. *Tr. Zengin, servetli.* Kê şima dewletî bo. Boka jewa şima bi hezari bo. Tamara şima bi hezari bo.

dewletîyey 1. *Nm.* Çîyê dewleti bîyayeni, çîyandê dewleti mîyan di bîyayeni, ê devleti bîyayeni, dewleti ra bîyayeni. *Tr. Devlete ait olmak.* Dewletîyey, zewmbîyanê ya. Kam şeno ci veyo ki? 2. *Nm.* Lordey, zengîney, hebûni, biwarîyatey. *Tr. Zenginlik, varlıklılık, servetlilik.* Dewletîyey nîmetên a. 3. *Nm.* Dewleti bîyayeni. Dezgeyo sîyasî yo tewro gird bîyayeni. *Tr. Devlet olmak, devletleşmek.* Tayên qewman dîrokdê xwu di nêşayo qe dewletên virazo, qismêndê qewman jî zêdê banan dewletîy viraştê.

dewl *Nn.* Koka, qoqe. Sîtilo lastikin o ki, kes bi layêndê dergî ya pa bîran ra awi anceno. *Tr. Kuyu kovası.* Mi bi dewlî ya bîrî ra awi anta.

dewm *Nn.* Tehemmul, wegiroteni, sebirkarey,

gotir, qebûl. *Tr. Tahammül.* Dewmêndê ci yo hera estbo, do deha bişo kar bikero.

dewmkar/i *N.* Tehmûlkar/i, sebirkar/i. O/çîyo ki dewm keno, gotir keno, şeno wegîro. *Tr. Tahammülkar.* Merdimêndo dewmkar o. Ez bîyayê mi nêşayê hinî dewm kero.

dewmkarey *Nm.* Tehemmul kerdeni, wegiroteni, sebir kerdeni, gotir kerdeni. *Tr. Tahammül etmek, kaldırabilmek, içine sindirebilmek.* Dewmkarey coy di bol cayan di kes î fînena ser, kena serkewte.

dewmkerde/ê *N.* Dewmkar/i, tehemmulkar/i. O ki dewm keno, wegîno, sebir keno. *Tr. Tahammül eden.* Dewmkerdeyên bêro mi rê vajo, "Mi qandê rîzadê Ellahî ci rê dewm kerd. Eger hinî nêbîyayê, mi di sanîyey nêşayê bi ey a kar bikero."

dewm kerdeni *f. M.* Dewmkerdiş. Tehemmul kerdeni, wegiroteni, sebir kerdeni, gotir kerdeni. *Tr. Tahammül etmek, kaldırabilmek, içine sindirebilmek.* Kes do jû fînan, jew cayan di dewm bikero. Labelê dewmê jew fînan û jû cayan jî mimkun nêbeno.

dewqa bacî *Nn.* Cadê xwu di doş bîyayen û vinderdeni. *Tr. Dönüp dönüp durmak.* Dewqênda bacî ya ki ci rê vijîyaya. O yo tim erdo. Nêşeno ki sereyê xwu werzano, aqilê ci yo şino.

dewqi *Nm.* Sere doş bîyayeni, aqil şîyayeni, zerrî qelibîyayeni. *Tr. Baş dönmesi, mide bulanması.* Tew pers meki! O mêrdeko ki ze bî ze Dêsê Dîyarbekirî, di rojan mîyan di dewqi ra, kewt mîyandê cayan.

dewqîyaye/ê *N.* O/çîyo ki sere ci doş beno, aqilê ci şino, zerrîya ci qelibêna. *Tr. Başı dönen, midesi bulanan.* Înan mêrdeko dewqîyaye werzana nêweşxane.

dewqîyayeni *f. M.* Dewqîyayîş. Aqil şîyayeni, sere doş bîyayeni, zerrî qelibîyayeni. *Tr. Baş dönmesi, mide bulanması.* Dewqîyayeni di keso xwu dîqet kero. Çunkî cayêndo zinar di aqilê ci şiro, ti bewnîyê ki deperîyo şiro cêr guno û bimiro.

dewqnaye/ê *Zv. N.* O/çîyo ki jewî sere ci doş kerdo, jûy aqilê ci doş kerdo, jewî bi şeklên a zerrîya ci qelibnaya. *Tr. Başı döndürülen, midesi bulandırılan.* Dewqnayeyên ame dadgerî heteki û gerreyê jewî kerd. Va: Nê filan kesê zalimî nêzana çiçî dayo mi sere ro, ez a dewqêna, dewqa min a şina.

dewqnayeni *f. M.* Dewqnayîş. Sere doş kerdeni, aqil berdeni, zerrî qelibnayeni. *Tr. Baş döndürmek, mide bulandırmak.* Mi ki sereyê ci nêdewqnayê, wina nêbîyê.

dewqnok/i *N.* O/çîyo ki zerrîya kesî qelibneno, sereyê kesî bi nerehateyda xwu ya doş keno. *Tr. Mide bulandıran, baş döndüren.* Hêlkanê lûnaparqan dewqnok ê.

dewqnokey *Nm.* Sere doş kerdeni, aqil berdeni, zerrî qelibnayeni. *Tr. Baş döndürmek, mide bulandırmak.* Kolesterol vêşî riwen werdiş ra o, riwen jî dewqnokey keno.

dewqok/i *N.* O/çîyo ki timûtim sereyê ci doş beno, timûtim zerrîya ci qelibêna. *Tr. Sürekli başı dönen, midesi bulanan.* Dewqokêndê cinan esto ki ê yê timûtim rayandê nêweşxanan di. Ellah ci rê şîfayêndê xeyrî boka bido.

dewqokey *Nm.* Timûtim sere doş bîyayeni, timûtim zerrî qelibîyayeni. *Tr. Sürekli başı dönmek, midesi bulanmak.* Dewqokey kesî kêfsad kena.

dewr 1. *Er. Nn.* Dor, ageyrik, doş. Çî/wexto ki ser ra çîyên ravêreno, ser ra çîyên beno newe. *Tr. Devr, devir, dönüşüm, dönem, dönemlik.* No dewr, dewrêndo weş û xirab o. 2. *Nn.* Dor. Çîyên seranî ra hettanî peyanî qedînayeni û fina doş bîyayeni. *Tr. Devir, bitirme.* Cinêka bol finî yo a ya Qur'anî dewr kena. 3. *Nn.* Gezî, dewritiş. Çîyo ki kes pa cayan û çîyan gezî keno, dewreno. *Tr. Süpürge, süpürme.* Mi qethan hewna cara dewrê ci nêrîdayo.

dewran 1. *Er. Nn.* Zeman, wexto serdewam, wextêndo bellî. *Tr. Devran, zaman.* Dewranên ma jî o kar kerd. Nika ma verdayo. 2. *Nn.* Qewet, qudret, îqtîdar, hêl, hakîmey. Wextê serkewteni, ser o bîyayeni. *Tr. İktidar, hakimiyet, güç, kuvvet, kudret.* Dewran dewranê înan o. Verî ma hinî kerdê. Nika jî ê yê wina kenê.

dewrbîyaye/ê 1. *N.* Dewrîyaye/ê. Çî/keso ki çendên ki şîyo yan jî bîyo, hendnakî bîyo, hendna ameyo ser, hendna erzîyayo ser, ser o qat bîyo, hendê êdê verênî finakî zeyîdîyayo. *Tr. Devrolan, devredilen, katlanan. Aynısından bir daha olan.* Pereyê şima o dewrbîyaye do fina emekdarey di şima reso. 2. *N.* Dorbîyaye/ê, qedîyaye/ê, qedîneyaye/ê. Çîyo ki ser ra şîyo û fina ameyayo, dewr/dor bîyo, qedîneyayo, seranî ra hettanî peyanî şîyayîş û amîyayîşê ci ameyo meydan. *Tr. Devredilen, bitirilen, tekrar edilen.* Qur'ano dewrbîyaye do ci rê xeylên sewab bido qezenckerdiş.

dewr bîyayeni *f. M.* Dewrbîyayîş. Dewrîyayeni, ser ra qorna şîyayeni, qorna bîyayeni, hendê verênî newedera bîyayeni. *Tr. Devredilmek, devrolmak, katlanmak. Yapılan iş kadar tekrarlanmak.* Eger pereyê şima dewr nêbîyayê, şima do ewro çekû nêantayê.

dewrey *Nm.* Dewr bîyayeni, ser ageyrayeni, ageyrayeni, doş bîyayeni, ser açarîyayeni, dîmdayeyeni. *Tr. Devir, devir olma, devretme.* Ez dewreyda ci ser nêresaya. Cora ez zanîşê mi beqdê dewreyda ci di çinî yo.

dewrê cahîley *Nn.* Demê cahîley. Dewro ki wahîyo îlahî yo verên xeripîyayo, labelê hewna demê wahî yê nikayênî nêameyo. Demo xirabo ki hewna Hz. Muhemmed (sew) pêxember nêrişîyayo. *Tr. Cahiliye Dönemi.* Dewrê cahîley di Ereban keyney û lajî pêra abirnayê; qîmet dayê lajan, keynan nêdayê û pûtperestey kerdê.

dewrêş *Teo. Nn.* Rayda Ellay di derwêşên o, çiçî wazeno bidê.

dewrêşane *Nn.* Derwêşkî. Zêdê dewrêşana. Dewrêşîy senîn ki kenê, winî bîyayeni û winî kerdeni. *Tr. Dervişçe, dervişler gibi.* O jî dewrêşane kewt dergahên û şî bî dimdarê şêxan.

dewrêşaney *Nm.* Derwêşkîyey. şekil û bîçim û meş û fêl û rayda xwu di zêdê derwêşana bîyayeni, bi derwêşan mendeni. *Tr. Dervişler gibi olmak, dervişçe yürümek.* Ez nêşena dewrêşaneyda ci di mi kewa. Labelê ez şena wesfanê derwêşan binûşna.

dewrêşek 1. *Nn.* Feqîrek. O ki kewto rayan û xwu rê geyreno û parse keno, kewno qilixdê derwêşan. Dewrê Îsmet Înonî'y vanê xeylên dewrêşîy kewtê qilixdê Qereçîyan û parsekaran û qando ki bireyê, timûtim geyrayê. Tayên nînan rê vato qereçî, tayên jî zanayo ki dewrêş ê. Cora vato dewrêşîy. *Tr. Derviş, abdal, abdal görünümlü.* Dewrêşekîy ameyê, kê kalikdê mi di bîyê meynanîy. 2. *Nn.* Dewrêşo werdî. Dewrêşo mehsûm, derwêşo qergûn. *Tr. Küçük derviş, dervişcik, zavallı derviş.* Dewrêşekî jî xwu rê geyrayê parse. Labelê kiştên ra jî bi erbana ya qesîdey vatê, dawaya xwu agirotê.

dewrêşey *Nm.* Dewrêş bîyayeni, wesf/sifatê dewrêşan pa bîyayeni. Şêxên dimi kewten û tarîqatdê ci di rayda Ellahî di welat bi welat geyrayeni. *Tr. Dervişlik, abdallık.* Dewrêşeya ci do ci nêreyno. Çunkî derwêşêndo xam o.

Dewrêşê Evdî *Nn.* Kurdê Êzîdîyan ra qehremanên o. Mabeyndê Wêranşarî û Kodê Şengalî di coyayo. Qarşûyê Ereb û Turkmenan ezbetda Milan rê sereskerey kerda û nê lejan di kişîyayo, bîyo cengawero namdar. *Tr. Milli Aşireti'nin bir lideri olup saldırgan Arap ve Türkmen Aşiretlerine karşı savaşarak öldürülmüş ve böylece meşhur olmuştur.* Dewrêşê Evdî Temir Axayê Milan ra jî derbi weno. Çunkî Derwêşê Evdî, Temir Axa'y Erebandê hêrişkaran ra reyneno. Labelê keynera xwu ci nêdano.

dewrgirote/ê 1. *N.* Çî/keso ki dewrê ci, wihêreya ci şîya kesnakî yan jî çînakî ser, bi dewrkerden a wahîrê ci virîyayo. *Tr. Devri alınan/yapılan, devredilen.* Şima çirê maldê dewrgiroteyî ser o wina pêdi lej kenê ki? Kaxitê dewrkerdenda ci yo ma di. 2. *N.* Çî/keso ki kesên ser ra qornakî berdo, finakî şîyo, dewrêndê xwu yo bîn giroto. *Tr. Devir yapan, devri tekrarlanan.* Vazdokê dewrgiroteyî se metro ferq kerdo. Deha kesên nêşeno ê vazdokdê dewrgiroteyî ser reso.

dewr giroteni 1. *f. M.* Dewrgirotiş. Çîyên yan jî kesên xwu ser giroteni, dewrê ci giroteni, xwu ser anteni. *Tr. Devralmak. Malikiyet hakkını üzerine almak.* Mi dewrê kiroserda xwu giroto xwu ser. Dîrê mengî yo ki dewrê ci yo mi ser o. 2. *f. M.* Dewrgirotiş. Ser ra dewr/dorên bîyayeni, ser ra qorên şîyayeni. *Tr. Üzerinden devir yapmak, devri yinelenmek.* Ê vazdokê verênî ê bînan ser ra dewrnakî giroto. Ê bînîyê hewna bi dewrdê verênî ya şinê.

dewrite/ê *N. Bw.* Gezîkerde/ê. Odeyê dewriteyî ma reynayê.

dewritoki *Sn. Rob. Nm.* Gezîyêri. Makînaya dewritişî. Makînaya ki, pa cayan û serê çîyan dewrenê, gezî kenê. *Tr. Süpürge makinası.* Dewritokênda ci ya şematoki esti bî, dinya alem ardê temaşedê xwu.

dewrîyaye/ê *N. Bw.* Gezîkerde/ê. Kaşka dewrîyayeyê to jî qe hendê nêdewrîyayeyê ay bibîyayê!

dewrkerde/ê 1. *Nn.* Dewrnaye/ê. Çî/keso ki ser ra dewrên bîyo, ser ra hendê ci fina şîyo yan jî kerdo. *Tr. Devredilen.* Ez texmîn nêkena ki şima bişê ê çîyê dewrkerdeyî pey di bigîrê. 2. *N.* Dorkerde, qedîneyaye/ê, temamkerde/ê. Çî/kar û gurweyo ki kesên yan jî tayêni sere ra hettanî peynî finên qedînayo û ageyrayo. *Tr. Devredilen, tamamlanan, bitirilen, sona kadar halledilen.* Kitabo dewrkerde do xwu ra heyatdê ci di xeylên çîyan bivirno.

dewr kerdeni 1. *f. M.* Dewrkerdiş. Dewrnayeni. Ser ra ravêrîyayeni, dewrdê newî ser eşteni, dor kerdeni, çîyên ser ra fina şîyayeni, ser ra qorna şîyayeni, ser ra qornakî doş bîyayeni, kişta bîni ser eşteni. *Tr. Devretmek, üzerinden geçmek, katlamak.* Mi nêşa pereyê xwu dewleti ra bigîro, pereyê mi dewrê serda bîni kerd. 2. *f. M.* Dewrkerdiş. Dor kerdeni, qedînayeni. Sere ra hettanî peynî şîyayen û amîyayeni, têtewrê çîyên wendeni. *Tr. Devretmek, bitirmek. Tamamen okuyup tekrar dönmek, baştan sonuna kadar bir iş veya eylemi bitirmek.* Qeçêno!

Hefeteyên mîyan di kê şa Qur'an dewr kero?

dewro daîm *Nn.* Dewrê daîm. Dewro ki dewam keno, timûtim dewam keno. *Tr. Devr-i daim, sürekli devreden.* Mi nêşa dewro daîm ra bivîno.

dewsey *Nm. Bw.* Herûney. Dewseya ci ci rê naf nêkerdê.

dewsi *Nm. Bw.* Herûni. Goreyê ma Sêwregijan, na vajeki Kirdasî hesibêna. Yabelê ki fina Sêwregi di kişta Qerexanî di xeylên dewîy "ca" û "herûni" rê vanê "dewsi." *Tr. Yer, mekan.* Ti dewsda mi di ronişţê. Ez do dewsda to di şira nobeti. Eger ez dewsda to di bîyayê ûzn.

dewşikîyaye/ê *N.* Dewisîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dewisnayo; bi zor a, bi qewet a çîyên dekurîsîyayo, debîyayo de. *Tr. Zorla bastırılan, sıkıştırılan, sokulan.* Keyeyo dewşikîyaye do fek ra bo û kes do nêşo tey nefesên bigîro.

dewşikîyayeni *f. M.* Dewşikîyayîş. Dewisîyayeni, dekurisîyayeni, mîyan qulojîyayeni. Bi zor a, bi qewet a çîyên mîyan kewteni. *Tr. Sokup sokuşturulmak, zorla doldurulmak, tıka basa doldurulmak.* Eger tenekna bidewşikîyayê, do bişîyayê de.

dewşiknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi zor a, bi qewet a, bi derênayen a çîyên qulojîyayo mîyan, dekurisîyayo de. *Tr. Tıka basa doldurulan, preslenerek/sıkıştırılarak doldurulan.* Mi nêşa ê dolabê dewşiknayeyî şima mojno ki şima pey bawerî bikerê.

dewşiknayeni *f. M.* Dewşiknayîş. Dewisnayeni, dekurisnayeni. Bi zor a, bi destan a, bi ligan a, bi piloznayen a çîyên mîyan qulojnayeni, mîyan kerdeni. *Tr. Tıka basa doldurmak, sokup sokuşturarak içine koymak.* Mi do hewna jî bidewşiknayê nêşîyê de. Labelê bi dewşiknayenda ci ya jî hal nêbîyê.

dewşikok/i *N.* Dewisnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên dewşikneno, dewisneno; bi dest û lingan a yan jî bi çînakî ya, bi zor a, bi qewet û derênikên a dekeno mîyan. *Tr. Tıka basa dolduran, sıkıştırarak bir şeyi dolduran.* Dewşikokê ci kam bî, ze nêzana.

dewşikokey *Nm.* Dewisnokey. Dewisnok/i bîyayeni, dewşikok/i bîyayeni, wesfê dewisnokan/dewşikokan pa bîyayeni. *Tr. Tıka basa doldurmak veya dolduran olmak.* Dewşikokeyda ci ra fek verdi, ma ci dest di îllallah kerdo.

dexalet 1. *Er. Nn.* Dekewteni, debîyayeni, mîyan kewteni. *Tr. Dehalet, dahil, dahil olmak, iç, içine girmek.* Ê bî dexaletê ma. 2. *Nn.* Rîcakerdeni, ef waşteni. *Tr. Rica etmek, af dilemek.* Ez dexaletê şima bena. Şima do mi bigîrê xwu mîyan. 3. *Nn.* Xwu bextê jewî eşteni. *Tr. İltica etmek/istemek.* Ez şima ra dexalet wazena ki şima do mi bigîrê xwu mîyan.

dexaletbîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki bîyo dexîlê ci, dekewto de, bîyo tewr. *Tr. Dahil olan, içine giren.* Dexaletbîyayeyên ma mîyan ra bivijîyo, texmîn nêkena ki deha ez biqehrîya. Çunkî finê awa ma kewta erqi mîyan. 2. *N.* Recakar/i. O/çîyo ki rîcakeno. *Tr. Rica eden, ricacı.* Dexaletbîyayeyî nêşa xwu bido fehm kerdeni. 3. *N.* Qando ki o jî dexîl bo, o jî mîyan kewo, duayên a, xirabey di zewtên a û waştenên a. *Tr. Dahil olması için yapılan bir dua, bir istek, kötü durumlar için ise bir beddua.* Boka ê jî dexîlê ma bê, zêdê ê dexaletbîyayan.

dexalet bîyayeni 1. *f. M.* Dexaletbîyayîş. Dekewteni, mîyan kewteni, dexîl/tewr bîyayeni. *Tr. Dahil olmak, içine girmek, müdahil olmak.* Ez bîya dexîl, bo ka ti dexalet nêkerê. 2. *f. M.* Dexaletbîyayîş. Rîcawaşteni, ef waşteni. *Tr. Af dilemek, bağışlanmak istemek.* Ez a şima ra dexalet wazena, mi bibexişnê.

dexes/i *N.* Pexîl/i, dexîs/i, mixûl/i, mixûlwer/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyandê hewlan di vera kesandê bînan mixul weno, pexîley keno, çimê ci ê çîyandê hewlan rê bar nêkenê, qayîl nîyo ê çîyê hewlîy vera înan şirê, tim qayîlo hergi çîyo weş û hewl û rind vera ey bixwu şiro. *Tr. Kıskanç.* Dexes o ki qayîl nîyo jûna xeyrê ci nanên bûro. Heta qayîlo ki nanê verdê ci jî ci ver ra bûro.

dexesey *Nm.* Pexîley, mixûley, mixûlwerey, dexîsey. Pexîl/dexîs bîyayeni, mixulwer bîyayeni. *Tr. Kıskançlık, çekememezlik.* Bê namûsî, dexesey fêlêndo bol zirar o. Namûsî di jî vêşî yê ci zirar o.

dexil *Nk. Nn.* Xiltê teneyan. *Tr. Hububat karışımı.* Di qeratîy dexil do mi rê biameyê, berey kewt nêame.

dexîl *Nn.* Duayênda winasîn a: Ma jî bigî xwu mîyan, ma dexîl ki, ma jî qol qanadandê xwu bin ki Ya Rebbî! *Tr. Bizi de dahil et! anlamında bir dua.* Dexîl Ya Rebbî dexîl!

dexîl/i *N.* Tewr/i. O/çîyo ki mîyan do, tede o, tede esto. *Tr. Dahil.* O lajek dexîl o. Labelê a keyneka bîni dexîli nîya.

dexîlane *Nn.* Dexîlkî. Ze ki dexîl/i bo, ze ki mîyan di bo, ze ki tey di bo, ze ki duayan mîyan di bo. *Tr. Dahil olmuşçasına, sandukça gibi, çekmeceler gibi.* Qe dexîlane ame kewt kay û kay kerd. Qe ne vajo, ez jî kay kera? Ne jî çi!

dexîlaney *Nm.* Dexîlkîyey. şekil û bîçim û usûl û

meşî di zêdê dexîlana bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Dahilmiş gibi olmak, müdahiller gibi olmak, içindeymiş gibi olmak.* Eger mi dexîlaneyda ci ra çîyên fehm kerdo, ez nêzana se û se kera!

dexîley 1. *Nm.* Tewrey. Tewr/dexîl bîyayeni, mîyan di bîyayeni, tey bîyayeni. *Tr. Dahil/içinde olmak, müdahil olmak, sayılmak.* Dexîleyda ci ra ma xeyrên nêdî. Dexîl nêbo, ey vêrî yo. 2. *Nm.* Dexîla ci bîyayeni. Geçaya ci ya dolaban û makînan û winasînan bîyayeni. *Tr. Çekmece/si olmak.* Ez dexîleyda filan çî ra fehm nêkena.

dexîli *Nm.* Qalsaya peran û çîyandê zêdê çîyan. Cayo ki çî dexîlê ci beno. *Tr. Çekmece.* Dexîli akerdi, mîyan ra masûreyên vet û dekerd makîneri mîyan û pa çinayê mi deşt. Dûkandarî dexîli akerdi ki serê perekandê mi bido mi, tiritokan tede qe qurişên jî nêverda bî.

dexîs/i *N. Bw. Dexes/i.* Dexîsî rê dexîseya ci nêmendi. Çunkî ey jî kerd vinî.

deye/ê *N.* Vijîyayek/i, qoçek/i. Çîyo ki cayên ra tenekên vijîyayo, cayêndê ci yo vete esto, cayên ra bi şikildê enîşkên a, bi şikildê çengeyên a vijîyayo. *Tr. Çıkıntı.* To do deyeyê ci ser ra bi birrekên a bibirnayê.

deyeyîn/i *N.* Vijîyayekin/i, qoçekin/i. Çîyo ki deyeyê ci esto, tey/pa deye esto, ser ra vêşîyekê ci esto û ci ra bi şikildê giştekên a vijîyayo teber. *Tr. Çıkıntılı.* Çîyêndo deyeyîn bî. Ma nêşa deyeyê ci ser ra bibirno.

deyeyîney *Nm.* Deyeyîn bîyayeni, vêşîyekê ci bîyayeni, vijîyayekê ci bîyayeni, tey/pa deye bîyayeni. Ci vêşêrî çîyêndê ci yo zêdê enîşkî bîyayen û ci ra vijîyaye bîyayeni. *Tr. Çıkıntılılık, çıkıntılı olmak.* Wesfê Dengizdê Ege'y di ê Dengizdê Sipeyî vêşêrî deyeyîney asena.

deyi *Nm.* Xetê barî yê ki zêdê şûvên a tadeyênê û şinê. *Tr. Yiv.* Qismên tifingan mîyan di deyîy estê. Cora mermîyê ci doş benê û şinê, hedefî sirf qul nêkenê, dirnenê.

deyîn/i *N.* Çîyo ki tey dey/ser o estê, deyîn o. *Tr. Yivli.* Mîyandê ci yê deyînî ra tey leym maneno.

deyîney *Nm.* Deyîn/i bîyayeni, tey/pa deyîy bîyayeni, ser o deyîy bîyayeni. Pa yan jî ser o xetê ci yê barîy bîyayeni. *Tr. Yivlilik, yivli olma.* Eger deyîneyda ci ra nêbîyayê, mermîyan wina ganê ci nêdirnayê.

deyîra kay *Nm.* Hewayê kay, meqamê kay. Qandê kay kerdeni hewa cendeni, pirodayeni. *Tr. Oyun havası.* Înan deyîra kay dê piro, ma jî kay kerd.

deyli *Teks. Nm. Bw.* Dolbendi. Eger cinî bîyayê, ay do deyli xwu ser antayê. Halbikî xezi anta xwu ser. Dêmax kî keynek a.

deyn *Baz. Er. Nn.* Heq. Çîyo ki qando ki do pey di bideyo, deyayo jewî. Malûmilk û pere û çîyêndê zêdê nînan o ki; qando ki dima pey di bideyo, bi wadeyêndo bellî ya bêbedel deyayo bi kesên. *Tr. Borç, takanak.* Ne deynê ey bi min o esto ne jî ez deyndarê ci ya. Eger ki ma sifte ra bihesibnê, qe beno ki o bibo deyndarê mi.[1]

deynbîyaye/ê *N.* Çîyo (pere, çîyo qîmetdar) ki bi deyn a deyayo kesên. Çîyo biqîmet o ki qando ki dima pey di bideyo kesên bi wadeyên a, labelê bê vêşanî deyayo kesên. *Tr. Borçlanılan. Borçla verilen.* Kes do pereyê deynbîyayeyî wextdê ci di pey di bido ki, emeleya însanan bi însanan an bêro.

deyn bîyayeni *f. M.* Deynbîyayîş. Pere yan jî çîyandê qîmetdaran di bi deyn a alvêr bîyayeni. Qandê wezîfeyên, qandê gurweyên çîyêndo biqîmet bi şikildê amanetî ya gêrîyayeni. *Tr. Borç olmak, borçla alınmak.* Wina bî deyn. Kaşka bi deyn a nêbîyayê. Ma va, beno ki şima do hîba kerê.

deyndar/i *Baz. N.* Dayok/i. O/çîyo ki do çîyêndo maddî yan jî manewî bido jewî. *Tr. Borçlu.* Eger ez deyndarê to bîyayê, mi do deynê xwu bidayê to. Labelê a bazirganeya tepîya ti bîyê deyndarê mi.

deyndarane *Nn.* Deyndarkî. Zêdê deyndarana, zêdê dayokana. Deyndarîy senîn kenê û benê, winî bîyayeni, winî kerdeni, winî luwayeni. *Tr. Borçlanılmışçasına, borçlular gibi.* Mêrdekî pereyê xwu deyndarane xerc kerdê. Bitexmîn bî, destvila nêbî.

deyndaraney *Nm.* Deyndarkîyey. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîşî di zêdê deyndarana bîyayeni, bi deyndaran mendeni, wesfê deyndaran ser o bîyayeni. *Tr. Borçlular gibi davranmak, borçlulara benzemek.* Mi rê deyndarane ame. Hema înan va, ma deyndaraneyda ci ra jî çîyên fehm nêkerd.

deyndarey *Baz. Nm.* Dayokey. Deyndar/i bîyayeni. Çîyêndê maddî yan jî manewî di jewî rê deyndar bîyayeni. Kes/çîyo ki; deyndar o, deynê ci esto, wahîrê deynan o; a o kes yan jî o çî bîya-

---

1 Erebî di deyn esto, heta bolekê ci jî "duyûn" o. Labelê eger na vajeki bi girdbîyayîş û bisenedî ya bo; ê Erebî hesibêna. Eger ki zewmbî bo jî Dimilî hesibêna. Çunkî ma zanê nêzanê, kalikan û pîrikan ra o ki ma vanê deyn. Mesela deyn, deyndar, deyndarey, deyngîn, deyngîney ûzn. xeylên vajekê ma estê.

yeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Borçluluk.* Deyndareya ci ci rê qet a. Deynê şarî des serrîy pa bo jî ci rê qet o!

deyndaye/ê *N.* Pere/çîyo qîmetdar o ki qande wezîfe dîyayîşên, qandê gurwe dîyayenên û fina qando ki wextê ci bêro pey di bideyo, deyayo kesên. *Tr. Borçla verilen.* Vanê mêrdekî caran nêşayo çîyê xwu yê deyndayeyî wextdê ci di pey di bigîro. Tim berey giroto. Cora deha o yo kesî rê bi deyn a pere nêdano.

deyn dayeni *f. M.* Deyndayîş. Qandê wezîfe/gurwe dîyayenên çîyêndê zêdê pere û çîdê biqîmetî fina qando ki wextê ci amîyayîş di pey di bideyo, kesên dayeni. *Tr. Borç vermek.* Mi da seyên dolarê xwu, xeylen merdimdê xwu rê bi deyn a da. Labelê ez bîya nezan.

deynê qadî 1. *Nn.* Gî. Çekerdeyê însanan. Heşa werdo ki mîde û loqran û azayandê kesî yê firikîyayîşî ya tepîya bi gandê kesî yo firikêno û bi şikildê nepakey a kesî tûtikda qeni ra erzêno teber. *Tr. İnsan dışkısı, bok, kaka.* Vanê ti yê sera şinê? Vano ez a şina deynê qadî bida.[1] 2. *Nn.* Heqê qadîyan û ceza û qaçor o ki dewleti bi neheqey û zulm a nayo şarî ser. *Tr. Kadı, devlet vb. kurum veya kişilerin haksızca halka yükledikleri ceza veya haksız vergilerin genel adı.* Boka deynê qadî şima ser o nêmano. Ki bimano...

deyngîr/i *Dad. N.* Kes/çîyo ki; deyn gîno, do deyn bigîro. *Tr. Alacaklı.* Ez deyndar a, o jî deyngîr o. Karê deyngîrî jî deyngîrey a.

deyngîrey *Dad. Nm.* Girotokey. Deyngîr/deyngirotok bîyayeni, deyn giroteni. *Tr. Alacaklılık, alacaklı olmak.* Deyndareyda xwu ra nêşermayêno, deyngîreyda mi ra şermayêno.

deynkerde/ê *N.* Çî/qîmeto ki qandê wade/zemanên qando ki fina pey di bideyo, jewî ra gêrîyayo. *Tr. Borçlanılan.* Pereyo deynkerde çirê û bi çi hesab a wextdê ci di nêdeyêno?

deyn kerdeni *f. M.* Deynkerdiş. Çîyên, pereyên yan jî çîyêndê qîmetdarî qandê wezîfe û gurwe dîyayenên, fina qandê zeman/wadeyên pey di dayeni rê giroteni. Çî û qîmeto ki bi deyn a gêrîyayo, wextê ci bêro, o do fina peyi bideyo. *Tr. Borçlanmak, borç almak, borç yapmak.* Mi no pere deyn kerdo. Mi di çinêbî.

deyza *Nm. Bw.* Heliki. Eger deyzaya ma çinêbîyayê, ma nêşayê şamîya xwu bero bierzo firûni.

dezêti *Nm. Bw.* Dêza. Ma do xwu rê da desên dezêtîy bi têtewr biherînayê û xwu mîyan di para kerdayê.

dezgedar/i 1. *N.* Dezgehdar/i. Keso ki dezgeyêndê qehwexaneyên di, çayxaneyên di, mexzeni (mitfaxi) di yan jî kargeyên di gurweyêno, wahîrê dezgeyên o. *Tr. Tezgahçı, tezgahta çalışan, tezgah çalıştıran, tezgahı olan.* Ez qehwexane di dezgedar bîya. Mi dezgedarey kerda. 2. *N.* Dezgehdar/i, fêlbaz/i, oyîndar/i, hîlebaz/i, hîlekar/i, fenikkar/i. Kes/çîyo ki; dibarey virazeno, bi hîle û bi sîyaset û fenan a karûgurweyan qedîneno, babet babet dolabîy doş keno, karûgurweyê nimî û tarî keno. *Tr. Çeşitli dümenler/tezgahlar kuran, çeşitli karanlık iş ve eylemleri olan, çeşitli dolaplar çeviren, hile hurda ile iş bitiren.* Hetta ki dezgedarê na sûki jî nêtepêşîyo, ma xwu selamet nêvînenê. 3. *N.* Dezgehdar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyan sazneno, ano meydan, virazeno, şeno qandê karûgurweyên dezgey virazo, bîyaro meydan, şeno cayêndê xebatdê kesan peyda kero û bîyaro pêser, teşkîl bikero, şeno cayanê zêdê faroqeyan û kargehan û muesseseyan û xebatgehan virazo, peyda kero, tey wesfê saznayeni û dezgedarey û viraştişî esto. *Tr. Örgütleyen, örgütçü, organizatör, kurucu, teşkilatçı.* Mêrdek dezgedarêndo aver o. Ey ma reynayê. Çunkî dezgedareyda ey ra nêbîyayê, ma bi nê aqilî ya nêreyayê. 4. *N.* Dezgehdar/i. Keso ki cayêndê zêdê bazarandê beledîyayan û kuçeyî di qandê rizqî û werddê qeçûqûldê xwu, qandê dilig û debardê xwu xwu rê şali rafînaya, dezgeyên ronayo, herzaleyên ronayo ki xwu rê tey çî mî biroşo. *Tr. Tezgahçı, tezgah kuran. Geçimini sağlamak için semt pazarlarında, sokaklarda, caddelerde veya benzeri bir yerde kendisine geçici veya seyyar iş yeri açan.* Nika mêrdek bazardê beledîya di dezgedar o. Do dima xwu rê cayên di dûkanên akero.

dezgedarey 1. *Nm.* Dezgehdarey. Dezgehdar bîyayeni. Karê dezgeyî kerdeni, karkerê dezgeyî bîyayeni, ser o wesfê dezgedaran bîyayeni. Qehwexaneyên di, çayxaneyên di, mitbaxên di gurwîyayeni, xebatkarê mexzeni bîyayeni. *Tr. Tezgahçılık. Çayhane, kahvahane veya mutfak gibi iş yerlerinin tezgahında çalışmak.* Merdimêndo bi dezgedarey a, jû do bi çay vilakerden a, o bîn do jî marqedarey a diligê xwu bikero. 2. *Nm.* Dezgehdarey, oyîndarey,

---

1 Verî hendo ki qadîyan qaçoro giran nayo şardê ma ser ki, înan jî qaçor û deynê dewlet û qadîyan bi nê namî ya kerdo namedar.

fêlbazey, fenikkarey, hîlekarey. Dezgehdar bîyayeni, fêlbaz bîyayeni, oyîndar bîyayeni, fenikkar bîyayeni, hîlekar bîyayeni, ser o wesfê hîlekaran bîyayeni, bi hîle û xwurde û dibare ya karûgurwe vînayeni, bi babet babetî dolabîy doşkerdiş a wezîfe dîyayeni. *Tr. Tezgahçılık. Çeşitli dolaplar ve dümenler çevirmek, üzerinde çeşitli hileler olmak, hilekarlık.* Ne ki ez dezgedareyda înan ra tersena. Ez şarî mîyan di xwu ra şermayêna. 3. *Nn.* Dezgehdarey, viraştokey. Dezgehdar bîyayeni, ser o wesfê viraştokan û degehdaran bîyayeni, dezgey ronayeni, bi gengazey a kargeh û bargehîy ronayeni, wahîrê dezgeyan û muessesan û faroqeyan û kargehan û dûkanan û bargehan û cayandê zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Tezgahçılık. Kurum ve kuruluşları olmak ve bunları meydana getirmede usta olmak. Teşkilatçılık, liderlik, örgütleyicilik, organizatörlük sıfatlarına sahip olmak.* Kes nêşeno tezgedareyda ci rê bahaneyên bivîno. Çunkî dezgedareya ci diwêlan ser ra ya. 4. *f. M.* Dezgehdarey. Dezgehdar bîyayeni, dezgedar bîyayeni. Qandê debar/diligî û werddê qeçûqûldê xwu bazaran di, kuçan di, rayan ser o, cehdan di, bazarandê beledîyeyan di xwu rê ya şalên ser o yan jî herzaleyên ser o karê rotişî kerdeni, şali agiroteni. *Tr. Tezgahçılık. Semt pazarlarında, caddelerde, sokaklarda veya bir satış noktasında kendisine tezgah açmak, seyyar iş yeri açmak.* Dezgedareya to û mi, qandê serrên a. Serrêna tepîya ê do dezgedareya ma ma destî ra bigîrê.

dezgeh 1. *Nn.* Dêzgeh. Çoşmedê awi di cayo ki mexzen ser o çîyanê mexzeni, çîyanê werdî ronanê û pa muamele kenê. *Tr. Tezgah, mutfak tezgahı.* Mi kardî dezgehî ser o ronêbî. 2. *Nn.* Fêlîy, feqîy, oyînîy, fêlbazey, sîyaset, dibare. Pîlan û fenê ki qandê dibareyî roneyayê. *Tr. Politika, siyaset, oyun, kurgu, hile, hurda, düzenek, fak.* Şima yê fina ma rê çi dezgehîy virazenê? Bîlaheq bîlasebeb xwu meediznê, şima nêşenê ma dîmdê. 3. *Nn.* Dêzge, dêzgeh, dezge. Teşkîlat û çîyo ki qandê kar û gurweyên roneyayo, virazîyayo, ameyo meydan. *Tr. Kurum, kuruluş, müessese, teşkilat, örgüt, organize, organizasyon.* Şima dezgehêndo mezbût viraşto. Labelê şima şikê çerx bîyayenda ci nêbîyê. No do senîn doş bo, bi çiçî ya doş bo? Kanî merdim û pereyê şima? 4. *Nn.* Dêzgeh. Çî/kar û baro ki esnafêndê werdî qandê rotişî kuçan di, cehdan di, pazarandê beledîyeyan di xwu rê ronayo ki tey rizqê ci bivijîyo, tey kar û qezencên xwu dest fîno. *Tr. Tezgah. Küçük esnafın caddelerde, semt pazarlarında yere veya iskelesini kurarak sattığı her tür eşya için kurulan satış muameliyesi.* Zabitayan dezgeyê mêrdekî ci dest ra girot, mêrdek qeni ser o da erro.[1]

dezgehdar/i *N. Bw.* Dezgedar/i. Wahîrê faroqeyan dezgehdar o. Kes/çîyo ki; bi gengazey a kargeh û bargehan şeno bisazno dezgehdar o. Keso ki cayêndo zêdê çayxane û qehwexaneyên di dezge gurwêneno dezgehdar o. Keso bi hîle û dibare ya karûgurwe biqedîno dezgehdar o. Keso ki qandê diligdê xwu, qandê rizqdê qeçûqûldê xwu kuçên di, bazaran di şal û herzaleyên ronano jî dezgehdar o.

dezgeyê awi *Nn.* Erq û qenêlîy û rayê awanê ki awîy ci ra şinê. Ray û erqê awan ê ki do pa awîy bêrê dewan û sûkan û mehleyan û keyan. *Tr. Su şebekesi.* Ê şarî, sifte dezgeyê sûkandê ci, dima mehley jî virazênê. Ê ma, sifte sûk û mehley, dima dezgeyê awandê ma virazênê. Çîyêndê ma bi şarî nêmaneno.

dezgeyê kar û karkeran *Nn.* Dezgehê Karûkarkeran. Dezgeyo ki qando ki kar û karker û kardanan pê resno virazîyayo, sazîyayo, ameyo hole. *Tr. İş ve işçinin buluştuğu, ihtiyaçlarını temin ettiği yer veya makam.* Eger cayên di dezgeyê kar û karkeran çinêbo, ûja di karker û kar pê nêreseno.

dezgeyo resmî *Nn.* Dezgeyo ki qandê xîzmetdê dewleti virazîyayo. *Tr. Resmi kurum, kuruluş veya örgüt.* Dezgeyo resmî, xizmeto xusûsî nêdano, xizmeto resmî dano.

dezgeyo sîvîlî *Nn.* Dezgeyo ki sîvîlan bi pêser amîyayen a qandê xizmetêndê şêligî viraşto. *Tr. Sivil örgüt veya kurum.* Dezgeyo sîvîlî û dezgeyo resmî şeklê xîzmetî di jû nêbeno.

dezgeyo sîvîlî yo şêligî *S. Nn.* Dezgeyo sîvîlî yo şêligî. Dezgeyo ki qandê xîzmetdê şêligdê umûmî, qandê kesandê muhtacan, kemaneyda xizmetdê dewleti ra qandê gireyandê şêligî, qandê xeyrî virazîyayo. *Tr. Sivil toplum kuruluşu/STK.* Dezgeyo sîvîlî yo şêligî do bêbedel xîzmetanê pêroyî/umûmîyan bikero ki destê nepakan xwu ser ra werzano.

1 Na vajeki "dêz" û "dêzkerdiş"î ra yena. Dêz, bi pêsernayen a çîyên peyda kerden a ki bolkî palî di teneyê çînayeyî pêser o bi qorkerdiş a virazêyayê. Ma tene çînayê tepîya, ardê seredê erdî di nayê pêser, ci ra zêdê dizi (kela, qela) çîyên viraştê.

dê- Neheq. Çî/keso ki heq nîyo. Veromekêndê Dimilî yo ki pa çî yan jî kesanê neheqan û neraştan û neesîlan mojneno. *Tr.* Zazacada *bir önek olup önüne geldiği kelimeye üvey, hakiki/öz olmayan anlamını kazandırmaktadır*. Mersela, dêmarî *(üvey anne, öz olmayan anne.)* Bin Farîsî di *pêder ender* bamarî yo.

dêli *Zîr. Nm.* Engûra ki qandê berden yan jî vinderdenda canakî bi gilêndê asmêr a girêdeyaya, pa rêze kerda. *Tr. Başka bir yere götürülmek veya bekletmek üzere bir asma dalına dizilen, asılan üzüm salkımları.* Mi di dêlîy to rê hewaday, ti nêameyê.

dêmarî *Nm.* Demarî, mêrrî, damêrrî. Maya kesî ya ki pîyê kesî xwu rê marda kesîya dima arda. *Tr. Analık, üvey anne.* Dêmarîya ci ci rê zêdê marda ci bî.

dêmarîyey *Nm.* Demarîyey. Dêmarî/demarî bîyayeni, fêl û hereketê dêmarîyan ser o bîyayeni, hal û hereket û paye û wezîyetê ci ê dêmarîyan bîyayeni. Eger kes şiro qeçekan ser, kes beno dêmarî. Dêmarîyey çetin a. *Tr. Üvey anne olmak, üvey anne rolü.* Dêmarîyey di kes ne şeno qeçekan rê biercîyo ne jî kes mêrdeyî rê.

dêmek *T. Nn.* Dêmax. Tesdîq kerdenda çî û vatişêndê kesên ser o, çî yan jî qisayên vateni. Mesela merdimên vano, filan merdimo hepsî yo meşti verdeyêno. *Tr. Demek, ya.* Jûna jî vano, dêmek ki o yo yeno, wa bêro. Wa çengan û quncanê dinyay bivîno.

dêrbazey *Mûs. Nm. Bw.* Lawikvaney. Dêrbazey seneatên o. Hergi merdim nêşeno nê seneatî bîyaro ca.

dêrê xerîbîy *Mûs. Nb.* Mûzîko xerîb. Dêrê ki xerîban ra yê, ê xerîban ê, ê şardê kesî nîyê. Jewekê ci "dêra xerîbi" a. Labelê bi zafamoreyda ci ya vajêno. *Tr. Yabancı müzik.* Kes do senîn nêşo dêranê xerîban ê xwu ra biabirno?

dêri 1. *Teo. Nm.* Kilîsa. Ca/îbadetxaneyo ki Xiristîyanîy tey îbadet û ayînîy kenê. *Tr. Kilise.* Kiştên ra înan dêrê Xristîyanan, kiştên bîni ra jî dêr û kilamê ma Kurdan qedexe kerdê. Dêrîy dêri di nêvajênê, dêrîy studyo di û qesîdey jî dêri di vajênê. 2. *Mûs. Nm.* Kilami, kelami. Bi lorîn a, bi vengêndo weş a, bi sazên a weşbesta vateni. *Tr. Şarkı, türkü.* Merdimo ki dêrîy vano dêrvan o.

dêris *Nn.* Qir, qedîyayeni, qedînayeni, talan bîyayeni, talan kerdeni, serûbin bîyayeni, serûbin kerdeni, besterîyayeni, besternayeni, kok ra qedînayeni, vîyarnayeni. *Tr. Silmek ve süpürmek, talan etmek, bitirmek, katletmek, katliam yapmak, yerle bir etmek, tarihten silmek.* Eger layiqê bexşîyayîşî nêbê, boka Ellah zalimanê dêrisnokanê Dêrsimî bidêrisno. Çunkî înan şarê Dêrsimî dêris kerd.

dêrisbîyaye/ê *N.* Dêrisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; talan bîyo, qir bîyo, serûbin bîyo, tarûmar bîyo. pa çîyên nêverdeyayo, dêris bîyo, peynîya ci arda. *Tr. Yok edilen, talan edilen, sonu getirilen, katliamı yapılan, kökten silinen, alt üst edilen.* Ellah şardê Dersimdê dêrisbîyayeyî rê merhemet bikero!

dêris bîyayeni *f. M.* Dêrisbîyayîş. Dêrisîyayeni, mehf bîyayeni, besterîyayeni, qedîyayeni, kok vîyardeni, qir bîyayeni, serûbinî bîyayeni, serê kesî bin û binê kesî ser amîyayeni, nêmendeni. *Tr. Yok olmak, silinmek, teki veya ferdi kalmayacak şekilde öldürülmek, felakete uğramak, kıyıma uğramak, talan olmak, yağma edilmek, topluca öldürülmek vs.* Tarîx di çend finîy Yahûdîy, çend finîy jî zewmbîy merdimîy dêris bîyê.

dêrisîyayeni *f. M.* Dêrisîyayîş. *Bw.* Dêris bîyayeni. Dêrisîyayena tayêni ê ê bînan bolêrî ya. Mersela, Yahûdîy û Dêsmîy bol dêrisîyayê.

dêriskerde/ê *N.* Dêrisbîyaye/ê, dêrisnaye/ê, dêrisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dêris kerdo, talan kerdo, qedînayo, serûbin kerdo, qir kerdo, peynîya ci arda, bi erd o jew kerdo, erd ra werzanayo, têtewr kişto, bi rêzên û verên a kişto, besternayo. *Tr. Tarihten silinen, silinip süpürülen, talan edilen, yerle bir edilen, soykırıma tabi tutulan.* Şaro dêriskerde yo hewna jî heyfî dim o.

dêris kerdeni *f. M.* Dêriskerdiş. Dêrisnayeni, mehf kerdeni, serûbinî kerdeni, serê ci bin û binê ci jî ser ardeni, qedînayeni, kok ardeni, kok vîyarnayeni, qir kerdeni, têtewr kişteni, erd ra werzanayeni, bi erd o jew kerdeni. *Tr. Mahvetmek, kökünü kurutmak, soyunu kurutmak, sonunu getirmek, haşat etmek.* Ellah boka heqî heq kero, înan Dêrsimijîy pêro dêris kerdîy.

dêriskerdok/i *N.* Dêrisnok/i, dêriskar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên dêris kerdê, peynîya ci arda, kokê ci qedînayo, kokê ci ravîyarnayo, têtewr kiştê, serûbinê ci ardo, erd ra werzanayê, bi erd o kerdê jew, talan kerdê, erd ra besternayê. *Tr. Yok eden, talan eden, yerle bir eden, soykırıma tabi tutan, yerden silip süpüren, kökünü kurutan.* Kam weteno dêriskerdokê tayên şaran vajo ki? Roj bêro ki o do delal deyo û rezîldê alemî bo.

dêriskerdokey *Nm.* Dêrisnokey, dêriskarey. Dêriskerdok bîyayeni, kar û wesfê ci dêris kerdiş

bîyayeni. Kes/çîyo ki; dêrisneno, dêris keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ci xwu ser o çarnayeni. *Tr. Soykırım yapmak, talan etmek, yerle bir etmek.* Dêrisnokeya ci dinya ra vijîyaya.

dêrisnokey *Nm.* Dêriskerdokey. Boka dêrisnokeya ci ci ser o bêro war, pergelê ci vila bo, zerrî ser o biqutifiyo û çir çila bo!

dêrî 1. *Nn.* Heftayîm, dewre. Kayan di vurîyayeni, qisaya vurîyayîşî. Qisaya ki qandê dewrî, qandê heftayîmî, qandê vurîyayeni vajêna. *Tr. Haftayim devre arası, oyun değişimi, oyunda yer veya süre değişimi. Aynı zamanda değişimi ifade eden söz.* 2. *N.* Rewan/i, rewok/i, çapik/i, lezgîn/i, lezok/i. Kes/çîyo ki; kar û gurweyanê xwu tavilê keno, desta qedîneno û ci ra kewno dûrî. *Tr. Çevik, atik, piratik.* Estora dêrî, merdimo dêrî, erebaya dêrî, vaştoko dêrî, linggogêro dêrî ûzn. 3. *Mûs. N.* Çîyo ki dêran ser o yo, çîyê dêran, dêran ra o, heqdê dêran do. *Tr. Müziksel, müzikle ilgili, müzik hakkında.* Mêrdekê dêrvanî va: Eger dêrî bîyayê, mi do biaşnawitayê. Çunkî ez dêrvan a. Labelê o çîyo ki ti yê vanê, dêrî nîyo, debarî yo. 4. *N.* Weşe/ê, gane/ê, bigane/ê. Kes/çîyo ki; weşe o, tey rih esto, xwu ser o yo. *Tr. Diri, canlı.* Vanê filan kes yan jî heywan dêrî yo. Na kelîma bi kelîmerda Tirkan a *"diri"* ya têkildar a. Labelê kê kê ra girota, a ûja di gire esto.

dêrîy 1. *Mûs. Nb. Bw.* Lawiki û Lawikîy 1. Eger şima do dêrîy bikerê, qenê ma sazbendên jî xwu dir berê.

dêrîyey 1. *Nm.* Dêrî bîyayeni, heftayîm bîyayeni. Nîmeyê kayan yan jî xebatêndê dihelî bîyayeni, nîşanê nîmedê kayên bîyayeni, êlanê heftayîmî vajîyayeni. *Tr. Haftayım, devre arası. İki dönem, iki öğün veya iki aşama şeklinde yapılan işlerde veya oynanan oyunlarda bu iş veya oyunun yarısı olma durumu.* Şima şa dêrîyeya ci hewado û rono? 2. Rewaney, rewokey, çapikey, lezgîney, lezokey. Rewan bîyayeni, rewok/çapik bîyayeni, lezgîn/lezok bîyayeni. *Tr. Atiklik, çeviklik.* Dêrîyeya ci balê hemini anto xwu ser o. 3. *Mûs. Nm.* Dêrî bîyayeni, dêran ser o bîyayeni, heqdê dêran di bîyayeni, heqdê kilaman di bîyayeni. *Tr. Müziksel olmak, müzik ile ilgili olmak, müzik üzerine olmak.* Eger mi bişayê lûlîvaney û cendokey û dêrîyeya ci bihesibnayê, xwura ez do jî dêrvan bîyayê.

dêrîyey *Nm.* Weşeyey, ganeyey, biganeyey. Dêrî/weşe bîyayeni, wesfê weşan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dirilik.* Mi dêrîyeyda ci ra tebayên fehm nêkerd. Çunkî ze bî ze hêlo!

dêrkar/i *Mûs. N.* Dêrvan/i, dêrvaj/i, lawikvan/i, aşiq/i. Merdimo ki dêrîy vano/keno. *Tr. Şarkıcı, türkücü, ses sanatçısı.* Dêrkari do dêrîy vajo, sazbendi do jî saz biceno.

dêrkarey *Mûs. Nm.* Dêrvaney, dêrvajey, lawikvaney, aşiqey. Kar û meslegê dêrvanan, dêrîy vateni. *Tr. Şarkıcılık, türkücülük, ses sanatçılığı.* Verî dêrkaran rê vatê aşiq, nika pêro pere keno.

dêrkerde/ê *Mûs. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra dêrên veta, kerdo dêrî. *Tr. Türküleştirilen, şarkılaştırılan.* Weşbestêya ci ya dêrkerdê do qelbdê şardê ma di bicoyo.

dêr kerdeni *Mûs. f. M.* Dêrkerdiş. Kilam kerdeni, lawik kerdeni. Çîyên ra, weşbesteyên ra dêrên viraşteni. *Tr. Türküleştirmek, şarkılaştırmak.* Filan ozanîy filan weşbesteya mi kerdi dêri. Eger to ra yeno, ti jî "Lê loşa mi" dêr ki.

dêrsim *N.* Nameyê ci yo bîn jî "Mamikîyê" o. Kurdîstani di sûkênda Dimilîyandê Elewîyan a. *Tr. Tunceli. Kurdistan'da Alevi Zazaları'nın bir kenti.* Wexto ki Dêrsim di xela bî, Dêrsimijîy amey Suwêreki. Nika xeylên Dêrsimij Suwêreki di esto. Cayê ci sere û çimandê ma ser o yo. Xeyr ameyê, xeyr weşî ameyê!

dêrsim/i *Psik. N.* Bizinî, eynad/i, mirrik/i, yekane/ê. Merdimo ki rew rewî qisa sere di war nêşina, tim ê xwu vano, rew rewî ê xwu ra nêkewno, rew rewî herda xwu ra war nîno. *Tr. İnatçı, dediğim dedik, çabuk çabuk pes etmeyen, boyun eğmeyen, direnen, direnişçi, keçi inadı olan, keçi tabiatlı.* Lajek dêrsim o, qisa sere di rew rewî war nêşina, xwu ver dano.

dêrsimbîyaye/ê 1. *N.* Zewtên a ki maneyê ci helaqbîyaye/ê, besterîyaye/ê, dêrisbîyaye/ê o/ya. *Tr. Helak olası, silinesi.* Dêrsimbîyaye nêmerd ki ma ci ra bireyayê. 2. *N.* O/çîyo ki bîyo helaq, besterîyayo, bîyo vinî, gunayo xezeb ro. *Tr. Yok olan, silinen, helak olan.* Ti do merdimdê dêrsimbîyayeyî ra bitersê. Çunkî coyê ci qedîyayo, şeno ki jewnakî jî bi xwu ya biqedîno.

dêrsim bîyayeni *f. M.* Dêrsimbîyayîş. helak bîyayeni, besterîyayeni, qedîyayeni, dêris bîyayeni, mehf bîyayeni. *Tr. Yok olmak, bitmek, helak olmak, silinmek.* Ellah kesî dêrsim nêkero, Ellah wesarê kesî zaliman dest nêkero.

Dêrsimij/i *N.* Dêrsimî, Dêsmî. O ki sûkda dêrsim ra o. *Tr. Tuncelili.* Qederê Dêrsimijan verî dêrsimîyey bî. Boka neya tepîya qederê înan gul û gulîstan bo.

Dêrsimî 1. *N.* Dêsmî, Dêrsimij/i. O/çîyo ki Dêrsim ra o, Dêsmî yo. *Tr. Tuncelili.* Mesela: A dêrsimî ya, o dêrsimî yo. 2. *N.* O/çîyo ki helak

bîyo, besterîyayo. *Tr. Kökten yok edilen, bitirilen, helak edilen.* Ê pêrko dêrsimî yê, a jî dêrsimîyên a, a jî înan ra ya. O bîn jî dêrsimî yo. 3. *N.* Elawî, kumsorî. *Tr. Alevi, Kızılbaş.* Dêrsimî, muslumanan ra muslumanê Elewî yê.

dêrsimkerde/ê *N.* Besternaye/ê, helaqkerde,/ê mehfkerde/ê, qedînaye/ê, tertelebîyaye/ê. O/çîyo ki kerdo helaq, kerdo mehf. *Tr. Silinen, bitirilen, yok edilen, kökten bitirilen.* O keso dêrsimkerde, qe bîlaheq bîlasebeb bî sebebê keynerda ci.

dêrsim kerdeni *f. M.* Dêrsimkerdiş. helak kerdeni, tertele kerdeni, mehf kerdeni, besternayeni, kok ra qedînayeni, kok ra vîyarnayeni. *Tr. Kökten yoketmek, silmek, helak etmek, bitirmek, kökünü kurutmak.* Ê zaliman qewmênda ma kerda dêrsim, Ellah înan rê nêverdo. Boka hukmê înan o dêrsimkar, dêrsim bo.

dês 1. *Nn.* Dîwar. Perdeyê sitareyda keyan, perdeyê sitareyda ronişteni. Bi dûzanên a, bi sîyan a, bi pîrketan a, bi tuxlayan a û zêdê nînan bi çîyan a perdeyê banan, sitareyê banan viraşteni. *Tr. Duvar.* Keyeyo dêskerde coyo nimî yo, bê şardê ê keyî kesên nêşeno bê îzin mîyan kewo, mîyan di bigeyro û mîyanê ci bimojno. Ney rê vanê nimîyeya keyan. 2. *Ed. Nn.* Peyê dêsî. Edebîyatdê Dimilî di nimîyey, mîyanikîyey, eşkera nêbîyayeni, vatokey, vavatoyey îfade keno. *Tr. Zazacada dedikoduları, gizliliği, fısıltı gazetesini ifade eder.* Estanikda Keçelekî di esto, Keçelek vano: "Mi ne dîyo ne jî vînayo. Mi aşnawito ki vanê, dêsî pey di vajîyayo."

dêsanveromende/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; dêsan vero mendo, bêkes mendo, bêwahîr mendo, kuçey ra mendo, sêkur/sêwî mendo. *Tr. Kimsesiz kalan, yetim veya öksüz kalan, kimi kimsesi kalmayan, sokakta kalan.* Şima nêşenê destê xwu bierzê ê kesdê dêsanveromendeyî?

dêsan vero mendeni *f. M.* Dêsanveromendiş. Kuçey ra mendeni, bêwihêr/bêwahîr mendeni, bêkes mendeni, sêkur/sêwî mendeni. *Tr. Kimsesiz-öksüz kalmak, yetim kalmak, sokaklarda kalmak, duvar dibinde kalmak.* Lajek dêsan vero mend bî. Mi kerd warî.

dêsbend *N. Bw.* Rêzebeden. Dêso ki bi şikildê bedenî ya virazîyayo. *Tr. Sur, beden.* Verî dêsbendan sûkan rê sersûney kerdê. Nika gerrokey serkewte bo, qîmetê dêsbendan nêmend. Çunkî top û tifingîy vijîyay.

dêsbend/i *N.* Dêsgirêdok/i, ostayê/ya dêsan. O ki dêsîy girêdano. *Tr. Duvar ustası.* Nalbend nalan girêdano, dêsbend jî dêsan girêdano.

dêsbendey *Nm.* Dêsgirêdokey, ostayîna dêsan dês girêdayeni. *Tr. Duvar ustalığı.* Karê dêsbendan, kardê doktoran xirabêrî nîyo. Labelê nê karîy pêra rindêrî û xirabêrî jî nîyê. Pê kenê temam.

dêsê çoşmeyî *Nn.* Dêso ki çoşmandê banan û dibistanan û hewşan û cayandê zêdê nînan di virazêno. *Tr. İhata/çevre duvarı.* Verî çoşmedê sûkandê girdan di dêsê çoşmeyî virazîyayê ki hêrişdê dişmenan ra sitar bê.

dêsê dizan *Nn.* Beden. Dêsê ki pa dizîy virazîyayê, dêsê qelayan. *Tr. Sur, beden.* Mêrdekêndo derg û hera bî. To bidîyayê, to do bivatayê beno ki dêsê dizan o.

dêsê dizi *Leş. Mîm. Nn.* Beden, dêsê kela. Dêso ki çoşmedê dizan di virazîyayo. *Tr. Kale duvarı, beden, sur.* Boka dêsê dizi ci ser o bêro war.

dêsgirêdok/i *N.* Dêsbend/i, dêspironok/i. O/çîyo ki dêsîy girêdano. *Tr. Duvar ustası.* Dêsgirêdokê şima û ê ma jew o. Çunkî seneatê ci jew o.

dêsmî *N. Bw.* Dêrsimî. 1. *Nn.* Dêrsimij. O ki dêrsim ra o. *Tr. Tuncelili.* Mêrdeko Dêsmî bi ê bînan a şeno îdare bikero. 2. *Nn.* Dêrsimî. Çîyo ki ê dêrsimijan o, çîyê dêsmîyan. *Tr. Tuncelilere özgü/ait.* Kilawa sûri dêsmî ya, hetta ey ra yo ki; ma înan rê vanê Kumsorî. 3. *Nn.* Elawî, Kumsorî. *Tr. Alevi, Kızılbaş.* Dêsmî sûkda Suwêreki di jî esto. Labelê nê bîyê Henefî. Nameyê dewda cînan jî Dêsman o. ([1]

dêsmîyey *Bw.* Dêrsimîyey. Dêsmîyey vajekênda Dimilîyandê Sêwreg a.

dêsodarviste/ê *N.* Çîyo (bi mecaz a kes) ki bi dês a afineyayo. *Tr. Duvara asılı.* Çinayê ci yo dêsodarviste bîbî kûlikin, kûlik erzîya bî bi ci.

dêso darvisteni *f. M.* Dêsodarvistiş. Bi dês a darvisteni, çîyên qandê beşirnayeni bi dês a darfinayeni. *Tr. Duvara asmak.* Sazbendî sazê xwu bi dês a darvist bî.

dêspironaye/ê *Mîm. N.* Dêsbend/i, dêspironok/i, dêsgirêdok/i. O ki dêsîy nano piro, dêsîy virazeno. *Tr. Duvar ustası.* Dêspironaye aja di çinêbo, ma do canakî di bigeyrê.

dês pironayeni *Mîm. f. M.* Dêspironayîş. Dês girêdayeni, dês panayeni, dês viraşteni. *Tr. Duvar örmek.* Dês pironayeni karê her kesî nîyo. Çunkî ci rê ostayîni lazim a.

dêw/i *Ed. N.* Kesêndê estanikan o zeno ze bê-

1 Dêrsimanî ra yena.

terê Ellahî. Kes bi qewetî ya pey nêşeno, qedê ci nêbeno. Labelê bi fenan a, bi aqildarey a, bi totikdarey a şeno qedê ci bo. No kes însan nîyo, cinawir o. Cino şeytanî û nerî yo ki tim zirar dano însanan. Tersê dêwî, "pêrî" yo. *Tr. Dev.* Estaniki esto, vanê, dêw yeno kêdê xwu û boya xerîban anceno û vano: Himmm, boya xerîbana yena![1]

dêwane *Nn.* Dêwasa, dêwkî. Zêdê dêwanan bîyayeni, bol gird bîyayeni, zêdê dêwanan gird asayeni. *Tr. Devasa, dev görünümlü.* Merdimêndo dêwane bî. Des merdiman bi ci nêşayê.

dêwaney *Nm.* Dêwasayey, dêwkîyey. Dêwasa bîyayeni, zêdê dêwanan bîyayen û asayeni. *Tr. Devasa olmak.* Ez dêwaneyda ci ra tersaya. Çi zûrîy bikera!

dêwasa *N.* Dêwane. O/çîyo ki zêdê dêwan o, zê dêwana aseno. Girdey di bêter bîyayeni. *Tr. Devasa, dev gibi.* Na vajeki Dimilî ya. Maneyê ci jî zêdê dêwanan asayen a, girdeya ci zêdê dewan a. Merdimêndo dêwasa yo ki kes ci vîneno, zerrîya kesî qutifêna.

dêwasayey *Nm.* Dêwaney. Zêdê dêwan asayîş, asayena ci zêdê dêwana bîyayeni. Girdey di bêterê bêteran bîyayeni. *Tr. Dev görünümlü olmak.* Dişmenan vero dêwasayey, xirabi nîya. Cora muslumanan cengandê xwu di çinayo brîsim dayo xwu ra, zimbêlê xwu zêdê darîstanî verdayê.

dêwey *Nm.* Dêw bîyayeni, zaf gird û bêhesab bîyayeni, qewet û qudretê ci bol vêşî bîyayeni. Çîyo ki kesî aqil nîno, zêdê ey gird bîyayeni. *Tr. Dev görünümlü olmak.* Eger kiramati dêweyda ci di bîya, Elîcanek jî nêşayê bişîyayê ci ser.

dêwezan *Nn.* Xaçirgan, dêzwan, dêzewan. Linga tewqan a ki tewqîy ser o vindenê. Haletî yo ki ser o quşxanan, lênan û tewqan ronanê û ser o çî peyşnenê. *Tr. Sacayağı.* Şamîya şanî viraştê, senîn ki dêwezan şikîya, şamî pêro rijîyê.

dêza 1. *Nm.* Dêziki, dêzi, dezêti, qaragîni. Firaqê girdê ki herrida sûrkerdê ra virazîyayê. *Tr. Çömlek. Seramikten yapılan çanak çömlek, toprak kap, büyük çömlek, güveç kabı.* Kalikê ci sûki ra cînan rê dêzayên ardi, hergi roji xwu rê tede şamî viraştê. 2. *Nm.* Dêzi, dêziki, dorî, dorîyek. Çîyo ki herrida sûrkerdê ra virazîyayo û awi debêna de û ci ra tas bi tasi şimêna. Dêza, dori werdêrî ya. *Tr. Testi, küçük testi.* Awa dêzayan hem tamweş a hem jî tey teze manena.

dêza mêşeyî *Nm.* Dêza ki mêşe ra virazîyaya û bîya zêdê lodênda pay ra vinderdê. *Tr. Meşeden yapılan, kış için yakacak ve hayvanlar için de yem olarak kullanılacak olan silindirik kış hazırlığı.* Dêza mêşedê ci ci rê bes nêkerdi, şî xwu rê tana herîna.

dêza patîlan *Zîr. Nn.* Loda patîlan a ki qandê zimistanî, qandê alafdê heywanan virazîyaya. *Tr. Balyalardan oluşan silo şeklindeki hayvan yemi ambarı.* Warîkerdokê heywanan hergi serri patîlan ra xeylên dêzîy virazeno û texmînê zimistanî keno. Roj beno ki dêza înan a patîlan bes nêkena. Çunkî zimistan çetin ravêreno.

dêza velgî *Zîr. Nn.* Dêza ki velgî ra virazêna û qandê êmdê heywanan û texmîndê ci yê zimistanî wedarîyaya. *Tr.* Hayvanlar için, *konik şeklinde istiflenen, meşe ağacının dal, budak ve yapraklarından oluşan kış tedariği.* Dewijan, qandê heywanandê xwu, qandê texmîndê zimistanî keyî vero hîrê dêzê velgî viraştê.

dêzawa *Nn.* Bix kerdeni. Bi şikildê bix kerdişî ya. *Tr. Buğulama.* Nanê înan beyat bo, qando ki nêherimîyo ê dêzawa kenê û fina wenê. Bi şikildê dêzawa ya şamîyan û nanê xwu hemednenê.

dêzi 1. *Zîr. Nm.* Çîya ki tîkaney ser bi patîlan a, bi velgî ya û çîdê winasîn a zêdê lodêna, zêdê dizêna (dêz û dizi eynî kokî ra yenê) virazîyaya. *Tr. Genellikle hayvan yemlerinin depolandığı ve konik şeklinde yükseltilen, balya, dal ve yapraklarıyla birlikte meşeden oluşan bir yapı.* Emserr zimistan çetin o. Çunkî dêzda ma ya velgî ra bol velg kemeyayo. 2. *Nm.* Teneyo (xelle, cew, nehay, mercûy) ki erdî mîyan di şikildê dizên a kom bîyo û do dima jî biancîyo berîyo cuwênan ser. *Tr. Tarlada biçilen mahsulün, toplanmış haline denilir.* Mi cemey antê dêzi ser. Dima ma bi şelleyan a antê berdê cuwênan ser. Neya tepîya ma hole kerdê. Holeya dima jî ma bi mişonan a hetta ki bîyê ze simer, ser ra şîyê û ameyê. Dima girdan vaydayê û ma teneyê xwu antê zerre. 3. *Nm. Bw.* Dêza 2. Awa xwu dekerdi dêzida xwu û nê xwu doşîyeri ser.

dêziki *Nm. Bw.* Dêza 1 û 2. Eger şima xwu rê dêzikên biherînayê, ne şamîya şima herimîyayê ne jî awa şima bîyê beyati. (*Bw.* Dêzika şamî û ê aweri jew nîya.)[2]

dêzwan *Nn.* Xaçirgan, dêzewan, dêwezan. Adil-

---

1 Na vajeki, Farîsî di jî esta û bi şikildê "*dêw*"î ya (*Tr. dîv.*) ravêrena.

2 Vajeka "dêziki" Suwêreki di, dewda Çiftelî di, Kurdan (Ezbet/eşîrênda Dimilîyan a) mîyan di vajêna. Na vajeki bi şikildê "dêza" û "dêziki" a Çewliki di jî vajêna.

ganêndo asinîn o ki bolkî hîrê lingandê asinînan ser o virazêno û serê ci jî bi kovalênda asinîn a virazîyayo. Dêzwan, adirganênêndo seyyar o. *Tr. Sacayağı.* Cinêkeri sifte adirê xwu wekerd, dima dêzwanê xwu rona û eya tepîya jî şamîya xwu nê ser.

di 1. *N.* Didi. Sabiro ki amordiş di jewî ya dima û verê hîrê yeno. *Tr. İki.* Mi ci rê di finîy va jî ey fehm nêkerd. Cora mi bi ci ya qiri qiri kerdi. Kaşka mi a jî nêkerdayê. 2. *N.* Mîyan di, tede, tey, ci di, zerre di. *Tr. İçinde, dahil, -de, -da sonekleri.* Mi o Dêrsim di, dî bî. Ey va, to ez nêdîya. Ez şaş menda! 3. *H.* Zeman, wext, wad. *Tr. Zaman, vakit, süresel durum.* "Darîy kuhoyî di namên ê. Eger wişkaî di binamîyê şikênê." 4. *H.* Peyomekên o ki qandê karûgurwe kerdişî vera çîyên, vera kesên îfade keno. *Tr. –e, -a gibi yönelimi ifade eder.* Madam ki bol weş o, wa bêro to sere di jî.

dibane *Nn.* Keyeyo girdo ki bîyo di cay, di banandê cîyayan di ronişeno. *Tr. Bölünmüş aile. İki farklı evde oturan tek aile.* Pîyê mi wesîyetdê xwu di mi rê va: Dibane mebê, pêtewr roşê.

dibane/ê *N.* Dibankî. O/çîyo ki di banê ci estê, di cayan di roşeno. *Tr. İki farklı yerde evi olan.* Kalikê mi înan 1976î ya tepîya bîy dibaney. Çunkî hem dewi di hem jî sûki di ronişt îy.

dibaney 1. *Nm.* Dibankîyey. Pêra cîya di banan di mendeni/ronişteni. *Tr. Bir ailenin iki farklı konutta oturması.* Dibaney tim jî zehmetên o, di mesrefey a. 2. *Nm.* Gird bîyayeni ra di cay bîyayeni. *Tr. Büyümeden ötürü bölünmüş aile olmak.* Dibaney û di cayan di ronişteni çetin a.

dibar/i *Nn. Bw.* Dibare/ê. Eger dibar bo ma do bişê raştey û çepeya ci fehm kerê.

dibarane 1. *Nn.* Dibareyane, ducarane, dicarane, dibarkî. Bi şikildê dibarî ya, zêdê hîleya, zêdê çîyandê fenana. *Tr. Hileli bir şekilde, kandırmaca gibi.* To jî ci rê dibarane kerd. 2. *Nn.* Difinikane, finane, ducarane, dicarane. Zêdê dicareya, zêdê difinikaneya, zêdê dibaraneya. *Tr. Mükerrer edercesine, mükerrer gibi, tekrarlarcasına.* Ma ez şena tim dibarane bikera? Ez do dibarane bikera, şima goşdarey kerê.

dibaraney *Nm.* Dicaraney, ducaraney, difinikaney, difinaney, dibarkîyey. Dibarane bîyayeni, dicarane bîyayeni, zêdê hîlekarana, zêdê fenikkarana. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîş di zêdê dibareya, zêdê hîlekarana, zêdê fenikkarana bîyayeni yan jî kerdeni. *Tr. Tekrarlarcasına, ikilercesine, hileli bir şekilde, hilekarlar gibi.* Ez a kena noqra jî dibaraneya ci bipalikna.

dibare/ê *N.* Dibar/i, difin/i, difine/ê, difinik/i, dicar/ê, dicare/ê, dicarik/i. Çî/keso ki kerdendê ci di eynî çî finakî esto yan jî beno. *Tr. İkili, mükerrer, tekrarlı.* Kaşka dibareyê ci jî bibîyayê. Çunkî ma nêresay ser, ma nêşa temaşe kero.

dibarekerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki karûgurweyên di tey xapîyayeni, tey hîle û xwurde, tey dibare, tey fenîy estê. *Tr. Hileli, tuzaklı, dolaplı. oyunlu, kandırmaca.* Ez çîdê dibarekerdeyî ra hez nêkena. Ê mi do raştikî bo. 2. *N.* Dibarkerde/ê, difinkerde/ê, difinikkerde/ê, dicare/ê, dicarekerde/ê. Çî/keso ki tey tekrar/difinik, tey newedera kerdeni yan jî bîyayîş esto. *Tr. Tekrarlanan, yinelenen.* Şima filimdê dibarekerdeyî di çi xeyr dî ki, şima qayîl bîyê sêbar bo?

dibare kerdeni 1. *f. M.* Dibarekerdiş. Fenîy kerdeni, hîle û hîlekarey kerdeni, oyunîy kerdeni, fêl û fêlbazey kerdeni, xapênayeni. *Tr. Hile veya hurda yapmak, desise yapmak, kandırmaca iş yapmak.* Eger înan ma rê dibare nêkerdê, bi eşkera ya ê qedê ma nêbîyê. 2. *f. M.* Dibarekerdiş. Dicar/e kerdeni, difin/difinik kerdeni, difine kerdeni. Karûgurweyên di bi şikildê pişk bixwu ya difin kerdeni, tekrar kerdeni, teze kerdeni, newe/newedera kerdeni, newedîla/newedîra kerdeni, newedera kerdeni. *Tr. Tekrarlamak, yinelemek, tazelemek.* Ma do nê filmî û a kaya weşi dibare kerê. Çunkî pêroyê fina wazenê.

dibare *Nn.* Bare, hîle, fenîy, dirîyey. Çîyo ki tey hîle û xurde esto, tey xapênayeni esta. *Tr. Hile, oyun, desise, ikiyüzlülük.* Ez bizana înan mi rê dibare viraşto, ez înan poşman kena.

dibarey *Nm.* Difiney, dicarey, difinikey. Dibar bîyayeni, eger çiçî bo jî bi eynîdê ci ra finakî bîyayeni. *Tr. Tekrarlama, ikileme, tazeleme.* Mi dibareyda ci ra hez nêkerd. Kaşka dibareya ci çinêbîyayê.

dibareyey 1. *Nm.* Dibare bîyayeni, hîle û xwurde bîyayeni, tey hîle û xwurde û fêlîy û fenîy û oyûnîy bîyayeni. *Tr. Hilelilik.* Mi dibareyeya ci nêdîya ki ez ser o çîyên vaja. 2. *Nm.* Dibarey. Dibar/dibare bîyayeni, karûgurweyê dibareyî, wesfê dibareyî, tey dibare/difinik bîyayeni. *Tr. Tekrarlamak, yinelemek.* Ez dibareyda ci ra haydar nîya.

dibareyîn/i 1. *N.* Çî/keso ki dibareyê ci, hîle û xwurdeyê ci, xapandokeya ci esta, dibare kerdo. *Tr. Hileli ve kandırmacalı.* Ez kardê dibareyînî di çinî ya. Ê mi do bê dibare bo. 2. *N.* Dicareyîn/i, Dibarin/i, difinikin/i, difine/ê, difineyîn/i. Çî/keso ki bîyayîş û meydan amîyayenda ci di difinik/dibare esto. *Tr. Tekrarlı,*

mükerrerli, yinelenebilen. Mi bizanayê o filim dibareyîn o, ez xwu rê dima şîyê.

dibareyîney 1. *Nm.* Dibareyîn bîyayeni, tey (pa/mîyan di) dibare bîyayeni, dibare û hîle û xwurdeyê ci bîyayeni, tey xapandokey û xapênayeni estbîyayeni. *Tr. Hileli olmak, kandırmacası bulunmak, içinde ikiyüzlülük bulunmak.* Mi dibareyînda ê karûgurwedê nebixeyrî ra nefret kerdo. Ez fina mîyan nêkewna. 2. *Nm.* Dibariney, difineyey, difinikiney, dicareyîney. Dibarin/difinikin bîyayeni, difine/dicare bîyayeni. *Tr. Mükerreri/tekrarı olmak, ikilenebilmek.* Mi bixwu rê dibareyîna ci weşi amê. Eger dibareyê ci çinêbîyayê, mi nêşayê qezenc kero.

diber 1. *Mîm. Nn.* Dibere, dibereyîn. Bano ki kîberdê ci mîyan di kîbernakî esto. *Tr. İç içe iki kapılı olma.* Keyeyê Sûwêrek ê verênîy pêro jî diberîy bîy. 2. *Mîm. Nn.* Dibere, dibereyîn, dikîberiney. Bano di kîberin. *Tr. İki kapılı ev.* O yo bandê diberî di. 3. *Zîr. Nn.* Dibere, dibereyîn. Mexelê didîy, qezenco ki fina didini gêrîyayo. *Tr. İkinci ürün/hasılat.* Karê ma, bolkî diberî di vijêno. 4. *Zîr. Nn.* Dibere, dibereyîn. Çîyo ki do di finan di biqedîyo yan jî di finîy biramo. *Tr. İki el girmekle biten veya işlem gören tarla, veya iş.* Îlxat dekewto erddê diberî mîyan. Bi mi ki hettanî dihîrê do nêramo. 5. *Baz. Mat. Nn.* Dibere, dibereyîn, diqat. Jewî rê didi, verên rê di ver, parên rê di parîy. Çîyo (şekil, şeklo hîsabî) ki jewî rê bi didi ya tey muamele beno. *Tr. Bire iki, iki katına.* Çerçî ameyo, o yo sayanê xwu teneyî di diber dano. Yanê kîloyên sayan rê di kîloy xelle gîno.

diber/i *Sos. N.* Dibere/ê, dibereyîn/i. O keso ki wahîrê di beran o, di eşîran o. O/çîyo ki hem kişta pêran ra, hem jî kişta xalan ra cado bellî ra o. *Tr. İki aşiret, iki boy sahibi. Hem amca, hem de dayıları tarafından iki önemli ve belirli bir aileye sahip olan.* Mêrdekêndo diber o. Kam şeno bi ey a baş bikero ki?

diberaney *Nm.* Diberkîyey. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîşî di dibarane bîyayeni, zêdê di kîberana bîyayeni, zêdê di hetana bîyayeni, zêdê kîber kîberî mîyan di bîyayeni, zêdê di mexelan/belatana bîyayeni, zêdê di verana bîyayeni, zêdê jewî rê hergi fini didi bîyayeni. *Tr. İç içe iki kaplı olan evler olmak. Çift mahsul kaldıranlar gibi olmak, bire iki olan kazanç gibi olmak.* Key ki şima diberaneyda ci di, şa kemaney bivîno, bêrê wexta ma qisey bikerê.

diberi 1. *Nm.* Babetên kayên a ki bi new sîyan a kay bena. *Tr. Dokuztaş oyunu.* Ma verî diberi sîyan ser o kay kerdê. 2. *Nm.* Feqa diheti. Feqa ki di kiştan ra virazîyaya, reyayîşê ci bîyo bol çetin o. *Tr. Çift yönlü tuzak. İki taraftan da kurulan ve çıkışı hemen hemen mümkün olmayan veya çok zor olan tuzak.* Ey do mi rê diberi ronayê, mi ci rê ronê.

diberiney 1. *Nm.* Kîberî mîyan di kîbernakî bîyayeni. *Tr. Çift girişli kapı, kapı içinde kapılı olmak.* Diberiney mexsûsê Sêwregijandê verêninan a. 2. *Nm.* Wahîrê diberan, di eşîran bîyayeni. *Tr. İki aileye mensubiyet, iki ayrı önemli aşirete veya aileye mensup olmak.* Eger diberiney di di qezencîy bibê, di çehar jî zirarîy bibê. 3. *Nm.* Wahîrê di mexelan, wahîrê qezencdê didinî jî bîyayeni. *Tr. İki ürün sahibi olmak, iki ürünlü şeye sahip olmak.* Diberiney di qezencêndo şên esto. 4. *Nm.* Wahîrê cadê di kîberan bîyayeni. *Tr. İki kapılı yer sahibi olmak.* Rindeya diberiney weş a. Labelê ezîyetê ci jî xwu vîra mekerê. 5. *Zîr. Nm.* Wahîrê di finan, di veran bîyayeni, erdan di di finîy di qedîyayeni. *Tr. İki kezli tarla, iki defada biten tarla sahibi olmak.* Erdan di diberiney jû finan zehmetên o, jew finan jî rehmetên o.

dica *N.* O/a ki di cayê ci estê, wahîrê/a di cayan o/a, wahîrê/a di cayan. *Tr. İki yerli, iki mekanlı.* Merdimêndo dica yo ki zimistanî sûki do, amnanî jî dewi do.

dicanane *N.* Diganane. Wahîrê/a di ganan bîyayeni, di canê kesî bîyayeni, bi şikildê di canî ya. *Tr. İk canlı, iki ruhlu olmak, diğerlerinden farklı olmak.* Mêrdek dicanane yo ki bî çend finîy o yo deyêno piro, fina jî hewna nêmerdo.

dicane/ê *N.* Dicaneyîn/i, ducane/ê, digane/ê. O/çîyo ki di canê ci estê, bol estûr o, ze ki di heyatê ci bibê. *Tr. İki canlı, kahraman, cesur, yaman.* Hettanî ewro qe çinî yo, da des finîy deyayo piro. Labelê o yo hewna coy di. Dêmax kî dicane o.

dicaneyîney *Nm.* Dicaneyey, ducaneyey, ducaneyîney. Wahîrê di ganan bîyayeni. *Tr. İki canlı/ruhlu olmak.* Dicaneyîney di cesaret, cesaret di dicaneyîney esta.

dicanê *Nm. Bw.* Ducanê. Nêbo nêbo ki qarişê a cinêkeri bê ha! Çunkî a cinêki dicanê ya, giran a.

dicare/ê *N.* Ducare/ê, ducareyîn/i, difin/i, difine/ê, dibar/i, dibare/ê, difinik/i, dibarik/i. Çî/keso ki di finan di beno, tekrarê ci esto. *Tr. İki kere/kezli, mükerrer, ikileme, tekrarı olan.* Ez bixwu qaxûyê çîdê dicareyî nêgîna. Çunkî ez do bişa fina temaşe kera.

dicarey *Nm.* Ducarey, ducareyey, ducareyîney,

ducareyîni, difiney, difinikey, dibarey, dibareyeyey. Tekrarê ci bîyayeni, fina ci ya didinî jî bîyayeni. *Tr. İki defa/kezli olmak, mükerrer.* Eger dicareya îmtîhandê ci bibo, ez bixwu nêtersena. Çunkî ez do bişa a dersi ra ravêra.

dicarkele *Ş. Nn.* Dikele, birxul, bilxur. Şamîya ki tenedê şikatê ra virazêna. *Tr. Bulgur pilavı.* Dicarkele, mi bixwu rê rizîy weşêrî yo. Ê rizî şohretê ci, ê dicarkelî jî qîmetê wîtamîndê ci esto.[1]

dicay *N.* Çî/keso ki tey di letey, di finîy, di banîy, di warey, di hetîy estê. *Tr. İki yer/mekan, iki taraf/yan, iki parça/kısım.* Mi kerd di cay û mi da bi ci.

dicayane *Nn.* Di cayê ci estbîyayeni, bi şikildê wahîreyda di cayan an. *Tr. İki yer veya mekan sahibi olmak.* Merdimo dicayane wextên cayên do, wextnakî canakî do.

dicaybîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki bîyo di cay, bîyo di hetîy, bîyo di parçey, bîyo di letey. *Tr. İki kısım/parçaya, iki yön/tarafa ayrılan.* Vanê marro dicaybîyaye, hettanî ki estarey nêakewê nêmireno. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê: Boka ti bi dicay bê, ti bi di letey bê. *Tr. İkiye bölünesi, ikiye ayrılası, ikiye parçalanası diye yapılan beddua.* Dicaybîyaye! Boka cayên nêreso. Hele senîn da lajekdê mi ro!

di cay bîyayeni *f. M.* Dicaybîyayîş. Şeqîfîyayeni. Bi di ca ya pêra abirîyayeni, di cay bîyayen a bitûmî, di letey/parçey bîyayeni, di hetîy bîyayeni, şeq bîyayeni, di kiştîy bîyayeni. *Tr. İkiye bölünmek/parçalanmak, ikiye ayrılmak.* Di cay bîyayeni di jû finan rehmetên, jew fina jî zehmetên beno.

dicayey *Nm.* Di leteyey, letekerdişê bitûmî, abirnayîşê bitûmî. *Tr. İkiye ayrılmak/bölünmek.* Dicayey di, zehmetên nêbîyayê, ez do jî di bane bîyayê.

dicaykerde/ê *N.* Çîyo ki bîyo di cay/di hetîy, jewî kerdo di letey, jewî kerdo di parçey/kiştîy, jewî şeqnayo/şeqîfnayo. *Tr. İkiye ayrılan/bölünen.* Kolîyo dicaykerde, fina gird o. Gereg o ki fina di cay bo.

di cay kerdeni *f. M.* Dicaykerdiş. Di letey kerdeni, bitûmî di cay kerdeni, bitûmî bol letey kerdeni, bi şikildê di cayan a abirnayeni, di hetîy/kiştîy kerdeni. *Tr. İkiye ayırmak/bölmek, iki parçaya ayırmak.* Di cay kerdeni bes kero, ma fina lete nêkenê. Labelê ki bes nêkero, gereg o ki ma fina abirnê.

diceme/ê *N.* Dicem/i, dihel/i, dihele/ê. Kes/çîyo ki; kar û wezîfeyê ci, muamele û wezîyetê ci do di helîy bo, di cemîy bo, difinik bo, şewra û şan şane bo. *Tr. Sabah ve akşamcı, iki vardiyalı/öğünlü.* Mektebêndo diceme o, pêro qayîl nêbenê şirê ûja.

dicemeyey *Nm.* Diheleyey, diheley. Dicem/diceme bîyayeni, dihel/dihele bîyayeni, şewdirok û dihîrok bîyayeni, şewra û şan kar dîyayeni, şewra û dihîrê kar dîyayeni yan şewdirok yan jî dihîrok bîyayeni. Mersela, ya helên yan jî hîrê helîy nêbîyayeni. *Tr. İki öğünlülük, iki vardiyalılık.* Eger diceme bo, nêbeno. Çunkî dicemeyey di ez zirar kena.

di cemîy *Nb.* Di helîy, şewra û şan, di finîy, karê di helan, karê di ceman, wezîfeyê di helan ûzn. *Tr. İki öğün, iki vardiya, sabah ve akşam olmak üzere iki defa.* Ez do nê darîyê xwu des rojîy jû bi jû di cemîy bûra.

dicey *Nn.* Digeçey, digeça, diode, dicay. Çî/keso ki di cayê ci, di geçeyê ci yan jî di kiştê ci estê; wahîrê di cayan, di geçayan yan jî di kiştan o, pa di kiştîy, di cay, di odey, di teney terefîy estê ûzn. *Tr. İki bölüm/bölmeli, iki haneli, iki taraf/taraflı, zülcenaheyn, iki kanatlı.* Kitabêndo dicey bî. Ceyîn di qeç û bandereya qeçekan nûşnê bî, ceyên di jî may û bandereya mayan nûşnê bî.

diçeqe/ê *N.* Dişaxe/ê, dibare/ê, dikişte/ê, dibire/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki di çeqê ci estê, wahîrê di çeqan o, di şaxê ci estê. *Tr. İki çatallı, ikiye ayrılan, iki dallı.* Kaşka to o çîyo diçeqe bidayê bi ci.

diçeqeyey *Nm.* Dişaxey, dibarey, dikiştey, dibirey. Diçeqe/ê bîyayeni, wesfê diçeqan ci ser o bîyayeni. Çîyo (bi zewmbîvaje ya keso) ki di çeqê ci estê, wahîrê di çeqan o, di şaxê ci estê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İki çatallılık, ikiye ayrılmak, iki dallı olmak.* Kaşka to o çîyo diçeqe bidayê bi ci. Çunkî diçeqeyda ci bol kerametîy estê.

diçime/ê 1. *Mat. N.* Diçimeyîn/i. Çî/şeklo ki di çimeyê ci estê, kes di cayan ra şeno çareser kero. *Tr. İki açılı.* Şeklêndo diçime bî. Mi şa çareser kero. 2. *Cog. N.* Çîyo (ro/şet, ko) ki di çimeyê ci estê, awa ci di cayan ra zêna, vêrê kodê ci di cayan a esto. *Tr. İki kaynak/menbalı, iki yönlü geçit veren dağ veya dağlık bölge.* Royêndê ci yo diçime esto. 3. *Ed. N.* Çîyo (kitab, nuşte) ki raşteyênda xususên, ê merseleyên ca kena, nîşan kena, tesbît kena. *Tr. İki kaynakçalı/*

1 Vajeka "pilav"î Tirkî nîya, Farîsî ya, Farîsî di bi şikildê *"pulavê"* ya ravêrena.

kaynaklı. Xusûsêndo diçime o. Eger jûçime bîyayê, ma nêşayê teqez kero. 4. *N.* Çîyo ki di çimeyê ci estê, wahîrê di çiman o, debîyayîşê ci yê di cayan esto, di cayan ra çîyên debeno de, di geçeyê ci estê, di babê ci estê. *Tr. İki gözlü, iki girişli, iki haneli, iki bölümlü, iki bablı.* Refêndê ci yo diçime est bî, hurna çimeyê ci şikîyay bîy û dekewtîy bîy.

didi *Mat. Bw.* Di 1. Mi do didi bidayê bi ci, ey mi ra jew waşti.

didi bi didi *Nn.* Hergi fini bi didi ya vera vernî yan jî vera peynî amordeni. Hergi fini bi didi ya muamele kerdeni, hergi fini bi didi ya muamele bîyayeni, tim bi didi ya wezîfe dîyayeni. *Tr. Her defasında ikişer ikişer. İleriye veya geriye ikişer ikişer saymak.*. Didi bi didi amordîy.

didi bi didiyey *Nm.* Didi bi didi bîyayeni. Hergi fini ya vera vernî yan jî vera peynî bi didiyan a şîyayeni, bi didi ya amordeni, bi şikildê didi bi didi ya muamele kerdeni. *Tr. İkişer ikişer saymak, ikişerli ikişerli olmak, ikişerli muamelede bulunmak.* Ci rê va: Didi bi didi amori. Ey nêşa didi bi didiyey a amoro.

didiki *Mat. Nm.* Çîya ki ser o sebirê 2î nuşîyayo, nimroyê ci 2 yo. *Tr. İkili, üzerinde 2 numarası/rakamı bulunan şey.* Mi ci ra hewtiki giroti û didiki nê ser, înan qebûl nêkerd.

didil/i 1. *N.* Hulhul/i. O/çîyo kişubhedo, tedeşubheest o. *Tr. Şüpheci, şüphede zaafı olan.* Merdimo didil nêşeno rehat kero. Çunkî tede safîyey çinî ya. 2. *N.* O/çîyo ki zerrî daya di merdiman, zerrîya ci kewta di merdiman. *Tr. İki kişiye gönül veren/kaptıran.* Didil o ki; o nêşeno qelbê xwu jew kero.

didiley 1. *Nm.* Hulhuley. Şubhedi bîyayeni, şubhedi zaafê ci bîyayeni, wesfê didiley ser o/tey bîyayeni. *Tr. Şüphecilik.* Merdimo ki nêşo qelbê xwu safi kero, do ezîyeti di bimano. Çunkî o yo didiley di asnaw keno. 2. *Nm.* Zerrîya ci di merdiman di bîyayeni, zerrî kewteni di qelbî safi nêkerdeni. *Tr. İki kişiye gönül kaptırma.* Zerrîya xwu di merdiman meki. Çunkî didiley di kes beno çêlekeş.

didime/ê *N.* Didimeyîn/i. Çî/heywano ki di dimeyê ci estê. *Tr. İki kuyruklu şey veya hayvan.* Înan xwu rê dimedergo didimeyên herîna bî. Xwu rê tede tim şamik û îsotîy û balcanîy sûr kerdê.[1]

didimeyey *Nm.* Didimeyîney, di dimeyê ci bîyayeni, diboçikey. *Tr. İki kuyrukluluk.* Didimeyey jû çîyan di bena, jû çîyan di nêbena.

difek/i 1. *N.* Difeke/ê. O/çîyo ki nêşayo qisanê xwu bi jewnakî ya jew kero. *Tr. Ağız birliği olmayan.* Merdimêndo difek o ki ez bixwu nêşena bi ey a ray şira. Çunkî bi ci ya emeley nêbena. 2. *N.* Difeke/ê. Çîyo ki di fekê ci estê. *Tr. İki ağızlı, iki girişli.* Zengenêndê ma yo difek bibo, ez do deha weş kolan bikera.

difeke/ê *N. Bw.* Difek/i. Eger difeke bo, ma do pa wezîfeyî bîyarê ca. La ki nêbo jî, karê ma do bimano meşti.

difekey 1. *Nm.* Diçimeyey, difekeyey. Di dekewtişê ci bîyayeni. Difeke bîyayeni, wesfê kes û çîyandê difekan ser o bîyayeni. *Tr. İki ağızlılık, çift girişlilik.* Qesrênda difekên a. Labelê fekêndê ci girote o. 2. *Nm.* Qisanê xwu jew nêkerdeni, bi jewî ya qisanê xwu jew nêkerdeni. *Tr. Ağız birliği edememek, fikirde kıbleyi sağlayamamak.* Mi vatê beno, înan fekê xwu kerdo jew. Ez winîyaya ki ê jûfekîy nîyê, hergi jewdê ci yo babetna vano.

difekeyey *Nm. Bw.* Difekey. Difekeyeya ci ma rê kari bî, zirari nêbî. Şima bîlaheq û bîlasebeb rişti.

difelqe/ê *N.* Çî/keso ki di felqeyê ci, di gilê ci, di şaxê ci, di kiştê ci, di hetê ci estê. *Tr. İki kanatlı, iki taraftan da hissesi olan, iki dallı/cihetli, iki parça.* Merdimêndo difelqe o; zêdê mi sirf pêran ser o nîyo. Eger lazim bo, vistewranê ci hema resenê ser.

difelqeyey *Nm.* Dikiştey, dişaxey, dihetey, dicayey. Difelqe/ê bîyayeni, dişaxe/ê bîyayeni, dikişt/i bîyayeni, dihet/i bîyayeni, dica bîyayeni. *Tr. İki dallı olmak, iki taraftan olmak, iki taraftan sahipli olmak.* Ez a verînde ra yo difelqeyeya ci vînena. Şima nêşenê a kişti, bivînê.

difikirane *Nn.* Difikirkî, dişikane. Çî/keso ki ze ki difikirê bo, ze ki di fikrê ci bibê, ze ki wahîr û wesfê dişikan tey bibo. *Tr. İki fikirli gibi, ikircikte kalmak.* Ez winîya ûja di difikirane kewtîy pê, ez şaş menda!

difikiraney *Nm.* Difikirkîyey, dişikaney. Difikirkî bîyayeni, dişikane bîyayeni, zêdê dişikan bîyayeni, wesfê dişikan ser o bîyayeni. *Tr. Fikirde ikirciklik, fikir birliği edememek.* Difikiraneya di mend.

difikire/ê *N.* Kes/çîyo ki; fikrê xwu nêşayo jû kero, fikrê ci didi yê yan jî deha bol ê, fikirdê xwu di jewane nîyo, fikrê ci xilt o, bi fikirdê xwu ya bawerey nêdano kesî, bêemel o. *Tr. Çok*

1 Dime derg: Tawa.

fikirli, fikrinde samimi/kararlı olamayan, fikir birliği sağlayamayan, fikriyle güven vermeyen. Difikire di, şî û ame.

difikirey *Nm.* Bêqerarey, bêemeley. Fikirdê xwu di jewane nêbîyayeni, bi fikirdê xwu ya bawerey nêkerdeni, jûqulbe nêbîyayeni. *Tr. Fikir birliğinin olmaması/sağlanamaması, güvensizlik, samimi olmama.* Difikirey ra kesên jî nêşeno nafidar bo. Sifte jûfikire bê û bizanê ki şima kê ra yê, şima yê çiçî wazenê. Şima yê jew o vanê em, jewê vanê gum.

difin/i *N. Bw.* Dicare/ê. Çîyo difin, deha weş kesî aqil di maneno.

difinane *Nn.* Difinikane, dicarane, ducarane, difinkî, difinikkî, dicarkî. Çî/keso ki ze ki tey difinik bibo, tey dicar/dicare bibo. *Tr. Mükerrer gibi, yinelercesine, tazelercesine, tekrarlarcasına.* Mi rê difinane ame. Fina jî gereg ki ma bewnîyê ci ra.

difinaney *Nm.* Difinikaney, dicaraney, ducaraney, difinikkîyey, difinkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayî di zêdê di finana bîyayeni, zêdê di barana bîyayeni, wesfanê jew nêbîyayan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Mükerrercesine, tekrarlarcasına.* Bi difinaney a nêbeno, do bi jûfinaney a bo.

difine/ê *N. Bw.* Dicare/ê. Şîret jûfine weş o, difine weş nîyo.

difiney *Nm. Bw.* Dicarey. Dicarey jû cayan di weş a, jû cayan di weşi nîya.

difinik/i *N. Bw.* Dicare/ê. Difinikî rê çirê tîya qehrêna ki? O do fina bimojîyo.

difinikey *Nm. Bw.* Dicarey. Difinikeyda ci ya mexapîyê, finakî şima nêşenê temaşe kerê ha!

digame/ê *N.* Digam/i, nezdîyek/i. Cayo nezdî. Cayo ki hema di gamîy di qedêno, kes reseno ci ûzn. *Tr. Yakın, hemen şuracık, iki adımlık.* Ellahxeyr, cayêndo digame o. Ti hend xwu rê kenê derd û gire!

digamey *Nm.* Digam/i/ê bîyayeni. Hendê di gaman nezdî bîyayeni. *Tr. İki adımlık, çok yakın olmak.* Ez a digameya ci qet nêvînena. Ez a xwu rê texmînê şîyayîşdê ci kena.

digane/ê *N. Bw.* Ducane/ê. Merdimêndo digane o, ma rew rewî kewno?

diganey *Nm. Bw.* Ducaney. Diganeya ci qe zerrîya şima nêveşnê?

digdigî 1. *Nn.* Lej, pêverdayîş, minaqaşe. Pêdi lej kerdeni, pêvero vinderdeni. *Tr. Tartışma, kavga, mücadele, sözlü sataşma, direniş.* Ê yê digdigî kenê, vengê ci yo pêt yeno. 2. *Nn.* Lerz, lerzinik, lerzayîş. Lerz/livo ki; kewno bedendê kesî kewno erd û cayan û guneno pêro. *Tr. Titreme, titreşim, depreşim, depreşme. Kımıldanırken birbirine değmek, birbirine doğru titreyerek gitme.* Ez winîyaya a qiserda to ser ra digdigî kewti saqan û lewan ser. Ma dima axirî ki şa amoş kero.

digoş *Nn.* Babetên labendên o ki, qando ki deha bol/vêşî bar wegîrê xwu ser, doşîyan û milî ser ra verdeyêno mîyandoşîyan ser û pa barê kesî zeyîdêno. *Tr. Daha çok yük kaldırabilmek için iki omuz arasından hafifçe arkaya doğru sarkıtılan şerit veya ip düzeneği.* Digoşê xwu eşt xwu mîyandoşî ser û pa barê xwu pêrko wegirot.

digoşe/ê *N.* Çî/keso ki di goşê ci estê. Jûgoşên bibo, qandê weçîyayeni, qandê mojnayeni digoşi jî bena. *Tr. İki kulaklı.* Biza jûgoşi nê, biza digoşê bigî û beri de ki ê geldê bînî.

digoşê *Nm.* Digulî, digoşî, milêbîya digulî, milêbîya dibêçiki, bêçika digulî, bêçika di giştî. *Tr. İki parmaklı dirgen.* Mêrdekê serewişkî digoşê ya xwu girot û kewt gidîşî ser.

digoşî *Nm. Bw.* Digoşê. Mi kerd ki digoşî mercûyan bin ra kero, bin ra marên vijîya.

digulîlik/i *N.* Çî/keso ki di gulîlikê ci estê. Mîyan di di gulîlkê ci yê zêdê gulleyan estê. *Tr. İki yumurta sarısına sahip yumurta veya iki yumurta sarısı gibi misketi olan şey.* Hako digulîlik bî. Gulîlikê ci yo bîn berkeyê ci bî.

digur/i *Teks. N.* Çîyê xwuradayîşî yo ki, deştenî di goreyê çîyandê bînan deha mezbût, deha pêt, deha qalin û deha metîn virazîyayo, kêlê ci diqat erzîyayê bi ci. *Tr.* Overlok. O qumaşo ki ti ya vana, qumaşêndo digur o. Ez ey nêşena bi a vayey a bida.

digurey *Teks. Nm.* Digur/i bîyayeni, wesfê çîyandê diguran tey bîyayeni. Çîyê xwuradayîşî yo ki deştenî di goreyê çîyandê bînan deha mezbût, deha pêt, deha qalin û deha metîn virazîyayo, kêlê ci diqat erzîyayê bi ci; a o çî bîyayeni. *Tr.* Overlokluluk. O qumaşo ki ti ya vana, qumaşêndo digur o. Ez ey nêşena bi a vayey a bida. Digureya ci sebebê vaybîyayîşdê ci ya.

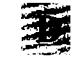
dihel/i *N. Bw.* Diceme/ê. Boka dihel bo ki helên ez, helên jî pîyê mi şiro.

dihele/ê *N. Bw.* Diceme/ê. Mamostî va: Eger mekteb dihele bo, ez zewmbî karên nêşena bikera. Ez bi mektebî ya girêdeyêna.

diheleyey *Nm. Bw.* Dicemeyey. Diheleyey di karê ma esto, ma zirardanîy nîyê.

dihet/i *Nn.* Dica, diber/i, dikişt/i, didoşî. Çî/keso ki dihet o, dikişt o, didoşî yo; di kiştê ci, di hetê ci, di doşîyê ci estê. *Tr. İki yönlü, iki taraf/..lı.*

Dihet o. Bi di hetî ya jî cayê ci mezbût o.
dihetey *Nm.* Dikiştey, dicayey, didoşîyey, dibe-rey. *Tr. İki yönlülük/..lılık.* Merdimo dihet bî. Beşîktaşî û Dîyarbekirî pêya pêverikên viraşt, o şaş mend ki do kişta kamcîn taximî bigîro.
diheyat/i *N. Bw.* Ducane/ê. Merdimêndo diheyat o, kesî ra nêterseno.
diheyatey *Nm. Bw.* Ducaneyey. Diheyateyda ci ra nê. Labelê ez Ellahî ra tersena.
dihîrane *Nn.* Dehîrane, wextê dehîri. Wext/çaxo ki dihîri bena, zemanê dehîri. Hergi dihîri. *Tr. Öğleleri, öğle vakti, öğle zamanları, her öğle.* Mi dihîrane nobeti tepiştê, ey şanane.
dihîraney *Nm.* Dehîraney. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîşî di dihîrane bîyayeni, tey/ser o wesfê dihîraneyî bîyayeni. *Tr. Öğleleri olmak, öğle vakitlerinde olmak, öğleye ait olmak.* Mi dihîraneya ci jî pers kerdi, winî nêvijîyê.
dihîri *Nm.* Dehîri, peroj, peroc. Orteyê nîmedê rojên, çoşmeyê diwêsî, wextê tepedibîyayîşdê tîjîyeri. *Tr. Öğle.* Dihîra tepîya êre bîbî. Hewna ma nan nêwerd bî. Ê ez senîn fina şina kardê ci ki? Merdimêndo kednezan o.
dijane *Nn.* Şijane. Zêdê dijan/şijan a. Şijey senîn ki benê, winî bîyayeni. Zêdê şijana kesî ra şî-yayeni, pîs bîyayeni. *Tr. Kirpiler gibi kişiye batıyor olmak.* Ti yê çi winî dijane lox benê ki?
dije/ê *Zoo. N. Bw.* Jije/ê. Dijeyêndo werdîkek o quli ra vijêno teber.
dijni 1. *Cog. Nm.* Yaxer, dijne, decne, dejne, şilî, variş, varen, baran, reya. *Tr. Yağmur.* A roji dijni înan ser o zêdê erqana ameyê war/va-rayê. 2. *Ş. Nm.* Şamîyên a ki bi ardan û ronî û sol a virazêna. *Tr. Yağ, un ve tuz kullanılarak yapılan bir çeşit yemek.* Cinîyê nikay beno ki jî nêzanê dijni virazê.
dikeki 1. *Cog. Zîr. Nm.* Erdê karitişî yo werdîkek. Erdê karitişî yê ki hendê pagên ê. *Tr. Küçük ekim dikim arazileridir ki bunlar daha çok arazinin engebeli, parçalı olduğu dağlık yer-lerde olur, yalakçık.* Dikekênda ma esti bî, ma bi zor a ci ra werdê xwu vetê. 2. *Nm.* Lingeki, nigeki. Cayê werdîy ê ki bi misilban a virazî-yayê û nê zêdê mêrdifanana yê. *Tr. Basamakçık, basamakçık şeklindeki küçük arazi parçaları.* Dewê ma bi rexêno yê ki, erdê ci bolkî dikekan ra peyda benê. Her kes xwu rê balcan û şamik û îsotanê xwu yê werdî tîyanan ra vejeno.
dikey *Cog. Zîr. Nm.* Erdan di diki bîyayeni, cayan-dê koyînan mîyan di erdêndo werdî bîyayeni, herûna erdandê karitişî di cayêndo werdî bî-yayeni. *Tr. Tarımda, arazide arazinin küçük olması. Eğimli arazilerde ekilebilir küçük bir arazi, yalak (Alanya yöresinde).* Nêercîyayena ci, dikeyda ci ra bî.

diki 1. *Zîr. Nm.* Erdê karitişî yo awî yo werdî. Eger diki bejî bo, wexta bena alaqi. *Tr. Birkaç par-sel kadar küçük olan ekim ve dikim arazisi, yalak.* Dikênda ci ya, o yo vano beno ki dinya alem pêro ê ci yo. Finê sereyê xwu berz kero û bewnîyo cayandê bînan ra, do bivîno. Labelê zêdê gadê citi kewto nîre û canakî o yo nêvî-neno. 2. *Nm.* Merdifanekîy, mêrdifanîy. Dikê werdî yê zêdê nêrdifanan. *Tr. Basamak, aşama, yalak.* Diki bi diki şî, bi o babet a kewt dîyar û şî qatê desî. 3. *Nm.* Ref. Hergi ca/geçayênda refî rê vajêno. *Tr. Raf, rafın her bir bölmesi, basamak, rafın her bir gözü.* Cinêka xatûni berdîy firaqê xwu diki di bi dûzanên a ronay. Kes qîmiş nêbîyê ci ra tebaxên rono û xwu rê nanekê xwu bûro.[1]
dikişt/i *N.* Dikişte/ê, dihet/i, diber/i, didoşî. Çî/keso ki di kiştê ci estê, wahîrê di kiştan o, wahîrê di hetan o, di hetan ra mezbût o. *Tr. İki cepheli/taraflı, iki yönlü/kanatlı.* Merdimêndo dikişt o. Cora qelbê ci rehat o. Vano, cayên nêbo, qey do cayên bibo.
dikiştey *Nm.* Dikişt/i bîyayeni, dikişte/ê bîyayeni. Di kişt/hetê ci bîyayeni, wahîrê di kişt/hetan bîyayeni, di hetan ra mezbût bîyayeni. *Tr. İki cephelilik/kanatlılık, iki taraflılık/yönlülük.* Eger dikiştеyda ci ra nêbîyayê, ey ûja di nêşayê ca bigîro.
dikoşe/ê *N.* Dikoşeyîn/i. Çîyo ki di koşeyê ci estê, pa di koşey estê. *Tr. İki köşeli, çift köşeli.* Çîyêndo dikoşe bî. Labelê çiçî bî, nîno mi vîrî.
dikoşeyîney *Nm.* Dikoşeyey. Di koşeyê ci bîyaye-ni, pa/tey di koşey bîyayeni, dikoşe/ê bîyayeni, wahîrê/a di koşan bîyayeni. *Tr. İki köşelilik.* Ez dikoşeyîneyda ci ra remaya. Eger dikoşê nêbîyayê, mi rê lazimi bî.
dikulik/i *Zoo. N. Bw.* Dîksilêman/i. Boka to di-kulik nêkişt? Guna yo ha!
dikulikey *Zoo. Nm.* Dikulik bîyayeni, teyrûtûrî mî-yan di dikulik bîyayeni. *Tr. Hüdhüd, Hüdhüd-ü Süleymani, ibibik. Kuş cinsi içinde Hüdhüd-ü Süleymani olmak.* Dikulikeya ci do ci rê se kero? Peynî kewto zaliman destî.

1 Esas nameyê dikandê erdan jî tîya ra yeno. Çunkî dikîy jî pêro werdîy ê, bolkî jî rexan di zêdê mêrdifanan ê, zêdê lingandê mêrdifanan ê.

dila 1. *Nn.* Layo diqat. Wahîrê ladê diqatî. Kes/çîyo ki; tey, di lay estê, wahîrê di layan o. *Tr. İki katlı ipe sahip olan, iki katlı ipli.* Merdimo dila, do rew biqedîno, o hîrêla do, berey biqedîno. 2. *Nn.* Dilay pêvero bîyayeni, zoyê layan, zolay. *Tr. Çift iplikli.* Dila mezbût o. Ez texmîn kena ki jûla do rew bivisîyo. 3. *Nn.* Diawîy (nê la yê) pêvero bîyayeni, zolayey. *Tr. İki çaylı. İki çay sahibi.* Koyo dila do deha vêşî mexel bido. Çunkî awê ci deha vêşîy ê. 4. *Nn.* Cayo ki di layê ci estê. *Tr. İki çayı olan yerleşke.* Dewa dila deha rind a.

dilayey 1. *Nm.* Layan di di qatîy bîyayeni, wesfê di layan tey bîyayeni. *Tr. İki katlı ip olmak, iki kat ipe sahip olmak.* Na giraney layên nêwerzanena. Ci rê di lay lazim ê. 2. *Nm.* Dilayey, zolayey. Layan di fer nê, zo bîyayeni. *Tr. İki çaylı, iki tane çaya sahip olmak.* Dewênda dila ya; akişt la, nakişt la. Çend şenê dewar warî kerê. Qe wazenê awi bancê erdan ser citêrey bikerê.

dilbaz/i *N.* O/çîyo ki bi jewî ya xwu rê kay keno, pa hulo beno, pa zerrîya xwu keno weşi, pa xwu rê dostekey keno, pa werzeno û roşeno, bi ci ya (qe beno ki) vajêno. *Tr. Gönül eğlendiren.* Bi ey a emeleya mi çinî ya. Çunkî ey par xwu rê jûnakî dî, di mengîy pa kay kerd, dima jî ci ra bî geyrî. No merdim ez texmîn kena ki do dilbazên bo. Ez ba, şima do keynera xwu ey ra dûrî finê.

dilbazey *Nm.* Bi jewî ya kay kerdeni, pa zerrîya xwu weş kerdeni, pa dostekey kerdeni, bi jewî ya hulo bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên a kay keno, pa zerrîya xwu keno weş, pa hulo beno, pa dostekey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Biriyle gönül eğlendirmek, onu kullanmak, flört yapmak.* Mêrdekêndo dilbaz bî. Şarî ci rê va: Bi a keyneker a kay meki, wahîrê ci do to pîs kerê. Ey va, keso ki mi pîs kero hewna marda xwu ra nêbîyo. Şima bidîyayê, wihêranê ci, çi belaûbêterîy ardîy ci sereo! Herro ti, ti baqil nêbenê!

dilber/i *N.* Nazdar/i, nazenîn/i. O ki zerrîya kesî tireno, kes beno aşiqê ci, zerrîya kesî gunena ci ro, xasekeyda ci ra kes beno aşiqê ci, dilê kesî gîno û beno. *Tr. Cazibesiyle kişiyi alıp götüren, kişiyi kendisine kaptıran, aşık eden, gönül çalan.* Dîlberê zerrîda ci bî. Înan bi nebixeyreyda xwu ra ci ra kerd. Dayaxa ci nêmendi, bol nêşî, keyneki nêweş kewti.

dilberey *Nm.* Zerrî giroteni, nazenîney, nazdarey, xasekey, weşey. Dilber/i bîyayeni. Wesfê dilberan ci ser o bîyayeni. Bi xasekey û weşeyda xwu ya aşiqê xwu kerdeni, bi xasekey û rindeyda xwu ya zerrîya jewî xwu kerdeni. Kes/çîyo ki; kesî bi eşqdê xwu ya besteno, kesî keno girêdayeyê xwu, kesî keno besteyê xwu, zerrîya kesî tireno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ney ci ser o bîyayeni. *Tr. Cazibesiyle birinin gönlünü çalmak, kendisine aşık ettirmek.* Dilberey karê hergi kesî nîyo. Dilberi do bixwu dilan bero.

dilbeste/ê *N.* Zerrîbeste/ê. O/çîyo ki zerrîya ci dekewta jewî, zerrîya ci bi jewî ya girêdeyaya. *Tr. Aşık, gönlünü kaptıran.* Dilbesteyên ame mi heteki, tede taqet nêmend bî. Mi vatê belkî hema do bikewo.

dilbesteni *f. M.* Dilbestiş. Zerrîbesteni, aşiqey. Zerrî bi jewî ya girêdeyeni, zerrî jewî kewteni, aşiqê jewî bîyayeni. *Tr. Birine gönül vermek, gönül kaptırmak, aşık olmak.* Dilbesteni adirên o ki kê zerrî kewo, ey veşneno.

dilbêş/i *N.* Zerrîweş/i. Kes/çîyo ki; zerrîya ci weş a, kesî rê xirabey nêkeno, bi xirabeyda kesî ya qayîl nêbeno, ci zerrî ra çîyêndo xirab nîno, qandê kesan hewlîni wazeno. *Tr. İyi kalpli. İçinde kin, nefret, kemlik olmayan.* Merdimêndo dilbêş nêbo, wina hemini rê rindey nêwazeno û nêkeno.

dilgerm/i *N.* Zerrîweş/i. O/çîyo ki zerrîya ci pak a, ci zerrî di xirabey çinî ya, kesî vera xwu anceno, kesî ra nêremeno. *Tr. Sıcak kalpli, hoş, temiz gönüllü, sevecen ve sempatik.* Lajekêndo dilgerm o, ti vajê ki dilgermeya ci hendê keynênda ezeb a.

dilgermey *Nm.* Zerrîweşey, zerrîpakey. Pîze di xirabey çinêbîyayeni. *Tr. İyi kalplilik, kalbinde kötülük olmamak, hoşluk, sevecenlik, sempatiklik.* Dilgermey hergi merdimî di nêbena. Çunkî merdim esto ki dîlserd o, esto ki jî zêdê serdangermokan finê keno germ, finê keno serd.

dilbêşey *Nm.* Zerrîweşey. Hewlîni waşten û hewlîni kerdeni, xirabeya kesî nêwaşteni, zerrîya ci weşi bîyayeni. Çî/keso ki zerrîya ci weş a, weş vîneno, weş şikêr beno, ci zerrî di xirabey çinî ya, qelb û zerrîya ci jewanê ya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Gönlü hoş olmak, iyi kalplilik.* Dilbêşey di weşey esta, tey razîyey esta.

dilbirîn/i *N.* Zerrîdirbetin/i. O/çîyo ki zerrîya ci bi eşqî ya bîya dirbetini. *Tr. Gönlü yaralı.* Mêrdekên raştê ci ame, ci rê va, ez dilbirîn a. Ey jî ci rê va, çirê waştîya to to nêdanê? Mêrdekî ci rê va: Ellah xeyrê xwu bi to kero! Ez dilbirînê waştî nê, ê Rebbdê xwu yê merhemetkarî ya.

dilbirîney *Nm.* Zerrîdirbetiney. Dilbirîn bîyayeni, zerrî helak bîyayeni, zerrî bi jewî kewteni,

aşiqê jewî bîyayeni. *Tr. Gönlü yaralı olma, aşık olmak.* Dilbirîney do ci biveşno. Çunkî o yo nêşeno dilbirîneya xwu eşkera kero.

dildan *An. N. Bw.* Dindan. Dildanê ci bîbîy zerdîy, nêşayê bestero kero.

dilejik/i *Nn.* Dibêçik/i, dilejg/i, digulî, digişt/i. O/çîyo ki di giştê ci estê, di çetelê ci estê, di bêçikê ci estê, di gulîyê ci estê. *Tr. Çift çatallı.* Dilejik eşt cêr û rema şî keye.

dilejikey *Nm.* Dibêçikey, dilejgey, digulîyey, digiştey, diçeteley. Di çetelê ci, di bêçikê ci, di gulîyê ci, di lejg/lejikê ci bîyayeni, nînan di wahîrê didîyan bîyayeni. *Tr. Çift çatallılık.* Eger dilejikey di kemaney esta, ti jî bi sêgulîyer a kar biki wa karê to rewane bo.

dilete/ê *N.* Çî/keso ki bîyo di parçey, di parçe yo. *Tr. İki paça, iki parçalı.* Ê diletî beri. Çunkî sifte sifte o do biveşo.

dileteyey *Nm.* Diparçeyey. Di parçey/letey bîyayeni. *Tr. İki parçalılık, iki kısımlılık, iki bölmelilik.* Dileteyey di rehmetên çinî yo. Çunkî kam ki bî di letey, ey kerd vinî.

dilig *Eko. Nn. Bw.* Debar. Merdim esto ki diligê xwu bi citêrey a, esto ki bi memûrey a, esto ki bi esnafey a, esto ki bi bazirganey a û fina esto ki jî bi sîyan a vejeno. Ellahû Teala Quranê Kerîmî di wina vano: "Bi qaxûdê diligî ya qeçekanê xwu mekişê; rizqê şima jî, ê înan jî ma danê. Kiştena înan sûjêndo gird o." (Îsra, ayati 31.)

diling/i *Nn.* Dinig/i, dilingî. Çî/keso ki lingê ci didi yê, wahîrê di lingan o, di lingan ser o vindeno. *Tr. İki ayaklı, iki ayak üzerinde dolaşan.* Dîk, însan, tayên heywan diling o.

dilopi *Nm.* Çilki, dalpa. Hergi damlaya aw û çîdê zêdê awîyan. *Tr. Damla.* Eger banê ci dilop nêkerdê, înan lox nêkerdê. Mêrdekî va: Hergi dilopa yaxerî ze bî ze tasên awi.

dilsaz/i *N.* O/çîyo ki xwu rê pa hulo beno, pa kay keno, zerrîya xwu pa weş keno, pa ganê xwu honik keno. *Tr. Gönül eğlendiren, aşk yaşayan, aşkla oyalayan.* Dilsaz o ki, kes bi ey a nêşeno baş bikero. Labelê kes şeno ci ra dûrî kewo.

dilserd/i *N.* Zerrîserd/i. O/çîyo ki zerrîya ci serd a, bixwu serd o, kesî bi zerrîweşeyda xwu ya nêşeno bianco vera xwu. *Tr. Soğuk, sempatik olmayan.* Dilserdên o ki wexto ki kes şino ci heti, o do tim televîzyon temaşe kero.

dilsitar/i *N.* O/çîyo ki şeno zerrîda xwu rê wihêrey bikero, zerrîtenik nîyo, metîno û şeno manîyê xirabeyda xwu bo, şeno livêndê sebirane ya şiro. *Tr. Sabırlı, aşırılıklarına mani olabilen.* Dilsitarên bîyayê, mi do bişayê vajo şorî bi ci ya qisey biki. Labelê ez tersena ki do ci destî ra, ci fekî ra zirarên bêro keynekeri.

dilşa *N.* Dilşad/i, zerrîşa, zerrîşad/i. O/çîyo ki zerrîya ci bîya şa, kêf do. *Tr. Sevinçli, gönlü hoş.* Waştîya lajekî dê bî ci, lajek dilşa bî. To bidîyayê kerdê bifiro.

dilşad/i *N.* Dilşa, zerrîşa. O/çîyo ki zerrîya ci bîya weşi, zerrîya ci gêrîyaya, bi çîyên a bîyo razî. *Tr. Gönlü alınan, razı edilen, sevinçli.* Kes bi merdimdê dilşadî ya şeno karanê xwu bido kerdeni. Labelê dilbirînî ya qethan!

dilşadey *Nm.* Dilşayey, zerrîşayey. Zerrîweş bîyayeni, zerrî gêrîyayeni, zerrî giroteni, razî bîyayeni, razî kerdeni. Kes/çîyo ki; zerrîya ci weş a, kêfê ci ca do, o yo şa beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Gönlü hoş olmak, razı olmak, sevinmek, sevindirilmek.* Dilşadey çîyênda weş a ki kes pa beno ze motori.

dilşaî *Nm.* Zerrî giroteni ser o, zerrî gêrîyayenî ser o, zerrî weşey ser o, rindey/hewlîney ser o. *Tr. Gönül hoşluğu ile ilgili, gönül almakla ilgili, sevinmek ve sevindirilmekle ilgili.* Dilşaî di zerrî benê weşîy, qelbê şikatey benê weşîy, zerrî gêrênê û hergi ca di roşinaîyên virazêna, dinya beno şên.

dilûlî *Sn. Nm.* Tifinga dilûlî. Tifinga ki di lûlîyê ci estê. *Tr. İki namlulu tüfek, çifteli.* Seydgerî dilûlî kerdi vera betan û nê pa.

dilûlîyey *Nm.* Tifingan di di lûlîya ci bîyayeni, tifingi di di lûlî bîyayeni. *Tr. Çifteli, çifte namlulu silah.* Dilûlîyey, deha bolkî qandê nîşangirotişî ya.

dilxûn/i *N.* O/çîyo ki zerrîya ci ya gonî virêjena, zerrîya ci dirbetin a, ci rê neheqey û zulmê girdîy bîyê. *Tr. Gönlü/yüreği yaralı, yüreği kanayan.* Dilxûn o, ci meveyê. Çunkî şima dest panê, do bido bermî ser.

dilxûney *Nm.* Zerrîdirbetiney. Dilxûn/i bîyayeni. Wesfê dilxûnan ci ser o bîyayeni, zerrî gonî viriteni, dûçarê neheqeyda girdi bîyayeni. Çî/keso ki dilxûn o, zerrîya bîya dirbetini, o yo gonî virêjeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Gönlü yaralı olmak, içi/yüreği kan kusmak.* Dilxûney di merdim qedêno. Ellah dişmendê kesî sere di nêaro.

dim *Nn.* Pey, peynî, paştî, dime. *Tr. Arka, art, arka kısım, kuyruk.* Ez kewta ci dimi, mi nêşa ci reso. Qey ez do dima ci resa.

dima *H.* Bado, behdo, tepîya, tepîla. *Tr. Sonra, arka, arkasında, arkasından, ardında, ardından, bilahare.* Şima şirê, ma do dima bêrê.

dimaamîyaye/ê 1. *N.* Dimdar/i, xelef/i. Çî/keso ki karûgurweyên di kesên yan jî çîyên dima ameyo, ci taqîb kerdo, şopa ci ramita, bîyo dimdarê ci. *Tr. Takip eden, izleyen, iz süren, artçı, ardıl, arkasından gelen.* Merdimo dimaamîyaye çi zano nê qisanê nerîyan bikero! 2. *N.* Çî/keso ki qandê peydiberdişî ameyo, ameyo ki amîyayokî pey di bero, ameyo ci dimi. *Tr. Birisini veya bir şeyi geri götürmek üzere ardından gelen.* Xorto dimaamîyaye do xwu di bişikîyo. Çunkî gereg ki xortan destveng nêşiro.

dima amîyayeni 1. *f. M.* Dimaamîyayîş. Taqîb kerdeni, şopa ci ramiteni, ci peynî di şîyayeni. *Tr. Ardından/arkasından gelmek, takip etmek, izini sürmek, sonradan gitmek.* Ez dima amêya, mi va, hele sera şino? 2. *f. M.* Dimaamîyayîş. Qandê berdişî, qandê zerrîgirotişî kesên dima şîyayeni, qandê peydiberdişî ci dima amîyayeni, ci dima şîyayeni. *Tr. Kendisini götürmeye gelmek.* Veyva ci qehrîyê bî, vistewreyê ci ame ci dima ki ci bero.

dimabîyaye/ê *N.* Dimdar/i, xelef/i, şopiramok/i. Çî/keso ki karûgurweyên di, pêverik û qerezên di, dereceyên kewtiş di vernî di nîyo; yan vernî peynî do yan jî tam peynî do. *Tr. Artçıl, ardıl, iz süren, artçı.* Merdimo dimabîyaye çirê wina dîna saetana tepîya reseno keye? Bi mi ki ti dima nêbîyê, ti bê înan xwu rê cîya ameyê.

dima bîyayeni 1. *f. M.* Dimabîyayîş. Kesên yan jî çîyên peynî di bîyayeni, ci dima bîyayeni, şopa ci ramiteni, dimdarê ci bîyayeni, ci dima po şîyayeni, xelaf bîyayeni. *Tr. Arkasından/ardında olmak, peşinde/müteakip olmak, izinde/takip ediyor olmak, iz sürüyor olmak.* O mi vernî di bî, ez ci dima bîya. 2. *f. M.* Dimabîyayîş. Karûgurweyên di, şopên ramitiş di kesên yan jî çîyên dima bîyayeni, vernî di nêbîyayeni; yan ramokî dima bîyayeni yan jî tam peynîda ci di bîyayeni. *Tr. Derecelendirmede ya da sıralandırma da sonlarda olmak.* Mi dî o vernî di bî. Labelê ze jî hema ey dima bîya.

dimageyraye/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni dima geyreno, tirşikê ci weno, ci rê peyeyîni keno, ci rê tirşikçîni/delekey keno, xwu saweno ci ra ki ci ra nafên bivîno, karûgurweyê ci keno ki ci ra çîyên bilêso. *Tr. Avane, yalaka, dalkavuk..* Merdimdê dimageyrayeyî ra do çi xeyr bivijîyo ki şima ey ra çîyên pawenê?

dima geyrayeni *f. M.* Dimageyrayîş. Bi kesên a geyrayeni, kesên rê boçiki/peyîkê bîyayeni, bi şikildê tirşikçîyey a paştî kesên dayeni. *Tr. Arkasından dolaşmak, kendisine destek vermek, avanesi olmak, avanelik etmek.* Mêrdekî qeçûqulê xwu verda bî, filan axay dima geyrayê.

dimanaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki qandê tepiştişî, qandê dima şîyayîşî, qandê şopiramitişî jewî yan jî tayêni nayo dima, visto dimi, jû rişto ci dimi, jû finayo ci dimi, bixwu kewto ci dimi, bixwu dima şîyo. *Tr. Görmek, yakalamak, takip etmek veya ettirmek için ardına koyulan, kendisine kuyruk yapılan.* Boka şima şa yo merdimê xwu yo dimanaye pey di kero? 2. *N.* Çî/keso ki qandê zeyîdîyayîşî, qandê zeyîdnayîşî, qandê vêşîbîyayîşî, qandê dergbîyayîşî û qandê çî û kesandê zêdê nînan peynî/dima neyayo pa, neyayo ser. *Tr. Arkadan eklemek/ulamak, arkadan yapıştırmak, arkadan uzatmak.* Mi na dima, bî mezbût. Eger mi dima nênayê, wina mezbût nêbîyê. Bira nînan dimani ki, tenekên derg biaso.

dimanayeni 1. *f. M.* Dimanayîş. Dimi kewteni, dima şîyayeni. Çîyên yan jî kesên dima şîyayeni. *Tr. Ardına vermek, ardına koyulmak, arkasından gitmek, peşinden gitmek.* A xebera tepîya, mi jî na dima û ez şîya. 2. *f. M.* Dimanayîş. Peynîya kerdeni, peynî di panayeni, peynî ra pakerdeni. *Tr. Arkadan ulama/ekleme, ardına/arkasına koyma, arka/kuyruk tarafından ekleme.* Mi senîn ki na dima, hema ci ra cibîya. Tew ci nêtepişt.

dima ra *H.* Dima bîyayeni. Çîyên yan jî kesên dima bîyayeni, sifte ra nêbîyayeni, sifte sifte nêbîyayeni. *Tr. Sonradan, arkadan, geriden, daha sonra.* O vernî di bî, ez dima ra bîya. Mi dima ra kerd. Kaşka mi sifte bikerdayê. To do ki dima ra bikerdayê, qenê to sifte ra bikerdayê.

dimare *Nn.* Dimareyîn. Merdimo ki di finîy mare kerdo, di finîy zewijîyayo, di nîkahîy kerdê, bi di cinîyan a zewijîyayo. *Tr. İki eşli.* Ma merdimo dimare do bişo hurdina cinîyan û hurna kiştan qeçekan warî kero?

dimareyane *Nn.* Dimarekî. Zêdê di mareyana bîyayeni, ze ki di finîy bizewijîyo, ze ki di mareyê ci bibê. *Tr. İki evli gibi, iki nikahı varmış gibi.* Ez nêzana, la ki şeklê dimareyan an ser o bî.

dimareyaney *Nm.* Dimarekîyey. Dimareyane bîyayeni, wesfê dimareyan ser o bîyayeni, zêdê wihêrandê di mareyan a bîyayeni. şekil û bîçim û meşî di zêdê dimareyan bîyayeni. *Tr. İki evliler gibi olmak, iki evlilere yakışır gibi, iki nikahı varmış gibi.* Tey wesfê dimareyaney çinî yo. Ki bibîyayê, ma do fehm kerdayê.

dimareyey *Nm.* Dimareyîney. Dimare bîyayeni, di finîy zewijîyayeni, zewaj/mare di difin/ik

bîyayeni, ciniyan di difinikey, dicareyey, dibareyey. *Tr.* *İki evlilik, iki eşlilik.* Dimareyeya ci bi mi ki mihîni nîya. Qarşûyê di ciniyan û nê qeçekan fêlo jewane mihîm o.

dimaşîyaye/ê 1. *N.* Badoşîyaye/ê, tepîyaşîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni dima şîyo, inana tepîya şîyo. *Tr.* *Sonra/arkasından giden, bilahere giden.* Ez ê dimaşîyayeyî ra çîyên erk nêkena. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dima şîyo, kewto şopda ci, şopa ci rameno, dimdarê ci yo. *Tr.* *İz süren, arkadan/ardından birisini takip eden.* Şima nêşa o merdimo dimaşîyaye ray ra bifîno?

dima şîyayeni 1. *f. M.* Dimaşîyayîş. Bado şîyayeni, peynî di şîyayeni. *Tr.* *Sonra gitmek, arkadan gitmek.* Ez saetna dima şîya. Cora ez ci ra haydar nîya. 2. *f. M.* Dimaşîyayîş. Şopa ci ramiteni, ci taqîb kerdeni, pede şîyayeni, bi ci yo şîyayeni. *Tr.* *Peşinde gitmek, ardından gitmek, izini sürdürmek, izlemek.* O yo vernî di şino. Çunkî serdar û rêberê ma o. Ma do jî ci dima şirê.

dimayê ci *H.* Badê ci, ci ya tepîya. Çî/keso ki keso ser o vindeno, qalê ci keno, dimayê ê çî, dimayê ê kesî. *Tr.* *Sonrası, sonradan, ondan sonra.* Mi dimayê ci, şeşna finîy ci rê xeberi riştî, fina jî nêwerişt.

dimayê coy *H.* Cuwapey, badê coy, badê xwu, ci ya tepîya, ci dima. Çî/keso ki keso ser o vindeno, keso qalê ci keno, ê çî/kesî dima. *Tr.* *Sonrası, sonradan, kendisinden sonra, ondan sonra.* Şima qe dimayê coy jî merdim rişt ci dima?

dimayê mîladî *Nn. Bw.* Badê Îsay. Koçê Qewman, dimayê mîladî 375 di bîyo. Kurdê Alanîy vakurdê Dengizdê Sipeyî ra şîyê Awrûpa mîyan.

dimayê mîladîyey *Nm.* Dimayê mîladî bîyayeni, badê Îsay bîyayeni, Îsa ya tepîya bîyayeni. *Tr.* *Milattan sonra olmak.* Ez a badê mîladîyeyda ci ser o vindena.

dimayên/i *N.* Peynekên/i, badoyên/i, ê peynî. O ki peynî ra yeno, dima yeno. Qoro ki çîyên dima yeno, rêzeyo ki çîyêna tepîya yeno, nobeta ki jûnay dima yena. *Tr.* *Sonraki, ardındaki, arkasındaki, arkadaki, bir sonraki.* Merdimo dimayên wa nêşermayo. Çunkî îlla ki jû do dima bo.

dimayêney *Nm.* Dimayên bîyayeni. Kes/çîyên dima amîyayeni, peynîda kesên yan jî çîyên di luwayeni, hesibîyayeni. *Tr.* *Sonraki olmak, sonradan gelmek veya işlem görmek, arkadan gelmek, artçı olmak/gelmek.* Ez a hewna dimayêna ci bi xwu yo nêfiriknena.

dimayê zayeni *Nm.* Dimayê zayîşî. *Bw.* Zayeni dima. Şima hewna dimayê zayeni nêdî, wexta deha bol tehlûkê bî.

dimdar *Nn.* Desteyê daran, sapê daran. *Tr.* *Ağaç sapı, ağaç kolu.* Dimdardê ci di tepişt ki pirodo, dar guna maxan ro, ci ro nêguna.

dimdar/i 1. *N.* Boçik/i, peyîk/i, dime/ê, peye/ê. O/çîyo ki ci dima yo û ci sitar keno. *Tr.* *Kuyruğu, arkası, hami, muhafız, koruyucu.* O yo mêrdekê biçanteyî rê dimdarey keno, dimdarêndo mezbût o jî. 2. *Nn. Bw.* Dûajo 1, 2, 3. Eger dimdarêndê şuwanan nêbo, şuwane netaba o. 3. *Nn. Bw.* Peyîk. Dimdarîy do rayda verênan ra şirê ki şopi vinî nêbo.

dimdarey 1. *Zv. Nm.* Deste/sapê daran bîyayeni. *Tr.* *Ağaç sapı/destesi olma.* Dimdarey di kes çîyen rê lazim beno. 2. *Nm.* Peyeyîni, dûajoyey. Jewî rê boçiki/peyîki bîyayeni, jewî sitare kerdeni. *Tr.* *Koruculuk, muhafızlık.* Dimdarey rê merdimo çimakerde, tîtî û elfetûn lazim o. Çimwelikinî ra, totikvalî ra, sistûpistî ra, şelteyê şehitîyayeyî ra dimdar nêvijêno. Dimdareya nînan, dîmdarey nê, kesî dîmdana. 3. *Nm. Bw.* Dûajoyey. Dimdareyên jî ci dest kewtayê, ey do xwu rê bikerdayê. Çunkî qeçûqûlê ci pêro yo zerre di veyşanûteyşan. 4. *Nm. Bw.* Peyîkey 1. Kaşka ma dimdareyda ci ra xeyrên bidîyayê. La ki ma dimdareyda ci ra jî xeyrên nêdî.

dimdim *Nm.* Şênemegîya sersali. Kay û dêr û şênayîya sersali pêro. Dêr û kêfweşeya ki qandê serrida newê bena. *Tr.* *Yılbaşı için yapılan keyifli bütün hazırlıkların (şarkı, türkü, tekerlemeler, eğlence, ilgili yiyecek ve içecekler) tamamı.* Verî, hîrês rojandê na sersalda nikayêni dima ma sersali kerdê. Qandê coy dimdim jî virazîyayê. Labelê dimdimê ma dewan ser ra bî. Gencîy, merdimê pîlûpelengîy dew bi dew geyrayê, dimdim kerdê. Ez qeçkîni di kewta nê dimdimî mîyan.

dime *Zoo. Nn.* Dim. Peynîya mêşinî ya ki ci dima hêl bena. Boçika mêşinîyan a hera û goştini. *Tr.* *Koyun ve koçlarda kuyruk.* Dimedê ci di bolane don esto.

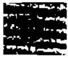
dimederg/i *Zoo. N.* Dimedergin/i. Çî/keso ki boçika ci derg a. *Tr.* *Uzun kuyruklu.* Heywanêndo dimederg bî, darîstan ra nêşayê şiro.

dimedergey *Nm.* Dimederginey. Dimederg bîyayeni. Heywanan mîyan di heywano ki dimeyê ci derg o, o bîyayeni. *Tr.* *Geniş kuyruklu hayvanlarda uzun kuyruklu olma.* Dimedergeya ci ma rê kar nîyo, bar o.

dimederg *Nn. Bw.* Tawa 1. Dimederg di hakîy

şiknay û meymandê xwu rê îkram kerdîy.

dimehlebî *Zoo. Zv. Nn.* Dîkê serdê çaran. Dîko ki karûgurweyên nêkeno, kergan pêrini cor ra temaşe keno. *Tr. Çalı horozu. İş güç yapmayan horoz.* Mêrdekî va, ma ti dimehlebî yê? Ti yê winî şinê û yenê.

dimgoşa *Zîr. Nm.* Dimguşa, dimguşi. Babetên sêgulîyên a ki pa cuwênan ser o xelle û cew û çîyê cûnanê winasînan werzanenê. *Tr. Bir çeşit yaba.* Bi dimgoşa ya teneyan werzanenê, erzenê cayên.

dimhelb/i *Zoo. N.* Babetêndê qijik o. *Tr. Bir çeşit karga.* Dimhelb bi leşan a warî beno.

dim kewteni 1. *f. M.* Dimkewtiş. Ci dim kewteni, ci dima şîyayeni, ci bi taqîb a şîyayeni, şopa ci ramiteni. *Tr. Ardına vermek, ardından/izinden gitmek, peşine vermek, peşinden gitmek.* Senîn ki şî, da seyên merdim jî kewt ci dim û şî. 2. *f. M.* Dimkewtiş. Pa, ci dima, labelê bi ci ya remayeni. *Tr. Kendisiyle kaçmak, ardına düşüp biriyle kaçıp gitmek.* Vanê keyneki bîya aşiqê ci û ci kewta ci dimi. 3. *f. M.* Dimkewtiş. Ver ra ci dayeni, peynî ra qandê pirodayenên, qandê zirar ci dayenên, qandê cezayên ci dayeni ver ra ci dayeni. *Tr. Kovalamak, ardına düşüp dövmeye çalışmak, zarar vermeye çalışmak.* Ez kewta ci dimi. Labelê mi nêşa tepêşo. 4. *f. M.* Dimkewtiş. Taqîb kerdeni. Qandê vînayeni, qandê ca kerdeni po bîyayeni, xeyal kerdeni, ci geyrayeni. Qandê tesbîtdê ci paliknayeni. *Tr. Aramaya koyulmak, tespite gitmek, tanımlamaya çıkmak, araştırmak, araştırma veya bulma amacıyla peşine/ardına vermek.* Ez bol kewta dimi. Labelê mi ne şa ca kero, ne jî ca bizano kam o.

dimliweki *Nk. Nm.* Vaşêndo bejnkilm û vilikgird o. *Tr. Kısa boylu, çiçekleri büyük bir çeşit bitki.* Ez nêzana dimliweki kotî di bena û kotî di esta.

dimpistik/i 1. *Zoo. N.* Paşna marrî, dimpiştik/i, balişna marrî, şêhmar/i, şêlmar/i, şaneyê marrî. *Tr. Kırkayak.* Jû dimpistik esto ki zehêrin o. 2. *Zoo. N.* Demaşkul/i, dimpiştik/i. Heywano ki dimeyê ci yo ci paştî di. Qando ki demaşkul û babetêndê şêlmarrî dimeyê ci, ci paştî do, ci rê no name deyayo. *Tr. Akrep.* Dimpiştik perra ci, desti di merd. Qey zehêrêndê ci yo bol vêşî est bî.

dimqesik/i *Zoo. N.* Heftcar/i, hewtcar/i, hewtcarik/i, heftcarik/i. Bohcikêndo sîya o, qer o, hendê qilçixên o, zêdê balişnerda marrî yo, zêdê çopekên o. Wexto ki perreno kesî, ze ki hewt finîy kesî perro, ganê kesî hem veşneno hem jî wirêneno. Peynî (dim)ya dimqesikî kes vano beno ki birnaya, nameyê xwu nê wesfdê xwu ra gîno. Bejn û girdeya ci hendê 1,5 cm. ya, boçika ci zêdê çetel/çeqên a. *Tr. Bir çeşit böcek olup 1,5 cm. boyundadır. Kuyruğu kesik olup çatallıdır. Sıcak memleketlerde yaşar. Kişiye soktuğunda sanki yedi kez sokmuş gibi ağrı ve kaşıntı yapar.* Dimqesik, welatê ma di j3i esto.

dimxaz *An. Nn.* Esteyê boçiki. Esteyo ki boçikda kesî do. *Tr. Kuyruk sokumu kemiği, uca, pöç.* Mêrdek dimxazî ser o guna erro. Di rojî yo o yo nêşeno werzo xwu ser.

dinaî 1. *N.* Dinyaî. Çî/keso ki ê dînya o, ê dinî yo, ser o mor û nîşanê dinyay esto, bi dinya ya bîyo mor, nîşanê ci yo ravey ê dinyay bîyayîş o. *Tr. Dünyevi, dünyaya ait olan, dünyalık.* Ez winîyaya dinaî yo, ez mîyan nêkewta. 2. *N.* Dinyay pêroy di. Heme ca di. Parçeyêndê dinyay di nê, hergi ca di. *Tr. Küresel, umumi, dünya genelinde, her yerde, genel.* Werd, huwateni, zerrî veşayeni, bermayeni, herb û ceng pêro jî dinaî yo, heme ca di esto.

dinaîyey 1. *Nm.* Dinyaîyey. Dinaî bîyayeni, çî û malê dinyay bîyayeni, malûmilkê dinyay bîyayeni. Çî/keso ki ser o nîşanê dinyay esto, o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Dünyevilik, dünyaya ait olmak.* Dinaîyeya ci mi rê qeneat da ki mendişdê ci rê geregên nêmendo. 2. *Nm.* Dinyaîyey. Heme ca di bîyayeni. Lete/parçeyêndê dinyay di nêbîyayeni. *Tr. Küresellik, genellik, umumilik, dünya genelinde olmak.* Keso dinaîyeyda ci raşubhenêkeno. Wesfdê ci ser o ma pêro jî bêguman ê.

diname/ê 1. *Zv. N.* Dinameyîn/i, zengîn/i, ravey/i, kebîr/i, zewmbîyane/ê. Keso ki goreyê kesandê bînan gird o, zengîn o, lord o, ravey o, vernî do. *Tr. İki isimli, ayrıcalıklı, büyük, imtiyazlı.* Merdimo diname namandê ci dima axa û paşa û çîyo winasîn jî yeno. Bolê şardê ma Ehmed o, Ehmedek o yan jî Ahmo yo. Eger no merdim diname bo, wexta beno Ehmed Axa, Seyîtxan Efendî ûzn. 2. *N.* Keso ki di namey neyayê pa. *Tr. Çift isimli, iki isim konulan.* Elî Osman û Seyîd Elî hurna jî diname yê.

dinameyane *Nn.* Zêdê dimana, zêdê zengînana, zêdê namdarana, zêdê kebîrana, zêdê girdana. Kebîrîy û girdîy û zengînîy û namdarîy û zêdê nînan kam ki esto, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Ekabir/büyükler gibi, iki isimliler gibi, ulular gibi, ayrıcalıklılar gibi.* Mi nêva şorî dinameyane hendayên mesref biki û ma biveşni. To dî kalik û pîrikê ma vanê "Qaz bi qazî ya, baz bi bazî ya."

Ti çirê ma wina kenê zirarî bin ki?

dinameyaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûl û fêl û qisan û rayşîyayîşdê xwu di zêdê dinameyana bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ekabir/zenginler gibi olmak, imtiyazlılar/ayrıcalıklılar gibi olmak.* To qe nêşa dinameyaneyda ci ra xwu rê dersi bigîro?

dinameyey *Nm.* Zengîney. Diname bîyayeni, zengîn bîyayeni, gird/kebîran ra bîyayeni, zembîyane bîyayeni, babetna bîyayeni, ê bînan ra abirîyaye bîyayeni. *Tr. Ayrıcalıklı/imtiyazlı olmak, farklı olmak, iki isimli olmak, başka olmak. Ağa, paşa, paşazade gibi başka isimlerle isimlendirilen olmak.* Dinameyey do rojên sereyê ci bûro.

dindanamîyaye/ê *N.* Dildanamîyaye/ê, dindanvijîyaye/ê. Kes/qeçeko ki dindanê ci vijîyayo, ci rê dindan ameyo. *Tr. Dişi çıkan.* Qeçeko dindanamîyaye do bişo xwu rê werdek bûro.

dindan amîyayeni *f. M.* Dindanamîyayîş. Dildan amîyayeni, vijîyayena dindanî. *Tr. Diş çıkmak.* Eger dindanê ci biameyayê, ey do xwu rê bişayê nanekê xwu bicawitayê.

dindan *An. Nn.* Nek, gaz, dendan, dildan. Çîyê fekdê kesî yo wişk o ki kes pa çî keno lete û werdî û caweno. Wezîfeyê cawiteni vînenê û fekdê hergi merdimêndê resayî di 32 dindanîy estê. *Kur. Diran. Tr. Diş.* Dindanên ci fekî di nêmendo, o yo hewna dawaya zewajî keno.

dindan dekerdeni 1. *Tib. f. M.* Dindandekerdiş. Dindan viraştiş, dindan kerdeni, dindan viraştiş dayeni. Bi destdê dindankarên a xwu rê dindanîy dekerdeni. *Tr. Diş yaptırmak/koydurmak.* O yo keno şiro xwu rê dindanîy dekero de. 2. *Tib. f. M.* Dindandekerdiş. Dindan viraşteni, dindan kerdeni. Kesên rê dindan dekerdena dindankaran. *Tr. Diş doldurmak, diş yapmak/koymak.* Dindankaro keno mi rê dindanîy dekero.

dindanê beşîy *Zoo. Nb.* Beşîy. Heywanandê terkeyî/dewarî di mabeyndê dindanandê verênan û peyênan di babetên dindanê ki, hurna kiştan vero, ci kaleka dindanên vijêno ki nê dindanan rê vajêno. Wexto ki dewar/terke beşîy bierzo/vejo, wexta heywan beno hîrê serre û beno boraq û beno qurban. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda büyük azı dişleriyle küçük azı dişleri yanlarında her iki tarafta ortaya bir çıkıntı olarak oluşan bir çeşit dişler olup bu hayvanların üç yaşlarına girdiklerinin ve artık kurbanlık olarak kesilebilirliğini ifade etmektedir.* Vanê dindanê xwu yê beşîy eştê. Ma şenê boraq kerê.

dindanê kursîy *An. Nb.* Dindanê qirnîy, dindanê kursîy/qirnîy. Dindanê ki kişta peynî di zêdê kursîyana warkerdeyê û pa werd tehneyêno. *Tr. Büyük azı dişleri.* Dindanê ci yê kursîy bolê ci kewtîy bîy. Cora şî xwu rê çenge dekerd.

dindanê peyênîy *An. Nb.* Dindanê kursîyê ki kişta peynî dê. *Tr. Arka dişler, yirmilik diş.* Dindanê ci yê peyênîy do biqilayê ki fekê ci nêmaso.

dindanê qapaxîy *Zoo. Nb.* Heywanandê yeksimîyan di mabeyndê dindanandê verênan û peyênan di, ci kaleka (ci vero) hurna kiştan di jî babetên dindan o ki, wexto ki nê dindanîy ci fek di bêrê, wexta cili erzêna ser, bar bar beno ci, pa citi bena, pa çî kirêşêno. *Tr. Yük ve koşum hayvanlarında dişlerinin birleştiği yerde, fakat arada değil de yanlarda iki tane diş çıkar ki bu durum, bu tür hayvanların artık üç yaşlarına girdiklerinin, yük yüklenebileceği, koşturulabileceği anlamlarına gelmektedir.* Na bergîri dindanê xwu yê qapaxîy vetê. Ma şenê berê citi kerê.

dindanê qirnîy *An. Nb. Bw.* Dindanê kursîy. Kes do çîyanê wişkan bi dindanandê vernekênan a nê, bi dindanandê kursîyan a bişikno.

dindanê şîrey *Zoo. Nb.* Dindanê şîrî. Heywanandê bizinî û mêşinîyan di babetên dindan ê ki, nê heywanîy wexto ki nê dindanan vejê, wexta nê benê jûserre û ci ra qurban û boraq vijêno, benê qurban û boraq. *Tr. Küçükbaş hayvanlar için süt dişleri.* Dindanê şîreyî do bikewê ki, heywanîy boraq û qurban bê.[1]

dindanhebeş/i *N.* Dildanhebeş/i. Kes/çîyo ki; dindanê ci Hebeşî yê, bixwu sîya o, sîyak o, dindanê ci ze ki şewda tarî di sipe bikerê. *Tr. Çok esmer olup dişleri siyah bir sima içinde beyaz görünen kimse.* Jewêndo dindanhebeş bî. To vatê beno ki rûçikîya bî.

dindanhebeşey *Nm.* Dildanhebeş/i bîyayeni. Bixwu esmer û dindanê ci sipe bîyayeni, rîdê ci yê sîyay di dindanê ci sipe kerdeni, nê wesfê xwu ser o çarnayeni. *Tr. Çok esmer olmak, zenci gibi olmak, dişleri çok esmer veya siyah yüzü içinde parlamak.* Mi rê dindanhebeşeya ci weşî bî.

---

1 Herfa Y'y nezdîyê herferda Î ya vengîn a. Cora nûşaya E'y û Y'y bêro pêheti, nûşaya E'y kewna û Y jî bena Î. Na poxi ra vajeki bi şikildê "dindanê şîrî" ya waneyêna. Qethan bi şikildê "dindanê şîrey" a nêvajêna. Qando ki xeletey nêvijîyo, mi kelîmaya "şîrî"y bi şikildê ci yo raşt a yanê bi şikildê "şîre" ya nûşti.

dindanin/i *N.* Dildanin/i, bidindan/i, bidildan/i. Çî/keso ki pa/tey dindanîy estê, wahîrê dindanan o, dindanê ci vijîyayê. *Tr. Dişli, dişleri olan, dişleri çıkmış olan.* Qeçeko dindanin û bêdindan werd di jû nêbeno.

dindaniney *Nm.* Dildaniney. Dindanin bîyayeni, dindanê ci bîyayeni, wahîrê/a dindanan bîyayeni, tey/pa dindanîy bîyayeni. *Tr. Dişlilik, diş sahibi olmak, dişleri çıkmış olmak.* Werd tehnayen di dindaniney û bêdindaniney bêguman ki ferq bol o.

dindanîydekerde/ê *N.* Dildandekerde/ê. Keso ki xwu rê dindankarên di yan jî dindansazên di dindanîy dekerdê, xwu rê dindanîy dayê viraşteni. *Tr. Diş yaptıran.* Doktor do nameyê kesdê dindandekerdeyî xwu het di binûşno ki, bizano kê rê û çiwext dindanîy dekerdê.

dindanîy dekerdeni *Tib.f. M.* Dindanîy dekerdiş. Dildanîy dekerdeni. Xwu rê dindankarên di dindanîy viraşteni, dindanîy xwu fek mîyan kerdeni, herûnda dindanandê çirûgîyayan doktorên di xwu rê dindanê newey pa kerdeni. *Tr. Diş koymak/ yaptırmak.* Ez şîya ki xwu rê dindanîy dekera, ma bi ê nelamati ya raştê pê amey.

dindanîy fek di nêmende/ê *N.* Kes/çîyo ki; hendo ki bîyo kalûpîr yan jî nêweşînên tey peyda bîya, ci fekî di dindanîy nêmendê, dindanê ci rijîyayê. *Tr. Ağzında dişleri kalmamış olan, çok yaşlanan veya bir hastalık geçiren, pir-i fani.* Şima min û ê kalê dindanîy fek di nêmendeyî werd di kenê jew.

dindanîy fek di nêmendeni *f. M.* Dindanîy fek di nêmendiş. Dildanîy fek di nêmendeni, dîndanê ci kewteni, kalûpîr bîyayeni, bol kalûpîr bîyayeni, pîro/pîra fanî bîyayeni. Fini bena ki nêweşînênda yemani ra jî dindanê kesî rijênê. *Tr. Ağzında dişi kalmamak, dişleri dökülmek, bir hastalık geçirmek, pir-i fani olmak.* Dinadanîy fek di nêmendîy bîy, hewna jî şayê dawaya zewajî kerdê.

dindanîyqîrçnaye/ê 1. *N.* Dindanîysaxênaye/ê. Kes/çîyo ki; dindanê xwu bi pêsawitiş a ci ra vengên vejeno, keno qîrçi qîrça dindanan. *Tr. Dişlerini gıcırdatan.* Merdimo dindanîyqîrçnaye do wextnakî kesî ra nêşo rî bigîro ki, mîyan kewo. 2. *Zv. N.* Dindanîysaxênaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo gefanê şarî weno, ci tersaneno, ci rê dindanan qîrçneno û bi no şekila vano, ez do to wina wina bikera, ez do to bikişa ûzn. gefanê ci weno, ci tersaneno. *Tr. Dişlerini gıcırdatmak suretiyle birilerini tehdit eden, ona diş bileyen.* Eger ez bi ê merdimdê dindanîyqîrçnayeyî ser resayê, mi mezgê ey vila kerdê.

dindanîy qîrçnayeni 1. *f. M.* Dindanîy qîrçnayîş. Dildanîy qîrçnayeni, dildanîy sexênayeni, dindanîy saxênayeni. Dindanan ra wirindîyên ra, dejên ra pêsawitiş di qîrçi qîrçi veteni, dindanan ra veng veteni. *Tr. Diş gıcırdatmak.* Dindananê xwu meqîrçni, ez pa lerzena. 2. *Zv. f. M.* Dindanîy qîrçnayîş. Dildanîy qîrçnayeni, dildanîy sexênayeni, dindanîy saxênayeni, kesên tehdît kerdeni. Bi dindan moten a, bi dildanîy qîrçnayîş a kesên tersanayeni, gefê ci werdeni. *Tr. Diş bilemek, tehditler savurmak, birini dişleri gıcırdatmakla tehdit etmek, seni şöyle şöyle yapacağım vb. işaretler vermek.* Lajekî va: Ey mi rê dindanîy qîrçnay. Cora mi jî da piro.

dindanîy sexênayeni *f. M.* Dindanîy sexênayîş. *Bw.* Dindanîy qîrçnayeni. Ellah xeyr, dindanan mesexênî! Ganê mi pa lerzeno, ez çengizêna, ganê mi pa derzinikî beno.

dindanîyviste/ê *N.* Qeço ki dindanîy vistê û bîyo hewtserre, heywano ki dindanîy vistê û wextê ci yê boraqî yan jî qurbanî ameyo. Qeçeko ki serrên deha bîyo gird. *Tr. Diş düşüren, bir yaş daha büyüyen çocuk, hayvanlarda ise kurbanlık veya adaklık durumuna gelen hayvan.* Şima senîn qeçê dindanîyvisteyî nêgînê mekteb?

dindanîy visteni *f. M.* Dindanîy vistiş. Dindan kewtena qeçekan, serrên deha gird bîyayeni, qeçekan di hewtserre bîyayeni, qeçekan di serrê xwu yê hewtî pir kerdeni. Heywanan di wextê ci yê boraq kerdişî amîyayeni. *Tr. Diş düşürmek, çocuklarda bir yıl daha büyümek ve yedi yaşına girmek, hayvanlarda ise artık kurbanlık veya adaklık hayvan durumuna veya yaşına gelmek, girmek.* Lajekê ci hewna dindanîy newe vistê, ê yê qalê ci yê sermîyaney kenê.

dindankar/i *Tib. N.* Keso ki dindanîy virazeno/dekeno. *Tr. Dişçi.* Mêrdekî va: Ez şîya dindankarî ser ki xwu rê dindanîy dekera, mi qeza kerd, mi lingi jî nê ser.

dindankarey *Tib. Nm.* Dindankar/i bîyayeni, karê dindankaran, meslegê dindankaran, dindanîy viraşteni, dindanîy dekerdeni. *Tr. Dişçilik.* Bi mi ki to do dindankarey bikerdayê.

dindan kerdeni *f. M.* Dindankerdiş. *Bw.* Dindan dekerdeni. A ya şina nêweşxanedê dindanan ki, xwu rê dindan bikero. Fekî di dindanîy nêmendê.

dindano zêrîn *Nn.* Dindano altûnin, dindano zernî. *Tr. Altın diş.* Mêrdekê ci merd, mihtacê di kertan ê. Labelê dindanê mêrdedê ci yo zêrîn jî pa dekerd mezel.

dindanqîç/i *An. N.* Kes/çîyo ki; dindanê xwu yan kerdê qîçîy yan jî xwu ra dindanê ci yê teber a û xwu mojnenê. *Tr. Dişlerini gıcırdatan veya dişleri öne doğru çıkıntılı olan.* Şima senîn a keynekera xasekeri bi ê merdimdê dindanqîçî ya robere anê?

dindanqîçey *An. Nm.* Dindanan ra qîç bîyayeni, dinadanîy gird û tebera mende bîyayeni, bi huwaten a dindanîy teber di sipe kerdeni. Kesên tersayeni. *Tr. Dişlerini dışarda olacak şekilde açık tutmak veya fıtraten açık şekilde olmak, dişlek olmak, birisine diş bilemek, tehdit etmek.* Mi bixwurê dindanqîçey weşi nîya.

dindansipe/ê *N.* Dildansipe/ê. Kes/çîyo ki; dindanê ci sipe yê, pak ê, biriqên ê. *Tr. Beyaz/parlak dişli.* Mi rê ki kesêndo dindansipe bî, wina dindanzerd nêbî.

dindansipeyane *Nn.* Zêdê dindansipeyana, zêdê dindan biriqîyayana, zêdê dindanpakana. *Tr. Beyaz dişliler gibi, dişleri beyaz, temiz ve parlayanlar gibi.* Nêzana hema mi rê winî dindansipeyane ame.

dindansipeyaney *Nm.* Dildansipeyaney. şekil û bîçim û rewşî di dindansipeyane bîyayeni, dindanê ci sipe asayeni, zêdê dindansipeyan a bîyayeni. *Tr. Beyaz dişliler gibi olmak, dişleri parlayanlar gibi görünmek.* Eger ez bewnîyayê dindansipeyaneyda ci ra, gereg ki mi hema qebûl kerdayê.

dindansipeyey *Nm.* Dildansipeyey. Dindansipe bîyayeni, dindanê ci sipe û pakîy bîyayeni, dindanê ci biriqîyayeni. *Tr. Beyaz dişlilik, dişleri parlamak.* Dindansipeyeyda ci ra nêbîyayê, ma nêşayê ca kero.

dindanzerd/i *N.* Dildanzerd/i. Kes/çîyo ki; dindanê ci zerd ê, pakîy nîyê. *Tr. Sarı/kirli dişli.* Filan keso dindanzerd yeno kê ma, zerrîya ma ci ra qelibêna. Vanê mêrdekî hewna heyatdê xwu di dindanê xwu nêbesterdê.

dindanzerdey *Nm.* Dildanzerdey. Dindanzerd bîyayeni, dindanê ci zerd û pîsîy bîyayeni. Keso ki dindananê xwu hendo ki nêşuweno, dindanê ci gerr tepşenê û benê zerdîy; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarı dişli olmak, dişleri kir ve pasaktan sarıya çalmak.* Zerrîya mi bolkî jî dindanzerdeyda ci ra kewtê werey.

dindanzêr/i *N.* Dindanzernî, dildanzêr/i, dildanzernî, dindanzêrîn/i, dildanzêrîn/i. O/çîyo ki dindanê ci zêrîn ê, dindanê ci altûnin ê, dindanê ci zernî yê. *Tr. Altın dişli.* Dindanzêrên tîya ra ravêrd, mi ci ra şubhe kerd.

dindanzêrey *Nm.* Dindanzernîyey, dindanaltûniney, dindanzêriney. Dindanê ci altûninîy bîyayeni. Wahîrê dindanandê zêrînan/altûnînan bîyayeni. *Tr. Altın dişli olmak.* Dindanzêrey şoretêndê Kirdas û Ereban o, Dimilîy hend, nê şoretî nêkenê.

dinênedik/i *N.* Neşêligî, nebicemaat/i. O ki dinya nêdîyo, usûlan nêzano, cemaat nêdîyo, şêligî ra teber o, karûgurwe û û şikûfikrê ci şarî ra teber o. *Tr. Dünya görmemiş, asosyal.* Eger merdimêndo dinênedik nêbo, do silami bido û roşo. Halbikî ey şêligî rê va: Serşîyayeyên o! Şima yê tîyanan zêdê kutikandê lingveşateyan a se kenê?

dinênedikane *Nn.* Zêdê dinênedikana, zêdê dinya nêdîyayana, karûgurweyandê xwu di şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Dünya görmemişler gibi.* Eger ti dinênedikane ûja di tenya nêronîştayê, înan ma rê serevde nêkerdê.

dinênedikaney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşdê xwu di zêdê dinênedikana bîyayeni, bi dinênedikan mendeni, kar û gurweyandê xwu di şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Dünya görmemişler gibi olmak, görgüsüzler gibi.* Mi bixwu rê dinênedikaneya ci bendê nêbî. Mi şayê dinênedikaneya ci nêvîno jî.

dinênedikey *Nm.* Dinênedik/i bîyayeni. Wesfê dinênedikan ser o bîyayeni, kar û gurweyandê xwu di şarî/şêligî ra teber bîyayeni, şêligî nêbîyayeni, cemaetî nêbîyayeni, dinya nêdîyayeni. Kes/çîyo ki; dinya nêdîyo, karûgurweyandê xwu di şarî ra teber o, ray û usûlan nêzano; a o kes bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Dünya görmemişlik.* Ez do dinênedikeyda nê birakdê xwu rê se vajî û se kerî?

ding 1. *Nn.* Cayo ki otobozîy, dolmişîy û zêdê nînan wesayît/kirosey vindenê. *Tr. Durak.* Otobozi ding di vinderdi, cinêkeri kerd ki cinişo, ey da liv ro. Cinêki ci ra gunê erro, linga ci şikîyê. 2. *Nn.* Kaykerdeni di hergi hulobîyayîşên o. *Tr. Oyun oynarken her bir sallanmaya veya hamleye denilir.* Dingi dinga ci bî, ze topekên hêl bîyê û kay kerdê. Dingiro banî ser o. ... 3. *Zîr. Nn.* Xerasi, sîndiriki, dîng, qerasi, arsî, sîarî, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di teneyî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Ding, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

dingê dolmişan *Nn.* Cayo ki dolmişî vindenê. *Tr. Dolmuş durağı.* Keyneki şî dingî ver ki bi dolmişên a şiro keye.

dingê otobozan *Nn.* Cayo ki otobozîy vindenê û rêwîyan gînê û ronanê. *Tr. Otobüs durağı.*

Belediyey sûki di dingê dolmişan û otobozan pêra abirna.

dingir *Nn.* Dingi dingi, lerî, lerîbîyayîş. Qeçek/çîyo ki newe kewto ray û o yo deha lerî beno, ray ra dîrê gamîy bo jî, o yo yeno. *Tr. Yalpalanarak veya adeta yuvarlanarak gitmek. Dingir dingir lerî bî, heta cêr şî.*[1-2] bol çîyan jî vinî kena.

dinikul/i *Zoo. N. Bw.* Dîksilêman/i. Dinikulo keno anişo.

dinikulaney *Nm.* Dinikulkîyey. Wesfê dinikulan ser o bîyayeni, şekil û bîçim û meşî di zêdê dinikulan bîyayeni. *Tr. İbibik kuşu gibi olmak, ibibik kuşlarına yakışır bir şekilde başkalarını veya yerleri gagalamak.* Eger dinikulaneyda ci ra nêbo, însan nênikulneno.

dinikuley *Zoo. Nm.* Dinikul/i bîyayeni. Teyran mîyan di dinikul bîyayeni, di nikulê ci bîyayeni. *Tr. Kuşlar içinde İbibik kuşu olmak.* Dinikulo bi dinikuleyda xwu ya pesnenê xwu dano.

dinî *Nm.* Ca, cayo xusûsî. Cayo ki zewmbî cayan nêmaneno. *Tr. Özel yer, kendine özgü yer, dünya.* Kokê vajekeri "din"î. Ez na vajeki rê nêşena vaja Erebî ya. Çunkî bi çend babetan a vajêna û bi şikildê Erebî ya jî nêvajêna. Erebî di bi şikildê *"dunya"* ya vajêna; Labelê Dimilî di bi şikildê "din, dinî, dinaî, adinî, dinênedik, dinênedikey, nadinî" ya vajêna. û estanikan di jî bindê erdî rê jî vajêno. û kes do xwu vîra nêkero ki Qur'anê Kerîmî di jî vajekê ki Erebî nîyê, estê.

dinuqtikin/i *Ed. N.* Zonûtin/i, dinûtin/i, dinuqtik/i. Çî/cumleya ki pêser o di nûtîy, di nuqtikîy bîya. *Tr. İki noktalı, üst üste iki nokta konulan.* Eger dinuqtikin nêbîyayê, do tey kemaney bibîyayê.

dinuqtikiney *Ed. Nm.* Dinuqtik/i bîyayeni. Wahîrê dinuqtikan bîyayeni, tey di nuqtikîy bîyayeni, di nuqtikîy pêser o bîyayeni. *Tr. İki noktalılık. Üst üste iki noktası bulunmak.* Mi wesfê ci yê dinuqtikiney nêdîyo.

dinuqtikîy *Ed. Nb.* Zonûti, dinûti. Di nuqtikê ki pêser o yê, zonûtê ki pêser o yê. *Tr. Üst üste iki nokta.* Ziwanzanî ziwan nuşna û dinuqtikê xwu eştîy peynî. û va ziwan: Pajaya temaşeyê Rebbdê kesî ya. Çendo ki şima ra yeno, a paja akerê û pak kerê."

dinya *Er. Cog. Nn.* No cayo ki ma yê tey coyênê, heyatê xwu dewam kenê. *Tr. Dünya.* dinya di xeylên çî esto ki ne qedr û ne qîmetê ci esto. Fina jî însan ci vêşêrî qedrûqîmet û rûmet dano bi ci. Erebî di maneyê vajekda "dinyay" "cayo neteba, cayo nêercîyaye, cayo ki qedrûqîmet ci rê nêkewno" yo. Yanê *denîyyet* (*Tr. Alçaklık*)î ra yeno. Labelê Dimilî/Kurdî di Dinî: Ca, cayo ki kes ser o coyêno. Adinî: Axreti, dinyayo bîn. Nadinî: No dinya, no cayo ki ma yê ser o coyênê. Dinênedik: Keso ki cayên nêdîyo, dinya nêdîyo, hal û hereketandê xwu di şarî ra teber o, usûlan û qaîdan nêzano. Adin: Çî/nesne yo, çîyo ki kes şeno ci bivîno, giraneya ci bipeymo, bisenco ûzn.[3]

dinya alem *Er. Nn.* Dinya, mîyandinya û dinyayê bînîy (heywanîy, kuhoyî, mêşûmor ûzn.) pêroy. *Tr. Dünya âlem, alemlerin tamamı.* Mêrdekî va: Eger dinya alemî pêro nêkerdayê, mi jî nêkerdê.

dinyarawerzanaye/ê *N. Bw.* Erd rawerzanaye/ê. Bîyayîşdê dinyay ra hettanî nika çîyê dinya yo werzanaye esto yan çinî yo? Bêşubheki esto. Hetta dinya bixwu do jî werzo.

dinya ra werzanayeni *f. M. dinya* ra werzanayîş. *Bw.* Erd ra werzanayeni 2. Gefê ci werdîy û va: Eger ez to resa, ez do to dinya ra werzana.

dinyay ser *Nn.* Heqdê dinyay di, merselaya ci merselaya dinyay bîyayeni. *Tr. Dünyayla ilgili, Dünya hakkında/konusunda.* Eger şima do dinyay ser qisey bikerê, ez ewro nêra.

dipare/ê 1. *N.* Dipareyîn/i. Wahîrê/a di paran. O/çîyo ki di parê ci estê, di payê ci estê. *Tr. İki paylı olan, payda üstünlüğü olan.* Mêrdeko dipare do bêro îmzaya xwu bierzo ci. 2. *N.* Dipareyîn/i, dikişt/i, dihet/i, diber/i. *Tr. İki taraflı/cepheli.* Dipare o. Kam şeno ci rê çîyên bikero ki? 3. *N.* Dipareyîn/i, ditorbe/ê, ditorbeyîn/i. O/çîyo ki di torbeyê ci estê. *Tr. İki torbalı/gözlü.* Bergîro dipare do deha berey şiro. Çunkî karwanî di jûparey estê.

dipareyey 1. *Nm.* Dipareyîney, dipayey, dipa-

---

1 Dêrênda mayandê Dimilîyan: Dingiro ha dingiro/dingiro banî ser o/roneko nanî ser o/verg bêro tişkî bero/maya ci do se kero?/Dingiro ha dingiro/dingir şiro bi ray ra/tellî şiro ci pay ra/şiro goşkarî roşnay ra (betray ra/betari ra.)/*Dingir biçûna bi rê da/biçûna di hewşa xalo da/xalo rinda xwu pêda/biçûna di hewşa apo da/apo gewra xwu pê da...*

2 Na dêrênda mayandê Dimilan a ki do pêdima binûşîyo. "Hendo ki kewt bî dingi dingida welatî dimi, keye kerd bî xwu vîra" (Barkerdena Zerrî, Medet Can)

3 Dimilî di, adinî, nadinî û kadînî esta ki. Tîya di maneyê ci yo esîl o "ca" vijêno. Mersela: Adinî: Dinyayo bîn, cayo bîn, kişta bînî. Nadinî: No dinya, no ca, nakiştî. Kadînî: Mereki. Cayê simerî. Bewnîyê adinî û nadinî hetêna, kadîni (mereki, cayê simerî) hetêna!

reyîn, diparey, payan di, paran di di qatîy vêşî bîyayeni. *Tr. İki paylılık, iki hisselilik.* Dipareyey di zewmbîyaneyên esto ki her kes qayîlo dipare bo. 2. Dipareyîney, dikiştey, dihetey, didoşîyey. *Tr. İki kanatlı olmak, iki taraflı/iki yönlü olmak.* Dipareyeya mêrdekî jî ci rê bes nêkerdi. Deha şima yê çirê jûpareyey ra qisa akenê ki? 3. *Nm.* Dipareyîney, ditorbeyîney, diçimeyey. *Tr. İki torbalı/gözlü olmak.* Refan di dipareyey kemî ya, gereg ki çeharîy kemêrî nêbê.

dipareyîney 1. *Nm.* Dipayeyîney, diparîni. Dipay bîyayeni, wahîrê di paran bîyayeni. *Tr. İki paylı olmak, iki hisselilik.* Dipareyîney di heqperestey do bibo. Eger nêbo, wa qe dipareyîney jî nêbo. 2. *Nm.* Dikiştî/dihetî ra bîyayeni, diberan ra bîyayeni, didoşî ra bîyayeni. *Tr. İki taraf/kanattan olmak.* Dipareyîney di di qatîy zehmet jî esto. 3. *Nm.* Diçimeyîney, ditorbeyîney. *Tr. İki kanatlılık, iki raflılık, iki gözlülük, iki torbalılık.* Refî di dipareyîney, hîrêpareyîney rindêrî nîya. Çunkî tayên firaqîy gîna.

dipûderg/i *N.* Dergûdîla. Bol derg/i, tam derg/i, vêşî derg/i. *Tr. Upuzun.* Ci dest di çuweyêndo dipûderg bî. Xeti vero ronişt bî û kamcîn bizi ravêrdê dergê ci kerdê, nêverdayê şiro qezencdê şarî.

dipûdergane *Nn.* Dergûdîlane, dergûdîlakî, dipûdergkî. Dipûderg bîyayeni, bol derg bîyayeni, wesfê ci yo verom bol bîyayeni. *Tr. Upuzun olmak, oldukça uzun olmak.* Mi rê dipûdergane ame.

dipûderganey *Nm.* Dergûdîlaney, dergûdîlakîyey, dipûdergkîyey. şekil û bîçim û meş û rayda ci di dipûderg bîyayeni, dipûdîlane bîyayeni, wesfê ci yo tewro ravey derg bîyayeni. *Tr. En önemli sıfatı uzun olmak.* Ez bolkî dipûderganeyda ci rê şaş menda.

dipûdergey *Nm.* Dergûdîlayey. Bol/vêşî derg bîyayeni, bol dergey, tam derg bîyayeni. *Tr. Upuzunluk.* Eger dipûdergeyda ci ra nêbîyayê, ma do bişayê ci rê çareyên bivînayê.

dipûdûz/i 1. *N.* Cayo ki tam dûz o, tey diremên girmitiney yan jî çewtey çinî ya. *Tr. Dümdüz.* Dipûdûz di ey qeza kerd. Ellah vêşî nêdo. Amîn. 2. *Zv. N.* Çinêbîyaye/ê, teberdimende/ê, teberamende/ê. Kes/çîyo ki; nêşayo îhtîyacanê xwu bivîno. *Tr. Yokluk içinde olan, korunaksız, açıkta kalan, ihtiyaçlarını giderecek hiç bir şeyi olmayan.* Ellah zano ki ey heme çîyê xwu kerdo vinî, îflas kerdo. Çunkî dipûdûz di mendo.

dipûdûzane *Nn.* Dipûdûzkî. Bi şikildê dipûdûzî ya, ze ki dipûdûz bo. *Tr. Dümdüz bir şekilde, dümdüz görünümlü.* Qe xasekî dipûdûzane ma rê xeberîy day û ravêrd.

dipûdûzaney *Nm.* Dipûdûzkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî di dipûdûzane bîyayeni, dûz di bîyayeni. *Tr. Dümdüz olmak.* Ez nêkewta dipûdûzaneyda ci dimi. Ez a vana, beno ki ma jî ci dimi kewê.

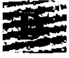
dipûdûzey 1. *Nm.* Dipûdûz bîyayeni. Tam dûz bîyayeni, tewro dûz bîyayeni, tey girmit û neraştey çinêbîyayeni. *Tr. Dümdüzlük.* Ez a dipûdûzeyda ci rê çîyên nêvana, mi va ki tenekna raşt beri. 2. *Zv. Nm.* Çinêbîyayîş, feqîrey, neçarey. Dûzdê Ellahî di mendeni. *Tr. Yokluk içinde kalmak, açıkta kalmak.* Mêrdeko dipûdûz di, dipûdûzeya ci, zerrîya kesî kena lete lete!

diqat/i 1. *Mîm. N.* Diqor/i, diqore/ê. Pêser o yan jî pêvero di qatîy bîyaye. Çî/bano ki di qatîy pêser o yan jî pêya virazîyayo. *Tr. Yan yana veya üst üste iki katlı olan.* Ma do bano diqato newe biherînayê, ma şî gunay ê diqatê kehanî ser. Qey Ellahî ma ra aqil girot bî. 2. *Ed. N.* Diqor/i, diqore/ê, difin/i, dibare/ê, dicare/ê, diqor/i, difinik/i. Çî/keso ki newedera bîyo, fina didîy bîyo, newedîla bîyo, newedîla ameyo ca, newedîla virazîyayo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan, iki katlı, iki kezli/defasılı.* Yardimo diqat do tayêni biqehirno, tayêni şa kero.

diqatbîyaye/ê 1. *N.* Diqorbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo di qatîy, şîyo pêser, arêdeyayo pêser, bi destdê kesên yan jî tayên a çewtê pêserî bîyo, bîyo diqat. *Tr. İkiye katlanan, iki büklüm olan, aynısıyla ikiye katlanan.* Merdimo diqatbîyaye, çinayo diqatbîyaye, çuweyo diqatbîyaye û hewna zêdê nînan xeylên çî û keso diqatbîyaye esto. 2. *N.* Diqorbîyaye/ê. Çî/keso ki bi eynî şekil û bîçim a fina bîyo, newedera bîyo, newedîla bîyo, tekrar/dibare bîyo, teze ra bîyo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan.* Xeyr o, diqatbîyaye do xeylên naf bikero.

diqat bîyayeni 1. *f. M.* Diqatbîyayîş. Diqoriney, diqor bîyayeni, pêser amîyayeni/şîyayeni, bi şekil û bîçimdê jewaneyî ya fina pêser/têser şîyayeni, qatê serdê pê bîyayeni. Çewtê serdê pê bîyayeni. *Tr. İki büklüm/kat olmak, ikiye katlanmak, aynı şekilde katlanmak.* Ez barî bin di bîbîya diqat, şima dest nêeşt bardê mi. 2. *f. M.* Diqatbîyayîş. Diqoriney, tekrar bîyayeni, diqor bîyayeni, dibare bîyayeni, newedîla bîya bîyayeni, tepîla bîyayeni, teze ra bîyayeni, teze bîyayeni, bi şekil û bîçimdo siftekên a finakî bîyayeni. *Tr. Tekrarlanmak, tazelenmek, yine-*

lenmek. Eger diqat bîyayê, ey şayê fehm kero. Labelê jûqat di nêşeno xwu aqilî kero.

diqatey *Nm.* Diqorey. Wesfê di qatan, wesfê çewt bîyayenî, wesfê difinikî, wesfê newedî ra bîyayenî, tey dibare bîyayeni, tey çewtbîyayîş estbîyayeni, bi şekil û bîçimdo siftekên a newede ra bîyayeni yan jî qat bîyayeni. *Tr. İkilenmek, ikiye katlanmak, tekrarlılık, yinelenmek.* Eger diqateyda ci di rehmet bibîyayê, fina didîy di do raşt biameyê.

diqatin/i *N.* Diqat/i, diqorin/i. Çî/keso ki tey di qat esto, tey dibare esto, tey newedîlayey esta, tey finakî bîyayîş esto, tey çewtbîyayîş ésto, bi şekil û bîçimdo siftekên a newede ra bîyayîş yan jî pêser şîyayeni esta. *Tr. Tekrarlı, tekrarlanan, yinelemeli, katlanan, iki büklüm olan.* Boka diqatên nêbo? Eger diqatin bo, ma nêşenê bi otesîda ci ya bêrê.

diqatiney *Nm.* Diqoriney. Diqor bîyayeni, diqatin bîyayeni, diqatî bîyayeni, pêserşîyaye bîyayeni, çewtê serdê pê bîyayeni, wesfê diqatan û çewtê serdê pê bîyayan bîyayeni, newedera bîyayeni, teze ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; bîyo diqatî, şîyo pêser, çewtê pêserî bîyo, bi şekil û bîçimdo siftekên a newedera bîyo û ameyo meydan; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İki kat/büklümlülük, tekrarlılık, yinelenmek veya tekrarı mümkün olmak, aynısıyla ikiye katlanmak.* Key ki şima diqatineyda ci rê bahane bivîno, wexta ma şenê pey di kerê.

diqatkerde/ê 1. *N.* Diqorkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo di qatîy, çewtê serdê pê kerdo, bi şekil û bîçimdo siftekên a fina eşto ci ser. *Tr. İkiye katlanan, aynısıyla gerçekleştirilen.* Çinayo diqatkerde do çirç bo. 2. *N.* Diqorkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni tekar kerdo, dibare kerdo, newedîla kerdo, bi şekil û bîçimdo siftekên a finakî kerdo yan jî ardo meydan. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan, tazelenen.* Fîlmdê diqatkerdeyî di hendayên tam nêbeno. No, ê bînan nêmaneno.

diqat kerdeni 1. *f. M.* Diqatkerdiş. Diqor kerdeni. Qat/çewtê serdê pê kerdeni, fini difini kerdeni, bi şekil û bîçimdo siftekên a finakî ser eşteni yan jî ser berdeni. *Tr. İkiye katlamak, iki büklüm yapmak, misliyle katlamak, aynı şekilde eğip uçlarını birleştirmek.* Mi kerd diqat û ez nişta ci. 2. *f. M.* Diqatkerdiş. Difinik kerdeni, difin kerdeni, dibar kerdeni, dibare kerdeni, dicar kerdeni, newedera/newedîla kerdeni, teze kerdeni. *Tr. Tekrarlamak, ikilemek, yinelemek, tazelemek.* Key ki şima kerd diqat, ma haydar kerê, ma jî temaşe kerê.

diqor/i *N. Bw.* Diqat/i. Şima ki nêşê diqor kerê, o do bol xwu ver nêdo.

diqorane *Nn.* Diqorkî. Zêdê diqoran, zêdê diqatî bîyayeni, bi diqoran/diqatan mendeni. *Tr. İki sıralı/katlı gibi, tekrarlı gibi.* Mi jî diqorane dî. Beno ki jî mi rê winî ame.

diqoraney *Nm.* Diqorkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî û wesfî di zêdê diqoran/diqatan bîyayeni, bi diqoran/diqatan mendeni. *Tr. Yinelenenler gibi olmak, iki sıralılar gibi olmak, tazelenenler gibi olmak.* Ez diqoraneyda ci ra nêvêrena. Çunkî tim jî diqoraney di qezenc esto.

diqore/ê *N. Bw.* Diqat/i. Ê ma jî diqore bî. Ellah zano cora nêşehitîya.

diqorey *Nm. Bw.* Diqatey. Ez ba, ez ne bi diqoreyda ci ya ne jî bi jûqoreyda ci ya bawerey kena.

diqorin/i *N.* Diqor/i, diqore/ê, diqat/i. Çî/keso ki tey di qorîy/qatîy estê, zêdê finda verî/siftekêni finakî karûgurwe virazîyayo, newedera virazîyayo, newedera bîyo, çewtê serdê pê bîyo, namîyayo pêser. *Tr. İkili, tekrarlanan, yinelenen, katlanan, iki kat/büklüm edilen, tazelenen.* O çîyo ki şima yê vanê, diqorin bî jî xilîya.

diqoriney *Nm. Bw.* Diqat bîyayeni. Mi wesfêndê ci yê diqoriney ne dîyo ne jî şinawito.

diramati 1. *Nm.* Deremati, qirtikên, hebekên, diremekên. Bol tayên, bol werdî. *Tr. Bir zerre kadar, çok çok az, azıcık.* Bi mi ki ey di hendê diramatên jî werd çinî yo. 2. *Nm.* Deremati. Çilka namûsî, diremên namûs, hebên namûs, çilka şerefî, çilka haysîyetî, çilka şermûar û zincî veşayîşî. *Tr. Bir dirhem namus, şeref, haysiyet, onur, utanma duygusu.* Eger ey di diramati bibîyayê, ey fina no keye pay nêkerdê. 3. *Nm.* Deremati, şayeni. Qewetê şayîşî, qeweto ki qandê bîyayîş/kerdişdê çîyên kesan di xwu ra gereg ki bibo. *Tr. Nüve, yetenek, kabiliyet.* Vanê tey deremata nûşnayeni çinî ya ki bişo binûşno.

dirate/ê *N.* Çî/keso ki yan bi kehaney a yan jî bi hukimdê çîyên a pêra cibîyayo yan jî qismên pêra abirîyayo, qelîş debîyayo de. *Tr. Yırtık.* Çinayê ci yo dirate jî nêmend bî ki xwu ra do.

dirateni *f. M.* Diratiş. Çina û çî û kesan di bi hukimdê çîyêndê zêdê kardî ya, zêdê destî ya, zêdê jilêtên a, bi hukimdê kehaney a qelîş debîyayeni, pêra abirîyayeni. *Tr. Yırtılmak.* Eger nêdirîyayê, ma ci rê dirate jî nêvatê.

dirbeta girani *Tib. Nm.* Birîna girani. Dirbeta ki tey tersê mergî esto, eger kes vernîya ci nêgîro kes pa mireno jî. *Tr. Ağır yara.* Dirbeta ci giran

bî. Înan wext vinî nêkerd, rişt Dîyarbekir.

dirbeta leymini *Tib. Nm.* L'yê leyminî qalin waneyêno. Dirbeta lêşini. Dirbeta ki leymûlêş giroto, dirbeta ki tey leym (lêş) arêbîyayo. *Tr. İrin ve mikrop kapmış olan yara.* Doktorî dirbeta leymini sifte ber kerdi, dima jî bi awda oksîjenî ya kewênê.

dirbeta şeniki *Tib. Nm.* Birîna şeniki. Dirbeta ki tey tersê mergî çinî yo, kesî pa nêbena, nêkişena. *Tr. Hafif yara.* Mi dî ki dirbeta ci girani nîya, mi ca di verda û ez ravêrda. Çunkî mi rê bol berey bî.

dirbeti *Tib. Nm.* Birîni. Çîya ki gandê kesî di, gandê weşan di bi tesîrdê derbên a, bi tesîrdê pêrogunayên a peyda bîya û ganê kesî yan kuncênayo yan jî gandê kesî ra gonî veta, gonî rijnaya. *Tr. Herhangi bir darbe sonucu canlının vücudunda meydana gelen yara.* Dirbeti û kul jew nîyo. Kul xwu bi xwu, dirbeti bi tesîrdê derbên a, bi tesîrdê pirodayîşên a virazêna.

dirde/ê *N.* Dirne/ê, dirneyîn/i, pirûz/i, kertikin/i, kertûkûrtin/i, kertûkûrtbîyaye/ê, çirç/i, çirçin/i. Çîyo ki tey çirçîy estê. *Tr. Pürüz, pürüzlü, tesviyesiz.* Daro dirde do dûz bo ki ci ra çîyêndo weş virazîyo.

dirdeyîn/i *N.* Dirneyîn/i. Çî/keso ki tey/pa dirdey û kertûkûrtiney esta. *Tr. Pürüzlülük, girintili çıkıntılı olma, tesviyesizlik.* Çîyo dirdeyîn do dûz bo ki kes bişo pa çîyêndo weş peyda kero.

dirdeyîney *Nm. Bw.* Dirdeyîni 2. Mi bizanayê tey dirdeyîney jî esta, mi nêgirotê. Şima ez pey nêkerda haydar.

dirdeyîni *Nm.* Dirdeyey, çirçiney, pirûziney. Pa/tey dirdey bîyayeni, pa kertûkûrtiney bîyayeni, tey çirçîy bîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, girintili çıkıntılı olmak.* Dirdeyîna ci qet a, vanê tey zewmbî babetîy xirabey jî esta.

direm *1. Cog. Nn. Bw.* Ceru. Ma raştê diremî amey, ûja jî qandê qezencî fekîdar/meywedar nêbî. 2. *Nn. Bw.* Dîrhem. Mi nêşa qe direm jî bi ci do. Çunkî zêdê altûnî bî.

diremekê *H.* Dîrhemekê/n, diremekên, henqerak/ên. Bol û bol tayên, zêdê çinêbîyayîşî. *Tr. Bir miskal kadar, çok az, azıcık, yok denecek kadar az.* Boka to diremekê da ci?

diremê *H.* Diremên, qirtikekên, hebekên. Bol tayên, hendê hebên. *Tr. Bir dirhem, çok az, azıcık.* Ci di bol çîyê werdî est bî. Ez jî gest ra merdê, qe diremê çîyêndê werdî nêda bi mi.

direng/i *N.* Direngin/i, direngîn/i. Çî/keso ki rengê ci di babet ê, renga ci jewanê nîya, en kemî wihêra di rengan a. *Tr. İki renkli, karışık renkli, ala renkli.* To çinayo direng herînayo.

direngane *Nn.* Zêdê di rengana, rengên bolêrî, ze ki en kemî di reng bo, zêdê bol rengana. *Tr. İki renkli gibi, en az iki renkliler gibi.* Mi rê direngane ame. Labelê beno ki mi rê winî asa.

direnganey *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî û asayîşî di, zêdê di rengan bîyayeni, wesfê di rengan ser o bîyayeni, bi direngan mendeni. *Tr. İki renklilere benzemek.* Ez nêşena direnganeyda ci ser o palikêr ba. Çunkî zewmbî karûgurweyê mi esto.

direngey *Nm.* Direnginey. Direng/i bîyayeni, rengê ci didi bîyayeni, rengê ci en kemî didi bîyayeni, rengan di têtewr bîyayeni. *Tr. İki renklilik, karışık renkli olma, ala renkli olmak.* Ez a qandê direngeyda ci nê, qandê vayeyda ci pey di kena.

direwte/ê *N.* Çîyê xwupay kerdişî yo deşte. Postal û sewl û çîyo zêdê nînan o ki derzîyayo. *Tr. Dikilmiş olan ayakkabı vb. eşyalar.* Sewlê min o direwte, gama bîni bî vinî.

direwteni *f. M.* Direwtiş. Bi direwtî ya postal, sewl û çîyo winasîn deşteni. Postal û sewl û çîyanê xwupay kerdişî deşteni. *Tr. Ayakkabı dikmek.* Goşkarî postalîy direwtîy, mi kerdîy xwu pay.

direwtî *Nm.* Bîzi. Haletîya ki goşkarîy pa sewl/postalan, çîyanê zêdê nînan ê çermeyînan derzenê. *Tr. Saraçların ayakkabı diktikleri çuvaldız şeklindeki alet.* Goşkarî dest ra do direwtî, wendekarî dest ra jî do panuşi kemî nêbo ki wezîfe bivîneyo.

dirêzi *Ed. Nm.* Weşbesteyên di di misrey. *Tr. Dubeyt. Bir şiirin iki mısraı, iki mısra şeklinde yazılan şiir.* O yo bi dirêzda min a weşbestera xwu sosinneno.

dirihane *Nn.* Zêdê dirihana, bi dirihan mendeni. Zêdê qehremanana, zêdê egîtana, zêdê bêtersana, bêters bîyayeni, bi bêtersan mendeni. *Tr. İki canlılar gibi, korkusuzlar/kahramanlar gibi.* Mêrdek dirihane şî ser, pey di nêancîya.

dirihaney *Nm.* Dirihane bîyayeni. Zêdê dirihana bîyayeni, bi dirihan mendeni, wesfê dirihan ser o bîyayeni, ray û meş û usûl û şekil û bîçimî di zêdê di rihan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. İki canlılar gibi olmak, gebe/hamileler gibi olmak.* Ez dirihaneya înan mînan nêzana. Mi rê jûrihaney û dirihaney lazim nîya. Ez winîna bîyayîşdê karûgurwedê xwu.

dirik/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zeliqêno bi kesî yo, bi kesî yo pêşêno û deha kesî ra rew rewî cê nêbeno/nêcibnêno. *Tr. Diken gibi olan, yapışkan/*

zamk gibi olan. Mi xwu nêşa ê dirikî ra cikero ki ez bêra.

dirikey 1. *Nk. Nn.* Birikey. Birik/dirik bîyayeni, tellîyan ra bîyayeni, wesfê dirikan/birikan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Diken olmak, böğürtlen türü dikenli bir bitki olmak veya bunların özelliklerini taşımak*. Dirikeyda ci ra nêbîyayê, ma wina nêdirîyayê. 2. *Zv. Nm.* Zêdê dirik/birikî bîyayeni, zêdê tellîyana bîyayeni, zêdê birikan bi kesî yo pêşîyayeni, zêdê zamqîya bîyayeni, kesî ra geyrî nêbîyayeni, zêdê qanikîya bi kesên a yan jî bi çîyên a zeliqîyayeni. *Tr. Yapışkanlık, zamk/diken gibi yapışmak*. Ez dirikeya înan weş zana. Finên ki zêdê dirikîya bi kesî yo bizeliqîyê, deha kesî ra nêcibêbê. Ez dirikeya înan verîndera yo zana.

dirik *Nk. Nn.* Birik. Tellîyo sîya, tellîyo beno zêdê çaran û ray kesî nêdano. *Tr. Diken, dikenli çalılık*. Dirikî mîyan ra meşirê, şima dirneno.

dirîlla *Ky. Nn.* Kayên di kaygero ki dîskalîfiye bîyo, qoqîyayo, qoq bîyo, a ê kaygerî nêwedîla qezenckerdiş û kay mîyan kerdeni rê drîlla vajêno. *Tr. Örneğin çelik çomak gibi bir oyunda yenilmiş veya diskalifiye olmuş bir oyuncuyu yeniden oyuna kazandırma veya tekrar oyuna dahil etme olayı*. Mi Sînan kerd drîlla. O do fina kay kewo!

dirîşik *Nn.* Gijgij, gijgijîyayîş, gijgijîyayeni. Hêrişê serdê kes/çîyên bîyayeni, wesfê pûkîyayenî, wesfê gijgijîyayîşî. *Tr. Kışkırtıcılık*. Mi nêwetard çîyên vajo, hema dirîşkê serdê mi bî.

dirîşkîyaye/ê *N.* Gijgijîyaye/ê, pûkîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dirîşkîyayo kesên yan jî çîyên ser, zêdê dîkêna perrişkîyayo bi kesên yan jî çîyên. *Tr. Kışkırtılan, saldıran, diklenen, birisini dövmeye yeltenen*. Keso drîşkîyaye do bi dirîşkîyayîşdê xwu ya se kero û kê rê zirar bido?

dirîşkîyayeni *f. M.* Dirîşkîyayîş. Gigijîyayeni, pûkîyayeni, perrişkîyayeni. *Tr. Kışkırtılmak*. Mi nêzana winî dirîşkîyayo şima ser ha.

dirîyaye/ê 1. *N.* Qîş/i, qîşbîyaye/ê. Çî/keso ki dirîyayo, çirîyayo, pêra cibîyayo. *Tr. Yırtık*. Mi do dirîyayeyê ci bideştayê, mi derzinî nêdî. 2. *Zîr. Zv. N.* Çî/keso ki belateyê ci bol bîyo vêşî, mexelî bin di namîyayo. *Tr. Ürün/hasat patlaması yapan, ürün altında eğilen, ürünü kaldıramayacak kadar ağırlaşan*. Bi mi ki meyweyê ey o dirîyaye jî ey nêreyneno.

dirîyayeni 1. *f. M.* Dirîyayîş. Çirîyayeni, qîşîyayeni, qîş bîyayeni. Pêra cibîyayena çinayan yan jî çîyandê bitûman. *Tr. Yırtılmak*. Dirîyayena nê çinayandê ma hetên a, ê ê sêkuran hetên a! 2. *Zîr. Zv. f. M.* Dirîyayîş. Mexel di vêşîyey, meğel di bol fekîdarey, belateyê ci bol vêşî bîyayeni. *Tr. Ürün/hasat patlaması yapmak, üründe çok verimlilikle patlama meydana getirmek*. Darîy meyweyî bin di dirîyay bî.

dirnaye/ê *N.* Dirate/ê. Kes/çîyo ki; zêdê çapûtî ya yo ki bi hukimdê çîyên a (mersela bi kardî ya, bi destan a, bi jilêtên a) pêra abirîyayo, pêra cibîyayo, dirate debîyayo de, qelîş debîyayo de. *Tr. Yırtık, yırtılan*. Ez zana ki o merdim bi ê çinadê dirnayeyî ya ûja nêşino.

dirnayeni *f. M.* Dirnayîş. Bi destan yan jî bi çîyên a, bi hukimdê xwu ya çîyêndê zêdê çapûtî pêra abirnayeni, qelîş dekerdeni. *Tr. Yırtmak*. Mi ê qeçekî rê va: Xeyr bo, xeyrweşî bo. Bixeyr boka ti bidirnê. Finên ra da bermî ro.

dirne *Nn.* R'yê ci zê zo R'y qalin waneyêno. *Bw.* Dirde. Eger dirneyê rîdê ci çinêbîyayê, mi do ci ra hez bikerdayê. Tey zewmbî qusûrên jî çinî yo.

dirnekar/i *Zoo. N.* Dirnok/i. Çîyo (heywan, kes) ki dirneyê ci estê û dirneno. *Tr. Yırtıcı, yırtıcı hayvan*. Mesela qertelo bicil dirnekar o.

dirnekarey *Zoo. Nm.* Dirnokey. Dirmekar bîyayeni, dirneyê ci yê dirnayîşî bîyayeni, wehşîyan mîyan di wahîrê dirnan bîyayeni. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên dirneno, pêra abirneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yırtıcılık, yırtıcı olmak, yırtıcı hayvan olmak*. Dirnekar, dirnekareyda ci ra nêbo, veyşan maneno. Çunkî Ellahî heywano dirnekar goreyê werddê ci dayo û viraşto.

dirneyîney *Nm.* Dirdeyîney. Tey dirney bîyayeni, tey çirçey, çirçiney bîyayeni, tey pirûzîy bîyayeni, erdê ci dûz nêbîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, yüz hatlarında pürüzler, girinti ve çıkıntılar bulunmak*. Eger dirneyîney ra nêbîyayê, înan do birîdayê.

dirnok/i *N.* Qîşger/i. O/çîyo ki dirneno, qîşneno. *Tr. Yırtıcı, yırtan*. Dirnok do to bidirno, vera ci meşorî, xwu ci ra hemed ki.

dirnokey *Nm.* Dirnok/i bîyayeni. Wesfê dirnokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dirneno, pêra abirneno, qelîş dekeno de; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan pa/tey bîyayeni. *Tr. Yırtıcılık, yırtıcı olmak, yırtmak*. Ez dirnokeyda ci ra nêtersena. O nêşeno mi bidirno. Heme cayê ci dirnok bo do se kero ki?

dirr ço! *Nn.* Qisayênda gawanan a ki yeksimî rê awi şimitiş di vajêna. Wexto ki na qisa vajêna, nûşaya ci ya R'y zeyîdêna û vajêna. *Tr. Tek tırnaklı/tek toynaklı hayvanlara su içirmek için söylenen bir söz*. Dirr ço! Dirr ço! (Yanê

bimbarek awi bişimi.)

dirrê! *Nn.* Çarwan û bizan (mêşinî û bizinî) rê awi şimitiş dayen a. *Tr. Koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanlara su içirmek için söylenen bir söz.* Şuwane mêşinî bizinî beno awi ser, vano dirrê! dirrê! dirrê!

dirr ho! *Nn.* Dimilî di dewarî/terkî awdayen a, ci rê awi şimitiş dayen a. *Tr.* Zazacada *büyükbaş hayvanları sulamak, su içirmek için söylenen bir söz.* Mi dewar berdê awi ser, mi vatê dirr ho! (Yanê awi bişimê bimbarekîy awi bişimê!)

dirûv *H.* Zêpêyey, zê pê bîyayeni. Bi şekil û şemal a zêdê ci bîyayeni, zê pê bîyayeni, bi ci mendeni. *Tr. Benzerlik, uyuşma, yüz hatları, beden yapısı.* Dirûvê ci pişk zêdê pêrdê ci ya yê.

dirûvey *Nm.* Dirûv bîyayeni. Zêdê şekl û şermaldê çîyên yan jî kesên bîyayeni, bi kesên o mendeni. şekil û bîçimê kes û çîyan. *Tr. Benzerlik, gibi olmak, yüz hatlarının görünümü.* Ez nêkewta dirûveyda ci dimi. Ez a persê axlaqdê ci.

dirûvîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a dirûvîyayo, ropê ardo. *Tr. Benzetilen.* Ki ma bişê, ma do ê merdimê dirûvîyayeyî jî, dirûvnokî jî bîyarê pêver.

dirûvîyayeni *f. M.* Dirofîyayîş. Bi çîyên yan jî kesên a zêdê pê bîyayeni. *Tr. Benzemek, benzeşmek.* Kaşka ma nêdirûvîyayê. Pêro ma dirûvnenê pê.

dirûvnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi kesên a yan jî çîyên a dirûvnayo, dirofê ci bi kesî ya yan jî bi çîyên a ropê ardê. *Tr. Benzetilen.* O lajeko dirûvnaye nêame ki ma bivînê.

dirûvnayeni *f. M.* Dirofnayîş. Bi çîyên yan jî kesên a ropêardeni, dirofanê ci pêser ardeni, dirofanê ci şeklûşemalê ci, bîçimê ci zêdê pê dîyayeni. *Tr. Benzetme, benzetmek.* To ez bi kê ya dirûvnaya?

dis *Nn.* Dus, babet, cisn. *Tr. Tür, çeşit.* Bi seyan a des disîy xuy estê.

diser *Mat. Baz. Nn.* Serên rê di serîy dayeni, çîyên bi di qatan a hesab kerdeni, kesên yan jî çîyên bi qatan a amordeni, bazar kerdeni. Di paran ra parên. *Tr. İki katına, ikiye bir, bire iki ile ticaret yapmak veya hesaplamak.* Mêrdekî va: Mi çîyê xwu diser da. Mi tey bol kar kerd.

diserane *Nn.* Diserkî, zêdê diserana, ze ki serên rê di ser bo. Qatên rê di qatîy bîyayeni, parên rê di parîy bîyayeni. *Tr. Bire iki gibi, bir kata iki kat gibi.* Mi mişmişê xwu bi teneyî ya diserane rotîy.

diseraney *Nm.* Diserkîyey. Wesfê diseran tey bîyayeni, usûlê diseran tey bîyayeni, zêdê diseran bîyayeni, serên rê di serîy bîyayeni. *Tr. Bire iki olmak, bir için iki kat hesap etmek.* Mi rê diseraney di jî qezencê ci do çinêbo.

disere/ê *Zv. N. Bw.* Ducane/ê. Eger disere nêbîyayê, nêşayê o karo biters jî bikero.

diserey *Baz. Nm.* Diqatey. Serên rê di serîy, parên rê di parîy, jewî rê didi, diqat bîyayeni. *Tr."Matematiksel hesaplamalarda bire iki, ikide bir durumu.* Mesela kîloyên henaran rê di kîloy tene yan jî mercûy giroteni.

disereyey *Zv. Nn. Bw.* Ducaney. Disereyey, kesî kena qehreman.

diserre/ê *N.* Diserreyîn/i, diserrin/i. Çî/keso ki serrê ci didi yê, diserre o. *Tr. İki yaşında olan.* Lajeko diserre, goliko diserre, mektebo diserre, kalo hewtayserre.

diserrey *Nm.* Diserreyey, diserreyîni. Diserre bîyayeni, serrê ci didi bîyayeni, ser ra di serrîy vêrde/ê bîyayeni. *Tr. İki yaşında olmak.* Nê karî di diserrey û hîrêserrey di bi mi ki ferq çinî yo.

diserreyey *Nm. Bw.* Diserrey. Eger diserreyey di qusûrên bibîyayê, înan qebûl nêkerdê.

diserreyîn/i *Nm. Bw.* Diserre/ê. Mi nêzanayê diserreyîn bî.

disim/i *Zoo. N.* Heywano ki di simê ci estê, disiman ra o. Mesela manga, ga, naleki, pezkovî, koşpesi, xezali ûzn. Goştê nînan werêno. *Tr. İki tırnaklı hayvan.* Disim mişor jî keno. Cora goştê ci werêno.

disimey *Zoo. Nm.* Disim bîyayeni. Heywanan mîyan di heywano ki di simê ci estê, a ê heywanan ra bîyayeni, wahîrê/a disiman bîyayeni. *Tr. Çift tırnaklılık. Çift tırnaklı bir hayvan olmak.* To rê yeksimeya ci, mi rê disimeya ci mihîmi nîya.

disîr *Mîm. Nn.* Cisîr, tîr. Çîyo ki qando ki kes awên ser ra ravêro over, virazîyayo. *Tr. Düver, kiriş yerine kullanılan kalın ve uzun direk.* Eger disîr bibîyayê, ma do serdê axur sernayê.

disîri 1. *Mîm. Nm.* Cisîri, tîri. Dîrega qalin a viraştê ya ki barê banan û çîyanê zêdê banan wegîna. *Tr. Düver, saplama kiriş.* Kaşka ma dîna disîrîy banan bin kerdayê. 2. *Mîm.* Kirîş, cisîri, tîri. Cayê banan o ki derganey ser barê banan wegîno. *Tr. Kiriş, düver.* Eger şima veror a disîri mezbût kerdayê, wina nêbîyê.

diskîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi kesên yan jî çîyên a diskîyayo, neyayo pa, xwu darito ci, pa bestîyayo, pa girêdeyayo, neyayo bi ci yo, temasê ci kerdo. *Tr. Yapışan, dokunan, yaslanan, bitişen, temas eden, dayanan.* To nêşa o çîyo bi min o diskîyaye cikero. Labelê mi şa o mûsîbeto bi to ya diskîyaye to ra cikero.

diskîyayeni *f. M.* Diskîyayîş. Zeliqîyayeni. Pa vinderdeni, bi ci ya nayeni, pa bîyayeni, pa bestîyayeni. *Tr. Dayanmak, dayamak, yapışmak.* Çirê ki mi va, ez do to rê yarmetey bikera. Cora deha diskîya mi ro û deha mi ra nêcibîya.

disknaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi çîyên yan jî bi kesên a disknayo, temasê ci viraşto, po zeliqnayo, derito ci, nayo po, pa girêdayo, pa besto. *Tr. Yaslandırılan, dokundurulan, bitiştirilen, yapıştırılan.* O çîyo bi ci ya disknaye guna mi sere ro.

disknayeni *f. M.* Disknayîş. Aziqnayeni. Çîyên bi çînakî ya aziqnayeni, panayeni, dariteni, temas kerdeni. *Tr. Dayatmak, yaslatmak, bitiştirmek, yapıştırmak.* Mi tebaxi disknê bi lengerî ya. Cora gunê erro.

diskok/i *N.* Payok/i, pabeste/ê. Çî/keso ki bi çîyên yan jî kesên a diskîyayo, pa yo. *Tr. Bileşik, yapışık, birleşik, yapışık.* Mesela "komkiştişê înan kesî vîrî nêşino" di "komkiştiş" diskok o.

diskokey *Nm.* Payokey. Diskok bîyayeni, pa diskîyayeni, pa bîyayeni, bi ci ya bîyayeni, besteyê ci bîyayeni. *Tr. Bileştiren/birleştiren olmak, yapıştıran olmak, yapıştırmak, birleştirmek.* Diskokeya zamqî ya banekên viraşt.

dismali 1. *Nm.* Destmali. Mala destî ya ki kes pa rîyê xwu bestereno. *Tr. Mendil.* Mêrdekê esîlî, xilfêrîyeyda xwu di xwu rê camîyeri vero dismali akerdi bî. Pêranê ci jî qeyami qilanê bî. Nêzanê ki xilfêrîyey nêweşîn a. *Tr. Bunama.* 2. *Nm.* Xawlî. Çapûto nermek o ki kes pa dest û rî û ganê xwu bestereno. *Tr. El havlusu, havlu.* Mi xwu şit, dismali çinêbî ki ez xwu pa wişk kera.

dismaliakerde/ê *N.* Destmalakerde/ê, dismalironaye/ê, parsekerde/ê, parsekar/i. Feqîr/bêkeso ki neçareyda xwu ra xwu rê dismali akeno û bi no şekila parse keno. *Tr. Dilenen, dilenci, mendil açan.* Merdimo dismaliakerde do bi mi ki qe çîyên jî nêşo arêdo.

dismali akerdeni *f. M.* Dismali akerdiş. Destmali akerdeni, dismali ronayeni, parse kerdeni. Pere û çîyo winasîn arêdayeni. *Tr. Dilenmek, mendil açmak.* Welatdê ma di esîlzadan rê dismali akerdişî xirabêrî jî bol tayên çî esto.

dişax/i *N.* Dîhet/i, dikişt/i, dipare/ê. Çî/keso ki di hetan/şaxan ra o, di kiştan ra o, bi di kiştan a ravey o. *Tr. İki taraf/kanatlı, iki yönlü.* Dişax o ki şeno di cayan di vindero.

dişaxey 1. *Nm.* Dikiştey, dihetey, diberey, dipareyey. Di kiştan/hetan ra bîyayeni, dikişt bîyayeni, didoşîyan ra bîyayeni. *Tr. İki kanat/taraflı olmak, iki yönlü olmak.* Dişaxey di hewlîni jî xirabîni jî esta. 2. *Nm.* Digulîyey, dibêçikey, digiştey. *Tr. Dirgenler içerisinde iki kanatlı/parmaklı olmak, iki çubuklu olmak.* Cuwênan di dişaxey karan berey finena.

dişeme *Nn.* Badê bazarî, behdê bazarî, badkîre, badê kîreyî. Roja ki bazarîya tepîya yena, rojên bazarîya dima. *Kur. Duşem, dişemî. Tr. Pazartesi.* Ma bixwu bê dişemî çîna nêvanê. Labelê kişta Gergerî vanê "badê bazarî."

dişik/i *N.* Dişike/ê. Kes/çîyo ki; en kemî di teney şikê ci estê, nêşayo şik û fikrên ser o qerar bido/rono. *Tr. Tereddütlü, kararsız.* Merdimo dişik do senîn bi rehatey a xwu rê bişo rakewo ki?

dişmen/i *N.* Keso ki kesên ra merdimên kişto yan jî merdimêndê ci kerdo dirbetino pîs yan jî namûsê kesên ser o xayîney kerda, kesêndê kesî rê tecawuz kerdo û dawaya hewna kudêna, a ya dewam bena. *Tr. Düşman.* Bedîuzzaman Seîdê Kurdî vano: Dişmenê ma yo tewro sûr nezaney û feqîrey û bêseneatey a.[1]

dişmenane *Nn.* Dişmenkî. Zêdê dişmenana, bi dişmen mendeni. *Tr. Düşmanca, düşmanlar gibi.* Ey dişmenane ray nê ver.

dişmenaney *Nm.* Dişmenkîyey. Dişmenkî bîyayeni. Zêdê dişmenan bîyayeni. şekil û biçim û usûl û rayşîyayîş û şikêrîyayeni di zêdê dişmenan bîyayeni. *Tr. Düşmanca.* Ez a kena dişmenaney a înan ser o jî bigurweya.

dişmeney *Nm.* Dişmen bîyayeni. Jewên rê dişmeney kerdeni, bi jewî ya dişmen bîyayeni, rika xwu bi jewî yo girêdayeni. Coydê kesên ser o xayînane gurweyayeni. *Tr. Düşmanlık, düşman/lık yapmak.* Dişmeneya min û ey pêya çinî ya. Verênanê ma pîya dişmeney kerda.

dişterî *Tib. Nn.* Deşdare. Serdan ra sere tewayeni, serd giroteni ra dejê sereyî, gan tewayeni, serdan ra bêhal bîyayeni. Labelê zincî nêşina, gêrêna. *Tr. Grip.* Şarê ma pêro dişterî kewto. Vanê şopi esta. Dişterîyê jî xozî yo.

dişterîyey *Tib. Nm.* Dişterî bîyayeni. *Tr. Grip olmak.* Dişterîyey di sere dejeno, zincî gêrêna. Labelê zincî nêşina.

dişterîyo bizinî *Tib. Nn.* Serdo serto pîs o ki bi kesî yo diskêno û rew rewî gîrîyaneyê kesî ra pak nêbeno. Serdo xirab o ki kes vano beno ki kesî ra pak bîyo, ti winînê ki newedera vijîya. *Tr.*

1 Na vajeki esas dûşmanî ra yena. Dûşman, "keso ki bi şikildê xirabey a dûşdê kesî ra ameyo." Yanê na vajeki dûş, dûşne û man/kesî ra peyda bena.

İnatçı ve nüksedebilen grip veya soğuk algınlığı. Fini bena ki dişteriyo bizinî eynî mîyaneyê kesî şikneno.

dite/ê *Zv. N. Bw.* Doşîyaye/ê. Şima do qenê bi ê lajekdê diteyî ya qerfîy nêkerdayê. Şima hem lejekî doşenê, hem jî pa qerfanê xwu kenê.

diteni 1. *Zoo.f. M.* Ditiş. Doteni, çîzilnayeni, çîznayeni, çirnayeni. Bi diten a şitê ci ci ra giroteni, bi diten a şitê heywanan ci ra giroteni. *Tr. Sağmak.* Eger mi biditayê, şitê ci do deha bol bîyayê. Qey to rê nêdayo. 2. *Zv. f. M.* Ditiş. Doteni, çîzilnayeni, çirnayeni. Şitî ci bin ra giroteni, pa çîyên nêverdayeni, heme çîyê ci ci ra giroteni, talan kerdeni, viran kerdeni, şilût kerdeni, peynîya ci ardeni. *Tr. Talan etmek, adeta sağmak, soyup soğana çevirmek.* Lajekî daxme di va, ez do to eynî bidoşa, bi to ya çîyên nêverda.

ditê *Nm.* Doşîyayê, çirkerdê. Heywana ki doşîyaya, şitê ci gêrîyayo. *Tr. Sağılan.* Biza ditê do verdeyo bizêka ci ci bilîno.

ditok/i 1. *N.* Bêrîvan/i, çîzilnok/i. Çî/keso ki şit doşeno, heywanan ra şit gîno. *Tr. Sağan.* Mangaya doşîyayê na ya. La ki ditokê ci kamcîn o? Ma yê nêşenê ca kerê. 2. *Zv. N.* Çîzilnok/i. Çî/keso ki ze ki kesên yan jî çîyên bidoşo, pa çîyên nêverdo, ci viran kero, ci rûtûrepal kero, hemî çîyê ci ci ra bigîro. *Tr. Soyup soğana çeviren, her şeyini alan.* Ez kewta de, ditokê mi jî filan keso nelamat o.

ditokey 1. *Nm.* Bêrîvaney, çîzilnokey. Ditok/i bîyayeni, wesfê ditokan ser o/pa bîyayeni, karê bêrîvanan, karê ditokan. Kes/çîyo ki; heywanên doşeno, şitê ci ci ra gîno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Sağmak, sağımcılık.* Mi ditokeya ci ecibnê. Çunkî rew ditê û karûgurweyê xwu tavilên qedînayê. 2. *Zv. Nm.* Çîzilnokey. Ditok/i bîyayeni, çîzilnok/i bîyayeni, wesfê çîzilnok/ditokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan keno virtûviran û hemî çîyê ci ci ra gîno, ci bestereno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Soyup soğana çevirmek.* Boka ditokeya ci sereyê ci bûro.

diwêlan ser *Nn.* Mabeynê diwêlan, diwêl ra hettanî diwêlnakî. Çî/keso ki diwêlan ser ra o. *Tr. Milletlerarası, uluslararası, beynelmilel.* O yo diwêlan ser ra kar û gurwe keno. Ez hewna diwêlan ser nêkewta.

diwêlan serey *Nm.* Diwêlan ser bîyayeni. Wesfê ci yê serdê diwêlan bîyayeni, mabeyndê diwêlan di bîyayeni. *Tr. Uluslararası olmak, milletlerarası olmak, devletler arası özelliklerine sahip olmak.* Mi wesfêndê ci yê diwêlan serey nêdîyo.

diwêlan ser ra *N.* Serdiwêlan. Mabeyndê dewletan di, dewletên ravêrnayeni, dewletîy gam kerdeni, ê bînan di kar/çîyên kerdeni, kişta ê bînan ra jî aşnawîyayeni. *Tr. Uluslararası, milletlerarası, devletler mabeyninde, beynelmilel.* Mêrdeko diwêlan ser ra kar keno. Diwelan ser ra o, nameyê ci heme ca di aşnawîyayo.

diwêley *Nm.* Dewletey. Dewleti bîyayeni. Wesfê dewletan ci ser o bîyayeni. *Tr. Devletlik, devlet olma.* Diwêley çetin a. Hergi qewmi nêşena diwêli bo.

diwêli *Er. Nm.* Dewleti. Dezgeyo sîyasî yo tewro gird. *Tr. Devlet.* dinya di nezdîyê disey diwêlîy estê.

diwês *Mat. Çm.* Des û didi. Amordeni di sebiro ki ortedê des û jewî (11) û des û hîrê (13) do. Kes didinakî desên ser kero, keno diwês. Kes şeno babet babetî diwêsî bivîno. *Tr. Oni ki/12.* Ewro 12. 12. 12 (2012) o. û fina saet 12î rê 12 vêreno. Vanê "di desîy, di diwêsîy, vîst û çehar şîyêsîy" çend kenê?

diwêsin/i *Mat. N.* Ê diwêsî. Çî/keso ki nimrodê diwêsî do. *Tr. On ikinci, on ikinci sayıda olan.* Ez do keyedê diwêsin di vindera.

diwêsiney *Mat. Nm.* Diwêsin bîyayeni, ê diwêsî bîyayeni, nimrodê diwêsî di bîyayeni, sebirdê des û didîy di bîyayeni. *Tr. On ikinci olmak, on ikinci sayıya ait olmak.* Diwêsineyda ci rê ez şadê ya.

diz/i *N.* Xirxiz/i, tiritok/i, dizd/i. Kes/çîyo ki; xirxizey/dizdey kerda. *Tr. Hırsız.* Ellah malê ma raştê zalimê dizan nêaro.

dizdar/i *Leş. Sp. N.* Dîzdar/i, keladar/i, kelakar/i, qeladar/i. Esker/leşkerê dizi, pawokê dizi, o ki dizi paweno, bekçîyê kela. *Tr. Kaleci, kale bekçisi, kale askeri.* Dizdaranê verênan bi tifingan a, bi tîrimkanan a diza xwu dişmenan ra pawitê. Dizdarê nikayênîy jî do dizanê xwu lingtopêran ra bipawê.

dizdarane *Leş. Sp. Nn.* Keladarane, kelakarane, qeladarane, qelakarane. Zêdê dizdarana, zêdê qeladarana, zêdê keladarana, zêdê kelakarana. Bi dizdaran mendeni, zêdê dizdaran kerden û bîyayeni. *Tr. Kaleciler gibi, kalecilere yakışır davranmak, kale askerleri/bekçileri gibi olmak.* Xwu dizdarane eşt bi gogi û gogi hewa ra tepişti.

dizdaraney *Leş. Sp. Nm.* Keladaraney, kelakaraney, qeladaraney, qelakaraney. Dizdarane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîş di zêdê dizdarana bîyayeni, bi dizdaran mendeni, bi eskerandê dizan a mendeni, bi dizda-

ran a robere amîyayeni, wesfê dizdaran ser o bîyayeni. *Tr. Kalecilere veya kale askerlerine/ kale bekçilerine benzemek, onlara yakışır bir tavırda olmak.* Ez şena dizdaraneyda ci ser o des pelikîy nuşte binûşna.

dizdarey *Leş. Sp. Nm.* Dîzdarey, keladarey, kelakarey, qeladarey. Kelakar/i bîyayeni, keladar/i bîyayeni, qeladar/i bîyayeni, dizi pawiteni, pawokê dizi bîyayeni, dizi rê bekçîni kerdeni. Linggogî di mîyanê hîrê dîregan pawiteni. *Tr. Kalecilik, kale bekçisi/askeri olmak, futbolda kaleci olmak.* Dizdareya eskerandê Tirkan û Îranîyan jewi nîya. Dizdarê taximdê Îngîltere'y, dizdardê ma rindêrî bî, înan qezenc kerd.

dizde/ê *N. Bw.* Tiritok/i. Dizde bî. Cora ez pey nêşîya.

dizdey *Nm. Bw.* Tiritokey. Eger dizdey bikerê, Mamxwuran raveyêrî kes nêbeno.

dizdeyey *Nm. Bw.* Tiritokey. Dizdeyey verî heme ca di esti bî.

dizerrî *N.* Keso ki zerrî di nêşayo jewaney virazo, nêşayo qerarên di vinderîyo û ortedê di qeraran di mendo, zerrî di qerqile, şubhe, guman mendo. *Tr. Kararsız, ikilem içinde olan.* Mi bizanayê dizerrî yo, ez mîyan nêkewtê. Kaşka şima ez haydar kerdayê.

dizerrîyey *Nm.* Dizerrî bîyayeni. Qerqile di bîyayeni, guman di bîyayeni, wahîrê zerrîyên yan jî qerarên nêbîyayeni, qerardayîş dişubhedi bîyayeni. *Tr. Kararsızlık, ikilem içinde olmak.* Dizerrîyey kesî rê kena vinî, qezenc nêkena. Cora vanê qeraro xirab, bêqerarey vêrî yo.

dizi *Nm.* Kela, qela. Çîyo giro ki yan jî bi sîyandê girdan a virazîyayo ki merdiman, însanan şerdê dişmenan ra sitar kero. *Tr. Kale.* Tayên vanê Diza Suwêreki Wextdê Asûrîyan ra menda.

dî *Gr.* Demdê vîyardeyî di qandê şexsandê pêrini (mi, ey, ay, to, ma, şima, înan) dîyayeni, vînayeni îfade keno. Mi dî, to dî, ey dî, ay dî, ma dî, şima dî, înan dî, ma pêrini dî ûzn.

dîba *Teks. Nn.* Qumaşo herîr/brîsimin. *Tr. İpek/li kumaş.* Camêrdan rê dîba ra şelwerîy nêvirazênê. Labelê cinîyan rê fistan virazêno. Çunkî dîba vay o û şoret jî keynan rê lazim o.

dîbek *Nn.* Hewang. Soqîyê kincî. Sî û dara qoşkerdê ya ki kes mîyan di kincî û çîyo zêdê kincî kuweno. *Tr. Dibek.* Ma dîbek di kincî kuwayê.

dîbî *Nk. Nm. Bw.* Dîbsori. Renga dîbîyan sûr û sîya ya, pajêna û werêna, ci ra selate jî degirote jî virazêno, kokê ci erdî bin do, şeklê kokdê ci pehan o.

dîbsori *Nk. Nm.* Dîbî, silk, çîkunduri. Kuhoyîyêndê sebzî yo ki perr û tamê ci zêdê pincardê şekerî yo, zêdê tilpana govdeyê ci erdî bin di beno, govdeyê ci hendê tilpên esto. Bîçimê ci pehan o. Rengê ci sîya û sûr/mor ê. (Hem sîyayê ci, hem jî sûr/morê ci estê.) Qandê şelxemî karênê. Bi şikildê xaşênayîş a û bi tezeyey a jî werênê. Ci ra hem degirote, hem jî selate virazêno. Perrê ci kenê perrê degirotey/dolmey. Fina dîbsoran ra tirşikê lobikan, tirşikê nehan virazêno û kenê birxulî ser. Labelê tenekên jî simaq yan jî simaqawî jî dekenê de ki şîrvaşkineya ci, ci ra şiro. *Kur. Perrê silkan.* Hem Dimilî di hem jî *Kurmancî* "Silk" û "dîbsor" vajêno. û *Tr. Bahçe pancarı, şalgam bitkisi.* Dîbsori ra perrîy jî degînê, ci ra selate jî virazêno.

dîdar/i *N.* Asaye/ê. Çî/keso ki aseno, xwu mojneno, kewno çiman *ver*, şeno veror bivîno, çim û aqilê ci akerdeo. *Tr. Gören, basiretli, görünen, göze çarpan.* Bî dîdar û çiman ver ra bî vinî.

dîdarey *Nm.* Asayeni. Dîdar bîyayeni, xwu mojnayeni, çiman ver kewteni, moj xwu dayeni, vînaye bîyayeni. Çî/keso ki xwu mojneno, kewno çiman ver; a o kes bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Görmek veya görünmek, basiretlilik, göze çarpmak, görüntü.* Ez kewta dîdadereyda ci ver, mi a bixwu kerdi vinî.

dîk/i *N.* Tîk/i, raşt/i. Çî/keso ki vera cor, vera berzey yan jî bejni ser dîk o, çewt nîyo. *Tr. Dik.* Çuweyêndo dîk bî. Çewt nêbî ki winî şiro ci pîze ra.

dîkane *Nn.* Ze dîk, zêdê dîkana bîyayeni, xwu zêdê dîkan kerdeni, şikildê dîkan di bîyayeni. *Tr. Horoz gibi, horozca.* Mi dî hema xwu dîkane eşt ci ser.

dîkaney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşdê xwu di zêdê dîkana kerden û bîyayeni, wesfê dîkan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Horozlara benzemek, onların özelliklerini taşımak.* Ez nêşena dîkaneyda ci ser o jî vindera.

dîkbîyaye *Zoo. Nn.* Dîkleyro ki dîkleyrey ra vijîyayo û bîyo dîk. *Tr. Horozluk dönemine giren erkek bir civcivin horozlaşması.* Dîkleyro dîkbîyaye ma rê lazim bî. Şima do nêcikerdê.

dîkbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî vero vinderîyayo û ci rê bîyo dîk, hember/qarşûyê ci vijîyayo, ci vero vinderîyayo, qisada ci ver vijîyayo, muhalafet kerdo, bîyo muhalîf. *Tr. Karşı çıkan, muhalefet eden, zıtlaşan, horozlaşan.* Kes do nê wezîyetî di merdimdê dîkbîyayeyî rê se vajo û se kero? 2. *N.* Raştbîyaye/ê. Çî/keso ki çewt bîyo û bîyo raşt, çewtey ra vijîyayo. *Tr. Düzelen, eğrilikten çıkan, dikelen.* Ez do senîn

xwu ê lajekdê dîkbîyayeyî ser ra bierza? Eger tenekên xwu çewt kerdê, mi şayê xwu ser ra bierzo.

dîk bîyayeni 1. *Zv.f. M.* Dîkbîyayîş. Zêdê dîkî jewî vero vinderdeni û ci ver vijîyayeni. *Tr. Dikleşmek, karşı çıkmak, horozlaşmak, zıtlaşmak.* Eger mi vero dîk nêbîyayê, ez qarişê ci nêbîyê. 2. *f. M.* Dîkbîyayîş. Raşt bîyayeni, çewtey ra vijîyayeni. *Tr. Dikelmek, düz olmak.* Ez dîk bîya tepîya ey dê mi ro. 3. *Zoo. f. M.* Dîkbîyayîş. Dîkleyrey ra vijîyayeni û kergan rê dîk bîyayeni. *Tr. Yavru horoz olmaktan çıkıp horozlaşmak.* Dîkdolê ma bî dîk û ma da hemberîyanandê xwu.

dîkcûrre *Zoo. Zv. Nn. Bw.* Dîko cûrre 1 û 2. Şima şî şî no dîkcûrre ci rê herîna? Şima nêşa ci rê dîkêndê gulaşî biherîno?

dîkdirîş *Nn.* Gijgijîyayeni. Zêdê dîkana drîşkê serdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. Hêrişê serdê kesên bîyayeni, gijgijikê serdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Horozlanmak, diklenme/k, saldırma/k.* Dîkdirîşê ci bî. Labelê pindilika ci rew anişti.

dîkdirîşîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; dirîşkîyayo serdê kesên yan jî çîyên, hêriş/hucûmê serdê ci kerdo, zêdê dîkêna xwu eşto kesên yan jî çîyên ser û ci rê dîkey kerda. *Tr. Diklenen, horozlanan. Birisini dövmek için üstüne yeltenen.* Ti bê, ti do nê kesdê wina dîkdirîşîyayî rê se vajê, ti do ci rê çi xelati bidê? Xelata ci gereg ki koteki nêbo?

dîkdirîşîyayeni *f. M.* Dîkdirîşîyayîş. Dîkdirîş bîyayeni, zêdê dîkîya hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Diklenmek, horozlanmak, dövmeye yeltenmek.* Herga ki mi ci rê qisayên vatê, ez nermi bîyayê jî, hema dîkdirîşîyayê mi ser. Ey vatê beno ki ez kerga ci ya. Hetta ki mi jû dê ortedê çîlikdê çaredê ci ro! Herro ti! Ti baqil nêbenê!

dîkdol 1. *Nn.* Dolê dîk û ordegan. Dolo ki, dîk û ordegîy tey xwu rê asnaw kenê. *Tr. Horoz, kaz ve ördek gibi yüzücü kümes hayvanlarının yüzdüğü havuz.* Dîk û qaz û werdegê dîkdolî di asnaw kenê. 2. *Nn.* Dîkleyr. Leyrê dîkan o nerî. *Tr. Yavru horoz.* Dîkdolêndo cûrre o. O do kotî bi dîkdoldê ma ya bişo baş bikero ki?

dîkek *Ss. Nn.* Parçeyê tifing o ki, wexto ki kes pey di anceno, tifingi, pirodayeni rê bena hadre. Eger kes bi gişter a lingi (tetig) bipilozno, do bierzîyo. *Tr. Horoz, silahın bir parçası.* Mi senîn ki dîkek pey di kerd, mi dest ra şeqitîya û tifingi neyê pa.

dîkey 1. *Zoo. Nm.* Dîk bîyayeni. Wesfê dîkan ser o/pa bîyayeni. *Tr. Horozluk, horoz olmak.* Ti yê kenê dîkeyda ci ser o vinderê yan kergeyda ci ser o? 2. *Nm.* Tîkey. Dîk/tîk bîyayeni. Wesfê dîkbîyayîşî ser o (pa/tey) bîyayeni, çewt nêbîyayeni, vera berzey/bejni ser raşt vinderîyayeni. *Tr. Diklik.* Mi rê dîkeya ci nê, raşteya ci lazim a.

dîkê gulaşî 1. *Zoo. Nn.* Dîko ki vero vinderîyayo û qandê gulaşî warî bîyo û ê bînan ra dûrî ra abirêno, ageyreyayo. *Tr. Dövüş horozu.* Ez a nê dîkê gulaşî kena qandê gulaşî biherîna. 2. *Zv. Nn.* Yemaney, egîtey, qehremaney, xurtey, cesûrey. Cora merdimdê xurtî rê vajêno. *Tr. Kahraman, cesur.* O merdimo ki ti yê ci ra behs kenê, zeno ze dîkê gulaşî, kesî ra nêancêno, vera hemini şeno şiro.

Dîkê Şamî 1. *Zoo.* Dîko ki vanê Şam di roşeno û fina vanê reîsê dîkan pêro yo, emr û talîmatê dîkandê bînan ney ra vijêno. *Tr. Bütün horozların reisi olup Şam'dan bütün horozları idare ettiğine inanılan horoz.* Vanê dîkdê Şamî ra emrê dîkveyndayenî yeno. 2. *Zoo. Nm.* Dîkêndo weşcisn o. Dîkêndo ki cisnê ci rind o. *Tr. İyi cins bir horoz.* Dîkdê Şamî ra, do cisnêndo weş ma do hewadê.

dîkkerde/ê *N.* Tîkkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo dîk/tîk, çewtey ra veto, namîyayeni ra veto û vera bejni kerdo raşt. *Tr. Dikleştirilen.* Bîdono dîkkerde do senîn ca bigîro? Eger dîk nêbîyayê, beno ki jî.

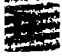
dîk kerdeni 1. *Zoo. f. M.* Dîkkerdiş. Leyrêndê kergan ê nerî dîk kerdeni, ci ra dîk veteni, qandê dîkey wederdeni. *Tr. Horoz yapmak, horozlaştırmak.* Mi o leyrê kergerda şima kerd dîk. 2. *f. M.* Dîkkerdiş. Tîk kerdeni, raşt kerdeni. Çîyên yan jî kesên çewtey ra veten û wezîyetdê raştî di vindardeni, namîyayîşî ra veteni. *Tr. Dikleştirmek.* Ki mi dîk nêkerdê ci ra awi do biherikîyayê.

dîkkerde *Zoo. N.* Heywano ki ki kesên qandê dîkey verdayo û kerdo dîk, ci ra dîkên veto. *Tr. Horoz için yetiştirilen.* Ma no leyr qandê goştî nê qandê dîkkerden rê veradayo.

dîkleyr *1. Nn.* Dîkdol, leyrê dîkan. Dîko ki hewna nêşeno kergan di fisi bişikno. *Tr. Küçük horoz, yavru horoz.* Dîkleyro çoşmedê varîgan di geyreno ha! Qey o yo vano, ez jî deha şena to di fisi bişikna. 2. *Nn.* Leyrê zerecan. Leyrê zerecano werdî. *Tr. Yavru erkek keklik.* Dîkleyrêndê mi esto, ti vanê beno ki zerec o. Senîn waneno hele!

dîko cûrre 1. *Zoo. Nn.* Dîkcûrre. Dîko zaîf, dîko nêageyraye, dîko ki nêşeno xwuver bido, dîko ki qedê dîkan nêbeno. *Tr. Cılız, zayıf, dövüşemeyen, çelimsiz, kuvvetsiz ve gelişmemiş olan*

horoz. To bi zor şî no dîko cûrre ard? No nêşeno gulaş bikero. 2. *Zv. Nn.* Dîkcûrre. Edebîyatdê Dimilî di fisekey, fisonekey, tersanokey û merdimê fisonekî îfade keno. *Tr. Zazada korkaklığı, gelişmemişliği ifade eder.* Bi mi ki ferqê ey û dîkdê cûrî çinî yo.

dîko qol *Nn.* Dîko pot, dîko bêboç. Dîko ki boçika ci bîya qoli. *Tr. Kuyruksuz horoz, kuyruğu kesik horoz.* Dîko qol vazda dol. (Çîyekên/Kondêz)

dîksilêman/i *Zoo. N.* Mirîçika dinikuli, hophopik/i, dinikul/i, dikulik/i, tîtî, tûtî. *Tr. İbibik kuşu, hüdhüd kuşu, hüdhüd-ü Süleymani.* Dîksilêman, bi namedê Hz. Silêmanî ya vajêno.

dîkveyndanê *Nn.* Dîkveyndanên, dîkveyndani, şefaqên. Wextê veyndayenda dîkan, şefaqên rew, wextê ezanî. *Tr. Horozların öttüğü vakit, sabah erken, tan/şafak vakti, ezan vakti.* Mi ci rê va, şewra tayên ma rew şirê. Ey, ez dîkveyndanê werzanaya. Merdimêndo kor fehm o. Ancax ti ci rê hergi mîyanikî vajê.

dîk *Zoo. Nn.* Nerîyê kergan, nerîyê teyrûtûrî. Nerîyê heywanandê pînan û heywanandê biperrîyan. *Tr. Horoz.*[1]

dîlim *Nn.* Hergi parçeyê çîyêndê jewaney, hergi leteyêndê çîyêndê parakerdişî. Leteyê zebeş û beşîla û kelek û encûr û çîyo winasîn o bi kardî ya lete bîyo. *Tr. Dilim.* Mi di dîlimîy beşîley day ê sêkurekî jî. Ma qeyami qilayaya?

dîlimbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi şeklêndo bellî û jewane ya bîyo parçey, bîyo letey, bîyo şeq, şeqîyayo, pêra abirîyayo. *Tr. Dilim, dilimlenen.* Veyşanekan va: Penîro dîlimbîyaye do tenek tenekên biwerîyo ki rew nêqedîyo.

dîlim bîyayeni *f. M.* Dîlimbîyayîş. Bi şeklêndo bellî û jewane ya pêra abirîyayena çî û kesan, pêra şeq bîyayena çî û kesan, letey bîyayena çî û kesan. *Tr. Dilimlenmek, dilimler haline gelmek.* Boka dîlim dîlimî bo ki fina kesî rê nêşo zulm bikero.

dîlimkerde/ê *N.* Çî/keso ki bi dest û kerdişdê kesên yan jî tayên a çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêta, Mesela zêdê dehrîya pêra bi çend cayan a abirîyayo, bîyo letey, bîyo parçey, bîyo şeq, şeqîyayo, bîyo dîlimî. *Tr. Dilimlenen, parçalara bölünen.* Ti şenê ê çîyê dîlimkerdeyî fina pêya kerê?

dîlim kerdeni *f. M.* Dîlimkerdiş. Çîyên yan jî kesên çîyêndê zêdê kardîya, zêdê jilêtêna, bi birokên a bi şikildê parçandê bellî û jewaneyan a pêra cikerdeni, abirnayeni, şeq kerdeni, cîya kerdeni, letey kerdeni. *Tr. Dilimlemek, bölmek.* Ki şima dîlim kerdayê, ma do deha weş û bêzirar biwerdayê. Şima dîlim nêkerdi, ma şîvikê ci pêro rijna xwu ser.

dîllote/ê *Ed. N.* Çenebaz/i, ziwanok/i. Kes/çîyo ki; qisan ra hez keno û şeno heqberê qisan û qiseykerdişî bêro. *Tr. Lafazan, konuşkan.* Derê ki, ma ê bînî birişê qonferansî. Çunkî o merdimêndo dîllote o.

dîlloteyey *Ed. Nm.* Dîllotîni, çenebazey, ziwanokey. Ziwanî di ravey bîyayeni, qisan û qiseykerdişî di ravey bîyayeni. *Tr. Çenebazlık, lafazanlık, konuşkanlık.* Dîlloteyeya ci ma rê zirar da, karên nêard.

Dîlok *Nn.* Entab. Dimilî di nameyê Entabî yo. *Tr. Gaziantep.* Verî welatdê ma ra bol şîyê Dîlok.

dîm *N.* Qulibîyayeni, kokê vajekda "dîmdayen" û "dîmdeyayeni" o. *Tr.* Zazacada *devirmek veya devrilmek anlamına gelen* dîmdayeni *ve* dîmdeyayeni *kelimelerinin köküdür.* Xirabî bi hewlî ya, weş û delalî jî bi weşêrî û delalêrî ya dîmdi.

dîmdani *Nm.* Nameyê fêldê dîmdayîşî yo, nameyê fêldê qelibnayîşî yo, serûbin kerdeni, serî bin û binî jî ser ardeni. *Tr. İhtilal, devrim, deviri.* Dîmdanê Fransizan û ê ma jewi nîya.

dîmdaye/ê 1. *N.* Qelibnaye/ê, qulibnaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayênî dîmdayo, qulibnayo, qelibnayo. *Tr. Devrik, devrilen, ters yüz edilen.* Lênê awda girênayê o dîmdaye guna lajekî ser ro, ganê ci pêro bî pirparî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; textê ci ci dest ra gêrîyayo, dewranê ci bîyo zîrûzeberî û ser o ameyo war. *Tr. Devrik, devrilen, ihtilale kurban giden, makamı elinden alınan.* Generalo dîmdaye do noqra cezayê xwu mirdî mirdî bûro.

dîmdayeni 1. *f. M.* Dîmdayîş. Qulibnayeni, qelibnayeni, serî cêr û cêrî bin ardeni. Çehar kiştan (ser û bin, vernî û peynî) ra kiştên ser qelibnayeni. *Tr. Devirmek. Doğru duruşunu ters çevirerek bozmak.* Mi sîtil dimda, awa ci pêro rijîyê. 2. *f. M.* Dîmdayîş. Vurnayeni. Îhtîlal yan jî înqilab kerdeni. Sîstem û îdare û edetan û rayanê verênan bi neweyandê ci ya vurnayeni/bedelnayeni. *Tr. Devirmek, ihtilal yapmak, inkılap veya devrim yapmak.* 1789 di Fransizan îdareyê xwu dîmda û îdarenakî xwu rê rona. 3. *f. M.* Dîmdayîş. Pewteni. Nan kerdeni, nano tîr kerdeni. *Tr. Yufka ekmek pişirmek.* May nan akerdê, keyneri jî ci rê dîmdayê.

dîmdeyaye/ê 1. *N.* Dîmdeye/ê, qelibîyaye/ê,

---

1 Farisî di bi şikildê "*xurûc*", "*xurûs*" û "*xurûh*"î ya ravêrena. Eger dîk kergan di fis nêşikno, ci ra hak nêbeno.

qulibîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kut kerdo û tîkey/raştey ra veto; yan kerdo çewt yan jî serûbinî kerdo. *Tr. Devrik, devirilen, yatırılan.* Bîdonê awî yê dîmdeyayî tîyanan pêro awi di verda. 2. *N.* Çî/keso ki ca û meqam û paye û herûnda xwu ra bi zor a hewadeyayo, roneyayo/fîneyayo, ardo cêr. *Tr. Devrik, devirilen, darbe yapılan.* Des serran ra finên hukumetê dîmdeyena. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewt a dîmdeyayîşî bîya, ze ki ci rê boka ti bê, ti bi dîmdeyeyê, boka pergelê to vila bo, boka ti ca û meqam û derece û payedê xwu ra bikewê, boka ti fina bi ê cay nêresê! vajîyo. *Tr. Devirilesi, makamından indirilesi, makamını kaybedisi gibi beddua edilen.* Dîmdeyaye, hele senîn şepirneno ê lajekdê qergûnî ro!

dîmdeyayeni 1. *f. M.* Dîmdeyayîş. Dîmdeyeni, qelibîyayeni, qulibîyayeni. Tîkbîyayîş yan jî raştey ra vijîyayeni û yan çewt bîyayeni yan jî kewteni. *Tr. Devrilmek, yatırılmak.* Lên dîmdeyaya, awa germi rijîyê mi lingî ser ro. 2. *f. M.* Dîmdeyayîş. Ser ra kewteni, bin kewteni, îdare di hukmê xwu vinî kerdeni. *Tr. Devrilmek, devrimin gerçekleşmesi, darbeya maruz kalmak, inkılap yapılmak.* Ednan Menderes 1960 di dîmdeya, dima darfîneya.

dîmdinok/i *N.* Qulibnok/i, qelibnok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên dîmdayo, ardo war, meqamdê ci ra kerdo, ser kerdo bin û bin jî kerdo ser, çîyên yan jî kesên meqle kerdo. *Tr. Deviren, makamından eden, ihtilal yapan, ihtilalci.* Îqtîdarê filan partîyeri dîmdeyayo, dîmdinokê ci jî filan general o.

dîmlaşt *N.* Dîmlaşt/i, demlaşt. Çî/keso ki zerreyê ci vijîyayo teber û teberê ci jî şîyo zerre. *Tr. Ters yüz. İç dışa, dış içe dönen.* Çaketê xwu dilmaşt da bî xwu ra.

dîmlaştane *Nn.* Çinayanê xwu, dîmlaştane xwu ra medê.

dîmlaştaney *Nm.* Mi rê jî palikîyayena dîmlaştaneyda ci kewti.

dîmlaştbîyaye/ê *N.* Çinayo dîmlaştbîyaye, kesî keno peyhuwatek.

dîmlaşt bîyayeni *f. M.* Dîmlaştbîyayîş. Dîmlaşt bîyayena ci, to rê çiçî kerd vinî? Eger to raşt xwuradayê, to do çiçî qezenc kerdayê?

dîmlaştey *Nm.* Zerreyê ci teber, teberê ci jî zerre amîyayeni yan jî dîmdeyayeni. Çî/keso ki zerreyê ci vera teber, teberê ci jî vera zerre tadeyayo. *Tr. Ters yüz olma/k. İçi dışa, dışı da içe çevrilmek.* Ey dîmlaşteya qazaxda xwu nêdî bî.

dîmlaştkerde/ê *N. Bw.* Dîlmaştkerde/ê. Çinaşoyêri di çinayo dîmlaştkerde nêherimîya, o dîmlaştnêkerde herimîya. Kes do çinayan dîmlaşt kero û bierzo çinaşoyêran.

dîmlaşt kerdeni *f. M.* Dîmlaştkerdiş. Çinayan dîmlaşt kerê û bierzê çinaşoyêran û fina bi o babeta jî afînê. Çunkî hem şoyeni di hem jî wişk bîyayeni di çina zirar nêvîneno.

dîmlaştkî *H.* Cinêkeri va: Mi cara çina, dîmlaştkî ne şito ne jî afinayo.

dîmlaştkîyey *Nm.* Va Ellah xeyrî, dîmlaştkîyeyda ci di, çi zirar esto ki?

dîn 1. *Er. Teo. Nn.* Yeqîn û dûzanê însanan o ki ya kişta Ellahî ra rişîyayo yan jî însanan qandê coydê xwu, xwu bi xwu viraşto. *Tr. Din.* Dînê ma, Muhemmedî yo, ê tayêni jî Îsewî yo. 2. *Nn.* Kokê vajekerda dîyayenî, kokê vajekerda vînayeni. *Tr.* Zazacada *görmek anlamına gelen* dîyayeni *ve* vînayeni *kelimesinin köküdür ki bu kelimeyle bileşik kelimeler üretilmektedir.* Rojdîn, dûrdîn, dûrvîn ûzn. Rojdînî dûrdînên giroti û winîya dûrî ra ki esparên ci çiman ver kewo. 3. *Nn.* Ray, meş, şîyayeni. şekil û bîçimê şopa çîyên berdeni. *Tr. Yol, yöntem, tarz, şekil, gidiş, gidişat, davranış şekli, takip edilen yol.* Mêrdek şîyo dîndê ciniyeri ser. Persê birayan nêkeno, tim şino mewda şîrini ser. Fina Mesela vanê dînê filan kesî eşkera o, tey nimî çinî yo.

dîna *Çn.* Didina, dînakî, didinakî. Di teney deha, di hebîy deha, dîna hebîy, dîna kesîy yan jî dîna çînay. *Tr. Zikri geçenden iki daha, iki tane daha, iki kadar daha.* Cayê ci musaît o. Şima şenê dîna kesîy bîyarê.

dîna hîrina *Çn.* Didi yan jî hîrê deha. Çîyên yan jî kesên ser o yan didi yan jî hîrê kes yan jî çîy deha zeyîdîyayeni. *Tr. Zikri geçenden artı iki-üç ilaveten, iki-üç daha.* Eger şima der (kê şima dir) ca çinî yo, ma şenê dîna hîrina merdimîy kê xwu di hewadê û ronê.

dînakî *Çn. Bw.* Dîna. Kaşka şima dînakî merdimîy bibandernayê.

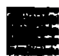
dîna meştîy *Nb.* Didina meştîy, didina rojîy, di finîy meşti bîyayeni. *Tr. İki gün sonra.* Ostay va, ma meşti nêşenê biqedînê. Labelê, înşaallah û rehman ma do, dîna meştîy biqedînê.

dînc/i *N.* Zînde/ê, mezbût/i, weşe/ê, ganselamet/i, ganweşe/ê. Merdimo ki xwu ser o yo, mezbût o, weşe o, ganselamet o, qewet û qudretê ci ca do. *Tr. Sağlıklı.* Mi rê merdimo dînc û cuwanik lazim o. Ez do merdeyî se kera ki?

dîncane *Nn.* Dînçkî, zîndane. Zêdê zîndeyana, zêdê dîncana, xwu ser o bîyayena. *Tr. Sağlıklı bir şekilde, dinçe.* Mi dîncane dî. Merdena

tew nêbî.

dîncaney *Nm.* Dînçkîyey. Zîndane, zîndeyane. Zêdê zîndeyanan, dîncîy senînê winî bîyayeni. *Tr. Dinçce, sağlam olarak.* Mi dîncaneya şima dî. Şima hewna kesê verî yê.

dîncey *Nm.* Zîndey, zîndeyey, ganweşey, ganselametey. Zînde/dînc bîyayeni, xwu ser o bîyayeni, kewte nêbîyayeni, ganselamet bîyayeni, ganweş bîyayeni. *Tr. Dinçlilik, dirilik.* Ez nêwinîna dînceyda ci ra, mi rê sedaqetê ci mihîm o.

dîndar/i *N.* O/çîyo ki besteyê dîndê xwu yo, goreyê dîndê xwu luweno, qaydanê dîndê xwu ano cayo û şardê xwu rê nafîdar o. Fina posena dîndê ci çiçî ya û dinê ci ci ra çiçî wazeno, qayde û usûlê dîndê ci çiçî yê, înan keno, înan ano ca, bi înan a muamele keno, kemî nêmaneno. *Tr. Dindar.* Merdimêndo dîndar o. Mi nêdîyo ki kesî rê zulm û zordareyên kerda.

dîndarane *Nn.* Zêdê dîndarana, zêdê besteyandê dînî ya. Kes/çîyo ki; senîn ki goreyê dîndê xwu luweno, hereket keno, îbadet keno, heram nêweno, kar û keda ci helal a, a winî bîyayeni, zêdê înan dest pakerden û qedînayeni. *Tr. Dindarlara yakışır gibi, dindarca.* Mêrdekî karûgurweyê xwu pêro jî dîndarane kerd. Çîyêndê ci jî dînî ra teber nêbî.

dîndaraney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê dîndarana bîyayeni, bi înan mendeni, bi înan şîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Dindarlara benzemek, onlara yakışmak.* Ez a kena dîndaraneyda înan ser o dîdar ba.

dîndarey *Nm.* Dîndar/i bîyayeni. Besteyê dîndê xwu bîyayeni, goreyê dîndê xwu luwayeni, dînî ser o wefakar bîyayeni, dînî ser o dirî nêbîyayeni. Qaydan û gereganê dînî ca ardeni. *Tr. Dindarlık.* Dîndareya ci ya ci rê bes nêkena. Eger ki o do nimazûnîyaz bikero, qenê wa vêşanî nêwero. Merdimo faîzxwur senîn beno dîndar ki?

dîndoq/i *N.* Kes/çîyo ki; çimê ci yê tepe di û hemî çî vîneno, no çî yan jî kes peynîya xwu bîle ze ki bivîno. *Tr. Radar gözlü.* Dîndoqê mektebdê ma sinifi do.

dîndoqane *Nn.* Dîndoqkî. Zêdê dîndoqana, bi dîndoqana robera amîyayeni. Dîndoqîy senîn ki kenê û benê winî kerden û winî bîyayeni. Çimîy ser o bîyayeni, zêdê lokizêna dîyayeni yan jî vînayîşê ci mezbût bîyayeni. *Tr. Radar gözlüler gibi, gözleri pirojektörler gibi.* Xeyr o ti yê winî dîndoqane winînê mi ra?

dîndoqaney *Nm.* Dîndoqkîyey. Wesfê dîndoqan ser o bîyayeni, zêdê dîndoqan bîyayeni, çimî tepe di bîyayeni, çimîy zêdê lokizan bîyayeni, bi dîndoqan a robere amîyayeni, dîyayîşê bol weş bîyayeni. *Tr. Radar gözlüler gibi olmak.* Kê dîndoqaneya ci dîya û vînaya ki ci rê lome bikero?

dîndoqey *Nm.* Dîndoq/i bîyayeni. Wesfê dîndoqan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çimê ser o yê û hemî çî û kesan weş vîneno, weş mojneno; a no kes bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Radar gözlü olmak.* Ma bîyê qurbandê dîndoqeyda ci. Ey, ma pêro jî dîy.

dînemo 1. *Sn. Yûn. Nn.* Haletên o ki enerjîyê vinderdeyî açarneno enerjîdê livokî ser. *Tr. Dinamo.* Dînemoyê bînayan bixeripîyo, bîna awi ra beno. 2. *Zv. N.* Gîrgîn/i, ze motor/i, vete/ê. *Tr. Çevik, atik.* Lajek zeno ze dînemo. Kes nêşeno bi ci ya sereyo bivijîyo.

dînê Muhemmedî *Nn.* Bisilmeney, Muslimaney, Îslam, dînê Îslamî. Dîno ki Ellahû Teala'y bi wahîy a, bi Hz. Cebraîlî ya Hz. Muhemmedî (sew) rê riştо. *Tr. İslamiyet, Müslümanlık, Din-i Muhammed (sav).* Dînê Muhemmedî (sew), dînêndo heq û raşt û tewro peyên o.

dîng *Zîr. Nn.* Xerasi, sîndiriki, qerasi, ding, arsî, sîarî, aresî, sîya arî. Sîya ki kes arîye di tenan pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Dîng, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

dîqet *Er. Nn.* Bal. Çîyên ser o rind û rind vinderdeni, winîyayeni, bal sernayeni. *Tr. Dikkat.* Mi nêşa dîqet kero. Cora ez ser nêkewta.

dîqetkar/i *N.* Bidîqet/i, balkeş/i. Merdimo ki weş dîqet keno, weş ser o vindeno û balê xwu nano ser. *Tr. Dikkatli.* Merdimo dîqetkar rew rewî qeza nêkeno.

dîqetkarane *Nn.* Balkeşane. Zêdê dîqetkarana, ze ki tey rind û rinn dîqet bibo, bi şikildê balkeşî ya. *Tr. Dikkatli bir şekilde, dikkatlicesine.* Boka şima dîqetkarane bê ki qeza nêkerê.

dîqetkarey *Nm.* Bidîqetey, balkeşey. Balkeş bîyayeni, bal sernayeni, bal ser o bîyayeni. *Tr. Dikkatli olmak, dikkatlilik.* Dîqetkarey, qandê qeza nêkerdişî besi nîya. Labelê bê dîqetkarey jî nêbeno.

dîqetkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewên ser o weş vinderîyayo, rind bal deyayo bi ci. *Tr. Dikkat edilen.* O çîyo dîqetkerde weş virazîya, o dîqet nêkerde pîs vijîya.

dîqet kerdeni *f. M.* Dîqetkerdiş. Bal sernayeni, bal ser o bîyayeni, ser o rind vinderîyayeni. *Tr. Dikkat etmek.* Eger kes bişo dîqet kero, do şên û awa bo. Labelê ki bal nêdo ser jî do xopane û bo.

dîregi *Nm.* Estûni. Dara viraştê ya dûz a ki kes qandê çîyên ronanê û çîyên nanê ser. *Tr. Direk.* Dîregênda derg bî. Ma nêşa biancîyo ser.

dîregxane *Baz. Nn.* Cayê dîregan. Cayo ki kes şino ci ra rewtîy gîno, kes şino qandê banan dîregîy, rewtîy û estûnîy ci ra herîneno. *Tr. Direkhane.* Dîregxaneyê sûkan do teberdê sûkan di bo ki sûki paki bo.

dîrek *Nn.* Dûz, dîreg, raştanraşt, destandestî, bêwesayît. Tey wesayîtên yan jî kesna kî çinêbîyayeni, tey çewtey nêbîyayeni, tîk, zewmbî cayên nêşîyayeni. *Tr. Eğrilik olmamak, direk olarak, başka yere uğramaksızın, bilavasıta, aracısız.* Ez kewta ray û dîrek şîya. Ez canakî nêşîya.

dîrhem *Nn.* Direm. Hîrê xramî yo, çeharsey ra parênda oqqa ya. *Tr. Dirhem. Üç gram ağırlık.* Hîrê sey û hîris û hîrê xramîy hewna kîloyên jî kemîyêrî yê. Qando ki kîloyên bo, gereg o ki kes hewna xramên jî serno.

dîrhemê *H.* Diremên, dîrhemên, jû dîrhem, hîrê xramîy. *Tr. Üç gram, bir dirhem.* Na vajeki, Dimilî û Farîsî di wertax a. Labelê Tirkî nîya.

dîrseg *An. Nn.* Çeng, herçen, enîşk, zend, aring, arek, enîşkê bazî. Peynî ra tûjikê bazî. Ortedê bazî di peynî ra cayo ki kabokî ra şikêno û beno ze tûjik. *Tr. Dirsek.* Eger dîrseg cayên ro guno, çengizêno, beno ze ki ceyran tepêşo.

dîwane/ê *N.* Xîntek/, xîntane/ê, mecnûn/i. Keso ki aqilê xwu vinî kerdo, ze ki xînt bo. *Tr. Delice, kaçık, aklını sıyıran.* Şima nêşermayênê, şima veyênê ê dîwaneyî?

dîwaneyey *Nm.* Dîwane bîyayeni. Wesfê dîwanan pa bîyayeni. Rayda Ellahî di çolan kewteni, xînteke Ellahî bîyayeni. *Tr. Divane olmak, divanelik.* Dîwaneyey pêro wina bo, wa qe ma pêro jî dîwane bê.

dîwaneyê/ya Ellahî *Nn.* Xîntekê/a Ellahî. Keso ki qandê rayda Ellahî cadê xwu ra, waredê xwu ra bîyo, abirîyayo û kewto agemî. Keso ki hendo ki rayda Ellahî di îlim wendo, bi no şekila aqilê xwu kerdo vinî û kewto deştan. *Tr. Allah'ın divanesi, Allah yolunda aklını yitirip çöllere düşen.* Dîwanedê Ellahî ra lome mekerê, yeno şima sere di jî ha!

dîyalîzêri *Tib. Nm. Bw.* Dîyalîzi. Eger dîyalîzêri ra nêbo, gonîya ci do ci zihêrokî kero.

dîyalîzi *Tib. Nm.* Dîyalîzêri, makînaya dîyalîzî. Makînaya ki nêweşê gurçikan dekewnê de û pa gurçikanê xwu agoznenê. *Tr. Diyaliz, diyaliz makinası.* Pîyê min o rehmetî bol finîy hefte di finên di finîy dekewtê dîyalîzi, pa gonîya xwu agoznayê.

dîyalîzi dekewteni *Tib. f. M.* Dîyalîzi dekewtiş. *Bw.* Dîyalîzi kewteni. Eger hefte ra finên dekewtayê dîyalîzi, nêweşeya ci hendayên ravey nêşîyayê.

dîyalîzi kewteni *f. M.* Dîyalîzi kewtiş. Dîyalîzi dekewteni, makînerda dîyalîzi kewteni, qandê agoznayenda gonîyeri dîyalîzêri kewteni. *Tr. Diyalize girmek.* Doktorî ci rê va, ti do hefte ra finên dîyalîzi kewê.

dîyar 1. *Nn.* Şarîstan, xerîbîyey. Cayê şarî, welato xerîb. *Tr. Yadeller, gurbet, el.* Ma yê kenê şirê dîyarî. Çunkî keso tîya di qedrûqîmetê ma nêzano. 2. *Nn.* Cor. Cayê corîy, cayê ki ê kişta cor di. *Tr. Yukarı, yukarılar, üst/yukarı taraflar.* Mêrdek kewt vera dîyar û şî. Nêzana sera şî. 3. *Cog. Nn.* Kaş, rex, kef, verar. Sîneyê koyan û cayandê kaşan. *Tr. Yamaç.* Dîyarê tayên koyandê ma roj nêvîneno. Ma ajanan rê vanê peyanroj.

dîyar bi dîyar *Db.* Welat bi welat, memleket bi memleket, ca bi ca. (No ca, cayêndo xerîb o, cayêndo dûrî yo.) *Tr. Diyar be diyar, ülke ülke, memleket memleket.* Mi va teyrekî, ti ya dîyar bi dîyar firena. Kê rê veşena, kê rê şa bena? Teyrekî va, Kurdîstanî ser o qar û war o!

dîyar bi dîyarey *Nm.* Welat bi welatey. Dîyar bi dîyar bîyayeni, dîyaran ser ra bîyayeni, welatan ser ra bîyayeni. *Tr. Ülke ülke olmak, ülkeden ülkeye, memleketten memlekete gitmek.* Mi vatişê ci yo dîyar bi dîyarey ne dîyo ne jî şinawito.

dîyarbîyaye/ê *N.* Acorbîyaye/ê, dîyarkewte/ê, vera cor bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vera cor şîyo yan jî xwu vera cor anto. *Tr. Tırmanan.* Ez berey nêkewta, o dîyar bî. Ez jî gamên ci dima bîya.

dîyar bîyayeni *f. M.* Dîyarbîyayîş. Adîyar şîyayeni, acor şîyayeni, vera cor şîyayeni, vera kaşêna dîyar kewteni. Bi darên a yan jî bi çîyêndê zêdê kaşêna xwu vera cor anteni, şîyayeni. *Tr. Tırmanmak.* Wexto ki ez bi dar o dîyar bîya, mi dî mîyaneyê mi bî serd. Labelê fehm nêkerd ki çîyên bî bi mi.

dîyarî *Nn.* Bacberi, xelati. Çîyo ki kes qandê serkewtişên yan jî qandê xatirdê kesên yan jî çîyên bê pere yan jî bê bedel dano kesên. *Tr. Hediye, armağan.* Keyna ci şî zeyî, birardê xwu rê di topîy û dîyarîy berdîy.

dîyarkewte/ê *N.* Acorkewte/ê, acorşîyaye/ê, adîyarkewte/ê, vera cor şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vera cor/kaş yan jî vera cayêndê berzî bi hêleyên a kewno dîyar. *Tr. Tırmanan.* Şima nêşa ê merdimê dîyarkewteyî acêr kero?

dîyar kewteni *f. M.* Dîyarkewtiş. Acor şîyayeni,

verbikaş şîyayeni, vera cor şîyayeni, vera dîyar şîyayeni. Bi darên o yan jî bi kaşên o dîyar kewteni. *Tr. Yukarı çıkmak, tırmanmak.* Wexto ki bi dar a kewt dîyar, mi zana aqil sere yo nîyo. Çunkî tewşane bî.

dîyaye/ê 1. *N.* Vînaye/ê. Çî/keso ki kewto çiman ver, bi çiman a kesî ra asayo. *Tr. Görülen, gözüken, göze giren.* Çîyo dîyaye senîn bî di deqan mîyan di çiman vero bî vinî ki? 2. *N.* Çî/keso ki vinîbîyayîşî ra vijîyayo û deha o yo kesî ra aseno. *Tr. Kayıpken bulunan.* Lajeko dîyaye bî sebebê lejdê înan.

dîyayeni 1. *f. M.* Dîyayîş. Vînayeni. Bi çiman a vînayeni, çiman ver kewteni. *Tr. Görmek.* Mi dî. Labelê ey nêşa bivîno. 2. *f. M.* Dîyayîş. Vînayeni. Çîyê vinîbîyayeyî vînayeni. *Tr. Bulmak.* Mi dî, ey mi ra girot.

dîyerpu *Sn. Nn.* Êge, xardoz, berradî, çerx. *Tr. Bileme ve pürüzleri giderme aleti.* Mamostey dîyerpu girot û da teleban dest û va, nînan dîyerpu kerê.

dîyerpubîyaye/ê *N.* Êgebîyaye/ê, beridîyaye/ê, berradîbîyaye/ê, çerxîyaye/ê, çerxbîyaye/ê. Çî/keso ki qando ki tûj bo, qando ki cikerdişî rê hadire bo, dîyerpu ra ravêrneyayo, êge/berradî ra ravêrneyayo, bîyo tûj. *Tr. Sivriltilen, bilenen.* Çîyo dîyerpu çi zano nêcikero?

dîyerpu bîyayeni *f. M.* Dîyerpubîyayîş. Çerxîyayeni, beridîyayeni. Êge/bîyayeni, berradî bîyayeni, çerx ra ravêrdeni. *Tr. Bilenmek, eğelenmek, sivriltilmek.* Roşanan di kardîy pêro dîyerpu bîy. Boraqî rê bîy hadirey.

dîyerpukerde/ê *N.* Çerxnaye/ê, beridnaye/ê, berradîkerde/ê, çerxraravêrnaye/ê, êgekerde/ê, êgeraravêrnaye/ê. Çî/keso ki jewî êge ra ravêrnayo, kerdo berradî/çerx, çerx ra ravêrnayo, bi çîyêndê zêdê êgeya kerdo tûj, kerdo birrek. *Tr. Bilenen, sivriltilen, çarkettirilen.* Asino dîyerpukerde do xwura cikero.

dîyerpu kerdeni *f. M.* Dîyerpukerdiş. Çerxnayeni, beridnayeni. Çerx/tûj kerdeni, çerx ra ravêrnayeni, êge ra ravêrnayeni, bi êge ya tûj kerdeni. *Tr. Bilemek, sivriltmek, çarktan geçirmek.* Key ki şima nê kardîy dîyerpu kerdîy, wexta ma cikenê.

dîyok/i *N.* Vînok/i, şade/ê. Çî/keso ki vîneno, vînayo, dîyo, bîyo şade. *Tr. Basir, gören, şahit olan, tanık.* Ez dîyokê ci nêzana. Labelê ez şinawokê ci zana.

dîyokey *Nm.* Vînokey, dîyayeni, vînayeni. Dîyok/vînok/i bîyayeni, şade/ê bîyayeni, wesfê dîyokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; dîyo, vînayo, bîyo şade, het di bîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Basiret, şahit olmak.* Ez qethan bi dîyokeyda ci ya bawerî nêkena.

dîzdar/i *Leş. Sp. N. Bw.* Dizdar/i. Dizi di îlla kî dizdarên beno. Çunkî dizi bibo û dizdarê ci çinêbo, nêbeno.

dîzdarey *Leş. Sp. Nm.* Mi linggogêreya ci dîya. Labelê mi dîzdareya ci nêdîya.

do 1. *Zîr. Nn.* Mastawî. Masto ki bi aw a rind û rind têvdeyayo. Qandê do viraştişî yan awi do bi mastî ya nîmannîmi bo yan jî awi do mastî tenekên (nîmeyî qirtikên vêşêrî) vêşêrî bo û do rind û rind binîreyo, ronê ci do jî ci ra bivijîyo. *Kur. Dew. Tr. Ayran.* Vanê: “Mast û do birayê pê yo.” (Pîlvatiki)[1] 2. *Gr.* Nasokê Zemandê Amîyayîşî yo. *Tr.* Zazacada *Gelecek Zaman eki dir ki, -ecek, acak olmaktadır.* Ez nê, ti do şirê. 3. *Gr.* Bi “bi” ya pîya nasokê Zemandê Camendeyî yo. *Tr.* Zazacada bi- *ile beraber Gelecek Zaman Hikayesi'nin bir ekidir.* Esas ay nê, mi do bikerdayê. Labelê qando ki mi nêkerd, ay ser o mend.

dogme *Wş. Bw.* Kuwate. Ê yê dogmeyê serrên virazenê.

dokim *Wş. Nn.* Nano pewteyo ki hîrê nanan ra virazîyayo. *Tr. Bütün olarak pişrilmiş olan üç ekmeklik hamur veya ekmek.* Ame dokimên nan waşt.

doklêr *Nn.* Delame, doqler, deleme, firnak, çarnik. *Tr. Dönü, fırıldak, topaç.* Lajekî doklêr girot xwu dest û layê ci pişt ci ra. Dima vera cordê seredê xwu berd û vera vernî bi pêtên a çekerd. Eşteni di noqra vera pey layê xwu bi pêtên a ant vera xwu. Doklêrê lajekî vîngîni kewti ser û doş bî. Bi no babet a qe beno ki çoşmeyê deqeyên û da vîstên sanîyey doş bî. 2. *Nn.* Sere doş bîyayeni, aqil şîyayeni, zerrî qelibîyayeni. *Tr. Baş dönmesi.* Mêrdek qey nêweş bî. Çunkî doklêrên ser o bî ki, nêşayê sereyê xwu werzano.

doktor/i *Tib. Frz. N.* Hekîm/i. Merdimo ki nêweşan keno muayene, muayenekarê nêweşan. *Tr. Doktor, hekim.* Doktor do nêweşan wextê ci di muayane kero ki nêweşîna nêweşan ravey nêşiro.

doktorey *Tib. Eko. Nm. Bw.* Doktorînî. Vanê doktoreya mêrdekî weş a.

doktorînî *Tib. Eko. Nm.* Doktorey. Doktor/i bîyayeni, karûgurweyê doktoran, wezîfeyê doktoran. *Tr. Doktorluk.* Hergi merdim nêşeno

---

1 Eger sera şeştîyê ci awi bo, bi nîrdişî ya awdo virazêno.

doktorîni qezenc kero û biwano.

dol/i *Bîy. N.* Qeçê/a jewî, leyrê/a jewî. O ki nesildê jewî ra ameyo. *Tr. Döl, kız, oğul, çocuk, yavru.* Dolê ci nîyo, o yo cora ci nêsîneno.

dolab *Nn.* Çîyo ki pa aweri bîran ser ra vejenê, çî debeno, pa peşmî rêsenê, çîyan beşirneno ûzn. *Tr. Dolap.* Dolabê ma bixeripîyayê, ma hina nêşayê rew rêsê xwu biqedîno.

dolabê cemedî *Nn.* Dolabo ki kes qando ki tey bibeşirno, çîyanê xwu yê werdî û şimî dekeno de, tey çîyan û awan cemedneno, keno honik. *Tr. Buzdolabı.* Eger keyan di dolabê cemedî çinêbo, çîyê kesî herimêno. Goşt û meywe û sebzeyanê xwu yê ercîyayan dekerê dolabdê cemedî ki çîyê şima nêherimîyê.

Dola Wanî *Cog. Nm.* Behrê Wanî. Dola ki Wan ra dest kena pa hettanî Tatwan yena. *Tr. Van Gölü.* Dola Wanî di ferîboti jî gurweyêna.

dolawî 1. *Cog. Nm.* Awa hewzan, awa hewzi. Awa ki hewzan di arêbîyaya, jewî kerda doli. *Tr. Havuz suyu.* Qeçê, xwu rê dolawî di asnaw kenê û ajnêrê jî ver o û qayteyê ci benê. 2. *Cog. Nm.* Awa doli. Awa ki vernîya ci gêrîyaya û peynî di ping dayo û ci ra dolên peyda bîya. *Tr. Göl/gölet suyu, baraj suyu.* Dolawîyê welatdê ma bol ê.

dola zolîyan *Nm.* Dola zûlîyan. Dola ki tey zolî estê û nêweşê nêweşînda warîsî şinê dekewnê de ki zolî gonîya ci ya pîsi biancê. *Tr. Sülük gölü.* Vakurdê Suwêreki di, di dewan (Xiraba Xanî û Mîrxas) di Dola Zolîyan esta. Mîlleti şina dekewna de ki, zolîy warîsanê ci pak kerê.

dola zûlîyan *Nm. Bw.* Dola zolîyan. Dola zûlîyan jî nêşa warîsanê ci pak kero.

dolbendane *Nn.* Dolbendkî. Zêdê dolbenda çîyên girêdayeni. *Tr. Tülbent gibi bağlama, tülbent bağlar gibi.* Keyna bî. Labelê xeza xwu dolbendane girêdê bî. Xwazgencîyan vat bî beno ki veyv a.

dolbendaney *Nm.* Dolbendkîyey. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê dolbendana bîyayeni, bi dolbendan mendeni, bi dolbendan a robere amîyayeni. Wesfê dolbendi girêdayîşî ser o/pa bîyayeni. *Tr. Tülbent bağlar gibi bağlamak.* Mi dolbendaneya ci jî nêrîdê.

dolbendi *Teks. Nm.* Deyli, laçiki, leçegi, kitani, mixilma. Leçeka ciniyan a ki, keyney nênanê xwu ser. Piştenîyênda sipê ya ki çapût û peme ra virazêna, cinî nanê xwu ser, bolkî çoşmê ci viraşte o. *Tr. Tülbent.* Dolbenda xwu weş girêdana.

dolek/i *Zoo. N.* Dolo/a werdî, çêlek/i, leyrek/i. (D'yê ci barî waneyêno.) *Tr. Yavru, küçük yavru, küçük döl.* Dolekê marrî jî fina netîce di marr o.

dolekan *Cog. Nn.* Dolkan. Dolekîy. Cayo ki tey dolê werdîy bol ê. *Tr. Göller yöresi, göller bölgesi.* Dolekanê Îskandînawyay deha bol ê.

doleki 1. *Teks. Nm.* Leteyê qumaşî yo werdî yo ki çinayan di debêno mîyandê şeqan. (D'yê qalin waneyêno.) *Tr. Pantolon, pijama vb. giyeceklerde bacak arasına atılan ve rahat bir hareket kabiliyeti veren küçücük karesel bir bez parçası.* Mi doleki eşti mîyandê pantolandê to, hem ti do pa rehat biluwê hem jî do rew rewî nêdirîyê.[1] 2. *Nm. Mat.* Çeharkişta jewanê ya werdî. (D'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Küçük kare.* Merdimo ki nêşo çoşmeyê dolekênda werdî bihesibno, nêşeno ê dolda girdi jî bihesibno. 3. *Cog. Hg. Nm.* Dola werdî, awa vinderdêya werdî. (D'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Gölet, küçük göl.* Hergi dewên di kes şeno dolekên bivîno. Labelê Dola Wanî hergi ca di nêvîneyêna. 4. *Bîy. Nm.* Leyra werdîkeki, qeçeka werdîkeki. (D'yê ci barî waneyêno.) *Tr. Küçük yavru kız, küçük dişi döl.* Qey xurteya ci jî marûpêri ra ya. Çunkî a doleka ci jî mi ver vijîyayê.

dolek *Mat. Nn.* Sêver, sêverik. Eger hîrê nûtanê zewmbî cayan bi hîrê xetan a pêresnê, wexta beno dolek. (D qalin waneyêno.) *Tr. Üçgen.* Dolekêndo tîk viraşt û çimeyê ci vînay.

dolê/a bergîrî 1. *Zoo. N.* Dolê/a bergîran, leyrê/a bergîran, leyrê/a bergîrî, sîpeyê/ya bergîrî, sîpeyê/ya bergîran, bergîrirabîyaye/ê. *Tr. Tay.* Dolê bergîrî do zêdê bergîrana bo. 2. *Zv. N.* Merdimo ki ci rê bi begîrey a heqaret bîyo, ci rê dolê/a bergîran, leyrê/a bergîran vajîyayo. *Tr. Beygir oğlu/kızı beygir diye hakaret edilen.* Mêrdekî ci rê heqaret kerd û va: Ti dolê bergîrî nêbê, ti nê karê arî nêkenê!

dolê/a herî 1. *Zoo. N.* Sîpe/ê, sîpeyê/ya herî, sîpeyê/ya heran, dolê/a heran, leyrê/a herî, leyrê/a heran. *Tr. Eşek sıpası/yavrusu.* Kes dolê herî, heri bin di geyreno, bergîri bin di nêgeyreno. 2. *Zv. N.* Heqaretên o ki qandê bi şikildê lajê/keynaya herî, leyrê/a herî vajêno. *Tr. Eşek oğlu/kızı eşek olarak yapılan bir çeşit hakaret sözü.* Mêrdekî jewî rê va: Ti dolê herî nêbê, ti na herey nêkenê!

1 Dolek û zolekî ya eynî yê. Na vajeki yan zolekî ra virîyaya (Çiki Dimilî di D û Z ya pê yo virênê. Mesela Hezro û Hedro ya, hazir û hadir a ûzn.) yan jî doleki xwu ra zêdê sêverikêna ûja ra yena.

dolê/a wehşîyan 1. *Zoo. N.* Dolê/a wehşî, leyrê/a wehşîyan, leyrê/a wehşî, sîpeye/ê wehşîyan. Leyrê/a heywanandê koyîyan, leyrê/a heywanandê gemîyan, leyrê/a heywanandê koyaran. *Tr. Yabani hayvan yavrusu, ehli olmayan, evcil olmayan, dağ hayvanlarının yavrusu.* Dolê wehşîyan jî zêdê ma û pêrdê xwu wehşî beno. 2. *Zv. N.* Leyrê/a wehşîyan, dolê/a wehşî. Dolê/a heywanandê koyan, dolê/a heywanandê gemîyan, wehşîyanrabîyaye/ê. *Tr. Evcil olmamak, ehli olmamak, vahşilerden doğma.* Eger kes dolê wehşîyan nêbo, kes zerre di tûk keno!

dolê/a xenzîrî 1. *N.* Kudik/i. Dolê/a xenzîran, leyrê/a xenzîran, leyrê/a xenzîrî, dolê/a xozan, dolê/a xozî, sîpeye/yê xenzîran, sîpeyê/ya xenzîrî. *Tr. Domuz yavrusu.* Dolê xenzîrî, xenzîri bin di bî. Xenzîri leyrê xwu lawnayê. 2. *Zv. N.* Merdimo bênamûs yan jî yekane yo ki bi xenzîrî ya ci rê heqaret bîyo. *Tr. Domuz oğlu/kızı domuz diye hakaret edilen.* Dolê xenzîrî! Ti yê çi karên nêkenê? Ti winî înan ser o vinderdê!

dolê/a xozî *N. Bw.* Dolê/a xenzîrî. Wazenê wa raştay dolê xozî bo, wazenê wa zêdê ci bo. Hurdina jî wesfê ey ê.

doli 1. *Cog. Nm.* Awa vinderdê ya ki cayên di arêbîyaya û çor çoşmeyê ci bi bejî ya girêdeyayo. (D'yê qalin waneyêno.) *Tr. Göl.* Nezdîyê ma hend dolê girdîy çinî yê. Dola ma ya tewra nezdî ya girdi, Elezîz di Dola Hezarî ya. 2. *Mat. Nm.* Şeklêno çeharkoşe yo ki dergey û herayeya ci jew a û quncê ci jî pêro neway derece yê. (D'yê qalin waneyêno.) *Tr. Kare.* Dolênda werdî bî. Mi nêşa çoşmanê ci hesab kero. Çunkî qe derganeyênda kiştênda ci jî nêdeyê bî.

dolim *T. Nn.* *Çunkî* finên awi şîyayen û amîyayenên a ki kes finên firaqan û kuwan û dorîyan û çîyanê awerda xwu pir kero û şiro keye, beno dolimên. *Tr. Dolum. Bir defa suya gidip gelmek.* Ciniyan dolimên awi ardi, ê yê kenê şirê dolimnakî bîyarê.

dolixi *Teks. Nm.* Loxa kirwasî ya gird a ki, hendê çewres mîtroyan bena. *Tr. Yaklaşık kırk metrelik beyaz kumaş veya bez topu.* Dolixîy kehke ra virazênê.

doltajî 1. *Zoo. N.* Toltajî. Dolê/a tajîyan, dolê/a tajî, leyrê/a tajî. *Tr. Tazı yavrusu.* Doltajîyên ameyo mi ra hesab pers keno. 2. *Zv. Nn.* Toltajî. Dolê tajîyan, leyrê/a tajîyan, qeçê/a tajîyan. Kes/çîyo ki; ci rê bi tajîyan mendiş a heqaret bîyo, hal û hereketê ci tajîyan vîneyayo. *Tr. Tazılara benzetilen, kendisine "Sen tazısın! veya Tazı dölüsün!" diye söylenen hakaret sözü.* Mi ê doltajî ra bireynê, mi rê bes o. Ez şima ra zewmbî çîyên nêwazena.

doman/i *N.* Qeç/i, qeçek/i. *Tr. Çocuk.* Domanê ci yo xwu rê şino kar.

domanane *Nn.* Qeçane, qeçekane, qeçekkî, domankî, domankîyey, domankîney. Zêdê qeçana, zêdê qeçekana. Qeçekîy senîn kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Çocukça, çocuklar gibi.* Pîlûpeleng bî. Labelê a roji halêndo domanane ser o bî.

domananey *Nm.* Domankîyey. Qeçkîyey, qeçekkîyey, qeçananey, qeçekaney. Zêdê şikildê qeçanan kerdeni, zey qeçekana bîyayeni. Qeçekîy senîn kenê, bi şikildê înan a kerdeni/bîyayeni. *Tr. Çocukçasına.* Esas mi domananeyda ci ra jî ferq kerd. Labelê fina jî ez qarişê ci nêbîya.

domaney *Nm.* Domankîni, qeçey, qeçekey. Qeçek bîyayeni. Ê ki mar û pêri ra benê, înan ra bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocuk olmak.* Pîley û domaney di ceza jew nêbeno. Ceza pîley di bol û gird o, domaney di tayên û werdî yo.

domanin/i *N.* Çî/keso ki tey/pa qeç esto, wahîrê qeçan o, bi ci ya qeçîy estê, qeçîy bi xwu ya çarneno. *Tr. Çocuklu, yanında çocuk bulunan.* Merdimo domanin nêşeno bi kesandê bê domanin a ray şiro.

domaniney *Nm.* Domanin/i bîyayeni. Tey qeçîy bîyayeni, domanê ci estbîyayeni, wahîrê/a qeçekan/domanan bîyayeni, cinîyan di giran/guman bîyayeni, pîze di qeç bîyayeni, maya qeçekan bîyayeni. *Tr. Çocukluluk, çocuklu olmak, hamilelilik, karnında veya yanında çocuğu olmak.* Eger domanineyda ci ra nêbîyayê, înan ca ci nêdayê.

domast *Nn.* Sizme. Doyo ki sizmeyî ra virazîyayo. *Tr. Süzme yoğurt, torba yoğurdu.* Domastên viraşt bî ki kesî şayê xwu rê bi nanî ya biwero.

domîyaye/ê *N. Bw.* Kudîyaye/ê. Karo domîyaye çirê vindeno ki?

domîyayeni *f. M.* Domîyayîş. *Bw.* Kudîyayeni. Boka bidomîyo ki ma bişê heqdê xwu resê.

domnaye/ê *N. Bw.* Kudênaye/ê. Karê ma yo domnaye zêdê erbetana ma destî ra gêrîya.

domnayeni *f. M.* Domnayîş. *Bw.* Kudênayeni. Ez şena bidomna jî, peynî bi mi nîna. Cora ez do nêkudêna.

don *Zîr. Nn.* Riwenê/ron serdê gurçikan û serdê hûrî. Ronê terkeyî (ê dewarî û çarwan) yo. *Tr. İç yağı.* Verî, qandê roşnayî don veşnayê.

dondili *Nm.* Estorênda Mîrê Îskenderîye yê Miqewqisî ya ki Hz. Pêxemberî rê kerda xelati. Hz. Muhemmedî (sew) jî Hz Elî rê kerda

xelati. *Tr. Düldül.* Hz. Elî jî, bi na dondil a bol şî dişmenan ser.

dondirme *Wş. T.* Qeşaşit, qeşaşîr. Şîraneyo awikin o hest o ki, bi şit û aromandê meywan a bi cemednayîşî ya virazîyayo. *Tr. Dondurma.* Amnanî kes do dondirme bûro, zimistanî jî şîrane.

donim 1. *Mat. Nn.* Hezar metredol a (1000 m^2) *Tr. Bin metre karelik (1000 m^2) bir alan.* Da vîstên donimîy erdê ci bî, gurweya, bî vêşî. 2. *T. Nn.* Bi sîtilan û çîyandê zêdê nînan a finên şîyayîş û amîyayîşê awan o. *Tr. Helkelerle bir defalık olan suya gidiş ve dönüş.* Cinîyan şî, di donimîy awa xwu ard û şîy canakî.

donimên 1. *Mat. N.* Hendê hezar metrodoli. *Tr. Bir dönümlük bir alan.* Çend donimîy erd ra, mi donimên da ci. 2. *N.* Dolimên. Hendê şîyayîşî û amîyayîşên, finên şîyayîş û finên jî amîyayîş. *Tr. Bir gidiş gelişlik.* Ez donimên şîya, o didi donimîy şî.

donme/ê *T. Teo. Sos. N.* Ageyrok/i. O ki dînên ra ageyrayo. *Tr. Dönme.* Bolekê ci "donmey" o. Esas donme vateni guna yo. Çunkî ageyra tepîya, ha dûrî ha nezdî. Ferq nêkeno. Nîtekîm donme esto ki verênan dîndarêrî yo, fina jî ci rê vanê donme.

donmeyey *Teo. Sos. T. Nm.* Ageyrokey, donmeyîni. Donme bîyayeni, ageyraye bîyayeni. Keso ki dînên ra ageyrayo/ya; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Dönme olmak, dönmelik.* Donmeyey hebên însanan rê weş, hebên rê jî xirab yena.

donmeyîni *Teo. Sos. Nm. Bw.* Donmeyey. Va, donmeyîneya ci senedî ya. Bixwu va ma donme yê.

doq 1. *Nn.* Ne ata ne nata, ne cêr ne jî cor, ne bol ne jî tayên, ne vêşî ne kemî, tam herûni di, tam ca di. *Tr. Denge, isabet.* Ey mêrdek doqdê ci ra vist. Çunkî verê ê livdê ci, mêrdek doq di bî. Bi livdê ci ya doq ra kewt. 2. *An. Nn.* Cayê zanayîşî, cayê totikî. Cayo ki kes tede rindî û xirabî weçîneno û tede hesabê ey keno. *Tr. Bilinç, şuur.* Doqê ci yo nêşeno wezîfeyê xwu bivîno.

doqler 1. *Tib. Nn.* Doqlêr, aqil şîyayeni, sere doş bîyayeni, zerrî qelibîyayeni. *Tr. Baş dönmesi, mide bulanması.* Şewra ra yo doqlerêno ser o ki, o yo nêşeno sereyê xwu werzano. 2. *Nn.* Delame, deleme, doklêr, doqlêr, doqler, firnak, çarnik. Çîyo ki çoşmedê xwu di tim doş beno, geyreno. *Tr. Döngü, fırıldak, fasit daire, topaç.* Doqlerê Dinyay, o yo tim ser o. Rojên vindero, qe beno ki coyê însanî vindero. 3. *Tib. Nn.* Tansîyon, doqlêr. Wexto ki gandê kesî di tansîyon beno vêşî, tewateyê kesî beno vêşî, cayêndê kesî di felcey virazêna. Noqra wexto ki doqlerê kesî kemêno jî zerrîya kesî qelibêna, çimê kesî delîlênê. *Tr. Tansiyon.* Qey doqlêrê ci kemîyayo ki zerrîya ci ya qelibêna.

doqlerey 1. *Tib. Nm.* Doqlêrey, doklêrey, doklerey. Doqler/doqlêr bîyayeni, sere doş bîyayeni, zerrî qelibîyayeni. Wesfê sere doşbîyayîşî û zerrîqelibîyayîşî. *Tr. Baş dönmesi, mide bulanması.* Doqlereyda xwu di guna erro. 2. *Nm.* Delameyey, doklêrey, doqlêrey, doqlerey, firnakey, çarnikey. Dela bîyayeni. Zêdê delamî doş bîyayeni, wesfê delaman ser o bîyayeni. *Tr. Alet olarak fırıldak olmak, fırıldak gibi olmak, sürekli dönmek.* Mi doqlereya ci nêdî. Tim cadê xwu di.

dor 1. *Teks. Nn. Bw.* Dorlaçik. Sûsê çoşmedê leçegan o ki bi tixan a virazîyayo. *Tr. Oya, yazmaların etrafına tığ ile yapılan oyalar.* Bidê a keynerda hemberîyanandê xwu, a dorê weşîy virazena. 2. *Nn.* Dewr. Qur'anî dewr kerdeni. Labelê bi Yasînî ya dest bena pa. Qismên Qur'anî sere ra dewr kenê, qismên jî bi Yasînî ya dest kenê pa. Înan Qur'an dor kerd. 3. *Sn. Nn.* Mûreyê vay ê qîmetdarîy. Çîyêndê sûsî yo wişk o, sert o, biriqêno, vay o û biqedr û biqîmet o. Erebî di vanê "*Durr. Tr. İnci.* Goşarandê ci mîyan di dorîy estê. 4. *Nn.* Dorme, qirne, çoşme. *Tr. Civar, çevre, etraf, muhit.* Dorê ci girot ki pirodê, qe çîyên jî nêşa. Tew ey da înan ro.

dora *N.* O ki cadê xwu ra luwayo. *Tr. Kımıldayan, oynayan, hareket eden.* Dora do vinderdayê, labelê luwayo.

dora altûnan *Nm.* Dora zêran, dora zernîyan. Dora ki kesanê verênan qandê zêr/altûnan viraşta û altûnê xwu dekerdê de. *Tr. Altın küp/ü.* Dewda ma di tayên geyrayê xizna, vatê ma do xwu rê Girê Arsûgi di dora altûnan vejê.

doranika tirbeleki *Nm. Bw.* Goveleka tirbeleki. Ellah zano ki nezdî ra doranikênda tirbeleki jî Suûdî Erebîstanî ser o peyda bo. Çunkî ey na doranika tirbeleki dîya ki, vanê o yo hergi hemwelatîyêndê xwu rê malûmilkdê xwu ra vila keno. Çi verî winî nêkerdê, çirê o yo goveleka tirbelekda Cezayir û Tûnus û Misir û Lîbyay ser ra dano! Herêno şima! Şima baqil nêbenê!

doraniki 1. *Cog. Nm.* Goveleki, doraneki, gerûnek, dordorî, dordoranî. Cayo ki awi doş bena û pêşêna kesî ro û kesî bin comî kena, dima jî fetisnena. *Tr. Girdap, anafor.* Doranika ê şetî herûnda xwu di bena vinî û bi mîtroyan an cêr di vijêna. 2. *Zv. Nm.* Goveleki. Derdo ki pêşêno kesî ro û kes nêşeno mîyan ra bivijîyo, korkuçe, persgire. *Tr. Müşkül, illet. İçinden çıkılması*

zor sorun. Doranikên bî pêşîyê ma ro ki ma yê hewna jî mîyan di. 3. *Zîr. Nm.* Xetê ki verdeyênê pêser. Xetê ki çiximên mîyan di qenêlênda ci tenya esta, pêro zêdê layên, zêdê qenabên bi çolçivan a verdayayê pêser. *Tr. Zincirlemeli sebze hattı, dolambaçlı sebzelik hattı, suyu dolambaçlı bırakılan sebzelik hattı.* Doranika ci weş virazîyaya. Ma senîn ki aweri verdanê ser, winî jî pêro awdeyênê.

dorbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki dor bîyo, ser ra qor/dewrên ravêrdo/şîyo. *Tr. Devredilen, devri yapılan.* Mi kerd ê çîyê dorbîyayeyî bigîro, mi fina nêgirot. 2. *N.* Çî/keso ki qor/rêz bîyo. *Tr. Sıralanan, hizalanan.* Mi do o çîyo dorbîyaye fina dor kerdayê, înan nêverda. 3. *N.* Çî/keso ki çoşmeyê ci bi mûrekandê qîmetdaran a açarîyayo. *Tr. Çevresi kiymetli süs boncuklarıyla süslenen, çevrelenen.* Çinayo dorbîyaye do vay biroşîyo ki xwu vejo. 4. *Teo. N.* Qur'ano Kerîm o û çîyo zêdê Qur'anê Kerîmî yo ki dewrê ci bîyo. *Tr. Devredilen Kur'an-ı Kerim vb. kitaplar.* Kitabo dorbîyaye do hewna dîna finîy dor bo ki ca bivîno. 5. *N.* Ageyraye/ê, doşbîyaye/ê, çerxbîyaye/ê. Çî/keso ki açarîyayo, dor/doş bîyo, ageyrikê xwu kerdo temam. *Tr. Dönen, devri tamamlanan.* Holeyo dorbîyaye eger hewna vîstna finîy dor bo, beno ki bi zor werdî bo. 6. *N.* Kes/çîyo ki; bi şikildê herferda U ya açarîyayo. *Tr. U dönüşü yapan.* Ê ramêrê dorbîyayeyî, ûja di qeza kerd.

dor bîyayeni 1. *f. M.* Dorbîyayîş. Ser ra dewr bîyayeni, ser ra qorên şîyayeni, ser ra finên ageyrayeni. *Tr. Devredilmek.* Senîn ki dor bî, ey jî xwu da rem ro. 2. *f. M.* Dorbîyayîş, sira bîyayeni, qor bîyayeni, rêze bîyayeni. *Tr. Sıralanmak, hizalanmak.* Di finîy dor bî, fina hîrini qebûl nêkerd. 3. *f. M.* Dorbîyayîş. Bi mûrekandê qîmetdaran a çoşmeyê ci açarîyayeni. *Tr. Etrafı kiymetli inci boncuklarıyla çevrelenmek.* Leçega ci dor bî tepîya vayeya ci bî vêşî. Cora ma nêşa bigîro. 4. *f. M.* Dorbîyayîş. Bolkî bi Yasînî ya destpakerdiş a Qur'anê Kerîmî finên dewr kerdeni/wendeni. *Tr. Kur'an-ı Kerim, Yasin gibi kutsal şeylerin devredilmesi, bir kez bitirilmesi.* Di finîy dor bîyo, mendo hîrê finîy. 5. *f. M.* Dorbîyayîş. Ageyrayeni. Doş bîyayeni, çerx bîyayeni. *Tr. Dönmek, dönüş yapmak.* Gay şîy dor bîy û amey. 5. *f. M.* Dorbîyayîş. Zêdê herfda U'y açarîyayeni. *Tr. U dönüşü yapmak.* Ê doranikdê vernekênî di dor nêbeno.

dordoriki 1. *Cog. Nm. Bw.* Doraniki 1. Dordorikda ci ra nêbîyê, o merdim ûja di nêfetisîyayê. 2. *An. Nm.* Heşa çoşmeyê zotiki, çoşmeyê qeni, cayê qenda kesî yo ki zêdê dorîyekên o. *Tr. Anüsle beraber kalın bağırsak.* Eger îhtîyac bibo, doktor şeno dordorika kesî bivîno. Ne eyb o, ne jî ar o.

dordorî *N. Hîd. Cog. Nn.* Doraniki, goveleki. Awa ki cayêndo xorî di tim doş bena û kesî kena bincomî. *Tr. Girdap, anafor.* Ellah kesî dordorîda awandê vinderdan nêfino. Amîn.

dordorîkî *H.* Dordorikkî, dordorîyane. Zêdê dordoran a, zêdê govelekana, zêdê şepşepokana. *Tr. Girdaplar gibi, girdapça, anaforca.* Ma dordorîkî kewtîy mîyan, ma nêzanayê ki senîn bivijîyo.

dordorîkîyey *Nm.* Dordorîyaney. Dordorîkî bîyayeni. Şekl û bîçim û meşî di zêdê dordorîkî/dordorîyan bîyayeni, wesfê şepşepokan tey bîyayeni. *Tr. Girdapça olmak, anaforlar gibi, buhranlar gibi olmak.* Ez dordorîkîyeyda ci vero nêbîya. Beno jî wa bibo.

dordorîni *Nm.* Dordorey, dordorîyey, şepşepokey, govelekey. Dordorî bîyayeni, şepşepoki bîyayeni. *Tr. Girdaplılık, anaforluluk. İşin içinden çıkılmaz olmak, girift olma/k.* Dordorîni bîya wesfêndê ci yo ravey.

dordorîya tirbeleki *Nm. Bw.* Goveleka tirbeleki. Nika jî dordorîyênda tirbeleka ki Erebîy dekewtê de, hergi roji dewêlênda Ereban di teşxeleyêno virazêno. Îdaredê Ereban di hawêr erdlerzanêno peyda beno.

doreser *Teo. Nn.* Xitme. Ciz bi cizi wendena Qur'anî ya seranê. *Tr. Kur'an-ı Kerim'in birer cüz olarak okunarak hatmedilmesi.* A do Qur'anî doreser biwano.

dori 1. *Nm.* Dora ki kes aw dekeno de ki awi tede bibo honik û tezê bimano. Qabê awero gird û hera yo ki, herrida sûrkerdê ra virazîyayo. Zewmbî çî jî debêno dori mîyan. Mesela verî çîyê werdî jî dori mîyan di degirotê (nayê pa.) Labelê na dori înî ser nêşina, keye di verdeyêna. *Tr. Küp, büyük su küpü.* Cinêki şî înî ser ra aweka xwu ardi dekerdi dori û verê xwu kerd vera bêrî. 2. *Nm.* Sira, sure, qori, fini, rêzi. Doş bîyayeni di hergi fini. *Tr. Sıra, nöbet.* Dora gaya berey kewna. Yan citêro nêşeno biramo yan jî ga bîyo qor.

dorî 1. *Nn.* Dora werdî ya qulpin a ki kes beno înîyan ser û ano. Babetên silhî yo ki herrida sûrkerdê ra virazîyayo. *Tr. Su testisi.* Dorî kerdi xwu destî û bi çirtikan a şî înî ser, awi bîyaro. Labelê hewna bi xwu hendê dorîyên a û bi çirtikandê xwu ya xwazgenci yê ci jî ameyê. Tew! tew! 2. *Nn.* Mûrekê qîmetdarê sûsan û çîyo ki

nînan ser o yo. *Tr. İnci ve inciyle ilgili, inciye ait.* Zêrkarî ser o ne altûn ne jî dorî mend bî. 3. *Nn.* Çîyo herrida sûrkerdê ra virazêno ki çîyanê zêdê altûnanê qîmetdaran dekenê de. *Tr. Küp.* Eger tanakî bikendayê, beno ki dorîyêndê altûnan bivijîyayê. 4. *Nn. Bw.* Metere. Dorîyên awi anti, edizîyê.

dorîyek 1. *Nn.* Dorîyo werdî. *Bw.* Dorî 1. Dorîyekê xwu weş hemed biki. Çunkî ma ney nêşenê rew rewî bivînê. 2. *Nn.* Lodek. Çîyo ki zêdê şikildê dorîya o, zêdê sîlîndîrîya o, zêdê lodeka o. *Tr. Silindirimsi, silindirik.* Dorîyekê xwu bigî û pa şeklîy virazi.

dorlaçik *Teks. Nn.* Sûsê ki çoşmedê leçegan di bi tixan a virazênê. *Tr. Yazma oyası.* Kêynekeri bi tix a ci rê dorlaçikên viraşti bî ki, to vatê beno ki faroqe di virazîyaya.

dorme *Nn.* Dor, dorûver, dorûber, qirne, çoşme. *Tr. Çevre, muhit, ihata.* Mi bi perçîn a dormeyê ci açarna. Labelê fina jî dewaro dekewno de. Tedbîr, sirf bi kesî ya nêbeno ki.

dormegêrîyaye/ê *N.* Dorûvergêrîyaye/ê, dorûbergêrîyaye/ê, dorûdormegêrîyaye/ê, çorçoşmegêrîyaye/ê, çarqirnegêrîyaye/ê, çorûçoşmegêrîyaye/ê. Çî/keso ki çor û çoşmeyê ci gêrîyayo, heme ca ra erzîyayo ser, kerdo dest û lepan mîyan, cayê ci yê reyayîşî nêmendo. *Tr. Kuşatılan, ihata edilen, kapatılan, alınan.* Eger tey hîlebazey çinêbo, senîn beno ki merdimo dormegêrîyaye hend tedbîrî mîyan di bişo bireyo?

dorme gêrîyayeni *f. M.* Dormegêrîyayîş. Çorûçoşme gêrîyayeni, dorûver gêrîyayeni, çorçoşme gêrîyayeni, dorûber gêrîyayeni. Heme cayê ci gêrîyayeni, çehar het/koşan ra gêrîyayeni. *Tr. Kuşatılmak, kapatılmak, ihata edilmek, çepeçevre sarılmak.* Wexto ki dorme gêrîya, mi zana ki do teslîm bo. Çunkî cayê ci yê reyayîşî nêmend bî.

dormegirote/ê *N. Bw.* Çorûçoşmegirote/ê. Cayo dormegirote do ê dormeyî akero ki bişo pira şiro.

dorme giroteni *f. M.* Dormegirotiş. *Bw.* Çorûçoşme giroteni. Key ki înan dormeyê ci girot, ma jî xwu ra canakî ra neqebên akenê.

dornaye/ê 1. *N.* Dîmdeyaye/ê, dîmdaye/ê, qelibîyaye/ê, qelibneyaye/ê, qulibîyaye/ê, qulûbneyaye/ê, dorkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayênî bi zor a, bi qewetêndo şên a, bi derbeyên a dîmdayo, açarnayo çînakî ser. *Tr. Darbeyle değiştirilen, darbe vurulan, ihtilali yapılan.* Hukmatdê dornayeyî dest di çîyên nêmendo. 2. *N.* Doşkerde/ê, doşbîyaye/ê, dorkerde/ê, çerxneyaye/ê, çerxnaye/ê, açarîyaye/ê, açarneyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayênî bi şikildê herferda U ya doş kerdo, açarnayo, çerx kerdo. *Tr. Döndürülen, çevrilen, U dönüşü sağlanan.* Şîyayîşo dornaye do hewna dîna finîy bidorneyo ki ci ra çîyên havil bo.

dornayeni 1. *f. M.* Dornayîş. Dîmdayeni, qelibnayeni, qulûbnayeni, îhtîlal kerdeni. Bi zor a rayên, meşên, sîstemên, dezgeyên dîmdayen û ray û meş û sîstem û dezgehêndo newe herûni kerdeni. *Tr. Devrim yapmak, devirmek, ihtilal yapmak, darbe yapmak.* Eskeran îqtîdar dornayo. Ma gereg ki demeyên xwu binimnê. 2. *f. M.* Dornayîş. Açarnayeni. Dor kerdeni, doş kerdeni, çerx kerdeni. Zêdê herferda U'y açarnayeni. *Tr. Döndürmek, çevirmek. U dönüşü yapmak/yaptırmak.* Mi gay dornay û xeta xwu dewam kerdi.

dorpî *Nm.* Koteki. Hergi pirodayenên, hergi sîllayên, hergi kuwayenên. *Tr. Tokat, kötek, dayak.* Jewî ci dorpî kerd, ey nêşa dest bero xwu.

dorpîbîyaye/ê *N.* Dorpîyaye/ê, kotekîbîyaye/ê, pirodeyaye/ê, kuwîyaye/ê, sîlleybîyaye/ê, kotekîywerde/ê. Kes/çîyo ki; dorpî bîyo, dorpîy werdê, dorpîy deyayê ci ro, sîlley bîyo, kuwîyayo, himpikîy werdê. *Tr. Dayak atılan, dayak yiyen, dövülen, tokatlanan.* Merdimo dorpîbîyaye bi mi ki şîretîy nêgîno. Deha bol beno bêar. Çunkî mûseno dorpan.

dorpî bîyayeni *f. M.* Dorpîbîyayîş. Dorpîyayeni, kuwîyayeni, pirodeyayeni. Kotekî bîyayeni, sîlla bîyayeni, kotekîy werdeni. *Tr. Dayak yemek, dövülmek, tokatlanmak.* Eger dorpî nêbîyayê, beno ki jî bikerdayê.

dorpîkerde/ê *N.* Dorpnaye/ê, dorpneyaye/ê, kotîkerde/ê, pirodeyaye/ê, himpikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî dorpî kerdo, dayo piro, dayo ci ro, kotekî kerdo, himpikî kerdo, fîneyayo ci. *Tr. Dövülen, dayak atılan, tokatlanan.* Merdimo dorpîkerde bizano do birayê mastî yo.

dorpî kerdeni *f. M.* Dorpîkerdiş. Dorpînayeni, pirodayeni. Kotekî kerdeni, himpikî kerdeni, sîlley kerdeni, gumpikî kerdeni. *Tr. Dövmek, dayak atmak, tokatlamak.* Eger şima lajek dorpî kerdayê, pêranê ci do rezîley bikerdayê.

dorsûkey *S. Nm.* Dorsûk bîyayeni. Taxê çoşmedê sûkan bîyayeni, wesfê dorsûkan. *Tr. Varoşluk.* Mi bolkî dorsûkeyda ci ra îri veti.

dorsûki *S. Nm.* Çoşmeyê sûki, mehleyê kenarî, taxê çoşmandê sûkan. *Tr. Varoş, kenar semtler, kenar mahalleler.* Şarê dorsûki zêdê şardê sûkê bînan xîzmet nêvîneno.

dorûber *Nn.* Dorûver, darûdûmar, çoşme. *Tr. Çevre, ihata, muhit, civar.* Cendirman dorûberê ci ser o girot. Kesî nêvatê ki do bişo xwu bireyno. Labelê senîn ki kerd, axirî xwu şa bierzo teberdê înan.

dorûver *Nn. Bw.* Dorûber. Eger şima bişê dorûverî ser o bigîrê, ez texmîn kena ki şima do ci tepêşê. Labelê beynê mi nêweno ki şima bişê ser o dorûverî bigîrê.

dorvan/i 1. *N.* Dîmdar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qelibnayo, qulûbnayo, açarnayo çînakî ser; bi zor a, bi qewet û qudretêndo şên a kesên, çîyên, dezgeyên, sîstemên, rayên dor kerdo, dîmdayo. *Tr. İhtilalci, darbeci.* Eger merdimo dorvan nêancîyo hesab, hewna bol dorvanîy do bivijîyê pîyase. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên açarnayo, doş kerdo, bi şikildê herferda U ya pey di kerdo. *Tr. Döndüren, dönüştüren, U dönüşü yapan/yaptıran.* Şima va dorneyayî ca ki, mi ca kerd. Labelê dorvanê ci yo orte di nêaseno.

dorvaney 1. *Nm.* Dîmdarey. Dîmdar bîyayeni, dorvan bîyayeni. Bi zor a û bi qewet û qudretêndo şên a rayên, meşên, sîstemên, hukûmatên, rejîmên dîmdayeni, herûnda ci di çînakî ardeni yan jî nê karî kerdeni. *Tr. Darbecilik, ihtilalcilik.* Verî pêro bi dorvaneyda ci ya perrayê. Nika keso nêşeno ci rê wihêrey bikero. 2. *Nm.* Açarnokey, açarnayani. Doş kerdeni, tey wesfê açarnayan bîyayeni. *Tr. Döndürmek.* Dorvaneya mêrdekî weşi bî, mi nêşayê bidorno.

dosere *Nn.* Şefaqên. Wexto ki têla sipê û sîya pêra abirêna. *Tr. Tan, fecir, şafak.* Do dosereyên bîyameyê, nêşa.

dost/i *N.* Kesê kesî yo ki kesî ra kişta însaney ra, kişta rindey û hewley ra nezdî yo. Hembazê kesî yo ki rojda tengi di do paştîya kesî bo, do kesî het di bo, do kesî tenya nêverdo. *Tr. Dost.* Dostê ma yo heqîqî do rojda tengi di xwu bimojno.

dostaney *Nm.* Dostkîyey. Dostane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û rayşîyayîşî di zêdê dostaney bîyayeni, tey/pa wesfê kar û gurwandê dostan bîyayeni. *Tr. Dostane olmak, dostça olmak.* Ez dostaneyda ci ra, cara nêgazincîyaya.

dostek/i 1. *N.* Merdimo ki keyneyên yan jî cinîyên xwu rê kerdo hembaz û o yo pa zerrîya xwu keno weş, pa roşeno û werzeno, qe beno ki tey vajêno. *Tr. Sevgili, gönül eğlenilen, aşk yaşanan.* Dostekê ci ci xapêna. 2. *N.* Dosto/a werdî. Dostê kesî yo ki kes ci ra hez keno û werdî yo. *Tr. Küçük dost.* Ewro mi dostekê xwu bi xwu ya nêard.

dostekey 1. *Nm.* Bi jewî ya wextê xwu yê cinîyey û camêrdey ravêrdeni, bi jewî ya vajîyayeni, bi jewî ya eşq kerdeni. Keso ki keso xwu rê heta eşqî ya pey şa beno, zerrîya xwu weş keno, pey kay keno. *Tr. Sevgililik, gönül eğlendirmek, aşk yaşamak.* Peynîya dostekey nîna. Rojên kes xwu dano dest. 2. *Nm.* Dosto werdî bîyayeni, dostey di werdî bîyayeni. Dosto werdî yo xasek û kîbar bîyayeni. *Tr. Küçük dostluk, küçük dost olmak. Bazen de küçük, fakat sevimli dost olmak.* Dostekey di dosto werdî kewno zehmetan bin.

dostey *Nm.* Dostîni, dostîney. Dost bîyayeni, hembazo nezdî bîyayeni, karê dostan kerdeni, merdimê rojda tengi bîyayeni. Wesfê dostan. *Tr. Dostluk.* Ez nêşena hembazê xwu bişikna. Çunkî ma mabeyn di dostey esta, xatirê dosteyda ma bol o.

dosya *Ed. Nm.* Perr/nuşteyo ki qandê çîyên abîyayo, abirîyayo. *Tr. Dosya.* Mi qandê înan dosyayên akerdi bî. Ê çirê bîy poşmanîy ki?

dosyabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ci rê dosyayên abîyaya û nuşteyê ci debîyayo dosya. *Tr. Dosyalanan.* Merdimo dosyabîyaye do şiro ewraqê xwu arêdo û bêro ki çîyêndê ci yo kemî nêmano.

dosya bîyayeni *f. M.* Dosyabîyayîş. Dosya kewteni. Dosya di cayê xwu giroteni, karê ci yo dosyakerdiş temam bîyayeni. Heqdê ci di, ci ser o, name û nûştandê ci ser o dosyay abîyayeni. *Tr. Dosyalanmak, dosyası oluşturulmak.* Eger ci rê dosya nêabîyayê, ma do ûja di arey bîyardayê pêser.

dosyakerde/ê *Ed. N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên kerdo dosya, debîyayo dosyayên mîyan, ci rê dosyayên virazîyaya. *Tr. Dosyalanan, dosyası hazırlanan, dosyaya giren.* Boka şima ê nuşteyê dosyakerdeyî jî bi xwu ya berê daîre.

dosya kerdeni *f. M.* Dosyakerdiş. Ci ra dosyayên viraşteni, dosya mîyan kerdeni, ci ra perrêndê nuşteyên viraşteni, ci ra dosyayên peyda kerdeni. *Tr. Dosyalamak, dosya oluşturmak.* Midûrê şima mi rê va nînan dosya ki. Mi jî nuşte û nameyê şima pêrini kerdîy dosya û dima jî dosyaya şima kerdi dolabî mîyan.

doş 1. *Nn.* Dor, çerx. Hergi ageyrayenên rê vajêno. *Tr. Dönüş, çeviri, çevirim.* Eger ûja di nêvîneno, qenê wa doş bo. 2. *Nn.* Diteni. Karê diteni kerdeni. *Tr. Sağmak, sağım.* Lez bê ki şima çarwan tenekên rew bidoşê.

doşanî *Zoo. Zîr. Nm.* Mangaya ki qandê golikêndê/a bêmay/bêşiti qandê lawitenda ci, bi kîra ya deyêna jewî. *Tr. Sütlük, sütanne. Annesiz*

veya sütsüz kalan bir yavrunun süt içmesi için verilen anne hayvan. Mi do doşanîya ci rew bidayê bi ci. Labelê hewna golikê ma şit werdê. Cora mi berey vist.

doşanîyey *Zoo. Zîr. Nm.* Doşanî kerdeni/bîyayeni. Muameleyê doşanîkerdişî. Mangeyên qandê şitdê ci hendê demeyên kîra kerdeni. *Tr. Annesi ölen veya sütsüz kalan bir yavruya emzirilmesi için kiralamak yoluyla süt anne tutmak.* Ma vizêr doşanîya xwu berdi teslîm kerdi.

doşbîyaye/ê 1. *N.* Dorbîyaye/ê. Çî/keso ki açarîyayo, verê ci vera çînakî tadeyayo. *Tr. U dönüşü yapan, çevrilen, yönü değiştirilen, başka yöne kanalize edilen, dönen, dönüşen.* O merdimo doşbîyaye do gamakena fina ray kewo. 2. *N.* Geyraye/ê. Zêdê tekerên çoşmedê xwu di çerxbîyaye/ê, zêdê vîdayên tim çoşmedê xwu ra geyraye/ê. *Tr. Tur atan, gezinti yapan, dönel kavşak dönüşü yapan, dolaşan, yuvarlak dönüş yapan.* O çîyo doşbîyaye, do kişti ser erd ro guno.

doş bîyayeni 1. *f. M.* Doşbîyayîş. Ageyrayeni. Dor bîyayeni. Zêdê herferda U'y çerx bîyayeni. *Tr. Dönmek, çarketmek, U dönüşü yapmak.* Ez hettanî Dîyarbekir jî şîya, dima ez doş bîya û pey di ameya. 2. *f. M.* Doşbîyayîş. Geyrayeni. Çerx bîyayeni. Zêdê kovalêna xwu çoşme ra doş bîyayeni. *Tr. Dolaşmak, gezmek, tur atmak, gezinti yapmak.* Şewra ra yo ma yê çarşî di doş benê, o cayo ki ti yê vanê ma raştê ûjay jî ameyê, ma ûja di nêzana bivijîyo. Cora ma di finîy xwu çoşme ra doş bîyê.

doşeg *Nn.* Çîyê rakewtişî yo deribîyayeyo ki kes ser o rakewno, peşmî û elyaf û peme ra virazeno û bişew kes ser o rakewno. *Tr. Döşek.* Meymanandê xwu rê doşegêndo nermek rona û meymanê xwu ser o kerdîy hewn.

doşilme *T. Nn.* Bi erd o miselbey û sîyê dûzîy ravisteni. *Tr. Blokaj, döşeme, yer döşemesi.*[1]

doşî 1. *An. Nm.* Gurmiki, engilî, kifti. Nezdîyê milî yo ki kes barî nano ser. Fina cayo ki mîyane û bazîy resenê pê. *Tr. Omuz.* Ay kûwa xwu eşta xwu doşî ser û a ya xwu vaydana û hêdî hêdî şina keye. Keye di jî şarê kêdê ci o yo teyşaney ra mireno. 2. *Nm.* Hêmi, devi, kişti, kenar, teref, heti, daşti, ver, kaleki, pol. *Tr. Yön, taraf, kenar, yan, muhit.* Ez do ki doşîda çepi ra bişîyayê, ez bi şaşîn a doşîda raşti ra şîya. 3. *Nm.* Diteni/ditiş. *Tr. Sağma.* Ma mangayên herînê, maya mi vatê weşdoş a. Şitê ci jû finan xwu bixwu şîyê. Eger weşdoşî nêbîyayê, şitê ci bixwu ci ra nêherikîyayê.

doşîdej/i *Tıb. N.* Jan û tewatişo ki kewno doşîyan. *Tr. Omuz ağrıları.* Ellah dişmenandê mi nêdo. Doşîdejî xirabêrî çîyên çinî yo. 2. *Tıb. Nn.* Dejê mîyaneyî, tewateyê mîyaneyî. *Tr. Sırt ağrısı.* Doşîdejîyên dekewto ci ki o yo xwu erd ra kerrancî keno.

doşî ser *H.* Kişt/heta doşî ser, vera doşî. *Tr. Omuz üstüne, omuzlamasına, omuz tarafına.* Cor ra doşî ser o guna erro.

doşîsernaye/ê *N.* Gurmikisernaye/ê, engilîsernaye/ê, kiftisernaye/ê, kiftikisernaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni nayo doşîyên ser, nayo kifti ser, nayo gurmiki ser, barê serdê doşîyên kerdo. *Tr. Omuzlanan, yüklenilen.* Eger tenekeyo doşîsernaye weş wedarîyo, mîyaneyî nêtewneno.

doşî ser nayeni *f. M.* Doşîsernayîş. Doşîyeri ser o ronayeni, gurmik ser ronayeni, engilî ser nayeni, kiftiki ser nayeni, barê ci doşîyer ser nayeni. *Tr. Omuzlamak, yüklemek.* Mi na doşî ser. Labelê giran bî. Dima mi rona û mi bi paştî ya wegirot.

doşîyanserobîyaye/ê 1. *N.* Gurmikanser obîyaye/ê, kiftanser obîyaye/ê. Çî/keso ki doşîyan ser o yo, hewadeyayo gurmikan ser, neyayo doşîyan ser, werzaneyayo kiftan ser. *Tr. Omuzlanan, yüklenilen.* Bar û çîyo doşîyanser obîyaye do senîn sersûn bo? 2. *Zv. N.* Gurmikanser obîyaye/ê, kiftanser obîyaye/ê, biqedrûqîmet/i, bihurmet/i, birûmet/i, birêz/i. Çî/keso ki qedrûqîmetdê ci ra hewadeyayo doşîyan ser, bi ci ya pesnîy deyayê. *Tr. Değerli, kiymetli. El üstünde tutalan, değer verilen, omuzlarda taşınan.* Vazdoko doşîyanser obîyaye do xwu ra bi xwu ya bawerî bikero.

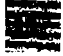
doşîyan ser o bîyayeni 1. *f. M.* Doşîyanser obîyayîş. Barê serdê doşîyan bîyayeni, gurmikan ser o bîyayeni, kiftan ser o bîyayeni, engilîyan ser o bîyayeni. *Tr. Omuzlanmak, omuzlarda taşınmak.* O baro tim doşîyan ser o. 2. *Zv. f. M.* Doşîyanser obîyayîş. Biqedrûqîmet bîyayeni, vay bîyayeni, hurmetmîr bîyayeni. *Tr. Omuzlarda olmak, değerli olmak.* Eger ez zêdê to doşîyan ser o bîyayê, mi do winî kerdê. Gereg ki to qethan nankorey nêkerdê.

doşîyaye/ê *Zv. N.* Dite/ê, dote/ê, çîzilîyaye/ê, çirrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; viran bîyo, pa çîyên nêverdeyayo, heme çîyê ci ci ra gêrîyayo, bîyo

1 Na vajeki, Tirkî di *"döşeme"* ra xeripîyaya. Verînde ra o doşilme bîyo.

talan. *Tr. Soyup soğana çevrilen, talan edilen, adeta sağılan.* Merdimêndo doşîyayê o, pa çîyên nêmendo, tey nekme nêmendo.

doşîyayeni 1. *f. M.* Doşîyayîş. Çîzilîyayeni, çirrîyayeni. Heywanan di şite ci ci ra gêrîyayeni. *Tr. Sağılmak.* Çarweyê ki doşîyayê, înan verdê wa verekanê xwu bilawnê. 2. *Zv. f.* Doşîyayîş. Tede nekme nêverdeyayeni, heme çîyê ci ci ra gêrîyayeni, talan bîyayeni, viran bîyayeni. *Tr. Adeta sağılmak suretiyle talan edilmek, suyu çekilmek, kurutulmak.* Mêrdekî va, eynî ez doşîyaya. Înan bi min a çîyên nêverda.

doşîyayê *Zoo. Nm.* Ditê, çîzilîyayê, çirkerdê, çirbîyayê. Haywana ki şitê ci bi ditiş a ci ra gerîyayo. *Tr. Sağılan.* Golikê mangerda doşîyayê verdeya ci bin ki ci bilawo.

doşkar/i 1. *N.* Dorkar/i, açarnok/i, tadok/i, doşger/i. O/çîyo ki doş/dor keno, açarneno. *Tr. Döndüren, çevirmen, çeviren.* Doşkar do weş doş kero ki ma bişê ci ra nafên bivînê. 2. *N.* Bêrîvan/i. Kes/çîyo ki; şit doşeno. *Tr. Sağımcı, hayvan sağan.* Gawan do mangan biçirano, doşkar do jî mangan bidoşo.

doşkarey 1. *Nm.* Dorkarey, açarnokey, tadokey, doşgerey. Açarnayeni. Dor/doş kerdeni, karê doş kerdenî kerdeni, tadayeni. Kes/çîyo ki; doş keno, açarneno, tadano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê doşkaran ser o bîyayeni. *Tr. Çevirmenlik, çeviri yapmak, döndürmek.* Doşkareya ci weş a. Labelê ziwanê ci weş nîyo. 2. *Nm.* Bêrîvaney. Bêrîvan bîyayeni, şit diteni. Kes/çîyo ki; doşeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. Wesfê doşkaran ser o/tey bîyayeni. *Tr. Sağaltımcılık, sağma.* Doşkareya ci weş a, bimbarekîy ay rê şit danê.

doşkerde/ê 1. *N.* Dorkerde/ê, açarnaye/ê, çerxkerde/ê, tadeyaye/ê. Çî/keso ki jewî bi şikildê herferda U ya çerx kerdo. *Tr. Kendisine U dönüşü yaptırılan, döndürülen.* O merdimo doşkerde do biqehrîyo. Çunkî ma mêrdek bîlaheq û bîlasebeb açarna. 2. *N.* Çarnaye/ê. Çî/keso ki jewî bi şikildê wîdayên a çoşmedê ci ra doş kerdo. *Tr. Gezdirilen, dolaştırılan, dönel kavşak mantığıyla dolandırılan.* Mi çarşî ra xeylên doş kerd. O keso doşkerde gereg o ki kêfweş bo.

doş kerdeni 1. *f. M.* Doşkerdiş. Açarnayeni. Çerx kerdeni, vernî tadayeni, ageyrnayîş dayeni, dor kerdeni, tadayeni. *Tr. U dönüşü yaptırmak, döndürmek.* Kiroseri vera çarşî doş ki. 2. *f. M.* Doşkerdiş. Tadayeni. Çerx kerdeni. Zêdê tekerî doş kerdeni, zêdê vîdayên yan jî kovalên tim kiştên ser doş kerdeni, çarnayeni. *Tr. Döndürmek, vida dönüşü yaptırmak, dolaştırmak, gezdirmek, tur attırmak.* Verî ma cûnî ser o mişon doş kerdê. Nika ê yê bi çînok a çînenê û fina tenan û simeran jî pêra abirnenê û paleyan rê jî o yo çîyên yan jî wezîfeyên nêmaneno.

dotirş/i 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; doyê ci tirş o, nêwazêno, weşdê însanan nêşino, kesîy qayîl nîyê pa bihîlbîyê. *Tr. Ayranı ekşi, istenmeyen, arzu edilmeyen, ilişki kurulmak istenmeyen.* Qey ez dotirş bîya. Cora şima nêamey kêdê mi! 2. *N.* Kes/çîyo ki; doyê ci tirş o, doyê ci bîyo tirş, doyê ci bîyo mize yan jî tirşin. *Tr. Ayranı ekşiyen, ekşi ayranlı.* Ez ê dûkandê dortirşî ser nêşina.

dotirşey 1. *Zv. Nm.* Dotirş/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; doyê ci tirş o, nêwazêno, kesê bînîy hend qayîlîy nîyê bi ci ya bihîlbîyê/hîlbê ci bê. *Tr. Ekşi ayranlı olmak, istenmemek.* Dotirşeya ci bî sebebê hîlb nêbîyayîşdê ci. 2. *Nm.* Dotirş/i bîyayeni. Doyê ci tirşîyayeni, wahîrê/a dodê tirşî bîyayeni. Kes/çîyo ki; doyê ci bîyo mize; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Ayranı ekşimek.* Dotirşeya ci do bibo sebebê nehîlbeyda ci. Do soyîn tenya bimano.

dox 1. *Nn.* Quloreki, kuloreki, kovali. *Tr. Çember, daire çevresi, yuvarlak çizgi.* Mêrdekî doxên viraşt, o jî mîyan ra nêvijîya. 2. *Nn.* Nengûyê estoran, paya estoran. *Tr. Toynak.* Bergîrî senîn ki doxê xwu da piro, hinî jî guna newqda ci ro û finêra xwu ya şî. Ame a xwu ki o yo nêweşxane di.

doxi *Nm.* Çixîzi, çizxî, çixazi, xazi, xîzi, xeti, şûvi, çizxî, barixi, hîvi. *Tr. Çizgi, hat.* Ey doxên anti, ê bînî jî ser o estûnên viraşti.

doxîni *Teks. Nm. Bw.* Şilwalindî. Vanê filan kes doxînda xwu rê gewşeg o. Nêzano doxîna xwu girêdo.

Doyê Hedroy *Zîr. Nn.* Doyo zelal. Doyo zelal û bol awikin o. *Tr. Çok sulu ayran.* Ma rê do da, doyê ci zêdê Dodê Hedroy bî. Vanê: Çaya Kevcal û doyê Hedroy!

doyîn/i *N.* Çî/keso ki tey do esto, do sawîyayo pira, do debîyayo de, do rijîyayo ser, tey/pa do jî esto. *Tr. Ayranlı, birlikte ayran da olan.* Şima ez cadê doyînî di daya roniştiş. Cora şalê mi bîy doyînîy.

doyo tamweş *Wş. Nn.* Doyo ki tamê ci weş o. Ne mize yo ne şîrwaşkin o, mabeyndê nînan do. Wexto ki kes şimeno zerrîya kesî keno honik. *Tr. Leziz ayran.* Ma xeylên zeman o ki doyo tamweş nêşimito.

doyo tirş *Nn.* Doyo mije, doyo mize, doyo mij,

doyo miz, doyo tirşin. Doyo jewî kerdo tirş, doyo ki xwu bi xwu bîyo tirş, doyo tirşîyaye. *Tr. Ekşi ayran.* Ez bixwu dodê tirşî ra hez kena.

dozger/i *N.* O/keso ki bi namede dewlet a qandê maldê dewleti, qandê nafdê dewleti, qandê nafdê însanan sûjdaran rê dawa akeno û beno hakîmî ver. *Tr. Savcı.* Dozgerî ci rê dawa akerdi. O do meşti şiro hakîmî ver.

dozgerey Karê dozgeran. Keso ki bi namedê dewlet a heqê qamuy rê dawa keno; a o kes bîyayeni, nê karî kerdeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Savcılık, savcı olmak.* Dozgerey jî lazim a. Çunkî her kes xwu rê aboqat tepêşo, kam do heqanê dewlet û însaney biwazo?

dua *Er. Nm.* Nîyaz, gazî. Ellahî ra rîcakerdeni, Rebbdê xwu ra çîyê weşîy waşteni. Bolekê ci "duay" ê, bolkî tenya nêvajêna. *Tr. Dua, yakarış.* Duayênda kalikdê min ê rehmetî esta, vatê; "Ya Rebb, ma xeyr û xirabî/nebixeyrî nêzanê. Ti, kamcîn heqdê ma di rind a, hewl a, ay biki.

duakar/i *N.* Gazîkaro ki Rebbdê xwu ra hewley wazeno. Keso ki Ellahdê xwu ra rîcakeno, nîyaz û nimaz keno, çîyanê weşan gazî keno. *Tr. Duacı.* Ey va metersê şirê, ez duakarê şima ya.

duakarane *Nn.* Zêdê duakarana. Kesê ki duay kenê û veyndanê Ellahî, zêdê înan, bi înan mendeni, zêdê înan kerden û bîyayeni. *Tr. Dua edenler gibi, dua okuyanlar gibi.* Va: Mi rê duakarane dest werzanê ki ez to qebûl kera.

duakaraney *Nm.* Meş û usûl û rayşîyayîşî di zêdê duakaran bîyayeni, bi duakaran mendeni. *Tr. Duacılar gibi olmak, dua edercesine.* Mi rê ki ser o wesfêndê duakaraney çinî yo.

duakarey *Nm.* Duakar/i bîyayeni. Rebbdê xwu ra gazîkareya çîyandê hewlan bîyayeni, Ellahî ra waştokê çîyandê weşan bîyayeni, duay kerdeni, karê duan kerdeni. *Tr. Dua etmek, duacı olmak.* Eger to ma rê duakarey bikerdayê, ma wina nêbîyê.

duawendey *Nm.* Duaxwuney. Dua wendeni, duay kerdeni. *Tr. Dua, dua yapmak.* Duawendey karêndo mihîm o.

ducane/ê *Zv. N.* Dicane/ê, ducanin/i, digane/ê, disere/ê, diheyat/i. Merdimo xurt, merdimo ki des finîy bimiro jî fina ê xwu ra nêkewno, çîyo ki raşt vîneno, ey keno. *Tr. İki canlı, iki başlı, cesur, kahraman.* O ducane o. Bê Ellahî kesî ra nêterseno.

ducaney 1. *Zv. Nm.* Dicaneyey, ducaniney, ducaneyîney, dicaney, diganey, diganeyey, diheyatey, disereyey, xurtey, qehremaney, bêtersey, cengawerey, lejkerey. Digane/ê bîyayeni. *Tr. İki canlılık, iki başlılık, kahramanlık, korkusuzluk, cesurluk.* Ducaneyên kê ser o bo, o şeno karanê bitersan bikero. 2. *Nm.* Dicaney, ducaniney, diganey, ducaneyîney, diheyatey, pîzegiraney, gumaney, hayey. Diganê bîyayeni, girani bîyayeni. Pîze di qeç bîyayeni. *Tr. Gebelik, hamilelik.* Ducaneyeya ci do, ci rê qîmetêndo giran bîyaro.

ducarane *N. Bw.* Dibarane. Şima nêdî. Labelê mi ducaraneyê ci dî û temaşe jî kerd.

ducaraney *Nm. Bw.* Dibaraney. Mi rê hergi raşt û qaştdê ci di jî ducaraney esta.

ducare/ê *N. Bw.* Dicare/ê. Eger ducare bîyayê, qey ma do jî bişinawitayê.

ducareyey *Nm. Bw.* Dicarey. Ez nêvana, hema şima yê ducareyeyda ci di rehmênda bêhesabi vînenê.

ducareyîn/i *N. Bw.* Dicare/ê. Bolê nê fîlmandê winasînan ducareyîn ê. No jî ducareyîn bî.

ducareyîney *Nm. Bw.* Dicarey. Hemini dicareyîneyda ci ra naf dî, mi ey ra jî zirar dî.

dudik/i *N.* Didik/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê rêzeyên di, qorên di, heq yan jî wezefeyêndê nobetên di siftekênî/dima yeno, rêzê ci kes yan jî çîyê didi ya dima yeno. *Tr. İkinci.* Mi va beno ki ti verom ê. Ez dudik a, o bîn jî qanqir o.[1]

dudikey *Nm.* Didikey. Dudik/i bîyayeni. Wesfê dudikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê rêzeyên di, qorên di, heq yan jî wezefeyêndê nobetên di siftekênî/veromî dima yeno, rêzê ci kes yan jî çîyê didi ya dima yeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İkincilik.* Rêzeyê dudikeyda ci goreyê çiçî yo?

dume *Zîr. Nn.* Bi bolin a erdî peynî ra çîyên nêverdayena kolan kerdeni. Bi bolin a erdên bi şikildê sîyakerden a, bi şikildê vaşan hemin a kalan kerdeni. *Tr. Kara kazma. Bağ, bahçe, tarla vb. yerlerin çapalamasında grup şeklinde kara kazma (geride çapalanmadık yer bırakmamak şartıyla çapalanması) yapılması.* Tîyanan di firizi bena, boka şima dume kerê ki ci ra paki bo.

dung *Zîr. Nn.* Rez û çîyo newe. Rez û çîyo ki hewna newe roneyayo, newe karîyayo û hewna engûri nêdaya, hewna newe newe o yo keno mexelî ser kewo. *Tr. Yeni dikilen bağ, bahçe. Henüz meyvesi alınamamış veya yeni alınacak olan*

1 Goreyê nê vatişî Dimilî peyomekê "-ik" û "-îk" ya rêze virazenê. Jewik, didik (dudik), hîrik û çeharik. Labelê "-om"ê vinîbîyayeyî jî xwu vîra meki!

bağ veya bahçe. Dewijanê şima şîyo dungê ma çiranayo. Heyf nîyo? Werdê teyrûtûrî jî tey esto!

duriknaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu fekî di û bi vengêndo hêdîyek a vato. *Tr. Dendi kendine mırıldanmak suretiyle söylenen şarkı, türkü veya müzik parçası.* Mi duriknayeyê ci aşnawit. Ay va, şima nêaşnawito.

duriknayeni *f. M.* Duriknayîş. Xwu fekî di xwu bi xwu rê bi vengêndo hêdîyek a dêrîy, kilamîy û çîyo winasîn o mûsîkî vateni. *Tr. Mırıldanarak şarkı türkü söylemek.* Ez winîyaya a ya xwu rê tayên dêrîy duriknena, ez pey ra ravêrda û şîya.

durust/i *N.* Raşt/i, rast/i, serraşt/i, serrast/i. Kes/çîyo ki; ci ra xirabey nîna yan jî nêpawêna. *Tr. Dürüst, doğru.* Merdimo durust, kesî nêqelibneno cadê xirabî ser.

durustane *Nn.* Durustkî. Bi şikildê durustey a, zêdê durustana. Durust û durustey senîn ki benê û kenê, winî bîyayen û kerdeni, bi durust û durustey mendeni. *Tr. Dürüstçe.* Eger şima do bikerê, durustane bikerê. Qenê ma jî bawerî kenê.

durustaney *Nm.* Durustkîyey. Durustane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û usûl û rayşîyayîş di zêdê durustan bîyayeni, bi durustan mendeni. *Tr. Dürüstçe olmak, doğru dürüst olarak.* Şima nêşenê mi durustaneyda ci ser ra ronê.

durustey *Nm.* Raştey, rastey. Durust/i bîyayeni, raşt/rast bîyayeni. Qisan û fêlandê xwu di raşt bîyayeni, çewt û namîyaye û şaş nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; durust o, raşt o, wesfê durustey û raştey ê ser o, tey çewtey û şaşîni û hîle û xwurde çinî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Dürüstlük, doğruluk.* Mi durusteya ci dîya. Ez neraşteyda ci rê şahîd nêbîya.

dus *Nn.* Babet, cisn, dis. *Tr. Nev, çeşit, tür.* Qe nêzana ki çend dusîy merdim esto ki?

duwêlan ser *S. Nn. Bw.* Duwêlan ser ra. Mêrdek da des serî yo ki duwêlan ser o yo, qethan nêkewto.

duwêlan ser ra *S. Nn.* Beynelmîlel, olimbêter, dewletan ser ra, duwêlan ser. Mabeyndê dewletan di. En kemî di bi dewletan a. Çî/keso ki karo en kemî mabeyndê di dewletan di beno. *Tr. Devletler arası, uluslararası, milletlerarası, beynelmilel.* Şima yê çirê mi bi ey a anê pêver? O merdimo duwêlan ser ra bazirganey keno. Ez kotî! O kotî!

duwêlanserrabîyaye/ê *S. N.* Olimbêter/i, beynelmîlel/i. Kes/çîyo ki; duwêlan ser ra o, o yo kar û gurwanê xwu duwêlan ser ra keno, beynelmîlel o. *Tr. Beynelmilel, milletlerarası.* Ticareto duwêlanserrabîyaye do xwu ra vêşî kar bikero.

duwêlan ser ra bîyayeni *S. f. M.* Duwêlan ser ra bîyayîş. Olimbêterey, beynelmîleley. Olimbêter/meynelmîlel bîyayeni. Karûgurweyo ki duwêlan ser ra o, o bîyayeni, kes/çîyê serdê duwêlan bîyayeni. *Tr. Devletler arası olmak, beynelmilel olmak, uluslararası olmak, milletlerarası olmak, büyük işler yapmak ve becermek, bitirici veya bitirim olmak, müthiş işler yapıyor olmak.* O merdim duwêlan ser ra bo jî, hewa ra jî bifiro jî, fina hendê nengûyêndê birardê xwu yê girdî nêbeno.

duzrig/i *Zv. N.* Çî/keso ki bi çîyên yan jî kesên a zeliqêno û deha kesî ra nêcibêno. Ze zeliqok. *Tr. Yapışkan gibi, kişiyi artık bırakmayan.* Duzrigên o ki kes deha qayîl nîyo bêro kesî heteki. Çunkî deha kesî ra nêcibeno.

duzrigey *Zv. Nm.* Zeliqokey. Duzrig/i bîyayeni, zeliqok/i bîyayeni. Zêdê zanqî ya bi kesî yan jî bi çîyên a diskîyayeni, ci ra nêcibîyayeni. *Tr. Yapışkan gibi olmak, sülük gibi yapışmak.* Ez duzrigeyda ci di mekir kewta.

duzrig *Zoo. Nn.* Heywanêno ki sera ki şiro gilêşkîyênda biriqîyayê verdano û zeliqok o. *Tr. Sülük, sümüklü böcek.* Duzrigî ra zerrîya kesî qelibêna. Şiro kotî gilêşkî verdano û gilêşkîya ci jî ci dima biriqêna.

dûajo 1. *Kur. N.* Muawîn/i, yarmetkar/i, dimdar/i, yardimkar/i. Jewo ki vernî ra nê, peynî ra çîyên rameno, ci rê yardim keno, paştî dano çîyên. *Tr. Arkadan süren, yardımcı. Bir iş veya eylemin yapılmasında üst değil de ast olarak görev alan.* Ez vana beno ki pêşdarê Kurdan bol ê. Labelê dûajoyê ci kemî yê. Cora camende yê. 2. *Kur. N.* Dimdar/i. Keso ki şuwanîni di şuwanî rê çarwan yan jî bolî arêdano, peynî ra rameno, peynî ra qayte beno, peynî ra biz û çarwan taqîb keno. *Tr. Yardımcı çoban, çoban yamağı.* Mi dûajoyîni kerda. Labelê şuwanîni nêkerda. Çunkî ez werdî bîya, ser nêresaya. 3. *Cog. Kur. Nn.* Dimdar/i. Erdlerzano dimayên, erdlerzano ki zelzeledê esîlî dima yeno. *Tr. Artçı deprem.* Fini bena ki zelzeleyo dûajo, siftekêni bolêrî zirardan beno. Çunkî erdlerzanê siftekênî ca herimnayo, dûajoy rê bîyo gengaz.

dûajoyane 1. *Nn.* Muawînane, yarmetkarane, yardimkarane, dimdarane. Zêdê yarmetkarana, zêdê muawînana, zêdê dimdarana, bi yardimkaran mendeni, bi dimdaran mendeni, bi muawînan mendeni. *Tr. Yardımcı gibi, yardım edenlere yaraşır bir şekilde.* Ame

mi rê dûajoyane rona û dima pey di şî. 2. *Nn.* Dimdarane. Dûajoyane bîyayeni, dimdarane bîyayeni, wesfê dimdaran ser o bîyayeni, zêdê şuwanedê destirmaya. *Tr. Yardımcı çoban gibi, yardımcı çobanlara yaraşır bir şekilde.* Ez winîyaya o yo dûajoyane mi rê mîyan rameno, mi texmîn nêkerd do jewî biremno. 3. *Cog. Nn.* Dimdarane. Zêdê erdlerzanandê dimayêna, zêdê zelzelandê dimdarana. Zêdê zelzeleyê ki zelzeledê esîlî dima yenê, zêdê înana bîyayeni. *Tr. Artçı depremler gibi, artçıya benzemek.* Mi rê dûajoyane ame. Ti nêvanê ki no jûna o, dûajoyane nîyo.

dûajoyaney *Cog. Zîr. Nm.* Dûajoyane bîyayeni, yardimkarane bîyayeni, muawînane bîyayeni, zêdê yardimkaran bîyayeni. Zêdê şuwanandê dimdarana bîyayeni, şuwanîni di zêdê destirmana bîyayeni. Erdlerzan di zêdê lerzayîşê ki dima ra yenê, zêdê înana bîyayeni. *Tr. Artçı deprem gibi, yardımcılar gibi, arkadan gelen gibi, destekleyenler gibi olmak. Goreyo ki dûajo nêbî, mi rê dûajoyane kar kerd. Kes dûajoyaneyda winasîni rê heyran maneno.*

dûajoyey 1. *Nm.* Dimdarey, muawîney, peyîkey, yardimakarey, yarmetkarey. Dûajo/dimdar bîyayeni, dimara ramiteni/şîyayeni, po şîyayeni, peynî ra şîyayeni, taqîb kerdeni, muawîn bîyayeni, peyîk bîyayeni, yardimkar/yarmetkar bîyayeni. *Tr. Yardımcılık, yamaklık, artçıllık, ardıllık, muavinlik.* Ey dûajoyeyda xwu ra tamên jî nêdî. 2. *Nm.* Dimdarey. Dimdar/dûajo bîyayeni, peynî ra ramiteni, şuwanan rê muawîn bîyayeni, yarmetkarê şuwanan bîyayeni, şuwanan rê peynî ra çarwey ramiteni. *Tr. Çoban yamaklığı, çoban yardımcılığı.* Mi dûjayey kerda. Labelê dûajoyeya mi tayên ramita. Çunkî ma dest kerd bi mektebî ya. 3. *Cog. Nm.* Dimdarey. Erdlarzano dimayên bîyayeni, erdlerzanan mîyan di o dimayêno werdî bîyayeni, zelzeleyo dimayên bîyayeni. *Tr. Artçı bir deprem olmak.* Eger dûajoyeyda ci ra nêbîyayê, beno ki jî ma ûja di bimendayê.

dûçar *Nn.* Sere amîyayeni. Çîyo ki do bêro sere di, kes do şiro ûja. *Tr. Uğrak, başa gelen, başına gelmek, hedefinde olmak.* O şî, ez bîya dûçarê derbandê înan.

dûd/i *N.* Yermenîyo kal, Ermenîyo pîr. *Tr. Yaşlı Ermeni.* Dûdî, nevîyandê xwu rê estanikî vatê.

dûdi *Zoo. Nn.* Teyrên o ki kes şeno bido qiseykerdîş. *Tr. Papağan kuşu.* Çîçî yo ho, ti yê zêdê dûdi ya asanê mi kenê ki?

dûjî *Zoo. N. Bw.* Jije/ê. Dûjîyo şino bostanî mîyan.

dûk *Ky. Nn.* Kayda gulleyî di bi gişter a gulleyî rê berzey qezenckerdiş a, cor ra maki yan jî hedefî ro dayen a. Dûkî di gulle hewa ra erzêno hedefî (maki, pûl, pera ûzn.) û deyêno piro. *Tr. Misket oyununda miskete yükseklik kazandırıp havadan hedefine (düğme, para, misket vs.) vurma olayı.* Mi şeş finîy dûk kerdo, to finên tenîya.

dûkan *Baz. Nn.* Cayo ki kes tey çî roşeno. *Tr. Dükkan.* Na vajeki Dimîl û Kirdasî û Farîsî di şirîg a. Tirkîy vanê ma Farîsî ra girota.

dûkandar/i *Baz. N.* Kes/merdimo ki cayê çî rotişî di kar keno, dûkan gurwêneno, dûkanê ci esto, wahîrê dûkanî yo. *Tr. Dükkancı, bakkaliye, bakkal.* Merdimo dûkandar do çîyo vêrde nêroşo ki nêkewo heqdê şarî.

dûkandarey *Baz. Nm.* Karê dûkanan kerdeni, dûkanên di xwu rê çî roten û rizqê xwu ci ra veteni. Wahîrê/a dûkanên bîyayeni, wesfê dûkandaran ser o/pa bîyayeni. *Tr. Dükkancılık.* Mêrdekê asê va: Ez do ki tîya di dûkandarey bikera û qaçor bida nê bêîzanan, ez xwu rê lingan ser o alvêr kena, ey rindêrî yo.

dûkanek *Baz. Nn.* Dûkano werdî, cayê çî rotişî yo werdî. *Tr. Büfe, küçük dükkan.* Înan, o dûkanekê ci jî ci rê bol dî, ci lepakan mîyan ra vet.

dûm 1. *Nn.* Dem, zeman, wext. *Tr. Zaman, vakit, süre.* Ez ûja di dûmêndo derg menda. 2. *Er. Nn.* Dewam, kudik. Çîyo ki kudêno, tey kudîyayeni esta. *Tr. Devam.*[1] 3. *Nn.* Emir, gûn. Zemano ki coydê kesî ser ra ravêreno. *Tr. Ömür.* Dûmê ci kilm bî. Nêresa hêwandê xwu ser.

dûmderg/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; wahîrê dûmdê dergî û hera o, wext û zemanê ci bol o, hera o, derg o. *Tr. Uzun süreli. Zamanı, vakti geniş/çok olan.* Merdimêndo dûmderg o. Mêrdek şeno mengna sereyên ma ro do. 2. *N.* Emirderg/i, gûnderg/i. Kes/çîyo ki; wahîrê zeman û coyêndê dergî yo, emrê ci derg o, gûnê ci derg o. *Tr. Uzun ömürlü.* Pîyê ci dûmderg nêbî. Cora bî pêrîşan.

dûmdergey 1. *Nm.* Dûmderg/i bîyayeni. Dûmê ci hera bîyayeni, wahîrê zemandê bol û heray bîyayeni. Wahîrê wext û zeman û demêndê heray bîyayeni. *Tr. Süresi geniş/uzun olmak, zamanı/vakti çok olmak.* Kesên dûmdergeyda ci rê bahaneyên nêdîyo. Labelê o yo ma ra gazincêno. 2. *Nm.* Emirdergey, gûndergey.

---

1 Va vajeki bi no şekila Erebî di *"dewam"*î ra xeripîyaya û amêya. Nimaz dûmo derg o, hergi kesî rê nasîb nêbeno.

Dûmderg bîyayeni. Wahîrê dûmêndê dergî bîyayeni, ser ra emrêndo derg ravêrde bîyayeni. *Tr. Uzun ömürlülük.* Dûmdergey do ci rê çiçî qezenc kero? Wa ci rê herûnda dûmdergeyên di dûmweşey bibo, ey rindêrî yo.

dûmkilm/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; wext û zeman û demê ci kilm o, tayên o. *Tr. Kısa zaman/süreli, vadesi dar ve kısa olan.* Kam çîdê dûmkilmî di bîyo serkewte ki ez biba? 2. *N.* Emirkilm/i, gûnkilm/i. Kes/çîyo ki; emrê ci, zemanê coydê ci kilm o, tayên o, dûmderg nîyo. *Tr. Kısa ömürlü.* Goreyê hukimdardê heştay serî, hukimdaro çewres û panc sere dûmkilm hesibêno. Labelê ki karûgurweyê ci deha vêşî bo, a serkewte o yo.

dûmkilmey 1. *Nm.* Dûmkilm/i bîyayeni. Wesfê kes yan jî çîyandê dûmkilman tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; wext û zeman û demê ci kilm o, tayên o. *Tr. Kısa sürelilik.* Kam çîdê dûmkilmî di bîyo serkewte ki ez biba? Çunkî dûmkilmey bena sebebê binkewtişî jî. 2. *Nm.* Emirkilmey, gûnkilmey. Dûmkilm/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê dûmkilman tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; emrê ci, zemanê coydê ci kilm o, tayên o, dûmderg nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kısa ömürlülük.* Goreyê hukimdardê heştay serreyî, hukimdaro çewres û panc serre dûmkilm hesibêno.

dûmo derg 1. *Nn.* Demo hera, wexto hera, zemano hera. Dem û zemano bol, timûtim. *Tr. Geniş zaman, uzun süre.* Kaşka şima dûmêndo derg di biameyê. Şima dûmo teng di ameyê. 2. *Nn.* Gûno derg, emro derg. Zemanê coydê çî û kesano ki wexto ser ra şino, ci keno kalûpîr û kehan. *Tr. Uzun ömür.* Dûmo derg do to rê se kero û çiçî bido qezenc kerdeni?

dûmo kilm 1. *Nn.* Wexto kilm, zemano kilm, wadeyo kilm. *Tr. Kısa süre/zaman.* Mi rê dûmêndo kilm jî bes bî. Her kes nêşeno dest bi karûgurwedê dûmdê kilmî kero. Çunkî dûmo kilm destûlinganê bolini pêşeno pêro. 2. *Nn.* Emro kilm, gûno kilm. Wextê serran û zemano ki çîyan ser ra ravêreno, a o zeman. *Tr. Kısa ömür.* Vanê filan hukimdarî dûmêndo kilm di bol karûgurweyo mihîm kerdo.

dûmo teng *Nn.* Zemano teng, wexto teng, demo teng. Tersê ci "dûmo derg" o, "dûmo hera" o. *Tr. Dar vakit/zaman.* Ê dûmê tengî di na jî bes a.

dûmteng/i *N.* Kes/çîyo ki; dûmê ci, gûnê ci, emrê ci, wextê ci, zemanê ci teng o, çinî yo, tim tenganeyda zemanî ra gazincêno. *Tr. Kısa ömürlü, zamanı, vakti dar olan.* Mi cara ey bolêrî merdimo dûmteng nêdîyo, tim dûmtengey ra gazincêno, hetta lebayêno.

dûmtengey *Nm.* Dûmteng bîyayeni. Dûmê ci teng bîyayeni, zeman/wext û demê ci teng bîyayeni, wahîrê zemanêndê tengî bîyayeni, gûn/emrê ci tayên bîyayeni. *Tr. Zamanı/vakti dar olmak, ömrü kısa olmak. Sürekli zamansızlıktan yakınmak.* Eger a dûmtengeya ey mi di bîyayê, mi aqilê xwu kerdê vinî.

dûn 1. *Nn.* Dûman. Hewayo ki çîyandê veşateyî ra derûxte bîyo, şewateyî ra vijêno. *Tr. Duman.* Dûnê ci pêro ameyê mi ser. Şima kesî çîyên nêvatê. Wexto ki ame şima ser, şima qeyamîy qilanay. 2. *Nn.* Kemane, tayên. Çîyo kemî, bol tayên. *Tr. Az, çok az, eksik.* Vanê emserr kemaney esta, çîy dûn o. Do vayey bo. 3. *Nn.* Zeman, wext, wade, gûn, emir. *Tr. Zaman, süre, ömür.* Dûn ra dûn yeno jî, ma nêvîneno. 4. *Db.* Vajekên a ki qandê tam vatişdê deynan vajêna, deynan kena temami. *Tr.* Zazacada *borç anlamına gelen "deyn" kelimesini tamamlamak, bu kelimeye vurgu yapmak için bir tamamlayıcı olarak kullanılmaktadır.* Çi deynûdûnê mi est bî, mi pêrko da. Mi ser o deynûdûn nêmend.

dûneg *Nn.* Cayo ki zerecîy yenê bişew tey anişenê û rakewnê, mêl benê, mexel benê û hettanî şewra tey aresneyê xwu gînê. *Tr. Tünek.* Dûnegan di qarişê zerecan mebê.

dûney 1. *Nm.* Dûmaney. Dûn/dûman bîyayeni. Hal û rewşê dûnî. *Tr. Duman olmak.* Ez dûneyda ci ra remaya. 2. *Nm.* Kemaney, kemîyey, tayêney. Dûn/kemî bîyayeni, tayên bîyayeni. *Tr. Azlık, eksiklik.* Dûneyda ci di jî ma şa karûgurweyê xwu vejo. 3. *Nm.* Gûney, emrey. Dûn bîyayeni. *Tr. Zaman, süre, vakit veya ömür olmak.* O yo dûneyda ci ser o palikêno.

dûnin/i *N.* Dûmanin/i. Tey dûman/dûn bîyayeni. *Tr. Dumanlı.* Ez kewta ê odedê dûninî. Ez do tey bifetisîyayê. 2. *N.* Kemî. Çî/keso ki tey kemaney esta, bol tayên o. *Tr. Eksik.* Ez winîyaya ki dûnin o, mi tana eşt ser. 3. *Zv. N.* Dûmanin/i, nimî, xijbilo, nebellî, mijin/i. Çî/keso ki dûnin o, ser o dûn/dûman esto, nimite o, minîyaye o, bellî û eşkera nîyo, ser o xijbilo esto, mijin o. *Tr. Net/açık seçik olmayan, aşikar/aleni olmayan. İçinde gizlilik veya karanlık iş veya eylemler bulunan.* Boka ma ê lejdê dûninî ser ro nêgunê.

dûniney 1. *Nm.* Dûmaniney. Dûmanin bîyayeni, tey (pa/ser o) dûn/dûman bîyayeni. Çî/keso ki dûn/dûmanê ci esto, wesfê dûniney ser o yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dumanlılık.* Ez dûnineyda ci ra kewta û mi nêşa ray bikudêno. 2. *Nm.* Kemîyey. Bol tayên bîyayeni, tey kema-

ney estbîyayeni. Çî/keso ki kemaneya ci esta, tey mîqdaro kemî esto, bol tayên o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Eksiği gediği bulunmak.* Mi rê ki dûnineya ci do ci ca ra bikero. 3. *Zv. Nm.* Dûmaniney, xijbiloyey, mijiney, nebellîyey, xijbiloyîney. Dûnin/i bîyayeni, mijin/i bîyayeni, ser o/tey mij bîyayeni, eşkera nêbîyayeni, nebellî bîyayeni, nimiteyê ci bîyayeni, ser o tarîyey estbîyayeni, tey xijbilo bîyayeni. *Tr. Sislilik, perdelilik. Üstünde sis, duman veya perde bulunmak, net olmama.* Pîlê ci, ci rê va: Ez tim jî dûnineyda nê karandê şima yê nepakan ra tersena.

dûn kerdeni *f. M.* Dûnkerdiş. Peydieştişê dûndê sobayan û çîyandê zêdê nînan. Wexto ki ardû nêfîneyo ta/aci dûn keno. Eger acikewo, wexta dûn nêkeno. *Tr. Tütmek, duman yapmak/çıkarmak.* Sobaya înan a nêveşena, a ya dûn kena.

dûr *Nn.* Dûrî. Mesafeyê çîyandê dûrîyan. *Tr. Uzak.* "Dûr o nûr o." (Pîlvatika Dimilan)

dûrandûr *H.* Dûrandûrî, dûrî ra dûrî, dûr bi dûrî. Dûrî ra kar û gurwe û wezîfe kerdeni, bi şikildê dûrey a... *Tr. Uzaktan uzağa, uzak bir şekilde.* Ma, a roji dûrandûr eştîy bi pê.

dûr bi dûrî *H. Bw.* Dûrandûr. Ki şima kenê jî dûr bi dûrî bikerê. Nezdî bi nezdî mekerê.

dûr bi dûrîyey *Nm. Bw.* Dûrandûrîyey. Şima va, dûr bi dûrîyey di zirar tayên o. Labelê winî jî bol vijîya.

dûrbîn/i *N.* Dûrvîn/i. Kes/merdimo ki şeno dûrî bivîno, goreyê ê bînan deha rew şeno çîyanê nêbîyan bivîno. *Tr. Basiretli, uzak görüşlü.* Merdimê zanayey, zey dûrbînî vernîya ometi vînenê.

dûrbîni *Fiz. Nn.* Burbuni. Çîya ki kes po/a cayanê dûrîyan vîneno. *Tr. Dürbin.* Na vajeki Tirkî nê, Dimilî ya. Çunkî dûrî û dûrî ra vînena. Verî dewandê ma di qaşqûnan bi dûrbînan a winîyayê rayandê eskeran û xwu pawitê.

dûrdî *N.* Dûrvînik/i. O ki dûrîyan şeno bivîno. *Tr. Basiretli, uzak görüşlü.* Merdimêndo dûrdî yo, ci heti jî dûrdîyên esta. Deha xema ci nîya.

dûrdîn/i *N.* Dûrvîn/i. Çî/keso ki şeno çî û kes û cayanê dûrîyan bivîno. *Tr. Basiretli, uzak görüşlü, ileri görüşlü.* Key ki bî eşkera, wexta ma ci rê vanê dûrdîn o. Nika ecele mekerê.

dûrdîni 1. *Nm.* Dûrî vînayeni. Wesfê dûrî dîyayeni. *Tr. Uzağı görmek, dürbün olmak.* Dûrdîna ci hend jî mezbûti nîya. Winî dîyayena pêrini hend bena.

dûrdîyane *Nn.* Zêdê dûrdîyana, bi dûrdîyan mendeni. Dûrdînîy senîn ki benê û wezîyet gînê, winî bîyayen û kerdeni. *Tr. Uzağı/ileriyi görürcesine, basirane.* Ez winîyaya a ya dûrdîyane jew bi jew vana, mi nêzana ki zanayêyênda namdar a.

dûrdîyaney *Nm.* Dûrdîyane bîyayeni. Wesfê dûrdîyan ser o/tey bîyayeni. şekil û bîçim û meş û fêlandê xwu di zêdê dûrdîyana bîyayeni, bi înan mendeni, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Basirane, uzak görüşlü bir biçimde, uzağı görürcesine.* Ti bi no şekila nêşenê ê wesfê ci yê dûrdîyaneyî bivînê. Dûrdîyaney winî ca nêbena.

dûrdîyey *Nm.* Dûrdî bîyayeni, dûrîyan vînayeni, wesfê dûrdîyayan tey bîyayeni. *Tr. Basiretlilik, uzak görüşlülük, ileri görüşlülük.* Ez dûrdîyeyda ci ver ra mixul nêwena. Kêfê mi pey yeno.

dûrê nê zerran *Zv. Nn.* Boka tîyanan ra dûrî bo, boka tîyanan sere di nêro. *Tr. Huzurdan uzak olsun.* Dûrê nê zerran, vanê, pîyê di nê qeçekandê xortan ortedê çarşî di bi di mermîyan a kişîyayo.

dûriki *Nm.* Tarîx, bîyografî. Tarîxê coydarey. Dûmo ki zeman ser ra ravêrdo, ser ra çîyêndê zêdê tarîxî ravêrdo. Mesela û hîkayeyê hemî çî. *Tr. Uzama süresi, biyografi, tarihçe-i hayat, özgeçmiş. Bir işin hikayesi ve o şey üzerinden geçen süre.* Mi dûrika xwu kerda hadirê. Eger rojên qandê kitabên lazimi bo, ez do ser o binûşna. Mersela, fina vanê: "Dûrika geh milik di, geh binanî di."

dûriknok/i *N.* Çî/keso ki dûrikê çîyên yan jî kesên viraşto, ronayo, ardo meydan/hole, saznayo. *Tr. Hikayeleştiren, serencamesini söyleyen veya yazan, tarihi bir mana kazandıran, tarihleştiren.* Eger dûrikê çîyên bibo, gereg ki dûriknokê ci jî bibo.

dûriknokey *Nm.* Dûriknok bîyayeni, karê dûriknokan, wesfê dûriknokan. Kes/çîyo ki; dûrikê kesên yan jî çîyên virazeno/keno, nûşneno, ano meydan. *Tr. Tarihleştirmek, hikayeleştirmek. Tarihleştirici veya hikayeleştirici olmak.* Mi dûriknokeya ci nêecibnê. Çunkî tey zûrîy û vêşîkerdiş est bî.

dûrîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki nezdî di nîyo û dûrî do, bi mesafe ya kesî ra dûrî yo, hewna ata o. *Tr. Uzak/uzakta olan.* Marîfet o yo ki ti bişê ê lajekê dûrîbîyayeyî nezdî kerê.

dûrî bîyayeni *f. M.* Dûrîbîyayîş. Dûrî di bîyayeni, bi dûrîbîyayîş a qayîl bîyayeni. Bi mîtroyan a kesî ra dûrî bîyayeni, ata bîyayeni. *Tr. Uzak/ta olmak.* Mi ra dûrî bî jî mi ci ra hez kerdê. Ez tim qayîl bîya şira ci heti.

dûrîkerde/ê *N.* Dûrîviste/ê. Çî/keso ki jewî yan

jî tayêni visto dûrî, dayo rem ro, bîyo sebebê remayîşdê ci. *Tr. Uzaklaştırılan, uzakta gösterilen, kovulan.* Pîlan, o nelamat dûrî kerd. Şima şî o nelamato dûrîkerde kerd/ard nezdî. Resmo dûrîkerde resimdê nezdîkerdeyî weşêrî asa.

dûrî kerdeni 1. *f. M.* Dûrîkerdiş. Qewirnayeni, dûrî visteni, dûrî riştenî. Bi kutkerdiş a, bi qewirnayîş a mabeynî akerdeni, dûrî di mojnayeni. *Tr. Uzaklaştırmak, kovmak.* Ellah xeyrî! A deli dûrî ki. Ez ci ra tersena. 2. *f. M.* Dûrîkerdiş. Dûrî di kerdeni, dûrî di meydan ardeni, dûrî di viraşteni. *Tr. Uzakta yapmak, uzakta oluşturmak.* Bira eger şima do bikerê jî qenê dûrî bikerê.

dûrî kewteni *f. M.* Dûrîkewtiş. Bi şîyayen a, bi meş a, bi ray a kesên yan jî çîyên ra dûrî mendeni, dûrî şîyayeni, mesafe mîyan kewteni, pêra abirîyayeni. Herga ki şino are mîyan kewteni. *Tr. Uzaklaşmak, uzağa düşmek.* Lajekî va: Eger ez şima ra dûrî nêkewtayê, mi xwu vinî nêkerdê.

dûrîmende/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çîyên ra dûrî mendo û nêameyo nezdî, ravey nêameyo. *Tr. Uzak/yabancı kalan, yabancılaşan.* Merdimo dûrîmende do senîn bi to ya qelbê xwu jew kero ki? 2. *N.* Çî/keso ki bi mesafeyên a dûrî di mendo. *Tr. Mesafe olarak uzakta kalan.* Ez şîya ravey, o mi ra dûrî mend. Merdimo dûrîmende do senîn bi to ya sohbet bikero ki?

dûrî mendeni 1. *Zv. f. M.* Dûrîmendiş. Pêra bi hembazey a, bi merdimey a dûrî kewteni. *Tr. İlişki olarak birbirinden uzaklaşmak.* Çend serrî yo, o yo nêgeyreno mi. Ma pêra bol kewtîy dûrîy. 2. *f. M.* Dûrîmendiş. Jewî ra bi mesafey a dûrî kewteni, ca mendeni. *Tr. Mesafe olarak uzaklaşmak, uzakta kalmak, ırak olmak.* Mêrdekî rê ecele bî. O şî, ez ci ra dûrî menda.

dûrîşîyaye/ê *N.* Dûrîkewte/ê. Çî/keso ki bi metroyan a bi kesên yan jî bi çîyên a areyê xwu, mabeynê xwu, mesafeyê xwu akerdo, kerdo vêşî, şîyo dûrî. *Tr. Iraklaşan, uzaklaşan, mesafeyi açan.* Ez çirê ê kesê dûrîşîyayeyî xwu ra nezdî kera ki? Peynî o yo tim mi ra remeno.

dûrî şîyayeni *f. M.* Dûrîşîyayîş. Dûrî kewteni. Bi mîtroyan a kesên yan jî çîyên ra ata şîyayeni, dûrî kewteni, mesafe/are akerdeni. *Tr. Uzaklaşmak, ıraklaşmak, mesafeyi açmak.* Ez şîya dûrî, o şî dûrî, şorî dûrî, meşorî dûrî.

dûrîviste/ê *N.* Dûrîfinaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên, jewî yan jî tayêni visto dûrî, rişto dûrî, qewirnayo. *Tr. Uzaklaştırılan, kovulan.* Şima do bişê fina ê merdimê dûrîvisteyî pey di açarnê?

dûrî visteni *f. M.* Dûrîvistiş. Dûrî finayeni. Bi qiseyên a, bi tazîlên a, bi qelbşikitişên a, bi fenên a, bi hîleyên a jewî xwu ra remnayeni, xwu ra rem ro dayeni, ci qewirnayeni. *Tr. Uzaklaştırmak, ıraklaştırmak.* Ti ey heya xwu ra dûrî nêfînê, ti rehat nêkenê. Sifte sifte ey xwu ra dûrî fîni.

dûrîvistok/i *N.* Dûrîfinok/i. O/çîyo ki visto dûrî, dayo rem ro, qewirnayo. *Tr. Uzaklaştıran, kovan, ıraklaştıran.* Dûrîviste û dûrîvistok jew nîyo. Siftekên bîyok o, dimayên kerdok o.

dûrîvîn/i *N.* Kes/çîyo ki; dûrîyan jî şeno bivîno; çîyê ki hewna nêbîyê, înan şeno texmîn bikero û bivîno, çîyanê xeybîyan şik beno û şeno veror bivîno, bi şikdê xwu yê mezbûtî ya şeno bol çîyanê hewna nêbîyayan texmîn bikero. *Tr. Basiretli, uzak görüşlü, ileri görüşlü.* Merdimêndo dûrîvîn nêbo, nêşeno çîyan veror bizano.

dûrîvîney *Nm.* Dûrîvîn/i bîyayeni. Dûrîyan verê wextdê ci dîyayeni, înan texmîn kerdeni, wahîrê şikêndê mezbûtî bîyayeni, çîyanê xeybîyan verorde dîyayeni. *Tr. Önsezgililik, uzak görüşlülük, basiretlilik.* Mêrdek bi dûrîvîneyda xwu ya bol çîyan şeno verorde bivîno.

dûrîyane *Nn.* Ze ki dûrî bo, ze ki dûrî di bo, zêdê dûrîyan, zêdê dûrîbîyayan asayeni, ze ki dûrî biaso, bi çî û kesandê dûrîyan mendeni. *Tr. Uzak gibi, uzak görüntüsü vermek.* Ma şîyê welatên ki mi rê ûja tim jî dûrîyane yeno.

dûrîyaney *Nm.* Dûrîyane bîyayeni. şekil û biçim û usûl û meş û asayîşî di dûrîyane vîneyayeni, zêdê înan bîyayeni, wesfê çî û kesandê dûrîyan ser o (tey/pa) bîyayeni. *Tr. Uzakmış gibi bir görüntü vermek.* Ez dûrîyaneyda ci ra qal bikera yan jî wesfdê ci yê arî ra qal bikera? Çiçî ra qal bikera, çiçî rê qal nêkera?

dûrîyey *Nm.* Dûrî bîyayeni. Nezdî nêbîyayeni, wezîyetê dûrî. *Tr. Uzaklık, uzak olmak.* Mêrdekî va: Eger kes pêra hez bikero, bi mi ki dûrîyey û nezdîyey hend jî ferq nêkena.

dûrnedik/i 1. *Tib. N.* Dûrînedik/i, dûrnedî. Çî/keso ki çîyên yan jî kesêndo dûrî nêdîyo, nêşeno bivîno. *Tr. Uzağı göremeyen.* Dûrnedî bo, do şiro xwu rê verçimekîy bigîro. 2. *Zv. Nn.* Dûndî. Kes/çîyo ki; fikr û şik û qeneatdê xwu di karûgurweyanê dûrîyan yan jî hewna nêbîyayan nêşeno bivîno, fehmê ci kemî yo, fehmdê xwu di hera nîyo. *Tr. Basiretsiz, kasır düşünceli, dar görüşlü.* Eger mêrdek dûrnedik nêbîyayê, ey do bişayê di gamîy verniya xwu bidîyayê.

dûrnedikey 1. *Tib. Nm.* Dûrnedîyey. Dûrnedî/dûrnedik bîyayeni, wesfê dûrnedikan ser o/tey bîyayeni. Çî û kesanê dûrîyan nêdîyayeni

yan jî kemî vînayeni. Kes/çîyo ki; çî û kesanê dûrîyan yan nêşena bivîno yan jî kemî vîneno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Uzağı görememek.* Dûrnedikeyda ci ra nêbîyayê, ay do qeza nêkerdê. 2. *Zv. Nm.* Dûrnedîyey, dûndîyey. Dûn dîyayeni, wesfê dûrnedik/dûrnedîyan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwedê xwu di, şik û fikr û qeneatandê xwu kemîvîn o, kemî vîneno, nêşeno bi selametey a bivîno, xilt û xiltane vîneno, şaş û çep vîneno, nêşeno zêdê ci bivîno, keno pêmîyan. *Tr. Dar görüşlülük, kısırdöngülü olmak, basiretsizlik.* Dûrnedikeyda kalik û pîrikandê ma yê tewrê verênan ra nêbîyayê, qewm û ziwanê ma no derax di nêvinderdê.

dûrnedî *Tib. Zv. N.* Dûrnedik/i, dûndî. O/çîyo nêşeno dûrîyan bivîno, nêşeno dûrî bivîno. *Tr. Basiretsiz, uzağı göremeyen.* Di merdimê dûrnedîy amey bîy pê heteki. Bi mi ki ê nêşenê sereyê lingerda xwu jî bivînê.

dûrnedîyane *Nn.* Zêdê dûrnedîyana, ze ki dûrnedî bo, bi dûrnedîyan mendeni. *Tr. Uzağı görmezler gibi, kısır/dar görüşlüler gibi, basiretsizce.* Ez ê haldê şima yê dûrnedîyaneyî rê bol veşena. Labelê destbera mi jî çîyên nîna.

dûrnedîyaney *Nm.* Dûrnedîyane bîyayeni. şekil û biçim û meş û usûl û rayşîyayîşî di zêdê dûrnedîyan bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Uzağı görmezcesine, dar görüşlüler gibi, basiretsizcesine.* Ez a nêşena dûrnedîyaneyda ci rê şadeyên bîyara.

dûrnedîyey *Nm.* Dûrnedî bîyayeni. Dûrîyan nêvînayeni, wesfê dûrnedîyan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çî û kesanê dûrîyan nêşena bivîno, kar û gurweyanê nêbîyayan yan jî dûrîyan nêvînayeni yan jî texmîn nêkerdeni. *Tr. Uzağı görememek, basiretsizlik, dar görüşlülük.* Dûrnedîyey bi giraney a tey esta. Hem jî ci ser o bîya qarmaçkini.

dûş *Nn.* Nezdî, pêhet, asaye, pêheteki. Pêheti di bîyayeni, pêra asayeni, dûrî nêbîyayeni. *Tr. Yakın, görünen, akraba, hısım.* Mêrdekî va: Temam o, ma dûşdê pêra yê û mêrdek girot û berd kêdê xwu.

dûşdê pêra bîyayeni *f. M.* Dûşdêpêrabîyayîş. Pêra nezdî bîyayeni, merdimê pê bîyayeni. Bi cinîyan a yan jî bi camêrdan a pêra nezdî bîyayeni. *Tr. Akrabalık, yakınlık, hısımlılık.* Eger şima dûşdê pêra nêbîyayê, mi qeçek teslîmê to nêkerdê.

dûşdêpêrabîyayey *Nb.* Kesê ki pêra nezdî yê, merdimê pê yê; ya bi cinîyan a yan jî ci camêrdan a merdimê pê yê. *Tr. Akraba/hısım.* Eger şima şa ê merdimanê dûşdêpêrabîyayan bîyaro werey, bêrê ki ma jî bêrê werey.

dûşey 1. *Nm.* Dûş ra bîyayeni. Ci qarşî di bîyayeni, ci ra nezdî bîyayeni, merdim bîyayeni. Ya bi cinîyan a yan jî bi camêrdan a pêra nezdî bîyayeni. *Tr. Akrabalık, yakınlık, hısımlılık.* Dûşeya şima û ê ma jew nîya. Ma deha pêra nezdîyê. 2. *Nm.* Qarşîyey, pêverey. Dûş/qarşî di bîyayeni, pêvero bîyayeni. *Tr. Karşı karşıya olmak, görünen olmak, karşılık.* Dûşeya nê çîyan do nê çîyanê bînan bîyaro ma vîrî.

dûşîyaye/ê *N.* Çî/keso ki verê xwu kerdo vera cayên û o yo şino. *Tr. Mail, meyleden.* Şima deha nêşenê ê merdimê dûşîyaye yê vera hêwanî pey di kerê.

dûşîyayeni *f. M.* Dûşîyayîş. Verê xwu vera cayên kerdeni, vera cayên şîyayeni. *Tr. Meyletmek.* Cinêki dûşîyê vera kê pêran û qehrîyê şî. Şîyayîş o şîyayîş. Hewna a ya yena!

dûşnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî jewî vera cayên kerdo, ci rê hetên/kiştên mojnaya. *Tr. Yöneltilen.* O dûşnayeyo totikval eger hendayên dûşnayena tepîya jî nêşo cay bivîno, wa qe deha xwu rê erdî bin kewo.

dûşnayeni *f. M.* Dûşnayîş. Kesên yan jî çîyên vera cayên kerdeni, ray ci dayeni, ci rê heti tayîn kerdeni. *Tr. Meylettirmek, yönlendirmek.* Eger şima nêdûşnayê vera tîya, ey tîya nêzanayê.

dûşne 1. *Nn.* Qarşî, hember. Vernîda kesî di û cayo ki keso winîno ci ra, ûja. *Tr. Karşı, karşı taraf.* Mi dûşne ra çîyên da ardeni. 2. *Nn.* Dostê çoşmedê kesî. Merdimê ki kesî ra nezdî yê. *Tr. Dost çevresi, yakınlık, ilgili/ilişkili olmak.* Birayê mi, xwu rê dûşnedê xwu ra deyn bigî, dûrî ra megî. Ellah merdimanê rind û bixeyran dûşnedê kesî ra bîyaro. Filan merdim dûşnedê ma ra yo ûzn. 3. *Nn.* Kişti, kenar, heti, qori, rêzi. Nezdî/çoşmeyê kesî, heta kesî, rêza ki keso qalê ci keno. *Tr. Yan, hiza, taraf, kenar.* Qeçêno, biewnê dûşnedê pêra, rêza xwu mexerpinê!

dûşne ra 1. *H.* Kişta dûşnî ra, kişta qarşî ra, qarşû ra. Nezdîyê kesî, labelê ki kişta vernî ra bîyayeni. *Tr. Karşıdan, karşı, karşı taraftan olmak.* Filan merdim mi dûşne di bî. Sî jî o dûşne ra amê gunê mi sere ro. 2. *Nn.* Merdim. Nezdîyê kesî, merdimê kesî. Keso ki ya bi cinîyan a ya bi camêrdan a merdimê kesî yo yan jî şirîgeya bi ci ya esta. *Tr. Yakın, akraba, hısımlılık.* O merdim, mi dûşne ra o. Ez nêşena ci na daweri di tenya verda.

dûşnerabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki nezdîyandê kesî ra o; ya bi cinîyan a yan jî bi camêrdan a kesî ra

nezdî û merdimê kesî yo, pa merdimey esta. *Tr. Yakın, akraba, hısım.* Ez nêşena ê merdimdê dûşnerabîyayeyî xwu ra pak kera.

dûşne ra bîyayeni *f. M.* Dûşnerabîyayîş. Dûşneyey. Merdim bîyayeni, dûşne bîyayeni, tey merdimey bîyayeni, pêra nezdî bîyayeni, dûşnedê pêra bîyayeni. *Tr. Akrabalık, yakınlık, hısımlılık.* Nika nê karî di dûşne ra bîyayeni do şima rê çiçî bido qezenckerdiş? Şima yê kenê gunadê şarî kewê?

dûşneyey *Nm. Bw.* Dûşne ra bîyayeni. Dûşneyeya şima û dûşneyeya ma opê nêmanena.

dûz/i 1. *N.* Cayo ki tey girmitîy yan jî çolçivîy çinî yê. *Tr. Düz.* Texto dûz o. Gereg çinî yo ki fina biterê. 2. *Zv. N.* Tey lingipirodayîş çinêbîyayeni. Çîyo ki ata natayê ci çinî yo, tey serbindo û serûbin kerdeni çinî ya. *Tr. Kritik ve eleştiriye tabi tutulmayan, yüzeysel işlem görülen.* Mêrdekî dûz vatê. Serbindo nêkerdê. Ver û peyê ci hesab nêkerdê û esas qayîl nêbî bikero jî.

dûzan 1. *S. Nn.* Meş, şîyayîş, rayşîyayîş, sîstem, ray, usûl. Qanûnê dewletan û dezgeyan. *Tr. Düzen, sistem, gidişat, yol, yöntem, tarz, usul, metot vb.* Dûzanê filan dewleti tim jî kesî şaş keno. 2. *Nn.* Tertîb, disîplîn, viraştiş, rayronayîş. Herikê hergi kes û çîyan. *Tr. Düzen, tertip, işleyiş.* Eger şima vizêr no çî dûzan dayê, nika ma ser o wina rezîl nêbîyê.

dûzanbaz/i 1. *N. Bw.* Dekbaz/i. Dûzanbazêndo bîtirim o. Bi mi ki kes do nêşo bi ci ya sereyo bivijîyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; dano dûzan, dûzanê ci virazeno, wahîrê dûzanî yo. *Tr. Düzenleyen, tasarımcı. tasarlayan.* Heme çî temam o. Labelê dûzanbazê ci pîyase di çinî yo.

dûzanbazaney *Nm.* Dûzanbazkî, dûzanbazkîyey. Dûzanbazane bîyayeni. Zêdê dûzanbazana, bi dûzanbazan mendeni, zêdê hîlekarana, zêdê hîlebazana. *Tr. Düzenbazlar gibi, hilekarlar gibi, tasarımcılar gibi.* Mi dûzanbazaneyênda ci nêdîya.

dûzanbazey 1. *Nm. Bw.* Dekbazey. Eger noqra jî dûzanbazeya ci ravêro, dêmax kî osteyêndo bêters o. 2. *Nm.* Dûzanbaz bîyayeni, dûzan dayeni, karê dûzanbazan kerdeni, tey wesfê dûzanbazan û dûzanbazey bîyayeni. *Tr. Düzenleyicilik, tasarımcılık.* Mi rê ki wesfêndê ci yo dûzanbaz û dûzanbazey çinî yo.

dûzanbazkî *H.* Dûzanbazane. Zêdê dûzanbazana bîyayeni, wesfê dûzanbazan tey bîyayeni, bi dûzanbazan mendeni. *Tr. Düzenbazlar gibi, hilekarlar gibi, tertipçiler gibi, tasarımcılar gibi, hile ve hurda ile iş yapanlar gibi.* Ez nêşena dûzanbazkî bikera. Çunkî erdê mi ci rê misaît nîyo.

dûzandaye/ê *N.* Dûzankerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dûzan dayo bi ci, tertîb kerdo, bi dûzanên a ronayo, ci rê qaîdeyên û qanûn ronayo. *Tr. Düzenlenen, düzene konulan, sistemleştirilen, belli bir düzene oturtulan, belli bir kural ve kaideye oturtulan.* Ê odeyê ma yê dûzandayeyî, ma rê xeylên kabokîy day ardeni.

dûzan dayeni *f. M.* Dûzandayîş. Tertîb kerdeni, dûzan kerdeni. Ci rê dûzanên û tertîbên ronayeni, bi sîstemên a ronayeni, bi meş û rayşîyayîşên a ronayeni, bi weşey û xasekey û asayîşêndo weş a ronayeni. *Tr. Düzenlemek, tertiplemek, sistemleştirmek.* Ez do tîyanan bida dûzan, dima bêra. Ti jî ûjanan dûzan di ki qaxûyê ma peynî ra nêmano.

dûzande/ê *N.* O/çîyo ki dûzan dano bi ci. *Tr. Tertipleyen, düzenleyen, düzenci, organizatör.* Dûzandeyê ci o merdimo bîn bîyayê, bi mi ki do deha weşi bîyayê.

dûzandeni *f. M.* Dûzandayîş. Dûzan ci dayeni, ca û dûzanê ci viraşteni. *Tr. Tertiplemek, düzenlemek, organize etmek.* Dûzandena ci jî weşi bî. Pêro jî bî şa.

dûzane *Nn.* Zêdê dûzî ya, ze ki dûz bo, dûzî yo mendeni. *Tr. Düz olarak.* Mi rê dûzane ame.

dûzaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê dûzîya bîyayeni, dûzane bîyayeni, bi dûzî yo robere amîyayeni. *Tr. Düz olarak, düz bir şekilde.* Ez a dûzaneyda ci ser o nêvindena.

dûzankar/i *N.* Çî/keso ki dûzan dano, dano dûzan, virazeno, ano meydan, ano pêser, kar û wezîfeyê ci dûzandayîş o. *Tr. Tertipleyen, organizatör, düzenleyen, teşkil eden.* Şima nêşa dûzankarê nê teşkîlatî ca kero? Mi bixwu rê weş ameyo. Ez qayîla finên bi dûzankardê nê karî ya qisey bikera.

dûzankarey *Nm.* Dûzankar/i bîyayeni. Dûzan dayeni. Kar û wezîfeyê ci dûzandayîş bîyayeni, tey wesfê dûzandayîşî bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezîfe û qaîdeyên dano dûzan, tertîb keno; a o kes bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Tertipleyicilik, organizatörlük, düzenleme, düzenleyicilik.* Ez qethan bi dûzankareyda ey a emel nêkena. Miheqeq ki ez do bi destdê xwu ya ê kar û gurweyî dûzan da.

dûzankerde/ê *N. Bw.* Dûzandaye/ê. Ez senîn şina ê çîyê şima yê dûzankerdeyî şehitnena û kena binpay?

dûzan kerdeni *f. M.* Dûzankerdiş. *Bw.* Dûzan dayeni. Pî qehrîya ci ra û va: Sifte sifte kê xwu

dûzan ki, dima şorî şari dima biremi.

dûzanname *Dad. Nn. Bw.* Nîzamname. Şima do nê dezgeyî rê dûzannameyên viraştayê ki wina karûgurweyê ci pêmîyan nêkewtê.

dûz *Cog. Nn.* Seha, alan, meydan. Cayo dûz. *Tr. Saha, alan, meydan.* Mesela Suwêreki di Dûzê Hec Ayîban, Dûzê Vaşan, Dûzê Cirîtî esto.

dûzdaban/i *T. N.* Merdimo ki binê lingandê ci dûz o, qandê meşî musaît nîyo. *Tr. Düztaban.* Merdimêndo dûzdaban o. Nêşeno bi rayandê dûrîyan o şiro.

dûzdabaney *Nm.* Tabanê ci dûz bîyayeni, binê lingandê ci dûz bîyayeni, meşî di weş nêbîyayeni, weşmeş nêbîyayeni. *Tr. Düztabanlık.* Eger dûzdabaney ra nêbîyayê, o do jî bi ma ya biameyê.

dûzdidîyaye/ê 1. *N.* Dûzdivînaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni erdo dîyo, cayêndo salme û bêwahîr di dîyo. *Tr. Yerde bulunan, sahipsiz.* Şima çirê o çîyo dûzdidîyaye nêkerd xwu tûniki? 2. *N.* Dûzdivînaye/ê, teberadîyaye/ê, teberdivîneyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni cayêndo eşkera di, cayêndo meydan di, cayêndo çiman vero di dîyo. *Tr. Meydan/açıkta görülen/ bulunan, ortalıkta görülen, aşikar bir yerde görülen veya bulunan, gizliliği olmayan.* Ez do senîn ê çîyê dûzdidîyayeyî, çiman ver ra vinî kera?

dûz di dîyayeni 1. *f. M.* Dûzdidîyayîş. Dûz di vînayeni, meydan di dîyayeni, erdo dîyayeni. Cayêndo bêwahîr di dîyayeni. *Tr. Lakita olarak görmek veya bulmak, gizli olmayan bir yerde bir şeyi veya kimseyi bulmak.* Ez texmîn nêkena ki ê şima bo. Çunkî mi o dûz di dî. 2. *f. M.* Dûzdidîyayîş. Dûz di vînayeni. Meydandê Ellahî di vînayeni, tebera vînayeni, teber di dîyayeni, cado eşkera di vînayeni, nimî ra teber di dîyayeni, çiman vero vînayeni. *Tr. Açıkta görmek, aleni bir yerde görmek veya bulmak, aşikar ve gizlenemeyecek bir yerde bulmak.* Mi o dûz di dî. Cora mi nêşa binimno.

dûzdimende/ê *N.* Cilda sîya/wişki ser o mende/ê, herrida wişki ser o mende/ê. Çî/keso ki cayêndo dûz di mendo, bêwahîr mendo, bêware û bê keye mendo, feqîrê feqîran mendo, pa çîyên nêmendo, heme çî û kesê xwu kerdo vinî; kişta maddî û manewî ra heme çîyê xwu kerdo vinî û bêkes û bêwahîr û bêmal mendo. *Tr. Sahipsiz kalan, ortada kalan, bütün varlığını kaybeden, düzde kalan.* Eger şima yê nêşenê ê qergûnê dûzdimendeyî rê jî dirê qurûşîy perey arêdê, qe xwu rê pêro pîya bimerê, ey vêrî yo.

dûz di mendeni *f. M.* Dûzdimendiş. Meydan di mendeni, orte di mendeni, erdo mendeni. Heme çîyê xwu vinî kerdeni, cilda wişki/sîya ser o mendeni, cado wişkûwar di mendeni, heme çî û kes û wihêranê xwu vinî kerdeni. *Tr. Varını yokunu kaybetmek, düzde kalmak, bütün koruyucularını kaybetmek, kimi kimsesi kalmamak.* Pî merd, dima way û birayê ci yê girdîy merdîy. Tew hîciz jî keyî ser nêro? A wexta dûz di mend!

dûzey *Nm.* Dûz bîyayeni. Tey çewtey û şaşîn û girmitiney û pirûziney û çolçiviney çinêbîyayeni. *Tr. Düz olmak.* Ez ê cadê winî koyînî di a dûzey rê şaş menda!

dûzê camêrdan *Nn.* Dûzo ki camêrdîy tede kewnê qerez, tede gulaş kenê, hesabê pê vînenê. *Tr. Er meydanı.* Bivijî dûzdê camêrdan ki ma hesabê pê bivînê.

dûzê çarşî *Nn.* Dûzo ki bolkî ortedê sûkan do û tey komê sûkan kom beno. *Tr. Çarşı meydanı/ alanı, hipodrom.* Şima şerm nêkerd, şima ê dûzdê çarşî di qiri qiri kerdi?

dûzê dewi *Nn.* Dûzo ki dewi mîyan do, dûzo ki bolkî ortedê dewi do, sehaya dewa ki dewi mîyan da. *Tr. Köy meydanı.* Dûzê dewi bîbî kaygehê înan.

dûzê dûzan *Nn.* Dûzo tewr o gird, dûzo tewr o mihîm, dûzo tewr o namdar. Dûzo ki dûzandê bînan dûzêrî yo û namdarêrî yo. *Tr. En anlamlı düz/lük, en meşhur saha/alan, en meşhur/ büyük meydan.* Ê yê kenê şirê dûzdê dûzan di gulaş bikerê.

dûzê dûzanbazan *Nn.* Dûzo (meydan, seha, alan) ki çi ekabîr û dezgedar û oyûnbaz û hîlekar û cambaz û wahîrê dûzanan esto, tey qerez keno, hesabê pê vîneno, pê beno û ano. *Tr. En meşhur hilekarların, oyunbazların, organizatörlerin, kurucuların, teşkilatçıların, boy göstericilerin, cambazların düzlüğü, meydanı, sahası, mücadele alanı.* Ti şenê ê dûzdê dûzanbazan di na dehka bîyarê hole?

dûzê Ellahî *Nn.* Dûzê Ellay. Meydan/dûzo ki kes nêşeno ci rê wihêrey bikero. Dûzo ki tey nimîyey û nimitînî çinî ya, ûja di heme çî eşkera o, meydan do, çiman vero yo. *Tr. Aşikar/aleni meydan, çıplak yer, gizli veya kuytu olmayan yer.* Ez nêşena ê amanetî ê dûzdê Ellayhî di bida to! Eger ti biameyê kiştî ser, mi do bi to dayê.

dûzê kay *Ky. Nm.* Meydanê kay, sehaya kay, alanê kay. Dûzo (meydan, seha) ki tey kay bena. *Tr. Oyun alanı, oyun meydanı, oyun sahası.* Qeçêno, nê kuçan di kay mekerê, şirê dûzdê kay di

kay kerê.

dûzkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên girmitiney û çewtiney û çolçivineya ci kerda raşt/dûzi. *Tr. Tesviye edilen, düzleştirilen.* Cehdeyo dûzkerde do meşti abîyo. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dûz kerdo, zûrîy rêz kerdê, zêdê kurana zûrîy pêdima rêz kerdê. *Tr. Silme süpürme yalan dizilen, tamamı yalan olan.* Mi o dûriko dûzkerde kerd raşt. 3. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni zûrê ci, hîle û xetayê ci ci dima kerdê dûz, tepisnayê, kerdê raşt. *Tr. Yalan, hile, yalan ve yanlışları düzeltilen, boyanan, yamanan.* Qewmo dûzkerde do senîn xwu vejo dûz ki?

dûz kerdeni 1. *f. M.* Dûzkerdiş. Çewtan û girmitan û çolçivanê ci teriteni, raşt kerdeni. *Tr. Tesviye etmek, düzeltmek.* Hukûmatî rayê înan pêro dûz kerdê, ya ê ma? 2. *f. M.* Dûzkerdiş. Zûran rêz kerdeni, Zûran bi rêzkerdiş a zeyîdnayeni. *Tr. Dizmek, yalanları doğrulamaya çalışmak, yalanları sıralamak. Yalanlarını, yanlışlarını veya gediklerini kasden gidermeye veya örtmeye çalışmak.* Ê zûrkerî vatê, hembazanê ci jî ci dima dûz kerdê. 3. *Zv. f. M.* Dûzkerdiş. Zûranê kesên ci dima tepisnayeni, serê zûrandê kesên peynî di giroteni, kesên rê pînedûzey, pînedûzaney kerdeni, zûrandê kesên rê hîkmetîy vînayeni. *Tr. Birinin yalan ve yanlışlarını düzeltmek, yalan ve yanlışlarına hikmetler ileri sürmek.* Laj û pîya kewtê şêligî mîyan, jewo zûrîy keno, o bîno ci vero dûz keno.

dûzo *Ky. Nn.* Kayênda veyvan a ki tim lingên werzanenê û lingên ronanê û bi no babet a vera kenarî ser şinê. *Tr. Duzo denilen bir çeşit halay oyunu.* Vanê: *Lo dûzo bêndera kayê, ba dikim ba lê nayê.* û bi no babet a dêra ci vanê û kay kenê.

dûzşîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki şîyayîş û meş û herikîyayenda ci di çolçiviney û çewtiney, şaşîney û çolbiriney çinî ya, dûz û tîk şino. *Tr. Düz giden/akan, düz seyreden. Gidişatında eğrilik, yanlışlık, pürüzlülük, girinti ve çıkıntı olmayan.* Şima şenê merdimdê dûzşîyayeyî rê bahaneyên bivînê? 2. *N.* Çî/keso ki peynî ra çîyên nêverdano û hergi qisaya nehs û giran û nêbîyayê keno, hemî çî vano. *Tr. Gözlerini yumup her şeyi, her sözü, her küfrü, her hakareti, her lanetli sözü söyleyen, esirgemeyen.* Heqet o merdimo dûzşîyaye kam bî? Ey senîn şayê ê qiseyê giranîy bê ters vajo? 3. *N.* Çî/keso ki karûgurwe û şik û fikr û qeneatandê xwu di serbindo nêkeno, lingi ro nêdano, rind û hewlî pêra nêvejeno, zêdê bergîrêndê dîngîya, zêdê herdê bêrîyana qebûl yan jî red keno û ci ra kewno dûrî. Welhasil jewî didi, didîy jî jew nêkeno û kar û wezîfe keno. *Tr. Düz giden, olumlu veya olumsuz bir eleştiriye tabi tutmadan kabul veya reddeden.* Mêrdek wende nîyo. Nêzano lingi ro do jî. Labelê zêdê midûrdê xwu keno, dûz şino. Ti merdimnakîdê winî dûzşîyayeyî nêşenê cayên di bivînê.

dûz şîyayeni 1. *f. M.* Dûzşîyayîş. Ray şîyayenda ci di çolcivîy nêbîyayeni, tîk şîyayeni, ata nata nêşîyayeni, şîyayenda ci di çewtaney û çolbir û çolçivîy nêbîyayeni. *Tr. Düz/dik gitmek, eğri gitmemek, dümdüz gitmek.* Ray dûzi bî, ereba jî dûz şîyê. 2. *f. M.* Dûzşîyayîş. Çija qisa pa nêverdayeni. Çi qisaya çetini esta, vateni. Qaxûyê raştkerdişî nêgiroten a çi qisaya ki bêro fek, a qiseri vateni. Çi qisaya girani esta, ay vateni, xwu fekî ra reynayeni. *Tr. Düz gitmek, hiçbir şeyi esirgememek, ağzına geleni gözünü yummadan söylemek.* Ez nêzana dehkaya ci çiçî bî. Labelê ez winîyaya ki o yo înan pêrini rê dûz şino. 3. *Zv. f. M.* Dûzşîyayîş. Lingirodayîş çinêbîyayeni, tey îtîraz nêbîyayeni, rîrodayîş çinêbîyayeni, hergi vatena kesên qebûl kerdeni, rind û xirabî pêra nêveteni. Zêdê bergîrêndê dîngîya, zêdê herêndê balcanana dûz şîyayeni, ata nata nêkerdeni, serbindo nêkerdena şîyayeni. *Tr. Yorumsuz ve eleştirisiz düz gitmek, eleştiriye tabi tutmadan işlem görmek, şaşırtmadan, beklenmedik durumu ortaya çıkarmadan takip etmek, yol gitmek vs.* Merdimêndo korşik o, dûz şino. Nêzano xeyr û nebixeyrî pêra vejo.

E

E: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa şeşî ya. Na herfi, herfênda vengîn û xwuserî ya û bê herfandê bînan jî waneyêna. Cora eynî zeman di hem vengên a hem jî vajekên a. Yanê qandê vetenda ci îhtîyacê ci herfandê bînan rê çinî yo. Yabelê na herfi, goreyê nûşada "a"y tenekna deha teng a. Qandê vetenda ci goreyê "a"y deha vêşî qewet lazim o. Herferda "a"y di qiri nêtepêşêna. Yabelê na herferi di gerek ki qiri tenekên tepêşîyo ki na herfi bivijîyo. Na herfi kilm û hera û dûz a.

e 1. *Nn.* Belê, beno, temam. Vengêndê tesdîqî yo. *Tr. Evet, olur, tamam.* Ti do şirê keye? *E.* Ez do şira keye. Yenê ti jî mi di bêrî. 2. *Nn.* Em û gumi. Wexto ki nê herfîy bizeyîdîyê, wexta bi giraney a, bi şaşbîyayen a cewab do bideyo. *Tr. Hı, kem küm, lam cim vs.* Bi mi ki ti do nêameyê? Çirê ti ameyê ki? Eeee esas ez do nêameyê jî.

eba 1. *Nm.* Pîriki, Pîrika wendê wahîra meslegî. Pîrika ki bi wenden a karê qeçardişî visto xwu destî. Cinîya zanayê ya ki qeçardiş di cinîyandê gûmanan rê yardim kena. *Tr. Ebe.*[1] 2. *Teks. Nm.* Çîyênda xwuradayişî ya ki rêsdê qalinî ra virazêna. Vernî akerdê ya, dergê ci jî estê, kilmê ci jî. *Tr. Aba.* Sêwregij ê navrandirêj ê, ebequtîy û menşûr ê.

ebabîlîy *Zoo. Nb.* Hechecikê Ebabîlîy, hechecikê koy. Teyrê ki, Eshabê Fîlî helak kerdo. *Tr. Dağ kırlangıcı, kuş sürüsü.* Hedîseyê Eshabê Fîlî, verdê dinya amîyayena pêxemberdê ma pancas roj ravey bîyo.

ebaru *Nn.* Sûraneya guman, sûrinceya serdê guman. *Tr. Yanakta oluşan allık.* Keyneki wexto ki huwena gumandê ci di ebaru virazêno. Cora ez qayîl nîya ki şiro hergi ca. Ez tersena ki do çimênî bo.

ebrey *Zoo. Nb.* Ebûr, ebrehe, qefle/kerîyê teyran. *Tr. Kuş sürüsü.* Ebrey ref bi ref ravêrdîy.

ebûr *Nn.* Cayo viraşteyo xusûsî yo ki gemîy yenê ver, şelaga xwu ronenê û bar gînê. *Tr. İskele.* Gemî amê ebûrî ver, şelaga xwu ronê, ma niştîy ci û kewti ray.

ebûrîy *Zoo. Nb. Bw.* Ebrey. Ebûrîy vera germîstan ravêrdîy. Kam çi zano do çi wext bêrê.

ecaîb/i *Er. N.* Ecêb/i. Çî/keso ki kesî rê ecêb yeno, tey ecaîbey esta, kes rew rewî raştê ci nîno. *Tr. Acaip, ilginç, tuhaf, garip, enteresan, nadir rastlanan.* Merdimdê ecaîbî di çîyo ecaîb, çîdê ecaîbî di jî ecaîbey bena. Kes do şaş nêmano.

ecaîbane *Nn.* Ecaîbkî. Ze ecaîb, zêdê ecaîbî ya, bi şikildê ecaîbî ya mendeni. *Tr. Acayip/tuhaf bir biçimde, acayip olarak.* Mi cara wina fêlêndo

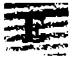
---

1 Tirkî di hem ebeyandê wendan rê, hem jî ebeyandê nêwendan rê vanê *"Ebe."* Ebaya qeçekanê ma Adana di hembaza hembazda mi bî.

winî ecaîbane nêdî bî.

ecaîbaney *Nm.* Ecaîbkîyey. şekil û bîçim û usûlî di zêdê ecaîbana mendeni, wesfanê ecaîban xwu ser o çarnayeni. *Tr. Acayip olmak, acayip bir şekilde.* Ez ecaîbaneyda ci rê ecaîb menda.

ecaîbey *Nm.* Heyretey, ecêbey. Ecaîb/i bîyayeni. Tey şaş mendiş bîyayeni, heyret bîyayeni, ser o mat mendeni, bal ser o mendeni. *Tr. İlginçlik, tuhaflık.* Ecaîbeya ci wa ata bo, ez şikildê ci rê şaş menda!

eceb *Er. Nn. Bw.* Tirim. Eceb o ziwanzanê Dimilî do jî bi înan a bêro?

ecel *Er. Nn.* Wext/demê mergî, mergamîyayîş. *Tr. Ecel.* Wextê ecelî bêro, vinderdiş û wextê mergî nêro jî şîyayîş çinî yo. Çunkî ecel jew o, pey di nêerzêno.

ecelamîyaye/ê *N.* Çî/keso ki mergê ci ameyo, wextê ci yê adinî şîyayîşî ameyo, o yo keno bimiro. *Tr. Eceli/ölümü gelen.* Vanê: "Kutiko ecelamîyaye şino heşa mîzî verdano bi dêsdê camîyer o."

ecel amîyayeni *f. M.* Ecelamîyayîş. Wextê mergî amîyayeni, wextê şîyayenda adinî amîyayeni. *Tr. Ecelin gelmesi.* Wextê mergdê kê bêro, o do şiro eceldê xwu ser.

ecemmase *Zoo. Nn.* Maseyê awda dolan û layan û erqan û cayandê zêdê nînan ê ki werdî yo û binpizeyê ci sipe yo û qilçixin/derzinîyîn ê. *Lat. Cyprinus Carpio. Tr. Sazan, sazan balığı.* Eger ma nêşê qe ecemmaseyên jî tepêşê, balam ma yê çirê şinê seydê masan?

ecêb/i *Er. N.* Ecayîb/i, heyret/i. Çî/keso ki kes vero şaş maneno, kes rew rewî raştê ci nîno. *Tr. Acip, acayip, garip, hayretengiz, hayretefzar, hayretefşan, tuhaf.* Hewna ecêbi giranêrî jî ecêba giran a.

ecêba! 1. *G. Nm.* Nê la! Wa! Hella hella! Çî/keso ki kes ci vero heyret di maneno, kes mane nêdano ci, ecêbdê kesî şino ki winî bîyo, winî ameyo meydan. *Tr. Hayret! Garip! Tuhaf! İlginç!* Ecêba! Yanê şima jî mîyan di bîy? 2. *G. Nm.* Nê la? Wa? Winî yo? Hella Hella? Persênda heyretî û ecêbey û tirimey a ki ze ki vajê gereg ki winî nêbîyayê û bîyo. *Tr. İlginç, tuhaf, garip ve hayret gibi durumları soru sormak suretiyle ifade eden bir sözcük.* Ecêba! Nika ê bêmimkûnan mîyan di ti jî est bîyê?

ecêba girani *Nm.* Ecayîbê ecayîbî, erbeta girani, ecêba tewra girani, ecêbi ser ra ecêbi. *Tr. Acayibül acayib, feci durum, çok ilginç/tuhaf, çok acayip, enteresan, korkunç.* Wiş! Ecêba giran a! Senîn ma kerdo? Ma ti ma ra pawena?

ecêbane *Nn.* Ecêbkî. Ze ecêb, zêdê ecêbîya. *Tr. Acayip bir durum, acayip gibi, inanılmayacak gibi, tuhaf/garip gibi.* Mi rê jî ecêbane ame. Hema beno ki jî winî bî.

ecêbaney *Nm.* Ecêbkîyey. Ze ecêb, ze heyret, ecêbane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û usûl û ray di zêdê ecêbîya bo, zêdê heyretîya bîyayeni, bi ecêbane mendeni, bi heyretan mendeni. *Tr. Hayret gibi, garip/tuhaf gibi olmak.* Ez ecêbaneyda ci rê mat bimana? Ez gîgireyeyda ci rê şaş bimana? Çiçî rê ecêb bimana, çiçî rê nêmana?

ecêbdimende/ê *N.* Şaşbîyaye/ê, heyretdimende/ê, ecêbamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê çîyên bol xerîb/heyret ameyo, bîyayena ci vero coy hend nêdîya yan jî nêpawito. *Tr. Şaşkın, hayrette kalan.* Qey şima o lajeko ecêbdimende ferq nêkerd?

ecêb di mendeni *f. M.* Ecêbdimendiş. Şaş bîyayeni, heyret kerdeni, heyret di mendeni. *Tr. Şaşırmak, tuhaf gelmek/görmek.* Mi heti, xasekî ez winîyaya o yo keno waştîya xwu maç kero. Ez ecêb di menda! Nê gencîy çendên virîyayê! Ne eyb ne ar!

ecêbey *Nm.* Şaş mendeni, ecêb/heyret bîyayeni. Kesî rê xerîb amîyayeni, ci rê maneyên nêdîyayeni. *Tr. Acayiplik, ilginçlik, tuhaf olma, hayrette kalmak, gariplik, şaşılacak bir durum.* Bi mi ki ecêbeyda ci rê wezîyetên çinî yo.

ecêbo giran *Nn.* Çî/keso ki kes tey şaş maneno ki senîn wina ameyo? Senîn winî bîyo? Qethan gereg ki nêbîyayê. Çîyo (hal û wezîyet, kes) ki kes tey şaş mendo û ca di cemedîyayo. *Tr. Çok tuhaf, çok ilginç, aşırı tuhaf, akıl almaz ilginçlik.* Senîn beno? Ecêbêndo giran o! Qethan mi wina nêpawitê.

ecib *Nn.* Rîdîyayîş, begen, begenbîyayîş, çimkewtiş. *Tr. Beğeni, albenisi olan, göze giren, göze girme.* Ecibo winasîn wa qe nêno.

ecibîyaye/ê *N.* Rîdîyaye/ê, çimkewte/ê. Çî/keso ki rîdîyayo, ecibîyayo, begen bîyo, kewto çimî. *Tr. Beğenilen, göze giren.* Merdimo ecibîyaye rew rewî çim ra nêkewno.

ecibîyayeni *f. M.* Ecibîyayîş. Rîdîyayeni, begen bîyayeni, çim kewteni. Zerrî pey razî bîyayeni. *Tr. Beğenilmek, makbul görülmek.* Kam ecibîyayo, kam nêecibîyayo? Mi têkilî nêkeno.

ecibnaye/ê *N.* Ridênaye/ê, begenbîyaye/ê, begenkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ecibnayo, begen kerdo, rîdênayo. *Tr. Beğenilen, göze giren.* Şima do o çîyo ecibnaye pey di nêkerdê.

ecibnayeni *f. M.* Ecibnayîş. Rîdênayeni, begen kerdeni, çim kewteni, pey razî bîyayeni. *Tr. Be-*

ğenmek. Eger to nêecibna, çirê to wexta pey di nêkerd?

ecişbicuş/i *N.* Çewtanvîr/i. Çî/keso ki qe cayêndê ci jî raşt nîyo. *Tr. Eğri büğrü. Hiçbir yeri düzgün olmayan.* Eciş bicuşên o, bi şarî huweno. Tew!

ecişbicuşey *Nm.* Çewtanvîrey. Çewtanvîr/i bîyayeni, heme cayê ci çewt bîyayeni, qe cayêndê ci jî raşt nêbîyayeni. *Tr. Eğri büğrü olmak. Hiçbir yeri doğru olmamak.* Eciş bicuşey di tîyayê to raşt nîyo nê vajêno. Çunkî kotîyê ci raşt o ki?

ecîr *Er. Nn.* Ewêzî, dûşne, qarşû, hember, mikafat, xelati, bedel. Çî/keso ki do qandê zehmetên, qandê giraneyên bi şikildê mikafatên û xelatên a jewî rê ewêzî bibo, ci deyo. *Tr. Ecir, karşılık, mükafat.* Ellahî ci rê ecîr kerd. Şima nêzana bi çi babet a kerdo.

ecnebî 1. *Er. Nn.* Xeyrî Muslim. O ki musluman nîyo. *Tr. Gayr-i müslim.* Verî Xiristîyanî ma mîyan di bolî bî. 2. *Nn.* Xerîb/i, şar/i. O ki kesî ra nîyo û şarî ra o. *Tr. Yabancı, el.* Merdimêndo ecnebî bêro şima mîyan, gereg o ki şima ci rê hewlîni bikerê û xirabîni nêkerê. 3. *Nm.* O ki nasnameyê ci welatdê kesî ra nîyo, diwêlnakî ra o. *Tr. Yabancı uyruklu.* Ecnebîyên yeno sûkandê ma, ma ser o arêbenê. Çunkî ma hend ecnebîyan nêvînenê.

ecnebîkî *N. Bw.* Ecnebîyane. Eger to dî ki o yo ecnebîkî hereket keno, wexta ci ra dûrî kewi.

ecnebîkîyey *Nm. Bw.* Ecnebîyaney. Ma kesî ecnebîkîyeyda ci ra jî çîyên fehm nêkerd.

ecnebîyane 1. *Nn.* Ecnebîkî. Zêdê gawirana, ze ki muslumannêbo, zêdê xeyrî Muslimanana. *Tr. Gayr-i müslimler gibi.* Ecnebîyane nimaz nêkerd, ame ma het û fina şî. 2. *Nn.* Ecnebîkî. Zêdê xerîbana, zêdê şarîya, zêdê neşînasîya. *Tr. Yabancılar/el gibi.* O çitil deza o? Ame ecnebîyane nêronişt şalî ser û veyşan werişt şî. 3. *Nm.* Ecnebîkî. Zêdê şardê dewletnakîya, zêdê hemwelatîyana nêbîyayeni. *Tr. Yabancı uyruklular gibi.* Ez winîyaya o yo ecnebîyane winîno çoşman ra, mi fehm kerd ki xerîb o û o yo çoşman meraq keno.

ecnebîyaney 1. *Nm.* Ecnebîkîyey. Zêdê gawirana bîyayeni, zêdê şekil û bîçimdê gawirana bîyayeni û hereket kerdeni û luwayeni. şekil û bîçim û liv û fêlê gawiran ki senîn o, winî bîyayeni. *Tr. Gayr-i müslimlerin şekli, davranışları, vs durumları nasıl ise, öyle olmak.* Ma kesî ser o ecnebîyaney jî nêdîya, fehm nêkerda. 2. *Nm.* Ecnebîkîyey. Zêdê xerîbana bîyayeni, zêdê şarî bîyayeni, fêl û liv û qisey û çîdo winasîn di zêdê şarî bîyayeni, zêdê xerîban bîyayeni. *Tr. El/yabancılar gibi olmak.* Eger a ecnebîyaney mi ser o bîyayê, înan do ez rezîldê alemî kerdayê. Labelê wexto ki o fêl înan di beno, çîyên nêbeno. 3. *Nm.* Ecnebîkîyey. Zêdê şardê dewletnakî bîyayeni, zêdê hemwelatîyana nêbîyayeni, zêdê şardê dewletandê bînan bîyayeni, kerdeni, şîyayeni, werdeni ûzn. *Tr. Yabancı uyruklular gibi olmak, onlara benzemek.* Sifte sifte mi ecnebîyaneya înan ferq kerdi. Dima şima ser o vinderdîy.

ecnebîyey 1. *Nm.* Xeyr- muslim bîyayeni, musluman nêbîyayeni. *Tr. Gayr-i müslim olmak.* Ecnebîyey di usûlê qanûnan virênê. 2. *Nm.* Xerîbey, şarey. Şar bîyayeni, şarî ra bîyayeni, şaro xerîb bîyayeni, ê kesî nêbîyayeni. *Tr. Yabancılık, el olmak, yerli olmamak.* Ecnebîyey xerîbey a. 3. *Nm.* Welatnakî ra bîyayeni, diwêlnakî ra bîyayeni, nasname ra xerîbey/şar bîyayeni. *Tr. Yabancılık, yabancı uyruklu olmak.* Ecnebîyey di jî heq û huqûqê însanan estê, ci ra nêgêrênê.

ecrey *Nm.* Ewêzîyey, ecîrey, bedeley, mikafatey, dûşneyey. Ewêzî/ecîr bîyayeni, dûşne bîyayeni, bedel bîyayeni, mikafat bîyayeni. *Tr. Ecir olmak, karşılıklılık.* Înan va: Ma cara ecreya ci nêdîya. Şima senîn di dîyo?

eç *Nn.* Bi ziwandê tût û pitekan a yan jî qando ki tût û pitekîy fehm kerê, bi ziwandê girdan a nameyê pirodayeni. *Tr. Çocuk dilinde dövmek fiilinin adı.* Ti winînê kesêndo gird bi pitek a têkilî beno û vano: Kê ti eç kerda?

eçbîyaye/ê *N.* Bi ziwandê qeçekandê werdîkekan a tût û piteka ki deyayo piro, fineyayo ci. *Tr. Çocuk diliyle dövülen.* Keso eçbîyaye do xwura bibermo.

eç bîyayeni *f. M.* Eçbîyayîş. Bi ziwandê tûtek û pitekan a yan jî têkildareyda qeçekandê werdîyan û girdan a pirodeyayeni, cifineyayeni. *Tr. Bebek diliyle, henüz yeni konuşmaya başlayan küçüklerin diliyle dövülmek.* Tûtek û pitekan eç mekerê. Eger eç bê, ê do girdey di werdêkekan eç kerê.

eçkerde/ê *N.* Bi ziwandê qeçekan a qeçeko werdîkeko ki deyayo piro, fineyayo ci. *Tr. Çocuk diliyle dövülen.* Tûteko eçkerde yo bermeno, ma yê deha nêşenê aş kerê.

eç kerdeni *f. M.* Eçkerdîş. Bi ziwandê tût û pitekan a yan jî qandê têkildareyda gird û tûtek û pitekan pirodayeni, cirodayeni, cifinayeni. *Tr. Çocuk dilinde dövmek.* Wexto ki jewekên dano pitekên ro, wexta gird bi jewekî ya qisey keno û vano: Ay eç meki ho, a waka to ya.

edalet *Er. Nn.* Dadîyey, dad, heqperestey, fêlo jewane. Heqî ser o bîyayeni, bi heqî ya ray şîyayeni, hereketo adîl û jewane. Bi qanûnî ya, bi huqûqî ya hereket kerdeni. Muameleyo ki bi heq û huqûqî ya beno. *Tr. Adalet.* Edalet, tim jewaney nîya. Fini bena ki jewên rê di parîy, ê bînî rê jî parên edalet beno.

edaletey *Nm.* Heqperestey. Edaletî/ser o bîyayeni, bi heq û huqûqî ya hereket kerdeni. *Tr. Adalet, adil olma.* Eger edaleteya înan do wina bo, wa qe nêbo. Kutikîy pêro ney ser hereket kenê.

edani *Zîr. Nm.* Hergi çiximdê medrebî û erddê misrî û gilgilî û çîyandê winasînan rê vajêno. Edanîy qando ki awa qezencî ci ra weş û bi dûzanên a şiro, qando ki qezenc hewadar bo, qando ki mîyan ra mexelê ci bi gengazey a bikirêşîyo û wedarîyo, qando ki biberke bo, bi şikildê vîst-hîris xetîy a virazênê. Goreyê gird û werdîyeyda erdî deha vêşî yan jî kemî jî benê. *Tr. Çeltik, mısır, darı vb. tarlalarda suyun akış düzenini sağlamak, tarlaya oksijen kazandırmak, ürünü dışarıya taşımak ve yüksek verim elde etmek gibi yararlılıklar için tarlada oluşturulan her iki sulama hattı arasındaki alan, bölünmüş tarla.* Mêrdekê karkerî va: Eger nê edanan ra nêbîyayê, ne hêga meywedar bîyê ne ma şayê tey bigurweyo ne jî awdankaran şayê erd awdo.

edeb *Er. Nn.* Şîret, terbîye, bander, banderey, emaret, edeb. *Tr. Edep, terbiye, eğitim.* Eger wahîrê edebî bîyayê, ay no fêlo pîs nêkerdê.

edebane *Nn.* Edebkî, şîretane, terbîyekî, banderane, banderey, emaret, edebane, edebkî. Zêdê edebkerdişîya. Edeb senîn ki beno, winî bîyayeni. Bi şikildê edebî ya, bi şikildê şîretdayîşî ya. *Tr. Edeplice, edebe yakışır bir şekilde.* Lajek ame, ê girdûgiranan mîyan di ûja di edebane ronişt. Qe qisayên jî nêkerdi.

edebaney *Nm.* Edebaney, şîretaney, şîretkîyey, terbîyekîyey, banderaney, banderkîyey, emeretaney, emaretkîyey. Edebane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û ray û usûlî di zêdê edebîya bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Edepli bir şekilde.* Mi cara tey zêdê finda nikay wina edebaneyên nêdî bî. Cora ez şaş menda.

edebey *Nm.* Terbîyeyey, banderey, şîretey. Edeb/terbîye bîyayeni. Wesfê edebî û terbîye û banderey û şîretî. *Tr. Terbiye sıfatı, terbiye olmak, eğitimlilik, eğitim olayı.* Ez edebeyda ci ser o nêvindera. Cora mi ê qeçekîy kerdîy vinî.

edebo şerî *Teo. Nn.* Edebo ki şerîetî ra, dûzandê Ellahî ra, Qur'anê Kerîmî û Sunnetdê Senîyye'y ra yeno. *Tr. Edeb-i şeri, şeriattan gelen, Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye'den gelen terbiye ve edep.* Mêrdekê zanayey va: Eger Edebdê Şerî ra nêbo, merdim ray ra vijêno. Kes rew rewî ey nêşeno ray kero.

edebo urfî *Sos. Nn.* Bandereya şarî. Edebo ki edetandê şarên ra yeno. Banderey/şîreto ki şerîetî ra nê, şardê ci ra yeno. *Tr. Örfi edep, örfi terbiye. Gelenek ve göreneklerden gelen eğitim, terbiye, edep.* Eger edebo şerî û edebo urfî pîya bibestîyo, şeno kar bivîno.

edet 1. *Nn.* Çîyo ki verînde ra yo yo yeno û do şiro jî. *Tr. Adet, töre, gelenek, görenek.* Edetê tim virênê. Çunkî edetê verênîy û ê nikayênîy zê pê nîyê. 2. *Tib. Nn.* Nêweşînênda cinîyan a ki rehîmdê ci ra gonî yena. Resayeni di dest kena pa, hettanî çoşmeyê da çewres serran ser dewam kena. *Tr. Adet, aybaşı.* Cinî esta ki edetê ci bi dûzanên a o, esta ki jî bê dûzanên a o. 3. *Nn.* Tebîet, xuslet. Çîyo ki kes mûsayo û nêşeno biterikno. *Tr. Alışkanlık.* Dest erzeno xwu zincî û ci ra kufik keneno. Ci rê bîyo edet, o yo nêşeno nê tebîetê xwu bi terikno.

edetbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo ki verî bîyo, do neya tepîya jî qe beno ki bibo. *Tr. Adet, gelenek görenek, töre.* Veyvîni di mûndîya veyvi girêdayeni bîya edeti. Qe beno ki rojên na mûndîya edetbîyayê wedarîyo. 2. *N.* Tebîetbîyaye/ê, xusletbîyaye/ê. Çîyo ki kes finê mûsayo û nêşeno ki biterikno. *Tr. Alışkanlık haline gelen.* Zincî wirênayeni, ci rê bîya edeti. Boka na edetbîyayê rojên ser ra wedarîyo.

edet bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Edetbîyayîş. Qandê cinîyan nêweşînda cinîyan kewteni, rehîmê cinîyan ra gonî amîyayeni. *Tr. Kadınlarda adet kanamasının gerçeklemesi, aybaşı olmak.* Edetbîyayîş. Çîyênda xirabi nîya. Resayenida cinîyan ra hetta da çewresên serri ser dewam kena. 2. *f. M.* Edetbîyayîş. Tebîet bîyayeni, xuslet bîyayeni. Çîyo ki do xwura bibo, bîyayena ci normal a, xirabi nîya. *M. Tr. Adet/töreden olmak, alışılagelmek, gelenekten olmak.* Edet bîyayeni çîyêndo weş nîyo. Derdo ki kes bi reyda xwu ya bikero.

edetbîyayê *Tib. Nm. Bw.* Edeti. Cenîya edetbîyayê xwu rê îzin waşt û şî keye. Do ewro nêkewo nê îmtîhanî.

edetey 1. *Tib.* Nêweşîna cinîyan kewteni, edetî bîyayeni. *Tr. Kadınlarda adet kanaması, aybaşı olmak.* Edetey di kes do xwu jû fina taqîp kero. 2. *Nm.* Tebîet bîyayeni, xuslet bîyayeni. *Tr. Alışkanlık, alışılagelmek.* Çîyandê xeyran

di edetey rindi nîya. 3. *Nm.* Çîyo ki verînde ra bîyo, qe beno ki do dima jî dewam kero. *Tr. Töre, gelenek görenek, adetlerin olması.* Kes do edetê xiraban ra bireyo ki bişo ravey kewo.

edeti *Tib. Nm.* Nêweşîna edetî. A ki kewta nêweşînda edetî, edetbîyayê. *Tr. Adetli kadın, aybaşı olan kadın, adet kanaması olan kadın.* A keyneki edet a. Nêşena bêro mekteb.

edetkerde/ê 1. *N.* Tebîetkerde/ê, xusletkerde/ê. Çîyo ki jewî xwu rê kerdo edet, xwu rê kerdo tebîet. *Tr. Alışkanlık haline getirilen.* Kes çîdê edetkerdeyî ra rew rewî nêşeno bireyo. Axirî ki o reya. 2. *N.* Çîyo ki jewî xwu rê kerdo edet, qe beno ki verênan kerdo, ê ki do bêrê jî bikerê. *Tr. Adet, töre, gelenek ve görenek haline getirilen.* Bi daran a çapûtgirêdayîş xwu rê kerdo edetên. No çîyo edetkerde do rojên qey wedarîyo. Herhal do hettanî qeyami nêramo.

edetnedûzaney 1. *Tib. Jîn. Nm.* Nêweşînda cinîyan di rehîm ra gonî amîyayeni di bê dûzaney, na nêweşîni di wihêra dûzanî nêbîyayeni, bi dûzanên a nêweş nêbîyayeni, bê dûzan nêweş bîyayeni. *Tr. Adet düzensizliği.* Edet nedûzaneyên ser o ya ki qe rehat nêkena.

edetnedûzani *Tib. Nm.* A ki nêweşîna ci ya edetî bêdûzan a. *Tr. Düzensiz adet kanaması olan.* Edet nedûzani rê gereg o ki mîyan ra mîyan ra şiro xwu bimojno doktordê xwu.

edetperest/i *N.* Mehfezekar/i. Kes/çîyo ki; bi edetan a pirêsêno, pa perestîş keno, nêşeno edetanê xwu terk kero, timûtim jew maneno, nêşeno aver şiro, nêşeno çîyêndo newe vejo û pa ray şiro, vano edetê min û vinderêno, nêşeno gamên înan ser bikewo. *Tr. Muhafazakar, statükocu, gelenekçi.* Şima şenê vajê filan merdima edetperesti şena nê karûgurweyê neweyî bikero?

edetperestey *Nm.* Bi edetan a pirêsîyayeni, perestîşê edetan kerdeni, bi verî ya hereket kerdeni, bê verênan gamên ravey nêşîyayeni, rayda verênano şîyayeni, edetan mîyan di mendeni. *Tr. Statükoculuk, muhafazakarlık, gelenekçilik.* Eger bi na edetperestey a ray şiro, a do tim apey şiro.

edilîyaye/ê 1. *N.* Beşirîyaye/ê, sitarîyaye/ê, ercîyaye/ê. Kes/çîyo ki; beşirneyayo, mehfeze bîyo, sitarîyayo, jewî yan jî tayêni amoş kerdo, vindarneyayo, tesellî bîyo. *Tr. Korunup işler/yararlı hale getirilen, teskin/ikna edilen, sakinleştirilen, durdurulan, değerlendirilen.* Ê çîdê edilîyayeyî ra nêbîyayê, ma do ray ra bimendayê. 2. *N.* Vinderîyaye/ê, vindarneyaye/ê, livqedîneye/ê. Çî/keso ki vinderdo, xebat ra bîyo, gurwe ra kewto, bêliv mendo. *Tr. Duran, statikleşen, çalışması biten, işten olan.* Merdimo edilîyaye do senîn livî ser kewo ki biedilîyo/biercîyo.

edilîyayeni 1. *f. M.* Edilîyayîş. Beşirîyayeni, vinderîyayeni, sitarîyayeni. Mehfeze bîyayeni, nafîdar bîyayeni, amoş/îkna bîyayeni. *Tr. Korunup işler/yararlı hale getirilmek, ikna/teskin edilmek, durdurulmak, sakinleştirilmek, değerlendirilmek.* Bol însan esto ki nêedilêno. Eger însan wahîr bivîno û biedilîyo, bi mi ki kes nêşeno vernîya ci bigîro. 2. *f. M.* Edilîyayîş. Vinderîyayeni. Bêliv mendeni, bêkar mendeni, bêgurwe mendeni, kar ra mendeni/bîyayeni, wezîfe ra bîyayeni. *Tr. Durmak, statikleşmek, sabitleşmek, işten olmak, vazifeden olmak, durmak.* Vanê nika mêrdek edilîyayo, o yo nêgurweyêno.

edilnaye/ê 1. *N.* Beşirnaye/ê, sitarnaye/ê, sitarîyaye/ê, ercîneyaye/ê, mehfezebîyaye/ê, destcieşte/ê, sersûnnaye/ê, sersûnbîyaye/ê. Çî/keso ki jewî edilnayo, tesellî/amoş kerdo, vindarneyayo, îkna kerdo. *Tr. Korunup yararlı hale getirilen, değerlendirilen, ikna/teselli edilen, durdurulan.* O merdimo edilnaye kêrê nêvinderîya ki? 2. *N.* Vindarnaye/ê, vinderneyaye/ê, bêlivverde/ê, bêkarverde/ê, bêhereketverde/ê, bêgurwe û bêwezîfe verdeyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni vindarnayo, bêliv û bêkar û bêgurwe û bêwezîfe verdeyayo, kar ra kerdo, kar ra visto. *Tr. Durdurulan, statikleştirilen, işlevsizleştirilen.* Şima do ê motorê xwu yê edilnayeyî bişê bidê mi?

edilnayeni 1. *f. M.* Edilnayîş. Vindarneyayeni, beşirnayeni, sitarnayeni, ercînayeni. Beşe kerdeni, mehfeze/sersûn kerdeni, sitar kerdeni, amoş/tesellî kerdeni, îkna bîyayeni. *Tr. Korumak, muhafaza etmek, değerlendirmek, yerli yerinde kullanmak, ikna/teselli etmek, sakinleştirmek, durdurmak.* Eger kes bişo însanan biedilno, pêro do jî nafîdarîy bê. 2. *f. M.* Edilnayîş. Vindarnayeni, bêliv û bêhereket û bêkar û bêgurwe û bêwezîfe verdayeni, kar û wezîfe û gurwe ra kerdeni. *Tr. Durdurmak, statikleştirmek, durağanlaştırmak, iş ve eylemden etmek.* Derê ki şima fina ey biedilnê. Eger şima bişê biedilnê, ma do jî serkewê.

edilnok/i 1. *N.* Sersûn/i, sitarnok/i, beşirnok/i, ercînok/i. Çî/keso ki kesan edilneno, beşirneno, mehfeze keno, sitarneno û keno nafîdar, amoş/tesellî kerdo, îkna kerdo, vindarnayo.

Tr. Koruyup yararlı hale getiren, ikna/teselli eden, durduran. O merdimo edilnok do adinî di ewêzîya ci bivîno. 2. *N.* Vindarnok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên vindarneno, keno bêliv û bêkar û bêwezîfe. *Tr. Durduran, statikleştiren, iş veya eylemden çıkaran.* Merdekî pers kerd û va: Kam edilîyayo, kê edilnayo, çirê edilneyayo?

edilnokey 1. *Nm.* Beşirnayeni, sitarnayeni, vindarnayeni. Tesellî/îkna û amoş kerdeni. *Tr. Koruyup yararlı hale getirmek, sakinleştirmek, sakinleştiricilik, durdurucu olmak, ikna edicilik.* Eger edilnokey welatên di çinêbo, aja do tim jî vera pey şiro. 2. *Nn.* Vindarnokey, vindarnok bîyayeni. Çî/keso ki çîyên yan jî kesen vindarneno, keno bêliv û bêkar û bêhereket û bêwezîfe û bêgurwe keno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Durdurucu olmak, statikleştirici olmak, işlevsiz veya eylemsiz bırakmak.* Ez qethan edilnokeyda ci ra guman nêkena.

edilok/i 1. *N.* Merdimo ki sersûn beno, beşirêno, sitarêno, bi beşirîyayen a beno nafidar. Çî/keso ki amoş/îkna bîyo, tesellî bîyo, vindarneyayo. *Tr. Korunup faydalı hale getirilen, kol ve kanatlarının altına alınan, teselli/ikna edilen, sakinleştirilen, durdurulan.* Edilnok, edilokî edilneno. 2. *N.* Vinderîyaye/ê. Çî/keso ki vinderîyayo, jewî yan jî tayêni vindarnayo, kerdo bêliv û bêhereket û bêkar û bêgurwe û bêwezîfe. *Tr. Durdurulan, statikleşen, iş veya eylemden düşen, hareketi bitirilen.* Eger ma bişê ê motorê edilokî bigurweyênê, şima do şa bê. Noqra ki ma nêşê jî, xwura ma benê kêfsadîy.

edilokey 1. *Nm.* Edilîyayeni, vinderîyayeni, beşirîyayeni, sitarîyayeni, amoşkarey. Bi mehfezebîyayîş a qol û kanadan bin gêrîyayeni, amoş/îkna bîyayeni, tesellî bîyayeni, razî bîyayeni. *Tr. Korunarak yararlı hale getiririlmek, himaye edilmek, sakinleştirilmek, durudulmak, ikna edilmek.* Kes do ki herûnda edilokey di bo, wa kes herûnda edilnokey di bo. 2. *Nm.* Vinderîyayeni. Bê kar û bê gurwe û bê liv û bê wezîfe mendeni. *Tr. Dururulmak, statikleşmek.* Edilokeya ci kemî bî. Şirê ki şima deha bol biedilnê.

edizî *Nm.* Şeklê betilîyayeni, aras, aresî, şeklê edizîyayeni, karê edizîyayeni, karê betilîyayeni. *Tr. Yorgunluk, bıkkınlık.* Ez deha ci ra edizî bîya.

edizîgirote/ê *N.* Aresîyaye/ê, aresgirote/ê, asangirote/ê. Kes/çîyo ki; asan giroto edizîya xwu girota û giraneya xwu xwu ser ra eşta. *Tr. Dinlenen, yorgunluğunu gideren.* Keso edizîgirote çi zano kar nêkero ki?

edizî giroteni *f. M.* Edizîgirotiş. Aras giroteni, aresî giroteni, asan giroteni, westana xwu giroteni, giraneya xwu xwu ser ra eşteni. *Tr. Dinlenmek, tatil yapmak, yorgunluğunu gidermek.* Mi edizîya xwu giroti tepîya, ma fina dest kerd bi karî ya û ma dîna saetîya tepîya jî karê xwu qedîna.

edizîyaye/ê *N.* Betilîyaye/ê, recoyaye/ê, recobîyaye/ê, karrakewte/ê, hêlerakewte/ê, qewetrakewte/ê. Merdimo ki kar kerdeni ra betilîyayo, enerjîyê ci deha bes nêkeno. *Tr. Yorgun.* Keso edizîyaye do westana xwu bigîro ki fina bişo bigurweyo.

edizîyayeni *f. M.* Betilîyayeni, recoyayeni, reco bîyayeni, vêşî gurwîyayen a, enerjî vinî kerden a, qewet xerc kerden a, hêle ra kewten a, kar ra bîyayeni, kar ra kewteni. *Tr. Yorulmak.* Edizîyayeni wa aja di bimano, ci zincî ra deha gonî ameyê.

ediznaye/ê *N.* Betilnaye/ê, reconaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi karkerdiş a ediznayo, betilnayo. *Tr. Yordurulan.* Kes do ediznayî rê mola û westanê bido.

ediznayeni *f. M.* Ediznayîş. Betilnayeni, reconayeni. Qewet ra visteni, enerjîyê ci qedînayeni. *Tr. Yormak, yordurmak.* Mi o edizna, ey ez nêediznaya.

ediznok/i *N.* Betilnok/i. Çî/keso ki kesên edizneno, betilneno. *Tr. Yoran, yorucu, yorduran.* Ez deha ê kaşdê ediznokî ra qame nêbena.

ediznokey *Nm.* Karê ediznokî, ediznok bîyayeni, ediznayeni, betilnokey, betilnayeni, karê betilnokî. *Tr. Yoran veya yorduran olmak, yordurmak.* Edzinokeya ci, ci rê naf nêdana. Çunkî fina o do vinî kero.

edizok/i *N.* Betilok/i. Çî/keso ki edizêno, edizîyayo, betilîyayo, rewane betilêno. *Tr. Yorgun. Yorgunluk zaafı bulunan.* Merdimo edizok do senîn bişo ê pêverikî biqedîno ki?

edizokey *Nm.* Betilokey, betilok bîyayeni, kar kerdeni di rew edizîyayeni. *Tr. Çabuk yorulmak, çabuk yorgunluk zaafı olmak.* Edizokeya ci ci qedînayo.

Edlan *Nn.* Ednan. Nameyêndê lajekan o. *Tr. Adanan diye bilinen bir erkek ismi.* Adnan do ramêrey bimûso û kirêşa bigurwêno.

edres *Frz. Nn.* Salix, nîşange/h. Cayê kesî yo nîşankerde, cayê însanan o tesbîtkerde, cayê însanan o bellîkerde. Cayê însanano ki wexto ki kes bigeyro ci kes do bişo ci bivîno. *Tr. Adres.* Mêrdekî mektûbên riştî bî nezdîyandê xwu rê,

da pancasên serri dima resê bî ci.

edreskerde/ê *N.* Çî/keso ki cayê ci, herûna ci kesên yan jî çîyên bellî kerda, nîşan kerda, tarîf kerda, kerda eşkera. *Tr. Yeri, noktası, adresi tespit edilen, bulunan veya belirtilen.* To nêşa o keso edreskerde bivîno, ti do kotî ê edres nêkerdeyî bivînê?

edres kerdeni *f. M.* Edreskerdiş. Ca bellî kerdeni, ca kerdeni. Cyê kes/çîyên tarîf kerdeni, herûna ci bellî/nîşan kerdeni. *Tr. Yerini tayin etmek, noktasını belirlemek, adresini söylemek veya belli etmek.* Hema ti şenê mi rê edres ki bes o. Ez şina kê ci.

edû *Zoo. Nm.* Êdû. Bohcikênda cayandê pîsan a ki nepakey ra kewna kesî sere û kesî kena nêweş. *Tr. Bit.* Edûy kewtîy bî ci sere. Qe dêmarîya ci nêvat bî ki ez ci bişuwa. Zalimî!

edûyîn/i *N. Êdûyin.* Çî/keso ki edûy dekewtê de, tey edûy estê. *Tr. Bitli.* Qeço edûyîn, edûyîneya xwu bolkî nepakey ra wedareno.

edûyîney *Nm.* Edûyîn/i bîyayeni. Êdûyin bîyayen. Wesfê edûyînan ci ser o bîyayeni, tey edûy bîyayeni, nepakey yan jî semednakî ra edûy dekewteni. *Tr. Bitlilik.* Edûyîneyda ci ra nêbîyayê, ma do bi ci ya ronîştayê werîştayê.

ee *H. Nm.* Bi tût û pitekan a qiseykerdiş di qandê çîyandê pîs û xiraban, qandê terk kerdenda çîyêndê pîsî û nehsan ci rê, “pîs o, zêdê enî yo, zêdê teberkerdedê însanan o.” vateni. *Tr. Küçük çocuklar için bir şeyi kötülemek, necis/pis olduğunu söylemek için söylenen bir söz olup, kötü veya kaka anlamlarına gelmektedir.* Na çî ee ya, mewazi.

ef *Er. Nn.* Bexiş. Karûgurwe û wezîfe û wesfê wedarîyayenda cezayan û cezayînan. *Tr. Af, bağışlama.* Kes do destanê xwu werzano û xwu rê Ellahî ra ef biwazo.

efare/ê 1. *Zîr. N.* Xîjik/i, xişik/i, zingire/ê. Çîyo ki xerman/cûnîya tepîya ca di mendo û goreyê ê şîyayan werdî û nêercîyaye o. *Tr. Tarımsal ürünlerin hasadından sonra harmanda arta kalan, döküntü, bakiye, harman bakiyesi ve genellikle de pek kullanışlı olmayan bütün döküntü ve artıklar.* Efareyê cûnan jî ca di nêmend. Deha şima raya çiçî pawenê? 2. *Zv. N.* Zingire/ê, xîjik/i, xişik/i, qulpê pey. Qeçê kesî yo tewro dimayên. *Tr. Erkekler için Soner ve genel olarak da en son doğan çocuk. Yine kızlar için de Songül anlamına gelen bir sıfat veya isim.* Hergi efareyê keyeyên beno û no efare sebrê keyîdê kesî beno. 3. *N.* Çî/keso ki peynî di mendo, lazimî dima mendo û lazim nêhesibêno. *Tr. Artık, arta kalan, döküntü, mütebaki, bakiye.* Şima yê nê efaredê xwu rê çend kaxitîy wazenê?

efareyey *Zîr. Zv. Nm.* Efare bîyayeni. Çîyandê cuwênan di peynî mendeni, çîyê peynî bîyayeni. *Tr. Döküntü/geride kalan, arta kalan.* Ez jî efareyeyda ci ra haydar a. La ki zewmbî jî qewetê ma o pey nêbeno.

efbîyaye/ê *N.* Bexişîyaye/ê, beratgirot/ê. Çî/keso ki cezayêndê ci, cerîmeyêndê ci, xeta û gunayêndê ci yan jî xetakarey û gunakareya ci ef bîya, bexişîyaya, ceza ra reyayo, beratê ci deyayo. *Tr. Affolan, affedilen, bağışlanan.* To bidîyayê, zêdê merdimêndê efbîyayeyî hewa ra firayê!

ef bîyayeni *f. M.* Efbîyayîş. Bexişîyayeni. Berat bîyayeni. Ceza û guna û xeta û sûj û qebehetên di berat kerdeni, ci ser ra nê wesfîy werzîyayeni. *Tr. Af olmak, bağışlanmak, berat almak.* Eger noqra jî ef bo, finakî nê halî nêkewno.

efendî *Yun. N.* Birûmet/i, bixatir/i, biqîmet/i, biqedrûqîmet/i, bêşemate/ê, bêkeltbût/. O/çîyo ki zirarê ci kesî rê çinî yo û nafîdar o. *Tr. Efendi.* Merdimêndo efendî yo. Kes şeno pey şirîgey bikero.

efendîyane *Nn.* Zêdê efendîyana, ze ki efendî bo, bi efendîyan mendeni. *Tr. Efendice, efendilere yakışır gibi.* Ez winîyaya a ya aja di efendîyane ronişena. Mi nêzana a ya nêweşi.

efendîyey *Nm.* Efendî bîyayeni. Wesfê efendîyan ser o/tey bîyayeni, tey kelbût û şemate û lej û nerehatey û totikvaley çinêbîyayeni. *Tr. Efendilik.* Mi efendîyeya ci bi çimandê xwu ya dîya. Ez serrên înan het di menda.

eferim *Nn.* Aferîn, aferîm, eferîm. To rind kerdo, to weş kerdo, kerden û bîyayîşê ci weş o, hewl o, xirab nîyo, qisa û fêlên di qandê kerdenda ci çepikîy pirodayîş. Na qisa girdan ra vera werdîyan vajêna, werdîy girdan rê nêvanê. *Tr. Aferin, bravo.* Mi ci rê va, eferim. Ey qeyami qilanê. Çunkî tey kebîrey esta, zincîya ci bol berz a.

efkar/i *N.* Bexişok/i, bexişnok/i. Kes/çîyo ki; bexişeno, kesên yan jî çîyên ef keno. *Tr. Affeden, affedici, bağışlayan, esirgeyen.* Ellah efkar o, efkaran ra hez keno.

efkarey *Nm.* Bexişokey, bexişnokey. Efkar/i bîyayeni. Ef kerdeni, bexişok/i bîyayeni. Çî/keso ki ef keno, bexişneno, beratê ci dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Affedicilik, bağışlamak, bağışlayıcı olmak.* Kê ki di efkarey bibo, îlla do rojên bêro sere di.

efkerde/ê *N.* Beratdeyaye/ê, bexişneyaye/ê. Kes/

çîyo ki; jewî yan jî tayêni ef kerdo, beratê ci dayo bi ci, bexişnayo; sûj û qebehet û ceza û qusûr û çîyandê winasînan di ef bîyo, efê ci deyayo ci. *Tr. Affedilen, bağışlanan, beratı verilen.* Zanayîşo ki ez zana, merdimo efkerde, gereg ki efbîyayîşê xwu xwu vîra nêkero.

ef kerdeni *f. M.* Efkerdiş. Bexişnayeni. Beratê ci dayeni. Qebehet û qusûr û sûj û ceza û cerîmeyên di ef kerdeni, berat dayeni, nînan ra nata kerdeni, ci nê karûgurwedê nerindan ra serbest kerdeni. *Tr. Affetmek, bağışlamak, berat vermek.* Verînde ra yo vanê ef kerê ki, Ellah jî şima ef kero.

Efrîqa *Cog. Nm.* Berrîyênda verên a ki çorçoşmeyê ci bi Dengizdê Sipeyî û Oqyanûsdê Atlasî û Oqyanûsdê Hîndî û bi Dengizdê Sûrekî ya bestîyaya. *Tr. Afrika.* Efrîqa di bolkî zencî coyêno.

efrît/i *N. Bw.* Efrût/i. Ez bi ê efrîtî ya nêgeyrena. Eger guneno mi ro.

efrîtane *Nn. Bw.* Efrûtane. Ame tîyanan ra hefteyên efrîtane geyra û zêdê tolazana bê xatir şî.

efrîtey *Nm. Bw.* Efrûtey. Va, ez bi ê efrîtî ya nêgeyrena. Çunkî efrîtey nameyê hembazandê kesî jî vejena.

efrîtkî *H. Bw.* Efrûtane. Ez nêşena winî zêdê şima efrîtkî şira û bêra. Ez xwu ra şermayêna.

efrût/i *N.* Efrît/i. Keso ki viran o û ne şeno ne jî zano bewnîyo xwu ra. *Tr. Çıplak, rüküş, bakımsız.* Çîyên çinî yo ti xwuradê, ti yê zêdê efrûtan geyrenê?

efrûtane *Nn.* Efrûtkî, efrîtkî, efrîtane, efrîtkî. Zêdê efrûtana bîyayeni, wesfê efrûtan tey bîyayeni. Zêdê viranan û şeltdê şehitîyayana bîyayeni, wesfê camendan tey bîyayeni. *Tr. Çıplaklar gibi, çıplakça, rüküşçe.* Ellah xeyrî, tîyanan ra winî efrûtane megeyri! Şar qisey keno.

efrûtey *Nm.* Efrîtey. Keso ki viran o û ne şeno bewnîyo xwu ra ne jî zano bewnîyo xwu ra; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Viran bîyayeni, çina û xwuverdayîşî di ca mendeni. *Tr. Çıplaklık, bakımsızlık, rüküş olma.* Çîyên çinî yo ti xwuradê, ti yê zêdê efrûtan geyrenê?

efsane/ê *N.* Çîyo ki verînde ra yo ki o yo vajêno û bîyo menşûr, pêrini aşnawito, tim vajîyayo. *Tr. Efsane, meşhur.* Filan kes vanê bîyo efsane, bi ci yo baş nêbeno.

efsane 1. *Ed. Nn.* Çîyê menşûr ê ki tim bi fek a û fekanfekî vajîyayê. Labelê dima jî nûşîyayê, tey çîyo nêbîyaye û ecaîb vajîyayo. *Tr. Efsane.* Efsaneyê Rustemdê Zalî menşûr o. Lejandê Tirkan û Îranîyan ra behs keno. 2. *Ed. N.* Zûr û zûrkerey. Çî û keso nêbîyaye. *Tr. Yalan dolan, olmayacak kadar olan abartılı her şey.* Rîyê şima ar nêkeno? Şima do ki mi rê nê efsanan vajê, mi rê raştey ra behs bikerê.

efsaney 1. *Ed. Nm.* Efsane bîyayeni, menşûr bîyayeni, qehreman bîyayeni, egît bîyayeni, estûr bîyayeni. *Tr. Efsane olmak, efsaneleşmek, meşhur olmak, dillere destan olmak.* Mi efsaneya ci nêdîya, şima merdimê serdê welatan qey nêdîyo. 2. *Nm.* Zûr bîyayeni. Kar û gurweyo ki tey zûr û xapênayîş û esîlî ra vetiş esto, a o bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yalan yanlış, abartılı olmak, doğrudan uzak olmak.* Şima do ki vajê, wa efsaneyey ra dûrî bo, wa li, ngê ci erdo bê.

efsar 1. *Nn.* Wesar, gulonc, gilonc, serebend, *Kur. Hefsar. Tr. Yular.* Efsarê ci kerde ci sere û pa bimbarek ant. 2. *Nn.* Nîşanê Qerraley, nîşanê hukimdarey. Çîyo ki Qerralî nanê xwu ser ki Qerraleya ci bellî bo. *Tr. Taç.* Zemanên Awrûpa di Papayan efsar nayê Qerralan ser.

efsun *Nn.* Sêr, afsin, sihêr. *Tr. Sihir, büyü.* Mêrdekî kerd ki mi rê efsun virazo, dima bî poşman.

efsunbîyaye/ê *N.* Sêrbîyaye/ê, sihêrbîyaye/ê, afsinbîyaye/ê. O/çîyo ki ci rê sêr, afsin bîyo. *Tr. Efsunlu, sihirli, büyülü.* Merdimdê efsunbîyayeyî rê kam şeno se vajo ki?

efsun bîyayeni *f. M.* Efsunbîyayîş. Sêr bîyayeni, afsin bîyayeni, sihêr bîyayeni. *Tr. Büyü yapılmak, sihir edilmek.* Efsun bîyayeni xirabêrî, qey ey kerden a.

efsunkerde/ê *N.* Sêrkerde/ê, sihêrkerde/ê, afsinkerde/ê. O/çîyo ki ci rê efsun virazîyayo, ci rê sêr virazîyayo. *Tr. Sihir/büyü yapılan.* Merdimo efsunkerde di meşti qey şiro ki ey bixerpino.

efsun kerdeni *f. M.* Efsunkerdiş. Sêr kerdeni, afsin kerdeni, sihîr kerdeni. *Tr. Sihir/büyü yapmak.* Efsun kerdeni jî efsun bîyayeni jî zirarêndo gird esto.

eftal/i *Zoo. N. Bw.* Êftak/i. Eftalî metepêşê. Çunkî cisnê ci yo keno bivêro.

eftaley *Zoo. Zv. Nm. Bw.* Êftakey û keftarey 2. Qehrîya û va: Ez do eftaleya ci, ci rî ro da.

eftar/i *Zoo. N. Bw.* Êftak/i. Eftarêno xwu rê geyreno seyd, o do nika bixwu bibo seyd.

eftarey *Zoo. Nm. Bw.* Êftakey. Eftareya ci, ma rê bena ez nîmetêndo gird.

efter *Nn.* Taqet, hêle, qewet, şayîş, enerjî. Çîyo ki kesî fîneno liv, fîneno hereket, kes pa şeno karûgurweyên bikero. *Tr. Güç, kuvvet, irade, yapabilme, enerji.* Eger tey efter nêmano, nêşeno nînan bikero.

efterane *Nn.* Efterkî. Zêdê efterana, ze ki efter bikewo, şikildê efterkewtişî ya, zêdê hêle ra kewetana. *Tr. Bitap düşercesine, enerji/takatten düşercesine, bayılırcasına.* Mi efterane kerd. Labelê ez îspatey merda.

efteraney *Nm.* Efterkîyey. şekil û bîçim û meş û usûl û ray û rayşîyayîşî di zêdê eftaran bîyayeni, zêdê hêle ra kewtan bîyayeni, zêdê merdan bîyayeni, zêdê xayîsan bîyayeni, bi xayîsan mendeni. *Tr. Tükenircesine, bitercesine, takatten düşercesine, bayılırcasına.* Mi nêşa eftarneya ci bivîno.

efterkewte/ê *N.* Çî/keso ki poxda çîyên ra efter kewto, hêle ra kewto, tey hêle nêmendo, destbera ci qedîyaya, tey taqet nêmendo, ameyo deraxdê xayîsey di vinderdo, deha keno erd ro guno. *Tr. Güçten/takatten düşen, bütün enerjisini kaybeden, tükenen, baygın durumuna gelen.* Senîn ez do dest nêerza ê merdimdê efterkewteyî?

efter kewteni *f. M.* Efterkewtiş. Bêtaqet mendeni, taqet ra kewteni, bêhêle mendeni, hêle tede nêmendeni, edizîyayeni ra xayîs kewteni. *Tr. Bitap düşmek, takatı ve mecali kalmamak, güç ve kuvvetten düşmek, bayılacak duruma gelmek.* Vizêr şewra ra hettanî şan ma gurweyayê, eynî ma efter kewtê.

egaldar *Nn.* Egalin, biegal. Kes/çîyo ki; egali naya xwu ser, çefî ser o egali girêdaya. *Tr. Agelli, agel bağlayan.* Merdimo egaldar, xwu dûrî ra mojneno.

egaldarey *Nm.* Egaldar bîyayeni. Wesfê egaldaran ser o/pa bîyayeni, wahîrê egali bîyayeni. *Tr. Agelli olmak, agel bağlamış olmak.* Ez a kena egaldareya ci se kera ki, ti yê mi rê mojnenê?

egali 1. *Nm.* Cayêndo girote di, cayêndo zêdê hewşî û hefşoy di şit diteni, karê bêrî kerdeni. *Tr. Kapalı bir alanda süt sağma/k.* Egali hendê bêrî weşi nîya. 2. *Teks. Nm.* Çefibend. Çefibendê seredê kesî yo ki kes pa çefîya xwu, xwu serî ser o girêdano. Egali girêdayeni, edetê Dimil û Kirdasan nîyo, ê Ereban o. *Tr. Arap ve kısmen de Kürtlerin poşilerini başları üstünde tutabilmek için bağladıkları bir çeşit baş bağı.* Verî Suwêreki di kişta qulbeyî di, camêrdanê Ereban û Kirdasan bolini egali girêdayê. Labelê camêrdanê Dimilîyan qethan nêgirêdayê.

egalvan/i *N.* Keso ki cayêndo giroteyo zêdê hefşoy û hewşî di bêrî keno, şitê bizinî mêşnîyan doşeno. *Tr. Kapalı bir alanda, etrafı örtülü bir alanda süt sağan.* Eger ma nêşê dewi ra egalvanên bivînê, ma do caelmat xwu rê şirê dewnakî ra egalvanên bidê ardeni.

egalvaney *Nm.* Cayêndo ser yan jî çoşmegirote di şit diteni, şitditok bîyayeni. *Tr. Üstü veya etrafı kapalı bir mekanda süt sağmak.* Merdim esto ki hem bêrîvaney hem jî egalvaney keno.

eger 1. *Nn.* Şayet. Vajeka ki çîyên rê şertên ana. *Tr. Eğer, şayet.* Eger ki ti biameyê, mi do lajê xwu jî biardayê. 2. *Nn.* Uzir, qusûr, kemaney. Çîyên ra kemî bîyayeni, tey kemaney bîyayeni, normal nêbîyayeni. *Tr. Defo, özür.* Bi mi ki ê çinay di eger esto. Eger hinî nêbîyayê, ey hend jî ercan nêrotê.

egerfiroş/i *Baz. N. Bw.* Egerkar/i. Kurdîstan di xeylên egerfiroş esto. Çunkî şarê ma feqîr o, bêçare o.

egerfiroşey *Baz. Nm. Bw.* Egerkarey. Bol cayan di egerfiroşey di jî qismet esto.

egerin/i *N.* Biuzr/i, biqusûr/i. Çîyo ki tey kemaney esta, uzrê ci esto, heme cayê ci temam nîyo, jû cayandê ci kemaney esta. *Tr. Defolu, özürlü, çürük.* To do no kitabo egerin bi vayeyda neeger a nêrotayê mi.

egeriney *Nm.* Biuzr bîyayeni, biqusûr bîyayeni. Tey eger/uzir bîyayeni, cayêndê ci seqetey/kemaney bîyayeni. *Tr. Defoluluk, kusurluluk, özürlülük.* Mi bixwu rê egerineya ci qet a. Ez xapîyayeni ra qehrîyaya.

egerkar/i *Baz. N.* Egerfiroş/i. Kes/çîyo ki; çîyanê egerinan roşeno; çîyanê qusûrinan, çîyanê kemîyani çîyanê biuzran roşeno. *Tr. Defolu/kusurlu eşya satıcısı.* Cinîyê kenê şirê egerkarî ra çî mî biherînê. Ez ba, ez egerkarî ser nêşina. Labelê tayên çîyo egerin esto ki kes egerineya ci rew rewî nêşeno vejo.

egerkarey *Baz. Nm.* Egerfiroşey. Egerkar/i bîyayeni. Çîyo egerin roteni, rotokê çîyandê egerinan bîyayeni, çîyo biqusûr roteni, rotokê çîdê biqusûrî bîyayeni. *Tr. Defolu/kusurlu eşya satıcılığı, kusurlu veya defolu eşya satmak.* Egerkarey di kar esto. Labelê kes do bişo çîyo egerin o weş bivîno.

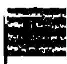
eger ki *P.* Şayet ki. Şertê çîyên. Çîyo ki do kerdeni yan jî nêkerdenda çîyên ser ra bibo. *Tr. Eğer ki, şayet ki.* Eger ki heqeten ey darîyê xwu biwerdayê, nika gereg ki weş bîyayê.

egiş *Nn.* Carûtî, carûti, astawî, estawî, istawî, istawi, arkozik, mistawî, mistawi, egişti. Huwekê adirî, huweyê adirî. Huweyo werdî yo ki kes pa adir yan jî mermori cayên ra werzaneno canakî. *Tr. Ateş küreği.* Ê egişî xwu dest ki û pa adirê soberi veji.

egişti *Nm. Bw.* Estamî. Adirganî ra bi egişt a tayên

mermori girot û qehweyê xwu na ser.

ehdûwad *Nn.* Çîyo ki kes qandê sondên, qandê bawerîyên, qandê pey emelkerdişên kesên rê bi sond a, bi sozdayîş a vano. Nê, di qiseyê pêtemamkerdey ê. Sondêndo mezbût o, sondêndo şidênaye o. *Tr. Söz ve yemin, sözleşme ve ahitleşme.* Mi ehdûwad kerdo ki, vato: Ez fina ê cadê xirabî nêşina. Hetta gami jî vera ûja gami nêerzena.

ehdûwadey *Nm.* Ehdûwad bîyayeni, caamîyayîşê sonddê mezbûtî. *Tr. Güçlü bir sözleşmenin veya kavilleşmenin gerçekleşmesi.* Mi rê ehdûwadeya ci tebayên nîya, ez pey emel nêkena.

ehîl/i *Er. N.* O/çîyo ki çîyên ser o bîyo osta, bîyo uzman, bi şikildê xorîyane ya wendo yan jî ê çî ser o bîyo wahîrê ceribî, bîyo wahîrê tecrûbeyî. *Tr. Ehil, tecrübeli, deneyimli.* Kes do hergi çî bido ehldê ci. Ez do kotî bi otesîda ci yo bêra!

ehîley *Nm.* Ehîl/i bîyayeni. Karûgurwe û çî û kesên ser o osta, uzman yan jî xorîyane û zanaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên, çîyên, karûgurweyên ser o bîyo xorî, bîyo uzman, bîyo osta; a o kes bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ehillik, uzmanlık, mütehassıslık.* Ehîley darîyê çîyandê winasînan a.

ehl/i *Er. N.* Şar/i. O ki kesên ra o, çîyen ra o. Hergi şexsêndê şarî. *Tr. Halktan bir fert/birey.* Ehlê beytî, ehlê ma, ehlê Tirkîyay ûzn.

ehlê beytî *N.* Keso ki Ehlê Beytî ra o, merdimê Hz. Muhemmedî (sew) yo, Hz. Muhemmedî (sew) xwu ra qebûl kerdo, Hz. Pêxemberî kerdo ebada xwu bin û vato no mi ra o. Şarê Hz. Pêxemberî, şarê kêdê Hz. Muhemmedî (sew). *Tr. Ehl-i beytten olan.* Hz. Elî Ehlê Beytî ra o.

ehlê cemaetî *Teo. N.* Şarê cematî. Keso ki cemeatî zano, sunnetî ser o yo, karûgurweyê ci cemeatî mîyan do, teber di nîyo. *Tr. Ehl-i cemaat.* Eger ehlê cemaetî nêbîyayê, nimaz nêkerdê.

ehlê îlmî *N.* Kes/şaro ki mêl û rayşîyayîş û meşdê xwu di bi îlmî ya hereket keno, bi îlmî ya robere o, îlmî ser o gurweyêno, kar û debar û dilig û keda ci îlmî ser o ya. *Tr. Ehl-i ilm, ilim insanı.* Hz. Elî ehldê îlmdê siftekênan ra o.

ehlê selatî *N.* Nimazkar/i. Kes/çîyo ki; nimaz û nîyazdê xwu di ravey o û samîmî yo, nimaz û nîyaz di gewşeg nîyo, nimaz û nîyazê xwu pede nêverdano. *Tr. Ehl-i salat. Namaz ve niyazında samimi olan.* Eger ehlê selatî nêbîyayê, qey qe rojên nimazê xwu pede biverdayê.

ehlê sunnetî û cemaetî *Teo. N.* Keso ki rayda ehlê sunnetî û cemaetî do, goreyê sunnetdê Hz. Muhemmedî (sew) û cemmatî ray şino, emel keno, bawerî keno. *Tr. Ehl-i sünnet ve'l cemaat.* Ehlê sunnetî û cemaetî gereg ki pêrê dibare nêkero.

ehlê sûnnetî *Teo. N.* Kes/şaro ki bi sunnetdê Hz. Muhemmedî (sew) ya şino, sunnetî ra nêabirêno, mêl û meşê ci sunnetdê Hz. Pêxemberî ser o yo. *Tr. Ehl-i sünnet.* Zanayîşo ki ez zana, ehlê sunnetî do sunnetdê Hz. Pêxemberî ser o bo, o do teberdê ci di nêbo. La ki o merdim, tebera o.

ehlê şîay *Teo. Nn.* Şarê Şîay, ehlê Şîa, kesê Şîay, bawerkarê Şîay. O ki îtîqaddê Şîa ya şino û bawerî û muamele keno. *Tr. Ehl-i Şia, Şiadan olan.* Ehlê Şîay û ehlê Sunnîyan hurdinan jî muslumanê.

ehlê wuqûf *Nn. Alukuf,* zanayeyê çîyan. O ki waqifê çîyên o, çîyan zano, çîyan şeno pêra abirno û qerarên bido ci. *Tr. Ehli vukuf, vakıf olan.* Mêrdek ehlê wuqûfî yo. Şima berê ser, o do bişo pêra abirno.

ehlîyeti *Er. Nm.* Wesîqaya ramêrey, nasnameya ramêrey, nasnameya şoferey, kaxita ramêreya ki kes pa beno wahîrê ramitişî, kes pa îzinê ramitişdê kirêşan gîno. *Tr. Ehliyet, sürücü belgesi.* Mi 1993 di Sîîrt di ehlîyeti giroti. Labelê ez bol dima bîya wahîrê kirêşayên.

ejdîya *Zoo. Nn.* Wijdîya, ejdîya, ujdîya, şahmaran, şahê marran, hût, pîton. Çîyêndo zêdê marrî yo ki hergi çî şeno bûro. Çîyo ki kesî têtewr weno. *Kur. Zîha/Zîya. Tr. Piton yılanı. Yılanvari olan ve her şeyi yutabilen bir masal yaratığı.* Wijdîya perrayo ci, berdo.

ejkijeki *Ky. Nm.* Kayên a. Babetên nimitîn a, xwu bi nimitişî ya kay bena. *Tr. Bir çeşit saklambaç oyunu.*

ejkijên a kergepewteni *Zv. f. M.* Ejkijên a kerge. Bi ejkijên a kerge pewteni, çîyo nêbîyaye kerdeni, vêşî vêşî bi gengazkerdiş a qîmetê ci visteni. *Tr. Abartarak kiymetini tenzil etmek, düşürmek.* La ma Ellah xeyr, ti bi ejkijên a kerge pewjenê.

ejkiji *Zîr. Nm.* Îjkiji, kiji, kijîy. Engûra wişkkerdê. Bolekê ci "ejkijîy" ê. *Kur. Mewîj. Tr. Kuru üzüm.* "Ejkijeka min a tendûreki ... serê xwu gînê sera şinê şorî."

ejkijîy *Nb.* Qandê bolek/zafamoreyda ci *Bw.* Ejkiji. Dimilî di na vajeki, bi bolekeyda ci ya vajêna. *Tr. Kuru üzüm.* Engûri kenê wişk, ci ra ejkijîy vijênê.

ejpija teneyî *Zoo. Zîr. Nm. Bw.* Ejpija xelleyî. Kes teneyan emaret nêkero, ejpija teneyî dekewna de.

ejpija xelleyî *Zoo. Zîr. Nm.* Ejpija teneyan, bohcika

teneyî, bohcika xelleyî, ejpija teneyî, ejpija ki kewna tenan û tenan herimnena. *Tr. Buğday/ hububat biti.* Eger xelle cayêndo nekmeyîn di bimano, ejpija xelleyî dekewna de û herimnena.

ejpiji *Zoo. Nm.* Aspiji, işpiji, ijpiji. Edûyê teneyan, bohcika xelle ya ki kewna tenan mîyan û wena. Bolekê ci "ejpijîy" ê. *Tr. Hububat/buğday biti.* Ejpijîy do teneyî pêroy bûrê.

ejpijin/i *N.* İjpijin/i, aspijin/i, eşpijin/i, işpijin/i. Çîyo ki ejpijîy dekewtê de. *Tr. Bitli hububat.* Teneyo ejpijin do bierzîyo.

ejpijiney *Zîr. Nm.* Aspijiney, eşpijiney, işpijiney. Tey ejpijîy bîyayeni, aspijîy dekewteni, tenan di ejpijîy bîyayeni. *Tr. Hububat için bitlilik.* Ez ejpijineyda ci rê biveşa, ez kufikîyayenda ci rê biqehrîya, ez çiçî rê biqehrîya, çiçî rê nêqehrîya?

ejpijîy *Zoo. Nb. Bw.* Ejpiji. Eger ma çareyên nêvînê, ejpijîy do teneyê ma pêroy bêrê.

eki *P.* Eger, eger ki, şayet, şayet ki, ki. Şertêndê çîyan o. *Tr. Eğer, eğer ki, şayet, ki, -se, -sa, ise.* Eki o do jî bêro, qenê mi meberê. Çunkî awa ma erqên ra nêşina.

ekis/i *Er. N.* Ters/i, mirrik/i, nêbîyaye/ê. Kes/ çîyo ki; kes nêşeno ci razî kero, rew rewî razî nêbeno. Tim tersê karûgurweyan keno, kes ci dest îllallah keno. *Tr. Aksi, tutumsuz, inatçı, zıt.* Lajekêndo ekis o. Cara cayên di nêhewêno, amoş nêbeno.

ekisey *Er. Nm.* Mirrikey, tersey. Ekis/i bîyayeni, mirrik bîyayeni, nêbîyaye bîyayeni, ters bîyayeni. Tim şarî ra teber bîyayeni, usûl û qaydan ra teber bîyayeni, rew rewî amoş nêbîyayeni, rew rewî nêhewîyayeni. *Tr. Aksilik, inatçılık.* Eger ekiseya ci çinêbo, esas qeçekêndo weş o.

ekl *Er. Nn. Bw.* Son. Eklê şamîda ci mi rê giran ame. Ellah zano ki ay şamîya xwu bi rondê nebatîdê xiltî ya kerdi bî.

ela dimay *H. Bw.* Fina dimay. Eger ma ela dimay winî biluwayê, înan ma raşubhebigirotayê.

elamatê xeyrî *N.* Nîşanê xeyrî, îşaretê xeyrî. Çî/ keso ki asayîşê ci, bîyayîşê ci nîşanê karûgurwedê xeyran o, xeyran mojneno. *Tr. Hayır alameti, hayra delalet eden.* Boka na elameta xeyrî bo!

elamek *H.* Çi heyf o ki, çi xirab o ki, ti çi bêtalihê ki ûzn. maneyê ci esto. *Tr. Yazık! Sana yakıştıramadım! Ne kötü! Gibi anlamlara gelmektedir.* Elamek to rê! Ti senîn na qiseri şenê bikerê? (*Tr. Yazıklar olsun sana, nasıl bu sözü söyleyebilirsin?*)

elamet/i *Er. N.* Nîşan/i, îşaret/i, şopi. *Tr. Alamet, iz, nişan, işaret, belirti.* Bi mi ki elametê nerindeyo ser o. Derê ki ma xwu rê vinî bê.

elametdar/i *N.* Nîşandar/i, binîşan/i. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên rê elamet keno, nîşanê çîyên yan jî kesên o, kesên yan jî çîyên mojneno. *Tr. Alamet, alamet/nişan olan, işaret eden, gösteren.* Na roja nebixeyri elametdara xirabey a.

elametdarane *Nn.* Nîşandarane. Ze ki ci rê îşaret bo, ze ki nîşanê ci bo, zêdê nîşanî ya. *Tr. İşaret edercesine, nişan olurcasına, işaret gibi, gösterircesine.* Elametdarane ûja ra ravêrd.

elametdaraney *Nm.* Nîşandaraney. Elametdarane bîyayeni, wesfê nîşandaranî ser o bîyayeni. şekil û meş û bîçim û ray di zêdê nîşandarana bîyayeni, ser o mojîn bîyayeni. *Tr. İşaret edercesine, alamet olurcasına olmak.* Ez do senîn elametdaraneya ci bişa ferq kera?

elametdarey *Nm.* Nîşandarey. Elametdar/i bîyayeni, nîşanê çîyên yan jî kesên bîyayeni, kesên yan jî çîyên mojnayeni. *Tr. Alamet/nişan olmak, işaretçi olmak, işaret etmek, göstermek.* Eger ez elametdareyda ci dimi kewa, wexta ez kena raşt.

elametey *Nm.* Elametiney, mojnayeni. Elamet bîyayeni, nîşan bîyayeni, îşaret bîyayeni, wesfê nîşanan. *Tr. İşaret/alamet olmak, göstermek.* Elameteya nê çîyandê bînan bi mi ki deha mezbût a. Çunkî dûrî ra ê yê xwu mojnenê.

elametê qeyami *N.* Nîşan/îşaretê qeyami, îşaret/nîşanê rojda qeyami, îşaretê rojda arêbîyayîşdê adinî. *Tr. Kıyamet alameti.* Kemîbîyayîşê merdimandê durustan elametê qeyam o.

elametê xeyrey *Nm.* Elameteya xeyrî, elametê xeyrî bîyayeni, xeyran mojnayeni, mojnokê xeyran bîyayeni. Çî/keso ki kes û çîyanê xeyran mojneno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Hayır alameti/işareti olmak.* Elametê xeyreyda ci ser o mevinderê, pêro keramat o.

elametê xeyrî *N.* Nîşanê xeyrî, îşaretê xeyrî. Çî/ keso ki asayîşê ci, bîyayîşê ci nîşanê karûgurwedê xeyran o, xeyran mojneno. *Tr. Hayır alameti, hayra delalet eden.* Boka no elametê xeyrî bo!

elametê xirabey Nîşanê xirabey. Elametê xirabî bîyayeni, wesfê îşaretdê xirabey bîyayeni. Çî/ keso ki tey nîşaneya kar û gurwandê xiraban esta. *Tr. Kötülük alameti/işareti olmak, kötüyü göstermek.* Elametê xirabey rind nîyo. Kes do xwu rê bigeyro elametanê xeyran.

elametê xirabî *N.* Nîşanê xirabî, nîşanê xirabey, îşaretê xirabî. Çî/keso ki kar û gurweyanê xiraban mojneno, nîşan/îşaretê xirabey o. *Tr. Kötülük nişanı/alameti, hayırsız iş ve eylemleri gösteren veya habercisi olan.* Vanê filan

kar elametê xirabî yo.

elametin/i *N.* Çî/keso ki tey elamet/nîşan, tey îşaret esto, çî û kesên mojneno. *Tr. Alametli, işaretli, alamet, gösteren, izli.* Mi nêdî elametin bî. Bi mi ki elametin nêbî.

elametiney *Nm.* Nîşanin/i bîyayeni, nîşandar/i bîyayeni, nîşanê ci bîyayeni, elametin bîyayeni, elametê ci bîyayeni, ci ser o/pa nîşanê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Nişanlılık, izli olmak, izi/alameti bulunmak.* Elametineyda ci ra nêbîyayê, şima do senîn bişayê bivîno?

elameto xeyr *N.* Nîşano bixeyr, îşareto bixeyr. Çî/keso ki nîşanê çî û kesandê xeyran o, tey nîşanê xeyrî esto, tey xebera xeyrî esta. *Tr. Hayra alamet.* Eger verê amîyayîşdê karêndê xeyrî çîyêndo weş kesî ra biaso, a no elameto xeyr o.

elameto xirab *N.* Nîşano nebixeyr, îşareto nebixeyr. Çî/keso ki verê asayîşdê karûgurweyêndê xirabî kewno kesî vero, a o kes yan jî o çî elametê xirabî yo, nîşanê xirabey o, îşaretê xirabey o. *Tr. Kötülük, hayırsız, olumsuz iş ve eylemlerin habercisi.* To dî vanê, "elameto xirab" ya, a o no yo! Çunkî verê amîyayîşdê xirabî kewt ma ver.

elaqe *Nn. Bw.* Alaqe. Elaqeyê ma kesî jî pey çinêbî. Çunkî a roji ma kes keye di çinêbî.

elaqe mojnayeni *f. M.* Elaqemojnayîş. Bi kesên yan jî çîyên a têkilî bîyayeni, elaqadar bîyayeni, ci rê qîmet dîyayeni, ci qîmetdar dîyayen û bi ci ya elaqadar bîyayeni. *Tr. İlgi/alaka göstermek, ilgilenmek, alakadar olmak, önem vermek.* Ma şîy ci heti, elaqe mojna ma.

ela verî *H. Bw.* Fina verî. Ellah zano ki ela verî do wina nêbo. Ela verî ma pêro ûja di bîy û ma kesî nêşa ci veyo jî.

elbet *Gr. Bw.* Helbet. Razik: Şima do bişê mi jî bi xwu ya berê? Remzî: Elbet ma do to bi xwu ya berê. Ma ki ma to bi xwu ya nêberê, ma do kê bi xwu ya berê?

elbet ki *Gr. Bw.* Helbet ki. Elbet ki sifte sifte keyney do zerre kewê! Ma şima sifte zerre kewê û keynan kê rê verdê!?

elbet kî *Gr. Bw.* Helbet ki. Elbet kî ez do şima ya tepîya zerre kewa! Şima cara dîyo sifte mamoste, dima qeç kewto zerre?

elbi 1. *Zîr. Nm.* Kodi. Sîtilo darîn o ki ze lodeko hera, zeno ze kodiki, ze lodiki, çorçoşmeyê ci darîn o û çîyanê awikinan tey beşe kenê. *Tr. Sıvı şeyleri korumada kullanılan geniş ve silindirik ahşap bakraç, kova.* Verî maya mi şitê xwu elbi di beşirnayê. 2. *Ed. Nm.* Elbi, edebîyatdê Dimilî di herayeya bêbîçimi îfade kena. *Tr. Zazacada ölçüsüz ve sevimsiz genişliği ifade eder.* Kurdika ci zena ze elbi! Tew bi ci ya robere nêamêya.

elbiki *Nm.* Elbeki, elba werdî. *Tr. Küçük ahşap, tahta bakraç veya kovacık.* Eger ki ay a elbiki xwu dir nêardayê, ma pêro do teyşaney ra bimerdayê.

elece *Nn.* Tasa qulpikin a ki dîrê lître ya. Zêdê kondêzên jî desteyê ci, boçika ci esta; û bolkî jî elemîyon a ki kes çîyanê awikinan pa cayên ra kirêşeno canakî. *Tr. Elece. Uzun kulplu ve birkaç litrelik tas.* Mi kergeyan di bi elece ya piloli veta û kerda şalan ser.

elegbîyaye/ê *N.* Elegrodeyaye/ê, elegdaye/ê, elegkerde/ê. Çî/keso ki deyayo eleg ro, bi eleg a rovêjîyayo. *Tr. Elege vurulan, elekten geçirilen, elekle ayıklanan.* Çuwalo elegbîyaye û elegnêbîyaye do pêra dûrî fîneyo ki têmîyan nêkewo.

eleg bîyayeni *f. M.* Elegbîyayîş. Eleg ro deyayeni, eleg kerdeni. Bi eleger a rovêjîyayeni. *Tr. Elege vurulmak, elekten geçirilmek, elek ile ayıklanmak.* Filan ardîy bîy eleg, ê bînîy nêbîy elegi.

elegdaye/ê *N.* Elegrodaye/ê, elegrodeyaye/ê. Çî/keso ki jewî qandê rovitişî rişto ki jew ci bielegno, bido elegi ro, bi eleg a birovêjo. *Tr. Elenen, eleğe vurulan.* Sîtilo elegdaye do ramojîyo wihêrdê ci ki wahîr perekanê qerraşî bido.

eleg dayeni *f. M.* Elegdayîş. Eleg ro dayîş, eleg ro deyayîş. Bi eleg a rovêjnayeni, bi eleg a roviteni, bi eleg a têmîyan ra veteni yan jî abirnayeni. Qandê elegrodayîşî, qandê roviteni çîyên yan jî kesên jewî heti rişteni. *Tr. Elemek, eleğe vurmak, eletmek, eleğe vurulmak üzerine birisine göndermek.* Mi da elegi jî pak nêbî.

elegi *Zîr. Nm.* Mûxeli, mixuli, maxli, ardbêji, ardbizi, rovêjoki. Çîya ki kes pa ardan rovêjeno. *Tr. Elek.* Ma do sifte serradi ro dê, dima pirocini ro dê, ey a tepîya jî eleg ro dê. Bi no bîçim a herga ki şiro merdimîy do roterîyê, hettanî ki hewlê ci bimanê.

elegi dardakerdeni *Zv. f. M.* Elegi dardakerdiş. Karûgurwe û wezîfeyê xwu qedînayeni, ca ardeni, temam kerdeni. *Tr. İşini bitirmek, görevini yerine getirmek.* Wexto ki kesên karê xwu keno biqedîno, vanê, ma yê kenê elega xwu darda kerê.

elegkerde/ê *N.* Elegrodaye/ê, elegraravêrde/ê. Çî/keso ki jewî bi eleg a rovito, têmîyan ra veto, abirnayo. *Tr. Elenen, elden geçirilen.* Ez şena ê çîyê elegkerdeyî to ramojna/to ramojnî.

eleg kerdeni *f. M.* Elegkerdiş. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên eleg ro dayeni, bi eleg a ci rê muamele kerdeni, eleg ra ravêrdeni, bi eleger

a têmîyan ra veteni. *Tr. Elemek, eleğe vurmak.* To do o çîyo bîn jî eleg kerdayê.

elegrodaye/ê *N.* Çî/keso ki deyayo elegi ro ki hewley û xirabeya ci bivijîyo meydan, pêra abirîyo. *Tr. Eleğe vurulan, elenen, mecazen ise tartıya vurulan, elekten geçirilen.* Gereg şima qeçdê elegrodayeyî ser o nêvinderê, biewnîyê qeçekandê bînan. Çunkî ma yê wext kenê vinî.

eleg ro dayeni *f. M.* Elegrodayîş. Bi eleg a rind û xirabê ci pêra abirnayeni. Çîyo werdî deyêno elegi ro. Bi mecaz a (bi zewmbîvaje ya) merdim jî qandê werdî ramiteni deyêno elegi ro. Wexto ki merdim elegi ro deyo, çîyê ci yo ki rew rewî nêasêno, kes geyreno ey. *Tr. Eleğe vurmak, elemek.* Ma ardîy day elegi ro û kerdî legani mîyan ki ci ra mîr alawê.

elek/i *N.* Pejmûrde/ê, paşmûrde/ê, tedemende/ê. Çî/keso ki kar û gurweyên di vete nîyo, tedemende o, qandê kar û gurweyan di tavilok nîyo. *Tr. Pejmürde, şapşal, beceriksiz.* O lajek elek o. Kes keynaya xwu bi ey nêdano. Çunkî nêvete o, tedemende o.

elekane *Nn.* Elekkî. Zêdê elekana, zêdê paşmûrdana, wesfê paşmûrdeyan ser o bîyayeni, bi temendeyan mendeni. *Tr. Pejmurdeler gibi, iş göremezler gibi, gözü kapalılar gibi.* Eger mi elekane biwinîyayê û çîyên nêkerdê, o do biqehrîyayê.

elekaney *Nm.* Elekkîyey, paşmûrdaney. Wesfê elekan ser o bîyayeni. Mêl û meş û usûl û bîçimdê ci di elekane bîyayeni, zêdê elekana bîyayeni. *Tr. Pejmurdeler gibi olmak.* Elekenayda ci ra nêbîyayê, ma winî ser o nêvinderdê.

elekey *Nm.* Elek/i bîyayeni. Wesfê elekan ser o bîyayeni, nêvete bîyayeni, tedemende bîyayeni. *Tr. İş göremez olmak, gözü kapalı olmak, pejmurdelik.* Elekeya ci ma kesî nêşinawita.

elelo *Zoo. Nn.* Qulî, hulî, eloki, luqi, culixi, pîpî, kerga şamî. *Tr. Hindi.* Eleloyan xwu kerdo ze dije û ê yê xwu rê cûnan ser o geyrenê tene.

elemîyon/i *Md. N. Bw.* Bafûnin/i. Eger elemîyon nêbîyayê, rew rewî renga ci nêvirîyayê.

elemîyoney *Md. Nm. Bw.* Bafûney. Eger şima do bigîrê qenê elemîyoneyda ci ra megîrê.

elemûn/i *Md. N. Bw.* Bafûnin/i. Kaşka elemûn nêbîyayê. Çunkî xwu ra ma cora verda bî.

elemûney *Md. Nm. Bw.* Bafûney. Madamo ki şima do elemûneyda ci ra verdê, qe jî verdê.

Elewî *Teo. N.* Elawî, Kumsorî. Keso ki mezhebê ci Elewîyey a û rayda Hz. Elî ra şino, Hz. Elî dima şino, şopda Hz. Elî ra şino. Keso ki dawerda xîlafetî di şopda Hz. Elî ra şîyo, şino. *Tr. Alevi, Kızılbaş.*

Elewîyey *Teo.* Elawîyey, Kumsorîyey. Elewî bîyayeni, Şopda Hz. Elî ra şîyayeni, xîlafet di terefdarê Hz. Elî bîyayeni, mezhebê ci Elewî bîyayeni, Hz. Elî xwu rê rayber kerdeni, rêbereyda Hz. Elî di şîyayeni. *Tr. Alevilik, Kızılbaşlık.* Elewîyey, emelên o. Dimil û Kirdas û Tirk û Ereb û Farisîyê ci esto.

eleyl/i *Zoo. N.* Teyrênda çîpderg a ki bi nê çîpandê xwu ya şena bol biremo. Esas na, ze kergênda devê. Awusturalya di coyêna. *Tr. Deve kuşu.* Vanê eleyli wexto ki seydwan yeno vera ci, nêşena bifiro, sereyê xwu kena qûmî bin. Way mala gawirî!

Elê Haman *H. Nn.* Hamê Haman o, Hamê Haman o wahîrê aqil û fehman o. Kes/çîyo ki; aqil û fehmîy pêro ey ra pers benê, pêro yê ey het di. *Tr. Bütün akıl ve fehimlerin sahibi, her akli şey kendisinden sorulan.* Vanê filan kes Elê Haman o, aqilmendo giran o. Senîn nêşeno ê gurwedê gengazî ser ra bêro?

eli 1. *Nm.* Qori, fini, rêzi. *Tr. Sıra.* To ela verî verî şimit. Noqra jî sifte ela min a, ez do bişimî. 2. *Nm.* Qisim. Lete/parçeyêndê ci, qismêndê ci. *Tr. Bölüm, parça, kısım, safha.* Qaşto ma do, di elîy kaykerdayê, ela sifteyî di kaya ma qedîyê.

elîfba *Er. Nm.* Elîfbê, alfabeyê nuşteyî, ABC'yê nuşteyan. Şeklê nuşandê nuşteyan. *Tr. Elifba, alfabe.* Elîfbaya Ereban û Tirkan û Dimilan jewi nîya.

elîfi 1. *Er. Nm.* Nameyêndê keynan o. Wexto ki nê namî nanê pa ze ki vajê wa keyneka ma zêdê elîferi bajnbarî bo û raşti bo. *Tr. Elif, bir kız ismi.* Elîfa şima amêya kêdê ma. 2. *Nm.* Elîfbada Erebî di herfa siftekên a. *Tr. Arap alfabesinde ilk harf.* Eger elîfên bêro qafî pey, wexta beno qa.

Elî *Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Bir erkek çocuk adı.* Hergi keyandê ma Dimilîyan di Elîyên esto. Çunkî xatirê Hz. Elî ma het di bol esto.

elîxtîyar *Ky. Nn.* Kayda delemî di delemî bi la ya girêdayeni, doş kerden û fina xwu destî ser o yan jî bi babetnakî ya (mersela lay ser o) doş kerden a. Kes şeno vajo cambazeya delemî jî. *Tr. Topaç oyununda topaçı (fırıldağı) ipe dolamak, döndürdükten sonra da, el üstünde veya iple kendisine çeşitli cambazlık oyunlar kazandırmak.* Mi jî elîxtîyar kerdê.

ellaf/i *Er. Zîr. N.* Bazirganê qezencan. Keso ki tîcaretê teneyan keno, arasa di çîyê arasa gîno û roşeno. *Tr.* Zahireci. *Gıda/hububat tüccarı.* Ellafîy pêro jî, fina alvêrî anê hesabdê xwu ser.

ellafane *Nn.* Ellafkî. Zêdê ellafana, zêdê bazir-

ganandê teneyî ya. *Tr. Hububat tüccarı gibi.* Mêrdek zêdê ellafana kewt mîyan û pêro jî rot.

ellafaney *Nm.* Ellafkîyey. şekil û bîçim û mêl û meş û rayşîyayîşdê xwu di zêdê ellafan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni, bazirganeya tenan kerdeni. *Tr. Hububat tüccarlığına yakışır bir şekilde.* Eger o jî bi ellafaneyda xwu ya nêşo karûgurweyên bikero, xwura ma kes nêşenê çîyên havil kerê.

ellafey *Zîr. Nm.* Karûgurwe û wesfê ellafan ser o bîyayeni, ellaf bîyayeni, meslegê ellafan. *Tr. Hububat tüccarlığı.* Ellafeyda xwu di jî tam nêdî. Çunkî cara karê ci raşt nêşîyê.

Ellah *Teo. Er. Nn.* Nameyê Homa yo xusûsî. Kes/çîyo ki; wesfê ci yê Rehman û Fatir û Edl û Hekem û Ferd û Heyy û Qeyyûm û hewna zêdê nînan bi hezaran a name û wesfê ci estê û nînan pêrini gîno xwu mîyan. Kes/çîyo ki;; çiçî ki, yeno kesî vîrî û aqilê kesî gîno yan jî nêgîno, ê pêro Ey dayê, Ey xelq kerdê. *Tr. Allah.* Ellah, Dimilî di fekan di bolkî bi şikildê "Ella" ya vajêno. Feqet xerpnayena nê namî bi mi ki weş nîy o, kes do bi şikildê "Ellah"î ya binûşo. Ellah dayokê hergi çî û kesî yo heqîqî yo.

Ellahey *Teo. Nm.* Ellah bîyayeni. Wesfê Ellahî bîyayeni. *Tr. Allah olma, Allahlık.* Ferqê Ellahey û Rehmaney esto.

ellahîde/ê *N.* Ellahî ra, Homaî, Homayde/ê. Ellayde/ê, destpanêbîyaye/ê, siftera. Dima nêbîyayeni, xwu bi xwu. Çîyo ki destdê Ellahî ra vijîyayo û destê qulî piro nêgunayo. *Tr. Tabii, doğal, Allah'tan, natural, eskiden/ilk olduğu gibi, kendiliğinden.* Ellahîde ra yo ki, no lajek nigçewt o.

Ellahwekîl *Teo. Nn.* Sondên o ki merdimo ki nê sondî weno, ze ki vajo wa Ellah wekîl bo, Ellah şahîd o, wa Ellah şadeyê ma bo, bi Ellah, bi Ellah ki, tey zûri çinî ya, raşt o ûzn. *Tr. Allah şahit olsun ki, Allah'a yemin ederim ki.* Bîlaheq û bîlasebeb mevajê "Ellahwekîl." Çunki qîmetê sondî kewno.

Ellahwekîley *Teo. Nm.* Ellah wekîl bîyayeni. Ellahî xwu rê wekîl kerdeni, Ellah şahîd bîyayeni, Ellahî xwu rê şade kerdeni. Wexto ki caelmat nêbo sondên di vatişê Ellah wekîlî heram o. *Tr. Allah vekil olma, Allah şahit olma.* Ellah heme çîrê wekîl o. Labelê heqê kesî çinî yo ki Ellahî xwu rê wekîl kero.

Ellah zano *H.* Ez tam nêzana, labelê gereg ki winî bo. Ez texmîn kena ki, bi texmîn, bi texmîndo ravey ki. *Tr. Allah bilir ki, muhtemelen, ihtimal ki, olabilir ki.* Ellah zano şî keye. Ey vizêr vat bî ez do meşti rew şira keye.

ellayde/ê *N. Bw.* Ellahîde. Mora rîdê ci Ellaydeya, dima nêbîya.

elli *Nm.* Seli. Sela gird a ki çîyo zêdê engûran debeno. *Tr. Sele.* Mêrdekî mehsere di, elli ardi û nê mewi vera û engûra xwu çime ra kerd û şî kurni ver.

elmas *Md. Nn. Bw.* Almas. Hergi ca di elmas nêvîneyêno. Çunkî madenêndo bol qîmetdar o.

elok/i *N.* Qulî, luqi, hulî, elelo, pîpî, culixi, kerga şamî. *Tr. Hindi.* Eloka xwu kerdi bin çengdê xwu û şî çarşî ki qandê sersali biroşo, şarî ci ra tiriti. Hero ti!

em/i 1. *Nn.* Vîya. Keso ki eger camêrd bo cinîya ci, ya merda yan jî verdaya. Eger cinî bo jî mêrdeyê ci ya merdo yan jî verdeyayo. *Tr. Dul.* Mêrdekêndo em o. O yo xwu rê geyreno cinîyên. Bol çî nêwazeno. Vano: Wa cinêki sêkurandê mi rê wihêrey bikero bes o. 2. *Nn.* No/na. Nîşan kerdeni di çîyo ki kesî heteki do û keso bi giştên a mojneno û vano no/na. *Tr. Bu, bu işareti.* (Em+serr) emserr ma do tîyanan ra şirê.[1]

emanet/i 1. *Er. N.* Yeman/i. Çî/keso ki qando bibeşirîyo, qandê zemanêndê bellî deyêno jewî. *Tr. Emanet.* Wa lajekê ma emanetê to û Ellahî bo. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki do nêveyo ci, o do aja di bimano, kes do qarişê ci nêbo, kes do ci ra nafîdar nêbo, kes do bi ci ya karên û gurweyên nêkero, do winî ûja di vinderîyo. *Tr. Emanet.* Ti vanê beno ki emanet o! Qe mi rê diremên nêvinderîyayo.

emanetey 1. *Nm.* Emanet bîyayeni. Qando ki qandê wextêndo bellî bibeşirîyo jewî het di çîyên vindarnayeni, verdayeni. *Tr. Emanet olmak, emanetlilik.* Amaneteya ci çetini yan jî girani nîya. 2. *Zv. Nm.* Zêdê amanetan bîyayeni, dest û linganê xwu nêlûnayeni, karûgurweyên nêkerdeni. Tîya di çîyo ki amanet beno kesî rê nêercêno, kes nêşeno ci ra nafîdar bo. *Tr. Adeta bir misafir gibi herhangi bir iş yapmamak,*

---

1 No, na. Na vajeki bixwu, Farîsî di menda. Labelê vajekê ki bi na ya virazîyayê, înan xwu eşto bextdê Dimilî. Emserr ewro, emşo, enca, înca ûzn. Em bixwu Dimilî di vêşî çinî yo. Çunkî ma herûnda na vajeki di vajeka na û "no"y serf kenê. Labelê emşew di şew, emserr di serri, înca di ca ewro di ro û roj Dimilî di û ê verikê ci jî Farîsî di mendê. *Tr. Bu.* Ma do emserr bişîyayê sereyên bi înan ro dayê, ma nêşa bêro pêser. Cora ma texirna sernakî.

elini suya sabuna dokundurmamak, dokunulmazlık. Emaneteya ci boka sereyê ci bûro! Ti vanê beno ki kelên o û o yo warî beno.

emarger/i *N.* Amorger/i. O/çîyo ki çîyan hesab keno, hesabê çîyan vîneno, çîyan werzaneno û ronano. *Tr. Muhasebeci.* Emargerên rê gereg o ki sifte sifte hîsabî bizano.

embar *Er. Nn.* Depo. Cayê sitareyî. Cayo ki kes çîyanê bolan, çîyanê vêşîyan qandê wextnakî hewadano, tede sitarneno, tede mehfeze keno. *Tr. Ambar, depo.* Eger embarê şima werdî bîyayê, hendayên tene do senîn mîyan kewtayê?

embarbîyaye/ê *N.* Embarkerde/ê. Çîyo ki bîyo embar, jewî kerdo embar. *Tr. Depolanan, ambarlanan.* Xelleyo embarbîyaye rew rewî emberî ra nêvijêno.

embar bîyayeni *f. M.* Embarbîyayîş. Hewadayeni. Cayo ki do tede sitar bo, ûja di sitarnayeni, ûja di sitare bîyayeni. *Tr. Depolanmak, ambarlanmak.* Embar bîyayeni kesan rê çi xirab a! Pîyê ci, ci zêdê tenî, ci kerd embari.

embari *Zîr. Nm.* Babetên rovitokên (haletîyênda rovitişî) a ki çimeyê ci rovitokan mîyan di tewrê gird ê. Qandê rovitişdê nehan gurweyêna. Wexto ki nehan û kêsê ci û çopan têtewr pa rovêjenê, nehay kewnê bin û çop û kêsê ci kewno ser. A çop û qirşûqalî gozlîgi nehan ra abirnena. *Tr. En büyük gözenekli eleme aracı.* Înan tene da embari ro, kês kewt ser, tene kewt bin.

embarkerde/ê *N.* Embarbîyaye/ê. Çîyo ki jewî kerdo embar, eşto embar. *Tr. Depolanan, ambarlanan.* Teneyo embarkerde ejpijîy dekewtê de.

embar kerdeni *f. M.* Embarkerdiş. Qandê sitareyî, qandê mehfezeyî depo eşteni, hewadayeni. *Tr. Ambarlamak, depolamak.* Kes çîyan erzeno embaran ki ûja di sitar bê, ey ûja di çî kufiknayo. Ma kes winî keno embar?

embaz/i 1. *N.* Hembaz/i, imbaz/i. Merdimo ki kes bi ci ya kaykeno, bi ci ya werzeno û roşeno, kes bi ci ya tengey û herayey di vinderêno. *Tr. Arkadaş.* Embazê kesî yo rind, rojda xirabi di bi kesî ya o. Labelê ey ez rojda tengi teriknaya. 2. *N.* Kes/çîyo ki; gûndê jewî ra o, serrandê pê do. *Tr. Akran, yaşıt.* Embazê ci nêbî. Cora jî qedê ci nêbî. Eyb nîyo.

embazane *Nn.* Hembazane, imbazane, imbazkî, embazkî. Zêdê embazana, bi şikildê hembazey a. *Tr. Arkadaşça, bir arkadaş gibi.* Înan karêndo embazane kerd ki her kesî werrekê xwu bi ci ya ard.

embazaney *Nm.* Hembazaney, imbazaney, embazkîyey, imbazkîyey, hembazaney. Bi şikildê embazkî ya. *Tr. Arkadaşça, arkadaş gibi.* Wexto ki înan kar kerdê, înan embazaneya kerdê. Şima jî zêdê înan bikerê.

embazek *Nn.* Hembazek. Embazê qeçdê pîzedê cinîyan o ki qeç beno tepîya, o jî pa erzêno teber. *Lat. Plasenta. Tr. Plasenta, etene, son, meşime.* Qeç, pîze dê mari di jî tenya nîyo. Çunkî qeç, zêdê însan kesêndo şêligî yo, tenya nêbeno. Pîzedê mari di wahîrê embazên o.

embazek/i 1. *N.* Hembazek/i. Embazo/a werdî. *Tr. Küçük arkadaş.* Embazekê mi bi min a o, ez nêşena na ray ra tadeyî. 2. *N.* Hembazek/i. Embazo/a qergûn/i, embazo/a mehsûm/i, embazo/a xasek/i, embazo/a weşek/i. *Tr. Zavallı arkadaş.* Embazekê mi bîyo vinî. Ez a ey çarnena, vana beno ki ray bero cadê xwu ser. 3. *N.* Hembazek/i. Embazo/a peyhuwatek/i. *Tr. Basit, adi arkadaş.* Embazeko embazek! Ez a bi ci ya şina, o yo hewna bi min a nîno. 4. *N.* Hembazek/i. Embazo/a sexte/ê, embazo/a ki heqîqî nîyo/ya. *Tr. Sahte arkadaş.* Do se bo ki? A embazekên o. Xwura mi ci ra çîyêndo vêşî jî nêpawitê. 5. *N.* Hembazek/i. Embazo/a xasek/i. Embazo ki kes ci ra hez keno. *Tr. İyi, hoş, güzel, sevimli arkadaş.* Embazekê mi jî do bi ma ya bêro. Eger o nêro qe beno ki ê bînîy jî nêrê.

embazey *Nm.* Embazîni, imbazey, imbazîni, hembazey, hembazîni, hevaley, hevalîni. Embaz bîyayeni, wesfê hembazan. *Tr. Arkadaşlık.* Embazeya înan, dosteyênda ravey a. Rew rewî nêxerpêna.

embazeya karî *Nm.* Hembazeya karî, embazeya xebatî, hembazeya xebatî. Embazeya ki kes karî/xebatî di keno. *Tr. İş arkadaşlığı.* Embazeya karî jî lazim a. Labelê hendê ê dostey nêbena.

embazeya nanî *Nm.* Embazeya nafetî, hembazeya nanî, embazeya werdî. Embazeya ki heqîqî nîya. *Tr. Yeme içme arkadaşlığı, ekmek, çıkar arkadaşlığı.* Embazeya nanî di embazey vêşî nêramena, rew qedêna.

embazeya ray *Nm.* Hembazeya rêwîni, hembazeya raywaney. Embazeya ki kes rayan di keno, kes rayşîyayîş di keno. *Tr. Yol arkadaşlığı.* Embazeya ray, bena sebebê embazeyda bîni.

embazeya xebatî *Nm. Bw.* Embazeya karî. Babet babet embazey esta: Embazeya karî, ê nanî, ê ray ûzn.

embazê karî *N.* Embazê xebatî, hembazê xebatî. Merdimo ki kes pîya kar keno, kes bi ci ya şino kar. Embazê rojida kesî ya tengi nîyo. *Tr. İş arkadaşı.* Dostan va: Ti yê çirê ê embazdê

xwu ra yarmetî nêwazenê? Mi va: Ez ey rind nêsilasnena. O embazê min ê karî yo. Çoşmeyê di heftey o ma yê pîya kar kenê.

embazê nanî *N.* Embazo ki bi kesî ya çereno, bi kesî huweno, bi kesî ya karê xwu vîneno, qandê nafetê xwu bi kesî ya geyreno. *Tr. Çıkar arkadaşı.* O merdim rojda tengi di mi heteki çinêbî. Dêmax kî embazê min ê nanî yo.

embazê ray *N.* Hemrêwî, hemray/i. Embazo ki kes pa ray şino, kes pa şino cayên. *Tr. Yol arkadaşı.* Embazê min ê ray noqra silasnaye vijîya. Ma pîya hettanî sûki qisey kerdîy.

embazkî *Nn.* Embazane/ê. *Tr. Arkadaşça, arkadaşane.* Kes do nê karî embazkî bikero, ê yê dişmenkî kenê. Na çitil kar kerden a ki?

embazkîyey *Nm.* Embazaney. Bi şikildê embazey a, bi rewşê embazey a. *Tr. Arkadaşça, arkadaşçasına.* Înan karêndo embazkîyey kerd ki werrekê hemini bi ci ame.

emberîyan/i *N.* Hemberîyan/i, cînar/i. Keso ki kîberê ci, berê ci winînê pêra, pêra nezdî di ronişenê, pê kenar a ronişenê yan jî bi keye ya maneno. *Tr. Komşu.* Emberîyanê ma rind o. Ze ki keye ra bo.

emberîyaney *Nm.* Hemberîyaney, cînarey. Hemberîyan bîyayeni, cînar bîyayeni. Bi keyan a pê qarşûya, pê kaleka, pê kişta, pêpey û pêdima ronişteni yan jî mendeni. *Tr. Komşuluk.* Emberîyaneya ci weş a. Ma kes ci ra nêtewayê.

emeg *T. Nn.* Kedi. Xebatê kesî yo ki ser ra xeylên wext û qewet ravêrdo, tey bol zehmet ancîyayo û bi ney a qezencên peyda bîyo. *Tr. Emek.* Maya ci soyîn emegê xwu ci rê kerd helal.

emegdan/i *N.* Kedkar/i, keddar/i. Kes/çîyo ki; emeg dayo çîyên, çîyên ser o zehmetên xerc kerdo. *Tr. Emekçi.* Merdimo emegdan bi mi ki o do nankor nêbo û...

emegdaney *Nm.* Kedkarey, keddarey. Çîyên ser o emeg xecr kerdeni, tey zehmetên werdeni. *Tr. Emek harcamak, alınteri dökmek.* Emegdaneya ci tenya do adinî di ci rê biercîyo.

emegdar/i 1. *N.* Keddar/i. Kes/çîyo ki; karên di, çîyên di wextên û zehmetên xerc kerdo, emegê xwu dayo bi ci. *Tr. Emekçi.* Merdimêndo emegdar o. Vîst û panc serrî yo ki o yo xebitêno. Labelê hewna ci rê menganê nêgirêdeyaya. 2. *Eko. N.* Kes/çîyo ki; bi kardê xwu ya, bi emegdê xwu ya, bi kedda xwu ya teqawûd kerdo, ci rê menganê girêdeyaya, deha karûgurwera bi menganê îzin giroto. *Tr. Emekli.* Menganêda emegdarandê ma rê zem ameyo.

emegdarane *Nn.* Keddarane, kedkarane. Ze ki emeg bido bi ci, ze ki tey emeg xerc kero, ze ki bi menganê ya kar ra abirîyo. *Tr. Emek verircesine, emek harcarcasına.* Xebat û merdimey di emegdarane bî. Hemini ra jî ravey bî.

emegdaraney *Nm.* Keddaraney, kedkaraney. Karûgurwe di, coy di bi şikildê emegî ya kar kerdeni, bi şikildê karî helalkerdiş a gurwîyayeni, zêdê keddaran kar kerdeni. *Tr. Emekli olurcasına, emek harcarcasına.* Cinêka minasibi bi emegdaraneya gurwîyê û kar ra abirîyê.

emegdarey 1. *Nm.* Keddarey, kedkarey. Emeg dayeni, emeg xerc kerdeni, wezîfeyên di kedi xerc kerdeni, tey zehmetêndo mihîm xerc kerdeni. *Tr. Emek harcamak.* Şima do emegdareyda ci rê qenê "berxwudar bi" bivatayê. 2. *Eko. Nm.* Keddarey. Kedi di teqawûd kerdeni, bi menganê ya îzin giroteni. *Tr. Emeklilik, emekli olmak.* Mêrdekî serrida emegdareyda xwu ya sifteyî di dinyayê xwu virna.

emegey *Nm.* Emeg dayeni, çîyên di wextên û zehmetên xerc kerdeni. *Tr. Emek harcamak/sarfetmek.* Emegeya ci do tinê nêşiro.

emel 1. *Tib. Nn.* Vîjikî, zikêşî. Vîjikî bîyayeni, zikêşî bîyayeni. *Tr. İshal, amel.* Nêweşê ma bîyo emel. 2. *Nn.* Yeqîn, qebûl. Pey yeqîn bîyayeni/kerdeni, qebûl kerdeni. *Tr. Güven, inanmak, emin olmak.* Eger ez ba, ez pey emel nêkena. Çunkî merdimêndo bêemel o. 3. *Er. Nn.* Kar, îş, xebat, şuxil, gurweyayeni, gurwe, wezîfe, fêl, fêhl. Kerdena kesî, fêlê kesan. *Tr. İş, fiil, davranış, eylem.* Mi emelêndo weş ser o nêdîyo. Labelê çi emelo xirab esto jî pa esto.

emelbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Vîjikîbîyaye/ê, zikêşîbîyaye/ê. Çî/keso ki emel gunayo piro, bîyo vîjikî/zikêşî, heşa gîyê ci bi şikildê aw a ameyo. *Tr. İshal, ishal olan.* Şima zanê şima do ê lajekê emelbîyayeyî sera berê? 2. *Nn.* Bawerbîyaye/ê, bawerîbîyaye/ê, yeqînbîyaye/ê. Çî/keso ki jew yan jî tayêni bi ci ya emel kerdo, bawer bîyê, pey bawerî bîya, ci rê qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşî qeneatên hasil bîyo. *Tr. İnanılan, güvenilen.* Merdimo emelbîyaye bi xwu ya jî emel keno. Çunkî tey emeley peyda bena.

emel bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Emelbîyayîş. Vîjikî bîyayeni, zikêşîya tepîya heşa gîyê ci bi şikildê aw a amîyayeni. Emel piroguneyayeni. *Tr. İshal olmak.* Wexto ki qeçekîy benê emel, derhal berê doktor û keye di jî bol bol awi yan jî çîyo awikin bidê bi ci. 2. *f. M.* Emelbîyayîş. Bawer/î bîyayeni, pey yeqîn bîyayeni. Karûgurwe û olayîyên di bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci rê qeneatên hasil bîyayeni, bawer kerdeni. *Tr. İnanılmak.* Xeyrê

Ellahî ki nê kardê to di emel bî. Eger emel nêbîyayê, ma do hewna xeylên hêle serf kerdayê. Nê çîyandê winasînan jî emel nêbo, kes teweno.

emele/ê *Er. N.* Karbidest/i, karker/i, karger/i, mişag/i, pale/ê. Merdimo ki bi dest û doşîyan a gurweyêno. *Tr. İşçi, amele.* Emele do jî, kardan do jî heqî heq kero.

emele bîyayeni *f. M.* Emelebîyayîş. Karbidest bîyayeni, karker bîyayeni, mişag/i bîyayeni, pale bîyayeni. *Tr. İşçi olmak.* Emele bîyayeni jî tebayên o. Ya ki kes nêşo emel bo jî?

emelet *Er. Tib. Nn. Bw.* Emelîyat. Eger emelet kerê, bi mi ki do newedera kul vejo. Tew melûnê!

emeletbîyaye/ê *Er. Tib. N.* Emelîyatbîyaye/ê, operasyonbîyaye/ê, emeletin/i, emelîyatin/i. Kes/çîyo ki; bi destdê doktorên a, bi destdê opiratorên a cayêndê gandê ci ci ra cibîyayo, kardî erzîyaya bi ci, bi kardîyerda emeletî ya ser o muameleyên virazîyayo, leteyêndê gandê ci ci ra gêrîyayo, ci ra kulên vijîyayo. *Tr. Ameliyatlı.* Merdimo emeletbîyaye do ca di aresneyê xwu bigîro ki weş bo.

emelet bîyayeni *Er. Tib. f. M.* Emeletbîyayîş. Emeletey, emelîyatey. Emelîyat bîyayeni, operasyon ravîyardeni. Bi destdê doktorên a, bi destdê operatorên a gandê kesî ser o muameleyên virazîyayeni, cayêndê kesî cibîyayeni, ci ra kulên vijîyayeni, ci ra parçeyên gêrîyayeni ûzn. *Tr. Ameliyat olmak.* Mêrdek bîbî emelet. Qayîl bî qewma ci şiro persê ci bikero.

emeletey *Er. Tib. Nm.* Operasyon bîyayeni, muameleyê emelîyatî, emelet bîyayeni, emelet kerdeni ûzn. *Tr. Ameliyat işlemleri, ameliyat olmak, ameliyat yapmak vs.* Emeleteya ci gengazi nêbî. Labelê ey emeleteya xwu tim jî xwu rê kerdi gireyên.

emeletin/i *Er. Tib. N.* Kes/çîyo ki; kardî erzîyaya bi ci û bîyo emelet; bi destdê doktor/operatorên a cayêndê ci kardî erzîyaya bi ci û bîyo emelet. *Tr. Operasyonlu, ameliyatlı.* Vanê destê ci yo emeletin fina do emelet bo. Çunkî kulî eşto canakîdê ci.

emeletkerde/ê *Er. Tib. N.* Emeletin/i, emelîyatin/i, operasyonravîyarde/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê doktorên a, bi destdê operatorên a bi kardîyerda emeletî ya gandê ci ser o muameleyên virazîyayo, gandê ci ra leteyên cibîyayo yan jî kulên gêrîyayo. *Tr. Ameliyatlı, operasyon geçiren.* Destê ci yo emeletkerde do pansuman bo ki weş bo.

emelet kerdeni *Er. Tib. f. M.* Emeletkerdiş. Emeletey, emelîyatey. Emelîyat/operasyon kerdeni, operasyon ra ravîyarnayeni. Bi kardîda emeletî ya ganên ser o muamele kerdeni, ci ra parçe giroteni, mîyan ra kulên cikerdeni, kardî ci eteni. *Tr. Ameliyat/operasyon yapmak.* Doktorî nêweşê ma emelet kerdo. Labelê hewna xayîs o, nêameyo a xwu.

emeletxane *Er. Tib. Nn.* Emelîyatxane. Cayê emeletî, cayê emelîyatî. Nêweşxaneyên di cayo ki doktorîy, operatorîy tey nêweşan emelet kenê. *Tr. Ameliyathane.* Wahîrê nêweşî emeletxaneyî vero pêro tellîyan ser o bîy, raya qedîyayîşdê emeletî pawitê.

emeley *Nm.* Bawerey, bawerîyey. Emel/bawerî bîyayeni, wesfê emelî. *Tr. İş sıfatı, muameliye, güvenme, inanma.* Wa emeley aja di bo, eger emeleya mi pey nêro, ez ci heti nêşina.

emeleya ercani *Nm.* Karbidesteya ercani, karkereya ercani. Karkereya ki vayeya ci ercan a, qîmetê ci çinî yo. *Tr. Ucuz işçilik.* Emeleya ercani, roj bêro ki do wedarîyo.

emelê axreti *Nn. Bw.* Emelo uxrewî. Kaşka emelê ci yê axreti bol bîyayê.

emelîyat *Er. Tib. Nn.* Emelet, operasyon. Gandê însanan ser o muamele viraşteni. Cayêndê nêweşî bi cikerden a ser o xebat kerdeni, cayêndê ci ci ra veteni. Bi kardîyan a, bi meqesan a ganê nêweşan dirnayen û qando ki weş bo, ser o xebat kerdeni. *Tr. Operasyon, ameliyat.* Doktoran va, geregê emelîyatî çinî yo.

emelkerde/ê *N.* Yeqînkerde/ê, bawerkerde/ê, bawerîkerde/ê, înankerde/ê, emeleyamîyaye/ê, emeleybîyaye/ê. *Tr. İnanılan, itimat edilen, güvenilen.* Çîyo emelkerde do ma rê çiçî bido qezenckerdiş?

emel kerdeni *f. M.* Emelkerdiş. Qebûl kerdeni, bawer/î kerdeni, yeqîn kerdeni. Înaneya ci amîyayeni, vatenanê ci qebûl kerdeni, e vateni. *Tr. İnanmak, güvenmek, itimat etmek, inandırıcı gelmek.* Ez pey emel kena. Labelê ez zana ki bol merdim pey emel nêkeno.

emelo ercan *Nn.* Îbadeto bêqîmet. Îbadeto ki qandê rîzadê qulî, qandê maldê dinyay, qandê malûmilkî, qandê dirîyey bîyo. *Tr. Ucuz amel, ucuz ibadet. Allah rızası için olmayan, dünya ve riya için yapılan işler, ameller, ibadetler.* Adinî di, emelo ercan do kesan rî ro deyo.

emelo salîh *Nn.* Emelo rind, emelo ercîyaye, karo ercîyaye, kar û gurweyê rindîy. Kar û gurweyê ki ecibênê, emelo ki însanan rê binafîn o. Emelo ki sirf qandê rayda Ellahî bîyo. *Tr. Salih amel, amel-i salih.* Kesî emelê salîhî rê xirab nêvato. Hema ti çîyo weş û binaf biki.

emelo uxrewî *Nn.* Emelê axreti. Kar û gurweyo ki qandê axreti, qandê Ellahî beno. *Tr. Uhrevi amel, ahiretle ilgili amel.* Emelê şima o uxrewî di adinî di şima rê vinderîyo.

emelo xirab *Nn.* Karûgurwe û îbadeto ki tey xirabey esta, tey ercîyayeni çinî ya, tey zirar esto, xeyr çinî yo. *Tr. Hayırlı olmayan iş. İçinde yarar olmayan, beğenilenmeyen iş veya her tür muamele.* Emeldê xirabî dim mekewê. Eger şima ra yeno, emelo rind bikerê.

emelpeyameyaye/ê *N.* Peybawerîbîyaye/ê. Çî/keso ki kes pey emel keno ki o do posena kesî bîyaro ca, do bikero, do ci ra bêro, destbera ci esta ûzn. *Tr. İnanılan, güvenilen, emin olunan.* Înşaallah û rehman o merdimo emelpeyameyaye do emeleya ma tinê nêbero.

emel peyameyayeni *f. M.* Emelpeyameyayîş. Pey emel ameyayeni. Emeleya kesî pey ameyayeni, pey emel kerdeni, bi ci ya emel/bawerî bîyayeni. *Tr. Güvenmek, güvenilmek.* Emelê mi pey yeno. Ez emel kena ki o do ê wezîfeyî bîyaro ca.

emelpirodaye/ê *Tib. N. Bw.* Emelpirogunaye/ê. Merdimo emelpirodaye do nêvindero, şiro nêweşxane rafineyo.

emel pirodayeni *Tib. f. M.* Emelpirodayîş. *Bw.* Emel pirogunayeni. Emelî da piro tepîya înan berey berey berd nêweşxane. Labelê kar karî ra ravêrd bî.

emelpirogunaye/ê *Tib. N.* Emelcirodaye/ê, emelpirodaye/ê, emelbîyaye/ê, vijikîbîyaye/ê, vîjikbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vîjiki gunaya piro, bîyo emel. *Tr. İshal/amel olan.* Kes do bol bol awi bido qeçdê emelpirogunayeyî ki mezgdê ci ser o zirar peyda nêbo.

emel pirogunayeni *Tib. f. M.* Emelpirogunayîş. Emel ci ro dayeni, emel bîyayeni, vîjiki/î bîyayeni, viriki/î bîyayeni. *Tr. Amel/ishal olmak.* Emel guna bî piro. Cora helîya bî, tey nekmeyên nêmend bî. Doktorî va, şima do bol bol awi bidê bi ci.

emelrind/i *N.* Emelweş/i, emelbaş/i. Çî/keso ki emelê ci, îbadetê ci, xeyr û hesenatê ci, karûbarê ci rind o, weş o, baş o, ercên o. *Tr. İşi, eylemi, ibadeti, uğraşısı iyi olan, beğenilen, geçerli olan, yarayan.* Merdimo emelrind kesî jî keno rind. Kes do pa hembazey bikero.

emelrindey *Nm.* Emelweşey, emelbaşey. Emelê ci, karûgurweyê ci, îbadetê ci, rind/hewl bîyayeni, ercîyayeni, ridîyayeni. *Tr. İşi, uğraşısı, ibadeti, eylemi, yaptıkları iyi olan, yarayan veya yarayışlı işler yapan.* Emelrindey ser o bo û giraney tey di bo û raqîwer nêbo û! Deha çiçî bo!

emelşîyaye/ê *Tib. N.* Vîjikîbîyaye/ê, emelbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nêweşînênda mîkrobî ra emel bîyo, emel gunayo piro, bîyo vîjikî/îshal, heşa gîyê xwu bi şikildê aw a kerdo. *Tr. İshal, ishal olan.* Qeço emelşîyaye tersena ki, nê emelbîyayîşî tepîya gêj bo.

emel şîyayeni *Tib. f. M.* Emelşîyayîş. Emel bîyayeni, emel pirogunayeni, vîjikî bîyayeni/pirogunayeni. Heşa zêdê aw a gî kerdeni, teber vijîyayeni, îshal bîyayeni. *Tr. İshal olmak.* Eger emelê ci nêşîyayê, înan nêweşxane nêberdê. Senîn ki emel şî, înan rapekna û berd nêweşxane. Çunkî emelşîyayîş qeçekan kişeno yan jî keno nîmmerdim.

emelxirab/i *N.* Kes/çîyo ki; emelê ci, karê ci, çîyo ki kerdo, kar û gurwe û fêlê ci, îbadetê ci, xeyr û hesenatê ci xirab o, rind/weş nîyo. *Tr. İş, davranış, ibadet, amelleri ve eylemleri kötü olan.* Eger şima qedê xwu nêbenê, bi emelxirabî ya hembazey mekerê. Çunkî o do şima ray ser ra vejo. Labelê ki şima şenê qedê xwu û ey bê jî, bi ci ya hembazey bikerê ki şima ey rayda raşti ser finê.

emelxirabey *Nm.* Emelê ci xirab bîyayeni, kar û gurwe û fêl û kerdenan di xirab bîyayeni. Îbadetê ci, xeyr û hesenatê ci xirab bîyayeni, wesfê emelxiraban ser o/tey bîyayeni. *Tr. Amellerinde, ibadetlerinde, işlerinde, fiillerinde ve davranışlarında kötü olmak.* Eger wina emelxirabeyda xwu di bikudêno, kes jî pa nêmaneno. Pêro do jî ci ra bianci yê.

emeroza *Teks. Nn.* Qumaşêndo demserrane yo ki, bolkî ci ra çina û panceyê cinîyan virazênê, zêdê carsî yo. *Tr. Mevsimlik elbiselik olarak kullanılan ve çoğunlukla kadınlara has ve alt elbise yapımında kullanılır.* Cinêkeri xwu rê emerozay ra pancey viraştîy.

emey *Nm.* Emi bîyayeni, waya pî/pêrî bîyayeni. *Tr. Halalık.* Emeya ci mezbût a, pîzeveş a, rehma pîzedê ci bol a.

emê *Nm.* Veyndayîşê em o. Jû fini herûnda emi di jî vajêno. Waya pêrdê kesî, veyndayîşê warda pêrdê kesî. *Tr. Halaya sesleniş kelimesi, hala yerinde de kullanılır.* Emê ti ya sera şina? Meşorî, ti ma rê lazim a.

emi 1. *Nm.* Emîna. Şeklê "Emîna" o kilmane. *Tr. Kısaca Emine.* Em Ema Ema Mîran/Engûra rezdê Hîran/Werdena kalûpîran... 2. *Nm.* Waya pêrî, waya pêrdê kesî. *Tr. Hala, bibi.* Emi, nîmpî hesibêna.

emin/i *N.* Rim/i, neha. Wexto ki kes keno çîyên vajo, labelê o çî kesî vîrî nîno. A na vajeki herûnda ê çî di, kesî fekî di vajêna. *Kur. Ew. Tr. Şey.* Ehmed: Hele ê eminê xwu bidi bi mi. Elî: Çiçîyê xwu? Ehmed: Lo Ellah xeyr! Ê eminî ho! (Nêşeno bîyaro xwu vîrî, vano emin.)

emir 1. *Er. Nn.* Gûn, dûm. Zemano ki coyayenda kesî ser ra ravêreno. Zemano ki heyatkerdişdê kesî ser ra şino. *Tr. ömür.* Eger emir kesî dest di bo, kes qayîl nîyo bimiro. Halbûkî kes do bimiro ki, ca ê bînan rê jî abîyo. 2. *Er. Nn.* Vatena ser okî ya ki miheqeq do bibo. Qisaya ki merdimdê corî ra qandê kerdeni yena merdimdê cêrî. *Tr. Emir.* Eger emrêndê ci nêbîyayê, mi bixwu nêkerdê. Çunkî tawsîyeyê ey mi bixwu rê bêqîmet ê.

emirber/i 1. *N.* O/çîyo ki kîberî vero, kîberî paweno, winîno xizimkareyda keyan, xizimkarê verdê keyan o. *Tr. Kapı bekçisi, kapıcı, kapı sorumlusu.* Cinêkeri qatdê desî ra sela xwu verdê, emirberî giroti û şî ci rê fekî û bostanî ard. 2. *N.* Esker/i. Xizimkarê/a mîran. O/çîyo ki emran beno û ano, emranê qomutanan vero yo, xizimkareya mîran keno. *Tr. Emir eri.* Mîrî veynda emirberî. Ame ci heteki, lingîy nay pêvera, dest eşt çaredê xwu û silami dê mîrdê xwu û va: Ez emirdê to rê amadêya mîrê mi! 3. *N.* O/çîyo ki emrî bin do, xizimkareyên do. *Tr. Emir altında olan, bir hizmetle görevli olan.* Emirberên o. Ti nêşenê ci ra çîyên bipawê ki? Ti tîya di mêrdekî ser o neheq ê.

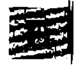
emirberane *Nn.* Emirberane bîyayeni. Zêdê emirberana bîyayeni, zêdê xizimkaran bîyayeni, ze ki emrên bin di bo. *Tr. Emirber gibi, bir hizmertçi veya nefer gibi.* Ez tim jî emirberane ci het di bîya.

emirberaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêlî di zêdê emirberî bîyayeni, bi emirberan mendeni. *Tr. Emirberler gibi olmak.* Ez emirberaneyda ci di nêkewta.

emirberey 1. *Nn.* Xizimkareya keyan û kîberan. Kîberî vero bîyayeni. Kes/çîyo ki; kîberandê şarî vero karê xizimkarey keno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kapı bekçiliği, kapıcılık.* Emirberey ra xwu rê rizqê keyedê xwu vejeno. Se kero ki? 2. *Nm.* Emirdê jewerî di bîyayeni, xizimkareyda jûy di bîyayeni. *Tr. Birinin emrinde, hizmetinde olmak.* Emirberey a. Mecbûr o, nêşeno ki nêkero. O yo ûja ra rizqê qeçekandê xwu vejeno. 3. *Nm.* Xizmetî bin di bîyayeni. *Tr. Birinin hizmetinde olmak.* Emirberey di kes do karanê xwu weş bikero û karê xwu helal kero.

emirdar/i *N.* Amîr/i. O/çîyo ki emir dano. *Tr. Amir. Emir veren.* Emirdarî, emirberî rê emrên da ki, mi va beno ki emirber do pa înciraxî bo.

emirdarey *Nn.* Emir dayeni. Wahîrê/a emrî bîyayeni. Kes/çîyo ki; emir dano, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Emir vermek, amirlik.* Emirdarey di bi zehmetên a pîya rehmetên jî esto.

emirderg/i *N.* Gûnderg/i, dûmderg/i. Kes/çîyo ki; emre ci derg ramito, emrê ci bol ramito, gûnêndo zaf ramito. *Tr. Uzun ömürlü.* Hz. Adem merdimêndo emirderg bî. Vanê 950 serrîy gûn kerdo. Tayên jî vanê no, emrê ometda ci bîyo.

emirdergey *Nm.* Gûndergey, dûmdergey. Gûn/emrê ci derg bîyayeni, emrêndo derg ramiteni, serrê ci bol bîyayeni. *Tr. Uzun ömürlülük.* Va vatê: Emirdergeyda xwu ra tamên nêdî bî. Tim veyşan bî, tim karkerey û şuwanîna şarî kerdi bî.

emirey *Nm.* Dûmey, gûney. Dûm/gûn bîyayeni, emîr bîyayeni, wesfê emrî. *Tr. Ömür olmak, ömür sıfatı.* Emrey çîyênda senîn a?

emirkilm/i *N.* Gûnkilm/i, dûmkilm/i. Kes/çîyo ki; tayên coyayo, emrê ci tayên ramito, tayên emir kerdo. *Tr. Kısa ömürlü.* Bi mi ki mabeyndê kesê emirdergî û emirkilmî di hend ferq çinî yo. Çunkî hurna jî vanê ma dinya ra çîyên fehm nêkerd.

emirkilmey *Nm.* Gûnkilmey, dûmkilmey. Gûnê ci kilm bîyayeni, emrê ci kilm bîyayeni, serrê ci tayên bîyayeni. *Tr. Kısa ömürlülük.* Filan kesî emirdergey ra xwu ra tamên nêdî, bêvan kesî jî emirkilmeyda xwu ra hergi tamê dinyay dî.

emirkur/i 1. *N.* Gûnkur/i, dûmkur/i. Kes/çîyo ki; emrî kur keno, keno kilm, emrî birneno, emrî kemêneno. *Tr. Ömrü kısaltan.* Emirkurê nê zemanî yo tewr o ravey, bi mi ki stres o. 2. *N.* Zewtên a ze ki vajê, "ti bê, boka emrê to kur bo, kilm bo, ti vêşî emir nêkerê." *Tr. Bir beddua olup ömrü kısalası anlamlarına gelmektedir.* Emirkur! To xwu şaş kerdo? Ma kes zirar dano mar û pêrî?

emirkurey *Nm.* Gûnkurey, dûmkurey. Emrê ci kur bîyayeni, emrî kur kerdeni, sebebê kilmbîyayîşdê emrî bîyayeni, kilmeyda emrî/gûnî di sebebên bîyayeni. *Tr. Kısa ömürlülük, kısa ömür sebebi olmak.* Emirkureyda stresî dişubheçinî yo.

emîn/i *Er. N.* O/çîyo ki kes pey emeley keno, emeleya kesî pey bena, raşt o, ci ra zûri nêvijêna, xayîney û bêbextey nêkeno. *Tr. Emin, güvenilir.* Verê pêxembereyda ci jî wesfê Hz. Muhemmedî

(sew) emîn bî. Qethan kesî ne ci fekî ra zûrên aşnawiti bî û ne jî ci destî ra bêbexteyên dî bî.

Emîna *Nm.* Nameyêndê keynan o ki bi hurmetdê namedê marda Hz. Muhemmedî (sew) ya neyêno keynana. A kesa ki bawereya kesî pey yena, zûr û bêbextey tey çinî ya. *Tr. 'Emine' bir kız adı.* Emîna Ereban di bi şikildê Amîna ya û Tirkan û Kirdasan di jî bi şikildê Emîne ya vajêna.

emîn *Nn.* Namêndê lajekan o. *Tr. Bir erkek adı.* Emînê ma emîn o, ne kesî ci ra zûrên, ne jî bêbexteyên dîya. Bi nê mane ya nameyê keynekan jî Emîna ya.

emîrane *Nn.* Emrane, emirkî. Zêdê emirkerdişî ya, ze ki emir kero, bi şikildê emirkerdişî ya, bi emirkerdişî mendeni. *Tr. Emredercesine.* Ti nêşenê emîrane ci rê vajê. Çunkî ti ey ser o nîyê.

emîraney *Nm.* Emraney, emirkîyey. Emîrane bîyayeni, bi şikildê emîrkerdişî bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêlî di zêdê emirdayîşî ya bîyayeni. *Tr. Emreder bir şekilde olmak.* A ya kena a emîraneyda ci rê maneyên bivîno.

emîza *Nn.* Emza. Lajê emi. Wayzayê pêrdê kesî. *Tr. Halayoğlu.* Emîzayê mi do bêro, ma do şirê kê dezadê mi.

emîzayey *Nm.* Emzayey. Emîza bîyayeni, emza bîyayeni. Lajê emi bîyayeni. *Tr. Hala oğlu olmak.* Nezdîyeya ci, emîzayeyda ci ra yena.

emkeyna *Nm.* Keyna emi. Wayzaya pêrî. Keynaya warda pêrdê kesî. *Tr. Hala kızı.* Mareyê emkeynerda ci ci rê kewno. Qey o yo jî cora ci ra wazeno.

emlak *Er. Nb. Nn.* Milkîy. Çîyo ki zêdê arsa, pagi, erd, ban, keye û baxçeyana nêkirêşêno û kes şeno binaco milkeyda xwu ser. *Tr. Emlak.* Emserr emlako weş pere keno.

emlakdar/i *N.* Emlakkar/i. O/çîyo ki emlakî roşeno, karanê emlakî keno; pagîy, banîy, arsay, baxîçey, erdîy ûzn. çîyanê nêkirêşîyayan roşeno. *Tr. Emlakçı.* Mi emlakdar girot û berd pagi ser. Labelê înan nêdê mi.

emlakdarey *Nm.* Emlakkarey. Karê emlakdarî. Banîy, pagîy, baxîçey, rezîy, erdîy ûzn. çîyanê nêkirêşîyayan roteni. Kar û meslegê emlakdaran. *Tr. Emlakçılık.* Emlakdarey di kar jî bol o, qezenc jî.

emlîyet 1. *Er. Nn.* Selametey, ganselametey. Na vajeki, Erebî di *"Emnîyet"*î ra xeripîyaya. *Tr. Emniyet, güvenlik.* Mi va, tîya di emlîyetê ma çinî yo, înan bi ma ya emel nêkerd. Şarî da ma ro. 2. *Ss. Er. Nn.* Leteyê tifinger o ki wexto ki kes keno kilît/gîno, ganselameteya kesî yena ca. *Tr. Silahlarda emniyet mekanizması.* Sereskerê ci, ci rê va: Eger to emlîyetê ci biantayê, do nêneyayê pa.

emro derg *Nn.* Gûno derg, dûmo derg. Emro ki bol/derg ramito. *Tr. Uzun ömür.* Eger weş nêbo, se kerî pey bi emirdê dergî ya? Fini bena emro derg, neb'xêr a.

emro kilm *Nn.* Gûno kilm, dûmo kilm. Emro ki kilm/tayen ramito. *Tr. Kısa ömür.* Bi mi ki şeştî-hewtay serri emrêndo kilm o.

emro weş *Nn.* Gûno weş, dûmo weş, emro rind, emro hewl. Emro ki kesî ci ra tamên dîyo, bi xeyr û hesenatî ya ravêrdo, kesî tey belaûbêterîy û çekû û mûsîbetîy nêdîyê, tey neçarey û feqîrey û rezîleya dinyay nêbîya, pa kêfo weş bîyo. *Tr. İyi, hayırlı, hoş, keyifli, sıkıntısı az, bela, musibet vb. durumları olmayan güzel hayat.* Wa emrêndê kesî yo weş bibo, wa qe derg nêbo. Heme çî rehma Ellahî ya.

emro xeyr *Nn.* Emro bixeyr, dûmo bixeyr, dûmo xeyr, gûno bixeyr. Gûno ki tey xeyr bîyo, tey nebixeyrey çinî ya, tey xeyr û hesenat esto, tey rindey û hewlîney û kêfweşey û şa bîyayen û tamweşey esta. Emro ki bi xeyrî ya ravêrdo. Tersê ci, emro xirab o. *Tr. Hayırlı, iyi, güzel, hoş, iyiliklerle geçen ömür, zaman, hayat vs.* Emro xeyr, emro kilm, emro derg. Bi mi ki nînan mîyan di bolkî emro xeyr rind o.

emro xirab *Nn.* Gûno xirab, dûmo xirab. Emro ki tey xeyr û hesanet çinî yo. Emr/gûno ki weş nêravêrdo, xirab ravêrdo. Gûno ki, tey çekû û çekûdarey û zehmet û cefa û cefakeşey bîya, rew rewî weş nêşîyo, ezabî mîyan di ravêrdo. *Tr. Kötü ömür. Zahmetli ve sıkıntılı geçen ömür, zaman, hayat vs.* Cinêki emrêndê xirabî bin di bî. Ser o çekû û çîle û zehmet û baro giran est bî. dinya di tamên nêdî.

emserr *Nn.* Na serri, serra haziri. Na serra ki ma yê tede/tey, na serra ki ma yê mîyan di. *Kur. Îsal/evsal. Tr. Bu sene/yıl.* Emserr zimistan beno ki jî çetin bo. Ma jî hadireya zimistandê çetini nêkerda. Ma do emserr se kerê û çi weli xwu (sere) ro kerê!

emserr pede *H.* Emserr tim, emserr seranîda ci ra hettanî peynîda ci. *Tr. Bu yıl boyunca.* Ez emserr pede pawokê şima bîya, şima nêamey. Şima yê kenê serna bêrê?

emserr ver ra *V. N.* Vatişên o ki peyanîya serra kehani di qandê sernakî vajêno. *Tr. Eskiyen yılın sonunda gelecek yıl anlamındadır. Bu yıldan itibaren.* Mersela, Xelîl Yarbesê ma do emserr ver ra şiro lîsa. (Serra wendişî ya em-

serrî ya kena biqedîyo, hewna serra wendişî ya newê jî nêameya.)[1]

emşo *Nn.* Emşew, na şewi. Na şewa ki ma yê tede. *Kur. Îşev. Tr. Bu gece.* Ma do emşo şîraneyê ci bûrê.

emşoya tepîya *Nn.* Dimayê emşoy, dimayê na şewi. Eger na şewi nêhesibnê, ê şewî bînîy pêro. Şewa ki ya kes do tey yan jî keso ki keno mîyan kewo, na şewa dima. *Tr. Bu akşamdan gayri, bu akşamdan sonra, bu akşam dışında, bu akşamdan itibaren.* Ma do meşoya tepîya dersa xwu dersxane di bikerê.

en 1. *Nn.* Bi ziwandê qeçekan a heşa gî. *Tr. Kaka.* May va, delalê mi, to en kerd? 2. *P.* Tewr. Çîyo ki yan zaîfey di yan jî metîney di tewr o vernî do. *Tr. En, sıfatlarda ileri veya geri uçlarda olmak.* En werdîyê ma, o bî. Cora ma o rişt awi.

ena 1. *H.* Ney ra, neya tepîya, cora ûzn. *Tr. Bundan dolayı, bundan ötürü, bundan gayri.* Mi do bikerdayê, madamo ki to na qisa vata, ena ez ey nêkena. 2. *H.* Hina, winî, hinî, wina. *Tr. Böyle, şöyle.* Kaşka înan ena nêkerdayê. 3. *H.* No, na. *Tr. Bu.* Ena merdimi do jî bi ma ya bêro. Eki a nêro, ez jî nîna.

enbîya 1. *Er. Nb.* Dimilî di nebîy. Bolek/zafamorê vajekda "nebî" yo. Pêxemberê ki ci rê kitabîy nêameyê. *Tr. Enbiya, nebiler.* 2. *N.* Pêxember. *Tr. Nebiler, peygamberler.* Nebîyo zîşan Hz. Muhemmed (sew), pêxemberê erdûazmînî yo.

enc 1. *Nn.* Derz, şel, şelal, deştenî. Şeklê deştenî, deştenî di hergi kêli bi ci eşteni. *Tr. Dikiş.* Encê ê terzî weş o. Labelê o yo vay virazeno. 2. *Nn.* Kêli, derz. Hergi kêla ki deştenî di erzêna çinayan û çîyandê deştenî. *Tr. İlmek.* Encê/a ci weş ameyo/amêya.

enci *Nm. Bw.* Kêli. Terzî, hergi enca xwu, bi peymitenên a erzeno bi ci. Cora çinayê ci vay o.

encillewr *Nk. Zîr. Nn.* İncillewr, dara encîlan. Dara ki pa encîlîy benê. *Kur. Dara hêjîran. Tr. İncir ağacı.* Encillewrîy bi şikildê gov/govilî ya benê.

encillewro lomp *Nk. Nn.* İncillewro lomp. Babetên encillewr o ki perrê ci hera yê, encîlê ci jî sîya û gird ê. *Tr. Yaprakları genişçe, incirleri de siyah ve iri olan bir çeşit incir ağacı.* Eger encillewrêndê şima o lomp jî bibîyayê, şima do jî zêdê ma encîlê sîyay û sipey biwerdayê.

encillewro zûraî *Nk. Nm.* İncillewro zûraî. Encillewro ki encîlîy nêtepşeno, pa encîlîy nêbenê. *Tr. Yabani incir ağacı.* Bi encillewrdê zûraî ya encîlîy nêbenê, bibê jî bîyayey nêbenê û hema kewnê. Qandê bîyayenda encîlandê encillewrdê zûraî gereg ki kes înan perpûn kero.

encîlê balmey *Nb.* Encîlê balmekerdey, încîlê balmey, încîlê balmekerdey. Encîlê ki naylonan mîyan di germ deyayo piro û bîyê ze mîr. Nê encîlîy xas ê, encîlê tewr ê weş û rind ê. Babetên encîlê wişkkerdey ê. *Tr. Özel bir yöntemle ısıtılmak suretiyle hazırlanan bir çeşit kuru incir.* Nîyaja mi, ma rê encîlê balmey ronay, ma bi kakildê gozan a mirdîya xwu werdîy.

encîlê morîy *Nk. Nb.* Moreki, morekîy. Babetên encîlê ki renga ci mor a, kuhoyî di jî, wişkey di jî tamweş ê, renga ci jî hem kuhoyî di hem jî wişkey di mor ê. *Tr. Mor incir.* Encîlê morîy berey benê, tamweş ê.

encîlê sipey *Nk. Nb.* Sipeki. (Bolekê ci "sipekîy" ê.) Babetên encîl ê ki wexto ki hewna bi dar a yê, kuho yê. Labelê ki wexto ki benê wişkîy jî benê sipey. *Tr. Beyaz incir.* Encîlê sipey, tamweş ê û rew benê.

encîlê sîyay *Nk. Nb.* Babetên encîl ê ki kuhoyî di tamweş ê. Labelê wişkey di hend nîyê. Cora kes nînan wişk nêkeno, tezeyey di weno. Wexto ki kenê wişk, benê ze pişkulîy, qermiçênê. *Tr. Kara/siyah incir.* Encîlandê sîyayan ra ci rê bol birişi. Çunkî ci ra bol hez keno.

encîlê wişkîy *Nb.* Encîlê ki tezeyeya tepîya qandê zimistanî bîyê (kerdê) wişkîy. *Tr. Kuru incir.* Nê rojana apê mi înan dewi di encîlîy kerdîy wişkîy.

encîlê zerdîy *Nk. Nb.* Zerdeki. Babetên encîl ê ki renga ci sipe ra bolêrî zerdanê asena. Kuhoyî di bol weş ê. Labelê ki wexto ki kenê wişk, hend jî tamweşîy nîyê. Cora kes hend nînan wişk nêkeno, tezeyey di werênê. *Tr. Sarı incir.* Encîlê zerdîy, zerdek asenê.

encîli *Nk. Zîr. Nk. Nm.* İncîli. Fekîyên a ki di darda encillewro bena. *Kur.* "*Hêjîr. Tr. İncir.* Çend babetîy encîlîy: 1. Encîlê sipey (sipê.) 2. Encîlê zerdekîy (zerdeki.) 3. Encîlê morekîy (moreki.) 4. Encîlê sîyay (sîyaki.) Babetê nê encîlan, encillewrdê ci ra jî şînasêno. Çîyekên: "Kilawa tûtî, pirê nûtîy." (Encîl a.)

encîlî *N.* İncîlî, berrîl. Şamîya bêroni, çîyê werdî yo bêrûwen, tey ron çinêbîyayeni yan jî tey ze ki ron çinêbo. *Tr. Yağsız yemek, yağsız yiyecek.* Mêrdek bi parêz o, şamîya ci do encîlî bo.

encîlîyane *Nn.* İncîlîyane, incîlîkî, bêronane, bêronkî. Zêdê encîlî, ze ki encîlî/bêron bo,

---

1 No vatişêndo xusûsî yo, babetnakî cayan di nêvajêno. Mesela ewro ver ra, nika ver ra, vizêr ver ra, par ver ra, setterna ver ra, seserrna ver ra ûzn. nînan babetnakîdê nê vatişî çinî yo.

şeklê ci bi şamîyandê bêronan mendeni. *Tr. Yağsızca, yağsız bir şekilde.* Şima soyîn a şamî encîlîyane werdi!

encîlîyaney *Nm.* Încîlîyaney, incîlîkîyey, encîlîkîyey. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê encîlîyane ya bîyayeni, bi înan mendeni, bi înan a robere amîyayeni. *Tr. Yağsız bir şekilde.* Ti yê kenê encîlîyaneyda ci rê çi qulpîy bivînê?

encîlîyaye/ê *Zv. N.* Încîlîyaye/ê. Kes/çîyo ki; payandê kesên bin di mendo û henciqîyayo, bîyo zêdê encîla. *Tr. Paymal edilen.* Qey hewna o keso encîlîyaye, zano vengê xwu jî bikero!

encîlîyayeni *Zv. f. M.* Encîlîyayîş. Încîlîyayeni. Bi paybîyayîşî ya zêdê encîlêna nermbîyayîş û henciqîyayîş. *Tr. Ezilmek veya paymal olmak.* Ti do îspatey a ro ji biencîlîyayê. Encîlîyayeni jî çîyênda xirab a.

encîlîyey *Nm.* Încîlîyey, berrîley, berrîlîyey, bêroney. Şamî û werdan di ron çinêbîyayeni yan jî bêron asayeni. *Tr. Yağsızlık. Yemeklerin yağsız olması.* Lajekî encîlîyeyda ci ra nêşa ci ra loxmeyên nan bûro.

encîl kerdeni *Zv. f. M.* Encîlkerdiş. Ki ez bêrî, îspatey ez do to aja di encîl kerî bierzî kuwarî mîyan ha!

encîlnaye/ê *N.* Încîlnaye/ê, pelixîyaye/ê, pelixnaye/ê, encîlkerde/ê, încîlkerde/ê. Çî/keso ki zêdê encîlên pay bîyo, awa ci vijîyaya, pelixîyayo. *Tr. Ezilen, paymal edilen.* Mi va beno ki o merdimo encîlnaye do ar bikero, labelê ki nêkerd.

encîlnayeni *f. M.* Encîlnayîş. Încîlnayeni, pelixnayeni. Encîl kerdeni, încîl kerdeni. Zêdê encîlên pay kerdeni, zêdê encîlên pelixnayeni, zêdê encîlên awa ci veteni. *Tr. Ezmek, paymal etmek.* Mêrdekî ci rê va, eger ki ez to resa, ez do biencîlna. Ez a ki qiseyê salmey meki!

encûr *Nk. Nn.* Sebzeyêndê bostanî yo ki şeklê ci zêdê xeyarî yo. Labelê no deha bol beno derg û barî. Encûr bolkî çewt şino, xet xetî yo, xeyar deha dûz û kilm û pêdi jewane o. *Tr. Acur.* Dêr û kaya encûroy jî esta.

encûro *Ky. Nn.* Kayênda keynan a ki bi di taximan a kay bena.

encûro kaykerdeni *f. M.* Encûrokaykerdiş. *Bw.* Encûro. Encûro senîn kay beno? Qeçkînda mi di, ma temaşeyê kayda encûroy kerdê, keynan pê antena çinayê pê pêser o dirnayê.

endam *Nn.* Bejni. Asayîşê bejnûbalda însanan. *Tr. Boy, endam.* Ez winîyaya endamdê ci ra, axirî weşdê kesî şina.

endam/i *N.* Eza, Pabeste/ê. O/çîyo ki xwura çîyên di esto, xwura dexîlê ci yo. Mesela çîyêndê zêdê weçînayîşîya tepîya weçîneyayo û çîyên rê bîyo persdar. *Tr. Aza, üye.* Endamê muxtarey ra jew merdo.

endamey *Nm.* Ezayey, pabesteyey, ezayîni. Xwura tede/mîyan di bîyayeni, xwura dexîl bîyayeni. *Tr. Üye/aza olmak.* Meclîsî di endamey, çîyêndo gird o, werdî nîyo.

endaze *Nn.* Fesalênda derganeyên a ki çoşmeyê 65 santîmetro yo. *Tr. Endaze.* Mi şeş endazey ci rê qumaş girot ki xwu rê çina bikero, ay o herimna û eşt aja.

endirko 1. *Nk. Nn.* Vaşêndo bi şikildê nefel a o, en vêşî bi nefel a drofêno. Labelê no vaş, goreyê nefeli deha derg û perrê ci vilabîyaye û pêra dûrî yo. Wexto ki kes beno vera zincîda xwu, boyênda bol weşi pêşêna kesî ro. No vaş, dewandê rojawandê Suwêreki di qeçkînda ma di est bî. Ma şîyê xusûsî çînayê û xwu di çarnayê. Nika erd merdî, tim darî benê, nêzana esto yan çinî yo. *Lat. Melilotus officinalis. Tr. Eşek yoncası (Güneydoğuya özgü.)* Mi vîst serrîya tepîya cinîyên ra boya endirkoy anti. 2. *Ed. Nn.* Endirko, edebîyatdê Dimilî di boya weşi îfade keno. *Tr. Zazacada bu ot, güzel ve hoş kokuyu ifade eder.* Vanê zeno ze endirko. Ci ra çi boya weş a yena!

endî *N.* Hendayên, deha, êdî. *Tr. Bu kadar, o kadar, bunca, onca, artık, gayri.* Senîn ki bî hêrs, va: Endî şima rê bes nîyo, pîkutikîno!?

engar *Nn.* Pêvernayeni, opêyê ci viraşteni, robereyê ci viraşteni. Qando ki bipeymîyê pê heti ardeni, dişmiş bîyayeni, şik bîyayeni. *Tr. Kıyas, oran, orantı, nispet, karşılaştırma.* Mi engarê didini viraşt ki kesî o engar hewna nêviraşt bî.

engarbîyaye/ê *N.* Engarîyaye/ê, engarneyaye/ê, pêvernaye/ê, pêveranaye/ê. Çî/keso ki neyayo pêvera. *Tr. Karşılaştırılan, kıyaslanan, orantılanan.* Ti nêşenê vajê: O deha derg o. Çunkî o engarbîyaye o.

engar bîyayeni *f. M.* Engarbîyayîş. Engarîyayeni, pêvernayeni. Pêvera nayeni, qîyas bîyayeni. *Tr. Kıyaslanmak, karşılaştırılmak, orantılanmak.* Ê hurdina jî engar bîyê, ê yê bîlaheq bîlasebeb pêdi qerez kenê.

engarey *Nm.* Pêvernayeni, qîyasey. Engar/i kerdeni. *Tr. Kıyaslama, karşılaştırma, orantılama, nispet kurma.* Engarey ra engarey jî ferq esto. Kes didinê bêhesaban nênano pêvera.

engarî *Nn.* Çîyo ki engarî/qîyasî ser o yo, heqdê engarî/qîyasî do. *Tr. Nisbi, oransal, kıyasi.* O merdimo engarî ser o gurweyêno.

engarîyaye/ê *N. Bw.* Engarbîyaye/ê. Merdimê engarîyayeyî meyarê mi heteki, ez nêşena bi ey a eware ba. Ê nêengarîyayeyî bîyarê mi heteki ki wa xebatê tinê nêşiro.

engarîyayeni *f. M.* Engarîyayîş. *Bw.* Engar bîyayeni. Kes finên biengarîyo, mi heti ki kes do herda xwu ra bêro war. Fina dîna kes do nêşiro nêengarîyo. Labelê ey di mirrikey esta.

engarkerde/ê *N.* Engarnaye/ê, pêvernaye/ê, qîyaskerde/ê. Çî/keso ki qandê fesilîyayeni, qandê peymîyayeni neyayo pêvera, engarîyayo. *Tr. Kıyaslanan, orantılanan, karşılaştırılan.* Çîyo ki finên engar kerdo, ez fina engar nêkena.

engar kerdeni *f. M.* Engarkerdiş. Engarnayeni, pêvernayeni. Qîyas kerdeni. *Tr. Karşılaştırmak, kıyaslamak, orantılamak, nispet etmek.* Wexto ki şima di çîyan engar kenê, wa nezdîyê pê bê. Merdimo di metre û jew û nîm nêengarêno.

engaz 1. *Nn.* Destefzar, asingaz, gaz. Haleto ki ehlê seneatî pa asinî kenê şeklandê çîyan, pa asinanê xwu kenê babet babetî. *Tr. Demircilerin, sanat ehlinin demiri şekillendirmek için kullandıkları demirden bir alet, kısaç.* Asingerê ci, haletîya ci ya citi kerdi xwu destî û dîrê finîy ata nata kerdi û nê horsî ser. Adirdê ci di kerdi sûri tepîya bi engazdê xwu ya ata nata da piro û newedera ci rê viraşti. 2. *Nn.* Asingaz, engaz, destebizar, gaz. Çîyo ki asin ra virazîyayo. *Tr. Demirden.* Kabloyêndo engaz o, jewfinan tey ceyran beno, serûbinê ci tehlûke o. A roji qeçekên pa mend bî, beqa nêkerd.

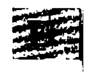
engazi 1. *Zîr. Nm.* Engazî, haletî. Çîya ki kes pa citi keno, cayê haletî yo asinîn o ki asingeran ser o virazîyayo, govdeyê haletî yo esas/esîl. *Tr. Karasaban. Karasabanın asıl gövdesi, karasabanın demircide yapılan demirden gövdesi.* Engazê citêrî bişikîyo, gereg o ki şiro sûki û virazo. 2. *Tib. Nm.* Kelbetana dindankaran a ki dindankarîy pa dindananê nêweşan ancenê. *Tr. Dişçilerin diş çekiminde kullandıkları kerpeten.* Dindankarî senîn ki engazi eşti dindandê min ê peyênî, eynî rihê mi ancîya. Ez vîra şîya.

engazî *Zîr. Nm. Bw.* Engazi. Citêrî xwu bi hêlên a derêna engazî ser ki engazî rind û rind erdî mîyan di com bo.

engilî *An. Nm.* Doşî, gurmiki, kifti. Hergi kenardê sereyî di, serê bazîyan di, vera sereyî cayo ki kokdê milî ra ze gireyên o. *Tr. Omuz.* Mi barê xwu na engilîyerda xwu ser û berd keye di rona.

engilîsey *Tib. Nm. Bw.* Tevizey. Çengizey, çengizîyayeni. *Tr. Uyuşukluk, uyuşma.* Linga ki ez ser o ronişt bîya, senîn engilîsîyê! Engilîsey çendên çetin a!

engilîsî 1. *Nm. Bw.* Tevizey, gilîsîyayîş, çengizîyayîş. Hal û wezîyetê engilîsîyayîşî. *Tr. Uyuşukluk, uyuşma hali.* Engilîsî kewti mi destan. Ez cora şîya doktor. 2. *Nm.* Gilîsî/engilîsî ser o, çengizîyayîşî ser o, heqdê çengizîyayenî di. *Tr. Uyuşturmakla ilgili, uyuşuklukla ilgili, uyuşma ile ilgili.* Derzinî, engilîsnê.

engilîsîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Tevizîyaye, gilîsîyaye/ê, çengizîyaye/ê. Çî/keso ki engilîsîyayo, çengizîyayo, ze ki rihê ci bivijîyo. *Tr. Uyuşuk, uyuşan.* Bi destdê engilîsîyayeyî ya çi kar do bibo ki?

engilîsîyayeni *f. M. Bw. Kur.* Tevizîyayeni, engilîsîyayîş. Gilîsîyayeni, çengizîyayeni, Ze ki nêbo, bîyayena ci kes ze ki ferq nêkero. *Tr. Uyuşmak.* Wexto ki cayêndê kesî biengilîsîyo, kes ûjay hîs nêkeno.

engilîsnaye/ê *N. Teviznaye,* gilîsnaye/ê, çengiznaye/ê. Çî/keso ki jewî çengiznayo, jewî engilîsnayo. *Tr. Uyuşturulan.* Merdimo engilîsnaye, do gamnakî aya bo.

engilîsnayeni *f. M.* Teviznayeni, engilîsnayîş. Gilîsnayeni, çengiznayeni. Çîyên yan jî kesên çengiznayeni, engilîsî kerdeni, zêdê bêrihan kerdeni. *Tr. Uyuşturmak.* Kes hettanî ki ganê nêweşî nêengilîsno, nêşeno biverişno.

engilîsnok/i *N. Bw.* Çengiznok/i. Teviznok. Ez bizana ki engilîsnokêndo weş o, ez do jî nêweşxanedê ma rê biwesêna.

engilîsnokey *Nm. Bw.* Çengiznokey. Teviznokey, çingiznokey. Doktorê engilîsnokeyî berey ame, emelet berey kewt.

engirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; rîyê xwu kerdo tirş, qehrîyayo, pirniki/kerda, rî tadayo. *Tr. Kızan, surat asan, somurtan, burun kıvırtan.* Ez, deha ê qeçdê şima yê engirîyayeyî dest di bîya belangazi.

engirîyayeni *f. M.* Engirîyayîş. Pingirîyayeni, qehrîyayeni, zincî kerdeni, pirniki kerdeni, rî tirş bîyayeni. *Tr. Kızmak, somurtmak, burun kıvırmak, yüzünü ekşitmek.* Timûtim o do biengirîyo. Cara mi rîweş nêdîyo.

engirnaye/ê *N.* Pingirnaye/ê, qehirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê pirnikkerdişdê ci, jew bîyo semedê zincîkerdişdê ci. *Tr. Surat ekşitilen, surat astırılan, kızdırılan, somurttulan.* Derdê qeçdê engirnayeyî nêancêno.

engirnayeni *f. M.* Engirnayîş. Pingirnayeni, qehirnayeni. Sebebê zincîkerdenda jewî bîyayeni, sebebê pirnikkerdenda kesên bîyayeni. *Tr. Somurtturmak, kızdırtmak, burun kıvırtmak.* Şima o engirnayo? O çi winî engirîyayo?

engirnok/i *N.* Pingirnok/i, qehirnok/i. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên qehirneno, pingirneno, rîyê ci keno tirş, beno sebebê rîtirşeyda ci. *Tr. Kızdıran, küstüren, darıltan.* Ez, ne engirîyayeyî zana ne engirnayeyî ne jî engirnokî zana. Eger şima zanê, xeyrdê xwu mi rê jî vajê.

engirnokey *Nm.* Pingirnokey, qehirnokey. Engirnok/i bîyayeni. Wesfê engirnokan ser o/tey bîyayeni. Çî/keso ki engirneno, pingirneno; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Kızdırmak, küstürmek.* Ma deha îspatey engirnokeyda ci dest di îllallah kerdo.

engişti *An. Nm.* Engûşi, engûşti, gişti, bêçî, gulî. Ganê lingan û destandê kesî yê ki pa nengûy estê û kes pa kar û gurweyanê xwu keno. Panc engiştîy bi seredê lingan a, panc engiştîy jî seredê destan a estê. Dest û lingandê kesî di têtewr vîst engiştîy estê. *Kur. Tilî.* û *'bêçî. Tr. Parmak.* Engiştê destan kar kerdeni di û engiştê lingandê kesî jî, meşî di wezîfe vînenê.

engûra çilbêti *Nk. Nm. Bw. Çulbeyti.* Çirbêti, çilbêti. Engûr/ingûra çilbêti/çirbêti. *Tr. Bir çeşit üzüm.*

engûra marran *Zoo. Nm.* Engûrmarreki, engûrmarri, ungûrmarri, ungûrmarreki. Teneyan mîyan di bena, hebê ci mercûyên girdêrî yê, labelê nêwirêna. *Lat. Solanum nigrum. Tr. İt üzümü.* Engûra marran palîyan di teneyî mîyan di çinayê kesî kena ze boyax.

engûra mirîçikan *Nk. Nm.* Babetên vaş o ki pa engûreki bena, labelê engûra ci nêwerêna. *Tr. Halk arasında kuş üzümü olarak bilinen bir ot olup, üzüme benzer bir ürün verir, bu yüzden kendisine bu isim verilmiştir.* Mi engûra mirîçikan bol dîya.

engûra rovegeri *Nk. Nm. Bw.* Rovegeri 1. Engûra rovegeri, goreyê engûrandê bînanê bolan deha rew bena.

engûra siltanî *Nk. Nm.* Babetên engûrênda xas a, ravey a, weş a. *Tr. Bir çeşit iyi cins üzüm.* Engûrênda ci ya siltanî esta, kes qîmiş nêbeno biwinîyo ci ra.

engûra sîyaki *Nk. Nm.* Sîyaki. Babetên engûrênda rengsîya ya ki qandê ejkijan karêna, roneyêna, ver deyêno. *Tr. Siyah üzüm. Kurutmalık üzümdür.* Engûra maya sîya boli bî. Pêro nêweşîni ra bî vinî. Engûra dewda ma, pakê ci bi no babet a qedîyê, nêmendi.

engûreki 1. *An. Nm.* Merdeka çimî, lîliki, gulîliki, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşna, roşnaya çimî, pîpiki, bîbiki, veyveka çimî, keçiki, keçûni. *Tr. Göz bebeği.* Engûreka çimî ci ra birijîyo! Hele çi hal ard keynekerda ci ser! 2. *Nk. Nm.* Engûra werdî. Engûra ki weşdê kesî şina û kes ci ra hez keno, hebê ci werdî yê. *Tr. Üzümcük, küçük üzüm. Taneleri küçük olan ve kişinin hoşuna giden üzüm.* Ti a engûreki ra, tenekên nêdanê pitekda mi jî?

engûrheşeki *Nk. Nm.* Engûra heşan. Babetên engûra zûraî ya, ê gem a. *Tr. Bir çeşit yabani üzüm olup ayı üzümü diye isimlendirilir.* Engûrheşeki gema tenya bena, perpûn jî nêbena.

engûri *Nk. Nm.* İngûri. Gilîyê rezan, fekîyê rezan, meyweyê rezan. Heba rezan û mewşêran a ki tey şîre esto. *Kur. Tirî. Tr. Üzüm.* Engûri ra şîre, şîre ra rib û şerab vijêno.

engûşi *An. Nm. Bw.* Engişti. Engûşa xwu ya nepaki dergê nê karûgurwedê înanê pakî, dima xirab beno, wa ti bizanê ha!

engûşti *An. Nm. Bw.* Engişti. Eger ti fina engûşta xwu ya nepaki dergê ê karûgurwedê înandê pakî bikerê, ma do bol pê bitewnê, wa to vîra nêşiro!

enîşk 1. *An. Nn.* Aring, arek, çeng, çenge, zend, herçen, henîşk, dîrseg. Teber ra mofikê bazîyan. *Tr. Dirsek.* Enîşkê mi guna kîberî ro, eynî bazîyê pêro çengizîya, hersîy kewtîy mi çiman. 2. *Nn.* Henîşk, orte, werte, merkez. Cayo ki hergi cayandê bînan ra eynî mesafe do. *Tr. Orta, merkez, orjin.* Mi senîn ki nîşanê ci girot, mi enîşkdê çareyî di da piro. 3. *An. Nn.* Enîşkê çengî. Binîya lewan di cayê çengî yo kortek. *Tr. Dudakların alt kısmında çenenin çukur yeri.* Enîşkê ci kort bî. Erdîş kurkerdiş di tim enîşkê xwu kerdê dirbetin.

enîşkê bazî *An. Nn. Bw.* Arek. Wexto ki, guna tûjikdê kîberî ro, to dejê enîşkê bazîdê ci bidîyayê!

enîşkê çareyî *An. Nn.* Orteyê çareyî. Orteyê textikdê çaredê kesî. *Tr. Alnın ortası.* Girdanê ma vatê: Bekirî senîn ki qurşûnên eşt cendirmeyî, da enîşkdê çaredê ci ro. Qapaxê sereyî ser ra eşt. Neya tepîya hukûmatî ma ser o deha vêşî moz kerd.

enîşkê çengî *An. Nn. Bw.* Enîşk 3. Ey kerd ki çewt bo, enîşkê çengî guna asindê tûjî ro.

enkaşi *Nm.* Tasênda ne bol gird a ne jî bol werdî ya, ortê ya. *Tr. Orta büyüklükte bir tas.* Lajekî pêrdê xwu rê enkaşên awi ard, ey jî kerdi xwu ser ra.

enkerde/ê *N. Qeçekan rê vajîyeno.* Çî/keso ki gîyekê xwu kerdo, hemirîyayeyê xwu eşto teber, kerdo teber. *Tr. Kaka yapan.* Qeçeko enkerde xwu ra şermayêno, ser di meşirê.

en kerdeni *f. M.* Enkerdiş. Bi ziwandê qeçekan a, gî kerdeni, hemirîyayeyê xwu teber eşteni.

Tr. Kaka yapmak. Tûtek, enê to yeno? Xwu bin di meki, dayêda xwu rê vaji. Wa to bero en.

enteni *Nm. f. M.* Entiş. Enti enti. Barantiş di, çetiney bin kewtiş di veng veteni. Vengo ki bar û giraney û çetiney bin di kesî ra vijêno. *Tr. Ağırlık, yük veya zorluk altında iken kişiden çıkan zorlanma sesi.* Ez winîyaya entena ci ya, o yo nêşeno bi sereyo bivijîyo, mi dest eşt bi ci. Ez çi zana do ci rê çetin bo!

Enter *Cog. Nn.* Roja zimistanî ya dimayên/peyên a çetini. *Tr. Kışın son ve şiddetli günü.* Enter, bol çetiney a.

enteş *Mat. Nn.* Jewaney. Pêdi jew bîyayeni, hendê pê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni. Kîlo di, serran di, zengîney û feqîrey di, zanayîş û nêzanayîş di, tayêney û boley di ûzn. hergi babet ca di jewane bîyayeni, no kes û no çî bîyayeni. *Tr. Denge, uyum, uyumlu, dengeli, denk.* Mersela; Hesen enteşê Elî nîyo, o yo pa teşxele keno, xwu keno vervadê ci. Nê fekê şînî enteş nîyê, tana serni ki enteşê pê bê. Nê hurna sandiqê herdê to enteşê pê nîyê, ma sîyên kiştên sernê ki enteşê pê bê. Nê hurna pêlewanîy enteşê pê nîyê; jû şeştî kîlo yo, o bîn hewtay û panc o.

enteşey *Mat. Nm.* Robere bîyayeni, hendê pê bîyayeni, pêdi jewane bîyayeni, jewan jew pêdi robere amîyayeni. *Tr. Denklik, uyumluluk, eşitlik.* Mi enteşeya ci nêdî. Labelê bolini dî bî. Hurna jî pancas û jû kîloy bîy.

enti enti *Nm. Bw.* Enteni. Eger enti enti nêkewtê ser, mi jî dest nêeştê bi ci.

entif/i 1. *N.* Weswas/i, hulhul/i, hulhulok/i, hulhulî. Merdimo ki hulhulî yo û karên di kesî rê hezar babetî qulqulikîy vejeno. *Tr. Pimpirikli, vesveseli, vehimli.* Merdimêndo entif o. Bi ci ya karên nêqedêno. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; wexto ki karên keno zorî bin di enti enti keno, vengê zordarey vejeno. *Tr. Bir zorluk karşısında zorlanma sesi çıkaran.* Eger to a entif jî biardayê, mi di do moral nêmendayê. 3. *Nn.* Çikosê çikosan. Merdimo ki hergi karûgurwedê xwu di nekesey keno, çimnebarey keno, mixulwerey keno, pîntîyey keno, çikosey keno. *Tr. Cimri.* Lepandê merdimdê entifî ra kincî nêrijêno.

entifey 1. *Nm.* Hulhuley, hulhulokey, weswasey. Entif/i bîyayeni, hulhul/i bîyayeni, weswas/i bîyayeni, weswese kerdeni, tim bişubheya hereket kerdeni, tim şubheyî mîyan di bîyayeni. *Tr. Vesvas olmak, vehhamlılık, pimpiriklilik.* Eger tey entifey çinêbîyayê, ey alîmê ki paştî dayê ci, xwu ra dûrî nêvistê. 2. *Nm.* Enti enti kerdeni, karên di, zorey bin di bi vengvetiş a kar kerdeni. *Tr. Bir iş altında zorlanma sesi çıkarmak.* Entifeya ci esta. Labelê mêrdek kar û gurweyan ra nêremeno. 3. *Nm.* Nekesey/çikoseya ravey, pîntîyey/çimnebareya ravey, mixulwereya ravey. Entif/çikos bîyayeni, nekes bîyayeni. Lepan ra kincî nêrijîyayeni, hergi karûgurwedê xwu di çikos bîyayeni. *Tr. İleri derecede cimrilik.* Kaşka xwu rê bimerdayê, entifey çi çîyênda pîs a!

entifîyaye/ê 1. *N.* Hulhulîyaye/ê, hulhulbîyaye/ê, hulhulok/i. Çî/keso ki entifîyayo, şubheyan mîyan di lerî bîyo, bîyo weswas; kar û gurweyên di winî bîyo ki hezar qulqulikîy ano, hezar qulqulikîy vejeno. *Tr. Septikleşen, aşırı şüphelen.* Merdimo entif senîn bî entifîyaye? 2. *N.* Kes/çîyo ki; kar û gurweyên di bîyo enti enta ci, ci ra vengê zor û çetiney ameyo. *Tr. Bir işin zorluğundan inleme sesi çıkaran.* Ez fina jî ê mêrdekê entifîyayeyî bi xwu ya kar nêbena. Çunkî deha kes pey beno gunakar! 3. *N.* Çikosê çikosan bîyaye, dest ra kincî nêrijîyaye, bol çikos bîyaye. Kes/çîyo ki; hendo ki bîyo çikos ze ki deha ci dest ra kincî nêrijîyo. *Tr. Pintileşen, cimrileşen.* Ti do senîn bişê ê kesdê entifîyayeyî ya rêwîni bikerê?

entifîyayeni 1. *f. M.* Entifîyayîş. Hulhulîyayeni. Entif/bîyayeni, hulhul/hulhulok bîyayeni. Şubheû gumanî mîyan di lerî bîyayeni. Karûgurweyên kerdiş di hezar qulqulikîy veteni. *Tr. Septikleşmek, pimririklenmek. Şek ve şüphe içinde debelenmek.* Eger wina nêentifîyayê, ma terkê ci nêkerdê. 2. *f. M.* Entifîyayîş. Kar û gurweyên di zor û zordarey bin di enti enta ci bîyayeni. *Tr. Bir iş veya eylemin güçlüğünden, zorluğundan, ağırlığından dolayı ses çıkarmak.* Ez bixwu entifîyayenda ci ra xwu di şikîyaya. A hend enti enti! Ma kes hend entifêno!? 3. *f. M.* Entifîyayîş. Çikosê çikosan bîyayeni, kosê kosan bîyayeni, çimnebar bîyayeni, mixulwer bîyayeni. Çimê ci bar nêkerdeni, dest ra kincî nêrijîyayeni. *Tr. Cimrileşmek, pintileşmek, aşırı cimri olmak.* Mi rê ki o verî winî entif nêbî. Ellah zano ki o, ê erdlerzandê înan a dima wina entifîya.

entifnaye/ê 1. *N.* Keso ki jewî yan jî tayêni kerdo gumankar, kerdo şubhedar/qerqileyîn, kerdo weswas/hulhul, kerdo hulhulok. *Tr. Septikleştirilen, şüphelendirilen.* Ez tersena ki o lejeko entifnaye xwu cayên ra bierzo. 2. *N.* Keso ki kesên yan jî tayêni entifnayo, kerdo çikos/kos, kerdo nekes. Keso ki kesên yan jî tayêni bi terbîye û şîret û îzandê xirabî ya kerdo desttepişte,

kerdo nêdayok, comirdey ra veto. *Tr. Cimrileştirilen, pintileştirilen.* Şima jî zanê ki merdimo entifnaye do zirar xwu do jî.

entifnayeni 1. *f. M.* Entifnayîş. Weswas kerdeni, qerqile di verdayeni, şubheyan mîyan verdayeni, sebebê hezar qulqulikan kerdeni, sebebê nêweşînda jewî ya qerqile/weswesî bîyayeni. *Tr. Septikleştirmek, aşırı şüphelendirmek.* No lajek sifte wina entif nêbî. Kê no wina entifna? Nê nêzanê wina entifnayeni gunayo? 2. *f. M.* Entifnayîş. Çikosê çikosan kerdeni, kosê kosan kerdeni, nekesê nekesan kerdeni, çimnebar kerdeni, mixulwer kerdeni. *Tr. Cimrileştirmek, pintileştirmek.* Eger şima qeçekanê xwu comirdey nêmûsnê, şima do hêdî hêdî înan bientifnê. Ma entifnayeni comirdey weşêrî ya?

entifok/i 1. *N.* Hulhulok/i, weswas/i. Çî/keso ki kar û gurweyan di, şik û fikr û qeneatan di gumankar o, qerqileyîn o, tim şubhedar o, rew rewî bawerî nêkeno, tey wesfê emelkerdişî peyda nêbeno. *Tr. Septik, şüpheci.* Mi rê ki entifok nîyo. Çunkî entifok bîyayê, ey hema emel nêkerdê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kar û gurweyên kerdiş di zor û çetiney bin di bena enti enta ci, entifêno, kesî bi nê vengdê xwu ya keno gunakar. *Tr. Bir iş veya işleyişte aşırı derecede zorlanan ve bu zorlanmayı ses çıkararak gidermeye çalışan.* Min û ê kesê entifokî pîya merişê kar. Ez pa bena gunakari. 3. *N.* Çikosê çikosan, kosê kosan, desttepiştey ê desttepiştan. O keso ki ci dest ra kincî nêrijêno. *Tr. Çok cimri, cimrilerin kıralı, cimrilerin cimrisi.* Ez senîn şina ê entifokî ra ê çîyê qîmetdarî û terwendî wazena!

entifokey *Nm.* Entifok/i bîyayeni. Wesfê entifokan ser o/pa bîyayeni, weswas/hulhul bîyayeni, wesfê hulhulokan ser o/pa bîyayeni, çikosê çikosan bîyayeni, karûgurweyên di, çetiney û zorey bin di enti enta ci bîyayeni. *Tr. Septik olmak, septisizm, zorluklar karşısında dayanıksız olmak, çok cimri olmak.* Mi rê ki entifokeya ci hetên a, cahîleya ci hetên a.

entikîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kar û gurweyêndo çetin di, xebatêndo zor di bîya enti enta ci, ci ra vengê zorey vijîyayo. *Tr. Çok zorlanan, zorlanma sesi çıkaran.* Merdimo entikîyaye kesî keno gunakar. Kes deha qayîl nîyo ki kar bido bi ci.

entikîyayeni *f. M.* Entikîyayîş. Enta enta ci bîyayeni, bol çetiney bin kewteni, çetiney bin di vengê enti enti ci ra vijîyayeni. *Tr. Bir iş veya eylemde çok zorlanmak, zorlanma sesi çıkmak.* Senîn ki ti ê kardê gengazî bin di entikîyayê, winî jî ti do hewna hewt qatê a entikîyayenda verêni nê karî di jî bientikîyê. Derdo ki ti bişê nêentikîyê û bixebitîyê.

entiknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ci entiknayo, ci ra enti enti veta; jewî yan jî çîyên kar û gurweyêndê çetinî û zorî di ci ra vengê enti enta çetiney û zorey veta. *Tr. Zorlu ve enerji gerektiren bir iş veya eylemde kendisinden zorlanma sesi çıkaran faktör veya kimse.* O karo entiknaye do ey gêj kero.

entiknayeni *f. M.* Entiknayîş. Kar û gurwe û xebatêndê çetinî û zorî di kesên yan jî çîyên ra vengê zoreyo ki enti enti fineno kesî ser, a ê vengî kesî ra veteni. *Tr. Bir iş veya eylemde birisinden zorlanma sesi çıkarmak.* Ê karî ez bol entiknaya.

entîke/ê *Lat. Ît. N.* Ecêb/i. Çî/keso ki rew rewî nêvîneyêno, çetineya ci esta, çîyandê bînan ra zewbîyane o, terwende o, rew rewî aqil ser nêşino. *Tr. Tuhaf, ilginç, ender bulanan, farklı, zorlu olan vs.* Merdimêndo zêdê ey entîke çetin vîneyêno.

entîkeyey *Nm.* Ecêbey. Ecêb/i bîyayeni, entîke/ê bîyayeni, bol xerîb bîyayeni, çî û kesandê bînan mîyan di rew rewî nêvîneyayeni, rew rewî aqil ser nêşîyayeni. *Tr. Tuhaf/ilginç olmak, acayip/garip olmak, ender rastlanmak, antika olmak.* Mi rê bol entîke nêame. Çunkî ma het di ca bi ca vîneyêno.

entîkeyîney *Nm.* Entîkeyîn bîyayeni. Wesfê entîkeyînan ser o bîyayeni, entîkeyê ci bîyayeni, tey ecêbey/xerîbeya girani bîyayeni, tey terwendeyeya girani bîyayeni. *Tr. Antikalılık.* Entîkeyîneya ci kotî da? Mi rê entîke nêame.

enûgi *Mîm. Nm.* Sûkan di, kîberdê girdî mîyan di, kîberê werdîkekê ki, qandê dekewtişdê însanan virazîyayê û kes ci ra dekewno delizi yan jî hewşdê keyî mîyan. Verî hetên ra wesayît (wesayîtê kiriştişî/wegrotişî) heywan bîyo, heta bîna însanan karê dewan sûki di kerdo. Cora caelmat sûkijan sûkan di jî heywan warî kerdo. Cora qando ki her dem mecbûr nêbê kîberê hewşî yê girdî akerê, giroto kîberdê girdî mîyan di kîberekêndo werdî jî viraşto. A nê kîberekî rê enûgi vajêno. *Tr. Kimi şehirlerde evin büyük avlusunda, giriş kapısının büyük kapısı içerisinde sadece insanların girişi için yapılmış küçük kapı.* Silami dê, xwu namit û enûgi ra kewt zerre.

epey *Nn.* Xeylên. Tayên nê, bol. *Tr. Epey, bir hayli, oldukça.* Epey merdimîy estîy bîy. Labelê mi ci ra qe jû jî nêsilasna.

epirme *Teks. Nn.* Qumaşêndo pemeyîn o ki am-

nanî kesî rê honikaî dano, zimistanî hend nêdeyêno xwu ra. *Tr. Çoğunlukla pamuklu, düz ve ince olan, yazın kişiye serinlik veren bir çeşit kumaş.* Çinayê ci epirme bî. Honikaî dayê ci. Cora ci rê veror bî.

epirmeyîn/i *Teks. N.* Çî/çinayo ki tey epirme esto, epirme ra virazîyayo. *Tr. Empirmeli.* Çinayê ci epirmeyîn bî. Ci kerdê honik.

epirmeyîney *Teks. Nm.* Epirme ra bîyayeni/virazîyayeni, tey epirme bîyayeni. *Tr. Empirmeden yapılmış olmak.* Mi epirmeyîneyda ci ra nêşa tamên bivîno.

erbab/i *N.* Osta, hunermed/i. Wahîrê marîfetî. Kes/çîyo ki; kar û gurweyanê hunerî zano, ci destî ra yeno û heqberdê ci ra şeno bêro. *Tr. Erbab, usta, sanatkar, bilirkişi, ehl-i keşif.* Mi rê ki no welat di ey ser ra erbab çinî yo. Fina bizano, o do bizano.

erbabey *Nm.* Erbabîni, ostayey, hunermendey. Wahîrê marîfetî bîyayeni. Kar û gurweyan di zanaye bîyayeni, wesfê erbaban ci ser o bîyayeni. Bi otesîda kar û gurweyandê marîfetî ser ra amîyayeni. Wahîrê seneatî bîyayeni. *Tr. Erbablık, ustalık.* Mi erbabeya ci bol dîya. Çîyo ki filan filan kesî nêşayo, o ser ra ameyo.

erbana *Mûs. Nm.* Erbana. Kiştênda ci veng a, kiştênda ci bi poste ya gêrîyaya. Kenarandê ci di zengilikê ci estê, vengî pa kenê weş. *Tr. Tef.* Verî evdalan erbana cendê û vero kewtê cizbe, kewtê heyy.

erbe *Nn. Elbe.* Giraneyên seteni di çîyo ki qarşûyê qabdê ci yeno, giraneya çîdê rotişî nîya. *Tr. Dara.* Mi bi sîtil a mastê ci set, hewt kîloy û nîm ame. Labelê dima mi sîtilê ci set, erbeyê ci nîm kîlo ame. Ma o jî ci ra vet tepîya, ma perekê mêrdekî bi kaxên a hesibnay û day bi ci.

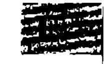
erbet/i *Er. Nn.* Ecêb/i. Çî/keso ki do pêrini rê ecêb maneno, pêro vero şaş manê. (Na vajeki do îbret ra bivijîyo.) *Tr. Acip, ilginç, tuhaf, hayret.* Erbetên nêbî, ma pêrini pawitê.

erbetane *Nn.* Erbetkî. Zêdê erbetî bîyayeni. Bi erbetî mendeni, ze ki erbet bo. Zêdê ecêbdê giranî bîyayeni. *Tr. Garipçe, garibane, tuhaf bir şekilde.* Ay erbetane ma kerdîy rezîldê alemî!

erbetaney *Nm.* Erbetkîyey. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê erbetan bîyayeni, tey erbet û ecêbey bîyayeni. *Tr. Çok acaip/tuhaf olmak, çok ilginç/hayret olmak.* Mi rê ki erbetaneyênda winîsîni rew rewî nêvîneyêna.

erbetbîyaye/ê *N.* Sûrikîbîyaye/ê. Çî/keso ki pêro pa şaş mendê, pêrini ci rê heyret kerdo, pêro ser o şaş mendê, pêrini dîyayîş di xwu şaş kerdo, kesî bîyayena ci nêpawita. *Tr. Beklenmedik durum, ilginç şey, hayret edilecek hal, sembolleşen.* Keso erbetbîyaye do, wextnakî senîn bişo xwu raşt kero ki?

erbet bîyayeni *f. M.* Erbetbîyayîş. Sûrikî bîyayeni, ecêb bîyayeni. Nîşan bîyayeni, pêrini vero sûrikî bîyayeni, çiman vero eşkera bîyayeni. *Tr. İbret olmak, şaşılacak durumda olmak, ilginç/ tuhaf olmak.* Halê ci bî erbet ki qey nêşa şarî mîyan kewo.

erbetey *Nm.* Erbet/i bîyayeni, ecêbeya girani. Çî/ keso ki kes rew rewî raştê ci nîno, nêvîneno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Nîşan û elamet û îşaretê çî û kesandê ecêban bîyayeni. *Tr. İlginçlik, acayiplik, tuhaflık, efsanelik, ibretlik.* Ez a hewna sersemeyda erbeteyda ay di.

erbetê erbetan *H. Nn.* Erbetê erbetî, ecêbê ecêban. Ecêbey mîyan di ecêb bîyayeni, erbetî mîyan di erbet asayeni. *Tr. Hayretlerin hayreti olmak, ilginçlerin ilginci olmak, çok tuhaf olmak.* Eger erbetê erbetan no bo, yan ê ma do se bo û çiçî bo, do bi çiçî ya wesîfdar bo?

erbetkerde/ê *N.* Sûrikkerde/ê. Çî/keso ki karû-gurweyên di çimandê însanan vero erbet kewto, bîyo erbet, bîyo ecêbêndo giran, tey heyretey peyda bîya. *Tr. İsmi dillere düşürülen, çok ilginç yapılan, çok tuhaf hale getirilen, garip bir şekle sokulan.* O halo erbetkerde do hewna bolini şaş kero!

erbet kerdeni *f. M.* Erbetkerdiş. Sûrik kerdeni. Kes yan jî çîyê serdê ziwanan kerdeni, ecêbo giran kerdeni, heyretê heyretan kerdeni, çî û kesê şaşbîyayîşî kerdeni. *Tr. Garipleştirmek, tuhaf etmek, ibretleştirmek, dillere destan etmek, dile pelesenk etmek.* Mêrdekî va: Eger, a ewro nêageyro keye, ez a, ay erbet kera.

erc *Nn.* Kokê "ercîyayeni" û "ercinayeni" o ki maneyê ci, fiyet, vayey, qîmet o. Ewêzîya kedda kesên yan jî çîyên. *Tr. Kiymet, baha, değer, eder, fiyat, yarar, fayda.* Ercê nê kardê şima vîst kaxit o, pancas nîyo.

ercan/i *N.* Çî/keso ki vay nîyo, bi peredo tayên a yeno, goreyê çîyandê bînan deha bi fiyetêndo tayên a herîneyêno. Tersê ci "vay" o. *Tr. Ucuz.* No dûkan di rojî yo ki abîyayo. Qandê miştêrî anteni o yo çîyanê xwu ercan roşeno.

ercaney *Nm.* Ercan/i bîyayeni. Wesfê ci ercan bîyayeni. Çîyan di, kesan di, roten û herînayen di vayeya ci kemî bîyayeni, goreyê ê çî û kesandê bînan fiyetê ci tayên bîyayeni. Tersê ci, "vayey" a. *Kur. Erzan. Tr. Ucuzluk.* Ercaneya ci, goreyê ê

bînan bî. Ne ki fiyetê ci kemî bî, vêşî bî.

ercanfiroş/i *N.* Çî/keso ki çîyan û kesanê ercanan roşeno. *Tr. Ucuzcu, ucuz eşya satan.* Ez ercanfiroş nîya, şirê nê dûkandardê bînî ser.

ercanfiroşey *Nm.* Rotokê çî û kesandê ercanan. Çî/keso ki çî û kesanê ercanan roşeno, gîno û dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, nê alvêrî kerdeni. *Tr. Ucuzculuk.* Mêrdekî winî werdî mevînê, mêrdek ercanfiroşey di bî zengîn.

ercinok/i *N.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên ercineno, keno nafidar, keno bixeyr û binaf, çîyêndê nêrcîyayeyî keno ercîyaye, keno binafet, keno hewl. *Tr. Kullanıma hazır hale getiren, yararlı hale getiren, kullanışlı şekle sokan, yararlılık kazandıran, değerlendiren.* Derdo ki şima bişê çî û kesê ercîyayeyî û ercinokî pê het di bimojnê. Çunkî xelata ci do jû dem di bideyo.

ercinokey *Nm.* Ercinok/i bîyayeni. Wesfê ercinokan ser o/tey bîyayeni Kes/çîyo ki; kes û kar û gurwey û çîyêndê nêrcîyayeyî keno ercinaye, keno ercîyaye, keno bixeyr û binaf, gurwe finayeni rê keno hadire. *Tr. Değerlendirmek, kullanıma hazır hale getirmek yararlı hale getirmek veya getiren olmak.* Axirî ki ser o wesfêndê ercinokeyên esto. Hema çend ercinok o, ez ey nêzana.

ercînaye/ê *N.* Ercnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ercinayo, kerdo ercîyaye, kerdo nafidar, saznayo û kerdo bixeyr û binaf. *Tr. Kullanışlı hale getirilen, kullanıma müsait hale getirilen, değerlendiren.* Şima zana o çîyo ercînaye çiçî yo?

ercînayeni *f. M.* Ercînayîş. Ercnayeni. Binaf û bixeyr kerdeni. Nafet û xeyrê ci kesên yan jî çîyên resnayeni, nafidar kerdeni, xeyrdan kerdeni. Qandê karûgurweyên vînayeni, ci saznayeni, ci karî ser visteni, ci gurwekar kerdeni. *Tr. Yararlı/faydalı hale getirmek, yarayışlı hale getirmek, değerlendirmek, kullanışlı hale getirmek.* Kewt şima dest, şima ercîna. Eger, ê çimwelikinî dest di bîyayê, ey nêşayê wina biercino.

ercîyaye/ê *N.* Çî û keso ki ercîyayo, bîyo nafidar, çîyên rê bîyo. *Tr. Yarar, yararlı, işe yarayan, değerli.* Merdimo ercîyaye û nêercîyaye jewi nêbeno. Kes do deha qîmetê vêşî bido merdimdê ercîyayî.

ercîyayeni *f. M.* Ercîyayîş. Çîyên rê bîyayeni, nafidar bîyayeni, binaf bîyayeni. Kar û gurweyên di nafê ci kesandê bînan resayeni. *Tr. Yararlılık, faydalılık, yaramak, değmek.* Xwu rê ercêno. Labelê hewna ma rê nêercîyayo.

ercnaye/ê *N. Bw.* Ercînaye/ê. Çî û keso ercnaye ca bo, kes şeno newedera biercino.

ercnayeni *f. M.* Ercnayîş. *Bw.* Ercînaye. Ez şena ê çîyê eştî biercna.

erd 1. *Er. Cog. Nn.* Zemîn, hard. Cayo ki ma yê ser o ronişenê, ma yê ser o çî karenê, ma yê ser o heywananê xwu çiranenê. *Tr. Yer, zemin.* Hergi çî erd ra megîrê û mewerê. Çunkî beno mîkrob. 2. *Nn. Bw.* Tebîet. Eger erdê ci wina nêbîyayê, şima do bişayê bivirno. Mesela sî zêdê sîngerî nîya. Çendiki dekenê awi mîyan, dekerê, tesên ra nêşena awi bianco û bikemêno. Labelê sînger bol anceno. Çunkî erdê ci winî deyayo. 3. *Cog. Nn.* Dinya. Cayo ki însan û heywan û kuhoyîya tey. *Tr. Dünya, Yerküre.* Mi ne erd di dî, ne jî azmîn (teberê Dinyay, feza, cayo veng, cayê estaran û peyîkandê nînan) di.

erdberok *Cog. Nn.* Hezaz, hezek. Bi çinêbîyayenda darîstan a, bi tesîrdê yaxerandê şênan a qismêndê erdî bi tewrdê herr û herrîşik û sîyan û daran û çîyandê winasînan a (hetta bi cayan û dewan a) xwu ver şanayen û berdeni. *Tr. Heyelan.* Apê mi va: Ez winîyaya, verko yo bi tewrdê dar û kemeran û mîyanikdê xwu ya o yo yeno ma ser. Ma va beno ki qeyama qilanayêna. Dima ma fehm kerd ki erdberok o.

erdê hezhezî *Cog. Nn.* Xeta lerzanî/erdlerzanî, erdê lerzanî/hezayeni, cayê hezazî/zelzeleyî, cayê lerzayîşî. *Tr. Fay hattı, deprem yeri, deprem noktası, deprem merkezi, depremin sık sık olduğu yer.* Erdê hezhezî di kes do ban û cayê roniştişî nêvirazo.

erdê motori *Zir. Cog. Nm.* Erdo dûzo ki motor şeno dekewo û biramo. *Tr. Traktörlük arazi.* Erdê motori, erdêndo qezencdar o.

erdê ramiteni *f. M.* Erdê ramitişî. Erdo ki do biramîyo, tey qezenc beno, qandê qezencî ramêno û karêno. *Tr. Ekili dikili arazi, tarım arazisi.* Çend keylîy erdê ci yê ramiteni esto. Labelê neçarey ra nêşeno ki bikaro.

erdê verdayeni *Zir. f. M.* Erdê verdayîşî. Erdo ki mexelê ci arêdeya tepîya do verdeyo, tede terke do bişo warî bo, tede başax do bişo bibo. *Tr. Bırakılan, girme serbestisi olan tarla veya arazi.* Mêrdekê gawanî terkeyê xwu verda erddê verdeyayeyî mîyan, ciniy qehrîyay ci ra, vatîy: Vindi, ma başaxê ci bikerê tepîya, terkeyê xwu verdi mîyan. Usûlêndê çereyî jî esto.

erdhezan *Jeo. Cog. Nn.* Erdlerzan, erdlerzen, zelzele. Hêl bîyayena erdî, hezîyayena erdî. *Tr. Deprem, zelzele, yer sarsıntısı.* Mi Suwêreki di (1974 di yan jî nê çoşman di), Îstanbul di

(wextê wendenda ûnîversîtay) û girdê nînan jî Adana (1998) di erdhezan dî.

erdhezaney *Cog. Nm.* Erdlerzaney. Erdlerzan/erdhezan bîyayeni, zelzele bîyayeni. Wesfê erdhezanî/erdlerzanî. Ca di leqayena erdî. *Tr. Deprem olmak, zelzele olmak, yer sarsıntısı olma.* Erdhezaneyda ci ra kes senîn nêterseno?

erd hezîyayeni *f. M.* Erdhezîyayîş. Erd hezayeni, erd lerzayeni, erd luwayeni, erd leqayeni, zelzele bîyayeni. *Tr. Deprem olmak, zelzele olmak.* Wexto ki Adana di erd hezîya, ez newe mekteb ra amê bîya û mi goşê xwu na bî erd û ez derg bîbîya.

erdheznok/i *N.* Erdlerzinok/i, erdhezok/i, erdhezinok/i. Çî/keso ki erdî hezineno, lerzaneno, lûneno, leqneno. *Tr. Yeri, zemini kımıldatan, depremi oluşturan faktör.* Erdheznoko asaye, xazê mîyandê erdî yo. Labelê erdheznoko heqîqî jî hakîmê nê kaînatî yo.

erdheznokey *Nm.* Erdheznok/i bîyayeni. Wesfê erdheznokan ser o/tey bîyayeni. O/çîyo ki erdî hezneno, lûneno, leqneno, lerzinik fineno mîyan; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Deprem faktörlüğü yapmak, deprem oluşturmak, yeri sarsmak.* Ez erdheznokeyda ci ra nêtersena. Çunkî o erdheznok o ki ez a vana, bi hîkmet a kar û gurweyê xwu keno.

erdhezok/i 1. *Cog. N. Bw.* Erdheznok/i. Wesfê ci yê erdhezokî jî esto. 2. *Cog. N.* Erdlerzinok/i. Ca/wareyo ki wesfê erddê ci hezîyayen a, lerzinokey a, lerzinok o. Ca/wareyo ki tey erdlerzanîy bol benê. *Tr. Birinci dereceden deprem kuşağı olan yer, sık sık deprem yaşanan yer.* Erdê Marmaray erdhezok o. Ti winînê dîrê serran ra finên do tey erdlerzan do bibo.

erdhezokey 1. *Cog. Nm. Bw.* Erdheznokey. Mi rê ki hergi kesî di wesfê erdhezokey çinî yo. 2. *Cog. Nm.* Erdlerzinokey. Erdhezok/erdlerzinok bîyayeni, erdê ci lerzinok bîyayeni. Erddê ci di lerzayîş goreyê cayandê bînan bol bîyayeni. *Tr. Yer sarsıntısı çok olmak, deprem bölgesi veya kuşağı olmak.* Erdhezokeya ci namdar a. Vanê Japonya erdhezok a, pêro zanê.

erdîbinkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kewto erdî bin. *Tr. Yerin dibine giren.* Şima ki şa ê lajekê erdîbinkewteyî bivînê, şima şenê mi jî dari ser o bivînê. 2. *Zv. N.* Vinîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çiman ver ra bîyo vinî, o yo nêaseno, ti vanê beno ki kewto erdî bin. *Tr. Kaybolan, gözlerden ırayan.* O çîyo erdîbinkewte şî ki, şî. Ma nêşa bivîno. 3. *Zv. N.* Merde/ê. Kes/çîyo ki; merdo û kewto mezel. *Tr. Ölen, mezara konulan.* Merdimo erdîbinkewte do kotî fina coydar bo? 4. *Zv. N.* Zewtên a ki, ze ki vajê, "Ti bê, boka ti bimerê û ti bi erdî bin kewê." *Tr. Bir beddua olup, "Sen olasın, ölesin ve yerin dibine/mezara giresin, Allah seni kahretsin, öldürsün!" vs.* Erdîbinkewte! To dîyo hele o yo senîn zêdê gawiran dano piro!

erdî bin kewteni 1. *f. M.* Erdî bin kewtiş. Vera bindê erdî şîyayeni, xwu erdî bin di nimiteni. *Tr. Yerin dibine girmek, yerin dibinde saklanmak.* O merdimo ki ti yê vanê, şî kewt erdî bin. Bi mi ki hettanî şan nêvîjêno. Çunkî o yo geyreno maden. 2. *Zv. f. M.* Erdî bin kewtiş. Vinî bîyayeni, çiman ra dûrî kewteni. *Tr. Kaybolmak, gözlerden ıramak.* Qe nêzana sera şî ki! Qe nêzana şî kewt erdî bin! 3. *Zv. f. M.* Erdî bin kewtiş. Merdeni, merg şîyayeni, mezel kewteni. *Tr. Ölmek.* Boka ti bi erdî bin kewê! Ti hettanî nika kotî di bîyê?

erdîşeka gawiran *Nk. Nm.* Kewzo pûrtikin, kerr/kerrikê serdê sîyano ki peyanrojan di beno û pûrtikin o. *Tr. Bir çeşit kaya yosunu olup kayaların kuzey taraflarında oluşmakta ve tüylüdür.* Erdîşekda gawiran ra hene nêvirazêno, kefrincî ra virazêno.

erdîşeki *Mîm. Nm.* Ostayînda dêsan di leteyo werdî yo ki ostayê qalibî erzeno estûni, erzeno kuti/dîregi ki pa înşaat mezbût bo. *Tr. Sakallık.* Eger ostay erdîşekên bieştayê estûni, do mezbût bîyayê.

erdîşi *An. Nm.* Herdîşi, eyşi. Mûyê rîdê kesî yê guman, mûyê rîdê camêrdan ê guman. *Tr. Sakal.* Erdîşa ci bîbî sipê, hewna çimê ci namûsdê şarî di bî.

erdîşidestdaye *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; xwu teslîmê namerdan kerdo û bîyo bindestîyê înan, xwu dayo dest û o yo zêdê zaîfan, zêdê namerdan, zêdê bêşeref û bêheysîyetan keno, hewna înan ra şî şîyo war. *Tr. Sakalı ele veren, kendini ele avuca teslim eden, maskara olan, kendini namerde teslim eden. Aşağılık, şeref ve onurunu çiğneten ve kendisinden bu kötü gidişat beklenmeyen yaşlı başlı kimse.* Şima tew mi rê qalê ê erdîşdestdayeyî mekerê. Ey nameyê camêrdan kerd bindê erdî. Boka o bi erdî bin kewo!

erdîşi destdayeni *Zv. f. M.* Erdîşi destdayîş. Xwu teslîmê kesandê bînan kerdeni, qewet û qudretê xwu yê estbîyayîşî vinîkerdeni, şeref û heysîyet û qedrûqîmetê xwu teslîmê namerdan kerdeni. *Tr. Kendini namerde, zayıfa teslim etmek. Ele avuca girmek, el âleme rezil ü rüsva olmak, onurunu ve şerefini paymal ettirmek, maska-*

ra olmak. Ey erdîşi daya dest, bîyo bindestîyê cinîyeri. O yo keye di çina şuweno, şamî keno, binê qeçekan pak keno û rayşîyayî di jî çenteyê cinîyeri wedareno. Tayên mendo ki peynî ra pay jî bûro.

erdîşin 1. *N.* Herdîşin, eyşin. Çî/keso ki mûyê erdîşerda ci estê, bi rîdê ci ya mûyê xortey û camêrdey ameyê. *Tr. Sakallı*. Merdimêndo erdîşin bî. Bejna ci tenekên kilm û kurtinê bî. 2. *N.* Herdîşin, eyşin, kal, îxtîyar, biserre. Merdimo ki bi serran a gird o û xwu serran di mojneno. *Tr. Yaşlı, ihtiyar*. Ez texmîn nêkena ki zûrîy bikero. Çunkî merdimêndo erdîşin bî.

erdîşinane *Nn.* Erdîşinkî, herdîşinane. Zêdê erdîşinana bîyayeni, wezîyet û halê erdîşinan ser o bîyayeni, bi erdîşinan a robera amîyayeni. *Tr. Sakallılar gibi, sakallılara uygun bir şekilde, yaşlılar gibi, olgun insanlar gibi*. Tim jî winî erdîşinane qisey keno. Kesî cara ci fekî ra qiseyênda werdî nêaşnawita.

erdîşiney 1. *Nm.* Herdîşiney, eyşiney. Erdîşa ci bîyayeni, pa erdîşi bîyayeni, wahîrê erdîşi bîyayeni bi rîdê ci ya mûy ê guman bîyayeni. *Tr. Sakallılık*. Erdîşiney û bêerdîşey jew nîya. Jewî di sewab esto, jewî xasekey esta. 2. *Zv. Nm.* Herdîşiney, eyşiney, kaley, îxtîyarey. Kal bîyayani, îxtîyar bîyayeni, biserre bîyayeni, serrê ci bol bîyayeni, serran di xwu mojnayeni. *Tr. Sakallılık, yaşlılık, ihtiyarlık*. Eger erdîşineyda xwu ra nêşermayo, do zêdê ma çinayê gencan xwu ra do.

erdîşi taşiteni *f. M.* Erdîşi taşitiş. Herdîşi taşiteni. Erdîşeri kur kerdeni. Bi jilêtên yan jî çîyênda zêdê jilêt a erdîşeri cikerdeni/terraş kerdeni. *Tr. Sakal tıraş etmek*. Mêrdekî va: Bilezni berey o! Erdîşa xwu ûja di sabûn ki, tîya di bitaşi.

erdîşi verdayeni *f. M.* Erdîşi verdayîş. Herdîşi verdayeni. Erdîşi bi terraş nêkerden a, bi nêtaşiten a, bi nêcikerden a derg kerdeni. *Tr. Sakal uzatmak*. Ey sofiyey ra erdîşa xwu verdaya yan gangiraneyda xwu ra?

erdîşsipe 1. *Nn.* Erdîşsipeyîn, herdîşsipe, eyşsipe. Merdimo ki erdîşa ci sipê ya. *Tr. Aksakallı, beyaz sakallı*. Kesêndo erdîşsipe bî. Ez zewmbî heqdê ci di çîyên nêzana. 2. *Zv.* Kal, îxtîyar, erdîşsipeyîn, herdîşsipe, eyşsipe. Merdimo ki bi serran a gird o û xwu û serranê xwu bi erdîşda xwu ya sipê ya mojneno. *Tr. Aksakallı, yaşlı, ihtiyar*. Merdimêndo erdîşsipe o bimbarek bî. Ame delavi ser û kiramatê xwu mojnay û fina şî û bî vinî.

erdîşsipeyane *Nn.* Zêdê erdîşsipeyana, zêdê kalana, ze ki kal bo. *Tr. Aksakallılar gibi, yaşlılar gibi, yaşlıca, ihtiyarca*. Ez winîyaya o yo erdîşsipeyane qisey keno, mi va hele no kam o? Gereg ki mi texmîn bikerdayê, o lajê şêxî yo.

erdîşsipeyaney *Nm.* Erdîsipeyane bîyayeni. Erdîşa ci sipeyanê bîyayeni, zêdê erdîşsipeyan a bîyayen, zêdê kalan bîyayeni. şekil û biçim û meş û qisandê ci di zêdê erdîşsipeyana bîyayeni, tey wesfê erdîşsipeyan bîyayeni. *Tr. Aksakallılar gibi olmak, ihtiyar/yaşlılara yakışır bir şekilde*. Ma rê erdîşsipeyaneyda ci ra çiçî do bimano ki?

erdîşsipeyey 1. *Nm.* Erdîşsipeyîney. Erdîşsipe bîyayeni. Renga erdîşerda ci sipê bîyayeni. *Tr. Sakalı ağarmak*. Erdîşsipeyeya ci ci kal nêkena. Erdîşa ci xwu ra winî ya. 2. *Nm.* Erdîşsipeyîney. Erdîşsipe bîyayeni, kal/îxtîyar bîyayeni, serrê ci ravey bîyayeni. *Tr. İhtiyarlık, yaşlılık, yaşlanmak, sakalları ağarmak*. Erdîşsipeyeyda ci ra bîyayê, înan do no nêardê ci sere di. Çîna ra bî.

erdîştaşite *Nn.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên erdîşi taşita, erdîşi kur kerda, erdîşi terraş kerda, erdîşa ci bi jilêtên a cikerda. *Tr. Sakalı tıraş edilen*. Na panuşeri beri, bidi ê merdimdê erdîştaşiteyî û bê.

erdîşverdaye *Nn.* Kes/çîyo ki; erdîşa xwu kur nêkerda û kerda dergi, erdîşi terraş nêkerda, erdîşa xwu nêtaşita û bi no şekila verdaya. *Tr. Sakal uzatan*. Ellah zano ki, ez ê merdimê erdîşverdayeyî cayên ra şînasnena.

erdlerzan *Jeo. Cog. Nn.* Hezaz, zelzele, deprem, erdhezan. Erd lerzayeni. *Tr. Deprem, zelzele, yer sarsıntısı*. Mi xeylên erdlerzanîy dî. Labelê ê Adana'y deha pêt bî.

erdlerzen *N. Bw.* Erdlerzan. Erdlerzenê ci bol gird nêbî. Labelê xesar vêşî bî.

erd nîreamîyayeni *Zîr. Zv. f. M.* Erdnîreamîyayîş. Wextê ramitişdê erdî amîyayeni, lincîyey ra vijîyayena erddê ramitişî. Wexto ki hêga/erdî mîyan di awi xwu bianco û deha wextê ramitişdê erdî bêro, erd yeno nîre. *Tr. Toprağın tavına girmesi, toprağın sürülebilecek duruma gelmesi*. Vanê erd ameyo nîre, ma şenê biramê.

erdo awî *Zîr. Cog. Nn.* Erdo ki awdeyêno, tey awî beno. *Tr. Sulak/sulu arazi*. Mexelê qezencdê erddê awî şên o.

erdo bej *Zîr. Cog. Nn.* Erdo ki nêawdeyêno, awi ser nêşina yan jî nika ser nêşina, tey cita awî nê, cita bejî bena. *Tr. Kuru arazi*. Beşîleyê erddê bejî deha tamweş ê.

erdo bûre *Zîr. Cog. Nn.* Erdo ki eger kes biramo ramêno, citi rê beno. Labelê nêramîyayo,

nêkarîyayo. *Tr. Nadasa bırakılan arazi.* Şima şene erddê bûreyî di heywanan biçiranê. Labelê erddê kariteyî yan jî erddê qezencî di heywan nêçirayêno!

erdodîyaye/ê *N.* Erdovîneyaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo vinî û jewî jî dîyo. *Tr. Yerde bulunan/görülen, kayıp/yitik mal, lakita.* Ez çîyê erdodîyayeyî keye nêverdena ki qeçekîy tiritokey nêmûsê.

erdo dîyayeni *f. M.* Erdodîyayîş. Erdo vînayeni. Çî/keso ki bîyo vinî û jewî yan jî tayêni vînayo, dîyo, a karê nînan bîyayeni. *Tr. Yerde bulmak/bulunmak, lakita bulmak.* Qeçek çîyên erdo vîneno, ma yê ci qeçekan kenê xelatdar. Bi no babet a qeçekîy benê xirxizîy.

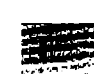
erdo kerrî *Zîr. Cog. Nn.* Erdo kerreyîn, erdo sîyîn. Erdo ki tey kerrey estê, kemerê pîlîy tey estê. *Tr. Kayalıklı arazi, taşlık arazi.* Girgomezi di Erdo Kerrî esto. Erdê kalikandê min o.

erdokewte/ê *Tib. Nm.* Erdomende/ê. Nêweşê mîyandê cayan bîyaye. Keso ki kewto cayan mîyan û na heti ra nêşe veto. *Tr. Yatalak.* Merdimênda erdokewtê bî. Ma di merdiman nêşayê wedaro.

erdo kewteni *Tib. f. M.* Erdokewtiş. Erdo mendeni. Nêweşê mîyandê cayan bîyayeni, çîyên ra nêşe veteni. *Tr. Yatalak olmak.* Eger erdo nêkewtayê, înan do biberdayê xwu heti.

erdomende/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesî nêwerzanayo, bi xwu ya nêberdo; wesayîtên ra camendo û nêşayo ci reso ki şiro, yanê camendo. *Tr. Gidemeyen, yerinde kalan, geride kalan. Gitmesi gerektiği halde gidemeyen.* Merdimo erdomende bol pey qehrîyayê. Vatê, înan çirê ez nêberda û erdo verdaya? 2. *Tib. N.* Çî/keso ki nêweşînên di bi erd a mendo, bîyo nêweşê mîyandê cayan, bi cayo mendo, deha nêşeno ki xwu rê werzo û bigeyro. *Tr. Yatalak.* Keso erdomende mihtacê yardimdê weşan o. 3. *N.* Erdomende/ê. Kes/çîyo ki; wahîrê qewet û qudretî bîyo, wahîrê hebûni bîyo, zengîn bîyo, hal û wextê ci ca di bîyo û na zengîney ra, na halweşey ra kewto, hal û wextê xwu yo weş kerdo vinî. *Tr. Güçlü, kuvvetli, zengin, hali vakti yerindeyken bu güzel durumunu, pozisyonunu kaybeden, düşen.* Merdimêndo erdomende o. Keso dest nêerzeno bi ci. 4. *N.* Kes/çîyo ki; nêbîyo, erdo mendo, wezîfeyê ci ca nêameyo, nêvîneyayo, orte di mendo, bêwahîr mendo. *Tr. İşi görülmeyen, yerine getirilmeyen, olmayan ortada/yerde kalan şey, sahipsiz kalan.* Mi kar û gurweyandê to yê ercîyayan ra nafên nêdîyo! Pekî ez çirê zehmetê kardê to yê erdomendeyî bianca ki?

erdo mendeni 1. *f. M.* Erdomendiş. Bi wesayîtên a nêgêrîyayeni, camendeni. *Tr. Alınmamak, gidenlerle gidememek, gidenlerin gerisinde kalmak, vasıtaya binememek, yerinde kalmak.* Her kes bi otoboz a şî. Ez erdo menda. 2. *Tib. f. M.* Erdomendîş. Bi erd a mendeni, nêweşê cayan bîyayeni, cayan mîyan di mendeni, nêweşey di ca ra nêwerişteni. *Tr. Yatalak.* Ciniki di rojan mîyan di erdo mendi. 3. *f. M.* Erdomendiş. Wihêreyda qewet û qudretî ra, wihêreyda hebûni ra, zengîney ra, hal û wextdê ca di bîyayeyî ra, halweşey ra kewteni, hal û wextê xwu yo weş vinîkerdeni. *Tr. Güçlü, kuvvetli, zengin, hali vakti yerindeyken bu güzel durumunu, pozisyonunu kaybetmek, düşmek.* Erdo mendi tepîya, kesî ser o kîber nêakerd. Çoşmeyê ci pêro jî dostê malûmilkdê ci bîy, dostê ci yê heqîy nêbîy. 4. *f. M.* Erdomendiş. Wezîfe ca nêamîyayeni, karûgurwe nêbîyayeni, orte di mendeni, bêwahîr mendeni. *Tr. Bir iş veya eylemin yerine getirilmemiş olması, vazife görülmemek, sahipsiz kalmak, ortada kalmak, yerde kalmak.* Winî bikerê ki, boka no karo mihîm erdo nêmano.

erdo pir *Zîr. Nn.* Erdo karite. Erdo ki o yo jewî destî di, yanê veng nîyo, xalî nîyo, tey qezen cest o. *Tr. Ekili arazi, sahipli arazi.* Erdê pirî di terke nêçerêno.

erdo ramite *Zîr. Cog. Nn.* Erdo ki ramîyayo, erdo ki ramêno û tey çî karêno. *Tr. Ekili dikili arazi, ekilebilir dikilebilir arazi, tarım arazisi.* Mêrdekî şî bî erddê ci yê ramiteyî di çî karit bî. Lejê înan, a poxi ra bî.

erdoverdaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesî dest ci nêeşto, ci rê yardim nêkerdo, dûzdê Ellahî di verdayo, bi xwu ya nêberdo, xwu bi xwu verdeyayo, paştî nêdaya ci, cilda wişki ser o verdayo, çîyê ci yo lazim ci ra gêrîyayo. *Tr. Yardım edilmeyen, el uzatılmayan, elindeki ve avucundaki varlığı elinden alınıp kuru çulda bırakılan, beş kuruşa muhtaç edilen.* Qeçeko werdîyo erdoverdaye, do adinî di miheqeq persê nê zulmî bikero. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ray o verdeyayo, nêberîyayo, herûni/ca di verdeyayo, nêwerzeneyayo, nêhewadeyayo, nêwedarîyayo. *Tr. Kaldırılmayan, yerde bırakılan.* Cizdano erdoverdaye do eceb kê dest kewo?

erdo verdayeni 1. *f. M.* Erdoverdayîş. Ci rê yardim nêkerdeni, dest ci nêeşteni, ci nêwederdeni, ci nêberdeni, ci nêhewadayeni, dûzdê Ellahî di verdayeni, ci bi erebeyên a nêberden

û ca di verdayeni. *Tr. Yardım etmemek, yerde bırakmak, herhangi bir araçla götürmeyip yolda bırakmak.* Veyve di pêro bi kirêşandê xwu ya şîyê, ma tim erdo verdeyayê. 2. *Zv. f. M.* Erdoverdayîş. Nêwerzanayeni, nêhewadayeni, nêwederdeni. Ca/herûni ra nêhewadayeni, ca di verdayeni. *Tr. Yerde bırakıp almamak, kaldırmamak.* Destmala ma nîya. Cora ma do erdo verdê. (Yanê nêberdi.)

erdoverdeyaye *Zîr. Nn.* Erdo ki gêrîyayîşdê mexeldê ci ya tepîya verdeyayo; qandê çiranayîşî, qande başaxî serbest verdeyayo, bîyo serbest. *Tr. Ürünü toplandıktan sonra serbest bırakılan arazi/tarla.* Ez ê erddê verdeyayeyî mîyan di bîya, mi xwu rê zebeşîy arêdayê.

erdovînaye/ê *N. Bw.* Erdodîyaye/ê. Ti do çîyê erdodîyayeyî hema malê xwu nêkerê. Eger mimkun bo, kes do bigeyro wihêrdê ci û bido ci. Eger mimkun nêbo jî çîyo erdodîyaye sifte sifte malê waqifan û sêkuran û feqîr û fiqaran o.

erdo vînayeni *f. M.* Erdovînayîş. *Bw.* Erdo dîyayeni. Mi erdo vîna jî mi nêkerd malê xwu. Ez geyraya wihêrdê ci, mi dî.

erdo xalî *Zîr. Nn.* Erdo nêkarite, erdo terkbîyaye. Cayo ki kes tede çinî yo. *Tr. Boş arazi, metruke.* Erdo xalî di çîyên nêbeno, nêkarêno.

erd ra arêbîyayeni *f. M.* Erd ra arêbîyayîş. Karûgurweyên di virazîyayena kombîyayîşdê erdî, erd ra çîyên top bîyayeni, erd ra arêdeyayeni, erd ra bîyayeni. Karûgurweyêndê top bîyayenên di Mesela çuwal û sandiq û dari û çîyandê zêdê nînan ra nê, erdî ser ra vilabîyayîş di yan jî bêwihêrey di arêbîyayeni. *Tr. Yerden toplanmak.* Eger erd ra bîyayena nînan jî şima kêfsad kero, dêmax ki qusûr şima do.

erd raarêdaye/ê *N. Bw.* Erd raarêkerde/ê. Eger o çîyo erd raarêdaye to bitewno, gereg ki newedera şikê nê çîyan bê.

erd ra arêdayeni *f. M.* Erd raarêdayîş. *Bw.* Erd ra arêkerdeni. Merdeko baxçîwan qehrîya û va, "baxçe di erd ra arêdayena sayan û dari ra arêdayena sayan jew a. Çunkî ma roterdîy bîy."

erd raarêkerde/ê *N.* Erd raarêdaye/ê, erd raarêbîyaye/ê. Çîyo ki jewî yan jî tayêni Mesela cayêndo zêdê dari ra, zêdê sandiqi ra, zêdê çuwalî ra yan jî zêdê nînan cana ra nê, erd ra arêdeyayo, arêbîyo, kom bîyo yan jî ze ki cayêndo zêdê bêwahîr ra arêbîyayo. *Tr. Yerden toplanan, kimseye zarar verilmeden toplanan şey.* Fekîyo erd raarêkerde gereg ki kesî nêtewno. Çunkî kes çîyandê erd raarêkerdeyan rê nêqehrêno.

erd ra arêkerdeni *f. M.* Erd raarêkerdiş. Erd ra arêdayeni, erd ra top kerdeni, erd ra kom kerdeni, erd ra kop kerdeni. Çîyêndê kewteyî, yan jî vilabîyayeyî, Mesela dari ser ra, şali ser ra, çuwalên mîyan yan jî canakî ra nê, erdî ser ra arêdayeni, top kerdeni. *Tr. Yerden toplamak, kıymetsiz veya sahipsiz bir şeyi başkasına zarar vermeden yerden toplamak.* Eger mi dari ra cikerdayê, mi sandiqda şima ra bivetayê, heqê şima est bî ki şima biqehrîyê. La ki mi erd ra arêkerd. Şima kamcîn poxi ra qehrîyay?

erd ramiteni *Zîr. f. M.* Erdramitiş. Citêrey kerdeni, bi erdramitiş a debarê xwu kerdeni, çî karitiş. *Tr. Toprağı sürmek, çiftçilik yapmak.* Citêr erdî rameno, warîkarê heywanan heywan warî keno, keda asinkaran jî bi çakûç hêlkerdişî ya bena.

erd rawerzanaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni erd ra vera cor werzanayo, hewadayo, qam dayo bi ci, berzey daya ci. *Tr. Kaldırılan. Yerden yukarıya doğru kaldırılan.* Çîyo erd rawerzanaye wexto ki werzeno eceb tey çîyên virêno yan nêvirêno? 2. *N.* Dinyarawerzanaye/ê. Çî/keso ki dinya ra werzaneyayo, hukmê ci îptal bîyo, hewadeyayo, qirê ci ameyo. *Tr. Dünya'dan kaldırılan, hükmü iptal edilen, yok edilen, sonu getirilen.* Merdim û qanûno erd rawerzanaye esto yan nê?

erd ra werzanayeni 1. *f. M.* Erd rawerzanayîş. Cêr ra vera cor werzanayeni, qam cidayeni, berzey cidayeni, hewadayeni. *Tr. Yerden kaldırmak. Herhangi bir şey veya kimseye yerden havaya doğru yükseklik kazandırmak.* 2. *f. M.* Erd rawerzanayîş. dinya ra werzanayeni. Hukmê ci îptal kerdeni, hewadayeni, soyînê ci ardeni, qirê ci ardeni. *Tr. Dünya'dan kaldırmak, hükmünü iptal etmek, yok etmek.* Mi rê ki o hepis ra bivijîyo, o do ey erd ra werzano.

erd şeqitîyayeni *Cog. f. M.* Erdşeqitîyayîş. Erdşeqitok, hezaz bîyayeni, hezek bîyayeni, şeqitîyayena leteyêndê erdî. *Tr. Heyelan, yer kayması.* Dewijan vatê ma erd şeqitîyayîşî rê va beno ki axirdewr o. Ma dî ki dar û sîy û kemerîy û çîyo winasîno ki ma ra aseno, o yo pêro pîya yenê ma ser.

erdşeqitok *Cog. Nn.* Şeqitîyayena erdî, herikîyayena erdî. Şîyayen û ca vurnayena leteyêndê erdî. *Tr. Heyelan, yer kayması.* Erdşeqitok, bolkî erdandê mêldaran di beno.

erdûazmîn *Nn.* Cêr û cor di çiçî ki esto pêro. Feza di çiçî ki esto pêro, çiçîyo ki aseno pêro. *Tr. Yer gök, yer ve gök, yer ile gök arasında ne*

varsa hepsi. Erdûazmîn pêro ser o bîbî teng. A roj çîyên ser o dost nêmend bî. Destîy werzanay cor û Rebdê xwu rê duay kerdîy, va: Ya Rebbî! Ewro ez û ti tenya mendê. Ziwan jî mi ser o bîyo lal. Merama mi ancax ti fehm bikerê.

erdûazmîney *Nm.* Erd, azmîn û wertedê nînan di çiçî ki esto, pêro ser o bîyayeni. *Tr. Yer ve göklerde ne varsa hepsi*. Erdûazmîney jî ci rê bes nêkena. O yo hewna keno canakî bigeyro.

erdvî *Nk.* Kokê darandê enîrî yo. *Tr. Enir kökü*. Erdvîri heteki roniş ki xwu rê serseyên bivîno, ûja jî ci rê sitare nêbî.

ere *Nn.* Erey, berey. Wextdê ci ya tepîya. *Tr. Geç*. Çirê ti ere mendê ki?

ereb *Tekn. Nn.* Kaxit yan jî naylonê ci yo qarbon. Resm û fotoxrafo ki kaxitdê ci yê qarbonî ser o vijîyayo û bi Ereban maneno. *Tr. Arap, fotografın negatifi*. Boka şima nê erebê ci vinî nêkerê ki roji bêro şima bişê newedera vejê.

Ereb/i *Etn. Er. Nn.* Şarê Erebîstanî. O ki ziwanê ci yê kalik û pîrikan Erebî yo, kalik û pîrikê ci Erebî qisey kenê. *Tr. Arap*. Ereb û Tirk û Fars û Kurd muslumano. Eger aqil ser o bo, gereg o ki destûdoşîyandê pêdi bo. Çunkî hemqederî yo.

ereba *Nm.* Kirêşa, kirosa, wesayît. Çîya çehartekera ki kes û bar û çîyan cayên ra kirêşena canakî. *Tr. Araba*.[1]

erebayîn/i *N.* Çî/keso ki erebaya ci esta, tey ereba/kirêşa esta, erebaya ci esta, wahîrê ereber o. *Tr. Arabalı, vasıtalı*. Keyeyo erebeyîn û bêereba jew nêbeno. Erebayîney nîmetêndo gird o.

Erebey 1. *Etn. Nm.* Ereb/i bîyayeni. Ereban ra bîyayeni, kokê ci Ereb bîyayeni, Ereban ra dinya amîyayeni, şarê û qewmda Ereban ra bîyayeni. *Tr. Arap olmak, Araplık*. Senîn ki Erebeya ey, ey rê çîyên nêdana qezenckerdiş, winî jî, Dimilîyeya ma jî, ma rê çîyên nêdana vinîkerdiş. 2. *Tekn. Nm.* Resmo qarbon. Resmo ki naylondê qarbonî ser o vijîyayo. *Tr. Arap. Fotografın negatifi*. Fotoxrafkarî erebê ci da mi, mi kerd vinî. Eger bibîyayê, ma do bişîyayê newedera bivetayê.

erebeyîni *Nm.* Kirosayîn/i, kirêşayîn/i. Biereba bîyayeni, erebaya ci estbîyayeni, tey/pa ereba bîyayeni, wahîrê ereba bîyayeni. *Tr. Arabalılık*. Erebeyîn û bêereba jew nêbeno. Merdimo erebeyîn, ê bînî hewlêrî yo.

Erebî 1. *Nm.* Erebkî. Ziwanê Ereban. Ziwano ki Erebîy pa qisey kenê. *Tr. Arapça, Arap dili*. Ez Erebî nêzana. 2. *Nm.* Çîyo ki heqdê Ereban do, Ereban ser o yo. *Tr. Araplarla ilgili, Araplar hakkında*. Alvêro Erebî ez nêkena.

erebîbazar *Baz. Nn.* Alvêro ki tey amordeni, hesab kerdeni, seteni, peymiteni û çîyo winasîn o sabir çinî yo, têtewr o, serûbindê ci ya pîya o, senîn ki aseno hinî yo. *Tr. Göz karanyla yapılan pazarlama şekli, üç aşağı beş yukarı olan bir pazarlama şekli, sayısal veriler olmadan ve görüldüğü kadarıyla yapılan bir pazarlama şekli*. Girotok: Ti erebîbazar nê çarwanê xwu hemini bi des hezarîy kaxita danê? Rotok: Ellah xeyr! Ma nê çarweyê xwu, par henda girotîy. Mi dinyayên jî ci rê mesref kerdo. Ez senîn bi hend a biroşa to?[2]

erebîbazarey *Baz. Nm.* Bi şikildê erebîbazarî ya, bi bazardê sabirî ya nê, bi amorden û seten û peymiten a nê. *Tr. Göz karanyla yapılan pazarlama işi*. Erebî bazereya ez nêşena alvêrêndo weş bikera.

Erebîstan *Nn.* Welatê Ereban. Vakurdê ci di Kurdîstan, rojhelatdê ci di Dengizê Îranî û over di jî Îran, rojawandê ci di Dengizo Sûr û over di Misir, Sûdan, Erître û Etyopya, başûrdê ci di jî Dengizê Yemenî û Ummanî û ata ci Oqyanûsê Hîndî esto. Labelê no ca, dewletên nîyo, welatên o û nîmadayên a. Nê cay di Suûdî Erebîstan, Sûrîya, Îraq, Yemen, Umman, Emîrê Ereb ê Pîyabestey, Qatar, Kuweyt, Bahreyn, Ebû Dabî, Filîstîn, Urdûn, Lubnan û Îsraîl esto. *Tr. Arabistan ülkesi, Arabistan Yarımadası*. Erebîstan ca û welatê Ereban pêrin o.

Erebkî *Nn.* Erebî. Ziwanê Ereban. *Tr. Arapça, Arap dili*. Ey do Erebkî bi veranayê, eşt Tirkî ser.

erebkî *Nn.* Zêdê fêlandê Ereban, fêlê Ereban, heqdê Ereban do. *Tr. Araplar hakkında, Araplarla ilgili, Arap töresi, Arap fiil ve davranışları*. Ey Erebkî da xwu ra, mi Dimilkî.

Erebkîyey *Etn. Nm.* Erepkî bîyayeni, zêdê fêlandê Ereban bîyayeni, tey wesfê Ereban bîyayeni,

1 Dûrikê ereberi bol rewêno. Ereba, dûrikdê Mezopotamya di Ereban (Sumerîy welatdê Ereban di coyayê) mîyan di îcad bîya. Na vajeki, ez texmîn kena ki do Dimilî/Kurdî bo. Çunkî Dimilî di xwura peyomekê –e'y vajeki ra vajeki virazeno. Maneyê ci, "çîya Ereban, îcadê Ereban, ê Ereban, malê Ereban" o. Nîtekîm bi şikildê "dibar/dibare, dicar/dicare, war/ware, bend/bende, best/beste, gastar/gastare" ya û hewna zêdê nînan xeylên vajekê winasînîy estê. Dewda ma di sifte sifte ereba û radyo pîyê mi girot.

2 Erebî bazar bolkî arasa di, mezat di bi namedê "nigan ser o bazar, bazarê serdê nigan" a vajêno. Ferqê "nigan ser o bazarî" û "erebîbazarî" esto.

wahîrê fêl û edetandê Ereban bîyayeni. *Tr. Araplar'a benzemiş olmak, Arap örf ve adetlerine sahip olmak.* Erepkîyeya ci mi rê hend jî rindi nêamê.

Erebzên/i *Etn. N.* Ereb/i, Erebzeyn/i. Kes/çîyo ki; Ereban ra beno, Ereban ra zêno, Ereban ra ameyo Dinya. *Tr. Arap, Arap halkından olan, Arap kaynaklı, Arap kökenli, Araplardan doğan.* Edetê merdimdê Erebzênî û Kurdzênî jew nêbeno.

Erebzêney *Etn. Nm.* Erebzeyney. Erebzên/Erebzeyn bîyayeni. Zayîş û bîyayîşê Ereban ra bîyayeni. Kok û tehsîlbîyayîşê ci Ereban ra bîyayeni. *Tr. Arap olmak, Arap kaynaklı olmak, Arap-lar'dan doğmuş olmak, kökeni Arap olmak.* Erebzêneya ci şima rê çi zirar dana ki şima yê winî ci ra benê kêfsad?

erey *Nn. Bw.* Ere, berey. Mêrdek hergi roji erey yeno. Keso nêşeno ci rê çîyên bikero. Ez rojên erey bimana, ê do bigazinci yê.

erguşteki *Nk. Nm.* Helquşti. Kayênda keynekan a. Lingan finê vera vernî, finê jî vera peynî erzênê. Bi no babet a kay bena. *Tr. Adımların bir ileri, bir geri atılarak oynandığı bir kız oyunu.* Keynekîy arêbîyayê, ê yê kenê xwu rê erguşteki kay kerê.

erişte *Wş. Nn.* Nanda tîri ra cibeno, kenê wişk û ci ra şamîyên virazenê. Şamîya mîrdê wişkî ya. *Tr. Yufka hamurunun kurusundan yapılan bir yemek çeşidi.* Maya ci ci rê rewna yo erişte nêviraşt bî. Şan di ci rê na şamî viraşti

erk *Nn.* Naz. Posena ki kes jewî rê şeno çîyên pa bido kerdeni, pey karûgurweyên bivîno. *Tr. Naz. Bir işi veya vazifeyi yaptırabilme gücü, meyli veya nazının geçmesi.* Erkê mi ravêreno ki, ez bi xaldê xwu ya, karêndê hembazêndê xwu bida kerdeni. Labelê erkê mi nêravêreno ki, ez bi birarardê xwu ya ê karî bida kerdeni.

erm *Nn. Bw.* Harme. Ermdê xwu yê çepî ser o verda û ci ra kewt dûrî.[1]

erma *Zoo. Nm.* Lingê heywananê verênîy. Bolekê ci "ermey" ê. *Tr. Hayvanların ön ayaklarından her biri.* Mi rê ki goştê ermada ci do deha qert bo.[2]

Ermenî *Etn. Nn. Bw.* Armenî. Pîrika min a rehmetî vatê Ermenîyê welatdê ma, bi girdandê ma ya dost û kerway bîy. Ma mîyan di dişmeney çinêbî.

Ermenîkî 1. *Fîl. N.* Armenîkî. Ziwanê Ermenîyan. *Tr. Ermenice, Ermeni dili.* Ez Ermenîkî nêzana. Labelê ez qayîl bîya bizana. Çunkî ziwanê hemberîyanandê Dimilan o. 2. *Etn. N.* Ermenîyane, Yermenîyane, Armenîyane. Zêdê Ermenîyana, bi Ermenîyan mendeni. şekil û bîçim û edet û meşdê xwu di, zêdê Ermenîyan bîyayeni. *Tr. Ermeniler gibi olmak, Ermeniler'e benzemek.* Kayê înan û fêlê ci Ermenîkî bîy.

ermey *Zoo. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Erma. Boka şima ermeyê ci nêşikitîy?

erqa gî *Nm. Bw.* Kerîzi. Boka no şîyayîş û amîyayîşê şima erqerda gî ra babetna bo.

erqi *Cog. Nm.* Awa deran, awa dereyî. Awa ki la werdêrî ya, şina erdan ser ki pa erdîy awdeyê. Awa ki yan kesan viraşta yan jî bixwu virazîyaya û dereyan werdêrî ya. *Tr. Kanal, ark, kanalet.* Erqa dewdê ma û ê înan girdey di jew nîya.

err *G.* Wey! Weyê! Hella hella! Nê la! Şaş bîyayeni di vajêna. *Tr. Haydi be! Etme ya! Yapma! Yok ya! Anlamındadır.* Err! Şima çirê mi rê nêvato ki? Pers meki, ma ti kerd bîyê xwu vîra.

errey *Nm.* Errîni. Err bîyayeni/kerdeni, heyret bîyayeni, ecêb vajîyayeni. *Tr. Etme ya! Yapma ya! Halla halla! Hayret! Gibi hayret veya ünlem sözleri.* Çirê ti erreyda ci rê şaş mendê ki?

errik *G.* Hay lo! Kar û gurwedê şaşbîyayîşî û heyretî û ecêbey di na qisa vajêna. *Tr. Aman be! Haydi be! Üf be! Gibi durumlarda şaşkınlık, bıkkınlık vb. şeylerde kullanılan bir söz.* Errik! To çirê hina kerd ki?

err kerdeni *f. M.* Errkerdiş. Karûgurweyên di wextdê şaşbîyayîşî di wextdê ecêbey di, wextdê heyret di mendişî di "Weyê! Nê la! Nê lo! Hella hella!" û zêdê nînan vengê errî veteni. *Tr. Şaşkınlık, hayret, aciplik gibi durumlarda; Etme ya! Yapma ya! Yok ya! Halla halla! Gibi bir ses çıkarmaktır.* Err? To jî nêşa dekewo de? Çirê ya! Eger to nêgîrê yan do kê bigîrê!?

errodaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî dayo erro, finayo erd, kuwayo erro, jewî dest ra gunayo erro, kewto û kerdo vinî. *Tr. Yere düşürülen, yere düşen, kaybedilen, yere çarpılan/çalınan, yere vurulan/çakılan.* Hergi çîyo errodaye ne zirar vîneno ne jî tim werêno.

errodayeni *f. M.* Errodayîş. Erd ro dayeni, visteni. Cor ra cêr ro dayeni, cor ra cêr visteni, vinî kerdeni. *Tr. Düşürmek, yere vurmak/çalmak, yere çarpmak, kaybetmek.* Mi rind balê xwu da bi ci. Cora mi nêda erro.

---

1 Na vajeki herm, herme, harm yan jî harmey ra xeripîyaya.

2 "Harme" însanan di bi şikildê "qol û bazî" ya bîyo manedar.

errogunaye/ê *N.* Çî/keso ki gunayo erro, bîyo vinî, jewî bi pêtên a dayo erro, jewî ra kewto. *Tr. Yere düşen, yere düşürülen, kaybedilen, yere çalınan.* Vanê pêlekê şima o errogunaye înan ray ser o dîyo.

errogunayeni *f. M.* Errogunayîş. Kewteni. Cor ra cêr kewteni, ray şîyayeni di dengeyê ci xeripîyayen, lerî bîyayen, kewteni, vinîbîyayeni. *Tr. Yere/aşağı düşmek, yürürken dengesinin bozulup yere düşmesi, yere çarpılma, kaybolma.* Linga mi gunê sî ro û ez gunaya erro.

errok/i *N.* Keso ki deqe ra finên vano err û erri, errîni kewna ser. *Tr. Sık sık hayret ve şaşkınlıklarını belirtip er! diye söylenen.* Mi bi ê errokî ya merişê. Ez nêşena bi ey a îdare bikera"

errokey *Nm.* Errok bîyayeni. Wesfê errokan ser o bîyayeni, deqe ra finên erri erri kerdeni, errîni ci ser kewteni. *Tr. İkide bir hayret sözleriyle, hayrette kalan kişi olmak.* Mi errokeyda ci ra dûrî finê, mi rê bes o. Ez şima ra zewmbî çîyên nêawzena.

ertîj *Sn.* Qurşûn, qerşûn, mermî. *Tr. Kurşun, mermi.* Ertîjên tenya eşt ci. Qey nîşandarên bî. Cora, da wertedê çaredê ci ro.

erûgêra sîya *Nk. Nm.* Alincêri, salinca, salinci, erûgsîyaki, erûgsîya. Dara erûgandê sîyayan. *Tr. Kara/siyah erik ağacı.* Erûgêra sîya ra salincîy biçîni.

erûgêri *Nk. Nm.* Alinçêri, alûcêri, dara erûgan. Dara ki pa erûgîy benê. *Tr. Erik ağacı.* Erûgêranê ci maşallah emserr bol erûgîy dayê.

erûgê sîyay *Nk. Bw.* Salincîy. Fekîyê erûgêrda sîyaki. *Tr. Kara erik.* Bi mi ki erûgê sîyay, ê sipeyan ra weşêrî yê.

erûgê zerdîy *Nk.* Erûgê sipey, alûceyê zerdîy, alinçeyê zerdîy. Meyweyê erûgêrda zerdi. *Tr. Beyaz erik.* Erûgê zerdîy bi erûgêrda kuho ya benê.

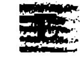
erûgi *Nk. Nm.* Alinca, alûca. Fekîyê erûgeri, meyweyê erûgêran. Sîya û sipe û sûrê ci estê. Goreyê alûcan, bîyayeyê ci jî wişk ê. Bolekê ci "erûgîy" ê. *Tr. Erik.* Erûgê erûgêran jû serran bolîy benê, jû serran jî kemî benê.

erûgzerdi *Nk. Nm.* Erûgzerdeki, erûgzerdiki, erûgêra zerdi, erûgêra zerdeki. Dara erûgan a ki pa erûgê zerdîy bene. *Tr. Sarı erik ağacı.* Erûgzerdi do ma rê erûgê zerdekîy bido.

erwah *Er. Nb.* Dimilî di *Nn.* Heyatîy. *Tr. Ruhlar, ervah.* Erwahê girdandê kesî, vanê, roja înê yenê sornîyandê kesî ser vindenê û para xwu wazenê. Cora şamîya îneyî vanê xwu vîra mekerê, bidê.

erzaq 1. *Er. Nb. Nn.* Rizqê kesî. Rizq/werdo ki Ellah dano qûldê xwu. *Tr. Rızık, rızıklar.* Erzaqê kesî yo helal, Ellahî ra o. 2. *Nn.* Çîyê werdî. Çîyo ki do kesî rê lazim bo. *Tr. Erzak. Lazım olan bütün yiyecek, gıda, ve hububat.* Erzaqê ci tayên mend bî. Cora bi kirosayên a şî sûki.

erzîyaye/ê *N.* Çekerde/ê, çebîyaye/ê, eşte/ê, teberkerde/ê, teberbîyaye/ê. Çî/keso ki erzîyayo, jewî yan jî çîyên eşto teber, zerre di nêmendo. *Tr. Atık, posa, atılan, dahilden harice çıkartılan.* Keso feqîrek şino bazaran di xwu rê çîyê erzîyayeyî arêdano û weno.

erzîyayena yaxerî *f. M.* Erzîyayîşê yaxerî. Çilki kerdena varenî, çilki kerdena yaxerî, hêdî hêdî varayîşê yaxerî. *Tr. Çiselmek.* Senîn ki yaxer erzîya, ma kewtîy zerre.

erzîyayeni *f. M.* Erzîyayîş. Çebîyayeni, teber bîyayeni, zerre ra vijîyayeni. Teber çebîyayena kesên yan jî çîyên. *Tr. Atılmak, hariç olmak, dahilden çıkmak, posa/atık olmak.* Eger lajek nêerzîyayê teber, ma do amoş kerdayê.

esalte *Nn.* Mexsûs, qesdî, bilebile. Bi zanayîş a kar û gurweyên kerdeni, tey qesd bîyayeni. *Tr. Kasdi, kasden, mahsus, bilerek.* Ey o karo xirab esalte kerd.

esas *Er.* Mihîn, esîl, çîyo heqîqî, raştay, ti raşt pers kenê. *Tr. Asıl, asil, esas, temel, aslını sorarsan, doğrusu.* Esas, ti esasê ci pers kenê wina nêbî.

eshabe/ê *Er. Nb. N.* Hembazê Hz. Muhemmedî (sew). *Tr. Hz. Muhammed'in (sav) arkadaşları.* Eshabeyê Hz. Muhemmedî (sew), hergi ca di; cengan di, aşitî di, werdî di, kedi di ci heti bî.

esîdi *Wş.* Babetên helawên yan jî şîraneyên o ki bi rib û ardan û ronî ya virazêna. Sifte ribî girênenê, dima nîmeyê ribdê xwu abirnenê û ardanê xwu dekenê de. Nê rind û rind pêdi alawênê û girênê. Bi no şekila na bena hesti. Dima jî ribdê serdê adirî ra tana rib dekenê de û orteyê ci di lanên akenê, ronê xwu dekenê de. Bi no şekila, na esîdi werdî rê bena hadirê. *Tr. Pekmez, un ve yağdan oluşan bir tatlı veya helva. Çok katı olmadığı için tatlı denmesi daha yerinde olur.* Esîdi Dara Hênî di virazêna.

esîl/i 1. *Er. N.* Ezbetî, eşîrî. Çî/keso ki goreyê ê bînan ravey o, zewmbîyane o, esaletê ci esto, eşîrî yo, ezbetî yo. *Tr. Soylu, asil.* Verî şardê dewletan mîyan di esîl û mîyandewî est bî. 2. *N.* Qedroyîn/i. Keso ki qedro deyayo ci; wazîyayo, o yo tey, o yo wazîyayan mîyan do, Mesela dimdar, peyîk, dûajo û çî yan jî keso winasîn nîyo, eynî bixwu yo. *Tr. Asil, kadrolu.* Di mamostey ameyê mektebdê ma; jû esîl o, o bîn jî peymandar o.

esîlane 1. *Nn.* Bixwuyane. Zêdê bixwuy, bixwu senîn beno winî bîyayeni, zêdê esîlana. *Tr. Asılca, asıllar gibi.* Mi da ci. Labelê esîlane bî. Cora poşman nêbî. 2. *Nn.* Ezbetîyane, eşîrane. Zêdê raveyan. Ravey senîn benê, winî bîyayeni. *Tr. Soylu gibi, soyluya yakışır gibi.* Hergi karûgurwedê xwu di esîlane bî.

esîlaney *Nm.* *şekil û* bîçim û meş û usûl û ray şîyayîşî di zêdê esîlan bîyayeni, wesfê esîlan ser o bîyayeni, bixwu bîyayeni, pişk bixwu bîyayeni, wahîrê ezbetda ravey bîyayeni, tey esalet bîyayeni. *Tr. Asilane, ta kendisi gibi olmak, aslı gibi olmak, tıpkısı gibi olmak, soylu gibi olmak.* Ez a hewna esîlaneyda ci rê şaş menan. Gereg ki esîli nêbîyayê û?

esîl *Er. N.* Bixwu, ta bixwu. Bê ci kes nê. Çî/keso ki o yo ci ra behs beno, o bixwu. *Tr. Asıl.* Çîyo ki şima yê vanê esîl bî, zêdê ci nêbî.

esîley 1. *Nm.* Esîlîni, bixwuyey. Bixwu bîyayeni, esîl bîyayeni, ta bixwu bîyayeni, zewmbî nêbîyayeni, drofikê ci nêbîyayeni. *Tr. Asıl olmak.* Şima nêzanayê esîleya ci senîn a. Labelê mi zanayê. 2. *Nm.* Esîlîni, ezbetîyey, eşîrey. Zewmbîyane bîyayeni, cayê ci yo abirîyaye bîyayeni, ê bînan ra ravey bîyayeni. *Tr. Asalet, ayrıcalıklı olmak.* Şima nêşenê esîleya ci nêvînê. Esîleya mêrdekan înkar nêbena. 3. *Nm.* Esîlîni. Esîl bîyayeni, qedroyê ci bîyayeni, waşte/ê bîyayeni. Kesandê esîlan ra bîyayeni, kesandê dimdaran ra yan jî dûajoyan ra nêbîyayeni. *Tr. Asil olmak, asillik, kadroluluk.* Bi esîleyda xwu ya meperrê, dewleta esîlan jî kena vejo.

esker/i *Er. N.* Leşker/i, leşkar/i, lejok/i. Pawokê welatî yo bisîleh/i. Keso ki wezîfedê welatên di bi tifingan a, bi sîlehan a paweno û qandê welatên eger ki gereg bibo xwu feda jî keno. *Tr. Asker.* Eskerê ma do welatê ma bipawo. Ma do jî ci warî kerê.

eskerey 1. *Leş. Nm.* Eskerîni. Esker bîyayeni. Sîlehî bin di bîyayeni, wezîfedê eskerey bin di bîyayeni. *Tr. Askerlik, asker olmak.* Eskereya ci ci reynê. Çunkî eskerey wesfêndo verom o. 2. *Leş. Nm.* Eskerîni. Kar û mesleg û îşê eskeran. *Tr. Askerlik, askerlik mesleği.* Ez a şina eskerey, qayteyê kîberandê xwu bi.

eskerê Romî 1. *Leş. N.* Eskerê/a Rûmîyan, eskerê/a Rûmî, eskerê/a Roman, eskerê/a Ûnanî, eskerê/a Bîzansîyan. *Tr. Rum askeri, Bizans askeri.* Verdê veran di, verê 1071î di hewna Tirkî nêamey bîy Kurdîstan û Anatolî. Herûnda Tirkan di Rom est bî. û Roman welatê Kurdan kerd bî bindestî. Ma û bi Romî ya tim pêrê ar bîyê, ma pêrê dişmeney kerdê. Qando ki nê hemberîyanîy û dişmenê ma, welatdê Rûm/Roman di ronîştê, ma eskerdê ci rê jî vatê eskerê Romî/Rûmî. Wexto ki esker û zulmê Romî şî tepîya noqra eskerê Tirkan kewt herûnda înan. Cora şarê ma eskerandê Tirkan rê jî no name nayo pa. 2. *Leş. N.* Eskerê Tirkan. *Tr. Türk askeri.* Qandê wesfdê ci biewnî cor ra. Tirk na vajeki ra qehrêno û estbîyayena ma qebûl nêkeno. Halbikî na vajeki Tirkan rê heqaretî nê, verêneya ma û dimayeya jî Tirkan îspat kena. Eskerê Romî, dêrandê ma di tim jî ravêreno.

eskerê Romîyey *Leş. Nm.* Eskerê Rûmîyey, eskerê Romî/Rûmî bîyayeni, eskerê Bîzansî, eskerê Bîzansîyan bîyayeni, eskerê Tirkan, eskerê Tirkan bîyayeni. *Tr. Rum/Bizans askeri olmak, Türk askeri olmak.* Eskerê Romîyey û eskerê bînan di çi ferq esto?

eskerê Rûmî *Leş. Nn. Bw.* Eskerê Romî. Eskerê Romî do xwu bierzo şima ser, tedbîrê xwu bigîrê.

eskerê Rûmîyey *Leş. Nm. Bw.* Eskerê Romîyey. Mi cara wesfê ci yê eskerê Rûmîyey nêaşnawito.

eskerî *N.* Eskeran ser o, heqdê eskeran di, ê eskeran. Çî/keso ki eskerey ser o yo, malê eskerî yo. *Tr. Askeri, askere ait, asker malı, asker hakkında.* Çî û malo eskerî esto, resmî û sîvîlî esto. Kes do nînan pêmîyan nêfîno.

eskerîyane *Nn.* Eskerkî. Zêdê eskerkîya, zêdê karûgurwedê eskeran bîyayeni, bi usûl û meşdê eskeran a bîyayeni. *Tr. Askeri usulce, askeri gibi.* Mi cara o fêlo winî eskerîyane ey ser o nêdî bî.

eskerîyaney *Leş. Nm.* Eskerkîyey. Eskerkî bîyayeni, eskerîyane bîyayeni. Fêl û hal û hereket û meş û usûl û rayşîyayîşdê ci di zêdê eskeran bîyayeni, bi mêldê eskeran a bîyayeni, wesfê kar û gurwedê eskerkîyey bîyayeni. *Tr. Askeri bir mantıkla, askeri bir eda/usul ile, askeri bir yol veya yöntemle iş veya eylemde bulunmak.* Ti vanê ê halî di eskerîyaney bena yan nêbena?

eskerkîyey *Leş. Nm. Bw.* Eskerîyaney. Mi rê ki do eskerkîyey jî kar nêkerdê.

eskerpolîs *Ky. Nn.* Babetên kayên a ki, na kayeri di kaxitê vengîy benê. Nînan ser o polîs, asker, paşa, xirxiz nûşêno. Bi nê kaxitan a kay bena. Hergi kayger nê kaxitan ra jewî anceno. O ki beno paşa, o ki beno esker, o ki beno polîs û o ki jî beno xirxiz. Kaxitê eskerî kê rê ki bêro, o do xirxizî bi texmîn a vajo. Eger texmîndê xwu di îsabet bikero, wexta polîs do bi emirdê paşa ya bi çîdê pirodayîşî ya (qayîşî, çuwe ûzn.) xirxizî

ro do. Eger ki îsabet nêkero, bi şaşîney a polîsî rê xirxiz vajo, noqra polîs do fina bi emirdê paşa ya eskerî ro (wihêrdê kaxitda eskerî) do. Na kay, bi no temaşedo weş a serdewam bena. Kayênda zêdê nay jî fina bi kirbît (kerkût) a kay bena. Hergi kiştênda kerkûtî ser o esker, polîs, padîşah, xirxiz nûşêno û fina wina kay bena.

eskerqirey *Leş. Nm.* Kiştişê eskeran, qirkerdena eskeran. *Tr. Silahlı güçlerin katledilmesi.* Eskerqireyda înan di zulmîy çinêbîy nêvajêno.

eskerqir *Leş. Nn.* Kiştişê eskeran. Kesê ki ci dest di tifingîy estê, înan kişteni. *Tr. Askerlerin katledilmesi.* Eskerqir tim jî dûrikdê dinyay di vîneyayo.

esker raştkerdeni *f. M.* Eskerraştkerdiş. Kesên esker riştenі, riştena eskeran, eskeran eskerey riştenі. *Tr. Asker yollama/uğurlama.* Ma berd eskerê xwu xeraj ra raşt kerd û ma amey.

esl *Er. Nn. Bw.* Cisn 1. Eslê şima herkes zano, şima dinameyê.

eslami *Mûs. Nm.* Islami, delali. Dêrê ki tey qehrûqotik esto, zerrî veşnenê. *Tr. Ezgi, ağıt.* Eslamênda weşi nêbî. Zerrîya kesî roncinayê.

esnaf/i 1. *Er. N. Baz.* Kes/çîyo ki; esnafan ra o, çarşîyên di cayên di kargehê ci yê rotişî esto, karê esnafey keno. *Tr. Esnaf.* Mêrdek esnaf o. O yo firûni gurwêneno. 2. *Zv. Baz. N.* Kes/çîyo ki; çîyan ra, hal ra, haldê rotişî ra, haldê girotokey û rotokey ra fehm keno, hal û hewalan ra fehm keno, zanaye o. *Tr. Bilen, esnaf, usta, halden anlayan.* Mêrdek esnaf o. Senîn dî, hema fîyeto raşt na ser.

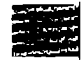
esnafey 1. *Baz. Nm.* Esnafîni. Esnaf bîyayeni. Wahîrê dûkanê bîyayeni, esnafan mîyan di cayêndê ci bîyayeni, rotokê çîyêndê zêdê mal û çîyê dûkanî bîyayeni. *Tr. Esnaflık.* Esnafeya min û Xelîldê biray, ê şima rewêrî ya. 2. *Zv. Nm.* Esnafîni. Esnaf bîyayeni. Haldê rotişî ra fehm kerdeni. Kes/çîyo ki; wexto ki winîno çîyên ra, weş û rind û xirab û heqîqî û suxte û raşt û çepeya ci hema fehm keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Esnaflık, bilirkişi olmak, ehl-i vukuf olmak.* Mi esnafeya ci ne dîya ne jî vînaya. Çendi ki ma ardo çîyên ser, zêdê ey nêvijîyayo.

esnafîni *Baz. Zv. Nm. Bw.* Esnafey. Ez cara esnafînda ci rê gumankar nêbena. Çunkî mêrdek biraşt esnaf o.

esnafkî *Zv. Nm.* Zêdê esnafan. Esnafîy senîn ki benê, winî bîyayeni. *Tr. Esnafça.* Şima kenê jî qenê esnafkî bikerê. Qene keda şima tinê nêşina.

esnafkîyey *Zv. Nm.* Esnafaney. Esnafkî bîyayeni. şekil û bîçim û usûlê esnafan senîn ki beno, winî bîyayen û winî kerdeni. *Tr. Esnaflara yaraşır bir şekilde yapmak, doğru yapmak, usulünce yapmak.* Esnafkîyeyda înan di rehmet çinî yo.

espar/i *N.* Ispar/i, suwarî, cinişte/ê, niştbar/i, nişte/ê, niştok/i, cinîştok/i. O/çîyo ki nişto çîyên, nişto wesayîtên. O/çîyo ki kayda daxmeyî di nişto sîyênda kaygerên û keno bûro, wedaro. *Tr. Binili, atlı.* Ez esparê sîyerda to ya. (Mersela keyerda daxmeyî di.)

esparbîyaye/ê 1. *N.* Isparbîyaye/ê, suwar/i, suwarî, cinişte/ê, cinîştok/i, espar/i, niştbar/i, niştok/i. Çî/keso ki nişto çîyên, o yo çîyên ser o, şîyo ser, suwarê çîyên bîyo. *Tr. Binili, atlı.* Keso esparbîyaye û esparnêbîyaye qet jew beno? 2. *Ky. N.* Isparbîyaye/ê, suwar/i, suwarî, cinişte/ê, cinîştok/i, espar/i, niştbar/i, niştok/i, pobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kayênda werdişî (mersela daxme û satrancî) di yan jî qalkerdişî di nişto ci ser ki ci bûro yan jî ci ser fîno. *Tr. Dama, satranç gibi oyunlarda hamle için binili olan.* Kaygero esparbîyaye daxme di do vajo, ez espar a, biremi.

espar bîyayeni 1. *f. M.* Esparbîyayîş. Suwarey, suwarîyey, esparey, niştbarey, niştokey. Ispar bîyayeni, suwar/suwarî bîyayeni, cinişte/cinîştok bîyayeni, niştbar/cinîştok bîyayeni. Kesên yan jî çîyên nişteni, ci ser vijîyayeni. *Tr. Binmek, üstüne çıkmak.* Ki fînên ez espar ba, ez deha ser ra war nîna. 2. *Ky. f. M.* Esparbîyayîş. Cinişteni. Ispar/cinîştok bîyayeni, suwar/po bîyayeni. Kayênda zêdê daxmeyî û satrancî di qandê werdişdê sîyeri, qandê girotenda sîyeri, qandê livî sî ser nişteni, ser o bîyayeni. *Tr. Dama ve satranç gibi yemeye veya binili olmaya yönelik oyunlarda taş/pula binmek ve oyunda avantaj için hamle olmak.* Mi to rê va, ez a espar jî, to ra veng nêvijîya. Ez se kerî!

esparey *Nm.* Isparey, suwarîyey, cinîştiş. Ispar/espar bîyayeni, suwar bîyayeni, cinişte/ser o bîyayeni. *Tr. Binili olmak, atlılık, biri bineğe veya bir şeye (örneğin dama oyununda taşa) binili olmak, üstünde olmak.* Esparey û bipay bîyayeni, jewi nîya.

espariki *Nk. Nm.* Ispariki. Bolekê ci "esparikîy" ê. Qedîyayenda zimistanî di benê, renga ci sipeyîn a, zêdê lacîwertî ya. Nameyêndê vaşên o ki werdîyey di ma ci ra helboxe (tac) viraştê û nayê xwu sereyî ser. Heme cayê esparikan jî werêno. Vilikê ci, pembe yê. Esparikîy, fekdê deran di benê. *Tr. Çiğdem.* Ma qeçkîni di dewa

Helebî di bi esparikan a xwu rê helboxe viraştê û nayê xwu ser.[1]

esparikîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Espariki. Ma qeçkîni di bol esparikîy arêdayê û werdê û pa kay kerdê.

esparkerde/ê 1. *N.* Isparkerde/ê, suwarkerde/ê, niştbarkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni suwar kerdo, nişto ser, visto ser, espar kerdo, nayo ser, kerdo suwarî/espar. *Tr. Bindirilen, üstüne konulan, binili hale getirilen.* Merdimo esparkerde senîn ser ra ame war ki? Çunkî ez zana ki bixwu nêşeno ser ra bêro war. 2. *Ky. N.* Isparkerde/ê, suwarkerde/ê, niştbarkerde/ê, pokerde/ê. Kes/çîyo ki; kayênda zêdê daxmeyî û satrancî di qandê sî werdeni, qandê liv giroteni, qandê kay qezenc kerdeni jewî yan jî tayêni espar kerdo, suwar kerdo, nayo ser, kerdo po, ser o ronayo. *Tr. Dama veya satranç gibi bir oyunda kazanmak, hamle almak veya avantajlı duruma geçmek için karşı oyuncunun taş/ puluna veya oyununa bindirilen.* Ti zanê ki o merdimo esparkerde xwuserî nêşeno qezenc kero, ti çirê mêrdekî espar kenê?

espar kerdeni 1. *f. M.* Esparkerdiş. Cinişteni, ser şîyayeni, ispar kerdeni, suwar bîyayeni, suwar kerdeni, niştbar kerdeni. *Tr. Bindirmek, üstüne çıkarmak.* Mi lajek espar kerd û şajek guna erro. 2. *Ky. f. M.* Esparkerdiş. Ispar kerdeni, po kerdeni. Kayênda zêde daxmeyî û satrancî di sîyera xwu, cinîştokê xwu ser visteni, ez a ser o vateni, biremi vateni. *Tr. Bindirmek, üstüne çıkarmak. Dama ve satranç gibi bir oyunda hamle almak için taş/pula binmek veya oyunu bitirmek için üstünde olmak.* Mi espar kerd û mi va, ez a espar/po. Fina jî nêrema. Çunkî ey va beno ki o do qezenc kero. Labelê zêdê ey nêvijîya, mi kay giroti, ey kerd vinî. Noqra îtiraz kerd.

esparkî *H. Bw.* Suwarkî. Pêro jî esparkî şîyê. Tey xwupay çinêbî.

esparkî amîyayeni *Jin. f. M.* Esparkîamîyayîş. Esparkî zayeni. Zayîş/bîyayîş di sifte lingîy amîyayeni. *Tr. Doğumda çocuğun ayak üzeri gelmesi.* Maya mi vana: "Wayênda mi esparkî amê bî. Pîrika ci, ci seqet verdê bî, rew merdi." Normal bîyayeni di sifte sere yeno.

esrarkeş/i *N.* Esrarkêş/i, girêdokê esrarî, bestokê esrarî, kêşê esrarî. O/çîyo ki esrar keşeno, esrar anceno. *Tr. Esrarkeş.*[2]

esrarkeşey *Nm.* Esrarkêşey, bestokeya esrarî. Esrarkeş bîyayeni. Wesfê esrarkeşan tey/pa bîyayeni, bestokê esrarî bîyayeni, kêş/girêdokê esrarî bîyayeni, tim esrar şimiteni. *Tr. Esrarkeşlik.* Esrarkeşey di zirarî mîyan di zirar esto.

est *N.* Bîyayîş. Kokê estbîyayîşî. *Tr. Var, oluş.* Şima het di, filan kes û çî esto yan çinî yo?

esta *H.* Mewcûd a. Çî/kesa ki bîyayîşdê ci rê 'E.' vajîyayo. *Tr. Vardır, var olan dişil.* Awi esta, la ki nan çinî yo.

estanikane *Ed. Nn.* Estanikkî, sonikkî, sanikane, sanikkî, sonikane, hesanokane. Zêdê estanikanan. Estanikîy senîn ki benê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Masalımsı.* Ey ma rê estanikane va. Labelê ma pey emel nêkerd.

estaniki 1. *Ed. Nm.* Istaniki, soniki, saniki, hesanoki. Vatenê ki qeçekan rê vajênê û tey raştay, tarîx, ca, wext û çîyo winasîn çinî yo û pa qeçekan kenê hewna. Bolekê ci "estanikîy" ê. *Tr. Masal.* Estanika mina çîpiriki/ Geyrena diki bi diki/ Hecerê wayê gayan teber ki/ Tayên rêxi misasî ver ki/ Bîya zimbêlandê (filan qeçekî) ver ki.[3] 2. *Ed. Nm.* Dimilî di estaniki, dergey jî îfade kena. *Tr. Zazacada uzunluğu, gereksiz uzamaları ifade eder.* Mersela, wexto ki jew, qisandê jewî di tim vano ê, ê. Wexta qisekar vano, ma estanik a? (Temam o ha, îlla do zêdê estanikan dergi bo?)

estanikkî *Nn.* Estanikane. Zêdê estanikana, zê

---

1 Merseleyênda esparî û esparik û mêrdekên: Vanê wextêra mêrdekên beno. Bîrî ser o esparikên vîneno. A esparikeri cikeno. Esparên yeno bîrî ser ki estora xwu awdo, beno şadeyê cikerdişdê na esparikeri. Espar vano: Xeyr o bira, ti yê çirê a esparikeri cikenê? A espariki şoretê bîrî û nê erdî ya. Mêrdek vano: Ez do bizewijîya, ma rê pitekên do bibo, a do girdi bo, bêro nê bîrî ser ra na esparikeri cikero, do tot bo û nê bîrî bin ro guno û do bifetisîyo. Qando ki piteka ma nêfetisîyo, ez a nika ra na esparikeri cikena.

2 Maneyê ci, o ki esrar keşeno (anceno), kêşê esrarî yo, esrarî kaş keno. Na vajeki Dimilî, Kirdasî û Farîsî di wertax a. Farîsî ra şîya kewta Tirkî.

3 Bi mi ki estaniki do est+an+ik ra bêro. Çunkî estanikîy jî bi "va: esto çinî yo", "bî nêbî," û bi qisandê winasînan a dest kenê pa. Tîya di çîyê ki bîyayen yan jî nêbîyayena ci ra o yo behs beno, înan ser o o yo vinderêno. Vatişê bînîy pêro bi mi ki na vajeki ra xeripîyayê. Mesela hesaniki û hesanoki di yan herfa T'y kewta û herfa H'y erzîyaya ver yan jî hes/vengî ra yena, a jî hes+an+ik ra yena. Eger wina bo, estanikan di qeçekîy hes nêkenê û bi balkeşêndo bêhesa estanikan goşdarey kenê, tîya ra jî beno ki bêro. Dimilî di jû fini yan jî jû cayan di –ok û –ik'î ya pêyo virênê. No wezîyet jî normal o, beno.

estanikani, ze ki estanikî vajo yan jî binûşno. *Tr. Masalımsı.* Mi rê estanikkî mevaji. Ez qeç yan jî werdî nîya.

estanikvan/i *Ed. N.* Sonikvan/i, sanikvan/i, hesanokvan/i. Merdimo ki kesî rê ya estanikîy vano ya nûşneno yan jî zêdê estenikan bîlaheq û bîlasebeb sereyê kesî tewneno. *Tr. Masalcı.* Verî estanikvanî ma rê estanikîy vatê, ma pa wext ravêrnayê.

estanikvaney *Ed. Nm.* Sonikvaney, sanikvaney, hesanokvaney. Estanikîy vateni, estanikan ser o xebat kerdeni, vatokey yan jî nûştokeya estanikan. *Tr. Masalcılık.* Estanikvaneya ci çîyên rê nêbîyê, qey namdarê ci jî nêbîyê.

estare 1. *Ast. Nn.* Astare, istare. Çîyê ki azmîn di şewq û tîni danê kesî û şewq û tîna ci jî ci ra ya. *Tr. Yıldız.* Estareyê azmînî şoretê azmînî yê, esas şewqdanê aqildê înasanî yê jî. 2. *Ast. Nn.* Astare, istare. Hergi çîyê azmînî yo ki, xwu bi xwu, o yo azmîn di vindeno û şewq dano. *Tr. Gök cismi. Ay dışındaki gök cismi.* Tayên estarey estê ki adirî ra yê, estê ki jî zêdê dinyay erdên ê.

estarek 1. *Zoo. Nn.* Astarek, istarek, gîyê estaran. Kêzikênda bişewqi. Kêzika fosforin a ki bişew şewq dana. *Lat. Lampyris noctiluca. Tr. Ateş böceği, Yıldız böceği, Yıldız kurdu.* Estareko fina şewq dano ha! 2. *Ast. Nn.* Astarek, istarek. Estareyo werdî. *Tr. Yıldızcık, küçük gök cismi.* O estarek do rojên bêro war.

estareki *Ed. Nm. Bw.* Balkeşi. Ez qayîli bîya jû qisebendan û vajekana tepîya estarekîy rono. Labelê nêronay bî. Cora ez bol/xeylên manandê ci ra mehrûm menda.

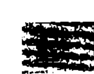
estare ravisîyayeni *Ast. f. M.* Estareravisîyayîş. Estare şeqitîyayeni, şeqitîyayena estaran. Hewa ra, cadê xwu ra bîyayena estaran û şîyayîşê ci. *Tr. Yıldız kayması.* Wext beno ki xeylên estarey ravisênê. Kes vano beno ki varişê estarano cor di beno.

estareyê serê sipedî *Ast. Nn. Bw.* Estareyê Serê Şewdirî. Eger Estaredê Serê Sipedî ra nêbo, ez jî teber nêvijêna. Çunkî o moral dano mi û ez, ey xwu rê kena rêber.

estareyê serê şewdirî *Ast. Nn.* Estareyê serê sipedî, estareyê şefaqî. Estareyo ki şewra şefaqên aseno. *Tr. Şafak yıldızı.* Mêrdekî va, ez şewdirok a, şewra şefaqên gurweyêna. Hembazê mi jî Estareyê Serê Şewdirî yo. Ez winîna ey ra, o mi rê şewq dano. Awê ma erqên ra şinê, zewmbî bi kesî ya nê.

estareyê şefaqî *Ast. Nn. Bw.* Estareyê Serê Şewdirî. Şewokî va: Hembaz, ez namandê estaranan ra xwu di wirindîyên nêvînena. Nameyê ci wazenê wa Estareyê Serê şewdirî bo, wazenê wa Estareyê Serê Sipedî bo, wazenê jî wa Estareyê Şefaqî bo. Bê min û ey û heşa kutikan zewmbî merdim tebera nêvîneyêno. Ma hîrê heme hembazê pê yê.

estareyo biboç *Ast. Nn. Bw.* Estareyo boçikin. Gûnên di merdimên di finîy estareyê biboçî nêvîneno.

estareyo boçikin *Ast. Nn.* Estareyo biboç, istareyo boçikin. Estareyêndo boçikin o ki hewtay-hewtay û panc serran ra finên yeno vera Dinya. Boçika ci pêro şewatê ya. *Tr. Kuyruklu yıldız.* Estareyo boçikini, ewro, 29/03/1997 di azmîndê Suwêreki di nezdîyê ezandê yatsûy asa û saet des û nîm di jî bîvinî. (No malûmat, mi wexta nûşna bî.)

estareyo qurix *Ast. Nn.* Leyrekê zimistanî, istareyo qurix. Babetên estareyên o ki, mengê amnan maneno ki biqedîyo, deha hewa beno honik (honikaî bena), qezencîy jî bolê ci şinê, tayênê ci manenê, estareyo qurix vijêno. Wexto ki estareyo qurix vijêno, merdim deha germey wazeno. Çunkî êdî serd o. *Lat. Canopus. Tr. Süheyl yıldızı.* Estareyo qurix, nîşanê destpakerdişdê serdan û şikîyayîşdê german o.

estareyo ravisîyaye *Ast. Nn.* Estareyo şeqitîyaye. Estareyo ki ravisêno, estareyo ki hewa ra şeqitêno. Estareyo ki cadê xwu ra şewqitîyayo û o yo şino. *Tr. Akan yıldız, kayan yıldız, ağma, şahap.* Zêdê estareyêndê ravisîyayî şî ki şî.

estawî 1. *Nm.* İstawî, istawi, carûtî, carûti, egişi, mistawî, estamî, egişti. *Tr. Ateş küreği, soba küreği.* Estawîya ma gereg ki kê şima di bo. 2. *Ş. Nm.* Esteawî ra xeripîyaya. *Bw.* Awa estan. Şorbaya estawî bol weş a.

estbîyaye/ê *N.* Bîyaye/ê. Çî/keso ki esto, mewcûd o. *Kur.* û *tiştê ku heye. Tr. Mevcut, var olan.* Çîyo estbîyaye û çinêbîyaye do çi naf bi şima do?

estbîyayeni *f. M.* Estbîyayîş. Estey, bîyayeni. Tersê na vajeki "çinêbîyayeni" a. *Tr. Var/mevcut olmak, olmak.* Zêdê hergi qewmênda medenî, Dimilîyan jî va, ma estê. Estbîyayeni şerbetêndo şîrin o.

este *An. Nn.* Çîyo ki, pa goştê weşan vindeno. Hergi leteyêndê îskeletî yo xusûsî. (S'yê ci qalin waneyêno.) *Kur. Hestî. Tr. Kemik.* Gameka bîni hembazê mi va: "Esteyê giştерda lingda mi şikîyayo, ez şîya nêweşxane, doktorî gişta mi pişta."

esteawî *Nm.* Estawî. Awa esteyan. *Tr. Kemik suyu.* Esteawîyan kenê cemidnenê û kenê şamî-

yan mîyan. Şamîy pa benê tamweşîy.

esterik/i *N. Bw.* Besterik/i 1. Mi esterikê ci rişt, ay nêgiroto.

esterîyaye/ê *N. Bw.* Besterde/ê. Camê min o esterîyaye do zêdê lîlikî bibiriqîyo ki ez vaja esterîyayo.

esterîyayeni *f. M.* Esterîyayîş. *Bw.* Besterîyayeni. Eger şima şa cadê min ê esterîyayeni di tozûtebalên bivîno, wexta vajê.

esternaye/ê *N. Bw.* Besternaye/ê. Rîyê însanan o esternaye bi gendûgemarî ya, bi xirabey a beno lêşin.

esternayeni *f. M.* Esternayîş. *Bw.* Bestereni. Mi esterna, şima fina kerd leymin.

esternok/i *N. Bw.* Besternok/i. Paspas jî esternokên o. Çunkî erd û zemînan esterneno.

esternokey *Nm. Bw.* Besternokey. Mi esternokeya ci nêecibnê. Çunkî leymin ca bi ca verdana.

estewr/i *Zoo. N.* Istewr/i. Qandê heywanan, nêzayeni, girani/hali nêbîyayeni. Tersê ci jî "awr" o. *Tr. Hayvanlarda kısır olmak.* Mangaya înan estewr a, nêzaya.

estewrin/i *Zv. N.* Istewrin/i. Bi şikildê zewmbîvaje ya perpûn nêtepiştiş di, fekîdar nêbîyayeni di, meywedar nêbîyayeni di, kay qezenc nêkerdeni di vajêno. *Tr. Mecazen meyvesiz, galip gelemeyen.* Eger ti na kayeri jî nêşê bigîrê, ti do estewrin bimanê.

estewriney 1. *Zoo. Bey. Nm.* Istewriney. Estewrini bîyayeni, awra nêbîyayeni, perpûnê qeçardişî nêtepişteni. Dewaran di hali nêbîyayeni. *Tr. Hayvanlarda kısır olmak.* Estewrineyda ci ra bî ki, ma nêşa biroşo jî. 2. *Zv. Nm.* Istewriney. Kay qezenc nêkerdeni, perpûnê pîlanî nêtepişteni, bin di bîyayeni. *Tr. Oyunlarda hiç kazanamamak, sıfırda kalmak.* Ma panc finîy kay kerdi, o estewrin mend, estewriney çi pîs a!

estewrini *Zoo. Nm.* Heywano ki awr nêmendo, heywano ki, do a serri leyr nêdo. *Tr. Gebe kalmayan hayvan.* Manga înan estewrini menda. Ê yê kenê biroşê.

estey 1. *Nm.* Estîni, bîyayeni, estbîyayeni. Mewcûd bîyayeni. *Kur. Bûyîn. Tr. Olmak, varolmak, mevcut olmak, varlık göstermek.* Dimilan, nê meydandê bîyayîşî û nêbîyayîşî di va, ma jî estê. Esteya înan, bi vengêndo pêt a amê. 2. *Nb.* Zafamorê çekûda "este" yo. (Nûşaya ci ya S'y do qalin biwaneyo.) *Tr. Kemikler.* Noqra estey do jî bişikîyê.

esteyê balişnaya lingan *An. Nn.* Esteyê balişna/paşnerda lingerda kesî, peynî ra estê lingerda kesî yo ki kes lingera xwu nano ser. *Tr. Topuk kemiği, ayak tabanı kemiği.* Eskerê ma, erdlerzan di, qatê didîy ra lingan ser o guna erro. Esteyê balişnaya lingerda ci şikîya.

esteyê çengeyî *An. Nn.* Esteyo ki çengeyê cêrî û corî yo pa. *Tr. Çene kemikleri, çene kemiği.* Bi nûncikênda xwu ya esteyê çengedê ci şikna.

esteyê çîpan *An. Nn.* Zanî ra heta gozeka nigan rê vajîyenê. Di este yê. Jew zerreyê ci veng o, o bîn barî û pirr o. *Tr. Kaval kemiği (Tibia) ve baldır kemiği (Fibula).* Qeza di, esteyê çîpê ci şikîya bî.

esteyê giştan *An. Nn.* Esteyê engiştan, esteyê engişteri, esteyê engûşti, esteyê engûşteri, esteyê gişti, esteyê gişteri. Esteyo ki giştan mîyan do. *Tr. Parmak kemikleri.* Esteyê giştan, giştan tepşeno, pa giştîy şeklê xwu gînê.

esteyê giştandê destan *An. Nn.* Esteyê giştandê destî. Esteyê ki giştandê destî mîyan dê. *Tr. El parmaklarının kemikleri.* Esteyê giştandê destdê ci, bîbî zîbal zîbalî jî hewna nêweşxane nêşîyê. Çunkî fîrarî bî, nêwetardê ki şiro nêweşxane.

esteyê giştandê destî *An. Nn. Bw.* Esteyê giştandê destan. No vajekano ki, esteyê giştandê destdê mi ser o. Eger esteyê giştênda destêndê mi bişikîyo, no karê vajekanî vinderêno.

esteyê giştandê lingan *An. Nn.* Esteyê giştandê lingeri. Esteyê ki giştê lingandê kesî pa vinderênê. *Tr. Ayak parmaklarının kemikleri.* Esteyêndê giştênda lingerda ci şikîya bî, înan berd cebar kerdi.

esteyê giştandê lingeri *An. Nn. Bw.* Esteyê giştandê lingan. Eger esteyê giştandê lingerda ci bişikîyo, janî ra nêşeno hewîni bikero.

esteyê giştandê lingi *An. Nn. Bw.* Esteyê giştandê lingan. Esteyê giştandê lingda ci bîbî xîrç.

esteyê gişti *An. Nn. Bw.* Esteyê giştan. Esteyêndê gişterda ci bişikîyo, janî ra nêşeno bihewîyo û hewna zêdê Nemrûdî girdey jî keno.

esteyê kefa destan *An. Nn.* Esto ki kefa destdê kesîya pa vinderêna. *Tr. El ayalarının kemikleri, el ayası kemiği.* Esteyê kefa destdê ci, bi pilozîyayen a şikîya bî.

esteyê lingan *An. Nn.* Esteyê lingeri, esteyê lingi, esteyê nigi, esteyê nigeri, esteyê nigan. Esteyê ki lingan mîyan dê. *Tr. Ayak/bacak kemikleri.* Eger esteyê lingandê ci bişikîyayê, deha rew rewî weş nêbîyê.

esteyê lingeri *An. Nn. Bw.* Esteyê lingan. Mêrdekî qeza kerd, esteyê lingerda ci şikîya. Çend mengî yo, o yo erd o.

esteyê milî *An. Nn.* Esteyo ki mil ser o vindeno,

esteyê milî yê ki birêze yê. *Tr. Boyun kemikleri, boyun kemiği.* Esteyê milî, eger zirar bivînê kes beno felc jî.

esteyê mîyaneyî *An. Nn.* Esteyê paştîda kesî yê ki boçiki ra dest kenê pa û hettanî mildê kesî dewam kenê. *Tr. Omurga kemikleri.* Esteyê mîyanedê ci şikîya, bî fecir.

esteyê palîsteyî 1. *Zoo. Nn.* Dewar û mêşinî û bizinî di çogan ra cor, esteyê lingandê peyênan. *Tr. Büyük ve küçükbaş hayvanlarda dizden yukarı olan arka ayaklarının kemikleri, arka uyluklar.* Esteyê palîstedê ci qalin bî. Cora bol giran ame. 2. *An. Nn.* Esteyê paqan. Esteyê lingerda kesî yo cordê saqan ra hettanî kulomekan o. *Tr. Uyluk kemiği.* Esteyê palîstedê ci qalin o. Cora goştin aseno.

esteyê qabî *An. Nn.* Esteyê kawî, esteyê deqî. No este, esteyêndo werdî yo û çîpi di vîneyêno. *Tr."Aşık kemiği.* Esteyê ci yê qabî şikîya. O yo nêşeno ser o vindero.

esteyê qafî *An. Nn.* Esteyê sereyî. Esteyê seredê kesî yê qulorek ê û mezgê kesî beşirnenê. *Tr. Kafatası kemiği.* Esteyê qafî mezgê kesî beşirnenê.

esteyê sereyî *An. Nn. Bw.* Esteyê qafî. Senîn beno bi a derberda werdî ya esteyê sereyî şikêno?!

esteyê zincî *An. Nn.* Esteyo ki zincî pa tîk û bi şeklên a vindena. Çare ra hettanî nezdîyê seranîda zincî esteyo ki pa zincî vinderêna. Seranîda zincî ra jî, çoşmedê qulandê zincîyeri xirtikê zincî esto. *Tr. Burun kemiği.* Boy ra esteyê zincîda mi şikîya. Şima senîn şa hend ûja di vinderîyo ki?

esteyîn/i *N.* Çî/keso ki tey estey estê, esteyê ci esto, esteyê ci qalin o, esteyê ci xwu mojneno, wesfê ci yo ravey esteyîney a. (S'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kemikli, kemikleri iri ve kalınca olan.* Gencêndo esteyîn bî. Werdê ci jî esteyên bî.

esteyîney *Nm.* S'yê ci qalin waneyêno. Esteyîn/i bîyayeni, esteyê ci qalin û gird bîyayeni, tey estey bîyayeni, mîyan di estey bîyayeni. *Tr. Kemiklilik, kemikleri iri ve kalınca olmak.* Esteyîneya ci, mi rê weşi bî. Çunkî ez şamîda esteyîni ra hèz kena.

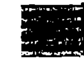
esteyo barî *An. Nn.* Esteyo ki gandê kesî di zêdê estandê qabirxanan û giştana o. *Tr. İnce kemik/ler.* Esteyê qabirxeyî esteyo barî yo.

esteyo derg *An. Nn.* Esteyo ki zêdê estandê lingan derg o, esteyo ki derg hesibêno. *Tr. Uzun kemik/ler.* Esteyêndo derg jî esteyê çîpda kesî yo.

esteyo kilm *An. Nn.* Esteyê ki zêdê estandê giştandê kesî kilm ê. *Tr. Kısa kemik/ler.* Doktoran esteyêndo kilm girot xwu dest û pa dersi mojnê telebandê xwu.

esteyo qaling *An. Nn.* Esteyo qalin. Esteyo ki qalin û hera o. *Tr. Kalın kemik/ler.* Esteyê paqandê kesî, esteyê qaling ê.

esteyo qulor *An. Nn.* Esteyo ki zêdê estedê seredê kesî qulorek o. *Tr. Yassı ve yuvarlak kemik.* Esteyê seredê kesî esteyo qulor o.

esteyo qulorek *An. Nn.* Esteyo ki dûz û qulorek o. *Tr. Yassı ve yuvarlak kemik/ler.* Esteyê seredê kesî, esteyê qafî esteyo qulorek o.

estirî *Zoo. Nn.* Bolekê ci "estirîy" ê. Qoç, qoçîy. Çîyekê zêdê çuwekanê ki seredê qismêndê heywanan yenê û nê heywanan, zirardê heywanandê bînan ra parêznenê. *Tr. Boynuz.* Eger estirîyê înan çinêbê, ê nêşenê xwu zirardê ê bînan ra bibeşirnê.

estîni *Nm. Bw.* Estey 1. Estîna înan û ma jew nîya. Ma ra deha bol vengo vijêno.

esto *H.* Mewcûd o. Çî/keso ki bîyayîşdê ci rê e vajîyayo. *Tr. Vardır. (Eriller için).* Nan esto. La ki awi çinî ya.

esto çinî yo *Ed. Nn. Bw.* Beno nêbeno. Va esto çinî yo, dewên û dêwê na deweri benê.

estor/i *Zoo. N.* Yaxte/ê, istor/i. Heywanêndê ciniştişî yo; her û qatirî lezgînêrî yo, labelê hendê devî metîn nêbeno. Zîn neyêno ser, pa citi nêbena, heywanê barî nîyo. *Kur. Hesp. İng. Horst. Tr. At.* Estorê ma, ê înan bolêrî remeno.

estoreka ellay *Zoo. Nm.* Qatireka ellay. Heywanekênda zêdê melle ya. Şeklê ci jî zêdê estorekêna ya. Hendê giştekên a. Renga ci mabeyndê zerdanê û yaşilanê ya (turkuaz.) Zehêr û derzinîya ci çinî ya. Vaşwer a, vaşan mîyan di bena girdi. Tezeyey di vaşî wena. Bolkî wesarî û amnanî coyêna, zimistanî û serdîstanan di nêcoyêna, nêvîneyêna. Zêdê melleyan hulo bena. Wexto pa parzaney yenê û firena jî mirena. Estoreka Ellay, bohcikênda çeharpay a, lingê ci yê vernekênîy zêdê lingandê estoran ê vernêkênan ê û lingê ci yê peyênîy jî fina zêdê lingandê estorandê peyênan ê. û fina çimê ci jî zêdê çimandê estoran a kalekda cîya yê, vernî di nîyê. Emrê Estorekda Ellay hendê 5-6 mengî yo. *Lat. Mantis regiliosa. Tr. Peygamber devesi.* Welatdê ma di estorekê ellay bol ê.

estorin/i *N.* Kes/çîyo ki; tey/pa estor esta, estorê ci esto, wahîrê estorî yo. *Tr. Atlı, atı olan.* Keyeyo estorin û bêestor çî kiriştiş di jû nêbeno.

estoriney *Nm.* Estorin/i bîyayeni. Tey/pa estor/i bîyayeni, wahîrê/a estor/i bîyayeni, bi ci ya estor/i bîyayeni. *Tr. Atlılık, atlı olmak.* Estorineya ci do, ci rê çiçî bido qezenc kerdeni?

estorkî 1. *Sp. Nn.* Estorane, istorane, istorkî. Asnawo ki estorîy kenê, asnawo ki zêdê estorana beno. *Tr. At yüzüşü, atların yüzdüğü gibi.* O merdim estorkî asnaw keno. 2. *Nn.* Estorane, istorane, istorkî. Çî/keso ki şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê estoran o, bi estoran maneno. *Tr. At gibi, atça.* Ez nêşena winî estorkî şira. O mûsayo.

estoro/a boz/i *Zoo. N.* Estoro/a ki renga ci ze zerdanê û sûranê ya. *Tr. Kır at.* Estoro boz, hergi merdimî dest nêkewno. Çunkî estorêndo bicisn o.

estoro/a kehêl/i *Zoo. N.* Estoro/a kehêl/i. Estorêndê Ereban o esîl o. *Tr. Küheylan atı.* O hezret, bi estordê kehêlanî ya şî ceng.

estoro/a xam/i *Zoo. N.* Estoro/a xeşîm/i, estoro/a nêceribîyaye/ê. Estoro ki hewna nêdebîyayo karên, nêdebîyayo citi, nêdebîyayo kirosayên, pa çîyên nêkerdo û nêceribîyayo. *Tr. Eğitilmemiş, denenmemiş, çifte koşturulmamış, işe veya arabaya, konulmamış olan at.* Estoro xam do, payên şima newqi ro do. Do şima bikişo ha!

estoro/a xeşîm/i *Zoo. Nn. Bw.* Estoro/a xam/i. Eger o estor estorêndo xeşîm nêbîyayê, ma do a nika biherînayê. Labelê xeşîm o. û ma jî nêşenê bander kerê.

estraxan *Nn.* Cayo ki maxê banan tey girêdeyayê, serê banan tey girêdeyayo. *Tr. Tavan.* Mêrdek qehrîya, va: Bewnî ez do to estraxanî yo darda kera ha!

estûn/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; cayên di wezîfeyê estûnên vîneno, wezîfeyê dîregda orteyî vîneno, karûgurwe û bar û şelaga girani ey ser o vindena, bê ey karûgurwe nêvîneyêno, heme çî yeno ey ser o vindeno, bi ey a beno. *Tr. Rükün, temel, temel taşı, esas, asıl.* Eger filan kes estûna keyî bîyayê, qey do xizmetdê keyî mîyan di bîyayê jî.

estûna silêmanî *Nm.* Kes/çîyo ki; qewet û qudret û hêle û hukmî di ravey o, bi ci ya kar vijêno. *Tr. Güç, kuvvet ve kudret sembolü.* Boka ti estûna silêmanî bê lajê mi.

estûney *Zv. Nm.* Ustûney, girdey. Estûn/i bîyayeni, gird/i bîyayeni, dîrega ortî bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwey pêro yeno pa vinderênê, karûgurwe bi ci ya qedêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Rükün/asıl olmak, büyüklük. İş ve eylemlerin ortasında/odak noktasında olmak, çözüm noktasındaki olmak.* Estûneya di merdiman karûgurweyan qedînayîş di bellî kena.

estûngirotena erdî *Cog. Zv. f. M.* Estûngirotişê erdî. Bol û bol serd di wexto ki erd cemedo qalin besteno, na qisa vajêna. *Tr. Aşırı soğuklarda, yerde kalın bir buz tabakasının bağlanması, oluşması.* Vanê emşo bol serd bîyo, erdî estûni girota.

estûni *Mîm. N.* Ustûni, kerani, disîri, cisîri. Dara qalina viraştê ya ki qandê bardê serdê banan virazîyaya. *Tr. Topraklı damların yükünü diklemesine kaldıran yapılı düzgün direk.* Estûna banî do bol qalin û dûzi bo. Çunkî barê banî giran o.

estûr/i *N.* Ustûr/i, xurt/i, istûr/i, egît/i, qehreman/i, yeman/i, gamêr/i. Kes/çîyo ki; bi ci ya rew rewî baş nêbeno, heqberê çîyandê çetinan yeno, çim nêkuweno, tey ters çinî yo. *Tr. Korkusuz, gözü pek, kahraman, yiğit, yaman, cesur.* Merdimo estûr nêremeno, xwuver dano.

estûrane *Nn.* Egîtane, qehremankî, istûrane, egîtkî, xurtane, gamêrane, gamêrkî, ustûrane, estûrkî. Bi şikildê estûran a, bi şikildê egîtan/qehreman a. *Tr. Kahramanca, yiğitçe, cesurca.* Mêrdek estûrane şî, estûrane jî ame. Çiçîyo ki ci ra posîya bî, ard ca.

estûraney *Nm.* Ustûraney, istûraney, estûrkîyey, ustûrkîyey, egîtaney, qehremankîyey, cesûraney, xurtikîyey, gamêrane, ganêrkîyey. Bi şikildê gamêran a bîyayeni, bi şikildê qehremanan a bîyayeni, zêdê estûran a bîyayeni, kerdeni. *Tr. Kahramanca, yiğitçe, mertçe, merdane.* Eger ti do bikerê, qenê estûraneya xwu bimojn û biki û fina bi estûraney a jî bêrî.

estûrey *Nm.* Ustûrey, istûrey, xurtey, xurtîni, qehremaney, egîtey, yemaney. Estûr bîyayeni, heqberê çîyandê çetinan amîyayeni. Çim nêkuwayeni, tey ters çinêbîyayeni. *Tr. Korkusuzluk, gözü peklik, kahramanlık, cesaretlilik, yiğitlilik.* Estûreya ci pêrdê ci ra yena, pîyê ci jî estûr bî.

eşari *Nm. Bw.* Eyaşîri. Eşari di ron û şit û rib û çîyo winasîn beşirêno.

eşbabîy *Nb.* Jewekê ci "eşbab" Qaxê mişmişan. *Tr. Kayısı kurusu.* Înan mişmişê xwu yê tezey nêrotîy, xwu rê kerdîy eşbabîy. Dima jî kîlo bi kîlo rotîy, deha qezencdarîy vijîyay.

eşedi *Teo. Nm.* Şehadeti, eşhedi. "Eşhedû enla îlahe îllallah we eşhedû enne Muhemmede'r-resûlullah" vateni. *Tr. Şehadet kelime-i mübarekesi.* Mêrdekî eşheda xwu ardi û bî musluman.

eşfe *Nn.* Zengeno fekgird o ki, pa erdan ser o binê kuhoyîyan kenenê. *Tr. Çapa.* Eşfe ard ki pa binê lemandê pemeyî bikenê, ey pa linga xwu kerdi dirbetini.

eşhedi *Teo. Nm. Bw.* Eşedi. Kes do mîyan ra mîyan ra eşheda xwu bîyaro ki îmanê ci tim teze bo.

eşhedi anteni *f. M.* Eşhedi antiş. *Bw.* Eşhedi ardeni. Kes eşheda xwu bianco, kes do muslumanbo. Labelê finên ki kes seha kewo, kes do kay kero, koşeyên di roniştiş nêbeno.

eşhedi ardeni *Teo. f. M.* Eşhedi ardiş. Eşhedi anteni. Bi fek a, bi qelb a "eşehedû enla îlahe îlllallah we eşhedû enne Muhemmede'r-resûlullah" vateni. *Tr. Diliyle veya kalbiyle şahedet kelime-i mübarekesini okumak, söylemek, zikretmek.* Ti jî eşheda xwu bîya ki, îmanê to jî teze bo.

eşîreti *Er. Sos. Nm. Bw.* Eşîri. Suwêreki di xeylên eşîretîy estê, nînan ra; Îzolijîy, Mîrekîy, Babijîy, Kejîy, Kûrî, Hec Elîyan û Hec Osmanîyan, Dirêjanîy (Poskurîyê Pêtirge'y), Hesaranijîy, Şêxanîy-Şeyxan, Milî, Kêwan ûzn. tayênê ci yê.

eşîri *Er. Etn. Nm.* Ezbeti, eşîreti, êli. Bera girdi. Keyeyê, merdimê pê arêbenê, ci ra eşîri virazêna. Eşîrîy qebîlan girdêrî yê. Labelê ferqê eşîr û qebîlan tam bellî nîyo. Çunkî Kurdîy tameşîrîy nê, nîmeşîr ê. *Tr. Aşiret.* Mesela ma, Xelikan ê. Xelikan, Bûcaxij ê. Bûcaxijîy, Çeldergûşîy ê. Çeldergûşîy, Zirkîy ê. Xelikan, keye hesibêno. Çunkî ma rê vanê kê Xelikan. Ez texmîn kena ki Bûcaxijîy jî hewna nîmeşîrên a. Çunkî nîmeyê ci yo bîn jî ze ki Çeldergûşê bînîy bê. Eger ki wina bo, Zirkîy jî benê eşîrên. Bolekê Zirkîyan jî "Ezraqîy" ê. Goreyê *Yılmaz Öztuna*'y Zirkîy hanedan ê. (Xanedan: Keyeyo gird, kîbero gird, dewletmend, dewletviraştey) Labelê sirf Xelikan tenya nêzana çend sey keyey ê. Tîya di kamcîn keye o, kamcîn ber o, kamcîn qebîla ya, kamcîn eşîr a û hewna kamcîn nêzana çiçî yo, bellî nîyo. Çunkî Kurdan di zêdê Ereban eşîrênda tami yan jî bellî çinî ya. Kurdîy qewmênda nîmeşîr a.

eşk *Nn.* Şayeni. Qewetê ci bi ci bîyayeni, otesîya ci amîyayeni. *Tr. Yeti, yetenek, irade.* Eşkê ci bi ci yeno ki o yo keno xwu pakero. Mesela; eşkê mi, bi ci nîno. Ez cora, xwu bi ci yo nêkena.

eşkayeni *f. M.* Eşkayîş. *Bw.* Şayeni. Eger mi bieşkayê ci rê yardim bikero, o do kêfşad bîyayê.

eşkene *Wş. Nn.* Tîrît, işkene. Awa goştî, şamîya goştî ya awikini. *Tr. Haşlama, sulu kavurma, sulu et yemeği.* Eşkeneyê mêrdekan weş bî. Labelê tenekên awa ci vêşî bî.

eşkeni *Nm. Bw.* Şayeni. Ez eşkena nê karê çetinî bikera.

eşkenik *Rob. Nn.* Şayîk. Îhtîmal, mimkûney, îmkan. Îmkanî mîyan di bîyayeni. *Tr. İhtimal, olasılık.* Tey eşkenik çinêbî jî fina jî omiddar bî.

eşkera *Nn.* Bênimî, bênim/i, eyan/i. Nimite/mîyanikî nê. Çîyo ki nimiteni ci rê negereg a. *Tr. Açık, aşikar, ayan beyan, alenen.* Tersê ci jî "mîyanikî" yo û "bi nimiten a" o, "nimî" yo. Dînê Muhemmedî (sew) eşkera o. Mi jî ci rê eşkera va.

eşkerabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo eşkera, ser ra perde wederdo, nimitîna ci werzanaya, nimîyey ra vijîyayo, êlan bîyo, eşto meydan/dûz. *Tr. Açıklanan, gizliliği kaldırılan, sır perdesi kaldırılan, ortaya atılan, ifşa edilen, meydana konulan.* Çi o merdim do eşkera bo ki, çi merdimo eşkerabîyaye wina rezîley û arey bikero?

eşkera bîyayeni *f. M.* Eşkerabîyayayîş. Meydan vijîyayeni, beyan bîyayeni, êlan bîyayeni, pîyase vijîyayeni, nimîyey ra vijîyayeni, nimitîni ra teber vijîyayeni, çiman ver erzîyayeni, ser ra perde wedarîyayeni. *Tr. Açıklanmak, ifşa edilmek, ortaya atılmak, sır perdesi kaldırılmak veya aralanmak.* Mi bizanayê do wina eşkera bo, ez tew mîyan nekewtê.

eşkerakerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo eşkera, nimîyey/nimitîni ra veto, mîyanikîyeya ci werzanaya, eşto meydan, eşto çimandê însanan ver. *Tr. Açıklanan, ifşa edilen, ortaya konulan, gizliliği kaldırılan.* Merdim û çîdê eşkerakerdeyî di şima yê geyrenê kamcîn mîyanikî?

eşkera kerdeni *f. M.* Eşkerakerdiş. Êlan kerdeni. Çîyo ki nimite/nimî yo, ey bellî kerdeni, serê ci akerdeni. *Tr. Açıklamak, ifşa etmek, aleniyet kazandırmak, ortaya koymak.* Qaşto ma vat bî wa ma mîyan di bo, qe nêzana ki kê kerd eşkera?

eşkerayane *Nn.* Eşekerakî. Zêdê eşkera ya, ze eşkera, ze ki miniteni ra bikewo. *Tr. Aleni, açıkça, aşikarane, saklamaksızın, gizlemeksizin.* Ti eşkerayane şîyê yan nimîyane?

eşkerayaney *Nm.* Eşkerakî. Zêdê çî û kesandê eşkerayana, ze ki eşkera bo, bi şikildê eşkera ya. *Tr. Aşikarca, alenen.* Ez eşkeraneyda ci ra bena kêfsadi. Çunkî eşkera bîyayîşdê ci di eybûar esto.

eşkkar/i *N.* Egît/i, xurt/i, qehreman/i, yaman/i, havilkar/i. O/çîyo ki şeno çîyan bikero, şeno çîyên havil kero, havilkar o. *Tr. Yiğit, kahraman, babayiğit.* Ez nêşena bikera. Labelê o eşkkar o, şeno çîyan bikero.

eşkkarey *Nm.* Havilkarey, şayîş. Şayîşê kerdîşî, qewetê ci bi ci bîyayeni, otesîya ci amîyayeni, qedê ci bîyayeni. *Tr. Yeteneklilik, beceriklilik,*

kudretlilik, kadir olmak. Her kesî nêşayê o kar bikero. Labelê eşkkareya ey bi ci amê.

eşq *Er. Nn. Bw.* Evîni. Eşqê ci eşqêndo mecazî bî. Eşqo heqîqî nêbî. Cora ame û şî.

eşqo heqîqî *Nn.* Evîna heqîqî, sîno heqîqî, sewdaya heqîqî. Eşqo ki qandê çî û kesandê baqîyan deyayo, adinî di do ewêzîya ci bibo, do tinê nêşiro, qandê malûmilk û kesandê nadinî nêdeyayo. *Tr. Aşk-ı hakiki, aşk-ı ilahi, gerçek aşk.* Eşqo heqîqî, eşqê Hz. Yûsufî û Yûnusî yo.

eşqo mecazî *Nn.* Eşqo neraşt, evîna mecazî, sîno neraşt. Eşqo ki nadinî rê û qandê çî û kesandê nêercîyayan deyayo û beno ki adinî di ewêzîya ci menfî ya bibo. *Tr. Aşk-ı mecazi.* Erbab oyo ki, eşqo mecazî, açarno eşqo heqîqî. Yûnus Emre'yî di bî eşqo heqîqî ya virîya, dîmdeya.

eşqo nimî *Nn. Bw.* Sewdaya nimî. Bi mi ki o lajek bi ê eşqdê nimî ya helîya û merd.

eşraf/i *Er. Nb. N.* O/çîyo ki ravey o, şîyo/kewto ravey, sermîyaney di ravey o. *Tr. İleri gelen, ekabir.* Eşrafê dewda înan jî ser o bo, bi mi ki nêşenê ey amoş kerê. Çunkî o merdim yekane û serewişk û koneyên o. O yo vano ki mi finên vato.

eşrafey *Nm.* Pîley, sermîyaney, raveyey. Pîl bîyayeni, sermîyanan ra bîyayeni, eşraf bîyayeni, ravey şîyayeni, girdan ra bîyayeni. *Tr. İleri gelen olmak, ekabir olmak.* Eşrafey çîyênda gengazi nîya. Qandê coy kes do xeylên xurt û qiseviraşte û comird bo.

eşte/ê *N.* Çekerde/ê, çebîyaye/ê. Çî/keso ki deha nêercêno. Cora çebîyayo, nêercêno. *Tr. Atık, posa, atılan.* Eger merdima çimnebari nêbo, nêşina ê çîyê eşteyî nêana.

eşteni 1. *f. M.* Eştiş. Çekerdeni. Bi dest a tepişten û hulo kerdeni. *Tr. Atmak, fırlatmak.* Mi tepişt û eşt teber. 2. *f. M.* Eştiş. Çekerdeni, qewirnayeni. Cayên ra qeydê ci besterdeni. *Tr. Atmak, kaydını silmek, kovmak.* Ma o filan qeço nerehat mektebi ra eşt.

eştok/i *N.* Çekerdok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên erzeno, çekeno. *Tr. Atan.* Nêva eştokê ci ez a. Labelê bi mi ki tana şiro, o do îtîraf kero, vajo, mi kerdo.

eştokey *Nm.* Çekerdokey. Eşteni, çekerdeni. Çekerdok bîyayeni. *Tr. Atmak, fırlatmak, atıcılık.* Wesfêndê ci yê eştokey çinêbî. Kê no wesf na ser?

etlas *Teks. Nn.* Qumaşên o ki serê rîdê ci birîsim o û binê ci jî pemeyîn o û nermek o. *Tr. Görünen yüzü ipek, arka yüzü de pamuklu, yumuşak bir çeşit kumaş.* Çinayê şew û çinayo ki kes do meymaney û şênemegîyey di xwu ra do û bolkî atlas ra virazêno

etora şuwanan *Nm.* Etora şuwaneyî. Etora xusûsî ya gird a boli. Nan û werdo ki qandê kesên zewmbîyane, ze ki bi torpîl a virazîyayo/virazêno. *Tr. Çoban dürümü, bol kepçe..* Mi rê etora şuwanan biki.

etora şuwaneyî *Wş. Nm. Bw.* Etora şuwanan. Mi rê Qîmetdar bî. Cora mi ci rê etora şuwaneyî viraşti.

etori *Wş. Nm.* Werdo ki kes dekeno nanî mîyan û pêdi keno ze loxi û xwu destî di weno. Werdê serdê lingan o ki bi tewrdê werddê ci ya pêdi gindilerî bîyo. *Tr. Dürüm.* Wextê ci çinêbî, do bişîyayê verekan ver, maya ci ci rê hema tayên werd kerd etori û lajekî ray ra û payra werd.

etor kerdeni *f. M.* Etorkerdiş. Werdî nanî mîyan di zêdê loxi kerden a. *Tr. Dürüm yapmak.* Mi ci rê kerd etor û dê ci.

evaze *Teks. Nn.* Etego ki mûndî ra vera cêr tim beno hera. *Tr. Belden aşağıya doğru genişleyen etek.* Keynekeri, xwu rê evazeyên da deştenî ki, kesî vatê beno ki, ay keynandê mîran rê dayo deştenî.

evd/i *N.* Qûl/i. Keso ki Ellahî dayo. *Tr. Abit, abd, kul.* Veyşaneya tepîya şeytanî va: Ez evdê to ya, ti Rebbê min o Rehîm ê.

evdal/i 1. *Zv. N.* Neçar/i, feqîr/i. Merdimo ki bêmal û bêmilk mendo. *Tr. Malsız, mülksüz, fakir, naçar, yoksul.* Merdimêndo evdal o. Bi mi ki qe çîyêndê ci jî çinî yo. 2. *Zv. N.* Kotî, vilabîyaye/ê, nêşite/ê, warînêbîyaye/ê. Merdimo ki nêşayo xwu warî kero, veyşanûteyşan û nepak mendo. *Tr. Bakımsız, aç, perişan ve sefil.* Ti bîyê ze evdal. To nêşayo serşoyê xwu bikero?

evdalane 1. *Nn.* Evdalkî. Zêdê evdalana, bi evdalan mendeni, zêdê evdalana qandê meramda dîn û rebbdê xwu agemî kewteni, zêdê evdalana sereyê xwu giroten û çolan kewteni. *Tr. Abdalca, abdallar gibi.* O jî evdalane kew agemî û şî ki şî! Ne ma şa cayê ci ca kero ne jî çi! 2. *Nn.* Evdalkî, feqîrane, neçarane. Zêdê feqîrana bîyayeni, zêdê neçarana bîyayeni, zêdê bêmal û bêmilkan, zêdê bêmimkûnan. *Tr. Fakirane, miskinler gibi.* Xeyr o ti yê evdalane tîyanan ra geyrenê di nanandê wişkan? 3. *Nn.* Evdalkî, nepakane, leyminane, lêşinane, kotîyane. Zêdê nepakana, zêdê leymin/lêşinana, bi nepak û leymûlêşinan mendeni. *Tr. Kirli, pasaklı, kokuşmuşlar gibi.* Çend rojî yo to evdalane serşoyê xwu nêkerdo. Ti nêşenê serşoyê xwu bikerê?

evdalaney *Nm.* Evdalkîyey. şekil û bîçim û meş

û usûl û rayşîyayîşî di zêdê evdalana bîyayeni, bi evdalan mendeni, wesfê evdalan ser o bîyayeni. *Tr. Abdalca, miskinler gibi olmak, derviş gibi olmak, kirli ve bakımsızlar gibi olmak.* Ez evdalaneyda înan ra haydar nîya. Labelê biba jî evdalaneya înan mi xemgîn nêkena.

evdal *Er. Nn.* Merdimo ki bi geyrayîş a dîn û hêwanê xwu şa keno, vila keno, kesan peyhesneno, qandê dîndê xwu ca bi ca geyreno. *Tr. Abdal, ermiş, gezgin, derviş.* Verî tayên evdalê kişta corî ameyê kê kalikdê mi, bîyê meymanîy, beytîy vatê. Ma ra mi, ê beytîy kerdê ezber.

evdaley 1. *Nm.* Evdal/i bîyayeni. Hêwanê xwu û mexsedê dînî bi geyrayîşî şa kerdeni, vila kerdeni, qandê dîn û axretda xwu ca bi ca geyrayen û dîn û şikê dîndê xwu şa kerdeni. *Tr. Abdallık, ermişlik, dervişlik.* Qey do adinî di evdaleyda xwu ra xeyrên bivîno. 2. *Zv.* Neçarey, feqîrey, bêmal û bêmilkey. Wahîrê malûmilkên nêbîyayeni, debarî di, diligî di neçar bîyayeni. *Tr. Yoksulluk, fakirlik.* Bi evdaleyda xwu ya o yo ay nêrîdêno. Hele biewnî na arey ra! 3. *Zv.* Nepakey, leyminey, kotîyey. Pak nêbîyayeni, leymin bîyayeni, kotî bîyayeni, xwu nêwinîyayeni. *Tr. Bakımsızlık, beslenememek.* Kes winîno ci ra evdaley yena kesî vîrî. Ti vanê beno ki evdal o.

evdik *Nn.* Evdillaho werdî. Werdîkekeyda Evdillahî rê vajêno. *Tr. Küçük Abdullah.* Mar û pêrî lajekdê xwu rê vatê Evdik. Lajek bî gird, çoşmey ci rê vatê Evdillah. Labelê mar û pêrî çimî di o tim Evdik mend. Xuslet terk nêbîyê.

evdik/i *N.* Qûlek/i, qûlo/a werdî, evdo/a werdî. *Tr. Küçük kul.* Ya Rebb, ez evdikê to ya, mi qebûl biki.

evdî 1. *Nn.* Qul/i. Kes/çîyo ki; Ellahî rê evdey keno, wezîfeyê xwu ano ca, vatenda Ellahî ra nêvijêno. *Tr. Abit, kul.* Evdî do Ellahî rê evdeya xu bikero ki şefaatê Ellahî qezenc kero. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o ki maneyê xwu evdîyey ra gîno. *Tr. Erkeklere verilen bir isim.* Xal Evdî yo Babij mezatdê Suwêreki di şînasîyaye/şînasî bî.

evîndar/i *N.* Aşiq/i. O/çîyo ki kewto eşqdê çîyên ver û o yo kewno ver. *Tr. Aşık.* Merdim esto ki evîndarê keynên o, esto ki jî zêdê Cizîrî evîndarê Ellahî yo.

evîndarane *Nn.* Aşiqane, evîndarkî, aşiqkî. Zêdê aşiqan bîyayeni, bi aşiqan mendeni. *Tr. Aşıkça, aşıklara yakışır bir şekilde.* Ez şena evîndarane nê kar û gurwî biqedînî.

evîndaraney *Nm.* Aşiqaney, evîndarkî. Aşiqane/evîndarane bîyayeni. Bi aşiqan o mendeni, kar û gurwe û hal û wezîyet û rewşdê xwu di zêdê aşiqan bîyayeni. *Tr. Aşıklar gibi olmak.* Ez a hewna xeyaldê evîndaraneyda ê kesî da.

evîndarey *Nm.* Evîndar/i bîyayeni, eşqî kewteni, aşiq bîyayeni. Zerrî bi jewî kerdeni/visteni. *Tr. Aşık olmak.* Mi cara a evîndareya winî kesî ser o nêdîya.

evîney *Nm.* Aşiqey. Hal û wezîyet û wesfê evîni, eşq bîyayeni. *Tr. Aşık olma.* Evîneya winasîni wa qe çinêbo.

evîni *Nm.* Eşq, sîn, sewda. Bi jewî yo bestîyayeni, zerrî bi jewî kerdeni/kewteni. *Tr. Aşık olmak, aşk.* Evîna ci bi kesî nêmanena.

evlegi *Cog. Nm.* Hendê erdêndê nîmdonimdê karitişî yo ki wexto ki bi destan a toxim erzenê, 6 metroy bi herayey a, û nezdîyê 500 metroy jî derganey ser erd û cayêndê zîratî yo. *Tr. Yaklaşık yarım dönümlük tarım arazisi.* Di evlegîy erdê xwu karit û ame. 2. *Cog. Nm. Bw.* Gavi 2. Evlega xwu nîşan kerdi û ser ra jî xetên anti. 3. *Cog. Nm. Bw.* Gavi 3. Eger evlega xwu weş biantayê, awi do ci ra weş bişîyayê.

evrîşim *Teks. Nn.* Hevrîşim. Çîyo ki brîsimî ra, herîr ra, îpegî ra virazîyayo. *Tr. İpek, ipekli, ibrişim, ipekten olma.* Çina wazena, vana wa evrîşim bo; werd wazena, vana wa hingimîn bo. Heyran ma otesîya nay nînê ki!

ew 1. *Nn.* Na, no. *Tr. Bu.* Vajekan vernî di bi şikildê "em, êm, îm"î ya tim virîyayo. *Bw.* Em. Bixwu Farîsî di mendo, vajekê ki pa vajîyayê jî xwu eşto bextdê ziwandê Dimilî. Ewro, emserr. 2. *Gr.* Bolkî herûnda Û'dê peyênî vajêno. *Tr. Ve.* Ez û ti û o û ê ma do teqez şirê.[1] 3. *Nn.* Ser o, pa, tey, jî. Wexto ki rêzeyên karûgurweyên beno, namey yan jî çîyê ki do bihesibîyê vajênê, peynî di çîna yan jî kesnakî jî neyêno ser, wexta û vajêno. *Tr. Artı, ilaveten, ek olarak, üzerine, ve de.* Ehmed û Mehmed û Elî, û Serdar do bêro.

ewane *Nn.* Tirşikçî, tirşwer/i, tirşikwer/i, delek/i. O ki jewî rê qandê nanî, qandê nafetî karo xirab keno. *Tr. Yardakçı, avane, fedayi.* Evanîyê filan kesî kerdê, ey ci terk kerd. O yo nika jî ze kutiko lingveşate kuçe bi kuçe geyreno.

ewanîyey *Nm.* Tirşikçîni, tirşwerey, tirşikwerey. Qandê nanî, qandê nafetî karo xirab kerdeni. *Tr. Yardakçılık, avanelik, fedailik.* Evanîyey di heramwerey jî esta.

1 Na vajeki Erebî ra (ve) nê, herferda Û ra xeripîyaya. Mesela ez û wendişê ci, bi şikildê ezûw'î ya beno. Yanê Û bixeripîyo, xwu ra ci ra û vijêno.

eware/ê 1. *N.* Betal/i. O keso ki o fek di karêndê ci çinî yo. Tam bêkar nîyo. Mesela tim karê ci esto. Labelê a gami karê ci çinî yo. *Tr. Geçici işsiz, boşta olan.* Eger ti ewro bêkarê, ma şirê mi rê bigurweyî? *Er.* Beno. Ez ewro ewarêya. 2. *N.* Mijûl/i, betalbîyaye/ê, meşgul/i, bîlaheq mijûlbîyaye/ê, bîlaheq meşgulbîyaye/ê, wextêndo tinê di bîyaye/ê. *Tr. Oyalanan, meşgul. Gereksiz bir işle uğraşan.* Ellah xeyrên o! Karê mi bol o, mi eware mekerê. Şirê serbikar bê ki, ez jî bewnîya karûbardê xwu. 3. *Zoo. N.* Qaqlîbiz/i. Teyrên a ki goştê ci nêwerêno, teyrênda seydî nîya. *Tr. Martı kuşu.* Ewarê do bêro roy vero anişo.

ewarebîyaye/ê 1. *Nn.* Betal/i. Kes/çîyo ki; ci dest di kar û gurweyen çinî yo, o fek di bêkar o, betal o. *Tr. Boşta olan. Hali hazırda bir iş veya meşgalesi olmayan.* Şima do o merdimo ewarebîyaye destveng nêriştayê keye. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bîlaheq bîlasebeb wext vinî kerdo, wext/zemanê xwu zayî/zîyan kerdo. *Tr. Oyalanan. Gereksiz yere vakit harcayan.* O keso ewarebîyaye do hewna bol çîyê xwu vinî kero.

eware bîyayeni 1. *f. M.* Ewarebîyayîş. Betal bîyayeni, o fek di bêkar bîyayeni, serbikareya betali. *Tr. Geçici çalışmama, boşta olmak, halihazırda bir işinin olmaması.* Ez a roji ewarê bîya jî înan nêveyndayo mi. Eger veyndayê mi, ez do bişîyayê. 2. *f. M.* Ewarebîyayîş. Betaley, meşguley, mijûley. Betal bîyayeni, meşgul bîyayeni, bîlaheq bîla sebeb karî ra bîyayeni, wext di tinê di bîyayeni. *Tr. Meşgul edilmek, oyalanmak. Gereksiz zaman kaybına uğramak.* Ez di deqey eware bîya, hema midûrî tazîlîy day mi ro.

ewarekerde/ê *N.* Xapêneyaye/ê, betalkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eware/meşgul kerdo, xapênayo, karî ser ra visto. *Tr. Meşgul/avare edilen.* Vanê o mêrdeko ewarekerde yo keno şiro gerreyê şima yê ewarekerdişî bikero.

eware kerdeni *f. M.* Ewarekerdiş. Xapênayeni, kar ra visteni, meşgul kerdeni*Tr. Avare/meşgul etmek, oyalamak.* Mi eware mekerê, karûgurweyê min ê çetinîy û mihîmîy estê.

ewaremende/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo eware, kerdo betal, xapêneyayo. *Tr. Geçici de olsa işsiz kalan, boşta kalan, oyalanan, oyalandırılan.* Merdimo ewaremende do senîn bişo bi huzûr a bigeyro?

eware mendeni *f. M.* Ewaremendiş. Betal mendeni, kar ra mendeni, kar ra kewteni, xapîyayeni, meşgul bîyayeni. *Tr. Oyalanmak, meşgul edilmek. Geçici de olsa bire süre işsiz kalmak.* Ez eware bimana jî, ez şena xwu veja. La ki ti eware bimanê, ti rew omidî ra kewnê.

ewareyey *Nm.* Ewareyînî. Eware bîyayeni, wesfê karûgurwe û kesdê ewaran. *Tr. Avare olmak. Geçici de olsa bir süreliğine işsiz kalma, oyalanma, meşgul edilme.* Şima şenê ferqê ewareyey û serbikarey bi şikildê qompozîsyonên a binûşnê?

ewêzî 1. *Nm.* Bedel, kefaret, ecir, qarşû, mikafat, bexşîş, bertîl. Vera ci, herûna ci. *Tr. Karşılık, bedel, mükafat, ödül.* Boka Ellah adinî di ewêzîya ci bikero. 2. *Mat. Nm.* Erbe. Hemverê giraney. Giraneya çîyana ki rotiş di nêhesibêna. Mesela keso keno sîtilên di mast biherîno, keso ê mastî herîneno, giraneya sîtilî nêherîneno. Qandê coy, rokerdişdê mastîya tepîya, kes do giraneya sîtilî peran ra bifîno. A na giraney rê vanê ewêzî. *Tr. Dara.* Mi verê seteni ewêzîya ci giroti. Ez xam nêkewna.

ewêzîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ewêzîya ci bîya, ecrê ci deyayo, qarşûyê ci deyayo, bedelê ci vîneyayo. *Tr. Karşılığı/ecri, bedeli verilen/alınan.* Kes do çirê çîyê ewêzîbîyayeyî hendayên serevde kero ki?

ewêzî bîyayeni *f. M.* Ewêzîbîyayîş. Ecrê ci gêrîyayeni, bedelê ci bîyayeni, qarşûyê ci gêrîyayeni. *Tr. Karşılığı/bedeli alınmak, ecri alınmak/verilmek.* Eger ewêzî nêbîyayê, ma do heq bidayê to. Labelê ewêzî jî bîya.

ewêzîdaye/ê *N.* Ewêzîvînaye/ê. Çî/keso ki ewêzîya ci dîya, bedelê ci vînayo. *Tr. Karşılığı, bedeli, ecri görülen.* Kam çîdê ewêzîdîyayeyî hendayên keno gire ki?

ewêzî dayeni *f. M.* Ewêzîdîyayîş. Ewêzî vînayeni, bedel dîyayeni, qarşû giroteni. *Tr. Ecrini, karşılığını, bedelini görmek, almak.* Eger ey ewêzîya ci tenekên jî bidîyayê, ey hendayên ma rê serevde nêkerdê.

ewêzîkar/i *N.* Keso ki keno herûni keno pir, bedelê ci dano, çiçî ki qarşûyê ci yeno, ey dano. *Tr. Bedelini/karşılığını veren, boşalanı dolduran.* Ellah ewêzîkaro ezîmûşan o.

ewêzîkarane *Nn.* Zêdê ewêzîkarana, ze ki ewêzîya ci bibo, bi ewêzîkaran û kardê ewêzîkaran a mendeni. *Tr. Ecri/karşılığı verilircesine, bedeli ödenircesine.* Ez zana ki wesfêndê ci yo ewêzîkarane çinî yo. Hema ki şima vanê esto, qenê îspat kerê.

ewêzîkaraney *Nm.* Ewêzîkarane bîyayeni. Wesfê ewêzîkaran ser o bîyayeni. şekil û meş û mêl û rayşîyayîşî di zêdê ewêzîkaran bîyayeni." *Tr. Ecirini/bedelini verenler gibi olmak, karşılı-*

ğını verircesine. Mi cara wesfêndê ci yê ewêzîkaraney nêdîyo û nêşinawito.

ewêzîkarey *Nm.* Ewêzîkar/i bîyayeni, ewêzî kerdeni, herûni pir kerdeni, bedel kerdeni, qarşûyê çîyan xwu ser o nêverdayeni. *Tr. Boşlukları doldurmak, ecrini vermek, bedelini vermek.* Ewêzîkarey, çîyênda weş a. Derdo ki bibo û kes xwu rê ewêzî bikero, kes ewêzîkar bo.

ewêzîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; ewêzîya ci bîya, qarşû/bedelê ci deyayo*Tr. Bedeli, karşılığı, ecri verilen, ödenen, ifa edilen.* Karo ewêzîkerde do biaso ki ewêzîya ci bibo.

ewêzî kerdeni *f. M.* Ewêzîkerdiş. Ecr/qarşûyê ci dayeni, bedelê ci dayeni. Çîyên xwu ser o nêverdayeni. *Tr. Ecrini/vermek, bedelini ifa etmek.* Eger mi ewêzîya ci nêkerdê, înan mi rê hewl nêvatê.

ewêzî vînayeni *f. M.* Ewêzîvîyayîş. *Bw.* Ewêzî dîyayeni. Şima ewêzî vînaya. Cora şima yê hesê xwu nêkenê. Ya şima nêvînayê, eceb şima do se kerdayê?

ewêzîyey *Nm.* Ewêzîni. Ewêzî kerdeni, bedel/ecir dayeni. Qarşûyê çîyan dayeni û xwu ser o nêverdayeni. *Tr. Ecrini, bedelini, karşılığını vermek/ifa etmek.* Çi wext ki ewêzîyeya ci şima kerdi, ez do jî şima rê vaja, aferîn!

ewil *Er. Nn.* Sifte, veror, ver. Verê çî û kesandê bînan. *Tr. Önce, ilkin, evvelen, evvel.* Ewil ez kewta zerre, dima şima amey.[1]

ewilî *Nn.* Veror, verorde, sifte sifte, verê coy, cerê ci. Çî/keso ki verorey/verordeyeya ci esta, do sifte sifte bibo. *Tr. Öncelikli.* Mesela ambulansi (ganreynoki) ewilî ya, do trafik di veror şiro. XXX

ewilîyey *Nm.* Verorey, verordeyey. Veror/verorde bîyayeni, ewilî bîyayeni. Karûgurweyên di vernîda ê bînan di bîyayeni, heqê ci goreyê ê bînan sifte û zewmbîyane bîyayeni. *Tr. Öncelikli olmak, ayrıcalıklı olmak.* Ewilîyeya xwu nêkerdi veror, rêzê xwu pawit.

ewlad/i *Er. N.* Qeç/i, laj, bik, biko, zade, keyna, dol/i. O ki kesî ra ameyo dinya, kesî ra bîyo. (Weledî ra yeno. Bolekê "weledîy" o.) *Tr. Evlat.* Ewladê kesî leteyê gandê kesî yo. Çîyên herûna ey nêtepşena.

ewladey *Nm.* Ewladîni. Ewlad/i bîyayeni. Qeçê ma û pî bîyayeni, may û pî ra bîyayeni. Goreyê ma û pîyan wesfê ewladan, wesfê qeçekan. *Tr. Evlatlık.* Wa qe ewladeya winasîni çinêbo.

ewlado/a bixeyr/i *N.* Qeço/a bixeyr/i. Qeço ki mar û pêrî rê bixeyr û nafetdar o, nafê ci reseno mar û pêrî. *Tr. Hayırlı evlat.* Ewlado bixeyr nafê ci reseno mar û pêrî.

ewlado/a salîhîn/i *N.* Ewlado ki salîhîn o, nafê ci reseno ma û pî û însanan, ci ra hewlîni yena û xirabîni nîna, karê wereykarey keno, karo pîs nêkeno. *Tr. Salih evlat.* Kam ewlado salîhîn o, kam ewlado xirab o?

ewlado/a xirab/i *N.* Qeço/a xirab/i. Ewlad/qeço ki ci ra hewlîni nê, xirabîni yena, ci ra karo pîs yeno, kes ci ra zirar vîneno, kes pa beno kêfsad, kes bi ci ya kewno belayan û bêteran. *Tr. Kötü evlat, hayırsız evlat.* Kes bi ewladdê xirabî ya beno xirab, bi ewladdê rindî ya beno rind.

ewladûîyal *Nn.* Ewlad û keso ki kesî ra pers beno. *Tr. Ev ve ev halkı.* Mêrdekî va: Ewladûîyalê mi, qeçûqûl û cinîya min a.

ewladûîyaley *Nm.* Ewladûîyalîni. Ewladûîyal bîyayeni, ewladûîyalan ra bîyayeni. Qeçûqûl û cinîya kesî bîyayeni. Qeçûqûl û cinîda kesî ra bîyayeni. *Tr. Eş ve çocuklardan birisi olmak.* Ewladûîyaleya ci jî kemîşîreti bî.

ewlîya *Er. Nn.* Welîy. Kes/çîyo ki; karûgurwedê xwu di, qisan û fêlandê xwu di raşt o, ci ra zûri nêvijêna, tey kiramatîy vijênê, şardê xwu mîyan di, cayêndê ci yo wennûso giran esto, salîhîn o, kişta dînî ra raveyan mîyan do. *Tr. Evliya, veli.* Nê şardê ma mîyan di bol ewlîyay estê.

ewlîyayey *Nm.* Welîyey. Ewlîya/welî bîyayeni. Ewlîyan ra bîyayeni, wesfê welîyayan ser o bîyayeni. *Tr. Velilik.* Mi cara ewlîyayeya winasîni nêdîya!

ewro *H.* Na roji. Na roja ki ma yê tede. *Tr. Bugün.* Na vajeki, "emroj" (naroji), "îmroz"i ra yena. O do ewro biameyê, gurweyêndê ci vijîya. Cora nêşa bêro. Do meşti bêro.

ewro pede *H.* Ewro pêro ewro seranîda ci ra hettanî peynîda ci ewro wextê ci pêro. *Tr. Bugün boyu, bugün gün boyunca.* Ma yê ewro pede kê şima di gurweyênê. Labelê ti çinî yê.

ewro pedeyey *H.* Ewro pede bîyayeni. Wesfê ewroy pede. *Tr. Bugün boyunca olmak, bugün sürekli olarak.* Ez nêşena ewro pedeyeyda ci ser o jî vindera!

ewroya tepîya *Nn.* Na roja dima, badê na roji. Na roja ki ma yê tey, ravêro, a rojê ci yê dimayênîy pêrko yan jî nînan ra rojên. Ewro nê, ewro ya dima. *Tr. Bugünden ötürü, bugünden sonra.*

1 Na vajeki Dimilî nîya, Erebî ya. Dima kewta fekdê tayên Dimilan. Çunkî na vajeki, Erebî di *"ewwel"* ra herimîyaya û amêya.

Ellah zano ki ez do ewro ya tepîya şira û deha tîyanan nêra.

ewroyên/i 1. *N.* Ê ewroy, mexsûsê ewroy. Çî/keso ki ê ewro yo, mora ewroya ser o, mal û çî kesê ewro yo. *Tr. Bugün kü, bugüne ait.* Lejo ewroyên û parên jew beno? 2. *Nn.* Teze/ê, newe/ê, germangerm/i, nikayên/i. Çî/keso ki newe bîyo, newe ameyo meydan. *Tr. Yeni, bugüne ait olan, taze, sıcağı sıcağına.* Ellah xeyr senîn beyat o? Nano ewroyên o.

ewroyêney *Nm.* Tezeyey. Ewroyên/i bîyayeni, ê ewroy bîyayeni, mexsûsê ewroy û nikay bîyayeni, mewe/ê bîyayeni, teze/ê bîyayeni, germangermî bîyayeni. *Tr. Bugünkü olmak, yeni olmak, taze olmak, sıcağı sıcağına olmak.* Ewroyêneya ci hetên a, hewleya ci hetên a!

ey 1. *Zn. N.* O. Jû wextan di herûna naman tepşeno, camêrdan rê şexsê hîrin ê jewekî yo. *Tr. Bazı zamanlarda erillerde 3. Tekil şahıs (o) yerinde kullanılan bir zamirdir.* Ey do ez tekelluf kerdayê, şirîgê ci nêverda bî. 2. *G.* Hey! Veyndayîş, xîtabkerdiş. *Tr. Ey diye bilinen seslenme sözü.* Ey mîlleta ma ya Kurdan! Şima yê çirê hewna rakewnê? Aya bê, şar şî aşmî ser. 3. *Gr.* Êdî, ey la, deha. Vajekên a ki bolkî hêrsbîyayîş di, çîle ra kewtiş di vajêna. *Tr. Bıkkınlık, sinirlenme vb. durumlarda kullanılan ve Allah aşkına anlamına gelen bir kelime.* Ey la fima/fina mi kotî ra kenê! To dîyo hele senîn mi qehirnenê? 4. *G. Nn.* Qandê biz û bizêkan emrêndê qewirnayeni, ramiteni ûzn. hereketkerdişî yo. Bolkî bi şikildê dibare ya vajêno. Mersela; Ey ey bimbareki! Ey ey soxê û mîratî! *Tr. Keçi ve oğlakları kovmak, sürmek vs. için söylenen bir çeşit söz.* Eger to ci rê ey nêvatayê, a bizi do ê zinarî ra deperîyayê cêr.

eyan *Er. Nn.* Bellî, moj, eşkera, asaye, nenimî. Nimîyeya çîyan kesî rê asayeni. Çî/keso ki çiman vero yo û o yo aseno. *Tr. Açık, belli, aşikar, aleni, alenen. Gizli olan veya olmayan şeylerin ilham ile insana görünmesi.* Ellahî ra eyan o. Mi nêkerdo. Eger şima di jî tenekên keramati bibîyayê, do şima ra eyan bîyayê.

eyanbeyan/i *Nn.* Zelal/i. Çî/keso ki ser o tew nimî çinî yo, pêroyê ci akerde o, eşkera o, ser o ne şubheyên ne jî çîna esto. *Tr. Ayan beyan, açık seçik, apaçık.* Eger ay mi rê eyanbeyan bivatayê, mi do ci rê yarmetîni bikerdayê.

eyanbeyaney *Nm.* Eşkerayey, zelaley. Tey nimîyey ûşubheçinêbîyayeni. *Tr. Açık seçik, açık seçiklik, ayan beyan, alenen, aleni, besbelli, açıkça.* Eger mi bizanayê eyanbeyaneyda ci di diremênşubhejî esto, ez mîyan nêkewtê. Labelê ez xafildera gunaya piro.

eyanbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo eşkera, nimîyey ra vijîyayo û asayo, erzîyayo qesî qelbîyo. *Tr. Açık, açıklanan, açık seçik görülen, ilham alınan, hissedilen.* O çîyo mi ra eyanbîyaye senîn bî ki fina mi çiman ver ra bî vinî! Ez şaş menda.

eyan bîyayeni *f. M.* Eyanbîyayîş. Eşkera bîyayeni, asayeni, qelb amîyayeni, kesî zerrîyo niqitîyayeni, kesî ra veror asayeni, verê wextdê ci asayena çîyên, virdawirdeya ci çinêbîyayeni, ata natayê ci çinêbîyayeni. *Tr. Açıklanmak, ortaya çıkmak, hiss-i kablelvukuyla görünmek.* Mêrdekê erdîşsipî va: Di rojîy veror merdena ci mi rê eyan bî.

eyaney *Nm.* Dîyayeni, vînayeni, mojnayeni, mojîyey, mojey, bellîyey. Eyan/i bîyayeni, eşkera bîyayeni/kerdeni, çiman vero bîyayeni, nimî nêbîyayeni, bellî bîyayeni, xwu mojnayeni. *Tr. Açık seçiklik, belli olmak, görünme, aleniyet, hiss-i kablelvuku olma.* Ma pêro jî eyaneyda ci ra haydarîy bîy.

eyankerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî kerdo eyan/eşkera, veto, mojnayo, bîyo semedê mojînda ci, qewetêndê zêdê Ellahî ci rê mojnayo. *Tr. Açıklanan, gösterilen, açık seçik belirlenen, gizliliği kaldırılan, hiss-i kablelvukuyla bildirilen.* O çîyo ey rê eyankerde hergi merdimî rê winî rew rewî eyan jî nêbeno.

eyan kerdeni *f. M.* Eyankerdiş. Mojnayeni, moteni. Asayîşê nimîyan û mîyanikîyan eşkera kerdeni, nimîyê serdê ci werzanayeni. *Tr. Göstermek, hiss-i kablelvukuyla göstermek, açık seçik hale getirmek, beyan etmek.* Eger ey mi ra eyan nêkerdayê, mi nêşayê bivîno.

eyar 1. *Er. Nn.* Fesal, pîlan. Nîzamê xebatî. Şeklê Xebatî yo ki qandê gurweyayîşî ci lazim o. *Tr. Ayar, ölçü.* Eyarê ci xeripîyaye o, do kotî pa çî weş bo. 1. *Nn.* Qelîte. Fesala rindey û xirabey. *Tr. Ayar, ölçü, kalite, değer, kiymet vs.* Mi verî jî eyarê înan zanayê. A mi va wa heme bizanê. Cora mi ê ceribnay.

eyarbîyaye/ê *N.* Fesalbîyaye/ê, fesilîyaye/ê, pîlankerde/ê, pîlabîyaye/ê. Çî/keso ki eyar deyayo ci, bîyo eyar, dûzanê ci yo ki qandê xebatî, qandê karkewtişî deyayo bi ci. *Tr. Ayarlanan, planlanan, düzen verilen.* Vernameyo eyarbîyaye do eyar ra nêkewo ki tamsal nêbo.

eyar bîyayeni *f. M.* Eyarbîyayîş. Fesilîyayeni. Fesal kesî deyayeni, bi pîlanên a bîyayeni. Bi nîzamên a kar kewteni, gurwe dîyayeni. Qandê xebatdê ci çiçî ki lazim o, kamcîn dûzan lazim

o ey kerdeni, ey ser visteni. *Tr. Ayarlanmak, düzen verilmek.* Mi zanayê, a do eyar bo. Mi do rew eyar kerdayê.

eyarey 1. *Nm.* Fesaley. Fesali ci dayeni, fesalê ci bîyayeni, peymitişê ci bîyayeni. *Tr. Ölçülülük, ayarlılık.* Mi eyareya ci jî, bêeyareya ci jî. Makînayênda xeripîyayê ya, xebatî ra kewta. 2. *Nm.* Qelîteyey, vayey, qedrûqîmetey. *Tr. Ayar, kalite, değer, kiymet.* Mi kerd eyareya ci bipeymo, şima nêverda. Şima ê merdimîy mi ra remnay.

eyarkerde/ê *N.* Fesalicidaye/ê, pîlankerde/ê. Çî/keso ki eyarê ci virazîyayo, kewto xebatêndê ci yê nîzamî ser. *Tr. Ayarlı, ayarlanan, düzeni sağlanan.* Wextê ci yo eyarkerde roci nêame.

eyar kerdeni *f. M.* Eyarkerdiş. Fesali ci dayeni, nîzamê ci dîyayeni. Xebatê ci yo ki ci rê lazim o, ey dîyayeni. Dûzandê ci ser ramiteni. *Tr. Ayarlamak, düzen ve ölçü vermek/sağlamak.* Mi saeta xwu, bi panc o eyar kerdi bî. Labelê a saeti di nêcenîyê.

eyarrabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki eyar ra kewto, eyarê ci bîyo vinî, bîyo bêeyar/bêfesal, fesal/dûzan ra kewto, wesfdê xwu yê verênî û raştî ra kewto, qelîte ra kewto, qelîteyê xwu kerdo vinî. *Tr. Ayardan düşen, düzen/terazisini kaybeden, ölçüsünü kaybeden, kalitesi düşen.* O merdim eyarrabîyaye mi çimî di ki deha rew rewî eyarî ser nêkewno.

eyar ra bîyayeni *f. M.* Eyarrabîyayîş. Eyar/fesala xwu vinî kerdeni, terazîyê xwu vinî kerdeni, şîn ra kewteni, dûzan û sîstemê ci xeripîyayeni. *Tr. Normal işleyişini kaybetmek, ayardan düşmek, sistem veya düzeni bozulmak, terazisi bozulmak.* Kes finên ki eyar ra bibo, deha rew rewî nêşeno eyarî ser kewo.

eyarrakerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni eyar ra kerdo, eyar ra visto, şîn/terazîyê ci xeripnayo, fesala ci xerpnaya, gurweyayenda ci ya normali ra kerdo, dûzan û sîstemê ci yê normalî ra visto. *Tr. Ayardan edilen. Ayarı, düzeni ve sistemi bozulan.* Ma pêro jî zanê ki, dûzano eyarrakerde, do şarê xwu jî eyar ra bifino.

eyar ra kerdeni *f. M.* Eyarrakerdiş. Dûzan û sîstem û meş û fesal û xebitîyayenda normali ra kerdeni, şîn ra kerdeni, terazî/şînê ci xerpnayeni, dûzan ra visteni, fesalê ci xerpnayeni. *Tr. Ayardan etmek/ düşürmek, sistemini veya normal işleyişini bozmak, ölçü/terazini bozmak.* Ki şima eyar ra bikerdayê, ma hêwandê xwu ser nêresayê.

eyarrakewte/ê *N.* Çî/keso ki wezîfe nêvîneno, gurwe nêkeno, dûzanî ra kewto, xebatê xwu yo fitrî kerdo vinî. *Tr. Ayardan düşen, ayarı bozulan.* Motoro eyarrakewte do kotî wezîfe bivîno.

eyar ra kewteni *f. M.* Eyarrakewtiş. Dûzanê ci yo ki verorde qandê xebatdê ci yê normalî deyayo, ey ra kewteni, eyarê ci xeripîyayeni, fesalî ra bîyayeni, xeripîyayena dûzandê ci yê fitrî. *Tr. Ayardan düşmek, ayarı/düzeni bozulmak.* Eger makîna eyar ra nêkewtayê, do bigurweyayê. Peynî eyar ra kewta.

eyaşîri *Zîr. Nm.* Eşari. Meşka şitî yan jî ronî ya ki na meşki tişkan ra virazêna. *Tr. Keçi toklusundan yapılan, içinde süt veya yağ saklanan tulum.* Eyaşîri di şit weş beşirêno.

eya tepîya *Çn.* Ey dima, badê ey, badê ci, badê xwu. *Tr. Ondan sonra, sonra, ilaahir.* Kaşka şima eya tepîya ûja di nêvinderdayê û no olay jî şima sere di nêameyê.

eyb *Er.* Şerm. Çî û fêlê kesîyo ki goreyê şardê kesî rind nêvîneyêno. *Tr. Ayıp.* Mêrdekê girdûgiranî çîyêndo eyb kerdo. Ma na ey ra nêpawitê.

eybey *Nm.* Şermey, eybîni, mermîni. Eyb bîyayeni, şerm bîyayeni. Wesfê eybî ser o bîyayeni, tey şermayayeni estbîyayeni. *Tr. Ayıp olma, utanılacak veya kusurlu durum.* Eger tey eybey çinêbo, bol merdim namûsan paymal keno.

eybîni *Nm. Bw.* Eybey. Ez nêşena ney di eybîni bivîna. Hem eybîni bi ey a robere jî nîna.

eybo giran *Nn.* Eybûar o ki aqilê kesî ser nêşino, aqilê kesî qebûl nêkeno, kesî rê bol û bol ecêb yeno. Çîyo (fêl, vatiş) ki tey eybûar û şermêndo giran esto, kes nêşeno ray bido bi ci. *Tr. Çok ayıp, akıl almaz ayıp.* Ti senîn na qisa kenê? Eybêndo giran o, eybêndo ar o!

eybûar/i *N.* Çî/keso ki tey hem eyb hem jî ar esto, tey xirabey û pîsey esta, kes pa û vero şerm keno, çî û kesêndo normal nîyo; bîyayîş û vatiş û kerdiş û peydabîyayîşdê ci di kes şermayêno, tey eybey û arey û rîşermey esta. *Tr. Ayıp, şer, kötü, necis, utanılacak şey/durum, yüz kızartan.* Widî! Ti senîn winî nîmviran şina teber? Eybûar o!

eybûarey *Nm.* Eybûar/i bîyayeni. Tey eybûar û şerm bîyayeni, wesfê eybûar û şerm û nerindey estbîyayeni. *Tr. Ayıplı, kusurlu, utanılacak ağır durum.* Ger ki, tey eybûarey çinêbîyayê, mi jî şayê ci rê vajo.

ey di 1. *H.* O fek di, o dem di, o çax di, ê hemgameyî di, o wezîyet di, o hal di. *Tr. O anda, o dem, o sürede, o olayda, o halde, o hengamede, o durum/vaziyette.* Ê merdimê nerehatî o ant, no ant, o ata kerd, no nata kerd, da ey ro, da ney ro, qundax da filan kesî ro, tazîlîy day bê-

van kesî ro; ê ey di jûna jî binî ra ame, hemini omidîya xwu bi ey o girê. 2. Tayên deman di qandê şexsdê "ey" di tey bîyayîş, pa bîyayîşî, bi ci ya bîyayîşî, mîyan di bîyayîşî îfade keno. *Tr. Kimi zamanlarda eriller için onda, onunla birlikte anlamlarına gelmektedir.* Perey mi di nêbî, ey di bî.

ey di ney di *H.* Ê merdimî di, nê merdimî di. Ê kesî di, nê kesî di. Filan merdimî di, filan merdimî di ûzn. *Tr. Onda bunda, felanda, filanda.* Eger hêwanê mi, ey di ney di bîyayê, ez cayên nêresayê.

eyel/i *N.* Qeç/i, qeçek/i. Qeçê marûpêri. *Tr. Çocuk.* Eyelê ma bêhal bî. Ma cora rişt nêweşxane.

eyeley *Nm.* Eyelîni, qeçey, qeçekey. Qeçek/eyel bîyayeni, wesfê eyelan. *Tr. Çocukluk, çocuk olmak.* Eyeleya ci do, ci ef kero. Pêro eyelan şenê ef kerê. Derdo ki kes bişo pîlan ef kero.

eyka *H.* Hilika, wexta, o çax, o wext. *Tr. O zaman, o vakit.* Eyka ey mi rê va, hewna dehkaya înan serdewami bî. Cora ez qayîl nêbîya dekewa de.

ey la! *Gr. Bw.* Ey 3. Ey la eger ti do bikerê, qenê biki! Ti yê, çi mi rê vanê?

eylek *Nn.* Na vajeki bolkî bi bolekeyda ci ya vajêna. Bolekê ci "eylekîy" ê. Qeçîy, qeçekîy. Kulfeti keyî yo werdî pêro. Ê ki sersûneyda kesî bindê yan jî kesî ra bîyê. *Tr. Çocuk, çocuklar, aile. Kişinin sorumluluğu altında olan herkes.* Eylekê ma yê raya mi pawenê. Qusûr mewinîyê, ez nêşena vindera.

eylekey *Nm.* Kulfetey. Eylek/kulfet bîyayeni, qeçîy bîyayeni, qeçê kesên bîyayeni. *Tr. Aile olmak, ailelik.* Eylekeya înan, ê ma mezbûtêrî ya.

eylo *Zoo. Nn.* Derûş/i. Babetêndê qertelî yo. *Tr. Bir cins kartal.*[1]

eynad/i *N.* Mirrik/i, yekane/ê. O/çîyo ki ê xwu ra nêkewno, jew vano û ê didîy qebûl nêkeno, ê xwu ra cêr nîno, herdê xwu ra war nîno. *Tr. İnatçı.* Mi bol finîy ci rê va jî, peynî eynad o, keso nêşeno qisa sere di war kero.

eynadey *Nm.* Mirrikey, yekaney. Ê xwu ra nêkewteni, ê xwu ra nêbîyayeni, herdê/a xwu ra war nêamîyayeni. *Tr. İnatçılık.* Eynadey malbatda înan di esta. Ma do ey di çinêbo?

eyney *H.* Ê merdimî nê merdimî, ê kesî nê kesî, filan filan merdimî ûzn. *Tr. O bu, felan filan.* Eger bi ey û ney a bibîyayê, nika bîbî.

eynî *Er. N.* Pişk, bixwu, pişk bixwu, ta bixwu, o bixwu. *Tr. Aynı, aynısı, kendisi, ta kendisi.* No eynî merdim nîyo.

ey ra 1. *H.* Ci ra, ci ro, cey ra, pira, piro, ê rî ra, ê sebebî ra, a poxi ra, cora, cokarê, coka, ê semedî ra. *Tr. O yüzden, o nedenle, bundan dolayı, bu sebeple, buna binaen, bu vechile, bundan ötürü.* Lajekî va: Ez şîya ki, dest bierza bi ci, ey ez qewirnaya. Ey ra, ez deha fina kêdê ci nêşina. 2. *H.* Ci ra, pira, cey ra. Qandê kesan verpersa "kê ra?" ya. *Tr. Sorulduğunda eriller için kimden sorusuna verilen bir cevap olur.* To na panuşi kê ra herînê? Mi ey ra herînê.

ey ra ney ra *H.* Ê merdimî ra nê merdimî ra. Ê kesî ra nê kesî ra. Filan kesî ra filan kesî ra ûzn. *Tr. Ondan bundan, o yüzden bu yüzden, o sebepten bu sebepten vs.* Kaşka ê to, ey ra ney ra nêbîyayê. Wexta do deha biqîmeti bîyayê.

ey rê ney rê *H.* Qandê nerîyan vanê, "ê merdimî rê nê merdimî rê, ê kesî rê nê kesî rê. Filan filan, filan kes, zewmbîyan rê." *Tr. Ona buna, falan filan, başkalarına.* Ez tim nêşena ey rê ney rê bigurweya.

ey ser 1. *G.* Ci ser, ci ser o, ey ser o. *Tr. Bir şeyin üstüne, aleyhinde.* Ez a ey ser kay nêkena. 2. *G.* Ci ser. *Tr. Onun üstüne, binaenaleyh.* Ma ey ser vajê ki, wa nêqehrîyo.

ey ser ra *Ç.* Ci ser ra, rîdê ey ra, rîdê ci ra, cora, qandê coy, cokarê, semeddê ey ra, a ray ra. *Tr. Bu yüzden, bu neden/sebeple, bundan ötürü/dolayı, bu saikayla, bunun üzerinden, binaenaleyh.* Ma do binîda ray ra bişîyayê, înan va cor di nêweşên esto. Ey ser ra ma ray tadê corî ser.

eysnayeni *f. M.* Eysnayîş. Eyşnayeni. Kerdiş û bîyayîş di tesîr yan jî xeyr/nafê ci bîyayeni, tey destbera ci bîyayeni. *Tr. İş veya eylemlerin oldurulmasını hazır hale getirmek, çorbada tuzu olmak, kolaylaştırmak.* Ey kerd, mi jî eysna. Eger şima bieysnayê, do bibîyayê. Çunkî o kar, bi min a tenya nêbîyê.

eywa *Nk. Nm. Bw.* Heywa. Her kes nêşeno heywa ra bûro.

eywani *Mîm. Nm.* Heyati, berrehî. Dekewtişdê zerredê keyan û mabeyndê di geçayan di cayo ki serê ci girote û vernîya ci jî akerdê bena. Fina cayo ki keyî vero, kîberan vero serê ci girote o, serê ci sitarekerde o û kiştênda ci jî vera cayên akerdê ya. *Tr. Eyvan.* Germîstanan di eywanîy nêbê, nêbeno. Çunkî bol germ o, teber vijîyayeni lazim a.

---

[1] Na vajeki, Suwêreki di dewda Înîyê Eylo (Kerreyê Qertelî) di vajêna. Labelê ma nêşa cisnê nê qertelî ca kero. Eylo do bi parzanandê xwu ya dergûşeri bero.

ez *Zn. Nn.* Bixwu. Şexso jeweko siftekên. Na vajeki, wexto kes xwu ra qal bikero vajêna. *Tr. Ben. Birinci tekil şahıs.* Eger ez jî bi ci ya bîyayê, mi do jî zirar bivînayê.[1]

eza 1. *Nm.* Şîn, tazîye. Qandê merdan roniştеn û sereweşeya merdim û dostandê xwu qebûl kerdeni. *Tr. Taziye.* Welatddê ma di ezay, dewan di hewt rojîy û sûkan di jî hîrê rojîy ramenê. Labelê dewan di jû finan, bi rojan an jî eza serdewam kena. 2. *N.* Endam/i, pabeste/ê. Kes/çîyo ki; bi çîyên a yan jî bi kesên a beste o, girêdokê ci yo, çîyên temsîl keno, pabeste yo, qandê mîyan kewteni îzin deyayo ci. *Tr. Üye, aza.* Eger eza nêbîyayê, nêşayê mîyan kewo. 3. *S. N.* Yardimkarê/a mixtaran, yardimkarê/a keyan. *Tr. Muhtar yardımcısı, muhtar azası.* Ê kesîy, bi mixtar û eza ya pîya dewi îdare kenê.

ezab *Er. Nn.* Paymal, binpay, kuncênayeni. Çekûyo bêter. Kesên rê rind û rind îşkence kerdeni. *Tr. Azap, işkence, ezmek.* Ezabê na dinî, aşt di rehmet o.

ezabbîyaye/ê *N.* Ezabkeş/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê îşkence kerdo, derênikêndo gird û nêante nayo ser, kerdo binkotekî û bi no şekila şekil û bîçimê ci virnayo. *Tr. Azap edilen.* Ez texmîn nêkena ki merdimo ezabbîyaye raşt bo. Çunkî ezab bol finîy kesî azirneno, keno kîndar.

ezab bîyayeni *f. M.* Ezabbîyayîş. Binpayey, binkotekîyey, paymaley. Binpay/binkotekî bîyayeni, paymal bîyayeni, ezabî bin kewteni, derênik û îşkencedê giran û nêantî bin kewteni, eskence û heqaretdê giranî bin kewteni, muameleyê ezabî ca amîyayeni. *Tr. Azap olmak.* Vanê ci rê ezab bîyo. Eger ci rê ezab nêbîyayê, wina ser o herûna derban nêasayê.

ezabê axreti *Teo. Nn.* Ezabê cehnimî. Ezabo ki qandê gunayandê nadinî, qandê ewêzîda heq û huqûqdê Ellahî û qûlandê Ellahî do adinî di kesan rê bibo. *Tr. Ahiret azabı.* Ellah kesî ezabdê axreti ra sitar kero.

ezabê cehnimî *Teo. Nn. Bw.* Ezabê axreti. Însano nêşeno ezabdê dinyay bin ra bivijîyo, o do senîn ezabdê cehnimî bin ra bivijîyo?

ezabê dinyay *Nn.* Çekû û derd û çîle û derêniko ki kes nadinî di bi şikildê derdandê giranan û qehrûqotikî ya babet babetî anceno û kewno bin. *Tr. Dünya azabı.* Ezabê dinyay, ezabdê axreti vero neteba maneno.

ezabê mergî *Nn.* Ezabo (çîle, çekû, derêniko giran) ki wexto ki keso keno heyatî teslîmê Rehmanî kero, kes a gami anceno. *Tr. Teslim-i ruhta, sekeratta, ölüm vaktinde çekilen sıkıntılar, azaplar.* Kalekê erdîşsipeyî va: Ezabê mergî çetin o, tayên bo jî, ez ci rê bîya şade.

ezabê qebrî *Teo. Nn.* Ezabo ki mergîya tepîya vanê qebir (mezel yan jî dinyadê mezelî di) di ancêno. Çek û çekûdarey û çîle û çîledarey û giran û giraneya ki kes mireno tepîya verê cehnimî û heşrî (ajroy) anceno. *Tr. Kabir azabı.* Guna û zulmê merdimdê gunakar û zalimî hetta axreti nêvinderêno, bi şikildê ezabdê qebrî ya nata jî ci ra terêno.

ezabê wijdîyanî *Nn.* Ezabo ki kes xetayandê xwu ra xwu mîyan di anceno; derênikêndo giran guneno kesî ser, kes xwu nêşeno ef kero, cora kes ezabên anceno, kewno çek û çîledê wijdîyandê xwu bin. *Tr. Vicdan azabı.* Mêrdekî va: Wijdîyanê mi rehat o. Labelê o do ezabdê wijdîyandê xwu ra xwu bûro.

ezabîyaye/ê 1. *N.* Şînbîyaye/ê, tazîyebîyaye/ê. Cayo ki tey eza bîya, eza ya ci bîya. *Tr. Taziye/si yapılan, içinde taziye yapılan.* Cayo ezabîyaye wina beno xopan. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo eza, bîyo payok/pabeste, bîyo girêdok, bi çîyên yan jî kesên a girêdeyayo. *Tr. Üye yapılan, bağlanan, temsilciliği yapılan.* Keso ezabîyaye û eza nêbîyaye senîn beno jew? 3. *S. N.* Endambîyaye/ê, muawînê/a mixtarî/keyayo/ya resmî bîyaye/ê. Keso ki bîyo muawînê keyadê resmî. *Tr. Aza olan, muhtarlığa üyeliği yapılan.* Xorto ezabîyaye senîn nê qisane kemîyan zano bikero ki?

eza bîyayeni 1. *f. M.* Ezabîyayîş. Şîn/tazîye bîyayeni, merasîmê ezayên bîyayeni, meydan amîyayena ezayên. *Tr. Taziye olmak.* Bira nê rojanan tîya di ezayên bî yan nêbî? 2. *f. M.* Ezabîyayîş. Payokey, pabesteyey, girêdokey. Endam/payok bîyayeni, pabeste/girêdok bîyayeni. *Tr. Üye/aza olmak, bağlı olmak, temsilci olmak.* Ti eza bê jî rind o. 3. *S. f. M.* Ezabîyayîş. Endam bîyayeni, muawînê mixtarên bîyayeni, yardimkarêndê mixtarî yo resmî bîyayeni. *Tr. Aza olmak, muhtarlık üyesi olmak.* Eger şima jî rey bidê ci, o do eza bo.

ezabkar/i *N.* Kes/çîyo ki; ezab keno, kesan gîno çekû û derênik û îşkencedê giran û nêantî bin. *Tr. Azap veren/eden.* Eger nadinî di bo, ezapkar do adinî di ezabkarên ra ezab bivîno. Noqra ki adinî di bo jî xwu ra ezapkar wezîfeyê xwu keno.

ezabkarey *Nm.* Wezîfedareya. Ezab kerdeni. Ke-

1 Na vajeki, hergi zemanî rê nêvajêna. Mesela "ez werd" nêbeno, "mi werd" beno.

san rê derd û qehrûqotik û çîle û îşkencekerdiş bîyayeni. *Tr. Azap etmek/yapmak.* Qey adinî di ci rê ezabkarey kewti. Ezapkareya adinî, heq û huqûqê nadinî yo.

ezabkerde/ê *N.* Ezabkeş/i. Paymalkerde/ê, binpaykerde/ê, binkotekîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê îşkenceyo gird kerdo, bi destandê kesên yan jî tayên a derênik û çekûyo giran neyayo ser, debîyayo bardê nêanteyî bin. *Tr. Azap edilen.* Vanê ê merdimê ezabkerdeyî şîyo pancini rê gerre kerdo.

ezab kerdeni *f. M.* Ezabkerdiş. Binpay kerdeni, binkotekî kerdeni, paymal kerdeni. Derêniko gird û çetin kesên sernayeni, ci rê îşkence kerdeni, çekûyo giran sernayeni. *Tr. Azap etmek.* Hepisxanan di, zîndanan di, qirdîyanan xeylên cinî û camêrdî rê ezab kerdo.

ezabkêş/i *N.* Kes/çîyo ki; ci rê ezab bîyo, o yo ezab anceno, ezabên neyayo ser, çekû û îşkenceyêndo giran neyayo ser, bi destandê kesên yan jî tayên a kotekîy û hinkosîyê deyênê piro. *Tr. Azap çeken.* Gereg neya tepîya, o merdimo ezabkêş giran bo, şenikey û totikvaley ra bireyo.

ezabkêşane *Nn.* Zêdê ezabkêşan. Ezabkêşîy senîn ki ezab ancenê, winî ezab anteni, winî qehrûqotikan bin di bîyayeni. *Tr. Azap çekercesine, azap edilircesine.* Şabîyayîşê ey jî ezabkêşane bî. Ey cara kêfşadey nêdî.

ezabkêşaney *Nm.* Zêdê ezabkêşana bîyayeni. Zêdê şekil û bîçimdê ezabkêşana. Ezabkêşîy senîn ki kenê û ci rê muamele beno, winî bîyayeni. *Tr. Azap çekercesine.* Ez pey razî nêbîya ki şima winî a ezabkêşaneya ci bivînê.

ezabkêşey *Nm.* Ezabkêş bîyayeni. Ezabî bin di bîyayeni, ezab anteni, îşkence û derdê giranî bin di bîyayeni. *Tr. Azap çekmek, azap çeken olmak.* Mêrdekê ezabkêşî va: Eger ey ezabkêşeya 12ê Îlûnê 1980 y bidîyayê, wina xurt nêbîyê.

ezakerde/ê 1. *N.* Şînkerde/ê, tazîyekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni eza/şînê ci kerdo, qandê merdişdê ci ronişto û sereweşîneya ci qebûl kerda. Cayo ki tey eza bîya, tey qandê merdeyên ronişîyayo û sereweşîneya ci qebûl bîya. *Tr. İçinde taziye yapılan yer/mahal, taziyesi yapılan, cenaze merasimi yapılan, taziyesine oturulan.* Kesdê ezakerdeyî dima qeybet mekerê. 2. *N.* Endamkerde/ê, pabestekerde/ê, girêdokkerde/ê, payokkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo temsîlkar. *Tr. Üye/aza edilen, üyeliği kabul edilen, temsilcilik verilen.* Merdimo ezakerde do ezayeya xwu bizano ki bişo şardê xwu rê xîzmet bikero. 3. *S. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mixtarey/keyayey rê kerdo eza, kerdo verdest/muawîn, kerdo persdar. *Tr. Muhtar azası yapılan.* Ti şenê ê merdimdê ezakerdeyî rê şade bê ki o do na dewi pêyo nêverdo?

eza kerdeni 1. *f. M.* Ezakerdiş. Şîn kerdeni, tazîye kerdeni. Qandê merdeyên cayên di eza (şîn/tazîye) kerdeni, meydan ardeni, cayên di pêser amîyayeni, sereweşîni qebûl kerdeni. *Tr. Taziye yapmak.* Ma vizêr ezaya ci kerdi. 2. *f. M.* Ezakerdiş. Endam kerdeni, temsîlkar kerdeni. *Tr. Temsilci/üye yapmak.* Mi ti kerdê ezayê nê dezgehî? 3. *S. f. M.* Ezakerdiş. Muawînê mixtarî kerdeni, verdest/ezayê keyay kerdeni. *Tr. Aza/muhtar yardımcısı yapmak.* Dewi ti kerdî eza, to nêşa ezayey bikero.

ezan *Er. Teo. Nn.* Wendena dawetdê nimazî. Qandê muslumanan vengê veyndayenda nimazî yo. Nimazî rê dawetêndo xusûsî yo, bi "Ellahû ekber"î ya dest keno pa bi "laîlahe îllallah"î ya jî qedêno. *Tr. Ezan.* Veng û qaîdeyê ezanxanî, gereg weş bo.

Ezanê Muhemmedî *Teo. Nn.* Ezanê muslumanan. Ezano ki muslumanan veyndano nimaz. *Tr. Ezan-ı Muhammedi.* Ezanê Muhemmedî yo waneyêno, vengê ê radyoy bipeysnê, goşdarey bikerê.

ezanên 1. *H.* Şewra wextê ezanî. Şewra wexto ki ezan waneyêno. *Tr. Sabah ezan vakti.* Ma do ezanên werzê û ray kewê. 2. *H.* Jû ezan, fînêndê ezanî. Mêrdekî ezanêndo weş wend qelbê ci bî nerm.

ezanxan *Nn.* Muezzîn. Keso ki ezan waneno. *Tr. Müezzin, ezan okuyan.* Ezanxanî, ezan wend tepîya, îmam vinderîya nimaz.

ezanxaney *Nm.* Muezzîney. Ezan wendeni. Wesf û meslegê ezanxanan. *Tr. Ezanhanlık, müezzinlik.* Ezanxaneya ci weş a.

ezayey 1. *Nm.* Endamey, pabesteni, girêdokey. Endam/pabeste bîyayeni. Bi çîyên a girêdaye/beste bîyayeni. Timûtim wadeyêndo bellî di bi çîyên a beste bîyayeni. *Tr. Üyelik.* Ezayeya şima û ê ey jew nîya. Çunkî şima jew weçînaye yê, jew tayîn bîyaye yê. 2. *Nn.* Eza bîyayeni. Muawînê mixtarî/keyay bîyayeni, keyay rê verdestey kerdeni. *Tr. Azalık, muhtar azası olmak.* Ezayeya ey bol nêramiti.

ezber *Nn.* Qewetê vîrî, hêlê hafizay. Çîyan hêlê aqilî di tepişteni. Bi wenden a nê, xwu aqil ra çîyanê qeydbîyayan veteni. *Tr. Ezber.* Ezberê tayên merdiman mezbût o.

ezberane *Nn.* Ezberkî. Bi şikildê ezberî ya. *Tr.*

Ezberlercesine, ezberleme gibi. O yo bi şikildê ezberaneyî ya şino, ez nêşena bi o babet a şira. Keno, wa xwu rê tenya bikero.

ezberaney *Nm.* Ezberkîyey. Bi şikildê ezberey a, bi şikildê ezberaney a. *Tr. Ezberlercesine.* Mi do jî bikerdayê, ez winîyaya ki o yo bi şikildê ezberaney a şino, mi terikna. O yo xwuserî keno.

ezberbîyaye/ê *N.* Hifzbîyaye/ê. Çî/keso ki gêrîyayo vîrî mîyan, gêrîyayo hafizay mîyan, aqil di tepêşîyayo. *Tr. Ezberlenen.* Sernuşteyo ezberbîyaye do jî bişîyayê ci vîrî, mi ard ci aqildê ci.

ezber bîyayeni *f. M.* Ezberbîyayîş. Jew jewnakî bi şeklêndo rindaney a gîno xwu vîrî mîyan, rind fehm bîyayeni. *Tr. Ezberlenmek.* Ezber biyayena Qur'anî, nesîbê her kesî nêbena.

ezberey *Nm.* Ezber kerdiş. Bi şikildê ezberî ya. Wesfê ezberî. *Tr. Ezberleme/k.* Wazenê ma şirê xoca. Labelê ezberey tede do çinêbo. Çunkî ezberê mi zaîf o.

ezberkerde/ê *N.* Hifzkerde/ê. Vîrî mîyan girote/ê, aqilî mîyan kerde/ê, vîrî di tepiştişê zaneyan. Zanîşo ki aqilî mîyan di, vîrî mîyan di nimite o. *Tr. Ezberlenen, hafizaya alınan.* Çîyo ezberkerde, rew rewî mi vîrî nêşino.

ezber kerdeni *f. M.* Ezberkerdiş. Hifz kerdeni. Vîrî mîyan giroteni, aqilî mîyan giroteni, vîrî mîyan di nimiteni. *Tr. Hafizaya almak, ezberlemek.* Kes do çîyan ezber kero. Labelê bi çînakî ya robere bîyaro. Eger sirf ezber kero, do dima fina xwu vîra kero. Mesela herfa T'y do bi estûn a pîya (robere) bêro to vîri ki, ti deha ay xwu vîra nêkerê.

ezbeti *Etn. Nm. Bw.* Eşîri. Hesenan, ezbetênda Kurdan a.

ez bi 1. *Gr. Bw.* Ebi. Ez bi Qur'an ki, mi nêkerdo. 2. *Gr.* Pa, bi ci ya, pey. *Tr. İle, ...la, ...iyle, birlikte, beraber, dahil, müdahil.* Ez bi to ya nêşena nînan bikera.

ez bixwu *H.* Zewmbî kesnakî yan jî çînakî nê, şexsê ci bixwu. *Tr. Bizzat, bizatihi, şahsen, bendeniz, ben kendim.* E willi. Ez bixwu tey bîya.

ezey *Nm.* Wesfê "ez"î, ez bîyayeni, sifatê ezî. Tamara ezey, tamara şexsîyetdê kesî. *Tr. Benlik, ene, enaniyet, ego.* Ezey şeytanî di bi giraney a, qûlî di jî paye bi paye esta.

ezîm *Er. Ç.* Qeyret. Xebato şêno û berdewam. *Tr. Sebat, metanet, azimet, azm.* Eger ey ezîm nêkerdayê, do nêşayê qezenc kero.

ezîm/i *Er. Ç.* Gird/i, pîl/i. *Tr. Ulu, büyük.* Ellaho Ezîmûşan do înşaallah û rehman ma rê yarmetkar bo.

ezîmet *Er. Nn.* Ezîmetey. Karûgurweyê xwu bi îxlas û samîmîyetey û qandê rayda Ellahî kerdeni, zewmbî kes û çîyên ra çîyên nêposeni. *Tr. Azimet, takva.* Eger tey ezîmet bibîyayê, înan nêvatê wa keyney jî bewnîyê marda ma.

ezîmey *Nm.* Pîley, girdey, kebîrey. Ezîm/gird bîyayeni. *Tr. Büyüklük, ululuk, azamet.* Ezîmeyda Ellahî ra deha ezîmey çinî ya.

ezîmkar/i *N.* Qeyretkar/i. O/çîyo ki qeyret keno, xebatêndo şên keno. *Tr. Azmeden, gayretkar.* Merdimo ezîmkar do qezenc kero.

ezîmkarane *Nn.* Qeyretkarane. Zêdê ezîmkarana, zêdê qeyretkarana, qeyretkarîy senîn ki benê û kenê, winî kerden û bîyayeni, bi ezîmkaran mendeni. *Tr. Azimkarlar gibi, azmedercesine.* Mêrdekî eynî zêdê verênan ezîmkarane kerd û ci ra kewtîy dûrî.

ezîmkaraney *Nm.* Qeyretkaraney. şekil û bîçim û usûl di zêdê kesandê ezîmkarana, wesfê ezîmkaran. *Tr. Azimkarlar gibi olmak.* Ezîmkaraneyda ci ra şima çiçî fehm kerd?

ezîmkarey *Nm.* Qeyretkarey. Ezîmkar/i bîyayeni, biqeyret bîyayeni, qeyret kerdeni, karûgurwekerdiş di bol qeyret kerdeni û ravey bîyayeni. *Tr. Azimkar olmak, gayretli olmak.* A keyneka werdî ezîmkarey di bol ravey a.

ezîmûşan/i *Er. N.* Çî/keso ki gird û şên o, bi girdey û şêneyda xwu ya zanayêno. *Tr. Ulu ve şanlı, büyük ve şanı yüce.* Ellahû Teala ezîmûşan o. Qewet û qudretê ci reseno hemî cay.

ezîmûşaney *Nm.* Hem ezîm hem şan bîyayeni, gird û şên bîyayeni. Eger no kes însan bo, destê ci bol cayan resayeni, eger Ellahû Te'ala bo jî qewet û qudretê ci heme ca reseno. *Tr. Azametli, ulu, büyük ve şanlı olmak.* Ezîmûşaneya ci resena heme ca. Qet cayên jî peynî di nêverdano.

ezîney *Nm.* Ezîni bîyayeni. Wesfê ezîni/ezey, wesfê şexsdê ezî. *Tr. Benlik.* Kes do ezîney ser o vindero û halê ci ca kero.

ezîni *Psîk. Nm.* Ezey, xwuyey. Ez bîyayeni, ezey/xwu ra behs kerdeni. *Tr. Benlik, ene, ego.* Ezîna ci bol metîn a. Jû finan ez tersena ki do zêdê Nemrûdî ya bo.

ez ki *Gr.* Ki ez, ez û.. *Tr. Ben ki, ben dahi, ki ben, ve ben.* Ez ki wina wina bîya û amêya kewta no hal, şima xwura xwura kewnê.

Ê

Ê: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hewtî ya. Na jî heşt venganêyan mîyan da. Ê, xwuserî ya. Qandê vijîyayenda ci îhtîyacê ci herfandê bînan rê çinî yo. Bestokê herfandê bînan nîya, tenya jî vijêna. Cora, hem vengên a hem jî vajekên a. Yabelê na herfi, goreyê nûşada "a" û "e"y hem deha teng a hem jî deha derg a. Vengêndo mabeyndê "e" û "î" do. Jew fekandê Kurdan di "î" jî hesibêna. Mesela fekdê Kurdandê Îraqî di (Soranî di) vanê *"lîstî Kurdistanî, kirdinî to"* ûzn. Ma bê, ma do vajê "lîstê to, kerdenê/a to" ûzn. Na herfi, derg û teng a.

ê 1. *G.* Aîdiyetî îfade kena. *Tr. Aidiyet/malikiyeti belirtir.* Tirkî di herûnda na vajeki di peyomekê Tirkî yo *"-ki"* wezîfe keno. Mesela: Ê ma bî *(bizimki idi, bizimkiydi)*, ê şima herîna bî *(sizinkini satın almıştı/almışlardı)*, ê şima *(sizinki, size ait)* 2. *Zn.* Kesê zafamorê hîrinî yo. *Tr. Üçüncü çoğul kişi/onlar.* Ma kerd ki şiro kê înan, ma hend dî ki ê bi ma yo vijîyay. Cora ma pêro pîya pey di ageyray. 3. *N.* Zewmbî? Deha deha? Dimayê ci? *Tr. Başka? Daha daha? Devam et, sonrası.* A: Înan mi rê va, ti do ney ney ney bikerê. û dima jî... B: Ê dima se va? A: Ez ê bînî nêwetana vaja. 4. Kesê jewamorê hîrinî. *Tr. Üçüncü eril tekil şahıs.* Ez a ê bînî nêwetana vaja ki. 5. *Ç.* -ên. Jew, jû, yew. *Tr. Bir, bir tane.* Merdimê/n mi rê va: Ti kê ra yê? 6. Peyomekêndê bolekey o û vajeyan keno bol. *Tr. Bir çoğul soneki.* Merdimê werdîy û qergûnîy û mehsûmê bêçarey ê. Eger ti dîqet kerê, ti do bivînê ki hema hema hergi vajeki dima –ê esta ki na nînan kena bolek/zafamor. 7. Vînik û şik û fikrî jî îfade kena. *Tr. Görüş, fikir ve düşünceyi ifade eder.* Ê to ra mende bo, ti a sêkuri bierzê teber. 8. *Nn.* Bes o, temam, temam bîyo. *Tr. Yeter, yeterli, kafi, kifayet eder, tamam.* Wexto ki jew, jewî rê çîyêndê werdişî ya jî şimitişî yan jî çînakî dekeno, wexta merdimo bîn vano, ê, bes o, temam o, ê ê. 9. *Nn.* Zewmbî? Deha deha? Bê ey? Bê înan? Ûzn. Labelê na vajeki do derg bo ki wina fehm bo. A: Elîxanî kerd ki şiro kê înan pîyê ci veynda ci û... B: Êê dima se bî, şî nêşî, rişt nêrişt? 10. –ê. Wexto ki no veng bêro vajekên peynî goreyê cadê ci, marîyey (mayaney, makîyey) îfade keno. *Tr. Duruma göre kelimelerin sonlarına geldiğinde dişiliği ifade eder.* Kirêşaya ci sipê bî. Eger sûri yan jî sûrincê bîyayê, do weşdê ma nêşîyayê (vajekê binxetîy marî yê.)

êdî *P.* Deha, endî, ey la. Wexto ki keso keno ki ê bînan jî ornag bimojno û vajo yan beno yan jî nêbeno. Teberê vatişan û kerdişan û şik û fikran. *Tr. Daha, artık, gayri.* Hettanî nika ez a to rê dana fehm kerdeni, ti yê fehm nêkenê. Êdî şorî to rê bes o. Çunkî ez do hewna bi ê

bînan a ders bikera.

êdû *Zoo. Nm.* Edû. Sipeyê işpijan ê. *Tr. Bit. Bitin beyaz türü.* Êdûy kewtî bî pordê keynekeri.

êf *Nn.* Qisaya ki ecizbîyayîş di, heyret di mendîş di, şaşbîyayîş yan jî îtirazkerdiş di vajêna. *Tr. Bıkkınlık, usanç, itiraz vb. durumlarda söylenen bir söz.* Êf! Ez a senîn tenîya, ê karê giranî bişa bikera?

êfşingey *Zoo. Nm.* Êfşing bîyayeni. Heywanan di, mabeyndê di zayînan di, şit dayena marîyan, wezîyetê nê heywananê şitan. *Tr. İki doğum veya iki gebelik arasında dişi hayvanların sütlü olma, süt vermesi.* Eger heywani êfşingey di weş warî nêbo, leyrê ci jî weş warî nêbeno, bol şit jî nêdana.

êfşingi *Zoo. Nm.* Heywana ki zaya, hettanî finakî zayîşdê xwu şit dana û bi no babet a wezîyetdê ci yê mabeyndê nê di zayîşan bena êfşingi. *Tr. Bir hayvanın iki doğum arasında süt veriyor olması.* A mîya êfşingi, berê wa biçero ki şitê ci bol bo.

êftak/i *Zoo. N.* Wawulok/i, keftal/i, keftar/i, eftar/i, eftal/i. *Tr. Sırtlan.* Tersena ki, qandê postedê ci yê qîmetdarî, kokê êftakî bivêro.

êftakey *Zoo. Nm.* Keftarey, keftaley, wawulokey, eftarey. Êftak/i bîyayeni. Heywanan mîyan di heywannakî nê, êftak bîyayeni. *Tr. Sırtlan olmak.* Êftakeyda xwu ya edilêno. Çunkî qandê postî ercêno. O jî vano, ez a çîyên rê ercêna.

êge *Nn.* Xardoz, dîyerpu, berradî. *Kur. Xwar. Tr. Bıçak bileme aleti.* Êgeyê ci bîbî kût, pa nêşayê kardîyan tûj kero.

êgebîyaye/ê *N.* Xardozbîyaye/ê, dîyerpubîyaye/ê, berradîbîyaye/ê, berradîyaye/ê. Çîyo (zv.) ki bi destdê çîyên yan jî kesên a deyayo çerxî/berradî ro, deyayo xardozî/êgî ro. *Tr. Bilenen, sivriltilen, bilettirilen, çarka vurulan, keskinleştirilen.* Huweyo êgebîyaye, do xwu ra erdî di war şiro!

êge bîyayeni *f. M.* Êgebîyayîş. Beridîyayeni. Tûj bîyayeni, Xardozî/êgî ro deyayeni, berradî ro deyayeni. Qandê kendiş û birnayîş û cikerdişî çîyên yan jî kesên êge ra ravêrnayeni. *Tr. Bilemek, çarka vurmak, keskinleştirmek, sivriltmek.* Ez do kardîyeri êge kera ki bêîşkence boraqî bibirno.

êgekerde/ê *N.* Xardozkerde/ê, berradîkerde/ê, beridnaye/ê, dîyerpukerde/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî tayêni kerdo tûj/birrek, kerdo haletîyê cikerdişî, qandê kendiş û birnayîşî û cikerdişî kerdo hadire. *Tr. Sivriltilen, keskinleştirilen, bilenen.* Zengênê êgekerdeyî linga lajekî birnê.

êge kerdeni *f. M.* Êgekerdiş. Beridnayeni. Berradî/tûj kerdeni, birnok kerdeni. Xardoz kerdeni, xardoz/ra ravêrnayeni. Çîyên yan jî kesên bi çîyêndê zêdê êge ya tûj kerdeni. *Tr. Bilemek, sivriltmek, keskinleştirmek.* Êge ki, wa nêpinciriyo.

ê înan *H.* Malê înan, aîdê înan, besteyê înan, payokê înan, girêdayeyê înan. Bi înan a beste bîyayeni. Çî/keso ki mal û wihêreya ci kesandê bolekandê hîrêy ser o ya. *Tr. Onların, onlara ait.* Ê ma û ê înan û ê şima di çi ferq esto?

êja 1. *Nn.* Peyase, dermîyan, dermeyan. *Tr. Orta, ortalık, piyasa.* Xeyr o! Ti yê êja ra çiçî geyrenê ki? Na kelîma, a ca ra (a ja/ûja) virîyaya. 2. *Baz. Nn.* Cayê bazirganey, cayê alvêrî, cayê ticaretî. Cayo ki kes alvêr keno. *Tr. Piyasa, ticaret yeri, alışveriş ortamı.* Hergi merdim nêşeno êja di ca bivîno. Merdim esto ki êja kewten û vinî kerdena ci jew bena.

êjakewte/ê *Zv. N.* Peyasekewte/ê. O/çîyo ki kewto peyase, qîmet giroto. *Tr. Piyasa/ticarete giren, değer kazanan.* Bi merdimdê êjakewteyî ya karê kesî do bibo. Kes do êja ra nêkewo.

êja kewteni *Baz. f. M.* Êjakewtiş. Peyasa kewteni, ticaret kewteni. Peyasedê alvêrî mîyan kewteni. *Tr. Ticaret/piyasaya girmek/atılmak.* Merdimêndo hêja yo û kewto êja. Pêroyê cora ci ver ra mixûl wenê. Çîyê bînîy pêro bahane yê.

êjarakewte/ê *N.* Pêyaserakewte/ê. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet ra kewto, degerê xwu kerdo vinî, şînasîyaye bîyo û no wesfê xwu kerdo vinî, payeyê xwu yê bazirganey û alvêrî kemênayo. Kes/çîyo ki; pîyase di bîyo û ci rê îhtîyac nêmendo, cora pîyase ra vijîyayo yan jî wedarîyayo. *Tr. Piyasadan düşen, ticari noktadan değer kaybeden.* Vanê beno ki, o çîyo êjarakewte, sernakî newede ra bivijîyo êja.

êja ra kewteni *f. M.* Êjarakewtiş. Peyase ra kewteni, kiştda ticaretî ra qîmet vinî kerdeni, ci rê îhtîyac nêmendeni, herûna xwu kesnakîyan dayeni, peyase di nêmendeni. *Tr. Piyasadan düşmek, kiymet/değer kaybetmek.* O malo ki şima yê vanê, par ra yo êja ra kewto.

êjayey 1. *Nm.* Peyase di bîyayeni, dermîyaney di bîyayeni, dermeyaney di bîyayeni. *Tr. Ortalık/piyasada olmak.* Êjayey karê hergi merdimî nîya. Çunkî kes do bişo malfiroş bo. Çim welikinan ra êjayey nêbena. 2. *Baz. Nm.* Peyase di bîyayeni, cayê alvêrî di bîyayeni, ticaretî mîyan di bîyayeni, bazireganey di bîyayeni. *Tr. Alışverişte olmak, ticaret meydan/piyasasında*

olmak. Êjayey, ci rê vêşî zirar da. Ey bizanê, o nêdekewtê de.

ê ki *H.* Wexto ki keso keno kesandê hîrinê bolekan ra behs bikero yan jî înan bido fehmkerdiş, kes nê vatişî vano. *Tr. Onlar ki.* Ê ki di serrîy mekteb nêşîy bîy. Ê senîn sinifi ravêrdîy?

êlegi *Teks. Nm.* Nîmçaketênda ki bêqol a. Çîyêndo zêdê çaketên o. Labelê bazî pa çinî yê çaketî bin di deyêna xwu ra. *Tr. Yelek.* Suwêrekijê ebequt ê, bişelwerê navrandrêjî yê bêegalîy.

êlek/i *N.* Paşmûrde/ê, pejmûrde/ê, tedemende/ê, nêvete/ê, hêçek/i, neteba, vila, vilabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci destî ra çîyên nîno, vete û jêhatî nîyo, karûgurweyan nêşeno pêmîyan ra vejo, bi çina û dûzandê xwu ya dûzanî ser o nîyo, bêdûzan o. *Tr. Pejmürde, dağınık, düzensiz, disiplinsiz, beceriksiz, yeteneksiz, dağılan.* Lajekêndo êlek bî. Kiştên ra jî, ez vana şima do bi xwu ya nêardayê.

êlekey *Nm.* Paşmûrdeyey, pejmûrdeyey, hêçekey, netebayey, vilayey. Êlek/paşmûrde bîyayeni, pejmûrde bîyayeni, hêçek/neteba bîyayeni, hêjatî nêbîyayeni, karûgurweyan pêra nêveteni, bêdûzan bîyayeni. *Tr. Dağınıklık, beceriksizlik, yeteneksizlik, düzensizlik, disiplinsizlik.* Eger ez êlekeyda ci ra haydar bîyayê, mi nêverdayê bi ma ya bero. Çunkî ma rê heme ca di bî bar.

êlese *T. Nn.* Madamo ki, madam ki, madem kî, eger ki wina o. *Tr. Öyleyse.* Seyîdxan: Bira! Ez a nêşina. Çunkî vanê ray ra tehlûke esto. Ti xwu rê şinê şorî. Ez nêbena sebebê to. Elîxan: Êlese ez jî nîna. Ma kê se kerdo mi ki ez şira!

êli *Nm.* Eşîri, eşîreti. Keyeyo girdo ki tewrdê merdimandê xwu ya o. *Tr. Aşiret. Akrabalarıyla birlikte olan geniş aile.* Êla înan Kejî ya.

êlpeme *Tib. Nn. Bw.* Werem. Merdimo ki êlpeme bo, do miheqeq şiro doktor ki weş bo.

ê ma 1. *Zn.* Çîyê ma, çîya ma, aîdê ma. *Kur. Ê me. Tr. Bizimki, bizimkisi, bize ait.* Ê ma do jî ma rê çina biherîno. 2. *H.* Pekî, yabelê. *Tr. Peki, pekala, öyleyse, madem ki.* Ê ma ki şima do jî bêrê, ez a çi yena? Şima şenê xwuserî nê kar û gurweyî bikerê.

êmecî *Zîr. N. Bw.* Paleyî. Eger şima tenya nêşê, şima do senîn nê karî bikerê? Va: Ma do, bi êmecî ya bikerê.

êmê çarwan *Zoo. Nn.* Alef/alafê çarwan. Êmê mî û bizan. werdê mî û bizan. *Tr. Evcil küçükbaş hayvanların yemi veya gıdası.* Êmê çarwan do veror hadire bo. Ma no wextê hadire kerdişdê êmdê çarwan o?

êmê dewarî *Zoo. Nn.* Alefê dewarî, alefê terkeyî, alafê dewaran. Alefo ki do bideyo dewardê axuri. *Tr. Evcil büyükbaş hayvanların her tür yemi veya gıdası.* Ez şîya, êm dewarî ver nêna bî. Mi êmê dewarî na vera û ez amêya.

êmiş 1. *Zîr. Nn.* Fekî/meyweyo wişkkerde. Meyweyo ki kes keno wişk tepîya zimistanî û ê demserrandê bînan di weno. *Tr. Kuru yemiş.* Gozîy, mişmişîy, sincixîy, kesmey, pastêx, vamîy û çîyo winasîn o wişkkerde pêro jî êmiş o. 2. *Zv. Nn.* Qezenc, meywe, mexel, fekî. Fekîdar bîyayeni. Çî/keso ki xebatî ya tepîya do kesî dest kewo û do kesî rê kar/qezenc bo. *Tr. Meyve, hasılat, ürün, kazanç.* Ma bol gurweyayê. Ma kerd ki êmişê ci bigîro, şima ma kerdîy virtûvila.

Êmişi *Nm.* Nameyêndê keynekan o. *Tr. Bir kız ismi.* Xal Êmişi do ma rê êmiş bido. Êmiş kê înan ra kemî nêbeno.

êmişxane *Nn.* Halê êmişan, mewlaxaneyê êmişî. Cayo ki tey êmiş roşêno. *Tr. Yemiş hali.* Êmişxane di dûkanîy bolîy benê. Labelê pêro jî dûkanê êmişî benê.

êm *Zîr. Nn.* Alaf, alef. Werdê dewarî/heywanî. *Tr. Yem.* Êmê dewarî do ci rê bes nêkero. Dîrina rojîy dima gereg o ki ma tanakî êm biherînê.

êne *Nn. Bw.* Îne. Êne ra êne keno heşteyên.

êngeme *Nn.* Pêrî, qarşûyê pê, hemberê pê. Zerecê di merdimanê ki cîya cîya di qefesan mîyan der ê û hemberê pê wanenê, hal û wendişdê nînan rê êngeme vajêno. *Tr. İki farklı kişinin iki farklı kafesinin içinde olan iki kekliğin karşılıklı ötüşmeleri.* Di seydwanan, zerecê xwu ardîy qarşûyê pê, pêvero ronay û pêrini ûja di temaşeyê êngemedê înan kerd. Ma çi temaşe bî![1]

êre *Nn.* Mabeynê dehîr û şanî, wextê nemazdê êrî, wextê nimazdê mabeyndê dihîr û şanî. *Tr. İkindi.* Bîbî êre, hewna ma sêpare nêkerd bî. Şan ra hettanî êre veyşan teyşan!

êre bîyayeni *f. M.* Êrebîyayîş. Êre dekewteni, wextê êrî dekewteni, zemanê êrî bîyayeni, wextê nimazdê êrî bîyayeni. *Tr. İkindi olmak, ikindi vaktinin girmesi.* Eger êre bibîyayê, şima do ray kewtayê.

êre dekewteni *f. M.* Êredekewtiş. *Bw.* Êre bîyayeni. Senîn ki êre dekewt, ma jî kewtîy ray.

êre veyndani *f. M.* Êreveyndayîş. Wextê nimazdê êrî dekewteni, ezanê êrî veyndayeni, qandê nimazdê êrî ezan veyndayeni. *Tr. İkindi ezanının okunması.* Êre veynda bî, hewna nanê dihîri

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do hengame ra bêro. *Bw.* Hengame.

nêwerd bî.

êrxe *Nn.* Hergi jûda dindanandê kursîyan. *Tr. Büyük azı dişi.* Êrxandê mi ra jew bikewo, çengeyê mi do jî, vengê mi do jî biviriyo.

êsîr/i *N.* Tepişte/ê, beste/ê, girêdaye/ê, girêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; herbên di tepêşîyayo û qandê cerîmeyên bestîyayo. *Tr. Esir, bağımlı.* Kes merdimdê êsîri ra çîyên nêpaweno.

êsîrane *Nn.* Êsîrkî. Zêdê êsîrana, ze êsîr, bi êsîran mendeni. *Tr. Esirler gibi, esirce.* Ti yê êsîrane ajanan di se kenê?

êsîraney *Nm.* Êsîrkîyey. Êsîrane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û rayşîyayîşî di zêdê êsîran bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Esirler gibi olmak.* Ez nêşena êsîraneyda ci vero ba.

êsîrey *Nm.* Girêdeyayeni, bestîyayeni. Herbên di tepişte/beste bîyayeni. *Tr. Esaret, esirlik.* Êsîreya Seîdê Kurdî ya Qosturma'y bol nê, labelê çetin ravêrda.

ê şima *H.* Mal û wihêreya kesandê bolekandê didîyan, malûmilk û aîd bîyayena kesdê "şima"y. *Tr. Sizin, sizinki, sizlerin, size ait olan.* Eger ê şima jî na bêteri bikerê, deha ma do se kerê û çi weli xwu sere ro kerê?

êşîgi *Nm.* Siluxi, awki. Dekewtişê kîberan. Cayo ki serê ci gêrîyayeyo. Vernîya kîberî ya ki, serê ci girote yan jî sitare o. *Tr. Eşik.* Mi senîn ki, linga xwu êşîgi ra eşti zerre, înan kê xwu di, bi xayîney a mi ser o koteklîy varnay. Zalim gidî zalimîy!

êtir *Nn.* Sebir, hewîni. *Tr. Sabır, dayanabilme gücü.* Eger ey êtir bikerdayê, mi do ci rê nan bidayê werdiş. Labelê ey êtir nêkerd û da piro şî. Ez se kera ki? Na kelîma do *"Yeter"* ra bêro.

êtir bîyayeni *f. M.* Êtirbîyayîş. Sebir bîyayeni, tey sebir/qeneat bîyayeni, tey hewîni bîyayeni. *Tr. Sabretmek, kanaat edebilmek, dayanabilmek.* Êtir bîyayenda ey di jî tewekulîyey esta.

êtirkerde/ê *N.* Sebirkar/i. Kes/çîyo ki; êtir/qeneat keno, hewîni keno, hewîna ci yena, bes keno. *Tr. Sabreden, kanatkar, dayanabilen.* Keso êtirkerde ez texmîn nêkena ki nê karûgurweyê bêusûlî bikero. No karê êtir nêkerdan o.

êtir kerdeni *f. M.* Êtirkerdiş. Hewîyayeni. Sebir kerdeni. *Tr. Sabretmek, ikna olmak, dayanabilmek.* Eger êtir bikero, ma do xwura bidê bi ci. Labelê şewra ra yo o yo êtir nêkeno ki ma finên roşê. O yo vano, de ha de!

êtirnêkerde/ê *N.* Sebirnêkerde/ê, hewînnêkerde/ê, sebirkarnêbîyaye/ê. Keso ki sebirane hereket nêkeno û kar û gurweyanê xwu bi eceley a keno, nêşeno hewîni bikero. *Tr. Sabredemeyen, yerinde duramayan, iktifa edemeyen, dayanamayan.* Şima ki soyînê ê kesdê êtirnêkerdeyî weş dî, wexta ez şima rê vana!

êtir nêkerdeni *f. M.* Êtirnêkerdiş. Sebr nêkerdeni, hewîni nêkerdeni, bi qeneat a kar nêkerdeni, karûgurweyên bi sebir a nêkerdeni, ecele kerdeni. *Tr. Sabredememek, acele etmek, kanaatla iş yapmamak, iktifa etmemek, dayanamamak.* Merdimo ki êtir nêkero, do kirêşaya xwu cayên ro do.

êvar *Nn.* Şan, rojawanên, wextê rojawanî. *Tr. Akşam.* Cinêki rê di deqey vinderdîş çinêbî. Êvar kewt bî, ay hewna nanê citêran nêrişt bî. Mêrde jî bêxuy bî. Cora cinêkeri tewa xwu giroti bî.

ê xwu *H.* Çîyê xwu, şik û fikrê xwu, malê xwu. Çi çîyê ci esto, pêro. *Tr. Kendisinin, kendisine ait, kendi malı, kendi fikir ve düşüncesi, kendi iddiası.* Mêrdekî va: Mi va nêva, o ê xwu ra nêkewt. Hetta ki guna piro.

êxwurabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şik û fikr û qeneat û vatişdê xwu ra bîyo, ci ra ameyo war, herdê/a xwu ra ameyo war, ci ra fek verdayo. *Tr. İddiasından, düşüncesinden, fikrinden, kanaatinden cayan, dönen, ısrarından vazgeçen.* Ma o merdimo êxwurabîyaye, do pey di gami nêerzo yan do se kero?

ê xwu ra bîyayeni *f. M.* Ê xwu ra bîyayîş. Şik û fikr û qeneat û îddîada xwu ra bîyayeni, ci ra fek verdayeni, pey di gami eşteni, ageyrayeni. Herdê/a xwu ra war amîyayeni. *Tr. İddiasından, fikrinden, düşüncesinden, kanaatinden, ısrarından vazgeçmek, geri caymak.* Hetta ki ê xwu ra nêbeno, bi ci ya meroşê û mewerzê.

êxwurakewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; fikirdê xwu ra, şikêreyda xwu ra, eynadeyda xwu ra ameyo war, ci ra fek verdayo, parda xwu ra fek verdayo. *Tr. İnadından, fikrinden, iddiasından, pay/hisesinden vazgeçen.* Kes do hend jî merdimdê êxwurakewteyî ser jî nêşiro. Çunkî vêşîyê serşîyayîşî xirab o, zirardaye o.

ê xwu ra kewteni *f. M.* Ê xwu ra kewtiş. Ê xwu ra bîyayeni. Herdê/a xwu ra war amîyayeni, şik û fikr û qeneat û îddîa û îsrar/kudênikdê xwu ra fek verdayeni, pey di gami eşteni. *Tr. Israrından, fikrinden, düşüncesinden, kanaatinden, iddiasından vazgeçen, dönen, cayan, geri adım atan.* Kes wexto ki ê xwu ra bikewo, kes do fina eynî xetay nêkero ki ê xwu ra kewtişê ci cayê xwu bivîno.

Êzidî 1. *Teo. N.* Şerqî, Yezîdî. Dînêndê Kurdan o ki, şardê ci rê jî Êzidî vajêno. Çoşmedê Wêranşarî ra dest beno pa, hettanî Kurdîstana Başûr, ca

bi ca estê. û bolkî jî Mûsil di estê. *Tr. Ezidilik dini*. Dîno Êzidî, Kurdan mîyan di tenya esto. 2. *Etn. N.* Ezîdî, Şerqî. Keso ki dîndê Ezîdîyan ra yo, bi dîndê Şerqîyan a emel keno. *Tr. Ezidi*. Êzidî, hergi roj rojakewtenên, ortê dehîri di û rojawanên, şino verê xwu keno vera tîjî û îbadetê xwu keno.

Êzidînkî *N.* Wazenê Êzidînkî biki, wazenê jî Muslumankî biki. Goreyê dînan nîyo, goreyê însanetey o.

Êzidîyaney *Teo. Nm. Bw.* Şerqîyaney. Bi Êzidîyaney a coya, bi Êzîdîyaney a merd.

Êzidîyey 1. *Teo. Nm.* Ezîdîyey, Ezîdîni, Ezîdîney, Şerqîyey. Dînê Êzidîyan. *Tr. Ezidilik, Ezidi dini*. Vanê, Êzidîyey di, kes mireno tepîya, zey pirênêna, merdim ra merdim geyreno, nêmireno. Axreti jî çinî ya, no dinya baqî yo. 2. *Etn. Nm.* Şerqîyey, Ezîdîyey, Ezîdîni, Ezîdîney. Şerqî/Ezîdîyan ra bîyayeni, Ezîdî bîyayeni. *Tr. Ezidilik, Ezidi olmak*. Êzidîyeya ci teqez nîya. Vanê maya ci Êzidî ya.

F

F: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa heştî ya. Bi lewan a vijêna. Herfênda bêveng a. Qandê vetişdê ci, lazim o ki herfênda venganê ya bêro vernîda ci yan jî bêro peynîda ci. Zewmbî babetî nêvijêna. Vijîyayena ci winasîn a: Lewîy kenaran ser o yenê pêser. Vernî di, ortedê lewan di tenekên ca akerde maneno, lewîy pêro nêgêrênê. Bi no babet a bi yarmetdê herfandê vengînan a no veng vijêno. Na herfi, xwuserî nîya, bestokê herfandê bînan a.

fabrîka *Sn. Nn.* Paloke, fabrîka. Dezgeyê makînan o ki bi şeklêndo jewane ya çîyan tehsîl keno, virazeno, îmal keno. *Tr. Fabrika.* Fabrîkayê çinay, do noqra çinayan bi verên a vejo.

fabrîkadar/i *Sn. N.* Palokedar/i, fabrîkadar/i. Wahîrê/a palokî, wahîrê/a fabrîka. Kes/çîyo ki; bi fabrîkay a çîy tehsîl keno. *Tr. Fabrikatör.* Fabrîkadarê ci entîke bî. Kesî nêşayê qisayên sere di war kero.

fabrîkadarey *Sn. Nm.* Palokedarey, fabrîkadarey. Palokedar/i bîyayeni, fabrîkadar/i bîyayeni. Karê fabrîkan kerdeni, wahîrê/a fabrîkan bîyayeni. Bi wesfêndo jewane ya tehsîldarê malî bîyayeni. *Tr. Fabrikatörlük.* Fabrîkadareya ci besteyê fabrîkadardê sûkerda ma bî. Xwuserî nêbî.

fabrîkaya ardan *Nn.* Fabrîkaya ardan. Fabrîkayo ki teneyî tehneno û ci ra ardîy vejeno. *Tr. Un fabrikası.* Bi fabrîkadê ardan a arîyey, bi motoran a jî gay werîştîy.

faîz *Er. Eko. Nn.* Vêşanî. Bi wade ya dayena peran. Pere yan jî çîyo ki bi cisindê xwu ya zeyîdêno. *Tr. Faiz, nema, ürem, riba.* Mêrdekî ma rê weez û nesîhetîy dayê. Dima ma aşnawit ki o yo bixwu faîz jî weno.

faîzdan/i *Eko. N.* Vêşanîkar/i, vêşanîdan/i. Keso ki faîz dano yan jî dayo. *Tr. Faiz veren.* Eger faîzgîn nêbo, faîzdan jî nêbeno.

faîzdaney *Eko. Nm.* Faîzdan bîyayeni, karê faîzî kerdeni, karbifaîz bîyayeni, faîz kerdeni. *Tr. Faiz alıp vermek.* Welatî, çendi ki faîzdaneyda ey ra nafên dîyo, ey jî hend ê xwu ra dîyo.

faîzey *Eko. Nm.* Vêşanîyey. Karê faîzî, faîz kerdeni. *Tr. Faiz yapmak, faiz işi.* Bi faîzey û bêfaîzey di bol ferq esto.

faîzgîn/i *Eko. N.* Vêşanîgîn/i, faîzkar/i. Kes/çîyo ki; vêşanî gîno, faîz giroto, karê faîzî keno. *Tr. Faiz alan.* Dadgerî dadgeh di faîzdan û faîzgîn ard pê qarşû û zêdê yaxerî persîy piro şidênay.

faîzgîney *Eko. Nm.* Vêşanîgîney, faîzkarey. Faîzgîn bîyayeni, karbifaîz bîyayeni, faîz giroteni. *Tr. Faiz almak, faizcilik, faiz işi, faiz işi yapmak.* Ez rewna yo haydarê faîzgîneyda ci ya. Labelê mi şarî mîyan di eşkera nêkerdê.

faîzkar/i *Eko. N.* Karbifaîz/i, faîzwer/i, faîzxwur/i, vêşanîwer/i, vêşanîxwur/i. Kes/çîyo ki; karê faîzî keno, faîz dano û gîno. *Tr. Faizci, faiz işi yapan.* Merdimo faîzkar rew rewî îfleh nêbeno.

faîzkarane *Nn.* Zêdê faîzkarana kerdeni, zêdê faîzkaran werdeni, zêdê faîzkaran werişten û ronişteni, yanê hesab û kitabdê xwu di zêdê faîzkaran bîyayeni. *Tr. Faizciler gibi davranmak.* Hal û karê ci faîzkarene bî. Cora ez ci ra

kewta dûrî.

faîzkaraney *Nm.* *şekil* û bîçimê faîzkaranî, fêl û hereketê faîzkaran senîn ki benê, winî kerdeni, winî bîyayeni ûzn. *Tr. Faiz işlercesine.* Faîzkaraneya ki şima yê vanê welatdê ma di jî esti bî.

faîzkarey *Eko. Nm.* Karbifaîzey. Karê faîzî, faîzî ser o gurwîyayeni, faîz dayen û giroteni. *Tr. Faiz işi yapmak, fazicilik.* Ne faîzdan bi, ne jî faîzgîn. Çunkî faîzkarey çîyênda pîs a.

faîz kerdeni *f. M.* Faîzkerdiş. Vêşanî kerdeni, faîz ra kar qezenc kerdeni. *Tr. Faiz işi yapmak.* Mêrdekê sofî va: Kam ki faîz bikero, wa ezabê axretda xwu hazir kero.

faîzwer/i *Eko. N. Bw.* Faîzxwur/i. Faîzwer, keda mîyandê destandê karkerî ci lepan mîyan ra vejeno, keye û malbatan veşneno.

faîzwerane *Nn.* Faîzxwurane, vêşanîwerane, faîzwerane. Zêdê faîzweran. Faîzwerîy senîn ki hereket kenê, winî hereket kerdeni, winî vateni, winî werişten û ronişteni. *Tr. Faiz yercesine, faiz yaparcasına.* Mêrdek qayîl bî faîzwerane bido û bigîro. Mi qebûl nêkerd.

faîzweraney *Nm.* Faîzxwuraney, vêşanîweraney. şekil û bîçimê kardê faîzweran senîn o, winî kerdeni, winî werişten û ronişteni. *Tr. Faiz yercesine.* Faîzweraneya ci jî ci nêreyna.

faîz werdeni *Eko. f. M.* Faîzwerdiş. Vêşanî werdeni. Bi cisndê çîyên a ê cisnî vêşî kerden û nê vêşîyê ci werdeni, xerc kerdeni. *Tr. Faiz yemek, faiz işi yapmak.* Goreyê Muslimaney faîz werdeni heram a.

faîzwerey *Eko. Nm.* Faîzxwurey, vêşanîwerey, vêşanîxwurey, karbifaîzey, karbivêşanîyey. Faîz werdeni. *Tr. Faiz yapmak, faiz işi.* Kam ki rayda faîzwerey ra şî, ey miheqeq vinî kerd. Ya nadinî di yan jî adinî di.

faîzxwur/i *Eko. N.* Faîzwer/i, faîzkar/i, karbifaîz/i. O/çîyo ki faîz gîno û dano, faîz weno, karê faîzî keno. *Tr. Faizci.* Merdimêndo faîzxwur o. Bi mi ki, do mar û pêrê xwu jî goşdarey nêkero.

faîzxwuraney *Nm. Bw.* Faîzweraney. Soyînê faîzxwuraneyda ci do rojên bêro.

faîzxwurey *Eko. Nm.* Faîzwerey, faîzwerey, vêşanîwerey. Merdimê faîzî bîyayeni, faîzî kerdeni. *Tr. Faizcilik, faiz işi yapmak.* Goreyê dîndê Îslamî faîzxwurey heram a.

fakûlta *Frz. Ban. Nm.* Danîşgeh, danîşge. Qandê banderey û zanîşandê raveyan. Cayê dersan û bandereyda raveyan yo ki bi ûnîversîteyan a virazîyo. Fakûlteyan di en kemî çehar serrîy banderey bena. *Tr. Fakülte.* Ûnîversîtaya Marmaray di fakûltaya mi, *"Eğitim Fakültesi"* bî.

falar *Cog. Nn.* Nameyê Rodê Feratî. Dewa ma Girgomezi Falarî vero ya. Rezê xalandê min ê Falarî ver o.

falbaz/i *N.* Falgîr/i, falgû/n. Merdimo ki winîno falan, falîy akeno. *Tr. Falcı.* Merdimêndo falbaz bo. Ma ci heti nêşinê. Labelê falbaz nîyo, merdimêndo keramatkar o.

falbazane *Nn.* Falgîrane, falgûyane. Zêdê falbaz/falgîrana, zêdê falgûyan a, bi falbazan mendeni. *Tr. Falcılar gibi.* Meşorî bi înan a balfazane meroşi û qisey meqelişni.

falbazaney *Nm.* Falgîraney, falgûyaney. şekil û bîçim û meş û mêl û usûldê xwu di zêdê falbazana bîyayeni, bi falbazan mendeni. *Tr. Falcılar gibi olmak, falcılara benzemek.* Ez nêşena a falbazaneyda ey rê çewt a vaja.

falbazey *Nm.* Falgîrey, falgûyey, falgûney. Fal winîyayeni, fali akerdeni, karê falbaz/falgûyan, kar û meslegê falbazan. *Tr. Falcılık, fal açmak/bakmak.* Mi bizanayê a ya falbazey kena, ez bi ci ya ray nêşîyayê. Çunkî ez hergi ca di, pa bîya gunakari.

fali *Ast. Er. Nm.* Fehli. Xebera ki qandê şansên, qandê omidîyên pedewînokîy/falbazîy bi qedehên a, bi kaxitên a yan jî çîyêndo winasîn a winînê pede. *Tr. Fal.* Ay nêzanayê biwinîyo fali ra. Ay ma xapênayê.

famîlya *Nm.* Binyati. Malbata girdi, kufleto hera. Merdimê kesî yo kes şeno pîyên di, kalikên di pêresno. *Tr. Soy, sop, geniş aile.* Famîlyaya ma bol hera ya. Qe beno ki Kurdan mîyan di ay ser ra famîlya çinêbo.

fanosi *Nm.* Panosi. Çîya şewqdan a ki çilayan vêşêrî vernî û çoşmeyê kesî kena roşin. Fanosîy bi qazaxî ya gurweyênê. Şoret û roşnayîya ci çila vêşêrî ya, lokizi kemêrî ya. *Tr. Fanus.* Verî feqîrey ra her kesî nêşayê fanosi biveşno, bolini çilay veşnayê, zengînan jî fanos û lokizîy veşnayê.

faq *An. Nn.* Bolekê vajekda "faq"î, "faqîy" ê. Şeqîy. *Tr. Bacak.* Faqê min ê dejenê. Ez a nêzana ki çiçî ra o?

farfarik *Nn.* Babetên dezgeyêndê haletîdê hewakerdişî yo ki qolêndê ci esto, bi ê qolî ya doş kenê û pa hewa peyda kenê. Bi hukimdê destan a gurweyêno. Wexto ki cûnan ser o va lazim bîyê û va nêameyê, ma bi nê farfarikî ya hewa kerdê ki teneyan vaydayen di simer û qezenc pêra abirîyo. *Tr. Suni çalışan havalandırıcı fan ve fanlandırıcı düzenek.* Mi jî farfarik gurwênayo.

Farqîni *Cog. Nm.* Besteyênda Dîyarbekirî ya. Nameyê ci yo bîn Sîlwan o. *Tr. Diyarbakır'ın*

Silvan ilçesi. Na sûki, wextêra sersûkênda Dewleta Meyafarqîni bî.

fasula *Nk.* Bolekê ci "fasuley" ê. Babetên kuhoyîya werdî ya ki hem tezeyey di hem jî wişkey (hebikê ci) di werênê. *Tr. Fasulye*. Ma jî wextêra fasuley karitê û ci ra weş jî fasula girotê.

fasuleyê sûrîy *Nk. Nb.* Bi şikildê lobikan a yê, lobikan girdêrîy ê, renga ci renga qehweyî ya. Labelê zêdê fasulana yê. *Tr. Barbunya*. Fasuleyê sûrîy zêdê fasulandê sipana weş nêbenê.

faş *Nn.* Eşkera. Çî/keso ki bellî yo, nimite/mîyanikî nîyo. Qandê cakerdiş yan jî vînayîşdê ci xebatên îcab nêkeno, orte do. *Tr. Açık, aleni, aşikar*. O çîyêndo faş bî. Bîlaheq înan nimitê.

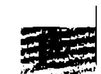
faş/i *N.* O/çîyo ki qarşûyê şarî bîyo rezîl, nameyê ci şarî vero xirab vijîyayo, eybûar kerdo. *Tr. Adı çıkan, rezil rüsva olan*. Merdimêndo faş o. Bi mi ki, o do nêşo na sûki di vinderîyo, do pirodo şiro.

faşbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; vijîyayo teber, nimitena ci nêmenda, bîyo eşkera/bellî, nimîyêndê ci nêmendo. *Tr. Açıklanan, gizliliği kalkan*. Merdimo ki tiritokeya ci faş bo û hewna bişo şarî mîyan di jî qisa bigîro. No faşbîyaye do hewna şermê giranîy bikero. 2. *N.* Kes/çîyo ki; însanan mîyan di çîyanê şerm û eybûarê giranîy bikero û bi no şekila şarî mîyan di nameyê ci bivijîyo, nêşo bivijîyo teber, rîyê ci nêgîro ki bivijîyo şêligî mîyan. *Tr. Toplumun değerleriyle bağdaşmayan kötü şeyler yapan*. O merdimêndo faş o. Ey di keyney kerdîy pîsîy. Şarî mîyan di rîyê ci nêmend, rema ame tîya. Derê ki boka şima ê bênamûsî tîya ra jî biqewirnê ha!

faş bîyayeni 1. *f. M.* Faşbîyayîş. Eşkera bîyayeni. Nimîyê ci nêmendeni, bellî bîyayeni, teber vijîyayeni. *Tr. Açıklanmak, gizliliği kalkmak, açıklığa kavuşturulmak*. Faş bîyayeni di çîyo ki deha kes bikero çiçî yo ki? 2. *f. M.* Faşbîyayîş. Çîyanê eybûaran ê giranan kerdeni, xirabey kerdeni. *Tr. Toplumun değerleriyle bağdaşmayan kötü işler yapmak*. "Ellah kesî şaş keno, kaş nêkero; kaş keno, faş nêkero."

faşey 1. *N.* Eşkera bîyayeni. Çî/keso ki bellî yo, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Açıklık, aleniyet, gizliliği kalkmak*. Şima pêro jî faşeya ci zanê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; însanan mîyan di çîyanê şerm û eybûarê giranîy keno û bi no şekila şarî mîyan di nameyê ci vijêno, deha nêşeno bivijîyo teber, rîyê ci nêgîno ki bivijîyo şêligî mîyan; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ci ser o bîyayeni. *Tr. Toplumun değerleriyle bağdaşmayan kötü şeyler olmak*. O merdimênda faş o. Faşeya ci heme ca di şinawîyaya.

faşkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî kerdo rezîl û rûswa, kerdo rezîldê alemî. *Tr. Birisi tarafından rezil rüsvay edilen*. Merdimo faşkerde do biremo şiro, çareyê ci çinî yo. O, bi ê şermî ya tîyanan di nêşeno vindero. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo eşkera, nimîyeya ci werişta, bîya eyan. *Tr. İfşa edilen, açıklanan*. Polîso faşkerde, texmîn nêkena ki bişo tîyanan di wezîfeyo mîyanikî bikero.

faş kerdeni 1. *f. M.* Faşkerdiş. Eşkera kerdeni, eşkera kerdeni, eyan kerdeni. Nimitena ci werzanayeni. *Tr. Açıklamak, beyan etmek, ortaya koymak*. Mi çend finîy jî ci rê va, faş meki. Labelê ey goşdareya mi nêkerdi, kerd faş. 2. *f. M.* Faşkerdiş. Jewî rezîldê alemî kerdeni, jewî rayda xirabi ser rişteni, sebebê faşeyda jewî bîyayeni. *Tr. Birinin kötü yola veya fuhuşa sevketmek/sürüklemek*. Ey a kerdi faşi. Qey ey nêzanayê ki a do bi o babet a na rayda xirabi ser kewo.

fatbûki *Zoo. Nm.* Kevoti, fatfatiki. *Tr. Kumru*. Dewda ma di nameyê cinêkên Fatbûki bî. Bol pîri bî. Vatê 120 serrê esti bî. Genceyda xwu di bol xaseki bîya. Qe beno ki bi na fatbûk a drofîyê bî. Tirkîy nameyê keynekandê xwu *"kumru"* nanê pa, Dimilîy/Kurdîy jî Fatbûki nanê pa. Labelê no name yo hêdî hêdî beno vinî.

fatfatiki 1. *Zoo. Nm.* Malmaloki, marmaroki, malwa, malwe. Farîsî di vanê *"marmalok. Tr. Kertenkele, iguana*. (Îguana girda fatfatikan a) Fatfatiki do bêro destekê xaldê xwu maç kero ki xalê ci, ci verdo. 2. *Zoo. Nm.* Kevoti, fatbûki. Babetên bewranên a. *Tr. Kumru*. Fatfatiki zena ze veyvi, xasek a. 3. *An. Nm.* Fatreşiki, fatiki, talaxi, *Tr. Dalak*. Fatika ci masê bî.

fatik/i *Zoo. N.* Şewşewok/i, şewşewik/i, bîvaz/i, bîwaz/i, şewpel/i, şêxper/i. *Tr. Yarasa*. Fatiki şewq di nêşena bifiro. Balê xwu bidê ci, wa xwu nêdo şima çiman ro.

fatis 1. *Nn.* Stres. Depresyonê însanan, zordareya însanan a manewî. *Tr. Toplumsal baskı, stres*. Fatisên ser o bî mi va beno ki, a do xwu cayên ra bierzo cêr. 2. *Nn.* Fetisîyayeni. Nefes girotiş di çetiney, çetineya cîfi giroteni. *Tr. Nefes darlığı*. Fatisên kewt ci qiri ki mi va, do di deqan mîyan di bifetisîyo.

fatreşiki *An. Nm. Bw.* Fatfatiki. *Tr. Dalak*. Vanê eger bişo fatreşiki bûro, rind o. Çunkî fatreşiki gonî virazena.

fatura *Nm.* Kaxita ki ser o fîyêtêndê çîyên yan jî ser o wesfêndê çîyên nuşîyayo. *Tr. Fatura*. Fatûraya ceyrandê tayêni, da pancasên kaxit

yena, ê tayêni jî qe nîna.

faxta *Zoo. Nm.* Koteri. Zerecan ra ya. *Lat. Columba Oenas. Kur. Tivîrk.* (*Lat. Streptopelia turtur*) û *"goyîn. Tr. Kumru, üveyik kuşu.* Faxta, derdê seydgeran a sifteyî ya.

fayans *Sn. Frz. Nn.* Sîyê dûz û barî û neqşîn ê ki qandê zemînî virazîyayê. *Tr. Fayans.* Nika bîyo mode, pêroyê binê banandê xwu kenê fayansîy.

fayde *Er. Nn.* Naf, nafet, bixeyr. Çîyo ki tey xeyrûnaf û nafet esto. *Tr. Nafi, fayda, yarar.* Faydeyê ci ci rê bibîyayê, ma do jî ci ra biposayê.

faytoni *Nm.* Paytoni. Kirosayênda estoran a ki, bolkî bi di estoran a ancêna. Tekerê ci barî û bolkî asinîn o. Çoşmeyê ci jî girote yo û tey cayê ronişî yo nermek esto. *Tr. Payton.* Sersûka Osmanîyan, Îstenbûl di *Çamlica*'y ser o hewna faytonîy estê, gerrokan çarnenê.

fecîr *Er. Nn.* Şefaq. Wextê roşnayî yo siftekên o ki neya tepîya deha nimaz nêbeno. Hettanî ki tîjî hendê misasîyên nêwerzo jî fecîr o. *Tr. Tan, şafak vakti.* Rêwîyan va: Eger fecir nêdekewo, ma nêşenê ray kewê.

feda *Er. Nn.* Qurban. Qandê çî yan jî kesêndê bi qedrûqîmetî jewî yan jî xwu qurban kerdeni, xwu ê çî yan jî kesî vero helênayeni, hettanî peynî vero bîyayeni, eger îcab bikero vero ganê xwu dayeni. *Tr. Feda.* Ey xwu to rê kerd feda. Labelê ki, to qe xasekî, karêndê ci yo gengaz jî nêdî.

fedabîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a kesên yan jî çîyên vero feda bîyo, bîyo qurban, helîyayo, qandê rehatey û kêfgweşeyda kesandê bînan rehatey û kêfweşey ra bîyo yan jî rehatey û kêfşadeya xwu verdaya. *Tr. Feda olan, feda edilen.* Merdimo fedabîyaye xwu rê nê, ê bînan rê ercêno.

feda bîyayeni *f. M.* Fedabîyayîş. Qurban bîyayeni. Qandê rehatey û kêfdê kes yan jî çîyandê bînan rehatey û kêfdê xwu ra fek verdayeni, kêf û rehateyda xwu ra bîyayeni; şexsê xwu şexsandê bînan vero, nafetê xwu jî nafetdê kesan yan jî çîyandê bînan vero xerc kerdeni, ci ra bîyayeni. *Tr. Feda olmak.* Mêrdekî va, ez ki feda bîya tepîya. Se kerî pey malûmilkê dinyay?

fedaî *N.* Peye, ganfeda, ganfîda, ganfêda, canfîda, canfeda. Keso ki, kesên yan jî çîyên vero xwu keno qurban, ganê xwu dano, gandayîşî rê amade/hazir o. *Tr. Fedai.* Fedaîyandê ci ra nêbo, bixwu nêşeno çîyên havil kero.

fedaîyey *Nm.* Peyeyîni, ganfedaîyey, ganfîdayey, ganfêdayey, canfedayey, canfîdayey, canfêdaîyey. Fedaî/peye bîyayeni, ser o wesfê fedaîyan bîyayeni, xwu feda kerdeni. *Tr. Fedailik, fedailik yapmak.* Fedaîyeya qewmda înan namdar a. Cora qewma înan beşe bîya.

fedakar/i *N.* Ganfêda, ganfeda. Kes/çîyo ki; xwu kes yan jî çîyên birûmetî, biqedr û biqîmetî vero xwu feda kerdo, karûgurweyêndo ercîyaye kerdo; qandê çî yan jî kesêndê ercîyayî zehmet û rehateyda xwu ra vêrdo, fek verdayo. *Tr. Fedakar.* Şarê înan fedakar bî. Welatê ci kewt herayey. Ê ma pexîl û mirrik bî, ma kewtîy tenganey.

fedakarey *Nm.* Fedakar/i bîyayeni, xwu qandê karûgurweyêndo biqedr û biqîmetî qurban kerdeni, helênayeni, zehmet û çetiney mîyan kewteni, rehatey û ganweşîna xwu kesandê bînan vero xerc kerdeni, ci ra fek verdayeni. Qandê kes û çîyandê bînanê ercîyayan rehatey û kêfweşeyda xwu ra vêrdeni. *Tr. Fedakarlık.* Fedakareya înan ancax hendayên şênaî bîyaro.

fedakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qandê çîyên yan jî kesêndê ercîyayî, kesêndê biqedr û biqîmetî feda kerdo, xerc kerdo, qurban kerdo. *Tr. Feda edilen, kurban edilen, adanan.* Merdimê fedakerdî şima reynayê. Eger ey ra nêbîyayê, şima nêreyayê.

feda kerdeni *f. M.* Fedakerdiş. Qurban kerdeni, kesên yan jî çîyên qandê kes yan jî çînakîdê biqedr û biqîmetî yan jî ercîyayî xerc kerdeni, vero helênayeni. *Tr. Feda etmek, adamak.* Şima do, o lajeko delal, ê merdimdê nêercîyayî vero feda nêkerdê. La ki, şima o xeta kerd. Dûrik do şima lingî ro/beno ki jî çare ro do.

fedî *Nn. Bw.* Şerm. Eger fedî bikerdayê, qey wina şarî mîyan di rezîldê alemî jî nêbîyê.

fedîkar/i *N. Bw.* Şermkar/i. Mi şima rê va, fedîkar o, zano do senîn hereket bikero, şima bi min a emel nêkerd.

fedîkarey *Nm. Bw.* Şermkarey. Fedîkareya a keynekeri, o çî ci rê da qezenckerdiş.

fedîkerde/ê *N. Bw.* Şermkerde/ê. Eger şima o fedîkerde yo vizêrin bidîyayê, şima nê fedîkarî rê fedîkar nêvatê.

fedî kerdeni *f. M.* Fedîkerdiş. *Bw.* Şerm kerdeni. Kaşka şima verdayê mi tenekên dersa fedî kerdeni bidayê ci.

fedîyey *Nm.* Şermey. Tey şerm bîyayeni, wesfê şermî. *Tr. Utanma.* Fedîyeyda ci di şerm çinêbî ki fedîyey jî esti bo!

fehli akerdeni *f. M.* Fehli akerdiş. Fehli winîyayeni, pede winîyayeni, karê pedewinîyokan. *Tr. Fal açmak/bakmak veya baktırmak.* Fehlbazi, ci rê fehli akerdi, ci ra çîyên nêvijîya.

fehli *Er. Nm. Bw.* Fali. Mi rê fehli meakerê. Çunkî, emeleya mi bi fehl a çinî ya.

fehli winîyayeni *f. M.* Fehli winîyayîş. *Bw.* Fehli akerdeni. Fêhlbazi kerd ki, mi rê biwinîyo fehli ra, mêrdek ser di ame, nêwinîyê.

fehm *Nn.* Qewetê aqil û totikî, qewetê aqil serşîyayeni, bi aqil û totik a karûgurweyan xwu yan jî jewî sere kerdeni. *Tr. Fehmetme, kavrama.* Ez to şena fehm kera. Labelê ez a nêşena, xwu to rê bida fehmkerdiş. Çunkî ti yê şenê xwu bidê fehmkerdiş. Labelê ez a nêşena ê karî bikera.

fehmbîyaye/ê *N.* Fehmbîyaye/ê. Çî/keso ki aqil ser şîyo, fehm bîyo, aqil senîneyda ci ser şîyo, kewto aqil. *Tr. Anlaşılan, bilinen, kavranan, akla giren, idrak edilen.* Merdimo fehmbîyaye jî, çîyo fehmbîyaye jî kewto aqilan.

fehm bîyayeni *f. M.* Fehmbîyayîş. Bi aqil û totik a zaneyayeni, fehm bîyayeni, aqilan kewteni, aqil ser şîyayeni, wesf û wezîyet û hal û rewşê ci zaneyayeni. *Tr. Kavranmak, idrak edilmek, anlaşılmak.* Eger ti fehm bîyayê, xwu ra qaxû çinêbî. La ki ti fehm nêbîyê.

fehmdar/i *N.* Fehmîdar/i, fehmî. Çî/keso ki fehm keno, şeno aqilî bero ser û ci ra fehm kero, aqilê ci şino kar û gurwan ser. *Tr. Anlayan, anlayabilen, idrak edebilen.* Merdimo fehmdar û qafqul jew nêbeno.

fehmdarey *Nm.* Fehmîdarey. Fehmîdar bîyayeni. Wesfê fehmîdaran ser o bîyayeni, aqilî tavilên kar û gurwan ser şîyayeni. Kes/çîyo ki; wesfê fehmîdaran ser o yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Anlayışlılık.* Fehmedareyda ci di kemaney esta ki o yo nêşeno fehm kero?

fehmey *Nm.* Fehmey. Wesfê fehmî, wesfê fehmbîyayîşî û fehmkerdişî, senîneya fehmî. *Tr. İdrak, kavrama.* Mêrdekî va: Mi rê fehmeyda ci di kemaneyên esta.

fehmî 1. *N.* Fehmdar/i. Çî/keso ki fehm keno, fehmê ci vêşî yo, aqilê ci şino kar û gurweyan ser, baqil o. *Tr. Akıllı, kavraması/fehmi yüksek olan, idrak edebilen.* Şima senîn ey nêrîdenê? Merdimêndo fehmî yo. 2. *Nm.* Fehmdarey. Fehmî bîyayeni. Fehmê ci bol bîyayeni, rew fehm kerdeni, wesfê fehmîyan ser o bîyayeni. *Tr. Akıllı olmak, idraki/fehmi güçlü olmak.* Axirî şima do çiwext fehmîyeya ci bivînê?

fehmîdar/i *N. Bw.* Fehmdar/i. Wexto ki ti fehmîdar bê, ti şenê nînan fehm kerdê. Ki ti fehmîdar nêbî, fehmkerdişê nînan çetin o.

fehmîdarey *Nm.* Fehmîyey. Fehmîdar/i bîyayeni. Kar û wesfê fehmîdaran tey bîyayeni, fehmî bîyayeni. Kes/çîyo ki; fehm keno, aqilî beno ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İdrak etmek, kavramak.* Senîn tey fehmîdarey çinî ya? Hem jî fehmîdareyênda mezbûti jî ser o ya.

fehmîyey *Nm.* Fehmdarey. Fehmî bîyayeni, fehmdar bîyayeni, fehmî ser o bîyayeni, kes û çîyê fehmkerdişî bîyayeni. *Tr. Fehmi olmak, idrak etmek, kavrayış/idrakle ilgili olmak.* Ez a kena fehmîyeya ci fehm bikera.

fehmkerde/ê *N.* Fehmbîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni fehm kerdo, kerdo xwu aqilî, wesfê ci zanayo. *Tr. Anlaşılan, idrak edilen, kavranan.* Çîyo fehm kerde û fehm nêkerde do senîn bo?

fehm kerdeni *f. M.* Fehmkerdiş. Fehmîdarey, zanayeni. Karê zanayeni, aqilî giroteni, xwu aqil kerdeni, xwu vîrî di nimiteni/tepişteni, senîneya vatenda qarşûy zanayeni, aqil ser berdeni, aqil ser şîyayeni. *Tr. Anlamak, kavramak.* Mêrdekî fehm kerd bî jî, ey hewna kerdê ki ci sere kero. Mêrdek soyîn bî hêrs. Kes tayên usûlzan beno, nezan nêbeno.

fehmkor/i *N. Bw.* Korfehm/i. Mi rê ki o jî do zêdê pêrdê xwu fehmkor o. Eger winî nêbîyayê, ey do na qisaya şeniki fehm kerdayê.

fehmkorey *Nm. Bw.* Korfehmey. Şima yê fehmkorey bi çiçî ya fehm kenê? Hemini fehmkor mevînê.

fek 1. *An. Nn.* Ezayê gandê ma o ki ziwan û dindanê ma yê tede, ma yê loxmanê xwu dekenê û tey wenê. *Tr. Ağız.* Mi şamîya germi werdi, fekê mi veşa. 2. *Nn.* Lew. Cayê dekewtişî û vijîyayîşî. Cayo ki çî debeno de, çî ci ra şino zerre yan jî çî ci ra vijêno. *Tr. Ağız, giriş-giriş yeri. Örneğin çuval ağzı, kapı girişi vs.* Ey fekê xirari akerd, mi jî dewisna de. 3. *Cog. Nn.* Kenar, kişti, ver, lew. Cayo ki awî û bejî/berrî reseno pê. *Tr. Kıyı, kenar, sahil.* Fekdê layan vero qindirxe esto. 4. *Nn.* Dekewtiş, cayê dekewtişî, vernîya çîyên, sifteyê çîyan. *Tr. Baş, ilk, ilk zamanlar, ilk günler, ilk yerler, giriş, başlangıç vs.* Mersela; fekwesarî (rojê wesarî yê siftekênî), fekşilwalî, fekrojeyî ûzn. 5. *H. Nn.* Dem, wade, zemano germangerm, wexta, o çax, o zeman, a gami. *Tr. An, zaman, o an, bahsi geçen vakit.* Ellah zano ez o fek di ûja di çinêbîya. Çunkî eger ez ûja di bîyayê, ez do ci ra haydari bîyayê.

fekabîyaye/ê 1. *N.* Fekobîyaye/ê, fekoneyaye/ê, fekdibîyaye/ê. Çî/keso ki qandê werd û şimîyên yan jî qandê çîyêndê winasînî çîyên neyayo ci feka/o. *Tr. Yedirmek, içirmek veya benzeri bir durum için ağzına konulan, ağzına dayandırılan.* Şitê fekabîyayeyî ci nêkerd mird, ê werdanê bînan ci kerd mird. 2. *N.* Fekobîyaye/ê, ver-

nîyabîyaye/ê, vernîyobîyaye/ê, verobîyaye/ê, kîberdibîyaye/ê, dekewtişdibîyaye/ê. Çî/keso ki kîberî vero bîyo, hema cayê dekewtişî di bîyo. *Tr. Girişte olan, kapıda olan.* Kaşka to o keso fekabîyaye jî bi xwu ya biberdayê zerre. 3. *N.* Fekobîyaye/ê, kenarabîyaye/ê, kenarobîyaye/ê. Çî/keso ki pêresikdê cayêndê awî û bejî do, hema kenar a o. *Tr. Kıyı/sahilde olan, kenarda olan.* Wareyo fekabîyaye ez jî zana ki do teberabîyayeyî weşêrî bo. 4. *N.* Fekobîyaye/ê. Tifingê ki otomotîkê ci mermîyê ci ramîyayê ver ki biteqê. *Tr. Otomotik tüfeklerin ileri sürülmüş olan mermileri.* Sîleho fekobîyaye tim jî tehlûkeyên o. 5. *N.* Fekabîyaye/ê, fekobîyaye/ê, pirbîyaye/ê. Çî/keso ki hettanî fek ameyo, bîyo pir, tey ca nêmendo. *Tr. Ağzına kadar dolu olan, lebaleb, dopdolu.* Wexto ki ez ûja ra kewta dûrî, bîbî fek a. Mi cara dûkanêndo winî fekabîyaye nêdî bî. 6. *N.* Fekabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; fekê ci akerde yan jî abîyaye o. *Tr. Ağzı/girişi açık olan.* Kîbero fekabîyaye do bawermend nêbeno.

fek abîyayeni *f. M.* Fekabîyayîş. Kişta fekdê ci akerdê bîyayeni yan jî dima ra abîyayeni, girote/ê nêbîyayeni. Qandê mîyankewtişî yan jî mîyanşîyayîşî kişta dekewtişdê ci akerde bîyayeni. *Tr. Ağzı/girişi açılmak.* Fekê ci abîya tepîya pêrko dekewtîy de.

feka bîyayeni 1. *f. M.* Fekabîyayîş. Feko/a bîyayeni, fek di bîyayeni. Qandê werden û şimîyên, qandê qisayên kesên yan jî kesên fekî nayeni, ci fekî vero ronayeni. *Tr. Ağzına koymak, yedirmek, içirmek.* May pistinê xwu na bî feka, pa şî bî hewna. Bi o babet a feka bîyayena şitî rind nîya, qeçekîy pa fetisênê. 2. *f. M.* Fekabîyayîş. Feko bîyayeni, vernîyo bîyayeni, kîbero bîyayeni, vernî di bîyayeni, kîber di bîyayeni, dekewtiş di bîyayeni. *Tr. Ağızda/girişte olmak.* Eger ze ki ti yê vanê, feka bîyayê, xwu ra mi do bidîyayê. Feka nêbî. Qey peyo bî. 3. *f. M.* Fekabîyayîş. Feko bîyayeni, kenara/o bîyayeni, kenar di bîyayeni, vero bîyayeni, hema ci het di bîyayeni, sahîl di bîyayeni. Cayo ki awî û bejî reseno pê, a aja di bîyayeni. *Tr. Kenar/kıyıda olmak, sahilde olmak.* Mi rê şima la feka nêbî. Eger ki şima la feka bîyayê, îlla ki ma do şima bidîyayê. Çunkî o wexto ki şima yê vanê, ma jî ûja di bîyê. Xwu rê ki şima cana di bîyê. 4. *f. M.* Fekabîyayîş. Feko bîyayeni, fek ramîyayeni. Qandê eştişî hadire bîyayeni. *Tr. Otomotik tüfeklerin mermilerinin ileri sürülmesi, patlamaya hazır hale getirilmesi.* Qurşûn feka bî. Mi verî ramit bî ver. 5. *f. M.* Fekabîyayîş. Feko bîyayeni, hettanî fek pir bîyayeni, seranserê ci pir bîyayeni. *Tr. Ağzına kadar dolu olmak, lebaleb olmak.* Dîyayîşdê mi di feka bî. Cora mi nêşa mîyan qulojno.

fekahewlîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qiserda xwu ra ameyo war, ci ra fek verdayo, ageyrayo, pey di gami eşta, soz û peymandê xwu ra ageyrayo, fek virnayo. *Tr. Sözünden vazgeçen/cayan, iddiasından dönen, ağız değiştiren.* Şima senîn fina mi benê bi ê kesdê fekahewlîyayî ya kenê şirîg.

fek ahewlîyayeni *Zv. f. M.* Fekahewlîyayîş. Qisada xwu ser ra war amîyayeni, sozê xwu werdeni, ageyrayeni, fekê xwu vurnayeni. *Tr. Vazgeçmek, caymak, dönmek, ağız değiştirmek.* Merdimo ki fekê xwu ahewlno, o merdim raşt nîyo, ya tersinok o yan jî sextekar o.

fekahewlnaye/ê *N.* Fekahewlnok/i. Bêemel/i. Kes/çîyo ki; fekê xwu ahewlneno, sozdê xwu ra fek verdano, qisandê xwu ser ra yeno war. *Tr. Cayan, vazgeçen, dönek, güvensiz.* O keso fekahewlnaye do bi ma ya nêro.

fek ahewlnayeni *f. M.* Fekahewlnayîş, fekahewlnokey. Qisaya xwu vurnayeni, qiserda xwu ser o nêvinderdeni, qiserda xwu ser ra war amîyayeni; geh wina, geh winî, finên nata, finên ata, qisada xwu qerar nêdayeni. *Tr. Söz/ağız değiştirmek, sözünde durmamak, caymak.* Fek ahewlnayeni, çîyênda xirab a. Merdimo ki fek ahewlneno jî merdimêndo bêemel o.

fekahewlnokane *Nn.* Zêdê fekahewlnokana, ze ki fek ahewlîyo, bi fekahewlokan mendeni. *Tr. Söz değiştirircesine, ağız değiştirircesine.* Çirê ti winî fekahewlnokane qisanê neraştan kenê ki?

fekakerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; fekê ci akerde o, fekê ci girote nîyo, vernîya ci akerdê ya. *Tr. Ağzı veya girişi açık olan.* Ellah zano ki kîbero fekakerde ra kewto zerre. 2. *N.* Fekonaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayênî çîyêndo zêdê werd û şimitî nayo ci feka. *Tr. Ağzına verilen/dayandırılan, ağzına koyulan/dahil edilen.* Qeço fekakerde, nêweşo fekakerde, şito fekakerde.

fekakerdemende/ê 1. *N.* Çî/keso ki fekê ci, cayê werdişdê ci akerde mendo, nêgêrîyayo. *Tr. Ağzı açık kalan.* Lajeko fekakerde mende do se bo? 2. *N.* Çî/keso ki kîberê ci, cayê dekewtişdê ci akerde mendo, nêgêrîyayo. *Tr. Girişi, kapısı açık kalan.* Kîbero fekakerde xwura tiritok do dekewo de. 3. *Zv. N.* Şaşbîyaye/ê, heyretdimende/ê, ecêbdimende/ê. Çî/keso ki heyret di mendo, şaş bîyo, ecêb di mendo. *Tr. Şaşıran, hayrette kalan.* Merdimo fekakerde çirê fekakerde mendo ki?

fekakerde mendeni 1. *f. M.* Fekakerdemendîş. Fekê ci nêgirote bîyayeni, fekê ci akerde mendeni. *Tr. Ağzı açık kalmak.* Mêrdekî qeza kerd bî, fekakerde mend bî. 2. *f. M.* Fekakerdemendiş. Dekewtişê ci akerde mendeni, kîber/ber yan jî vernîya ci akerde mendeni. *Tr. Giriş/ağız kısmı açık kalmak.* Bano fekakerde mendo senîn beşe bo? 3. *f. M.* Fekakerdemendiş. Şaş mendeni, şaş bîyayeni, heyret di mendeni. *Tr. Şaşmak, şaşakalmak, bakakalmak, hayrette kalmak, şaşırmak.* Hendo ki lerzinok bî, ez fekakerde menda.

fek akerdeni 1. *f. M.* Fekakerdiş. Fekê ci akerde mendeni, fekê xwu akerdeni, lewan pêra akerde verdayeni. Qando ki çîyên biwerîyo, bişimîyo yan jî qisayên bivajîyo, fek akerde verdayeni. *Tr. Ağzı açık olmak, ağzı açmak.* Fek akerd ki ez loxmeyî ci fek kera, mêşi remê ci fek. 2. *Zv. f. M.* Fekakerdiş. Dest bi qisan û vatişî ya kerdeni, dest bi zerreyê xwu vengkerdişî ya kerdeni. *Tr. Söylenmeye başlamak, söze başlamak, verip veriştirmeye başlamak.* Mêrdekî a qisera tepîya fek akerd û çimîy girotîy, va ki va. Deha ma ci dest di îllallah kerd! 3. *Zv. f. M.* Fekakerdiş. Şaş mendeni, şaş bîyayeni, ecêb/heyret kerdeni, mad mendeni. *Tr. Ağzı açıkta kalmak, şaşırmak, hayrette kalmak.* Senîn ki a qisa mi va, fekê mêrdekî akerde mend.

feka kerdeni 1. *f. M.* Fekakerdiş. Fekonayeni. Çîyêndê zêdê werdî şimî ya kesên yan jî çîyên feka nayeni; ci rê werdiş, kotiş yan jî şimitiş dayeni. *Tr. Birisinin yemesi, içmesi veya emmesi için ağzına götürülmesi, konulması veya dayandırılması.* May pistinê xwu akerd, çijeyê xwu kerd feka (na feka.) 2. *f. M.* Fekakerdiş. Lewanlew kerdeni, feko kerdeni, sîlle kerdeni. Hettanî fek pir kerdeni. *Tr. Lebaleb etmek, ağzına kadar doldurmak.* Ey tenekên şorba waşt, mi ci rê kerd feka.

fekanaye/ê 1. *N.* Fekonaye/ê. Çî/keso ki çîyên nayo feka, nan neyayo ci feka, çîyê werdî û şimitişî û koteni neyayo ci feka ki bûro. *Tr. Yemesi, içmesi veya emmesi için ağzına verilen/dayandırılan.* Maya tûtekî, nan fekanayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; qandê eştişî, qandê adir panayîşî, qandê piloznayîşî qurşûn, mermî, gulle û çîyo winasîno ki neyayo feka ki bierzîyo û hedefî ro deyo. *Tr. ağza sürülen, ateşlemeye hazır hale getirilen mermi, kurşun vs.* Mêrdekî dişmenî rê va: Camêrd, qurşûnê fekanayeyî pey di nêkeno, dano piro.

fekanayeni 1. *f. M.* Fekanayîş. Fekonayeni. Qandê werdeni, şimiteni yan jî aspaweni çîyêndê zêdê loxmeyî fekî ver nayeni, fekî ver berdeni. *Tr. Ağzına koymak. Yemesi, içmesi veya emmesi için ağza doğru götürmek.* Ma o lajek qeç o, ti yê nanê feka? 2. *f. M.* Fekanayîş. Fekî ser eşteni, fek ramiteni. Qandê eştenda mermîyên, gulleyên yan jî qurşûnên vera fek ramiteni. *Tr. Ağza doğru sürmek/sürüklemek. Mermi, fişek vb. şeyleri atmak için ileri sürmek.* Mi nê feka ki birepisnî, mi vero geyra, mi ci bexişna.

fekanfekî *N.* Bi fek a, fek ra fek, bi vatiş a, bi nuşten a nê. Çîyên, xeberên pêfekî ra vateni, rişteni ûzn. Çîyo (xeberîy, qisey) ki nûşannûşî nîyê, timûtim fek bi fek vajîyayê û vila bîyê. Cora hend pey bawerî nêbena, hend jî mezbûtîy nîyê. *Tr. Sözlü olarak, ağızdan ağza, şifahi olarak, dilden dile.* Ez bixwu, hend qisandê fekanfekîyan a bawerî nêkena.

fekawikî *H.* Tamojikî. Fekawikî bîyayeni. Wezîyetê awikeyda fekdê kesî. Vera çîyên tamdê fekî ra awi yan jî şoriki amîyayeni. *Tr. Ağız suyunun akması, iştihasının bir şeye gitmesi.* Kalekî va: Eger kes merdimên fekawikî kero, kes do heqê fekawikîyeyda ci bido, Çunkî guna yo.

fekawî 1. *Cog. Nm.* Çime, serawî. Cayo ki ci ra awi vijêna. *Tr. Kaynak, menba, suyun gözü.* Mi do awi fekawî ra biardayê, ey nêverda. 2. *Cog. Nm.* Cayo ki awîy vijîyayê û fina bîyê wişkîy. *Tr. Suların çıkıp kuruduğu su yatağı.* Fekawîyan di banîy mevirazê. Çunkî şima hend biewnê ki ûjanan ra newedera awi biherikîyo û ci ra laserîy bivijîyê.

fekbaz/i *N.* Çenebaz/i. O/çîyo ki bol qiseyê vêşî keno, çenebaz o. *Tr. Lafazan, geveze, çenesi düşük olan.* Fekbazên o ki wexto ki bêro şêligî mîyan, deha bê ey gereg o ki her kes fekê xwu bigîro.

fekbazey *Nm.* Çenebazey, gevezîni. Vêşî qisey kerdeni. *Tr. Gevezelik, lafazanlık, çenesi düşük olmak.* Fekbazey di ci ser ra kesêndo çirûg çinî yo.

fekbeste/ê 1. *N.* Fekgirêdaye/ê, fekgirêdok/i, fekbende/ê, fekbendok/i. O/çîyo ki fekê ci beste o, girêdaye o. *Tr. Ağzı bağlı olan.* Ez nêzana çuwaldê fekbesteyî ra senîn tene risjêno! 2. *Zv. N.* Fekgirêdaye/ê, fekgirêdok/i, fekbende/ê, fekbendok/i. O/çîyo ki fekê ci beste o, girêdaye o, hurrîyetê ci çinî yo, destbera ci ci destî ra gêrîyaya, nêşeno qisey bikero, ze ki lal bo. *Tr. Ağzı bağlı, konuşamayan, özgür olmayan, lal, ağzı var dili yok.* Merdimêndo fekbeste o ki ey çija qisa po yo nêverdê, qe nêşa ci rê di

qisey jî bikero.

fek besteni 1. *f. M.* Fekbestiş. Fek girêdayeni, fek bendeni, fek gêrîyayeni. *Tr. Ağız bağlamak/bağlanmak.* Fek besteni di kes deha nêşeno ki qisey bikero. Labelê fekê kesî abîyo, kes do bişo qisey bikero. 2. *f. M.* Fekbestiş. Fek girêdayeni, vernî girêdayeni, kîberê ci giroteni, vijîyayîşê ci besteni. *Tr. Ağzını, girişini, çıkış noktasını kapatmak.* Mi ki fekê ci nêbestê, înan şayê ci ra şiro.

fekbestîyaye/ê 1. *N.* Fekbeste/ê, fekgirêdeyaye/ê, fekgirêdaye/ê. O/çîyo ki fekê ci girêdeyayo, bestîya o. *Tr. Ağzı bağlı/kapalı.* Fekbestîyayeyî rê nêbo nêbo ki ti persên biperse. Çunkî o do xwu di bişikîyo. 2. *N.* Fekbeste/ê, fekgirêdaye/ê. O/çîyo ki fekê ci girêdeyayo, beste o, nêşeno qisey bikero. *Tr. Ağzı bağlı, konuşamayan.* Fekbestîyayeyên do tîyanan di bîyayê ki şima ci ra fehm kerdayê. 3. *Nn.* Zewtên a ki maneyê ci: Hinî bi bîyayê ki boka nêşayê qisey bikerdayê, lal bîyayê. *Tr. Bir beddua olup manası, lal olası, konuşamayası.* Fekbestîyaye! To dîyo hele, senîn mi rê qiseyê nehsîy keno!

fek bestîyayeni 1. *f.* Fekbestîyayîş. Fek girêdîyayeni, fekbeste bîyayeni. *Tr. Ağzı bağlanmak.* Fek bestîyayeni di kam şeno qisey bikero ki? 2. *f.* Lal bîyayeni, nêşayîşê qiseykerdîşî. *Tr. Lal olmak, konuşamamak.* Fek bestîyayeni xirabêri ez nêzana ki çiçî esto ki?

fek boçiki di bîyayeni *Zv. f. M.* Fek boçiki di bîyayîş. Kar û gurweyo ki, o yo wazêno, hema hema bîyayîşdê ci bîyayeni. Kar û gurweyên di boçiki dest di. Labelê govde tepiştiş jî nezdî bîyayeni. *Tr. Eli kulağında olmak, gerçekleşmek üzere olmak.* Dest boçiki di bîyayeni, şima rê omidî nêdana? Tanekna sebir bikerê, desto boçiki di.

fekçarnaye/ê 1. *N.* Fekahewlnaye/ê, fekahewlnok/i. O/çîyo ki fek çarneno, sozdê xwu ra yeno cêr, sozê xwu weno. *Tr. Ağız değiştiren, sözünden dönen, dönek.* Ez bi fekçarnayeyî ya nêşena emeley bikera. Çunkî o tim fek çarneno. 2. *N.* Fêsad/i, tevdok/i. O/çîyo ki qisey beno û ano, qeybet keno. *Tr. Söz ebeliği yapan, dedikoducu, müfsit.* Ez, bi ê fekçarnayeyî ya, nêşena şirîgey bikera. Çunkî emeleya ey çinî ya.

fek çarnayeni 1. *f. M.* Fekçarnayîş. Fek ahewlnayeni, fek vurnayeni. Sozdê xwu ra açarîyayeni. *Tr. Ağız değiştirmek, sözünden dönmek.* Fek çarnayeni di çetiney esta, gengazey çinî ya. 2. *f. M.* Fekçarnayîş. Qeybet kerdeni. Kesan peynî di çîyo ki ê ci ra hez nêkerê, ey vateni. *Tr. Gıybet/dedikodu yapmak, kişileri çekiştirmek.* Mi ci rê vato ki fek meçarni. A do tim ê karê pîsî bikero. Nêzana ki fek çarnayeni goştê birardê xwu werden a.

fek çekerdeni *Zv. f. M.* Fekçekerdiş. Fek eşteni. Fek bi xirabeyda kesên o kerdeni, xirabeya kesên vateni, kesên lingî ro dayeni. *Tr. Birisini ağzına dolamak, kötülüğünü anlatmak, eleştirmek, kritiğini yapmak.* Doş keno doş keno, fina ano fek erzeno bi mi. Nika ti fek nêçekerê bi mi, nêbeno?

fekçewt/i 1. *N.* Fekçewtin/i. O/çîyo ki fekî ra çewt o, fekê ci çewt o, fekê ci raşt nîyo. *Tr. Eğri ağızlı.* Merdimêndo fekçewt o, bi xwu fekdê şarî huweno. 2. *Mîm. N.* Çîyo ki cayê dekewtişdê ci çewt o. *Tr. Girişi eğri olan.* Hewşo fekçewt ci rê ecêb ame bî.

fekçewtane *Nn.* Bi şikildê fekçewtey a, ze fekçewt, bi fekçewtan mendeni, zêdê fekçewtan bîyayeni. *Tr. Ağzı eğrice olmak.* Ê merdimî fekçewtane asanê mi kerd, bol zordê mi şî.

fekçewtaney *Nm.* Bi şikildê fekçewtey a, zêdê fekçewteya. *Tr. Ağzı eğri olarak.* Ez bixwu nêşena fekçewtaneya asanê kesên bikera. Ez a hewna nêzana ki ey çirê hinî kerdo?

fekçewtey *Nm.* Fekçewtiney, fekî ra çewt bîyayeni, fekçewtin bîyayeni, fekî di çewtey di uzrên bîyayeni. *Tr. Ağız eğriliği.* Fekçewtey di, ez texmîn kena ki ya tamaran di çîyên beno yan jî mezgî di nêweşînên bena.

fekdewl/i 1. *Zv. N.* Fekherayo xirab, fekherayo bêbîçim. O/çîyo ki fekê ci bol hera o. *Tr. Ağzı ölçüsüz geniş olan.* Ez bi ê merdimdê fekdewlî ya nêşena baş bikera. 2. *Zv. N.* Geveze/ê, boşboxaz/i. Keso ki bol qisey keno, fekê ci tim zêdê dewlî bêbîçim akerde yo û tim qisey keno, sereyê kesî tewneno. *Tr. Geveze, lafazan, çok konuşan, baş ağırtan, boşboğaz.* Ez bi ê fekdewlî ya nêşena sereyo bivjîya, merdimêndo geveze o.

fekdewlane 1. *Nn.* Fekdewlkî. Zêdê fekherayana, zêdê fekdewlana, bi fekdewlan mendeni. Fekê ci bol hera û bêbîçim û ar bîyayeni. *Tr. Çok geniş ağızlı olmak.* Mi rê fekdewlane ame. Beno ki şima rê weş ameyo. 2. *Zv. Nn.* Fekdewlkî, boşboxazane, fekfazilane, gevezeyane. Zêdê fekdewlana, zêdê gevezana bîyayeni. *Tr. Şom ağızlılar gibi, boşboğazlar gibi, çenesi düşükler gibi.* Ti tim wina fekdewlane qisey kenê?

fekdewlaney *An. Zv. Nm.* Fekdewlkîyey. *şekil û* bîçim û usûl û mêldê xwu di zêdê fekdewlana bîyayeni, boşboxaz bîyayeni, fekfazil bîyayeni, geveze bîyayeni, fekdê ci jî bêbîçim hera bîyayeni. *Tr. Anatomik olarak ağzı çok ve biçimsiz geniş olmak, çok geveze olmak, çenesi düşük*

olmak, boşboğazlık. Kam ki şeno wa sifte sifte ê wesfê ey ê fekdewlaney eşkera kero.

fekdewley 1. *An.* Fekherayey. Fekê ci bol hera û gird û bêbîçim bîyayeni. *Tr. Ağzı çok geniş ve biçimsiz olmak.* A ya nêwinîna fekdewleyda xwu ra, bi lingerda min a qerfîy kena. 2. *Zv. Nm.* Gevezey, boşboxazey. Geveze/boşboxaz bîyayeni, vêşî qisey kerdeni, qisan di sere tewnayeni. *Tr. Lafazanlık, boşboğazlık, gevezelik.* Ez fekdewleyda ey ra nefrîn kena.

fekê awi *Cog. Nn.* Cayo ki awi ci ra herikêna, awi do ci ra şiro. *Tr. Suyun ağzı, suyun önü. (Fakat menba, kaynak veya göz değil.)* Fekê awi akerd ki awi verdo, fekdê ci ra marên vijîya.[1]

fekê bîrî *Cog. Nn. Bw.* Lewê bîrî. Ez şîya fekdê bîrî ser ki ci ra bi dewlî ya awi bianca, dewlekê mi mi dest ra reya û şî guna bîrî mîyan ro.

fekê çali çewtbîyayeni *Zv. f. M.* Fekê çali çewtbîyayîş. Faroqe ra çewt bîyayeni. Sifte ra, cadê ci ra çewt vijîyayeni, cadê sifteyî ra şaş vijîyayeni, cadê ci ra egerin vijîyayeni. *Tr. İlk haliyle defolu/kusurlu olmak, fabrika hatası.*[2]

fekê dereyî *Cog. Nn.* Kenarî dereyî, derey vero. *Tr. Dereağzı, dere kıyısı.* Fekê derey di, di bizê ci merdîy.

fekê la *Cog. Nn.* Cayo ki la, bi herayey ser dest kena pa. *Tr. Çay ağzı/kıyısı.* Kesa resê fekdê la ki, xwu bierzo de, winîyê ki hewna êyê, ay ra tersenê jî estê. Bî poşman û ageyrê.

fekê ray *Nn.* Kenarê rayi, ray kişti, ray vero, ray heti. Hema cayo ki bi ray a o. *Tr. Yol boyu, yol kenarı, yol ağzı.* Keko fekdê ray o ronişt bî, kam ki ameyê pa vinderîyayê.

fekê rojeyî *Teo. Nn.* Destpakerdena rojeyî, nezdîyê rojeyî. Rojê ki rojeyo keno dest pa kero. *Tr. Orucun başlayacağı son günler, oruç arefesi.* Birayê mi, ma nê fekê rojeyî di nêşenê dest bi kardê şima ya kerê. Bixeyr, wa rojeyî biqedîyo, qey ma dest kenê pa.

fekê roşanî *Nn.* Verroşan, serê roşanî, fekroşanî, fekê roşanî. Wexto ki roşano keno dekewo. *Tr. Bayram arafesi. (Yalnız arefe günü değil, ancak arefe gününü de içine alan birkaç günlük süre.)* Ez do kotî ra to rê bişa, nê fekdê roşanî di, bi deyn a perey bida? Mi di qe qurûşên jî çinî yo.

fekê roy *Cog. Nn.* Fekê şetî, verê roy. Herayey ser destpakerdişê roy, destpakerdişê şetî. *Tr. Irmak/nehir kıyısı/sahili, akarsu kenarı.* Resê fekdê roy û şikê qeçekandê xwu bî. Dima nehlet şana çimdê şeytanî û pey di ageyrê.

fekê şetî *Cog. Nn. Bw.* Fekê roy. Kes do, fekê Rodê Feratî darûber kero û qandê gerrokan dezgey virazo, gerrokîy do bêrê xwu rê tey geyrik virazê.

fekê tifingi *Ss.* Cayê sîlehan/tifingano ki, ci ra mermîy vijênê teber. *Tr. Tüfeğin ağzı, tüfek ağzı.* Seydwanî va: Mi fekê qirmeri kerd vera ci ki, ez panî/pana, merdimên kewt ma mabeyn.

fekê veyveyî *Nn.* Nezdîyê veyveyî. Wexto ki yan jî hefteyo keso keno tey veyve bikero û qerebalixey esta. *Tr. Düğün arefesi.* Qusûr mewinî. Fekê veyveyî bî. Destê ma pir bî, ma nêşa bi to ya bihîlbîyo.

fekfazil/i 1. *Psîk. N.* Fekqul/i. O/çîyo ki nêşeno xwu pîze di qisa tepêşo, nêşeno xwu heteki qisa bimino. *Tr. Sır tutmasını bilemeyen, ağzı gevşek.* Ez bixwu nêwetana ey heteki di qisênda nimî vaja. Çunkî o merdim fekfazilên o, rew rewî nêşeno qiseri xwu heteki di binimno. 2. *Psîk. N.* Devşolik/i, fekşolik/i, devşor/i, fekşor/i, boşboxaz/i. *Tr. Boşboğaz.* Fekfazilên o ki, qisera ey beno ê bînî heteki, ê ê bînî jî beno ey heteki.

fekfaziley *Nm. Bw.* Çenebazey 2. Fekfazileya çîyênda weşi nîya, eybûaran ra hesibêna.

fekfuzûlî *N.* Fekşolik/i, devşolik/i. Keso ki bîlaheq bîlasebeb qisey keno, xwu û şêligî betilneno, vatena ci netebayên a, çîyên rê nêbena, bi no babet a gevezîni keno, qisey nêkero deha rind o. *Tr. Geveze, şom ağız.* Eger fekfuzûlî nêbo, hendayên minasiban mîyan di, hendayên qisanê vêşîyan nêkeno.

fekfuzûlîyane *Nn.* Fekşolikane, devşolikane. Zêdê fekfuzîlîyana, ze fekfuzûlî, zêdê devşolikana, zêdê devşorikana, zêdê fekşolikana, bi fekşolikan mendeni. *Tr. Şom ağızlılar gibi, gevezeler gibi.* Ti do nêşîyayê ci het di fekfuzîlîyane bîlaheq û bîlasebeb qiseyê negeregîy nêkerdayê.

fekfuzûlîyaney *Nm.* Wesfê fekfuzûlîyaney, zêdê fekşolikana bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşdê xwu di zêdê fekfuzûlîyan bîyayeni, bi înan mendeni, ray û şopda înan di bîyayeni. *Tr. Şom ağızlılar gibi olmak, boşboğazlara benzemek.* Hewna to fekfuzûlîyaneyda xwu ra koteki nêwerda. Wexto ki to werdi, wexta ma qey pêya qisey kenê!

---

1 Mersela cayo ki kes erqên ra aweri verdano çiximî ser, fekê aw o. Labelê çime û cayê zayîşdê aweri nîyo. Tirkî di fekê awi beno *"suyun ağzı"* û çime jî beno *"kaynak, menba."*

2 Verî çilagan dezgeyê xwu çalan di ronayê. Wexto ki egerê çinayan cadê ci ra bîyayê, şarî vatê, çali ra çewt o. Yanê faroqe ra egerin o, faroqe ra çewt vijîyayo. Dûkandarî va: Maya mi va, ez sekerî, peynî fekê çali çewt o.

fekfuzûlîyey *Nm.* Fekşolikey, gevezeyey, devşolikey. Fekfuzûlî bîyayeni, geveze bîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb seran tewnayeni, boşboxazey kerdeni, qiseyê tinêyî kerdeni. *Tr. Boşboğazlık, şom ağızlılık.* Ez fekfuzûlîyey ra hez nêkena û merdimêndo fekfuzûlî jî xwu het di nêhewênena.

fekgale/ê 1. *N.* Fekhera, çenebazi, fekdewl/i. Kes/çîyo ki; fekê ci zêdê galana hera o, pîs o, minasib û weş nîyo. *Tr. Ağzı geniş ve biçimsiz olan.* Keynekeri va, ez ê fekgaleyî nêgîna. Ma ez bi ey a menda? 2. *Zv. N.* Boşboxaz/i, geveze/ê, fekdewl/i. Kes/çîyo ki; zeno ze çeqçeq û bol qisey keno, qiseyê vêşîy û ê seretewatişî keno. *Tr. Geveze, boşboğaz, şom ağızlı.* Kaşka şima goş ê fekgaleyî nênayê.

fekgaleyey 1. *Nm.* Fekherayey, çenebazey, fekdewley. Fekgale/ê bîyayeni, fekdewl/i bîyayeni, fekhera bîyayeni. Fekê ci zêdê dewlîya hera û bêbîçim bîyayeni. *Tr. Ağzı geniş ve biçimsiz olmak.* Bolkî mi rê fekgaleyeya ci pîsi bî. Cora madenê mi ci ra mend. 2. *Zv. Nm.* Fekherayey, fekdewley, gevezîney, boşboxazey, gevezîni. Geveze/boşboxaz bîyayeni. Kes/çîyo ki; zêdê çeqçeqana sereyê kesî tewneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Boşboğazlık, gevezelik, çenebazlık.* Fekgaleyeyda ci ra nêbîyayê, ma ci ra nêremayê.

fek geyrayeni *f. M.* Fekgeyrayîş. Fekdê ci di çiçî esto, ey geyrayeni. Fekdê ci di çîyo nimî/nimite geyrayeni. Vatişanê ci paliknayeni, tey nimîyan geyrayeni. Qisa geyrayeni. *Tr. Ağzını aramak, ağzındaki baklayı aramak, ağzındaki sırrı, gizemi bulmaya çalışmak.* Ame mi heteki, ez winîyaya ki, o yo hergi fini mi ra çîyên pers keno, mi zana ki o yo geyreno mi fekî. Cora mi va, hettanî ki mi ra çîyên nêwerzanayo, mi tekilmey day piro. O jî wahîrê girdeyda xwu bî. Da piro û mi heteki ra şî. Fina jî qethan nezdîyê mi nêame.

fekgeyrok/i *N.* O/çîyo ki geyreno fekdê kesî, kesî fekî ra geyreno qiseyandê nimitan. *Tr. Ağız/sır arayan.* Fekgeyrokê mi nêşa mi fekî ra qisa wedaro.

fekgêrîyaye/ê 1. *An. N.* Çî/keso ki poxên ra fekê ci gêrîyayo, cayê werddê ci gêrîyayo, bîyo newer. *Tr. Ağzı kapanan. Yeme veya içmeye kapalı duruma gelen.* Ellah xeyr, ti do senîn werd bidê merdimdê fekgêrîyayeyî ki? 2. *Zv. N.* Lal/i, lalbîyaye/ê, ziwankilîtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan şaşbîyayîş yan heyret di mendişî ra fekê ci gêrîyayo, ziwanê ci ze ki lal bo, qisaya ci ya vatişî nêmendo. *Tr. Aşırı heyecan, afallamak, şaşırmak, hayrette kalmak veya benzeri başka bir nedenden dolayı ağzı kapanan, ağzı kilitlenen, söylenecek bir sözü kalmayan.* Şima jî bol şîy, ê kesdê fekgêrîyayeyî ser di. 3. *N.* Girote/ê. Çî/keso ki kîberê ci, cayê dekewtişî û vijîyayîşdê ci gêrîyayo, bîyo kilît. *Tr. Girişi/ağzı kapalı olan.* Çuwalo fekgêrîyaye, mektebo fekgêrîyaye, royo fekgêrîyaye û hewna xeylên çîyo wina fekgêrîyaye esto.

fek gêrîyayeni 1. *An. f. M.* Fekgêrîyayîş. Gêrîyayena fekdê kesan û çîyan. *Tr. Ağız kapanmak.* Eger senîn bî nêzana. Labelê fekê ci finêra gêrîya. 2. *Zv. f. M.* Fekgêrîyayîş. Wesayîtê qiseykerdişê qedîyayeni, fek ra qisayên nêvijîyayeni, qisa ra birîyayeni, ziwan gêrîyayeni, heyret di mendeni, şaş bîyayeni, şaş bîyayeni ra vatena ci nêmendeni. *Tr. Şaşırmak, afallamak, ağzı kapanmak, dili tutulmak, sözü bitmek.* E willi ki winî bî. A saeta tepîya fekê mi gêrîya, mi nêşa qe qisayên jî bikero. 2. *f. M.* Fekgêrîyayîş. Kîberê ci, dekewtiş û vijîyayîşê ci, dexîlbîyayîş û tebervijîyayîşê ci gêrîyayeni. *Tr. Giriş ve çıkışı kapanmak.* Eger fekê ci nêgêrîyayê, qeçekan do bişayê bivijîyayê û dekewtê de. Labelê saetên vero coy fekê ci gêrîya.

fekgiran/i 1. *N.* Ziwangiran/i. O ki rew rewî nêşeno qisey bikero. *Tr. Çenesi ağır/zayıf, seri ve hızlı konuşamayan.* Fekgiranên o. Ey mevejê ê çenebazî ver. O do ma rezîldê alemî kero. 2. *N.* Mêşo/ê. O/çîyo ki hêdî hêdî weno, lez nêşeno bûro. *Tr. Ağır/yavaş yiyen.* Şewra ra yo o yo mirçi mirçi keno, bî di qefleyê ser ra şinê. Qe nêşermayêno jî. Hendayên jî merdim qe fekgiran nêbeno. Kesî şarî vero şermayneno.

fekgiraney 1. *Nm.* Werd di giran bîyayeni, rew nêbîyayeni, fek bol hêdî gurweyayeni. *Tr. Yeme ve içmede ağır olan.* Fekgiraney di, kes ay ser ra çinî yo. Eger şîya kotî, veyşan menda. 2. *Nm.* Ziwangiraney. Qisan di hêdîyey. Qisan di hêdî bîyayeni, lezgîn nêbîyayeni. *Tr. Konuşmada ağır olmak, seri ve hızlı olmamak.* Ey vatê: Fekgiraney di, mi ser ra jî merdim esto. A roji ma şî veyve, mirçîna jewî bî ki xeyrê ey, ez jî bîya mirdi.

fekgird/i 1. *An. N.* Çî/keso ki fekê ci gird o, normal nîyo, normalî ser ra o. *Tr. Büyük/iri ağızlı.* Ez winîyaya lajek tenekên mi rê fekgird ame. Cora weşdê mi nêşî. 2. *N.* Çîyo ki kîber/berê ci, fekê ci, dekewtiş û vijîyayîşê gird o, normalî ser ra o. *Tr. Ağzı, giriş ve çıkışı büyük olan.* Royo fekgird, çuwalo fekgird, metereyo fekgird û hewna

zêdê nînan xeylên çîyo fekgird balê kesî anceno.

fekgirdey 1. *An. Nm.* Fekgird/i bîyayeni. Fekê ci gird û normalî ser ra bîyayeni, wesfê fekgirdan tey bîyayeni, wahîrê/a fekdê girdî bîyayeni. Cayê werd û şimîdê ci gird bîyayeni. *Tr. İri/geniş ağızlılık.* Ti çirê fekgirdeya ci xwu rê winî kenê gire ki? 2. *Nm.* Fekgird bîyayeni. Kîberê ci, cayê ci yê dekewtişî û vijîyayîşî gird bîyayeni. *Tr. Giriş ve çıkışı büyük olmak.* Fekgirdeya ci bî sebebê teqayenda ci. Eger fekê ci werdî bîyayê, rew rewî nêteqayê.

fekgirêdaye/ê 1. *An. N.* Fekbeste/ê, fekgirêdeyaye/ê, fekgirote/ê, fekgirêdok/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni fekê ci girêdayo yan jî girêdeyayo. *Tr. Ağzı kapalı.* Heywano fekgirêdaye do senîn vaş bûro? 2. *Zv. N.* Fekbeste/ê, fekgirêdeyaye/ê, fekgirêdok/i, fekgirote/ê, fekpişte/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni fekê ci girêdayo, fekê ci besto, heqê ci yê vatiş û qiseykerdişî ci destî ra giroto. *Tr. Ağzı kapatılan, konuşturulmayan.* Merdimdê fekgiroteyî rê mevajê vaji. 3. *N.* Fekbeste/ê, fekgirêdok/i. Çîyo ki jewî yan jî tayêni vernîya ci, kîberê ci, neqebê ci, dekewtiş û vijîyayîşê ci giroto. *Tr. Ağzı, giriş ve çıkış yeri kapalı, kapatılan.* Koyo fekgirote, royo fekgirote, quşxaneyo fekgirote û hewna zêdê nînan xeylên çîyo fekgirote kesî fikirneno.

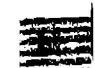
fek girêdayeni 1. *An. f. M.* Fekgirêdayîş. Fek besteni, fek giroteni. Cayê werdiş û şimitişê weşeyan giroteni, înan newer kerdeni. *Tr. Ağız kapatmak.* Mi kerd ki werd bido bi ci, ay tim fekê xwu girotê. Mi va, fekê xwu megirêdi, ay tim girotê. Soyîn ez qehrîyaya pira ki hewna ki fekê xwu akerdo. 2. Fekgirêdayîş. Fek besteni, fek giroteni, fek pişteni. Heqê vatiş û qiseykerdişê kesên ci dest ra giroteni. *Tr. Ağzını kapatmak, konuşturmamak.* Şima hem fekê ci gînê, hem jî ci rê vanê vaji. 3. *Zv. f. M.* Fekgirêdayîş. Fek besteni, fek giroteni. Kîber giroteni. Vernîya ci giroteni, cayê ci yê dekewtiş û vijîyayîşî giroteni. *Tr. Giriş ve çıkışlarını kapatmak.* Kaşka şima fekê ci nêgirotayê. Fek gêrîyaye bî. Cora ma nêşa dekewo de.

fekgirêdokey *An. Zv. Nm.* Wesfê fekgirêdokan/fekbestan, wesfê fekgirêdeyayan/fekpişteyan, wesfê bêvengan, wesfê êsîran, wesfê netebayan ser o bîyayeni. *Tr. Ağzı bağlı olmak, konuşamaz olmak, giriş ve çıkışı kapalı olmak.* Fekgirêdokeyda ci ra nêbîyayê, o do bişayê mîyan kewtayê, do bişayê qisey bikerdayê û hewna çiçî çiçî!

fekgirote/ê *An. Zv. N. Bw.* Fekgirêdaye/ê. To senîn şa ê hewşdê fekgiroteyî ra şiro zerre?

fek giroteni *An. Zv. f. M.* Fekgirotiş. *Bw.* Fek girêdayeni. Mi lajekî rê va, "vêşî mewi û qisey meki, heqê kesandê bînan ci dest ra megî û fekê înan megî, sifte sifte fekê xwu bigî, dima şorî ê fekê hewşî bigî."

fekkilît/i *N.* Fek kilîtbîyaye/ê. Çîyo ki fekê ci, kîberê ci, dekewtişê ci yan jî vernîya ci kilît o, kilît kerde o, bi kilîtên a gêrîyayo. *Tr. Ağzı kilitli/bağlı, ağzına kilit vurulan.* Ellah xeyrî, ma ez do senîn bişa odedê fekkilîtî kewa! 2. *Zv. N.* Fekgirote/ê, fekpişte/ê, fek kilîtbîyaye/ê. Keso ki jewî yan jî kesên fekê ci giroto, ze ki kilît pirodê, nêşeno hes/xwu bikero, nêşeno û nêwetano qisey bikero. *Tr. Ağzı kilitlenen, konuşturulmayan.* Tersanok û fekkilît o. Qethan qiseyên jî nêwetano vajo. Ti vanê beno ki pêro rihîstînê ci yê!

fek kilîtbîyayeni 1. *An. f. M.* Fekkilîtbîyayîş. Eger ki sînîr ra, eger ki çînakî ra, fekê ci ze ki bi kilît a gêrîyaye bo. *Tr. Ağzı kapalı olmak, ağzına kilit vurulmak.* Senîn ki kewt, fek bî kilît. Dima ziwan kewt dindanan mîyan. Tayên mend ki ziwanê ci, ci ra cibîyo. 2. *Zv. f. M.* Fekkilîtbîyayîş. Fek bi kilît a gêrîyayeni, kilît fekdê ci ro dayeni, cayê ci yê werdî û şimî bi kilît a gêrîyayeni. Qethan nan û wer û şimî ci qiri nêkewteni. *Tr. Ağzı anahtarla kapanmak, yeme ve içme yerinin kapalı olması.* To vatê beno ki fek kilît bîyo, qethan çîyên ne werdê ne jî şimitê. Bi mi ki hefeteyên winî bî. 3. *Zv. f. M.* Fekkilîtbîyayîş. Kîberê ci, dekewtiş û vijîyayîşê ci kilît bîyayeni, bi kilîtî ya gêrîyayeni. *Tr. Anahtarla giriş veya çıkış yeri kapatılmak.* Fêkê hewşî kilît bî. Ma nêşa dekewo de. 4. *Zv. f. M.* Fekkilîtbîyayîş. Eger ki şaş bîyayeni ra, eger ki heyretan ra, eger ki tersan ra, eger ki ecêbey ra fek kilît bîyayeni, gêrîyayen, ca di cemidîyayeni. *Tr. Korku, şaşkınlık, hayret gibi durumlardan dolayı ağzı kapanmak/kilitlenmek.* Senîn ki o merdim xwu vero dî, fek kilît bî. Ca di vinderîya.

fekkilîtey 1. *Nm.* Fekkilît/i bîyayeni. Vernîya ci, kîberê ci, dekewtiş û vijîyayîşê ci kilît bîyayeni, bi kilîtên a gêrîyayeni. *Tr. Ağzı, girişi kapalı olmak, kilitlenmek.* Sebebê nêdekewtişdê ma, fekkilîteya ci bî. Zewmbî semedêndê ci çinêbî. 2. *Zv. Nm.* Fekgirotey. Fekgirote bîyayeni, fekê ci gêrîyaye bîyayeni. Qandê hesûbesên, qandê qiseynêkerdişî ters cideyayeni, tersayeni, derênik serneyayeni, zor cideyayeni. *Tr. Konuşamaz olmak, konuşma yasaklısı olmak.* Şarî pêroy jî fekkilîteyda ci ra nefret kerdo.

fekkilîtkerde/ê *An. Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan

jî çîyên eger ki bi tersên a, eger ki bi hêrsên a, eger bi eybûar û şermên a, eger ki bi wesayîtên a, eger ki karêndê qedexeyî û zordareyên a, eger ki dekewtiş û vijîyayîşên di fekê ci kerdo kilît û bi no babet a werd û şimî û qisan û çîyandê winasînan rê kerdo girote/kilît, kerdo kor. *Tr. Giriş veya çıkışa, dahil olmaya, konuşmaya kapatılan, kilitlenen, ağzına tapa vurulan.* Merdim û çîyo fekkilîtkerde do senîn bikero ki bûro û ravêro?

fek kilîtkerdeni *An. Zv. f. M.* Fekkilîtkerdiş. Fek giroteni. Cayê werdiş û şimitişdê weşeyan kilît kerdeni, newer kerdeni, heyret di verdayeni, ecêb di verdayeni, şaş kerdeni, qisanê ci qedînayeni, kîberê ci kilît kerdeni, cayê ci yê dekewtişî û vijîyayîşî bi kilît a giroteni. *Tr. Ağzı veya girişi kilitlemek/kapatmak. Hiçbir şey yiyemeyecek şekilde ağzını kapatmak. Şaşırtmak, hayrette bırakmak, söyleyecek hiçbir söze yer bırakmamak.* Birayê mi, fekê kesî bi tersên a kilît beno, bi hêrsên a kilît beno, bi sîyên a kilît beno, bi şaşbîyayenên a kilît beno, bi qedexebîyayîşî ya kilît beno.

fekkîp/i *N.* Fekkîpin/i. O/çîyo ki fekê ci kîp o, zano qisan binimno, ci fekî ra rew rewî qiseyê nimitey nêvijênê. *Tr. Sır saklayabilen, sır vermeyen, ser verip sır vermeyen.* Mêrdimêndo fekkîp o. Kes şeno ci heti qisênda mîyanikî bikero.

fekkîpey *Nm.* Fekkîpiney. Fekî ra rew rewî qisa nêvijîyayeni, mîyanikan nimiteni, fektepiştiş di mezbût bîyayeni. *Tr. Ağzının sıkı olması, sır saklamasını bilmek.* Fekkîpey di karêndo gird esto, zirarêndo werdî çinî yo.

feknêvindarde/ê *N.* Feknêvinderîyaye/ê. Geveze/ê, çenebaz/i, vitik/i, vitvitik/i, vitok/i, vitvitok/i, çeqçeq/i. Kes/çîyo ki; fekê ci nêvinderêno û timûtim zêdê çeqçeqîya qisey keno; çiçî ki yeno ci ver, vano, qedê fekdê xwu nêbeno û zêdê çenabazan a tim vajêno, tim qisey keno. *Tr. Geveze, lafazan, çenebaz, boşboğaz, şom ağız.* Şima, silam bidê merdimdê feknêvindarnayî û ci di merheba nêkerê.

fek nêvindardeni *f. M.* Feknêvindardiş. Gevezey, çenebazey, vitikey, vitvitikey, vitokey, vitvitokey, çeqçeqey. Fek nêvinderîyayeni, bol qisey kerdeni, wahîrê fekdê xwu nêbîyayeni. *Tr. Lafazanlık, çenebazlık, gevezelik yapmak, esirgemeden ağzına geleni söylemek.* Mêrdekêndo vitok o. Cara fekî nêvindarneno.

feknêweşîni *Tib. Nm.* Hal û wezîyeto ki verê nêweşîni nişeno kesî ser, yeno kesî sere di, nezdîyê nêweşîni di kesî ser o peyda beno û ganê kesî ze ki bitewo. Rojê verê nêweşînê ki kesî ser o giraney peyda bena. No hal, xeberokê nêweşîn o. *Tr. Hastalıktan hemen önce, hastalık habercisi olarak kişide oluşan yorgunluk veya bitkinlik durumu.* Feknêweşîni di saqeyê ci bîbîy giranîy.

feko boçiki di *Zv. H.* Hema hema. Nezdîyê destpabîyayîşi bîyayeni, nezdîyê qedînayîşî bîyayeni, nezdîyê kar û gurweyên bîyayeni rê vajêno. Yanê ze ki boçiki tepêşîyo û govdeyê ci jî hema hema haziri bo. *Tr. Eli kulağında.* Dest pa nêbîyo. Labelê feko boçiki di.

fekpir/i 1. *N.* O/çîyo ki fekê ci pir o. *Tr. Ağzı dolu olan.* Ê loxmeyî ê fekpirî medi, bidi ê fekvengî. 2. *N.* O/keso ki qiseyê ci yê bolîy, qiseyê ci yê vêşîy estê. *Tr. Ağzı dolu olan, çok konuşacakları olan.* Lajekêndo fekpir bî. Ey fekî di da piro. Eger ey nêdayê piro, ey do hewna bol qisey bikerdayê. Ellah zano ki ê zalimî mexsûs da piro.

fekpirey 1. *Nm.* Fekî di çî estbîyayeni, fekê ci pir bîyayeni, wesfê fekpiran ser o bîyayeni, fekpirê werd yan jî şimî bîyayeni. *Tr. Ağzının yeme veya içmeyle dolu olması.* Ellah xeyrî! Ti ya çirê fekpirey di dekurisnena ci fekî ki? 2. *Nm.* Hewna fekî di qiseyê bolîy, qiseyê vêşî bîyayeni. *Tr. Ağzında daha çok söylenecek sözleri olmak.* Fekpirey di jû finan zirar jî beno. Wext beno ki ne kes şeno xwu fekî di verdo ne jî kes şeno xwu fekî ra vejo. Qisa bena belayê kesî.

fekpirodaye/ê *N.* Fekcirodaye/ê, fekcironaye/ê, fekpironaye/ê. Çîyo (werd, şimî, bi zewmbîvaje ya kes) ki kesên yan jî çîyên tam kerdo, fekên dayo ci ro, fekên eşto bi ci. *Tr. Tadılan.* Werdo fekcirodaye do kotî kesî mird kero?

fek pirodayeni *f. M.* Fekpirodayîş. Fek cirodayeni, fek cironayeni, fek pironayeni, tam kerdeni. Xwu fek resnayeni, hendo ki tam kerdeni. *Tr. Tatmak, ağzını değdirmek.* Mi fek da piro, ez winîyaya bol solin o, mi nêwerd.

fekpironêdaye/ê *N.* Fekcironêdaye/ê. Çîyo (werd, şimî, bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî çîyên ci ra qe tam jî nêkerdo, fekekên nêdayo piro, tenekên bo jî ci ra nêwerdo, fek piro nêdayo. *Tr. Tadılmayan.* Şima şenê, mi ê çîdê fekpironêdayeyî ra mesûl kerê?

fek pironêdayeni *f. M.* Fekpironêdayîş. Fek cironêdayeni, fek pironênayeni. Tew tam jî nêkerdeni, tamdê ci nêwinîyayeni. *Tr. Tadına bile bakmamak, yememek.* Ay ez şikita, mi fek jî nêda şamîyerda ci ro.

fekpirpar/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ze ki pirpar bûro, ze ki nêşe bo, tey qandê kerdişî qewet û hêleyên

çinî yo, destbera ci bi çîyên nîna, vete nîyo, tedemende o. *Tr. Yeteneksiz, beceriksiz.* Ostay wezîfeyên da bi çiraxdê xwu, çiraxî senîn senîn kerd, nêşa bi otesîda ci yo bêro. Ostay va, "hele wedarî la fekpirpar!" destbera to bi çîyên nîna, ti zenê ze nêşe.

fekpirparbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; fekê ci bi çîyêndê zêdê awerda germ a yan jî çayer a hendo ki veşayo, bîyo pirparî, postê ci ser ra terîyayo, bîyo zêdê awzêzilikî, posteyê ci kewto fek û bîyo têl têlî. *Tr. Ağzı yanarak soyulan veya tel tel olan.* Keso fek pirparbîyaye, do senîn bişo ê çîyanê wişkan bûro ki? Ti yê winî kuwenê ci fekî!

fek pirparbîyayeni *f. M.* Fek pirparbîyayîş. Bi veşayen a fekê kesî pirpar bîyayeni, postê ci ser ra rêjbîyayî û wedarîyayeni. *Tr. Aşırı olarak ağzı yanmak ve soyulmak, derisi tel tel olmak.* Mi senîn ki a çaya şima ya xaxi şimiti, fekê mi bî pirpar, postê ci pêro terîya.

fekpirparey *Zv. Nm.* Fekpirpar bîyayeni. Wesfê fekpirparan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyan nêşeno havil kero, tedemende o, zeno ze nêşe, vete nîyo, bêhêle o. *Tr. Yeteneksizilik, beceriksizlik, iradesizlik.* Ez fekpirpareya ci verînde ra yo zana. Ti mi rê mevaji.

fekrojane *Nn.* Fekroje bîyayeni. Wextê fekrojeyî, halê fekrojeyî. *Tr. Oruç ağızlı olmak, oruçluluk vakitleri/halleri.* Eger kesî ra bêro, kes do fekrojane nêgurweyo. Çunkî çetin o.

fekrojaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û halî di zêdê fekrojana bîyayeni, wesfê fekrojan tey bîyayeni. *Tr. Oruçlu olmak, oruç ağızlının olduğu hal veya zamanlar.* Fekrojaneyda ci ra kam haydaro ki?

fekroje/ê *Teo. N.* Roje/ê. Keso ki roje giroto, fekê ci roje o, roje tepişto. *Tr. Oruçlu.* Ez fekrojêya.

fekrojeyî 1. *Teo. Nn.* Bi fekdê rojî ya, bi rojeyî ya, bi haldê rojeyî ya. Roje bîyayeni, roje tepişteni, fekê ci roj bîyayeni. *Tr. Oruçluluk, oruçlu ağızla, oruçlu olduğu halde.* Ti yê çirê fekrojeyî di winî lengîy çînenê ki? 2. *Teo. Nn.* Wextê roje yê siftekênîy, wextê rojeyî ya verêni, rojê rojeyî yê siftekênîy. *Tr. Ramazan Ayı'nın girişi, oruçluluğun ilk günleri, orucun başları.* Eger ma nêşa fekrojeyî di ci rê yardim bikero, dima ma tew nêşenê.

fekrojeyîyey *Nm.* Fekrojeyî bîyayeni, fekê ci roje bîyayeni, wextê rojî bîyayeni, dest bi rojî ya kerdiş di bîyayeni, wextê rojeyî. *Tr. Oruçluluk zamanı, oruçlu olmak.* Fekrojeyîyey di bî ame kê şima.

fekroşan *Nn.* Verroşan, verroşanî, fekroşanî, fekê roşanî. Wextê roşanî. Rojê ki keso kewno roşanî mîyan, dîrê rojîy verê roşanan. *Tr. Bayram arefesi. (Tabii ki arefe günü değil, bayrama yakın zamanları ifade eder.)* Ma cara kes fekroşanên keyeyî terk keno, şino xerîbey.

feksîya 1. *Nm.* Tifingi, borîya tifingi. *Tr. Tüfek, tüfek namlusu.* Feksîya kerdi vera ci. Kerd ki piro do, wijdîyanê ci qebûl nêkerd. 2. *Nm.* Qeni. Peynî ra heyayê pîlan. *Tr. Yetişkinler için argoda kıç anlamındadır.* Feksîyada ci ra nîno, zirtikêno. 3. *N.* Çîyo ki fekê ci, vernîya ci, dekewtişê ci, kenarê ci, çoşmeyê kenardê ci sîya o. *Tr. Ağzı, kenarı, girişi, giriş çevresi siyah/kara olan.* Çuwalêndo feksîya bî. Mi rişt cor.

feksîyayey *Nm.* Fekê ci, dekewtiş û dekewtişê ci, vernîya ci, lewê ci, kenarê vernîda ci sîya bîyayeni. *Tr. Girişi, ağzı, kenarı veya kenar çevresi kara olmak.* Feksîyayeya ci, ez ecêb di nêverdaya. Çunkî xwu ra mi winî pawitê.

fekşelpnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; nan werdiş di fekdê xwu ra şelpîni vejeno, keno şelpi şelpi, fekdê ci ra bena mirçi mirç û veng vijêno. *Tr. Ağız şapırdatan.* Ez ê merdimdê şima yê fekşelpnayeyî ra bol bîya kêfsadi.

fek şelpnayeni *f. M.* Fekşelpnayîş. Nan werdiş di fekî ra bi şikildê mirçi mirç a veng veteni. *Tr. Ağız şapırdatmak.* Wexto ki şima nan wenê, fekê xwu meşelpnê, şar kêfsad beno.

fekşilwal/i *N.* Viran/i, fekşilwalin/i. Merdimo ki şilwalîy pay di çinî yê, bin ra bêçina o, pay di çîyên çinî yo. *Tr. Çıplak, altsız.* O tûto fekşilwal do xwu ra bişermayo. Şilwalanê ey ey pay kerê.

fekşilwalane *Nn.* Fekşilwalkî. Zêdê fekşilwalan, bi fekşilwalinan mendeni, ze ki cêr ra bêçina bo. *Tr. Çıplaklar gibi, altsızlar gibi.* Zêdê erbetan fekşilwalane şî teber. Qey aqil ser o nêbî.

fekşilwalaney *Nm.* Fekşilwalkîyey, fekşilwalane bîyayeni, fekşilwalinkî bîyayeni, zêdê cêr ra viranbîyayan bîyayeni. *Tr. Çıplaklar/altsızlar gibi.* Çirê mi rê nuştena fekşilwalaneyda ci dê?

fekşilwaley *Nm.* Fekşilwaliney, fekşilwalîni. Bin ra bêçina bîyayeni, bin ra viraney, pay di çina çinêbîyayeni. *Tr. Altsızlık, çıplaklık.* Fekşilwaleya ci ci rê tim eyb vîneyêna, Namê kesî do nêvijîyo.

fekşilwalî *N.* Mûndîya cêr ra viran bîyayeni. *Tr. Çıplaklık, altsızlık.* Mêrdekî vengên ser ra xwu şaş kerd û fekşilwalî vijîya teber.

fekşîri *Nk. Nm.* Vilikên a. Kokvaş a. Bejna ci mabeyndê 40 cm. û 80 cm. di virêna. Bol babetîy fekşîrîy estê. Sûrûsipe û pembe û turûncî û lewanta û zêdê nînan hewna xeylên zewmbî babetîy fekşîrîy estê. Na viliki, îklîmdê Dengiz-

dê Sipeyî û çoşmandê ci di bena kuho. Gupikê ci bi şikildê goşeyên a û perrê ci jî zêdê masterekên a yê. Na viliki, erdandê kirêcinan û awweran ra hez kena. Fekşîri, verarojan ra hez kena, peyanrojan ra hez nêkena. Na çîçegi, seranîda amnanî ra hettanî wesarî vilikan û perranê xwu nêrijnena. *Lat. Plantaginaceae. Tr. Aslanağzı çiçeği.* Ay do ci rê fekşîrên biardayê, şî erdan ser, nêşa ci rê arêdo.

fekşolik/i 1. *N.* Fekşorik/i, fekşolikin/i, fekşorikin/i. O ki ci fekî ra şamî rêj bena, nêzano şamî bûro û kesî şermayneno. *Tr. Yemek yerken ağzından yemek, salya ve içecekeler akan, yemek yemesini bilmeyen ve insanı utandıran.* Merdimêndo fekşolik ame bî mi vero nan werdê. Zerrîya mi bî serûbinî. Mi nêşa nan bûro. 2. *N.* Fekşorik/i, fekşolikin/i, fekşorikin/i. O ki nêzano qisanê xwu bikero û salmekî şepirêno piro. *Tr. Şapur şupur konuşan kendini bilmez, utanılan.* Fekşolikên o, o yo hewna bi min a qerfanê xwu keno. Qey bixwu nêvîneno.

fekşolikane 1. *Nn.* Fekşolikkî, fekşolikî, fekşorikane, fekşorikkî. Zêdê fekşolikana, bi fekşolikan mendeni, şamî werdiş di fekî ra şamî rêj bîyayeni. *Tr. Yemek yerken ağzından yemekler akmak.* Kes do winî fekşolikane nan nêwero. 2. *Nn.* Fekşolikkî, fekşolikî, fekşorikî, fekşorikkî, fekşorikinane. Zêdê fekşorikan/fekşolikan a. Kesê ki wexto ki qisey kenê, nêzanê ki ê yê se vanê û çiçî qisey kenê, a zêdê înan a. *Tr. Gevezece, gelişigüzel konuşanlara benzemek, şapur şupurca konuşanlar gibi.* Şêligan mîyan di fekşolikane qisey mekerê.

fekşolikaney 1. *Nm.* Fekşolikkîyaney, fekşolikîyaney, fekşorikinaney, fekşorikkîyey. şekil û bîçim û mêl û meşdê xwu di zêdê fekşolikana bîyayeni, ci fekî ra şamî rêjbîyayan mendeni. *Tr. Şapur şupur yemek yiyenler gibi olmak, yerken ağzından salyalar akanlar gibi olmak.* Ez şena fekşolikaneyda ci ser o, des sayfey nuşte binûşna. 2. *Nm.* Fekşorikaney, fekşolikîyaney, fekşolikkîyey, fekşolikîyey. Kesê ki wexto ki qisey kenê, salmede ra qisey kenê, nêzanê nêzanê ê yê se vanê, qiseyê salmey û boyînîy kenê, a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Gelişigüzel konuşmak ve bunlara benzemek.* A fekşolikaneya ci do soyîn mi weremî kero.

fekşolikey 1. *Nm.* Fekşolikiney, fekşorikiney. Fekşolikin bîyayeni, werd û şimîdê xwu di salme bîyayeni, werddê xwu di ci fekî ra gilêşkî/şoriki rêj kerdeni, kesî şermaynayeni. *Tr. Yemesinde ve içmesinde utandıracak şekilde ağzından salyalar akıtmak.* Çirê ti hend fekşolikeyda ci ver ra şermayênê? Eger jûna bîyayê, ti do hendayên ci ver ra bişermayê? 2. *Nn.* Fekşorikiney, fekşolikiney, fekşorikey. Fekşolikin/i bîyayeni. Fekî ra şoriki rêj bîyayeni, qisandê xwu di salme bîyayeni, qiseyê boyînîy kerdeni, geh at ra geh nat ra qisey kerdeni, bi qisandê xwu ya seran tewnayeni. *Tr. Sözlerinde gelişigüzel olmak, konuşmalarında ölçüsüzce davranarak.* Ez ey şînasnena. O winî fekşolikin o ki tey fekşolikey tim jî esta.

fektaşûte/ê 1. *N.* Fektaşite/ê. Kes/çîyo ki; fekê ci bi çelxemekerdiş a, tey awi bi têvdayen a şuwîyayo, bîyo pak. *Tr. Ağzı çalkalanan.* Boya merdimdê fektaşûteyî û feknêtaşûteyî jew nêbeno. 2. *Zv. N.* Fektaşite/ê. Kes/çîyo ki; fekê xwu bi qisandê pîsûnehsan nêvatiş a pak kerdo, nêkerdo leymin, xwu ar nêkerdo. *Tr. Kötü, necis, nahoş sözler sarfetmemek suretiyle kendisini veya ağzını aziz tutan.* Kam do ê kesdê fektaşûteyî ra bitewo û rencîde bo?

fek taşûteni 1. *f. M.* Fektaşûtiş. Fek taşiteni. Fekî mîyan di aweri bi çelxemekerdiş a fekî şiteni. *Tr. Ağız çalkalamak.* Awdaz di fek jî taşûyêno. 2. *Zv. f. M.* Fektaşûtiş. Fektaşiteni. Fekê xwu qisandê nehsan ra, qisandê pîsan ra pak kerdeni, qisanê pîsûnehsan nêvateni. *Tr. Kötü sözler sarfetmemek suretiyle nefsini aziz tutmak.* Pî lajdê xwu rê va: Tewbe biki, fekê xwu taşû, fina jî g..o winasîn mewi! Hema fekê xwu bixwu nêşa bitaşûwo.

fekûrî *Nn.* Vera fekûrî, rî û fekî ser. *Tr. Yüzükoyun, yüzüstü.* Mêrdek senîn ki terrişîya, winî jî fekûrî şî erd.

fekûrîyane *Nn.* Fekûrûyane, fekûrûkî, fekûrîkî. Fekûrî bîyayeni, zêdê fekûrî/rû bîyayeni. *Tr. Yüzüstü bir şekilde, yüzükoyun gibi.* Ez winîyaya aja di fekûrîyane kewto. Mi nêzana qeza kerd bî. Mi va beno ki xwu rê rakewto.

fekûrîyaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û meldê xwu di fekûrî/rû bîyayeni, bi wesfdê fekûrî/rû mendeni. *Tr. Yüzükoyun bir şekilde, yüzüstü olarak.* Ki mi jî winî ti aja di fekûrîyane bidîyayê, mi do ê fekûrîyaneyda to di maneyyên bîvînayê.

fekûrîyey *Nm.* Fekûrûyey. Fekûrû/fekûrî bîyayeni. Wesfê fekûrî/rûy. *Tr. Yüzüstü/yüzükoyun olmak.* Fekûrîyeya nêbî ki.

fekûrû *H.* Fekûrî, vera erd, rî ser. Vera vernîda kesî ser. Kes senîn vera vernî guneno erro, winî. *Tr. Yüzükoyun, yüzüstü.* Linga ci bi lemên a pirêsîyê, fekûrû şî erd ra.

fekverdaye/ê *Zv. N.* Fekverdeyaye/ê. Çî/keso ki

jewî yan jî tayêni ci ra fek verdayo, ci ra geyrî bîyo, ra ci ra bîyo nêveye. *Tr. Dokunulmayan, karışılmayan, dokunulmazlık verilen.* Vanê o merdimo fekverdaye jî bîyo vinî. Eceb dima newedera dest neya pa?

fek verdayeni *Zv. f. M.* Fekverdayîş. Ci ra geyrî bîyayeni, qarişê ci nêbîyayeni, ci nêveyeni. *Tr. Vazgeçmek, serbest bırakmak, karışmamak, dokunmamak.* Ez winîyaya ki o yo terseno, mi ci ra fek verda.

fekvila *Bîy. Nm.* Nîşanê bêhewney û bal vilabîyayîşî yo ki, deqe ra finên fekê kesî pêra abeno û fekvilay yenê kesî ver. *Tr. Esneme.* Çend rojîy bî ki mêrdek nêrakewt bî. Cora fekvilay fekvilay ser o ameyê ci fekî.

fekvilayane *Nn.* Zêdê fekvilayan bîyayeni, ze ki fekvila bêro ci fekî. *Tr. Esner gibi olmak, esnercesine.* Tam wexta fekvilayane fek abîya û çimîy gêrîyay. Mi va beno ki hewnê ci yo yeno.

fekvilayaney *Nm.* Fekvilayane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê ci di fekvilay bîyayeni, wesfê fekvilan ser o bîyayeni. *Tr. Esnercesine.* Ez şena wesfandê ci mîyan di fekvilayaney jî ca kera.

fekvilayey *Nm.* Fekvilayîni. Fekvila bîyayeni. Ze ki hewnê ci bêro, zêdê hewnameyayîşî di fekê ci pêra abîyayeni. *Tr. Esneme/k..* O do fekvilayey ser o bixebitîyo, hele sebebê fekvilayey çiçî yo?

fekwar/i 1. *N.* Çenebaz/i. O/çîyo ki fekê ci war o, nêşeno fekdê xwu rê wiherey bikero, bol qisey keno, çenebaz o. *Tr. Şom ağızlı, geveze.* Fekwarên o. Ez bi ey a nêşena çenge bikera. 2. *N.* Çî/keso ki fekê ci vera cêr/war o. *Tr. Ağzı, giriş ve çıkışı, kapısı aşağıya doğru olan.* Ez do senîn ê tenekedê fekwarî ra çî veja?

fekwarey 1. *Nm.* Çenebazey, gevezîni, fekwar bîyayeni. *Tr. Şom ağızlılık, gevezelik, çenesi düşüklük.* Fekwarey xusletêndo xirab o. 2. *Nm.* Fekwar bîyayeni. Dekewtiş û vijîyayîş û kîber û kenarê ci vera cêr bîyayeni, mêlê ci vera cêr bîyayeni. *Tr. Ağzı, giriş ve çıkışı, akarı, meyli, kapısı aşağıya doğru olmak.* Bolkî jî, fekwareyda ci ra rijîya. Eger fekwar nêbîyayê, nêrijîyayê.

fekwesar *Nn.* Destwesar, destwesarî, fekwesarî. Wextê wesarî yo siftekên, rojê wesarî yê siftekênîy, dest pakerdena wesarî. *Tr. İlkbaharın ilk vakit/zamanları, ilkbaharın ilk günleri, ilkbahar tazeliği.* Wexto ki ma şîy, fekwesar bî. Ma zana wextê ci nîyo jî, ma va, ma şansê xwu biceribnê.

fekwesarên *N.* Fekwesarê, fekwesarî. Wextêndê fekwesarî di. Wextê wesarî yo ki hewna wesaro newe dest beno pa. *Tr. İlkbaharın ilk günleri veya ilk zamanı.* Şima şenê, fekwesarên şirê. Çunkî o çî wexta beno. Zewmbî nêbeno.

fekwesarî *Nn.* Wexto ki hewna newe wesaro dest keno pa. Wextê wesarî yê siftekênîy. *Tr. İlkbaharın başlangıcı, ilkbaharın ilk günleri.* Xeyr bî, şima winî fekwesarî amey! Şima do menga Gulani di biameyê.

fekziwan *Nn. Bw.* Ziwanfek. Fekziwandê Hedroyîjan di "şirî, bikerî, bûrî" ûzn. est bî. Ê ma di bolkî "şira, bikera, bûra" ûzn. esto.

felaket *Er. Cog. Nn.* Olayîyo ki rew rewî nêbeno, wexto ki beno jî, olimbêterîy ano kesî sere di, kes ci ra ziraro şên vîneno. Mesela sêlawîyê şênîy, yaxerê şênîy, va û vewr û vatero ki ziraro giran dano kesî ro. *Tr. Felaket.* Erdlerzandê Marmaray di pêrini felaketêndo gird dî.

felaket/i *Zv. N.* Ecaîb/i. Kes/çîyo nêbîyaye. Kes/çîyo ki; rew rewî vîrî nîno, înan keno, olimbêterîy keno. *Tr. Felaket, çok ilginç/hayret, çok tuhaf, müthiş. Akla hayale gelmeyecek olan olaylara ve durumlara imza atabilen.* Vanê filan merdim felaket o. Diwêlan ser ra bazirganey keno.

felaketey 1. *Cog. Nm.* Felaket bîyayeni. Bîyayena olayîyandê nêbîyayan. Olayîyê ki rew rewî nêbenê, bîyayayena înan. Yaxerîy, vay, vaterîy, şilîy, erdberokîy, erdlerzanîy û olayîyê zêdê nînan ê şidênayey û zirardanê pêtîy bîyayeni. *Tr. Felaket olma.* Ma pêrini felaketeya ûjay dî. 2. *Zv. Nm.* Ecaîbey. Felaket bîyayeni, ecaîb/i bîyayeni, ecêbê ecebî bîyayeni, rew rewî aqil çî û gurweyan ser nêberdeni. Çî/keso ki normalan ser ra o, o kes yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Felaket, akıl almaz veya çok ilginç/tuhaf olmak. Bilindik veya alışıldık durumların ötesinde durumların meydana gelmesi.* Şima pêro jî felaketeya ey zanê û ci rê çareyên jî nêşenê bivînê.

felan/i *Nn. Bw.* Fîlan/i. Şima ki şa felan kes û bêvan kesî di jî qisa war kero, bêrê mi di jî war kerê.

felan fîlan/i *N.* Filan fîlan/i, filan bêvan/i, o no, no o, o kes no kes. *Tr. Felan filan, o kes bu kes, o bu.* Ez felan fîlan nêzana, do no bo.

felhan *Cog. Zîr. Nn.* Filhan. Erdo ramite yo labelê nêkarite yo. *Tr. Felhan.* Citêrî do felhanê xwu bikaritayê, înan nêverda ki mîyan kewo.

felhaney 1. *Cog. Zîr. Nm.* Filhaney. Erdandê ramitandê nêkarîyayen ra bîyayeni. *Tr. Felhan olmak.* Ma o erdê xwu, felhaney di rot. 2. *Zv. Nm.* Herimîyaye bîyayeni, ver nêdayeni, vero nêvinderîyayeni, zêdê felhanî bîyayeni, dûzan nêdayeni, bêdûzan mendeni, têtewr di men-

deni. *Tr. Zazacada düzensizliği, karışıklığı, bakımsızlığı, kirliliği ifade eder.* Mîyanê kêdê ci, bîbî zêdê felhanî. Kam kêdê înan ra keyna wazeno ki?

felişîyaye/ê *N.* Çî/keso ki biraşt yan jî bi zewmbîvaje ya kişta bedenî ya yan jî kişta zewmbî ya bêhemd û bêhesab bîyo gird, bîyo hera yan jî abîyayo. *Tr. Aşırı derecede büyüyen, genişleyen veya açılan.* Merdimo peran bin di felişîyaye, merdimo kîloyan bin di felişîyaye, şîrketo felişîyaye.

felişîyayeni *f. M.* Felişîyayîş. Kişta bedenî ya, kişta zewmbîvaje ya bêhemd û bêhesab gird û hera bîyayeni. *Tr. Aşırı büyümek, aşırı genişlemek.* Vanê, peran bin di felişîya o, kîlo giroto û felişîya o, mexelî bin di felişîya o.

felişnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kişta bedenî ra, kişta hacîmî ra, kişta peran û zengîney û çîyêndê winasînî ra bêhemd û bêhesab kerdo gird, kerd hera yan jî akerdo. *Tr. Aşırı derecede büyütülen, genişlettirilen, açtırılan.* Şîrketê înan o felişnaye do zêdê felişîyayenda ci jî bipelisiyo.

felişnayeni *f. M.* Felişnayîş. Çîyên yan jî kesên kişta bedenî, kişta hacîmî yan jî kişta çînakî ra bêhemd û bêhesab gird û hera û abîyaye kerdeni û zeyîdnayeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi aşırı derecede büyütmek, genişletmek veya açmak.* Vanê dermanan felişna o.

felki *An. Nm.* Gurçiki, gulçiki, veliki, velgi. *Tr. Böbrek.* Felkê ci, bi awi nêşimitiş a çelmisîyay.

felqe 1. *Nn.* Ferqe, parçe, pring, qisim, pari, lete. Temamê çîyên nê, qismêndê ci, parên/parçeyênda çîyan. *Tr. Parça, bölüm, pay. Tamamın bir bölümü, bir parçası, bir kısmı.* Felqeyêndê kolî torzînî ra ferqizîya û guna ci sere ro.[1] 2. *Nn.* Kehan, verên, newe nê. *Tr. Eski, yırtık, eski püskü.* Çinayê ci bîyo felqe. Gereg ki ma ci rê newedera çina biherînê. 3. *Nk. Nn.* Gil, şax. Leteyê daro ki kokî ra abirîyayo û pa perrîy ameyê. *Tr. Dal, budak, kanat vs.* Ez felqedê dari ser o mehsûr menda.

felqet 1. *Nn.* Baro ki her cayana robere neyayo ser. *Tr. Her tarafa eşit yüklenmiş yük.* Felqetê bergîrî ser o bîbî çewt. Kerd ki bikewo, mi dest eşt bi ci û kerd raşt. 2. *Nn.* Girêdayena çepiraşti, çepiraştane girêdayeni, girêdayîşo çep raştkî. *Tr. Çapraz bağlama.* Barî, herî ser o felqet girêdi ki, wa rew rewî nêguno erro.

felqeyîn/i *N.* Leteyîn/i, gilin/i, bigilbîyaye/ê, şaxin/i, parçeyîn/i, bifelqe/ê, biparçe/ê, bipar/i. Çî/keso ki parçe bi parçe o, felqe bi felqe o, par bi par o, temam nîyo, parçeyê ci estê. *Tr. Bölmeli, parçalı, dallı, kanatlı. Bölme/parçalar halinde olan, aksam/kısımlar halinde olan.* Wexto ki mi da to, felqeyîn bî. No senîn bî bitûm?

felqeyîney *Nm.* Şaxiney. Felqeyîn/i bîyayeni. Wesfê felqeyan ci ser o bîyayeni, tey felqey/parîy bîyayeni, tey parçey bîyayeni, temam/bitûm nêbîyayeni, par bi par bîyayeni, lete bi lete bîyayeni, qisim bi qisim bîyayeni, felqe bi felqe bîyayeni, şaxin bîyayeni. *Tr. Parçalılık, bölmelilik, kısımlılık, bütün olmamak, dallı-kanatlı oluşu.* Ma felqeyîneyda ci ra bol behs kerd jî, qey to ûjayê ci goşdarey nêkerdo.

felqeyo gird *Nn.* Para girdi, parçe/qismo gird. *Tr. Büyük pay/parça, büyük hisse/pay.* Felqeyo gird ê girdî rê, felqeyo werdî jî ê werdî rê robere yeno.

felqeyo qij *Nn.* Dîlimo werdî, parçe/werdî, para werdî, felqeyo werdî/qijek. *Tr. Küçük parça/bölüm, küçük pay/hisse.* Wa felqeyo qij qijî rê bo, felqeyo gird jî ê girdî bo.

felqeyo qijek *Nn. Bw.* Felqeyo qij. Felqeyo qijek wa qe ê mi bo. Ez bi ci razîya.[2]

felqîyaye/ê *N.* Derdestbîyaye/ê. Çî/keso ki derdest bîyo, kewto dest û lep û tesîrdê kes û çîyandê bînan bin, kewto tesîr û sersûneyda kesên bin û mezbût tepêşîyayo, girtim bîyo. *Tr. Derdest edilen, elense edilen, başkalarının hakimiyeti/egemenliğine giren.* Dewlet û merdim û şaro felqîyaye, do senîn felqedê şarî ra bivijîyo û bibo xwuserî?

felqîyayeni *f. M.* Felqnayîş. Derdest bîyayeni, lepaşî bîyayeni, lepan mîyan kewteni, tepêşîyayeni, destan mîyan kewteni, dest ser neyayeni, sersûnda kesên yan jî çîyên bin kewteni. *Tr. Hakim/egemen olunmak, yakalanmak veya tutuklanmak, ele avuca girmek.* Dewleti felqêna, merdim felqêno. Bi mi ki aqil jî felqêno.

felqnaye/ê *N.* Derdestkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni felqnayo, derdest kerdo, ci rê bîyo sersûn, jewî yan jî çîyên rê bîyo derdest, dest neyayo ser, girêdeyayo. *Tr. Hakim olunan, hükmedilen, derdest edilen, sıkıca tutulan veya tutuklanan.* Merdimo felqnaye do senîn bişo destan mîyan ra bivijîyo?

felqnayeni *f. M.* Felqnayîş. Derdest kerdeni,

1 Ferqizîyayeni, ferqezîyayeni na vajeki ra yena. Yanê tûmî ra parçeyên abirêno û şino. Bi no şekila ferqizêno.

2 Qijek, qijî ra qijêrî yo. Cora felqeyo qijek, leteo/parçeyo deha werdî yo.

mezbût tepişteni. Çîyên yan jî kesên rê hakîm bîyayeni, xwu destan mîyan kerdeni, bi pêtên a xwu destan mîyan di tepişteni, mezbût girêdayeni. *Tr. Bir şeye hakim/egemen olmak, sıkıca tutmak veya yakalamak. Mesela* gastare weş felqneyên o (mersela bi no şekila, bar herî ra nêguneno erro, nêkewno), rojeyî di şeytanî bi rojî ya bifelqnê ki şima gunakarîy nêbê. Şeytan bi rojî ya bi rêzil a felqneyêno ûzn.

felsefe *Er. Yûn.* Dersa filozofan, zanîşê filozofano ki, serûbinê heme çîyan keno pêser. Babetên zanîş o ki îlmanê bînan bi persandê xwu ya, bi kendenda xwu ya, bi paliknayenda xwu ya, bi tifingerda xwu ya "Çirê?" ya vejeno teber, dano teber. Felsefe bixwu îlmên nîyo, zanîşên o. *Tr. Felsefe.* Felsefe ra nêbo, ne hîsab ne fizîk ne kîmya ne tibb ne tarîx/dûrik û ne jî îlmê bînîy vijênê teber. Maya nê îlman û îlmandê zêdê nînan pêrini jî, zanîşê felsefe yo.

fen *Er. Nn.* Îlîm, zanîş, zanayîş. Zanîşo ki meş û rayênda bi dûzan a matematîk (hîsab), fizîk, kîmya, astronomî, bîyolojî, tib û îlmandê zêdê nînan bi aqil a, bi zanayîş a, bi palikêrey a, bi tehlîl a, bi çimser obîyayîş a deyêno, gêrêno. *Tr. İlim, fen. Akla dayalı ilimler.* Qeçê nikay, babet babetî fenîy gînê. Qeçekê nikay bi mi ki hendê hezarfenandê verênan benê.

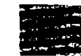
fend 1. *Nn.* Hîle, desîsa, oyîni. Dûzanê zûran, dûzanê xapandokey. *Tr. Hile, desise, dümen, yalan dolan.* Lûyênda çelfend a. Kes bi a ya nêşeno baş bikero. 2. *Nn.* Ostayîni, destberi. *Tr. Ustalık, beceri, hüner.* E willi, fendê ay bol ê. Ma ay ra nêşenê sere bigîrê.

fendane *Nn.* Fendikî, fenane, bi fenikkî. Zêdê fendîya, zêdê hîle û oyûn û fêlbazeya. *Tr. Entrika gibi, desise gibi, çeşitli hileler/dümenler çevirircesine.* Fendane yeno kesî heti. Serûbinê ci fendane o.

fendaney *Nm.* Fendaney, fendikîyey fenikkîyey, fenikkîyaney, hîlebazaney, hîlekaraney. Fendikî bîyayeni. şekil û bîçim û usûldê xwu di, zêdê oyûndarana bîyayeni. *Tr. Desiseciler gibi, hile gibi, hilece, entrika çevirenler gibi olmak.* Mi cara fendaneya ci nêaşnawita. Na fina sifteyî ya fendaneyda ci ya.

fendar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; wahîrê îlmî yo, wahîrê zanayîşandê giranan o, wahîrê fenan o; fenê ci, îlmê ci, zanîşê ci esto û nînan ser o giran o, osta o. *Tr. Fenci, ilimli, ilim irfan sahibi, ilimde derin olan.* Dewleti do qedrûqîmetê fendarî bizano ki fendar welatî aver bero. 2. *N.* Oyîndar/i, fêlbaz/i, hîlebaz/i, hîlekar/i. Kes/çîyo ki; fen û hîle û fêl û oyîn û dibare û dûzan û xwurdeyê ci esto. *Tr. Hilekar, düzenbaz, entrikacı.* Heta nika kesî nêşayo bi ê fendarî ya baş bikero.

fendarey 1. *Nm.* Fendar/i bîyayeni. Wahîrê/a fenan, wahîrê/a îlman û zanîşan û palikêrey bîyayeni, îlm û fen û zanîşan ser o xorî bîyayeni. *Tr. Fen, ilim, bilgi ve hikmette derin olmak.* Kes do bi fendareyda xwu ya nefiro. 2. *Nm.* Hîlebazey, hîlekarey. Fendar/i bîyayeni, hîlebaz/i bîyayeni, hîlekar/i bîyayeni, tey hîle û xwurde û fen û oyîn û fêl û dibare bîyayeni. *Tr. Hile hurdası, desisesi, filmi, çeşitli dolap ve dümenleri olmak.* Boka şima, fendareyda ey ser ro nêgunê. Eger şima finên fendareyda ci ser ro gunê, şima deha nêşenê xwu ci ra bireynê.

fendey 1. *Nm.* Fend/i bîyayeni. Çîyên yan jî kesên mîyan di wesfê hîle û xwurde û fen û dibare û çîyandê zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Hile, desise, entrika ve oyunun var olması.* Fendeya ci kotîdê ci di bî? 2. *Nm.* Destberey, destberîni, ostayîni. Wesfê destberîn û ostayîni. *Tr. Ustalık, hüner, yetenek ve beceri özellikleri.* Mi rê fendeya xwu bimojni, ez to bigîra kar.

fenê lûwan *Nn.* Fenê ki tey xapênayena girani esta, zêdê fenandê lûwan ê û kes dekewno feqda ci. *Tr. Tilki oyunları, tilki tuzakları, tilkice hileler/desiseler.* Mi rê fenê lûwan meki. Ez xami nîya.

feni *Nm.* Hîle, oyûn, fendi. Çîyê xapênayîşî, çîyo ki kes pa kesan xapêneno. *Tr. Hile, oyun, dam, tuzak.* Ey ez xapênaya. Na fena çendî ya ki? Ma noqra?

fenikîyaye/ê *N.* Tamojik/i, tamojikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesen hendo ki wazeno, ci rê ze ki bibo aşiq, bîyo şênwaştokê çîyên yan jî kesên. *Tr. Bir şeyi veya bir kimseyi aşırı isteyen, arzulayan, isteklisi olan, adeta delisi olan.* Mamosteyê ci weş bî, hendo ki ser o vinderdê, o qeço fenikîyaye jî ser o mad mend bî. Halbikî tey çîyên jî çinêbî.

fenikîyayeni *f. M.* Fenikîyayîş. Fenikî bîyayeni, tamojikî bîyayeni, bol waştok bîyayeni, bi heme çî ya bo jî ci waşteni, bi serê hemî çî bîyayen a jî çîyên waşteni, çîyên yan jî kesên ser o xînt bîyayeni, ey yan jî ê çî boş waşteni, ze ki aşiqê ci bîyayeni, waştokê ci yo şên bîyayeni, bi ci ya pirêsîyayeni, pabeste bîyayeni. *Tr. İçi geçmek, adeta aşık olmak. Bir şeyi veya bir kimseyi çok istemek, tadına doyum olmamak, tadı damağında kalmak, delisi olmak.* Keyneki ci rê fenikîyê bî, kerde ci dima biremo.

feniknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên

bol kerdo waştokê çîyên yan jî kesên, kerdo tamojikê çîyên yan jî kesên, kerdo aşiqê kesên yan jî çîyên yan jî bi no şekila bîyo sebebê nê wesfan. *Tr. Bir şeye veya bir kimseye çok istekli hale getirilen, adeta aşık ettirilen.* Genco feniknaye, nêşeno ca di vindero.

feniknayeni *f. M.* Feniknayîş. Balê kesên yan jî çîyên bol vera çîyên yan jî vera kesên kerdeni, ey kesên yan jî çîyên ser o xînt kerdeni, tamojikê çîyên yan jî kesên kerdeni. *Tr. Bir kimseyi veya bir şeyi başka bir kimseye veya şeye dayanılmayacak kadar arzulusu/isteklisi etmek, delisi yapmak, aşık ettirmek.* Mi qeçîy bi ders o feniknay. Pêrini, se ra se persîy cewab kerdîy.

fenî *Nn.* Zîrat. Çîyo (bi mecaz a kes) ki yan laboratuwar di yan jî cayêndo winasîn di bi hukimdê îlmî ya, bi hukimdê faroqan a virazîyayo. *Tr. Fenni, zirai, kimyasal, kimyevi.* Gubreyo fenî, kerga fenî, biziro fenî ûzn.

fenîy *Nb.* Fendîy, hîley, feqîy, fêlîy. *Tr. Hile/ler, tuzak/lar, entrika/lar.* Mi rê fenîy meki, ez feq nêkewna.

fenîybîyaye/ê *N.* Fêlîybîyaye/ê, fenîyroneyaye/ê, hîleûxwurdebîyaye/ê, xapîyaye/ê. Qandê xapîyayeni Kes/çîyo ki;; ci rê fêlîy û hîley û feqîy roneyayê, virazîyayê, dolabîbîyê. *Tr. Hile yapılan, kendisine desise ve entrikalar kurulan, kendisine çeşitli dümen ve dolaplar çevrilen.* Însano fenîybîyaye, do soyîn soyîn însanan rê fenîy bikero.

fenîy bîyayeni *f. M.* Fenîybîyayîş. Fendîy bîyayeni, hîle xwurde bîyayeni, feqîy roneyayeni, fêlîy bîyayeni. *Tr. Tuzak kurulması, çeşitli entrikaların oluşturulması.* Key fenîy bîy, wexta şima roşenê û serbindoyê ci kenê.

fenîyey *Nm.* Fenî bîyayeni. Çî/kesê laboratuwarî yan jî ê îlmî bîyayeni. *Tr. Zirai/fenni olmak, kimyevi olmak, laboratuvar ortamına ait olmak.* Mi fehm kerd ki, şima bolkî fenîyeyda ci ser o vinderdê. Bi mi ki wesfê ci deha mihîm o.

fenîykerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê fenîy kerdê, hîle û xwurde û feqîy û damîy ronayê, xapênayo. *Tr. Hile, hurda, desise, tuzak kurulan/indirilen, kandırılan.* Merdimo fenîykerde do senîn bişo wextnakî nê fenan ra sersûn kero?

fenîy kerdeni *f. M.* Fenîykerdiş. Hîlebazey/hîlekarey kerdeni. Bi hîle û filim û xwurde û dibare ya kesên xapênayeni, ci rê feqîy ronayeni. *Tr. Çeşitli hile hurda, oyun ve entrikalar oynamak.* Boka şima yê ci rê fenîy nêkenê?

feqî 1. Feqe. Wendokê medreseyî yo nezdîyê mamostan o. O ki medrese di waneno û tana şiro do xwoca bo, telebeyê medreseyî yo resaye. *Tr. Hocalığa aday olan talebe.* Feqî rê vajê, wa nêdo qeçandê werdîyan ro, guna yê. 2. *Nn.* Çîyo ki feqi ser o yo. *Tr. Fak/tuzak ile ilgili, hile/dam ile ilgili.* Ci heteki feqî bol ê. Me şorî ci heti. 3. *Nn.* Sûka Suwêreki di kişta Bûcaxî di, nameyêndê dewên o. Ma jû finan Feqî ser ra şinê dewda ma Girgomezi. Qereqolê Feqî ma vindarneno.

feqîr/i 1. *Er. Eko. N.* Neçar/i. Keso ki malûmilkî di kemaneya ci vêşî ya, xwu bi xwu nêşeno debar/diligê xwu bikero, nêşeno xwu vejo, debarî/diligî di camende o. *Tr. Yoksul, fakir.* Mêrdekêndo feqîr, kewt zerre û parse kerd, çî waşt. Ez winîyaya ki, mojê hergi feqîrey ser o esto. Mi çî da ci. 2. *Sos. Psîk. N.* Bêzirar/i, baqil/i. O/çîyo ki zirarê ci kesî rê çinî yo, kesî nêveyêno, qarişê kesî nêbeno, bi kesî ya lej nêkeno. *Tr. Uysal, rahat, akıllı.* Merdimêndo feqîr o. Hettanî nika, mi nêdîyo ki kesî veyayo. 3. *Nn.* Bêçare. Keso bêkes û bêwihêr. *Tr. Biçare, zavallı, kimsesiz.* Şima do nê feqîrî sera birişê? Wa xwu rê tîya di bo.

feqîrane 1. *Nn.* Feqîrkî, neçarane, neçarkî. Zêdê feqîrana, zêdê neçarana, bi nêçaran mendeni, bi feqîran o mendeni. *Tr. Fakirane, fakirce.* O merdim feqîrane tîya di di serrîy ronişt, çîyên ci dest nêkewt. 2. *Zv. Nn.* Feqîrane, baqilane, bêzirarane. Haldê xwu di bîyayeni, kesî rê zirarê ci çinêbîyayeni, bi baqilan mendeni. *Tr. Uysalca, akıllı bir şekilde.* Lajek xwu rê aja di feqîrane ronişt bî. Zirarê ci kesî rê nêbîyê. Şima yê ci ra çiçî wazenê?

feqîraney *Nm.* Feqîrkîyey. Feqîrane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di feqîrane bîyayeni, zêdê feqîran bîyayeni, bêzirar bîyayeni, neçar bîyayeni. *Tr. Uysalca, yoksulca.* Feqîraneya ci ya verêni haldê ci yê zengînî hewlêrî ya.

feqîrek/i *N.* Feqîro werdî, feqîro qij, feqîro qijek. Kes û çîyo werdî yo ki ya mehsûm o ya qergûn o ya gunakê yo yan jî bêzirar o ki hal û wextdê xwu di feqîr/neçar o, zirarê ci kesî rê çinî yo. *Tr. Zavallı, kimsesiz, fakir, uysal, zararsız.* Ez kena xwu rê şira ê feqîrekî heti. O şeno mi bihewêno.

feqîrekey 1. *Nm.* Neçaro werdî bîyayeni. Feqîrek/i bîyayeni, neçarek/i bîyayeni. Malûmilkî di bol camende bîyayeni. *Tr. Çok fakirlik.* Feqîrey di ey ser ra kes çinî yo. 2. *Zv. Nm.* Baqiley, bêzirarey. Feqîr bîyayeni, feqîrek bîyayeni, baqil bîyayeni, bêzirar bîyayeni. *Tr. Uysallık, zararsız olmak.* Qandê feqîreyda xwu tim jî weçîneyêno.

feqîrey 1. *Nm.* Neçarey. Feqîr/i bîyayeni. Dilig/debar û malûmilkî di feqîr û camende bîyayeni. *Tr. Yoksulluk, fakirlik.* Merdimêndo şukurkar o. Feqîreyda xwu di jî, şukrê xwu, xwu vîra nêkeno. 2. *Zv. Nm.* Baqiley, bêzirarey, bêzirar/i bîyayeni, baqil bîyayeni. Zirarê ci kesî rê nêbîyayeni. Kelbûtkar/derrabûlkar û nerehat nêbîyayeni. *Tr. Uysallık, yaramaz olmamak, zararsız olmak.* Lajek mekteban pêrini di jî bi feqîreyda xwu ya şînasîya.

feqîro/a qergûn/i 1. *N.* Neçaro/a qergûn/i. Kes/çîyo ki; hem feqîr o, hem bêşans o, hem bêtalih o, hem bêsiûd o. *Tr. Zavallı, şanssız, talihsiz, bahtıkara yoksul veya fakir.* Ez şahîdê ê feqîrdê qergûnî ya. Sera ki eşt, mêrdekî tim zirar kerd. 2. *Zv. N.* Baqilo/a qergûn/i, baqilo/a bêwihêr/i. Kes/çîyo ki; kiştên ra feqîr o, kiştên ra şansê ci çinî yo, kiştên ra korbext o. *Tr. Zavallı, şanssız, bahtsız, bahtıkara. İşleri iyi gitmeyen, çoğunlukla zarar eden uysal, masum, günahsız, kendi halinde ve acınacak bir durumda olan.* Ez feqîrdê xwu yê qergûnî rê biveşa, ez mehsûmdê xwu yê eskerî rê biveşa, ez rebendê xwu yê teberî rê biveşa, kê rê biveşa, kê rê nêveşa!?

feqîyey 1. *Nm.* Medresan di feqî bîyayeni, medresan di telebeyo resaye bîyayeni. *Tr. Kalfa gibi hocalığa yaklaşan, medrese öğrencisi olmak.* Feqîyey wazena ki kes dersi bigîro, mamostîni jî wazena ki kes dersi bido. 2. *Nm.* Hîle û fendey ser o bîyayeni. *Tr. Hile hurda üzerinde olmak.* Feqîyey di pêro pê xapênenê. Çunkî balê merdimano feqan ser o.

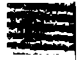
fer 1. *An. Nn.* Ronîya çimî, roşnaya çimî, şewqê çimî/çiman. *Tr. Gözdeki canlılık, gözdeki yansıma, göz ışığı.* Qey ferê çimandê ci bîbî sîya. Ma mimkun o ki kes ey nêvîno!? 2. *Ç.* Tek. Tersê ci "zewnc" yan jî "zo" yo. Hergi fini bi tek a şîyayen a. Çî/keso ki o, 2 û qatê nînan nîyo, 1 û 3 û 5 û 7 û qatê nînan o. *Tr. Tek. Çift değil.* Mersela, eger ma des ra dest pa kerê û fer bi fer hettanî vîst şirê babetên hina beno: 1-3-5-7-9-11-13-15-17-19 beno. Yanê gereg ki tim jî sabira ci fer/teki bivijîyo. Mesela 21 fer a. Labelê 42 zo yo.

ferane *Nn.* Ferikî, ferikkî. Zêdê ferî ya, bi fer a şîyayeni, bi fer a muamele kerdeni. *Tr. Tekli olarak.* Mi ki şa, ez do ferane po şira. Noqra ki mi nêşa jî, ez do zo bi zo (zoyane/zewncane) po şira.

feraney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêldê xwu di bi fer a luwayeni/şîyayeni, bi livdê ferî mendeni. *Tr. İş ve işlemlerinde tekli gitmek.* Ez bi feraney a nêşina, bolkî zewncane şina.

feranfer *H.* Jewanjew, jûwanjû. Ferî rê fer, jewî rê jew. Mesela jewî rê jew, hîrê rê hîrê, pancî rê panc, hewtî rê hewt, newî rê new, jondesî rê jondes ûzn. *Tr. Bire bir, teke tek, bire karşın bir, her defasında tekli gitmek veya işlem yapmak.* Eger ma feranfer bişîyayê pê, wexta înan do bizanayê, do birayê mastî yo. Labelê ma jew bi jew, ê didi bi didi amey.

feranferey *Nm.* Feranfer bîyayeni, jewî rê jew bîyayeni, jewanjew bîyayeni, jûwanjû bîyayeni. Hergi fini bi fer a (1, 3, 5, 7, 9, 11 ûzn.) şîyayeni, muamele kerdeni, wezîfe vînayeni. *Tr. Teke tek, bire bir. Her defasında tekli iş ve işlem yapmak.* Bi mi ki do bi feranferey a jî nêbo.

fer bi fer *Ç.* Hergi fini bi fer/tek a şîyayeni, luwayeni yan jî amordeni. Tersê ci "zo bi zo" yo. *Tr. Tek tek. Her defasında tekli saymak veya işlem yapmak.* Bi mi ki fer bi fer amordiş, zo bi zo amordişî çetinêrî yo.

fer bi ferane *Nn.* Fer bi ferkî, fer bi ferikkî. Bi şikildê fer bi ferey a şîyayeni, amordeni yan jî hesab kerden ûzn. *Tr. Her seferinde birerli birerli veya tekli gitmek, saymak veya hesap etmek.* Fer bi ferane biamoro ki, ti 33 resê.

fer bi feraney *Nm.* Fer bi ferkîyey, fer bi ferikkîyey. şekil û biçim û meş û mêldê xwu di fer bi fer şîyayeni, fer bi fer amordeni, fer bi fer hesab kerdeni. Bi şikildê 1-3-5-7-9 û zêdê nînan muamele kerdeni. *Tr. Tekli tekli işlem yapmak.* Ellah zano ki do fer bi feraneyda ci di jî çareyên çinêbo.

fer bi ferey *Çm.* Hergi fini, fer bi fer şîyayeni, fer bi fer dest pakerdeni, fer bi fer amordeni, livê fer bi ferî. *Tr. Her defasında tekli gelmiş olmak, sayıların tekli (örneğin 3-5-7-9-11 vb.) sayılma veya gelme durumu.* Ez bi 1î ya dest pakera, ez şena fer bi fer hettanî 11 şira.

fer bi ferikkî *H. Bw.* Fer bi ferane. Eger şima fer bi gerikkî biamordayê, şima do deha rew ci resayê.

fer bi ferikkîyey *Nm. Bw.* Fer bi feraney. De ki! Tî bişê bi rayda fer bi ferikkîyey a biqedînê!

ferek *Nn.* Bi kardî yan jî bi çîyêndo winasîn a lete lete kerdeni, werdî kerdeni. *Tr. Doğrama.* Ferekî ki, wa weş biwerîyo.

ferekferekîbîyaye/ê 1. *N.* Leteletebîyaye/ê, letelebarebîyaye/ê. Çî/keso ki bi çîyêndê zêdê kardî ya bîyo lete lete, bîyo letelebare, bîyo werdî werdî. *Tr. Parça parça olan, paramparça olan.* Bi ambulans a (ganreynok) ferekferekîbîyayeyên ard nêweşxane, doktorî nêvindarna, eşt morg. 2. *N.* Zewtên a ki maneyê ci: Ti bi letelebare bê, ti bi parçe parçe bê, ti bi werdî

werdî bê. *Tr. Bir bedduadır: Parça parça olasın, paramparça olasın, dilim dilim olasın.* Ferekferekîbîyaye! Hele senîn jû dê ê lajekdê ma yê qijalekî ro!

ferekferekî bîyayeni *f. M.* Ferekferekîbîyayîş. Lete lete bîyayeni, letelebare bîyayeni, parçe parçe bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, dîlim dîlimî bîyayeni. *Tr. Paramparça olmak, doğranmak.* Ferek ferekî bîyayeni jî tede bibo, şima do fina şirê. Çunkî tede çare çinî yo.

ferekferekîkerde/ê 1. *N.* Leteletekerde/ê, letelebarekerde/ê, dîlim dîlimî kerde/ê, werdî werdî kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni çîyêndê zêdê kardî yan jî zêdê na ya kerdo werdî werdî, kerdo lete lete, kerdo letelebare, kerdo dîlim dîlimî. *Tr. Doğranan.* Ez ferekferekîkerdeyên bivîna, beqa nêkena. Labelê doktorê timûtim nê karî kenê. 2. *N.* Zewtên a ki maneyê ci: Boka kişta jewî ra letelebare bo, boka parçe parçe bo, boka dîlim dîlimî bo, boka werdî werdî bo. *Tr. Parça parça olası, dilim dilim olası, doğranası.* Ferekferekîkerde! Îlla kî to xirabeyên bîyaro ci sere di.

ferekferekî kerdeni *f. M.* Ferekferekîkerdiş. Lete lete kerdeni, letelebare kerdeni, werdî werdî kerdeni. Çîyên yan jî kesên ya bi kardî ya yan jî bi çîyêndo winasîn o birrek a dîlim dîlimî kerdeni, werdî werdî kerdeni, bi şikildê parçandê werdîyan a lete kerdeni. *Tr. Paramparça etmek, dilim dilim etmek, doğramak.* Kes do ferek ferekî bikero ki qewetê kesî bi ci bêro.

ferekkerde/ê *N.* Bi kardî ya çîyo ki lete lete bîyo, paçe parçe bîyo, dîlim dîlimî bîyo, werdî werdî bîyo. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ya bi kardîyên a yan jî çîyêndê zêdê kardîyên a kerdo ferek, kerdo lete/parçe. *Tr. Doğranan.* Mi no şewra şamikêna ferekkerdê, bi nan û sol a werd.

ferek kerdeni *f. M.* Ferekkerdiş. Bi kardî ya yan jî çîyêndê zêdê na ya çîyan lete lete kerdeni, letelebare kerdeni, parçe parçe kerdeni, werdî werdî kerdeni, dîlim dîlimî kerdeni. *Tr. Doğramak.* Şamikan ferek kerê ki, ma dima bişê weş pay kerê.

fereknaye/ê *N.* Ferekkerde/ê, dîlimkerde/ê, parçekerde/ê, letekerde/ê. *Tr. Doğranan.* Kodê fereknayeyî ra ray do weş şiro. Labelê ê fereknêkerdeyî ra do çetin şiro.

fereknayeni 1. *f. M.* Fereknayîş. Ferek kerdeni, lete kerdeni, dîlim kerdeni, werdî kerdeni, parçe kerdeni. *Tr. Doğramak.* Eger ti qayîlê weş biwerê, ti do nanî biferekne. 2. *f. M.* Fereknayîş. Vilênayeni. Ganê xwu yan jî cayêndê gandê xwu bi şikildê masajî ya wirênayeni yan jî vilênayeni. *Tr. Ovmak, masaj yapmak.* Peyê mildê xwu ferekna û apey şî.

fereknok/i *N.* O/çîyo ki ferekneno, keno parçe/lete, keno werdî, keno dîlimî. *Tr. Parçalayan, doğrayan, dilimleyen.* Ferekoki pirdî bin di vîneyê. Labelê fereknokê ci hewna nêvîneyayo.

fereknokey *Nm.* Fereknok/i bîyayeni. Wesfê fereknokan ser o bîyayeni. Karê ferekî kerdeni, lete/parçe kerdeni, dîlim kerdeni, werdî kerdeni. *Tr. Doğramak, doğramacılık.* Fereknokey di karêndo ya weş yan jî xirab esto.

ferekok/i *N.* O/çîyo ki bîyo werdî, bîyo parçe/lete, bîyo dîlimî. *Tr. Dilimlenen, parçalanan, ufalanlan.* Ferekokê înan ko yo, ê ma sîyênda werdî ya.

ferey 1. *Nm.* Fer bîyayeni. Roşnaya çiman bîyayeni, ronîya çiman bîyayeni, qîmetdar bîyayeni. *Tr. Gözün nuru olma/k, çok kiymetli olmak.* Ez a kena fereyda ci ser o vindera. Ti jî rengda çimandê ci ser o vindi. 2. *Nm.* Fer/i bîyayeni. Amorî/sebirî di hergi fini fer vijîyayeni, zo nêvijîyayeni. Mesela 17, 19, 51, 101 ûzn. vijîyayeni. *Tr. Tek olma, çiftli olmama.* Mamosteyî ci rê va, 2 ra dest pa ki, bi ferey a hettanî jondes şima şenê çend sebirîy bivînê?

ferheng *Ed. Nn.* Vajekan. Kitabo ki bi vajekan a peyda bîyo, tey vajekîy/kelîmey arêbîyayê û maneyê ci deyayê. *Tr. Lügat, sözlük.* Ferhengê Zîya yê Farîsî, Ferhengê D. Îzolî yê Kirdasî, Ferhengê Ahmet Kasımoğlî, ferhengê Mehmet Aydar ê Çewliki û zewmbî ferhengîy.

ferhengek *Ed. Nn.* Vajekanek. Vajekano werdî. Vajekano ki peynîda kitaban û nûştan di yan jî peynîda çîyandê zêdê kovaran di nûşêno. *Tr. Lügatçe, küçük sözlük.* Eger nuşte û kitabandê Dimilî di ferhengek binûşîyo, pêro do pêra fehm bikerê.

ferhûn/i *N. Bw.* Ferhûnde/ê. Kam ki ferhûn bo, bol jî çîyo neweş yeno ci sere.

ferhûnde/ê *N.* Egît/i, ferhûn/i, qehreman/i, xurt/i, yeman/i, elfetûn/i, hêja, jêhatî, cuwanik/i. *Tr. Yiğit, kahraman, yaman.* Merdimo ferhûnde o, şeno nê karî havil kero.

ferhûndeni *Nm.* Ferhûnde bîyayeni. Wesfê ferhûndan ser o bîyayeni, egît bîyayeni, qehreman bîyayeni, xurt bîyayeni, elfetûn bîyayeni. *Tr. Kahraman olmak, yaman olmak, yiğit olmak.* Ferhûndena înan îspat bîyayê nîya.

feri 1. *Nm.* Nûta orteyî, nûtika ortekênî. Nûtika ki ata û natay kena jew. *Tr. Denge/merkezi nokta, orjin.* Darekî bîya feri ser o vindarni ki wa robere vinderîyo. 2. *Nm.* Tek, jew. Amoran

di zo nê, fer vijîyayeni. *Tr. Sayma sayılarında veya sayı sisteminde teklik, tek çıkma.* Ma hîrê merdiman hemini jî, hîrê finîy amordîy, tim jî fer vijîyay. *Nm.* Amorê tekîy, amorê ki tim bi tekey a qedênê. 1, 3, 5, 7, 9, 11 ûzn.

ferikane *Nn.* Ferikkî. Bi şikildê ferikîyayen a, bi şikildê werdî werdî bîyayen a. *Tr. Lime lime olacak şekilde, parça parça olurcasına, doğranırcasına.* Ferikna bî, hema senîn? Cinêkeri ferikane ard ma vero rona.

ferikîyaye/ê 1. *N.* Wirîyaye/ê. Çî/keso ki ferik/wirindî dekewto de. *Tr. Kaşınan, kaşıntı giren.* Ganê ci yo ferikîyaye do ser o awzêlikî vejo. Çunkî tim ferikîyayena tepîya wina beno. 2. *N.* Roncinîyaye/ê. Çî/keso ki werdî werdî bîyo, bol bîyo letey, bi şikildê roncinîyayen a bîyo werdî, bîyo letelebare, bîyo zîrûzeberî. *Tr. Çok ince doğranan, lime lime edilen, ufak ufak doğranan.* Goşto ferikîyaye, do şamî mîyan di weş bipeyşo.

ferikîyayeni 1. *f. M.* Ferikîyayîş. Wirîyayeni, wirindî tey bîyayeni, ganê kesên wirêneyayeni. *Tr. Kaşınmak, kaşıntı girmek.* Ganê ci ferikîya. Mi jî ferikna. Ez çi zana ki o do ser o biwerimîyo, peqliqîy vejo. 2. *f. M.* Ferikîyayîş. Roncinîyayeni, werdî werdî bîyayeni, bol werdî bîyayeni, ferik ferikî bîyayeni, bi şikildê werdîkekan a werdî bîyayeni. *Tr. Lime lime olmak, çok küçük parçalanmak, küçük küçük doğranmak.* Eger wina nêferikîyayê ma nêşayê ci ra na şamî virazo.

feriknaye/ê 1. *N.* Wirîyaye/ê, wirêneyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni feriknayo, wirênayo, wirindîyê ci berdo. *Tr. Kaşınan, kaşıntısı giderilen.* Bazîyê ci yo feriknaye do emşo rehat kero. Labelê ez tersena ki dima hewîni nêkero. 2. *N.* Roncinaye/ê. Çî/keso ki jewî werdî werdî roncinayo, kerdo werdî, kerdo letelebare, kerdo zîbal zîbalî, kerdo zîrûzeberî. *Tr. Lime lime edilen, ufak ufak doğranan.* Eger ey nêşa bi ê çîdê min ê feriknayeyî ya şamî virazo, bi ê şima ya tew nêvirazena.

feriknayeni 1. *f. M.* Feriknayîş. Wirênayeni, wirindîyê ci berdeni. *Tr. Kaşımak.* Hendo ki ganê xwu xwu ser o ferikna bî, pêro bîbî peqliqîy. 2. *f. M.* Feriknayîş. Roncinayeni. Werdî werdî kerdeni, letelebare kerdeni, zîrûzeberî kerdeni, zîbal zîbalî kerdeni, bol werdî kerdeni. Ferik ferikî kerdeni. *Tr. Lime lime etmek, çok ince doğramak.* Mi heme çî ferikna, înan ame ci ra şamî viraştî.

feriknok/i 1. *N.* Çî/keso ki kes pa çîyên wirêneno, wirindîyê ci pa beno. *Tr. Kaşıntı gideren, kaşıma aracı, kaşıyan.* Ey cagerrokên ra feriknokên ardi bî, kalikê mi pa ganê xwu feriknayê. 2. *N.* Çî/keso ki çîyan werdî werdî roncineno, keno werdî werdî, keno letelebare, keno zîrûzeberî, keno zîlûzîbalî, keno zîbal zîbalî, keno ferik ferikî. *Tr. Lime lime eden, ince ince doğrayan, dilim dilim yapan, ufak ufak doğrayan.* Mi bizanayê feriknokêndo winasîn o, mi do jî xwu rê biherînayê.

feriknokey 1. *Nm.* Wirîndokey. Feriknayeni, wirênayeni. Feriknok/i bîyayeni, wirîndok bîyayeni. *Tr. Kaşımak, kaşındırıcı olmak.* Feriknokeya ci şêni nêbî. Înan çîyên dekerd de, feriknokeya ci zeyîdîyê. 2. *Nm.* Ferik ferikî bîyayeni, tey wesfê feriknokan bîyayeni, feriknok/i bîyayeni, werdî werdî roncineyayeni, letelebare bîyayeni, zîlûzîbalî bîyayeni, zîrûzeberî bîyayeni. *Tr. İnce ince/ufak ufak doğramak.* Mi bol qaxûyê feriknokeyda ci girot bî. Mi dî tepîya, mi xwu kerd sûjdar. Çunkî zêdê şikdê mi nêvijîyayo.

feriqîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ferq kerdo, zanayo o yo, pêra abirîyayo, zaneyayo, şînasîyayo, pêra vijîyayo. *Tr. Farkına varılan, bilinen, tanınan.* Merdimo feriqîyaye o, çirê xwu nimneno ki?

feriqîyayeni *f. M.* Feriqîyayîş. Ferq bîyayeni, zaneyayeni, şînasîyayeni, asayeni. *Tr. Farkedilmek, bilinmek, tanınmak.* Ez feriqîyaya, o feriqîya, ma ferikîyayê, şima feriqîyayê.

feriqnaye/ê *N.* Çî/keso ki, kesî pêra veto, ferqê ci dîyo, xwu ferq kerdo, xwu mojnayo. *Tr. Farkına varılan, farkında olunan, farkındalığı bilinen.* Şima do, o keso feriqnaye jî hesab kerdayê.

feriqnayeni *f. M.* Feriqnayîş. Ferq kerdeni, pêra veteni, ferqê ci dîyayeni. *Tr. Farkına varmak, farkında olmak, farkındalık.* Mi feriqna jî, mi nêdîyayîş ra dî.

feriqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; ferq keno, pêra vejeno, pêra abirneno, şînasneno, pêra ci ya keno. *Tr. Farkeden, ayıran, tanıyan.* Merdimo feriqnok hema şeno çî û kesan pêra vejo.

ferîboti *Îng. Sn.* Wesayîta dengiz û awan a ki merdim û bar û wesayîtî pîya ravêrnena kişta bîni. *Tr. Feribot.* Dolawîda Feratî di ferîbota tim werzena û şina over.

ferman 1. *S. Nn.* Nuşteyê qanûnan. Nuşteyê fermandaran. Nuşteyo ki emrîy tey estê. *Tr. Ferman.* Mêrdekî va: Ferman ki! Ê bînî va: Estaxfurullah, rîcakena! 2. *Teks. Nn.* Zencîr/rêzila çinayan. *Tr. Fermuar.* Fermanê pantolandê ci xerpya bî.

fermanamîyaye/ê N. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni fermanê ci cor ra ardo, fermanê ci bîyo, halkerdişdê ci rê ferman vijîyayo, fermanê ci nûşîyayo, emrê halkerdişdê deyayo yan jî deyayo ardiş, emrê bîyayîşî yan jî kiştişdê ci ameyo, deyayo, rişîyayo. *Tr. Fermanı çıkan, emri çıkan, halletme emri verilen/gelen.* Merdimo fermanbîyaye, do senîn bişo winî qe ze ki çîyên nêbîyo vindero?

ferman amîyayeni *f. M.* Fermanamîyayîş. Emir amîyayeni. Qandê çarekerdişdê çîyên cor ra emrê çîyên yan jî kesên amîyayeni, vijîyayeni. *Tr. Fermanı gelmek/çıkmak.* Ki fermanê ci biameyê, qey hetta nika do hal bîyayê. Dêmax kî fermanê ci hewna nêameyo.

fermanarde/ê N. Kes/çîyo ki; kesên fermanê ci yê wedardişî, ê kiştişî, ê halbîyayîşî, ê pirodayîşî, ê çarekerdişî ardo/veto. *Tr. Ferman/ emrini getiren, vurulma emrini getiren.* Fermanarde, wezîfeyê xwu kerd şî.

ferman ardeni *f. M.* Fermankerdiş. Ferman/ emir dayeni, emir kerdeni, cor ra nîşanê çareserkerdişdê ci dayeni. Qandê pirodayîşî, qandê bîyayîşî, qandê çarebîyayîşî, qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşêndê kesên yan jî çîyên emir vijîyayeni, emir kerdeni. *Tr. Ferman etmek, emirini vermek, son kararı vermek.* Tirkan fermanê ci ardo, ê do, sî sî ser o nêverdê.

fermanber/i N. Elçî. Eskerê/a fermanî. Eskero ki bi berdişdê fermanî ya bîyo wezîfedar. Kes/ çîyo ki; fermanî beno, nuşteyêndê fermanî/ emrî beno. *Tr. Elçi.* Înan fermanberê muslumanan kişt.

fermanberey *Nm.* Elçîyey. Elçî bîyayeni. Karê berdiş û ardişdê xeberandê fermanan û emran û çîyandê zêdê nînan kerdeni. *Tr. Elçilik.* Fermanbereya ci hettanî bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê na xeberi tenya ya.

fermanbîyaye/ê N. Emirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; fermanê ci yê halkerdişî, fermanê ci yê wedardeni, fermanê ci yê kiştişî, fermanê ci yê pirodayîşî vijîyayo, nuşîyayo, rişîyayo. *Tr. Halli/çözümü için, öldürülmesi veya ortadan kaldırılması için ferman edilen, fermanı çıkan, karar yazısı çıkan.* Kes û welato fermanbîyaye, çetin ki bireyo!

ferman bîyayeni *f. M.* Fermanbîyayîş. Meydan amîyayena fermanî, emir bîyayeni, emir vijîyayeni. Qandê kesên yan jî çîyên emr/fermanê pirodayîşî, halkerdişî, çarekerdişî, kiştişî, wedardişî vijîyayeni. *Tr. Fermanı çıkmak, emri çıkmak. Hal veya çare yazısının çıkması.* Ki hema finên ferman bo, bes o. Ê do fermanî hema bîyarê ca, geregê ci bikerê.

fermandar/i N. Serbazey, amîrey, serdarey. Fermandar/i bîyayeni, qomutan/i bîyayeni, amîr/i bîyayeni, serdar/i bîyayeni. Wahîrê/a emr û qanûnan bîyayeni. *Tr. Amir, emir, komutan.* Eger fermandardê ma di xeyrên bibîyayê, qey ma do zêdê şarî vernî di bîyayê.

fermandarey *Nm.* *Serbazey*, amîrey, serdarey. Fermandar bîyayeni. Fermandaran ra bîyayeni, wahîrê/a qanûnan bîyayeni, qomutan bîyayeni, amîr bîyayeni. *Tr. Komutanlık, amirlik, emir ve yasaları olmak, kanun sahibi olmak.* Ma ne fermandareyda înan di, ne jî fermanandê înan di xeyrên dîyo.

ferman dayeni *f. M.* Fermanbîyayîş. Emir bîyayeni, hal bîyayeni, çareser bîyayeni. Qandê bîyayîşî û halkerdişî, qandê pirodayeni, qandê wedardeni, qandê kerdişdê çîyên yan jî kesên emir dayeni, fermanê ci veteni, fermanê ci nîşan kerdeni. *Tr. Ferman çıkarmak/etmek, onay çıkarmak.* Vanê padîşayê zulimkarî, fermanê filan cay dayo. Ez tersena ki, sî sî ser o nêmano!

fermandayey *Nm.* Fermanda bîyayeni, ferman dayeni. Keso ki ferman dano, o kes bîyayeni, wahîrê/a fermanî bîyayeni. *Tr. Ferman vermek, buyrukçuluk, amirlik.* Kes fermandayeyda ci ra hewna haydar nîyo. Şima senîn aşnawit?

fermandeyaye/ê N. Fermandaye/ê, emirdeyaye/ê, emirdaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni fermanê ci yê kerdişî, ê merdişî, ê kiştişî, ê wedardişî, ê çarebîyayîşî, ê halbîyayîşî yan jî çî û kesêndo zêdê ney deyayo, nuşîyayo, rişîyayo û gereg bi nê usûlî ya do hal bo. *Tr. Fermanı verilen, fermanı çıkan/çıkarılan, fermanı yazılıp gönderilen, emri çıkan, hal yazısı çıkan.* Ferman, ê zulimkaran bo û û fermandeyaye jî bêpaştî bo! Ma mimkun o ki ca nêro?

fermaney *Nm.* Ferman bîyayeni, wesfê fermanî û amîyayîşdê cezayan. *Tr. Fermanlık belgesi, onama yazısı veya emri.* Mi fermaneya ci hewadê û ronê. Mi tey çîyêndo hewl nêşa bivîno.

fermankerde/ê N. Çî/keso ki fermanê ci nuşîyayo/deyayo, ferman/emrê ci bîyo/deyayo û deha reyayîşê ci çinî yo. *Tr. Fermanı verilen, onayı verilen, halletme (öldürme veya çözme) emri verilen.* Karo fermankerde senîn nêbeno ki, ez şaş manena?

ferman kerdeni *f. M.* Fermankerdiş. Emir dayeni, emir kerdeni. Vatena emrî, emrê ci veteni. Karûgurweyên di emrê ci yê kiştişî yan jî halkerdişî vijîyayeni, nîşan kerdeni. Qerarê

ci dayeni. *Tr. Emretmek, ferman etmek, emir yazısını yazmak.* Mi ferman kerd, mi va, wa bêro, ê jî amey.

fermannûşîyaye/ê *N.* Fermannûşnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên fermanê ci nûşto, veto, rişto; emrê ci yê wedardeni, emrê ci yê kiştişî, fermanê ci yê halkerdişî, fermanê ci yê pirodayeni, emrê ci yê caardişî ameyo. *Tr. Fermanı çıkarılan, emir yazısı yazılan, ortadan kaldırılma veya halletme yazısı çıkan.* Ê wella ki, ê merdimdê fermannûşîyayeyî rê! Wella mi bi ey ro bo! Ez texmîn nêkena bişo qe beqa jî bikero.

ferman nûşîyayeni *f. M.* Fermannûşîyayîş. Fermanê ci vijîyayeni, emrê ci yo bêeman vijîyayeni/nûşîyayeni. Fermanê ci yê kiştişî, ê wedarnayîşî, ê halkerdişî, ê pirodayîşî, ê çareserkerdişî vijîyayeni/nûşîyayeni. *Tr. Fermanı çıkmak, fermanı yazılmak, emir veya halledilme yazısı çıkmak.* Eger ze ki şima yê vanê fermanê ci nuşîyayo, xwura ci rê reyayîş çinî yo! Noqra ki nênuşîyayo û nuştişî ser o yo, ma şenê mabeyn kewê.

fermannûşnaye/ê *N. Bw.* Fermannûşîyaye/ê. Şaro fermannûşnaye do senîn û bi çi babet a bireyo? Çunkî fermandarê ci zalim o!

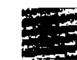
ferman nûşnayeni *f. M.* Fermannûşnayîş. Ferman veteni, emr/fermanê kesên yan jî çîyêndê ci yê kiştişî, ê wedardeni, ê halkerdişî, ê çarekerdişî, ê pirodayîşî yan jî ê çîyêndê zêdê nînan veteni, nûşnayeni. *Tr. Birilerinin ölüm, vurma, halletme, çözüme kavuşturma gibi çeşitli sebeplerle fermanını çıkarmak, emir/ferman yazısını yazmak, fermana onay vermek.* Padîşah do fermanê ci bido, fermankar do binûşno. Boka Ellah jî fermanê înan binûşno.

fermano îlahî *Nn.* Emrê Ellahî, vatena Ellahî, emro îlahî. Emro ki Ellahî ra yeno yan jî vijêno, fermano ki Ellah rişeno yan jî keno. *Tr. Emr-i ilahi, ilahi ferman.* Fermano îlahî vano: "Ziwanê şima ayat a, a ayati mi îspat kena." Şima senîn şenê înkar bikerê?

fermanvete/ê *N.* Fermandaye/ê, fermandeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyêndê destresî, hukimdarî, şayeyên fermanê ci veto, emrê halkerdişdê ci veto, fermanê îfadegirotişdê ci veto. *Tr. Ölüm, ifade alınma, cezalandırma, vurma gibi bir olayın başına gelmesi için fermanı çıkarılan/verilen, halletme izni/emri verilen.* Mehkûmo fermanvete do meşti darda bo.

ferman veteni *f. M.* Fermanvetiş. Emrê bîyayîşdê çî/kesên veteni, haldê ci yê fermanî rê ferman veteni. Qandê kiştişî, pirodayîşî yan jî wedardenda kesên yan jî çîyên fermanê ci veteni. *Tr. Ferman çıkarmak. Birisinin vurulma, öldürülmesi için emir yazısı çıkarmak.* Înan fermanê ma vet, boka Ellah jî fermanê înan vejo.

fermanwerişte/ê *N.* Fermanwerzanaye/ê, fermanwerzaneyaye/ê, fermanwedarîyaye/ê, fermanwedarnaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê kiştişî, qandê pirodayîşî, qandê îfadegirotişî, qandê cezadayîşî yan jî qandê çîyêndê winasînî bi dest û destreseyda kesên yan jî çîyên a fermanê ci, emr û îzinê ci vijîyayo/deyayo, qandê halyemaneyda ci ferman werzaneyayo. *Tr. Fermanı okunan/verilen, halletme/çözüme kavuşturmak için onayı çıkan.* Şima yê kenê hewna ê kesdê fermanwerişteyî ra omidwar bê?

ferman werişteni *f. M.* Fermanweriştiş. Ferman werzîyayeni, ferman wedardeni, ferman wedarnayeni, ferman deyayeni, ferman nûşîyayeni. Qandê kiştişî, qandê cezay, qandê pirodayeni, qandê halyemaney fermanê kes/çîyên veteni, werzanayeni, wedardeni. *Tr. Öldürmek, idam etmek, cezalandırmak veya hükmünü icra etmek için birisinin veya bir şeyin çözme/halletme izninin veya fermanının çıkarılması.* Verênan vato: Fermanê ma Kurdan werişto, ê do ma pêrini bişikişê.

ferman werzanayeni *f. M.* Fermanwerzanayîş. Ferman wederdeni, ferman wedernayeni, ferman veteni. Emr yan jî fermanê pirodayîşî, ê halkerdişî, ê çareserkerdişî yan jî orte ra werzanayenda kes/çîyên dayeni. *Tr. Vurmak, öldürmek, cezalandırmak, ifadesini almak, ortadan kaldırmak veya benzeri başka bir ceza için birisinin fermanını veya emir yazısını çıkarmak, onaylamak, icra etmek.* O do soyîn soyîn fermanê înan werzano. Çunkî finên nîyo, di finîy nîyo. Ê yê timûtim nê ... wenê.

fermesûn/i *N.* Nelamat/i, melûn/i. Kes/çîyo ki; çi xirabey esta, tey esta û ci ra yena, hergi arey ci ra pawêna û yena. *Tr. Mel'un, lanetli, melanet, baş belası.* Boka şima bi ê merdimdê fermesûnî ya bilêta xwu nêbirnê?

fermesûney *Nm.* Nelamatey, melûney. Fermesûn/i bîyayeni. Ci ra hergi xirabey pawîyayeni, amîyayeni, çimeyê hergi nebixeyrey bîyayeni. *Tr. Mel'anet, baş belası olmak, her tür kötülük ve pisliğin kaynağı olmak.* Pêroyê fermesûneyda ci ser o qisey kenê.

ferq *Er. N.* Zewmbîyey, zewmbîyaney. Zê ci nêbîyayeni, ro ci nêbîyayeni, nîşanê zewmbîyey. *Tr. Fark.* Mêrdekî va: Ferqê min û to sirf camêrdey

û cinîyey a. Çunkî qarşûyê namûsî, ma jew ê.

ferqbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ferq kerdo; senîney û wesfê ci zanayê, eşkera bîyo, fehm bîyo, zaneyayo. *Tr. Anlaşılan, bilinen, farkına varılan, farkedilen.* Ê kesê ferqbîyayeyî, senîn ki ferq bîyayena xwu ferq kerdi, xwu hema eşt cêr û rapekna, şî.

ferq bîyayeni *f. M.* Ferqbîyayîş. Jewî yan jî tayêni jew ferq kerdeni, zaneyayeni, eşkera bîyayeni, ferqê ci dîyayeni, vîneyayeni, fehm bîyayeni, silasîyayeni, şînasîyayeni, nas bîyayeni. *Tr. Farkedilmek, bilinmek, anlaşılmak, tanınmak.* Mi bizanayê ez a ûja di ferq bena, ez ûja ra nêdekewtê de.

ferqeşte/ê *N.* Çî/keso ki kayên di, pêverikên di, maçên di, qerezên di, jewî yan jî tayêni ci rê bi galîbîyet a ferq eşto, bi ferq a kewto vernî, o yo bi ferq a peynî di. *Tr. Fark atılan, fark yiyen.* Taximo ferqeşte do senîn bi ferqên a tenya bivêro?

ferq eşteni *f. M.* Ferqeştiş. Qerezên di, pêverikên di, kayên di raqîbdê xwu rê bi ferq a vernî kewteni, galîb amîyayeni. *Tr. Fark atmak, farkla yenmek.* Ma ê taximî rê ferq eşt. Ê ma ser kewê jî nêşenê şirê.

ferqey *Nm.* Ferqîni, zewmbîyey, şînasîyey, şînasîyayeni, nasîyayeni. Ferq bîyayeni, bellî bîyayeni, ferq kerdeni. *Tr. Farklılık, tanınma.* Ferqeya înan û ma çiçî ya?

ferqizîyaye/ê *N.* Felqizîyaye/ê. Çî/keso ki kesên ra, cayên ra, komên ra, govilên ra, tayêni ra bêhemd û bi nêwaştiş a ferqizîyayo, abirîyayo û bîyo vinî yan jî kewto dûrî. *Tr. Ansızın, gayri ihtiyari bir kimse veya gruptan ayrılan, uzaklaşan.* Heywano ferqizîyaye do xwura pencadê vergî ver kewo.

ferqizîyayeni *f. M.* Ferqizîyayîş. Felqizîyayeni. Bêhemd, zanayeni yan jî nêzanayen a abirîyayeni, ferq mîyan kewteni, cêra bîyayeni, ci ra abirîyayeni û dûrî kewteni. *Tr. Bilerek veya bilmeyerek genellikle uygun olmayan ayrılmaları ifade eder.* Mîya ki çarwan ra biferqizîyo, vergîy wenê.

ferqiznaye/ê *N.* Felqiznaye/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên bîyo sebebê ferqizîyayenda ci, ferqiznayo, govilên ra abirnayo yan jî bîyo sebebê abirîyayenda ci. *Tr. Bir gruptan gayri ihtiyari olarak gönderilen, ayrılmasına neden olunan.* Şima do senîn gunayê ê kesdê feriqznayeyî ra bireyê ki?

ferqiznayeni *f. M.* Ferqiznayîş. Felqiznayeni. Givilên ra, komên ra yan jî tayêni ra bêhemd û bi nêzanayîş a abirnayena kesên yan jî çîyên. Sebebê ferqizîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Birisinin aniden, gayri ihtiyari olarak bir gruptan ayrılmasına neden olmak.* O kes mi ferqizna. Çunkî mi ci rê va tîya ra şorî.

ferqiznok/i *N.* Felqiznok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên govilên ra, komên ra, şêligên ra abirneno, abirnayo, bîyo sebebê abirîyayîşdê ci. *Tr. Herhangi bir kimse veya şeyin bir gruptan veya kümeden ayrılmasına neden olan.* Eger cayên di karê ferqizîyayeni bibo û kerdokê ci jî bibo, mecbûr o ki ûja di ferqizîyaye û ferqiznokên jî bibo.

ferqiznokey *Nm.* Felqiznokey. Ferqiznok/i bîyayeni, kar û wesfê ferqiznokan tey bîyayeni. *Tr. Gruptan ayıran olmak, ayrı düşmede etken olmak.* Ferqiznokeya ci, do miheqeq rojên sereyê ci jî bûro.

ferqkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî ferq kerdo, pêra veto. Zanayo kam o, çiçî yo, senîn o. *Tr. Kim olduğu, ne olduğu, nasıl olduğu farkedilen, farkına varılan, anlaşılan, bilinen.* Xirxizê ma, kamera ra ferqkerdeyo xwura.

ferq kerdeni *f. M.* Ferqkerdiş. Pêra/cêra veteni. Fehm kerdeni, ferqê ci dîyayeni. *Tr. Farketmek, farkına varmak, derketmek, anlamak veya anlamaya başlamak.* Mi ferq kerd o yo. Labelê ez berey menda. Cora mi nêşa vindero.

ferqwerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kayên di, maçên/ pêverikên di, qerezên di kişta kabokan ra hemberdê xwu ra ferq werdo, bi ferq a kewto bin, bi ferq a kewto peynî. *Tr. Bir maçta veya bir yarışmada fark yiyen, farkla geriye düşen.* Ez jî zana, herê mi jî zano ki, taximo ferqwerde do pey biqehrîyo.

ferq werdeni *f. M.* Ferqwerdiş. Kayên di, pêverikên di, qerezên di hemberdê xwu rê bi kabokan a ferq werdeni, peynî di bîyayeni, bi ferq a bin di bîyayeni. *Tr. Bir oyunda, bir yarışmada, bir maçta farkla geride olmak, fark yemek.* Ma înan ra ferq werd, ma nêqehrîyay. Labelê înan ma ra jew werdi, ê qehrîyay.

ferray *Nm.* Jûray, jewray. Rayan di zo nê, fer bîyayeni. Rayan di, di ray pêvero nêbîyayeni. *Tr. Tek yol.* Eger ferray bo, kes do deha rind balkeşê ci bo ki qeza nêbo.

ferrayey *Nm.* Jûrayey, jewrayey. Rayan di didi nê, jû bîyayeni. Rayan di hem şîyayena ci hem jî amîyayena ci bîyayeni. *Tr. Tek yol olma.* Eger înan bizanayê wina o, înan ferrayên qandê di hetan rê bikar nêardê, hendayên ferrayey di îsrar nêkerdê.

fersend *Nn.* Firsend. Wexto misaît, wexto ki raşt ameyo, ro ci ameyo, kes şeno vera xwu kero, kes do bişo ser ra bêro. *Tr. Fırsat.* Na vajeki Dimilî ya.

fersendane *Nn.* Firsendane, fersendkî, firsendkî. Zêdê fersendîya, zêdê qewetdê wext beşirnayenî ya. *Tr. Fırsat buldukça.* Ez winîyaya, o yo fersendane keno bikero.

fersendaney *Nm.* Firsendaney, fersendkîyey, firsendkîyey. şekil û bîçim û usûl û rayşîyayîşî di ze ki fersend kesî dest kewo, ze ki çimê kesî bi ci bibirîyo. *Tr. Fırsat yakalamışçasına, fırsat ele geçirircesine.* Ez a fersendaneyda ci rê şaş menda. Gereg ki ey winî nêkerdê.

fersendkar/i *N.* Firsendkar/i. Kes/çîyo ki; destbera xwu ef nêkeno, fersend kewto ci dest, wahîrê fersendî yo, qandê beşirnayeni wextêndo musaît kewto ci dest. *Tr. Fırsatçı. Fırsatları iyi değerlendirebilen.* Boka Ellah kesî, lepandê ê fersendkarî mîyan nêkero. Çunkî qethan nêbexişneno.

fersendkarey *Nm.* Firsendkarey. Wesf û karê fersendkaran ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karê fersendî kewno ci dest, şansê kerdişî/serkewtişî kewno ci dest; a o kes yan jî çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Fırsatçılık.* Fersendkareya ci tim jî esta. Eger fersend bivîno ef nêkeno.

ferşikîyaye/ê *N.* Ferikîyaye/ê. Çî/keso ki bi destên yan jî bi hukmêndê tayên a bîyo letelebare, bîyo lete lete, bîyo zîbal zîbalî, bîyo werdî werdî û ferikîyayo. *Tr. Lime lime/dilim dilim olan, paramparça olan.* Mi nêşa ê çîyê ferşikîyayeyî arêdo. Çunkî pêro bîbî virtûvila.

ferşikîyayeni *f. M.* Ferşikîyayîş. Werdî werdî bîyayeni, lete lete bîyayeni, bi parçeyan a pêra abirîyayeni, ferik ferikî bîyayeni. *Tr. Ufak ufak bölüm/parçalara ayrılmak.* Ez winîyaya ferşikîyayo, mi fina nêferşikna.

ferşiknaye/ê *N.* Feriknaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo werdî werdî, kerdo letelebare, kerdo parçe parçe, kerdo zîbal zîbalî û pêra bi şikildo tewr o werdî ya abirneyayo. *Tr. Lime lime edilen, paramparça edilen.* Mi kerd ki ê taximê şima yê ferşiknayeyî arêdo, fina mi ci ra fek verda.

ferşiknayeni *f. M.* Feriknayîş. Werdî werdî pêra abirnayeni, let lete kerdeni, letelebare kerdeni, bol werdî kerdeni, ferik ferikî kerdeni. *Tr. Lime lime etmek.* Kaşka to wina nêferşiknayê. Çunkî wezîfe ra kewt.

ferşiknok/i *N.* Karê ferşiknokan û ferşiknayeni kerdeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ferşikneno, keno werdî werdî, keno parçe parçe, keno letelebare, keno zîbal zîbalî, keno zîrûzeberî. *Tr. Lime lime eden, paramparça eden.* Eger ferşikîyaye û ferşiknaye û ferşikîyayeni bibo, meheqeq ki ferşiknokê ci do jî bibo.

ferşiknokey *Nm.* Ferşiknayeni. Ferşiknok/i bîyayeni. Wesfê ferşiknokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; keno letelebare, keno zîbal zîbalî, keno werdî werdî; a o/a kes/i bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Parça parça etmek, lime lime etmek.* Ferşiknokeya ci heme ca ra şinawîyaya. Ferşiknokey di ey namdarêrî çinî yo.

ferz/i *N.* Şert/i. Miheqeq çîyo ki lazim o. Çî/keso ki gereg ki do bibo, nêbîyayîşê nêbeno. *Tr. Şart, lazım, elzem.* Ferzêndê mi nê, da des ferzê mi estê. Ez çiçî bikera, çiçî nêkera?

ferzbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki kerdena ci, bîyayena ci ûzn. bîya şerti, do îlla kî bibo, nêbîyayîşdê ci ceza û guna heram esto. *Tr. Farz edilen, şart yapılan.* Çîdê ferzbîyayeyî di qandê însanan îlla kî tey xeyrûnafên esto.

ferz bîyayeni *f. M.* Ferzbîyayîş. Şert bîyayeni. Kerden yan jî nêkerdena çîyên di şertey bibîyayeni, nêbîyayîşê ci nêbîyayeni. Çîyo ki ferz bo, nêkerdena ci goreyê dînî guna yo û nêkerdenda ci di ceza esto. *Tr. Farz/şart olmak.* Hergi roji panc wextî nimaz ferz o.

ferzey 1. *Teo. Nm.* Ferz bîyayeni, emrê dînî bîyayeni, emrê Ellah û ê Resûlullahî bîyayeni. Emrê Ellahî yê ki kerdişê ci wezîfeyên û nêkerdişê ci jî tey heramey û guna esto, a ê bîyayeni. *Tr. Farzlık, farz olma.* Eger çîyên ser o ferzey bibo, o do bibo. Eger nêbo, guna yo. Ferzeya hergi çîy jew nîya. 2. *Nm.* Şertey. Kerdiş û bîyayîşê ci lazim bîyayeni. *Tr. Şart olma, şartlılık.* Ferzeya hergi çî jew nîya. Zêdê aw şimiten û nefes giroteni.

ferzkerde *N.* Çî/keso ki caardişê ci bîyo ferz, îllakî do bibo, nêbîyayîşdê ci di heramey û guna esto, bîyo emrê Ellahî. *Tr. Farz haline getirilen.* Roje, ometê bînan rê jî ferkerde bîyo.

ferz kerdeni *1. Teo. f. M.* Ferzkerdiş. Çîyandê dînîyan di kar û muameleyên di, ci rê sînorê îllakî kerdişî yan jî bîyayîşî ardeni, nêkerdiş û nêbîyayîşdê ci heramey ronayeni. *Tr. Farz haline getirmek, farz/yapmak, zorunlu kılmak.* Eger Ellah ferz kero, qûlan rê kerdiş kewno. Çunkî nêkerdişdê ci di guna esto. 2. *f. M.* Ferzkerdiş. Qisa ser vatiş, Mesela vatiş, bîyayîş yan jî nêbîyayîşê çîyên qisa ser qebûl kerdeni. *Tr. Farzetmek, örneğin.* Ferz biki ki zêdê min o. Wexta ti do se kerê?

ferz *Teo. Er. N.* Emrê Ellahîyo. Çîyo ki, bibo nêbo, hudûdê ki Ellay ronayê. Ferz, ca ardeni

di sewab, ca nêardeni di guna esto. *Tr. Farz.* Nimaz, muslumanan rê ferz o.

fesalane *Nn.* Fesalkî. Zêdê fesala, zêdê şekil û bîçimandê bifesalana, bi fesalan mendeni, tey fesali bîyayeni, tey sîstemêndo bidûzan bîyayeni, tey şeklê deşteniyê cikerdişî bîyayeni. *Tr. Dikişinde, hal ve tavırlarda, söz ve eylemlerinde ölçülü bir şekilde.* Ez winîyaya o yo fesalane keno û weno û şino, mi zana kesêndo mihîm o.

fesalaney *Nm.* Fesalkîyey. şekil û bîçim û wezîyet û meş û mêl û usûl û rayşîyayîşdê ci di, bi fesalên a hereketkerdiş bîyayeni. *Tr. Ölçülü olmak, ölçülü davranmak.* Eger fesalaneyda ci na bibo, eceb bêfesalaneyda ci di çiçî beno?

fesali 1. *Teks. Nm.* Şeklê deştenî. Deştenî di şeklê birnayen û peymitenda qumaşî. *Tr. Ölçü. Dikişte kesme ve biçme işi.* Fesala ci tim jî weş yena. Çunkî destê ci erbab o, erbabeya ci esta. 2. *Nm.* Wezîyet, rewş, hal û wext, senîyeya kesî, halê kesî, kêf û kêfsadey. *Tr. Hal, vaziyet, durum. Kişinin içinde bulunduğu pozisyon.* Lezgîn: Bira, ez a fesala to weş nêvînena. Boka silamatey a? Lezvan: Nê willi. Ez ewro kêfsada. Doktoran birayê mi eşto kardîyan ver. 3. *Nm.* Eyar. Eyarê fêlandê însanî. *Tr. Ölçü, ayar, uygunluk, tavır.* Merdimêndo bifesal o, bêfesalan ra remeno. 4. *Nm.* Qelemi, seneat, huner. Şeklê dayîşî, xasekey û arey. *Tr. Kalem, hilkat/kudret kalemi, yaratılış biçimi, güzellik ve çirkinlik.* Mi dî. Şima rê, ci ra veyvênda weşi vijêna. Maşallah fesala bejnûbalda ci, ê rîdê ci, bol weş a. Ti vanê beno ki bi qenabçe ya fesilîyaya.

fesalin/i *N.* Bifesal/i. Çî/keso ki tey fesali esta, bi fesal a karê ci bîyo. Tersê ci, "bêfesalin/i" o. *Tr. Ölçülü.* Merdimo fesalin, çinayo fesalin, cayo fesalin ûzn.

fesaliney *Nm.* Bifesaliney. Fesalin/i bîyayeni. Tey bi fesalên a kar û gurwe û muamele bîyayeni. Çî/keso ki kar û gurweyê ci bi fesalên a o, bi dûzanên a o, tey rayênda bellî esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ölçülülük.* Fesalineyda ci di şima çi xeta dîyo ki şima yê winî şinê ci ser?

fesilîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi mîzanên a, bi fesalên a, bi peymitenên a cibîyayo, fesilîyayo, derzîyayo û peynîyayo, erzîyayo ser; bi destêndê kesnakî ya bi hîsabêndo xorî ya cibîyayo, birîyayo, qesîyayo, neqşîyayo ûzn. *Tr. Ölçülen, ölçülüp biçilen, itinayla yapılan ve dokunan.* Merdimêndo fesilîyaye bî. Mi tey qusûrên nêdî.

fesilîyayeni *f. M.* Fesilîyayîş. Tey fesali bîyayeni, bi peymiten a cibîyayeni, bi metroyan a cibîyayeni û ser bîyayeni, bi hesabêndo xorî ya virazîyayeni, ser o neqşîy virazîyayeni, bi hunerêndê hîsabî ya peyda bîyayeni.. *"Ölçülmek, ölçülüp biçilmek, itinayla yapılmak.* Fesilîyayena çinayan do bi metreyan a bibo ki weş bêrê.

fesilnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên bi hîsabêndo bol xorî ya, bi neqşêndo bol weş a, bi terbîyeyêndo bol şên a, bi peymitenênda barî û nazîk a fesilnayo, cikerdo, qesnayo, dayo dûzan. *Tr. Ölçülen. Biçilen, ayar verilen, nakşedilen, düzenlenen.* Mi jî dî bî. Xortêndo fesilnaye bî. Kes qîmiş nêbîyê ki biewnîyo pira.

fesilnayeni *f. M.* Fesilnayîş. Fesali cidayeni, bi fesalên a birnayen û peymiteni. Bol terbîye kerdeni, eyarêndo bol weş cidayeni, ser o bol vinderdeni, weş peymiteni, bi hîsabêndo xorî ya birnayeni û viraşteni. *Tr. Hassas olarak ölçmek ve biçmek, üzerinde itinayla durmak, nakşetmek.* Ay çinayê to fesilnayo, a do di rojan mîyan di biderzo.[1]

fesilnok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi metre ya fesilneno, bi hesabêndo barî û xorî ya çîyên yan jî kesên peymeno û cikeno, qesneno, birneno, neqişneno ûzn. *Tr. Hassas bir şekilde ölçerek biçen, kesen.* Metro fesilnokî dest di bî. Qumaşên, çinayên fesilnayê ki biderzo.

fesilnokey *Nm.* Fesilnayeni. Fesilnok/i bîyayeni. Kar û gurweyê fesilnokan kerdeni, ser o wesfê fesilnokan bîyayeni. *Tr.* Kumaş kesimciliği yapmak. Eger fesilnokeyênda ci ya weşi bibîyayê, şar do bişîyayê ser.

fesilok/i *N.* Fesilîyaye/ê. Çî/keso ki fesilîyayo, terbîye bîyo, dûzan deyayo bi ci, bi metre ya peymîyayo û birîyayo, qesîyayo, cibîyayo ûzn. *Tr. Ölçülen, biçilen, düzenlenen, nakşedilen.* Key ki çinayê to yo fesilok derzîya, ti gînê benê keye.

fesîh/i *Er. N.* Weş/i, eşkera, rind/i, bellî. Çî/keso ki kes şeno ci fehm kero, tey çetiney çinî ya, kes şeno pa çîyên weş fehm kero û bido fehmkerdiş. *Tr. Fesih, açık, anlaşılır.* Herkes Dimilîya xwu fesîh vîneno.

fesîhey *Nm.* Weşey, eşkerayey, zelaley. Fesîh bîyayeni. Ziwanê ci weş/i bîyayeni, eşkera bîyayeni, fehm bîyayeni. *Tr. Fasihlik, aleniyet, şeffaflık, anlaşılırlık.* Fesîheya ziwandê ma, qaydan û goreyê nuştişî bîyayen a.

feşerîyaye/ê *N.* Qopix/i, tirrek/i. Kes/çîyo ki;

---

1 Fesala heqîqî bi metre ya bena. Ê bînîy mecazî (zv.) yê.

girdey keno; cor/berz ra winîno însanan ra, xwu gird û ê bînan werdî vîneno. *Tr. Böbürlenen, kibirli, mağrur.* Merdimo feşerîyaye cayên nêreseno.

feşerîyayeni *f. M.* Feşerîyayîş. Girdey kerdeni, tirrekey kerdeni, xwu gird dîyayeni, qopixey kerdeni, xwu gird hesibnayeni û ê bînan werdî vînayeni. *Tr. Böbürlenmek, kibirlenmek, büyüklenmek, gururlanmak.* Ez winîyaya, o yo bol feşerîyeno, mi tenekên ser ra şikit. Axirî qirtikên bo jî namîya.

feşirîyaye/ê *N.* Masaye/ê, masate/ê. Çî/keso ki masayo, feşirîyayo, ze ki pif dekewo de. *Tr. Şişik, şişen.* Lastikê ci yo feşirîyaye fina vemirîyayo.

feşirîyayeni *f. M.* Feşirîyayîş. Masayeni, werimîyayeni. Pif bîyayeni. *Tr. Şişmek, şişkinlik.* Mi dî feşirîyê bî. Mi persê ci nêkerd.

feşirnaye/ê *N.* Masnaye/ê, werimnaye/ê, pifkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni masnayo, feşirnayo, pif kerdo. *Tr. Şişik, şişirilen.* Şima senîn bi ê vatişdê ey ê feşirnayeyî ya emel kenê ki?

feşirnayeni *f. M.* Feşirnayîş. Masnayen, werimnayeni, pif kerdeni. *Tr. Şişirmek.* Mi feşirna jî weş nêbî. Axirî ki çîyêndê ci kemî bî.

feşirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên feşirnayo, masnayo yan jî nê karî keno. *Tr. Şişiren.* Feşirnokêndo vay o. Eger ma bişê biherînê rind/hewl o.

feşirnokey *Nm.* Masnayeni, feşirnayeni, werimnayeni. Feşirnok/i bîyayeni. Wesfê feşirnokan. *Tr. Şişirmek, şişirici olmak.* Zewmbî çîyên nê. Labelê feşirnokeya ci ma antîy tîya.

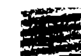
fetih *Er. Nn.* Akerdeni, girotena finda sifteyî, fina siftî giroteni. Cayên fina sifteyî giroten û welatî mîyan kerdeni. *Tr. Fetih.* Şima nêşa fetih kero. Labelê înan fetih kerd.

fetihbîyaye/ê *N.* Çîyo (ca, kes) ki fina sifteyî gêrîyayo û debîyayo welatî mîyan, qezenc bîyo; wesfê ci fina sifteyî eşkera bîyê, vijîyayê teber, deyayê teber, kişf bîyê. *Tr. Fethedilen.* Welato fetihbîyaye, merdimo fetihbîyaye ûzn.

fetih bîyayeni *f. M.* Fetihbîyayîş. Fina sifteyî gêrîyayeni fina û cayên mîyan kerdeni. Çîyên yan jî kesên fina sifteyî xwu dest kerdeni, qezenc kerdeni, ê xwu kerdeni, ci rê wahîr vijîyayeni, jêhatîyey û ercîyayena ci meydan veteni, eşkera kerdeni, nimîyey ra teber eşteni. *Tr. İlk kez almak, fethetmek, ortaya çıkarmak.* Şima ki bişayê ûja fetih kerdayê, nika ma pey nêmijûlîyayê. Madamo ki verî fetih nêbîbî, no wezîfe ma rê kewno.

fetihkerde/ê *Nn.* Çîyo (ca, kes) ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî tayên a fetih bîyo, fina sifteyî gêrîyayo û daxîlê cayên bîyo, baqiley û raveyey û jêhatîyeya ci fina sifteyî erzîyaya teber/meydan, vijîyaya teber. *Tr. Fethedilen, ilk kez alınan, ortaya çıkarılan.* Mamosteyî pers kerd û va: Merdim û welato fetihkerde kamcîn o, kamcîn nîyo?

fetih kerdeni *f. M.* Fetihkerdiş. Akerdeni, fina sifteyî giroten û daxîlê cayên kerdeni. Jêhatîyey û ercîyayen û hewley û wesfanê kesên yan jî çîyêndê hewlan ca kerdeni, meydan veteni, teber dayeni. *Tr. Fethetmek.* Selahaddînê Eyyûbî yê Kurdî Qudûs çiwext ki fetih kerd, filleyan hêrişê serdê muslumanan kerd. Cora Seferê Xaçîyan ronay.

fetil 1. Kokê vajekda "fetilnayeni" û "fetilîyayeni" o. *Tr. Kovmak/kovalamak anlamında gelen "fetilîyayeni" ve "fetilnayeni" kelimelerinin kökü.* Ê merdimî bifetilni. Çunkî o tiritokên o. Ma o canakî di kardê tiritişî ser o tepişto, ti bizanê ha! 2. *Nn.* Kokê vajekda fetilî yo ki, maneyê ci, tadayen a, çewt kerden a, pêser qat kerden a. *Tr. Bükmek, katlamak, eğmek anlamına gelen "fetilnayeni" kelimesinin kökü.* Ê têlî bifetilni pêser.

fetilîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî ver ra ci dayo, remayo şîyo. *Tr. Kovalanan, koşuşturulan.* O lajeko fetilîyaye têserî û têdima şî.

fetilîyayeni *f. M.* Fetilîyayîş. Ver ra ci deyayeni, jewî ci dima ver ra ci deyayeni, jew ci dima bi rem a şîyayeni. Jewî yan jî çîyên vernî di bi remayîşî şîyayeni. *Tr. Ardına verilmek, kovalanmak, koşuşturulmak, suretiyle kaçmak, koşup gitmek.* Eger ez wexta nêfetilîyayê, xwu ra ez do biremayê.

fetilnaye/ê *N.* Çî/keso ki jew kewto ci dima û ver ra ci dayo, o jî remayo û şîyo. *Tr. Ardına verilen, kovalanan.* O merdimo fetilnaye, şî guna a çalda gî ro.

fetilnayeni *f. M.* Fetilnayîş. Ver ra ci dayeni, bi ci dimî dayena sebebê remayîşdê jewî bîyayeni. *Tr. Ardına vermek, kovalamak, koşuşturmak.* Mi do bi fetilnayê, xwu eşt erd. Cora mi fetilnayeni teriknê.

fetilnok/i *N.* Kes/çîyo ki;; kewno jewî dim û verra ci dano; qandê pirodayîşî, qandê xebatên bi remên a ci dima şino. *Tr. Kovalayan, koşuşturan.* Madamo ki fetilîyayeni esta, îlla kî tey fetilîyaye/ê û fetilnaye/ê û fetilnok/i jî esto. **Çunkî** bîyok bibo, gereg ki kerdok jî bibo.

fetilnokey *Nm.* Fetilnok/i bîyayeni. Kar û wesfê fetilnokan. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên fetil-

neno, kewno ci dimi û ver ra ci dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kovalayan veya koşuşturan olmak.* Qe jî ez fetilnokeya ci nêrîdena.

fetiq *Tib. Er. N.* Dekewte/ê, fitiq/i. Ezayêndê ganî yo ki, cayê xwu virnayo, wezîfedo raşt ra kewto. *Tr. Fıtık.* Fetiq bolkî mîyandê şeqandê camêrdan û mîyanedê hemini di peyda beno.

fetiqbîyaye/ê *Tib. N.* Dekewte/ê, fitiqbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo fetiq, ganê ci ca ra vijîyayo û bi no babet a wezîfe yan jî wezîfedo raşt rakewto. *Tr. Fıtık, fıtıklaşan.* Milo fetiqbîyaye û fetiqnêbîyaye eynî wezîfeyî nêvîneno.

fetiq bîyayeni *f. M.* Fetiqbîyayîş. Dekewteni, fitiq. Ca ra vijîyayena cayên/ezayêndê gandê kesî. *Tr. Fıtık olmak.* Fetiq bîyayenda mildê min a tepîya, ez a nêşena bol kompîturî ser o vindera.

fetiqey *Tib. Nm.* Fetiq bîyayeni. Ca vurnayena uzwêndê gandê kesî, bi ca ra vijîyayena wezîfe ra kewtena leteyêndê gandê kesî. *Tr. Fıtık olmak.* Fetiqey ra, mi bixwu bol zirar dîyo. û ez a hewna vînena jî.

fetiqîyaye/ê *N.* Fitiqîyaye/ê, dekewte/ê. Çî/keso ki eciz bîyayeni ra îspatey bîyo fetiqî, fetiqîyayo, boytenganey ra îspatey teqayo. *Tr. Sıkıntıdan veya can sıkıcı bir durum karşısında patlayan, patlama derecesine gelen.* Merdimo fetiqîyaye çi zano hendayên meyman wedaro û rono?

fetiqîyayeni *f. M.* Fetiqîyayîş. Fitiqîyayeni, dekewteni. Kulbizikî bîyayeni, eciz bîyayeni ra teqayeni, boya ci teng bîyayeni û bi no şekila îspatey teqayeni. *Tr. Sıkıntıdan patlamak.* Şewra ra o, ez a aja di, îspatey ez aja di bîya încîraxî, ez fetiqîyaya.

fetiqkerde/ê *Tib. N.* Fitiqkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên kerdo fetiq, wezîfe ra visto. *Tr. Fıtık edilen.* Gano fetiqkerde, kesî qedûm ra fineno.

fetiq kerdeni *f. M.* Fetiqkerdiş. Fitiq kerdeni. Leteyê ganên, parçeyê çîyên ca ra veteni û wezîfe ra visteni. *Tr. Fıtık etmek.* Mêrdekî va: Mi sî hewadê û mi mîyaneyê xwu kerd fetiq.

fetiqnaye/ê *N.* Fitiqnaye/ê, deviste/ê, definaye/ê, kulbizikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên îspatey încîraxî kerdo, bi ecizkerdiş a teqnayo, kerdo rezîldê alemî. *Tr. Sıkıntıdan patlatılan, illallah ettirilen.* Mi do o lajeko fetiqnaye bi xwu ya biberdayê, fina mi va ê do vajê to rê çiçî? Mi ci ra fek verda, mi bi xwu ya nêberd.

fetiqnayeni *f. N.* Fetiqnayîş. Fitiqnayeni, definayeni, devisteni, kulbizikî kerdeni. Bi ecizkerdiş a îspatey kesên teqnayeni, încîraxî kerdeni, îllallah kerden dayeni. *Tr. Birisini sıkıntıdan patlatmak, fıtık etmek, çatlatmak.* Şima ez aja di bi bêîzaneyda xwu ya fetiqnaya. Ez şima rê se vaja?

fetiqnok/i *N.* Fitiqnok/i, devistok/i. Çî/keso ki fetiqneno, kesî keno fetiq, kesî îspatey keno încîraxî, keno kulbizikî, kesî boytenganey ra îspatey teqneno. *Tr. Fıtık yapan, fıtık nedeni olan, sıkıntıdan patlatan.* Bar û çîyo zêdê nînan hergi jewdê ci fetiqnokên o.

fetiqnokey *Nm.* Definokey, devistokey, fitiqnokey. Fetiqnayeni, definayeni. Fetiqnok/i bîyayeni, wesfê fetiqnokan ser o bîyayeni, fetiqî kerdeni. *Tr. Sıkıntıdan patlatmak.* Fetiqnokeyênda girani ser o ya.

fetisîyaye/ê *N.* Xeniqîyaye/ê, alaqîyeye/ê, alaqîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ya bi awi mîyan di mendiş a ya bi layên qirikerdiş a yan jî bi babetna ya bi nefesnêgirotiş a merdo, fetisîyayo, xeniqîyayo, alaqîyayo. *Tr. Boğulan.* Millay pers kerd va, merdimo awi di fetisîyaye do bişoyo yan nêşoyo?

fetisîyayeni *f. M.* Fetisîyayîş. Xeniqîyayeni, alaqîyayeni. Alaq bîyayeni. Awi di yan jî bênefesey ra merdeni, awi qiri şîyayen a yan jî solix nêgiroten a merdeni. *Tr. Boğularak veya nefes alamayarak ölmek.* Vîst û heşt mêrdimîy bi teqayîşdê ocaxî ya fetisîyay bî.

fetisnaye/ê *N.* Xeniqnaye/ê, alaqnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ya bi awi mîyan di mendiş a ya bi la qir kerden a yan jî bi nefesnêgirotiş a fetisnayo, alaqnayo, xeniqnayo û bi no babet a ya kişîyayo ya merdo yan jî kişto. *Tr. Boğdurulan.* Qehremanê ma yo fetisnaye do se bo? Ma do ci rê vîrardişên nêsaznê?

fetisnayeni *f. M.* Fetisnayîş. Xeniqnayeni, alaqnayeni. Kesên yan jî çîyên bi dest qiri kerden a, bi la qiri kerden a, bi bêhewa verdayen a kişteni. *Tr. Boğmak.* Vanê may bi çijedê xwu ya lajek kişto. Çije fekî di mendo, lajek fetisîyayo û merdo.

fetisnok/i *N.* Çî/keso ki kewno kesî qiri û kesî fetisneno, wesfê ci fetisnayen a, kes pa fetisêno, kesan fetisneno. *Tr. Boğan, boğduran, boğucu.* Vaşê kardî, vaşêndo fetisnoko.

fetisnokey *Nm.* Fetisnok/i bîyayeni, wesfê fetisnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan fetisneno, bi fetisnayen a kişeno, kes pa fetisêno, wesfê fetisnokan ser o yo; a o/a kes/i bîyayeni. *Tr. Boğan veya boğduran olmak.* Fetisnokeyda ci ra ma kerd bifetisîyo.

fetul 1. *Nn.* Qirmekên o ki pa resenanê baran girêdanê, erzenê pê. No qirmek, wertedê resenan di wezîfeyê hoki girêdayeni ano ca. *Tr. Kanca.* Wezîfeyê nê fetulî çiçî yo? Eger ey ra nêbîyayê, ma nêşayê no bar girêdo. Dêmax kî, çîyo werdî

jî wezîfeyêndo gird şeno bivîno.

fetwa *Er. Nm.* Hukmê muftîyano ki qandê hal kerdenda meseleyên, qandê çaresereyda gireyên, qandê xatirdê çîyên heqdê dînî di deya o. *Tr. Fetva.* Qandê nimaz nêkerden rê fetwa çinî ya.

fewt 1. *Er. Nn.* Merdeni. Heyat gan ra vijîyayeni, Dinyayê xwu vurnayeni. *Tr. Ölüm.* Ma fewtê ci nêdî. Labelê ma aşnawit. 2. *Nn.* Kaxita fewtî, kaxita merdişî. Kaxita ki merdişê ci pa beno teqez. *Tr. Fevt/ölüm kağıdı.* Ma rew fewtê ci nêvet. Cora ma rê cerîme birîya.

fewtey *Nm.* Fewtê çîyên bîyayeni, merdena ci, merdişê ci, muameleyê merdişdê çîyên. *Tr. Ölüm işi, ölme ile ilgili muamele.* Mêrdekî va: Eger şima fewtey di bibîyayê, ma do winî muamele nêkerdayê.

fewtvete/ê *N.* Kes/çîyo ki; kaxita ci ya merdişî vijîyaya û merdişê ci bîyo teqez. *Tr. Fevt kağıdı çıkarılan.* Şima senîn şenê fewtveteyî rê cerîme bibirnê?

fewt veteni *f. M.* Fewtvetiş. Kaxita ci ya merdişî veteni, weşeyey ra visteni. *Tr. Vefat/ölüm kağıdı çıkarmak, fevt kağıdını çıkarmak.* Pîyê mi merd tepîya, ez şîya mi fewtê ci vet ki ma ser o ceza nêro, ser o deynûdûn nêvirazîyo.

fêl 1. *Er. Nn.* Fêl, fêlîy, nêşet, nêşetîy, kerdenîy, bîyayenîy, xusletîy, xuy, livîy, hal û hereketê însanan. *Tr. Fiil, davranış, alışkanlık, eda, tavır.* Mêrdekêndo fêlxirab o ki keso bi ci ya nêwetano şirîgey bikero. Kê ki bi ci ya şirîgey kerda zirar kerdo. 2. *Nn.* Hîle, fendîy, desîsey. *Tr. Hile, desise.* Fêlê ay bol ê. A lûwa çelfend a.

fêl/i *Eko. Nn.* Karker/i, xebatkar/i, emele/ê, pale/ê. Merdimo ki karên/xebatên keno. *Tr. İşçi.* Di fêlê min ê erdî ser o gurweyên ê. Ez înan ra fêlêndê xwu yê hêjay birişa şima heti.

fêlbaz/i *N.* Fenikkar/i, hîlekar/i. O/çîyo ki hîley û fenîy bi kesî yo keno. *Tr. Hilekar, hileci, desiseci.* Fêlbazêndo menşûr o. Kes bi ci ya karên nêkeno.

fêlbazey *Nm.* Fenikkarey, hîlekarey, hîlebazey. Fêlbaz/i bîyayeni, fenikkar/i bîyayeni, wesfê fenikkaran/hîlebazan ser o bîyayeni. *Tr. Hilekarlık, hilebazlık, dessas olmak.* Fêlbazey di merdim zêdê cinan o.

fêley *Nm.* Paley, paleyey, emeleyey, karbidestey. Wesfê palan, fêl bîyayeni, wesfê fêlan, pal bîyayeni, karbidest bîyayeni, wesfê karbidestan. *Tr. İşçilik, amelelik.* Mi fêleya ci ecibnê. Labelê karî mîyan di fêlê ci weşîy nîyê.

fêlê rindey *Nb.* Fêlê rindîy, fêlê hewlîy. Karûgurwe û kerdiş û peydabîyaîyîşo rind û hewl. Jewekê ci "fêl/fêlo rind" o. Tersê ci, "fêlê xirabîy" ê. *Tr. İyi davranış/lar.* Hetta ki kesî ra fêlê rindîy bêrê, kes do fêlandê xiraban ra biremo.

fêlê xirabey *Nb.* Fêlê xirabîni, fêlê xirabey, fêlê xirabîni. Fêlê ki tey xirabey esta, tey nerindey esta. Kar û gurwe û kerdişo ki ci ra xirabey yena, rindey nîna. *Tr. Kötülük eylemleri, kötülük fiilleri.* Qeçêno fêlanê xirabey bi rêzên a binûşnê.

fêlkudik/i 1. *N.* O/çîyo ki fêlê ci dewam keno, fêlê ci yo kudêno. *Tr. Fiilleri ve davranışları devam eden.* Merdimêndo fêlkudik wa nêro mi heteki. Çunkî fêlê ci yê hewlîy tayên ê. 2. *N.* Fêlo kudik. Fêlo ki kudêno, o yo hewna dewam keno. *Tr. Devam eden fiil veya davranış.* Fêlkudikê ci bol ê. Hem rindîy, hem jî xirabîy.

fêlo kudik *Nn.* Fêlo kudênik. Fêlo ki dewam keno, o yo kudêneyêno. *Tr. Süreğen fiil.* Hergi merdimî di fêlo xirab beno. Labelê ey di fêlo kudik esto.

fêrişte 1. *Teo. Nn.* Melek, Hz. Ezraîl. *Tr. Melek, Hz. Azrail.* Fêriştey amey ci ra hesab pers kerdîy. 2. *Zv. Nn.* Çî/keso ki kes ci ra paştî gîno, kes pey edilêno, kes pa fireno. *Tr. En büyük destekçi.* Fêrişteyê ci bêro jî, ez ci rê êwellah nêkena.

fêz *Zir. Nn.* Hefşo. Garanê mêşinî yo serakerde yo ki gemi do. Cayo ki mêşne, gemi di tey aresneyê xwu gîno, tey mêl beno. *Tr. Küçükbaş hayvanların merada istirahat ettikleri açık alan.* Fêzê çarwan do, wext bi wext pak bo ki, çarwey xwu rê tey bişê bêzehmet mêl bê.

fiki *Nm.* Oyun ardeni, feqi ronayeni. Kaya ki rew rewî aqil ser nêşino, kaykerdiş di livo ki kaygero ki qarşî do rew rewî nêşeno aqilî bero ser. Livê kaygerîyo ki kayera kaygerî do yan biqedîno yan jî do bol zor bido bi ci. *Tr. Dama, satranç vb. oyunlarda oyuncu kişinin karşı tarafa yaptığı akıl almaz hamle.* Mi ci rê fikên ronê ki, eger dekewtayê, mi do o mat kerdayê.

fikikewte/ê *Ky. N. Bw.* Fikwer/i. Eger şima qayîlê kesêndê fikikewteyî bivînê, bêrê kaya Keko Cemîlî temaşe kerê.

fiki kewteni *Ky. f. M.* Fiki kewtiş. Fiki werdeni. Ci rê fiki virazîyayeni, kayên di feqi kewteni, ci rê feqi roneyayeni. *Tr. Dama, satranç ve dokuztaş gibi bir oyunda tuzağa girmek, oyuna gelmek, nihai darbe yiyici bir hamle yemek.* Ki ez finên bikewa, ez do des finîy jî hemberê xwu fiki fîna.

fikir *Er. Nn.* Şik. Fikr. Paliknayena beyîn (mezg)dê kesî ya ki aqil û totikê kesî werzaneno û ronano, hewadano û ronano, ata keno û nata keno, serûbinê ci şikêr beno, raştey û çepeya ci şikêr beno, çewtey û raşteyda ci ser o çiman û aqilî û totikî çarneno. *Tr. Fikir, düşünce, mülahaza,*

mütalaa. Eger kes bişo bifikirîyo, kes do çîyan kişf kero. Çunkî fikiran di tim jî kiramati esta.

fikirîyaye/ê *N.* Şikêrbîyaye/ê. Keso ki çîyên ser o fikirîyayo, bîyo şikêr, şik bîyo. *Tr. Düşünen*. Eger şima şenê ê merdimê fikirîyayeyî bîyarê tîya, ma bi ci ya qisey bikerê.

fikirîyayeni *f. M.* Fikirîyayîş. Şik bîyayeni, şikê çîyên bîyayeni, şikêrey. Çîyên ser o rind û rind şik bîyayeni, aqil berden û ardeni. *Tr. Düşünmek, fikirêtmek*. Ez ey ser o bol fikirîyaya jî, mi nêşa bivîno. Aferîn to rê, to dî.

fikironaye/ê *Ky. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê fiki ronaya, kerdo kayênda dordorî mîyan, kerdo feqida bêemani mîyan. *Tr. Dama, satranç veya dokuztaş gibi bir oyunda tuzağa girdirilen, kendisine tuzak hazırlanan, çetrefilli bir oyuna sokulan*. Kaygero fikironaye do senîn a fiki ra bişo bireyo?

fiki ronayeni *Ky. f. M.* Fiki ronayîş. Fiki kerdeni. Kayên di kesên yan jî çîyên rê fiki ronayeni, ci feqi kerdeni, ci rê feqi ronayeni, qandê qezenc kerdenda kayên ci rê hîle û dibareyê nimîy viraşteni, ci kay kerdeni. *Tr. Bir oyunda birisini veya bir şeyi tuzağa getirmek, katakulliye getirmek, çetrefilli oyun hazırlamak ve oyuna sokmak*. Ez tim ci rê fiki ronana. O do tim jî a fika mi bivîno û ci ra biremo.

fikirşûr/i *N.* Kes/ehlê fikrîyo ki fikrê ci ca vîneno, fikrê ci aqilan di ca vîneno, kesan keno îkna û amoş. *Tr. Keskin fikirli, fikrinde isabet eden*. Merdimo fikirşûr do bi fikirdê xwu ya, qelemşûr do bi qelemda xwu ya bigurweyo.

fikirşûrane *Ed. Nn.* Fikirşûrkî. Zêdê fikirşûrana, zêdê amoşkarandê mezbûtan. *Tr. Keskin fikirliler gibi*. O do şiro fikirşûrane çareser kero û bêro.

fikirşûraney *Ed. Nm.* Fikirşûrkîyey. Fikirşûrane bîyayeni, tey wesfê fikirşûran bîyayeni. Ray û usûl û meşdê xwu di zêdê fikirşûran bîyayeni. *Tr. Fikri keskince olmak*. Kesî hetta nika ze ki ti yê vanê, fikirşûraneyda ci ra qal nêkerdo. Ez a to ra peyhesêna.

fikirşûrey *Ed. Nm.* Fikirşûr bîyayeni, wesfê fikirşûran ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; fikrê ci şikê ci zêdê şûrî ya tûj o, şeno karûgurweyanê aqilî hal kero, ci rê çareyên bivîno. *Tr. Keskin fikirlilik*. Fikirşûreyênda girana ser o. Mi çimî di ki şima do nêşê bi ci ya baş kerê.

fiki werdeni *Ky. f. M.* Fiki werdiş. *Bw.* Fiki kewteni. Ki mi fika to biwerdayê, mi do kabokê to jî qebûl kerdayê.

fikwer/i *Ky. N.* Fikikewte/ê, fikkewte/ê, fikiwerde/ê. Kes/çîyo ki; ci rê fiki bîya, fika şarî werda, kewto fiki. *Tr. Tuzağa düşen, oyuna gelen*. Kaygero fikwer do hewna bol finîy na fiki kewo!

fikwerane *Nn.* Zêdê fikwerana bîyayeni yan kerdeni, bi fikweran mendeni. *Tr. Oyuna gelircesine*. Mêrdek fikwerane teslîm bî.

fikweraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê fikwerana bîyayeni, bi fikweran mendeni. *Tr. Tuzağa düşer gibi bir hamle yapmak*. Ez nêzana, o bi fikweraneyda xwu ya senîn şeno kay kero ki?

fikwerey *Ky. Nm.* Fikwer/i bîyayeni, fiki kewteni. Kayên di feqi kewteni, ci rê fiki virazîyayeni. Kes/çîyo ki; kewto fiki, ci rê fiki virazîyaya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan tey bîyayeni. *Tr. Kendisine oyun yapılmak*. O kayger bi fikwereyda xwu ya bîyo wesfdar.

fikwerok/i *N.* Kes/çîyo ki; kayên di zeman zeman kewno fiki, ci rê fiki virazêna, wesfê ci yo tewro ravey fiki kewten a. *Tr. Bir oyunda sık sık oyuna gelen, tuzağa giren*. Kaygero fikwerok xwu ra o do tim bin di bo.

filan bêvan/i *N.* O no, ê nê. Nêzana kam? Nêzana çi kes? *Tr. Falan filan. Şu bu. Bilmem daha kim/kimler? Onlar bunlar v.s.* Vanê: Filan bêvan do jî bi ma ya bêro.

filan bêvaney *Nm.* O no bîyayeni, ê nêbîyayeni, nêzana kam bîyayeni, nêzana çikesî bîyayeni. Wexto kes qayîl nîyo nameyê jewî bido, na vajeki vajêna. *Tr. Falan filan olmak, bilmem daha kimler .... daha kimler*. Bi filan bêvaney a karêndê mi çinî yo. Ez winîna kardê xwu ra.

filan kes/i *N.* Nê zana kamcîn merdim? O merdim, no merdim. Merdimo ki kes qayîl nîyo nameyê ci bido. *Tr. Falan/filan kimse*. Filan keso jî keno nê karê to bikero.

filfilîyaye/ê *N.* Sûrbîyaye/ê. Çî/keso ki renga ci zêdê rengerda gonî ya bîyo sûri. *Tr. Kızaran, kırmızılaşan, kan kırmızısı olan*. Çimê ci yê filfilîyayeyî tersana bî. Cora recifiya bî pêser.

filfilîyayeni *f. M.* Filfilîyayîş. Sûr bîyayeni, zêdê gonî ya renga ci sûr bîyayeni. *Tr. Kızarmak, kırmızılaşmak, kan kırmızısı olmak*. Çimîy pêrko ci ser o filfilîyay bîy.

filfilnaye/ê *N.* Sûrkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo sûr, bi rengerda sûr a boyax kerdo, zêdê gonîya kerdo sûr. *Tr. Kızartılan, kırmızıya çalınan, kırmızıya boyanan*. Ti yê kenê ê asinê filfilnayeyî se kerê?

filfilnayeni *f. M.* Filfilnayîş. Sûr kerdeni. Bi rengerda sûr a boyax kerdeni, zêdê rengerda goni ya sûr kerdeni. *Tr. Kırmızı yapmak, kızartmak,*

kan kırmızısı haline getirmek. Kesî nêşa bifilfilno, înan filfilna. Cora ey xelata girdi dê bi înan.

filharizi *Nk. Nm.* Bilarziki. Babetên vilik a ki payîzî, ya ki vera zimistanî vewri mîyan di vijêna. *Tr. Kardelen, karçiçeği*. Wexto ki filharizi xwu teber do, ma do şirê cadê eşqdê xwu.

filitî *H. Kur.* Reya, xelasîya, xelisîya. *Tr. Kurtuldu, necate erdi, rahatladı*. Vanê filitî û nexelitî.

filitîyaye/ê *N.* Reyaye/ê, xelasîyaye/ê, xelisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; reyayo, xelisîyayo. Kes/çîyo ki; xwu rê reyayo û çetiney û zehmetî ra şîyo kewto rehatey mîyan. *Tr. Kurtulan, bağını koparıp kaçan, rahatlığa kavuşan, özgürleşen*. Keso filitîyaye gereg ki hendayên xwu ar nêkero.

filitîyayeni *f. M.* Filitîyayîş. Reyayeni, xelasîyayeni, xelisîyayeni. Girêdayîş ra, besteni ra, bendeni ra, zehmetî çek û û çîley ra vijîyayen û rehatey ser kewteni, huzûrî ser şîyayeni. *Tr. Kurtulmak, necata kavuşmak, rahatlığa ermek, huzura kavuşmak*. Eger şima ra nêbîyayê, ê qethan nêfilitîyayê. Şima filitnay.

filûs 1. *Ky. Nn.* Kayda gulleyî di cêr ra (dûk jî cor ra/hewa ra hedefî ro dayen a) hedefan pêrini errodayen a. Wexto ki ma gulle kay kerdê, ma pêdima hedefîy (perey, makîy, yan jî çîyê winasinîy) bi rêzeyên a ronayê. Ma gulle eştê bi nînan. Eger ma cor (hewa) ra pirodayê bîyê dûk, eger ma erd ra û bi rêzên a hedefan ro pêrini ro dayê, wexta jî bîyê flûs. 2. *Nn.* Bêpere mendeni. *Tr. Parasız pulsuz kalmak*. Xumar kay kerd filûs mend.

fina *Nn.* Finakî, rana, hêna, tekrar, newedîla, newedera. *Tr. Bir daha, yine, tekrar, misliyle*. Ez finên şîya, fina nêşena şira. Wa şima bizanê ha!

fina dimay *H.* Ela dimay, fina dimayêni, fina peyêni, fina peynî. *Tr. Sonraki defa/kez*. Şima fina verî ci ra nêpersay. Labelê şima do fina dimay ci ra hesab bipersayê.

finakî *H.* Eynî çî û şekil û bîçim û meş û usûl û ray ra fina kerdeni, fina bîyayeni, newedera kerdeni, newedîla kerdeni. O bîn, çîyo bîn. *Tr. Bir daha, bir başka, tekrarıyla, misliyle*. Ez bixwu nêşena finakî birişa. Ê mi finên o.

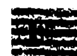
finan *Nn.* Fini esta ki, wext esto ki, wext bi wext, finê bînîy, jû fini, jû finî, jew fini, jew finî. *Tr. Bazen, sair zamanlar, bazı/kimi zaman/vakitler, öteki/diğer vakitler, diğer kereler/defalar*. Finan ti ameyê. Çirê ti a roji nêameyê?

fina verî *H.* Ela verî, qoro verên, rêzeyo verên. Fina ki ravêrda, fina ki şîya, fina ki pey di menda. *Tr. Bir önceki defa/kez, önceki kere*. Mi fina verî jî, bi no babet a şima rê hewlîni kerdi bî.

findiqêri *Nk. Nm.* Dara findiqan. Dara ki pa findiqîy benê. *Lat. Corylus Avellana*. *Tr. Fındık ağacı*. Findiqêrê ci, zêdê herrûweli bî.

findiqi *Nk. Nm.* Bolekê ci, "findiqîy" ê. Meyweyê findiqêri, fekîyo ki bi findiqêran a beno. Findiqîy ronin ê, tey nîşasta esto. *Tr. Fındık, fındık meyvesi*. Findiqa ki mi werdi, boyîni bî. Ez pa bîya zihêrokî. Tirkan na vajekda "findiqi" rê vato Yûnanî ya.

findiqî *H.* Renga findiqan, zêdê findiqana topek bîyayeni. *Tr. Fındık rengi, fındık gibi hoş ve yuvarlakça olmak*. şekil û rengênda findiqî ser o bî. Cora weşdê mi şî.

findiqîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Findiqi. Findiqîy, qalikêndê qalin û wişkî mîyan dê û zenê ze qutîya ronî.

finên *H.* Finê, jû fini, yew fini, yew rey. *Tr. Bir defa/kere, bir kez, yalnız bir*. Ez finên şîya, o di finîy ame. Ê ey a mi ser o.

finêra 1. *H.* Nişkêra, nişkavde, bêhemd, bêhemd. Bi di finan a nê, bi qesd a nê, bêqesd. Tede qesd çinêbîyayeni. *Tr. Aniden, birden, kasıt olmaksızın, kazara, es kaza*. Finêra bî. Qusûr mewinî, mi dest di çîyên çinêbî. 2. Rew, ecele, lez, tavilên. *Tr. Aniden, birden, süraten, hızlı bir şekilde, şimşek hızıyla*. Çîyên finêra mi ver ra pengizîya û şî. Tew mi nêzana çiçî bî!

fini 1. *Nm.* Fimi, qor, eli, rey. Çî/muameleyo ki hergi fini ci ra bi eynî şekil û babetî ya olayên bîyo, ameyo meydan. *Tr. Defa, kere, kez*. Ne finên bî ne jî di finîy bî. Eger qe çinêbî, des finîy est bî ma ci rê va. 2. *Mat. Nm.* Çatmeki, fimi. Wexto ki kes keno hîsabên di amoran yan jî di reqaman pêrodo û ci ra qatanê ci vejo, kes bi nînan a muamele keno. *Tr. Matematikte çarpı (x) işareti*. Şeş finîy şeş, keno hîris û şeş.

finik *Nn.* Nameyê çatmeki. Nameyê hîsabdê qat bi qat muamelekerdişî yo ki bi nîşandê x ya mojêno. *Tr. "Çarpma işareti. (x)"* Finikê ci mabeyn di çinêbî, wendekaran nêzana do çi muamele bikerê.

fir 1. *Nn.* Vengê şimitişî. *Tr. İçme sırasında höpürdeterek, su veya sıvı içme sesi*. Mêrdekî şito germ fir kerd. Nêverda ki ez jî firên piroda. 2. *Nn.* Firayeni, vengê firayişî. *Tr. Uçma, uçma sesi*. Teyrî va fir û mi ver ra şî. Ez jî qayilî bîya bifira. Labelê kotîî?

firaqfol *Nn. Bw.* Qafqor. Firaqfolê xwu ortan di meverdi, bişuwi. To hend dî ki qe meymanên werişt û ame.

firaqi 1. *Nm.* Bolekê ci "firaqîy" ê. Tebaxi, sehani. Çîya ki kes şamî dekeno de û tey weno. Na

vajeki bolkî tenya nêvajêna, bi bolekeyda ci ya, yanê bi şikildê "firaqîy" a vajêna. *Tr."Tabak.* Firaqê şima ardîy ma ver, kutikan înan di nan nêwerdê. 2. *Nm.* Bolekê ci "firaqîy" ê. Çîyo ki kes pa şamî weno, kes şamî dekeno de û no çîyo winasîn pêro. *Tr. Kapkacak, bütün mutfak gereçleri.* Mi kerd ki, şima rê firaq û gincol biherîno, mi va, fina şima do nêrîdê, cora mi nêherîna.

firaqîy 1. *Nb. Bw.* Firaqi. Cinîya kebanî, nanwerdena tepîya firaqanê xwu şuwena û wedarnena. Nika jî kebanîyey firaqşoyêri rê menda. Firaqanê xwu arêdanê û dekenê firaqşoyêri mîyan. A, ci rê saetên nîmsaetên mîyan di şuwena. 2. *Nb.* Çiçîyê mexzeni esto, pêro; sehanîy, koçikîy, çengalîy, kardîy ûzn. çiçî ki esto pêro. *Tr. Kapkacak.* Firaqîy dekerdîy firaqşoyêri mîyan ki bişuwo, ceyran şî.

firaqîy şiteni *f. M.* Firaqîy şitiş. Tebaxîy şiteni. Bi aw û çîyandê awikinan a firaq û koçik û çengal û quşxane û qafûqorê mexzeni şiteni. *Tr. Tabak/kapkacak yıkamak, bulaşık yıkamak.* Mêrde pingirîyaye bî. Ame vera cinêkerda xwu û ser o vinderd û pîs pîs winîya cinêkeri ra. Cinêkeri fehm kerd, o yo se vano. Cinêkeri va: Mi firaqîy şitê, o jî ser di ame. Cora mi bi ci ya dîrê qisekîy kerdîy. Ma mi arey kerdi?

firaqşoyêri *Sn. Rob. Nm. Bw.* Makînaya firaqan. Firaqşoyêrênda ci ya 1000 dewri esti bî, ci rê bes nêkerdê. O yo xwu rê geyreno jûnakî.

firaqşoyî *Nm.* Awa ki firaqîy pa şoyayê yan jî şoyênê. *Tr. Bulaşık suyu.* Keyneka nêzanayê bî, firaqê xwu şitî tepîya firaqşoyîya xwu girot û berdî eşti kokdê dareri. May ci rê va, keyna mi, ti do dareri wişk kerê ha!

firaqşuwêri *Sn. Rob. Nm. Bw.* Makînaya firaqan. Firaqşuwêra cî do meşti pa bo.

firbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo awikin o ki bi veng a (vengane) şimîyayo. *Tr. Höpürdetmek.* Şito ki mi fir kerd, ê to nê, ê mi bî. Şima yê çirê şitdê firbîyayeyî dima geyrenê ki? 2. *N.* Çî/keso ki firayo, ci ra vengê firayeni ameyo. *Tr. Uçan, uçma sesi gelen.* Dareko firbîyaye guna ey sere ro.

fir bîyayeni 1. *f. M.* Firbîyayîş. Bi vengên a, bi zerreantiş a şimîyayena çîyandê awikinan. *Tr. Höpürdetmek.* Fir bîyayenda a aweri ra şîrqînên amê, mi va beno ki erdlerzanêno beno! 2. *f. M.* Firbîyayîş. Bi vegên a, bi pêtên a doş bîyayeni, bi pêtên a firayeni, perrayeni. *Tr. Ses çıkararak dönmek, uçmak, aniden bu eylemi yapmak.* Senîn ki mi ver ra fira, şî guna ey çare ro. To do, a fir bîyayena ci bidîyayê!

fird 1. *Wş. Nm.* Kalwest, depiroşik, nando. Nan doy mîyan di depiroşîyo, fird virazêno. *Tr. Ekmek öveceleme, ufaltılmış ekmek kırıntılarına ayran dökülmek suretiyle elde edilen yemek.* Verê ma bol finîy fird viraştê û werdê. 2. *Ş. Nn.* Depiroşik. Hergi babet nan depiroşnayena şamîyan a ki şorban û şamîyandê bînan di beno. *Tr. Her tür sulu yemeğe ekmek ufaltarak koymak ve ekmek kırıntılarıyla elde edilen sulu yemek.* Qeçekîy firddê şorban ra jî hez kenê.

firek *Nn.* Meywa. Bolekê ci "firekîy" ê. *Tr. Meyve.* Nan werden û firek werdeni eynî nîya; frek werdeni bi waştenî ya, nanwerdîş mecbûr o

firên *Nn.* Firê, jû firi. Fira ki finên tenya deyaya piro. *Tr. Bir yudum.* Mi firên da piro. Ez winîyaya ki tamweş nîyo. Cora deha zewmbî mi nêşimit.

firêze 1. *Zîr. Nn.* Prêze. Erdê başaxî. Erdo ki verdeyayo û hewna nêkarîyayo. Erdo ki ci ra qezenc wedarîyayo tepîya tewrdê başax û sapandê ci ya verdeyayo. *Tr. Anız tarlası.* Mêrdekî vatê ma teneyê xwu arêda tepîya frêzedê ma mîyan di kiştên ra koçeran xwu rê çarweyê xwu çiranayê, kiştên ra jî feqîrekan xwu rê geyrayê teneyo nêarêdaye. 2. *Zîr. Nn.* Prêze. Pûş û palaxa mîyandê erdandê verdayan. *Tr. Anız.* Firêze veşnayeni zirar û guna yo. Çunkî heywanê mîyandê erdan û xidayê mîyandê erdan zirar vîneno, sernakî kes deha nêşeno ê qezencî ê erdî ra wedaro.

firfirik *Nn.* Perwane. Çîyo ki tim doş beno û kesî rê hewayo honik keno. *Tr. Havalandırıcı fan, pervane, yelpaze.* Eger firfirikê ci ci rê hewa nêkerdayê, o do zê erbetan german ra bimerdayê.

firfiriki *Nm.* Firfiroki. Teyarekênda kayda qeçekan a ki bi destan a virazena û qeçekîy xwu rê erzenê cor, firnenê û pa kay kenê. *Tr. Kağıt uçurtma.* Keko mi rê firfiriki virazi ki, ez bierza hewa ra, wa bifiro.

firik *Kîm. Nn.* Hemir, hemil, asît. *Tr. Asit.* Na vajeki şîya kewta Latînîyan mîyan jî. Mi pers kerdo, vajeka "*fürik*"a ki "*sülfürik*"î mîyan di, asît o. Xwura çîyo ki mîde di werdî firikneno jî asît o. Bi min o firikîya. (Yanê; asîtî mi zerre di werd tehna.)

firikîyaye/ê *N.* Hemirîyaye/ê, hemilîyaye/ê. Çî/keso ki (bi mecaz a) pîze di helîyayo, bîyo werdî werdî. *Tr. Hazmedilen, sindirilen.* Şamîya firikîyayê do pîzî nêdejno.

firikîyayeni *Kîm. f. M.* Firikîyayîş. Qandê werdî tehneyayeni, hemirîyayeni, hemilîyayeni, bi otesî yo amîyayeni, bi kesî yo amîyayeni, mîde di parçe parçe bîyayena werdî, mîde di molekul bîyayena werdî, bi no babet a werd

beno gonî, gan û çîyê bînîy. *Tr. "Yiyecek için sindirilmek, hazmedilmek.* Firikîyayena çîyan kesî kena rehat.

firiknaye/ê *N.* Hemirnaye/ê, hemilnaye/ê. Çî/keso ki pîze di bi asîtî (firik, hemir) ya helêneyayo. *Tr. Sindirilen, hazmedilen.* Çîyo firiknaye do to rehat kero.

firiknayeni *Kîm.f. M.* Hemirnayeni, hemilnayeni. Bi liv a, bi meş a mîde di tehnayeni yan jî tehnayena mîdeyî bixwu. *Tr. Sindirmek, hazmetmek.* Mi çiçî ki werdê, bi min o nêfirikîyayê. Doktorî tayên darî da mi, axirî ki ez a firiknena.

firiknok/i *N.* Hemirnok/i, hemilnok/i. Çî/keso ki çîyan firikneno, hemirneno. *Tr. Sindirten, hazmettiren.* Seleta firiknok o. Cora bol şamîyan vero werêno.

firiknokey *Nm.* Hemirnokey, hemilnokey, firiknayeni. Hemirnok/i bîyayeni, karê firiknokî. *Tr. Sindirmek.* Firiknokeya ci bêtesîri bî.

firizi *Nk. Nm.* Sêzeki. Babetên vaşo ki, erdî bin di pêpeyo rîçeyê ci dewam keno. Bol zirar dana qezencî. Labelê werdişê ci heywanan rê bol ercêno. *Tr. Ayrık otu.* Frizi, çendi ki danê piro jî fina yena.

firîgêri *Nk. Nm.* Dara vaman, dara firîgan. Dara vamandê tezeyan. *Tr. Badem ağacı. Taze olan badem ağacı.* Firîgêrda ma ser o qe firîgên jî nêverdê bî. Ma kes hina keno, bêbextêno!

firîgi 1. *Nk. Nm.* Çaxala, vama tezê. vama xami, vama kerriki. Bolekê ci, "firîgîy" ê. *Tr. Çağala, firik. Henüz yeni olmuş, yeşilken yenilebilen çağala.* Firîgên dê mi, mi pirnikî ra ardi. Kaşka nêdayê mi. 2. *Nm.* Tezeyê kuhoyîyan, tezeyê vaş û çîyandê kuhoyîyandê werdî, tezeyeya nebatandê werdî. *Tr. Yenilebilir bitki ve otların taze hali.* Wexto ki firîgi bî biwerdayê, weşi bî. Nika bîya qerti, nêwerêna.

firke *Nn.* Halwet. Cinî û camêrdên, qandê pêzîyaretkerdişî, qandê cînsîyey cayêndo firke (dalde, dûrî, nimî, çiman ra dûrî) di bîyayeni. *Tr. Halvet, halvette olmak. İki kişinin cinsi mukarenette bulunması.* Qe beno ki mêrdek firke di bî. Xeyr bî, zîngînî bî, şima ser o pêser o pêser o kîber cendê?

firke/ê 1. *N.* Kişti ser/i. Ca/keso ki ray ra dûrî yo, rew rewî raya kesî nêkewna ser, gereg ki kes xusûsî şiro, ray ra nezdî nîyo. *Tr. Sapa, uğrak olmayan, yoldan uzak.* Wareyê ci firke o. Gereg ma rojên xwu rê kirêşayên kîra kerê û xusûsî şirê. 2. *N.* Dalde/ê, kişti ser/i, kalekên di, çiman ra dûrî, cayo nimî/nimite. *Tr. Kuytu, bir kenarda, gözden ırak, saklı/gizli yer.* Ma cayêndo firke di xwu rê di qisey kerdîy û ma amey.

firke bîyayeni *f. M.* Firkebîyayîş. Kişti serey, ray û çiman ra dûrî bîyayeni, rew rewî ray ser nêşîyayeni, kişti ser bîyayeni. *Tr. Sapalık, uğrak ve görünürlerde olmamak, yola ve gözlerden uzak olmak.* Esas mi bizanayê firke o, ez nêameyê. Çunkî firkebîyayîşê ci ro mi nêame.

firkerde/ê *N.* Fîrkerde/ê. Çîyo awikin o ki bi veng a fir bîyo, şimîyayo yan jî werîyayo. *Tr. Ses çıkarmak suretiyle içilen.* O veng, dodê firkerdeyî ra ame?

firkerde/ê 1. *N.* Çîyo awikino ki bi vengên a şimîyayo, daqultîyayo. *Tr. Höpürdetilen.* Şito firkerde, do ci pîze ro guno! 2. *N.* Çî/keso ki jewî bi doşkerden a, bi firnayen a eşto, firnayo, bi veng cidayen a lûnayo, cayê ci bi xazên a virnayo. *Tr. Sesli bir şekilde fırlatılan, uçurulan, yer değiştirilen.* Delameyo firkerde do nezdîyê deqeyên doş bo, dima hêdî hêdî vinderîyo.

fir kerdeni *f. M.* Firkerdiş. Fîr kerdeni. Çîyêndê awikinî bi vengên a şimiteni. *Tr. Sıvı olan bir şeyi ses çıkararak içmek.* Ey do şitê xwu firkerdayê, bizê ci şî kewtîy zîyandê şarî mîyan.

fir kerdeni 1. *f. M.* Firkerdiş. Firey, daqultnayeni. Bi vengên a, bi veng cidayen a çîyanê awikinan şimiteni. *Tr. Höpürdetmek, sesli bir şekilde içmek.* Mi a qedeha bînî jî fir kerdayê, mi va beno qe xwu rê qeçekê ci şimenê. 2. *f. M.* Firkerdiş. Firey. Bi vengên a, bi pêtên a doş kerdeni, firnayeni, eşteni. *Tr. Fırlatmak, sesli bir şekilde uçurmak, hareket kazandırmak.* Mi ci rê va ki ê çî winî fir meki (mevirni, mefirni), ey goşdareya mi nêkerdi.

firkeyey *Nm.* Kişti serey, Firke/ê bîyayeni, kişti ser bîyayeni, ray û çiman ra dûrî bîyayeni, bi gengazey a ray ser nêşîyayeni, fekdê rayo/ya nêbîyayeni. *Tr. Sapalık, uğrak ve görünürde olmamak, yola uzak olmak.* Ez a, bolkî jî firkeyeyda ci ra ancêna, qayîli nîya şira ûja.

firki *Tib. Nm.* Dejê ganî yo ki, livêndê bêhemdî ra peyda bîyo. Tewatenên a ki hereket kerdenên yan jî xwu ata nata kerdenên di gandê kesî di virazîyaya û yan nefesê kesî birnayo yan jî sancîyên dekerdo gandê kesî. *Tr. Kas spazmı.* Mi xwu doş kerd ki, ez ref ra tebaxên bigîra, bêhemd firkên kewti mi mîyane. Eynî nefesê mi, mi ro birîya.

firnak *Nn.* Delame, deleme, doqler, doklêr, çarnik, kaya delameyî. *Tr. Fırıldak, topaç, topaç oyunu.* Firnakî doş kerê ki, ma bizanê kam o şeno bol doş kero.

firnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên firnayo,

parzaney kerdê pa û rişto hewara, visto hewa. *Tr. Uçurulan.* Ti emel kenê ki teyro firnaye do fina pey di bêro?

firnayeni *f. M.* Firnayîş. Perr pakerdeni, peknayeni. Bi parzaney a peknayeni. *Tr. Uçurmak, kanatlandırmak. Kanatlandırarak, ayaklarını yerden keserek uçurmak, hızlandırmak.* Teyrîy firenê û şinê.

firoş/i *N. Bw.* Rotok/i. Firoş, bolkî bi vajekên a pêyabeste yeno, tenya nêvajêno. Mesela: zembîlfiroş.

firoşey *Nm. Bw.* Rotokey. Na vajeki, Dimilî di tenya nêvajêna, bolkî bi vajeknakî ya pêyabestê yena. Mersela; zembîlfiroşey, zêrfiroşey ûzn.

firşiki *An. Nm.* Peynîya mîdeyî di çîyênda zerrî ya gird a ki hem zerredê ci di, hem jî teberdê ci gilêşkîya ci esta. *Tr. Pankirêas.* Mamosteyî qeçekan ra pers kerd û va: Qeçêno, firşika weşan çi gurwe vînena? Binûşnê.

firûncî *N.* Nanpewtok/i, nanpewjok/i, xebatkarê/a firûni. Merdimo ki firûni di gurweyêno, serbikarê firûni, şuxilkarê firûni. O ki firûni gurwêneno. *Tr. Fırıncı.* Firûnkarê ma eger nanan û şamîyan biveşno, kes ser ra nan nêgîno û şamîyanê xwu nêbeno ser.

firûncîyey *Nm.* Nanpewtokey, nanpewjokey. Firûn gurwênayeni, firûni di xebitîyayeni, xebatkarê firûnan bîyayeni. Karûgurwe û wesfê nanpewtokan ser o bîyayeni. *Tr. Fırıncılık, fırıncı olmak, fırın çalıştırmak, fırında çalışmak.* Firûnkarey, çîyênda çetin a. Çunkî ci rê vinderîyayeni çinî ya.

firûni 1. *Nm.* Cayo ki kes tey nano umûmî yê çarşî pewjeno. *Tr. Fırın.* Firûna ma bînadê înan bin da. 2. *Nm.* Çîya ki kes mîyan di şamî pewjeno. *Tr. İçinde yemek pişirilen aygıt, fırın.* Firûna ma biqelîtê ya, şamîyan weş pewjena.

fisa qotikî *Sos. Nm.* Nêweşîn a ki kewna şardê kesî mîyan û tevdokey û exlaqxarebey û herimîyayen û şehitîyayen û vilabîyayîşî peyda kena. *Tr. Yayılan, bulaşıcı, sari, toplumu ifsad eden/bozan, adeta koku yayan, topluma zararlı bütün toplumsal hastalıklar. Bu hastalıklar, toplumsal rahatsızlıklar tıbbi değildir, ahlakidir.* Boka dewleti vernîya na fisda qotikî bigîro. Eger nêşo vernîya ci bigîro, do exlaqê şardê ma zîrûzeberî kero.

fisa vergî *Nk. Nm.* Babetên vaş o ki hendê mîtroyên-di mîtroyan beno derg, qirşan ra o. Nê vaşî ser o sereyêndê ci yo veşate, labelê vilanêbîyaye esto, nê sereyî mîyan di jî weleka ci esta. Na weleka ci, nanê dirbetandê veşnayan ser ki pa weş bo. Veşatan rê weş yeno, keno weş. *Tr. 1-2 Metre uzunluğunda, başında yanık bir tomruğu olan ve tomruktaki küllerin yanık yaralarında kullanıldığı bir çeşit çalılık tipi ot.* Fisa vergî sernê, wa weş bo.

fisek/i 1. *N.* Fisonek/i. O/çîyo ki fisîy keno, şêligî mîyan di fisîy keno. *Tr. Toplumda yelleyen, osuran.* Ê fisekî meberê şêligî mîyan, o do şima bişermayno. 2. *N.* Tersanok/i, fisonek/i, tersinok/i, bizdil/i, bizdik/i. O/çîyo ki ters tede vêşî yo. *Tr. Ödlek, korkak.* Fisek o. Ez bi ey a nêşena şira lej.

fisekane *Nn.* Fisonekane, fisekkî, fisnonekkî, tersanokkî. Zêdê tersanokana, zêdê fisekana, bi fisekan mendeni. *Tr. Korkakça, ödlekçe.* Ame ma kenara fisekane roniştt. Înan pêrini qisey eştîy bi ci, qe nêşa cewabekê xwu jî bido.

fisekaney *Nm.* Fisonekaney, fisekkîyey, tersanokaney, tersanokkîyey. Bi şekil û bîçim û usûldê fisekan a bîyayeni/kerdeni. *Tr. Korkaklar gibi, ödlekler gibi olmak.* Esas ti pers kenê, fisekaneyda ci di xurteyênda nimitê jî esti bî.

fisekey 1. *Nm.* Fisonekey. Fisonek/i bîyayeni, fisek/i bîyayeni. Şêligî mîyan di fisîy kerdeni, wesfê fisek/fisonekan tey bîyayeni. *Tr. Toplum içinde yellenme yapmak.* Fisekeyda xwu ra jî şerm nêkeno. 2. *Nm.* Fisonekey, tersanokey. Tersanok/fisek bîyayeni. Wesfê tersanokan/fisekan tey bîyayeni, tey cesaret û xurtey û egîtey û qehremaney çinêbîyayeni. *Tr. Ödleklik, korkaklık.* A fisekey tey çinêbo, kesêndo hewl o.

fisembar/i *N.* Fisilembar/i. Kes/çîyo ki; tim geyreno rehateyda xwu û karûgurweyanê xwu texirneno û terraley û tembîhley keno. Bi no babet a çi girey estê, pêro sere di yenê. *Tr. Rahat ve rahavetine düşkün olan ve bu yüzden sorunları biriken ve gün yüzüne çıkan.* Merdimêndo fisembar o. Gireyê ki ameyê ci sere di, kesî sere di nêameyê.

fisembarene *Nn.* Fisilembarene, fisilembarkî, fisembarkî. Zêdê fisilembarana, zêdê fisembarana, bi fisilembaran mendeni. Tamtîtikê kêfî û rehatey û aresîyayîşdê xwu bîyayeni, nînan karandê keyî û bînan ser ra tepişteni. *Tr. Sürekli zevkine, rahatına düşkün olmak.* A do xwu rê tim fisembarane roşo û karê keyî ca verdo. Mêrde deha senîn bişo pey îdare bikero?

fisembareney *Nm.* Fisilembareney, fisilembarkîyey, fisembarkîyey. Tey wesfê fisembaran bîyayeni. şekil û bîçim û ray û mêldê xwu di tamtîtikê rehat û rehateyda xwu bîyayeni. *Tr. Rahatlığına düşkün olmak.* Mi rê ki fisemba-

raneya ci esta û ci lekedar jî kena.

fisembarey *Nm.* Fisilembarey. Fisembar/i bîyayeni. Wesfê fisilembaran tey bîyayeni. Rehat û kêfê xwu kar û gurwandê bînan ser ra dîyayeni. Karûgurweyanê keyî ca verdayeni, xwu rê tim aresîyayeni. *Tr. Rahatına, zevkine düşkün olmak.* Ki fisembarey û çikoseya ci çinêbo, hewl a.

fisgurri *Nk. Nm.* Babetên kufkarikênda qulor û mîyanveng a, nêwerêna. *Tr. İçi boş, yuvarlakça ve yenilmez bir çeşit mantar bitkisi.* Mi fisgurrîy dîyê, bi şikildê şewqayên a xwu verdanê darda xwu ser.

fisi *Nm.* Heşa, hewayo ki kesî pey ra hêdîyeka bê veng, bi şeklêndo nermane vijêno. *Tr. Osuruk, yel.* Vanê, lûya fisini bîya muxtarê kerga.

fisikîyaye/ê *N.* Nimîyaye/ê, limîyaye/ê, mîyanikîbîyaye/ê. Çî/keso ki mîyankî bîyo, nimîyayo, limîyayo, serê ci gêrîyayo, perde ancîyayo ser, şali erzîyaya ser. *Tr. Gizlenen, saklanan, örtünen, sırlanan.* O keso fisikîyaye nêkewt eskeran çiman ver. Cora nêşa tepşo.

fisikîyayeni *f. M.* Fisikîyayîş. Nimîyayeni, limîyayeni, ser gêrîyayeni, tepisneyayeni. *Tr. Saklamak, gizlemek, üstünü örtmek, örtmek, sırlamak.* O do bifisikîyayê, mi kerd eşkera.

fisiknaye/ê *N.* Nimnaye/ê, limnaye/ê, nimîkerde/ê. Çî/keso ki jewî fisiknayo, nimnayo, bi nimî ya kerdo. *Tr. Gizlenen, sır yapılan. Sırlı bir şekilde söylenen.* Tew ê karê şima yê fisiknayeyî ez werda.

fisiknayeni *f. M.* Fisiknayîş. Nimitiş, limiteni. Bi nimî ya karûgurweyên kerdeni, qisayên vateni ûzn. *Tr. Gizlice bir iş veya eylemde bulunmak, söz söylemek vs.* Ey fisikna û o kar kerd. Ma kesî nêdî.

fisildûman/i *N.* Qerepere, şemate. Şemateyo ki wezîyetdê heqîqî ra eşkera beno û vijêno. *Tr. Gerçeklerin ortaya çıkışı sonucu ortaya çıkan şamata, gürültü, patırtı, olay, yeri yerinden oynatan durum vs.* Qiserda to ser ra fisildûmanên peyda bî ki, ma pêro jî tersay, ma pêrini va do koşeyêndê ci jî ma reso.

fisildûmaney *Nm.* Eşkerabîyayîşdê çîyên ra qerepereyên, şemateyên, derrabulên vijîyayeni. *Tr. Gerçek bir olayın çıkışı sonucu ortaya çıkan şamata, gürültü, patırtı, nahoş durum, yeri yerinden oynatan durumun olması.* Ê wezîyetî ser ra fisildûmaneya ki ma bî bindûmanîy, ey ma bol tersanay. Labelê şukur ki ma ercan reyay.

fisi şiknayeni *f. M.* Fisi şiknayîş. Dîko ki kerg û heywanandê pînan di vajêno û ci ra hakîy benê. Dîk kergi di fisi şikneno, kergi hakîy kena. *Tr. Horozun tavukla çiftleşmesi.* Dîkî kergi di fisi şiknê. A do qey hakîy bikero.

fisqotikî *Sos. N.* Fisqotik/i bîyayeni, fisa qotikî pirogunayeni, bindûmanê fisqotikî bîyayeni. Herimnayena exlaqdê şarî, herimnayena edetandê weşan. Eger herimîyayîşê exlaqî şarî mîyan di virazîyo û na herimîyayeni herga ki şiro vila bo, wexta fisqotikî virazêno. *Tr. Toplumsal sari hastalıkların meydana gelmesi, ahlaki dejenerenin meydana gelmesi.* Zanayîşo ki ez zana, no livê filan kesan fisqotikî yo.

fistiqêri *Nk. Nm.* Dara fistiqan. Dara ki pa fistiqîy benê. *Tr. Fıstık ağacı.* Vanê, sifte sifte Suwêreki di fistiqêrîy roneyayê. Labelê weş nêbîyê. Suwêreki di fistiqêrîy estê.

fistiqi *Nk. Nm.* Bolekê ci "fistiqîy" ê. *Tr. Fıstık.* Eger ki ti do serevde kerê, a fistiqênda xwu jî mi medi.[1]

fistiqîy *Nk. Nb.* Jeweka ci "fistiqi" a. Labelê bolkî bi bolekeyda ci ya vajênê. Meyweyê fistiqêran, fekîyê fistiqêran. *Tr. Fıstık/lar.* Mi di kîloy fistiqîy herînay.

fiş/i *N.* Kes/çîyo ki; bi qelefat a, bi beden a, bi asayîş a gird û şîşman û hêledar aseno, labelê bêqewet û bêhêle û bêtaqet o, mîyan ra veng o, zêdê asayîşdê xwu nîyo. *Tr. Şişman, iri görünmesine rağmen güçsüz, kuvvetsiz, sıska, içi boş ve zayıf.* Ze bêter asayê. Labelê fiş bî. Qe qeçekên jî şayê erd ro do.

fişaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki pûş û palaxên mîyan di o yo luweno û fişayeni kewta ci ser, xişîni kewta ser, bîya xişi xişa ci û o yo hereket keno. *Tr. Hışırdanan. Kuru otlar içinde kendisinden hışırtı sesi gelen.* Marro fişaye sera rema? 2. *N.* Çî/keso ki mîyanê ci bîyo qof, bîyo veng. *Tr. Kof çıkan, içi boş olan.* Mi rê qîmetê çîdê fişayî çinî yo. 3. *N.* Kes/çîyo ki; hilki hilki kewta ser, o yo bi zor nefes gîno, cîfancîfîya ci ya, nefes nefesî mendo û o yo çetin nefes gîno. *Tr. Soluk soluğa*

---

1 Vajeka *"fıstık"*î Tirkî nîya, Farîsî di bi şikildê *"piste"*ya vajêna. Dimilî/Kurdî di –îk, -ik peyomekên o. Vajeka "piste"y di nûşaya "p"y bena "f" û nûşaya "e"y bena tengi û bi "i" ya virêna û dima jî peyomekê –îk'î gîna. Bi no şekila wexto ki peyomekê xasekey û mehsûmey û bimbarekey û werdêkekey bigîro jî bena "fistiq"i. Nê usûlê ziwanî pêro jî Dimilî estê. Ca bi ca K û Q jî pêyo virêno. Mesela zêdê "kerden" û "kirdin" û "kirin"î ya, zêdê "tirşok" û "tirşoq"î ya, zêdê "panûs" û "fanûs/panos" û "fanos"î ya, zêdê "Pars" û "Fars"î ya, zêdê "zer" û "zerik"î, "boç" û "boçik"a û hewna zêdê nînan bol vajekana.

olan, nefes nefese olan. Merdimdê fişayeyî ra şima do çiçî bipawê, do senîn mêrdifanan ra dîyar kewo?

fişayeni 1. *f. M.* Fişayîş. Xişîni, xişi xişi. Vengo ki pûşî mîyan di şîyayîşa vijêno. *Tr. Hışırdamak.* Wexto vengê fişayenda ci ame mi goşî, mi zana marr o. 2. *f. M.* Fişayîş. Cîfancîfi, hilkîni, hilki hilki, nefes nefesî. Nefes nefesî bîyayeni. Bi hilki hilk a nefes giroteni. *Tr. Soluk soluğa olmak, nefes nefese olmak, çok zorlanmak.* Mêrdifanan di fişayena ci bî. Vatê, mi di qelb esto.

fişengbend *Nn.* Rextê çekan/ fişengan. Çî/qulifê mermîyan o ki mermî debênê de. *Tr. Fişeklik.* Qaşqûnî fişengbendê xwu pişt xwu mêra û tifinga xwu eşti xwu doşî ser û vera cor qame bî.

fişengi *Ss. Nm.* Qutîya tifingan a ki kes barût û gulle û qurşûn û saçman dekeno de ki biteqo. *Tr. Fişek.* Fişengê seydgerî biqedîyê, o do hembazandê xwu ra bigîro.

fişengîy degiroteni *Ss. f. M.* Fişengîydegirotiş. Fişengan qapsûli mîyan di pir kerdeni, mermîyanê tifingda seydî qapsûlda ci mîyan kerdeni, mermîy/fişengan pir kerdeni. *Tr. Fişekleri kapsülüne doldurmak.* Mêrdekî fişengîy degirotê, ci dest di teqê.

fişey *Nm.* Fiş bîyayeni. Zerreyê ci veng bîyayeni, qewet û hêle û mezbûtey ra neteba bîyayeni. Zêdê asayîşdê xwu pir û hêledar û mezbût nêbîyayeni, çirûg bîyayeni. Wesfê ci fiş bîyayeni, tey vengey bîyayeni. *Tr. Kof, görünümlü ve güçlü görünmesine rağmen içi boş olmak.* Mi fişeya ci zanayê jî, mi va beno ki ê bînîy jî na fişeya ci bivînê. Cora mi pêrini rê va.

fişête *Nn.* Binkewteyê terrîneyî, binkewteyê çortanî, efareyê terrîne/çortanî. Terrîne/çortan zeno ze sî. Nê terrîneyî cayên di şiknenê, kenê werdî werdî. Nê terrînedê werdî werdî kerdeyî ra, do virazenê. Noqra efare/binkewteyê ci jî beno fişête ki, ney ra jî bolkî kuftey virazêna. *Tr. Süzme ve kurutulmuş yoğurdun posası.* Hergi ciniya nikay nêzana fişête ra kuftey virazo.

fişfişok/i *Nn.* Kes/çîyo ki; deqe ra finên çilmê xwu anceno, fişi fişi keno, deqe ra finên zincîya xwu fiş keno, wesfê zincîyerda ci çilmokey a û ci ra çilm yeno, o jî dem bi dem zincîya xwu fiş keno. *Tr. Burnunu sık sık sümsükleyen, sümüğünü atan veya çeken.* Eger ez ey bîyara, zerrîya şima do ê lajekdê fişfişokî ra biqelibîyo.

fişfişokey *Nm.* Fişfişok/i bîyayeni. Deqe ra finên fişi fişi kerdeni, zincîyera xwu anteni, çilmê xwu yan anteni yan jî fiş kerdeni. *Tr. Sık sık burnunu çekmek veya sümsüklemek.* Ma fişfişokeyda ci dest di deha îllallah kerdo. Zerrîya ma yena ma fekî!

fişi fişi *Nm.* Fişîni. Vengê çilmantişî yan jî çilmeştişî, vengo ki çilmî vera cor anteni di yan jî vera teber eşteni di vijêno. *Tr. Sümsüklemede veya burun çekmede çıkan ses.* Fişi fişa ci bî. Deqe ra finên çilmê xwu antê cor. Ne vatê madê nînan qelibêno, ne jî çi.

fişk *Nk. Nn. Bw.* Gupiki 1. Nê darîy do key fişkîy bidê? Darîy do fekwesarî fişkîy bidê.

fişki fişkane *Nn.* Zêdê fişki fişka, bi fişki fişki mendena. *Tr. Ağlamaklı burun çekme gibi.* Ey fişki fişkane ci ra vet.

fişki fişkaney *Nm.* Wesfê fişki fişkanî. *Tr. Ağlamaklı ve burun çekerek bir mesaj vermeye çalışmak.* Ki şima şa fişki fişkaneyda ci rê maneyên bivîno, wexta bêrê ma qisey bikerê.

fişki fişkey *Nm.* Fişki fişki kerdeni/bîyayeni, wesfê fişki fişki. *Tr. Ağlama ile birlikte burun akması ve burnun çekilmesi.* Ez fişki fişkeyda ci ra remaya şîya aja.

fişki fişki *Nm.* Fişkîni, fişkey, fişkîney. Zincî ra vengê bermî û ê çilmantişî amîyayeni. Zincî ra vengê çilmantişî yan jî vengê bermî û çilmantişî pîya amîyayeni. *Tr. Burundan sık sık sümük çekme veya ağlamayla birlikte burun akmasından kaynaklanan seslerin gelmesi.* Fişki fişka ci bî, bermayê. Sifte mi va beno ki a ya çilmê xwu ancena.

fişko *Nk. Nn.* Xilf. Newe kuho bîyayena vaşan û kuhoyîyan. *Tr. Filiz.* Daran fişkoy eştîy bî.

fişkok/i *N.* Kes/çîyo ki; deqe ra finên bermeno û bena fişki fişka ci, ser o zincî şina û deqe ra finên jî anceno. *Tr. İkide bir ağlayıp burun çeken, ağlama zaafiyeti olan, dokunsan ağlayacak gibi olan.* Ê fişkokî mi ra dûrî finê. Exlaqê min o pa herimêno.

fişkokey *Nm.* Fişkok/i bîyayeni. Wesfê fişkokan tey/ser o bîyayeni. Deqe ra finên bermî ci ro gunayen û bi şikildê fişki fişk a zincî anteni. *Tr. Sık sık ağlayarak burun çekmek..* Key şima fişkokeya ci ci ser ra şa wedarno, wexta ma pa qisey kenê.

fişqî *Nn.* Rêxa heywanandê barantokan. Rêxa her û bergîr û qatir û heywanandê winasînan. Teber eşteyê heywanandê barkiriştişî. *Tr. At, eşek, katır vb. yük ve koşum hayvanlarının dışkıları.* Her û bergîrîy fişqî kenê, biz û mîy pişkulîy kenê, dewar jî rêxi keno.

fişqîyey *Zv. Nm.* Silan mîyan di, silê heywanandê barkiriştişî bîyayeni, zêdê fişqî bîyayeni, zêdê fişqî hem pîs hem boyîn hem jî nêercîyaye bî-

yayeni. *Tr. Dışkılar içinde yük hayvanlarının dışkısı, yük hayvanlarının dışkısı gibi kötü, kötü kokulu ve yaramaz olmak.* Ê to fişqîyey tenya nîya, ser o nelametey jî esta.

fişqîyê heran *Nn. Bw.* Hersil. Cinêkera sûkiji va: Ez şena dewi di tim fişqîyê heran ci dima pak kera? Bi zewmbîvaje ya kesan rê jî vajêno. Wexta, o kes bi fişqîdê herî ya drofneyêno.

fişqîyê herî *Nn. Bw.* Hersil. Eger ay bişayê fişqîyê herî arêdayê, a do sûki di bimendayê.

fitalêr/i *Teks. N.* Viraştokê/a fitalan. Kes/çîyo ki; fitalîy virazeno. *Tr. Yumak yapan.* Fitalêra nê fitalan kam a? Fitalîy weş viraştê.

fitalêri *Teks. Nm.* Daro (çî, darekê dezgey) ki fitalan virazeno. *Tr. Elemge, yumak yapan aygıt veya kişi.* Eger pa fitalêri çinêbo, senîn fitalîy do virazîyê? Fitalîy bi fitalêra virazênê.

fitali 1. *Zîr. Teks. Nm.* Bolekê ci "fitalîy" ê. Cemeyê pemeyanê cendeyan ê ki qandê viraştişdê têlandê ci bîyê hadirey. *Tr. Çok büyük, fakat dokunmamış olan pamuk yumağı.* Fitalan birnenê, kenê kulley (*normal büyüklükteki yumak*) 2. *Zîr. Teks.* Pemeyo ki tozûtebal û çigîtê ci ci mîyan ra vijîyayo û qandê têlîy kerdeni bîyo hadire. *Tr. Toz, kir çekirdeğinden (çigit) arındırılan ve iplik yapılmak üzere hazırlanan pamuk yumakları.* Fitala ci do têlîy, têlê ci do jî çina bo.

fitalî 1. *Teks. H.* Fital bîyayeni, fitalî bîyayeni. Wesfê fitalan, heqdê fitalan di, fitalan ser o, ê fitalan, aîdê fitalan. *Tr. Çigiti/çekirdeği çıkarılan ve iplik olmaya hazır pamuk olma.* Peme fital bi fitalî roneya bî, bîbî hadire. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki qandê încîraxî bîyayeni, qandê çekûy, qandê qehrûqotikan yan bîyo hazir yan jî o yo beno hadire. *Tr. Fitil olmuş veya olmaya hazır.* Mi fitalî mekerê.

fitalîbîyaye/ê 1. *Teks. N.* Çîyo (mersela peme) ki qandê têlan bîyo hadire, do fitalîy bo, ci ra fitalîy do virazîyê. *Tr. İplik olmak üzere hazırlanan dokunmamış pamuk balyaları.* Pemeyo fitalîbîyaye do sera şiro, do kotî di bibeşirîyo? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kar û gurweyên di, qehr û qotikan vero bîyo fitalî, bîyo încîraxî, bîyo kulbizikî, pêra abirîyayo, qandê sêlawîyandê derdan bîyo hadire. *Tr. Fitil olan.* Derdê ê merdimdê fitalîbîyayeyî ancax ez û ti bizanê.

fitalî bîyayeni 1. *Teks. f. M.* Fitalîbîyayîş. Cigît ra vijîyayena cemandê pemeyan a girdan a ki do hewna kulley bê ki, dima ci ra têlîy bivirazîyê. *Tr. Kaba, dokunmamış ve yumaktan daha büyük pamuk balyaları olmak, buna hazır hale getirilmiş olmak.* Peme sifte çigît ra vijêno, dima beno fitalîy, dima beno têlîy û hewna ey dima jî ci ra çina virazêno. 2. *Zv. f. M.* Fitalîbîyayîş. Têl têlî bîyayîşî rê, zîbal zîbalî bîyayeni rê hazir bîyayeni. Bi qehrûqotikan a, bi gireyan a, bi kullan a helîyayîşî rê hazir bîyayeni. *Tr. Fitil olmak, büyük problemler karşısında lime lime olmaya hazırlanmak.* Boka a bi fitalî bo! Ma mi ci rê se kerd bî, ay şeltê mi eştîy teber?

fitalîkerde/ê 1. *Teks. N.* Çîyo (mersela peme) ki qandê kulleyan, qandê hazirbîyayîşdê têl û çinayan û cilan bi şikildê cemandê girdan a cigît ra reyayo û bîyo hazir. *Tr. Yumaklaştırılmak üzere çekirdeklerinden arındırılmış olan büyük pamuk desteleri.* Şima çuwaldê fitalîkerdeyî ra çendên kar kerd? 2. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayênî kar û gurweyandê giranan bin di, qehr û qotikan bin di qandê têl telî bîyayîşî kerdo hadire, kerdo încîraxî, kerdo çîlekeş, kerdo çekûdar. *Tr. Fitil haline getirilen, lime lime olmaya hazır haline getirilen.* Şima senîn şenê hewna ê kesdê fitalîkerdeyî ra nînan bipawê ki?

fitalî kerdeni 1. *Teks. f. M.* Fitalîkerdiş. Pemeyî yan jî çîyêndê winasînî çigîtdê ci ra pak kerden û qandê kulleyan û dima jî qandê têlan hadire kerdeni. *Tr. Pamuk ve pamuk gibi bir maddeyi çekirdeklerinden arındırıp yumaklaştırmak için hazır hale getirmek.* Kes sifte pemeyî fitalî kero, ci ra dima kulley, dima ci ra têlîy û nînan dima jî ci ra çina û cilîy û çîyê wina yê rafînayîşî virazo. 2. *Zv. f. M.* Fitalîkerdiş. Kesên yan jî çîyên bi qehrûqotikan a, bi derd û kulan a, bi çîle û çîlekeşey a, bi çekû û çekûdarey a têl têlî kerdeni yan jî nê halî rê hadire kerdeni. *Tr. Fitil fitil etmek, çilekeş etmek.* Kerba pîzedê ci nêanişti bî. Cora gireyê zerrîda xwu eştîy teber û wina va: Ez do înan fitalî kera. Çunkî înan kalik û pîrikê ma pêro wina kerdî fitalîy.

fitarê *H.* Wext/demê fitari, nezdîyê fitari. Wexto ki kes fitara xwu akeno. *Tr. İftar zamanı/vakti, iftar zamanına yakın.* Ma do qey pê fitarê bivînê.

fitari *Teo. Er. Nm.* Na vajeki Erebî di "*îftar*" a. Maneyê ci roje akerden a, roje werden a, roje şiknayen a. Labelê wexto ki kes rojeyê xwu wextdê ci di bûro, namê ci beno roje akerdeni, fitar akerdeni. Eger ki verê ci kes rojeyê xwu bûro jî wexta maneyê ci beno roje şiknayeni. *Tr. İftar, oruç açmak.* Ma do ewro (no şan) bixeyr fitara xwu 19:30 di akerê.

fitari akerdeni *Teo. f. M.* Fitari akerdiş. Rojeyê xwu akerdeni. Şan di rojeyî qedînayeni, wextê ezandê mirxubeyî rojeyê xwu akerdeni. *Tr. İftar açmak/etmek, oruç açmak.* Senîn ki topi eşti,

mi fitara xwu akerdi.

fitili *Nm.* Çîyo (têla qalingi, qenab) ki çîyêndê zêdê çilaya pa bi qazaxîya pa veşnenê. *Tr. Fitil.* Fitîla ci biqedîyo, çila do şiro hewna.

fitîlîbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo (çîyo pemeyîn yan jî rêsîn) ki ci ra fitîlîy virazîyayê/vijîyayê, bîyo fitîlî. *Tr. Kendisinden fitil çıkarılan, fitil malzemesi olarak kullanılan şey.* Pemeyo fitîlîbîyaye do se bo, sera şiro? 2. *Zv. N.* Çî/keso ki qehran ra zêdê fitîlêna veşayo û helîyayo, bîyo kulbizkî, bol bîyo încîraxî, ci rê qehrîyayen û verkewteni di deha hend beno. *Tr. Kahrolan, fitil olan.* Ez qethan qayîl nîya herûnda ê merdimdê fitîlîbîyayeyî di ba. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka ti bi fitîlî bê, ti bi kulbizikî bî, bi qehran ra bimerê, bi încîraxî bê, ti zêdê mûmêna biveşê û bihelîyê" deyaya. *Tr. Kendisine lime lime olasın bedduası edilen.* Fitîlîbîyaye o qe nêzana çirê winî keno ki?

fitîlî bîyayeni 1. *Teks. f. M.* Fîtîlîbîyayîş. Fîtil bîyayeni. Ci ra fitîlîy virazîyayeni, zêdê qenabî ya ci ra fitîlîy peyda bîyayeni. *Tr. Fitil yapılmak, kendisinden fitil oluşturulmak.* Nê têlan ra fitîlîy do bibê, nê bînan ra jî qenab do bivijîyo. 2. *Zv.* Fitîlîbîyayîş. Qehr bîyayeni. Haldê fitîlên kewteni, haldê fitîlên di bîyayeni, kulbizikî bîyayeni, bol qehrîyayeni, qehran ra bol bintesîr bîyayeni, zêdê fitîlên veşayen û helîyayeni. *Tr. Kahrolmak, çok üzülmek, fitil olmak.* Ez bîya fitîlî û a ê xwu ra nêkewti!

fitîlîkerde/ê 1. *Teks. N.* Çîyo pemeyîn yan jî winasîno ki jewî yan jî tayêni ci ra fitîlîy viraştê/vetê, kerdo fitîlî. *Tr. Fitil yapılan, fitilleştirilen.* Mi rê tayên ê pemedê fitîlîkerdeyî ra bidi. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bol qehrnayo, kerdo ze fitîlîy, zêdê fitîlêna veşnayo û helênayo, kerdo kulbizikî. *Tr. Kahredilen, fitil edilen, çok üzdürülen.* Şima do çiwext derdê ê merdimdê fitîlîkerdeyî ra jî tayên bişê fehm kerê?

fitîlî kerdeni 1. *f. M.* Fitîlîkerdiş. Fitîl kerdeni. Çîyêndê zêdê pemeyî ra fitîlîy viraşteni/veteni. *Tr. Pamuklu gibi maddelerden fitil üretmek, fitil çıkarmak, fitil yapmak, fitil elde etmek.* Ez ê pemeyî hemî jî fitîlî kera. 2. *Zv. f. M.* Fitîlîkerdiş. Fitîl kerdeni, kulbizikî kerdeni, bol qehirnayeni, qehran ra helênayeni, încîraxî kerdeni. *Tr. Çok üzmek, fitil etmek.* Ey ez kerda fitîlî zêdê çapûtêna eşta silloy ser.

fitrîy *Teo. Nb.* Pere û malo ki merdeyî dima mendo û do bideyo. *Tr. Tereke, ıskat.* Ma emşo fitrê ci dewr kerdîy. 2. *Nb.* Servisteni, serfinayeni. Ci rê galîb amîyayeni, qalîy servisteni. *Tr. Yenmek, galip gelmek.* Lajekî ci rê va, emşo bê, ma fitranê pê dewr kerê.

fitrîy dewrkerdeni 1. *f. M.* Fitrîy dewrkerdiş. Pere û wesîyetê merdan dayeni, ca ardeni, peran û verdokê merdan hal kerdeni. *Tr. Birinin tereke/ıskatını vermek, bir tereke/ıskat sorununu halletmek.* Eger emşo şima bêrê, ma do fitranê rehmetî dewr kerê. 2. *Zv.* Fitrîy dewrkerdiş. Pêser visteni, qalîy pêkerdeni, pêverikên di pêrê galîb amîyayeni. *Tr. Birbirini yenmek, birbirine galip gelmek, birbirinin ifadesini almak, yenmek.* Qaxû megî, ez do meşti fitranê to dewr kera.

fitrîyey *Nm.* Ellahîdeyey, Ellaydeyey. Fitrî bîyayeni. Zêdê hîkmetî bîyayeni, bi hîkmet a bîyayeni, Ellahîde bîyayeni. Şikildê bîyayîşdê xwu ser o bîyayeni. *Tr. Fıtrilik, olması gerektiği gibi olmak.* Hergi çî di fitrîyey weşdê kesî şina.

fîl/i *Zoo. N.* Heywanêndê mîyandê daristanan o ki nika heywanan mîyan di tewro gird û tewro werok o. Xortimêndê ci esto, bi ey a awa xwu şimeno, werdê xwu vera xwu keno. Şeklê fîlan zêdê camûsan o. Fîlîy bolkî cadê vaşandê bolan û darberan di warî benê; vaşwerok o. *Tr. Fil.* Mehmûdê Gaznewî hêrişê serdê Hîndîstanî di cengandê xwu mîyan di bi fîlan a jî ceng kerdê. Fîlanê wextay, zêdê tanqandê nikay wezîfe vînayê.

fîlan/i *N.* Felan/i, filan/i. O kes, no kes, bêvan kes, bêvan, bêvan merdim/i. *Tr. Filan, filan adam, filan kişi.* Ez do filanan ra pers kera.

filaney *Nm.* Filaney, felaney. Fîlan bîyayeni. Wesfê filan kesî ser o bîyayeni. O kes bîyayeni. *Tr. Filan kimse olma, bilmem kim olmak.* Ez nêşena filaneyda ci dimi kewa. Şima do ewro ca kerê!

filim 1. *Îng. Nn.* Negatîfê fotoxrafî. Resmê kesî yo ki, bi makîna ya vijêno. *Tr. Fotograf.* Mi filmê xwu newserre di anto. 2. *Tib. Îng. Nn.* Rontgen. Qandê nêweşînên virsnayena gandê kesî ya ki vijêna. *Tr. Röntgen.* Mi filmê mîdedê xwu ant, tey çîyên nêvijîya. 3. *Îng. Nn.* Oyîn, kay, dibare, hîle, fêl, fêlbazey, çelfendey û çîyo winasîn. *Tr. Film, oyun, hile, tuzak.* Şima mi rê boka filimîy nêkerê. Bizanê ki ez şima ef nêkena ha!

filim anteni 1. *f. M.* Fîlimantiş. Fîlim viraşteni. Kayên di rol giroten û ci ra filmên peyda kerdeni. *Tr. Film yapmak, rol yapmak, rolde oynamak.* Artîstîy ameyê, ê yê ûja di film ancenê. 2. *f. M. Tib.* Fîlimantiş. Rontgen anteni, filmêndê cayêndê gandê xwu anteni. *Tr. Röntgen çekmek.* Linga ci tewaya. O yo keno şiro filmê lingerda xwu bianco.

filimbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo peyhuwatekê kesandê bînan, ameyo haldê peyhuwatekan di vinderdo. *Tr. Komikleşen.* Merdimo filimbîyaye do senîn rîyê ci bigîro ki bêro mekteb?

filim bîyayeni *f. M.* Filimbîyayîş. Peyhuwatek bîyayeni. Kes/çîyo ki; bîyo wesayîtê peyhuwatişî, halêndo ecêb di mendo, bîyo peyhuwatekê kesandê bînan, a o kes bîyayeni, wesfê ey ci ser o bîyayeni. *Tr. Komikleşmek, gülünç duruma düşmek.* A qiserda ci ser ra yo ûja di bî filim.

filimkerde/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên a bîyo filim, bîyo peyhuwatek, bîyo ecêb, bîyo heyret, kişta peyhuwatekey ra kewto ziwandê şarî ser. *Tr. Komikleştirilen, komik duruma sokulan, ilginç bir hale getirilen.* Keso filimkerde do senîn nê filimbîyayîşdê xwu ra bireyo ki? 2. *N.* Çî/keso ki kesên ci ra filim veto, kerdo filim, eşto sahne, ci ra perdeyêndê sînema peyda kerdo. *Tr. Filmleştirilen, film çıkarılan, sahneleştirilen, sinema konusu haline getirilen.* Heyatê ci yo filimkerde do çiwext sahne kewo? Mi çimî di ki o do sî sî ser o nêverdo.

filim kerdeni 1. *Zv. f. M.* Filimkerdiş. Peyhuwatek kerdeni. Kesên yan jî çîyên haldê ecêbî di vindarnayeni, zêdê filimî kerdeni. *Tr. Komikleştirmek, gülünç duruma sokmak.* Ay ez kerda filim. Boka ay rê nêmano. 2. *f. M.* Filimkerdiş. Çîyên ra (mersela olayîyên ra, kesên ra, kitabên ra, cayên ra ûzn.) filim viraşteni, nînan filim kerdeni. *Tr. Filmleştirmek, film haline getirmek, sahneye koymak.* Îdaregero keno coyê ci filim kero.

filînta *N.* Merdimo dergûbarî yo weş, kes bejnûbalda ci ver ra nêşermayêno, bejnûbala ci zena ze têla tembûrî yan jî şitilda teyêr a. *Tr. İnce uzun boylu.* Lajek zeno ze filînta. Kam ci nêrîdêno ki?

filmê qartonî *Nn.* Qartonfilm, filimê qartonan. Filimo ki bi qartonan a virazîyayo û deyayo hereketkerdiş. *Tr. Çizgi film.* Qeçekîy filmandê qartonan ra bol hez kenê.

filoqi *Nk. Nm.* Bûncikê zûraî, bûncikê gemi. Bolekê ci, "filoqîy" ê. *Tr. Yabani havuç.* Suwêreki di filoqîy estê.

filoqîy *Nk. Nb.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Filoqi. Filoqîy, eynî zêdê bûncikan ê. Labelê nêkarênê, gema xwu bixwu benê.

filozof/i *Yûn. Frz. N.* Zanayeyê zanîşdê felsefey. Keso ki zanîşdê felsefî ser o xebat keno, ostayê zanîşdê felsefî, keso ki zêdê alîmandê felsefeyî xorî şikêr beno, şikandê xwu yê xorîyan ser o mijûlêno. *Tr. Filozof, feylesof.* Mêrdek zeno ze filozof, hemî çî şik beno. Qulên peynî di nêverdano.

filozofey *Nm.* filozof/i bîyayeni. Wesfê filozofan, bi felsefe ya mijûlîyayeni, xebatê ders û zanîşdê felsefe kerden û ser o xorîyane serbikar bîyayeni. Mesleg û karê filozofan. *Tr. Filozofluk.* Ma heme jî, filozofeya ci aşnawiti bî.

filteken *Sn. Nn.* Derzinîya çanqalin a ki, kes pa çîyan dano tepişteni. *Tr. Çengel iğne.* Keyney eşarpanê xwu bi filtekenan a girêdanê ki ci ser ra nêşeqitîyo.

fincani *Sn. Nm.* Awcamika qehweyî. Qedeha herrida piranayê ra viraştê ya ki, kes tey qehwe şimeno. *Tr. Fincan.* Fincanda neqşîni qehwe şimitiş weş o.

fincik/i 1. *Zoo. N.* Leyrê pisîng û kutik û na malbateri. *Tr. Enik. Kedi, köpek ve bu aileye mahsus yavrulara verilen isim.* Mayana ci ya tîya di. Labelê ci het di fincikê ci çinî yo. 2. *Zv. N.* Fîndik/i, findo, çêlekê/a kutikan, cewrik/i. Qiseyên a ki bolkî keynan rê vajêna û keynekan werdî vînena. *Tr. Özellikle kız çocuklarına hakaret anlamında (kedi, köpek yavrularına benzetmek için) söylenen bir söz.* Fincika çirê qisanê mi goşdarey nêkena ki!

fincikey 1. *Zoo. Nm.* Fincik/i bîyayeni. Wesfê fincikan ser o/tey bîyayeni. Leyran mîyan di leyrê pisîngan û kutikan û na malbateri bîyayeni. *Tr. Eniklik. Kedi, köpek ve bu aileye mahsus yavru olmak.* No kutik fincikeyda xwu har nêbî. Çi nika winî bîyo har! 2. *Zv. Nm.* Fincik/i bîyayeni. Zêdê leyrandê pisîngan û kutikan û na malbati bîyayeni, har bîyayeni, werdî labelê dirnok yan jî mirmirok bîyayeni. Xwu bi kesan o sawiteni. *Tr. Kedi, köpek ve bu aileye mahsus yavru olmak, bunlara benzemek, bunlar gibi kendisine annelerine zamk gibi yapıştırmak, kopmamak, ikide bir, bir şeyler ister gibi inadına yapışıp durmak, garip garip sesler çıkarmak.* Ez fincikeyda ci dest di nêzana sera şira ki!

findik/i 1. *Zoo. N.* Bocî, findo. Kutiko/a werdî, kutikê/a sûsî. Lû û çîyo zêdê lûwando werdî jî findi hesibêno. Findikê kutik û çîyandê zêdê kutikan benê. Nê heywanîy, heywanê gemi nîyê, ê keyî yê. *Tr. Enik. Köpekgillerin bir cinsi olup süs için kullanılır.* Findiko xwu saweno marda xwu ra ki, may şit bido bi ci. 2. *Zoo. N.* Leyrê/a tajîyan. *Tr. Tazı yavrusu.* Findiko keno bi marda xwu ya şiro seydwaney. 3. *Ed. N.* Hîlekar/i, hîlebaz/i, oyîndar/i, fêlbaz/i, dûzanbaz/i. *Tr. Hilekar, entrikacı.* Qeçêndo findik o. Ê yê nêşenê bi ci ya baş bikerê.

findikane *Nn.* Findikkî. Zêdê findikana bîyayeni,

zêdê fîndikana kerdeni, zêdê fîndikana hîlekar û hîlebaz û fenikkar û oyûndar û çelfend û fêlbaz bîyayeni, çivîy xwu dayeni, kerdeni. *Tr. Süs köpekleri gibi, küçük köpek yavruları gibi naz etmek, sahiplerine sürünmek, bir şeyler istiyormuş gibi hileler, entrikalar, dolaplar, dümenler vb. şeyler yapmak.* Mi dî qehrîyê û va: Ez nêşena şima dima fîndikane bigeyra û xwu bi şima sawa! Şima do ki bidê, bênaz û bêserevde bidê.

fîndikaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û mêl û meşî di zêdê fîndikana bîyayeni yan jî kerdeni, bi înan mendeni. *Tr. Süs köpeklerine benzemek, onlar gibi yalakalık yapmak, kendisini sevdirmeye çalışmak, sürekli bir şeyler ister gibi bir pozisyona girmek, çoğunlukla da karşıdakini bıktırmak.* Ez fîndikaneyda ci ra remaya. Cora ma pêra kewtîy dûrî.

fîndikey 1. *Zoo. Nm.* Bocîyey. Bocî bîyayeni, fîndik/i bîyayeni, kutiko/a werdî bîyayeni, kutiko/a sûsî bîyayeni, lûyo/ya werdî bîyayeni. *Tr. Süs köpeği olmak, küçük köpekgillerden olmak.* Mi rê fîndikeya ci lazim a. Ez kutikan pêrini dima nîya. 2. *Zoo. Nm.* Leyrê/a tajîyan bîyayeni. *Tr. Yavrularda, tazı yavrusu.* Mi rê a tajî fîndikeyda xwu di jî wina xaseki bî. 3. *Ed. Nm.* Hîlekarey, fenikkarey, hîlebazey, oyûnbazey, fêlbazey, oyûndarey. Hîlekar/i bîyayeni, hîlebaz/i bîyayeni, fenikkar/i bîyayeni, oyûnbaz/i bîyayeni, fêlbaz/i bîyayeni, oyûndar/i bîyayeni. *Tr. Küçüklüğüne rağmen entrikacı olmak, hilekarlık, çeşitli dolaplar çevirmek.* No dinya pêro bêro pêser, mi çimî di ki bi fîndikeyda a ya nêşeno baş bikero.

fînik/i 1. *N.* Fîndo. Kutikê/a sûsî. Kutiko ki xwura cisnê ci werdî yo, gird nêbeno. Keyan di warî beno, qandê sûsî kes xwu di çarneno. *Tr. Süs köpeği.* Keynaya ci layê fînikdê xwu kerd xwu destî û şî vera çarşî. 2. *N.* Kutiko/dela ki şeş mengan a girdêrî yo/ya. *Tr. Altı aylıktan daha büyük olan köpek.* Fînikê ci esto, o yo xwu qurre keno.

fînî *Nm.* Çîyênda serepiştişî ya ki çîyênda zêdê kûfî ya. Tede qandê cadê sereyî ca viraşto, sere tede xwu tepêşeno, coşmandê ci di jî ze gilekîy estê û bi nê gilekan a jî bol fînîy mûrekîy benê. Na fînî, çîyênda sosin a ki, nê gilekê ci hettanî serdê kilomekan derg benê, xwu verdanê. *Tr. Kadınların başlarına taktıkları ve çevresinde kalçalara kadar uzanan püskülleri olan, çoğunlukla da inci boncuklu süsleri olan bir başlık çeşidi.* Cinêkeri fînî kerdi bî xwu serî ser û xwu hêl kerdê û şîye înî ser.

fiq *Nn.* Qewet, taqet, hêl, hêle. Qewet û hêleyê kes û çîyan o ki ser o manenê. Eger ci ra bigêrîyo, ê do qeni ser o erd ro gunê, do nêşê payra vinderê. *Tr. Güç, kuvvet, dayanak noktası, denge noktası, iflah noktası, kırılma noktası; kişiyi, şeyi veya canlıyı ayakta, dengede tutan nokta, kuvvet.* Lajekî va: Mi da newqi ro. Mi fiqê ci birna, hema guna erro. Hero ti, ti danê hêçekan ro!

fiqbirîyaye/ê *N.* Çî/keso ki fiqê ci birîyayo, hêle ra kewto, qewet û qudretê ci ci dest ra gêrîyayo, paştîgîrê ci ci destî ra gêrîyayo, nefesê ci birîyayo, dayaxa ci ci dest ra gêrîyaya. *Tr. İflahı sökülen/kesilen, dayanak noktasından edilen. Gücü, kuvveti, metaneti elinden alınan, nefesi kesilen, ümidi kırılan.* Bi mi deha kes jî nêşeno ê merdimê fiqbirîyayeyî bi coy a girêdo, coydar kero, bicoyno.

fiq birîyayeni *f. M.* Fîqbirîyayîş. Nefes ra bîyayeni, cîfi piro birîyayeni, qewet ra fineyayeni, hêle ra bîyayeni; qeweto ki pa vinderêno, o qewet birîyayeni, tey qewet û qudret nêmendeni, tey omidî nêmendeni. *Tr. İflahı sökülmek/kesilmek, dayanak noktasından mahrum bırakılmak, gücü/kuvveti elinden alınmak, adeta nefesi kesilmek.* Lajekî va: Kes nêame paştîya mi nêgiroti, şêligî mîyan di mêrdekî ez kotekî kerda, fiqê mi birîya, fina ez nêwetana xwu po kera.

fiqbirnaye/ê *N.* Hêleraviste/ê, hêlerabirnaye/ê, qewetraviste/ê. Çî/keso ki piro fiq birneyayo, cadê ci yê tewrê mihîmî ra kerdo, cayê ci yo tewro mihîm ci dest ra gêrîyayo, nefesê ci birnayo. *Tr. İflahı kesilen/sökülen. Takat/güçten, kuvvetten kesilen, denge noktası bozulan.* Şima senîn ê merdimê fiqbirnayeyî, şenê bi min a bîyarê pêver? Ma qey şima şerm jî nêkenê. Eger çinî yo, mi des finîy paştîya ey arda erd, mi fiqê ey birnayo.

fiq birnayeni *f. M.* Fîqbîrnayîş. Hêle ra visteni, qewet ra visteni, omidîya ci birnayeni, piro nefesê ci birnayeni, pa cîfi nêverdayeni, qeweto ki o yo pa vindeno, ey birnayeni, qedûm ra visteni. *Tr. Nefesini kesmek, kuvvetten düşürmek, denge veya dayanak noktasını bozmak/vurmak, iflahını sökmek/kesmek, kırılma noktasından vurmak.* Ma merdimê ci yo tewro çelen ci ra girot, ma eynî fiqê ci birna.

firar *Nn.* Remayeni, reyayeni, qaçqûney. Şîyayîş û remayîşê tepiştan. *Tr. Firar, kaçış.* Mi firardê înan rê hewna maneyên nêdîyo.

firarî *Nn. Bw.* Qaçqûn. Fîrarî do hetta bi hetta senîn firar di bo ki?

firarîyey *Nm. Bw.* Qaçqûney. Fîrarîyey di tim jî tersên esto. O ters kesî weno.

firarkerde/ê *N.* Fîrarî, qaçqûn/i, remaye/ê. Kes/çîyo ki; qanûn ra, cayêndê zêdê hepsî ra, dewleti ra, kar û gurweyêndê çetinî ra remayo, xwu reynayo û şîyo. *Tr. Devlet, askerlik, hapis, kanun veya bir zorluktan kaçan, firar eden.* Mehkûmo firarkerde ki tepêşîyo, noqra 36 serran kemêrî nêweno.

firar kerdeni *f. M.* Fîrarkerdiş. Qanûnî ra, dewleti ra, hepis ra yan jî karêndê çetinî û bizehmetî ra remayeni, xwu reynayeni, qaçqûn bîyayeni. *Tr. Kanundan, hapisten, devletten, zor bir iş veya görevden kaçmak, firar etmek.* Şima do firar kerdayê, tew şima dest pa nêkerdayê deha weş bî. Şima rîyê ma kerd sîya.

firbîyaye/ê *N.* Firbîyaye/ê. Çîyo awikino (bi zewmbîvaje ya kes) bindestî yo ki bi veng a şimêno. *Tr. Höpürdeyerek içilen şey.* Ez do deha senîn ê doyê firbîyayeyî bişima?

firbîyayeni *f. M.* Firbîyayîş. Fir bîyayeni. Çîyandê awikinan di bi veng a şimîyayeni. *Tr. Höpürdemek.* Xazoz fir beno, do fir beno, çay fir bena, bê nînan jî xeylên çîyo şimî yo winasîn fir beno.

fire *Nn.* Kemîyayeni, kemî bîyayeni, ci ra kişîyayeni, çîyên ra çîyêndo werdî kemî bîyayeni. *Tr. Azalmak, fire vermek.*

firedaye/ê *N.* Kemîyaye/ê. Çî/keso ki fire dayo, ci ra kemîyayo. *Tr. Fire veren, azalan.* Şima nêşa qezencê xwu yê firedayeyî ca kero?

fire dayeni *f. M.* Fîredayîş. Kemîyayeni, kemî bîyayeni, zîyanî bîyayeni, vinî bîyayeni. *Tr. Fire vermek, azalmak, kayıp olmak.* Ez bizana ki ma do aja di fire bidê, ez dest pa nêkena. Çunkî ma nêşenê vernîya firey bigîrê.

firewn/i *N.* Zulimkar/i, zalim/i, zordar/i, zordest/i, derênikkar/i. Merdimo ki kesan rê zulm keno, zalimey keno, derênik nano kesan û şardê xwu ser. *Tr. Zalim, zulm eden, baskıcı, eziyetçi.* Fîrewn lajê firewnî! Çirê ti yê winî nê feqîrekan rê zulm kenê ki?

firewnaney *Nm.* Zalimaney, zulimkaraney, firewnkîyey. Zêdê zalimanan. Zulimkarîy senîn kenê, winî kerdeni. şekil û bîçimê kerden û fêlandê firewnan, zaliman, zulimkaran. *Tr. Firavunlara benzemek, firavunlar gibi olmak.* Mi bizanayê o do firewnaney bikero, mi ci nêdayê.

firewnkî *Ç.* Zêdê Fîrewnî. şekil û fêlê firewnî. *Tr. Firavunca.* Hukmato, Fîrewnkî yeno ma ser.

firewnkîyey *Nm.* Fîrewnîy senîn kenê, winî kerdeni. Dûzanê Fîrewnan û zaliman. şekil û bîçimê hereketdê Fîrewnan û zaliman. *Tr. Firavunlara benzemek, onlar gibi olmak.* Edaletê înan, Fîrewnkîyey di tenya esto.

firewn *Nn.* Qerralê Misirî yê verênîy. Misir di Qerralê ki wextdê Hz. Mûsay di coyayê û Hz Mûsa û şardê Misirî rê zulm kerdo. *Tr. Firavun. Eski Mısır kralları.* Fîrewnî tim şardê xwu rê zulm kerdê. Ellahî qandê birnayenda nê zulmî Hz. Mûsa rişt.

firfiriki *Nm. Tr. Düdük. Ağızla çalınan metal çalgı.* Eger ê pawokî di firfiriki çinêbîyayê, ey nêşayê vengê xwu înan resno.

firi 1. *Nm.* Fîrînî, firîni, firey. Nameyê vengdê firiki. *Tr. Düdük sesi, düdükvari ses.* Va fir û firika xwu dê piro. 2. *Nm.* Fîrînî, firîni, firey. Vengo ki zêdê firiki yeno, zêdê vengdê firiki çîyanê awikinan şimiteni. *Tr. Bir şey içerken höpürdeyerek ses çıkarmak.* Şêligî mîyan di va fir û doyê xwu şimit. Pêro nê vengdê firi/firînî ser ra ecêb di mendîy.

firi firi *Nm.* Fîrîni, firînî, firîney. Fîri firi kerdeni. Bêhemd û bi pêtên a vengê fitikên amîyayeni. *Tr. Sık sık düdük sesinin işitilmesi. Art arda/peş peşe düdük sesi veya düdük sesine benzer bir sesin işitilmesi.* Qey xirxiz kewt bî mehla, ez winîyaya bî firi fira fitikan.

firi firi kerdeni *f. M.* Fîri firi kerdiş. *Bw.* Fîri firi. Senîn ki firi firi kerdi, ma pêro şîy temaşedê ci.

firiki 1. *Nm.* Fîrfiriki. Çîyo ki bi hacetêndo asinîn o yan jî bi hacetêndo plastîk o vengêndo şên vejeno. *Tr. Düdük.* Pawokî firikên dê piro, zerrîya tiritokan visîyê, day piro û remay şîy. Herêno şima! 2. Dehka, olay, hole, hadîse. Çîyo (hal, rewş, wezîyet) ki kes kewno tesîrdê ci bin. *Tr. Olay, vakıa, hadise. Kişiyi etkisi altına alan hal veya durum.* Ez nêzana, nê çarekerdişî ya tepîya na firiki kê veti ki?

firiknaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi firik a, bi fitik a, bi firfirik a vengên dayo piro, peyhesnayo, kerdo goşan. *Tr. Düdüklenen, düdükle duyurulan/işittirilen, ıslıklanan, düdük sesi gibi bir sesle çağrılan.* Mi rê ki ê merdimê firiknayeyî aşnawit bî. Weşdê ci nêşî. Cora sere nêwerzana. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo olay, veto teber, dayo teber, ci ra olay veto, ci ra hadîse veto, eşto hole. *Tr. Olay/cıngar çıkarılan, vak'a haline getirilen.* Şima bîyê sebebê ê lejdê firiknayeyî.

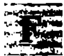
firiknayeni 1. *f. M.* Fîriknayîş. Fîriki pirodayeni. Kesên yan jî çîyên peyhesnayeni, bi firik/firfirik a veng cidayeni, vengêndê firki vila kerdeni yan jî rişteni. *Tr. Düdük sesiyle işittirmek, duyurmak, ses vermek, ses dağıtmak, ıslık çalmak.*

2. *Zv.* Veng veteni, hole kerdeni, olay veteni, kesan temaşa ardeni. *Tr. Olay/cıngar çıkarmak, vak'a çıkarmak.* Eger şima nêfiriknayê, kes pey nêhesîyayê.

firqi firqi *Nm. Bw.* Pîrqîni. Ellah xeyrî, firqi firqi meki, şar do ma ser o arêbo ha!

firqîney *Nm. Bw.* Pîrqîni. Ma çoşman di firqîney meki, ê do ca kerê ha!

firqîni *Nm. Bw.* Pîrqîni. Kaşka firqîni to ser nêkewtayê, rîdê to ra ma pêrini tazîlîy werdîy.

firqînî *Nm. Bw.* Pîrqîni. Senîn ki mergê pîrikda ci kewt ci goşî, finêra firqînî kewti ser, to vatê beno ki gencekên merdo. Vaji Ellay xeyrî, ma qe şima mergên nêaşnawito!

firqînîyey *Nm. Bw.* Pîrqîni. Eger firqînîyey ci ser kewtayê, înan teqez ma bivînayê.

firt *Nn.* Pîz. Nameyê remayîş yan jî çîyêndê bivengî yo. *Tr. Rüzgar sesinin çıkışı gibi ani ve süraten çıkan ses.* Va firt û mi bînagoşî ra perra, şî.

firtanfirt *Nn.* Pîzanpîzî, firtanfirtî. Bi xarikêndo bol pêt a, ze ki va şiro, zêdê vay şîyayeni, zêdê virsika şîyayeni. *Tr. Fırlayarak, uçar/koşar adımlarla gitmek, rüzgar sesi gibi bir ses çıkarak gitmek.* Wexto tîya ra firtanfirtî rema û şî, mi zana firikên vijîyayo.

firtanfirtane *Nn.* Fîrtanfîrtkî, pîzanpîzane, pîzanpîzkî. Tey şeklê firtanfirtî bîyayeni, bi firayîş a kar û gurweyên bîyayeni. *Tr. Uçarcasına, kanatlanırcasına.* Ti şinê jî firtanfirtane şorî.

firtanfirtaney *Nm.* Fîrtanfîrtkîyey, pîzanpîzaney, fizanpîzkîyey. Karûgurwe û wesfdê ci di bi firayen a, bi bol rew şîyayen a muamele bîyayeni. *Tr. Uçarcasına, firlarcasına.* Ez bi firtanfitaneyda ci ya jî bawerey nêkena. Mi rê do tey sadaqet bibo.

firtanfirtey *Nm.* Pîzanpîzey. Pîzanpîzî bîyayeni, firtanfirtî bîyayeni. Zêdê vay bi remayîş a şîyayeni, bi xarikêndo bol şên a bîyayeni. *Tr. Rüzgar sesi gibi hızlı olmak, süraten gitmek, uçarcasına gitmek veya işlem yapmak.* Şima nêzana firtanfirteyda ci di gireyên esto?

firtanfirtî *Nn.* Finêra xwu teber eşteni, bi remayen a şîyayeni, zêdê virsika remayeni, pekayeni, tew nêvinderdeni. *Tr. Uçarcasına kaçmak, aniden dışarı fırlamak.* Lajek, firtanfirtî rema û şî.

firûz/i *N. Bw.* Pîroz/i. Boka xebatê şima yê Dimilî firoz bo.

fiş 1. *Frz. Nn.* Haletêndo kabloyîn o ki pey cayên ra ceyran/elektrîk gêrêno. *Tr. Fiş. Elektrik akımını almaya veya vermeye yarayan kablolu aygıt.* Fîşî derg ki ki, ez ci ra ceyran bigîra. 2. *Frz. Nn.* Kaxit/xatiro ki kes herûnda peran di pey alvêr keno. *Tr. Fiş. Alışverişte kulanılan kağıt vs. kalıp.* Fîşa nanî girot ki şiro nan bîyaro, şî nanê xwu ard û fiş dayena xwu kerdi xwu vîra.

fiştoq *Nn.* Hewzan di hacetêndê aw o, awi bi semtên a pijiqnen o. *Tr. Fıskiye.* Awi fiştoqî ra çi weş erzena.

fit *Nn. Bw.* Pata. Madamo ki şima fitîy bî, şima çirê perray bîy pê gîrîyane ki?

fitbîyaye/ê *N.* Patabîyaye/ê. Çî/keso ki kayên di, qerezên di, pêverikên di bi qalîy pêkerden a pêra bîyê fitîy, pêser o qalê ci nêmendê, tim pêra werdo û pêdi bîyê jewaney. *Tr. Fit olan, eşitlenen, pata olan, eşit duruma düşen.* O fino fitbîyaye di lej çinêbî.

fit bîyayeni *f. M.* Fitbîyayîş. Fîtey, jewaney, zêpêyey, qayîmey. Pata bîyayeni, jew/jewane bîyayeni, zêpê bîyayeni, hendê pê bîyayeni, qayîm bîyayeni, qalan di hendê pê bîyayeni. *Tr. Fit/pata olmak, beraberlik, eşit olmak.* Ma kerdê fit bê, înan kay verdê.

fitikcen/i 1. *N.* Fîtikcend/i. Kes/çîyo ki; bi fekdê xwu ya vengêndê fitiki vejeno, fitiki dano piro. *Tr. Islıklayan, ağzıyla düdük sesi çıkaran.* Eger fitikcen o bo, o do noqra tepêşîyo. Çunkî ê fitikcenî verî eynî ca di fitiki cendi bî û ci rê gerre bîbî. 2. *Zv. N.* Fîtikcend/i. Kes/çîyo ki; olayîyên, weqeayên, hadîseyên, holeyên kerdo, ci ra vengên veto. *Tr. Bir olay/vak'a, bir hadise/cıngar çıkaran.* Ma yê geyrenê fitikcenê na olayî. Labelê ma yê nêşenê ca kerê.

fitikceney 1. *Nm.* Fîtikcendey. Fîtikcend/i bîyayeni, wesfê fitikcenan ser o bîyayeni, fitikcend/i bîyayeni, wesfê fitikcendan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi fek û lewandê xwu ya fitiki cenda, fitiki daya piro, vêngêndo zêdê fitiki veto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o bîyayeni. *Tr. Islık çalmak, ıslık çalma işini yapmak.* Fîtikceneya ci ser o tesbîti nêbî. 2. *Zv.* fitikcendey, fitikcend/fitikcen bîyayeni, wesfê fitikcenan ser o bîyayeni. Olayîyên, hadîseyên, holeyên veteni, sebebê ci bîyayeni. *Tr. Cıngar çıkarmak.* Fîtikceneya ci do, soyîn soyîn sereyê ci belayên kero.

fitiki 1. *Nm.* Piziki, pizpiziki. Vengdayena bê qisan, veyndayena bê vateni. Vengo ki kes bi dest û dindan û lewan a yan jî bi tûtikên a vejeno. *Tr. Islık.* Mi fitikên cendi ki biaşnawo, goşîy kerîy bî, nêaşnawit û şî. 2. *Nm.* Olayî, weqea, hadîse, hole. Çîyo ki bîyayîşê kesî şaş verdano, kes ci rê heyret di maneno, kes pey beno bintesîr, kesî gîno tesîrdê xwu bin. *Tr. Olay, hadise, vak'a, beklenmedik gelişme veya durum, vahim du-*

rum. Ez vana ma nan bûrê, ma do weş bê. Ti winînê ki canakî ra fitikên vijîyê, ser ard bin, bin jî ard ser. heme çî bî mizmihal.

fitikîkerde/ê *N.* Fîtiknaye/ê. Holekerde/ê, hadîsekerde/ê, girekerde/ê. Çî/keso ki jew yan jî tayên bîyê sebebê olay vijîyayenda ci. *Tr. Olay haline getirilen, cıngar konusu yapılan, ses çıkarılan.* Ez nêşena, ê kesdê fitikîkerdeyî ra weşvîney bipawa.

fitikî kerdeni *Zv.f. M.* Fîtikîkerdiş. Fîtiknayeni. Sebebê olayên bîyayeni, gireyên veteni, hole veteni, holeyên kerdeni, olayîyên têvdayeni. *Tr. Cıngar/olay çıkarmak. Bir olayda müdahil olarak karıştırmak.* Mi nê, to fitikî kerd. Xwura xusletê to yê wina fitikîkerdey jî bol ê.

fitkerde/ê *N.* Patakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni tey pata, tey fit, tey jewaney viraşta. *Tr. Fitleştirilen, eşit/pata yapılan.* Cemo fitkerde weş ravêrd. Labelê cemdê dimayênî di qeyami qilaneyê.

fit kerdeni *f. M.* Fitkerdiş. Pata kerdeni. Kayê ki kewtê ci ser, înan werzanayeni, qalanê serdê xwu bi qal po kerdena pak kerdeni. *Tr. Fitlemek, eşit hale getirmek.* Çi qalê ci yê ki mi ser o bî, mi pêro kerdîy fit.

fitne *Er. Nn.* Fêsadey, tevdokey, pêşanokey, têşanokey, têşanok. Çîyo (şik û fikr û fêl) ki înan mîyan di pêşanayeni, têvdayeni peyda keno, mabeynê însanan herimneno, şarê fineno pê. *Tr. Fitne.* Tîyanan di fitne çinî yo. Çunkî fitnebaz jî çinî yo.

fitne/ê *Er. N. Bw.* Fitnebaz/i. Merdimêndo fitne o. Şima senîn pa bawerî kenê ki?

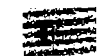
fitnebaz/i *Sos. Psîk. N.* Tevdok/i, fitnekar/i, pêşanok/i, fêsad/i, fitne/ê. O/çîyo ki fitne û fêsadey/tevdokey keno, qisan ano û beno û bi no babet a şaneno pê. *Tr. Bozguncu, fitneci, fesat, karıştırıcı.* Merdimo fitnebaz qethan nêşeno hêwandê xwu ser reso. Çunkî zewta mezlûmana tim ci dima.

fitnebazey *Sos. Psîk. Nm.* Tevdokey, pêşanokey, fêsadey, fitnekarey, fitneyey. Fitnebaz/fitnekar/i bîyayeni, wesfê fitnekaran ser o bîyayeni. *Tr. Fitnelemek, fitnecilik, ifsat, bozgunculuk yapmak.* Fitnebazey ra kesî hewlînên nêvînaya. Labelê xeylini zirar vînayo.

fitnebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki fitne kewto mîyan, bîyo fitne, şaneyeyo pê. *Tr. Fitnelenen, ifsad edilen.* Merdim jî, îhale jî beno fitne, fitne dekewno de. Cora merdim bo jî, çî bo jî, fitnebîyaye xirab o.

fitne bîyayeni *f. M.* Fitnebîyayîş. Têvdeyayeni, pêşaneyayeni, şehitîyayeni, xeripîyayeni. Bi qisan a, bi xirabey a pêkewteni. *Tr. Fitnelenmek, ifsat olmak, karıştırılmak.* Eger ki ma do fitne bê, wa qe ma xwu rê erd ra wedarîyê, deha weş o.

fitnekarane *Nn.* Fitnebazane. Zêdê fitnebazan, zêdê fitnekaran karûgurweyên kerdeni. Bi fitnekaran, bi fitnebazan mendeni, zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Fitnelercesine.* O yo fitnekarane şino û yeno.

fitnekaraney *Nm.* Fitnebazaney. Bi şikildê fitnkarey a kar û gurwe kerdeni. *Tr. Fitnelercesine.* Fitnekaraneya ci ya hewna ser o. Xwu ci ra bipawê.

fitnekarey *Nm. Bw.* Fitnebazey. Fitnekareyda xwu ra nêşa tamên bivîno. Çunkî ey ganê qeçandê xwu na ser.

fitnekerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî o kerdo fitne yan jî jewî o kerdo sebebê fitneyên, xeripnayo, şehitnayo, kerdo pêmîyan. *Tr. Fitnelenen, karıştırılan.* Çîyê fitnekerdeyî sereyê înan dejna.

fitne kerdeni *f. M.* Fitnekerdîş. Pêşanayeni. Mexsûs şehitnayen û xerpnayen û têvdayeni û pêmîyan kerdeni. *Tr. Fitne yapmak, fitnelemek, ifsat etmek.* Karê minafiqan fitne yo.

fitneyey 1. *Nm. Bw.* Fitnebazey. Eger fitneyeyda ci ra nêbîyayê, qey a do cayên di beşe bîyayê. 2. *Nm.* Fitne/ê bîyayeni. Tey fitne/pêşanayîş bîyayeni, mîyan di fêdasey bîyayeni. *Tr. Fitne olmak, fitnelenme.* Fitneyeyda ci di xeylên herimîyayîş est bî.

fiyekêri *Nk. Nm.* Fekîyêri. Dara meyweyî, dara meywan. *Tr. Meyve ağacı.* Mêrdekî qehrê xwu ardê, vatê qeçekê şima o tim sî erzeno fiyekêrda ma. Pîyê lajekî jî ci rê va: Çi nêerzeno qebaxêrda ma?

fiyet *Nn. Bw.* Vay. Fîyetê ci mi rê giran ame. Cora mi nêşa biherîno.

fiyetgiran/i *N.* Çî/keso ki fiyetê ci giran o, vêşî yo, qandê herînayeni yan jî kîra kerdeni rew rewî qewetê kesî pey nêbeno. *Tr. Pahalı.* Ti çi zanê şirê ê çîdê fiyetgiranî ser? Ti jî xwu rê bişîyayê fiyetşenikan ser.

fiyetgiraney *Nm.* Fîyetgiran/i bîyayeni. Wesfê fiyetgiranan tey bîyayeni. Çî/keso vay o, fiyet/vaya ci giran a, qandê herînayeni yan jî îcar kerdeni rew rewî qewetê kesî pey nêbeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Ağır fiyatlılık, pahalılık, fiyatı füksek olmak.* Mi rê ki fiyetgiraneya ci nêbena sebebê nêherînayîşdê ê dermanî. Çunkî dermanêndo lazim o.

fiyeto giran *Baz. Nn.* Vay, vayeya girani. Çî/

keso ki vayeya ci giran a, şeniki nîya. Çî/keso ki herînayena ci giran a, çetin a, kes rew rewî nêşeno biherîno. *Tr. Pahalı, ağır fiyat.* Fîyeto giran goreyê ma nîyo. Ez nêşena bi ê fiyetdê giranî ya biherîna.

fiyeto şenik *Baz. Nn.* Ercan, vayeya şeniki. Çî/keso ki vayeya ci goreyê qewetdê kesî ya, girani nîya, kes şeno bazareya ci bikero û biherîno. *Tr. Hafif fiyatlı, ucuz.* Nika ez fiyetdê şenikî rê nêşeno bextê xwu bierzo. Şenik şenik o, giran jî giran o.

fiyetşenik/i *N.* Çî/keso ki fiyetê ci, vayeya ci, herînayeni yan jî kirêkerdena ci vay nîya, şenik a, qandê herînayîşî yan jî kîrakerdişî qewetê kesî pey beno. *Tr. Hafif fiyatlı, pahalı olmayan.* Eger fiyetşenik nêbîyayê, to tenya do bişayê biherîno.

fiyetşenikey *Nm.* Fîyetşenik/i bîyayeni. Fîyetê ci şenik bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê herînayîşî yan jî kirêkerdeni qewetê kesî pey beno, kes şeno bigîro; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. fiyatı hafif olmak, pahalı olmamak.* Ma xeyrê fiyetşenikeyda ci şa biherîno. Ki wina nêbîyayê, ma pêro do bê ci bimendayê.

fizan 1. *Nn.* Fîgan. Axûwaxîna bermî û bol lebayeni *Tr. Figan, ağlama sızlama.* Cinêkeri lajan dest di bol fizan kerdê. 2. *Cog. Nn.* Heta Cezayîrî û Fasî di nameyê cayêndê nefîdê Padîşahandê Dewleta Osmanîyan. *Tr. Osmanlı Devleti padişahlarının Kuzey Afrika'da Cezayir ve Fas arasında önemli kişileri sürgüne gönderdikleri bir bölge.* Seîdê Kurdî, Nazirê Zaptîyey Şefiq Paşa'y rê vano: "Mi nefîy kerê. Wazenê wa Fîzan bo, wazenê wa Yemen bo. Mi heyatê xwu, ruşwet ardo. Sekenê bikerê!"[1]

fors *Nn.* Bi xwu ya rîdîyayeni/ecibîyayeni, pesnanê xwu dayeni. *Tr. Şöhret, ün, kabadayılık, kibir, övünç.* Forsê ci bol ê. Ma nêşenê amorê.

forsanforsî *H.* Forsî sorsî ser o, pêdima forsîy, hawêr forsîy. *Tr. Sürekli övünmek, çalım çalım sütüne, fiyaka fiyaka üstüne, naz naz üstüne, medih/övgü övgü üstüne.* Forsanforsî soyîn şî guna çali ro.

forsanforsîyey *Nm.* Forsanforsî bîyayeni. Wesfê forsanforsan, pesnîy pesnan ser o bîyayeni. *Tr. Övgü övgü üstüne olma.* Ti çirê forsanforsîyeyda ci rê wina kêfsad benê ki?

forsey *Nm.* Forsîni. Forsîy bîyayeni, bîyayena forsan, wesfê pesnan/forsan. *Tr. Övülme.* Wa forseya ci aja di bo, wesfê ki tey çinî yê jî vatîy.

forsîyxwudaye/ê *N.* Forskar/i. Kes/çîyo ki; pesnanê xwu dano, bi wesfandê hewlan a fireno, bi fêl û wesfandê xwu yê rind û xasek û weşan a pekeno. *Tr. Övünme.* Ez merdimdê forsîyxwudayeyî ra hez nêkena.

forsîy xwudayeni *f. M.* Forsîy xwudayîş. Bi xwu ya pekayeni, pesnanê xwu dayeni, bi çîyandê xwu yê rindan a xwu qurre kerdeni, bi hewleyda xwu ya naz kerdeni. *Tr. İyilikleriyle övünç duymak.* Hend forsîy medi xwu, ti do çimênokî bê ha!

fors kerdeni *f. M.* Forskerdiş. Pesnanê xwu yan jî kesên dayeni, bi xwu ya yan jî bi nezdîyêndê xwu ya werrekane xwu vateni. *Tr. Kendini övmek. Bir takım güzel taraflarıyla övünmek, onlarla uçmak, cilve yapmak, çalım atmak.* Lajê ci bîyo doktor, o yo forsanê xwu û lajdê xwu dano.

freng/i *N.* Awrûpayîj/i. Şarê Awrûpay. O/çîyo ki Awrûpa ra o. *Tr. Avrupalı.* Merdimdê frengî di xebatêndo şên esto. Cora ê yê ravey şinê.

frengi *Nm.* Şamiki. *Kur. Freng, frengî, balcanê sor. Tr. Domates.* Ci rê frengên qe beno ki jî bes kero. Çunkî nanwer nîyo, merezin o.

frengî 1. *Nn.* Awrûpayîj/i. Çîyê Awrûpay. Çî/merdimo ki Awrûpa ra o, şarê Awrûpay. *Tr. Avrupalı, Avrupaya ait olan.* Merdimo frengî ma rê lazim o. Çunkî modelên o. 2. *Nn.* Çîyo ki şamikan ra virazîyayo. *Tr. Domatesle ilgili olan, domatesden olan.* Awa şamikan frengî ya. 3. *Tib. Nm.* Nêweşînênda xirab a ki pêdivajîyayena peyda bena, bi temaso xeyrî meşrû ya peyda bena. *Tr. Cinsel ilişki ile bulaşan bir hastalık.* Vanê bîyo frengî. 3. *Tib. Nn.* Nêweşê nêweşînda frengî. Kes/çîyo ki; nêweşîna frengî kewta ci. *Tr. Frengi hastası.* Eger frengî nêbîyayê, do bişîyayê tahtîl.

frenkoyî *Teks. Nm.* Atlêti. Mûndîya corî çinayê zerreyî. Mûndîya corî çinayo ki, kes bin di dano xwu ra. *Tr. Atlet, fanila.* Mêrdek şeş mengîy bî ki rîyê keyî nêdî bî. Frenkoyî, ser o bîbî ze herri, dima jî debixîyê bî.

frêni *Nm.* Haletî yo ki makînan di, wesayîtan di xarikê makînan, ê kirêşan yan keno hêdî yan jî makînan/kirêşan vindarneno. *Tr. Fren.* Eger to bi frênênda pêt a vindarnayê do biqelibîyayê.

furo *Zîr. Nn. Bw.* Heriş. Heywanênda newza di sifte mawya dest keno pa, dima heriş.

---

1 Said Nursi, İctima-i Dersler, Zehra Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 186-187.

G

G: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa newî ya. Xwuserî nîya, bestokê herfandê venganêyan a û bê nûşayênda vengîni nêvijêna, bi yarmetînda herfandê vengînan a vijêna. G, herfa lewan nîya. Fek do akerde bo, peynî ra ziwan do tenekên vera cor şiro û nezdîyê qiri di tenekên tenganeyên virazo. Bi no babet a peynî do jî bigêrîyo ki ne zerre ra veng bivijîyo, ne jî teber ra vengên bêro. Bi no hesab a vengê teberî û zerreyî do hepis bo, qandê coy qiri di kîberekên do peyda bo. Wexto ki no kîberek abîyo, do vengêndo G bivijîyo. Yabelê no, vengêndo nerm o, eger vengêndo wişk bivijîyo, wexta do K peyda bo.

ga 1. *Zoo. Nn.* Nerîyê mangan o ki kenê citi, pa citi kenê, gird û warîkerdeyê cangan o, heywanê citi. *Tr. Öküz.* Gayê ma yo zexel, moa kerd kewt geman. 2. *Zv. Nn.* Edebîyatdê Dimilan di nîşanê qewetî yo, nîşanê hêlî yo. *Tr. Güç, kuvvet, erk, kudret sembolü.* Destanê Gilgamêşî jî tîya ra yeno. Ze ga, senîn ki kewt barî bin, bar wedarîya. Hîrê merdiman nêşayê werzano. 3. *Zv. Nn.* Nîşanê axmaxey, nîşanê bêtotikey, sirf wezîfeyên kerdeni, kerdena ê wezîfeyandê bînan nêzanayeni, kerdena cînan nêşayeni. *Tr. Ahmaklık, muhakemesizlik. Belirli bir iş dışında başka işleri yapamamak, robot gibi yalnız belirli bir veya birkaç işi yapabilmek.* Ze gayê citi. Mi ci rê va, şorî nê pereyan bidi pêrdê ci. Madamo ki pî çinêbî, wa bidayê lajdê ci yê girdî. Totikvalê mi girotê perey pey di ardê.

gaci *Sn. Nm.* Gaciki, gaji, ginda. *Tr. Yumak.* Înan peşmîya xwu rêsti, dima jî bi rêşta ya kerdi gaci û ci ra di qazaxîy vetîy.

gadaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî bi ci ya fihûş yan jî çîyêndo pîs dayo kerdeni, kerdo rezîldê alemî, qenda kutikî ra veto. *Tr. Fuhuş yaptırılan veya rezil rüsva edilen.* Eger mi ti nêgadayê, ti vînenê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ga dayo jewî, gayên roto bi jewî. *Tr. Öküz veren/satan.* O merdimo ki ga da mi, orte ra bî vinî.

gadayeni 1. *f. M.* Gadayîş. Ga ser anteni, gay bin kerden. Qando ki manga leyr bido, ga ser verdayeni. *Tr. Çektirmek, çiftleştirmek.* Berê nalekan gadê ki, wa ma rê leyr bidê. 2. *Zv. f. M.* Gadayîş. Jewî yan jî xwu dayeni, heşa xwu dayeni; eger ki na cinîya, xwu dayeni yan jî fihûş kerdeni. *Tr. Çektirmek, fuhuş yapmak.* No wexto bêwext di ti yê sera şinê? Ti yê kenê xwu gadê? 3. *f. M.* Gadayîş. Gay jewî dayeni yan gay jewî roteni. *Tr. Öküz vermek/satmak.* Gayê mi bîyo seqet, ti şenê hendê di rojan gayê xwu bidê a mi.

gadayê *Nm.* Heywana ki, qandê awra bîyayeni, jewî berda daya ga. *Tr. Çitfleştirilen inek veya düve.* Naleka gadayê, awra nîya. Fina berê gadê.

gagiro *Nk. Nm.* Qandê jewekda ci *Bw.* Gagiroy. Ez gagiroyan mîyan di bîya girdi. Mi bol gagiroy

arêdayê.

gagiroki *Nk. Nm.* Babetên vaşên o ki amnanî arêbeno û çîyêndê pakî ser o wişk beno, renga ci bolane sûr a, tey boyênda weşi çinî ya, tamêndo talo jî ser o. Gagirokan zêdê çayer a çaydanî di girênenê, sawenê gandê xwu ra, ganê însanan keno nermek, babetên losyon hesibêno. Vanê çirçanê rîdê gandê kesî keno dûz, rîyê gandê kesî keno nermek. Bê nînan, nêweşînandê astimî rê, borozokey (bronşît) rê, hilqotikî rê weş yeno, gonî viritişî vindarneno, dirbetanê veşayan keno weş, bêhewnan rê hewn ano. *Tr. Gelincik, Gün gülü.* Ganê ci tewayê. Şî xwu rê gema tayên gagirokîy arêday. Çaydanî mîyan di girênay û sawitîy xwu ganî ro.

gagiroy *Nk. Nb.* Jeweka ci "gagiro" ya. Xeylên babetî gagiroy êst ê. Gagiro vilikên a. Labelê zêdê bilhozik/bilarziki nêwerêna. *Tr. Lale, yabani lale.* Dimilî di qiseyên di vanê, "Gagiro! Gayê gawiran bimiro!"

gaji *Teks. Nm.* Çîyênda têlandê pemeyî ra virazîyaya ki şeş gajîy kenê bendên. Gajîy bi dolabî ya virazênê. Dolab gajan rêseno, ci ra têlîy virazênê, nê têlan dolab wekeno, noqra ci ra gajîy virazênê. Dima nê gajan dolabî ra vejenê tepîya jî ci ra bendîy virazênê. Dima bendan benê çilagan ser, çilagîy jî nê bendan kenê kirwas (topê girdîy.) Dima nê kirwasan anê keye, pêra cikenê û kenê dolixîy. Neya tepîya nê dolixan benê qesarey û şuwenê û ci ra çina virazenê. *Tr. Yarı işlenmiş pamuk ipliği.* Aqilê kesî hend nê gajan ser nêşino.

gakovî *Zoo. Nn.* Gayê gemi, gayê koyan, gayo koyar. Gayo ki gema yo û warî nêbeno, tim bi gem a o. *Tr. Yaban öküzü, yabani öküz.* Ze bî ze gakovî, nêzanayê şarî mîyan kewo. Tim ci ya geyrayê.

gakovîyane *Zv. Nn.* Zêdê gayandê kovîyana, zêdê gayandê gema kovî bîyayeni, şarî mîyan nêkewteni. Zêdê kayandê gema karûgurweyê ci şarî ra teber bîyayeni. Na qisa, bolkî qandê merdimadê hêledaran, labelê kovîyan vajêna. *Tr. Yaban öküzü gibicesine.* Ti do ki ûja di gakovîyane vinderê, bê însanan mîyan kewi, zêdê înan werzi û roşi.

gakovîyaney *Zv. Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê gakovîyana bîyayeni, bi înan mendeni, karûgurwe û mehmelandê xwu di zêdê gayandê gema bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yaban öküzlerine benzemek. Yaban öküzleri gibi kontrolsüz bir güce sahip olmak.* Ki to bişayê wesfdê ci yê gakovîyaney ser o bigurweyayê, ma do şa bîyayê.

gale 1. *Sn. Nn.* Xurc, şirxe. Eger heqîbî gird kerê beno gale. Çuwalê pêyabestey ê ki qandê şelagda heywanan virazîyayê. Labelê orteyê nê çuwalan veng nîyo, nê çuwalîy pêra abirnayey jî nîyê. Çuwalîy û werteyê ci pêyabeste o, pêya virazîyayo, orteyê ci, goreyê paştîda heywanan virazîyayo. Bi nê galan a çîyo hebikin (tene, herri ûzn.) ancêno. *Tr. Büyük heybe, hurç.* Kalikê mi gale eştê herî ser. Kiştên çîyê werdî dekerdê de, kiştên jî ez dekerdê de. 2. *Nn.* Dimilî di gale, herayeya bêbîçimi îfade keno. *Tr. Zazacada biçimsiz genişliği ve özellikle paspallığı ifade eder.* Ellah xeyr! Hendayên şêligdê bol û pîlî mîyan di tayên qisey biki. Fekê to tim ze gale.

galikîy *Nb. Bw.* Galîk 2. Pûçikandê rêsînan rê galikîy vajêno. Gêrwey, postalîy, saqey, çimîy, verçimekîy bi bolekeyda ci ya vajênê.

galim *Nn.* Hêriş, hucûm. Qandê kişteni, qandê pirodayeni ser şîyayeni. *Tr. Akın, atak, saldırı, hücum.* Sifte sifte înan galimê serdê ma kerd. Dima jî ma ê kerdîy bincolî.

galimkar/i *N.* Hêrişkar/i. O/çîyo ki galim keno, hêriş/hücum keno. *Tr. Saldırgan, saldıran, atakçı, depar yapan, hücumcu, akıncı.* Galimkarî nêşa ci ro do, ey kotekîy werdîy. Raştê erebdê xwu ame.

galimkarey *Nm.* Hêrişkarey. Hucûm kerkeni, hêrişê serdê ci kerdeni. *Tr. Saldırganlık, akıncılık, depar yapmak.* Galimkarey di tim kes nêdano piro, jû finan kes jî kotekîy weno.

galimkerde/ê *N.* O/çîyo ki galim bîyo, hêriş serdê ci bîyo, hucûmê serdê ci bîyo. *Tr. Saldırılan, akın edilen.* Merdimo galimkerde do galimkaran rê bibo gerrekar.

galim kerdeni *f. M.* Galimkerdiş. Hêriş kerdeni, hucûm kerdeni. Qandê pirodayeni yan jî qandê kişteni ser şîyayeni, xwu ser eşteni, ser vazdayeni. *Tr. Akın etmek, saldırmak, hücum etmek.* Pancini finêra galimê serdê mi kerd. Ez bi zor ci destan ra reyaya.

galîk 1. *Sn. Zoo. Nn.* Çarikîy. Postalê ki çermedê newixîyayeyî ra virazîyayê. Bolekê ci, "galîkîy" ê. *Tr. Çarık.* Galîkê xwu kerdîy xwu pay ki şiro sûki, jewî mîzgînî dê ci, va: Lajekê şima eskerey ra ame. Ey jî şîyayena xwu texirnê. 2. *Sn. Nn.* Galikîy. Gêrwey/pûçikê rêsînê ki bi galîkan a deyênê xwu ra. Nameyê nê pûçikan jî galîk ê. Bolekê ci, "galîkîy" ê. *Tr. Tiftikten örülen ve çarıklarla birlikte giyilen bir çeşit çorap.* Galîkê xwu kerdîy xwu lingî ra û lingê xwu yê galîkînîy jî kerdîy galîkandê xwu ra.

galûci *Nk. Nm.* Bencere. Vaşêndo dergûbarî û birrek o ki hem cadê awî di, hem jî bejî di beno. Eger bejî di bibo, werdenda ci di heywanan zihêrokî keno. Galûci, zirar dana tenan û qezencî. *Tr. Geliç, kanyaş.* Ma verî erdan mîyan ra galûci bol çînayê. Nika bi darîyan an galûceri veşnenê.

galûcin/i *N.* Bencereyîn/i. Çî/erdo ki tey bencere, tey galûci esta. *Tr. İçinde geliç/kanyaş otu olan şey veya tarla.* Ma do erdê galûcinî newedera biçînê.

gam 1. *Nn.* Co, coy, jîyan, heyat. *Tr. Hayat, yaşam, bereket, ışık.* Hergi gamda înan di newebîyayîş esto. 2. *Nn.* Hêriş, dest pakerdeni, ser şîyayeni. *Tr. Atak, hamle, çıkış, start, atılım, depar.* Vera vernî gamên eşti ki şiro, gamna nêşa bierzo. 3. *H.* Wextêndo kilm, wexto tewro werdî. *Tr. Zaman. Özlenen, beklenen zaman, an.* Gamnakî ma do qey şirê.

gama bîni *H. Nm.* Gama verêni. Vîstên verê coy. Wexto ki hendê gamên, hendê dîrê deqan verî ravêrdo. Wexto teze o ravêrde. *Kur. Gava din. Tr. Demin, az önce, biraz önce, birkaç dakika önce, bir süre önce.* Ma gama bîni ûja di bîyê.

gamase *Zoo.* Maseyo taltik. Maseyê awandê zelalan o. *Tr. Tatlı su mercan balığı, tahta balığı.* Gamasan, kes şeno awandê zelalan mîyan di tepêşo.

gama siftekêni 1. *Nm.* Gama sifteyî. Wexto teng û kilm û nezdî yo ki bol nezdî ra ravêrdo û wextandê bînan raveyêrî yo. *Tr. Az önce. Geçen dar ve az miktardaki zaman.* Mi o kar gama siftekêni di kerd. 2. *Nm.* Gama siftî. Çî/karo ki kes sifte sifte keno. *Tr. İlk adım, önce atılan adım, ilk girişim.* Ez do gamda siftekêni di ê karê şima yê mihîmî bikera, dima ê xwu bikera.

gama sifteyî *Nm. Bw.* Gama siftekêni. Şima nêşa gama sifteyî çîna bikero, şima no karo nêercîyaye kerd?

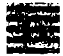
gama verêni 1. *H.* Vîstên verî, tayên verî, gama bîni. Goreyê wextî tenekên verî. *Tr. Demin, az önce, biraz önce, birkaç dakika önce.* Lajek gama verêni tîya ra ravêrd. Mi bi ci ya qisey kerdîy. 2. *Nn.* Karûgurweyo ki qandê kerdişdê ci gama siftekêni, gama verêni, gama vernî erzîya ya. *Tr. İlk adım, ilk girişim, ilk atak.* A gama verêni deha bol ercîyayê bî.

gamber *Nn.* Kîberê omidî. Kîbero ki do ci ra omidên bêro. *Tr. Umut kapısı.* Her keso şino kîberdê înan, înan ra omidî paweno. Çunkî ê, gamberê nê welatî yê.

gamberey *Nm.* Omidî rê ca bîyayeni, kîberê omidî bîyayeni. *Tr. Umut kapısı olmak.* Ê yê kenê waqifên akerê, do gamberê pêrini bo. Gambereya winasîni hêwanê pêrkin o.

gam bi gam *H.* Pal bi pal. Herga ki gamên erzêna. *Tr. Adım adım.* Gam bi gam şî vera ci, kerd ki tepêşo fira û şî.

gambîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki ser ra gami erzîyaya, bi gam a şîyo. *Tr. Adımla gidilen, üzerinden adım atılan.* Erdo gambîyaye do gamandê şima bin di gunakar bo. 2. *Zv. n.* Çî/keso ki ser ra gami erzîyaya, persê ci nêbîyo û ser ra şîyo, sereyên piro nêdeyayo, zîyaret nêbîyo û ravêrîyayo. *Tr. Atlanan, es geçilen, ziyaret edilmeyen, uğranılmayan.* Ez bixwu merdimdê gambîyayeyî ra nêşena bigazincîya.

gam bîyayeni 1. *f. M.* Gambîyayîş. Ser ra bi gam a şîyayeni, ser ra gami erzîyayeni. *Tr. Adımla gidilmek, üzerinden adım atlanmak.* Pemeyo gambîyeye sere ra bo jî tenekên şikîya. 2. *f. M.* Gambîyayîş. Ser ra şîyayeni, ser ra gami erzîyayeni, persê ci nêbîyayeni, hal xatirê ci pers nêbîyayeni, zîyaret nêbîyayeni, sereyên ci ro nêdeyayeni. *Tr. Es geçilmek, atlanmak, hesaba katılmamak, ziyaret edilmemek, başvurulmamak.* Mêrdek gam bî tepîya, se kero pey zengîney?

gamdar/i *N.* Weşvîn/i, nîkbîn/i, omiddar/i. O/çîyo ki xwu çimî di weş vîneno, çîyan weş paweno, vera vernî bi omidên a winîno. *Tr. İyimser, optimist, nikbin.* O gamdar o. Bi mi ki o do dîna serrîy weş bo.

gamdarey *Nm.* Nîkbîney, weşvîney, omiddarey. Xwu çimî di weş vînayeni, vera vernî wahîrê omidi bîyayeni. *Tr. İyimserlik, ümitlilik, ümitvar olmak.* Keso dûrîyan bişo bivîno ki gamdar bo, gamdarey jî bêçimîy nîna.

gamedî *Zîr. Nm.* Cûnan ser o, bi gayan a mişonkerdişdi, dara ki mişonî bi nîreyî ya girêdana û mişonî ancena. *Tr. Öküzlü dövenle harman yaparken döveni boyunduruğa bağlayan kalın ve sağlam direk.* Gamedî, do mezbûti bo ki, pa mişon biancîyo.

gamekên 1. *H.* Gamekê. Wextêndo bol teng û tayên o ki hewna gamên ra jî kemîyêrî yo. Hendê gam eştişênda werdî. *Tr. Çok az/azıcık bir süre. Küçük bir adım atacak kadarki az bir süre.* Bira tîya di gamekên vindi, ez a yena. 2. *H.* Gamekê. Gamênda werdî. *Tr. Küçük bir adım.* Mi gamekên eşti, ez haydar nêkerda û peynî ra eşti bi mi.

gameki 1. *Nm.* Wexto ki kes hendê gamênda werdî erzeno, hend. *Tr. Küçük bir adım atacak*

kadar olan az bir süre. No kar, a gameki di nêbeno. 2. *Nm.* Gama werdî, şîyayîşo ki kes sirf lingên tenya erzeno ravey. *Tr. Küçük bir adım, adımcık.* Mi wetard gameka xwu bierzo, pey ra bî bûrri bûrra ci, va vindi. Ellah boka kê to wedaro! Ma se kerd bî ki?

gamekna *H.* Gameknakî. Tenekên dima. Bi deqan a wextêndo ki do dima bêro. No wext, gamnay jî kemêrî yo. *Tr. Çok az sonra, çok yakında, birazcık sonra, azıcık sonra.* Cinêkeri, lajekdê xwu rê va: Lajê mi, melezni, ma do gamekna şirê.

gameştok/i *N.* Kes/çîyo ki; vernî di gamên erzeno ki ê bînîy ci dima şirê. *Tr. Müteşebbis, girişimci, girişen, adım atan.* Eger ê gameştokî ra nêbîyayê, ma kesî tersan ra nêwetardê tîya di maldarey bikero, peranê xwu rafîno.

gameştokey *Nm.* Gameştok/i bîyayeni. Vernî di şîyayeni, qandê karûgurweyên bi kerdiş û gamerda xwu ya vernî di bîyayeni, serdarey kerdeni, bi malûmilk û peredayîşdê xwu ya cesaret dayeni. *Tr. Girişimcilik, müteşebbislik.* Eger welatên di gameştokey çinêbo, o welat ravey nêşino.

gamên 1. *Çn.* Gamê. Mesafeyo ki kes hendê lingên erzeno. Kes linganê xwu pêverano û jewî bierzo vera vernî, vera ravey, a hendên mesafe o. *Tr. Bir adım.* Mêrdek gamdar bî. Mi gamên vera ci eşt, ey di gamîy vera mi kerdîy. Cora ma şa bêro werey. 2. *H.* Gamê. Dîrê sanîyey, wextêndo bol tayên. Wextên o ki hendê gamên eşten a. *Tr. Birkaç saniyelik gibi çok kısa bir süre/zaman.* Ti tîya di gamên vindi, ez a yena.

gamên dima *H.* Tenekên dima, gamên tepîya, gamên bado, gamên behdo, vîstên dima, wadeyên dima. *Tr. Bir müddet/vakit sonra, bir süre sonra.* Boka şima gamên ma dima şirê ki ma ûja di raştê pê nêrê.

gamên ravey *H.* Gamên verî, veror. Çendi ki rew bo hewl o, boka tenekên rew bo. Bi peynîyerda ci nêvinderdiş a karûgurwe qedînayeni. Tersê ci, "gamên dima" o. *Tr. İvedilikle, bir an önce.* Boka şima gamên ravey bêrê ki ma karûgurweyê xwu biqedînê û fina gamên verî şirê keye.

gamêr *Zv. Nn.* Camêrd. O/çîyo ki zeno ze ga, kesî ra nêterseno. *Tr. Boğa gibi adam, cesur/atılgan adam.* Gamêrên bibo ki bişo nê zaliman bin fîno.

gamêr/i *N.* O/çîyo ki şeno gami bierzo, gami çekeno, qandê kerdeni gami erzeno, karûgurweyan di serpêşî anceno, dest erzeno karûgurweyan. *Tr. Girişimci, müteşebbis.* Gamêrê ma çinî yê. Çunkî kê ki gamên eşti, deya piro.

gamêrey 1. *Nm.* Qandê karî gam eşteni, hêrişê karî kerdeni. Kes/çîyo ki; dest erzeno karûgurweyan û beno sebebê karkerdişî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ci xwu ser o çarnayeni. *Tr. Girişimcilik, müteşebbis olmak, teşebbüste bulunmak.* Gamêrey di sirf pere bes nêkeno, xurtey jî lazim a. 2. *Nm.* Cesûrey, ustûrey, xurtey. Zêdê gay hêldar bîyayeni. *Tr. Boğa olmak, güçlü ve cesur olmak.* Gamêrey, Kawa'y di, Gilgamêşê Mezra botanî di û Zalê Rustemê Kurdî di esti bî. Esas na gamêreya wext bi wext serdewam kena.

gamêş *Zoo. Nn.* Boxe. Vîştirayo gird o ki qandê gadayeni verdayo, warî beno. *Tr. Boğa.* Gamêşî xwu eşt mangeri ser. Ze bî ze bêterê Ellahî. Eynî mîyaneyê manga ci bin di şikîya.

gamêş/i 1. *Zoo. N.* Camûs/i. *Tr. Camız, manda.* Gamêşîy aw mîyan di xwu meqle kenê. 2. *Zoo. N.* Camûso/a hîrê serre/ê. *Tr. Üç yaşındaki manda.* Camûso marda xwu bin di lîno.

gamêşqiran *Cog. Nn.* Hecacêndê wesarî yo ki, hefteyê mengda Lîsanî yo siftekêni di vijêno. Bi hewtê Lîsanî ya dest keno pa, dîrê rojîy dewam keno. *Tr. Camışkıran fırtınası.* Gamêşqiranî ra ma do xwu bipawê.

gami *H.* Lingan pêvernayen di hendê eştenda ci, hendê mesafegirotişdê ci. *Tr. Adım.* Pî veynda ci û ci rê va: Tîk vindi, ze pût bi. Eger ti gama xwu bilûnê, ez do zîqdê çaredê to ro da.

gami eşteni 1. *f. M.* Gami eştiş. *Tr. Adım atmak, bir adım ileriye doğru gitmek.* Ki ez gamên bişîya aver, ez do bimerdayê. Çunkî aja di mayîn est bî. 2. *f. M.* Gami eştiş. Ravey/aver şîyayeni, teşebbus kerdeni, destpakerdeni, dest bi karî ya kerdeni. *Tr. Teşebbüs etmek, girişimde bulunmak.* Sifte ti gam bierzi, ma jî to dima bêrê.

gamîsî *Zîr. Nm.* Dara ki mişon çarnayeni, di gayan bi mişonî ya girêdana û mişonî ancena. *Tr. Döven bağlama ağaçtan bir parça olup döven ile öküzü birbirine bağlayan ve dövenin çekilmesini sağlayan bir bağlantı aleti. Bu alet aslında halat görevi görmektedir.* Mi gamîsî eşti bi ci û mişon da antiş.[1]

gamkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ser ra gami eşta, pay nêkerdo, ser ra şîyo. *Tr. Üzerinden adımla gidilen, üzerinden adım atılan.* Cayo gamkerde bin di nêşikîya. 2. *Zv.*

1 Î'ya siftekêni deha derg waneyêna. Yan jî heceyo "ga" rew waneyêno.

N. Kes/çîyo ki; sere piro nêdeyayo, zîyaret nêbîyo, ravêrîyayo, persê ci nêbîyo. *Tr. Es geçilen, uğranılmayan, ziyaret edilmeyen, hal ve hatırı sormadan geçilen.* Şima jî zanê ki merdimo gamkerde do bitewo. Şima çirê gam kerd?

gam kerdeni 1. *f. M.* Gamkerdiş. Bi pay nêkerden a şîyayeni yan jî ser ra gamên eşteni. *Tr. Adım atmak, adımla gitmek.* De ki ti boka ser ra gam kerê. Eger pay kerê, do bipellixîyo. 2. *f. M.* Gamkerdiş. Ser ra şîyayeni, sere piro nêdayeni, ci zîyaret nêkerdeni, persê ci nêkerdeni. *Tr. Atlamak, uğramadan veya başvurmadan gitmek, es geçmek, ziyaret etmemek, hal ve hatırını sormadan geçmek.* Şima do a barçewti ser ra gam nêkerdayê, sereyên pirodayê.

gamna *H.* Tenekên dima. Wextêndo tayên dima, tayên vinderdena tepîya. Tabî ki hendê gamên tenya nîyo, îlla ser ra gamên vêşîrî wext şîyo, hema wina îfade beno. *Tr. Az sonra, biraz sonra, birkaç dakika sonra.* Ez do gamna bêra. Ti nika şorî.

gan 1. *Nn.* Beden. Heme çîyê kesî yo ki bedendê kesî do. *Kur. Can. Tr. Vücut, beden.* Ewro dîrê rojîy o ki ganê min o bol teweno. No vajekano mi zaf tewneno. Çunkî hergi roj ez a panc şeş saetîy ser o xebat kena. Hêwanêndê mi esto ki ez qayîla wezîfeyê pîlandê ma yê mendeyî bîyara ca. 2. *Nn.* Heyat, weşey, weşîni, rih. *Kur. Can. Tr. Ruh.* Hettanî ki gan tey bibo, bi mi ki, o do bigurweyo. 3. Dimilî di peyomekên o ki, name ra name vejeno. Mesela bazirgan, bezîrgan, adilgan, adirgan.

gananverkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; ganê ci yo bol teweno, o yo sancîdê ganî vero ata nata meqley beno, zewmbî nêşeno şikê cayên yan jî çîyên bo. *Tr. Ağrılarının şiddeti içinde olan, hastalığının şiddetinden, başka bir şey düşünemeyecek olan.* Şima bol çekû da, ê lajekdê gananverkewteyî.

gananver kewteni *f. M.* Gananverkewtiş. Tewatişdê ganî ra zewmbî çîyên nêkerdeni, haldê xwu di kewteni. Tewatiş û sancîdê ganî ra zewmbî şikê cayên yan jî çîyên nêbîyayeni. *Tr. Can ağrısında olmak, can ağrısından başka bir şey düşünmemek, sancılar içinde olmak.* Ez kewta ganandê xwu ver, şima yê dawa heyfî kenê.

gananverobîyaye/ê *N.* Ganîfekobîyaye/ê, sekeratdibîyaye/ê, ganîverobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; keno bimiro, sekerat do, deha heyatê ci yo ancêno, deha o yo dano û gîno. *Tr. Komada olan, sekeratta olan, ölüm döşeğinde olan, ölüm kalım terleri döken.* Mi merdimêndo gananverobîyaye dî, mi nêşa ci ra xatir biwazo.

ganan vero bîyayeni *f. M.* Gananverobîyayîş. Ganî vero bîyayeni, ganî feko bîyayeni, mergî di bîyayeni, sekerat di bîyayeni, dayen û giroteni di bîyayeni, heyatê xwu deha dayeni, wextdê mergî di bîyayeni, rayda mergî di bîyayeni. *Tr. Sekerat vaktinde olmak, komada olmak, ölüm döşeğinde olmak, olmak.* Ganan vero bîyayeni di kes do nêweşî rê tim biwano.

ganawir/i *N.* Cinawir/i. Çîyo dirnok. Çîyo ki kesî dirneno û zirar dano kesî ro. *Tr. İnsanlara zarar veren kurt, çakal vb. yırtıcı bütün canlılar.* O merdimo vano: Ez bi xwu nêwetana ki şira dehlan û darîstanan mîyan. Çunkî tede ganawirîy benê.

ganawirey *Nm.* Cinawir/ganawir/i bîyayeni, cinawiran ra bîyayeni. Heywanandê dirnokan û kovîyan ra bîyayeni. Zêdê heywanandê dirnokan bîyayeni. *Tr. Yırtıcı ve vahşi hayvanlar olmak.* Ganawireyda ci ra ze bol tersaya.

ganbexş/i *N.* O/çîyo ki ganê ci bexşîyayo, bexişneyayo. *Tr. Canı bağışlanan.* Merdimêndo ganbexş o, o yo hewna xwu ci vero keno qurre jî. Hay lo! Hay lo!

ganbexşey *Nm.* Ganbexşîni, ganbexşîney. Ganê ci ef kerdeni, nêkişteni, verdayeni. Bexişnokan ra bîyayeni. *Tr. Bağışlamak, affetmek, affedici olmak.* Ganbexşey jî weş a. Kê rê, malbatda kesî rê, pêrini rê. û însanetey rê.

gandaye *Nn.* Ellaho xaliq. O/çîyo ki ganan/rihan dano, kesî bi rih/gan a xelq keno, ano dinîya. *Tr. Halık, halkeden, yaratan, yaratıcı, Allah.* Gandayeyê ma, Ellah o. Ez zewmbî Xaliq nêzana.

gandaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki merdo, heyatê xwu dayo. *Tr. Ruhunu veren, ölen, canını veren.* O merdimo gandaye do şiro adinî di hesab bido.

gan dayeni 1. *f. M.* Gandayîş, heyat dayeni, merdiş di bîyayeni, ganan vero bîyayeni. *Tr. Ölüm/sekerat vaktinde olmak, ölüm anını yaşamak.* Mêrdekî gan dayê, ey ci ra deynê xwu waştê. Ma kes hend bêwijdîyan beno? 2. *f. M.* Gandayîş. Heyat dayîş, weşe kerdeni. *Tr. Ruh vermek, canlandırmak, iyileştirmek, yeniden yaratmak, diriltmek.* Ganî, hem Ellah dano hem jî gîno. Bê Ellahî ne kes şeno ganî bido ne jî şeno bigîro.

gandej/i *N.* Gantewate/ê. Kes/çîyo ki; gandê ci di dej/tewatiş esto, ganê ci rehat û weş nîyo. *Tr. Can ağrısı olan, canı ağrıyan.* Eger o kesêndo gandej bîyayê, nika nê hingilmeyî mîyan di nêbî.

gandejeni *Nm.* Gantewateni, gandejey. Gan

tewayeni. *Tr. Vücut ağrısı, vücudun ağırması.* Eger tey gandejeni çinêbo, cara wina nênaleno.

gandejey *Tıb. Nm.* Gantewateni, candejey, candejîni. Ganî di dej/tewatişên bîyayeni. *Tr. Can/vücut ağrısı.* Hergi merdim nêşeno gandejey vero hewînî bikero.

gandejî *Tıb. N.* Çîyo ki heqdê dejdê ganî do, tewatişdê ganî ser o yo. *Tr. Vücut ağrısıyla ilgili, vücut ağrısı hakkında.* Doktorê kenê gandejî ser o semînerên bidê.

gan dekewteni *f. M.* Gandekewtiş. Ziddê ci "gan vijîyayeni" a. Coydar bîyayeni, wahîrê coy/heyatî bîyayeni, rih dekewteni. *Tr. Canlanmak, hayatlanmak, ruh girmek.* A derberda girana dima, ma des kesîy ser o vinderdê ki hewna ki dîna saetana tepîya gan dekewto de. Ma kes winî derba mergî dano piro!?

gando selamet a *H.* Gando weş a. Bi gando selamet/weş a, bi gando selametey a, nêweş nêbîyayen a, kêfweşey a. *Tr. Can güvenliğiyle, can rahatlığıyla, sağlıklı olarak.* Bixeyr, hele ma bi gando selamet a şirê bêrê, çîyên nêbeno, qey ma gînê.

gando weş a *Tıb. H. Bw.* Gando selamet a. Ez emel kena ki şima do bi gando weş a şirê û bêrê.

gando weşey a *Tıb. H. Bw.* Gan selamet a. Mihîm o yo ki, kes ey bi gando weşey a bişo biqedîno. Ganê xwu ser menê!

ganfeda *N.* Peye/ê, fedakar/i, fedaî. Kes/çîyo ki; ganê xwu kesen rê keno feda, ganê xwu nano çîyên yan jî kesên ver. *Tr. Fedakar, fedai.* Kesêndo ganfeda bo, ez fina ci rê qurban bena. La ki merdimêndo nêercîyaye o.

ganfedayey *Nm.* Peyeyey, fedakarey. Ganfeda bîyayeni, fedakar/i/peye/ê bîyayeni. Qandê kesên yan jî çîyên xwu vernayeni, xwu feda kerdeni, ganê xwu dayeni. *Tr. Fedailik, fedakarlık.* Kesî jî ci rê ganfedayey nêkerda. Kê kerda?

gangaz/i *N.* O/çîyo ki ganan gaz keno, ci destî ra zirarên yeno, tehlûke o. *Tr. Tehlikeli, cana zarar veren.* Gangaz o. Ez bixwu, bi ci ya emeley nêkena ki, qeçanê xwu teslîmê ci kera.

gangazey *Nm.* Tehlûkeyîney. Destî ra, ziwanî ra zirar vijîyayeni, selamet nêvîyayeni, bêzirar nêbîyayeni. *Tr. Zararlı olmak, zararından emin olmamak.* Wexto ki merdimên di gangazey bibo, kes bi ey a emeley nêkeno.

gangila *Nm.* Bêşîgi, beçiki, bêçiki, hêliki, gengola, kengûla, kengola, hêlkani, texmêliki, çinçoli, çinçoliki. Hêlika qeçan. Hêlika ki qeçekîy tey amoş benê, tey rakewnê. *Tr. Beşik, salıncak.* Gangilaya qeçekan pêt hêl mekerê, ci ra gunenê erro, tersenê, recifênê, gonî nişena mezgdê cînan.

gangiran/i *N.* Gangirane/ê, xwuranedik/i, xwuranedî, tembîhl/i, terral/i. Kes/çîyo ki; tamara tembîhley tey esta, xwu ra nêvîneno ki xwu rê biewnîyo karûgurweyên. *Tr. Üşengeç, tenperver.* Merdimêndo gangiran o. Eger ki ez pa şirîgeyên bikera, gereg o ki ez tim vera ey bigurweya.

gangiranane *Nn.* Bi şikildê gangirananey a, bi şikildê gangiranan a, zêdê gangiranana, bi gangiranan mendeni. *Tr. Ağırbezirganlar gibi, üşengeçler gibi.* Kê ma di bî, mi ci rê va şirê xwu rê mitfaxi di şamî bikerê û bûrê. Înan winî gangiranane qe nêşa şiro şamîyekên jî bikero.

gangirananey *Nm.* Xwuranedîyey, xwuranedikey, tembîhley. Tamara terraley tey estbîyayeni. *Tr. Ağırbezirganlık, tenperverlik, tembîhllik.* Gangiraney, bi mi ki nêweşînên a.

gangiraney *Psîk. Nm.* Terraley. Gangiran/i bîyayeni. Kar û gurweyan di şenik nêbîyayeni, kesî rê kar çetin bîyayeni. *Tr. Üşengeçlik.* Gangiraneyênda pîs a ser o ki ma kes nêşenê pa karên bidê kerdeni.

gangîr *Nn.* Rihistîn, felek, Hz. Ezraîl, Melekê Mewtî. Keso ki ganan/rihan gîno, rihan anceno. *Tr. Hz. Azrail, Melek'ül Mevt, felek.*[1] Hekîmo peyneyên, gangîr o.

gangîrey *Nm.* Felekey, Ezraîley, rihistîney, rihistînîyey. Rihtistîn/gangîr bîyayeni. Kar û wezîfeyê gangîran. *Tr. Hz. Azrail olmak, can almak.* Gangîrey, weşi bo yan jî nêbo. Peynî wezîfeyên o, do bêro ca.

ganglo *Nk. Nm.* Biza, gula xîzani, viliki. Vilikên a ki jû cayan di vanê vilikê sûrîy, vilikê zerdîy û vilikê sipey. *Tr. Lale.* Ganglo, vilikênda zerrîweşey a.

ganî 1. *N.* Lazim, gereg. Semed/sebebê lazimey. *Tr. Gerek/lazım olmak, gereklilik, lazımiyet.* Eger ti do ney bikerê, ti do ganî vajê. 2. *N. Bw.* Weşe. Ez winîyaya vernameyê ci ganî yo, mi temaşe kerd.

ganî feko *Zv. Nn. Bw.* Ganî ver. Pî hêrs bî û lajan û keynan rê va: Key ki şima ez ganî feko dîya,

---

1 Kutik, wexto ki gangîr yeno, zûreno û vano: "Meyê dewda mi, meyê dewda mi." Dima winîno ki o yo yeno dewda ci, noqra vano: "Meyê kêdê mi, meyê kêdê mi." Dima winîno ki o yo yeno kêdê ci. Noqra jî vano, "Meyê rihdê mi, meyê rihdê mi." Peynî Ellahî teqdîr kerdo, do şiro rihdê ci jî.

qe mi ser jî meyêrê.

ganî ver 1. *Nn.* Qoma, ganî feko, ganan vero. Gan dayeni, merdiş di bîyayîş, heyat gêrîyayeni di bîyayeni. *Tr. Koma, sekerat.* Mêrdek ganî vero bî, ey bi ci ya hewna kuşat kerdê, Ellah xeyr, tew korfehm o. 2. *Nn.* Sancîyan vero bîyayeni, jan di bîyayeni. *Tr. Sıkıntıda olmak, vücudunun acı çekmesi.* Mi dejandê ganî ver nêşayê hewn bikero, ey bi min a hesabê xwu dîyê.

ganîyey 1. *Nm.* Lazimey, geregey. Lazim bîyayeni/gereg bîyayeni. *Tr. Gereklilik, lazım olmak.* Ez a nêzana ki ganîyeya ci çiçî ya. 2. *Nm. Bw.* Coydarey. Bolkî ganîyeya ci weşdê mi şî. Eger ganî nêbîyayê, mi temaşe nêkerdê.

ganjêri *Nk. Nm.* Dara ganjan. *Tr. Yabani kırmızı alıç ağacı.* Ganjêrîy ganjîy danê û kepiran di benê, zûraî yê. Ganjêran sitar kerê, wa tinê nêşirê.

ganji *Nk. Nm.* Fekîyênda koyêr a, gemi û kepiran di bena, zûraî ya. *Tr. Yabani kırmızı alıç.* Kam ki ganjan arêdo, o do bûro.

ganneweş/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; ganê ci weş nîyo, ganselameteya ci ca di nîya. *Tr. Sağlıksız.* Merdimo ganneweş nêşeno cadê xwu di vinderîyo.

ganneweşane *Nn.* Ze ki ganê ci weş nêbo, ze ki rehat û rehateya ci ca di nêbo, ze ki tey huzûr çinêbo, zêdê bêhuzûrana, bi ganneweşan mendeni, bi bêhuzûran mendeni. *Tr. Halsizler gibi, sağlıksız gibi.* Ez a roji şîya aja di ganneweşane ronişta, kesî qe nêva ti yê nêweş?

ganneweşaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê ganneweşan bîyayeni, zêdê bêhuzûran bîyayeni, zêdê bêhalan bîyayeni, bi bêhalan û bêhuzûran û nêweşan mendeni. *Tr. Halsizce olmak, huzursuzca olmak, hastalara benzemek.* Ma ez ganneweşaneyda şima dimi kewta ki, şima yê mi kenê bêhuzûr?

ganneweşey *Tib. Nm.* Ganneweş/i bîyayeni, ganê ci weş nêbîyayeni, ganselamet nêbîyayeni, ganselameteya ci çinêbîyayeni. *Tr. Sağlıklı olmama, sağlıksızlık.* Eger ganneweşey ser o çinêbîyayê, ma kesî nêşayê o cadê ci di vindarno.

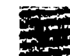
gannêdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; o yo gandayîş di ezab vîneno, o yo zehmet anceno; senîn senîn keno, nêşeno ganê xwu teslîmê Rehmandê xwu kero. *Tr. Ruhunu teslimde zorlanan.* O kalo gannêdaye, soxîn teslîm bî.

gan nêdayeni *f. M.* Gannêdayîş. Heyatê xwu teslîm nêkerdeni, gandayeni di ezab û çetiney dîyayeni. *Tr. Bir türlü teslim-i ruh edememek, kabzı ervahta zorlanmak.* O merdimo gannêdaye di îlla ki gan bido.

gannêweş/i *N.* Kes/çîyo ki; ganê ci nêweş o, weş nîyo, bêhal o, halê ci çinî yo. *Tr. Hasta, canı ağrıyan, sağlıksız.* Ez do senîn ê merdimdê gannêweşî rê nê karî çetinî bida kerdeni?

gannêweşane *Nn.* Bêhalane. Zêdê nêweşana, bi nêweşan mendeni, wesfê nêweşan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Hastalar gibi olmak.* Esas mi o halê ci yo gannêweşane dî tepîya, mi ci ra fek verda.

gannêweşey *Nm.* Bêhaley. Bêhal/i bîyayeni, gannêweş/i bîyayeni, ganê ci weş nêbîyayeni, gandê ci tewatişîy bîyayeni. *Tr. Hasta olmak, sağlıklı olmamak.* Gannêweşeyda ci ra nêbîyayê, ez tey nêşîyê. Çunkî wextê mi çinêbî.

gano selamet *Nn.* Gano weş. Gano ki nêweş nîyo, rehatey û emlîyetê ci ca do, zirar bi ci nêameyo, dirbetin nîyo. *Tr. Can sağlığı/güvenliği, vücudun sıhhati, sağlıklılık, esenlik.* Kes do bi gando kêfsad a se kero? Kesî rê gano selamet lazim o.

gano weş *Nn.* Gano selamet, gano rehat. Gano ki nêweş yan jî kêfsad nîyo, kêf û rehateya ci ya ca di. *Tr. Sağlık, esenlik, sağlam/sağlıklı vücut.* Çîyên nêbeno, wa bi gando weş a bo, bes o. Mal fina yeno.

ganselamet/i *Tib. N. Bw.* Ganweş/i. Eger ganselamet nêbîyayê, xwura ma nêteriknayê. Ti bêqaxû bi!

ganselametey *Tib. Nn. Bw.* Ganweşîni. Sifte sifte ma rê ganselameteya to lazim a. Biewnî ganselameteyda xwu ra, qaxûyê keyî tew megî! Wa keye qaxûyê ma bo.

gansivik/i *N. Bw.* Ganşenik/i. Ki kesêndo gansivik bîyayê, ey do bişîyayê ê çî perrayê û ser ra biameyê. Kotî gansivik o?

ganşenik/i *N.* Çapik/i, canşenik/i, gansivik/i. Kes/çîyo ki; ganê ci şenik o, giran nîyo, şeno hema tavilên werzo û karûgurweyên bikero. Tersê ci "gangiran" o. *Tr. Atik, hafif canlı.* Lajekêndo ganşenik o. Ti hema ci rê vaji, werzi şorî firûni, şorî filan kar û gurweyî biki.

ganşenikane *Nn.* Çapikane, canşenikane, gansivikane. Zêdê ganşenikan û çapikan bîyayeni, bi cansivikan mendeni, tey wesfê ganşenikan bîyayeni. *Tr. Canı hafifçe olmak, atikçe, atik ve çeviklere benzemek.* Lajek ganşenikane kar û gurweyê xwu qedîna û ame mi rê jî yardim kerd.

ganşenikey *Nm.* Cansivikey, gansivikey. Ganşenik/i bîyayeni. Ganê ci şenik bîyayeni, tavilok/i bîyayeni. *Tr. Hafif canlı olmak.* Ganşenikeya ci serwetêndo gird o.

gantewate/ê *N.* Gantewaye/ê, gandej/i. Kes/çîyo ki; gandê ci di tewatiş esto, gandê ci sancîyên yan jî dejên esto, ganê ci yo teweno. *Tr. Canı*

ağrıyan, hasta. Merdimo gantewate, senîn û bi çiçî ya tewatişê gandê xwu wedaro?

gan tewateni *f. M.* Gantewatiş. Gandejey, gandejeni. Gan tewayeni/dejayeni. Ganî di dej/tewateyên peyda bîyayeni/vijîyayeni, gan rehat nêbîyayeni. *Tr. Can sağlığının olmaması, ağrıları olmak*. Ganê min o teweno. Ez a kena şira nêweşxane.

gantewaye/ê *N. Bw.* Gantewate/ê. Şima do ki derdê dindandejey mi ra bipersê, şirê ê kesdê gantewayeyî ra pers kerê.

gan vijîyayeni *f. M.* Ganvijîyayîş. Rih ancîyayeni, rih vijîyayeni, merdeni, gan dayeni. *Tr. Ölmek, canı/ruhu çıkmak, ruhu çekilmek*. A şewi hendo ki çetini bî, îspatey di finîy ci ra gan vijîya, di finîy jî gan dekewt.

ganweş/i *Tib. N.* Selamet/i, ganselamet/i. Kes/çîyo ki; ganrehateya ci ca da, nêweş nîyo, weşo. *Tr. Sağ, sağlam, can güvenliği olan, esen, sağlıklı*. Ma persê ci kerd, ganweş o, nêweş nîyo.

ganweşane *Tib. Nn.* Selametane. Qandê kes û çîyan bi şikildê ganweşey a, nêweş nêbîyayeni, rehatê ci ca di bîyayeni, zirar nêvînayeni, bi şikildê selametey a. *Tr. Can güvenliği olacak şekilde, can sağlığıyla*. Halê ci ganweşane bî, mi nêweş nêdî.

ganweşaney *Nm.* Bi şikildê ganrehatey a, nêweş nêbîyayen a, zirar nêdîyayen a. *Tr. Sağlıklı bir şekilde, can güvenliğiyle, esenlikle*. Mi ci ser o ganweşaney dî, zewmbî ez çîyên nêşena vaja.

ganweşey *Nm. Bw.* Ganweşîni. Ganweşey mihîm a. Zewmbî kes do malûmilkê dinyay se kero? Xwura o do tîya di bimano.

ganweşî *Nm.* Selametey, ganselametey, kêfweşey, rehatey. Selamet di bîyayeni, heqdê ganweşey di bîyayeni, zirar di nêbîyayeni, kêfê ci ca di bîyayeni. *Tr. Sağlık, sağlıklılık, can/vücut esenliği/sağlığı, sağlık hakında, can güvenliği*. Wa mi rê ganweşîya şima bibo, bes o. Zewmbî mi rê çîyên lazim nîyo.

ganweşîni *Nm.* Ganweşey, ganselametey. Ganî di weş û rehat bîyayeni, nêweş nêbîyayeni, gan biselamet bîyayeni, bisihhat bîyayeni, şîfay ser o bîyayeni, merezin nêbîyayeni. *Tr. Sağlık, sağlıklılık, can sağlığı, esenlik, can güvenliği*. Maşallah ganweşînêna ser o ki, merdimdê pancês serreyî ser o jî bi mi ki çinî ya.

ganweşîyey *Nm.* Kêfê ci ca di bîyayeni, zirar di nêbîyayeni, coydê ci di tersey nêbîyayeni. Çî/keso ki kes do ci ra biterso, o kes yan jî o çî çinêbîyayeni, selameteya ganî bîyayeni. *Tr. Can sağlığı/güvenliği*. Ganweşîyeya ci mi dî ya. A mi rê serê hemî ya.

ganxiraşey *Nm.* Ganxiraş/i bîyayeni. Wesfê ganxiraşan ci ser o bîyayeni. Ze ki ganan vero bîyayeni, derd û qehrûqotikan vero deha damiş nêbîyayeni. *Tr. Dayanılmayacak derecede acılı olmak, adeta can çekişiyor olmak*. Ganxiraşey çîyênda çetin a. Ellah dişmenan ser nêdo.

ganxraş/i *N.* O/çîyo ki derd û qehrûqotikê ci bol ê û nînan vero deha nêşeno damiş bo, ganê ci yo deha keno bivijîyo. *Tr. Canhıraş, can çekişen*. Tew qarişê ci mebê. Çunkî o canxiraş o.

ganzar/i *N.* Bêhal/i, kêfsad/i, ganhelak/i, nêweş/i. Kes/çîyo ki; ganê ci weş nîyo, bêhal û bêzar û bêhuzûr û bêkêf o, nêweş o. *Tr. Hasta, hastalıklı, keyifsiz, inleyen*. Ganzar o, nêşeno werzo xwu ser.

ganzarey *Nm.* Bêhaley, kêfsadey, ganhelakey, nêweşey. Gan û hal û wext û huzûr û kêfê ci ca di nêbîyayeni, nêweş bîyayeni. *Tr. Hasta olmak*. Ganzarey di merdim nêşeno ki jewî rê cewabên bido.

ganzergûn/i *N.* Ganselamet/i, ganweş/i. O/çîyo ki rehatê ci, kêfê ci ca do. *Tr. Esen, sağlıklı, sıhhatli*. Ganzergûnên bêro mi heteki, ez jî pa bena ganzergûni.

ganzergûney *Nm.* Ganselametey, ganweşey, kêfweşey. Gan û rehatey û kêfey û huzûrey û selameteya ci ca di bîyayeni. *Tr. Sağlıklılık, can sağlığı yerinde olmak*. Ganzergûney di kes şa o, kêfweş o, şênaî kesî ser o esta, kes qayîlo ki xwu rê xoşebereyên bikero.

gapêling/i *Zoo. N.* Zerafe/ê, zerefe/ê, zurafe/ê. *Tr. Zürafa*. Gapêlingîy darîstanandê Efrîqay di coy benê.

gapûri *An. Nm.* Kişta mîyandê fekî ra gumi. *Tr. Ağzın yanak iç duvarı/çeperi*. Mêrdekêndo şenik bî. To dîyê ki di deqan ra finên ey do gapûra xwu biantayê zerre û guma ci do korti bîyayê. û jew fina jî xwu gumi ra vengêndo ecêb jî vetê.

gar *Nn.* Îstasyonê trênan, xerajê trênan, garanê trênan. Cayo ki trênîy yenê tey vindenê, rewîy û baranê xwu dan û gînê. *Tr. Gar, tren istasyonu*. Trêni do saet bêro gar di vindero.[1]

garan *Zîr. Nn.* Cayê mêlbîyayîşdê heywanan o ki heywanîy tey îstirhet kenê, cayê pêserardişdê dewaran o, xeracê terkeyan. Garan, ser akerde beno, sergirote nêbeno. Gemi di, garanîy bolkî nezdîyê dewan benê. *Tr. Merada hayvanların*

---

1 Qandê garî *Bw.* Binvajedê "garan"î ra.

dinlendirildiği üstü açık alan. Ma dewarê xwu ant garanîya tepîya ma jî xwu rê kewtîy.[1]

garanawî *Cog. Nn.* Pinddol, bendawî, awgaranî, beraj, dolawî. Garanê awi, awa garanî, awa berajî. Cayo ki vernîya awerda ci gêrîyaya û awera ci ping dayo, û tey dolên peyda bîya, ci rê bîyo xerajê awên. *Tr. Baraj.* Garanawîyê welatdê ma bol ê, elaktrîkê ci zaf o. Labelê welatê ma yo elatrîkî di çinêbîyayeni anceno.

garanê awi *Cog. Nn.* Garanawî, pinddol, beraj, dolawî. Cayo ki vernîya ci gêrîyaya û awi tey ping dayo û bîya doli. *Tr. Baraj, su göleti.* Garanê awi do emserr veng bimano. Çunkî emserr wişkaî ya.

garanê ereban *Nn.* Xeraj. Cayê erabano ki erebey tey vinderênê, cayê vinderdenda wesayîtî/kirosan. *Tr. Garaj.* Garanê ereban vizêr bi eskeran a sîlle bî.

garanê trênan *Nn.* Îstasyon. Cayo ki trênîy tey vinderênê, cayê vinderîyayenda trênan. *Tr. Gar, tren istasyonu.* Trênîy do pêro jî şirê garandê trênan di vinderîyê.

garg *Nn.* Livo rêzilane, livo pêdimî, livo pêdimane. *Tr. Seri ve sıralı hareketler, sıralı ve ritmik hareketler, sarkaç hareketleri.* Bi gargan a çîy antîy cor û şî keye.

gargi *Nn.* Qori, rêza, rêzili, sira. *Tr. Sıra, dizin, evlek.* Mi înan rê va ki, bi şikildê di gargan a şirê, ê bi gargên a şîyê.

garguli *Nk. Nm. Bw.* Kerbela 2. Suwêreki di gargulîy çoşmedê Qerejdaxî û Kodê Sîyay estê.

gariki *Nm.* Gark, garki, qor, rêz, rêze. *Tr. Sıra.* Çawuşêndo dipere bî, dewijîy pêro kerdê gariki.

garîg *Nn.* Teref, pari, kişti, kîse, pêlek, heti, ser. Ser o bîyayeni, kesî ser çîyên ravêrdeni. *Tr. Taraf, yan, yanına, tarafına, cebine, hissesine, payına.* Çîyêndê to mi garîg nêkewto. (*Senin herhangi bir şeyin, hakkın tarafıma, hisseme, üzerime düşmemiş.*)

garîgi *Nn.* Mesûlîyet. Hîssê persdarey, pers bîyayeni. *Tr. Sorumluluk, mesuliyet.* Mi lajek zewijna, mi garîgi ra vijîya. Mi ci rê va, garîgda mi ra kewt.

garîgirafînaye/ê *N. Bw.* Garîgiraviste/ê. Ez jî şena derdê kesdê garîgirafînayeyî bianca. Derdo ki kes bişo derdê kesdê garîgiranêfînayeyî bianco.

garîgi ra fînayeni *f. M.* Garîgi ra fînayîş. Madamo ki to xwu garîgi ra fînayo, gereg deha to zincî nêperro.

garîgirakewte/ê *N.* Mesûlîyetrakewte, persdareyrakewte. Kes/çîyo ki; garîgida kesên yan jî çîyên ra kewto, cadê wezîfedê kesên ra kewto, deha ci ra pers nêbeno. *Tr. Mesuliyet/sorumluluktan düşen, görevden düşen.* Ti yê, çirê ê kesê garîgirakewteyî winî xwu rê kenê gire ki?

garîgi ra kewteni *f. M.* Garîgi ra kewtiş. Persdarey ra kewteni, mesûlîyet ra kewteni. Cadê wezîfeyî ra kewteni. *Tr. Mesuliyet/sorumluluktan düşmek.* To hema bizewijnayê jî, fîna to garîgi ra kewtê. Labelê to nêşa xwu garîgi ra bifîno.

garîgiraviste/ê *N.* Garîgirafînaye/ê, persdareyrafînaye/ê, persdareyraviste/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên sehada wezîfedê xwu ra fînayo, ci rê wezîfeyê xwu kerdo. *Tr. Sorumluluktan düşürülen.* Xorto garîgiraviste gereg ki deha to sûjdar nêkero. Hema heme zêdê to qeçanê xwu garîgida xwu ra bifînê.

garîgi ra visteni *f. M.* Garîgi ra vistiş. Garîgi ra fînayeni, mesûlîyet ra visteni, mesûlîyet ra fînayeni, cadê persdarey ra fînayeni. Wezîfeyê kesên yan jî çîyên xwu ser ra fînayeni yan jî eşteni. *Tr. Sorumluluk/mesuliyetten düşürmek.* Eger mi nêzewijnayê, mi nêşayê garîgida xwu ra bifîno. Labelê mi bi zewijnayîş a garîgida xwu ra vist.

garî *Nn.* Netekin. *Tr. Hayalet, gülyabani.* Qeçkêno, garîyo yeno rakewê!

garki *Nm. Bw.* Gariki. Wendekaran, garkênda weşi dibistandi viraşti bî.

gasîlxane *Nn.* Cayo ki tey merdey şoyênê. *Tr. Gasilhane.* Qeçekan gasîlxane meverdê. Çunkî tersenê!

gastanî *Nm.* Axuri. Cayê gayan o ki, bişew gay tey hewênê, tey mêl benê, tey kewnê aresnedê şewi. *Tr. Ahır.*[2]

---

1 Gar, garan, garanawî, xeraj pêro jî cayê arêbîyayîşî yo. Garan di heywan arêbeno û aresneyê xwu gîno. Gar di trênîy arêbenê û raywanan û barê xwu ronanê û gînê, nobeta xwu pawenê. Garanawî di awi arêbena, vinderêna û tey bena doli, ci ra dolawîyên peyda bena. Xeraj di jî wesayît arêbeno û rêwîy û barê xwu roneno û gîno, tey vinderêno, ela xwu paweno.

2 Na vajeki, bi mi ki gaîstan ra yena. Çunkî Dimilî di ga, heywanê axur o û –îstan jî ca o, cayê mendişî yo, cayê mêlbîyayîşî yo, cayê hewênî yo, welatê hergi çîyan o ki çiçî tey bo, beno o cayê înan. Mersela; gulîstan, cayê gulan o. Kurdîstan, cayê Kurdan o. Frengîstan, cayê Frengan o. Solîstan, cayê sol/an o. Serdîstan, cayo serd o, cayo ki tey serdey esta. Germîstan jî ca û welatê germî yo. Fini bena ki –îstan beno welat, fini bena ki beno ca. Dêmax kî na vajeki sifte gaîstan bîya, dima –î'yê ci kewto û bîya gastan, ey a tepîya jî –î'yê wihêrey

gastar *Nn.* Gastare, çixe, çanqal, gestar, gastêr. Çanqalê resenan. Çeqên o ki bi resen a girêdeyêno û pa çî şidêneyêno. *Tr. Kanca.* Mi gastar kerd bi resenî ya û eşt bi romorq a û mi xirarîy pa şidênay.

gastarin/i *N.* Çî/keso ki pa gastar/gastare esto, bi seredê ci ya çîyêndê zêdê çanqalî ya girêdeyayo. *Tr. Ucu kancalı.* Reseno gastarin do a romorqeri weş bişidêno.

gastariney *Nm.* Gastarin/i bîyayeni, gastareyîn/i bîyayeni, pa gastare bîyayeni, bi seredê ci ya gastare girêdeyaye bîyayeni. *Tr. Kancalılık.* Şima zanê na gastarineya ci di ci rê senîn biercîyo?

gastarî pey kewteni *Zv.f.M.* Gastarîpewkewtiş. Vinderîyayeni, bêliv mendeni, gire bîyayeni. *Tr. Sabitleşmek, statikleşmek, düğümlenmek, kördüğüm olmak.* Gurweyê ey kewto gastarî pey, o deha kesî nêsilasneno.

gaşa *Nm.* Xurç, xaşa. Şelaga ki di merdimîy bi rewtên a ancenê. Na gaşa, mûyan ra virazîyaya. *Tr. Hurç, iki kişinin içine (özellikle saman) eşya koyarak, ortasında bir sırıkla taşıdıkları kıldan yapılan taşıma gereci.* Ez kewta gaşa bin. Hema ez werdî bîya, eynî tirrika mi vijîyayê!

gavêl/i *N.* Sist/i. O/çîyo ki pêt/metîn nîyo, nêşidîyayo. *Tr. Gevşek.* Ey barêndo gavêl mi rê girêda bî ki, ray ra gam bi gam ez mecbûr vinderîyayê.

gavêlane *Nn.* Gavêlkî, ze sist, sistane. Bi şikildê sistey a. *Tr. Gevşekçe.* Mi şelto şehitîyaye rişt wezîfeyêndo mihîm, ey hinî gavêlane û xwu hêl kerdê û şîyê. Finê mi va, ez şira jewî pey ra piroda wa rind û rind erd ro guno, dima mi va nehlet şiro çimîdê şeytanî.

gavêlaney *Nm.* Sistaney, gavêlkîyey. Bi şikildê sistey a. *Tr. Gevşekçe.* Ellah xeyr! Hinî gavêlaneya meluwi! Tenekên bi lez a, bi pêt a, bi waşten a karê xwu biki. Eger ti wina kar bikerê, kardan do to karî ra bierzo.

gavêley *Nm.* Sistey, gewşegey. Sist/i bîyayeni, metîn/i nêbîyayeni, gavêl/i bîyayeni. *Tr. Gevşeklik.* Livêndo ki tede gavêley bibo, ez bixwu ey di çinî ya. Ez ê gavêlî jî xwu heteki di nêgurwênena.

gavêlin/i *N.* Sistek/i, sistin/i, gewşeg/i. O/çîyo ki metîney tede çinî ya, gewşeg o. *Tr. Gevşekçe.* Erdêndo gavêlin o. Rew ramêno. Labelê tede mexel nêbeno.

gavêliney *Nm.* Sistiney, sistekiney, gewşeginey. Sist bîyayeni, gewşeg bîyayeni, mezbût û şidîyaye nêbîyayeni. *Tr. Gevşekçe, gevşek bir şekilde.* Gavêliney di merdimo gavêl, kesî keno kulbizikî.

gavêlkîyey *Nm. Bw.* Sistaney. Eger ti do bi ma ya bêrê kar bikerê, to ra rîcakena bi gavêlkîyey a kar meki. Eger ti vanê bi gavilkîyey a ez do karê xwu bikera, ti mêyê, ez herûnda to di jî xebitêna.

gavi 1. *Nm.* Gami. Hergi eştena lîngênda kesî ya ki çend santîmîy bîyayena ci goreyê hergi merdimî virêna. Merdim esto ki gava ci 70-80 santîmî ya, esto ki mîtroyên a. *Tr. Adım.* Vanê Nemrûdî gavênda xwu eşta ata Rodê Feratî, balişnaya lingerda ci tenekên bîya hî. 2. *Nm. Zîr.* Gami, evlegi. Nîşanêndê citêran o ki qando ki do çendên citi bikerê, ey bizanê, parçeyêndê erddê xwu bi sirsîyerda haletî ya abirnenê. A nê nîşani rê vanê gavi. *Tr. Çiftçilerin çift sürerken kendilerine bir işaret olsun, eğri gitmesinler, ne kadar sürmeleri gerektiğini bilsinler diye çizdikleri tarlaların her bir bölümlerine verilen isim.* Citêrî qe nêzana ki çend gavîy erd ramit ki? 3. *Zîr.* Evlegi, erqi. Erqa hera ya ki baxçeyan di qando xetîy pa awdeyê abîyaya. *Tr. Tarla ve bahçelerde tarlanın bir kısmının sulanması için açılan su arkı veya bölümü.* Awdankarî xwu rê sifte sifte gavên akerdi ki awa ci nêherimîyo. Dima jî şî xeterda xwu ser o ronişt û awa xwu pawiti. 4. *Cog. Nm.* Babetên herrên a ki verî herûnda podreyî di sawitê mîyandê şeqandê qeçekan ki şeliqîyayena ci ravêrno. Wexto ki sabûn nêvîneyayê, însanan keraşoyan di pa serşoyê xwu jî kerdê. Çunkî tey wesfê sabûnî jî esto. *Tr. Kil. Serinletici ve bacak pişmelerini iyileştirme özelliği olan bir çeşit ıslak topraktır ki eskiden sabun bulunmazken insanlar yıkama işlerinde de kullanmaktaydı.* Verî podre çinêbî, herûnda podreyî di mayanê ma mîyanê şeqandê qeçekandê xwu bi gava kerdê weş.

gavlan *Md. Nn.* Cayê gavi, cayo gavin. Cayo ki ci ra gavi vejenê, tey gavi esta. *Tr. Killi yer, kil çıkarılan yer/ocak.* Vanê binê qeçekan şeliqîyayo, cora cinîyê dewê şinê gavlan ra qandê qeçekan gavi bîyarê.

gawan/i *N.* Gaban/i. Kes/çîyo ki; şino dewardê dewi ver, karûgurweyê ci dewarî/terkeyî ver şîyayen a. *Tr. Sığırtmaç.* Gawanê dewda ma est

---

(Tr. İyelik eki, sahiplik eki, malikiyet eki olan -î) ameyo kewto peynî û bîyo gastanî. Bi no şekila jî ci ra "ê gayan, cayê gayan, herûna gayan, mêlxaneyê gayan" peyda bîyo. Gawanî dewar berd gastanî û fekê gastanî girot. (Bab/Suwêreki.)

bî. Ma tim nanê ci yê gawaney jî dayê.

gawaney *Nm.* Gabaney. Gawan/gaban bîyayeni. Wesfê gawan/gabaney ser o bîyayeni. Karûgurwe û meslegê ci gawaney bîyayeni. *Tr. Sığırtmaçlık.* Gawaneya mêrdekî weşi bî. Cara dewarê ma veyşan keye nêardê.

gawiro/a sûr/i *N.* Bêrehmo/a tewro/a ravey/i, bêmerhemeto/a tewro/a ravey/i. Keso gawir o ki merhemetî di, rehma pîzî di bol xirab o û zerrîya ci bi kesî nêveşena; gawirey yan jî bêrehmeya ci, bêmerhemeteya ci xwu dûrî ra mojnena, dûrî ra xwu bellî keno. *Tr. Kara gavur, kızıl gavur, azılı gavur, merhametsiz.* Eger gawiro sûr nêbîyayê, winî nêdayê ê lajekdê xerîbî ro.

gawirqir *Nn.* Qirkerdişê gawiran, qirê gawiran. Kiştena gawiran a têtewri. *Tr. Bir dinin kendi inancından olmayanları soykırıma tabi tutması.* Gawirqir jî Îslamqir jî însanetey ra teber o. Çunkî qethan sûjên jî qirkerdişî rê sebebêndo besane nîyo.

gawirqirane *Nn.* Karûgurwe û fêl û herbdê xwu di zêdê gawirqiran bîyayeni, tey/mîyan di têtewr kiştê gawiran bîyayeni, ze ki gawiran pêrini rê tey kiştiş bibo. *Tr. Kendi din ve inancından olmayanları kökten öldürme, yok etme, katliam eder bir şekilde.* Va şima kerd jî, şima do gawirqirane nêkerdê.

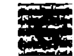
gawirqiraney *Nm.* şekil û bîçim û meş û mêl û usûldê xwu di zêdê gawirqirey bîyayeni, bi gawirqirey o mendeni. *Tr. Kendi inancından olmayanların öldürülmesi gibi şeni bir iş yapmak, onlara benzemek.* Gawirqiraneyda înan di çi zulm û zordarey çinî ya ki?

gawirqirey *Nm.* Gawiran qir kerdeni, gawiran têtewr kiştenî, kiştena gawiran a têtewrey. *Tr. Bir din ehlinin, kendi inancından olmayanları topluca öldürmesi, katletmesi, soykırım uygulaması.* Gawirqirey, şarî ra jî însaney ra jî teber a. Merdimo ki gawirqirey bikero, ci rê cayê Ellahî nêmaneno.

gawirsûrey *Nm.* Gawireya sûri. Bêrehmey, bêmerhemetey. Bêrehm/bêmerhemet bîyayeni, zerrî bi kesî nêveşayeni, merhemetê pîzî tey çinêbîyayeni. Zerrî nêveşayeni di, merhemetî di, hewlûxirabey di zêdê gawiran hereket kerdeni yan jî gawiran mîyan di tewro xirab bîyayeni. *Tr. Merhametsizlik, kızıl gavurlar gibi olmak.* Mi verî jî gawirsûreya ci aşnawiti bî. Labelê hendayên jî mi texmîn nêkerdê.

gaxan *Nn.* Hadireya ki qandê werddê sersali bena. *Tr. Yılbaşı için yapılan yiyecek olarak hazırlıkların tümü.* Ma werdîyey di şîyê keyan vero birakose kay kerdê. Dima jî ma locinan ra sela xwu verdayê cêr, înan jî; ti qatixî ra vanê, aşlixî ra vanê, xeylên çî, gaxan dekerdê de. Dima jî ma şîyê cayên di o gaxanê xwu viraştê û pîya werdê.

gayey 1. *Zoo. Nm.* Heywanan mîyan di ga bîyayeni, vîştirayo xesênaye û qandê citi abirîyaye bîyayeni. *Tr. Hayvanlar içinde öküz olmak, çift için ayrılan dana olmak.* Ma gayeya ci do kesî rê nêerciyo? 2. *Zv.* Ga bîyayeni. Zêdê gayan bîyayeni Qewet û qudretî di ravey, labelê aqil û totik û heşey di apey bîyayeni. *Tr. Öküz olmak. Kuvvette ileri, fakat akıl ve akıl yürütmede geri olmak.* Gayeya ci şima jî zanê!

gayê citi 1. *Zoo. Zîr. Nn.* Gayo ki pa citi kenê, kenê citi. *Tr. Çifte koşulan öküz.* Bi gadê cit a kes do citi bikero. Zewmbî do çiçî rê bibo ki? 2. *Zv. Nn.* Gayo ki nîşanê qewetî yo. *Tr. Çok güçlü olan.* Maşallah ze gayê citi, şewra ra yo o yo ê sîyan anceno û qe nêbetilêno jî. 3. *Zv.* Totikvaley, axmaxey. Karên tenya kerdeni, karên tenîyay rê bîyayeni, labelê zewmbî karan rê nêbîyayeni. *Tr. Ahmaklık ve muhakemesizliğin sembolü. Sadece bir işe yarayıp başka bir işe yaramayan.* Ze gayê citi, ze bergîrê dîngî, zewmbî nêşeno karên bikero. Ma kes qe totikê xwu gurwêneno!

gayê gemey 1. *Zîr. Zoo. Nm. Bw.* Gakovîyey. Gayê gemey di çiçî esto? 2. *Zv.* Gakovîyey, berrînîyey. Gayê gemi bîyayeni, gakovî bîyayeni, wehşîyê wehşîyan bîyayeni, berrînî bîyayeni, berrînîyê berrînîyan bîyayeni, zêdê wehşîyandê tewrê wehşîyan bîyayeni, medenîyetî û însaney û merdimey di tewro xirab bîyayeni. *Tr. Yaban öküzü gibi kötü olmak, medeniyette çok geri olmak, çok bedevi olmak.* Mi rê ki jî gayê gemey tam wesfê ci yo ravey o.

gayê gemi *Zoo. Nn. Bw.* Gakovî. Ze bî ze gayê gemi, qe çîyên nêzanayê.

gayo mazêr *Zoo. Zv. Nn.* Gayo pîr, gayo qert. Gayo ki deha pa citi nêbena yan jî kemî bena, deha tede qertey ra berke nêmendo, qewet ra kewto û deha pa karûgurwe nêbeno. *Tr. Çiftten düşen, çift süremeyecek kadar güç ve kuvvetini kaybeden öküz ve bu öküz gibi olanlar.* Gayo mazêr o. Ez a senîn kena jî, o yo citi nêşeno biramo.

gaz 1. *Sn. Nn.* Destefzar, asingaz, engaz. Haleto ki ehlê seneatî pa asinî açarnenê babet babetî şeklan. *Tr. Demircilerin, sanat ehlinin demiri şekillendirmek için kullandıkları demirden bir alet.* Asingerê ci, haletîya ci ya citi kerdi xwu destî û dîrê finîy ata nata kerdi û nê horsî ser. Adirdê ci di kerdi sûri tepîya bi gazdê xwu ya ata nata da piro û newedera ci rê viraşti. 2. *Nn.*

Bi dindanan a pêt şidênayeni û ci tewnayeni. *Tr. Her bir dişleme.* Bergîrî gazên da mi ro ki hewna bazîyê min o dejeno. 3. *Cog. Nn.* Milik, qil, zemaq. Serîçiqê koyan, milikê koyan, seranîya koyan. *Tr. Zirve, doruk. Dağların en üst kısımları.* Kodaran rê dîyar bîyayeni qet a. Qe beno ki da desêndê ci şîyê hettanî gaz jî. 4. *Nn.* Qazaxî. Awa veşatişî. Awa ki bi çilayan a veşnenê. *Tr. Gaz yağı.* Verî ma şîyê kewtê rêzida gazî jî. Ma rojên jî qorê xwu pawitê. Jew finan gaz qedîyayê, ma do meştêrî biameyê dekewtayê rêzida xwu. 5. Peyomekêndê vajekandê Dimilî yo ki name ra name virazeno. *Tr.* Zazacada *isimden isim yapan bir sonek.* Merdimêndo belengaz, karêndo gengaz, sanayî di jewdo asingaz ûzn. 6. *An. Nn.* Dindan. Çîyê fekdê kesîy ê ki kesî fek di zêdê sîyandê rêzebîyayana rêz bîyê û kes pa werdê xwu xwu fekî di caweno û û tehneno. *Kur. Diran. Tr. Diş.* Kalêno bêgaz o. Nêşeno çîyên ra gazên bigîro. 7. *Cog. Nn.* Ko. Estûnê berrî, estûnê sîyaî. Berrî/sîyaî mîyan di cayê berzê tepan, giran girdêrîy ê. *Kur. Çîya. Tr. Dağ.* Gazê welatdê ma rêzegaz ê. Çoşmedê Dengizdê Yûnanî dest kenê pa, hettanî Îranî serdewam kenê. 8. *Teks. Nn.* Ver. Ver dayeni, çinayên ra, çapûtên ra, têlên vijîyayeni yan jî têla ki vijêna. *Tr. İplik çıkması, iplik çekilmesi.* Qazaxa kesî gaz bido, kes do bivawo ki verê ci serdewam nêkero.

gaz *Nn. Kîm. Nn.* Çîyêndo awikin o ki wexto ki deyêno bi çîyên, kewno xarî, deha rew şino. *Tr. Gaz.* Tenekna gaz bidi bi ci, ma yê berey manenê.

gazbir *Nk.* Gazbirik. Kuhoyîya serdê koyandê berzan, zergûneya serdê koyandê berzan. *Tr. Yüksek dağ doruklarındaki dikensi ağaçlıklar.* Kam reseno gazbiran ki bişo biçîno?

gazbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki gaz bîyo, gaz deyayo piro, bi dindan/gazan a yan bîyo dirbetin yan jî birîyayo. *Tr. Dişlenen.* Kes do meyweyê gazbîyayeyî meymanî nêdo. Eybûar o! 2. *N.* Destefzarbîyaye/ê, asingazbîyaye/ê, engazbîyaye/ê. Çî/asino ki ci ra asingaz virazîyayo, bîyo destefzar, bîyo engaz/asingaz. Asino ki ci ra asinê asinkarîy ki ser o şekîl deyêno asinan, a o asin bîyayeni. *Tr. Demircinin, üstünde demir döğdüğü demir aleti veya demir parçası, örs.* Şima şenê ê asinê gazbîyayeyî mi rê a kaleka ronê ki ez ser o asin bikuwa? 3. *Cog. Zv. N.* Çî/şeklo ki ci ra serîçiq/milikê koyan, tûjikê koyan virazîyayo. *Tr. Zirveleşen, doruklaşan.* Virazîyayîşdê dinyay di o çîyo gazbîyaye do çiwext çiman ver kewo ki çimîy heyret di bimanê? 4. *Kîm. N.* Çî/keso ki ci ra gaz vijîyayo, kewto şekîldê gazî, bîyo hewa. *Tr. Gazlaşan.* Ê petroldê gazbîyayeyî ra çiçî do bivijîyo? 5. *An. N.* Dindanbîyaye/ê. Çî/wîtamîno ki ci ra dindan/gaz virazîyayo, bîyo gaz. *Tr. Dişleşen, kendisinden diş meydana gelen.* Werdo gazbîyaye do yan çiçî bîyayê? 6. *Cog. N.* Kobîyaye/ê. Çî/cayo ki ci ra ko/gaz virazîyayo, bîyo ko. *Tr. Dağlaşan. Dağ haline gelen şey veya coğrafik şey.* Ellahî do ê cadê gazbîyayeyî ra zewmbî çiçî viraştayê ki? Deha ey weşêrî? 7. *Teks. N.* Verdekewte/ê, verbîyaye/ê. Çî/çinayo ki ver dekewto de, kêla abîyayîşî dekewta de. *Tr. İçine çorap söküğü gibi sökük giren ve açılmaya başlayan şey veya dikiş.* Çinayo gazbîyaye rew rewî dûmêndo derg nêrameno.

gaz bîyayeni 1. *f. M.* Gazbîyayîş. Dindinîy pirodeyayeni. Bi dindanan a cibîyayeni yan jî dirbetin bîyayeni. *Tr. Dişlenmek.* Qenê gaz bîyayê! Fina to bivatayê. Qe gaz jî nêbî. Ti çirê sayeka xwu nêgînê? 2. Gazbîyayîş. Engazey, destefzarey, asingazey. Engaz bîyayeni, destefzar bîyayeni, asingaz bîyayeni. Asinê asinkaran o ki asinkarîy pa şekîl danê asinandê xwu, a o asin bîyayeni. *Tr. Demircilerin demirlerini şekilden şekle soktukları özel demir, örs.* Qandê gaz bîyayenda ê asinî, ci rê pêtey û mezbûtey jî lazim a. 3. *Cog. f. M.* Gazbîyayîş. Zemaqey, qiley, milikey. Serîçiq/zemaq bîyayeni, qil/milik bîyayeni. Şeklê zemaq/qilî geroteni. *Tr. Yeryüzü şekilleri içinde dağ doruğu/zirvesi olmak.* Şima vanê o gaz çiwext bîyo gaz? 4. *Kîm. f. M.* Gazbîyayîş. Qazaxî bîyayeni. Vayo kîmyewî bîyayeni, hewa bîyayeni. *Tr. Gaz olmak, gazlaşmak.* Boka gaz nêbo. Eger gaz bo, ma do bol zirar bikerê. 5. *An. f. M.* Gazbîyayîş. Dindan bîyayeni, ci ra dindan virazîyayeni. *Tr. Dişleşmek, kendisinden diş oluşmak.* Jû wîtamîn şino gandê kesî di beno gaz, jû wîtamîn şino beno nengû û jû jû jî şino beno este. 6. *Cog. f. M.* Gazbîyayîş. Koyey. Ko bîyayeni. şekil û bîçimê koyan kewteni, ci ra ko virazîyayeni. *Tr. Dağlaşmak, kendisinden dağ meydana gelmek.* Wexto ki dinya virazîya, jû ca bî gaz, jû ca bî doli, jû ca bî berrî û jû ca jî bî awî. 7. *f. M.* Gazbîyayîş. Ver debîyayeni. Ver ra ver vijîyayeni. Çina û çîyêndê zêdê çinay di têlîy ver ra vijîyayeni, ver mîyan kewteni. *Tr. Bir elbise veya dikilmiş eşyada seri bir şekilde ipliklerin sökülme olayının gerçekleşmesi.* Pûçikandê mi di rojêna tepîya gaz bî. Gaz bîyayena ci jî mojnena ki derzê nînan weş nîyo.

gazdekewte/ê 1. *N.* Çixazidekewte/ê, çixîzidekewte/ê, çixzîdekewte/ê, xetidekewte/ê. Çî/

keso ki; bi şikildê çixîzên a, bi şikildê şûvên a, bi şikildê xetên a dirate dekewto de. *Tr. Çizgi şeklinde içine yırtık giren, çizilen.* Çinayo xaz dekewte no zeman di do deha xwu ra nêdeyêno. Verî bîyayê, ma do pîne kerdayê û xwuradayê. 2. *Kîm. N.* Çî/keso ki; gaz debîyayo de, gaz dekewto de. *Tr. İçine gaz giren.* Tîpa gazdekewte, do se bo, şima do a tîpi bierzê kotî?

gazdekewteni 1. *f. M.* Gazdekewtiş. Çixazi dekewteni, çizxî dekewteni, xeti dekewteni, tey xetên abîyayeni, şikildê xetên a dirîyayeni. *Tr. Çizilmek, çizgi girmek. Çizgi veya bir hat şeklinde içinden bir iplik çıkmak suretiyle yırtılmak.* Gaz dekewt bî çinadê ci, kerdê bierzo. 2. *Kîm.* Çîyo ki gaz dekewto de, çîyo ki vayo awikin dekewto de. *Tr. Gaz girmek.* Gaz dekewt bî kêdê ci, qeçekî kerkût na bî ta û veşna bî.

gazek *Nn.* Gazik. Çîyo ki qandê tamkerdişî gaz beno, ci ra cibeno. *Tr. Tadımlık.* Mi ci ra gazekên girot, ey qeyami qilanê. Mi jî o gazek xwu fekî ra tû kerd.

gazekên *H.* Gazekê. Hendê gazên, hendê gazkerdişên, hendê tamkerdişên, bol tayên. Hendê finên gazpirodayîşên bîyayeni. *Tr. Bir dişlemek kadar, tadımlık kadar, çok az.* Mi gazekên da piro, ay erbetîy kerdîy, kerd eşareti!

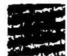
gazê xerdelan *Kîm. Nn.* Gazê xerdeli. No gaz gazêndo kîmyewî yo zehêrin o, tey dîetîl û dîklorur û kukûrt esto. Wexto erzêno cayên, ûja di kes û çîyan veşneno, mîyan û estanê kesî şikneno, dezgedê sînîrandê kesî ser o tehrîbat peyda keno, ganê kesî helêneno. Herbandê newan mîyan di, sifte sifte no gaz gurwêneyayo. No gaz, sifte sifte herbê Dinyayê Siftekênî di, bi destdê Almanan a erzîyayo. Îraq di jî Seddam Husênê zalimî Helepçe di eşto Kurdan ser, da des hezarîy Kurd têtewr veşnayo û kerdo nîmmerdim. *Tr. Hardal gazı (İperit.)* Gazê xerdelan veşnok o, zihêrok o.

gazê xerdeli *Kîm. Nn. Bw.* Gazê xerdelan. Eger Seddem Husênê Zalimî gazê xerdeli nêeştayê Helepçey ser, qeçûqûl û pîlûpeleng û gird û werdî û însan û heywan zêdê kergan nêperpizîyayê.

gazgîri *Sn. Nm.* Maşa, adirgîri. Çî/çîyê girotişî yo ki kes pa çîyanê adirinan û german gîno û beno canakî. *Tr. Maşa.* Mêrdekî gazgîri kerdi xwu destî û koz pa wedarna. No fek di ci rê têlefûnên ame. Kerd ki têlefûn bero xwu goşî, bi şaşîn a gazgîri berdi nê goşdê xwu ya.

gazi *Sn. Nm.* Kelbetani. Haletîya difek a ki kes pa çîyanê zêdê mêxan qilaneno, pêra cikeno ûzn. *Tr. Kerpeten.* Qalibkarî xwu rê di gazîy girotîy ki bêgazîy nêmano. Ray ra hurdina jî vistîy.

gazinc *Nn.* Gazin, waştenî. Nêbîyayenda hêwanî ra qehrîyayeni. Merdim û nezdî û dostandê kesî ra çîyo ki, goreyê kesî yan jî kesî çimî di, ki bîyayena ci mimkun bo û nêro ca, nê wezîyetî ra, o merdimo ki, qando ki no îş nêardo ca kes ci ra qehrêno. A qandê nînan, ci rê; şima mi rê yardim nêkenê, şima karêndê mi nêvejenê, şima rê ez qet a, şima rê ez ha bîya ha nêbîya, şima bi min a sirf karanê xwu vînenê, şima filan kesî rê hina yê mi rê wina yê ûzn. tim ci ra çîyên pawiteni. Labelê eger gazinc vêşî bo û merdim jî kesî ra deha nezdî bo, wexta gazinc nêbeno, bena lebayeni. Kes dûrîyan ra nêşeno bilebayo. Eger orte di ya dostey yan jî merdimeyên esta wexta, bibo bibo gazinc beno. Labelê herga ki nezdîyey bî ravey, kes şeno bilebayo jî. Gazinc mimkûney di normal o, ancax lebayeni, mimkûney di jî fêlêndo normal nîyo, xirab o. Merdimo ki lebayêno, kes ci destî di beno mekir. Na vajeki, gazîkerdeni (waşteni) ra yena. Labelê no babet waşteni, merdimo ki ci ra çîyêno wazêno beno kêfsad. Balkeş: Hem merdimê gazincî, hem jî merdimê lebayeni zaîf o, kemaneya ci esta, fêlweş nîyo. Merdimê gazinckarî û ê lebayeni kam ki bivîno, do ci ra biremo. Çunkî deha kes pa beno gunakar. *Tr. Sitem, yakınmak, serzeniş.* Mi ra megazinci. Ez a nêşena kar û gurweyanê xwu bivîna, destbera mi çîyên nîna. Vanê gazincê mi to ra çinî yo. (Yanê to destbera xwu kerda, ez to ra nêşena biqehrîya, to waştenîya mi arda ca, çîyo ki ez a to ra posena, to kerdo ûzn.)

gazincane *Nn.* Zêdê gazincî bîyayeni, tey gazincîyayîş bîyayeni, tey naz bîyayeni, tey bi meqamdê merdimey û raveyey di naz bîyayeni. *Tr. Serzenircesine, yakınırcasına.* To mi rê gazincane va, mi jî to rê kerd raşt. Zêdê gazincdê to nêbî.

gazincaney *Nm.* Gazincane bîyayeni. Wesfê gazincî tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûlî di tey gazinc bîyayeni. *Tr. Serzenişte bulunurcasına, yakınırcasına.* Mi rê ki gazincaneya ci ca di nêbî.

gazincî *H.* Hal û wesf û wezîyetê gazincî, bîçim û şeklê gazincîyey. *Tr. Serzeniş, yakınma, tazarru.* Tey gazincî çinî ya.

gazincî kerdeni *f. M.* Gazincîkerdiş. Gazincîyayeni, gazincey, gaziney. Gazinc kerdeni, gazin kerdeni, pêrazî kerdeni, zerrîya pê giroteni, pê aş/amoş kerdeni. *Tr. Gönül almak, birbirini razı etmek.* Sifte perrenê pê zincî yo, dima jî pê gazincî kenê.

gazincîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qando ki karûgurweyê ci nêameyo ca, waştenîya ci nêbîya, nêresayo hêwandê xwu ser, zerrîya ci nêgêrîyaya, merdimêndê xwu yê wezîfedarî û nezdîyên û dostêndê xwu ra qehrêno û vano, "şima mi rê wihêrey nêkenê, şima dest nêerzenê mi, şima paştîya mi nêgînê, ez şima rê qet a, ez şima rê ha bîya ha nêbîya, şima xwu nêdanê mi vera, şima mi rê yar û yarmetîni nêkenê, şima nêzana wina wina yê, ez zewmbîya ûzn." *Tr. Serzenişte bulunan, yakınan, sitemkar.* Bol merdim esto ki merdimdê gazincîyayeyî ra remeno, qayîl nîyo bivîno.

gazincîyayeni *f. M.* Gazincîyayîş. Gazinc kerdeni, gazincî kerdeni. Jewî ra yan jî tayêni ra çîyên pawiteni. Labelê o çî nêbîyayeni, cora ci ra qehrîyayeni, sîtem kerdeni, sîtemkarey. *Tr. Sitem etmek, serzenişte bulunmak, yakarıda bulunmak.* Ellah xeyrî, ti mi ra gazincêna. Ma ez şena gazincanê to bîyara ca? Ez a nêşena qeçekandê xwu ver bida, ez do kotî ê to ver bida?

gazirwani *Nk. Nm.* Gurizi. Vaşêndo tellîyîn o pûrtikin o ki dîrê babetê ci estê û vilikîy dano. *Tr. Sığır dili. Tüylü, dikenli yapraklı, çeşitli renkte çiçekli bir bitki.* Welat dê ma di gazirwan esto.

gazî *Nm.* Îmdat, eman, waştiş, waştenî haho. Yardim waşteni, haho kerdeni, elaman kerdeni. *Tr. Yardım, istek, arzu, dilek, imdat.* Gazîya mi Ellahî ra ya, şeytan û kesdê şeytanî ra nîya.

gazîkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra gazî waşto, ci ra yardim û eman waşto, xwu eşto bextdê ci. *Tr. İmdat istenilen, yardım veya el eman istenen.* Keso gazîkerde senîn nêşino gazîdê gazîkarî?

gazî kerdeni *f. M.* Gazîkerdiş. El eman kerdeni, yardim waşteni, xwu bextdê kesên eşteni, kesên ra haho waşteni, haho kerdeni. *Tr. Yardım/imdat dilemek, el eman dilemek, nida istemek.* Mi gazî kerd, kesî xwu nêresna mi.

gazîyeki *Ed. Nm.* Nîşan/îşaretê şaş bîyayen û heyret û ecêb û çîyandê winasînan. Nîşano ki kes heyret û ecêb û şaş bîyayeni di peynîda qisebenderi di nûşneno. *Tr. Ünlem işareti.* Mesela Widî! Ma ti do jî bi ma ya bêrê? Tîya di îşareto ki widî ya dima nuşîyayo gazîyek a.

gazîyey *Nm.* Waşteni, eman kerdeni, îmdat waşteni, haho kerdeni. *Tr. İstemek, dilemek, imdat etmek, arzu etmek.* Gazîyeya ci çîyênda bîyayê nîya.

gazker/i *N.* O/çîyo ki hergi lejî di gaz keno, karûgurweyê ci gaz kerden a, gaz kerdeni ci rê bîya ze xusletên. *Tr. Dişlemeyi bir alışkanlık haline getiren.* Merdimêndo gazker o. Bê ey jî nêşeno bi camêrdey a lejên bikero.

gazkerde/ê *N.* Çî/keso ki gaz bîyo, bi dindanan a gaz deyayo piro, dindanîy tey bîyê war. *Tr. Dişlenen.* O lajeko gazkerde do şiro gereyê to bikero.

gaz kerdeni *f. M.* Gazkerdiş. Dindanîy tey war kerdeni. Bi dindanan a piloznayeni, bi dindanan a dirbetin kerdeni. Çîyên yan jî gandê kesên di dindanan war kerden û anteni. *Tr. Dişlemek.* Esas wexto ki ey da to ro, to do gaz kerdayê.

gazkerey *Nm.* Karê gazkeran, gaz kerdeni, gazker/i bîyayeni, wesfê gazkeran tey bîyayeni. *Tr. Dişlemek, dişleyen olmak.* Gazkerey di kes gaz keno. Labelê kes jî îcab bikero gaz beno.

gazlîgi *Ast. Nm. Bw.* Zalîzeri. Gazlîgi do hewna jî abo. 2. *Sn. Nm.* Asinê kardî. Asinê kardî yo tûjo bifek. *Tr. Bıçağın takavvus eden kesici aleti.* Kardîya ci şikîyê bî, bi gazlîgda ci ya xwu rê îdare kerdê.

gazmizi *An. Nm. Bw.* Gumçali. Maneyê gazmizi hina o: Wexto ki kes huweno ze ki gumda kesî di gazekên abîyo (eger kes zerre ra guma xwu gaz kero, wina beno) û wexto ki huwateni qedêna jî na gazeki ancêna (miz, ancîyayen a.) Nê şeklî ra Çebaxçûrijan (Bîngolijan, Çewlikijan) vato "gazmiz." *Tr. Yanak gamzesi.* Gazmiza ci do ci xasek kero.

gazok *Nk. Nn.* Gerzunek, wirîndok. Vaşê wirîndî. Vaşên o ki ze ki kesî gaz kerdo. *Tr. Isırgan otu.* Gazok, bol cayan di esto.

gazpeymitok/i *N.* Gazpeymok/i, xarpeymok/i, xarpeymitok/i. Çî/keso ki; gazî, xizî, xarikî, pêteya çîyên yan jî kesên peymeno, hesab keno. *Tr. Hızölçer, hız ölçen.* Vanê gaz (xar, xarik)ê ci vêşî bîyo, kewto xazpeymitokî mîyan.

gazpeymitokey *Nm.* Gazpeymokey, xarpeymitokey, xarpeymokey. Çî/keso ki gazî, xizî, pêteya çîyên yan jî kesên peymeno, o kes bîyayeni yan jî wesfê ê kes û ê çî ser o bîyayeni. Gaz (xar, xarik, pêtey) peymiteni, nê karî kerdeni. *Tr. Hız ölçmek, hızölçer olmak.* Gazpeymitokeyênda ci ya bêfesali esta ki, cara gazê kesî raşt nêpeymito.

gazyaxî *Kîm. T. Sn. Nm.* Awêna neftî ya. Benzînî ra tehsîl bena ki kes veşneno û verê xwu pa keno roşnayî. Na vajeki, *gaz yağı* ra yena. *Tr. Gaz yağı.* Wextê Silêman Demirel û ê Bülent Ecevitî di, ma tim kewtê rêzdê gazyaxî giroteni. Ma şefaqên çoşmeyê hîrê-çeharî şîyê kewtê boçiki, hendê panc-şeş sey metro rêzilênda însanan virazîyayê.

ge *N. Bw.* Geh. Ge ti şîyê Pêtirge di ronîştê, ge şîyê Keferge di ronîşê. Qe ti herûnda xwu giran nêbîyê ki.

geber *Nn.* Cehnimî. Kutik û heywanandê zêdê nînan di merdeni. *Tr. Köpek gibi necis sayılan hayvanlarda ölmeyi ifade eder.* Boka geber bo!

geberbîyaye/ê *N.* Geberîyaye/ê, cehnimîyaye/ê, cehnimheqkerde/ê. Kes/çîyo ki; goreyê şik û fikirdê kesên cehnim heq kerdo. Heywano heram/nehso ki goreyê şik û fikirdê kesî do geber bo û şiro cehnim. *Tr. Geberen necis hayvan veya şey.* Va: "Ez tew qayîl nîya, serseya filan merdimdê kiştkar ê geberbîyayeyî yê ê mehsûman jî bivîna.

geber bîyayeni *f. M.* Geberbîyayîş. Geberey, cehnimîyayeni, geberîyayeni. Xirabey ser o merdeni, mirdarîyayena kutikan. Merdena heywanandê heraman, merdena heywanandê nehsan. Merdena kesandê xiraban. *Tr. Köpeklerin ölmesi, gebermek, kötü olarak yadedilen bir kimsenin ölmesi, necis hayvanların ölmesi.* Senîn ki mêrdekî va: Filan merdimê nelamatî qeza kerdo, ey jî va: Boka bi geber bo!

geberîyaye/ê *N.* Cehnimîyaye/ê. Kes/çîyo ki; geberîyayo, cehnimîyayo, goreyê şik û fikirdê kesî şîyo cehnim yan jî cehnim heq kerdo. *Tr. Geberen, cehennemi hakkeden.* Kutiko geberîyaye, merdimo geberîyaye, findiko geberîyaye ûzn.

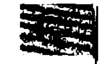
geberîyayeni *f. M.* Geberîyayîş. Cehnimîyayeni. Geber bîyayeni, cehnim şîyayeni, cehnimî heq kerdeni. Merdena heywanan û kesandê heraman, nehsan, xiraban. *Tr. Gebermek, cehennemi hakketmek. Necis hayvanların ölümü.* Vanê filan kiştkarê mehsûman geberîya şî.

geberkerde/ê *N.* Gebernaye/ê, cehnimnaye/ê, cehnimîyaye/ê, cehnimerzîyaye/ê. Çî û keso xirab û nehso ki jewî yan jî tayêni kişto û kerdo geber. Heywano heram/nehso ki jewî yan jî tayêni kişto û kerdo geber, cehnimnayo. *Tr. Gebertilen, öldürülen necis hayvan ve kötü/şerli insan.* Şima senîn şinê ê gonîwerê geberkerdeyî ser o nimaz kenê ki? Ez aqildê şima rê şaş manena. Ey bi teyaran a Dêrsimijîy pêro kiştê.

geber kerdeni *f. M.* Geberkerdiş. Gebernayeni, cehnimnayeni. Cehnim eşteni. Kiştena heywanandê heraman û nehsan û merdimandê xiraban. *Tr. Gebertmek.* Mi do geber kerdayê, fina gunayê mi bi qeçekandê ci yo ame.

geça 1. *Mîm. Nm.* Ode, wede. Hergi kiştênda banî ya ki kes ya tede roşeno ya rakewno yan jî meymanan werzaneno û roşaneno. *Tr. Oda.* Verî geçaya meymanan banan ra cîya bî. Meymanî geçaya keyî nêdîyê. 2. *Nm.* Cey, jey, çime, kişti. Qismêndê çîyên. *Tr. Bölme, kısım vs.* Nûştokî va: Mi kitabdê xwu di geçayên jî weşbesteyan rê abirnaya. 3. *Nm.* Sinifi, şûba. *Tr. Sınıf, şube.* Geçaya înan û ê ma jew a. Çunkî ma hurdina jî dûkandar ê.

geçaya camêrdan *Mîm. Nm.* Odeyê camêrdan, wedeyê camêrdan. Geçaya keyî ya ki tey camêrdîy hewadeyênê û roneyê, werzenê û roşenê. Cayê keyî yo ki camêrdan rê abirîyayo. *Tr. Erkeklere oda.* Geçaya camêrdan meşirê, ê yê ûja di mişewirênê.

geçaya cay *Mîm. Nm.* Odeyê cay, odeyê cayan, geçaya cayan. Odeyo ki ma û pî tey rakewno. *Tr. Yatak odası.* Qeçîy do bêxebîr geçerda cay nêşirê.

geçaya cayan *Mîm. Nm.* Kêrî, lindan. Geçaya nivînan, geçaya ortîyan, wedeyê cayan. Cayo ki kes cayan tey ronano. *Tr. Yüklük, yatakların konulduğu oda.* Mi zimistanî cayê ey eşt bî geçerda cayan. Ti nêvanê ki meran werdo.

geçaya giranan *Tib. Nm.* Cayê giranan, zerregeho giran. Nêweşxane di cayo ki nêweşê giranîy tey rakewnê, hewênê. *Tr. Yoğun bakım, yoğun bakım ünitesi.* Mi senîn senîn kerd, înan nêverda ez şira geçada giranan. Çunkî ûja nêweşê coydê gîrgînî di.

geçaya keyeyî *Mîm. Nm.* Odeyê keyeyî, wedeyê keyeyî, banê keyeyî. Odeyo ki qandê şardê keyeyî abirîyayo. *Tr. Oturma odası. Ev halkının oturduğu, kalktığı veya kullandığı oda.* Meyman do geçada keyî nêşiro?

geçaya meymanan *Mîm. Nm.* Odeyê meymanan, wedeyê meymanan. Cayê keyeyî yo ki meymanîy tey roşenê û werzenê, roneyênê û hewadeyênê. *Tr. Misafir odası.* Keyna çi zana şiro geçada meymanan ki? Wiş, eyb û ar o!

geçaya nivînan *Mîm. Nm. Bw.* Geçaya cayan. Geçerda nivînan di cay benê. Çi karê zexîrî esto ki?

geçaya ortekêni *Mîm. Nm.* Geçaya wertekêni, wedeyo ortekên. Geçaya ki ortedê banan di virazîyaya. *Tr. Orta salon.* Verî hema hema banan hemeni di jî geçaya ortekêni esti bî.

geçaya peyêni *Mîm. Nm.* Verî tayên banîy pêpeyo virazîyayê. Nînan di geçaya ki tewra peynî di virazîyaya, bena geçaya peyêni, geçaya peynekêni, geçaya peynî. *Tr. Arka oda, arka bölme, arka bölüm.* Geçaya peyêni do bolkî cinî xwu rê roşenê; cîyabîyayê ya, cinîy xwu rê tey rehat kenê.

geçaya qeçan *Mîm. Nm.* Geçaya qeçekan, wedeyê qeçekan. Ode ki qandê qeçekan abirîyayo. *Tr.*

Çocuk odası. Geçaya qeçan, qandê qeçan abirneyêna ki qeçekîy xwu rê tey werzê, roşê, ders û wezîfanê xwu bikerê.

geçaya verêni 1. *Mîm. Nm.* Banê ki pêpeyo virazênê, nînan di odedê vernî rê vanê geçaya verêni. *Tr. Öndeki oda, giriş odası.* Geçaya verêni, geçaya vernî, hend weş nêvirazîyaya. 2. *Nm.* Geçaya ki sifte virazîyaya, geçaya verê geçandê bînan virazîyaya. *Tr. Önce/ilkin yapılan oda.* Geçaya verêni, bîbî xilxan. Cora ma newedera viraşti.

geçemcegî *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Çêrmûki di geçemcegî esta.

geda *Nm.* Piteki. Keyneka werdî, qeçeka werdî. *Tr. Küçük kız çocuğu.* Gedaya înan bîya vinî. Ê yê ca bi ca geyrenê ci. Ellah qesbaya kesî nêveşno. Amîn.

gedaya pêçeki *Nm.* Piteka qundaxî, pita dergûşi, lorika pêçeki, lolika pêçeki, qeça dergûşi. *Tr. Kundaktaki kız çocuk.* Gedaya pêçeki do bibermo ki may şit bido ci. Eger nêbermo may do kotî ra bizano ki a ya veyşani?

gede/ê *N.* Qeço/a werdî, tût, tûtek, qijale/ê, qeçek/i. *Tr. Kundaktaki çocuk.* Çend mengîy o ki Qeyserî di hîrê gedey bîyê vinî, ma û pîyê ci yo tellîyan ser o. Boka bivîneyê, Ellah qesbaya înan nêveşno.

gedek/i *Zoo. N.* Leyrê camûsan o werdî yo ki şit ra kerdo. *Tr. Malak.* Gedeko şino marda xwu ya bilawo, maya ci ya tim pay erzena bi ci. Qey guhanê ci bîyê kulîy.

gedeyey *Nm.* Qeçey, lorikey, lolikey, domaney, gedeyîni. Gede/qeç/i bîyayeni, lorik/lolik/i bîyayeni, doman/i bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocukluk zamanı.* Gedeyey di bol çîy mihîmîy nîyê. Labelê ki benê girdîy, deha heme çî virêno. Mesela qisa gedeyan nênişena kesî. Labelê ê girdan hema nişena kesî.

gedeyê pêçeki *1. Nn.* Tûtekê qundaxî, tûtekê dergûşi. Lorikê pêçeki, lolikê pêçeki, qeçê dergûşi. *Tr. Kundaktaki erkek çocuk.* Erdlerzan bîyo, sî sî ser o nêmenda. Qîri qîra cînan a, gedeyê pêçekan rê werdê tût û pitekan lazim o. 2. *Nb.* Qeçekê pêçeki, tût û pitekîy. *Tr. Kundak çocukları.* Mi rê ki heme gedeyandê pêçekan ra hez kenê. Çunkî gedeyê pêçeki xwu danê hezkerdiş.

gedûg *Nn.* Çirik, awçirik. Çîyo ki awi rêj keno, awrêjnok. *Tr. Çeşme, musluk.* Keyneki şî gedûgî ser ki awi bişimo, dî ki marêno jî awi ser o, o yo awi şimeno, tersê û ageyrê, nêşimiti.

gefê ci werdeni *f. M.* Gefê ci werdiş. Gefîy werdeni. Gefanê kesên werdeni, ci tehdît kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê ez do wina wina bikera, ez do bikişa, ez do to ro da ûzn. bi qisan a ci tehdît kerdeni. *Tr. Tehdit etmek, tehditler savurmak.* To rê çirê gefê ci werdîy? Ey to rê se kerd bî?

gefi *Nm.* Wesek, wesekîy, gefîy. Na vajeki tenya nê, bi bolekeyda ci ya vajêna. Yanê kes do vajo gefîy. Jewî ser o xirabey ser o qisey vateni, ci tehdît kerdeni, bi qisan an jewî tersanayeni. Mesela ci rê "ez do to bikişa, ez do to ro da, qey ti mi rê yenê, ez do to rê fiki rona" û çîyo winasîn vateni. *Tr. Tehdit etmek, sözlü taciz etmek.* Mi rê gefîy werdîy jî çîyên nêşa bikero.

gefîy *Nb. Bw.* Gefi. Bîlaheq bîlasebeb gefanê ci mewi. Çunkî ti nêşenê ci rê çîyên bikerê. Heme cayê to adir bo, ancax ti xwu biveşnê.

gefîywerde/ê *N.* Gefwer/i. Kes/çîyo ki; gefanê kesên yan jî çîyên weno, ci rê vano, "ez do to wina wina bikerî, ez do to bikişî, ez do to rê nay nêverdî, ez do to roncinî" ûzn. *Tr. Tehdit eden, tehditler savuran.* Merdimo gefîywerde do bişo îcabê gefandê xwu bîyaro ca?

gefkar/i *N.* Gefwer/i, gefwerde/ê, gefwerok/i. Kes/çîyo ki; gefanê kesên weno, Mesela vano, "ez do filan kesî wina wina bikera, ez do ci bikişa, ez do piroda, ez do raya ci bibirna" ûzn. *Tr. Tehdit/ler eden/savuran.* Gefkarî û hembazdê ci ya tepêşîyay bîy.

gefwerane *Nn.* Gefkarane. Zêdê gefkarana, zêdê gefwerana, bi gefkaran nemdeni. *Tr. Tehdit edercesine.* Ame mi rê gefwerane wina wina va û şî.

gefweraney *Nm.* Wesfê gefweran tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û mêldê xwu di gefwerane bîyaeni, bi gefweran mendeni. *Tr. Tehditvari bir yolla.* Bi gefweraney a nêbeno. Kes do tayên jî raya ci bizano.

ge ge *Nn. Bw.* Geh geh. Ge ge wina kerdê, ge ge jî winî kerdê. Fini bîyê ki qe ma şaş bîyê ki ma se kerê.

geh 1. *Nn.* Ge. Ca, herûni. Dimilî di veromekên o ki vajeki ra vajeki vejeno. *Tr. Yer.* Seyrange/h, Pêtirge/h, Keferge/h, nimazge/h, dange/h, Aşurge/h ûzn. Seyrangeh, cayê seyranî yo. 2. *Nn.* Ge, ge ge, ge ki, finan, fini bena ki. *Tr. Bazen, olur ki, gah.*[1] Geh ti yena xwu disknena mi ser, geh ti şina xwu disknena ey ser. Ellah xeyrî! Mi

1 Na vajeki Dimilî ra yan jî Farîsî ra amêya kewta Tirkî mîyan. Tirkîy bixwu jî Farîsî ra amîyayîşê ci qebûl kenê.

rê vaji, ti kê ra ya?

geh geh *Nn.* Ge ge. Zeman û wext û demî di fini bena ki. *Tr. Kimi zaman, bazen bazen, kah kah.* Geh geh şîyê, geh geh ameyê.

gejdim *Zoo. Nn.* Kejdim, demaşkul. Gejdim, kezdim o, kêziko ki bidimî yo, dimê ci esto, boçiki/dimeyê ci esto. *Tr. Akirêp.* Gejdim zihêrin o, kesî bi zihêrdê xwu ya şeno bikişo.

gel *Nn.* Kel. Bolîy, kerî, celeb, qefley, qewmi, şar, xelq. *Tr. Sürü, kafile, halk, ulus, millet.* Gelê Kurdan do bireso heqandê xwu, eger xebat bikero. Şuwanîni di jî ma bi dewijandê xwu ya hevgelîni kerdê.

gelane *Nn.* Çî/keso ki ti vanê beno ki ser o nîşanê gel/şarî esto, ser o mora gelî esta. *Tr. Kamuoyu.* Eger kes nêşo gelane kero, kes çareser jî nêşeno bikero.

gelek *Ç.* Bol, xeylên, vêşî. *Tr. Çok, bir hayli, oldukça, bayağı, epey.* Ez şima rê gelek sipas kena.

gelekê Xeylê/n, gelekên, bol, zaf. *Tr. Bir çok, çokça, bir hayli, bayağı.* Gelekê vewri varaya ki ray gêrîyayê.

gelêno! *G.* Veyndayena şarî/xelqî, veyndayena şêligî/cematî. Bi şikildê "Ey mîlleta ma! Ey şarê ma! Ey xelqê ma!" gazî kerdeni. *Tr. Ey ulus! Ey cemaat! Ey millet! Anlamındaki bir hitap.* Gelêno! Şima yê çirê terbîye nêdanê qeçekandê xwu? Meşti şima do poşmanîy bê, dima wext do wextî ra ravêro ha!

gelêrî *Nn.* Şarî, anonîm. Çîyo (vatiş, edet, qisa, dêri, kilami, beyti) ki ê kesêndê bellî nîyo, ê şarî yo, ê gelî yo. *Tr. Anonim.* Mersela, "Dingiro banî ser o/Rûweno nanî ser o..." û dêra ki bi no şekila kudêna gelêrî ya.

gelêrîyey *Nm.* Anonîmey, şarîyey. Anonîm bîyayeni, şarî/gelêrî bîyayeni, ê gelî bîyayeni. Çîyê şarî bîyayeni, qisaya şarî bîyayeni, vatişê şarî bîyayeni, beyti yan jî dêra şarî/gelî bîyayeni. *Tr. Anonim olmak.* Ez gelêrîyeyda ci ser o bol menda, mi nêşa ca kero.

gelgele *Nn.* Çuwekêno werdî yo seretûj o ki bi textên a yan jî çuweyêndê dergî ya bi hêlên a erzêno dûrî. *Tr. Bir tahta veya uzunca bir çubukla fırlatılan ucu sivriltilmiş küçük yapılı bir çubuk.* Eger şima bişê gelgeleyî bierzê, ez do ey hewa ra bişa tepêşa.

gelgeleqazî *Ky. Nn.* Tûl, tûlik. Babetên kayên a ki çuwekêndê werdî (ze qirmekêndo viraşte o) di sîyan ser o ronanê û bi textên a yan jî bi çuweyêndo derg û viraşte ya bi hêlên a erzenê dûrî. *Tr. Çelik çomak oyunu.* Qeçekîni di ma qeçekan bol gelgeleqazî kay kerdê.

gelmû *Teks. Nm.* Babetên cila ki, peme û mûyan ra virazîyaya. *Tr. Pamuk ve kıldan dokunan (örülen) bir çeşit çul veya dokuma.* Gelmûya xwu ravisti û ser o cayê xwu rakerdîy.

gelo *G.* Tirim, eceba? Yanê ze ki şima vanê, hinî yo? Ze ki bîyo yan jî ze ki do bibo hinî yo? *Tr. Öyle mi? Acaba? Ya? Gibi ifadeleri kapsar.* Gelo şima do bikerdayê? E; ma do bikerdayê.

gelpende/ê *N.* Peyhuwatek/i, hepal/i. O/çîyo ki bi dûzanên a nîyo, xwuradayena ci raşti nîya, ze şelto şehitîyaye. *Tr. Şapşal, paspal, rüküş.* Merdimêndo gelpende yo ki şaro bi çinadê ci ya huweno.

gelpendeni *f. M.* Gelpendiş. Hepaley, peyhuwatekey. Gelpende bîyayeni, peyhuwatek bîyayeni, hepal bîyayeni. *Tr. Rüküş olmak, paspallık/şapşallık.* Bi dûzanên a merdim nêbeno gelpende, gelpendeyey, çîyênda xirab a ki merdimo dûzankar gelpendeni ra remeno.

gelpendeyey *Nm.* Vilayey, hepaley. Pêser o nêbîyayeni, bi dûzanên a nêbîyayeni. *Tr. Dağınıklık, rüküşlük, şapşallık, paspallık.* Gelpedeyey di kes bol çî keno vinî. Nînan ra jew jî embaz nêdîyayen a, embazan ra bîyayen a.

gelpi *Teks. Nm.* Cili. Çîya ki kes rakeno û ser o roşeno yan jî çîyanê bînan ser o rafîneno. *Tr. Çul, sergi eşyası.* Gelpa xwu rafînê û cayê xwu ser o rakerdîy.

gelpik *An. Nn.* Binçeng. Goştê binçengî. Goştê bindê çengeyî yo ki xwu verdano vera cêr. Bolekê ci, "gelpikîy" ê. *Tr. Gıdık.* Merdim kalûpîr bo û qelaw bo, wexta gelpik hêdî hêdî xwu verdano.

gelpikin/i *N.* Kes/çîyo ki; bi qelaweya goştê ci yê binê çengeyî xwu verdayo. *Tr. Gıdıklı. Çene altında eti sarkan.* Bol qelaw bî, gelpikin bî, gelpikê ci xwu verda bî.

gelpikîy *Nb.* Qandê bolekdê ci *Bw.* Gelpik. Mi çengeyî bin di gelpikê ci nêdî. Eger gelpikîy verdayê, do biasayê.

gelti *Teks. Nm.* Çîyênda ravistişî ya herîrin a sosinneya ya. *Tr. İpekli ve süslü bir çeşit sergi.* Mehşê ci nepak bî. Cayê gelti nêdewrit û ardi gelta xwu rafînê.

geltigan/i *N.* Nêviraşte/ê, şehitîyaye/ê, pêserkewte/ê, cêserkewte/ê, bêdûzan/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û bi xusûsîyet a çina û xwuradayîşdê xwu di viraşte nîyo, nêviraşte o, cêserkewte o, pêserkewte o, şehitîyaye o, keltoş o. *Tr. Şapşal, paspal.* Şima şî bi zor o geltigan xwu rê kerd hembaz?

geltiganey *Nm.* Geltigan/i bîyayeni. Wesfê geltiganan ci ser o bîyayeni. Nêviraşte/şehitîyaye/ê

bîyayeni, pêserkewte/ê bîyayeni, cêserkewte/ê bîyayeni, bêdûzan/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û bi xusûsîyet a çina û xwuradayîşdê xwu di viraşte nîyo, cêserkewte o, pêserkewte o, şehitîyaye o, keltoş o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şapşallık, paspallık.* Şima şî bi zor o geltigan xwu rê kerd hembaz? Şima nêzanê geltiganey kesî kena ar?

gelzan *Nk. Nn.* Gilêzwanî, kuhoyîyên a ki perrê ci yê tellîyên ê pûrtikinîy estê. *Tr. Yapraksı, tüylü, dikenli dil bitkisi.* Destê xwu eşt gelzanî, tellî şî ci destî ra.

gem 1. *Nn.* Çîyo ki debeno fekdê heywanan ki heywan pa vinderîyo, kesî ra sere nêgîro, zîyanê çîdê şarî nêkero. *Tr. Dizgin, gem.* Estori gem kerdi ki zîyanê şarî nêkero. 2. *Nn.* Darîstano mêşeyîn o şên. *Tr. Sık meşelik.* Gemê serdê koyan kes nêreseno ci. Cora şên o

gemali *Zoo. Nm.* Babetêndê malweyan a ki erdandê dûzan di nêcoyêna, bi dêsan û kemeran o coyêna, zihêrin a. Goreyê malweyan deha werdî ya û biriqêna. *Tr. Düz arazide yaşamayan, kaya ve duvarlara tırmanan, parlak görüntü sergileyen bir çeşit zehirli kertenkele cinsi.* Ez winîyaya gemala bi dês o dîyar bena, ez ûja ra kewta dûrî.

gemar *Nn.* Çîyo ki çîyan keno leymin/lêşin. *Tr. Kir, çerçöp.* Mi gemarê ci ser ra wedard tepîya ard na şima vera.

gemarin/i *N.* Nepak/i. Çî/keso ki ser o leym esto, tozûtebal esto, ser o leymûlêş û çîyo nepak esto. *Tr. Kirli, pasaklı, tozlu.* Şala ci yê nanî gemarin bî, zerrîya ma nêgiroti ki ma ser o nan bûrê. Ma veyşan mendîy.

gemariney *Nm.* Nepakiney, leyminey, nepakey. Gemarin/i bîyayeni. Ser o tozûtebal bîyayeni, pak nêbîyayeni. *Tr. Kirlilik, üzerinde çerçöp bulunma, temiz olmama.* Gemarineyda cinêkerda ci ra nêbo, meymenê mêrdekî bol ê.

gemarî *N.* Qeresolawî. Çîyo ki bol solin o û soliney ra nêwerêno. *Tr. Aşırı tuzlu.* Şamîyênda gemarî viraşti bî. Ma kesî nêşa bûro. Pêro erzîyê tozikî ser.

gemarîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo gemarin/lêşin, leymûlêş û gendûgemar sawîyayo pira. *Tr. Kirli, kirlenen.* Keso gemarîyaye hetta nêşiro kemêlandê xwu ra pak nêbo, ez ey rê pak nêvana.

gemarîyayeni *f. M.* Gemarîyayîş. Gemar/in bîyayeni, leymin bîyayeni, lêşin bîyayeni, leym ci sawiyîyayeni, lêş pabîyayeni. *Tr. Kirlenmek.* Gemarîya bî. Cora ma nêgirot zerre. Ma va gendûgemaranê xwu bester û bê zerre.

gemarnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni gemar sawito pira, kerdo leymin/lêşin, gendûgemar sawito ci ra, leymûlêş sawito pira. *Tr. Kirletilen.* Ez nêşena ê qederdê ci yê gemarnayeyî rê wihêrey bikera. Wa sifte bi min a bimişewirîyayê.

gemarnayeni *f. M.* Gemarnayîş. Gemarin kerdeni, leymin/lêşin kerdeni, gendûgemar ci ra sawiteni, bi leymûlêşî ya kesên yan jî çîyên pîs kerdeni. *Tr. Kirletmek.* Kê ki gemarnayo, ez nêzana. Labelê gemarnayena ci madê kesî qelibnena.

gemarnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên gemarnayo, o yo gemarneno, kerdo gemarin, kerdo leymin/lêşin, gendûgemar sawito pira. *Tr. Kirletici, kirleten.* Şima eger hetta nika nêşayo gemarnokê ci ca kero, neya tepîya xwu ra şima deha nêşenê ca kerê. Çunkî ser ra wext ravêrd, bî şî.

gemarnokey *Nm.* Gemarnok/i bîyayeni. Wesfê gemarnokan ser o bîyayeni, gemarnayeni, gemarin/leymin kerdeni. *Tr. Kirletici olmak, kirletmek.* Gemarnokeya ci mi têkilîyê ci nêkena.

gembîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a gem deyayo ci fekî ro, kerdo nêşeyê werdî û qisan. *Tr. Gemlenen, dizginlenen.* Bergîro gembîyaye se keno, merdimo gembîyaye se keno?

gem bîyayeni *f. M.* Gembîyayîş. Gem pirodeyayeni. Fekê ci bi lewikên/qapaxên a gêrîyayeni, nêşeyê werdî û qisan bîyayeni. *Tr. Gemlenmek, dizginlenmek.* Xeyro kesên ti gem bîyê? Ti yê nêşenê bûrê.

gemez *Kîm. Nn.* Zac, kukûrd, kerkût. Madenêndo element o ki dinya di bolkî bi şikildê pêyabeste ya vîneyêno. Bol çîyan mîyan di tayên yan jî bol vîneyêno. Nîşanê ci, bi nûşada S ya zaneyêno. *Tr. Kükürt.* Gemez xeylên ca di esto.

gemezgeh *Kîm. Cog. Nn.* Gemezca. Cayo ki gemez ci ra vijêno, gemez tede esto. *Tr. Kükürt yatağı, kükürt havzası, kükürdün çıkarıldığı yer.* Gemezgehê kê bibê, ê do bibê zengînîy.

gemi 1. *Cog. Nm.* Saxi, derexazi, çataxi, korti. Korta hera û dergi, çala derg û girdi. *Tr. Vadi, kanyon, koyak.* Gema Feratî di mişmişîy benê. 2. *Cog. Nm.* Erdo ki teberdê dewan do, teberê dewan pêro. Cayo ki însan tey nêmeno, nêroşeno. Labelê no ca, cayê kerden û werdeni jî beno, tew deşta sîya jî bena. *Tr. Yazı, tarla. Köylere bağlı olan, ancak insan yerleşkeleri dışında kalan yerler.* Ma amnanî bişew bol finîy gemi di nan werdê. 3. *Cog. Nm.* Darîstano werdî. Darûbero

werdîyek o ki girdey a ci hendê herûnênda roniştgehdê dewên a. *Tr. Küçük ormanlık. Bir köy yerleşkesinin alanı kadar olan ormanlık bölge.* Gemda şima di darîy tayên ê, ê ma di bol ê.

gemikewte/ê *N.* Agemîkewte/ê. Çî/keso ki ya kewto agemî yan jî jewî ci rê zewta agemî kewtişî kerda, vato, "boka ti bi agemî kewê, ti bi xînt û çolan kewê." *Tr. Çöllere düşen, deliren.* Ez nêşena ê kesdê gemikewteyî rê nê wezîfan bida.

gemi kewteni *f. M.* Gemikewtiş. Agemî kewteni. Xînt bîyayen û çolan kewteni, xîntê vera gemi bîyayeni. *Tr. Çöllere düşmek, delirmek, şaşırmak.* Boka şima gemi kewê. Ma şima nêzanê winî kerdeni çîyêndo xirab o?

gemişîyaye/ê *N.* Keso ki qandê karûgurweyêndê gemi şîyo teberdê dewên, sûkên yan jî ronişgehên, bi no şekila vijîyayo teber. *Tr. Çalışmak veya bir iş için yazıya giden, tarlaya giden.* Şima do gurweyê mîyandê dewi merdimdê gemişîyayeyî ra pers nêkerê. Çunkî o merdim dewi di nîyo.

gemi şîyayeni *f. M.* Gemi şîyayîş. Qandê kardê erdan yan jî teberdê keyî dewan ra, sûki ra, ronişgehî ra dûrî kewteni. *Tr. Yazıya, meraya gitmek. Yerleşke dışına çıkmak, tarla işleri için yazıya gitmek.* Ez şî bîya gemi, keye di kes çinêbî.

gemkerde/ê *Zoo. Zv. N.* Girêdeyaye/ê, beste/ê, bende/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî kerdo gem, fekê ci giroto ki yan nêwero yan jî nêşo qisey bikero; bi fekgirotişî ya kerdo nêşeyê werdişî û qiseykerdişî. *Tr. Dizginlenen, bağlanan, ağzına tapa vurulan, yeme-içme veya konuşma noktasında kilitlenen.* Ez zana ki o merdimo gemkerde do nêşo înan het di nê qisanê xurtan bikero. Ti se vanê?

gem kerdeni *Zoo. Zv. f. M.* Gemkewtiş. Besteni, bendeni, girêdayeni. Bi girêdayîşî ya kesên yan jî çîyên nêşe kerdeni. Gemî mîyan kewteni, gem pirodeyayeni. Çîyên yan jî kesên ya qandê nêwerdişî yan jî qandê qisey nêkerdişî fekê ci giroteni, gem fekî ro dayeni. *Tr. Gemlemek, dizginlemek, bağlamak. Ağzına gem vurmak suretiyle, yeme içmesine veya konuşmasına engel koymak.* Ez do şima gem kera ki, şima ne bişê bûrê ne jî bişê qisey bikerê.

gemkewte/ê *Zoo. Zv. N.* Bestîyaye/ê, beste/ê, bende/ê, bendîyaye/ê, girêdeyaye/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bi tesîrêndê kesên yan jî çîyên a gem bîyo, kewto gem, gem deyayo piro, ya qandê nêwerdeni yan jî qandê qisey nêkerdişî fekê ci gêrîyayo, lewik neyayo fekdê ci yo. *Tr. Bağlanan, gemlenen, dizginlenen. Yeme veya içmemesi için veya konuşamaması için ağzına gem vurulan.* Bergîro gemkewte û merdimo gemkewte do senîn gemî ra bireyo ki xwu rê bişo bûro û qisey bikero?

gem kewteni *Zoo. Zv. f. M.* Gemkewtiş. Bi tesîrdê kesên a yan jî bi çîyên a gem fekdê kesên yan jî çîyên ro deyayeni, bestîyayeni, girêdeyayeni, bendîyayeni, nêşeyê werî û qisan bîyayeni. *Tr. Gemlenmek. Yememesi, içmemesi veya konuşamaması için gem vurulmak.* Eger kesên gem kewo, o kes deha nêşeno qisey û gazî bikero.

genc/i *N.* Cîwan/i, resaye/ê. Merdim û çîyo ki serrê ci ne serrê qeçekan ê ne jî serrê kalan ê. *Tr. Genç.* Merdimo genc do karûgurweyên bikero, do betal nêmano.

gencane *Nn.* Zêdê gencana, bi gencan mendeni, nîşanê gencan ser o bîyayeni. *Tr. Genç gibi, gençce.* Mi rê winî gencaneyêndo weş ame.

gencaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûldê xwu di gencane bîyayeni, wesfê gencan ser o bîyayeni, bi gencan mendeni. *Tr. Gençler gibi olmak.* Kes heyranê a gencaneyda ci jî nêbeno!

gencey *Nm.* Gencîni, cîwaney. Genc/i bîyayeni. Ne kal ne jî qeç bîyayeni, ortedê nînan di bîyayeni. *Tr. Gençlik, genç olmak.* Genceyda xwu di bol ercîyaye bî.

gencmehme *Nk. Nn.* Ez texmîn kena ki, na do nameyê xwu, Genc Mehmedî ra bigîro. Babetên engûr a, kişta Çêrmûki di esta. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Ez nêzana gencmehme engûrênda senîn a ki ez weşey û xirabeyda ci ser o çîyên binûşna.

genco/a cîwan/i *N.* Keso fodil û xasek û delal û resaye yo weş. Keso ki kes qîmiş nêbeno ki biewnîyo ci ra. *Tr. İyi, yakışıklı, hoş, güzel, bakımlı, genç ve delikanlı.* Cinêkeri va: Lajekê mi genco cîwan bî. Kes qîmiş nêbîyê biwinîyo ci ra. Înan mi destan mîyan ra vet û berd kişt.

genda 1. *Wş. Nn.* Çortano vaşin. Bi şeklêndo xusûsî ya virazêno ki vaş jî debeno de. *Tr. Özel bir ot karışımı ile hazırlanıp kurutulan çökelek.* Tamê gendadê ci weş nêbî. Çunkî vaşo tal dekerd bî de. 2. *Wş. Nn.* Masto wişkkerde. Masto ki xusûsî torban mîyan di virazêno û şijîya ci torbe ra rêj bena û beno wişk. *Tr. Kurutulmuş yoğurt, yoğurt özü.* Genday zimistanî firaqên di awi mîyan di helênenê û ci ra do virazenê.

gendar *Nn.* Qalikê darandê heneyî. *Tr. Kına ağacının kabuğu.* Gendarî pira biterê, do ci ra çîyên bivejîyo.

gendari *Nk.* Sûrdari. Dara sûri. *Tr. Kırmızı ağaç.*

Gendari vero ronişt û winîya sûreyda ci ra, xwu rê ecêb di mend.

gendûgemar *Nn.* Tozûtebal. Çi çîyo tozin û leymin û negereg û weşdê kesî nêşino esto, pêro. *Tr. Çerçöp, pasak, her tür kir ve çöp.* Ay gendûgemarê ci besterdê. Înan qîmetê ci jî nêzanayê.[1]

gendûgemarey *Nn.* Tozûtebaley. Gendûgemar bîyayeni, tey leymûlêş û nepakey bîyayeni. *Tr. Kir, toz, çerçöp olmak.* Ez nêşena gendûgemareyda ci ser o vindera.

gendûgemarin/i *N.* Tozûtebalin/i. Çî/keso ki tey gendûgemar û leymûlêş esto; ser o ti tozî ra vanê, ti leym û qartikî ra vanê, ti zewmbî çî ra vanê, heme çîyo nepak ser o/tey esto. *Tr. Çerçöplü, kirli. İçinde veya üstünde kir katmanları olan.* Kê ci gendûgemarin bî. Ma qayîlîy nêbîy ki gamna jî ûja di roşê.

gendûgemariney *Nm.* Tozûtebaliney. Gendûgemarin bîyayeni, tozûtebalin bîyayeni, wesfê ci yo ravey gendûgemarê ci bîyayeni, pakey ra bol teber bîyayeni. *Tr. Çerçöplü olmak, içinde kir katmanları olmak.* Ez bolkî gendûgemarineyda ci ra remaya.

gengaz/i *N.* Asan/i, rehat/i. Çîyo ki çetin nîyo, çetiney û zehmet tede çinî yo. *Tr. Kolay, basit, rahat, zahmetsiz.* No kar gengaz o. Qe beno ki qeçêndo werdî jî bişo bikero.

gengazbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki kar û kerden û bîyayîşdê ci di eger ki çetiney esti bîya jî dima bîyo gengaz, bîyo rehat, çetiney ra vijîyayo. *Tr. Kolaylaşan, basitleşen.* Kes do kar û gurwedê gengazbîyayeyî ser ra bêro. Tim kar û gurweyo wina gengaz kesî dest nêkewno.

gengaz bîyayeni *f. M.* Gengazbîyayîş. Kerden û bîyayen û muamele û havileyda ci rehat bîyayeni, çetin/zor nêbîyayeni, qewetê kesî bi rindey a pey bîyayeni, tey nêedizîyayeni, tey nêbetilîyayeni, tey hêleyêndo vêşî xerc nêbîyayeni. *Tr. Kolay olmak, rahat/basit olmak.* Ma rew qedîna. Çunkî gengaz bî, ma tey nêbetilîyayê.

gengazek/i *N.* Çî/keso ki hewna gengazî jî gengazêrî yo, tey qethan çetiney çinî ya, bol gengaz o. *Tr. Çok basit/kolay.* Şima nêşa ê kardê gengazekî bin ra bivijîyo?

gengazekey *Nm.* Gengazekîni. Gengazek/i bîyayeni, bol gengaz/rehat/i bîyayeni. *Tr. Çok kolay/basit olmak.* Şima senîn wesfê gengazekey nanê pa? Ey willi çetin bî!

gengazey *Nm.* Gengazîni, rehatey. Gengaz/rehat/i bîyayeni. Kar û kerden û bîyayen û muameleyê ci weş û asan bîyayeni, çetin nêbîyayeni. *Tr. Kolaylık, rahatlık, basitlik.* Mi rê ki gengazeyda ci di qusûr çinêbî. Gengazey di hend bîyê.

gengazîni *Nm. Bw.* Gengazey. Ez şena gengazînda ci rê şade ba. Bol gengaz bî.

gengazkerde/ê *N.* Rehatkerde/ê, asankerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo gengaz/asan, kerdo rehat; bîyayîş û kerdiş û ser ra amîyayen û havîley û destberi û muameleyê ci kerdo gengaz/rehat, çetiney/zorey ra veto. *Tr. Kolaylaştırılan, basitleştirilen.* Ki şima nêşê ê kardê gengazkerdeyî ser ra jî bêrê, destbera şima bi ey jî nîna, şima qe deha xwu rê bimerê. Çunkî şima eger ki ey nêşê bikerê, xwu ra şima zewmbî qe çîyên jî nêşenê bikerê!

gengaz kerdeni *f. M.* Gengazkerdiş. Rehat/asan kerdeni. Çîyên yan jî kesêndê çetinî/zorî gengaz kerdeni, asan/qolay kerdeni. *Tr. Kolaylaştırmak, basitleştirmek.* Ez do gengaz kera, o do şiro tim çetin kero.

gengola *Nm.* Çinçoli, çinçoliki, hêliki, hêlkani, texmêliki, kengûla, kengola, bêçiki, beçiki, hengola, hingola. Çîya qeç hêlkerdişî ya ki kes qeçekanê dergûşan dekeno de û qandê hewnkerdişî ci tey hêl keno. *Tr. Bebek salıncağı.* Gengoleri bîya, ma tede piteki hewn kerê.

genî *Nn.* Boyîn/i, leymin/i, lêşin/i, boydekewte/ê. Boya pîsi dekewteni. *Tr. Pis, kokuşmuş, kirli, pasak, pasaklı.* Boya genîya ci ra yena. Wa şiro xwu pak kero. Çunkî bi o babet a kes şêligî mîyan nêşino.

genîbîyaye/ê *N.* Boyînbîyeye/ê. Çî/keso ki bîyo genî/boyîn, boy dekewta de, bîyo pîs, bîyo leymûlêşin û bêmad. *Tr. Kokuşmuş, kirli, mide bulandırıcı, tiksindirici.* Ti ya kena mi berê bi ê lajdê xwu yê genîbîyayeyî ya bidê ronişteni?

genî bîyayeni *f. M.* Genîbîyayîş. Boyîn bîyayeni, boy dekewteni. Leymin û lêşin û nepak û bêmad/bêmaden bîyayeni. *Tr. Kokuşmak, kirlenmek, tiksindirici olmak.* Şima senîn kerd ki wina bî genî? Eger genî nêbîyayê, ma do biherînayê.

genîkerde/ê *N.* Boyînkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi muameledê xwu yê xirabî ya, bi

---

1 Fini esta ki gincûgol û gendûgemar jew mane di vajêno. Esas nê di vajekîy jew nîyê. Labelê manenezdîyê pê yê. Gincûgol, deha bolkî çinayan nêwaşteni di, yan jî geregey û negeregeyda ci di vajêno. Labelê gendûgemar jî deha bolkî xirab kerdeni di, ar kerdeni di vajêno. Mersela; Ay gincûgolê xwu arêda û şî. Ma gendûgemardê ci ra reyay.

herimnayen a, bi boy dekerden a, bi leyimûlêşin û nepakên a kerdo boyîn, kerdo bêmad. *Tr. Kokuşturulan, tiksindirilen.* Yanê ti yê kenê ê penîrê genîkerdeyî bidê meymanandê xwu yê delalan?

genî kerdeni *f. M.* Genîkerdiş. Boyîn kerdeni. Bi leymûlêş û nepakey a kesên yan jî çîyên boyîn kerdeni, bêmad kerdeni, pak û weşey ra veteni. *Tr. Kokuşturmak, tiksindirici hale getirmek.* Sifte genî ki, dima jî çeki. Çi ciniyênda kebanî ya (!)

genîyane *Nn.* Boyînane. Zêdê çî û kesandê genî/boyînan bîyayeni, bi boyînan mendeni. *Tr. Kokuşmuşçasına.* Winî genîyane meşorî kêdê şarî. Serşoyê xwu biki, dima şorî.

genîyaney *Nm.* Boyînaney. Boyînane/genîyane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û raya genîyan tey bîyayeni. *Tr. Kokuşmuşçasına bir hal almak.* Mi mexsûs a genîyaneyda ci ser ra gam kerd. Çunkî ez qayîl nêbîya fina bi înan a bêra pêver.

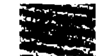
genîyey *Nm.* Boyîney. Boyîn/genî bîyayeni. Wesfê çî û kedandê boyînan mîyan di bîyayeni. *Tr. Kokuşmuşluk, tiksindirici olmak.* Seyîtxan: Çiçî şima ûja ra kerdîy? Seydemer: Willi genîyeya kêdê ci ma ûja ra kerdîy. Ma çi bextê xwu bierzê!

gepgepî 1. *N.* Loxme bi loxme. Bi şikildê gumi pirkerdiş a. *Tr. Lokmalar halinde, lokmalarla, tıka basa, doldurarak, dolucasına, abur cubur.* Mêrdekî nan gepgepî werdê. 2. *N.* Çîyo ki kewto pêmîyan, bîyo tevlihev. Çî/tamê ki kewtê mîyan û tey jewaney çinî ya. (Mersela tamê pêrini jew nîyo, cisnê ci jew nîyo, babetê ci jew nîyo ûzn.) Çîyo ki kes hergi fini tamnakî, babetnakî vîneno, fehm keno. *Tr. Karışık, iç içe, girift, karmaşık, heterojen, her defasında farklı bir boyutla veya sıfatla nitelebilen.* Mi rê çîyo gepgepî nê, çîyo jewane lazim o. Meymanê ci bol bîbî veyşan. Cinêkeri meymanandê xwu rê beşîley û kuy pîya kerdîy bî werdî. Mêrdekî veyşaney ra eştê aver. Mêrdekî pers kerd va, tamê beşîlerda to senîn bî? Meymanî va weş bî. Labelê gepgepî bî, fini bîyê ki şîrîn raştê mi ameyê, fini bîyê ki tamsal raştê mi ameyê. Fehm nêkerd ki tey kuy jî estîy bîy.

gepgepî werdeni *f. M.* Gepgepîwerdiş. Gumîy bi pirkerdiş a werdeni, vêşî vêşî werdeni, bêfesal werdeni, werdena bêfesali. *Tr. Gelişigüzel yemek, yanakları doldura doldura yemek, abur cubur yemek.* Mêrdekê karkerî gepgepî werdê. Çunkî karêndê ci yo giran est bî.

gepgepîyane 1. *Nn.* Gepgepikî. Loxme bi loxme, hergi fini bi loxman a, hergi fini gumîy bi kerden a, şekil û bîçimdê gepgepîyey a. *Tr. Tıka basa, yanaklarına yemek doldura doldura.* Werdê, hema senîn werdê? Mêrdekî gepgepîyane werdê. 2. *Nn.* Gepgepikî. Gepgepî bîyayeni. Wesfê gepgepî tey bîyayeni, bi şikildê tevlihevey a, bi şikildê têmîyan di bîyayeni. *Tr. Karışık bir şekilde, iç içe olarak, karmaşık olarak.* To do winî gepgepîyane nêkerdê.

gepgepîyaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û mêl û rayşîyayîşdê xwu di gepgepîyane bîyayeni, wesfê gepgepîyey tey bîyayeni. *Tr. Yanakları tıka basa, karmakarışık bir şekilde.* Ez a gepgepîyaneyda ci ra çîyên fehm nêkena.

gepgepîyey 1. *Nm.* Gepgepî bîyayeni. Hergi loxmeyê ci gird û pir bîyayeni, loxme bi loxme bîyayeni, loxme bi loxmeyî ser o werdiş. *Tr. Lokma lokma olma, tıka basa doldurmak, lokma lokma üstüne.* Bi gepgepîyey a werdeni senîn bena? 2. *Nm.* Gepgepî bîyayeni, tevlihev bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, têtewr bîyayeni. *Tr. Karmakarışık bir şekilde, mütedahil olarak, sade olmadan.* Gepgepîyey rê îzin nêdeya.

gepi *An. Nm.* Zerre ra gumi. Guma ki zerre ra ya bena pirê şamî û werd yan jî bena pirê hewa ki Mesela zirnakar pa zirna pif kero. *Tr. İçeriden yanak veya yanak dolusu olan her şey.* Gepa xwu kerdi bî pirê werd û werd werdê.

ger 1. *P.* Dimilî di peyomekêndê vajekan o ki name ra name vejeno. Eger bêro kamcîn vajeki peynî, do ci rê karkerê ci bimojno. *Tr.* Zazacada *kelime sonlarına gelen bir sonek olup sonuna geldiği kelimeye failini bildirir.* Seyd-ger (*av-cı*), maseger (*balık-çı*), temaşeger (*seyir-ci*) ûzn. 2. *Gr.* Eger, eger ki, ki, şayet. *Tr. Eğer, şayet.* Ger ez bi şima ya biameyê, wexta şima şayê mi rê serevde kero.

gerdeki *Nm.* Şewa sifteyî ya ki zama şino cinîyerda xwu heteki. Şewa halwetî ya sifteyî. *Tr. Zifaf/gerdek gecesi.* Zama bol qayîl bî, Ellahî ci rê kerd nasîb.

gereg/i *N.* Lazim/i. Çî/keso ki ci rê îhtîyac esto û lazim o. *Tr. Gerekli, lazım.* Hem çî hem jî merdimo gereg jî esto, negereg jî.

geregey *Nm.* Qewimîyayeni, lazimey. Gereg/lazim bîyayeni. Ci rê îhtîyac bîyayeni. *Tr. Gereklilik, lazım olmak.* Eger geregeya çîyên bibo û kes ê kar û gurweyî nêvîno û herûnda ey di jî çînakî nêdekero de, bi mi ki kemaneyênda gird a.

gergûş/i *N.* Qundax/i, dergûş/i. Qeçê mîyandê qundaxî. *Tr. Kundak, kundaktaki çocuk.* Gergûşi ci di bî, vera cêrdê dewi şîyê.

gergûşi *Nm.* Bêşîgi, beçiki, bêçiki, hêliki, hêlkani,

kengûla, kengola, texmêliki, çinçoli, çinçoliki. *Tr. Bebek salıncağı, beşik.* Gergûşi hêl kerê ki wa piteki tede nêbermo.

gergûşiney 1. *Nm.* Ci di/tey dergûşi bîyayeni, wahîrê/a dergûşeri bîyayeni. *Tr. Çocuklu olmak. Elinde veya kucağında bebek olmak.* Gergûşiney, sebebê zewmbîyanê ya. Çunkî derdê gergûşi do vernî vernî çareser bo. 2. *Nm.* Mayey. Mayeya biqeçi, mayeya dergûşiney. *Tr. Bebekli/kundaklı anne olmak, çocuklu anne olmak.* Gergûşiney di verordeyîney esta. Çunkî gergûşi xwura verordê ya.

gergûşini 1. *Nm.* Dergûşini. A/çîya ki bi dergûşî ya, dergûşi ci di esta. *Tr. Kundaklı. Kundağı elinde olan kadın.* A gergûşini verdê, wa ê bînîy pêro bimanê. 2. *Nm.* Maya biqeçi, maya bidergûşi. *Tr. Bebekli kadın/anne.* Gergûşini do nêvindiro. Çunkî qeçê ci yo keye di bermeno.

germ/i *Cog. N.* Çî/keso ki wexto kes dest nano pa, dereceyê ci yê veşnayîşî normalî ser ra o. Mesela amnanî bol cayan di beno germ. Çunkî kes tînida tîjî vero nêşeno xwuver bido, kes damişê tînida tîjîyeri nêbeno. *Tr. Sıcak. Isısı nomalin üzerinde olan.* Ewro vanê dereceyê germî do 45 °C'y bo. Kes nêşeno nê germî vero vindero.

germac 1. *Nn.* Germaj, sênex. Layo ki kes pa çinayan afineno. *Tr. Çamaşır askısı, çamaşır ipi.* Cinêkeri kerd ki bi germacî ya çinayanê xwu afîno, aqilê ci şî û gunê war ro. 2. *Zîr. Nn.* Germaj. Dezgeyêndê bi germkerden a sebebê çîyandê bîyayenda zîratan o ki bi şikildê holikên a virazêno. Mesela wexto citêrên qayîl bo titûnê ci rew bîyaye bo, wexta dezgeyêndo winasîn virazeno û germêndo xusûsî ci rê peyda keno, ci rê bi no babet a germîstanêndo weş û nafîdar peyda keno. *Tr. Sera düzeneği.* Titûnê ci germac di bî bîyaye.

germaî *N.* Germey. Ser o germ bîyayeni, germê ci bîyayeni, wextê germî. *Tr. Sıcaklık, hararet, sıcaklık vakti, sıcak vakti.* Ma nika nêşinê, ma do germaî di şirê. Labelê germaîya ci do jî boli bo ki ma xwu rê dengiz kewê.

germaîyey *Nm.* Germaî bîyayeni. Wext/zemanê german bîyayeni, german ser o bîyayeni, heqdê german di bîyayeni. *Tr. Sıcak zamanlar/vakitler olma, sıcaklık.* Eger germaîyey tey naf nêkero, do wextnakî di senîn naf bikero ki?

germajbîyaye/ê *N.* Germacbîyeye/ê. Çîyo (mersela titûn) ki kewto germaj, debîyayo germaj. *Tr. Tarımsal sera düzeneğinin oluşması.* Şima do ê titûnê germajbîyayeyî bi çend a biroşê?

germajî *H.* Germacî. Halê germaj/germacî. Wesfê germac/germajî, meydanamîyayîşê kardê germajî, germaj bîyayeni. *Tr. Sera, sera sistemi.* Boka şima germajî nêkerd?

germajkerde/ê *N.* Çîyo (kuhoyî, çîyê karitişî) ki bi germkerdiş a bîyo bîyaye. *Tr. Serada (ile) olgunlaştırılan ürünler.* Titûno germajkerde do sera birişîyo?

germaj kerdeni *Zîr. f. M.* Germajkerdiş. Germajî kerdeni, kermac kerdeni, germacî kerdeni. Bi germkerdiş a çîyanê kuhoyîyan bîyaye kerdeni. *Tr. Sera ile olgunlaştırmak.* Eger şima titûn germaj nêkerdê, wina rew nêbîyê bîyayey.

germancili 1. *Wş. Nm.* Şorbaya kuwateyî. *Tr. Dövme bulgur çorbası.* Verênîy germancili ra bol hez kenê. 2. *Wş.* Na şorberi di, do û mast çinî yo, nehay jî debênê de. Labelê fina kuwateyî ra virazêna. *Tr. Yoğurtsuz veya ayransız buğday kırması ve nohutlu çorba.* Mêrdekî va: Ez do ki xwu rê germancili bûra, ez hergi çîyêndê ci, cîya cîya wena. Xwura ê do mi pîze di pêmîyan kewê.

germane *Nn.* Germanî, germîstanî. Zêdê germîya, ze germ, bi germî mendeni, wext/zemanê germî, ê germî, çî û whereya germî. *Tr. Sıcak gibi, sıcakça, sıcak zaman/vakitleri.* Zimistane çîyo barî, amnanane çîyo qalin nêdeyêno xwu ra. Peynî germaneyê ci çinî yo ki xwu ra do.

germaney *Nm.* Germanîyey, germîstanîyey. Wext/zemanê germî bîyayeni, zêdê germî bîyayeni, bi germî mendeni. *Tr. Sıcakça olmak, sıcağa ait olmak, sıcak vakti olma.* Ti do bişê germaneya ci pers kerê?

germangerm *Nn.* Germpay. Wextdê ci di, ca di, zemandê ci di, tezeyey di. Çî/keso ki do tezeyey di bibo, do hema bibo, hewna germo do wext nêravêro û bibo. *Tr. Sıcağı sıcağına, hemen, ivedilikle, erkence, vakit ve mahal kaybetmeksizin.* Şamîya xwu germengermi werdi. Karê xwu germangerm kerd, heqê ci germangerm da ûzn.

germangermey *Nm.* Germanpayey. Germangerm bîyayeni. Germey di bîyayeni û kerdeni, tezeyey di kerdeni, wext bi vinî nêkerden a wexîfe dîyayeni, kar û gurweyê xwu waddê ci vînayeni. *Tr. Sıcağı sıcağına, taze olarak, hemencecik, tez elden, ivedilikle.* Germangermeyda ci di qezencêndo şên esto.

germanî *N.* Germane, germîstanî. Zebeş û engûri û do û werdo winasîn germanî yo, germey di werêno. *Tr. Sıcakta olan, sıcakta yetişen.* Engûr û do û sebze germanî yo, honikaî nîyo.

germanîyey *Nm.* Germanî bîyayeni, ê germî bîyayeni, wesfê kes û çîyandê german ci ser

o bîyayeni. *Tr. Sıcaklığa ait olmak, sıcaklıkla ilgili olmak. Sıcakta yetişmek veya olmak.* Germanîyeya ci do şima rê çiçî bido qezenckerdiş ki şima yê winî ser o vindenê?

germaw *Zoo.* Germawî. Wextê pisîngan ê pêdi halwetkerdişî yo. *Tr. Kedilerin çiftleşme dönemi.* Meveyê pisîngan. Çunkî ê yê germaw di.

germawî 1. *Jeo. Md. Cog. Nm.* Germîki, çermîki, çêrmûgi. Awa bindê erdan a germa şîfadari. *Tr. Termal su, ılıca, kaplıca.* Çêrmûki, nameyê xwu na aweri ra girota. Germawî vayîney rê, postê serdê gandê kesî rê, gandê kesî rê û hewna xeylên çîyandê winasînan rê nafidar a. Doktorîy bol finîy kesî rişenê germawan. 2. Germaw di bîyayen a pisîngan. *Tr. Kedilerin çiftleşmesi.* Pisîngê germawî di, guna yo, ci meveyê!

germawîyey 1. *Jeo. Md. Cog. Nm.* Awan mîyan di germawî bîyayeni, wesfê ci germawî bîyayeni. *Tr. Termal su olma, kaplıca/ılıca olma, sıcak yer altı suyu olmak.* Mi bixwu germawîyeyda ci ra bol naf dîyo. Ez çi zûrîy bikerî? 2. Germawey. Wezîyetê pêser obîyayîşdê pisîngan û malbatda nînan. *Tr. Kedilerin çiftleşme hali.* Germawîyeyda ci rê îlmo se vano?

germbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi tînda germey a bîyo germ, germey dekewta de, derece/payeyê germeyda ci bîyo vêşî. *Tr. Isınan, sıcaklığı artan.* Asinê germbîyayeyî linga mi veşnê. Şima çirê hend kerdo sûr ki?

germ bîyayeni *f. M.* Germbîyayîş. Derce/payeyê germeyda ci zeyîdîyayeni, tîna germey mîyan kewteni. *Tr. Isınmak, ısısı artmak.* Gama bîni talaxîy serdîy bîy. Nika bîy germîy.

germcirodeyaye/ê *N. Bw.* Germpirodaye/ê. Eger şima o nêweşo germcirodaye rew nêberdayê doktor, o do xirab bîyayê.

germ cirodeyayeni *f. M.* Germcirodayîş. *Bw.* Germ pirodayeni. Germî nêdayo ci ro. Eger germî ci ro dayê zerrîya ci do jî biqelibîyayê.

germda *N.* Germdan/i, dayokê/a germî. Çî/keso ki germ dano, tîni û tavi dano. *Tr. Isı/sıcaklık veren.* Germday pêro jî zimistanî gereg ki rindîy bê.

germdan/i *N.* Germda. Çî/keso ki germ dano, ci ra germey yena, tîni dano. *Tr. Isı veren araç, soba, kalorifer vb.* Ez to ra rîcakena nê adirê germdanî mi heti ra dûrî fini.

germ dayeni *f. M.* Germdayîş. Germî çoşme ra vila kerdeni, ci ra germ vijîyayeni, germê ci estbîyayeni. *Tr. Isı, sıcaklık vermek.* Germ dayena tîjî kam şeno înkar kero ki?

germdo *Kîm. Nn.* Doyo ki bi germkerdiş a, bi tîn a mîkrobandê ci ra safî bîyo. *Tr. Pastörize edilen ayran, ekşimet.* Şimiteni di germdo mi rê serê hemin o.

germey *Cog. Nm.* Germ bîyayeni. Dereceyê çîyên germ bîyayeni, germey di dereceyê ci normalî ser ra bîyayeni. *Tr. Sıcaklık.* Qûl zaîf o. Anman beno germey ra, zimistan beno serdey ra gazincêno.

germê encîlan *Cog. Nn.* Germo ki qando ki encîlîy bibê, çoşmeyê Hezîranî dest keno pa û vijêno û rind û rind xwu mojneno, kesî qijqijneno. *Tr. Haziran ayında başlayan ve incirlerin olgunlaşması için meydana geldiği kabul edilen bir çeşit sıcaklık.* Ma behicîyayê, qey no germê encîlan o.

germê engûran *Cog. Nn.* Germo ki qando ki engûri bibo, çoşmeyê Hezîranî dest keno pa û vijêno û rind û rind xwu mojneno, kesî german ra qijqijneno. *Tr. Haziran ayında başlayan ve üzümlerin olgunlaşması için meydana geldiği kabul edilen bir çeşit sıcaklık.* Ma behicîyayê, qey no germê engûran o.

germê engûran û encîlan *Cog. Nn.* Germo ki çoşmeyê Hezîranî qandê bîyayenda engûran û encîlan dest keno pa û kesî qijqijneno. *Tr. Üzüm ve incirlerin olgunlaşması için, haziran ayında meydana gelen aşırı sıcaklıklar.* Ma do îspatey nê germandê engûran û encîlan ra bifetisîyê.

germê tîjî *Cog. Nn.* Tîna tîjî, germeya tîjî. Tîn û tav û germeya ki tîjî ra yena. *Tr. Güneş ısısı/enerjisi, güneşin sıcaklığı.* Germê tîjî do pirodo ki bibo tamweşi.

germgîn/i *N.* O/çîyo ki germey gîno xwu mîyan. *Tr. Isı alan.* Zimistanî çinayanê germgînan xwu ra dê ki wa şima germîy bê.

germgîney *Nm.* Germ giroteni. Germgîn/i bîyayeni, german xwu mîyan giroteni. *Tr. Isı almak, ısıyı içine almak.* Çina di zimistanî germgîney, amnanî jî germdaney weş a.

germij *Tib. Nn.* Amnanî, bol germey di pizrikê werdîkekê ki, gandê kesî di ariqî ra vijênê û ganê kesî pêroy gînê û ganê kesî pa veşeno û wirêno. *Tr. İsilik.* Paştîda ci di germij vijîyayo, eynî qayîlo ganê xwu lete kero.[1]

germijî *Tib. H.* Germij bîyayeni. Wesfê germijî û kêfsadeyda germijî. *Tr. İsilik, isilik olma.* Ganê

---

1 Tîjî ra germ û ariq pêmîyan kewo û dîrê finîy gandê kesî di pêser o ser o wişk bo, wexta ganê kesî beno germij. Noqra ki tîjî gandê kesî ro guno û ganê kesî pa biveşo, wexta jî ganê kesî beno tîjorikî.

xwu wirênayê. Ellah zano ki bîbî germijî. Cora nêşa vindero.

germijîbîyaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki hendo ki bi tesîrdê germey a ariq dayo, gandê ci di zêdê pizrikana pizrikekê werdêkekê ki ganê kesî wirênenê vijîyayê. *Tr. İsilik olan.* Merdimo germijîbîyaye senîn şeno herûnda xwu di wina biheweyo?

germijî bîyayeni *Tib.f. M.* Germijîbîyayîş. Gandê kesên di bi tesîrdê germey a pizrikekê werdîy û wirîndokîy vijîyayeni. *Tr. İsilik olmak.* Boka ti germijî nêbê. Eger ti bibê, ti do ganê xwu parçe kerê. Çunkî germij, kesî bol wirêneno.

germijîyaye/ê *N.* Çîyo awikin o zuwabîyaye yo ki bi germaîyey a, bi tînda tîjî ya tam û hilm û şekil û asayîşê ci herimîya o. *Tr. Isı ve özellikle de Güneş karşısında tadı ve şekli bozulan, önce su ile muameliyesi yapılan ancak sonradan kuruma derecesine gelen gıda maddeleri.* Nano awkerde yo germijîyaye û nêgermijîyaye senîn pêra abirêno?

germijîyayeni *f. M.* Germijîyayîş. Bi germî ya û bolkî jî tîjî vero herimîyayeni, germ di şekil û bîçim û tam û hilmê çîyan vurîyayeni. Çîyo awikin o û zuwabîyaye (çîyo ki sifte ya tey awi esti bîya yan jî bi aw a virazîyayo û dima bi herimîyayîş a virîyayo) dima bi tîni û germeyda tîjî ya herimîyayo. Nano awikin û mîr û çîyo mîrin germijêno. *Tr. Sulu veya yapısında su bulunan yiyecek ve benzeri maddelerin güneş veya ısı karşısında bozulması, bununla birlikte renginin, tadının ve şeklinin bozulması.* Nano awkerde germijêno. Labelê nano wişkkerde nêgermijêno. Mesela şamî û çîyo winasîn noqra nêgermijêno, tirşêno, beno boyîn.

germijnaye/ê *N.* Çîyo awikin o zuwabîyayeyo ki jewî yan jî tayêni yan germijnayo yan jî bîyo/ê sebebê germijîyayenda ci. *Tr. Isı ve özellikle de güneş ısısı karşısında tadı, şekli ve özelliği bozdurulan, bozulmasına neden olunan yiyecek veya gıda maddeleri.* Ti yê kenê ê nanê xwu yê germijnayeyî bûrê yan bierzê kutikan ver?

germijnayeni *f. M.* Germijnayîş. Germijî kerdeni. Sebebê germijîyayeni bîyayeni. Werdêndê awikin ê zuwabîyayeyî yan jî awianteyî germaî yan jî tînda tîjî vero tam û şekil û hilm û asayîşê ci herimnayeni sebebê nê muamelî bîyayeni. *Tr. Önce su ile yapıldığı halde çeşitli muamelelerden sonra suyu çekilmiş olan bir gıda maddesini ısı veya özellikle de güneş karşısında bozmak veya bozulmasında etken/faktör olmak.* Mi nêgermijna, qey bixwu germijîyayo.

germijvete/ê *N.* Çîyo (kes, gan) ki tîjî vero bi tesîrdê germaî û tînda rojî ya ganê ci ariqîyayo û nê ariqî gandê ci di pizrikekê werdîy vetê, wirindîyêndo şên kewto gandê ci. *Tr. İsilik çıkaran.* Qeço germijvete nêşeno bihewîyo. Gereg ki kes bero nêweşxane ki doktor ci muayene kero, ci rê derman binûşno.

germij veteni *f. M.* Germijvetiş. Germey di bi tesîrdê germ û ariqî ya gandê kesî di pizrikê werdîkekîy vijîyayen û wirindî gandê kesî kewteni. *Tr. İsilik olmak/çıkarmak.* Germîstanan di hergi amnanî bol merdimîy germij vejenê.

germik/i *Cog. N.* Serdî mîyan di cayêndo germ û werdî û teng. *Tr. Mikroklimal sıcak bölge.* Vanê ûja serd o. Labelê ûjay mîyan di filan ca germik o.

germin/i *N.* Çî/keso ki germ o, pa/tey germey esta, ser o germ esto, dereceyê ci germ û normalî ser ra o. *Tr. Sıcak, sıcak gibi.* Mi werd, axirî germin bî. Wazenê tenekna vindi, dima bûri.

germiney *Nm.* Germey. Germin/germ/i bîyayeni. Tey/pa germ bîyayeni, ser o germey bîyayeni, dereceyê ci vêşî û germ bîyayeni, ze ki germ bo. Tersê ci, ziddê ci "serdiney" o. *Tr. Sıcaklık, sıcak gibi gelme.* Ez germineyda ci ra nêgazincîyaya, ez bêfesaleyda germineyda ci ra gazincîyaya. Fini bîyê ki kerdê sûr û ma veşayê, fini bîyê ki nêveşnayê, noqra ma serdey ra zûzikîyayê.

germixîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; germandê şênan vero xeripîyayo, herimîyayo, behicîyayo, bîyo încîraxî, îspatey deha kerdo xwu ya şiro. *Tr. Aşırı sıcaklarda, kan ter içinde kalan, baygınlık derecesine gelen, bozulan veya bozulma durumuna gelen.* Ez nêşena ê nanê germixîyayeyî bûra.

germixîyayeni *f. M.* Germixîyayîş. Germandê şênan û bolan vero încîraxî bîyayeni, îspatey behicîyayeni, herimîyayen û xeripîyayeni. *Tr. Aşırı sıcaklarda bunalmak, bunalma derecesine gelmek.* Ma ê germ û germîstanan vero germixîyay bîy. Kesî ma rê klîmayên jî nêakerdi.

germixnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ya bi îhmal a yan jî mexsûs herimnayo, xeripnayo, germî vero, tîjî vero bi vindarnayen a herimnayo û ercîyayeni ra eşto teber, weşûwarey ra veto teber. *Tr. Aşırı sıcaklıklarda ihmalle veya mahsus bırakılmak suretiyle bozdurulan, deforme edilen, sıcaklıkta bunaltılan.* Vereko germixnaye do bimiro. Çunkî tey nekme nêmendo.

germixnayeni *f. M.* Germixnayîş. Tîjî vero, germandê şênan û bolan vero ya bi îhmal a

yan jî mexsûs bi vindarneyan a çîyan û kesan behicnayeni, herimnayeni, ercîyayeni ra veteni, nêercîyaye kerdeni. *Tr. Herhangi bir nesneyi veya kimseyi aşırı sıcaklar altında ihmal veya kasden bırakmak suretiyle bunaltmak, bozmak, deforme etmek.* O çî mi nê, to germixna.

germî 1. *Wş. Nm.* Meyrî. Şorba doy, şorbaya doy. Na şorba, welatandê german di honik, welatandê serdan di jî germ werêna. Yan jî serdey di germ, germey di jî serd yan jî honik werêna. *Tr. Ayran çorbası.* Şewrane şorbaya mercûyan, şan şane jî gêrmî werêna. 2. *Nn.* Çîyo ki germî ser o yo, heqdê germey di bîyayeni. *Tr. Sıcak ile ilgili, sıcak şeyler hakkında.* Mercûy, xelle, nehay û cew qezenco germî yo.

germîstan *Cog. Nn.* Germîyan, germîstane, germîyane. Welato germ, cayo germ, memleketo germ. Cayo ki kes bolkî qayîlo zimistanî tey di bo, tey bimano. *Tr. Kışlak, sıcak yer, sıcak ülkeler, sıcak kuşaklar. Genellikle kışın arzulanan yer veya memleket.* Leglegîy tim şinê germîstanan.

germîstane *Nn.* Germîyane. Cayê germîstanî, cayê germîyanî. *Tr. Sıcak ülkeler, sıcak yerler.* Aja germîstane bî. Ma nêşa tey îdare bikero.

germîstaney *Cog. Nm.* Germîyaney. Germîstan/i bîyayeni. Wesfê germîstanan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Kışlak olmak.* Germîstaneya ci do ma kêfweş kero.

germkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo germ, germ dayo bi ci, nayo tînda adirî yan jî ê tîjî ver. *Tr. Isıtılan, sıcaklık verilen.* Nano germkerde, desto germkerde, qeço germkerde û hewna zêdê nînan xeylên çî û keso germkerde esto.

germ kerdeni *f. M.* Germkerdiş. Tîni ci dayeni. Bi adir a, bi tîjî ya yan jî bi çîyêndê winasînî ya tîni ci dayeni. *Tr. Isıtmak.* Şamîya beyati senîn ki kerdi germi, hema tirşîyê.

germpay/i *N.* Kes/çîyo ki; o yo lingan ser o luweno, geyreno, doş beno, çerx beno û ze ki bandereya lingan bikero. *Tr. Ayak üzeri hareket halinde olan, adeta ayak üzeri eğitim yapan, dolaşan.* Kesî ê merdimdê germpay rê çîyên nêva, pêrini ez ûja di dîya.

germpay 1. *H. Nn.* Lingan ser o bîyayeni, liv di bîyayeni, nigan ser o hereket di bîyayeni. *Tr. Hareketlilik, hareket halinde olmak.* Ez nobeti di germpay di bîya. Mi raya înan pawitê. 2. *Nn.* Germangerm, newe, teze, nika, newe. *Tr. Sıcağı sıcağına, sıcacık, çok taze, çok yeni, hali hazırda.* Ma germpay qisey kerdîy. Mi tey çîyêndo winîsîn nêdî. 3. *Nn.* Lingan ser o lingan û bedenê xwu lûnayeni û hereket kerdeni, xwu bi no babet a germ kerdeni. *Tr. Ayak üzeri bedenen hareket etmek, ısınma hareketleri yapmak, egzersiz hareketleri yapmak.* Ez winîyaya ki ez do ê cadê zimeyî di bizûzikîya, mi germpay kerd.

germpirodaye/ê *N.* Germpirodeyaye/ê, germcirodaye/ê. Kes/çîyo ki; tîjî bin di bol mendo û bi no babet a germî ra bîyo kêfsad, bîyo nêweş. *Tr. Güneş çarpan, Güneş çarpmasından dolayı rahatsızlaşan, hastalanan.* Merdimo germpirodaye nêvinderd, şî nêweşxane.

germ pirodayeni *f. M.* Germpirodayîş. Germ cirodayeni. Germî vero û bolkî germdê tîjî bin di bol menden a germî ra nêweş bîyayeni. *Tr. Güneş çarpması.* Maya mi vana, rehmetî pîyê to tîjî bin di rakewno, germ dano piro, şino doktor, doktor ci rê vano germî dayo to ro.

germroj *Cog. Nn.* Rojê germîy. Heta ayamî di wesar ra vera amnanî rojê ki deha germ o, dest keno pa, ê rojîy. *Tr. Mevsimsel olarak sıcak günleri ve havaların artık ısınmış olduğunu ifade eder. Bu kavram, özellikle ilkbahardaki sıcak gün ve havaları ifade eder. Zira kış ve yaz mevsimindeki gün ve havaları ifade etmez.* Ma do germroj di şirê çerçîni, nişka hewna serd o.

gerr 1. *Nn.* Gerrek, toz, bore, kûlik, gemar, zengar, zincar. Leymê serdê awan. *Tr. Toz, tortu, pas, zeng, is.* Aweri gerr tepişto/girêdayo. Gereg ki ma fînê gerrê serdê aweri pak kerê.[1] 2. *Tıb. Nn.* Gerriney. Kulê ki sere di benê û kesî tim wirênenê. *Tr. Uyuz, uyuz hastalığı, uyuzsal yara bereler.* Kutoko gerr/in wa şima ra dûrî kewo. Şima jî pa benê nêweşî ha! 3. *Nn.* Geyr, geyrayeni, doş bîyayeni, çerx bîyayeni. Qandê kêfên cayên şîyayeni. *Tr. Gezi, gezinti, dolaşmak, tur.* Keyneki xwu rê gerrî rê deyaya. Kar çiçîdê ay rê ki? Wa karî waya werdî bikero! 4. *Nn.* Geyrayîş. Geyrayena kêfî û ê hêwanên. Geyrayîşo ki qandê hêwanên, qandê xayeyên, qandê aresneyên beno. *Tr. Seyahat, gezi.* Gerrê Ewlîya Çelebî û ê zêdê merdimdê Îbnî Batûta'y rew rewî nêvîneyêno.

gerre *Nn.* Şikat. Xirabeyênda jewî jewêndê girdî rê vateni. Çîyêndê jewêndê xirabî qando ki virazîyo yan jî bela û xirabeya ci wedarîyo, jewdê deha girdî rê vateni. *Kur. Gilî. Tr. İhbar, şikayet.* Şima yê merdimey ra qal kenê, sifte mi gerreyê

1 Kerr jî tîya ra yeno. Goşê kesî wexto ki beno kerr, esas gerr, gerrek, gerrik tepşeno.

ci pêrdê ci rê kerd, ez winîyaya ki ci rê qet o, noqra ez şîya qereqol, mi gerreyê ci qereqolî rê kerd. Eger hewna jî nêaqilîyo xwu ser, noqra jî ez do şira dadgehi.

gerrebîyaye/ê *N.* Şikatbîyaye/ê, îxbarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qando ki xirabey û nerindeya ci ci ser ra wedarîyo, jewên yan jî cayêndê girdî rê vajîyayo. *Tr. Şikayet edilen, ihbar edilen.* O merdimo gerrebîyaye mecbûr mend, tîyanan ra rema. Çunkî eger nêremayê do tepêşîyayê.

gerre bîyayeni *f. M.* Gerrebîyayîş. Şikat bîyayeni, îxbar bîyayeni. Qandê werîştenda xirabeya kesî corî rê vajîyayeni, corî rê şikat bîyayeni, corî rê îxbar bîyayeni. *Tr. Şikayet edilmek, ihbar edilmek.* Gerre bîyayena ci wa kiştên di bo, o do meqamê xwu jî vinî kero.

gerrek 1. *Nn. Bw.* Gerr 1. Eger aweri gerrek nêpiştayê, beno ki mi bişimitayê. 2. *Nn.* Geyrik, gerro werdî. Geyrayîşo ki nezdîyan ra beno, kes pa dûrî nêkewno û xwu çoşman di keno, xwu çoşman di doş beno. *Tr. Tur, piknik, gezinti, küçük gezi.* Mi serran ra, mengan ra xwu rê gerrekên viraşt, o jî şî to çiman ra.

gerrekar/i *N.* Muxbîr/i, şîkatkar/i. O/çîyo ki şikat keno, qandê heqêndê xwu şino dawa akeno, şino xirabeya werdî girddê ci rê vano. *Tr. Şikayetçi, muhbir.* Dadgerî gerrekarî ra pers kerd, va: Nê merdimî çirê visto to? Ey dadgerî rê va: Ma o wetano mi ro do? Dadgerî va: Madamo ki nêwetano to ro do, ti çirê ameyê gerre? Gerrekarî ra ne hes, ne jî bes vijîya. Malê gawirî!

gerrekarey *Nm.* Muxbîrey, dawakarey, şikatkarey. Dawa akerdeni, şikatê werdîyên girdên rê vateni. *Tr. Şikayet etmek, dava açmak, davacı olmak, ihbar etmek, muhbirlik.* Gerrekarey di gereg o ki gerrekar neheq nêbo, heqdar bo. Merdimo heqî, do heqê xwu bigîro.

gerrekerde/ê *N.* Şikatkerde/ê, îxbarkerde/ê. Kes/çîyo ki; gerre/îxbarê ci bîyo. *Tr. Şikayet edilen, ihbar edilen.* Merdimo gerrekerde do xwu vêşî bipawo. Çunkî ki eger fina gerreyê ci bibo...

gerre kerdeni *f. M.* Gerrekerdiş. Şikat kerdeni, îxbar kerdeni. Xirabeya jewî qando ki wedarîyo, jûnakîdê girdî rê vateni. *Tr. İhbar etmek, şikayet etmek.* Ez qayîl nîya to gerre kera. Ez a ki xwu raşt ki. Boka ez gerreyî rê mecbûr nêmana.

gerrekey *Nm.* Tozey, boreyey, kûlikey, gemarey, zengarey, zincarey. Gerrek/i bîyayeni, leymê serdê awan bîyayeni. *Tr. Toz olma, tortu olma, paslılık, zeng olma, is olma.* Gerreya ci bî sebebê nêbîyayîşdê karûgurwedê ma.

gerrekin/i *N.* Gerrek/i, tozin/i, boreyîn/i, kûlikin/i, gemarin/i, zengarin/i, zincarin/i. *Tr. Tozlu, tortulu, paslı, zengli, isli.* Mi dî, gerrekin bî. Cora mi nêşa bikero.

gerrekiney *Nm.* Toziney, boreyîney, kûlikiney, gemariney, zengariney, zincariney. Gerrekin/i bîyayeni, leymê serdê awan bîyayeni. *Tr. Tozluluk, tortululuk, paslılık, zenglilik, islilik.* Gerrekineyda ci ra nêbîyayê, ma şayê bibeşirno.

gerrê ardan *Sn. Zîr.* Kûlikê ardan, tozê ardan. Kulikê ardan o ki rovitiş yan jî tehnayenda xelleyî ra vijêno. *Tr. Un tozu.* Gerrê ardan erzenê xwu ser, kes vano beno ki bîyê porsipey.

gerrin/i 1. *Tib. N.* Wirîndok/i. O/çîyo ki wirindî dekewto de, nêweşîya wirindî dekewta de. *Tr. Uyuz.* Kutiko gerrin wa nêro şima heteki, pa benê nêweşîy ha! 2. *N.* Boreyîn/i. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki ser o gerr esto, tey çîyo gend û gemarin esto, tey çîyo leymin esto. *Tr. Kirli, pasaklı, içinde çerçöp veya tortu olan.* Çîyo gerrin do pak bo ki gerrê ci ci ra şiro.

gerriney 1. *Tib. Nm.* Gerrey. Gerrin/i bîyayeni. Nêweşînda gerriney kewteni, nêweşîya wirindî kesî kewteni. *Tr. Uyuz, uyuz hastalığı, uyuz olmak.* Gerrniney di kes tim wirêno. Kes qayîlo ganê xwu lete lete kero. 2. *Nm.* Boreyîney. Tey gendûgemar û çîyo leymin bîyayeni, ser o qirşûqalîy bîyayeni, ser o qarmaçê leymî bîyayeni. *Tr. Kir katmanlarının olması.* Laya gerrini ra çîyên mewedarê.

gerrok/i 1. *N.* Geyrok/i. Kes/çîyo ki; geyrayîş ci rê bîyo xusletên û kêfweşey; bol geyreno, bi geyrayîşî ya xwu rê kêf keno. *Tr. Turist.* Gerroko xerîb û gerroko şînas. mesref di jew nêbeno. 2. *N.* Geyrok/i. Kes/çîyo ki; hal û karê ci geyrayîş o, bi geyrayîşî ya ca bi ca vîneno û heqdê nê cayan di zanîşanê xwu nûşneno. *Tr. Gezgin, seyyah.* Bol gerrokîy estê; Ewlîya Çelebî jî nê gerrokan ra o.

gerrokey 1. *Nm.* Geyrokey. Gerrok/i bîyayeni. Merdimê kêfî û geyrayîşî bîyayeni. *Tr. Turistlik.* Gerrokeya ci weş a. Xwu rê tim geyreno. Wexto ki geyreno, beno îlîmdar jî. 2. *Nm.* Geyrokey. Karê gerrokan, karûgurweyê geyrayîşî. *Tr. Turizm.* Gerrokeya kamcîn welatî vêşî û biqelîtê bo, o welat do qezenc kero. 3. *Nm.* Geyrokey. Karûgurweyê geyrayîşî kerdeni yan jî bîyayeni. Welat bi welat geyrayen û nê welatan ser o kitabîy nuşteni wahîrê şikên bîyayeni. *Tr. Seyyahlık, gezginlik.* Gerrokeya Îbnê Batûyay û Marco Poloy jewi nîya.

gerûnek *Nn. Cog.* Goveleki, doraniki, dordorî,

livo dordorî. *Tr. Girdap, anafor, döngüsel hareket.* Lajek senîn ki kewt gerûnekî hinî jî şî bin di bî vinî.

gerûng *Nn.* Fini, finiki, qor, rey, eli. *Tr. Kez, kere, defa, sefer.* Bî da des gerûngîy ez a ci rê vana, qey o yo nêbeno fehmîdar.

gerze *Nn.* Derze, piştî. Şelaga qirşûqalan. Şelaga girêdayê ya ki do wedarîyo paştî ser, şelaga paştîda merdimî. *Tr. Sırtlanmak üzere hazırlanan, çalı çırpı veya yakacak yükü.* Panc şeş gerzey ci rê viraştîy ki wegîro xwu paştî ser, ey bi jûna ya day kirêşteni.

gerzunek *Nk. Nn.* Wirîndok. Vaşo ki kesî wirêneno. *Tr. Isırgan otu.* Ez kewta erdî mîyan, gerzunekî ra şan ra yo ki ez a xwu wirênena. Mi ey ra deha ganê xwu kerdo parçe.

gest *Nn.* Gandê kesî di, pîze di cayê werdfiriknayîşî yo ki mîde û loqrey pêro jî tey dê. Babetên veyşaneya mergî. *Tr. Mide ve sindirim ile ilgili vücut organı, açlıktan kırılma, çok acıkma.* Mêrdeko şewra ra yo gurweyêno, deha gesti merd. Şima yê çirê nanê ci nêrişenê? 2. *Nn.* Rewşo tewro xirab, hal ra kewteni. *Tr. Takattan olmak/düşmek, kırılma noktasını yaşamak.* Mêrdek gesti kewt, dima şima ameyê.[1]

gestar *Nn.* Gastar, gastare, çanqal, gestar, gastêr. *Tr. Yük bağlamada kullanılan kanca, çatallı sopa.* Gestarî bierzi sandiqeri ki wa lay pê nêverdê.

gestdikewte/ê *N. Bw.* Gestiramerde/ê. Persa merdimdê gestdikewteyî do miheqeq rojên lordî ra bipersîyo. Ya nadinî di yan jî adinî di.

gest di kewteni *f. M.* Gestdikewtiş. *Bw.* Gesti ra merdeni. Eger ez gest di bikewa jî, ez xwu zalîmî ser nêerzena. Boka Ellahû Teala mi mihtacê zalim û namerdan nekero.

gestdimerde/ê *N. Bw.* Gestiramerde/ê. Ê merdimê gestdimerdeyî caelmat xwu şî eşt bextdê ê kedwerî.

gest di merdeni *f. M.* Gestdimerdiş. *Bw.* Gesti ra merdeni. Cayo ki tey gest di merdeni esti bo, tey persdarey jî bena.

gestiramerde/ê *N.* Gestdimerde/ê, gestdikewte/ê. Çî/keso ki gest di merdo, keno gest di bimiro, veyşaney ra merdo yan jî saqeyê ci yê deha nêtepşenê, o yo keno bikewo. *Tr. Açlıktan kırılıp dökülen.* Şima ki nêşa şiro ê merdimê gestiramerdeyî bireyno, şima senîn yardimkarê?

gesti ra merdeni *f. M.* Gesti ra merdiş. Gest di merdeni, gest di kewteni. Gestdê ci di çîyên nêmendeni, mîde veng bîyayeni, cayê tehnikî di werd yan jî çîyê tehnitişî nêmendeni, veyşaney ra merdeni, veyşaney ra deraxdê merdişî amîyayeni. *Tr. Açlıktan ölmek, açlıktan kırılıp dökülmek.* Ma kerdê gesti ra bimiro, ay ma ra pers kerdê vatê şima yê veyşanîy?

geş *Nn.* Ajro, Kuhokerdiş, ajrodayîş, resnayeni, ronayeni, şênkerdiş. *Tr. Yeşertme, diriltmek, oluşturmak, koymak vs.* Ma nê şewateyê dawerda xwu geş kerê.

geşbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên a bîyo geş, ajro dayo, newedera bîyo gandar, newedera bîyo kuho, newedera resayo, newedera roneyayo. *Tr. Yeniden canlandırılan/diriltilen, yeniden canlılık kazandırılan.* Derê ki boka şima ê lejê geşbîyayeyî hewna kerê.

geş bîyayeni *f. M.* Geşbîyayîş. Ajro dayeni, newedera bîyayeni, gandar bîyayeni, gan cideyayeni, gan giroteni, şên bîyayeni, newedera kuho bîyayeni. *Tr. Yeniden dirilmek/hayat dönmek, yeniden parlamak veya parlaklık kazanmak, yeniden yeşermek.* Eger şima nêşayê ê lejî geş kero, wina şênaî nêbîyê.

geşey *Nm.* Geşîni, ajroyey. Geş bîyayeni, ajro dayeni, newedera bîyayeni, gandar bîyayeni. *Tr. Dirilme, diriliş, yeniden alevlenme, yeniden canlanma, yeniden oluşma.* Ez geşeyda ci dimi nêkewta, labelê geşeya ci do xeylêni rê bibo ornag.

geşkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni geş kerdo, ajro dayo bi ci, newedera viraşto, newedera saznayo, newedera kerdo kuho, newedera kerdo gandar, newedera ronayo, newedera kerdo zergûn/zergan. *Tr. Diriltilen, diriltilmiş canlandırılan, yeniden indirilen, yeniden icra edilen, yeniden yeşertilen.* Herbo geşkerde do kêrê biercîyo?

geş kerdeni *f. M.* Geşkerdiş. Ajro cidayeni, newedera kuho kerdeni, newedera viraşteni, newedera gandar kerdeni, newedera ganweş kerdeni, newedera heyat cidayeni, newedera veşnayeni, newedera biriqnayeni, newedera roşinaî kerdeni. *Tr. Diriltmek, yeniden yeşertmek veya canlandırmak, yeniden alevlendirip parlatmak veya icra etmek.* Ê yê kenê dawaya xwu ya merdê bi nê kar û gurwandê gandaran a geş kerê.

geşki *Nm.* Para aşiqan, para gewendan, para niqarakaran û zirnakaran. Pereyo ki do qandê aşiqan (gewendeyan) û zirnakaran arêbo û

1 "Gast"ê, Gastroenterolјî ya belkî jî "gest" ê ma eleqadar bo.

ci ra vila beno. *Tr. Davulcu ve zurnacılar için toplanan veya verilmesi gereken pay, hisse, hak.* Vanê, "Rizo, ne niqara rê ne jî zirna rê. Hema geşki rê beno."

gevende/ê *N.* Eware/ê, serserî, berdûş/i, tolaz/i, salme/ê. Kes/çîyo ki; bê kar û bê bar winî eware eware geyreno, serserîyey/tolazey keno, wahîrê kar û gurweyên û wezîfeyên nîyo, salme o. *Tr. Başı boş, serseri, avare, berduş, aylak.* Ti bi zor şîyê bi ê gevendeyî ya bîyê hembaz? Zewmbî kesnakî çinêbî ti bi ci ya hembazey bikerê?[1]

gevendeyey *Nm.* Gevendeyîni, ewareyey, salmeyey, berdûşey, serserîyey. Gevende bîyayeni, eware/berdûş bîyayeni, salme/serserî bîyayeni, bê kar bê bar salme salme geyrayeni. *Tr. Serserilik, berduşluk, aylaklık.* Kes nêşeno vajo gevendeyey xusletêndo weş o.

gever 1. *Zîr.* Erqi mîyan di ca û verê awero ki gêrêno û abêno, kîberekê aweri. Awîyan mîyan di cayo ki mabeyndê di çiximan do û ci ra aweri verdanê xetandê çiximan ser. *Tr. Sulama yaparken suyun açılıp kapandığı yer, su kapağı.* Xeti bîya piri, geverê ci bigî ki wa awi nêro. 2. *Cog. Nn. Bw.* Bereng. Gever vêr bido ez do şiro. Labelê nêdano.

geverakerde/ê 1. *Zîr. N.* Çî/çiximo ki geverê ci abîyayo, awi şena pira şiro. *Tr. Açılan su veya sulama arazisi.* Çiximo geverakerde do pancna deqey bi aw a pir bo. 2. *Nn.* Neqebakerde/ê, qapalixakerde/ê, berakerde/ê, vêrakerde/ê, vêrkoakerde/ê, derbendakerde/ê, vernîakerde/ê. Cayo ki tey cayê ravêrdişî abîyayo ki kes ci ra şiro. *Tr. Açık gedik/akabe, açık kapı, gidişi açılan yol, önü açılan kapı.* Şikdê geverakerdeyî ra heme şenê şirê. Derdo ki kes bişo geverên akero.

gever akerdeni 1. *Zîr. f. M.* Geverakerdiş. Erdo (çixim, xeti) ki cayê herikîyayenda awerda ci abîyayo, awi şena şiro mîyan kewo û piri bo. *Tr. Suyun gideceği akarı açmak, hat açılmak.* Ki mi gever nêakerdayê, awi do salme bişîyayê. 2. *f. M.* Geverakerdiş. Vernîya kesên yan jî çîyên akerdeni, tey/mîyan di quli/lani akerdeni, verê ci akerdeni, qandê şîyayîşî tey kîberên yan jî neqebên akerdeni. *Tr. Önünü açmak, bir kapı veya giriş yeri açmak, menfez açmak, gedik açmak, aralamak.* Mi tey geverên akerd ki, şima bişê ci ra şirê. Geverakerdiş kar û gurweyê her kesî nîyo, geveran ancax merdimê mîrxasîy akenê.

geverê xetan *Zîr. Nb.* Gevero ki kes xeti di akeno ki pa xetan awdo. Jewekê ci "geverê xeti." *Tr. Ark, kanal. Kanaletten su geçirmek için açılan gedik.* Mi do geverê xetan akerdayê, awi xwu ra miçiqîyê bî.

geverin/i 1. *Zîr. N.* Çîyo (erd, çixim) ki tey gever esto, wahîrê geverî yo, geverê ci esto, qandê herikîyayenda ci tey gever abîyayo, tey kîberekê awi abîyayo. *Tr. Su akağı olan. Kendisinde su akağı açılan hat, tarla, tarla parçası veya sulu sebzelik parseli.* Çiximo geverin û bêgever jû nêbeno. 2. *N.* Çî/keso ki geverê ci esto, tey gever esto, wahîrê geverî yo, tey cayê dekewtişî abîyayo, kîberê ci yê piraşîyayîşî esto, tey neqeb esto, vernîya ci abîyaya. *Tr. Önü açık, kapılı, giriş veya çıkış kısmı bulunan.* Sînoro geverin ra pêro şenê şire. Derd o yo ki kes bişo geverên jî bixwu akero!

geveriney 1. *Zîr. Nm.* Geverin/i bîyayeni. Geverê ci estbîyayeni, cayê herikîyayîşdê awerda ci bîyayeni. *Tr. Su akağı olmak.* Geverinyda ci di keramatin bibîyayê, qey do hal bîyayê. 2. *Nm.* Geverin/i bîyayeni. Kîberê ci estbîyayeni, wahîrê/a kîberên yan jî neqebên bîyayeni, cayê ci yê dekewtişî û vijîyayîşî bîyayeni. *Tr. Önü/kapısı açılmak, gediği olmak.* Geverineya ci ma kerdîy bawerkar.

geveze/ê *N.* Fekbaz/i, çenebaz/i, vitvitok/i. O ki qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy keno, vêşî qisey keno. *Tr. Geveze.* Merdimo geveze, sereyê kesî tewneno.

gevezey *Nm.* Fekbazey, çenebazey, vitvitokey, gevezîni. Bîlaheq û bîlasebeb vêşî çenge/qisey kerdeni. *Tr. Gevezelik.* Gevezey ci het di bol a.

gevezîni *Nm.* Gevezey kerdeni, boşboxazey, bîlaheq û bîla sebeb qisey kerdeni, qiseyê bîlaheqîy kerdeni. *Tr. Gevezelik.* Kaşka kes bişo gezezîni nêkero. Bol merdimîy estê ki nêşenê gevezîni nêkerê.

gevizîyaye/ê *N.* Meqleybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayo lincîûlepoçiki mîyan di, leymûlêşî mîyan di, tozûtebalî mîyan di xwu meqley keno, meqley dano xwu ro, xwu tey ata nata doş keno, xwu bi no babet a herimneno, keno leymin/gemarin. *Tr. Kirde, çamurda, debelenen.* Eger ez ê lajekdê gevizîyayeyî dimi kewa, ez do bi ey a pîya leymin ba.

gevizîyayeni *f. M.* Gevizîyayîş. Xwu meqle kerdeni. Xwu lincî lepoçiki û tozûtebalî mîyan di meqley kerdeni, xwu bi meqlekerdiş a tey ata

---

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do "gewende" ra bêro. Çunkî xusletê nînan jî eynî yo.

nata doş kerdeni. *Tr. Kirde, çamurda, tozda vs. yerlerde debelenmek.* Xeyro hergi roji ti yê cayên di gevizênê? Ti nêzanê cayêndo weş di xwu rê vinderîyê?

geviznaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayêndê zêdê lincî lepoçiki, tozûtebalî, gendûgemarî mîyan di meqley kerdo yan jî bîyo sebebê meqleykerdişdê ci. *Tr. Debeletilen.* Ê Merdimê geviznayeyî boka şima ûja ra bireynê ki ma jî gunakar nêbê.

geviznayeni *f. M.* Geviznayîş. Sebebê nepakeyda kesên yan jî çîyên bîyayeni. Sebebê lincîûlepoçiki û tozûtebalî û gendûgemarî mîyan di meqley bîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Debeletmek.* Mi nêgevizna, ey bixwu xwu ûja di gevizna.

geviznok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên cayêndo zêdê lincîûlepoçiki, tozûtebalî, gendûgemarî mîyan di geviznayo, kerdo leymin/gemarin, meqley kerdo, bîyo sebebê meqley bîyayenda ci. *Tr. Debeleten.* Mi zanayê geviznokê ci o yo jî mi nêwetard vajo û eşkera kero.

gewaz *Nn. Tib. Dermanê çimano ki şekerî û sîyênda azmînî ra kesanê verênan viraşto. Tr. Göktaşı ve şeker karışımı ile yapılan bir kocakarı göz ilacı.* Vanê dermanêndo salmekî yo ki şekerî û gewazi ra virazîyayo. Na vajeki tibbî ser o nîya. Labelê salmekî bo jî bi şikildê tibbî ya nûşîyaya.

gewazi *Nm.* Meteorîti. Sîya ki azmîn ra yena. *Tr. Göktaşı, meteorit.* Merdimdê zûrkerî rê vajê gewazi gunaya piro, ez bixwu emel kena. Labelê eger nêgunaya piro jî, gereg ki piroguno.

geweli *Bîy. Nm.* Gilêşkî, şoriki, şirika lewî. *Tr. Salya.* Wa şima rê dersîy bê ki gewela fekdê kutikan ra xwu bihemednê, tey bol nêweşînîy estê.

gewen *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki wexto ki hingîy bi ci ya warî benê, ci ra hingimînêndo talince vijêno. *Tr. Devedikeni, geven otu.* Gewen, Qerejdax di bol o.

gewenboz *Nk. Nn.* Geweno boz. Vaşêndê babetêndê gewenî yo. *Tr. Geven otu.* Sîîrt di gewen bol o, çînenê û zimistanî danê terkeyî.

gewende/ê 1. *Etn. Mûs. N.* Aşiq/i. O ki niqara û zirna ceneno. *Tr. Davul, zurna çalan.* Gewendey veyve di yenê vera kesî ki kes perey bido bi ci. 2. *Zv. N.* Şenik/i, xirabxuslet/i, fêlxirab/i. Kes/çîyo ki; wahîrê fêl û xusletandê şenikan o, hal û hereket û liv û qiseyê şenikîy ci ra bol vijênê, kes ci ra giraney nêpaweno. *Tr. Hafifmeşrep.* Fêlo ki gewende keno, weş nêvîneyayo. Cora kam ki nê fêlanê xiraban bikero, ey rê jî vanê gewende.[1]

gewendeyey 1. *Etn. Mûs. Nm.* Aşiqey, gewendîni. Gewende/ê bîyayeni. Gewende/aşiqan ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê zirna û niqara cendişî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ser o bîyayeni. *Tr. Davul ve zurnacı, çalgıcı olmak.* Gewendeyeya ci tim jî ser o ya. Vîst serrîy o gewendîni verdaya, fina jî wext bi wext ti winînê ci ra gewendeyey do bivijîyo. Vanê *"Qiz Qereçî xatûn olmaz."*[2] 2. *Zv. Nm.* Aşiqey, gewendîni. Gewende/aşiq/i bîyayeni. Wihêre fêl û liv û hereket û qisandê şenikan bîyayeni, tey şenikey bîyayeni, tey normalî bin ra karûgurwey estbîyayeni. *Tr. Hafifmeşreplik.* Mi rê ê fêlan pêrini rê jî şarê ma vano gewendeyey.

gewi *Zîr. Nm.* Hefşo. Cayo ki gemi di çarwey (mêşina û bizina) tey mexel benê û edizîya xwu gînê. Gewîy çoşmandê dewan di benê, xusûsî ê keyên ê û serakerde û çoşme bi dêsan û sîyan a girotey ê. *Tr. Merada küçükbaş hayvanların dinlendirildikleri üstü açık, etrafı genellikle taşlarla çevrili olan özel yer.* Bê ma kesî nêşayê gewida ma di, heywananê xwu mexel kero. Bi xatir a bo, o babetna yo.

gewi visteni *f. M.* Gewi vistiş. Govilîyayeni. Govil bîyayeni. Çoşmedê çîyên di kom/helqa bîyayeni, kom/heqayên peyda kerdeni. Çîyên yan jî kesên vero yan jî çoşme ra rêz bîyayeni. *Tr. Kümeleşmek, lig/grup oluşturmak, birikmek, bir halka oluşturmak.* Xeyr o! Ma ez şêx a? Şima mi çoşme ra gewi vista.

gewixîyaye/ê *N.* Serbindobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo xwu bin û xwu bin di gewixnayo, alawito û kerdo ze mîr. *Tr. Ezik, altta ezilen, kuvvetten düşürülen.* O kutiko gewixîyaye acêr rema û şî ki şî.

gewixîyayeni *f. M.* Gewixîyayîş. Serbindo bîyayeni. Jewî yan jî çîyên bin di gewixî bîyayeni, zêdê mîrî alawîyayeni, serbindo bîyayeni, serê ci bin û binê ci ser amîyayeni. *Tr. Ezilmek, alt üst olmak.* Eger a roji jî nêgewixîyayê, deha kesî bi ci yo nêşayê baş bikero.

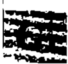
---

1 Aşiq û gewende jew o. Labelê Qereçî û nînan a jew nîyê. Çunkî aşiqîy/gewendey niqara danê piro û zirna cenenê û heqê seneatdê xwu gînê. Labelê Qereçîy sel û pirocinîy virazenê, dindanîy dekenê û parse kenê.

2 Bi vatişdê Dimilan a nûşîyayo. Eger bi vatişdê Tirkan a binûşîyayê, wexta do "Kız Karaçi hatun olmaz." bîyayê. a no yo.

gewixnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo xwu bin û xwu bin di zêdê mîrî alawito, serbindo kerdo, kerdo pêrîşan û rezîldê alemî, rûçiknayo. *Tr. Ezilen, alt üst edilen, mahfedilen, perişan edilen, tanınmaz hale getirilen.* Wîjdîyanê şima kê qebûl kerd ki şima o lajo gewixnaye winî o hal di dî û qe paştî nêdê ci?

gewixnayeni *f. M.* Gewixnayîş. Serbindo kerdeni, rûçiknayeni, silasnaye ra veteni, serê ci bin û binê ci jî ser ardeni, pêrîşan kerdeni, xwu bin di zêdê mîrî ya alawiteni, rezîldê alemî kerdeni. *Tr. Ezmek, yolmak, tanınmaz hale getirmek, perişan etmek. Vücudunda morarmalar, kızarıklar, el ve tırnak izleri oluşacak şekilde ezip hırpalamak.* O zano fina verî mi o senîn gewixnayo. Cora o deha nêşeno xwu bi min o kero.

gewr/i *N.* Sipe/ê, sîs/i, gor/i. Renga sipê, renga pemeyî û vewri. *Tr. Beyaz, beyazlı.* Kes qayîlo amnanî hewrdê gewrî ser o ronişo û xwu rê vewri biwero. (Labelê ser o vewri çinî ya)

gewrane *Nn.* Sipeyane, gorane. Zêdê rengerda sipê ya, ze sipe bo, zêdê rengerda vewrer a. *Tr. Akça.* Mi bixwu rê gewrane ame. To rê nêzana.

gewraney *Nm.* Sipeyaney, goraney, sipayane/ê bîyayeni, gewrane/ê, bîyayeni. şekil û biçim û asayîşdê xwu di zêdê rengerda sipê ya bîyayeni, bi rengerda sipê yo mendeni. *Tr. Akça olmak.* To gewraneyda ci rê se va?

gewrey *Nm.* Sipeyey, sîsey, gorey. Rengda pemeyî û vewri di bîyayeni. *Tr. Beyazlık.* Gewreya ci zêdê vewri bî.

gewrê *Nm.* Nameyêndê keynekan o ki ci ra miraz, sipeyey a. *Tr. Beyaz.* Gewrêya ma do ma rê şiro îneyî ser ra awi bîyaro.

gewrin/i *N.* Sipeyîn/i, sîsin/i, gorin/i. Ze sipe/ê, zêdê gewrî. *Tr. Beyaz, beyazımsı.* Çinayê ci gewrin bî.

gewriney *Nm.* Sipeyîney, sîsiney, goriney, gewrane/ê, sipeyane/ê. Sipe/ê, bîyayeni, zêdê sipî bîyayeni. *Tr. Beyazımsı, beyaza çalma.* Gewrineya ci zêdê sipiloçî bî.

gewrî *Zîr. Nn.* Dezgeyêndê birxul viraştişî yo ki bi di merdiman a no dezge roneyêno û ramêno, pa xelleyî pûrikneno, dima jî teneyî birxulî rê keno hazir. *Tr. Buğdayları kabuklarından sıyırma ve bulgura hazır hale getirme düzeneği olup iki kişi tarafından kullanılır.* Şima do teneyê xwu çi wext berê gewrî kerê?

gewrîni *Nm.* Qandê kes û çîyandê sipeyanê xasekan vajêna. *Tr. Sevimli, sevgili, hoş, gülüm! anlamında iltifatı.* Gewrîna mi, tîya sera şina?

gewrûboz/i *N.* Çî/keso ki hem tey gewrin/sipeyîney hem jî tey boz/sipiloçey esta. Çî/keso ki kurrûbelek o, ze sûrane. *Tr. Beyaz kırmızı veya beyazımsı renkte olan.* Herêndo gewrûboz bî.

gewrûbozey *Nm.* Gewrûboz bîyayeni. Tey hem gewriney hem jî bozey bîyayeni. Tey sipe, sipiloç û tenekên jî sûraney bîyayeni. *Tr. Beyaz, kirêm ve az da olsa içinde kırmızı rengin bulunması.* Ey bolkî qandê gewrûbozeyda ci waştê.

gewşeg/i 1. *N.* Sist/i, sistin/i, nepêt/i, neşidik/i, zaîf/i, gavêl/i, gavêlin/i, nêşidîyaye/ê. Çî/keso ki pêt/metîn nîyo, mezbût nîyo, tey gavêliney/sistey esta, tey çilopiloyey û zaîfey esta. *Tr. Gevşek, zayıf.* Karûgurwe di jî gewşeg o. Bi ci ya kar nêbeno. Nê barî tenekna bişidinê. Gewşeg o, do bêro war. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kes ci ra çîyên poseno û ê çî, ê wezîfeyî nêano ca, gewşegey keno, xema ci nîya, ci rê tîya ra ameyo ûja ra şîyo. Kes/çîyo nerindo ki kes nêpaweno, ê çîyê nerindî keno, tey bênamûsey esta, ci ra bênamûsey yena, kes do pey bişermayo, ê çî keno. *Tr. Değer yargıları eksik olan, umursamaz.* Merdimêndo gewşeg o. Ez emel nêkena ki bişo maya ma bero ca di verdo û bêro. 3. *N.* Bêqelîte/ê, zaîf/i. Çî/keso ki tey kişta qelîteyî ra çîyên/çirûsikên eger esto jî, kemaneya ci esta; qelîte ra, cisneyda rindi ra kemaneya ci esta, kemî yo, bêqelîte yo. *Tr. Cinsi, kalitesi vb. noktalardan kusur bulunan, zayıf, eksik.* To çirê no malo gewşeg da mi? To ez şarî mîyan di, kerda gewşegi.

gewviste/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî tayêni kerdo gewi yan jî govili, ci ra gew/govilên yan jî komên peyda kerda, ardo haldê govên yan jî grûbên di verdayo. *Tr. Kümeleştirilen, lig haline getirilen, gruplaştırılan, biriktirilen, halkalaştırılan.* Şima şenê ê şarê gewvisteyî pêra bikerê?

gewzêri *Nk. Nm.* Gozêri, dara gozan. *Tr. Ceviz ağacı.* Gewzêrê dewda ma xeylên ê.

gewzgeh *Nk. Nn.* Gozgeh, gozêreki. Cayê gozan. Cayo ki tey gozîy benê. *Tr. Cevizlik.* Gewzgeh ra bêrî û gewzîy jî meya!?

gewzi *Nk. Nm.* Gozi. Fekîya darda gozan, meyweyê gozêri. *Tr. Ceviz.* Çîyekên: Qutîya min a nimnimî tije ardê genimî. (Gewzigozi)

geyr *Nn. Bw.* Gerr 3. Veyva keyeyî keynerda keyeyî rê, bi xincikêna va: Şima yê geyr ra yenê, ma yê şewra ra yo gurweyênê.

geyraye/ê 1. *N.* Çî/keso ki qandê vînayenda kesên yan jî çîyên ê vinîbîyayan dima geyreno, çim çarneno bi ci, winîno ci ra. *Tr. Arayan, dolaşan, göz gezdiren, aramaya çıkan.* Şima bawer kenê

ki o lajeko geyrayeyo xerîb do bişo ê cizdanê şima bivîno? 2. *N.* Çî/keso ki qandê geyrayîşên, qandê kêfên, qandê aresîyayên yan jî qandê çîyêndê winasînî xwu rê doş bîyo, geyrayo, çerx bîyo, tayên cayan di geyrayo. *Tr. Dinlenmek, rahatlamak vb. başka bir amaçla dolaşan, turistik faaliyette bulunan, gezen.* Merdimo geyraye bîyayê, gereg nika biaresîyayê jî. Mi rê ki nêgeyrayo. 3. *N.* Keso ki geyrayo û dinya fehm kerdo, bi geyrayîşdê xwu ya bîyo îlimdar, îlm û paye û qîmetê xwu zeyîdnayo. *Tr. Gezerek dünyayı, adabı, marifeti öğrenen, elde eden, gezmesinden kendisine bir şeyler çıkarabilen.* Tirkî di îfadeyê *"çok gezen mi çok bilir, yoksa çok okuyan mı?* bi na qisera cayê xwu vîneno. Çunkî Dimilî vanê: "Filan kes geyraye o, zan o." Feqet "filan kes gerrok o, zanaye o" nêvajêno. Çunkî bi mane ya geyraye, gerrokî raveyerî yo. Çunkî geyraye/ê wesfêndê marîfetî û îlmî û zanayîşî yo, labelê gerrokey bolkî wesfêndê zewqî yo.

geyrayeni 1. *f. M.* Geyrayîş. Qandê dîyayenda çîyandê vînîbîyayan ata nata çim çarnayeni. *Tr. Aramak. Kayıp şeyleri aramak, göz gezdirmek.* Çîyêndê mi vinî bo, ez do bigeyra bi ci. 2. *f. M.* Geyrayîş. Gerr. Qando ki xwu rê cayanê weşan û bol meraqan bivînê doş bîyayeni. *Tr. Gezmek, dolaşmak, turistik faaliyette bulunmak.* Wext û pereyê ci esto û kêfsehbîy ê jî. Ê yê xwu rê tim geyrenê. 3. *f. M.* Geyrayîş. Pir bîyayeni, mîyan kewteni, xwu zerre giroteni. *Tr. Sarmak, doluşmak, içine girmek.* Awi geyraya zerre o.

geyrik *Nn.* Geyrayena werdî, pîknîk. *Tr. Gezinti, piknik, tur.* Ma do çi wext şirê geyrik?

geyrîbîyaye/ê *N.* Geyribîyaye/ê. Çî/keso ki çîyên ra, kesên ra fek verdayo, do deha ci nêveyo, qarişê çîyên yan jî kesên nêbeno; bi çîyên a, bi kesên a aleqedar nêbeno. *Tr. Vazgeçen, karışmayan, dokunmayan, ilgi ve alakasını kesen.* Ez a ê lajekdê geyrîbîyayeyî rê çîyên nêvana, ez a qehrêna ê bînî ra.

geyrî bîyayeni *f. M.* Geyrîbîyayîş. Verdayeni. Geyri bîyayeni, qarişê nêbîyayeni, ci ra fek verdayeni, ci nêveyeni. Alaqeyê xwu ci ra birnayeni, eleqedar nêbîyayeni. *Tr. Vazgeçmek, karışmamak, ilgilenmemek, dokunmamak.* Ellah xeyr, ci ra geyrî bi. Çirê ti yê qarişê ci benê ki?

geyrîkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayênî kesên yan jî çîyên ra geyrî kerdo, abirnayo, temasê ci birnayo, bihîlbîyeya ci qedînaya, kerdo nêveye, veyayîşê ci yê ci qedînayo. *Tr. Koparılan, ilişkisi kesilen, işlemine son verilen.* Şima rind zanê ê kesê geyrîkerdeyî hendayên no karûgurweyo ar û nerind kerdo? Ey ma rê soz da bî ki, ey fina çîyêndo winasîn nêkerdayê!

geyrî kerdeni *f. M.* Geyrîkerdiş. Hîlbîyayena kesên yan jî çîyên qedînayeni, ci ra abirnayeni, nêveye kerdeni, temasê ci birnayeni, alaqedereya kesên birnayeni. *Tr. Gayrileştirmek, ayırmak, ilişkisini kesmek, dokunmaz hale getirmek.* Mi ci ra geyrî kerd jî, o fina şî bi ci yo diskîya. Se ki beno, wa bibo. Mi rê lazim nîyo, mi têkilî nêkeno.

geyrînêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; veyayo bi kesên yan jî çîyên û hewna no halê ci yo veyaye yo kudêno, dewam keno, ci ra geyrî nêbîyo. Kes/çîyo ki; qandê çîyêndê hewlî yan jî xirabî qarişê çîyên yan jî kesên bîyo, bi ci ya hîlbîyayo, bi ci ya temas kerdo, Mesela dayo piro, pa şirîgey kerda, dest nayo ser, gişta xwu dekerda de, kewto mîyan û tey tesîrêndo weş yan jî neweş kerdo, a hewna dewam bîyayena nê kesî û çîdê nê hal û karûgurweyan pêrini. *Tr. Dokunuşu ve etkisi devam eden, ilişkisi süren.* Ti bê, ti do ê merdimê geyrînêbîyayeyî se kerê, ci rê çi ceza bidê?

geyrî nêbîyayeni *f. M.* Geyrînêbîyayîş. Geyri nêbîyayeni, dewamê veyayeni, ci veyayeni, veyayena xwu dewam kerdeni, po hîlbîyayeni, bihîlbîyeya ci kudîyayeni. Karûgurwe û halên di Mesela kes veyeno kesên yan jî çîyên, kes qarişê kesên yan jî çîyên beno, a dewam bîyayena ê halî û wezîyetî. *Tr. Dokunmaya devam etmek, ilişkilerin devam etmesi, olumlu veya olumsuz temas olayını sürdürmek.* Mi ci rê des finîy va ci ra geyrî bi, ro ci ra geyrî nêbî. Hetta ki no gurwe ame ci sere di.

geyrok/i *N. Bw.* Gerrok/i. Geyrokê ma yo fodil, xwu rê bîlaheq û bîlasebeb geyrayo. Ne bazirganeyên kerda ne jî zanîşên arêdayo.

geyrokey *Nm. Bw.* Gerrokey. Kaşka ma rê jî zêdê ay geyrokey bikewtayê.

gez *Nk. Nn.* Zengê sebze û darandê meywedaran, zengarê kuhoyîyan û daran, zengarê darandê weywedaran. *Tr. Bitki zengi veya pası.* Eger gez nêeştayê mewşêrda ma ser, nika mewşêri bin di teqê bî.

gezbir *Nk. Nn.* Birikê gezikî. Babetên gizik o ki tellîyîn o û ci ra gezî virazêno. *Tr. Dikenli bir çeşit süpürge otu ve bitkisi.* Gezbir çoşmande layan di beno.

gezênaye/ê *N.* Çî/parçeyê gandê kesî yo ki bi

tesîrdê werdên û meyweyêndê nêbîyayeyî ya, bi sebzeyêndê kerrikî ya gezêneyayo, kerdo ze sînger, bêxebat verdayo. *Tr. Ham, olgunlaşmamış herhangi bir sebze veya meyvenin yenmesi sonucu dilde veya damakta adeta süngerleşme, işlevsizleşmenin dil veya ağız organ vs.* Ziwanê min o gezênaye do bibo sebebê qisey nêkerdişdê mi.

gezênayeni *f. M.* Gezênayîş. Werd û sebze û meywandê kerrikan û nêbîyayan di karê werdişî yo ki wexto ki kes çîyên weno, ziwandê kesî ser o zêdê mastî ya, zêdê çîyêndê hestî ya ze ki ziwanî kilît kero. A nê haldê nê werdandê rê "gezênayeni" vajêno. *Tr. Ham, olgunlaşmamış sebze ve meyvelerin dilde sünger çekmiş gibi bir durum oluşturmaları, uyuşmaya benzer bir hal meydana getirmesi, dili adeta işlevsiz bırakmaları.* A kerriki ziwanê mi gezêna. Ez a nêşena qisey bikera.[1]

gezêri 1. *Nk. Nm.* Dargezi, kifêri. *Tr. Ilgın ağacı.* Gezêrîy, gozêrîy, vilayêrîy, çamêrîy pêrko jî darîstanî ra yê. 2. *Nk. Nm.* Kuhoyîyên a ki topeka û fekîyê ci yê sîyay estê. *Tr. Ardıç, ardıç ağacı.* Gezêran bin di roşi û fekîyê xwu jî biweri.

gezi 1. *Nk. Nm.* Kifi. Vilikê ci yê pembey û sipey estê. Bi rîçandê xwu ya erdî di war şina. Cora herberokey û erdşeqitokey rê bol rind a, bi nê rîçandê xwu ya herri û erdî bi xwu ya tepşena û nêverdana ki rêj bo û bişeqitîyo. Na dari, welatdê îklîmwişkaîyan di, erd û awandê solinan di weş bena kuho. Çunkî perrê ci bi awerda solin a deha weş benê kuho. Na dari bolkî qandê sosiney û sûsî baxçan mîyan di karêna. Demserrdê payîzî di bikarîyo deha weş o. Wesarî hendê mîtroyên derg bena. *Lat. Tamarix. Tr. Ilgın bitkisi.* Gezi ra boyênda weşi yena. 2. Kuhoyîyên a ki dara ci topek a û fekîyê ci jî sîyay ê. *Tr. Ardıç.* Gezi meyweyê gezêrî ya.

gezik *Nk. Nn.* Gezok, şerte, şertik, seqavêl. Babetêndo vaşo qalin o ki ci ra gezî/şertik virazêno. Layan vero, deran di, cayandê çol/awxwuweran di beno. *Tr. Bir çeşit kalın saplı süpürge otu olup dere kenarlarında, çaylarda ve bataklıklarda yeşerir.* Çoşmedê deran di gezik esto.

geziko sûr *Nk. Nn.* Babetêndê çaran o ki çoşmedê layan û deran û awandê winasînan di beno. *Tr. Dere, çay ve su kenarlarında yetişen bir çeşit çalılık.* Geziko sûr, fekdê deran di beno.

gezî 1. *Nn.* Çîyo ki kes pa cayan û serê ca û çîyan dewreno. *Tr. Süpürge.* Kebanîya keyeyî gezî girot xwu destî û geçeyê keyeyî pêro dewritîy. 2. *Nk. Nn.* Vaşê gezî. Vaşo ki pa gezî virazênê. *Tr. Süpürge otu, sazlık.* Quzikan vero gezî beno.

gezîbîyaye/ê *N.* Dewrîyaye/ê, dewrite/ê. Çî/keso ki gezî deyayo piro û tozûtebaldê ci ra besterîyayo û bîyo pak. *Tr. Süpürülen.* Hewşo gezîbîyaye û gezî nêbîyaye pakey di xwu ra jew nêbeno.

gezî bîyayeni *f. M.* Gezîbîyayîş. Dewrîyayeni. Bi gezî ya tozûtebaldê ci ra pak bîyayeni. *Tr. Süpürülmek.* Eger hewşê ci gezî nêbîyayê, înan do keynaya ci nêwaştayê.

gezîkerde/ê *N.* Dewrite/ê, dewrîyaye/ê. Çî/keso ki bi gezî ya dewrîyayo, besterîyayo, tozûtebalê ci ser ra berdo û bîyo pak. *Tr. Süpürülen, süprüntü.* Odeyo gezîkerde do bigêrîyo ki pak bimano.

gezî kerdeni *f. M.* Gezîkerdiş. Dewriteni. Bi gezî ya cayan dewriteni, gezî çarnayeni. Bi gezî ya ca û serê çîyan pak kerdeni. *Tr. Süpürmek.* Mi do hewş gezî kerdayê, înan nêverda.

gezîwan 1. *Nk. Nn.* Gezo. Vaşêndo bejî yo. Tellîyê ci pûrtikin o û perrê ci derg o. Kuhoyîyîni di renga nê vaşî sipiloç a û fina kuhoyîyey di lema ci pajêna û werêna. Labelê wişkey di beno tellî. No vaş jî babetêndê gurizî yo. Babetêndê gurizî yo bîn jî "sing" o. *Tr. Bir çeşit pazı otu, bir çeşit pancar otu.* Terke gezîwanî ra bol hez keno. *Bw.* Gurizi ra jî. 2. *Nk. Nn.* Gezo, sindik, gezik. Babetên vaşên o ki, ci ra gezîyê mîyandê keyan virazêno. *Tr. Süpürge otu.* Keynekeri, bi gezîdê sindikî ya zerreyê keyandê xwu dewritîy. Sindikî ra gezîyê mîyandê keyan, şertikî ra jî gezîyê hewşan virazêno. Sindik, vaşandê barîyekan ra virazêno. Cora mîyanê keyan weş pak keno. Şertik, vaşdê qalin û qebey ra virazêno. Cora tozûtebalê hewşan û girdî wedareno, gezî keno.

gezîyêri *Sn. Rob. Nm. Bw.* Dewritoki. Pîyê keynekeri wesîyet kerd, va: Keyna mi, boka ti xwu rê gezîyêrênda bêhes û bêvengi biherînê ki ti hemberîyanê xwu kêfsad nêkerê.

gezmîni *Nm.* Helawa mêşeyî, helawa velgî. Şîreyo ki perrdê mêşeyî ser o vareno, ey kenê wişk û ci ra helawên virazenê. Ney rê vanê gezmîni. *Tr. Meşe helvası, kudret helvası.* Gezmîni bûrê ki şima di qewet peyda bo.

gezpirodaye/ê *N.* Çî/kuhoyîyo ki zeng/gezî dayo piro. *Tr. Pas tutan, paslanan, zeng atan şey, sebze, meyve veya bitki.* Rezdê zengpirodayeyî ra bol çî mepawê.

---

[1] Qandê nê halî, encîla kerriki bûrê, ziwandê şima ser o kamcîn hal peyda bo, gezênayeni o yo.

gez pirodayeni *f. M.* Gezpirodayîş. Zeng pirodayeni. Kuhoyîyan di zengin bîyayeni. Meywe û sebzan di renga zincarin a ki gunena ser ro û sebzeyî meyweyî kişena, kena gidî. *Tr. Bitkilerde, meyve ve sebzelerde paslanma, zeng vurma.* Gezî dayo rezandê dewijan ro, emserr dewijîy pêro kewtê bin.

gêj/i *N.* Gêjik/i, gêz/i, gêzik/i, tewş/i, tewşin/i, tewşîn/i, şewş/i, şewşin/i, şewşîn/i, xerbilik/i, sersem/i. Kes/çîyo ki; ze ki aqil ser o nêbo, ze ki aqil tey çinêbo, ze ki xwu di nêbo, ze ki ata nata hêl bo û aqilê ci şiro. *Tr. Aklı başında olmayan, serseri, sersem, deli gibi, delice.* Merdimo gêj û berano gêj wesfê ci hema hema jew ê.

gêjane *Nn.* Gêjkî, gêzane, gêzikane. Zê gêj, zêdê gêjana, ze sersem, zêdê sersemana, ze bêaqil, zêdê bêaqilana, bêaqilan mendeni. *Tr. Sersemce, serserice.* Ti yê ûja di gêjane çi kar kenê?

gêjaney *Nm.* Gêjkîyey, gêzaney, gêzikaney. Gêjkî bîyayeni, gêjane bîyayeni. Tey wesfê gêjan bîyayeni. şekil û biçim û usûldê xwu di zêdê gêjana bîyayeni, bi serseman mendeni. *Tr. Sersemce olma, serseriler gibi olma.* Ez nêşena gêjaneyda ci rê nay normal bivîna.

gêjbîyaye/ê *N.* Tewşbîyaye/ê, gêzbîyaye/ê, gêzikbîyaye/ê, şewşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo zêdê gêjana, bîyo zêdê xîntana, bîyo zêdê bêaqilana, bîyo zêdê tewşana, bîyo zêdê şewşana, bi şewşan mendo. *Tr. Sersemleşen, ahmaklaşan.* Ti yê kenê nê çîyanê çetinan seredê ê merdimdê gêjbîyayeyî kerê? Qe beynê nêweno!

gêj bîyayeni *f. M.* Gêjbîyayîş. Şewşiney, şewşîney, tewşiney. Tewş/şewş bîyayeni, gêz/gêzik bîyayeni, bêaqil bîyayeni, serserî bîyayeni, aqil ser ra şîyayeni. Bi demêndo kilm a bo jî ray û vernî û aqilê xwu vinî kerdeni. *Tr. Sersemleşmek, serseri olmak, delice olmak.* Eger gêj bîyayê, qey tenya keye nêşayê bivîno.

gêjek/i 1. *N.* Tewşek/i, şewşek/i, gêzek/i, gêzikek/i, xerbilek/i, sersemek/i. Gêjo qergûn. Gêjo feqîr o, bêkes o, neteba o ki gunayê kesî pey yeno. *Tr. Zavallı sersem, aklı başında olmayan, deli gibi.* Vanê o filan gêjek cayên di kewto, zûzkîyayo û merdo. 2. *N.* Gêjik/i, gêjo/a werdî. Merdimo werdîyo û aqil ser o nîyo, zeno ze xîntek. *Tr. Akli dengesi tam yerinde olmayan, delice olan küçük şey veya çocuk.* Meveyê ê gêjekî, guna yo.

gêjekey 1. *Nm.* Tewşekey, şewşekey, gêzey, gêzikey, xerbilekey, sersemekey. Gêjek bîyayeni, gêjo qergûn bîyayeni, gêjo bêkes, feqîro neteba bîyayeni. *Tr. Aklı başında olmayan, delice ve sersem zavallı olmak.* Eger mi gêjekeya ey xwu rê derd kerdayê, mi nêşayê werrekê xwu bîyaro. 2. *Nm.* Gêjikey. Gêjekeya werdî, gêjeko werdî bîyayeni, keso gêj û sersem û serserî û aqilkemî bîyayeni. *Tr. Zavallı küçük sersem, serseri, aklı başında olmamak.* Tim jî gêjekeya ci mi rê bî derd. Mi qe rojên jî nêşa xwu aqil ra bierzo.

gêjey *Nm.* Gêjîni, gêjikey, gêzey, gêzikey, tewşey, şewşey, xerbilikey, sersemey. Gêj/i bîyayeni, tewş/şewş/i bîyayeni, xerbilik/i bîyayeni. Zêdê bêaqilan bîyayeni, zêdê serseman bîyayeni. *Tr. Sersemlik, aklı başında olmamak, yalpalanmak.* A keynekeri bi a gêjeyda xwu ya şa karê xwu biqedîno, to nêşa.

gêjik/i 1. *N. Bw.* Gêj/i. Mi do o gêjik bigirotayê ma mîyan, înan qebûl nêkerd. 2. *N. Bw.* Gêjek/i. Şima yê ê gêjikî ra çiçî wazenê, xeyro şima!

gêjkerde/ê *N.* Gêzkerde/ê, gêzikkerde/ê, tewşkerde/ê, şewşkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eger ki bi veyayenda ci ya, eger ki bi bol serşîyayîş a, eger ki vêşî vêşî tehda bi ci kerden a, eger ki jî bi derzinîyên pirodayen a kerdo gej, aqil ser ra berdo, kerdo ze xînt/axmax, kerdo ze tirbelek, kerdo ze sersem, kerdo ze nîmaqil. *Tr. Delirtilen, ahmaklaştırılan, sersemleştirilen, aklı başından alınan, bönleştirilen.* Yanê şima emel kenê ki o keso gêjkerde do bişo aja ra ravêro?

gêj kerdeni *f. M.* Gêjkerdiş. Gêz/gêzik kerdeni, aqil ser ra berdeni, nîmaqil kerdeni, şaştirme/sersem kerdeni, tewş/şewş kerdeni. Eger vêşî vêşî bi serşîyayîş a, eger ki bi tesîrêndê darîyên a, eger ki bi çînakî ya kesên yan jî zêdê xîntan kedeni. *Tr. Aklını başından almak, delirtmek, sersemleştirmek, bönleştirmek, aptallaştırmak.* Ez do to bi qalan a gêj kera.

gêne *Nk. Nn. Bw.* Verroj 2. Verî ma bol gêney karitê. Qando ki teyrûtûr nêwero jî, ma erddê gênan mîyan di beyranbûkîy ronayê.

gêneg *Nk. Nn. Bw.* Verroj 2. Verrojî rê ma Suwêreki di vanê gêneg. Ma gênegan ra dendikîy wedarenê.

gêre *Zoo.* Mojla, mocla, morcila, moncela, mijlewrî. *Tr. Karınca.* Gêrey zimistanî rê bol xebat kenê. Xebatkarê zêdê gêran kotî di estê?

gêrey *Zoo. Nb.* Mojley, mociley, mijlewrîy, morciley. *Tr. Karınca/lar.* Gêrey, heywanê cuwanik û xebatkar û cumhûrîyetperwer ê.

gêrîyaye/ê 1. *N.* Xetimîyaye/ê, tepêşîyaye/ê. Çî/keso ki vernîya ci, şîyayîşê ci, herikîyayîşdê ci rê manîyên peyda bîyo û o yo serbest nêşino, nêherikêno, nêkudêno, xebat di nîyo, nêgurweyêno,

wezîfe nêvîneno. *Tr. Tıkanık, tıkanan, kapanan, kapalı, tutuklu, tutukluluk yapan.* Bazîyo gêrîyaye, kîbero gêrîyaye, çimo gêrîyaye, desto gêrîyaye, feko gêrîyaye ûzn. Fekê mêrdekî gêrîya bî, nêşayê qe qiseyên jî ci vero bikero. 2. *N.* Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a gêrîyayo, ameyo girotiş, dest virnayo. *Tr. Alınan, el değiştirilen.* Şima çirê şinê ê paroneyê gêrîyayeyî rê benê waştok?

gêrîyayeni 1. *f. M.* Gêrîyayîş. Xetimîyayeni, tepêşîyayeni, nêgurwîyayeni, nêxebitîyayeni, vernîya ci girote bîyayeni, vernî di bendên peyda bîyayeni, serbesteyda ci rê manîyên vijîyayeni, serbestey ra vijîyayeni, şîyayenda ci rê manîyên vijîyayeni. *Tr. Tıkanmak, kapanmak, tutuklanmak, tutukluk yapmak, engel oluşmak, çalışmamak.* Awi gêrêna, zincî gêrêna, ray gêrêna, çim bi leym a gêrêno, tîjî gêrêna ûzn. 2. *f. M.* Gêrîyayîş. Kar û gurweyêndê dayîşî di gêrîyayîş peyda bîyayeni. *Tr. Alınmak.* Gêrîyayena nê merdiman şima çimî di ki rind a yan xirab a?

gêrwe *Teks. Nn.* Pûçik, gore, panc. Çîyo ki kes anceno xwu lingan ra ki linganê kesî serdan ra sersûn/mehfeze kero, bisitarno. Bolekê ci "gêrwey" o. Gêrwe, bolkî bi bolekeyda ci ya vajêno. *Tr. Çorap.* Kes qandê serd û minasibey gêrwey keno xwu pay. Çunkî gêrwe şîretê rîdê kesî yo.

gêrwey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Gêrwe. Ez bolkî gêrwandê sipiloçan ra hez kena.

gêrweyê galikîy *Teks. Nb.* Pûçikê galikîy, pûçik/gêrweyê rêsînîy, pûçikê peşmînîy. Gêrweyê ki rês ra virazîyayê. *Tr. Yün çorap.* Zimistanîy kes do gêrwanê galikan xwu pay kero ki kesî germ tepşê.

gêwi *Mîm. Nm.* Verê keyan, baxçeyê keyeyî. Keyan mîyan di cayo ki teberdê keyî di nîyo, mexsûsê keyî yo. *Tr. Avlu.* Gêwa ci tengi bî, nêşayê tey êm bido dewardê xwu, tebera dayê ci.

gêz/i *N. Bw.* Gêj/i. Mi rê jewêndo gêz bî, aqil ser o nêbî. Çunkî persênda mi jî raşt verpers nêkerdi.

gidî 1. *N.* Pedeşîyaye/ê, vera xirab şîyaye/ê, kotîbîyaye/ê, zaîf/i. Çî/keso ki vera xirabey şino, beno zaîf, tey kemaney peyda bena. Merdim beno gidî, çîyo weşe beno gidî, ders û çîyo ki tey virîyayîş esto beno gidî, hal û wezîyet jî beno gidî. *Tr. Bakımsız, zayıf, kötüleşen.* Keyneka ci vanê nêweş a. Ez şîya mi persê ci kerd. Gunayê mi bi came. Ez winîyaya ci ra bol bîya gidî. 2. *N.* Werdî. Kes/çîyo ki; goreyê kes û çîyandê bînan deha camende o, deha werdî yo. *Tr. Küçük, ufaklık.* Gidîyê ma ti yê. Ti do şirê ma rê awi bîyarê.

gidîbîyaye/ê *N.* Pedeşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pede şîyo, bîyo zaîf, vera xirab şîyo. *Tr. Kötüleşen, bozulan, zayıflayan, bakımsız kalan.* Eger ma nêşê vernîya ê qeçdê gidîbîyayeyî bigîrê, o do ma destî ra bivijîyo.

gidî bîyayeni *f. M.* Gidîbîyayîş. Gidîyey, şehitîyayeni, xeripîyayeni. Pede şîyayeni, zaîf bîyayeni, vera xirab şîyayeni, tey kemaney peyda bîyayeni. *Tr. Bakımsız olmak, zayıflamak, kötüleşmek, bozulmak.* Bol bîyo gidî. Ma do berê nêweşxane. Qe beno ki nêweşînênda ci esta.

gidîkerde/ê *N.* Pedeverdaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo gidî, bîyo sebebê gidîyey û zaîfdeyda ci, bi şikildê warî nêkerdena jew bîyo sebebê vera xirabey şîyayenda ci. *Tr. Bakımsız bırakılan, zayıflatılan, kötüye gidişe neden olunan.* Ancîya weş kerê, şima do ê lajekê gidîkerdeyî weş kerê.

gidî kerdeni *f. M.* Gidîkerdiş. Xerpnayeni. Zaîf kerdeni, pede verdayeni. Sebebê pede şîyayenda ci bîyayeni, bi vero nêvinderdiş a vera xirab berdeni. *Tr. Kötüleştirmek, bozmak, bakımsız bırakmak suretiyle zayıflatmak.* Şima lajek kerdo gidî.

gidîş *Zîr. Nn.* Hergi babetî tene û qezenco ki erdî mîyan di ci ra dêzên (ze dizi/qela) virazêna, dima ancêno cûnî ser, dima jî bi mişonî ya ser ra şinê yenê û kenê werdî werdî. *Tr. Tarlada biriktirilen ve sonradan çekilmek üzere adeta bir kale gibi yığın haline getirilen büyük hububat kümesidir ki güzel ve düzenli bir şekilde istif edilmiştir.* Ma palî di erdî mîyan di tim gidîş viraştê, dima jî berdê cuwênan ser.

gidîyey *Nm.* Zaîfey, xeripîyayeni, şehitîyayeni. Gidî/zaîf bîyayeni, pede şîyayeni, vera xirab şîyayeni. *Tr. Kötüye doğru gitmek, kötüleşmek, zayıflamak, bozulmak.* Mi gidîyeya ci ferq nêkerdi.

gij 1. *Nn.* Qandê lejên ya bi qisan a yan jî bi qewetên a jewî ser şîyayeni. *Tr. Saldırma işi.* Ez winîyaya o yo gijê serdê ma beno, ez aja ra kewta dûrî. 2. *Nn.* Bi jewî yo verdayeni, nê karî kerdeni, sebebê nê karî bîyayeni. *Tr. Kışkırtmak. Kışkırtma işi/eylemi.* Eger ey o gijê serdê mi nêkerdayê, o mi ser nêgîjîyayê. 3. *Nn.* Vila, nedûz/i. Çî/poro ki dûz nîyo. Fini bena vila bîyaye o, fini bena ki delxeyîn o, zêdê şikildê nîmhelqayên o. *Tr. Dağınık, dalgalı, kıvırcık.* Porê ci gij bî. Şane kerd, arêda pêser. 4. *Nn.* Geş, gej, şên, giran. Çî/keso ki ser o giraney esta, şên o, tey şênaî esta. *Tr. Yoğun, gür.* Adir gij bî. Eger gij nêbîyayê, ma şayê ser ra bivijîyo. 5. *An. Nn.*

Gijik, por, mûyê sereyî. *Tr. Saç.* Cara gijê xwu şane nêkeno. Gijê ci vilabîyaye o.

gijeleki *Cog. Nm.* Goveleki, gijoleki. Pêlê aw û vayo ki yeno beno zêdê xortimêna û jû çîyan keno xwu mîyan û doş keno û bi xwu ya beno. *Tr. Hortum. Hava ve su hortumu.* Eger xwu hemed nêkerdê, do gijeleki mîyan kewtayê.

gijgij *Nm.* Karo ki kes jewî bi jewî yo verdano. Mesela zêdê derzinîyandê şijan kerdeni. Jûy qarşûyê jûnakî yan jî taynakîyan zêdê tellîyên, zêdê derzinîyênda dijî tik kerdeni, bi ci yo verdayeni. *Tr. Kışkırtma.* Mi gijgijna ser, o jî şî ser û pa lej kerd. Qeşmerî nêva ki eceb o yo raşt vano yan çewt vano?

gijgijik *Nn.* Gizgizik, gijgijikîyayîş. *Tr. Saldırma, saldırı, kışkırtma, kışkırtılma.* Werte di esas gijgijikên jî çinêbî.

gijgijikîyaye/ê *N.* Gizgizikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gijgijîyayo kesên yan jî çîyên ser ki yan ci ro do yan jî zirar bi ci do. *Tr. Kışkırtılan, saldıran.* La ma şima o lajeko gijgijikîyaye bidîyayê! Çi herîşan kerdê!

gijgijikîyayeni *f. M.* Gijgijikîyayîş. Gizgizikîyayeni. Qandê pirodayenên, qandê zirarên bi hêrsên a, bi sînirên a, bi qehrên a, bi xezebên a hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdeni, ci ser şîyayeni, ser o zêdê dijeyên bîyayeni. *Tr. Diklenmek, saldırıda bulunmak.* Mêrdekî va: Eger ez nêgijgijikîyayê serdê ci, înan qethan heqê ma nêdayê. Ê bînî jî va: Eger ti nêgijgijikîyayê ci ser, Ellah zano ki noqra ez do jî bigijgijikîyayê ci ser.

gijgijîni *Nm.* Gijgijey, gijgijîni, gijgijîney, gijgijnayeni. Gijgij kerdeni, gijê serdê çîyên bîyayeni, qandê lejî tik jewî ser şîyayeni. *Tr. Kışkırtma, kışkırtılma.* Ma kesî hettanî nika gijgijînda ci ra zirarên nêdîyo. Wexto ki gijgijêno ma ser, qehrêno û dima şino cayên di roşeno û xwu ya şino.

gijgijîyaye/ê *N.* Gijgijok/i. Kes/çîyo ki; bi tesîr û hukimdê kesên yan jî jewî ya hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdo, xwu eşto kesên yan jî çîyên ser, gijgijîyayo kesên yan jî cayên ser. *Tr. Saldırıda bulunan, kışkırtılan, saldırtılan, baskın yapan.* Bi şima ki şima do ê merdimê gijgijîyayeyî senîn bişê amoş kerê?

gijgijîyayeni *f. M.* Gijgijîyayîş. Qandê pirodayeni jewî yan jî çîyên ser şîyayeni, xwu jewî yan jî çîyên ser eşteni, hucûmê kesên yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Saldırıya geçmek, atağa kalkmak.* Nika cayo ki bi weşey a gire hal bo, şima yê çi winî gijgijênê ki?

gijgijnaye/ê *N.* Gizgiznaye/ê, gijgijiknaye/ê, gizgiziknaye/ê, pûknaye/ê, pîjbîyaye/ê, pîjkerde/ê, tûjbîyaye/ê, tûjkerde/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên bîyê sebebê gijgijîyayenda ci û o jî şîyo hêrişê serdê kesên yan jî tayêni bîyo. *Tr. Provoke edilen, saldırtılan, kışkırtılan, parlatılan, alevlendirilen.* Şima bî sebebê tepêşîyayenda ê merdimdê gijgijnayeyî. Şima ra nêbîyayê, o merdim nêgijgijîyayê înan ser û nêtepêşîyayê jî.

gijgijnayeni *f. M.* Gijgijnayîş. Gizgiznayeni, gijgijiknayeni, gizgiziknayeni, pûknayeni, pîj kerdeni, tûj kerdeni. *Tr. Provoke etmek, kışkırtmak, saldırtmak, parlatmak, alevlendirmek.* Eger şima nêgijgijnayê, mêrdek ser nêşîyê. Şima gijgijna.

gijgijnok/i *Nn.* Gizgiznok/i, pûknok/i. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên gijgijneno kesên yan jî çîyên ser, ci keno hêrişkarê serdê kesên yan jî çîyên, ci rişeno kesên yan jî çîyên ser ki yan pirodo yan jî ci rê xirabeyên bikero. *Tr. Provokatör, saldırtan, kışkırtan, kışkırtıcı.* Şima ki şa gijgijnokê ci ca kero, wexta ma şenê ser o hewadê û ronê.

gijgijnokey *Nm.* Gizgiznokey, pûknokey. Gijgijnok/i bîyayeni, gizgiznok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rişeno kesên yan jî çîyên ser ki yan ci ro do yan jî zirarên pirodo; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Provokatörlük, kışkırtıcılık.* Eger wesfêndê ci yê gijgijnokey çinêbo, çirê dewleti ci bierzo nezeretxane?

gijgijok/i *N.* Gizgizok/i, gijgijik/i, gizgizik/i. Çî/keso ki qandê lejî hema qayîlo şiro jewî ser ki lej bikero, hema xwu erzeno kesî ser, lejî rê hadire o, hema hêrişê serdê kesan keno. *Tr. Saldırgan.* Kes nêwetano ci rê derdêndê xwu vajo, hema gijgijên o. Mi cara hewna kesêndo wina gijgijok nêdîyo.

gijgijokane *Nn.* Gizgizokane. Zêdê gijgijokana, zêdê gizgizokana, bi gijgijokan mendeni, wesfê gijgijokan tey/mîyan di bîyayeni. *Tr. Saldırgancasına, saldırganlar gibi olma.* O do gijgijokane mi ser di nêameyê.

gijgijokaney *Nm.* Gizgizokaney. şekil û bîçim û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê gijgijokan bîyayeni, bi gijgijokan mendeni. *Tr. Saldırganlar gibi olmak, saldırırcasına.* Mi nêdî. Labelê heqdê gijgijokaneyda ci di ez tayên wahîrê zanîşî ya.

gijgijokey *Nm.* Gizgizokey, gijgijikey, gizgizikey. Gijgijok/gizgizok/i bîyayeni. Hêrişê serdê kesên rê hazir bîyayeni, tey gijgijîyayan di zaîfey bîyayeni, lejî rê hazir bîyayeni. *Tr. Saldırganlık.* Çiçî ki ame ci sere di, bi mi ki heme jî gijgijo-

keyda ci ra ame ci sere di.

gijgijokî *H.* Gizgizokî, gijgijikî, gizgizikî. Wesfê gijgijîyayeni, hal û wezîyetê gijgijîyayeni. *Tr. Kışkırtma/saldırma eylemi.* Senîn ki bî gijgijokî, mi zana olayîyên do bibo.

gijgijokîbîyaye/ê *N.* Gijgijikîbîyaye/ê, gizgizokîbîyaye/ê, gizgizikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gijgijikîyayo kesên yan jî çîyên ser ki yan pirodo yan jî zirarên bido bi ci. Kes/çîyo ki; kar û wesfê gijgijokan kewto ci ser. *Tr. Kışkırtılma veya kışkırtma eylemine maruz kalan olmak.* Şorî ê kesdê gijgijokîbîyayî het di roşi û qe hesekê xwu jî meki.

gijgijokî bîyayeni *f. M.* Gijgijokîbîyayîş. Gijgijîyayeni, gizgizîyayeni. Hal û rewşê gijgijîyayeni ser o bîyayeni. Gizgizokî bîyayeni, gizgizikî/gijgijikî bîyayeni. Kes/çîyo ki; gijgijikîyayo, hêrişdê serdê kesên yan jî çîyên bîyo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Saldırmak, kışkırtılmak, saldırgan bir tutum sergilemek.* Ki ma gijgijokî nêbîyayê, înan ma wina nêkerdê.

gijgijokîkerde/ê *N.* Gizgizokîkerde/ê, gijgijikîkerde/ê, gizgizikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni gijgijnayo, gizgiznayo, kerdo hêrişkarê cayên yan jî kesên, rişto kesên yan jî çîyên ser. *Tr. Kışkırtılan, saldırtılan, sivriltilen, atak haline getirilen.* Kaşka şima bişîyayê hele ê kesê gijgijokîkerdeyî se kerd, se nêkerd?

gijgijokî kerdeni *f. M.* Gijgijokîkerdiş. Gijgijnayeni, gizgiznayeni. Gizgizokî kerdeni, gijgijikî/gizgizikî kerdeni. Kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên ser rişteni, hêrişkarê ci kerdeni. *Tr. Saldırganlaştırmak.* Eger ez bişa ci gijgijokî kera, xwu ra ez şena înan pêroda jî.

gijgijokîyey *Nm.* Gizgizokîyey. Gizgizokî/gijgijokî bîyayeni, gijgijikî/gizgizikî bîyayeni. Kes/çîyo ki; gijgijêno kesên yan jî çîyên ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Saldırmak, diklenmek.* Kê vato wesfêndê ci yê gijgijokîyey esto?

gijik 1. *An. Nn.* Por, gij. Mûyê seredê însanan ê ki hewna pa yê. *Tr. Saç.* Şane girot û gijikê xwu şane kerd. 2. *An. Nn.* Poro çanqalin, poro gulîyîn. Poro ki kesî ser o bîyo ze gulî, sereyî ra bîyo vila û ci ra abirîyayo. *Tr. Kıvırcık saç.* Cinêkera hêrsbîyayê va: Mi gijikê ci nêavord, ay bi mi wina kerd. Eger mi gijikê ci wexta avordayê, ay bi mi wina nêkerdê. 3. *An. Nn.* Poro vilabîyaye. Poro ki vila o. *Tr. Dağınık saç.* Eger gijikê xwu tenekên arêdayê pêser, înan wina tey kemaney nêdîyê.

gijîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tersan ra, qehran ra, hêrsan ra yan jî çîyêndê zêdê nînan ra mûyê gandê ci bîyê zêdê derzinîyandê dijan. *Tr. Sinir, korku, üzüntü vb. durumlardan ötürü tüyleri diken diken olan.* Ez bixwu merdimdê gijîyayeyî ra nê çîyan û wesfan pawena.

gijîyayeni *f. M.* Gijîyayîş. Tersan ra, hêrsan ra, qehran ra mûyê kesî zêdê tellîyan, zêdê derzinîyandê dijî tîk bîyayeni. *Tr. Tüyleri diken diken olmak, ürpermek, aşırı sinirlenmek.* Ez tersan ra gijîyaya, mûyê gandê mi bîy zêdê derzinîyandê dijî.

gijnaye/ê *N.* Gijênaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên tersan ra, hêrs kerdeni ra, qehirnayeni ra yan jî poxda çînakî ra mûyê gandê ci kerdê zêdê derzinîyê şijan. *Tr. Üzmekten, korkudan, sinirlendirmekten veya benzeri başka bir nedenden dolayı tüyleri diken diken edilen.* Merdimo gijnaye do xwu ra hêrs bo.

gijnayeni *f. M.* Gijnayîş. Gijênayeni. Tersan ra, qehran ra, hêrsan ra yan jî çîyêndo zêdê nînan ra mûyanê gandê kesên gijgijnayeni, zêdê derzinîyandê dijî kerdeni. *Tr. Birisinin veya bir şeyin tüylerini korkudan, kızgınlıktan, üzüntüden veya benzeri bir durumdan ötürü diken diken etmek.* Înan noqra nêşa, o merdim bigijno.

gijnok/i *N.* Gijênok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi hêrskerdiş a, bi qehirnayen a, bi tersanayen a yan jî bi çînakîn a mûyanê gandê kesên yan jî çîyên keno zêdê derzinîyandê şijan. *Tr. Korku, sinir, üzüntü vb. bir durumdan dolayı birinin tüylerinin diken diken olmasına neden olan.* Ters, babetên gijnok o, qehr û hêrs bîyayeni babetnakî gijnok a.

gijnokey *Nm.* Gijênokey. Gijnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; tersan ra, qehran ra, hêrsan ra yan jî çînakî ra mûyê gandê kesên yan jî çîyên kerdê zêdê derzinîyandê dijan. *Tr. Korku, sinir, üzüntü/kahırlanmadan dolayı birisinin tüylerini diken diken etmek.* Gijnokeyênda xirabi ser o esta.

gijok/i *N.* Kes/çîyo ki; yan bi qehr a yan bi ters a yan bi hêrs a yan jî bi çîyêndo zêdê nînan a mûyê gandê ci bîyê zêdê derzinîyandê şijan. *Tr. Sinir, korku veya üzüntü gibi bir durumdan ötürü tüyleri diken diken olan.* Mi deqena nêşayê ê merdimdê gijokî het di vindero. Cora ez aja ra remaya.

gijokey *Nm.* Gijok/i bîyayeni. Wesfê gijokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ya bi hêrs a ya bi qehr a ya bi ya jî bi çîyêndo zêdê nînan a mûyê gandê ci kerdê zêdê derzinîyandê dijan, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ê çî xwu

ser o çarnayeni. *Tr. Kahır, üzüntü, sinirlenme, korku vb. bir saikadan tüyleri diken diken edilmek.* Key ki şima tey gijokey dîy, wexta bêrê ma qisey bikerê.

gil *Nk. Nn.* Ser ra hergi şaxêndê dareri. Qolê çîyandê kuhoyîyan û daran. *Tr. Dal.* Gilê dareri xwu bin di mecikerê.

gila *Nm.* Poro mûnde. Hergi mûndeyêndê porî. *Tr. Örük.* Gilaya pordê ay birijîyo ki mi zûrîy kerdê? Mi ne a dîya ne jî vînaya. Bextê min o sîya!

gilapenîr *Nn. Bw.* Penîro gilakerde. Ma bixwu verî gilapenîr viraştê.

gilar *Nn.* Dar. Govde/kokê daro cikerde. *Tr. Kütük. Ağaç kütüğü.* Ma dara xwu qut kerdi tepîya, ma roternê. Gilarê ci cîya, kolîyê ci cîya, çilpîyê ci cîya û perrê ci cîya abirnay. 2. *An. Nn.* Gerdan. Binê çengeyî, bindê çengeyî ra hettanî estedê sîneyî. *Tr. Çene altı vücut bölgesi.* Gilarê xwu akerde verda bî. Pîyê ci qehrîya ci ra. 3. *Nn.* Gerdan. Sûso zernî yo ki neyêno gerdandê kesî ya. *Tr. Gerdanlık.* Gerdanêndo zêrîn kerdo xwu gerdanî ya, deha vana beno ki dinya pêro bîyo ê ay.

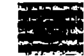
gila rijîyayeni *f. M.* Gilarijîyayîş. Eger ki nêweşîni ra, eger ki pîrey ra, eger ki bi sebebnakî ra gilaya ci rijîyayeni, porê ci weşîyayeni. *Tr. Örükleri dökülmek, saçları dökülmek, yaşlanmak, kadınlarda ihtiyarlanmak, hastalıklara giriftar olmak.* Pîrênda gilarijîyayê bî. Boka gilaya ci birijîyo. Çirê wina kerd ki?

gilarijîyayê 1. *Zv. Nm.* Kesa ki ci rê zewta gila rijîyayeni bîya, ci rê "ti bê, boka gilaya to birijîyo, ti bi pîri bê, tofanîy to ser o bêrê war, gila to bi birûçikîyo, boka ti bi xwu ro dê ûzn." *Tr. Kendisine örükleri/saçları dökülesi diye beddua edilen kadın.* To dîyo hele gilarijîyayê! Senîn ci rê zewtîy dana! 2. *Nm.* Kesa ki eger ki pîrey ra, eger ki nêweşînên ra, eger ki çînakî ra gilaya ci rijîyaya, porê ci rijîyayo. *Tr. Hastalık, yaşlılık vb. herhangi bir neden dolayı örükleri veya saçları dökülen kadın.* Cinîya gilarijîyayê û şiro kotî?

gila rijnayeni *f. M.* Gilarijnayîş. Kesi/cinîya ki eger ki nêweşîni ra, eger ki pîrey û serandê bolan ra, eger ki çînakî ra gileyê xwu rijnayê, porê xwu rijnayo. *Tr. Örük dökmek, çok yaşlanmak, çok ihtiyarlanmak, deyim olarak çok hastalanmak.* Ma a pîri nêbo, kam bibo? Deha gila rijnaya.

gila rûçikîyayeni *f. M.* Gilarûçikîyayîş. Vêşî pîr bîyayeni. Bi pîreyênda bol ravey ra gilaya ci rûçikîyayeni, gileyê ci rijîyayeni, porê ci rijîyayeni. Nê rijîyayîşî mîyan di heqaret jî esto. *Tr. Örükleri yolunmak, örükleri dökülmek.* Hele biewnî, gilaya to rûçikîyaya ha! Ti qe gilada xwu ya rûçikîyayê ra nêşermayêna, ti şina dana a qeçekerda werdîkeki ro?

gilarûçikîyayê 1. *Zv. Nm.* Kesi/cinîya ki ci rê zewta "ti bê, boka gilaya birûçikîyo, ti bi nêweş kewê, ti bi xwu ro dê, tofanî to ser o bêrê war" deyaya. *Tr. Örükleri dökülesi, örükleri yolunası, sel gibi belalar başına gelesi gibi beddualar edilen kadın.* Eger a cinîyerda gilarûçikîyayê ra nêbîyayê, keyneka ma no xeta nêkewtê. 2. *Nm.* Pîra pirpirîyayê. Kesi/cinîya ki eger ki nêweşîni ra, eger ki vêşî pîrey ra, eger ki çînakî ra gileyê ci rûçikîyayê, porê ci rûçikîyayo, bol bîya pîri. *Tr. Örükleri/saçı yolunmuş kadın.* Şima şinê şinê a cinîyera gilarûçikîyayê ci rê wazenê!

gila rûçiknayeni *f. M.* Gilarûçiknayîş. Qehrûqotikên ra, gire û derdên ra, hêrs û çîyêndo winasînên ra gileyanê xwu, porê xwu weqlanayeni yan jî rûçiknayeni. *Tr. Kahırdan, sinirden, üzüntü veya başka bir nedenden dolayı örük veya saçlarını yolmak.* Qey ci rê bol çetin bî. Çunkî gileyê xwu rûçiknayê.

gilbe *An. Nn.* Qiri. Cayo ki ci ra werd şino cêr. *Tr. Boğaz.* Wexto ki merdimêndê kesî yan jî embirîyanêndê kesî, kesî heti veyşan bo, gereg ki nan kesî gilbe ra war nêşiro. Labelê ê ey gilbe nîyo cehde o, nanî aja di verdi, ci ra qamîyoni jî ravêrena.

gilçije/a *Nm.* Qeçeko siftekên. Qeçekê keyî yo ki sifte bîyo, sifte şit werdo. *Tr. İlk göz ağrısı çocuk, ilk doğan çocuk.* Gilçijaya ma ya. Ma rê biqedr û biqîmet a, şekerê serdê zerrîda ma ya.

gildar/i *N.* Kes/çîyo ki; bi gilan a weş û weş kewno dîyar. *Tr. Ağaçlara iyi tırmanan.* Ê merdimê gildarî mi bolêrî gozîy arêday.

gildarey *Nm.* Bi gilan a rehat û weş dîyar kewteni. *Tr. Ağaçlara iyi tırmanmak.* Mi bixwu gildareya ci ecibnaya.

gileyê qiriki *An. Nn.* Zengiloki, gireyê zuqliqî, gireyê qiriki. Gireyê bindê qiri. *Tr. Adem elması.* Mêrdekêndo bol gidî yo. Cora gilê qirikda ci yo aseno.

gilêşkin/i *Bîy. N.* Şorikin/i, şorin/i, şorîn/i, gewelin/i. O/çîyo ki awa fekdê ci ya malêzini esta û ci ra rêj bena. *Tr. Salyalı.* Merdimêndo gilêşkin bî. Madê mi nêgirot ki ez ci het di nan bûra.

gilêşkinane *Nn.* Zêdê gilêşkinana, bi gilêşkinan mendeni. Kes/çîyo ki; gilêşkin o, a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Salyalılar gibi olmak.* Ame tîya di gilêşkinane ronişt, fek kerd

çewt û di qisey nêkerdîy û şî.

gilêşkiney *Nm.* Şoriney, şorîney, şorikiney, geweliney, lewîniney. Gilêşkin/şorikin/i bîyayeni, gewelin/lewîyîn/i bîyayeni. Ci ra gilêşkî şîyayeni, pa gilêşkî bîyayeni, şorika ci ya fekî ci ra rêj bîyayeni. *Tr. Salyalı olmak, salyalar akmak.* Keynekeri qandê gilêşkineyda ci ci terk kerd.

gilêşkî *Biy. Nm.* Gilêşki, şori, şorî, şoriki, geweli. Şirika lewî. Awa malêzin a ki kesî fekî ra rêj bena. *Tr. Salya.* Gilêşkîya fekî sîne ra rêj bîyê.

gilêzwani *Nk. Nm.* Babetêndê vaşî yo ki perrê ci heray ê, derg o, tenekên jî tellîyîn o. *Tr. Geniş yapraklı, uzun gövdeli, hafif dikenli bir çeşit ot.* Gilêzwani, çoşmedê ma di esta.

gilgil 1. *Nk. Nn.* Babetêndê misrî yo. Verî xelle çinêbî, herûnda teneyî di gilgil berdê arîye û tehnayê. *Bw.* Lazut. *Tr. Bir darı çeşidi.* Wextê xela, gilgil her kesî dest nêkewtê. 2. *Nk. Nn.* Qezaya Çewliki Darahênî (Genç) di misrî bixwu rê vanê gilgil. *Tr. Mısır.* Gilgil ra nanê gilgilî vijêno. 3. *Nk. Nn.* Lazut. Babetê ci estê. Mesela gilgilo sûr û gilgilo sipe nînan ra o. *Tr. Çavdar.* Gilgilêndo bicisnî bî. Cora înan herîna.

gilgilgezî *Nk. Nn.* Vaşê gezîyan. Vaşo ki qandê gezîyan karêno, ci ra gezî virazêno. *Tr. Süpürge otu.* Gilgilgezî ma karitê. Mi bixwu dîyo û çînayo û ma ci ra gezî jî viraşto. Labelê ki gilgilsipe û gilgilsûr nîno mi vîrî ki senîn bî. Labelê ki nanweşey ser ra, xela ser ra tim şêligan di nînan ra behs bîyê, ma goşdarey kerdê.

gilgilo sipe *Zîr. Nn.* Gilgilsipe. Gilgilo ki renga ci, erdê ci sipe o. No gilgil, goreyê gilgildê sûrî deha weş û qelîtedar o. *Tr. Rengi beyaz olan bir çeşit darı.* Gilgilo sipe nanweşey di kewtê kê dest ki?

gilgilo sûr *Nk. Nn.* Gilgilsûr. Babetên gilgil o ki renga sûr a. Goreyê gilgilsipeyî gamên dima o. *Tr. Rengi kırmızımsı olan bir çeşit darı.* Firiknayena gilgildê sûrî bol çetin a.

gilgilsipe *Nk. Nn. Bw.* Gilgilo sipe. Nanweşey di vanê gilgilsipe werdê zengînan bîyo.

gilgilsûr *Nk. Nn. Bw.* Gilgilo sûr. Nanweşey di kesî rew rewî nêşayê gilgilsûr jî bivîno. Kotî ki deha gilgilsipeyî nêecibno!

gilik *An. Nn. Bw.* Zîlik 2. Doktorey di eger geregê ci bibo, cinî şena gilikê xwu qandê nêweşînî bimojno doktoran.

gilî *Nk. Nm.* Heba engûri. Hergi heb/teneyêndê engûri. *Tr. Üzüm habbesi.* Gilîya engûri, gilîya çijeyî.

gilîçiq *Nk. Nn.* Seranîya gilan. Serê gilî yo tewro corên. *Tr. Dalların en uç noktası.* Gilîçiqê dari ser o, bê mirîçikan kam şeno vindero ki?

gilîsîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Engilîsîyaye/ê. Destê ci yo gilîsîyayeyo hêdî hêdî luweno.

gilîsîyayeni *Tib. f. M.* Gilîsîyayîş. *Bw.* Engilîsîyayeni. Eger tenekna bigilîsîyayê do emeletdê ci rê bes bikerdayê.

gilîsnaye/ê *Tib. N. Bw.* Engilîsîyaye/ê. Şima do çiwext dest bi emeletkerdişdê nê merdimdê gilîsnayeyî ya kerê?

gilîsnok/i *Tib. N. Bw.* Çengiznok/i. Şima gilîsnokê ci çend da bi ci?

gilîsnokey *Tib. Nm. Bw.* Çengiznokey. Eger şima bişayê deraxê gilîsnokeyda ci ca kerdayê, ma do jî bişayê neya tepîya bikero.

gilîya çijeyan *An. Nm.* Jewekê ci, "gilîya çijeyî" ya. Gilîya çijeyî, serikê çijeyî yo ki leyr û tûtûpitîy kenê xwu fek û ci ra şit koçenê. *Tr. Meme ucu.* Cewrikan, gilîya çijeyan tepiştî bî, şit antê.

gilîya çijeyî *An. Nm. Bw.* Gilîya çijeyan. Wexto ki mara ci ci kerd xwu virari, hêrsê ci anişt. Senîn ki pistinê xwu akerd û gilîya çijeyî kerdi fek, winî jî çimîy nay pêya û rakewt.

gilîya çiman *An. Nm.* Gilîya çimî, gulîlika çiman, gulîlika çimî, gulleyê çiman, gulleyê çimî. Gulle yo ki kesî çiman mîyan do û kes pa vîneno. *Tr. Göz yuvarlağı.* Gilîya çimandê ci veta û gulleyên dekerdo herûni.

gilîya engûri *Nk. Nm.* Hergi heba engûri. Cinêka feqîreki goşeyên engûra xwu giroti û gilî bi gilî werdi. Qe gilîyênda engûreri jî vinî nêkerdi.

gillar *Zoo. Nn.* Gulik, gillarê, xebxebiki. Goştê binçengdê mîyan o verdeyaye. *Tr. Koyunların çene altlarındaki sarkmış olan etleri.* Gillarê xwu verdayo, dêmax kî bîya qelawi.

gilonc *Nn.* Wesar, gulonc. Wesaro layîn, wesaro ki zêdê şirîtî yo. *Tr. Yular.* Mi golikê xwu bi giloncî ya girêdayê û xwu dimîya antê, berdê.

giloncancîyaye/ê *Zv. N.* Guloncancîyaye/ê, wesarancîyaye/ê, giloncante/ê, guloncante/ê, wesarante/ê. Çîyo ki giloncê ci, ci dima ancîyayo, bi wesardê ci ya ancîyayo, zêdê heywanên ancîyayo. *Tr. Yuları çekilen.* O kesêndo giloncancîyaye bîyayê, înan şayê xwu dima bianco.

gilonc ancîyayeni *Zv. f. M.* Giloncancîyayîş. Gulonc ancîyayeni, wesar ancîyayeni. Bi giloncdê ci ya heywan ancîyayeni. Zêdê heywanên giloncê ci ancîyayeni. *Tr. Yuları çekilmek.* Ez winîyaya giloncê ci yo ci dima, mi va qey jewo dima şino.

gilonc anteni *Zv. f. M.* Giloncantiş. Gulonc anteni, wesar anteni. *Tr. Yularından çekmek, hayvan gibi çekmek.* Ez do giloncî qiri kera û bianca.

giloncbîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kewto gilonc, kewto wesar, zêdê heywanên a bi qirida ci ra kewto layên mîyan. *Tr. Yulara giren, bir hayvan gibi boğazından bir iple bağlanan.* Goliko giloncbîyaye û merdimo gilonc bîyaye senîn beno ki beno jew?

gilonc bîyayeni *Zv. f. M.* Giloncbîyayîş. Gulonc bîyayeni, wesar bîyayeni, wesar kewteni. Heywanan di yan jî zêdê heywanan însanan di wesar ci qirî kewteni, wesarî mîyan kewteni. *Tr. Yularından tutulmak, yulara girmek.* Xeyrê Ellahî ki ez gilonc nêbîya. Ki ez gilonc bîyayê, senîn rîyê mi do bigirotayê ki ez şarî mîyan kewa?

gilonckerde/ê *Zv. N.* Gulonckerde/ê, wesarkerde/ê. Çîyo ki jewî yan jî tayêni kerdo giloncî/wesarî mîyan, wesar eşto bi ci, wesar kerdo, tepişto, kerdo derdest. *Tr. Yulara sokulan, yakalanan, bağlanan.* Merdimo gilonckerde, senîn beno ki şeno hewna bivijîyo şardê xwu mîyan jî!

gilonc kerdeni *Zv. f. M.* Gilonckerdiş. Tepişteni, girêdayeni, besteni. Gulonc kerdeni, wesar kerdeni. Layêndo xusûsî sere û pirnikda ci eşteni. *Tr. Yularlamak, yulara sokmak, yakalamak, tutuklamak, derdest etmek, el ense etmek, bir hayvan gibi yakalamak.* Sifte gilonc ki û dima bîya tîya.

gilzêr *Nk. Nn.* Qorî. Baxçeyo şexsî. Baxçeyo ki kesên xwu rê xusûsî viraşto/ronayo. *Tr. Koru, koruluk.* Gilzêrê ma di, her merdim şeno xwu rê westana xwu bigîro.

ginc/i *N.* Dirate/ê, aşkawte/ê, kehan/i, bêdûzan/i. *Tr. Eski püskü, yırtık, düzensiz.* Çinayêndê ci yo ginc ser o bî. Cora qayîl nêbî bêro zerre.

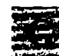
gincar/i *N.* Şelto/a şehitîyaye/ê, çinadirate/ê gemar/i, gemarin/i, vilabîyaye/ê. O/çîyo ki gincûgolê ci vilabîyaye o, çina ra bêdûzan o. *Tr. Şapşal, paspal, rüküş.* Şima senî mi bi ê gincarî ya nanê pêver ki?

gincûgol *Nn.* Kûtûpût, cilçapût, çekûçol, çekçol. Çi çîyê ci yê xwuradayîşî ki esto, pêro. Hergi çîyê ci yê xwuradayîşî. *Tr. Öteberi, pılı pırtı.* Senîn ki mêrdeyî va, kêdê mi ra şorî, cinêkeri gincûgolê xwu pêro arêda û şî kê pêran. Şîyayîş, o şîyayîş. Fina nêamê.

ginda *Nm.* Gaci, gaciki, gaji. Bi têlandê çîyên a gog/topên viraşteni, layan bi rêştayên a gog/top kerdeni, top kerdena layan û têlan. *Tr. Yumak.* Gindada rêsî ra a ya kena çî bimûno.

gindaabîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; dest bîyo bi derd û çîle û qehrûqotikandê ci ya. *Tr. Sorun/problemleri başlayan.* Mi zanayê gindaya ê kesdê nebixeyrî do abîyo. Çunkî dewa ki asena, ci rê qilawûz lazim nîyo. Keso gindaabîyaye rew rewî a xwu nîno.

ginda abîyayeni *Zv. f. M.* Gindaabîyayîş. Vijîyayena gireyan, destpabîyayena derd û qehrûqotikan. Meydan amîyayîşê gireyan û çîyandê nêbîyayan. *Tr. Problem oluşma süreci, problem başlangıcı, düğümleşme süreci, sorun yumağının başlaması.* Gindaya lajekî merdişîya tepîya abîyê. Tew merdişdê pêrdê ci ya tepîya gindaya ci alizîyê.

gindaakerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; girey û qehrûqotikê ci abîyayê, ci rê merseleyê nêbîyayey vijîyayê/abîyayê. *Tr. Sorunları meydana getirilen, problemleri ifşa edilen, sorunları ortaya atılan.* Boka şima bol nêşîy ê merdimdê gindaakerdeyî ser?

ginda akerdeni *Zv. f. M.* Gindaakerdiş. Derdîy, qehrûqotikîy û girey akerdeni, peyda kerdeni, veteni, meydan eşteni. *Tr. Sorunlar yumağı açmak, sorunlar yumağına dönüştürmek veya ortaya atmak.* Şima bi zorê şîy gindaya ci akerdi?

gindaalizîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bol gireyê ci vijîyayê, xeylên gireyandê ci ra tede mendo, bin di mendo, çi karûgurweyê ci yê çetinîy estê, pêro kewtê pêmîyan, pêro alizîyayê, gireyê ci yê bîyayey kewtê pêmîyan û deha rew rewî nêşeno bin ra bivijîyo. *Tr. Sorunları yumaklaşan, sorunları karmaşıklaşan, sorunları dağ gibi birikip altından çıkılmaz olan, sorunları arapsaçına dönüşen.* Şima yê ê merdimdê gindaalizîyayeyî ra çiçî wazenê? Finên xwu ra derba xwu werda. Şima ci ra se vanê?

ginda alizîyayeni *Zv. f. M.* Gindaalizîyayîş. Gireyan di tedemendeni, gireyan di bin di mendeni, xeylên qehrûqotik û derd û çekû û zehmetîy vijîyayeni. Pêmîyan kewtişî ra heme karûgurweyan di bin di mendeni. *Tr. Problemlerin kördüğüm hale gelmesi, problemlerin karmaşıklaşması.* Boka gindaya ma nêalizîyo. Çunkî ma hem feqîr ê hem jî zaîf ê. Ma nêşenê bin ra bivijîyê.

gindaaliznaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni gindaya ci aliznaya, derd û qehrûqotik û gireyê ci vistê werey, şanayê pê, kerdê têmîyan/pêmîyan, kerdê alizîyayey. *Tr. Sorunları yumaklaştırılan, sorunları sarmalanan.* Ez do qehrandê ê gindaaliznayeyî ra îspatey bimira.

ginda aliznayeni *Zv. f. M.* Gindaaliznayîş. Gireyan û meselanê kesên yan jî çîyên aliznayeni, tedemende kerdeni, tê/pêşanayeni, mîyan ra

nêvijîyaye/ê kerdeni. *Tr. Müşkülleştirmek, giriftleştirmek, sarmalamak.* Ey kerd gindaya mi bializno, nêşa.

gindabîyaye/ê 1. *Teks. N.* Gindebîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo ginda, ci ra ginda virazîyaya, ci ra ginda peyda bîya. *Tr. Yumaklaşan.* Rêso gindabîyaye sera rişîya? 2. *Zv. N.* Gindebîyaye/ê. Çî/keso ki bi tesîr û bîyayîşdê çîyên a bîyo ginda, pêşîyayo pêra, pêya bestîyayo, bîyo tût, bîyo zêdê ginder a, bîyo tekerî. *Tr. Yumaklaşan, tekerlenen, yuvarlanan, birbirine kenetlenen, birbiriyle sarmalanan.* Eger şima bibê gindayên, kes nêşeno şima pêra cikero. Çunkî heta nika kesî keso ginda bîyaye nêşayo pêra bikero.

ginda bîyayeni 1. *Teks. f. M.* Gindabîyayîş. Ginde bîyayeni. Ci ra ginda virazîyayeni/peyda bîyayeni. *Tr. Yumaklaşmak.* No peme û rês do ginda bo. 2. *f. M.* Gindabîyayîş. Lerî bîyayeni, ginde bîyayeni, tekerî bîyayeni, gindilerî bîyayeni. Zêdê gindayêna gog/topi bîyayeni, pêro pêşîyayeni, pêya bestîyayeni. *Tr. Yumaklaşmak, yuvarlanmak, tekerlenmek, birleşmek, top şekline girmek, kenetlenmek.* Ginda mebi, to rê serd o?

gindakerde/ê 1. *N.* Gindekerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni kerdo ginda, ci ra ginda viraşta. *Tr. Yumaklaştırılan.* Rêso gindakerde, do tenekna abîyo ki bes kero. 2. *Zv. N.* Gindekerde/ê, qulorkerde/ê, gogkerde/ê, topkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo zêdê gindayêna, ci ra zêdê şeklêndo ginda viraşto. *Tr. Yumaklaştırılan, yuvarlatılan.* Ez a kena ê çîdê gindakerdeyî ser o vindera, hele senîn bîyo ginda?

ginda kerdeni 1. *f. M.* Gindakerdiş. Ginde kerdeni. Çîyêndê zêdê rêsî û peşmî û pemeyî ra ginda viraşteni, ci ra ginda peyda kerdeni, ci ra şikildê gog/topêna qulorek viraşteni. *Tr. Yumaklaştırmak.* Boka ti nê peşmîyan pêrini ra gindey virazê. 2. *Zv. f. M.* Gindakerdiş. Ginde kerdeni. Zêdê gindayên a şekl û topekîy viraşteni, bi pêyopişten a şeklê gindan viraşteni. *Tr. Yuvarlak oluşturmak.* Xeyr o to xwu kerdo ginda?

gindaya ganî *Tib. Nm.* Giregan, gangire. Gireyo ki gandê kesî di vijêno û ganê kesî masneno û kesî kişta nêweşîn û mergî ra tersaneno. *Tr. Ur.* Ê yê kenê filmê gindaya gandê ci biancê.

gindeleyî *N. Bw.* Lerî. Eger to dest mi nêeştayê, ez aja ra gindeleyî bîyayê.

gindilerî *Çn. Bw.* Lerikî. O merdim, ê kaşî ra zêdê gindayên a gindilerî bî û ame war.

gindilerîbîyaye/ê *N. Bw.* Lerîbîyaye/ê. Derê ki şima ê çîyê gindilerîbîyayeyî, o kaşa tepêşê, ma mimkun o?

gindilerîkerde/ê *N. Bw.* Lerîkerde/ê. Şima o qeço gindilerîkerde berd kotî?

gindilerî kerdeni *f. M.* Gindilerîkerdiş. *Bw.* Lerî kerdeni. Mi ci rê va, ê kaşdê werdî ra ci gindilerî ki. Ma mi ê bêbextan rê va, ê kaşdê girdî ra gindilerî ki? Heme cayê ci bîyo dirbetin.

gindileyî *N. Bw.* Lerî. Ê kaşî ra gindileyî bî, hettanî cêr şî.

gindileyîbîyaye/ê *N. Bw.* Lerîbîyaye/ê. Keso gindileyîbîyaye, vanê qe çîyên jî nêbîyo.

gindileyî bîyayeni *f. M.* Gindileyîbîyayîş. *Bw.* Lerî bîyayeni. Kê vato ez bîya ginleyî?

gindileyîkerde/ê *N. Bw.* Lerîkerde/ê. Şima do ê çîdê ginleyî dimî nêkewtayê. Şima jî pa bîy ginleyî.

gindileyî kerdeni *f. M.* Gindileyîkerdiş. *Bw.* Lerî kerdeni. Eger cor ra ginleyî kerdayê, do zîrûzeber bîyayê. Dêmax kî cor ra gindileyî nêkerdo.

gindir *Nn. Bw.* Teker. Gindirê kirêşa teqa, kirêşa dîmdeyê. Merdimên merd, di merdimîy jî bîy dirbetinîy.

gindirik *Nn. Bw.* Teker. Bin di gindirik teqa, ma amey no hal.

gindirikî *H. Bw.* Tekerî. Mi zanayê do gindirikî bo. Labelê înan tew îhtîmal nêdayê ci.

gindirikîbîyaye/ê *N. Bw.* Tekerîbîyaye/ê. Şima ki fina şa ê qeçekê gindirikîbîyayeyî ûja ra gindelerî kero, şima rê helal bo. Labelê ez teqez zana ki şima nêşenê ci gindirikîkerdişî rê îkna kerê.

gindirikî bîyayeni *f. M.* Gindirikîbîyayîş. *Bw.* Tekerî bîyayeni. Eger ti jî ûja ra gindirikî bîyayê, bi mi ki ti do jî wina cêser kewtayê.

gindirikîkerde/ê *N. Bw.* Tekerîkerde/ê. Şima senîn hewna şenê ê çîdê gindirikîkerdeyî ra wina halo weş bipawê ki?

gindirikî kerdeni *f. M.* Gindirikîkerdiş. *Bw.* Tekerî kerdeni. Ey gindirikî nêkerd. Labelê çimwelikinên bî, ey ser o mend.

gindirî *N. Bw.* Tekerî. Kaşka ma gindirî bîyayena ci nêdîyayê.

gindirîbîyaye/ê *N. Bw.* Tekerîbîyaye/ê. Senîn beno o merdimo ê kaşkdê girdî ra gindirîbîyaye qe çîyên jî nêbeno?

gindirî bîyayeni *f. M.* Gindirîbîyayîş. *Bw.* Tekerîbîyayîş. Eger gindirî nêbîyayê, wina pîs nêbîyê.

gindirîkerde/ê *N. Bw.* Tekerîkerde/ê. Şima ki şa ê dereyî di ê çîyê gindirîkerdeyî bivîno, ez do şima rê xelatênda weşi bida.

gindirî kerdeni *f. M.* Gindirîkerdiş. *Bw.* Tekerî

kerdeni. Tewbe bo ki mi kerdo gindirî.

gindirîyaye/ê *N. Bw.* Tekerîbîyaye/ê. Şima kesî nêşa ê çîyê gindirîyayeyî vindarno, mi vindarna.

gindirîyayeni *f. M.* Gindirîyayîş. *Bw.* Tekerî bîyayeni. Eger ez wina zê to bigindirîyayê, mi beqa nêkerdê.

gindirnaye/ê *N. Bw.* Tekerîkerde/ê. Kanî şima o çîyo gindirnaye se kerd? Ez jî qayîla ê çî bivîna.

gindirnayeni *f. M.* Gindirnayîş. *Bw.* Tekerî kerdeni. Mi nêşa bigindirno. Cora mi dînamît kerd bin û mi teqna.

gindirnok/i *N.* Çî/keso ki gindirneno, keno tekerî, keno lerî, lerî keno, xirî keno, zêdê xiranikên, zêdê gindayên kutên dano ci. *Tr. Yuvarlatan, yuvarlatıcı.* Çîyo gindirnaye noyo, gindirnokê ci ez nîya, o yo.

gindirnokey *Nm.* Gindirnok/i bîyayeni. Wesfê gindirnokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên gindirneno, lerî keno, keno tekerî; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Yuvarlaştırmak.* Gindirnokeya ci senînî bî? To çimî di ki gindirnokêndo weş bî?

gindirvaş *Nk. Nn.* Vaşêndê werdî yo. Pûrtikin nîyo, dûz o, dehlan mîyan di beno kuho, bi perr û bazikdê ci ya pîya beno sûr û werêno, şeklê ci zêdê kaardîya o, tamê ci jî bi kengeran maneno. *Tr. Tadı kengere benzeyen, kızartılarak yenilen bir çeşit yenilebilir yabani ot.* Gindirvaş, dewida ma di esto.

gindori *Nk. Nm.* Keleki, beşîla. Çîyênda bostanî ya ki zêdê zebeşan a. *Tr. Kavun.* Bostandê ma di ma bol gindorîy karitê.

gir 1. *Cog. Nn.* Til, tîl, kuzek, gogdepe, kef. Cayêndo dûz di, koyên ser o cayo ki deha berz o. *Tr. Tepe.* Girî peynî di dewên esta. 2. Til, tîl, kuzek, gogdepe, kef. Cayo ki verî dewên yan jî sûkên bîya û dima bîya xiraba, bîya wîrane. *Tr. Höyük, hüyük, örenyer.* Suwêreki di mabeyndê Helebî û Bekiraxa'y di "Girê Arsûg'î" esto, cayêndo tarîxî yo.[1]

gira 1. *Fiz. Nm.* Qandê jewekey/jewamoreyda ci *Bw.* Girey. Esas to girayên tenya pirodayê, bi mi ki bes bî. 2. *Nm.* Girê. Se derece di girêyayena aweri. *Tr. Kaynama dereci.* Girayênda ci mendi bî şima ronê. Eger a gira jî bigirotayê, tamê ci do bol weşi bîyayê.

giragiran/i *N. Bw.* Gîrangîr/i. Mi bi giragirandê înan a qisey kerdîy, ey winî nêva.

giran/i 1. *N.* Çî/keso ki goreyê çî kesandê bînan bi kîloyan a giran o, vêşî yo, derênik û derîyayena ci esta. *Tr. Ağır.* Her kes nêşeno bardê giranî bin kewo. Mîyaneyê kesî bin di beno çewt. 2. *N.* Bêveng/i. O/çîyo ki fêlan û qisandê xwu di şenik nîyo, nînan di ca di luweno, ci ra zirar nîno. *Tr. Vakur, ağırbaşlı, zararsız.* Xortêndo giran bî. Keynaya mi bibîyayê, mi do bidayê ci. 3. *N.* Biqîmet/i, vay/i. Çî/keso vay. Çî/keso ki degerê ci vêşî yo, biqîmet o, biqedr û biqîmet o, biqelîte o, qelîtedar o. *Tr. Kaliteli, değerli, pahalı, kiymetli.* Ez şina mexazan di xwu rê çîyo şenik herînena, nêşena çîyo giran biherîna. 4. *N.* Pîl/i, payedar/i, zengîn/i, ravey/i, kebîr/i. Kes/çîyo ki; kişta zengîney, kişta payeyan, kişta raveyey, kişta wendeni ra ravey o, gird o. *Tr. Ekabir, ileri gelen, büyük, ayan.* Xeyrê Ellahî ki ez înan mîyan nêşîya. Pêro giranîy bîy. Ez kotî, ê kotîy? 5. *N.* Çî/keso ki tey giraney esta, tey derîyayîş/derênikên esto, ravey o, vêşî yo, tey nêbîyayeni esta. *Tr. Kesif, şiddetli, ileri, baskın, aşırı, baskın/dominant, menfi, olumsuz, beklenmedik durum veya hal.* Mersela; eybo giran, aro giran, ecêbo giran, erbeto giran, çelfendo giran, derdo giran ûzn.

giranbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bîyo giran, ci di giraney peyda bîya. *Tr. Ağırlaşan.* Baro giranbîyaye do senîn wegêrîyo ki? 2. *N.* Vaybîyaye/ê, vay/i. *Tr. Pahalı, pahalanan.* Motorêndo giranbîyaye do no keye nêkewo. 4. *N.* Hêdîbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo hêdî. *Tr. Yavaşlayan, yavaşlanan.* Motorêndo giranbîyaye ra zirarên nîno.

giran bîyayeni 1. *Jîn. f. M.* Giranbîyayîş. Gûmaney, hamîleyey. Hali/hamîlê bîyayeni, biqeçi bîyayeni, gûman bîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik.* Giran bîyayeni di zerrîya cinîyan qelibêna, nêşenê nan bûrê. 2. *f. M.* Giranbîyayîş. Kîlo giroteni, kîlo vêşî bîyayeni, giraneya ci zeyîdîyayeni. *Tr. Kilo almak.* Giran bîyayeni kes do deha vêşî bal bido xwu ki nêweş nêkewo. 3. *f. M.* Giranbîyayîş. Tîcaretî di vay bîyayeni, alvêr di vayey. Çî mi rê giran bo, ez nêgîna. *Tr. Pahalanmak.* Madamo ki bîbî giran, şima do jî nêherînayê. 4. *f. M.* Giranbîyayîş. Hêdî şîyayeni, yawaş bîyayeni, hêdî şîyayeni. *Tr. Yavaşlamak.* Bi kirosan a sûkan mîyan di giran bîyayeni deha rind a. 5. *f. M.* Giranbîyayîş. Şeknikey ra vijîyayeni. Fêl û qisandê xwu di giraneya ci estbîyayeni. *Tr. Vakurlaşmak, vakur olmak, ağırbaşlı olmak, ağırbaşlı hale gelmek.* Ellah zano ki noqra bîbî

---

1 Suwêreki di cayê tarîxîyê verî ser o dew û sûkîy estîy bîyê, pêrini rê jî "gir" jî vajêno. Eger nê giran ser o dêsê viraştey bibê, wexta "dizi" vajêna.

giran. Zêdê verî nêbî.

giraney 1. *Jin. Nm.* Giranî, giranîni, gûmaney, haley. Hamîlê bîyayeni, biqeçi bîyayeni, gûman bîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik.* Cinî do giraney di, werdê xwu rê dîqet kero. 2. *Nm.* Giranî, giranîni. Bi suret a nê, hêdî şîyayeni, yawaş yawaş şîyayeni. *Tr. Yavaş gitmek.* Giraney di tenekên berey esto. Labelê selametey esta. 3. *Nm.* Giranî, giranîni. Bi kîloyan a şenikey nê, vêşî bîyayeni. *Tr. Ağırlık.* Giraneya ey, di qatê min a. 4. *Nm.* Giranî, giranîni. Vay bîyayeni. Bi pere ya, bi deger a, bi vayey a bi qedr û bi qîmet bîyayeni. *Tr. Pahalı olmak, kıymetlilik.* Mi va: Bi na giraney a, ma rê taximê qoltixî çi gereg o! 5. *Nm.* Giranî, giranîni. Fêlan di, şêligî mîyan di, qisan di û çîyandê winasînan di giran bîyayeni, şenik nêbîyayeni, ca di luwayeni, ca di qisey kerdeni, zanaye bîyayeni, cahîl û bîlmez nêbîyayeni. *Tr. Vakurluk, ağırbaşlılık.* Giraneyênda weş a ser o ki hettanî nika mi nêdî ki qiseyênda salmê kerda. 6. *Nm.* Giranî, giranîni, pîley, girdey, kebîrey, raveyey. Kebîr bîyayeni, ravey bîyayeni, pîl bîyayeni, pîlan ra bîyayeni, gird bîyayeni. Zengîney di, wendeni di, qisa di, hesibîyayeni di, payedarey di raveyan ra bîyayeni. *Tr. Ekabirlik, büyüklük, derecesi ileri olmak, öndelik.* Mi giraneya ci heme ca di jî dîya. Mêrdekî qe cayên di payeyê xwu nêvisto.

giran giran *Ç.* Hêdî hêdî, yawaş yawaş. Bi şikildê giraney a kar û gurwe kerdeni. *Tr. Ağır ağır, yavaş yavaş.* Giran giran şirê wa şima qezayên nêkerê.

girani *Jin. Nm.* Hali, hamîlê, biqeçi, bipîzê. Kesa ki pîze di qeç esto, hamîlê ya. *Tr. Gebe, hamile.* Cinêki girana heşt mengan a. Şima yê pa kar kenê.

giranî *Nm. Bw.* Giraney. Mi ser o bi giranî ya vinderdîy, ey ser o tew nêvinderdîy. Ma cara teftîş hina bîyo?

giranîni 1. *Nm. Bw.* Giraney. Giranîna di kîloy pemîy û ê asinî jew a.

girankerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî an jî tayêni kîloyê ci, derênikê kîlodê ci kerdo vêşî, zeyîdnayo, kerdo giran. *Tr. Ağırlaştırılan, basıncı artırılan.* Ez şena ê barê girankerdeyî jî finêra wegîra. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo giran, kerdo hêdî/yawaş, pêtey û xarik û vazdayena ci kemênaya, kerda kemî. *Tr. Yavaşlatılan, hızı/sürati azaltılan.* Ki kes bişo qatirê girankerdeyî pêt kero, kes şeno qatirê pêtkerdeyî jî giran kero jî. 3. *N.* Çî/keso ki verî şenik bîyo û jewî yan jî tayêni fêl û hereket û liv û qisan di kerdo giran, şenikey ra veto, kerdo ecibîyaye, kerdo ridîyaye, ci rê fêl û hereket û liv û qiseyê weşîy dayê qezenckerdiş. *Tr. Vakurlaştırılan.* Qeço girankerde bi çiçî ya beno giran? 4. *N.* Vaykerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên fiyet/vayeya ci zeyîdnaya, kerdo vêşî, kerdo vay. *Tr. Pahalılaştırılan, fiyatı arttırılan.* Ez kotî bişa ê çinayê girankerdeyî biherîna!

giran kerdeni *f. M.* Girankerdiş. Giraneya çîyên yan jî kesên zeyîdnayeni, vêşî kerdeni. Giraney çîyên yan jî kesen sernayeni. *Tr. Ağırlaştırmak.* Pêxembero zîşan do adinî di vanê destê xwu şîndê xeyrûbêrdê muslumanan serno, sewabê ci giran kero.

girankerdê *Nm.* Gûmankerdê, halkerdê. Kes/çîya ki kesên yan jî tayêni kerda girani, kerda gûmani/hali. *Tr. Hamile edilen, hamile/gebe bırakılan.* Şima keyneka girankerdê sera riştî? Gereg ki ma îfadeyê ay bigîrê.

girantepişte/ê *N.* Hêdîtepişte. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni giran tepişto, kerdo giran/ hêdî, hêdî tepişto, pêt nêkerdo, bi lezgîney a nêkerdo. *Tr. Yavaş tutulan, hafiften alınan, sıkı tutulmayan.* Ma pêro jî zanê ki, karo girantepişte do wina, ê nêbîyayey bîyaro ma sere di.

giran tepişteni *f. M.* Girantepitiş. Hêdî hêdî kar kerdeni, karî bi hêdîyek a kerdeni, ecele nêkerdeni, ser o rind nêvinderdeni. *Tr. İşi ağırdan almak, yavaşlatmak, yavaşlatma grevi yapmak.* Mi tim jî kar giran tepişt. Çunkî ey qethan yewmeyê ma zemandê ci di nêdayê.

giraw *N.* Bûm! Vengêndo teqayeni. *Tr. Bum/bom!* Ma dî ki finêra va: Giraw! û tanqeri teqley eştîy.

girawi *Cog. Nm.* Pirni, awgira, girawî. Gireyê berrî yo ki, mîyandê aweri di. *Tr. Ada.* Bi tewrdê Zîya Gökalpê Dimilî ya xeylên şikêrê Osmanîyan, kişta Îngilizan ra nefiyê Girawa Malta bî.

girawî *Cog. Nm. Bw.* Girawi. Girawîyaya dinya ya tewra girdi, Gronland a.

girbest 1. *Nn.* Tewreko ki kes titûn, perey û heme çîyo winasîn dekeno de. *Tr. Kese.* Eger şima perekanê xwu nêdekerê girbestî mîyan, ê do bipincirîyê. 2. *Nn.* Hergi çîyo girekerde. *Tr. Düğümlenen.* Mi nêşa o girbest akero ki mîyan ra çîyêndê xwu yê nimî veja.

girbesti *Nm.* Mana, zoda, hebani. Çîya ki şuwaney û merdimê ki şinê gemi, nanê xwu gema wenê, nan û werdê xwu dekenê de. Girbesti, zêdê heban (mana) a şikildê torbeyê nanî ya, çerharkoşê ya. Şuwaney nan û werê xwu dekenê de, zewmbî jî çîyo zêdê çinayan jî keye di denêno de. *Tr. Çıkın.* Şuwanan girbesta xwu

nêberdi bî, mi peynî ra resnê bi ci.[1]

girbîyaye/ê *N.* Girranbîyaye/ê, girranîbîyaye/ê, girbîyaye/ê, girrîbîyaye/ê, xirbîyaye/ê, xirîbîyaye/ê, girranikbîyaye/ê, girranikîbîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bi şikildê loxên/girranikên a, bi şikildê tekerên a lerî bîyo, têserî û têdima lox bîyo. *Tr. Yuvarlanan.* Ez a kena ê çîyekê girbîyayeyî bi qomando ya pey di bîyara.

gir bîyayeni *f. M.* Girbîyayîş. Girran/girranî bîyayeni, gir/girrî bîyayeni, xir/xirî bîyayeni, girranik/girranikî bîyayeni. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a zêdê girranikên/loxên a, zêdê tekerên a lerî bîyayeni, teseri û têdima şîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak, tekerlenmek.* Loxa ci senîn ki gir bî, bol bî kêşad.

gird/i *N.* Çî/keso ki bi serran a, bi paye ya, bi şekila, bi bîçim a, bi herayey a deha vêşî yo. *Tr. Büyük, iri.* Merdimo gird do sîya girderi bişo hewado.

girdane *Nn.* Pîlane, girdikî. Zêdê girdana, zêdê pîlana. Pîlîy senîn kenê, winî kerdeni, winî ray şîyayeni. *Tr. Büyükler gibi, ekabir gibi.* Kes do girdane kar bikero, werdîyane jî bûro.

girdaney *Nm.* Girdikîyey. şekil û bîçimê girdaneyî, wezîyetê girdaney senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Büyükler/ekabir gibi olmak.* Girdaneya ci ci ci rê înşaallah û rehman xeyr bêro.

girdanos/i *N.* Kebîr/i, gird/i, bol gird/i, qert/i, pîl/i, pîlûpeleng/i, girdûgiran/i. *Tr. Ekabir, iri yarı, dev gibi.* Mêrdekî va: Ez bi otesîda nê girdanosandê ma yê Sûk a nîna.[2]

girdanosey *Nm.* Girdûgiraney, kebîrey, pîlûpelenegey. Girdanos/i bîyayeni, girdanosan ra bîyayeni, kebîr/i bîyayeni, kebîran ra bîyayeni, zengînan ra bîyayeni, bêterê/a Ellahî bîyayeni, pîlûpeleng/i bîyayeni, girdûgiran/i bîyayeni, qert/i bîyayeni, qertan ra bîyayeni. *Tr. Ekabirden, zenginlerden, büyükbaşlardan biri olmak. İri yarı olmak. Yaşlılardan, ileri gelenlerden, ayanlardan olmak.* Key ki o bi girdanoseyda xwu ya ame, ma qey şikê çîyên benê.

girdey *Nm.* Girdîni. Gird/i bîyayeni. Bi serran a, bi derece ya, bi asayen a ê bînan ra vêşî bîyayeni. *Tr. Büyüklük, azamet, ululuk.* Mi girdeya ci nêdîya. Çiwext ki ma rê birapîl lazim bîyo, o werte ra bîyo vinî.

girdger/i *N.* Girdkar/i. O Çî/keso ki çîyanê werdîyan keno gird. *Tr. Büyüteç.* Girdgerê ci çendên gird bî ki nêşa ay bimojno?

girdkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi bejn û herayey û asayîş û berzey û paye û bi serran a kerdo vêşî/bol, kerdo gird, zeyîdnayo, resnayo, bi resnayîş a kerdo gird. *Tr. Büyütülen, irileştirilen, yetiştirilen.* Qeço girdkerde, merdimo girdkerde, qeweto girdkerde, qehrûqotiko girdkerde, resmo girdkerde û hewna zêdê nînan bol çî û keso girdkerde esto.

gird kerdeni 1. *f. M.* Girdkerdiş. Warî kerdeni, resnayeni, verdayeni. *Tr. Büyütmek, beslemek, yetiştirmek, bakımını yapmak.* Sêkur bî. Xalanê ci, ci kerd gird. 2. *Ed. f. M.* Girdkerdiş. Sernayeni, zeyîdnayeni, vêşînayeni. Vêşî vateni, bol vêşî vateni, bîyayenda ci ser ra vaten û mojnayeni. *Tr. Büyütmek, abartmak.* Ez vana qe beno ki tey des hezarîy jî çinêbîy. Çi vîst a, çi hal o! Bi mi ki şima yê kenê gird.

girdûgiran/i *N.* Pîlûpeleng/i. Merdimo ki hergi ca ra bellî yo ki pîl o, gird o, bi serran a ravey o. *Tr. Aklı eren, olgun, yaşlı başlı. Yanlış yapması beklenmeyen, büsbüyük.* Kaşka to qe ê merdimdê girdûgiranî rê jî nêvatayê.

girdûgirane *Nn.* Girdûgirankî, pîlûpelane. Zêdê girdûgiranan a. Girdûgiranîy senîn ki kenê û benê, winî kerden û winî bîyayeni. Bi girdûgiranan mendeni. *Tr. Ekabirler gibi, büyükler gibi.* Şima dî, senîn girdûgirane kerd?

girdûgiraney *Nm.* Pîlûpelengey. Girdûgiran/i bîyayeni, pîlûpeleng/i bîyayeni. Hergi ca ra bi serran a pîleya ci xwu mojnayeni. *Tr. Yaşlı başlı olmak, yaşça olgunluk düzeyinde olmak, aklı ermek veya eren olmak, kendisinden ileri derecede hata yapması beklenmeyen kişi olmak, büsbüyüklük.* Ez girdûgiraneyda ci ra şermayaya, zewmbî çîyêndê ci ra nêtersaya.

gire *Nn.* Girmit û hoka girêdayenda layan, ê têlan, ê resenan. Cayê la û resen û cayandê zêdê nînan o ki dûzey ra vijîyayo û erzîyayo pêser. *Tr. Düğüm.* Gireyên bierzi ci ki wa fina nêabîyo. 2. *Zv. Nn.* Problem, mesele, derd. Çî/keso ki bîyo derd û çaresereya ci bîya çetini. *Tr. Sorun, problem, mesele.* Çirê ki finên abîyê, çi gireyê pîzedê ci estî bî, pêro jî aja di viritîy. Kes do hemî çî xwu rê gire nêkero.

giregan *Tib. Nn. Bw.* Birke 1. Hendo ki tibb zeyî-

---

1 Mana û hebanîy lastikê ci esto, fekê ci bi lastikên yan jî bi şilwalindî ya gêrêno. Labelê girbestîy wina nîyê, zêdê şalda nanî ya abenê û girêdeyênê.

2 *Bw.* "Qertenos" ra jî.

dîyayo, hend jî însanan di gireganîy bîyê vêşî.

giregî *Nn.* Gîgire. Gireyo ki heşa bîyo zêdê gî ya, bîyo mekr û nêabêno, çareser nêbeno, çareyê ci rew rewî nêvîneyêno, kewto pêmîyan. Gîgire/giregî hewna girekorî ra jî xirabêrî yo. *Tr. İşin içinden çıkılamayan, çare bulunması çok müşkülleşen problem, düğüm, sorun, mesele.* Eger şima bi ê giregî ya bin nêkewtîy, şima vînenê!

giregîyane *Nn.* Gîgireyane, gîgirekî, giregîkî. Zêdê gîgirî/giregî ya, bi gîgire/giregî ya mendeni, wesfê giregî tey bîyayeni. *Tr. Çok kötü ve bulaştırıcı düğüm/sorun gibi olmak.* Şima ci ser nêşîyê. Soyîn o do şima ser o giregîyane bo.

giregîyaney *Nm.* Gîgireyaney, giregîkîyey. Giregîkî bîyayeni, gîgireyane bîyayeni. Zêdê giregîya bîyayeni. şekil û bîçim û mêldê ci di giregîyey estbîyayeni. *Tr. İçinde kördüğüm ilerisi ve bulaştırıcılık bulunmak.* Eger giregîyaneyda ci ra nêbîyayê, şima şayê çare kero. Labelê tey wesfê giregîyaney est bî.

giregîyey *Nm.* Gîgireyey. Gîgire/giregî bîyayeni, wesfê gîgire/giregîyey estbîyayeni. *Tr. Kördüğümden de öte üstelik bulaşıcı bir düğüm, bir sorun/problem, bir meselenin olması.* Ez nêşena giregîyeya ci akera.

giregîyîn/i *N.* Gîgire/ê, giregî. Çî/keso ki pa gîgire/giregî esto, tey gireyêndo bol zor o ki kes tey beno bêçare/ê, esto. *Tr. Yapısında üstelik bulaşıcı çok zor müşkül bir düğümün, sorunun, pirolemin var olması.* Madamo ki to zana giregîyîn bî, çirê to girot xwu ser?

giregîyîney *Nm.* Gîgireyîney. Giregî/gîgire bîyayeni. Çî/keso ki heşa bîyo zêdê gîya û nêabêno, tey çare çinî yo, pîs o. *Tr. Kokan/pis olmak, illetli/hastalıklı olmak, çözümsüz denilebilecek kadar kötü düğümlenmiş olmak.* Key şima giregîyeyda ci rê bîy haydarîy, wexta ma fina pêya qisey kenê.

giregoşt *Tib. Nn. Bw.* Gireyê goştî. Doktorî lîlik di giregoştê ci mojna mi. Tey cayêndo sîyayîn jî est bî.

girek *Cog. Nn.* Tîlek, tapek, giro werdî. *Tr. Tepecik, küçük tepe.* Girekên vero bî, ma jî ver ra wedarna.

girek/i *N.* Gireyo werdî. *Tr. Küçük düğüm, küçük sorun/mesele, düğümcük/soruncuk, problemcik/meselecik.* Hema girekên pirodi, bes o.

girekor *Nn. Bw.* Xîlç. Girekor bo, ma deha nêşenê mîyan ra bivijîyê.

girekorane *Nn.* Korgireyane, xîlçane, girekorkî, korgirekî. Wesf û wezîyetê girekoran tey bîyayeni, zêdê korgireyana bîyayeni, zêdê gireyandê bêçarana bîyayeni, bi gireyandê nemimkun an mendeni. *Tr. Kördüğümce, çözümsüz problemler gibi olmak.* Mi vero bî girekorane û ez tey menda.

girekoraney *Nm.* Korgireyaney, xîlçaney. Girekorane bîyayeni, xîlçane bîyayeni, tey wesfê girekoran estbîyayeni. *Tr. Kördüğümce, pirolemler yumağı olmak.* Boka girekoraneya ci ci rê bibo çare. Fini bena ki gireyê kesî kesî rê beno derman.

girekorey *Nm. Bw.* Xîlçey. Ma ki, girekoreya ci wina bo, ma kes jî nêşenê mîyan ra bivijîyê.

girekorin/i *N.* Korgireyîn/i, xîlçin/i. Çî/keso ki tey girekorey esta, rew rewî ci rê abîyayîş û çare çinî yo, tey halbîyayîş çinî yo, kes tede maneno, kes mîyan di helêno, kes mîyan di beno vinî. *Tr. Kördüğüm.* Ti bawerey nêkenê ki girekorin bî? Eger girekorin nêbo, ma ma sewdakarê nêbîyayîşdê ci yê?

girekoriney *Nm.* Korgireyîney, xîlçiney. Korgireyîn/i bîyayeni, girekorin/i bîyayeni, xîçin/i bîyayeni. Tey wesfê korgireyey estbîyayeni. *Tr. Kördüğümlülük, çözümsüzlük.* Xwura ma girekorineyda ci bin di merdê.

girey *Fiz. Nb.* Jewek/jewamorê ci "gira." Nameyê girênayen o. Nameyê girîyayenda awer û çîyandê awikinan. *Tr. Kaynama.* Gireya ci kemî bî jî înan çay dem kerdi.

gireyane *Nn.* Girekî. Zêdê gireyana, bi gireyan mendeni, wesfê gireyan tey bîyayeni. Çî/keso ki zêdê gireyana alizîyayo pêser û abîyayîşê ci bîyo çetin. *Tr. Düğüm gibi.* Mi rê gireyane ame. Cora mi va ser o vinderê.

gireyey *Nm.* Gire bîyayeni. Çî/kesên di gire estbîyayeni, wezîyet û halêndo xirab bîyayeni. *Tr. Düğümlü olmak, sorunluluk, problemlilik.* Ez nêkewt bîya gireyeyda ci dimi ki gireyê ci bivîna.

gireyê dari 1. *Nk. Nn.* Gireyo ki daran di beno. *Tr. Ağaç düğümü.* Ê şirîtî bi giredê dar a cor di girêdi ki cêr nêşeqitîyo

gireyê ganî *Tib. Nn. Bw.* Birke 1. Doktorîy do gireyê gandê ci, cikero.

gireyê goştî *Tib.* Giregoşt, giregan, birke. *Nn.* Gireyo ki goştdê însanan û heywanan mîyan do û tey nêweşînên esta. *Tr. Ur, kitle.* Gireyanê goştdê ci bierzê, mewerê. Beno ki tey nêweşîni bibo.

gireyê qiriki *An. Nm.* Zengiloki, gireyê zuqliqî, gileyê qiriki. *Tr. Adem elması.* Bol gidî bîbî. Cora gireyê qirikida ci asayê.

gireyê zerreyî 1. *Tib. Nn.* Gireyê zerre/mîyandê kesî yo. *Tr. Dahili ur/kitle.* Vanê mêrdek

bi giredê zerreyî ya şîyo. 2. *Zv.* Gireyê mîyanî. Gireyo ki kesî mîyan di, kesî ra yo yan jî kesî ra bol nezdî yo. Tersê ci "gireyê teberî" yo. *Tr. İç sorun, dahili problem/mesele.* Gireyê zerreyî û ê teberî tewnayîş di jew nêbeno.

gireyê zerrî *Tib. Nn.* Gireyo ki zerrî/qesba di vijîyayo. *Tr. Ciğerlerde ortaya çıkan ur, kitle.* Ey bi qeyret û omid a gireyê zerrîda xwu xwu ser ra eşt.

gireyê zuqliqî *An. Nn.* Zengiloki. Girêyê bindê qiri. *Tr. Adem elması.* Gireyê zuqliqî do goreyê nanî şiro û bêro.

gireyîn/i 1. *N.* Çî/keso ki tey gire esto, gireyîn o. *Tr. Düğümlü.* Reseno gireyîn bî. Mi sifte akerd, dima mi pa girêda. Cora ez berey kewta. 2. *Tib. N.* Çî/keso ki tey gire esto, tey ur esto. *Tr. Kitleli, urlu.* Destê ci yo gireyîn do ewro emelet bo. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di gireyê ci esto, derdêndê ci esto, çîyêndê ci yo ki ci keno kêfsad, o esto. *Tr. Düğümlü, sorunlu, problemli.* Ez ba, ez kesê gireyînî nêgîna govildê xwu mîyan. Çunkî o do govilê kesî jî gireyîn kero.

gireyîney 1. *Nm.* Gireyîn/i bîyayeni. Gireyê ci estbîyayeni, pa gire bîyayeni, mîyan di gire estbîyayeni, wahîrê/a gireyî bîyayeni. *Tr. Düğümlülük.* Eger gireyîneya ci şima kêfsad kero, şima do şirê ê gireyî akerê. 2. *Tib. Nm.* Gireyîn bîyayeni. Gireyê ci estbîyayeni, tey/mîyan di gire estbîyayeni, gandê ci yan jî cayên di gangireyê ci estbîyayeni. *Tr. Urlu/kitleli olmak.* Mêrdek gireyîneyda giştda xwu ra nêterseno, vano, ez şena ravîyarna. 3. *Zv. Nm.* Gireyîn/i bîyayeni. Derdê ci estbîyayeni, halneweşeyênda ci estbîyayeni. Qehrûqotik û derd û gireyê ci bîyayeni. *Tr. Sorunluluk, problemlilik.* Gireyîneyda ci ra nêbîyayê, înan do bigirotayê xwu mîyan.

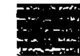
gireykewte/ê *Fiz. N.* Girakewte/ê. Çî/keso ki germbîyayîş di ameyo resayo 100 derece (eger awi bo.) *Tr. Kaynayan.* Kes do werddê gireykewteyî vero vindero ki qeçekên ci nêveyo.

girey kewteni *Fiz. f. M.* Gireykewtiş. Germ bîyayeni di Mesela awi di 100 °C resayeni, bi se derece ya germ bîyayen û bilqi bilqi ser kewteni. *Tr. Kaynamak.* Eger girey kewtayê, qey vengê bilqîneyda ci do ma goşî kewtayê.

girêdaye/ê *N.* Beste/ê, bende/ê, qeydkerde/ê, qeydbîyaye/ê, bestîyaye/ê, bendîyaye/ê, êsîr/i. *Tr. Esir, bağlı, kayıtlı.* Keso girêdaye do to rê se kero ki? Ti şorî xwu rê merdimdê serbestî ra bigazinci.

girêdayeni *f. M.* Girêdayîş. Besteni, bendeni, êsîr kerdeni, qeyd kerdeni. *Tr. Bağlamak, kaydetmek, esir almak/etmek.* Kaşka mi bigirêdayê. Çunkî bellî bî, o do biremayê.

girêdok/i 1. *N.* Bendok/i, bestok/i, beste/ê, êsîr/i. O/çîyo ki girêdano, besteno, bendeno. *Tr. Esir, bağlı, bağlanan, kayıtlı.* Merdimêndo girêdok o. Ez bixwu ci ra nêşena çîyên biwaza. 2. *N.* Bestok/i, bendok/i. Kes/çîyo ki; çîyan yan jî kesan besteno, girêdano. *Tr. Bağlayan.* Ma zanê o çî vizêr girêdeyayo. Labelê ma yê nêzanê ki kê girêdayo, girêdokê ci kam o. 3. *N.* Beste/ê, bende/ê, pabîyaye/ê, payok/i, têkildar/i, aîd/i. Çî/keso ki bi çîyên a o, pa o, ci ra ci ya nîyo, tey o. *Tr. Bağlı, mensup, dahil, ilişkili, ait.* Lajekê ci va: O jî bi şima ya girêdok o. Ma ey tenya nêverdanê.

girêdokane *Nn.* Bi şikildê girêdayîşî ya, bi bîçimdê bestişî ya. *Tr. Esirler gibi.* O merdim gunayê gawirî pey ameyê. Çunkî girêdokane şî, qe nêşa çîyên jî bikero.

girêdokaney *Nm.* Bi şikildê girêdanî ya bîyayeni, girêdan kî. *Tr. Adeta esir/bağlı olmak, kayıt altına alınmış gibi olmak.* Wexto ki bi şikildê girêdokaney a şiro, kes xwu rê bimiro ey vêrî yo.

girêdokey 1. *Nm.* Bestokey, girêdeyeni, bestîyayeni. Girêdok/i bîyayeni. Wesfê girêdokan tey/mîyan di bîyayeni. Kes/çîyo ki; girêdeyayo, bestîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Esirlik, kayıt altına alınmak.* Girêdokey di kesî destî ra çîyên jî nîno û kes roj bi roj helêno jî. 2. *Nm.* Bestokey, bendokey, besteni, girêdayeni. Kes/çîyo ki; girêdano bîyayeni, kesê kardê girêdayîşî bîyayeni. *Tr. Bağlamak, bağ atmak.* Girêdokeya ci ma rewna yo tesbît kerda. Labelê ma yê nêzanê ki çi wext girêdaya.

girêdoki *Ed. Nm.* Nikuleki. Jû cayan di, jû fekan di, bolkî weşbestan di di vajekîy pêya girêdeyênê û vajênê. Mersela; Herûnda "ca bi ca" di wina nikuleki virazêna, "ca'b ca" *Tr. Bağlaç.* Nûşna hema girêdoka ci nêeşti bi ci.

girênaye/ê *Fiz. N.* Çî/keso ki adirî ser o girîyayo, adirî ser o 100 °C di bîyo germ. *Tr. Kaynatılan.* Ê jewî va: Bi mi ki ribo girênaye, aqitî vêrî yo.

girênayeni *Fiz. f. M.* Girênayîş. Gira pirodayeni. Adirî ser o keli pirodayeni. Kesên yan jî çîyendê awikinî 100 °C di germ kerdeni. *Tr. Kaynatmak.* Mi awi girênê ki ma xwu rê çay bişimê, înan da piro û şî.

girênok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên girêneno, bi 100 °C ya keno germ. *Tr. Kaynatan.* Eger çîyên bigirêyo, lazim o ki girênokê ci jî bibo.

girênokey *Nm.* Girênok/i bîyayeni. Wesfê girê-

nokan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Kaynatmak.* Girênokeyda ci ra kam zirar vîneno?

girgirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi rî ci dayîşî ya kerdo fêlxirab, kerdo bêar, şermûarê rîdê ci remnayo. *Tr. Şımaran.* Derê ki şima bişê deha bi qeçdê girgirîyayeyî ya sereyo bivijîyê.

girgirîyayeni *f. M.* Girgirîyayîş. Bêar bîyayeni, rî giroteni, tey şerm kemîyayeni, fêlê xirabîy giroteni. *Tr. Şımarmak.* Mi dî ki a ya girgirên a, mi bi şîretên a vernîya ci giroti.

girgirnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayên kerdo bêar, şermê rîdê ci remnayo, fêlê ci kerdê xirabîy, rî dayo ci. Jew/keso ki jewî yan jî tayêni rî dayo ci, cora fêlê ci xeripîyayê. *Tr. Şımartılan.* Qeço girgirnaye deha bi ci yo sereyo nêvijêno.

girgirnayeni *f. M.* Girgirnayîş. Bêar kerdeni, sebebê xirabeyda fêlandê ci bîyayeni, bi rî cidayen a ci xirab kerdeni, ci fêlxirab kerdeni. *Tr. Şımartmak, yüz vermek.* Eger şima nêgirgirnayê wina nêbîyê, şima siftera bol rî da ci.

girgop *Nn.* Vinderdiş, îstop kerdeni. Emrê vinderdişdê bêhesey û bêvengey. *Tr. Stop, durma. Konuşmamak için verilen sus uyarısı.* Verî ma vatê: "Girgop! Hesen top! ....."[1]

girgozî *Mûs. Nm.* Bi fitikênda qalin a rîtmê dêran û mûzîkî veteni. *Tr. Kalın bir ıslıkla müzik veya şarkı-türkü ritmi elde etme.* Girgozîya şiwanan, ê ma weşêrî ya.

girgudik *Zîr. Nn.* Kuwateyo papgêrîyaye, birxulo papgêrîyaye. Kuwateyo ki papê ci gêrîyayo. *Tr. Kabuğu alıp kaynatılan buğday (döğme) kırması.* Girgudikê xwu hewna nêkerdo, tim şarî ra wazenê. Rojên, di rojîy. Ma hergi rojîy hina beno?

giriş *Nn.* Liv, Hucûm, hêriş. Serşîyayîş, xwu sereştiş. Hêrişê serdê çîyên yan jî kesên kerdeni. *Tr. Hücum, atak, hamle.* Înan nêwetard girîşê serdê mi kero. Çunkî mi ser o çekûrextê mi temam bî.[2]

girîsîyaye/ê *N.* Çî/keso ki rojî vero gêrêyayo, zergûneya ci kemeyaya, şewqî vero çimê ci nêabênê. *Tr. Kamaşan.* Çimo girîsîyaye do senîn abo ki?

girîsîyayeni *Fiz. f. M.* Girîsîyayîş. Çiman çîyêndê zêdê tîjî vero mecbûr giroteni. Çiman tîjî/şewqî vero, rojî vero nêakerdeni. *Tr. Kamaşmak.* Çimîy şewqdê elektrîkî vero girîsîyay, ey nêdî ki ci ver ra çiçî şî.

girîsnaye/ê *N.* Çî/keso ki şewqdê çîyêndê vêşî vero çiman dano giroteni, dano gêrîyayeni. *Tr. Kamaştırılan.* Çimo girîsnaye do gamekna abîyo. Çunkî tesîrê ê şewqî do gamna ravêro û esas çimîy do bimûsê.

girîsnayeni *Fiz. f. M.* Girîsnayîş. Bi şewqêndo şên a çiman giroten dayeni. *Tr. Kamaştırmak.* Şewqî bikemêni û çiman megirîsni.

girîş *Sn. Nn.* Çapût, çapûtê qeçan. Çapûto ki pa binê qeçekan girêdanê. *Tr. Bez, çocuk bezi, paçavra.* Verî xeylên girîşîy dayê deştenî ki pa binê qeçan girêdê. Nika girîşê hadirey vijîyayê. Coy bol gengaz.

girîşê derbi *Tib. Sn. Nm.* Girîşê dirbeti. Girîşê dirbetan û kulan. Çapûto ki pa dirbetan û kulan girêdanê. *Tr. Yara bezi.* Keyeyo ki tede girîşê derbi çinêbo, ê keyeyî di zirarî mîyan di zirar esto.

girîşê dirbeti *Nn.* Çapûto ki pa dirbetan û kulan girêdanê. *Tr. Yara bezi.* Girîşê nêweşxaneyî nêmend bî. Mi şî xwu rê ezcaxane ra herîna.

girmit *Nn.* Kertik. Dûzî mîyan di gire. Çîyo ki cayêndê dûzî mîyan di kertikê ci estê, wexto ki kes bi destêndê xwu ya vilêneno tam dûz nîyo, dûzaney mîyan di nedûzaneya werdî werdî. *Tr. Pürüz.* Ma hurdina jî darekê xwu bi teritokî ya teritî. Ê mi tey girmitîy mendîy, ê ey maşallah bî ze ron.

girmitin/i *N.* Çî/keso ki girmitê ci estê, tey kertûkortîy estê, wahîrê girmitan o, tey dekewtişîy û vijîyayîşîy estê, dûz nîyo, tey çentîkîy estê. *Tr. Pürüzlü, çentikli.* Erdê ci girmitin bî. Cora pira dûz nêşî.

girmitiney *Nm.* Girmitin/i bîyayeni. Tey girmitîy û kertûkortîy estbîyayeni, wahîrê/a girmitan bîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, çentiklilik.* Bolkî jî girmitineyda ci ra mi nêşa biramo.

girote/ê 1. *N.* Gêrîyaye/ê. Çî/keso ki kişta jewî ra gêrîyayo, bîyo ê girotokî. *Tr. Alıntı, alınan.* Înan çuweyo girote nêşa rono. 2. *N.* Çî/keso ki alvêrên di kişta jewî ra herîneyayo, gêrîyayo, bazareya ci bîya û qedîyayo. *Tr. Alınan, satılmış.* Bazarganî va, ma çîyê giroteyî pey di nêgînê.[3]

---

1 Girgop! Hesen top! Pîrêna cêr ra yena, pîrêna cor ra yena. A ki cêr ra yena pirê kermî ya, a ki cor ra yena pirê sayê sûrîy a. Kam ki hesê xwu bikero, ê kerman bûro, kam ki hesê xwu nêkero jî, ê sayê sûran bûro." Ma wina vatê ki kes hesê xwu nêkero.

2 *"Giriş"*ê Tirkan esas "gîrîz" û "gîrîzgah"dê Îranîyan ra yeno.

3 Dimilî di no babet girotiş xetayên o ki kewto fekdê Dimilîyan. Çunkî herûnda na vajekeri di, gereg ki herînaye

3. *N.* Pişte/ê. Çî/keso ki serê ci gêrîyayo, nimîyayo. *Tr. Örtünen, kapanan, kapalı, saklanan.* Xelleyê giroteyî zirar nêdî, ê akerdeyî dî. 4. *N.* Padîyaye/ê, padaye/ê, kilîtbîyaye/ê. Çî/keso ki gêrîyayo, bîyo kilît, akerde bîyayeni ra vijîyayo. *Tr. Açıklığı giderilen, kapanan, örtünen, kilitlenen, kapanan.* Kes do tedbîrê xwu bigîro. Çunkî bano ber girote beşirîya. Labelê banê kîber akerdeyî zirar dî.

giroteni 1. *f. M.* Girotiş. Karê gêrîyayeni, xwu dest kerdena çîyan. *Kur. Girtin. Tr. Almak.* Eger mi bigirotayê, a do mi ser o bimendayê. Çunkî girotokê ay tayên o. 2. *f. M.* Girotiş. Pişteni. Çîyên sernayeni, bi çîyên a serê ci pişteni. *Tr. Örtmek, üstünü kapatmak, setretmek.* Cinêki dî ki camêrdêno yeno, hema serê xwu girot. 3. *f. M.* Girotiş. Pêya zewijîyayeni, pê qebûl kerdeni, qandê zewajî pêecibnayeni, pêya zewijîyayeni. *Tr. Birbirini beğenerek evlenmek, birbirini almak.* Vanê bol nêramit, Hoti xwu rê Sînan girot.

girotgeh *Nn.* Cayê girotişî. Cayo ki kes ci ra çîyên yan jî kesên herîneno, cayê muameledê herînayîşî. *Tr. Alma yeri, satın alma yeri/noktası.* Girotgehê bilêtan hema ci het di bî.

girotok/i 1. *N.* Mişterî. Kes/çîyo ki; gîno, karûgurweyê ci giroten a. *Tr. Müşteri, alan, alıcı.* Mêrdekê bazirganî va: Bira! Ez rotoki, ti jî girotok nîyê. Ma yê bîlaheq û bîlasebeb pê ediznenê. Qandê girotok û herînokî *Bw.* Binvaje girotokey. 2. *N.* Çî/keso ki serê cayên, vernîya qulên, herûnên, venganeyên gîno û keno pir. *Tr. Kapatan, tıkayan.* Cayo gêrîyaye qulênda gird a. Noqra girotokê ci jî hewna bellî nêbîyo.

girotokey 1. *Nm.* Girotok/i bîyayeni. Karê girotişî kerdeni, dayokî ra çîyên giroteni, destê xwu bi çîyên eşten a, ey hewadayeni, vera xwu kerdeni. *Tr. Müşteri olmak, alıcı olmak.*[1] 2. *Nm.* Girotok/i bîyayeni, giroteni. Karê girotokan kerdeni, vernîya qulên yan jî cayên giroteni. *Tr. Kapatmak, tıkamak, tıkatmak.* Mi cara tey girotokey nêdîya. Xwu rê ki newe bîyo girotok ez ey nêzana, ez ey ra haydar nîya.

girr *Nn.* Lerî, tekerî, xir. Veng û nameyê girranî bîyayîşî yo. *Tr. Yuvarlanma sesi.* Va girr û şî.

girran *Nn.* Xiran, lerî, kerrancî. *Tr. Sürme/k, tekerlemek.* Mêrdek şeqitîya û zêdê girraniki girranî bî.

girranbîyaye/ê *N.* Girranikîbîyaye/ê, lerîbîyaye/ê, tekerîbîyaye/ê, xirbîyaye/ê. Çî/keso ki girrî/lerî bîyo, tekerî bîyo, ci ra vengê lerî/tekerî bîyayîşî vijîyayo. *Tr. Yuvarlanan.* Eger şima bişê ê merdimê girranbîyayeyî vindarnê, şima şenê ê lerînêbîyayeyî jî livî ser finê.

girran bîyayeni *f. M.* Girranbîyayîş. Girranikî. Girranikî bîyayeni, xiran/lerî bîyayeni, tekerî/xirî bîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak, tekerlenmek, makara gibi dönmek.* Tîya ra girran bî û şî guna war ro.

girraniki *Nm.* Loxa sanayî ya ki kes pa çîyan gurwêneno, kes pa çîyan cayên ser ra girrî/lerî keno. *Tr. Makara.* Ma bi da vîstên girranikan a xwu rê haletêndîya weşi viraşti.

girranikî bîyayeni *f. M.* Girranikîbîyayîş. *Bw.* Girran bîyayeni. Senîn ki o cor ra girranikî bî, mi zana do ê cêrdê pîsî ro guno.

girranikîkerde/ê *N.* Girrîkerde/ê, girkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo girranikî/girranî, kerdo lerî/tekerî. *Tr. Yuvarlatılan.* Gulleyo girranikî kerde şî, guna cêr ro.

girranikî kerdeni *f. M.* Girranikîkerdiş. Girr/girrî kerdeni, lerî/tekerî kerdeni. Çîyên yan jî kesên bi şikildê girranikên a lerî kerdeni yan jî verdayeni. *Tr. Yuvarlatmak.* To tayên mend bî ki, mi ê kaşdê çetinî ra girranikî kero.

girrika mîrî *Wş. Nm.* Gûdîya mîrî, gûda mîrî. Topekê mîrî yo ki qandê nankerdişî bîyo hadire. *Tr. Hamur bezesi.* Ostayê wexto ki girrika mîrî kerdê xwu dest, mi meraq kerdê, mi vatê hele o do senîn a girrikeri akero?

girrika ronî *Wş. Nm.* Gûda ronî. Topekê ronî yo ki qandê şamî, qandê werdeni bi destan a bîyo hazir. *Tr. Yağ bezesi.* Herga ki pîrika mi do nîrdê, ma pawitê ki ma rê girrikên ron bido ki ma bi nandê tezî ya bûrê.

girriki 1. *Zîr. Nm.* Gûdîya ronî. Rono gûdîkerde, rono topekkerde. Rûweno destan mîyan di gûdî bîyo. *Tr. Yağ yumağı.* Di girrikîy ron da bi ci jî nêkewti ci çimî. 2. *Nn.* Gûdi, gûda mîrî. Topkerdeyê ron û mîrî rê girriki vajêna. Çîyo hest o topkerde. *Tr. İçi dolu olan hamur, yağ vs.*

---

bivajîyayê. Giroteni di nê, herînayeni di tîcaret esto. Esas giroteni di, xwu dest kerdeni, jewî destî ra giroteni yan jî çîyêndê zêdê erd ra çîyên hewadayeni esta.

1 Esas girotok û herînok jew nîyo. Labelê bol finîy bi eynî mane ya vajêno. Mesela ti çîyên vera jewî derg kerê û vajê ney bigî û o jî nê çîyê to bigîro, beno girotok. Labelê herînokê ci nêbeno. Cora giroten û herînayeni, girotok û herînok û girotokey û herînokey jî zewmbî zewmbî ya, jew nîya. Çunkî qando ki herînok bo, gerego ki vera ê çî bedelên bido to.

maddelerin top haline getirilmiş hali. Girrika mîrî ra nan û girrikda ronî ra jî şamî virazêna. 3. Topeka ki qandê ron û mîr û çîyandê winasînan virazîyaya. *Tr. Beze.* Girrika ronî û mîrî û şamî senîn virazêna?

girs/i *N.* Çî/keso/a gird/i. *Tr. Büyük.* Koyêndo girs bî. Ma nêşa ci ra dîyar bo.

girsey *Nm.* Girdey, pîley. Gird/pîl/i bîyayeni. Bi beden a, bi meqam a, bi serran a vêşî/gird bîyayeni. *Tr. Büyüklük, ululuk.* Girsey mexsûsê Ellahî ya, kes do xwu girs nêvîno.

girvaz/i *N.* Gire, persgire, mijûli, mesela. Çî/keso ki sereyê kesî pa teweno, kes pa mijûlêno. *Tr. Müşkül durum, mesele, sorun, meşgale, uğraşı.* Kaşka to ma rê, no girvaz nêvetayê.

girwe *Nn. Bw.* Gurwe. Ne ka ro ne girwe o! O yo ewara eware geyreno.

girze 1. *Zîr. Nn. Bw.* Patîli. Kaşka şima girzeyên vêşî ci dayê. 2. *Nn.* Hendê destayên vaş. *Tr. Demet.* Ci rê girzeyên vaş da û ori ora ci vindarnê.

gişta girdi *An. Nm.* Gişta qalini, gişta qalingi. Hem destan di hem jî lingan di zerre ra gişta siftekêni. Gişta kilm a qalini. *Tr. Başparmak.* Gişta marda min a girdi leym tepişt bî, fina verî ez qandê coy amêya Suwêreki.

gişta giştaneyî *An. Nm.* Gişta ki kes giştane dekeno de. Gişta ki mabeyndê giştерda werdî û giştеrda ortekêni da. *Tr. Yüzük parmağı.* Gişta xwu ya giştaneyî jî şeno hendê giştеrda xwu ya nîşanî bisazno.

gişta lîçi *An. Nm.* Qelaquçiki. Gişta qiji, gişta werdî. Hurdina dest û lingan di jî giştê tewrê werdîy ê û fina giştê teberîy ê. *Tr. Serçe/kılçık parmağı.* Gişta lîçi jî wezîfêyêndo mihîm vînena.

gişta mihîni *An. Nm.* Gişta wertî, gişta orteyî, gişta tewra wertekêni. *Tr. Orta parmak.* Gişta mihîni, ze ki destî mihîn kero.

giştane *Nn.* Engiştane. Çîyê sûsî yo ki kes keno xwu giştan. No çî bolkî ya zernî yan jî sîmî ra virazîyayo. *Kur. Gustîr. Tr. Yüzük.* Giştaneyo zernî kerdo xwu giştî.

gişta nîşanî *An. Nm.* Gişta îşaretî. Gişta kesî ya ki kes pa çîyan nîşan/îşaret keno. Gişta kesî ya ki Mesela kes destdê raştî di kiştda zerreyî ra dest pa kero û biamoro, ê didi ya û eger kes kiştda teberî ra dest pa kero û amoro jî ê hîrê ya. *Tr. İşaret parmağı.* Ey dê giştеrda ci ya nîşanî ro.

gişta ortekêni *An. Nm.* Gişta dergi, gişta wertekêni. Gişta ki hem kes çep ra biamoro hem jî kiştda raştî ra biamoro fina jî orte da. *Tr. Orta parmak, uzun parmak.* Gişta ci ya ortekêni kewti bî makîneri ver, nîmera cibîyê bî.

gişti *An. Nm.* Bêçiki, gulî. Hergi dest û lingan di panc bêçikîy/gulîy estê. Dest û lingan di giştîy pêro vîst teney ê. *Tr. Parmak.* Panj giştî pê nêmanenê.

giştiboykerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; xeberi ci nêdeyaya, labelê ey xeberi girota. *Tr. Önseziyle, ilhamla veya başka bir kaynakla haberi alan.* Şorî fina ê kesdê giştiboykerdeyî ra bipersi.

gişti boykerdeni *Zv. M.* Gişti boykerdiş. Cayên ra verorde xeberi giroteni, çîyanê nêbîyayan verorde zanayeni yan jî texmîn kerdeni. *Tr. Önsezide bulunmak, parmağını koklamak, adeta gaipten haber almak.* Ma ez do kotî bizana? Ma mi gişta xwu boy kerda ki ez şima bizana!

giştícieşte/ê *N.* Çûstikivawite/ê, giştieşte/ê, giştiçekerde/ê. Kes/çîyo ki; gişti erzîyaya bi ci, bi giştеr a tacîz bîyo. *Tr. Parmak atılan, parmakla taciz edilen.* Şima yê kenê ê sûjdarê giştícieşteyî sera berê?

giştidebîyaye/ê *N.* Civeyaye/ê, lûneyaye/ê, qarişbîyaye/ê, mîyankewte/ê, teybîyaye/ê. Çî/keso ki giştênda kesên debîyaya de, veyayo bi ci, lûneyayo. *Tr. Karıştırılan, içine girilen, müdahil olunan, el dokulan.* Ellah zano ki ez do ê kardê giştidebîyayeyî ra bivijîya. Çunkî ne ver o ne jî pey o.

gişti debîyayeni *f. M.* Gişti debîyayîş. Gişti mîyan kewteni, lûneyayeni, ci veyayeni, mîyan kewteni, qariş bîyayeni, tey di bîyayeni, tey estbîyayeni. *Tr. Karışılmak, müdahil olmak, içine girilmek veya dahil olmak, ellemek.* Finên ki bê ci gişti debîyo, ez zana o do têmîyan kewo û deha bi mi ki raşt jî nêbeno.

giştidekerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; gişta xwu dekerda de, kewto mîyan, lûnayo, veyayo ci, qarişê ci bîyo, kerdo têmîyan/pêmîyan. *Tr. Müdahil/dahil olan, karıştıran, karışan.* Ez şena şira ê mêrdekdê giştidekerdeyî ca kera. Labelê ez nêşena gişta ci mîyan ra veja. Çunkî mi girdêrî yo, nazê mi bi ci nêvêreno.

gişti dekerdeni *Zv. f. M.* Gişti dekerdiş. Têvdayeni, aliznayeni. Mîyan kewteni, tey bîyayeni, ci veyeni, qarişê ci bîyayeni, pêmîyan kerdeni. *Tr. El koymak, el karıştırmak, karıştırmak, müdahil olmak.* To do gişta xwu nêdekerdayê de. Biewnî ma yê deha nêşenê mîyan ra bivijîyê.

gişti eşteni *f. M.* Gişti eştiş. Gişti ci eşteni, çûştiki vawiteni. Çûstiki bi ci vawiteni, bi gişt a kesên tacîz kerdeni. *Tr. Parmak veya elle taciz etmek.* Gişti eşta kesên. Gerîya tepîya bi emirdê hukûmatî ya tepêşîyayo.

giştihêlkerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî

çîyên ci rê gişta xwu hêl kerda û ze ki ci rê bivajîyo "ez do to wina wina bikera, eger mi ti wina wina nêkerdê wa to rê bimano, wa to rê winî bo, wa to rê bimano!" û zêdê nînan ci rê gefîy werîyayê. *Tr. Tehditler savrulan/edilen.* Şima nêşenê ê merdimê giştihêlkerdeyî rê sersûn bê?

gişti hêlkerdeni *Zv. f. M.* Gişti hêlkerdiş. Jewî tersanayeni yan jî tehdît kerdeni. Jewî rê, "Meki! To rê çîyên nêbeno! Wa to rê winî bo! Qey ma pêvînenê! No to rê nêmaneno." ûzn. vateni û gefanê ci werdeni. *Tr. Birisine parmak sallamak, tehdit etmek.* Ey mi rê gişti hêl kerdi, mi va beno ki o do bêro mi ro do. Ez winîyaya o yo nîno, ez pey di şîya.

giştik *Sn. Nn.* Çîyo asinîno ki wexto ki kes deştenî keno debeno gişterda kesî. *Tr. Yüksük. Dikiş yaparken parmağa takılan metalik alet.* Terzî wexto ki deştenî keno, giştikê xwu keno bi xwu giştî ya û pa çinayan derzeno.

giştipakerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki newe newe dest bîyo, îşaret/nîşanê destpakerdişî tey peyda bîyo, ci rê tayên bo jî bîsmîllah vajîyayo. *Tr. El atılan, küçük küçük başlanan.* Ez jî ti jî zanê ki nê karûgurweyandê mihîman di çî û keso giştipakerde hendê ê çîyandê bînan mihîm o.

gişti pakerdeni *Zv. f. M.* Gişti pakerdiş. Dest pakerdena werdîkeki, bi hêdîyek a bîsmîllah vateni, destpakerdişo siftekên. *Tr. Bismillah! Başlangıç.* Finên ki ez gişti pa kera, peynîya ci do bêro.

giştisernaye/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni gişta xwu naya ser û mihîm dîyo, mojnayo, moto kesên, nîşan/kerdo, dîqet/bal nayo ser, bal anto ser. *Tr. İşaret edilen, parmakla gösterilen, önemsenen, mühim olduğu başkalarının da dikkatine sunulan.* Eger to nêşa ê çîyê giştisernayeyî jî bivîno, ti xwu rê bimirê ey rindêrî yo! 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni gişta xwu naya ser. *Tr. Üstüne/üzerine parmak konulan.* Nika mi tam fehm nêkerd. O qumaşo giştisernaye yan o bîn?

gişti sernayeni 1. *Zv. f. M.* Gişti sernayîş. Nîşan/kerdeni, bellî kerdeni, weçînayeni, abirnayeni, tercîh kerdeni, mihîm dîyayeni, mihîmeyda ci ser o vinderdeni û a no yo vateni, a no vateni. *Tr. Nişanlamak, işaret etmek, önemsemek, vurgulamak, önemini ifade etmek, parmak basmak.* Wexta jî mi gişti nêser. Labelê şima kesî goş mi nêda. 2. *f. M.* Gişti sernayîş. Gişta xwu ser o ronayeni, gişta xwu sernayeni. *Tr. Bir şeye parmak koymak.* Mi gişta xwu nê ser ki nêreyo, fina jî reyê.

gişti xwu çim kuwate/ê *Zv. N.* Gişti xwu çimî kuwate/ê, gişti xwu betarî kuwaye/ê. Kes/çîyo ki; gişti kuwaya xwu çimî, bi destdê xwu ya zirar dayo xwu, bixwu bîyo sebebê xwu, xetayo gird kerdo û no xetayê ci bîyo sebebê zirarêndê ci yê şênî, xwu vero dîmdayo. *Tr. Kendi edip kendisi bulan, kendi eliyle kendisine zarar veren, önemli fırsatları tepen.* Şima do nameyê ê kesdê totikvaldê gişti xwu çim kuwateyî mi het di nêvajê. Çunkî ey mexsûs gişta xwu kuwê xwu betarî!

giz *Nn. Bw.* Gazek. Ey mi rê va, nê goştî ra gizên bigî, hele weş o weş nîyo. Mi ci ra gizên girot, ez winîyaya ki o yo nêkewno mi beyn. Ey jî goş na mi, ci ra fek verda, nêgirot.

gizgalek/i *N.* Çimrengîn/i. Keso ki çimê ci biriqênê û kesî fetih kenê. *Tr. Gözleri parlayan, gözleri ışık saçan.* Merdimêndo gizgalek bî. Çimê ci biriqîyayê. (*Bw.* Delala Çimrengîne ra Qesîdeyî, Zilkif Kışanak, *P.* 9)

gizgalekey *Nm.* Çimrengîney. Gizgalek/i bîyayeni. Wesfê gizgalekan ser o/tey bîyayeni, wahîrê/a çimandê rengînan û biriqîyayan bîyayeni. *Tr. Gözleri ışıl ışıl olmak, gözleri parlak olmak.* Gizgalekeya ci keyneki qelbi ro dê piro.

gizgerik/i *N.* Vete/ê, jêhatî, hêja, çapik/i, lezgîn/i, bîtirim/i, tavilok/i, şît/i, şût/i, tîtî. *Tr. Atik, erkenci, iş bitirici.* Mêrdekêndo gizgerik o ki dest bierzo kamcîn karî do mîyan ra bi helaley a bivijîyo.

gizire *Zîr. Nm.* Vaşo ki qandê werddê heywanan û qandê hadireyda zimistanî vaşandê qebeyan ra pêser o guvişneyayo. *Tr. Balya.* Gizire û patîli jû nîya. Patîlîy vaşandê nermekan ra, labelê gizirey vaşandê qebeyan ra virazênê.

gizre *Nn.* Dirde, pirûz, girmit. Çî/keso ki bi temamey a dûz nîyo, pêdi jewane nîyo; tey qirtikên bo jî girmitiney esta. *Tr. Pürüzlü, hafifçe inişli çıkışlı yer.* Betondê ci di gizre esto, dawiteyê ci gizreyîn o.

gizreyîn/i *N.* Pirûzin/i, girmitin/i, dirdeyîn/i. Çî/keso ki tenekên pirûzin/girmitin o, tey girmitiney esta. *Tr. Tırtırlı, hafif pürüzlü.* Tayên bo jî gizreyîn bî.

gizreyîney *Nm.* Pirûziney, girmitiney, dirdeyîney. Gizreyîn/i bîyayeni. Wesfê çîyandê gizreyînan tey bîyayeni. Çî/keso ki tenekên pirûzin/girmitin o, tey girmitiney esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tırtırlılık, hafif pürüzlü olmak.* Tayên bo jî gizreyîn bî. Gizreyîneya ci bi ci yo ameyê.

gî *Kîm. Nn.* Sil. Çekerdeyê werdî, beno gî. *Tr. Bok,*

kaka. Tûtekî gî kerdo xwuro.

gîbeq *Nn*. Gîqincêl, gîbeq, gîqrêncle, sam, kevz. Gemarê serdê awandê zelalan o ki, şarê ma vano gîyê beqan o, gîyê qrênclan o, gîyê qincêlan o. *Tr. Su yosunu*. Eger ma, gîbeqî aweri ser ra wedarnê, do binê aweri biaso. Wexta do giştaneyê to do jî eşkera bo.

gîgire *Nn. Bw*. Giregî. Derê ki boka şima bi wetsîda ê gîgireyî ya jî bêrê. Hewna kes bi otesîda ci ya nêameyo.

gîhagenî *Kur. Nk. Nn. Bw*. Gula sernixwînî. Boya gîhagenî, pîs a, genî ya.

gîhagerrik *Kur. Nk. Nn*. Babetên vaşên o *Tr. Mayasıl otu*. Bi no babet a bo, emserr gîhagerrik do heywanan dest nêkewo.

gîhayê genî *Kur. Nk. Nn. Bw*. Gula sernixwînî. Gîhayê genî, Qerejdax û çoşmedê Qerejdaxî di beno.

gîkutik *Nn*. Gîyê kutikan. Werdê kutikan o ki bi ganî yo firikîyayîşî ya tepîya heşa kutikan qeni ro erzîyayo. *Tr. İt/köpek dışkısı*. Kutîkî ameyo gîyê xwu çeredê heywanan ser o kerdo. Ê yê çereyê çoşmedê gîkutikî boy kenê û nê wenê.

gîkutik/i *Zv. N*. Na vajeki qandê haqaretî vajêna ki maneyê ci jî, "merdimo xirab/nerind, nelamat, hêçek, neteba" ûzn. *Tr. Şirret, çok kötü, bela, musibet vs*. Ci rê vanê gîkutik. Haybû ki pîyê ey hewna viriteyê kutikî yo.

gîlîyazêri *Nk. Nm*. Dara gîlîyazan. Dara ki pa gîlîyazîy benê. *Tr. Kiraz ağacı*. Baxçedê ma di gîlîyazêrîy estê. Labelê bolîy nîyê.

gîlîyazê sîyay *Nk. Nb*. Gilîyazê ki reng û hebê ci sîyay ê. *Tr. Kara kiraz*. Gîlîyazê sîyay welatdê ma di benê.

gîlîyazê zerdîy *Nk. Nb*. Gîlîyazê ki heb û renga ci zerd a. *Tr. Sarı kiraz*. Gîlîyazê zerdîy heme ca di nêbenê.

gîlîyazi *Nk. Nm*. Bolekê ci "gîlîyazîy" ê. Babetên fekîyên a. *Tr. Kiraz, kiraz meyvesi*. Fekîyan mîyan di mi rê gîlîyazîy weş ê.

gîragîr/i 1. *Nn. Bw*. Gîrangîr/i. Wezîr bi gîragîrêndê ci ya nêmişewirîya, xwuserî qerar girot û va, qanûnnameyê şima Kurdan no yo. 2. *N*. Giran/i, biqedr û biqîmet/i. Çî/keso ki hesibêno, zêdê ci beno, qedrûqîmetê ci zaneyêno, qisaya ci qisa ya, qisa û emrê ci yeno ca. *Tr. Önemli, ağırbaşlı, vakur, muhterem, saygın*. Boka şima giragîrê ci bivînê û ci rê hemî çî jû bi jû vajê.

gîragîrey 1. *Nm. Bw*. Gîrangîrey. Eger bi gîragîreyda ci ya bo, gereg ki na mesela/dawa deha hali bo. Çunkî gîragîrê ci pêro amey kewtîy pêserik û zêdê ci jî qerar vet. 2. *Nm*. Giraney. Giragîr bîyayeni, hesibîyayeni, biqedr û biqîmet bîyayeni, qisaya ci qisa bîyayeni, zêdê ci bîyayeni, giraneya ci bîyayeni, xatirê ci bîyayeni, wesfê girdûgiranan ser o bîyayeni. *Tr. Önemlilik, ağırlığı bulunmak, vakurluk, sayılır ve kadirşinas olmak*. Giragîreya ci esti bî. Bîlaheq û bîlasebeb ma nêşî nêard. Bêşubhe ki ercîya.

gîrangîr/i *N*. Gîragîr/i, giregîr/i, giragiran/i, pîşdar/i, pêşdar/i, serik/i, ser ok/i, sermîyan/i, vernî. Kes/çîyo ki; cayên di girdê cayên o, qisaya ci qisa ya, zêdê ci vajêno û beno. *Tr. Aydın, ayan, kanaat önderi*. Eger gîrangîrê înan o bîyayê, qisaya ey do biravêrdayê. Halbûkî ê ey nêravêrdi.

gîrangîrey *Nm*. Giregîrey, pîşdarey, gîrangîrey, giragiraney, pêşdarey, serikey, ser okey, sermîyaney, vernîyey. Gîrangîr/gîrangîr/i bîyayeni, giragiran/i bîyayeni, pêşdar/pîşdar/i bîyayeni, serik/ser ok/i bîyayeni, sermîyan/vernî bîyayeni. Qisaya ci ravêrdeni, wahîrê/a qisada peyêni bîyayeni, wesfê sermîyanan ser o bîyayeni. *Tr. Aydınlık, aydın olmak, kanaat önderliği, liderlik, önderlik, sorumluluk*. Gîrangîreya ci heme ca di zaneyêna.

gîrgîn/i 1. *N*. Çapik/i, lezgîn/i, rewok/i, hêrişkar/i. Kes/çîyo ki; heme çîyê xwu tavilê keno. *Tr. Atak, atik, çevik*. Merdimdê gîrgînî rê hergi ca di kar esto. Labelê terralîy wa xwu rê bigeyrê kîbernakî ra. 2. *Zoo. N*. Heywanan di heywano ki bîyo hêc. *Tr. Kuduran/deliren hayvan*. Balê xwu rind bidê ci. Gîrgîn o, dano şima ro ha! 3. *N*. Çî/keso/a tehlûke/ê. Çî/keso ki vêşî yo, bol o, giran o. Çî/keso ki germ û tey tehlûke esto. *Tr. Ağır, kesif, yoğun*. Lejdê gîrgînî di o gîrgîn nêbî. 4. *N. Bw*. Şirgîn/i 3. Kar ser o bîbî gîrgîn. Înan nêşayê gîrgîneyda ci bin ra bivijîyo. Ma jî şî perray kiştênda karî. 5. *N*. Tehlûke/ê, hêrişok/i, hêrişkar/i. Kes/çîyo ki; tey gîrgîney esta, tehlûke o, perrişkêno kesî ser, ci ra zirar yeno. *Tr. Saldırgan, tehlikeli, azgın*. Eger gîrgîn bîyayê, ey do hêrişê serdê ma kerdayê. Dêmax kî gîrgîn nêbî.

gîrgînane 1. *Nn*. Gîrgînkî, çapikane, çapikkî, lezgînane, tavilêyane, rewokane, hêrişkarane, hêrişokane, rewane. Kar û gurweyandê xwu di rew bîyayeni, zêdê rewokan bîyayeni, lezgîn bîyayeni, zêdê gîrgînan bîyayeni, bi gîrgînan mendeni. *Tr. Atikçe, çevikçe, seri olmak*. Boka ti gîrgînane bikerê û ci ra dûrî kewê. 2. *Nn*. Gîrgînkî, hêcane. Zêdê hêcbîyayana, bi hêc bîyayan mendeni. *Tr. Kudurmuşçasına, kudurganlar gibi, delirmişçesine*. Eynî gîrgînane şî ci ser. Labelê o jî ci ra

nêtersa. 3. *Nn.* Gîrgînkî. Zêdê karûgurwe û kes û çîyandê tehlûkeyan bîyayeni. *Tr. Tehlikeli bir şekilde.* Ki ti kenê jî winî gîrgînane biki. 4. *Nn.* Gîrgînkî. Zêdê karûgurweyandê şidîyayan û giranan û vêşîbîyayan û pêtbîyayan. *Tr. Yoğunca, kesifçe, şiddetlice, ağırlaşmış bir biçimde.* Mi ser o gîrgînane bîbî çetin.

gîrgînaney *Nm.* Gîrgînane bîyayeni. Zêdê gîrgînan bîyayeni, bi gîrgînan mendeni. şekil û bîçim û ray û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di şidîyaye, giran, derênikkar, tehlûkeyane, rewokane, rewane, lezgînane, hêcane, xîntane bîyayeni, bi nê kesan û çîyan mendeni. *Tr. Atikçe, çevikçe, acaleci, erkenci, şiddetlice, kesifçe, yoğunca, kesafetçe olmak.* Kesî ne şayo gîrgînaneyda ci ser o ne jî gavêlineyda ci ser o şik û fikrê xwu beyan kero.

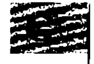
gîrgîney 1. *Nm.* Çapikey, lezgîney, tavilêyey, rewokey, hêrişkarey, rewey. Hêrişkar bîyayeni, rew bîyayeni. Kar û gurweyan di rewok bîyayeni. *Tr. Atiklik, çeviklik, erkencilik, bitiricilik.* Gîrgîney di kes zirar nê, kar keno. 2. *Nm.* Tehlûkeyîney, giraney, vêşîyey, gijgijîyayeni. Giran bîyayeni, gij bîyayeni. *Tr. Yoğunluk, kesiflilik, kesafetlilik.* Gîrgîneya pêserikî ra nêbîyayê, mi to rê têl kerdayê. 3. *Nm. Bw.* Şirgîney 3. Eger gîrgîneyda karî ra nêbîyayê, ma nika amey bîy. 4. *Nm.* Tehlûkeyey, hêrişokey, hêrişkarey. Gîrgîn bîyayeni, hêrişok bîyayeni, hêrişkar bîyayeni. Tey tehlûke bîyayeni, ci ra zirar amîyayeni. *Tr. Tehlikelilik, saldırganlık.* Mi verî gîrgîneya ci dîya. Cora ez a ci ra tersena.

gîrîyane 1. *Teks. Nn.* Yaxe. Çaket û kurdik û çîyo winasîn di kişta corî di, çoşmandê vîyey di cayê çinayano ki qatê pêserî bîyo û xusûsî virazîyayo. *Tr. Yaka.* Verî wexto ki gîrîyaneyê kurdikandê ma dirîyayê, ma dîmdayê û newedera deştê û fina kurdika xwu dayê xwu ra. Nika, keso ne dirate ne çinayo pîneyîn ne jî çîyêndo winasîn dano xwu ra. 2. *Zv. Nn.* Persdarey, mesûlîyet. Çî ci ra pers bîyayeni. *Tr. Sorumluluk, mesuliyet.* Herga ki çîyên bibo, ê do tim mi gîrîyane perrê.

gîrîyane hêlkerdeni *f. M.* Gîrîyanehêlkerdiş. Lebayeni. Veşî û kemîyeya ci vateni, bêveng mesaj dayeni, ya bol lebayeni yan jî zûranê ci yê kuran vateni. *Tr. Yaka paça sallamak, yaka silkmek. Ya çok yakınmak ya da yalan olan bir durumu yaka sallamakla ifade etmek.* Zûrkerî va: Mi vatê û ay gîrîyan hêl kerdê.

gîrîyane perrayeni *Zv. f. M.* Gîrîyaneperrayîş. Zincî perrayeni. Kesên çîyên ra yan jî kesnakî ra persdar vînayeni, qebûl kerdeni, mesûl dîyayeni, ci sebebê gire yan jî gireyan vînayeni. *Tr. Yakasını tutmak, sorumlu görmek.* Pêroyê perrenê mi gîrîyane. Ti vanê beno ki ez pîyê înan a.

gîryane 1. *Teks. Nn.* Kişta vîye/milî di cayê kurdik/ îşlig û çaketan o ki bi şikildê nuştekî ya ancêno ser û pa derzêno, pa kişta cordê çinayandê kesî weş aseno, bişoret aseno, beno sûsin/sosin. *Tr. Yaka.* Jû cayan di, newe newe Dimilîy jî bi tesîrdê Tirkan a vanê yaxe. 2. *Ed. Nn.* Derd, zehmet, çekû, gire, persdar, bipers. Ci ra çî pers bîyayeni. *Tr. Sorumluluk, dert, sıkıntı, zahmet, çile, mükellefiyet vb. şeyleri de ifade eder.* Meperrê mi gîryane. Çîyêndê mi, waştenîyênda mi, kerdenênda mi, giştênda mi, destêndê mi tey çinî yo. Pêro jî sere ra hettanî peynî bê mi bîyo.

gîryanek 1. *Nn.* Gîryaneyo werdî. *Tr. Yakacık, küçük yaka.* Nê willi. Mi cara gîryanekê xwu nêpişto. 2. *Ed. Nn.* Derdek, zehmetek, girek, çekûyek. Derdo werdî, zehmeto werdî, çekûyeko werdî, gireyo werdî. *Tr. Küçük sorumluluk, küçük dert, küçük sıkıntı, küçük çile, küçük mükellefiyet vb. şeyleri de ifade eder.* Gîryanekê şima kê dest do?

gîsk/i *N.* Çepiç/i. Bîzêko/a jew yan jî didi serre/ê. *Tr. Bir iki yaşındaki keçi yavrusu.* Gîskê ma do bizêkêndo weş bo.

gîskey 1. *Nm.* Bizêkey. Bizêk/i bîyayeni. *Tr. Bir iki yaşındaki keçi yavrusu olmak.* Wa biza ma bizo, gîskey di nerîyey û marîyey ferq nêkeno. 2. *Zv. Nm.* Werdîyey. Ze bizêk bîyayeni. *Tr. Oğlak ile hakaret etmek için kullanılır ki, bir oğlak kadar küçük ve güçsüz olduğunu ifade eder.* Merdimêndo ze gîsk o. Ez bi ey a qerez nêkewna.

gîwerok/i 1. *N.* Gîwer/i. Kes/çîyo ki; gî weno. *Tr. Bok yiyen, pislik yiyen, insan dışkısı yiyen.* Dimilî di mirîçikên rê vanê "gîwerok/i." 2. *Zv. N.* Gîwer/i. Kes/çîyo ki; ze ki gî bûro, kar û gurweyanê bol xiraban keno, qisanê nehs û tevdokan keno, fêlê ci bol pîs ê. *Tr. Fiil ve eylemleriyle, sözleriyle çok kötü olan, oratalığı karıştıran, ifsat yapan, yalan yanlış iş ve eylemleriyle kötü sonuçlara neden olan.* Şirê ê gîwerokî rê vajê, wa fina gîyêndo winasîn nêwero.

gîyê estaran *Zoo. Nn.* Adirek, Gîyê estareyî. Kêzikên a ki bişew biriqêna. *Tr. Ateş böceği.* Mi qeçkînî bol finîy gîyê estaran kerdo xwu destî mîyan.

globerî *N.* Giloberî. Çîyo qilor. *Tr. Yuvarlak. Yuvarlak olan şey.* Masaya ma gilober bî.

glok/i *N.* Çîyo ki zêdê ginda û çîyandê qulorekan

o. *Tr. Yuvarlak, yuvarlakça yapılan örük vs.* Kaşka şima o hêgayo glok nêşehitnayê.

glokey *Nm.* Qulorekey. Glok/qulorek bîyayeni. şekil û bîçimê ci zêdê ginda û topekên a bîyayeni. *Tr. Yuvarlaklık.* Eger to glokeya ci jî nêrîdê, ti deha çîyên nêrîdenê.

goçînî *Sn. Nm.* Goçîni, mîrxasi. Derzinîya gird û qalin û derg a ki pa çuwalan, xiraran, werxanan û çîyanê winasînan derzenê. *Tr. Çuvaldız.* Bi goçînî ya çuwalanê ma biderzi ki ma tene dekerê.

gogbîyaye/ê 1. *N.* Qulorbîyaye/ê, topbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo qulorek, bîyo top/topek. *Tr. Yuvarlanan, top gibi olan, topalak olan.* Jewêndo zê gulleyî gogbîyaye bî. Mi nêşa cêser fino. 2. *N.* Çî/keso ki arêbîyayo pêser, topê pêserî bîyo. *Tr. Toplanan, biriken.* Komeko gogbîyaye do qeraran bigîro. Eger babetna bo, ma do peyhuwatekê lûyan bê. Ney jî ez qebûl nêkena.

gog bîyayeni 1. *f. M.* Gogbîyayîş. Topek/i bîyayeni, qulor/i bîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak, top gibi olmak.* Wexto ki kes lerî bo, kes bişo gog bo, kes hend zirarên nêvîneno. 2. *f. M.* Gogbîyayîş. Arêbîyayeni, pêser amîyayeni, topê pêserî bîyayeni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek, içtima olmak.* Kes do bi qiseyênda weş a gog bo. Eger no babet nêbo, noqra kes do bi kotekan a gog bo. Esas cayo ki bi qisan a gogbîyayîş bibo, merdim merdim bo, merdim do gog bo. Labelê ki merdim merdim jî nêbo ...

gogdar/i *N.* O ki gogi kay keno, bi gog/topa kay keno. *Tr. Topçu, top oynayan.* Gogdaranê Beşîktaşî no hefte pêrini ze ki weli werdi bî. Bîbî têl têlî, cêser kewtîy bîy.

gogdarey *Nm.* Gogdar/i bîyayeni, top kay kerdeni. Wesfê gogdaran ser o bîyayeni. *Tr. Topçuluk, top oynamak.* Gogdarey di jî no wext di nan werey esta.

gogdepe 1. *Dîr. Nn.* Tîl, til, kuzek, gir. Giro ki wextê wextan ra bi destan a semedê merdiman xeyalkerdişî û ci ra haydarbîyayîşî virazîyayo. *Tr. Höyük.* Suwêreki di gogdepey estê. 2. *Nn.* Dewênda wertedê Sêwrwg û Hêlwan/Cirnê Reş ya ki verî na dewi ê eşîrda Xelikan bîya. *Tr. Siverek ile Hilvan arasında, Siverek Urfa yolu yakınında bir köy adı.* Gogdepe dewa kê ya?

gogdestî *Nm.* Desttopî. Kaya ki gogeri kenê xwu destî û pa erzenê pê û gogeri çekenê dizi mîyan. Labelê dizdar do nêverdo gogi şiro dizi mîyan kewo. *Tr. Hentbol oyunu, hentbol topu.* Goga gogdestî giroti xwu destî.

gogela *Nm.* Hengûla, hêliki, bêşîgi, beçiki, bêçiki, hingola, kengûla, çinçoli, çinçoliki, hêlkani, texmêliki, gangila. *Tr. Bebek salıncağı.* Labelê nînan mîyan di bêşîgi û beçiki erdo hêl bena, darvistê nîya.

goger *Nn.* Teker. Çîyo ki text ya lastîk yan jî çîyendê zêdê nînan (mersela asinîn) ra virazîyayo û pa wesayîtîy bi ray o şinê. *Tr. Teker, tekerlek.*

gogerçîn *An. Nn.* Çim. Azayo ki kes pa kes û çîyan vîneno. *Kur. Çav. Tr. Göz.* Çîyekêndê mi esto: "Akişt perçîn, nakişt perçîn orte di gogerçîn." (Çim.)

gogey 1. *Nm.* Qulorekey, qulorey, topey, topekey. Gog/qulorek/i bîyayeni, qulor/topek/i bîyayeni. *Tr. Yuvarlaklık.* Gogey jû cayan di lazim a. 2. *Nm.* Pêser arêbîyayeni, topbîyayeni, arêbîyayeni. *Tr. Toplanma, içtima, biraraya gelme.* Gogey di kes pêra çîyên fehm keno ki kes gog beno.

gogi 1. *Nm.* Topi, gogî. Çîyo ki topek o û pa kay kaykenê. *Tr. Top.* Nigtopêrî goga xwu ronê û vera pey şî ki lingera xwu ci ro do, senîn ki ame gogêri ser, linga ci tadeyê, kişti ser guna erro. 2. *Bw.* Gogkay. Qeçan verî gogi kay kerdê.

gogin/i *N.* Topek/i, qulorek/i, gogîn/i. *Tr. Yuvarlak, topalak.* Lajekêndo gogin bî. Ez texmîn kena ki bî çimênî. Di mengan mîyan di heleya.

goginey *Nm.* Gogîney, qulorekey, topekey. Topek/qulorek/i bîyayeni. *Tr. Yuvarlakça olmak, gelişmiş olmak, topalak olmak.* Goginey rê werdêndo mezbût lazim o.

gogîney *Nm. Bw.* Goginey. Gogîneya ci weşdê kesî şina.

gogkay *Nm.* Kayênda bi sîyênda qulorek û lehtîyên a kaykerdişî ya. Gogeri (sîya quloreki) cayên di ronenê û dûrî ra (dîrê metroy) bi lehtî ya erzenê ci. *Tr. Yuvarlak taşa sal taşı ile belirli bir mesafeden yandan taş atılarak oynanan bir taş oyun.* Ma qeçkîni di na gogkay, kay kerdê.

gogkerde/ê 1. *N.* Topkerde/ê, arêdaye/ê, pêserarde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo pêser, arêdayo pêser, topê serdê pê kerdo. *Tr. Toplanan, biraraya getirilen, içtima edilen.* Pêseriko gogkerde do qirarên bigîro ki wextna kî fina bişo bêro pêser. 2. *N.* Qulorekkerde/ê, topekkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo pêser û ci ra kulorên yan jî qulorekên viraşto. *Tr. Yuvarlatılan, topalak edilen.* Mîro gogkerde do gamekna xwu verdo. Çunkî nika tenekên cemed dekerdo de. O cemed do gamekna biheleyo.

gog kerdeni 1. *f. M.* Gogkerdiş. Qulor kerdeni, topeki kerdeni. *Tr. Yuvarlatmak, top haline*

getirmek. Ez bixwu nika nêşena sîyênda girmitini gog kera. Labelê werdîyey di mi xeylên sîy gog kerdîy. 2. *f. M.* Gogkerdiş. Arêdayeni, pêser ardeni, topê pêserî kerdeni. *Tr. Toplamak, biraraya getirmek, içtima etmek*. Mîrên şeno bi fitikên a di tabûran gog kero.

gognigî *Nm.* Lingtopî. Kaya ki bi lingan a danê toperi ro û qayîlê ki a toperi bierzê dizida taximdê qarşûy. *Tr. Ayak topu, futbol.* Ma kerd ki xwu rê gognigî kay kero, mamostan nêverda.

gogselî *Nm.* Kaya ki bi topên a, bi destan a kay kenê ki a toperi bierzê sela darvistê mîyan. Bi di taximan a kay bena. *Tr. Basketbol topu, basketbol oyunu*. Gogselî bi merdimandê dergan a kay bena. Çunkî dergîy nêbê, nêşenê xwu biresnê a seleri ki gogeri bierzê de.

gojî *Nn.* Şito siftekên. Şito ki hewna newe zayeni di çijedê mayan ra vijêno. *Tr. Ağız sütü*. Maya ci leyrekê xwu kerd gojî.

gojîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki maya ci gojî kerdo, şitê ci yo siftekên deyayo ci. *Tr. İlk süt/ağızdan kendisine verilen*. Çêleko gojîbîyaye do weş ageyro. Çunkî şitê may, qeç û leyran açarneno.

gojî bîyayeni *f. M.* Gojîbîyayîş. Şitdê sifteyî ra şimiteni, şitdê siftekênî ra werdeni. *Tr. İlk sütten emmek, ağızdan içirilmek*. Eger leyreka ci gojî nêbîyayê, weş nêageyrayê.

gojîkerde/ê *N.* Çî/keso ki maya ci şitê xwu yo siftekên dayo ci, bi no şekila warî kerdo. *Tr. İlk süt verilen, ağızla beslenen, ilk süt içirilen*. Qeço gojîkerde do xwu ra ê gojînêkerdeyî weşêrî ageyro.

gojî kerdeni *f. M.* Gojîkerdiş. Şitdê siftekênî ra werdiş dayeni. Zayîşîya yan jî qeçardişî ya tepîya şit cidayen a siftekêni. *Tr. İlk sütten vermek, ağızdan içirmek*. Eger mari gojî nêkerdayê, ma biberdayê bi maynakî ya bilawnayê.

gol *Teks. Nn.* Çina mina. Gincûgol. Çina û çîyo zêdê çinayan heme. *Tr. Öteberi*. Gincûgolê xwu arêdi û tîyanan ra şorî.

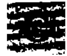
golali *Zoo. Nm.* Kêzika gî, kêzika ziblî. Babetêndê kêzik a gîy a ki gî, sil, rêxi, zibil û çîyo winasîn arêdana û kena qulorek û lerî kena. Labelê zêdê kêzikda gî nêperrena, parzaney pa çinî yê. *Lat. Dung beetle*. *Tr. Kanatsız bir çeşit Mayıs böceği, kanatsız bir çeşit bok böceği*. Golal a rêxi arêdana.

goldawin *Cog. Nn.* Goldawî, lêlawî, lêşinawî, leyminawî. Awa leymin û barê ci pêro. *Tr. Kirli su ve bu kirli suyla beraber taşınan bütün yük*. Sêlawîya pîya goldawin vijîya.

goldawî *Cog. Nm. Bw.* Goldawin. Pakîstan di yaxerandê mûsonîya tepîya goldawî heme ca lincî lepoçiki bin di verda.

golik/i 1. *Zoo. N.* Leyrê mangan o jû serre. *Tr. Bir yaşındaki dana*. Gilokê mangero ci bin di. O yo keno ci bilîno. 2. *Ed. N.* Qeço ki tim warî beno û ci ra karên, havileyênda çîyên pawêna. Labelê terraley û koneyey û tembîhley û kudikeyda xwu ra, ci ra çîyên nîno. *Tr. Dana gibi besli/beslenen, başka bir iş veya güç yapmayan*. To dîyo hele! Bîyo ze golik, qe karên jî nêkeno.

golik 1. *Zv. Nn.* Olayî. Çîyo ki însanîy do pey biqehrîyê, dûzan û huzûrê însanan do pey biherimîyo. *Tr. Olay. Huzursuzluğa neden olan olay, kötü koku veya etki bırakan hal*. O bênamûs des serrîy bî çinêbî, dewi rehat kerdê. Des serrana tepîya ame, winî golikên verda ki dewi bi qen a gunê pêro! 2. *Zv. Nn.* Qarneyandê teleban/wendekaran di zaîfi. Mesûlîyet, wezîfe, gurwe, îş, kar. Çîyo ki do kesî veraneyo û kes do pawokê ci bo, biwinîyo ci ra, ci rê bekçîni bikero. *Tr. Öğrencilerde zayıf, kalan her bir ders. Sorumluluk, görev, iş, bekçilik yapılacak şey veya durum*. Baba: Lajê mi, to qarnaya xwu giroti? Lajek: E baba. Baba: To çend golikîy ardîy? Lajek: Şeş golikîy baba. Diwês dersîy estîy bî. Baba: Maşallah! Lajê mi şeş teney jî reynayê. Şorî golikandê xwu ver, cita to nîmê ya.

golikey *Zv. Nm.* Zêdê golikan bîyayeni, zêdê golikan agayreye, labelê tembîhl û terral û bêkar û bêbar bîyayeni. *Tr. Dana gibi olmak, dana gibi semiz fakat tembîhl olmak*. Ez golikeyda ci dest di bîya rezîldê alemî.

goliko/a pindik/i 1. *Zoo. Nm.* Goliko ki bol warî bîyo û masayo, bîo ze pindiliki. *Tr. Besili düve veya dana, besili ve çok kilolu olan ineğin yavrusu*. Ez do to ra ê golikê pindikî biherîna. 2. *Ed. Zv. Nn.* Keso ki bi warîbîyayena bîyo ze pindiliki, bîyo zêdê golikêndê pindosîyayeyî ya û bêhemd bîyo warî û masayo, tey nêweşîna laxerokey vijîyaya yan jî rayda a nêweşîni do. *Tr. Çok beslenmiş dolayısıyla adeta ağırbezirgan gibi olan, tembîhlleşmiş olan*. Goliko pindik! Ti hendo ki wenê, ti nêşenê ma rê şirê firûni jî!

golikverdaye/ê 1. *Zv. N.* Golikveradaye/ê. Keso ki golik verdayo, bîyo sebebê gireyan; bi qisayênda boyîn a, bi vatenên a xwu dima qehrûqotik verdayo û Mesela şar verdayo pêyo, bîyo sebebê lejan û gireyan. *Tr. Söylediği bir söz veya yaptığı bir eylemle ardından sorun bırakan, sorunları çözümsüzlüğe götüren kimse*. Eger ez bişa ê merdimê golikverdayeyî bivîna, ez do ci rê di qisey vaja. 2. *N.* Golikveradaye/ê.

Kes/merdimo ki golikêndo girêdaye verdayo û kerdo serbest. *Tr. İneğin yavrusunu salan/bırakan kimse.* Kê vato, o merdimo golikverdaye do fina golikî girêdo?

golim *Nn.* Mîyanê şeqan. Orteyê nakî û saqan. *Tr. Kasık. Karın ile uyluk arası.* Gogi gunê golimdê ci ro, mêrdek vîra şî.

gom/i *N.* Xirab/i, nehewl/i, serdin/i. Çî/keso ki rind nîyo, ze serdin o. *Tr. Soğuk, limoni, iyi olmayan.* Dîrê mengî yo mabeynê ma gom o.

gomey *Nm.* Xirabey, nehewley, serdiney. Gom/i bîyayeni, weş nêbîyayeni, serdin/i bîyayeni. *Tr. Soğukluk, limoni olmak, iyi olmama.* Gomeya înan bol nêramena. Çunkî ê dostê pê yê ravey ê.

gomez *Nn.* Kirdasî di "gûmez" Çîyo ki zê qubi bi kilawda dinyay maneno. *Tr. Kubbe, kubbe şekli.* Dewa ma, nameyê ci Girgomez a. Mi vatê beno ki Girê gomezî ra yena. Eger Girgomez'î açarnê Tirkî ser, beno *"kubbemsi, kubbeli tepe.* Xwura na dewi jî, giro ze qub o, yanê *"kubbe şekilli köy"* Xwu vîra mekerê ki, verê Îslametey di namê Dimilîyan di jî Gomezîy estîy bî.

gomo *An. Nn.* Bedenî di, qelafatî di girdo bêfesal. Hergi babetîya beden û bedengirdey di, bêbîçim bîyayeni. *Tr. Bedenen ölçüsüz büyüklük.* Qey o yo gomoyeya xwu nêvîneno, o yo hewna ê şarî rê vano gomo.

gomoyey *Nm.* Gomoyîni, gomoyîney. Gomo/gome bîyayeni. Girdo nêviraşte bîyayeni, wesfê gomoyan ser o/tey bîyayeni, gird û bêbîçim û bêfesal û ar bîyayeni. *Tr. Biçimsiz ve yapılı olmayan, kaba büyüklük, irilik, dev hastalığı.* Ki şima bişayê gomoyeya ci ê bînan rê jî îspat kerdayê, wexta ma şayê vajo zêdê şima o. La ki şima nêşa îspat kero. Ziwanî ser o mend.

gomoyîney *Nm.* Gomoyey. Esas gomoyîneya ci zêdê estbîyayîşdê min û to senedî ya. La ki ma yê nêşenê wahîrê aqil û ciniyandê xwu bê.

gomoyîni *Nm. Bw.* Gomoyey. Ti bêfesaleyda ci rê vajê, ti totikvaleyda ci rê vajê, ti qafquleyda ci rê vajê, ti çiçîdê ci rê vajê, çiçîdê ci rê nêvajê! Ya a gomoyîni! Tew gomoyîna ci ez kerda kulbizikî!

gon *Nn.* Çermeyê bindê postalan o qalin yan jî emarekerde. *Tr. Kösele.* Binê xamikandê ci gon bî. Gonê ci jî weş virazîya bî.

gondo *An. Nn.* Seregird. Merdimo ki sereyê ci gird û bêbîçim o. *Tr. Ölçüsüz büyüklük, başı ölçüsüz büyük olan, ancak akılca da küçük olan.* Ay va: Ez bi ê gondo ya nêzewijêna.

gonî *An. Nm.* Gûnî. Awa sûrûsipê ya ki mîyandê tamarandê weşan di geyrena û coyê kesan pa beno. *Kur. Xwîn û xûn. Tr. Kan.* Gonîya ci kemî menda. Gereg ki şiro nêweşxane.

gonîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ci ra gonî vijîyaya/herikîyaya, gonî kerda vinî. *Tr. Kanayan.* Desto gonîbîyaye do pansûman bo ki gonî vinî nêkero.

gonî bîyayeni *f. M.* Gonîbîyayîş. Kesên ra, çîyên ra, parçeyêndê ganî ra gonî herikîyayeni. *Tr. Kanamak.* Gişta ci bîbî gonî. Înan berd ki pansûman kerê.

gonîdaney *Nm.* Nêweşên rê gonî dayeni. Wesfê gonîdanan ser o/tey bîyayeni. Çî/keso ki gonî dano kesan û çîyan, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Kan vermek, kan vericisi olmak.* Gonîdayeni hem wezîfeyêndê însaney o hem jî xeyrêndo gird o. Çunkî keso beno sebebê reyayîşdê merdimî.

gonîdekewtena mezgî *Nm.* Gonî dekewtena mezgî. Tamara mezgdê ci ra gonî eşten. Sere cayên ro gunayeni yan jî qezayêna tepîya mezgî di tamara gonî teqayeni.. *Tr. Beyin kanaması.* Vanê gonî dekewta mezgdê ci, merdo.

gonîgerm/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; gonîya ci kesî rê winî germ yena, kesî rê weş o, zerrîya kesî bi ci yo gireyêna, weşdê kesî şino, kes qayîlo kesî ra nezdî bo, kes ci xwu ra nezdî vîneno. Tersê ci "gonîserd" o. *Tr. Sıcakkanlı, cana yakın, çekici, sevecen, sempatik.* Merdimêndo gonîgerm o. Kes qayîlo xwu rê tim ci het di bo.

gonîgermey *Zv. Nm.* Gonîgerm/i bîyayeni. Wesfê gonîgerman tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; gonîya ci kesî rê winî germ yena, kesî rê weş o, zerrîya kesî bi ci yo gireyêna, weşdê kesî şino, kes qayîlo kesî ra nezdî bo, kes ci xwu ra nezdî vîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. Tersê ci "gonîserdey" a. *Tr. Sıcakkanlılık, cana yakınlık, sevecenlik, çekicilik, sempatik olmak.* Merdimêndo gonîgerm o. Gonîgermeya ci, ci kesî ra nezdî mojnena.

gonîgirîyaye/ê *N.* Aşiqbîyaye/ê, zerrîdaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra hez kerdo, bîyo aşiqê ci, weşdê ci şîyo, bîyo waştok û mêldarê ci. *Tr. Kanı ısınan, aşık, seven, kanı kaynayan. Olumlu iletişim için kendisinde bir his uyanan.* Merdimdê gonîgirîyayeyî rê nînan bol mevînê.

gonî girîyayeni *f. M.* Gonîgirîyayîş. Ci ra hez kerdeni, zerrîya ci ci waşteni, zerrî bi ci şîyayeni/kewteni, aşiqê ci bîyayeni, weşdê ci şîyayeni. *Tr. Kanı kaynamak, sevmek, elektrik almak, aşık olmak, olumlu iletişim sağlama kanalı oluşmak.* Gonîya ci bi ci girîyê, va, ti mi nâwazena? Senîn ki dî, gonîya ci bi ci girîyê, xwu rê kerd ewlad.

gonîgîn/i *Tıb. N.* O/çîyo ki gonî gîno, do gonî

bigîro. *Tr. Kan alıcısı, kan alan, kan alıcısı.* Qando ki kes gonîgîn bo, kes do bişo bido jî.

gonîgîney *Tib. Nm.* Gonî giroteni, gonîgîn/i bîyayeni, wesfê gonîgînan tey/ser o bîyayeni, girotokê gonî bîyayeni. *Tr. Kan almak, kan alıcısı olmak.* Gonîgîney çîyênda rehat a. Derdo ki kes gonîdan bo.

gonîkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên gonî kerdo, bi derbên a ci ra gonî veta. *Tr. Kanatılan.* Kam do hesabê ê çimdê gonîkerdeyî bido? 2. *N.* Kes/çîyo ki; eger ki dirbetên ra, eger ki çînakî ra ze ki zerredê ci ra gonî bivijîyo, ze ki yan destawîda ci ra yan jî ci peyra gonî bivijîyo. *Tr. İdrar yollarında veya büyük abdestinde kan çıkan, dahilde kan akıtan.* Zerrîya min a bol bi ê lajekdê gonîkerdeyî ya veşena. 3. *N.* Keso ki qehrûqotikêndo ravey ra, derd û gireyêndo gird û bêçare ra ze ki gonî bikero, o yo bol ver kewno û pey qehrêno. *Tr. Çok üzülen, adeta kan kusan, acılar içinde olan.* A maya ci ya gonîkerdêya bol lajdê xwu yê kişteyî ver kewna.

gonî kerdeni 1. *f. M.* Gonîkerdiş. Bi derbên a yan jî bi çîyêndê zêdê ganî çixîzkerdişî ya gandê kesên yan jî çîyêndê weşî ra gonî veteni. *Tr. Kanatmak.* Ey bi kardî ya destê mi gonî kerd. Ez jî qehrîyaya pira, mi va, tayên balê xwu bidi kardê xwu. 2. *f. M.* Gonîkerdiş. Nêweşenînên ra, dirbetinda zerreyî ra ya destawî ra yan jî heşa tehereti ra gonî veteni/vijîyayeni. *Tr. Herhangi dahili bir hastalık veya kanamadan dolayı idrar yoluyla kan akıtmak, kan kaybetmek.* A ya gonî kena. Ez senîn kena nêşina doktor! 3. *Zv. f. M.* Gonîkerdiş. Vêşî vêşî qehrîyayeni, qehrêndê giranî bin kewteni. *Tr. Büyük felaketler içinde olmak, büyük acılar içinde olmak, adeta kan kusmak.* Lajek eskerey di kişîyayo, ê yê gonî kenê!

gonîkêm/i *Tib. N.* Gonîkem/i, nêweşê anemî. O/çîyo ki konîya ci kemî ya.. *Tr. Anemi hastası.* Merdimo gonîkêm do wîtamînanê gonî bûro.

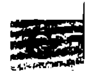
gonîkêmey *Tib. Nm.* Gonîkemîyey, nêweşîna anemî. Gan di gonî kemî bîyayeni. Keso ki gandê ci di gonî kemî ya, o kes bîyayeni. *Tr. Anemi, anemi hastası olmak.* A keynekeri di gonîkêmey vijîyê.

gonîqesênaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki derdên ra, bi nêweşînên a yan jî bi sebebnakî ya gonî qesênaya, tey gonî herimnaya, tey gonî kerda sîya. *Tr. Kan pıhtılaştıran, kanı bozan.* Şima şa ê gireyê gonîqesênayeyî ca kero yan şima yê hewna po?

gonî qesênayeni *Tib. f. M.* Gonîqesênayîş. Gonîyeri herimnayeni, bi derbên a yan jî bi nêweşînên a sîyakerden a gonîyeri. *Tr. Kanı pıhtılaştırmak.* Nêweşînên pêşîyaya ci ro, a ya gonîya ci qesênena.

gonîqesîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; gonîya ci qesîyaya, gonîya ci herimîyaya, gonîya ci gonîyey ra vijîyaya, bi kuncîyayen a yan jî bi herimîyayen a gandê ci di gonî bîya sîya. *Tr. Yaralanma veya herhangi bir hastalıktan ötürü kanı siyahlaşan, kanı kesilen, kanı pıhtılaşan.* Merdimo gonîqesîyaye, desto gonîqesîyaye, nengûyo gonîqesîyaye ûzn.

gonî qesîyayeni *Tib. f. M.* Gonîqesîyayîş. Herimîyayen û vilabîyayena gonîyeri. Eger ki bi derbên a, eger ki jî bi gonîherimîyayîş a sîyabîyayena gonîyeri. *Tr. Bir darbe veya kanda bozulmadan dolayı kanın siyalaşması, kan pıhtılaşması, kan hücrelerinin bozulup dağılması.* Vanê gonîya ci qesîyaya.

gonîserd/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; serd o, gonîya ci weşdê kesî nêşina, winî kesî rê weş nêaseno, kes qayîl nîyo pey bihîlbîyo yan jî têkildar bo. Tersê ci "gonîgerm" o. Kes/çîyo ki; bi zerrîda kesî yo nîyo, mêşa kesî bi ci ya/o nêanişena. *Tr. İtici, soğuk, sevimsiz.* Mi rê gonîserd ame. Cora mi fina nêşa veyndo bi ci.

gonîserdey *Zv. Nm.* Gonîserd/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; serd o, gonîya ci weşdê kesî nêşina, winî kesî rê weş nêaseno, kes qayîl nîyo pey bihîlbîyo yan jî têkildar bo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. Tersê ci "gonîgermey" a. *Tr. İtici olmak, soğuk olmak. İnsanın pek hoşuna gitmemek.* Mi rê gonîserd ame. Gonîserdeya ci ti raşt pers kenê, weşi nîna. Cora mi fina nêşa veyndo bi ci.

gonîwer/i *N.* Xwunkar/i, gonîwerok/i. Çî/keso ki gonî û keda kesan, ê çîyan weno. *Kur. Xwînmêj. Tr. Vampir, kan emici. İnsan emeğine kastеden.* Gonîwerê ma, filan merdimo kedwerok o.

gonîwerey *Nm.* Xwunkarey, gonîwerokey. Gonî û keda însanan û ê çîyan werdeni. *Tr. Kişilerin kan ve emeğini yemek ve kastetmek.* Gonîwereyênda girana ser o ki kes bi ey a nêşeno ravîyarno. Merdimo ki bi ci ya bişo ravîyarno, ancax zalimên bo.

gonîyîn/i *N.* Çî/keso ki bîyo gonî, gonî sawîyaya pira, ser o gonî esta. *Tr. Kanlı, kan bulaşan.* Çaketê ci yo gonîyîn kê şito? Pak nêşito.

gonîyîney *Nm.* Gonîyîn/i bîyayeni. Gonî pira sawîyayeni, ser o/tey gonî bîyayeni. *Tr. Kanlılık, kan bulaşmak.* Ez a kena ki gonîyîneya ci to rê bida fehmkerdiş. Ez a nêzana ki kotî ra dest pa kera.

gor/i *N. Bw.* Gewr/i. O çîdê gorî ra hez nêkeno.

gorde *Ss. Nn.* Gordî, gorse, şûr, şemşîr, şemşêr, kalme. Kardîya gird û derg û tûj a xusûsî ya ki qandê cengî virazîyaya, kes pa lej keno. *Tr. Kılıç.* Gordeyê xwu werzana ki ortedê çareyî ro do, gunayê ci bi ci ame, ci ra fek verda.

gordî *Ss. Nn. Bw.* Gorde. Mehmeşa'y gordîyê xwu ant û sereyê dêwî deperna.

gore *N.* Çim di, çimî di, bi (ci ki, to ki, mi ki, ay ki, ey ki, ma ki, şima ki, înan ki), mi rê ki, to rê ki, ci rê ki, ey rê ki, ay rê ki, ma rê ki, şima rê ki, înan rê ki. *Tr. Göre.* Goreyê ma hewa weş o. Şima rê ki jî beno, wa winî bo.

gorey 1. *Sn. Nb.* Gêrwey, pûçikîy. (Jewamorê ci gore.) *Kur. Gore. Tr. Çorap.* Mi rê di citey gorey amey bîy, mi citên dê birardê xwu. 2. Gewrey, sipeyey. Sipe bîyayeni. *Tr. Beyazlık, beyaz olma/k.* Însaney di, gorey û zencîyey ferq nêkena. Çîyo mihîm, hewlîna merdiman a.

gorge *Nn.* Nafîye. Wesayîto ki rayan akeno, vernîya rêwîyan pak keno. *Tr. Yolaçan, yolaçıcı. Yollardaki kar, taş, barikat vb. engelleri kaldıran vasıtalar.* Gorge ame, ray kerdîy pak.

gorgeli *Nk. Nm.* Babetên dar a. *Tr. Bir çeşit ağaç.* Kaşka mi bişayê heqdê gorgeli di cumley binûşnayê.

gori *Nm.* Mezel, gorni, tirbi. Cayo ki merde debeno de. *Tr. Mezar, kabir, sin.* Gora pêrdê xwu ser o xeylên berma. Yabelê deha ci desti di çîyên nêmend bî.

gorin/i 1. *N.* Gewrin/i, sipeyîn/i. Çî/keso ki renga ci sipeyîn a, tey sipe esto. *Tr. Beyazlı, beyaz renkli.* Mi rê çinayêndo gorin bîya. 2. *N.* Sipiloç/i, boz/i, ze sipeyîn/i. *Tr. Boz.* Hero bozo şino vera keye, o yo vera gemi nêşino.

goriney 1. *Nm.* Gewriney, sipeyîney. Sipeyîn/i bîyayeni. Tey sipe/ê bîyayeni. *Tr. Beyazlı olmak, beyaz renge sahip olmak.* Gorineya ci weşdê ci şî. Eger nêşîyayê, qebûl nêkerdê. Çunkî bahanedar o. 2. *Nn.* Gewriney, sipiloçiney. Gorin/i bîyayeni, sipiloçin/i bîyayeni, tey sipiloç/i bîyayeni. *Tr. Boz/ca olmak, rengi boza çalmak.* Gorineya ci ci rê xeylên kabokîy day qezenckerdiş.

gorîstan *Nn.* Mezelîstan, qebrîstan, mezelîy. Cayo ki merdan dekenê herri. *Tr. Mezarlık, mezaristan, kabristan.*

gorna mari *Nm.* Mezelê mari, mezelê may, gora may/mari, gorna may. Cayo ki maya kesî ya merdê debîyaya de. *Tr. Anne mezarı, anne kabri.* Lajekî va: Mi cara gornda mari rê xeberîy nêdayê.

gorna may *Nm. Bw.* Gorna mari. Kam şeno ci rê gorna may vajo!?

gorni *Bw. Nm.* Gori, mezel, qebr. Cayo ki kes mireno tepîya kesî dekenê de. *Tr. Mezar, kabir, sin.* Ez şîya gorîstan, mi gornda kalikdê xwu ser o Yasînên wend û dima jî ci rê duay kerdîy.

goroz *Erm. Nn.* Diwês teney, des û di teney, diwêsê pêyabestey. *Tr. Düzine, bir düzine.* Mi gorozên kirbît herîna û jû bi jû hemberîyanan ra kerd vila.[1]

gorse *Ss. Nn. Bw.* Gorde. Eger gorse sere ro nêdayê, nêşayê war ro do.

goş *An. Nn.* Azayê veng girotenî. *Tr. Kulak.* Ti vanê beno goşê ci bîyê kerrîy, kes veyndano nêveyndano nêaşnaweno.

goşanî *Rob. N.* Çî/keso ki bi goşan a fehm beno û zaneyêno. *Tr. Duyuşsal, işitsel.* Mesela radyo goşanî yo, mojînê televîzyonan çimanî yo. Labelê televîzyon bixwu hem goşanî yo hem çimanî yo.

goşanîyey *Rob. Nm.* Goşanî bîyayeni. Çî/kesê goşan bîyayeni, bi goşan a fehmbîyayen û zaneyayeni, têkilîyê goşan bîyayeni, bi venggirotişî ya fehm bîyayeni. *Tr. Duyuşsallık, işitsellik, işitsel olmak.* Estanikîy, goşdareya radyoyan pêro goşanî ya. Goşanîyeya ci bi goşan a fehm bîyayena bellî bena.

goşan pey di kerdeni *Zv. f. M.* Goşanpeydikerdiş. *Bw.* Goşan pey kerdeni. Eger ma jî zêdê şima goşan pey di kerdayê, na hewlîni nêbîyê.

goşanpeykerde/ê *Zv. N.* Goşanpeydikerde/ê, peyangoşkerde/ê, goşanserkerde/ê, goşanserdikerde/ê. Çî/keso ki jewî tayêni goşan pey kerdo, qedrûqîmet nêdayo bi ci, goşan ser di kerdo, hend ser o nêvinderdo. *Tr. Önemsenmeyen, kiymetli görülmeyen, es geçilen, kulak ardı edilen, üzerinde hassasiyetle durulmayan.* Tersena o çîyo goşanpeykerde, hewna bol sereyê şima bitewno!

goşanserbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki vêşî qîmet û bal nêdeyayo bi ci, bol ser o nêvinderîyayo. *Tr. Kiymet verilmeyen, es geçilen, önemsenmeyen, umursanmayan.* Çiçî ki ame ma sere di, pêrko jî ê çîdê goşanserbîyayeyî ra bî.

goşan ser bîyayeni *f. M.* Goşanserbîyayîş. Qedrûqîmet ci nêdeyayeni, xemê ci nêbîyayeni, ser o nêvinderîyayeni, balê xwu ser nêdayeni, ser ra gam kerdeni, goşan pey eşteni. *Tr. Umursanmamak, umurunda olmamak, es geçilmek,*

[1] Ez texmîn kena ki na vajeki do Ermenîkî bo.

önemsenmemek. Goşan ser bîyayena, ê çîdê mihîmî sereyê ma tewna. Wa no şima rê dersi bo. Neya tepîya çîyan goşan ser mekerê.

goşanserkerde/ê *N.* Peyangoşkerde/ê. Çî/keso ki kar û gurweyê ci goşan ser bîyo, vêşî qîmet nêdeyayo bi ci, hend ser o nêvinderîyayo. *Tr. Umursanmayan, kulak ardı edilen, önemsenmeyen, es geçilen, kiymet verilmeyen*. Gireyo goşanserkerde eger ewro sereyî nêtewno jî do meşti miheqeq bitewno.

goşan ser kerdeni *f. M.* Goşanserkerdiş. Peyangoş kerdeni, bal ci nêdayeni, dîqet nêkerdeni, ser ra gam kerdeni, ser ra ravêrdeni, qîmet ci nêdayeni, xemgîn nêbîyayeni, goşan pey kerdeni. *Tr. Umursamamak, kulak ardı etmek, es geçmek, önem vermemek, hassas olmamak*. Hettanî nika mi çiçî ki ci rê vato, ey o çî goşanser kerdo.

goşan ser ra 1. *H.* Goşan cor ra. Cordê goşan ra, hema goşan ser ra/cor ra bîyayena kar û gurweyan. *Tr. Kulak üstünde/n*. Mi sî eşti bi ci, goşan ser ra şî. 2. *Zv. H.* Peyangoş/î. Qedrûqîmet tey çinêbîyayeni, mihîm nêdîyayeni, giring nêbîyayeni, karûgurweyan di nîmçe ra bîyayeni, suxre bîyayeni/kerdeni, ser ra gam kerdeni. *Tr. Es geçmek, önemsememek, değer vermemek, kulak ardı etmek, baştan savmak*. Winî bikerê ki şima goşan ser ra nêkerê ha!

goşanserrakerde/ê *N. Bw.* Peyangoşkerde/ê. Boka ti yê bawerî nêkenê ki o kar û gurweyê şima o goşanserrakerde do şima rê serkewteni bîyaro?

goşante/ê 1. *N.* Goşancîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên bi goşdê ci ya perrayo û anto. *Tr. Kulağı çekilen*. Merdimo goşante gereg ki fina nê karê nehsî nêkero. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni îfadeyê ci giroto, anto hesabo, dîqetê ci anto, îqaz bîyo. *Tr. Uyarılan, ifadesi alınan, dikkati çekilen, kulağı çekilen*. Ez texmîn kena ki o merdimo goşante do newedera bêro tîya.

goş anteni 1. *f. M.* Goşantiş. Qandê cezayên yan jî qandê nerehateyên goşê kesên anteni, dest bi goşdê ci ya kerden û anteni. *Tr. Kulak çekmek*. Mamosteyî nerehateyda ci ra goşê ci ant, o jî rema şî. 2. *Zv. f. M.* Goşantiş. Îfedayê kesên yan jî çîyên giroteni, hesabo anteni, îqaz kerdeni, tekilmey pirodayeni. *Tr. Birisinin ifadesini almak, hesaba çekmek, yargılamak, tekdir etmek, uyarmak, dikkatini çekmek*. Mi ki goşê ci antîy. Fina nê karî nêkeno.

goşare *Nn.* Sûsê goşan. Bolkê ci "goşarey" ê. Çîyê sûsî yo zernî, sîmin yan jî bi çîyêndê deha gengazî ra virazîyayo ki, kes keno xwu goşana û pa hêl beno. *Kur. Guhar. Tr. Küpe*. Goşareyê ci altûnîn ê.

goşareyîn/i *N.* Kes/çîyo ki; goşandê ci di goşarey estê, goşarey kerdê bi goşandê xwu ya. *Tr. Küpeli*. Şorî nê çî bidê ê tûtekdê goşareyînî û bê.

goşareyîney *Nm.* Goşareyîn/i bîyayeni. Goşareyê ci estbîyayeni, wahîrê/a goşaran bîyayeni, bi goşandê ci ya goşarey bîyayeni. Kes/çîyo ki; goşareyê ci estê, a o kes bîyayeni, wesfê nînan pa bîyayeni. *Tr. Küpelilik, küpeli olmak*. Goşareyîneya ci do ci rê se kero? Peynî bixwu ar a!

goşbel/i 1. *N.* Goşrep/i. Kes/çîyo ki; goşê ci tîk ê û vera vernî akerde yê. *Tr. Dik kulaklı*. Qeçekêndo goşbel o. Pêro bi ci ya kuşat kenê, o jî damişê ci nêbeno. Cora wext bêwext lej keno. 2. *Zv. N.* Goşrep/i. O/çîyo ki qandê aşnawitişî û xeberan û haydarbîyayîşî û zangirotişî goşanê xwu keno bel û zêdê antênî akeno. *Tr. Dik kulaklı, anten kulaklı*. Goşbel o ki çiçî ki ma tîya di vato, ey kerdo xwu aqilî.

goşbelaney *Zv. Nm.* Goşbelane bîyayeni. Goşê ci tîkane bîyayeni, zêdê antênî goşê ci akerdey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê goşbelana bîyayeni, goşdarê çoşmano ravey bîyayeni. *Tr. Dik kulaklılar gibi olmak, anten kulaklı olmak, radar kulaklılar gibi olmak*. Kê goşbelaneyda ci ra behs kerdo ki?

goşbeley 1. *Nm.* Goşrepey. Goşê ci vera vernî akerdey û tîk bîyayeni, goşê ci zêdê kondêzî bîyayeni. *Tr. Dik kulaklı olmak, kulakları öne doğru açık ve kepçemsi olmak*. Şima çirê bi goşbeleyda ci ya qerfanê xwu kenê ki? 2. *Zv. Nm.* Goşrepey. Goşîy ze antênîy akerde bîyayeni, xeber giroteni di mezbût û zêdê radaran bîyayeni. *Tr. Dik kulaklılık, antenleri açık olmak, haber alma gücü çok olmak*. Goşbeley di aqil û bal jî lazim o.

goşcidaye/ê *N.* Goşsernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni goş dayo bi ci, goşdareya ci kerda, zêdê ci kerdo, pa bawerî kerda. *Tr. Kulak asılan, dinlenen, itibar edilen*. Merdimo goşcidaye gereg ki wina xwu çali nêerzo.

goş cidayeni *f. M.* Goşcidayîş. Goşdarey kerdeni, goş sernayeni. Zêdê ci kerdeni, goş pa kuwayeni. *Tr. Kulak asmak, dediğini yapmak, itibar etmek, kulak vermek, dinlemek, anlamaya çalışmak*. Kaşka to goş ci dayê. To zirar nêkerdê.

goşcinaye/ê *N.* Keso ki jewî goşdareya ci kerda, zêdê ci bîyo, goşdareya ci bîya, ci rê îtaat bîyo. *Tr. İtaat edilen, uyulan, dinlenen, kulak asılan, kulak verilen*. O merdimo ki ti yê vanê, keso

goşcinaye nîyo. Herga ki ma goş nanê ci, tew rî gîno. Nêvano ki nêyê goş nanê mi, ez tenekên jî qedrê nînan bizana.

goş cinayeni *f. M.* Goşcinayîş. Goşdareya ci kerdeni, zêdê ci kerdeni, pey emel/bawerî kerdeni, şopda ci yo şîyayeni, ci rê îtaat kerdeni. *Tr. Kulak asmak, dinlemek, itibar etmek, uymak, itaat etmek.* Mi des finîy vato ki goş birardê xwu ni. Ti çirê goş ci nênanê (goş nênanê ci)?

goşçingeni *Nm.* Goşçîngeni, goş çingayeni, çingîna goşî, çîngena goşî. Goşî ra çingîni amîyayeni, goşî ra vengên amîyayeni, çingîyayena goşî. *Tr. Kulak çınlaması.* A roj goşçingena mi vêşî bî. Ti nêvanê ki a roj pede ê yê qalê mi kenê.

goşçingîyaye/ê *Tib. Fiz. N.* Kes/çîyo ki; goşê ci çingayo, goşê ci yo çingeno. *Tr. Kulağı çınlayan.* Merdimo goşçingaye do se kero ki goşê ci vindero? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; goşê ci çingeno yan jî çingayo, ci pey di heqdê ci di qisey bîyê, qalê ci bîyo. *Tr. Gıyabında konuşulan, kendisinden sözedilen.* Merdimo goşçingaye do senîn bikero ki çingîyayena goşandê ci vindero?

goş çingîyayeni 1. *Tib. Fiz. f. M.* Goşçingayîş. Goşî ra vengêndo zêdê trîngîni amîyayeni. *Tr. Kulak çınlaması.* Goçê wext bi wext çingayê. Pa bîyê kêfsad. 2. *Zv.* Goşçingayîş. Ci pey di qalê ci bîyayeni, ci peynî di heqdê ci di qisey bîyayeni. *Tr. Kendisinden söz edilmesi, hakkında konuşulduğuna inanılması.* Goşê ci cingayê, ay vatê jew o qalê mi keno. Wexto ki jew qalê jewî keno vano "goşek biçingo."

goşdar/i *N.* Kes/çîyo ki; goş nano çîyên ser û goşdareya ci keno ki biaşnawo. *Tr. Dinleyici, dinleyen.* Goşdarê ma yo delal! Eger to goşdareya ma nêkerdayê, ti ma ra çîyên nêmûsayê.

goşdarane *Nn.* Ze ki goşdar bo, ze ki goşdarey kero, ze ki goşî serno, zêdê goşdarana, bi goşdaran mendeni. *Tr. Dinlercesine.* Winî goşdarane xwu nayê ser.

goşdaraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê goşdaran bîyayeni, wesfê goşdaran tey bîyayeni. *Tr. Dinleyici gibi, dinler gibi olmak.* Goşdaraneyda ci di tebayêndo negereg çinêbî.

goşdarey *Nm.* Goşdar/i bîyayeni, goş sernayeni, bi goşan an balê xwu sernayeni. *Tr. Dinlemek, kulak vermek.* Ez do ki goşdareya to bikera, ez goşdareya ê zanayeyî kena. Qenê ci ra çîyên mûsena.

goşdareybîyaye/ê *N.* Goşcineyaye/ê, goşpanaye/ê, goşsernaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni goşdareya ci kerda, goşdarey bîyo, goş neyayo bi ci, bi ci goşdarey bîya, bi ci kerdo, tayêni zêdê ci kerdo, ci rê îtaat kerdo. *Tr. Dinlenen, kulak asılan, itibar edilen, itaat edilen.* Vengo goşdareybîyaye, merdimo goşdareybîyaye, qanûno goşdareybîyaye û zêdê nînan a bol çîyo goşdareybîyaye esto.

goşdarey bîyayeni *f. M.* Goşdareybîyayîş. Goş cineyayeni, goş panayeni, goş sernayeni. Goşdareya kesên yan jî çîyên bîyayeni, zêdê kesên yan jî çîyên bîyayeni, ci rê îtaat bîyayeni. *Tr. Dinlenmek, kulak verilmek, itaat edilmek, uyulmak.* Eger goşdareya ci nêbîyayê, xeta ra nêşayê biremo.

goşdareykerde/ê *N.* Goşdareybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni goş nayo vatiş û qisa û vengandê ci ser. *Tr. Dinlenen, kulak verilen, itaat edilen, muteber, itibar gören.* Merdimo goşdareykerde gereg ki nêqehrîyo. Eger goşdareya ci nêbo, o zewmbî yo. Halbikî goşdareya ci jî bîya.

goşdarey kerdeni *f. M.* Goşdareykerdiş. Goş sernayeni. Goş jewî nayeni, goş qisandê jewî sernayeni. Vatiş û qisanê tayêni bi goşan a giroteni. *Tr. Dinlemek.* Eger to goşdareya ci bikerdayê, to do rew fehm kerdayê.

goşe *Nk. Nn.* Hergi parçeyê fekîdê mew a ki xwuserî ya. Bolkî hendê herdosên o ki gird û werdîyê ci jî esto, cîrtimîy bêrê pêser, ci ra goşe peyda beno, bitûmê cîrtiman, têtewrê cîrtiman. Engûra ki bi dard a xwu ya bitûm a. Goşe, bê mewan darandê bînan jî beno. Mesela goşeyê yengîdunyayan û gilîyazan û tûdirişkan jî beno. *Tr. Salkım.* Di goşeyê engûrda rezdê ma, hendê qufayên ê.

goşek 1. *An. Zoo. Nn.* Esteyo nermeko ki, zêdê huwekêna tûjeko û vera mîyandê estan beno qalin. *Tr. Kıkırdak kemiği.* Goşekî bi şîşerda sûr a kenê qul û pa dewarî dar finenê, lete kenê. 2. *Ss. Nn.* Tifingi di cayê nîşanî yo ki zêdê goşekêna yo û kes ci ra winîno nîşanî ra. Cayê nîşanî yo ki seranîda lûlîyerda tifingi do û kes winîno ci ra û nîşanê nîşangehî gîno. *Tr. Arpacık.* Eger tifingi ser o goşek çinêbo, kes rew rewî nêşeno nîşanî ro do.

goşeyîn/i *N.* Çî/keso ki ser o/tey/pa goşe esto, wahîrê goşî yo. *Tr. Salkımlı.* Gilo goşeyîn eger serpûne bin nêkewo, do goşan bin di bişikîyo.

goşeyîney *Nm.* Goşeyîn/i bîyayeni. Pa/tey/ser o goşe bîyayeni, wahîrê/a goşan bîyayeni, goşeyê ci bîyayeni. *Tr. Salkımlılık, salkımları olmak.* Goşeyîneya engûri weşdê kesî şina.

goşhera *N.* O/çîyo ki çîyan xwu ser ra keno.

Çîyan, karûgurweyan xwu goşan ser ra keno, sebrêndo neheqo ser o, wahîrê sebrêndê vêşinde yê bîlaheqî û negeregî yo. *Tr. Vurdumduymaz, sorumsuz.* Ez bixwu nêşena bi goşherayan a karên bikera. Hemkarîyê mi do zêdê mi xemgîn bo.

goşheraane *Nn.* Zêdê goşherana, bi goşherayan mendeni, fêl û wesfê goşherayan tey bîyayeni. *Tr. Vurdumduymazlık, neme lazımcılık, işleri savsaklamak.* Ti yê çirê winî goşheraane nê karûgurweyan nêkenê.

goşheraaney *Nm.* Goşhera bîyayeni. Wesfê goşherayan ser o bîyayeni. şekil û bîçim û meş û rayşîyayîşdê xwu di goşherayane bîyayeni. *Tr. Vurdumduymazcasına, neme lazımcasına olmak, savsaklarcasına olmak.* Ez a noqra kena goşheraaneyda ci ser o vindera.

goşherayey *Nm.* Goşhera bîyayeni. Wezîfanê xwu ca nêardeni, xwu goşan ser ra kerdeni, wahîrê/a sebrêndê bîlaheq û bîlasebebî bîyayeni. *Tr. Vurdumduymazlık, sorumsuzluk, sorunları kulak ardı etmek.* Hettanî ki na goşherayey to ser o bo, ti çîyên nêşenê havil bikerê.

goşin/i *N.* O/çîyo ki goşê ci estê, bigoşî yo, pa goşîy estê. *Tr. Kulaklı.* Bizêko goşin do meşti cibîyo.

goşini *Zîr. Sn.* A çîya ki, kes pa palîyan di, çîyanê zê mercûyandê çînayan arêdano. Palîyan di, arêdoka qezencdê zêdê mercûyan. *Tr. Tırmık.* Palîyan di, ma rê goşinên lazim a ki, ma pa çîyan arêdê.

goşî ser *Nn.* Heqdê goşan di, bi goşa ferq kerdeni, têkilîyê goşan bîyayeni. Çî/keso ki kes ey bi goşan a ferq keno, bi goşan a zaneyêno. *Tr. İşitsel, duyuşsal.* Çî esto ki goşî ser o yo, çî esto ki ziwanî ser o yo, noqra çî jî esto ki jî çimî ser o yo.

goşîyberde/ê *Zv. N.* Keso ki, kesên bi qiri qir a, bi qerepere ya, bi qerqaşe ya, bi wîli wîl a, bi viti vit a, bi zîrri zîrr a yan jî bi çîyêndo winasîn a goşê ci berdê, ze ki kerr bo, bi no babet a kerdo kêfsad. *Tr. Kulakları tırmalanan, kulakları sağır edilen, boş söz ve konuşmalarla çok rahatsız edilen.* Ma şima şenê deha ê merdimê goşîyberdeyî pey razî kerê?

goşîy berdeni *Zv. f. M.* Goşîyberdiş. Kerr kerdeni. Bi viti vit a, bi wîli wîl a, bi qerepere ya kesên kêfsad kerdeni, ci încîraxî kerdeni. *Tr. Sağır etmek. Boş konuşmalarla birinin kulağına rahatsızlık vermek, onu adeta sağır etmek.* Xeyr o şima? Şima şewra ra yo goşê ma berdîy? Qiri qira şima ya. Şima yê se vanê, çiçî wazenê?

goşîydergbîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; pawokê ci bol ramito û çimîy ray ra mendê û hewna nêbîyo, dûrikê bîyayîşdê ci bol bîyo derg. *Tr. Beklenen ancak bir türlü gerçekleşmeyen, oluş süresi çok uzayan.* Merdimo goşîydergbîyaye yo deha êtir nêkeno ki bibo ki şiro keye.

goşîy dergbîyayeni *Zv. f. M.* Goşîydergbîyayîş. Dûmê ci bol bîyayeni, wextê ci yê pawitişî zaf bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin oluş süresinin çok uzaması, beklenen bir şeyin bir türlü gerçekleşmemesi.* No veyveyê to nêbî û nêbî. Deha goşê ma bîy dergîy. Derê ki boka şima na mengi mîyan di bikerê ho!

goşkar/i *N.* Koşkar/i, sewlderz/i. Kes/çîyo ki; postalîy, xamikîy, qondirey û çîyo winasîn virazeno yan jî tamîr keno. *Tr. Saraç.* Goşkar do ma rê qondirey virazo.

goşkarane *Nn.* Goşkarkî, koşkarane, koşkarkî. Zêdê goşkarana, bi goşkaran mendeni. *Tr. Saraçların işleyişi gibi.* La rew biderzi, xeyr o ti yê goşkarane derzenê? Ti nêşenê tavilên biderzê.

goşkaraney *Nm.* Koşkaraney, sewlderzaney, goşkarkîyey. şekil û bîçim û meş û rayşîyayîşdê xwu di zêdê goşkarana bîyayeni, bi goşkaran mendeni. *Tr. Saraçların işleyişi gibi olmak.* Ez nêkewta goşkaraneyda ci dimi.

goşkarey *Nm.* Koşkarey, sewlderzey. Goşkar/i bîyayeni, goşkarey kerdeni. Kar û meslegê goşkaran. Postalîy û xamikîy û sewlîy û çîyo winasîn viraşteni yan jî tamîr kerdeni. *Tr. Saraçlık.* Goşkareyda pîyasî di pere nêmendo. Çunkî faroqeyê nê karî kenê.

goşkarkîyey *Nm.* Karê ci tim jî, bi goşkarkîyey a o.

goşmase *Zoo. Nn.* No heywanek, weşeyêndê awer o. *Tr. Midye.* Tayên însanîy goşmasan wenê.

goş pakuwayeni *Zv. f. M.* Goşpakuwayîş. Mihîm dîyayeni, ser o vinderdeni, ser o vinderîyayeni, dîqet kerdeni, balê xwu sernayeni. *Tr. Dinlemek, önemsemek, kulak asmak, umursamak, es geçmemek.* Mi goş kuwa pa. Eger ki mi goş pa nêkuwayê, do mi ser o biwerimîyayê.

goş panêkuwateni *Zv. f. M.* Goşpanêkuwatiş. *Bw.* Goş panêkuwayeni. Esas ti pers kenê, ey rê goş pakuwaten û panêkuwateni jew a. Çunkî o, merdimêndo kovî yo.

goş panêkuwayeni *Zv. f. M.* Goşpanêkuwayîş. Goş panêkuwateni, hend ser o nêvinderdeni, mihîm nêdîyayeni, biqedrûqîmet nêvînayeni, bal sernênayeni, hend jî xemê ci nêbîyayeni, qedrûqîmet ci nêdayeni. *Tr. Önemsememek, kulak asmamak/vermemek, es geçmek, kiymet/*

değer vermemek, üzerinde durmamak. Goş meku pa, wa şiro, ey ra ma rê nafên nêvijêno.

goşqul/i 1. *Zv. N.* Vîrkêm/i, vîrkemî, O/çîyo ki nêşeno zanîşî/malûmatî xwu vîrî di tepêşo, vîrê ci zaîf o. *Tr. Haber alma, bilgi alma ve depolama, hatırında tutma zorluğu olan*. Goşqulên o. To senîn bi ey a o kerd haydar ki? 2. *N.* Bêxem/i. O/çîyo ki ci rê çî ha, bîyo ha nêbîyo. Ci rê at ra ameyo û nat ra şîyo, ci rê çî qet o. *Tr. Vurdumduymaz, gamsız, sorumsuz*. Ez bixwu a goşquli rê nêvana. Çunkî, ay rê qet o. Nêvaja deha rind o.

goşqulane *Nn.* Goşqulkî. Zêdê goşqulana bîyayeni, bi goşqulan mendeni, pa goşquley bîyayeni. *Tr. Sorumsuzca, vurdumduymazcasına*. Ez nêşena winî goşqulane bikera û ca verda û pey di kera û xwu goşan ser ra kera. La ki o keno.

goşqulaney *Nm.* Goşqulkîyey. Zêdê goşqulana bîyayeni, ci rê çî û kesîy qet bîyayeni, ci rê tîya ra amîyayen û aja ra şîyayeni, bi goşqulan mendeni. *Tr. Sorumsuzcasına, vurdumduymazcasına*. Eger a goşqulaneya ci jî ci ser o çinêbo, xwura nêvîneyêna.

goşquley 1. *Zv. Nm.* Vîrkêmey, vîrkemîyey. Vîrkemî bîyayeni, wesfê vîrkemîyan ser o/tey bîyayeni, zaîfeya vîrî, vîrî di gidîyey. *Tr. Hatır/hafızada tutmada veya haberi akılda tutmada zayıf olma*. Goşquley di ey ser ra kesnakî çinî yo. 2. *Nm.* Bêxemey. Xema ci nêbîyayeni, ci rê dinya tîya ra amîyayeni û at ra şîyayeni, ci rê bol çîy ha bîyayeni û ha nêbîyayeni. *Tr. Sorumsuzluk, vurdumduymazlık, neme lazımcılık*. Goşquleyda ci ra nêbîyayê, ma no hal nêameyê.

goşsernaye/ê *N. Bw.* Goşcidaye/ê. Çîyo goş sernaye senîn fehm nêbeno!

goşt *Nn.* Însan û heywanan di, mabeynê post û estan di, masûlke[1] û korçîkan[2] ra yeno meydan. Iîfan ra yeno meydan. *Tr. Et.* Her gane, bi goşt o.

goştin/i *N.* Qelaw/i, pir/i. Kes/çîyo ki; pa goşt bol o, cayê ci yê werdî pa bol o, tey goşt esto. *Tr. Etli, etine dolgun, semiz, tok.* Vereko goştin, şamikê goştinîy, werdo goştin..

goştiney *Nm.* Qelawey, qelawiney, piriney, qelawey. Goştin/i bîyayeni, pa/tey goşt bîyayeni, goştê ci estbîyayeni, qelaw/i bîyayeni. Çîyê serdê ci yê werdî/werdişî bîyayeni. Bê çîdê însan û heywanan di piraney, pirane bîyayeni. *Tr. Etlilik, etine dolgun olmak, tokluk, semizlik.* Goştineya ci ma rê xeylên da qezenc kerdiş.

goştko *Ky. Nn.* Kayên a ki bi des-diwês merdiman a (vêşî bê jî beno) wina kay bena: Merdimên bi resen a, bi lingerda ci ya girêdeyêno. No merdim, goştê rotişî hesibêno. Cora do biroşîyo û nameyê ci jî goştko yo. Goştko, sereyêndê resenîyo bi ligerda ci yo, sereyêndê resenî yo bîn jî destdê wihêrdê goştkoy di. Wahîrê goştkoy resenêno ci dest di û o yo pesnanê goştkoydê xwu dano û vano: Bêrê goşt ha! Bêrê goşt! Goşto rind û delal! Bêrê ha bêrê! Fîyet do nika ser o bibo zelal! Merdimê (kaygerîy) teberî yenê û vayeya ci pers kenê, vanê no goştê to çenda o? Wahîrê goştkoy, Mesela vano 400-500 sey kaxita o. Kaygerê teberîy vanê vêşî yo. Noqra ê bînîy qefle bi qefle, jû bi jû yenê tim fîyetê goştkoy persenê û finenê. Mexsed ki ercan ercan û bi dibare ya wihêrdê goştkoy ra goştkoy bigîrê. Labelê wahîrê goştko yo jî tim xwu ver dano ki ercan nêroşo. No are di kaygerê teberîy goştkoy jî tim vera xwu ancenê, goştko jî teweno. Eger wahîrê goştkoy mezbût nêbo, goştko do bol bitewo. Eger wahîrê goştkoy mezbût bo, yeman bo, do bi resendê xwu ya mişterîyan ro do. Goştko do jî bi no babet a nêtewo. Soyînê na kayer di ge goştko û wahîrê goştkoy bi anten a teweno, gehe geh jî bi resenî ya kaygerê teberî xeylên kotekîy wenê. *Tr. Birinin et niyetine satıldığı, birilerinin alıcı kılığında çeşitli dolaplar çevirerek ucuz almaya çalıştıkları ve bu arada et diye satılan kişinin çekişme anında meydana gelen dayak atmaya dayalı bir oyun çeşidi.* Verî girdûgiranan goştko kay kerdê.

goştnewer/i *N.* Çî/keso ki goşt nêweno, goştî ra hez nêkeno û bi goştî ya warî nêbeno. Eger no kes însanên bo, wexta werdenda goştî di qe beno ki îri jî vejo. *Tr. Vejeteryan, et yemez, etten hoşlanmayan.* Merdimo goştnewer, eger goşt bûro, finan îri jî vejeno.

goştnewerey *Nm.* Goşt nêwerdeni, goştwer/i nêbîyayeni. Goştî ra hez nêkerdeni, bi goştî ya warî nêbîyayeni. Kes û heywanê goştwerdişî nêbîyayeni. Kes/heywano ki goşt nêweno, bi goştî ya warî nêbeno, goşt guneno ci ro; a o kes yan o çî bîyayeni, wesfê nê kewsan ser o bîyayeni. *Tr. Vejeteryanlık, etten hoşlanmamak, etçil olmamak.* Mi bixwu va, ez bi goştnewer a nêzewijêna. Çunkî goştnewerey di, kes do qarşûyê meymandê xwu û nêweşînan gunakar bo.

goşto ante *Zîr. Nn.* Goşto ancîyaye. Goşto ki an-

---

1 **Masûlke**: *Kur. Tr.* Kas.

2 Bw. Korçik.

cîyayo. Goşto ki makînaya goştî di rind û rind ancîyayo, kuncîyayo, qandê çîgkufteyî bîyo hadire. *Tr. Çekili et, kıymalık et.* Qesabî roşan di, mi rê kîloyên goşto ante set.

goşto qîl *Nn.* Goşto sûrkerde. Goşto ki jewî ronî mîyan di sûr kerdo. *Tr. Kızarmış et, kızartılmış et.* Mi rê goşto qîl, ê bînî rê jî goşto piranaye weş nîyo.

goşto sixme *Nn.* Goşto ki qandê çîgkûfteyî hewadeyayo. Goşto ki tey vezg çinî yo û safî goşt o. *Tr. Sade, katışıksız, yağsız, çiğ köftelik et.* Mi rê nîm kîlo goşto sixme bisenci, wa tede qethan sînir û ron çinêbo.

goşto tîke *Nn.* Goşto ki bîyo tîke tîke. Goşto ki qandê şamîyan, qandê kebabî kerdo hendê kabokênda giştên. *Tr. Kuşbaşı et.* Goştê tîkeyî ra tirşik virazêno, kebabê ci virazêno û zewmbî jî xeylên çî jî virazêno.

goştwer/i *N.* Kes/çîyo ki; goşt weno, goştî ra hez keno, bi goştî ya warî beno. Heywano ki bi goşt a warî beno. Tersê ci jî "goştnewer" o. *Tr. Etcil, et yiyen, et seven, etle beslenen.* Merdim û heywano goştwer jew nêbeno; însan esto ki goştî ra hez keno. Cora weno, noqra qismên heywan jî xwura bi goşt a warî beno. Mesela qertelo bicil goştwer o.

goştwerane *Nn.* Zêdê goştwerana bîyayeni, wesfê goştweran tey bîyayeni, bi goştweran mendeni. *Tr. Etçillik, etten hoşlanmak, etle beslenmek, et tüketen olmak.* Ey goştwerane werd û kewt dûrî.

goştweraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê goştwerana bîyayeni. *Tr. Etçiller gibi.* Ti şenê goştweraneyda ci ser o vindero.

goştwerey *Nm.* Goştwer/i bîyayeni. Goştî ra hez kerdeni, goşt werdeni, kesê goştî bîyayeni, bi goşta warî bîyayeni. Keso (çî, heywan) ki goşt weno, bi goştî ya warî beno, goştî ra hez keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Etçillik, etten hoşlanmak, et tüketen olmak, etle beslenmek.* Goştwereyda qertelî ra nêbo, kes qertelî ra nêterseno.

gov 1. *Nk. Nn.* Lewr, govil. Darê ki rîçe û kok û gilan di ze komekîy bê. Encillewr, henalewr, villewr ûzn. Gilê nê daran têtewr gov o. *Tr. İncir, nar ve meşe gibi kökten bir, üstte kümelenen ağaç türleri.* Ma zêdê govîy ê, rîçe û gilan ra pêra dûrîy ê, labelê kok ra pêra nezdîy ê. 2. *Nn.* Komek, govil. Çî kes û bi şikildê komekên a arêbîyayo pêser. *Tr. Küme, lig, grup.* Govê Dîyarbekirî, govê sifteyî, govê veromî.[1] 3. *N.* Pesnîy, wesfîy. Çîyê (wesfîy, fêl û qisey) ki kesên rê bol rind ê û o kes pa fireno. *Tr. Medih, sena, övgü, övme.* O yo bol govê xwu dano. *(Kendini dallandırıp budaklandırıyor.)* Hele ma şirê çiçîyêr o!

govdan/i *N. Bw.* Wesfdayok/i. Govdano heqîqî to rê kewto. Ne zûrker o ne jî pêlber o.

govdayok/i *N. Bw.* Wesfdayok/i. Mêrdekî xwu ra bol hez kerdê, vatê: Govdayokên mi rê jî lazim o.

govde *Nn.* Beden, bejni, qelafat. Çîyo ki çîyan xwu ser o wegîno. *Tr. Gövde.* Govdeyê ci bol giran bî. Cora nêşayê wegîro. Deqe ra finên ronişţê, aresîya xwu girotê.

govdeyîn/i *An. N.* Çî/keso ki govdeyê ci, qelafatê ci, asayîşê bedendê ci gird o, weş aseno, werdî nîyo. *Tr. Görünümlü, iri görünümlü, boylu poslu, iri cüsseli.* Merdimêndo govdeyîn bî. Labelê çimê ci bi ci birîyayê.

govdeyîney *An. Nm.* Govdeyîn/i bîyayeni. Govde û beden û qelafat û asayîşê ci ca di bîyayeni, bi bejnûbala weş bîyayeni. Kes/çîyo ki; bejnûbal û qelafat û bedendê xwu di gird aseno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Bedeni, cüssesi, görünümü, kameti, boy ve endamı büyük olmak.* To hewna govdeyîneyda ci rê maneyên nêşayo bivîno, winî nê?

govek/i *N.* Govilek/i, komek/i, kopek/i, topek/i. Çî/keso ki bi şikildê govêndê werdî ya o. *Tr. Küçük küme/grup, küçük lig, küçük topluluk.* Govekê înan ê mûsîkî do soyîn serkewo.

govekey *Nm.* Govilekey, komekey, kopekey. Govilek/komek/i bîyayeni, kopek/i bîyayeni. Çî/kesêndo werdî bîyayeni. *Tr. Küçük bir grup/topluluk veya küme/lig olmak.* Şima govekeya înan mewinîyê, ê do miheqeq qezenc kerê.

goveleka tirbeleki *Nm.* Dordorîya tirbeleki, doranika tirbeleki, şepşepoka tirbeleki, şepşepoka bêemani. Çîyo (ca, gire) ki kes nêşeno mîyan ra bivijîyo, hema hema bîyo bêçare, tey çareyên nêvîneyêno. Çîyo ki kes pa îllallah keno, kes pa gîrîyaneyê xwu hêl keno. *Tr. Amansız/çaresiz anafor, çıkılmaz girdap, kırk tilkinin pusu*

---

[1] Darê ki namedê govî ya vajîyayê, pêro jî erdî bin di, rîçan di jew ê, labelê erdî ser o bi şikildê komên a pêdi jew ê û ser ra bi şikildê komên a pêra abirîyayê. Mesela govê henalewrî, govê encillewrî, govê villewrî ûzn. Labelê Mesela govilê sayan, govilê miroyan, govilê mişmişan, govilê gozêran ûzn. nêvajêno. Çunkî nê darê winasînîy kokên tenya ser o yê, rîçe di jew nîyê û fina cor di jî bi şikildê govên a pêser o jî nêarêbîyayê.

kurduğu oyun, akla hayale gelmeyen desise ve oyunbazlık. Ma xwu rê şîy veyvên waştî. Ma perey şan di şîy roniştîy. Ma do meşti şan di şirê biwazê. Diwêsê mengda Temmûzî di, ma do şirê şîranedê ci, serna ma do şirê nîşanedê ci, bixeyr ma do seterna jî şirê veyvedê ci. Govelekênda tirbeleka ki ma dekewtê de. Boka bixeyr û xeyrweşî ma serkewê û mîyan ra bivijîyê.

goveleki 1. *Cog. Nm. Bw.* Doraniki. Lajek kewt doraniki mîyan, kesî nêşa mîyan ra vejo. 2. *Nm.* Komeki. Komo werdî, govilo werdî. Kesê pêseramîyaye yê tayênîy. *Tr. Küçük grup/lig, küçük küme/topluluk.* Ez jî a goveliki mîyan di bî bîya. Ez ci ra rew vijîyaya.

govendi *Nm.* Veyve di bi rêzên a pîya kay kerdeni. *Tr. Halay.* Merdimo ki zêdê mi nêşeno weş kay kero, nêdekewno govendan yan jî eger dekewo jî zêdê mi dekewno peynîda govenderi ki kayeri nêxeripno. Çunkî gereg govendi zêdê lay biluwo.

govendiante/ê *N.* Sergovend/i, serpêşî, sersazî, serbazî, dezgedar/i. Kes/çîyo ki; govendi anceno, vernîya kayan anceno, vernîya bazîyan û sazîyan û dezgeyan anceno. *Tr. Oyunbaşı, halaybaşı, tezgahtar, elebaşı.* Ez ê govendianteyî heti bîya, înan ez nêdîya.

govendi anteni *f. M.* Govendi antiş. Sersazey, serpêşîyey, dezgedarey. Kayên di, sazên di vernî anteni, verenî di bîyayeni. Sersaz/serdezge/ê bîyayeni, dezgedar/serpêşî bîyayeni. *Tr. Halay çekmek, halaybaşı olmak, tezgahtarlık, elebaşılık, başı çekmek.* Veyvan di, qando ki weş kay keno, tim jî govendi anceno.

govendikewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; kayênda veyveyî di dexîlê mîyandê kay bîyo, kewto kay mîyan. *Tr. Bir halaya dahil olan/giren.* Merdimo govendikewte, çi zano kay nêkero!

govendi kewteni *Mûs. f. M.* Govendi kewti. Veyveyan di kay kewteni, kay kay kerdeni, rêzedê kay mîyan kewteni. *Tr. Halaya girmek.* Ez senîn ki kewta govendi, xwura kay qedîyê.

govil *Nn.* Komi, kumi, gov, partî. Çîy/kesê ki ameyê pêser û ci ra komên peyda bîya. *Tr. Küme, lig, grup.* Qeçîy govilîyay bî pêser, ci ra govilên peyda bîbî.

govilîyaye/ê *N.* Govîyaye/ê. Çî/keso ki ameyo pêser û ci ro govil/komên peyda bîyo. *Tr. Kümeleşen, lig oluşturan, gruplaşan.* Hukûmatî o çîyo govilîyaye vila kerd.

govilîyayeni *f. M.* Govilîyayîş. Govîyayeni. Kom bîyayeni, pêser o arêbîyayeni, pêser o komên peyda kerdeni. *Tr. Gruplaşmak, kümeleşmek, topluluk oluşturmak, lig oluşturmak.* Xeyr o, şima govilîyayê pêser? Şima yê kenê se kerê?

govilnaye/ê *N.* Govnaye/ê. Çî/keso ki ci ra govên peyda bîyo, jewî yan jî tayêni ci ra gov/komên ardo meydan. *Tr. Kümeleştirilen, gruplaştırılan, lig haline getirilen, bir araya getirilen topluluk.* Ez bixwu nêresaya ê çîdê govilnayeyî ser. Labelê mi o çîyo govilnaye aşnawit.

govilnayeni *f. M.* Govilnayîş. Govnayeni, kom kerdeni, pêser arêdayeni, ci ra komên peyda kerdeni. *Tr. Kümeleştirmek, gruplaştırmak, lig haline getirmek. Bir araya getirip bir blok, bir takım oluşturmak.* Mi do ê bigovilnayê, ê bînî deha rew na kemaney dî.

govleki *Nk. Nm.* Kufkariki, çetmari, darboli, sungi, kerakuriki. Bolekê ci "govlekîy" ê. *Tr. Mantar.* Govlekandê gemi mîyan di ê zihêrinîy jî estê. Rind balê xwu bidê ci, wa şima zihêrî nêbê.

govlekîy *Nb.* Kufkarikîy, darbolîy, çetmarîy, sungîy, kerakurikîy. (Jewa ci govlek a.) *Tr. Mantar/lar.* Qeçkîni di ma xwu rê şîyê gemi di govlekîy arêdayê û berdê keye di maya ma ma rê peyşnayê.

govnaye/ê *N.* Govilnaye/ê, pesndaye/ê, wesfdaye/ê. O/çîyo ki pesn/wesfê ci deyayê. *Tr. Övülen, methedilen, sena edilen.* Ez nêşena qedê ê merdimdê govnayeyî ba.

govnayeni *f. M.* Govnayîş. Govilnayeni. Pesn/wesfanê ci dayeni. *Tr. Methetmek, övmek, sena etmek.* Derdo ki kes nê, şar kesî bigovno. O yo bixwu xwu govneno.

goyar/i *N.* Vateger/i, vajok/i. O/çîyo ki vano yan jî vato. *Tr. Ravi, söyleyen, haber veren, nakleden.* Goyarê na qiseri do o merdim nêbo. Çunkî ey ra na qisa nêvijêna.

goyarey *Nm.* Vategerey. Qiseri neqil kerdeni, vajokeya qisan, vatok bîyayeni. *Tr. Ravilik, nakletmek. Haber getirip götürmek.* Goyarey di, kes do bol mezbût bo. Goyareya eshaban mezbûti bî. Înan xwu heteki ra çîyên nênayê ser.

goyem *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki, verdê veran di, herûnda çilayan di gurweyayo. Adirdê vaşdê goyemî rê jî fina goyem vajêno. Sêwregi di, kişta Qetîne di no vaş (goyem) û adirê ci yo goyem vajêno. *Tr. Çok eskiden aydınlatmada, çıralık olarak kullanılan bir çeşit bitki ve bu bitkiden elde edilen ateş.* Verî Qetîne di wexto ki çiley çinêbî, herûnda nê çileyan di goyem sazîyayê.

goza hîndî *Nk. Nm.* Narçili. Goza gird a ki welatdê Hîndîyan di bena û bi îxracat a yena no welat. *Tr. Hindistan cevizi.* Goza hîndî jî zêdê Hîndî gird a.

goza xîjoli *Nm.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Gozê xîjolîy. Goza ci xîjoli bî, mi nêşa vejo, pêro pa şî.

gozeka lingi *An. Nm.* Gozeka lingeri, gozeka nigi, gozeka nigeri. Bolekê ci, "gozekê lingan" o. Esteyo ki balişnerda lingeri corek di zê gozek o. Na gozeki esteyêndo xwuserî nîyo, topekê fibula o. *Bw.* Gozeki 1. *Lat.* *Fibula.* *Tr.* *Aşık kemiği.* Sîyên gunê gozekda lingerda ci ro ki, eynî rihê ci vijîya.

gozeka pemeyî *Zir. Nk. Nm.* Goza pemeyîya ki şîferda ci di peme esto. *Tr.* *Pamuk kozası.* Kes do pemeyî weş awdo ki gozeka pemeyî weş abîyo.

gozeki 1. *An. Nm.* Guciki. Esteyê qulorekê ki teber û zerredê lingandê kesîya yê û zêdê sayekên a yê. *Tr.* *Aşık kemiği.* Gozeki ra hettanî saqe dejê ci est bî. Şî doktor, bî weş. 2. *Zir. Nk. Nm.* Goza pemeyî. *Tr.* *Koza.* Kermê birîsimî jî gozekîy virazeno.

gozel/i *Zoo. N.* Babetên zerecêndo bicisnî yo. *Tr.* *İyi ve asil bir çeşit keklik cinsi.* Ci rê gozel bîyayê, do deha weş bîyayê.

gozêreki 1. *Nk. Nm.* Dara gozan a werdî. *Tr.* *Küçük ceviz ağacı.* Ma yê kenê şirê gozêreki bin di roşê. 2. *Nm.* Cayê darandê gozan o ki ya dewên a ya sûkên a yan jî cayêndê tede mendişî yo. *Tr.* *Cevizlik.* Ê yê Gozêreki di ronişenê. 3. *Nk. Nm.* Babetên darên a. *Tr.* *Kayın ağacı.* Gozêrekîy kişta rojawanî di benê.

gozêri *Nk. Nm.* Gewzêri, dara gozan. Dara ki pa gozîy benê, meyweyê ci goz ê. *Kur.* *Dara gûzê.* *Tr.* *Ceviz ağacı.* Gozêrê apan û xalandê mi estê.

gozê xîjolîy *Nk. Nb.* Gozê ki kakilê ci weş nêvijêno, ze ki kakilê ci pa bizeliqîyo. *Tr.* *Ceviz içi zor çıkan veya çıkmayan kötü cins ceviz.* Gozê ci xîjolîy bîy, ma ci ra jew nêşa weş vejo.

gozgire/ê *N.* Korgire/ê, girekor/i. Gireyo ki rew rewî nêabêno, abîyayena ci bol bîya çetini. *Tr.* *Kördüğüm.* Gozgirî kes rew rewî nêşeno akero.

gozgirebîyaye/ê *N.* Korgirebîyaye/ê, girekorbîyaye/ê. Çî/keso ki rew rewî ci rê çare nêvîneyêno, rew rewî nêabêno, pîs girêdeyayo. *Tr.* *Kördüğüm haline gelen.* Lejo gozgirebîyaye deha rew rewî nêqedêno.

gozgire bîyayeni *f. M.* Gozgirebîyayîş. Gozgireyey, korgireyey, girekorey. Korgire/girekor bîyayeni, xirab girêdeyayeni, pîs girêdeyayeni. Bi hok a nê, bi pêravetiş a girêdeyayeni. *Tr.* *Kördüğüm olmak. Çabuk çabuk açılmayacak veya çözümü zor olmak, çözümü girift olmak.* Çîyo ki finê gozgire bo, deha rew rewî nêabêno. Çunkî gozgire bîyayeni di bolkî çare nêvîneyêno.

gozgirekerde/ê *N.* Girekorkerde/ê, korgirekerde/ê. Çîyo ki bi hok a nêgirêdeyayo, gire di sereyêndê ci teber a nêverdeyayo, ancîyayo û deha rew rewî nêabêno. *Tr.* *Kördüğümleştirilen, kördüğüm edilen/yapılan.* Şirîto gozgirekerde hendo ki estori anto, qethan deha nêabêno.

gozgire kerdeni *f. M.* Gozgirekerdiş. Girekor kerdeni, korgire kerdeni. Girêdayeni di hoki nêverdayena girêdayeni, xirab girêdayeni, gire di hokênda nîmçe nêverdayeni. *Tr.* *Kördüğüm yapmak.* Eger to gozgire nêkerdayê, do abîyayê.

gozgireyey *Nm.* Korgireyey, girekorey. Korgire/girekor/i bîyayeni. Abîyayena gireyan çetin bîyayeni, abîyayenda ci rê ti vajê ki çare nêbîyayeni. *Tr.* *Kördüğüm olma.* Gozgireyey di keso keno biherimno.

gozi *Nk. Nm.* Fekî/meyweyê gozêran. *Kur.* *Gûz.* *Tr.* *Ceviz.* Çîyekên: Qutîya min a nimnimî, tije ardê genimî. (Gozi)

gozlegi *Zir. Nm.* Gozlîgi. Babetên rovitokên a ki serradi werdêrî û pirojini girdêrî ya. Çîyanê xiltan (mersela qandê abirnayîşdê nehan û kuşnan û mercûyanê têtewran) wexto ki rovêjenê, sifte danê serradi ro, dima danê gozlegi ro, tewro dima jî danê pirocini ro. *Tr.* *Bir çeşit eleme gerecidir ki sarattan küçük, kalburdan ise büyüktür. Bunun amacı mercimek, nohut vb. karışık gıda maddelerini birbirinden ayırt etmektir.* Qeçkîna mi, bi serrad û gozleg û pirocin û elegan a ravêrda.[1]

gramaj *Frz. Nn.* Gramê ci, çîyandê werdîyan di giraneya gramandê çîyan. *Tr.* *Gramaj.* Gramajê nandê frûnan, fina kemîyayo.

gram *Frz. Nn.* Giraneyên a ki; hezar ra qatêndê kîlo yo. Babetên giraneyên a ki; hezar paran ra parênda kîlo ya. *Tr.* *Gram.* Hezar gramîy kenê kîloyên, di hezarîy gramîy jî kenê di kîloy.

grês *Lat. Frz. Kîm. Nn.* Rono madenî/madenî. Rono ki petrolî ra virazîyayo. *Tr.* *Gres yağı, madeni yağ.* Tenekên grês ci sawitayê, bi mi ki do nêbîyayê zencarin.

grûbey *Nm.* Komey, komekey. Grûbi bîyayeni, wesfê grûban ci ser o bîyayeni. *Tr.* *Grupluluk.* Mi rê ki grûbey di înan ser ra grûbnakî çinî ya.

grûbi *Nm.* Komi, komeki. Koma werdî ya ki qandê karûgurweyêndo xusûsî, qandê hêwanên amêya pêser. *Tr.* *Grup.* Grûba şima û ê ma hêwanê ci

1 Girdey ra vera werdî rovitokîy: Embari-serradi-gozlîgi (gozleki)-pirocini û elegi.

jew nîyo. Hêwanê grûbda şima sîyasetî ser o yo, ê ma kelepûrî ser o yo.

gucaleki *Nm.* Talaziki, talazoki. Bêvayey di, labelê amîyayenida ci di, ze xortim virazîyayeni û pûş û qirşûqal tede şîyayeni. Tayên diwêlan di, na gucaleki bol şên a. Xwu mîyan di kamyonan jî şena hewa do û bero yan jî bi qelibno. *Tr. Hava hortumu, hava anaforu.* Kişta Emeriqa'y di na gucaleki xeylên merdimî kişena.

guciki *Nm.* Sibati. Menga zimistanî ya dimayêni. *Tr. Şubat.* Ma do guciki di tatîl (ares, aresne) kewê.

guçê 1. *Nm.* Atiki, wayê, ûçê, aba, hekê. *Kur. Xûçê. Tr. Abla.* Guçêya mi do biameyê, a dima bî poşmani. 2. *G.* Veyndayena guçi. *Tr. Ablayı çağırmada kullanılan bir davet sözü.* Guçê ti ya sera şina?

guçi *Nm. Nm.* Atiki, wayê, ûçê, aba, hekê. *Kur. Xwûçê. Tr. Abla.* Guçêya mi do biameyê, a dima bî poşmani.

guhan *An. Nn.* Lemi, çijey, çiçikîy. Tewrdê goştdê ci çijeyê heywanandê makîyan pêro. Cayo ki xwu verdayo û leyrê heywanan, do xiznada ci ra şito bikoço. *Tr. Hayvanlarda meme, içi süt hazinesi olan bütün alan.* Guhanê ci bîbî kul, şit nêdayê. Ma ci rê melhem ard.

guhandîr *Zoo. Nn.* Goştê guhanandê terkeyî yo ki nê goştî piranenê û wenê. *Tr. Büyükbaş hayvanların memelerinin eti olup tantunisi yapılarak yenilir.* Qawirmeyê guhandîrî, 'tantûnî'yê feqîran o.

guhan kerdeni *Bey. f. M.* Guhankerdiş. Dewarî di, çijey û guhan masnayiş, îşaretê awra mendişî yo. *Tr. Hayvanlarda gebe kalmak. Gebe kalan büyükbaş bir hayvanın süt haznesinin oluşması, göğüs kısmının şişmesi.* Naleka ki guhan bikero, ez dûrî ra jî zana ki awra ya.

guhankerdê *Bey. Nm.* Dewara (manga, naleki) ki bîya awra û qandê leyrdê ci guhanê ci masayo. *Tr. Gebe kalan hayvan. Süt haznesi oluşmuş olan dişi büyükbaş hayvan.* Naleka guhankerdê do ver bideyo ki ageyro, golikê ci jî weş bo.

guhanokî *Bey. Tib. Nm.* Leymgirotişê guhanan, leymgirotişê çijeyan. Fini beno ki na nêweşîni, kansêr jî vijêno. Nêweşîna guhanan a, nêweşîna çijeyan a ki çijan di, guhanan di leym arêbeno û beno sebebê merdişdê nêweşan. *Tr. Bu hastalık, bir çeşit meme veya göğüs iltihaplanmasıdır. Bazen bu hastalık bir kansere yol açabilir.* Cinêki bîbî guhanokî, înan berdi nêweşxanedê palikêrey.

guhanokî bîyayeni *Tib. Bey. f. M.* Guhanokîbîyayîş. Nêweşa guhanandê leymtepiştan bîyayeni, guhanan di leym arêbîyayeni, guhanîy leyra ser o masayeni. *Tr. Göğüs bölgesinde iltihaplanmanın oluşması.* Eger guhanokî bîyayê, ey teqez şayê fehm kero.

guhanokîbîyayê *Tib. Bey. Nm.* Kesa (çî, heywan) ki guhanîy ser o masayê, guhananê ci leym tepişto. *Tr. Göğüsleri, süt haznesi, memeleri şişen, iltihaplanan hayvan ya da insan.* Boka şima a cinêka guhanokîbîyayê bigîrê, nêvinderê û berê nêweşxanedê Dîyarbekirî.

guheri 1. *Zîr. Nm.* Axuri. Cayo ki terke û mêşne tede mêl beno. *Tr. Ahır.* Heywanan berê guheri, wa tede mêl bê. 2. *Zîr.* Çuxuri. Cayo ki rêx û pişkulanê heywanan erzenê de. *Tr. Hayvan gübresinin atıldığı yer, gübrelik.* Rêxa terkeyî berê çekerê guheri ki ma dima berê bierzê bostanî mîyan. 3. *Zîr. Nm.* Cayo veng. Arazîyê mîyandê dewa veng. *Tr. Yerleşkelerdeki boş araziler.* Qeçekê xwu rê guheran di, kay kay kenê, meveyê ci.

gujaki *Sn.* Maki, mefta, pişkovi, qumça, wejaki, zirari. *Tr. Düğme.* Gujaka xwu bigî, wa sîneyê to akerde nêbo.

gujaye/ê *N.* Gujbîyaye/ê. Çî/keso ki bîya gujîna ci, zêdê awera bîya gujîna ci û şîyo, hereket kerdo, herikîyayo û veng veto. *Tr. Su gibi akan, şarıldayan, şarıl şarıl akan.* Mi do, o înîyê ma o gujaye, înan nêdayê jî, mi va, ma yê keynaya xwu danê ci, wa qe o jî ê ci bo, wa bêawi nêmanê.

gujayeni *f. M.* Gujayîş. Gujîni, guji guji. Guji guji kerdeni/bîyayeni. Vengê rijîyayenda çîyandê awikinan, zêdê herikîyayeni, şîyayeni, hereket kerdeni. *Tr. Su gibi akmak, şarıldamak.* Mi gujayena ci aşnawiti. Labelê wextê mi çinêbî ki ez şira vera ci.

gujey *Nm.* Gujîni, guji guji. Vengê herikîyayenda awan yan jî çîyandê awikinan o bivengane/bihesane. *Tr. Akma, akıntı sesi.* Mi gujeya ci tenya şinawiti.

gujênaye/ê *N. Bw.* Gujkerde/ê. Şito gujênaye ti nêzanê do bipijiqîyo ma ser!

gujiki *An.* Gozeki. Esteyo ki kişta kenardê lingerda kesî di, corekdê lingeri do û ze qulorek o. *Tr. Aşık kemiği.* Sî gunê gujikda mi ro, eynî rihê mi, vijîya.

gujkerde/ê *N.* Gujênaye/ê. Çîyê aw û awikinê ki ci ra vengê rijîyayeni, vengê herikîyayenda aweri yan jî çîyêndê zêdê aweri ameyo. *Tr. Sesli bir şekilde döktürülen, akıtılan su veya sıvı madde.* Vengê sîtildê gujkerdeyî jî nêame?

guj kerdeni *f. M.* Gujkerdiş. Gujênayeni. Aw û

çîyandê awikinan ra vengê rijîyayîşî veteni. *Tr. Su veya sıvı maddelerden su sesi çıkarmak, şarıldatmak.* Mi nêva winî guj ki. Mi va hêdîyeka roki.

guk/i *Zîr. N.* Golik/i. Leyrê mangano ki hewna şit ra nêkerdo. *Tr. Buzağı.* Gukê ci bi cîya o. Ma do to rê jew û nîm bihesibnê.

gula *Teks. Nm.* Maşla. Rês û pemeyo ki qandê resteni kerdo hadire, kerdo zêdê mûndîyêna, zêdê loxêna. *Tr. Çile, iplik çilesi.* Gulayên rês bîyarê ki, ma ci ra gindey virazê.

gula adarî *Nk. Nm.* Gula ki menga adari di bena, şên a, weş a. *Tr. Mart çiçeği, Mart gülü. Güzellik, hoş koku simgesi olan gül.* Keçê ti çi boyweş a, zena ze gula adarî.

gula birojî 1. *Zv. Nm.* Kesi/çîçega ki zena ze rojdihîri, roşnayî ya, çiladar a, şewqdar a, biriqîyayê ya. *Tr. Güneş gibi çok parlak, güzel ve parlayan çiçek.* Waştîda xwu rê va: Gula mi, ti zena ze gula birojî! 2. *Nk. Nm. Bw.* Gula rojî. Gula rojî heme ca di nêbena kuho.

gula hewtqati *Zv. Nm.* Gula hewtqatiki. Kes/çîya ki bol û bol xasek a, ze ki hewt qatîy bo. *Tr. Güllerin gülü, en büyük gül, katmerli gül, yedi katlı gül, çok güzel ve çekici olan çiçek veya gül.* Waştîyê ci, ci rê wina va: Ti mi rê gula hewtqatî ya!

gula hewtqatiki *Zv. Nm. Bw.* Gula hewtqati. Bê mi het di roşi hewtqatika mi. Bê ki ez to rê estanikênda weşi vajî.

gula kutikan *Nk. Nm. Bw.* Adrûnçadrûni. Kanî adrûnçadrûna ma? Kanî qeçkîna ma?

gulale *Nn.* Gulika porî. Poro ki xwu çare ra verdano cêr. *Tr. Perçem, kâkül, zülüf.* Keynekeri çaredê xwu ser o gulalayên verda bî. May qehrîyê ci ro, va, ti nêşermayên a? Ey bigî.

gulalek *Nn.* Kunkol, qoq. Şeklêndo ze nîmzebeşi, nîmeyê şekildê dinyay. *Tr. Yarım Küre.* Gulalekên mi rê bibo, ez şena ser o hesabîy viraza.

gulani *Nm.* Menga wesarî ya peyêni. *Tr. Mayıs.* Gulani di gulîy abênê.

gulaniki *Nk. Nm. Bw.* Nanguli. Eger ma gulaniki nêwerdayê ewro mi nêzanayê gulaniki senîn a.

gula payîzî *Nk. Nm.* Gula ki demserrdê payîzî di bena. *Tr. Güz çiçeği, sonbahar gülü, zinya çiçeği.* Hukmê gulda payîzî do se bo ki? Ma ci ra tamên nêdî. Ma ci ra mirdî nêbî û ma ra abirîyê.

gula pîjan *Nk. Nm.* Titûnê gemi. Titûno koyî yo, vaşên o. *Tr. Dağ tütünü, Mastı çiçeği.* Mêrdekî winîya ki qutîyerda ci di titûnê ci nêmendo, tenekên gulê pîjan arêday û kerd werdî tepîya, kerd qutîyerda xwu mîyan û ci ra di cixarey jî pêtîy.

gula rojî 1. *Nk. Bw.* Gula birojî 1. Gula rojî kamcîn îklîman di coyêna/bena kuho? (Bolamorê ci gulê rojî.) 2. *Nk. Nm.* Gula birojî. Gula ki biroj vilikîy akena, perranê xwu bişew nê, biroj akena. (Bolamorê ci gulê rojî.) *Tr. Gündüz yaprak açan bir çeşit gül, çiçek.* Gulênda ci ya rojî, gulênda ci ya jî şewi esti bî. Ci rê hurdina jî biqedr û biqîmetîy bîy.

gula sernixwîni *Nk. Nm.* Kerbela, garguli, gula xerîban, gîhagenî, gîhayê genî. Babetên vilikên a ki qişta kodê sîyay û Qerejdağî di bena û nika ê yê nînan resnenê û rişenê Awrûpa, ê yê jî ci ra darî virazenê. *Lat. Fritillaria imperialis. Kur. Gulê sernixwîn, gîya genî. Tr. Ters Lale, Ağlayan Gelin.* Nê rojan wendekarê ma do fina ma mamostan rê Qerejdax ra gulê sernixwînîy bîyarê.[1]

gulaş *Nn.* Têmane, têraşîyayîş. Bê lej bi qewetî ya têraşîyayen a ki na kayên a û derd o yo kes mîyaneyê ê pêlewandê bînî bîyaro erd. *Tr. Güreş.* Wexto ki ma gulaş bikerê, ma do mîyaneyê pê bîyarê erd.

gula şewi *Nk. Nm.* Gulê şewi. Gula ki bişew abêna. *Tr. Akşamsefası.* Gula şewi do gamekna abîyo.

gula şêxanî *Nk. Nm.* Babetên gulên a. *Tr. Kanarya çiçeği.* Lê keçînê lê! Ti zena ze Gula Şêxanî.

gulaşkar/i *N.* Gulaşger/i, pêlewan/i. Merdimo ki gulaş keno, şino têra, qandê sporî şino têra ki mîyaneyê pê bîyaro erd. *Tr. Pehlivan, güreşçi.* Eger o kesêndo gulaşkar bo, ma do bi ci ya şirê têra.

gulaşkarey *Nm.* Gulaşgerey, pêlewaney. Têra şîyayeni, gulaş kerdeni, pêlewan/i bîyayeni, gulaşger/i bîyayeni, gulaş şîyayeni. *Tr. Pehlivanlık, güreşmek.* Mi gulaşkareya ci nêecibnê ki ez şira ci temaşeyê ci bikera!

gulaşkerde/ê *N.* Têraşîyaye/ê, têmanekerde/ê. Kes/çîyo ki; gulaşê xwu kerdo û qedînayo yan jî bi ci ya gulaş bîyo. *Tr. Güreşen.* Keso gulaşkerde do hewna dîna finîy jî pa gulaş bibo.

gulaş kerdeni *Ky. Sp. f. M.* Gulaşkerdiş. Têra şîyayeni, gulaşey, têmane kerdeni, karê pêlewaney kerdeni, qandê sporî bi qewetîya têra şîyayeni. *Tr. Güreşmek, güreş tutmak.* Di pêlewanan gulaş kerd û pê ard û berd. Axirî ki pêlewano

---

1 *"Ters Lale"*, açarneyeyê Gula Sernixwînî yo. Çunkî xwura nê vilikîy bê Qerejdax û Hekkarî û Îranî di cayên di çinî yê. Nê hîrê cay jî xwura cayê Kurdan ê.

(gulaşkar) cûrre, mîyane ame war.

gulaş şîyayeni *f. M.* Gulaşşîyayîş. Têra şîyayeni, têmane şîyayeni. Qandê sporî bi qewet a mîyaneyê pê war ardeni. *Tr. Güreşmek, güreş tutmak.* Ma pêya şîy gulaş. Labelê ma nêşa mîyaneyê pê bîyaro war.

gulawdani *Sn.* Şûşaya gulawî. Şûşaya ki kes gulawî dekeno de û tey gulawî/awa gulan îkram keno. *Tr. Gül suyu şişesi.* Keye di gulawdani çinî ya ki ma gul awîya xwu dekerê de.

gulawî *Sn.* Awa gulan. Awa boyweş a ki ci ra boya gulan yena, bi gulan a virazêna. *Tr. Gül suyu.* Mi rê tenekên a gulawî ra bisenci. Wa hendê di lîtran bêro.

gula xerîban *Nk. Nm. Bw.* Kerbela 2. Gula xerîban, ti çi gulênda xerîb a ki qe qelbê min o wişk zêdê zerrî ya to qandê Hz. Husênî nêveşeno û nêbermeno!

gula xîzani *Nk. Nm.* Vilikîy. *Tr. Lale, Lale çiçeği.* Osmanîyan di dewrêndê gulandê xîzanan jî esto. No dewir di Baxçandê Îstanbûl di vêşî vêşî gulê xîzanî karitê.

gulaze *Nn.* Tewrûtûr, çîyo qerebalix. Çîyo lazim û nelazim o ki kes bi xwu yo pêşeno, kes gîno. *Tr. Öteberi.* Cinekeri şî bazar ra dinyayê gulaze herîna.

gula zengilî *Nk. Nm.* Babetên gulên ê. *Lat. Campanula. Tr. Çan çiçeği.* Şeklê na guleri zêdê zengilikên a o. Nê vilikîy qandê sûsî baxçan di karênê.

gulban *Nn. Bw.* Gulbane. Mêrdekî va, mi gulbanên çîna û aja di rona. Ez winî ca di nîyo.

gulbane *Nn.* Gulban, gulbang, gov, govil. Çîy/kesê ki pêser o yê, bi pêseramîyayîşî ya komên virazêno. Gulbaneyê hingan, gulbaneyê sîyan ûzn. *Tr. Küme.* Şima do o gulbaneyê sîyan keyeyî ver nêeştayê.

gulbang *Nn. Bw.* Gulbane. Şî ki ci rê gulbangên vilikîy biherîno û bi ci do, ca di nêdî, pey di ame.

gulbange 1. *Nn.* Têtewr, seranser. Temamê kes û çîyan. *Tr. Topluca, tümden.* Sîleho kîmyewî û bîyolojîk o herga ki şino zeyîdêno û tehkîm beno. Roj bêro, însan do gulbange bimiro. 2. *Nn.* Desta. Qismêndê gul û çîçegan o ki bi şikildê destayên a kewno kesî desti. *Tr. Demet, deste.* Gulçîni marda xwu rê gulbangeyên gulîy çînay.

gulçikçelmisîyaye/ê *Tib. N.* Gurçikçelmisîyaye/ê, velgiçelmisîyaye/ê, velikçelmisîyaye/ê, felkiçelmisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gulçika ci bi hîle û leymgirotişî ya çelmisîyaya, bêwezîfe menda. *Tr. Böbreği çürüyen.* Nêweşo gulçikçelmisîyaye do se bo, do senîn weş bo?

gulçikê bazîyan *An. Nb.* Bi pêtên a wexto ki kes bazîyanê xwu guvişneno, goşto ki bazî ser o bi şikildê gogekên a arêbeno û kes pa gulaşê bazîyan keno. *Tr. Bilek.* Gulaşkaranê bazîyan hendo ki bazîyê xwu şidênay, mi va îspatey gulçikê bazîyandê ci do biteqê.

gulçiki *An. Nm.* Veliki, velgi, felki, gurçiki. Azayêndê zerrêdê kesî ya ki jew kişta raştî di, jû jî kişta çepî da, têtewr didi yê. Gonî pak kenê, gonîyeri agoznenê. *Tr. Böbrek.* Pîyê min o rehmetî bi gulçikan a merd. Çunkî hurdina gulçikê ci çelmisîyay. Ma nêşa bivirno.

gulçiki çelmisîyayeni *Tib. f. M.* Gulçiki çelmisîyayîş. Gurçiki çelmisîyayeni, veliki çelmisîyayeni, felki çelmisîyayeni, velgi çelmisîyayeni. Leteyê gandê kesî yo ki bi di hetan a esto û gonîya kesî pak keno, a bi leym û hîle girotişî ya merdişê ê ezayan, bêwezîfe mendena ci, çelmisîyayîşê ci. *Tr. Böbrek çürümesi.* Ki gulçika ci biçelmisîyayê, ey do wextûbêwext biviritayê, do nan nêfiriknayê, werd do bi gandê ci yo bimendayê.

gulçikisîyabîyaye/ê *Zv. N.* Gurçikisîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka gulçik/gurçika to bi sîya bo, ti weş nêbê, ti bi erd o bidiskîyê, ti bi erd o bimanê" deyaya. *Tr. Kendisine sen olasın, böbreğin çürüye, böbreğin kapkara ola, yerden kalkamayasın gibi beddua edilen.* Gulçiksîyabîyaye hele to dîyo senîn zêdê gawirana şepirneno piro!

gulçiki sîyabîyayeni *Tib. f. M.* Gulçiki sîyabîyayîş. Gulçiki çelmisîyayîş. Gulçik/gurçiksîyayey. Gulçiki bi hîle û leym tepiştişî ya sîya bîyayeni, bêwezîfe mendeni. *Tr. Böbreğin çürümesi.* Doktorî va rewna yo gulçika pêrdê to bîya sîya.

gulçiksîya *Tib. Nn.* Gurçiksîya. Kes/çîyo ki; gulçik/gurçika ci bi hîle û leym tepiştiş a bîya sîya, çelmisîyaya, merda. *Tr. Böbreği çürüyen.* Ti do şirê senîn ê neweşdê gulçiksîyay ra deyn biwazê?

gulçîn/i *Zîr. N.* Gulçînok/i. O/çîyo ki gulîy çîneno. *Tr. Gül toplayan.* Wa nê gulçînan ra jew meşti nêro.

gulçîney *Zîr.* Karkerê gul çînayeni bîyayeni. Gulîy arêdayeni. *Tr. Gül toplamak.* Vanê kişta Îsparta'y di gulçîney menşûr a. Çunkî ajanan di karê gulan bol o.

gulçîni *Nm.* Nameyêndê keynandê Kurdan/Dimilîyan o. Labelê naman di na vajeki do pêyabestê bo. Yanê bi şikildê "gulçîn"î ya binûşîyo. *Tr. Kürtler/Zazalar'da gül toplayan bayan anlamında olan bir kız ismi.* Gulçîni rê vajê,

wa meşti şefaqên hadirê bo. Ma ci berê doktorî.

guldani *Nm.* Çîyo ki gulîy debênê de. Qutîya ki kes gulan dekeno de. *Tr. Saksı, saksılık, vazo.* Gula mi çelmisîyê, guldana mi veng mendi.

guldeste *Zîr. Nn.* Guldesta. Desteyên gulîy. Hendo ki bi destên a gulîy werzênê, hend gulîy. *Tr. Gül demeti.* Mi rê jî guldesteyên lazim o.

gule *An. Nm.* Qiri, gulbi. *Tr. Boğaz.* Gula ci ra lox-me war nêşî. Çunkî torinê durî di veyşan bî.

gulerin/i *N.* Qulor/i, qulorek/i. Ze gulle, çîyo qulorek. *Tr. Yuvarlak, yuvarlakça.* Mi rê o gu-lerin deha weş o.

gulêri *Nk. Nm.* Dara gulan. Dara ki gulîy pa benê. *Tr. Gül ağacı.* Keyneki va: Gulêra ma xeylên gulîy dana.

guli 1. *Nm.* Meyweya darerda gulêri. Çîya ki bi gulêr a bena û kes ci boy keno. *Tr. Gül.* Wendokê mi mi rê gulîy anê, ez jî ci rê vana: Berxwudar bê qeçêno! 2. *Nm.* Nameyêndê keynan o. *Tr. Bir kız adı.* Gula ma do ma rê gulîy biçîno. Nameyê ci Gul a, bixwu jî gulçîn a.

gulik *Zoo. Nn. Bw.* Gillar. Gulikê mîyeri fina xwu anto, dêmax kî bîya zaîfi.

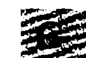
guliki *Nk. Nm.* Yeling, êling. Vaşêndê werdî yo ki zêdê îspanaxî ya o, ci ra şamî jî virazêna. *Tr. Çiriş otu, çiriş bitkisi.* Gulikan mîyan ra me şorî, bi to ya diskênê.

gulî 1. *Nn.* Çîyo ki gulan ser o yo, heqdê gulan di. *Tr. Gül ile ilgili, gül hakkında, gül üzerine.* Qolonyaya ci gulî ya. 2. *Nn.* Nameyêndê laje-kan o ki ze ki vajê gul. *Tr. Gül anlamındaki bir erkek ismi.* Gulî do ma rê gulîy arêdo. 3. *Nn.* Giştì. Çuwekên o ki zêdê giştên o. *Tr. Par-maklık.* Gulîyêndê ci şikîya bî. 3. *Zîr. Nm.* Bêçi, bêçiki, pêçiki, sêgulî. *Tr. Dirgen, yaba.* Gulîya înan şikîyaya. 4. *An. Nn.* Hergi porê însanî yo tadeyayo ser. *Tr. Lüle, bukle.* Lajekî va: Gulîyê pordê ci asa, ez pa bîya serxoşi. 5. *Nn.* Lajekê por gulîyê xasekan rê jî vajêno. *Tr. Kıvırcık saçlı sempatik çocuklar.* Pêrê ci veynda lajekdê xwu û va: La Gulî! Bê tîya ki ez to rê wezîfeyên bida. Qeçekîni di vernameyê mi Gulî bî, hembazanê mi mi rê vatê Gulî. 6. *Nm.* Gila. Poro mûnde. Poro ki mûneyayo. *Tr. Örük.* Gulîya xwu dol-bendi bin di nimiti bî.

gulîlika çiman *An. Nm.* Gilîya çimî, gilîya çi-man, gulîlika çimî, gulleyê çimî, gulleyê çiman. Gulleyê mîyandê çiman o ki kes pa vîneno. *Tr. Göz yuvarlağı.* Gulîlikda çiman ra nêbîyayê, ey nêşayê bivîno.

gulîliki 1. *Nm.* Gulleyê hakan o zerd o ki hakan mîyan do. *Tr. Yumurta sarısı.* Ma xwu rê hakîy pewtê. Mi xwu rê gulîlika ci, ay sipeyê ci werdê. 2. *An. Nm.* Bîbiki, lîliki, roşna, pîpiki, engûre-ki, keçiki, keçûni. Merdeka çimî, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşnaya çimî, vey-veka çimî. *Tr. Göz bebeği.* Gulîlika ci do zirar bidîyayê, şî doktor. Axirî ki ser o tarî nêbî. 3. *Nm.* Gulleyê çîyan. Zerre di çîyo ki bi şikildê gulleyen o. *Tr. Bir şeyin içinde bir göz veya bir göz bebeği görünen yapısı.* Gulîlika hakan, gulîlika çimî ûzn.

gulîşan/i *N.* Kes/çîyo ki; zêdê gulênda şêni bîyo şên, tey şênaî peyda bîya. *Tr. Gül gibi açılmış, kendisini uzaktan gösteren, albenisi çok olan şey veya bu manadaki kimse.* Mi bixwu rê esas gulîşanên bî.

gulîşaney *Nm.* Gulîşan/i bîyayeni. Gulo/a şêni bîyayeni. Zêdê gulan a xwumoj bîyayeni. *Tr. Gül gibi açılan, albenisi çok olan bir çiçek olmak.* Gulîşaneya ci sereyê ma pêrini werd. Ma pêrini ser o da pêro.

gulîy *Nk. Nb.* Jeweka ci "guli" a. Babetêndê darda nebatan o ki pa gulîy benê. *Tr. Gül/ler.* Gulçîni do mi rê gulîy biçîno ki ez bera bida marda xwu. Çunkî en bolkî a layiqê gulan a.

gulle 1. *Nn.* Çîyo qulorek o ki însanîy ya bi sî niqir-nayen a yan jî faroqe di bi cînciqan a virazenê û pa kaya gulleyî kay kenê. *Tr. Misket, gülle.* Ma qeçekîni xwu rê gulle kay kerdê. 2. *Ky. Nn.* Kaya gulleyî. Bi gulle û mak û çîyandê zêdê nînan a kay kaykerdeni. Ma bi rêzên a makîy ronayê û ma gulleyê eştê makan ro. Tabî ki ma qayîlîy bîy finên di bol makîy bifinê. 3. *Nn.* Hergi çîyo qulorek jî gulle hesibêno. *Tr. Yuvarlak misket şeklindeki her tür habbe.* Gulleyê çiman, gul-leyê tifingi, gulleyê fişengi, gulleyê mîyandê tekeran ûzn.

gulleyê çimî *An. Nn.* Qulorekê çimî pêro. Bê bi-jangan û qapaxandê çiman pêroyê çiman. *Tr. Göz yuvarlağı.* Sî gunê bî gulledê çiman ro, çim vijîya bî.

gulmase *Zoo. Nn.* Şeytanoko gird. Weşeyêndê aw o, hendê destên o, serê ci qalikin o û mîyanê ci jî bê este o. Werdîyandê ci rê ma vanê şeyta-nok. *Tr. Midye.* Gulmase, weşeyêndê dengiz û awandê girdan o.

gulmi *Nm.* Qulti, daqulti. Hergi fina ki, aw war kerden a. *Tr. Yudum.* Mi do dîrê gulmîy awi bişi-mitayê, înan nêverda ki qe ez gulmên jî bişima.

gulperî 1. *Nk. Nn.* Perrê gulêri, perrê gulan. *Tr. Gül yapirağı.* Gulperî do arêbê û ci ra gulawî (awa gulan) bivejîyo. 2. *Nm.* Nameyêndê keynan o ki maneyê xwu gulperî (perrê gulêri ra) gîno.

Gulperî rê vajê, wa şiro ma rê tayên gulîy arêdo.

gulpik *An. Nn.* Vêre. Pîzeyo masate, pîzeyo bikîlo. Pîzeyo ki kîlo giroto û bîyo kîloyîn. *Tr. Göbek.* Gulpikdê xwu ra nêwnîno, şarî rê vano şîşko.

gulpin/i *N.* Vêreyîn/i. O/çîyo ki vêre kerdo, bi kîlo ya pîze masnayo. *Tr. Göbekli.* Ti do bişê ravêrê. Labelê ez texmîn nêkena ki o gulpikin bişo ravêro.

gulpiney *Nm.* Vêreyîney. Gulpin/i bîyayeni. Pa gulp bîyayeni. Bi kîlo ya pîze masate bîyayeni. Kes/çîyo ki; gulpin o, a o kes bîyayeni, wesfê ney/nay ser o bîyayeni. *Tr. Göbeklilik.* Gulpikiney di bê zirarî çiçî esto ki? Cayên ra qayîl bo şiro, nêşeno bi gengazey a ravêro, qayîl bo xwu rê çinayên biderzo, do qumaş vêşî bigîro.

gulxane 1. *Nn.* Gulfiroş. Cayo ki tede gulîy roşênê. *Tr. Çiçekçi, çiçekçi dükkanı.* Şorî mi rê gulxane ra desteyên gulîy biherînî û bê.

gulxe *Nn.* Sebze û meyweyo vêrde o, vîrtikino herimîyaye yo ki, bîyo zêdê vîriki, bîyo zêdê celboqi. *Tr. Vakti geçmiş ve çamur gibi bozulmuş meyve veya sebze gibi gıda maddeleri.* Ê xeyarê gulxeyî sandiqi jî herimnaya.

guman *Nn.* Şubhe, şek, qerqile, reyb. Çîyo ki tede îhtîmal esto, labelê teqez nîyo. *Tr. Şüphe, kuşku.* Gumanê mi esto, ez a pey emel nêkena ki do şiro. 2. *Nn.* Bêveng, bêvengane. Çî/keso ki tey bêhes û bêvengey esta. *Tr. Sessiz, sakinlik, sükunet, rahatlık. Çirkin ve kötü bir şeyin olmaması, sessiz.* Hesê xwu mekerê, guman o.

gumaney 1. *Nm.* Şubheyey, şekey, qerqileyey, reybey. Guman/i bîyayeni, şubhebîyayeni. *Tr. Şüphelilik.* Ez a nêzana bi gumaney a o yan bê gumaney o? 2. *Nm.* Bêhesey, bêvengey. Bêguman bîyayeni, bêhes bîyayeni, bêveng bîyayeni. *Tr. Sessizlik.* Hesê xwu mekerê, tey gumaney esta.

gumanin/i *N.* Şubheyîn/i, şekin/i, qerqileyîn/i, reybîn/i. O/çîyo ki ci di guman esto, tede guman esto. *Tr. Şüpheli.* Ê gumaninî xeyal kerê, hele do sera şiro? Şewra ra o, o yo tîyanan di doş beno.

gumaye/ê *N.* Çî/keso ki gumîni kewta ser û zêdê va ya, zêdê firtinî ya, zêdê awerda pêt a, zêdê çîyandê nînan a luweno, şino, hereket keno, herikêno, veng vejeno, gumîni ci ra vijêna. *Tr. Gümleyen.* Kam ê vengdê gumayeyî ra nêterseno ki?

gumayeni *f. M.* Gumayîş. Gumîni, gumi gumi. Zêdê firtineyî amîyayeni, zêdê awerda şênî şîyayeni, veng dayeni, zêdê çîyandê pêtan bi vengdayîş a hereket kerdeni. *Tr. Gümlemek.*

Senîn ki guma, ma pêro ci ra tersay.

gumçaleki *An. Nm. Bw.* Gumçali. Gumçaleka ci weşi bî. Ci kerdê xaseki, bi ci yo jî weş robere ameyê.

gumçali *An. Nm.* Vili, gazmizi, gumçaleki, korta gumi, korteka gumi, çala gumi, çaleka gumi. Korteka ki wexto ki tayên merdimîy huwenê ci gumi di vijêna. *Tr. Gamze. Yanak gamzesi.* Gumçala keynekeri bi ci yo bol robere ameyê.

gumgum/i *N.* Şên/i, kêfşad/i, kêfweş/i, xwumaye/ê. O/çîyo ki xwumeno, şêno û şênaî ser o esta. *Tr. Neşeli, sevinçli, şakıyan.* Ewro maşallah kêfşad o, gumgum o, kê ci do şênemegî esto.

gumgumane *Nn.* Şênane, kêfşadane, kêfweşane, xwumayane. Zêdê gumgumana, zêdê şênaîyana, zêdê kêfweşana bîyayeni, bi kêfweşan mendeni. *Tr. Şen şakraklar gibi, keyfine diyecekler gibi olmak.* Ewro jî gumgumane şî mektebdê xwu. Meştî rê Ellah kerîm o.

gumgumaney *Nm. şekil* û bîçim û meş û usûldê xwu di şênaîyey tey bîyayeni, gumgumane bîyayeni, tey şênemegîyey estbîyayeni, bi kêfweşan mendeni. *Tr. Keyfine diyecek olmamak.* Eger gumgumaneyda ci ra nêbîyayê, înan ci îdare nêkerdê.

gumgumey *Nm.* Şêney, kêfşadey, şênemegey, kêfweşey. Kêfweşey û şênaîyey û şênemegîyey ser o/tey bîyayeni. *Tr. Neşelilik, hoşluk, güzellik, iyilik.* Maşallah gumgumeyên ser o bî ki kêfdê ci di qusûrên çinêbî.

gumgumiki *Zoo. Nm.* Qumqumoki, bûkemari. *Tr. Kaya kertenkelesi. Bir çeşit semender.* Verî ma rê vate, mewinîyê gumgumikan ra, dinadananê şima biamorê şima mirenê.

gumgumo/ê *N.* Gumtepik/i. Keso ki gumê ci qelawey ra masatey ê, kes qayîlo xwu destî kero. *Tr. Dombili. Dolgun yanaklı, yanakları etli ve butlu olan.* Lajekê gumgumoy weşdê kesî şinê. Kes qayîlo xwurê bi gumandê ci ya kay kero.

gumgumoyey *Nm.* Gumtepikey, gumqelawey. Gumtepik/i bîyayeni. Gumê ci zêdê tepikan qelaw bîyayeni. *Tr. Dombili/dolgun yanaklı olmak.* Eger gumgumoyey ser o nêbîyayê, mi tew pa kay nêkerdê.

gumi *An. Nm.* Alişki. Rîdê kesî di hergi kiştê dûzîy. Azayê ma yê ki ortedê goşan û çiman û fekî û çengeyî dê û dûz ê. (Bolekê ci "gumîy" ê.) *Tr. Yanak.* Sîlla medê gumi ro. Çunkî psîkolojîyê medimî xerpêno.

gumîney *Nm.* Gumi gumi. Vengê gumi gumi. Vengê bomba. *Tr. Gümleme.* Gumîneya ci hettanî tîyanan amê.

gumîni *Nm.* Gumi gumi. Çî kewteni di vengêndo pêto pir. *Tr. Patlama, gümleme.* Gumînî ci ra amê, her kes rema vera ci. Axirî ki bêzirar bî.

gumîy *An. Nb.* Alişkîy. Qandê jewekeyda ci *Bw.* Gumi. Wexto ki kes fekê xwu keno pirê pif, gumê kesî masenê.

gumîyaye/ê *N.* Gumaye/ê. Çî/keso ki ci ra gûmîni vijîyaya, bîyo gûmi gûma ci, ci ra vengêndo pêt û gur vijîyayo. *Tr. Gümleyen.* Ê çîyê gumîyayeyî goşê ma teqnay!

gumîyayeni *f. M.* Gumîyayîş. Gumayeni. Vengê kewten û şîyayîyen û vijîyayeni. Teqayîş û repîn û herikîyayîş o pêt û gur. *Tr. Gümleme.* Senîn ki gumîyayeni ci ra vijîyê, mi zana ban ro gunê erro.

gumnaye/ê *N.* Gumênaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî ci ra vengê gumînî ardo, ci ra vengê teqnayîşî û vijîyayîşî û dekewtişî û herikîyayîşî û çîyandê zêdê nînan a pêt û gur ardo. *Tr. Gümletilen, gümlenen.* Şima do çiwext bigumnê û ma kêf bikerê? Çîyo gumnaye kesî keno kêfweş.

gumnayeni *f. M.* Çî/kesên ra gumînî veteni. Çîyên yan jî kesên ra vengê teqayîşî û vijîyayîşî û herikîyayîşî û dekewtişî û netîcegirotişî û zêdê nînan a vengêndo pet û gur veteni. *Tr. Gümletmek.* Ez do dîna rojîya tepîya bigumna.

gumpîney *Nm.* Gumpi gumpi. Vengê kotekan û pirodayîşî amîyayeni. *Tr. Gümleme.* Gumpîney ser o bî. Mêrdekî xasekî bextê xwu eşt, va, mi kotekîy nêwerdîy.

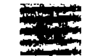
gumpîni *Nm.* Gumpînî, gumpey, gumpîney, gumpi gumpi. Vengê pirodayeni, vengê nûncikan, vengê henkosîyan, vengê nûncikano ki paştî ser o yeno. *Tr. Bir kimse veya hayvanın sırtından gelen dayak sesleri.* Gumpîna ci nêbîyayê, qe ma nêaşnawitê.

gumrik *Lat. Baz. Nn.* Qaçoro ki, kîberandê bazirganeyda teberî di, gêrêno û muameleyê ci beno. Bazirganeya teberî ya ki welat ra vijîyayen û dekewteni di muameleyê ci beno. *Tr. Gümrük.* Eger gumrikî ra nêbo, qaçor welat nêkewno, dewleti qezenc nêkena.

gumrikxane *Baz. Nn.* Ca û kîbero ki muameleyê gumrik û qaçordê gumrikî beno/virazêno. Kîbero ki tey bazirganeya teberî qontrol bena. *Tr. Gümrük kapısı/yeri, gümrük noktası.* Suwêreki di gumrikxane esto. Çunkî bazarganey di qaçorê bazarganeyda teberî tîya di qontrol bîyo.

gumsûr/i *N.* Kes/çîyo ki; ageyraye o, gandê ci di xeylên gonî esta û gonîya ci daya rî ro. Cora bîyo kurrûbelek. *Tr. Kırmızı yanaklı, yanakları al al olan.* Lajekêndo gumsûr bî. Ma vatê şar do çimênî kero.

gumsûrey 1. *Nm.* Gumsûr/i bîyayeni. Gumê ci sûrîy bîyayeni, ageyraye/ê bîyayeni, guman di gonî bol bîyayeni, kurrûbelek/i bîyayeni. *Tr. Kırmızı yanaklılık, yanakları al al olma/k.* Çimnehsan gumsûreya keynekda xwu nêdîyê, çimê ci, tim ê ma di bî. 2. *Nm.* Gumsûr/i bîyayeni. Gumîy bi sûr a, bi kil a boyax kerdeni/viraşteni, rîyê xwu sûr/kil kerdeni, rîyê ci ojeyîn bîyayeni. *Tr. Al yanaklılık, al yanaklı olmak. Yanaklarına oje vb. kırmızı boyalar sürülmüş olmak.* Qaşto vatê kes do gumsûr şiro mêrdeyî heti tenîya. Ez winîyaya a ya, a roji bi a gumsûreyda xwu ya veyveyan di kay kena. Vana: *Te do bidîya! Te pêr bidîya! Îro çîye! Îro çîyê!*

gumsûri *Nm.* Kesi/çîya ki qando ki xaseki bo, qando ki kesî bianco vera xwu gumê xwu kerdê sûrîy, bi rengênda sûr a viraştê. *Tr. Yanaklarına allık süren.* Ey hemini mîyan di şî a keyneka gumsûri weçînê û ecibnê.

gumtepik/i *N. Bw.* Gumgumo/ê. Lajeko gumtepik weşdê kesî şino, kes qayîlo xwu virarî kero.

gunah 1. *Teo. Nn.* Netîceyê şerran û xirabeyda kesan. Çîyo ki goreyê dînî kerdena ci heram a, wexto ki kes ey bikero, kes do adinî di misteheqê cezay bo. *Tr. Günah.* Çîyê şarî, bê ci mewerê. Çunkî guna yo. Nê vajekê ki bi "guna" ya dest bîyo pa, pêro jî Dimilî yê. Çunkî Tirkî di xwura herfa h'y çinî ya û înan jî Farsan ra girota. 2. *Nn.* Heyf. Çîyo ki kerdenda ci di zirarên esto, wexto ki kes ê karî bikero jewên do zirar bivîno. *Tr. Yazık.* Meşikni, guna yo. Wa zirar nêdeyo bi ci. 3. *Nn.* Sûj, qebehet. Çîyo ki kerdişê ci xeta yo û bîyo. *Tr. Suç.* Eger kerdişê nê karî guna bo ya gunakarê ci kam o?

gunahbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki netîceyê karûgurwe û emeldê ci guna yo, şerr o, xirab o, tey xeta esto. *Tr. Günah olan.* Karûgurweyo gunabîyaye çirê beno? 2. *N.* Heyfbîyaye/ê. Çî/keso ki kerdiş û muameledê ci di zirar esto, bîyayîşê raşt nîyo. *Tr. Yazık olan.* Muameleyo gunabîyaye do senîn ageyro? 3. *N.* Sûjbîyaye/ê, qebehetbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyayîş û virazîyayenda ci di sûj û qebehet esto, ceza esto. *Tr. Suç/kabahat olan, yanlış ve cezayı gerektiren.* Key şima o çîyo gunabîyaye şa xwu ser ra bierzo, wexta bêrê ma fina qisey bikerê.

gunah bîyayeni 1. *f. M.* Gunabîyayîş. Heram bîyayeni. Goreyê dînî tey nêbîyaye estbîyayeni, goreyê dînî bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci heramey bîyayeni, misteheqê cezay bîyayeni. *Tr. Günah/haram olmak, dinen cezası bulunmak.* Ey

jî zanayê bîyayîşdê ci di guna esto, guna jî kerd. 2. *f. M.* Gunabîyayîş. Heyf bîyayeni. Bîyayenda ci di zirar estbîyayeni. *Tr. Yazık olmak.* Eger kes bizano tey guna esto, kes do nêkero. Çunkî heram nêbo jî gereg ki gunayê kesî jî pey bêro. 3. *f. M.* Gunabîyayîş. Sûj bîyayeni. Xeta û qebehet tey estbîyayeni, tey sebebê cezay estbîyayeni. *Tr. Suç/kabahat olmak, yanlış ve hataları olmak.* Eger şima bizanayê tey guna esto, şima kerdê? Çunkî şima ceza werd.

gunahgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û muameleyên di, bîlaheq û bîlasebeb kewno gunadê kesên yan jî çîyên, xeta û gunayanê ci gîno xwu ser, xeta û gunayandê ci rê beno kefîl, bi qeybet û xeta û qebehet û çîyandê winasînan a gunayê ci gîno xwu ser, kewno gunadê ci, beno gunakarê ci. *Tr. Birisinin günahını alan, yanlışlarını kabul eden, yanlışlarına kefil olan, günahına giren, dedikodu veya gıybetini yapan.* Ellah xeyr! Ti bîlaheq û bîlasebeb çirê benê gunagînê ci? Eger ti do gunagînê ci bê, ma verdê?

gunahgîney *Nm.* Gunagîn/i bîyayeni. Wesfê gunagînan ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; guna û xeta û çewtey û şaşîney û herameya kesên yan jî çîyên gîno xwu ser, bi qeybet û çîyêndo winasîn a kewno gunayandê ci. *Tr. Günahkar olmak, birisinin günahlarını üzerine almak, hata yapmak suretiyle birisinin günahına girmek.* Ez nêşena bi qeybetî ya gunagînê ci ba. Ma gunagîney qey winî gengaz a û ez jî xînta ki gunagînê ci ba?

gunahkar/i 1. *Teo. N.* Merdimo ki çîyêndo heram kerdo, kewto heram, goreyê dînî karûgurweyêndo xeta û heram kerdo û kewto heram. *Tr. Günahkar.* O merdimo zînakar, bî gunakar. 2. *N.* Merdimo ki zirarên dayo jewî, çîyêndo zirardan kerdo. *Tr. Zararlı bir iş yapan.* O merdimo zirardan, bî gunakar. Çunkî zirarên da şarî. 3. *N.* Mehcûb/i, xwudişikîyaye/ê. O/ çîyo ki xetayên ra xwu di şikîyayo. *Tr. Mahcup.* Mi nêzanayê ey nêkerdo. Mi senîn ki va, o xwu di şikîya û ez jî bîya gunakari. 4. *N.* Gunakarbîyaye/ê, sûjdar/ê. Kes/çîyo ki; sûjê ci esto, sûjên kerdo. *Tr. Suçlu.* Merdimo gunakar do şiro gunayê xwu hepisxane di bianco.

gunahkarane *Nn.* Mehcûbane, sûjdarane. Zêdê gunakarana, bi gunakaran mendeni. *Tr. Günah işlemişçesine, günahkarlar gibi.* Ti yê çirê winî gunakarane nê fêlan kenê ki?

gunahkarey 1. *Teo. Nm.* Gunakar/i bîyayeni. Tersê dînî karên kerdeni, heram kewteni, ferzan terk kerdeni. *Tr. Haram işlemek, günahkar olmak.* Kam ki gunakareya xwu fehm bikero, o nezdîyê raştey o. 2. *Nm.* Çîyêndo heyf kerdeni. Sebebê çîyêndê heyfî bîyayeni, zirarên jewî ro dayeni. *Tr. Yazık etmek, birine zarar vermek.* Gunakareyênda şêni nê, zirarên dayo şarî ro. 3. *Nm.* Mehcûbey, mehcûbîyet, mehcûbîyetey. Çîyêdo şermîn kerdeni, qarşûyê kesên yan jî çîyên xwu di şikîyayeni. *Tr. Mahcubiyet, şaşkınlık.* Ma qey çîyêndo giran nêkerdo û tenekên gunakareya ci esta. 4. *Nm.* Sûjdarey. Gunakar/i bîyayeni, sûjdar/i bîyayeni. Edet û qanûnan ra teber karûgurweyên kerdeni. *Tr. Suçluluk.* Kaşka gunakareyda xwu di ceza biwerdayê.

gunahkerde *N.* Gunakar/i, gunakewte/ê. Kes/ çîyo ki; guna kerdo, kewto guna, sûjên kerdo, çîyêndo heyf kerdo, qebehetên kerdo. *Tr. Günah işleyen, harama giren, suç işleyen, yazık eden.* Şima şenê merdimê gunakerdeyî bibexişnê? Ki şima bişê, benê bexişnokîy.

gunahkewte/ê *N. Bw.* Gunakerde/ê. Merdimo gunakewte gereg ki omidîya xwu nêbirno û bişo gunadê xwu ra ageyro.

gunah kewteni *f.* Gunakewtiş. *Bw.* Guna kerdeni. Ki finên kes guna kewo û rataldê şeytanî kewo, kes deha rew rewî nêşeno ray ser kewo.

gunakaraney *Nm.* Mehcûbaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê gunakarana bîyayeni. *Tr. Günahkarlar gibi.* Mi rê ki gunakaraneyda ci di çîyêndo ecêb esto.

guna kerdeni *Teo. f. M.* Gunakerdiş. Heram/guna kewteni, heyf/sûjên kerdeni. Goreyê dînên heram kewteni. *Tr. Günah işlemek, günaha girmek.* Gunayên kerd, rew ageyr.

gunakê 1. *Nm.* Kes/çîyo ki; gunayê kesî pey ameyo, xeta û çewteyên kerdo yan jî barê ci bîyo çewt û gunayê kesîyo pey yeno, milê keno çewt û gunayê kesan bi xwu yo ano. *Tr. Kendisini acındıran.* A gunakê yena tîya ki gunayê ma pey bêro. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; deqe ra finên vana: Way way way gunakê! û gunayê xwu bi kesî yo ano. *Tr. Konuşmalarında sık sık "Vah vah vah!" diyerek kendisini acındıran.* Gunakê ya yena, derê ki ma xwu rê biremê, ma nêşenê derdê ay biancê.

gunakêyey *Nm.* Gunakê bîyayeni. Milî çewtkerden û xwu kesan rê barçewt mojnayeni, deqe ra finên: Way way way! vaten û gunayê xwu bi kesano ardeni. *Tr. Sık sık, vah vah vah! diyerek ya kendisine kişileri acındırmak veya kendisi başkalarına acıyor görüntüsü vermek.* Ez bixwu bi gunakêyeyda a ya nêxapêna.

gun *An. Nm.* Bat, hêlik, halik, herz. Gulleyê torbe-

kandê nerîdê nerîyan. *Tr. Taşak, testis.* Gunê ci fitiq bîbî, kewt bindê kardî.

gunaye/ê *N.* Çî/keso ki bi çîyên a diskîyayo, neyayo çîyên a, neyayo çîyên ser, bi çîyên a zeliqîyayo, bi çîyên a deyayo pêro. *Tr. Değen, çarpışan, çarpan, bitişen, dokunan, birleşen, binen, içine düşen.* Tersena ki, o doyo tirşo ci ro gunaye, ci bitewno.

gunayeni *f. M.* Gunayîş. Pirodayeni. Çîyên ro gunayeni, bi çîyan a diskîyayeni, bêhemd dekewteni. *Tr. Değmek, çarpmak, bitişmek.* Senîn ki pey di şî, da ci ro. Labelê ey jî da piro, o bîn jî ame û guna ey ro.

guncêri *Nk. Nm.* Babetên fekîyênda zûraî/koyî ya. *Tr. Japon elması.* Guncêran ra, fekî arêdê ki, ma xwu rê bûrê.

gund *Sn. Nn.* Goger, teker. *Tr. Teker, tekerlek.* Mêrdek finêra gundilêr bî û şî vera cêr.

guno *Nn.* Keso topek û qulorek û qelaw û werdîkek. *Tr. Küçük, topalakça, hafif şişman.* Guno ti yê sera şinê?

gunok *Tib. Nn.* Kes/çîyo ki; bîyo gunokî, tey gunokî peyda bîyo, gunandê ci di fitiq peyda bîyo. *Tr. Kasıklarında fıtık oluşan.* Filan gunokî bîyarê maserda filan doktorî.

gunokî *Tib. N.* Fitiqê gunan, gunok bîyayeni, gunan di fitiq peyda bîyayeni. *Tr. Kasık fıtığı.* Lajek bîyo gunokî. Keso nêşeno ci bero nê weşxane.

gunpisîng *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki, perrê ci zêdê kelekan û encûran o, meyweyê ci şikildê gulekên a o û nêwerêno. *Lat. Ecballium elaterium. Tr. Acı kavun.* Gunpisîng, çoşmeyê Feratî û rojawanî di esto.

gunsîya *Nn.* Xurt, bêçim, yeman, elfetûn, cesûr, egît, çimsûr, çimnêkuwaye. Kes/çîyo ki; çimê ci sûr ê, kesî ra nêterseno, kesî rê çim nêkuweno, bêçimî kewno karûgurweyan û teşxelan mîyan. *Tr. Korkusuz, korkmayan, daldan budaktan göz sakındırmayan.* Şima nêşenê ê merdimê gunsîyay bitersanê.

gup *Nn.* Nameyê vengdê kewtişî û pirodayîşî. *Tr. Gümleme.* Va gup û vila bî.

gupikdayê *Nm.* Çîya (kuhoyî, dari) ki gupikîy dayê yan jî vetê, nîşanê wesarî xwu ser o mojnayo. *Tr. Tomurcuklanan.* Dara gupikdayê do kêfê ma bîyaro.

gupiki 1. *Nk. Nm.* Pişk, pişkovi, fişk. Bolekê ci "gupikîy" ê. Çîyekê werdî yê ki, hewna newe wesarî perrê daran benê kuho û bi daran a vijênê, nîşanê wesarî û kuhoyî yê. *Tr. Tomurcuk.* Daran gupikîy vetê. Wesar ameyo. 2. *An. Nm. Bw.* Zîlik. Eger îhtîyac bibo, cinî do gupika xwu jî doktorî mojno.

gupiki aşkawîyayeni *f. M.* Gupiki aşkawîyayîş. Gupikîy teqnayeni, pişkov(îy) teqnayeni, pişkov aşkawnayeni, pişkovîy aşkawnayeni, gupikîy aşkawîyayeni. Vilikîy dayena daran, wesarî newe newe kuho bîyayena daran. Kirdasî û Dimilî da Kodê Sîyay (Vakurdê rojhelatdê Suwêreki di cayêno) di vanê "pişkov aşkawîyayeni", "pişkov akerdeni/*pişkov vekirin.*" *Tr. Tomurcuklanmak.* Nê rojana bi daran a gupikê kenê aşkawê.

gupikîy *Nb. Bw.* Gupiki. Hettanî darîy gupikîy nêvejê, kes nêzano ki, wesar ameyo yan nêameyo.

gupikîy dayeni *f. M.* Gupikîydayîş. Gupikîy veteni, dar kuho bîyayeni, kuho bîyayena daran, nîşanê wesarî peyda bîyayeni. *Tr. Tomurcuklanma.* Daran gupikîy dayê, ma şenê vajê wesar ameyo.

gupikîydayê *Nk. Nm.* Çî/dara ki gupikîy dayê, pişkovîy akerdê. *Tr. Tomurcuklanan.* Şorî a darda gupikîydayê bin di roşi. Ez a gamekna yena.

gupikîy teqnayeni *f. M.* Gupikîy teqnayîş. *Bw.* Gupiki aşkawîyayeni. Bol nêrameno, dîna rojîya tepîya darîy gupikîy teqnenê.

gupîni *Nm.* Gupîni, gupînî, gupînîyey, gupîney, gupey, gupi gupi. Vengê pirodayen û acivistenda soberi. *Tr. Gümleme.* Gupîna soba bî, hemini xwu vero kerdê germ.

gurbizî *Nm.* Gurguzî. Babetên fitikên a. Bi seredê dindanan a vengêndo barî û hera veteni. No veng, bi lewan a nêvijêno, fek abêno û ya seredê dindanan a yan jî mîyandê dindanan ra vengên vijêno. *Tr. Islık sesi, düdük sesi.* Vengê fitiki dûrî jî reseno. Labelê vengê gurbizî ancax nezdîyan şino.

gurbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki tey gurrey esta, gurr o, tey vêşî webîyayeni esta. *Tr. Gür olan, gürleşen, alevli olan, alevleri çok olan.* Adiro gurbîyaye do bê tepisnokan senîn şiro hewna?

gurçika lingan *An. Nm.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Gurçikê lingan. Linggogêran pay dê bî gurçikerda lingerda ci ya raşti ro, gurçika lingerda ci, ci ser o masê bî.

gurçikê lingan *An. Nm.* Peynî ra cayo masate yo ki mabeyndê lingeri û saqan do. *Tr. Baldır.* Jewekda ci rê "gurçika lingeri, gurçika lingi, gurçika nigi" vajêno. Labelê bi şikildê namî ya bi şikildê "gurçikê lingan" vajêno. Çunkî Dimilî, hurdina kiştan rê pîya no name deyayo.

gurçiki çelmisîyayeni *Tib. f. M.* Gurçiki çelmisîyayîş. *Bw.* Gulçiki çelmisîyayeni. Boka gurçika

ci biçelmisîyo, ey ma kerdîy kulbizikî!

gurçiki sîyabîyayeni *Tib. f. M.* Gurçiki sîyabîyayîş. *Bw.* Gulçiki sîyabîyayeni. Doktorî va: Key ki gurçika ci sîya bo, wexta do lingan anverro kero.

gureb *Coq. Nn.* Deraxdê zûzikîyayenî/cemedîyayenî di vinderîyayeni, cemed tepişteni. *Tr. Aşırı soğuktan canlılarda meydana gelen donma veya donma derecesine gelinen hal/durum.* Emşo bol û bol serd bî, şuwaney bî bî gureb.

gurêx/i *Zoo. N.* Gurxeneq/i. Kutiko ki vergan fetisneno, qewetê ci bi vergan beno. *Tr. Kangal köpeği.* Gurxeneqî, vera vergî da, berd Kemera Qiji pey di xeneqna.

gurêxey *Nm.* Gurêx/i bîyayeni. Zêdê gurêxan bîyayeni, wesfê gurêxan ser o bîyayeni. *Tr. Kangal köpeği olmak, Kangal köpeği gibi yırtıcı olmak.* Ti yê qey gurêxeya ci hesab nêkenê.

gurgurik/i 1. *N.* Gurgurok/i, pûknok/i, gijgijnok/i. Çî/keso ki pûkneno, keno vêşî, gijgijneno, lej û olayîyan keno têra. *Tr. Ateşleyen, provokatör, kışkırtan, körükleyen.* Merdimêndo gurgurik o. Şima do o merdim xwu di nêberdayê. O bî sebebê girdkerdenda na olayî. 2. *N.* Çî/keso ki hema hêrs beno, biriqêno, beno ze adir, rew qehrêno, hema hulo beno. *Tr. Hop kalkıp hop oturan, erken parlayan/kızan, aniden parlayan.* Eger ti tim, wina gurgurik bê, ma kes nêşenê bi to ya weşqisayên bikerê.

gurgurikî *H.* Gurgurokî. Hal û wesfê gurgurik/gurgurokey, gurgurok/gurgurik bîyayeni. *Tr. Kışkırtıcılık, kışkırtma, kışkırtılma.* Mi tey wesfêndê gurgurikî nêdîyo ki ez şima rê şade ba.

gurgurokane 1. *Nn.* Gurgurikane. Zêdê pûknokana, zêdê gijgijokana, zêdê gijgijnokana, zêdê gurgurikana, bi pûknokan mendeni. *Tr. Kışkırtırcasına, provoke edercesine, provokatörler gibi.* Ez winîyaya a ya gurgurokane wekena, mi zana nêtxirab a. 2. *Nn.* Gurgurikane. Bi hêrsbîyayîşî ya, zêdê hêrsbîyayan a, zêdê biriqîyayan. *Tr. Parlarcasına, hop oturup hop kalkanlar gibi.* Xeyr o ho! Ti yê winî gurgurokane kewnê olayîyan mîyan!

gurgurokaney *Nm.* Gurgurikaney. Gurgurikane bîyayeni, gurgurokane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di gurgurokane bîyayeni. Zêdê biriqîyayan û finêra hêrsbîyayan. *Tr. Provoke edercesine, aniden parlayanlar gibi olmak, hop oturup hop kalkanlar gibi parlamak.* Ez gurgurokaneyda ci ser o bol nêvinderda.

gurgurokey 1. *Nm.* Gurgurikey, pûknokey, gijgijnokey, pûknayeni, gijgijnayeni. Gurgurik bîyayen û kerdeni. Olayîyan vêşî bi girdkerdiş a pûknayeni, sebebê girdbîyayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Ateşlemek, ateşle gitmek, alevlendirmek, provoke etmek, provokatörlük yapmak, körüklemek.* Eger şima zanayê ki o do gurgurokey bikero, şima do o bi xwu ya nêberdayê. 2. *Nm.* Gurgurikey. Gurgurok/i bîyayeni. Deqe ra finên hêrs bîyayeni, rew hêrs bîyayeni, zêdê adirî bîyayeni, hema werişten û zêdê pirodayîşî kerdeni, rew zirtikîyayeni. *Tr. Aniden parlamak, ateş alevi olmak, alevlenmek, hop oturup hop kalkmak.* Eger gurgurokeyda ci rê nêbo, weş o, comird o, yardimkar o, destberê xwu yo, xurt o. Labelê a gurgurokeya ci jî pêrini ci ra remnena.

gurguzî *Nm. Bw.* Gurbizî. Ze qeçek, o yo gurguzî ceneno. Qe xwu ra şerm jî nêkeno!

guri *Nm.* Heremî di layo ki pey herem virazêno. (R'yê ci barî waneyêno.) *Tr. Dokumacılıkta kurulan yer tezgahının iplerine verilen isim.* Guri çinî ya, a ya kena dest bi heremî ya kero.

guriz *Nn.* Eger guriz ci nêameyê, winî nêlerzayê.

gurizi *Nk. Nm.* Gurîzi. Vaşên o ki di babetî yo. Hurdina babetê ci jî werênê. Babetêndê ci gezîwan o, babeto bîn jî sing o. Singî, nameyê xwu mihînî ra giroto. Sing, erdî ser o lema ci herayey ser o abêna û kokê ci jî erdî bin di beno gird. Kokê ci zêdê bûncikan a o, bi pîjî ya, bi xilçî ya weqlayêno û werêno. Sing bejî yo, awî nîyo. Gurizi (hem gezîwan, hem jî sing) aw û awîyey ra remena, bejîyey ra hez kena. Nîtekim Suwêreki di erdo ki bî awî û awi amê ser, tey gurizi bî vinî. *Tr. Pazı.* Gurizi ra terke bol hez keno. *Bw.* Gezîwani jî.

gurizî *H. N.* Ez bîya tewizî û dima jî lerzaya.

gurizîyaye/ê *N.* Merdimo gurizîyaye tenekên bo jî lerzeno.

gurizîyayeni *f. M.* Gurizîyayîş. Eger ez bigurizîyayê, mi înkar nêkerdê. Labelê ez nêgurizîyaya.

guriznaye/ê *N.* Şima gereg ki zerrîya ê merdimdê guriznayeyî bigirotayê.

guriznayeni *f. M.* Guriznayîş. To ez nêguriznaya, ez bixwu gurizîyaya.

guriznok/i *N.* Guriznokê mi helecan nêbî, serdo nişkavde bî.

guriznokey *Nm.* Ez cara guriznokeyda xwu ser o nêvindena. Ez bolkî wesfdê serdeyda ci ser o vindena.

gurkerde/ê *Nn.* Pêtkerde/ê, şidênaye/ê. Çîyo (adir, kes) ki jewî yan jî tayêni zeyîdnayo, kerdo vêşî, kila ci, gurrika ci kerda berz. *Tr. Yoğunlaştırılan, şiddeti artırılan, alevlendirilen, tansiyonu/ateşi yükseltilen.* Adiro gurkerde

çetin ki rehat hewna bo.

gurmase *Zoo. Nn.* Maseyêndê awda dolan û erqan û layan û royan o ki, solawî di nêcoyêno, zimbêlin o. *Tr. Bıyıklı bir çeşit tatlı su balığıdır. (Sekizbıyık değildir.)* Gurmasey dolan di, layan di û zêdê nînan awandê şimitişî di coyênê.

gurmaye/ê *N.* Çî/keso ki ci ra vengê gurmîni, vengê gurmi gurmi, vengê çîyandê zêdê hingan, vengê çîyêndê zêdê awerda pêti, vengê pirodayîşî yeno. *Tr. Uğuldayan, gümleyen.* Eger şima o vengo gurmaye biaşnawitayê, şima nê vengî rê veng nêvatê.

gurmayeni *f. M.* Gurmayîş. Gurmîni, gurmi gurmi. Şemate kerdeni, qerepere kerdeni. Vengo ki goşanê kesî beno ê vengî veteni. Mesela vengê awandê pêtan, ê hingan, ê mozan, ê pirodayîşî û zn. veteni. *Tr. Uğuldamak, gümlemek.* Timûtim gurmayê. Bîbî gurmîna ci, eynî goşê mi şîy.

gurmikanverşanaye/ê *N.* Nûncikanverşanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hendo ki dayo piro, eynî kerdo xîntê nûncikan/kotekan. *Tr. Yumruk manyağına çevrilen.* Keso gurmikanverşanaye senîn şeno fina wina qiseyê salmey bikero ki?

gurmikan ver şanayeni *f. M.* Gurmikan ver şanayîş. Nûncikan ver şanayeni, gurmistan ver şanayeni. Bi gurmikan (gurmist/nûncik) a pirodayeni, bi gurmikan (gurmist/nûncik) a serkewteni. *Tr. Yumruk manyağına çevirmek.* Qehrîya ci ra û va: Eger ez bêrî, ez do to gurmikanver şana ha!

gurmiki *Nk. Nm.* Vaşêndo qulorek o, bi kesî ya diskêno. *Tr. Yapışkan otu.* Gurmiki mîyan ra ti şirê, panceyê to do pêro bi gurnîg a bidiskîyê. 2. *Nk. Nm.* Vaşêndo tellîyin o ki çawdarî mîyan di beno. *Tr. Çavdar otu.* Gurmik zirar dano teneyan û vaşandê terkeyî. 3. *An. Nm.* Doşî, engilî, kifti, çeng. Serê doşî, serê doşîyan. Cayê doşî yo tûjek. Kişta raştî û çepî di serê kolîyan. *Tr. Omuz, omuz başı.* Gurmika ci ya kena ci ra ci bo. Çunkî a ya bol dejena. 4. *An. Nm.* Esteyê doşî. Esteyê doşî yo gird o qulorek. *Tr. Omuz kemiği.* Gurmika ci şikîyê bî, şîyê nêweşxane ki filmê ci biancê.

gurmikîbîyaye/ê *N.* Gurmiknaye/ê, gurmikneyaye/ê, gurmistneyaye/ê, nûnciknaye/ê, nûncikîbîyaye/ê, gurmikîypirodaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û nûncikandê kesên a deyayo piro, gurmikî bîyo, gurmikîy deyayê piro. *Tr. Yumruklanan.* Merdimo gurmikîbîyaye, gurmikî bîyayîşî tepîya jî ar nêkero, ma kes do ey rê se vajo?

gurmikî bîyayeni *f. M.* Gurmikîbîyayîş. Gurmikneyayeni, gurmistneyayeni, nûncikneyayeni. Nûncikî bîyayeni, nûncikîy pirodeyayeni. Bi gurmikan a kotekîy/nûncikîy werdeni, kotekî werdeni. *Tr. Yumruklanmak.* Gurmikî nêbîyo. Eger gurmikî bîyayê, qey şopa gurmikan ser o biasayê. Na çi bîçim gurmikî bîyayen a!

gurmikîkerde/ê *N.* Gurmiknaye/ê, nûnciknaye/ê, nûncikîkerde/ê, gurmistnaye/ê, gurmistîkerde/ê. Keso ki çîyo ki jewî yan jî tayêni bi gurmikan (gurmist/nûncikan) a kotekîy kerdo, dayo piro, visto ci. *Tr. Yumruklanan.* Ti do kesdê gurmikîkerdeyî ra çi naf bipawê?

gurmikî kerdeni *f. M.* Gurmikîkerdiş. Gurmiknayeni, nûnciknayeni, gurmistnayeni, civisteni. Gurmikîy pirodayeni, nûncikî/gurmistî kerdeni, bi gurmistan (nûncik/gurmikan) a pirodayeni, kotekîy kerdeni. *Tr. Yumruklamak.* Eger to sifte gurmikî nêkerdayê, wina gîgire nêbîyê.

gurmikîy *Nb.* Gurmistîy, nûncikîy, hempikîy. Destan bi pêtên a pêserardiş a girêdayeni. *Tr. Yumruk, yumruklama, yumruk yeme/vurma.* Mi kerd ki gurmikîy kero, înan va hembazê ma o.

gurmikîywerde/ê *N.* Gurmikîyaye/ê, nûncikîyaye/ê, gurmistîyaye/ê, gurmistîywerde/ê, nûncikîywerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên destî ra gurmikîy/nûncikîy werdê, gurmistîy werdê, bi gurmikan a deyayo piro, fineyayo ci. *Tr. Yumruklanan.* Merdimo gurmikîywerde û gurmikîy nêwerde jew nêbeno.

gurmikîy werdeni *f. M.* Gurmikîy werdiş. Gurmistneyayeni, gurmistîyayeni, nûncikneyayeni, gurmikneyayeni. Gurmistîy/nûncikîy werdeni. Bi gurmikan a kotekîy werdeni. *Tr. Yumruklanmak.* Ki finên gurmikîy bûro, deha keso ki ey bişo vindarno çinî yo. Îlla kî do heyfê xwu bigîro.

gurmiknok/i *N.* Gurmistnok/i, nûnciknok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên gurmikneno, gurmiknayo, gurmikî kerdo, bi gurmikan a dayo piro. *Tr. Yumruklayan, yumruk atan.* Gurmiknokê ci bibo, senîn gurmikîyaye çinêbeno? Ma gurmikîy erzîyay azmîn ro?

gurmistanverşanaye/ê *Zv. N. Bw.* Nûncikanverşanaye/ê. Wîjdîyanê şima senîn gotir keno ki şima hewna ê merdimê nûncikanverşanayeyî şenê biwazê ki?

gurmistan ver şanayeni *Zv. f. M.* Gurmistan ver şanayîş. *Bw.* Nûncikan ver şanayeni. Ti senîn merdimê wina rebenî şanenê gurnistan ver ki?

gurmisti *Nm.* Nûnciki, hempiki, gurmiki. Destî

bi arêdayîş a pêdi pêt kerdeni. Bolekê ci "gurmistîy" ê. *Tr. Yumruk.* Gurmista xwu eger to masada ci ro dayê, ey nêwetardê to rê a qisaya kemî vajo.

gurmistîy *Nb. Bw.* Gurmisti. Mi do ser o gurmistîy amordayê, ez ci ra şufiyaya.

gurmiza *Nk. Nm.* Xerdela zûraî, xerdela koyî, xerdela gemi. *Tr. Yabani hardal.* Keyney wa xwu rê gurmiza arêdê.

gurmîney *Nm.* Gurmîni, gurmînî, gurmînîyey, gurmi gurmi. Vengê niqaran. Pirodayena niqaran yan jî çîyên ra zêdê vengêndê niqara vengêndo pêt û weş veteni yan jî mirazîya xwu kerdeni. *Tr. Davul sesi, uğultu, uğuldama.* Gurmîneya ci amê mi goşî, ey zerrî piro kerdi honiki.

gurnîgi 1. *Nk. Nm.* Tellîyê kerbalcanî yo topek o ki, seredê ci di bi desan a tellîyekê barî estê. Bolekê ci "gurnîgîy" ê. *Tr. Pıtrak otunun misket büyüklüğünde olan top şeklindeki dikeni.* Eger ti erddê kerbalcanî mîyan ra şirê, tabî ki gurnîgi do to pancan kewo. Jû cayan di kerbalcanî rê jî vanê gurnîgi. 2. *Ed. Zv.* Edebîyatdê Dimilî di çî/keso ki kesî wirêneno, kewno kesî ganî û tede geyreno, tenekên jî şino kesî ra, kesî keno kêfsal, ê çî û kesan temsîl keno, îfade keno. *Tr. Kurtulunamayan, yakasını kurtaramadığın, vücuduna girip kişiyi rahatsız eden, huzursuz eden, bela gibi kişiye musallat olan.* Vanê ti bîyê gurnîg û kewtê mi ganî.

gurnîgin/i *N.* Çî/keso ki gurnîgîy po diskîyayê, bîyo gurnîgin, gurnîgê ci estê. *Tr. Pıtırak, domuz pıtırağı.* Şî şî cadê gurnîginî ser o ronişt.

gurnîginey *Nm.* Gurnîgin/i bîyayeni. Pa/tey gurnîgi bîyayeni, gurnîgi ci sawîyaye bîyayeni. *Tr. Pıtıraklı.* Gurnîgineyda ci ra nêbîyayê, ma do ê erdî mîyan di başax bikerdayê.

gurnîgîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Gurnîgi. Eger ti gurnîgan mîyan ra şirê, gurnîgîy do bi to ya bizeliqîyê.

gurpîni *Nm.* Gurpi gurpi. Hempiknayeni, vengê pirodayeni. *Tr. Gümleme, tok olarak dövme sesi. Tok olan, içi boş olmayan bir şeyin dövülme sesi.* Gurpîna ci bî. Jewî ser o amordê û dayê piro.

gurpîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ci ra vengêndê kewtişî yan jî vengêndê pirodayîşî yo pir vijîyayo, ci ra gurpîni/gurpînî vijîyaya. *Tr. Kendisinden düşme veya dövülmeden kaynaklanan gümleme sesi çıkan.* Ez şîya resaya ê merdimdê gurpîyayeyî ser. Labelê beqa nêkerd, merd.

gurpîyayeni *f. M.* Gurpîyayîş. Ci ra gurpîni vijîyayeni, ci ra vengêndê pirodayîşî yo pir vijîyayeni. Ci ra vengêndê kewtişî yo pir vijîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseden tok bir dövülme veya düşme sesinin duyulması/çıkması.* Mi gurpîyayena ci aşnawiti. Labelê mi bixwu keso ki ci ra gurpîni vijîya, nêdî.

gurpnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra vengêndê kewtişî yan jî pirodayîşî veto, ci ra gumpînî/gurpînî veta, dayo piro, visto ci. *Tr. Gümletilen, gümbürtülen.* Mi kerd ki ê koneyê gurpnayeyî hewado, ez winîyaya ki ca di bîyo wişk.

gurpnayeni *f. M.* Gurpnayîş. Çîyên yan jî kesên ra gurpînî veteni, ci ra vengêndê pirodayeni yan jî kewteni veteni. *Tr. Gümbürdetmek, gümletmek.* Mi senîn ki gurpna, winî jî xwu ya şî.

gurr *Nn.* Şênaî, boley, vêşîyey. *Tr. Gür, yoğunluk, kesafet, çokluk, fazlalık.* Adirê ci gurr mekerê ki wa nêveşo.

gurrane *Nn.* Gurrin. Zêdê şênaîyan, ze şên, ze gurr, bi şikildê gurrey a, bi çî û kesandê şên û gur û qerebalixan a û vêşîyan û derênikkaran a mendeni. *Tr. Gürce, şence, kalabalık olarak, yoğunca, kesifçe.* Mi rê gurrane ame, hema gereg ki ma ê bînan ra jî bipersê.

gurraney *Nm.* Gurrane bîyayeni, derênikkarane bîyayeni, pêtane bîyayeni, giranane bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê şênan bîyayeni. *Tr. Kesifçe, yoğunca, kalabalıkça, baskınca, gürce olmak.* A gurraneya ci dimayêni weşdê mi nêşî.

gurraye/ê *N.* Bûrraye/ê. Kes/çîyo ki; ci ra vengêndo pêt û biters yeno. *Tr. Gürleyen, nara atan, bağırıp çağıran, yüksek sesle konuşan.* "Ti merdimdê gurrayeyî ra nê, merdimdê varayeyî ra bitersi."

gurrayeni 1. *f. M.* Gurrayîş. Gurreni, gurrînî, gurri gurri. Zêdê hewrana vengêndo pêt û gurr veteni. *Tr. Gürlemek, büyük ses çıkarmak, gök gürlemesi gibi ses çıkarmak, nara atmak, bağırıp çağırmak.* Pîlvatikên di vanê: "Gurreno û nêvareno." 2. *Cog. f. M.* Gurrayîş. Hewrgureni. Gurrayena hewran, pûkaî di hewran ra veng vijîyayeni. *Tr. Gök gürlemesi.* Hewrîy gurrayê, kutik zurrayê, her zîrrayê. Vengîy pêro kewtîy pêmîyan. 3. *Ed. f. M.* Gurrayîş. Gurrîni, gurri gurri. Bi pêtên a, bi vengêndo şên a amîyayeni, hereket kerdeni, karûgurweyan ra veng veteni. Bi xofên û heybetên a çîyên kerdeni. *Tr. Gürlemek, gümbür gümbür gelmek, iş ve eylemden ses çıkarmak.* Gurrayen/gurrîna mêrdekî ya, o yo yeno. Kê ki xeta kerdo, wa xwu ra biterso.

4. *f. M.* Gurrayîş. Berkemaley. Halo weş/rind, vera xeyr şîyayîşo weş û delal, kudikê heyatî/coy, dewameya coyayîşî. *Tr. İyi hal, hayatın devamının normal seyrinde olması, herhangi bir eksikliğin olmaması, yakınacak bir nedenin olmaması.* Mêrdek vano: Ti yê gurrenê, nêgurrenê? O bîn cewab dano, vano: E, ez a gurrena, o yo îdare beno. 5. *f. M.* Gurrayîş. Gurrîni. Vengê kirêşan, vengê ereban, vengê erebandê motorinan. *Tr. Motorlu taşıt sesi.* Erebey bolîy bîy gurrayê, goşê ma şîyê.

gurr bîyayeni *f. M.* Gurbîyayîş. Adirê ci, hêrsê ci zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, kila ci werîştê bîyayeni, kila ci berzi bîyayeni, şên bîyayeni. *Tr. Gür olmak, siniri veya alevi yükselmek, sinirleri veya alevi kontrolden çıkmışçasına zorlu olmak.* Senin mi dî adiro beno gurr, mi hema veynda adirtepisnokan.

gurrey *Nm.* Gurrîni, gurrînî, gurrînîyey. Vengê gurrîni, vengê makînayandê motorinan. *Tr. Gürleme sesi, motorlu araç sesi.* Senîn ki gurreya ci kewti mi goşî, ez vijîyaya teber ki a ya ravêrena.

gurri gurri 1. *Nm.* Gurrîney, serdewamey, berdewamey, normaley. Hewlîneya dewam kerdeni. *Tr.* Hayatın normal akışı, *esenlik, herhangi bir şikayetin olmaması.* Şima yê se kenê, kêfê şima weş o? Ellah razî bo, gurri gurr a, ma yê coy benê. 2. *Nm.* Gurrîni. Vengê kirosandê motorinan o. *Tr. Motorlu araç sesi.* Gurri gurra kamyonan bî, ma bişew hewn nêkerd. 3. *Nm.* Şemate, qerepere, gurrîney. Vengo ki kesî keno kêfsad. *Tr. Gürültü, şamata.* Şewra ra yo şima gurri gurri kenê, ma qe şima şikê kesandê bînan nêbenê? 4. *Nm.* Gurrayeni, gurrîney. *Tr. Motorlu araç sesi.* Gurri gurra ci bî, Ellah zano ki kerdê ray kewo.

gurrika adirî *Nm.* Kila adirî ya ki bîya gurri. *Tr. Alev, ateş alevi.* Senîn ki mi soba tif kerdi, gurrika adirî erzîyê mi rîyo.

gurriki *Nm.* Kili, kila webîyayê, kila girdi. Kila ki ci ra vengê gurrîni ameyo û webîyaya. *Tr. Alev, sesli olarak yükselen ateş.* Senîn ki benzîn û adir ame pê heti, hema gurriki kewti ser.

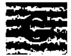
gurrimpî *H.* Gurrimpînî, gurrimpîni, gurrimpîyey, gurpînî. Bi pêtên a çîyên yan jî kesên ra veng veteni. *Tr. Gümleme.* Mi senîn ki jew dê piro, mi gurrimpî ci ra ard.

gurrimpîyey *Nm.* Ez gurrimpîyeyda ci ser nêresaya. Labelê ez pey hesîyaya gunayo erro.

gurrin/i *N.* Gurr/i, şên/i. Çî/keso ki tey gurriney esta, gurr o, şên o, webîyaye o. *Tr. Kesif, yoğun, kalabalık, gür.* Adirê ci gurrin bî. Labelê tepisnokê ci gurrin nêbî.

gurriney *Nm.* Şêney, qerebalixey. Şên/i bîyayeni, qerebalix/i bîyayeni, gurrin/i bîyayeni, tey gurrey estbîyayeni. *Tr. Gür/kalabalık olmak, yoğunluk, kesafet.* Ez gurrineyda ci ra bol gazincîyaya, soyîn mi desto çîyên nêmend.

gurrî *Tib. Nn.* Merdimo ki nêweşînên ra porê ci rijîyayo û yan qismên yan jî pêro bîyo qafrût. *Tr. Bir hastalık sonucu başında yarabere oluşmuş ve sonuçta kel olmuş kimse.* Merdimêndo gurrî tîya ra ravêrd. Zewmbî mi kes nêdî.

gurrîney *Tib. Nm. Bw.* Gurri gurri û gurrîyey. Mi çimî di ki gurrîneyda ci ra bî nêweşîna ci. Labelê fina, mi çimî di ki, amîyayîşê ci, gurrîneyda ci ra fehm bî.

gurrîni 1. *Nm. Bw.* Gurri gurri, gurrînî, gurrîney. Gurrîna kirosandê veyveyî ra, emşo mi nêşayo rakewo. 2. *Tib. Nm.* Gurrîyey, gurrînî, gurrînîyey, gurrîney. Nêweşînên ser ra keçel bîyayeni, nêweşînên di porî mîyan di kulîy vijîyayeni. *Tr. Keçellik.* Gurrîna ci, ci ra nêasena, o yo bi şarî huweno. 3. *Nm. Bw.* Gurrayeni. Eger gurrîni jî ci ser kewo, ez ci ra nêtersena.

gurrîyane *Nn.* Zêdê gurrîyana, bi gurrîyan mendeni, drofê gurrîyan tey bîyayeni. *Tr. Keçeller gibi olmak.* Sereyê xwu gurrîyane bi postên a pişt bî, xwu rê nameyê Keçelekî nabî pa.

gurrîyaney *Nm. şekil û* bîçim û mêl û meşê gurrîyan ser o bîyayeni, bi gurrîyan o mendeni. *Tr. Keçeller gibi olmak.* Ez gurrîyaneyda ci ra nefret nêkena.

gurrîyey *Tib. Nm.* Gurrînî. Gurrî bîyayeni. Nêweşîni ra porê ci rijîyayeni. *Tr. Kellik.* Gurrîyeya heta tîya şinawîyaya.

gurr kerdeni *f. M.* Gurkerdiş. Şidênayeni, pêt kerdeni, zeyîdnayeni. Kila ci, adirê ci, gurrika ci vêşî kerdeni. *Tr. Yoğunlaştırmak, şiddetlendirmek, alevlendirmek, ateşini çoğaltmak.* Mi senîn ki pifê ci kerd, bî gurr. Qenê gurr kerdenda ci di keramatên jî bibo.

gursaye/ê *Tib. N.* Gursin/i, qînorin/i. O/çîyo ki gandê ci di qînori vijîyaya. *Tr. İltihaplı, irinli, apseli.* Desto gursaye do emelet bo.

gursayeni *Tib. f. M.* Gursayîş. Qînorî bîyayeni, tey leymûlêş arêbîyayeni. *Tr. Apseli/iltihaplı olmak, irinli olmak.* Gursayeni emelet gereg beno.

gursi *Tib. Nm.* Qînori. Dirbeta leym û hîleyîni. *Tr. Apse, irin.* Ci gumîya gursên vijîyê, şî doktor ki ay bibirno.

gursin/i *Tib. N.* Qînorin/i. O/çîyo ki gandê ci di

leym û hîle peyda bîyo. *Tr. Apseli, irinli, iltihaplı.* Desto gursin do newedera abîyo.

gursiney Qînoriney. Ganî leym tepişteni. *Tr. Apselilik, vücudun iltihaplı olması.* Gursiney di kes şiro doktorî ki derddê ci rê çareyên bivîneyo.

gurwe 1. *Nn.* Wezîfe, girwe, kar. *Tr. Vazife, görev, iş.* Mi gurweyên da ci, nêşa havil kero. Bê nê gurweyî jî ci dest ra gurweyên nîno. tedemende o. 2. *Nn.* Kar, girwe, xebat, îş. *Tr. İş, durum, vaziyet.* Senîn ki ez gurweyê xwu biqedîna, ez do bêra. 3. *Nn.* Mijûley, serbikarey. Eware bîyayeni. *Tr. Meşguliyet.* Ez a nika gurweyî ser o. Senîn ki mi gurwe qedîna, ez nêvindena yena. 4. *Nn.* Derd, gire, problem, mesele. Karo çetin. Çîyo ki kes rew rewî nêşeno mîyan ra/bin ra bivijîyo û hal kero. *Tr. Dert, illet, sıkıntı, müşkül iş, problem, sorun.* No gurwe bî ki şima ard ma sere di! Ma tey mendê, ma yê neşenê bin ra bivijîyê.

gurwedîn/i *N.* Gurwevîn/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê kesên vîneno, kes pa vinderêno, kes pa şeno kar û gurweyen havil kero. *Tr. İş gören, işgörür, vazife görür.* Gurwedînê kesî çinêbo, kes heme ca di nêşeno kar û gurweyanê xwu bivîno û bin ra bivijîyo.

gurwedîney *Nm.* Gurwevîney. Gurwedîn/gurwevîn bîyayeni, wesfê gurwedîn/gurwevînan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kar û gurweyanê însanan vîneno, kes pey vinderêno, kesî rê ercêno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. İş görmek, iş gören olmak, hayrı dokunan olmak.* Gurwedîneyda ci ra nêbo, kam ci zîyaret keno?

gurwe dîyayeni *f. M.* Gurwedîyayîş. Gurwe vînayeni. Kar û gurweyanê însanan dîyayeni û qedînayeni, kar û gurwe û wezîfeyên di ercîyayeni. *Tr. İş görmek, yaranmak, hayrı dokunmak.* Kes do gurwe bivîno. Çunkî gurwe dîyayeni xeyr a.

gurwekar/i *N.* Wezîfedar/i, bigurwe/ê. Merdimê wezîfeyî. Merdimo ki do wezîfe bikero. *Tr. Görevli, vazifeli.* Gurwekar do di rojan mîyan di nê gurweyî bikero.

gurwekarey *Nm.* Wezîfedarey, bigurweyey. Bigurwe bîyayeni, merdimê wezîfeyî bîyayeni. Kar û gurweyêndê ci bîyayeni, wahîrê/a kar û gurweyên bîyayeni, ci rê kar û gurweyên tehsîs bîyayeni. *Tr. Görevlilik, vazifelilik.* Gurwekarey di do fêlbazey çinêbo.

gurwe ra vengvijîyayeni *Zv. f. M.* Gurwe ra vengvijîyayîş. Kar û gurwe ra veng vijîyayeni, zerrîneweşey peyda bîyayeni, peynîya karûgurwedê ci weş nêbîyayeni, netîce xirab bîyayeni. *Tr. Neticesinin iyi olmaması, işi ve gücünden olay, ses çıkması.* Vanê tim gurwedê ci ra veng vijêno. Kar û gurweyê xwu, hesab û kitabê xwu nêzano.

gurweviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni visto kar û gurweyî ser, kar dayo ci, ci rê kar vînayo, kerdo wahîrê kar û gurweyî. *Tr. İşe konulan, istihdam edilen.* Merdimo gurweviste do çirê kar û gurwe ra bifineyo ki?

gurwe visteni *f. M.* Gurwevistiş. Kar cidayeni. Ci rê kar vînayeni, karî ser eşteni. *Tr. İşe koymak, istihdam etmek.* Ey ez vista kar û gurwe.

gurwevînaye/ê *N.* Gurwedîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kar û gurweyêndê ci vîneyayo/dîneyayo, kar û gurweyêndê ci havil bîyo, kesên yan jî çîyên ci re ercîyayo. *Tr. İşi görülen, yaranılan, hayır dokunulan.* Merdimo gurwevînaye gereg ki şukrê xwu Ellahî rê bîyaro û gurwe vîneyani rê jî berxwudar bikero.

gurwe vînayeni *f. M.* Gurwevînayîş. *Bw.* Gurwe dîyayeni. Ki merdimên gurweyê mi finên bivîno, ez do di finîy gurweyê ey bivîna.

gurweyaye/ê 1. *N.* Gurwîyaye/ê, xebitîyaye/ê, şuxilîyaye/ê. O/çîyo ki gurweyayo, kar û gurwedê xwu ser o mijûlîyayo, xebitîyayo, xebatê xwu kerdo. *Tr. Çalışan, görev/vazifesini yapan.* Merdimo gurweyaye do tabî ki serkewo. 2. *N.* Çî/keso ki rayda resayîşî û kuhobîyayîşî û girdbîyayîşî di o yo wezîfe vîneno, beno gird, xebitêno, kar keno. *Tr. Yetişen, çalışan, büyüyen, yetişme ortamı bulan, yeşeren, iş gören, ileriye doğru yol alan.* Mi mazêro gurweyaye û nêgurweyaye na pêvera, tey bol ferq est bî.

gurweyayeni 1. *f. M.* Gurweyayîş. Gurwîyayeni, xebitîyayeni, şuxilîyayeni. Kar kerdeni, wezîfe caardeni. *Tr. Çalışmak, vazife/görevini yapmak, işini yapmak.* Mêrdekî va: Ez gurweyaya, qorê kê yo, wa noqra o şiro bigurweyo. 2. *f. M.* Gurweyayîş. Resayeni, ageyrayeni, xebitîyayeni. Kar vînayeni, aver bîyayeni/şîyayeni, gird bîyayeni, wezîfeyê resayîşî û girdbîyayîşî vînayeni, weş bîyayeni, kuho bîyayeni. *Tr. Yetişmek, yetişme ve büyüme ortamı bulmak, yeşermek, büyümek, büyüme ortamında çalışmak.* Şima na dari sersey di karita. Cora a ya nêgurweyêna. Eger şima rojî vero bikaritayê, a do bigurweyayê.

gurwênaye/ê 1. *N.* Xebitnaye/ê, şuxilnaye/ê. Çî/keso ki deyayo kar, pa karûgurwe û wezîfeyên deyayo kerdeni. *Tr. Kendisine bir iş, bir vazife, bir uğraşı yaptırılan, çalıştırılan, meşgul edilen.* Merdimo gurwênaye do vêşî vêşî heqê

xwu bigîro. Çunkî kes qayîl nîyo ki keda ci vîno bo. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên gurwênayo, resnayo, kerdo gird, kerdo kuho, rayda girdbîyayîşî û resayîşî di kerdo aver, kerdo ravey. *Tr. Yetiştirilen, büyütülen, yeşertilen.* Rezo gurwênaye û nêgurwênaye do kotî hendê pê engûri bido?

gurwênayeni 1. *f. M.* Gurwênayîş. Xebatnayeni, xebitnayeni, şuxilnayeni. Pa kar û gurwe û wezîfe kerdeni. *Tr. Çalıştırmak, işletmek, iş yaptırmak, vazife/görev yaptırmak.* Mi di rojîy tenya şa bido gurwênayeni. Merdimêndo qelp o. Keso nêşeno gurwênayeni do. Boka ti bişê gurwênayeni dê. 2. *f. M.* Gurwênayîş. Xebitnayeni, kardayeni, resnayeni. Kar kerdeni, gird kerdeni, kuho kerdeni. Rayda girdbîyayî û resayîşî û kuhobîyayîşî di ravey berdeni, ray cidayeni. *Tr. Büyütmek, yeşertmek, geliştirmek.* Tedbîr kesî ra o. Labelê peynî Ellah do daran bigurweyno. Ez do senîn daran gird kera?

gurz 1. *Sn. Nn.* Zomp, zompe. *Tr. Balyoz.* Mêrdekî gurz kerd xwu dest û şî kemeri ser. Finê winîya kemeri ra, finê winîya gurzî ra û finê jî winîya cîfda xwu ra, dima va: Medet ya Ellah û jew bi jew da piro. 2. *Ss. Nn. Nn.* Asino ki cengawer keno xwu dest ki pa dişmenan ro do. *Tr. Gürz, topuz.* Cengawerî gurzê wedarna ki pirodo, dişmenî tewqa xwu nê vera, nêgunê piro, guna tewqi ro. 3. *Tib. Nn. Bw.* Tewi 1. Gurz kewt ci gan, o yo lerzeno.

gurze *Zîr. Nn.* Werdîyê ceman o. Cema, hendê virarên a. Dîrê gurzey jî kenê cemeyên. Gurze, hendê di desteyên o. Yan jî gurze, hendê kefeyênda destên o. *Bw.* Kefa. *Tr. Ziraatte ekin biçerken, büyük demet elde tutmak için bir ellikle tutulabilen ekin miktarı.* Ey panc şeş gurzey nay pêser û ci ra cemayên viraşti.

gutî *N. Bw.* Repaş, repaşî. Bîbî gutî. Cora gerre kerd.

guv *Cog. Nn.* Nameyê vengdê vay o. Vengo ki vay ra yeno. *Tr. Rüzgar sesi.* Wexto ki keye di ma tenya mendê û vay ra guvîni ameyê, ma tersayê, ma guvişîyayê pêser.

guvaye/ê *N.* Çî/keso ki ci ra vengê guvîni, vengê vayan, vengê firtineyan, vengê hecacan û vengê çîyandê zêdê nînan yeno, zêdê nînan luweno, zêdê nînan hereket keno, zêdê nînan xwu weno. *Tr. Rüzgar, fırtına, kasırga vb. maddeler gibi gümleyen, ses çıkaran, esen, estiren.* Şima qey o hecaco guvaye nêdî?

guvayeni *f. M.* Guvayîş. Guvîni. Guvînî kerdeni, guvi guva ci bîyayeni. Vayan ra, firtineyan ra û çîyandê zêdê nînan ra veng vijîyayeni. *Tr. Şiddetli rüzgardan, fırtınadan, kasırgadan sesin çıkması veya bunlar gibi esmek veya ses çıkarmak.* Guvayena vay bî, ma nêwetardê bivijîyo teber.

guvelik *Zoo. Nn.* Korbilîz, qepişk, silik, şeytanok. Heywanêndê mîyandê awan o ki muslumanîy nêwenê. No heywanek, heywanandê nermekan (*Lat. Mollusca.*) ra o. Wexto ki qalikdê xwu mîyan ra vijêno bêeste o, soli verdeyo ser heleyêno. Wexto ki xwu kerrancî keno erdo awekênda biriqîyayê verdano. *Tr. Sümüklü böcek.* Bolkî cayandê vanermekan di coyêno. Bolkî demserrdê Payîzî di û yaxerana tepîya vijêno. Qandê coyayenda ci nekmeyîney lazim a. Zimistanî şino kewno erdî bin yan jî şino kewno qoqdê daran mîyan. No heywanek bolkî vaşwer o, tey goştwerey û goşt û vaşwerey jî esta. *Tr. Salyangoz. Lat. Orthogastropa.* Ez guvelikan vînena, zerrîya mi ci ra qelibêna.

guvişîyaye/ê *N.* Tapizîyaye/ê, tamzikîyaye/ê, pilozîyaye/ê. Çî/keso ki bi hukimdê tadayîş û zorcidayîş a awa ci, şîreyê ci ci ra vijîyayo. *Tr. Sıkıştırılan, sıkılan, basınç uygulanan, sıkılarak su/sıvısı çıkarılan.* Çinayo guvişîyaye do deha rew wişk bo.

guvişîyayeni *f. M.* Guvişîyayîş. Tamzikîyayeni, pilozîyayeni, tapizîyayeni. Bi dest û zordesteyda jewên a awa kesên vijîyayeni, kesî di nekme nêmendeni, qewet ra kewteni, qedûmê kesî şikîyayeni. Mabeyndê di çîyan yan jî di kesan di pilozîyayeni, derênik serneyayeni, zor cideyayeni. *Tr. Sıkıştırılmak, basınç uygulanmak, sıkılmak, suyu çıkarılmak, güç ve takatten düşürülmek.* Guvişîyayena çinay di, gereg o ki awên nêmano.

guvişnaye/ê *N.* Tamziknaye/ê, tapiznaye/ê, piloznaye/ê. Çî/keso ki jewî awa ci veta, bi hukimdê tadayîşî û zorî ya tey çîyêndo awikin nêverdeyayo, nekme jî ci ra giroto. *Tr. Sıkıştırılan, sıkılan, sıktırılan, suyu çıkarılan.* Çuwalo guvişnaye do finakî jî biguvişîyo ki tey nekmeyên nêmano.

guvişnayeni *f. M.* Guvişnayîş. Tamziknayeni, tapiznayeni, piloznayeni. Tamzik/tapiz kerdeni. Bi hukimdê tadayen a, bi hukimdê zor û zordestey a awa ci ci ra veteni, tey nekme nêverdayeni. *Tr. Sıkmak, sıkıştırmak, sıkarak suyunu çıkarmak.* Mi meywey guvişnayê, awa ci şimitê û papê ci eştê.

guvişnok/i *N.* Tapiznok/i, tamziknok/i, piloznok/i. Çî/keso ki çîyêndê awikinî bi hukimdê

tadayîşî û zorî ya awa ci ci ra vejeno. *Tr. Sıkan, sıkıcı.* Mi xwu rê guvişnokên herînayo. Ez pa awa fekîyan vejena.

guvişnokey *Nm.* Tapiznokey, tamziknokey, piloznokey. Karê guvişnayeni kerdeni, karê guvişnokî kerdeni. *Tr. Sıkan olmak, sıkıcılık, sıkıcı olmak.* Guvişnokeya ci do hend jî ci rê zirar nêdo.

guvîjêri *Nk. Nm. Bw.* Sêzêri. Dewi di bandê kalikdê mi vero guvijêrên esti bî.

guvîji *Nk. Nm. Bw.* Sêzi 1. Guvîja şima çinî ya. Cora ma şima rê tayên guvijîy ardîy.

guvîjîy *Nb. Bw.* Sêzi 1. Şî guvîjêri ci ser ki ci ra guvijîy bûro, tellî şî ci destî ra.

guvînane *Nn.* Guvînkî. Zêdê guvîna. Bi şikildê guvayen a, bi biçimdê guvi guva, bi guvîni menden. *Tr. Rüzgarın çıkardığı ses gibi olmak.* Guvînane ame û guvînane şî.

guvînaney *Nm.* Guvînkîyey, guvînkîyane. şekil û bîçim û usûl û mêl û meşdê xwu di bi vengdê vayan o mendeni, zêdê înan bîyayeni, wesfê înan ser o bîyayeni. *Tr. Rüzgarın sesine benzemek, rüzgarın sesi gibi olmak.* Eger guvînaneyda ci ra nêbîyayê, ma kesî nêaşnawitê.

guvîney *Cog. Nm.* Guvi guvi. Guvîni amîyayeni, amîyayîşê guvîni, guvîni bîyayeni, bîyayena guvîni, vengê vayo guvîni. *Tr. Rüzgardan çıkan sesin oluşması.* Herga ki guvîneya vay kewna mi goşî, gemi di bîyayena mi yena mi vîrî.

guvîni *Cog. Nm.* Guvi guvi kerdeni. Vengê vay amîyayeni, amîyayîşê vengdê vay. *Tr. Rüzgar sesi.* Vewri di, gemi di wextê veyşaneyda vergan, guvîna vay çi kesî tersanena! û tew eger ki qeçkîn di bo!

guwerî *Nn.* Dalde. Cayo ki qarşûyê vay û çîyandê winasînan sitarîyayo, bîyo mehfeze. *Tr. Korunak, müstahkem mevki.* Înan emşo xwu guwerîda Xirabada Gawirî di hemed kerd.

guzin/i *Nn.* Tûn/i. Çîyo tûn. Çîyo ki tamê ci tûn o, tamê îsotdê tûnî. *Tr. Acı, acılı, biber acısı.* Tirşê ci guzin bî, mi nêşa bûro.

guziney *Nm.* Tûney, tûjiney. Tûj/i bîyayeni. Tamê îsotdê tûnî ser o bîyayeni. wesfê tamdê îsotdê tûnî ci ser o bîyayeni. *Tr. Acılık, acı olmak. Biber acısı olmak.* Mi bixwu rê guzineya ci weşi bî. Labelê tenekên solini bî.

guziz 1. *Zoo. Nn.* Guzuz. Bohcikêndo ki çîyanê rêsinan, peşmîyînan û çermeyîn weno, zirar dano ci. *Tr. Güve, güve böceği.* Guzizî pûçikê min ê rêsînîy werdê. 2. *Nn.* Guzuz. Veşayeni yan jî veşnayena çîyandê roninan a ki xeripîyaya û bîya zêdê zehêrî ya. *Tr. Yağlarda yanmak suretiyle zehir gibi olan acılık veya bozulma.* Mi tey guzizên nêdî.

guzizîyaye/ê *N.* Guzuzîyaye/ê. Çîyêndê zêdê ronî yo ki bi veşayen a xeripîyayo û bîyo zêdê zehîrî ya. *Tr. Yanmak suretiyle bozulan veya zehirleşen.* Ronê to yo guzizîye kê çekerd?

guzizîyayeni *f. M.* Guzizîyayîş. Guzuzîyayeni. Çîyandê ron û roninan di bi veşayen a zêdê zehêrî bîyayeni û xeripîyayeni. *Tr. Yağ veya yağlı yiyeceklerde yanmak veya yakılmak suretiyle zehir olmak, acılaşmak.* Ronê ci guzizîya bî, nêwerîyayê.

guzuznaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî bi veşnayen a xeripnayoû kerdo zihêrokî. *Tr. Yakmak suretiyle yakılan ve zehirletecek duruma getirilen şey veya yağ.* Ronê guzuznayeyî ma pêro kerdî zihêrokî.

guzuznayeni *f. M.* Guzuznayîş. Ronî xerpnayeni. Bi xerpnayen a ronî zihêr û tal kerdeni. *Tr. Yağı yakmak suretiyle acılaştırmak, zehirlemeye neden olacak duruma getirmek.* Şima hendo ki ron guzuzna bî, ma pêro pa bîbîy zihêrokî.

gûda ronî *Zîr. Nm.* Gûdîya ki ronî ra virazîyaya, topeka ki ronî ra virazîyaya. *Tr. Yağ yumağı.* Gûda ronî ra xwu rê tayên ron bigî û tayên kulori ra sawi û bûri.

gûdi *Nm.* Quloreka mîrî ya ki keso keno pa nanên virazo. *Tr. Beze, hamur bezesi.* A gûda mîrî ra nanênda weşi vijêna.

gûdî 1. *An. Nm.* Gurmisti, nûnciki, hempiki, nikuji. Qandê pirodayîşî lepo ki şidîyayo û guvişîyayo. *Tr. Yumruk.* Tarîx di Gûtîy estê. Nameyê nînan gûdî ra yeno. 2. *Nm.* Çîyo ki bi destan/lepan a bîyo pêt û bîyo qulorek. *Tr. Elle yuvarlatılarak sertleştirilen şey.* Gûdên çîg jî ti bûri, ma ti do pa nêmerê û.

gûdîya vewri *Cog. Nm. Bw.* Vewrgûdî. Mi kerd ki gûdîya vewri bierzo paştîda ci, o açarîya xwu pey, vewrgogî gunê ci çiman mîyan ro.

gûman/i *Ky. Zv. N.* Giran/i, hal/i, hamîle/ê, biqeç/i. Kes/çîyo ki; kesên rê yan jî çîyên rê deyndar mendo, kayênda zêdê daxmeyî û satrancî tey menda, bi gûmanan a dirofîyayo. *Tr. Gebe, borçlu, kendisinde oyun kalan.* Ti mi rê gûman ê. Ez texmîn nêkena ki ti bişê şirê nê golikan ver.

gûmaney 1. *Tib. Nm.* Haley, hamîleyey, giraney, biqeçey. Hali/hamîle bîyayeni, girani/biqeçi bîyayeni, gûman bîyayeni, pîze di qeç bîyayeni. *Tr. Gebelik, hamilelik.* Ramêrî va, ez haydarê gûmaneyda ci nêbîya. Cora mi pêt ramitê. 2. *Ky. Zv. Nm.* Deyndar/i bîyayeni. Wahîrê deynî

bîyayeni, kay tey mendeni, deyndarê/a kayan bîyayeni. *Tr. Kendisinde oyun kalmış olmak, oyun borçlusu olmak.* Qey to gûmaneya xwu ya vizêrini kerdi xwu vîra?

gûmani: *Nm. Bw.* Hali. Keso ki cinawir nêbo, ciniyerda gûmani rê yardim keno.

gûn 1. *Nn.* Emir, zemanêndo bellî. Serrê ki çîyên ser ra ravêrenê. Wexto ki bîyayenda çîyên yan jî kesên ser ra hettanî merdenda ci yan jî vinîbîyayenda ci ravêreno. *Tr. Ömür.* Gûndê kalik û pîrikandê ma ra yo ki no edetê ma yo rameno/kudêno. 2. *Nn.* Hemsaley, hemserrey. Hemsal bîyayeni, hemserr bîyayeni, zemandê pêra bîyayeni. *Tr. Yaşıtlık, akranlık.* Keyneka ey û lajekdê min a gûndê pêra yê. 3. *Nn.* Gan, ganê kesî yo ki teberdê bedendê kesî do û wexto ki kes biewnîyo ci ra, aseno. *Tr. Ten. Vücudun görünen kısmı.* Gûndê ci di pizrikîy vijîyay bî. Cora şî nêweşxane.

gûnsipe/ê *N.* Merdimo ki gûnê ci sipe o, renga erddê ci, renga bedendê ci, renga gandê ci sipê ya, pak a. *Tr. Beyaz/parlak tenli.* Merdimo gûnsipe û gûnzerd pêya şî vera cor.

gûnsipeyey *Nm.* Gûnsipe/ê bîyayeni. Renga bedendê ci, renga erddê ci, renga rîdê ci, renga gandê ci sipe bîyayeni, pak bîyayeni. *Tr. Beyaz ve parlak tenlilik.* Gûnsipeyeyda ci ra nêbîyayê, mi a xalî nêherînayê.

gûnsîya *N.* Kes/çîyo ki; gûnê ci, erdê ganddê ci, asayîşê bedendê ci sîya o, zencî yo. *Tr. Zenci. Bedeni/görünümü, vücudu, teni siyah olan.* Gûnsîya bî, viraştena Xaliqî bî.

gûnsîyane *Nn.* Zêdê gûnsîyayana, zêdê zencîyana, bi zencîyan a mendeni. *Tr. Zencice, teni siyah olanlar gibi.* Mi rê gûnsîyane asa. Cora mi va qey gûnsîya bî.

gûnsîyaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û meldê xwu di zêdê gûnsîyayana bîyayeni, wesfê gûnsîyayan ser o bîyayeni. *Tr. Siyah tenliler gibi olmak, zencilere benzemek.* Eger şima gûnsîyayaneyda ci ser o şa bêro werey, wexta ma pêya qisey kenê.

gûnsîyayey *Nm.* Gûnsîya bîyayeni. Renga erddê ci, renga gandê ci sîya bîyayeni. *Tr. Zencilik, siyah tenlilik.* Gûnsîyayeya ci do çirê çiçî vinî kero? û gûnsipeyaye to do to rê çiçî bido qezenckerdiş?

gûnweş/i *N.* Kes/çîyo ki; renga rîdê ci, renga gandê ci, renga bedendê ci weş a, weşdê kesî şina, kesî bi gûnweşeyda xwu ya keno heyranê xwu. *Tr. İyi, yakışıklı, albenisi çok, çekici, hoş ve latif görünümlü.* Xortêndo gûnweş bî. Ma jî qayîlê zamayê ma bo.

gûnweşaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û asayîşê ci zêdê gûnweşana bîyayeni, bi gûnweşan a mendeni. *Tr. İyi, güzel, çekici bir beden yapısına sahip olmak.* Eger gûnweşaneyda ci ra şima gumankarê, ma şirê ca di bivînê.

gûnweşey *Nm.* Gûnê ci weş bîyayeni. Renga bedendê ci, renga gandê ci, renga rîdê ci, renga qelafatdê ci, asayîşê ci, xwumojê ci, xasekeya ci weş bîyayeni, kesî vera xwu anteni, kesî xwu rê heyran kerdeni, madê kesî xwu ser o verdayeni. *Tr. İyi, hoş, güzel, latif, yakışıklı, boy ve posça çekici olmak, albenisi çok olmak.* Eger gûnweşeyda ci ra nêbo, ma keso ziwanweşeya ci nêrîdenê.

gûnzerd/i *N.* Sûrek/i, sûrane/ê. Kes/çîyo ki; ganê ci zerdane o, ze zerd o, sûrane o, ze sûrince. *Tr. Sarı benizli, sarı tenli.* Ellah zano ki, merdimêndo gûnzerd bî.

gûnzerdey *Nm.* Gûnê ci zerd bîyayeni. Erdê ci zerd bîyayeni. Rî û ganê ci zerd bîyayeni. Renga bedendê ci, renga rîdê ci, renga gandê zerdi bîyayeni. *Tr. Bedeni, zemini, yüzü, teni sarışın olması.* Gûnzerdeya ci, ci rê weş robere ameyê.

gûzîn/i *N.* Çî/keso ki bi dest û waştişdê kesên a gûzîyayo, weçîneyayo, ecibîyayo, ridîyayo. *Tr. Seçkin, beğenilen, el üstünde tutulan, değerli.* Merdimêndo gûzîn bî. Cora ma weçîna.

gûzîney *Nm.* Gûzin/weçînaye/ê bîyayeni, ridîyaye û ecibîyaye/ê bîyayeni, wesfê ridîyayan ser o bîyayeni, destan ser o bîyayeni, kesê serdê destan bîyayeni, biqedr û biqîmet bîyayeni. *Tr. Seçkinlik, beğenilmek, tercih edilmek, kadir ve kiymeti çok olmak.* Gûzîneya çaryarê gûzînan kotî ra yena?

H

H: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa desî ya. Di babetîy vajêna. Yabelê jew babet nûşêna. babetên şeklê (qarekterê) Kurdî (h) o ki ney her kes qebûl keno, babetên jî bi şikildê Erebî yo (ʻh) ki tayên ziwanzanîy "h"yê Erebî qebûl nêkenê. Ney jî zêdê "ğ" û "x" a korbext hesibnenê. Mi no veng qebûl kerdo. Yabelê ci rê îşaretên nê, "h"y rê nûtên naya ser û no persgirek çareser kerdo. Nê ziwanzanê ki nê vengê Erebî qebûl nêkenê, nê vajekan jî bi "h" ya nûşnenê. Yabelê fina zêdê Erebî jî wanenê. Mi va, ez do ki zê Kurdî binûşna û zêdê Erebî biwana, ez do hem zê Erebî binûşna, hem jî zêdê Erebî biwana. Xwura bi mi ki no veng Dimilî di esto. Çunkî no veng, sirf kelîmandê Erebî di nê, vajekandê Dimilî di jî esto. Mesela; Çendi ki vajekê ʻhadire, ʻhelawi, ʻhekem û helalî Erebî yê jî; ʻhewt, ʻhefte, ʻherri, ʻholiki, ʻhol bîyayeni ûzn. deha bolê ci jî Dimilî yê. Ze ki ma yê çiçîdê na herferi ra remenê!? Rojhelatijîy vajê Başûrijîy tesîrdê bindê Ereban dê, ma jî şenê ki, vajê şima jî tesîrdê bindê Farsan dê. Mesela nerîyey û marîyey ziwandê ma di, bi eşkeray a esta. Yabelê vera rojhelatî no jî herga ki şino kemeyêno. No wezîyet, bi se serran a jî nêbeno, belkî bi hezar serran a ancax bibo. Senîn ki na nerîyey û marîyey nêerzêna, winî jî eger biewneyo na herferi ra, do fehm bo ki nay ra jî fek nêveradeyêno. Çunkî bi na herfer a, vajekê Dimilî deha vêşîy ê. û sirf Dimilî di nê, Kirdasî di jî bi nê halî ya o. Vijîyayena nînan: a) Şeklo Kurdî: Çenge do akerde bo, cêr ra vengêndo rehat do bivijîyo. Yano kes şeno ki vajo na nefes giroten a. û qiri di vernî di kîberekên jî vero çinî yo ki manî bo. Cora nefesêndo gengaz o. No veng, zerrî ra (cîgeran ra) vijêno. Mesela, hestey. b) Şeklo Erebî: No veng jî cêr ra yeno. Yabelê qiri di tepêşêno. Ti vanê beno keso keno bifetisîyo. Bi no babet a wexto ki no veng keno bivijîyo, qiri di vero kîberekên peyda beno. No veng, winî vengên o ki, vijîyayenda ci di zerrîya kesî keno honik. Ziwanzanê ki na herferi qebûl nêkenê, qîmet û rûmetê nê vengî bizanê, ê do jî ney qebûl bikerê. Çi heyf o ki nêzanê. Mi eynadeyda xwu ra fek verada, mi lingênda xwu herdê xwu ser ra ronê cêr, ez ameya bi nûtên a vinderda. Wa ê ziwanzanîy jî lingênda xwu bîyarê war û wa bêrê ma na nûti ser o bêrê pêser.

ha 1. *H.* Ecêb di mendeni di vajêna ki *Tr. Ya! Öyle mi? Anlamında hayret belirtir.* -Ti mîyan ra erzîyayê. – Ha! Çirê, qandê çiçî ez erzîyaya? 2. *H.* A! *Tr. İşte, öyle, böyle.* Mi fehm kerd. Hina nîyo? Ha! Hinî, tabî. 3. *H.* Hina jî, winî jî. *Tr. Böyle de, öyle de.* Ez cêr ra şira yan cor ra? Ferq nêkeno, ha hinî, ha wina. 4. *H.* Xeyr o? Çiçî yo? Kerem ki. *Tr. Efendim? Buyur? Ne dedin? Hayırdır? Gibi durumları ifade etmede kullanılan bir seslenme.* Jewfinên di finîy vano dayê? A

jî vana: Ha? (Xeyr o?) 4. *Nn.* Yan, yan jî. Didi yan jî vêşî çîyan mîyan di qandê ferq nêkerdişî vajêna. Yanê ze ki vajo ferq nêkeno. *Tr. Tercihler arasındaki sıranın farkedilmezliğini ifade eder.* Ha ez, ha ti, ha o. Çi ferq ken o? 5. *G.* Nêbo nêbo! Kelîmaya menihkerdişî ya. Ze ki bi na kelîmer a merdim vajo "Nêbo nêbo ti bikerê! Meki!" *Tr. Sakın!* Ti nînan nînan nêkerê ha! Ti nînan nînan jî bikerê û biroşê ha!

hac *Sn. Nn.* Haj. Çîyo ki kesî rê xebatdê sanayî di, ê tamîrey di lazim beno. *Tr. Araç gereç, avadanlık.* Nebxêrî qutî arda, hac nêardo! No, totikvalên o.

hacet *Sn. Nn.* Hac, haj, halet. *Tr. Araç gereç, avadanlık.* Hacetanê xwu xwu di berê ki şima ray ra nêmanê.

hadirane *Nn.* Hazirane. Çî/keso ki ze ki hazir bo, zêdê hadirana, zêdê amadana, bi amadan mendeni, bi haziran mendeni. *Tr. Hazırlar gibi, hazırlara benzemek.* Ame ûja di hadirane vinderd, mi va, o do a nika bikero. Nêkerd û şî.

hadiraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê hadirana bîyayeni, bi hadiran mendeni. *Tr. Hazırlar gibi olmak, hazırlara benzemek.* Hadiraneyda ci di nazên û nîyazên est bî.

hadire/ê *Er. N.* Amade/ê, hazire/ê, hadireyîn/i. Çî/merdimo ki hazir o. *Tr. Hazır.* O keso ki ti yê vanê, hadire nêbî, ma nêard.

hadireyîney *Nm.* Hadireyîn/i bîyayeni. Wesfê hadireyînan tey estbîyayeni. *Tr. Hazırlıklı olmak.* Hadireyîneya ci do ci rê xeylên kabokîy qezenc kero.

hadirnaye/ê *N.* Hadire/ê, hazir/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo hadire, kerdo hazir/amade, kerdo amîyaye. *Tr. Hazır, hazırlanan.* Şima hema roşenê çîdê hadirnayeyî ser. Şima nêvanê qe çîyên jî ma bihadirnê.

hadirnayeni *f. M.* Hadirnayîş. Hadire kerdeni, hazir kerdeni, amade kerdeni. *Tr. Hazırlamak.* Mi hadirna, şima bê mi werd.

hadirok/i *N.* Hazirok/i, hadire/ê, hazire/ê. Çî/keso ki hadire o. *Tr. Hazır.* Ez tim jî hadirok a, derdo ki o jî hadirok bo.

hadirokey *Nm.* Hadirok/i bîyayeni, hadire/ê bîyayeni, hazire bîyayeni. *Tr. Hazır olmak.* Mi cara hadirokeya ey nêecibnaya.

hadrê *Nn.* Haydên, hadirê, arêbê, mi dima bêrê. *Tr. Hodri meydan, haydi.* Qeçêno hadrên/hadirên ma şirê ki ma berey nêmanê.

hadrê meydan *G. Bw.* Hadrên meydan, bûh! Eger ti şenê vajê hadrên meydan, o jî şeno bêro meydan!

hafiz/i 1. *Er. N.* Keso ki Qur'anê Kerîm yan jî qismêndê Qur'anê Kerîmî kerdo ezber. *Tr. Hafız.* Hafizo keno Qur'anê Kerîmî ra dîrê ayetîy biwano. 2. *N.* Kor/i, nêşeyê/ya çiman. Keso/a ki çimê xwu vinî kerdê, çiman ra nêvîneno. *Tr. Ama, kör.* Mêrdekî hendo ki Qur'an wendo bîyo hafiz, çimê ci yê nêvînenê.

hafizey 1. *Nm.* Hafiz/i bîyayeni. Qur'anê Kerîmî yan jî qismêndê ci ezber kerdeni, xwu aqil di nimiteni. *Tr. Hafızlık.* Hafizey çetin a. Qandê coy, vîrêndo mezbût lazim o. 2. *Nm.* Korey. Kor/i bîyayeni, hafiz bîyayeni, çiman ra nêdîyayeni. *Tr. Amalık, kör olmak.* Eger hafizey ra nêbîyayê, ey do sermîyaneya xwu dewam kerdayê.

haho! *G. Nn.* Eman! Hawar! Hewar! El aman! Vengê yardimwaştişî, biresê mi. *Tr. İmdat, aman, ağıt, havar.* Cinêki gunê bîrî bin ro. Cora haho kerdê, gazîyê însanan kerdê.

hak *Zîr. Nn.* Werdê însanî yo ki kergîy, qazîy, hullîy û ordegîy kenê. Werdê însanî yo ki heywanekê pîn û pîngalan kenê û qulorek o. *Kur. Hêk. Tr. Yumurta.* Hakî ra qeyxane virazêno.

hakçil *Wş. Nn. Bw.* Sîrmast. Hakçilên ma rê nika tîya di bibîyayê, ma do weli pirokerdayê.

hakê gunan *An. Nb.* Hakê ki gunan zeredê, hormonê camêrdey eyar kenê. *Tr. Er bezleri.* Goga pêti gunê hakandê gunandê ci ro.

hak girênayeni *Wş. f. M.* Hakgirênayîş. *Bw.* Hak xaşênayeni. Ti do ki hakî sûr kerê, hakî bigirêni, bi mi ki deha nafidar o.

hak kerdeni *Zoo. f. M.* Hakkerdiş. Hak kerdena kergan, teyr û tûran û heywanê ki hak kenê, a zey înan. *Tr. Yumurtlamak.* Kerga şima çendêra finên hak kena?

hal 1. *Tib. Nn.* Nêweşînên a ki, bi edûyan a bi kesî yo diskêna, ravêrena kesî. Nîşanê ci seretewatiş û bêhaley û ganlerzayîş û gantewayîş û kixî û şîşkerdişê gandejayîşî yo. *Tr. Tifüs, lekeli humma.* Vanê filankes bîyo hal. 2. *Zv. Nn.* Gûman, hamîle, giran, biqeç, pîzedayê. Keso ki giraney ra, vêre kerdiş ra, tey bi kaymendiş a bi zewmbîvaje ya ci rê giran, hal, biqeç vajîyayo. *Tr. Kendisinde oyun kaldığı için, karnı sarktığı için, aşırı göbek bıraktığı için hamile/gebe diye isim takılan.* Ez panc, ti didi. Ti pancini rê hal ê. 3. *Er. Nn.* Rewş, wezîyet. Senîyeya çîyan û kesan. *Tr. Hal, durum, vaziyet.* Halê her kesî hewalê kardê kesî yo. Vanê halê ma hewalê Ellahî. 4. *Nn.* Sifteyey, siftekêney. Wezîyetê ci yo siftekên, wezîyeto ki dest pa nêbîyo. *Tr. Fıtrat, ilk durum/hal.* Hergi çî jî haldê xwu di weş o. Dima însanîy xerpnenê. 5. *Nn.* Wext, zeman Labelê

bolkî tenya nêvajêno. *Tr. Vakit, zaman, süre.* Şima do çimhal şirê keye? 6. *Nn.* Çare, çareser. Gire akerdeni, pêra veteni, pêra abirnayeni. *Tr. Hal, çare, çözüm.* Boka şima nê derdê ma jî hal kerê. Boka şima ci rê rew halên bivînê.

hala *Nn.* Hewna. Wexto ki o yo hewna dewam keno, o yo kudêno, hewna nêqedîyayo. *Tr. Hala, halen.* Şima yê hala tîya di? E ma hala nêşîyê. Ma do gamekna ray kewê.

halbikî *Nn.* Hal/wezîyet no yo ki, hal o yo ki, winî/hinî aseno ki, hinî vîneyêno ki. *Tr. Halbuki, meğer.* Ey mi rê va, di merdim ê û bêçek ê. Halbikî didi nêbîy û çekdarîy bî jî.

halbîyaye/ê *N.* Gireyo ki jewî hal kerdo/akerdo, mîlleti ser o amêya werey. *Tr. Halledilen, tamamlanan, çözülen, bitirilen.* O gireyo halbîyaye senîn bî ki newedera vijî peyase ki?

hal bîyayeni *f. M.* Halbîyayîş. Careserey. Çareser bîyayeni, gire qedînayeni. Abîyayena gireyan û meselan. *Tr. Halledilemek, çözülmek, giderilmek, tamamlanmak.* Hal bîyayena a cinêkeri wa aja di bo, jûnakî vijîyê.

halçinêbîyaye/ê *Tib. N.* Bêhal/i, bêkêf/i, kêfsad/i, kêfsal/i, halneweş/i. Kes/çîyo ki; halê ci çinî yo, nêweş o, kêfsad/kêfsal o, bêhal/bêkêf o. *Tr. Halsiz, keyifsiz, hasta.* Kes merdimdê halçinêbîyayeyî ra kêf nêpaweno.

hal çinêbîyayeni *Tib. f. M.* Halçinêbîyayîş. Bêhaley, kêfsadey, kêfsaley. Nêweş/bêhal bîyayeni, kêfsad/kêfsal bîyayeni. Halê ci weş nêbîyayeni. *Tr. Halsizlik, sağlığının veya haleti ruhiyesinin iyi olmaması.* Mêrdekî va, halê mi çinî yo. Boka şima meşti mi berê nêweşxane.

haletê heyatî *Psîk. Nn.* Halê heyatî, wezîyetê heyatî, rewşê heyat û ganî û moraldê kesî. *Tr. Halet-i ruhiye, ruh hali.* Haletê heyatdê ma a saet a gami weş bî. La ki dima bol xeripîya.

haletî 1. *Zîr. Nm.* Haletîya citi, haletîya citêrî. Çîya ki kes bi gayan a, bi estor a, bi çîyêndo winasîn a pa citi keno. *Tr. Karasaban.* Sirsîya haletîda ci şikîyê bî. Cora şî sûki ki virazo. 2. *Nm.* Çîya ki kesî rê çîyên viraşteni di lazim a. Haletî çîyêno ki wezîfeyên şeno bîyaro ca. *Tr. Alet.* Eger haletîyên mi dest di bîyayê, mi o kar nîmçe nêverdayê. Labelê ez bêhaletî bîya.

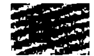
haley *Tib. Nm.* Halîni, batimey, biqeçey, gûmaney, hamîleyey, giraney. Batim/hal bîyayeni, giran/biqeç bîyayeni, gûman/hamîlê bîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik.* Ti vanê pa haley çinêbîyayê, a do babetnakî bîyayê?

halhazir *Nn.* Nika, newe, teze. Wexto hadire/hazire, wextê nikay, wexto hazir. Wexto ki ma yê tey. Çî/wexto ki o yo çiman vero, o yo aseno. *Tr. Hali hazır, yeni, şimdi, şimdiki zaman.* Eger halhazir no bo, xirab o.

halhazirey *Nm.* Halhazirîni, tezeyey, nikayey, neweyey. Halhazir/nika bîyayeni. No wext û wezîyet bîyayeni, no zeman di bîyayeni, teze bîyayeni. *Tr. Şimdiki/hali hazır olma.* Ez halhazireyda ci di aja di nêbîya. Mi ra mepersê.

halhazirîni *Nm. Bw.* Halhazirey. Kam resayo halhazirînda ci ser?

halhewal *Er.* Wezîyet, rewş, hal mersela. Senîneya haldê kesî û çîyan. *Tr. Hal mesele.* Mi do halhewalê ci bipersayê û biameyê, înan ez qewirnaya.

halhewaley *Nm.* Halhewal bîyayeni, wezîyet bîyayeni, hal mesele bîyayeni, hal û hewalê ci bîyayeni. *Tr. Hal mesele olma.* Ez nêşena şima rê halhewaleya ci bikudêna.

hali *Tib. Nm.* Gûmani, hamîlê, girani, biqeçi, pîzedayê. Cinîya ki bi qeç a, pîzedê ci di qeç esto, do qeç bîyaro. *Tr. Hamile, gebe.* Cinîya hali do xwu dîqet kero ki qeçê ci ver nêşiro.

halik *An. N.* Gun, herz, bat. Hakekê mîyandê torbeyandê gunandê weşeyan. (Bolekê ci, "halikîy" ê.) *Tr. Taşak, testis, er bezleri.* Payên deyê halikandê ci ro ki çend deqey xwu ya şî, dima ame a xwu.

halikin *An. Nn.* Bigunîy, camêrd. O/çîyo ki wahîrê gunan o, nerî yo. *Tr. Taşaklı, eril, erkek.* Ay va beno ki biz a. Xwu şaş kerd, est eşt ci ki bidoşo, halikê ci amey ci destî. Winîyê ki kel o.

halikiney *An. Nm.* Camêrdey, guniney, nerîyey. Bigunî bîyayeni. *Tr. Taşaklı, erkeklik, erillik.* Terke di halikiney sebebê tercîhî ya.

halîm/i *Er. N.* Nerm/i. O/çîyo ki xuyê ci nerm o, sert nîyo. *Tr. Yumuşak huylu, yumuşak.* Halîm hembazê kesî bo, kes pa nêteweno.

halîni *Nm. Bw.* Haley. Kes bi halînda ci ya haydar nêbîyo.

halkerde/ê *N.* Pêravete/ê, çareserkerde/ê. *Tr. Halledilen, çözülen.* Ellah xeyrîy! Ê çîyê halkerdeyî fina meerzê orte.

hal kerdeni *f. M.* Halkerdiş. Çareser kerdeni, wezîfe dîyayeni, temam kerdeni, pêra veteni, gire akerdeni, ser o werey amîyayeni. *Tr. Halletmek, çözmek/problemi veya sorunu gidermek.* Mêrdekê Giranî va: Eger şima nêşenê hal kerê, qenê gire mekerê.

halmede *Nn.* Halmersela, halmersele. Serencameyê ci, wezîyetê ci, senîneya ci. Çîyo ki ser ra ravêrdo. *Tr. İşin hikayesi, hal mersele.* A halmedeyê ci wina o.

halmersela *Nm. Bw.* Halmede. Halmersela, eger şima bişê hewlîni bikerê, do bibo. Nêşê jî...

halmesela *Nm.* Halmesela, halmersela, halmersele, halmede. *Tr. Hasıl-ı kelam, olayın özü, netice olarak, nitekim, velhasıl, olayı sonuçlandırmak gerekirse, özet olarak.* Hal meselaya ci na ya. Hettanî nika mi jî nêzanayê. Labelê no yo, wina o.

halmesele *Nn. Bw.* Halmede. Mi şima rê halmerseleyê ci va. Wazenê xwu rê qebûl bikerê, wazenê jî ci ra geyrî bê.

halname *Ed. Nn.* Wexto ki bi nûşerda –a, -ê yan jî –o ya halê nameyên bivajîyo, no beno halname. Mesela Şerefo kal, cinêka pîri, keyneka werdî, keyeyê pancî ûzn. *Tr. Sıfat tamlaması.* Merdimê kalî, ci rê dîrê şîretîy day. Tîya di "merdimê kalî/merdimo kal" di halname esto.

halneweş/i *N.* Kes/çîyo ki; hal û wextê ci, ganweşey û ganselameteya ci, debar û diligê ci weş nîyo, xirab o. *Tr. Hali, vakti, durumu, can sağlığı, ekonomisi, geliri vs. yönden iyi olmayan.* Mi cara cayên di zêdê ey kesêndo winî halneweş nêdîyo.

halneweşane *Nn.* Zêdê halneweşan, zêdê halnehewlan, zêdê halxiraban, bi halneweşan mendeni, kişta debarî û ganselametey û ganweşey di zêdê xiraban, zêdê rind nêbîyayan bîyayeni. *Tr. Hali, vakti, durumu, ekonomisi, sıhhati bakımından iyi olmayanlar gibi olmak.* Serrên ajana di halneweşane mend û dima zêdê tajîyan rema.

halneweşaney *Nm.* Halnehewlaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di bi xiraban, bi nehewlan, bi weş û rind nêbîyayan mendeni. *Tr. Ekonomisinde, sağlığında, halet-i ruhiyesinde, psikolojisinde, geçiminde iyi olmayanlara benzemek.* Mi senîn ki a halneweşaneya ci dî, mi fehm kerd ki o yo vera xirab şino.

halneweşey *Nm.* Halneweşîni, halnehewley. Halneweş/i bîyayeni, halê ci weş nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; hal û wext û ganselametey û ganweşey û debar û diligey di rind/hewl nîyo; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Hali, vakti, durumu, can sağlığı, maddi durumu, ekonomisi iyi olmayan kimse veya şey olmak.* Şima jî şenê halneweşeyda ci rê şadeyîni bikerê?

halneweşîni *Nm. Bw.* Halneweşey. Madamo ki şima ser o a halneweşîni dî, şima çirê dest nêeşt bi ci?

halûhewal *Nn.* Halhewal. Hal û wezîyet, hergi babetî wezîyet. Çi çîyo kesî ser o ravêreno, bi kesî ya têkilî yo, pa hîlbê însanan esto, o çî û kes û wezîyet û hal pêro. *Tr. Durum, hal ve ahval.* Mêrdekî pers kerd, va halûhewalê şima senîn o? Ê nezanî va, sergîn o.

halûhewaley *Nm.* Halhewaley, halhewalîni. Hal û hewalîni, wesfê hal û hewaldê kesî. Çi çîyo ki heqdê hal û hewal û wezîyet û sifat û wesf û debar û dilig û ganselametey û ganweşey do, a o çî heme bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan pêrini bîyayeni. *Tr. Sağlık, güvenlik, vaziyet, durum ve genel gidişat.* Ez hewna kewta halûhewaley di ci dimi, o yo nêwazeno!

halûni *Nm.* Cayo ki biperîy (teyrûtûr) dekewnê de û tey sitarênê, wareyê nînan o. Cayo ki teyrûtûr tey vekewno, tey beşirêno, rakewno, tey leyrekanê xwu warî û beşe keno. *Tr. Yuva, aşiyan.* Halûna mirîçikan meşehitnê. Çunkî keda înan jî biqedr û biqîmet a, hetta birûmet a. Xwu herûnda înan ki, ki ti bizanê.

halweş/i *N.* Rewşweş/i, wezîyetweş/i, halrind/i, halbaş/i. O/çîyo ki hal û wextê ci weş o, diligê ci weş beno. *Tr. Her yönüyle hali iyi olan.* Kam bi kesdê halweşî ya nêzewijêno.

halweşane *Nn.* Halbaşane, halrindane, halhewlane. Zêdê halweşana bîyayeni, zêdê halbaşana bîyayeni, bi halrindan/halweşan a mendeni, wesfê halweşan/halbaşan bîyayeni. Kişta ganselametey û ganweşey û moralî û debarî û diligî û heta bînan a weş bîyayeni, bi weşan mendeni. *Tr. Sıhhat, sağlık, moral, psikoloji, maddi durumca iyiler gibi olmak.* A halweşaneya to mi ser o bîyayê, ez wina nêlebayayê.

halweşaney *Nm.* Wesfê halweşan û ganselametan û ganweşan xwu ser o çarnayeni, bi nînan mendeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêlî û rayşîyayîşdê xwu di zêdê halweşana mendeni. *Tr. Her türlü hal ve noktadan iyi kişi veya şeylere benzemek.* Kesî nêşa a halweşaneyda ci ser ra gam kero. A halweşaneya ci balê pêrini ant xwu ser o.

halweşey *Nm.* Halweşîni, halweşîney, halbaşey, halbaşîni, halrindey, halrindîni. Hal û wezîyet û ganselametey û ganweşey û debar û dilig û moral û kêfê kesî weş û hewl û rind û baş bîyayeni. *Tr. Sağlık, sıhhat, güvende olma/halin iyi olması.* Nika halweşeya ci weşdê şima şina yan şima yê pey qehrênê? Nêtê şima yo rind/baş yan jî xirab tîya ra bellî beno.

halxirab/i *N.* Kes/çîyo ki; hal û wext û gûnên û debarên û diligên û rewşên û wezîyetên û moralên û psîkolojîyêndo xirab do, halêndo weş di nîyo, hal û gan û debarê ci weş nîyo, xirab

o. *Tr. Durumu, hali, vaziyeti, moralı, sağlığı, ekonomisi kötü olan.* Eger halêndê kesî tenya xirab bo, kes beno halxirab. Qandê halxirabey geregê heme hetan çinî yo.

halxirabane *Nn.* Zêdê halxirabana, bi halxiraban mendeni, wesfê halxiraban ser o/tey bîyayeni. *Tr. Maddi ve/veya manevi hali, vakti, durumu, sağlığı, güvenliği kötü olmak.* Mi dî aja di winî o yo halxirabane milî keno çewt, mi tekelluf kerd.

halxirabaney *Nm.* Halxirabane bîyayeni. Halê ci zêdê xirabana bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê halxirabana bîyayeni, wesfê halxiraban tey bîyayeni. *Tr. Durumu, hali, vaziyeti, sağlığı, morali kötü olanlar gibi olmak.* Mi rê qethan halxirabaneyda ci ra qal mekerê, ez înan dest di mekir kewta.

halxirabey *Nm.* Halxirabîni. Hal û wezîyet û rewş û debar û dilig û moral û kêf û çîyandê zêdê nînan di xirab bîyayeni. Nê wesfan ra çîyên di yan jî hemini di xirab bîyayeni. *Tr. Hali, zamanı, vakti, durumu, sağlığı, morali, maddi veya maddi durumu kötü olmak.* Mi rê ki kesî nêşayo qandê halxirabeyda ci persê ci bikero.

ham/i *Teks. Nn.* Çî/keso ki pa karên nêbîyo, Mesela nêderzîyayo, karî ser nêfîneyayo, ci ra çînakî nêvirazîyayo. *Tr. Ham, işlenmemiş, sıkıştırılmamış.* Peme kerd bî layo ham. Labelê ci ra hewna çina nêvarşt bî.

hamale *Nn.* Tewreyo bi Qur'an o ki doşîyan ser ra vera paştî çepiraştkî verdeyêno û tede Qur'ano Kerîm pêro nê, qismêndê ci hewadeyêno. *Tr. Torbada taşınan bazı Kur'an-ı Kerim cüzleri.* Keynan û lajan hamaleyê xwu kerd xwu paştî yo û şî xwoca.

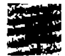
hamûd *Zîr. Nn.* Çîyêndo zêdê simîdêndê çewtekî yo ki bi darekan a virazîyayo, serê darekan bi kulavî ya, bi keçe ya mezbût şidîyayo ki vîyeyê estoran nêkuwo. Bi no babet a kenê mildê estoran û kirosa (ereba) pa girêdanê û ancenê. *Tr. At boyunluğu.* Hamûdê ci bişikîyo, bergîri nêşena kiroseri bianco.

hamûdbîyaye/ê *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya keso) ki kewto hamûd, hamûd bîyo, erzîyayo ereberi, girêdeyayo, bestîyayo, bi çîyêndê zêdê ereber a bestîyayo. *Tr. Arabaya konulan, arabaya koşturulan, bağlanan, etkisiz hale getirilen.* Estoro hamûdbîyaye do senîn pay kesî ro do?

hamûd bîyayeni *f. M.* Hamûdbîyayîş. Hamûd kewteni, ereba/kirêşa kewteni, hamûd mil kerdeni. Çîyêndê zêdê estorên ereberi kerdeni, pa ereba kirêşteni, bi zewmbîvajeyên a kesên girêdayeni, kesên bêliv kerdeni. *Tr. At boyunduruğuna girmek, arabaya koşturulmak, bağlamak, etkisiz kılmak.* Ma bergîri kerdi hamûd û ma pa kirêşa dê antiş.

hamûdkerde/ê *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî tayêni kerdo hamûd, hamûd kerdo sere/mil, qandê ereberi/kireşeri hamûd eşto ci mil ki pa ereberi bikirêşê. *Tr. Arabaya koşturulan, bağlanan, yük çektirmeye hazır hale getirilen.* Estoro hamûdkerde şeno kirêşeri bianco yan nêşeno?

hamûd kerdeni *f. M.* Hamûdkerdiş. Hamûd mil eşteni, ereberi kerdeni. Qandê kiriştişî estorên yan jî bi zewmbîvajeyên a kesên ereba kerdişî rê hazir kerdeni, girêdayeni, besteni, bêliv kerdeni. *Tr. Ata boyunduruk takmak, arabaya koşturulmak bağlamak, etkisiz hale getirmek.* Mi estor kerd hamûd tepîya, mi berd kerd qeysandê ereberi mîyan.

hana *Nn.* Hona, hewna, deha. Dewamê çîyên rê vatiş di vajêno. *Tr. Henüz, hâlâ.* Hana ez to ra nêwazena, ti yê mi ra wazenê? Gereg ki ez to ra serê perandê xwu biwaza.

hang *Nn.* Şênemegî, şêng û şênaî, kay kerdeni. Kaya ki tey şênaî û şênemegî û veyveyo bizirna û niqara û çîyo winasîn esto, bêhes û bêbes nîyo. *Tr. Şenlik, oyun, eğlenceli oyun. Sazlı, sözlü, davullu, zurnalı, orkesralı oyun.* Mêrdekî rê xelata veyveyî amê bî. Mêrdekî va: Hang çinî yo, ez nîna!

hangey *Nm.* Şênemegîyey, şênemegîni. Şênaî û şênemegîyey û veyveyo bi zirna û biniqara û vengane tey esto, a o bîyayeni. Hang bîyayeni, wesfê hangî. *Tr. Düğünün sesli, sazlı, davullu, zurnalı ve şenlikle yapılması.* Mêrdekî va: Sekera pey hangeya ci? Ez hangeyda ci rê jî kêfweş nêbîya!

har/i 1. *Tıb. N.* Xînto/a ki hêrişê serdê ata natay keno/a. Keso ki normaley ra vijîyayo û merdiman rê bîyo tehlûke. Qeço har, ciniya hari, merdimo har, qewma hari ûzn. *Tr. Kuduz, saldırgan, kontrolden çıkan.* Merdimo har jî zêdê kutikdê harî ya o. Çi ferq esto ki? 2. *Psîk. N.* Nerehat/i. Keso ki baqil nîyo, nerehat o, kes ci destî di îllallah keno. *Tr. Saldırgan, kudurgan, yaramaz, sinirli, asabi.* Qeçêndo har o. Kes bi otesî ya ci ya nîno.

harane *Nn.* Zêdê kes û çîyandê harana bîyayeni, zêdê nêweşandê harana, zêdê qeçûqûldê nerehatana bîyayeni, bi haran mendeni. *Tr. Kudurganlar gibi, kuduzlar gibi.* Ez winîyaya o yo harane kewno mi dimi, cora mi xwu ci ra

beşirna.

haraney *Nm.* Wesf/sifatê haran. şekil û bîçim û usûlê harey û haran tey bîyayeni. *Tr. Kudurmuşçasına, saldırganlar gibi.* Eger a haraneyda ci ra nêbîyayê, mi zanayê mi se kerdê.

harbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Xîntbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo har, bîyo xînt, kefûkûpik kewto ci fekî û bîyo hêrişokê serdê kesan. *Tr. Kuduz, kuduran.* Kam rew rewî şenê merdimê harbîyayeyî vindarno? Ancax derziniyên ci vindarno! 2. *Zv. N.* Xîntbîyaye/ê, qontrolravijîyaye/ê, sereovijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qontrol ra vijîyayo, sereyo vijîyayo, bol û bol bîyo nerehat, kes nêşeno ki bi ci yo baş bikero. *Tr. Kuduran, kontrolden çıkan, başını alıp giden.* Eger ez psîkolog bîyayê, beno ki jî mi bişayê bi ê qeçdê harbîyayeyî ya baş bikero.

har bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Harbîyayîş. Nêweşîna harey tey peyda bîyayeni, bi nêweşînda harey a xînt bîyayeni, kefûkûpik bi fek kewten a nêweşo ki kutikê harîy perrenê ci, a nêweşîni kewteni. *Tr. Kuduz olmak.* Bîbî har, ma do xwu senîn ci ra bisitarno? 2. *Zv. f. M.* Harbîyayîş. Xînt bîyayeni. Nerehatê nerehatan bîyayeni, qontrol ra vijîyayeni, sere giroteni, sereyo vijîyayeni, zêdê xîntan bîyayeni, xwu û kesan gan kewteni. *Tr. Adeta delirmek, kudurmak, kontrolden çıkmak.* Mamosteyî va: Qeçêno har mebê! Eger şima har bê, mimkun o ki ez jî şima ser o derênikkar ba.

hard *Cog. Nn. Bw.* Erd 1. Na vajeki Erebî di "erd"î ra xeripîyaya, nûşaya "H"y erzîyaya ver û virazîyaya. Jû cayan di Dimilî di hema nûşaya H'y erzêna vajekan ver, mîyan yan jî canakîdê ci. Mesela çilm-çhilm, tûn-thûn, erd-hard, wişk-whişk ûzn. Nînan ra jî bellî yo ki esasê vajekan, do çilm û wişk û tûn û erd bo. Çunkî nê H'y erzenê vajekandê Erebî mîyan jî. Deha kes do senîn bawerî bikero ki do "çhilm û thûn û thûj û hard" o? Eger şima linganê hard nêronê, şima harddê nê dinyay di, xwu rê bi heyalan a bicoyê.

harey 1. *Tib. Nm.* Harîni. Har/i bîyayeni, nêweşîna qudûzî. *Tr. Kuduz, saldırganlık.* Hareya ci do zirar bido çoşmandê ci. 2. *Nm.* Harîni, nerehatey. Ata nata ser şîyayeni, ata nata ro dayeni, bîlaheq û bîlasebeb hêrişê serdê kesan kerdeni. *Tr. Saldırganlık, kudurganlık, kibirlilik, asabilik.* Hareyda qeçandê ci ra maya ci nêwetana şiro kê kesên.

hargûş/i *N.* Arwêş/i, heroşe/ê, arbêş/i, hargûşk/i, hargûşik/i. Heywananêndê gem û ê seydî yo ki lingê ci yê vernênîy werdîy ê, nêşeno vera cêr biremo, dişmenê ci jî tajî ya. *Kur. Kergo/kîroşk. Tr. Tavşan.* Hargûş werişt, tajî da dimî.

harîta *Cog. Yûn. Er. Nm.* Xerîta. Pîlano bi fesalên a, bi peymitenên a, bi werdîkerdiş a ki kes cayan, çîyan, kesan û çîyanê zêdê nînan ser o mojneno, fesilneno. *Tr. Harita.* Cayên di harîtaya mamostan banderey mojnena û harîtaya doktoran jî ganweşîni mojnena.

harkerde/ê 1. *Tib. N.* Xîntkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên bi ci perrayen a kerdo har, kerdo xînt, kerdo nêweşê harey, kefûkûpik kerdo ser. *Tr. Kudurtulan, kuduz yapılan.* O keso harkerde bi kutikdê to yê harî ya bîyo har. Cora wahîrê ey do bêrê to ser. 2. *Zv. N.* Xîntkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi rî cidayen a, bi kedîkerden a, bi bêşîretey a, bi bêterbîyey a, bi terbîye ci nêdayen a kerdo har, kerdo zêdê xîntan a, sereyo veto, qontrol ra veto, kerdo heşerî, kerdo serserî, kerdo nerehat. *Tr. Kudurtulan, şımartılan, kontrolden çıkarılan, delirtilen.* Hareya û nerehatey û xînetey û bêterbîyey û bêşîretey a ê kesdê harkerdeyî do may û pî ra bipersîyo.

har kerdeni 1. *Tib. f. M.* Harkerdiş. Xînt kerdeni. Bi gilêşkîda kutikên yan jî heywanêndê harî ya nêweş bîyayeni, hêrişê kutikên yan jî heywanêndê harî bîyayeni. Sebeb yan jî kerdokê nêweşînda harey bîyayeni. Jewên yan jî kesên xîntê nêweşînda harey/xîntey kerdeni. *Tr. Kudurtmak, kuduz yapmak.* Vanê bi derzinîyên a qeçek kerdo har. 2. *Zv. f. M.* Harkerdiş. Xînt kerdeni. Bi bêşîretey a, bi bêterbîyey a, bi nerehatey a, bi sereyo vetena kesên yan jî çîyên har kerdeni, xînt kerdeni, bol nerehat kerdeni, sereyo veteni yan jî sebebê nê sifatandê ci bîyayeni. *Tr. Kudurtmak, delirtmek, aşırı yaramaz hale getirmek, baştan çıkarmak.* Maya qeçekan rî da ci û qeçekîy kerdîy har.

harme *An. Nn.* Bazî, qol, hingile, çaple, çengil, bask, erm. *Tr. Kol.* Harmeyê ci yo corên, ê cêrênî bolêrî dejayê.

harmeyo barî *An. Nn.* Bazîyo cêrên o ki, enîşkî ra dest keno pa, hettanî kefda destî yo şino. *Tr. Ön kol ve ön kol kemiği.* Zaliman, harmeyê qergûnan nayê sîyer ser û fina bi sîyan a dayê piro.

harmeyo qaling *An. Nn.* Bazîyo ki, doşî ra dest keno pa, hettanî reseno enîşkî. *Tr. Pazu ve pazu kemiği.* Harmedê qalingî ra esteyê ci şikîya, derhal rişîya sûki.

harnaye/ê *N.* Çî/keso ki cayê xwu dîyo, ronişto, hewîyayo, anişto, vinderîyayo. *Tr. Dinen, barı-*

nan, oturan, yerini bulan. Merdimo harnaye, çîyo harnaye, erdo harnaye ûzn.

harnayeni *f. M.* Harnayîş. Vinderîyayeni, anişteni, hewîyayeni, ronişteni, cayê xwu dîyayeni. *Tr. Dinmek, durmak, barınmak, yerini bulmak.* Ma aja di harna. Dima jî ma do şirê canakî di biharnê.

harqule/ê *N.* Çî/keso ki vêşî nêercêno, rew rewî nêvîneyêno, hergi ca di merdimî rê nêbeno, bêbîçim gird o û degme bi kesî yo robere nîno. *Tr. Battal, olağandan iri.* No çina harqule o, ma rê nêbeno. Ancax Awrûpayîjan û Helbilosijan rê bibo.

harquleyey *Nm.* Harqule/ê bîyayeni. Bol gird bîyayeni, rew rewî nêvîneyayeni, rew rewî nêercîyayeni. *Tr. Battallık, çok iri olmak.* Ez bolkî harquleyeyda ci rê ecêb menda.

harzîn *Nn.* Çî/daro ki axuran di palikan, zînan û çîyanê winasînan nanê ser. *Tr. At eğeri, eşek palanı vs. konulan askılık, düzenek.* Ez texmîn kena ki na vajeki do "her" û "zîn"î ra bêro.

hasil *Er. Nn.* Peyda, peynî, netîce, soyîn, dimayey, ci ra vijîyayeni. *Tr. Hasıl, netice, sonuç, peydahlanma, oluşma, oluşum.* Vanê nê îşgeley di hergi çî pêra hasil bîyo. Hasilê kelam, vetena nê karî rê mehkemayênda mezbûti lazim a.

hasilbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên ra hasil bîyo, peyda bîyo, vijîyayo, ci ra ameyo meydan, ci ra tehsîl bîyo. *Tr. Oluşan, meydana gelen, tahsil olan, çıkan, peydahlanan.* Ti şenê ê çîyê filan çî ra hasilbîyayeyî finêra bierzê?

hasil bîyayeni *f. M.* Hasilbîyayîş. Peyda bîyayeni, virazîyayeni, tehsîl bîyayeni, ci ra vijîyayeni. Çîyên yan jî kesên ra meydan amîyayeni. *Tr. Oluşmak, peydahlanmak, meydana gelmek.* Ti kê ra hasil bîyê, o çîyê to yo biqîmet çiçî ra hasil bîyo?

hasiley *Nm.* Hasil bîyayeni, peyda bîyayeni, tehsîl bîyayeni, kar û gurweyê peydabîyayîşî. *Tr. Hasıl olma, peydahlanma, meydana gelme, oluşum.* Ez bixwu hasileyda ey ser o nêvinderda.

hasilê kelam *Er. Nm.* Peynîya qisa, peynî, soyîn, netîce di. *Tr. Hasıl-ı kelam, neticede, sonuç olarak, son söz, sözün kısası, kelimenin tam anlamıyla.* Hasilê kelam ti do şirê bêrê werey. Çunkî o merdimêndo serewişk o, nîno. Yan şîyayeni yan jî werey nêamîyayeni.

hasilîyaye/ê *N.* Peydabîyaye/ê, meydanamîyaye/ê, virazîyaye/ê, tehsîlbîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a tehsîl bîyo, bîyo hasil, peyda bîyo, ameyo meydan, vijîyayo meydan. *Tr. Oluşan, oluşum.* Şima şa ê çîyê ê çîdê nimî ra hasilîyayeyî havil kero yan nê?

hasilîyayeni *f. M.* Hasil bîyayîş. Tehsîl bîyayeni, meydan amîyayeni, vijîyayeni. Çîyên yan jî kesên ra bîyayeni, şekl û bîçim dîyayeni, meydan amîyayeni, peyda bîyayeni. *Tr. Hasıl olmak, peydahlanmak, oluşmak, ortaya çıkmak.* Senîn ki ci ra hasilîya, mi zana o do jî zêdê bixwuy xirab bo.

hasilkerde/ê *N.* Hasilnaye/ê, tehsîlkerde/ê, peydakerde/ê, meydanvete/ê, meydanarde/ê, şeklûbîçimcidaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên veto, tehsîl kerdo, ardo meydan, eşto pîyase, peyda kerdo, veto teber. *Tr. Hasıl edilen, meydana çıkarılan, oluşturulan.* Ti şenê ê çîyê giran ê çîdê werdî ra hasilkerdeyî vinî kerê ki ti yê winî kenê gengazek?

hasil kerdeni *f. M.* Hasilkerdiş. Hasilnayeni, viraşteni, peyda kerdeni, meydan ardeni, tehsîl kerdeni. Çîyên yan jî kesên zanayîşî huner û ostayîn û qewet û destberda xwu ra çînakî ra veteni. *Tr. Peydahlamak, oluşturmak, meydana getirmek, çıkarmak, ortaya koymak.* Nê bînan hasil ki ki ma bi to ya ray kewê.

hasilnaye/ê *N. Bw.* Hasilkerde/ê. Ki to bişayê ê çîyê siftekên ê hasilnayeyî newedera bihasilno, wexta ma do bivatayê ti raşt ê. La ki ti yê nêşênê hemini dima jî bihasilnê.

hasilnayeni *f. M.* Hasilnayîş. *Bw.* Hasil kerdeni. Boka ti nê kar û gurweyanê biqedr û birûmetan pêrini jî bihasilnê. Çunkî ez texmîn nêkena ki bê to kesnakî bişo bihasilno.

haş/i *N.* Qandê fehmkerdenda qeçekan yan jî bi ziwandê qeçekan a beno xasek/i, weş/i, rind/i ûzn. *Tr. Çocuklara anlatmada veya çocuk diliyle iyi, hoş, güzel, sevimli vb. anlamlara gelmektedir.* Kidik haş o![1]

haşey *Nm.* Haşîni. Qandê qeçekan yan jî bi ziwandê qeçekan a îfadekerdena xasekey, rindey, weşey, hewley, mehsûmey û çîyo winasîn. *Tr. Çocuk diliyle veya çocuklara ifade etmede iyilik, hoş olma, sevimlilik, güzellik ve letafeti ifade eder.* Ci rê haşey kotî ya, ee a (pîs a, xirab a)

haş kerdeni *f. M.* Haşkerdiş. Bi ziwandê qeçekan a yan qeçekîy bixwu wexto ki çîyêndê weşî rê vajê "haş o/a, rind o/a, xasek o/a" wexta kar û gurweyê haşey kenê. *Tr. Çocuk diliyle iyi güzel, hoş sözlerinin söylenmesi.* Tûtekî destê na seredê pitekda werdîkeki ser û va haş a, ci haş kerd.

1 Farîsî di na vajeki, bi şikildê "*xaş*"î ya ravêrena.

hatîla *Nm.* Hawêr, timûtim, peyder pey. Çîyê eynî yê ki pêdima yenê. *Tr. Habire, sürekli, daima, ardı sıra, arkaya arkaya.* Hatîla ageyrayê û fina awi dayê a keynekerda xaseki. Ti nêvanê o yo keno ay bişînasno.

havêlik *Nn.* Gezî. Çîyo ki kes pa cayan dewreno. *Tr. Süpürge.* Havêlikî bigî û mevindi, tîyanan bidewri. Çunkî gamnakî meymanê ma kotî bê resenê tîya.

havil *N.* Serkewtiş, muwaffaqey. Çîyên kerdeni, wezîfeyên ca ardeni, muwaffaq bîyayeni. *Tr. Muvaffakiyet, başarı, beceri, yeti, yetenek, üstesinden gelme.* Ez a çîyo ki wazena nêşena ki havil kera. Çunkî malbata min a mi rê yarmet nêbena. Ê yê tim mi rê vanê: Ti yê ma ser o nêvindenê. Raşt a. Labelê no karo winasîn tim nêbeno, her kes jî nêşeno bikero û keso ki otesîya ci bêro jî hend çinî yo û mi ser o jî lebayeni vêşî ya.

havilbîyaye/ê *N.* Havilîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên havil kerdo, muwaffaq bîyo, bi otesîda ci ya ameyo, ser ra ameyo, ardo ca. *Tr. Başarılan, becerilen, üstesinden gelinen, yerine getirilen, ifa edilen muvaffak olunan.* Ki mi bizanayê o karo havilbîyaye do jî mi rê qe dîrê kabokîy nêaro, mi tew dest jî pa nêkerdê. Ma paye bî?

havil bîyayeni *f. M.* Havilbîyayîş. Havilîyayeni. Ser ra amîyayeni, bi otesîda ci yo amîyayeni, ca amîyayeni, zêdê posenda kesan bîyayeni, wezîfe bîyayeni, muwaffaq bîyayeni. *Tr. Becerilmek, başarılmak, becermek, üstesinden gelinmek, muvaffak olunmak, muvaffak olmak, ifa edilmek.* Ki o kar û gurweyo mihîm havil nêbîyayê, mi çimî di xebatkarê ci do çim ra bikewtayê.

havilkar/i *N.* Havilger/i, havilnok/i. O/çîyo ki çîyan ser ra ameyo, wezîfe ardo ca, wezîfeyên ser ra ameyo. Kes/çîyo ki; destbera ci bol a û şeno bol çîyan ser ra bêro. *Tr. Yetenekleri çok olan, başarılı, becerikli, muvaffak olan.* Merdimêndo havilkar o ki, ê yê newedera kenê karnakîyêndo giran bidê ci.

havilkarey *Nm.* Havilgerey, havilkarîni, havilnokey, jêhatîyey, hêjayey. Havil kerdeni, karê havilî, destbereya karan, kesî dest ra kar û gurwey vijîyayeni, otesîda kar û gurweyan ra amîyayeni. *Tr. Yeteneklilik, beceriklilik, başarılılık.* Qeçekandê ci di havilkarey esta. Çunkî sera ki şîyê beşe bîyê.

havilkerde/ê *N.* Havilnaye/ê. Çî/keso ki karo û gurweyo ki jew ser ra ameyo, bi otesîda ci ameyo, havil kerdo, pa bîyo muwaffaq, ardo ca. *Tr. Başarılan, üstesinden gelinen, muvaffak olunan, becerilen.* Ê karê havilkerdeyî, vernîya mêrdekî akerdi, kabokê ci zeyîdnay.

havil kerdeni *f. M.* Havilkerdiş. Havilnayeni, beşirnayeni. Ser ra amîyayeni, beşe kerdeni. Wezîfeyo ki o yo ci ra wazêno, ê wezîfeyî caardeni, bi otesîda ci ya amîyayeni. *Tr. Becermek, başarmak, üstesinden gelmek, muvaffak olmak.* Şima no karo çetin havil kerd, berxwudar bê.

hawa 1. *Nn.* Babet, reng. *Tr. Nev, çeşit, tür.* Çi hawayê ci yo terwende esto, o yo nimneno kesî rê nêvano. 2. *Nn.* Teqlîd, hewa, awa, asan, verva. Jewên asan kerdeni, bi hewadê jewên a şîyayeni. *Tr. Taklit.* Tim hawayê mi kerdê. Cora ez qehrîyaya ci ra. 3. *Nn.* Hewa, awa, wezîyet, hal, usûl, ray, meş. şekil û bîçimê şîyayîşdê kesî. *Tr. Yol, yöntem, usul, tarz, gidişat, stil.* Ti yê bi kamcîn hawa ya nê karî wina kenê? Hawayê ma û ê kêdê ma wina nîyo.

hawadar/i *Cog. N.* Hewadar/i. Çî/cayo ki hawayê ci weş û pak û oksîjenê ci bol o, bi kesî yo yeno, tey ganweşey esta. *Tr. Havadar.* Cayêndo hawadar bî. Kaşka ma tenekna xwu rê tey bimendayê.

hawadarane *Nn.* Zêdê hawadarana, bi hewadaran mendeni, tey hewayo weş û bol oksîjen bîyayeni. *Tr. Havadar olmak.* Mi rê heme cayê ci hawadarane ameyo. Cora ez qayîl bîya bol tey bimana.

hawadaraney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û vîneyayena ci hewadarane bîyayeni, hewayê ci pak û oksîjenin bîyayeni. *Tr. Hava atarcasına, caka atarcasına.* Hele tew a hawadaraneya ci çinî ya! A ma hemini rê bes a.

hawadarey *Cog. Nm.* Hewadarey, hawadarîni. Hewadar/i bîyayeni, hewayê ci pak û bol bîyayeni. *Tr. Havadar olmak.* Hawadareyda ci rê ma nêşenê vajê xirab bî. Labelê însananê ci ma bol tewnayê.

hawangi *Nm.* Soqî, hewan. Çîyo darîn yan jî sîyîn o ki kes tey kuwate kuweno. *Tr. Büyük taşdibek.* Hewangi rê, dîrê merdimîy lazim ê ki, bi nobetî ya dar soqîyan bigurweynê.

hawar! *Nn. Bw.* Haho! Eger hawar nêkerdayê, mi nêzanayê ki o yo teng di.

hawar kerdeni *f. M.* Hawarkerdiş. *Bw.* Haho kerdeni. Kam ki hawar kero, merdimo muslumangereg o ki şiro bişo xwu ci resno.

hawêr *N. Bw.* Hatîla. Hawêr ameyê mi ra pers kerdê. Qe nêva ki ez finên jî şira ê merdimdê zanayeyî ra bipersa.

hawêrey *Nm.* Hatîlayey. Timûtimey, timûtim bîyayeni, hatîla bîyayeni, hawêr bîyayeni. *Tr.*

Süreklilik, art arda olma, zincirleme. Hawêreya xwu jî bol nêvînena.

hay 1. *Nm.* Xeberi. Çî/vatişo ki kesên yan çîyên ra rişêno yan jî şino kesên yan jî tayêni rê. *Tr. Haber.* Ez nêzana, haya mi ci ra çinî ya. 2. *N.* Bal, dîqet. Çîyo ki gereg ki kes biwinîyo ci ra ki ci ra xwu rê dersên bigîro. *Tr. Dikkat.* Wa haya to ser o bo. Çunkî o yo nêzano ki o yo se keno. 3. *Nm.* Malûmat, zanîni, zanîş. *Tr. Malumat, bilgi.* Ti zanê filan merdim sera şîyo? Nê willi, haya mi ci ra çinî ya.

hayberok/i *N. Bw.* Xeberberok/i. Kaşka şima ez nêkerdayê hayberokê ê karî.

hayberokey *Nm. Bw.* Xeberberokey. Mi hayberokeya ci nêrîdaya ki ez ci rê kabokê weşîy bida.

haybir/i *N.* Kes/çîyo ki; xeberan, qisan, vatişî, têkilîyey, têkildarey, xeberdarey, pêya vatişî, pêya qiseykerdişî, pêdivatişî, pêya alaqedarey birneno yan jî qedîneno yan jî beno sebebê birîyayenda nînan. (Nûşaya ci ya R'y qalin waneyêna.) *Tr. İletişimi, ilişkiyi, haberi, bilgiyi kesen veya kestiren.* Boka haybirê ci ti nêbîyê!

haybirey *Nm.* Haybir/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; hayan, xeberan, qisan, vatişan, têkilîyeyey, têkildarey, pêya vatişî, pêdivatişî, şîyayîşî û amîyayîşî, pers û verpersan birneno, qedîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nînan xwu ser o çarnayeni. (Nûşaya ci ya R'y qalin waneyêna.) *Tr. İlişkiyi, aidiyeti, iletişimi, alakadar olmayı kesen olmak.* Bi mi ki çiçî ki ame ma sere di, pêro haybireyda ma ra ame ma sere di.

haydar/i 1. *N.* Xeberdar/i, bixeber/i, xeberin/i. O/çîyo ki xeber/haya ci esta. *Tr. İletişimli, haberli, haberdar.* Şîyayenda ci ra ez haydar a. Labelê ez qayîl nêbîya kes pey bihesîyo. Cora mi şîyayena ci nimiti. 2. *N.* Bidîqet/i. O/çîyo ki wahîrê dîqetî yo, balê ci yo bi ci ya. *Tr. Dikkatli.* Mêrdekêndo haydar o. Rew rewî çiman ser ra nêwerzaneno. 3. *N.* Zandar/i, zanîndar/i, malûmatin/i. Merdimo ki ci ra malûmatê ci esto. *Tr. Bilgisi dahilinde olan, bilen, farkında olan.* O do jî bêro. Çunkî o haydar o ki ma do şirê.

haydarane *Nn.* Xeberdarane, hayîkane. Ze ki haydar/i bo, zêdê haydarana, bi haydaran mendeni. *Tr. Haberdarlar gibi, haberi olanlar gibi.* Ez winîyaya, o yo haydarane bi min a qisey keno, mi va, qey xebera ci esta. Ti nêvanê ki o yo mi ra xeberîy anceno.

haydaraney *Nm.* Xeberdareney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê haydarana bîyayeni, bi haydaran mendeni. *Tr. Haberi olanlar gibi olmak.* Mi tey wesfêndê haydaraney nêdî. Şima kotî ra vet?

haydarbîyaye/ê *N.* Xeberdarbîyaye/ê, peyhesîyaye/ê. Keso ki xebera ci esta, zano. *Tr. Haberdar olan, bilen, bilgisi dahilinde olan.* Merdimo haydarbîyaye bi mi ki yeno. Ez vana o do haydar nêbo.

haydar bîyayeni *f. M.* Haydarbîyayîş. Xeberdar bîyayeni, xeberi giroteni, pey hesîyayeni, xebera ci bîyayeni, zanayeni. *Tr. Bilgisi dahilinde olmak, haberdar olmak, işitmek.* Eger ki ez haydar bîyayê, mi nêverdayê şiro ser.

haydarey *Nm.* Xeberdarey, haydarîni, peyhesîyayeni, zanayeni. Xebera ci bîyayeni, ferq kerdeni, malûmatê ci pey bîyayeni, haydar/xeberdar bîyayeni. *Tr. İletişimlilik, haberdarlık, haberli olmak, bilgisi dahilinde olmak, işitmek.* Haydarey bes nêkena, ti do bişîyayê û to do zîyaret kerdayê.

haydarkerde/ê *N.* Haydarkerde/ê, xeberdarkerde/ê, peyhesnaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên ra kerdo xeberdar/haydar. *Tr. Bilgilendirilen, haberdar edilen.* O merdimo haydarkerde do jî bêro.

haydar kerdeni *f. M.* Haykerdiş. Xeberdar kerdeni, xeberi ci dayeni, ci pey hesnayeni, ci zanaye kerdeni. *Tr. Haberdar etmek, bildirmek, bilgilendirmek, duyurmak.* Eger ki şima ez haydar kerdayê, ez do miheqeq biameyê.

hayîk *Dîr. Nn.* Til, tîl, gir. Cayo dûrikî (tarîxî) yo ki bi şikildê tîl/tapên a o û verdê veran ra cayê coyayeni bîyo. *Tr. Ören, höyük.*

hayîk/i *N.* Haydar/i, zanaye/ê, ayabîyaye/ê, zanîşê ci bîyaye/ê, pey haya ci bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên ra, xeberên ra haya ci esta, pey haydar o, aya o, ayabîyaye o. *Tr. Bilgili, haberdar, uyanık.* Ki ez hayîk nêbîyayê, înan do ez bixapênayê.

hayîkey 1. *Nm.* Haydarey, xeberdarey, zanaye/ê, aya, çimakerde/ê. Haydar/hayîk/i bîyayeni, xeberdar/aya bîyayeni, zanaye/ê bîyayeni, çimakerde/ê bîyayeni. *Tr. Haberdar olmak, uyanık olmak, açık gözlü olmak.* Şima hewna hayîkeya ey nêdîya. O çi dolê maran o! 2. *Dîr. Nm.* Cayê hayîkan bîyayeni, cayê eserandê tarîxîyan bîyayeni, cayo komek û wihêreser bîyayeni, cayo terkbîyaye bîyayeni. *Tr. Ören alanı olma, höyük olma.* Sifte înan vatê beno ki hayîk o, dewleti cayê ci hayîk êlan kerd. Dima dî ki pa hayîkeyên çinî ya, ci ra wesfê hayîkey girot. Nika hayîk nîyo.

hayîz *Er. Tib. N.* Edet, Rehîmdê cinîyan ra gonîya edetî amîyayeni. *Tr. Kadınlarda aybaşı hali.* Hayîzkewtişê cinîyan, çîyêndo normal û lazim o.

hayîz bîyayeni *f. M.* Hayîzbîyayîş. Hayîzey, edetey. Edet bîyayeni. Ciníyan ra goníya edetî amîyayeni. *Tr. Aybaşı olmak.* Hayîz bîyayeni di, cinî nêşena bi mêrdedê xwu ya bo.

hayîzbîyayê *Tib. Nm.* Hayîzi, edetbîyayê. Cinîya ki rehîmdê ci ra, cadê qeçdê ci ra goniya edetî yena. *Tr. Hayize, aybaşı olan kadın.* Hayîzbîyayê nêşena nimaz bikero, roje tepşo û jû çîyo winasîn nêşena bikero.

hayîzey *Tib. Nm. Bw.* Hayîz bîyayeni. Hayîzey di cinî zehmetêndo gird vînena. Cora Îslametey di ci rê gengazey deyaya; nimaz û roje û jû çîyo winasîn ra ef bîya.

haylem *Er. Nn.* Hal, wezîyet, hereket, liv. *Tr. Hal, vaziyet, durum, mesele, eylem.* Na vajeki do Erebî ra vajekda *"eylem"*î ra bixeripîyo û bêro. Çunkî jû fekan di hema nûşaya H'y erzêna jû vajekan vernî. "Nê haylemî mîyan di, kuçî ser ra motorê asa." (Barkerdena Zerrî, Medet Can)

haypeybîyaye/ê *N.* Haydar/i, xeberdar/i, peyhesîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xebera ci çîyên ra esti bîya, zano. *Tr. Bilgisi/haberi olan, bilen, işiten, duyan.* O merdimo haypeybîyaye kaşka haydar nêbîyayê. O do pêrini haydar kero.

hay peybîyayeni *f. M.* Haypeybîyayîş. Haydar bîyayeni, xeberdar bîyayeni. Xebera ci ci ra bîyayeni, zanayeni, pey hesîyayeni. *Tr. Bilmek, haberi olmak, işitmek, duymak.* Esas ti raşt pers kenê, haya mi pey bî. Xwura ez qayîli nêbîya şira.

hayrîştek *Rob. N.* Rîşteko ki sirf bi zanîşî ya, bi malûmatî ya rişêno. Mesajo ki malûmatî dano rişeno yan resneno cayên. *Tr. Bilgi mesajı.* Mi ci rê hayrîştekên rişt, ay ez bin di verdaya, mi rê mojrîştekên rişt.

hazeq/i 1. *N.* Esnaf/i. O/çîyo ki wahîrê dûkanên o û sinifênda ci esta. *Tr. Esnaf.* Mêrdekêndo hazeq o. Rew rewî kesî nêxapêneno. Vernîya hazeqeyda xwu jî şikêr beno. 2. *Zv. N.* Zanaye/ê, ehîl/i, osta. O/çîyo ki zê esnafan çîyan ra fehm keno. *Tr. Usta, esnaf, bilen, ehil, işten anlayan, kavrama gücü yüksek olan.* Mêrdekêndo hazeq o. Ma şirê bîyarê, do ma nêşermayno. Eger heqê ci çiçî bo, o do ey vajo. Ne kemî ne jî vêşî vano.

hazeqey 1. *Nm.* Esnafey. Wahîrê dûkanên bîyayeni û nê karî ser o gurweyayeni. *Tr. Esnaflık, bir dükkan çalıştırmak.* Esnafey rê xulqêndo hera û nerm do bibo ki kes bigurweyo û vêşî kero. 2. *Zv. Nm.* Ostayey, zanayeni, zandarey. Zanaye/ehîl bîyayeni. *Tr. İşin esnafı/ehli olmak, ustalık.* Hergi merdimî ra hazeq nêvijêno. Hazeqey di kes do çimwelikin nêbo, çimakerde bo.

hazir/i *Er. N.* Amade/ê, hadire/ê. Çî/keso ki gurwênayeni rê, karî rê, muameleyî rê, kerdiş û werdiş û zêdê nê çîyan rê amade o, ki pa kar bibo karî ser o yo. *Tr. Hazır.* Merdimo hazir, çîyo hazir, karo hazir, keso hazir û zêdê nînan xeylên çî û keso hazir esto.

hazirbîyaye/ê *N.* Hadirebîyaye/ê, amadebîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bîyo hazir, bîyo hadire, bîyo amade, ki pa kar bibo beno, wext û halêndo musaît do. *Tr. Hazırlanan, hazır hale getirilen, müsaitleştirilen.* Şima nêzanê bi çîdê hazirbîyayeyî ya bes bikerê, ta ki ma ê çîyê hazirnêbîyayeyî biresnê?

hazir bîyayeni *f. M.* Hazirbîyayîş. Hadire bîyayeni, amade bîyayeni. Qandê kar û gurweyên rê hal/wezîyetdê musaîtî amîyayeni. *Tr. Hazırlanmak, müsaitleşmek.* Ez saetên o bîya haziri. Çirê şima yê mi kenê bahane ki?

hazirkerde/ê *N.* Hadirekerde/ê, amadekerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên kerdo hazir, kerdo hadire, kerdo amade, kerdo musaît. *Tr. Hazırlanan, hazır hale getirilen, müsaitleştirilen.* Hergi merdim şeno nanê hazirkerdî bûro. Derdo ki kes bişo nanî hazir kero.

hazir kerdeni *f. M.* Hazirkerdiş. Hadire kerdeni, amade kerdeni. Hal û wezîyetdê musaîtî ardeni. Kesên yan jî çîyên qandê kar û gurwe û muamele û wezîfeyên halêndo musaît ardeni. *Tr. Hazırlamak, hazırlatmak, müsaitleştirmek.* Lajekî hazir ki, o yo keno şiro îmtîhan kewo.

hazirûn *Er. Nn.* Amedey, hadirey, hazirîy. Ê ki hadire yê. *Tr. Hazirun, hazır olanlar.* Vêşî pede mekewê, wa hema hazirûn bêro bes o.

heb *Nn.* Tene, jû, jew, yew. Hergi çî ra çîyên o ki kes şeno biamoro. *Tr. Tane.* Mi ci ra hebêndo ercîyaye tenya wederd.

hebani *Nm.* Mana, girbesti, zoda. Werdê kesî yo ki çîyên mîyan di, qandê rayşîyayîşî bîyo hadire, bîyo paketî. *Tr. Kumanya, azık, azık çantası.* Eger ma hebana xwu xwu vîra kerdayê, ma do veyşan bimendayê.[1]

heba sereyî *Tib. Nm.* Heba dejî, hebê dejî, heba tewatişî, hebê tewatişî. Bolekê ci "hebê dejî" yo. Heba ki erzenê xwu pîze ki pa tewatişê seredê kesî vindero. Na vajeki bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya vajêna. *Tr. Ağrı kesici.* Merdim esto ki xwu mûsnayo hebandê dejî, zêdê leblebîyan hebê dejî weno. Halbikî wexto ki lazim bo, kes

1 *Bw.* Girbesti.

do heba dejî bûro.

hebekê *H.* Hebên, hebekên, tenekên qirtikên, tanekên, bol tayên, hendê hebên. *Tr. Biraz, azıcık, çok az, bir tanecik.* To nêşa ê bolî ra hebekê jî bi ci do?

hebê 1. *Nn.* Hebên. Jew tene, teneyê, teneyên, jû, jewên. *Tr. Bir tane.* Hebênda ci bi di mi bes o. 2. *Nn.* Hebên, tayên, tenekên, taynekên. *Tr. Biraz, az, bir miktar.* To dîrê kîloy day bi torinda xwu, to do hebê jî keynerda mi dayê. 3. *Kîm. Nn.* Bi şikildê heb a jû derman, jû hebi. *Tr. Bir hap.* Mi vatê beno ki doktorî rojên di hebê daya mi, ti nêvanê ki hergi roj ez do didini bûra. Xeyrê Ellahî to kerd raşt.

hebê sereyî *Tib. Nb.* Hebê seretewatişî, hebê seredejî, hebê tewateyî, hebê dejî. Hebê ki dejê sereyî vindarnenê, tewatena sereyî kesî ser ra werzanenê. Heba seretewatişî, heba seredejî, heba tewatişî. Jewa ki "heba sereyî" ya. *Tr. Ağrı kesici tabletler.* Eger hebê serî ci di çinêbê, qethan nêşeno hewînî bikero.

hebê tevizî *Tib. Nb.* Hebê çengiznayeni/çengiznayîşî. Hebê ki ganê kesî teviznenê, hebê ki verê emeletî ganê kesî çengiznenê. *Tr. Uyutan, uyuşturan tablet veya hap.* Doktor do hebê tevizî bido ci yan nê?

hebê vay *Tib. Nb.* Jeweka ci heba vay a. Hebê ki vayê dejdê gandê kesî rê rind yenê, kes qandê tewatişdê gandê kesî weno. *Tr. Romatizmal tablet/hap.* Gandê mi di va esto, ez nêwetana ki hebanê vay bûra. Mîdedê mi rê zirar ê.

hebgird/i *N.* Çîyo ki hebê ci gird ê, werdî nîyê. *Tr. İri taneli.* Kes do ki timinên ca di teneyo hebwerdî bikaro, kes teneyo hebgird bikaro deha qezencdar o.

hebgirdey *Nm.* Hebê ci gird bîyayeni, tey hebê girdîy bîyayeni, wahîrê hebandê girdan bîyayeni. *Tr. İri tanelilik.* Eger şima sirf biwinîyayê hebgirdeyda ci ra, şima çîyên nêşayê qezenc kero. Çiki hebê ci pêro pûçîy bîy.

hebhebikiney *Nm.* Hebhebîyey. Hebhebikin/i bîyayeni, hebhebî bîyayeni. Bi şikildê hebikinan a bîyayeni. *Tr. Tanelilik, habbeler şeklinde olmak.* Hebhebikineyda ci rê şima şa bahaneyên bivîno?

hebhebî *N.* Çîyo ki, bi şikildê heban a vila bîyo yan jî dûzan deyayo ci, bîyo ze hebîy. *Tr. Taneli, taneler halinde.* Mi ci rê va, wa rind bipeyşo. Labelê ey hebhebî verdê bî. Eger hebhebîyey ra nêbîyayê, pêrini do birîdayê.

hebhebîyey *Nm.* Hebhebî bîyayeni. Zêdê heban bîyayeni. Hebîy senîn benê, winî bîyayeni. *Tr. Tanelilik, taneli bir biçimde olmak.* Hebhebîyeya ci weşdê mi nêşî. Eger hebhebî nêbîyayê, mi do bol biherînayê.

hebhûr/i *N.* Çî/keso ki dayîş di, viraştiş di, bîyayîş di heba ci werdî (hûri) virazîyaya. *Tr. Küçük taneli, yapısı küçük olarak yapılan veya yaratılan.* Henarêndo hebhûr bî.

hebhûrey *Nm.* Hebhûr/i bîyayeni. Wesfê kes yan jî çîyandê werdîy/hûran tey bîyayeni. Çî/keso ki dayîş di, viraştiş di, bîyayîş di heba ci werdî/hûr virazîyaya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Küçük tanelilik, küçük olarak yaratılan.* Henarêndo hebhûr bî. Hebhûreya ci winî jî weşdê kesî şîyê.

hebhûrik/i *N.* Kes/çîyo ki; kiştda Ellahî û xîlqatî ra dayîş û viraştiş û qelema ci werdî û weş tepêşîyaya. Yanê zêdê hebhenarî ya o. *Tr. Allah'ın kaleminin ince, küçük ve narince işlendiğine inanılan ve insanın hoşuna gidilen.* Bol xasek bî, hebhûrik bî.

hebhûrikey *Nm.* Hebhûrik/i bîyayeni. Wesfê hebhûrikan ci ser o bîyayeni. Dayîş û viraştiş û nûşîyayîş û fesilnayîş û birnayîş û peymitişê zêdê hebhenarana bîyayeni, rind û xasek/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; zêdê hebandê henerana weş deyayo, weş birîyayo, weş fesilîyayo, weş peymîyayo, qelema ci weş tepêşîya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yaratılış/hilkatçe küçük, narin ve hoş olmak veya yaratılmak.* Pêroyê jî hebhûrikeyda ci rê dindan gaz kenê.

hebi 1. *Kîm. Nm.* Darîyo hebikin. Dermano ki bi şikildê tene ya virazîyayo. *Tr. Hap, tablet.* Linga min a dejena. Cora doktorî mi rê hebîy nûşnayê. 2. *Nm.* Tene. Çîyo ki tene tene amorêno, hergi jûda çîyandê amorîyan a. *Tr. Tane.* Di teney jî bidi bi mi.

hebik/i *N.* Tene, hebikin/i, hebhebikî. Çîyo ki jû bi jû yo, cîya cîya o. *Tr. Tane, taneli.* Mi va, hebekên bidi mi jî, ey jî girot û hebikên dê mi.

hebikhebikî *N.* Hebhebikin/i, teneyîn/i, tene tene. Bi şikildê hebikan a. *Tr. Taneler halinde, tane tane.* Rizê ci hebikhebikî bî, weş ame bî.

hebikin/i *N.* Teneyîn/i, hebhebikin/i. Çîyo ki awikin nê, hebikhebikî yo, bi tenan a o. *Tr. Taneli, taneler halinde olan.* Çîyêndo hebikin bî. Mi bixwu nêrîda.

hebikiney *Nm.* Hebikin bîyayeni, hebikhebikî bîyayeni. Zêdê hebana bîyayeni. *Tr. Taneler şeklinde olmak, tanelilik.* Mi rê hebikineya ci nê, vilabîyayeyê ci weş o.

hebiki *Ss. Nm.* Babetên tifingên a ki mermîyanê

xwu jû bi jû erzena. Mermîyê ci (saçmey û gulley) fişengi ra nê, kişta fekî ra jû bi jû debênê de û fina jew bi jew erzênê. Gullan jû bi jû gîna. Labelê saçman vêşî gîna. *Tr. Mermileri fişekten değil de, ağızdan verilen tek atımlı bir çeşit tüfek.* Ma hebikan ser nêresayê, eger resay jî ma vîrî nîno.

hebikî *H. şekil* û bîçimê ci hebikin bîyayeni, teneyîn bîyayeni, bi şikildê heban a bîyayeni. *Tr. Taneli olarak, habbeler biçiminde olmak.* Cinêkeri va: Eger hebikî nêbîyayê, mi do pey di kerdayê.

hebilmilok *Nk. Nn.* Vaşêndê dermanî yo ki wexto ki dendikanê ci girênenê û danê qeçekan yan jî nêweşan ci keno emel, emel dano piro, qebizeya ci ravêrneno û û nepixîyayena ci keno pak. Renga ci morincê ya, perrê ci hera yê, lema ci hendê bejnên bena dergi. Zimistanî beno wişk. *Tr. Müshil otu. İshal edici bir çeşit bitki.* Eger şima tenekên hebilmilok bi ci dayê, do weş bîyayê.

hebîy 1. *Tib. Nb.* Tabletîy. Hebê ki kes qandê nêweşînên weno. Dermanê nêweşîn o ki bi şikildê tenandê wişkan a virazîyayo. *Tr. Hap, tablet ilaç.* Verî mi di hebîy werdê, ez bîyê weş. 2. *Nb.* Teney. Hergi çîdê amordişî rê vajêno. *Tr. Tane, hap.* Ê hebîy kê pijiqnayê. Kes do qîmetê hebandê saşman bizano.

hebkê *H.* Hebekê, hebekên, tenekên. Hendê hebên, bol tayên. *Tr. Azıcık, çok az, mini minnacık.* Ti hebkê mi jî nêdanê?

hebnîski *Wş. Nm.* Bitimîni. Şorbaya mercûyandê bitûman a. Nê mercûyê na şorberi nêtehneyayê, bitûm ê. Cora ma ci rê vanê bitimîni jî. *Tr. Bütün taneli mercimek çorbası. Taneleri kırılmamış, öğütülmemiş olan mercimek çorbası.* Hebnîski do weş virazîyo ki ma bişê bûrê.

hebrîşki *Wş. Nm.* Nanê tîrî ron di sûr kenê ci ra şamîyênda hebrîşki virazêna. *Tr. Yufka ekmeğinin yağda kızartılmasıyla elde edilen yemek.* Qey ci rê hebrîşki weş a!

hebwerdî *N.* Çî/keso ki hebê ci werdî yê, girdîy nîyê, wahîrê hebandê werdîyan o. *Tr. Küçük taneli.* Ez winîyaya ki kuşna hebwerdî ya, tew mi bazarey jî nêkerdi.

hebwerdîyey *Nm.* Hebwerdî bîyayeni. Hebê ci werdî bîyayeni, wahîrê hebandê werdîyan bîyayeni. *Tr. Küçük tanelilik.* Şima kesî hebwerdîyeyda ci ra zirar dîyo, şima keso nêgînê?

hebzerîn *Sn. Nn.* Gerdano zêrîn, qolyeyo zernî, qolyeyo altûnîn. *Tr. Altın kolye, altın gerdanlık.* Ma do veyverda xwu rê hebzerîn biherînê.

Hec 1. *Cog. Er. Nn.* Hîcaz. Erebîstan di, Mekke û Medîna di cayo muslimanîy şinê şertê Îslameteyî anê ca. *Tr. Hac yeri.* Wextê hecî muslumanîy şinê hec û şertanê ci anê ca û benê hecîy. 2. *Teo. Nn.* Zîyareteya hecî. *Tr. Haccı olmak, hacc ziyareti yapmak.* Hecîy ê kenê şirê Hec û bibê hecîy.

hecacê deşti *Cog. Nn.* Toz û tozlanê deşto ki bi hecacî ya, bi firtine ya, bi vadê pêtî ya yeno û çoşman keno bindûman. *Tr. Çöl fırtınası.* Deşti di hecac, koyan di vewri bena, ceza û cerîmeyê ci ma wenê. Hergi serri hîrê çehar finîy Sêwreg û çoşmandê Suwêreki di hecacê deşti beno. Qirê ma gêrênê, çina û wareyê ma beno leymin, ze herîşiki.

hecali *Er. Nm.* Perde, şermî werzanayeni, serê şermî û eybî giroteni. Ez texmîn kena ki, na vajeki do Erebî di *"Hecalet (haya, utanma)"*î ra bêro. Verî kêrî bi hecalan a nimitê. û zewmbî jî wexto ki keyeyên di jew zewijîyayê, eger geçayênda ci çinêbîyayê, ci rê hecalên agirotê, ey wezîfeyê xwu yê zewajî a hecali pey di ardê ca. *Tr. Perde.* Veyvi şî kewt hecali pey.

hecelî 1. *Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Kişta Çêrmûki di esta. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Hacı Ali olup bir erkek adı.* Hec Elî şî kenkerî, tewre vinî kerd, ez nê halî sekerî? 3. *Nn.* Elî yo ki, şîyo Hec û bîyo hecî. *Tr. Hacca gitmiş ve hacı olmuş Ali adındaki erkek kişi.* Hec Elîyê filan kesan, do meşti Hec ra bêro.

hecheciki *Zoo. Nm.* Palwane, ebabîli, ebrehey. Teyrekênda germîstanan a ki, bindê qirida ci ze ki, pa mektûbekên bibo. Serê ci sîya, binê ci jî sipe o. *Tr. Kırlangıç, ebabil.* Hechecikan ser o merseleyênda Dimilîyan jî esta.[1]

hecikbe *Nn.* Wezîyet/halo ki her kes xwu di û haldê xwu di kewto, kes kesnakî nêşeno bivîno, çim çimî nêvîneno, kes nêşeno bi ê kesdê bînî ya bihîlbîyo û têkildar bo, ze ki qeyami bo. *Tr. Kıyamet anı gibi gözün diğer bir gözü göremediği, ilgilenemediği, derdine deva olmadığı acip bir durum.* Mi rê ûja jî çîyêndo ze hecikbe bî.

hecî 1. *Teo.* Kes/merdimo ki şîyo şertê hecîyey ardo ca, bîyo hecî, îbadetê xwu yê hecî kerdo. *Tr. Hacı.* Xal Hecî do emserr fina şiro Hec. *N.* Çîyo ki hecî ser o yo, heqdê hecî do, elaqederê hec û hecîyey o. *Tr. Hacc ve hacc ziyaretiyle*

1 Goreyê welatdê ma, nê teyrekîy şinê germîstan û germîstanê ma jî vera Hecî yo. Cora no name neyayo pa.

ilgili olan, hacc ve hacı olmakla ilgili olan şey. Mîna û say, heci yê. Labelê bazirganey hecî nîya.

hecîy *Teo. Nb.* Merdimê ki şîyê hec û şertê hecî ardê ca. *Tr. Hacılar.* Hecîy, do meşti şirê Mîna û şeytanan sî kerê.

hecîya *Teo. Nm.* Merdima ki şîya hec. *Tr. Hacca giden bayan.* Hecîya do bi şima ya nêro, a do bi ma ya bêro.

hecîyek *Zoo. Nn.* Kalokalo, bixuk, bakalo, bavokalo, xalofir, xalxalo, hezîyek, hecîyek, koşkar, dapîreki. *Tr. Uğur böceği.* Boka hecîyek şiro ma rê mîzgînî bîyaro.

hecîyey *Teo. Nm.* Hecî bîyayeni, ferzê hecî ca ardeni, şertê hecî ca arden û hecî bîyayeni. *Tr. Hacılık.* Hecîyeyda ci ra ez nêşufêna.

hec kerdeni *Teo. f. M.* Heckerdiş. Hecî bîyayeni. Hec di cayê hecî tewaf kerdeni, şertanê hecî ca ardeni, wezîfe û ferzanê hecî ca ardeni. *Tr. Haccetmek.* Hecî yê kenê şirê hec bikerê.

hecûcmecûc 1. *N.* Werdî merdî. Çîyo bol û werdî û bizirar. *Tr. Ufak tefek ve zararlı olan şeyler.* Xeyr o ho! To, da des qeçê hecûcmecûcîy ardê dinya. Ê yê heme ca di zirar danê. 2. *Nn.* Bolekê ci, hecûcmecûcîy. Nezdîyê qeyami merdimê ki kilm û bol û û bi zirarî ya do bivijîyê. *Tr. Ye'cüc Me'cüc.* Vanê wextê qeyami di hecûcmecûcîy do bêrê, dinyay pê şanê.

Hec xatûni *Nm.* Hecîya, heceri. A ki şîya hec. *Tr. Hacca giden hatun.* Hecxatûni rê vajê, wa hecîyeyda xwu rê wihêrey bikero, wa salmekî hergi ca nêşiro û qiseyê salmey jî nêkero. Hecîyey pakey wazena.

heddad/i *N.* Asinkar/i, asinger/i. Keso ki asinan ser o xebat keno, şekîl dano asinan. *Tr. Demirci.* Asin heddadî dest di zêdê mîrîya şekîl gîno.

heddadey *Nm.* Asinkarey, asingerey. Karûgurweyê asinkaran. heddad bîyayeni, asinan viraşteni, asinî ser o gurweyayeni, asinî ser o xebat kerdeni. *Tr. Demircilik.* Ermenîy heddadey ser o osta yê. Labelê xwu vîra mekerê ki, Kawayo Asinkar jî verdê veran ra yo Kurd o.

hedîs 1. *Teo. Er. Nn.* Qiseyê Hz. Muhemmedî (sew) yê ki heqdê dîndê Îslamî di, muslumanan rê rêberey kenê. *Tr. Hadis, Hadis-i Şerif.* Hergi merselî ser o hedîsên miheqeq esto. 2. *Teo. Er. Nn.* Îlmo ki qisandê Hz. Muhemmedî (sew) ser o yo. *Tr. Hadis, hadis ilmi.* Mêrdekî hedîs tehsîl kerdo. Qisaya ci senedî ya, ma rê qisa nêkewna.

hedos *Nn.* Nikula dehrîyer a ki, seredê ci di virazîyaya. Çîyo ki, qando ki, çîyanê werdîyan bişiknê yan jî bibirnê peynîda fekdê dehrîyeri ser o virazîyayo. *Tr. Dahra ibiği.* Bi hedosdê dehrîyan a, ma qirşûqalî û gireyanê kolîyan birnenê/cikenê.

hefeyayeni *f. M.* Hefeyayîş. Efter kewteni, bol edizîyayeni, bol betilîyayeni, bêtaqet mendeni, hêle ra kewteni, hêle ra bîyayeni, tey nekme nêmendeni. *Tr. Aşırı yorulmak, bitkin/bitap düşmek, gücü/takati kalmamak, kuvveti tükenmek.* A roji, ma pêro hefeyay.

hefênaye/ê *N.* Efterviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî bol ediznayo, bol betilnayo, hêle ra visto, tey taqet nêverdayo. *Tr. Aşırı yordurulan, bitkinleştirilen, güç/takatten edilen, kuvveti tüketilen.* Gayo hefênaye senîn ki haletî ra kerd, hema guna erro.

hefênayeni *f. M.* Hefênayîş. Efter visteni, hêle ra visteni, hêle ra kerdeni, bol betilnayeni, bol ediznayeni, tey qewet û qudret nêverdayeni. *Tr. Bitkin düşürmek, çok yordurmak, güç/takatten düşürmek, bitap düşürmek.* Eger ma o nêhefênayê, şima qedê ci nêbîyê. Zeno ze ga.

hefêyaye/ê *N.* Efterkewte/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a bol betilneyayo, efter kewto. *Tr. Bitap/takatten düşen, çok yordurulan, mecalsiz bırakılan.* Şima do senîn bişê bi ê kesdê hefêyayeyî ya kar bidê kerdiş?

hefêyayeni *f. M.* Hefênayîş. *Bw.* Hefênayeni. Lajekî bol mehefênê. Lajek hefteyên o nêvindero. Tersena ki nêweş kewo.

hefsar *Zîr. Nn.* Wesar, efsar. Gilonco viraşteyo ki debêno heywanan sereyî û pa heywanan girêdanê ki cayên nêşirê. *Tr. Yular.* Hefsar kerd bî ci sere û xwu dima kaş kerdê, berdê mezat.

hefsarbîyaye/ê *N. Bw.* Hefsarin/i. Ma kerd ê paroneyê hefsarbîyayeyî, verdo, ma nêverda. Ma va, beno ki bi mexsedên a girêdeyayo.

hefsar bîyayeni *f. M.* Hefsarbîyayîş. Tepêşîyayeni, girêdeyayeni, bestîyayeni. Wesar/efsar bîyayeni, gulonc bîyayeni. Wesar ci milî yan jî ci sereyo erzîyayeni. *Tr. Bağlanmak, yular atılmak, hakimiyet altına alınmak.* Ki siftera hefsar bîyayê, ey nêşayê şiro teneyî ser.

hefsarin/i *N.* Wesarin/i, guloncin/i, efsarin, hefsarbîyaye/ê. Çî/keso ki heywano ki hefsar/gulonc debîyayo ci sere yan jî ci mil û derdest bîyo, girêdeyayo, bestîyayo, debîyayo dest û lepekan mîyan. *Tr. Kafasına, boynuna yular atılan, hakimiyet altına alınan, bağlanan.* Goliko hefsarin, ez texmîn nêkena ki bişo bireyo.

hefsariney *Nm.* Wesariney, gulonciney, efsariney, girêdeyayeni, bestîyayeni. Wesarin bîyayeni. Ci mil di wesar/gulonc bîyayeni, wesar mil di bîyayeni. *Tr. Yular geçirilmiş olmak,*

bağlanmak, egemenlik altına alınmak. Şima hefsarineya ci jî şinawita yan nê?

hefsarkerde/ê *N.* Wesarkerde/ê, gulonckerde/ê, efsarkerde/ê, girêdeyaye/ê, tepêşîyaye/ê, tepişte/ê, bestîyaye/ê, beste/ê, bestok/i. Çîyo (heywan, bi zewmbîvaje ya kes) ki gulonc (hefsar/wesar) erzîyayo ci milo yan jî ci sereyo û girêdeyayo, bestîyayo, bîyo bindestî. *Tr. Yularlanan, bağlanan, egemenlik altına alınan, hareketi veya özgürlüğü kısıtlanan*. Paroneyo hefsarkerde, xwu tim bianco vera êmî û xwu bireyno.

hefsar kerdeni *f. M.* Hefsarkerdiş. Wesar kerdeni, gulonc kerdeni. Wesar/gulonc heywanên yan jî kesên qirî kerdeni. Hefsar heywanên yan jî kesên milo yan jî sereyo eşteni, bi no babet a girêdayeni, besteni, ci bindestî kerdeni, liv û xwuserîyeya ci şiknayeni. *Tr. Bir hayvan veya mecazen ise bir kimsenin boynuna veya başına yular geçirmek, etkisiz kılmak, bağlamak, özgürlüğünü kısıtlamak*. Eger şima şan di hefsar kerdayê, nika teneyê şarî do nêwerîyayê.

hefşo *Zîr. Nn. Bw.* Gewi. Çarwan hefşo di mêl ki, dima şorî dewi.

heftani 1. *Eko. Nm.* Heftane. Heqê hefteyên, wesfê hefteyên. *Tr. Haftalık. Bir haftanın ücreti ve ilgili ekonomik hakları*. Heftana ci bi 350î ya ya û o do nan û werdê ci jî bido. Di rojîy jî aresne ser o esto. 2. *Cog. Nm.* Menga zimistanî ya peyên a ki hergi hefteyêndê ci babetnakî yo. Na mengi di hefte bi hefteyêndo bîn nêmaneno. Na mengi, qedîyayîşdê zimistanî û destpakerdişdê wesarî da. Yanê heftani, çilîya tepîya dest kena pa. Emserr heftani ma ser o bî ze enter.[1]

heftayîm *Îng.* Nîmkay, nîmwext, nîmwade. Na vajeki Îngilîzkî ra yena, esas "half time (halftaym, nîmwext)" ra yena. *Tr. Devre arası, yarı dönem*. Heftayîm do da des deqey bo.

heftcar *Zoo. Nn.* Heftcarik. Bohcikêndo bol werdî yo ki pira şino û perreno kesî. Wexto ki perreno kesî ze ki hewt finîy kesî perro. Heftcar kotîdê kesî perro, ûjay bi şikildê nûtan a keno sûrek û wirindî keno gandê kesî. Yanê kesî perrayîş di hewtfinik o. *Tr. Kişiyi birçok defa ısıran bir böcek*. Qeçkîni di heftcar bol perrayê ma. Postê gandê ma kerdê sûr.

heftcarik/i *N.* Çî/keso ki hewt finik o û karûgurweyê xwu hewt finan di keno. *Tr. Yedili, yedi defada işini yapan, aynı işi yedi kez yapan*. Çîyêndo heftcarik o. Ma nêşenê babetnakî bigurweyênê.

hefte *Nn.* Zemanêndo hewtroje, hewt rojîy. *Tr. Hafta*. Na vajeki Dimilî ya. Çunkî na vajeki, Dimilî di, bi vajekda hewtî û peyomekêndê Dimilî –ê (-e: Name ra name vejeno) ya ameyê pêver. Bi no babet a namenakî virazîyayo. Labelê dima şîya kewta Tirkî mîyan. Mesela Tirkan şayê vajo "*yedigün*", nêvato. Çunkî ziwanîy tim jî bintesîrê pê yê. Noqra çirê hewte nê, hefte? Çunkî herfê lewan (qonsonantîy) tim jî virênê. "Baran" bi "varen"î ya, "vîr" bi "*bîr*"î ya (Kirdasî di), "*ebr*" (Farisî di) bi "hewr"î ya virîyayo û zêdê nînan hewna xeylên vajekîy es tê.

heftekar/i *N.* Hefteyîn/i. Kes/çîyo ki; bi hefte ya kar û gurwe keno, hefte ra hefte perekanê xwu gîno. *Tr. Haftalıklı*. Madamo ki ti heftekar ê, çirê ti yê veror peranê xwu wazenê?

heftekarey *Nm.* Hefteyîney. Heftekar/hefteyîn/i bîyayeni. Hefteyan ser o gurwîyayeni, bi hefteyan a kar kerdeni, goreyên hefteyên gurwîyayîşî perekanê xwu heq kerdeni. *Tr. Haftalıklı olmak*. Mi rê heftekarey nêbena. Ez mengane bigurweya mi reyneno. Qe beno ki ti vajê abirî.

hefteyên *H.* Jû/jew hefte, yew hefte, hewt rojîy. *Tr. Bir hafta*. Ez hefteyên aja di menda, înan mi rê çîyêndo winî weş nêrona. Yan wişkûwarey di bîy yan jî înan het di qîmetê ci çinêbî.

hefteyîn/i *N. Bw.* Heftekar/i. Merdimo hefteyîn û mengane kardanî rê jew nêbeno.

hefteyîney *Nm. Bw.* Heftekarey. Hefteyîneyda ci di mi çimî di ki ci rê xeyrên do nêro.

heftê *H. Bw.* Hefteyên. Şorî, boka heftê dima bêrê. Çunkî ez nêşena verê coy veja.

heftreng/i *N. Bw.* Hewtreng/i. Merdimêndo hewtreng bî. Labelê wahîrê îzzetûnefsî bî. Xwu nêronayê parse bikero.

heftrengey *Nm. Bw.* Hewtrengey. Eger hewtrengey sebebê parsekarey bo, sifte sifte filan merdimî do parse bikerdayê. Labelê o bi nefs û îzzetdê xwu ya bî.

he *Gr.* Hadê, haydê, de, hele. *Tr. Haydi, hele*. He şorî ma rê di tebaxîy şamî bîya.

hejîyaye/ê *N. Bw.* Hezîyaye/ê. Na arey pêro ê

---

1 Boş û xidilîyaz, koz, awi û hefteyên jî pîrîy. Boş û xidilîyaz di heftey ê. Dima jî koz hefteyên o. Kozîya tepîya awi yena ki a jî hefteyên a. Awa tepîya pîrîy yenê ki nê jî heftey ê. Hîrê roj û nîmê ci yê siftekênîy zimistanî ra yê, hîrê roj û nîmê ci yê peyênîy jî wesarî ra yê. Yanê boş û xidilîyaz, koz, awi û pîrîy têwtewr kenê hîris û panc rojîy. Mi no zanîş/malûmat Suwêreki di, doşîya Qerexanî ra, Apdê Xwoca Kazîm Kurçakî Îsmaîlî ra, bi mamoste Kazîm Kurçakî ya giroto.

erddê hejîyayeyî ra vijîyê!?

hejîyayeni *f. M.* Hejîyayîş. *Bw.* Hezîyayeni. Eger dinya di wina zulm û zordareyda nêbîyayê, xwu ra no erd jî nêhejîyayê.

hejîyek *Zoo. Nn. Bw.* Bawkal 2. Ma qeçîy bîy, ma vatê: Hejîyek, şorî mi rê qondirey bîya.

hejnaye/ê *N. Bw.* Heznaye/ê. Welatdê hejnayeyî rê pêvero û pêpeyo/pêdimo yardimo şino.

hejnayeni *f. M.* Hejnayîş. *Bw.* Heznayeni. Boka fina tîyanan nêhejno. Zerrîya qeçekan qutifîyê.

hejnok/i *N. Bw.* Heznok/i. Hejnokê ci yo asaye qewetê gazdê bindê erdî yo. Labelê esas hejnokê ci yo heqîqî Ellaho wahîrê hîkmetî yo. hîkmetdê ci ra pers û gere nêbeno.

hejnokey *Nm. Bw.* Heznokey. Hejnokeyda ci ra ne guman beno ne jî cayê ci pir beno.

hekam *Ed. Nn.* Kuşat, henek, huney. *Tr. Şaka, espri, latife.* Bi min a hekamîy meki. Ez damişê hekaman nêbena.

hekamey *Ed. Nm.* Kuşatkarey, henekkarey, huneykarey. Huney kerdeni, kuşat kerdeni, henekîy kerdeni. *Tr. Şakacılık, latife/şaka etmek.* Hekameya ci sereyê ci bûro! Lajek qutifna.

hekamkar/i *Ed. N.* Kuşatkar/i, henekkar/i, huneykar/i. Merdimo ki kuşat keno, kuşat ra hez keno. *Tr. Şakacı.* Kes merdimdê hekamkarî ra rew rewî nêteweno.

hekamkarey *Ed. Nm.* Kuşatkarey, henekkarey, huneykarey. Hekamkar/i bîyayeni. Wesfê hekamkaran tey bîyayeni. Kuşat kerdeni, kuşatkar/henekkar bîyayeni. *Tr. Şakacılık, latifeseverlik.* Hekamkareya ci ci rê pere jî ana.

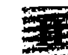
hekbîyaye/ê *N.* Pirodaye/ê, civiste/ê. O/çîyo ki deyayo piro, kotekî bîyo, kotekîy werdê. *Tr. Dövülen, dayak atılan.* Merdimo hekbîyaye mûseno. Herga ki sûjên bikero, gereg o ki ti pirodê.

hek bîyayeni *f. M.* Hekbîyayîş. Kotekîy werdeni, pirodeyeni, pirodeyayeni, ci fîneyayeni. *Tr. Dövülmek, tokat/dayak yemek.* Hek bîyayeni di kes xirab mûseno. Ganê kesî tim kotekîy wazeno. Hettanî ki kes mecbûr nêmano, keso kesîy hekî nêkero.

heke 1. *Zoo. Nn.* Dîk, koçmek, nerîyê zerecan, zereco nerî. *Tr. Erkek keklik.* Heke do kergan rê hekey bikero ki kergîy hakîy bikerê. 2. *Zv. Nn.* Nerî. Çî/keso ki wezîfeyê nerîyey û sermîyaney keno. *Tr. Erkek, horoz, horozluk yapan.* Heke do veyndo ki mayanîy bêrê ci ser o arêbê.

hekey 1. *Zoo. Nm.* Dîkey, hekeyîni, hekeyîney. Dîk bîyayeni. *Tr. Horozluk.* Heke do wezîfeyî bizano ki hekeya ci xwu eşkera kero. 2. *Zoo. Nm.* Zerecey di nerî bîyayeni, zerecey di nerîyey. Hekey çîyênda gengazi nîya. Çunkî mayanan rê do dîkey bikero û do qewma xwu xwu ser o arêdo. 3. *Zv.* Hekeyîney, hekeyîni, dîkey, nerîyey, sermîyaney, ser okey. Heke bîyayeni, wezîfeyê hekeyey caardeni. *Tr. Horozluk, baş olmak, lider olmak.* Ellah xeyr! Ti yê yenê tîya di hekey kenê. Ti nêzanê ma rê hekey nêbena. Hewna ma yê şarî rê hekey kenê. Ma Ellahî ti şaş kerdê!?

hekê 1. *G. Nm.* Ûçê. Veyndayena wayandê girdan a. *Tr. Ablayı çağırma sesi.* Hekê! Ti ya çirê hina kena ki? 2. *Nm.* Ûçê, waya girdi, aba, wako, atê, atiki, wayê. *Tr. Abla.* Kam do şiro veyveri bîyaro? Hekê do şiro bîyaro.

hekêyîney *Nm. Bw.* Hekeyey. Mi çimî di ki tey tim jî hekeyîney esta.

hekêyîni *Nm. Bw.* Hekeyey. Ma ti bizanê ki ez hekeyînda ci ra çendên qehrêna?

heki *Nm. Bw.* Koteki. Bolekê ci, "hekîy" ê. Ey senîn ki hekên werdi, hinî jî azirîya.

hekîy *Nb.* Kotekîy. (Jewekê ci "heki" o.) *Tr. Tokat, şamar, dayak.* Rehat nêvinderd, mirdîya xwu hekê xwu werdîy û peyê xwu kerd vera keye û kewt agemî. Hero ti! 2. *Zoo. Nb.* Zerecê nerîy. *Tr. Erkek keklik(ler.)* Hekîy arêbê a zereceri, bi mi ki do qedê ci nêbê. 3. *Zoo. Nb.* Dîkîy. *Tr. Horoz(lar.)* Di hekîy pînên di nêbenê.

hekîyaye/ê *N.* Wirîyaye/ê. Çî/keso ki cayêndê ci yo wirêno, wirindî dekewto de. *Tr. Kaşınan, kaşıntı giren.* Ganê ci yo hekîyaye do bi heknokên a bihekîyo ki hewna ki rehat kero.

hekîyayeni *f. M.* Hekîyayîş. Wirîyayeni, wirêneyayeni, wirindî dekewteni. *Tr. Kaşınmak.* Eger ganê ci nêhekîyayê, nêvatê ganê mi bihekni.

hekkerde/ê *N.* Pirodaye/ê, kotekîykerde/ê. O/çîyo ki deyayo piro, deyayo ci ro, fîneyayo ci. *Tr. Dövülen, tokatlanan, dayak atılan.* Merdimo hekkerde şî dadgerî heteki ki dawa akero.

hek kerdeni *f. M.* Hekkerdiş. Pirodayeni, civisteni, cifînayeni. Kotekîy kerdeni. *Tr. Dayak atmak, dövmek, tartaklamak.* Ez qayîl nîya hek kera. Çunkî kes bi hekan a şîretîy nêbeno, deha beno xirab.

heknaye/ê *N.* Wirêneyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci wirênayo. *Tr. Kaşındırılan.* Ê kesê heknayeyî qe şima rê berxwudarî jî nêkerdi?

heknayeni *f. M.* Wirênayeni. Wirindî dekerdeni. *Tr. Kaşımak, kaşındırmak.* Mi ganê ci hekna, winî rakewt.

heknok/i *N.* Wirîndok/i. Çî/keso ki wirêneno, dano wirindî. *Tr. Kaşındıran, kaşıtan.* Hembazê lajekî, lajekî rê va: Mi do o çuweko heknok

kalikdê to rê bigirotayê, mi kerd xwu vîra.

heknokey *Nm.* Wirîndokey. Wirîndok/heknok bîyayeni, wirênayeni. *Tr.* *Kaşımak, kaşındırmak.* Kê ki dî, heknokeyda ci rê ecêb mend.

hela dihîri *Nm.* Cemdihîri, cemdehîri, cema dihîri. *Tr.* *Öğle öğünü, öğle vakti.* Ez şefaqên ûja nêresa jî, înşaallah û rehman, ez do hela dihîri ûja resa.

helak/i *Tib. N.* Çî/keso ki kes nêwetano ki dest pano teweno, heme cayê ci ya dirbetin o yan jî ze ki dirbetin bo, kul bo, nêweş bo, ze ki heme cayê ci bikunceyo. *Tr.* *Ezik.* Maya mi tim vatê dest seredê min a menê, sereyê mi helak o.

helakey *Tib. Nm.* Helak/i bîyayeni, dirbetin/i bîyayeni. Dirbetiney di ravey bîyayeni, dirbeta ci xorî û ravey bîyayeni. Kul/i bîyayeni, kuley di xorî û vêşî bîyayeni, tey nalîni bîyayeni, zar bi zarî bîyayeni. *Tr.* *Dokunulamayacak kadar hastalıklı olmak, inler durumda olmak.* Maya mi tim jî helakeyda seredê xwu ra behs kerdê.

helakî *Tib. N.* Wezîyetê ci helak bîyayeni. Wesfê ci helak bîyayeni, tey helakey bîyayeni, dirbetan û kulan mîyan di bîyayeni, dirbetan û kulan ci girêdayeni. *Tr.* *Hastalıklılık, yara bere içinde olmak.* Wezîyetê Eyub Aleyhîsselamî helakî bî.

helal/i 1. *Er. Teo. N.* Çîyo ki goreyê Îslametey kerdena ci raşt a, tey ziraren, gunayên yan jî xirabeyên çinî ya. *Tr.* *Helal.* Mêrdek helalê ci bî. Labelê înan fehm nêkerd. 2. *N.* Pak/i, temîz/i. Çîyo ki nepakey tey çinî ya. *Tr.* *Temiz, kirli olmayan. Yenilip içilebilen şey veya istifade edilebilen.* Goştê lûyan goreyê mezhebdê Şafiî yû Malîkîyan helal o.

helalawî *Nm.* Awa helali. Awa ki goreyê dînî tey heramey û qedexeyey çinî ya. *Tr.* *Helal su, temiz su.* Awa awdazî û ê şimiteni jew nêbena. Hergi helalawîya kes şeno pa awdaz bigîro, kes nêşeno bişimo jî.

helalbîyaye 1. *N.* Cinî û camêrdo ki pê ya vajîyayo yan jî pa minasebeto cînsî kerdo û dima jî bi awi xwurokerdişî ya cenabetey ra vijîyayo, bîyo helal. *Tr.* *Cinsi ilişkiden sonra yıkanarak helal duruma gelen, temizlenen.* Ti şena Qur'anê Kerîmî bi ê camêrddê helalbîyayeyî ya bidê kişti ser. 2. *N.* Çîyo ki kerdena ci herami nîya; eger sifte ra helal bîya jî, dima ra bîya helali, goreyê Îslamî kerdena ci caîz a. *Tr.* *İslami kurallara göre dinen yapılması caiz olan.* Ez şena baxçedê helalbîyayeyî ra bûra. Labelê herambîyayeyî ra ez bixwu nêşena diremên bûra.

helal bîyayeni 1. *Teo. f. M.* Helalbîyayîş. Goreyê dînî tey heramey çinêbîyayeni, kerden û werden û bîyayen û şîyayen û zêdê nînan hergi babetî fêldê ci helaley esta. *Tr.* *Helal/caiz olmak.* Madamo ki helal bî, şima çirê nêwerd? 2. *Teo. f. M.* Helalbîyayîş. Nepakeyda minasebetdê cînsî û zaclaniney û cinîyan di edet ra vijîyayeni, haldê helal mîyan kewteni, qandê kerdenda nimazî û îbadetî û zêdê nînan musaît bîyayeni. *Tr.* *Cinsi münasebetten sonra yıkanmak veya teyemmümle temizlenmek, lohusalıktan veya kadınlarda aybaşı/adet halinden çıkıp yıkanmak ve ibadete hazır hale gelmek.* Çewresê ci vijîyay, şî bi taserda çewresinan a awi kerdi xwu ro û bî helali.

helalbîyayê 1. *Nm.* A/cinîya ki zaclaniney ra vijîyaya û şerşoyê xwu kerdo. *Tr.* *Lohusalıktan yıkanarak çıkan kadın.* Merdima helalbîyayê şena Qur'an biwano, şena nimaz bikero. 2. *Nm.* A/cinîya ki edet ra vijîyaya û serşoyê xwu kerdo. *Tr.* *Aybaşı, adet hastalığından yıkanarak çıkan kadın.* Merdima helalbîyayê do bişo nimaz bikero.

helaley *Nm.* Helalîni, helalîney, pakey, temîzey. Tey guna û ziraren nêbîyayeni, riza giroteni, rizay mîyan di bîyayeni. *Tr.* *Temizlik. Dinen yapılmasında sakınca olmama, ibadet açısında uygun bir durumda olmak.* Sifte ma aşnawit ki va, mêrdekî vato her kes şeno xwu rê hendê werddê xwu bûro. Dima zûr vijîya. Cora ma şî ci ra helaley waşti, mêrdekî jî ma rê kerd helal.

helaley waşteni 1. *f. M.* Helaley waştiş. Heram nêwaşteni, Rindey û hewlîni waşteni, goreyê dînî luwayeni, rayda Ellahî di bîyayeni, raya raşti ramiteni. *Tr.* *Helallığı arzu etmek, doğru yolu tercih etmek, doğruluğu rehber edinmek.* Mêrdeko nimazûnîyazdê xwu di. O yo xwu rê helaley wazeno. Çirê şiro dekewo heramdê şarî ki? 2. *f. M.* Helaley waştiş. Xetayên di qando ki xetadareyda xwu rê razîyey biwazo zerrî giroteni, uzr beyan kerdeni, herdê xwu ra war amîyayen û qarşî ra razîyey waşteni, ef waşteni. *Tr.* *Rıza almak, helallik istemek, affını dilemek, bağışlanmayı talep etmek, vedalaşmak.* Esas mi zana ez xetadar a. Labelê mi nêşa herdê xwu ra bêro war. Çunkî a gami, aja di malbata mi esti bî. Ez a kena şira ci ra helaley biwaza.

helalhazir/i *Nn.* Lepên herri, eşkera. Çi çîyo ki aseno, o çî. Çi kesîyo ki meydan do, o kes. Nimîyê ci çinêbîyayeni. Çî yan jî keso ki çiman vero yo. *Tr.* *Hali hazırda, görünen, gizlisi saklısı olmayan, aleni, aşikar, meydanda.* Mezat di mêrdekî alvêr di va bavê mi, malê helalhazir des hezarî ya o. Wazenê bigî, wazenê jî megî. Dima

mevajê wina bî wina bî, wina vijîya bêvan vijîya.

helalkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û muameleyê ci helal o, pak o, weş o, ca do, tey heramey çinî ya, tey hîle û xwurde û fêlîy û çelfendey çinî ya. *Tr. İşi, gücü, eylemi, fiilleri, davranışları helal olan, içinde haram iş olmayan, temiz.* Şima ra çendi ki yeno, bi merdimdê helalkarî ya bigurweyê, werzê û roşê.

helalkarane *Nn.* Zêdê helalkarana, bi helalkaran mendeni, karûgurwe û muamele û qisandê xwu di helal û raşt bîyayeni, wahîrê hîleyî û xwurdeyî û fêlandê xiraban nêbîyayeni, pak bîyayeni, şithelal bîyayeni. *Tr. Temiz olmak, işi ve eylemleri helal olmak, dürüst olmak.* Eger to helalkarane bikerdayê, ci ra veng nêvijîyayê. Labelê to heramkarane kerd.

helalkaraney *Nm.* Tey wesfê helalkaran bîyayeni, helalkarane bîyayeni, tey hîle û xwurde û heram û çîyo winasîno neraşt çinêbîyayeni. *Tr. İşi ve gücü helal ve hoş olmak.* Ma kes jî helalkaraneyda ci ra nêremayê.

helalkarey *Nm.* Helalkar/i bîyayeni. Wesfê helalkaran tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muamele û ked û xebatdê ci di helaley esta, tey heram û heramwerey û hîle û xwurde û fêlîy û çelfendîy çinî yê; a no kar û wesf û kes û çî bîyayeni. *Tr. İşi, eylemi, çalışması, emeği, fiilleri, davranışları, söz ve konuşmaları helal olmak.* Madamo ki şima do helalkareyda ci ra biremê, şirê hettanî cehnim raya şima esta.

helalkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a nepakey û heramey ra vijîyayo. *Tr. Necislik veya haramlıktan çıkarılan, pislikten çıkarılıp dualarla, suyla arındırılan, temizlenen.* Kes şeno çîdê helalkerdeyî di aw û nan biwero. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê jewî heqê xwu helal kerdo. *Tr. Helal edilen.* O merdimo helalkerde, dîna rojana tepîya merd.

helal kerdeni 1. *f. M.* Helalkerdiş. Nepakey û nehsey ra veteni, heramey ra veteni. *Tr. Necislikten çıkarmak, temizlemek, arıdırmak.* Maya mi tasa keyeyî, nepakey ra veti û kerdi helali. 2. *f. M.* Helalkerdiş. Heqî di razî bîyayeni, ci rê heram nêkerdeni, heqdê xwu ra bi razîyey a fek verdayeni. *Tr. Hakkını helal etmek, hakkından doğan paydan rızayla vazgeçmek.* Eger ey mi rê helal nêkerdayê, bi mi ki mi rê cinnet di ca nêmendê.

helalwer/i *N.* Helalxwur/i. Merdimo ki karûgurweyê ci helal o, helal gurweyêno, helal weno, helal keno, keda ci helal a. *Tr. Helal çalışan, helal yapan, helal yiyen, emegi helal olan.* Merdimdê helalwerî ra zirarên nîno.

helalwerane *Nn.* Helalxwurane, helalwerkî. Zêdê helalweran. Helalwerîy senîn kenê û benê, winî kerden û bîyayeni. *Tr. Helal mal yiyen gibi, helalca, helal emekçi gibi.* Helalwerane o kerdo û luwayo. Ma ci ra zirarên nêdîyo.

helalweraney *Nm.* Helalxwuraney, Bi şikildê helalweran a Helalwerîy bi çi babet a kar kenê, winî kerdeni. *Tr. Helal yiyenler veya çalışanlar gibi olmak.* Helalweraneya ci do ci rê miheqeq vinderîyo. Eger nadinî di, eger adinî di.

helalwerey *Nm.* Helalxwurey. Malo helal werdeni, keda xwu werdeni, keda şarî nêwerdeni. Kes/çîyo ki; karûgurwedê xwu di helal o, qezencdê ci di heram û heramwerey çinî ya; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. İş ve gücünde, çalışmasında, söz ve eylemlerinde helal olmak.* Hergi merdim helalwereya ci zano. Çunkî helalwereya ci nê çoşman di bîya namedari.

hela şanî *Nn.* Vera şanê, şan, wextê şanî, dihîri dima. Labelê nezdîyê şanî. *Kur. Dana êvarê. Tr. Akşam üstü, akşamleyin, akşama yakın, akşam öğünü.* Eger ti do ewro şirê, qenê hela şanî şorî ki ti birayê xwu jî bivînê. O do vera şanê bêro.

hela şewdirî *H. Nm.* Cema şewdirî, hela şewray. Eger kes rojên hîrê helîy (parîy/cemîy) kero, a no wext do ê şewray/şewdirî bo. *Kur. Dana sibê. Tr. Sabah öğünü.* Ki şima hela şewdirî nêşîyayê, şima deha nêşayê bivîno.

helatî 1. *Nn.* Nanê mîrdê tirşîyayeyî, kulorê mîrdê tirşîyayeyî, nanê mîrdê mîrazinî, nanê mîrdê meyayînî. *Tr. Bazlama, mayalı yuvarlak ekmek.* Maya mi wexto ki helatî kerdê, nanê ci masayê, bîyê ze peme. 2. *Nn.* Mîraz. Mîro helatî, mîro tirş, mîro tirşîyaye. Mîro ki bîyo mîrê meya. *Tr. Mayalı hamur.* Ma do ê helatî ra çekerê de ki bitirşîyo.[1] 3. *Nn.* Nano nîmakerde o ki kuloran girdêrî yo, nandê tîrî jî werdêrî yo. *Tr. Yarım yufka ekmeği. Bir yufka ekmekten daha küçük, fakat bazlamadan da daha büyüktür. Yufkanın yarısı değildir.* May mi ma rê şewrane helatî kerdê.

helatîyey 1. *Nm.* Nanê mîrdê tirşinî bîyayeni, kulorê mîrazî/helatî bîyayeni, nanê mîrdê meyayînî bîyayeni. *Tr. Mayalı ekmek olma, ekmekte mayalılık, çörek ekmeği olma.* Helatîyeyda

---

1 Mîrazî (helatî) qandê kulorandê serdê tewqi û qandê kilêncan/kuloran virazêno, qandê nandê tîri nêvirazêno.

ey ra ma jî zirar dî. 2. *Nm.* Mîraziney, meyalîyey, meyaliney, meyayîney. Mîrazin/meyayîn/i bîyayeni. Mîrî di tirşiney, tey meya bîyayeni. *Tr. Mayalılık, ekşili olma.* Helatîyeya nanî, kesî tewnena. 3. *Nm.* Nanê mîrazinî di nîmakerde bîyayeni. *Tr. Ekşili ekmekte yarım ekmeklilik.* Helatîyeya ci, fina çimê ma mird nêkena.

helawa kincîribî *Wş. Nm.* Helawa kincî. Helawa ki kincîribî ra virazêna. *Tr. Susamlı pekmez helvası.* Qeçekîni di helawa kincîribî ma bol werdê.[1]

helawa penîrî *Ş. Nm.* Na helawi, ron û ardîy û şeker û penîr ra virazêna, babetên şîrane o. *Tr. Peynir helvası.* Qeçekan verî helawda penîrî ra bol hez kerdê. Nika şîraney bîyê bolîy, cora na helawi nika hend nêvirazêna.

helawa sindirikî *Wş. Nn.* Helawa ki sindirikî ra virazêna. Helawa ki şikatedê birxulî û binkewtedê pirocin yê çîgî ra virazêna. *Tr. İrmik halvası.* Keyandê ma di helawa sindirikî virazêna û bol jî weş a.

helawaşitî *Nm.* Helawa wereyamîyayîşî. Wereyamîyayîş di helawên virazêna ki nay rê vanê helawaşitî. Na helawi, helawa aşitî nîya. *Tr. Barış tatlısı/helvası.* Mêrdekî va, ma şî ardîy werey û helawa ci ya aşitî jî werdi.

helawa tûwan *Ş. Nm.* Helawa ki tûwan ra virazêna. *Tr. Dut helvası.* Verî welatdê ma di bol helawa tûwan virazîyayê.

helawi *Er. Nm.* Şîraneyên o ki bi şit û şeker û kakilê gozan û findiq û ardan a virazêna û wişkanê ya. *Tr. Helva.* Nika kes hend helawi nêweno. Verî ma şîyê dûkanan ser o nan û helawi werdê.

helawok *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki wexto ki kes saweno xwu ziwanî ra, ziwanê kesî birneno. *Tr. Yapışkan, yapışkan otu, dil kanatan otu.* Ez qe nêzana kotîyê nê vaşî helawok o ki?

helbet *Nn.* Elbet, tabî ki, qetîyen, winî yo, xwura, zatî, hay hay. Çî/keso ki; ci rê îzîn deyayo yan jî gereg ki bideyo, ci rê bîyayîşî rê sere hêl beno. *Tr. Elbet, elbet ki, tabi ki, muhakkak ki, hay hay, öyle, xwura, xwura öyle olması gerekir veya gereken odur.* Zerrîweş: Helbet ki ma rê jî do rojên roj akewo. Zerrîgîn: Helbet.

helbet ki *Ç.* Elbet ki, helbet kî, elbet kî, xwura, tabî ki, zatî. *Tr. Elbette, muhakkak ki, kesinlikle.* Helbet ki şima do jî bêrê.

helbi *Mat. Nm.* Fesalênda derganey a ki, metroyên kilmêrî ya û helbên 65 santîm metro yo. *Tr. 65 santimetrelik bir uzunluk birimi.* Yanê helbên hewna metroyên jî nêkeno.[2]

helbî *Mat. Nn.* Helbîye. Çoşmeyê hewtay/70 cm. derganey rê vajêno. *Tr. "Arşın" (68-70 cm. lik bir uzunluk birimi.)* Bejna ci hendê helbîyên esti bî.

helbîye *Nn. Bw.* Helbî. Kaşka qe ma pêra helbîyeyên jî nezdî bîyayê. Tew ma nêzanê ma kotî di resenê pê.

helbok *Cog. Nn.* Vayo germo ki başûr ra yeno û kesî bi germeyda xwu ya behicneno. *Tr. Lodos, akyel, bozyel. Güneyden gelen ve kişiyi sıcaklıktan dolayı bunaltan rüzgar.*[3] Helbokên pêşîya ma ro, îspatey ma kerdê bifetisîyo.

helboxe *Nn.* Tac. Nîşanê Qerraley o sosin o ki, Qerralî, hukimdarey di nanê xwu ser. *Tr. Taç.* Verî ma xwu rê helboxe, pîvongan ra viraştê.

hele/ê *N.* Ceme/ê. Çî/keso ki rojên mîyan di helên tenya gurweyêno, bi hel a/bi cem a gurweyêno muamele vîneno. *Tr. Öğünlü, öğünlük, öğünle çalışan, öğünle iş gören.* Karêndo hele bî. Bi mi nêameyê. Cora ez vijîyaya.

helebî 1. *Teks. Nn.* Helbî. Karûgurwedê heremî di hacet/darek o ki debêno mabeyndê têlan û nînan pêra abirneno û viraştişdê heremî di wezîfeyê abirnokeyda têlan keno. *Tr. Dokumacılıkta yer tezgahının ipliklerini ayırmada kullanılan ve bir çeşit ayırma görevi gören özel tahta.* Eger helebî çinêbo, herem nêvirazêno. 2. *Nm.* Rojawandê Suwêreki di mabeynê Tilxenî û Bekçerî di dewên a ki qeçekîna mi tey ravêrdi. *Tr. Siverek'in batısında yer alan bir köy.* Mabeyndê Helebî û Bekiraxa û Tilxenî di "Girê Arsûgi" esto ki bi mi ki sûkênda bol verên a. Çunkî girî ser o bol pagîy estîy bî.

heleki *Nm.* Gamê, dîrê sanîyey, hendê şehadetên ardeni. (L'yê ci bi şikildê L'dê dibarî ya waneyêno.) *Tr. Bir an. Teşehhüt miktarı kadarki zaman.* Mêrdek ganan vero bî. Çimîy şîy û amey. Ze ki qayîl bî ki, helekên bibo ki xwu rê şehadeta xwu bîyaro. Lajê ci tenekên aweki nê lewekandê ci yo. Mêrdekî şehadeta xwu ard û ganê xwu teslîmê Rebbê xwu yê Rehîmî kerd.

heleng *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki perrê ci gird û hera yê, ci ra zêdê pirparî ya selateyên virazêno, çîyêndo zêdê mastdê hestî yan jî toraqdê awi-

1 Wexto ki helawa kincîribî bena serd, bena zêdê textên a. Ancax bi çîyêndo zêdê kardîyêna cibîyo.

2 Jû cayan di helbên çehar qatdê mîtroyên ra jewêndê ci yo ki goreyê nînan helbên beno 25 cm. *Tr. Bir metrenin dörtte biri.*

3 *Lodos, akyel* û *bozyel* finan yaxer jî ano. Labelê helbok yaxer nêano.

kinî ya verdeyêno ser, tenekên ron di sûr beno û werêno. Tamê ci mize o, zêdê tamdê nehneyî yo. *Tr. İri ve geniş yapraklı bir bitki olup soğukluk (pırpınım) gibi salatası yapılır. Yalnız kalın yoğurt veya çökelek karıştırılır ve biraz da yağda kızartıldıktan sonra yenilir, tadı da hafif ekşimtıraktır.* Tamê helengî weş o, mize o.

helergi *Nk. Nm.* Kuhoyîyênda werdişî yo ki cayandê berzan di bena, bi pajkerdiş a wirêna. *Tr. Tavşancıl otu, Melek otu.* Helergi, cayandê xeylên berzan di bena kuho.

heleyey *Nm.* Cemeyey. Hele/ê bîyayeni. Bihel/e/ê bîyayeni. Karûgurwe û muamele di bihele/biceme bîyayeni, heli bi heli gurwîyayeni. *Tr. Öğünlülük, part time, öğünle çalışmak veya iş görmek.* To qe heleyeya ci persê yan nêpersê?

helênaye/ê *N.* Vilêşnaye/ê. Çî/keso wişk û hest û yan jî zêde nê çîyan o ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bi çîyêndê zêdê adirî û germaî ya, însanan di bi qehrûqotik a, bi derd û gireyan a helîyayo, vilêşîyayo, ci di kemaney peyda bîya yan jî bixwuyey ra vijîyayo. Eger kesên yan jî çîyên jî bihelêno, fina beno helênaye. *Tr. Eriyik, eriyen, çözülen.* To, o riweno helênaye se kerd, sera eşt? Eger şima qayîlê jewêndê helênayeyî bivînê, şirê kêdê ê merdimî.

helênayeni *f. M.* Helênayîş. Vilêşnayeni. Çîyêndê awikinê ya hestî (vewri, riwen ûzn.) yan jî wişkî (cemed, riweno cemed eşte ûzn.) bi germaî ya, bi adirî ya, bi tînda tîjî yan jî çîyêndê adirî ya zêdê awi kerdeni. Kesan û çîyanê zêdê nînan ê gandaran jî bi qehrûqotik û derd û gireyan a qedînayeni yan jî vilêşnayeni, zêdê çîyandê awikinana eslîyetdê ci ra veteni. *Tr. Eritmek. Katı veya kesif/yoğun maddeleri sıvı hale getirmek. Kahredip bitirmek, asimile etmek.* Wexto ki vewri bol varê bî, ma vewri helênê û ci ra awi veti. Çunkî rayê awan gêrîyay bî û awîy pêro cemedîyay bî. Kes jî helêno. Eger nêweşên yan jî kesêndo totikval/qafqul keyeyên di bibo, şarê ê keyeyî helêno şino.

heli *Nm. Bw.* Cemi 1. Xeyrê Ellahî ki ez, a heli nêgurweyaya. Eger ez, a heli bigurweyayê, înan do mi ra cerîmeyê ci bibirnayê.

heli bi heli *H.* Hergi heli, cem bi cem. *Tr. Öğünden öğüne, her öğün.* Di serrîy mi hel bi heli bi dûzanên a nanê ci berd. Labelê di mengî yo jî mi qet nêberdo.

heliki *Nm.* Deyza, dêza. Firaqa şamîyan a ki, lincîda sûrkerdê ra virazêna. *Tr. Güveç kabı.* Ma şamîya xwu dekerdi heliki mîyan û berd eşt firûni.

helikî *Tib. N.* Wesfê helikîyayîşî, helikîyayeni, bîyayena helikîyayeni. *Tr. Vücudun dahilde meydana gelen ve genellikle de sıvı oluşması şeklinde meydana gelen yaralanmaları.* Eger ziwan helikî nêbîyayê, nê zerbetîy tey nêvijîyayê.

helikîyaye/ê *Tib. N.* Çî/cayê gandê kesî yo ki zerre ra bi şikildê awgiroten a bîyo dirbetin, bîyo nêweş. *Tr. Vücut organlarından içer (dahil) den yaralanan kısmı.* Ziwano helikîyaye kesî rê nan nêdano werdeni.

helikîyayeni *Tib. f. M.* Helikîyayîş. Zerre ra bi şikildê awi giroten a dirbetin bîyayeni. Zerre di awzêlikî bîyayena ganî. *Tr. Vücudun herhangi bir organının içeriden su almak suretiyle yaralanması.* Ziwanê ci helikîya bî, doktoran çilka mirekebî dê bî.

heliknaye/ê *Tib. N.* Cayo (çî, kes) ki zerredê ci di, cayêndê ci yê zêdê fek û ziwanî di jewî dirbetîy vetê yan jî bîyo semedê dirbetandê ci. *Tr. İç organlardan yaralanmasına neden olunan organ veya yer.* Feko heliknaye do senîn weş bo. Ti çirê fekê xwu heliknena? Ellah xeyrî! Ti zena ze xînti. Ma mi fekê xwu heliknayo, bixwu helikîyayo!

heliknayeni *Tib. f. M.* Heliknayîş. Zerre di zêdê ziwan û fekî ya dirbetî veteni yan jî sebebê nê dirbetan bîyayeni. *Tr. Dil ve ağız gibi organ ve yerlerde, dahilde yaralar çıkarmak veya çıkartmak.* Esas kes bixwu nêşeno cayêndê xwu yan jî ê jûnakî bihelikno. Çunkî helikîyayeni bixwu bena. Hadê ki bi şaşîn a jûy cayên helikna. A wexta na vajeki vijêna.

helisî *N.* Wesfê helisîyayeni, bîyayîş û kerdişê helisîyayîşî. *Tr. Çürüme, ezilme.* Ki o wesfê helisî ser o çinêbîyayê, wina nêbîyê.

helisîyaye/ê *N.* Çelmisîyaye/ê. Çî/keso ki ya bêawey ra ya bêganey ra ya pay bîyayeni ra yan jî çîyêndo winasîn ra heyatê xwu, awa coydê xwu, gandareya xwu kerda vinî û çelmisîyayo, helisîyayo. *Tr. Ezik.* Xeyaro helisîyaye, qeço helisîyaye, meyweyo helisîyaye û hewna zêdê nînan bol çîyo helisîyaye esto.

helisîyayeni *f. M.* Helisîyayîş. Çelmisîyayeni. Biganey/weşey ra vijîyayeni, tey heyat nêmendeni, zîndeyeya xwu vinî kerdeni, azayêndê kesî yan jî ganê kesî wezîfe ra vijîyayeni. *Tr. Çürümek.* Şamika helisîyayê, gurçika helisîyayê, keyneka helisîyayê bêwezîfe manena.

helisnaye/ê *N.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên helisnayo, çelmisnayo, awa ci veta, henciqnayo, pelixnayo. *Tr. Çürütülen, ezilen.* Do ê perdê helisnayeyî ra çi bipawo ki!

helisnayeni *f. M.* Helisnayîş. Pay kerdeni, çelmisnayeni. Bi paykerdiş a awa mîyandê kesên yan jî çîyên veteni. *Tr. Ezmek, çürütmek.* Senîn ki înan o perrê daran helisna, ez do to bihelisna.

helistagi *Wş. Nm.* Piloli. Ard û çîyê zêdê ardan ê ki ya şeker yan jî çîyêndo zêdê şekerî yo şîreyîn debîyayo de û hewna awa xwu tam nêanta. *Tr. Bulamaç.* Ti vanê beno ki helistagi werda. O yo çirê hinî deqe ra finê guneno erd ro ki?

helî 1. *N.* Roveger. Çîyo (sebze û meyweyo û heywan) ki verê wextdê ci beno. *Tr. Turfanda.* Çîyo helî do hend jî weş nêbo. Bizêko helî, kaviro helî, xelleyo helî, çereyo helî. 2. *Zoo.* Qertel. Heywananêndo dirnok o. *Tr. Kartal.* Helî cor ra zêdê teyarayên anişt, mar hewada û berd.

helîma 1. *Nm.* Şitmaya Hz. Muhemmedî (sew) ya. 2. *Nm.* Nameyêndê keynekan o. *Tr. Zazalarda kullanılan bir kız adı.* Çoşmandê ma di jî Helîme'y estê. 3. *Wş. Nm.* Bol peyşatê. Çîya ki çîyandê bînan ra teber peyşaya, vêşî peyşaya. Labelê no babet peyşayîş herimîyayeni nîya. *Tr. Çok pişen.* Na şorba bîya (ze) helîma. (Na kelîma, bi herferda Dimilî (a ya şeniki) ya nûşêna. Hurnayê maneyê siftekênîy bi herferda Erebî ya qalin ê, herfa ki qiri ra vijêna, bi a ya nûşêna.)

helîni *Nm.* Haluni. Cayo ki teyrûtûr xwu rê tede anişeno û rakewno. *Tr. Kuş yuvası, aşiyan.* Ê do, xwu rê qandê zimistanî helîni virazê.

helîsi *Nm.* Dezgeyêndê asnawî yo ki, bi di meşkan a virazêna û kesî ya resnena over yan jî nêverdana kes com bo. *Tr. İki tulum üzerine kurulan ve yüzmeye yarayan bir çeşit su taşıtı.* Kam ki asnaw nêzano, wa bi helîs a ravêro over.

helîyaye/ê *N.* Vilêşîyaye/ê. Keso ki bi qehrûqotik û derd û gireyan û çîyandê zêdê nînan a ze ki biqedîyo, bivilêşîyo, zaîf û gidî bo. Fina çîyo awikin û wişko ki bi tesîrdê germ û tînda adirî û tijî yan jî zêdê nînan a hestey û wişkey ra vijîyayo û bîyo awikin. *Tr. Eriyen, eriyik.* Rono helîyaye, merdimo helîyaye, qeço helîyaye, heywano helîyaye û hewna zêdê nînan a bol çî û kes û weşgane yo helîyaye esto.

helîyayeni *Fiz. f. M.* Helîyayîş. Vilêşîyayeni. Çîyandê wişk (cemed, riweno cemedeşte ûzn.) û hestan (riwen, vewri ûzn.) di bi tesîrdê germaî û bi tînda çîyêndê zêdê tîjî û adirî û zêdê nînan a şikildê awi yan jî awikin amîyayeni. Noqra kesan û gandaran di jî bi tesîrdê qehrûqotik û derd û gireyan a vilêşîyayeni, kemîyayeni, zaîf bîyayeni, gidî bîyayeni. *Tr. Erimek, çözülmek. Mecazi yönden ise insanların bitmesi, zayıflaması, cisimlerinin küçülmeleri.* Cinêkeri va: Ez qehrandê nê qeçekandê xwu yê nezanan ra, ti totikvaleyda cinîyerda xwu ra, o bîn neçarey ra, nêzana filan û bêvan kes jî nêweşînda xwu ya bêçarê ra zêdê cemedî ya helîya.

hella hella *G.* Ellah Ellah. Qisaya ki wexto ki kes tey şaş maneno yan jî tey ecêb di maneno vano. *Tr. Allah Allah!, Etme ya!? Tüh be! Gibi durumlarda şaşkınlık ve hayretler belirten durumlarda söylenen bir söz.* Hella hella! Mi tew nêzana ki peynî do wina bêro.

hellahopey *Nm.* Hellahopîni, salmekî, salmeyey. Wesfê hellahopî, salmedera bîyayeni, tey hellahop û salmekîyey estbîyayeni, tey bêdûzan û bêusûley bîyayeni. *Tr. Gelişigüzel olmak, plansız ve programsızlık.* Xasekî werişt û bi hellahopey a kewt mîyan. Qe ne vajo ma xeberi bidê bi ci ne jî çîyên!

helpez *An. Nn.* Pilar, hevalco, hembazek. *Tr. Plasenta, eş, son, döl eşi, meşime, etene.* Heywan zêno tepîya helpezê ci kewno.

helpezi *An. Bîy. Nm.* Silperzi, serpezi, talaxi, dalaxi, patreşki. *Tr. Dalak.* Helpezi, zerredê kesî da.

helq *Nn.* Liv, hereket, luw. *Tr. Devinim, hareket, eylem.* Helqêndo girdo ser o ki kes bi ey a nêşeno qerez bikero.

helqa 1. *Mat. Nm.* Çîyo ki zêdê simîtî ya o, zêdê bazindê qulorekî ya o. *Tr. Halka.* O do helqa mîyan di kay kero, xwu helqa ra bierzo. 2. *Nm.* Helqaya altûnini, helqaya zernî, helqaya zêrîni. *Tr. Altın halka.* O do veyve di ci rê helqa bikero.

helqabendi *Nm.* Helqaya lay. Helqaya ki layan ra virazîyaya. *Tr. İp halkası.* Ay helqabendên viraşti û xwu mîyan ra eştê.

helqayane *Nn.* Helqakî. Bi şikildê helqayên a, zêdê helqaya, bi helqa o mendeni. *Tr. Halkavari, halka gibi.* Pêro amey aja di helqayane ronişîy û fekanfekî dêrîy vatîy.

helqayaney *Nm.* Helqakîyey. Bi şikildê helqayan a bîyayeni, wesfê helqayan ser o bîyayeni. *Tr. Halkavari olmak.* Helqayaneyda ci ra nêbî, kovaleyda ci ra bî.

helqayîn/i *N.* Çî/keso ki pa helqa esta, helqaya ci esta, bihelqe o. *Tr. Halkalı, dairevi, dairesel, çembersel.* Çîyê to yo helqeyîn wa vinî nêbo, do dima lazim bo.

helqayîney *Nm.* Helqaya ci bîyayeni. Wahîrê helqa bîyayeni, şekil û asayîşê zêdê helqeri bîyayeni, pa/tey helqa bîyayeni. *Tr. Halkalı olmak, çembersel/dairevi olmak, halkaya sahip olmak, halkalılık.* Eger helqayîneyda ci ra nêbîyayê, ma nêherînayê.

helquşti *Nk. Nm. Bw.* Erguşteki. Keynekan helquş-

ti kay kerdê, înan qe balê xwu nêda mi ser.

helwela *N.* Nerehat/i, nêbîyaye/ê, nerind/i. Kes/çîyo ki; rehat nêvindeno; ya kewno xwu gan yan jî kewno gandê kesnakî û ey keno kêfsad, sereyê însanan tewneno. *Tr. Yaramaz, olumsuz, yaramazlık ve kötülükler beklenen.* Boka şima ê kesdê helwelay ra bireyê.

helwelayey *Nm.* Nerehatey, nêbîyayeyey, nerindey. Nerehat/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; rehat nêvindeno; ya kewno xwu gan yan jî kewno gandê kesnakî û ey keno kêfsad, sereyê însanan tewneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yaramazlık, olumsuzluk. Kendisinden yaramazlık ve kötülükler beklenmek.* Boka şima ê kesdê helwelay ra bireyê. Helwelayeyda ci ra şarî îllallah kerdo.

hem 1. *N.* Zê pê, hev, eynî, pişki. Vajekênda Dimilî ya ki zemanî mîyan di bîya veromekên. *Tr. Eşit, aynı şeyler.* Mesela: Hemhal, hembaz, hevgel, hemşehrî, hemcaî ûzn. Min û hembazdê mi, ma hemserrê pê yê. Ma û dewijandê xwu, ma pêdi mêşinî di hevgeley kerdê. 2. Jî. Tewrdê ê bînî ya. *Tr. Dahi, de, da.* Ma do hem şirê kê hembazdê xwu hem jî şirê kê merdimandê xwu. 3. *Nn.* Werdeni, finêra cêr/war rişteni. Bolkî ziwandê qeçekan di vajêno. *Tr. Yemek, aşağı göndermek/yuvarlatmak.* Keyneka mi, nînan hem ki, wa ê bînîy nêvînê.

hema 1. *H.* Desta, desti di, derhal, destandest, heman. Bi wext vinî nêkerden a. *Tr. Hemen, anında.* Nê karê nê merdimî hema bikerê! Nêbo nêbo ki şima wext vinî kerê ha! 2. *Gr.* Ancax, lakîn, feqet, nara, ema, labelê, yabelê, labelê. Wexto ki keso keno çîyên, fikrên, şikên vajo û ser o qeneatê xwu vajo, labelê zewmbî şik û fikr û qeneatîy jî estê, kes do noqra înan jî vajo, a na vajeki wexta vajêna. Vajeka tercîhî û laternatîfî. *Tr. Ama, lakin, fakat, ancak, velakin.* Ti yê bi ma ya yenê, hema ki ma do pancîy bê. Ma to nêşenê berê, wa ti bizanê ha![1]

hema hema *H.* Ci ra bol nezdî, nezdîyê ci, ti vajê ki. *Tr. Hemen hemen, çok yakın.* Eyşxan: Şima resayê ûja? Elîxan: Hema hema.

hemam *Er. Nn. Bw.* Keraşo. Hemam ra vijîyayen di kes do xwu bibeşirno ki serd nêgîro.

hemamey *Nm.* Keraşoyey, robarey. Hemam bîyayeni. Zêdê hemamî bîyayeni, bol germ bîyayeni. *Tr. Hamam olmak.* Ez bolkî hemameyda ci ra remaya. Mi cara odeyêndo winî nêdîyo.

hemampûş 1. *Ky. Nn.* Kayênda qeçekan a. Hemamo kayekîno. Ti vaji ki no hemam, pûşî ra virazîyo. Qeçkînî di ma herri ra gogên viraştê. Ma awi kerdê na herri ser, rind bîyê hîya tepîya, ma vernî ra ci rê kîberên akerdê û ê kîberî ra herra mîyandê ci, ci bin ra antê. Neya tepîya binê na gogeri qoş mendê. Ma bi nê halî ya kêf kerdê û çoşmedê ci ra kay kerdê. Goreyê ma deha ma banên viraştê, ma pa bîyê osta, ma çîyên havil kerdê. Ma kêfşad nêbê, deha kam kêfweş bo ki? *Tr. Oyuncak ev ve bununla ilgili evcilik oyunu.* Jû finan hemampûşê ma tew nêşehitîyayê, wexta deha ma xwu ostayo giran hesibnayê. 2. *Mîm. Nn.* Bano salmekî. Ze banekê qeçekan. Baneko ki qandê wextêndo bellî virazîyayo, hend çîyêndo weş û mezbût nîyo. *Tr. Derme çatma ev, oyuncak ev, idareten kurulan yuva.* Mi kerd ki xwu rê hemampûşên virazo, înan deyn da mi, va xwu rê çîyêndo weş virazi.

hemawaz/i 1. *Ed. N.* Hemveng/i, hemhes/i. Kelîmaya ki ci ra eynî veng vijêno, vengê jew o, labelê maneyê ci babetna o. *Tr. Eşsesli, sesteş.* Mesela vay, hemawaz a. Çunkî maneyêndê ci erqa barî ya, maneyêndê ci jî fiyetê ci vêşî bîyayen a. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya veng û fikr û şikê ci jew o, eynî çîyan vano, eynî çîyan fikirêno. Nê kar û gurweyî û çî ser o qeneat û fikrê ci jew o. *Tr. Hemfikir.* Ez şena bi hemawazdê xwu ya werza û roşa. Labelê ez ziddê xwu ya nêşena winî bikera.

hemawazey 1. *Nm.* Hemvengey, hemhesey. Hemveng bîyayeni, hemhes bîyayeni. Vengan di jû bîyayeni, vengê ci eynî bîyayeni, ci ra eynî veng vijîyayeni. Ferheng di vengê ci eynî bîyayeni, labelê maneyan di zewmbî bîyayeni. *Tr. Eşseslilik, sesteşlik.* Edebîyat di hemawazey jî gireyêndo xwuserî yo. Her kes rew rewî fehm nêkeno. 2. Hemawaz bîyayeni. Kes/çîyo ki; qeneat û şik û fikrê ci bi kesnakî ya jew o, a o kes bîyayeni, wesfê ci jew bîyayeni. Şik û fikr û qeneat di zêdê pê bîyayeni, eynî bîyayeni. *Tr. Hemfikirlilik.* Mi rê bolkî hemawazeya înan weş a.

hembar 1. *Nn.* Ê ki baranê zê pê hewadanê, hendê pê bar hewadanê, eynî barî hewadanê. *Tr. Aynı veya eşit yükü kaldıranlar, aynı yükü taşıyanlar, eşit yük altına girenler.* Înan hembar hewadayo, labelê hemheq nêgiroto. 2. *Nn.* Baro ki a kişt û na kişta ci zê pê ya. *Tr. Dengeli yük, eşit yük.* Hembar sernê ki wa nêdegêrîyo.

---

1 Vajeka Tirkî ya ama, Tirkî nîya, "hema" ra xeripîyaya. Xwu vîra meki ki Tirkî di vengê H'y bê asaneyda (bê teqlîdey) çîyan çinî yo.

hembaz/i 1. *N.* Embaz/i, heval/i. Keso ki bi jewî ya eynî kay kaykeno, bi jewî ya kewtê bazîdê pê û ê yê pêya kay kay kenê. *Tr. Arkadaş.* Mêrdekî jewî ra pers kerd, va: Hembazê to do bi to ya hettanî kotî bêro? Lajekî cewab da, va: hettanî merg. 2. *N.* Şirîg/i, wertax/i, ortax/i. Keso ki kayên di, karên di kesî rê şirîgey keno, hîssedarê kesî yo. *Tr. Ortak.* Şîrektî di hembazê ci bî. Ci rê mixaneyet kerdi.

hembazbend/i *N.* Bi hembazan a pêya jew bîyayeni, pêdi jûbîyayeni. *Tr. Müttefik, ortak.* O hembazbendê min o, ez jî ê ey a.

hembazbendey *Nm.* Hembazbendê pê bîyayeni, pêdi jûbîyayeni, pêdi jewbîni viraşteni, pêdi zêdê layên a jewbînîyeyên viraşteni. *Tr. İttifak, birlik, birliktelik, birleşmek.* Key ki hembazbendeya ma xeripîyê, ma pêra ci ya benê.

hembazek/i *N.* Embazek/i, embazo/a werdî. *Tr. Küçük şey veya arkadaş.* Şima o hembazekê xwu sera rişt? 3. *N.* Embazek/i. Hembazo xasek û delal, hembazo ki gunayê kesî pey yeno, hembazo mehsûmek, hembazo qergûnek. *Tr. Sevimli, zavallı, mahsum.* Şima çirê veyênê ê hembazekî?

hembazek *Nn.* Embazek. Hembazê doldê xiznada ciniyan o ki qeç beno tepîya no jî bi tewrdê pillarî ya erzêno teber. *Lat. Plasenta. Tr. Plasenta, son, meşime, etene.* Hembazekê ci dima erzîya teber.

hembazey 1. *Nm.* Embazey, embazîni, hevaley. Hembaz bîyayeni. Karên di, kayên di û çîyêndo winasîn di bi kesên a eynî karî kerdeni, pîya gurweyayeni, pîya bîyayeni, pîya kêf kerdeni, pîya qehrîyayeni, pîya bermayeni ûzn. *Tr. Arkadaşlık.* Hembazeya ma hettanî merg a. Ma pêra nêbenê. 2. *Nm.* Şirîgey, wertaxey, ortaxey. Şirîg bîyayeni, wertax/ortax bîyayeni. Kayên û karên di hîssedar bîyayeni. *Tr. Ortaklık.* Hembazeya înan hetta bi hetta nîya, hetta karî ya.

hember/i 1. *N.* Hemsal/i, hemserr/i, hemgûn/i, hemver/i, umvar/i. *Tr. Yaşıt, akran, çağdaş.* Hemberê ci yo, qey do bi ci ya kay bikero. 2. *N.* Hemkîber/i. O/çîyo ki bi jewî ya kîberê ci yan eynî yê yan jî pêvero yê. *Tr. Kapı komşusu.* Hembera ci ya, bi ci ya nêşina û nîna. 3. *N.* Hembaz/i, embaz/i, heval/i. Keso ki bi jewî ya pêvero yo, pê ya o, bi jewî ya embaz o. *Tr. Arkadaş, yoldaş.* Verî bi ci ya hember bî, kesên qedê înan nêbîyê, nika keso ci ra nêterseno.

hemberey 1. *Nm.* Hemsaley, hemserrey, hemgûney, hemverey, umvarey. *Tr. Yaşıtlık, akranlık, çağdaşlık.* Hemberey di do livo robere jî bibo. 2. *Nm.* Hemberîyaney. Kîberandê pêvero bîyayeni, hemberîyan bîyayeni, pê het di bîyayeni. *Tr. Kapı komşuluğu.* Eger hembereya ma çinêbîyayê, mi nîşayê hend derdê ey bianco. 3. *Nm.* Hembazey, embazey, hevaley. Pîya kay kerdeni, pîya werişten û ronişteni. *Tr. Arkadaşlık, yoldaşlık.* Hembereya înan do qedîyayîşdê jûfekeyda ci ya tepîya, biqedîyo.

hemberîyan/i *N.* Emberîyan/i, cînar/i, cîran/i. Kesê ki kîberê ci winînê pêra, kîberê ci pêra nezdî yê, bi kesnakî ya eynî kûçe di, pêpeyo, pêvero, pê kaleka yan jî nezdîyê pê ronişeno, bi keye ya meneno. *Tr. Komşu, kapı komşular.* Mêrdekî va: Hemberîyanê ma do bi ma ya şirê bêrê. Eger nêşirê û nîrê, ma do bi ci ya elaqedereya xwu bibirnê. Mêrdekî ci rê bi no babet a destûrên da.

hemberîyaney *Nm.* Cînarey, cîraney. Hemberîyan/cîran bîyayeni, cînar bîyayeni. Pê qarşû ya, pêpey o, pêver o, pê kaleka yan jî nezdîyê pê yo ronişteni, bi keye ya mendeni. *Tr. Komşuluk.* Hemberîyaney di kes do pêrê vinderîyo. Eger nêvinderîyo, hemberîyaney nêancêna.

hemca *N. Bw.* Jûca 1 û 3. A hemcaya ci, bi hemcadê xwu ya zewijîyê bî. Cora ca di bîbî hemcaya ci.

hemcayane *Nn. Bw.* Jûcayane 1 û 3. Eger o hemcayane vera ci bişîyayê, xwura înan do pêra hez jî bikerdayê.

hemcayaney *Nm. Bw.* Jûcayaney 1 û 3. Hemcayaneya înan sereyê înan bûro.

hemcayey *Nm. Bw.* Jûcayey 1 û 3. Cayên di hemcayey, sûk û dewên di hemcayay zewmbî zewmbîya.

hemd 1. *Nn.* Îrade, şayeni. Qewet pey bîyayeni, bi otesî ya ci ya amîyayeni, ser ra amîyayeni, bi ci şayeni. *Tr. İrade.* Mi o kar bi hemdên a kerd, şima bêhemd kerd. Çunkî ê bînanê çimpehanan bi şima yo da kerdeni. 2. *Er. Nn.* Şukur. Nîmetan xwu vîrî arden û wihêrdê nîmetan rê "berxwudar bi" vateni; ci rê ya bi qewl a ya bi fêl a ya bi kerden a yan jî bi îbadetî ya duay kerdeni. *Tr. Şükür, şükretme, hamd, hamd u sena.* Evdêndê Ellahî yo rind o. Tim jî hemdê xwu ano. Nankor nîyo.

hemdem/i 1. *N.* Hemserr/i, hemsal/i, hemgûn/i. O ki bi kesên yan jî bi çîyên a ki gûndê pê ra o. *Tr. Akran, yaşıt.* Qeçê ma û ê şima hemdemê pê yê. 2. *N.* Ê ki hergi dem pêya geyrenê, pîya wenê, pîya şimenê, pîya roşenê û pêya hem demî benê. *Tr. Hemdem.* Hemdemê min o. Cora tim yeno mi heti. Bê mi nêbeno. 3. *N.* Ê ki çaxdê

pêra yê. Kesê ki eynî wext û zemanî di pêya karûgurweyên kenê. *Tr. Asri, çağdaş*. Bedîuzzaman û *Ömer Nasuhi Bilmen* hemdemê pê yê.

hemdemey 1. *Nm.* Hemsaley. Hemserr/hemsalê pê bîyayeni, hemgûnê pê bîyayeni, gûndê pêra bîyayeni. *Tr. Yaşıtlık, akranlık*. Hemdemey di keso qedrûqîmetê pê bizano. 2. *Nm.* Tim pîya bîyayeni, pîya kar û gurwanê xwu vînayeni. *Tr. Sürekli olan beraberlik/birliktelik*. Merdimê ki pêya hemdemiy bê, ê do kar û zirardê pêra jî haydarîy bê û egerieregê ci bibo, do kar û zirarê pê jî bidê. 3. *Nm.* Çaxdê pêra bîyayeni, eynî zeman di coy bîyayeni, eynî zeman û wext di pêya kar û wezîfe dîyayeni. *Tr. Asrilik, çağdaşlık*. Wext beno ki kes hemdemê pê beno. Labelê ki kes pêra haydar jî nêbeno. Jew Çîn di coy beno, jûna jî Maçîn di.

hemdê xwu ardeni *f. M.* Hemdê xwu ardiş. Hemd kerdeni. Şikê nîmetan bîyayen û wezîfeyê xwu ca ardeni, şik û fikr û zîkrê xwu ardeni. Qandê nîmetandê Ellahî, Ellahî rê şukur kerdeni, ewêzîya ci bi qisan û fêlandê xwu ya kerdeni. *Tr. Allah'a şükretmek, şükrünü eda etmek*. Va ez do hemdê xwu Ellahdê xwu rê bîyara.

hemdkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; hemdê xwu ano, şukur keno, qarşûyê nîmetan Ellahdê xwu rê, Rebbdê xwu rê nimazûnîyaz keno, wezîfeyê xwu yê evdey keno. *Tr. Şakir, şükreden, hamdeden*. Darûber, bi meywedê xwu ya; biaqil bi aqildereyda xwu ya, zengîn bi hebûnda xwu ya û keso bîn jî babetnakî hemd keno.

hemd kerdeni *f. M.* Hemdkerdiş. Hemdê xwu ardeni, şukur kerdeni, ewêzîya mîmetan ca ardeni. *Tr. Şükretmek, hamdetmek*. Kalê Erdîşsipe yê bimbarekî şîretîy day gencan û va, nîmetîya hema tepîya hemd bikerê, xwu vîra mekerê ki nîmet xwura sifte ra deyayo. Dayîşê nîmetî mepawê, her dem hemdê xwu bîyarê.

hemed *Nn.* Beşe, beşirîyayeni, beşirnayeni, sitar. Sitar kerdeni. *Tr. Koruma/k*. Ê çîyê xwu yaxerî ra hemed kerê.

hemed bîyayeni *f. M.* Hemedbîyayîş. Hemedîyayeni, beşirîyayeni. Beşe bîyayeni, sitar bîyayeni, sersûn bîyayeni. *Tr. Korunmak, muhafaza olmak*. Kaşka a roja siftî o çî hemed bîyayê.

hemedîyaye/ê *N.* Beşirîyaye/ê, sitarîyaye/ê. Çî/keso ki beşirîyayo, sitarîyayo, vernîya herimîyayenda ci gêrîyaya. *Tr. Korunan, muhafaza edilen*. Çîyê hemedîyayeyî, ma kerdîy kêfşadîy.

hemedîyayeni *f. M.* Hemedîyayîş. Beşirîyayeni, sitarîyayeni. Beşe bîyayeni, sersûn bîyayeni, sitar bîyayeni. *Tr. Korunarak değerlendirilmek*. Eger o rew bihemedîyayê, ma do xeylên mesafe bigirotayê.

hemedkerde/ê *N.* Beşirnaye/ê, sitarnaye/ê, sersûnnaye/ê. Kes/çîyo ki; beşirîyayo sersûn bîyo. *Tr. Korunan, himaye edilen, değerlendirilen*. Ê şitê hemedkerdeyî merişê sûki. Ma ey ra xwu rê werdên vejê.

hemed kerdeni *f. M.* Hemedkerdiş. Beşirnayeni, sitarnayeni. Beşe kerdeni, sitar kerdeni, mehfeze kerdeni, vernîya herimîyayêni giroteni. *Tr. Değerlendirmek, korumak*. Çiyo ki şima qaxûyê ci girotê, ma hemed kerd.

hemednaye/ê *N.* Beşebîyaye/ê, beşirîyaye/ê, sitarbîyaye/ê, sitarîyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, sersûnnaye/ê. *Tr. Korunarak değerlendirilen*. Wexto hemednaye do ma rê bol biercîyo, ma do nafê ci dima bivînê.

hemednayeni 1. *f. M.* Hemednayîş. Beşirnayeni, sersûnnayeni. Beşe kerdeni, sersûn bîyayeni, hemed kerdeni. Çîyan ercnayeni hemed kerdeni, nêherimnayeni. *Tr. Değerlendirmek, zayi/israf etmemek, korumak*. Kes do çîyanê xwu bihemedno ki Ellah kesî ra nîmetê xwu nêbirno.

hemêlî *Nm.* Dimilîyan/Dimilan mîyan di nameyêndê keynekan o. *Tr. Bir kız adı*. Hewesê Hemêlî yê dibistanî, ci zerrî di mend.

hemfikir/i *N.* Hemşik/i. Keso ki çîyên ser o fikrê ci bi jûn a ya jew o, eynî yo. *Tr. Hemfikir, fikirdaş*. Kes do hemfikirdê xwu rê hurmet bikero.

hemfikirêy *Nm.* Hemşikey, hemşikîni. Hemşik/hemfikir bîyayeni. Çî û kesên ser o bi jewî ya eynî şik û fikrî di bîyayeni. *Tr. Fikirdaşlık, hemfikirlilik*. Ca beno ki hemfikirey weş bena, ca beno ki hemfikirey xirab beno.

hemgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a eynî çî yan jî eynî kesî gîno, pîya gîno. *Tr. Aynı kişi veya şeye talipli, isteyen*. Hemgînê ci ci vêşêrî tey pere da. Çi heyf o ki hemgînê ci girot.

hemgîney *Nm.* Hemgîn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên a eynî kesî yan jî eynî çî gîno, qayîlo bigîro, waştokê ci yo, razîyê ci yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê ci xwu ser o çarnayeni. *Tr. Eş taliplilik, eş isteklilik*. Hemgîneya ser okeyda Tirkan û Îranîyan tim jî bîya sebebê dicayeyda misilmanan.

hemgûn/i *N.* Hemdem/i, hemserr/i. O/çîyo ki bi jewî ya eynî serran do. *Tr. Yaşıt, akran*. O lajek, hemgûnê lajekdê min o.

hemgûney *Nm.* Hemserrey, hemsaley. Hemgûn/hemsal bîyayeni, serrandê pêra bîyayeni, bi serran a hendê pê bîyayeni. *Tr. Akranlık, yaşıtlık*. Hemgûney qandê mekteban û kar û gurwî û

kayan lazim a.

hemhal/i *N.* Kes/çîyo ki; bi ê bînan a eynî wezîyetî, eynî halî vîneno, wesf û karê ci bi ê bînan a eynî yo, jew o. *Tr. Başkalarıyla aynı hali/durumu paylaşan.* Merdimo hemhal do nêşo hereketo zewmbîyane bikero.

hemhalane *Nn.* Zêdê hemhalana, bi hemhalan mendeni, wesfê hemhalan ser o bîyayeni. Zêdê kesê ki halê ci bi kesî yo manenê, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Aynı hali paylaşırcasına.* Eger hemhalane aja di nêroniştayê, ez ci ra nêşubheyayê.

hemhalaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûlê hemhalan tey bîyayeni. *Tr. Aynı hal veya vaziyeti paylaşanlar gibi olmak.* Ez hemhalaneyda ci ra haydar nêbîya. La ki înan çîyêndo winîsîn ra behs kerd.

hemhaley *Nm.* Hemhal/i bîyayeni. Wahîrê eynî halî bîyayeni. Karûgurwe di, wesfan di, qederî di, banderey di, debarey di û çîyo zêdê nînan di jû bîyayeni, zê pê bîyayeni. *Tr. Aynı duruma, aynı kadere, aynı hale sahip olmak.* Hemhaley degme nêvîneyêna. Halê hergi merdimî babetna o.

hemhes/i *N. Bw.* Hemveng/i. Qisebenderda (cumle) "mi di dorîy awi ardi û mi di dorîy citi kerdi" di dorîy hemhesê pê yê.

hemhesey *Nn. Bw.* Hemvengey. Kaşka mi a qisebenderda bînî di jî hemhesey bişayê bidîyayê.

hemhêl/i *N.* Kes/çîyo ki; bi kesnakî ya qewetê ci, hêlê ci, şayena ci, çîyên ser ra amîyayena ci jew a, hendê pê yê, pêdi jew ê. *Tr. Kuvvetleri, güçleri, iradeleri eşit olan, denk olan.* Lajek hemhêlê ci yo, ci ra werdêrî yan jî zaîfêrî nîyo.

hemhêley *Nm.* Hemhêl/i bîyayeni. Hêlê ci jû bîyayeni, qewet û qudret di jû bîyayeni. *Tr. Eş kuvvetlilik, kuvvetleri denk olmak.* Eger hemhêlîy bê, kes şeno bi hemhêleyda înan a înan îmtîhan kero.

hemiley *Er. Nm.* Giraney, biqeçey, hamîleyey. Giran/biqeçi bîyayeni, pîze di qeç/leyr bîyayeni, hamîle bîyayeni. *Tr. Gebelik, hamilelik.* O yo hemiley ser o xebat keno.

hemili *Er. Nm.* Girani, biqeçi. Cinî/marîya pa qeç esto, pîze di qeç esto, do qeç bîyaro. *Tr. Hamile, gebe.* Eger hemili nêvijîyayê, ê zaliman do darda kerdayê.

hemilîyaye/ê *N. Bw.* Firikîyaye/ê. Werdo hemilîyaye şino gandê kesî di beno vila, reseno heme çî. Kiştên ra beno gonî, kiştên ra jî şino gandê kesî rê beno tamîrkar.

hemilîyayeni *f. M.* Hemilîyayîş. *Bw.* Firikîyayeni. Wexto ki werdên bihemilîyo, kes pa nêteweno.

hemilnaye/ê *N. Bw.* Firiknaye/ê. Werdo hemilnaye kesî nêtewneno.

hemilnayeni *f. M.* Hemilnayîş. *Bw.* Firiknayeni. Werdêndo bizinî bî, nêşa bihemilno. Cora dej kewt ci pîze.

hemilnok/i *N. Bw.* Firiknok/i. Mexdenoz kuhoyîyêndo hemilnok o, werdan hemilneno.

hemilnokey *Nm. Bw.* Firiknokey. Eger pa hemilnokeyên bibîyayê, qey do nika bihemilnayê.

hemir *Kîm. Nn. Bw.* Firik. Eger tenekên hemir ser rijîyo, qe beno ki pa este jî bihelîyo.

hemirîyaye/ê *N. Bw.* Firikîyaye/ê. Werdo hemirîyaye kesî nêtewneno.

hemirîyayeni *f. M.* Hemirîyayîş. *Bw.* Firikîyayeni. Hemirîyayena şamîyan û werdan tim jî pîzedê kesî rê rinda.

hemirnaye/ê *N. Bw.* Firiknaye/ê. Çîyo hemirnaye şino beno gonî.

hemirnayeni *f. M.* Hemirnayîş. *Bw.* Firiknayeni. Ez sahûran di werdî rew rewî nêşena bihemirna.

hemirnok/i *N. Bw.* Firiknok/i. Eger ze ki to va, wesfê ci yo siftekên hemirnok bîyayê, gereg ki pîzeyê ci zêdê asinî bîyayê.

hemirnokey *Nm. Bw.* Firiknokey. Mi ne hemirnokeya mîdedê ci, ne jî ê loqrandê ci rîdê.

hemîla *Nm.* Nameyêndê keynekan o. *Tr. Bir kız adı.* Hemîla do şiro kê pêran.

hemkar/i 1. *N.* Şirîg/i. O/çîyo ki bi jewî ya şirîgey keno, bi jewî ya eynî karî keno. *Tr. Ortak.* Hemkarê ci yo, ê do zirarî pîya bidê. 2. *N.* Keso ki kar û dezgeyên di bi jewî ya eynî karê weşî yan jî xirabî keno. *Tr. Aynı işi yapan, işbirlikçi.* Mêrdek tepêşîya. Labelê hemkarê ci hewna nêtepêşîyayo.

hemkarey 1. *Nm.* Şirîgey. Şirîg bîyayeni, eynî karî kerdeni, karê ci jew bîyayeni. *Tr. Ortaklık.* Hemkarey di kar û zirar birayê pêyo. 2. *Nm.* Bi kesên a eynî kar û dezgeyên mîyan di bîyayeni, eger sûjên bo, sûjdarê pê bîyayeni. Labelê ki weş bo jî weşey di têtewr bîyayeni. *Tr. İşbirlikçilik, iş ortklığı.* Hemkareya ma timûtim weş û hewley da. Ma hamkarê pê yê xirabey nîyê.

hemni *Nm.* Dori. Çîya ki bi seramîk a virazêna û awi debêna de. *Tr. Su küpü.* Pîlvajeyênda Dimilî di vano: "Awa hemna newê honik a."

hempay/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi jewî ya xwupay şino, payanê xwu bi jewî ya erzeno, bi jewî ya şino û yeno, raywanê ci yo, payanê xwu bi jewî ya pîya erzeno, zêdê hembazdê xwu keno, goş nano ci. *Tr. Yoldaş.* Hempayê mi nêbo, ez bi ci ya ray nêşina. 2. *N.* Hempar/i. Kes/çîyo ki; bi jewî ya para ci jew a, dereceyê ci hendê pê yê,

di kesan ra keso ki para ci hendê pê ya, bi kesên a husseyê ci hendê pê yo, wahîrê eynî hîssî yo. *Tr. Eşit, denk, eş hisseli, eş paylı.* Ez hempayê ey a, a jî hempaya min a.

hempayey 1. *Nm.* Hempay bîyayeni, pîya ray şîyayeni, derd û çekûyandê pêdi pîya barî bin kewteni. Pîya pay/lingi eşteni, pîya ray şîyayeni. *Tr. Yoldaşlık.* Hempayey çekûy bin di bena, zor û zorkewtiş di bena. Hempayeya zemandê heray hempayê kesî tam nêmojnena. 2. *Nm.* Hemparey. Hempayê pê bîyayeni, pêdi hempay bîyayeni, husse û para ci hendê pê bîyayeni, para ci zêdê pê bîyayeni, pari di jewaney, pari di jewane bîyayeni. *Tr. Eşitlik, denklik, eş paylılık, hisselerde eşitlik.* Jû: Bi mi ki şima hempayey di mabeyn nêkewê deha rind o. Jûna: Hempayeya şima jewi bo jî, çimdê mi di o sûrek deha ravey o.

hemraşt/i *N.* Kes/çîyo ki; pêdi raşt o û pêdûşne di kudêno, dewam keno, pêdûşne di û pêver o û pêra nezdî yan jî dûrî nêbîyayena şino. *Tr. Paralel, birbiyle aynı doğrultuda olan.* Sînorêndo hemraşt bî. Ti vanê beno ki bi cetwel a ancîya bî.

hemraştey *Nm.* Pêdi eynî raştey di bîyayeni/şîyayeni, pêra nezdî yan jî dûrîyey di jew bîyayeni. *Tr. Paralellik, aynı doğrultuda olmak, mesafe arası eşit olmak ve aynı doğrultuda uzanmak.* Eger ê di teyarey hemraştê pê nêbîyayê, ê do pêra dûrî kewtayê yan jî cayên di pêrogunayê. Ney ra jî bellî yo ki hemraşteyda ci di kemaney çinî ya.

hemray 1. *Zv. N.* Hemrêwî. Kes/çîyo ki; bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya raya ci jew a, eynî kar û gurweyî û muameleyî û şik mû fikrî dima şino, paştî dano ci. *Tr. Yoldaş, fikirdaş, hemfikir.* Eger hemrayê mi nêbîyayê, bi min a hettanî merg nêameyê. 2. *N.* Hemrêwî. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a o yo bi eynî ray o şino, raya ci jew a, ê bi eynî kişta şino. *Tr. Yoldaş, yol arkadaşı.* Mi texmîn nêkerdê tîya di jî o do hemrayê mi bo.

hemrayey 1. *Zv. Nm.* Hemrêwîyey. Hemrêwî/bîyayeni. Rayê ci jû bîyayeni, şik û fikr û qeneat û vatiş û şikêrîyayen û fikirîyayena ci jew bîyayeni, awa ci erqên ra şîyayeni. *Tr. Yoldaşlık, hemfikirlilik, fikirdaşlık.* Ez bîya heyranê hemrayeyda înan. 2. *Nm.* Hemrêwîyey. Hemray/hemrêwî bîyayeni, hemrewîyê pê bîyayeni, rayê ci jû bîyayeni, bi eynî ray o şîyayeni, rayê ki do şirê jû bîyayeni. *Tr. Yoldaşlık, yol arkadaşlığı.* Şima do hemrayey di çiçî qezenc kerê ki şima yê hend şa benê?

hemrêwî *N.* Hemray, paşîyok. Kes/çîyo ki; bi kesnakî ya ray şino, pa hereket keno, pa luweno. *Tr. Yoldaş, refakatçi.* Eger ez hemrêwîyê to bîyayê, to şayê mi ra erk bikero.

hemrêwîyey *Nm.* Hemrayey, paşîyokey. Hemray/hemrewî bîyayeni. Wahîrê eynî rayan bîyayeni, rayê ci jû bîyayeni, şik û fikr û zîkr û qeneatê ci jew bîyayeni. *Tr. Yoldaşlık, hemfikrlilik, yol arkadaşlığı.* Hemrêwîyey di ma kes mecbûr o ki jûşik bo?

hemrî *Nn.* Rî bi rî, rî bi rîyane. Kes/çîyo ki; winîno pê rî ra, pêvero yo, verê ci winînê pêra, ameyo pê rî ki pêdi hesabê pê bivînê. *Tr. Yüzleşenlerden veya yüz yüze olanlardan her birisi.* Şima kotî di hemrîyê pê bî?

hemrîyey *Nm.* Hemrîyê pê bîyayeni, pêvero bîyayeni, pêrî amîyayeni, pêdûşne amîyayeni, rî bi rî bîyayeni, rîyan rî bîyayeni, pêver amîyayeni. *Tr. Yüzyüze olmak, yüzleşmek, yüzleşenlerden her biri olmak, karşı karşıya olmak.* Wextê hemrîyey pêra remay.

hemsal/i *N.* Hemserr/i, hemgûn/i, hemver/i, hemdem/i, umvar/i, hember/i, hemta, tay, deraxê pê. O/çîyo ki gûndê jewî ra o, bi kesên yan jî bi çîyên a serandê pê do. *Tr. Yaşıt, akran, çağdaş.* Hemsalê ci yo. Labelê o bol kewto, kes vano beno bol ci girdêrî yo.

hemsaley *Nm.* Hemserrey, hemgûney, hemverey, umvarey, gûndê pêra bîyayeni, serandê pêdi bîyayeni, deraxdê pêra bîyayeni. *Tr. Yaşıtlık, akranlık.* Hemsaley di hergi merdim zê pê nêmaneno. Çunkî merdim esto ki çekûyê ci bol o, vêşî kewno. Noqra merdim jî esto ki çêleyê ci kemî yo, cora cîwan maneno.

hemser ok/i *S. N.* Hemserik/i. Kes/çîyo ki; bi kesên a, bi çîyên a pîya ser okey keno, ser okeyên pêro nêdeyaya ci. *Tr. Eş başkan.* Hemser okê ci kerd eşkera.

hemser okey *S. Nm.* Hemserikey. Hemser ok bîyayeni. Bi kesên a bi çîyên a pîya ser okey kerdeni, wezîfeyê ser okey bi kesên a pîya ca ardeni. *Tr. Eş başkanlık, eş başkanlık makamı, eş başkanlık ofisi.* Pêrini jî hemser okeya ci dîya û ecibnaya.

hemsûk/i *N.* Hemşehrî. Kes/çîyo ki; bi kesên a eynî sûki di coyêno, eynî sûki di roşeno. *Tr. Hemşehri.* Ez hemsûkê ci ya, merdimê ci nîya.

hemsûkane *Nm.* Hemşehrîyane. Zêdê hemsûkana, bi hemşehrîyan o mendeni, wesfê hemsûkan ser o bîyayeni. *Tr. Hemşehriliter gibi.* Ame ci het di hemsûkane ronişt û xasekî hergi çî ra werd û fatûraya xwu nêdê û werişt şî.

hemsûkaney *Nm.* Hemşehrîyaney. şekil û bîçim û meş û mêlê hemsûkîyan ser o bîyayeni. *Tr. Hemşehrilere benzemek.* Ez a hemsûkaneyda ci rê nêşena wesfên bivîna.

hemsûkey *Nm.* Hemşehrîyey. Hemşehrî/hemsûk bîyayeni. Bi kesên a eynî sûki ronişteni, bi kesên a sûka ci jew bîyayeni. *Tr. Hemşehrilik.* O do noqra nêşo hemsûkeyda xwu ser ra çîyên qezenc kero.

hemşehrî *N. Bw.* Jûca 1. Ma jûcayê pê yê. Cora ma pêrê benê sersûnîy.

hemşehrîyane *N. Bw.* Jûcayane 1. Ti jî hemşehrîyane vera mi ameyê. Labelê hemşehrîyê mi jî nêbî.

hemşehrîyey *Nm. Bw.* Jûcayey 1. Welî: Hemşehrîyeya şima kotî ra yena? Ti Adanayîj ê, o Rehayîj o. Wesfî: Ma jûca yê.

hemşik/i *N. Bw.* Hemfikir/i. Eger ez hemşikê ci bîyayê, qey înan do mi rê jî xwu het di cayên abirnayê.

hemşikane *Nn.* Zêdê hemşikan, zêdê hemfikran, bi hemfikran mendeni. Kesê ki şik û fikrê ci jewê, ê kesîy bîyayeni, wesfê nê kesan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Hemfikirler gibi.* Ti jî şenê zêdê înan hemşikane pa şirê û bêrê?

hemşikaney *Nm.* Hemfikraney. Hemşikane bîyayeni. Wesfê hemşikan tey bîyayeni. Meş û usûl û mêldê ci di hemşikane bîyayeni. *Tr. Hemfikirler gibi.* Ez texmîn nêkena ki bişo bi hemşikaneyda ci ya gamên ray jî bigîro.

hemşikey *Nm. Bw.* Hemfikirêy. Şima şenê kesên hemşikeyda ci rê şahîd kerê?

hemşikîni *Nm. Bw.* Hemfikirêy. Ki mi tenekên jî hemşikînên ser o bidîyayê, mi do bigirotayê xwu heti.

hemşîra *Nm.* Kesa ki destandê doktoran vero gurweyêna, derzinî dana nêweşan ro, şewat û nabizê nêweşan peymena, şewatê nêweşan finena û zêdê nînan karbidesta doktoran a. *Tr. Hemşire.* Çinasipeyên amê, mi va beno ki hemşîra ya. Ti nêvanê ki mamosta ya, çinayo sipe dayo xwu ra.

hemşîreyey *Nm.* Hemşîrey. Hemşîra bîyayeni, kar û meslegê hemşîran bîyayeni, karê hemşîreyey kerdeni. *Tr. Hemşirelik.* Hemşîreyey çetin a. Xulqê kesî do tenekên hera bo, madê kesî do hergi çî ra nêqelibîyo.

hemta *N.* Terefdar/i, kiştikar/i, terefgîr/i. Kes/çîyo ki; tayê kesên o, taya jewî gîno, bi kesên a tay o, bi jewî ya eynî kişti/heti do. *Tr. Taraftar, tarafgir.* Wa o peyên hemtayê mi bo, wa ê bînîy pêro jî hemtayê to bê. Ma di merdimîy tenya qedê şima pêrini benê.

hemtayey *Nm.* Terefdarey, terefgîrey, paştîgîrey. Hemtayê pê bîyayeni. Terefgîr/terefdar/i bîyayeni, tay/heta pê bîyayeni, kişta pê bîyayeni, pê het di bîyayeni, paştîgîrê pê bîyayeni. *Tr. Taraftarlık, tarafgirlik, arkadaşlık.* Kes do hemtayey di raşt bo ki kesî rê jî mixanetey nêbo.

hemveng/i 1. *N.* Hemhes/i, hemawaz/i. Çî/keso ki vengê jew o, zêdê pê yo, eynî yo. *Tr. Eşsesli, sesteş.* Veng vajekênda hemveng a. Çunkî maneyêndê ci, "mîyan di çîyên çinî yo" û maneyêndê ci jî "sewt o, awaz o, hesê kesî yo ki kesî fekî ra vijêno" yo. 2. *Ed. N.* Hemhes/i. Kes/çîyo ki; bi jewî ya fikr û şikê ci jew o, pêdi jew o. *Tr. Fikirdaş.* O merdim eger hemvengê mi bîyayê, ey do ez a rojda tengi di biparêznayê. Labelê nêparêzna.

hemvengey 1. *Nm.* Hemhesey, hemawazey, hemvengîni. Vengî di jew bîyayeni. Vengê ci jew, labelê maneyê ci babetna bîyayeni. Vengan di zêdê pê bîyayeni, vengî di eynî bîyayeni. *Tr. Eşseslilik, sesteş olmak.* Hemvengey, îmtîhanandê ziwanan di merseleyênda mihîm a. 2. *Ed. Nm.* Hemvengîni, hemrayey. Hemveng/i bîyayeni. Şik û fikrî di jew bîyayeni, raya ci jew bîyayeni, eynî ray ra şîyayeni, şikî di hemray bîyayeni. *Tr. Yoldaşlık, fikirdaşlık.* Mêrdekêndê şikêrî va: Hemvengeya înan qewmî ser o ya. Cora çirûg a, qof a. Eger hemvengeya ci dînî ser o bîyayê, ray da Ellahî di bîyayê; xwura ê do fikîrdê qewmî di jî jû bîyayê.

hemver/i *N.* Hemsal/i, hemgûn/i, hemserr/i, hemdem/i, umvar/i. *Tr. Yaşıt, akran, çağdaş.* Ê do hemverê pê bê. Çunkî ma yê înan hurdina jî halîy bî, ma pêdi şîyê Adana.

hemverey *Nm.* Hemsaley, hemserrey, hemdemey, umvarey, hemgûney. Serrandê pêdi bîyayeni, gûndê pêra bîyayeni. *Tr. Yaşıtlık, akranlık, çağdaşlık.* Hemverey di aqil jî jew nêbeno.

hemwelat/i *S. N.* Welatî. Merdimê ki goreyê pê welatê ci jew o, eynî welatî ra yê. *Tr. Vatandaş, yurttaş.* Hembazê mi hemwelatê min o. Ma cîya cîya welatan ra nîyê.

hemwelatey *S. Nm.* Welatîyey. Welatdê pêra bîyayeni, hemwelatê pê bîyayeni, eynî welatî ra bîyayeni, bi nasnameyên a besteyê welatên bîyayeni. *Tr. Vatandaşlık, yurtaşlık.* Nijatê înan jew nêbo jî hemwelateya înan şubhedari nîya. Çunkî ê dewletênda heqşînasi ra yê.

hemzerrî *N.* O ki zerrîya xwu daya jewî, zerrîya xwu bi jewî yo kerda jew. *Tr. Gönüldaş.* O merdim hemzerrîyê min o. Ma hergi çîyê xwu

şenê pîya bûrê.

hemzerrîyey *Nm.* Zerrî pêdayeni, pêra bol hez kerdeni. Zerrîyê xwu pêdi jew kerdeni. *Tr. Gönüldaşlık.* Madamo ki hemzerrîyê pê yê, qenê wa pîya kar bikerê.

hemzik 1. *Jîn. Nn.* Emzik. Xortimo ki, qeçek pîzedê mari di, pa werdê xwu weno. *Tr. Anne karnında bebeği besleyen kordon veya hortum.*[1] 2. *Nn.* Emzik. Çîyo lastikin o ki, zêdê çijedê mar a virazîyayo û qeçekîy xwu rê pa xapeyênê, amoş beno. *Tr. Emzik.* Tûtekî senîn xwu fekî di hemzik dî û ant, pa amoş bî.

hen *Nn. Bw.* Henik 1. Çîyo hen, kesî rê weş aseno.

henalewr *Nk.* Dara heneran. Dara ki pa henarîy benê. *Tr. Nar ağacı.* Govê henalewrandê ci, bolîy bîy û zêdê darûberî ya henarîy tepiştîy bîy.[2]

henar *Nk. Nn.* Fekîyê henarlewrî, meyweyê henayêrî. Meyweyên darda henaran o. *Tr. Nar.* Henalewrê kalikdê mi estê, pa xeylên henarîy benê. Çend babetê henaran nê yê: 1. Kurnok. 2. Tirşok. 3. Rehalî. 4. Qatirbaşî. 5. Şîronok. 6. Mize/mîrxoş. 7. Xiş. 8. Sûr.[3]

henarê Qetînî *Nk. Nb.* Suwêreki di, kişta Bûcaxî di henarê bicisn ê ki, dewda "Qetîne"yî ra yenê, Qetîne di benê. Nê henarîy gird û tamweş ê. *Tr. Siverek Qetîne (Tr. Narlıkaya) köyünün meşhur narlarıdır ki iri ve lezizdir.* Vanê henarê Qetînî, nala Behserî, erdê Anazo'y, lûwa Xaçtaşî û pîyazê Axirmatî namdar o.

henaro mize *Nk. Nn.* Henaro mîrxoş. Henaro ki şîrin û tirşin o. Yanê şîriney û tirşineya ci pêmîyan der a. *Tr. Mayhoş nar.* Mi rê henaro mize ê bînan weşêrî yo.

henaro mîrxoş *Nk. Nn. Bw.* Henaro mize. Bi henalewrdê mizeyî ya henaro mize beno.

henaro sûr *Nk. Nn.* Henaro ki reng û mîyanê ci sûr o. *Tr. Kırmızı nar.* Henaro sûr bolkî şîrinok o.

henaro şîrin *Nk. Nn.* Henaro ki bi giraney a xwu şîrin mojneno. *Tr. Tatlı nar.* Henarê Sîlopî şîrinok o.

henaro tirşoq *Nk. Nn.* Henaro tirşok. Henaro ki tirşineya ci bi giraney a xwu mojnena. *Tr. Ekşi nar.* Henaro tirşoq dindananê kesî tevizneno!

henaro xiş *Nk. Nn.* Henaro ki hebê ci wişk ê, weşîy nîyê, hebê ci ze xîçîy, ze çaxilinîy. *Tr. Taneleri kuru ve suyu eksik, çakıl gibi olan nar.* Henarêndo xiş bî. Mi ci ra tamên nêdî.

henciqî *H.* Hinciqî, wesfê henciqîyayen o. Şeklê bîyayîşdê henciqîyayen o. *Tr. Ezilme.* Eger henciqî bo jî, bi mi ki do ar nêkero.

henciqîyaye/ê *N.* Kuncîyaye/ê, pelisîyaye/ê, balisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mabeyndê di çîyan yan jî bol çîyan di mendo û pelisîyayo, awa ci vijîyaya, kuncîyayo. *Tr. Ezilen.* Kamyoni qelibîyê, lajekê hinciqîyayeyî tew beqa nêkerd.

henciqîyayeni *f. M.* Kuncîyayeni, pelisîyayeni, balisîyayeni. Mabeyndê di yan jî bol çîyan di menden û merdeni yan jî merdane kewteni. *Tr. Ezilmek.* Kamyoni qelibîyê, cinî û camêrd, qeçûqûl pêro bin di henciqîya.

henciqnaye/ê *N.* Kuncênaye/ê, pelisnaye/ê, balisnaye/ê. Çî/keso ki bi zanayen a, bi qesdên a rind û rind kuwîyayo, mabeyndê di çîyan yan jî bol çîyan di deyayo piro; ya kişto ya nîmkişte verdayo ya bi nê halî ya merdo yan jî nîmmerde verdeyayo. *Tr. Ezilen.* O keso henciqîyaye axirî ki nêmerd. Labelê bî nîmmerdim.

henciqnayeni *f. M.* Henciqnayîş. Kuncênayeni, pelisnayeni, balisnayeni, pirêsnayeni. Rind û rind pirodayeni, eynî awa ci veteni, tede nekme û çîyêndo weşe nêverdayeni. *Tr. Ezmek. Ölesiye dövmek, suyunu çıkarmak.* Ez şena ey bihinciqna, ez a pêrdê ci ra şermayêna.

henciqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên henciqneno, ci kuncêneno, ci pelisneno, ci balisneno, kesên yan jî çîyên mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di pilozneno û ze ki awa ci vejo, zirar dano ci. *Tr. Ezen, ezici.* Eger cayên di henciqîyayeni bibo, henciqnokê ci nêbeno?

hend 1. *Nn.* Qas. Mîqdar. Mîqdarê tayêney û boley. *Kur. Qas, ewqas. Tr. Kadar, o kadar. Bilinen miktar kadar.* E lo, a hend bî. Persi: Çend o? Verpersi: Nêzan a. Qey hend o. 2. *Nn.* Qas. Çîyo ki tewro vêşî yo, ci bolêrî çetin ki bivîneyo. *Tr. Azami derecede, artık o kadar.* Hendo ki mi ci rê va, deha hend bes o.

hendayê *Zn.* Hendayên. Mîqdar mojnayeni di vajêno, mîqdar eger çend o, hendê vajêno. *Tr. Bu kadar, nicedir, bu kadar zamandır.* Hendayê wext ti kotî di mendê?

---

1 Tirkî û Jû fekandê Dimilî di herfa ci ya siftekêni kewta û bîyo emzik. Qeçekîy pîze/zikdê mari di bi hemzikî ya warî benê.

2 Na vajeki esas "henarlewr" a. Labelê tîya di sifte nûşaya R'y bîya L, dima jî di L'yan ra jew kewto û vajeki bîya "henalewr"i. Jû cayan di bi şikildê "henallewr"î ya vajêna.

3 Henalewrê hergi babet henarî jî babetna o.

hendeqi *Cog. Nm.* Çalawî. Awa ki çalêndê xorî di yan jî erqênda salmekî di arêbîyaya û bîya ze dolên. Werdî bo jî girdi bo jî hendeq a. Labelê tey awi çinêbo jî fina hendeq a. Mesela Oqyanûsê Pasîfîkî di Guam/Marîna hendeqên a.[1]

hendeş *Nn.* Deng, robere. Zêdê ci, po jew, bi ci ya jew. *Tr. Denk, eşdeğer.* Ma hendeşê pê yê. Labelê ti ma girdêrî yê, ti hendeşê ma nîyê. Na kelîma do "hemdeş" ra bivirîyo.

hendeşey *Nm.* Hendeş bîyayeni. Po deng/jew bîyayeni, zêdê ci bîyayeni. *Tr. Denklik.* Derd sirf hendeşey nîya. Derdo ki kes bişo hendeşê xwu jî ravêrno.

hendê pê *Çn.* Zê pê. Bi mîqdarî ya, goreyê kemaney û vêşindeya hendê pê bîyayeni, jew bîyayeni. *Tr. Eşit, eşitlik.* Şima do hendê pê parîy bigîrê.

hendê pê bîyayeni *f. M.* Hendê pê bîyayîş. Hendey. Mîqdarî di, wextî di yan jî çînakî di jew bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, hendê pêyey. *Tr. Eşit olmak.* Eger şima hendê pê bîyayê, înan do şima hurdina kiştîy jî bigirotayê. Halbikî, înan ti nêgirotê.

hendê pêyey *Nm.* Zê pêyey. Hendê pê bîyayeni, jew bîyayeni. Mîqdarî û wextî û çîyên di jew bîyayeni. *Tr. Eşitlik.* Ez a hendê pêyeyda ey dimo nîya, ez a çiwexteyda ey o.

hendê xwu *H.* Mirdîya xwu. Çendi ki ci rê lazim o, çendi ki ci rê îhtîyac esto. Çî/keso ki viraştişdê ci di, tebîetdê ci, bîyayîşdê ci esto yan jî gereg bibo. *Tr. Yeterince, yapabildiği kadar, gücünün yettiği kadar, arzulanan kadar, olması gereken kadar.* Erdî hendê xwu awa xwu şimiti.

hendi ki *H. Bw.* Çendi ki. Zalimî hendi ki ci ra ame, jûda bêemani dê piro. Qe çim jî nêkuwa. Hendi ki nêremayo, qenê ma jî ser resê û dîrini pirodê.

hendini *Ç.* Hendê ci, mîqdarê ci. *Tr. O kadarını, o oranda, o miktarda.* Ez çendini ronî, ti do hendini bidê mi.

hend jî raşt *H.* Hendraşt. Wext/zemano ki kesên qisey do û pişkeno keso bîn jî vano "hend jî raşt" yanê ze ki vajo hendo ki to va, hend raşt o, to rê kefaret bo, to rê şîfa bo. *Tr. Çok yaşa!* Ez bi qisey bîya û ez pişkaya, maya mi va hend jî raşt.

hendna *Çn.* Çendê ki vajîyayo û ci ra qal bîyo, a hendê ê mîqdarî deha. *Tr. Bir o kadar daha.* Eger hendna bibîyayê, fina bes nêkerdê. Çunkî zêdê herrûwel a însan est bî.

hendnakî *H.* Çî/kes û mîqdaro ki o yo ci ra qal beno, a hendê eyna jî deha. *Kur. Ewqas kî din.* *Tr. Bir o kadar daha.* Mi rê ki hewna hendnakî bibo jî bes nêkeno.

hendo ki *Zn.* Hendi ki, çendo ki, çendi ki. Boley/vêşîyeya çîyan di vajêna. *Tr. ... diği kadar, ... tığı kadar, ... bildiği kadar. Abartmada kullanılan ve o kadar ki anlamlarına gelen bir ifade.* Hendo ki awazê ci est bî, veynda. Fina jî veng bi ci nêşî.

hendqerak *Çn.* Henqerak. Tanekên, bol tayên, tenekên, ze ki çinêbo. *Kur. Huqas, hewqas kî... Tr. O kadar ki, o kadar az ki, yok denecek kadar az.* Hendqerak destê mi guna ci ro, ay fînêra da bermî ro. To vatê beno ki marr perra bi ci. Mêrdekî va, wa hendqerak ki tey bimano.

hendqerakê *H.* Hendqerakên, henqerakê, henqerakên. Bol û bol tayên, ze ki çinêbo. *Tr. O kadar ki, o kadar az ki, yok denecek kadar az, neredeyse yok.* Hendqerakê da mi! Kaşka o jî nêdayê.

hendqerakên *H. Bw.* Hendqerakê. Ze ki ti yê vanê hendqerakên bîyayê, qey ma do mird jî nêbîyayê! Halbikî di rojîy ser ra ravêrd. Şima hewna nan nêwerdo?

hene *Nk. Nn.* Babetên darênda werdî ya ki qirş jî hesibêna. Na dari vakurdê Efrîqa û Hîndîstan û Srî Lanqa di bena kuho. Dîrê metrey bena dergi, perrê ci kuwênê û ci ra tozên vijêno. Bi nê tozî ya, por û destîy û zimbêlîy, cayê zêdê lingan a benê hene, benê sûrîy. Ze ki vanê hem nafîdar o, hem jî sunnetê Hz. Pêxemberî yo. Heneyê serdê sîyan jî esto. *Lat. Lawsomia inermis. Tr. Kına, kına ağacı veya kına tozu.* Eger heneyê ci bibîyayê, ay do destê xwu hene kerdayê.

Henefî 1. *Er. Teo. Nn.* Henîfî. Îslametey di mezhebandê heqan ra mezheb o *Tr. Hanefi, Hanefi Mezhebi.* Mezhebê Henefî di destê ciniyên bi kesî ro guno, awdazê kesî nêşikêno. Labelê Şafiî di şikêno. 2. *Er. Teo. Nn.* Henîfî. Bestokê Henefîyan. Merdimo ki mezhebdê Henefîyan ra o. *Tr. Hanefi, Hanefi Mezhebi müntesibi.* Merdimo Henefî, mezhebê ci hera o. 3. *Er. Teo. Nn.* Çîyo ki heqdê mezhebdê Henefî do, elaqeyê ci bi Henefî ya esto, heqdê Henefî di, Henefî ser o. *Tr. Hanefi Mezhebi'yle ilgili, Hanefi Mezhebi hakkında olan şey.* Fêlo Henefî û fêlo Şafiî bellî beno.

heneki 1. *An. Nm.* Heniki, heni. Kortek/çaleka çengeyî. *Tr. Çene gamzesi.* Heneka keynekeri bol kort a. Bi mi ki weşi nîya. 2. *An. Nm.* Heniki, heni. Binîya çengeyî, tûjekê çengeyî, kişta bin-

1 Na vajeki, Erebî di jî esta û bi şikildê *"xendeq"* a ravêrena.

dê çengeyî ya tûjeki. *Tr. Çenenin uzayan sivri kısmı.* Henekê xwu na maseri ser o û şikêrê dimadê ci bî. Tey çareyên nêdî.

henekîy *Nb. Bw.* Kuşat. Eger henekê ma pîya çinêbîyayê, tew ez bi ci ya ne werîştê û ne jî ronîştê. Ez çi zana o do hinî bikero ki?

henekkar/i *Ed. N. Bw.* Kûr/i. Merdimo henekkar do henekîy bikero, do şarî nêtewno!

henekkarey *Ed. Nm. Bw.* Kûrey. Henekkarey hergi ca di tawi nîya.

henetîtik *Nk. Nn. Bw.* Kefrinc. Ma qeçekîni kefrinc alû kerdê, pa destê xwu hene kerdê.

heneyê sîyan *Nk. Nn. Bw.* Kefrinc. *Tr. Kaya yosunu.* Ma qeçekîni di destê xwu bi henedê sîyan a hene kerdê.

heneyîn/i *N.* Çî/keso ki hene sawîyayo pira/ci ra, hene bîyo, heneyê ci esto. *Tr. Kınalı, kına sürülen, kına yakılan, kınaya boyanan.* Destê ci yo heneyîn bî weş, o bêhene hewna weş nêbîyo.

hengame 1. *Nn.* Wext, zeman, a gami, wexto teng. Wexto ki wahîrê saetda ci yo. *Tr. An. Sınırlı ve az vakit.* Ez o hengame di aja di nêbîya. 2. *Nn.* Çîyo ki tey hergi çîyê dûrikî ravêreno, hergi babetî kay ser o ravêrena. *Tr. Her tür iş, eylem, hareket, oyun ve işkelenin geçtiği süre, durum, hal.* Hengameyo ki şima mîyan di bî, ma jî tey bî.

hengazî *Zir.* Haletî. Çiya ki kes pa bi gayan a citi keno. *Tr. Saban, karasaban.* Citêrî hengaza xwu kerdi xwu doşîya û hêdî hêdî vera serdê erdî şî. Hinî bi heybetên a şî ki mi va beno erdo ci vero lerzeno. A citêr do hina bo.

hengilerbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; eware beno, xwu rê wext keno vinî, bîlaheq û bîlasebeb wext keno vinî. *Tr. Oyalanan, gereksiz yere vakit kaybeden/harcayan.* Lajo pîlûpeleng o, o yo şewra ra yo hengiler beno. Keso hengilêrbîyaye serûbin zirarkar o.

hengiler bîyayeni *f. M.* Hengilerbîyayîş. Eware bîyayeni, bîlaheq bîlasebeb wext vinî kerdeni. *Tr. Oyalanmak, vakit öldürmek, gereksiz meşguliyet.* Ellah xeyr, hengiler mebi. Ma rê ewro wext zêdê altûnî yo.

hengilerkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewo ci eware keno, bîlaheq û bîlasebeb wextê weno, beno sebebê wext vinîbîyayîşdê ci. *Tr. Oyalandırılan, gereksiz yere vakti harcanan.* Merdimo hengilerkerde do nika hêrs bo. Çunkî o yo zor xwuver dano.

hengiler kerdeni *f. M.* Hengilerkerdiş. Eware kerdeni, sebebê wext vinîkerdişdê ci bîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb sebebê wext vinîbîyayenda ci bîyayeni, ci mijûl kerdeni. *Tr. Oyalamak, gereksiz yere meşgul etmek.* Mi hengiler mekerê. Çunkî ez gereg ki gamekna teyara resa.

hengilme *Nn. Bw.* Hingilme. Qeçê şewra ra yo hengilme kenê. Ez a nê hengilmeyî deha nêşena wedara. Ci rê vajê, wa qeçekîy deha vila bê.

hengiz/i *N.* Qeden/i. Kes/çîyo ki; weş vero vinderîyayo, qelaw û warîkerde û goştin o. *Tr. Besili, semiz, bakımlı, etine dolgun.* Paroneyê ci hengiz bî. Cora şa vay biroşo.

hengizey *Nm.* Qedeney. Hengiz/i bîyayeni. Qelaw û warîkerde û vero vinderîyaye û goştin bîyayeni. Kes/çîyo ki; weş vero vinderîyayo, qelaw û warîkerde û goştin o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Besili/semiz olmak, bakımlı olmak, etine dolgun olmak.* Paroneyê ci hengiz bî. Hengizeyda ci ra şa vay biroşo.

hengûla *Nm.* Hengola, hingola, hengûla, gergûşi, beçiki, bêçiki, bêşîgi, çinçoli, çinçoliki, gogela, kengola, hêliki. *Tr. Bebek salıncağı.* Hengûlaya tûtekî verdeyaya cêr.

henik 1. *An.* Çenge, çene. Este û goştê çengedê kesî yo ki ortedê di gumandê kesî reseno pê û fina lewdê kesî yê cêrênî bin do. *Tr. Çene.* Henikê ci guna bî sî ro, bîbî dirbetin. 2. *An. Nn.* Serik û korteka çengî ya. *Tr. Çenenin sivri ve hafif oluşan çukurluğu.* Henikê ci tenekên bol kort o. Cora weşdê kesî nêşino.

henik/i 1. *N.* Hen/i. Renga heneyî, renga sûr a veşatê. *Tr. Kızıl, kına rengi, bu rengi taşıyan.* Çaketêndê ci yo henik esto. 2. *Nn.* Kuf, kufik, hen, xişmêl. Çîyo ki pa çîy benê xişmêl. *Tr. Küf.* Henik eşt bî nandê ci ser. Cora ma nêwerd.

heniki 1. *An. Nm. Bw.* Heneki. Fekdê Suwêrekijan di e'ya henikî ya peyênî bîya teng û şeklê xwu vimayo û na vajeki bîya heniki. Henika ci eger tanakî werdî bîyayê, do deha weşi bîyayê. 2. *Zoo. Nm.* Mî. Çarwaya makî ya şitî. *Tr. Koyun.* Cinêkeri heniki diti, ci ra şit girot.

henikî 1. *N.* Henikî bîyayeni. Zêdê rengda heneyî bîyayeni, zêdê rengerda kili bîyayeni, ze kili sûr bîyayêni. *Tr. Kına veya alev rengine dönüşmek, kızıllaşmak, kırmızılaşmak.* Renga ci bîbî henikî. Mi rê bol weş ame bî. 2. *N.* Henikîyayeni, kufikîyayeni, xişmêlîyayeni, kufikîyayeni. Henik pirodayeni, kufikî/xişmêlî bîyayeni, xişmêl pirodeyayeni. *Tr. Küflenme, küflülük.* Nanê ci bîbî henikî. Zerrîya mi girot ki ez bûra.

henikîbîyaye/ê 1. *N.* Henîyaye/ê, henikîyaye/ê, sûrbîyaye/ê. Çî/keso ki zêdê rengerda kila bîyo sûr, bîyo zêdê kila, bîyo zêdê rengerda heneyîya. *Tr. Kızıllaşan, kına rengine boyanan/bürünen.*

Serê ci yê henikîbîyayeyî ez tersanaya. Çunkî mi va beno ki o do biveşo. 2. *N.* Henîyaye/ê, henikîyaye/ê, kufikîyaye/ê, kufikîbîyaye/ê, henîbîyaye/ê. Çî/keso ki kufik/hen erzîyayo ser, bi henik/kufik ser eştişî ya herimîyayo. *Tr. Küflenen.* Eger însanî rê henikîbîyaye bivajîyo, nêgurwîyayeni û betalmendişî rê jî vajêno. Çunkî keso ki nêgurweyo beno henikî, henik gîno.

henikî bîyayeni 1. *f. M.* Henikîbîyayîş. Henîyayeni. Hen/bîyayeni, zêdê kili bîyayeni, bi rengerda sûr a boyax bîyayeni. *Tr. Kızıllaşmak, kına rengine boyanmak, kıpkırmızı olmak.* Eger henikî nêbîyayê, ez ci ra nêtersayê. 2. *f. M.* Henikîbîyayîş. Kufikîyayeni. Kufikî bîyayeni, kufik girêdeyayeni/besteni, xişmêlin/xişmêlî bîyayeni, henik tepişteni. *Tr. Küflenmek.* Nanê ci bîbî henikî jî, werd. Çunkî zewmbî nanê ci ci het di çinêbî.

henikîkerde/ê 1. *N.* Heniknaye/ê, henîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni heniknayo, kerdo zêdê kilerda sûri, kerdo zêdê rengerda henî û kerdo sûr. *Tr. Kızıllaştırılan, kına rengine boyanan, kıpkırmızı yapılan.* Wazena xwu rê ê siftekênê henikîkerdeyî weçîni, wazena jî ê dimayênê henikînêkerdeyî weçîni. 2. *N.* Heniknaye/ê, henkerde/ê, henîkerde/ê, kufiknaye/ê, kufikîkerde/ê. Çîyo (zv.) ki jewî yan jî tayêni henikî kerdo, kufiknayo, kerdo kufikî, bi kufikîkerdiş a herimnayo. *Tr. Küfletilen.* Eger noqra jî ez bişa ê werdê henikîkerdeyî ci rê nêda werdiş, ez do biresa hêwandê xwu ser.

henikî kerdeni 1. *f. M.* Henikîkerdiş. Heniknayeni. Henî kerdeni, sûr zêdê kili kerdeni, bi rengerda heneyî ya boyax kerdeni. *Tr. Kızıllaştırmak, kına rengiyle boyamak, kıpkırmızı yapmak.* Mi do henikî kerdayê, ez winînaya jûnakî kerdo henikî. 2. *f. M.* Henikîkerdiş. Kufiknayeni. Hen/henî kerdeni, kufikî kerdeni, bi henikîkerdiş a çîyan herimnayeni. *Tr. Küfletmek.* Ki to henikî nêkerdayê, beno ki jî mi biwerdayê.

henikîyaye/ê *N. Bw.* Henikîbîyaye/ê. Ez cara nêşena nanê henikîyayeyî bida qeçekandê xwu. Ez tersena ki çîyên bêro ci sere di.

henikîyayeni 1. *f. M.* Henikîyayîş. Henikî/hen bîyayeni, ze kili bîyayeni, bi rengda henî ya boyax bîyayeni. *Tr. Kızıllaşmak, kına rengine boyanmak.* Çîyo henikîyaye renga ci deha weş a. 2. *f. M.* Henikîyayîş. Kufikîyayeni, xişmêlîyayeni. Kufikî/xişmêlin bîyayeni, xişmêlî/xişmêl pirodeyayeni, kufik pirodeyayeni. *Tr. Küflenmek.* Çîyo ki bihenikîyo, kes do ey nêwero ki zihêrokî nêbo.

henîşk *Nn. Bw.* Enîşk 1 û 2. Mi nîşanê henîşkî girot, nêguna ci ro.

henkosî 1. *Teo. Nn.* Hinkosî. Hacetê kotekan o otomatîk. Zompeyo ki bi emirdê Ellahî ya, xwu bi xwu timûtim şino û yeno deyêno kesandê zebanîyan û gunakaran û cehnimîyan ro. *Tr. Öbür dünyada cehennemlik kişilerin başlarına veya vücutlarına Allah'ın emriyle otomotik olarak gidip gelip vurulan müthiş balyoz veya dayak aracı.* Gunayanê girdan mekewê. Rîzayê Ellahî qezenc kerê. Wa adinî di henkosî şima ro nêgunê. 2. *Nm.* Kotek/hempika girani. *Tr. Ağır dayak, balyoz gibi dayak.* Bi mi ki noqra şiro keye, do pêrî ra henkosî bûro.

henqerak *Çn. Bw.* Hendqerak. Henqerak ki diskîya bi ci, ci ra leyetên kewt. Ma çî hendayên çirûg beno?

henûn/i *N.* Kîbar/i, nazîk/i. Wahîrê fêlandê weşan o ki zerrîya kesî bi ci ya girêna. Kes/çîyo ki; weşdê kesî şino, kes bi ci ya beno kêfşad, kes pey nêqehrêno, kes ver ra nêşermayêno, kes qayîlo xwu rê pey roşo û werzo û qisey bikero, zerrîya kesî pey girêna. *Tr. Sevecen, cana yakın, mütevazi, nazik, sempatik, kibar.* Lajekêndo henûn o. Ma pey şenê rêwîni bikerê.

henûney *Nm.* Kîbarey, nazîkey. Henûn/i bîyayeni. Wesfê henûnan ci ser o bîyayeni. Rîweş û zerrîweş bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesîy ci ra hez kenê, bi ci ya benê kêfweşîy, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Sevecenlik, kibarlık, sempatiklilik.* Ellah zano ki filan kes tim jî henûneyda xwu ya kabokîy qezenc keno.

hep/i *N.* Belaş/i, hepal/i, hewante/ê. *Tr. Avanta, beleş.* Mi rê çîyo hep lazim nîyo. Çunkî tede îlla kî îşkeleyên beno.

hepal/ê 1. *N. Bw.* Gelpende/ê. Merdimênda hepalê bî. Serê xwu dîqet nêkerdê. Cora şar tim pey huwayê. 2. *N.* Keso ki bi dûzanêndo bellî ya hereket nêkeno, salmedera hereket keno, bi hellahopkî ya hereket keno, kar û gurweyê ci şarî ra teber o, bi kesî nêmaneno, kar û gurweyê ci safi salmekî yo. *Tr. Gelişigüzel hareket eden, plansız programsız.* Kaşka a roji ez bi a hepalê ya nêameyê. Kar û gurweyê mi pêro mend. O ki bî jî salmedera bî.

hepaley *Nm.* Gelpendêyey, bêdûzaney, bêfesaley, bêtertîbey, hellahopkî. Hepal/gelpende/ê bîyayeni, peyhuwatek bîyayeni. Ser û çinadê xwu di salmekî bîyayeni û şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Rüküş olmak, paspallık, gelişigüzel*

davranmak, plansız ve programsız iş yapmak, işleri yüzüne gözüne bulaştırmak. Hepaleya ci, sereyê ci bûro. A ya ma pêrini şermaynena.

hepis 1. *Er. Nn.* Tepişteni. Derdest kerdeni, qeyd kerdeni, hurreyda ci ra kerdeni. *Tr. Hapis, hapsetmek, tutuklamak.* Dewlet do sûjdaran hepis kero. Labelê kanî hepsê ci yo heqperest? 2. *Er. Nn.* Zîndan, hepisxane. Cayo ki kesanê hepsîyan, sûjdaran kenê hepis û heqûhuqûqdê ci ra mehrûm verdanê. *Kur. Girtîgeh. Tr. Hapishane, tutukevi, cezaevi, mahpushane.* Ti do heta çiwext hepis di bê?

hepisbîyaye/ê *N.* Hepsî, gêrîyaye/ê, tepêşîyaye/ê, derdestbîyaye/ê. Hepisxaneyên di, cayêndê tepêşîyayenî di wezîyetdê derdestî di bîyayeni. *Tr. Tutuklanan, hapsi, hapsedilen.* Merdimo hepisbîyaye senîn ê cayê tengî di şeno vindero? Ez şaş manena!

hepis bîyayeni *f. M.* Hepisbîyayîş. Tepêşîyayeni. Derdest bîyayeni, zîndan erzîyayeni. Hurrîyetê kesî kesî dest ra gêrîyayeni. *Tr. Tutuklanmak, hapsedilmek.* Eger o merdimo zirardan hepis nêbîyayê, ey do hewna bol zirar bidayê xeylini.

hepisey *Nm.* Hepsey, hepsîyey. Hepis/tepişte bîyayeni. Hepisxaneyên di, cayêndê tepiştişî di gêrîyaye/tepişte bîyayeni, hurreya ci ci dest ra gêrîyayeni. *Tr. Tutukluluk, tutuklanmak, hapse girmek.* Ey rê hepisey bi mi ki kêf o. Çunkî zincîya ci nêveşena.

hepisî *N.* Hepsî. Kes/çîyo ki; hepis do, kewno hepisxane, kewto zîndan; hurrîyet û serbesteya ci ci dest ra gêrîyaya û erzîyayo zîndan. *Tr. Hapsi, hapisli, tutuklu.* Merdimo hepsî do cezayê xwu bipawo tepîya, eger nêmero, qey do bivijîyo.

hepisîyey *Nm.* Tepêşîyayeni. Hepsî/derdest bîyayeni, zîndan bîyayeni, hurrîyetê ci ci dest ra gêrîyayeni. *Tr. Tutukluluk, zindanda olmak, hürriyeti elinden alınmak.* Bi mi ki o kesêndo hesebî û heşerî yo. Hepsîyeya ey veradeyayenda ey vêrêrî ya.

hepiskerde/ê *N.* Keso ki dewleti yan jî dezgedarên eşto hepisxane, tepişto, derdest kerdo, hurrîyetê ci ci dest ra giroto. *Tr. Tutuklanan, hapsedilen, zindana atılan.* Merdimo hepiskerde do hepisxane di bibanderîyo ki wexto bivijîyo teber, zirar kesî nêdo û nafîdar bo.

hepis kerdeni *f. M.* Hepiskerdiş. Tepişteni, hepisxane eşteni, derdest kerdeni, hurrîyetê ci ci dest ra giroteni, zîndan eşteni. *Tr. Hapsetmek, tutuklamak, zindana atmak.* Eger dewleti o keso canî hepis kerdayê, ey dîna kesîy nêşayê bikişo. Labelê nekerd.

hepisxane *Nn.* Zîndan, hepis. Cayê hepisbîyayîşî. Cayo ki mehkûmîy tey benê hepsî. *Tr. Hapishane, tutukevi, cezaevi.* Do da des serrîy hepisxane di bipawo.

heq 1. *Er. Teo. Nn.* Nameyêndê Ellahî yo ki maneyê ci raşt, tewro raşt, esîl û heqîqî yo. *Tr. Hak. Allah'ın bir adı.* Ellaho Heq do heqan heq kero. Ney rê yeqînê mi tim jî tam o. Heq to ra razî bo. 2. *Nn.* Para ki qandê jewî nîşan bîya, husse, hîsse, pari. *Tr. Kişiye hukuken düşen hak, pay.* Ez do hetta bi hetta bigeyra heqdê xwu. Ez heqê xwu kesî ser o nêverdana. 3. *Nn.* Deyn. Çîyo ki jew do bido, ci ser o wezîfeyêndê dayîşî yo. *Tr. Ücret, karşılık, bedel, alacak verecek.* Kirosayênda umûmî di muawîn: Şêlig! Keso ki heqê xwu nêdayo yan jî serê perandê xwu nêgiroto esto? Şêligî ra peynî di cinêkên: *E.* Lajê mi, mi heqê xwu nêdayo. 4. *Nn.* Raşt. Qeneatê însanan o umûmî. Çîyo ki keso paweno û esas o yo. *Tr. Doğru, gerçek, hakikat, realite, genel kanaat, ittifak edilen gerçek.* Esas heq o bî ki, birayê ci yo qij bişîyayê. Cayo ki birayo qij vindero, ma cara birayo pîl şino çîyêndo hina xizimkarey. 5. *Nn.* Ser o, pa, elaqederey, bi ci ya, çîyên ser o. *Tr. İle ilgili, hakında, üzerine, alakadar.* Heqdê mi di şima se va, şima şa qerarên bido? 6. *Nn.* Çî/keso ki tey hergi babet ra heqîqîyey esta, tey zûraîyey çinî ya. *Tr. Öz, gerçek, kendisi, hakiki, üvey olmayan, ta/m kendisi.* Birayê ci yo heq bî. Hem mari ra hem jî pî ra bira bî.

heqaret *Er. Nn.* Neheqey, xedir. Heq û gunadê kesên kewteni. *Tr. Haksızlık, hakaret.* Kesî rê heqaret mekerê. Ya nadinî di yan jî adinî di hêdî hêdî, fitîl fitîl şima pirnikî ra yeno.

heqaretbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê heqaret bîyo, ci rê neheqeyên bîya, ci rê xedir bîyo, heqê ci ci destî ra gêrîyayo. *Tr. Mağdur.* Ez şena ê kesdê heqaretbîyayeyî rê şade ba. Ti jî şenê ê kesdê neheqî rê şahîd bê?

heqaret bîyayeni *f. M.* Heqaretbîyayîş. Neheqey bîyayeni, xedir bîyayeni. Ci destî ra heqê ci gêrîyayeni. *Tr. Hakaret olmak/edilmek, haksızlık olmak, hakkı gaspedilmek, mağdur edilmek.* Ki ci rê heqaret bibo, ez jî qebûl nêkena.

heqaretdîyaye/ê *N.* Neheqeydîyaye/ê, neheqeyvînaye/ê, xedirbîyaye/ê, xedirdîyaye/ê, xedirvînaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û qewetdê kesên yan jî çîyên a heqaret dîyo, ci rê neheqey bîya, ci rê xedir bîyo, heqûhuqûqê ci ci destî ra gêrîyayo. *Tr. Hakaret/haksızlık gören, hakkı gaspedilen, mağdur edilen, hakarete uğrayan.* Ti şenê ê kesdê heqaretdîyayeyî rê şade bê ki, do fina ci

rê heqaret nêbo?

heqaret dîyayeni *f. M.* Heqaretdîyayîş. Heqaret vînayeni/bîyayeni, neheqey dîyayeni/vînayeni, xedir bîyayeni/vînayeni, heq ci destî ra gêrîyayeni, xedir dîyayeni, neheqey bin kewteni. *Tr. Haksızlık edilmek, hakaret görmek, hakkı gaspedilmek.* Ki to heqaret dîyo, vaji. Ma şirê heqê to açarnê. Noqra ki to rê heqaret nêbîyo jî, na belengazeya to çiçî ya?

heqaretey *Nm.* Neheqey, xedrey. Neheqey/heqaret bîyayeni, xedir bîyayeni. Heq û huqûqî ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Haksızlık, haksızlığa uğrama.* Mi rê vaji, to rê çi heqaretey bîya ki ti yê wina xwu kenê rezîldê alemî?

heqaretkerde/ê *N.* Nehqeykerde/ê, xedirkerde/ê, mexdûrkerde/ê, heqaretbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê heqaret bîyo, ci rê neheqey bîya, heqûhuqûqê ci ci dest ra gêrîyayo. *Tr. Haksızlık edilen, mağdur edilen, hakarete uğrayan.* Merdimo heqaretkerde do nêterso, do şiro dadgehan di heq û huqûqê xwu dawa kero.

heqaret kerdeni *f. M.* Heqaretkerdiş. Neheqey kerdeni, xedir kerdeni, mexdûr kerdeni, ci destî ra heqûhuqûqê ci giroteni. *Tr. Hakaret/haksızlık etmek, hakkını gaspetmek, mağdur etmek.* Goreyê dînan û edetan û urfan pêrini heqaret kerdeni heram o, eybûar o, şerm û şermezar o!

heqaretvînaye/ê *N. Bw.* Heqaretdîyaye/ê. Mi cara kesêndo zêdê ey o heqaretvînaye yo mirrik ne dîyo ne vînayo.

heqaret vînayeni *f. M.* Heqaretvînayîş. *Bw.* Heqaret dîyayeni. Zanayîşo ki ez zana, ki heqaret bivînayê, o wina cadê xwu di rehat nêroniştê. Dêmax kî heqaret nêvînayo.

heqber/i *N.* Heqûber/i. O/çîyo ki heqdê çîyên di yeno, şeno wezîfeyo ki deyayo ci, ey ser ra bêro. *Tr. Hakkından/üstesinden gelen, becerikli, yetenekli, maharetli.* Eger ti çîyên ci rê çîyên wezîfe kerê, heqberê ci yeno.

heqberane 1. *Nn.* Şayeni. Heqdê ci ra amîyayeni. Bi şikildê înan a kerdeni, wetsî/otesîda ci ra amîyayeni, ser ra amîyayeni. *Tr. Hakkından/üstesinden gelircesine, başarırcasına.* Mi zanayê o do heqberane nê karî bikero. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; heqdê çîyên ra şeno bêro, wetsîya çîyan yeno, şeno bikero, a zêdê ey bîyayeni. *Tr. Hakkından gelmek, becerebilmek, başarabilmek.* Mêrdekî heqberane kerd.

heqberaney *Nm.* Heqberane bîyayeni. Zêdê heqberana bîyayeni, bi heqberan mendeni, wesfê heqberan ser o/tey bîyayeni. Meş û şekil û biçim û usûl û rayşîyayîşê heqberan tey bîyayeni. *Tr. Hakkından gelenler gibi olmak, üstesinden gelmişçesine, başarırcasına.* Ez a kena heqberaneyda ci rê maneyên bivîna.

heqberey *Nm.* Heqûberey, şayeni, heqberîni. Heqdê ci ra amîyayeni, wezîfe ca ardeni di osta bîyayeni. *Tr. Yeti ve yeteneği yetmek, hakkından gelebilmek, becerebilmek, başarabilmek.* Ez nêşena heqbereyda ci rê qusûrên bivîna. Çunkî heqber o.

heqberîni *Nm. Bw.* Heqberey. Eger mi bizanayê heqberînda ci ra do nêro, qenê mi do bikerdayê.

heqber *Nn.* Heqûber. Kesên yan jî çîyên dest ra çîyên amîyayeni, havil kerdeni, bi otesîda ci yo amîyayeni. *Tr. Beceri, yeti ve yetenek, üstesinden gelme, başarabilme.* Eger ti bîyayê, ti do heqberê ci biameyê.

heqbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bîyo raşt, raşteya ci bîya tesdîqi, bîyo heq û tey zûr û zûraîyey nêmenda. *Tr. Doğrulanan.* Ez a ê çîdê heqbîyayeyî dima. Ez peynîya ci nêverdana. 2. *N.* Çî/keso ki ci rê bîyo heq/misteheq, ci rê çîyên/parên kewna yan jî kewta. *Tr. Muktesep.* Heqo heqbîyaye rew rewî kesî dest ra nêşino.

heq bîyayeni 1. *f. M.* Heqbîyayîş. Raşt bîyayeni, raşt vijîyayeni. Tey zûr yan jî zûraî nêbîyayeni. *Tr. Gerçek olmak, yalancı veya yabani olmamak, doğruluk, hak olmak, yalan yanlış olmamak.* Mi bizanayê heq o, ez ser nêşîyê. Înan ez gijgijnaya. Çunkî heqbîyayen û zûrbîyayeni jewi nêbena. 2. *f. M.* Heqbîyayîş. Heq kerdeni, heq ca amîyayeni, ca amîyayîşê heqî, heqî cayê xwu dîyayeni, heqî herûna xwu dîyayeni. *Tr. Hakkın yerini bulması, arzu edilenin gerçekleşmesi.* Esas mi va nêva, ey fehm nêkerd. Ey rê bî heq, heq ame ca.

heqdan/i 1. *N.* O/çîyo ki heqî dano, edaletî ser o yo, neheqey nêkeno. *Tr. Hakşinas, adil, doğru.* Mêrdekêndo heqdan o. Hetta nika mi bixwu ci di fêlbazeyên nêdîya. 2. *Nn.* O/çîyo ki serê peran dano, heqî dano. *Tr. Ücret veren.* Bira, no kar mi kerdo. Heqdanê şima kam o? Kam do nê heqê mi bido mi? 2. *N.* O/çîyo ki heqî dano, siftera dayo, dayoko heqîqî. *Tr. Gerçek veren, ilk kez veren, asıl veren, hakiki mülk sahibi.* Heqdanî hina teqdîr kerdo, ez se kerî ki?

heqdaney 1. *Nm.* Adîl/i bîyayeni, heqî ser o bîyayeni, neheq nêbîyayeni, raştey ser o bîyayeni. *Tr. Doğruluk, dürüstlük, adalet, eşitlik üzerinde olmak.* Bi mi ki heqdaney di vera ravey şîyayeni û neheqey di jî vera xirabey û vera pey şîyayeni esta. 2. *Nm.* Dayena bedelê xebatî, dayena serê peran. *Tr. Ücret vermek, hakkın karşılığını, pa-*

ranın üstünü, bakiyeyi vermek. Heqdaney di do raştey bibo ki kesîy fina kî bigurweyê. 3. *Nm*. Rebbey. Estbîyayena heqî, bîyayena Ellahî. *Tr. Hakkın varlığı, rabbin varlığı, Allah'ın Rabb olması*. Kerdena heqdaney raşubheçinî yo.

heqdar/i 1. *N*. Gînok/i. O/çîyo ki do heqî bigîro. *Tr. Alacaklı*. Dadgerî va, wa heqdarî û deyndarî ya werzê pay. Heqdar werişt pay. Labelê deyndar tersan ra lingîy şikîyay bî, nêşa werzo pay. Hero ti! 2. *N*. O/çîyo ki wahîrê heqî yo, neheq nîyo, raşt o, zêdê ey a. *Tr. Doğru, haklı, yanlış olmayan*. Belê, ze ki ê yê vanê o heqdar o. Çirê înan o kerd neheq ki?

heqdarane 1. *Nn*. Zêdê heqdaran bîyayeni, wesfê heqdaran tey/ser o bîyayeni. *Tr. Hak alanlar gibi, alacaklıymışçasına, ücret alanlara benzemek*. Ame mi ra heqdarane perey waştîy. Deha mi va beno ki biraşt heqdar o. Ez çi zana o yo dibare keno! 2. *Nn*. Zêdê raştan/heqan bîyayeni, bi raştan mendeni, bi kes û çîyandê raşt û heqîqîyan mendeni. *Tr. Realite olmak, gerçekçiler gibi olmak, hakikiler gibi olmak*. Eger ze ki ti yê vanê ma ki heqdarane bîyayê, derdê ma çiçî bî?

heqdaraney *Nm*. Biraştaney. şekil û biçim û wesf û meş û usûl û rayşîyayîşê heqdaran tey/ser o bîyayeni, tey zûr û neheqey çinêbîyayeni. *Tr. Hakmışçasına, gerçek/hak gibi olmak, gerçek veya realite sahibiymiş gibi, ücreti hakkedercesine olmak*. Heqdaraneyda ci di rehma pîzeyî esti bî.

heqdarey 1. *Nm*. Gînokey, heqgîney, girotokey. Heqgîn bîyayeni. *Tr. Alacaklı olmak*. Heqdarey di jî kes do durûst bo, kes do vêşînê wazo. 2. *Nm*. Heqîyey. Wahîrê heqî bîyayeni, neheq nêbîyayeni. *Tr. Haklı olmak*. Şewra ra yo ma yê paliknenê, hewna ma fehm nêkerdo ki kam heqdar o, kam neheq o. Ma heqdarey û neheqey hendayên kewna pêmîyan!?

heq di *H*. Ser o, têkilê ci, pa. Çîyên yan jî kesên ser o bîyayeni. *Tr. Hakkında, üzerinde, üstünde, ilgili olmak*. Ellah zano ki ez do heqdê înan di nêşa zanîşêndo raşt ca kera.

heqey 1. *Nm. Teo*. Homayey, Ellahey. Nameyê Ellahî bîyayeni, Ellah/Homa bîyayeni. *Tr. Hak olma, Allah'ın hak sıfatı olma*. Heqeya Heqî do senîn ca bivîno? 2. *Nm*. Hîsse/husse bîyayeni, pari bîyayeni. *Tr. Ücret/pay olma, alacak olma*. Mi cara heqeyda ci rê bahaneyên nêdîyo. Heqê ci heq o, do bideyo. 3. *Nm*. Deyney. Heq bîyayeni. Deyn bîyayeni. Çî/keso ki kes do qarşû/ hemberê çîyên di bido û kesî ser o deynên o. *Tr. Ücret/borç olma*. Boka ti heqeyda ci ser ra gam nêkerê. 4. *Nm*. Raştey, raştîni. Raşt bîyayeni, zûr û neheqî ra teber bîyayeni. *Tr. Gerçek olma, doğruluk, realite olma, hakiki olma*. Heqey ey het di çiçî geyrena? 5. *Nm*. Esîley. Marrî/mêrrî nêbîyayeni, raşt bîyayeni, zûraî nêbîyayeni, esîl/i bîyayeni, tey zûraîyey û neraştey çinêbîyayeni. *Tr. Öz/hakiki olmak, gerçek olmak, yabani olmama*. Heqey di heq o. Labelê wa qe pîyo winîyo heq çinêbo.

heqgîn/i 1. *N*. Qase, wezîfedarê qase. O/çîyo ki heqî gîno, bedelî gîno. *Tr. Kasa, kasa görevlisi, ücret alan*. Bira, ma yê heqî nêgînê. Beri vernî bidi qase, ûja di heqgîn wa to ra bigîro. 2. *N*. O/çîyo ki deynî gîno. *Tr. Borç alan*. Keko, no heqgînê şima çinî yo, ti şenê nê deynê şima bigîrê? 3. *N*. Kes/çîyo ki; heqûhuqûqê kesên yan jî çîyên ci ra yan jî ci rê gîno, kewno heqdê kesan yan jî heqandê kesî rê wihêrey keno. *Tr. Birisinin veya bir şeyin hak veya hukukunu elinden alan veya gaspedilmiş hak ve hukukunu kendisine sağlayan, eline veren*. Heqgînê ma heqperest o, neheq nîyo.

heqgîney 1. *Nm*. Bedelî giroteni. Çîyo ki herîneyayo, bedelê ey giroteni. *Tr. Ücret almak*. Heqgîney do raştey bibo ki kes omidwar bo. 2. *Nm*. Deyn giroteni. Bi deyngirotiş a wezîfedar bîyayeni. *Tr. Borçları tahsil görevlisi olmak*. Ez bixwu nêwetana heqî bigîra. Çunkî heqgînêndê ma esto. 3. *Nm*. Heqgîn/i bîyayeni. Wahîrê heqandê gêrîyayan bîyayeni. Kes/çîyo ki; heqêndê kesên ya ci ra gîno, yan jî ci rê gîno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Birisinin hakkını elinden almak veya kendisine hak sağlamak*. Heqgîney wesfêndê ci yo bol ravey o.

heqî 1. *N*. Heqperest/i. O/çîyo ki heqî ser o yo, hergi çîyê xwu goreyê heqî fesilneno. *Tr. Hakperest, hakka tapan*. Mêrdeko heqî do heqî ser o heşr bo. 2. *N*. Çîyo/keso ki ê heqî yo, malê heqî yo, çîdê heqî ser o yo. *Tr. Hakka ait, hakkın malı, doğruya/gerçeğe ait olan*. Deyn û dûn, dayîş û girotiş, kerden û nêkerdeni pêro heqî yo, kes do ser ra çewt war nêro. 3. *Nn*. Nameyêndê lajekan o ki maneyê ci heqperest o. *Tr. Bir erkek adı olup 'hak ve adalet' anlamını taşır*. Heqî yo dersa xwu keno. Înşaallah û rehman o do îmtîhanî qezenc kero.

heqîbe *Teks. Nn*. Werdîyê galan o ki, bolkî rêwîyey di kes erzeno xwu doşîyan ser û pa çî mîyê werdî anceno. Heqîbe jî zêdê galan o, diçime o û gale erzêno heywanan ser (bolkî erzêno

heran ser). Labelê qando ki heqîbe werdî yo, cora erzêno doşîyan ser. *Tr. Heybe.* Verî kalikê mi heqîbeyê xwu eştê xwu doşîyan ser o û kewtê ray û şîyê rêwîni.

heqîşîyaye/ê *N.* Heqşîyaye/ê, rehmetî, rehmetşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dinyayê xwu virnayo û şîyo heq. *Tr. Rahmete kavuşan, hakka irtihal eden, ölen, vefat eden.* Şima yê ê kesdê heqîşîyayeyî ra se vanê? Qeybetê ci mekerê!

heqî şîyayeni *f. M.* Heqîşîyayîş. Merdeni. Dinyayê xwu vurnayeni, rehmet şîyayeni. *Tr. Hakka gitmek/yürümek, rahmetlik olmak, ölmek, vefat etmek.* O keso weş ewro şî heqî.

heqîyey *Nm.* Heqperestey. Heqî bîyayeni. Wesfê heqîyan ser o/tey bîyayeni, wahîrê/a heqî bîyayeni, heqperest/i bîyayeni, bi heq a hereket kerdeni. *Tr. Hak olmak, gerçeklik, hakikilik, Hakk'a ait olmak, hakk üzre olmak, hakka yürümek, gerçeğe yürümek, doğru yolda olmak.* Eger mi bitersanê jî ez heqîyey ra war nîna.

heqkerde/ê *N.* Çî/keso ki kesên heq kerdo û ci rê kewno, bi otesîda çîyên yan jî kesên ser ra ameyo û cora parên heq kerda. *Tr. Hakkedilen, muktesep.* Boka merezo heqkerde fina jî kesî ser nêro. Eger bêro jî kesî rê heq o.

heq kerdeni *f. M.* Heqkerdiş. Ci rê kewteni. Netîcedê kerdenda wezîfeyên, caardenda wezîfeyên di para kesî bîyayeni, kesî rê kewteni, kes û heq di robere amîyayeni. *Tr. Haketmek, iktisap etmek, payına düşmek.* To kar kerd, ti ê karî ser ra ameyê, to ariq rijna; to na xelati heq kerda, bigî.

heqlew *Zoo. Nn.* Demaşkul, gejdim, dimpistik, dimpiştik. *Tr. Akirêp.* Welatdê ma di nêweşxanan di derzinîyê heqlewan bol finîy nêvîneyênê.

heqnas/i 1. *N.* Heqşînas/i. Kes/çîyo ki; heqî silasneno, heqî zano û bi heq a hereket keno, bi edaletî ya ray şino, bi neheqey a nêmeşeno. *Tr. Hakşinas.* Ez merdimdê heqnasî ra nêtersena. 2. *N.* Heqşînas/i. Kes/çîyo ki; heqdê heqûhuqûqî di wahîrê zanîşêndê xorî yo, heqûhuqûqî ser o tehsîl kerdo, banderîyayo, wendo, karûgurweyê ci huqûq o. *Tr. Hukukçu, hukuk insanı.* Ti çirê nêşîyê heqnasî heti? Heme çîyê to şarî ra teber o!

heqnasey 1. *Nm.* Heqşînasey. Heqnas/i bîyayeni, bi heq û edalet a şîyayeni, kesê edaletî û heqî bîyayeni, bi edalet a muamele kerdeni. *Tr. Hakşinaslık.* Heqnasey di gamên pey di nêerzeno. Çunkî kesêndo heqperest o. 2. *Nm.* Heqşînasey. Heqdê heqûhuqûqî di tehsîl dîyayeni, huqûqî ser o xorîyane wendeni, tehsîl dîyayeni, heqşînas bîyayeni, wendeyê heqûhuqûqî bîyayeni. *Tr. Hukukçuluk, hukuk mesleği.* Şima çirê ez heqnaseyda ci ra nêkerda haydari? Ez bêhemd gunaya ser ro.

heqneheqey *Nm. Bw.* Heqûneheqey. Eger mi bizanayê tey heqneheqey jî esta, tew ez nêdekewtê na govelekeri mîyan jî. Çiçîdê mi rê!

heqnenas/i *N.* Heqneşînas/i, heqnezan/i. Kes/çîyo ki; heq û huqûqî nêzano, şopda heq û huqûqî ra nêşino, rayda heqi ser o nîyo, heq û huqûqan ra yan fehm jî nêkeno yan jî qayîl nîyo fehm kero. *Tr. Hak bilmez, hak hukuk bilmez/tanımaz, adaletsiz, hak ve hukuk işlerinde anlamayan.* Ellah kesê heqnenasî raştê kesî nêaro.

heqperesetey *Nm.* Heqî ra war nêamîyayeni, bi heqî ya zêdê zanqîya pirêsîyayen û ci ra nêcibîyayeni, timûtim heqî ser o bîyayeni. *Tr. Hakperestlik, hakka tapmak.* dinya alem pêroy jî heqperesteya mêrdekî aşnawita, heqperestey di bîyo namedar.

heqperest/i *N.* Kes/çîyo ki; bi heqî ya luweno, heqî ser ra war nîno, kam ki se kero jî neheqey nêkeno, heq hem bixwu yo hem gan û heyatê ci yo, xwu ra beno, heqî ra nêbeno, bi heqî ya pirêsîyayo û ze zanq ci ra fek nêverdano. *Tr. Hakperest, hakka tapan.* Merdimo heqperest, îcab bikero gan û heyatdê xwu ra beno. Labelê heqperesteyda xwu ra nêbeno.

heq ra amîyayeni 1. *f. M.* Heqraamîyayîş. Qewetê ci pey bîyayeni, bi otesîda ci amîyayeni, destbera ci pey amîyayeni. Kar û gurweyên di bi jêhatîyeyda xwu ya serkewte bîyayeni, heqberê ci amîyayeni. *Tr. Üstesinden/hakkından gelmek, başarmak, becerebilmek, gücü yetmek.* Tayên çetin bî. Ti osta jî nîyê. To şa heq ra bêro? *E.* Ez heq ra amêya. 2. *f. M.* Heqraamîyayîş. Ellahî ra amîyayeni, heq bîyayeni, îlahî bîyayeni, ê Ellahî bîyayeni, cor ra amîyayeni. *Tr. Hak/Allah'tan gelmek, Hak olmak, ilahi kökenli olmak.* Çirê? Ma ti Heq ra ameyê?

heqşînas/i 1. *N.* Heqnas/i. Kes/çîyo ki; heqî silasneno, heqî zano, bi heqî ya hereket keno, bi raştey a kar û gurwanê xwu vîneno û neheqey nêkeno. *Tr. Hakşinas.* Merdimo heqşînas, heq û huqûqî zano, kesî rê zulim nêkeno.[1] 2.

1 Heq Erebî yo û şînas *(tanı. tanımak, bilmek)*, şînasî *(tanınan, bilinen, aşina, tanıdık)*, silasnaye, silasnayeni, şinasnayeni ûzn. Dimilî yo. Wexto ki nê di vajekîy yenê pêver jî fina bi usûldê Dimilî ya vajekna virazêna.

N. Heqnas/i. Kes/çîyo ki; heqdê heq û huqûqî di wahîrê zanîşêndê xorî yo, heq û huqûqî ser o tehsîl kerdo, banderîyayo, wendo, kar û gurweyê ci huqûq o. *Tr. Hukukçu.* Ti çirê nêşîyê heqşînasî heti, ti çirê şîyê ê nezanî heti? Heme çîyê to şarî ra teber o!

heqşînasey 1. *Nm.* Heqnasey. Heqî şînasnayeni/zanayeni, heqî ser o bîyayeni, bi heqî ya hereket kerdeni, bi heqî ya dayen û giroteni. *Tr. Hakşinaslık, hakkı bilmek.* Heqşînaseya Hz. Emerî bîyayê ya, pêro zanê. Eger heqşînasey welatên di zordesti bo, ê welatî rê merg çinî yo. 2. *Nm.* Heqnasey. Heqdê heq û huqûqî di tehsîl dîyayeni, huqûqî ser o xorîyane wendeni, tehsîl dîyayeni, heqşînas bîyayeni, wendeyê heq û huqûqî bîyayeni. *Tr. Hukukçuluk.* Şima çirê ez heqşînaseyda ci ra nêkerda haydari? Ez bêhemd gunaya ser ro.

heqûneheq 1. *Nn.* Heqneheq, miheqeq, îlla ki, eger nêbo nêbeno, do îlla bibo, îllem bîyayeni. Çî/keso ki heq bo jî o do bibo, heq nêbo jî o do bibo. *Tr. Mutlaka, illa ki, kesinlikle, katiyen, muhakkak.* Na qisaya ki ez a vana, heqûneheq do bibo. 2. *Nn.* Heqneheq. Heq yan jî neheq. Heq û batilî ya. Çî/keso heq û çî/keso neheq. Raşt û neraştî ya, raşt û neraşt, raşt yan jî neraşt, raşt yan jî çep (şaş, çewt) *Tr. Hak ve batıl, haklı ile haklı olmayan, haklı ile haksız.* Hetta ki dinya bibo, heq û neheq do teqiş kero, pêya lej bikero. Vanê Ereban mîyan di Erebên û jûnakî ya lej bikerê, çîyên ser o werey nêrê, eger Ereb neheq bo jî ê do heta Erebî bikerê. Noqra Dimil û Kirdasan mîyan di wina nîyo, ê ma xwu mejbûrê kiştikareyda ê xwu nêvînenê, xwu mejbûrê terefdê heqî vînenê. 3. *Nn.* Heqneheq. Heq yan jî neheq, raşt yan jî çep/çewt. *Tr. Hak veya hak olmama, hak veya batıl, doğru veya yanlış.* Ez filan bêvan nêzana. No kar do heqneheq bibo. Wazenê weş biki, wazenê xirab biki.

heqûneheqey *Nm.* Heqneheqey, mutleqa, îllem, teqezey. Îllem bîyayeni. Eger nêbo, nêbîyayeni. Ki nêbo nêbeno. Rind bo jî do bibo, xirab bo jî do bibo. *Tr. İlla ki olmak, olmazsa olmazlık, şartlılık, muhakkaklık, katiyyet.* Esas ti raşt pers kenê, heqûneheqeya ci xeta bî.

heqzan/i *N.* Heqnas/i, heqşînas/i. Kes/çîyo ki; heqûhuqûqî zano/silasneno, heqûhuqûqî ra fehm keno, bi rayda heqî yo şino, heqûhuqûqî paymal nêkeno. *Tr. Hakkı bilen ve tanıyan. Allah'ı bilen, tanıyan ve gözeten, hak yoldan ayrılmayan.* Merdimo heqzan wina ray ser nêkewno, heqûhuqûqî û Rebbê xwu zano.

heqzaney *Nm.* Heqşînasey, heqnasey. Heqşînas/heqnas/i bîyayeni, heqî ser o bîyayeni, rayda Heqî yo bîyayeni, heq û huqûqan ra fehm kerdeni, rayda heq û huqûqî yo şîyayeni, edaletî ser o bîyayeni, heqî paymal nêkerdeni. *Tr. Hakkı tanıma, gözetme, bilme, anlama, Allah ve rabbini bilmek.* Kes do tim bi heqzaneyda kesan o nêverdo, kes do raya raşti akero. Çunkî roji bêro ki heqzan beno heqnezan jî.

her/i 1. *Zoo. N.* Heywanêndê barkirîştiş yo ki goşê ci yê dergîy estê û paliki neyêna ser. Goreyê ê heywanandê bînan (ê estori, ê devan, ê qatiran) deha zaîf o û deha tayên bar şeno wegîro. *Far. Xer. Kur. Ker. Tr. Eşek.* Kalikê mi vatê: "Her bi hereyda xwu ya finên cayên di guneno erro." Şima herîy nîyê. 2. *Ed. N.* Dimilî di her bi axmaxey a û çimxasekey a zaneyêno. *Tr. Eşek, ahmaklık ve güzel göz sembolüdür.* Vanê, çîyên rê nêbeno, zeno ze her.

hera 1. *Nn.* Çîyo ki bol ca tepşeno. Cayê ci yê dekewtişî bol bîyayeni. Teng nêbîyayeni. Tersê ci jî "teng" o. *Tr. Geniş.* Cayo hera, çaketo hera, pantolê heray ûzn. 2. *Nn.* Keso/a xulqhera. Keso ki qehrûqotikan, derd û gireyan vero rew rewî nêqehrêno, xwu ver dano, damiş beno, hem nêzirtikêno, tayên karûgurweyanê nêbîyayan şeno weş bivîno. *Tr. Toleranslı, hoşgörülü.* Merdimêndo teng nîyo, hera o. Kes şeno pa karên bikero.

heram/i 1. *Teo. N.* Çî/hukmo ki goreyê dîndê Îslamî kerdena ci yan jî bîyayena ci helali nîya, kerden û bîyayenda ci di guna esto, tey cezayê adinî esto, kerdiş û bîyayîşê ci goreyê hukimdê Qur'anê Kerîmî yan jî ê hukimdê sunnetdê senîyyey qedexe o, red bîyo. *Tr. Haram.* Mal û çîyê şarî yo ki teserrûfbîyayîşê ci bêxatir nêbena heram o. 2. *Teo. N.* Cenabet/i, cinûb/i. Kes/çîyo weşeyo ki minasebetêndo cînsî ya tepîya bîyo leymin yan jî bîyo heram û gereg ki bişoyo, gereg ki helal bo. Çî/keso ki gereg ki goreyê usûldê dînîya awdazê xusilî bigîro ki bibo helal. *Tr. Cünüp, cenabet, haram, gusül abdesti alması gereken.* Eger heram bîyayê, nêşayê nimaz bikero. 3. *Teo. N.* Çîyo ki pak nîyo, helal nîyo, şitena ci lazim a, gereg ki bişuwîyo/bişoyo. *Tr. Necis, haram, helal olmayan veya temizlenmesi/helal edilmesi gereken şey veya malzeme.* Quşxaneyo heram, do helal bo ki,

Maneyê ci beno merdimo ki heqî şinasneno, zano.

tey şamî virazîyo. 4. *Teo. N.* Çîyo (werd û çîyê xerckerdişî) ki goreyê wihêran helal o, labelê goreyê kesandê bînan kerdiş û werdiş û xerckerdişê ci qedexe o, heram o, helal nîyo. *Tr. Hak sahiplerine helal, diğerlerinin kullanması helal olmayan, yasak, dinen günah olan şey.* Kaşka to ê baxçeyî ra meywe nêwerdayê. Çunkî malê ma nîyo, heram o.

herambîyaye/ê 1. *Teo. N.* Cenabet/i, cinûb/i, heramîyaye/ê. Keso ki goreyê dînî bi minasebetêndo cînsî ya yan jî îhtîlamî ya dima bîyo nepak, pakey ra vijîyayo, gereg ki awdazê bedenî bigîro ki xwu helal kero. *Tr. Cünüp, cenabet olan.* Merdimo herambîyaye şeno se kero, se nêkero? 2. *Teo. N.* Herambîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên kesên yan jî tayêni rê kerdo qedexe, kerdo heram, helaley ra veto. *Tr. Haram edilen, yasaklanan, mennedilen.* Kes do çî û kesdê herambîyayî ra dûrî kewo ki rehat kero.

heram bîyayeni 1. *Teo. f. M.* Herambîyayîş. Heramey, heramîni, heramîyayeni, cenabet/cinûb/i bîyayeni. Minasebetêndo cinsîya tepîya ya jî îhtîlambîyayen a tepîya mîyane war amîyayeni, ci rê şitişê bedenî qewimîyayeni. *Tr. İhtilam olmakla veya cinsi bir ilişkiden sonra bedenen yıkanması gerekmek, haram olmak.* Bişew hewn di bî heram, o yo keno awi xwu ro kero. 2. *Teo. f. M.* Herambîyayîş. Heramey, heramîni, heramîyayeni. Cinîyan di bi qeçardiş a çewresiney di û edetbîyayîş di jî ci rê şitişê bedenî qewimîyayeni. *Tr. Kadınlarda ay hali ve doğumla birlikte kırkı çıkıncaya kadarki süre içinde bedenen temizlenmesi gereken halin gerçekleşmesi.* Ciniy herambîyayenda xwu di nêşenê tayên îbadetan bikerê. 3. *Teo. f. M.* Herambîyayîş. Heramey, heramîni, heramîyayeni. Goreyê hukimdê dînî qedexebîyayena qismên çî û kesan. *Tr. Dinen bazı şey veya kimselerin yasak durumuna gelmesi.* Ellahî zewajê wa û biraran û xal û eman kerd heram. Fina keda şarî, bê rîza kesandê bînan rê kerdi herami. 4. *f. M.* Herambîyayîş. Heramey, heramîni, heramîyayeni. Hal/çîyo ki çîyo nepak sawîyayo ci ra û helaley ra vijîyayo û gerek ki paki bo. *Tr. Helal olmayan bir pisliğin bir şeye bulaşması veya temizlenmedikçe kullanılmaması gereken bir durumun gerçekleşmesi.* Tasa ci bîbî herami, înan berdi înî ser o kerdi helali.

heramîyayeni *f. M.* Heramîyayîş. Eger nêheramîyayê, mi jî ci vîrî nêardê. Heramîya bî.

heramkar *Nn.* Karo heram. Karo ki tey hîle û xwurde bîyo, bi rayda helal a nêbîyo. *Tr. Haram iş. Gayri meşru yoldan yapılan herşey.* Bi mi ki heme çî heramkarî ra ame ci sere di.

heramkar/i *N.* Karbiheram/i. Kes/çîyo ki; karê ci heram o, helal nîyo, bi kedda helal a nêbîyo; hîle û xwurde û heramey kewta kardê ci mîyan. *Tr. Haramzade.* To do sifte sifte bi ê merdimdê heramkarî ya şirîgey nêkerdayê ki ti no hal nêkewtayê.

heramkarey *Nm.* Karbiheramey. Karo heram kerdeni, wahîrê/a kardê heramî bîyayeni, karo heram bîyayeni. Kardê ci di hîle û xwurde û raya xirabi bîyayeni. *Tr. Haram iş olmak, hileli iş yapmak.* Eger heramkareyda ci ra nêbîyayê, qey do jî merdim bîyayê.

heramkerde/ê 1. *Teo. N.* Cinûbkerde/ê, cenabetkerde/ê. Keso ki kesên yan jî çîyên bi minasebetêndo cînsî ya kerdo heram, helaley ra veto, bedenşitiş qewimnayo. *Tr. Cünüp/cenabet edilen.* Eceb çiçî o mêrdek kerd heram? Hewnî yan kesnakî? 2. *Teo. N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên kerdo heram/qedexe, helaley ra veto. Bi werdiş û kerdiş û bîyayîş û xercî/serfkerdiş û gurwênayen a kerdo heram/qedexe. *Tr. Haram edilen/kılınan, dinen yasaklanan.* Kam şeno hukmê heramkerdeyî helal kero?

heram kerdeni 1. *Teo. f. M.* Heramkerdiş. Cenabet/cinûb kerdeni. Kesên bi minasebetêndo cînsî ya heram kerdeni, ci helaley ra veteni, sebebê lazimbîyayîşdê beden pakey kerdeni. Sebebê mîyane war/cêr amîyayîşêndê kesên bîyayeni. *Tr. Cünüp etmek, ihtilam/boşalmasına neden veya faktör olmak.* Hewn di ay ez kerda heram. 2. *Teo. f. M.* Heramkerdiş. Cinîyan di qeçardiş di, edetbîyayîş di sebebê nê olayîyan bîyayeni. *Tr. Bir kadının aybaşı/adet olmasında veya doğum yapmasında amil olmak.* Edetî a kerdi herami. Cora a do nêşo nimazê xwu bikero. 3. *f. M.* Heramkerdiş. Helaley ra veteni, karûgurwe û hukm û werd û xercîyên û kedên di qandê kesandê bînan heram/qedexe kerdeni. *Tr. Haram etmek, dinen yasaklamak.* Ez heqê xwu ci rê helal nêkena. Mi heqê xwu ci rê kerdo heram. 4. *Teo. f. M.* Heramkerdiş. Sebebê nepakeyda çîyên bîyayeni. Çîyên helaley ra veteni, pîs kerdeni. *Tr. Bir şeyin necis olmasında neden/etken olmak.* A firaqa ma kê kerdi herami?

heramwer/i *N.* Heramxwur/i. Kes/çîyo ki; heramê şarî weno, keda destdê şarî weno. *Tr. Haramzade, emek hırsızı.* Merdimo heramwer do cezayê xwu adinî di bianco.

heramwerane *Nn.* Zêdê heramwerana, ze ki he-

ramwer bikero, bi şikildê heramwerî ya kerdeni. *Tr. Haramzadeler gibi.* Malê ci heramwerane şî.

heramwerey *Nm.* Heramxwurey. Heram werdeni, keda destê şarî werdeni. *Tr. Haramzade olmak, başkasının emegine kastetmek.* Ellah Teala qeçekanê ci yê şithelalan sitar kero. Labelê boka bixwu heramwereyda tamên nêvîno.

heranî *Nm.* Kayênda veyvan a. *Tr. Bir halk oyunu.* Niqaragerî heranî rê dê piro. Labelê keso nêşeno kay kero ki.

herayey 1. *Nm.* Herayîni. Hera bîyayeni, teng nêbîyayeni, vêşî ca tepişteni, herûna ci bol bîyayeni. *Tr. Genişlik.* Mi rê herayeya ci nê, dergeya ci weşi amê. 2. *Nm.* Xulqherayey. Xulqê ci hera bîyayeni, teng nêbîyayeni. *Tr. Sabırlılık, hoşgörülülük.* Herayeya ci ci rê tim jî kabokîy ana. 3. *Nm.* Bolaney, boley, biberkeyey, biberkeyîni. Tey berke bîyayeni. *Tr. Bereket, bolluk.* Mi ne tengeyda ci di ne jî herayeyda ci di rind dî.

herayey ser *Nm.* Herayeyîney ser, kişta/vera heray ser peymiteni yan jî amordeni. *Tr. Genişlemesine, geniş tarafina doğru işlem yapmak.* Ma herayey ser şîyê di kîlometrey bî. Labelê tengeya kîlometreyên bî.

herayîney *Nm.* Kişta heray ser, heray ser. Vera kişta dergey û kilmey û tengey ser o nê, vera kiştda herayey ser o şîyayeni. *Tr. Genişilik, genişlemesine, geniş tarafina doğru.* Mi do herayîneya ci bipeymitayê, mi kerd xwu vîra.

herayîney ser *Nm. Bw.* Herayey ser. Eger şima herayîney ser rakerdayê, do bes bikerdayê.

herb *Er. Nn.* Ceng. Lejo bisîleh o ki en kemî orte/mabeyndê di diwêlan di beno. *Tr. Savaş, harp.* Herbê verênîy bi şûran û tîrikvan a bîyê. Cora merdim jû bi jû kewtê. Ê nikayênê bi top û tifingan a benê. Cora bi seyan a, bi hezaran a merdimo kewno.

herbane *Nn.* Zêdê herbîya, bi herbî mendeni. *Tr. Savaş gibi.* Lejê înan herbane bî. Hewt Husîy bi nameyên a kewtîy.

herbaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêl û mêş û rayşîyayîşî di bi herban mendeni, zêdê herbî bîyayen, bol lûk bîyayeni. *Tr. Savaşı andırmak, çok tehlikeli olmak.* Key şima temaşeyê ci kerd û wesfê herbaney tey nêdî, wexta vajê.

herbazey 1. *Ky. Nm.* Hereki, herekî, herbazî, kaya heran, hereko derg, hero dergek. Gencên pay ra vindeno û sereyê jewî keno şeqandê xwu mîyan, ê bînîy jî (dîrê teney) sereyê xwu kenê şeqandê ê bînan. û ê bînî jî ze ki xwu bierzê nê herekî ser. *Far.* "Xerbazan. *Tr. Uzun eşek oyunu.* Şima kay kenê, zêdê merdiman kay kerê, zêdê herana kay mekerê. Şima yê herbazey kenê. 2. *Nm.* Hereki, herekî, herbazî, kaya heran. *Tr. Eşek şakası.* Ellah xeyrîy! Şima yê herbazîyey kenê. Xwu rê zêdê însanan kay bikerê, wa şar şima însan bizano.

herbî 1. *Ss. Nm. Bw.* Darkovik 2. Şima do herbî bidayê ci destî, ey do tifinga şima pak kerdayê. 2. *Nm.* Raştanraşt. Tey nimî mimî nêbîyayeni. Tey çewtey, zûr, ata nata kerdeni çinêbîyayeni. *Tr. Harbi, lam cim etmeden, direk, doğrudan, yalan yanlışı olmamak.* Lajekî ci rê va: Ez a herbî vana ma şirê. Tey kuşat çinî yo. Eger ti estê, ma meşti ray kewê.

herbîyey *Nm.* Çeqançareyey. Herbî/çeqançare bîyayeni, tey ata nata çinêbîyayeni, tey virdawirda çinêbîyayeni, tey nimîyey çinêbîyayeni, pêro eşkera bîyayeni, tey karûgurweyo mîyanikî çinêbîyayîş. *Tr. Harbi olmak, gizlisi saklısı olmamak, aşikar olmak.* Mi rê ki jî herbîyey di selametey esta.

herb kerdeni *f. M.* Herbkerdiş. Ceng kerdeni. En kemî di dewlatan xwu mîyan di bi tifingan a lej kerdeni, pê kişteni. *Tr. Savaşmak.* Îranî û Îraqî herb kerdê, mabeyn di sîlehrotokan jî xwu rê bazirganey kerdê.

herbo îqtîsadî *Nn.* Cengo îktîsadî, herbo diligî, herbo debarî. Herbo ki bi tifingan a nê, bi qeyretî ya, bi xebatdê şênî ya, bi pêwarkerden a beno. *Tr. Ekonomik savaş/mücadele.* Herbê înan o îktîsadî do înan tenya nêwero, o do feqîr û fiqaran pêrini bûro.

her ca *H.* Heme ca, hergi ca. Çi ca ki esto, pêro. *Tr. Her alan/yer.* No karo wina her ca di nêbeno, ci rê kes do cayêndo dalde bivîno.

herçen *An. Nn.* Enîşk, aring, arek, zend, çeng, aresne, dîrseg. Peynî ra mofika bazîyan, peynî di esteyê bazî yo tûj. *Tr. Dirsek.* Mêrdekî senîn ki herçenên da piro, hinî jî lewan ra gonî kerdi teber.

her çî *Nn.* Hergi çî, heme çî. Çiçîyo ki yeno kesî vîrî, pêro. *Tr. Her şey.* Ci di her çî jî est bî.

her dem *Nn.* Her wext, her wade, hergi wext, hergi dem, her zeman, hergi zeman, timûtim. *Tr. Her zaman/vakit, sürekli, daima.* Ez her dem nêşena. Hema ki şima vanê, ez wext bi wext şena bêra.

herdîşi *Bw.* Erdîşi. Mi cara herdîşi ser o nêdîya.

herdîşin *N. Bw.* Erdîşin. Gama bîni merdimêndo herdîşin tîya ra ravêrd.

herdîşiney *Nm. Bw.* Erdîşiney. Şima do herdîşineya ci derd nêkerdayê.

herdos *Nn.* Aldos. Herdi destan pêveranê beno

herdos. *Tr. İki avucun iç kısmı, iki avuç kadarlık bir miktar.* Mi ci rê di herdosîy ejkijîy day jî, pey razî nêbî.

herdosane *Nn.* Herdoskî, herdoskîyane. Bi şikildê herdosan a, ze ki di destan pêveranê û dest akerê. *Tr. Avuçlarcasına, avuçlama gibi.* Herdosane da ci, fina jî ci rê nêercîya.

herdosê *Nn. Bw.* Herdosên. Kes jî herdosê altûn bêbedel nêdano kesî.

herdosên *Nn. Herdosê,* jew herdos, hendê di lepan, hendo ki di lepîy çî gîne xwu mîyan. *Tr. İki avuç kadar.* Ez herdosên awi bi şima, fina mird nêbena.

herek/i *Zoo. N.* Hero werdî û qergûnek. *Tr. Küçük ve zavallı eşek.* Şima yê çekû danê nê herekî.

hereket *Er. Nn.* Liv, leq, luwayeni, leqayeni, raygirotiş, karkerdiş, karkewtiş. Çîyanê vindardan liv ci dayeni. Ca ra lûnayeni. *Tr. Hareket, devinim.* Ancax dîna saetî ya tepîya do hereket kewo.

hereketbîyaye/ê *N.* Luwaye/ê, leqaye/ê, livkewte/ê, hereketkerde/ê. Çî/keso ki kewto hereket, luwayo, liv giroto. *Tr. Hareket eden, devinen, kımıldanan, depreşen.* Key ki şima şa o motoro hereketbîyaye vindarno, şima şenê ey jî vindarnê.

hereket bîyayeni *f. M.* Hereketbîyayîş. Hereketey, luwayeni, leqayeni. Hereket meydan amîyayeni, wesf û bîyayena hereketî, liv tey peyda bîyayeni. *Tr. Hareketlenmek, depreşmek.* Senîn hereket bî, ez jî nişta ci.

hereket kerdeni *f. M.* Hereketkerdiş. Luwayeni, leqayeni, ca ra şîyayeni, ray giroteni. *Tr. Hareket etmek, kımıldanmak, devinmek.* Hetta hereket nêkerd, nênişt ci. Hereket kerd tepîya jî ci ra guna erro.

herekey *Nm.* Herbazîyey. Hero herekey meki, weş kay ki.

herekkî *Nn.* Herbazîyane. Hal û karê şima herekkî yo.

hereko derg *Nn. Bw.* Herbazey, herbazî. Verî ma hereko derg bol kay kerdê.

herem *Teks. Nn.* Çulax. Cilîy, şiqîy, çuwalîy û çîyanê winasînan viraşteni. *Tr. Dokumacılık.* Ez resaya heremdê marda xwu ser. Maya mi dûzdê hewşdê ma di, dezgeyê heremdê xwu ronayê û çî viraştê. Çuwal û şiqê ma pêro jî maya mi viraştîy. Çîyo ki viraştê jî emrêndo derg ramitê.[1]

heremey *Cog. Nm.* Taxey. Heremi bîyayeni. Welatên ra cayên yan jî parên bîyayeni. *Tr. Bölge olmak.* Mi rê heremeya ci nê, cayêndo sîyasî mihîm o. Ez a geyrena cayêndo sîyasî.

heremi *Cog. Nm.* Taxi, herêmi. Welatên mîyan di cayêndo deha teng. Qismêndê erddê bitûmî. *Tr. Bölge.* Herêma Cizîra Botan.

heremkar/i *Teks. N.* Heremviraştok/i. Kes/çîyo ki; herem virazeno, karê cil û şiq û çuwal û çîyo winasînî virazeno. *Tr. Dokumacı.* Merdimo heremkar çi zano şiro hermkarnakî ra cil û şiq û çuwalî biherîno ki?

heremkarane *Nn.* Zêdê heremkarana bîyayeni, wesfê heremkaran ser o/tey bîyaeni, zêdê heremkaran kar û gurewedê xwu di seneatkar bîyayeni, bi heremkaran o mendeni, tey wesfê heremkaran estbîyayeni. *Tr. Dokumacılar gibi olmak, işinin ehli olmak, bir uzman dokumacı veya usta edasıyla.* Senîn ki kerd xwu dest û la eşt bi ci, mi dî o yo heremkarane keno. Mi zana osta o.

heremkaraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêl û meş û rayşîyayîşdê xwu di, zêdê heremkarana bîyayeni, tey wesfê heremkaran estbîyayeni. *Tr. Bir dokumacı edasıyla, işin ehli gibi.* Çîyo ki ez fetih kerda, a heremkaraneya ci bî, çînakî nêbî!

heremkarey *Teks. Nm.* Çulaxey, herem, heremkarîni, heremviraştokey. Karê heremî kerdeni. Karê cil û şiq û çuwal û çîdê winasînan kerdeni. *Tr. Dokumacılık, tekstil işi.* Heremkarey verî welatdê ma di boli bî. Maya mi jî heremkari bî. Ez resaya herem û heremkareyda ci ser.

heremkarîni *Teks. Nm. Bw.* Heremkarey. Mi bi çimî di ki, tey heremkarîni çinî ya. O kotî, heremkarîni kotî? Ci ra fersah fersah dûrî yo.

herem viraşteni *Teks. f. M.* Heremviraştiş. Çulaxey kerdeni. Cilîy û şiqîy û çuwalîy û çîyo winasîn viraşteni. *Tr. Dokumacılık yapmak.* Ez qeç bîya, maya mi dezgeyê heremdê xwu ronayê û herem viraştê. Cil û şiq û çuwal û teliz û çîyê ma o winasîn pêro jî maya mi viraştê. Hettanî des pancês serrîy verê ney jî ê çîyandê ma ra jû çî est bî. Kanî o seneat?

heremviraştok/i *Teks. N. Bw.* Heremkar/i. Heremviraştokê kesî, seneatkarê kesî, terzî û dêrvanê kesî, sazbend û bilûr/lûlîvanê kesî çinêbê, esas ti pers kenê, kes jî çinî yo. Na heti kemaneya ma Dimilîyan a.

heremviraştokey *Teks. Nm. Bw.* Heremkarey. Heremviraştokey, mi çimî di tamara gandê kesî ya "nêbo nêbîyayê" ya. Kanî seneatê ma? Çirê

1 Herem di kerkît, dezge, dezgedar, heremkar, heremkarey, çulax, helebî, çatmey, guri, masûre, mihînîy û hewna zn. xeylên vajekîy estîy bîy.

ma çinî yê?

herey *Nm.* Herîni, herîney, axmaxey. Wesfê heran, her bîyayeni, zêdê heran bîyayeni, bi heran mendeni, axmax bîyayeni. *Tr. Eşeklik, ahmaklık.* Qey înan hereya xwu nêdîya, ê yê bi şarî huwenê?

herez *Nn.* Çîyo werdî yo ki qandê tamîran lazim beno. *Tr. Hırdavat.* Tayên herezê kesî do bibo. Çunkî kes beno mihtacê şarî.

herê/a bêrîyan 1. *N.* Hero ki, kes pa şino bêrî, çîyê bêrî bar kenê û pa şinê bêrî. *Tr. Meraya süt sağıma gitmek için özel olarak ayrılan eşek.* Ê herê bêrîyan girêdê ki ma berê bêrî. 2. *Zv. N.* Keso ki zêdê herdê bêrîyan çîyên rê tenya beno, çînakî rê nêbeno, axmax o axmax. *Tr. Ahmak. Bir işe yarayıp ikinci bir işe yaramayan.* Herê bêrîyan! Ma kes nêşeno bi xwu ya ê çîyê bînî jî bero? Îlla kî kes do vajo?

herê/a çerçî 1. *N.* Herê/a ettarî, herê/a çerçîni, herê/a çerçîney. Hero ki çerçî xwu di beno çerçîni û pa kar keno. *Tr. Seyyar satıcı eşeği, attar eşeği, çerçi eşeği.* Herê çerçî do bi çerçî ya bo ki pa kar bikero. 2. *Zv. N.* Xirabê/a xirabî, herê/a çerçîni, herê/a çerçîney, deha xirab/i, xirabo/a bêveng/i, xirabo/a bêhes/i, xirabo/a nimî, derbiko/a binermik/i. *Tr. Gizli kötü, daha kötü, ilişilmediği için iyi görünen.* Vanê filan kes zêdê herdê çerçî yo. Nika rind aseno. Labelê vengê rûbabî dima yeno.[1]

herê/a gemi *Zoo. N. Bw.* Herkovî. Herê gemi gema maneno û gema jî çereno.

herf *Er. Nn.* Zanîş, îlîm, fen. *Tr. İlim, fen.* Hz. Elî vano: Kam ki, mi rê herfên bimûsno, ez çewres serrîy bena koleyê ci.

herfi *Er. Nm.* Nûşa. Şekl/karaktero ki vengan mojneno. Hergi îşaret/nîşano ki vengên yan jî leteyêndê vengên mojneno. *Tr. Harf.* Verî ma bi herfan a dest kerdê bi wenden a.

her fini *Nm.* Hergi fini, hergi zeman, hergi wext, hergi qori, timûtim. *Tr. Her defa, her zaman, sürekli.* Ma ti şenê, her fini eli bîyarê ey ser?

herga ki *H.* Hergi bîyayeni di, hergi fini, timûtim, dewamî. *Tr. Her, her defa, her defa/keresinde, sürekli, daimi, her ne kadar, gittikçe.* Hergi fini, înan ma ra o kaxit pers kerdê. Axirî na fini pers nêkerd.

hergele *Zoo. Nn.* Kerî/bolê heran. *Tr. Hergele.*[2] Hergeleya herana ravêrena.

hergi *H. Bw.* Her 1. Hergi merdimî xwu rê xirarên peme çîna û ci ra kewt dûrî.

hergi ca *Nn.* Heme ca. Cayan di peynî ra canakî nêmendeni, temamê cayan. *Tr. Her yer.* Hergi ca di O est bî. Qethan bê Ey nêşaye karûgurweyêndo mîyanikî bikero

hergi fini *H. Bw.* Hergi finî. Eger mi hergi fini çîyên ci ra bikemênayê, ma wina fîre nêdayê.

hergi finî *H.* Hergi fini, timûtim. Finan mîyan di tim, çendi ki bîyo hend. *Tr. Her sefer/defa, her defasında, her zaman/vakit.* Ti ki şenê, hergi finî jî çîyêndo nêercîyaye ser ki. Noqra ki to nêşa jî jû finî ser ki, jû finî ser meki.

hergi jewî ra jew *H.* Hergi jûy ra jû. Çi cisnê ci esto, înan ra hemini ra jewêndê ci. *Tr. Her birisinden biri, her cins/türden biri.* Şima do hergi jewî ra jew biardayê. Şima çirê ê bînîy nêardîy?

hergi jûy ra jû *H. Bw.* Hergi jewî ra jew. Mi kerd hergi jûy ra jû bîyaro, ez tersaya. Mi va, ê do pey di kerê, cora mi nêardîy.

hergi wext *H.* Herwext, hergi zeman, her zeman, timûtim. Wext/demîy pêro, zemanîy pêro. *Tr. Her vakit/zaman, her dem, daim, sürekli.* Ez hergi wext nêşena to a saeti bipawa!

hergi zeman *H. Bw.* Hergi wext. Mi bizanayê tey hergi zeman jî esto, mi jî qebûl nêkerdê.

her *Gr.* Pêro, pêrko, hergi, heme. Çîyandê sebrîyan di çîyo hebin o, bi tene yo ki amorêno, hergi, hergi jewa ci. Hebikiney di hergi hebênda ci. *Tr. Her.* Her merdim do jî karên bikero.

herhese *Zoo.* Xerxese. Teyro ki qandê seyd antişî ronayayo feqan heteki. *Tr. Tuzakçı kuş.* Senîn ki herhese na feqeri heteki, ey jî hema wend. Teyrîy amey ser o arêbîyay û seydwanî tifingi nê pa. Hêçekê mi qe jû jî nêşa pirodo.

heridîyaye/ê *N.* Kus/i, qehrîyaye/ê, xeyîdîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a bîyo kus, xeyîdîyayo, qehrîyayo, bi ci ya hesê xwu nêkeno, pey qisey nêkeno. *Tr. Küs, küsen, küskün, dargın.* Ti bê, ti do merdimê heridîyayeyî bi herîdokî ya senîn bîyarê werey?

heridîyayeni *f. M.* Heridîyayîş. Qehrîyayeni, xeyîdîyayeni, kus bîyayeni. Bi kesên yan jî çîyên a veng nêkerdeni, pey qisey/hes nêkerdeni, bi ci

---

1 Merselaya herdê çerçî wina ya: Herê çerçî ardan fineno, reyêno û remeno. Çerçî kewno dimi, herî çendi ki fetilneno jî nêşeno tepêşo. Çerçî yeno û kewno herdê girêdayeyî ser û hendo ki ci ra yeno dano piro. Şar vano, ti yê çi danê ê herdê girêdayeyî ro, ey se kerdo? Çerçî vano, ma şima nêzanê, no ey xirabêrî yo. Eger no bireyo, dinya alem bêro fina nêşeno tepeşo.

2 Na vajeki Tirkî di jî esta. Labelê Tirkî nîya. Çunkî Farîsî di jî bi eynî nuşten û maneya ravêrena.

ya hîlb û têkilîyê xwu birnayeni. *Tr. Darılmak, küsmek, kızmak.* Vanê mi ra heridîyayo. Labelê ez a nêzana çirê heridîyayo.

heridnaye/ê *N.* Qehirnaye/ê, xeyîdnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qehirnayo, bîyo sebebê qiseynêkerdişî û hesnêkerdişî û vengnêkerdişdê ci. *Tr. Küstürülen, darıltılan, kızdırılan.* Şima şîyê şima o keso heridnaye ard werey yan nê?

heridnayeni *f. M.* Heridnayîş. Qehirnayeni, xeyîdnayeni. Sebebê qehirnayîş û hesnêkerdişdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Küstürmek, darıltmak, kızdırmak.* Kê ki heridnayo, wa şiro bîyaro werey.

herikî *H.* Rêjiki. Şeklê herikîyayîşî, bîçimê rêjikda ci, bîçimê şîyayîşdê çîyandê awikin. *Tr. Akı, rejim.* Ez winîyaya ki, herikîya ci weş a ez qarişê ci nêbîya.

herikî *N.* Herane. Zêdê herana, herikî bîyayeni. Herîy senîn ki kenê, a winî bîyayeni, winî kerdeni, winî vateni, winî ray şîyayeni. şekil û bîçimê heran senîn ki bibo, a bi o babet a kerdeni, bîyayeni. *Tr. Eşekçe, eşekler gibi.* Şima winî herikî nêkerdayê nêbîyê? Şima nêzanê merdimkî kar û gurweyên bikerê? Eger zêdê ci nêbo, o do herikî biziro.

herikîyaye/ê *N.* Çîyo awikino ki rêj bîyo yan jî o yo rêj beno. *Tr. Akan/..mış olan.* Çîyo herikîyaye do senîn pey di bêro ki?

herikîyayeni *f. M.* Herikîyayîş. Rêjbîyayen û şîyayena çîyandê awikinan. Bi dûzanên a şîyayena aweri yan jî çîyandê awikinan. *Tr. Akmak, akıp gitmek.* Herbê Umûmî di gonîya muslumanan û ê xirîstîyanan zêdê aweri herikîyaya.

herikîyey *Zv. Nm.* Heraney. Herikî bîyayeni/kerdeni, zêdê heran bîyayen û kerden û ray şîyayeni. Hal û hereketandê xwu di zêdê heran/herikî bîyayayeni. *Tr. Eşekçe olmak.* Eger herikîyey di rehmet bidîyayê, filan herî do bidîyayê.

heriknaye/ê *N.* Çîyo awikino ki, rêjiki deyaya ci, mêl deyayo bi ci. *Tr. Akıtılan.* Rodê heriknayeyî vero çîyên nêşeno vinderîyo, o yo zêdê dengizî herikêno.

heriknayeni *f. M.* Heriknayîş. Rêj kerdeni, raya aweri cidayeni, manîyê şîyayîşan wedarnayeni. *Tr. Akıtmak, akış vermek.* Însananê nezanan gonîya pê herikne, werte di zaliman kar kerd û bî qezencdarîy.

herikneyaye/ê *N.* Çîyo ki herikneyayo, rêjiki deyayo bi ci. *Tr. Akıtılan, akı/ş verilen.* Şitê herikneyayeyî şima nêşenê newedera arêkerê.

heriknok/i *N.* Çî/keso ki çîyê awikinan herikneno, rêjiki dano bi ci. *Tr. Akıtan.* Motoro heriknok, xerpyayo.

heriknokey *Nm.* Heriknayeni. Karê heriknokan kerdeni. *Tr. Akıtıcılık.* Heriknokeyda ci ra ma ne zirarên ne jî nafên dîyo. Wazenê vindarnê, wazenê jî biroşê.

herimîyaye/ê *N.* Cilqbîyaye/ê, xeripîyaye/ê, heramîyaye/ê. Çî/keso ki wezîfe ra kewto û deha zêdê verî ercîyaye nîyo. *Tr. Bozuk, işlevsiz.* Merdimo herimîyaye, çîyo herimîyaye, şito herimîyaye ûzn.

herimîyayeni 1. *f. M.* Herimîyayîş. Wezîfe ra kewteni, xeripîyayeni, heramîyayeni, cilqey. Mesela radyoyên erd ro guno, eger cayêndê ci zirar bivîno, labelê ki bigurweyo wexta herimêno. Ancax nêgurweyo, wexta xerpêno. Yanê mabeyndê herimîyayîşî û xeripîyayîşî di jî ferqên esto. Labelê jû cayan di jew o. Fina, eger qeçekên zaîf bo, beno gidî, yanê xerpêno. Labelê ki qulkê ci vera xirabey şiro jî herimêno. *Tr. Bozulmak, işlevsiz kalmak.* Tûy gunay erro, dewar mîyan ra şî, pêro herimîyay. 2. *f. M.* Herimîyayîş. Fêl û bedenê ci xeripîyayeni, vera xirabey şîyayeni. *Tr. Davranış ve bedensel olarak bozulmak, kötüye gitmek.* Qaşto ma rişt mekteb ki rind bo, tew herimîya.

herimnaye/ê *N.* Xerpnaye/ê. Çî/jewo ki jewî herimnayo, jewî xeripnayo, şîretê ci xeripnayo, wezîfe ra veto, bêwezîfe verdayo, xeripnayo. *Tr. Bozdurulan, işlevsiz bırakılan.* Merdimo herimnaye do caelmat virazîyo. Labelê rono herimnaye di jî bierzîyo.

herimnayeni *f. M.* Herimnayîş. Xerpnayeni, bêwezîfe verdayeni, şîretê ci xerpnayeni, viraşteni ra veteni. *Tr. Bozmak, işlevsiz bırakmak.* Çîyo ki şima herimna, ma newedera viraşt.

herirabîyaye/ê 1. *N. Bw.* Herirakewte/ê 2. Mevajê kaşka şima o lajeko herirabîyaye xwu mîyan nêgirotayê. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; hera xwu kerda vinî, heri ra bîyo, jew yan jî çîyên bîyo sebebê herda ci. *Tr. Eşeğini kaybeden.* Zirarê ê merdimdê herirabîyayeyî kam do bido?

herirakewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; heri ra gunayo erro, heri ser ra gunayo cêr ro. *Tr. Eşekten düşen.* Derê ki ma ê merdimê herirakewteyî berê nêweşxane, vanê bîyo milokî. 2. *Zv. N.* Herirabîyaye/ê, dolê/a heri/î. Zêdê heran bîyaye/ê, heri ra dinya amîyaye/ê, lajê heri, herirazaye/ê. *Tr. Eşekten doğan, eşek gibi olan, eşek kafalı.* Hadê ma ê herirakewteyî jî bi xwu ya berê.

heriş *Zîr. Nn.* Herişt, furo. Şitê heywanano ki wextê newe zayenda ci, şitê çehar panc rojan o pewte yo, zêdê mastî ya hest o. Labelê zêdê

kesman a qalin nîyo. *Tr. Yavrulayan bir hayvanın ilerleyen dört veya beşinci günlerindeki ağız sütü.* Werdîyey di ma bol heriş werdo.

herî/i ra bîyayeni 1. *f. M.* Herî/i ra bîyayîş. *Bw.* Herî/i ra kewteni 2. Eger filan kes herî ra nêbo, ma cara kesî winî kerdo ki o yo jî keno? 2. *f. M.* Herî/i ra bîyayîş. Hera xwu vinî kerdeni, kesên yan jî çîyên sebebê herda ci bîyayeni. *Tr. Eşekten olmak, eşeğini kaybetmek, eşeksiz kalmak.* Mêrdek qehrîya û va, "Ek, ez herî ra bîya tepîya!"

herî/i ra kewteni 1. *f. M.* Herî/i ra kewtiş. Herî ser ra erd ro gunayeni, herî ser ra kewteni. *Tr. Eşekten düşmek.* Herî ra kewt û qabirxe şikîya. 2. *Zv. f. M.* Herî/i ra kewtiş. Herî/i ra bîyayeni, herî/i ra zayeni, dolê/a heran bîyayeni. *Tr. Eşek olmak, eşekten doğmak, eşeğin dölü olmak, eşekten düşmüş olmak.* Ti vanê beno ki herî ra kewto, çîyên nêzano.[1]

herîdnok/i *N.* Qehirnok/i, xeyîdnok/i. Kes/çîyo ki; qehirnayîşên, xedîyayîşên di bîyo sebeb yan jî kerdok. *Tr. Küstüren, darıltan, kızdıran.* Ki cayên di heridîyaye bibo, gereg ki aja di herîdok yan jî herîdnok jî bibio.

herîdnokey *Nm.* Qehirnokey, xeyîdnokey. Herîdnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; qehirnayîşên, xedîyayîşên di bîyo sebeb yan jî kerdok; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Küstürmek, darıltmak, kat-ı mükaleme ettirmek.* Ki cayên di heridîyaye bibo, gereg ki aja di herîdok yan jî herîdnok jî bibo. Çunkî herîdnokey herîdnokê xwu wazena.

herîdok/i *N.* Xeyîdok/i. Kes/çîyo ki; rew herîdêno, wesfê heridîyayîşî tey bi giraney a esto, ti nêwetanê dest panê yan jî ci veyê, hema herîdêno/qehrêno, hema xeyîdêno. *Tr. Alıngan.* Ez nêwetana bi herîdokî ya werza û roşa. Çunkî rew herîdêno.

herîdokey *Nm.* Xeyîdokey. Herîdok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; rew herîdêno, wesfê heridîyayîşî tey bi giraney a esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni, ti nêwetanê dest panê yan jî ci veyê, hema herîdêno, hema qehrêno/xeyîdêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Alınganlık.* Ez nêwetana bi herîdokî ya werza û roşa. Çunkî rew herîdêno û xwu ra xusletê herîdokey çîyênda weşi jî nîya.

herînaye/ê *N.* Çî/keso ki bi peran yan jî bi bedelên a gêrîyayo. *Tr. Satın alınan.* O bi zor şî bî namzedê ê bandê herînayeyî.

herînayeni *f. M.* Bi peran a giroteni, bi bedelên a giroteni, milkê ci giroteni. *Tr. Satın almak.* Mi çîyên nêşa biherîno. Çunkî zêdê hergi fini perey mi ser o çinêbî.

herînok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên herîneno, bi peran yan jî bi bedelên a keno malê xwu. *Tr. Satın alan.* Mesela erd herînaye o, herînokê merdimêndo zengîn o.

herîr/i *N.* Çîyo ki herîr ra virazîyayo, birîsim ra ameyo meydan, herîr ra tehsîl bîyo. *Tr. İpek, ipekli.* Çinayê ci yo herîr o xwu bol mojneno.

herîrabîyaye/ê 1. *N. Bw.* Herîrakewte/ê 2. Mevajê kaşka şima o lajeko herîrabîyaye xwu mîyan nêgirotayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; herê xwu kerdo vinî, herî ra bîyo, jew yan jî çîyên bîyo sebebê herdê ci. *Tr. Eşekten olan, eşeğini kaybetmiş olan, eşeksiz kalan.* Zirarê ê merdimdê herîrabîyayî kam do bido?

herîrakewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; herî ra gunayo erro, herî ser ra gunayo cêr ro. *Tr. Eşekten düşen.* Derê ki ma ê merdimê herîrakewtî berê nêweşxane, vanê bîyo milokî. 2. *Zv. N.* Herîrabîyaye/ê, dolê/a herî, zêdê heran bîyaye/ê, herî ra dinya amîyaye/ê, lajê herî, herîrazaye/ê. *Tr. Eşekten doğan, eşek kafalı.* Hadê ma ê herîrakewtî jî bi xwu ya berê.

herîrane *Nn.* Birîsimane, zêdê birîsimî, zêdê herîrî, hendê herîrî qîmetdar bîyayeni, bi birîsimî/herîrî mendeni. *Tr. İpek/ibrişim gibi, ipek gibi kiymetli olmak.* Mi rê herîrane ame. Winî herîrane nerm bî.

herîraney *Nm.* Tey wesfê herîrî bîyayeni. şekil û bîçim û asayîşê ci zêdê herîrî/birîsimî bîyayeni. *Tr. İpek şekli ve görünüşüne sahip olmak, kiymetlice.* Mi tey winî herîraney nêdî.

herîrey *Teks. Nm.* Birîsimey. Herîr/birîsim ra bîyayeni, birîsim ra virazîyayeni. *Tr. İpekli olmak, ipekten yapılmış olmak.* Herîrey ra nêbî, çîna ra bî. Nika sebebê ci yo mi vîrî nîno.

herîrin/i *Teks. N.* Birîsimin/i. Çî/keso ki tey/mîyan di herîr esto, herîr ra virazîyayo, wahîrê herîrî yo. *Tr. İpekli, ipekten olan.* Çinayo herîrin cinîyan keno çiman, camêrdan rê weş nêvîneyêno.

herîriney *Teks. Nm.* Birîsiminey. Herîrin/birîsimn bîyayeni, tey/mîyan di herîr bîyayeni, wahîrê/wihêra herîrî bîyayeni, wesfê herîrî ser o bîyayeni. *Tr. İpeklilik, ipeğe sahip olmak,*

---

1 Her leyr nêano. Labelê tîya di edebîyatêndo giran esto. Nêbîyayîşê nêbîyayîşî tey esto. Ma kes herî ra beno? Eger kes axmaxê axmaxan bo, wexta goreyê edebîyatdê Dimilî kes herî ra jî kewno yan jî beno.

ipekten olmak. Ellah zano ki bolkî herîrineya ci ez kerda serxwoşê xwu.

herîr *Zîr. Nn.* Îpeg, birîsim. Çîyo ki kermê birîsimî sifte bi şikildê gozda birîsimî ya virazeno, dima jî ci ra qumaş virazêno. *Tr. İpek, ibrişim*. Herîro qîmetdar rew rewî kesî dest nêkewno.

herîyaye/ê *N.* Herîneyaye/ê. Çî/keso ki yan bi peran yan jî bi çîyêndo wina qîmetdar a gêrîyayo, hîsseyê ci gêrîyayo xwu ser. *Tr. Satın alınan*. Eger îspatê çîdê herîyayeyî çinêbo, herîyaye nêhesibêno.

herîyayeni *f. M.* Herîyayîş. Herîneyayeni. Bi pere yan jî çî çîyêndo qîmetdar a gêrîyayeni. *Tr. Satın alınmak*. O hêgayê şima herîya yan nêherîya?

her kes *Nn.* Heme, pêro, pêrko. Çend kes esto hend. Kesîy pêro. Peynî ra kesên bi nêmenden a heme. *Tr. Herkes*. Her kes ûja di bî. Çirê ti ûja di nêbîyê?

her ki *H. N.* Hergi, hergi gini, çendi ki bibo. *Tr. Her defasında, her ki, her keresinde, ne kadar ki*. Her ki ti şirê, ez do jî bêra.

herkovî *Zoo. Nn.* Hero kovî, herê/a gemi. Hero ki keye di warî nêbeno û timûtim gema geyreno, gema maneno. *Tr. Yaban eşeği, yabani eşek*. Herkovî çereno, herê keyî keye di maneno.

hermêşi *Zoo. Nm.* Moz/mêşa heran. Mêşê heran (name bolkî bi şikildê zafamorî ya vajêno.) *Tr. Eşek arısı*. Hermêşa herî ser ro ci kena kêfsad.

hero/a boçqol/i 1. *Zoo. N.* Hero ki boçika ci qol a, kilm a yan jî cibîya ya. *Tr. Kuyruksuz eşek, yarı kuyruklu eşek, kısa kuyruklu eşek*. Şima do o hero boçqol biberdayê bêrî, o bîn jî biberdayê arîye. Çunkî o boçqol nêşeno mêşanê xwu biqewirno. Cora moj keno. 2. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; kemaney ser o, kemaneya ci esta, wesfê herdê kemî (beno ki hero tewro hero) estê. *Tr. Kuyruksuz eşek*. Mêrdekî persa û va: Nika her finên her o. Çirê hero boçqol? Ê bînî verpers kerd û va: Nika o kes sirf herên nîyo, herê heran o. Boça ci jî qol a, kemî cibîyayê ya!

hero/a boz/i *Zoo. N.* Hero ki renga ci zêdê rengerda herrida akerdê ya, renga ci zêdê qehwedê leyminî ya. *Tr. Açık toprak renginden olan eşek*. Dimilî di hera bozi, axmaxeya raveyi îfade kena.

hero/a salme/ê 1. *Zoo. N.* Hero/a verdeyaye/ê. Hero ki qando ki deha pa karûgurweyên nêbeno, deha nêercêno, kar vetişî ra vijîyayo, cora verdeyayo, bîyo salme, rişîyayo gemi. *Tr. Herhangi bir işe yaramadığı için meraya salınan, sahiplenilmeyen eşek*. Vanê o hero salme quncên di merdo. Çi guna yo! 2. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; tey wesfê herdê salmeyî estê; hem salme o, hem nêercêno, hem axmax o, hem qando ki salme bîyo, qando ki verdeyayo, cora warî jî nêbeno. *Tr. Herhangi bir işe yaramayan, salınmış, sahiplenilmeyen, beslenmeye bile layık görülmeyen eşek*. Ez qethan ê herê salmeyî bi xwu ya hembaz nêkena, bi ladê ci ya bîrî bin nêşina!

hero/a sîya 1. *Zoo. N.* Hero ki renga ci sîya ya. *Tr. Kara eşek, siyah renkli eşek*. Mi çimî di naxirî mîyan di hero sîya çinêbî. 2. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; tey wesfê herdê heran estê, tey wesfê axmaxdê axmaxan estê, hewna herî herêrî yo. *Tr. Kara eşek, zır eşek, katmerli eşek, katıksız eşek*. Şima ki min û ê herdê sîyay kerdîy jew, ez deha pey se kerî a qûnekeyda şima ki!

hero/a sûr/i 1. *Zoo. N.* Hero/a sûrek/i, hero/a boz/i. Hero ki renga ci sûr a yan jî sûranê ya. *Tr. Boz eşek*. Şima do key ê herê sûrî berê? 2. *Zv. N.* Keso qafqul o ki zêdê herdê sûrîya yo û hêrişê serdê kesan keno, qisa fehm nêkeno. *Tr. Ahmak ve kızıl saldırgan*. Qey şima ê herdê sûrî ra nêtersenê?

hero/a zîrtanboz/i *Ed. Zv. N.* Hero gird û bêbîçim û qafqul û totikvalo nêercîyaye. *Tr. Büyük ahmak, eşek kafalı, işe yaramaz*. Mêrdekî, qandê lajdê xwu yê tîntoreyî jewî rê va: Şirê ê herdê zîrtanbozî rê jî vajê. Beno ki o jî bêro.

hero/ê *G.* Veyndayenên a ki, însanan rê vajêna û bi namedê herî ya vajîyaya. Labelê na veyndayeni werdîyan rê vajêna, embazan mîyan di bena, wexto ki bi şaşîn a yan jî qesdî girdî rê bivajîyo, gird qehrêno, vano her ti yê/ya. *Tr. Ulan eşek herif! Yalnız toplumsal değerler kendilerine özgüdür, birinde normal karşılanan bir değer diğer bir dile dönüştüğünde anormal karşılanabilir. Örneğin Kürtlerde "Herê, hero, bênamûs" gibi bir takım sözler, sevmede büyüklerden küçüklere karşı normal karşılanır. Ancak bu sözler, Türkçe'ye çevrildiğinde yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilir*. Hero ti yê çirê winî lajekî hêl kenê?

heroşe/ê *Zoo. N.* Arwêş/i, hargûş/i, hargûşik/i, arbêş/i. *Tr. Tavşan*. Lingê heroşeyê vernekênîy kilm ê. Cora vera cêr nêşeno biremo, teqley gunenê ci ro.

herpûşik/i *Zoo. N.* Hermûşik/i, hermûşk/i, kormişk/i, merreyo kor, loxo/a kor/i. Babetên merreyêndê bindê erdî yo ki herri aşaneno û erdî bin ra şino, ca bi ca komeka heran virazeno. *Kur. Xiltê kûr. Tr. Köstebek*. Herpûşikî awî pêro werdo.

herqela *Nm.* Kersegi, qellaya herri. *Tr. "Kersek/*

keslek" (Adana ve çevresinde.) Şuwanî herqeleyên girot û eşti bizi.

herran 1. *Nn.* Herrîşan. Herri mîyan di herri xwu şayeni, bi lingan a herri pey di eşteni. *Tr. Bir hayvanın sinek kovma veya çeşitli nedenlerle toprak zeminde toynak/ayaklarıyla geriye toprak atması.* Gayê herran kenê, esas ê yê pêrê meydan wanenê. 2. *Nn.* Bûh! Bûh kerdeni. Meydan wendeni, qaqibo kerdeni, hadrê meydan (hodrê/hodrî meydan) vateni. *Tr. Meydan okumak, hodri meydan demek.* Lajeko sîyayo lajekdê sûrekî rê herran keno.

herraney *Nm.* Herrîşaney. Herrîşan kerdeni/bîyayeni, qaqibo kerdeni, meydan wendeni. *Tr. Meydan okuma.* Mi nêşa sebebê herraneyda ci pers kero.

Herranî *N.* Herranij/i. O/çîyo ki Herran ra yo, Herranij o. *Tr. Harrani, Harranlı.* Kesên Herranî bî, jû Rehawî, o bîn jî Dêrsimî bî.

herran kerdeni *f. M.* Herrankerdiş. Bûh kerdeni, qaqibo kerdeni. Linganê xwu erd ra sawiten û herreri bi lingandê xwu ya pey di eşten û meydan wendeni, mêşanê xwu bi herrida lingandê xwu ya xwu ser eşteni. *Tr. Meydan okumak, hodri meydan etmek. Hayvanların sinek ve üzerindeki arıları kovmak için ayaklarıyla toprak üstüne atması.* Vîştirayê ci vîştiradê ma rê herran kerdê û herra xwu jî bi lingandê xwu ya pey di eştê.

Herran *Nn.* Deşt û sûka Reha ya ki, başûrdê Reha der a. Welatê Hz. Îbrahîmî. *Tr. Şanlıurfa'nın Harran ilçesi ve ovası.* Ûnîversîteya dinyaya siftekêni Herran di virazîyaya.

herra rezan *Zîr. Nm.* Çerpegi. Babetên herrênda sipê ya ki, kenê şîreyî mîyan ki, şîre pa zelal bo û ribêndo pak û delal ci ra bivijîyo. Bi herrida rezan a, şîre hem beno şîrin, hem jî pa tirşineya ci şina. *Tr. Pekmez yapımında pekmezin berraklaşmasını ve tatlılaşmasını sağlayan ve çözeltici özelliği bulunan beyaz toprak.* Herra rezan heme ca di nêvîneyêna. Çunkî herrênda xusûsî ya.

herra xami *Zîr. Cog. Nm.* Herra ki dest pa nêbîyo, nêalawîyaya, ser o muameleyên nêbîyo. *Tr. Ham toprak.* Herra xami banan ser nêerzêna, do bialawîyo, lincî bo ki bierzîyo banan ser.

herri *Zîr. Cog. Nm.* Çîya serdê erdî ya ki, kes tey qezenc kareno. *Tr. Toprak.* Herra mezeldê pêrdê xwu, kerdi xwu dest û sawiti xwu çiman ra û dima jî mezeldê ci ser o vaydê.

herribîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo herri, ê xwu ra vijîyayo û bîyo werdî werdî, bîyo ze herri. *Tr. Topraklaşan-mış.* Ez do herri ba, ti do herri bê, ma do herri bê, heme çî do herri bo. Ma yê çirê hendayên çîdê herribîyayeyî dimi kewnê ki?

herri bîyayeni *f. M.* Herri bîyayîş. Herri di vinî bîyayeni, zêdê herri bîyayeni, ê xwu ra vijîyayen û herri bîyayeni. Çî/keso ki merdo, weşeyey ra vijîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Topraklaşmak.* Sî bena herri, merdim mireno beno herri. Çunkî ma herri ra ameyê, ma fina herri bê.

herrin/i *N.* Herrîn/i. Çî/keso ki tey herri esta, herri sawîyaya ci ra, herri erzîyaya ser. *Tr. Topraklı, çamurlu, çamur sürülen/bulaşan.* Mi a şala herrin roşana û eşt ser.

herriney *Nm.* Herrîney. Herrin/herrîn bîyayeni. Herri ci sawîyayeni, ser o/tey herri bîyayeni. *Tr. Topraklılık, çamurluluk.* Ez herrineyda ci ra remaya, fina ameyo mi ser.

herrişîyaye/ê 1. *N.* Mezelkewte/ê, gornikewte/ê, merde/ê. O/çîyo ki merdo. *Tr. Ölü, ölen, vefat eden, mezar/kabre giren.* O merdimo herrişîyaye do eceb adinî di se kero ki? 2. *N.* Zewtên a ki, ze ki vajê: Boka bimro, boka şiro herrida sîya! *Tr. Bir beddua olup toprağa/mezara giresin, ölesin!* Herrişîyayê, o yo mi rê tim jî zulm keno, qe ti ya nêşena ci rê çîyên jî vajê. 3. *N.* Erd/hêgayo ki herra ci ser ra şîya, tey herberok virazîyayo. *Tr. Erozyona uğrayan toprak veya arazi.* Erdê herrişîyayeyî di, neya tepîya citi nêbena.

herri şîyayeni 1. *Zv. f. M.* Herri şîyayîş, mezel kewteni, merdeni. *Tr. Ölmek, kara toprağa gitmek, kabre girmek.* dinya di ma kes mendo? Ma pêro do jî şirê herri. 2. *f. M.* Herri şîyayîş. Herberok bîyayeni. Bi yaxerî ya, bi laseran a, bi awsêlan a, bi va ya şîyayena herri, lerîbîyayena herra ki kes pa citi keno. *Tr. Erozyon.* Laserên ameki herra erddê ma pêro xwu ver berdi, şî.

herrîşan 1. *Nn.* Herşo. Herri û lincî di kay kerdeni, herri mîyan di, xwu yan jî pê lox kerdeni, herri mîyan bi lingandê xwu ya herri pey di eşteni, qando ki herri ata nata bierzîyo, lincî mîyan di kaykerdeni. *Tr. Çamur eğlencesi, çamurda debelenerek bir oyun oynamak.* Nika Awrûpayîjîy deha nêzanê ki sekerê, şamikan mîyan di kay kenê. Verî ma jî zêdê na kayeri, ma herrîşan kay kerdê. 2. *Nn.* Herşo. Tozlan kerdena heywanan. Wexto ki yan heywanîy pêrê meydan wanenê yan jî moz û mêşanê xwu qewirnenê, bi lingandê xwu ya herri erzenê xwu pey. A nê kardê heywanan rê vanê herrîşan/herşo. *Tr. Hayvanların arı veya sineklerini*

savmak veya diğer bir hayvana meydan okumak için ayaklarıyla arkaya doğru toprak sıçratmaları. Eger dewarîy herrîşan bikerê, bizanê ki, yan ê yê pêrê meydan wanenê yan jî ê yê mozanê xwu qewirnenê. 3. *Zv. Nn.* Herşo. Meydan wendeni, hadrê meydan (hodrê meydan) vateni, bûh kerdeni. Jewî meydan veyndayîş. Merdim esto ki linganê xwu saweno erda û vano bûh! Eger şima camêrdê bêrê ma îfadeyê pê bigîrê. *Tr. Meydan okumak, hodri meydan demek, birini düelloya çağırmak.* Şewra ra o, o yo şima rê herrîşan keno, şima yê nêwetanê ki vera ci gamên bierzê. 4. *Nn.* Herşo. Qeyretê kirêşanê lincî ra vijîyayeni. Cadê xwu di amordeni, herûnda xwu di amordeni, gamên ver di nêşîyayeni, patînaj kerdeni. *Tr. Yerinde saymak, badanaj yapmak, arabaların çamurdan çıkmak için gösterdikleri gayret ve geriye doğru çamur atmaları.* Tekerê ereberê herrîşan kenê, a ya nêşena lincî ra bivijîyo.

herrîşiki *Nm.* Herrîşoki, celboqi. Lincîya awikini. *Tr. Balçık, çar çamur.* Yaxerî, bi xwu ya cor ra herrîşiki verdê dewi ser.

herrîşikin/i *N.* Herrîşokin/i. Çî/keso ki tey/pa herrîşiki esta, herrîşiki sawîyaya bi ci. *Tr. Balçıklı.* Hewşo herrîşikin do pak bo ki kes bişo mîyan ra ravêro.

herrîşikiney *Nm.* Herrîşokiney, celboqiney. Herrîşikin bîyayeni. Tey lincîya awikini bîyayeni. *Tr. Balçıklılık.* Herrîşikineyênda girani ser o bî.

herrîşin/i *N.* Herrîşkin/i, herrîşokin/i, celboqin/i. Çî/keso ki herrîşiki sawîyaya ci ra, bîyo herrîşin. *Tr. Çamurlu, sıvı çamur bulaşan.* Çaketê ci yo herrîşin hewna nêşuwîyayo. O peyanhefte bî, no mîyanhefte o. Mîyanhefte ame, o yo keno şiro mekteb.

herrîşiney *Nm.* Herrîşkiney, herrîşokiney, celboqiney. Herrîşin/celboqin bîyayeni. Lincîya awikini ci sawîyayeni. *Tr. Çamurluluk.* Herrîşineyda ci ra bol herri herikîyê, şî.

herrîşokane *Nn.* Herrîşikinane. Zêdê herrîşokan/herrîşikan, bi herrîşokan mendeni. *Tr. Erozyona uğrarcasına, toprak kayarcasına.* Hele ki, o wesfê ci yo herrîşokane çinî yo! Ey ez kişta!

herrîşokaney *Nm.* Herrîşikinaney. Herrîşokin bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê ci di herrîşokininey estbîyayeni. *Tr. Adeta cıvık çamurmuş gibi olmak.* Şima kesî herrîşokineyda ci ra haydarê yan nê?

herrûherrîşikey *Nm.* Herrûherrîşokey. Wesfê herrûherrîşiki tey estbîyayeni, herrûherrîşiki bîyayeni. *Tr. Cıvık çamur, çamurun balçık hali.* Herûherrîşikeya ci do ma nêtersano. Ma do mîyan kewê.

herrûherrîşiki *Nm.* Herrûherrîşoki. Çi herrûherrîşiki esta, tey di bîyayeni. *Tr. Çarçamur, cıvık çamur, balçık.* Hecacê deşta Erebîstanî ra herûherrîşik bi yaxerî ya pîya varayê.

herrûweli 1. *Nm.* Hem herri, hem jî weli. Hem çîya ki toxim û çîyo kuhoyî karêno, hem jî çîya ki herûnda çîdê veşateyî di menda. *Tr. Toprak ve kül.* Nuştedê ci mîyan di herrûweli û lincî û kefûkûpik jî est bî. 2. *Ed. Nm.* Tozûdûman û çîyo winasîn pêro. *Tr. Toz, toprak ve duman gibi her şey.* Pîyase bîbî ze herrûweli. 3. *Ed. Nm.* Bolaney, vêşîyey. Bol vêşî bîyayeni, zêdê herrûweli bol bîyayeni. *Tr. Abartmayı, çokluğu, toz ve toprak gibi, sayılmayacak kadar çokluğu ifade eder.* Emserr, melley zey herrûwela bî.

hersere/ê *N. Bw.* Sereher/i. Mi rê ki hersere nîyo. Labelê hemî çî şik nêbeno.

herserey *Nm. Bw.* Sereherey. Kê ki hersereyda ci ra qal kerdo, raşt vato. Eynî o bixwu yo.

hersil *Nn.* Fişqî. Fişqîyê herî/heran, silê heran, gîyê herî, ziblê herî. *Tr. Fışkı, eşeğin dışkısı.* Mêrdekêndo çikos o. Hersilê xwu kesî nêdano.

herşo *Nn. Bw.* Herrîşan. Ti yê rewnayo herşo kenê. Labelê keso nêşeno to ver bivijîyo.

hertot *Zîr. Nn.* Çarê rezanê birnaye yê eştey. Qirşê ki rezanê ki birîyayê û deha erzîyayê. *Tr. Budanan bağın çalıları.* Hertotî berê, xwu rê nanî vero tanê.

herûkutikey *Zv. Nm.* Herûkutik/i bîyayeni. Zêdê her û kutikan bîyayeni, wesfanê her û kutikan xwu ser o çarnayeni. Hem her hem jî kutik bîyayeni, her û kutik pîya bîyayeni. *Tr. Eşek ve köpek olmak. Kötü, saldırgan ve yaramaz olmak.* Qey şima her û kutikeya înan nêdîya. Şima yê xwu ra şermayênê?

herûkuttik/i *N.* Kes/çîyo ki; wesfê herûkutikan ser o esto, wesfê hem heran hem jî kutikan xwu ser o çarneno, bêqedr û bêqîmet o, ferqê ci ferqdê herûkutikan ra çinî yo. *Tr. Saldırgan, kötü ve yaramaz.* Ti vaji ki herûkutik o.

herûney *Nm.* Cayey, dewsey, meqamey, şopey. Ca/meqam bîyayeni. *Tr. Yer/makam olma.* Herûney ra herûney ferq kena. Derdo ki, kes bişo herûnda reîsî bo.

herûni 1. *Nm.* Ca, dewsi. *Tr. Yer.* Ez a herûni di nêroşena. 2. *Nm.* Ca, meqam, mewkî. *Tr. Makam, mevki, kat.* Înan do o mêrdek biardayê herûnda ci, ez pey razî nêbîya. Cora ci ra fek verda. 3. *Nm.* Vera kesên, paya kesên, kişta kesên,

vera ci. *Tr. Yerine. Kayyum.* Ez do weçîneyayê, ez çinêbîya. Herûnda mi di ti weçîneyayê. 4. *Nm.* Nîşan, şopi. Cayo ki wexto ki ser ra şino, ronişeno tey bi şopên a, bi lekeyên a xwu bellî keno. *Kur. Cî, dews, şûn. Tr. İz, belirti, işaret, nişan.* Herûna marrî asayê, bellî bî ûja di koval kerd bî.

herûni di 1. *H.* Ca di, cadê ci di, herûnda ci di. *Tr. Yerinde.* Mi o verek herûni di nêdî. Ellah zano ki gulonc ra reya bî. 2. *H.* Weş, rind, minasîb, robere, hewl. Tey zirar û xeta û çewtey çinêbîyayeni. *Tr. Uygun, yerinde, reva, münasip.* Qisaya to herûni di bî. To rind kerd.

her wext *H. Bw.* Hergi wext. Ez her wext nêşena bêra. Labelê mîyan ra mîyan ra ez şena bêra.

herz *An. Nn.* Bolekê ci, "herzîy" ê. Gun. Bolekê ci, "gunîy" ê. Bat. Zafamorê ci, "batîy" ê. *Tr. Er bezi, taşak.* Lingtopêrî gogên bi pêt a dê ci şeqan mîyan ro. Mêrdekî dîrê deqey herzê xwu tepiştîy û vîra şî, dima ame a xwu.

herzale 1. *Mîm. Nn.* Çardari, holiki. Çîyo sitareyo ki verdê banan di virazîyayo, hola verdê banan, çîyo sitareyo ki bi qirşûqal û û bi pûş û palax a banan vero bi şikildê sitare ya virazîyayo. *Tr. Evlerin önünde özellikle çalı, çırpı vb. şeylerle yapılan korunak yer, çardak.* Bol germ o. Herzale ra mevijîyê teber, tîjî dana şima ro. 2. *Nn.* Halûna teyran. *Tr. Aşiyan, kuş yuvası.* Teyran xwu rê herzale viraşt bî. To çire şehitna? 3. *Nn.* Çîyo ki qandê derênayenda dar û sebze û meyweyan virazîyayo. *Tr. İskele.* Ma qandê xewxêran darda ci rê herzaleyên viraştê ki barê xewxan ey serneyo, dari ci bindi nêşikîyo.

herzaleyîn/i 1. *N.* Çî/keso ki herzaleyê ci esto, çîdê ci vero holiki, çardari esta. *Tr. Kamelyalı, çardak veya hollü.* Bano herzaleyîn, ê bînan weşêrî yo. 2. *N.* Çî/keso ki halûna ci esta, xwu rê halûni viraşta. *Tr. Aşiyanlı.* Şorî sornîdê herzaleyînî vero bêri roni, ê do xwu rê ê kurtilan berê. 3. *N.* Herzaleyê ci bîyayeni, vero derênikêndê ci bîyayeni. *Tr. İskeleli.* Dengizo herzaleyîn û bêherzale jew nêbeno.

herzaleyîney *Nm.* Herzaleyê ci bîyayeni, wahîrê herzaleyî bîyayeni, tey/pa herzale bîyayeni, mîyan di herzale bîyayeni. *Tr. Kamelyalı/hollü olmak.* Herzaleyîney teyran di, daran di keyan di lazim a.

herze *Nn.* Bolekê ci, "herzey" ê. Zûri. Bolekê ci, "zûrîy" ê. *Tr. Yalan yanlış, iftira, boş, saçma sapan şeyler, hezeyan.* Qiseyê ki mêrdekî vatîy, pêrko herzey bî. Qe sondî rê jûda ci raşti nêbî.

herzekar/i *N.* Zûrker/i. O/çîyo ki qisê salmey û neraştîy keno. *Tr. Saçma sapan şeyler söyleyen, yalancı, riyakar.* Merdimêndo herzekar o ki şino kê ki heti zûrîy keno.

herzekarey *Nm.* Zûrkerey. Herzekar/zûrker/i bîyayeni, wesfê zûrker/herzekaran ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zûrker/herzekar o; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o/tey estbîyayeni. *Tr. Yalancılık.* Herzekarey di ay ser ra kesên nêvijêno.

hes 1. *Nn.* Veng. Vengo ki kesî fekî ra vijêno. *Tr. Ses.* Qeçêno, hesê xwu mekerê. Ez a bi hesdê şima ya bena kêfsadi. 2. *Nn.* Qisey, xeberîy. Werey di bîyayeni, çîyanê manedaran vateni. *Tr. Konuşma, barışıklık, anlamlı şeyler söyleme.* Ê yê pêdi qisey kenê. Labelê bi min a hesê xwu nêkenê.

hesab 1. *Er. Mat. Nn.* Matematîk, hîsab. Îlmê matematîkî. *Tr. Matematik.* O yo hesabî ser o îlim tehsîl keno. 2. *Er. Nn.* Çîyo amorî yo ki bi aqil û totikî ya, bi panuş û çîdo winasîn a hesab beno. *Tr. Hesaplama, sayısal işlerin hepsi.* Hesabê ey, ê mi çapikêrî yo. 3. *Er. Ed. Nm.* Hîsab, şekîl, bîçim, meş, rayşîyayîş, hal. *Tr. Şekil, tarz, yol, yöntem, usul, gidişat, vaziyet, durum.* Bi no hesab/hîsab a ma zor seranî resê. 4. *Er. Baz. Nn.* Ticaret di, panqayan di, cayandê alvêrî di qandê girotok û rotokî muameleyê bazirganey o ki abîyayo, nuşîyayo, muameleyê ci virazîyayo. *Tr. Hesap. Alışveriş işlemlerinde, ticarette, bankacılıkta açılan bütün sayım ve döküm cetveli veya muameleleri.* Ez do deynê xwu bida û hesabê xwu bigîra.

hesab abîyayeni 1. *Baz. f. M.* Hesababîyayîş. Qandê muameledê bazirganey, qandê hesabdê cayandê bazirgehan mabeyndê rotokî û girotokî di bi nûştişdê eşkera ya yan jî bi nûştişdê resmî ya defter abîyayeni, defter roneyayeni, pêdi eşkera bîyayeni. *Tr. Ticari muameleler için hesap açılmak/oluşturulmak.* Mi rê hesab abîya, hembazandê mi rê nêabîya. Netîce di ma do nêşê karûgurweyê xwu vejê. 2. *Zv. f. M.* Hesababîyayîş. Defterê verênîy, dawayê verênîy, merseleyê verênîy abîyayeni, dirbetê verênîy newedera ber bîyayeni. *Tr. Eski hesapların, eski problemlerin yeniden deşilmesi, gündeme gelmesi.* Mi dî ki hesabê verênîy do abîyê, ez ûja ra remaya.

hesab akerdeni 1. *Baz. f. M.* Hesabakerdiş. Qandê ticaretên, qandê alvêrên, qandê dayîş û girotişên mabeyndê rotokî û girotokî di muameledê kar û gurweyî rê defterên, perrên yan jî geçayênda muamelan akerdeni. *Tr. Bir alışverişte*

alıcı ile veren arasında işlemlerin görülmesi için hesap açmak. Mi do filan panqa di hesab akerdayê, înan mi rê qredî nêda. Cora ez şîya mi canakî di akerd. 2. *Zv. f. M.* Hesapakerdiş. Dawa akerdeni, dawayên ronayeni, merseleyên ronayeni, gireyanê verênan akerdeni. *Tr. Hesaplaşmak, eski hesapları tekrar gündeme almak.* Eger şima ê hesabanê verênan akerê, ez fina şima mîyan nîna.

hesabarde/ê 1. *N.* Hesaboarde/ê, roberearde/ê, ropêarde/ê, opêarde/ê. Çî/keso ki bi destdê jewî yan jî tayên a ardo hesabo, robere ardo, opêardo, pêdi kerdo raşt, senîn wazîyayo winî kerdo. *Tr. Hesaba getirilen, uyumlulaştırılan, denkleştirilen.* Şima yê çirê ê çîdê hesabardeyî ser o newedera şikêr benê, kemaneya ci esta? 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni lîsteya ci ya hesabî arda, muameleyê ci yê hesabî ardo yan jî kerdo. *Tr. Hesap listesi getirilen, hesabedilen, hesaplanan, matematiksel işlemi getirilen.* Ez muameledê şima yê hesabardeyî rê mesûl nîya. 3. *N.* Hesaboarde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni hesab û kitabê ci kerdo zêdê xwu, bi xwu ya robere ardo, kerdo vera xwu, hesabê ci kerdo heta xwu. *Tr. Kendi istediği doğrultuda işlem gördürülen, kendisi hesabına getirilen, arzu ettiği şekle konulan.* Fina jî mi ê çîdê şima yê hesabardeyî di zirar kerd.

hesab ardeni 1. *f. M.* Hesabardiş. Hesabo ardeni, robere ardeni, ropêardeni, opêardeni, vera pê ardeni, raşt kerdeni, deng kerdeni. Senîn ki weşo, winî kerdeni. *Tr. Hesabına getirmek, uygunluk kazandırmak, münasip hale getirmek, denkleştirmek, düzene koymak, düzeltmek, kitabına uydurmak.* Ez winîyaya ki o yo nêbeno, ez bol ser o vinderda û mi ard hesab. 2. *f. M.* Hesabardiş. Lîsteya fiyetî ardeni. Çîyo ki kesî ra o yo wazêno yan jî pawêno ey ardeni, vînayeni. *Tr. Hesap getirmek, hesap listesi/evrağını getirmek.* Qarsonî hesab ard ki çiçî bivîno? Di merdiman rê seyên nûşîyaya: Halbûkî gereg ki da vîstên biameyê. 3. *f. M.* Hesabardiş. Hesabo ardeni, zêdê xwu kerdeni, çî zêdê xwu kerdeni. *Tr. Hesabına kitabına denk getirmek, yine bildiği gibi yapmak, kendi hesabına getirmek.* Ti qesabî ra goşt wazenê, atra cikeno, natra cikeno, fina ano hesabdê xwu.

hesabbîyaye/ê *N.* Hesibîyaye/ê, hîsabbîyaye/ê. Çî/keso ki kar û gurweyêndê hîsabî di muameleyê ci bîyo; amorîyayo, teberdê hesabî di nêmendo, muameleyî ra teber nêmendo. *Tr. Sayılan, hesaba katılan, matematiksel işlemi görülen, miktarı belirlenen, ölçülüp biçilen.* Şima kesî nêşa ê muameledê hesabbîyayeyî di xetayêndo werdîkek jî bivîno. La ki mi xetayêndo girdûgiran dî.

hesab bîyayeni *f. M.* Hesabbîyayîş. Hesibîyayeni, hîsabey, hesabey, amorîyayeni. Hîsab bîyayeni, muameleyê çendey û mîqdarî û tayên û vêşî û çîdê ci yê winasînî virazîyayeni. *Tr. Hesaplanmak.* Key ki hesab nêbî, wexta bê ma newedera pêrê hesab danê.

hesabdar/i 1. *Mat. N.* Hesabger/i. O/çîyo ki hesabê ci, matematîkê ci weş o, weş hesab vîneno. *Tr. Muhasebeci, iyi hesap yapan.* Merdimêndo hesabdar o. Her kes hesabanê xwu beno ey ser. 2. *N. Mat.* O/çîyo ki ilmê matematîkî dîyo, matematîkî ser o tehsîl kerdo. *Tr. Matematikçi.* Merdimêndo hesabdar mektebdê ma rê jî lazim o.

hesabdarane *Nn.* Zêdê hesabdaran, bi hesabdaran mendeni, hîsabî ser o xorî û osta bîyayeni. *Tr. Matematikçiler gibi, hesap uzmanları gibi.* Lajek hesabdar nêbî. Labelê hesabdarane kerd û ci ra kewt dûrî. Mi cara winî aqilêndo hesabdarane nêdî bî.

hesabdaraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê hesabdaran bîyayeni, wesfê hesabdaran tey bîyayeni. *Tr. Matematik uzmanları gibi.* Ser o hesabdaraneyênda weşi esti bî. La ki ê ê bînî zewmbîyanê bî!

hesabdîyaye/ê *N.* Hesabvînaye/ê, hesabkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni hesabê ci dîyo, hesab kerdo, amordo, muameleyê ci yê hîsabî kerdo; sebir/amorê ci, kemîyey û vêşîyeya ci, tayêney û boleya ci, berzey û nizmeya ci, cêrey û coreya ci, peynî û vernîya ci, averbîyayîş û apeybîyayîşê ci, ata û natayê ci, ser û bineya ci û hewna zêdê nînan xeylên babetî hîsabê ci vîneyayo. *Tr. Hesaplanan/mış, sayılan/mış, hesabı görülen/müş, hesaba katılan/mış.* Karo hesabdîyaye çirê bî sebebê na dehkeri ki?

hesab dîyayeni *Mat. f. M.* Hesabdîyayîş. Hesab vînayeni, muameleyê hîsabî dîyayeni. Karûgurweyên ser o tayêney û boley, kemîyey û vêşîyey, cêrey û corey, biney û serey, berzey û nizmey, vernîyey û peynîyey dîyayeni û zêdê nînan hesab kerdeni. *Tr. Hesap görmek, hesap yapmak, hesaplamak.* Ma kardê xwu dima dest di hesabê xwu dî. Ma karo xam nêkenê.

hesabgirote/ê *N.* Hesabgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hesabê ci, muameleyê hîsabdê ci bi destdê kesên yan jî çîyên a gêrîyayo, hesab bîyo. *Tr. Hesabı alınan, sayılan, hesaba katılan.* O merdimo hesabgirote o çirê paweno? Ey birişê

wa şiro.

hesab giroteni *f. M.* Hesabgirotiş. Karûgurwe û muameleyên di hesab giroteni, hîsabî veteni, çenedeya karûgurweyan giroteni. *Tr. Hesap almak, hesap pusulasını almak.* Mi hesabê ci girot tepîya, înan va hesab di xeta virazîyayo.

hesabgirotok/i *N.* Hesabgîn/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muameleyêndo hîsabî di bedelê xîzmetî gîno, girotokê hesabî yo. *Tr. Kasa, hesap alan.* Kardê hîsabî di hesabgirotok û hesabdayok jew nêbeno.

hesabgirotokey *Nm.* Hesabgîney. Hesabgîn/i bîyayeni, hesabgirotok/i bîyayeni, kar û gurwe û wesfê hesabgirotokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kar û muameleyên di hisabî di hesabî gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Hesap almak, kasa olmak.* Hesabgirotokeya ci mezbût a.

hesabkerde/ê *N.* Hîsabkerde/ê. Çî/keso ki amorîyayo, hesibîyayo, qîmet deyayo ci. *Tr. Sayılan, hesaplanan, saygınlığı kabul edilen, hatırı sayılan, değer/kiymet verilen.* Ma do, o hesab kerdayê, ma dî ki wahîrê ci çinî yo, ma texirna. Çîyo hesabkerde û hesabnêkerde, kesî eynî derece di nêgîno tesîrî bin.

hesab kerdeni *f. M.* Hesabkerdiş. Hîsab kerdeni, hesabê ci dîyayeni, amor/sabirê ci vînayeni. Bi reqaman û totikî ya a wezîfeyê ci vînayeni, bi matematîkî ya senîneya ci vînayeni, qedrûqîmet cidayeni, hesibnayeni. *Tr. Hesaplamak, değer vermek, kiymetini bilmek.* Mi hesab kerd ki qe jewêndê ci jî raşt nîyo.

hesabnezan/i 1. *N.* Nezan/i, bêhesab/i, cahîl/i, nêwende/ê. Kes/çîyo ki; hesab nêzano, hesab û kitabî ra fehm nêkeno, hesab û kitabê ci çinî yo. *Tr. Hesap kitabı olmayan, cahil, okumamış, defter ve kalem tutamayan.* Qebehetê şima o ki şima ê merdimdê hesabnezanî ra ê karê çetinî wazenê! 2. *N.* Bêfesal/i, salme/ê. Kes/çîyo ki; salmekî luweno, hesab û kitabê xwu nêzano, vernî û peynîya xwu nêzano, nas û nenasî hesab nêkeno, kar û zirarî nêzano, rind û xirabî nêşeno pêra vejo ûzn. *Tr. Ölçüsüz, dengesiz, gayri medeni.* Kaşka ma o merdimo hesabnezan bi xwu ya nêberdayê. Ey ma ûja di kerdîy rezîldê alemî.

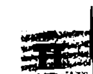
hesaboarde/ê *N. Bw.* Hesabarde/ê 1 û 3. Eger ê çîdê şima yê hesaboardeyî ra nêbîyayê, şima nêşayê bi otesîda ci yo bêro.

hesabo ardeni *f. M.* Hesaboardiş. *Bw.* Hesab ardeni 1 û 3. Ey fina hesabo ard, kerd zêdê xwu.

hesebî *Er. N.* Hêrsbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; rew qehrêno, kes nêwetano ki ci het di çîyên vajo hema qehrêno, hema zirtikêno, hema biriqêno, kes ci het di rehat nîyo, kes ze ki tellîyan ser o bo. *Tr. Asabi, sinirli, ani parlayan.* Eger hesebî nêbîyayê, şima do bişayê bi ci ya qisey bikerdayê.

hesebîyane *Nn.* Zêdê hesebîyana, wesfê hesebîyan ser o/tey bîyayeni. Rew qehrîyayeni, rew zirtikîyayeni, rew biriqîyayeni, rew hêrs bîyayeni. *Tr. Asabileri gibi.* Kes nêwetano ci rê çîyên vajo, hesebîyane gijgijêno kesî ser.

hesebîyey *Nm.* Hesebî bîyayeni, hera nêbîyayeni, teng bîyayeni. Rew qehrîyayeni, rew zirtikîyayeni, wesfê hesebîyan ser o bîyayeni. *Tr. Asabilik, sinirlilik.* Mi zana pêrini hesebîyeyda ci ra ci terk kerdo.

hesenat *Er. Nn.* Xeyrat. Çîyê xeyrî û rindey, çîyo ki qûlan rê xeyr ano û xeyr qezenc keno. Çîyo ki bi namedê Ellahî ya qandê rîzadê Ellahî beno û ci ra xeyr pawêno. *Tr. Hasenat.* Boka adinî di hesenatê ci kemî nêbo.

Hesenî 1. *Nn.* Merdimo ki azdê Hz. Hesenî ra yeno. *Tr. Hasani olan, Hz. Hasan'ın soyundan gelen.* Tayên seyyîdîy Hesenî yê, tayên jî Huseynî yê. 2. *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir üzüm çeşidi.* Tamê hesenî yo hewna ci fekî di.

hesibîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki amorîyayo, sabirê ci bîyo bellî, nimroyê ci bîyo tesbît. *Tr. Sayılan/mış, sayısı belirlenen/miş, numaralandırılan/mış.* Koşeyo hesibîyaye do newedera nêhesibîyo ki wext vinî nêbo. 2. *N.* Rûmet cidaye/ê, qedrûqîmet cidaye/ê. Kes/çîyo ki; deger deyayo bi ci, estbîyayena ci qebûl bîya. *Tr. Sayılan/mış, değer verilen/mış, saygınlık kazanan/mış, varlığı kabul edilen/mış, itibar kazanan/mış.* Merdimo hesibîyaye jî gereg ki qedrûqîmetê xwu bizano.

hesibîyayeni 1. *f. M.* Hesibîyayîş. Amorîyayeni, amordiş di hesabê ci bîyayeni, qebûl bîyayeni. *Tr. Sayılmak, sayıma girmek.* Amordo siftekên di ez jî hesibîyaya. Ma des merdimîy vijîyay. Labelê o merdimo ki şima yê vanê tede çinêbî. 2. *f. M.* Hesibîyayîş. Rûmet dîyayeni, hurmet dîyayeni, ci qebûl kerdeni, xatir vînayeni, xatir ci dayeni, qedrûqîmet giroteni. *Tr. Saygınlık duymak, itibar kazanmak, sayılıp sevilmek.* Eger ez jî nêhesibîyayê, qey nêveyndayê mi jî. Madamo ki veyndayo mi...

hesibnaye/ê 1. *N.* Hesabnaye/ê. Çî/jewo ki çîyên yan jî sabirên amordo, amorê ci kerdo bellî, nimro nayo pa. *Tr. Saydırılan, sayılan, numaralandırılan.* Ez peranê çîdê hesibnayeyî fina nêşena bida. 2. *N.* Hesabnaye/ê. Kes/çîyo ki;

jewî yan jî tayêni qedrûqîmet dayo bi ci, deger dayo ci, cayêndo weş dayo bi ci, estbîyayîşê ci qebûl bîyo. *Tr. Saydırılan/mış, sayılan/mış, değer verilen/mış, hesaba katılan/mış, hesaplanan/mış, varlığı kabul edilen/mış, kadir ve kiymet verilen/mış.* Merdimê hesibnayeyî, derbi dê ma ro.

hesibnayeni 1. *f. M.* Hesibnayîş. Hesabnayeni. Bi amorên a, bi sabirên a çîyên amordeni, ca û degerê ci bellî kerdeni, nîşanê ci yê kotîyey bellî kerdeni, herûna ci bi matematîk a tesbît kerdeni, estbîyayena ci qebûl kerdeni. *Tr. Saymak, sayısını tepit etmek, hesaba katmak.* Mi o hesibna bî, kê o fina amord ki? 2. *f. M.* Hesibnayîş. Hesabnayeni. Qedrûqîmet cidayeni, deger cidayeni, herûna ci tesbît kerden û qebûl kerdeni, ca cidayeni. *Tr. Saymak, kayda almak, değer vermek, itibar vermek, saygınlık vermek.* Înan ez nêhesibnaya jî, mi ê hesibnay.

hesibnok/i 1. *N.* Hesabnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên ci hesab kenê, ci amorenê, sabirê kenê bellî, amorê ci tesbît kenê. *Tr. Hesaplayan, sayan.* Hesbinokê ma ti bê, xwu ra ma zirar kenê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên hesibneno, deger dano ci, qedrûqîmet dano bi ci. *Tr. Sayan, saygınlık gösteren, değer veren, kadir ve kiymet veren.* Merdimo hesibnok do jî rojên ewêzîya ci bivîno.

hesirîyaye/ê *N.* Pomende/ê, pamende/ê, bi ci yo mende/ê. *Tr. Kala kala ... e/a ya/ye kalan.* Keso bi min o hesirîyaye, do çi weli xwu ro kero!

hesirîyayeni *f. M.* Hesirîyayîş. Pamendeni, pomendeni, ci yo mendeni. *Tr. Kala kala ... a/e ya/ye ye kalmak.* Çarweyê ma pêro merdîy. Ma bi nînan o hesirîyay. (Ma bi nînan a mendîy)

hesirnaye/ê *N.* Poverdaye/ê, paverdaye/ê, bi ci yo verdeyaye/ê. *Tr. Bırakıla bırakıla ... a/e, ya/ye bırakılan.* Çîyo bi to yo hesirnaye do senîn beşe bo?

hesirnayeni *f. M.* Hesirnayîş. Poverdayeni, paverdayeni, bi ci yo verdayeni. *Tr. Kala kala ... a/a, ya/ye bırakılmak, kalmak.* Ma bi to ya hesirna.

heskerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên bi ci ya hes kenê, qisey kenê, pey yenê û şinê, pey kusîy nîyê, pey qehrîyayey nîyê. *Tr. Konuşulan, dargın olunmayan, gidilip gelinen.* Mi o heskerde û hes nêkerde nêşa bîyaro pêver. Mi va ê do pê kewê.

hes kerdeni *f. M.* Heskerdiş. Qisey kerdeni, veng kerdeni, veng veteni, vengê xwu veteni, vajîyayeni, ci fekî ra qisey/vengîy vijîyayeni. *Tr. Konuşmak, ses çıkarmak, dargın olmamak.* Mi va, hes meki, ey hes kerd. Ma pêro hişîyay bîy. Mi fina va, hesê xwu meki, ey fina hesê xwu kerd. Soyîn ez mecbûr menda, mi va, mi di hesê xwu meki. Ey ez se kerî!

hesret 1. *Nn.* Bêmimkûney, çinêbîyayeni. Mimkûn/i nêbîyayeni, bol û bol waştokê/a çîyên bîyayeni. Labelê nê hêwanî ser nêresayeni. *Tr. Hasret, yokluk. Belli bir varlığa veya imkana ulaşmada imtina derecinde yoksunluk yaşamak.* Ez hesretê to ya, ti ê min a. Ti nêşenê tayên tene mi resnê, ma hesret o? Ey madamo ki çinî yo, boka şima hesretê ci bê! Ma şima rê ca hesret bî, şima amey no cado werdî di roniştîy. 2. *Nn.* Bêrî. Dûrîbîyayîşdê kesên yan jî çîyên di verkewtenênda şêni. *Tr. Özlem, hasret.* Ez a hesretdê ci ra kena îspatey nêweş kewa.

hesret anteni *f. M.* Hesretantiş. Çinêbîyayîşo şên anteni, bêmimkûney anteni, bêmimkûney di bîyayeni, hesretê hebûni bîyayeni, hesretê bîyayîşî bîyayeni. *Tr. Yokluk/hasret çekmek, ulaşamamak, arzusuna nail olamamak.* Ez a hesretê filan werd û şimîyan ancena. 2. *Nn.* Hesretantiş. Bol û bol bêrî kerdeni, nêresayenda kesên û çîyên di helîyayeni. *Tr. Özlem/hasret çekmek, özlemle yanıp tutuşmak.* Mi hesretê ci antê, kesî ez nêberda ci heti. Şima çirê hema finên di vatişdê ay di a berdi?

Hesreti *Nm.* Nameyêndê keynekan o ki maneyê xwu jî vajekda hesreti ra gîno. *Tr. Anlamını hasret kelimesinden alan bir kız adı.* Hesret a şina ma rê encîlîy biçîno.

hesretmende/ê *N.* Kes/çîyo ki; hesret di mendo, çinêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên di mendo, nêşayo ki kesên yan jî çîyên reso. *Tr. Özlem/hasrette kalan.* Ê merdimdê hesretmendeyî rê bêlome bo. Çunkî kam ki ê hesretî bianco, do winî bo.

hesret mendeni *f. M.* Hesretmendiş. Çinêbîyayîş di bîyayeni, çinêbîyayîşê çîyên yan jî kesên anteni. *Tr. Hasrette kalmak. Bir şey veya kimsenin yokluğunu yaşamak.* Ez hesret menda ki, şima mi rê tasên awi bidê. Kotî şima tim mi het di bîy?

hesri *An. Nm.* Na vajeki tenya nêvajêna. Çunkî hesrên tenya nêrijêna. û ney ra mûrad jî bermî yo. Bermî di jî hesrên tenya nêrijêna. Bi şikildê hesrîy a vajêna. Awa ki bermî di yan jî jû finî kêfşayey ra çiman ra yena. Bolek/zafamorê ci, "hesrîy" ê. *Tr. Gözyaşı.* Senîn ki xebera ci werderdi, winî jî çiman ra hesrîy rijnay.

hesrîy *Nb. Bw.* Hesri. Bi hesrên a ne bermî beno

ne jî kêf weş beno. Bi hesrên a ne kes qehrêno ne jî pîzeyê kesî bi kesan o veşeno.

hesrîyteberkerde/ê *N.* Hesrîywarkerde/ê, bermîserkewte/ê. Kes/çîyo ki; dayo bermî ro, kewto bermî ser, bermayo, o yo bermeno. *Tr. Ağlayan.* Mi do şeker bidayê lajekdê hesrîyteberkerdeyî, to do jî bidayê ê bînî.

hesrîy teberkerdeni *f. M.* Hesrîy teberkerdiş. Bermayeni. Hesrîy war kerdeni, bermî ser kewteni, çiman ra hesrîy rişnayeni. *Tr. Ağlamak, gözyaşı dökmek.* Mi senîn ki xeberi dê bi ci, ay hema hesrîy kerdîy teber.

hest/i *N.* Ruwa. Çîyo awikin o ki, awa xwu rind û rind anta, vera wişkey şîyo û bîyo qalin. *Tr. Yoğun, kesif.* Doyo hest û doyo awin yan jî doyê Hedro'y û doyê Misîsdê Adana'y.

hestane *Nn.* Ruwayane. Ze hest, ze ruwayîn, tey ruwayîney bîyayeni, tey hestey bîyayeni. *Tr. Yoğunca.* Nêzana, axirî mi rê hestane ame. Şima jî biwinîyê ci ra.

hestaney *Nm.* Ruwayaney. Ruwayena bîyayeni, ze ki ruwayîn bo, kesî rê hest amîyayeni. *Tr. Kesifçe/yoğunca olmak.* Ez zana ki mastî di kes hestaneyda ci ra nê, awikineyda ci ra gazincêno. Ê to ne ver o, ne jî pey o.

hesterî *Zoo. N.* Qatir. Qatirîy, bi estor û heran ra peyda benê. *Tr. Katır.* Di estorîy û hîrê hesterîy tey estîy bîy.

hestey *Nm.* Ruwayey, hestîni, hestini, hestîney. Hest/ruwa bîyayeni. Çîyandê awikinan di awikineya çîyan kemîyayeni û vera wişkey, vera pêtey şîyayeni. Çîyanê awikinan di awa xwu rind û rind anteni. *Tr. Sıvılarda yoğunluk, kesafet.* Mi hesteya mastî nêrîdê. Bi mi ki awikin bî.

hestin/i *N.* Ruwayîn/i, hestane, ruwayane. Ze ki hest bo. Çîyo ki kesî rê hest/yeno. Çîyo awikin o ki awa xwu rind û rind ze ki bianco yan jî anta. *Tr. Sıvılarda yoğunca, yoğun görünümlü, kesifçe.* Verêna ci hestini bî, weşi bî.

hestiney *Nm.* Ruwayîney. Ruwayîn/hestin bîyayeni. Çîyandê awikinan di awa xwu rind û rind ante bîyayeni. *Tr. Sıvısal maddelerde kesafetlilik, yoğunluluk.* Ez bixwu hestineyda ci ra bol razî bîya. Şima nêzana.

hesûbes *Nn.* Veng û çîyo zêdê vengî. *Tr. Ses sada, ses, gürültü, nida, vızıltı vb. şeyler.* Çend rojîy tîyanan di bî, qethan mi ci ra ne hes ne jî bes dî. Hesûbesê ci, pêro hendê vîzînênda mêşên jî çinêbî.

hesûbesey *Nm.* Hesûbesîni. Hesûbes bîyayeni, veng û hes, hergi babetî veng/hes. *Tr. Ses seda, her türlü ses.* Ci ra hesûbes nêvijîyayê. Bêhes û bêbes bî.

hesûbesîni *Nm. Bw.* Hesûbesey. Qethan tey hesûbesîni çinêbî. Hîrê saetan mîyan di, di qisey ci fekî ra nêvijîyay.

hesûd/i *N.* Çikos/i, fêsad/i, çimteng/i, çimnebar/i, tevdok/i, nekes/i. *Tr. Nekes, cimri, kıskanç, fesat, kışkırtıcı, açgözlü.* Merdimêndo hesûd o. Ez bi ci ya kar nêşena bikera.

hesûdey *Nm.* Çikosey, çimtengey, çimnebarey, tevdokey, fêsadey. *Tr. Açgözlülük, cimrilik, nekeslik, karıştırıcılık, kışkırtıcılık.* Wa qeçandê mi di hesûdey çinêbo, wa qe çîyêndê mi kemî bo.

hesûr/i *N.* Xurt/i, hêja, jêhatî, jêhat/i, vete/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyan di vete o, tedemende nîyo, jêhatî yo, şeno karûgurweyan mîyan ra bi tavileyay a bivijîyo, destbera ci ravey a. *Tr. Atik, cesaretli, gözü pek, kahraman, çalışkan, becerikli, yetenekli.* Merdimêndo hesûr o, kar û gurweyan pêra vejo. Eger biqewimîyo, şeno dest bero bi xwu jî.

hesûrey *Nm.* Xurtey, cesûrey, veteyey, jêhatîyey, jêhatey. Karûgurweyên di destbera ci ravey bîyayeni, mucadele û lej û çîdo winasîn di dest bi xwu berdeni, tey xurtey bîyayeni. *Tr. Cesaretlilik, kahramanlık, beceriklilik, atiklik, çalışkanlık.* Hesûreya winî heme ca di nêvîneyêna.

heş/i *Zoo. N.* Hurç/i. Heywanêndo gird û bêbîçim û hêledar o. *Kur. Hirç. Tr. Ayı.* Zeno ze heş. Heşo darûberî mîyan di. Ti ya, tîya di çiçî geyrena?

heş *An. Nn.* Aqil. Bolkî bi şikildê bolekdê (heşîy) ci ya vajêno. *Tr. Akıl.* Qember: Qusûr mewinî, nika heşê mi, mi ser o nîyo. Ez meşti şima rê vana. Zanyar: Ellah xeyr, se bîyo to, çirê heşê to to ser o nîyo?

heşane *Nn.* Heşikî. Zêdê heşana, bi heşan mendeni. Tey wesfê heşanê harey û girdey û bêbîçimey bîyayeni. *Tr. Ayılar gibi olmak, ayılar gibi saldırgan olmak.* Ti yê vanê, hema o jî heşane ame mi ser di.

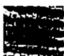
heşaney *Nm.* Heşikîyey. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê heşan bîyayeni, bi heşan mendeni, wesfê heşan ser o bîyayeni. *Tr. Ayılara benzemek, ayılar gibi saldırgan olmak, saldırırcasına.* Ma, a heşaneyda ci ra bol anto. Boka şima nêancê.

heşaş/i *N.* Serserî, xwuşaşkerde/ê, serşîyaye/ê, heşaşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ser şîyo, bîyo heşaş, xwu şaş kerdo, aqilê xwu ze ki vinî kero; eger ki hêrsan ra, eger ki çînakî ra aqil ser ra şîyo, aqilê xwu kerdo vinî. *Tr. Çılgın, serseri, şaşkın, gözü/başı dönmüş, kendini kaybetmiş.* Ti çirê

winî bîyê heşaş? To aqilê xwu kerdo vinî?

heşaşey *Nm.* Serserîyey, şaştirmeyey. Serserî/heşaş/i bîyayeni, aqilê xwu vinî kerdeni, şaştirme/ê bîyayeni, aqil ser ra şîyayeni, ata nata zirar dayeni, xwu şaş kerdeni. *Tr. Çılgınlık, şaşkınlık, serserilik, gözü dönmüşlük.* Şima qey heşaşeya ay nêdîya? Şima mi ser di yenê.

heşek/i 1. *N.* Sotarî. O/çîyo ki xwu kerdo ze cinî, madê cinîyey ser o yo. *Tr. Soytarı, kadın kılığına giren, kadınlığa meyleden.* Merdimdê heşekî ra do çi xeyrên bivijîyo ki? 2. *N.* Cîngane/ê, mitirbî, qereçî, dinênedik/i. *Tr. Dünya görmemiş, çingene, çingenece.* Merdimo heşek, hergi ca ra şeno xwu rê nan peyda kero.

heşerî *N.* Serserî, sereovijîyaye/ê, şaştirme/ê, tehlûkeyîn/i, zirardan/i, zirardar/i, bizirar/i, başnewekîl/i, şaşbîyaye/ê, xwuşaşkerde/ê. Çî/keso ki kes bi ci ya nêşeno baş bikero û sere ra veteo, pirên ra vete o, qontrol ra vijîyayo, qontrolî bin di nîyo. *Tr. Muzır, zararlı, haşarı, dizginlenemeyen, başedilmez, serseri, tehlikeli, kudurgan, çıldıran, kaşarlanan, başa çıkılmaz.* Bergîrêndê ci yo heşerî esto, o yo bi ci ya nêşeno baş bikero.

heşerîyane *Nn.* Zêdê heşerîyana, ze ki heşerî bo. *Tr. Haşarıcasına, muzırrane, zararlı bir şekilde.* Xeyro ti yê winî heşerîyane yenê ma ser di ki?

heşerîyaney *Nm.* Heşerî bîyayeni. Wesfê heşerîyan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Çılgın/şaşkınlar gibi olmak.* Qe kesî a heşerîyaneyda ci ra behs nêkerd?

heşerîyaye/ê *N.* Heşerîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qontrol ra vijîyayo û bîyo heşerî, sereyo vijîyayo, keso deha nêşeno rew rewî bi ci ya sereyo bivijîyo, bi ci ya baş bikero. *Tr. Haşarılaşan, kontrolden çıkan, başedilemeyen, serserileşen, çılgınlaşan, şaşkınlaşan.* Derê ki, boka ma bi dest pêdayena, ê merdimê heşerîyayeyî bêzirar kerê ha!

heşerîyey *Nm.* Şaştirmeyey, başnewekîley, tehlûkeyîney, zirardaney, zirardarey, aynemezey. Heşerî bîyayeni, pirên ra/sereyo vijîyayeni, şaştirme/başnewekîl/i bîyayeni, qontrol ra vijîyayeni, zirardan/i bîyayeni, sere giroteni, bi ci ya baş nêbîyayeni, xwu şaş kerdeni, normalî ser ra şîyayeni. *Tr. Muzırlık, haşarılık, şaşırmışlık, haddini aşmak, başa çıkılmazlık, ipini koparmak, çıldırmak.* Bergîrênda heşerî ya, hawêr sereyê xwu werzanena, vijêna payandê peyênan ser, hîrri hîrri kena û citi nêkena. Mi heşerîyeyda ci dest di, deha îllallah kerdo.

heşernaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên bîyê sebebê heşerîyeyda ci, heşernayo, kerdo heşerî/serserî, kerdo şaştirme, qontrol ra veto, kerdo ze xînt, kerdo xînatane, sereyo veto. *Tr. Haşarılaştırılan, çılgınlaştırılan, kontrolsüz hale getirilen, başına buyruk hale getirilen.* Vanê ma keso nêşenê bi ê merdimdê heşernayeyî ya sereyo bivijîyê. Winî bikerê ki şima ci nêheşernê. Finên ki biheşerîyo, kesikên deha nêşeno bi otesîda ci yo bêro.

heşernayeni *f. M.* Heşernayîş. Heşerî kerdeni, sereyo veteni, sere ra veteni, şaştirme kerdeni, qontrol ra veteni. *Tr. Çıldırtmak, başa çıkılmaz yapmak, kudurtmak.* Mi o nêheşernayo, şima yê çirê yenê mi ser di?

heşey 1. *Zoo. Nm.* Heş/i bîyayeni. Heywanan mîyan di jûnakî nê, heş/i bîyayeni. *Tr. Ayılık.* Heşi va: Lûyey ra yo ki, kes xwu rê heşi bo, deha rind o. Çunkî şerefêndê heşey jî esto. 2. *Ed. Nm.* Heş/i bîyayeni. Wesfê heşan tey bîyayeni, zêdê heşan bêbîçim û hêrişkarê însanan bîyayeni, xwu însanan ser eşteni, zêdê xîntan bîyayeni, har bîyayeni. *Tr. Ayılar gibi saldırgan olmak.* Ti raşt pers kenê, ez bolkî heşeyda ci ra remaya.

heşrûneşr *Nn.* Ajro dayeni. Newedera arêbîyayen û bîyayeni. *Tr. Haşir ve neşir.* Însan do adinî di, meydandê heşrî di, heşrûneşr bo. Senîn ki çinêbîyayîş ra tehsîl bî, noqor do bîyayîş ra fina heşr û neşr bo.

heşt *Mat. Nn.* Amordeni di, sabiro ki verê hewtî û newî dima yeno. *Tr. Sekiz.* Heşt û newî ya pêdima yenê.

heştay 1. *Nm.* Des bi des amordeni di sabiro ki hewtaya tepîya û verê neway yeno. Heşt finîy desîy, des finîy heştîy yan jî di finîy çewresîy ûzn. *Tr. Seksen.* Mi ci rê heştay finîy vato, fina jî fehm nêkeno. 2. *Nm.* Vajekênda bîyayeni ra vêşî di û vêşî vêşî vateni di vajêna. *Tr. Abartmalarda kullanılan bir sözcük.* Kes ci rê heştay finîy jî bimûsno, do fina jî nêşo xwu aqilî kero.

heşt bi heşt *Db.* Hergi fini, bi heşt a amordeni yan jî şîyayeni. Hergi fini bi heşt a ya zeyîdnayeni yan jî kemênayeni, heştî rê heşt eşteni, heştî rê heşt ver kerdeni. *Tr. Sekizer sekizer, sekizerli.* Mamostey ci rê va, heşt bi heşt amori, ey heştî ya tepîya nêşa amoro.

heşte *N.* Heşt rojîy, zemanêndo heşt roje. Mesela çarşeme ra fina hetta çarşeme beno heşteyên. *Tr. Sekiz gün, sekiz günlük bir süre.* Şima yê çîyê mêrdekî nêrişenê? Mêrdekî şima rê hendê heşteyên da bî. Ewro heşteyê ci bî pir.

heştê *N.* Heşteyên, heştê, jû heşte, heşt rojîy. *Tr.*

Bir tane sekiz günlük bir süre. Esas do heştê bimendayê. Labelê panc rojîy tenya mend.

heştês 1. *N*. Des û heşt. Amordeni di sabiro ki hewtêsî dima û verê newêsî yeno, sabiro ki wertedê hewtêsî û newêsî do. *Tr. On sekiz*. Heşt qeçê ci yê. Ez texmîn kena ki hewna mird jî nêbîyê. Heştêsna bibê nêvanê bes o. 2. *N*. Vajekênda bo û boley di, vêşî vêşî vateni di vajêna. *Tr. Abartmalarda kullanılan bir sözcük*. Kerrên o. Ti heştês finîy jî ci rê vajê, fina nêaşnaweno.

heştiki *Nm*. Çîya ki ser o heşti nûşîyaya. Qerta ki ser o nimroyê heşt/8î esto. *Tr. Sekizli*. Pancas û di kaxitan mîyan di ci rê heştikên nêamê. Cora, a hîriki jî nêşa wedaro. Eger heştikên ci rê biameyê, do hîrikên ro dayê.

heta xwu kerde/ê *N*. Kişta xwu kerde, vera xwu kerde. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên vera xwu anto, berdo vera xwu, kerdo kişta xwu, kerdo teref/terefgîrê xwu. *Tr. Kendi tarafına çekilen, kendi taraftarı haline getirilen*. Merdimo heta xwu kerde, taximo heta xwu kerde, lejo heta xwu kerde.

heta xwu kerdeni *f. M*. Heta xwu kerdiş. Kişta xwu kerdeni. Jewî yan jî tayêni hembazê xwu kerdeni, vera xwu anteni, ê xwu kerdeni, ci rê wihêrey kerdeni, hetkar/xwu kerdeni, terefgîn/kiştikar kerdeni. *Tr. Kendine doğru çekmek, kendine arkadaş etmek. Birisini veya bir şeyi kendine doğru çekmek, ona sahip çıkmak, kendine taraftar yapmak, kendi yanına çekmek*. Mi ant vera xwu, ey ti mi ra abirna û kerd heta xwu.

hetbar/i *N*. Kiştikar/i, hektar/i, terefdar/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û şik û fikrên di hetên/kiştên o, terefgîr o. *Tr. Taraftar, yandaş*. Ez hetbarê rindey a. Labelê ez winîyaya ki o yo tim şaneno pê. Mi ci rê va pêşanokey meki, ti do jî ci ra zirar bivînê.

hetbarey *Nm*. Hetkarey, kiştikarey, terefdarey. Kişt/heta jewî giroteni, terefê jûy bîyayeni. *Tr. Taraftarlık, yandaşlık*. Hetbarey di jû finan rehmetên esto. Labelê ki zehmetên îlla kî esto.

het di *N*. Heti di, hema nezdîyê ci, ci kenara, ci kişti di. *Tr. Yanında, hemen kenarında, yakın bitişikte*. Ci het di di merdimîy estîy bî. Mi ci ra çîyên nêşufêna.

heteki *Nm*. Heti, kişti, ci het di, ci kişti di. No îfadeyênê nezaketî û kîbarey û deha vêşî nezdîyey yo. *Tr. Kibar ve nezaketçe daha da yakınında olmak, yanında olmak*. Senî nnêdî ki, ci heteki di bî.

heti 1. *Nm*. Kişti, devi, hêmi, kinar, daşti, heti, ver, doşî. *Tr. Yan, taraf, kenar, yön*. Bê mi het di roşi, ma xwu rê dîrê qiseyê nimî bikerê. Ti yê kenê şirê kamcîn heti? 2. Vînik, şik, fikir. Dîyayîş û fikrê însanan. *Tr. –ence, -e göre, -a göre, sanı, zannetme, görüş, bakış açısı, nazar, fikir, düşünce, kanaat*. Mi heti ki ê yê kenê xwu rê veyvi biwazê. Eger hinî nêbo, ê çi hend qerebalix ameyê ki?

hetik *Nn*. Leym, lêşin, gemar. Çîyo ki wexto erzêno kes û çîyan ser, înan keno gemarin/leymin. *Tr. Kir, pasak, pis şey*. Mi hetikê şeş rojan ci ra pak kerd ki madê ci girot ki bûro.

hetik/i *N*. Rezîl/i, kepaze/ê, rîsîya. (Rûsîya, rusway tîya ra yeno.) *Tr. Alçakça ve beklenmeyen işler yapan*. Hetikên o ki, mi şeş mengîy raya ci pawiti, ey deynê mi nêard, soyîn mi şî ci ra waşt.

hetikîyaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; çimandê şarî û hembazandê xwu vero bîyo rezîldê alemî û qenda kutikî yo vijîyayo; bi xetayên û gunayên û sûjen û xirabeyên a qîmetê xwu fînayo, qedrûqîmet ra kewto û deha nêşeno ki bivijîyo şarî û şêligî mîyan ûzn. *Tr. Rezil rüsva olan, şerefiyle oynanan*. Merdimo hetikîyaye do xwura şêligî ra biremo. Marîfet o yo ki, kes nêhetikîyo.

hetikîyayeni *f. M*. Hetikîyayîş. Rezîldê alemî bîyayeni, şeref û heysîyetê ci, panc qurûşîy bîyayeni, çimandê şarî vero bol kewteni, bol şermûar ro deyayeni. Qenda kutikî yo vijîyayeni. *Tr. Rezil rüsva olmak. Gururu, şerefi, haysiyet, beş para olmak*. Mi bizanayê do wina bihetikîyo, mi çimandê hemini vero winî nêhetiknayê.

hetiknaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; çimandê şarî vero jewî kerdo rezîldê alemî, qenda kutikî yo veto, îtîbar ra fîneyayo û şarî vero şerefê bîyo di qurûşîy. *Tr. Rezil rüsva edilen, itibarı düşürülen, beş para edilen*. Merdimo hetiknaya qando ki werdî kewno, deha beno xirab, rind nêbeno.

hetiknayeni *f. M*. Hetiknayîş. Rezîldê alemî kerdeni, rezîl û ruswa kerdeni. Qenda kutikî yo veteni. *Tr. Rezil rüsva etmek*. Mi do şarî vero nêhetiknayê, ey ez kerda mejbûr.

hetiknok/i *N*. Kes/çîyo ki; kesên qenda kutikî yo vejeno, şar û şêligî ra keno dûrî û dano rem ro, kesî keno rezîldê alemî û kesî çimandê şarî vero dano şermûar ro. *Tr. Rezil rüsva ettiren*. Binkewtiş hetiknokên o. Labelê vinî kerdişêndo normal hetiknokên nîyo.

hetkar/i *N*. Kiştikar/i, terefdar/i, terefgîn/i, terefgîr/i. Kes/çîyê ki; heta pê yê, kar û gurweyên di jew ê, pê ya şinê û yenê, terefê pê yê, kişta pê yê. *Tr. Yandaş, taraftar, fikirdaş, hemfikir*.

Kaşka hetkarê mi nêbîyayê. Bi cahîleyda xwu ya bol zirar da mi.

hetkarey *Nm.* Kiştikarey, terefdarey, terefgîney, terefgîrey. Kişt/heta pê bîyayeni, heta pê giroteni, terefdar/terefê pê bîyayeni, terefgîn/terefgîrê pê bîyayeni, karûgurweyên di, şik û fikrên di jew bîyayeni, pê het di bîyayeni. *Tr. Yandaşlık, taraftarlık.* Key ki şima hetkareyda mi ra nafên nêdî, mi xwu heti ra biqewirnê.

hetta *Er. Nn.* Ta. Zeman yan jî mesafe di cayên ra cayêndê bînî mojneno. Vajekêna ki mabeyndê di zemanan yan jî di çîyan mojnena. *Tr. ... kadar.* Mi Sûki ra hetta dewi wegirot, ti do jî dewi ra hetta keye wegîrê.

hetta bi hetta *Nn. Bw.* Heya bi heya. Ma ma do hetta bi hetta pêdima şirê?

heval/i *N.* Embaz/i, hembaz/i. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a ya ray şino, ya bi ci ya hereket keno, Mesela yan jî bi ci ya dostey keno, bi ci ya werzeno û roşeno û ci sersûn keno, pey sersûn beno. *Tr. Arkadaş.* Hevalê min o rind, yeno mi vîrî. Labelê ê xirabîy pêro, jî şî mi vîra.

hevalane *Nn.* Hembazane, embazene. Zêdê embazana, bi embazan mendeni, wesfê hembazan tey bîyayeni. *Tr. Arkadaşça.* Bi ci ya hevalane werişt û ronişt. Qe xerîbey nêanti.

hevalaney *Nm.* Hembazaney, embazaney. Hembazane bîyayeni, wesfê hembazan ser o bîyayeni. *Tr. Arkadaşça bir şekilde.* Heme hetên a, a hevalaneya ci hetên a.

hevalcêwî *Tib. Nn.* Cêwik, cêwî, dilet. *Tr. İkiz.* Hevalcêwîyê ci rew kewt pay, no berey kewt pay.

hevalcêwîyey *Tib. Nm.* Cêwikey, diletey. Cêwik/dilet/i bîyayeni. Wesfê cêwikan tey bîyayeni. *Tr. İkiz olmak.* Hevalcêwîyey di hevalcêwîy, bolkî o pê manenê.

hevalco *Tib. Nn.* Helpez, hembazek, embazek. Pillarê însanan, Weşeyo ki hembaze qeçdê pîzedê mar o. *Tr. Meşime, etene, plasenta, döl eşi, eş.* Qeçardişa tepîya heval coyê ci jî kewno.

hevaley *Nm.* Hevalîni, hembazîni, hembazey. Heval/hembaz/i bîyayeni. *Tr. Arkadaşlık.* Mi rê ki hevaleya ci weşi nîya. Hevaldê xwu di raşt nîyo.

hevalîni *Nm. Bw.* Hevaley. Mêrdekî va, wa qe hevalîna winasîni çinêbo. Kesî ki nêşa rojda tengi di hevaldê xwu rê vinderîyo tepîya!

hevalîy 1. *Ed. Nb.* Veyvan û cayandê winasînan di weşbesteyê ki vajênê. *Tr. Mani.* "Şarê ma yê corî yo şino sêzîy, dekewê deddê keynan kermûkêzîy, dedo veji nê soxedê galedê cihêzî" ... ûzn. dewam kenê. 2. *Nb.* Hembazîy, embazîy. *Tr. Arkadaşlar.* Ez a yena, labelê bi min a hevalîy çinî yê.

hevbend/i *N.* Pêyabeste/ê, pabeste/ê, pêyobende/ê, pêyobeste/ê, pabende/ê. Çî/keso ki bi çînakî ya yan jî bi kesnakî ya bestîyayo, girêdeyayo. *Tr. Bağlı, bileşik, birleşik, bağlaşık.* Cinî hevbenda camêrddê xwu ya, camêrd jî hevbendê cinîyerda xwu yo.[1]

hevbendey *Nm.* Pêyabesteyey, pabesteyey, pêyobesteyey, pêyobendeyey, pabendeyey. Hevbend/pêyagirêdaye bîyayeni. Girêdeyayê eynî ca yan jî kesî bîyayeni, bi eynî ca yan jî bi kesî ya beste/ê bîyayeni. *Tr. Müntesiplik, bağlaşıklık, birleşiklik.* Eger înan mabeynd di hevbendey çinêbîyayê, ê hergi hefte pîya nêşîyê filan sûk û filan ca.

heveşk *Nn.* Kês, sap, frêze. Kêsê cewî,. *Tr. Anız. Artık buğday ve arpa sapları.* Merdimêndo nêercîyaye o. Heveşkî ra çiçî bêro, ey ra jî o yeno. Bi mi ki hewna o jî nîno. Hend çinêbîyayeyên o.

hevêni *Nm.* Rehatey. Rehat bîyayeni/vinderîyayeni, rehatey di bîyayeni. *Tr. Rahatlık.* Hevênênda ci ya weşi esti bî, xwu vero dîmdê.

hevgel/i *N.* Şirîg/i, ortax/i, wertax/i. Ê ki kar û şar û çarweyê ci pêmîyan dê, a nînan ra hergi jewêndê ci. *Tr. Ortak, iş ortağı olan.* O merdim hevgelê min o.

hevgelane *Nn.* Zêdê hevgelan bîyayeni, wesfê hevgelan tey bîyayeni, bi hevgelan mendeni. *Tr. Ortakça, ortaklar gibi olmak.* Mi rê ki tim jî hevgelane luwenê.

hevgelaney *Nm.* Mêl û meş û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê hevgelan bîyayeni, wesfê hevgelan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Arkadaşça olmak, arkadaşlara benzemek.* Mi cara hevgelaneya ci nêdîya ki ez vajî winîyê.

hevgeley *Nm.* Karûgurweyan di, partîyan di, şirîgatî di wertaxê pê bîyayeni, pîya karûgurweyan mîyan kewteni. *Tr. Koalisyon olmak, ortaklık, şirketlik.* Hevgeleya ma û ê înan roberê amê.

hevring *Nn.* Meqeso fekhera o gird o ki, kes pa peşmî û mûyanê çarwan qesneno. *Tr. Koyun kırkma makası.* Şuwaneyî, hevring kerd xwu dest û peşmîya mîyan pêro qesnê.

hevşingi *Zoo. Nm.* Mangaya ki estewrin menda û wihêra şitdê hevşingî ya. *Tr. Gebe kalmamış inek olup sütü çok lezizdir.* Şitê hevşingi ronin o, sipe o, bi rondê mîyan o maneno.

---

1 Esas na vajeki jî zêdê hevgelî, zêdê hevrengî "hembend" a. Tîya ra virîyaya yan jî xeripîyaya û bîya hevbend.

hevşîng *Nn.* Şitê mangande estewrinan. Şito ki kes mangandê estewrinan ra doşeno. Babetên şitêndê mangandê estewrinan o, tamweş o. *Kur. Şîrê, kindokî. Tr. Lezzetli olan gebe kalmamış inek sütü.* No mast bol weş o. Ti vanê beno ki şitdê hevşîngî ra virazîyayo.

hevûr 1. *Nn.* Kel. Bizo ki, do qandê bizan nerîyey bikero. *Tr. Teke.* Hevûr do bizan rê hevûrey bikero. Eger nêkero, kes do ê hevûrî cikero. 2. *Zv. Nn.* Kel. O/keso ki çîyên nêkeno û dawa camêrdey keno. *Tr. Damızlık.* Bira! Ti yê çirê karên nê kenê ki? Ma, ma ti hevûrey rê ardê!? Ti hevûrê nê karca yê?

hewa 1. *Cog. Nn.* Vayo nermek, ayam, germey û serdey. *Tr. Yel, hava, yumuşak hava, hava durumu, genel olarak hava.* Hewayêndo weş ame, ma bîyê honikîy. Hewayê şima, ê ma germêrî yo. 2. *Nn.* Raya jewî, xeta jewî, sînorê jewî. *Tr. Kulvar. Birinin takip ettiği veya etmesi gerektiği iz, sınır, hat.* Ma qethan, hewadê pêra nêşenê şirê. Çunkî awê ma erqên ra nêşinê. 3. *Nn. Bw.* Hawa 2. Mi çend finîy to rê vato ki hewayê mi mekewi. Ti bi min a nêşenê ray şirê. 4. *Nn.* Verva, sewîye, derax. Bi jewî yo jew bîyayeni, zêdê jewî cêr kewteni, meqamdê jewî amîyayeni. *Tr. Seviye, derece, makam, kat.* Bizor ti şîyê kewtê hewadê ey. 5. *Nn. Bw.* Hawa 3. Eger bi hewadê min a bîyayê nika ma qedîna bî jî. Çunkî bi hewadê to ya mezbût, labelê berey beno.

hewacirodaye/ê *N.* Hewapirodaye/ê. Kes/çîyo ki; hewayê nermekî, hewayê honikî, hewayê gewşegî dayo piro. *Tr. Yellenen, hava vuran, yel vurulan.* Şima jî zanê ki simero hewacirodaye do vila bo. Şima çirê çîyên ser nêerzenê?

hewadan/i *N.* Çî/keso ki hewa dano kesî, hewa dano çîyên ro, wesfê hewadaney tey esto. *Tr. Havalandırıcı, vantilatör, havalandırıcı.* Hewadanên xwu rê biherînê ki, wa şima nêgermixîyê.

hewadar/i *Cog. N.* Cayo (welat, memleket) ki hewayê ci weş o, rind o, pak o, oksîjenê ci bol o, o kesî yeno, kes qayîlo xwu rê tey bimano. *Tr. Havadar.* Welatêndo hewadar bo, qenê ma xwu rê tey dîrê serrîy manenê.

hewadarane *Nn.* Hewadarkî. Hewadar/i bîyayeni, hewayê ci weş û bol û honik û rind bîyayeni. *Tr. Havadarcasına, havadar gibi.* Mi rê jî hewadarane ame.

hewadaraney *Nm.* Hewadarkîyey. Hewadarane bîyayeni. Wesfê çî û kesandê hewadaran ser o/tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşê ci hewadarane/hewadarkî bîyayeni. *Tr. Havadarcasına olmak, havadar gibi olmak.* Hewadaraneyda ci di çi hîkmet est bî ki hendayên kesan tercîh kerd?

hewadarey *Cog. Nm.* Hewadar/i bîyayeni. Hewayê ci weş bîyayeni, kişta heway ra cayê ci rehat bîyayeni, oksîjenê ci bol bîyayeni, hewayê ci pak bîyayeni, hewayê ci o kesî amîyayeni. *Tr. Havadarlık.* Ma yê bolkî qandê hewadareyda ci şinê ûja. Çunkî zewmbî çîyêndê ci yo ercîyaye çinî yo.

hewadaye/ê 1. *N.* Werzanaye/ê, qamcidaye/ê. Çî/keso ki cêr ra vera cor werzaneyayo. *Tr. Yukarıya kaldırılan, yükselik kazandırılan.* Çuweyo hewadaye, do deha nêroneyo. 2. *N.* Werzanaye/ê, wedarîyaye/ê, netaw/i. Çîyo ki hukmê ci wedarîyayo, deha taw nîyo. *Tr. Geçersiz. Hükmü/mer'iyeti kaldırılan.* Şima nêşenê bi qanûndê hewadeyayeyî ya hukim bikerê. 3. *N.* Nimite/ê, wedarîyaye/ê, werzanaye/ê. Çîyo ki sitarîyayo, beşirîyayo, qando ki bibeşirîyo wedarîyayo, werzanayeyayo cayêndo sitare. *Tr. Koruması için kaldırılan, saklanan.* Ellah zano şima o çîyo hewadaye jî kerd vinî. 4. *N.* Ayabîyaye/ê, hewnrawerzanaye/ê. Kes/çîyo ki; hewn ra werzaneyayo, jewî kerdo aya. *Tr. Uyandırılan.* Qeçê hewadayeyî ra kes hewinî nêpawêno.

hewadaye/ê û ronaye/ê 1. *N.* Palikîyaye/ê, çimçarnaye/ê. Çî/keso ki rindey û xirabeya ci winîyeyaya, pers bîya, qandê rindey û xirabeyda ci delîl geyrîyayo. *Tr. Araştırılan, irdelenen, incelenen, olumlu olumsuz eleştirisi yapılan.* Şima senîn nêşenê ê merdimdê hewadayeyî û ronayeyî rê delîlên bivînê? 2. *N.* Qamdeyaye/ê. Çî/keso ki finên hewadeyayo, finên jî roneyayo. *Tr. Kaldırılıp indirilen, yukarıya doğru mesafe kazandırılan ve sonra tekrar indirilen.* Baro hewadeyaye û roneyaye gereg fina nêsencîyo.

hewadayeni 1. *f. M.* Hewadayîş. Werzanayeni, wedardeni, qam ci dayeni, qamdayeni, erd ra vera cor werzanayeni. *Kur. Rakirin, hildan, hilkirin. Tr. Kaldırmak, refetmek.* Tenekna hewadê cor ki mîyan kewo. 2. *f. M.* Hewadayîş. Werzanayîş, hukmê ci wedardeni, netaw kerdeni. *Tr. Hükmen kaldırmak, cari olmaktan çıkarmak, mer'iyetten kaldırmak.* O qanûno ki şima yê vanê, dewleti hewadayo. 3. *f. M.* Hewadayîş. Nimiteni. Ca ra werzanayeni. Qando ki nêherimîyo, seba ki bibeşirîyo, semedo ki bisitarîyo ê çî wedarden û canakî di mehfeze kerdeni. *Tr. Saklanmak üzere kaldırmak.* Nê çîyanê ma yê werdî hewadê, ma xwu rê wextnakî wenê.

4. *f. M.* Hewadayîş. Aya kerdeni, şîyar kerdeni, hewn ra werzanayeni. *Tr. Uyandırmak.* Şorî, birayê xwu hewadi, wa werzo, aya bo, ma yê kenê ray kewê.

hewadayen û ronayeni 1. *f. M.* Hewadayîş û ronayîş. Paliknayeni, çim çarnayeni. Rindey û xirabeyda ci rê delîl û sebebîy geyrayeni, ata nata kerdeni, pers kerdeni. *Tr. Değerlendirmek, incelemek, irdelemek, araştırmak, evirip çevirmek, olumlu veya olumsuz eleştirisini yapmak.* O xwazgencîyo ki înan va, mi hewada û rona, mi xirabeyênda ci nêdî. Neya tepîya jî ne hewadê ne jî ronê. 2. *f. M.* Hewadayîş û ronayîş. Finê hewadayeni û finê jî ronayeni, qam cidayeni. *Tr. Kaldırmak ve indirmek. Havaya kaldırıp tekrar indirmek.* A sîya girani mi hewadê û ronê, mi pa mîyaneyê xwu dejna.

hewadîs *Er. Nn.* Rojanî, xeberîy. Hergi çîyo ki ameyo rojanî, hergi çîyo ki bîyo, ameyo meydan. *Tr. Gündem, haber, olaylar.* Ewro hewadîs di, çîyêndo ercîyaye çinêbî. Xeberîy pêro pisîng û kutik û qezayan ser o bî.

hewadok/i *N.* Werzanok/i. Kes/çîyo ki; hewadano, werzaneno, karê hewadayîşî keno. Kes/çîyo ki; kesên yan jî yan vera cor werzaneno yan jî keno bêtaw, hukmê ci werezaneno. *Tr. Kaldıran, herhangi bir şey veya kimseyi yukarıya doğru kaldıran, yürürlükten kaldıran, hükmünü iptal eden.* Eger çîyên hewadeyo, gerego ki yan hewadokê ci yan jî hewadoka ci jî bibo.

hewagirote/ê *N. Bw.* Hewagîn/i. Ez vana cayêndo hewagirote bîyayê, hendayên ercan nêşîyê.

hewa giroteni *f. M.* Hewagirotiş. Hewa pirodeyayeni, hewadar bîyayeni. Vayêndo nermek û weş giroteni, ci rê hewa amîyayeni. *Tr. Hava almak, yel almak.* Vakur ra hewa gîno hema, no hewa ci nêreyneno.

hewagîn/i *N.* Hewagirote/ê. Çî/keso ki hewa gîno, wesfê ci yê hewagirotişî esto. *Tr. Hava alan, havalanan.* Pers kerd û va: Kam hewagîn o, kam hewadan o? Ma do senîn bizanê?

hewagîney *Nm.* Hewa giroteni, hewagîn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; wesfê hewagîney ser o yo, hewa gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hava almak.* Hewagîneya ê daîrî serê hemî ya.

hewal *Er. Nn.* Zanayeni, usûl, ray, meş, ramitiş. Senîneya çîyan, bîçimê şîyayîşî. *Tr. Usül, metot, yol, yordam, tarz, gidişat.* Ez bixwu hewaldê na makîneri nêzana. Eger ti zanê karfîni.

hewaldizanaye/ê *N.* Hewalşînas/i, hewalzan/i. Kes/çîyo ki; hewal di zano, zano bigurweyêno, zano karfîno, zano do senîn bo, wezîyetdê ci ra fehm keno. *Tr. Durumunu bilen, kullanabilen, anlayabilen, çalıştırabilen, halden anlayan.* Eger şima merdimo hewaldizanaye biardayê, ey wina nêxerpnayê.

hewal di zanayeni *f. M.* Hewalşînasey, hewalzaney. Hewal di zanayîş. Wezîyet û karvistenda ci ra fehmkerdiş, heqdê senîneyda ci ra zanaye bîyayeni. *Tr. Halinden anlamak, durumunu iyi bilmek, hakkında bilgi sahibi olmak, nasıl çalışıldığını ve işlediğini bilmek.* Merdim esto ki, hewaldê kirosan di zano, merdim esto ki hewaldê kompîturan di zano. Hergi merdim hewaldê çîyên di zano, ey ser o osta o.

hewale *Er. Nn.* Rişte, riştik. Çîyo ki rişîyayo. *Tr. Havale, ileti, mesaj.* Halê şima hewaleyê Ellahî yo.

hewalebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki rişîyayo, hal bîyayena ci vera canakî bîya. *Tr. İletilen, gönderilen, havale edilen, yollanan.* Karê şima o hewalebîyaye, do bi mi ki nêbo. Çunkî ê yê weş ser o nêvindenê.

hewale bîyayeni *f. M.* Hewalebîyayîş. Rişîyayeni. Vera cayên bîyayeni. *Tr. Havale edilmek/olmak, iletilmek, gönderilmek.* Ti bîyê hewaleyê înan, ê do gireyanê to çare kerê.

hewalekerde/ê *N.* Çî/keso ki rişîyayo canakî yan jî jûnakî ser, vera canakî yan jî jûnakî bîyo. *Tr. İletilen, gönderilen, yollanan, halledilmek üzere başkasına yollanan.* Çîyo mihîm o hewalekerde, noqra do bibo.

hewale kerdeni *f. M.* Hawalekerdiş. Rişteni, şirawiteni. Vera canakî kerdeni. *Tr. Havale etmek, iletmek, göndermek, yollamak.* Kaşka şima hewaleyê mi kerdayê.

hewalî *T. Nm.* Çikçiko (kaxit ra virazêna), pirpiriki, firfiriki. Çîya ki bi dîrê çuwekan a û tayên bi la ya virazenê û hewa ra hêl kenê, şina kewna hewran mîyan. *Tr. Uçurtma.* Qeçkîni di hewalîyê xwu ma bixwu viraştê.

hewan *Nn.* Soqî, cirni, hawangi. *Tr. Soku, dibek.* Darsoqî hewadayê û dayê piro, vengê ci şîyê Cilman (*dewa* Reha'y.)

hewaname *Cog. Nn.* Vernameyê heway. Vername/programo ki qandê rewşdê heway bîyo hadire û amade bîyo. *Tr. Hava durumu programı.* Mi ê hewanamedê dimayênî di, Suwêreki nêdî.

hewang *Nn. Bw.* Dîbek. Bi darkutî ya hewang di kincî û çîyo zêdê kincî kuwêno.

hewapirodaye/ê *N.* Hewapirodeyaye/ê. Çîyo ki keso ki jewî yan jî tayêni hewa dayo piro, ci rê hewa kerdo, hewa eşto bi ci, hewa kerdo

mîyan, ci rê hewa pif kerdo. *Tr. Havalandırılan, hava vurulan, içine hava doldurulan, yellenen.* Tekero hewapirodaye gereg ki hendayên rew nêvemirîyo û vemirîya.

hewa pirodayeni *f. M.* Hewapirodayîş. Hewa ci rodayeni. Bi pûmpa ya, bi fek a, bi firfirikî ya hewa cirodayeni, hewa dekerdeni. *Tr. Hava vurmak, hava koymak, hava pompalamak, rüzgar vurmak.* Ma do hewa tekerî ro dê, heway dayo ci ro. Cora luwayo.

hewa pirodeyayeni *f. M.* Hewapirodeyayîş. Ci rê hewa bîyayeni, hewa mîyan dekurisîyayeni, hewa cirodeyayeni, hewa mîyan debîyayeni. *Tr. Hava vurulmak, hava doldurulmak, havalandırılmak, yellenilmek, yellenmek.* Fini bena ki hewa pirodeyayeni weş bena, fini bena ki xirab bena.

hewapirodok/i *N.* Kes/çiyo ki hewa dano piro, ci rê hewa keno, ci rê hewa keno pir. *Tr. Havalandıran, hava dolduran, yelleyen.* Senîn ki berd na hewapirodokî ver, mi zana hewapirodok do biteqno.

hewaray *Nm.* Raya heway. Raya ki hewa ra şina, raya teyaran. *Tr. Hava yolu.* Nika bol merdim, cayanê dûrîyan bi hewaray a şino.

hewaxeripîyaye/ê *N.* Hewaherimîyaye/ê. Çî/ keso ki; hewayê ci yo maddî yan jî manewî xeripîyayo, bîyo pîs, herimîyayo. *Tr. Havası bozulan.* Şima do, ê cadê hewaxeripîyayeyî ra biremayê.

hewa xeripîyayeni 1. *Cog. f. M.* Hewaxeripîyayîş. Ayam ra vijîyayeni, hewa herimîyayeni. Serd û pûk û çîyo zêdê nînan meydan amîyayeni. *Tr. Hava şartlarının bozulması.* Koçeran va: Hewa xeripîya, ma xeymanê xwu arêdê û şirê cayêndo selamet. 2. *Zv. f. M.* Hewaxeripîyayîş. Hewayo ki ganselameteya ci, ganweşeya ci, huzûrê ci, hewlîna ci şîya; herûnda nînan di bêhuzûrey, tehlûke, lûkey, ters û xirabey tey bîyo peyda. *Tr. Kötü hava şartlarının meydana gelmesi; korku, tehlike, tehdit vs. kötü şartların oluşması.* Bira, tîyanan di hewa xeripîyayo, meyêrê, xwu rê şirê canakî.

hewaxeripnaye/ê *N.* Çî/keso ki hewayê ci yo maddî yan jî manewî xeripneyayo, herimneyayo, bîyo pîs. *Tr. Maddi veya manevi olarak havası bozulan veya kirlenen.* Kes deqeyên nêşeno ê cadê hewaxeripnayeyî di bimano.

hewa xeripnayeni *f. M.* Hewaxerpnayîş. Hewa herimnayeni. Cayên yan jî hewayêndê maddî yan jî manewî xeripnayeni, herimnayeni. *Tr. Maddi veya manevi olarak hava bozmak, havayı kirletmek.* Kes bi qisandê xwu yê boyînan a hewayê kêdê kesan senîn ki xeripneno, winî jî kes bi wesayîtdê nepakan an hewayê çoşman xeripneno.

hewayo giran 1. *Cog. Nn.* Hewayo nepak. Hewayo ki pak nîyo, kişta boy ra giran o, kesî rê weş nîno, tey nefesgirotiş rehat nîyo, oksîjenê ci kemî yo û azot û qarbondîoqsîtê ci vêşî yo. *Tr. Ağır/sakil hava.* Hewayê odeyan û sinifandê ci giran bî, ma pajay pêro akerdîy, noqra bî serd. 2. *Zv. Nn.* Hewayo ki weşdê kesî nêşino, kesî rê tenganey peyda keno, kes qayîl nêbeno ki ûja di roşo û werzo û kar bikero. Kişta manewî ra hewayo ki kesî rê giran yeno. *Tr. Havası ağır olan, oturulup kalkılmak istenmeyen, kalınmak istenmeyen hava, manevi olarak kişiye ağır gelen hava.* Çirê ti winî rew weriştê? Bira tey qurrey estîy bîy. Ez ê hewadê winî giranî di nêşena roşa.

hewayo serdewam *Cog. Nn.* Îklîm. Hewayo ki cayên di bi se serran a, bi hezar serran a nêvirêno û dewam keno, kudêneno. *Tr. İklim.* Hewayê ma yo serdewam, amnanî wişkayî ya û zimistanî jî serd o, pûkin o, vewrayî ya.

heweni *Nm.* Hewayeni, hewîni, hewi hewi. Vengo ki kutikan ra vijêno. *Tr. Köpek havlama sesi.* Hewayena kutikan ra ma emşo nêşa hewn bikero.

hewes *Er. Nn.* Çîyên yan jî kesên waşteni, po yo robere amîyayeni waşteni. *Tr. Özenti, yapmak istemek, meyletmek.* Keyneyê ma yê, hewesê Tirkan kenê. Hewesê mi tey çinî yo.

hewesî *H. N.* Hewesî ser o bîyayeni, heqdê hewesî di bîyayeni, ê hewesî bîyayeni, mal û çî û kesê hewesî bîyayeni, têkildarê hewesî bîyayeni. *Tr. Heves, arzu, istek ve emel ile ilgili.* Waştena hewesî rew qedêna. Labelê waştena lazimi peynîya ci nîna.

hewesvaş *Nk. Nn.* Babetên vaş o ki, dereyan û erqan vero beno, perrê ci hera yê. Hergi hewesvaşên di panc-şeş perrîy benê û hergi perrê ci jî hendê kefda destdê kesî yê. Nê vaşî nanê qînoran ser, nanê dirbetan ser ki dirbetan û kulan pa weş kero, bikewêno, ber kero. *Tr. Dere, çay ve su kıyılarında yeşeren bir çeşit bitki olup yaprakları bir el kadar genişçedir, yaralara konulduğunda iyileştirici özelliğine sahip olduğu belirtilmektedir.* Hewesvaş, çoşmedê Feratî di esto.

hewên *N.* Hewîni, hewênî, beşirnayeni. Beşe kerdeni, ci rê sitare bîyayeni. *Tr. Barındırma.* Eger ti şenê hetta meşti bihewênî.

hewênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci îdare kerdo, sebrê ci ardo, vindarnayo, amoş/aş kerdo, meyman kerde, hewîna ci arda. *Tr. Barındırılan, sakinleştirilen, durdurulan, ikna edilen, misafir edilen, teselli edilen, idare edilen.* Meymano hewênaye do bizano şukrê xwu bîyaro.

hewênayeni *f. M.* Hewênayîş. Tevutnayeni. Tevut kerdeni, aş/amoş kerdeni. Bi çîyên a ya îkna kerdeni yan jî xapênayeni, tesellî kerdeni, teslaya ci visteni. Bi çîyên a vindardeni, meyman kerdeni, kê xwu di ca cidayeni, îdare kerdeni. *Tr. Sabır etmesini sağlamak, ikna etmek, teselli etmek, barındırmak, ağırlamak, idare etmek.* Eger bişayê hefteyên tenya jî bihewêno, mi rê bes bî. Labelê o jî nêşa.

hewêng *Nn.* Babetên soqîyekên o ki, tûncî ra virazîyayo, tey kuwate, çîyê werdî kuwêno. *Tr. Havan, dibek.* Kinci yê xwu hewêng di kuwa û dima jî ci ra kincîrib viraşt.

hewênî *Nm.* Hewîni, sebir. Sebir di bîyayeni. *Tr. Sabır, sabretme gücü.* Hewênîya ci ya nîna. Cora o yo ti şan şane vijêno teber.

hewhewi *Nm. Bw.* Hewîni 3. Vizêr ra yo hewi hewa kutikan a jî ma aqil nêkerd ki emşo tiritokîy estê.

hewhewîney *Nm.* Hewîni. Hewîni kerdeni, hewi hewi kerdeni. Bi hêrişên a û bi vengvetiş a jewî yan jî çîyên serşîyayen a kutikan. *Tr. Havlamak.* Hew hewîneya ci bî. Fina hêrişê serdê ma kerdê jî, ma qarişê ci nêbîyê, ma yê ci rê tim vîyarnenê.

hewhewîni *Nm. Bw.* Hewîni 3. Eger hewhewîni ser kewo, ma tim jî ci ra ancênê. Çunkî kelpêndo hêrişkar o.

hewi *Nm. Bw.* Hewîni 1. Boka ûja di tenya hewa to ameyê.

hewilîyaye/ê *N. Bw.* Ahewlîyaye/ê. Keyedê di finîy hewilîyayeyî di, nekme nêmaneno.

hewilîyayeni *f. M.* Hewlîyayeni. *Bw.* Ahewlîyayeni. Hewilîyayena keyan û rayan kesî kena kulbizikî. Ray do ki sebebê qezeyan bo, bihewilîyo deha rind o.

hewilnaye/ê *N. Bw.* Ahewlnaye/ê. Ez a şewra ra yo geyrena ê merdimdê hewilnayeyî. Mi do ci rê mîzgînîyên bidayê/mi do mîzgînîyên bi ci dayê.

hewilnayeni *f. M.* Hewilnayîş. *Bw.* Ahewlnayeni. Mi do o lajeko dimayên bihewilnayê, jûnakî kewti ver.

hewilnok/i *N. Bw.* Ahewlnok/i. Çiçî hewilîyayo, çirê hewilîyayo û hewilnokê ci kam o yan jî çiçî yo?

hewilnokey *Nm. Bw.* Ahewlnokey. Kê hewilnokey ra nafên dîyo ki, şima qayîlê bivînê?

hewî 1. *N.* Çîyo ki hewayeni ser o yo, heqdê hewayeni do. *Tr. Havlama ile ilgili/hakkında, havlama üstüne.* Vengê kutikan, hewî yo, hewî ser o yo. 2. *Nm.* Wesnî. Wezîyetê di en kemî di cinîyandê mêrdeyên. *Tr. Kuma.* Keynekeri va beno ki a ya şina lajekêndê ezebî rê bena cinî, ti nêvanê ki a ya şina mêrdeyên rê cinîyerda ci rê bena hewî.

hewîni 1. *Nn.* Sebr, êtir, hewi. Qewetê sebrî, qewetê damişbîyayîşî. *Tr. Sabır, sabır gücü, metanet.* Mayani do qeç bîyaro. Çunkî qeç hem şoretê keyî yo, hem jî bi qeçî ya hewîna kesî yena. 2. *Nm.* Damiş bîyayeni, xwuver dayeni, tehemmul kerdeni, qewetê sebrî yo ki kes çetiney di şeno xwu ver bido. *Tr. Dayanma gücü, metanet, dayanıklılık.* Janên kewt bî ci gan ki, qethan deqeyên nêşayê vero hewîni bikero. 3. *Nm.* Hewi hewi, hewhewnîni, hewhewîney, hewi hewi kerdeni. Bi vengên a vera çîyên şîyayen û hêrişê serdê çîyên kerdena kutikan. *Tr. Havlama.* Hewîna kutikan bî, mi zanayê tiritokên esto jî, mi xwu ra nêdî ki werzo û şiro teber, biewnîyo ci ra. 4. *Nm. Bw.* Hewîyey. Eger bi hewîyey razî nêbo, mêrde do biqewirno. Çunkî keynekênda bêçarêya.

hewîniamîyaye/ê *N.* Hewînîamîyaye/ê, sebiramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hewîna ci, sebrê ci, qewet û hulqê vinderîyayenda ci yeno, ameyo; eciz nêbeno, şeno bi bê kêfsadey a vinderîyo, qewetê vimnderîyayîşî tey esto. *Tr. Dayanabilen, kendisinde dayanabilecek sabır ve güç görebilen, sıkılmayan, can sıkıntısı olmayan.* Ez bena heyrandê ê kesdê hewîniamîyayeyî ki o kes winî şeno ê kepirdê bêkesikî di bê hembaz vinderîyo. Ya ê ma!

hewîni amîyayeni *f. M.* Hewîni amîyayîş. Sebir amîyayeni, eciz nêbîyayeni. Ganê ci zehmet û derênikî bin di nêbîyayeni, kêfê ci ca di bîyayeni. *Tr. Can sıkıntısının olmaması.* Hewîna to ya yena yan nîna? E, hewîna min a yena. Dewi di hembazê ci çinêbî, cora hewîna ci nêameyê. Qando ki hewîna ci bêro, mi bixwu ya hembazêndê ci berd bî. Mîyan ra mîyan ra jî mi nê girotê berdê Dolawîda Feratî ya dewda ma.

hewîniarde/ê *N.* Sebirarde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni hewîna ci arda, bîyê sebebê hewînda ci, kesên yan jî çîyên bi kesên yan jî bi çîyên a amoş kerdo, vindarnayo, ganê ci ecizey ra veto. *Tr. Sakinlaştirilen, can sıkıntısı giderilen.* Eger ti qayîlê kesêndê hewîniardeyî bivînê, bêrê kêfê ê lajekdê înan bivînê.

hewîni ardeni *f. M.* Hewîni ardiş. Pey sebrê ci ardeni, pey amoş kerdeni, pey vindarnayeni, pey kêfê ci weş kerdeni. *Tr. Sakinleştirmek, can sıkıntısını gidermek.* Eger to ra nêbîyayê, hewîna mi nêameyê. To hewîna mi ardi.

hewîninêamîyaye/ê *N.* Sebirnêamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hewîna ci nîna, sebrê ci yo nîno. *Tr. Sıkkın, canı sıkılan.* Qeçeko hewîniamîyeye û hewîni nêamîyaye do senîn ferq bo?

hewîni nêamîyayeni *f. M.* Hewîni amîyayîş. Sebir nêamîyayeni. Qandê karûgurweyên seatên ravey cadê xwu ra, karûgurwedê xwu ra hewesê vijîyayîşî tey bîyayeni. *Tr. Canı sıkılmak.* Ki senîn fehm kerd ki hewînîya mi do nêro, mi da piro û ez amêya keye.

hewîyayeni *f. M.* Hewîyayîş. Beşirîyayeni, sitarîyayeni. Amoş bîyayeni, sebir kerdeni, vinderîyayeni. Cayên di beşe bîyayeni, tey qewetê vinderdişî peyda bîyayeni. Ci ra kêfsadeya ganî şîyayeni. *Tr. Korunmak, sabır kuvveti oluşmak, can sıkıntısının giderilmesi, barınmak.* Ez aja di, ti tîya di, o bîn a kişta bîni di, ê bînîy canakî di; welhasil her kes cayên di hewêno. Çunkî hewîyayeni jî îhtîyacên ra ya.

hewîyey *Nm.* Wesnîyey, hewîni, hewînî. Wesnî bîyayeni, camêrdên rê cinîya didini yan jî bolini bîyayeni, cinîyey di veyvên rê şirîgi bîyayeni. *Tr. Kumalık.* Hewîyey çetin a.

hewl/i *N.* Rind/i. Kes/çîyo ki; îdare keno, normal o. Tersê ci, "nehewl" o. *Tr. İyi, hoş, uygun, normal, fena değil.* O çîyo ki to mi rê rişto, hewl o.

hewlane *Nn.* Zêdê hewlî ya, ze ki hewl bo, bi hewlî ya/o mendeni, tey/ser o wesfê hewley bîyayeni. *Tr. İyilikçe, iyilik gibi, iyiler gibi, iyilere benzer olmak.* Mi rê hewlane asa. Ez çi zana xirabane o.

hewlaney *Nm. şekil û* bîçim û mêl û meşdê ci di zêdê hewlan a bîyayeni, wesfê hewley tey/ser o estbîyayeni. *Tr. İyiler gibi olmak, iyi veya normallerin sıfatlarını taşımak, vasat olmak.* Ez ê wesfdê ci yê hewlaney rê şaş menda!

hewley *Nm.* Rindey, hewlîni, hewlîney, normaley, weşey. Xirab nêbîyayeni, îdare kerdeni. *Tr. İyilik, güzellik, iyi hal, uygunluk.* Hewleya ci tim jî ser o ya.

hewlîni *Nm.* Rindey. Çîyo rind, çîyo bi xeyr. *Tr. İyilik, hayır, güzellik, hoşluk, uygunluk.* Mi ci rê hewlîni kerda û xirabîni nêkerda.

hewlî ser *H.* Rindey/weşey ser, heqdê hewley/weşey di. *Tr. İyilik üzerine, iyilik ile ilgili/hakkında.* Ma hewlî ser qisey bikerê ki wa nafêndê ci însanan rê bibo.

hewlî ser/i *H.* Kes/çîyo ki; hewlî ser o yo. *Tr. İyilik üzere olan, iyilik yapan.* Merdimêndo hewlî ser o yo, kes ci ra nêteweno.

hewlî serey *Nm.* Rindey ser o bîyayeni, heqdê rindî di bîyayeni, heqdê hewley di vateni/kerdeni. *Tr. İyilik üzerinde olma, iyilikle ilgili olmak.* Hewlî serey di kamo ki çîyên bikero, o do mikafatê xwu ya Ellahî ra yan jî însanan ra bigîro. Bêbedel nêmaneno.

hewlûxirab *H.* Rind û xirab, rind û pîs, hewl û ar, rind û ar. Hem hewl hem jî xirab, hewl yan jî xirab, hewl û xirab. *Tr. İyi ve/veya kötü, hem iyi hem de kötü, iyi ve/veya çirkin.* Çîyo hewlûxirab do senîn pêra abirîyo? Kaşka kesî bişayê, hewlûxirab pêra weş û bi gengazey a abirno.

hewlûxirabey *Nm.* Hewlûxirabîni, rind û xirabey, rind û pîsey, hewl û arey, hewl û xirabey, rind û arey. Rind û xirab bîyayeni, rind û pîs bîyayeni, hewl û ar bîyayeni, rind û ar bîyayeni. Hem hewl hem jî xirabey, hewl yan jî xirabey. *Tr. İyi ve/veya kötülük, hem iyi hem de kötülük, iyi ve/veya çirkinlik.* Hewlûxirabey senîn a, kes do senîn bişo pêra ferq kero?

hewlûxirabîni *Nm.* Mi rê bi o babet a hewlûxirabîni xwu teber nêdana. Qandê hewlûxirabîni, gereg o ki peymitokên bibo.

hewn 1. *Fiz. Nn.* Namê rakewteni. O çîyo ki kes bişew yan jî edizîyayeni di ze ki xwu ya şiro. *Far. Xab. Kur. Xew. Tr. Uyku.* Ez kewt bîya hewnêndo şirin, ey ez nîmçera werzanaya. 2. *Fiz. Nn.* O çîyo ki kes hewn di şino alemnakî, zewmbî çîy vîneno, kewno alemnakî. *Kur. Xew, xewn. Tr. Rüya, düş.* Mi hewnêndo bixof di hewnêndo hewnê merdenda ci dî. 3. *Fiz. Nn.* Vinderîyayeni, nêgurweyayeni, nêxebitîyayeni. Xebatî terk kerdeni, xebat di nêbîyayeni, vinderde bîyayeni, wezîfî ser o nêbîyayeni, wezîfe di nêbîyayeni. *Tr. Sakinlik, durağanlık, çalışmamak, mesai dışı olmak, yatıyor olmak, faal olmamak.* Çilay şî hewna (ê yê nêgurweyênê.) Ê teybî hewna ki.

hewna 1. *Nn.* Deha, hala, dewam, kudîyayeni. Çîyo ki o yo dewam keno, o yo kudêno. *Kur. Hîn, hîna. Tr. Henüz, daha, hâlâ.* Wexto ki hewna nêqedîya bî, ti do bîyameyê. 2. *Nn.* Ahewn. Vajeka ki keso keno hewna şîyayenêna qisebendên virazo. *Tr. Uyumak, yatmak, vazife dışına çıkmak, sönmek için bir cümle kurulacağı zaman söylenen bir kelimesi.* Sifte çilay, dima jî ma şîy hewna.

hewnakerde/ê 1. *N.* Kes/qeço ki qando ki rakewo, rafîneyayo, kerdo ca. *Tr. Yatırılan, uyutulan.* Şima kê o qeçeko hewnakerde kerd aya?

2. *N.* Vemirnaye/ê. Çîyo (adir, şewq, şewate) ki tepisneyayo kerdo hewna; bi awên a, bi tozên a, bi pifên a û zêdê nînan bi çîyên a tepisnayo, kiley ra veto, kerdo bêzirar. *Tr. Işığı kapatılan, söndürülen.* Mi adirê ci bi herr a tepisna, kerd hewna tepîya ez vijîyaya. Adiro hewnakerde senîn fina vijêno? Qey jewî fina veşnayo.

hewna kerdeni 1. *f. M.* Hewnakerdiş. Hewn kerdeni. Qando ki rakewo, ravisteni. *Tr. Yatırmak, uyutmak.* Mi do rew hewna kerdayê, meymanê ma berey şîy. Cora mi nêşa rew hewna kero. 2. *f. M.* Hewnakerdiş. Vemirnayeni. Pif kerdeni, şewqê ci giroteni, şewqdê ci rê perde bîyayeni, şewatî qedînayeni, adirî hewna kerdeni, adirî qedînayeni. *Tr. Söndürmek. Işığını kapatmak.* Mi şewqê çilayandê kêdê ma hewna kerdîy ki mi hewna şa rakewo.

hewnan ver *H. Nn.* Hewn di bîyayeni, bi hewn a bîyayeni, tey hewn bîyayeni. *Tr. Uyku hali, uykulu iken, uykululuk.* Fini beno ki lajek hewnan ver geyreno. O yo hewnan vero, çirê şima yê veyenê ci?

hewnan vero geyrayeni *Zv. f. M.* Hewnan vero geyrayîş. Rakewtiş di fini bena ki merdim werzeno geyreno. Labelê nêzano ki o yo çirê geyreno, fina nêzano ki o yo kotî ra geyreno. *Tr. Uyurgezerlik.* Tim hewnan vero geyreno, tersena rojên cayên ra bideperîyo!

hewnan vero nêhewîyaye/ê *N.* Hewnan vero hewîni nêkerde/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki pêser o pêser o hewnîy vîneno, eynî nêhewêno, damişê hewnan nêbeno. *Tr. Rüyaların tesiriyle dayanacak gücü kalmayan, çok müteessir olan, gözüne uyku girmeyen.* Ti kesêndo nezanê ki ti şinê kesê hewnan vero nêhewîyayeyî benê kenê kardê wina giranî mîyan.

hewnan vero nêhewîyayeni *f. M.* Hewnan vero nêhewîyayîş. Hewnan vero hewîni nêkerdeni. Damişê giraneyda hewnan nêbîyayeni, hewnan vero tey hewn herimîyayeni. Bi vêşî hewnîy dîyayena kêfsad/kêfsal bîyayeni, kêfsadê boleyda hewnan bîyayeni. *Tr. Sürekli rüya görerek rahatsız olmak, gözüne bir türlü uyku girmemek.* Emşo hawêr mi hewnîy dîy. Îspatey ez hewnan vero nêhewîyaya. Qerqurey ki çi qerqurey! Mi hewn hewnî ser o dîyê.

hewnaşîyaye/ê 1. *N.* Rakewte/ê. Çî/keso ki şîyo hewna, kewto hewn, rakewto, çimê xwu nayê pêya û xwu ya şîyo. *Tr. Uyuyan, uykuya dalan, yatan.* Şima do o lajeko hewnaşîyaye aya nêkerdê. Tersena ki lajek qerqerî bo. 2. *N.* Vemirîyaye/ê. Çî/keso ki şewqê ci qedîyayo, şewqê xwu kerdo vinî, çoşmeyî nêmojneno. *Tr. (Işığı) Sönen.* Şewqo hewnaşîyaye do senîn roşnayî bikero ki? 3. *N.* Vemirîyaye/ê, tepisîyaye/ê. Adiro ki adirê xwu kerdo vinî û ne germ keno ne jî veşneno. *Tr. (Ateşi, harareti, öfkesi, sinirliliği vs.) Sönen.* Adiro hewnaşîyaye vanê dima fina veşayo. 4. *N.* Anişte/ê. Çî/keso ki hewayê ci qedîyayo, hewayê ci bîyo vinî, masateyê ci şîyo. *Tr. (Havası, kabadayılığı vs.) Sönen.* Tekero hewnaşîyaye bî sebebê qezakerdişdê înan. 5. *N.* Kudênik/i, kudîyaye/ê. Çî/keso ki şîyayena ci ya dewam kena, aya kudêna. *Tr. Gidişi süren, gidişi devam eden.* Kaşka şima bişayê livê ê merdimdê hewnaşîyayeyî vindarnayê!

hewna şîyayeni 1. *f. M.* Hewnaşîyayîş. Rakewteni, newe rakewteni. *Kur. Raketin. Tr. Uyumak, yatmak, uykuya dalmak.* Keyneki senîn ki hewna şî, ay giroti û berdi cadê ci ser. 2. *f. M.* Hewnaşîyayîş. Vemirîyayeni. Qedîyayena adir û çîyandê winasînan. *Kur. Vemirî. Tr. Sönmek. Ateş, ışık vb. şeylerin sönmesi.* Tiritena ê çîyan, hewna şîyayen da şewqî di bî. Qey tiritokan fersend pawitê! 3. *f. M.* Hewnaşîyayîş. Anişteni. Masateyê ci anişteni, hewayê ci şîyayeni. *Tr. Havasının inmesi, sönmek.* Balona ci şî hewna. Cora da bermî ro. 4. *f. M.* Hewnaşîyayîş. Şîyayena ci dewam kerdeni. *Tr. Gitmesinin devam etmesi, henüz gitmeye devam etmek.* Ê yê hewna şinê, înan raya xwu nêqedînaya.

hewndîyaye/ê *N.* Hewnvînaye/ê. Keso ki rakewtiş di bi hewnan a şino alemandê bînan û seyr û sulûk keno. *Tr. Rüya gören.* Hewndîyayeyên wexto ki hewnanê xwu mi rê vano, ez nêşa maneyê ci vaja, ez bena gunakari.

hewn dîyayeni *f. M.* Hewndîyayîş. Hewn vînayeni. Hewn di ruya dîyayeni, hewn di zêdê coy coy bîyayeni, cay geyrayeni, çî dîyayeni. *Tr. Rüya görmek.* Cinêkeri va: Emşo mi safîy hewnê xirabîy dî.

hewney *Nm.* Hewn bîyayeni, wesf/sifatê hewnî, bîyayeni yan jî nêbîyayena hewnî. *Tr. Uyumak, rüya olmak.* Wa hewney û bêhewneya ci aja di bo, hewna aqilê min o hewndê înan ser nêşino.

hewnê şewan *Nn.* Merseleyê kehanan ser o vajîyeno. Çaxano ki mersela zor yena ci vîrî vano: Ze hewnê şewan yeno mi vîrî. *Tr. Geçmişteki olayları anlatırken, neredeyse hatırlayamayacak kadar üzerinden zaman geçen; derin rüyalara yapılan bir benzetme.* Na olayî zêdê hewndê şewan yena mi vîrî.

hewnkerde/ê *N.* Hewnakerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo hewn. *Tr. Yatırılan, uyutulan.* O

tûteko hewnkerdeyo hewînî nêkeno, Ellah zano o yo nêweş.

hewn kerdeni *f. M.* Hewnkerdiş. Hewna kerdeni, rakewten dayîş. Sebebê hewna şîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Yatırmak, uyutmak.* O qeçek kesî nêşa hewn kero, mi kerd hewn.

hewnmerg *Nn.* Hewnê nêageyrayîşî, ganan vero bîyayeni, hewno ki kes pa mireno, hewnê mergî, hewno mergane. *Tr. Ölüm uykusu, koma, sekerat.* Kal kewto hewnmergî. Texmîn nêkena ki fina bişo werzo. Hema finên werzo û şehadeta xwu jî bîyaro, fina weş o.

hewnmerg/i *N.* O/çîyo ki kewto hewndê mergî, kewto qoma, kewto wextê sekeratî, ganan vero yo. *Tr. Sekerat/komaya giren, ölüm uykusuna giren.* Hewnmerg o. Ci meveyê, o do nika teslîmê Rehmanî bo.

hewnmergey *Nm.* Ganan vero bîyayeni, qoma di bîyayeni, qoma kewteni, hewndê merganeyî kewteni, hewndê nêageyrayeni kewteni. *Tr. Ölüm uykusuna dalmak, sekerat vaktini yaşamak, komaya girmek.* Kam hetta nika hewnmergey ra vijîyayo ki o bivijîyo? O, hinî şerbetên o ki doktorî bi çengiznokî ya ey nêşenê bidê kesî.

hewnnêdîyaye/ê 1. *N.* Bêhewn/i, hewnnêvînaye/ê. Kes/çîyo ki; cara hewn nêkeno, nêşeno rakewo, hesretê hewnî yo ki xwu rê bişo rakewo, giraneyda karûgurweyano yan jî nêweşîni ra nêşeno şiro hewna, nêşeno xwu rê rakewo. *Tr. Gözüne uyku girmeyen, uyuyamayan, uykuya hasret.* Ez senîn şena şira ê qergûndê hewnnêdîyayeyî bera kar? 2. *N.* Hewnnêvînaye/ê, bêhewn/i. Kes/çîyo ki; hewnîy nêvîneno, hewnandê ci di hewnîy çinî yê. *Tr. Rüya görmeyen veya göremeyen.* Ti senîn merdimdê hewnnêdîyayeyî ra tabîrê hewnan bidê kerdiş ki?

hewn nêdîyayeni 1. Hewnnêdîyayîş. Bêhewney. Hewn nêvînayeni, bêhewn bîyayeni, wahîrê hewnî yan jî hewnan nêbîyayeni. Çimê ci hewn/îy nêdîyayeni, rakewtiş çoşmedê ci di çinêbîyayeni. *Tr. Uyku görmemek, gözüne uyku girmemek.* Rojên mi jî bidîyayê, çimanê ci hewn dîyo. Cara hewn nêdîyo, nêvîneno. 2. *f. M.* Hewnnêdîyayîş. Bêhewney. Hewn nêvînayeni, bêhewn bîyayeni. Çimanê ci hewn nêvînayeni, hewndê xwu di hewn ci çiman ver nêameyeni. *Tr. Rüya görmemek.* Ez cara hewn nêvînena. Eger mi şewên hewn bidîyayê, mi do şima rê bizêkên cikerdayê.

hewnnêkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; qaxûyên vero, derd û kulên vero, werd û şimîyên ra, nêweşînên vero nêşayo rakewo, çimanê ci hewn nêdîyo, tim çewilîyayo, xwu ata nata doş kerdo, labelê nêşayo hewn kewo. *Tr. Herhangi bir dert, sıkıntı, illet, hastalık, yediği yiyecek veya içecekten dolayı bir türlü uyuyamayan, gözüne uyku girmeyen, rahat edemeyen.* Şima senîn merdimê hewnnêkerdeyî tew ser o benê gurwênenê ki?

hewn nêkerdeni *f. M.* Hewnnêkerdiş. Kêfsadey ra, qaxû ra, nêweşîni ra, derd û kulên ra yan jî rîdê çînakî ra nêrakewteni, hewn çiman nêkewteni, rakewtiş di çetineyênda vêşî dîyayeni. *Tr. Kaygı, dert, sıkıntı, sorumluluk, yediği bir yiyecek veya içecekten dolayı bir türlü uyuyamamak, gözüne uyku girmemek.* Emşo mi vengdê nê kamyonan ra hewn nêkerdo. Ez hawêr çewilîyayê.

hewnok/i *N.* Xewar/i, hewnxewar/i. Kes/çîyo ki; tim rakewno, hewnî ra bol hez keno, beno ki nêweşê hewnî yo, hendo ki rakewno ze ki bimiro. *Tr. Uykucu, uyuku düşkünü.* Vernameyê ci bi ê hewnokî ya nîno, ma nêşenê pêya ray şirê.

hewnokey *Nm.* Xewarey. Xewar/hewnok/i bîyayeni, hewn di ravey bîyayeni, wesfê ci yo tewro ravey hewn bîyayeni. Hewnan ra bol hez kerdeni, hewnan ra sereyê nêwedardeni. *Tr. Uykucu olmak.* Kê hewnokeya ci nêaşnawita ki, ez nêşinawê ba?

hewno raştay 1. *Nn.* Hewno raşt. Hewno ki tey Hz. Muhemmed (sew) aseno. *Tr. Rüya-yı sadıka, gerçek rüya.* Bedîuzzamanî hewnêndo raştay dî ki koyê Araratî yo teqeno. Dima... 2. *Nn.* Hewno ki dîyayenda ci ya tepîya vijêno. *Tr. Sonradan çıkan veya gerçekleşen rüya.* Hewnê marda mi, bolkî raştay ê. Cora tersena jî.

hewno zûraî *Nn.* Hewno ki raşt nîyo, nêvijêno. Hewno ki tey Hz. Muhemmed (sew) nêvijêno, qaxûyên û şikbîyayîşdê bîyayîş ra kes vîneno. *Tr. Adi rüya, basit rüya, sıradan rüya.* Hewnê bolini hewnê zûraî yê. Hewno zûraî bol vîneyêno. Labelê hewno raştay rew rewî nêvîneyêno.

hewn vîyayeni *f. M.* Hewnvînayîş. Hewn dîyayeni. Kes nêşeno vajo ki hewn vînayeni di bi mi ki ne hewley ne jî xirabey esta. Çunkî hewnîy heyat û psîkolojîdê kesî di ya tesîrêndo weş yan jî neweş virazenê.

hewnxwuyanaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; nêrakewto, hewna nêşîyo, labelê ze ki hewn di bo, hewnî nano xwu ya, zêdê hewna şîyayan çimanê xwu gîno, wertî anceno xwu ser, nimroyê hewnî keno. *Tr. Uyku/uyumuş rolü yapan.* Ez merdimdê hewnxwuyanayeyî ra terseno. O şeno

zewmbî hîle û xwurdey û fenîy jî bikero.

hewn xwu ya nayeni *Zv. f. M.* Hewn xwu ya nayîş. Rolê hewnî kerdeni. Qando ki kes qayîl nêbeno kesên bivîno yan jî bi ci ya roşo, kes rolê hewnî keno, kes hewnî nano xwu ya, labelê hewnê kesî yo esas nîno. *Tr. Uyku rolü/numarası yapmak.* Mi zana o nêrakewto, dima birayê ci jî va, ey hewn na bî xwu ya.

hewq *Zîr. Nn.* Baxîçe. Baxçeyo werdî. Cayo ki kes tey daranê meywan/fekîyan kareno. *Tr. Küçük bahçe, küçük meyve bahçesi.* Ma xwu rê hewşdê xwu vero hewqên rona ki ma ci ra xwu rê meywe bûrê.

hewqi *Zîr. Nm.* Diki. Erdo awî yo werdîkek. Erdo ki erdandê girdan mîyan di mendo û qandê awîyan karêno. No erd/hêga baxçe nîyo, awî yo. *Tr. Eğimli veya geniş arazilerde tarlalar arasında kalmış ve sulu sebzelikler için ayrılmış küçük tarlalar.* Şima çirê emserr hewqa xwu nêkarita? Hewqa şima şima weş warî kerdê.

hewr *Cog. Nn.* Çîyêndê azmînî yo ki, tey awa şilî û çilkê varenî estê. Hewrê zimistanî sîya yê, ê amnanî jî sipe yê. Wesarî kes ci ra terseno, qijqijikdê amnanî di kes qayîlo xwu rê şiro ser o ronişo. Dûnê ayamî yo ki bolkî bi şikildê varenî ya yeno cêr. *Far. Ebr. Kur. Ewr. Tr. Bulut.* Hewrêndo sîya yo ma ser o doş beno ki qe ez nêzana yaxero keno bivaro yan sîyê globerî?

hewraî 1. *Cog. Nm.* Bihewrey, hewriney. Nepakeya azmînî, tey hewr bîyayeni, azmîn pak nêbîyayeni. *Kur. Ewraî. Tr. Bulutluluk.* Esas ma hewraî di nêkewê ray, bi mi ki do deha weş bo. 2. *Cog. Nm.* Wextê hewran. Wexto ki hewrîy estê, roj û demserrê hewran. *Tr. Bulutlu vakitler/günler.* Ma do hewraî di nêşîyayê, ma do ayamweşey di bişîyayê. 3. *Zv. N.* Pûkaî. Wexto ki çîyo weşo nêpawêno, çîyo xirab beno jî beno. *Tr. Olaylar bazında, sosyal olaylar noktasında havanın iyi olmaması, şartların kötü olması durumu.* Bi mi ki şima nêrê do deha weş bo. Çunkî tîyanan hewraî ya. Ellah zano ki do lej do bibo.

hewraîyey 1. *Nm.* Hewriney, hewraîney, hewraîni. Hewraî bîyayeni, nepakeya azmînî. *Tr. Bulutluluk.* Hewraîyey di boka keramatên bibo. Çunkî deha omidîya însanana şikêna. 2. *Cog. Nm.* Hewraîney. Roj/wextê hewran. Zemanê hewran bîyayeni, ê wext û wezîyetî di karûgurwe kerdeni. *Tr. Bulutlu vakitler/günler.* Hewraîyey înan nêşena vindarno. Ê yê qarşûyê zeman û zemînî herrîşan kenê. 3. *Nm.* Hewraîney. Gireyandê şêligî û olayîyan di wextê bêmusaîtîy, wextê ki kusaîtîy nîyê, wextê ki weşîy nîyê. *Tr. Toplumsal olaylar noktasında vakit veya zamanın namusait olması.* Ez ba, ez aja nêşina. Hewa hewraî yo, hetta nika mi wina hewraîyey ne dîya ne jî vînaya.

hewrane *Cog. Nn.* Hewrin, hewrinane. Ze ki hewrin bo, zêdê hewadê hewrinî bîyayeni, bi hewadê hewrinî mendeni. *Tr. Bulutlu gibi, bulutluymuş gibi.* Ez winîyaya, mi rê hewrane ame. Şima senîn saî dî ki? Ma jûy ser o qey çimîy çinî yê!

hewraney *Cog. Nm.* Hewrinaney. Hewrinane/hewrin bîyayeni, wesfê hewranî tey bîyayeni. Ze ki hewrin bo, bi hewrinanî mendeni. *Tr. Bulutluluk.* Mêrdekî va: Ez bixwu hewraneyda ci ra nêtersena. Çunkî Ellahî senîn ki kerdo, do winî bo.

hewrês *Cog. Nn.* Vewrhêz, şalpe, horhêz, horês, vorhêz, şelpe. Bi xeylên ca ya pîya şeqitîyayena vewreri. *Tr. Çığ.* Hewrês, bolkî cado şênvariş û mêldar û bêdarîstan di beno.

hewrê sipey *Cog. Nb.* Hewrê amnanî. Hewrê ki barê ci şenik o, xeberok û nîşanê şilî nîyê. Hewrê ki kes kiştda yaxerî ra ci ra nêterseno yan jî bawerî nêkeno ki do baranî bîyarê. Jewek/jûamorê ci, "hewro sipe" o. *Tr. Beyaz bulutlar, yağış getirmeyen bulutlar.* Amnanî hewrê sipey kesî kenê tamojikê vewri, zimistanî jî hewrê sîyay kesî laseran û tofanan ra tersanenê. Ellah kesî bêterî ra sitar kero.

hewrê sîyay 1. *Cog. Nn.* Hewrê ki barê ci giran o, xeberokê yaxerî û hewadê winasînan ê. Hewrê ki zimistanî û wesarî baro giran wedarnayo û kişta yaxerî ra ya kes ci ra terseno yan jî kes ci ra beno omiddar. Jewek/jûamorê ci "hewro sîya" o. *Tr. Kara bulutlar.* Ez nê hewrandê sîyayan ra tersena. Roji bî ze şewa sîya! 2. *Zv. Nb.* Wext û zeman û wezîyeto ki tey ters esto, tey nîşanê teşxeleyî esto, tey nîşanê lejî esto, lûk/tehlûke o. Jewek/jûamorê ci "hewro sîya" o. *Tr. Karabulutlar. Vehamet, vahim, tehlikeli, zor.* Mi dî ki hewrê sîyayê çoşme di. Mi va: Pey di şorî! Ti bê, ti do jî winî nêvajê?

hewrgurraî *Cog. Nn.* Wezîyet û halê hewrgurrayîşî, halo ki hewr gurreno. *Tr. Gökgürültülü olma.* Vizêr hewraî bî, ewro do wişkaî bo, meşti jî do hewrgurraî bo.

hewr gurrayeni *Cog. f. M.* Hewrgurrayîş. *Bw.* Hewr gurreni. Hewr bigurro, gereg o ki bivaro, fina jî hîkmet, hîkmetê Ellahî yo. Beno ki gurreno jî nêvarneno.

hewrgurreni *Nm.* Hewr gurrayeni. Wextê hewran gurrayena hewran, hewran ra vengêndo pêt

vijîyayeni. Vengo ki pêrogunayîşdê hewran ra yeno. *Tr. Gök gürlemesi, gök gürültüsü.* Vanê, "gurreno û nêvareno." (Pîlvatikên)

hewrin/i 1. *Cog. N.* Hewrîn/i. Azmîno ki tey hewr esto, azmîno ki şelaga xwu hewadaya û o yo keno yaxer bivarno. *Tr. Bulutlu.* dinya hewrin o, beno ki emşo şilî bivaro. 2. *Zv. N.* Hewrîn/i. Kes/çîyo ki; ser o bele û bêteriy estê, wezîyetê ci weş nîyo. *Tr. Durumu iyi olmayan, karabulutları dolaşan, musibet ve belaları kol gezen.* E willi, wezîyetê ci rind nîyo. Bi mi ki hewrin o.

hewriney 1. *Cog. Nn.* Hewrîney. Hewrin/i bîyaeni. Hewrê ki tey şelaga yaxerî esta; a ê hewrîy bîyayeni, wesfê nê hewran tey estbîyayeni. *Tr. Bulutluluk.* Hewrineya ci şima tersanayê yan nê? 2. *Zv. Nm.* Hewrîney, lûkiney. Hewrîn/i bîyayeni, ser o hewrîy estbîyayeni, wezîyet û hal û zeman hewrin bîyayeni, weş nêbîyayeni, lûkin bîyayeni. *Tr. Vehamet, kötü veya tehlikeli sosyal bir durumun meydanda olması.* Eger mi bixwu bi çimandê xwu ya a hewirneya ci nêdîyayê, mi do jî bivatayê şorî.

hewro sipe *Cog. Nn.* Qandê jewekey/jûmayoreyda ci *Bw.* Hewrê sipey. Ez nê qijqijikdê amnanî di, xwu rê ê hewrdê sipeyî ser o bîyayê.

hewro sîya *Cog. Nn.* Qandê jewek/jûmayoreyda ci *Bw.* Hewrê sîyay. Mêrdekî va: Ma bi hewrêndê sîya ya laseriy yenê? Mêrdekî verpers kerd, va, "eger Ellah biwazo, Ellah şeno bêhewr jî tofanîy biqilano."

hewrpirêsî 1. *N.* Kes/çîyo ki; hewrîy piro pêşîyayê, çorçoşmeyê ci hewran giroto, kewto olayîyan bin, kewto halêndo xirab. *Tr. Gerçek veya mecazi anlamda kötü hava şartlarına yakalanan, olumsuz hava şartlarından ötürü çepeçevre sarılan.* Bîbî hewrpirêsî, xebera ci çinêbî. 2. *N.* Wezîyeto, halo ki çorûçoşmeyê ci bi hewran a gêrêno, hewrîy piro pêşênê, wezîyeto ya bi raştey a yan jî bi zewmbîvaje ya hewran giroto xwu sere. *Tr. Karabulutların sarması, kötü hava şartlarının oluşması, karabulutların dolaşıyor olması.* Boka ne kes ne jî cayên hewrpirêsî bo. Merdim û welato bîyo hewrpirêsî, qethan nêşeno qeçûqûldê xwu ver bido, bin di maneno.

hewrpirêsîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo hewrpirêsî, kewto hewran bin, hewran çorûçoşmeyê ci giroto, halê xirabîy tey peyda bîyê. *Tr. Gerçekten veya mecazen karabulutlar tarafından kuşatılan, sarılan, kötü hava şartlarına kapılan.* Merdim û welato hewrpirêsîyaye do senîn qeçekanê xwu bibanderno?

hewr pirêsîyayeni *f. M.* Hewrpirêsîyayîş. Hewrîy piropêşîyayeni, hewrîy ser o kemî nêbîyayeni, hewran ser o giran kerdeni, derênikê hewran ser o virazîyayeni. *Tr. Karabulutların kaplaması, gerçek veya mecazi olarak kötü hava şartlarının oluşması.* Mi dî ki aja di hewrîy pirêsîyayê, ez mîyan nêkewta.

hewş 1. *Nn.* Ver û çoşmeyê kêdê kesî. Cayê keyano ki keyan çoşme di însan xwu rê tey roşeno, tey çîyê werddê keyî kareno, tey werzeno û roşeno. *Tr. Avlu.* Hewşê kêdê ma çinî yo ki ma xwu rê tey roşê û werzê. Nê bînayan eynî ma kerdê hepsî. 2. *Nn.* Hoş. Vengo ki kes pa heran û çîyanê zêdê heran vindarneno, açarneno. *Tr. Höşşş, eşek vb. binek hayvanlarını durdurmak, çevirmek, sakinleştirmek için söylenen söz.* Mêrdekî kerd ki herekê xwu vindarno, sifte va hewş û dima bi hêdîyek a ame cêr.

hewşin/i *Mîm. N.* Çîyo (keyeyo, ware) ki ci vero hewş esto, hewşê ci esto, baxçeyê ci yê verdê keyeyî esto. *Tr. Avlulu.* Banêndo hewşin bî. Cora weşdê mi şî.

hewt 1. *Mat. N.* Di finîy didi û hîrê finîy jî jew keno hewt. Çarêsî bi didin a para kerê, fina beno hewt. Amoro ki verê şeşî û dimayê heştî yo. *Tr. Yedi.* Mamosteyî qeçan ra pers kerd, va: Şima şenê bi çend babetî ya hewtî bivînê? Hergi jewî bi babetên a cewab da. 2. *Nn.* Vengê hewtenda kutikî yo. *Tr. Hav, havlama.* Kutikî senîn ki va hewt, o tersa û pey di ancîya. Qaşto no qethan nêtersayê!

hewtay 1. *Mat. Nm.* Jew bi jew amordeni di sabiro ki mabeyndê şeştî û newî û hewtay û jewî do. Hewt finîy des, des finîy hewt, di finîy hîris û panc ûzn. *Tr. Yetmiş.* Qeçekî hettanî hewtay amord, ey a tepîya vinderîya. 2. *Ed. Nm.* Dimilî di vêşî kerdeni vajêno. *Tr. Zazacada abartma sanatında kullanılan bir ifade.* Mi hewtay fini to rê vato ki na kay kay meki. (Halbikî hewtay fini nîya. Labelê bol finîy vajîyayo.)

hewtay finey 1. *Mat. Nm.* Hewtay qorey, hewtay finîy, hewtay qatey. Hewtay qor/qat bîyayeni, hewtay finîy bîyayeni. *Tr. Yetmiş kez/defa olma, yetmiş kere/sefer olma.* No kar, mi çimî di bi hewtay finey a jî nêbeno. 2. *Ed. Nm.* Hewtay qorey/finey, hewtay qatey. Hewtay qor/i bîyayeni, hewtay finîy/qatîy bîyayeni, bol û boley, bol finîy bîyayeni. *Tr. Yetmiş/çok defa olma, çok fazla olmak.* Mi rê do bi hewtay finey a jî nêbo.

hewtay fini 1. *Mat. Nm.* Hewtay qor, hewtay finîy, hewtay qat. *Tr. Yetmiş kere/kez, yetmiş defa.* Vanê înan kay di hewtay fini kay kerda. 2. *Ed.*

Nm. Hewtay qor/qat, hewtay finîy, bol û bol, bol finîy. *Tr. Yetmiş defa, çok defa, çok fazla.* Mi qe nêvato mi hewtay fini vato.

hewtayserre/ê 1. *N.* Kes/merdimo ki hewtay serrê xwu kerdê pir û bîyo kal. *Tr. Yetmiş yaşındaki yaşlı.* Pîyê ey hewtayserre o, ê ê hembazdê ma yê atayênî şeştîserre o. 2. *N.* Bol kal/pîri. Keso/a ki serrê ci bol ê. *Tr. Yaşlı, çok yaşlı.* Şima hewna merdimo hewtayserre nêdîyo, no kotî, o kotî?

hewt bi hewt *H.* Hergi fini bi hewt a gurwe/wezîfe vînayeni, hergi fini, hewt bi hewt ya zeyîdnayeni yan jî kemênayeni. Hewtî rê bi hewtî ya luwayeni. *Tr. Yedişer yedişer, yedişerli, yediye yedi, her defasında yedi ile ya ileri veya yedi geri saymak veya iş yapmak vs.* Gengazeya, didi bi didi amordişî û hewt bi hewt amordişî jû nîya. Hewt bi hewt amordiş deha çetin o.

hewt bi hewtey *Mat.* Hewt bi hewt bîyayeni. Hergi fini bi amordê hewtî ya şîyayeni/amordeni, bi hewtî ya ver di yan jî pey di amordeni, bi hewtî ya muamele kerdeni. *Tr. Yedişerli yedişerli olma, her keresinde yedili artırmak veya azaltmak.* Mi çimî di ki do hewt hewteya jî bibo.

hewtcar *Zoo. Nn. Bw.* Dimqesik. Wexto ki hewtcar perreno kesî, ze ki jan kesî gan kewo.

hewtcarane *Ed. Nn.* Heftcarane, dimqesikane. Zêde hewtcarikî ya, bi heftcarî yo mendeni, zêdê hewtcarî ya qe beno ki hewt finîy kesî perrayeni, zirar kesî ro dayeni. *Tr. Kişiyi yedi kez ısıran böcek gibi olmak.* Hewtcarane meperri kesî, meziqitni bi kesî yo.

hewtcaraney *Ed.* Heftcaraney, dimqesikaney. Zêdê hewtcaran bîyayeni, wesfê heftcaran tey bîyayeni. *Tr. Yedili gibi olmak, yedi defa kişiyi sokan veya zarar veren hayvan/böcek olmak.* Kesî hewtcaraneyda ci ra behs nêkerdo.

hewtderbi *Ss. Nm.* Sîlehênda hewt derb/qurşûn a. *Tr. Yedili, yedi mermili bir silah.* Hewtderba ci ser o bî, înan nêwetard şiro ser.

hewteni *f. M.* Hewtiş, hewtîni. Hewt hewt kerdeni. Veng vetena kutikan, qandê perrayeni kutikî ra vengo ki vijêno. *Tr. Havlamak.* Hewtena kutikî û heşan ci tersanena.

hewtês *Mat. Ç.* Des û hewt. Amordeni di sabiro ki şîyêsî dima û verê heştêsî yeno. Amoro ki mabeyndê şîyêsî û heştêsî do. *Tr. Onyedi.* Hewtês û heştês, nezdîyê pê yo. 2. *Ed. Ç. N.* Amoro ki kes pa çîyanê vêşindan vano. *Tr. Abartma sayısı olarak kullanılan onyedi sayısı.* Mi ci rê hewtês finîy vato ki hina meki.

hewtêsfin/i 1. *N.* Des û hewt fin. Kes/çîyo ki; heqê ci yê hewtês finî esto, wahîrê heqdê (pari/hîsse) hewtês finî yo. *Tr. On yedi pay/hisseye veya on yedi haka sahip olan.* Wa sifte merdimo hewtêsfin bêro, dima jî o şîyêsfin bêro. 2. *Ed. N.* Çî/keso ki rêzdê ci di, elida ci, qordê ci di boley esta, bol finîy bîyo yan jî ameyo meydan. *Tr. Çok kere/kezli, çok defalı, birçok kez gerçekleşen.* Eger hewtêsfin bîyayê jî to bivatayê nê.

hewtêsfiney 1. *Nm.* Hewtêsfinikey, hewtêsrêzey, hewtêsqorikey, hewtêseley. Hewtêsfin/i bîyayeni, wahîrê/a heqdê hewtêsfinan bîyayeni. Hewtês heq/parê ci, hewtês hîsseyê ci estbîyayeni. Des û hewt finê ci estbîyayeni. *Tr. Onyedi hakkı olmak, onyedi pay/hissesi olmak.* Hewtêsfineya ci ci rê çiçî qezenc kerd yan jî kerd vinî. 2. *Nn.* Des û hewt finîy bîyayeni, hewtêsqor/rêz bîyayeni, tey hewtês eli bîyayeni. *Tr. Onyedi kere/defa olma, on yedi kez/sefer olma.* Ez hewtêsfineyda ci rê nê nêvana. 3. *Ed. Nm.* Zafey. Bol finîy bîyayeni, tey boley bîyayeni, zaf bîyayeni, tey vêşindekerdiş bîyayeni. *Tr. Çok kez/defa olmak, içinde abartma bulunmak.* Ez hewtêsfineyda ci ra nêtersena. Hewtêsfineya ci çirê şima kena kêfsad?

hewtêsqat/i 1. *N.* Hewtêsqor/i, hewtêsel/i, hewtêsrêz/i, hewtêsfin/i. Çî/keso ki bi şikildê hewtês qatan a virazîyayo, ameyo meydan yan jî bîbîyo. *Tr. Onyedi katlı, onyedi kere/kezli gerçekleşen.* Bînayo hewtêsqat, heweso hewtêsqat û hewna zêdê nînan bol çîyo hewtêsqat esto. 2. *Ed. N.* Çî/keso ki tey bol/zafey esta, bol û bol o. *Tr. Onyedi sayısı çokluğu ifade eder. Bunun için çok kere/defalı, çok katlı, çok çok.* Didi nê, hewtêsqat bo jî ez qebûl nêkena.

hewtêsqatey 1. *Nm.* Hewtêsqorey, hewtêseley, hewtêsrêzey, hewtêsfiney. Hewtês qatîy bîyayeni, wahîrê/a hewtês qatan bîyayeni, rezê ci hewtês bîyayeni, hewtês qatî pêser o bîyayeni, bi şikildê hewtêsqatan a bîyayeni. *Tr. Onyedi katlı olma, on yedi kat üst üste olma, on yedi kata sahip olma.* Şima şa sebebê hewtêqateyda ci ca kero? 2. *Ed. Nm.* Hewtêsqat bîyayeni. Bol û bol bîyayeni, tey bol/zafet estbîyayeni, tey vêşindekerdiş bîyayeni. *Tr. Çok kere/defa olmak, çok katlı olmak, çok çok olmaktır.* Hewtêsqateyda ci ra metersê, o do jî kêfê şima nêşo cara bilûno.

hewtfinikane *Nn.* Hewtfinikî. Çî/keso ki olayîyo ki tey hewt qatey esta, tey pêser o pêser o çî wesf esto, tey bolaney esta, tey vêşîyey esta. *Tr. Yedili, çoklu, katlı, kat be katça.* Hewtfinikane bo jî, ez do ey ewro biqedîna.

hewtfinikaney *Nm.* Hewtfinikîyey. Hewfinikane bîyayeni, tey bol finîy karûgurwe û olay bîyayeni, wesfê bolfinikan tey estbîyayeni. Zêdê hewtfinikan bîyayeni. *Tr. Çok kere/kezli olmak, yedi katlı veya yedi misli olmak.* Ez hewtfinikaneyda ci rê şahîd nêbena. Çunkî mi tey wesfêndo winî nêdîyo.

hewthewtok/i *N.* Çî/keso ki bolaney îfade keno, qat bi qatî çîyan yan jî kesan mojneno, îfade keno. *Tr. Çokluğu ifade eder.* Merdekêndo hewthewtok o. Ma ci destî di bîyê încîraxî. Finên nê, des finîy tekrar keno.

hewthewtokane *Nn.* Hewthewtokî, qatqatokane, qatqatokî. Tey wesfê hewthewtokey estbîyayeni, tey bol finîy bîyayeni. *Tr. Mükerrerlere benzemek.* Xeyr o ti ya hewthewtokane kewna nê karûgurweyan dimi ki?

hewthewtokey *Nm.* Qat bi qatîy kerdeni, bîyayeni, vateni ûzn. hewtqat bîyayeni, hewtqat kerdeni, bolfinikey, karûgurweyandê xwu di bolfinik bîyayeni. *Tr. Çokçul olmak, çok defa/kezli olmak, tekrarlamak vs.* Jû cayan di hewthewtokey kesî teqnena.

hewthewtokî *Nm. Bw.* Hewthewtokane. Ma ki hewthewtokî bîyayê, şima do se kerdayê? Şima yê dibare di xwu ver nêdanê.

hewtiki *Nm.* Xumar di kaxita ki ser o hewt nuşîyayo yan jî çîyo ki ser o hewti esta, nimroyê hewtî ser o esto. *Tr. Yedili.* Çeharika xwu nê hewtiki ser û hewadê, pa kay qezenc kerdi.

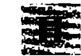
hewtmexeli *Nk. Nm. Bw.* Hewtrengi 2. Hewtmexela ci a serri biberkê bî. Maşallah wihêran werdê nêwerdê nêqedîyayê.

hewtqat/i 1. *N.* Hewtqor/i, hewtqore/ê, hewt rêz/i, hewtrêze/ê, hewtel/i, hewtfin/i, hewtfine/ê, hewtfinik/i, hewtbar/i, hewtbare/ê, hewtcar/i, hewtcare/ê. Çî/keso ki bi hewt qatan/rêzan a, bi hewt finan/qoran a virazîyayo. *Tr. Yedi kat/lı, yedi kere/kezli, yedi sıralı.* Zanayîşo ki ez zana, hewtqat bîyayê jî înan do e nêvatayê. 2. *N.* Hewtqor/i, hewtqore/ê, hewtrêz/i, hewtrêze/ê, hewtel/i, hewtfin/i, hewtfine/ê, hewtfinik/i, hewtbar/i, hewtbare/ê, hewtcar/i, hewtcare/ê. Bol vêşî, zaf vêşî. Çunkî hewt Dimilî di boley/zafey îfade keno. *Tr. Çok defa/kez, faz la fazla.* O mi rê di qatîy vinderîyayo, ez ey rê hewt qatîy vinderîyaya. Ma diqat û hewtqat jew beno?

hewtqatane *Nn.* Hewtfinane, hewtqorane, hewtelane, hewtrêzane, hewtqatkî. Bi şikildê hewt qatan a, zêdê hewtqarana bîyayeni. *Tr. Yedi katlı gibi, çok katlılar gibi, çok defalı olmak.* To rê jî hewtqatane ame yan nêame?

hewtqataney *Nm.* Hewtfinaney, hewtqoraney, hewtelaney, hewtrêzaney, hewtqatkîyey, bi yû sildê hewtqatan a bîyayeni. *Tr. Yedi kat görünümlü.* Hewtqatane bî. Eger hewtqataneya ci çinêbîyayê, ma do bikudênayê.

hewtqatey 1. Hewtqorey, hewtrêzey, hewteley, hewtfiney, hewtfinikey, hewtbarey, hewtcarey. Hewtqat/îy bîyayeni. Wahîrê hewt qatan bîyayeni. *Tr. Yedi katlı olma, yedi defa/kezli olma, yedi kata sahip olmak.* Bolkî jî hewtqateya ci ez kerda şubhedari. 2. *Nm.* Hewtqorey, hewtrêzey, hewteley, hewtfiney, hewtfinikey, hewtbarey, hewtcarey. Dimilî di vajeka "hewt"î bol/zafey îfade kena. Cora tîya di boley esta, vêşîyey esta. *Tr. Zazacada yedi sayısı çokluğu ifade eder. Bundan da murat, çok katlı, çok defa/kezli, çok çok olur.* Ez vajekda ey a hewtqatey ser o nêvinderda. Çunkî o hewtqat tenya nê, çeharqat jî bîyê.

hewtqatik *Zoo. Nn.* Hewtveyvik. Azayêndê zerredê heywanan o (bi vêrî ya o) ki ze ki hewt qatîy bo, kes mîyanê ci bol û bol şuweno û pewjeno û weno. *Kur. Heftqatk, hezarpirtik. Tr. Kırkkat.* Eger hewtqatik weş pak nêbo, bol pîs o, boya rêxi ci ra yena. Çunkî mîyanê ci pêro pirê rêxa.

hewt qatîy azmîn *Ast. Nn.* Azmîn di hewt qatîy. *Tr. Yedi kat gök.* Hewt qatîy azmîn şî, peynîya dinyay nêdî.

hewtqolik *Tib. Nn.* Hewtqol, hewtfin, hewtfinik. Sawêndo hewtqolik o ki, kes deha ci ra pak nêbeno, kes ci dest di îllallah keno ki xwu ser ra bierzo. *Tr. Yedi canlı nezle. Kişinin peşini bir türlü bırakmayan nezle.* Mêrdekê kuşatkarî va: Hewtqolik o gîrîyaneyê mi nêverdano, Ellah zano ki o yo keno mi bero nêardeni.

hewtqolik/i 1. *N.* Hewtqol/i, hewtfin/i, hewtfinik/i, hewtşax/i, hewtbask/i, hewthet/i. Çî/keso ki bol fin o, bi qorên a nîyo, bol qorê ci estê, bi kiştên a nîyo, bol kiştê ci estê. *Tr. Yedi dallı, yedi katlı, yedi defa gelip giden, çoklu.* Belayêndo hewtqolik o. Ma deha nêşenê xwu ci destî ra bireynê ki?

hewtqolikey *Nm.* Hewtqoley, hewtfiney, hewtfinikey, hewtşaxey, hewtbaskey, hewthetey. Hewtqol/hewtfin/i bîyayeni, hewtfinik/hewtşax/i bîyayeni, hewtbask/i bîyayeni, hewthet/i bîyayeni. Çî/keso ki bi finên û di finan a nîyo, bol o, beno ki bi hewt finan/hetan a o; a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Çok yönlü olmak, çok fazla olma, çok tekrarlı olmak.* Ma pêro jî hewtqolikeyda ci ra

pey di ancîyayê.

hewtreng/i 1. *N.* Feqîr/i, neçar/i, heftreng/i. Merdimo ki çinayê ci di pîney, esîlî bolêrî yê. *Tr. Çok yamalı, çok fakir, yoksul.* Merdimêndo hewtreng bî. Labere tamê ci qe diremên jî nadinî di çinebî. 2. *Nn.* Heftreng/i. Çî/keso ki babet babetî yo, ze ki hewt babetî bo. Kuşat di, fêlan di, qisan di û çîyo winasîn di babet babetî yo. *Tr. Her noktadan, her yönüyle bin bir çeşit, bin bir renk olan.* Merdimêndo hewtreng o. Ma huwate ra teqneno. Bêro şima heti, şima do xwu rê pey kêfên bikerê. 3. *N.* Heftreng/i. Rengan di çîyo ki qismên kesan rê bolreng yeno, weş nîno. *Tr. Çok renkli, ciyak.* Eger hewtreng nêbîyayê, beno ki jî mi biherînayê.

hewtrengey 1. *Nm.* Feqîrey, neçarey, heftrengey. Çina ra bipîneyey, bipîne bîyayeni, vêşî feqîr bîyayeni. *Tr. Fakirlik, yoksulluk, çok yamalılık.* Hewtrengeyênda ci ya qat qatî esta. 2. *Nm.* Heftrengey. Wahîrê hewt rengan bîyayeni. Wahîrê babet babet fêl û kuşatan bîyayeni, babet babetî oyûnê ci bîyayeni. *Tr. Yedi renklilik, çok renklilik, çok çeşitli oyun, espiri, şakaları olmak.* Merdimêndo hewtreng o. Hewtrengeya ci heme ca ra aşnawîyaya. 3. *Nm.* Heftrengey. Çinayan di, cilûbelgan di, çîyandê ravistişî di rengê ci bol bîyayeni, zêdê zewqdê qereçîyan bîyayeni, bêzewq bîyayeni. *Tr. Çok renklilik, adeta bin renk gibi olmak, yedi renkli olmak, cıyaklılık.* Mi bolkî, hewtrengeyda ci ra pey di rişt.

hewtrengi 1. *Cog. Nm. Bw.* Terbesi. Kam ki, hewtrengi birra bişo şiro, do gazîya xwu Ellahî ra biwazo. 2. *Nk. Nm.* Hewtmexeli. Mewşêra (asmêri, fekîyêri) ki hewt finîy, hewt mexelîy engûri yan jî meywe dana. *Tr. Yediveren.* Hewtrenga ci emserr kemîmexeli bî.

hewuşk *Cog. Nn.* Cayo hera û dûz o berz. *Tr. Plato, yayla.* Şuwaney çarwanê xwu amnanî benê hewişkan ser.

hewz/i *N.* Hewzik/i. Yaşil/abîyo kuhoyane, ma wîyo kuhoyane. Renga awer/azmînî ya kuhoyanê. *Tr. Turkuaz.* Mi nêdî. Labelê înan vatê hewz bî.

hewzawî *Nm.* Delavawî. Awa delavi, awa hewzi. Awa ki hewzi mîyan da yan jî hewzi ra herikêna. *Tr. Havuz suyu.* Mêrdekî ci ra pers kerd û va: Hewzawî şimêna yan nêşimêna? Fina bi hewzawî ya awdaz gêrêno yan nêgêrêno?

hewzey *Nm.* Hewzikey. Hewz/i bîyayeni, hewzik/i bîyayeni. Rengan di yaşila kuhoyanê bîyayeni, abîyo kuhoyane bîyayeni. *Tr. Turkuazlık.* Mi hewzeya ci bol ecibnê.

hewzi *Nm.* Dolawî. Dolawîya ki, dima virazîyaya û çoşmeyê ci bolkî bi şikildê kemverî ya dês bîyo û tey awi tepişyena. *Tr. Havuz.* Ê yê kenê hewzi di xwu rê masey warî kerê.

hey 1. *G. Nn.* Namedê Ellahî ra yeno ki, fina maneyê ci zikirkerdiş o. *Tr. Hayy olan Allah'ı anmak için kullanılan bir çeşit zikir.* Pêro kewtîy bî hey, kesî zewmbî çînakî nêaşnawitê. 2. *G. Nn.* Ey! Veyndayîşên o. *Tr. Hey! Bir çağırma, bir ünlem sesi.* Hey! Şima yê sera şinê? Bêrê tîya, ma gamekna pîya şirê.

heya bi heya *Nn.* Hetta bi hetta. Hetta kotî ki şî. Wextên ra destpakerden û timûtim şîyayeni. Vernîya ci bîyayeni. Labelê peynîya ci çinêbîyayeni. *Tr. İlanihaye, sonsuza kadar, ilelebet, sürekli olarak.* Ma do heya bi heya pê berê û bîyarê.

heyalperest/i *N.* Merdimo ki bol vêşî û bi wezîyetdê negeregey a heyal keno, bi heyalan a pirêsîyayo, çîyanê nêbîyayan heyal keno, heyal kerdeni ci rê bîya xusletên û nêşeno çîyanê raştî bîyaro xwu vîrî, bi heyalandê xwu ya ti vanê beno ki o yo fireno, pekeno. *Tr. Hayalci, hayalperest.* Emrê ci bi heyalan a vêrd.

heyalperestane *Nn.* Heyalperestkî. Zêdê heyalperestana, bi heyalperestan mendeni, tey wesfê heyalperestan estbîyayeni. *Tr. Hayalperestçe.* O zêdê erbetan heyalperestane dekewt mîyan û tey fetisîya.

heyalperestey *Nm.* Heyalperest bîyayeni. Heyalî di bol û bol ravey şîyayeni, bi heyalan a firayeni/pekayeni, çîyanê nêbîyeyan xwu vîrî arden û bi înan a dinyayên viraşteni. *Tr. Ütopik olmak, hayalperest olmak.* Heyalperesteya ci ci rê kemaneyên a. Wexto ki yeno şêligî mîyan, şêlig winîno lingandê ci ra, vano hele lingê ci yê erdo yan hewa ra?[1]

heyalperwer/i *N.* Kes/çîyo ki; heyalan û heyal kerdeni ra hez keno. *Tr. Hayali seven.* Kesêndo heyalperwer o. Cora kitabê ci weş ê, kes ci ra şeno tamên bivîno.

heyalperwerey *Nm.* Heyalperwer/i bîyayeni. Heyalkerdiş ra hez kerdeni. *Tr. Hayalperverlik.* Heyalperwereya ci ci rê bî namedari.

heyat *Er. Nn.* Coy, ciwîyayeni, serancame. Çîy/olayîyê ki kesî ser ra ravêrdê. Mari ra bîyayeni

1 Heyal, Erebî yo û perest jî Dimilî di pirêsîyayeni û Farisî di jî *"perest"* o. Nê di vajekê pêyabestey bîyê heyalperest û dima jî Dimilî di peyomekên (-ey) ameyo û noqra bîya heyalperestey.

ra hettanî merdeni çiçî ki kesî ser ra ravêrdo, o yo. *Tr. Hayat, yaşam.* Heyatê ci bi lejan a lewanlew o.

heyatdar/i *N. Bw.* Coydar/i. Kaşka heyatdar bîyayê, wexta pêro do biameyê werey.

heyati *Mîm. Nm. Bw.* Eywani. Heyata bandê ci hera bî. Hendê geçayên rehat esti bî. Wexto ki meyman çinêbîyayê, ciniy bolkî heyati di ronişţê.

heyatî *H. N.* Weşe/ê, bigane/ê, zînde/ê, weşbigane/ê. Çî/keso ki wahîrê heyatî yo, heqdê heyatî do, heyatî ser o yo, wesfê heyatî tey/ser o esto. *Tr. Hayati, canlı, diri, yaşamsal, yaşam hakkında.* Nameyê lajekan jî Heyatî neyêno pa.

heyatîyey *Nm.* Weşey, biganey, zîndeyey, weşbiganey. Heyatî/weşbigane/ê bîyayeni, zînde bîyayeni, heyatî ser o bîyayeni. *Tr. Hayatilik, hayat hakkında, dirilik, canlılık.* Wesfê ci yê heyatîyey esto yan çinî yo?

heyderî 1. *N.* O/çîyo ki azdê Hz. Heyderê Kerrarî (Hz. Elî) ra yo. *Tr. Hz. Ali'nin soyundan olan.* Hesen û Huseynî jî Heyderî yo. 2. *Nm. Teks. Sn.* Ebaya derwêşan a qutiki. *Tr. Dervişlerin kısa kollu abası.* Derwêşan heyderîya xwu daya xwu ra û ê yê dew bi dew geyrenê. Kiştên ra ê yê beytîy vanê û dawa xwu ronanê, kiştên ra jî ê yê xwu şerdê zaliman ra sitarnenê. 3. *Nn.* Çî/keso ki; kesî reyneno, kesî vera xeyr beno, xeyrî raştê kesî ano. Mersela, qijqijikê amnanî di vayêndo honik heyderî yo. *Tr. Kurtuluşa ait, rahatlığa, huzura götüren.* Na vajeki, namedê Hz. Heyderê Kerrarî ra yena. Werdîyey di wexto ki ma qijqijikdê amnanî di veşayê, eger ma qayîl bîyê vayêndo honk bêro, ma vatê: Bê heyder bê! Yanê senîn ki Heyderê Kerrarî şerdê zaliman ra resayê gazîda muslumanan, ti jî bi o babet a zirardê germî ra biresi gazîdê ma. 4. *Teks.* Babetên çinayêndo derg o. *Tr. Bir çeşit uzun elbise.* Ciniyê Qerejdaxî, heyderî danê xwu ra, kewnê veyvan mîyan.

heyf 1. *Nn.* Guna. Çîyo ki nêbîyayenda ci di ya goreyê dînî yan jî goreyê coyî zirarên esto. *Tr. Yazık, günah.* Heyf o, virtûvila mekerê, bidê feqîran. 2. *Nn.* Bedel, tuwal. Derba şarî ya ki kesî ser o menda û do bigêrîyo. *Tr. Öç, intikam.* Mêrdekî heyfê xwu ci ser o nêverda.

heyfaçarîyaye/ê *N.* Heyfgêrîyaye/ê, heyfagirote/ê, heyfgirote/ê, heyfageyraye/ê, heyfaçarnaye/ê, heyfwedarde/ê, heyfwedarnaye/ê, heyfwerzanaye/ê, heyfhewadaye/ê, heyfhewadeyaye/ê, tuwalaçarîyaye/ê, tuwalgêrîyaye/ê. Çî/keso ki; neheqeyêna tepîya heyfê ci, ewêzîya çekû û neheqeyda ci açarîyaya, gêrîyaya. *Tr. Öcü/intikamı alınan.* Vanê merdimo heyfaçarîyaye zerrîya ci bena honiki. Dima gereg ki zerrîya ê kesdê heyfaçarîyayeyî jî açarîyo. Eger timûtim wina heyf açarîyo, zerrîya hemini bena dirbetini.

heyf açarîyayeni *f. M.* Heyfaçarîyayîş. Heyf gêrîyayeni, heyf ageyrayeni, heyf hewadeyayeni, heyf werzaneyayeni, tuwal gêrîyayeni, tuwal açarîyayeni, tuwal ageyrayeni. Ewêzîya neheqeyên û heqaretên bîyayeni. Hedefê neheqeyên bîyayena tepîya, bi eynî şekila yan jî bi babetêndê ci ya wexto ki kes şiro pirodokî/neheqî ro do, wexta beno heyf gêrîyayeni, heyf açarîyayeni, heyf agêrîyayeni. *Tr. Öç/intikam almak.* Hetta ki heyfê ci nêaçarîya bî, nêşayê bivijîyo şarî mîyan. Heyf açarîya tepîya o yo tew xwu qurre keno û vijêno şêligî mîyan. Ya o do adinî di senîn bigeyro?

heyfaçarnok/i *N.* Heyfgirotok/i, heyfwedarnok/i, heyfwedarok/i, heyfgîn/i, heyfwerzanok/i, heyfagirotok/i, heyfhewadok/i. Kes/çîyo ki; lejên di, qerezên di, pêverikên di neheqeya ki amêya ser di, ewêzîya ci kerda, bedelê ci werzanayo, hemberê ci giroto, qarşûyê ci heyfê xwu werzanayo/giroto. *Tr. Öç/intikam alan.* Şima hewna dîyo ki heyfaçarnokên şayo rehat rehat rakewo? Bêguman ki hewnandê ey di qerqurey estê.

heyfaçarnokey *Nm.* Heyfwedarokey, heyfwedarnokey, heyfwerzanokey, heyfhewadokey, heyfgirotokey. Heyf açarnayeni. Çî/keso ki kar û gurwe û lejên û pêverikên û qerezên di neheqeya ki amêya ci sere di, ewêzîya ci kerda, pey di agiroto, heyfê xwu werzanayo; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Öç/intikam almak.* Heyfaçarnokeya ci do mehqeq rojên sereyê ci bûro.

heyf bîyayeni *f. M.* Heyfbîyayîş. Heyfey, heyfini. Hal û wesfo ki gunayê kesî pey yeno, zerrîya kesî pey veşena, herimêno û netîceyê ci zirar beno; a peyda bîyayena nê halî bîyayeni. *Tr. Yazık olma/k, acınacak durumda olmak.* Eger nêrijîyayê, heyf nêbîyê. Rijîya, bî heyf. Çi heyf o ki heme çî vinîbîyayîşdê ci ya tepîya beno heyf, heyfeya ci vîneyêna yan jî fehm bena.

heyf giroteni *f. M.* Heyfgirotiş. Heyf açarnayeni, heyf agiroteni, heyf ageyrnayeni, heyf wedardeni, heyf hewadayeni, heyf werzanayeni. Bedelê neheqeyda xwu giroteni. Derba ki deyaya kesî ro qarşîyê ci dayeni. *Tr. Öç/intikam almak.* Esas înan bi heyf nêgiroten a heyfê xwu girot. Çunkî ê bînê pêro hepis di.

heyf û guna *H. N.* Guna, guna/heyf bîyayeni, heyf û guna bîyayeni. *Tr. Yazık ve günah, yazık günah. Yazık, günah.* Şima qe nêva heyf û guna yo jî?

heykel/i *Zv. N.* Bêliv/i, bêhereket/i. Çî/keso ki bi şikildê însanên a virazîyayo û tey gan/heyat çinî yo, tey hereket çinî yo. *Tr. Ruhsuz, cansız, hareketsiz, işlevsiz.* Şima yê vanê beno ki ez mihtacê ê heykelî ya? Ez bê ey jî şena karê xwu bikera?

heykel *Er. Mîm. Nn. Bw.* Beyranbûk. Heykelê Lenînî û Seddem Husênî rewna yo şarê ci ronayê. Hema jû cayan di hewna heykel viraştişo kudêno.

heykeley *Mîm. Nm.* Bêlivey, bêhereketey. Heykel/i bîyayeni. Zêdê heykelan bîyayeni, bêliv/ bêhereket bîyayeni, tey gan û heyat û liv çinêbîyayeni. *Tr. Heykellik ruhsuzluk, hareketsizlik, cansızlık.* Ez heykeleyda ci ra jî nêgazincîyayê.

heykelteraş/i *Mîm. N.* Ostayê heykelan. Keso ki heykelan teraş keno/virazeno. *Tr. Heykeltıraş.* Heykelteraşên ame Suwêreki heykelê *Yılmaz Güney*'î viraşt.

heykelteraşey *Mîm. Nm.* Heykelîy viraşteni, seneatkareya heykelan, karûgurweyê heykelteraşan, ostayîna heykelan, meslegê heykelviraştişî. *Tr. Heykeltıraşlık.* Heykelteraşey nika bîya çetini. Qandê coy gereg o ki kes şiro çehar serrîy heykelteraşey biwano.

heykelxane *Mîm. Nn.* Îmaletxaneyê heykelan. Cayo ki tey heykelîy virazênê. *Tr. Heykel imalat yeri.* Unîwersîteyan di heykelxaney estê, tey heykelteraşîy gurweyênê, telebey talîm kenê.

heykerde/ê *N.* Zîkîrkar/i, heykewte/ê. Kes/çîyo ki; kewno hey, zikir keno, bi şikildê hey vatişî ya zikir keno. *Tr. Zâkir, zikirêden.* Keso heykerde do hettanî çi wext nê karî bikero ki?

hey kerdeni *f. M.* Heykerdiş. Bi şikildê hey vaten a zikir kerdeni. Ellah û Hey û Mûmît û Rehman û hewna zêdê nînan a, namanê Ellahî zîkir kerdeni. *Tr. Zikretmek.* Eger heykerdena înan nêameyê mi goşî, mi emel nêkerdê ki êy jî şinê hey.

heykewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; tamdê heykerdişî ra deha xwu ya şîyo, rind û rind kewto zikir. *Tr. Zâkir, zikirêden, zikirde hazza ulaşan.* Merdimo heykewte do kotî ma biaşmawo.

hey kewteni *f. M.* Heykewtiş. Hey û heyvatiş di, zîkir di xwu ya şîyayeni, heykewtiş di vîra şîyayeni, heykewtiş di xwu ra ravêrdeni. Ellah û Ellah û zêdê nînan kelîme û qisanê bimbarekan vaten û xwu ya şîyayeni. *Tr. Zikirde kendinden geçmek.* Mêrdek kewt bî hey, deha vengê ma kesî ci nêşîyê.

heyran *Nn.* Werrekê kesên yan jî çîyên bîyayeni, wesfê gunabîyayîşî, wesfê mehsûmey, gunayê kesî pey amîyayeni. *Tr. Yazık, günah. İmrenme veya acınma sözü.* Heyran heyran! Şima yê bi kê ya manenê?

heyran/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra bol hez keno, qayîlo zêdê ci bo, xwu keno zêdê ci, xwu bi ci yo girêdano, şopda ci ra şino. *Tr. Hayran, sever, seven, sempatizan.* Ez heyranê ey a, o jî heyranê şarî yo.

heyranbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu bi jewî yo girêdayo û xwu kerdo şopda kesên yan jî çîyên, o yo şopda ci ra şino, xwu keno zêdê ci, asanê ci keno, ci ra bol û bol hez keno, qayîlo zêdê kesên yan jî çîyên bo. *Tr. Hayran olan/muş, seven/miş, sempatizan.* Qeçêno, mi rê emşo heqdê kesêndê heyranbîyayeyî di nuşteyêndo werdî binuşnê.

heyraney *Nm.* Heyran bîyayeni. Wesfê heyranî û heyranan, kesên yan jî çîyên ra bol hez kerdeni, xwu bi şopda kesên o giroten û ci dima şîyayeni. *Tr. Hayranlık, sempatizanlık, ... severlik.* Ez heyranê heyraneyda ci bena!

heyrankerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi tesîr û fêl û vatişdê xwu ya yan jî ê kesên a kerdo heyrandê kesnakî yan jî çînakî û şopda ci ra rişto yan jî bîyo sebebê şîyayîşdê ci. *Tr. Hayran ettiren, sempatizan edilen, ... sever haline getirilen.* Şima do bişê ê merdimê heyrankerdeyî fina a rayda xirabi ra bikerê?

heyran kerdeni *f. M.* Heyrankerdiş. Sebebê heyran bîyayenda jewî yan jî kesên bîyayeni. Bi kerdiş û tesîrdê xwu ya kesên yan jî çîyên kesnakî yan jî çînakî rê heyran kerdeni, heyran verdayeni, sebebê nê kar û gurweyî bîyayeni. *Tr. Sempatizan yapmak, sevdirmek.* Înan, o qergûnek û mehsûmek kerd heyrandê, ê netebayan.

heyranok/i *N.* Kes/çîyo ki;; deqe ra finên vano: Heyran! Heyran! yanê ze ki zerrîya ci, bi kesî yo biveşo. Keso ki, bi zerrîveşeyda ci ya, kes hend emeley nêkeno, hend yeqînê kesî pey nîno. *Tr. Yapmacık olarak, ikide bir karşıdaki kişiye hayranlık, acıma ve merhamet sözlerini ifade eden.* Heyranoka yena, ez a kena birema.[1]

heyranokey *Nm.* Heyranok/i bîyayeni, zerrîveşeya bêemeli, zerrîveşeya bigumani. Zerrîveşeyan a ki, kes hend pey emel nêkeno, kesî rê hend

1 Camêrdan di hend hîssê winasînîy nêvîneyênê.

raşt nîna, kes tey zûrîy vîneno. *Tr. Yapmacık acıma, yapmacık merhamet etme.* Ez heyranokeyda ci ra nefret kena. Wa mi rê deqe ra finên nêvajo: Heyran! Heyran!

heyret *Er. Nn.* Ecêb, ecayîb. Çî/keso ki kes ci rê ecêb di maneno, kesî rê ecêb yeno, kes ci rê şaş maneno. *Tr. İlginç, acayip, tuhaf.* Mi rê heyret ame. Ez qayîl nêbîya pey emel bikera, ez mecbûr menda, mi kerd.

heyret kerdeni *f. M.* Heyretkerdiş. Ci rê heyret/ecêb amîyayeni, heyret dîyayeni, şaş mendeni. *Tr. İlginç gelmek, tuhaf karşılamak, hayrette kalmak.* Ti yê çirê heyret kenê ki? Verî jî winî nêame?

heywa *Nk. Nm.* Eywa, bey, bêy. Vilikê nê daran gird û hera û pembe, binê perrandê ci pûrtikin ê. *Lat. Cydonia Vulgaris. Tr. Ayva.* Heywey xeylên wişk ê. Eger kes xaxey di biwero, dej finenê pîzedê kesî.

heywan/i *Er. N.* Bê însanan û cinan û kuhoyîyan hergi çîyo weşe/bigane. Mesela weşeyo ki bi wegirotiş a, bi şitdayîş a, bi pûrtîdayîş a, bi mûyan û hakan û rondê xwu ya, bi barkiriştişî ya, bi citikerdiş a, bi goştdayîşdê xwu ya kewto xîzmetdê însananan. *Tr. Hayvan.* Heywan bimbare ko. Çunkî kesî rê xîzmet keno, nafê ci, ci rê nîyo; însanan rê yo.

heywaney *Nm.* Heywanîni. Heywan bîyayeni, govdê heywanan ra bîyayeni. *Tr. Hayvanlık.* Heywaney ro heywanan yena, însaney ro însanan.

heywanê/a gemi 1. *Zoo. N.* Heywano/a warînêbîyaye/ê. Heywano ki warî nêbeno, tim gema yo, tim koyan ser o yo, tim deştan û çolan do. *Tr. Yabani hayvan.* Xeylên heywanê gemi estê. Nînan ra jew gakovî yo, jew jî hera gemi a. 2. *Zv. N.* Berrînî, koyar, gemî, kovî. Keso ki kar û gurweyê ci şarî ra teber o, bi însanan nêmaneno, zêdê heywanandê kovîyan hereket keno. *Tr. Yabani, bedevi.* Ma ti heywanê gem ê, ti yê nê fêlanê berrînîyan kenê?

heywanê keyî *Zoo. Nn. Nb.* Heywano ki keye di warî beno, bi însanan a bîyo dost û kewto xizimkareyda însanan bin. Tersê ci, "heywano kovî" yo, heywanê gemi o. *Tr. Evcil hayvan.* Xoz, hem heywanêndê keyî yo hem jî heywanêndê gem/kovî o.

heywanê kovîy *Zoo. Nb.* Heywanê gemi, heywano wehşî, heywano kovî. Heywanê ki keyan di warî nêbenê û koyan ser o yan jî gema coyênê. Jewekê ci "heywano kovî" yo. *Tr. Yabani hayvan/lar.* Eger heywanandê kovîyan ra nêbo, gema jî, sûsê gemi jî, goşt jî nêbeno.

heywanê wahîrkerdey *Zoo. Nb.* Heywanê keyî, heywanê wihêrkerdey. Heywanê ki, keye di warî benê û gema nêgeyrenê, mûsayê însanan û însanan ra nêremenê, şenê bi însanan a vinderê. Tersê ci "heywanê kovîy" ê. *Tr. Evcil hayvan/lar.* Mî û biz û ga û manga heywanandê wahîrkerdeyan ra yê, kovîyan ra nîyê.

heywanî ser *Nn.* Heqdê heywanan di, heywanan ser o, merselaya ci merselaya heywanan bîyayeni, têkilîyê heywanan bîyayeni. *Tr. Hayvansal, hayvani, hayvanla ilgili, hayvanlar konusu/hakkında.* Mêrdekî, heywanî ser merselayênda weşi vînaya û mojnaya.

heywankî *Çn.* Zêdê heywanana. Heywanîy senîn ki hereket kenê winî kerdeni, zêdê fêlan û hereketandê heywanan. *Tr. Hayvanca, hayvanlar gibi.* Ti do ki nêşê însankî biluwê, qenê heywankî jî meluwi.

heywankîyey *Zv. Nm.* Zêdê heywanan, bi heywanan mendeni, rayda heywanan ra şîyayeni, fêl û meş û hal û hereketandê xwu di zêdê heywanan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Hayvanca, hayvanlar gibi.* Yanê ti bi heywankîyey a nêkerê, nêbeno?

heywanres/i *N.* Warîkerdokê/a heywanan. Kes/çîyo ki; heywananê keyî warî keno, bi warîkerdişê heywanan a debarê xwu keno. *Tr. Hayvan yetiştirici.* Heywanres, do heywananê xwu weş warî kero ki, ci ra çîyên qezenc bikero.

heywanresey *Nm.* Warîkerdokeya heywanan, warîkerdokê/a heywanan bîyayeni, heywanres/i bîyayeni, heywan resnayeni, bi warîkerdişdê heywanan a debarê xwu kerdeni. *Tr. Hayvan yetiştiriciliği.* Heywanreseya ci eger bi zanîş û qeyretdê îlmî ya bîyayê, înan do bol qezenc kerdayê. Labelê maya min a vana qismetî jî mîyan kerê. Çunkî fini bena robere nîno.

heywanrotok/i *N.* Kes/çîyo ki; alvêr/rotokeya heywanan keno, heywanîy gîno û roşeno. *Tr. Hayvan alım satımı yapan.* To ki nêşa ê heywanrotokî ra çîyên biherîno, bi mi ki ti deha nêşenê qe kesî ra jî bigîrê.

heywanrotokey *Nm.* Heywanrotok/i bîyayeni. Alvêr/tîcaretê heywanan kerdeni, heywan girotiş û rotiş. Kes/çîyo ki; heywanan gîno û roşeno, nê kar û gurweyî ser o gurweyêno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Hayvan alım satımı, hayvan satıcısı olmak.* Heywanrotokey di nika pere esto. Ti winînê ki dima kemêno, tey pere çinêbeno.

Heyy *Er. Nn.* Nameyê Ellahî yo ki maneyê ci "weşe

o, xwuser o yo, zînde o, zergûn o." *Tr. Canlı, diri, sağ anlamlarına gelen Allah'ın Hay sıfatı.* Ellah, Hey o.

hez *Er. Nn.* Tam. Tamê bol waşteni. Çîyo ki kesî zerrî ra yeno, kes bi zerrî ya wazeno. *Tr. İçten gelen sevgi, içtenlikle sevmek, haz.* Kes do kufletdê xwu ra hez bikero.[1]

hezane *Nn.* Zêdê hezkerdişîya, bi hezkerdişî ya, ze ki kes hez bikero, şekil û bîçimê hezkerdişî tey bîyayeni, bi hezkerdişî mendeni. *Tr. Haz duyarcasına, haz edercesine, severcesine, beğenircesine.* Ez winîyaya o yo bi hezane keno, mi aqil nêberd ser ki o yo keno bigîro.

hezaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û mêl û usûl û rayşîyayîşî tey estbîyayeni. Ze ki tey hez bibo, ze ki mîyan di wesfê hezkerdişî bibo. *Tr. Haz duyarcasına olmak, haz edercesine davranmak.* Ez a kena hezaneya ci bipersa.

hezare *An. Nn.* Tewreyê zifrawî. *Tr. Safra kesesi.* Hezaredê ci ra awênda zerd û tali amê ki kesî vatê hewna meyaro jî hinî nêbeno.

hezarey *Nm.* Hezar bîyayeni. Wesfê hezarî ser o estbîyayeni, bîyayena hezarî. Kaxiti/qerta ki ser o nimroyê hezarî esto, a bîyayeni. *Tr. Binlik.* Ez nêkewta hezarey û seyeyda ci dimi.

hezarfen/i *N.* Wahîrê/a hezar fenan, wahîrê/a hezar babetî zanîşan, wahîrê/a hezar babetî îlman. Kes/çîyo ki; qe beno ki hezar (babet babetî) fenê ci, îlmê ci, zanayîşê ci estê. *Tr. Hezarfen.* Merdimêndo hezarfen bî. Şî ki şî. Qe beno ki ma neya tepîya kesêndo winasîn nêvînê.

hezarfeney *Nm.* Hezarfen/i bîyayeni. Wahîrê/a hezar fenan bîyayeni, wahîrê/a babet babetî fenan û îlman û zanayîşan bîyayeni, bol aqildar bîyayeni, aqildareya aqildaran bîyayeni. *Tr. Zekavet. Çok zeki olmak, bin bir türlü ilim, fen ve hikmet sahibi olmak.* Hezarfeneya ci heme ca di, welatan ser ra, diwêlan ser ra, qitayan/berrîyan ser ra şinawîyaya.

hezari *Mat. Nm.* Kaxita (qerti, pere) ki ser o nimoyê hezarî, mîqdarê hezarî esto. *Tr. Bin lira, üstünde bin yazılı olan kağıt, kart veya para.* Na hezara kê ya? Çirê şima tîya di verdaya?

hezayayeni *f. M.* Hezayayîş. Hezayeni, hezîyayeni, lerzayeni. Lerz dekewteni, birok birok hêl bîyayeni. *Tr. Titreme/k, sallanma/k, sallantı, dalgalanma/k, depreşme/k.* Erd hezayêno, eger sîyênda leqoki bo, sî kesî bin di hezayêna. Aw û cayê bînîy jî hezayênê.

hezaye/ê *N.* Hezîyaye/ê, hezaye/ê. Çî/keso ki hez/lerz dekewto de û ya lerzayo yan jî o yo lerzeno. *Tr. Titrek, titreyen, sarsılan.* Çîyo hezaye tayêni nêtersaneno. Çunkî ê mûsate yê.

hezaz 1. *Cog. Nn.* Hezek, helûn, erdberok. Erd şeqitîyayeni, şeqitîyayena erdî,. Bi tewrdê ser û qismên jî bindê ci ya şeqitîyayena erdî. *Tr. Heyelan.* Dewda ma Girgomezi di hezaz bî. Dewleti dewijan rê banê hezazî (banê afetî) viraştî. 2. *Cog. Nn.* Mîlê sêlawîyan. Çolo ki awsêlan ra peyda bîyo. *Tr. Sel sularının oluşturduğu mil, bataklık.* Hezazî heme ca xwu bin di verda. 3. *Cog. Nn.* Lerzan, erdlerzan, zelzele. Hezayena erdî, hêlbîyayena erdî, leqayena erdî, lerzayîşê erdî. *Tr. Deprem, zelezele.* Wexto ki hezaz bî, ma pêro jî ûja di bîyê. Ma pêro pîya hezayay.

hezbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ci ra hez bîyo, ecibîyayo, weşdê kesên yan jî çîyên şîyo. *Tr. Sevilen, hoşa giden, beğenilen.* Merdimo hezbîyaye û hez nêbîyaye senîn ferq beno?

hez bîyayeni *f. M.* Hezbîyayîş. Weşdê kesên yan jî çîyên şîyayeni, tamê kesên yan jî çîyên zerrîda kesên kewteni. Kiştda kesên yan jî çîyên ra ecibîyayeni, weşdê ci şîyayeni. *Tr. Sevilmek, haz duyulmak, hoşlanılmak.* Qandê hezbîyayeni çiçî, kotî di û çiwext lazim o?

hezek *Cog. Nn. Bw.* Hezaz. Hezekê jû cayan gird o, ê jû cayan jî werdî yo. Dewida ma di jî hezek bî. Hetta Suwêreki di dewijandê ma rê keyeyê afatî jî virazîyay.

hezey 1. *Nm.* Hezê, zey, sey, zêdê, ze. *Tr. Gibi.* Kesêndo hezey to nêbo, ti pey şirîgey nêkenê. 2. *Nm.* Hezîni. Wesf/sifatê hezî, hez bîyayeni, şekil û bîçim û asayîşê hezî. *Tr. Haz/sevme olayı.* Hezeyda ci di çîyên esto yan nê?

hezhez *Cog. Nn.* Xeta lerzanî, xeta erdlerzanî, xeta hezayeni. Xeta ki tey zeman zeman erdlerzan beno. *Tr. Fay hattı, kırık fay hattı.* Hezhezî ser o banan mevirazê. Çunkî tey ganselametey çinî ya.[2]

---

1 Dimilîyan mîyan di bol merdimîy hes û hezî kenê pêmîyan, şehitnenê; û hurna rê jî vanê hes kerdeni. Noqra jû cayan di jî nînan pêra abirnenê. Vatişdê ci di bellî beno, pêra kenê ci ya. Labelê "Hes" Dimilî yo û maneyê ci veng o, qisey ê, vengo şenik o, vengo hêdîyeka o (mersela hesê xwu meki, ez bi to ya hes nêkena ûzn.), hez (ez ci ra hez kena, ê pêra hez kenê ûzn.) jî Erebî yo (weşdê kesî şîyayeni, tam, tamweşey, tay tam bîyayeni, tey zewq bîyayeni) Dimilî di bol finîy herfê S'y û Z'y pêyo virênê. Mesela sey to û zey to, asmîn û azmîn, Sasanî û Zazanî, hes û hez, hewrês û hewrêz ûzn.

2 Vajekê ki bi namedê hezaz û hezhez û hezayeni û erdê hezhezî ya nûşîyayê, mi marda zamadê ma yê Elîyê

hezîni *Nm. Bw.* Hezey. Kamcîn hezîni weşdê şima şina?

Hezîrani 1. *Nm.* Menga amnanî ya siftekêni. *Tr. Haziran.* Menga Hezîrani îdare kena, a ortekên û peynekêni di îdare nêbeno. Bool germ o! 2. *Nk. Nm.* Şivên a ki hem bena çewti hem bena raşti hem bena kovali. Labelê rew rewî nêşikêna. Şuwaney qandê çarwan, qandê dewarî welatdê Ereban ra danê ardeni. *Tr. Arap memleketlerinden sipariş edilen eğrilebilen, çabuk çabuk kırılmayan bir ince sopa.* Merdimandê hêloyan rê vanê, "nînan tim keye di pêrandê xwu ra hezîranîy werdê, nê çimwelikin ê. Nînan ra havilkarey nêpawêna."

hezîyaye/ê *N.* Hejîyaye/ê, lerzaye/ê, leqaye/ê, hezazîyaye/ê, lerzîyaye/ê. Çî/keso ki lerizinik dekewto de, leqayo, hezîyayo, hezaz dekewto de, luwayo. *Tr. Titreşen, kımıldayan, sarsılan.* Tî hema hergi çîdê hezîyayeyî ra tersenê!

hezîyayeni *f. M.* Hezîyayîş. Lerzayeni, lerzan, hejîyayeni. Lerzinik/lerz dekewteni. Ceyran tepiştiş di kes senîn ki lerzeno, winî hêl bîyayeni, zêdê hêl bîyayenda zelzelî hêl bîyayeni. *Tr. Titremek, tireşmek, sarsılmak, kımıldamak.* Erdlerzan bî, heme ca hezîya.

hezîyek *Zoo. Nn. Bw.* Bakalo. Hezîyek do ma rê postalîy Hec ra bîyaro.

hezkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ci ra hez kerdo, hez bîyo, weşdê kesen yan jî çîyên şîyo, xasek yan jî weş vîneyayo. *Tr. Sevilen, hoşlanılan.* Çî û keso hezkerde do bes nêvajo, do xwu deha bol bido hez kerdeni.

hez kerdeni *f. M.* Hezkerdiş. Çîyên yan jî kesên ra hîsso ki qandê ci girotişî, qandê werdeni, qandê wahîrê ci bîyayeni, qandê ecibnayeni, qandê weçînayeni yeno kesî sere di, yeno kesî ziwanî û bedenî. *Tr. Sevmek, hoşlanmak, zevk almak, lezzetini almak.* Mi ci ra hez kerd. Labelê ay mi ra hez nêkerd.

heznaye/ê *N.* Hejnaye/ê, leqnaye/ê, lerzinaye/ê, lûnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni lerzinayo, leqnayo, hejnayo, ca di lûnayo, herûni di leqnayo, ci rê livên dayo qezenc kerdeni. *Tr. Kımıldatılan, titretilen, depreştirilen, sarsılan, hareket ettrilen.* Erdo heznaye, cayo heznaye, merdimo heznaye, desto heznaye, dinyayo heznaye ûzn. bol çîyo heznaye esto.

heznayeni *f. M.* Heznayîş. Leqnayeni, hejnayeni, lerznayeni, lûnayeni. Çîyên yan jî kesên ca ra lûnayeni yan jî ca di lûnayeni, ca di leqnayeni, ca di lerznayeni. *Tr. Kımıldatmak, titretmek, hareket ettirmek, oynatmak, depeştirmek, deprem oluşturmak.* Ellah jû fini erdî hezneneo.

heznok/i *N.* Hejnok/i. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên hezneno, lûneno, leqneno. *Tr. Titreten, kımıldatan, sarsan, hareket ettiren.* Ne ma şa hezokî ne jî heznokî ca kero.

heznokey *Nm.* Hejokey. Heznok/i bîyayeni. Kar û wesfê heznokan ser o bîyayen. Kes/çîyo ki; kar û gurweyê ci leqnayîş o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Titretmek, sarsmak, kımıldatmak, depreştirmek, sarsıcılık.* Ê yê nêşenê tesîrê heznokeyda ci ca kerê.

hezret *Er. Nn.* Hezretî, birûmet, biqedr, biqedr û biqîmet, biqedr û birûmet, birêz. Kes/çîyo ki; kesîy, însanîy ci rê hurmet kenê, ci vero benê rêz, qandê hurmet û xatirî ci vero qor benê, çewt benê. Na vajeki, bi Hz. ya kilmane jî nûşêna. *Tr. Hazret, hazreti, sayın, hürmetli, muteber.* Mi jî o hezret dî. Labelê ez vero zêdê şima pampûlikî kerrancî nêbîya.

hezretî *Er. N. Bw.* Hezret. Bi mi ki nadinî di hezretê tewrê ravey pêxember ê, înan serkewte bo Çeharyarê Gûzîn ê, înan serkewte bo sehabeyê kîram ê û nînan jî serkewte bo muceddîd û aqtab û ewlîya û asfîya û muctehîd û zêdê nînan kesê gird ê. Labelê nînan ra qismên jî bi tayên wesfêndê xwu yê bellîyan a şeno sehaban ravêrno.

hêber *Nn.* Lebayayîş, hawarkerdiş, gîrîyane hêlkerdiş, elaman kerdeni. *Tr. El aman, havar, yakınma, yakarı, yakarış.* Dewijan pêrini ê kesdê bêarî û bêheyay û bêşermî û bêaxlaqî dest di hêber kerdê.

hêc/i *Zoo. N.* Hêj/i. Deveyo/ya xînt/i. Deveyo ki bîyo hêrs û hêrişê serdê kesî keno, bîyo hêc. *Tr. Deliren, saldırganlaşan deve.* Ê devedê hêcbîyayeyî ra dûrî kewê, o do şima lete kero.

hêca *N. Bw.* Hêja. Şima xwu rê nêgeyray merdimêndo hêca, şima geyray merdimêndo qellaş.

hêcane *Nn. Bw.* Gîrgînane 2. Winî hêcane kewt mîyan, ez ci ra tersaya.

hêcaney *Nm. Bw.* Gîrgînaney. Ez a hêcaneya ci, tew nêrîdena.

hêcayey *Nm. Bw.* Hêjayey. Meydanê sîyasetî di banderey û debarey di, kes do hêcayey rê balkeş kero.

hêcayîney *Nm. Bw.* Hêjayey. Bi mi ki, înan hêcayîneya mi nêrîdê. Cora înan ez kar ra veta.

hêcayîni *Nm. Bw.* Hêjayey. Mi ki, hendê diremên,

Xulemanijî (Guleman, Xuleman, bi Tirkî *Alacakaya*) ra girotîy. Nê vajekîy *Alacakaya* di vajênê.

pa hêcayîni bidîyayê, mi o merdim pey di nêriştê.

hêcey *Zoo. Nm.* Hêc/i bîyayeni. Wesfê hêcan ci ser o bîyayeni. Xînt bîyayena deveyan, hêrişê serdê merdimî kerdena devan. *Tr. Develerin saldırganlaşması, develerin delirmesi.* Hêceya devan bol pîs a, kefûkûpik kewno ser û ver ra kesî danê.

hêç *Nn.* Tew, qe, qet, çinêbîyayeni, nêbîyayeni. *Tr. Hiç, yok, olmamak.* Pervîn: Ti yê çirê tîya di vindenê? Pervîz: Hêç!

hêçek/i *N.* Neteba, neçî, neçîyek/i, nêvete/ê, tedemende/ê, çinêbîyaye/ê, çîyên rê nêbîyaye/ê. Keso ki ci dest ra çîyêkên nîno, qe destberênda ci çinî ya. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz.* Merdimêndo hêçek o, ci destî ra çîyên nîno. Şima yê bîlaheq bîlasebeb ci ra bol çî wazenê.

hêçekane *Nn.* Netebane, neçîyane, neçîyekane, nêvetane, tedemendane. Zêdê hêçekana, zêdê neçîyana, zêdê netebayana, bi hêçekan/netebayan mendeni. *Tr. İşe yaramazlar gibi, beceriksizce.* Madamo ki ti do nêşê ê karî havil kerê, çirê hêçekane ûja di manenê ki?

hêçekaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û mêldê xwu di zêdê hêçekan bîyayeni, bi hêçekan/temendan bîyayeni, wesfê hêçekan tey bîyayeni. *Tr. Hiçler gibi olmak, iş becermezlere benzemek.* O yo keno hêçekaneya ci bîyaro rojanî.

hêçekey *Nm.* Hêçekîni, hêçekîney, netebayey, netebayîni, netebayîney, neçîyey, neçîyekey, neçîyini, çinêbîyayeni. Çîyên rê nêbîyayeni, derdên rê darîyên nêbîyayeni, vete nêbîyayeni, tede mendeni, çîyên havil nêkerdeni. *Tr. Hiçlik, bir işe yaramamak, beceriksizlik, yeteneksizlik.* Hêçekeya ci nikayêni nîya, verînde ra o a ya ser o.

hêçekîni *Nm. Bw.* Hêçekey. Hêçekînêna ser o ki kes vero beno werem. Dişmenî ra dûrî bo.

hêçey *Nm.* Netebayey, nêercîyayeni. Hêç//hêçek/i bîyayeni. Çîyên rê nêbîyayeni, neteba bîyayeni, ercîyaye/ê nêbîyayeni, vete/ê nêbîyayeni, tedemendeni. *Tr. Hiçlik, beceriksizlik. Elinden bir şeyler gelmemek.* Mi hêçeya ci verî jî zanayê. To dî kes tim omidên xwu mîyan di nimneno ya! Mi jî a bî.

hêdî *Ç.* Giran hereket kerden. *Tr. Yavaş.* Meş û livê ci giran bîyayen. Hêdî hêdî şîyayen.

hêdîka *Ç.* Bi hêdî ka. *Tr. Yavaşça, yavaş bir şekilde.* Hêdîka şî kewt cayandê xwu mîyan.

hêga *Cog. Nn.* Erd, ra, rû, rî, ro. Çîyo ki kes tey qezenc kareno, ser o werzeno û roşeno. *Tr. Arazi, tarla, ekenek.* Ti ya sera şina? Ez a şina hêgay/erdî ser.

hêj/i *Zoo. N. Bw.* Hêc/i. O çirê winî bîyo hêj ki? Deveyê ci bîyo hêj.

hêja 1. *N.* Vete/ê, gizgerik/i, jêhat/i, destres/i. O/çîyo ki bi otesî ya çîyan yeno, destbera ci bi çîyan yena. *Tr. Becerikli, çalışkan, yetenekli.* Bixwu hêja o, cinêka ci jî hêja ya. û pîya jî kenê. Cora karê ci yo tim jî raşt şino. 2. *N.* Qîmetdar/i, biqîmet/i, ercîyaye/ê, birûmet/i, rûmetdar/i. Çî/keso ki qîmetê ci bol o. *Tr. Kiymetli, değerli, saygın, muteber.* Merdimêndo hêja o. Şiro kotî şar do qîmet bido bi ci.

hêjayane *Nn.* Veteyane, gizgerikane, jêhatane, destresane. Zêdê hêjayana, bi hêjayan mendeni, wesfê hêjayan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Kiymetliler gibi, becerikliler gibi, yetenekliler gibi.* Lajekî hêjayane kerd û ci ra kewt dûrî.

hêjayaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê hêjayan bîyayeni, zêdê veteyan bîyayeni, bi veteyan mendeni. *Tr. Yetenekliler gibi, becerikliler gibi.* Eger diremên hêjayaney tey bibîyayê, xwu ra wina nêbîyê.

hêjayey 1. *Nm.* Hêcayey, hêcayîni, hêjayîni, hêjayîney, veteyey, gizgerikey, destresey, jêhatey. Vete/gizgerik/i bîyayeni, destres/i bîyayeni, jêhatî/hêja bîyayeni. *Tr. Beceriklilik, yeteneklilik.* Bixwu jî keye di jî hêjayeya ci tim ravey a. 2. *Nm.* Hêcayey, hêcayîni, hêjayîni, hêjayîney, qîmetdarey, birûmetey, rûmetdarey. Qîmetdar/birûmet/i bîyayeni, ercîyaye bîyayeni. *Tr. Değerlilik, kiymetlilik.* Ez qethan hêjayeyda ci ra şubhedari nîya. Labelê fini bena ki beno kudik.

hêjayîney *Nm. Bw.* Hêjayey. Kê ki hêjayîneyda ci raşubhekerd, ey hêjayeya xwu kerdi vinî.

hêjayîni *Nm. Bw.* Hêjayey. Ha hêjayey ha hêjayîni, hurna jî jew ê.

hêji *Zoo. Nm. Bw.* Hêci. A çirê hinî bîya hêji ki?

hêl 1. *Nn.* Bergeh, berge, vergeh, verge. Vernîya kesî ya nezdî, cayê kesî yo nezdî yo ki rîyê kesî yo winîno ci ra. *Tr. Yakın ön.* Eger ci hêl di jî nêbîyayê, fina mi tey qusûrên nêdîyê. 2. *Nn.* Qewet, hukim, qudret, taqet. Kerdena kesî ya ki kes şeno bikero. *Tr. Güç, kuvvet, erk, takat, enerji, irade.* Eger tey hêl çinêbîyayê, mi do vera ci o kar bikerdayê. 3. *Nn.* Qîf. Giraneya balî. *Tr. Yoğunluk, kesafet, ağırlık.* Hêlê xwu pêrko da bî dersi ser. Cora kewt ser.

hêlbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hêl bîyo, liv deyayo ci, bi qewetên a ata nata şîyo û ameyo. *Tr. Sallanan.* Daro hêlbîyaye, cêr di guna jewî sere ro.

hêl bîyayeni *f. M.* Hêlbîyayîş. Hewa ra ata nata şîyayen û amîyayeni, hewa ra liv ci dayeni. *Tr.*

Sallanmak, sarsılmak, kımıldanmak. Qeçek, qeçkîni di tim jî bêşîgda xwu di hêl bîyê.

hêle *Nn.* Hêl, qewet, taqet. Şayena kerdenda kesî. O çîyo ki kesî ra yeno. *Tr. Enerji, takat, güç, kuvvet, kudret, potansiyel enerji, yapabilme gücü ve kuvveti.* Esas ti pers kenê, hêleyê ê girdî bi ê werdî nêkerdê.

hêle/ê *N.* Merdimo/a sist/i. Merdimo ki pay ra hêl beno û keno bikewo. *Tr. Sağlam olmayan, gevşek.* Eger o merdimo hêle bêro kişta to, ti kewna bin.

hêlerabîyaye/ê *N.* Taqetrabîyaye/ê, qewetrabîyaye/ê, quwetrabîyaye/ê, efterkewte/ê, nekmenêmende/ê, hêlenêmende/ê. Kes/çîyo ki; hema hema tey hêle û qewet û nekmeyê karkerdişî û xwu ser o mendişî nêmendo. *Tr. Bitap düşen, güç ve enerjiden olan, takatsiz ve mecalsiz kalan.* Şima, bi zor şî o karo çetin, da ê kesdê hêlerabîyayeyî?

hêle ra bîyayeni *f. M.* Hêle ra bîyayîş. Taqet ra bîyayeni, qewet ra bîyayeni, qewet û qudret ra bîyayeni, tey nekme nêmendeni, tey çirûsika karkerdişî û xwu ser o mendişî nêmendeni. *Tr. Bitap düşmek, takatten ve mecalden düşmek, bütün enerjisini tüketmek.* Ez, a saet û a gami hêle ra bîbîya, ey jî mi ra yardim waştê. De bê ki, ti bi otesîda nê kardê şepşepokî ra bêrê!

hêlerakerde/ê *N.* Hêleraviste/ê, taqetrakerde/ê, taqetraviste/ê, qewetrakerde/ê, qewetraviste/ê, efterviste/ê, efterkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tey hêle nêverdayo, tey nekmeyê karkerdişî û wezîfevînayîşî nêverdayo, bol û bol ediznayo/betilnayo û kerdo nêşe. *Tr. Kuvvetten düşürülen, takatsiz bırakılan, mecalsiz bırakılan, enerjisi tüketilen.* Ez senîn şena ê merdimê hêlerakerdeyî nê bardê giranî bin kera? Ma qe mi di wijdîyan çinî yo?

hêle ra kerdeni *f. M.* Hêle ra kerdiş. Efter visteni, taqet/qewet ra kerdeni, hêle/qewet ra visteni, bêtaqet verdayeni. Kesên yan jî çîyên hendo ki ediznayeni, hendo ki betilnayeni, tey nekmeyê karûbarî nêverdayeni, tey qewetê lingan ser o vinderdişî nêverdayeni. *Tr. Bir dirhem kadar bile enerji bırakmamak, bitap düşürmek, takatsiz ve mecalsiz bırakmak.* Înan a roji, ez aja di hêle ra kerda. Mi di qewetê nan werdişî jî nêverda.

hêlerakewte/ê *Nn.* Hêlerakewte/ê, taqetrakewte/ê, efterkewte/ê, hêlerabîyaye/ê, nekmenêmende/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki edizîyayo, hendo ki betilîyayo, deha efter kewto, tey nekmeyê karkerdişî û xwu ser o vinderdişî nêmendo. O yo hema hema keno bikewo. *Tr. Takatsiz kalan, bitap düşen, mecalsiz kalan, enerjisi tükenen, ayakta duracak mecali kalmayan.* Şima kam şenê dest bidê, ê qergûndê hêlerakewteyî ver?

hêle ra kewteni *f. M.* Hêle ra kewtiş. Taqet ra kewteni, qewet ra kewteni, tede hêle nêmendeni, efter kewteni, tey taqet ra nekme nêmendeni. *Tr. Takattan düşmek, bitap düşmek, güç ve kuvvetten düşmek, bir iş yapamaz olmak.* Şewra ra o, o yo gurweyêno. Mêrdek deha hêle ra kewt.

hêleramende/ê *N.* Taqetramende/ê, taqetrabîyaye/ê, qewetrabîyaye/ê, qewetramende/ê, eftermende/ê, efterkewte/ê, nekmenêmende/ê, bêqewet û bêqudret mende/ê. Çî/keso ki hendo ki betilîyayo, hendo ki edizîyayo, eynî tey nekmeyê diremên kar û gurwekerdişî nêmendo, o yo hema hema keno pay ra erroguno. *Tr. Takatten, enerjiden, güç ve kuvvetten düşen, bitap düşen, tükenen.* Ez ba, ez nêşina hendayên derênik nêna ê kesdê hêleramendeyî. Şima xeta kerdo.

hêle ra mendeni *f. M.* Hêle ra mendiş. Efter kewteni, efter bîyayeni, qewet ra bîyayeni, qewet ra mendeni, tey nekmeyê karûbarî nêmendeni, bol û bol edizîyayeni, bol û bol betilîyayeni. *Tr. Enerjiden olmak, takatten düşmek, bitap düşmek, bütün güç ve enerjisini kaybetmek, ayakta duracak mecali kalmamak.* A saeti ez hêle ra menda, to jî hawêr mi ra paştî waştê.

hêl eşteni *f. M.* Hêleştiş. Qîf/balê xwu, bi giraney a cayên ser o arêkerdeni. *Tr. Odaklanmak, yoğunlaşmak.* Çarwan bi qîf o hêl eşto. Cora şuwane rehat o, o yo xwu rê aresêno.

hêlet *Nn.* Hêl, qewet, taqet. *Tr. Güç, kuvvet, takat.* Hêletê ci, kerdenda ey rê bes nêkeno.

hêlewan/i *N.* O/çîyo ki wahîrê qewetî yo, hêlê ci esto, wahîrê hêlî yo. *Tr. Güçlü, kuvvetli, takatli.* Nameyê bestokda Reha'y, Hêlwan tîya ra yeno.

hêlewaney *Nm.* Bi qewetî bîyayeni, bi hêl bîyayeni, wahîrê qewetî bîyayeni, wahîrê hêlî bîyayeni. *Tr. Kuvvetlilik, güçlülük, takatlilik.* Hêlewaney di, kes do zulim nêkero.

hêleyo maydar *Sos. Nn.* Qeweto (hêle, emel, muamele) ki may ra yeno, qewet û qudretê xwu kiştda may ra gîno, mêlê ci tim may ser o yo, qisaya may deha ravey a, bolkî zêdê may beno, qeç û fêl û mêlê qeçekan bolkî may ser şino. *Tr. Anaerkil güç/kuvvet ve uygulama şekli.* Kurdan mîyan di, hêleyo pîdar esto.

hêleyo pîdar *Sos. Nn.* Qeweto (hêle, emel, muamele) ki pî ra yeno, qewet û qudretê xwu pî ra

gîno, mêlê ci tim pî ser o yo, qisaya pî deha ravey a, bolkî zêdê pî beno, qeç û fêl û mêlê qeçekan bolkî pî ser şino. *Tr. Ataerkil güç/kuvvet, ataerkil yaptırım.* Ellah zano ki, şardê ma mîyan di, jî hêleyo pîdar o hêdî hêdî herûna xwu dano hêledê maydarî.

hêli *Nm.* Kişti, teref, hêmi, doşî, heti. *Tr. Taraf, yan, yön.* Hêla înan û hêla şima jew a.

hêlik *An. Nn.* Bolekê ci "hêlikîy" ê. Gun, halik, herz, bat. Bolekê ci, "gunîy" ê. *Tr. Er bezleri, taşak.* Gogi, gunê hêlikandê ci ro, çend deqey bî nêşayê bêro a xwu.

hêliki *Nm.* Çingoli, çinçoliki, hêlkani, texmêliki, gengûla, kengûla, kengola, gangila, bêşîgi, beçiki, bêçiki, gergûşi. *Tr. Beşik.* Na vajeki Dimilî ya. Çunkî beç, qeç o û –îk jî peyomekên o ki, name ra name vejeno. Yanê maneyê ci beno "çîya qeçekan." Mi tûtek, hêliki di hêl kerd ki nêbermo, tew guna erd ro û qîrînîya ci, bi dîyar o vijîyê.

hêlî *Zoo. Bw.* Helî. Hêlî, kemeran ser o geyreno, cado berz di anişeno.

hêlkani *Nm. Bw.* Hêliki. Hêlkana qeçekan do nizmi bo ki ci ra kewteni di nêtewê.

hêlkerde/ê *N.* Çî/keso ki hêl bîyo, jewî liv dayo bi ci, jewî livên dayo bi ci ki ze ki finên şiro vera vernî, finê jî ze ki bêro vera kesî yan jî finên şiro vera kiştên, finên jî şiro vera kişta bîni. *Tr. Sallandırılan.* Merdimê hêlkerdeyî, vatê mi hêlkana pîrikda xwu hêl kerda. (Tew!)

hêl kerdeni *f. M.* Hêlkerdiş. Bi destî ya, bi hukimdê çîyên a çîyên herûni di ata nata kerdeni, ci cadê ci ra lûnayeni. *Tr. Sallamak, sarsmak, kımıldatmak.* Bêşîgi jî, meşki jî merdim jî hêl beno.

hêlo/ê *Nn.* Sist. Kes/çîyo gewşeg o ki pay ra hêl beno, nêşeno pay ra vindero û o yo pay ra hêl beno, mezbût nîyo, bol gewşeg o. *Tr. Çevik olmayan ve gevşek, sallanan.* Eger o merdimo hêlo bêro kişta to, ti kewnê bin.

hêloyey *Nm.* Sistey, gewşegey. Mezbût/i nêbîyayeni, pay ra hêl bîyayeni, zêdê merdan bîyayeni. *Tr. Gevşeklik, sıkı yada mazbut olmama, ayakta sallanıyor olmak.* Hêloyeya xwu nêvînena, bi şarî huwena.

hêlûbêr *H.* Têkilî, payok, haydarey, agahdarey. Pa bîyayeni, tey/mîyan di bîyayeni, haydar/agahdar bîyayeni, pa alaqeyêndê ci bîyayeni, peyhesîyaye bîyayeni. *Tr. İlgi, alaka, ilişki, aitlik, dair, meyil, eğilim, dahil olma/k, duymuş olmak vs.* Jû: Vanê ti jî a roja ci ya tengi di ûja di bîyê, to jî ê merdimîy gijgijnayê ser? O bîn: Nê willi, ez ûja di nêbîya, hêlûbêrê mi pa çinî yo.

hêlûbêrçinêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hêlûbêrê ci pey çinî yo, têkilîyê ci pey çinî yo, pa nêhîlbîyayo, pey alaqedareya ci çinî ya. *Tr. İlgi ve alakası olmayan, yakından uzaktan ilgisi olmayan.* Merdimo hêlûbêr çinêbîyaye çi zano hendayên hepis kewo?

hêlûbêr çinêbîyayeni *f. M.* Hêlûbêrçinêbîyayîş. Hêlûbêr pa çinêbîyayeni, pa hîlbê ci çinêbîyayeni, pa têkilîyeya ci çinêbîyayeni, pey dûrî ra nezdî ra alaqeyê ci çinêbîyayeni, haydarê ci nêbîyayeni. *Tr. İlgi ve alaksının olmaması, yakından veya uzaktan ilişkisinin olmaması, hakkında herhangi bir şey duymuş olmamak.* Lajekî va ez mehsûm a, ez ûja ra ravêrda, hêlûbêrê mi pey çinî yo.

hêlûbêrey *Nm.* Têkilîyey, payokey, haydarey, xeberdarey, agahdarey. Payok/i bîyayeni, pa/tey bîyayeni, mîyan di bîyayeni, haydar/xeberdar/i bîyayeni, agahdar bîyayeni, pa têkilîyeya ci bîyayeni, hîlbê ci pey bîyayeni. *Tr. Alakası/ilişkisi olmak, haberli olmak, eğilimi veya meyli olmak, bağlılığı bulunmak, yakından veya uzaktan ilişkisinin bulunması veya bulunmaması, duymuş olmak, bilgisi dahilinde olmak vs.* Vanê hêlûbêrê ci bi dersa çinêbîyo. Ma ki hêlûbêreya ci bo, dersê ci wina bê?

hêmi *Nm.* Kişti, devi, kenar, teref, doşî, kinar, daşti, heti, ver. *Tr. Yan, taraf, kenar.* Bierzi hêmda min a corî ki ez bişa bivîna.

hêna *Nn. Bw.* Fina. Eger mi ti hêna berdî? Wa qe ez Ehmed jî nêba.

hênî *Nn.* Înî. Cayo ki ci ra awi vijêna/yena. *Tr. Çeşme.* Verî keyan di awi çinêbî, keyney şîyê hênî ser, awi ardê. Ma jî şîyê hênî ser şorbaya doy kerdê honiki.

hêriş *Nn.* Hij, quşte, galim, livo pêt. Hucûmê serdê kesên yan jî çîyên kerdeni, xwu kesên yan jî çîyên ser eşteni, ver ra kesên yan jî çîyên dayeni. *Tr. Hücum, atak, depar.* Mi hêrişê ci nêrida. Çunkî bellî bî, bi qaşt a bî, raşta nêbî.

hêrişane *Nn.* Ze ki hêriş bikero. Hêriş senîn ki beno winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Saldırırcasına, atak yaparcasına.* Ez winîyaya o yo hêrişane şino ser di? Mi zana îşkeleyên esto!

hêrişaney *Nm. şekil* û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê hêrişî, zêdê hêriş kerdişî, zêdê vera serşîyayîşî. *Tr. Atak, saldırı.* Eger albile tey wesfê hêrişaney bibo, xwu ra ez mîyan di nêbena.

hêrişbîyaye/ê *N.* Hêrişkerde/ê. Çî/keso ki hêrişê serdê ci bîyo; qandê lejên ya jî binvistişên jew yan jî çîyên şîyo ser di. *Tr. Saldırılan, pres*

veya atak edilen. Senîn merdimo hêrişbîyaye do xwu nêparêzno?

hêriş bîyayeni *f. M.* Hêrişbîyayîş. Hij bîyayeni, gijîyayena serdê ci bîyayeni, quşte bîyayeni, livo pêt ser di şîyayeni, galim bîyayeni. Qandê lejên, qandê binvistenên kesên yan jî çîyên ser di şîyayeni, hêrişê ci bîyayeni, ser di derîyayeni. *Tr. Saldırılmak, depar atmak*. Eger hêrişê mi nêbîyayê, mi jî piro nêdayê.

hêrişey *Nm.* Hucûmey. Ser di şîyayeni. *Tr. Saldırı olma, saldırı/depar olayı*. Mirê ki, hêrişeya ci mihîmi nîya.

hêrişê serî kerde/ê *N.* Kes/çîyo ki;; jewî yan jî kesên hêrişê serdê ci kerdo, hucûmê serî bîyo, bi livandê pêt û mezbûtan a behicîyayo. *Tr. Baskın yiyen, saldırılan, hücum edilen*. Tarîxgeran vatê, soyîn, ê welatê hêrişê serî kerdeyî vinî kerd.

hêrişê serî kerdeni *f. M.* Hêrişê serî kerdiş. Galim kerdeni, hij kerdeni, ser şîyayeni, hucûm kerdeni, xwu ser eşteni, xwu bi qewetêndê pêtî û peynî ya jewî yan jî çîyên ser eşteni. *Tr. Saldırmak, baskın yapmak*. Herga ki pûtperestan sereyê xwu vet, Mehmûdê Gaznewî hêrişê serî kerd. Bi no babet a Hîndîstan bî musluman.

hêrişkar/i *N.* Gîrgîn/i, çapik/i, rewok/i, lezgîn/i, hêrişok/i. Merdimo ki hêrişê serdê çîyên keno, tavilên şino xwu bierzo çîyên ser û ey bigîro yan jî mirazîya xwu ci ro bîyaro. *Tr. Atak/depar yapan, hücum eden, hücumcu, forvet, saldıran, saldırgan*. Hêrişkarê ma, ê înan lezgînêrî bî.

hêrişkarane *Nn.* Gîrgînane, çapikane, rewokane, lezgînane, hêrişokane. Zêdê hêrişkarana, tey wesfê hêrişkaran bîyayeni, bi hêrişkaran mendeni. *Tr. Saldırganlara benzemek, atak/depar yapanlar gibi olmak*. Wexto ki hêrişkarane ame mi ser di, mi jî dest eşt bi zengenî û mi jî hêrişê serdê ci kerd. To dî va, "ters mergê luwer o."

hêrişkaraney *Nm.* Gîrgînaney, çapikaney, rewokaney, lezgînaney, hêrişokaney. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşê hêrişkaran tey bîyayeni, wesfê hêrişokan mîyan di estbîyayeni. *Tr. Saldırırcasına, atak yaparcasına*. Şima rê çirê hêrişkaraneya ci çetin yena ki? Ma hêrişkarê şima bîyo?

hêrişkarey *Nm.* Lezgîney, rewokey, çapikey, gîrgîney, hêrişokey. Hêrişkar bîyayeni. Hêrişê serdê çî/kesên kerdeni. Ser o wesfê hêrişkaran bîyayeni. *Tr. Atik/atak olmak, çabuk olmak, saldırganlık, saldırmak*. Eger mi bidayê, mi do hêrişkareyda ci rê kabokên bidayê.

hêrişkerde/ê *N.* Galimkerde/ê, hijkerde/ê, livêndo pêt sereşte/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên hêrişê serdê ci kerdo, hêrişê serdê ci bîyo. *Tr. Hücum edilen, depar/atak yapılan*. Eger şima herûnda a kesda hêrişkerdê bîyayê, şima do xwu rê biremayê.

hêriş kerdeni *f. M.* Hêrişkerdiş. Galim kerdeni, ser şîyayeni, xwu ser eşteni, hucûmê serdê ci kerdeni, hijê serdê kesên yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Hücum etmek, saldırmak, hamle/atak yapmak, depar yapmak*. Înan bi qewetdê xwu yê peynî ya hêrişê serdê ci kerd. Labelê ê fina jî qedê mêrdekî nêbîy.

hêrişok/i *N.* Hijok/i, galimkerdok/i. Kes/çîyo ki; hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdo, bi qewetdê xwu yê peynî ya yan jî bi qewetdê xwu yê pêtî ya xwu eşto kesên yan jî çîyên ser ki yan cirodo yan jî ci ra çîyên weqlano, ci ra çîyên bûro, wedaro. *Tr. Saldırgan, saldıran, hücum eden, depar/atak yapan, baskın yapan*. Eger hêrişokêndo weş bîyayê, ey nika rewnayo kay qedînê bî.

hêrişokey *Nm.* Hêriş kerdeni, hêrişok/i bîyayeni. O/çîyo ki hêrişê serdê kesên yan jî çîyên keno, o bîyayeni, wesfê hêrişokan tey bîyayeni. *Tr. Saldırganlık, saldırmak, hamle/atak yapmak, depar/baskın yapmak, hücum etmek*. Wesfê înan o ravey, hêrişokey a. Hêrişokeya înan jî şarî ver remayena.

hêrs *Psîk. Nn.* Pûk, sînir, qehr. Bolekê ci "hêrsîy" ê. *Tr. Asab, sinir, kızgınlık, öfke, öfkelilik*. Sifte hêrs bî, dima axirî hêrsê ci anişt.

hêrsanişte/ê *N.* Kes/çîyo ki; ser ra hêrsê ci werişte, bîyo normal, qehrîyayena ci ci ser ra werişta, kes deha ci ra nêterseno, ci destî ra zirarên nêpawêno. *Tr. Öfke/sinirleri dinen, sakinleşen, sinirlilik hali kalkan*. Ez bixwu deha ê merdimdê hêrsanişteyî ra nêtersena.

hêrs anişteni *f. M.* Hêrsaniştiş. Halê kesî yo hêrsin werişteni, kesên ser ra hêrsîy werişteni, hêrs bîyayena kesî kesî ser ra qedîyayeni. *Tr. Sinirlerinin dinmesi, sinirlilik halinin kalkması, sakinleşme*. Hetta ki hêrsê ci aniştîy, îspatey çareyê ma teqa.

hêrsbîyaye/ê *Psîk. N.* Qehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo hêrs, qehrîyayo, hîssê zirarî kewto ser û do yan zirar bido xwu yan jî do zirar bido kesnakî. *Tr. Sinirlenen, kızan, öfkelenen, asabileşen*. Kes do merdimdê hêrsbîyayeyî ra dûrî kewo ki zirarê ci kesî nêreso.

hêrs bîyayeni *Psîk. f. M.* Hêrsbîyayîş. Qehrîyayeni. Qehr bîyayeni. Kesî ser o hîssê zirarî peyda

bîyayeni, kesî di fêlê zirardaney peyda bîyayeni. *Tr. Kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek, asabileşmek.* Wexto ki ez hêrs bena, mi ra dûrî kewê ki zirar mi şima nêreso.

hêrsîy *Psîk. Nb.* Qandê jewekda ci *Bw.* Hêrs. Ez winîyaya ki hewna dîna saetan a tepîya jî hêrsê ci nêaşniştê. Mi fehm kerd ki rikdar o.

hêrsîyteberkerde/ê *Psîk. N.* Hêrsîyteberdaye/ê. Kes/çîyo ki; hêrsê xwu dayê/kerdê teber; hêrsê xwu xwu zerre di nêverdayê. Tersê ci, "hêrsîywarkerde" o. *Tr. Öfkesini, sinirlerini, sinirliliğini dışa vuran.* Mi rê ki emrê kesdê hêrsîyteberkerdeyî do deha bol bo.

hêrsîy teberkerdeni *Psîk. f. M.* Hêrsîy teberkerdiş. Hêrsîy teber dayeni. Hêrsanê xwu xwu zerre di nêverdayeni, kerba pîzedê xwu teber ro dayeni. Tersê ci, "hêrsîy warkerdeni" o. *Tr. Sinirlerini, öfkesini, dahili kızgınlığını dışa vurmak, belirtmek, yansıtmak.* Maya ci va: Zanayîşo ki ez zana, a ya nêşena hêrsanê xwu teber kero. Cora a ya xişxişêna û bena gidî. Çunkî xişxişok a. Eger bişo hêrsanê xwu teber kero, a do wina gidî nêbo.

hêrsîywarkerde/ê *Psîk. N.* Kes/çîyo ki; hêrsanê xwu, kerba pîzedê xwu keno war, xwu di verdano, xwu di nimneno, nêşeno kesan bişikno û tim ci rê îdare keno û bi no babet a zirar dano xwu. Tersê ci, "hêrsîyteberkerde" o. *Tr. Öfkesini yutan, öfkesini dışa vuramayan, sinirliliğini içine gömen ve böylelikle kendisine zarar veren.* Va psîkologan vato keso hêrsîywarkerde nêşeno şênaî di bicoyo.

hêrsîy warkerdeni *Psîk. f. M.* Hêrsîy warkerdiş. Hêrsan û qehrûqotikan û çîyanê winasînan xwu zerre di verdayeni, nînan war kerdeni, xwu di verdayeni, teber nêdayeni, nînan nimnayeni, nînan teber nêdayeni. *Tr. Sinirlerini, kızgınlığını, öfke ve benzeri olumsuz duygularını içine gömmek, dışarı vuramamak, başkalarına idare etmek.* Kam ki tim hêrsanê xwu bişo war kero, bêşubhe ki ewêzîya ci bol a.

hêrskerde/ê *Psîk. N.* Qehirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci qehrnayo û ameyo haldê zirardayîşî ser. *Tr. Kızdırılan, sinirlendirilen, öfkelendirilen, asabileştirilen.* Şima ê beranî rê teqiş kerd. Neya tepîya şima deha ê berandê hêrskerdeyî ra bitersê.

hêrs kerdeni *Psîk. f. M.* Hêrskerdiş. Qehirnayeni. Qehrî ser ramiteni, hêrsan ser visteni. Kesên yan jî çîyên ser o hal û hîssê zirarî peyda kerdeni. *Tr. Sinirlendirmek, kızdırmak, asabileştirmek.* Eger şima hêrs nêkerdayê, ey hêrişê serdê şima nêkerdê.

hêş/i *N.* Çî/keso ki, sipeyo sîyayîn o girdo weş. *Tr. Gri, beyazımsı, alımlı, büyük ve iyi olan.* Ma bîyayenda to di, bizêkêndo hêş kerd qurban.

hêşey 1. *Nm.* Hêş bîyayeni. Çî/keso sipe û sûrûbelek û gird û weş bîyayeni. *Tr. Beyaz, iri, hoş görünümlü, al albenisi çok olmak.* Kesî balê xwu hêşeyda ci ser nêna. 2. *Nm.* Xiltey. Hêş bîyayeni. Rengan di têtewr/xilt bîyayeni. *Tr. Ala renklilik, renkler armonisi olmak.* Şima çirê nêwinîyay hêşeyda ci ra?

hêşin/i 1. *N.* Kuho, zergûn/i. Renga vaşan a kuho. *Tr. Yeşil, yeşil renk.* Bi mi ki erdê ci hêşin bî. 2. *N.* Çîyo ki renga ci kuho/zergûn a. *Tr. Yeşil renkli.* Mi o hêşinê ci waşt bî. Şima şîyo yaşilê ci ardo.

hêşinane *Nn.* Zergûnane, kuhoyîyane. Çîyo ki renga ci hêşinanê ya, ze kuhoyîyîn a, bi kuhoyîyan mamena. *Tr. Yeşilimsi, yeşile çalan, canlı gibi, canlı bir şekilde.* Mi rê hêşinane amê.

hêşinaney *Nm.* Hêşinane bîyayeni. Renga hêşiney tey bîyayeni, renga zergûney tey estbîyayeni. *Tr. Yeşilimsi olmak, canlıya benzer olmak, canlılık.* Ez a kena hêşinaneyda ci rê wesfênnakî bivîno.

hêşiney *Nm.* Kuhoyey, zergûney. Kuho/zergûn bîyayeni. Renga ci kuho bîyayeni. *Tr. Yeşil olmak.* Hêşineyda ci ra nêbîyayê, ma do xwu rê biherînayê.

hêvîşingey *Zoo. Nm.* Hêvşingi bîyayeni. Wesfê hêvşingan ci ser o bîyayeni. Mangaya ki 6-7 mengî yo ki hewna awri nêbîya, awra bîyayîş di berey menda; a a manga bîyayeni. *Tr. Uzun zamandan beri (6-7 ay) gebe kalmamış.* Hêvşingeya ci bî sebebê nêroşîyayîşdê ci.

hêvî *N.* Omid, omidî. A çîya ki kes tim vano do bibo, do weş bo, do bêro, do bikero, do vera xeyr bo ûzn. *Tr. Umut, ümit.* Lajekî va, hêvîya mi a ya ki, ma û pîyê mi do fina bêrê pêser. Ez Ellahî ra hêvîya xwu nêbirnena.

hêvîdar/i *N.* Biomid/i, omiddar/i, omidkar/i. Kes/çîyo ki; omidîya ci esta, omid keno, omidîya ci nêşikîyaya, omidîya xwu nêbirnaya. *Tr. Ümitli, umutlu.* Eger ez ziwandê ma ra hêvîdar nêbîyayê, mi nê da hîrisên serrê xwu Dimilî ser o xerc nêkerdê.

hêvîdarey *Nm.* Hêvîdar/i bîyayeni, hêvîya ci bîyayeni, hêvîya xwu nêbirnayeni, omidkar/omiddar/i bîyayeni, omidîya xwu nêşiknayeni, omidîya xwu vinî nêkerdeni, omidwar/i bîyayeni. *Tr. Ümitlilik, umutluluk.* Ti merdimdê omidşikenî ra nêşenê hêvîdarey bipawê.

hêvîyey *Nm.* Omidey, omidîyey. Omidî bîyayeni, kar û wezîfe û wesfê omidî. *Tr. Umut olma.* De ki ti deha hêvîyey ser o bişê qisey bikerê!

hêvşingi *Zoo. Nm.* Mangaya ki rewna o (6-7 mengî yo) nêzaya. Qisiri nîya, eger dima ra bêro dewar, fina awra bena. Şitê mangerda hêvşingi ronin o. Hêvşingey besteyê pîrey û gencey nîyo, hurna hetan di hêvşingey bena. Estewriney û hêvşingey jewi nîya, cîya cîya ya. *Tr. Uzun zaman (6-7 ay) gebe kaldığı halde önceki doğumdan devam eden süt.* Mangaya ci ya hêvşingi zirar da bi ci.

hêwan *Nn.* Xaye, mirazîni. Cayo (meqam, mirazî) ki kes qayîlo ser reso. *Tr. Amaç, erek, istek, beklenti, gaye, murad. Ulaşılmak istenen en son yer, makam vs.* Boka merdimo dirî, hêwandê xwu ser nêreso. Labelê boka merdimo rind, tim jî hêwandê xwu ser reso. Bê nînan mersela, "bê hêwandê xwu ser, hêwandê xwu ser nêreso, hêwanê ci pêro mendîy, merdimêndo xeyalperest bî, hêwandê xwu ra bol dûrî bî ûzn."

hêwan çiman di mende/ê 1. *N.* Hêwan çimî di mende/ê. Kes/çîyo ki;; hêwan ci çiman di mendo û nêresayo hêwandê xwu ser, mirazînda xwu ser nêresayo, hêwan ci çimî di mendo. *Tr. Amacına nail olamayan, arzu ve isteği içinde kalan.* 2. *N.* Hêwan çimî di mende/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê zewta "boka ti bê, ti bi hêwandê xwu ser nêresê, hêwan to çimî di bimano, ti mirazînda xwu ser nêresê" kerda. To dîyo hele senîn may rê zulim keno!? Hêwan çiman di mende ez texmîn nêkena ki hêwandê xwu ser reso.

hêwan çiman di mendeni *f. M.* Hêwan çiman di mendiş. Hêwanneresey. Hêwanî ser nêresayeni, waştenîda xwu ser nêresayeni. *Tr. Arzu/isteğine nail olamamak, amacına kavuşamamak.* Bêlome bo. Bol qayîl bî xwu rê dûkanên biherîno. Labelê hêwan çiman di mend.

hêwanres/i *N.* Kes/çîyo ki;; resayo hêwandê xwu ser, mirazîya ci bîya, amêya ca. *Tr. Amacına hedefine ulaşan, arzu ve isteği yerine gelen.* Merdimo hêwanres, bi ca amîyayenda xwu ya rehat keno. Labelê merdimo hêwanneres çimê ci pey di maneno.

hêwanresey *Nm.* Hêwanres/i bîyayeni. Hêwanê ca amîyayeni, waştena ci ca amîyayeni, mirazîya ci bîyayeni. Kes/çîyo ki; waşten û vatena ci amêya ca, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê nê kesî û nê çî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Arzu, hedef veya amacına ulaşmış olmak.* Hêwanresey ra hêwanresey ferq esto. Na hêwanreseya noqray weşdê ma pêrini şî.

hêz *Nn.* Hêriş, hucûm. Bêhemd xwu jewî yan jî kesên ser eşteni, bi hêrsên a hêrişê serdê cayên kerdeni. *Tr. Saldırı, baskın.* Înan do wexta hêzê serdê ma kerdayê, şima ûja di bîyê. Cora înan nêşa.

hêzing *Nn.* Kolî, îzim (Pîran di). Hergi leteyê darandê wişkanê ki qandê sobayan bîyê letey. *Tr. Odun.* Mêrdeko xwu rê bi nê hêzingan a debarê (diligê xwu) xwu keno.

hêzkerde/ê *N.* Hêznaye/ê, hêrişkerde/ê, hucûmkerde/ê, hêznaye/ê. Çî/keso ki kişta jewî yan jî tayêni ra hêzê serdê ci bîyo, hêrişê serdê ci bîyo, ya qandê pirodayîşî yan jî qandê binvistişî ser di şîyo. *Tr. Saldırılan, hücum edilen, üstüne gidilen.* Gereg ki şima jî bizanê şaro hêzkerde do xwu biparêzno.

hêz kerdeni *f. M.* Hêzkerdiş. Hêznayeni. Hêriş/hucûm kerdeni. Ya qandê cirodayîşî yan jî qandê servistişî kesên, çîyên yan jî tayêni ser di şîyayeni, xwu ser eşteni, hucûmê ci kerdeni. *Tr. Saldırmak, üstüne gitmek, depar yapmak, üstüne akın etmek.* Înan hezê serdê ma kerd, ma jî hêzê serdê înan kerd. Ma va, hele wa bizanê hêzkerdiş rind o yan hêzbîyayîş!

hêznok/i *N.* Hêzok/i, hêrişok/i. Kes/çîyo ki; karê hêzî keno, hêzê serdê çîyên yan jî kesên keno, xwu erzeno kesên yan jî çîyên ser di ki ya pirodo yan jî ci xwu bin fîno. *Tr. Saldıran, saldırgan, akın/atak yapan, hücum eden.* Boka şima heta meşti hêznokê ci, ca kerê.

hêznokey *Nm.* Hêzokey, hêrişokey. Kes/çîyo ki; hêzê serdê kesan yan jî çîyan keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Saldırganlık.* Ella zano ki do ser o, hêznokeyênda hetta bi hetta bibo.

hicîzkar/i *N.* Hacîzkar/i. O/çîyo ki hîciz keno, hîciz ano ser, hacîz ronano, karê hîcizî keno. *Tr. Haciz koyan, haczeden.* Qebehetê hîcizkarî çinî yo, ey do deynê xwu bidayê.

hicîzkarey *Nm.* Karê hîcizkarî, hîciz ronayeni. *Tr. Haciz koymak.* Hîcizkarey jî wezîfeyên o, do bibo. Wezîfeyê însanan do deynanê xwu dayeni bo.

hidosi *Nm.* Dehrîya ki, peynîda ci di torzînek esto. Dehrîya ki nikula ci ya torzînî esta, kiştênda ci torzîno werdî yo. *Tr. Baltalı dahra.* Wexto ki hidosi gîno xwu dest, kes vano ê wellah darûberî rê!

hij *Nn. Bw.* Hêriş. Eger şima hijê serdê ey bidîyayê, şima no hij tew nêecibnayê.

hijhijik/i *N.* Hêrişkar/i. Kes/çîyo ki; hij/hêrişê

serdê kesên yan jî çîyên keno. *Tr. Saldırgan, saldıran, atak yapan, hücumcu, taarruz eden.* Mi nêzana hijhijik o. Mi bizanayê mi hêrişê serdê ci kerdayê.

hijhijikey *Nm.* Hijhijik/i bîyayeni. Wesfê ci yo ravey hijhij/hêrişkar bîyayeni. *Tr. Saldırganlık.* Hijhijikey ra nêbîyayê, înan o keye ra nêqewirnayê.

hijhijîyaye/ê *N.* Gijgijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hijhijîyayo serdê kesên yan jî çîyên, hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdo, xwu eşto kesên yan jî çîyên ser. *Tr. Saldıran, saldırganlaşan.* Şirê ki boka şima ê xîntê hijhijîyayeyî bişê vindarnê. Çunkî o bol lûk o.

hijhijîyayeni *f. M.* Hijhijîyayîş. Hêrişê serdê ci bîyayeni, hucûmê ci kerdeni, xwu ser eşteni. *Tr. Atak yapmak, saldırmak, üzerine atılmak.* Mêrdek hijhijîya mi ser, ez remaya.

hijnaye/ê *N.* Gijnaye/ê, gijgijnaye/ê, hijhijnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rişto kes/çîyên ser ki ya pirodo yan jî ci ser fino, ci xwu bin fino. *Tr. Saldırtılan, atak yaptırılan, hücum ettirilen, saldırganlaştırılan.* Merdimo hijnaye bol lûk o. Kes bizano kê hijnayo, kes do jewî jî bihijno ey ser.

hijnayeni *f. M.* Hijnayîş. Gijnayeni, gijgijnayeni, hijhijnayeni. Hij kerdeni. Hêrişê serdê kesên yan jî çîyên kerdeni. Kes/çîyên ya qandê pirodayîşî yan jî servistişî kesên yan jî çîyên ser rişteni, ser rişteni. *Tr. Saldırmak, saldırtmak, atak yapmak, atak ettirmek, hücum etmek veya ettirmek.* Mehijnê, eger bihijîyo, o do şima pêrini rê lûk bo.

hijnok/i *N.* Gijnok/i, gijgijnok/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni gijê serdê kesên yan jî çîyên keno, beno sebebê hêriş kerdenda serdê kesên yan jî çîyên. *Tr. Saldırtan, hücum ettiren.* Eger no kes hijnok bo ya hijokê ci kam o?

hijnokey *Nm.* Gijnokey, gijgijnokey, hijhijnokey. Gijgijnok/hijnok/i bîyayeni, wesfê hijnokan ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; hijneno, jewî rişeno kesên yan jî çîyên ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kışkırtıcılık, provokatörlük.* Mi nêşa hijnokeya ci ci ser o îspat kero.

hijok/i *N.* Gijok/i, gijgijok/i, hêrişok/i. Kes/çîyo ki; hêrişê serdê kesên yan jî çîyên keno, karê hijîyayeni keno. *Tr. Saldırgan, akın eden.* Hijok bî yan nêbî, do dima bellî bo.

hijokane *Nn.* Gijokane, gijgijokane, hêrişokane. Zêdê hijokana, bi hijokan mendeni, tey wesfê gijgijokan estbîyayeni. *Tr. Saldırırcasına, saldırganlar gibi, atak edercesine, akın yaparcasına.* Ez winîyaya o yo tim hijokane şino ser di, mi nêzana dimdaran ra terseno.

hijokaney *Nm.* Gijokaney, gijgijokaney, hêrişokaney. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê hijokan bîyayeni, wesfê hijokan tey estbîyayeni. *Tr. Saldırganlara benzer olmak, saldırganların özelliklerini taşımak.* Eger mi a hijokaneya ci jî nêdîyayê, mi do ey fekî ra ewlîya qebûl kerdayê ha!

hijokey *Nm.* Gijokey, gijgijokey, hêrişokey. Gijok/gijgijok/i bîyayeni, hêrişok/i bîyayeni. Wesfê hijokan tey/sere estbîyayeni. Kes/çîyo ki; hijê serdê kesên yan jî çîyên beno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o estbîyayeni. *Tr. Saldırmak, saldırganlık.* Senîn ki hijokeya ci sereyê şarî werdi, eynî bi o babet a jî do sereyê ey bixwu jî bûro.

hilika *Nn. Bw.* Wexta. Hilika ki, ez do bişîyayê, ey jî kerdê şiro. Cora mi texirna, ez nêşîya.

hilkaye/ê *N.* Hilçaye/ê. Kes/çîyo ki; hilki hilki kewta ser û bîyo cîfancîfi, o yo nêşeno nefesê xwu bigîro, nefes ra kewto, nefes ra birîyayo. *Tr. Nefes nefese olan, nefesten kesilen, nefesten düşen, kesik kesik nefes alıp veren.* Mi do dest bieştayê ê merdimdê hilkayeyî jî, fina verî ey yarmetîna mi qebûl nêkerdi bî. Cora mi nêeşt ci.

hilkayeni *f. M.* Hilkayîş. *Bw.* Hilkeni. Ez winîyaya hilkayeni kewta ser, mi dest eşt bi ci. Mi va, ez ci rê yarmetîni bikera. Ey yardimê mi qebûl jî nêkerd.

hilkeni *Nm.* Hilkîni, hilkîney, hilkayeni, hilçeni, hilçayeni, hilçîni, hilpîni, hilpînîyey, hilpîney. Hilki hilki, hilçi hilçi, hilpi hilpi. Cîfancîfi bîyayeni, vengê nefesî kesî goşî amîyayeni. *Tr. Nefes nefese olmak, nefes sesinin kulağa gelmesi.* Hilkeni kewti ser, mi va beno ki o yo keno bifetisîyo.

hilki hilki *Nm. Bw.* Hilkeni. Dîyar di bîbî hilki hilka ci. Nefes piro birîyayê.

hilkisîyaye/ê *N.* Kes/jewo ki kewto dîyar, vera dîya ancîyayo, dîyar şîyayeni di kewto zorî bin, cayêndo cêranî ra xwu vera cayêndo coranî anceno û şino, xwu kaşê ci keno. *Tr. Tırmanan.* Şima senîn merdimdê hilkisîyayeyî rê cîfancîfiyey vêşî vînenê?

hilkisîyayeni *f. M.* Hilkisîyayîş. Dîyar kewteni, vera dîyar şîyayeni. Xwu bi dîyaran o giroten û şîyayeni. *Tr. Tırmanmak.* Ez bi dar o, o bi ko yo, ma hilkisîyay, ma hurna jî cîfancîfi mendîy.

hilkisnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni rişto dîyar, cêr ra vera cor bi qewetên a bi hêleyên a

riştо cor/dîyar. *Tr. Tırmandırılan.* O merdimo hilkisnaye cor di mend, nêşa bêro war. Wa şima bizanê ha!

hilkisnayeni *f. M.* Hilkisnayîş. Dîyar fînayeni. Sebebê dîyar kewtenda jewên bîyayeni, jewî vera cor rişteni, jewî kaşên ra vera cor rişteni, kesên çîyênde zêdê koy, çîyênda zêdê dari ser rişteni. *Tr. Tırmandırmak.* Mi lajek hilkisna serîçiqdê dari ser, noqra nêşa bero war.

hilkisnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi hêleyên a, bi qewetên a rişeno vera cor, rişeno dîyar, dîyarneno, bi kaşên a fîneno dîyar. *Tr. Tırmandıran.* Ez hilkisnokê ci nêbîya. Labelê mi paştî dê ci.

hilkisnokey *Nm.* Hilkisnok/i bîyayeni. Kar û wezîfeyê hilkisnokan kerdeni, wesfê hilkisnokan ser o bîyayeni. Kar û wezîfeyê dîyarvistişî kerdeni. *Tr. Tırmandırmak, tırmandırıcı olmak.* O tim jî koyan ser o hilkisnokey keno.

hilm *N. Bw.* Boy. Ellah zano ki rono tevlihev dekerd bî de. Çunkî hilmêndo giran ser o bî.[1]

hilmawî *Fiz. Nm.* Bix. Bi germey a awa ki werzena û bena bix. *Tr. Su buğusu, su buharı.* Tîjî dana erdî ro, erd beno germ. Hilmawîy benê hewrîy û ci ra yaxer yan jî şilîyênakî yena cêr.

hilmey *Nm.* Hilm bîyayeni, wesfê hilmî. *Tr. Hafif de olsa kokunun gelmesi veya hissedilmesi.* Mi hilmeya ci nêşa bigîro yan jî bizano.

hilmin/i *N.* Çîyê werdî yo ki ser o hilm esto, tey boyên esta. *Tr. Bariz koku veren şey veya yiyecek maddesi.* Mi rê hilmin asa.

hilminey *Nm.* Hilmin/i bîyayeni, pa hilm/boy bîyayeni, qirtikên bo jî çîyên ra boya herimîyayîşî amîyayeni. *Tr. Yemeklerde az da olsa farkedilen nahoş bir kokunun bulunması.* Ez hilmineyda ci ra bîya kêfsadi.

hilmoşkane *Nn.* Hilmoşkîyane. Hilmoşkin/i bîyayeni, wesfê hilmoşkî tey bîyayeni, tenekên bo jî tey nîşanê xeripîyayîşî bîyayeni. *Tr. Hafif de olsa içinde bozulma kokusu oluşma veya bu hissi verme.* Mi rê hilmoşkane ame. Hema ez mecbûr menda, mi werd.

hilmoşkaney *Nm.* Hilmoşkîyaney. Hilmoşkane bîyayeni. Tey wesfê hilminey yan jî hilmoşkiney peyda bîyayeni. *Tr. Hafif de olsa içinde kokuşma hissinin meydana gelmesi.* Ki hilmoşkaneyda ci ra jî ti kêfsad bîyê, yan ti do boyîneyda ci rê se kerê?

hilmoşkin/i *Wş. N.* Hilmoşkîbîyaye/ê. Çî/werdo ki hilmên dekewto de, hewna newe ci ra boya xeripîyayîşî ya yena. *Tr. Henüz yeni kokuşmaya başlayan, hafif bozulma belirtisi hissedilen şey veya mecazen kimse.* Mi rê ki ê nanê hilmoşkinî zerrîya visti werey.

hilmoşkiney *Nm.* Hilmoşkin/i bîyayeni. Wesfê çîyandê hilmoşkinan tey/ser o bîyayeni. Hewna newe nîşanê xeripîyayîşî tey peyda bîyayeni. *Tr. Hafif kokuşma belirtisinin meydana gelmesi.* Mi hilmoşkineya ci şa nezdî ra fehm kero.

hilmoşkî *Wş. N.* Hilm dekewteni. Vera cayên (bolkî vera xirabey) boyên vijîyayeni, ci ra boy amîyayeni, hewna newe boy dekewteni. Labelê eger ki boya ci ya bellîkerdê ser kewo, nêvanê hilmoşkî, wexta vanê boyîn. *Tr. Kokuşmanın yeni belirmesi, henüz yeni kokunun girmesi, kokmaya başlama, herhangi bir yiyeceğin bozulmaya başlarken tadına verdiği bozuk koku.* Şamîya şima bîbî hilmoşkî, ez meymanan vero şermayaya.

hilmoşkîyey *Nm.* Hilmoşkî bîyayeni. Wesfê hilmoşkî ser o/tey bîyayyeni, boya xeripîyayenda newê tey peyda bîyayeni. *Tr. Henüz yeni yeni kokuşma belirtilerinin meydana gelmesi.* Key ki, şima jî şa a hilmoşkîyeyda ci rê bahaneyên bivîno, wexta ma şima rê di qisey vanê.

hilpaye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; bi hilpayen a bermeno, cîfan cîfî bermeno, bi keserantiş a bermeno. *Tr. İç çekmek suretiyle kesik kesik ağlayan, nefes nefese ağlayan.* Mi nêşa ê merdimdê hilpayeyî het di vinderîyo.

hilpayeni *f. M.* Hilpayîş. Cîfancîfî bermayeni. Bi keseran a bermayeni, bi keserîy antiş a bermayeni. *Tr. İç çekerek ağlamak, katıla katıla ağlamak, kesik kesik ağlamak.* Hilpayê û pêro bermayê. Qey kesêndê ci merd bî.

hilpîney *Nm. Bw.* Hilkeni. Eyka hilpîney kewti ci ser, şima jî aja di verdê û şirê.

hilpîni *Nm. Bw.* Hilkeni. Mi hilpîni nêdî kewti ser. Şima yê tayên jî kenê vêşî.

hilpînî *Nm. Bw.* Hilkeni. Hergi vera cor di hilpînî kewtê ser. Ma vatê o do bikewo.

hilq 1. *Nn.* Hulq, nefes, boy. Zerrî ra vijîyayena nefesî/boy. *Tr. Nefes, soluk.* Wexto ki înan resna nêweşxane, xwu ra hilqê ci nêvijîyayê. Qe beno ki da des doktorîy resey ser. Labelê nêşa mêrdek bireyno, merd. 2. *Nn.* Hulq, nefes, boy. Qewet û hêleyê kesî yê sebrî, qewet û taqetê kesî yê hewînî. *Tr. Metanet, dayanma güçü, sabretme*

1 Hilm, bolkî boya nebellîyeri îfade keno. Kes vîneno boyênda neweşi yena û kes nêzano ki ê çîçî ya, kes vano hilmêno girano kewno mi zincî.

gücü. Esas hilqê mêrdekî hera o. Şima pêrini jî hilqê mêrdekî kerd teng. Kam bo nêşeno ûja di hilqê xwu hera kero.

hilqiki *Nm.* Mirdanoki, nîkliki, ziqiki, arugi, qirpiki. Hîskikê ki, mîde ra vijênê cor. Bolekê ci, "hilqikîy" ê. *Tr. Geğirme*. Hilqiki bêro mi ver, ez qeneat kena ki ez bîya mird.

hilqikîy amîyayeni *f. M.* Hilqikîy amîyayîş. Mirdanokîy amîyayeni, hilqikîy eşteni, nîklikîy amîyayeni, ziqikîy amîyayeni, arugîy amîyayeni, qirpikîy amîyayeni. Vengê ki mirdbîyayîşî yan jî çîyêndê zêdê ney ra kesî mîde ra vijênê û vengane yenê kesî ver/fek. *Tr. Geğirmek*. Senîn ki bî mird, ez winîya pêser o pêser o hilqikîy amey ci ver.

hilqikîy eşteni *f. M.* Hilqikîy eştiş. *Bw.* Hilqikîy amîyayeni. Nanîya tepîya hawêr hilqikîy eştîy.

hilqotik *Tib. Nn. Bw.* Qotik 3. Eger şima rojna nêberdayê nêweşxane, o do hilqotik ra bifetisîyayê.

hilqotikî *Tib. Nm.* Wesf û nameyê nêweşînda hilqotikî yo, hilqotik bîyayen a. *Tr. Boğmaca hastalığı, boğmacaya tutulmak*. Lajek bîbî hilqotîkî, hilqotik ser ra nêşîyê.

hilqotikîbîyaye/ê *Tib. N.* Qotikîbîyaye/ê, xelaqotikîbîyaye/ê, quxtikîbîyaye/ê, qîqîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu ra ameyo deraxdê mergî di vinderdo. *Tr. Boğmacaya tutulan/yakalanan*. Qeço hilqotikîbîyaye do senîn weş bo?

hilqotikî bîyayeni *Tib. f. M.* Hilqotikîbîyayîş. Qotikî bîyayeni, xelaqotikî bîyayeni, quxtikî bîyayeni, qîqî bîyayeni. Bi kixî ya deraxdê mergî di vinderîyayeni. *Tr. Boğmacaya tutulmak, boğmaca olmak*. Bîbî hilqotikî, kerdê bimerdayê.

himpiki *Nm.* Bokeleya ci "himpikîy" ê. Nûnciki, rempiki, hempiki, gurmisti. Destênê xwu bi guvişnayîş a pêtkerdeni. Wexto ki kes dano jewî yan jî çîyên ro ci ra vengê himpîni vijêno. Cora ci rê vanê himpiki, himpikîy. *Tr. Dayak, yumruk*. Mi do dîrê himpikîy pirodayê, fina gunayê mi bi ci ame.

himpikîy *Nb.* Qandê jewekdê ci *Bw.* Himpiki. Ne jû ne didi ne hîrê. Qe beno ki vîst himpikîy werdîy.

himpikîybîyaye/ê *N.* Nûncikîybîyaye/ê, rempikîybîyaye/ê, hempikîybîyaye/ê, himpikîywerde/ê, gurmistîybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi nûncikan a deyayo piro, gurmikîy werdê, bi veng ci ra vetişa deyayo piro. *Tr. Yumruklanan*. Şima wazenê o keso himpikîybîyaye jî kesnakî hempikîy kero?

himpikîy bîyayeni *f. M.* Himpikîy bîyayîş. Nûncikî bîyayeni, rempikî bîyayeni, hempikî bîyayeni, gurmistî bîyayeni, hempikîy werdeni. Bi nûncikan a cirodeyayeni, bi gurmistan a kotekî bîyayeni. *Tr. Yumruklanmak*. Eger ti aja di himpikîy nêbîyê, bê tûkê rîdê mi ki.

himpikîykerde/ê *N.* Himpiknaye/ê, hinpiknaye/ê, himpikneyaye/ê, himpikîywerde/ê, nûncikîykerde/ê, gurmistîykerde/ê, gurmikîykerde/ê, nûncikîypirodeyaye/ê, himpikîycirodeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni himpikîy kerdo. *Tr. Yumruklanan*. Merdimo himpikîykerde ez jî, ti jî zanê ki do xwu di bişikîyo. Şima çirê mêrdekî himpikîy kenê? Şima jî himpikîy bê şima rê weşo?

himpikîy kerdeni *f. M.* Himpikîy kerdiş. Nûncikîy kerdeni, gurmistîy kerdeni, gurmikîy kerdeni, himpiknayeni, hinpiknayeni. Kesên yan jî çîyên bi nûncikan a ci ra bi himpîni veten a cirodayeni. *Tr. Yumruklamak*. Ez qayîl nîya piroda. Labelê ey bêwijdîyaneya ma kerdîy himpikîy.

himpikîy werdeni *f. M.* Himpikîy werdiş. Hempikîy werdeni, kotekîy werdeni, nûncikîy werdeni, gurmistîy werdeni, pirodeyayeni Bi hêlên a kotekîy werdeni. *Tr. Dayak yemek, dayak atılmak, yumruklanmak*. Şima qey himpikîy nêwerdê, şima yê winî rehat rehat qisey kenê.

himpiknayeni *f. M.* Himpiknayîş. *Bw.* Himpikîy kerdeni. Kaşka mi jî bihimpiknayê. Qenê mi zerrîya xwu kerdê weş.

himpikwer/i *N.* Hempikwer/i, kotekwer/i, nûncikwer/i, gurmistwer/i. Kes/çîyo ki; himpikîy deyayê piro, himpikîy werdê, bi nûncikan a kotekîy werdê. *Tr. Dayak atılan, dayak yiyen, yumruklanan*. O merdimo himpikwero nêşeno bivijîyo şêligî mîyan.

himpikwerane *Nn.* Zêdê himpikwerana, zêdê kotekwerana, zêdê nûncikwerana. Kes/çîyê ki; himpikîy wenê, kotekîy wenê, ci ra himpînî yena; zêdê înan a bîyayeni, wesfê înan ser o bîyayeni. *Tr. Dövülürcesine, dayak yercesine*. Mi dî ti yê himpikwerane kotekîy wenê, ez jî ameya ki paştîya to bigîra.

himpikweraney *Nm. şekil û* bîçim û mêl û meşê himpikweran tey estbîyayeni. *Tr. Dayak yercesine*. Ez himpikweraneyda ci di mi nêkewta.

himpikwerey *Nm.* Kotekwerey, gurmistwerey, nûncikwerey, pirodeyayeni. Himpikwer/i bîyayeni, nûncikîy/kotekîy werdeni. *Tr. Dayak yemek/atılmak, dövülmek*. Himpikwerey ci rê bîya seneatên. Kê ra himpikîy nêwerdê ki?

hina *Gr. Nn.* Wina. Fehmkerdiş di, vatiş di, wexto

ki kes dano fehmkerdiş qando ki merdimê qarşî fehm kero vanê zê to, zê ey nîyo, wina o, hina o. Tersê na vajekeri jî "hinî" û "winî" yo. *Tr. Böyle.* Eger mi bikerdayê, mi hina nêkerdê.

hinayey *Nm.* Winayey. Hina/wina bîyayeni. Wexto ki kes karûgurweyên jewî rê dano fehmkerdiş, kes vano wina o, hena o, hina o, a bi no babeta o, bi no hewa ya o, bi no şekil û bîçim a o, a wexta na qisa vano. *Kur. Wusanbûn, werbûn, wergbûn. Tr. Böyle olma.* Mi rê vajê ferqê hinayey û winayey çiçî yo?

hindî *Nk. Nm. Bw.* Zebeşi. Eger Ellah ferman kero, hindî çîlikdê amnanî di ortedê erdî di ze dolabêndê cemedî bena kuho.

hing *Nn.* Her, hergi. Çî/keso ki babet ra jew o, tene o. *Tr. Ger, her bir, fert, kişi.* Hing merdim babetna o, zewmbî zewmbî yo. Kes bi ê bînî nêmaneno.

hingan ser *Zoo. Nn. Bw.* Hingan ser o. Ki şima hingan ser bigurweyayê, nika welatê ma pêro bîbî hingkar.

hingan ser o *Zoo. Nn.* Hingan ser, heqdê hingan di. Merseleya ci merseleya hingan bîyayeni, mêşandê hingimînî ser o bîyayeni, heqdê mêşandê hingimînî di bîyayeni. *Tr. Arıcılıkla ilgili, arılarla ilgili, arılar hakkında, arılar üzerine/de.* Eger ti hingan ser o bigurweyayê, nika ti bîbîyê zengîn.

hingi *Zîr. Nm.* Mêşa hingimînî. Mêşa ki hingimîn virazena. Bolek/zafamorê ci, "hingîy" ê. *Tr. Arı. Bal arısı.* Hinganê ci oxil dayo.

hingi hingane *Nn.* Zêdê vengdê hingi hinga kerdiş, hingi hingi bîyayeni, zêdê vengdê hingan veng veteni. Zêdê vengandê neşînasîyan veng veteni. *Tr. Vızıldarcasına. Ne idüğü belirsiz sesler çıkarmak veya çıkarırcasına.* Hingi hingane kerdê û şîyê.

hingi hinganey *Nm.* Wesfê hingi hingînda ci, hingi hinga ci bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê vengdê xwu di zêdê hingan veng veteni. *Tr. Arı vızıldaması gibi anlaşılmaz bir takım tuhaf sesler çıkarmak, vızıldanmak.* Ez bolkî jî hingihinganeyda ci ra remaya şîya dûrî.

hingi hingey *Nm.* Vingi vingi. Zêdê vengdê hingan veng veteni, vatişî qisandê xwu di nebellî bîyayeni. *Tr. Vız vız. Arı sesi sesi gibi ne olduğu anlaşılamayan ses veya sözler sarfetmek.* Bîbî hingi hinga ci, ez ci dest di mekir kewt bîya. Mi hingi hinganeyda ci ra qe çîyên fehm nêkerdê. Cora ez ci ra remaya.

hingi hingi *Nm.* Hingîni, hingînî, hingînîyey, hingîney, vingi vingi. Zêdê hingan veng veteni, vengêndo nêzanaye û neşînas veteni. *Tr. Arı gibi belirsiz, anlaşılmaz sesler çıkarmak.* Xeyr o hingi hinga to ya, ti yê se vanê?

hingila 1. *An. N. Bw.* Pistin 1. May jû dê piro jî, keyneki fina jî xwu eşt hingiladê may. 2. *Nm. Bw.* Hingola. Hingila qeçekan û hingilaya sî û topan.

hingile *An. Nn.* Qol, bazî, bask, çaple, çengil, harme. *Tr. Kol.* Hingile ci ra cibîyo, hele senîn da qijalekdê mi ro!

hingilme 1. *Nn.* Temaşe, kay, hengilme. Kaya şemateyînî. Kaya ki kes temaşedê ci ra zewqên gîno, bi kêf a kay keno. *Tr. Şamatalı oyun, zevkle oynanan oyun, oyun.* Derdê înan kar nîyo, ê yê xwu rê geyrenê hingilme. 2. *Nn.* Hengame, wext, zeman, dem, wextêndo bellî yo teng. *Tr. An, dem, zaman.* Ellah zano ki, tam o hingilme di bî, qeyamê qilayê. 3. *Nn.* Sebeb, semed, bahane. Semedo kêfî. Sebebo ki kesî rê zewq dano. *Tr. Bahane, saika, neden, sebep, zahiri neden, şikeli oyun.* Esas ti pers kenê, xwura înan do bikerdayê. A ci rê hingilmeyên jî lazim bî!

hingilme kerdeni *f. M.* Hingilmekerdiş. Kay kaykerdeni, temaşe kerdeni, temaşe ardeni, şemate kerdeni. *Tr. Oyun oynamak, şamata etmek, gürültülü patırtılı oyun oynamak, zevkli ve eğlenceli oyun oynamak.* Şima a şewi ûja di bol hingilme kerd. 2. *f. M.* Hingilmekerdiş. Çîyên yan jî kesên sebebo kêfî kerdeni, bahane kerdeni, wesayîtê karûgurweyên kerdeni. *Tr. Bahane etmek, sanal neden yapmak, zahiri neden haline getirmek.* Ti raşt pers kenê, xwura ma do nêkerdê, o jî hingilme lazim bî.

hingimîn *Zîr. Nn.* Çîyo awikin o hest o ki hingîy kenê û ma jî wenê, werdê ma yo awikino şîrino ki hingîy danê, şîraneyê hingan. *Kur. Hingiv/hingivîn. Tr. Bal.* Kam ki hingimîn bûro, înşaallah û rehman do ci rê bibo şîfa. Çunkî hingimîn di, nimîyêndê ganweşey esto.

hingimînfiroş/i *Zîr. N.* Rotokê/a hingimînî. Kes/çîyo ki; hingimîn roşeno, hingimîn gîno û dano. *Tr. Balcı, bal satan.* Fini bena ki kes hingimînê hingimînfiroşî nêrîdeno.

hingimînfiroşaney *Nm.* *şekil* û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê hingimînfiroşan bîyayeni, tey wesfê rotokandê hingimînî bîyayeni. *Tr. Balsatıcılarının özelliklerini taşımak.* Hele a hingimînfiroşaneya ci çinî ya? A a serê hemî ya.

hingimînfiroşey *Nm.* Rotokeya hingimînî. Hingimînfiroş/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; hingimîn roşeno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Bal satıcısı olmak, bal satmak, bal satıcılığı.* Mamosteyî pers kerd û va qeçêno

bi şima ki citêrey ra yan hingimînfiroşey ra? Kamcîn kar weş o?

hingimîn viraşteni *Zîr. f. M.* Hingimînviraştiş. Hingimîn peyda kerdeni, hingimîn meydan ardeni, hingimîn vetena hingan. *Tr. Bal yapmak, bal oluşturmak.* Verî hingan tenya hingimîn viraştê. Nika însanîy jî laboratuwaran di hingimîno fennî virazenê.

hingînane *N.* Zêdê hingi hingi bîyayeni, wesfê hingînî tey bîyayeni. *Tr. Arı vızıltısı gibi sesler çıkmak.* Cara ci ser o vengêndo hingînane nêvijêno.

hingînaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û mêldê ci di zêdê vengdê hingan vengê hingi hingi vijîyayeni. *Tr. Arı vızıltısı gibi bir ses çıkarmak.* Mi hingînaneyda ci ra ferq kerd, a ya çîyên vana.

hingola *Nm.* Hêliki, kengola, hêlkani, hingila, hingila, texmêliki, kengûla, gangila, çinçoli, çinçoliki, bêşîgi, beçiki, gergûşi, bêçiki. *Tr. Beşik, salıncak.* Ci rê virara mari zêdê hingola ya.

hinîbîyaye/ê *N.* Winîbîyaye/ê. Çî/keso ki winî bîyo, bi o babet a bîyo, bi o şekil û bîçim a bîyo, zêdê vatişî û qal kerdişî bîyo. *Tr. Öyle olan, öyle gerçekleşen, o şekilde meydana gelen.* O çîyo hinîbîyaye û winabîyaye do senîn goreyê rindey û xirabey pêra biabirîyo?

hinî bîyayeni *f. M.* Hinîbîyayîş. Winî bîyayeni. Bi o babet a bîyayeni, bi o hewa ya bîyayeni, zêdê ey/ay bîyayeni. *Kur. Wisabûn, wihabûn, wanîbûn. Tr. Öyle olmak, öylece olma.* Zanayîşo ki ferqê hinî bîyayen û wina bîyayeni bol o.

hinî *Gr.* Winî. Fehmkerdiş dayeni di şeklê senîneyda ci vateni. *Kur. Wisa, wiha, wanî. Tr. Öyle.* Ê mêrdekî çîyên dayê fehm kerdeni û va, hina bî, ê bînî va: Hinî nêbî, hina bî. 2. *Ss. Nm.* Mencene, mancinik, hingila. Hêlika ki kes pa top û sîyan erzeno dûrî, erzeno dişmenandê xwu. *Tr. Mancınık.* Hingila do dişmenan tarûmar kero.

hinîkerde/ê 1. *N.* Winîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi o babet a, bi şekila, bi hewa ya kerdo. *Tr. Öyle/ce yapılan, o şekilde yapılan, arzu edilen veya düşünülen şekilde yapılan veya gerçekleştirilen.* Ez nêkewta hinîkerdeyî û winakerdeyî dimi, mi rê sebebê kerdişdê ci mihîm o. 2. *N.* Winîkerde/ê, belaşkerde/ê, bêpere û bêbedel kerde/ê. Çî/keso ki jewî hinî/winî kerdo, qarşûyê karûgurweyên û pereyêna nêkerdo. *Tr. Öylesine/bedava yapılan.* Şima çirê kewnê kardê hinîkerdeyî dimi ki? Mêrdekî vato mi bi pere ya nêkerdo, mi hinî kerdo.

hinî kerdeni 1. *f. M.* Hinîkerdiş. Winî kerdeni. Bi o şekil û bîçim a kerdeni, bi o hewa ya kerdeni, zêdê vatişî û qalkerdişî kerdeni. *Tr. Öyle/ce yapmak, öylesine yapmak.* Eger to şa hinî bikero, qey to şayê babetna jî bikero. 2. *f. M.* Hinîkerdiş. Winî kerdeni, belaş kerdeni. Bê pere û bê bedel kerdeni. *Tr. Ücretsiz, bedelsiz, karşılıksız yapmak.* Weysî: To mi rê bi çend a kerdo? Weysîya: Mi to rê hinî kerdo, bi peran a nêkerdo.

hinîki *Nn. Bw.* Winî ki. Hinî ki mi jî tew kerd ser o bido bi ci.

hinîkî *Nn. Bw.* Winîkî. Nê la tey şert çinêbî, xwu rê hinîkî bî.

hinîsîn/i *Gr.* Winîsîn/i. Bi o şekila, bi o bîçim a, şeklo winî, bîçimo winî. *Tr. Öylesi, öylesine, öylece, işte.* Eger to hinîsîn bikerdayê, to do winî nekerdayê.

hinîsîney *Nm. Bw.* Hinîsîni. Ez winîsîney û zewmbîyey nêzana. To mi rê raştanraşt vajê.

hinîyey *Nm. Bw.* Winîyey. Bewnî, ê cadê hinîyey di nûşîya bî.

hinkosî *Teo. Nn. Bw.* Henkosî. Boka hinkosîyê zebanîyan ê zaliman ser ra kemî nêbê. Ser o, heyfê qergûnan û mehsûman ci ra bigêrîyo.

hinpiknaye/ê *N. Bw.* Himpikîykerde/ê. Mi qe nêşa sebebê ê kesdê hinpiknayeyî biperso.

hinqaye/ê *N.* Hîrraye/ê. Kes/çîyo ki; hinqayeni kewta ser, hîrrînî kewta ser, bi hîrri hîrra huwano, bi vengêndo pêt a huweno û deha keno vîra şiro. *Tr. Hahkaha ile gülen, yüksek bir sesle gülen.* Ez ê merdimdê hinqayeyî ver ra ravêrda, ez deha bîya gunakari.

hinqayeni *f. M.* Hinqayîş. Hîrrîni, hîrrîni, hîrrayeni, pîrqînî, pîrqîni, pîrqayeni. Hinqi hinqi kerdeni, hinqîni kerdeni, hinqîyayeni. Bi vengêndo pêt û hîrri hîrri kerden a huwayeni, bi hîrrayen a huwayeni. *Tr. Kahkaha ile gülmek.* Ez winîyaya hinqayeni kewta ser, mi hele se bîyo? Ma kes hend bêfesal beno?

hinqok/i *N.* Kes/çîyo ki; hinqi hinqi kewta ser û o yo bi vengêndo şên a huweno, pîrqi pîrqi kewta ser, hîrri hîrri kewta ser û o yo bi vengêndo şên û pêt a huweno. *Tr. Kahkaha ile gülen.* Mi ê merdimdê hinqokî ra dûrî fînê. Ez do hewna bol încîraxî ba ha!

hinqokey *Nm.* Hinqok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi vengêndo gurr û pêt û şên a huweno, pîrqînî kewna ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kahkaha ile gülen olmak.* Wa vengê hinqokeyda ey mi nêro.

hirag *Sn. Nn.* Qedûm, tefşo, hurak. Halet/zengeneko ki kes pa daran tereno, çîyan şikneno, mêxan qilaneno. *Tr. Keser.* Mi hirag kerd ci dest

û mi va, nê mêxan biqilani.

hişyar/i *N.* Şîyar/i, agahdar/i, aya, ayabîyaye/ê, hişmend. Kes/çîyo ki; aya yo û hewn di nîyo, çimê ci akerde yê, çimwelikin nîyo, dûrîyan şeno bi îlmdê xwu ya bivîno, zekî yo. *Tr. Uyanık, kalbi açık, gözü açık, basiretli, zeki.* Mi kerd ki hişyar kero, ez winîyaya xwu ra aya yo.

hişyarey *Nm.* Şîyarey, agahdarey, hayîkey, çimakerdeyey, hişmendey. Hişyar/şîyar bîyayeni, agahdar bîyayeni, çimakerde bîyayeni, qelbnerm bîyayeni. *Tr. Hüşyar olmak, uyanık olmak, kalp gözü açık olmak, gözü açık olmak, zeki olmak.* Hişyarey bîya wesfê ey.

hî 1. *N.* Tey awi/nekme bîyayeni. *Tr. Islak, yaş.* Kurdika hî dê xwu ra, pa bî nêweş û bî malê nêweşxanî. 2. *N.* Çî/keso ki ser o hîyey esta, hîyo, zuwa/wişk nîyo. *Tr. Islak, yaş.* Çaketê to jî ti jî hî yê. Çiyo hî do kesî nêweş kero. 3. Hî! Huwayeni di vengo ki vijêno û kes pa beno înciraxî. Xeyr o! Ti yê çirê hî hî kenê? Cayêndê kesî yo aseno?

hîba *Er. Nn.* Bexş, hîbe. Çî/kesên bê ewêzî, bê bedel kesên yan jî cayên dayeni. *Tr. Hibe, bağış.* Wa hîbayê seredê şima bo.

hîbe *Er. Bw.* Hîba. Şima şenê weqfî rê hîbe kerê. Şima ki nêşa jî qenê bi nîmvay a biroşê ma.

hîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo hî, awi gunaya piro yan jî tey nekme û nekmeyîney esta. *Tr. Islanan, yaş olan.* Çinayê ci yê hîbîyayeyî ci kerd nêweş.

hî bîyayeni *f. M.* Hîbîyayîş. Mîyan di hîyey estbîyayeni, tey awikiney û nekmeyîney estbîyayeni, awi pirogunayeni, bi aw a temas kerdeni. *Tr. Islanmak, yaş olmak.* Ki hî bîyayê, ya do tey nekmeyîney bibîyayê yan jî do ci ra awi rêj bîyayê.

hîciz *Er. Nn.* Destsernik, hacîz. "Hacîz"î ra xeripîyayo û ameyo kewto Dimilî mîyan. Deyn û dûnan di netîcedê deynî nêdayenî ra dest malûmilkî sernayeni. *Tr. Haciz, tutu, haczetme.* Eger hîciz bêro kêdê ci ser, bi mi ki qehran ra mireno. Çunkî mêrdek xwu ver ra bol şermayêno.

hîcizamîyaye/ê *N.* Hacîzamîyaye/ê. Çî/keso ki hîciz neyayo ser, ci rê hacîz ameyo, hacîz roneyayo ser. *Tr. Haczedilen.* Vanê ê keyeyê hîcizamîyayeyî xwu veşnayo.

hîciz amîyayeni *f. M.* Hîcizamîyayîş. Hacîz amîyayeni. Qandê cerîmeyên, qandê cezayên, qando ki bedelêndê deynên nêdeyayo, malûmilkêndê kesên yan jî çîyên ser hîciz roneyayeni. *Tr. Haciz gelmek, haciz konulmak, haczedilmek, haczetmek.* Eger hîciz bêro, neya tepîya emeleya ci nêmanena. Cora banqay ci rê krêdî jî nêdanê.

hîcizkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî, çîyên yan jî tayêni hacîz ronayo, hacîz kerdo, vera deyn û dûnên dest nayo ser, hember/qarşûyê deyn û dûndê ci malûmilkê ci arêdayo. *Tr. Haczedilen.* Dûkanê înano hîcizkerde do çiwext hîciz ra bivijîyo?

hîciz kerdeni *f. M.* Hîcizkerdiş. Hacîz kerdeni, dest sernayeni. Vera deynên dest malûmilkdê kesên yan jî çîyên sernayeni û arêdayeni û berdeni. *Tr. Haccetmek.* Kaşka şima hîciz nêkerdayê. Ey do meşti deynê xwu bidayê.

hîcizsernaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî, çîyên yan jî tayêni vera deyn û dûnên dest nayo ser, hacîz kerdo, hacîz ronayo ser. *Tr. Haczedilen, ipotek konulan.* To şa, o çîyê xwu yo hîczsernaye, hîczê ci ser ra werzano?

hîciz sernayeni *f. M.* Hîcizsernayîş. Hacîz sernayeni. Vera deyn û dûnên dest malûmilkdê kesên yan jî çîyên sernayeni, rehîn giroteni. *Tr. Haciz koymak, haczetmek, ipotek altına almak.* Boka noqra hîciz ser nêneyo. Noqor jî hîciz serneyo, deha qethan banqay ci rê qurûşên pere nêdanê.

hîcret *Teo. Er. Nn.* Koç, koçberey, barkerdiş, kirêşîyayeni. Cayên ra canakî bar bîyayeni. Dewrê pêxembereyda Hz. Muhemmedî (sew), Mîladî 622 di Mekke ra bar kerdena Hz. Muhemmedî (sew) û ê hembazandê ci ya Mêdîne ya. *Tr. Hicret, göç.* Hîcretê Hz. Muhemmedî (sew) û ê hembazanadê ci, remayeni nêbî, rayên bî, sîyasetên bî. Çunkî fina pey di amey û Mekke jî fetih kerdi.[1]

hîcretey *Nm.* Koçberey, kirêşîyayeni. Hîcret kerdeni, koç kerdeni, bar kerdeni, bi zorêna bar kerdeni, bêzerrî cadê xwu ra bîyayeni. *Tr. Hicret etmek, göçetmek.* Hîcreteya înan çetini bî. Labelê lazimi bî.

hîcret kerdeni *f. M.* Hîcretkerdiş. Koçberey, kirêşîyayeni. Koç kerdeni, koçber bîyayeni, bar kerdeni. Cayên ra vera canakî bar kerdeni. *Tr. Hicret etmek, göç etmek, taşınmak.* Eger Hz. Pêxemberî hîcretê Medîna nêkerdê, muslumanîy ûja nêşîyê.

hîcrî *N.* Hîcretî ser o, heqdê Hîcretî di. Çîyo ki Hîcretî dima bîyo. *Tr. Hicri, Hicret'e ait, Hicret ile ilgili, Hicret hakkında.* Teqwîmo Hîcrî û Mîladî jew nîyo. Teqwîmê Hîcrî bi Hîcretî ya dest kerdo pa, Teqwîmê Mîladî jî bi bîyayenda Hz. Îsa ya dest kerdo pa.

1 No hîcret, hîcretê dimay bî, o siftekên vera Hebeşîstan bî.

hîcrîyey *Nm.* Hîcretî ser o bîyayeni, heqdê Hîcretî di bîyayeni, ê hîcretî bîyayeni. Çîyo ki Hîcretî dima bîyo, o bîyayeni, wesfê hîcretî tey bîyayeni. *Tr. Hicri olma, hicretle ilgili olmak, hicret hakkında olma, hicrete dair olmak.* Teqwîmî di ferqê Hîcrîyey û Mîladîyey bol o, bol ferq keno.

hîczey *Nm.* Dest sernayeni, hîciz kerdeni, hîciz sernayeni, deyn û dûnên ra dest malûmilkî sernayeni. *Tr. İpotek koymak, haczetmek, haciz koymak.* O do hîczey ra bar kero. Çunkî nêşeno a giraney werzano.

hîç/i *N.* Qe, tew/i, hêç/i, bêqîmet/i, bêrûmet/i. Çî/tebayên nê. Çî/keso ki qedrûqîmetê ci çinî yo, hêç o. *Tr. Hiç, bir şey değil, değersiz, kiymetsiz.* Persi: Sera? Verpersi: Hîç. Ez a cayên nêşina. Veradê wa qe o hîç sera şino, wa şiro.

hîçane *Nn.* Netebayane. Ze ki qe bo, zêdê qeyan bîyayeni, netebayane bîyayeni, bi hîçan mendeni, bê qedr û bêqîmet bîyayeni, zêdê bêqedr û bêqîmetan bîyayeni, ze ki hîç/i bo. *Tr. Hiçmişçesine, önemli olmazcasına, mühim değilmiş gibi, beceriksizcesine, yeteneksizcesine.* Mi zêdê to hîçane nêdî.

hîçaney *Nm.* Netebayaney, hêçaney. Netebayane/hêçane bîyayeni. Zêdê bêqedr û bêqîmetan bîyayeni. *Tr. Hiçmişçesine, önemsizcesine, değerli değilmiş gibi.* Mi rê ne biqedrûqîmetaneya ci ne jî hîçaneya ci mühîm a. Hurna jî jew ê.

hîçey *Nm.* Netebayey, hêçey, bêqîmetey. Hîç/hêç/i bîyayeni, neteba/qe bîyayeni, bêqîmet/i bîyayeni, bêqedr û bêqîmet/i bîyayeni, mihîm nêbîyayeni. *Tr. Hiçlik, kiymetli/değerli olmamak, önemli olmamak.* Hîçeyda ci ra nêbîyayê, qey wina jî nêbîyê.

hîdayet *Er. Nn.* Raya heqi, raya raşti, reyayîş, şabîyayîş, soyîno bixeyr, hêwandê xwu resayeni, rîzayê Ellahî qezenc kerdeni. *Tr. Hidayet.* Boka Ellah ma rayda hîdayetî ra nêkero.

hîdayetkerde/ê *N.* Çî/keso ki Ellahî ci rê hîdayet kerdo, visto rayda raşti ser, kerdo wesîledê rîzadê Heqî. *Tr. Hidayet ettirilen, hidayete erdirilen.* Merdimo hîdayetkerde û hîdayetnêkerde do senîn qûley bikero?

hîdayet kerdeni *f. M.* Hîdayetkerdiş. Qandê reyayîşdê adinî kesên yan jî çîyên rê raya raşti mojnayeni, ey/ay yan jî bolan rayda raşti ser visteni, ci rê raya Heqî mojnayeni. *Tr. Hidayet etmek, doğru yolu göstermek.* Ellah boka ma hemini hîdayet kero, hîdayet bido.

hîhiloçik/i *N. Bw.* Hîhulok/i. Eger hîhiloçik bîyayê, qey do mi ra jî biasayê.

hîhiloçikey *Nm. Bw.* Hîhulokey. Ez bol winîyaya ci ra, mi tey hîhiloçikey ci nêdî.

hîhilûley *Nm. Bw.* Hîhulokey. Ez hîhulûleyda ci rê nêqehrîyaya, tew ser o visto ci.

hîhulok/i *N.* Hîpiloçik/i, hîhiloçik/i, hîhilûl/i, hîûhilûl/i, şilûşelpik/i. Ca/çîyo ki tey wişk û wişkaî nêmenda, pêro hî kerde o, seranserî bîyo hî yan jî seranserî bîyo hî. *Tr. Sırılsıklam.* Merdim, şilî bin di bîyo hîhulok.

hîhulokane *Nn.* Hîpiloçikane, hîhilûlane, hîûhilûnane, hîhiloçikane. Zêdê hîpiloçikî/hîhiloçikî bîyayeni, bi hîhilûlî/hîûhilûlî bîyayeni, bi şilûşelpikî mendeni. Cayo ki tey hî mendo nêmendeni, heme cayê ci hîpiloçik bîyayeni. *Tr. Sırılsıklam olmak, adeta sırılsıklam.* Bîbî hîhulokane fina jî xwu nêvirnayê.

hîhulokaney *Nn.* Hîpiloçikaney, hîhilûlaney, hîûhilûnaney, hîhiloçikaney. Şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di hîpiloçik/hîhilûl bîyayeni, hîhiloçik mendeni, wesfê hîûhilûlaneyî tey peydabîyayeni, zêdê şilûşelpikan bîyayeni. *Tr. Sırılsıklam olmak.* Ez nêşena a hîhulokaneyda ci ra qe çîyên jî şima rê vaja.

hîhulokey *Nm.* Hîpiloçikey, hîhiloçikey, hîhilûley, hîhilûkey, şilûşelpikey. Hîhulok//hîhiloçik/i bîyayeni, hî hilûl/şilûşelpik/i bîyayeni. Cayêndê ci wişk nêmendeni, heme cayê ci hî bîyayeni. *Tr. Sırılsıklam olmak.* Eger ki hîlhulokeya mi sebebê ci nênîştenda mi bîyayê, ez do ca bimendayê.

hîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hî kerdo, awi eşta bi ci, zuwayey ra veto. *Tr. Islatılan.* Teneyo hîkerde û wişk arîye di jû nêbeno.

hî kerdeni 1. *f. M.* Hîkerdiş. Aw ci eşteni, awi kerdeni, awi ser verdayeni. *Tr. Islatmak, yaş etmek.* Sifte ey ez kerda hî, dima mi awi eşti bi ci. 2. *f. M.* Hîkerdiş. Hî vateni, bi hî vaten a huwayeni. *Tr. Hı! Diyerek gülmek.* Mi to rê des finîy vato ki hî hî meki!

hîkmet 1. *Er. Nn.* Îlmo ki persanpers kesî resneno Ellahî, kesî resneno raştey, kesî resneno hewlîni ser, raya kesî kesî vero keno raşti. Sebebo weş, sebebo xorî. Sebebo ki rew rewî aqilê kesî ser nêşino. Zanîşo ki felseferi ê xwu ra fîneno û ano rayda raşti ser. Îlmo ki hemî çî resneno sebebêndê weşî ser. *Tr. Hikmet.* Mektebandê Îlahîyatî di hîkmet jî tehsîl beno. 2. *Er. Nn.* Wahîy, Kelamo Qedîm, pêxemberey. *Tr. Vahiy, Allah sözü, peygamberlik.* Ellahî ci rê hîkmet da bî.

hîl/i *N.* Muhatab/i. Pêdûşne ra bîyayeni, pêyabeste/ê bîyayeni. *Tr. Muhatap.* O hîlê mi nîyo, ez jî xwu bi ey a hîl nêkena.

hîl 1. *Kîm. Nn.* Kaxito bijelatîn, kağito jelatînin.

Kaxito ki serê ci cîlayîn o. *Tr. Jelatin/li.* Hîlê ci ci ra şî, o yo deha nêşeno wezîfe bivîno. 2. *Kîm. Nn.* Bafûno folyo (elemîyono folyo). Mîyandê pakêtandê cixaran di kaxitdê qalinî ser o tozê bafûnî yê ki cixaran mehfeze kenê. No hîl, ceyranî ravêrneno û nêveşeno. *Tr. Alüminyum folyo.* Kaxitandê cixaran ser o hîl esto. 3. *Nn.* Elaqe, hîlb, pêbestenîyey. *Tr. Alaka, ilgi.* Mi bi ey a hîl mekerê, hîlê mi bi ey a çinî yo.

hîlane *Nn.* Hîleyane, fenane, fendane. Zêdê hîleyî ya, ze ki hîle bo, bi hîleyî yo mendeni. *Tr. Hile gibi, hile yaparcasına.* Mi rê hîlane asa.

hîlaney *Nm.* Hîleyaney, fendaney, fenaney. Hîleyane bîyayeni, wesfê hîlan tey estbîyayeni, ze ki meş û mêldê ci di hîle bibo. *Tr. Hile olurcasına, hilece, hile gibi.* Mi hîlaneya ci ferq nêkerdi.

hîlb *Nn.* Mertaw, têkilî, elaqe, elaqedarey, pabîyayeni, pobîyayeni. *Tr. İlgi, alaka, ilişki, ilişik, ilişkili.* Mersela; Ez hîlbê ci nîya. Ez pey nêhîlbêna. Filan qeç hîlbê dersandê xwu nîyo. Ma şîyê kê ci, hîlbê ma nêbî. Ez hîlbê veyvan nîya. Çunkî nêzana kay kero û hewesê mi jî tey çinî yo.

hîlbîyaye/ê *N.* Mertawîyaye/ê, mertawîbîyaye/ê, têkildar/i, têkilîbîyaye/ê, elaqedar/i, elaqedarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a hîlbîyaye o, hîlbê ci yo, pey bîyo elaqedar. *Tr. İlişkili, alakalı, ilişkilenen.* Çîyo hîlbîyaye û nêhîlbîyaye sûjdarey di jew nêbeno.

hîlbîyayeni *f. M.* Hîlbîyayîş. Mertawîyayeni, mertawî bîyayeni, têkilî bîyayeni, pa bîyayeni, elaqedar bîyayeni, elaqeyê ci bîyayeni. *Tr. İlişkilenmek, ilişkisi olmak, müdahil/alakası olmak.* Ez a rewna o pey hîlbêna. Labelê hewna keso hîlbîyayîşê mi nêzano.

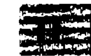
hîlbnaye/ê *N.* Mertawnaye/ê, mertawîkerde/ê, têkilnaye/ê, elaqedarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi kesên a yan jî bi çîyên a hîlbnayo, kerdo elaqedar, kerdo têkilî, pey hîlbê ci viraşto, pey elaqeyên ronayo. *Tr. İlişkilendirilen, ilişkisi kurdurulan, alakalandırılan.* O keso hîlbnayeyo ki şima yê vanê, tew a roji aja di çinêbî. No çitil hîlb o!

hîlbnayeni *f. M.* Hîlbnayîş. Mertawnayeni, têkilnayeni, mertawî kerdeni, têkilî/pey elaqe viraşteni, pey elaqedar kerdeni. En kemî elaqeyê di çîyan yan jî di kesan viraşteni. *Tr. İlişkilendirmek, alaka kurmak.* Mi o kes bi to ya hîlbna. Labelê bi to ya hîlbîyaye nêbî.

hîle 1. *Tib. Nn.* Rîm, lîm, leym, lêş, îltîhab. Leymê mîyandê dirbetan. *Tr. Mikrop, irin, iltihap.* Gurçikan pêrdê min ê rehmetî hîle tepiştîy bî. Cora pa merd. 2. *Nn.* Fendi, feni, fêli, deki, oyini, pîlan, dibare, bare. *Tr. Oyun, hile, dam, tuzak vs.* Bi hîlê û dibare ya ez vista bin. Eger hinî nêbîyayê, hewtêndê zêdê înan nêşenê bi mi. 3. *Nn.* Eger, kemaney, qusûr. Çîyo ki çîyên mîyan di xetayêni, qusûrên aseno. *Tr. Kusur, eksiklik, hata, defolu.* Ez bizana ki tey hîleyên esto, ez ê çî pey di kena.

hîlebaz/i *N. Bw.* Hîlekar/i. Mi herga ki heqdê ci di çîyên va, înan va, hîlebaz o. Ê ez deha senîn bi ci ya şirîgey bikera?

hîlekar/i *N.* Dekbaz/i, cixiz/i, çepbaz/i, fêlbaz/i, kayxerpinok/i, hîlebaz/i, çelfend/i, dûzanbaz/i, pîlanbaz/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di mexsûs hîle keno, mexsûs ci ra karûgurweyo çewt û şaşîn esto. *Tr. Hilekar, dalavereci, entrikacı.* Merdimo hîlekar, xirab o.

hîlekarane *Nn.* Dekbazane, cixizane, çepbazane, fêlbazane, kay xerpinokane, hîlebazane, çelfendane, dûzanbazane, pîlanbazne. Zêdê hîlekarana, bi hîlekaran mendeni, wesfê hîlekaran tey/ser o bîyayeni. *Tr. Hilekarca, hilekarlar gibi.* Ez winîyaya o yo hîlekarane min a tepîya şino kewno dek û dolabên doş keno! Mi aqil nêberd ki o yo keno mi rê fenîy bikero.

hîlekaraney *Nm.* Dekbazaney, cixizaney, çepbazaney, fêlbazaney, hîlebazaney, çelfendaney, dûzanbazaney, pîlanbazney, kayxerpinokaney. şekil û bîçim û meş û mêl û wesfdê xwu di zêdê hîlekaran bîyayeni, bi hîlekeran mendeni. *Tr. Hilekarcasına, düzenbazcasına.* Ez nêşena a hîlekaraneyda ci rê weşi bî vaja.

hîlekarey *Nm.* Hîlekarîni, çelfendey, hîlebazey, hîlebazîni, dûzanbazey, dekbazey, oyînkarey, cixizey, fêlbazey, oyînbazey, pîlanbazey, hîleûxurdekarey. Karûgurwedê ci di hîle estbîyayeni, wesfê hîlekaran tey bîyayeni. *Tr. Hilebazlık, hilekarlık, düzenbazlık.* Nê vajekan ra qe jewi jî Tirkî nîya, pêro jî Dimilî yê û bi Farîsî ya şirig ê.

hîleyîn/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; tede hîle esto; bi fêlbazey a, bi dekbazey a, bi hîlekarey a, bi çelfendey a, bi oyînan a, bi çepbazey a, bi cixizey a gêrîyayo. *Tr. Hileli.* Merdimêndo hîleyîn o. Ez bixwu, nêşena bi ci ya şirîgey bikera. 2. *N.* Lêşin/i, leymin/i, rîmin/i. Nêweşo ki cayêndê ci leym giroto. Tey mîqrof/rîm peyda bîyo. Çî/keso ki îltîhab giroto, bîyo îltîhabin. *Tr. Mikroplu, iltihaplı, irinli, hastalıklı.* Ê merdimê hîleyînî meyarê geçada mi. 3. *Baz. N.* Egerin/i, sexte/ê. Çî/keso ki tey egerên, uzrên esto. *Tr. Özürlü, kusurlu, defolu.* Bênamûsî giroto malo hîleyîn dayo mi. Ti vanê beno ki ma pereyê xwu

erdo dîyo.

hîleyîney 1. *Nm.* Fêlbazey, dekbazey, dibareyîney, cixiziney. Hîleyîn/fêlbaz/i bîyayeni, dekbaz û hîle/dibare bîyayeni, tey çelfendey û hîle û xwurde û dûzanbazey bîyayeni, çelfenê ci bîyayeni, cixiz/i bîyayeni. *Tr. Hilekarlık, düzenbazlık.* Xebera mi hîleyîneyda ci ra çinêbî. Labelê ze ki mi qelb kewo. 2. *Nm.* Leyminey, tey leymê dirbeteri û nêweşîni bîyayeni, tey mîkrob û îltîhab bîyayeni. *Tr. İrinlilik, mikropluluk, iltihaplılık.* Ma kesek hîleyîneyda ci ra haydarîy nêbî, ma dima peyhesîyay. 3. *Nm.* Egeriney, kemaney, qusûriney. Tey eger û kemaney û qusûr bîyayeni. *Tr. Kusurluluk, defoluluk.* Mi rê hîleyîneyda ci ra qal kerd. Labelê mi va beno ki tey şûvênda bihîlê esta. Ez çi zana ki heme cadê ci hîle esto.

hîlin/i *Kîm. N.* Çî/keso ser o hîl esto, pa/tey hîl esto, ser o bafûno folyo esto. *Tr. Alüminyum folyolu.* Kaxito hîlin do ci beşe kero.

hîliney *Kîm. Nm.* Hîlin bîyayeni. Pa/tey hîl bîyayeni, wahîrê hîlî bîyayeni, ser o bafûno folyo bîyayeni, tey elemîyono folyo bîyayeni. *Tr. Yapısında alüminyum folyo bulunma.* Eger hîlineya ci jî ci beşe nêkerdayê, deha zewmbî beşe nêbîyê.

hîm 1. *Mîm. Nn.* Çîyo ki, sifte sifte rîdê erdî ra vera cêr, vera bin, qandê dêsandê banviraştenî aşaneyêno. *Tr. Temel.* Mêrdekî va: Ma hîmê banandê xwu aşana ki dest bi dêsan o kerê, ma rê şepşepokên vijîyê ki tew ma aja ra mecbûr mendîy, remay. 2. *Nn.* Şatik, qît, kok, esas, esas. Çî/keso ki, kes pa vinderêno. *Tr. Asıl, kök, temel dayanak, kaynak.* Ey mihînê ci aşana, ci ra jew nêverda. Bi ê merdiman a qirê înan ard.

hîmeşte/ê 1. *N.* Hîmçekerde/ê. Kes/çîyo ki;; hîmê ci erzîyayo, ci rê hîm roneyayo. *Tr. Temeli atılan.* Bano hîmeşte û keso hîmeşte senîn beno? 2. *N.* Hîmçekerde/ê, şatikeşte/ê, qîteşte/ê, kokvîyarnaye/ê. Kes/çîyo ki; hîmê ci erzîyayo, vila kerdo, hîmê ci aşaneyayo. *Tr. Temeli yıkılan/kazılan, temeline bomba konulan, temelden yok edilen.* Noqor, ez do îfadeyê ê hîmeşteyî bigîra!

hîm eşteni 1. *f. M.* Hîmeştiş. Hîm çekerdeni. Qandê banên yan jî dezgeyên hîm ronayeni. *Tr. Temel atmak.* Ma do, hîmê ci meşti bierzê û serna biqedînê. 2. *f. M.* Hîmeştiş. Hîm çekerdeni, hîm aşanayeni. Kokê kesên yan jî çîyên vîyardeni, qedînayeni. *Tr. Temeline bomba/dinamit koymak, kökünü bitirmek.* Ez do hîmê înan bierza. Çunkî înan jî hîmê ma eşt bî.

hîmeştok/i 1. *N.* Hîmçekerdok/i. Kes/çîyo ki;; hîmê çîyên yan jî dezgeyên eşto yan jî erzeno, hîmê ci ronano, virazeno. *Tr. Temel atan.* Şima şenê mi rê, hîmeştokê ci ca kerê? 2. *N.* Hîmçekerdok/i. Kes/çîyo ki; hîmê kesên yan jî çîyên yan eşto yan erzeno yan jî kokê çîyên vîyarneno. *Tr. Temeline dinamit koyan, kökünü bitiren, sonunu getiren.* Hîmeştokê ci merdimêndo nelamat o.

hîmeştokey *Nm.* Hîmçekerdokey. Hîmçekerdok/hîmeştok/i bîyayeni. Wesfê hîm eştok/çekerdokan tey bîyayeni. Kes/çîyo yan hîmê kesên yan jî çîyên yan ronano yan jî ze ki bomba bindê hîmdê ci bin kero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Temel atmak, mecazen ise kökünü kurutmak.* Hîmeştokeya ci, ci rê çiçî qezenc kero yan jî do ci rê çiçî vinî kero?

hîmmet *Er. Nn.* Qeyret, verdayeni. Xîzmetdê kesên di bîyayeni, paştî dayeni, yardim kerdeni, qeyret amîyayeni. *Tr. Himmet, gayret.* Hîmetdê şardê ci ra nêbîyayê, înan nêşayê welatê xwu biparêzno. Pêro pêdi bî jew. Hîmmetê kê ki gird bo, o jî beno jew. Hîmmetê kê ki werdî bo, o beno werdî.

hîmropêşîyaye/ê *Zv. N.* Mekirbîyaye/ê, belabîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; kewto koçikda kesî û kesî rê bîyo belayê serî, bi kesî yo, bi kokdê kesî yo diskîyayo û deha nêcibeno. *Tr. Musallat olan, baş belası, kurtulanamayan.* Eger to dest ra yeno, ê merdimê mûsîbetê hîmropêşîyayeyî, kutê mîyandê ê xijbilodê gîgireyî ki, ki to ra geyrî bo.

hîm ro pêşîyayeni *Zv. f. M.* Hîmropêşîyayîş. Bela/mekir bîyayeni. Belayê serî bîyayeni, bi kesî yo diskîyayen û ci ra nêcibîyayeni. *Tr. Köküne yapışıp sökülmemek, bela olmak, baş belası olmak, illet olmak.* Mêrdek do soyîn do koçikda ma mîyan kewo. Pêşîyayo hîmdê ma ro û nêcibeno.

hîmropişte/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yan mexsûs yan jî bi nêzanayen a kesên yan jî çîyên rê kerdo belayê sereyî, pişto ci hîm ro, ci rê kerdo qehrûqotikên, ci rê kerdo derdêndo gîgire/giregî. *Tr. Baş belası haline getirilen, musallat edilen.* Ellah zano ki, o merdimo hîmropişte, do soyîn soyîn ma koçikî mîyan kewo, do ma rê bibo belayê serî.

hîm ro pişteni *Zv. f. M.* Hîmropiştiş. Kok ro pişteni, belayê sereyî kerdeni, mûsîbet kerdeni. Kesên yan jî çîyên jewî yan jî çîyên rê belayê serî kerdeni, qehrûqotik kerdeni, diskîyayeyo

nêcibîyaye kerdeni. *Tr. İllet yapmak, musibet yapmak, baş belası haline getirmek.* Şima o nelamat pişt mi hîm ro.

hîm viraşteni *f. M.* Hîmviraştiş. Çîyên yan jî kesên rê hîm ronayeni, hîm eşteni, qaîdan û qanûnanê ci ronayeni, ci rê herûna hîmî viraşteni. *Tr. Temel atmak, temel oluşturmak.* Ma hîmê ci viraşto, bixwu mendo.

hîn *H.* Deha, hewna, vêşîyê ci, zewmbî. *Tr. Daha, başka, artık, henüz.* Hîn pereyê mi çinî yê, qedîyay.

hînda *H.* Hewna, hîna. Çîyo ki ya hewna nêbîyo ya jî qorê ci nêameyo yan jî hewna bîyayena ci ya kudêna. Na vajeki, Çewlik û Çêrmûgi jû cayan di vajêna. Goreyê Suwêreki Kirdasî hesibêna. Çunkî Dimilê Suwêreki vanê "hewna" û Kirdasê Suwêreki jî vanê "hîn. *Tr. Henüz, hâlâ.* Mi hînda filan kar nêqedînayo, ez do meşti biqedîna.

hîngi hîngi 1. *Nm. Bw.* Hîngîney. Beno wesar, bena hîngi hînga estoran, pê wazenê.

hîngîney *Nm.* Hîngi hîngi kerdeni, estoran ra veng vijîyayeni, hîngi hîngi kerdeni. *Tr. At kişnemesi.* Eger hîngîneyda estoran ra nêbîyayê, înan ma nêdîyê. Ê, bi hîngîneyda estoran a vijîyay teber. Qey o jî siûdê ma bî.

hîngîni *Nm.* Hîngi hîngi. Vengê estoran, vengê bergîran. *Tr. At kişnemesi.* Hîngîna estoran kewti bî qarşûdê dewi.

hîpiloçik/i *N. Bw.* Hîhulok/i. Eynî hîpiloçik bî jî, ey do o qeçeko werdî yo nêzanaye hîpiloçik nêkerdayê. Ma kes tenekên bexşok beno.

hîpiloçikane *Nn. Bw.* Hîhulokane. Mi rê hîpiloçikane ame.

hîpiloçikaney *Nm. Bw.* Hîhulokaney. Verî winî wesfêndê ci yê hîpiloçikaney çinêbî. Dima jî nêzana.

hîpiloçikey *Nm. Bw.* Hîhulokey. Ti xwu rê kewtê hîpiloçikeyda ci dimi, tew ey rê qet o. Ti yê çirê xwu winî ediznenê ki?

hîre *Nk. Nn.* Vaşêndo koyî yo, mize o, wiryeno. *Tr. Uçkun.* Înan hîre ne dîyo ne jî werdo.

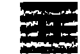
hîrê *Mat. Nn.* Amordeni di sabiro ki didi ya dima û verê çeharî yeno. *Tr. Üç.* Hîrê merdimê nîmmerdimîy, merdimêndo tam nêkenê.

hîrê bi hîrê *Db.* Hergi fini bi hîrê ya amordeni, bi hîrê ya şîyayeni û fini bi hîrê ya muamele kerdeni. *Tr. Üçer üçer, üçe üç. Her defasında üçlü ile iş görmek, muamele etmek.* Ez a ci rê vana: Hîrê bi hîrê vera vernî amori, o yo vera peynî amoreno. No lajek do mi weremî kero.

hîrêçeqe/ê *N. Bw.* Sêçeqe/ê. Eger hîrêçeqe bîyayê, do deha weş bi ci biameyê.

hîrêçeqeyey *Nm. Bw.* Sêçeqeyey. Eger hîrêçeqe bîyayê, do deha weş bi ci biameyê. Çunkî hîrêçeqeyey di deha bol qezenc esto.

hîrêçime/ê 1. *Mat. N.* Şeklên o ki hîrê çimeyê ci estê. No şekîl, bi hîrê ver û hîrê nûtan a reseno pê. Cayo ki ver/kenarê ci resenê pê, ûja di çimey virazênê. Bi no babet a tey hîrê çimey jî peyda benê. *Tr. Üç açılı.* Sêverikên di hîrêçimeyê zerreyî têtewr 180°y kenê. 2. *N.* Çîyo ki (mersela çîyêndo zêdê refî) tey hîrê çimey, hîrê xaney, hîrê geçey, hîrê babîy tey estê. *Tr. Üç gözlü, üç bölmeli, üç haneli.* Refê min o hîrêçime bi refdê ê mêrdekdê xerîbî ya virîyayo. Şî ki şî. 3. *N. Ed.* Çîyo ki bi hîrê çiman a, bi hîrê delîlan a kes şeno ci reso, ci ra zanîş bigîro. *Tr. Kaynağı üç olan, üç kaynağı bulunan.* Mersela, o gire hîrêçime o. Çimeyêndê ci Îbnî Xelikan o, jew o Kutubxanedê Îstanbûlî di, jew jî Kutubxanedê Londra'y do. 4. *Cog. N.* Çîyo (awi, çîyêndo zêdê roy) ki çimeyê ci hîrê yê, hîrê çiman ra awi zêna. *Tr. Üç kaynaklı, üç menbalı, üç gözlü.* Şetêndo hîrêçime o, awa ci jî bol şên a.

hîrêgoşê *Zir. Nm.* Sêgulî. Bêçika hîrêgoşê. *Tr. Üç çatallı dirgen/yaba.* Bi hîrêgoşê ya cuwên deha gengaz vaydeyêno.

hîrêki 1. *Mat. Nm.* Sêki. Çîya ki ser o 3 nuşîyayo, ser o nimroyê 3î esto. *Tr. Üçlü. Üzerinde 3 rakamı/sayısı bulunan.* Ey hîrêka xwu nê heştiki ser, mi nê panciki û hîrêki ser. Ey di kaxitîy zeyîdnay, mi hîrê. 2. *Nm.* Sêki. Dello kay kerdeni di hîrê sîyan ronayen û pîya wedardeni. *Tr. Beştaş oyununda üçlüyü oynamak.* Hîrêki di kes rew rewî nêveşeno. Çunkî hîrêki gengaz a. Labelê çeharik û pireki di kes bol finî veşeno.

hîrêkişt/i *N.* Hîrêkişte/ê. Çî/keso ki hîrê kişt/ hetê ci, hîrê kenarê ci estê, wahîrê hîrê kiştan/ kenaran o, wahîrê hîrê vînikan o. *Tr. Üç taraf/ kenarlı, üç yönlü/cepheli.* Mi do o hêgayo hîrêkişt biherînayê, înan va no jûkişt mektebî ra nezdî yo, ney biherîni. Mi jî winî kerd.

hîrêkişte/ê *N. Bw.* Hîrêkişt/i. Key ki, ti ê erdê xwu yê hîrêkişteyî roşenê, mi haydar ki. Beno ki ez xwu rê biherîna.

hîrêkiştey *Nm.* Hîrêkişt/hîrêkişte/ê bîyayeni. Wahîrê/a hîrê kiştan/hetan bîyayeni, wahîrê/a hîrê vînikan bîyayeni. Hîrê het/kenarê ci, hîrê cayê ci yê mojînîy bîyayeni. *Tr. Üç taraflılık, üç cephelilik, üç kanatlılık, üç kenarlılık, üç yönlülük.* Bi mi ki, hîrêkiştеyda ci di, kiramati çinî ya. Çunkî hîrê hemekiştê ci jî merdey ê.

hîrêla *Teks. N.* Hîrêqat, hîrêqor. Çîyo layîn/bitêlî yo ki bi hîrê qatan an virazîyayo. *Tr. Üç kat. Üç*

katlı ip veya iplikimsi madde. Çuwalê înan hîrêla o, rew rewî nêdirêno.

hîrêlayey *Teks. N.* Hîrêqatey, hîrêqorey. Hîrêqat/hîrêqor/i bîyayeni. Bi şikildê hîrê qatîy/qorîy layan a virazîyayeni. *Tr. Üç kat olma. Üç katlı iplikten yapılmak*. Şima ki şenê, hîrêlayê ci biherînê.

hîrêqat/i *N.* Hîrêqor/i, hîrêfin/i, hîrêbar/i. Çî/keso ki eger ki bi vatiş a, eger ki bi kerdiş a, eger ki bîyayîş û zêdê nînan a hîrê qatîy/qorîy, hîrê finîy bîyo, vajîyayo, virazîyayo ûzn. *Tr. Üç kat, üç kez, üçlü*. Bano hîrêqat, binayo hîrêqat, vatişo hîrêqat, layo hîrêqat ûzn.

hîrêqatey *Nm.* Hîrêqorey, hîrêfiney, hîrêbarey. Hîrêqor/i bîyayeni, hîrêfin/hîrêbar/i bîyayeni. Kerdiş û bîyayîş û virazîyayen û meram û peyda bîyayenda xwu di û zêdê nînan heme kes û çîyan di hîrê qat bîyayeni. *Tr. Üçlü olmak, üç katlı olma*. Eger şima bişayê hîrêqateya ci bifiriknayê, înan do qatnakî bi şima dayê.

hîrês *Mat. Ç.* Des û hîrê. Amordeni di sabiro ki ortdê 12 û 14î do. *Tr. Onüç/13*. Ziwandê ma di vatena hîrêsî, ê des û hîrê fesîhêrî ya. Jewo ki, qisanê xwu qayîl bo tim robere bîyaro, vano hîrês. Labelê ney ser o qayîl nêbo vindero jî, vano des û hîrê. Nê hurdina babetîy vatişîy jî, cadê ma di vajênê. Merdimo ki, vano hîrês bi fesîhey a vano, o ki vano des û hîrê jî bê fesîh merama xwu ano ca.

hîrêsîyeki *Nm. Bw.* Sêsîyeki. Hîrê sîyeki, serê kayênda ma şuwanan bî. Ma kemerandê dûzan ser o kay kerdê.

hîrêver/i *Mat.* Sêkişt/i, sêverik/i, hîrêkişt/i. Hîrê nûtan kaxitî ser o bîyarê pêya bi panuşên a girêdê, do hîrêver virazîyo. *Tr. Üçgen*. Hîrêverên di hîrê jî çimîy benê.

hîrêverey *Mat. Nm.* Sêkiştey, sêverikey, hîrêkiştey. Şeklan mîyan di hîrêkişt bîyayeni. *Tr. Üçgen olma, üç kenarlı olma*. Hîrêverey di hesab di qe beno ki gengazeyên bibo.

hîri *Tib. Nm. Bw.* Îri 1. Eger goştnewerên goşt, pîyaznewerên jî pîyaz bûro, do hîri vejo.

hîrina *H. Mat.* Hîrê deha, hîrêyê bînîy. *Tr. Üç daha, bir üç daha, bir başka üç*. Mi verî hîrê day bîy bi ci, dima mi hîrina day ci.

hîris *Mat. Ç.* Jû bi jû amordeni di sabiro ki vîst û newî ya dima û verê hîris û jewî yeno. Bi reqaman a bi şikildê 30î ya mojêno. *Tr. Otuz*. Verê ney çarês serrîy, ez hîris serrê bîya.

hîrraye/ê *N. Bw.* Hinqaye/ê. Merdimo hîrraye kesî bi hîrrînîda xwu ya qehirneno, keno încîraxî.

hîrri *Nm.* Vengê estoran û bergîran û qatiran o ki kesî keno kêfsad, weşdê kesî nêşino. Vengo ki huwaten û bermî di bê terbîye û bê bîçim û bê heya o. *Tr. At kişnemesi ve kahkaha ile ortaya çıkan terbiyesizce, hayasızca, sevimsizce ses*. Va hîrr û berma yan jî huwa.

hîrri hîrri *Nm. Bw.* Hîrrîni 1. Zena ze bergîri, nêşermayêna, ê camêrdan mîyan di, bîya hîrri hîrra ci. Ne şerm ne ar! A ya huwena.

hîrri hîrri kerdeni 1. *f. M.* Hîrri hîrri kerdiş. Veng vetişê estoran û bergîran û qatiran o. *Tr. At, katır ve beygir kişnemesi*. Senîn ki estori hîrri hîrri kerdi, mi zana ûja di çîyên esto. Ez şîya ki marêndo ze bêter! 2. *Zv. f. M.* Hîrri hîrri kerdiş. Bi vengêndo bê terbîye û bê heya û bê bîçim a yan huwayeni yan jî bermayeni. *Tr. At ve katırlardan çıkan bir ses gibi ya ağlamak veya kahkaha ile gülüp sevimsiz ses çıkarmak*. Hîrri hîrri meki, ancîya mi nêzana kotî ra meki.

hîrrîni 1. *Nm.* Hîrri hîrri, hîrrîney, çiqîni, çîqîni, hîrrayeni, hinqayeni. Bi vengdê pêtî û bêbîçimî ya huwayeni. *Tr. Yüksek ve biçimsiz bir sesle gülmek, kahkaha atmak*. Rîweşey û huwatena bêvengi sunnetêndê Hz. Pêxemberê Zîşanî yo. Labelê hîrrîni çîyênda xirab a. 2. *Zoo. Nm.* Vengê estoran. Vengo ki, pêvaşteni di estorîy vejenê. *Tr. At kişnemesi*. Qey wesar o, vizêr mi dî hîrrîni kewti bî estoran ser, ver ra pê dayê, pê gaz kerdê.

hîsab *Er. Mat. Nn. Bw.* Hesab. Ney rê hîsabêndo mezbût lazim o.

hîsabey *Nm.* Wesf û şekil û bîçimê hîsabî, hîsab bîyayeni. *Tr. Hesap sıfatı, hesap şekli ve yöntemi*. Mi rê ki na hîsabey di xetayên esto.

hîsabî *N.* Hesabî, hîsabî ser o, heqdê hîsabî di, têkilîyê hîsabî, heqdê matematîkî di, matematîkî ser o, ê hîsabî, têkildareyda matematîkî di. *Tr. Matematiksel, matematik ile ilgili*. Metre, gami, amordiş pêro jî çî û vajekê hîsabîy ê.

hîsabkerde/ê *N. Bw.* Hesabkerde. Ê çîdê hîsabkerdeyî di, çi xeta û qusûr vijîyayo ki, şima winî qeyami qilanenê?

hîsab kerdeni *f. M.* Hîsabkerdiş. *Bw.* Hesab kerdeni. Key ki mi şa înan hîsab kero, dima ez ageyrena ê bînan hîsab kena.

hîskiki *Nm.* Vengê vadê pîzedê kesî yo ki, bolkî nanwerdiş di mîde herabîyayîş ra vijêno. Hîskikîy birok birok vijênê, yenê kesî ver. Zafamorê ci "hîskikîy" ê. *Tr. Geğirme*. Hîskikîy ameyê ci ver, Apê ci qehrîya ci ra, vinderîyay.

hîskikîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Hîskiki. Eger jew nêqehrîyayê ci ro, hîskikê ci nêvinderîyayê.

hîsse *Er. Dad. Nn.* Husse, pari, pay. Çîyo ki parakerdiş di kesên rê kewno. *Tr. Pay, hisse.* Hîsseyê ci kemî bikewo, o do qeyami biqilano.

hîssedar/i *Er. Dad. N.* Hussedar/i, pargîn/i, ortax/i, wertax/i. Wahîrê/a pari/pay, wahîrê/a hîssî. Kes/çîyo ki; ci rê payên kewta, milk yan jî serwetên mîyan di parênda ci esta. *Tr. Hissedar, pay sahibi.* Dadgerî veynda hîssedarî û milkê pêrdê ci, jewane bi ci ya para kerd.

hîssedarane *Nn.* Hussedarane, pargînane. Zêdê hîssedarana, zêdê pargînana, zêdê wihêrandê hîssana, ze ki wahîrê/a hîssan bo, bi hîssedaran o mendeni. *Tr. Hissdar gibi, pay sahipleri gibi olmak.* Xeyr o! Ti jî hîssedarane kewtê nê kardê demendeyî mîyan?

hîssedaraney *Nm.* Hussedaraney. Hîssedarane bîyayeni. Wesfê hîssedaran tey estbîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê hîssedaran bîyayeni. *Tr. Hissedarcasına, hissedarlara benzemek.* Mi bolkî a hîssedaraneyda ci ra qehrîyaya.

hîssedarey *Dad. Nm.* Hussedarey, hîssedarîni, hussedarîni, pargîney. Hîssedar/i bîyayeni. Wesfê hîssedaran ser o bîyayeni, wahîrê parên/payên bîyayeni. Çîyên vila kerdiş di ortax bîyayeni, kesî rê parên kewteni. *Tr. Hisselilik, hissedarlık.* Hîssedarey rê merdimey lazim a. Eger ki, merdimey tey çinî ya û pere û keda xwu dekerda de, wexta jî kes beno hîssader û kesî rê hîssedarey vijêna.

hîsseyey *Baz. Nm.* Husseyey. Hîsse bîyayeni. *Tr. Hisselilik, pay olma.* Ez a na hîsseyeyda ci ra çîyên fehm nêkena.

hîsseyîn/i *N.* Husseyîn/i, bipay/i, bipar/i. Çî/keso ki bi hîssan a abirîyayo, tey/mîyan di hîssey estê, wahîrê hîssan o. *Tr. Hisseli, hisseler halinde olan.* Banê ma yo hîsseyîn do senîn û bi çi şekila hîsse/par bo?

hîsseyîney *Nm.* Husseyîney. Hîsseyîn/i bîyayeni, par bi par bîyayeni, tey hîssey bîyayeni, bi paran a bîyayeni, bi paran a parbîyeye/ê bîyayeni, whrê/a hîsseyan bîyayeni. şekil û bîçimê ci hîsse bi hîsse bîyayeni. *Tr. Hisseli olmak, hisseler halinde olmak.* Sebebê bi zorey a rotişdê ci hîsseyîneya ci ya, zewmbî çîna nîyo.

hîûhilûl/i *N. Bw.* Hîhulok/i. Lajekî gefê ci werdîy û va: Eger ez jî to hîûhilûl nêkera, wa qe tûkê rîdê mi kerê!

hîûhilûley *Nm. Bw.* Hîhulokey. Mi hîûhilûleyda ci ra nêwetard tîya di roşano.

hîvi *Nm. Bw.* Xeti 2. Mi hîva xwu anti û ez ci ra kewta dûrî.[1]

hîyey *Nm.* Hî bîyayeni. Wesfê çî û kesandê hîyan bîyayeni. Mîyan di mîqdarên awi bîyayeni. *Tr. Islak/yaş olmak.* Mi balê xwu bi hîyeyda ci nêda, mi ser o bî wişk, ez bîya nêweşi.

hîzbey *Nm.* Wesfe hîzban, hîzb bi hîzb bîyayeni, tey hîzbi bîyayeni. Qur'anê Kerîmî di hendê çarîgênda cuzên yan jî nezdîye panc rîpelan bîyayeni. *Tr. Hizb olmak, hizbler şeklinde olmak.* Hîzbeyda ci ra nêbeno, kes rew rewî nêşeno Qur'anê Kerîmî xitim kero. Hîzbeya ci xitmî kena gengaz.

hîzbi *Er. Teo. Nm.* Qur'anê Kerîmî di, çarîgênda cuzi rê yan jî hendê panc rîperrên rê hîzbên vajêno. *Tr. Hizb.* Kes hergi roji hîzbên jî bişo biwano, rind o.

hîzi 1. *Nm.* Feqi, dami, dafi, dehfi, koziki, seperi, birsi, tuwali, meterîsi, zaxi. *Tr. Mevzi, siper, tuzak, fak.* Ey ci vero, ci rê hîzên ronaya. Labelê o, ci ra haydar nîyo. 2. *Nm.* Şopi, nîşan. *Tr. İz, belirti, işaret, alamet.* Mêrdek remayo, tew xwu dima hîzên jî nêverdaya. 3. *Nm.* Qori, rêz. *Tr. Sıra, dize.* Na vajeki "hîza" ra xeripîyaya. Tirkî di vajeka "hiza" esta. Labelê na vajeki jî Tirkî nîya. Çunkî, Tirkî herfa h'y nêbena. 4. *Zîr. Nm.* Meşka ronî ya ki çarwan ra virazêna, emaret kenê û ronî tey beşirnenê. *Tr. Yağ tulumu.* Hîzi ron nêmano, kes do fina dekero de. Ma cara hîza dûkandaran vengi menda? 5. *Nm.* Çixîza ki bi destdê verênan a sîyan ser o, asinan ser o yan jî cayêndê wişkî ser o virazîyaya, ancîyaya. *Tr. Sert zeminler üstüne çizilmiş olan hacimli çizgi.* Bi mi ki, na hîza serdê na sîyeri gawiran ra menda.

hîzi kewteni 1. *f. M.* Hîzi kewtiş. Feqi kewteni, dafi kewteni. *Tr. Tuzağa, faka girmek.* Mêrdek kewt hîzida ci. 2. *f. M.* Hîzi kewtiş. Qori kewteni, rêz kewteni. *Tr. Sıraya girmek, hizaya girmek, dizeye girmek.* Şima yê hina yenê, ma yê nêzanê ki ma do sifte kê bigîrê zerre. Hîzi kewê ki ma bizanê ma do kê bigîrê zerre ho!

hîzi ronayeni *f. M.* Hîzi ronayîş. Feqi ronayeni, koziki ronayeni, dami ronayeni, dehfi ronayeni. *Tr. Tuzak kurmak, film fırıldak yapmak.* Ci rê hîzi ronaya. Labelê o do aja ra nêşiro. 2. *f. M.* Hîzi ronayîş. Qori ronayeni, rêzi ronayeni. *Tr. Sıra ihdas etmek, sıraya tabi kılmak.* Hîzi ronê ki wa kes heqê ê bînan nêwero. 3. *f. M.* Hîzi ronayîş. Nîşan ronayeni, şopi bellî kerdeni. *Tr.*

---

1 Jû cayan di bi şikildê ('hîvi) a vajêna. Mesela to na 'hîvi çewt anta.

Nişan/iz koymak, alamet koymak, belirtmek. Eger hîza ci bibîyayê, kesî do sînordê bînî nêkewtayê.

ho 1. *N.* Honî. Bigî, a. *Tr. İşte, buyur, al, al sana.* Ho to rê, wa ê to bo. 2. *N.* Qandê terkeyî/dewarî ramiteni, ramitişê terkeyîy. *Tr. Büyükbaş hayvanları sürmek, gitmesini sağlamak için söylenen "Git!" emridir.* Ho! Ho soxe ho! 3. *Tib. Nn.* Newedera vera xirabey şîyayeni, newedera vijîyayena çîyandê nêweşan. *Tr. Nüksetme.* Dirbeta gandê ci ya parêni fina ho dayo. 4. *Zîr. Nn.* Huwe. Çîyo ki kes pa herri erzeno. *Kur. Bêr. Tr. Kürek.* Mi bi ho ya herri eşti.

hodaye/ê *Tib. N.* Çîyo (nêweşî, kes) ki hîleyê ci newedera vijîyayo, newedera peyda bîyo, newedîla vijîyayo pîyase. *Tr. Nükseden, yenilenen, hortlanan, reaktive olan.* Kes do senîn hîledê hodayeyî ra bireyo?

ho dayeni *Tib.f.M.* Hodayîş. Newedera vijîyayena nêweşîni, dirbeti/kulo ki newedera hîle tepişto û nêweşîna ci ya verêni newedera vijîyaya. *Tr. Hastalıklarda nüksetme, tekrarlama, hortlama, reaktivasyon.* Mêrdek bîbî werem, vanê nêweşîna ci ho dayo. O yo fina şino doktor.

hodrê meydan *G.* Hadrê meydan, hadrên meydan, hodrên meydan, herran kerdeni, haydê meydan, bûh! *Tr. Düelloya "Gel, hodri meydan!"* Mi ci rê va: Hodrê meydan! jî nêwetard bivijîyo meydan. O kotî, camêrdey kotî!

hodrên meydan *G. Bw.* Hodrê meydan. Hodrên meydan, ma bejna pê bipeymê.

hogeç *Zoo. Nn.* Beran. Kaviro di serre yan jî di serran vêşêrî, berano di serre yan jî di serran vêşêrî. *Tr. İki veya ikiden daha büyük olan koç olup damızlık için kullanılır.* Hogeço finê vera pey, finên jî vera vernî şino, xwu dîqet kerê, dano şima ro ha!

hokeki *Ed. Nm.* Şeklê { û } yo. Nê îşaretîy çîyanê pêyabestan mojnenê. *Tr. {ve} işareti, dilbilgisinde bend işareti.* Dîrê cumley nûştîy tepîya, ci rê hokekên jî akerdi ki, ci rê mane eşkera kero.

hokeşte/ê *N.* Kes/çîyo ki;; hoki erzîyaya bi ci. *Tr. İlmek atılan.* Çinayo hokeşte û hok nêeşte jew nêbeno.

hokeştok/i *N.* Çî/keso ki, deştenîyên di hoki erzeno/çekeno. *Tr. İlmek atan.* Cayên di hoki bibo, gereg ki hokeştoke ci jî bibo. Çunkî hergi hoki, hokeştokê xwu mojneno.

hoki 1. *Teks. Nm.* Qenabçe, yan jî deştenî di, hergi finênda caxi yan jî derzinî eşteni û vawiteni. *Tr. İlmek.* Ay do, bi dîrê hokan a bideştayê, tew ay kerd derg. Ez bîya poşman ki, mi da ci. 2. *An. Nm.* Mofiki. Mabeynê di estan. Orteyê di estano ki azayanê kesî qat kenê, gurwe danê vînayeni. Eger hokan ra nêbo wezîfe nêvîneyêno. *Tr. Eklem.* Mêrdekî hoki ra zirar dîyo.

hoki eşteni *f. M.* Hoki eştiş. Hoki çekerdeni, hokîy ci eşteni. Çinayên di, yan jî çîyêndê zêdê çinay di, hergi fini kêl/hokên eşteni. *Tr. İlmek yapmak.* Hokeştokî, herga ki hokên eştê bi ci, dûzanên dayê bi ci.

hokîy ci eşteni *f. M.* Hokîy ci eştiş. Mi do hokîy bieştayê bi ci, ay do jî wekerdê. Karê ma kê weş o?

hoko *Nn.* Çîyo ki, qeçekîy ci ra tersenê ki, do bişew bivijîyo û yan înan bûro yan jî do zirar bido ci. *Tr. Öcü.* Qeçêno, teber meşirê, hoko şima weno ha!

hol 1. *Zîr. Nn. Bw.* Hole. Verî hol di gay bol finîy ma ver ra remayê, ma jî rewtîy werdê. 2. *Nn.* Olayî, olay. *Tr. Olay, hadise, vaka.* Înan hol kerdo. Vanê holdê ci di dirbetin jî esto. 3. *Nn.* Hole. Muamelekerdiş. *Tr. İşlem, muamele, etkinlik, ameliye.* Qeçekîni di, mi bol holê cuwênan kerdo. 4. *Nn.* Lingan ser o bîyayîşî di, xwu vera qarşî, bi qamdayîş a eşteni yan jî xwu herûnda xwu di tim vera cor eşteni. *Tr. Hoplamak, zıplamak.* Mi xwu ey vêşêrî hol kerd.

hol/i *N.* Hewl/i, rind/i, xirab/i nê. Çî/keso ki îdare keno. *Tr. İyi, hoş, idare eden, fena olmayan.* Merdimêndo hol o, kes ci ra nêteweno. Ti şenê bi ci ya şirîgey bikerê.

holberdan/i *N.* Kes/çîyo ki; olay vejeno, girwey û girwazîy peyda keno. *Tr. Olay çıkaran, cıngar çıkaran.* Holberdanê ci ez nîya, o yo.

holbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; xwu herûnda xwu ra vera cor û vera cêr hol kena. Geh ronişeno, geh warzeno. *Tr. Hoplayan, zıplayan, hop oturup hop kalkan.* Ê qeçê holbîyayeyî linga xwu tewnaya.

hol bîyayeni 1. *f. M.* Holbîyayîş. Ya xwu vera qarşî yan jî xwu herûnda xwu di, vera cor eşten û fina vera cêr kewteni. *Tr. Zıplamak, hop oturup hop kalkmak.* Eger ki, şima do banan ser o hol bê, ez do şima tîya ra biqewirna. 2. *f. M.* Holbîyayîş. *Bw.* Bi ci ya hulo bîyayeni 1. Jeqî va: Mi sifte ra zana, ê yê pêya hol benê. Mi kesî rê nêva.

hole *Zîr. Nn.* Hol. Muameleyê cûnî yo ki verê mişonî beno. Cûnan ser o, verê mişonî ser şîyayeni. Bi gayan a, bi bergîran a tenan, çîyanê cûnî tepisnenê, dima mişonî benê ser û kuncênenê. Hole, tepisnayena çîyandê cûnan a. *Tr. Ekinlerin harman olayında, harmandan önce harmanı yapılacak sapların at, eşek, beygir,*

öküz vs. hayvanlarla iyice ezdirilmesi, ufaltılması, kırdırılması, üzerinden dövenin gidebilecek duruma getirilmesidir. Mi bol hole kerdo, dima jî mişon kerdo. Hole û mişon kerdeni di kê rewtîy nêwerdê ki?

holêr/i *N.* Dizdar/i. Eskerê/a dizi/holi, wezîfedarê/a holi. Kes/çîyo ki; holi paweno, holi rê wezîfedarey keno. *Tr. Kaleci, kale askeri, kale bekçisi.* Holêrê ci weş bî. Cora nêkewtîy bin.

holêrey *Nm.* Holêr/i bîyayeni. Esker yan jî wezîfedarê holi bîyayeni. *Tr. Kalecilik, kaleci olmak, kale askeri veya görevlisi olmak.* Qandê holêreyda ci ya weşi ma herînayo.

holêri *Nk. Nm.* Babetên qebaxêrênda derg a. Dara holan, dara qebaxan. Darênda derg û bêfekî ya, meyweyê ci çinî yo, qandê banviraştişî di neyêna herzaledê banan bin, dima vijêna. *Tr. Kavak ağacı.* Holêrê erddê înan vêşî nêresayê.

holi 1. *Mîm. Nm.* Dizi, qela, kela. *Tr. Kale.* Ez şîya holerda sûkda înan ser, winîyaya çoşmedê sûkerda ci. 2. *Nm.* Holiki, holi. Çîyo ki (sitareyêndo) çoşmeyê ci akerde, serê ci girote o. *Tr. Hol. Kenarları açık, üzeri kapalı korunak yer, çardak, kamelya.* Wexto ki werdîyey di mi bostanwaney kerdê, mi xwu rê holên bostanî mîyan di viraştê û xwu germey ra sitar kerdê. Qando ki mar û mişkî ra, mar û morî ra sitar bê jî, ma hola xwu kerdê di qati. Ma şîyê qatê corî di roniştê, ma hem xwu sitarnayê, hem bîyê honikîy, hem jî vînikê ma zeyîdîyayê. 3. *Nm.* Vernîya keyî ya ki serê ci girote o. *Tr. Hol. Üstü kapalı, önü açık olan evin ön bölümü, girişi, antre.* Yaxerî ra kesî nêşayê çimanê xwu akero. Mi ancax xwu şa holi reso. Xuş û xuşa laseran û gurmîna virsikan bî. Zerrîya kesî qutifîyayê. 4. *Nm.* Hadîse, olay, gire. Girwe û girwazo ki kesî keno eware û pa sereyê kesî tewneno. *Tr. Olay, hadise, vak'a, vahim durum, cıngar.* Na holi çiwext amê şima sere di?

holik *Nn.* Werîştena tamarda bi jewî ya jûbîyayen a. Tamara cînsîyey a ki wexto kesên di na tamari werzo, o merdim/a merdimi qayîlo/a bi kesên a jew bo, pa werzo û roşo, tey bivajîyo, pa cinîyey û camêrdey bikero. *Lat. Libido. Tr. Libido, cinsellik, cinsel duygu/istek.* Vanê holikê ci werişto, o yo neşena ca di vindero.

holiki 1. *Mîm. Nm.* Holi. Çîyo ki serê ci girote û çoşmeyê ci akerde o. Kiştên jî akerdê bo bes a, fina bena holiki. *Tr. Hol.* Holika ma ya werdîyey, hewna a ya ma vîrî di. 2. *Mîm. Nm.* Holi. Balqoni. Cayê keyî yo ki en kemî kiştênda ci akerdê ya û serê ci girote o. *Tr. Balkon.* Holika kesî do hera bo ki kes xwu rê tey roşo, nan bûro, rakewo ûzn.

holkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî qam dayo bi ci û bi pêtên a eşto vera vernî. *Tr. Fırlatılan, zıplatılan.* O çîyo holkerde guna ortedê awi ro.

hol kerdeni *f. M.* Holkerdiş. Lingan ser o, pay ra vinderîyayeni di xwu bi hêlkerdiş a vera vernî finêra eşteni. *Tr. Hoplamak, zıplatmak.* Lajekî xwu hol kerd jî, nêşa erqeri ser ra bierzo kişta bîni.

Homa *Nn.* Îlah, Ellah, Rebb. O ki hergi çî dayo, xaliqê hergi çî yo, çî kesan dano. *Tr. Allah, ilah, tanrı.* Homa şima pêrini sitar kero. Amîn.

Homayey *Nm.* Ellahey, Xalikey, Rebbey. *Tr. İlahlık.* Girdey Homayey rê, werdîyey jî qulan rê robere yena.

hona 1. *Nn. Bw.* Hana. Hona difinikê mi mendê. Çunkî ez hîrêfinik bîya. 2. *Nn.* Wina, hina. Zêdê ney/ nay. *Tr. Böyle, bunun gibi.* Hona ki, wexto ki ez kewta zerre, o kaleki ser guna bî erro.

honik/i *Nn.* Çî/keso ki tîna ci serdî bin ra û germî jî ser ra ya. *Tr. Serin.* Odeyê meymanan peyanroj di bî. Cora honik bî. Ma tey rehat kerd.

honikaî *N.* Honikey. Honik bîyayeni, wext/zemanê honikey, demê honikî di, wextê honikî di, ê honikî, çîyê honikey. *Tr. Serinlik, serinlik zamanı veya dönemi.* Nêbo nêbo ki şima germê dihîri di şirê! Şima şinê jî xwu rê vera êreyên, honikaî di şirê ki şima nêtewê, nebehiciyê.

honikane *Nn.* Honikaî. Wextê honikî, zêdê honikî ya, ze honik, tey honikey bîyayeni. *Tr. Serince, serin bir şekilde.* O ca honikane bî. Ma pa rehat kerd. Şima nêzana.

honikey *Nm.* Honik/i bîyayeni. Ne serd ne jî germ bîyayeni. Tîni di serdî bin (kemêrî) ra û germî ser (vêşêrî) ra bîyayeni. *Tr. Serinlik.* Ellah zano ki, bolkî honikeya ci ez şa kerda. Werrekê mi ci!

honî *Nn.* Ho, a to rê, bigî. *Tr. Al, alsana, işte, aha.* Honî, wa to rê bo.

hop/i *N.* Hopo/ê. Keso nanwero ki piranê te ya, tey şîşmaney esta, qelawa û xaseko ki bol merdimîy bi nê wezîyetdê ci ya kuşat kenê û veyênê ci. *Tr. Dombili. Etine dolgun, hafif şişman, topalak, yuvarlakça olan sevimli kimse.* Hop/o do fina vêşî nan bûro.

hopey *Nm.* Şîşmaney. Hopê bîyayeni, hop/i bîyayeni, şîşman bîyayeni, qelaweya vêşî, goştdê xwu pirane bîyayeni. *Tr. Dombililik, etine dolgun olmak.* Hopêyeyda xwu nêwinîna, keynera mi hopê vînena.

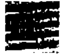
hopê *Nm.* Hopi. Kesa nanwer a piranê, tey şîşmaney esta, qelawa û xaseka ki bol merdimîy bi nê wezîyetdê ci ya kuşat kenê û veyênê ci. *Tr.*

Dombili kız. Hafif şişman, topalak, yuvarlakça olan sevimli kız. Hopê do fina vêşî nan bûro.

hophopik/î *N.* Dîksilêman/i, dinikul/i, dikulik/i, tîtî, tûtî. *Tr. İbibik kuşu, hüdhüd-ü Süleymani.* "Hophopiko hopeno/ nikula xwu erzeno/ finê cêr, finê cor werzeno/ Jû nêzano, do vajo o yo erdî derzeno."

hopi 1. *Cog. Nm.* Doleki, hewzi. Doleka werdî. Awê tayên ê ki ca bi ca bîyê dolîy. *Tr. Gölet, küçük göl.* Mi hopi ra awi anti, dîyar bî, nêvijîyê cor. 2. *Cog. Nm.* Suwêreki di nameyêndê dewênda Qirwarijan o. Ez semedê şînî şîya Hopi.

hopo/ê *N.* Hop/i. O hopo do jî, bi ma ya bêro yan nêro?

hoqqa *N.* Şûşaya mirekebîya ki; kes verdîm kero jî, do ci ra mirekeb nêrijîyo. *Tr. Ters çevrildiğinde içindekiler dökülmeyen mürekkeb şişesi.* Oqqa do nêrijîyayê, ey şiknê.

hordek/i *N.* Werdî, hordîlek/i, werdek/i, werdeg/i, werdêk, hordî, ordek/i, ordeg/i. *Tr. Küçük.* Eger zêdê to hordek nêbîyayê, ma nêgirotê zerre.

hordîlek/i *N. Bw.* Hordek/i. Jewêndo hordîlek bî, ma qîmişê ci nêbî teber kerê.

hores *Cog. Nn.* Şelpe, şalpe, hewrês, vewrhêz. Bi şêney a şeqitîyayena vewri. *Tr. Çığ.* Sûka Sîirtî di, qezaya Şîrwanî di û dewda Firîyarî di, vanê hores kewto, çiçî ki dewi di est bîyo, pêro pa berdo. Merdimîy pêro merdê. Labelê dergûşênda tûtên tenya menda. Dewijanê Firîyarî vatê na taxi ey ra peyda bîya. Ez ûja di mamoste bîya.

horhêz *Cog. Nn. Bw.* Hewrês. Eger a roji horhêz mi ro gunayê, nika ez çinêbîya. Cinekeri zewtîy day û va: Boka horhêz înan ro guno.

hori 1. *Teo. Nm. Bw.* Horî. Kam cennet di horan heq keno? 2. *Nm.* Horî, hûrî. Nameyêndê keynekan. *Tr. Huri, Huriye.* Şitmayênda mi Hori bî.

horî *Nm.* Hûrî, hori. Keynekê cennetî yê xasekîy. *Tr. Huri.* Kes bişo rîzayê Ellahî qezenc kero, kesî rê horîy estê.

horîyey *Nm.* Hûrîyey, horey. Hûrî bîyayeni, keynekê cennetî bîyayeni. *Tr. Huri olmak.* Horîyey qezenc bena yan nêbena?

horplêş/i *N.* Tedemende/ê, sistûpist/i, cêserkewte/ê. *Tr. Beceriksiz, iş göremeyen, yeteneksiz.* Ti bi Ellasî ê horplêşî bi ma ya meya.

horplêşey *Nm.* Tedemendeni, nêveteni, sistûpistey, nêercîyayeni. Çapik nêbîyayeni. *Tr. Yeteneksizlik, beceriksizlik, gevşeklik.* Horplêşeyênda girana ser o ki, bi mi ki kes nêşeno ay cara werzano.

hors *Nk. Nn.* Babetên çamêrên a. *Lat. Juniperus. Tr. Ardıç, ardıç ağacı. Servigillerden bir ağaçtır.* Horsan meşiknê ki çoşmanê ma hewadar kerê.

horst *Nn.* Babetên asinêndê asinkaran o, çeqino seyyar o ki ser o kêlimtî/qirimi kenê tûj. *Tr. Demircilerin çatallı bir demiri olup üzerinde kırım bilenir.* Eger horstê asinkarî çinêbîyayê, na kêlimtî ma nêşayê tûj kero.

hoş *Nn.* Vengo ki herî dano vindarnayeni, herî vindarneno. *Tr. Höşt.* Mêrdekî herdê xwu rê va hoş, herê ci jî winî vinderd. Herêndo çi her o!

hozan/i *Mûs. N.* Ozan/i. Dêrvanê dêrandê verênan. *Tr. Ozan.* Hozanî dest kerd bi dêrandê xwu ya û koçeran ser o va û va.

hozaney *Mûs. Nm.* Ozaney. Ozan/hozan/i bîyayeni. Wesfê hozanan ser o bîyayeni. *Tr. Ozanlık.* To hozaneya ci ecibnê yan nê?

hozva 1. *Cog. Nn.* Bahoz. Vayo pak û honik, vayê zozanan, vayê cayandê berzan. *Tr. Yayla havası, esen hava.* Eger kes tenekên zozanan di hozva di bicoyo, kes ageyreno. 2. *Cog. Nn.* Firtine. Vayo pêto ki fini bena ki kes û çîyan jî şaneno xwu ver û xwu ver beno. *Tr. Fırtına, kasırga.*[1]

huciki *Nk. Nm.* Vaşêndê cayandê awîyan o. Cayo ki awdeyêno, ûjanan di beno. *Tr. Sulanabilir yerlerde yetişen bir çeşit ot.* Huciki Suwêreki di bena.

hucra 1. *Er. Nm.* Geçaya werdî, odeyo werdî. Odeyê camî yo werdî. Odeyo ki camî di qandê xwocayan, qandê talîmî, qandê mişewrîyayîşî abirîyayo. *Tr. Hücre. Camilerde imam, müezzin, talim vb. durumlar için ayrılan küçük oda.* Xwocay wendokê xwu hucra di qebûl kerdîy. 2. *An. Tib. Nm.* Hergi parçeyê gandê ma yê tewrê werdîy. *Tr. Hücre.* Hucrey arêbenê hergi parçeyê gandê ma teşkîl kenê. Însan hucran ra peyda bîyo.

hucûcpicûc *Teo. Nn.* Ye'cûc me'cûc. Vanê însanê

---

1 Dimilan mîyan di bandereya jewanê/sazendê çinî ya. Cora zêdê na vajekeri maneyo xiltane beno. Maneyo siftekên di bahoz/hozvayî rê babetna û manedê didîy di jî babetna nûşîyayo, deyayo. Bi texmîndê mi, maneyê didîy do deha raşt bo. Çunkî Kurdî (Dimilî û Kirdasî di) di "hêz" qewet o, qewetdar o, pêt o, pêtdar o, hêle o, hêledar o. û fina ziwandê Dimilî di herfa o'y sifte bi herferda i ya, dima jî bi herferda e ya virêna. Wexto ki kes wina şikêr bo, maneyê bahoz/hozvayî jî beno vayo pêt, vayo şidik, vayo şidîyaye, vayo şidêneyaye, vayo mezbût, vayo giran ûzn.

axirdewrî yê kilmek ê ki do çîyên çîyên ser o nêvindarnê û pêroy serûbin kerê û bişehitnê. *Tr. Ye'cüc me'cüc.* Tayên vanê nê hucûcpicûcîy qewmê Mongol û Mançûyan ê. Çunkî kesê bolîy û kilmîy nê yê. Boley û nezaney bêro pêser, bol bena tehlûkê.

hukim *Er. Nn.* Hêl, hêle, cebir, tesîr, taqet, qewet, qudret, îqtîdar, îrade. Çîyên yan jî kesên ser ra, kar û gurweyên ser ra amîyayeni. *Tr. Zor, hüküm, güç, kuvvet, kudret, erk, iktidar, tesir, etki.* Şar bi hukimdê xwu ya kar keno, o bi hukimdê xaldê xwu ya keno. Qey hukmê ci hend bî, vêşî nêramit.

hukim bi ci bîyaye/ê *N.* Qewet bi ci bîyaye/ê, hukimpeybîyaye/ê, qedpeybîyaye/ê, qedbîyaye/ê, otesîamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qewet/hukmê kesên pey ameyo, qedê ci bîyo. *Tr. Güç yettirilen, üstesinden gelinen, hükmü geçirilebilen.* Merdimo hukim bi ci bîyaye do kê ra paştî bigîro ki bişo heyfê xwu bigîro?

hukim bi ci bîyayeni *f. M.* Hukim bi ci bîyayîş. Hukim pey bîyayeni, pey qed bîyayeni, qedê ci bîyayeni, qewetê ci pey resayeni, zorê ci bi ci bîyayeni, bi otesîda ci amîyayeni, ser ra amîyayeni, hêleyê ci pey bîyayeni. *Tr. Gücü yetmek, üstesinden gelebilmek, erk yettirmek, başarabilmek, hüküm altına alabilmek.* Wexto ki hukim bi ci bîyê, înan nêkerd. Nika jî hukim bi ci nêbeno.

hukimdar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; wahîrê qewet û kudretî yo, şeno kar û gurweyan ser ra bêro, hêlê ci bi çîyan ser ra yeno, şeno wezîfeyî bîyaro ca. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, erk sahibi, iş ve vazife görebilen, yapabilen.* Mi zana hukimdar o. Cora ez nêveyaya karûgurwedê ci. 2. *S. N.* Kes/çîyo ki; tenya dewletên ser o hukim keno. Sermîyanê dewlet û welatan. Keso ki wahîrê qewet û qudretdê şênî yo û dewlatan û welatan îdare keno. *Tr. Hükümdar, emir.* Hukimdarandê Sasanîyan ra Nûşêrewan/Enûşîrwan û hukimdarandandê Eyyûbîyan ra jî Selaheddîn Eyyûbî yo Kurdî bol heqperest bî.

hukimdarane *Nn.* Zêdê hukimdaran, bi hukimdaran mendeni, zêdê wihêrdê qewetî û qudretî bîyayeni, wesfê hukimdaran tey/ser o bîyayeni, zêdê Qerralan bîyayeni, bi padîşayan mendeni, qewet û qudretê hukimdaran tey estbîyayeni. *Tr. Hükümdarca, hükümdarlar gibi.* Şirê ci ser o hukimdarane emir kerê, wa rew bikerê.

hukimdaraney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê hukimdaran bîyayeni, wesfê hukimdaran tey estbîyayeni. *Tr. Hükümdarlara benzemek.* Mi hukimdaraneyênda winîsîni ne şinawita ne jî ez bişinawa.

hukimdarey 1. *Nm.* Hukimdar/i bîyayeni. Wesfê hukimdaran ci ser o bîyayeni. Wahîrê qewet û qudretî bîyayeni, qewet û qudretê ci bi çîyan ser ra amîyayeni. *Tr. Hukmetme, erk ve kuvvet sahibi olmak, güç ve kuvvet yettirebilmek.* Hukimdareya ci hettanî sersûn kerdeni bî. La îcadkerdiş karê ci nîyo. 2. *S. f. M.* Hukimdar/i bîyayeni. Welatên û dewletên ser o wahîrê qewet û qudretdê tewrê girdî bîyayeni. *Tr. Hükümdarlık.* Verî hukimdar est bîyo ki da pancasên serri hukimdarey kerda. Hukimdar xwuserî bîyo, kesî nêşayo hukimdarey ra rono.

hukimkerde/ê *N.* Çî/keso ki bi dest û qewetdê kesên a pey hukim bîyo, qewet bi ci bîyo, ci rê resayo. *Tr. Hükmedilen.* Şaro hukimkerdeyo qaçorê xwu dano filan dewleti.

hukim kerdeni *f. M.* Hukimkerdiş. Qewet pey bîyayeni. Qewet û qudret bi ci bîyayeni, hukmê qewet û qudret û qisada xwu bi ci yo ca ardeni. *Tr. Hükmetmek, güç yettirmek, hüküm altına almak, gücünü ve kuvvetini icra etmek.* Kê kê rê hukim kerdo û kam do kê rê hukmê xwu bîyaro ca?

hukimravete/ê *N.* Çî/keso ki qewet û qudretdê kesî ra vijîyayo, deha qewetê kesî pey nêbeno, kes qedê ci nêbeno, mimkun nîyo. *Tr. Güç ve kuvvet yetmeyen, kuvvet üstü, gücü aşan, imkan dışı.* Çîyo hukimravete do tabî ki nêbo.

hukim ra veteni *f. M.* Hukim ra vetiş. Qewet û qudretê kesî ravêrdeni, qewetî ser ra bîyayeni, hêl bi ci nêbîyayeni, bêmimkûney. *Tr. Gücü/kuvvetini aşmak, kuvvetten hariç olmak, imkansız.* Mi bixwu rê o çîyo ki şima yê vanê, hukim ra vete o.

hukimres/i *N.* Zordar/i, hêldar/i, hêlewan/i, hêledar/i, destderg/i. Kes/çîyo ki; wahîrê qewet û qudretî yo, qewet û hukmê ci pey beno, şeno bikero, şeno bîyaro ca, destê ci reseno û şeno çîyanê zoran bikero. *Tr. Muktedir.* Ez bizana hukimres nîyo, ez tew ê wezîfeyî ci nêdana. Labelê kesêndo hukimres o, şeno welatan ser ra bazirganey jî bikero.

hukimresey *Nm.* Zordarey, hêldarey, hêledarey, hêlewaney. Hukimres/i bîyayeni, zordar/i bîyayeni, hêldar/hêledar/i bîyayeni, hêlewan/i bîyayeni. Hukmê ci pey bîyayeni, hukmê ci bi ci resayeni, wahîrê/a qewet û qudretî bîyayeni, bi otesî ya çîyandê çetinan û zoran amîyayeni. *Tr. Muktedir olmak, iktidar sahibi olmak.* dinya alem pêro jî hukimreseyda ci ra haydar o. Ma

nêşenê hukmê mêrdekî binimnê ki.

hukimweriște/ê 1. *N.* Çî/keso ki hukmê ci weriştо û deha taw nîyo, bi ey a hukim nêdeyêno, pey emel nêbeno, hukmê ci nêravêrêno. Merdim û çîyo hukimweriște, pereyê hukim weriştey, qanûno hukim weriște ûzn. *Tr. Hükmü kalkan, geçerliliği kalmayan, geçersiz.* Dadger do senîn bi qanûndê hukimweriştеyî ya hukim bikero? 2. *N.* Merdim û çîyo ki hukmê ci wedarîyayo; qewetê ci, şayena kerdenda ci, hêleyê ci nêmendo û deha nêşeno çîyên bikero, wezîfeyên bîyaro ca. *Tr. Gücü, kuvveti, iradesi, yapabilme erki kalmayan.* Şima bi ê merdimdê hukimweriştеyî ya nêşenê karên bidê kerdeni.

hukim weriştenі 1. *Dad.f.M.* Hukimweriştiş. Netawey. Hukim ra kewteni, tawey ra vijîyayeni, deha taw nêbîyayeni, hukmê ci qedîyayeni. *Tr. Hükmünün kalkması, cari olmaktan çıkmak, geçersizlik.* Vanê hukmê ê qanûnî weriştо, şima deha nêşenê bi ey a hukim bidê. 2. *f. M.* Hukimweriştiş. Nêşayeni. Hukmê ci nêmendeni, qewet û şayîşê kerdenda ci nêmendeni, şayîş ra vijîyayeni. *Tr. Gücü, kuvveti, takati, iradesi kalmamak.* O merdim, hukmê ci weriştо, nêmendo. Çîyên nêşeno bikero.

hukmê dînî *Nn.* Qewetê dînî. Çîyo ki bi hukimdê dînî ya beno, yeno meydan. *Tr. Dinin gücü, dinin etkisi.* Muslumanan bi hukimdê dînî ya, filan kesan jî bi hukimdê sîlehî ya lej kerd.

hukmê hewley *Nn. Bw.* Hukmê hewlîni. Hukmê hewley û hukmê zodarey nêsencêno; ceribêno.

hukmê hewlîni *Nn.* Hukmê hewley, hukmê rindey. Hukmo ki hewlîni ra yeno; pa çîyo hewl/rind beno. Hukmo ki pa hewlîni/rindey bena. Zor û qewetê hewlîni. *Tr. İyiliğin gücü, iyilik ve güzelliğin kuvveti ve yaptırımı.* Bi mi ki hukmê hewlîni, hukimdê peran kemêrî kar nêkeno.

hukmê îmanî *Nn.* Qewetê îmanî. Hukmo ki îmanî ra yeno, bi hukimdê îmanî ya peyda beno. *Tr. İman gücü/kuvveti.* Hukmê îmanî tayên nîyo, bol o. Çunkî bol finîy muslumanan bi hukimdê îmanî ya ceng qezenc kerdo. Bol finîy esker û muhîmmatê dişmenî hîrê qat vêşî bîyo, fina jî muslumanan qezenc kerdo.

hukmê moralî *Nn.* Hukmo ki moralî û kêfweşey û şabîyayîş û omidî ra yeno. *Tr. Moral gücü/kuvveti.* Înan hîrê finîy pêser o qezenc kerdo, moralê ci ca do. Ez texmîn kena ki fina ê do bi hukimdê moralî ya qezenc kerê.

hukmê peran *Eko. Nn.* Qewetê peran, hêlê peran. Hukmo ki bi peran a peyda beno. *Tr. Paranın gücü/iktidarı.* Mêrdekêndo totikval bî, bi hukimdê peran a ame ser.

hukmê pêran *Nn.* Qewetê pêran. Çîyo ki bi zor û zordareyda pêran a beno. *Tr. Baba tarafının gücü.* Eger hukmê pêran ra nêbîyayê, no çî pêser nêameyê.

hukmê rindey *Nn. Bw.* Hukmê hewlîni. Mêrdekî, ci rê bi zerrîweşey a kar kerd, ey jî ci rê banên hîbe kerd. A no ban, hukmê rindey o.

hukmê tersî *Nn.* Zorê tersî, qewetê tersî. Qeweto ki tersî ra yeno û çîyên dano kerdeni. *Tr. Korkunun gücü. Cebrin/zorlamanın gücü.* Zaliman ser o hukmê tersî, hewlan ser o jî hukmê hewlîni do kemî nêbo.

hukmê zerrîweşey *Nn.* Qewetê zerrîweşey. Çîyo ki bi hukimdê zerrîweşey a beno, yeno meydan, virazêno. *Tr. Gönüllülük gücü, rıza gücü.* No karûgurwe pêro mi bi hukimdê zerrîweşey a dayo kerdeni.

hukmê zordarey *Nn.* Hukmo ki zor û zordarey ra yeno, qewetê zordarey. *Tr. Baskının gücü. Zor ve baskıyla meydana getirilen eser.* Vanê filan hukimdarî bi hukimdê zordarey a qesrên viraşta. Derdo ki kes o hukimdar bişo hukimdê hewlîn a eserên peyda kero.

hukûm *Er. Nn.* Hukim, qewet, zor, hêl, destberi, şayeni. Şayena kerdeni. *Tr. Kuvvet, güç, kudret.* Cinikê va: Bizor hukmê ci bi mi beno.

hukûmat 1. *Nn.* Dezgedarê sîyasî yê îdaredê karûbarandê dewleti. Dezgeyo ki, sîyaset di karûbaranê dewleti îdare keno. *Tr. Hükümet.* Dewleti manena, hukûmatîy şinê û yenê. Labelê xwu vîra mekerê ki gûnêndê dewleti jî esto. 2. *Nn.* Dewleti. Dezgeyo tewro girdo ki îdareyê serdewamê bestokandê xwu keno. *Tr. Devlet.* Rew rewî kes bi hukûmatî ya nêşeno sereyo bivijîyo, ey kerd.

hukûmatey 1. *Nm.* Dezgedarê sîyasetdê îdaredê dewleti bîyayeni, dewleti bi sîyasetdê xwu ya îdare kerdeni. *Tr. Hükümet olmak.* Hukûmatey di kes do bestokanê xwu weş îdare kero ki wextnakî fina weçîneyo. 2. *Nm.* Dewlet bîyayeni. Dezgedarê sîyasetî yê îdarî yo tewro gird bîyayeni. *Tr. Devlet olmak.* Herga ki çetiney kewê, ê do xwu bierzê paştî da hukûmatî. A ûja di bask û bazîyê pêrini şikêno. Xwura bi no babet a înan hukûmat kerdo dişmendê şardê xwu.

hulhul/i *Psîk. N.* Kes/çîyo ki; tey nêweşîna şubheyî esta. *Tr. Vesvese, kuruntu, şüphe.* Bi merdimdê hulhulî ya, ez nêşena hemberîyaney bikera.

hulhulane *Nn.* Zêdê hulhulana bîyayeni. Wesfê hulhulan tey estbîyayeni, bi hulhulan mende-

ni. *Tr. Vesves, kuruntu ve şüphe edenler gibi.* Herga ki ez şîyê ci heti, ay do hulhulane mi raşubhebikerdayê.

hulhulaney *Nm.* Hulhulane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di hulhulane bîyayeni, zêdê hulhulana bîyayeni, wesfê septîkan tey estbîyayeni. *Tr. Septikçe olmak. Şüphecilik hastalığına tutulan kimselere benzemek.* Eger a hulhulaneyda ci ra nêbo, xirab nîyo.

hulhuley *Tib. Psîk. Nm.* Hulhulîni. Tede nêweşîna weswesey bîyayeni, nêweşîna şubhe/weswesî bîyayeni, nêweşê şubheyî bîyayeni, timûtimşubhedi bîyayeni. *Tr. Vesvas olmak, vesvese hastalığı bulunmak, septik olma.* Tim nê, labelê jû finan mi ser o hulhuley dîya.

hulhulîni *Tib. Psîk.* Ki hulhulînda ci ra nêbîyayê, wina pey di nêmendê.

hulî *Zoo. Nm. Bw.* Qulî. Hulî bixwu kergan, hakê ci jî hakandê kergan girdêrî yê.

hulobîyaye/ê 1. *N.* Kaygero/a bêbîçim/i. O/çîyo ki kayên a bêbîçimi kay keno. *Tr. Biçimsiz oyun oynayan.* Şaro çi weş kay keno, hele bewnî o yo senîn xwu hulo keno! Şirê ê lajekî hulobîyayeyî kay ra vejê, wa ma deha vêşî pey nêqehrîyê. 2. *N.* O/çîyo ki çebîyayo canakî, jewî cayên ra eşto canakî. *Tr. Bir yerden başka bir yere fırlatılan.* Lajekê hulobîyayeyî linga xwu şikita, nêşîyo nêweşxane jî. Lingi ser o werimîyaya. 3. *N.* Zînakar/i. O/çîyo ki xeyrî meşrû halwet keno, bi jewî ya vajîyayo, tey minasebetêndo cînsî kerdo. *Tr. Birisiyle gayri meşru cinsel ilişkide bulunan.* Merdimêndo nelamat bî, bi a keynekerda bêkes a hulo bîyê, qey zordê tayêni şîyo ki înan jî kerdo vinî. Keso wina hulobîyaye kewno koçikda şarî. 4. *N.* O/çîyo ki xwu vera vernî yan jî vera cor erzeno. *Tr. Öne veya yukarıya atlayan.* Xwu hulo ki, qe beno ki, ti ê di sayandê corênan jî resê. Wexta ma do vajê lajeko hulobîyaye resa sayan.

hulo bîyayeni 1. *f. M.* Hulobîyayîş. Kaygereya bêbîçimi, bêbîçim kay kay kerdeni. *Tr. Biçimsiz oyun oynamak.* Birayê mi, xwu hulo meki. Eger ti do kay kerê, xwu rê kayîy bimûsi. 2. *f. M.* Hulobîyayîş. Xwu ya vera cor yan jî vera vernî eşteni. *Tr. İleriye veya geriye atlamak.* Xwu bi çitmeyî ya vera vernî hulo kerê, hele şima kamcîn deha vêşî şenê ray bigîrê. 3. *f. M.* Hulobîyayîş. Zîna kerdeni, bi jewî ya minasebetêndo cînsî kerdeni, bi jewî ya vajîyayeni. *Tr. Gayri meşru cinsel ilişkide bulunmak, zina yapmak.* Nêbo nêbo ki şima jew bi keynandê şarî ya hulo bê ha! 4. *f. M.* Hulobîyayîş. Kay kay kerdeni. Labelê ki na kay, kam ki vajo, esas weşdê ey nêşîya. *Tr. Oyun oynamak. İstenmeyen, hoşa gidilmeyen durumlarda oyun için kullanılan bir kelimedir.* Dayê, ê yê ûja di se kenê? Dayê: Çi zana, ê yê hulo benê. (Yanê ê yê kay kenê. Labelê ki kaşka kay nêkerdayê yan jî kaya ci weşdê mi nêşî.) 5. *f. M.* Hulobîyayîş. Canakî çebîyayeni, canakî erzîyayeni. *Tr. Başka bir yere veya tarafa atılmak.* Mêrdekêndo ze bêterê Ellahî bî. Senîn ki ez kerda xwu destîyo û hulo kerda, girot û zê goga eşta ata dêsî.

hulokerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayên, hulo kerdo, hewa ra eşto, vera vernî bi qam cidayen a eşto. *Tr. Zıplatılan, fırlatılan.* Se bî, ez nêzana hema. Ellah zano ki o çîyo hulokerde guna ci sere ro.

hulo kerdeni *f. M.* Hulokerdiş. Çîyên yan jî kesên hewa ra vera vernî/aver eşteni, qam cidayeni. *Tr. Zıplatmak, fırlatmak.* Eger to hulo kerdayê, do bişikîyayê. Xeyrê Ellahî ki to hulo nêkerd.

hulopirço *Nn.* Xilto bol ravey. Çîyo ki bêhemd xilt o. *Tr. Karmakarışık, çok girift.* Şima filan ca kerdo hulopirço. Şima qe nêşa tayên dûzan do.

hulopirçobîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên kerdo hulopirço, kerdo têmîyan, kerdo serûbinî, kerdo zêdê pordê gijikîya. *Tr. Karmakarışık hale getirilen, arapsaçına döndürülen, giriftleştirilen.* Bi miki bê to kes nêşeno ê karûgurweyê hulopirçobîyayeyî mîyan ra bivijîyo.

hulopirço bîyayeni *f. M.* Hulopirçobîyayîş. Hulopirçoyey. Bi serûbin pêmîyan kewteni, zêdê pordê gijikî têmîyan kewteni. *Tr. Karmakarışık olmak.* Şima bidîyayê hele, senîn bîbî hulopirço!

hulopirçokerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî kerdo hulo pirço, bi serûbinî ya kerdo pêmîyan, kerdo zêdê porandê gijikana. *Tr. Karmakarışık hale getirilen, arapsaçına çevrilen, altı üstüne ve üstü de altına çevrilerek karıştırılan.* Eger mi ê kar û gurwedê şima yê hulopirçoy rê vengê xwu nêvetayê do weşdê şima bişîyayê. Labelê mi vengê xwu vet, cora şima ez eşta tewqda sûri ser.

hulopirço kerdeni *f. M.* Hulopirçokerdiş. Bi serûbindê ci ya têtewr kerdeni, zêdê pordê gijikîya kerdeni, pêmîyan di serbindo kerdeni. *Tr. Karmakarışık hale getirmek, altını üstüne getirip karıştırmak, giriftleştirmek, anlaşılmaz hale getirmek.* Mi bi dûzanên a rona, şima şî kerd hulopirço.

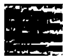
hulopirçoyey *Nm.* Hulopirço bîyayeni. Hal û wezîyetê hulopirçoy. *Tr. Karmakarışıklık.*

Eger kes nêewinîyo hulopirçoyeyda ci ra, xwura hewla.

hulqo hera *Nn.* Hilqo hera, sebrane. Bi sebr a, bi êtirkerdiş a. *Tr. Geniş sabır.* Hulqêndê ci yo hera esto. Ecele nêkeno. Cora tim rehat keno.

hulûheram/i *N.* Mizmûhal/i, berbat/i, herimîyaye/ê, têtewrherimîyaye/ê. Çî/keso ki serûbinê ci bîyo heram, herimîyayo. *Tr. Berbat, küllen haram/berbat.* Bêwîjdîyanîy! Şima şamikê ma kerdê hulûheramîy.

hulûheramey *Nm.* Mizmûhaley. Hulûheram bîyayeni, berbat bîyayeni, têtewrê heram bîyayeni. *Tr. Küllen haram olmak, tek kelimeyle berbat olmak, altı üstü haram olmak veya bozulmuş olmak, çarçur olmak.* Eger o şeno hulûheramey di jî sebir bikero, dêmax kî heqqeten o merdim sebirkarên o.

huma *Nn. Bw.* Homa. Huma qandê qedînayîşdê nê vajekanî ma pêrini sitar kero. Amîn.

huner *Nn.* Ostayey. Hêjayey/jêhatîyey û kiramata ki kesî dest ra bi şikildê seneatên a yena. *Tr. Hüner, ustalık.* Hunerê keynekeri bolîy bîy. Bi zor da desêndê ci motîy şima.

hunerkar/i *N. Bw.* Hunermend/i. Xeyal bikerê, nika do hunerkareya xwu senîn pêrini çiman mîya kuwo. Dêmax şima bawer nêkenê hunerkar o!

hunerkarey *Nm. Bw.* Hunermendey. Cara kes hunerkareya kesî nêvîno. Xwu ra ê do bawerey nêkerê. Kes do jû fini hunerkareya xwu bimojno ki ci ra guman nêbo.

hunermend/i *N.* Seneatkar/i, hunerkar/i, osta. Kes/çîyo ki; hunerê ci estê, ci dest ra kiramatîy vijênê, jêhatîyeya ci esta. *Tr. Hüner sahibi, usta.* Merdimêndo hunermend o. Hergi giştERda ci ra seneatên vijêno.

hunermendey *Nm.* Hunerkarey, ostayey, jêhatîyey, seneatkarey, hêjayey. Hunermend/i bîyayeni, seneatkar/i bîyayeni, osta bîyayeni. Kes/çîyo ki; hunerê ci, ostayîna ci esta, kiramatkar o, ci destî ra karûgurweyê weşîy vijênê, destbera ci bol a; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hünerlilik, ustalık, marifetlilik.* Hunermendeya ci kesî nêdî bî, mi şar pey hesna.

hunerperwer/i *N.* Kes/çîyo ki; hunerî ra hez keno, seneatî ra hez keno û paştî dano huner û hunermendî. *Tr. Sanata ve sanatçıya karşı ilgi duyan ve destek veren.* Mi zana kesêndo hunerperwer o. To dî? Pêrini mîyan di, ey paştî dê nê hunermendan.

hunerperwerey *Nm.* Huner û hunermendî ra hez kerdeni, karê hunermendan kerdeni, karkerê hunerî bîyayeni, seneat û seneatkarî ra hez kerdeni û paştî ci dayeni. Kes/çîyo ki; huner û seneat û hêjayey ra hez keno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sanatseverlik.* Hunerperwereya Fransay Fransa di Runesans (ajro) coyna.

huney *Nn.* Kuşat, hekam, henek. Çîyo edebî yo ki kerden û bîyayenda ci di kes pey huweno. *Tr. Şaka, latife, espri.* Mêrdekî ci rê des finîy va ki, bi min a huney meki, ey tim kerd. Soyîn jî qelbê pê şikit/şikna.

huneykar/i *Ed. N.* Kuşatkar/i, henekkar/i, hekamkar/i. Kes/çîyo ki; huney keno û huney ra hez kena. *Tr. Şakacı, latife sever, espri gücü yüksek.* O merdimo huneykar do bi kêya şiro?

huneykarey *Ed. Nm.* Kuşatkarey, henekkarey, hekamkarey. Kuşat ra hez kerdeni, kuşat kerdeni, henekîy kerdeni. Kes/çîyo ki; kesî ra hez keno, pey kuşat keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şakacılık, şakadan hoşlanmak.* Huneykareyda ci ra bi mi ki heta nika kesên nêtewayo.

huqûq *Er. Nn.* Edalet, heqîy. Çîyo ki kesên ser o bîyo teqez û xerc kerdena ci, serfê ci kê ki heq kerdo, ey ser o yo. Çî/qanûno ki kesan ser o bîyo heq, heqê ci yo, bi heq û qanûn a pey emel beno. *Tr. Hak, hukuk.* Mêrdekî qandê rotenda bandê ci va: Huqûqê ci pêser o esto, ban sifte hemberîyandê ci rê kewno.

huqûqnas/i *N.* Huqûqşînas/i. Kes/çîyo ki; huqûqî silasneno, bi huqûqî ya hereket keno, goreyê heqûhuqûqî ray şino, bêhuqûqî kar nêkeno. *Tr. Hukuk bilen, hukuki yollardan giden, adalet ile muamele eden.* Keso ki huqûqnas çi zano wina neheqey bikero?

huqûqnasey *Nm.* Huqûqşînasey. Huqûq silasnayeni. Bi heqûhuqûqî ya luwayeni bi heqûhuqûqî ya muamele kerdeni, ray şîyayeni. *Tr. Hak ve hukuk bilmek, hak ve hukuk üzerinde olmak, adaletle muamele etmek.* Eger ez huqûqnaseyda ci ra haydar nêba, ti do mi bixapênê ha!

huqûqnenas/i *N.* Huqûqneşînas/i. Keso ki bi heqûhuqûqî ya hereket nêkeno, bi edalet a ray nêşino, raya heqi nêzano û bi rayda heqî ya nêmeşeno. *Tr. Hak ve hukuk ile muamele etmeyen, adaletsiz.* Merdimdê huqûqnenasî ra edalet nêpawêno, eger bipawîyo, ca nîno.

huqûqnezan/i *N.* Huqûqneşînas/i, huqûqnenas/i. Kes/çîyo ki; heq û huqûqû nêzano, ci ra fehm nêkeno, wendeyê huqûqî nîyo, kişta huqûqî ra cahîl o, rayda heq û huqûqî ra nêşino,

mumelandê xwu di raya heq û huqûqî taqîb nêkeno, bi livdê xwudseraneyî ya hereket keno. *Tr. Hukuk bilmez, hukuk tanımaz, başına buyruk.* Çendi ki mi kerd, hend jî ê huqûqnezanî kerd.

huqûqnezaney *Nm.* Huqûqneşînasey, huqûqnenasey. Huqûqnezan/i bîyayeni. Bi heq û huqûqî ya hereket nêkerdeni, huqûqî ra teber luwayeni. *Tr. Hukuk dışı olmak.* Huqûqnezaneya ci do, soyîn ci çalên ro do.

huqûqo şexsî *Nn.* Huqûqo ki jewî elaqedar keno, têkilîyê merdimên tenîyay keno, heqandê merdimên ser o tenya vinderêno, şexsan ser o virazîyayo. Huqûqnameyo ki qandê heq û huqûqdê şexsan nuşîyayo yan jî virazîyayo. *Tr. Şahsi hukuk, kişisel/bireysel hukuk.* Kes do huqûqandê şexsîyan ser o jî vindero. Çunkî girey pêro bi huqûqdê umûmî ya hal nêbenê û heqê ki têkilê merdimên tenya benê jî estê.

huqûqo umûmî *Nn.* Huqûqo şarî, huqûqo pêroyî. Huqûqo ki heq û halanê hemini ser o vinderêno, tey heqê pêrini esto, bi pêrin a têkildar o. Heq û qanûnê şarî pêrini. *Tr. Genel hukuk.* Huqûqo umûmî û huqûqo şexsî jew nêbeno. Labelê pêya têkilî yo.

huqûqzan/i *N.* Huqûqnas/i, huqûqşînas/i. Kes/çîyo ki; heq û huqûqî ra fehm keno, heq û huqûqî silasneno, dano, bi edaletî ya hereket keno, heq û huqûqî ser o tehsîl kerdo, banderîyayo. *Tr. Hukuk bilen, hukuk dairesinde hareket eden, hukuk hakkında bilgisi olan, hukuk eğitimi alan, hak ve adalete riayet eden.* Merdimêndê huqûqzanî û huqûqnezanî bîyarê pêver, do hendê dinyayen ferq biaso.

huqûqzaney *Nm.* Huqûqnasey, huqûqşinasey. Huqûqzan/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; heq û huqûqî zano, nînan ser o banderîyayo, goreyê heq û heqûqî luweno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hak ve hukuku bilmek, hak ve hukuk dairesinde hareket etmek, hak ve hukuk hakkında bilgisi olmak, bu noktada eğitilmek.* Huqûqzaneyda ci ra guman nêbeno. Labelê ma yê nêzanê nînan ser o çendên û kotî di wendo.

hurak *Nn.* Qedûm, tefşo, hirag. Haletê neccaran o ki pa mêxan kuwenê û weqlanenê/ancenê û textan danê dûzan. *Tr. Keser.* Neccar, qey şagirtdê xwu ra qehrîya bî, qîmişê ci nêbî ki pirodo, hurakê xwu kerd xwu destî û da des finîy bi pêtên a da îskemeyî ro.

hurdina *Nb. Bw.* Hurna. Mi zanayê ê hurdina do nêşê ê nanî burê jî, şima kudênik na ser, mi jî va wa winî bo.

hurdîlek/i *N.* Werdîkek/i, hordîkek/i, hordîlek/i, bol werdî. *Tr. Küçücük, minnacık.* Qeçekêndo hurdîlek tîya ra ravêrd, viran bî.

hurdîlekey *Nm.* Werdêkekey, hordîkekey. Werdêkek/i bîyayeni, hordîkek/hordîlek/i bîyayeni, bol werdî bîyayeni. *Tr. Küçücük olmak.* Ez hurdîlekeyda ci nêwinîna, ez wimnîna heqdê xwu ra.

hurf *Nn.* Murekkeb. Awa qeleman. Awa ki pey nuşte nûşêno. (Qulp) *Tr. Mürekkep.* Cado gîrîng di, hurf biqedîyo do se bo? Ti vanê: "Wextê seydî, gîyê tajî yeno."

hurhoban/i *N.* Bêemel/i, verûpeynebellî. O/çîyo ki ver û peyê ci bellî nîyo, qerardîde nîyo, kes emel nêkeno ki do se kero, goreyê çoşmeyî ûvay hereket keno, va kotî ra ki bêro vera aja şino, ci rê senîn raşt bêro hinî keno. *Tr. Güvensiz, hafifmeşrep, kişiliksiz.* Zekî: O filan kes do meşti bêro, ma yê raya ey pawenê. Zerrîni: Ellah xeyr! O merdimêndo hurhoban o. Ti senîn bi ey a emeléy kenê ki? Eger merdimên raştê ci bêro, do bi ey a şiro.

hurhobaney *Nm.* Bêemeley, bêbawerîyey. Hurhoban bîyayeni. Verûpey bellî nêbîyayeni, xwuserî bîyayeni, bêemel bîyayeni. Hal û hereket û livdê xwu di xwodserane bîyayeni. *Tr. Güvensizlik, kişiliksizlik.* Ez tim jî hurhobaneyda ci ra tersaya. Çunkî ez emel nêkena ki do mi gunakar nêkero.

hurhobankî *H.* Zêdê hurhobanana, bi hurhoban mendeni. şekil û bîçim û meş û mêlê hurhobanan tey bîyayeni. *Tr. Güvensizler gibi.* Eger ti do hurhobankî bi ma ya hembazey bikerê, tew nezdîyê ma meyê!

hurhobankîyey *Nm.* Hurhobankî bîyayeni, hurhobane bîyayeni. Wesfê hurhobankî mîyan di bîyayeni. *Tr. Sağı solu belirsiz bir şekilde.* Ti şenê ci wesfdê ci yê hurhobankîyey ser ra werzanê?

hurmetdaye/ê *N.* Hesbîyaye/ê, hesibneyaye/ê. Kes/çîyo ki; biqedr û qîmet o û hurmet deyayo bi ci, hurmet vînayo, qîmetê ci zaneyayo, hesibîyayo. *Tr. Hürmet edilen, değer verilen, hesaba katılan.* Keso hurmetdaye û hurmet nêdaye bawerey di ferq keno.

hurmet dayeni *f. M.* Hurmetdayîş. Qedrûqîmet dayeni, hurmet kerdeni, hesibnayeni. *Tr. Saymak, değer vermek.* Mi çendi ki hurmet da ci, ey hend rî girot. Ez winîyaya hurmeto ro ci nîno, bi rî ci nêda.

hurmetdîyaye/ê *N.* Hurmetvîn/i, hesibîyaye/ê, hesbneyaye/ê, hurmetvînaye/ê. Kes/çîyo ki; hurmet deyayo bi ci, ci rê hurmet bîyo, qedrûqî-

met deyayo bi ci. *Tr. Sayılan, hürmet edilen, kiymeti bilinen, saygınlık gören.* Merdimo hurmetdîyaye do bişo berxwudarîni bimojno ki fina hurmet bivîno.

hurmet dîyayeni *f. M.* Hurmetdîyayîş. Hesibîyayeni. Hurmet vînayeni, birêz vîneyayeni, qedrûqîmet bi ci deyayeni. *Tr. Hürmet/saygınlık görmek, kadir ve kiymet verilmek.* Bizanê ki, şima hurmet bivînê, emeleya şima do bi şima bêro.

hurmetey *Nm.* Hesibîyayeni, birêzey. Rûmet dîyayeni, biqedr û biqîmet bîyayeni. *Tr. Saymak, sayılmak, hesaba katılma, itibar görmek.* Hurmeteyda ci dirîyey çinêbî, hurmeteyênda jewanê bî.

hurmetkar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesan hesibneno, qedrûqîmet dano însanan. *Tr. Saygılı, muhterem.* Merdimêndo hurmetkar o, qeçekên vero jî şeno werzo pay.

hurmetkarane *Nn.* Zêdê hurmetkarana bîyayeni, zêdê biqedr û biqîmetan bîyayeni. Kes/çîyo ki; hurmetkar o, hurmet keno, a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Hürmetkarlar gibi, hürmetkarca.* Ez heyrandê ê wesfdê ci yê hurmetkaraneyî ba!

hurmetkaraney *Nm.* Hurmetkarane bîyayeni. Tey wesfê hurmetkaran estbîyayeni. şekil û biçim û meş û mêldê xwu di zêdê hurmetkaran bîyayeni, bi hurmetkaran mendeni. *Tr. Engin hoşgörü ve hürmet gösterircesine.* Çîyêndê ci rê nê, labelê werrekê mi bi a hurmetkaraneyda ci rê bo! Ez hurmetkaraneyda ey vêşêrî hurmetkaraney nêzana!

hurmetkarey *Nm.* Hurmetkarîni. Hurmetkar/i bîyayeni, hurmet kerdeni. Kes/çîyo ki; hurmet keno, qedrûqîmetê însanan zano, însanan hesibneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Saygınlık, saygılılık, hürmetlilik.* Kes hurmetkareyda ci vero helêno.

hurmetkerde/ê *N.* Hurmetvîn/i, hurmetdîn/i, hurmetgîn/i. Kes/çîyo ki; ci rê hurmet kemî nêbeno, tim hurmet vîneno/gîno. *Tr. Hürmet gören/edilen, saygınlık duyulan.* Keso hurmetkerde do qîmetê hurmetdê xwu bizano ki hurmetê ci bikudîyo.

hurmet kerdeni *f. M.* Hurmetkerdiş. Hesibnayeni. Ci vero werişten û ronişteni, ci rê xizmetî di qusûr nêkerdeni, ci rê fêl û qisan di çîyêndo kemî nêkerdeni. *Tr. Saygı göstermek, hürmet etmek.* Mêrdekî tim jî ci rê hurmet kerdê. Maya xwu xwu doşîya ser ra cêr nêronayê.

hurmetmîr/i *N.* Kes/çîyo ki; hurmetê ci hurmetê mîran o, ê girdan o. *Tr. Büyüklere yakışır saygınlığı olan.* Merdimêndo hurmetmîr o. Meymanê ci keye ra kemî nêbenê.

hurmetmîrane *Nn.* Hurmetê ci zêdê hurmetdê mîran bîyayeni, wesfê hurmetmîran tey estbîyayeni. *Tr. Bey hürmetine sahip olmak, beyefendilik.* Ma rê hurmetmîrane bî. Eceb çirê şima rê winî kerdo?

hurmetmîraney *Nm.* Wesfê hurmetmîraneyda ci, zêdê hurmetmîrana bîyayeni, hurmetêndo hera û ravey tey bîyayeni. *Tr. Bey hürmeti gibi bir hürmet sahibi olmak.* Hele a hurmetmîraneya ci! Kê, kotî di dîya?

hurmetmîrey *Nm.* Hurmetmîr/i bîyayeni. Hurmetê ci hurmetê mîran bîyayeni. Kes/çîyo ki; hurmetêndo bol û bol gird û biqedr û biqîmet dano însanan, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şah/bey saygısı. Şah kadar saygı gösteren, gösterebilen, engin bir saygı ve hoşgörüye sahip olmak.* Merdimo hurmetmîr heme ca û heme zeman di nêvîneyêno. Hema o, merdimêndo hurmetmîr o, hurmetmîreya ci heme ca ra vila bîya.

hurmetvîn/i *N. Bw.* Hurmetdîyaye/ê. Vatê zengîn bî, cora hurmetvîn bî. Hurmetvîneya ci eger zengîneyda ci ra nêbîyayê, hurmetê ci do dima jî bikudîyayê.

hurmetvîney *Nm.* Hesibîyayeni. Hurmetvîn/i bîyayeni. Qedrûqîmet ci deyayeni. Kes/çîyo ki; hurmet vîneno, hurmet deyêno ci, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hürmet görmek, saygınlık görmek.* Na hurmetvîneya ci çirê ez a nêvînena?

hurna *Nb.* Hurdina, wirdi, wirdina. Didi pîya, didîyê ci. *Tr. İkisi, ikisi de, her ikisi, her ikisi de.* Şima hurna pîya nêşa no karo qirtik biqedîno?

hurr/i 1. *Er. N.* Xwuserî, xwodser/i, serbest/i, nêbeste/ê. O/çîyo ki bi kesî ya beste nîyo, serbest o, şeno xwuserî biluwo û karên bikero. *Tr. Hür, özgür, serbest.* Merdimêndo hurr o, kes nêşeno ci vindarno.

hurrane *Nn.* Xwuserîyane, serbestane. Zêdê xwuserîyana, zêdê serbestana, bi hurran mendeni. *Tr. Özgürler gibi, özgürce.* Tew hurrane bî!

hurraney *Nm.* Serbestaney, xwuserîyaney. Hurrane bîyayeni, bi hurraneyî mendeni. *Tr. Hürcesine olmak, hürler gibi olmak.* Ez qedadê a hurraneyda ci ba ki hurraneya winîsîni ne kesî dîya ne jî şinawita

hurrey *Nm.* Hurrîni, hurrîyet, hurrîyey, serbestey, xwuserîyey, serbestîni. Serbest/xwuserî bîyayeni, hurr/i bîyayeni, besteyê/a kesî nê-

bîyayeni, bi kesnakî ya beste nêbîyayeni. *Tr. Hürriyet, özgürlük, serbestlik, müstakillik, bağımsızlık.* Hurrey û besteyeyda di winasîni, çiçî ferq keno?

hurri *Nm.* Kuşi, si. Qisayênda qandê lûnayenda mî û verekan û beranan a. *Tr. Küçükbaş hayvanların hareket ettirilmesi için söylenen bir çeşit emir sözü.* Hurri hurri bimbarekê! Ti ya sera şina ki!?

hurrîni *Nm. Bw.* Hurrey. Eger hurrînda ci ra nêbîyayê, înan ci rê hurmet nêkerdê.

hurrîyey *Nm. Bw.* Hurrey. Mamosteyê qeçekan ci rê wina va: Wesfê hurrîyey ser o bipalikîyê û heqdê ci di dîrê qisebendîy binûşnê qeçêno.

Huseynî 1. *Nn.* O/çîyo ki azdê Hz. Huseynî ra yeno. *Tr. Hz. Hüseyn'in soyundan gelen.* Qismên seyyîdîy, Huseynîy ê. Ha Hesenî, ha Huseynî pêro jî seyyîd ê. 2. *Nn.* Çîlekeş/i, çekûdar/i. O/çîyo ki zêdê Hz. Huseynî (Kerbela di) olimbêterîy ameyê ci sere di. *Tr. Çilekeş.* Merdimêndo Huseynî yo, çekûdar û çêlekeş o. 3. *N.* Bestok/tabîyê Hz. Huseynî, peyîk/dimdarê Hz. Huseynî. O ki Hz. Huseyenî dima şino, O xwu rê kerdo rêber. *Tr. Hz. Hüseyin'e tabi olan, O'nun izinden yürüyen.* Va, ez hî Huseynî ya.

husse *Baz. Er. Nn. Bw.* Hîsse. Panc husseyan ra di husseyê ci ê warda ci ya.

husseyey *Nm.* Mi husseyeyda ci ra hewna çîyên fehm nêkerdo.

huwate/ê *N.* Kes/çîyo ki; huwayo, kêfan ra, kêfweşey ra dindanê ci asayê. *Tr. Gülen.* O merdimo huwate do dima bibermo. Çunkî heyya nika çendi ki huwayo, dima jî bermayo.

huwate *N.* Karê huwayîşî, karê huwatişî. *Tr. Gülme, gülüş.* Huwateyêndê ci yo ar esto. Eynî kesî teqneno.

huwateni *f. M.* Huwatiş. Huwayeni. Rîyê ci kêfweşey, kêfşadey a bîyayeni, kêfşadey ra rîdê ci di vilîy abîyayeni. *Tr. Gülmek, tebessüm etmek.* Mi ard ci vîrî. O jî huwa, zewmbî çîyên nêva.

huwe *Nn.* Ho. Çîyo destedarîn û kurnasinîno ki kes bi ci ya lincî, herri û çîyo winasîn cayên ra erzeno canakî. *Kur. Bêr. Tr. Kürek.* Mi qeçkîn û genceya xwu ya sifteyî di bol huwe visto kar.

huzûr *Er. Nn.* Kêfşadey, şabîyayîş, halweşey, weşeya halî. Bi hergi babetî ya weşey. *Tr. Huzur, esenlik.* Merdimo ki keye di kêfsad bo, huzûrê ci çinêbeno.

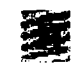
huzûrane *Nn.* Zêdê huzûrî, bi huzûrî mendeni, şekil û bîçimê huzûrî tey bîyayeni. *Tr. Huzurca, huzur gibi.* Eger wesfê huzûraneyî tey bibîyayê, wina nêbîyê.

huzûraney *Nm.* Huzûrane bîyayeni. şekil û bîçim û mêlê huzûrî tey estbîyayeni. *Tr. Huzurca/ keyifçe olmak.* Mi tey wesfê huzûraney nêdîyo.

huzûrdîyaye/ê *N. Bw.* Huzûrvîn/i. Mi berê ê kesdê huzûrdîyayeyî heti ki ez jî xwu rê tayên huzûr bivîna.

huzûr dîyayeni *f. M.* Huzûrdîyayîş. Huzûr vînayeni, kêfweş bîyayeni, kêfşad bîyeyni. Kêf û rehateya ci ca di bîyayeni. *Tr. Huzurlu olmak, huzur görmek.* Pîyê ci ci rê va: To ki nê kar û gurweyî di huzûr dî, bêrî tûkê rîdê şeytanî ki.

huzûrey *Nm.* Kêfweşey, kêfşadey. Huzûr bîyayeni. Tey weş û rehat û rindey estbîyayeni. *Tr. İçinde keyiflilik bulunma.* Ez a kena huzûreyda înan ser o, o bîn do jî kar û xebatdê ci ser o vindero.

huzûrvîn/i *N.* Huzûrdîyaye/ê, huzûrvînaye/ê, bikêf/i, kêfweş/i. Kes/çîyo ki; huzûr dîyo, bi huzûr o, kêf û huzûrê ci ca do, wahîrê huzûrî yo. *Tr. Huzurlu, keyifli.* Merdimo huzûrvîn çi zano kêf nêkero?

huzûrvînaye/ê *N. Bw.* Huzûrvîn/i. To do ki ê huzûrvînayî ra pers kerdayê, nê persîy to ê huzûr nêvînayî ra bipersayê. Çunkî na mersala tam goreyê ê huzûr nêvînayîya.

huzûrvîney *Nm.* Bihuzûrey, bikêfey. Bihuzûr/ bikêf/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; huzûr vîneno, kêfê ci ca do, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Huzurluluk, neşelilik.* Huzûrvîneya ci huzûr dana ma jî. Huzûrvîneya ci ma rê zirardani nîya.

hû 1. *Teo.* Nameyê Ellahî yo ki Erebî di *"Huwe"* ra yeno. Timûtim va "Hû". Çunkî ancax O biameyê yardimdê ci. 2. *Nn.* Zîkir, "Hû" vateni. Nameyê Ellahî zîkir kerdeni. *Tr. Allah'ın ismini "Hû" diye zikretmek, zikir.* Ê hergi şewi şinê "Hû".

hûkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni pifê ci kerdo ki germ bo. *Tr. Isıtmak için üflenen.* Desto hûkerde bî germ.

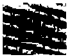
hû kerdeni 1. *f. M.* Hûkerdiş. Bi lorînên a nameyê Ellahî wendeni/ardeni, Ellah vateni. *Tr. "Hû" çekmek/demek, Allah'ın adı olan "Hû"yu zikretmek.* Helqaya zîkrî di hemini "Hû" kerdê, o vinderd bî. 2. *f. M.* Hûkerdiş. Qando ki kesên yan jî çîyên germ bo û cemidîyayena ci, ci ser ra şiro, pifê zerredê xwu yê germî vera kes/çîyên rişteni/erdeni. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimsenin ısınması için içindeki sıcak havanın iletilmesi, üflenmesi.* Mi destê ci hû kerdîy, hewna ki gan dekewt de.

hûlik/i *N.* Kewte/ê, nêweş/i. Kes/çîyo ki; bi kesên

yan jî çîyên a bol besteo, ci ser o lerzeno. *Tr. Düşkün, çok bağlı, çok seven.* Va şima rê şima mîyan ra pêxemberêndo bivijîyo, o bol hûlikê şima o.

hûlikaî *Nm.* Hûlik/i bîyayeni. Wesfê hûlikan ci ser o bîyayeni. Kes û çîyan ser o bol lerzayeni yan jî wesfê nê hûlikan. *Tr. Düşkünlük.* Kesî cara hûlikaîya wina ecêbi nêdî bî. Hemini vatê beno ki pêxemberî tenya di esta.

hûlikey *Nm.* Kewteyey, nêweşey, nêweşîni. Hûlik/i bîyayeni. Wesfê hûlikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî çîyên a bol beste o, ci ser o lerzeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Düşkünlük, çok bağlılık, üzerinde hassasiyetle durmak, çok önem vermek.* Va: Şima rê, şima mîyan ra, pêxemberêndo bivijîyo, o bol hûlikê şima o.

hûncî *Nm. Bw.* Ancîya. Hûncî şima do mi nêrişê. Şima bê mi nêşenê kesnakî bivînê?

hûncîna *Nm. Bw.* Ancîya. Finêra hulo bî û va, ey la hûncîna mi dîn û îmanî ra kenê!

hûncîya *Nm. Bw.* Ancîya. Birak hûncîya ti şorî. Nê bînan wela sîya werda, nînan nêşe veto.

hûr *An. Nn.* Vêre. Cayê firikî. Cayo ki werd tey firikêno. *Tr. Mide, sakatat.* Mêrdekî kardîyên dê hûrdê ci ro, hûrûpizûrê ci pêro da ro teber.

hûrhûrî *N.* Qertelo werdîyo ki, bi belatan a warî beno, zirar însana nêdano. *Tr. Leşlerle beslenen ve insanlara zarar vermeyen bir çeşit küçük kartal.* Hûrhûrî yo keno marrî werzano.

hûriki 1. *Zîr. Nm.* Rizo tenewerdî. Rizo şikateyo ki qandê pilolda ci, qandê şîraneyî virazîyayo. *Tr. Kırık pirinç.* Maya qeçana kena qeçan rê hûriki ra şîrane virazo. *"Sütlaç"*ê Tirkan hûriki ra virazêno. 2. *Nm.* Şorbaya rizdê şikiteyî. *Tr. Kırık pirinç çorbası.* Verî maya mi, ma rê wext bi wext hûriki viraştê.

hûrî *Nm. Bw.* Horî. Keyneki hinî xaseki bî, zey hûrî bî.

hûrîyey *Nm. Bw.* Horîyey. Wesfêndê hûrîyey pa bibo, xwu ra ci rê çîyên lazim nîyo.

hûrpizûr *An. Zoo. Nn.* Hûrûpizûr. Çi çîyê erredê weşan di esto, pêro. *Tr. Sakatat.* Kardîyên dê piro, hurpizûrê ci pêro vet.

hûrûpizûr *An. Zoo. Nn. Bw.* Hûrpizûr. Ma, hûrûpizûrê ci, pêro eşt silloy ser.

hûrûpizûrey *An. Zoo. Nm.* Ti hûrûpizûreyda ci ra fek verdi, mi rê qesbada ci ra qal biki.

hût *Ast. Nn.* Qula sîya, qula bêpeyi. Azmîndo corên di cayêno ki, çiçî ki mîyan kewo, beno vinî, tey werêno, ze ki biwerîyo. *Tr. Kuasar/lar, karadelik.* Bi mi ki hûto heqîqî, no yo. Çunkî heme çî tey beno vinî, werêno.[1]

hût/i *N.* Çimveyşan/i, werok/i. O/çîyo ki veyşaney ra kesî weno û erzeno xwu pîzî mîyan. No werok, çiçî ki bêro ci ver, weno, şeno bûro. Çîyê wer û newerî pêrini weno, keno xwu zerre, xwu zerre di firikneno yan jî nimneno û keno vinî. *Tr. Canavar, açgözlü mahluk, doyumsuz, yiyici, içine alan, vakumlayarak içine çeken, yutan.* Meşirê ê derî mîyan, vanê ûja di hûtên esto. Huto ki dinyay pêroy bûro jî esto. Vanê azmîn di ca û qulê hutîy estê ki, çiçî ki şiro vera ci, gînê xwu zerre.

hûtane *Nn.* Hûtikî. Zêdê hûtana, zêdê daqultnokan, bi hûtan mendeni, wesfê hûtan tey estbîyayeni, bi daqultnokan mendeni. Çî/keso ki zêdê hutan heme çî û kesan weno, daqultneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yiyiciler veya yutucular gibi olmak, her şeyi içine alanlar gibi olmak.* Qeçekan rê hutane ame. Cora ci ra tersay.

hûtaney *Nm.* Hutikîyey. Hutikî bîyayeni, hutane/ê bîyayeni, bi hûtan o mendeni. Çî/keso ki hemî çîyan û kesan weno, keno xwu mîyan, anceno xwu zerre, hût keno, daqultneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Her şeyi yiyen, yutan veya içine çeken gibi olmak.* Ma hendo ki hûtaneyda ci ser o vinderdê, pêro tersayê, bîyê zêdê peşmî û bîyê zerdîy.

hûtey 1. *Nm.* Hûtîni, çimveyşaney, werokey, daqultnokey. Çimveyşan bîyayeni, werok bîyayeni. *Tr. Açgözlülük, doyumsuzluk. Her şeyi yutabilmek, içine çekebilmek, içinde kaybedebilmek.* Vanê axirzeman di hûtêndo bêro, heme çî do bianco xwu zerre. 2. *Ast. Nm.* Hûtîni. Hût/i bîyayeni. Wesfê hûtan ser o/tey bîyayeni, qula azmînî ya sîya û bêbini bîyayeni. *Tr. Kuasar/karadelik olmak.* Eger hûteyda ci ra nêbo, nêşena winî gerrokanê azmînî pêrini daqultno.

hûtîni *Nm. Bw.* Hûtey. Vanê hûtîna heqîqî azmîn da. Hûtê azmînî heme çî weno, xwu mîyan di keno vinî.

---

1 Kes, çî, erd, zeman, wext, werok ûzn. Heme çî û keso ki kes û çîyan anceno xwu zerre hût o.

I

I: Na herfi, alfabeya Dimilî/Kurdî di herfa jondesî ya. Na herfi vengîn a, xwuserî ya. Qando ki bivijîyo mejbûrê herfandê bînan nîya. Cora vengên a jî. Yabelê na herfi, nîna seredê vajekandê Dimilî. Nê vajekê ki, bi na herfer a nûşîyayê, bol kî "e"y ra virîyayê/xeripîyayê. Mesela: Istare, estarî ra; ijkiji, ejkiji ra; ijpiji, ejpiji ra; istor, estor ra; ispar, esparî ra xeripîyaya. Vijîyayena ci: Çenge do pêra abîyo, yabelê qandê çengeakerdişî do hêle serf nêbo. Çunkî na herfi hem teng a hem qalin a hem jî vengîn a. Hêle serf bo, na herfi do weş nêvijîyo. Hêle bolkî qandê barîyey xerc beno. Çenge akerdeni di peynî ra vera vernî vengêndo teng û qaling do bivijîyo. Na herfi, kilm û teng û dûz a.

-i *Ed.* Dimilî di na herfa peyomeki bêro kamcîn vajekeri peynî bolkî a vajeki kena marî. Çunkî vajekê marî, eger bi herfênda bêveng a biqedîyê, Dimilî di tenya nêvajênê, bi –i ya vajênê. Mersela; Qelem nê, bi şikildê "qelemi" ya; cinêk nê, bi şikildê "cinêki" ya; gişt nê, bi şikildê "giştî" ya do bivajîyo û binûşîyo. Eger vajeka marî bi herfênda vengîn a bo, wexta na peyomeka –i nîna peynîda ci. Mesela masa, maşa, cinî, roşna ûzn. Nê vajekîy xwuserî jî hem vajên ê hem jî nûşênê. Mi qelemi giroti xwu dest û mi edebîyatê Dimilî nûşna.[1]

ijkiji *Zîr. Nm. Bw.* Ejkiji. Ijkijîy verê ma jî dewi di kerdê. Labelê kalikdê min a tepîya rezê ma bî wişk.

ijkijîy *Nb.* Qandê bolek/zafamoreyda ci *Bw.* Ejkiji. Wextê kergan ijkijîy jî virazênê.

ijpiji *Zoo. Nm. Bw.* Ejpiji. Ijpijîy do xelleyî biqedînê.

ijpijin/i *N. Bw.* Ejpijin/i. Kes do çîyê ijpijinî bierzo yan jî darî kero.

ijpijiney *Nm. Bw.* Ejpijiney. Ww: To çîrê madê xwu qelibna? Ss: Mi ijpijineyda ci ra madê xwu qelibna.

ijpijîy *Zoo. Nb.* Qandê bolek/zafamoreyda ci *Bw.* Ejpiji. Eger ma tenan derman kerê, ijpijîy do nêkewê de.

imbaz/i *N. Bw.* Embaz/i. Imbazê min o tewro rind û imbazê min o tewro xirab ame bî pê heti.

imbazane *Nn. Bw.* Embazane. Fêlê ci imbazane nêbî jî ez mecbûr menda mi qebûl kerd.

imbazaney *Nm. Bw.* Embazaney. Eger a imba-

1 Na nûşa/herfi, tayêni bi şikildê –e ya nûşnaya. Dimilî di xeylên vajekîy bi peyomekdê –e ya qedênê û nê nûşey pêro jî nerî yê. Cora vajekanê makîyan bi –e ya nûştiş, xetayêndê ziwanî yo bol gird o. Mersela: Dibare (çîyo ki difin, difinik, difine), cûrre (nêresaye, gidîmende), merde (keso ki merdo), werde (çîyo ki werîyayo), kende (çîyo ki kenîyayo), nuşte (çîyo ki nûşîyayo), çime (*Tr. Kaynak, göz, menba*) û hewna bi hezaran a vajekê winasînîy estê. Nê kelîmey pêrko jî nerî yê. Eger makîyeya ci bi şikildê –e ya binûşîyo, wexta xetayêndo gird do peyda bo. Heme çîdo xiltûxabûr bo. Şorî ki ti bişê nê xetay raşt kerê!

zaney to ci ser o bidîyayê, ti jî ci ra biremayê.

imbazey *Nm. Bw.* Embazey. Imbazeya ma hettanî merg a.

imbazîni *Nm. Bw.* Embazey. Imbazîna ci xirabi nîya. Hema hend rindi jî nêhesibêna.

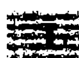
imbazkî *H. Bw.* Embazane. Ti jî şenê winî imbazkî birişê?

imbazkîyey *Nm. Bw.* Embazaney. Winî bi imbazkîyey a şorî vera ci ki wa tew to nêşînasno.

incillewr *Nk. Zîr. Nn. Bw.* Encillewr. Dewi di incillewrê apandê mi bol ê.

incillewro lomp *Nk. Nn. Bw.* Encillewro lomp. Encîlê incillewrdê lompî sîya û girdîy benê.

incillewro zûraî *Nk. Nn. Bw.* Encillewro zûraî. İncillewro zûraî incilîy nêtepşeno.

incîlî *N. Bw.* Encîlî. Şamîya ci do incilî bo. Çunkî bi parêz o.

incîlîyane *Nn. Bw.* Encîlîyane. Mi rê jî incîlîyane ame. Mi va beno ki mi tenya rê winî yo.

incîlîyey *Nm. Bw.* Encîlîyey. Eger incîlîyeyda ci ra nêbîyayê, ey bi a şamîyer a beqa nêkerdê. A şamî ci rê qedexê ya.

ingûra çilbêti *Nk. Nm. Bw.* Engûra çilbêti/çirbêti. Key ki to engûra çilbêti werdi, mi rê tamê ci vaji.

ingûri *Nk. Nm. Bw.* Engûri. Ingûra rezandê ma babet babetî bî. Hergi babetê ci jî, nê vajekandê mi di esta.

irq *Er. Nn.* Nijad. şekil û bîçim û rî û girdey û werdîyey û reng û dergey û kilmey û bîçimê bedendê însanan îfade keno. *Tr. Irk.* Irqê Mongolan û Tirkan pêra nezdî yo. Labelê jû nîyo.

islami *Mûs. Nm. Bw.* Eslami. Dêrvanî dest kerd bi islaman a û va ki va, lorna ki lorna.

ispar/i *N. Bw.* Espar/i. Cendermeyêndo ispar, do gamna tîyanan reso. Înan aja di dîyo.

isparbîyaye/ê *N. Bw.* Esparbîyaye/ê. Keso isparbîyaye yo ki, bi emrêndê fermandarî ya war nêro esto?

ispar bîyayeni *f. M.* Isparbîyayîş. *Bw.* Espar bîyayeni. Fini bena ki kes isparê estorên beno, fini bena, a ki kes isparê sîyênda kaygerêndê daxmeyî beno.

isparey *Nm. Bw.* Esparey. Espareya ey û xwupayeya mi jew a.

ispariki *Nk. Nm. Bw.* Espariki. Isparikîy dergekîy bî.

isparikîy *Nk. Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Espariki. Ma bi esparikan a helboxe viraştê, ma nayê xwu sereyî ser, ma pa bîyê zêdê Qerralana.

isparkerde/ê *N. Bw.* Esparkerde/ê. Qeçeko isparkerde do bi çi babet a ûja ra bêro cêr?

ispar kerdeni *f. M.* Isparkerdiş. *Bw.* Espar kerdeni. Mi kerd ispar kero, ez winîyaya ki ez do vinî kera, mi pey di gami eşti, ez amêya war.

istaniki *Ed. Nm. Bw.* Estaniki. Verî maya mi, qando ki ma hewna kero, ma rê istanikîy vatê. Wexto ki ma biroj jî istanikîy waştê, vatê teneyê ma qedêno, wa bimano bişew.

istare *Ast. Nn. Bw.* Estare. Vanê merdimên bimro, istareyê ci şeqêno şino.

istarek *Nm. Bw.* Estarek. Mi istarek kerdê xwu dest.

istareyo boçikin *Ast. Nn. Bw.* Estareyo boçikin. Estareyo boçikin berey berey aseno.

istareyo qurix *Ast. Nn. Bw.* Estareyo qurix. Estareyo qurix, mengên maneno ki amnan biqedîyo, vijêno.

istawî *Nm.* Estawî, istawi, astamî, estamî, istamî, carûti, carûtî, egişti. *Tr. Ateş küreği, soba küreği.* Istawî bîya ki ma xwu rê pa adir berê.

istewrin/i *Zv. N. Bw.* Estewrin/i. Eger istewrin bimendayê, o do hêrs bîyayê, ma deha nêşayê xwu ci dest ra bireyno.

istewriney *Nm. Bw.* Estewriney. Istewrineyda ci ra nêbîyayê ma do vay birotayê. Labelê bi no babet a do ercan şiro.

istirî *Zoo. Nn.* Estirî. Bolekê ci "estirîy" ê. Qoç, qoçîy. Çîyekê zêdê çuwekan ê ki seredê qismên heywanan ser o yenê û nê heywanîy pa xwu beşe kenê, xwu parêznenê. *Tr. Boynuz.* Istirîyê peskovîyan, ci beşirnenê.

istor/i *N. Bw.* Estor/i. Istorêndo weş bibîyayê, ma do xwu rê qandê ereberi biherînayê.

istorkî *H. Bw.* Estorane. Ey istorkî asnaw kerdê.

istorkîyey *Nm. Bw.* Estoraney. Bi istorkîyey a ravêrîyayê, mi do ravêrnayê.

istûr/i *N. Bw.* Estûr/i. Fina verî o mêrdek mi bixwu rê istûrane ame. Cora mi va istûr o. Nêzana, nika mi rê winî nêame.

istûrey *Nm. Bw.* Estûrey. Istûreya ci kotîdê ci di esti bî?

işpiji *Zoo. Nm. Bw.* Ejpiji. Bi gulên a wesar nîno. Labelê bi işpijên a nêweşîni yena.

işpijîy *Zoo. Nb.* Qandê Bolekey *Bw.* Ejpiji. Işpijîy dekewtîy bîy de.

ixlamûr *Nn.* Germawîya şimitişî ya ki, qandê sawgirotişî şimêna, esas babetên çay jî hesibêna. *Tr. Ihlamur.* Ewro ma qandê sawî qeçekandê xwu rê ixlamûr da şimiteni.

ixlamûri *Nk. Nn.* Darênda şên û serseybol a ki, keresteyê ci bol rîdêno û perrandê ci ra jî babetên çay yan jî germawîya şimitişî vijêna. *Tr. Ihlamur, ıhlamur bitkisi.* Welatdê ma di ixlamûri çinî ya.

Î: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa diwêsî ya. Herfênda venganê û xwuserî ya, bestokê ê bînan nîya. Cora hem vengên a hem jî nûşayên a. Qandê vetenda ci lazim nîyo ki herfê bînîy jî bêrê yarmeteyda ci. Qandê vijîyayenda ci, çenge do abîyo, kokê ziwanî di do tenekên bipilozîyo. Çunkî na herfi, hem teng a hem jî barî ya. No wezîyet, hêle xerc keno. Yabelê kes do balê xwu rind serno. Çunkî kenaran di jî ziwan do tenekên bipilozîyo û bi no babet a do pehan bo. û zewmbî jî ziwan serbest nêveradeyêno. Çunkî na herfi hem derg a hem teng a hem jî dûz a. Nê halî di serbestey nêbena, hêle dayeni lazim a.

-î 1. *P.* Peyomekêndo Dimilî yo ki bêro kamcîn vajeki peynî, pa aîdîyetî virazo, ê ci bîyayîşî virazeno. No peyomek bi vajek a nûşêno, ci ya nênûşêno. Dimilî, Kirdasî, Tirkî, zûraî, koyî, deştî ûzn. *Tr. Zazacada aidiyet belirten bir sonek.* Mersela: Dimilî: 1. Ziwanê Dimilan 2. Çîyê Dimilan. 3. Zêdê Dimilan. 4. Fêlê Dimilan ûzn. Kurdî: 1. Ziwanê Kurdan. 2. Çîyê Kurdan. 3. Fêlê Kurdan ûzn. 2. *P.* Peyomekêndê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajekeri peynî, wextê ci bellî keno. Mersela; zimistanî *(Tr. Kışın, kış zamanı)*, amnanî (*Tr. Yazın, yaz zamanı*), wesarî (*Tr. Baharın, bahar zamanı*), payîzî (*Tr. Güzün, güz zamanı/vakti*) ûzn. *Tr. Zazacada bir sonek olup geldiği kelimeye zaman sıfatı kazandırır.* Ma do amnanî aresne kewê, şirê Adana. 3. *P.* Dimilî di veromekên o ki, bêro kamcîn vajekeri peynî, ci keno nerî *Tr. Zazacada bir sonek olup sonuna geldiği kelimeye erillik manası kazandırır.* Mêrdekî girot û şî, merdimî bigî û şorî. No peyomek makîyan di –i yo. Mesela keyeneki bigî û şorî, merdimi bigî û şorî, ez seranîda kuçeyî di bîya, a jî binanîda erqi di (kuçe nerî yo –î ameyo peynî; erqi marî ya, -i amêya peynî) bî ûzn.

îbadet *Er. Teo. Nn.* Hergi çîyo bi xeyr o ki, qandê rîzadê Ellahî beno. Qandê Ellahî, bi şeklêndo bellî ya xeyr kerdeni, nimaz kerdeni, emranê Ellahî ca ardeni, qedexandê Ellahî ra jî remayeni. *Tr. İbadet.* Merdimo ki îbadetê xwu yê serdewamî bikero, karûbarê ci yo hewl jî beno îbadet.

îbiş *Nn.* Îbram, îbrahîm. Wexto ki îbramêndê werdî ra hez kenê, bi no babet a peyomekê –iş, -îş'î nanê pa û veyndanê ci. *Tr. İbiş. İbrahimcik, küçük ve sevimli ibrahim.* Îbişo xasek, bê tîya ki, to rê tayên kakilê gozan bida.

îbla *Zoo. Nm.* Maseweri, mirîçika masan. Îbla, derg a û goştê ci nêwerên[1]o. *Tr. Balıkçıl, balıkçıl kuşu.* Îblaya yena awi bişimo.

Îblîs *Teo. Er. Nn.* Şeytan, xennas. *Tr. İblis, şeytan.* Îblîsî Ellahî rê sere werzanayo, emrê ci nêardo ca, girdey kerdo.

Îblîsey *Teo. Er. Nm.* Xennasey, şeytaney. Îblîs bîya-

yeni, wesfê îblîsî. *Tr. Şeytanlık, iblislik.* Îblîsey di timûtim xirabey esta, hewlînî îblîsî ra nîya.

îbne/ê *N. Bw.* Qûnek/i 1. Eger îbne nêbîyayê, nameyê ci nêvijîyayê.

îbneyey *Nm. Bw.* Qûndeni. Eger welatên di îbneyey bizeyîdîyo, ûja di camêrdey nêmanena.

Îbrahîm *Nn.* Nameyê Hz. Îbrahîmî. Tewro girdê Hz. Muhemmedî (sew). Hz. Îbrahîm jî pêxemberêno. Qarşûyê Nemrûdî ameyo. Leqamê ci, Xelîlullah o. Pêxemberan ra pîyê Hz. Îshaqî û Îsmaîlî yo. Ci rê 10 sehîfe rişîyayo. Reha di yeno dinya û dima şino welatê Kenanîyan dima şino Misir. Erebîstan di bi lajdê xwu yê Îsmaîlî ya Ka'beya Ezîmûşani newedera warzeyneno pay. Mezelê ci yo Qudûs di. *Tr. İbrahim, Hz. İbrahim.* Hz. Îbrahîmî, Nemrûdî û xirabey û cahîley rê sere werzana.

Îbrahîmane *Nn.* Îbrahîmkî. Zêdê Hz. Îbrahîmî'ya luwayeni, kerdeni, ray şîyayeni. *Tr. İbrahimvari, İbrahim gibi, İbrahimce.* Eger to Îbrahîmane bikerdayê, rindeya to do, to rê bimendayê.

Îbrahîmî *N.* Bêrgeyê Hz. Îbrahîmî. Merdimo ki şopda Hz. Îbrahîmî rameno, rayda Hz. Îbrahîmî ra şino û zêdê Hz. Îbrahîmî rayda Ellahî û heqî ser o yo. *Tr. Hz. İbrahim'in izini takip eden.* Merdimo Îbrahîmî neheqey nêkeno, rayda çewti ser o nêbeno.

Îbram *Er. Nn.* Îbiş, îbrahîm. Nameyê Hz. Îbrahîmî yo kilmkerde o ki, Dimilîyan di, bi no şekila kilm beno û vajêno. *Tr. İbrahim, Hz. İbrahim'in Zazalarca söylenen kısaltılmış hali.* Îbram şîyo zozan, diha şeşna mengî nîno.

îbretgirote/ê *N.* O/çîyo ki îbretîy girotê. *Tr. İbret alan.* Merdimêndo îbretgirote o. Wa fina nê xetay nêkero.

îbret giroteni *f. M.* Îbretgirotiş. Îbretgîrey, dersîy giroteni. *Tr. Ders/öğüt almak.* Mi îbretê xwu girotê, ez fina nêkewna ê xetay.

îbretgîr/i *N.* O/çîyo ki tede dersîy estê, kes ci ra dersîy bigîno. *Tr. İbret alınacak şey veya kimse.* Çîyêndo îbretgîr o ki hemeyê şinê temaşe kenê.

îbretgîrey *Nm.* Îbretgîr/i bîyayeni, îbret giroteni, îbretî bîyayeni, dersîy bîyayeni. *Tr. Ders/ibret olmak, ibretlik.* Îbretgîrey di dersîy û naf û rehmet esto.

îbreti *Nm.* Dersi. Çîyo ki qandê fina nêkerdişî kesî rê dersi bo. *Tr. Ders, ibret.* Îbreta mi, jewênda mezbûti bî, ez fina nêkewta de.

îbriq *Nn.* Qabo ki kes pa awdaz gîno, çîyo asinîn yan jî naylonîno, qulpin o û kes bi ci ya awdaz gîno. *Tr. İbrik.* Îbriqê ci, destnimajdê ci rê bes nêkerdê. Hendo ki awi vêşî xerc kerdê.

îbtal *Er. Nn.* Pey di kerdeni. Betal kerden. Bîyayîşên yan jî nêbîyayîşên nêbîyaye kerdeni. Çîyêni kesên, wezîfeyên, karûbarên pey di kerdeni, bîyayîşê nêbîyaye kerdeni. *Tr. İptal.* Mi ne bîyayena ci ne jî îptalê ci aşnawito.

îbtalbîyaye/ê *N.* Peydibîyaye/ê, betalbîyaye, peydiaçarîyaye/ê, açarneyaye/ê. *Tr. İptal edilen.* Ez a kena, ê karê ma yê îbtalbîyayeyî newedera bigurwêna.

îbtal bîyayeni *f. M.* Îptalbîyayîş. Betalbîyayiş. Açarîyayeni, açarneyayeni, pey di bîyayeni. Bîyayenda çî û kesêna dima nêbîyayîşdê ci rê qerar amîyayeni. *Tr. İptal olmak.* Kerd ki îbtal bo, nêbî. Eger îbtal bîyayê, ma rêxi vila kerdê.

îbtal kerdeni *f. M.* Îbtalkerdiş. Betal kerden. Pey di kerdeni, açarnayeni. Bîyayena çîyên nêbîyaye; nêbîyayena çîyên jî bîyaye kerdeni. *Tr. İptal etmek.* Şima o çîyo xirab îbtal nêkerd. Labelê şima no çîyo weş îbtal kerd.

îcab *Er.* Îcabet, îcabey, geregey, lazimey, qewim. Lazimê ci bîyayeni. Çîyo ki kes do mecbûr vera ci şiro û bikero. *Kur. Hewce.* Na vajeki jî Erebî ra yena. Hewaîc û hewwac û îhtiyac û muhtac jî nê kokî ra yenê. *Tr. Lazım, gerek.* Îcab bikero kes goştê qazi jî weno. (Goştê qazi kewno kê dest ki?)

îcabbîyaye/ê *N.* Qewimîyaye/ê. Çî/keso ki îcab keno, geregê ci esto, lazim o. *Tr. İcabeden.* Çîyê îcabbîyayeyî xwura kes herîneno. Labelê ki ê îcabnêbîyayeyî şima çirê wazenê ki?

îcab bîyayeni *f. M.* Îcabbîyayîş. Qewimîyayeni. Lazim bîyayeni, geregê ci bîyayeni. *Tr. İcab etmek, gerekmek, iktiza etmek.* Birayê mi, eger îcab bibo, ez do şima ra biwaza. Labelê ki îcab nêbo jî, ez do bê şima bikera, wa xebera şima bibo ha.

îcabey *Nm.* Geregey, qewimî, lazimey. Lazim/îhtîyac bîyayeni. *Tr. İcap, lazım, gerekli.* Îcabey bikerdayê, mi do veyndayê to jî.

îcabkerde/ê *N.* Qewimîyaye/ê. Çîyo ki lazim o. Eger nêbo, nêbeno û nêbîyayîşdê ci di çîyên do bixeripîyo. *Tr. Gerekli/lazım olan.* Çîyê îcabkerdey kardî, êge û di lênîy bîy. Zewmbî jî ê çîyê bînîy bibîyayê jî nêbîyayê jî bîyê.

îcab kerdeni *f. M.* Îcabkerdiş. Qewimîyayeni. Lazim/gereg bîyayeni, îhtîyacê ci bîyayeni. *Tr. Gerekmek, icap etmek, lazım olmak.* Hembazêndê kesî zêdê hemberîyanandê kesî nêweş bo, îcab keno ki kes şiro persê ci bikero.

îcad *Er. Nn.* Çîyêndê teknîkî û îlmî fina sifteyî saznayeni, meydan ardeni, vînayeni. *Tr. İcat,*

buluş. Bol çîyo teknîk Awrûda îcad bîyo. Îcadê berrîyandê bînan jî esto. Ne ki çinî yo, tayên o.

îcadbîyaye/ê *N.* Çîyo mihîmo ki verî çinêbîyo û newe vijîyayo, newe virazîyayo, newe bîyo. *Tr. İcat edilen.* Çîyê îcadbîyayeyî bol merdim şeno newedera virazo. Derdo ki kes ê îcad nêbîyayeyî îcad kero.

îcad bîyayeni *f. M.* Îcadbîyayîş. Qandê çîyan û merdiman jî bi şekilo zewmbîvaje ya newe vînayeni, newe dîyayeni, newe peyda kerdeni. *Tr. Keşfedilmek, icad edilmek.* Ti merdimêndo îcadbîyaye yê. Labelê ki o jî hewna newe îcad bîyo.

îcadey *Nm.* Îcad kerdeni, newe vînayeni, newe veteni, newe kerdeni, verê coy çinêbîyayeni. *Tr. İcat sıfatı, icat etme, icat olayı.* Îcadey karê hergi merdimî nê, ê mûcîdan o.

îcadkerde/ê *N.* Çîyo mihîmo ki newe vîneyayo, newe vijîyayo, newe peyda bîyo. *Tr. İcad edilen, yeni bulunan.* O yo rayda çîdê îcadkerdeyî ra şino. Ez do ê îcadnêkerdeyî îcad kera.

îcad kerdeni *f. M.* Îcadkerdiş. Sifte vînayeni, newe vînayeni. Çîyanê mihîman, fina sifteyî peyda kerdeni/dîyayeni. *Tr. İlk kez bulmak, icad etmek.* Îcadî di, bi çîyandê bînan a çînakî virazêno yan jî peyda beno. Keşîf di, çîyo ki verî esto, labelê kes ci ra haydar nîyo, ney vîneno. Îcad, çinêbîyayeni ra (tewrê çinêbîyayeyî ra nê) veten a; keşîf, bîyayeni ra, labelê ki çîyanê nêzaneyan ra veten a.

îcar *Er. Nn.* Kîra, kirê, cenaney. Çî/kesên qandê wextên û demeyêndo bellî bi şertan a kîra kerdeni. *Tr. İcar, kira.* Citêrîy, erdanê şarî qandê serrên îcare kenê.

îcarane *Nn.* Îcarkî. Bi şikildê îcarkerdişî yan jî îcarbîyayîşî ya dayeni yan jî giroteni. *Tr. İcar gibi, kiralayarak.* Eger ti nêşenê bixwu bikarê, îcarane bikari.

îcaraney *Nm.* Îcarane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêlê îcarî ser o bîyayeni. *Tr. İcar yoluyla, icar etmekle.* Mi rê ki îcaraneyda ci di îşkeleyên esto. Çirê bi şikildê îcaraneyî ya?

îcarbîyaye/ê *N.* Çîyo (erd, qezenc) ki îcar bîyo, kirê bîyo. *Tr. İcar edilen, kiralanan.* Hêgayo îcarbîyaye, do ma rê çiçî qezenc kero?

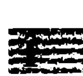
îcar bîyayeni *Zîr. f. M.* Îcarbîyayîş. Kîra kerdena kar û gurweyandê citêrey. Qezencan di, erdandê qezencan di, mexelandê qezencan di bi kîra ya kar kerdeni, bi kîra ya gurweyayeni. *Tr. İcar edilmek, kiralanmak.* Eger no hêga îcar bo, do qezencê ci tayên bo.

îcare *Nn. Baz.* Pereyê îcarî, heqê îcarî, heqê kîra. Heqo ki qandê îcarî do bideyo. *Tr. Kira bedeli, kira ücreti, icar bedeli.* Mi hewna îcareyê erddê xwu yê îcarî nêdayo, şima yê mi ra deyn wazenê.

îcarey *Zîr. Nm.* Îcarîni. Îcar bîyayeni, îcar kerdeni, wesfê îcarî tey/ser o bîyayeni, kar û gurweyê îcarî. *Tr. İcar olma, icar yolu, icar sistemi, kiralama yoluyla/ işi.* Îcareya ci wa aja di bo, îcar nêbîyayena ci babetna ya.

îcarkerde/ê *Zîr. N.* Kirêkerde/ê, kîrakerde/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî tayêni îcar kerdo, kerdo kîra, kirêkerdo, qandê wextêndê bellî bi peran a giroto. *Tr. İcar edilen, kiralanan.* Erdê ci yê îcarkerdeyî ci rê qe çîyên jî qezenc nêkerd.

îcar kerdeni *Zîr. f. M.* Îcarkerdiş. Kîra/kirê kerdeni. Erdên, qezencêni belate/mexelên qandê wextêndê bellî bi peran a giroteni. *Tr. İcar etmek, kiralamak.* Emserr ez nêşena xwuserî erd bikara. Ez do ê erdê doşîda vakurî, bi birardê xwu ya pîya îcar kera.

îcazet *Er. Nn.* Dîploma. *Tr. Diploma, icazet.* Seydayanê medresandê Kurdîstanî, şermayayê ki xwu destî ra, îcazetê Bedîuzzemanî bidê.

îcazet dayeni *Ban. f. M.* Îcazetdayîş. Karûgurweyê dayîşdê îcazetî û dîploma dayeni. Bandereyên û çîyêndê zêdê qursên di kaxita îcazetî, kaxita dîplomay dayeni. *Tr. İcazet/diploma vermek, onay/izin belgesi vermek.* Ûnîversîte bişo ci rê îcazet bido, o do çorûçoşmeyê Dolawîya Feratî bi dar û cayandê gerrokan a bisosinno.

îcazetgirote/ê *N.* Dîplomagirote/ê. Kes/çîyo ki;; bi banderîyayenên a îcazet giroto, dîploma girota, bîyo wahîrê îcazetî. *Tr. İcazet/diploma alan, katılım belgesi/onay yazısı alan.* Wendekaro îcazetgirote û nêgirote senîn jew beno?

îcazet giroteni *Ban. f. M.* Îcazetgirotiş. Dîploma giroteni, Karûgurwe û bandery û qursên di bi kaxitênda biqîmet a wesfê ostayey û ûzmaney û yan jî wesfê bîyayîşî giroteni. *Tr. İcazet/diploma almak, izin/onay belgesi almak.* Ziwanzanî va: Ki mi jî bişayê îcazetê ziwanî bigirotayê, mi do ziwanê Dimilî sûrsûrikî kerdayê.

îcazetgîn/i *Ban. N.* Îcazetdaye/ê. Kes/çîyo ki; îcazet giroto, îcazet deyayo bi ci, dîploma deyaya bi ci. *Tr. İcazet/diploma alan, onay/izin belgesi alan.* Cayên di îcazet dayîş bibo, gereg ki îcazetgîn û îcazetdan jî bibo.

îcazetgîney *Ban. Nm.* Îcazetgîn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; îcazet gîno, dîploma gîno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o/tey bîyayeni. *Tr. İcazet/diploma almak, izin/onay belgesi almak.* Eger wesfê îcazetgîney ci ser o çinêbîyayê, no

hal di nêbîyê.

îcra *Er. Nn.* Nêdayîşdê deynan di bi qerardê dadgeh a girotişê deynan. *Tr. İcra.* Finên ez merdimêndê xwu rê bîya kefîli, seba ki ey deynê xwu nêda, îcra ame menganêda mi ser. Ma bi hembazêndê min ê xebatkardê maldarî ya vindarnê.

îcraat *Er. Nn.* Muamele, xebat, karûbar, kerdenîy û muameley pêroy. Çi karûbar û fêlîy estê, heme. *Tr."İcraat.* Îcraatê ci çinî yo, şarî kenê bahane.

îcraat kerdeni *f. M.* Îcraatkerdiş. Karûbar kerdeni, wezîfe ca ardeni, xebat kerdeni, gurweyayeni, muamele kerdeni, karûbarên doş kerdeni. *Tr. İcraat yapmak.* Ma yê nêvindenê, ma yê îcraat kenê.

îdam *Er. Nn.* Darfîneyayeni, darvisteni, darda bîyayeni. *Tr. İdam.* Turkîyay ser okwezîrên û di wezîrê xwu îdam kerdê. Pîlanê ma bîlaheq û bîlasebeb nêvato, "Dewleti her bena, şima ci menişê."

îdambîyaye/ê *N.* Dardabîyaye/ê, darfîneyaye/ê, darfînaye/ê, darviste/ê, êdambîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî darvisto, darfînayo, bi la qirkerdiş a fetisnayo û kişto. *Tr. İdam edilen.* Hukmê kesdê îdambîyayeyî, Ellah deha weş zano.

îdam bîyayeni *f. M.* Îdambîyayîş. Darfîneyayeni, êdam bîyayeni, darda bîyayeni Bi dar a darda bîyayeni, bi darvistiş a kişîyayeni, bi la qirkerdiş a fetisîyayeni, kişîyayeni. *Tr. İdam olmak.* Ewro, merdimo bêguna îdam bî.

îdamkerde/ê *N.* Dardakerde/ê, darfînaye/ê, darviste/ê, êdamkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî darda kerdo, darvisto, bi dardakerdiş a fetisnayo û kişto. *Tr. İdam edilen.* Kam do bişo heqê ê merdimdê îdamkerdeyî agîro? Şî ki şî.

îdam kerdeni *f. M.* *Îdamkerdiş.* Darvisteni, darfînayeni, darda kerdeni, êdam kerdeni. Bi darvistiş a fetisnayeni, bi dardakerdiş a kişteni. *Tr. İdam etmek.* Zaliman o mezlûm nadinî di îdam kerd, o do jî ê zaliman adinî di bi îdamkerdişî ya dawa bikero.

îdare 1. *Eco. Nn.* Debar, dilig. Berdewamê coydê kesî. *Tr. Ekonomi, geçim, idare etmek.* Îdareyê ma bi menganê ya, ê tayêni jî bi terkewarîyey a beno. 2. *Nn.* Însanan rê ray mojnayeni, însanan rê xizmet kerdeni, bi sîyasetên a şîyayeni, hukim kerdeni. *Tr. İdare, idare etmek, siyasetle yönetmek, yönetim.* Îdareyê Turkîyay, cumhûrî yo, ê Ereban qerraley a. 3. *Nn.* Temamkerde nê, bi şeklêndo teximaye ya. *Tr. Geçici olarak, idareten.* Vêşî ma ser meyêrê. No îdare o, ma dima temamê ci bîyarê.

îdarebîyaye/ê 1. *Eko. N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên rê bîyo dilig, bîyo debar û bîyo îdare û kesan pa îdareyê xwu kerdo. *Tr. Ekonomik geçim kaynağı haline gelen.* Mamosteyî pers kerd û va: O çîyo îdarebîyaye çiçî yo ki şima xwu bi ci yo besto? Seneat o? 2. *S. N.* Çî/keso ki îdare bîyo, bi semtên a ravêrdo, însanîy pa îdare bîyê. *Tr. Yönetilen, idare edilen.* Eger bi no hewa ya bo, şarê şima yo îderebîyaye, do tim wina îdare bo. Derdo ki bişo îdare kero! Heme îdare benê. Hema îdarekerdiş çetin o. 3. *N.* Çî/keso ki bol weş nêbo jî tey îdare bîyayeni esta, hewl o. *Tr. İyi veya beğenilme açısından idare olan, normal şartlarda kabul gören.* Ê çîyê îdarebîyayeyî ez xapênaya.

îdare bîyayeni 1. *Eko. f. M.* Îdarebîyayîş. Qandê debarî û diligî û pey coyê xwu kudênayeni kesî rê nan û werd bîyayeni. Çî/keso ki kes pa îdareyê xwu keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Geçim kaynağı kaynağı haline gelen.* O kar ma werdî vîna bî. Labelê dima ma rê bî îdare. Ma sifte nêzanayê o do ma rê îdare bo. 2. *S. f. M.* Îdarebîyayîş. Bi semtên a ramîyayeni, wesayîtê îdareyî bîyayeni, sîstemê rayşîyayîşî bîyayeni. *Tr. İdare olmak, yönetilmek.* Ma bi ê meşî ya îdare bîyê. Labelê ê zanayey ê, nê babet îdareyî qebûl nêkenê. 3. *f. M.* Îdarebîyayîş. Normal qebûl bîyayeni, ecibîyayen di normal bîyayeni, normalî bin di yan jî ser o nêbîyayeni. Ne bol kemî yan jî vêşî bîyayeni, hewl bîyayeni. *Tr. Fena olmamak, idare ediyor olmak.* Esas ti pers kenê, bîlaheq û bîlasebeb ma lingi dê piro. Îdare bîyê. Eger îdare nêbîyayê, bîyê ki ma lingi pirodê.

îdarekerde/ê 1. *Eko. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu rê kerdo debar, kerdo dilig, kerdo nan û werd. *Tr. Ekonomik geçim kaynağı kaynak haline getirilen.* Şima şa ê çîyê îdarekerdeyî fina xwu dest di tepşo? 2. *S. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni îdare kerdo, bi semtên a ramito, kerdo xwu destan mîyan û hukmê xwu nayo ser. *Tr. İdare edilen, yönetilen, yönetimine alınan.* Şarê vizêrî yo îdarekerde eger bişo ravey/aver şiro, do meşti şaranê bînan îdare kero. 3. *N.* Normal/i. Çî/keso ki xirab nêhesibêno, îdare keno, hewl o, tey hewley bin di yan jî ser o wesfên çinî yo. *Tr. İdareli, idare eden, normal şartlar taşıyan.* Çirê ê çîyê qîmetdarê îdarekerdeyî çimê şima mird nêkerdîy?

îdare kerdeni 1. *S. f. M.* Îdarekerdiş. Ray vernayeni, ray ci dayeni, usûl ci dayeni, ci rê usûl

mojnayeni, bi qanûnî ya wezîfe dîyayeni. *Tr. İdare etmek, yönetmek*. Çend dewrî yo ki no hukûmato ma îdare keno. 2. *f. M.* Îdarekerdiş. Qeneat kerdeni, wezîyetî beşe kerdeni. Xetayanê kesî yê werdîyan nêdîyayeni, ci rê gengazey mojnayeni, çetiney ra veteni. *Tr. İdare etmek, bazı hataları görmezlikten gelmek*. Ellah xeyr, mi jî a kemaneya xwu dîya. Labelê çimê çinêbîyayeni kor bo, ti jî mi rê tenekên îdare biki ho! 3. *f. M.* Îdarekerdiş. Kesên yan jî çîyên qandê îdareyî, qandê diligî, qandê debarî gurwênayeni, saznayeni. *Tr. Geçim kaynağı haline getirmek*. Ez do ê karî xwu rê îdare kera. Hetta ki karûgurweyên kesî rê îdareyên nêbo, esas qîmet jî nêgîno.

îdareyîn/i *N.* Hewl/i, normal/i, îdarebîyaye/ê. Çî/keso ki îdare keno, hewl o, normal o, normalî ser ra yan jî bin di nîyo. *Tr. İdareli, idare eden, normal, normal şartlarda olan*. Mi rê îdareyîn bî, xwura mi ser ra jî çîyên nêwaştê.

îdareyo şarî *Nn. Bw.* Îdareyo umûmî. Cumhûrîyet îdareyêndo şarî yo, şexsî nîyo.

îdareyo şexsî 1. *Ban.* Diligo şexsî, debaro şexsî. Îdareyo ki pa kesên yan jî şexsên xwu debarneno. Îdareyo ki, pa kesêndo xusûsî diligê xwu keno. *Tr. Kişisel/bireysel geçim, kişinin geçimini yaptığı durum*. Îdaredê şexsî di şexis senîn ki qayîlo, şeno bikero. Labelê îdaredo umûmî di xwuserîyey nêbena. Kes do şikê şexsandê bînan bo jî. 2. *Nn.* Hukimdarey. Îdareyo ki, bi destê merdimên a tenya beno. Bi destên a tenya îdare kerdeni, qewet û qudretê xwu para nêkerden a îdare kerdeni, xwuserî îdare kerdeni. *Tr. Monarşi, mutlakiyet*. Îdaredê şexsî di, hergi qisaya îdaregeran qanûn hesibêna, bê înan kes nêşeno qerar bido û îdare bikero.

îdareyo umûmî 1. *Ban. Nn.* Dilig/debaro umûmî, dilig/debaro şarî. Debaro ki pa bol merdimîy îdareyê xwu kenê, pa heme diligê xwu kenê. *Tr. Genel/umumi geçim*. Îcab bikero îdaredê umûmî di îdareyo şexsî helêno. 2. *Nn.* Îdareyo şarî. Îdareyo ki pa pêro îdare benê, têkildarê pêrin o, pêro xwu şenê tey îdare bikerê, bi weçînayen a beno. *Tr. Genel idare, seçime dayalı yönetim*. Îdareyo umûmî newe o, rewên nîyo.

îdarê *Nm.* Çila. Çilayênda tenekeyîn a ki mîyan di qazaxî esta, bi fitîlênda xwu ya, qutîda xwu mîyan ra qazaxî ancena û veşena û bi no babet a jî çoşmeyê xwu roşnayî kena. Însanan jû cayan di bi çilayan a, jû cayan di fanosan a, jû cayan di jî bi lokizan a vernîya xwu, çoşmeyê xwu kerdê roşin. *Tr. Çıra*. Verî elektrîk çinêbî, tarîyan di ma bi îdarêyan a vernîya xwu kerdê roşin/roşnayî.

îfade *Er. Nn.* Fehm, fehmkerdiş dayeni. Vatenda dûrikdê çî/jewî ser o mendiş o. *Tr. İfade*. Ey îfadeyê ci girot. Labelê îfadedê ci bol zûrîy estîy bîy.

îfadebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî heqdê ci di beyanên dayo, îfade kerdo, dayo fehmkerdiş, ci ser o çi çîyo ki do bivajîyo vato. *Tr. İfade edilen, anlatılan, açıklanan*. Mêrdekî va: Ma yê ê şikdê îfadekerdeyî ra kêfsad nêbenê, ma yê bi şikildê nimîyey a îfadekerdişdê ci ra benê kêfsadîy.

îfade bîyayeni *f. M.* Îfadebîyayîş. Vajîyayeni, beyan bîyayeni. Heqdê ci di eger çiçîyo ki do bivajîyo, o çî vajîyayeni. *Tr. Söylenmek, savunması verilmek, anlatılmak, ifade edilmek, açıklanmak*. Lajekî va, ez îfade bîya, labelê ez a nêzana kê ez îfade kerda.

îfadedaye/ê *N.* Keso ki heqdê xwu di yan jî heqdê kesên di çiçîyo ki ci rê kewto, o çî vato, beyan kerdo, dayo fehm kerdeni. *Tr. İfade/savunma veren, açıklayan, beyan eden*. Ey do o merdimo îfadedaye vindarnayê, winî rew nêriştayê. Biewnî nika bî lazim.

îfade dayeni *f. M.* Îfadedayîş. Heqdê xwu û hal û wesfandê xwu di fikrê xwu, şikê xwu vateni, qisey kerdeni, xwu parêznayeni. Xwu ser o yan jî heqdê jewî di çiçîyo ki ci rê kewno, ey vateni, mehkema bîyayeni. *Tr. İfade/savunma vermek, anlatmak, beyan etmek*. Cinêkeri, şî heqdê a olayî di, îfadeyê xwu da û ame. Dima bî poşmani, şî îfadeyê xwu virna.

îfadegêrîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; mehkemayên di, gerreyên di, cayêndê îfadegirotişî di, îfadeyê ci gêrîyayo, ci ra heqdê sûjî di, heqdê mehkema di, heqdê gereyî di persîy pers bîyê. *Tr. Savunması/ifadesi alınan, yargılanan*. Ti vaji ki îfadeyê ci gêrîya bî! Mi merdimêndo wina îfadegêrîyaye hewna cara nêdî bî.

îfade gêrîyayeni *f. M.* Îfadegêrîyayîş. Ci ra çî pers bîyayeni, mehkema bîyayeni, mehkema di îfadeyê ci gêrîyayeni, netîceyêndê gerrekerdişî di heqdê gerreyî di ci ra persîy pers bîyayeni. *Tr. Yargılanmak, savunması/ifadesinin alınması, mahkemeye çıkarılmak*. Fina didîy îfadeyê ci gêrîya. Çîyên jî nêvijîya. Çunkî mêrdek mehsûm bî.

îfadegirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; îfadeyê ci gêrîyayo, heqdê ci yan jî kesnakî di çiçîyo ki lazim o, ci fekî ra gêrîyayo, fikr û şikê ci ya bi vaten a yan jî bi nuşten a ci ra gêrîyayo. *Tr. İfadesi/savunması alınan*. Vanê: Înan o xorto îfadegirote

eşto hepisxane, qey ser o sûj vijîyayo.

îfade giroteni *f. M.* Îfadegirotiş. Heqdê kesên di fikr û şikê merdimên ci ra giroteni, sere bi beyandê ci ro dayeni, kesên fekî ra fikrê ci giroteni yan jî fikr û şikê ci bi nuşten a giroteni. *Tr. İfade/savunma almak.* Hewna îfadeyê mi nêgêrîyayo. Labelê gereg ki di rojan mîyan di bigêrîyo.

îfadekerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî beyan kerdo, vato, heqdê ci di wesfê ci dayê, senîneya ci vajîyaya. *Tr. İfade edilen, anlatılan, açıklanan, beyan edilen.* Eger hewl bo, ez bixwu çîyê îfadekerdeyî qe beno ki se fini jî îfade kena.

îfade kerdeni *f. M.* Îfadekerdiş. Xwu yan jî kes/çînakî fehmkerdiş dayeni, kesên rê wesfan û senîneya ci vateni, beyan kerdeni. *Tr. Açıklamak, ifade etmek, anlatmak, beyan etmek.* Mi îfade kerd jî, la bi mi ki, ey fehm nêkderd.

îfade pûçkerdeni *f. M.* Îfadepûçkerdiş. Qandê efbîyayîş yan jî şenikbîyayîşdê sûjdarî yan jî zenkarî îfadeyî pey di giroteni. *Tr. Cezalı/davalının veya sanığın lehinde ifadenin değiştirilmesi veya iddiasından vazgeçilmesi.* Eger mi ci ser o îfade pûç nêkerdayê, ey da des serrîy ceza werdê.

îflasbîyaye/ê *Eko. N.* Têtewrvinîbîyaye/ê, combîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; bi manedo heqîqî ya debarî di û bi zewmbîvaje ya jî moralî û çîyandê manewî di, heme çîyê xwu kerdo vinî, pa tebayên nêmendo. *Tr. İflas eden.* Şîrketo îflasbîyaye do senîn hendayên rew ageyro xwu ser?

îflas bîyayeni *Eko. f. M.* Îflasbîyayîş. Têtewr vinî vîyayeni, com bîyayeni. Karûgurwe û debarî û dilîgî nan û werdî di heme çîyê ci, serwet û zengîneya ci heme vinî bîyayeni. Eger tey moral û çîyo manewî yo winasîn jî tey nêmano, fina îflas beno. *Tr. İflas olmak.* Mêrdek, bi tewrdê moraldê xwu ya îflas bîbî, şima hewna şîyê ser di.

îflas *Eko. Er. Nn.* Debarî/diligî di têtewr vinî kerdeni, çîyêndê ci nêmendeni. Heme çîyê ci (maddî û manewî) ci destî ra şîyayeni. *Tr. İflas.* Îflasîya tepîya tîyanan ra bîvinî.

îflasey *Eko. Nm.* Wesfê îflasî, bîyayena îflasî. *Tr. İflas olma.* Şima qe şa, sebebê îflaseyda ci bipalikno?

îflaskerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, debarî/diligî di, nan û werdî di visto bin, kewto bin, têtewr vinî kerdo, com bîyo, com kerdo, heme çî û zengîney û hebûna xwu kerda vinî. *Tr. İflas eden.* Kes do merdimdê îflaskerdeyî ser di hendayên jî nêşiro. Şima jî ez jî zana ki o do wina bêro war.

îflas kerdeni *Eko. f. M.* Îflaskerdiş. Malûmilk û debar û dilig û karûgurwe û hebûn û moral û zengîneya xwu hemî vinî kerdeni, com bîyayeni, têtewr vinî kerdeni, têtewr bin kewteni. *Tr. İflas etmek.* Kê ki paştîya xwu dê banqayan û vêşanîyan/faîzan û qredîyan, pêrini jî îflas kerd. Merdimê ma pêro jî ney rê mîsal ê.

îfleh *Er. Nn.* Reyayîş, xelasîyayeni, beşirîyayeni. Xelas/beşe bîyayeni, îmtîhanî qezenc kerdeni, bendan ravêrdeni. *Tr. Kurtulmak, iflah, kurtuluşa ermek, necat bulmak, iflah olmak.* Kaşka şima bi o babet a îfleh bîyayê.

îflehbîyaye/ê *N.* Beşebîyaye/ê, beşirîyaye/ê, reyaye/ê, qezenckerde/ê. Kes/çîyo ki; îfleh bîyo, qezenc kerdo, bîyo beşe, xwu reynayo. *Tr. İflah olan, kazanan, necat bulan, rahatlığa kavuşan.* Keso îflehbîyaye helbet ki do şa bo. Ma kam şa nêbeno!

îfleh bîyayeni *f. M.* Îflehbîyayîş. Reyayeni, beşirîyayeni. Xelas/beşe bîyayeni, persan ra ravêrdeni, îmtîhanî qezenc kerdeni. *Tr. İflah olmak, kurtulmak.* Merdimo ki zulm bikero, adinî di îfleh nêbeno. Labelê ez nadinî di jî nêzana.

îfraz *Er. Nn.* Parandê bi tûman ra parçeyêndê bellîkerdeyî abirnayeni. Erd û arasayan di, bitûmî goreyê hîssan û hîsseddaran abirnayeni. *Tr. İfraz.* Mi paga pêrdê xwu û ê şirîgdê ci, bi îfrazkarî ya dê îfraz. Îfrazî di xeylên pere şino.

îfrazey *Eko. Nm.* Wesfê îfrazî. Kar û gurweyê îfrazkerdişî û îfrazbîyayîşî. *Tr. İfraz etme.* Ki ez îfrazeyda ci ser o nêvinderdayê, do hetta bi hetta bimendayê.

îfrazkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê îfrazî keno, goreyê hîsseyan û hîssedaran erdan û arasayanê bitûman goreyê qanûnî para keno, pêra abirneno, karê îfrazî virazeno. *Tr. İfrazcı.* Eger ê îfrazkarî ra nêbîyayê, ma nêşayê nê erd û arasayan mîyan ra bivijîyo.

îfrazkarey *Eko. Nm.* Karûgurweyê îfrazkaran, meslegê îfrazkaran, îfraz kerdeni, îfrazkar/bîyayeni. *Tr. İfraz, ifraz etmek.* Mi îfrazkareya ci nêecibnê ki ez fina ci bera.

îfrazkerde/ê *Eko. N.* Çî/erdo bitûmo ki îfrazkarî goreyê hîsseyan û hîssedaran pêra abirnayo, kerdo cîya. *Tr. İfraz edilen.* Erdo îfrazkerde do neya tepîya senîn para bo?

îfraz kerdeni *Eko. f. M.* Îfrazkerdiş. Erd û hêga û arasa û çîyandê winasînandê bitûman di goreyê qanûnî û hîsseyan û hîssedaran pêra abirnayeni, cîya kerdeni, pêmîyan ra veteni, safî kerdeni. *Tr. İfraz etmek.* Mi hetta ki arsaya rehmetî Keko Xelîlî îfraz kerdi, mi pirnikî ra ame.

îhale *Er. Nn.* Karûgurweyan qandê zemanên û pere û şertandê bellîkerdan a qandê kerdişî kesnakî dayeni, waştokandê ci mîyan di merdimdê tewrê rindî dayeni. *Tr.* *İhale.* Kar û gurweyê dewlet ê nikay pêro jî bi îhale ya benê, dewleta bi destdê xwu ya nêkena.

îhalebîyaye/ê *N.* Çîyo (mal, karûbarên) ki îhaleyê ci virazîyayo, bi îhale ya deyayo. *Tr.* *İhalesi olan/yapılan, ihaleyle verilen.* Miteahîdî va: Cayo îhalebîyaye do, di serran mîyan di, biqedîyo ki ma canakî bigîrê.

îhale bîyayeni *f. M.* Îhalebîyayîş. Virazîyayena îhaleyan. Çîyên, malên yan jî karûgurweyên bi şertandê bellîkerdan a kesêndê weçînayeyî dayeni. *Tr.* *İhale olmak, ihaleye verilmek.* Îhaleyê mektebdê ma bîyo. Vanê di serran rê bi mîlyonên a deyayo.

îhaledaye/ê *N.* Çîyo (mal, karûbar yan jî xîzmet) ki jewî bi usûldê îhaleyî ya dayo kesên ki bikero, bîyaro meydan, virazo. *Tr.* *İhale verilen.* Qompleksê sûkda şima o îhaledaye bi mi ki do dîna serrîya tepîya ancax biqedîyo.

îhale dayeni *f. M.* Îhaledayîş. Bi îhale ya çîyên, malên yan jî kar û gurweyên dayeni. *Tr.* *İhale vermek.* Dewleti mektêbê ma dayo îhale. Wahîrê îhaleyî, do serna biqedîno û teslîmê dewleti kero.

îhalegirote/ê *N.* Wahîrê îhaleyî. Kes/çîyo ki; qarşûyê pere û wezîfeyên xwu rê karûbarên bi şikildê îhaleyî ya giroto, kerdo xwu destî, fînayo xwu dest. *Tr.* *İhaleyi alan/kazanan.* Şima nêşenê firmayê îhalegiroteyî qeni ser errodê.

îhale giroteni *f. M.* Îhalegirotiş. Malên, xîzmetên, karûbarên yan jî çînakî bi şikildê îhaleyî ya, bi şikildê îhalegirotişî ya kerdeni, ca ardeni. Xîzmetên qarşûyê pere û wezîfe û şertandê bellîyan giroteni. *Tr.* *İhale almak.* Eger mafyandê îhaleyî ra nêbo, bol merdim şeno xwu rê îhalan kewo.

îhalekerde/ê *N.* Çîyo (mal, xîzmet) ki bi şikildê îhaleyî ya ameyo ca, virazîyayo, îhaleyê ci virazîyayo/bîyo, bi îhaleyî ya ameyo meydan. Çîyo (xîzmet, karûgurwe) ki îhaleyê ci qedîyayo. *Tr.* *İhale yapılan.* Xîzmeto îhalekerde do zirar ma nêdo.

îhale kerdeni *f. M.* Îhalekerdiş. Malên, xîzmetên yan çînakî bi şikildê îhaleyî ya kesên dayeni, îhaleyê ci viraşteni, bi îhaleyî ya muamele kerdeni. *Tr.* *İhale yapmak.* Eger ma nêşê bixwu bikerê, ma do îhale kerê, bi o şekila biqedînê.

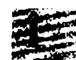
îhmal *Er. Nn.* Peyangoş, wezîfeyî bi waşten a yan jî bi qesdî ya terk kerdeni. Çîyo ki gereg bibo û ya wextdê ci di nêbîyo yan jî tew nêbîyo. *Tr.* *İhmal.* Esas no, ne îhmalê ci yo siftekên o ne jî do dimayên bo. Cora ez qayîl nîya bibexişna.

îhmalane *Nn.* Zêdê îhmalîya, ze ki îhmal bo, bi îhmalî mendeni. *Tr.* *İhmalkarca, ihmal gibi.* Mi rê îhmalane ame.

îhmalbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki gerek ki ser o yan jî vero vinderîyayê û nêvinderîyayo, peynî di verdayo. *Tr.* *İhmal edilen.* Qeço îhmalbîyeye do sereyê kesî bitewno.

îhmal bîyayeni *f. M.* Îhmalbîyayîş. Caverdeyayeni, ser o yan jî vero nêvinderîyayeni, peynî di verdeyayeni, bi ci ya weş têkilî nêbîyayeni, bi ci ya bi weşey a nêhîlbîyayeni. *Tr.* *İhmal edilmek.* Qeç ki finên îhmal bo, deha rew rewî a xwu nîno.

îhmaley *Nm.* Îhmalîni, caverdayeni. Îhmal bîyayeni/kerdeni, pey di verdayeni. Hendê beskerdişî ci nêwinîyayeni, qayteyê ci nêbîyayeni. *Tr.* *İhmalkarlık.* To şa îhmaleyda ci ser o vindero?

îhmalkar/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên, wezîfeyên ya terk kerdo ya nêkerdo ya wextê ci di nêkerdo yan jî bi şikildê kerdişdê ci di qusûr kerdo. *Tr.* *İhmalkar.* Na vajeki jî nîme Erebî (îhmal) ya, nîme jî Dimilî (-kar, kar) ya, Tirkî nîya. Tirkî di gereg ki *ihmalci* bîyayê. Îhmalkarêndo menşûr o, kesî cara nêdîyo ki ey wezîfeyêndê xwu wextdê ci di kerdo.

îhmalkarane *Nn.* Zêdê îhmalkarana, bi îhmalkaran mendeni, tey wesfê îhmalkaran bîyayeni. *Tr.* *İhmalkarca.* Mi jî şayê winî îhmalkarane bikero.

îhmalkarey *Nm.* Îhmalkarîni. Wesfê îhmalkaran tey bîyayeni, îhmalkar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kar û gurweyandê xwu di îhmalkar o, kar û gurweyanê xwu wextdê ci di nêkeno, verdano dima, bi durustey a nêkeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr.* *İhmalkarlık.* Zanayîşo ki ez a zana, no kar bi îhmalkarey a nêbeno. Bi no babet a bo, ma do ca bimanê.

îhmalkarîni *Nm. Bw.* Îhmalkarey. Ma yê jî, zirardê îhmalkarînda ci bin di.

îhmalkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero nêvinderîyayo, qayteyê ci nêbîyo, caverdeyayo, pey di verdayayo, hendê besbîyayîşî vero nêvinderîyayo. *Tr.* *İhmal edilen.* O welato îhmalkerde ca mendo. Hesabê ê welatdê îhmalkerdeyî do miheqeq bipersîyo.

îhmal kerdeni *f. M.* Îhmalkerdiş. Caverdayeni, pey di verdayeni. Hendê besbîyayîşî ci vero nêvinderîyayeni, ci nêwinîyayeni, qayteyê ci nêbîyayeni. *Tr.* *İhmal etmek.* Ez şîya tepîya, kes ci nêwinîyayo, bol û bol îhmal kerda.

îhram 1. *Er. Nn.* Kes/muslimano ki ya keno şiro Hec yan jî keno şiro umre, hal û wezîyeto ki şertandê normalan di ci rê tayên karûgurwey mubah ê, înan no fek di terikneno û kewno halêndo xusûsî. Çinayê xwu yê jewparçeyî dano xwu ra. Nêtê xwu yê hecî yan jî umreyî keno û ze ki bibo sondwerê nê çîyan û xwu heme çîdê xeyrî meşrûy ra beşirneno. Îhram ferz/şertandê Hecî ra o. Bi nîyet û telbîye ya beno. Do bi nîyetdê xwu ya vajo, "Ya Rebbî! Ez qayîl/wazena Hec bikera, mi rê gengaz ki, çetin meki" û duaya "Lebbeyk Allahumme Lebbeyk..."î biwano. *Tr. İhram.*. Wexto ki îhramê xwu da xwu ra, wexta bawerîya ci amê ki, nêtê ci yo yeno ca. 2. *Er. Nn.* Çinayê Hecî yan jî umreyî yo ki jewparçe o. *Tr. İhram.* Îhramê xwu da xwu ra û şertêndê hecî ard ca.

îhramkewte/ê *N.* Kes/muslimano ki çinayê Hecî yan jî umreyî dayo xwu ra û bîyo verhec yan jî verumre. *Tr. İhrama giren.* O Muslimano îhramkewte, do înşaalah û rehman bibo hecî.

îhram kewteni *f. M.* Îhramkewtiş. Bi çinado jûparçe û nêt û telbîye ya qandê Hecî yan jî umreyî halêndo xusûsî kewteni. *Tr. İhrama girmek.* Finên ki îhram kewo, înşaallah û rehman Ellah do ci rê gengaz kero.

îhtîyac *Er. Nn.* Gereg, lazim. Çî/keso ki kesî rê gereg/lazim o, kes mihtacê ci yo. *Tr. İhtiyaç, lazım.* Eger îhtîyacê mi to rê bibo, ez texsîr nêkena, veyndana to.

îhtîyacey *Er. Nm.* Îhtîyac bîyayeni, lazim/gereg bîyayeni. *Tr. İhtiyaçlılık, lazım olmak, gereklilik.* Eger îhtîyaceya înan ma rê bibîyayê, înan do ma jî xeberdar kerdayê.

îlac 1. *Tib. Er. N.* Derman, darî. Çî/mehcûno ki nêweşînan rê beno çare. *Tr. İlaç, deva, em.* Îlacê nêweşînida mi jew finan hebên a, jû finan jî çinî yo. 2. *N.* Çare. Çî/keso ki gireyandê kesî rê beno çare. *Tr. Çözüm.* Îlacê derddê ci rew rewî nêvijêno.

îlacey 1. *Nm.* Dermaney, darîyey, şîfayey. Darî/derman bîyayeni, îlac/şîfa bîyayeni. *Tr. Şifa/ilaç olmak, deva olmak.* Derdî rê îlacey, doktor şîyayîş o, zewmbîya nîyo. Hukmê duayan zewmbîyane o. 2. *Nm.* Çareyey. Çare peyda bîyayeni. *Tr. Çözüm, çare.* Derddê ey rê çare, çaredê ey rê derdên o.

îlah *Er. Nn.* Kes/çîyo ki; kes ci rê îbadet keno, kes xwu rê xaliq qebûl keno. *Tr. İlah, tapılan.* Esas *"Tanrı"*yê Tirkan û Homayê Dimilîyan û *"Xwedê"*yê Kirdasan îlah o; Ellah nîyo. Çunkî Ellah, nameyê îlahdê ma o xusûsî yo. Homa û Xwedê vateni di gunayên çinî yo. Çunkî verînde ra yo ki hem vajênê hem jî bi qesdên a nêvajênê.

îlahbîyaye/ê *Teo. N.* Çî/keso ki bîyo îlah, bîyo xaliqê kesan, bîyo rebbê însanan. *Tr. İlah olan, ilahlaşan, ilahlaştırılan.* Bi xeta û çewtey a, kes û çîyo îlahbîyaye do senîn înan zerrî ra bierzîyo teber?

îlah bîyayeni *Teo. f. M.* Îlahbîyayîş. Xaliqê kes û çîyan bîyayeni, wesfê xaliqî giroteni yan jî ci deyayeni, herûna xaliqî di hesibîyayeni. *Tr. İlahlaşmak, ilahlaştırılmak.* Înan çimî di ci rê bîbî îlah. Labelê adinî di, o do îlahdê heqîqî vero senîn bişo hesabê xwu bido ki?

îlahey *Teo. Nm.* Homayey, îlahîni. Homa/îlah bîyayeni, wesfê îlahan ci ser o bîyayeni. *Tr. İlahlık, tanrılık, mabutluk.* Îlaheya tewra heqîqî, ê Ellahî tenya ya.

îlahî 1. *Teo. N.* Homaî, îlahî ser o, heqdê îlahî di, ê îlahî. *Tr. İlahi, ilah hakkında, ilahla ilgili, ilah üzerine.* Xelqkerdiş û gan û heyat pêro jî îlahî yo. 2. *Er.* Babetên gazîkerdişêndê qûlan o ki ze ki vajê, "Ey Rebbê mi! Ey Homayê mi! Hey îlahê ma!" Îlahî ti ef ki, bibexişni, sitar ki, ar û pîs meki! Amîn.

îlahîni *Teo. Nm. Bw.* Îlahey. Îlahîna tewra raşti kamcîn a?

îlahîyat *Teo. Er. Nn.* Teolojî, dînzaney, zanîşê dînan. Îlmê dînan. Îlmo ki dînan ser o tehsîl beno, banderêno. *Tr. İlahiyat.* Merdim fakultandê îlahîyatî di dînan ser o banderêno.

îlahkerde/ê *Teo. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni xwu rê kerdo îlah/homa, kerdo xaliq, kerdo rebb. *Tr. İlahlaştırılan, tanrılaştırılan.* Pêşkeşo îlahkerde bişo înan îlahdê heqîqî vero îfadeyê xwu bido?

îlah kerdeni *Teo. f. M.* Îlahkerdiş. Herûnda îlahî di qebûl kerdeni, xwu rê xaliq kerdeni. Wesfê mabûdan cidayeni, wesfê rebb û xaliqan kesên yan jî çîyên dayeni. *Tr. İlah yapmak, ilahlaştırmak.* Tayêni xwu rê pêşkeşê xwu, tayêni xwu rê malûmilkê xwu kerdîy îlahîy! Wey ê haldê înan ê heyfî rê! Wela mi înan ro bo!

îlancixi *Tib. T. Nn.* Nêweşînên a ki, gandê însanî di, zêdê şîşên a geyrena. *Tr. Yılancık.* Îlancixi, ci lingî di vijîyê, girotîy berdîy Çêrmûki.

îlancixvete/ê *Tib. Teo. N.* Kes/çîyo ki; gandê ci di îlancix veto, bîyo îlancix, gandê ci di bi şikildê şîşên a nêweşînên vijîyaya. *Tr. Yılancık çıkaran.* Nêweşo îlancixvete do sera şiro ki îlancixê ci weş bo?

îlancix veteni *Tib. f. M.* Îlancixvetiş. Gandê însanan di, bi şikildê şîşên a nêweşînên vijîyayeni.

Tr. Yılancık hastalığı çıkarmak. Vanê ki, kes îlancix vejo, kes do şiro nêzana kamcîn kesan heti?

îlim *Er. Nn.* Îlm, zan, zanayîş, zanîni, zanayeni. Çîyo ki bi wenden a qandê rindeyda însanî peyda beno, xebatê alîman o, fekîyê xebatdê alîman o. *Tr. İlim, bilim.* Îlim ra her kes do naf bivîno. Çunkî welatê îlmî çinî yo. Îlim do xizmetdê însanî bo.

îlimdar/i *Ban. N.* Biîlm/i, zanaye/ê. O/çîyo ki îlmê ci esto, wahîrê îlmî/zanayîşî yo. *Tr. İlim sahibi, ilimli.* Merdimêndo îlimdar o. Labelê ki, welatêndo nebixeyr di ameyo dinya. Cora ne qîmetê ci ne jî qametê ci esto.

îlimdarane *Nn.* Zêdê îlimdaran bîyayeni, wesfê îlimdaran ser o bîyayeni. Bi şikildê îlîmdarî ya, bi şikildê wendegerey a, bi şikildê telebeyey a. *Tr. Öğrenci gibi olmak, öğrencilik gibi.* Îlimdarane şî, zêdê înan jî ame û qedîna. Bî çîyêndo gird.

îlimdarey *Ban. Nm.* Îlimdarîni, tehsîldarey, wendegerey, telebeyey, wendokey. Îlim vînayeni, wende bîyayeni. *Tr. İlim görmek, ilim sahibi olmak.* Îlimdarey di tim jî riney esta. Seîdê Kurdî, "Dersandê Şêligîyan" di hîrê finîy pêdima vano: "Wendeni! Wendeni! Wendeni!"

îlimdarîni *Nm. Bw.* Îlimdarey. Îlimdarîni di diwêlanê Awrûpay nafêndo gird dîyo, ê yê hewna jî vînenê.

îlimdîyaye/ê *N.* Îlimvînaye/ê. O/çîyo ki îlim dîyo; dibistanên di, mektebên di, zanîngeyên di yan jî wendegehên di bîyo wahîrê îlmî. *Tr. İlim tahsil eden.* Merdimo îlimdîyaye, halê ci zewmbî yo.

îlim dîyayeni *Ban. f. M.* Îlimdîyayîş. Îlim vînayeni, tehsîl kerdeni. dibistanên di, mektebên di, zanîngeyên di yan jî wendegehên di zan giroteni, wendeni, ûja di tehsîl vînayeni. *Tr. Herhangi bir eğitim ve öğretim kurumunda okumak ve ilim sahibi olmak.* Îlim dîyayeni, kesî kena wahîrê hîlmî jî. Verî wahîrê îlmî bî, nika bî wahîrê hîlmî jî.

îlimgîn/i *N.* Telebe/ê, wendevan/i, wendekar/i, wendeger/i. O/çîyo ki îlim gîno. *Tr. İlim alan.* Merdimêndo îlimdan o. O yo jûnay ra jî îlimgîno. Cora îlimgîn o.

îlimgîney *Nm.* Telebeyey, wendegerey, wendevaney, wendekarey. Îlimgîn/i bîyayeni, îlim giroteni, telebe/wendevan bîyayeni, wendeger/wendekar bîyayeni. *Tr. İlim almak, öğrencilik.* Kes do îlmî ra nêterso, hema kotî di raşt bêro kes do xwu po kero. Îlimgîney di xeyrûnaf esto, ci di xirabeyên çinî ya.

îlimvînaye/ê *N. Bw.* Îlimdîyaye/ê. Merdimdê îlimvînayeyî ra gereg o ki hewlîni bêro. Eger ki xirabeya yena, dêmax ki ey îlim nê, çîna vînayo.

îlim vînayeni *Ban. f. M.* Îlimvînayîş. *Bw.* Îlim dîyayeni. Îlim vînayeni. Îlim do bi qaydeyên a, bi tehsîldarên a, bi îlimdanên a bibo û nê do jî bi usûlên a bê.

îlla *Nn. Bw.* Îlla ki. Evîndar: Ez do jî îlla bêra? Ez nêra nêbeno? Evînberi: *E.* Ti do îlla bêrê. Ti nêrê nêbeno!

îllahîm *Nn.* Îllem, îlla, miheqeq, îlla kî. *Tr. Mutlaka, illa ki, muhakkak.* Wexto ki qeçek çîyên wazeno, vano îllahîm do bibo. Ma tim zêdê qeçekan beno!

îlla ki *Gr.* Miheqeq, îlla, eger nêbo nêbeno, miheqeq gereg ki bibo, şert, kerdena ci şert a. *Tr. İlla ki, muhakkak, olmazsa olmaz, şart.* Mi rê va, îlla ki ti do jî bi ma ya bêrê. Caelmatey ez jî werişta, pa şîya. Ez çi zana ki ê yê kenê aja di lejên têra kerê? Ez bêxebîri bîya, deha mêrdekan mi ser o zêdê torgi varnay. Ne jû va ne jî didi!

îllem *Nn.* Miheqeq, îlla ki, îllem ki, eger nêbo nêbeno, do îlla ki bibo. *Tr. İlla ki, muhakkak ki, zoraki, olmazsa olmaz, şart, kesinlikle.* Îllem ti do jî bêrê. Çunkî no kar, bê to nêbeno.

îlm *Er. Nn. Bw.* Îlim. Îlmê ci bes nêkerdê, xwu eştê bextdê Ustadî.

îlmîyane *Nn.* Îlmane, zêdê îlimîya, bi îlmî mendeni, îlmî ser o bîyayeni. *Tr. İlme benzer, ilim gibi, ilme ait, ilmi.* Kê îmanêndo îlmîyane vist xwu dest, o do înşaallah bireyo.

îlmîyaney *Nm.* Îlmaney, îlmane/îlmîyane bîyayeni, wesfê çîyandê îlmîyan ser o bîyayeni. *Tr. İlme uygun bir şekilde, ilim doğrultusunda.* Mi kiştênda ci ya îlmîyanê ne dîya ne vînaya ki ne jî ez vajî îlmîyaneya ci weşdê mi şî.

îlmîyey *Nm.* Îlmî bîyayeni, goreyê îlmî bîyayeni, bi usûl û qanûnandê îlmî ya bîyayeni. *Tr. Bilimsellik, ilmilik, ilme uygun olma.* A ûnîversîte, cara îlmîyeyda wendekaran ser o nêvindena. Înan rê, ci ra bê, bes o. Ci ra bîyayena înan, înan rê serê hemî ya.

îloni *Cog. Nm. Bw.* Keşkîloni. Menga Îloni di mektebîy abênê, dest bi bandernayen a bena.

îmal *Er. Nn.* Îmalet. Çîyên çîyandê bînan ra viraşteni yanî peyda kerdeni. *Tr. Üretim, imal, imalat.* Eger şima şenê, şima jî nê malî îmal kerê.

îmalbîyaye/ê *N.* Îmaletbîyaye/ê. Çî/keso ki çînakî ra virazîyayo, ameyo meydan, tehsîl bîyo, peyda bîyo. *Tr. İmal olan, üretilen.* Çinayê ci

yo îmalbîyaye qedîyayo, do mengna fina îmal bo. Şima wexta şenê biwesênê.

îmal bîyayeni *f. M.* Îmalbîyayîş. Îmalet bîyayeni. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya keso ki çînakî ra virazîyayo, tehsîl bîyo, meydan ameyo, peyda bîyo. *Tr. Üretilmek, imal edilmek.* Ma emserr bol tayên îmal bîyo. Îmaletê ma par deha bol bî.

îmalet *Nn. Bw.* Îmal. Ellah zano emserr îmaletê ci do kemî bo.

îmaletbîyaye/ê *N. Bw.* Îmalbîyaye/ê. Şima yê geyernê çîdê îmaletbîyayeyî yan xamî?

îmaletxane *Nn.* Cayê îmaletî, cayê îmalkerdişî. Cayo ki kes tey mal îmal keno, tey çî îmalet beno, virazêno, peyda beno. *Tr. İmalathane, imal yeri.* Ma kerd xwu rê îmaletxaneyên biherîno, şima bîy sebebê ci.

îmalkerde/ê *N.* Îmaletkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni îmal kerdo, çînakî ra viraşto, ardo meydan, tehsîl kerdo. *Tr. İmal edilen, üretilen.* Çîyê înan o îmalkerde înan dest di nêmend. Ê ma mend. Çirê?

îmal kerdeni *f. M.* Îmalkerdiş. Îmalet kerdeni. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên çînakî ra viraşteni, tehsîl kerdeni, peyda kerdeni. *Tr. İmal etmek, üretmek.* Sifte îmal kerê, dima biroşê. Şima hewna çîyên îmal nêkerdo, hema şima dinyay pêroy ra vila kerdo.

îmam 1. *Teo. Nn.* Milla. Dînê Îslamî di, o ki nimazî di kesî vero, kesî rê bi cemat a nimaz keno. *Tr. İmam, namaz kılarken cemaatin önünde durup cemaatine namaz kıldıran kimse.* Îmamo siftekên Pêxember Hz. Muhemmed (sew) o. 2. *Er. N.* Ser ok/i, sermîyan/i, rêber/i, rayber/i, pîşdar/i, serdar/i. *Tr. İmam, rehber, kılavuz, mürşit.* Şima yê şinê, îmamê şima kam o? Rayan di wa îmamêndê şima bibo. Çunkî kes do raya xwu gengaz kero.

îmamey 1. *S. Nm.* Îmamîni, ser okey, sermîyaney, rêberey, rayberey. Îmam bîyayeni. *Tr. İmamlık, rehberlik, yol göstericilik, kılavuzluk.* Şertêndê îmamey jî, îmam çîyo ki cematî ra biwazo û qayîl bo ki cemat ey bikero, do sifte sifte bixwu pey emel kero û bikero. 2. *Teo. Nm.* Îmamîni, millayey, millayîni. Şêligdê xwu rê nimaz kerdeni, nimazî di şêligî rê verok bîyayeni. *Tr. İmamlık, imamet.* Îmamey di qiraat serê hemî çîyo. Labelê ki îmamo ki hal û qal û qewl û rewşandê xwu yê bînan di jî bêbal o, tesîrê ci çinî yo.

îman *Er. Teo. Nn.* Emel, yeqîn, bawerî. *Tr. İman, inanç, inan.* Îmanê ci tam o, kemî nîyo.

îmankerde/ê *Teo. N.* Kes/çîyo ki; îman kerdo, bi şertandê îmanî ya emel kerdo, bîyo bawerê îmanî. Kes/çîyo ki; îman/emel kerdo ki Ellah esto, melekîy estê, pêxemberîy estê, kitabîy estê û rişîyayê, roja axreti esta, hewlûxirab xelqkerdişdê Ellahî ra o. *Tr. İman eden, inanan.* Ê do noqor şirê, ê îmankerdeyî ser di.

îman kerdeni *Teo. f. M.* Îmankerdiş. Bi Ellahî ya, bi melekan a, bi pêxemberan a, bi kitabandê Ellahî ya, bi rojda axret a emeley kerdeni û fina xelq kerdena rind û xirabey (şerr û xeyrî) jî Ellahî ra bîyayena ci qebûlkerdiş o. *Tr. İman etmek.* Merdimo ki îman bikero, beno mumîn.

îmano tehqîqî *Teo. Nn.* Îmano tehqîqane. Îmano perçînkerde, îmano mezbût. Îmano ki rew rewî nêxerpêno, bi îlm a, bi weneden a, bi dêskerdiş a bîyo mezbût. *Tr. İman-ı tahkiki, sarsılmaz iman.* Dalde û sersûnê îmandê tehqîqî Rîsaleyê Nûrî yê.

îmano teqlîdî *Teo. Nn.* Îmano teqlîdîyane. Îmanê cahîlan, îmano asanî. Îmano ki tenekên derênik serneyo xerpêno, herimêno, mezbût nêbîyo, sirf bi qebûlkerdiş a peyda bîyo. No babet îman, marûpêri ra, çoşme ra yeno, bi qeyretêndê wendîşî ya nêameyo. Cora rew, eger ki raştê bêîmanan, raştê kafiran bêro beno ki biherimîyo. *Tr. İman-ı taklidi, taklidi iman.* Kes do îmanê xwu tehqîqî kero. Çunkî îmano teqlîdî lerzinok o, xilxilok o, xilxan o, kes nêşeno pey emeley bikero.

îmano teqlîdîyane *Teo. Nn. Bw. Îmano teqlîdî.* Îmano teqlîdîyane, îmanêndo tehqîqîyane nîyo, xilxilok o, kes nêwetano pa salmede ra filozofan mîyan kewo.

îmanrabîyaye/ê *Teo. N.* Kes/çîyo ki; îmanê xwu kerdo vinî, îman ra bîyo, bîyo kafir, kewto kufir. *Tr. İmansızlaşan, küfre giren.* Merdimo îmanrabîyaye, gereg ki tewbe kero û fina eşheda xwu bîyaro.

îman ra bîyayeni *Teo. f. M.* Îman ra bîyayîş. Îmanê xwu vinî kerdeni, îmanê ci şîyayeni, bêîman mendeni, kafir bîyayeni. *Tr. İmanını kaybetmek, küfre girmek.* Eger to ayatên înkar kerdayê, ti do îman ra bibîyayê. Xeyrê Ellahî ki to nêkerdi.

îmanrakerde/ê *Teo. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni îman ra kerdo, kerdo bêîman, kerdo kafir. *Tr. İmandan edilen, imansızlaştırılan.* Nafê ê merdimdê îmanrakerdeyî do şima rê bi çi babet a bibo?

îman ra kerdeni *Teo. f. M.* Îman ra kerdiş. Îman ra veteni, sebebê îman vinîkerdişdê jewî bîyayeni. Bi xirabeyên a, bi kufrên a, bi dawayên a

îmanê kesên vinî kerdeni yan jî sebebê bêîmaneyda ci bîyayeni. *Tr. İmandan etmek, imansızlaştırmak.* To soyîn soyîn lajek îman ra kerd.

îmkan *Er. Nn.* Mimkûney, çare. Qandê kerdeni estbîyayeni, qandê kerdeni zeman yan jî qewet bîyayeni. *Tr. İmkan, olanak.* Eger îmkanê ci bibîyayê, qey qandê xwu bîyayê jî mi do bikerdayê. Labelê tey îmkan çinêbî.

îmkaney *Nm.* Mimkûney, wesfê îmkanî, bîyayeni. *Tr. İmkan, mümkün olma, mümkinat, var olma.* Ne kar û gurweyî di îmkaney û nêmimkûney do çiçî bivirno?

îmsak *Er. Teo. Nn.* Rojeyî di, saeta birîyayenda şimî û werdî ya ki a gami roje dest keno. *Tr. İmsak.* Ma yê rojeyî û îmsakê ci, saet bi saet taqîb kenê. Çunkî rojeyê amnanî, ma ser o sûr kerdo û o yo ma behicneno.

îmsakname *Nn.* Îmsakîya. Kaxita ki ser o saetê îmsakîy, ê nimazî û ê fitar û ê çîyandê winasînan nûşîyayê. *Tr. İmsakiye.* Ma îmsaknameyê xwu, bi dolabdê cemedî ya darvisto ki ma çiman vero bo.

îmtîhan *Er. Nn.* Ceribnayeni. Hal û wezîyetê ci, bi qisan a yan jî bi nuşte ya pers kerdeni. *Tr. İmtihan, sınav.* Eger cewabnameyê persan bideyo qeçekan, qîmetê îmtîhanî nêmaneno.

îmtîhanbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ceribîyayo, bîyo/kewto îmtîhan, îmtîhanê ci virazîyayo. *Tr. Sınanan, sınava giren, denenen.* Merdimê îmtîhanbîyayeyî, şima do fina îmtîhan kerê yan nê?

îmtîhan bîyayeni *f. M.* Îmtîhanbîyayîş. Ceribîyayeni, ceribîyayeni, îmtîhan kewteni. Bi persnameyên a, bi persan a, bi coy a îmtîhan kewteni. Virazîyayena îmtîhanî, virazîyayena ceribikî. *Tr. Sınanmak, denenmek, imtihan/sınava girmek.* Ellah qûlanê xwu bi mûsîbetan a îmtîhan keno. Kes wina jî îmtîhan beno, bi mamosteyên û bi nefsdê xwu ya jî îmtîhan beno.

îmtîhaney *Nm.* Ceribey. Wesfê û bîyayena îmtîhanî. *Tr. Sınav/imtihan olma, denenme.* Bol çî û cayan di îmtîhaney esta.

îmtîhankerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ceribnayo, kerdo îmtîhan, îmtîhanê ci viraşto. *Tr. Sınanan/denenen, sınavı yapılan.* Wendekaro îmtîhankerde do newedera îmtîhan kewo. Çunkî îmtîhan îptal bî.

îmtîhan kerdeni *f. M.* Îmtîhankerdiş. Ceribnayeni. Bi persan a yan jî bi çîyêndo winasîn a kesên yan jî çîyên besteyê îmtîhanî kerdeni, ci ceribnayeni. Halê kesên yan jî çîyêndê "Mûsayo nêmûsayo? Kerdo yan nêkerdo? Ardo ca yan nêardo ca?"y ceribnayeni. *Tr. Sınamak, imtihan etmek, denemek.* Şima îmtîhan o ki a roji kerd, înan ez jî tey bi ey a îmtîhan kerda.

Îmxani *Nm.* Nameyêndê keynekan o. No name nîme Erebî (ummu) yo, nîme jî Dimilî (xan) yo. *Tr. Ümmühan adında bir kız ismi.*

în 1. *Nn. Bw.* Înî. Mi înî ra awi arda. 2. *Çn.* No. *Tr. Bu.* Mi o merdim, în ca ra da ardeni.

în/i *N.* Sosiney, tey neqş û xemilîyayeni bîyayeni. Çî/keso ki, tey nexşînîy û bexşînîy û sosinîy û xemilîyayîşîy estê. *Tr. Süslü püslü, nakışlı ve süslü.* în bî, îneya ci xwu dûrî ra werdê.

îney *Nm.* în/i bîyayeni, sosin/i bîyayeni, heme cayê ci xemilîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Süslülük, nakışlılık.* îneya ci ser o, ci rê bol robere ameyê.

înan 1. *H.* Ênan. Wexto ki, keso keno bi îşaret a bolekan bimojno, wexta kes vano înan. Şexsê bolekê hîrini, ê. *Tr. Onlar.* Labelê na vajeki hergi zemanî di nêvajêna. Mi înan rê va, meşirê jî, înan goşdareya mi nêkerdi. Cora înan zirar dî. 2. *Nb.* Ê û çîy/kesê ki bi înan a yê, ê û çîy/kesê ki zêdê înan a yê, ê û çîy/kesê ki tewrdê înan ê, ê û çîy/kesê ki merdimê ci yê, ê û çîy/kesê ki bi înan a manenê. *Tr. Gil (örneğin amcagil/*apê mi înan*), giller (Ahmetgil,* Ehmed -înan*), onlar ve onlar gibi olanlar, onlar ve beraberinde olanlar, onlar ve onlara benzeyenler, onlar ve akrabaları.* Apê mi înan, pêrê mi înan, lajê mi înan, pisîng û pisîngînan. 3. *T. Nn.* Emel, yeqîn. Emeleya kesî amîyayeni. *Tr. İnan, inanmak, inanç.* Înan biki ki mi nêkerdo. Eger înaneya to bi mi nêro, ez xwu nêbexişnena.

înaney *Nm.* Emeley, yeqîney, bawerîyey. Emel pey amîyayeni, bi ci ya emel kerdeni. *Tr. İnanırlık, inanmak, yakini hasıl olmak, güvenmek, itimat etmek.* Eger înaneya mi bi ci biameyê, xwura mi do bidayê bi ci.

înankerde/ê *N.* Çî/keso ki kes bi ci ya emel keno, pey emel keno, înaneya kesî pey yena. *Tr. İnanılan, itimat edilen, güvenilen.* Şikê ci yo înankerde do ma rê nafidar bo.

înan kerdeni *f. M.* Înankerdiş. Emel kerdeni, pey emel kerdeni, bi ci ya înaneya kesî amîyayeni, raştey û çepeyda ci rê yeqînê kesî hasil bîyayeni. *Tr. İnanası gelmek, inanmak, inancı hasıl olmak, itimat etmek, güvenmek, yakini hasıl olmak.* Mi înan kerd ki o yo raşt nêvano.

înan ki *H.* Ê ki, bolan ki. *Tr. Onlar ki.* Înan ki, bi min a emeleya xwu nêardi, şîy ê bînan ra jî pers kerd. Cora ê mi çimî ra kewtîy.

înan nînan *H.* Ê nê, filan kesîy û bêvan kesîy. *Tr. Onlar bunlar, falan kimseler.* Mi rê înan nînan

mevajê. Teqez vajê. Eger şima şenê, namekerê. Ki şima nêzanê jî, mi rê înan nînan mevajê!

înan rê nînan rê *H.* Filan kesan û bêvan kesan rê, înan û nînan rê, nêzana kê û kê rê. *Tr. Onlara bunlara, falan kimselere filan kimselere.* Mêrdek qehrîya û va: Eger bi "Înan rê nînan rê" ya bo, kar û gurweyê ma bi Ellahî yo mendo!

încasêri *Nk. Nm.* Dara încasan, dara încazan, dara erûgan. Dara ki pa erûgîy benê, meyweyê încazan dana. *Tr. Erik ağacı.* Încasêra ci şên û mexelgirani bî.

încasi *Nk. Nm.* Încazi, erûgi. Bolekê ci, "încasîy" ê. Meyweyê darda încasêri, meyweyê darda erûgêri. *Tr. Erik, erik meyvesi.* Mi senîn ki încasên eşti xwu feki, tamê fekdê mi bî weş.

încazêri *Nk. Nm. Bw.* Încasêri. Încazêri, încazîy dana, merezî gîna û sayêri jî say dana û sawî gîna.

încazi *Nk. Nm. Bw.* Încasi. Suwêreki di bi namedê "Încazi" a rojawandê Suwêreki di dewên jî esta.

încirax *Nn.* Çîyên yan jî kesên dest di bela kewteni, mekr bîyayeni, derd û ezîyet di bîyayeni, ci ra gîrîyaneyê xwu deha nêreynayeni. *Tr. Bezdirmek, bezmek, illallah etmek, yaka paça sallamak, çıkılmaz bir hale düşmek.* Kaşka lajekê xwu ma het di nêverdayê. Lajekê ci deha ma kerdîy încîraxî!

înciraxîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên dest di kewto belayêndo gird, ci dest di gîrîyane hêl kerdo, îllallah kerdo, poşman bîyo ki kewto nê kar û gurweyî mîyan. *Tr. Bezen, bezdirilen, illallah eden, büyük pişmanlık içine giren ve fakat bir türlü de çıkamayan.* Keso încîraxîbîyaye wextnakî şitî ver, doy jî bi pifkerden a şimeno.

înciraxî bîyayeni *f. M.* Încîraxîbîyayîş. Încîrax bîyayeni. Çîyên yan jî kesên dest di îllallah kerdeni, gîryane hêl kerdeni. *Tr. Bezmek, illallah etmek, elaman etmek, yaka sallamak, bıkmak.* Eger şima lajek încîraxî nêkerdayê, qe beno ki meşti fina fina biameyê şima heti.

înciraxî *Ç. N.* Îllallah kerdiş di bîyayeni, şeklê încîraxey, gîrîyane hêlkerdiş di bîyayeni yan jî şeklê nê çîyandê belayan. *Tr. El aman, büyük sıkıntı, eziyet, bezdirme veya bezdirilme.* Mi încîraxî mekerê ki zirarê mi şima nêreso.

înciraxîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo derd û zehmetêndê girdî bin, kerdo poşman ki karûgurweyên kerdo, kes bîyo sebebê îllallah kerdenda ci. *Tr. Bıktırılan, bezdirilen, elaman ettirilen, yaka sallandırılan, büyük sıkıntı verilen/verdirilen.* Merdimo încîraxîkerde do xwu ra fina nê karûgurweyê biderdî bin nêkewo.

înciraxî kerdeni *f. M.* Încîraxîkerdiş. Çîyên yan jî kesên dest di sebebê îllallahkerdişî bîyayeni, sebebê poşmaneyda girdi mîyan kewtişî bîyayeni, jewên rê sebebê şito ki werdo pirnikî ra amîyayîş bîyayeni, sebebê gîryane hêl kerdîşî bîyayeni. *Tr. Bezdirmek, bezdirtmek, elaman ettirmek, pişmanlık verdirmek, büyük sıkıntı ve rahatsızlık vermek veya verdirmek.* Eger şima tenekna jî berey biameyê, ey do ez încîraxî kerdayê.

înciraxîyey *Nm.* Încîraxî bîyayeni, Îllallah di bîyayeni gîrîyane hêlkerdiş di bîyayeni. *Tr. Bezme/elaman etmek, zahmette olmak, yaka sallamak.* Eger ma încîraxîyeya ci nêdîyayê, ma do bivatayê o yo rehatey di. Labelê ma încîraxîyeya ci dîya.

încîl *Nn.* Kitabo îlahî yo ki, Ellahî Hz. Îsay rê rişto, kitabê Îsawîyan. Kitabê Xirîstîyanan. *Tr. İncil.* Încîl di, wesfê Hz. Muhemmed (sew)î estê.

încîlê balmekerdey *Nb. Bw.* Encîlê balmey. No qoro ki ez şîya Girgomezi Nîyaja min a Guli, ma rê încîlê balmekerdey ronay û ma bi kakildê gozan a werdîy.

încîlê balmey *Nb. Bw.* Encîlê balmey. Eger encîlê balmey çinêbê, kes do xwu rê încîlanê wişkan bûro.

încîlê morekîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê morîy. Încîlê morekîy, encillewrandê kalikdê mi mîyan di bolek ê.

încîlê morîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê morîy. Încîlê morîy, renga ci mor a, dîyayena ci zor a.

încîlê sipey *Nk. Nb. Bw.* Encîlê sipey. Încîlê sipey do wişkey di sipey bê.

încîlê sîyay *Nk. Nb. Bw.* Encîlê sîyay. Încîlê sîyay, renga ci tarî ya.

încîlê wişkîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê wişkîy. Încîlê wişkî, zimistanî bolkî bi kakilandê gozan a werênê.

încîlê zerdekîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê zerdîy. Încîlê zerdekîy, encillewrdê ci ra jî silasênê.

încîlê zerdîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê zerdîy. Încîlê zerdîy kuhoyî di jî wişkey jî zerdane asenê.

încîli *Nk. Zîr. Nm. Bw.* Encîli. Mi rê încîla moreki deha weş a.

încîlîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Encîlîyaye/ê. Mi qerfê xwu bi ê kesdê încîlîyayeyî ya kerdîy, qehrîya mi ra.

încîlîyayeni *Zv. f. M.* Încîlîyayîş. *Bw.* Encîlîyayeni. Boka ti jî zêdê mi biincîlîyê ki ti derddê mi ra fehm kerê!

încîlkerde/ê *Zv. N. Bw.* Encîlnaye/ê. Merdimo încîlkerde hewna senîn şeno wina qisanê ra-

veyan bikero ki?

încîl kerdeni *Zv. f. M.* Încîlkerdiş. *Bw.* Encîlnayeni. Qehrîya û va: Eger ez bêra, ez do ûjaka di încîl kera ha!

încûriki *Nk. Nm.* Vaşêndo boyencûr o ki temamê ci werêno. *Tr. Acur kokusunu veren ve tamamı yenilebilen bir çeşit bitki, ot.* Mi încûrik nêwerdo. Qe beno ki mi nêdîyo jî.

îndo sereb *Cog. Nn.* Nûşaya ci ya S'y qalin waneyêna. *Bw.* Înîyê serebî. Şorî îndo sereb di şorbaya doy honik ki û bê.

îne *Nn.* Yêne, êne. Rojên verê paşîneyî û rojên jî dimayê pancşemeyî, roja nimazdê îneyî. *Tr. Cuma, cuma günü.* Îne bi îne, kalikê mi Emerê Xelikan Helebî ra qandê nimazdê îneyî yan şîyê Hêrhêrî yan jî şîyê Hedro.

înekê çimî *An. Nn. Bw.* Înîyê çimî. Înekdê çimdê ci ra, hersên rijîyê, ey va beno ki o yo bermeno.

înfaz *Er. Nn.* Caardeni. Wezîfeyê ci herûni ardeni, merama ci caardeni, cezayê ci dayeni, ecrê ci cidayeni. *Tr. İnfaz.* Înfazê ci rewnayo bîyo. Labelê bol çetin bî.

înfazbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; înfazê ci bîyo, wezîfeyê ci ameyo herûni, geregê ci bîyo, cezayê ci deyayo. *Tr. İnfaz edilen.* Cezayê înfazbîyayeyî ma pêro kerdîy kêfsad.

înfaz bîyayeni *f. M.* Înfazbîyayîş. Cezayê ci dayeni yan jî wezîfeyê cezadê ci herûni amîyayeni, geregê ci bîyayeni. *Tr. İnfaz olmak.* Ma dî ki înfazo nêbeno, ma kewtîy ray û ma amey.

înfazkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; geregê ci ameyo ca, bîyo, jewî yan jî tayêni kerdo, temam bîyo. *Tr. İnfaz edilen, gereği yapılan.* Merdimo înfazkerde yo, keno mezel bo.

înfaz kerdeni *f. M.* Înfazkerdiş. Geregê ci caardeni, wezîfe kerdeni, cezayê ci cidayeni, lazimê ci kerdeni, waştena çîyên kerdeni. *Tr. İnfaz etmek, gereğini yapmak.* Wexto ki înfaz kerd, ma ûja di nêbîyê.

îngîlîz *Sn. Nn.* Babetên anaxtarêndo boçikderg û birxûyîn o. *Tr. Uzun kuyruklu ve kertikli olan bir çeşit anahtar.* Mi awa qenêlandê Adana bi îngîlîzî ya akerdê.

Îngîlîz/i *S. Etn. N.* Engîlîz/i, hemwelatîyê/ya Engîlîstanî, şarê/a Îngîltere'y. Merdimo ki Îngîltere di roşeno û qewmda înan ra o. *Tr. İngiliz.* Ziwan û fêlê Îngîlîzan û ê Fransizan opê yeno.

Îngîlîzkî 1. *N.* Fêl û hereket û kay û edet û urfê Îngîlîzan. *Tr. İngilizlere ait gelenek ve görenek, fiil ve davranışlarının tamamı.* Ez nêşena îngîlîzkî kay kera û bimeşa. 2. *Fîl. Nn.* Engîlîsî, Engîlîskî, Îngîlîsî, Îngîlîskî. Ziwanê Îngîlîzan. *Tr. İngilizce.* Ez ancax şena hendê bandereyda mektebandê Turkîyay Îngîlîzkî qisey bikera.

înî *Nn.* În. Çimeyê awi. Cayo ki, ci ra awi vijêna û kes ci ra awa xwu gîno. *Tr. Çeşme.* Verî awê ma nêameyê keyandê ma mîyan, ma şîyê înîyan ser ra awa xwu kiriştê, ardê keye. Ma şorbaya xwu ya germi jî berdê înîyan ser, kerdê honiki.

înîyek 1. *Tib. Nn. Bw.* Înîyê çimî. Înîyekdê ci ra hesrîy senîn ki war bî, hinî jî gunayê gawirî pey ame. 2. *Nn.* Îndoqij, înîyo werdî. *Tr. Küçük çeşme.* Dewda ma vero înîyekên (Îndoqij) est bî, awa ci dewijan rê bes nêkerdê, dewijan şîyê Îndopîlî ra awi antê.

înîyê çimî *An. Nn.* Înîyek, înek, înîyekê çimî, înekê çimî. Kişta çimîya ki resena zincîyeri. *Tr. Gözün burunla birleştiği ve gözyaşlarının akak yeri.* Kelmêşi şîya kewta înîyê çimî.

înîyê serebî *Cog. Nm.* Îndosereb, înîyo sereb. Înîyo ki awa ci serebî ra, bindê erdî ra, bi şikildê erqên a şina. (Nûşaya ci ya S'y qalin waneyêna.) *Tr. Kaynağı, yer altı kanallarıyla oluşan çeşme, pınar.* Awa înîyê serebî weşa.

înîyo sereb *Cog. Nn.* Nûşaya ci ya S'y qalin waneyêna. *Bw.* Înîyê serebî. Şima awa ki şa înîyo sereb newedera înşa kero.

înkar 1. *Er. Nn.* Kufir. Qebûl nêkerdena Rebbî. *Tr.* "*İnkar, küfür, ateizm.* Înkarî di çîyê estbîyayeyî rê nameyê çinêbîyayenî neyêno pa. Înkarî di aş kerdeni, werey amîyayeni, pêjewbînî ra hez kerdeni û roşnayî çinî ya; tarîdilmat, lej, pêkişteni, êjewbînî rê mixul werdeni, qerez û kîni esta. Wa qehr bo înkar, wa bicoyo esteya pêyabestê. Va, mi nêzana o yo înkar di. Kaşka qe ma pê nêdîyayê. 2. *Er. Nn.* Qebûl nêkerdeni, qebûlî redd kerdeni, bîyayena çîyên qebûl nêkerdeni. *Tr. İnkar, reddetmek.* Xeylên zeman Tirkan estbîyayena ma Kurdan înkar kerdi. Bi înkar a nêşa cayên reso, nika ê yê hêdî hêdî vera qebûlî şinê.

înkarbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki înkar bîyo, estbîyayena ci qebûl nêbîya. *Tr. İnkar edilen.* Merdimêndo înkarbîyaye, eger nêşo estbîyayena xwu îspat kero, noqra do dişmenanê xwu înkar kero. Eceb ney xirabêrî çiçî esto, wa merdimê totikdarîy ney ser o vinderê, nê persgireyî çareser kerê.

înkar bîyayeni *f. M.* Înkarbîyayîş. Înkarey, nêhesibîyayeni. Esteya ci înkar bîyayeni, esteya ci qebûl nêbîyayeni. Tîya di jû finan ê ki înkar kenê, vanê çîyêndo winasîn çinî yo, jew finan jî vanê wina nîyo, wina o. Bi şikdê sifteyî ya înkaro eşkera o, bi ê dimakênî ya jî înkaro nimî yo.

Tr. İnkar edilmek, inkar olmak, sayılmamak, hesaba katılmamak. Înkar bîyayeni di şexsîyetê kesî xerpêno.

înkarger/i *N.* Munkîr/i. Kes/çîyo ki; bîyayena çî/kesên înkar keno, vano çinî yo, estbîyayenda ci rê vano nê, red keno, bîyayena ci qebûl nêkeno. *Tr. İnkarcı, münkir.* Merdimo înkarger do cayên nêreso, rojên o do jî înkar bo.

înkargerey *Nm.* Munkîrey. Înkarger/i bîyayeni, înkar kerdeni, tey wesfê înkargeran bîyayeni, çî û kesanê bîyayan qebûl nêkerdeni, înan red kerdeni. Kes/çîyo ki; kesan û çîyan înkar keno, bîyayena ci qebûlnêkeno, vano çinî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İnkarcılık, münkirlik, inkar etmek.* Eger tey înkargerey bibo, xwura qebûl nêkeno.

înkarkerde/ê *N.* Nêhesibîyaye/ê, nêhesibneyaye/ê. Çî/keso ki; jewî înkar kerdo, esteya ci qebûl nêkerda, vato çinî yo. *Tr. İnkar edilen.* Înkarkerdeni, xwu rê kerdo şikên.

înkar kerdeni *Sos. f. M.* Înkarkerdiş. Înkarey, nêhesibnayeni. Esteya ci qebûl nêkerdeni, bîyayena ci înkar kerdeni, hesab nêkerdeni, çinêbîyayena ci qebûl kerdeni. *Tr. Varlığını inkar etmek, yok saymak, hesaba katmamak.* Înkar kerdena qewmên xirab a. Hinî xirab a ki kesî dest ra bêro, kes do zalimeya ê înkarkaran delal bido, vengê xwu azmînî resno.

înqilab *Er. Nn.* Dewlet di îdare di, debarî di, banderî di, şêligîyey di, coyo mihîm di bi semtên a û bê derênik û bê zor vurîyayena mihîm a pêroî. *Tr. İnkılap.* Merdimo baqil, wexto ki înqilab keno, do merdimanê xwu nêtewno yan jî bol tayên bitewno. Çunkî hergi zeman di ê ki verokarê înqilaban vijîyayê, estê. Înqilabo ki bê gonî rijîyayeni bîyo çinî yo.

înqilab kerdeni *f. M.* Înqilabkerdiş. Diwêlên di, cayên di coyo sîyasî di, coyo debarî di, coyo şêligî di, coyo dînî di yan jî coyê bînî di çîyandê coyîyan di bê kudênik û bê zor û bê tehda vurîyayenî peyda kerdeni. *Tr. İnkılap yapmak.* 1980 î di, eskerîyeyî înqilab kerd.

însaf *Er. Nn.* Wijdîyan. Hîssê kesî yo ki goreyê dînî, goreyê edatan normal o, kes pey nêveşeno, gunayê kesî pey nîno, qandê coy zerrîya kesî pey nêveşena. *Tr. İnsaf.* Eger tey însaf bibîyayê, ey ê sêkurekan rê, o muamele nêkerdê.

însan/i *Er. N.* Merdim/i, qûl/i. Keso ki dest û lingê ci estê, lingandê xwu ser o şeno xwu pay ra şiro, wahîrê aqilî û şikî yo, şikêr beno, bi şikêreyda xwu ya coydarandê bînan ra abirêno. *Tr. İnsan, kul.* Însan do pêra razî bo. Eger razî nêbî tepîya, çi qîmet û qametê însanî esto ki?

însanane *Nn.* Însankî, merdimkî, merdimane. Zêdê însanana, bi însanan mendeni. şekil û bîçimî di zêdê însanana bîyayeni. *Tr. İnsanca, insan gibi, insanlara yakışır/reva.* Şima karûgurweyên kenê, însanane bikerê ki, şarê şima ver ra neşermayo.

însaney *Nm.* Însanîni, merdimey, merdimîni. Merdim/i bîyayeni, însan/i bîyayeni. Wesfê însanan ser o/tey bîyayeni. *Tr. İnsanlık, insan olmak.* Însaneya mêrdekî biraşt bol weş a.

însanî ser *Nn.* Însanan ser o, heqdê însanî di, têkilîyê însanan, mewzûyê însanan ser o, merselaya însanan. *Tr. İnsanlarla ilgili, insan hakkında, insanlar konusunda, insani.* Ez însanî ser, ti heywanî ser, o bîn jî wa cinî û camêrdî ser binûşno. Peynî ra çîyên nêmaneno.

înşaallah *N.* Bi îzindê Ellahî ya, eger ki Ellah îzin bido. *Tr. İnşaallah.* Nêtê ma esto ki, ma meşti bêrê vera şima, înşaallah ma do şewra şefaqên saet şeş şeş û nîm di bi otoboz a ray kewê.

înşaat *Er. Nn.* Viraştiş, meydan ardeni, meydan amîyayey. Heme çîyo ki yeno meydan, virazêno înşaa beno, yeno pêser û ci ra dezgeyên virazêno. Ban û pird û ray û parq û çîyê winasînê ki yenê meydan, peyda benê. *Tr. İnşaat.* Înşaatê dewlet o nêqedêno. Herga ki şino, o yo zeyîdêno.

îptalkerde/ê *N.* Açarneyaye/ê, betalkerde, peydikerde/ê. Çî/keso ki do bibîyayê û pey di açarîyayo, do nêbo. *Tr. İptal edilen.* Maçê ma yo îptalkerde do vanê newedera bibo.

îqbal 1. *Er. Nn.* Verê xwu vera kiştên kerdeni, qulbê xwu bellî kerdeni. *Tr. Bir yere yönelmek, kıblesini, yönünü belirlemek.* Îqbalê ma vera qulbe o, qulbeyê ma vera Kabe o. 2. *Nn.* Siûd, talih, bext, şans. *Tr. Talih, şans, baht.* Îqbalê ci çinî yo, senîn senîn kerd nêbî. Peynî bi zor a nêbeno, tenekên jî kesî di îqbal do bibo. 3. *Nn.* Omido coyî, omidîya heyatî. Omidîya ki kesî bi coy o bestena. *Tr. Yaşamsal baht, kişi yaşama bağlayan ümit.* Peynî îqbalê ci kor o. Saliho bêtalih o.

îqbaley 1. *Nn.* Vernî û qulbeyê xwu eşkera kerdeni, verê xwu vera cayên kerdeni. *Tr. Yönünü tayin etmek, kıblesini belirlemek.* Qulbeyê tayêni Kabe o, ê tayêni Anqere o, ê tayêni Mosqowa o, ê tayêni Pekîn o, ê tayêni Waşîngton o, ê tayêni jî Dîyarbekir o. Rehmetî Kalikê mi Emerê Xelikan vatê, nînan rayê ma ma vero şaş kerdîy. Kê ki hina rayê ma ma vero şaş kerdîy, Ellah raya înan ci vero şaş kero. (Labelê sifte înan îsleh kero.)

2. *Nm.* Vera vernî bi omidên a winîyayeni. *Tr. Geleceğe ümit ve güvenle bakmak.* Wa îqbal ê ma bo ewro wa qe ê înan bo.

Îran 1. *S. Cog.* Nika dewleta Farsan a ki verdê veran ra yo ki esta. Rojhelatdê Turkîyay da, na dewlet di Farsîy, Kurdîy, Tirkmenîy, Azerîy û Ermenîy û zewmbî şarîy pîya coyênê. *Tr. İran ülkesi ve devleti.* Rojheletdê Turkîyay û Kurdîstanî di Îran esto. 2. Welatê şardê Îranîyan o dûrikî yo ki, tey bi desan a dewletîy virazîyayê. Nê dewletîy heme ê Farsan nîyê. Tey Medya û Sasanî û Hurrî û Gûtî û zêdê nînan xeylên medenîyetîy û dewletîy estê. *Tr. Tarihi İran ülkesi.* Rustemê Zalî hêledarêndê Kurdandê Îranî ra o.

Îraq *S. Cog. Nn.* Dewletênda Ereb û Kurd û Tirkmenan a ki verrojdê rojhelatdê Turkîyay da. Verênan bi di letan a abirnayê; vatê Îraqo Ereb û Îraqo Ecem (Kurd) Na dewleti, Rojhelatdê Nezdîdê Asyay da. *Tr. Irak.* Vakurdê Îraqî di dewleta Kurdan, Federasyonê Kurdîstan'î esto.

îri 1. *Tib. Nm.* Îriki, hîri, îro, debaz, şeplori, şaplori. Nêweşînênda postî ya ki, wexto ki mersela, goştneweriy goşt û pîyaznewerîy jî pîyaz wenê, bindê postdê ci di peqliqîy/alwey vijênê. Hergi merdim babetên çîyên ra îri vejeno. Wirindî di jî vijêna, werd di, çîyên guneno kesî ro fina kes vejeno, gandê kesî di peqliqîy û pizrikîy vijênê. *Lat. Urticer. Tr. Kurdeşen, alerji, derisel allerji.* Kes na qiserda to ra, îri vejeno. 2. *Zv. Nm.* Îriki, îro. Çî/derdo ki kesî keno kêfsad, pa kêfe kesî remeno, kesî zêdê tellîyên û nêweşîn a keno kêfsal. *Tr. Uyuz olmak.* Mi, a îri ra dûrî fînê. Kes fêlan û qisandê ê fêsadî ra, îri vejeno. 3. *Zoo. Nm.* Tertûl, tertûr. *Tr. Tırtıl.* Îrîy ze herri û wel a peyda bîyê. Wesar o, kes pey şa beno. Bellî yo ki wesar ameyo.

îribîyaye/ê 1. *Tib. N.* Îrikibîyaye/ê, îrikîbîyaye/ê, şeplorîyvete/ê, debazvete/ê, debazbîyaye/ê, îrivete/ê, îrikivete/ê, îrîvete/ê. Kes/çîyo ki; îri veto, bîyo nêweşê îri/îriki. *Tr. Kurdeşen hastalığına yakalanan, allerji olan.* Şima do ê nêweşê îribîyayî berê kamcîn doktorî heti? 2. *Zv. N.* Îrikbîyaye/ê, îrikîbîyaye/ê, îrîbîyaye/ê, îrivete/ê, îrikivete/ê, îrîvete/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki karûgurwe û gireyên û problemên û nerindên û nerindeyêni ra bîyo kêfsad ki ze ki îri vejo, ze ki îrikî bo. *Tr. Uyuz olan, allerji olan.* O merdimo îribîyaye, deha rew rewî ey het di nêvindeno! Çunkî o kes ci rê zêdê tellîyên a o.

îri bîyayeni 1. *f. Tib. M.* Îribîyayîş. Îrey, îrikîyey, îriki bîyayeni, îrikî bîyayeni, şeplorîy veteni, debaz veteni, debaz bîyayeni, îri veteni, îriki veteni, îrî veteni. Nêweşîna şepoloran veteni. Bi werd pirogunayen a bindê post/çermedê ci di pindilikê awikinîy vijîyayeni. *Tr. Kurdeşen hastalığına yakalanmak, allerji olmak.* Tayên merdimê mi jî, wexto ki goşt wenê, gandê ci di, îri vijêna, benê îrikî. Ez jî îrida înan ra bena îri. 2. *Zv. f. M.* Îribîyayîş. Îrey, îrikîyey, îriki bîyayeni, îrikî bîyayeni, îri veteni, îriki veteni, îrî veteni. Dîyayîşdê kes û çîyêndê nerindî û nerindey ra, bi çî û kesandê xiraban a raştê pê amîyayen a yan jî nînan bi dîyayîş a bol xirab bîyayeni, zêdê nêweşan bîyayeni, ganê ci wirîyayeni, bi şikildê nêweşînên a kêf û huzûrê ci remayeni. *Tr. Uyuz olmak, vücuduna allerji girmek, çok rahatsız ve huzursuz olmak.* Mi meberê ê bênamûsî heti. Ez ey ra îri vejena, ez bi ey a bena îri.

îrikerde/ê 1. *Tib. N.* Îrikikerde/ê, îrikîkerde/ê, şeplorîykerde/ê, debazkerde/ê, îrikerde/ê, îrîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ci kerdo îri, kerdo îrikî, kerdo îrî. *Tr. Gıda dokunmasından dolayı allerji edilen, deri altında su kabarcıkları çıkarılan veya çıkmasına neden olunan.* Ez do ê kesê îrikerdeyî senîn weş kera? Darîyê îri mi het di çinî yo. 2. *Zv. N.* Îrikikerde/ê, îrikîkerde/ê, şeplorîykerde/ê, îrikerde/ê, îrîkerde/ê. Kes/çîyo ki; dîyayîş û raşt amîyayîşdê çîyên yan jî kesêndê nerindî ra jew bîyo sebebdê kêfsadeyda ci ya ravey, ze ki nêweş kero, ze ki wirîndok kero. *Tr. Adeta uyuz edilen, adeta allerji hastası haline getirilen.* Ê merdimê îrikerdî do tayên mend bî ki mi jî îri kero. Çi merdimêndo nerind o!

îri kerdeni 1. *Tib. f. M.* Îrikerdiş. Îriki kerdeni, îrikî kerdeni, şeplorîy kerdeni, debaz kerdeni, îri kerdeni, îrî kerdeni. Bi werd pirogunayen a, postedê ganî bin di, bi şikildê alweyan a, bi şikildê pindilikandê awikinan a, dirbetîy veteni. *Tr. Kurdeşen hastalığı yapmak veya bu hastalığa neden olmak.* Goştî gandê ci di îri veti. Mi rê ki goştî mi di îri kerdi. 2. *f. M. Zv.* Îrikerdiş. Îriki kerdeni, îrikî kerdeni, şeplorîy kerdeni, debaz kerdeni, îri kerdeni, îrî kerdeni. Çîyên yan jî kesêndê nerindî ra bi bol kêfsad bîyayen a zêdê wirîndî ya nêweşîni veteni, kêfsal kerdeni. *Tr. Adeta uyuz etmek, kaşındıracak tarzda kendisini rahatsız etmek, allerji yapmak.* Ey a roji ez ûja di kerda îri. Tayên mend bî, ez ci biqewirna.

îrin/i *Tib. N.* Şeplorin/i, dekbazin/i, hîrin/i. Çî/keso ki îri veta, bîyo îri, nêweşîna îri/îrikî veta. *Tr. Kurdeşenli, Kurdeşen hastalığına yakalanan, allerjili.* Doktor şî, ê îrinî ser. O do dima

bêro nêweşdê ma ser.

îriney *Tib. Nn.* Îrikiney, şeploriney, hîriney, dekbaziney. Şeplorin/i bîyayeni, dekbazi/i bîyayeni, hîrin/i bîyayeni. Pa nêweşîna îri/îrikî bîyayeni, tey nêweşîna bi werd pirogunayen a gandê ci di, postdê ci bin di peqliqê awikinîy bîyayeni. *Tr. Kurdeşenli olmak, allerjili olmak.* Mi îrineya ci nêşinawita.

îri veteni 1. *Tib.f. M.* Îrivetiş. Şeplorîy veteni, debaz bîyayeni, debaz veteni. *Tr. Kurdeşen hastalığı çıkarmak, allerji olmak.* Keyneki goştwerey ra îri vejena. Çunkî goşt guneno ci ro. 2. *Zv. f. M.* Îrivetiş. Derdandê çîyên ra ze ki kes werem bo, bol hêrs bîyayeni, xetayan ra hêrs bîyayeni, heyret di mendeni. *Tr. Adeta uyuz olmak, adeta allerji olmak.* Ez nê mêşmenûgî vero îri vejena. Wa vera mi nêro.

îro 1. *Nk. Nn.* Hîro. Vaşêndê kepiran o ki bixwu beno, nêkarêno. Gulîy akeno, hendê bejnên beno derg, malêzin o. Erdan mîyan di beno ze darîstan, kokê ci hendê di giştan beno qalin. Gulê ci pembeyîn ê, malêzineyda ci ra nêweşînan rê beno darî. Îroy qandê veşnayeni û qandê serdê banan ronanê. *Tr. Hatmi çiçeği.* Hendo ki şên bî, îroy mîyan di camêrdê pîlûpelengîy jî bîyê vinî. 2. *Tib. Nn. Bw.* Îri. O merdim wexto ki goşt weno, îro vejeno.

Îsa 1. *Teo. Nn.* Îse, Hz. Îsa, Îsayê Meryemi. Lajê Hz. Meyrem o ki, Ellahî bê pî rişto dinya. Pêxemberê dîndê Xirîstîyaney o. Goreyê Qur'andê Kerîmî jî pêxemberandê kebîran ra o. *Tr. Hz. İsa.* Hz. Îsay dima, Xirîstîyaney xeylên welat û cayana vila bî.

Îsaya dima *Nn. Bw.* Badê Îsay. Îsaya dima 2010 (nika bî 2021) serrîy ravêrdo, hewna qeyami nêqilayaya. Ellaho ezîmûşşan!

Îsaya tepîya *Nn. Bw.* Badê Îsay. Îsaya tepîya 1187 di Selaheddînê Eyyûbî, sûka Qudusî fetih kerd.

Îsayê Meryemi *Teo. Nn. Bw.* Îsa. Îsayê Meryemi Mûsewîyan kerd ki bikişo, Ellahî ant qatê corî.

îsbat *Er. Nn.* Delîl, teqez. Bi paliknayena tesdîq kerdeni. Çî/keso ki kes şeno newedera bimojno, bivîno, bi aqilî ya, bi totikî ya bido fehm kerdeni. *Tr. Ispat, kanıt, delil.* Eger mi bişayê ci rê îspat kerdayê, ey do bidayê mi.

îsbatey 1. *Nm.* Îspat/teqez kerdeni. Bi teqez/îspat a. *Tr. Kesinlik, katiyet, muhakkak.* Îspatey ti do tîya ra ganên nêerzê. 2. *Nm.* Êdî, diha. *Tr. Artık. Artık çalışmaktan yoruldum.* Îsbatey ez merda.

Îsewî *Teo. N.* Îsewî, xirîstîyan. Keso ki şopda Hz. Îsay dima şino, bi dîndê Xirîstîyaney a emel keno. *Tr. İsevi, hristiyan.* Mûsawî qayîlo ki îsewî rayda înan o şiro.

Îsewîyane *Nn. Bw.* Îsawîyane. Îsewîyane mewinî pira, tayên jî Muhemmedîyane biwnî pira.

Îsewîyane *Nn.* Îsewîyane, xirîstîyankî. Zêdê îsawîyana, zêdê xirîstîyanana, bi îsewîyan mendeni. *Tr. İseviler gibi.* Ti yê, nê qerarî ser o îsawîyane şik benê.

îsewîyaney *Nm. Bw.* Îsawîyaney. Mi bişayê a Îsewîyaneyda ci rê bendên ronayê, wexta sîy do herûn di roneyayê.

Îsewîyey *Teo. Nm. Bw.* Îsawîyey. Îsewîyeya, herga ki şina, şina Îslametey ser.

Îsewîyey *Teo. Nm.* Îsewîyey, Xirîstîyaney. Îsewî bîyayeni, xirîstîyan/i bîyayeni, xirîstîyanan ra bîyayeni. *Tr. Hristiyanlık, İsevilik.* Çimeyê Îsewîyey jî Ellahî ra yo.

îskar *Nn. Tr.* Çîyo asinîno ki, asinkar newedera dest ra ravîyarneno, zincarê ci, ci ser ra beno, tûj keno û qandê gurwênayîşî keno hazir. *"Paslanmış demirin paslarından arındırılarak yeniden işeler duruma getirilmesi.* Eger ti nê asinî berê asinkarî ser, o do îskar kero û to vera no.

îskar/i *N.* Tûj/i, birok/i. Kes/çîyo ki; bi ci ya çîyên cibêno, birêno. *Tr."Keskin, kesici, bilenen.* Şima no torzîn îskar nêkerdo. Cora destê mi pêro pa bîy qebarîy.

îskarbîyaye/ê *N.* Çî/asino ki newedera asinkarî dest ra raverdo, zengarê ci, ci ser ra wedarîyayo, tûj bîyo û qandê gurwênayîşî bîyo hazir. *Tr. Bir demirci tarafından pasları giderilen, bilenen ve tekrar işler duruma getirilen madde veya mecazen ise kimse.* Asino îskarbîyaye û şagirto îskarbîyaye xwura do biercîyo.

îskar bîyayeni *f. M.* Îskarbîyayîş. Bi wezîfedîyayîş a, bi tûjkerdiş a, bi dest ra ravîyarnayîş a zincarineya asinan û bi mecaz a tehsîl ra ravêrîyayîşa însanan. *Tr. Paslarından arındırılmak, bilenmek veya işler duruma getirilmek. Mecazen ise insanların işlenerek elden geçirilmesi, eğitilmesi.* Boka na haletîya citêrî îskar bîya? Çunkî o do meşti şiro citi bikero.

îskarey *Nm.* Tûjey, birokey. Tûz/birok bîyayeni. Çî/keso ki tûj keno, birneno, a o çî yan jî o kes bîyayeni. Wesfê çî yan jî kesandê tûjkaran ser o bîyayeni. *Tr. Bilemek, kesici veya bileyici olmak.* Mi îskareyda ci ra hewna nafên nêdîyo. Boka şima bivînê!

îskarkerde/ê *N.* Çîyo asinîno (bi mecaz a însan) ki dest ra ravîyarneyayo, bîyo tûj, zincarê ci ci ser ra şîyo, newedera ercêneyayo. *Tr. Pasları giderilen, bilenen, işler duruma getirilen metal şey veya mecazen ise eğitilen kimse.* Torzîno

îskarkerde û qeço îskarkerde do ma şa kero. Çunkî do bierciyo.

îskar kerdeni *f. M.* Îskarkerdiş. Çîyêndê zêdê asinî yan jî kesêndê xamî dest ra ravîyarnayeni, tûj kerdeni, zengarê ci ci ser ra berdeni, bandernayeni, qandê pakey û hewleyda ci ci rê muamele kerdeni. *Tr. Metal bir şeyi veya ham kimseyi elden geçirerek, paslarını gidererek, eğiterek işler hale getirmek, bilemek, eğitmek.* Kê ki no lajek îskar kerdo, zêdê asinkarên a bi seneat a kerdo.

îskelet/i *Zv. N.* Bol/vêşî zaîf/i. Merdim û çîyo ki îskeletdê ci ser o goşt çinî yo. *Tr. İskelet, iskelet gibi.* Ez, bi ê îskeletî ya pîya nênişena heri.

îskelet 1. *An. Nn.* Esteyê însanan û heywanano ki, pêra nêcibîyayo û pêya o. *Tr. İskelet.* Însan herri ra ameyo, merdena tepîya fina gan û îskeletê ci beno herri. 2. *N.* Çî/keso ki qandê ser o vinderdîşdê ci, çînakî rê bîyo herzale. *Tr. İskelet, çatı.* Ma do sifte ci rê îskeletên virazê, dima jî pûş û palaxi bierzê ser û bin di roşê.

îskeletey 1. *An. Nm.* Ganî mîyan di îskelet bîyayeni, bîyayena estan tenîya. *Tr. İskelet olma.* Ez îskeleteyda ci ser o vinderdê, o bîn jî weşeyda ci ser o vinderdê. 2. *Zv. Nm.* Îskelet/i bîyayeni, bol zaîf/i bîyayeni, bi este û çerme ya mendeni. *Tr. İskelet olmak, bir kemik ve bir de deri kalmak.* Ez îskeleteyda ci ra bol tersaya. 3. *Nm.* Herzaleyê çî û kesan bîyayeni, çî û keso ki kes û çîyên pa vinderêro, o bîyayeni. *Tr. İskelet olmak, çatı olmak.* Eger îskeleteyda ci ra nêbîyayê, nika rewna yo mi eşt bî. Eger ma bierzê, ma do dûzdê Ellahî di bimanê.

îskeme *Nm. Bw.* Kursî 1. Ez îskemeyî ser o ronişta, pantolê mi dirîyay. Ti nêvanê ki tey mêxên vijîyayo.

îskiki *Nm.* Her abîyayîşdê mîdeyî ra vengo ki yeno. Îskikîy birok birok yenê, labelê hilqikîy hera hera û wexto ki yenê, qe beno ki, bi xwu ya cêr ra werd jî anê. Jû finan jî quri quri kenê. Îskikîy kesî û şêligîy kenê kêfsad, hilqikîy şêligî kêfsad kerê jî kesî kenê rehat. Bolekê ci "îskîkîy" ê. *Tr. Geğirme.* Birayê mi kewt bî îskikan ver, apê mi qehrîya ci ra, îskikê ci birîyay.

îskikîy *Nb.* Qandê jewekdê ci *Bw.* Îskiki. Îskikan, ci şêligî mîyan di kerd gunakar.

Îslam *Teo. Nn.* Îslamey, dînê Îslamî, dînê Muhemmedî (sew). *Tr. İslam dini, İslam.* Îslam, wereyardişî ra, rindeya însaney ra, hewlîni ra, yardimperwerey ra hez keno. Şûrê Îslamî îlm o, sîleh nîyo. Top û tifingîy caelmatey di erzênê.

Îslambîyaye/ê *N.* Muslumanbîyaye/ê, Îslambîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şîyo dîndê Îslamî ser. *Tr. Müslümanlaşan.* Şaro îslambîyaye do neya tepîya se bo, se nêbo?

Îslamey 1. *Teo. Nm. Bw.* Îslamîyet. Îslamey, dînêndo tam o, tey kemaney nêmendo, bîyo temam. 2. *Nm.* Îslamîni, muslumanbîyayeni, musliman bîyayeni, dîndê Îslamî kewteni. *Tr. Müslüman olmak.* Îslameyda ci di, ci rê çi naf esto?

Îslamîni *Teo. Nm. Bw.* Îslamîyet 1 û Îslamey 2. Mi rê ki Îslamîna înan û mamostîna nê bînan do hemini rê mîsali bo.

Îslamîyet *Teo. Nm.* Îslamey, Îslamîni, Muslumaney, dînê muslumanan, dînê Muhemmedî (sew) yo. Dîno ki Ellahî Hz. Muhemmedî (sew) rê rişto û hukm û usûlê ci Qur'an û bi Sunnetê Hz. Muhemmedî (sew) ra peyda bîyo. *Tr. İslamiyet.* Îslamîyet o hemini rê nûranîyey wekeno.

Îslamkerde/ê *N.* Muslumankerde/ê, muslimkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo musluman/e, kerdo musluman, berdo dîndê Îslamî ser. *Tr. İslamlaştırılan.* Goreyê Îmamê Şafiî cayo Îslamkerde deha daru'l-herb nêbeno.

Îslam kerdeni *f. M.* Îslamkerdiş. Muslim kerdeni, musluman/e/ê kerdeni. Kesên musluman/e/ê kerdeni, ci dîndê Îslamî ser berdiş, muslim kerdeni. *Tr. İslamlaştırmak.* Mehmûdê Gaznewî, hewtês seferîy eştîy Hîndîstanî ser ki, înan Îslam kero.

Îsnagi *Cog. Nm.* Berçîle, Berçîki, Kanûna siftekêni. Menga zimistanî ya siftekêni. *Tr. Aralık ayı.* Îsnagi di zimistan moj dano, Çile di pêt keno û xwu şidêneno û Guciki (Sibat) di jî xwu sist keno.

îsot *Nk. Nn.* Bajik, filfil. Nebatên o ki, kes kareno û tûn o, wîtamînê C yo tewro vêşî îsotî do. *Tr. Biber, biber bitkisi.* Eger şamîyerda mi vero îsoto tûn çinêbo, ez bixwu nêşena nan bûra.

îsotawî *Nm.* Awa îsotan. Awa ki îsotan ra biguvişnayen a vijêna û debêna şamîyan mîyan. *Tr. Biber salçası.* Mi rê hema hema hergi serri îsotawîya îsotdê arnawidî Adana ra yena. Çunkî ê zanê ki ez tûn ra hez kena, cora rişenê.

îsotek 1. *Nk. Nn.* Vaşêndo zêdê îsotdê arnawûdî yo ki bi îsotan a drofêno. Cora ci rê vanê îsotek. *Tr. Altınçilek. Sivri bibere benzeyen bir çeşit yabani ot.* Îsotek, vakur û vakurdê rojhelatdê Suwêreki di esto. 2. *Ed. Nn.* Îsoto ki, hem werdî yo, hem jî weşdê kesî şino. *Tr. Küçük ve sevimli, kişinin hoşuna giden, kendisine bir sevimlilik kazandırılan biber.* Eger ti şenê ê îsotekî bidi ki, ez xwu rê bi nanî ya bûra.

îsotin/i *N.* Çî/keso ki tey îsot esto, tûn/tûj o, pa

îsot esto, yan bixwu îsot o yan jî zêdê îsotî ya o. *Tr. Biberli, biber sürülen, biber konulan, biber gibi keskin veya yakıcı olan şey veya mecazen kimse.* Ez nêşena ê werdê îsotinî bûra. Wenê xwu rê ti bûri.

îsotiney *Nm.* Tûney, tûjey. Îsotin/i bîyayeni, mîyan di/tey îsot bîyayeni, îsot pira sawîyayeni, tûn/i bîyayeni, zêdê îsotî veşnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesî tewneno, fekê kesî veşneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Biberlilik, içinde biber bulunmak, acı olmak, biber gibi yakıcı olmak, biber sürülmek.* Ez îsotineyda ci ra remaya. To çirê nêwerd? Zanayîşo ki ez zana to rê tûn weş o.

îsoto arnawid *Nk. Nn.* Îsoto kilm û barî û werdî yo ki bol tûn o, dergeya ci hendê giştên a, ci ra degiroteyê loqantayan virazêno, ci ra awa îsotdê arnawidî virazêna. *Tr. Süs biberi.* Waya mi, mi rê Adana ra awa îsotdê arnawidî rişena.

îsoto awî *Nk. Nn.* Îsoto ki awîyan di karîyayo, bej nîyo. *Tr. Sulak arazi biberi.* Îsoto awî, bejî weşêrî yo. Çunkî bi aw a warî bîyo, goştin o, awikin o, tamweş o.

îsoto barî *Nk. Nn. Bw.* Îsoto tûj 1. Îsoto barî, bolkî tûn û tûj o.

îsoto bej *Nk. Nn.* Îsoto bejî. Îsoto ki erddê bejî di karêno. Cora awi nêdeyêna ci, bi awda yaxeran a beno kuho, hendê îsotdê awî tamweş nîyo.

îsoto qaling *Nk. Nn.* Îsoto kurn, îsoto kurnok. Îsoto ki topek û qalin o. *Tr. Top biber.* Îsoto qaling, goştin o.

îsoto sûr *Nn.* Îsotê awda îsotan. Îsoto ki, renga ci sûr a. *Tr. Biber salçası yapılan ve rengi kırmızı olan biber.* Ma îsotê sûrî ra hem awa îsotan vejenê hem erzenê firûni û sêpare di wenê.

îsoto şîrin *Nk. Nn.* Îsoto ki tûn nîyo, tamê şîrinok o. *Tr. Tatlı biber.* Ez bixwu îsoto şîrin nêwena. Îsoto şîrin mi rê ha bîyo ha nêbîyo. Do mi rê tûn bo.

îsoto tûj 1. *Nk. Nn.* Îsoto barî. Îsoto ki derg û barî yo. *Tr. Sivri biber.* Bol merdimîy îsotê kurnokî nê, îsotê tûjî rîdênê. 2. *Nk. Nn. Bw.* Îsoto tûn. Eger ê mi, îsoto tûj nêbo, ez bixwu nêwena.

îsoto tûn *Nn.* Îsoto dej. Îsoto ki fekê kesî veşneno. *Kur. Îsota tûj. Tr. Acı biber.* Îsoto tûn, fekê kesî veşneno. Labelê eger o nêbo, nan jî nêwerêno.

îspahî *Nm.* Sîpahî. Espar, esparî, suwarî, cinişte, cinişteyî. Cayo ki muameleyê karanandê espa-ran/suwarîyan beno. *Tr. Atlı, binili. Atlı veya binili olanların iş ve işlemlerinin yapıldığı veya barındırıldığı yer.* Suwêreki di hewna Sîpahî esta, tîya di nika tey bolkî çîyo mînteş roşêno.

îspanax *Yûn. Nk. Nn.* Vaşendê werdî yo ki karêno, perrdê ci ra şamî virazêna. Şeklê ci zêdê tirşek a o. *Tr. Ispanak.* Cinêkeri va: Eger îspanax bibîyayê, mi do pa şamîyênda weşi viraştayê.

îsraf *Er. Nn.* Destvilayey, tinêşîyayey. Mesrefo vêşinde, mesrefo negereg. *Tr. İsraf, gereksiz harcama, savurmak, çarçur etmek.* Dîndê ma di îsraf heram o.

îsrafat *Er. Nn.* Hergi babet îsraf û xercîyo negereg û tinêşîyaye. *Tr. İsrafat.* Îsrafatê kê ki bol bo, o do binkewo. Na vajeki Erebî di bolek/zafamor a. Labelê Dimilî di jewamor hesibêna.

îsrafbîyaye/ê *N.* Tinêşîyaye/ê, tinêberde/ê, bîlaheq û bîlasebeb xerc bîyaye/ê. Çî/keso ki tey xercîyo vêşinde esto, bîlaheq û bîlasebeb xerc bîyo, nêercîyaye şîyo, negeregey ra xerc bîyo. *Tr. İsraf edilen, savrulan.* Nan û werd û çîyo îsrafbîyaye do adinî di ma ra bipersîyo. Ma serşîyaye nîyê.

îsraf bîyayeni *f. M.* Îsrafbîyayîş. Bîlaheq û bîlasebeb xerc bîyayeni, tinêşîyayena karûgurwe û çîyan, xercîyo negererg. *Tr. İsraf olmak, savrulmak.* Îsraf bîyayeni çîyênda xirab a û heram a jî. Çunkî wexto ki kes îsraf keno, ze ki kes nîmetî werdî û negereg bivîno. Beno ki ney ra yo ki Ellah Teala Kelamo Qedîm di vano: Bûrê, bişimê. Labelê îsraf mekerê! Senîn îsraf heram nêbo ki? Kiştên ra veyşaney ra însanîy bimirê, kişta bîni ra jî tayên kesîy îsraf bikerê!

îsrafey *Nm.* Îsraf bîyayeni, wesf û senîneya îsrafî, virazîyayena îsrafan. *Tr. İsraf olma.* Îsrafey di nankorey esto, hurmet çinî yo.

îsrafkerde/ê *N.* Tinêberde/ê, bîlaheq û bîlasebeb xerc kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni gereg çinêbîyo û xerc kerdo, vila kerdo, ata nata kerdo; bîlaheq û bîlasebeb werdo û dayo xwu ra û şimito û vila kerdo û ata û nata eşto, cayê xwu nêvînayo. *Tr. İsraf edilen, savrulan, çarçur edilen.* O çîyo îsrafkerde bêguman ki do şima ra bipersîyo.

îsraf kerdeni *f. M.* Îsrafkerdiş. Vila kerdeni, tinêberdeni, ata nata eşteni, bîlaheq û bîlasemed xerc kerdeni, virda wirda kerdeni. Karûgurwe û kes û çîyên bîlaheq û bêsemed qewet û pere û qîmetdarî xerc kerdeni, cadê ci di xerc nêkerdeni. Îhtîyacî ser ra xerc kerdeni. *Tr. İsraf etmek, savurmak, çarçur etmek.* Eger kes îsraf bikero, çîyo ki kesî îsraf kerdo, o do kesî çiman û ganî nişo. Bêguman însan do nêbo serşîyaye.

Îsraîl *S. Nn.* Dewleta Yahûdîyan a ki welatdê Fîlistînî di, Dengizdê Sipeyî vero virazîyaya. *Tr. İsrail, İsrail Devleti.* Eger Îsraîl û Ereb û Kurd

û muslumananê Rojhelatdê Navikî pêya werey nêrê, Rojhelatdê Navikî di wereyîk nêvirazêno.

îsraîlîyat *Er. Nn.* Malûmatê îsraîlîyan. Xurafe. Çîyo neheq. Çîyo ki, xwu ver vete, çîyo bêçime. *Tr. İsrailiyat, hurafe, batıl.* Mi va beno îsraîlîyat o, cora şima red kerdo.

îsrar *Er. Nn.* Kudênik. Bi eynadey a çîyên kudênayeni. *Tr. Israr, direti.* Mi va îsrar meki, ez nêşena, bi a vayey a bida to, ey fina îsrar kerd.

îsrar a *H.* Bi îsrar a, bixusûs. Tey îsrar bîyayeni, tey kudik/kudênik bîyayeni, tey eynadey bîyayeni, bi şikildê îsrarkerdişî ya. *Tr. Özellikle, mutlakiyetle, bahusus, musırrane, ısrarcasına.* Mi va îsrar a meki jî, ey zê xwu kerd. Însan çi korfehm o!

îsrarane *Nn.* Îsrarkî. Tey îsrar bîyayeni, bi îsrarkerdiş a, bi eynadey a. Qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşî kudênikên sernayeni. *Tr. Musırrane, ısrarcasına, diretircesine.* Mi şayê îsrarane nê karî bikero. La ki tey xeyrên nêbîyê.

îsraraney *Nm.* Îsrarkîyey. şekil û bîçimê îsrarkerdişî, şekil û bîçimê kudênikî sernayeni. *Tr. Israrlı bir şekilde.* Mi şekil û bîçimê îsraraneyda ci jî nêecibna.

îsrarbîyaye/ê *N.* Kudîyaye/ê, kudêneyaye/ê. Qandê bîyayenda çîyên yan jî kesên çîyo yan jî keso ki derênikên neyayo ser, ci rê îlla kî do bibo yan jî do nêbo vajîyayo û bi no bîçim a ser o îsrar bîyo. *Tr. Israr edilen, diretilen.* Bi mi ki nê karûgurwedê wina nazîkî di no çîyo îsrarbîyaye do hewna sereyê ma bol bitewno.

îsrar bîyayeni *f. M.* Îsrarbîyayîş. Kudîyayeni, kudênikên ser o bîyayeni. Çîyên yan jî kesên rê, qandê bîyayeni yan jî nêbîyayenda ci, îlla kî yan do bibo yan jî do nêbo vateni, bi no babet a derênikên sernayeni. *Tr. Israr olmak, diretmek.* Qedînayena na mersela, ûja di jî bol îsrar bî. Labelê ma kesî jî nêşa ci ra netîceyên bigîro.

îsrarey *Nm.* Kudênikey, kudênik bîyayeni, kudênik roneyayeni, îsrar kerdeni, îsrar bîyayeni, karê îsrarî. *Tr. Israr etmek, ısrarlılık.* Nê karî di îsrarey, ro ma nêame.

îsrarkerde/ê *N.* Kudênaye/ê, îsrarbîyaye/ê, kudênikserneyaye/ê. Çî/keso ki qandê kerdiş yan jî nêkerdişdê çîyên kudênikên nayo ser, vato îlla kî do bibo yan jî vato do îlla kî nêbo. *Tr. Israr edilen, dayatılan, diretilen.* Raşt vajê, şima ê çîdê îsrarkerdeyî ra nafên dî yan nêdî?

îsrar kerdeni *f. M.* Îsrarkerdiş. Rî sernayeni, kudênayeni, kudênik sernayeni, bi kudik a çîyên vateni yan jî kerdeni, muameleyê kudikî ser o bîyayeni. *Tr. Israr etmek, diretmek.* Mi ci rê va, ma şirê, nêbeno wa qe nêbo. Ey tim îsrar kerd, soyîn na daweri ser o lej vijîya.

îstirhet *Er. Nn.* Edizî, westani, aresî, mola. Edizîyayen di edizîya xwu giroteni, wextê edizî giroteni. *Tr. İstirahat, dinlenme, mola.* Xwu rê îstirhet bikerê ki şima deha bol bişê gurweyê.

îstirhetkerde/ê *N.* Edizîgirote/ê, aresîyaye/ê. Çî/keso ki îstirhet kerdo, edizîya xwu girota, aresîyayo. *Tr. İstirahat, dinlenen, mola veren.* Karkero îstîrhetkerde gereg ki wina edizîyaye nêbo û weş kar bikero. No, zeno ze merde.

îstirhet kerdeni *f. M.* Îstirhetkerdiş. Aresîyayeni. Aresî/edizî giroteni, mola dayeni. Karûgurweyên di are cidayeni, edizîya xwu giroteni, aresne kewteni. *Tr. İstirahat etmek, mola vermek, dinlenmek.* Ma dima, a koma bîni do îstîrhet bikero. îstirhet bi nobedarey a o.

îstîda *Er. Nm.* Arzûhali, arzê halî. Na vajeki, Erebî di *"îstîd'a"* ra yena. Qandê waştenên, qandê meramên, qandê gerreyên yan bixwu yan jî bi kaxitêndo resmî ya sere cayên ro dayeni. *Tr. Dilekçe, arzuhal.* Vanê nê halî ya dima şîyo îstîdaya xwu bido. Bi mi ki bol merdim do biveşo!

îstîfa *Er. Nn.* Kar ra vijîyayeni, teber vijîyayeni, bi zerrîda xwu ya karûgurweyê xwu teriknayeni. *Tr. İstifa.* Kesî îstîfadê ci rê qehrê xwu nêard. Dêmax kî pêro îstîfadê ci ra razî bîy.

îstîfakerde *N.* Kes/çîyo ki;; bi destdê xwu ya, kar û gurweyên ra vijîyayo, kaxita xwu ya vijîyayîşî daya. *Tr. Müstefi, istifa eden.* Merdimo îstîfakerde eger qayîl bo, şeno zemanên dima ageyro.

îstîfa kerdeni *f. M.* Îstîfakerdiş. Bi zerrîda xwu ya, yan jî caelmatî kar ra vijîyayeni, bi destdê xwu ya kar û gurweyên ra, kaxita xwu ya abirîyayîşî dayeni. *Tr. İstifa etmek.* Mêrdekî va, hetta înan ez kar ra nêeşta, ez îstîfa bikera. Qe beno ki dima ez fina ageyrena. Cora vijîya.

îş *Nn.* Kar, gurwe, wezîfe. Çîyo ki do bibo û kerdena ci kesî rê bîya wezîfeyên. *Tr. İş, çalışma.* Madamo ki îşêndê to çinêbî, ti çirê hend ray şîyê ki?

îşaret *Er. Nn.* Nîşan. Çî mojnayeni di nîşan ronayeni. *Tr. İşaret, iz, alamet.* Mi ci rê îşaret kerd jî qey ey nêdî.

îşaretbîyaye/ê *N.* Mojneyaye/ê, ramojnaye/ê, ramojneyaye/ê, ramojîyaye/ê, nîşanbîyaye/ê, bellîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi giştên yan jî bi çîyêndo winasîn a mojneyayo, nîşan bîyo, îşaret bîyo, a o yo yan jî no yo vajîyayo. *Tr. İşaret edilen, gösterilen, hedef gösterilen.* Şima nêşa, ê çîyê ma, bero ê çîdê îşaretbîyayeyî het di rono?

îşaret bîyayeni *f. M.* Îşaretbîyayîş. Îşaretiney,

nîşaniney, mojîyayeni, ramojîyayeni, binîşaney, biîşaretey. Nîşan bîyayeni, bellî bîyayeni. Bi tesîrdê kesên yan jî çîyên a bi gişter a yan jî bi çîyêndê winasîn a mojîyayeni, îşaret bîyayeni; a o yo, no yo, a ya, na ya, ê yê, nê yê ûzn. vajîyayeni. *Tr. İşaret edilemek, nişanlanmak, gösterilmek, hedef gösterilmek.* Finê ki îşaret bo, deha rew rewî kes nêşeno ê îşaretî bixerpno.

îşaretin/i *N. Bw.* Îşaretkerde/ê. Eger îşaretin nêbîyayê, ma nêdîyê.

îşaretiney *Nm.* Îşaret bîyayeni. Mi rê ki îşaretineya ci ci reyna. Eger îşaretî ra nêbîyayê, ê do ci qelibîyayê.

îşaretkerde/ê *N.* Mojîyaye/ê, mojneyaye/ê, ramojîyaye/ê, ramojneyaye/ê, nîşankerde/ê, bellîkerde/ê, îşaretin/i, nîşanin/i, binîşan/i, biîşaret/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni îşaret/nîşan kerdo, bellî kerdo, ramojnayo, moto, mojnayo; ci rê o yo yan jî no yo vajîyayo. *Tr. İşaret edilen, nişan konulan, belirlenen, hedef gösterilen.* To do o kitabo îşaretkerde, biberdayê ê cadê îşaretkerdeyî ser o ronayê.

îşaret kerdeni *f. M. İşaretkerdiş.* Ramojnayeni, moteni. Nîşan/bellî kerdeni. Bi çîyên a mojnayeni, nîşan ser o ronayeni. *Tr. Göstermek, iz/işaret koymak, belirtmek, belirlemek.* Mi di îşaretê xwu jî nay ser, fina jî înan şana pêmîyan. Ki însan korfehm bo, îşaret kerdeni çare nîya.

îşkele *Nn.* Gire, derd, problem, mesele, persgire, çîyo şifeyîn. Çîyo ki kesan pa zehmetên, çekûyên, derdên, çîyêndo nêbîyaye dîyo. *Tr. Sorun, problem, sıkıntı, dert, illet, müşkül mesele/durum, girift bir mesele, müşkül hal ve durum, vahim durum.* Ez zana îşkeleyên şima mabeyn di peyda bîyo. Labelê şima yê mi ra nimnenê.

îşkeleyên bîyayeni *f. M.* Îşkeleyên bîyayîş. Meseleyêndo nebixeyr vijîyayeni, gire peyda bîyayeni, problemên bîyayeni, derd û çekûyên vijîyayeni. *Tr. Bir sorun oluşması. Bir sıkıntı, bir zahmet, bir dert, bir problemin varlığı.* Tîya di do îşkeleyên bibîyayê, ma nêverda, ma ci rê bî bend.

îşkeleyîn/i *N.* Çî/keso ki îşkeleyêndê ci esto, problemêndê ci esto, tey gireyên peyda bîyo, pa meseleyên esto. *Tr. Sorunlu, problemli, sıkıntılı, halli gereken nahoş bir durumu olan.* Eger ti şenê qedê xwu bê, ê kardê îşkeleyînî mîyan mekewi.

îşkeleyîney *Nm.* Gireyîney, biçekûyey, bizehmetey, biderdey. Îşkeleyîn/i bîyayeni, tey/pa îşkele û gire bîyayeni, wahîrê îşkelyên bîyayeni. *Tr. Sıkıntılılık, dertlilik, problemlilik, sorunlu olmak, halli gereken nahoş bir durumun varlığı.* Ez rewna yo îşkeleyîneyda ci ra bîya haydari jî, ez a vana beno ki o mi rê nê îşkeleyî akero.

îşkence 1. *Nn.* Eskence, eşkence, ezab. Çîyênda zêdê engûr û çîyanê awikinan mengene kerdeni, polizik/derênik ser o ronayeni. *Tr. Sıkma, sıvısal bir şeyin suyunu çıkarma, şiresini alma, presleme işi.* Ê do dima engûreri bigîrê îşkence û şîreyê ci vejê. 2. *Nn.* Ezîyet, zehmet û giraneyda vêşî bin kerdeni yan jî bîyayeni. Gan û moral û manewîyatdê kesên ser o zehmet û çîle û giraney û derênik ronayeni yan jî bîyayeni. *Tr. İşkence.* Soytarîyan bol merdimî ser o îşkence rona bî. A ki nêkerdê nêmendi.

îşkencebîyaye/ê *N.* Eşkencebîyaye/ê, eskencebîyaye/ê, ezabbîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê îşkence bîyo, derênikên û zehmetêndo gird neyayo ser, ci rê neheqeyênda girdi bîya, ze ki bierzîyo zîndanên bin. *Tr. İşkence edilen, işkence gören, preslenen, baskı veya basınç uygulanan, suyu çıkarılan.* Vanê o merdimo îşkencebîyaye jî, vijîya koy ser.

îşkence bîyayeni *f. M.* Îşkencebîyayîş. Eşkence bîyayeni, eskence bîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê zehmet û giraneyênda roneyayeni, gandê ci rê zulim bîyayeni, ci rê neheqey û heqareteyênda nêantê bîyayeni. *Tr. İşkence edilmek/görmek, ezilmek, preslenmek, baskı uygulanmak, suyu çıkarılmak.* Vano mi rê îşkence bîyo! Kê rê nêbîyo ki? Zîndanandê nê welatî di pêrini rê jî îşkence bîyo!

îşkencedîyaye/ê *N.* Îşkencevînaye/ê, eşkencedîyaye/ê, eskencedîyaye/ê, ezabdîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê ezab bîyo, îşkence vînayo, ci rê zulm û neheqeyênda gird û nêancîyayê bîya. *Tr. İşkence gören/yapılan, suyu çıkarılan, preslenen, baskı uygulanan.* Îşkence dîyayeni terbîyeyên o, banderîyayen a. Merdimo îşkencedîyaye, bikero bikero fina îşkence keno. Cora kes sifte ra bi kesî yo îşkence nêkero.

îşkence dîyayeni *f. M.* Îşkencedîyayîş. Îşkence vînayeni, eskence dîyayeni/vînayeni, eşkence dîyayeni/vînayeni, ezab dîyayeni/vînayeni. Ci rê neheqey û heqareteyênda gird û bêhesabi bîyayeni, kişta ganî û moralî û maddî û manewî ra ezab û neheqênda girdi vînayeni. *Tr. İşkence görmek, azab edilmek.* Eger înan îşkence bidîyayê, wina bêderb û bimoral nêbîyê. Qey ya derbêndo ser o bîyayê yan jî moralê ci çinêbîyayê. Hem bêderbi bi, hem jî moralê ci herûn di bo! No çitil îşkence dîyayîş o!?

îşkencekerde/ê *N.* Eşkencekerde/ê, eskencekerde/ê, ezabkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê îşkence kerdo, ci rê zulmêndo gird kerdo, ci rê heqeretêndo gird kerdo; gan û moraldê ci rê ecabêndo gird kerdo. *Tr. İşkence edilen/yapılan, preslenen, suyu çıkarılan, baskı uygulanan.* Ti ki herûnda ê merdimdê îşkencekerdî di bîyayê, to do se kerdayê?

îşkence kerdeni *f. M.* Îşkencekerdiş. Eşkence kerdeni, eskence kerdeni, ezab kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê ezabo ki o do nêşo ci bin ra werzo, ey kerdeni, ci rê heqareto bêhesab kerdeni, ci ezabêndê girdî bin kerdeni. *Tr. İşkence etmek/ yapmak, pres yapmak, suyunu çıkarmak.* Kes do ne însanî rê ne jî heywanî rê îşkence bikero. Îşkencekerdiş heram o.

îşkencevînaye/ê *N. Bw.* Îşkencedîyaye/ê. Mi kesêndo îşkencevînaye dî. Heme cayê ci dirbetan mîyan di mend bî.

îşkence vînayeni *f. M.* Îşkencevînayîş. *Bw.* Îşkence dîyayeni. Mêrdekî va: Mi rê vajê, îşkence vînayîş senîn beno? Mi rê hergi roji xeberîy dayê, qijqijikdê amnanî di, geh ez berdê nayê tîjî vera, geh ez berdê nayê awda cemedî bin, geh ez kolî kerdê, geh piskonî kerdê. Fini bîyê, ameyê mi het di ronîştê û sêpareyê xwu kerdê û ez jî teyşan û veyşan verdayê! No îşkence nîyo yan çiçî yo?

îşkencexane *Nn.* Cayo (keye, ban) ki tey îşkence beno yan jî şîyo kewto şikildê cadê îşkenceyî, tey bi kesên yan jî bi çîyên o ezab o beno yan jî tey bîyo. *Tr. İşkence yeri.* Deha keye ser o bîbî îşkencexane.

îşkene 1. *Wş. Nn. Bw.* Eşkene. Mi cara îşkeneyêndo winî weş nêwerd bî. 2. *Wş. Nn.* Şamîya ki kerga xwu pewjenê û ci rê sîrawîyên virazenê û kenê fird. *Tr. Tavuk haşlaması veya tavuk haşlamasına ekmek doğranmış olan yemek çeşidi.* Mêrdekî meymandê xwu rê, îşkene viraşt û na vera.

îşligi *Teks. Nm.* Kurdiki. Kurdika barî. *Tr. Gömlek. İnce gömlek.* Çileyê zimistanî di îşligên tenya ser o bî û zûzikîyayê.

îştowe/ê *N.* Werişte/ê, repin/i. Çî/keso ki repin o, werişte o. *Tr. Kalkık, kalkan.* Gilê îştoweyî vera cêr ki, ki ti ci ra sayên cikerê.

îştoweni *f. M.* Werişteni, repiney. Werişte/repin/i bîyayeni. *Tr. Kalkmak, kalkık olmak.* Ti gereg ey vero biîştowê. To tew ci vero îstirhetê xwu nêxerpna.

îştowîyaye/ê *N.* Werzaneyaye/ê, wedarîyaye/ê, hewadeyaye/ê, qamcidaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a werzaneyayo, hewadeyayo, wedarîyayo, qam deyayo bi ci yan jî bîyo tîk. *Tr. Kaldırılan, dikleştirilen.* Mêrdekî eşkera va: Hembazêno, bewnê şima do ki, ê çîyê ercîyayeyê îştowîyayeyî ronê, ê çîyê nêercîyayeyê roneyayeyî biîştownê.

îştowîyayeni *f. M.* Îştowîyayîş. Werzîyayeni, wedarîyayeni, hewadeyayeni, tîk bîyayeni, repin/i bîyayeni. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a vera cor hewadeyayeni, qam cideyayeni, tîk bîyayeni, repin bîyayeni, werişte bîyayeni. *Tr. Kalkmak, dikleşmek.* Mi çimî di ki, tenekna biîştowîyayê, do bes bikerdayê.

îştowkar/i *N.* Wedarnok/i. Çî/keso ki karûgurweyên di karê werzanayîşî keno, werzaneno, wedarneno, hewadano, keno tîk keno repin. *Tr. Kaldıran, kaldırıcı, dikleştiren, dikleştirici, dikelten.* Cayên di îştowîyayeni yan jî îştownayeni bibo, senîn îştowkarê ci çinêbeno?

îştowkarey *Nm.* Wedarnokey, werzanokey, wedarnokey. Îştowkar/wedarnok/i bîyayeni. Kes/ çîyo ki; kesên yan jî çîyên îştowneno, cer ra vera cor werzaneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o estbîyayeni. *Tr. Kaldırıcı olmak, dikleştiren olmak.* Ez hewna raştê îştowkareyda ci nêamêya.

îştownaye/ê *N.* Werzanaye/ê, wedarnaye/ê, repinkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni werezanayo, wedarnayo, hewadayo, ardo haldê weriştеyî di verdayo. *Tr. Kaldırılan, dikleştirilen.* Mi do, o kitabo îştownaye cêro nayê, înan mi dest ra girot.

îştownayeni *f. M.* Îştownayîş. Werzanayeni, wedardeni, wedarnayeni, hewadayeni. Çîyên yan jî kesên, cadê ci ra vera cor werzanayeni, hewadayeni, qam cidayeni, tîk kerdeni, repin kerdeni. *Tr. Kaldırmak, dikleştirmek.* Tayên mend bî ki ez biîştowna, mi destî ra kewt.

îtîbar 1. *Nn.* Emeley, bawerey, bawerî, yeqîn bîyayeni. *Tr. İtibar, güven, inanmak.* Bi her kesî ya îtîbar nêbeno. Çunkî merdim esto ki zûrker o, esto ki fêlbaz o. 2. *Nn.* Hurmet, hesibîyayîş, hurmetmîr, qedrûqîmet, birûmet. *Tr. Saygınlık, itibar, kadir kiymet.* Îtîbarê ci çinêbî. Cora aja di nêmend.

îtîbarbîyaye/ê 1. *N.* Bi ci ya emelkerde/ê. O/ çîyo ki bi ci ya emel beno, pey emeleya kesî yena. *Tr. İtibar edilen, inanılan, güvenilen.* Merdimêndê îtîbarbîyayeyî ma rê bimojni ki ma pey yeqîn bikerê. 2. *N.* Hurmetmîr/i, hurmetgîn/i, birûmet/i, bihurmet/i, biqedr/i, biqîmet/i. *Tr. Saygın, muteber, değerli, kiymetli.*

Înan xwu rê merdimêndo îtîbarbîyaye dîyo ki mi ra fek verdayo.

îtîbar bîyayeni 1. *f. M.* Îtibarbîyayîş. Bi ci ya emel kerdeni, bi ci ya emel bîyayeni, pey bawerey bîyayeni. Girdey û hurmetê ci qebûl bîyayeni. *Tr. İnanılmak, güvenilmek, itibar edilmek.* Îtîbar bîyayeni kesî rê omid dana. 2. *f. M.* Îtibarbîyayîş. Hesibîyayeni, birûmetey. Hurmet dîyayeni, qedrûqîmet vînayeni. *Tr. Kadir kiymet görmek, sayılmak, itibar/görmek.* Wexto ki merdim îtîbarê ci bibo, do dayaxên bido xwu bi xwu.

îtîbarey 1. *Nm.* Emeley, bawerî, bawerey, pey omid girêdayeni. *Tr. Güven duymak, güvenmek, inanmak.* Labelê ki îtîbareya mi bi her kesî ya rew rewî nîna. 2. *Nm.* Qedrûqîmetey, hesibîyayeni, rûmet deyayeni. *Tr. Sayılmak, itibar görmek, kadir kiymeti bilinmek.* Îtîbarey sirf bi peran a nîya, bi hał û hereketdê kesî ya ya û zewmbî jî xeylên qirwelikê ci estê.

îtîbarkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; pey îtîbar beno, bi ci ya emeley bena. *Tr. İtibar gören, inanılan.* Fikro îtîbarkerde do vila bo û xwu bimojno hemini. 2. *N.* Çî/keso ki ci rê hurmet beno, hesibêno, qedrûqîmet deyêno ci, rûmet vîneno. *Tr. İtibarlı, saygın, değerli, kiymetli.* Heme qayîlê xwu rê bi kesêndê îtîbarkerdeyî ya şirîgey bikerê. Labelê keso îtîbarê xwu nêzano beşe kero.

îtîbar kerdeni 1. *f. M.* Îtîbarkerdiş. Pey emel kerdeni, bi ci ya razî bîyayeni, bi ci ya yeqîn kerdeni. *Tr. Güvenmek, inanmak, itibar etmek.* Ez bibi ci ya îtîbar kena. Labelê gereg o ki o jî xwu bimojno ma. 2. *f. M.* Îtîbarkerdiş. Hesibnayeni. Hurmet dayeni, hurmet kerdeni, qedrûqîmet dayeni. *Tr. Saymak, itibar etmek, saygınlık göstermek.* Kes do merdimdê zanayeyî rê îtîbar bikero. Eger nêkero do bixwu zirar bikero.

îxtîlaf *Er. Nn.* Abirnayeni, abirîyayeni, kar û wesfê abirîyayîşî, ci ya bîyayeni, ci ya kerdeni, cêra bîyayeni, cêra kerdeni, cîya cîya bîyayeni, cîya cîya kerdeni, pêra dûrî visteni. *Tr. Ayrılık, ikilik, tefrika, ayırmak.* Eger tey îxtîlaf çinêbîyayê, ez do jî mîyan kewtê.

îxtîlaf bîyayeni *f. M.* Îxtîlafbîyayîş. Îxtîlaf peyda bîyayeni, îxtîlaf virazîyayeni, îxtîlaf meydan amîyayeni. Şik û fikr û karûgurweyan di cêbîyayîş (abirîyayîş, cîya bîyayeni) meydan amîyayeni. *Tr. İhtilaf olmak, ayrılık oluşmak.* Mi zêdê bîyayenda xwu zanayê ey ser o îxtîlaf do bibo.

îxtîlaf kerdeni *f. M.* Îxtîlafkerdiş. Abirîyayîş meydan ardeni, cîya kerdeni, pêra abirnayeni. Fîkr û şik û qeneato cîya peyda kerdeni, rayna veteni. *Tr. Ayrılık/ihtilaf yapmak.* Kalê erdîşsipeyî va: Pêjewbînîda ma di îxtîlaf peyda mekerê, bewnê ma do virtûvila bê ha! Çunkî pêjewbîna ma bi layandê qetokan a ya. Cahîlê nezanî va: Eger ki, ma do bi nê îxtîlafî ya virtûvilay bê, ez do îxtîlaf bikera, kotî ra barî yo wa bivisîyo!

îxtîyar/i *Er. N.* Kal (pîr/i). Keso ki serê ci bol ê û normaley ser ra yê. Bolkî keso ki serrê ci hewtay û hewtay ser ra yê, îxtîyar hesibêno. *Tr. yaşlı, ihtiyar.* Şima do o îxtîyar xwu lingan ver nêardayê, şima do bişîyayê lingandê ey ver. Ma qey şima di şerm û ar çinî yo!?

îxtîyarey *Nn.* Îxtîyarîni, kalûpîrey. Camêrdan di kaley û cinîyan di jî pîrey. Serrê ci ravey/bolîy bîyayeni, normalî ser ra wahîrê serran bîyayeni, serrê ci ravêrdey bîyayeni. *Tr. İhtiyarlık, yaşlılık.* Coy di îxtîyarey zehmet a, çetin a! Ellah boka kesî destûlingan ra nêkero

îxtîyarîni *Nm. Bw.* Îxtîyarey. Mi rê ki, bolkî jî îxtîyarînda xwu di hebûni dî.

îxtîyarkî *Nn. Bw.* Kalekkî. Îxtîyarkî û kalekkî jew o.

îxtîyarkîyey *Nm. Bw.* Kalekkîyey. Şima şa kerdişdê îxtîyarkîyeyda ci rê maneyên bivîno? Çirê bi şikildê îxtîyarkî ya kerdo?

îyot *Yûn. Frz. Kîm.* Elementên o ki dinya di bi şikildê Sodyum Îyodurî ya dengizan vero vîneyêno, jû cayan di jî kuhoyîyandê dengizan di jî vîneyêno, nimroyê zîrekdê ci 53 yo û giraneya zîrekdê ci jî 126, 90477 g/mol o. Renga nê elementî jî yaşilanê ya esmer (abîyanê ya esmer) a. *Tr. İyot.* Wexto ki ez solên gîna, ez îyot û îyoteya ci pers kena.

îyotin/i *Kîm. N.* Çî/sola ki tey îyot esto. *Tr. İyotlu.* Kes do çîyê îyotinî bûro ki, tey nêweşîna guatrî nêvijîyo.

îzah *Er. Nn.* Akerdena şikî û fikrî. Gireyan çareser kerdeni, beyan kerdeni, bi eşkerayey a vateni. *Tr. İzah, açıklamak, beyan.* Do mi rê jî îzah kerdayê, ez nêşîya.

îzahat *Er. Nn.* Çî/keso ki heqdê ci di bi giraney a zanîş deyayo. *Tr. İzahat, açıklamalar, beyanat, açıklayıcı bilgiler.*[1]

îzahbîyaye/ê *N.* Eşkerabîyaye/ê, beyanbîyaye/ê. Çî/keso ki îzah bîyo, heqdê ci zanîş deyayo, senîney û wesfê ci vajîyayê/deyayê. *Tr. İzahlı,*

---

1 Axirî ki îzahatê ci weşdê mi nêşî. Na vajeki Erebî di bolek/zafamor a. Labelê Dimilî mîyanê ci bolek o, bixwu jewek/jûamor a û nerî ya. Ti nêşenê vajê "îzahata ci weşdê mi nêşî."

beyan edilen, açıklanan, hakkında açıklamalar yapılan. Gireyo îzahbîyaye û îzah nêbîyaye fehmkerdiş di jû nêbeno.

îzah bîyayeni *f. M.* Îzahbîyayîş.. Akerdeni, beyan kerdeni. Bi giraney a tarîf kerdeni. Senîney û wesfanê kesên yan jî çîyên xorîyane vateni, beyan kerdeni. *Tr. İzah etmek, beyan etmek, açıklamak.* Boka to rê fina îzah kero. Çunkî mi weş fehm nêkerd bî.

îzahey *Nm.* Wesfê karûgurwedê îzahî, îzah bîyayeni. *Tr. İzah olma.* Ez nêşena îzaheyda ci ser o vindera. Şima bewnê ê karî ra.

îzahkerde/ê *N.* Akerde/ê, beyankerde/ê, tarîfkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên heqdê ci bi giraney a îzahat kerdo, eşkera kerdo, zanîş dayo. *Tr. İzahlı, açıklanan, tanımlanan, tarif edilen.* Senîn to nêşa ê kitabê îzahkerdeyî mi rê biherîno? Mi çendên tembîh kerdê?

îzah kerdeni *f. M.* Îzahkerdiş. Fîkrên akerdeni, şik û fîkrên herayey ser akerdeni, beyan kerdeni, eşkera kerdeni, senîneya ci vateni. Wesfanê kesên yan jî çîyên bi herayey a akerden û vaten û beyan kerdeni. *Tr. Açıklamak, izah etmek, beyan etmek.* Mi do ci rê îzah kerdayê, nêresê dersi ser.

îzan *Er. Nn.* Terbîye, şîret, bander. usûl û qaîdeyê şêligî mîyan di coyayeni. *Tr. İz'an, terbiye, eğitim.* Îzanê mari nê, ê pêri giroto. May îbadetî ra, pî jî meyxanan ra ca nêmendê.

îzanbîyaye/ê *N.* Terbîyebîyaye/ê, banderîyaye/ê, şîretgîn/i, şîretgirote/ê. Kes/çîyo ki; îzan deyayo bi ci, karûgurweyên di banderîyayo, bîyo terbîye; fehmîy deyayê bi ci. *Tr. İz'an alan, terbiye edilen, eğitim ve terbiye verilen, anlayış kazandırılan.* Halê qeçdê îzanbîyayeyî babetna o! Qedayê Ellahdê qeçdê îzanbîyayeyî gîna ha!

îzan bîyayeni *f. M.* Îzanbîyayîş. Terbîye bîyayeni, banderîyayeni, şîretîy giroteni, dersandê terbîye û talîmî û şîretan ra ravêrîyayeni. *Tr. Terbiye edilmek, eğitim ve öğretimden geçirilmek, iz'an kazandırılmak.* Kaşka şima bişayê îzan bo. Çunkî îzan bîyayeni çîyênda weş a.

îzaney *Nm.* Îzan bîyayeni, wesfê îzanî û terbîyey û şîretî û zêdê nînan tehsîlan pêrini. *Tr. İz'an, kavrayış, eğitim, terbiye, nasihat vb. bütün sıfatlar.* Ez nêşena îzaneyda ci ser o vindera. Wa may ser o îzaneyda ci ser o vindero.

îzankemî *Nn.* Şîretkemî, terbîyekemî, şîretkêm/i. O/çîyo ki şîretê ci kemî yo, bêîzan o, nêbanderîyayo yan jî bandereya ci kemî deyaya. *Tr. Terbiyesi eksik, eksik eğitimli.* Merdimêndo îzankemî nêbo, a qisaya kemî nêkeno.

îzankemîyane *Nn.* Îzankêmane, şîretkemîyane, terbîyekemîyane, zêdê îzankemîyana, zêdê terbîyekemîyana. *Tr. Terbiye veya eğitimleri eksik olanlar gibi olma.* Ti îzankemîyane şîyê vera ci.

îzankemîyaney *Nm.* Îzankêmaney, şîretkemîyaney, terbîyekemîyaney, wesfê şîretandê kemîyan tey bîyayeni. *Tr. Terbiye, iz'an veya kavrayışları eksik olanlar gibi olmak.* A îzankemîyaneya ci do ya ma yan jî ci bûro.

îzankemîyey *Nm.* Îzankêmey, îzankemî bîyayeni, wesfê îzankemîyan tey bîyayeni, terbîyekemîyey, terbîyekemî bîyayeni, şîretkemîyey, şîretkemî bîyayeni. *Tr. İz'anı eksik olma, terbiyeden yoksun olmak, eğitimi veya eğitimden elde edilmiş kazanımları eksik olma.* Çiçî ameyo ci sere di, pêro jî îzankemîyeyda ci ra ameyo ci sere di.

îzankerde/ê *N.* Şîretkerde/ê, terbîyekerde/ê, bandernaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a îzan bîyo, banderneyayo, şîretîy bîyo, terbîye deyayo bi ci. *Tr. Terbiye edilen, eğitilen, kazanımlar kazandırılan.* Kes merdimê îzankerdeyî şeno bi gengazey a bimûsno. Labelê ê îzannêkerdeyî rew rewî nêşeno bimûsno.

îzan kerdeni *f. M.* Îzankerdiş. Kesên yan jî çîyên keye di, cayêndê zêdê mektebên di terbîye kerdeni, şîretîy cidayeni, ci rê fêlê weşîy qezenckerdiş dayeni, ci bandernayeni, talîm ra ravêrnayeni. *Tr. Eğitmek, iz'an/terbiye etmek.* Eger heme qeçekanê xwu îzan kerê, karê mekteban beno gengaz. Çunkî wextê mekteban, bol ci ra îzankerdişdê qeçekan ser o ravêreno.

îzim *Nn. Bw.* Kolî 1. Genco Pîranij o qandê zimistanî, şino darîstan ra îzim bîyaro.

îzin *Er. Nn.* Musade, razîyey. *Tr. İzin, müsaade, rızalık.* Bi îzindê Ellahû Teala'y ma do noqra çimî di pirodê.

îzingirote/ê *N.* Îzingîn/i. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyen ra îzin giroto. *Tr. İzinli.* Dîsîplînî vero, merdimo îzingirote û nêgirote senîn jew beno?

îzin giroteni *f. M.* Îzingirotiş. Musade giroteni, razîyey giroteni. *Tr. İzin almak, olur/onay almak, razılık almak.* Xeyrê Ellahî ki mi îzinê ci girot. Eger ma bêîzin biberdayê, ey do qeyami biqilanayê!

Îzolî *Etn. Nm.* Îzolij/i. O ki eşîrda Îzolîyan ra o. *Tr. İzollu, İzol aşiretinden olan.* Suwêreki di Îzolî û Qerexanij û Qirwarij û hewna xeylên ezbetî estê.

Îzolîyey *Etn. Nm.* Îzolî bîyayeni, ezbetda Îzolîyan ra bîyayeni. *Tr. İzollu olmak, İzol ailesine mensup olmak.* Qanûnêndê heqîqî vero, ferqê

Îzolîyey û Qirwarijey çinî yo.

Îzollu 1. *S. Nn.* Bestokênda Meletî ya ki nameyê ci yo nikayên *"Kale"* o. *Tr. Yeni adı Kale olan Malatya'nın bir ilçesi.* Ez Îzolî ra ravêrda, tayên jî tey vinderda. 2. *Etn. Nn.* Nameyêndê eşîrênda Kurdan a ki, Suwêreki ra hettanî Meletî vilabîyaye yê. *Tr. Siverek ve Malatya civarlarında yaşayan bir Kürt aşireti.* Îzolîyan, Suwêreki di wekîlêndê mîlleti jî vet.

îzzet *Er. Nn.* Girdey, giraney. Xwu rew rewî nêronayeni, şenik nêbîyayeni. *Tr. İzzet, büyüklük, azamet.* Merdimo biîzzet o, xwu rew rew nêronano. Fêl û qisan di giraney. Şenik nîyo. Labelê girdey jî nêkeno.

îzzetûnefs *Nn.* Hem îzzet hem jî nefs, îzzet yan jî nefs. Şeref û heysîyet û girdey û şerm û rûmetê kesî pêroy. *Tr. İzzet-i nefis, büyüklük, azamet,*

şeref ve bütün gurur. Mêrdekî qandê di peran îzzetûnefsê xwu kerd binpay. Ez tû kera çîdo winîsîn!

îzzetûnefsey *Nm.* Îzzetûnefs bîyayeni, şeref û heysîyet û girdey û namûs û heya û kiramat û destberi û hewlîna kesî pêro tey bîyayeni. *Tr. İzzet-i nefis sahibi olma.* Ez bena heyrandê îzzetûnefseyda ey!

winasîn/i *Gr. N.* Winasîn/i. Fehmkerdiş dayeni di şekil û senîneya fehmî mojnayeni. *Kur. Wisa wiha, wanî, werge. Tr. Böylesi, böylesine, böylece, bu şekilde.* Esas winasîn bîyayê, bi mi ki do deha weş bîyayê.

winasîney *Nm.* Winasîney. Winasîn bîyayeni. Wesfê winasînan. *Kur. Wisabûn, wihabûn. Tr. Böylesi, böylesine, böyle olma.* Ti zanê o yo kewno winasîneyda ci dimi?

J

J: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hîrêsî ya. Herfa lewan nîya, xwuserî û wihêra tenîyabîyayîşî jî nîya. Çunkî bestoka herfandê vengînan a. Bêveng a. Cora bi vengînên a vijêna. Vijîyayîşê ci: Çenge do abîyo, serê ziwanî do zêdê nûşeda "c"y bi dindanan a bibestîyo. Bi no babet a vijîyayenda "c"y di ziwan cadê xwu ra luweno. Yabelê vijîyayenda "j"y di nêluweno. Ancax peynî ra vera vernî vengên kut beno. Bi no şekila "j" vijêno. Qandê vijîyayenda ci, gerek o ki serê ziwanî dindanandê vernî pey di û kenarê ziwanî jî fina bi kenarandê dindanandê kursî ya bo. Yabelê tîya di jî ziwan piloznayeni çinî ya. Ancax, lerzinokey do seredê ziwanî di peyda bo. Eger lerzinokey peyda nêbo, no veng jî nêvejêno.

ja 1. *Nn.* Ca. *Kur. Cî. Tr. Yer.* Mi ja ra çîyên wederd. Labelê o yo nîno mi vîrî ki çiçî bî?[1] 2. *Nn.* Ca, aja, ûja. *Tr. O yer, orası.* Kaşka ti ja ra nêameyê.

jan 1. *Tib. Nn.* Sancî. Tewatenênda veşnoki. Dejo ki kesî di sancî virazeno. *Tr. Sancı, sızı.* Janên kewt mi sere ki mi vero nêşayê hewînî bikero. 2. *Tib. Nn.* Bela, qotik, mûsîbet. *Tr. İllet, hastalık, maraz vs.* Jan kewto a taxi, ci ra jew nêmendo. 3. *Tib. Nn.* Derdo bêçare, derdo giran, kansêr. *Tr. Çözümsüz hastalık, çaresiz dert, kanser.* Jan ci kewo, keynekerda mi rê bol çekû dayo.

janin/i 1. *Tib. N.* O/çîyo ki sancîyê ci esto, dejêndo bol dekewto. *Tr. Sancılı.* Gandê janinî ya kam şeno karên bikero ki? 2. *Tib. N.* Bibela, belayîn/i, biqotikî. O/çîyo ki ci rê belayên, nêweşînên peyda bîya. *Tr. Marazlı, hastalıklı, illetli.* Jû do janin bî. Doktorî rişt Dîyarbekîr. 3. *Tib. N.* O/çîyo ki ci rê derdêndo bêderman, nêweşînênda bêçarê vijîyaya. *Tr. Çaresiz bir derde düşen, çözümsüz bir hastalığa yakalanan.* Merdimêndo biderd û janin û bêdarî bî. Ellah kesî sere di nêaro.

janiney 1. *Tib. Nm.* Sancîyîney. Tede sancî bîyayeni, janin/i bîyayeni, gandê kesî di dejêndo vêşî bîyayeni. *Tr. Sancılılık.* Janiney di eynî çimê kesî benê sipey, awa sîya kesî çiman ra yena. 2. *Tib. Nm.* Biqotikîyey, mereziney. Jan kesî ser o bîyayeni. *Tr. Musibetlilik.* Ellah kesî re derd nêdo, janiney di kam şeno hewînî bikero? 3. *Tib.* Derdêndê kesî yo bêderman/bêçare bîyayeni. *Tr. Çözümsüz derdin olması.* Janiney di kes fina bi omidên a hereket keno, kes tim qayîlo ki çareyên bigeyro.

jarjûrin/i *Ss. N.* Çî/keso ki tey/pa jarjûr esto. *Tr. Şarjörlü.* Çîyo jarjûrin û bêjarjûr jew nêbeno.

jarjûr *Ss. Frz. Nn.* Qabê fişengan, qabê mermîyandê tifingandê otomotîkan o ki bi usûlên a mermîyan rameno fekdê tifingi. *Tr. Şarjör.*

---

1 Na vajeki "ca" ra herimîyaya. Mersela; o ca (o ca, ûja), a ca (o ca, ûja)

Eger jarjûrî ra nêbo, tifinga otomotîki çîyên rê nêbena.

jehr *Kîm. Nn.* Zehêr, zehîr, axû. Çîyo kîmyewî yo ki kes pa zehêrî beno, çîyo awikino ki kes pa mireno. *Tr. Zehir, ağı.* Ay awên werda, nêzanayo ti nêvanê ki jehr o.

jehrane *Nn.* Axûyane. Zêdê jehrîya, bi jehrî mendeni, wesfê jehrî tey bîyayeni. *Tr. Zehir gibi, zehirce.* Ey da ci hema jehrane bî.

jehraney *Nm.* Axûyaney. şekil û bîçimê ci, zêdê jehrîya bîyayeni. *Tr. Zehir zemberek, zehir gibi olma.* Ne mi a jehraneya ci tam kerda ne jî werda.

jehrawî *Nm.* Awa jehrini. Awa ki tey jehr esto, jehr debîyayo de. *Tr. Zehirli su.* Cinêkeri jehrawî dekerdi bî şamîda mêrdedê xwu. Labelê mêrdeyê ci pa nêmerd bî.

jehrberok/i *Kîm. N.* Çî/keso ki, jehrê çîyên ser ra beno, jehrê ci kemêneno, tesîrê jehrdê ci qedîneno. *Tr. Panzehir.* Vanê perrêndê mêşi zehîrin/jehrin o, perrêndê ci jî jehrberok o.

jehrey *Nm.* Axûyey, zehêrey. Axû/jehr/i bîyayeni, zehêr/i bîyayeni. *Tr. Zehir olmak.* Mi rê ki, tîya jehreyda ci ra bol tersena?

jehrê marrî *Zoo. Nn.* Axûyê marrî. Aweka fekdê marrî ya ki, zehîr fînena gandê kesî yo. *Tr. Yılan zehiri.* Boka jehrê marrî bûro. Çi ez do bida ay, çi a do winî îsraf bikero.

jehrik *An. Nn.* Zerqewe. Cayê tersî yo ki, ze ki vanê wexto ki biteqo, kes mireno. *Tr. Öd, öd kesesi.* Vanê jehrikê ci teqa o. Cora merda.[1]

jehrikteqaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; tersan ra jehrikê ci teqayo. *Tr. Ödü kopan.* Vanê ganê ê merdimdê jehrikteqayeyî piro bîyo zehêr. 2. *Psîk. Zv. N.* Qutifîyaye/ê, visîyaye/ê, ciniqîyaye/ê, zerrîqutifîyaye/ê, zerrîvisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jehrikê ci teqayo, qutifîyayo, recifîyayo/ciniqîyayo pêser. *Tr. Ödü kopan, çok korkan.* Şirê ê lajekê jehrikteqayeyî amoş kerê, o yo bol qehrêno.

jehrik teqayeni 1. *Tib.f.M.* Jehrikteqayîş. Leteyê weşano ki ci rê jehrik vajêno, a o ca teqayeni. *Tr. Öd kopması, öd patlaması.* Jehrikê ci teqayo, piro bîyo axû. 2. *Zv. J. M.* Jehrikteqayîş. Qutifîyayeni, visîyayeni, recifîyayeni. Zerrî qutifîyayeni/visîyayeni. Bol û bol tersayeni, tersan ra beno ki nêweş kewteni. *Tr. Ödü kopmak, aşırı korkmak.* Jehrikê to teqayo! Se bîyo bi to ki?

jehrikteqnaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên jehrikê ci teqnayo, jehrik ser o kerdo axû. *Tr. Ödü koparılan/patlatılan.* Lajeko jehrikteqnaye şima sera berd? 2. *Zv. N.* Qutifnaye/ê, visnaye/ê, recifnaye/ê, zerrîvisnaye/ê zerrîteqnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên tersan ra yan jî çîyendo winasîn ra jehrikê teqnayo, bol tersanayo. *Tr. Ödü koparılan, çok korkutulan.* Merdimo jehrikteqnaye do neya tepîya senîn aja ra şiro?

jehrik teqnayeni 1. *Tib.f. M.* Jehrikteqnayîş. Zerredê gandê kesî di cayo ki jehriko tede, a ûjay teqnayeni, awa ci heriknayeni. *Tr. Öd patlatmak/koparmak.* Vanê o qurşûn şîyo jehrikê mêrdekî teqnayo, gan piro bîyo zehêrokî. 2. *Zv. f. M.* Jehrikteqnayîş. Qutifnayeni, visnayeni, recifnayeni. Zerrî qutifnayeni/visnayeni. Bol û bol tersanayeni, tersan ra haldê mergî di vindarnayeni. *Tr. Çok korkutmak, ödünü patlatmak/koparmak.* Ez fînêra vijîyaya ver û mi jehrikê ci ci ser o teqna.

jehrin/i *N.* Axûyîn/i. Çî/keso ki tey/mîyan di jehr esto, axû/jehrê ci esto, wahîrê jehrî/axûyer o. *Tr. Zehirli.* Mi çimî di ki o do jehrin bo. Çunkî ez pa bîya tetirxanî.

jehriney *Nm.* Axûyîney. Jehrin/axûyîn/i bîyayeni, tey/mîyan di axû/jehr bîyayeni. *Tr. Zehirlilik.* Ez a jehrineyda ci ra tersena. Çunkî vanê verê coy jî înan finên jehr dekerdo şamîyerda ci mîyan.

jehrwerde/ê 1. *N.* Axûwerde/ê. Kes/çîyo ki; jehr/ axû werdo, bi jehrî ya întîhar kerdo. *Tr. Zehir yiyen, kendisini zehirleyen, intihar eden veya teşebbüs eden.* Ê do ê jehrwerdeyî biresnê nêweşxane. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "boka jehr bûro, boka bi jehrî ya bimiro, boka axû bûro û beqa nêkero"y bîya. *Tr. Zehir yiyesi, zehirle ölesi, zehirle ölesin bedduası yapılan.* Şima yê kenê hewna nan jî bidê ê jehrwerdeyî!? O bo, boka o bi jehr bûro.

jehr werdeni 1. *Tib.f. M.* Jehrwerdiş. Axû werdeni. Awa ki kesî kena zihêrokî, a a aweri werdeni. *Tr. Zehir içmek, kendisini zehirlemek.* Cinêkeri a dawada keyîya tepîya şîyo jehr werdo û xwu pa kişto. 2. *Zv.f. M.* Jehrwerdiş. Çîyo xirab kerdeni, zirar xwu dayeni. Keyneki şî bî bi keynerda şarî ya xasek a pîya waştîyê xwu dî bî. Waştîyê ci jî zerrî kerdi bî a keynekerda xaseki. Hal mari rê vajîya tepîya, may winîyê keynerda xwu ra û va: To jehr werd! Ti çirê bi keynerda şarî ya xasek a şina waştîdê xwu heti? Totikvala mi!

jenaq *Nn. Bw.* Çenaq. Erd bêawey ra, merdim qehr

---

1 Na vajeki, "zehr û zehrik" ra virîyaya.

ra, tûtek veyşaney ra, citêr erdî ser o teyşaney ra bîbî çenaq. Erd, merdim, citêr, ez, ti, o bîbîy jenaq jenaqî, amey bî haldê mergî!

jenaqî *H. Bw.* Çenaqî. Kam ki jenaqî bîyayê, o resayê ci.

jenaqîbîyaye/ê *N. Bw.* Çenaqîbîyaye/ê. Wexto ki, înan o merdimo jenaqîbîyaye resna aweri ser, ez jî ci het di bîya. Lewîy ser o teqay bîy, çimîy gêrîyay bîy, hilki hilka ci, ci ro peysê bî, kerdê gan bido.

jenaqî bîyayeni *f. M.* Jenaqîbîyayîş. *Bw.* Çenaqî bîyayeni. Bi mi ki, kes deştda sîya di, dîrê saetan mîyan di bêawi bimano, kes jenaqî beno. Çunkî germîstanê deştda sîya, awa kesî miçiqneno.

jenaqîkerde/ê *N. Bw.* Çenaqîkerde/ê. Citêrê nezanîy do senîn heqê hêgadê jenaqîkerdeyî bidê?

jenaqî kerdeni *f. M.* Jenaqîbîyayîş. *Bw.* Çenaqî kerdeni. Kam ki kesên jenaqî kero, jenaqî kerdişê ci, do ya nadinî di yan jî adinî di bipersîyo, çîyên vinî nêbeno, tinê nêşino.

jenaqîyey *Nm. Bw.* Çenaqîyey. Mi a serri ser ra, jenaqîyeya erdan, mi ê omiddarî ser ra, omidîyeya kesî nêdîya.

jenosîd *Nn.* Komkişteni, tertele, tertele kerdeni, têtewr kişteni, verêna kişteni, seranser kişteni, pêser kişteni. Kalûpîr û qeçûqûl û pîl û qij û werdî û gird û gunakar û bêguna nêvaten û verên a însanan kişteni. *Kur. Komkujî. Tr. Katliam, toplu kıyım, soykırım.* Jenosid, wext bi wext ameyo însanan sere di.

jew 1. *Mat. Nn.* Yew, jû. Qeyî dima amor/sabiro siftekên. *Tr. Bir.* Jew, verê 2y û o(qe)y jî dima yeno. 2. *Nn.* Jû, yew. Merdimên tenîya, wahîd, tenîya. *Tr. Tek, yalnız bir, vahit.* Jew est bî. Labelê ki ê didîy mi nêdî. 3. *Nn.* Yew, eynî, zêdê pê. *Tr. Aynı, eşit, beraber.* Ez panc a, ti jî panc ê. Ma jew ê. Ha cinî, ha camêrd; qarşûyê qûley di jew ê. 4. *Nn.* Jû, yew. Tayên, qismên. Kes yan jî çîyan mîyan di qismêndê ci. *Tr. Kimi, kimisi, bazı, bazısı, bir kısmı.* Jew merdim, jew kes, jew ca, jew keyna ûzn.

jewan didi *H.* Jewî rê didi, jûy rê didi. Hergi fini qatên rê di qatîy şîyayeni, muamele kerdeni, wezîfe vînayeni, hesab kerdeni ûzn. *Tr. Bire iki. Her defasında bire iki kat iş ve eylemde bulunmak, hesaplamak, gitmek, oynamak vs.* Ma jewan didi şîy têra. Cora înan şa mîyaneyê ma bîyaro war. Eger ma jewan jew bişîyayê têra, wina nêbîyê, ê qedê ma nêbîyê.

jewane 1. *Mat. Nn.* Jûwane, yewane. Zêpê, zêdê pê, hendê pê, bi pêya eynî, pêdi jew. *Tr. Eşit, eşit olarak, eşit bir şekilde.* Hettanî nika ma jewane yê. 2. *Nn.* Yewane, safî. Cîya nê, pêra ci ya nêbîyayeni. *Tr. Sade, katışıksız, net, homojen, ayrı gayrı değil, aynılık.* Hergi çîyê ci jewane o, mi cara tey xilt nêdîyo. 3. *Nn.* Yewane, pêdi jew, eynî, girmitin nê, dûz. *Tr. Birbiriyle uyumlu, her yer aynı, düz.* Jû cayan jewane kerdo, jû cayan jî kerdo xiltane.

jewaney 1. *Mat. Nm.* Yewaney. Jew/jewane bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, heme ca di hendê pê bîyayeni, eynî bîyayeni. *Tr. Eşitlik.* Jewî va: Na çitil jewaney a ki jew wahîrê di paran o, o bîn wahîrê jewî yo? Ê bînî verpers kerd, va: Fini bena edalet winî tecellî keno. Nîtekîm merdimo jêhat û tedemende jî jew nêbeno. 2. *Nm.* Jûwaney, yewaney, safîyey. Xilt/têtewr nêbîyayeni, cêmîyan di nêbîyayeni, pêmîyan di nêbîyayeni, pêra cîya cîya û zewmbî nêbîyayeni. Ziddê na vajekeri "xiltaney" a. *Tr. Sadelik, aynılık, homojenlik. Özellikleri aynı olmak, ayrı gayrı olmamak.* Hergi ca di jewaneya ci, ma kerdîy kêfşad. 3. *Nm.* Jûwaney, yewaney. Pêdi jew bîyayeni, girmitin nêbîyayeni, dûzey û dûzandê ci di eynî bîyayeni. *Tr. Tekdüzelik, tenasüp, mütenasip, uyumluluk içinde olma.* Citêranê Adana erdê xwu teswîye kerd bî. Labelê mi jewaneya ci nêecibnê.

jewanjew *H.* Yewayew, yewanyew, jû bi jû, jew bi jew, jewî rê jew, jûy rê jû. Hergi fini jew, bi jew a ray şîyayeni. Hergi fini bi jewî ya kerdeni, werdeni, seteni, berdeni, eşteni ûzn. *Tr. Bire bir, birer birer, teker teker, teke tek.* Mi kerd jewanjew pêyo verdo, înan jewî rê didi verday pêyo. Mersela, kaşka ma jewanjew kay kerdayê. Mi jewan didi kay kerd, ma kerd vinî.

jewanjewey *H.* Jewanjew bîyayeni, ser bi serey, ser bi ser bîyayeni, jû bi jû bîyayeni, jew bi jew bîyayeni, jûy rê jû bîyayeni, jewî rê jew bîyayeni, yewanyewey, yewanyew bîyayeni, hergi fini bi jewî ya ray şîyayeni. *Tr. Teke tek, bire bir, birer birer, teker teker.* Mi jewanjeweya ci jî qebûl kerdi bî. Labelê înan a jî qebûl nêkerdi.

jew bi jew 1. *Db.* Jû bi jû, yew bi yew, yo bi yo. Hergi fini bi jewî ya amorden û şîyayeni. *Tr. Birer birer, birerli, bire bir. Birer birer saymak/gitmek.* Mamosteyî va qeçêno, jew bi jew hettanî şeştîy amorê. 2. *Db.* Çend ki bolîy bêhemd rind o. *Tr. Artma/artışın önemi için kullanılır. Birer birerdir, ne kadar çok olursa o kadar iyidir anlamındadır.* Bavo, ez jî bêra? Bêrî lajê mi bêrî. Jew bi jewî yo, çend ki bibê

hend rind o.

jewbîni *H.* Jûbîni, jûbînîyey, jewbîney, jewbînî, jewbîni, pêjewbînî, pêjewbîni, pêjewbînîyey, pêjewbînî bîyayeni. *Tr. Birbirini, birbirisiyle, birlikte, beraber, topluca, biri ötekini.* Ma do paştî bidê pêjewbîni ki kes nêşo ma bin fino.

jew bîyayeni 1. *f. M.* Jewbîyayîş. Jû bîyayeni, pêya bestîyayeni, pêdi pêjewbînî viraşteni, vila bîyayena xwu qedînayeni, qewet û şik û fikr û qisan û qeneatanê xwu jew kerdeni. *Tr. Birlik kurmak, birleşmek, ittifak etmek, bir olmak.* Eger ma jew bê, bi mi ki qewet û qudretê înan do bi ma nêşo. 2. *f. M.* Jewbîyayîş. Jû bîyayeni. Bi qewet û mîqdar û heqûhuqûq û çîyo winasîn di hendê pê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, pêdi jû bîyayeni, babetna nêbîyayeni. *Tr. Eşitlik.* Nîmdem di ma jew bîyê. Ez didi bîya, ti didi bîyê. Labelê peyanîya kay û demî di ez edizîyaya, ti kewtê ver, ti bîyê panc, ez menda didi.

jewbîyayey 1. *Nb.* Jûbîyayey, pêyabestîyayey, pêdi jûbîyayey. Kes/çîyê ki; qewet û qudret û hêle û zor û mîqdar û heqûhuqûq û çîyo winasîn di hendê pê yê, jew ê, zêdê pê yê; pêra cîya cîya, zewmbî zewmbî nîyê. *Tr. Eşit/müsavi olanlar.* Kes şeno mabeyndê kesandê jewbîyayan di pêverikên virazo, îmtîhanên virazo ûzn. 2. *Nb.* Jûbîyayey. Kes/çîyê ki; pêdi bîyê jew; heqûhuqûq û qisey û çîyê xwu yê winasînîy kerdê jew, bîyê jew. *Tr. Birleşenler, birlik kuranlar, içi içe girenler, ittifak kuranlar.* Mi rê ki tew ê merdimê jewbîyayey do vinî kerê.

jewca *N. Bw.* Jûca. Jewca esto ki weşdê kesî şino, noqra jûca esto ki jî weşdê kesî tew nêşino.

jewcayane *Nn. Bw.* Jûcayane. Jewcayane bî, pêra hez kerdê.

jewcayaney *Nm. Bw.* Jûcayaney. Şima ki dî jewcayaneya ci xirab a, wexta şima şenê vajê.

jewcayey *Nm. Bw.* Jûcayey. Jewcayeya înan nafetî ser o bî, bi zerrî ya nêbî.

jewcem/i *N. Bw.* Jûceme/ê. Mi xwu rê xebato jewcem waşt, ey dicem... Çunkî o deha bol mihtacê peran bî.

jewcem/i bîyayeni *f. M.* Jewcem/i bîyayîş. *Bw.* Jûcemeyey. Xebatêndê şênî di jewceme bîyayeni, miheqeq kî kesî deha vêşî bena ravey.

jewceme/ê *N. Bw.* Jûceme/ê. Par kargehêndo jewceme bî, înan emserr kerd diceme, vernamedê înan di, seterna jî hîrêceme kerdiş esto.

jewceme/ê bîyayeni *f. M.* Jewceme/ê bîyayîş. *Bw.* Jûcemeyey. Jû jûceme bîyayeni di naf, jû jûceme bîyayeni di jî zirar esto.

jewcemey *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Ê qurreyî va: Jewcemeya min û dicemeya ey jew a. Çunkî ez fekîdar a.

jewcemeyey *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Kam ki, no zeman di, karî di bi jewcemeyey a ray şiro, o do ca bimano. Çunkî pêroyê ya dicemeyey a yan jî hîrêcemeyey a meşênê.

jewcinî *Sos. Nm. Bw.* Jûcinî. Goreyê qanûnê dewleti, teniya bi jewcinî ya mare birîyeno.

jewcinîyey *Sos. Bw.* Jûcinîyey. Mêrdek, bi jewcinîyey a şî aşt.

jewçim/i *N. Bw.* Jûçim/i. Merdimêndo jûçim, nîşandarêndo ravey nêbeno. Çunkî qandê nîşanêndê mezbûtî di çimîy lazim ê.

jewçime/ê 1. *Mat. N.* Jûçime/ê, jewçimeyîn/i, jûçimeyîn/i. Çîyo (şekl, şeklo hîsabî) ki çimeyêndê ci tenya esto. *Tr. Tek/bir açılı.* Şekîlo jewçime bî. Mi nêşa hal kero. 2. *N.* Jûçime/ê, jewçimeyîn/i, jûçimeyîn/i. Çîyo ki çimeyêndê ci tenya esto. Çîyo ki, cayê ci yê çî dekerdişî, jû tenya o. *Tr. Tek gözlü.* Refo jewçime, ma rê bes nêkeno. 3. *N.* Jûçime/ê, jewçimeyîn/i, jûçimeyîn/i. Çî/keso ki raşt kerdişê ci bi kesên a, bi kitabên a, bi merdimên a, bi cayên a tenya beno, vîneyêno. *Tr. Tek kaynaklı/menbalı, kaynakçası yalnız bir olan.* Xusûso jewçime, gireyo (derd, problem) jewçime ûzn. 4. *Cog. N.* Jûçime/ê, jewçimeyîn/i, jûçimeyîn/i. Çîyo ki tey jû çimeyêndê awi tenya esto. Çîyo ki, çimê awên yan jî zêdê ney tenya esto. *Tr. Tek menbalı, suyun gözü tek olan şey, su, akarsu, nehir, çay vb.* Royê jewçime, rew rewî nêvîneyêno.

jewçimey *Nm. Bw.* Jûçimey. Eger jewçimeyda ci ra nêbîyayê, ma bellî nîyo o do vinî kero? Pêro zanê, çirê o nêzano?

jewçimeyey 1. *Nm.* Jûçimeyey, jewçimeyîney, jûçimeyîney. Jûçime/ê bîyayeni, jewçime/ê bîyayeni. Çimeyê ci jû/jew tenya bîyayeni, wahîrê/a çimeyên tenya bîyayeni, tey (ser o/mîyan di) jew/jû çime estbîyayeni. *Tr. Tek açılık.* Ez a jewçimeyeda ci rê çîyên nêvana, hewna o yo vano to çirê hal nêkerdi? 2. *Nm.* Jûçimeyey, jewçimeyîney, jûçimeyîney. Jûçime/ê bîyayeni, jewçime/ê bîyayeni. Dexîlênda ci bîyayeni, cayê ci yê dekerdişî jû/jew bîyayeni. *Tr. Tek gözlülük. Bir çekmesi/gözü bulunmak.* Kam ki winîya pira, sifte sifte winîya jewçimeyeyda ci ra. Çunkî a ecêbi bî. 3. *Nm.* Jûçimeyey, jewçimeyîney, jûçimeyîney. Jûçime/ê bîyayeni, jewçime/ê bîyayeni. Çî/keso ki heqdê ci sirf çimeyên ra tenya kes şeno zanîş bigîro, zewmbî çime û zanîşê

serepirodayîşê ci çinî yê. *Tr. Tek kaynaklılık. Kaynakçası yalnız bir tane olma.* Eger jewçimeyeyda ci ra nêbîyayê, nika ma rewna o hal kerd bî. Çimeyêndê ci tenya est bî, o jî veşa. 4. *Cog. Nm.* Jûçimeyey, jewçimeyîney, jûçimeyîney. Jûçime/ê bîyayeni, jewçime/ê bîyayeni. Cayê vijîyayîşdê jû/jew tenya bîyayeni. *Tr. Menbaı, kaynağı, çıkış yeri, doğma yeri, meydane gelme alanı veya gözü yalnız bir tane olma.* Mi rê ki hewna jewçimeyeya ci îspat nêbîya. Mi çimî di ki hendayên awi jewçimê nêbena.

jewçimeyîn/i *N. Bw.* Jewçime/ê. Eger jewçimeyîn bîyayê, hendayên ferqîy mîyan nêkewtê.

jewçimeyîney *Nm. Bw.* Jewçimeyey. Şima şenê jewçimeyîneyda ci rê delîlên bîyarê?

jewdest/i 1. *Tib. N.* Jûdest/i. Keso ki destêndê ci cibîyayo, destêndê ci tenya esto. *Tr. Çolak, tek kollu, tek elli.* Şima ê karê giranî, çirê danê ê jewdestî, guna nîyo? 2. *Zv. N.* Jûdest/i, bêpaştî, bêyardim/i, bêyarmet/i. Keso ki, kesêno paştî nêdano ci, ci rê yardimêno nêbeno, na kişti ra wahîd o. *Tr. Yalnız, yardımsız, desteksiz.* Jewdest bî. Jewdesteya ci, bî sebebê berey mendişdê ci.

jewdestey 1. *Tib. Nm.* Jûdestey. Jûdest/jewdest/i bîyayeni. Destêndê ci tenya bîyayeni, destê ci yo bîn nêbîyayeni yan jî cikerde bîyayeni. *Tr. Çolak, tek elli/kolluluk.* Jewdesteya ci, ci rê manî nêbîyê, mêrdek mûsa bî. Kar û gurweyê xwu tavilên kerdê û ci ra kewtê dûrî. O çimwelikino bîn, qaşto didest bî. 2. *Zv. Nm.* Jûdestey, bêpaştîyey, bêyardimey, bêyarmetey. Jewdest/jûdest/i bîyayeni. Destnakîyêndê ci yo bîn çinêbîyayeni, paştîya ci çinêbîyayeni, bêyardim bîyayeni, bêyarmet bîyayeni, kesî destê xwu bi ci nêçekerdeni, kişta yardimî ra wahîd bîyayeni. *Tr. Desteksizlik, yardımsızlık.* Lebayayê û vatê, çiçî ki ame mi sere di, pêro jewdestey ra ame mi sere di.

jewdime/ê *N.* Jewqulpin/i, jûqulpin/i, jewboçikin/i, jûboçikin/i, jewdimeyîn/i, jûdimeyîn/i. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jew boçika ci esta, jew dimeyê ci esto. *Tr. Tek kuyruklu, tek kulplu şey.* Tawayêndê ma jew dime bo, ez do deha çetin şamî viraza.

jewdimeyîney *Nm.* Jûdimeyîney, jûboçikiney, boçikê ci jew bîyayeni, jûqulpiney, qulpê ci yew bîyayeni. *Tr. Tek kuyrukluluk, tek kulpluluk.* Jewdimeyîney di çetiney, di dimeyîney di gengazey esta.

jewek/i 1. *N.* Jewo/a werdî. Kes/çîyo ki; hem jew o hem jî werdî yo. *Tr. Küçük bir/tek.* Heyran ez bi ê jewekî ya bes nêkena. 2. *Ed. N.* Jûamor/i, yewamor/i. Çî/keso ki amordiş di jew o, Mesela didi yan jî deha bol nîyo. Tersê ci, "bolek" yan jî "zafamor" o. *Tr. Tekil.* Mersela, name jewek o, namey bolek ê; fina merdim jewek o, merdimîy bolek ê ûzn.

jewekey 1. *Nm.* Jewek/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; jew û qergûn û mehsûm û xasek o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Biricik olma. Bir, yalnız, zavallı ve masum olma.* Ez bi jewekeyda înan a bawerey nêkena. 2. *Nm.* Jewek/i bîyayeni. Cisnê ci jû/jew bîyayeni, bolek nêbîyayeni. *Tr. Tekil olma.* Edebîyatdê Dimilî di jewekey û bolekey hettanî nêzana kotî mihîm a? 3. *Nm.* Jewek/i bîyayeni. Qerti/çîya ki ser o nimroyê jewî (1) esto, a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Birli, bir olma. Üstünde 1 numarası yazılan olan kart, şey, hane veya kişi olma.* Mi rê jewekeya ci mihîmi nêbî.

jeweki *Mat. Nm. Bw.* Jewiki 1 û 2. Mêrdekî nişkêra desika xwu ya sûra koşeyîni eşti, qayîl bî ki fina pey di bigîro, ê bînan nêverda û ê bînî jî jeweka xwu nê ser û giroti, pa bî jew.

jeweley *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Bol finîyeya ci nê, jew eleya ci ez zor di verdaya.

jeweli *Nm. Bw.* Jew finî. Jew eli ez winî xeta kena. Labelê qenê ez şena xwu raşt kera. Ti ki, finên kewnê doranikêndê xetay, ti deha nêşenê mîyan ra bivijîyê.

jewey *Nm.* Jewîni, yewey, yewîni, wehîdey, tenîyayey. Wehîd/i bîyayeni, jew/i bîyayeni, tenya bîyayeni. *Tr. Bir olma, yalnız/tek olma, bir tane olmak.* Jeweyda ey û boleyda ma di, çi naf û zirar esto?

jewfek/i 1. *N.* Jûfek/i. O/çîyo ki bi qisaya xwu kerda jew, di deqan ra finê fekê xwu nêahewlneno. *Tr. Ağız birliği yapan.* Mêrdek baqil o, jewfek o, gam ra finên fekê xwu nêahelneno. 2. *N.* Jûfikirê/ê, jewfikirê/ê. Kes/çîyo ki; bi jewî ya yan jî bi komên a fikrê xwu kerdo jew, çîyên ser o bi jewî ya bîyo jew. *Tr. Fikir birliği yapan.* Bi înan a merdimêndo jewfek o, cîya nîyo. 3. *N.* Jûfek/i, jûşik/i, jewşik/i. Fîkro jewane, şiko jewane. Çîyên ser o, fikro ki bîyo jew. *Tr. Fikir birliği.* Şima, ê kesanê jewfekan, rew rewî nêşenê pêra cikerê. 4. *N.* Jûfek/i. Çîyo ki, fekêndê ci tenya esto, didi yan jî deha bol fekê ci çinî yê. *Tr. Tek ağızlı.* Zengenê şima jewfek o, ê ma difeke o.

jewfekane *Nn.* Jûfekane. Ze ki, kes fekanê xwu

jew kero, ze ki kes şik û fikrên ser o, çîyên ser o fekê xwu jew kero û nê çîyan ser o jew bo. *Tr. Ağız veya fikir birliği yapmışçasına.* Eger ma no kar jewfekane nêkerdayê, ma wina ser nêkewtê, ma do bin kewtê.

jewfekaney *Nm.* Jûfekaney. Jewfekane bîyayeni. Fek di jû bîyayeni, şik û fikran di jew bîyayeni. şekil û bîçimê fek û şik û fikrî di jû bîyayeni. *Tr. Ağız veya fikir birliği yapma.* Jewfekaneyda qeçan ra, do çiçî bivijîyo.

jewfekey *Nm.* Jûfekey. Qisa xwu jew kerdeni, fekê xwu gam ra finê nêahewlnayeni. Jew bîyayeni, şik û fikrî di jewaney, jew bîyayena şik û fikran. *Tr. Sözünden caymamak, ağzını değiştirmemek, sözde bir olmak.* Merdimî rê jewfekey lazim a, camerdên çi zano gam ra finên fekê xwu ahewlno ki?

jewfekîy *Nb.* Ê/çîyê ki, fekê xwu kerdê jew, pîya hereket kenê, bîyê jewîy, qiseyê xwu kerdê jew. Jewekê ci "jewfek" o. *Tr. Ağız birliği yapanlar, birlikte hareket edenler, birleşenler.* Ê jewfekîy ê. Bi mi ki, kes rew rewî nêşeno, înan rê xetayên bikero.

jewfekîyey *Nm.* Jûfekîyey. Jûfek/jewfek/i bîyayeni. Qisanê xwu jew kerdeni, pîya hereket kerdeni, jew bîyayeni. *Tr. Söz/ağız birliği yapmak, birleşmek, birliktelik, birlik ve beraberlik.* Jewfekîyey di rehmet esto, kes rew rewî nêşeno înan bitewno.

jewfini *H. Bw.* Jewfinî. Jew fini ez şina ûjanan. Labelê cara ez raştê nê vatişdê şima nêamêya.

jewfinî *H.* Jûfinî, jewfini, jûfini, finan, jewqor, jûqor, jeweli, jûeli, jewrey, jûrey, mîyan ra mîyan ra. Bolkî nê, tayên. *Tr. Bazen, kimi vakit, kimi zaman, arada bir, ara ara, ara sıra.* Jewfinî ez jî zê to bena cêrancorî.

jewfinîyey *Nm.* Jûfinîyey, jewfiney, jûfiney, jewqorey, jûqorey, jew/jûeley, jûreyey, jewreyey. Jewfinî/jûfinî bîyayeni, jewfini/jûfini bîyayeni, jew/jû qor bîyayeni, jû/jeweli bîyayeni, jewreyî bîyayeni, jûrey bîyayeni, mîyan ra mîyan ra bîyayeni. Tim nê, mîyan ra mîyan ra bîyayeni, bol nê, tayên bîyayeni. *Tr. Kimi zaman olmak, bazen olmak, arada bir olmak.* Kardan qehrîya û va, ez jewfinîyey ra fehm nêkena! Ti do tim jî wextdê ci di bêrê kargeh!

jewhel/i *N. Bw.* Jûceme/ê. Ser ra gurizi, bolini nan nêdîyê, filan keso zengîn jewhel bî.

jewhel bîyayeni *f. M.* Jewhelbîyayîş. *Bw.* Jûcemeyey. Ma rê jewhel bîyayeni di zirar, înan rê kar esto.

jewhele/ê *N. Bw.* Jûceme/ê. Kam ki gurwîyayîş di jewhele bo, o do deha bol qezenc kero.

jewhele/ê bîyayeni *f. M.* Jewhele/ê bîyayîş. Jewhele bîyayenda xwu di, ma qe zirar jî nêkerdayê, fina ma rê bes bî.

jewheley *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Nanweşey di, ê ki jewheley di merdê, ê ki jî tew nan nêdîyo û cayên di kewtê û merdê, estê.

jewheleyey *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Ey jewheleyeyda xwu di kar, ma zirar kerd. Dêmax kî, jewheleyeya pêrini jew nîya.

jewiki 1. *Mat. Nm.* Jûki, jeweki. Kaxito ki ser o jew nuşîyayo, nimroyê jewîyo ser o. *Tr. Birli.* Xumar di jewiki danê desiki ro. 2. *Kay. Mat. Nm.* Dello kay kerdeni ela jewî. *Tr. Beştaş oyununda ilk oyun.* Ti jewiki di, veşa bîyê. Ti do fina jewiki ra dest pa kerê.

jewkek/i *N. Bw.* Jûkek/i. Senîn wijdîyanê şima gotir kerd, şima o jewkekê ci, şa ci ra bigîro?

jewkes/i *N. Bw.* Jewmerdim/i. Jew kes do wina bo, jew kes do winî bo. Ma kotî pêro do jewîy bê?

jewkik/i *N. Bw.* Jûkek/i. Mi qedayê Ellah dê ê jewkik dê to girotayê ki, ti ê jewkikî ser o senîn lerzenê! Vaji hend sebir senîn to di beno ki! Lingîy pa çinî yê, destekê ci nêtepşenê, tey aqil çinî yo, heme ca ra nêşe o.

jewkişt/i *Mat. N.* Jewkişte/ê, jûkişt/i, jûkişte/ê. Çî/keso ki kiştênda ci esta, kenarêndê ci tenya esto, kiştên tenya ser o yo, perrêndê ci tenya esto, hetênda ci tenya esta. *Tr. Tek taraflı, tek yanlı, tek cepheli.* Banêndê jewkişt o, tarî yo, hewadar nîyo, hendayên pere nêkeno.

jewkiştey *Mat. Nm.* Jewkişti ser o bîyayeni, kiştênda ci tenya bîyayeni, hetên ser o bîyayeni, hetênda ci tenya bîyayeni. *Tr. Tek taraf/yanlılık, bir cephelilik, bir bakış açısına sahip olmak, bir kenarı yalnız olmak.* Derdê ci çeharkiştey a ci nîya. Labelê jewkiştey a ci, ro ma nîna.

jewmerdim/i *Nn.* Jûmerdim/i, jewkes/i, jûkes/i. Tayên merdimîy, tayên kesîy. Merdiman mîyan di tayêndê ci, jû kesan mîyan di qismêndê ci. *Tr. Kimi insan, kimi adam, bazı kimseler.* Jew merdim esto ki, nêzano qisanê xwu bikero, noqor jew merdim jî esto ki, çeqançare o, kesî nêzano îdare kero.

jewna *H.* Jûna, jûnakî, jewnakî, jewo bîn, zewmbî jew. *Tr. Diğeri, öbürü, bir diğeri/başkası, başka biri.* Mi şayê jewna bido. Labelê mi va, qe beno ki jûna yeno, ez dana ey.

jew nêbîyayeni 1. *f. M.* Jewnêbîyayîş. Jû nêbîyayeni, pêya nêbestîyayeni, pêdi jû nêbîyayeni,

jewbîni nêviraşteni, pêjewbînî nêtepişteni. Bi şikildê vilabîyayîş a vinderîyayeni. *Tr. Birleşememek, birlik kuramamak, ittifak edememek.* Mi zanayê ê do jew nêbê. Çunkî şik û fikr û nafetê ci cîya cîya bî, jew nêbî. Hendayên cîya cîya bîyayani ra, jew bîyayeni nêvijêna. 2. *f. M.* Jewnêbîyayîş. Jû nêbîyayeni, hendê pê nêbîyayeni, pêya jew nêbîyayeni, zêdê pê nêbîyayeni. Goreyê mîqdarî, goreyê heqûhuqûqî hendê pê, zêdê pê nêbîyayeni, jew nêbîyayeni. Cîya cîya, zewmbî zewmbî bîyayeni. *Tr. Eşitsizlik, farklı olmak, bir olmamak.* Ma jû/jew nêbî tepîya, senîn ma benê birayê pê?

jewnêbîyayey 1. *Nb.* Jûnêbîyayey. Kes/çîyê ki; pêdi jew nêbîyê, pêya nêdiskîyayê, pêya nêbestîyayê, pêya jewbîni nêviraşta, cîya bîyayena xwu nêqedînaya. *Tr. Birleşmemişler, birlik olamayanlar, ittifak kuramayanlar.* Qewm û kesê jewnêbîyayey do senîn şirê aver ki? 2. *Nb.* Jûnêbîyayey. Kes/çîyê ki; nêbîyê zêdê pê, nêbîyê hendê pê; heqûhuqûqî ya, bi mîqdarî ya zêdê pê, hendê pê nêbîyê. *Tr. Eşit olmayanlar, aralarında eşitlik sağlayamayanlar.* Gereg şima nêverdayê ê govilanê jewnêbîyayan pêdi pêverik bikero.

jewpare/ê 1. *N.* Jûpare/ê, jewpareyîn/i, jewhîsse/ê. O/çîyo ki parênda ci tenya esta, wahîrê parên o, husseyêndê ci esto. *Tr. Tek/bir hisseli.* Ma xwu rê karên di şirîgey kerda, o jewpare o, ez di parê ya. 2. *N.* Jewparçe/ê, jûparçe, parîçe/ê, jewpareyîn/i. O/çîyo ki wahîrê parçeyên o. *Tr. Tek parçalı, bir parça sahibi.* Ey xwu rê êlegênda jûparçê herînaya, ê mi di parê ya.

jewpareyey 1. *Nm.* Jûpareyey. Wahîrê parên, wahîrê hîsseyên bîyayeni. *Tr. Tek hisselilik.* Jewpareyey mexsûsê cinîyan o, ma ez cara jewpare bena? Totikvalê mi! Ma eceb ti hendê cinîyan benê ki ti yê xwu hend gird vînenê. 2. *Nm.* Jewparçeyey, jûpareyey. Wahîrê parçeyên bîyayeni. *Tr. Tek parçalılık, tek parça sahibi olmak.* Çinayo jewpare û dipare di qe ez nêzana çi marîfet esto ki şima hinî ser o lej kenê, Ellah xeyrîy!

jewqelb/i *N. Bw.* Jûqelb/i. Eger mabeyndê înan di wesfê ci yo jewqelb çinêbîyayê, ê ver nêkewtê.

jewqelbey *Nm. Bw.* Jûqelbey. Bolkî înan jewqelbey ra qezenc kerd.

jewqisa *Nm. Bw.* Jûqisa. Nika jewqisa esta ki, viraştê nîya. Cora kes pey teweno.

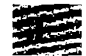
jewqorey *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Eger ez jewqoreyda ci dimi kewtayê, xwura ma tîya nêresayê.

jewqori *Nm. Bw.* Jewfinî. Eger şima bişayê jewqori sereyên ey ro dayê jî, no hal nêkewtê. Şima bîy sebebê nê haldê ci.

jewray/i 1. *N. Bw.* Ferray. Wexto ki tîya jewray bî, tim qezay bîyê. Nika zoray a, qezay kemîyayê. 2. *N.* Jûray. Meşê ci, şîyayîşê ci, şopa ci, kerdena ci, werdena ci, fêlê ci, usûl û qaydeyê ci jew bîyayeni, zêdê pê bîyayeni. *Tr. Yolu, yöntemi, tarzı, metodu, gidişatı aynı olmak, bu konularda bir olmak.* Eger ê jewray bîyayê, qey netîceyê kardê înan do jî jew bîyayê.

jewrayane *Nn.* Jûrayane. Çî/keso ki, bi jûna ya ze ki raya ci, şîyayîşê ci, kerdena ci, werdena ci, berdena ci ûzn. jewi bo, eynî (yan jî zêdê pê) bo. *Tr. Yolu, gidişatı, yöntemi, tarzı, usulü, seyri aynı olmak.* Ma o kerd jewrayane, ey fina raya xwu xerpnê.

jewrayaney *Nm.* Jûrayaney. Ray di, şîyayeni di, meş di, usûl di, qayde di, werdeni di, kerdeni, mêl di, mêldarey di, vera çîyên şîyayeni di jew/eynî bîyayeni, zêdê pê bîyayeni. *Tr. Yol, yöntem, tarz, usul, gidişatta aynı olmak, birlik sağlamak.* Kaşka bi ey a raya ma jew nêbîyayê. Çunkî jewrayaneya ma zirar dê ma hurdina jî.

jewrayey 1. *Nm. Bw.* Ferrayey. Qeza kerdena mi, rîdê jewrayeyda ci ra nêbî, şemîtokeyda erdî ra bî. 2. *Nm.* Jûrayey. Rayan di jew bîyayeni. Meş di, şîyayenî di, usûl û qaydeyên di jû/eynî bîyayeni, zêdê pê kerdeni, vera ci şîyayeni, mêldê çîyên di zêdê pê bîyayeni. *Tr. Yol, yöntem, tarz, usul, gidişatta bir/aynı olmak.* Jewrayeya ma, ma rê çîyên nêzeyîdna. Çunkî rayê ma hurna jî çewtîy bîy. Dêmax kî kes do gurwandê şaşan di, gurwandê çewtan di jûray nêbo.

jewreng/i 1. *N.* Jûreng/i. Çî/keso ki ser o rengên tenya esta, zewmbîy rengîy pa çinî yê. *Tr. Tek renkli, tek ve sade olarak boyanan.* Erdê ci jewreng bî. Kaşka zerdî vero sûr, hetta bi nînan a kuho jî bibîyayê. 2. *Zv. N.* Jûbabet/i, jûreng/i, jewbabet/i. Çî/keso ki, ci rê qandê weçînayeni çînakî nêmendo, a rengi, ê babetî ser o mendo, ê waştişî ser o mendo, bîyo mihtacê ê babetî tenîya. *Tr. Tek renkli, tek çeşitli alternatifsiz, başka bir seçeneği kalmayan.* Lajekî vero jewreng nêbîyayê, qey o do bişayê bişîyayê canakî do weş.

jewrengey 1. *Nm.* Jûrengey. Jewreng/i bîyayeni, jûreng/i bîyayeni. Erdên ser o, çîyên ser o, zemînên ser o rengên tenya bîyayeni, zewmbî rengî pa çinêbîyayeni, rengan di sade bîyayeni. *Tr. Tek renklilik, yalnız bir renge sahip olmak.*

Merdim esto ki xwu rê jewrengey ra hez keno. Noqra merdim jî esto ki babet babetî rengîy erzeno bi ci. 2. *Zv. Nm.* Jûrengey, jûbabetey, jewbabetey. Jûbabet/i bîyayeni, jewbabet/i bîyayeni, jewreng/i bîyayeni, jûreng/i bîyayeni. Zewmbî babetê ci çinêbîyayeni, qandê weçînayenda çîyên kesî vero zewmbî tercîh û alternatîf çinêbîyayeni. *Tr. Alternatifsizlik.* Jewrengey ez ûja di kerda weremî. Ez berda ê dûkandê jewrengî ser o û mi rê vano weçîni, xwu rê çîçî ki weçînenê, biweçîni!

jewreyey 1. *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Jewreyey ez jî şena bi şima ya bêra? 2. *Nm.* Jûreyey. Jûrey/jew bîyayeni, reya ci jew/jû bîyayeni, weçînayîş di finên tenya heqê ci yê reyeştişî bîyayeni, heqê ci yê qisan û çîyandê winasînan di finên tenya heqê ci bîyayeni. *Tr. Yalnız bir oy veya tercih hakkına sahip olmak.* Jewaney di jewreyey esta, direy û jewreyey çinî ya.

jewsim/i *Zoo. Nn. Bw.* Yeksim. Jewsim bîyayê do se bîyayê, disim bîyayê do se bîyayê?

jewsimey *Zoo. Nn. Bw.* Yeksimey. Ez do jewsimeyda ci ser o, ti do jî disimeyda ci ser o vinderê.

jewşeme *Nn. Bw.* Bazar 1. Eger ma nêşê jewşeme jî şirê, ancax ma bimanê pancşeme.

jew tenya *N. Bw.* Jûtenîya. Ti par jî tam no wext ameyê û fina ti jew tenya bîyê.

jewver/i *N. Bw.* Jûver/i. Merdimêndo jewver o. Ne rindî ne jî xirabî zano weçîno. Mîyeri rê goşt, vergî rê vaş dano.

jewverane *Nn. Bw.* Jûverane. Ca esto ki livo jewverane, ca esto ki livo zewmbîyane rind o.

jewveraney *Nn. Bw.* Jûveraney. Heqûhuqûqî di, bi mi ki jewveraney deha rind a.

jewverey *Nn. Bw.* Jûverey. Jewvereya ci, ci rê kabokîy nêardîy. Çunkî nanê qeçên dayê pîlên û nanê pîlên jî dayê qeçên.

jey 1. *Nn.* Cey, geça, xane, parçe.[1] *Tr. Bölüm.* Çend jey kerê ki wa qenê bes bikero. 2. *Zn.* Ci, cey. *Tr. Kendi, kendisi.* Mi çend finîy jey rê va, ey fehm nêkerd.

jêhatane *Nn.* Jêhatîyane. Zêdê jêhatan/jêhatîyan bîyayeni, bi jêhatan mendeni, wesfê jêhatîyan tey bîyayeni. *Tr. Becerikli bir şekilde, iş bitirici olmak.* Lajek jêhatane ser ra ame. Mi vatê o do nêşo ser ra bêro.

jêhatî *Nn.* Jêhat/i, hêja, vete/ê, qîmetdar/i, biqîmet/i, birûmet/i, rûmetdar/i, cuwanik/i, destres/i. Kes/çîyo kar û gurwan ra şeno bi gengazey a bivijîyo. *Tr. Yetenekli, becerikli, çalışkan, kiymetli, değerli, aranan.* Merdimêndê min o jêhatî bibo, ez şena pa sûki bi zanayen a perpûn kera.

jêhatîyey *Nm.* Cuwanikey, gizgerikey, qîmetdarey. Jêhatî/i bîyayeni, cuwanik/i bîyayeni, biqedr û biqîmet/i bîyayeni, vete/ê bîyayeni, ser ra amîyayeni, gizgerik/i bîyayeni, qîmetdar/i bîyayeni. *Tr. Değerlilik, çalışkanlık, kiymetlilik, az bulanak. İşlerin üstesinden gelebilmek.* Ez do jêhatîyeyda ci ser o vindera, ti jî durusteyda ci ser o vindi.

jêr *Nn.* Cêr, kişta cêrî. Cayo nizm. Tersê "cor"î. *Tr. Aşağı, alt.* Mêrdek do serbijêr bîyayê, ey kerd serbijor.

jêrey *Nm.* Cêrey. Jêr/cêr bîyayeni. *Tr. Aşağı olma.* Jêreya do çi ferq bikero ki şima yê hend gazincênê?[2]

jije/ê *Zoo. N.* Şije/ê, dije/ê, dûjî. Heywanêndê bindê erdan o ki serê ci qilçixin o, ser o derziniyekîy estê, wexto ki jewî vîneno, xwu tût keno û beno qulorek û xwu bi no babet a mehfeze keno. *Tr. Kirpi.* Jije do qulda xwu kewo.

jiniki *Nm.* Cinêki, cinî. Tersê camêrdî. *Tr. Kadın, bayan.* Çirê ci rê vato jiniki. Qeyami qilanê.

jinmêrane *Nn.* Jinmêrkî. Zêdê jinmêrana, wesfê jinmêran tey bîyayeni, bi jinmêran mendeni. *Tr. Erkek gibi kadın olmak, kahraman ve yiğit kadınlara benzemek.* Cinêki amê jinmêrane karûgurweyê xwu qedîna û ci ra kewti dûrî.

jinmêraney *Nm.* Jinmêrkîyey. Jinmêrane bîyayeni, wesfê jinmêran tey estbîyayeni, zêdê cinîyandê qehremanan bîyayeni. *Tr. Kahraman/yiğit kadınlar gibi olmak.* Mêrdê ci winîya karûgurwedê cinêkerda xwu ra û va: Ez heyrandê a jinmêraneyda to bîyayê cinêkî!

jinmêrey *Nm.* Jinmêrîni, jinmêrîney. Jinmêri bîyayeni, cinîya xurti bîyayeni. Cinîya ki zêdê camêrdan a, xurt a, yeman a, qehreman a; a a cinî bîyayeni, wesfê a cinîyeri bîyayeni. *Tr. Erkek gibi yaman kadın olma/k, kahraman/yiğit kadın olmak.* Ez jinmêreyda ay ser ra jinmêri nêzana.

jinmêri *Nm.* Cinîcamêrdi. Cinîya camêrdi, cinîya xurti. Cinîya zêdê camêrdan. *Tr. Erkek gibi kadın, kahraman/cesur kadın.* Wextê tengî di qîmetê jinmêran aseno.

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do "cay" ra biherimîyo.

2 Dimilî/Kurdî di dem bi dem nûşeyê C'y bi J ya virênê. Mersela; cêr û jêr, cor û jor, ci rê û jê ra, cin û jin (cinî û jinik) ûzn.

jinok *Nn.* Serjinik, cinîperest. Kes/çîyo ki; cinîyan ra vêşî hez keno û tim qayîlo ki cinîyan mîyan di bo, kişta cinîyan ra zaaf û kemaneya ci esta. *Tr. Kadın düşkünü.* O merdimo jinok o. Çi bêro ma mîyan ki? Wa tim xwu rê şiro mexzeni di bi cinîyan a roşo.

jinokane *Nn.* Serjinikane, cinîperestane. Zêdê serjinikana, zêdê jinokana, zêdê cinîperestana. *Tr. Kadın kız düşkünü bir edayla.* Esas fêlê ci pêro jî jinokane yê.

jinokaney *Nm.* Serjinikaney, cinîperestaney. Bi şikildê serjinikan a, zêdê serjinikaneya, zêdê cinîperestana, zêdê cinîperesteya. *Tr. Kadın kız düşkünü bir edayla.* Jinokaneya ci do rojên ci rê belayên akero. O do rojên raştê erebêndê xwu bêro.

jinokey *Nn.* Serjinikey, cinîperestey. Serjinik bîyayeni. Cinîyan mîyan kewten û bi înan a serbikar bîyayeni. Cayo ki camêrdîy vinderê, bi cinîyan a mijûl bîyayeni, kişta cinîyana tey zaîfey bîyayeni, cinîperest bîyayeni. *Tr. Kadın düşkünlüğü. Erkekler için erkekler dururken daha çok kadınlarla haşir neşir olma heveslisi olmak.* Jinokeya ci ya mexzen di jî kudêna.

jinokî *N.* Cinîyan ra bol û bol hez kerdeni, heyranê cinîyan bîyayîş, merdeyê cinîyan bîyayeni. *Tr. Kız veya kadın düşkünü olmak, her dem kadın veya kızlarla hemdem olmak istemek.* Bîyo jinokî û o yo timûtim înan mîyan di.

jinokîyey *Nm.* Wesfê jinokîni ser o bîyayeni, wesfê heyranê cinîyan ser o bîyayeni, tey cinîperestey estbîyayeni. *Tr. Kendisinde kadın kız düşkünlüğü bulunmak.* O do jinokîyeyda xwu ra hembazeya camêrdan pêrini vinî kero.

jî *Gr.* Zî, kî, dexîl, tey, mîyan di. Wexto ki kes jewî yan jî çînakî mîyan kero, kes vano. Mersela: Ez jî (yanê ez a tey), o jî (o yo tey), sûki di jî (o çî bê ajay sûki di esto, aja tenya di çinî yo) *Tr. ... de, ... da, dahi, dahil, içinde. Söz edilen iş veya eylemlerin bir benzeri de ifade edildiğinde kullanılan bir kelimedir.* Mi do Dîyabekir di jî biherînayê, înan nêverda.

jînweye/ê *N.* Warîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi arişdayîş a vero vinderîyayo. *Tr. Beslenen. Beslenmek suretiyle yaşatılan.* O merdimo jînweye do rew ageyro.

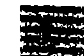
jînweyeni *f. M.* Jînweyîş. Warî kerdeni. Çîyên rê çîyê arişî dayen û ci bi no babet a gird kerdeni. Bi warîkerdîş a vero vinderdeni. *Tr. Besleme/k. Beslemek suretiyle yaşatmak, gıda maddeleri vererek, önünde durarak, bakım yaparak yetiştirmek.* Mi do bijînweynayê, ez winîyaya ki nankor o, mi ci ra fek verda.

jînweynaye/ê *N.* Çî/keso ki jew bîyo sebebê warî kerdenda ci, bi ariş a, bi xida ya, bi rizq a warî kerdo. *Tr. Beslenen, beslettirilen, gıdalandırılan, rızıklandırılan.* Rebbê kermdê jînweynayeyî û Rebbê pilpilikda jînweynayê jew o.

jînweynayeni *f. M.* Jînweynayîş. Warî kerdeni. Bi arişdayîş a vero vinderdeni, bi ariş a coydar kerdeni, bi aşlix a coydarnayeni. *Tr. Beslemek suretiyle yaşatmak, gıdalandırmak, rızıklandırmak.* Kaşka înan jî bişayê kesên bijînweynayê. Labelê kotîîî?

jîrûjêhat/i *N.* Jîrûjêhatî. Keso ki hergi ca di ercîyaye o, kes vero nêşermayêno. *Tr. Hamarat, yetenekli, becerikli, on parmağında on marifet.* Lajek zêdê mi nêbî, jîrûjêhat bî.

jîrûjêhatey *Nm.* Jîrûjêhatîyey, cuwanikey, hêjayey. Jîrûjêhat/i/î bîyayeni, hêja bîyayeni, serûbinê ci osta bîyayeni, cuwanik/i bîyayeni, ercîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Hamaratlık, ustalık, beceriklilik. On parmağında on marifet.* Kê va ser o jîrûjêhatey çinî ya?

jîyan *Nn.* Co, coy, heyat. Weşeya her weşan. Çîyo ki tey gan/heyat esto. *Tr. Yaşam, hayat.* Jîyanê însanî, hemî çî ser ra o. Çunkî însan, eşreful mexlûqat o.

jîyaney *Nm.* Coyey. Wesfê jîyanî/coy, co bîyayeni, wesfê heyatî. *Tr. Yaşama özelliği, hayat/yaşam olma.* Mi ki nêşayê jîyaneyda ci ser o vindero, mi do ti haydar kerdayê. Mi şayê. Cora mi ti haydar nêkerdê.

jokêr/i 1. *Nn.* Coker/i. Çî/keso ki, kes şeno heme ca di bigurweyêno, kes şeno herûnda jewî yan jî çîyên di kar fino. *Tr. Joker.* 2. *N. Bw.* Miqlac/i. Mi miqlaco siftekên nêecibna.

jokêrey 1. *Nm.* Cokêrey. Jokêr/i bîyayeni. Herûnda jewî yan jî çîyên di wezîfe dîyayeni, kar vînayeni. *Tr. Jokerlik.* Jokêreya ci bol nêramiti, dîrina mengana tepîya bî esîl. Qandê zanîşdê veşî û edebîyatî *Bw.* Binvajedê joker/i. 2. *Nm.* Kaya xumarî di, kaya okey di jokêr bîyayeni, herûnda kaxitên di wezîfe vînayeni. *Tr. Kumar oyununda joker olma, eksik kağıdın yerini alma.* Eger jokêreyda ci ra nêbo, o kaxit zewmbî çiçî rê beno? 3. *Nm. Bw.* Miqlacey. Miqlaceya ci heme ca di şa bîya.

jokêr *Nn.* Kaya xumarî di, kaxito ki kayda okey di herûna kaxitnakî gîno û gurweyê ê kaxitî vîneno. Mesela şeşik û heştika kesên esta, labelê hewtika ci çinî ya. Cora qandê kayeri

hîrêki nêvirazêna. Qandê viraştenda hîrêki eger jokêrêndê kesî bibo, kes şeno dekero herûnda hewtiki. Bi no şekila şeşik û jokêrî û heştiki ra hîrêkên virazêna û kes şeno bi no babet a hîrêka xwu rono. *Tr. Joker. İskambil oyununda eksik üçlünün yerini dolduran özel kağıt.* Jokêrê xwu kerd herûnda desiki.

jondes *Mat. Çm.* Jûwendes, jewendes, yewendes. Des û jew, des û yew. Amoro ki jû bi jû amordiş di desî ya tepîya û verê diwêsî yeno. *Tr. Onbir/11.* Jondes finîy şî û ame, fina jî nêedizîya.

jondesiki 1. *Nm.* Çî/qerta ki ser o jondes nuşîyayo. *Tr. Onbir numaralı kart veya onbir numaralı sıra.* O do bişîyayê jondesiki ser. Çîrê şî desiki ser ki? 2. *Nm.* Kayênda xumarî ya ki na kayer di di kaxitîy pê wedarnenê. Amorê nînan eger pêser bê, kenê jondes. Cora nameyê ci jondesik a. *Tr. Onbir oyunu, elli bir oyunu.* Kayda jondesiki di şeşiki panciki, panciki jî şeşiki hewadana û fina newiki didiki, didiki jî newiki hewadana. Keyneki keynekeri, keşe (papaz) keşî û oxlan jî pêrini hewadano.

jor *Nn.* Cor, dîyar, kişta berzî. Tersê "cêr"î. *Tr. Yukarı.* O do serbijor bîyayê, mi kerd serbijêr.

jorey *Nm.* Corey, qameyey. Jor/cor/i bîyayeni, qame bîyayeni. *Tr. Yukarı olma.* Do ki cêr bo, cor deha weş o. Qenê joreyda ci di kemaney çinî ya.

jû 1. *Çn.* Jew, yew. Amoro siftekên. Bi jû bi jî amorden a sabiro siftekên bîyayeni. *Tr. Bir.* Jû merdim tenya ame bî xebatî ser. 2. *H.* Jew, yew. Qismên, tayên. Qismên ra jew, tayêni ra nêzana kam? *Tr. Kimisi, bazısı, kimi.* Jûmerdim esto ki nêzano qisanê xwu bikero. Noqra jûqisa esta ki viraştê nîya û nişena kesî.

jû bi jû *Nn. Bw.* Jew bi jew. Ey do jû bi jû amordayê, xwu şaş kerd, di bi di amordîy.

jû bi jûyey *Nm. Bw.* Jew bi jewey. Ma rê jû bi jûyeya ci jî bîyê. Çunkî eceleyê ma çinêbî.

jû bîyayeni *f. M.* Jûbîyayîş. *Bw.* Jew bîyayeni. Key ki şima bî jû, bêrê mi heti. Eger şima jû nêbenê, tew nezdîyê mi meyêrê.

jûbîyayey *Nb. Bw.* Jewbîyayey. Ez bixwu merdimandê jûbîyayan raşubhenêkena, ê do bêguman qezenc kerê.

jûcinî 1. *Sos. Nn.* Jewcinî. Keso ki zewajî di, bi ciniyên a tenya bes kerdo, bi ciniyên a mare birnayo, bi ciniyên a tenya zewijîyayo. *Tr. Tek evli/eşli.* Merdimo jûcinî sereyê ci rehat o, girey û giredareya ci kemî ya. 2. *H.* Jewcinî. Tayên cinîy, qismên cinîy. *Tr. Bazı kadınlar, kimi kadınlar.* Jûcinî esta ki xwu şaş kena. Vana beno ki kes û besêndê ci çinî yo, bê wahîr a; gîna xwu kena virtûvirani.

jûcinîyey *Sos. Nm.* Jewcinîyey. Jûcinî bîyayeni. Bi cinîyên a zewijîyayeni, mare birnayeni di, bi cinîyên a tenya bes kerdeni, maredê ci bin di cinîyên tenya bîyayeni. *Tr. Tek evli olma, tek eşlilik.* Jûcinîyey di beno ki tayên keyneyê ezebîy keye di û fina qismên cinî jî herûni di bimano. Labelê bolcinîyey di jî girey ser o girey estê; hetta jû gire beno gîgire.

jûçim *Nn.* Jew çim. Tayên çimîy, qismên çimîy, çiman mîyan ra tayêndê ci. *Tr. Kimi göz, bazı gözler, bir kısım gözler.* Kes do xwu çiman ra bipawo. Jûçim esto ki kesî çimênokî keno.

jûçim/i 1. *Tib. N.* Jewçim/i. Kes/çîyo ki; ya çimêndê xwu kerdo vinî yan jî çimêndê ci tenya est bîyo. *Tr. Tek gözlü.* Merdimo jûçim, çîyo jûçim, heywano jûçim. 2. *Zv. N.* Jewçim/i. Kes/çîyo ki;; ze ki bi çimên a tenya biwnîyo, bi kiştên a tenya şeno biwinîyo, şeno kiştên tenî bivîno, nêşeno bol kiştan û bol hetan a biwinîyo, nêşeno zewmbî zewmbî biwinîyo, vînikêndê ci yo jûkişt esto. *Tr. Dar görüşlü, tek yönlü, geniş ufuklu olamayan, tek taraflı düşünen veya bakabilen.* Boka ma jûçiman ra nêbê. Çunkî merdimo jûçim kewno heqûhuqûqdê kesandê bînan.

jûçime/ê *N. Bw.* Jewçime/ê. Refêndê ci yo jûçime est bî, firaqê ci pêro mîyan nêşîyê.

jûçimey 1. *Tib. Nm.* Jewçimey. Jûçim bîyayeni. Çimêndê ci tenya bîyayeni, wahîrê çimên tenya bîyayeni, ser o çimên tenya bîyayeni. Çimê ci yo bîn yan çinêbîyayeni yan jî kor bîyayeni. *Tr. Tek gözlülük.* Bi jûçimeyda xwu ya jî şima pêrini peynî di verdano. 2. *Zv. Nm.* Jewçimey, dûrnedîyey. Jûçim bîyayeni. Bi kiştên a tenîyaya winîyayeni, vînikê ci kemî bîyayeni, dûrnedî bîyayeni, dûrî rê zanîş û malûmatê ci bes nêkedeni, dîyayayen û winîyayeni di kiştên ser o bîyayeni, bi bol kişt û hetan a nêdîyayeni. *Tr. Dar görüşlülük, tek yanlı düşünmek veya bakmak, ufku dar olmak veya geniş olamamak.* Jûçimeya ci tim jî bî bendê bolaneyda ci.

jûeley *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Şima nika jûeleyda ci ra fek verdê, dimi mekewê. Ma dima kewnê ci dimi.

jûeli *Nm. Bw.* Jewfinî. Jûeli bidi ci ki o jî bimûso.

jûfek/i *N. Bw.* Jewfek/i. Eger o bi şirîgdê xwu ya jûfek nêbîyayê, ma bi ey a nêşayê bazirganey bikero.

jûfekane *Nn. Bw.* Jewfekane. Kaşka a roj jûfekane

nêbîyayê. Çunkî a roji, roja jûfekaneyî nêbî.

jûfekaney *Nm. Bw.* Jewfekaney. Jûfekaneya înan do miheqeq rojên sereyê înan bûro. Çunkî ê, xirabîy ser o jî jûfek ê.

jûfekey *Nm. Bw.* Jewfekey. Jûfekeya înan, ê dadgeh di reynay.

jûfikirê/ê *N.* Jewfikirê/ê, jûfek/i. Kes/çîyo ki; fikrê xwu kerdo jew, fikrê ci jewane yo û bellî yo o yo kê ra, çiçî wazeno, fikirdê xwu di raşt o, minafiq nîyo, bi jewî ya fikrê xwu kerdo jew, bi jewî ya fekê xwu kerdo jew. *Tr. Fikir birliği sağlayan/lar.* Şima jûfikirê bîyayê, înan do şima vero biameyê war. Labelê şima difikirêy bî.

jûfikirêy *Nm.* Jûfekey. Fekê xwu jew kerdeni, fikir di jû bîyayeni, fikir di jewaney, fikir di xilt nêbîyayeni, ê ki fikr û fekê xwu pêdi kerdo jew. *Tr. Fikir/ağız birliği yapamak.* Jûfikirêy kesî rê qewet û gan dana kesî, kesî kena bigane.

jûfiney *Bw.* Jewfiney. Kaşka no halê min û to bi jûfiney a bimano.

jûfini *H. Bw.* Jewfinî, jewfin/i. Eger ez jewfini xwu vinî nêkera, ez do xînt ba. Çunkî pîyê mi qethan nêvano xwu rê şorî tenekên aresneyê xwu bigî.

jûfinî *H. Bw.* Jewfinî. Ti jûfinî berey bimanê, çîyên nêbeno. Labelê ti wina wext bi wext berey bimanê, ez qebûl nêkena.

jûfinîyey *H. Bw.* Jewfinîyey. Eger to jûfinîyey ra fehm bikerdayê, wina ma pê rî nêkewtê.

jûhel/i *N. Bw.* Jûceme/ê. Kaşka ez jî emserr jûhel bîyayê.

jûhel/i bîyayeni *f. M.* Jûhel/i bîyayîş. *Bw.* Jûcemeyey. Eger ti jî jûhel bîyayê, ma do pîya bişîyayê û biameyê.

jûhele/ê *N. Bw.* Jûceme/ê. Par mektebê ma jûhele bî, emserr do bibo dihele.

jûhele/ê bîyayeni *f. M.* Jûhele/ê bîyayîş. *Bw.* Jûcemeyey. Ey jûhele bîyayenda xwu di xebatê xwu kemêna. Cora ma o kerd dihele.

jûheley *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Ferqê jûheley û diheley esto. Dihel, di finîy yeno û şino.

jûheleyey *Nm. Bw.* Jûcemeyey. Lajekê telebeyî va: Mi ne jûheleyeyda ey di ne jî diheleyeyda ey di xeyrên dî.

jûkek/i *N.* Jewkek/i, jewkik/i, jûkik/i. Jû tenîya, jewêndo werdî û xasek tenîya, jewêndo werdî û mehsûm tenîya. *Tr. Biricik, güzel, hoş, sevimli ve masum.* Boka şima nê jûkekê mi jî mi destekan mîyan ra nêvejê! Heyranê şima bena!

jûkes/i *N. Bw.* Jewmerdim/i. Jûkes esto ki xwu rê zêdê dewaran a o. Ez do kotî pêrini merdim bihesibna?

jûkik/i *N. Bw.* Jûkek/i. Soyîn înan o jûkikê ci yo nêşe jî ci destekan mîyan ra vet. Jûkikê ci tûpekê destandê ci bî. Boka ci ra xeyrên nêvînê.

jûkişt/i *Mat. N. Bw.* Jewkişt/i. Eger şeklêndo jûkişt bîyayê, mi ci ra fehm kerdê. Labelê no şeşkişt o.

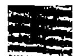
jûkişte/ê *Mat. N. Bw.* Jewkişt/i. Daîreyêndo jûkişte bî. Ez biqeç û kufletey a. Mi rê nebeno.

jûkiştey *Mat. Nm. Bw.* Jewkiştey. To ki qandê qezencî giroti tepîya, ha jûkiştey, ha çeharkiştey. Çi ferq keno?

jûmerdim/i *N. Bw.* Jewmerdim/i. Ez ba, ez ê jûmerdimî jî nêhesibnena. Ez do kotî însanan pêrini bihesibna!?

jûna *H.* Jewna, jewnakî, jûnakî. Jewo bîn, zewmbî jew, jûnado bîn. *Tr. Diğer biri, bir başkası, diğeri, öbürü.* Mi kerd jûna bigîro, dima mi va, o do mi dest di bimano, cora mi nêgirot.

jûnakî *H. Bw.* Jûna. Kaşka to jûnakî bigirotayê, to dest di nêmendê zêdê altûnî biqîmet o.

jû nêbîyayeni *f. M.* Jûnêbîyayîş. *Bw.* Jew nêbîyayeni. Jû bîyayen û jû nêbîyayeni tersê pê yê, ziddê pê yê, hemberê pê yê.

jûnêbîyayey *Nb. Bw.* Jewnêbîyayey. Kesê jûbîyayey şenê Bexdadî ca kerê. La ki kesê kesê jûnêbîyayey qe beno ki nêşê xwu jî ca kerê.

jûpare/ê *N. Bw.* Jewpare/ê. Keso jûpare û dipare jew nîyo. Ma pêro jewîy nîyê. Tayên estê ki jûpare yê, estê ki dipare yê, estê ki jî şeşpare yê. Hergi jû babet babetna dekewto nê karî mîyan.

jûpareyey *Nm. Bw.* Jewpareyey. Jûpareyey jewcayan di heq a, jewcayan di jî neheq a.

jûpareyey *Nm. Bw.* Jewpareyey. Xebatdê jewaneyî di jûparey axirî kesî tewnena. Çunkî kes vano, ma jew xebat kerdo, çirê ey rê didi, mi rê jû?

jûqelb/i *N.* Jewqelb/i. Kes/çîyo ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a qelbê xwu kerdo jew, bi kesên yan jî bi çîyên a fikr û şik û zîkrê xwu kerdo jew. *Tr. Kalp/gönül birliği sağlayan.* Merdimo jûqelb do aver şiro.

jûqelbey *Nm.* Jewqelbey. Jû/jewqelb/i bîyayeni. Bi kesên a qelbê û şik û fikr û zîkrê xwu jû kerdeni, pêdi jew bîyayeni, qulbeyê xwu jew kerdeni. *Tr. Kalp/gönül birliği.* Jûqelbeya înan do înan do bimano.

jûqisa *Nm.* Jewqisa. Tayên qisey, qisan mîyan di tayêndê ci. Qisan mîyan di tayêndê ci. *Tr. Kimi söz, kimi laf, kimi lafız.* Jûqisa esta ki nişena kesî.

jûqorey *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Ez nêkewta jûqo-

reyda ci dimi, mi rê timûtimê ci jî lazim nîyo.

jûqorey *Nm. Bw.* Jewfinîyey. Mi va, wa bi jûqorey a bo. Ey va, no kar bi jûqorey a nêbeno. Do timûtim bibo.

jûray/i *N. Bw.* Jewray/i. Şima soyînê ê merdimandê jûrayan dî yan nêdî? A şima do jî winî bê ha!

jûrayane *Nn. Bw.* Jewrayane. O bi min a jûrayane bî. Labelê ey fina jî kerd vinî. Teqdîrî xwu vîra mekerê!

jûrayaney *Nm. Bw.* Jewrayaney. Eger ma mîyan di jewî jûrayaney ra nafên bidîyayê, ey do bidîyayê. Kesî nêdî. Çunkî rayê ma pêrini jî çewtîy bîy.

jûrayey *Nm. Bw.* Jewrayey. Fini bena ki jûrayey kesî rê kar ana, fini bena ki zirarî pêşena kesî ro. Esas raştey jûrayey di nîya, raşt bîyayenda ray da.

jûreng/i *N. Bw.* Jewreng/i. Eger cayêndo jûreng nêbîyayê, ay do tûnika mi veng kerdayê.

jûrengey *Nm. Bw.* Jewrengey. Jûrengeya ci, ma rê bî binaf.

jûrey/i *N.* Çî/keso ki bi reyên a tenya wezîfe vîneno, îdare keno, xwuserî hereket keno, bi mişewirîyayen a îdare nêkeno. *Tr. Monarşik.* Dewrê Osmanîyan di Sultan Ebdulhemîd jûrey bî. Derênik nayê qewmda xwu ser. Cora raveyê qewmda ci bolê ci, ci vero vinderîyay bîy.

jûreyey *S. Nm.* Hukimdarey, monarşî. Jûrey bîyayeni. Reya ci jew bîyayeni, wahîrê reyên bîyayeni, jû vaten û didi nêvateni, qewet û qudretî cayên/kesên di arêbîyayeni. Qisa kesên di tenya bîyayeni, qisaya zewmbîyan taw nêbîyayeni. *Tr. Monarşi, tek oyluluk, tek görüşlülük.* Jûreyey ra reyayîş nêvijêno. Ancax kes bi bolreyey a bireyo.

jûsim/i *Zoo. N. Bw.* Yeksim/i. To kotî ra fehm kerd ki jûsim o?

jûsimey *Zoo. Nn. Bw.* Yeksimey. To kotî ra jûsimeya ci fehm kerdi ki?

jûşeme *Nn. Bw.* Bazar 1. Jûşeme di ma do aresneyê xwu bigîrê.

jûtenîya *N.* Jew tenîya. Bê jewî bi ci ya jûnakî çinêbîyayeni, sirf jû bîyayeni. Na vajeki eger nameyê qeçekan bo, wexta bi şikildê pêyabestê ya nûşêna. Fini bena ki nûşaya ci ya "î" jî kewna û bena jûtenya. *Tr. Biricik, yalnız bir, sadece bir, bir tek.* Eger şima jû tenya biameyê, mi qebûl nêkerdê. Rindo şima bolîy ameyê.

jûveng/i 1. *N.* Jewveng/i. Çî/keso ki vengê ci jew o, eynî vengî vejeno, babetna veng nêvejeno. *Tr. Sesleri aynı olan, aynı tonda ses çıkaran.* Mi ê jûveng nêdîy. Bi mi ki vengê înan zewmbî zewmbî bî. 2. *Nn.* Tayên vengîy, qismên veng. *Tr. Bazı sesler, kimi ses.* Mi jûveng aşnawito ki heşa haziran ra zêdê her û kutikan o. 3. *Ed. N.* Jewveng/i. Vajeka ki vengê ci jew ê, labelê maneyê ci babetna o. *Tr. Eşsesli, sesteş.* Mersela; Ez a nê gurweyî di çare nêvînena. Mi çare di da piro. Tîya di vajekê "çare"y jûveng ê. 4. *N.* Hemray/i, jewveng/i. Keso ki fikr û zîkr û şikî di bi kesnakî yan jî bi çînakî ya jew o, zêdê ci şikêr beno, zêdê ci fikirêno, bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya awa ci erqên ra şina. *Tr. Fikri, zikri, düşüncesi aynı olan/lar, birbiriyle mutabık olan/lar, yoldaş/lar.* Merdimê jûvengîy do pêya şirê, pêya bûrê, pêya hemdem bê, pêya roşê û pêya werzê.

jûvengane *Nn.* Jewvengane, hemrayeyane. Jûvengane bîyayeni, vengê ci jew bîyayeni, bi eynî vengî ya veyndayeni, hembazê pê bîyayeni, vengê xwu jû/jew kerdeni, pêya roberey bîyayeni, hemrayê pê bîyayeni, zêdê hembazana bîyayeni. *Tr. Eşsesliler gibi olmak, sesteşler gibi olmak, arkadaşça olmak, aynı sesi dillendirmek.* Mi rê bolkî jûvenganeya înan weşi bî. Mi hewna cara winî qewmêndo jûvengane nêdîyo.

jûvenganey *Nm.* Jewvenganey, hemrayey. Jûvengane bîyayeni. Vengê ci jew bîyayeni, hembazê pê bîyayeni, hemrayê pê bîyayeni, vengvijîyayîş di jew bîyayeni. *Tr. Sesleri aynı olmak, eşseslilik, zikri ile fikri ile yol ve yordamıyla birbirinin tıpkısı olmak.* Mêrdekî va: Bi mi ki, jûvenganeya şima do jî şima nêreyno. Şima do têserî û têdima şirê, deperîyê cayêndo xorî.

jûvengey 1. *Nm.* Jûveng/i bîyayeni. Vengê ci jew bîyayeni, vengê ci eynî bîyayeni, vengê cîya cîya nêbîyayeni, eynî vengan veteni, vengvetiş di zêdê pê bîyayeni. *Tr. Sesleri aynı olmak, aynı sesleri çıkarmak.* Eger jûvengeyda înan ra nêbîyayê, mi ê nêşînasnayê. 2. *Ed. Nm.* Vajekan mîyan di vajekê ki vengê ci jew ê, ê vajekîy bîyayeni, kelîman di vengê ci eynî bîyayeni. Bi vengan a jew, labelê bi maneyan a zewmbî/babetna bîyayeni. *Tr. Eşses/sesteşlilik.* Mi jûvengeya înan ferq nêkerdi. Mi va beno ki hemmane yê. 3. *Nm.* Hemrayey. Jûveng/i bîyayeni, hemray bîyayeni. Rayê ci jew bîyayeni. Fîkr û zîkr û şik û weriştiş û roniştiş di jû bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, eynî bîyayeni. Awa ci erqên ra şîyayeni. *Tr. Yoldaşlık, arkadaşlık, fikri ile zikri ile yol ve yordamıyla aynı olmak.* Jûvengeya înan mezbût a. Ê merdimîy rew rewî cêser nêkewnê.

jûver/i *N.* Jewver/i, jewane/ê. Merdim û çîyo ki bi verên a şino, ata nata, çewtanvîr nêşino. Kes/çîyo ki; bi çîyên a bi verên a şino, safî keno û şino. *Tr. Sade, homojen.* Palî kerden di jûver bî. Peynî ra çîyên nêverdayê.

jûverane/ê *N.* Jewverane/ê, jewane/ê. Pêrini rê senîn o, winî bîyayeni, hemini rê eynî bîyayeni, bi verên a kar û gurweyên kerdeni. *Tr. Homojen, sade.* Eger şima do bidê, qenê jûverane bidê ki wa kes şima abirnok nêvîno.

jûveraney *Nm.* Jewveraney, jewaney. Bi verên a kerdeni. Verên eger senîn bo, vero bîn do jî winî bo. Pêro senîn bîyê, jewo bîn do jî winî bo. Hemini rê jew, eynî. *Tr. Sadelilik, homojenlik.* Eger jûveraneya ci jî çinêbo, xwura çîyên rê nêbeno.

jûverey *Nm.* Jewverey, jûverîni, jewverîni, jewaney. Bi verên a şîyayen û kerdeni, çewt nêkerdeni, vêşî û kemîyê ci çinêbîyayeni, sade bîyayeni, pirûzineya ci çinêbîyayeni, virda virdayê ci çinêbîyayeni, bi verên a wezîfe ca ardeni. *Tr. Homojenlik, sadelik, aynılık.* Jûvereya ci tim jî weşdê mi şina.

jûverîni *Nm. Bw.* Jûverey. Ellahî winî kerdo ki do hemî çî ra mehrûm nêmano. Na jûverîna ci çinêbîyayê, kesî tew rîdê ci ra jî nêwinîyayê. A wexta do cilda sîya ser o bimendayê.

jûwendes *Mat. Bw.* Jondes. Jûwendes finîy des keno se û des.

K

K: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa çarêsî ya. Herfênda bêveng a, xwuserî nîya, bestoka herfandê vengînan a. Herfa lewan nîya, vijîyayîşê ci winasîno: Na herfi jî eynî zêdê "g"y vijêna. "G" nermane, "k" wişkane vijêno. Yanê peynîda qiri di kîberekên peyda beno, hend qerak ki bellî yo ki vengên o. To dî wexto ki, çîyên kesî qiri di maneno (yabelê peynî di nê, vernîya qiri di) kes qayîlo ey vejo cora kes luweno. A nê livî di vengo ki vijêno "k" o. Kes şeno ki vajo na herfi, "g" o wişk o.

ka 1. *H.* Kanî? Babetên persên a ki wexto ki kes qayîlo kesên yan jî çîyên bi çimandê xwu ya bivîno, kes pers keno û vano ka yan jî kanî? Kes bi na pers a herûna kes û çîyan pers keno. *Tr. Hani?* Ka şima do jî bi ma ya biameyê? Şima çirê pey di gami eşti? 2. *H.* Ka ki *Tr. Hani? Nerede? Nerede ki!* Ka ki, şima jî bi ma ya biameyê zewmbî bî. Ka ki ez bikera, ka ki şima bikerê! Bolkî şima rê kerdiş kewno. 3. *Nn.* Simer. Na vajeki bolkî Dimilî di tenya nêvajêna Kirdasî di vajêna. Labelê Dimilî di bi vajekandê bînan a vajêna. Mersela, qandê mereki ma vanê "kadîni" jî. Tîya di ka, "simer" o û "dîn" yan jî "din" jî ca o, herûn a. Nîtekîm no hal "adinî", "nadinî" di jî esto. Kokê ziwandê Dimilî û Kirdasî jew o. Cora bol vajekê ci, eger pişk bi şikildê xwu ya nêbê jî, bi babetnakî ya pêmîyan di estê. Mesela vajeka "sê"y tenya Dimilî di nêbena. Labelê sêmehani di, sêkokel di, sêcarik di, sêverik di, sêwî/sêkur û vajekandê winasînan di esta.

kaardî 1. *Nk. Nm.* Vaşêndê gem o ki, peyşatija werêno. Labelê kes nêzanayeni ra, nêpeyşno û xax biwero jî kesî fetisneno. Çunkî fetisnok o. Perrê ci hera yo û hendo ki kuho yo zeno ze şewa sîya. *Tr. Yaprakları geniş olan, kaynatılıp pişirildiğinde yenilebilen, ancak kaynatılmadığı ve ham yenildiğinde ise kişiyi boğabilen yabani bir ot.* Qe beno ki kaardî jî zêdê kardî kesî birneno. (Yanê fetisneno.) Herfa ci ya a'y bi derganey a wanêna. Cora mi kerd kaardî û kardî ra abirna. 2. *Ed. Nn.* Edebîyatdê Dimilî di, kişta fetisîyayîşî ra tehlûkeyê çîyandê werdî îfade keno. *Tr. Gıda maddelerninin yeme tehlikesini, olaylarda da tehlikeli durumu ifade eder.* Rind balê xwu bidi ci, zeno ze kaardî/kardî, to fetisneno ha!

kabe *Teo. Er. Nn.* Mekke di cayo wennus o ki wexto ki, muslumanîy nimazkerdiş di verê xwu kenê vera ci. *Tr. Kabe.* muslumanîy nimaz di wina nêt kenê: Verê mi qulbe, qulbeyê mi Kabe, mi nêt kerd, ez ferzanê nimazdê şewray bikera. û vanê Ellahû Ekber û vinderênê. Kabe o Mekke di, Mekkeya jî Suudî Erebîstan di.

kablo *Frz. Sn. Nn.* Çîyêndo serê ci naylonîn o, mîyanê ci jî têlo baqirin o ki ceyranî rişeno cayên.

Kablo radyoyan di, televîzyonan di, çîyandê ceyranînan di esto. *Tr. Kablo.* Kabloyêndo şenik jî wezife şeno bivîno.

kabok 1. *Nn.* Kapok. Çîyo ki pêverikên di, hergi hewlînênda hêrişgeran rê deyêno. Mersela, pêlewanên eger ê pêlewanê bînî errodo, kabokên gîno. Bi no babet a çend ki kabokê ci vêşîy bê, o do qezenc kero. *Tr. Puan, pul.* Merdim esto ki kabokê ci tim jî zeyîdênê. Noqra esto ki kabokê ci kemên o. 2. *Nn.* Dîlim, kapok. Hergi jûda jû çîyan. *Tr. Dilim, bölme.* Veyvedê înan di, hergi merdimên rê panc kabokîy peqlewe kewt. 3. *An. Nn.* Kapok. Esteyê mofikan o ki lingerda dewarî di textikdê saqandê ci di beno, goşek jî payo. Kiştênda ci dûz a, kiştênda ci jî tenekên girmitin a. Verî ma qeçekan bi nê esteyî ya kaya şansî, ê îhtîmalî kay kerdê. Eger cayê ci yo dûz bêro, wexta o merdim kayeri qezenc keno, eger cayo girmitin (nîmdûz) bêro jî vinî keno. Wexto ki qezenc kero, kabokên bena ê ci, yanê pûan gîno. Kabok/pûaneya ci tîya ra yena. *Tr. Diz kapaklarındaki gibi yassı olan eklem kemiği.* Sî gunê kapokdê ci ro, tewa.

kadîni *Zîr. Nm.* Mereki. Cayo ki simer debêno de, cayê simerî. *Tr. Samanlık.* Xalê min o Husên şefaqên bol rew şî ki kadîni ra simer vejo bido dewaran, Remzanê Tûwêreki va: Ti ameyê! Bê bê! Ney ser ra xalê mi, xewf kewt bî pîze, qutifiya bî û xeylên zeman bîbî nêweş. Axirî ki bol dima ame a xwu.

kaf 1. *Cog. Nn.* Zinar. Cayo ki tey kemerê gird û qoşîy estê. Cayo kemerin û biqoş o. Kaf. kemerê ci bi rêzên a şinê û mîyanê ci qoş o, veng o. *Tr. Uçurum, yar.* Rodê Feratî vero kafîy estê. 2. *Cog. Nm.* Şikefti, mixara. Sîy yan jî tehto ki ya bi yaxeran a yan jî bi babetna ya mîyanê ci bîyo qoş û însanan jî goreyê xwu mîyan di geçey, odey, cayê ronîştişî viraştê. *Tr. Mağara.* Kafa dewda ma rodê Feratî vero ya.

kafir/i *Teo. Er. N.* Munkîr/i. Kes/çîyo ki; bi zanayen a kufir do, bi qesd a înkar keno, bi zanayen a ya Ellahî qebûl nêkeno û înkar keno yan jî Qur'anî ra çîyên înkar keno. *Tr. Münkir, kafir.* Ê merdimê kafirî kufirdê xwu ra fek verda. Çunkî ey dî ki aja korkuçeyên o.

kafirane *Nn.* Kafirkî. Zêdê kafirana, bi şikildê kafirana. Kafirîy senîn hereket kenê, bi o babet a hereket kerdeni. *Tr. Kafirce.* Mêrdekî kafirane werd, kafirane kerd, kafirane şikêr bî.

kafirbav/i *N.* Pîgawir/i, bavkafir/i. Merdimo ki pîyê ci gawiran ra o, hewna newe bîyo musluman, pîyê ci zêdê gawiran zalim o, bêrehm o. *Tr. Babası, atası, geçmişi gayr-i müslim olan. Babası kafir olan. Babası, atası, geçmişi zalim olan/zulmeden.* Merdimdê kafirbavî ra çiçî do bipawîyo ki? Do bixwu jî zêdê pêrdê xwu bo.

kafirbavane *Nn.* Bavgawirane, bavgawirkî, pîgawirane, pîgawirkî, bêrehmane, bêrehmkî, bêmerhemetane, zalimane, zulimkarane. Zêdê pîgawirana, zêdê bavgawirana, bi pîgawiran mendeni. *Tr. Ceddi gavur olanlar gibi, acımasızca, zalimce, zalimler gibi, merhametsizce, şefkatsizce.* To do winî bavgawirane piro nêdayê.

kafirbavaney *Nm.* Bavgawiraney, bavgawirkîyey, pîgawiraney, pîgawirkîyey, bêrehmaney, bêrehmkîyey, bêmerhemetaney, zalimaney, zulimkaraney. Zêdê pîgawirana bîyayeni yan jî kerdeni, zêdê bavgawirana bîyayeni yan jî kerdeni, bi pî/bavgawiran mendeni. *Tr. Zalimcesine, merhametsizcesine.* Eger a bavgawiraneya ci ser o çinêbo, îdare keno.

kafirbavey *Teo. Nm.* Pîgawirey, kafirbavîni, bavkafirey, pî gawir bîyayeni, verê ci kafir bîyayeni, zalimey, bêrehmey. *Tr. Gayr-i müslimlik, atası kafir olmak, zalimlik, merhametsizlik, acımasızlık.* Kafirbaveyêna ser o ki ez jî ci ra tersena.

kafirbîyaye/ê *Teo. N.* Înkarger/i. Keso ki, dîn ra vijîyayo û bîyo kafir, înkar kerdo. *Tr. İnkar eden.* Mi muftî ra hukmê kesdê kafirbîyayeyî pers kerd, va eger mexsûs vajo, dîn ra vijêno.

kafir bîyayeni *Teo. f. M.* Kafirbîyayîş. Munkîrey. Munkîr/i bîyayeni. Înkar kerdeni, bîyayîşê Ellahî yan jî Qur'an ra hukmên mexsûs qebûl nêkerdeni yan jî înkar kerdeni. *Tr. Kafir olmak, kafirleşmek, inkar etmek, münkir olmak.* Eger kes mexsûs Qur'anî yan jî hukmêndê ci înkar kero, kes beno kafir.

kafirey *Nm.* Kafir bîyayeni. Mexsûs Ellahî yan jî ayatênda Qur'anî înkar kerdeni, qebûl nêkerdeni, bi fêl û hereketêndê xwu yê mexsûsî ya dîndê Îslamî ra vijîyayeni. *Tr. Kafirlik.* Kafirey di deha kesî ser o rehma Ellahî jî werzena.

kafur *Nn.* Ronê darda kafuri, ronê kafuri. *Tr. Bir cins defne ağacının yağı.* Kafuri ra kafur arêbeno.

kafuri *Nk. Nm.* Cisnênda defneyan a ki, perrê ci boy danê û boyênda weşi ci ra yena. Çehar demserrîy kuho manena, darênda metîn a. *Tr. Hoş kokulu, kökü dayanıklı, dört mevsim yeşil kalan bir cins defne ağacı.* Ez qayîla xwu rê tımûtim kafuri bin di roşa û boya ci boy kera û ci ser o tefekkur bikera.

kahar *Nk. Nn.* Pîyazo zûraî, pîyazo koyî, pîyazê

gemi. *Tr. Yabani soğan.* Kahar, gemi di beno.

kahrî *Zoo. Nm. Bw.* Kahrîpezi. Kahrîya mird nêbena ki şit bido.

kahrîpezi *Zoo. Nm.* Biza ki hewna fina sifteyî ci ra bizêk zayo. *Tr. İlk kez yavrulayan keçi.* Kahrîpezida ma ra, şito kemî yeno. Bizêka ci ya veyşan manena.

kahu *Nk. Nn.* Marol. Kuhoyîyên a ki selate di werdî beno û çîgkûfte di werêno. *Tr. Marul.* Kahura şamî nêvirazêna, şamîyan vero werêno.

kaînat *Er. Nb.* Çi çîyo ki esto, pêro. Çend alemê ki estê, heme. Feza di çi alemo ki esto, pêrko. Çi çîyo ki hewa ra o, o pêro. *Tr. Kainat.* Ez kaînat di qebûl nêkena!

kaj *Teks. Sn. Nn.* Perdeyo bol barî, perdeyo tenteneyîn. *Tr. İnce tül, zar ince perde.* Ma yê kenê xwu rê şirê kajên biherînê.

kajmar *Zoo.* Kav, prênê marrî. *Tr. Yılan elbisesi.* Kajmarrî meveyê se beno, se nêbeno ha!

kakati *An. Nm.* Qoti, sere, kakut. *Tr. Baş, kafa.* Kakata xwu bişuwi ki ti rehat bikerê.

kakil *Zîr. Nn.* Mîyanikê êmişan, mîyanikê meywandê wişk û biqalikan. *Tr. Kabuklu meyvelerin yenilebilen içi.* Kakilê gozan vay o. Çunkî biqîmet o, bi zehmet a vijîyayo, tey kedênda bizehmet û girani esta.

kakilane *Nn.* Kakilkî. Zêdê kakilîya, bi kakilî ya mendeni. *Tr. Kabuklu olan yemişlerin içine benzemek, yemiş içi gibi leziz olmak.* Mi rê kakilane ame, mi bol werd.

kakilaney *Nm.* Kakilkîyey. Kakilkî bîyayeni, kakilane bîyayeni. şekil û biçim û meş û mêldê xwu di, zêdê kakilana bîyayeni, bol û bol weş bîyayeni. *Tr. Kabuklu yemişlerin içi gibi leziz olmak.* A kakilaneya ci çinî ya? Ay ez kişta û helênaya!

kakiley *Nm.* Kakil/i bîyayeni. Wesfê kakilî ser o/tey bîyayeni, zêdê kakilî weş û delal bîyayeni. *Tr. Eşyalardan kabuklu yemiş içi olmak, yemiş içi kadar leziz, iyi, hoş ve tadı iyi olmak.* Mi tew kakileyda ci ra hewna behs nêkerdo.

kakilê/a gozan *Ed. Zv. N.* Edebîyatdê Dimilî di çîdê bol û bol weşî û ercîyayeyî rê vajêno. *Tr. Çok leziz, çok iyi ve çok yarayışlı şeyler için denilir.* Mi rê zeno ze kakilê gozan. Ez bê ey nêbena.

kakilê gozan *Zîr. Nn.* Mîyanikê gozan, zerrê gozan. Meyweyê gozano ki, kes qalikê ci şikneno ki o yo bin di, kes ey weno. *Tr. Ceviz içi.* Kakilê gozan û pastêxî ya weş ê. Kakilê gozan bi pastexî ya deha weş o.

kakilkîyey *Nm. Bw.* Kakilaney. Kakilkîyeya ey demano!

kakut *An. Bw.* Kakati. Kakuta xwu dîrê finîy bişuwo. Bi mi ki dejê kakutê ci do şiro. To nêdîyo hele senîn bîyo kotî?

kal/i *Nk. N.* Xam/i. Çîyo ki hewna nêbîyo bîyaye, nêbîyayeyê kuhoyîyandê werdî. *Tr. Olgunlaşmamış, ham bitki veya meyve.* Kes do çîyê kalî nêwero, kes do verdo ki bîyaye bo.

kal 1. *Nn.* Îxtîyar. Merdimo ki serrê ci vêşî yê. *Tr. Yaşlı, ihtiyar.* Mêrdek eger ki kal nêbîyayê, mi do jî cuwabê ci bidayê. Feqet mi serrandê ci ra şerm kerd. 2. *Teo. Nn.* Şêx, muxterem. Kalmêro kiramatkar. *Tr. Olgun, şeyh, muhterem, ehl-i keramet zat.* Ê yê kenê ci berê Kal Hecî heti.

kalan *Zîr. Nn.* Kolan. Vaşanê erdan bi zengenan a, bi merrîyan a, bi kolbeyan a yan jî bi destan a çînayeni, arêdayeni û weçînayeni. *Tr. Çapa, çapalama.* Verî ma pêro pîya şîyê kalan. Kalan karêndo gird û çetin bî. Nika kalanî bi darîyan a kenê.

kalanbîyaye/ê *Zîr. N.* Kolanbîyaye/ê. Erd/cayo ki kalanê ci bîyo; eger ki bi zengenên a, eger ki bi kolbeyên a, eger ki bi merrîyên a, eger ki bi makînayên a, eger ki bi destan a kenîyayo, vaşê ci çîneyayo. *Tr. Çapalanan.* Erdo kalanbîyaye do deha bol mexel bido.

kalan bîyayeni *Zîr. f. M.* Kalanbîyayîş. Kolan bîyayeni. Bi zengenên a, bi makînayên a, bi kolbeyên a, bi çîyêndo winasîn yan jî bi destên a vaşanê mîyandê erdan çînayeni, erdan weçînayeni, erdê ci kendeni. *Tr. Çapalamak, çapalanmak.* Mi hetta ûnîversîte 2 jî kalan kerdo.

kalane *Nn.* Kalkî, îxtîyarane, îxtîyarkî. Zêdê kalan/îxtîyaran a, bi kal/îxtîyaran mendeni. *Tr. Yaşlılar gibi, ihtiyarca.* Mi rê kalane ame. Mi hewna genc zanayê.

kalaney *Nm.* Kalkîyey, îxtîyaraney, îxtîyarkîyey. Zêdê kalan/îxtîyarana bîyayeni, bi kalan/îxtîyaran mendeni. *Tr. Yaşlıların sıfatlarını taşımak, ihtiyarlara benzemek.* Mi, ze ki ti yê vanê wesfê kalaney tey nêdî.

kalanî *Nm.* Kardîya keyî. *Tr. Ev bıçağı.* Kalanîya ci bîbî kûti, berdê çerxî ser. (Modan/Suwêreki)

kalankerde/ê *Zîr. N.* Kolankerde/ê. Çîyo (erd, ca) ki jewî yan jî tayêni tey kalan/kolan kerdo; bi zengenên a, bi merrîyên a, bi kolbeyên a, bi makînayên a, bi destan a yan jî bi çîyêndo winasîn a kenîyayo, vaşê ci çîneyayo, vaş û qezencê ci pêra abirîyayo. *Tr. Çapalanan/mış.* Erdê şima yê kalankerdeyî senîn qezenc da? Şima ci ra razîyê?

kalan kerdeni *Zîr. f. M.* Kalankerdiş. Kolan kerdeni. Erdî yan jî cayêndê qezencên bi zengenên

a, bi kolbeyên a, bi merrîyên a, bi makînayên a bi kendiş a vaş û qezencê ci pêra abirnayeni yan jî bi destan a vaşan çînayeni. *Tr. Çapalamak.* Ma şîyê erdê xwu kalan kerd. Noqor gereg ki qezencê ci deha bol bo.

kalaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki;; zêdê kalûpîran gazincêno yan jî gazincîyayo, gazincê kalûpîran kerdo. *Tr. Yakınan.* Boka şima ê kalayeyî amoş kerê. Ma na saeta tepîya nêşenê derdê ey biancê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zêdê mîyan, zêdê pesan bena kalayena ci, ci ra zêdê mîyan veng vijêno. *Tr. Kendisinden koyun sesi gibi bir ses çıkan.* Vengê ê mêrdekdê kalayeyî ame şima goşî?

kalayeni 1. *f. M.* Kalayîş. Gazincîyayena kalûpîran. *Tr. Yaşlı yakınması.* Xeyr o ti yê kalayênê? Nê serrana tepîya ez jî deha nêşena qehrûqotikanê şima bianca. 2. *f. M.* Kalayîş. Vengê mîyan, vengê pesan. *Tr. Melemek.* Vengê kalayeni ame mi goşî. Labelê mi nêşa cayê ci, ca kero.

kaleki *Nm.* Pol, kişti, devi, hêmi, teref, kenar, heti, daşti, ver. *Tr. Yan, bitişik yan, kenar, yön, taraf.* Kalekda raşti ra dîyar bi, do bêro to dûşne û ti do bivînê.

kaleki ser 1. *N.* Kişti ser. Vera/heta kaleki, heta kişti. *Tr. Yanlamasına, yana doğru, sağ veya sola doğru.* Ya apey yan jî aver şo. Ti yê çi kaleki ser şinê? 2. *N.* Kişti ser, vera kişti, tey/dexîl nêbîyayeni, mîyan di nêbîyayeni. *Tr. Tarafsız, çekimserlik.* Merdimo qerardan yan kewno raştî mîyan yan jî çepî mîyan. Kaleki ser nêvindeno.

kaleki serey 1. *Nm.* Kaleki ser bîyayeni, kaleki ser şîyayeni, vera kalek bîyayeni/luwayeni. *Tr. Yanlamasına, yana doğru, sağ veya sol tarafa doğru bir gidişatı ifade eder.* Kaleki serey weşi nîya. Kes do ya raştî ser bo yan jî çepî ser bo. 2. *Nm.* Kaleki ser bîyayeni, dexîl nêbîyayeni, kişta kesî nêgiroteni, heta kesên jî nêbîyayeni, hetbar/kiştikar nêbîyayeni. *Tr. Tarafsızlık.* Esas ez a kaleki sereyda ci rê jî tebayên nêvana. Labelê ê yê mi kenê mejbûr.

kalekkî *Nn.* Îxtîyarkî, asnawo kalekkî. Zêdê kalan/îxtîyarana asnaw kerdeni. Babetêndo loqloqî yo ki, zêdê qozîgdê kalana finên werzenê, finên roneyênê. Wexto ki asnaw kenê, destan aweri bin di vera vernî erzenê û aweri vera xwu ancenê. *Tr. Yaşlı yüzüşü.* Mêrdeko kalo nêşeno aweri vera xwu bianco, o yo kalekkî asnaw keno.

kalekkîyane *Nn.* Îxtîyarkîyey. Bi şikildê kalekkîyey a, zêdê kalana bîyayen û kerdeni, wesfê kalekkî tey estbîyayeni. *Tr. İhtiyarca.* Asnawê ci mi rê jî kalekkîyane ame.

kalekkîyey *Nm.* Îxtîrakîyey. Îxtîyarkî bîyayeni. Wesfê kerdiş û bîyayenda kalan tey estbîyayeni. *Tr. İhtiyar/yaşlıca olma.* Ez a kena şima rê kalekkîyeyda ci ra behs kera.

kaley 1. *Tib. Nm.* Kalîni, îxtîyarey. Kal bîyayeni, camêrdan di serrê ci ravêrdeni, îxtîyar bîyayeni. *Tr. Erkeklerde yaşlılık, ihtiyarlanmak.* Kaley, mîyaneyê ci ardo war. Ma o verî winî bî! 2. *Nk. Nm.* Kalîni, xamey. Bostanîyan di hewna bîyaye/ê nêbîyayeni, xam/i bîyayena bostanîyan. *Tr. (Bostan bitkileri için) henüz olgunlaşmamak, hamlık.* Kelekênda kali dê mi, ey va beno ki ey dinya pêro dayo mi.

kalheyran *Wş. Nn. Bw.* Bewranî. Kûwa qişiki xaşênenê, pêdi guvişnenê û sîrmastî verdanê ser. Firikîyayena (hemirîyayen) ci weş a, kalîy benê heyrandê ci. Cora ci rê vanê kalheyran jî.

kalheyro *Wş. Nn.* Kalheyran. Babetên werd û şîraneyên o ki ardîy debênê awda vilênermi mîyan û ya ronî mîyan di yan jî ribî mîyan di pewjêno. *Tr. Ilık suya un karıştırılıp yağda veya pekmez ile karıştırılıp pişirilir, hem yemek hem de bir tatlı olarak yenilir.* Dayîka ci do, ci rê emşo kalheyro virazo, o do pîzeyê xwu pa germ kero.

kalik *Nn.* Pîyê mar û pêrî. Ya pîyê pêrdê kesî yan jî pîyê marda kesî. *Tr. Dede.* Kalikê mi jew Emerê Xelikan bî, jew jî Zulfiqarê (Zilfqar) Xelikan bî. Gird, Zulfiqar bî û obîn (Emer) jî birarzayê ci bî.

kalîni *Nm. Bw.* Kaley. Tew! Tew! Ti do kalînda xwu di xeyrûbêrê xwu bikerê?

kalmekayêr/i *Ky. Sp. N.* Kaykalmêr/i, kayşûrêr/i, kayşemşîrêr/i, şemşîrkayêr/i, şûrkayêr/i. Kes/çîyo ki; kaya kalmeyî kay keno, kaya şûrkay kay keno. *Tr. Kılıçkalkan oyuncusu.* Hettanî kalmekayêr, kalmekay kay nêkero, nêşeno şiro ceng kewo.

kalmekay *Ky. Sp.* Kaykalme, kayşûri, kayşemşîri, şûrkay, şemşîrkay. Babetêndê kayên a ki bi şûran a kaybena. *Tr. Kılıçkalkan, kılıçkalkan oyunu.* Merdimo xurt û osta şeno kalmekay kay kero.

kalme *Ss. Nn.* Şûr, gorde, şemşêr, şemşîr, xençerî. Haleto zêdê kardîyênda derg û gird o ki cengawerîy pey herb kenê. *Tr. Kılıç, hançer, kama.* Her kesî nêşayê kalmedê Hz. Elî ra bireyo. 2. *Nn.* Pîj, xilç. *Tr. Yeri kazmada kullanılan ucu sivri sopa, tahta.* Kalmeyanê xwu bigîrê ki ma şirê kengerîy biqilanê. 3. *Nn.* Rewta ki kes pa darandê berzan ra fekî anceno û cikeno. *Tr. Ceviz gibi meyveleri biçmek veya toplamak için indirmeye veya yakınlaştırmaya yarayan sırık.* Kalmeyê ci şikîya, guna ci çare ro.

kalmêr *Nn.* Merdimo kal/îxtîyar, merdimo mina-

sib. Merdimo ki goreyê xwu serrê xwu girotê û fêlê ci jî zêdê kalan ê, kes ver ra nêşermayêno. *Tr. Yaşlı adam. Yaşının gereklerini yapan ihtiyar adam.* Merdimêndo kalmêr tîya ra ravêrd, persê cayên kerd.

kalmêrane *Nn.* Kalmêrkî. Zêdê merdimdê kalmêrîya, ze merdimo kalmêr/kal. Bi fêl û serrandê xwu di, zêdê merdimdê kalan bîyayeni. *Tr. İhtiyarca, yaşlıca, olgunca.* Qiseyê ci, pêro kalmêrane yê.

kalmêraney *Nm.* Pîrane, kalmêrkîyey. Zêdê kalmêr/kalana. *Tr. Yaşlılar gibi olgun davranma.* Hergi fêl û qisandê xwu di kalmêr bî, kalmêraneya ci, ci rê xeylên kabokîy jî arêdana.

kalmêrey *Nm.* Kalmêrîni. Zêdê kalmêran/kalan, zêdê pîran. Şexs û fêlandê xwu di zêdê kalmêran bîyayeni. *Tr. Yaşlılar/ihtiyarlar gibi.* Verî hewl bî. Kalmêreyda xwu di xwu pede verda.

kalmêrîni *Nm. Bw.* Kalmêrey. Kalmêrîni di gencîni kerdi, şarî ci rê va: "Hero pîr, tewro rengîn!"

kalokalo *Zoo. Nn. Bw.* Bakalo. Kalokalo, serneqşîn û qozix o û xeberfirok o.

kalo pirpirîyaye *Nn.* Pîro fanî. Kalo ki deha bîyo ze qeç. Kalo ki îhtîyacanê xwu xwuserî nêşeno bivîno û qandê vînayîşdê îhtîyacandê xwu mihtacê kesandê bînan o. *Tr. Pir-i fani.* Kalêndo pirpirîyaye bêro karêndê ci bi kesî yo vinderîyo, eger kesî di merhemet bibo, kes do ci rê vinderîyo.

kalo prênsipe *Nn.* Kalo ki însanan rê bioxir yeno, wexto teng di reseno mihtacan ser. *Tr. Eren, hızır.* Kalo prênsipe fina delavi ra vijîya û xwu mojna bi ci.

kalo qofir *Nn.* Kalo pirpirîyaye. Kalo ki hendo ki serrê xwu girotê, deha tey nekme nêmendo, qermiçîyayo. *Tr. Pir-i fani.* Ey boka dewleti kalandê qofiran rê jî menganê nêgirêdo!

kalo zemane *Zv. Nn.* Qeço ki zêdê kalêna karûgurwe û qiseyê girdîy keno, kes vano beno ki kalêndo pirpirîyaye o. *Tr. Büyümüş de küçülmüş, yaşlı bir kimse gibi konuşan veya davranan erkek çocuk.* Qeç çi zano wina kalo zemane bo. Qiseyê ki keno, bi qeçekan a roberê nînê.

kalûmal *Nn.* Çî mîyo werdî. *Tr. Ufak tefek şeyler, öteberi.* Hele bewnî qe beno ki, ti kalûmalê ma arêdanê, to dî ki ma kewtîy ray.

kalwest *Wş. Nn. Bw.* Fird 1. Kalwest, werdê kalan o, kalan rê weş o, kalîy ey wazenê.

kam/i *N.* Persên a ki qandê dîyayîşdê kerdokî pers bena. Mersela: Ez a kena şira. Kamo keno şiro? *Kur. Kî? Tr. Kim?* O ki bi şima ya ame kê ma kam bî? Şima çirê bi min a nêda silasnayeni?

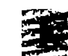
kamcîn/i *N.* Kamcun/i? Çi? Çe? Çikes/i? Kamê/a coy? Kamê/a cey? Însanan rê kam/i? Wexto ki keso keno bi persên a tercîhên yan jî îsabeteyên di çîyên yan jî kesên bimûso, vajêna. *Tr. Hangisi? Kim?* Ma kamcîn motorî ser o vinderdîyay, pêro ma ser o arêbîyay.

kamcîney *Nm.* Kamcuney. Kamcîn/i bîyayeni. Qorên di, rêzeyên di, elên di, nobetên di ê çendî bîyayeni. Cewabê perserda "Kê? Kamî? Çiçî? Çikesî?" bîyayeni. *Tr. Kim/hangisi olmak.* Mi fehm nêkerd ki înan çirê kamcîneya ci pers kerdi?

kamey *Nm.* Kam/i bîyayeni. *Kur. Kîbûn. Tr. Kim olmak.* Mi rê kameya ci nê, kotî di bîyayena ci lazim a.

kamîl/i *N.* Resaye/ê, bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi aqilî ya resayo û bîyo bîyaye. *Tr. Ermiş/olgun, kamil, kemale eren.* Îmanê ey kamîl o, zêdê koyana o.

kamîley *Nm.* Resayeyeni, bîyayeni, fêlweşey, hewlîni. Kamîl/i bîyayeni. *Tr. Yetişmek, olgunlaşmak.* Kamîley, çîyênda weş a. Merdimo kamîl, kesî nêtewneno. Bi ci ya kar biki, ray şorî, şirîgey biki, ti [illegible] nêtewenê.

kan/i *N.* Kehan/i, kevn/i. Kes/çîyo ki; neweyey ra vijîyayo. *Tr. Eski.* Sewlê xwu, xwu pay nêkerdê, newey mendê.

kanci *Nk. Nm.* Qanci, menewşa. Babetên vilikên a ki labelê sirf sûrane yê. Kokê nînan zêdê pîyazî yo. Çoşmedê rodê Feratî di cayandê koyînan û qeşayan (sîyê sipey) di estê. Wextêra şarê ma no pîyazê nê kancan berdê Îstanbûl di rotê, nika deha keso nê karî nêkeno. Çunkî ê yê deha karênê. *Tr. Menekşe.* Cayên di "sûr û sipe û zerdê ci estê" vajîyayo. Kancîy, çoşmedê Sêwreg û Çêrmûki di benê.

kanî 1. *Gr.* Persên a ki cay pers kena. *Tr. Hani?* Zergûn o tîya di. Kanî? Ey xwu nimito. 2. Înî. Cayo ki pira awi vijêna. *Tr. Çeşme, pınar.* Merî şî kanî ser ki, xwu rê awi bişimo, kanî ra marrên vijîya, pey di şî, nêwetard bişimo.

kankolê heran *Nk. Nb.* Babetên kankol ê ki neyênê paştîda herana dirbetinan ser ki pa weş bê. Gulleyandê nînan ser o derzinîyekîy estê. *Bw.* Kankoli jî.

kankoli *Nk. Nm.* Kunkoli. Çîyêndê (gulleyên, sereyên) darda mazîyan o ki renga ci qehwerengî ya, hendê gulleyêndê mermerî ya ya, mazî bixwu nîyê, bê mazîyan çîyên o. Nay cifti mîyan di kuwenê û meşk û postan pa debixnenê, kenê nermek û metîn. Kankolîy, bi mazêrandê zûraîyan a benê. Kankolîy Sêwreg û Çêrmûki di,

çoşmedê rodê Feratî di estê. Kişta Çêrmûgî di nînan rê vanê azgilêrîy. Hem darda ci rê, hem jî meywedê ci rê kankol vajêno. *Tr. Mazı ağaçlarının bir kozası olup iri bir mermer misket büyüklüğündedir, eritildiğinde deri tabaklanmasında kullanılıp derinin yumuşatılıp sağlamlaştırılmasını sağlar. Bu ürünler, yabani mazı ağaçlarında oluşur.* Wexto ki ma şîyê mazîy arêdê, eger lazim bîyayê, ma kankolîy jî arêdayê.

kansêrbîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo kansêr, nêweşîna kansêrî ci tepişto. *Tr. Kanser olan, kansere yakalanan, kanser hastası.* Hergi doktor, nêşeno nêweşê kansêrbîyayî, na nêweşîni ra bireyno.

kansêr bîyayeni *f. M.* Kansêrbîyayîş. Nêweşînda kansêrî ro gunayeni, nêweşînda pîsi ro gunayeni, gandê kesî di kulo pîs vijîyayeni, hucrandê gandê kesî di kemîyayenên yan jî zeyîdîyayenênda bêbîçimi peyda bîyayeni. *Tr. Kanser olmak, kansere yakalanmak.* Nêweş finên ki kansêr bo, rew rewî nêşeno xwu ci ra pak kero.

kansêr *Frz. Tib. Nn.* Kansêr, kulo xebîs, kulo pîs, kul. Gandê weşan di zeyîdîyayenênda parçeyêndê ci ya bêfesali. *Tr. Kanser.* Lewê ci tim werîyayê, herga ki şî qedîya, şî doktorî, doktorî ci rê vat bî, lewê to bîyo kansêrî.

kansêrîbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kansêrbîyaye/ê, kansêrbîyaye/ê, kulbizikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto nêweşînda kansêrî, gandê ci di kulo pîs, kulo bêderman vijîyayo. *Tr. Kanserli, kansere yakalanan.* Mi rê ki, o keso kansêrîbîyaye vanê merdo. 2. *Zv. N.* Kansêrbîyaye/ê, kansêrbîyaye/ê, kulbizikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; îspatey bîyo kansêrî, kewto derdêndo bêderman, bol bîyo încîraxî. *Tr. Adeta kansere yakalanmış olan, onulmaz sorunlarla karşılaşan.* Ez do senîn ê kesdê kansêrîbîyayî rê bişa nînan vaja?

kansêrî bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Kansêrîbîyayîş. Kansêr bîyayeni, nêweşê kansêrî bîyayeni, gandê ci kulo pîs vijîyayeni. Gandê ci di, kulo ki ci rê çare çinî yo, o kul vijîyayeni. *Tr. Kanser olmak, kansere yakalanmak.* Vanê filan merdim bîyo kansêr. 2. *Zv. f. M.* Kansêrîbîyayîş. Kansêr bîyayeni, kulbizikî bîyayeni, încîraxî bîyayeni, zêdê kansêran bîyayeni, îspatey weremî bîyayeni. *Tr. Adeta kanser olmak, çözümsüz bir sorunla karşılaşmak.* Şewra ra yo, ez a nêşena ci rê bida fehm kerdiş. Ez pa bîya kansêrî.

kansêrkerde/ê 1. *Tib. N.* Kansêrkerde/ê, kansêrîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên kerdo kansêr, kerdo nêweşê kansêrî, bîyo sebebê nêweşînda kansêrî. *Tr. Kanserleştirilen.* Şima do ê nêweşê kansêrkerdî sera berê? 2. *Zv. N.* Kansêrkerde/ê, kansêrîkerde/ê, kulbizikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê încîraxî bîyayenda ci, kerdo pêrîşan, kerdo zêdê kansêran a. *Tr. Adeta kanserleştirilen, onulmaz dert ve sıkıntılara sokulan.* Mi ki o lajeko kansêrkerde jî bi xwu ya biberdayê, ez jî bîyê kansêr.

kansêr kerdeni 1. *Tib. f. M.* Kansêrkerdiş. Kansêr kerdeni, kansêrî kerdeni, sebebê nêweşînda jewî ya kansêrî bîyayeni. *Tr. Kanser etmek/ yapmak.* Rew rewî rontgenî bin mekewi, to keno kanser ha! 2. *Zv. f. M.* Kanser kerdiş. Kansêr kerdeni, kansêrî kerdeni, kulbizikî kerdeni, încîraxî kerdeni, weremî kerdeni, bêderman kerdeni. *Tr. Adeta kanser etmek, verem etmek, dermansız derde giriftar etmek, çok yormak veya uğraştırmak.* To ez kerda kansêr.

Kanûna dimayêni *Nm.* Menga zimistanî ya wertekêni. *Tr. Ocak ayı.* Çile, Kanûna dimayêni di deha wişkane beno.

Kanûna siftekêni *Nm.* Menga zimistanî ya siftekêni. Kanûna siftekêni di hewa tenekna nerm o, herga ki şino beno serd. *Tr. Aralık ayı.* Kanûna parêni gengaz ravêrdi. Labelê ê emserrî hewna bellî nîya.

Kanûni *Nm.* Menga zimistanî ya siftekên û ortekêni. *Tr. Aralık ve Ocak ayları.* Kanûni di zimistan hêdî hêdî şidêneyêno.[1]

kapçiki *An. Nm.* Cayo ki dest û bazîy reseno pê, fina cayo ki paya lingi û lingi resêna pêyo. *Tr. Bilek. Ayaklar ile bacakların, el ile de kolun birleştiği yer.* Kapçikê ci mezbût ê ki şeno hendayên giraney werzano.

kapik 1. *An. Nn.* Este. Bindê goştdê weşan di çîyê weşan o sipe û wişk o. *Kur. Hestî. Tr. Kemik.* Kapikê lingerda ci bişikîyo, deha nêşeno ray şiro. 2. *An. Nn.* Bejul. Esteyê paqan. *Tr. Uyluk kemiği.* Kapikê ci bol mezbût ê. Ey bi kapikan a pêverikê xwu qezenc kerd. Halbiki ê mêrdekê bînî deha zaf gurmistîy day ey ro. Mêrdek eynê ze Van Damme.

kapîy *Nk. Nb.* Jeweka ci "kap" o. Labelê bi jewekeyda ci ya nê, bi bolekeyda ci ya vajêno. Babetên kuhoyîyê werdî yo ki kokê (govde) ci pajêno û werêno, tamê ci mize o. *Kur. Rîvaz. Tr. Uçkun bitkisi ve meyvesi.* Kapîy do demserdê ci di biroşîyê.

1 Jûcayan di jî mengerda zimistanî ya siftekêni tenya rê vanê. *Tr. Bazı yerlerde de yalnız Aralık ayına derler.*

kapok 1. *An. Nm.* Qelafat, govde, beden. *Tr. Gövde, beden.* Maşallah ser o kapokên esto ki ze Rustemê Zalî. Çehar merdimîy bêrê bi ci, bi mi ki qedê ci nêbenê. Ha kapokê ey, ha Dêsê Dîyarbekirî. 2. *Nn. Bw.* Kabok 1, 2 û 3. Xeylên kapokê ci bibê jî o nêşeno ci ra nafidar bo.

kapokin/i *N.* Qelafatin/i, govdeyîn/i, bedenin/i. Kes/çîyo ki; qelafat û beden û govdeyê ci gird o, gird aseno. *Tr. Kalafatlı, iri gövdeli.* Mêrdekêndo ze wehşî kapokin bî. Ez bixwu qedê ci nêbîyê. Tew mi nêwetard ki xwu po kero.

kapokiney *An. Nm.* Qelafatiney, govdeyîney, bedeniney. Beden û qelafat û govde di gird asayeni, gird bîyayeni. *Tr. Kalafatlılık, iri gövdelilik.* Qandê gayê citi kapokiney zaf mihîm a. Çunkî gayo kapokin haletî weş anceno.

kar 1. *Eko. Nn.* Xebat, mijûl, meşgulîyetey, îş, gurwe. Çîyo ki keso ser o xebatên keno û pa eware beno. *Tr. İş, meşguliyet.* Ewro karêndê mi çinî yo. Eger şima jî qayîlê, ma xwu rê şirê masagerey. 2. *Ed.* –kar. Peyomekêndê ziwandê Dimilî yo ki name ra name vejeno. No peyomek bêro kamcîn vajekeri peynî, do ci ra kerdokê a vajekeri vejo, ci rê karker bikero. Mesela: Xebatkar (o ki xebat keno), şîretkar (o ki şîretîy dano), qezenckar (o ki qezenc keno/kerdo) ûzn. *Tr. Zazacada bir yapım soneki olup sonuna geldiği kelimeye işi yapan anlamını vermektedir.* Merdimêndo qerezkar o. Ez bi ey a nêşena şira wendeni. 3. *Nn.* Qezenc. Çîyo ki karkerdişî dima do kesî pêlek kewo, qîmetêndê ci yo bipere esto û do kesî tûniki kewo. *Tr. Kar, kazanaç, kazanım.* Birayê mi, eger tey karêndê mi çinêbo, ez ê karî nêkena. Çirê bikera ki? 4. *Zoo. Nn.* Bizêko diserre. Biziniyan mîyan di, heywano nerî yo di serre. *Tr. İki yıllık teke.* Karî mecikerê ki berkedar bo.

karbar *Nn. Bw.* Karûbar. Pîyê terraldê Bexdadî va: Qethan karbarên nêkeno winîno destandê ciniyeri.

karbarey *Nm. Bw.* Karûbarey. Eger ki karbarey jî çinêbo, do wina bêqeçey a şiro, do qehran ra bimiro.

karber/i *N.* Berkar/i. O ki karî rê amadeo, hema hazirê karî yo, ti vanê beno ki qandê karî deyayo. *Tr. İşe hazır olan, iş için biçilmiş kaftan.* Ti hema ci rê vaji bê kar. O rewna o karber o.

karberey *Nm.* Berkarey. Karî rê hazir bîyayeni, ê karî bîyayeni. Kes û çîyê kar kerdenî bîyayeni, karî rê amade bîyayeni. *Tr. İşe hazır olmak, işe ait olmak, iş için biçilmiş kaftan olmak.* Karberey di, merdim degme bê kar nêmaneno.

karbiadir/i *N. Bw.* Adirvan/i. Karbiadirî adir wekerd, mi jî şamî pewti.

karbiadirey *Nm. Bw.* Adirvaney. Mi kerd ki karê karbiadirey bikero, ê bîy sebebê nêkerdenda mi.

karbidest/i *N.* Emele/ê, pale/ê, karker/i, karger/i, mişag/i. Merdimo ki bi dest û doşîyan a karê xwu keno. *Tr. El emeğiyle çalışan.* O keso karbidest do karê xwu helal kero.

karbidestane *Nn.* Karbidestkî. Zêdê karbidestana, karbidestano/a mendeni, zêdê emelana bîyayeni. Bi mişagan a mendeni. *Tr. Bilek gücüyle çalışanlar gibi, zanaatkarlar gibi.* O yo xwu rê karbidestane gurweyêno.

karbidestaney *Nm.* Karbidestkîyey. Karbidestane bîyayeni. *Tr. Zanaatkarca iş ve eylem yapmak, bilek gücüyle çalışan kimselere benzemek.* Kê şayo karbidestaneyda ci rê ornagên bido?

karbidestey *Eko. Nm.* Mişagey, emeleyey, paleyey, karkerey. Karbidest/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; xebatkarê dest û doşîyan o, a o bîyayeni. *Tr. Gündelikçilik, işçilik, el emekçiliği, amelelik.* Soyînê karbidestey nîno. Derê ki ma xwu rê esnafeyên bikerê.

karbihefte/ê *N.* Heqî di bi heftan a gurwîyayeni. Kes/çîyo ki; bi heftan a gurweyêno, hefte ra hefte heqê xebatdê xwu gîno. *Tr. Haftalıkçı.* Qeçîy, şagirtîy, destirmay esnafan heti xwu rê karbihefte gurweyênê, zewmbî girdan rê çîyo winasîn eybûar o.

karbihefteyey *Nm.* Karbihefte/ê bîyayeni. Heqî di bi heftan a xebitîyayeni. Karûgurweyên di, heqê xwu hefte ra hefte giroteni. *Tr. Ücrette haftalık olarak çalışmak.* Karbihefteyey di xebatkar, qayîl bo şeno hefteyêna tepîya heqê xwu bigîro û karî bi terikno şiro keydê xwu.

karbiheram/i *N. Bw.* Heramkar/i 1. Ez, ne bi ê merdimdê karbiheramî ya geyrena ne jî karo heram bikera.

karbiheramey *Nm. Bw.* Heramkarey. Şima kesî karbiherameyênda ci bidîyayê, willi jî bîlli jî şima nêbexişnayê. Şima çi raşt nêvanê? Kardê mêrdekî di qe diremên jî karo heram çinî yo.

karbimenge/ê *N.* O/çîyo ki heqî di bi mengan a xebat keno, gurweyêno. *Tr. Aylıkçı, maaşlı.* Ez baxçan di zaf karbimenge gurweyeya. Ez karbimenge bîya. Ma mengi ra mengi heqê xwu girotê.

karbimengey *Nm.* Karbimengi bîyayeni. Heqî di bi mengan a kar kerdeni, bi mehş a gurwîyayeni. Xebatî di mengi ra mengi heqê xwu giroteni. Kes/çîyo ki; qewlnamedê ci di heqê xwu mengi

ra mengi girotiş esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Aylıkçılık, aylıkla çalışmak.* Karbimengey di eger ki kardan qayîl bo, şeno karkerî kar ra bierzo. Fina karker jî biwazo, şeno karî biterikno.

karbiroj/i 1. *N.* Karbiroje/ê. O/çîyo ki bi rojan a xebat keno, bi yewmî ya kar keno. *Tr. Gündelikçi, yevmiyeci.* Adana di îlxat pêro jî karbiroj gurweyêno. Labelê heqî roj bi roj nê, çend mengan a tepîya danê. Mêrdeko karbiroj ame heqê xwu serîlxatî ra biwazo, ey va, axayo nêdano. 2. *N.* Karbiroje/ê. Keso ki karûgurweyê xwu, wezîfeyê xwu bişew nê, biroj keno. *Tr. Gündüz vardiyasında çalışan, gündüzcü, gündüzleyin iş ve eylemini yapan.* Karbiroj û karbişew pîya bigurweyê, do nê karî meşti bişê biqedînê.

karbiroje/ê *N. Bw.* Karbiroj/i. Merdimo karbiroje, eger qayîl bo şeno roja bîni nêro kar.

karbirojey 1. *Nm.* Karbirojeyey. Heqî di bi rojan an kar kerdeni, bi rojan an xebat kerdeni. *Tr. Gündelikçilik, yevmiyecilik, yevmiye ile çalışmak.* Rindeya karbirojey jî esta, xirabeya ci jî esta. 2. *Nm.* Karbirojeyey. Karbiroj/i bîyayeni, biroj karûgurweyanê xwu kerdeni, wezîfanê xwu ca ardeni. *Tr. Gündüzleyin çalışan olmak, gündüzcü olmak, gündüz vardiyasında çalışmak.* Ma do karbirojeyda xwu di jî qezenc kerê.

karbizirar/i *N. Bw.* Zirardîde/ê. Boka karbizirar nêbo. Eger winî bo, ma xwu nêşenê ziwandê ey ra bireynê.

karbizirarey *Nm. Bw.* Zirardîdeyey. Bazirganey di karbizirarey jî, qezencdarey jî pa ya.

karbîn/i *N.* Karvîn/i. Kes/çîyo ki; kesan rê kar vîneno, wesfê karbîney (karvîney) ser o esto, karkeran rê şeno karûgurwe û mijûlîyayeni peyda kero, wesfê ci yê kar dîyayîşî esto. *Tr. İş gören, iş bulan, iş temin eden.* Derê ki şima karbînî û kardanî û mihtacê karî pêresnê.

karbîney *Nm.* Karvîney. Karbîn/i bîyayeni. Kar dîyayeni, kar vînayeni. Kes/çîyo ki; karkeran rê şeno karûgurwe û mijûlîyayeni bivîno û peyda bikero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İş görmek.* Mi rê karbîneya înan nê, karê înan lazim o.

karbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki karûgurwe û xebatên û muameleyên di qezenc kerdo, tey kar/qezenc bîyo. *Tr. Kar/kazançlaşan, karlı.* Muameledê karbîyayeyî di çîrê do qehr bibo ki?

kar bîyayeni 1. *f. M.* Karbîyayîş. Karûgurwe û muameleyên di qezenc peyda bîyayeni, kar virazîyayeni. *Tr. Kar olmak, kar/kazanç olmak.* Nika kar bî, nêbî? Eger tey kar nêbî, qenê fina ma deha nêgîrê. 2. *f. M.* Karbîyayîş. Virazîyayena karûgurwe û muameleyan. *Tr. İşin olması, işin meydana gelmesi, işin gerçekleşmesi.* Ez a hewna nêzana, ûja di o karo ki do bibîyayê, bî nêbî? Eger o kar nêbo, ê do ma kar ra bierzê, wa şima bizanê ha!

karbol/i *N. Bw.* Bolkar/i. Mi zanayê ki, ti wina merdimêndo bolkar ê, mi ti nêmijûlnayê.

karboley *Nm. Bw.* Bolkarey. Cinêki, bolkî karboleyda xwu ra nêşena bêro sereyên ma ro do.

kardan/i *N.* Patron/i. Wahîrê karî. O/çîyo ki kar dano. *Tr. İşveren, patron.* Kardan esto ki, bi heq a hereket keno, esto ki bê heq hereket keno.

kardaney *Nm.* Patroney. Kardan/i bîyayeni. Wahîrê/a karî bîyayeni, karkerîy gurwênayeni, wahîrê/a karkeran bîyayeni. Kes/çîyo ki; karkeran rê karûgurwe dano, wahîrê kar û gurweyî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İşverenlik.* Kardaney û kargîney mihtacê pê ya. Jew nêbo, a bîni jî nêbena. Madamo ki hina o, gereg o ki hurdina jî heqî ser o biluwê.

kardaye/ê 1. *N.* Gurwêneyaye/ê, xebitneyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dayo kar, gurwênayo, karûgurweyên di xebitnayo. *Tr. Çalıştırılan, işletirilen.* Senîn ki şima o karkero kardaye şa birişo canakî? Ez jî şena ê kesê xwu yê kardayeyî birişa canakî? 2. *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên rê karûgurweyên di kar ardo, qezenc ardo, bi naf a deyayo/roşîyayo. *Tr. Kâr/kazanç getiren, yarar getiren.* Çîyê şima yê kardayeyî, şima rê çendên qezenc ard?

kar dayeni 1. *f. M.* Kardayîş. Xebitnayeni, gurwênayeni. Xebat/şuxil dayeni, gurwe dayeni. Bi ci ya kar kerdeni, bi ci ya xebat kerdeni. *Tr. Çalıştırmak, iş yaptırmak.* Mi da kar (mi gurwêna) jî peynî tey qeyret çinî yo. 2. *f. M.* Kardayîş. Bi kar/qezenc a dayeni, qandê qezencî dayeni. *Tr. Kar ile vermek, kazancına vermek, kazançlı vermek. Bir gelir elde etmek üzere vermek.* Mi bi di parî ya, bi kar a da bi ci.

kardik *Nn.* Xardozê kardîyan, êgeyê kardîyan, dîyerpuyê kardîyan. *Tr. Bileme aleti.* Kardikî bigî xwu dest û kardîyan tûj ki, pêro bîyê kûtîy.[1]

kardî 1. *Sn. Nm.* Çîya ki kes pa çîyê mexzeni birneno. Haletîya destan a ki kes pa çî birneno. *Kur. Kêr. Tr. Bıçak.* Kardî xwu di çarnayeni sunnetên o. Ma bol finîy jî kemaneya nêçarnayenda ci

---

1 Ez texmîn kena ki na kelîma do "kardîyîk" ra bivirîyo.

dîya. 2. *Ed. N.* Edebîyatdê Dimilî di çîyandê birnokan di, şimîyandê awikinandê cemidîyayan di, tehlûkeyî îfade keno. *Tr. Kesiciliği, keskinliği, bitiriciliği ifade eder.* Mesela na awi ze bî ze kardî, qirika mi xetimnê.

kardîbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki zêdê kardîyên bîyo tûj, bîyo birrek, bîyo zirardan. *Tr. Bıçak gibi keskinleşen.* Ê çîyê kardîbîyayeyî ez finêra birnaya. 2. *N.* Kardîwerde, kardîpirodeyaye/ê, kardîpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kardî, kardî deyaya piro, kardî werda, bi kardîyan a bîyo dirbetin/birîndar. *Tr. Bıçaklanan. Bıçak ile yaralanan veya parçalanan.* Nano kardîbîyaye, keso kardîbîyaye, goşto kardîbîyaye.

kardî bîyayeni 1. *Zv. f. M.* Kardîbîyayîş. Haletî mîyan di kardî bîyayeni, wesfê kardî ser o bîyayeni, zêdê kardî bîyayeni, zêdê kardîyên birok bîyayeni. *Tr. Bıçak/çakı olmak. Bıçak gibi kesici, keskin ve bitirici olmak.* Ti vanê beno ki bîbî kardî. Ma hendayên çî birok beno! 2. *f. M.* Kardîbîyayîş. Kardî pirodeyayeni, kardî werdeni. Bi kardîyan a lete yan jî dirbetin bîyayeni. *Tr. Bıçaklanmak, bıçakla yaralanmak veya parçalanmak.* Vanê bîyo kardî. Labelê kesî bi çimandê xwu ya kardîbîyayena ci nêdîya.

kardîde/ê *N.* Qezencdar/i, bikar/i, kardîdeyîn/i. Kes/çîyo ki; alvêrên di, bazirganeyên di, ticaretên di qezencdar vijîyayo, kar kerdo û zirar nêkerdo. *Tr. Karlı, kazançlı, kar eden, kazançlı çıkan.* Şima do ê kardîdî ra vêşî qaçor bigîrê ki, edalet bêro herûni.

kardîdeyîney *Nm.* Kardîde bîyayeni, kardîdeni, bikar bîyayeni, qezencdar bîyayeni, wahîrê qezencî bîyayeni, ticaretên di, şuxilên di, alvêrên di qezencdar bîyayeni. *Tr. Kazançlılık, karlılık, iş gören olmak, iş görmek.* Kardîdeyîneya înan jî bêemel a.

kardîkerde/ê *N.* Kardîpirodaye/ê, kardîpirodeyaye/ê. Çî/keso ki kardî deyaya piro, bi kardî ya bîyo dirbetin. *Tr. Bıçaklanan/mış, bıçakla yaralanan/mış.* Keso kardîkerde do hema wedarîyayê nêweşxane ki bireyayê.

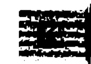
kardî kerdeni *f. M.* Kardîkerdiş. Kardî pirodayeni, kardî cirodayeni. Kesên yan jî çîyên bi kardîyer a dirbetin/i kerdeni. *Tr. Bıçaklamak, bıçak vurmak, bıçakla yaralamak.* Mêrdekên jew kardî kerd bî û rema bî û polîsîy kewtîy bî dimi.

kardîya kori *Nm.* Kardîya kûti. Kardîya ki fekê ci bîyo kût/kor, cora nêşena weş cikero yan jî bibirno. *Tr. Kör bıçak/çakı.* Na kardî bîya kori, nêcikena.

kardîyanvernaye/ê *N.* Kardîyanveronaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni eşto kardîyan ver û bi kardîyan a cikerdo yan jî kerdo dirbetin, kerdo letelebare, kerdo paranparçe, kerdo werdî werdî, roncinayo. *Tr. Bıçaklarla doğranan/mış.* Goşto kardîyanveranaye, merdimo kardîyanveranaye.

kardîyan ver nayeni *f. M.* Kardîyanvernayîş. Kardîyan vero nayeni. Bi kardîyan a ser kewteni, bi kardîyan a dirbetin kerdeni, bi kardîyan a letelebare kerdeni, bi kardîyan a werdî werdî kerdeni, bi kardîyan a cikerdeni, heme cayê ci kardîyan di verdayeni. *Tr. Bıçaklarla kesmek, her tarafını bıçaklar içinde bırakmak, bıçaklarla delik deşik etmek, adeta doğramak.* Gefê ci werdîy û va: Qey o kewno mi destî! Ez do ey kardîyan verana!

kardîyanverobîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki kewto kardîyan bin, o yo kardîyan vero, o yo bi kardîyan a beno letelebare, o yo bi kardîyan a roncineyêno, o yo bi kardîyan a beno dirbetini û werdî werdî. *Tr. Bıçaklarla doğranan/mış, bıçaklarla parçalanan/mış, bıçaklarla yaralanan/mış, bıçaklarla delik deşik olan/edilen/miş.* To qe nêşa ê kardîyanverobîyayeyî ser o xeberên jî virazo? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; hewîni nêkeno, nêşeno vindero û ci rê bol û bol berey o, ze ki kardîyan vero bo, cayên û wezîyetêndo lûkî vero yo. *Tr. Dikenler üstünde olan, kendisine çok geç olan, bir anlık bile duramayacak kadar zamana ihtiyacı olan.* Ez qethan qayîl nîya, bi kesêndê kardîyanverobîyayeyî ya rêwîni bikera. Çunkî kes jî wexta xwu kardîyan vero vîneno.

kardîyan vero bîyayeni 1. *f. M.* Kardîyan vero bîyayîş. Bi kardîyan a lete lete bîyayeni, bi kardîyan a letelebare bîyayeni, bi kardîyan a werdî werdî bîyayeni, kardîy pirogunayeni, bi kardîyan a roncineyayeni. *Tr. Bıçaklarla kesiliyor olmak, bıçaklanıyor olmak, bıçaklarla parçalanıyor olmak, bıçaklanmak/doğranmak.* Madamo ki şima dî o yo kardîyan vero, çirê dest bi ci nêeşt? 2. *Zv. f. M.* Kardîyan vero bîyayîş. Rehat nêbîyayeni. Ci rê bol ecele/berey bîyayeni, cayêndo lûk (tehlûke) di bîyayeni, bol û bol qaxûyan vero bîyayeni. *Tr. Dikenler üstünde olmak, kendisine çok acele/geç olmak, rahat edemeyecek durum veya pozisyonda olmak.* Ez senîn bişa rehat vindera? Ez a kardîyan vero!

kardîya tûji *Nm.* Kardîya ki, fekê ci tûj o û weş birnena, weş cikena. *Tr. Keskin bıçak.* Heywanan bi kardîya tûj a bibirnê (cikerê) ki wa ezîyet nêvînê. Heywan guna yo.

kardîyaye/ê *N.* Kardîyaye/ê. Merdimo kardîyaye do ewêzîya xwu bivîno.

kar dîyayeni *f. M.* Kardîyayîş. Ey karê ê qergûnî dî. Roj bêro ki, şar do jî karê ey bivîno.

kardu *Nk. Nn.* Kahardu. Vaşên o ki peyşnenê û wenê, bê peyşneyenî nêwirêno. *Tr. Pişirilmek suretiyle yenilebilen bir çeşit ot.* Ez texmîn kena ki no do "kaardî" bo. *Bw.* Kaardî. Kardu bîyarê ki, ma bipeyşnê û xwu rê şamî kerê.

karey *Zoo. Nm.* Kar bîyayeni. Bizinîyan mîyan di, heywano di serre bîyayeni. *Tr. İki yıllık keçi olma.* Kareya bizêkdê ma, karpezeyda bizêkdê şima girdêrî ya.

karê keyî *Nn. Bw.* Karê mîyandê keyî. Bolkî karê keyî ê cinîyeri, ê teberî jî ê camêrdî yo.

karê mîyandê keyî *Nn.* Karê keyî, karê zerreyî. Karûgurweyo ki keyî mîyan di beno, bolkî karo ki cinî keyî mîyan di şena bikero. Karo ki bolkî cinî pa têkildar a. Şamî kerdeni, zerreyan dewriteni, firaqan şiteni, qeçekan winîyayeni û çîyo winasîn. *Tr. Ev işleri.* Karê mîyandê keyî gengaz nîyo, hendê kardê teberdê giran o.

karê teberdê keyî *Nn.* Karê teberî. Karo ki teberdê keyî di beno. Dilig (debar, debarîyayeni), karkerey, werdê keyî ardeni, citêrey, esnafey, rencberey ûzn. Karê teberdê keyî bolkî camêrd têkildarê ci yo. *Tr. Ev dışı/harici işler.* Goreyê Îslamî, cinî mecbûr nîya ki, kardê teberdê keyî di bigurweyo. Nê karan, camêrd do bikero.

karê teberî *Nn.* Karo ki teberdê cayên di beno. Mesela serdê diwêlan, karê teberdê keyî (citêrey, dilig/debar ûzn.), esnafey, bazirganey ûzn. *Tr. Dış işler, dış işleri, hariciye.* Karê karkerandê ma yê teberî, karandê teberî mîyan do, teberdar do biwinîyo ci ra, o do karanê ci bivîno.

karê zerreyî *Nb.* Karê ki zerredê cayên di benê. Mesela karê dewletê ki zerre di benê, karê ki mîyandê keyî di benê. *Tr. İç işler, iç işleri, dahiliye, içeride, dahilde yapılan işler.* Kiştên ra karê têkilî yê mîyandê keyî, karê zerreyî yê. Kiştên ra jî dewletên mîyan di ganselametey, karê polîsan, karê cendirman, karê paşaportan û hewna zn. bol babetî karê zerreyî esto. Karanê zerreyî zerredar do bikero, ê teberî jî teberdar do bikero.

karfînaye/ê *N. Bw.* Karviste/ê. Merdimo karfînaye do qîmetê kardê xwu bizano û xwu destî ra nêreyno.

kar fînayeni *f. M.* Karfînayîş. *Bw.* Kar visteni. Ti motorên jî kar fînê, ti merdimên jî karî ser fînê rind o, weş o.

karge *Nn.* Kargeh. Cayê karî. Cayo ki tey kar beno, kes tede gurweyêno, tede xebat keno. *Tr. İşyeri, işlik, atölye.* Karkerê karge ra vijênê. Labelê Ellah zano ki awa cînan vijîyaya. Çunkî ata nata hêl benê.

kargîn/i *N.* Muttehîd/i. O/çîyo ki kar gîno, muttehîdey keno. *Tr. Müteahhit.* Înan va, ma yê kargînî heteki xwu rê gurweyênê, ma kargînîy nîyê, ma karker ê.

kargîney *Nm.* Muttehîdey. Kar giroteni. Kes/çîyo ki; qandê kar û alvêrên kar gîno û xwu rê karkerîy gurwêneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o estbîyayeni. *Tr. Müteahhitlik.* Karandê gird û werdîyan di kargîney lazim a.

kargule *Nk. Nn.* Vaşê vilikan. *Tr. Çiçek otu.* Karguley arêdê ki ma zimistanî bidê dewarî.

karhelal/i *N.* Kes/çîyo ki;; karûgurwe û xebatê ci helal o, helal gurweyeno, karûgurwedê ci di hîle û xwurde û fenîy û dibare çinî yo. *Tr. Helal çalışan.* Ellah boka kemaneya karhelalî nêdo û kesî raştê karheramî jî nêaro. Çunkî cayo ki karhelal bibo, ûja di fêsadey nêvijêna û cayo ki karheram bibo jî, ûja di rehatey çinêbena.

karhelalane *Nn.* Zêdê karhelalan bîyayeni, wesfê karhelalan tey bîyayeni. *Tr. Helal iş yapanlar gibi.* O jî karhelalane gurweya bî.

karhelalaney *Nm.* Karhelalane/ê bîyayeni. Wesfê karhelalan tey estbîyayeni. *Tr. Helal çalışır bir edayla.* Ez heyrandê ê wesfdê karhelalaney ba!

karhelaley *Nm.* Karhelalîni. Karhelal/i bîyayeni. Karûgurwe û xebat û gurwîyayena ci helali bîyayeni, kardê ci di heram çinêbîyayeni, karûgurwe û xebat û mijûldê ci hîle û xwurde û dibare û fenîy û fendîy û çîyo winasîno xirab çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; helal gurweyên o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İş ve işleyişi helal olmak.* Mi bixwu rê karhelaleya înan serê hemî ya. Normal o, kes tembîhl beno. Hema kes karheram nêbeno.

karheram/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û xebat û mijûlê ci heram o, helal nîyo, raşt nêgurweyêno, karûgurwedê ci di hîle û xwurde û dibare û fendîy estê. *Tr. İş ve işleyişi, çalışması haram olan, çalışmasında hile ve haram bulunan.* Boka şima min û ê kesê karheramî, eynî ca di kar nêdê.

karheramane *Nn.* Zêdê karheramana, karheraman mendeni, wesfê karheraman tey estbîyayeni. *Tr. Çalışması haram olanlar gibi.* Ey winî karheramane kerd û ci ra kewt dûrî.

karheramaney *Nm.* *şekil* û bîçim û meş û mêl û

rayşîyayîşdê xwu di karheram bîyayeni, karê ci heram bîyayeni. *Tr. Haramzadelere benzemek.* Rojên qey ez do a karheramaneya ci bîyara ci vîrî.

karheramey *Nm.* Karheramîni. Karûgurwe û xebat û mijûldê ci di heram bîyayeni, karê ci helal nêbîyayeni. Raşt nêgurwîyayeni, karê xwu helal nêkerdeni, karûgurwedê ci di hîle û xwurde û dibare û xezelîni bîyayeni. *Tr. İş ve işleyişi haram olmak, çalışmasında hile hurda bulunmak, doğru dürüst çalışmamak.* Karherameya ci sereyê malûmilkdê ci pêroy werd.

karheramîni *Nm. Bw.* Karheramey. Mi rê karheramîna hendayên pîs a jî, çirê to rê winî nîyo?

kari *Zoo. Nm.* Bizêka diserrê. Bizinîyan mîyan di heywana marî ya diserrê. *Tr. İki yıllık dişi keçi, çepiç.* Kari mecikerê ki berkedari bo.

karik *Zoo.* Arîyek, aşik, berxurk. Heywanandê pînan di arîyek, cayo ki, heywanekîy tede werdê xwu firiknenê, ûja o. *Tr. Kümes hayvanlarında taşlık organı.* Karikê qazeri xeylên werd est bî.

karite/ê *Zir. N.* Çîyo ki karîyayo, çîyê cit o ki bi usûldê cita kerdo bindê erdî û serê ci gêrîyayo. *Tr. Ekili dikili.* Teneyo karite do teslîmê rehmetdê Rehmanî bo.

kariteni *f. M.* Karitiş. Qandê bîyayenda ci, qandê kuhobîyayenda ci erdî bin kerdeni. *Kur. Çandin. Tr. Ekmek, dikmek.* Ma do xelle bikaritayê, ma ci ra fek verda. Çunkî ma a serri cew tenya karit.

karî *Zoo. Nm. Bw.* Karîpezi. Karî ra şito yeno, bizêkê ci do mirdîya xwu bilawo.

karîrabîyaye/ê 1. *N.* Qezencîrabîyaye/ê, qezencvinîkerde/ê, karvinîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kar û gurwe û xebatêndê debarî/diligî di sermîyanê xwu nê, labelê karo ki netîcedê nê karî ra ci dest kewo, a ey ra bîyo, o vinî kerdo. *Tr. Kazancını veya kar payını kaybeden/miş, kazanç/karından olan/muş.* O karkero karîrabîyaye do îlla kî fina ê karî reso. Çunkî kudik o. 2. *N.* Karvinîkerde/ê, îşrabîyaye/ê, îşraerzîyaye/ê, karraçebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyê xwu kerdo vinî, karûgurwe û xebatê ci ci dest ra şîyo. *Tr. İşini kaybede/miş, işten atılan/mış.* Xebatkaro karîrabîyaye senîn pey nêqehrêno! Ma mimkun o? 3. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; rîdê nêweşînên ra heleyê karûgurwe kerdişî kerdo vinî, bîyo nêşeyê kar û gurwî. *Tr. Bir hastalık sonucunda iş veya eylemden düşen/müş, yapamaz duruma gele/miş, iş gücünü kaybeden/miş.* Şima şenê fina ê kesê karîrabîyayeyî fina şaye kerê?

karî ra bîyayeni 1. *Baz. f. M.* Karîrabîyayîş. Bazirganeyên di qezencî ra bîyayeni, ticaretên di qezencê xwu vinî kerdeni, alvêrên di sermîyanî ra nê, labelê qezencî vinî kerdeni. *Tr. Kazançtan olmak, karını kaybetmek.* Mi ê bazarî di sermîyanê xwu nê, labelê karê xwu kerd vinî. 2. *Nn.* Karîrabîyayîş. Karûgurweyê xwu, îşê xwu vinî kerdeni. Kar ra erzîyayeni, karî ra çebîyayeni. *Tr. İşini kaybetmek, işten atılmak vs.* Ez karî ra bîya tepîya, ez ê şênemegî se kera? 3. *Tib. f. M.* Karîrabîyayîş. Nêweşey ra nêşe bîyayeni, nêşeyê karî bîyayeni, karkerdiş di nêşe bîyayeni. *Tr. İş görmez olmak, yatağa bağlanmak.* Mêrdek karî ra bî tepîya, qeçekanê ci yê bêwijdîyana ci eşt kuçe.

karîraeşte/ê 1. *Nn.* Karraçebîyaye/ê, karîraçebîyaye/ê, karraerzîyaye/ê, karîraerzîyaye/ê, karraçekerde/ê, karîraçekerde/ê, karraeşte/ê, karîraerzîyaye/ê, karrabîyaye/ê, karîrabîyaye/ê, karravete/ê, karîravete/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra, xebatên û mijûlîyayîşên ra erzîyayo, karê xwu kerdo vinî. *Tr. İşten atılan/olan/muş, işini kaybeden/miş, işten çıkarılan/mış.* Karkero karraeşte do arey bikero! Çunkî bê ê kardê ci werdê ci cayên ra nîno. 2. *N.* Karraerzîyaye/ê, karîraerzîyaye/ê, karraçebîyaye/ê, karîraçebîyaye/ê, karraçekerde/ê, karîraçekerde/ê, karrafineyaye/ê, karîrafineyaye/ê, karraviste/ê, karîraviste/ê. Çî/pereyo ki sermîyanî ra nê, kar/qezencî ra erzîyayo, çebîyayo, fineyayo. *Tr. Kazançtan düşürülen/müş, kazanç/kar payından azaltılan/mış.* Pereyo karraeşte do ci feqîr nêkero. Labelê fêlê ci yê pîsîy, do ci ar kerê û beno ki ci kar ra jî bikerê.

karî ra eşteni 1. *f. M.* Karîraeştiş. Kar ra çekerdeni, kar ra kerdeni, karî ra kerdeni. Kesên yan jî çîyên, kar û xebat û wezîfe û mijûlîyayîşdê ci ra eşteni, ci kar ra çekerdeni. *Tr. İşten atmak.* Kardanî karkerîy pêrko jî kar ra eştîy. 2. *f. M.* Karraeştiş. Kar ra çekerdeni, kar ra kerdeni, karî ra kerdeni. Qezencî ra eşteni, kar ra kewteni, kar ra visteni. Çîyên di sermîyanî ra nê, kardê ci ra visteni. Hîsseyê sermîyanî ra nê, hîssedê kar/qezencî ra visteni. Para karî ra kemî kerdeni. *Tr. Kazanç/kardan düşmek/düşürmek, kazanç payını azaltmak veya düşürmek.* Xeyrê Ellahî ki, to kar ra eşt. Eger to sermîyan ra bieştayê, ey îflas kerdê.

karîrateber/i *N.* Çîyo ki, kardê ê bînan ra teber o, zêdê karûgurwedê ê bînan nîyo, babetna o,

zewbî yo. *Tr. Sıradışı.*[1] *Bw.* Şarî ra teber ra jî. Bira to hem dayo piro hem jî ti yê gefanê ci wenê. No fêl, karî ra teber o.

karîrateberey *Nm.* Karî ra teber bîyayeni. Zêdê kar û gurwedê ê bînan nêbîyayeni, babetna bîyayeni, zewmbî bîyayeni. *Tr. Sıradışılık, farklı olmak.* Ez nêkewta karî ra tebereyda ey dimi, ez kewta raştey û qaşteyda ci dimi.

karîserkewte/ê *N.* Çî/keso ki dest bi karî ya kerdo, qandê debardê xwu kewto karên û yan o yo gurweyêno yan jî o yo keno bigurweyo. *Tr. İşe/çalışmaya başlayan.* Şima neya tepîya kêfdê ê merdimdê karîserkewteyî rê deha nêşenê çîyên vajê. Kêfê ey, bîyo zê kêfdê qoloy.

karî ser kewteni *f. M.* Karîserkewtiş. Kar kewteni, dest bi karên a kerdeni, dest bi xebatêndê debarî kerdeni, qandê dilig vetenên dest bi karî ya kerdeni. *Tr. İşe girmek, işe başlamak, çalışmaya başlamak.* Mêrdek senîn ki kewt karî ser, qeçekanê ci keye di şamîya germi dî.

karîser obîyaye/ê *N.* Serbikar/i Kes/çîyo ki; o yo karî ser o, o yo gurweyêno, o yo xebat di, destê ci yo kar di, ci dest di karûgurwe û wezîfeyên û mijûlên esto, betal û eware û bêkar nîyo. *Tr. İşbaşında olan, faal, çalışan, işte olan.* Merdimê karîser obîyayeyî û destvengî jew mekerê.

karî ser o bîyayeni *f. M.* Karîser obîyayîş. Serbikar/i bîyayeni. Xebitîyayeni, şuxilîyayeni, gurweyayeni. Xebat/şuxil di bîyayeni, gurwe di bîyayeni. *Tr. İşte olmak, çalışıyor olmak, iş başında olmak.* Wexto ki to mi rê têlefûn kerdê, ez karî ser o bîya. Cora mi nêşa to rê cewab bido.

karîyaye/ê *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî tayêni karito, qando ki bibo kuho (zergûn) yan jî bivijîyo kerdo erdî bin. *Tr. Ekilen/miş, dikilen/miş.* Teneyo karîyaye do senîn û bi çi babet a kuho bo?

karîyayeni *f. M.* Karîyayîş. Qandê kuhobîyayîşdê kuhoyîyên, qandê bîyayenda darên, qandê vijîyayenda çîyandê zêdê citêran qezenc kerdeni, înan erdî bin kerdeni. *Tr. Ekilmek, dikilmek.* Şima şenê mi rê vajê karîyayena tenen û daran û çîyandê winasîn beyxwudê ya?

karker/i *N.* Karger/i, emele/ê, karbidest/i. Merdimo ki bi destûdoşîyan a gurweyêno, xebat keno. *Tr. Amele, işçi.* Karker do senîn bigurweyo û do senîn perekanê xwu bigîro?

karkerane *Nn.* Kargerane. Zêdê karkerana, bi karkeran mendeni. *Tr. İşçi gibi, işçiye benzemek.* Karkerîy nîyê. Labelê ê yê karkerane gurweyênê.

karkeraney *Nm.* Wesfê karkeran tey/ser o bîyayeni, zêdê karkeran bîyayeni, bi karkeran mendeni. *Tr. Bir işçi edasıyla.* Şima ki şa karkeraneyênda winîsini bivîno...

karkerde/ê 1. *N.* Tey warşîyaye/ê, tey tesîrkerde/ê. Çî/keso ki çîyên, qisayên yan jî çîyendo winasîn tey kar dîyo, ci rê nafên bîyo, ci rê tesîr kerdo. *Tr. Tesir/etki eden, etkili/tesirli, yararı olan.* Fêlo karkerde ci rê çendên û hetta kotî naf bikero? 2. *N.* Qezenckerde/ê, nafdîyaye/ê, sermîyan ra zeyîdneyaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni netîcedê karûgurwe û bazirganeyên di, tey kar û qezenc virazîyayo. *Tr. Kar edilen, kazanç sağlanan, yarar olarak elde edilen.* Ma kerd ê malê karkerdeyî xwu rê sermîyanê a faroqeri kero, înan nêverda, dima o jî kerd vinî.

kar kerdeni 1. *f. M.* Karkerdiş. Tey war şîyayeni, tey qisa war şîyayeni, tey tesîr kerdeni, tesîrê ci bîyayeni, nafê ci bîyayeni, tey naf bîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb nêbîyayeni. *Tr. Makes bulmak, yerinde olmak, etkilemek, tesir etmek, işlemek, icra etmek, boşa gitmemek, faydalı olmak.* Mi ci rê bol va jî, bi mi ki tey kar nêkerd. Eger kar kerd jî, mi ci ra ferq nêkerd. Vanê qisaya filan kesî, sere di kar nêkena. (Tey war nêşina.) 2. *f. M.* Karkerdiş. Xebitîyayeni, xebatîyayeni, gurwîyayeni. Gurwe kerdeni, îş dîyayeni, îş kerdeni. *Tr. İş yapmak, çalışmak.* Mi kar kerd. Labelê înan mi rê yardim nêkerd. 3. *f. M.* Karkerdiş. Qezenc kerdeni, qezenc di bîyayeni, xebatî di fekîdar bîyayeni. *Tr. Kazançlı/karlı olmak.* Mi tey vêşî kar nêkerd. Labelê mi zerrîya înan qezenc kerdi.

karkerey *Nm.* Kargerey, karkerîni, kargerîni, emeleyey. Emele/ê bîyayeni. Wesfê karkeran ser o bîyayeni, karbidestey, karbidest/i bîyayeni. *Tr. İşçilik.* Heme do karkereya xwu, aver kerê ki karkerîy pereyo weş bigîrê.

karkereya camendê *Nm.* Karkereya ki karkerê ci camendo, pey ra mendo, nêşayo xwu aver bero, nêşayo xwu biresno, nêşayo wesf û heqûhuqûqê xwu ravey bero. *Tr. Geri kalmış işçilik, ilkel işçilik.* Kes bi karkereyda camendê

---

1 Karî ra teber û şarî ra teber maneyê ci jew o. Labelê eynî ca di nêvajênê. Vajeka şarî ra teberî wexto însanî ser o çîyên vajîyo, vajêna. Noqra vajeka karî ra teberî jî bi tewrdê însanî ya wexto ki zewmbî çî vajêno, vajêna. Yanê cado umûmî di vajêna. û fina vajeka karî ra teberî, çî û meselandê bîyayan *(olumlu)* di vajêna, vajeka şarî ra teberi jî bolkî meselandê nêbîyayan *(olumsuz)* di vajêna.

ya nêşeno cayên reso, kes do karkereya xwu jî ravey kero.

karkerê/a verdê destan *N.* Destirma, verdest/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezîfe û xebatêndê karkerey di, emeleyey di, karbidestey di destan vero gurweyêno. *Tr. Bilek gücüyle bir ustanın elinde çalışan yardımcı işçi.* Karkerê ci yê verdê destan çinêbo, bixwu jî çinêbîyaye o.

karkero/a camende/ê *N.* Karkero ki goreyê karkerandê bînan ca mendo, pey ra mendo, nêşayo xwu aver kero, biresno. *Tr. İlkel işçi.* Şima rew rewî nêşenê karkerdê camendeyî rê qisayên û heqêndê ci bidê fehm kerdeni.

karkewte/ê 1. *N.* Gurweyaye/ê, xebatdibîyaye/ê. Çî/keso ki vinderîyaye bîyo û kewto karî ser, gurweyayo. Makîna û motorê motorinîy jî nînan ra yê. *Tr. Çalışan, işe/çalışmaya başlayan.* Motoro karkewte qe nêzana senîn bî ki winî finêra vinderd ki? 2. *N.* Kes/çîyo ki; dest kerdo bi karî ya, erzîyayo karî ser, kar kewto ci dest. *Tr. İşe başlayan/koyulan, iş elde eden, iş bulunan.* Hele kêfê ê karkerdê karkewteyî texmîn bikerê!

kar kewteni 1. *f. M.* Karkewtiş. Xebitîyayeni, şuxilîyayeni, gurweyayeni, xebat kewteni. Gurwîyayena makînan û motoran jî no babet gurwîyayîşî mîyan da. *Tr. Çalışmak, işsiz olmamak, iş başında olmak.* Ereba ci kewti kar. 2. *f. M.* Karkewtiş. Dest pakerdeni, karî/xebatî ser kewteni, dest bi karî/xebatî kerdeni, newe dest bi karî eşteni. *Tr. Hali hazırda işe başlamak, henüz yeni işe başlamak, start almak.* Kewt kar nêkewt kar, gişta xwu nê çarqan ver. A gami jî faroqe ra vijîya.

kar kudênayeni *f. M.* Karkudênayîş. Karkudênokey, karkudênok/i bîyayeni, karan kudênayeni, karan dewan kerdeni, karan fetilnayeni, şopa karan ramiteni, ramitokê/a karan bîyayeni. *Tr. İş sürdürmek, iş takip etmek, işlerin devamını sağlamak.* Eger nê karî nêkudênayê, ma pêro veyşan mendê.

karkudênok/i *N.* Kes/çîyo ki; karan kudêneno, karan dewam keno, karan taqîb keno, şopa karûgurweyan rameno. *Tr. İş takip eden, iş takipçisi, işlerin devamını sağlayan.* Filan merdimê lordî, ez xwu rê kerd bîya karkudênok, mi karê ci kudênayê.

karkudênokey *Nm.* Karkudênok/i bîyayeni, şopanê karan ramiteni. *Tr. İş sürdürmek, iş takip etmek, iş takipçiliği.* Eger ez karkudênokeyda ci ser o palikêr bîyayê, miheqeq mi do tey qusûr û egerîy bivînayê.

karmak *Nn. Bw.* Qarmaç. Eger rewna yo dirbetini nêbîyayê, wina karmak nêtepiştê.

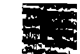
karmakin/i *Tib. Zv. N. Bw.* Qarmaçkin/i. Şima wexto ki uzvêndê qarmakinî vînenê, ey pede meverdê, ser o vinderê, ê nêweşî berê doktor.

karmakiney *Tib. Zv. Nm. Bw.* Qarmaçkiney. Qarmakineyda ci ra nêbîyê, mi nêberdê doktor. Çunkî wextê mi çinêbî.

karmar *Nk. Nn.* Sîro zûraî, sîro koyî, sîrê gemi. *Tr. Yabani sarımsak.* Karmar zêdê sîrî yo. Labelê ki sîr bixwu nîyo.

karmend/i *N.* Memûr/i. Kes/çîyo ki; dezgeyêndê dewleti di karêndo bellîkerde keno û bi dewlet a bestîyayo, wezîfeyê ci bolkî karê serdê masan o yan jî karêndê pakî keno; bolkî bi qewet û hêledê xwu ya nê, bi aqil û totikdê xwu ya bi dewlet a bestîyayo. *Tr. Memur.* Karker û karmendan pêrini ewro terkê karî kerd û kewtîy grew. Jû cayan di jî karmendan xarikê karî kemêna.

karmendey *Nm.* Karmend/i bîyayeni, wezîfe û wesfê karmendan ser o bîyayeni, bi dewlet a bolkî bi aqil û totikî ya besteyê menganê/meaşi bîyayeni. *Tr. Memurluk.* Dewletênda bêdûzan û bêusûl û xwodseranê di, kes ne bi karkerey a ne jî bi karmendey a şa beno. Kes tim bêhuzûr o, tim kêfsad o.

karnaye/ê *N.* Gurwênaye/ê, xebitnaye/ê, şuxilnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni gurwênayo, karnayo, şuxilnayo, xebitnayo; kerdo kar û gurweyên mîyan. *Tr. Çalıştırılan, işe başlatılan.* Karmendo karnaye û karmendo nêkarnaye kotî do kardanî rê jew bo?

karnayeni *f. M.* Karnayîş. Gurwênayeni, xebitnayeni. Karî ser nayeni, karî ser visteni. *Tr. Çalıştırmak, işe koymak.* Înan jî karnê. Eger şima înan kar nênê, ez jî nêgurweyêna.

karneşînas/i *N.* Karnezan/i. O/çîyo ki kar û gurweyan nêşeno pêra vejo, karî di osta û vete nîyo, tedemende o. *Tr. İş bilmez, usta olmayan, ferasetsiz, beceriksiz.* Ellah xeyr! Mi to rê va, mi rê karkerên birişi. To şîyo mi rê karnêşinasên rişto ki mi çiçî ki da ci destî, ey o kar xeripna, kerd mizmihalî.

karneşînasey *Nm.* Karnezaney, pejmûrdeyey, tedemendeni. Karî di nezan bîyayeni, kar û gurweyan pêra nêveteni, vete nêbîyayeni, tedemende bîyayeni, hêja nêbîyayeni, paşmûrde bîyayeni. *Tr. İş bilmezlik, ferasetsizlik, beceriksizlik.* Karneşînesey di zirar ender zirar esto.

karnezan/i *N. Bw.* Karneşînas/i. Karnezanî rê vano karan pêra veji û çîyên havil ki. O kotî karzan kotî? O ancax bişo bûro.

karnezaney *Nm. Bw.* Karneşînasey. Kar kerdeni

di gengazey ra dest pa kerdeni û vera çetiney şîyayeni karzaney a. Labelê ki tersdê nê livî ra jî, karnezaney a.

karo asarên *Nn.* Karo hinîsîn/winasîn. *Tr. Öylesine iş.* Karêndo asarên o. Qe şima nêrê jî beno. Ez a xwu pa kena eware.

karo warway *Nn.* Kaşka şima wina karo warway nêkerdayê. Çetin ki ma nêkardê warway ra bişê bivijîyê. Çî/kar û gurweyo ki, goreyê aqilî û totikî û şik û fikirdê totikdarîya nêvirazîyayo, salmedera bîyo. *Tr. Temelsiz, eğreti iş. Temeli, mantığı, esası olmayan, mantık dışı, bir realiteye dayanmayan, dayanaktan yoksun iş, amel, eylem.* Ellah xeyr, ti çirê îşo warway kenê? Ma cara bêsermîyan bazirganeya wina şêni bîya?

karpe *Zîr. Nn.* Çîyo karite pêro jî karpe o. *Tr. Ekin.* Labelê qezenc, hem karite o, hem jî wedarîyaye o. Emserr karpeyê dewijan o weş aseno, do bişê deynanê xwu bidê.

karpez/i *Zoo. N.* Bizêko/a hîrêserre/ê. Bizinîyan mîyan di heywano hîrê serre o. *Tr. Üç yıllık keçi.* Karpez do goştin bo ki kes biroşo û tey kar bikero.

karrabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; karê xwu kerdo vinî, kar ra erzîyayo, karkero ki kardê xwu ra abirîyayo. *Tr. İşten olan/ayrılan/mış.* Eger şima şenê ê gancê karrabîyayeyî amoş kerê.

kar ra bîyayeni *f. M.* Karrabîyayîş. Karê xwu vinî kerdeni, karê ci ci dest ra gêrîyayeni, kar û karkerî ya pêra abirîyayeni. *Tr. İşinden olmak/kovulmak, işten ayrılmak, işi elinden alınmak.* Mêrdek kar ra bibîyayê jî, hendayên nêqehrîyayê.

karraçebîyaye/ê *N.* Karraerzîyaye/ê, karraeşte/ê. Kes/çîyo ki; kesên karê ci ci dest ra giroto, kardanên kargehên ra eşto û bêdilig verdayo. *Tr. İşten atılan/kovulan, işten çıkarılan, işi, elinden alınan.* Eger to ra yeno, ê karkerê karraçebîyayeyî fina bigî kar.

kar ra çebîyayeni *f. M.* Karraçebîyayîş. Kar ra erzîyayeni, kar ra qewirîyayeni. Karê ci ci dest ra giroteni, karê xwu vinî kerdeni. *Tr. İşten atılmak/kovulmak, işini kaybetmek.* Kar ra çebîya tepîya, a xwu nêame.

karraeşte/ê *N.* Karraçebîyaye/ê, karraerzîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên kar ra eşto, kar ra veto, karê ci ci dest ra giroto. *Tr. İşten atılan/alınan, işten kovulan.* Lajekê karraeşteyî xwu ban ra eşt.

kar ra eşteni *f. M.* Karraeştiş. Kar ra çekerdeni, kar ra veteni, karê ci ci dest ra giroteni. *Tr. İşten atmak/kovmak, işini elinden almak.* Eger kardanê ci ci kar ra nêeştayê, ey o gurwe nêardê ma sere di.

karrakewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kar ra eşto, kar ra bîyo, karê xwu kerdo vinî. *Tr. İşini kaybeden, işten atılan, işi elinden giden.* Merdimo karrakewte do kotî kêfşad bo?

kar ra kewteni *f. M.* Karrakewtiş. Karî ser ra kewteni, kar ra bîyayeni, kar ra vijîyayeni yan jî erzîyayeni. *Tr. İşten atılmak, işten çıkmak, işi elinden gitmek.* Qehrê ci pêro kar ra kewteni ra o.

karşînas/i *N.* Karzan/i, vete/ê, zanayeyê/ya karan. O/çîyo ki usûlanê karan ra fehm keno, kar û gurweyan pêra şeno vejo. *Tr. İş bilen, iş bilir, usta, becerikli, ehil.* Kes karên bido karşînasên dest, kes poşman nêbeno. Kes vano, kaşka mi deha rew bidayê ci destî.

karşînasey *Nm.* Karzaney, hêjayey, jêhatîyey, veteyey. Karşînas/i bîyayeni. Karan pêra veteni, kar û gurweyan ra fehm kerdeni. Kes/çîyo ki; kar û gurweyan ra fehm keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İşbilirlik, ferasetlilik, ehillik, ustalık.* Halê karşînasey başqe o. Kes beno heyrandê karşînasey.

karûbar *Nn.* Karbar. Çîyo ki kes keno, kesî destî ra yeno û kes ser o xebitêno, kes do bikero. *Tr. İş güç.* Karûbarên nêkenê û pêro nan pawenê.

karûbarey *Nm.* Karbarey. Çi çîyo ki esto û keso ser o gurweyêno, pa mijûlêno, ser o beno serbikar, pa xebitêno, pa beno eware. *Tr. İş ve güç olma.* Mi cara karûbareya ci nêdîya. O yo tim jî eware.

karûgurwe *Nn.* Çiçîyo ki kes do ser o bigurweyo, kes do pey eware bo, kes do ser o bixebitîyo, do kesî rê biercîyo yan jî kesî kar fino, o çî yan jî o kes heme. *Tr. İş güç, her türlü uğraşı/vazife.* Karûgurweyê ci çinêbî, şîyê çimîy nayê kedda şarî ser. Ê karûgurweyê kesî çinêbo, kes wina beno peyhuwatekê şarî!

karûgurwedîyaye/ê 1. *N.* Karûgurwevînaye/ê, karûgurwevîneyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê karûgurweyên yan jî mijûlîyayîşên vîneyayo, visto kar û gurweyî ser. *Tr. Kendisine bir iş, uğraşı, meşguliyet bulunan, elde edilen, verilen.* Xebatkaro karûgurwedîyaye, do neya tepîya deha nêşo baheney bigeyro. 2. *N.* Karûgurwevînaye/ê, karûgurwevîneyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî karûgurweyê ci dîyo, vera ci karûgurweyên kerdo, karûgurweyê ci erdo nêverdeyayo. *Tr. İşi görülen, işi ihmal edilmeyen.* To bidîyayê, o keso karûgurwedîyaye senîn şa bîyê!

karûgurwe dîyayeni 1. *f. M.* Karûgurwedîyayîş. Karûgurwe vînayeni. Kesên yan jî xwu rê karûgurweyên dîyayeni, xwu rê karûgurweyên peyda kerdeni. *Tr. İş görmek, iş bulmak, uğraşı/meşgale bulmak.* Mi ki ci rê nêşayê karûgurweyên bidîyayê, o do nê welatî ra bişîyayê. Mi dî, mend. 2. *f. M.* Karûgurwedîyayîş. Karûgurwe vînayeni. Karûgurweyêndê kesên yan jî çîyên vînayeni/dîyayeni, ca ardeni, vera kesên karûgurweyên kerdeni. *Tr. Birisinin işini gücünü yapmak veya yerine getirmek.* Mi karûgurweyê ci dî, qe berxwudar bi jî nêva. Ma kes hendayên nankor beno!

karûgurweyey *Nm.* Karûgurweyîni. Karûgurwe bîyayeni, wesfê kar û gurweyan. *Tr. İş güç olma.* Ez wesfdê kar gurweyeyda ci dimi di nîya. Mi rê karêndê ci bibo bes o.

karûkarker/i *N.* Kar û emele/ê, kar û karger/i. Kar û merdimo ki do kar bikero. Hem kar, hem jî merdimo ki do kar bikero. *Tr. İş ve işçi.* Cayo ki karûkarker bibo, ûjay rê rew rewî vinî kerdeni çinî ya.

karûkarker dîyayeni *f. M.* Karûkarkerdîyayîş. Karûkarker vînayeni. Karûkarkerî pê rî ardeni, karûkarkerî ca kerdeni. *Tr. İş ve işçi bulmak, iş ve işçiye aracılık yapmak.* Eger welatên di kesên yan jî dezgeyên karûkarkerî nêvîno û nêaro pê heti, pêya nêdo şînasneyeni, ûja di wezîfe nêvîneyêno, bêkarey bena zêdê herrûweli.

karûkarkerey *Nm.* Karûkarker bîyayeni. Hem kar, hem jî karker bîyayeni. *Tr. İş ve işçi olma/k.* Mi ne bîyayenda karûkarkereyda înan ra çîyên fehm kerd hem jî nêbîyayenda karûkarkereyda înan ra çîyên fehm kerd.

karûkarker vînayeni *f. M.* Karûkarkervînayîş. *Bw.* Karûkarker dîyayeni. Eger Kurdîy jî, bişê xwu rê dezgeyêndê karûkarkerî peyda kerê, ê do jî şirê ravey.

karviste/ê 1. *N.* Akarviste/ê, karfînaye/ê, akarfînaye/ê, gurwênaye/ê, şuxilnaye/ê, xebitnaye/ê, xebatî ser viste/ê. Çîyo jewî visto karî ser, jewî gurwênayo, kesên dayo karî ser. *Tr. Çalıştırılan, işlettirilen.* Mi motorê ci vist kar. 2. *N.* Keso ki jewî ci rê karên dîyo û visto karî ser. *Tr. Kendisine iş bulunan.* O merdimo karviste, do neya tepîya tim jî bigurweyo.

kar visteni 1. *f. M.* Karvistiş. Kar fînayeni, akar visteni, akar fînayeni, gurwênayeni, xebitnayeni, xebatî ser visteni. Betaley ra veteni, gurwênayeni. *Tr. Çalıştırmak, çalışır/işler hale/duruma getirmek.* Mi senîn ki kilîtê ci tada, hema gurweyê. Kar vistena mi, bol weşdê mêrdekî şî, bî kêfşad. 2. *f. M.* Karvistiş. Akar visteni, kar fînayeni, ci rê karên dîyayeni, bikar kerdeni. *Tr. İş bulmak, iş sahibi yapmak, işe koymak.* Eger mi o nêvistayê karî ser, o do teyşan û veyşan nê kûçan ra bimendayê.

karvistok/i *N.* Karfînok/i, akarfînok/i, akarvistok/i. Çî/keso ki fîneno kar, çîyên yan jî kesên gurwêneno, xebitneno, dano gurwênayeni. *Tr. Çalıştıran, harekete geçiren, işleten, işletmeci, işleme sokan.* Çîyêndo bol gengaz o, karvistokê ci kabloyekên o.

karvistokey *Nm.* Karfînokey, akarfînokey, akarvistokey, gurwênayeni, xebitnayeni, wesfê karvitokey ser o bîyayeni. *Tr. İşletmecilik, işletme işinde çalışmak, çalıştırıcılık.* Eger karvistokeyda ci ra nêbîyayê, kesî ci nêveyndayê.

karvîn/i *N. Bw.* Kardîn/i. Ti karvîn nêbîyê, ez jî kargîn?

karvînaye/ê *N.* Karkero karvînaye do çend mengîy bigurweyo?

kar vînayeni *f. M.* Karvînayîş. Şima rê ki, kar vînayeni weş a yan kesên rê çîyên dayeni?

karvîney *Nm. Bw.* Karbîney. Ey karêndo çirûg dî bî. Wa qe karvîneya winî çirûgi çinêbo.

karwan/i 1. *Eko. N.* Kerwan/i. Kes/çîyo ki; bi her û qatiran û devan û estoran a şino bazirganey keno, kar keno, ticaret keno. *Tr. Kervan.* Karwano ki kar nêkero, ez senîn ey rê karwan vana ki? 2. *Eko. N.* Wahîrê/a karî. Keso ki bazirganey di karûgurweyên keno. *Tr. İş sahibi, iş yapan, işli.* Key ki to xwu rê karwanêndo lord dî, wexta ci rê benê dimdar.

karwaney 1. *Eko. Nm.* Kerwaney, karwanîni, kerwanîni. Kerwan/i bîyayeni. Bi estoran û qatiran û devan û wesayîtandê zêdê nînan a bazirganey şîyayeni, kar kerdeni. *Tr. Kervancılık.* Karwaneya ci welatan ser ra zaneyayê. 2. Kerwaney, karwanîni, kerwanîni. Kerwan/karwan/i bîyayeni. Wahîrê kar û gurwedê bazirganey bîyayeni. *Tr. İş sahipliliği, iş ve işçi sahibi olmak.* Key ki nameyê kêdê şima jî bi karwaney a vajîya, bêrê wexta ma qisey bikerê.

karzan/i *N. Bw.* Karşînas/i. Karzanî ra kes beno nafîdar, kes nêbeno zirardîde.

karzaney *Nm. Bw.* Karşînasey. Karzaney, veten a, kar û gurwan pêra veten a, çîyên havil kerden a, omid dayen a. Karzaney, qelbdê bêomidey rê tîrên riştena.

kaş 1. *Cog. Nn.* Rex, kef, dîyar, verar, weraz. Cayo mêldar, cayo ki tede mêl esto, cayo mêlin, cayo bimêl. *Tr. Yokuş, yokuş aşağı, rampa, yamaç, meyilli yer, sarp yer.* Kurdîstani di bol ca kaşan

di virazîyayo. 2. *Cog. Nn.* Babetên antokêndo mêrdifanin o ki, vewraî di velg û çîyanê zêdê velgî, pa vewri ser ra ancenê, kaş kenê. *Tr. Kar üzerinden meşe balyaları vb. maddeleri çekmek için kullanılan merdivenli bir çeşit çekici.* Eger no kaş şima des nêkewtayê, şima nêşayê no velg ewro biqedîno. 3. *Nn.* Anteni, kaşkerdiş. *Tr. Zazacada çekmek anlamına gelen* "kaş kerdeni" *kelimesinin kökü.* Boka şima nêşê nê barê şenikî jî kaş kerê!

kaşane *Nn.* Baro ki bi rewtên a, bi darên a en kemî bi di merdiman a ancêno. *Tr. En az iki kişiyle bir sırıkla çekilen bir yük.* Çehar camêrdan barêndo giran kerd kaşane û ant, cuwênan ser ra berd keye. Komeknayê kenê xwu rê kaşane virazê. Bi no babet a barîy weş ancênê.

kaşaney *Nm.* Wesfê kaşan tey estbîyayeni, ze ki kaş bo, zêdê kaşana bîyayeni. *Tr. Yokuşluluk, meyillilik.* A kaşaneya ci sereyê ma doş kerd.

kaşang *Nn.* Layo ki qandê qulpdê paliki virazîyayo. Layo ki qandê qulpdê cilda herî virazîyayo. *Tr. Palan bağı, torba kulpu.* Ê kaşangî dergê mi ki ki, ez pa cileri girêda.

kaşbend *Sn. Nn.* Şirîtê anteni. Şirîto ki kes pa çî anceno, reseno ki kes pa çîyanê giranan anceno. *Tr. Çekim halatı/ipi.* Kaşbendê ci çinî yo, bi dîyar o mendo, o yo nêşeno ki bianco.

kaşbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; cayêndo zêdê kaşî ra, zêdê mêldarî ra, zêdê werazî ra kaş bîyo, kerrancî bîyo, bi kaşkerdişî ya ancîyayo. *Tr. Yerden sürüklenerek çekilen.* O hero erra kaşbîyaye heme cayê ci dirbetan mîyan di mend. 2. *Cog. N.* Werazbîyaye/ê, rampabîyaye/ê, vera cêr bîyaye/ê, serbijêrbîyaye/ê. Ca/çîyo ki mêlê ci bîyo kaş, bîyo weraz, bîyo rampa, bîyo serbijor. *Tr. Yokuş durumuna gelen, yokuşlaşan, rampalaşan.* Erdo kaşbîyaye di neya tepîya deha çiçî do bikarîyo?

kaş bîyayeni 1. *f. M.* Kaşbîyayîş. Erd ra ancîyayeni. Bi antiş a berîyayeni, bi qewetêndê kesên yan jî çîyên a erd ra ancîyayeni. *Tr. Sürüklenmek.* Wexto ki ez kaş bîya, ganê mi pêro terîya. 2. *Cog. f. M.* Kaşbîyayîş. Weraz bîyayeni, vera cêr bîyayeni, serbijêr bîyayeni, mêldar bîyayeni, verar bîyayeni, erdan di dûz nêbîyayeni. *Tr. Yokuşluluk, eğimli/meyilli olmak.* Erd kaş bî, mi nêşa pira dewarî biramo.

kaşek *Nn.* Werazek, verarek. Kaşo werdî. *Tr. Küçük yokuş/rampa, yokuşcuk, rampacık.* Kaşekê ci asê bî.

kaşey *Cog. Nm.* Kaşîni, rexey, rampayey, rampayîney, mêldarey, verarey, kefey, dîyarey, acêrey, awarey, vera cêrey. Kaş/rampa bîyayeni, verar/kef bîyayeni, rex/dîyar bîyayeni, vera cêr/acêr bîyayeni, awar bîyayeni. *Tr. Yokuşluluk, rampalılık, meyillilik, eğilimlilik.* Kaşeyda ci ra nêbo, ez şena aweri bera ser.

kaşinge *Nn.* Qayîşê serdê mûndî. Qayîşo ki mûndî ser o girêdeyêno. *Tr. Kuşak üzerine bağlanan bir çeşit kemer.* Kaşingeyê ci sosin o û pa mûrekîy estê.

kaşka *Nn.* Kaşkî, keşkî. Qisayênda poşmaney a. Çîyo ki bîyo û şîyo, labelê heyfê kesî bi ci ya yeno. Cora kes ci rê veşeno û qandê coy na qiseri vano. *Tr. Keşke.* Kaşka ez bi şima ya biameyê.

kaşkar/i *N.* Antok/i, antêr/i. O/çîyo ki kes yan jî çîyan kaş keno. *Tr. Çekici, çeken.* Kamyona ci lincî di mendi bî, şî kaşkar ard ki pa bianco.[1]

kaşkarey *Nm.* Antokey, antêrey. Çî anteni. *Tr. Çekmek, çekicilik.* Kaşkarey di kes do wahîrê çîyandê mezbûtan bo.

kaşkerde/ê *N.* Çî/keso ki erdo yo û bi kaşkerden a jewî berdo, erd ra ancîyayo û berîyayo. *Tr. Sürüklenen.* O çîyo kaşkerde Ellah zano ki pêro jî dirîyayo.

kaş kerdeni 1. *f. M.* Kaşkerdiş. Erd ra anteni, xwu dima anteni, erdo anteni. Çîyên yan jî kesên bi antiş a berdeni. *Tr. Sürüklemek.* Mi kaş kerd, ey kaş kerd. Soyîn jî ma mabeyn di dirîya. 2. *f. M.* Kaşkerdiş. Weraz kerdeni, rampa kerdeni, serbijor kerdeni, mêldar kerdeni. *Tr. Yokuş yapmak, meyilli/rampalı durumuna getirmek.* Hetta ki ez ûjay kaş nêkera, ez do ci ra geyrî nêbena.

kat 1. *Zîr. Nn.* Mexelê didini, belateyê didini, payizxeyr. Çîyê qezencî yo ki fina didini gêrêno. *Tr. İkinci ürün/mahsul.* Ma finên dekewtê de. Labelê ez texmîn nêkena ki, katê ci zêdê ê sifteyî bo. 2. *Zîr. Nn.* Ajro. Çînayenda teneyana tepîya, belateyê newedera bîyayenda ci yo. Bi no babet a jî, kat beno belateyê didini. *Tr. Buğday, arpa, mercimek gibi gıda ürünlerinin biçilmesinden sonra yerinde kendiliğinden yeniden olan ürün.* Înan do hewna katê teneyandê xwu jî biçînayê, şima dewarê xwu verda de.

kate *An. Nn.* Este. Çîyê gandê kesî yo ki, goştî bin di zêdê darekandê sipe û wişkan o ki goşt pa vinderêno. *Kur. Hestî. Tr. Kemik.* Sîyên cor ra gunê ci lingi ro, kateyê ci bî zîbal zîbalî.

kati *An. Nm.* Katiki, katati, qoti. *Tr. Baş, kafa.*

1 Kaşkere, kaşgere, keşkere jî na vajekeri ra yeno.

Kat(ik)a mi bîya leymini. Ez a kena bişuwa.

katib/i *Er. N.* Nûşkar/i. O/çîyo ki nuşteyên nûşneno, karê ci nûştiş o. *Tr. Katip, yazıcı.* Katibî ma rê îstîdaên nûşt.

katibane *Nn.* Katibkî. Zêdê katiban kerdeni, nûşnayeni, kar kerdeni. *Tr. Katipçe.* Bixwu katib nêbî. Labelê karê ci katibane bî.

katibaney *Nm.* Zêdê katiban kerdeni. Bi şikildê katiban a karûgurweyên kerdeni, katibîy senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Bir katip edasıyla.* Eger kardê ci di, katibaney çinêbîyayê, ez pa nêxapîyayê. A ez, bi a katibaneyda ci ya xapîyaya.

katibey *Nm.* Katibîni, nûşkarey. Nuşte nûşnayeni. Kes/çîyo ki; karê katîban keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yazıcılık, katiplik.* Katibey di katib, nêşeno xwu het ra çî serno. Nuşte di çiçî ki esto, o do ey binûşno.

katibîni *Nm. Bw.* Katibey. Katibîni di raştey sifte sifte lazim a.

katibo/a adîl/i *Dad. N. Bw.* Notêr/i. Eger mimkun bo, ma do şirê nê Vajekanê Dimilî katibê adîlî ser o qeyd kerê.

katiki *An. Nm. Bw.* Kati. Kata ci gunê erro.

katîki *Zîr. Nk. Nm. Bw.* Sîrik 2. Ciniyê qandê nanpewtişî û tanayîşî şinê xwu rê katîki arêdê.

kav 1. *Zoo. Nn.* Prênê marrî, kajmar. *Tr. Yılan gömleği.* Marrî, kavê xwu verdayo şîyo. Qe beno ki nezdîyan ra bo. 2. *Nk. Nn.* Zanqê daran. *Tr. Reçine.* Kavê dari zeliqîya çinadê min o, pêro kerd bi zanqî ya.

kav/i *N. Bw.* Çirûg/i. Heme cayê ma bîyo kav, ma yê hewna dawaya camêrdey kenê.

kavey *Nm. Bw.* Çirûgey. Gavey û mezbûteyda ci ser şima gurweyayê yan nêgurweyayê?

kavir/i *Zoo. Nn.* Girdê/a verekan. Mî û beranî werdêrî û verekan girdêrî çarweyo mêşinî. Kavirîy, di serre benê. Kavirîy vêşî nêpawênê. Çunkî bipawîyê tey zirar beno yan jî benê beranîy. *Tr. Kuzudan büyük, koç veya koyundan daha küçük ve bu cinsten olan iki yaşındaki küçükbaş hayvan.* Kavirê ma o keno biroşîyo.

kavira marî *Zoo. Nm. Bw.* Kaviri. Kavira marî û kaviro nerî serran di jew o.

kaviro nerî *Zoo. Nn. Bw.* Kavir. Kaviro nerî û kavira marî serran di jew ê.

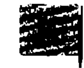
kaxit 1. *Sn. Nn.* Çîyo ki, yan peme ra yan selulozî ra ya jî darda qebaxêri ra virazîyayo û ser o bi panuş a nûşêno. *Tr. Kağıt.* Mêrdekî, kaxitên da bi ci ki, ser o nuşteyêndo îlmî binûşo, ey ci ra kodikên viraşti û dendikîy dekerdîy de û çerez kerdîy. 2. *Nn.* Pere, lîra. Nameyê peran. *Tr. Para, lira, Türk lirası, Suriye lirası.* No defterek bi kaxitên a o.

kaxita eskerey *Leş. Nm.* Kaxita ki, kes bi ci ya dawetê eskerey beno, kes pa gêrêno eskerey. *Tr. Askerliğe çağrı pusulası.* Kaxita mêrdekdê kalî amê bî, mêrdek pirûzin bî.

kaxiti 1. *Nm.* Ewraq. Çîyo nuşteyo ki heqdê çîyên di nuşîyayo. *Tr. Evrak, belge.* Kaxita ci bîya vinî, o yo nêşeno xwu rê qredî bişanco. 2. *Nm.* Pereyo ki tam qarşûyê lîrada Tirkan yeno, nameyê peran. *Tr. Lira.* Eger ti bigîrê, ez do to rê panc kaxitî ya bihesibna.

kaxitin/i *Sn. N.* Kaxitîn/i. Çîyo ki kaxitî ra virazîyayo, kaxitê ci esto, ser o/pa kaxit esto, tey kaxit esto. *Tr. Kağıttan olan, kağıtlı, kağıtlı olan.* Kayekînoyo kaxitin do rew bidirîyo.

kaxitîser omende/ê *N.* Çî/keso ki kaxitî ser o mendo, muameleyê ci nêbîyo, ca nêameyo, wezîfeyê ci herûni nêameyo, geregê ci ca nêameyo. *Tr. Uygulaması olmayan, gereği yerine getirilmeyen, kağıt üstünde kalan, teoride kalan, piratiğe dökülmeyen.* Vatişo kaxitîser omende, ma rê lazim nîyo.

kaxit kaykerdeni *f. M.* Kaxitkaykerdiş. Bi çîyandê xumarî ya kay kaykerdeni, na kay di kaxitê ki pa kay benê estê. Nê kaxitîy jî xusûsî virazîyayê, kaxitê salmey nîyê. *Tr. Oyun kağıtlarıyla oyun oynamak.* Nika ti winînê hawêr merdimo kaxit kay keno. Çunkî bêkar û bêgurwe o.

kay *Nm.* Nameyê kay kaykerdişî yo. Hergi babetî şênemegî rê "kay" vajêna. Gogi, çimpistoneki, çimbendiniki, tûl, qîjo, linggogî, desttopî, selgogî, encûro, bir û zêdê nînan kay kerdişê nînan pêrini jî "kay" a. *Kur. Lîstik. Tr. Oyun.* Qeçekêno kayanê Dimilan kay kerê ki karpe yê (kultur/kelepûr) ma şên bo.

kaya desttopi *Ky. Nm. Bw.* Desttopî. Nika gencîy bolkî desttopi kay kenê.

kaybaz/i *N. Bw.* Kayger/i. Kaybaz kay nêkero, komek do senîn qezenc kero?

kaybazey *Nm. Bw.* Kaygerey. Mi kaybazeya înan ecibnê. Labelê jûbîyayena ci kemî ya.

kaybazîni *Nm. Bw.* Kaygerey. Bi kaybazîna tenya pêverik qezenc nêbeno. Do tayên jî kesî di qeyret bibo.

kaydaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi tesîrdê kesên a kay kerdo, ci rê kaykerdiş deyayo. *Tr. Oynatılan..* Kaşka şima o merdimo kaydaye kay ra nêvetayê.

kaydayeni *f. M.* Kaydayîş. Kaykerdiş dayeni. Sebebê kaykerdişdê kesên bîyayeni. Bi vatişî ya jewî rê kaykardiş dayeni. *Tr. Oynatmak.* Eger to nêdayê kay, ey kay nêkerdê.

kaydoki *Ky. Nm.* Kayênda qeçekan a ki kes bi çixîzên a û bi sîyên a bi lengirokey a kay keno. *Tr. Seksek oyunu, çizgi oyunu.* Qeçekan xwu rê tayên çixîzîy antîy bî û sîyên eşti bî mîyan û bi qorên a dekewtê de û bi lengirokey a kay kerdê.

kayekîno *Nn. Bw.* Titê. Qeçekîy boleyda kayekînoyan ra mird nêbenê, ci ra eciz nêbenê.

kayeko *Nn. Bw.* Titê. Kayekoyê ci şikîya bî, xwu kerdê rezîldê alemî.

kayê zimistanî *Ky. Nb.* Kayê ki zimistanî kay benê. *Tr. Kış oyunları.* Xîjoneki, tebera kayênda zimistanî ya.

kayger/i *Ky. N.* Kaybaz/i, kaykar/i, kaykerdok/i. O/çîyo ki karê ci kay a. *Tr. Oyuncu.* Kaygerey di rizqêndo şên esto. Labelê ki garantîyeya ci hend çinî ya.

kaygerane *Nn.* Zêdê kaygerana, bi kaygeran mendeni, zêdê kaygeran bîyayeni, wesfê kaygeran ser o/tey bîyayeni. *Tr. Bir oyuncu gibi.* Ey kaygerane kay nêkerd, şehitokane kay kerd.

kaygeraney *Nm.* Kaygerane bîyayeni. wesfê kaygeran ser o bîyayeni, wesf û meşê kaygeran tey bîyayeni. *Tr. Bir oyuncu edasıyla.* A kaygeraneyda ci di şima çend teney mesajîy dîy?

kaygerey *Ky. Nm.* Kaybazey, kaykarey, kaykarîni, kaygerîni, kaybazîni, kaykerdokey, kaykarey, kaykarîni. Merdimê kay bîyayeni. Kes/çîyo ki; kayên di wezîfe gîno û kay keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Oyunculuk.* Kaygerey di sifte sifte do xulqêndo hera yo weş bibo.

kaygerê/a desttopi *Ky. N.* Desttopêr/i. O/çîyo ki desttopî kay keno. *Tr. Hentbolcu.* Kaygerê desttopi do bi destan a topi bigîro. Labelê ki ê lingtopi jî do bi lingan a kay kero.

kaygerê/a lingtopi *Ky. N.* Lingtopêr/i, nigtopêr/i. O/çîyo ki bi lingan a dano topi ro û topi beno erzeno dizida qarşûy mîyan ro. *Tr. Futbolcu.* Kaygerê lingtopi do bi lingan a goga xwu bigîro bero, nêşeno bi destan a ci ro do.

kaygerê/a nanî *Ky. N.* Kaykerdokê/a nanî. O/çîyo ki karûbarê ci kay a, nanê xwu bi kay a vejeno. *Tr. Rızkını, geçimini, ekmeğini oyun oynayarak çıkaran oyuncu.* Kaygerê nanî do qandê nandê xwu kay kero. Çi lazim o ki linganê hembazandê xwu bişikno.

kaygerê/a reqiçoy *Ky. N.* Reqiçoyêr/i. Kayênda camêrdan û ê cengî ya. *Tr. Cirit oyuncusu.* Verî sûka Suwêreki di kaya reqiçoy boli bî. Suwêreki di Meydanê Reqiçoy (*Tr. Cirit Meydanı*) esto. Reqîna çuwandê kaygerandê reqiçoyan bêro, jew şiro jûna bêro.

kaygerê/a topawî *Ky. N.* Topawêr/i. O/çîyo ki aweri mîyan di bi asnaw a û bi topên a kay kay keno. *Tr. Su topu oyuncusu.* Kaygerê topawî yo, topi doş keno ki bierzo embazêndê xwu, o yo kesî nêvîneno ki bierzo ci rê.

kaygerê/a tûlî *Ky. N.* Kes/çîyo ki; kaya tûlî kay keno. *Tr. Çelik çomak oyuncusu.* Kaygerê tûlî senîn kay keno, tûlî senîn tepşeno?

kaykalme *Ky. Sp. Nm. Bw.* Kalmekay. Hergi merdim nêşeno kaykelme kay kero.

kaykalmêr/i *Ky. Sp. N. Bw.* Kalmekayêr/i. Kalmekayêr bi mi ki deha lejî rê hazir o.

kaykar/i *N. Bw.* Kayger/i. Kaykarêndê ci yo weş çinêbî, ê do senîn serkewê ki?

kaykarey *Nm. Bw.* Kaygerey. Kaykareya ci mi bixwu nêrîdê.

kaykarîni *Nm. Bw.* Kaygerey. Karîna ci rindi nêbî.

kaykerdeni *f. M.* Kaykerdiş. Kayên viraşteni. Kayên mîyan di doş bîyayeni. Çîyandê kêfî di, pêverikên di bîyayeni û wezîfeyê kayên ca ardeni. *Tr. Oynamak.* Ma qeçkîni bir kay kerdê, tûl kay kerdê, govendi di doş bîyê, kaxit kay kerdê ûzn.

kaykerdok/i *N.* Kayger/i. O/çîyo ki kay keno, karûbarê ci kay a. *Tr. Oyuncu.* Kaykerdokîy pêro arêbîyay û dest kerd bi kayên a ki kaya înan bî ze merselaya Enterî.

kaykerdokey *Nm.* Kaygerey. Xebat û karê ci kaykerdiş bîyayeni. Kaykerdok/i bîyayeni. Wesfê kaykerdokan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Oyunculuk.* Kaykerdokey di qezencên bibîyayê, mi do jî kay kerdokey bikerdayê.

kayrateber/i *N.* Kes/çîyo ki; kayên mîyan di bi usûlandê kay a hereket nêkeno, xeta keno, xwuserî hereket keno, fêl û hereketê ci xwuserî yê. *Tr. Kural dışı hareket eden.* Mi cara nêdîyo kay mîyan di mendo, tim jî kay ra teber o.

kayrateberey *Nm.* Kay ra teber bîyayeni. Usûlandê kayan mîyan di nêmendeni, şaş bîyayeni, çewt bîyayeni, fêl û vatenandê xwu di xetadar bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyandê xwu di zêdê şarî, zêdê kesandê bînan kayi mîyan di nêmaneno, tebera maneno. *Tr. Oyunbozanlık, kural dışı hareket etmek.* Eger kay ra tebereya ma çinêbîyayê, xwura ma do jî zêdê şarî merdim bîyayê.

kay ra teber *Nn.* Xeta, şaş, çewt. Bê usûldê kay, usûlê kay tey çinêbîyayeni. *Tr. Kural dışı olmak.* Ê înan tim jî kay ra teber o. Nêşenê usûlandê kay mîyan di bimanê.

kayşemşîrêr/i *Ky. Sp. N. Bw.* Kalmekayêr/i. Ti do ki kayşemşîrêr bîyayê, qenê ti xwu rê linggogêr bîyayê.

kayşemşîri *Ky. Sp. Nm. Bw.* Kalmekay. Keso ki bişo kayşemşîri kay kero, xwura şeno ceng jî bikero. Çunkî na kay, lejonêr resnena.

kayşûrêr/i *Ky. Sp. N. Bw.* Kalmekayêr/i. Kayşûrêr jî nêşo na kay kay kero, ma kam do bişo kay kero?

kayşûri *Ky. Sp. Nm. Bw.* Kalmekay. Ey a dirbeta xwu, kayşûri ra girota, o yo şerm ra şima ra nimneno.

kazo 1. *Nk. Nn. Bw.* Qajo. Kazo, vaşêndê zerecan o ki pa gupikîy estê. 2. *Nn.* Rojhelatdê Suwêreki di, rodê Feratî vero, nezdîyê Nisêbîni dewên a. *Tr. Siverek'in batısında, Fırat Nehri kıyısında bir köy adı.* Kazo, verî nezdîyê bî. Dima xeylên erdê ci bendawîda berajî bin di mend, xeylên Kazoyîjî dewi ra bar kerd, vijîyay, şî canakî.

kebab *Er. Wş. Nn.* Xerman, piranaye. Çîyo (goşt, werd) ki bê ron, tewqi ser o yan jî çîyendê zêdê adirî ser o sûr bîyo. *Tr. Kebap.* Bolkî goşt kebab beno. Hema fini bena ki qehrûqotik ra kes û zerrîya kesî jî bena kebab û çizrikîy.

kebabbîyaye/ê *Wş. N.* Çîyo (goşt, bi zewmbîvaje ya kes) ki bê ron, tewqên ser o, bi şîşkerdiş a yan jî bi çîyêndo winasîn a adirî ser o piraneyayo, xermanê ci viraziyayo yan jî bîyo sûr û ci ra kebab viraziyayo. *Tr. Kebap yapılan. Mecazen ise yakılan, kızartılan.* Qeçêno şima şenê mi rê ferqê goştdê kebabbîyayeyî û peyşnayeyî vajê?

kebab bîyayeni *Wş. Zv. f. M.* Kebabbîyayîş. Kebabey, kebabîni. Bi şîşên a, bi tewqên a çîyêndê zêdê goştî, nehan, werdî yan jî bi zewmbîvajeyên a kesên bê ron û adirî ser o peyşayeni, sûr bîyayeni, xerman bîyayeni, piraneyayeni. *Tr. Kebap olmak. Mecazen ise çok eziyet etmek, adeta kendisini yakmak.* O goşto ki bî kebab, eger bipeyşayê ê meymanan hemini rê bes bî.

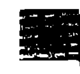
kebabkar/î *N.* Piranok/i, xermankar/i. O/çîyo ki kebab virazeno, werd û çîyan piraneno. *Tr. Kebapçı.* Kebabkarêndo weş bibo, kes şeno mişterîyanê sûki arêdo xwu ser.

kebabkarey *Nm.* Piranokey, xermankarey. Kar û meslegê kebabkaran, piranayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê werd û goştî û zêdê nînan kebab keno, piraneno, xerman keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kebapçılık.* Kebabkarey di, kes do kebabî weş sûr kero ki mişterî bianco.

kebabkerde/ê *Wş. Zv. N.* Piraneyaye/ê, piranaye/ê, xermanbîyaye/ê, xermankerde/ê. Çîyo (goşt, bi zewmbîvaje ya kes) ki bi şîşên a yan jî çîyêndê zêdê tewq a bê ron sûr bîyo, piraneyayo, xermanê ci viraziyayo. *Tr. Kebap edilen. Mecazen ise kendisine çok eziyet edilen, kendisine çok çektirilen.* Mi rê goşto kebabkerde goştdê sûrkerdeyî weşêrî yo.

kebab kerdeni *Wş. f. M.* Kebabkerdiş. Piranayeni, xerman kerdeni. Çîyêndê zêdê goştî, zêdê neha û teneyo kuho û mercûyê tezey û zêdê nînan bê ron yan bi şîşên a yan jî çîyêndê zêdê tewqên ser o sûr kerdeni, peyşnayeni. *Tr. Kebap etmek/yapmak. Mecazen ise kendisine çok çektirmek, adeta yakmak.* Ellah înan ef û mexfîret kero! Înan nê girî di ez kerda kebab û veşnaya.

kebanî 1. *Nm.* Cinîya keyî, xatûna keyî, xebatkara keyî. Cinîya ki keyî ver dana û keyî dana dûzan, keye ay ra pers beno. *Tr. Ev hanımı.* Cinêka mêrdekî merdi bî. Mêrdekî va kebanîya kêdê mi çinî ya, keso kê mi nîno. 2. *Nm.* Jêhatî, hêja, cuwaniki. Kes/çîya ki destbera ci bi bol çîyan yena, kar û gurweyanê xwu wext û zemandê ci di kena, kar û gurweyanê xwu ca nêverdana, posenan ana ca. *Tr. Çalışkan, hamarat, sorumluluk duygusuna sahip olan.* Eger keynekênda kebanî nêbo, şena hendayên kar û gurweyê çetinan û bolan tenya bikero?

kebanîyane *Nn.* Kebanîkî. Zêdê kebanîyana, bi kebanîyan mendeni, wesfê kebanîyan ser o bîyayeni. *Tr. Hamarat/çalışkanlar gibi, becerikliler gibi.* Keynekera ci ya delali, a roji amê kebanîyane karûbarê xwu pêro xwuserî qedîna û eşt ûja. Ne ma kes vero bişermayê ne jî çi.

kebanîyaney *Nm.* şekil û bîçim û mêl û meşdê xwu di zêdê kebanîyana bîyayeni, wesfê kebanîyey xwu ser o çarnayeni. *Tr. Hamaratça olma, çalışkan veya hamarat edasıyla.* A kebanîyaneya ci hewna mi vîrî da.

kebanîyey 1. *Nm.* Kebanî bîyayeni, cinîya keyî bîyayeni, xatûna keyî bîyayeni. Kesa ki keyî vero ya, keyî dana dûzan, a a kesi bîyayeni, wesfê ay ser o bîyayeni. *Tr. Hatunluk, ev hanımlığı.* Mêrdekî, qey a cinêki xwu rê qandê kebanîyey arda, a bîna dimayênî jî qandê xizimkarey arda. Ê wesnîy cora kewtê pê. 2. *Nm.* Jêhatîyey, hêjayey, cuwanikey. Jêhatî/hêja bîyayeni, cuwaniki bîyayeni. Kes/çîya ki destbera ci bol a, ci destî ra bol çîy yenê, şena xwuserî kar û gurwan vejo, bi otesîda ci ya bêro, cuwanik a, vetê ya; a a kesi yan jî a çî bîyayeni, wesfê jêhatîyey û hêjayey û cuwanikey û veteyey ser o bîyayeni. *Tr. Hamaratlık, çalışkanlık, beceriklilik, iş bitirici olmak.* Wili kebanîyey di ay ser ra kes çinî yo.

kebateri *Zoo. Nm.* Teyrekênda seydî ya ki, zerecî werdîyêrî û cisnê ci zerecî yo. *Tr. Kumru, güvercin, üveyik.* Ez texmîn kena ki kebateri

do koteri bo.

keber *Nm.* Ber, kîber, keyver, çêber. *Tr. Kapı.* Ez keber ra qewirnena, o paja ra yeno. Çi merdimêndo qereçî yo ki!

keberdarîney *Nm.* Kîberdarîney, kîberdarîni, çêberdarîni, çêberdarey. Kîberê ci darîn bîyayeni, kîberê ci dar ra bîyayeni. *Tr. Ahşap kapılı olmak.* Keberdarîneyda ci ra nêbîyayê, tiritokîy hendayên rew nêşayê dekewo.

kebis *Er. Nn.* Hewno ki kes hewn di tey bol terseno, çîyên ze ki kesî nişo û kesî bifetisno. *Tr. Kabus, karabasan.* Emşo ez kebisan vero bîya. Çîyên niştê mi ser û kerdê mi bifetisno.

kebîr/i *Er. N.* Gird/i. Kes/çîyo ki; bi serran a, bi meqam a, bi zewmbî çîyan a vêşî yo, gird o. *Tr. Büyük, ulu, kebir.* Eger merdim kebîr bo, do heqê kebîrey jî bido.

keç *Nn.* Kokê keçi, keçiki, keçûni û zêdê nê vajekan a ki Dimilî di nê kelîmey estê, Kirdasî tenya nêhesibênê. Herûnda vajekda "keç"i tenya di Dimilî di vajeka "keyn"i vajêna. Labelê zewmbî babet jî, na vajeki bol cayan di vajêna. Keça Dimilîyan. Keça pêrdê xwu. Keçûni! Keçikî! Lê keçê! Keça xaseki. Keçê ti ya sera şina? Keça Tirkan. Keça Kurdan. Keça keçan û hewna zêdê nînan bol cayan di vajêna. *Tr. Kız, sevgili kız, sevimli ve hoş kız.*

keça bavan *Nm.* Keyneka xurti, keyneka pêran, keyneka ma û pîyan, keça delali, keça delalîni, keykena xusûsî. Keyneka ki vana ez ez a, vana mi mevajê û meşirê. *Tr. Güzel kız, anasının/babasının kızı, özel kız, yaman kız, idealist kız.* Keça bavan a, hemini nêecibena, milî namerdan vero nêronena!

keça Dimilîyan *Nm.* Keyneka Dimilîyan, keça Zazayan, keça Kirdan, keça Kirmancan. *Tr. Zaza kız/ı, Zazaların kızı.* Eger keça Dimilîyan bo, do wihera namûsdê xwu bo, a do qandê çîdê gewşegî xwu nêrono.

keça keçan *Nm.* Keça xurta xurtan, keça xusûsî. Keyneka ki vana ez ez a û xwu ser ra rew rewî kesî nêvînena. Keyneka ki xwu wena, keyneka tewra rind û xasek û weşi û delali û fodili û leylandi û daylani. *Tr. En özel, en güzel, en önemli, en seçkin kız.* Keça keçan a, gulîlika ser/mîyandê çiman a"

keça Kurdan *Nm.* Keyneka Kurdan, keçika Kurdan. *Tr. Kürt kızı.* Keça Kurdan a mîrxasi, ziwan û kulturê xwu ya, şêligî xwu vîra meki.

keçane *Nn.* Keynekane, keçikkî. Zêdê keynekana, zêdê keçana, zêdê cinîyan nêbîyayeni, wesfê keçan/keynan ser o bîyayeni. *Tr. Kız/lar gibi, kızlara yakışır bir eda ile.* Meşê ci yo keçane kesî keno heyrandê xwu!

keçaney *Nm.* Keynekaney, keçikaney. Keçikî bîyayeni. Meş û mêl û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê keynekan bîyayeni, zêdê keçan bîyayeni. *Tr. Kızlık asaletine sahip olmak, kızlara yakışır bir tarz ile.* Ez bena heyrandê a keçaneyda ci ha!

keçe *Teks. Nn. Bw.* Kulav. Verî pêrini keçe rakerdê. Nika pêroyê xalî rakenê.

keçel/i *Tib. An. N.* Bêpor/i. Kes/çîyo ki; porê ci rijîyayo. Keçeley di por bixwu rijêno, gurrîyey di, por bi nêweşînên a rijêno. *Tr. Kel.* Keçelê min o keçel o se vano?

keçelane *Nn.* Keçelkî. Zêdê keçelana, bi keçelan mendeni, wesfê keçelan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Kelce, keller gibi.* Ez winîyaya çîyên anto xwu sereyo û o yo keçelane ûjanan di geyreno. Mi nêzana o yo se vano û çiçî geyreno.

keçelek/i 1. *Zoo. N.* Teyrêno dirnok o. *Tr. Akbaba.* Keçeleko yeno êmê xwu bero. 2. *N.* Merdimo bêpor o, bêkes o, feqîreko qergûnek. *Tr. Keloğlan. Sevimli, zavallı ve küçük kel.* Keçelekî xwu bi çirûsikên a girot û şî vera ci.

keçeley *Nm.* Keçel/i bîyayeni. Wesfê keçelan ser o/tey bîyayeni, bêpor/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; porê ci rijîyayo, porê ci çinî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keçellik, kellik, saçsızlık.* Keçeleya ci bîbî semedê peyhuwatekeyda ci.

keçelkîyey *Nm.* A keçelkîyeyda ci di şima rê zirarên esto?

keçe viraşteni *f. M.* Keçeviraştiş. Qandê ravistişên yan jî xwuradayenên keçe/kulav viraşteni. *Tr. Keçe yapmak.* Ostayo keno keçe virazo ki biroşo girotokan.

keçê *Nn. G.* Keynê! Qandê keynekan yan jî pêmîyan di babetên gazîkerdişên o. *Tr. Kızlara bir hitap sesi, aynı zamanda kadınların da kendi aralarında birbirine bir seslenmedir ki, örneğin kız neredesin derken* "Keçê ti ya kotî di?" *gibi olmaktadır.* Keçê, ti ya sera şina? Ti şena na piteka ma jî bi xwu ya berê?

keçik *Nn.* Keçiklawik. Kes/çîyo ki; wesfê keynekan tey esto, cînsîyetdê ci di ya kemaneyên esta yan jî camêrdeyda ci di guman esto. *Tr. Kadın kılıklı erkek.* Qehrîya û va mi rê keçik mevajê, ez lajek a.

keçiki *An. Nm.* Keçûni, bîbiki, gulîliki, roşna, pîpiki, engûreki, lîliki, merdeka çimî, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşnaya çimî, veyveka çimî. *Tr. Göz bebeği.* Keçika ci zirar dîyo.

keçikî *Nn. Bw.* Cinêkkî. Bolkî bi namedê keçikî

ya vajêno.

keçikîyane *Nn.* Keynekane, keçikkîyey. Keçikkî bîyayeni. Zêdê keynekana, zêdê keçikana bîyayeni, wesfê keçikan ser o bîyayeni. *Tr. Kızların yaptıkları gibi, kızca olma.* Eger ay keçikîyane asnaw bikerdayê, ay do ravêrdayê.

keçikîyey *Nm.* Keynekîyey. Keynekî/keçikî bîyayeni, wesfê keynekî tey bîyayeni, zêdê keçik/keynekana bîyayeni. *Tr. Kız gibi olma, kız usulünce, kız/bayan tarzıyla.* Ti şenê bi keçikîyey a ê royê çetinî ravêrê?

keçikkî *Nn. Bw.* Cinêkkî. Keçikkî asnaw kerdeni, keynan rê weş o.

keçiklawik *Fiz. Tib. Bw.* Qizlawik. Keçiklawikîy nimaz di camêrdan dima û ciniyan jî vernî di vindenê.

keçiklawikey *Fiz. Tib. Bw.* Qizlawikey. Keçiklawikey bi waşten a nîya, bi zayena ya.

keçiklawiki *Nk. Nm.* Gangiloya sipiloçi, sûrbizaya sipiloçi, vilikê sipiloçîy. Nê vilikan di yaşiley, sipeyey û kuhoyey pîya estê. *Tr. Beyazımsı lale.* Keçiklawiki, do dima abîyo. Nika nêabîyaya.

keçîney *Nm.* Keçîni bîyayeni. Keyneka xasek û delali bîyayeni, rindek û weşeki bîyayeni. *Tr. Güzel, hoş, sevimli ve masum kız olma veya öyle görülme.* A vajeka ci ya keçîney nêşa ci terbîye kero. Herga ki şî bî xirabi.

keçînê *G.* Keynekî! Keyneka xaseki! Keçika rindeki! Keyneka rindeki! Keçika weş û delali! *Tr. Güzel kız! Sevimli kız! Gibi bir çeşit hitap sesi ve sözü.* Keçînê lê! Ti ya pêrdê xwu rê gulîy arêdana?

keçîni *Nm. Bw.* Keçûni 1. Keçîna mi, ti ya çiçî wazena? 2. *An. Zv. Nm. Bw.* Keçûney. Eger zirar bêro keçînda ci, arey do bibo, wa şima bizanê!

keçûney 1. *Nm.* Keçîney. Keçûni bîyayeni, keyneka weş û delali bîyayeni, keyneka xasek û rindeki bîyayeni. *Tr. Güzel, hoş, latif, sevimli, sevgili, tatlı ve kibar kızı olmak.* Keçûneya ci bol weşdê pêrdê mi şîyê. 2. *An. Zv. Nm.* Keçûni bîyayeni, gulîlika çimî bîyayeni. *Tr. Göz bebeği olmak, göz bebeği kadar kiymetli olmak.* Keçûneya ci ci rê bol qîmetdari bî.

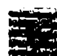
keçûni 1. *Nm.* Keçîni. Keyneka xaseka werdîkeki. *Tr. Sevgili kız, sevimli küçük kız.* Keçûnê lê! Ti ya se kena, sera şina? 2. *An. Nm. Bw.* Keçiki. Keçûna ci do zirar bidîyayê.

keda destan *Eko. Nm.* Keda destî, emegê destan, emegê destî. Çî/keso ki bi destan a peyda bîyo, bi destan a virazîyayo. *Tr. El yapımı, el emeği.* Şima senîn qayîlê ercan biroşo ki? Keda destandê cinêker a. Keda destandê ostay pancas a, heqê hacetandê ci jî pancas o; têtewr se kaxitî yo.

kedal *Cog. Nn. Bw.* Kef 5. Erdlerzanên bî, bi şikildê xetên a Misîs di kedalên virazîya.

kedi 1. *Eko. Nm.* Emeg. Ariq û xebatê çaredê kesî yo ki kesî rê beno meywe, reseno kesî û kesî rê vinderêno. *Tr. Emek, say, çalışma.* Bigî, wa zêdê kedda to ya helali helali bo. 2. *An.* Kediki, meşkeki. Vêreyê kesî yo werdî yo ki bi qelawey a, bi laxerokey a vijîyayo teber. *Tr. Şişmanlıktan dolayı sarkan hafif göbek.* Keda ci pîsi nêbî, bi ci ya roberê ameyê.

kediki 1. *Zîr. Nm.* Meşkeki, rêberiki. Meşka bizêk û verekandê werdêkekan a ki tey çî mehfeze beno, tey do beşirêno, tey ron û çîyo winasîn beşirêno. *Tr. Küçük olan küçükbaş hayvanların tulumlarıdır ki içinde yağ, ayran vb. şeyler korunur.* Mêrdekî va: Ma ribê xwu kerdê kediki û ma beşirnayê. 2. *Zv. Nm.* Meşkeki, rêberiki, vêrek. Mîdeyo ki abîyayo û pa ze meşkekên verdeyaya. *Tr. Göbek.* Esas ti pers kenê, ê ey kediki nîya, tew vêre o. Xwu rê mi va, wa pey nêqehrîyo. Ma a kotî kedik a? O vêre o.

kedî 1. *N.* Warîbîyaye/ê, warîkerde/ê, verovinderde/ê, ageyraye/ê. Çî/keso ki vero weş vinderîyayo, weş warî bîyo. *Tr. Besili, semiz, tombulca, topalak.* No lajek weş bîyo kedî. 2. *Zoo. N.* Heywanê keyî. Heywano ki bi banderbîyayîş a kovîyey ra vijîyayo û bîyo heywanê keyî, însanan ra nêremeno, zirar nêdano însanan. *Tr. Evcil, evcil hayvan.* Heywano kedî û kovî jû nêbeno. Kedî kesî rê dost o, kovî kesî ra remeno.

kedîbîyaye/ê 1. *Nn.* Warîbîyaye/ê, verovinderîyaye/ê, warîkerde/ê, ageyraye/ê. Kes/çîyo ki; jew vero weş vinderîyayo, weş warî bîyo, bîyo qelaw, bi qelawey a xwu weş mojneno. *Tr. Besili, semiz.* Pisîngo kedîbîyaye û gidî jew nêbeno. 2. *Zoo. N.* Heywano ki kovîyey ra vijîyayo û bîyo heywanê keyî. *Tr. Ehlileştirilen, evcilleştirilen.* Heywano kedîbîyaye kesî ra nêremeno; o kovî kesî ra remeno.

kedî bîyayeni 1. *f. M.* Kedîbîyayîş. Weş warî bîyayeni. Weş vero vinderîyayeni, nan û werdê ci weş bîyayeni. *Tr. Besili olmak, semiz edilmek.* Kedîbîyayena heywanan înan kena qelawi. 2. *Zoo. f. M.* Kedîbîyayeyîş. Heywanandê kovîyan ra vijîyayeni, heywanê keyî bîyayeni. *Tr. Ehlileşmek, evcilleşmek, evcilleştirilmek.* Kutik verdê veran di kedî bîyo. Labelê verg nêbîyo û do nêbo jî.

kedîkerde/ê 1. *N.* Weş warîkerde/ê, weş warîbîyaye/ê, verovinderîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewên

yan jî tayên vero weş vinderîyayo û weş warî bîyo, nan û werê ci weş deyayo bi ci. *Tr. Semiz, besili, iyi bakılan.* Qeçeko kedîkerde do çirê wina kedkareya mi tinê nêbero ki? 2. *Zoo. N.* Koyîravete/ê, koyareyravete/ê, gemîyeyravete/ê, ê keyîkerde/ê. Çî/heywano ki jewî yan jî tayêni koyî ra veto, kerdo ê keyî. *Tr. Ehlileştirilen, evcilleştirilen.* Ma pêrini kutiko kedîkerde dîyo. Labelê ma kesî maro kedîkerde nêdîyo.

kedî kerdeni 1. *f. M.* Kedîkerdiş. Weş warî kerdeni, bol vero vinderdena qelaw kerdeni, laxerok kerdeni, kardê warîkerdişî di zêdê gogeri bîyayeni, ganê ci pêdi dûz kerdeni. *Tr. Semiz/besili etmek/yapmak.* Eger mi o cewrik kedî nêkerdayê, wina laxerok nêbîyê û ewro wina seydger nêbîyê. 2. *f. M.* Kedîkerdiş. Kovîyey ra veteni, gemîyey ra veteni, koyarey ra veteni, heywanê keyî kerdeni. *Tr. Evcilleştirmek, ehlileştirmek.* Çiçî ki bîyo kedî, verînderayo bîyo. Keso nika nêşeno heywanan kedî kero.

kedkar/i *Eko. N.* Keddar/i, emekdar/i. Kes/çîyo ki; çîyên ser o emeg xerc/serf kerdo, ser o ariqê çareyî rêj kerdo. *Tr. Emek sarfeden, emekçi.* Eger welatên di, kedkar destan ser o nêtepêşîyo, o welat ravey nêşino.

kedkarey *Eko. Nm.* Kedkarîni, emekdarîni, emekdarey. Emeg xerc/serf kerdeni. Çîyên ser o, xebatên di qewet xerc kerdeni, ariqê çaredê xwu ser o rêj kerdeni. Kes/çîyo ki; kar û gurweyên ser o keda xwu xerc kerda, tey emeg werdo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Emekçilik, emek sarfetmek/harcamak, emek işi.* Kedkareya înan di xebato helal çinî yo.

kedkarîni *Eko. Nm. Bw.* Kedkarey. Eger şima kedkarîna ey nêdîyayê, ma do bi şima ya şirîgeya xwu newedera bipaliknayê.

kedwer/i *N.* Pindik/i. Kes/çîyo ki; keda kesandê bînan weno, bi kedda însanandê bînan a coyêno, xebat û emegê kesandê bînan weno û pa coyêno. *Tr. Asalak, emeğe kıyan/kasteden.* Cayê merdimdê kedwerî adinî di çinî yo. Çunkî heramwer o.

kedwerey *Nm.* Kedwer/i bîyayeni. Keda kesandê bînan werdeni, keda kedkaran werdeni, tey/ser o wesfê kedweran bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kedda şarî ser o coyêno, keda şarî weno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Emeğe kastetmek/kıymak.* Bi mi ki karêndo tewro pîs, kedwerey a.

kef 1. *Cog. Nn.* Rex, dîyar, kaş, verar. *Tr. Yamaç, yokuş.* O, kef ra lerî bî vera cêr, hettanî binîya koy şî. 2. *Nn.* Rampa, kaş, girek. *Tr. Rampa, tümsek, sürte.* Kirrosa amê kefî ver ki hewna heywanîy debîyay de. 3. *Dîr. Cog. Nn.* Gir, til, tîl, kuzek, gogdepe. Cayo ki yan bi destandê însanan a virazîyayo yan jî bi felaketên a xwu bixwu virazîyayo. *Tr. Höyük, toprak yığını.* Kurdîstana Rojawanî di ca bi ca kefîy estê, kesîy bi nînan a çoşmeyê xwu xeyal kenê. Dişmenan xeyal kenê, xeberan rişenê, pêrê nîşan danê. 4. *Nn.* Kûpik. Çîyo ki awi mîyan di bi sabûn vilêşenayeni ra vijêno. *Tr. Köpük.* Kefê ci ser ra şî bî, çîyêndê şitîyo weş nêmend bî. 5. *Cog. Nn.* Kedal, kendal. Cayo ki, ze ki bi kardîyên a bibirîyo û bikewo, tey xorîyey peyda bo. *Tr. Uçurum, yar.* Kefê dewda ma werdî yo.

kefa destî *An. Nm.* Misti, sala destî. Zerreyê destî. *Tr. Aya.* Kefa destdê ci do zirar bidîyayê, ey destê xwu finêra çerxan ver ra ant.

kefalet *Er. Nn.* Kefîley. Kefîl bîyayeni, kaxita kefîley. *Tr. Kefalet, kefillik.* Ez, di finîy kefaletî di merdimêndê xwu ra tewa ya. Ez nêwetana fina kefaletey bida.

kefaletdan/i *Nn.* O/çîyo ki kefalet dano, ci rê kefîley keno, ci rê garantî dano, ci rê beno kefîl. *Tr. Kefil, kefalet veren.* Kefaletdan do jî cerîmeyê ci bido. Çunkî o jî bî sebebê vinîbîyayîşdê ci.

kefaletdaney *Nm.* Kefaletdan/i bîyayeni. Wesfê kefîley ser o bîyayeni, kefîley dayeni, kefîl bîyayeni, kefîley kerdeni. *Tr. Kefalet vermek, kefil olmak.* Kefaletdaney di merdimo ki keso ci rê kefalet dano, do mezbût bo.

kefaletey *Nm.* Kefîl bîyayeni, karê kefîley/kefaletî. *Tr. Kefaletlik.* Kefaletey hem çîyênda weş a û lazim a hem jî seredê nêtewateyeyî rê çapût piştên a.

kefaletgîn/i *N.* O/çîyo ki kesî ra nuşteyê kefîley gîno. *Tr. Kefalet alan.* Bankêrî ci ra kefalet girot. Bankêr beno kefaletgîn.

kefaletgîney *Nm.* Kefîley giroteni, kefaletgîn/i bîyayeni. Çîyêndê mihîmî rê bi nuşteyên a, bi senedên a, bi antokên a kefîley giroteni. *Tr. Kefalet almak.* Kefaletgîna mi banka ya, ê ey jî bankêr a.

kefaletname *Nn.* Nuşteyê kefaletî, nuşteyê kefîley. *Tr. Kefaletname.* Kefaletname mi rê da îmza kerdeni ki karê xwu mezbût kero.

kefa palî *Zîr. Nm. Bw.* Kefi 2. Pîyê mi bi kefda palî ya palî kerdê, pa destayênda şêni çînayê.

kefaret 1. *Nn.* Ewêzî, bedel, herûnkewtiş. *Tr. Bedel, karşılık, karşın.* Vanê di mengî yo ti yê ca di. Ma pey nêhesîyayê, boka to rê kefaret bo. 2. *Nn.* Şîfa, afîyet. *Tr. Şifa, afiyet.* Dermanê xwu

bûri, wa to rê kefaret bo. 3. Gunayandê girdan di herûn kewteni, cerîme anteni, cezayê ci bi çîyêna anteni. *Tr. Kefaret, cerime, ceza.* Eger kes bê sebeb rojeyê xwu bûro, do di mengîy rojeyê kefaretî tepêşo.

kefaretbîyaye/ê *N.* Ewêzîbîyaye/ê, şîfadîyaye/ê, verkewte/ê. Çî/keso ki ci rê bîyo şîfa, kewto herûnda belayan, derdan, nêweşînan ûzn. *Tr. Şifayab, şifa gören/bulan, kefaretini gören, karşılığını alan.* Darîyo kefaretbîyaye do weş binimîyo, zewmbî jî lazim beno.

kefaret bîyayeni *f. M.* Kefaretbîyayîş. Şîfa bîyayeni. Derdan rê şîfa bîyayeni, derdan ver kewteni, ewêzîya ci bi şîfa ya bîyayeni. *Tr. Şifa/deva olmak, kefaret olmak.* Werdenên di, nêweşînên di, belayên di vanê kefaret bo, yanê şîfa bo, ravêro, ci rê ewêzî bo, ci ver kewo, herûni kewo ûzn.

kefaretdan/i *N.* O/çîyo ki kefaret dano (keno), do kefaret bido, do cerîme bido, do ceza yan jî bedel bido. *Tr. Ceza alan, bedel veren.* Merdimo kefaretdan boka zengîn bo. Eger hinî nêbo, qe beno ki nêşo ci bin ra bivijîyo.

kefaretdaney *Nm.* Cezadaney. Bedel/kefaret dayeni. Kes/çîyo ki; kefaret dano, ewêzî keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Kefaret etmek.* Boka kefaretê kesî tayên bo û werdî bo. Çunkî vêşî bo, kes nêşeno kefaretdaney bin ra bivijîyo.

kefaretê axreti *Teo. Nn.* Şîfayê Ellahî, ewêzîya axreti. Çîyo ki kes poseno ki, do axreti di ci rê vinderîyo. Çîyo nêbîyayeyo ki ameyo kesî sere di û kes qayîlo ki ci rê adinî di vinderîyo, ewêzî bibo. *Tr. Öbür dünyada sayılması istenen, ahirete geçsin diye arzu edilen şey veya durum.* Weraz: Vanê to vizêr qeza kerdo? Miraz: E willi, mi qezayêndo pîs kerd. Ez merg ra reyaya. Weraz: Ellah bêterî ra sitar kero, boka to rê kefaretê axreti bo.

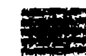
kefaretê axreti bîyayeni *Teo. f. M.* Kefaretê axreti bîyayîş. Çî/xeyro ki kerdo ewêzîya ci axreti di dîyayeni, xeyr û hesenatî vay û bi heqîqetî ya roteni, dayeni, vînayeni, xeyr û hesenatê ci ercan nêkerdeni. *Tr. Başa gelen olay, musibet, bela ve olmadık şeylerin ahiretine geçmesini arzu etmek, dilemek. "Geçmiş olsun!" dileğiyle birlikte geçirilenlerin ayrıca ahirette de kendisine yaramasını dilemek.* Mesela belayên, mûsîbetên yeno kesên sere di, wexta o bîn qandê teslayên vano: "To rê kefaretê axreti bo, bo ka Ellah ewêzîya ci bikero, Ellah to bi neyo verdo."

kefaretgîn/i *N.* O/çîyo ki bedel, ceza gîno. *Tr. Ceza, bedel alan.* Kefaretgîney di kefaretgîn do wahîrê wîjdîyanî bo. Eger ki hinî nêbo, kefaretdan beno rezîldê alemî.

kefaretgîney *Nm.* Bedel, ceza, kefaretgirotiş. Kes/çîyo ki; kefaret gîno, ci rê kefaret beno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kefaret, bedel, ceza almak.* Kefaretgîney di, kefaretgîn do wahîrê wîjdîyanêndê mezbûtî bo ki, kefaretdan ci ra nêtewo.

kefaretkerde/ê *N.* Ewêzîkerde/ê, cezacidaye/ê, bedelcidaye/ê, kefaretbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta jewî yan jî tayên a ci rê kefaret bîyo, ci rê ewêzîya karûgurweyên bîya, ecrê ci deyayo. *Tr. Kefaret edilen, karşılığı veya bedeli verilen, bedelini alan.* Qûlo kefaretkerde do, çirê Rebbdê xwu rê sere werzano ki?

kefaret kerdeni *f. M.* Kefaretkerdiş. Şîfa dayeni, ecr dayeni, bedelê ci dayeni, herûna ci pir kerdeni, ewêzî kerdeni, qarşûyê ci dayeni, herûnda ci kerdeni. *Tr. Ecrini, karşılığını, bedelini vermek, ikame etmek.* Ellah boka to rê kefaret kero, adinî rê ewêzî kero.

kefazî *Nm.* Firke/ê. Cayo xalî. Cayo ki, kes xusûsî nêşiro, ray ser nêşina; rew rewî aqilê kesî nêşino ki kes şiro. Cayo ki teyrûtûr kes ray ser nêbeno. Na qisa Suwêreki di kişta Qerexanî di vajêna. (Eger nûşaya ci ya "a" û "î" derg biwaneyo, wexta do raşt bivijîyo.) *Tr. Kuş konmaz kervan geçmez, ıssız, uğrak olmayan.* Şima şîyê ê ko û kefazî di ronişte. Kam do bêro sere şimaro do?

kefazîyey *Nm.* Firkeyey. Firke/ê bîyayeni. Kefazî bîyayeni. Cayo îssiz bîyayeni. Cayo ki kes xusûsî nêşiro, ray ser nêşina; a ûja bîyayeni. Cayo ki rew rewî aqilê kesî nêşino ki kes şiro, a ûja bîyayeni. Cayo ki, teyrûtûr kes ray ser nêbeno, aja bîyayeni. Na qisa Suwêreki di kişta Qerexanî di vajêna. (Eger nûşaya ci ya "a" û "î" derg biwaneyo, wexta do raşt bivijîyo.) *Tr. Kuş konmaz kervan geçmez yer olmak, ıssız olmak, uğrak olmamak.* Şima şîyê ê ko û kefazî di ronişte. Kam do bêro sere şima ro do? Kefazîyeyda ci ra nêbîyayê, beno ki ma bişîyayê sereyên ci rodayê.

kefen *Er. Nn.* Pirên/çinayê merdan. Pirêno sipe yo bêtûnik o, hîrê parçe yo, tewrdê merde ya debeno mezel. *Tr. Kefen.* Tayên kalûpîrîy verê mergdê xwu, xwu rê kefen danê deşteni. Bi kefendê xwu ya jî, kesî rê bar nêbenê.

kefendirnaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyêndo lûk yan jî cayêndo tehlûke ra ravêrdo û reyayo, tehlûke ravêrnayo; hendo ki ser ra

tehlûkeyên şîyo ki kerdo bimiro labelê merg ra reyayo. *Tr. Ölüm tehlikesini atlatan, ölümden kurtulan.* Merdimo kefendirnaye senîn wina bêar beno? Gereg ki tayên dersîy bigîro.

kefen dirnayeni *Zv. f. M.* Kefendirnayîş. Tehlûkeyêndo bol û bol gird ra ravêrdeni, merg ra reyayeni. *Tr. Ölümden dönmek, büyük bir tehlike atlatmak.* Ey kefen dirna. Tayên mend bî ki bimiro.

kefenin/i *N.* Kefenkerde/ê. Kes/çîyo ki; kefenê ci girêdayo, kerdo kefen, prênê merdan kerdo pira. *Tr. Kefenlenen.* Ê merdeyê kefenin vejê, wa berê.

kefeniney *Nm.* Kefenin/i bîyayeni, kefenkerde/ê bîyayeni, prênê ci yê merdan ser o bîyayeni, merdeni yan jî merde hesibîyayeni. *Tr. Kefenlilik, kefeni bağlanmış olmak, ölü sayılmak.* Kefenineya ci merdişdê ci rê îşareto yan nîyo?

kefenkerde/ê *N.* Keso merdeyo ki, çinayê ci yê merdan deyayo pira û qandê mezelî kerdo hadire. *Tr. Kefenlenen.* Kaşka to, o merdeyo kefenkerde, nêmojnayê ê lajekdê werdî. Çunkî werdîy merdan ra, kefenan ra xof gînê.

kefen kerdeni *f. M.* Kefenkerdiş. Kefen piradayeni, kefen piropişteni, merdeyî mezelî rê hadire kerdeni. *Tr. Kefenlemek, kefene koymak.* Çoşmeyê saet û nîmi mîyan di, mêrdek kefen kerd û berd dekerd mezel.

kefgîr *Nn.* Balmacux, kewgîr. Çîyo ki kes pa lênan ser ra kef gîno, çîyanê hebikinan şamîyeri mîyan ra vejeno, winîno peyşayîşdê ci ra. Vano hele peyşayo, nêpeyşayo. *Tr. Kevgir.* Na vajeki nameyê ci yo ser o, Dimilî ya. Yanê çîyo ki kes pa kef gîno. Ma wextê kergan, lênan ser ra bi kefgîrî ya kef girotê.

kefi 1. *An. Nm. Bw.* Sali 2. Kefa destîdê ci bîbî dirbetini, nêşayê ki kar bikero. 2. *Zîr. Nm.* Çîyên a ki poste (çerme) ra virazîyaya, debêna destdê kesî ki, palî di pa vêşî xelle û cew arêbîyo. *Tr. Ellik.* Pîyê mi wexto ki kefi kerdê xwu destî, hendê cemayên xelle çînayê.

kefik *Nn.* Kef. Çîyo awikin yan jî zêdê çîyêndê sabûnî yo ki bi girênayen a yan jî bi çîyên sawîyayena ci ra kef û kûpik vijêno. *Tr. Köpük.* Mi sabûn sawit lîfî ra, ci ra kefik nêvijîya.

kefikin/i *N.* Kefin/i. Çî/keso ki kef kewto ser, pa/ser o kef esto. *Tr. Köpüklü.* Ribê ci kefikin bî. Mi rê weş nêame.

kefikiney *Nm.* Kefikin/i bîyayeni. Tey/ser o/pa kef bîyayeni, kef ser kewteni. *Tr. Köpüklülük, köpük bulaşmak.* Kefikineya ci weşi bî yan pîsi bî?

kefi *Nm.* Çefi. Serpoşîya ki, kes amnanî germey ra û zimistanî jî serdey ra pêşeno xwu sere yo. *Tr. Kefiye, poşi.* Çefi, Kurdan di ze nîşanê ci bo. Sûra ci, sipêya ci, zerdina ci, mişmişîya ci, sîyaya ci, qalinga ci, barîya ci, ê amnanî, ê zimistanî, ê Dimilîyan, ê Kirdasîyan û zêdê nînan hergi babetê ci estê. Wextêra (1980 di) polîsan ortedê sûkida Suwêreki di, dizi (qela) vero zê koyan arêday û pêro veşnay. Mêrdekî vatê: Mi ê çefîy dî, mi va beno ki hendê a Dizida Suwêreki bîyê. Şewateyê zerrîda wahîran, qe beno ki resa azmînî ser. Eger nêresayo jî îlla ki dûnê ci resayo wihêrdê erş û azmînî. Ê apdê min ê Osmanî topnewê (xaşêlini) bî. Merdim jî kerd orte, nêşa bî pey di bigîro.

kefîl/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, bazirganeyên di eger o kes bixwu ê karûgurweyê xwu nêkero, wezîfeyê xwu nêaro ca, do ê wezîfeyê ê kesî, ê persgireyê ê jewî bigîro xwu ser. *Tr. Kefil.* Kam ki kêrê kefîl bo, o do cerîmeyê ci jî bigîro xwu ser.

kefîley *Nm.* Kefîl bîyayeni. Wezîfe û persgireyên di wezîfe û persgireyî xwu ser giroteni, kesên rê peyemelok dayeni. *Tr. Kefil olmak, kefalet vermek.* Ez bi kefîleyda ey a emel nêkena. Çunkî ey qredîyê xwu qedînayo.

kefkefik *Nk. Nn.* Vaşo ki, kes herûnda sabûnî di, pa pakey keno, wexto ki kes pa pakey keno, kef dano. *Tr. Çöven otu, helvacı kökü, sabun otu.* Bi kefkefikî ya şuwaney firaqanê xwu şuwenê.

kefrinc *Nk. Nn.* Henetîtik, kewrinc, korinc, kerr, kerrik, kewz, Heneyê sîyan, heneyê serdê sîyan. Kefê serdê sîyano ki verarojan di beno. Eger no wezîyet peyanroj di bibo, wexta jî beno erdîşeka gawiran (*kaya yosunu*) Erdîşeka gawiran pûrtikin a. Labelê kefrinc pûrtikin nîyo. Wexto ki kefrincî alû kerê yan jî awekên verdê ser û pêdi bivilênê ci ra hene vijêno, rengi dano. *Tr. Bir çeşit kaya yosunu olup kayaların tarafında güneyinde oluşan bitkisel tortulardır, sulandırılarak ovalandığında renklenme oluşur, bununla ellere kına yakılır. Bu ilkel bitki, tüysüzdür. Ancak kayaların kuzey taraflarında ise aynı durumda tüylü bir çeşit kaya yosunu oluşmaktadır.*

kefron *Nn.* Mast nîrdena tepîya kefo ki tewrdê ronî ya kewno meşkan ser, ey rê vajêno. *Tr. Yoğurt çalmakla elde edilen yağlı köpük.* Wexto

ki maya mi mast nîrdê, ma xwu rê ver ra ver ra kefron werdê.[1]

kefsili *Nm.* Çixuri, axpîn, sillo, çala rêxi. *Tr."Hayvan dışkısının toplandığı çukur.* Rêxeri bigîrê bierzê kefsili.

keftal/i 1. *Zoo. N.* Keftar/i, êftak/i, eftar/i, eftal/i, wawulok/i. Heywanêndo hendê vergên o ki, belatan ra hez keno, geyreno belate û cora mezelan akeno û merdan jî weno. No heywan koyan di, kortan di, wadîyan di, çalan di, şikeftan di, awîyan di coyêno. û bolkî jî zimistanî aseno. *Tr. Sırtlan.* Keftalî rê veyve yo, ewro eger nêkewo mezelan mîyan rind o. Soxeyo çoşmê mezelan geyreno, o yo pawokê merdan. 2. *An. N.* Kal, pîrî. Merdimo bêdindan. O ki ci fekî di dindanîy nêmendê. *Tr. Ağzında dişleri kalmamış olan, çok yaşlı.* Merdimêndo keftal o. Kam do keyna bido bi ci ki? Wa xwu rê şiro vîyayên bigîro.

keftalane *Nn.* Keftarane, keftalkî, keftarkî. Zêdê keftalana, bi keftalan mendeni, wesfê keftalan ser o/tey bîyayeni, zêdê bêdindana bîyayeni. Kesê ki bêdindan ê, ci fekî di dindanîy nêmendê, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Ağzında tek dişi kalmış canavarlar gibi, çok yaşlı ihtiyarlar gibi.* Ti yê çirê winî keftalane yenê mi ser di?

keftalaney *Nm.* Keftaraney, keftalkîyey, keftarkîyey. Keftalane bîyayeni, zêdê keftalana bîyayeni, wesfê keftaran ser o/tey estbîyayeni, zêdê kalûpîrandê pirpirîyayan bîyayeni. *Tr. Çok yaşlı ihtiyarların özelliklerini taşımak, ağzında dişi kalmamış olan korkunç yaşlılar gibi olmak.* Ez a keftalaneya ci nêpersena.

keftaley 1. *Zoo. Nm.* Keftarey, êftakey, eftarey, eftaley, wawulokey. Keftal bîyayeni. Heywanan di keftal bîyayeni. *Tr. Sırtlanlık.* Ez keftaleyda ci ra nêtersena. Ez a pîseyda ci ra ancêna. 2. *Nm.* Bêdindaney. Fekî di dindanîy çinêbîyayeni, dindanê ci çewtanvîrîy bîyayeni. *Tr. Dişsiz olmak, ağzında dişleri kalmamış olmak, dişleri eğri büğrü olmak, çok yaşlanmak.* Keftaleyda xwu ra nêwinîno, hewna mi nêrîdêno.

keftalin/i *N.* Keftarin/i. Kes/çîyo ki; tey keftaliney esta, dindanê ci kewte yê. *Tr. Dişleri dökülmüş olan, ağzında dişleri kalmamış olan.* Kutikêndo keftalin o. Ez bi ci ya emeley nêkena.

keftaliney *Nm.* Keftariney, keftalîney. Keftarin/i bîyayeni, keftalin/i bîyayeni, wesfê keftaran tey bîyayeni, fekî di dindanîy nêmendeni. *Tr. Ağzında dişleri kalmamış olmak, tek dişi kalmış canavar olmak.* Keftalineyda xwu ra nêwinîno, mi nêecibneno!

kefûkûpik *Fiz. Nn.* Kef û çîyo ki zêdê kefî yo. Hergi hal û wezîyetê kefî. *Tr. Köpük vs.* Kefûkûpik kewt bî ci ser.

kefûkûpikane *Nn.* Zêdê kefûkûpikîya, bi kefûkûpikî mendeni, wesfê kefûkûpikî tey bîyayeni. *Tr. Köpükçe, köpürmüşçesine.* To bidîyayê hele, fek bîbî kefûkûpikane û bîbî hêc.

kefûkûpikaney *Nm.* Kefûkûpikane bîyayeni. Zêdê kefûkûpikanî bîyayeni. *Tr. Üstünü köpük kaplamışçasına.* Eger mi ser o kefûkûpikaney nêdîyayê, mi do normal bivînayê.

kefûkûpikey *Nm.* Kefûkûpikîni. Kefûkûpik bîyayeni, wesfê kefûkûpikî, kef û çîyê zêdê kefî bîyayeni. *Tr. Köpük ve köpük türü her şey olma.* Kefûkûpikeyda ci ra şima şa çiçî fehm kero?

kefûkûpik fekkewteni *f. M.* Kefûkûpikfekkewtiş. Ya bi xewirîyayen a yan jî bi hêrsbîyayen a kefûkûpik fek kewteni, bol hêrs bîyayeni, hêrsey ra xînt bîyayeni. *Tr. Aşırı sinirlenmek, ağzından köpükler savurmak, sarası tutulmak.* Mêrdek bîbî hêrs û kefûkûpik kewt bî ci fekî. Kesî nêwetardê şiro ci ser.

kehan/i 1. *N.* Verên/i, kevn/i, kihan/i, kan/i. O/çîyo ki ser ra bol zeman/wext ravêrdo. *Tr. Zaman olarak eski/önceki.* O çîyo kehan do deha vêşî pere bikero. 2. *N.* Kevn/i, kihan/i, kan/i. Çî/keso ki neweyey ra vijîyayo û bîyo pîs, tezeyeya xwu kerda vinî. *Tr. Eski. Yeniliğini yitiren.* Kes do çaketê kehanî, eger ki nêercêno bierzo.

kehaney 1. *Nm.* Kehanîni, kihaney, kevney, kevnîni, verêney. Kehan/kihan/i bîyayeni, kevn/i bîyayeni. Ser o bol/vêşî wext ravêrdeni/şîyayeni, verên bîyayeni, ê verî bîyayeni. *Tr. Eskilik. Üzerinden çok zaman geçmiş olmak.* Kehaneya ey, ê mi bolêrî ya. 2. *Nm.* Kehanîni, kihaney, kevney, kevnîni. Kehan/kevn/i bîyayeni, kihan/i bîyayeni, çîyan di pîs bîyayeni, vera xirabey şîyayeni, newe nêbîyayeni. *Tr. Eşya vb. olarak eski olmak, eskimek.* Eger mi kehaneya

---

1 Mast nîrdeni di, di finîy (hergi fini tasên awi debêna de) awi debêna meşki mîyan ki do û'b ronî ya pêra abirîyê. Wexto ki awi dekenê meşkeri mîyan, ron xwu dano pê. (Arêbeno pêser, pêya diskêno.) Fina aw dekerdenda sifteyî di kefron virazêno, fina didî di rono hebwerdî (hebhebî) ser o peyda beno û herga ki nîrêno ron xwu ser o dano pê, arêbeno. Do nîrdiş di, awi di finîy tenya debêna de. Labelê meşki hîrê finîy abêna. Fina hîrini fekê meşki abêno, eger ronî xwu dayo pê, wexta doy rêjê mîyandê elban (yan jî çîyêndo zêdê sîtilan) kenê û ronê xwu bi destekandê xwu ya arêdanê, ci ra gudronî (guda ronî) virazenê.

ê çîyan, xwu rê derd kerdayê, mi ê çîy xwura jî nêdayê. Çunkî mi çîyo kehan bol dayo xwu ra.

kehankar/i *N.* Kevnkar/i, kihankar/i, kankar/i. Kes/çîyo ki; çîyo kehan roşeno û gîno, karê çîyandê kevnan keno. *Tr. Eskici.* Key ki kehankar tîya ra ravêrd, ez nê çîyanê toyê kehanan roşena ci.

kehankarey *Nm.* Kevnkarey, kihankarey. Kehankar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyanê kehanan gîno û dano, gîno û roşeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eskicilik.* Nika kehankarey jî pere kena.

kehke 1. *Teks. Nn.* Şelt, qedik. Çapûto ki kes pa peşmî û pemeyê orxan û doşegan derzeno. Kehke, dûz o, bêdesen o, bêneqş o, neqşîn nîyo. *Tr. Yorgan, döşek, mitil vs. üstünde yatılacak öteberilerin ilk dokundukları bez, beyaz ve kaba dikişlerde kullanılan bez.* Kehkeyê ci bidirîyo, ma do newedera ci rê biderzê. 2. *Nn.* Simîto nermeko kulorek. *Tr. Poğaça.* Kehkey penîr û şit û mexdenoz û ardîy û sol û hak û ron û û bol bi maya ya (mîraz) virazênê.

kehkefiroş/i 1. *Teks. N.* Rotokê/a kehkeyî, rotokê/a şeltan, rotokê/a qedikan. Kes/çîyo ki; kehke roşeno, alvêrê kehkeyî keno, kehke roşeno, şeltan roşeno. *Tr. Döşek, yorgan, mitil, yastık vb. şeylerin iç bezini satan.* Ti bişîyayê kehkefiroşî ser, to do ci rê kehkeyê ci bidîyayê. 2. *N.* Rotokê/a kehkeyî, rotokê/a kehkeyan. Kes/çîyo ki; simîto nermeko kulorek roşeno. *Tr. Poğaçacı.* Ma di şîyê Adana, mi xwu rê Reha di kehkefiroşî ra kehke girot.

kehkefiroşey 1. *Teks. Nm.* Kehkefiroş/i bîyayeni, wesfê kehkefiroşan ser o bîyayeni, rotokeya kehkeyî, rotokeya kehkeyan, rotokeya şeltan, rotokeya şeltî, rotokeya qedikî. Kes/çîyo ki; kehke roşeno, alvêrê kehkeyî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yorgan, döşek, yastık vb. şeylerin iç/beyaz bezinin satıcılığı.* Kehkefiroşey di pere esto yan çinî yo? 2. *Nm.* Kehkefiroş/i bîyayeni, rotokeya kehkan, rotokê kehkeyî bîyayeni. Kes/çîyo ki;; babetên simîtanê nermekan û kulorekan roşeno û pa diligê xwo keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Poğaçacılık.* Kehkefiroşey û zembîlfiroşeyda xwu di, tim jî zirar kerd.

kehkeyîn/i *Teks. N.* Şeltgin/i, qedikin/i. Pa kehke bîyayeni, pa şelt bîyayeni, kehkeyê ci estbîyayeni, kehke/şelt piro ancîyaye bîyayeni. *Tr. Mitil, döşek, yorgan vb. gibi şeylerde üstüne beyaz bez çekili olmak.* Doşego kehkeyîn û bêkehke jû nêbeno.

kehkeyîney *Nm.* Şeltiney, qedikiney. Şeltin/i bîyayeni, qedikin/i bîyayeni, kehkeyîn/i bîyayeni, tey/ser o/pa kehke bîyayeni. Çî/keso ki kehke ancîyayo pira, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yorgan, döşek, yastık vb. şeylerde beyaz bezi çekili olmak.* Kehkeyîney û bêkehkeyîneyda ci di çiçî esto, çiçî virêno?

kej/i *N.* Sûrince/ê, sûrek/i, soro/ê, sûrane/ê. Çî/keso ki renga ci kej a, sûranê ya, tey zerdane û sûranê esta. *Tr. Sarışın.* Çîyêndo kej nêbîyayê mi nêşînasnayê.

kejdim *Zoo. Nn. Bw.* Gejdim, gejdum, demaşkul. *Tr. Akirêp.* Kejdim bol tehlûke o, kesî perro, kes beqa nêkeno.

kejey *Nm.* Kej/i bîyayeni. Renga ci, ze sûranê bîyayeni. *Tr. Sarışınlılık.* Ti senîn kejeyda ci ra ancênê, to xwu şaş kerd bî?

kejî 1. *N.* Kes/çîyo ki; kejan ra o, sûrince o, ze sûr yan jî heqdê kejî do. *Tr. Sarıya çalmak.* Kejî bî. Cora ay nêecibnê. 2. *Etn.* Keso ki Suwêreki di, çoşmedê Qerejdaxî di eşîrda Kejan ra o. *Tr. Siverek ve Karacadağ çevresinde yaşayan ve Kejan olarak bilinen aşirete mensup kimse.* Filan merdim Kejî yo, filan merdim Bûcaxij o, nêzana filan kes Qirwarij o. Ez a nêzana ma do çi wext Kurdî yan jî Dimilî bê ki? Hetta ki ezbetê ma qewmda ma vernî di bê, ma merdim nêbenê. 3. *Teks. Nn.* Layo kenvero ki qandê piştenda cenazan, qandê piştişdê kefenî sazêno, pa çinayê merdan girêdeyêno. *Tr. Cenazeyi, kefeni bağlamada kullanılan genişçe bir çeşit bağ, şerit veya ip.* Mêrdekî merde bi kejî ya pişt û kerd hadire.

kejîyey 1. *Nm.* Sûrek/i bîyayeni, sûrane/ê bîyayeni, wesfê kejan tey estbîyayeni. *Tr. Sarıca olmak, rengi sarı ve kırmızı karışık olmak.* Kejîyeya ci ci rê weşi bî, bi ci ya robere ameyê. 2. *Etn. Nm.* Kejî bîyayeni, Kejan ra bîyayeni, ezbetda Kejan ra bîyayeni. *Tr. Keji olmak, Kejan Aşiretine mensup olmak.* Edaletî vero ferqê Kejîyey û Bûcaxijey û Qirwarijey û Îzolîyey çiçî yo? Jew o.

kek 1. *Nn.* Birayo pîl/gird. *Tr. Ağabey, abi.* Kekê ci, ci rê bî sersûn. 2. *Wş. Nn.* Şîraneyên o ki bi şit a, bi pastayan a, bi qramelay a virazêno û dima kewto Dimilî mîyan. *Tr. Kek.* Ez bixwu kekî ra tew hez nêkena. Labelê qeçekîy ci ra bol hez kenê.

kekej/i *N.* Keso ki qiseykerdiş di kekejey keno, nêşeno jewane qisey bikero, vinderêno û qisey keno, ca bi ca bi vinderdiş a qisey keno, eeee

keno, ziwanê ci tam û dûz nêgeyreno. *Tr. Kekeç.* Lajekêndo kekej bî, nêşa dûz qisey bikero.

kekejey *Nm.* Kekejîni. Kekej/i bîyayeni, qiseykerdiş di kekej bîyayeni, bi şikildê eeee vaten a qisey kerdeni, vinderîyayen û qisey kerdeni, ca bi ca bi vinderden a qisey kerdeni. *Tr. Kekeme olmak, kekeçlik.* Eger kekejeya ci ci rê bibo manî, ez ey nêzana. Zewmbî çîyên ci rê manî nêbeno.

kekê *Nn.* Keko. Veyndayîşê birardê pîlî yo. *Tr. Ağabey! Abi!* Kekê ti yê sera şinê?

kekêyîni *Nm.* Kekoyîni. kekê bîyayeni, tey wesfê kekoyan bîyayeni. Birayo pîl bîyayeni, zerrî ra birayo pîl bîyayeni. *Tr. Ağabeylik, abilik.* Kekêyîna ci boka ci rê bimano. Hemini rê kekêyîni nêmanena.

keki *Zoo. Nm.* Heywanêna werdî ya ki, ki nehsey di, nepakey di, leyminey di, kotîyey di kewna kesî ganî û kesî çinayan. Bi darî ya kişênê û cinîyan verî, darî çinêbîyayîşî di, kekîy mabeyndê negûyandê xwu di kiştê. *Tr. Pire.* Kekîy bolkî banandê axuran di benê.

keko 1. *Nn.* Kek, kekê. Birayo pîl/gird. Birayo ki bi serran a deha pîl o. Şeklê veyndayîşdê kekî yo, veyndayen a kekî ya. *Tr. Abi/ağabey anlamına gelen "keko" kelimesinin hitap şekli.* Keko ti yê sera şinê? 2. *Nn.* Birayo pîl/gird. *Tr. Ağabey, abi.* Birayê mi, gerego ki, keko jî bi ma ya bêro. Ma yê bêkekoyên şinê sera? 3. *Nn. Bw.* Kekobeko. Kekoyo keno bi gilî ya anişo. Ez do sî bierza bi ci. Çunkî ey birayê xwu kişto.

kekobeko *Zoo. Nm.* Keko, kekû, pepûk. Zêdê şehlûrîya o, seydê ci nêbeno, dirofê ci bi kutkutokî ya jî maneno, zêdê ûsibtûtanî ya waneno, nameyê xwu bi şikildê wendenda xwu ra gîno. Teyrên o ki, wextê kengeran tim waneno û vano: Keko! Beko!, Keko! Beko! Cora ci rê vanê Kekobeko. Vanê nameyê ci, ci rê tîya ra mendo. (Maya mi, 30/09/2007) *Tr. Guguk kuşu.* Mesela Kekobekoyî nîyaja mi, herga ki ameyê kê ma, ma rê vatê.

kekoyîni *Nm. Bw.* Kekêyîni. Mi nêşa înan rê kekoyîni bikero. Çunkî qewetdê mi ser ra, mi ra çî posayê.

kekşani *Ast. Nm.* Raya simerî. Estareyê ki, azmîn di zê rayda simerî asenê. Farîsî di na kelîma bi şikildê *"kehkeşan"*î ya ravêrena. *Kur. Kadiz, kakişîn, kakêşan. Tr. Samanyolu.* Vanê kekşani ra simer tirîyayo. Cora hinî bîya. Meselayênda ci jî esta.

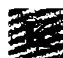
kekuki *Zoo. Nm.* Babetên teyrên a ki vanê hakan û çêlekanê (leyrekanê) xwu verdana halûnandê teyrandê bînan û bixwu nêwinîna ci, hakandê xwu ser o qirpi nêbena. *Tr. Guguk kuşu.* Kekuka kena hakanê xwu bero halûndê mirîçikandê bînan.

kekû *Zoo. Nn.* Keko, kekobeko, pepûk. *Tr. Guguk kuşu.* Kekûyo fina veyn dano, vano: Kekû! Kekû! Kekû!

kekvaş *Nk. Nn.* Babetên vaşên o ki, bi şikildê rojên a ortedê ci di zêdê livayêna, mûyekê ci yê bol nermekîy û çoşmandê ci di jî bi şikildê caxekan a vilikê sipey yan jî zerdekîy estê. Nînan rê Cinnet Cehnim jî vajêno. Qeçekînî di, nê vilikê ci jew bi jew amordê û ma vatê to rê cinnet yan cehnim? Bi no babet a ma amordê, kamcîn ki ame. *Tr. Yoğurt çiçeği, papatya.* Kekvaşê ci, vilikin bî.

kekvili *Nk. Nm.* Babûni, beybûni, viliki, çimoşa. *Tr. Papatya.* Kekvilîy arêdê ki ma berê bidê şerwanandê xwu.

kel 1. *Nn. Bw.* Gel. Kelê teyran o yeno, derê ma xwu rê temaşe kerê. 2. *Zoo. Nn.* Kelce, kelîce, hevûr. Nerîyê bizan o hîrê serre. *Tr. Teke.* Kelo qoçanê xwu tûj keno ki xwu bierzo jewî. 3. *Zv. Ed. Nn.* Kes/çîyo ki; karên û barên nêkeno û sirf weno, ey rê vanê. Ze ki biqehrîyê û vajê, ma ti kelê ma yê, ma ti qandê keley warî kerdê? *Tr. Mecazen damızlığı ifade eder.* Nê birayê mi nê! Ti xwu rê ûja di roşi, ma ti keley rê warî kerdê, ti kelê ma yê. Çi kar o, çi bar o!

Kela Amedî *Nn.* Bedenê Dîyarbekirî, Dêsbendê Dîyarbekirî, Kela Dîyarbekirî. *Tr. Diyarbakır Surları/Kalesi.* Kam çi zano Kela Amedî çiwext, û bi çi babet a virazîyay!

keladar/i *Leş. Sp. N. Bw.* Dizdar/i. Keladarê ma yo dizdardê şima vero zaîf maneno.

keladarey *Nm. Bw.* Dizdarey. Keladareya ci bol weşi nîya. Labelê hembazeya ci bol weş a.

kelagirîkerde/ê *N.* Tûto kelagirîkerde tayên mend ki bibermo.

kelakar/i *Ky. Sp. Lş. N. Bw.* Dizdar/i. Kelakar fini beno ki dizi paweno û xwu erzeno gogan, fini beno ki jî, dizi vero paweno ki xwu erzeno top û gullan ver.

kelakarane *Nn. Bw.* Dizdarane. Ti jî winî kelakarane zebeşan tepêşê?

kelakaraney *Nm. Bw.* Dizdaraney. Şima kesî a heta ci ya kelakaraneya ecêbi dîya?

kelakarey *Leş. Ky. Sp.* Kelakareya ci do ci rê bol kabokîy nêaro. Çunkî kelakarêndo weş nêhesibêno.

kela *Leş. Mîm.* Dizi. Dêsê ki herban di, qando ki cayên bibeşirnê virazîyayê. *Tr. Kale.* Bedenê/

kela Amedî, dinya di, derganey di jewin ê.

kelam *Er. Teo. Nn.* Îlmê kelamî, zanîşê kelamî. Îlmo ki, wesfandê Ellahî ser ra şino û dîn û îmanî û aqîde û zêdê nînan a Ellahî û îmanî û çîyanê zêdê nînan îspat keno. *Tr. Kelam, Kelam ilmi.* Îlmê Kelamî dîn û îman û Ellahî ser o vindeno.

kelamçe *Nn.* Kelapçe, kelepçe, wasilbend, qefilik, qeydê destan. Hacet/qeydo ki, polîsîy kenê kesî destî û destanê kesî pa girêdan/bestenê. *Tr. Kelepçe.* Polîsan mêrdeko sûjdar kerd kelamçe û berd qereqol.

kelame *Zîr. Nn.* Citêrey di, parçeyêndê haletî yo ki, kes dekeno qulandê nîran. *Tr. Karasabanda boyunduruğun deliklerine konulan ve boyunduruğun öküzün boynunda sabitleşmesini sağlayan özel çubuklar.* Nîreyên di çehar kelamey benê. hergi gayên rê, di kelamey lazim ê ki, gay pa bi nîranan girêdeyê.

kelami *Er. Nm.* Kilami, qisa, vaje, vatişo manedar. *Tr. Söz, kelam.* Hergi kelamda ci di, bêfesaley esti bî. Nîtekîm kelamda xwu ya peyêni tam kewt çali. 2. *Mûs. Nm. Bw.* Dêri 2. *Nm.* Kelama ci weşi bî. Labelê ey nêşayê vajo. Kes do a kelameri, Husêndê Faro'y ra goşdarey kero.

kelami vateni 1. *f. M.* Kelami vatiş. Qisa kerdeni, çîyên vateni, qisey kerdeni. *Tr. Kelam etmek, konuşmak, söz söylemek.* Kelama ki ey vati, heme şenê vajê. 2. *Mûs. f. M.* Kelami vatiş. Dêri kerdeni, kilami vateni, delali vateni. Bi qaîdeyên a dêrîy kerdeni. *Tr. Şarkı veya türkü söylemek.* Eger mi a kelami bivatayê, şima do ez rezîldê alemî kerdê. Hema ay vati, şima ci rê kerdi şoreti.

Kelamo Qedîm *Teo. Nn.* Qur'ano Kerîm, qiseyê Ellahî, vatenê Ellahî, vahîy, Vatenê Ellahî yê ki, tewro verînde ra yo ki estê. *Tr. Kelam-ı Kadim, Allah sözü, vahiy, Kur'an- ı Kerim.* Kelamo Qedîm tewro verîndera yo esto, do hetta bi hetta jî bibo.

kelapçe *Nn. Bw.* Kelamçe. Ey va, ez do to kelapçe kera û bera qereqol. Mi va ti mi meveyi, ez bixwu yena qereqol.

kelasîngi *Nm.* Sîlehênda dilayê ya ki, mûneyêna û kefênda ci esta. Sî dekenê keferda cî û erzenê dişmenan. *Tr. Sapan.* Qeçkîni di, ma bi kelasîngan a lej kerdê. Ma sî eştê pê. Labelê nê kardê tehlûkeyî Ellahîde ma kesî nêşayê pêro do. Labelê ma zerrîya pê qutifnayê.[1]

kelazi *Zîr. Zoo. Nm.* Kelaziki. Dewar amîyayena terkî ya, dewar amîyayena mangan û nalekan û heywanandê zêdê nînan a ki, eynî zeman di ê ki xwu kenê bierzê nê dewaran ser jî kelazi dê. *Tr. Büyükbaş hayvanların çiftleşmesi, çiftleşme dönemi, çiftleşecek olan hayvanın ardından çiftleşmek için giden grubun tamamı.* Manga ci amê bî dewar. Kelazi jî ci dima bî.

kelaziki *Zîr. Zoo. Nm. Bw.* Kelaziki. Kelazikên ûja ra ravêrdi. Na qeçek do, bin di bimendayê.

kelbetani *Nm.* Gazi. Haletîya ki kes pa mêx û çîyê zêdê mêxan anceno. *Tr. Kerpeten.* Doktorê dindanan bi kelbetan a dindanê ci antîy û nay ci vera, mojnay ci, pêro bîbîy pûçîy.

kelbût *Nn.* Derrabûl. Bi şemate ya pîya pê doş kerdeni, pê ata û nata berdeni, pêgan kewteni, nerehatey kerdeni. *Tr. Yaramazlık, itişip kakmak, gürültü ve şamata etmek.* Sinif di mamoste çinî yo, qeçekê kelbût kenê. Kelbûtê înan jî ne qedêno ne jî çi!

kelbûtkar/i *N.* Derrabûlkar/i. Kes/çîyo ki; cayên di şemate keno, kewno gandê kesnakî, bi jewî ya kewno pê ganî, bi jewî pê ata nata beno, bi jewî ya pê doş keno. *Tr.* "*Yaramazlık yapan. Gürültü, şamata, curcuna yapan, biriyle itişip kakan.* Noqra, mamoste dano ê kelbûtkarî ro.

kelbûtkarey *Nm.* Derrabûlkarey. Derrabûlkar/i bîyayeni, kelbût/derrabûl kerdeni, wesfê derrabûlkaran/kelbûtkaran ser o bîyayeni, pê ata nata berdeni, pê kut/tot kerdeni, şemate kerdeni. *Tr. Yaramazlık, curcuna yapmak, gürültü yapmak. Aşırı yaramazlık.* Kelbûtkareyênda ci esta ki, eynî sereyê kesî teqneno.

kelbût kerdeni *f. M.* Kelbûtkerdiş. Derrabûl kerdeni. Pê berden û ardeni, pê ata nata tot kerdeni, bi şemate ya pê doş kerdeni, bi qerepere ya pîya pê kut kerdeni. *Tr. İtişip kakmak. Birbirini bir o yana, bir bu yana iterek kovalamaca oynamak.* Ellah xeyr, ti zanê ê do kelbût bikerê û ti fina jî înan, ê cadê tengî di tenya verdanê.

kelce *Zoo. Nn.* Kel, kelîce. Nerîyê bizano pîl. *Tr. Teke.* Kelcey xwu eşt bizeri ser, ay nêverda. Qey hewna nêameya kel.

keleb *Teks. Nn.* Dareko ki, karûgurwedê rêstenî di gurweyêno ki xusûsî qandê nê karî virazîyayo û pêyo bestîyayo. *Tr. Eğirmeç, kirman.* Kelebê ci çinêbî. Heta meşti do nêşo rês birêso.

kelecan *Nn.* Heyecan. Hal û wezîyeto ki, weşeyda vêşî ra, rindeyda vêşî ra, tersên ra, xofên ra, pawitişêndê nimî ra kesî di peyda beno. *Tr. Heyecan, heyecanlı.* Fîlmî di, kelecanêndo gird

---

1 Vanê ze sîya kelasîngi şî. Yanê deha pey di nêageyrêno.

est bî. Ez damişê kelecandê ci nêbîyê.

kelecanî *N.* Heyecan ci tepişteni, heyecanî ser o. Candê ci ser o, gandê ci ser o kelên (girîyayeni) peyda bîyayeni. *Tr. Heyecanlanma, heyecanla ilgili, heyecan duyma.* Xeyr bî? Ti ewro bol bîbîyê kelecanî?

kelecanîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kelecan dekewto de, bîyo kelecanî. *Tr. Heyecanlanan.* Merdimo kelecanîbîyaye, do hakîmê xwu bo ki zirar piro nêguno.

kelecanî bîyayeni *f. M.* Kelecanîbîyayîş. Heyecanî mîyan kewteni, heyecanî ci tepişteni, kelecan di bîyayeni. *Tr. Heyecanlanmak, heyecan tutmak.* Hendo ki bîbî kelecanî. Qelbê ci kerdê vindero.

kelecanîkerde/ê *N.* Heyecanîkerde/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni, çîyên yan jî kesên ser o kerdo kelecanî, girayên fînaya ci ganî, girênayenên vista ci canî. *Tr. Heyecanlandıran/mış.* Mêrdekî va, ez a nêşena xwu ver bida. O merdimo kelecanîkerde senîn damiş bo?

kelecanî kerdeni *f. M.* Kelecanîkerdiş. Jewî ser o heyecan peyda kerdeni, kesên yan jî çîyên di heyecan peyda kerdeni/viraşteni. Kes/çîyên ser o gandê ci di kelên (girayên, girîyayenên) peyda kerdeni, virazîyayeni. *Tr. Heyecanlandırmak.* Ey ez ê fîlmî ser o kerda kelecanî.

keleki 1. *Nk. Nm.* Babetêndê beşîlaya kuho ya. Goreyê beşîla winî cisnê ci weş û ravey nîyo. Zêdê beşîla bena girdi û bîyayê, labelê renga ci tim jî kuho ya, zêdê beşîla zerdi nêbena. *Tr. Bir cins kavun olup rengi her zaman yeşil kalmaktadır.* Beşîla keleki weşêrî ya. 2. *Nm.* Babetên wesayîta awan a ki meşkan ser o virazîyaya û bar û kesan kirêşena. *Tr. Bir çeşit sal veya bot. Birçok tulum (genellikle 4 tane) üzerine kurulan, yolcu veya yük taşımaya yarayan su aracı.* Hedro di hem gemî esti bî hem jî keleki.

kelem 1. *Nn.* Darîstan, darber, darûber. Cayo ki hera yo û tey darûber bol o, hergi babetî ra darîy estê. *Tr. Orman.* Kelemê dewandê ma, herga ki şino, o yo kemêno. Verî, qeçekeyda mi di, ma tersayê ki şirê kelemî mîyan. Nika jû jû dari ata nata esta. 2. *Nk. Nn. Bw.* Xas 3. Kelem, di babetî yo: Kelemo sipe û kelemo sûr. Perrandê kelemdê sipeyî ra bi degirotiş a (*Tr. Sarma.*) şamî virazêna. Kelemdê sûrî ra jî selate û degiroteyê ci (*Tr. Turşu.*) virazêno.

kelemçe *Nn. Bw.* Wasilbend. Kelemçe kerd ci dest û berd qereqol.

kelemê/a tûziki *Zv. Nn.* Xusûsî, zewmbîyane. Çî/keso ki kes û çîyandê bînan mîyan di, cayê ci zewmbîyane o, babetna o, cayêndê ci yo xusûsî esto. *Tr. Ayrıcalıklı, özel, hususi.* Çirê ti yê wina kenê? Ma ti kelemê tûzik ê?[1]

kelemîstan *Nn.* Cayê kelemî, cayê darûberî, cayê darîstanî. *Tr. Ormanlık, orman bölgesi.* Kelemîstanê heme cay jew nêbeno. Ca esto ki kelemîstanêndo şên o, esto ki seyreg o.

kelemkar/i *Nn.* Karker/xebatkarê kelemî. Kes/çîyo ki; kelemî di, kelemîstanî gurweyêno. *Tr. Ormancı, orman bekçisi.* Kelemkarê welatdê şarî zeno ze general, zêdê ê ma çimwelikin nîyo.

kelemkarey *Nm.* Darîstan di gurweyayeni, xebatkarê darîstanî/xebatkarê kelemîstanî bîyayeni, kizîreya kelemî bîyayeni. *Tr. Orman bekçiliği, ormancılık.* Kelemkarey di dilig esto. Labelê kelemîstanê ma kanî ki?

kelepçe *Nn. Bw.* Wasilbend. Kaşka şarî mîyan di polîsan destê ci kelepçe nêkerdê. Xwu di şikîya.

kelepi *Teks. Sn. Nm.* Gindaya girdi. Gindaya layandê girdan. *Tr. Büyük ip yumağı.* Kelepi ra tayên lay akerê ki, ma pa şirîtên virazê.

kelepûr 1. *Nn.* Ze belaş/bêpere bo. Hendo ki ercan o, ze ki belaş bo. *Tr. Yok pahasına bedava.* Çîyêndo kelepûr bivîna, ez do jî bigîra. Labelê ez texmîn nêkena ki, mi destî kewo. Çunkî ez şira roy ver, ro do bipeyso. 2. *Nn.* Edet, mîraso şirîgî. Çî/keso ki kalik û pîrikan ra yeno û malûmilkê kesên nîyo, ê pêrin o. *Tr. Gelenek-görenek, adet, töre, ortak miras, genel/ortak kültür.* Dêrîy û weşqisey û zewmbîvajey û pîlvajey û çîyekîy û kayê kesî pêro kelepûr ê.

kelepûrane 1. *Nn.* Zêdê kelepûrîya, ze belaş, bi belaşî mendeni. *Tr. Adeta beleş/kelepir olma/k, sudan ucuz.* Mi rê kelepûrane ame. Cora mi herîna. 2. *Nn.* Zêdê kelepûrîya, bi kelepûrî mendeni, zêdê edetandê kesî bîyayeni. Çîyo ki, kê rê kalik û pîrikan ra mendo, bi înan mendeni. *Tr. Töresel gibi, miras gibi.* Mi rê jî kelepûrane ame.

kelepûraney *Nm.* *şekil û* bîçim û belaş û çîyo ki

1 Kelem darîstan o. Ze ki vajo "kelemên tûziki" Eger wina bo, Tirkî ya ci wina bena: *Bir orman kadar dereotu, bir orman kadar ebegümeci, bir orman kadar kazayağı. Bundan da murat çokluk veya ayrıcalıklı olmaktır.* Noqra ki eger maneyê ci zêdê nê binvajeyî bo jî vajeki gereg ki wina bo: Kelemên tûziki. Xwu vîra mekerê ki bol cayan di "kelemên" di nûşaya –n'y kewna û bena kelemê. Mesela jewên-jewê, merdimên-merdimê, kergên-kergê, kardîyên-kardîyê û zêdê nînan.

kalik û pîrikan ra mendo, zêdê înan bîyayeni. *Tr. Kelepir gibi, miras gibi olmak, mirasa benzeme, gelenek ve görenekler gibi olmak.* Eger şima şenê a kelepûraneya ci pers kerê.

kelepûrey 1. *Nm.* Kelepûrîni. Zêdê belaşan/bêpereyan bîyayeni. *Tr. Çok ucuzluk, sudan ucuz olmak, adeta beleş olmak.* Şima kelepûreya ci qey aşnawiti. Cora şima amey? 2. *Nm.* Kelepûrîni. Edet bîyayeni, edetan ra bîyayeni, çî û kesandê kalik û pîrikan ra bîyayeni, çî û malê şirîgey bîyayeni. *Tr. Töresel olmak, gelenek ve görenek kimliğini taşımak.* Ez kelepûreyda ci ser o palikêr bîya, ti jî arêdayenda ci ser o vindi.

keleri *Zoo. Nm.* Babetêndê malweyan a ki, asayîşê ci pîs o, madê kesî qelibnena, zehêrin a, perrena kesî, bi qumqumokan manena, malweyan girdêrî ya. *Tr. Kaya kertenkelesi.* Keleri madê kesî qelibnena, malweyan ra ya.

keleş/i *N.* Xasek/i, weş/i, qelafatin/i, rind/i. *Tr. Güzel, yakışıklı, alımlı, gösterişli, görkemli.* Merdimêndo keleş o. Kes şeno bi ci ya ray şiro. 2. *N.* Qellaş/i. Kes/çîyo ki; bi hal û hereket û qisandê xwu ya, xwu keno kesî çimî. *Tr. Maskot, sevimli.* Keleş! Ti yê sera şinê?

keleşey 1. *Nm.* Xasekey, fodiley. Keleş/i bîyayeni, xasek/bîyayeni, weş û rind û biqelafat bîyayeni. *Tr. Yakışıklılık, boy ve posca alımlı olmak, gözde olmak.* Wa keleşeya ci ata bo, ma yê xulqdê ci ser o werey nînê. 2. *Nm.* Qellaşey, qeşmerey. Qellaş/qeşmer/i bîyayeni. Kes/çîyo karûgurweyê qellaşey/qeşmerey keno, kesan dano huwateni ro, kêfê kesan ano, a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Maskotluk, sempatik hareketler yapmak.* Bi keleşeyda xwu ya kêfê pêrini ardê, ma rê weş bî. Kaşka şima cana nêriştayê.

keleşêr *Zoo. Nn.* Dîk, heke. Nerîyê heywanandê pînan. *Tr. Horoz.* Keleşêro, kergi di fis şikneno, Kergi do ma rê hakîy bikero.

keley 1. *Zoo. Nm.* Biziniyan mîyan di, kel bîyayeni. *Tr. Teke.* Nafê keleyda ci, ci rê nê, bizan û însanan rê yo. 2. *Zv. Nm.* Kel bîyayeni. Bi zewmbîvaje ya, zêdê kelan bîyayeni, wezîfeyê kelan dîyayeni, qandê kerdişî û kedîbîyayîşî warî bîyayeni. *Tr. Mecazen damızlık için beslenmek, adeta tohumluk için beslenmek.* Ma yê to qandê keley warî kenê? Ti yê karûbarên nêkenê?

kelê koy *Zv. Nn.* Xusûsî, xas. Kes/çîyo ki; sankî sirf qandê keley warî bîyo, zewmbîyane o, nêveye o, nêveyaye o, kes qarişê ci nêbeno, dest pa nênano, ci rê zehmet û çekû nêdano. Çunkî qandê keley warî bîyo, qedrûqîmetê ci kes û çîyandê bînan di ravey o. *Tr. Özel, has, besili, damızlık, zahmet verdirilmeyen.* Kekoyê mi, ti yê çirê winî roşenê? Ma ti kelê ko yê? Ti jî bêrî tenekên bigurweyî!

kelfersend/i *N.* Fersendkar/i. Kes/çîyo ki; fersendan paweno, merdimê fersendan, fersend ci dest kewo ef nêkeno, mirazîya xwu keno. *Tr. Fırsatçı, fırsat bekleyen, fırsatları değerlendiren, fırsat eline geçtiğinde affetmeyen.* Merdimêndo kelfersend o, rind balê xwu serni. Eger fersendê to ci dest kewo, ef nêkeno, to keno pêrîşan.

kelfersendane *Nn.* Zêdê fersendkaran bîyayeni, wesfê fersendkaran tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; wexto ki fersend ci dest kewo, şeno bibeşirno, ef nêkeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, zêdê nê kesan û çîyan bîyayeni. *Tr. Fırsat kollarcasına.* Mêrdekî nêva guna yo û hema kelfersendane xwu eşt ser û xafildera tepişt.

kelfersendaney *Nm.* Kelfersendane/ê bîyayeni. Wesfê kelfersendan ser o/tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di kelfersendane bîyayeni. *Tr. Fırsatları kollayanlar gibi olmak, fırsatları iyi değerlendirenlere benzemek.* Mi ki tey wesfê kelfersendaney nêdîyayê, mi jî pey emel nêkerdê.

kelfersendey *Nm.* Fersendkarey. Fersendkar/i bîyayeni, fersendan dîyayen û ca ardeni, fersendan ef nêkerdeni. Wexto ki fersend ci dest kewo, mirazîya xwu ca ardeni. *Tr. Fırsatçılık, fırsatları değerlendirmek.* Kelfersendeya ci tim jî ser o ya. Fina tamarênda ci ya zaîfi dî. Repîni ci ra ardi.

kelgirî *Nn.* Kelagirî, bermî ser o bîyayeni, wesfê bermî di bîyayîşî, qandê bermî girîyayeni di bîyayeni. *Tr. Ağlama üzerine olma, ağlamak için adeta kaynar durumda olma.* Senîn ci rê a mesela akerdi, hema bî kelgirî.

kelgirîbîyaye/ê *N.* Kelagirîbîyaye/ê, bermîserkewte/ê. Kes/çîyo ki; qandê bermî bîyo kelagirî, gireya bermî kewta ser, verînde ra yo o yo bermî ser o û bi çîyêndê werdîkekî ya hema bermî kewto ci ser. *Tr. Ağlamaya başlayan, ağlama kaynarına tutulan/yakalanan.* Ti do senîn merdimê kelgirî bîyayeyî ca di verdê? Mi caelmat girot.

kelgirî bîyayeni *f. M.* Kelgirîbîyayîş. Kelagirî bîyayeni. Bermî rê hazir bîyayeni, gireya bermî ci ro gunayeni. *Tr. Dokunsan ağlayacak durumda olmak.* Eger kelgirî nêbîyayê, qe beno ki nêberdayê jî. Kelgirî bîyayena ci bî sebebê berdişdê ci.

kelgirîkerde/ê *N.* Kelagirîkerde/ê. Kes/çîyo

ki; jewî yan jî çîyên bi vatişdê çîyêndê bermî û hîssîyatî ya jew kerdo kelgirî, ardo bermî di vindarnayo, ardo girada bermî ser o vindarnayo. *Tr. Kesik kesik ve ard arda ağlama durumuna getirilen.* To ê kesdê kelgirîkerdeyî ra, çiçî waşt ki o winî zirtikîya?

kelgirî kerdeni *f. M.* Kelgirîkerdiş. Kelagirî kerdeni. Kesên deraxdê bermî di verdayeni, girada bermî ser o vindarnayeni. *Tr. Dokunsan ağlayacak hale getirmek.* Boka kes rîdê mi ra kelgirî nêbo.

kelgirîyane *Nn.* Kelagirîyane, kelgirîkî, kelagirîkî. Zêdê kelgirîyan bîyayeni. Kesê ki benê kelgirî/kelagirî, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Ağlamaya hazırmışçasına.* Senîn ki mi dest nêna pa! Hema bî kelgirîyane û deha mi nêşa vindarno.

kelgirîyaney *Nm.* Kelagirîyaney, kelgirîyane (kelagirîyane) bîyayeni. Meş û mêl û hîssîyatê kelagirîyan tey estbîyayeni. *Tr. Ağlamaya hazırmış gibi olmak, dokunsan ağlayacak bir halet-i ruhiyeye sahip olmak.* Kaşka, a kelgirîyaneya ci, ci ser o çinêbîyayê!

kelgirîyey *Nm.* Kelagirîyey. Kelgirî/kelagirî bîyayeni, giraya bermî ser kewteni, hîssîyatî di bermî rê hazir bîyayeni. *Tr. Ağlamaya hazır olmak.* Mi wesfê ci yê kelgirîyey nêqedîyayo.

kelheneki *Zoo. Nm.* Qafrûteki. Kelhenekîy, kişta Bêrecûgi di coyênê, germîstanan (germîyanan) ra hez kenê, bi qumilan û melleyan a û kêzikan a warî benê. *Tr. Kelaynak, Kelaynak kuşu.* Kelheneka fina şikê germîstandê xwu bena ha!

kelik *Tib. Nn.* Kerme. Kermeyê dirbeti/birînî. *Tr. Yara kabuğu.* Dirbeta ci kelik girêda bî. Ey newedera werzana, fina bî dirbeti.

kelîce *Zoo. Nn. Bw.* Kel, kelce. Kelîcey do pêya teqiş kerê.

kelîni *Nm. Bw.* Kelîyey. Kêlîna înan û kêlîna ê bînan zêdê pê nîya.

kelkût/i *Sn. N.* Kor, kût. Kes/çîyo asinîn o yan jî darîn o ki tûjeya ci şîya. *Tr. Kör, körelen.* Fekê ci bîyo kelkût, a ya nêcikena.

kelkûtey *Nm.* Korey, kûtey. Kor/kût/i bîyayeni. Tûjey ra vijîyayeni. *Tr. Körelmek, keskinliğini kaybetmek.* Kelkûtey a, kes kardî nêşeno bigurweyno.

kella *Cog. Nm. Bw.* Kelle. Ma kellayên lerî kerdi û ardi ci ver ki bişikno, mêrdekê sîkarî nêşikiti. Va, na çirûg a, do celxe bierzo.

kellav *An. Nn.* Dindano gird. *Tr. Büyük/iri diş.* Hele bewnî ê kellavan ra, hele çitil ê!

kelle *Cog. Nm.* Kella. Sîya ki, tew kes qarişê ci nêbîyo, dest pa nêneyayo, dûzan nêdeyaya, nêşikîyaya, cayêndê ci, girmitêndê ci dûz nêbîyo, terbîye nêdeyayo bi ci. *Tr. Yontulmamış taş.* Sîyênda kellê ramiti sîkarî ver ki bişikno, sîkarî va, mi kar teriknayo, ez deha sî nêşiknena.

kelley *Nm.* Kellay. Kelle/kella bîyayeni. Sîya gird a nêviraştê bîyayeni. *Tr. Dokunulmamış olmak, karışılmamış olmak, yontulmamış olmak, yapılı hale getirilmemiş taşlardan olmak.* Kelleya ci, do ma rê biercîyo.

kelleyê kengeran *Ş. Nn.* Kellê kengeran. Tirşê kengeran, tirşikê kengeran. Şamîya kengeran a awikini. Kelleyê kengeran wina virazêno: Nehay û dogme xaşêneyêno, dima kengeran erzenê mîyan. Bi no babet a hendê da des deqey peyşeno. Bê nînan ron û îsot û pîyazê sûrî (pîyazê wişkî) sûr kenê û dekenê de. Bi no şekila hendê panc deqey deha bipeyşo, şamîya kelledê kengeran virazêna. *Tr. Kenger sulu yemeği.* Verênan rê kelleyê kengeran bol weş o. Labelê nikayênîy kes hend nêweno.

kelmaj/i *N.* Nepak/i, mehşnepak/i, pintî, eymin/i. Mehşo xirab. Kes/çîyo ki; mehşê xirab o, nepak o, leymin/lêşin o, kes qayîl nîyo ci destî ra çîyên biwero. *Tr. Kirli, hijyenik olmayan.* Mêrdek kelmaj o, kunif şîyayena tepîya, qe destekanê xwu jî nêşuweno. Ez ê kelmajî dest ra çîyên nêwena.

kelmajey *Nm.* Nepakey, mehşnepakey, mehşxirabey, leymûlêşiney. Kelmaj/i bîyayeni. Dest di, kerdeni di, werdeni di, xebat di, şiteni di û çîyandê winasînan di pak nêbîyayeni. *Tr. Hijyenik olmamak.* Eger ti kelmajeya ci nêvînê, esas rind a, xirabi nîya.

kelmel *Nn.* Çî mî. O çî, no çî. Çiçîyo ki bi pê maneno, o çî heme. *Tr. Eşya, öteberi.* Çi kelmel est bî pêro jî kerd girtim. Qe ê bînan rê çîyên nêverda.

kelmêri *Nk. Nm.* Babetêndê qebaxêran a ki kokê ci zêdê çinayêran qaling û hera o, dari bixwu jî bi qebaxêran o dirofên a, labelê zêdê vilayêran gilê ci xwu cêr nêverdanê. *Tr. Bir çeşit kavak ağacı. Gövdesi çınar ağacı gibi kalın ve geniştir, fakat dalları ise söğüt gibi sarkmaz.* Kelmêri do emserr bol dergi bo.

kelmêsi *Zoo. Nm. Bw.* Kelmêşi. Kelmêsi zenîn ki ziqitna pede, bî a ya.

kelmêşi *Zoo. Nm.* Modiki, kulingi, mêrşa, mêrsa, merşa, merşela, meşela, pîngi, kelmêsi, viziki, vizviziki. Babetên mêşê werdî yê. *Tr. Sivrisinek.* Kelmêşîy Adana di bol ê. Hema vîngenê û ziqitnenê kesî yo.

kelmîz/i *Tib. N.* Mîzker/i. Kes/qeço ki wextê ci

nîyo û xwu bin di mîzî keno. *Tr. Altını ıslatan.* Kes do qeçê kelmîzî doktoran mojno. Guna yo, însanan mîyan di beno gunakar û hafizayê ci kemêno.

kelmîzin/i *Tib. N.* Keso ki kelmîz o, wesfê kelmîzey ser o esto, bişew nêşeno mîzîya xwu tepşo û xwu bin di keno. *Tr. Altını sıklıkla ıslatan.* Mêrdekî va: Ez zana kelmîzin o. Labelê ez a nêşena bera nêweşxane.

kelmîziney *Tib. Nm.* Mîzkerey. Kelmîzin/kelmîz/i bîyayeni, mîzker/i bîyayeni. Mîzîya xwu, xwu bin di kerdeni. *Tr. Altını ıslatmak.* Kelmîziney wa ûja di bimano, şewger o jî.

kelok/i 1. *N.* Gireyok/i. Çî/keso ki gireyêno yan jî gireyayo. *Tr. Kaynar, kaynayan.* Şima do, o werdo kelok germangerm nêwerdayê. Mi werd, fekê mi veşa. 2. *Zv. N.* Kelgirok/i, kelgirîbîyaye/ê. Keso ki qehran ra hendo gireyayo, o yo keno biteqo. *Tr. Ağlamak üzere olan, kaynama veya patlama noktasına gelen.* Şima çirê dest nanê qeçdê kelokî ya ki?

kelokey 1. *Nm.* Gireyokey. Kelok/i bîyayeni. Girênayîşî di bîyayeni. *Tr. Kaynar olmak, kaynama noktasında olmak.* Kelokeya ci fekê ma pêrini veşna. 2. *Nm.* Kelok/i bîyayeni, kelgirî bîyayeni, kelgirî di bîyayeni, kelok di bîyayeni, bermî ser o bîyayeni, hema hema bermî di bîyayeni, nûta teqayîşî di bîyayeni. *Tr. Patlama noktasında olmak, kaynıyor olmak, ağlamak üzere olmak.* Lajek bîbî kelok. Eger mi destê xwu panayê, o do bibermayê.

keloşk *Cog. Nn.* Kerre, sîlane, sîlangeh. Cayandê nizman di yan jî cayandê dûzan di, cayo kemerin. No kerre, cayandê koyîyan di nê, cayandê dûzan di beno. *Tr. Kayalık, taşlık.* Ma keloşkan di xwu rê sitare dîyê.

keloşkane *Nn.* Sîlangehane. Ze kerre, bi kerran mendeni. *Tr. Taşlık gibi, taşlıca.* Mi rê ki cayêndo keloşkane bî.

keloşkaney *Nm.* Keloşkaney bîyayeni. şekil û bîçimê ci zêdê cayandê keloşkan bîyayeni. *Tr. Taşlıca olmak.* Mi rê keloşkaneya ci nê, fekîdaraneya ci lazim a.

keloşkey *Cog. Nm.* Keloşkîni. Keloşk/i bîyayeni. Wesfê cadê keloşkî ser o/tey bîyayeni, cayo sîlane/sîlangeh bîyayeni. Cayo ki sîlane o, a o ca bîyayeni. *Tr. Taşlık olma.* Keloşkeya ûjay do senîn ma rê bierciyo?

keloşki *S. Nm.* Kişta vakurdê Suwêreki di dewênda sîlanê ya. *Tr. Siverek'te bir köy.* Ez vera Keloşki şîya, mi dûrî ra dî.

keloşkin/i *Cog. N.* Ca/herêma ki, tey cayo keloşk esto, tey sîlaneyey esta, tey cayo sîyîn esto. *Tr. Taşlıklı, taşlıklardan oluşan bölge/yer.* Ajana pêro keloşkin bî. Mi nêşa pêra abirno.

keloşkiney *Cog. Nm.* Sîyîney. Keloşkin/i bîyayeni, sîlane bîyayeni, sîyîn/i bîyayeni. Wesfê keloşkiney ser o/tey bîyayeni. *Tr. Taşlık olma, taşlardan müteşekkil yer olmak.* Keloşkineya ci, do ma rê çîyên vinî kero? Eger ki do vinî kero, ma nêşirê.

kelp/i *N. Bw.* Kelpe/ê. Kelpeyêndo gîrgîn bî. Ez ci ra kewta dûrî jî, mi ra geyrî nêbî.

kelpane *Nn.* Kelpkî, kerpane. Zêdê kelpana, zey kerpana. Kelpey senîn ki kenê, winî kerdeni, zêdê dirnokan, zêdê hêrişokana hêriş kerdeni û zirar dayeni. *Tr. Saldırganlar gibi, yırtıcılar gibi.* Mêrdekî xwu kelpane eşt mi ser. Mi xwu bi zorên a eşt teber.

kelpaney *Nm.* Kerpaney. Kelpane/ê bîyayeni. şekil û bîçimê kelpan senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni, winî luwayeni. *Tr. Yırtıcı ve saldırganlar gibi olmak.* Ez kelpaneyda to ra nê, bêşermeyda to ra tersena.

kelpe/ê 1. *Zoo. N.* Kerpe/ê, kelp/i. Babetêndê marmarokan (malwan/qumqumêkan) o ki bi kerran û kemeran a doş beno. 2. *N.* Kerpe/ê, kelp/i, mar/i. *Tr. Yılan.* Boka kelpe to perro! 3. *N.* Kerpe/ê, kelp/i, kutik/i. *Tr. Köpek.* Kelpeyêndo pîs bî. Ey do ez bidirnayê. 4. *N.* Kerpe/ê, kelp/i, dirnok/i. Hergi çîyo ki kesî dirneno, perreno kesî. *Tr. Saldırgan, yırtıcı, yırtıcı vahşi hayvan.* Kes do xwu kelpan ra bibeşirno. Darîstan û kepiran a bol kelpey estê.

kelpey 1. *Zoo.* Kerpey, kelpîni, kelpeyey. Kelpe bîyayeni. Babetên marmarok bîyayeni. *Tr. Bir çeşit kertenkele olmak.* Kelpeyey û marmarokeya ci mi nêşa pêra abirno. 2. *Zoo. Nn.* Kerpeyey, kelpeyey, kelpîni. Kerpe/ê bîyayeni, kelpe/i bîyayeni, kelp/i bîyayeni, babetên marr/i bîyayeni. *Tr. Yılan olmak.* Mi rê kelpey û malmalokeya ci mihîm a. Çunkî ez malmalokan ser o nê, kelpeyan ser o gurweyêna. 3. *Zoo. Nn.* Kelpeyey, kerpey, kerpeyey, kelpîni, kutikey. Kelpe/i bîyayeni, kerpe/i bîyayeni, kutik/i bîyayeni. *Tr. Köpeklik.* Ey kelpeyda xwu ra winî hereket nêkerd, ey însaneyda xwu ra winî hereket kerd. 4. *Zoo. Zv. Nn.* Wehşîyey, kelpîni, dirnokey, zirardaney. Wehşîyan ra bîyayeni, dirnok/i bîyayeni, zirardan/i bîyayeni, zirardanan ra bîyayeni. Heywan/keso ki zirar dano kesan, înan ra bîyayeni. *Tr. Yırtıcılık, saldırganlık.* Kelpeyda ê heywanan ra, mi nêşa şiro ê darîstanî mîyan.

kelpeyo kor *Zoo. Nn.* Marro kor. Ze ki vanê no

mar nêvîneno, kor o. *Tr. Kör yılan*. Zihêrê kelpedê korî, ê mardê sûrî vêşêrî yo.

kelpîni *Nm. Bw.* Kelpey. Ez kelpînda ci ra nê, bêmadeneyda ci ra ancîyaya.

kelpkî *Nm.* Zêdê kelpan/dirnokan. Kes/çîyê ki; senîn ki kesan yan jî çîyan dirnenê û hêrişê serdê ci kenê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Saldırganlar gibi, yırtıcılar gibi.* Ey kelpkî hêrişê serdê mi kerd, mi jî cora da piro.

kelpkîyey *Nm.* Kelpkîni. Kelpkî hereket kerdeni. *Tr. Vahşice olmak*. Eger tey kelpkîyey bibîyayê, înan şima nêşayê.

kelpmase *Zoo. Nn.* Kutikmase. Maseyo kelp, maseyo dirnok. *Tr. Köpek balığı*. Kelpmase û marmase tehlûke o.

kelteş/i *N. Bw.* Kerteş/i. Mi kelteşê ci pêro jî terit. Ser o kelteş nêmend.

kelteşey *Nm. Bw.* Kerteşey. Eger kelteşeyda ci ra zirar biameyê, sifte sifte ê ma ra do biameyê.

kelteşin/i *N. Bw.* Kerteşin/i. Eger tenekna kelteşin bîyayê, ci rê nêbîyê. Labelê hendayên kelteşineya ci di zirar nêbeno.

kelteşiney *Nm. Bw.* Kerteşiney. Mi rê ki, kelteşineyda ci ra do tew zirar nêro. Mi çimî di ki, do tenekên kelteşineyda ci di qezenc jî bibo.

kem/i 1. *N.* Xirab/i, nerind/i, newhewl/i, pîs/i, ar/i. *Tr. Kötü, pis, çirkin*. Madamo ki to rê kem bî, çirê ti bi ci ya şîyê?[1]

kemal 1. *Nn.* Fîyet, vayey. Qîmet û qamet. *Tr. Eder, paha, ölçü*. Kemalê xwu vînayo. Ez texmîn nêkena ki neya tepîya bizeyîdno.

kemane *Nn.* Kêmane, kemîyane. Ze ki kemî bo, bi kes û çîyandê kemîyan a mendeni. *Tr. Eksik gibi, eksikçe, eksik olma*. Mi rê kemane ame.

kemaney *Nm.* Kêmaney, kemîyaney, kemîyey, nebesey. Kemî bîyayeni, bes nêbîyayeni. *Tr. Eksiklik, az olmak, kusur, yetmezlik, fütur*. Ellah kemaneya ci nêdo, boka tim jî ma ser o serseya ci bibo.

kemç/i *N. Bw.* Lewkir/i. O keso kemç bi, a kesda kemç a robere ameyo.

kemçey *Nm. Bw.* Lewkirey. Kê ki ci ra behs kerd, bi kemçeyda ci ya dest kerd pa.

kemera pîli *Nm.* Wexto ki sîyê girdê ze bêterîy xwu mîyan di mojênê yan jî şînasênê, girderda ci rê vajêno. *Tr. Büyük kaya*. Dewda ma di "Kemera Pîli" jî, "Kemera Qiji" jî nameyê cayan o.

kemera qiji *Nm.* Kemera werdî. Sîya ki goreyê sî û kemerandê bînan deha bol werdî ya û xwu mojnena. *Tr. Küçük kaya*. Dewda ma di, cayan ra nameyê cayên jî "Kemera Qiji" o.[2]

kemeri *Nn.* Sîya xusûsî ya ki goreyê sîyandê normalan zewmbî ya, bellî ya, xwu mojnena. *Tr. Kaya. Kimi yerlerde ise taş anlamında kullanılmaktadır.* Dewda ma sîyandê girdan rê kemeri vajêna. Labelê qando ki kemerîy goreyê pê gird û werdîyê ci estê, cora kemera qiji û kemera pîli esta. Kemeri bi "sî"ya jew nîya. "Sî" rê *Tr. Taş*. û "kemeri" rê jî *Tr. Kaya*.

kemey *Nm.* Kem/i bîyayeni, wesfê keman ser o bîyayeni, ar/i bîyayeni, pîs/i bîyayeni. *Tr. Kötülük, çirkinlik*. Kemeyda ci ra nêbîyayê, înan do biecibnayê.

kemêl 1. *Nn.* Na vajeki bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya yanê bi şikildê "kemêlîy" a vajêna. Heywanandê mêşinî û biziniyan di vîjika ki, rêxa ki bi mû û peşmîyerda heywanan a zeliqîyêna û ze kermey virazênê, zêdê qarmaçîy yenê meydan, ê yê. *Tr. Koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanların yün ve kıllarında oluşan tezek (sulu başlar, sonra kurur, katılaşır) kiri, pasağı*. Çarwan berê la di bişuwê. Çunkî pêrini kemêlîy girêdayê. 2. *Ed. Zv. Nn.* Kemaney, qusûrîy. Eger û nepak û leyminey û kotîyeya kesî. Çîyê kesî yo ki, weşdê însanan nêşino. Fêl û eyb û uzrê kesî yê xirabê ki, kesî şermaynenê û kesî sifte nimitê, dima vijîyayê teber. (Na vajeki bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya yanê bi şikildê "kemêlîy" ya vajêna.) *Tr. Nahoş bütün fiil, davranış, söz, kusur, hata, eksiklik, gizli ve saklı kirli çoraplar vs.* Qisa yena ro ci, vanê "Ti hele sifte sifte şorî, kemêlanê xwu pak ki, bişuwi!"

kemêlin/i *N.* Heywano mêşinî û bizinî yo ki, bi ci ya kemêlîy girêdeyayê, vîjika ci bi mû û peşmîda ci ya bîya wişk û pa kermey girêdayê. *Tr. Sulu tezeğiyle, pasak ve kiriyle arka taraftaki kıl ve yünlerinde katılaşmış tezekler bulunan ve yapışmış olan küçükbaş hayvan*. Kelêndê ci yo kemêlin esto, zewmbî çîyêndê ci çinî yo. 2. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki;; xwu nêşiteni ra, ti vanê beno ki pa kemêlîy virazîyayê, bîyo qarmaçkin, qarmaçîy girêdayê, kermey girêdayê. Kes/çîyo ki; bi eyb û uzrandê ci ya, bi xetayan û qusûrandê ci ya, bi egeran û kemaneyandê ci ya, bi

---

1 Na vajeki jî "kemî" ra yena. 2. *N.* Kokê vajekerda "kemîyayeni, kemênayeni, kemî"y. *Tr. Zazacada azalmak, azaltmak anlamına gelen* kemîyayeni, kemênayeni *kelimelerinin kökü*. Bî kemî, kemî meki, bikemêni ûzn.

2 Sîya girdi û kemera pîli û sîya qiji û kemera qiji jew nîyê. Nê vajekîy vajekê hemmaney nîyê. Çunkî sî û kemeri jew nîya.

nepakeyda ci ya, bi hergi babet xirabeyda ci ya kemêlîy virazîyayê, pa kermey girêdeyayê, ser o qarmaçîy peyda bîyê. *Tr. Maddi ve manevi kirden, pasaktan ve kötülükten ötürü adeta eteklerinde, vücudunda, beyninde kusurlar oluşan, kusurları dışarıya vuran.* Ti şîyê şîyê, to bi ê merdimdê kemêlinî ya şirîgey kerdi?

kemêliney 1. *Nm.* Kemêlin/i bîyayeni. Heywanandê bizinî û mêşinîyan di peynî ra, bi vîjika mû û peşmîyerda ci di kermey girêdeyayeni. *Tr. Küçükbaş hayvanlarda özellikle ishal olan hayvanlarda arka taraflarında kıl ve yünlerinde sarkan katılaşmış kir ve pasakların olması hali.* Ma şuwaneyo winîsîn wa qe çinêbo. Ma qe kes kemêlineyda heywanandê xwu ra kêfsad nêbeno? Pereyo ki o şuwaneyo gîno, heram o. 2. *Ed. Nm.* Kemêlê ci bîyayeni, kemêlîy girêdayeni. Bi xeta û qusûrandê ci ya, bi eger û kemaneyda ci ya, bi eybûardê ci ya, bi kotîyeyda ci ya, bi nepakeyda ci ya, bi nepakeya bedenî û totikdê ci ya ser o kemêlîy/kermey û qarmaçîy bîyayeni, hergi çîyê ci yo nepak teber dayeni. Heşa vanê gîyê ci kewto awi ser, a no hal û no kes bîyayeni. *Tr. Her tür maddi ve manevi kir, pasak vb. durumlardan dolayı etekleri, saçakları, bedeni, beyni katılaşmış kir ve pasak tutmak.* Mi kemêlineyda ci ra zanayê ki ey çîyêndo xirab kerdo. Labelê mi nêşayê ney îspat kero.

kemênaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra çîyên yan jî kesên veto û kerdo kemî, berkeyê ci visto, mîqdar û amor/sebirê ci kemîyayo. *Tr. Eksiltilen, azaltılan.* Ez kefîlê şêligdê kemênayeyî nîya, no şêlig nêşeno ser kewo.

kemênayeni *f. M.* Kemênayîş. Kemî kerdeni, mîyan ra veteni, tayên kerdeni, ci ra veteni, bi veten a kemî kerdeni. Mîqdar û amor/sebirê ci tayên kerdeni. *Tr. Azaltmak, eksiltmek.* Eger şima merdimê verênî bikemênayê ewro nê karî do şima rê bes bikerdayê.

kemênî *Nm.* Feqi. Qando ki zirar jewî ro deyo ci tepişteni, ci kişteni, ci rê fêlbazey ronayeni, feqi ronayeni. *Tr. Pusu.* Înan ma rê kemênî ronê, ma nêdekewtîy de.

kemênîyey *Nm.* Kemênî bîyayeni, kemênî ronayeni. *Tr. Pusu olma/ kurmak.* Kemênîyeyda ci ra mewinî, bewnî xurteyda ci.

kemî *N.* Kêm/i. Bol nê, nebes, tayên. Tamey ra cêr, besey ra cêr, cêrê besî. *Tr. Eksik, az, yetmez, kifayet etmez.* Mi ci rê va kemî yo, ey va bes o. Zêdê mi vijîya, kaşka zêdê ey bivijîyayê.

kemîaqil/i *N.* Kemîmêjîn/i, kêmmêjîn/i, aqilkemî, kêmaqil/i. Kes/çîyo ki; aqilê ci kemî yo. *Tr. Aklı yetmez/eksik, aklı az.* Merdimdê kemîaqilî ra persi pers nêbena.

kemîaqiley *Nm.* Kemîmêjîney, kêmmêjîney, kêmaqiley, aqilkemîyey. Aqilî ra kemî bîyayeni, aqilê ci bes nêkerdeni. *Tr. Aklı eksik olmak, akıldunluk, aklı yetmezlik.* Kemîaqileya ci do ci rê hewna bol çekûy peyda kero.

kemîbîyaye/ê *N.* Kemîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kemî, kemîyayo, mîqdar û amorê ci kemeyayo. *Tr. Azalan, eksilen.* Şito kemî bîyaye mi do biberdayê, ay verê mi berd. Ez qezencdar vijîyaya, a zirardar (zirar dîde) vijîyê.

kemî bîyayeni *f. M.* Kemîbîyayîş. Tayên bîyayeni, goreyê finan kemî bîyayeni. Bi mîqdar û amorî ya kemîyayeni. *Tr. Azalmak, eksilmek.* Verê ney, da des rojîy ma da vîstên bî, ê da desên bî. Ewro, ma da desênê, ê davîstên ê. Ma kemênayo (bîyê kemî), înan zeyîdnayo (bîyê vêşî)

kemîgarîg/i *N.* Kes/çîyo ki; garîga ci kemî ya, tey garîgi hend ravey nêşîya. Ca û mihîmeya karûgurwe û wezîfandê xwu nêzano, ci rê tîya ra ameyo û ûja ra şîyo. *Tr. Sorumluluğu düşük, sorumluluk duygusu eksik, sorumsuz.* Derê ki şima, ê merdimê kemîgarîgî jî bibanderne.

kemîgarîgey *Nm.* Kemîgarîg/i bîyayeni, wesfê kemîgarîgan tey bîyayeni, garîga ci kemî bîyayeni, kişta garîgi ra tey kemaney bîyayeni. Kes/çîyo ki; garîga ci kemî ya, tey garîgi hend ravey nêşîya; ca û mihîmeya karûgurwe û wezîfandê xwu nêzano, ci rê tîya ra ameyo û ûja ra şîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sorumluluk duygusu eksik veya gelişmemiş olmak.* Derê ki şima ê merdimê kemîgarîgî jî bibanderne. Çunkî kemîgarîgey kesî çiman ra finena.

kemîhal/i *N.* Kêmhal/i. Kes/çîyo ki; hal û hereketandê xwu di kemî yo, şenik o, hal û fêlandê ci di xeylên kemaney estê, hal û hereketandê xwu di bêfesal o, verûpeyê ci bellî nîyo. *Tr. Hafifmeşrep. Hal ve davranışlarında eksik ve yanlışlıklar olan, ölçüsüz davranan, kusurlu davranışlar sergileyen.* Şima yê bi merdimdê kemîhalî ya şinê û yenê, xwura şima do no halî kewê.

kemîhalane *Nn.* Kêmkalane. Ze ki hal û hereketandê ci di, kemaney û şenikey û bêfesaley bibo. *Tr. Hafifmeşrepçe.* Bi mi ki kemîhalane bî. Labelê şima yê jî vanê nêbî.

kemîhalaney *Nm.* Kêmhalaney. Kemîhalane/ê bîyayeni. Kar û gurwedê xwu di, kemîhalane bîyayeni, ze ki hal û hereketandê xwu di wahîrê

haldê kemî bîyayeni, fêlandê xwu di bêfesal bîyayeni. *Tr. Hal ve davranışlarında hafifmeşreplik yaparcasına.* To ki mi di kemîhalaney dî, wexta ti şenê nê qisan vajê. Madam ki to nêdîyê, ti senîn nê qisanê kemîyan şenê vajê?

kemîhaley *Nm.* Kêmhaley, şenikey. Kêmhal/kemîhal/i bîyayeni. Hal û hereketandê xwu di kemî û şenik û bêfesal bîyayeni, verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, fêlandê xwu di vêşî kemî şîyayeni. *Tr. Davranışlarında, söz ve eylemlerinde ölçüsüz olmak, ileri geri hareket etmek, hafifmeşrep olmak, uygunsuz davranışlar sergilemek.* Kê ki kemîhaleya ci dî, ci ra ancîya; soyîn tenya mend.

kemîheq/i *N.* Çî/keso ki, heqê ci kemî yo yan jî kemî deyêno. *Tr. Ücreti/hakkı eksik olan.* Boka şima vêşî nêda ê merdimdê kemîheqî? Ê merdimî kar nîmçera terikna bî.

kemîheqey *Nm.* Kemîheq/i bîyayeni. Heqê ci kemî bîyayeni, heqî di kemî bîyayeni, heqê ci kemî deyayeni, wahîrê/a heqdê kemî bîyayeni. *Tr. Hakkı eksik olmak, eksik ücrete sahip olmak, ücreti az verilmek.* Kemîheqey çetin a. Ez qayîl nîya herûnda ê kemîheqan di ba.

kemîheq *Nn.* Heqo kemî. Heqo ki kemî deyayo. *Tr. Eksik ücret.* Qethan kemîheq ci medê, keda kesî ci destî ra megîrê.

kemî kemî *Db. Nn.* Hergi fini bi kemîkerdîş a hereket kerdeni yan jî karên kerdeni, bi kemî ya dayeni û giroteni. *Tr. Azar azar, az az, azaltarak.* Xeyr o ho! Ti yê herga ki şino, kemî kemî danê ki? To vizêr des xramîy ewro pancês xramîy kemêna. Qey ti do meşti jî vîst xramîy bikemênê.

kemî kemîyey *Nm.* Herga ki şiro, bi şikildê kemî kerdişî ya. *Tr. Azar azar, azaltmak suretiyle.* Kemî kemîyey kar kerdeni, karê zaîfan o. Mezbûtîy bi vêşî ya kar kenê.

kemîkerde/ê *N.* O/çîyo ki kerdo kemî, kemêneyayo. *Tr. Azaltılan, noksanlaştırılan.* Ez şitê kemîkerdeyî nêşena bera, maya mi qehrêna.

kemî kerdeni *f. M.* Kemîkerdiş. Tayên kerdeni. Goreyê finan deha tayên kerdeni. Mîqdarî û amorî di kemênayeni, kemî kerdeni, tayên kerdeni. *Tr. Azaltmak, eksiltmek, noksanlaştırmak.* Vazdokî fina verî no mesafe 12 deqan di qedîna. Noqra 13 deqan di qedîna. Ma vatê o do bizeyîdno, Halbiki ey kerd kemî.

kemîkes/i *N.* Keso (qewmi, şar) ki welatên di, cayên di, dewletên di goreyê şar û qewm û kesdê bînan kemî yo, tayên o. Kes/çîyo ki; cayên di, welatên di, dewletên di heq û huqûqî di goreyê kes û şar û qewm û hemwelatîyandê bînan peynî do, camende o, bi înan a berber nîyo, kemî yo. *Tr. Azınlık. Bir toplumda, bir devlette diğerlerine göre nüfusça daha az, hak ve hukuk bakımından daha geri olan.* Qewm esto ki kemî yo. Labelê kemîkes nîyo. Kurd welatdê xwu di hem bol o, hem jî kemîkes o.

kemîkesane *Nn.* Zêdê kemîkesana, bi kemîkesan mendeni, tey wesfê kemîkesan bîyayeni. *Tr. Azınlıkça, azınlık gibi.* Şima çirê winî kemîkesane heq waşt?

kemîkesaney *Nm.* Kemîkesane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê kemîkesan bîyayeni, tey wesfê kemîkesan bîyayeni. *Tr. Azınlık posizyonunda olmak.* Mi rê ki kemîkesaneya ci do ci rê tim jî eger bo.

kemîkesey *Nm.* Kemkes/i bîyayeni. Welatên di, dewletên di, cayên di kişta nifûsî û heq û heqşînasey ra kemî bîyayeni, peynî di bîyayeni, camendeni, bi ê bînan a jew nêbîyayeni. *Tr. Az olmak, azınlık olmak. Bir ülkede, bir devlette hak ve hukuk bakımından geri olmak.* Eger kemîkeseya kesî çinêbo, kes tim jî şino aver.

kemîkewte/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kerdo ki linga xwu raşt bierzo, linga ci kemî şîya û bi no babet a guna erd ro ya linga xwu şiknaya ya reynaya yan jî tewnaya. *Tr. Eksik düşen, eksik veya yanlış ayak atarak kötü düşüp ayağını kıran veya çıkmasına neden olan veya inciten.* Mi girot o lajeko kemîkewte berd nêweşxane ki linga ci şikîyaya. 2. *N.* Besnêkerde/ê. Kes/çîyo ki; kemî kewto, kemî mendo, nêbîyo temam, bes nêkerdo. *Tr. Eksik kalan, az kalan, yetmeyen, kifayet etmeyen.* Herûnda rizdê kemîkewteyî di birxul ver nêbeno, fina riz do ver bo.

kemî kewteni 1. *Tib. f. M.* Kemîkewtiş. Hesab ro ci nêamîyayeni, gamên verorde kewteni yan jî gamên rew eşteni. Cora dekewteni, erd ro gunayeni, linga ci, ci bin di namîyayeni, lingerda ci di şikate, vijîyaye û çîyo winasîn peyda bîyayeni. *Tr. Eksik düşmek, eksik adım atmak, yanlış hesaplamakla kaza yapmak ve boşluğa düşmek, ayağını altında bırakmak, bir sakatlığa neden olmak, sakatlanmak.* Xatûni va: Mi linga mêrdiwan ra linga xwu eşti, linga mi kemî kewti, ez bîya seqeti. 2. *f. M.* Kemîkewtiş. Bes nêkerdeni, temam nêbîyayeni, tayêney. *Tr. Eksik düşmek/kalmak, kifayet etmemek, az olmak, noksanlık.* Eger gazê ma kemî nêkewtayê, ma a deşta sîya di rayo mendê. 3. *f. M.* Kemîkewtiş. Bêdost mendeni, bi xetayan a xirab kerden û bêpaye û bêdost mendeni, qedrûqîmet ra kewteni. Eger

bi waşten a, eger nêwaşten a xirabkerdişî ya tepîya qedrûqîmetê xwu vinî kerdeni. *Tr. Hata yapmakla tahmin edemediği bir duruma düşmek, itibarını yitirmek.* Ez kemî kewta, pêrini hêrişê serdê mi kerd.

kemîpare/ê *N.* O/çîyo ki paya ci, hîsseyê ci kemî yo yan jî do kemî bo. *Tr. Eksik hisseli.* O merdim kemîpare bî. Şima temam dayo ci, cerîmeyê ci şima do biancê.

kemîparebîyaye/ê *N.* O/çîyo ki para ci, hîsseyê ci kemî yo. *Tr. Hissesi, payı eksik olan.* Kemîparebîyayeyên şî ci heteki. Kardanî ra gazincîya, mêrdek bol bi merhemet bî. Para ci zeyîdnê, kerdi zêdê ê bînan.

kemîpareyey *Nm.* Kemîpareyey. Kemîpare/ê bîyayeni. Pay/hîsseyê ci kemî bîyayeni. *Tr. Eksik hisse/paylılık.* Kemîpare bîyayeni kesî rê jû finan çetin a.

kemîqîmet/i *N. Bw.* Qîmetkêm/i. Mi zanayê kemîqîmet o jî, ey tim vayeya maldê xwu zeyîdnayê. Normal o û wahîrê malî yo.

kemîqîmetey *Nm. Bw.* Qîmetkêmey. Wa kemîqîmeteya maldê ci aja di bo, o yo hewna ma neheq vîneno.

kemîrûmet/i *N. Bw.* Rûmetkêm/i. Eger çikos nêbîyayê, do kemîrûmet jî nêbîyayê.

kemîrûmetey *Nm. Bw.* Rûmetkêmey. No zeman di kemîrûmetey, hergi ca û hal di eybi nîya. Çunkî însanayo bi maldê dinya ya rûmet vîneno, beno qîmetdar.

kemîsol/i 1. *N.* Kêmsol/i. Çîyo (şamî, werd) ki sola ci esta, labelê kemî ya. *Tr. Az tuzlu.* Mi rê kemîsol nêame. Çunkî ez hema kemîsoleya ci şena ferq bikera. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; terbîye, şîret, banderey, îzanê ci kemî deyayo, xwuserî û şêligî ra teber hereket keno. *Tr. Terbiyesi, anlayışı, eğitimi eksik verilen, ahlak dışı bir takım iş ve eylemleri bulunan.* Dezgeyêndo kemîsol nêbîyayê, bi mi ki wina şarê ma pêro nêdayê. Ê dezgeyî şardê ma mîyan di tevdokey kerdi.

kemîsoley 1. *Nm.* Kêmsoley. Kemîsol/kêmsol/i bîyayeni. Sola ci kemî bîyayeni, sola ci bes nêkerdeni. Çî/werdo ki sola ci kemî ya, o çî yan jî o werd bîyayeni. *Tr. Az tuzluluk, tuzu eksik olmak.* Kemîsoleya ci mi rê weş amê. Labelê hembazandê mi rê xirab amê. 2. *Zv. Nm.* Kêmsoley. Terbîyeyê ci, şîretê ci, îzanê ci, totik û fehmê ci kemî bîyayeni, bes nêkerdeni. *Tr. Terbiyesinde, ahlakında, anlayışında, eğitiminden eksiklik bulunmak.* Şima zanayê na kemîsoleya ci esta, şima çirê ez haydar nêkerda?

kemîşit/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; şitê ci yo marda ci ra kemî yeno, bes nêkeno, ci warî nêkeno. Ziddê ci, "mirdîşit" o. *Tr. Sütü az olan, annesinin memesinden sütü az akan, sütü kendisini besleyemeyen.* Kemîşit bî. Cora wina nêageyrayo.

kemîşit bîyayeni *f. M.* Kemîşitbîyayîş. *Bw.* Kemîşitey. O yo xwu rê vano, eger kemîşit nêbîyayê, înan nêriştê şitmay ser.

kemîşitey *Nm.* Kemîşit/i bîyayeni. Şitê ci kemî bîyayeni, çijandê mari ra şitê ci kemî amîyayeni, qandê werd û warî bîyayişî şitê tayên bîyayeni. Ziddê ci, "mirdîşitey" a. *Tr. Sütü az/yetersiz olmak, sütü kendisini besleyememek.* Mara ci va: Poxida kemîşiteyda ci ra, ma ci rê şitmayên tepişti.

kemîvîn/i *N.* Kes/çîyo ki; kemî vîneno, nêşeno tam bivîno, nêşeno winî seranser karûgurweyan û olayîyan bivîno; vînayîşdê ci di, şik û fikirdê ci yê dîyayîşî di kemaney esta. *Tr. Dar/kısır görüşlü, eksik gören.* Ez a kena, na rayda selameti ra şira. Wa keso kemîvîn bi min a nêro.

kemîvîney *Nm.* Kemîvîn/i bîyayeni. Kemî vînayeni. Kes/çîyo ki; kemî vîneno, nêşeno tam bivîno, nêşeno winî seranser karûgurweyan û olayîyan bivîno; vînayîşdê ci di, şik û fikirdê ci yê dîyayîşî di kemaney esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dar/kısır görüşlülük.* Ez a kena na rayda selameti ra şira. Wa keso kemîvîn bi min a nêro.

kemîwer/i *N. Bw.* Werteng/i. Keso ki bol bûro û şiro nêweşxanan di rezîldê alemî bo, kes kemîwer bo deha rind o.

kemîwerd/i *N. Bw.* Werteng/i. Kemîwerd bo, do zaîf bo. Labelê vêşî werd bo jî, do laxerok bo.

kemîwerdey *Nm. Nm. Bw.* Wertengey. Kemîwerdeya ci jî ci nêbeşirna. Çunkî o deha vêşî nêweş kewt.

kemîwerey *Nm. Bw.* Wertengey. Kemîwerey ra nêbîyayê, ey di paşmûre nêmendê.

kemîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; kişta mîqdarî û amorî û tayêney û boley a kemîyayo, bîyo kemî/tayên, bîyo werdî, kewto. *Tr. Azalan, eksilen.* Qeçêno bewnîyê, amoro kemîyaye, keso kemîyaye, şaro kemîyaye, nano kemîyaye, werdo kemîyaye! Hendayên kemîyayeni eceb kêrê biercîyo?

kemîyayeni *f. M.* Kemîyayîş. Kemî bîyayeni, tayên bîyayeni, boley ra kewteni. Kişta mîqdarî û amorî û tayêney û boley ra cêr kewteni, kemîyayeni. *Tr. Eksilmek, azalmak.* Verî ma bolîy bî. Herga ki o yo şino ma yê kemênê.

kemîyek *Mat. Nn.* Kêmek. Nîşane kemaney. Çixîzênda werdî ya ki çîyên ra çîyên vejena,

amorên ra amorên vejena, çixîzênda hîsabî ya. *Tr. Eksi (-) işareti.* Qando ki kes desî ra pancî vejo, gereg o ki kes mabendê hurna di kemîyekên bianco. Yanê kes do 10-5 bikero û "des kemîyek panc" jî biwano.

kemîyek/i *N.* Kêmek/i. Çîyo werdî yo xasek o kemî. *Tr. Sevimli küçük ve eksik.* O çî, çîyêndo kemîyek bî. Labelê ma kerd temam.

kemîyey *Nm.* Tayêney. Kemî/tayên bîyayeni, bes nêkerdeni, kemî kewteni. *Tr. Eksiklik, yetmemek, azlık, azınlık.* Eger ez biewnîyayê kemîyeyda ci ra, gereg ma pê bitewnayê.

kemver *Mat. Nn. Bw.* Kenver. Eger şeklên çeharkenar bo, no şekîl şeklêndo dûz bo û hergi di kenarê ci yê pê qarşîy (hemberê pê) jî jewîy bê, wexta no şekîl beno kemver. Çoşmeyê kemverî bi şikildê Ç=2a+2b yan jî bi şikildê Ç=2(a+b) ya vîneyêno. Herûna (*alan*) ci jî H=axb ya vîneyêna.

kena nêkena *H.* Senîn ki bikera, senîn ki kena, se ki bikera, bierza kamcîn kişti, sera ki bierza, bi qeyretan a pîya. *Tr. Bütün gayretlerime rağmen. Her ne yapsam. Ne etsem bile. Etsem de etmesem de (olmaz.)* Cinêkeri va: Ez kena nêkena, nêbeno. Şîretê mi qeçekan ser o kar nêkenê.

kenar *Nn.* Kinar. Ya kişta raştî ser yan jî kişta çepî ser, ci heti. *Tr. Bitişik yan, yan taraf.* Mêrdek wexto ki amorîya, mi kenara bî. Ez şahîdê ci ya.

kenaranaye/ê *N.* Kenaronaye/ê, kinaronaye/ê, kenaroronaye/ê, kinaroronaye/ê. Çî/keso ki kiştên a ronayo, kenaro ronayo, neyayo kiştêna, hetêna roneyayo, kenarî ser o roneyayo. *Tr. Yana konulan, kenara yerleştirilen.* Eger şima o sandalyeyo kenaranaye cana di ronayê, şima do zirar bikerdayê.

kenara nayeni *f. M.* Kenaranayîş. Kenaro nayeni, kinaro nayeni, kenaro ronayeni, hetêna nayeni. Çîyên yan jî kesên kişta kenarî ser o ronayeni yan jî ca cidayeni. *Tr. Kenara koymak, yana yerleştirmek.* Mi rê ki kenara nayena înan bîlaheq û bîlasebebi bî.

kenararonaye/ê *N. Bw.* Kenaranaye/ê. Ez ê çîdê kenaroronayeyî ra haydar nêbîya, ez finên ra gunaya ser ro.

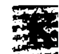
kenara ronayeni *f. M.* Kenararonayîş. *Bw.* Kenara nayeni. Ey va: Kenaro ro meni. Ê bînî va: Kenara meroni. Ney rê vanê her nê, kirrî.

kenardaye/ê *N.* Kinardaye/ê, kalekdaye/ê, kaleki ser deyaye/ê, hetêna deyaye/ê, kiştên ser ronaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kişta kaleki ser ronayo. *Tr. Kenara konulan/yerleştirilen.* Kaşka şima, o kursîyo kenardaye jî orte di verdayê.

kenar dayeni *f. M.* Kenardayîş. Kinar dayeni, kaleki ser dayeni, kişta kaleki di ronayeni, kişta kaleki ser ca cidayeni. *Tr. Yana/kenara koymak/yerleştirmek, kenara çekilmek.* Înan kenar di ki, ê bînan rê ca peyda bo.

kenardimende/ê *N.* Kenaramende/ê, kenaromende/ê. Çî/keso ki, bi tesîr û hukimdê kesên yan jî çîyên a kaleki ser mendo, kaleki ser verdayayo, koşeyên di mendo, mîyan nêkewto, zerre di nêmendo, teberdê zerreyî di mendo. *Tr. Kenarda kalan, hariçte kalan.* Ellah zano, o keso kenardimende, do kay ra bivijîyo.

kenar di mendeni *f. M.* Kenar di mendiş. Kenara mendeni, kenaro mendeni, kiştê ser mendeni. Zerre di nêmendeni, zerre di nêbîyayeni, mîyan di nêmendeni, tebero/a mendeni, kiştda kalekî ser o mendeni. *Tr. Kenarda kalmak, hariçte kalmak, yanda kalmak, bir yanda kalmak.* A qergûneki xwu rê kenar di mendi bî.

kenarey *Nm.* Kinar. Kenar bîyayeni. *Tr. Kenarlık, yan olma, bitişikteki olma.* Ez nêkewta kenareyda ci dimi!

kenarî ser *H. Nn.* Kaleki/kişti ser. Kişta kenarî/kaleki ser, kişta doşî ser. *Tr. Yanlamasına, kenarına, kenarlamasına, yan tarafına, kenar tarafına, yan yönüne doğru.* Mi kenarî ser rona û ez ci ra kewta dûrî.

kend *Cog. Nn.* Kendal. Cayo kenîyaye, cayo pirodeyaye, cayo war amîyaye, cayo war gunaye, cayo ki gunayo war ro, cayo dekewte. Cayo ki bi sebebên a gunayo piro, kenîyayo, dekewto de. *Tr. Yar, kazılan, yarılan.* Mi ûja di kendên dî ze bî ze hût. Eger ma kes pirogunayê, kesî ma qethan nêdîyê.

kendal 1. *Cog. Nn.* Ocax, maden. Ocaxê herri, ocaxê komirî, ocaxê asinî û ocaxê zêdê nê çîyan. *Tr. Ocak, işçilerin hafriyat için çalıştıkları yer, maden ocağı.* Sûkda Balikesirî di kendal ameyo war, des û hîrê kesîy bin di mendê û merdê. Maya mi vatê: Verî ma jî şîyê qandê gavi, ma kendal viraştê, fini bîyê kendal gunayê însanan ser ro, însanîy bin di merdê. 2. *Cog. Nn.* Kend, kef. Cayo qoş. Cayo ki mîyanê ci, bi vetiş a bîyo veng. *Tr. Yar, yarık, uçurum.* Verî cinî şîyê dewda ma di, qandê gavi erd aşanayê, ci ra gavi, herri vetê. Hendo ki erd kerdê qoş, jû finan bixwu jî kendalî bin di mendê. 3. *Cog. Nn. Bw.* Poz. Ma do kendaldê koy resê ki pêverikê ma biqedîyo. 4. *Nn.* Cayo ki gunayo piro, şelaga cadê pirogunayeyî. *Tr. Enkaz, yıkıntı,*

çöküntü, göçük. Erdlerzanî di ganreynokan, xeylên merdim reyna û tayêndê ci hewna jî o yo kendalî bin di.

kendal devisteni *f. M.* Kendaldevistiş. Cayêndo kaş û xorî û tehlûke di yan jî rexên di kendal kendeni. Ze ki vajê, vera vay mîzî kerdeni, gilê bindê xwu şiknayeni. *Tr. Dik yamaçlı bir alanda ocak kazımak, toprak çıkarmak, derinliğine yamaç yarmak*. Kes do kendal denêfîno, o yo kendal defîneno.

kendaley 1. *Nm.* Kendal bîyayeni, ocax bîyayeni, cayê madenî bîyayeni. *Tr. Ocak sıfatını taşımak, hafriyat özelliğini taşımak, maden ocağı olma*. Kendaleya ci ma rê nêercîyê. Hema ez tersena ki, ma ê kendalî bin di bimanê. 2. *Nm.* Kendey, kefey. Kend/kendal bîyayeni. Cayo qoş bîyayeni, kef/i bîyayeni. *Tr. Yarık olma, uçurum olma*. Ez a kena kendaleyda ci ser o persên pers kera. 3. *Nm. Bw.* Poz 1. Şima qe nêşa kendaleyda ci ser o qisekên jî vajo? 4. *Nm.* Kendey. Kend/kendal bîyayeni, şelaga cadê pirogunayeyî bîyayeni. Cayo ki gunayo piro, verişîyayo; a ûja bîyayeni. *Tr. Göçük olma, kayan yer olma*. Mi rê ki kendaleya winîsîni hewna nêvîneyaya.

kendalê vewri *Cog. Nn.* Wextê tozlanî di, va û vewri bena pêser, ûja di cayêndo qoşbîyaye virazêno, ney rê vanê kendalê vewri. Vewra ki, va û vater gîno beno cayêndo qoş di vindarneno. *Tr. Çığ*. Sîîrt di, eger ez vîstna deqe berey bikewtayê, ez do kendaldê vewri bin di bimendayê.

kendalin/i *N.* Ca/çîyo ki kendalê ci esto, tey kendal esto, wahîrê kendalî yo. *Tr. Madenli, ocaklı, yar ve yarığı olan, göçüğü olan yer veya şey*. Cayo kendalin û bêkendalin jew nêbeno.

kendaliney *Nm.* Kendalin/i bîyayeni, tey kendal estbîyayeni, cayo qoş bîyayeni, maden bîyayeni. Cayo ki, bin di şîyo aja bîyayeni. *Tr. Maden olmak, ocak veya ocak yeri olmak, göçüğün bulunduğu yer olmak, yar ve yarıkların bulunduğu yer olmak*. Kendalineyda ci rê nêbo, xwura hendayên kes jî nêmireno.

kendalîş *Nk. Nn.* Babetên vaşêndê werdî yo. Erd ra beno vila, kokê ci zêdê pîyazekêndê werdî û şîrinok o. *Tr. Kısa boylu, kökü soğan gibi, tatlı bir çeşit yenilebilir ot*. Kendalîş çoşmedê Suwêreki di beno.

kendal kewteni *Cog. f. M.* Kendalkewtiş. Şîyayena cayêndê qoşî, dekewtena erdên, şeqitîyayena leteyêndê erdî yan jî dikên. *Tr. Göçük, göçüğün meydana gelmesi, yer kayması, heyelan*. Kendal dekewt, des merdimîy bin di mendîy. 2. *Cog. f. M.* Kendalkewtiş. Cayên di, rexên di şeqitîyayena vewri, war amîyayena qoşêndê vewri. *Tr. Çığ düşmesi*. Kendalê vewri guna eskeran ser o, xeylên esker bin di mend bî.

kende/ê *N.* Kolbebîyaye/ê, kenîyaye/ê, qazmebîyaye/ê. Çî/keso ki kenîyayo, bi fekdê zengenî ya aşaneyayo. *Tr. Kazılan*. Cadê kendeyî di nê, nêkendeyî di xizna vijîyê.

kendeni *f. M.* Kendiş. Bi zengenî ya serê erdî aşanayeni, kolbe kerdeni, kolan kerdeni. *Tr. Kazmak, kazımak*. Ma yê kenê serê erdî bikenê, qe beno ki ma rê xiznayênda (bereketê kariteni) rehmanî bivijîyo.

kendika adilganî *Nm. Bw.* Kendiki 1. Mermori do biancîyo kendikda adilganî mîyan.

kendika adirî *Nm. Nm. Bw.* Kendiki 1. Xatûna keyî şî kendika adirî kerdi vengi ki, dimara ci rê qandê kaşkerdişdê weli haziri bo.

kendiki 1. *Nm.* Kendika adilganî/adirî. Cayo ki adilganî vero qando ki weli û mermori kaşê mîyandê ci kerê, tey kom kerê, virazîyayo. *Tr. Yer ocağında (şöminede) kül ve henüz sönmemiş ateş şeklindeki külü çekmek, yerleştirmek için kazılan özel yer*. Eger adilganî vero kendiki çinêbo, gereg ki kes wext bi wext adilganî veng kero. 2. *Nm.* Cayo ki xusûsî qandê çalên, qandê çîyên bi zengen û huwe û çîyêndê zêdê kendokî ya abîyayo, kenîyayo. *Tr. Özel olarak kazılan, eşilen çukur veya yer*. Kendika banî, kendika adirganî, kendika lodi ûzn. hewna bol kendikîy estê.

kendirvaş *Nk. Nn.* Vaşên o ki, bolkî binê kokandê zergûzan û encîlan û cado awî di beno. Kuhoyîyêndo kokvaş o, kokdar nîyo. Serê nê vaşî pajêno û werêno, şeklê perrandê ci zêdê perrandê tuwêran o, labelê perrê ci, deha werdî û nazîk o. û fina serê perrandê ci di, vilikê sipekîy vijênê. *Tr. İncir ve benzeri bazı ağaçların köklerinde yetişen, sulak arazilerde kendine yetişme ortamı bulan, yaprakları dut ağacının yapraklarına benzeyen, daha narin ve ince olan, çubukçuk kısmı ise soyulduğunda yenilebilen bir çeşit ot*. Kendirvaş, vakur û rojawandê Suwêreki di esto, ma bol jî werdo.

kendîr 1. *Nk. Nn.* Kendîrvaş, kenewîr. Vaşê kendîrî. *Lat. Cannabis sativa*. *Tr. Kendir, kenevir*. Kendîrî ra reseno kendîr vijêno. 2. *Nn.* Xalat. Şirîto ki kendîrî ra vijêno. *Tr. Halat, kendir*. Ma bi kendîrî ya barê romorqan girêdayê, bol keno mezbût.

kendîro zûraî *Nk. Nn.* Kilt. Kenewîro zûraî. *Tr. Yabani kendir*. Kendîro zûraî, xwu bi xwu beno.

kendok/i *N.* Kes/çîyo ki;; erdî yan jî çîyêndê zêdê

erdî keneno yan jî kendo. *Tr. Kazıcı, kazan.* Cayo kenîyaye xizna ya, kendok o merdimo xerîb o.

kendokey *Nm.* Kendeni. Kendok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; keneno, o kes bîyayeni, karûgurweyê ci kendiş bîyayeni. *Tr. Kazmak, kazıcı olmak.* O merdim, kendokey ser o bîyo osta, bîyo xorî. Ma do jî bi ey a bigurweyê.

kenewîr 1. *Nk. Nn.* Kendîr, kendirvaş. Vaşên o ki ci ra şirît, xirarîy û çîyo winasîn o qebe virazêno. Wexto ki kewno kesî dest jî ze porin o. *Tr. Kenevir, kenevir otu.* Kenewîr heme ca di nêkarêno. 2. *Nn.* Çîyo ki kendir, kendirvaş û kenewîrî ra virazîyayo. *Tr. Kendir/kenevirden yapılan eşya.* Tayên kenewîr bîyarê ki, ma awa muslixdê xwu bipeysnê.

kenewîro zûraî *Nk. Nn. Bw.* Kendîro zûraî. Kenewîro zûraî gemi û koyan ser o beno.

kenê bergirî *Kur. Nn.* Huwatena verbermî. Huwatenêndo sexte yan jî huwatenêndo xeberdarê bermî yo. *Tr. Ağlama öncesi gülme.* Kewt kenê bergirî ser, mi zana o do bibermo.

kenêr *Nk. Nn.* Dar û çîyo ki, kenêri ra virazîyayo. Ci ra gopalîy û şuweyê şuwanan virazênê. *Tr. İğde ağacı ve iğde ağacından olan her şey.* Boya kenêrî bol weş a.

kenger *Nk. Nn.* Vaşêndo tellîyîn o ki, tezeyey di ci ra şamîy virazênê, wişkey di jî, ci ra qanik û ron vijêno. Bi pîjî ya, bi xilçî ya kengerîy erdî bin ra vijênê. Kokê ci erdî bin do û tellîyê ci jî werêno. Çîyê ci yo ki werêno erdî bin do, qanik jî tellîdê ci ra vijêno. *Tr. Kenger, kenger bitkisi.* Qeçkîni di ma bol merdimîy bi kerîyan a şîyê kengerîy qilanayê.

kengerek *Nk. Nn.* Kengero werdî. *Tr. Küçük kenger.* Mi rê ê kengerekî bidi beso.

kengerek/i *N.* Merdimo bol kilm, merdimo ki ze kengerek werdî yo, kilmek o. *Tr. Kısa boylu kimselere takılan bir lakap.* Ti ze kengerek, kam do to biecibno ki?

kengerkosî *Nk. Nn. Bw.* Kengerkûzik. Kengerkosî tayên nêweşînan di gurwêneyêno.

kengerkûzik *Nk. Nn.* Kengerkosî. Vaşêndo tellîyîn o ki bi kokdê ci ya sayekîy benê û qilanayeni di, cayê ci yo sipe jî werêno. No vaş, hendê bostên derg beno. Perrê kengeran hera yê, ê ney teng ê û hend vêşî jî meywedar nîyo, ercîyaye nîyo. Wexto ki kengerkûzik beno gird, serê ci beno qulor, tellîyê ci beno derg û rengi jî bena kuhoyî. *Tr. Kengere benzeyen dikenli bir bitki. Gövdesinde küçük elmacıklar var, söküldüğünde ise yenilebilen basit bir beyaz yeri vardır.* Ma werdîyey di kengerkûzik bol werdê.

kengervan/i *N.* Keso ki kengerîy qilaneno, şino kengerîy arêdano. *Tr. Kengerci, kenger toplayan.* Kengervan do nêşo kengerîy arêdo. Çunkî pîjikê ci çinî yo.

kengervaney *Nm.* Kengervan/i bîyayeni, kengerîy arêdayeni, arêdokê kengeran bîyayeni. *Tr. Kengercilik, kenger toplamak.* Kengervaneya ci, ci rê bimano fina hewl o. Bi mi ki, a do jî ci rê nêmano.

kengûla *Nm.* Hêliki, kengola, hêlkani, texmêliki, çinçoli, çinçoliki, gangila, hingola, bêşîgi, beçiki, bêçiki, gergûşi. *Tr. İçinde bebek veya çocuk uyutulan salıncak.* Tûtekê xwu dekerd kengûla û ci rê lorîy vatîy.

kenik 1. *Kîm. Nn.* Kufik, afnik. Bi mermijîyayen a, bi mîkrofan a çîyan ser o çîyêndo zerdin arêbîyayeni. *Tr. Küf.* Kenik eşt bî nanî ser jî, mêrdekî kenikê ci ser ra eşt û werd. Çunkî zewmbî nanê ci çinêbî. 2. *Mat. Nn.* Çîyo ki keno, zêpê, zêdê ci, eynî, netîce, safîyê çîyên. Matematîk di, nîşano ki, ya pêra veten di yan arêdayen di netîceyî hesibneno. *Tr. Eşitlik (=) işareti. Mersela; 7+3=10 (Wendena ci: Hewt vêşîyek hîrê, kenik des), 25-10=15 (Wendişê ci: Vîst û panc kemîyek des, kenik pancês)*

kenikîyaye/ê *N.* Kufikîyaye/ê, afnikîyaye/ê, kufikîbîyaye/ê, kenikîbîyaye/ê, keniktepişte/ê, kenikgirote/ê, kenikcieşte/ê. Kes/çîyo ki; kufik giroto, kenik giroto. *Tr. Küflenen. Mecazen ise çalışmayıp paslanan.* Nano kenikîyaye eger biwerîyo, îcabinde kes pa zehêrî jî beno.

kenikîyayeni *f. M.* Kenikîyayîş. Afnikîyayeni, kufikîyayeni. Kenik giroteni, kenik ci eşteni/erzîyayeni, kenikî bîyayeni, kufikî bîyayeni, kufik giroteni. *Tr. Küflenmek, küf tutmak. Mecazen ise çalışmamak suretiyle paslanmak.* Nano kenikîyaye nêwerêno. Çunkî keniko vêşî kesî keno zehêrî.

kenîyaye/ê *N.* Kende/ê, kenaye/ê. Çî/keso ki kenîyayo, kolbe bîyo, zengen deyayo piro. *Tr. Kazılan, çapalanan.* Bexçeyo kenîyaye do hewna dîna finîy bikenîyo.

kenîyayeni *f. M.* Kenîyayîş. Kolîyayeni, kenayeni. Kolbe bîyayeni, zengen pirodeyayeni, kolan bîyayeni. Kişta çîyên ra (mersela erdî ra, pemî ra) karê kendeni. *Tr. Kazılmak, çapalanmak.* Erdî va: Ez kenîyaya, qe ti mekenî.

kenver *Mat. Nn.* Kemver. Şeklo koşeyîn o çeharkişt o ki di kiştê kilm ê, di kiştê ci jî derg ê. No şekil di hurdina kiştê ki qarşûdê pê dê dergeya ci jew a. Çoşmeyê kenverî bi 2a+2b yan jî 2(a+b)

ya vîneyêno. *Tr. Dikdörtgen.*[1]

kenverane *Nn.* Kenverkî, kemverkî, kemverane. Zêdê kenverîya, bi kemverî yo mendeni. *Tr. Dikdörtgensel, dikdörtgence.* Mi ra jî kenverane asa.

kenveraney *Nm. şekil û* bîçim û meş û mêl û usûlê kenverî tey estbîyayeni, kenverane bîyayeni. *Tr. Dikdörtgensel olma.* Hele a kenveraneya ci çinî ya!

kenverey *Mat. Nm.* Kemverey. Kenver/i bîyayeni. Hurna kiştê ci yê hemberê ci hendê pê bîyayeni, jewane bîyayeni. *Tr. Dikdörtgenlik, dikdörtgen olma.* Qandê halkerdenda problemî dolekey û kenvereyda ci di bol ferq est bî? Eger kenver bîyayê, to nêşayê çareser kero?

kepeg *Zîr. Nn.* Pûrik, sîvî. Pûrikê qezencî,. Çîyo ki tehneyayeni di kewto ardan ser û do bideyo dewaran. *Tr. Kepek.* Kepegê ci wa tey bo. Çunkî o deha rind o.

kepegin/i *Zîr. N.* Çîyo ki tey/mîyan di kepeg esto. *Tr. Kepekli.* Nano kepegin hem weş o, hem jî tey ganweşîni esta.

kepeginey *Zîr. Nm.* Kepegin/i bîyayeni, tey/mîyan di kepeg bîyayeni, ser o kepeg bîyayeni. *Tr. Kepeklilik.* Kepegineya ci do însanan rê ganweşîni bîyaro.

kepir *Cog. Nn.* Cayo ki nêkarêno, qandê karitişî nêbeno, bolkî çaxilin o, qûmin o, erdê ci qandê karitişî ercîyaye nîyo. *Tr. Kıraç, verimsiz. Ekili ve dikili olmayan arazi/yazı. Yerleşke dışı arazi ve ekim ve dikime elverişli olmayan arazi.* Mêrdekî da kepiran ro û şî.

kepirane *Nn.* Kepirkî. Zêdê kepirana, zêdê kepiran bîyayeni, wesfê kepiran tey/mîyan di bîyayeni. Zêdê cadê kepirîya nêercîyaye/ê bîyayeni, meywedar/i nêbîyayeni. *Tr. Kıraçça, verimsiz olmak.* A dewi, bi tewrdê kesandê ci ya, mi rê kepiranê amê. Boka hergi cayê ci kepirane nêbo.

kepiraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêlê ci kepirane bîyayeni, zêdê kepirana bîyayeni, wesfê kepiran tey bîyayeni. *Tr. Kıraçça olmak, kıraç ve verimsiz özelliklerine sahip olmak.* Ez a nêşena wesfanê kepiraneyda ci, şima rê bida fehm kerdeni.

kepirey *Cog. Nm.* Kepir/i bîyayeni. Cayo qerraç û çaxilin û sîyîn û bûre û nêkarite bîyayeni. *Tr. Kıraç olmak, verimsizlik.* Şima bi a kepireyda ci ya a dewi herînê?

kepugi *An. Nm.* Zincî, gepiki, pirniki. *Tr. Burun.* Kepuga ci bîya kuli.

kerakuriki *Nm. Bw.* Kufkariki. Kerakuriki esta ki tamweş a, esta ki zehêrin a, kesî kena zehêrî.

keramati 1. *Teo. Nm.* Kiramati. Çî û halê welîyan o ki normalî ser ra o. *Tr. Keramet.* Keramata ci do, ci rê kar nêkero. Çunkî o yo cayên ra jî, keramati ra weno. 2. *Nm. Nm.* Kiramati. Çîyo/a ki tey hîkmet û ostayey û huner û çîyo winasîn esto. *Tr. Ustalık, hüner, hikmet.* Nê karî di keramati çinî ya. Heme şenê nê karî bikerê.

keramatkar/i *N.* Keramatmoj/i, kiramatmoj/i. Kes/çîyo ki; keramati mojneno, ci ra hal û hereketê ecêbîy vijênê û bi no babet a welîyêndê Ellahî yo. *Tr. Kerametkâr.* Ez keramatkar nîya, aqilê xwu gurwênena.

keramatkarane *Nn.* Kiramatkarane. Zêdê keramatkarana, bi kiramatkaran mendeni, wesfê keramatkaran tey/ser o bîyayeni. *Tr. Keramet gösterircesine, kerametkarlar gibi.* Mêrdekî keramatkarane kerd û ci ra kewt dûrî.

keramatkarey *Nn.* Keramatmojey, kiramatmojey, welîyey. Keramatkar/i bîyayeni. keramati mojnayeni, karê kemati ci di bîyayeni, welî bîyayeni, bi keramatan a evdê Ellahî yo mîrxas bîyayeni. *Tr. Kerametkâr olmak.* Şima keramatkareya ci dîya yan nêdîya?

kerani *Nm.* Estûni, ustûni. *Tr. Toprak damlarda sütun/kolon görevi gören kalınca ağaç, sütun.* Keranênda ze bêteri nê maxan bina ki, to vatê beno ki o yo keno da des qatîy ser o virazo. Halbiki pêro mêro jî, ey kerdê ser o qatna kî virazo.

keraşo *Nn.* Robar, hemam, serşoge, salaw. Cayo ki kes serşoyê xwu tey keno, kes cilûcol û çinayanê xwu şuweno. *Tr. Hamam.* Qeçkîn di, serşoyê ma keraşoyan di bîyê.

kerbalcan *Nk. Nn.* Perrê ci zêdê perrandê balcanan ê. Labelê vaşêndo pîs o, vaşêndê heran hesibîyayo. No vaş, wexto ki beno wişk, bi seredê ci ya gurnîgi vijêna. *Lat. Xantium spinosum. Tr. Pıtrak, pıtrak otu.* Kerbalcan zirar dano çîyandê karitan. Kamcîn erdî mîyan di kerbalcan bibo, ajay keno ze şewa sîya, ûja kerbalcanan ra nêravêreno, boy nêdano tenan, qezencî fetisneno.

kerbanişte/ê *N.* Xezebanişte/ê. Kes/çîyo ki; kerba pîzedê ci anişta, hêrsê ci anişto, kîn û hîssê pîzedê ci yê heyfgirotişî anişto yan jî kewto. *Tr. Kin, intikam, gazap, hırs duygusu dinen.* Merdimo kerbanişte do bêzirar bo.

kerbdar/i *N.* Xişmin/i, bixişim/i, xincin, bixinc/i, xincikin/i, kîndar/i, rikdar/i. Kes/çîyo ki;

[1] Bi mi ki na vajeki do kemverî (verêndê ci goreyê verdê bînî kilm o, hendê verdê bînî nîyo) ra biherimîyo.

kerba pîzedê ci esta, wahîrê kerb o. *Tr. Kinli, kinci.* Mi nêzanayê hendayên kerbdar o. Qe rehma pîzedê ci çinî ya!

kerbdarey *Nm.* Xişminey, xinciney, xincikiney, kîndarey, xezebdarey, xezebkarey, rikdarey. Kerbdar/i bîyayeni, bixişm/i bîyayeni, xincin/xincikin/i bîyayeni, kîndar/i bîyayeni, xezebdar/xezebkar/i bîyayeni, rikdar/i bîyayeni, wahîrê/a kerbi bîyayeni. *Tr. Kinlilik, kincilik, öfkelilik.* Eger bişo kerbdareya xwu xwu ser ra wedaro, wexta do bişo zewajê xwu bikudêno.

kerbeji *Cog. Nm.* (R'yê ci zêdê di R'yan qalin waneyêno.) *Bw.* Deşta sîya. Mabeynê Mekke û Medîna kerbej a.[1]

kerbela 1. *Cog. Nn.* Cayo ki Hz. Husên û hembazê ci Îraq di bîyê şehîdîy. *Tr. Hz Hüseyin'in Irak'ta şehit edildiği bölgenin adı.* Çi sûka çi hal o! Esas Kerbela şehîdeya Hz. Husênî ya. 2. *Nk. Nn.* Garguli, gula xerîban, gula sernixwîn, gîhagenî. Gulênda vîyeçewt a. Vîyedê ci yê çewtî di, bolkî gulê pancik û hîrêkîy estê. Perrê nê gulandê pancik û hîrêkan mîyan di, şeşperrikîy (şeş perrikê ci) estê. Zerredê nê gulan di zîlekê zerdaney û sipeyaney estê. û fina zerredê nê gulan mîyan di fina ze hebekê şeşmûrekîy estê. Nê hebekan ra wext bi xwet hesrîy (ariq) yenê. Govde ra qehwerengî yê, nê gulan ser o hebekê yaşilaney estê. Perrê nê gulandê kerbelayan zêdê kaardîya yê. Şarê ma ney rê vano ê yê Hz. Hesen û Husênî rê bermenê. Qerejdax di, nînan karenê û rişenê teber, şarê teberî ci ra darî virazeno û fina rişeno welatandê ma. Verî xwu bi xwu bîyê, nika çimakerdeyê ma yê deha karenê û îxrac kenê. *Lat. Fritillaria imperialis. Tr. Ağlayan gelin, ters lale.* Kerbelayê jî Hz. Husênî rê bermenê. Însan deha senîn xwuver bido ki?

kerbele *Cog. Nn.* Cayo koyîn û kerreyîno bêqezenco ki nêkarêno û tey qezencên jî nêbeno. *Tr. Kayalık.* Turkîya û Yûnanîstanî ya qandê kerbeledê Kardakî ya, kerd pêya herb bikero.

kerbi *Nm.* Heyfê zerrî, xincikê zerrî, veşayena zerrî. Hêrso ki zerrî ra yeno. *Tr. İçten gelen öfke, kin, Öç alma isteği, iç yanması.* Ey ci rê xayîney kerdi bî. Cora qayîl bî ki, kerba pîzî anişo.

kerbi anişteni *f. M.* Kerbi aniştiş. Xezeb anişteni. Kîn û hêrs û hîssê heyfgirotişê zerrîda kesî anişteni/kewteni. *Tr. Kininin, öfkesinin, intikam duygusunun, gazabının dinmesi, normalleşmesi.* Jû nêdê piro, a wexta kerba pîzedê ci anişti. Kaşka piro nêdayê û kerba ci aniştayê.

kerbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; goşandê ci kerrey peyda bîya û vengo goşandê ci nêşino. *Tr. Sağırlaşan.* Merdimo kerbîyaye do neya tepîya do se kero û çi weli xwu ro kero? 2. *Zv. N.* Qîfbîyaye/ê, balkeşo xorî bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki bal û dîqetê xwu nayo karûgurweyên ser ki ze ki ser o bimiro, tey fanî bo. *Tr. Dikkat kesilen, odaklanan.* To çirê balê ê merdimdê kerbîyayeyî kerd vila ki?

kerce *Zoo. Nn.* Qijne, qijnik. *Tr. Kene.* Kercey amnanî benê bolîy û kewnê gandê heywanan. Fini ki bena ki kewnê gandê însanan jî.

kercoz *Nn. Eko.* Yerdoz. Kesê ki demserre gurweyênê û kişta rojhelatdê Suwêreki (Erzirûm, Erzîngan, Agirî û ê çoşman ra) ra yenê. *Tr. Erzurum, Erzincan, Ağrı gibi doğudan Siverek'e gelen mevsimlik işçilere verilen isim.* Şarê Kercozî do demserrên bigurweyo û şiro welatdê xwu.

kerd 1. *f. M.* Şexsandê pêrini di û demandê vêrdan di bîyayîşê livan îfade keno. Mi kerd, to kerd, ey kerd, ma kerd, şima kerd û înan kerd. *Tr. Bütün şahıslarda ve geçmiş zaman kipinde yapılmış olmayı, eylemin yerine getirildiğini ifade eder. Ettim, ettin, etti, ettik, ettiniz ve ettiler.* 2. *Bw.* Kerd ki. Mi kerd şiro, înan va meşorî, xwura do bêrê tîya.

kerde/ê *N.* Çî/keso ki bi destdê kesên a yan jî bi çîyên a bîyo, ameyo meydan, peyda bîyo, wezîfeyê ci ameyo ca. *Tr. Yapılan, edilen, ifa edilen, iş ve eylemi meydana getirilen.* Nano kerde, vatişo kerde, wezîfeyo kerde, gurweyo kerde ûzn.

kerdeni 1. *f. M.* Kerdiş. Ca ardeni, wezîfe kerdeni, karên kerdeni, fêlên ca ardeni, hereketên kerdeni, livên herûni ardeni. *Tr. Yapmak, etmek.* Mi çiçî ki kerd, xwu rê kerd. Mi çîyên zewmbîyan rê nêkerd. 2. *f. M.* Kerdiş. Fêl, liv, hereket, livê kerdişî. *Tr. Fiil, eda, davranış.* 1. Kerdena min û şima jew nîya. 2. Qisebenderda "Mîzgînî, karê şima hemini, rojên di kerd" di kerdeni, "kerd" o, kerdok jî Mîzgîn o.

kerdenî *N.* Kerdeni ser o, heqdê kerden di, ê kerdeni, ê fêlî, ê bîyayîşî, karî ser o, ê karî; bi qisan a nê, qisan ser o nê. *Tr. Piratik, uygulamalı, uygulama hakkında, fiiliyat, eylemsel, işlevsel, işlevle ilgili.* Mesela rayşîyayîş kerdenî ya. Labelê waştişê şîyayîşî vatenî/vajeî ya. Vajeî û kerdenî jû lazimê ê bînî yo.

kerdinik *Nn.* Hergi çîyo ki beno, muameleyê ci

---

1 Na deşti ze ki kerri bo, ze ki ci ra çîyên nêaşnawîyo, ze ki ci ra çîyên nêvijîyo, ze ki tey qezenc nêbo.

esto, qisa di nêmendo, virazêno ûzn. *Tr. Yapılan bütün işler, eylemler, fiili işler, uygulamalar, piratik.* Mesela mitîng kerdinik o. Labelê qerar kerdinik nîyo.

kerd ki *H.* Kerd. Wextê kerdişdê çîyên yan jî kesên bîçimê livî îfade keno. Nezdî bîyayena çîyên di vajêno. *Tr. Yapmaya, etmeye, ifa etmeye girişmek, teşebbüs etmek, yeltenmek, koyulmak, ... üzereyken vs.* Mi kerd ki nan bûro, meyman mi ser di ame. Mi kerd ki pirodo, dima şeytan ame mi vîrî, ez ci ra bîya geyrî.

kerdok/i *N.* Baz/i. Kes/çîyo ki; keno, çîyên ano ca, çîyên peyda keno. *Tr. Yapan, fail, özne.* Kam ki bikero, kerdokê ci o yo. Seddem Husênê Zalimî 16ê Adari di Helepçe di nezdîyê şeş hezarîy Kurd şehîd kewt. Na qisebendi di Seddem Husêno Zalim faîl o, kerdok o.

kerdokey *Nm.* Bazey, kerdeni, faîley. Baz/i bîyayeni, kerdok/i bîyayeni, kesê kerdişî bîyayeni, faîl bîyayeni. *Tr. Fail olan, yapan, meydana getiren olmak, öznelik.* Kerdokeya ci zêdê bîyokeyda min a.

kerem 1. *Er. Nn.* Nameyêndê Ellahî yo ki maneyê ci, yardim, yarmet, hetkarey, zengîney, bolaney, boley a. *Tr. İnayet, yardım, merhamet, zenginlik, bolluk, bereket kaynağı.* Ellah keremê ci bol o, keremkar o. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o. Maneyê ci merdimo yarmetkar/yardimkar, merdimo birehm o, rehma pîzeda ci bol a. *Tr. Yardımsever, yardım eden anlamında bir erkek çocuğunun adı.* Kerem û Aslî zêdê leyl û mecnûnî ya yê.

keremi *Er. Nm.* Yardim/îhsanê kesî yo, yarmetê kesî yo, veşayen û rehm û waşteniya pîzedê kesî ya weş a. *Tr. İhsan, kerem, ikram/yardım etme duygusu, acıma hissi.* Rehm û kerama Ellahî bol a, kes nêşeno şikê peynîda ci bo.

keremkar/i *N.* Comerd/i, comird/i. Kes/çîyo ki; şeno kesan rê kerem bikero, şeno bi maldê xwu yê vêşindeyî ya kesan rê vinderîyo û gurwanê ci bivîno, şeno kesî rê kerem bikero. *Tr. Keremkar, cömert, ihsanperver, ihsan eden.* Qethan kesên nêşeno hendê Ellahû Teala'y keremkar bo. Çunkî keremkareya Ey sirf qandê tayêni nîya; qandê heme çî ya.

keremkarane *Nn.* Comerdane, comirdane. Zêdê keremkarana, bi keremkaran mendeni, dayîşî di ravey bîyayeni, wesfê dayîşîyo ravey ser o bîyayeni. *Tr. Kerem edercesine, lütfedercesine, ihsan edercesine.* Qethan guman nêkerd, keremkarane da ma.

keremkaraney *Nm.* Keremkarane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û mêl û meşdê ci di, keremkarey bîyayeni. Şima kesî, hewna a keremkaraneya winîsîni, cayên di dîya yan jî şinawita?

keremkarey *Nm.* Keremkarîni, comerdey, comirdey. Keremkar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kerem keno, şeno bido, ci ra dayîş yeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesd û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keremkar/lütufkar olmak.* Bolkî jî keremkareya ci do ma rê vinderîyo.

kerga goştî *Zoo. Nm.* Kerga ki qandê hakan nê, qandê goştdê ci warî bîya. *Tr. Piliçlik tavuk.* Ellah xeyrî! Ma ma yê kenê ci ra hakîy wedarê? Ma yê ay qandê goştdê ci warî kenê, wa qe dîk nêdeyo.

kerga hakan *Zoo. Nm.* Kerga ki qandê hakan warî bena. *Tr. Yumurta tavuğu.* Goştê kergerda hakan weş nîyo, qert o. Kergîy estê ki qandê hakan warî benê, estê ki jî qandê goştdê ci warî benê.

kerga misrî *Zoo. Nm.* Kerga hîndî. *Tr. Hindi tavuğu.* Ey xwu rê kergênda misrî giroti.

kerga panceyîni *Zoo. Nm.* Kerga ki pa pancey estê, kergê panceyînîy. Babetên kergênda werdî ya, hendê varîgên a, bi lingandê ci ya pancey estê, hakê ci jî zêdê hakandê kesana werdî yê. *Tr. Paçalı, küçük, yumurtaları da kaplumbağa yumurtası büyüklüğünde olan bir çeşit süs tavuğu.* Kerga panceyîni do ci rê hakîy jî bido.

kerga poti *Zoo. Ed. Nm.* Kerga ki boçika ci cibîyaya, bîya poti. Kesa ki zêdê kergerda poti neteba ya, çîyên rê nêbena, bêqedr û bêqîmet a. *Tr. Kuyruksuz tavuk, kuyruğu yolunmuş tavuk. Kiymetsiz, değersiz, işe yaramaz tavuklara benzeyen kimse.* Verî ma qeçekîni di kay kerdê vatê: Kerga min a poti/ Mi çarşî di roti/ Kesî nêgiroti/ Mi pey di giroti.

kerga sîya *Zoo. Ed. Zv. Nm.* Kerga ki, renga ci sîya ya, kesî rê vanê oxir nêana. *Tr. Karatavuk, uğursuz tavuk.* Vanê kerga sîya ci rê wendo.

kerga sîya veyndayeni *Zv. f. M.* Kerga sîya veyndayîş. Wexto xirab amîyayeni, zemando xirab di bîyayeni, tenganey di bîyayeni, qederdê xirabî di bîyayeni, belaûbêterîy ser o war amîyayeni, şansê ci xirab şîyayeni. *Tr. Arzu edilmeyen bir zamanda olmak, kötü bir vakitte olmak.* Qey ci rê kerga sîya wendo. Çunkî hettanî nika çend finîy ki dekewt de, nêşa qezenc kero. Hemeyê qezenc kenê!

kerga şamî 1. *Zoo. Nm.* Qulî, hulî, luqi, culixi, eloki, elelo, pîpî. *Tr. Hindi.* Ma do xwu rê kerga şamî biherînayê, ma ci ra fek verda. 2. *Zoo. Nm.* Kerga ki qandê hakan nê, qandê şamî verdeyaya, warî bîya. *Tr. Yemeklik tavuk.* Mi do kerga

şamî cikerdayê. Tayên mend bî ki ez a kerga hakan cikera.

kerga tawusî *Zoo. Nm.* Meleka tawusî. Kergênda zê hulîyan a, xwu gijê pêserî kena û Yezîdîy ci bimbarek vînenê. *Tr. Tavus kuşu.* Kerga tawusî xwu fina gijgijna pêserî.

kerge *Zîr. Nn.* Mehsere. Wextê engûr çînayen û şîredê ci ra pastêx, kesmey, sincixîy, tirsekîy û rib viraşten a. *Tr. Bağbozumu ve bu arada pestil, pekmez vb. mamullerin tarlada yapıldığı bütün işlemler.*[1] Ma emser kerge nêkerd.

kerge kerdeni *Zîr. f. M.* Kergekerdiş. Wêxtê arêkerdenda engûri, muameleyê viraştişdê rib û kesman û sincixan û tirsekan û pilol û zêdê nînan pêrini. *Tr. Bağbozumu yapmak, bağbozumu sırasında yapılan bütün muameleler.* Apê mi înan ê, kenê kerge bikerê. Ê do kerge di rib û pastêx û kesmey û sincixîy û tirsekîy zêdê nînan bol çîy bikerê.

kergi *Zoo. Nm.* Heywanênda pînî ya. Heywana keyî ya ki, zêdê qulî û qazan û ordegan kesî rê hakîy kena, kes goştê ci weno, bi bejn a hendê ordegan a. Ordegîy û qazîy awi di coyênê, kergîy berrî/bejî di coyênê. Wexto ki şina çêlan ser, bena qirpi. Bolekê ci "kergîy" ê. *Kur. Mirîşk. Tr. Tavuk.* Kerga ki kesî rê hakîy bido, kes nêbirneno.

kergikori *Zoo. Nm.* Kerga kori. Babetên kergênda kovî û seydî ya, Suwêreki di esta. *Tr. Yaban tavuğu.* Seydwanê kergikori dima. Labelê bi mi ki, ê do nêşê pirodê.

kergilî *Zoo. Nn.* Zîrç, lîq, zirt. Gîyê kergan, nepakeya kergan. *Tr. Tavuk kakası/pisliği.* Kergan, şiqandê keyî ser o kergilî kerd bî. Ciniyera keyî pak nêkerdê, bermalîyera ci pak kerdê.

kerikey *Eko. Nm.* Karûgurweyê kerikî, karûgurweyê kerden û kedda kesî pêro. *Tr. Üretim, imalat.* Şima do kerikey ser o, ma do jî werikey ser o bixebitîyê ki, ma bişê rew biqedînê.

keriki *Eko. Nm.* Debarî di, hergi çîyo ki kesî rê qezencên ano, kerdenê însanan heme. *Tr. Üretim, mamul.* Dewleti winîna kerik û weriki, dima pîlananê xwu virazena.

kerinfuli *Nk. Nm.* Kerinvili. Vilikên a. *Tr. Karanfil.* Qeçan xwu rê xeylên kerinvilîy arêday bî, tenekên jî day mi.

kerinvili *Nk. Nm. Bw.* Kerinfuli. Kerinvilîy do wesarî akerê, ma do jî xwu rê arêdê.

kerî 1. *Nn.* Qefle, celeb, bol, bir, gel, lek, parçe, qor, zorbe, koç. Çîyo jew o ki zêdê pê ya o. *Tr. Sürü, bölük, kafile.* Kerîyên çarwey û kerîyên bizîy gama bîni tîya ra ravêrdîy. 2. *Zoo. Nn.* Qerebalixê heywanandê mêşinî û bizinî û zêdê nînan heywanandê kovîyan. *Tr. Küçükbaş ve yabani hayvanların sürüsü.* Kerîyê çarwan, do şan di bêro, ê bizan, do vera yasûyên bêro. Çunkî kerîyê bizan o dûrî ra yeno.

kerî bi kerî *H. Nn.* Qefle bi qefle, celeb bi celeb, bol bi bol, bir bi bir, gel bi gel, lek bi lek, parçe bi parçe, qor bi qor, zorbe bi zorbe, koç bi koç. Hergi fini bi kerîyan a şîyayeni yan jî bîyayeni. *Tr. Kafile kafile, kafileler halinde, bölük bölük, bölükler halinde, gruplar halinde, sürü sürü.* Ez winîyaya ê yê kerî bi kerî ravêrenê, ez şik nêbîya ki ê yê şinê xwu bierzê înan ser.

kerîm/i *Er. N.* Bişeref, şerefdar, comird. Bixeyrê heme çîyan, bixeyrê hemini/pêrini, nafîdarê hemini, şerefdaro tewro gird, comêrdê comirdan, tewro comird. Kes/çîyo ki; kerem/îkram keno, keremkaro tewro gird. *Tr. Kerim. Keremkarların en şereflisi, en hayırlısı, en faydalısı.* Ellaho Teala Kerîm o.

kerîyey *Nm.* Qefleyey, qelfeyey. Kerî/qelfe bîyayeni, qefle bîyayeni, komo herikîyaye. Çîyo ki bi koman a o yo şino, o yo livî ser o; a o çî yan jî kes. *Tr. Sürü/kafile olma, bölük olma.* Mi rê kerîyeya înan ecêb amê! Cara însanî ra kerî vijîyayo?

kerîyê bizan *Zoo. Nm.* Bolê bizan, gelê bizan. *Tr. Keçi sürüsü.* Kerîyê bizano verên deha bol bî.

kerîyê cinîyan *Nn.* Qefleyê cinîyan. Koma cinîyan a ki cayên ra vera canakî a ya şina. *Tr. Kadın sürüsü/kafilesi.* Mi dî ê rexî ra kerîyêndê cinîyan ravêrdê, mi texmîn kerd ki ê yê şinê bêrî.

kerîyê çarwan *Zoo. Nm.* Bolê çarwan, kerîyê mîyan. *Tr. Koyun sürüsü.* Kerîyêndê çarwano bêhesab ame.

kerîzi *Nm.* Erqa gî, qenêla gî. Qenêla ki gî û awa gîyîni, awa kunifan ci ra şina. *Tr. Kanalizasyon, lağım suları.* Verî, serê Hemamdê Bindê Erdî di, serê kerîzi akerde bî.

kerkerre/ê *N.* Pîl/i, aver/i. Bol gird/i, bol girdan ra bîyayeni. Keso ravey, keso gird. Kes/çîyo ki; goreyê hembazandê xwu pîl o, ravey o, qert o, meqam û payeyê ci ravey o. *Tr. Kocaman, kodaman, kıdemli, ileri, yaşlı, çok büyük, iri, ekabir.* Merdimêndo kerkerre bî. Ma qe nez-

---

1 Eger ma zêdê standarddê tayêni "kergi" rê jî "kerge" (Çiki tayêni standart di nûşaya makî –e qebûl kerda) vajê, wexta "kerge" û "kergi" do pêmîyan kewo. Kergi do zirar bidayê kergeyî. halbûkî "kergi" kotî, "kerge" kotî?

dîyê ci nêşayê şiro.[1] 2. Cayo ki goreyê cayandê bînan deha berz o û tey sîyê girdîy estê. Wexto nê di kelîmey pêya bestênê, beno "kerkerre" (nûşayênda "kerr"î kewna û bena nermeki, bi gengazey a vajêna.) Maneyê ci: Goreyê cayandê bînan, goreyê hemsalandê xwu, goreyê payey (dereceyî), goreyê pîley, goreyê berzey, gorey kesandê bînan Kes/çîyo ki; deha ravey o, deha gird (pîl) o.

kerkerreyîni *Nm.* Qertey, raveyey, girdey. Kerkerre/ê bîyayeni, qert bîyayeni, ravey bîyayeni, bol vernî di bîyayeni, wesf û dereceyê ci ravey bîyayeni, gird bîyayeni. *Tr. Büyüklük, irilik, yaşlılık, ekabirlik, kocamanlık, kodamanlık.* Kerkerreyîneya ci, ci rê nafdari nîya, a do kotî mi rê vinderîyo.

kerkinc/i *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki;; zêdê kerkincên a werdî yo û şewra ra hettanî şan nêşeno karên havil kero, neteba o, hêçek o, çîyekên ra nêbeno, nêercîyaye o. *Tr. İşe yaramaz, iş beceremez, yeteneksiz ve beceriksiz.* Zeno ze kerkinci, şewra ra yo nêzana o yo se keno ki? Nêşeno karên havil kero!

kerkincane *Nm.* Zêdê kerkincana bîyayeni, wesfê kerkincan bîyayeni, bi kerkincan mendeni. *Tr. Yengeçler gibi olmak, yengeç gibi beceriksiz olmak ve gereksiz iş ve eylemler uğraşmak.* Ti ya ajanan di kerkincane se kena?

kerkincey 1. *Zoo. Nm.* Kerkinc/i bîyayeni, heywanan mîyan di kerkinc/i bîyayeni, wesfê kerkincan. *Tr. Hayvanlar içinde yengeç olmak.* Qandê paliknayeni kerkincey û marreya ci ferq kena? 2. *Nm. Ed. Zv.* Netebayey, hêçekey, nêercîyayeni. Havilkar nêbîyayeni îfade keno. Zêdê kerkinci werdî û neteba bîyayeni. *Tr. Yengeç gibi iş becermez, işe yaramaz, gereksiz iş ve eylemlerle uğraşmak.* Ez kerkinceyda ci rê vajî, kergeyda ci rê vajî, hereyda ci rê vajî, çiçîdê ci rê vajî çiçîdê ci rê nêvajî?

kerkinci *Zoo. Nm.* Pencpay, qirêncla, kevcali. Heywanênda mîyandê awan a ki panc lingê ci estê, ci bin di saetênda ci esta. *Tr. Yengeç.* Qeçkîni di ma kerkinci tepiştê û saeta ci akerdê û winîyayê bi ci.

kerkît *Teks. Nn.* Kirkît. Haletîyêndê heremî yo ze zengenek bî ki heremkaran kerdê xwu dest û pa cil û şiq û çuwal û heqîbey û çîyo winasîn viraştê. *Tr. Kirkit.* Wexto ki maya mi herem viraştê, mi temaşeyê kerkîtdê ci kerdê. Senîn ki kerkîtê xwu dayê heremî ro, pa têlê ci şidênayê.

kerkor/i 1 *Tib. Zv. N.* Kes/çîyo ki; hem kerr o hem jî kor o. Hem çiman ra bîyo hem jî goşan ra. Ze ki hem nêvîno hem jî nêaşnawo, gêj. *Tr. Hem sağır, hem kör. Hem kör, hem sağır. Sersem.* O merdimo kerkor do senîn bişo pirdî ser ra tenya ravêro? 2. *Zoo. N.* Teyrekên (mirîçikên) a ki hem kori, hem jî kerri qebûl bena. *Tr. Hem kör, hem de sağır olarak kabul edilen bir çeşit kuş.* Kerkor a kena bifiro.

kerkorane/ê *N.* Kes/çîyo ki; ze ki hem kerr bo hem jî kor bo. Bi şikildê kerkoraneyî ya. *Tr. Sersem gibi, kör ve sağır gibi, adeta sersem, adeta sağır ve kör gibi olmak.* Halê ci kerkorane bî. Mi ci îdare kerd.

kerkoraney *Nm. Bw.* Kerkoranîyey. Kerkoreya ci, ci rê bol zirar dana.

kerkoranî 1. *Nm.* Gêjey. Gêj/i bîyayeni. Hem kerr/i hem jî kor/i bîyayeni. Yan jî zêdê nînan sankî kes hurdina ra jî bibo. Wezîyetê hem kerrey hem jî korey di bîyayeni. Ne dîyayeni ne jî aşnawiteni, nînan hurdina ra jî bîyayeni. Ze ki hem lal hem tat hem kerr bo. *Tr. Kör ve sağır olma.* Kerkoranîyeyênda girani ser o bî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; hem bîyo kerr hem kor hem jî bîyo lal û tat. *Tr. Sağır, dilsiz, ama, sersem, sersemleşen.* Cinêka kerkoranî nêşena nê çîyandê giranan ser ra bivijîyo. 3. *Tib. Nm.* Kerkoranîyey. Babetên nêweşînên a ki kes na nêweşîni bişew çî û kes û vernîya xwu nêvîneno, nêşeno bivîno. *Tr. Gece körlüğü, tavuk karası hastalığı.* Ellah kesî kerkoranî ra bisitarno. Çunkî kerkoranî nêweşînênda çetin a. 4. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bişew nêşeno vernîya xwu bivîno, çimandê ci nêweşîya kerkoranî esta. *Tr. Gece körlüğü hastası, tavukkarası hastası.* Şima nêzanê lajek kerkoranî yo, şima lajekî bişew rişenê teber?

kerkoranîbîyaye/ê *N.* Gêjbîyaye/ê, tewşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hem çiman ra hem ziwanî ra hem goşan ra bîyo. *Tr. Dilsiz, sağır, sersemleşen.* Merdimo kerkoranîbîyaye, do nêşo verê xwu jî bivîno.

kerkoranî bîyayeni *f. M.* Kerkoranîbîyayîş. Gêjey. Kerrûkor bîyayeni, gêj bîyayeni, verûpeyê xwu nêzanayeni, ze ki aqilê xwu vinî kerdeni. *Tr. Sersemleşmek, ne yaptığını bilememek, adeta yönünü seçememek. Sağır, dilsiz, göz-*

[1] Na kelîma, bi pêyabestişdê kelîmandê "kerr" û "kerre/a"n a virazîyaya. Suwêreki di vajêna. Kerr: Keso ki goşê ci kerr ê yan jî nêaşnaweno. Merdimo ki yan jî çîyo ki cadê xwu di giran o, ey rê jî vajêno. Kerre/a: 1. Sîya girdûgirani.

süz olmak. Boka kes kerkoranî nêbo, bîyayena kerkoranîyey di, kes beno rezîldê alemî.

kerkoranîyey 1. *Nm*. Kerkoraney. Kerrûkor/i bîyayeni. Kerr, lal, tat û gêj bîyayeni. *Tr*. *Duymama, işitmeme, anlamama, yapamama, görememe, sersemlik, salaklık*. Kerkoranîyeya ci do sereyê ci bûro. 2. *Tib*. *Nm*. *Bw*. Kerkoranî 3. Ez kerkoranîyeyda ci ra haydari nîya.

kerkorey *Nm*. Kerrûkorey, gêjey. Hem kerr hem jî kor bîyayeni, xwu îfade nêkerdeni, îfadeyê xwu kerden di çetiney dîyayeni, kerrûkor û lal bîyayeni, gêj bîyayeni. *Tr*. *Sersemleşmek, yönünü seçememek, başı dönen bir koyun gibi etrafında dönüp durmak ve yönünü bulamamak*. Kerkorey ra nêbîyayê, qey ey do jî bişayê verê xwu bivînayê.

kerkot *Zîr*. *Nn*. Teneyo pûrikîyaye. Soqî di teneyî kuwenê û pûrikneno, no teneyo pûriknaye kerkot o. *Kur*. *Dan*. *Tr*. *Dövülen ve ince kabuklarından sıyrılan ve aş için hazır hale getirilen buğday*. Kerkot kerdeni jî çetin a. Kerkotî û kuwate jew nîyo. Hergi jûy ra çînakî virazêno.[1]

kerkût 1. *Sn*. *Nn*. *Bw*. Kirbît. Jûfinan qandê çaran tanayeni, kerkût keye di çinêbo, kes qarşûyê meymanandê xwu şermayeno. 2. *Kîm*. *Nn*. Zac, kukûrd, gemez. Elementên o ki renga ci zerd a, cadê ci di bolkî xwudserane vîneyêno, ca bi ca madenandê bînan mîyan di jî bi şikildê pêyabesteyî ya vîneyêno. Nimroyê ci yê zîrek (atom) î 16 o, giraneya zîrek (atom)dê ci 32, 06 a, 113 °C di helêno, 444 °C di jî gireyêno û nîşanê ci yo Latînî jî herfa *S* ya. *Tr*. *Kükürt*. Bi kerkûtî ya adir jî tepisnenê.

kerm 1. *Zoo*. *Nn*. Lolik. Çîyo bigane yo werdî yo ki mîkrobey di dekewno çîyan mîyan û ê çîyan keno kermajin û xerpneno û herimneno. *Kur*. *Kurm*. *Tr*. *Kurt, kurtçuk*. Pîlê ma pîlvatikênda xwu di vanê, "Kermê dari, bi dar ra nêbo, dari nêkewna." 2. *Zv*. *Nn*. Xidik. Çîyo ki kesî di qaxûyên yan jî meraqên verdano, kesî keno kêfsad. *Tr*. *Dürtü, merak*. Mêlê zerrîya to yo qenelandê sporî di. Ez zana çi kermo to pîze di!

kerma *Zîr*. *Nm*. *Bw*. Kerme 2. Mi do a kerma bigirotayê, to giroti.

kerme 1. *Nn*. Pajik/qaşikê dirbetan, qalikê kul û dirbetan. *Tr*. *Yara kabuğu*. Dirbeta ci kerme girêda bî. 2. *Nn*. Rêxa dewarîya ki kerda qasnaxan mîyan û bîya wişki û qalib giroto yan jî rêxa dewaran a ki xwu bi xwu cadê ci di bîya wişki. Kerme çend qatê sergînan o. Bolekê ci "kermey" ê. *Tr*. *Kasnakta preslenerek güneşte kurumaya bırakılan hayvan dışkısı, tezek. Ahırda uzun süre toplanmayıp, koyunların basmasıyla elde edilen tezek katmanı*. Kes bişo kermey virazo, sergînan rindêrî yo. 3. *Cog*. *Nn*. Gogkerdeyê herr û erdî yo ki, werdîya ci kerseg a. *Tr*. *Tomarlanan büyükçe toprak yığını*. Kermeyên herri do ci ser ro gunayê, mi ûja ra vist dûrî û werzena.

kermegirêdaye/ê *N*. Çî/keso ki kerme girêdayo, serê ci bîyo kermeyîn, serê ci bîyo qalik/bajiko qalin. *Tr*. *Kabuk bağlayan*. Dirbeta kermegirêdayê do nêqilaneyo ki bibo weşi.

kerme girêdayeni 1. *Tib*. *f*. *M*. Kermegirêdayîş. Serê dirbeteri kerme, qalik, pajiko qalin girêdayeni. *Tr*. *Kabuk bağlama, yaranın kabuk bağlaması*. Dirbeta ci kerme girêdayo, Ellah zano ki do deha weşi bo. 2. *f*. *M*. Kermegirêdayîş. Gunay zeyidîyayeni, zeyîdîyayena gunayan, manewîyey di qarmaç girêdayeni. *Tr*. *Kasavet-i kalb, kalp katılığı*. Qelbê ci kermey girêdayê, o do nêşo fehm kero.

kermey *Zîr*. Qandê bolekeyda ci *Bw*. Kerme 2. Ma jî xwu rê dewi di kermey viraştê. Tîna kerman tayên a, zêdê kolîyan û xazilîya nîya.

kermeyîn/i *N*. Qandê nerîyan, pa kerme bîyayeni, kermeyê ci bîyayeni, serê ci girmitin bîyayeni, ser ra qalik yan jî pajiko qalin girêdayeni. *Tr*. *Üstü yaralı, pürüzlü, üstten kabuk bağlayan şey veya mecazen kimse*. Serê destdê ci kermeyîn bî.

kermeyîney *Nm*. Kermeyîn bîyayeni, kermeyê ci bîyayeni, ser ra qalikê ci bîyayeni, ser o pajikê ci yo qaling bîyayeni, kerme girêdayeni, dirbeteri ser o kerme, pajiko qalin yan jî qalik bîyayeni. *Tr*. *Üstü kabuk bağlamak, yaranın kabukluluk hali*. Ez kermeyîneyda ci ra nêtersaya, dirbeta ci eceb verî senînî bî?

kermê birîsimî *Zoo*. *Nn*. Kermê herîrî. Kermo ki goza birîsimî virazeno. *Tr*. *İpek böceği*. Kermê birîsimî goza birîsimî virazeno. Ay ra jî çinayo birîsimin virazêno.

kermê daran *Zoo*. *Nn*. Lolikê daran. Kermo ki daran mîyan do û daran mîyan ra weno. *Tr*.

---

1 Muameleyê kerkotî winayo: Xelleyî şuwenê kenê soqî mîyan û kuwenê. Dima anê keye di vaydanê, kepegê ci şino û beno pak. Di rojîy afinenê û kenê wişk tepîya, bi destarî ya tehnenê. Tehnitişîya tepîya bi pirojin a rovêjenê. Serê pirojini beno dolmelix, binê pirojini jî hewna dîna finîy rovêjenê. Finda didîy di serê ci beno pitpitik û tewro binên jî beno kuftelix.

Ağaç kurdu. Girdanê ma pîl vatikên di vato: "Kermê dari bi dar ra nêbo, dari nêkewna."

kermê encîlan *Zoo. Nm.* Lolikê daran. Kermo ki encîlan mîyan do. *Tr. İncir kurdu*. Kermê daran zirar nêdano kesî.

kermê sayan *Zoo. Nn.* Lolikê sayan. Kermo ki sayan do. *Tr. Elma kurdu*. Kermê sayan hendo ki ma werdê, hend vajê bes o.

kermê textan *Zoo. Nn. Bw.* Bezmik. Kermê textan, do textanê ma pêrini bitehno.

kermê textî *Zoo. Nn. Bw.* Bezmik. Kermê textan, do mobîlyayê ma birovêjo.

kermijin/i *N.* Kermejin/i, lolikin/i. Çî/keso ki kermîy dekewtê de. *Tr. Kurtlu*. Kes do meyweyê kermijinî nêwero. Labelê ki bûro jî zirarê ci çinî yo.

kermijiney *Nm.* Kermejiney, lolikiney. Kermejin/lolikin bîyayeni. Lolikîy/kermîy dekewteni. *Tr. Kurtluluk*. Kermijineya ci, bî sebebê nêrotenda ci. Cora mi dest di mendîy.

kermûkêzikîy *Zoo. Nb.* Çi heywano zêdê kermûkêzikan a esto, pêro. *Tr. Haşere, haşerat ve böcekler*. Cinêkeri va: Boka kermûkêzikîy kêdê şima kewê!

kerpe *Nn. Bw.* Kelpe. Kerpan ra, jû jî babetdê qumqumokan ra o.

kerpinos/i 1. *Zoo. N.* Xoz/i, xenzîr/i, yekane/ê. *Tr. Domuz*. Muslumanîy goştê kerpinosî nêwenê. 2. *Zv. N.* Kerpinosîni, kerpinos/i, xoz/i, xenzîr/i, yekane/ê, bêxem/i. Kes/çîyo ki; zê xenzîran a o û tey şerm çinî yo, qeyami jî biqilayo ver nêkewno. *Tr. Domuz gibi, asla kıskanmayan, namustan yoksun, umursuz, umursamayan*. Merdimêndo kerpinos o, ar û şerm tey çinî yo.

kerpinosane *Nn.* Zêdê kerpinosana, zêdê xozan/xenzîran a, bi xozan mendeni, zêdê yekane bîyayeni. *Tr. Domuzca*. Pirodayîş û muameleyê ci kerpinosane bî.

kerpinosaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û mêl û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê kerpinosan bîyayeni, wesfê kerpinosan ser o/tey bîyayeni, bi kerpinosan mendeni. Kişta yekaneyey ra, kişta namûsî ra zêdê xozan/xenzîran bîyayeni. *Tr. Domuzlar gibi olmak*. Kerpinosaneyda ci ra nêbîyayê, ma jî şayê bi xwu ya bero.

kerpinosey *Nm. Bw.* Kerpinos 2. Ti jî ser o kerpinosey esta. Ez pey emel nêkena.

kerpinosîni *Nm. Bw.* Kerpinos 2. Kerpinosîna ci sereyê ci bûro.

kerpîçi *Mîm. Nm.* Pîrketa lincîyîni. Bi lincî ya herûnda sîyeri di çîyo ki kes pa dês virazo viraşteni. *Tr. Kerpiç*. Bano kerpîçin do amnanî honikaî, zimistanî jî germey bikero.

kerr 1. *Nn. Bw.* Kewrinc. Kerrê serdê sîyan û kerrê serdê awan jew nêbo. Labelê hurdina jî kerrê. 2. *Nn.* Ger, pars, zengar, zencar, zincar. Çîyo ki kehaney di asinan ser o arêbeno. *Tr. Pas, oksitlenme, tortu*. Serê hergi çî kerr nêgîno.

kerr/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; goşê ci nêaşnawenê, goşê ci wezîfe ya nêvînenê yan jî bol kemî vînenê. *Tr. Sağır*. Kesê kerrî rê bi îşaretan a vaji.

kerra *Nn.* Kemeri. Sîya girdi. Kerra gird a, rew rewî bi merdimên a nêwedarêna. Bolekê ci, "kerrey" ê. *Tr. Kaya, büyük taş*. Mêrdekî kerrayên wedarnê ki pirodo, dima poşman bî.

kerran *Sn. Nn.* Zomp, zompe, gurz. Çîyo asinîn o tûjin o ki kes pa sî şikneno. *Tr. Balyoz*. Kerranî bîyarê ki ma sî bişiknê.

kerranc *Nn.* Erd ra anteni, erd ra kaş kerdeni, kerrancî kerdeni. *Tr. Sürükleme/k*. Mi do kerranc kerdayê û bîyardayê, fina zerrîya mi pey veşê.

kerrancbîyaye/ê *N.* Kerrancîbîyaye/ê, kerrancîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên dima kaş bîyo, bi erd a/o sawiten a ancîyayo. *Tr. Sürüklenen*. Lajeko kerrancbîyaye soyîn jî guna erro. Çunkî destê ci qerimîyay.

kerranc bîyayeni *f. M.* Kerrancbîyayîş. Kerrancî bîyayeni, kerrancîyayeni. Erd ra kaş bîyayeni, bi erd a/o sawîyayen a ancîyayeni, erdo kaş bîyayeni. *Tr. Yerden sürüklenmek, sürüklenmek*. Ci dima kerranc bî jî, ê zaliman fina nêgirot zerre.

kerrancey *Nm.* Kerrancîyey. Kerrancî bîyayeni, wesfê kerrancî, bi erd o/a sawîyayen a ancîyayeni, kaş bîyayeni. *Tr. Sürüklenme*. Mi tew a kerranceya ci jî kerda xwu vîra!

kerrancî *N.* Wezîyetê kerranc kerdişî, livê kerranc kerdini, senîn ki jewî yan jî çîyên erd ra kaş kenê, winî. *Tr. Yerden sürükleme*. Eger o jî kerrancîbîyayê, ey wina nêvatê. Labelê nêbîyo.

kerranckerde/ê *N.* Kerrancîkerde/ê, kerrancnay/ê. Çî/keso ki; bi zorên a, jewî bi kaşkerdiş a berdo, bi hêlên a erd ra ancîyayo şîyo. *Tr. Sürüklenen*. O çuwalo kerranckerde pêro jî bin ra dirîyayo.

kerranc kerdeni *f. M.* Kerranckerdiş. Kerrancî kerdeni, kerrancnayeni. Bi zorên a, bi hêlên a erd ra kaş kerdeni, xwu dima bi anten a berdeni. *Tr. Sürüklemek, çekerek götürmek*. Kaşka to xwu dima kerranc nêkerdayê. Çunkî pêro şikîyayê.

kerrancnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xwu dima, bi err a kaşkerdiş a beno, anceno. *Tr. Sürükleyici, sürükleyen*. Mi çimî di ki cayên di

kesên yan jî çîyêndo kerrancîbîyaye bibo, gereg ki aja di kerrancnokê ci jî bibo. Çunkî kerdeni, bê kerdok/i nêbena.

kerrancnokey *Nm.* Kerrancnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên erd ra bi kaşkerdiş a beno, anceno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sürükleyicilik.* Kerrancnokeyênda çetin a ser o.

kerrandês 1. *Mîm. Nn.* Mistiba. Dêso ki bi îdare ya, salmekî, bê lincî û bê beton virazîyayo, hema hinî neyayo pêser. *Tr. Kaba duvar.* Kerrandêsê ci hema xilîya. Çunkî salmekî virazîya bî. 2. *Mîm. Nn.* Tamîr û newedera viraştena kerrandêsan jî fina kerrandês hesibêna. *Tr. Kaba duvarların tamir ve restorasyonu.* Ê yê kenê kerrandêsê xwu virazê, tenekên xilîya bî.

kerrandêsane *Nn.* Kerrandêskî. Zêdê kerrandêsîya. *Tr. Kaba ve derme çatma duvar gibi.* Şima no dês, kerrandêsane viraşto.

kerrandêsaney *Nm.* Kerrandêskîyey. Kerrandêskî bîyayeni, kerrandêsane/ê bîyayeni, bi îdarekî viraşteni. *Tr. Derme çatma, kabaca ve geçici yapılan ihata duvarları gibi olmak.* Mi rê ki a kerrandêsaneya ci jî weş amê bî.

kerrandêsey *Mîm. Nm.* Kerrandês/i bîyayeni. Wesfê kerrandêsan ser o bîyayeni. Dês û tamîrandê îdareyan ra bîyayeni. *Tr. Derme çatma, kaba ve gelişigüzel yapılan bütün mimari yapılardan olmak.* Kerrandêseya ci ya mi kena kêfsal. Kaşka mi nêdîyayê!

kerr bîyayeni 1. *Tib.* Kerbîyayîş. Goşanê xwu vinî kerdeni, veng ci nêamîyayeni. Vengan nêşinawiteni. *Tr. Sağır olmak, sağırlaşmak.* Vanê, serdêndê xirabî ser ra bîyo kerr. 2. *Zv. f. M.* Kerrbîyayîş. Qîf bîyayeni, balkeş bîyayeni. Balê xwu têtewr kesên yan jî çîyên ser nayeni, tey zêdê merdan bîyayeni, tey fanî bîyayeni. *Tr. Pürdikkat kesilmek, bir şeyde fani olmak, bir şeyde yoğunlaşmak.* Ci meveyê, o dersi ser o bîyo kerr.

kerre *Cog. Nn.* Komê sîyandê girdan. Kerre hem dûz di, hem jî koy di beno. Bolekê ci, "kerrey" ê. *Tr. Kayalık.* Kerran di ma xwu pêra nimitê û ma kay kerdê.

kerrekaş *Nn.* Keşkere. Çîyo viraşte yo xusûsî yo ki, kes pa sî anceno. *Tr. Keşkere, geygere.* Na vajeki (keşkere) jî fina kaşkerre ra yena. Yanê kerre, kerra anteni, kerra kaş kerdeni yan jî çîyo ki kes pa kerrey kaş keno.

kerrey 1. *Tib. Nm.* Kerrîni. Kerr bîyayeni, goşan di nêweşînêni ra nêaşnawteni, goşan ra tat bîyayeni, nêşeyê goşan bîyayeni. *Tr. Sağırlık.* Kerrey ser o tew ci rê korey jî vijîyê. 2. *Cog. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Kerre. Cayê ci pêro kerrey bîy. 3. *Cog. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Kerra. Boka kerrey ci ro gunê, ey ma kerdîy rezîldê alemî! 4. *Zv. f. M.* Qîfey. Kerr/i bîyayeni. Wesfê kerran ci ser o bîyayeni, balkeşeyênda xorî, qîf/i bîyayeni. Karûgurweyên ser o zêdê merdan boldîqet/i bîyayeni. *Tr. Pürdikkat olmak. Bir iş veya eylemde fani olmak, bir şey üzerinde yoğunlaşmak.* Mi karî ser o kerreya ci bol dîya.

kerreyîn/i *Cog. N.* Cayo ki tey kerrey estê, kerreyîn o, tey sîyîney esta, tey komê sîyandê girdan esto. *Tr. Kayalık, taşlık.* Ûja ki kerreyîn nêbîyayê, ma do xwu rê biherînayê. Hema bol kerreyîn bî.

kerreyîney *Cog. Nm.* Kerreyîn/i bîyayeni. Tey kerrey û sîyê gird û guloberî estbîyayeni. *Tr. Kayalıklı olma.* Kerreyîneya ci heywan warîkerdişî rê bena. Zewmbî çîyên rê nêbena.

kerrik *Nk. Nn. Bw.* Kewrinc. Ma bi kerrikdê serdê sîyan a destekê xwu kerdê hene.

kerrika goşî *An. Nm. Bw.* Kerriki 2. Kerrika goşdê ci di leym arêbîyayo.

kerrikane 1. *Nn.* Kerrane, kewzane, kefrincane, korincane, henetîtikane. Zêde kerrik/kewrincî ya, zêdê henetîtikî ya, bi kefrincî ya/o mendeni. *Tr. Yosun gibi.* Mi rê kerrikane ame. Cora mi sawit destandê xwu ro. 2. *Zîr. Nn.* Ze ki kerrik/i bo, zêdê kuhoyîyandê nêbîyayan bîyayeni. *Tr. Sebzelerde veya meyvelerde ham gibi, olgunlaşmamış gibi, olgunluk görüntüsü vermemek.* Mi şamika ci werdîy. La ki mi rê kerrikane amey.

kerrikaney 1. *Nm.* Kerraney, kewzaney, kefrincaney, korincaney, henetîtikaney. Wesfê kerrikaneyî tey bîyayeni, wesfê heneyê serdê sîyan ser o bîyayeni. *Tr. Yosun gibi bir görüntü vermek.* Kerrikaneyda ci ra nêbîyayê, çinayê ma wina hene nêbîyê. 2. *Nm.* Kerrikane/ê bîyayeni. Wesfê kerrikan tey bîyayeni, ze ki bîyayey nêbê, zêdê kerrikana bîyayeni, ze ki xamîy bê. *Tr. Ham görüntüsü vermek, olgunlaşmamış izlenimini vermek.* Kerrikaneya ci xwu da teber.

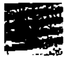
kerrikey 1. *Nm. Nn.* Kerrey, kerrikîni, kewzey, kefrincey, korincey, henetîtikey. Heneyê serdê sîyan bîyayeni, wesfê henedê serdê awan bîyayeni. *Tr. Yosunluk.* Ti vanê kerrikeya ci do înan rê dûrikê ci bişo vejo? 2. *An. Nm.* Kerrikîni. Kerriki bîyayeni, qula goşî bîyayeni. *Tr. Kulak deliği olma.* Nafê kerriki çiçî yo? Kerrikeyda ci ra kes şeno senîn dersên vejo? 3. *Nk.* Kerrikîni, xamey. Xam/i bîyayeni, kerrik/i bîyayeni. Seb-

ze û meywan di bîyaye/ê nêbîyayeni. *Tr. Sebze ve meyvelerde ham olma, henüz olgunlaşmamış olma.* Kaşka şima meyweyê xwu kerrikeyda ci di arêdayê. Cemedî da piro, pêro veşay.

kerriki 1. *Nk. Nm.* Çîya werdîya kuhoyî ya ki hewna nêbîya bîyayê. *Tr. Olgunlaşmamış. Ham olan yenilebilir sebze ve meyveler.* Şamika kerriki ra degirote vijêno. Labelê bi ci ya şamî nêvirazêna. 2. *Nm.* Kerrika goşî. Korta goşdê kesî ya xorî. Cayê goşdê kesî yo ki awi, çîyo leymin û tozûtebal dekewno de. *Tr. Kulak deliği.* Mi bi pemeyî ya kerrika goşdê xwu besterdi, goşê mi bî pak. Nika ez a deha weş aşnawena. 3. *Nm.* Quli, lani. Çîyo veng û barî yo ki çîyan mîyan do. *Tr. Delik.* Kerriki di dê piro.

kerrikîni *Nm. Bw.* Kerrikey. Kerrikînda ci di belateyê ci şên bî. Labelê dima jî ez bostanî mîyan nêşîya.

kerrîn *Nn.* Çîyo (halet, misasî) ki seredê ci di çîyêndo cikerdok/birnok yan jî antok esto û kes pey ya gilanê daran anceno vera xwu yan jî gilanê daran pey anceno û birneno. *Tr. Ucunda çatallı bir kesici veya çekicisi olan uzun sırık.* Eger kerrînî ra nêbîyayê, mi nêşayê hendayên velg pêser do.

kerrîni *Tib. Nm. Bw.* Kerrey 1. Kaşka şima kerrînda ci ra nêgirotayê. Şima merdimînda ci ra bigirotayê.

kerr korî nişteni *Zv. f. M.* Kerr korî niştiş. Bêhesab qerebalix bîyayeni, qerebalixey di şelaga erdî di giraney peyda bîyayeni. *Tr. Serseri bir kalabalıklık, ana baba günü, aşırı kalabalık olma.* Vanê hendo ki qerebalix bî, kerr niştê korî.

kerr korî ser nişteni *Zv. f. M.* Kerr korî ser niştiş. *Bw.* Kor kerrî ser nişteni. Xeyrê Ellahî ki şima, a roji nêşîyê. Çunkî vanê a roji kerr nişto korî ser.

kerrûkor/i *Tib. N.* Hem kerr/i hem jî kor/i. Kes/çîyo ki; hem goşan ra hem jî çiman ra bîyo, hem goşê ci nêaşnawênê hem jî çimê ci nêvînenê. *Tr. Sağır ve dilsiz.* Mêrdekêndo kerrûkor tîya ra ravêrd, tenya bî. 2. *Zv. N.* Zaneye/ê-nêzanaye/ê, şînas/i-neşînas/i, ê ma-şar, bigoş/i-bêgoş/i, girdûwerdî, pîlûqij/i, pêro, heme, verêna. *Tr. Bildik bilmedik, tanıdık tanımadık, herkes.* Dêrê ki şima kerrûkorî pey haydar kerê, wa kes ca nêmano.

kerrûkorane *Nn.* Kerrûkoranî. Zêdê kerrûkoran bîyayeni, wesfê kerrûkoran ser o/tey bîyayeni. Zêdê hem kerrî hem jî korî bîyayeni. *Tr. Sağır ve körce olmak, hem sağırlar hem körler gibi olmak, duymamak ve görmemek.* A rojda kerrûkoranê di, şima pêra çiçî fehm kerdê ki?

kerrûkoraney *Nm.* Kerrûkoranîyey. Kerrûkorane bîyayeni, wesfê kerrûkoran ser o/tey bîyayeni, hem kerr hem jî kor bîyayeni, zêdê kerrûkoran bîyayeni, ne şinawiten ne jî dîyayeni. *Tr. Sağır ve körler gibi olmak, duymamak ve işitmemek.* A roji kerrûkoraney niştî bî ma hemini ser.

kerrûkorey *Tib. Nm.* Hem kerr/i hem jî kor/i bîyayeni, hem goşan ra hem jî çiman ra bîyayeni, ne goşîy vînayeni ne jî çimîy dîyayeni. *Tr. Sağır ve dilsiz olmak.* Kerrûkorey çetin a. Ellah kesî goş û çiman ra nêkero.

kerrûlal/i *Tib. N.* Tat/i. Kes/çîyo ki; hem kerr o hem jî lal o, hem goşan ra nêşe yo hem jî ziwanî ra. *Tr. Sağır ve dilsiz.* Merdimên kerrûlal bo, kes do senîn pey bişo pê fehm kero?

kerrûlalane *Nn.* Kerrûlalkî. Zêdê kerrûlalana, bi kerrûlalan mendeni, wesfê kerrûlalan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Sağır ve dilsizce.* Mi çiçî ki ci ra pers kerd, kerrûlalane cewab nêda.

kerrûlalaney *Nm.* Kerrûlalkîyey. Kerrûlalane bîyayeni. Wesfê kerrûlalan tey estbîyayeni. *Tr. Sağır ve dilsizler gibi olmak, ne duymak ve ne de işitmek.* A ya bi a nêşeyeyda xwu ya a kerrûlalaneyda înan ver jî dana.

kerrûlaley *Tib. Nm.* Kerrûlal/i bîyayeni. Goş û ziwanî ra nêşe/ê bîyayeni. Hem kerr/i hem jî lal/i bîyayeni, wesfê kerran û lalan ser o bîyayeni. *Tr. Sağır ve dilsizlik.* Ellah bol nêdo, kerrûlaley xirab a! Kes rew rewî nêşeno nê îmtîhanî bin ra bivijîyo.

kerrxane *Nn.* Maden, ocax, sîgeh. Cayo ki ci ra maden vijêno, ocaxê sîyan. *Tr. Ocak, taşocağı, maden.* Kerrxanedê dewida înan di, bol sîy estê. Na kelîma do bi mi ki "karrexane" ra bivirîyo. Senîn? Kerrexane – kerrixane - kerrxane.

kersegi *Zîr. Nm.* Herra ki pêya diskîyaya û bîya ze sî. Wexto ki kersegan bipiroşnê jî piroşêna. *Tr. Kersek/keslek. (Adana ve çevresinde.)* Erdan ser o kersegîy şîyê ma lingan ro. Pîlvatikênda Dimilan di vajêno: Kersegên, belayê sîyên a.

kersegin/i *Cog. N.* Ca/erdo ki tey kersegîy estê, kersegin o, mîyan di kersegîy estê. *Tr. Keslekli/kersekli.* Mi ê cadê kerseginî di awdani kerdê, înan cadê gengazî di kerdê.

kerseginey *Cog. Nm.* Kersegin/i bîyayeni, wesfê kersegan ser o bîyayeni, ca yan jî erdê ci kersegin bîyayeni. Ca/erdo ki herra ci pêyo diskîyaya û bîya zêdê sîyekandê wişkekan. *Tr. Kerseklilik.* Kersegineya ci, bîbî bendê ramitiş û awdan dayenda ci.

kert/i 1. *N.* Girmitino/a pîs/i. Çî/keso ki tey girmitineyênda pîsi esta. *Tr. Tümsek, pürüzlü, girintili, çıkıntılı.* Darêndo kert bî. Destê ma pêro dirnay. 2. *N.* Namîyaye/ê, nedûz/i. Çîyo ki namîya yo û tey kertiney esta. *Tr. Eğik, eğilen, eğdirilen.* Gilêndo kert guna ci çimî ro.

kertal 1. *Nn.* Perr û govdeyê kuhoyîyan o qalin. Vaşê perheray ê şenik ê ki bi talazikan a şenê hewa ra şirê û bifirê. Wişkbîyayeyê kengeran o ki bi talazikan a, bi vayan a şino. *Tr. Geniş yapraklı ve basit hava hortumuyla havalanabilen hafif kurumuş yaprakların tamamı.* Mesela eger kertalêndê kengerî talaziki ver kewo, wexta vanê: "Hele biewnî, kertalê nê kengerî, kam çi zano ki, talaziki kotî ra ardo!" û fina vanê: "Kertal ti yê sera şinê? Kertal jî vano: "Va bizano." 2. *Nk. Nn.* Tellîkenger. Vaşêndo tellîyîn o ki zêdê kengeran o û kok û govdeyê ci bi şikildê herayeyda xwu ya tellî yo. *Tr. Bir çeşit dikenli ot.* Heywanîy tezeyey di kertalî jî wenê.

kertaley 1. *Nk. Zv. Nm.* Kertal bîyayeni. Wesfê kertalî ser o bîyayeni, şenik bîyayeni, xwuserî nêbîyayeni, bendeyê kesan û çîyandê bînan bîyayeni. *Tr. Kurumuş çeşitli bitki parçası olmak, rüzgar ve benzeri saikalarla taşınan, yürütülen, oluşturulan, hareket ettirilen, kendisine yön verilen veya verdirilen olmak.* Kes do kertal nêbo. Ki bibo, vayên jî kesên rameno, dano xwu ver.

kerteş/i *N.* Kelteş/i. Çîyo ki tey kerteşiney/kertikiney esta, kertikin o, tey zêdê kertan girmitiney esta, kertûkûrt o, girmitin o. *Tr. Pürüzlü.* Mi rê ki, cayêndo kerteş bî. Kerteşineya ci xwu dûrî ra motê.

kerteşey *Nm.* Kelteşey. Kerteş/i bîyayeni. Çîyo ki tey kerteşiney/kertikiney esta, kertikin o, tey zêdê kertan girmitiney esta, kertûkûrt o, girmitin o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Pürüzlülük.* Mi rê ki cayêndo kerteş bî. Kerteşineya ci xwu dûrî ra motê.

kerteşin/i *N.* Kelteşin/i, girmitin/i, kertûkûrtin/i. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki tey kertikiney û girmitiney esta, wesfê kerteşey esta, a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Pürüzlü, girintili çıkıntılı.* To nêşa bê ê kerteşinî çînakî bivîno?

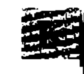
kerteşiney *Nm.* Kelteşiney, girmitiney, kertûkûrtiney. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki tey kertikiney û girmitiney esta, wesfê kerteşey esta, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, girintililik, girintili çıkıntılı olma.* To nêşa, bê ê kerteşinî çînakî bivîno? To nêzana kerteşineya ci do, bibo sebebê nêgurweyayenda ci?

kertên *Nm.* Kertê, jû kerti. Vîst û panc kurişîy. Çehar paran ra parênda kaxitên. *Tr. Yirmi beş kuruş.* Qeçekînda mi di bi kertên a nîmnanên ameyê. Dima hendo ki qîmetê peran kewt ki tew hesabê ci jî kesî nêşayê bikero. Nika, şeş qey (sifirîy) erzîyay, kes fina şeno hesabê ci bikero. Mesela nika fotoqopîyên (virsneyên) verê ci tenya 20-25 qurişî yo. Nika (5ê Tîrmehani 2021) jî bî verdê şeş qeyan eştişî xirabêrî.

kertê *Nm. Bw.* Kertên. Kertên tenya kesî rê xercî nêbena. Çunkî bi kertên a deha çîyên nîno.

kerti bi kertey *Nm.* Kert bi kert a, hergi fini bi kertan a hereket kerdeni, muamele kerdeni, xerc kerdeni û zêdê nînan. *Tr. Kuruşu kuruşuna, her defasında kuruşlarla muamelede bulunmak.* Mi ê pereyê bolîy, bi usûldê kert bi kertey a arêday bîy. Ti senîn înan finêra xerc kenê?

kerti bi kerti *Nm.* Bi kertan a. Hergi fini bi kert a muamele kerdeni, bol çikos bîyayeni, bol pêdaye bîyayeni. Timûtim bi pêdayîşî ya hereket kerdeni/şîyayeni. *Tr. Kuruş kuruş, kuruşlarla iş ve muamelede bulunmak, aşırı tasarruf etmek.* Ey ê perekê xwu kert bi kert arêdayay bîy. To senîn winî berdîy û finêra xerc kerdîy?

kerti *Eko. Nm.* Vîst û panc qurişîy. Çehar paran ra parênda kaxitên, nîmeyê nîmkaxiti. *Tr. Bir liranın dörtte biri.* Verî ma bi kertên a sereyên misrî herînayê.

kertik 1. *Nn.* Dindano barî. Çîyo çerxîn o ki, tey dindanekê çerxanê werdîyan estê, eger dindanekîy çinêbê, o halet nêşeno wezîfe bikero. *Tr. İnce diş, çarklı aletlerdeki her bir ince çark dişi.* Kertikê ci yo keno biancîyo. 2. *Nn.* Girmit. *Tr. Kertik, çentik, pürüz/ler, girinti çıkıntı.* Kertikê ci yê terênê, ê yê deha wezîfe nêvînenê.

kertiki 1. *Sn. Nm.* Çerxan di, dindanekê barîyan rê vajêno. *Tr. Çentik, girinti çıkıntı yeri veya dişleri, yivli yer, çarklı aletlerdeki her bir çentik veya pürüz yeri.* Kertikê çerxî bîyê kûtîy, ê yê nê şenê wezîfe bivînê. 2. *Nm.* Kerteka werdî. Çehar paran ra parênda kaxit a ki werdî û tayên û bê qîmet hesibêna. Cora nameyê kertiki neyêno pa. *Tr. Küçük, kiymetsiz, değersiz. Bir liranın dörtte biri.* Eger a kertiki ra nêbîyayê, ma qe nêşayê virseyê ê kaxitekî jî biantayê.

kertikin/i *N.* Çî/keso ki pa kertikiney û pirûziney û girmitiney esta. *Tr. Girintili ve çıkıntılı, pürüzlü/çentikli.* Asino kertikin do hewna jî biterîyo.

kertikiney *Nm.* Çî/keso ki tede kertikîy û girmi-

tiney esta. *Tr. Girintili ve çıkıntılılık, yivlilik, çentiklilik.* Çîyo ki tede kertikiney esta, ez bi xwu ci ra hez nêkena.

kertin/i *N.* Kertikin/i. Çî/keso ki tey cayo kertikin esto, dûz nîyo, tey pirûzîy û girmitîy estê. *Tr. Tümsekli yer veya şey, girintili çıkıntılı, pürüzlü.* Erdê ci kertin bî. Cora ma nêşa tey rehat bigurweyo.

kertiney *Nm.* Kertikiney, girmitiney. Tey kertîy û girmitîy bîyayeni, dûz nêbîyayeni. *Tr. Pürüzlülük, girintili çıkıntılı olma.* Ez, a kertineyda ci ra nê, dirîyanê ci ra lebayêna. Wa ma rê bivatayê, wa qe winî bîyayê.

kerto *Nn. Bw.* Kertok/i. Kê ki vato kerto yo, bextê xwu erzeno. A roji mi dî, di keyan rê, werdê di mengan da.

kerto/ê *Zv. N.* Kertok/i, çikos/i. Kes/çîyo ki; karûgurwedo werdî dima yo, kert bi kerti xercî arêdano, bi kertan a xercî dano û gîno, çikos o. *Tr. Cimri. Kuruşlara iş ve muamele eden.* Ti bi Ellasî, mi bi a kertê ya rî bi rî meya. Wexto ki ez ay vînena, ez îri vejena!

kertok/i *N.* Kerto/ê, nekes/i, pintî, çikos/i. Kes/çîyo ki; kert bi kert dano û gîno, bi kertokeyda xwu ya qedrûqîmetê xwu fineno. *Tr. Cimri. Kuruşlarla alışveriş yapan, değersiz.* Kes bi ê kertokî ya alvêr nêkeno. Çunkî bi kertan a bazar keno.

kertokey *Nm.* Kertoyey, çikosey, pintîyey, nekesey, bêqîmetey. Kertok/i bîyayeni, nekes/pintî bîyayeni, çikos/i bîyayeni. Bi kertan a, bi qurûşan a alvêr/bazarey kerdeni û dayen û giroteni, qedrûqîmetê ci çinêbîyayeni, giraneya ci çinêbîyayeni. *Tr. Cimrilik. Kuruşlarla iş ve pazarlık yapmak.* Ez winîyaya ki pa kertokey esta, ez hema ci ra kewta dûrî. Çunkî miştefîyê mi do rîde ci ra ma ra biremayê.

kertoyey *Nm. Bw.* Kertokey. Eger pa kertoyey bibo, sifte sifte ez ci ra kewna dûrî.

kertuk *Teks. Nn.* Deştenîya çolçivini. Babetên deştenî ya ki çolçivîy danê ci. *Tr. Zikzaklı dikiş.* Mi kertuka deştenî ci rê kerdi, ay sînayê.

kertûkort/i *N.* Cayê ki, kes şino war û vijêno cor esto. *Tr. İnişli çıkışlı, çukurlu ve tümsekli yer.* Cayo ki ma şî, kertûkort bî. Ma tey bîyê rezîldê alemî.

kertûkortey *Nm.* Kertûkort/i bîyayeni, tey pirûziney bîyayeni. Çîyo ki tey warşîyayen û vijîyayeni esta. *Tr. İnişli çıkışlı olma, çukurluluk, girintili çıkıntılı olma, pürüzlü olma.* Mi bixwu rê kertûkorteya ci nê, o ca bîyayeni weş nêbî.

kertûkûrt/i *N.* Kertûkûrtin/i, kertûkûrtîn/i, pêro kertikin/i, pêro namîyaye/ê, pêro çewto girmitin/i bîyaye/ê, hergi cayê ci girmitin/i bîyaye/ê. *Tr. Pürüzlü, çukur mukur, eğri büğrü.* Mamosteyî va: Rayê coydê mi, zêdê rayandê Pêtirge'y kertûkûrt ê.

kertûkûrtane *Nn.* Kertûkûrtkî. Ca/çîyo ki kes finên dekewno, finên ci ra vijêno, finên beno nizm finên beno berz. *Tr. Girintili çıkıntılı gibi, inişli çıkışlı gibi, pürüzlü gibi, çentikli gibi.* Erdê ci qirware bî, kertûkûrtane bî.

kertûkûrtaney *Nm.* Kertûkûrtkîyey. Kertûkûrtane bîyayeni. Ca/çîyo ki kes finên dekewno, finên ci ra vijêno, finên beno nizm finên beno berz, a o ca bîyayeni. *Tr. Girintili çıkıntılı görünümlü, inişli çıkışlı gibi olmak, pürüzlü gibi olmak, çentikli gibi olmak.* Ez kertûkûrtaneyda ci ra kêfsad nêbîya, çirê ti bîyê?

kertûkûrtey *Nm.* Kertûkûrtiney, kertûkûrtîney. Cayo ki kes tey finên kewno nizm, finên kewno dîyar, kes finên dekewno finên vijêno, finên tey girmitiney vijêna finên beno dûz; a o ca yan jî nê wesfîy tey estbîyayeni. *Tr. İnişli çıkışlı olmak, girintili çıkıntılı olmak.* Tekerê ma pêro a kertûkûrteyda ci ra wina xeripîyay.

kerwa *Nn. Bw.* Kewra. Kerwayê ci ci rê biqedr o, hem birûmet o.

kerwan/i *N. Bw.* Karwan/i. Kerwan do meşti nê çaxana tîya ra ravêro. Ma jî kewnê ci dimi.

kerwaney *Nm. Bw.* Karwaney. Verî merdimanê zengînan kerwaney kerdê.

kerwayîney *Nm. Bw.* Kewrayîni. Kes do kewrayîney di çiçî diqet kero ki kerwayê kesî rind bo?

kerwayîni *Nm. Bw.* Kewrayîni. Kerwayîni di kes do şiro û bêro, pê zîyaret kero.

kerxane *Nn.* Berşerr, qereqapî. Cayo (kîber, keye) ki keyney û cinîyê fehşîy (qehpikîy) tey di, xwu bi camêrdan a ceribnenê yan jî bi zor a deyenê ceribnayiş. *Tr. Genelev.* Şima bi çi babet a filan merdim kerxane di dî? Qey şima jî mehsûm ê!

kerxaneki *Nk. Nm.* Babetên vaşên o. Kerxaneki zihêrin a, vaş û vilikê ci qalin ê. *Lat. Aconitum. Tr. Kurtboğan, kaplanboğan, itboğan.* Pîlvajeyen di vanê, "Nefeli kerxaneki ser o kuho nêbena." Na vajeki Kirdasî asena. Ker(her)+xeniqeki her bûro, her do pa xeniqîyo.

kes *Nn.* Bixwu, merdim/însan bixwu. *Tr. Kişi/insanın kendisi, bizzat/ihi, ta kendisi.* Bira qusûr mewinî, ê mi nîyo. To dî ê kesî bo, îcab bikero, kes çîyên kemî jî belaş jî şeno bido kesî.

kes/i 1. *N.* Merdim/i, şexs/i, însan/i. Hergi însan. *Tr. Kişi, kimse, zat, insan, adam, fert, birey, şahıs.* Keso ki nêmiro, çinî yo. Rew yan jî berey,

miheqeq her kes, do rojên mergî tam kero. 2. *N.* Kesik/i, kes nê, merdimên jî nê, kesên jî nê. *Tr. Hiç kimse, hiç biri, hiç bir şahıs.* Hetta nika, kesî nêşayo ê roy ravêro. O kes ravêrd.

kesa 1. *Zoo. Nm.* Kesakosî. Heywanênda serê ci zêdê kemer o ki çehar lingê ci yê kilmekîy estê. Wexto ki şina, kes vano beno ki, kemerêna, a ya şina. *Kur. Kosî. Tr. Kara kaplumbağası.* Kesa esta ki, di sey serri emir kena. 2. *Nm.* A çîya ki, kes pa kîberan keno kilît, kes kilîtî tey tadano, ziwanê kesa mîyan ra vijêno û kîberî pa keno kilît. *Tr. Kapı kesası.* Kesa kîberî xeripîyê bî. Cora tiritokîy kewtîy bî zerre.

kesakosî *Zoo. Nm. Bw.* Kesa 1. Kesakosî esta ki di sey serri gûn kena.

kesamor *Nn.* Amordena kesan, wext û zeman û cayêndo bellî di kesan, însanan û wesfanê nînan amordeni, hesab kerdeni, ca kerdeni, nîşan kerdeni. *Tr. Nüfus sayımı.* Kesamor, ge panc serran ra finên bîyo, ge des serran ra finên bîyo, ge wextê îhtîyacî di bîyo.

kesamorî *N.* Kesamorey. Heqdê kesamoran di, kesamoran ser o, têkildareyda kesamoran di. Çî/keso ki nifûsi ser o yo, heqdê ci do. *Tr. Nüfus sayımı ile ilgili olan her şey ve herkes.* Merdimo ki do biamorîyo, ewraq û panuş û çîyê kesamorî yo winasîn, pêro jî kesamorî yo.

kesane *Nn.* Xusûsî. Çîyo ki kesî ser o yo, têkilîyê kesî yo, mexsûsê kesan, ser o wihêreya kesan bîyayeni. *Tr. Özel, hususi, kişiye özgü/mahsus, kişisel, zati.* Çîyo kesane, çîyo şarane, çîyo gelane ûzn.

kesaney *Nm.* Xusûsîyey, zatîyey. Kesane bîyayeni, ê kesan bîyayeni, ê şirîgey nêbîyayeni, mal û mikê kesên bîyayeni, orte di nêbîyayeni, têkilê kesan bîyayeni. *Tr. Kişisel, hususilik, özellik.* Ez a kesaneyda ci ser o nê, gelaneyda ci ser o vindena.

kesegan/i *Zoo. N.* Xoz/i, xenzîr/i. *Tr. Domuz.* Nê rojan vîrûsa keseganî ya dinya di vila bena ki şop a û her keso xwu ci ra bi pakey a hemed keno.

kesek/i 1. *N.* Merdimek/i, însanek/i, şexsek/i. Hergi însano werdî. *Tr. Küçük kişi/zat, küçük insan/adam, küçük fert/birey, küçük şahıs.* Keseko ki nêmiro, çinî yo. Rew yan jî berey, miheqeq her kes do rojên mergî tam kero. 2. *N.* Kesik/i, kes nê, merdimên jî nê, kesên jî nê. *Tr. Hiç kimsecik, hiç biriciği, hiçbir şahıscık.* Hetta nika kesekî nêşayo ê roy ravêro. O kes ravêrd. 3. *N.* Bixwu, merdim/însan bixwu. *Tr. Olaya veya kişiye masumiyet veya sevimlilik, acındırma katılmak istendiğinde kullanılarak kişi kendisi, insan kendisi, bizzat, bizatihi, ta kendisi, başkası değil.* Bira qusûr mewinî, ê mi nîyo. To dî ê kesekî bo, îcab bikero, kes çîyên kemî yan jî belaş jî şeno bido kesî.

keseki 1. *Nm.* Kesa, paxa. Kesaya werdî. *Tr. Kasa, kapı, vs kasaları.* Keseka ci bişikîyo, ma şenê bivirnê. 2. *Zoo. Nm.* Kermê tûwan. Kermo ki tûwêran ser o warî beno, kewno tûwan mîyan. *Tr. Dut kurdu.* Ez winîyaya ki keseka tûwêri ser o geyrena.

keseri *Nm.* Wextdê qehrûqotikên di zerre ra vengo bêhes û biqehr o ki heyf û kerb û xezeb û çîyandê winasînan ra vijêno. *Tr. İç çekme.* Bi kesî ya hesûbes nêkerdê. Gam ra finên zerre ra keserên antê. Kesera ci zerrîya gawiran kerdê lete.

keseri anteni *f. M.* Keseri antiş. Qehrûqotikên di, heyfên amîyayenên di zerre ra bir kerbên a heyfên anteni. *Tr. İç çekmek.* Senîn ki va, ti sûjdar nîyê, ze ki tesellî bo û kesera xwu anti.

kesewer/i *Zoo. N. Bw.* Kesexwur/i. Kesewerî do dergûşa cinêkeri biberdayê, ay nêverda, xwu eşt ver.

kesexwur/i *Zoo. N.* Keçelek/i, herwer/i, sîsalik/i. Teyrêndo dirnok o ki kesan weno, merdimî dirneno. *Kur. Sîsalk, kerxwur. Tr. Akbaba.* Kesexwur, merdiman weno. Ey ra xwu bipawê.[1]

kesey *Nm.* Kesîni, merdimey, kesîney. Kes û nas nameyê kesî bîyayeni, qarekterê însanî bîyayeni, merdim bîyayeni. *Tr. Kişilik, kişilik karakteri.* Şima senîn keseya ma wina finenê? Ma şima nêzanê eger kes keseyda xwu ra bikewo, kes nêbeno kesê kesandê bînan jî?

kesê/a bêkesan *N.* Yarmetkarê bêkesan, yardimperwerê bêkesan. Keso ki bêkesan rê sersûney keno, înan beşirneno, ci rê wihêrey keno. *Tr. Yardımsever, merhametkar, kimsesizlerin kimsesi.* Bol merhemetkar bî. Kesê bêkesan bî. Bol merdimê bêkesîy beşirnay, kerdîy wahîrê keyî.

kesê/a bêkesan bîyayeni *f. M.* Kesê/a bêkesan bîyayîş. Kesandê bêkesan rê kes bîyayeni, ci rê sersûn bîyayeni, dest bi bêkesan eşteni. Kes/çîyo ki; bêkesan rê yardim keno, dest erzeno ci, paştî dano ci, ci rê beno sersûn; a o kes bîyayeni.

---

1 Tayên vanê kesexwur nameyê xwu kesawerdişî ra gîno (tîya di kesexwur kesey weno), tayên jî vanê kesan (merdiman) weno, nameyê xwu tîya ra gîno. Eger no dimayên bo, wexta kesexwur beno merdimwer.

Tr. Kimsesizilere kimse olmak. Hergi merdim nêşeno kesê bêkesan bo. Çunkî kesê bêkesan rê kes bîyayeni rê comirdey û zengîney lazim a.

kesê/a kesan *N.* Kes/şexso ki kesan rê kesey keno, ci rê wihêrey keno. *Tr. Yiğitlerin yiğidi, kimselerin kimsesi.* Mêrdekî va: Eger gird nêbo, xwura kesê kesan jî nêbeno.

kesê/a keyî *N.* Kesî ra, xerîb nê, şar nê, şar/xelqê keyî. *Tr. Ev halkı. Yabancı değil.* Kesê keyî ra kes xwu nêpaweno, kes şeno ci heteki di nimîyê xwu vajo.

kesê/a teqwa *N.* Ehlê teqwa, wihêr/wahîrê teqwa. Keso ki tey teqwa esto, karûgurweyanê xwu bi teqwa ya keno, rayda Ellahî do, bê rayda Ellahî karûgurweyên nêkeno. *Tr. Ehl-i takva, takva sahibi.* Kesê teqwa û kesê fetwa zêdê pê nêluweno.

kesik/i *N.* Keso tewro tayên, qe jû kes jî nê. *Tr. En az kimse, hiç kimse.* Kesik tîya nêameyo, buhtan mekerê, gîyo wişk mesawê ma ra.

kesikane *Nn.* Zêdê qe kesî jî nêbîyayeni, zêdê kesandê tewrê tayênan/kemîyan bîyayeni. *Tr. En az, en küçük, hiç kimse gibi olmak.* Ellah zano ûja di kesikane çinêbî.

kesikaney *Nm.* Kesikane bîyayeni. Wesfê kesikan ser o bîyayeni, qe kesik jî nêbîyayeni. *Tr. Kimse de olmama, hiç kimse de olmama, en az kişi veya şey olma.* Derdê kesikaneya ci nêbî.

kesikey *Nm.* Kesik/i bîyayeni. Wesfê kesikan ser o bîyayeni, qe kes nêbîyayeni. Keso tewro werdî yan jî tayên bîyayeni. *Tr. Hiç kimse olma, en küçük veya en az olma.* Kesikeyda ey di bêro! Ey ez kerda qehrokî!

keski *Nm.* Kuho, zergûni. Renga vaşan. *Tr. Yeşil.* O keski ra, bixwu bol hez keno. Labelê ki kê înan qet hez nêkeno.

keskûsorûzerdi 1. *Cog. Nm.* Terbesi, Hewtrengi, Mûndîya azmînî, Mûndîya Eyşfatma, Mûndîya Fatmaya Nebîyan, Keskûsorûzeri. *Tr. Gökkuşağı.* Keskûsorûzerdi, mûndîya azmînî ya. 2. *S. Nm.* Keskûsorûzeri. Al/sûrika Kurdan a. Ala ki Kurdan xwu rê kerda nîşani. *Tr. Kürt bayrağı.* Keskûsorûzerdi, nîşana Kurdan a.

keskûsorûzeri *Nm. Bw.* Keskûsorûzerdi. Keskûsorûzeri nîşana Kurdan a û mûndîya azmînî ya.

kesma *Zîr. Nm.* Şîre û pilolda engûri ra leganan mîyan di şîraneyo ki virazêno û dima jî bi kardîyan a birêno, qesêno. Bolekê ci "kesmey" ê. *Tr. Bağbozumunda şire lapasından elde edilen kırma, kesme.* Verî wexto ki rezê ma est bî, ma pilolda ci ra kesmey, babet babetîy tirsekîy, pastêx, babet babet sincixîy, rib û çîyo winasîn viraştê.

kesmase *Zoo. Nn.* No mase, esas maseyêndê oqyanûsan o. Gereg ki awandê ma di çinêbo. Ez texmîn kena ya robere yo yan jî cana ra ameyo kewto ziwandê ma. *Kur. Masîkartûxik. Tr. Kalkan balığı. Lat. Psetta maxima.* Ey va: Kesmasey mi rê ê bînan ra weşêrî yê.

kesma viraşteni *Zîr. f. M.* Kesmaviraştiş. Kerge di pilolda ribî ra şîraneyo ki leganan mîyan di bi hesteyda ci ya verdeyêno, beno wişk û dima bi birnayen a virazêno. *Tr. Bağbozumunda kesme yapmak, bir çeşit kırma yapmak.* Wextê kergan, ma rib û aqit û kesmey û pastêx û sincixîy û tirsekîy viraştê.

kesmey *Zîr. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Kesma. Ma kergan ser o kesmey viraştê û zimistanî jî bi êmişdê bînî ya werdê.

keso/a resaye/ê *N.* Keso ki bi serran a, bi qelafat a resayo, bîyo gird, bîyo pîl; pîlan ra hesibêno, werdî nîyo, bizewijîyo kes şeno bizewijno, wezîfe bigîro kes şeno wezîfe bido ci. *Tr. Yetişkin.* Eger ma nêşê gurew bidê nê kesdê resayeyî, ma ma do bidê kê?

kestane *Nk. Nn.* Çîyêndê zêdê bellûyan o ki eynî zêdê bellûyan tewqan ser o, soban ser o, adilganî di piranenê û teqnenê, wenê. Herêma Dengizdê Sipeyî di bol beno. *Tr. Kestane.* Zimistanî ma do xwu rê kestane bipiranê û bûrê.

keş/i *N. Bw.* Kêş/i. Merdimo keş do berîyo nêweşxane. Çunkî nêweş hesibêno, do tedawî bo.

keşe 1. *Teo. Nn.* papaz, keşîş, rahib. Dîndê Xirîstîyaney di, keso ki qandê dînî nêzewijîyayo û dîn di ravey şîyo. *Tr. Hristiyanlıkta manastırda yaşayan hiç evlenmemiş papaz, karabaş, rahip. Hristiyan din alimi, keşiş.* Keşe do kilîsa di, waazî bido xristîyanan. 2. *Nn.* Papaz, rua. Kayda kaxitî di papazo ki, fina papazî weno. *Tr. İskambil oyununda papaz, keşiş, rua.* Keşe, kaxit kay kerdeni peynî di bimano, kaxitan pêrini arêdano.

keşey *Nm. Bw.* Kêşey. Keşey di bê nêwşxane û bê tedawî rew rewî kes weş nêbeno.

keşf *Er. Nn.* Kişf, cakerdiş, cabîyayîş, dîyayeni, vînayeni, veteni, meydanardiş, çiman veranayîş. Kes yan jî çîyên nimî/nimitî fina sifteyî dîyayen û çiman veranayeni. *Tr. Keşif, buluş.* Eceb dinya di cayo ki hewna keşf nêbîyo esto yan çinî yo?

keşfbîyaye/ê *N.* Kişfbîyaye/ê, cabîyaye/ê. Çî/keso ki fina sifteyî vîneyayo, estbîyayena ci eşkera bîya, ameyo meydan, vejîyayo pîyase, neyayo çiman vera. *Tr. Keşfedilen.* Ca û kesê

keşfbîyayeyî newedera keşf mekerê. Ca û keso keşf nêbîyaye hewna bol o.

keşf bîyayeni *f. M.* Keşfbîyayîş. Kişf bîyayeni, ca bîyayeni. Fina sifteyî vîneyayen û meydan amîyayen û çiman vera neyayena kesên yan jî çîyên. *Tr. Keşfedilmek.* Mêrdekî va, finên ki ez bişa xwu keşf kera, ez zana do se bo û! La ki ez a keşf nêbena.

keşfkerde/ê *N.* Kişfkerde/ê, cakerde/ê, vîneyaye/ê, çimanveranaye/ê. Çî/keso ki fina sifteyî bi dest û aqil û kerdinikdê kesên yan jî çîyên a eşkera bîyo, vijîyayo teber, deyayo teber, vîneyayo, neyayo çiman vera, kişf bîyo. *Tr. Keşfedilen/miş.* Qanûno keşfkerde do ma rê çi naf bikero?

keşf kerdeni *f. M.* Kişfkerdiş. Ca kerdeni, veteni, dîyayeni, vînayeni, hole ardeni. Kesên yan jî çîyên fina sifteyî dîyayeni, eşkera kerdeni, veteni, ca kerdeni. *Tr. Keşif yapmak, keşfetmek.* Berrîya Emerîqayî keşf kerden, *Krîstof Kolomb'î rê bî nesîb.*

keşi *Nm.* Berzik, ram. Mûyê mîyandê şeqan, mûyê çoşmedê heyadê kesî. Bolekê ci "keşîy" ê. *Tr. Etek, etek kılları, apış arası kıllar.* Merdimo pak, keşanê xwu teraş keno.

keşîni *Nm. Bw.* Kêşey. Kesî zêdê to keşîna ci xwu rê derd nêkerdi. Ti yê çirê hend ser o vindenê?

keşîş *Teo. Nn. Bw.* Keşe 1 û 2. Keşîşî dersa dînî dayê xirîstîyanan. 2. *Mîm. Nn.* Çuwalo bi vaşî ya pirkerde yo ki, qando ki germeya zerreyî teber nêşiro, neyayo lojini ser. *Tr. Geniş bacalarda ısı kaybını önlemek için kullanılan ot, saman dolu çuval, yalıtım çuvalı.* Bi şew keşîşî lojini sernê ki wa germeya zerreyî teber nêkero.

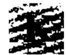
keşîşane 1. *Nn.* Zêdê keşana, bi keşan mendeni, bi keşîşan mendeni, wesfê keşîşan ser o bîyayeni, zêdê zaliman bîyayeni, zêdê bêrehman bîyayeni, wesfê zaliman û xinisan ser o bîyayeni. *Tr. Papazca, keşişçe, keşiş/rahipler gibi, Hristiyan din adamları gibi, zalimce, acımasızca, merhametsizce, haince.* Hergi hal û livdê xwu di keşîşane o. Tey qe weşey peyda nêbena. 2. *Mîm. Nn.* Tey wesfê keşîşey bîyayeni, germeya zerreyî teber nêdayen û ê teberî jî zerre nêdayeni. *Tr. Yalıtımlı gibi.* To keşîşane viraşto, zerreyo qe teber ra zirar nêvîneno.

keşîşey 1. *Teo. Nm.* Keşeyey, keşeyîni, keşîşîni, keşîşîney, rahibey, rahîbîni. Keşîş/keşe bîyayeni, keşeyey kerdeni. Kilîseyên di, hettanî peynîya emirdê xwu, xizmetdê dînî û kilîser di bîyayeni. *Tr. Keşişlik, rahiplik.* Keşîşey, Xirîstîyaney di xizmetêndê şarî û dînî yo. 2. *Mîm. Nm.* Keşîşîni, keşîşîney. Keşîşkerdiş. Germeya teberî zerre, ê zerreyî jî teber nêdayeni, wesfê nê kar û gurweyî. *Tr. Yalıtım.* Keşîşeya ci, bes nêkerdê. Cora zerre serd bî.

keşîşîyaye/ê *Mîm. N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki germeya ci ya zerreyî teber û germeya ci ya teberî jî zerre nêdeyaya, nê olayî rê bende/manî bîyo. *Tr. Yalıtımı sağlanan.* Ban û odeyo keşîşîyaye, zimistanî germ û amnanî honik maneno.

keşîşîyayeni *Mîm. f. M.* Keşîşîyayîş. Keşîş bîyayeni. Ban û geçan û odan û çî û kesanê winasînan di, germeya zerreyî teber û ê teberî jî zerre nêdeyayeni, şîyayîş û amîyayîşê na germey rê bende/manî bîyayeni. *Tr. Yalıtım olmak.* Ki bikeşîşîyayê, wina serd nêbîyayê.

keşîşnaye/ê *Mîm. N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki keşîşeya ci bîya; germeya ci ya zerrî teber û germeya ci ya teberî jî zerre nêdeyaya, nê halî rê bende/manî virazîyayo. *Tr. Yalıtımı yapılan, yalıtımlaştırılmış olan.* Odeyê ma yo keşîşnaye do emserr zimistanî germ bo, amnanî jî honik bo.

keşîşnayeni *Mîm. f. M.* Keşîşnayîş. Keşîş kerdeni. Tîn û germeya zerreyî teber û ê teberî jî zerre nêdayeni yan jî nê dayîş û girotişdê tîn û germey rê bende/manî bîyayeni. *Tr. Yalıtım yapmak, yalıtımlaştırmak.* Ma jî qayîlê bînayê xwu bikeşîşnê. Hergi çîyo keşîşnaye zêdê verî maneno.

keşîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Keşi. Jewekê ci keşi. Ramîy, tukîy, berzik. Mûyê berzikî. Goreyê muslumanîni, goreyê sihetî, keşîy do zeman bi zeman kur bê.

keşkî 1. *H. Bw.* Kêşane. Ti yê çirê winî keşkî yenê vera mi? 2. *H. Bw.* Kaşka. Keşkî ez jî wexta aja di bîyayê!

keşkîlon *Nn.* Adirgan, adilgan, adirca. Cayo ki kes tey adir wekeno. *Tr. Ocak, şömine.* Ez keşkîlonî vero ronişt bîya, hem mi xwu kerdê germ, hem jî mi adirê şorberi kerdê we.

Keşkîloni *Cog. Nm.* Îloni, Hêlûni, Çîrîna siftekêni. Menga payîzî ya siftekêni, menga serra ê newî. Menga ki mabeyndê Tebax û Cotani da. *Tr. Eylül, Eylül ayı.* Emserr jî mi aresneyê xwu nêşa bigîro. Fina Keşkîlona yena, fina mektebê kenê dest pa kerdê.

keşşaf/i *Er. N.* Kişaf/i, qilawûz/i, rêber/i, rayber/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesêndê nebellî, nêzanayeyî, nimî ser o ray keno bellî, raya ci akeno, awi ser o keno zelali. *Tr. Ehl-i vukuf, keşfeden, kaşif, rehber, bilirkişi, kılavuz.* Ancax keşşaf bêro ser ki ma bizanê vayeya ci çend a.

keşşafey *Nm.* Kişafey, rêberey, rayberey, qilawu-

zey. Ray mojnayeni, rêberey kerdeni, ehldê keşfî ra bîyayeni, keşşaf bîyayeni, tey wesfê keşşafan bîyayeni, qîmetê çî û kesan ca kerdeni. *Tr. Bilirkişilik, ehl-i keşf olmak, kılavuzluk.* Kaşka şima jî keşşafeya ci bidîyayê.

keşûşki *Zoo. Nm.* Rîşela, cîqi, reşli, çûkirêşi. Babetên teyrên a. *Tr. Sığırcık kuşu.* Keşûşkîy zimistanî, vewraî di yenê silloy ser, geyrenê qut.

keten 1. *Er. Nk. Nn.* Kuhoyîyên o ki, lîfê ci estê, ci ra çîyê xwuradayeni, çîyê çî mîyan kerdeni virazêno. Renga vilikandê nê vaşî hewzik a û sereyê ci jî ze tacek o. Ci ra lîfekîy vijênê, pa çîy derzênê. *Lat. Linum. Tr. Keten.* Mi hewna cara nêdîyo ki kesî keten karito. 3. *Nn.* Çîyo ki keten ra virazîyayo. *Tr. Ketenden yapılan.* Xaşîyêndê ci yo keten est bî, kesî nêdayê. 3. *Nn.* Nameyêndê qumaşî yo. Qumaşêno qalin o ki tey keten jî esto. *Tr. Keten adlı bir kumaş.* Xwu rê keten ra çinayên viraşto ki zeno ze text, qalin o.

ketim/i *S. N.* Kes/çîyo ki; nasnameyê ci çinî yo, cizdan nêdeyayo ci, nêamorîyayo, nifûs di qeydê ci çinî yo, nêhesibîyayo, nifûs di nênuşîyayo. *Tr. Kayıt dışı. Nüfus dairesinde kayıtlı olmayan, nüfus veya sayıca kayıtlı olmayan.* Camêrdo ketim hemwelatî jî nêhesibêno.

ketimbîyaye/ê *S. N.* Bênasname/ê. Kes/çîyo ki; qando ki cizdana ci ya hemwelatîyey çinî ya, cora hemwelatî nêhesibêno û karûgurweyanê xwu yê hemwelatîyey nêşeno bikero. *Tr. Vatandaş sayılmayan.* Ferqê merdimdê ketimbîyayeyî û ketim nêbîyayeyî çiçî yo?

ketim bîyayeni *S. f. M.* Ketimbîyayîş. Bênasname bîyayeni, nasnameyê ci çinêbîyayen, nasname ra mehrûm bîyayeni. Qando ki cizdana ci ya hemwelatîyey çinî ya, wezîfe û heqandê xwu ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Kimliksizlik.* Ketim bîyayenda ci ra nêbîyayê, Kurdan do Sûrîya di heqandê xwu resayê.

ketimey 1. *S. Nm.* Ketim bîyayeni, nasnameya ci çinêbîyayeni, bênasname bîyayeni. Qandê hemwelatîyey nîşanê ci, delîlê ci, qeydê ci çinêbîyayeni, nêamorîyayeni, nêhesibîyayeni, nifûsi di qeydê ci çinêbîyayeni. *Tr. Kayıtsızlık, vatandaşlık belgesinin olmaması.* Eger ketimeya ci nêaso, hemwelatî hesibêno. 2. *Nm.* Kemîqîmetey, kemîqedrey. Heqşînasey di kemaney. *Tr. Kadir kıymette değeri düşük olma, kader kıymet bilmeme.* Ketimeya hemwelatîyey hemî ser ra ya.

ketimkerde/ê 1. *S. N.* Kes/çîyo ki; tayêni mexsûs kerdo ketim, hemwelatîyey ra veto, nifûsa ci ya hemwelatîyey ci ra girota. Kes/çîyo ki; estbîyayena ci, ked û qeyretê ci qebûl nêbîyo, nêvîneyayo. *Tr. Nüfus cüzdanı kendisinden alınan/mış, vatandaşlık hakkından mahrum edile/miş, varlığı veya emeği reddilen veya kabul edilmeyen/miş.* Mi zana o keso ketimkerde do dima hemwelatîyey ra bierzîyo. 2. *N.* Qedrûqîmet ra viste. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qedrûqîmetê ci, vayeya ci, fiyetê ci visto, kerdo kemî. *Tr. Değeri, fiyatı, bahası düşürülen/müş, eksik gösterilen/miş.* Qewmo ketimkerde hem bixwu qîmet ra kewno hem jî zirarê ci reseno kesandê bînan.

ketim kerdeni 1. *S. f. M.* Ketimkerdiş. Mexsûs cizdana kesên a hemwelatîyey ci ra giroten û bênasname verdayeni. Kesên yan jî çîyên, bixwu yan jî ked û qeyret û zehmetê ci red kerdeni, qebûl nêkerdeni, nêhesibnayeni. *Tr. Ketim yapmak, vatandaşlık cüzdanından mahrum bırakmak veya vatandaşlıktan atmak. Bir kimseyi, bir halkı veya buna ait değer yargılarını redd etmek, kabul etmemek veya görmezlikten gelmek.* Înan nasname ci nêda û kerd ketim. Cora ê yê nêşenê heqandê xwu resê. 2. *f. M.* Ketimkerdiş. Qedrûqîmet û vayeya kesên yan jî çîyên kemî kerdeni, nêvînayeni. *Tr. Ketmetmek, tenzil etmek, değerini saymamak veya düşürmek.* Kes do hewlînan kesan ketim nêkero.

ketlak *G. Nn.* Rîcakerdeni, îmdat waşteni û îmdat waşteni di qîrîyayîş, nîda/gazî kerdeni, qando ki yarmetîni bêro qîrayeni, qîrîyayîş û veyndayena yardimî. *Tr. Nida etmek.* Linga mêrdekî Kamyoni bin di mendi bî, ketlakên eşt ki dinya alemî pêroy aşnawit.

kevcal/i 1. *N.* Bêreng/i. Çî/keso ki tey rengi çinî ya. *Tr. Renksiz.* Eger kevcal nêbîyayê, do ser o rengîy bibîyayê. 2. *N.* Firke/ê. Cayo ki tey kes çinî yo, rew rewî ray ser nêşina, kiştên ser o mendo. *Tr. Issız, kuş konmaz, kervan geçmez, tenha, kalabalık veya uğrak olmayan, yaban.* Tayêni jewî rê va cayê şima kevcal o. Mêrdek qehrîya û va: Şima senîn cadê ma rê vanê kevcal o? Çoşman ra panc dewîy estê. Kevcal, Mesela deşta Erebîstanî ya, deşta Kebîr a ûzn.

kevcal *Cog. Nm.* Vakurê Suwêreki di, nezdîyê Qerexanî di nameyêndê dewên a. *Tr. Siverek'in kuzeyinde bir köy adı.* Kevcal di kê Şeman estê. "Doyê Hedroy! Çaya Kevcali!"

kevcali *Zoo. Nm.* Kerkinci, qirêncla, pencpay, kêvcali. *Tr. Yengeç.* Kevcali do saeta xwu nêakero.

Labelê saeta ci zêdê faroqên a gurweyêna.[1]

kevirdeqi *Tib. Nm.* Dirbeta ki xwupayşîyayîş ra, kuncîyayeni ra yan jî bi derênikên a lingandê kesî di vijêna. Qulê ki kesî lingan di warway şîyayeni ra vijênê. Dima kesî bol tewnena, doktorîy, cerrahîy nay bi kardîyên a şenê bigîrê. *Tr. Yalın ayak veya yayan yürümekten, zorlanmaktan, bir baskı altında kalmaktan kaynaklanan ayaktaki yara ve delikleri.* Mi lingan di kevirdeqîy virazîyay bîy.

kevn/i *N. Bw.* Kehan/i. Ez çîyo kevn nêherînena.

kevnal/i *N. Bw.* Kevnar/i.[2] Vîrardik: *Dolanmak, dönüş de almaktır. Örneğin dolan da gel gibi.* Haybû ki doran di R bîyo L û bi no babet a "doran" bi "dolan"î ya virîyayo. Dimilî di dor, dor bîyayeni, bi şikildê u ya ageyrayen a, çerx bîyayen a.

kevnaley *Nm. Bw.* Kevnarey. Tayên merdimîy ameyê Sûki, ê yê kevnaleyda edetan ser o palikêne.

kevnar/i 1. *N.* Kevnal/i, verên/i. Çîyo ki verî ra mendo. *Tr. Eski, klasik, eskiden kalma.* Edetêndê Dimilîyano kevnar jî meyman hewadayîş û ronayîş o. 2. *N.* Kevnal/i. Çî/keso ki mîyanê ci bîyo veng, bîyo qoş, bîyo çirûg, mîyanê ci herimnîyayo. *Tr. Eskiyen, çürümek suretiyle içi boşalan, koflaşan şey veya mecazen de kimse.* Qoqo kevnar bî. Mi senîn ki torzîn da piro, bî letelebare. 3. *N.* Mabeynê mezbûtey û çirûgey. *Tr. Sağlam ile çürük arası. Na maxi ne mezbût a ne jî çirûg a.*

kevnarey 1. *Nm.* Kevnaley, kehaney, verêney. Kevnar/i bîyayeni, verên bîyayeni, çîyê verî bîyayeni, kehan/i bîyayeni. *Tr. Eskilik, klasiklik.* Kevnareyda ci ra nêbîyayê, ey nika rewna yo o sazê xwu eşt bî. O yo nêerzeno. Çunkî qîmetê ci yê kevnarey esto. 2. *Nm.* Kevnaley, kehaney. Kevnal/kevnar/i bîyayeni, kehan/i bîyayeni, mîyanê ci qoş bîyayeni, mîyançirûg/i bîyayeni, mîyanpiroşîyaye bîyayeni, zerrevijîyaye bîyayeni. *Tr. Eskimek ve çürümek suretiyle içi boşalmış olmak, koflaşmak.* Kam vano ez nêwinîna kevnareyda ci ra? Bol merdim esto ki ci rê kevnareya çîyan bol mihîm a.

kevok/i 1. *Zoo. N.* Bewran/i. *Lat. Columba livia. Tr. Güvercin.* Kevoki do bêro sornîdê mektebî di anişto.

kevoki *Zv. Nm.* Xaseki, bedewi, fodili. *Tr. Güzel.* Qarişê kevoka mi mebê.

kevot/i *Zoo. N.* Bewran/i, fatfatiki, fatbûki. Perrê ci reng bi reng neqişnaye yê. *Lat. Streptopelia. Tr. Kumru.* Kevota serdê sîyan.

kevoti *Zv. Nm.* Xaseki, bedewi, fodili, kevoki. Qayteyê kevotida mi bê.

kevurik *Nk. Nn.* Vaşêndo tellîyîn o ki zirar dano tenan, zirar dano qezencî. No vaş, Suwêreki di kişta Bûcaxî di çoşmeyê Rodê Feratî di esto. Perrê nê vaşî zêdê qirşî yo, perr nêhesibêno. *Tr. Yabani ve zararlı bir ot olup yaprakları çalı gibidir. Aslında yaprak sayılmaz, çalı gövdesi gibidir. Bu ot, Siverek çevresinde, Fırat Irmağı kıyısında bulunmaktadır.* Kevurik do zirar bido tenan.

kevz *Cog. Nn.* Gîbeq, sam, gîqincêl, gîqrêncle. Gendûgemarê serdê awi. *Tr. Yosun. Su yosunu.* Awi hendo ki vinderdi bî, ser o pêro kevz arêbîya bî.

kew/i 1. *N.* Yaşil/i, abî, zeng/i, hewzik/i. Çî/keso ki renga ci kew a, kewî ya, yaşil a. *Tr. Mavi, mavi renkli.* Fîstanêndê ci yo kew est bî. 2. *Zoo. N.* Zereco/a kew/i, kewê/a gozel/i. *Tr. Bir çeşit iyi cins keklik.* Kewi do biwano ki zerecê bînîy bêrê ci ser o arêbê.

kewaşe/ê *Zv. N.* Xiş/i, nêercîyaye/ê, neteba, hêçek/i. Kes/çîyo ki; çîyên rê nêbeno, nêercêno, ci ra karûgurweyên nîno, kar û gurwan nêşeno pêra vejo, zêdê pûş û palaxer o. *Tr. Yaramaz, işe yaramaz, beceriksiz, iş bitirici olmayan, bir kazmaya sap olamayan.* Şima gînê gînê, ê merdimê kewaşeyî danê mi heti.

kewaşe 1. *Zir. Nn.* Vaşê sitareyî (mehfezeyî) yo ki, erzêno dêzan ser ki pa dêzîy bisitarîyê. *Tr. Balya. Harmana götürülmek üzere ekin alanında toplanmış, ekinlerin üzerine koruyucu bir örtü olarak atılan otlar.* Ma dêzi viraştê û tayên jî kewaşe eştê ser ki, qezencê ma nêherimîyo, ser ra nêşiro, heywan nêwero, va nêbero ûzn. 2. *Nn.* Xiş. Vaşê serdê sêlan, vaşê serdê awan. Vaşo ki awi ver şino. Gendûgemarê serdê awan. *Tr. Suda akıntı ile giden her tür çalı çırpı, süprüntü vs.* Ma kewaşe, qandê veşnayîşî awi ser ra arêdayê.

kewey *Nm.* Yaşiley, abîyey, zengey, hewzikey. Renga ci rengênda awa girani bîyayeni. *Tr. Mavilik.* Mi rê bolkî keweya ci weşi nêbî, la ki fina jî mi do nêgirotayê.

kewênaye/ê *N.* Kewîyaye/ê. Çî/dirbeta ki bi

---

1 Kevcali, jû ca di "kêvcali" jî vajêna.

2 Herimîyayê kevnarî yo. Çunkî Dimilî di R bi L'ya virêno. Mesela: "Doran doran mala xalan" bi zemanên a bîya "dolan dolan mala xalan" Bol merdimîy vanê beno ki na qisa nîme Tirkî ya, nîme jî Kurdî ya.

awda oksîjenî ya, bi kardîyênda sûr a, bi sîyênda sûr a, bi tantrotî ya veşneyaya, mîkrobandê ci ra bîya paki. *Tr. Yakılan, sterilize edilen, dezenfekte edilen.* Desto kewênaye bî weş, o bîn nêbî weş.

kewênayeni *f. M.* Kewênayîş. Dirbeteri mîkrobî ra pak kerdeni. Bi awda oksîjenî ya yan jî bi tantrot a dirbeteri şiteni, pak kerdeni, jû cayan di bi çîyêndê sûrkerdeyî ya kewênenê. *Tr. Yarayı yakarak (yakıcı madde ateş, oksijenli su veya başka bir nesne de olabilir) sterilize etmek, yarayı yakmak suretiyle dezenfekte etmek.* Hettanî dirbeta mi nêkewênê, weşi nêbî.

kewgîr *Nn. Bw.* Kefgîr. Çîyo qulqulî yo ki çîyandê awikinan ser ra kefûkûpikê ci gîno. *Tr. Kevgir.* Kewgîrî bîyarê ki ma ribî ser ra kefê ci bigîrê.

kewi *Zoo. Nm.* Zerîcamayani/marî, zerîcamakî. *Tr. Dişi keklik.* Zereco şino vera kewê.

kewî *H.* Kew/i, kewe/ê, yaşil/i, hewzik/i. Çî/keso ki renga ci zêdê rengerda azmînî ya. *Tr. Gökmavisi. Mavi veya bu renkte olan her şey.* Bi mi ki çinayêndo kewî bî, kuhoyane nêbî.

kewîyane 1. *Nn.* Ze ki bikeweyo, bi keweyayan mendeni. *Tr. Dağlanmış gibi, dağlanarak sterilize olmuş gibi.* Mi rê jî kewîyane ame. 2. *Nn.* Yaşilane, hewzikane. Kewî bîyayeni, wesfê rengerda kewî ser o bîyayeni. *Tr. Mavimsi, mavice.* Çîyêndo kewîyane bî.

kewîyaney 1. *Nm.* Kewîyane bîyayeni. Zêdê kewêneyayan bîyayeni, wesfê keweyayan ser o bîyayeni. *Tr. Dağlanmak suretiyle yarası temizlenmek.* Kewîyaneyênda senîni ser o bî? 2. *Nm.* Yaşilaney, hewzikaney. Kewîyanê bîyayeni, hewzikane/ê bîyayeni. Ze ki wesfê rengerda hewzik tey bibê. *Tr. Mavimsi/mavice olmak.* Mi rê bolkî a kewyîyaneya ci weşi bî.

kewîyayeni *f. M.* Kewîyayîş. Bi awda oksîjenî ya, bi sîyênda sûr a, bi tantrotî ya daxkerdena, ganêndê kesî yan jî bi o babet a kiştişê mîkrobandê cayêndê kesî. *Tr. Sterilize etmek, dezenfekte edilmek.* Gişta lingerda ci kewîyê, rew bî weşi. Eger nêkewîyayê, bi mi ki do hendayên rew weş nêbîyayê.

kewîyey *Nm.* Hewzikey, yaşiley. Kewe/ê bîyayeni, kewî bîyayeni, yaşil/hewzik/i bîyayeni, renga ci kewî bîyayeni, erdê ci kewî bîyayeni. *Tr. Mavilik, gök mavisi olmak.* Ez kewîyeyda ci rê bol şa bîya.

kewkewik *Nn.* Dûnê gemîyeri. Dûno ki gemîyeri ra vijêno. *Tr. Gemi dumanı.* Kewkewikê gemîyero aseno, amadey bê, boka şima ci rê yarmet bê.

kewkewiki 1. *Nk. Nm.* Darên a ki, perrê ci derzînikî yê, renga ci zê rengida wel a sîya ya û wexto ki perrê ci aweri di bişuwîyê, kefûkûpik dana. *Tr. İğne yapraklı, gri renkli, suyla ovulduğunda köpüren bir bitki.* Cinî bi perrandê kewkewik a çinayan şuwenê. 2. *Nk. Nm.* Kefkefiki. Vaşê sabûnî. Vaşo ki ci ra sabûn virazêno. *Tr. Sabun otu.* Kewkewiki bikarê ki, qe beno ki şima ci ra xwu rê sabûn vejenê.

kewli *Cog. Nn.* Deşti. Cayo dûz o, hera yo û cayê karitişî yo fekîdar o. *Tr. Ova.* Kewla Herranî, nêzana hendê çend kewlandê dewletandê bînan a?

kewok/i *Tib. Nn.* Çî/keso ki, dirbetên yan jî çîyên kewêneno, bi çîyêndê zêdê oksîjenî ya yan jî zêdê çîyêndê germkerdeyî ya mîkrobanê ci pa keno yan jî kişeno. *Tr. Yara gibi bir şeyi ısıtılmış bir madde veya oksijen ile sterilize eden, mikroplarından arındıran.* Eger dirbetên bikewêneyo, îlla kî kewokê ci jî esto.

kewokey *Tib. Nm.* Kewok/i bîyayeni. Wesfê kewokan ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê dirbetera kewnêneno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sterilize etmek, mikroplarından arındırmak.* Kewokeya ci weşa, xeşim nîyo.

kewra *Nn.* Kerwa. Merdimo ki kes kewto ci pêş û bîyo sunnet. Merdimo ki, kes wextê sunnetkerdişî di, qeçekanê xwu keno ci pêş, wextê sunnet kerdenî ser ra, bîyo dost. *Tr. Kirve.* Kewrayê mi paştîdanê min o. Mi rê, veyvedê mi di, bizên cikerdi. û hemî ser ra jî welatparêz o.

kewrak/i 1. *N.* Kerwak/i. Kewrayo werdî. Kewrayê kesî yo werdî yan jî qeçek. *Tr. Küçük kirve, kirvecik.* Kewrakê mi, ti yê sera şinê? 2. *Etn. N.* Qereçî, mitirbî, aşiq/i. Keso qereçî û aşiq û mitirbî û gewende yo ki qewmda kesî ra nîyo. Ci rî di kewrak nê, kew ra vajêno. *Tr. Zazalar kendi milliyetlerinden olmayan Çingene, dilenci ve davulcu gibi kimselere kirve anlamında kullanmaktadırlar.* Kewrakê yenê, balê xwu bidê çoşman!

kewrayey *Nm.* Kewrayîni. Kewrayeya ci weş a, qîmetê kewradê xwu zano.

kewrayîni *Nm.* Kerwayîni, kerwayîney, kewrayîney, kewrayey, kerwayey. Karê kerwayan/kewrayan. Karo ki kerway pêya kenê, qeçanê xwu pê pêşî kerdeni. *Tr. Kirvelik.* Kewrayîna înan bi rîza ya bî.

kewreg/i *N.* Piroşênik/i, piroşênok/i. Çîyo ki rew piroşêno, rewane pêra cibêno, rew pêverdano. *Tr. Gevrek.* Erdê ci kewreg bî, pê nêtepiştê.

kewregane *Nn.* Zêdê kewreginan, bi çîyandê kewreginan mendeni. *Tr. Gevrek gibi, gevrekçe.*

Mi rê kewregane ame, hema şima rê nêzana senîn bî.

kewreganey *Nm.* *şekil û* bîçim û mêl û meş û usûlê çîyandê kewregan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Gevrekçe olmak.* Kesî nêşa kewreganeyda ci rê mîsalên bido.

kewregey *Nm.* Piroşênokey, piroşênikey. Kewreg/i bîyayeni. Çîyo ki pêra rew cibêno û vila beno, rew helêno yan jî vila beno, a o çî bîyayeni. *Tr. Gevreklik.* Kewregeya ci weşdê ê kalî şî. Werd û werd!

kewregin/i *N.* Piroşênokin/i, piroşênikin/i. Çî/werdo ki tey kewreginey esta, kewreg o, rew pêra cibêno yan jî vila beno. *Tr. Gevrek.* Nanê ci kewregin bî, hema weş nêbî.

kewreginey *Nm.* Kewregin/i bîyayeni. Tey rewane wesfê vilabîyayîşî û helîyayeni bîyayeni. *Tr. Gevreklik.* Gewregineyda ci ra nêbîyayê, ê kalî nêşayê bûro. Çunkî fek di dindanîy nêmendîy bîy.

kewrinc *Nk. Nn.* Kerr, kerrik, kewz, kefrinc, korinc, henetîtik. Pûrtik û gemarê serdê sîyan û awan. *Tr. Yosun.* Qeçan bi kewrincî ya destê xwu hene kerdê.

kewser *Nn.* Cinnet di awa kewserî. *Tr. Kevser (Cennetteki su).*

kewte/ê 1. *N.* Cêrrogunaye/ê, warrogunaye/ê, cor ra cêrgunaye/ê. O/çîyo ki gunayo cêr ro, kewto cêr, gunayo war ro. *Tr. Aşağıya düşen.* O qeço kewte do biberîyo pa film binacîyo. 2. *N.* Hal û wextî di, serran di, ganselametey di, ganweşey di vera xirabey şîyaye/ê, malûmilkî di vera xirab şîyaye/ê. Çî/keso ki hergi babetî hal û wesfî di vera cêr şîyo, gunayo war ro, vera xirab şîyo. *Tr. Ekonomikmen, yaş bakımından, sağlık vb. durumlarda kötüye doğru giden.* O merdimo kewte tew şî kewt hepis. 3. *N.* Bi lerîbîyayen a errogunaye/ê, lerîbîyaye/ê, ling terrişîyayena errogunaye/ê. Çî/keso ki linga ci ci bin di lerî bîyo û gunayo war ro, tekerî bîyo. *Tr. Sekerek yere düşen.* Lingda ê tûtdê kewteyî di şikate vijîya. 4. *N.* Heywanêno ki fina heywanên ra bîyo. Labelê no heywan, heywanêndo bimbarek nîyo; mesela kutik o. *Tr. Et ve süt vermeyen, mübarek olarak kabul edilmeyen bazı hayvan türlerinin doğumu için doğan hayvan, düşen hayvan anlamında kullanılır.* O kutiko kewte do ci bilîno. 5. *N.* Ci ra persbîyaye/ê. Çîyo ki kerdena ci yan jî wezîfeyê ci jewî rê bîyo heq, ci rê bîya parên. *Tr. Düşen, pay, düşen hak/hisse.* Çîyo to rê kewte bo, fina beno. Çîyo ki to rê nêkewno, ti çirê kenê ki? 6. *N.* Dekewte/ê. Cayo ki goreyê ca yan jî çîyandê bînan cêr di mendo, kewto, şîyo war. *Tr. Düşük.* Erdo kewte, cayo kewte, fîyeto kewte, lewo kewte ûzn.

kewteni 1. *f. M.* Kewtiş. erd ro gunayeni, cêr ro gunayeni, war ro gunayeni. *Tr. Düşmek.* Ez dari ra kewta. 2. *f. M.* Kewtiş. erd ro gunayeni. Lingan ser o lerî bîyayen û erd ro gunayeni, ray şîyayeni di erd ro gunayeni. *Tr. Yürürken sekip dengesi bozulmak ve düşmek.* Linga mi, bi sîya diskîyê û ez kewta. 3. *Zv. f. M.* Kewtiş. Heywanên ra bîyayeni, heywanên ra zayeni. *Tr. Hakaret olarak söylenen bir söz olup bir hayvandan doğmayı veya düşmeyi ifade eder.* Ti vanê beno ki kutikî ra kewto! 4. *Zv. f. M.* Kewtiş. Serran di, ganweşey di, ganselametey di, debarî di kotîyey, kotî bîyayeni, vera xirabey şîyayeni, pey di şîyayeni. *Tr. Yaşça, sağlıkça, güvenlikçe, ekonomikçe vb. diğer alanlarda düşmek, gerilemek, kötüye gitmek.* Mêrdek kewto, herga ki şino o yo vera xirab şino. Ê di faroqeyê cêrênîy jî kerdê vinî. 5. *f. M.* Kewtiş. Pari, pay. Husseyo ki deyêno kesî, bîyo para jewî. *Tr. Pay, hisse.* Mi rê panc kitabîy kewtîy. 6. *Tib. f. M.* Kewtiş. Babetên nêweşîna mezgî (beyn) ya ki zeman bi zeman, ca bi ca kewto, xwu ya şino, vîra şino. Fini bena ki kefûkûpik kewno fekî (ser), ziwan û destîy benê kilîtîy, fini bena ki ziwan mabeyndê çengî di maneno. Kes do sifte sifte ziwanê ci bireyno. Dima doktoran resno. *Tr. Sara, epilepsi.* Wazenê keynaya xwu bidê ci. Labelê ca bi ca kewno.

kewz *Nk. Bw.* Kewrinc. Kewzê serdê sîyan, bolkî wesarî beno, ê serdê tim jî esto.

kewz giroteni 1. *f. M.* Kewzgirotiş. Qandê sîyan kewrinc tepişteni. *Tr. Yosun tutmak.* Sîyan û kewz tepişto. 2. *Zv. f. M.* Kewz girotiş. Cadê xwu di kuho bîyayeni, bol vinderdeni, cayên di ronişten û deha nêwerişteni. *Tr. Yosun tutmak/bağlamak, adeta yeşillenmek, küflenmek.* Xeyr o ti yê keye ra nêvijênê ki, ti do keye di kewz tepşê ha!

kewzi 1. *Sn. Nm.* Îskani. Şûşaya ki kes tede awi şimeno. *Tr. Bardak.* Ma yê kenê xwu rê taximên kewzîy biherînê ki tede awi bişimê. 2. *Sn. Nm.* Dorîyek, cer, merû, merûawiki. *Tr. Testi.* Kewzê ma pêro rayda awi di şikîyay. Qe jew jî keye di nêşikîya.

kexme *Teks. Nn.* Qumaşêndo rind û vay o ki, tey xetê barî estê, xetxetî yo, bolkî cinîy xwu rê qandê pancan çina virazenê. û xetê ci jî barî û xwumoj ê. *Tr. Değerli, ince çizgilerden oluşan ve kadınlar tarafından genellikle alt elbise-*

liklerde kullanılan bir çeşit kumaş. Cinêkeri xwu rê topên kexme herîna ki ci ra pancey vejo, merran rovit.

key? 1. *H.* Çiwext? Çimhal? Çiçax? *Tr. Ne zaman? Ne vakit?* A: Şima key amey? Q: Ma vizêr amey. 2. *Nm.* Wext, çax, zeman. Çiçaxeya ci vajêna. *Tr. Zaman, vakit.* Key ki şima amey, qey ma çareyên vînenê. 3. *Nn.* Keye, ban, kê. *Tr. Ev, aile. İçinde aile olan ev.* Key ma panc nifûs ê. Keye ra jew veyvi bo, manenê çar nifûsîy.

keya *S. Nn. Bw.* Keyan. Kaşka keyay, na kaxiti mohor nêkerdayê. No çîyo pîs jî ma sere di nêameyê.

keyan 1. *S. Nn.* Keya, kêwa, mixtar. Kes/çîyo ki; qandê îdarekerdenda dewên yan jî cayêndo zê mehlayên weçîneyayo. *Tr. Muhtar.* Keyan do mohori xwu ser o biçarno ki wexto ki karêndê kesên bibo, bîyaro ca. 2. *Nb.* Bolekê vajekda "keye"y. Jewek/jewamorê ci "keye" o. *Tr. Evler.* Ez keyan ser ra geyraya, mi pêro jî amoş kerdîy.

keyanî 1. *S.* Kes/çîyo ki; ê mixtarî yo, heqdê mixtarî do, mixtarey ser o yo. *Tr. Muhtarla ilgili, muhtara ait, muhtarlıkla alakalı.* Weçînayeni keyanî ya, mohori jî keyanî ya. Labelê şivi şuwanî ya, keyanî nîya. 2. *Nn.* Dewleta Keyanîyan, kesê Keyanîyan, çîyê Keyanîyan. Çî/keso ki Keyanîyan ser o yo. *Tr. Keyanilerle ilgili, Keyaniler hakkında, Keyani devleti.* Keyanî, dewletênda Îranîyan a, ê Farsan nîya. Bedîuzzaman Seîd Norsî vano: "Hey dewrê Keyanîyan û Asûrîyan di Kurdê şêr ê pêşdarêno! Werzê aya bê!"

keyanîyey 1. *S. Nm.* Keyanî bîyayeni, Kes û çîyê Keyanîyan bîyayeni, Keyanîyan ser o bîyayeni. *Tr. Keyanilerle ilgili olmak, Keyaniler hakkında olmak, Keyanilere ait olmak.* Keyanîyeyda ci ra guman çinî yo. Labelê ma yê nêzanê ê çiwextîdê ci yo. 2. *S. Nm.* Çî/kesê keyan bîyayîşî, heqdê mixtar û mixtarey di bîyayeni. *Tr. Muhtar ve muhtarlıkla hakkında/ilgili olmak.* Keyanîyeyda ci ra ma fehm nêkerd. Ma do noqra biewnîyê reîseyda ci. 3. *S. Nm.* Mixtarey keyayey. Keyan/keya bîyayeni, mixtar bîyayeni. *Tr. Muhtarlık, muhtar bürosu olmak, muhtar işi olmak.* Keyanîyey weş a. Labelê eger ki keyan xîzmet bikero.

keye 1. *Nn.* Kê, key. Bano bikuflet/biaîle. Bano ki malbata tey di, kes û qeçûqûlê kesî yo tede. *Tr. Aileli konut/ev.* Keyeyê ma û ê şima nifûsê ci hendê pê yo. 2. *Nn.* Cayo ki kes tey roşeno, tey werzeno û roşeno. *Tr. Ev, konut, oturulup kalkılan yer.* Malbata bêkeyê, bêçarê ya.

keyedimende/ê *N.* Merdimo ki nêşayo bizewijîyo û cora keye di mendo, ezeb mendo. *Tr. Evlenemeyip evde kalan/mış.* Psîkolojîyê ê xortdê keyedimendeyî xeripîyayo.

keye di mendeni *f. M.* Keye di mendiş. Sebebên ra nêzewijîyayeni, bi zewajî ya keye ra nêvijîyayeni. *Tr. Evde/bekar kalmak.* Keye di mendeni, çîyênda weşi nîya. Çunkî psîkolojîyê xortan xerpêno.

keyek 1. *Nn.* Keye/malbata werdî, kufleto werdî. *Tr. Küçük aile.* O keyek, vanê tîya ra şîyo. 2. *Nn.* Banek. Keyeyo werdî, bînayo jûqat o werdî. *Tr. Evcik, küçük ev.* Keyekêndê ci esto, ci rê ey ser ra kêfşadey çinî ya! 3. *Nn.* Çîyekê ki kes pa keyan, malbatan, kufletan û nifûsê nînan fehm keno. *Tr. Evlerin nüfuslarını, nüfus bilgilerini öğretmeye yarayan bilmeceler.* Keyekêndê mi esto, di cinîy û hîrê camêrd ê. Kê kê yo? (Cuwab: Kê ma o. Ez a, cinêk a, keynekênda min û di lajekê min ê.)

keyeker/i *N.* O/çîyo ki keye di cuwanik o, zêdê kebanîyan a o. *Tr. Hamarat.* Merdimêndo keyeker o, kaşka wa cinêka ci hinîsîni bîyayê.

keyekewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi şîyayîş a şîyo zerre, şîyo kewto keyeyî mîyan. *Tr. Eve giren, eve varan.* Vanê înan şîyo dayo ê merdimdê keyekewteyî! Ma kes hendayên cahîl beno? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; sebebêndê zêdê qehrî ra, zêdê derd û gireyên ra xwu keye di kerdo hepsî, deha qayîl nîyo ki keye ra bivijîyo. *Tr. Kendisini eve hapseden, inzivaya çekilen, eve kapanan.* Eger şima şenê, şirê ê merdimê keyekewteyî vejê û bîyarê.

keye kewteni 1. *f. M. Keyekewtiş.* Bi şîyayen a keyî mîyan kewteni, keye resayeni, zerre kewteni. *Tr. Eve girmek, eve giriş yapmak.* Ez winîyaya kewt keye, deha ez dimi nêkewta. 2. *Zv. f. M. Keyekewtiş.* Qandê hêwanên, qandê karûgurweyen bi waştiş a yan jî rîdê çîyên ra bi qehr a zerre kewten û nêvijîyayeni. Xwu hepsê mîyandê keyî kerdeni. *Tr. Bir amaca binaen veya dargınlıktan ötürü, kızgınlıktan dolayı inzivaya çekilmek, eve kapanmak, kendisini eve hapsetmek.* Vanê a olayî ser ra kewto keye, hettanî tesîrê a olayî nêkewo, do teber nêvijîyo. 3. *f. M.* Keyekewtiş. Qandê herînayîşêndê banên, bano ki bi hîsseyan a virazêno, ey kewteni, ci rê hîssedar bîyayeni. *Tr. Eve girmek. Hisselerle yapılan bir evin satın alınması işine girmek.* Qaşto mêrdek bi se hezar a kewt bî keye, banê ci, ci ser o bî se û vîst hezar.

keyekîy *Ky. Nb.* Babetên kayên a ki bi nifûs û

wesfandê însanan û keyeyî ra keyan zanayen a. Keyekan di kes wesfanê keyî dano û ê keyî/malbati pers keno. *Tr. Ev bilmecesi, hane bilmecesi. Aileleri tanımaya dönük bir çeşit bilmece.* Gulîstani: Keyekêndê mi esto, hîrê camêrd ê, di cinî yê, kamcîn keye o? Buşra: Kê Xalo Şabanî înan o.

keyeşîyaye/ê 1. *Nn.* Kes/çîyo ki; şîyo keye, şîyo kêdê xwu. *Tr. Eve giden.* Şima do o qeçeko keyeşîyaye pey di nêkerdayê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci dest ra keye şîyo, kê xwu kerdo vinî, bi babetên a ci destî ra keye bîyo vinî. *Tr. Evi kaybolan, evini kaybeden.* Merdimo keyeşîyaye deha senîn winî bişo rehat vindero ki? Bêlome bo!

keye şîyayeni 1. *f. M.* Keyeşîyayîş. Cayêndê zêdê teberdê keyeyî (mersela çarşî ra, erdî ser ra, gemi ra) vera keye şîyayeni, vera keye ray giroteni. *Tr. Eve gitmek, eve doğru yol almak.* Gama bîni şî keye, meymanê ci do bêrê. 2. *Zv. f. M.* Keyeşîyayîş. Keye vinî kerdeni, keye ci dest ra şîyayeni, keye ra bîyayeni. *Tr. Evini yitirmek/kaybetmek, evi elinden çıkmak.* Eger xumar kay nêkerdayê, keye nêşîyê. Sebebê şîyayîşdê kêdê ci xumar bî.

keyeveşate/ê *N.* Keyeveşaye/ê, banveşate/ê, banveşaye/ê. Kes/çîyo ki; kê ci veşayo, adir kewto kêdê ci, şewate kewto kêdê ci. *Tr. Evi yanan, evini yangın saran.* Keso keyeveşate gereg ki paştî bigîro ki bişo bêro a xwu.

keye veşateni 1. *f. M.* Keyeveşatiş. Keye veşayeni, ban veşayeni, adir keye kewteni, şewate banî (keyeyî) kewteni. *Tr. Evi yanmak.* Kê ci biveşayê, hetta nika tîya di nêvinderdê. 2. *f. M.* Keyeveşatiş. Zirarêndo şên ser kewteni, kê ci wedarîyayeni, îflas kerdeni. *Tr. Büyük ve onarılmaz bir zarar veya felaketin içine sürüklenmek, adeta evi yanmak, yurdu yuvası yıkılmak.* Senîn xebera kiştişdê ci amê, cinêkeri va, "kê mi veşa!"

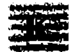
keyeveşaye/ê *N. Bw.* Keyeveşate/ê. Şima senîn na qisaya cahîli ê kesdê keyeveşayeyî het di vanê?

keye veşayeni 1. *f. M.* Keyeveşayîş. Ban veşayeni, adir banî (keyeyî) kewteni, şewate bi keyeyî (banî) kewteni. *Tr. Ev yanmak, eve ateş girmek.* Kê ci veşa tepîya, înan tîya ra bar kerd, şîy Îstanbûl. 2. *Zv. f. M.* Keyeveşayîş. Adir keye kewteni. Derd û gire û qehrûqotik keye kewteni, ci rê huzûr nêmendeni. Sêlawîy û belay û bêterîy ser o zêdê torga war amîyayeni. *Tr. Evine ateş girmek, büyük bela ve musibetlere giriftar olmak.* Ê belay ser ra adir kewt kê ci, kê ci veşa.

keyeveşnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni kê ci veşnayo, adir kerdo bi kêdê ci, şewate visto kêdê, banê ci veşnayo, *Tr. Evi yakılan, evi yangın saran.* Vanê Sûraşmî do dest bierzo a malbatda keyeveşnayeyî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qehrûqotik û belaûbêteran û gireyandê girdan ra ze ki adir kêdê ci kewo, ze ki şewate kêdê ci kewo, ze ki belaûbêterê girdîy kêdê ci kewê. *Tr. Evine ateş giren, büyük felaketlerle karşılaşan, büyük zararlar gören.* Kam deha şeno ê merdimdê keyeveşnayeyî rê paştî bivijîyo! Kam ki dest bierzo bi ci, kê ey do jî biveşo.

keye veşnayeni 1. *f. M.* Keyeveşnayîş. *Bw.* Ban veşnayeni. Keyeyo kê ki biveşo, o do dewleti ra yarmet bivîno. 2. *Zv. f. M.* Keyeveşnayîş. Mehf bîyayeni, ze ki kê ci biveşo, bol zirar dîyayeni. *Tr. Mahvolmak, çok zarar etmek, adeta evi yanmak.* Widî! Kê şima nêveşo! Şima senîn a piteka ma kê înan di verdê ki?

keyîserberde *Nn.* Kes/zamayo ki, bi zewajî ya tayêni berdo keyî ser o, berdo kê vistewran, berdo kêdê veyveri. *Tr. İçgüvey yapılan damat.* Dimilîyan mîyan di, zamayo keyîserberde esto yan çinî yo? Mi rê ki çinî yo.

keyîserberdê *Nm.* Kes/veyva ki, tayêni bi veyvkerdiş a girota û berda keyî ser, kerda wesnî, berda keyedê hazirî ser. *Tr. Kuma götürülen, kurulu eve götürülen gelin.* Keyneka keyîserberdê şima nêzanê a do timûtim lejî mîyan di bo?

keyî ser şîyayeni 1. *f. M.* Keyî ser şîyayîş. Keyî ser berdeni. Zamayên keyî ser berdiş. *Tr. İçgüvey, damadın bir kızın gelin olduğu gibi kayınbaba evine gitmesi.* Dimilîyan mîyan di, kes keyî ser nêşino. Labelê ki bol lazim bo û bê ey jî çare çinêbo, qismên merdim şino merdimandê xwu ser. 2. *f. M.* Keyî ser şîyayîş. Keyî ser berdeni. Keyeyêndê viraştî ser şîyayeni, keyeyo ki verî qandê veyvên virazîyayo, ey ser şîyayeni, ê keyî mîyan şîyayeni. *Tr. Kuma gitmek.* Keyneki berda keyî ser. Keyneki do keyî ser nêşîyayê.

key ki *H.* Eyka, çi wext ki, çimhal kî, çi çax ki. Wext û zemanê çîyan ra behs beno. *Tr. Ne zaman/vakit ki, ...olduğu zaman/vakit, ...diği zaman, ... duğu zaman, ... tiği zaman, ... tüğü zaman vb. durumlarda kullanılır.* Key ki ti ameyê, wexta ti newedera şikê ci benê.

keylê *Mat. Zîr. Nn. Bw.* Keylên. Keylê erdê ci çinêbî, des keylîy jî îcar kerdê.

keylên 1. *Mat. Zîr. Nn.* Keylê, jû keyli. Ca/erdê şîyês doniman. *Tr. Onaltı dönümlük arazi, bir kilelik yer veya arazi.* Şeş keylîy erdê ci yo, hergi serri

çîyên kareno. 2. *Zîr. Nn.* Mexel/qezencê şîyês doniman. *Tr. Onaltı dönüme ait ürün.* Mêrdekî emserr pancês keylîy qezenc wederd.[1]

keyli *Zîr. Nm.* Tenan di peymitenên a ki, heşt timinî yê. Heşt timinîy jî kenê şîyês tenekey ê heştês kîloy. (Tenekeyê 18 kîloyan, tenekeyo tewr o gird o.) *Tr. Kile. 16 tane 18 kiloluk büyük teneke ve yine bu tenekelerin atılabileceği kadar geniş olan bir tarla, arazi.* Erdêndê ci yo des timin esto.

keyn *Nm.* Çên. Kokê "keynek"i. Bolkî veyndayîş û bi keynekên a qiseykerdiş di vajêno. *Tr. Zazacada kız anlanmına gelen* "keynek" *kelimesin köküdür.* Keynê, ti çi keyneyênda delal a? Ti keyna kamcîn keyeyî ya?

keyna *Nm.* Çêna. Keyneka girdi, keyneka resayê, keyneka xorti, keynaya berzewaji. *Tr. Yetişkin/ergen kız.* Keynaya şima ya pîlûpelengi, xwu hêl kerdê û şîyê înî ser. Çi eybûar o!

keyna saxkerdeni *f. M.* Keynasaxkerdiş. Çêna saxkerdeni. Keyneri bi sozên a, bi qelinên a dayeni, zêdê amanetên a keye di verdayeni û beşe kerdeni. *Tr. Kızını vermek. Evlilikle ilgili sözleşme, akitleşme gibi her şeyi yapıp götürülmek üzere evde bekletmek.* Şima, keynaya xwu sax kerda. Qenê wa qiseyên nêreso şima.

keyna veteni *f. M.* Keynavetiş. *Bw.* Keyna veyvkerdeni. Şima keyneyê xwu pêro vetê. Ez a hewna kena keynaya xwu newe veja.

keyna veyvkerdeni *f. M.* Keynaveyvkerdiş. Keyna veteni, çêna veyvkerdeni, keyneri veteni, keyneri mêrde rişteni, keyneri zewijnayeni. *Tr. Kızı evlendirmek.* Pîyê mi, keyneyênda xwu kerdi veyvi. Labelê hîrêyê bînî jî mi vetîy.

keynaya ezebi *Nm. Çênaya ezebi.* Keynaya genca ki hewna keye da, keynaya genca veyvnêkerdê. *Tr. Bekar genç kız.* Kes do keynaya ezebi vêşî keye di nêvindarno ki, xwurê keye virazo.

keynaya girani 1. *Nm.* Keynaya resayê, keynaya girani, çênaya girani. *Tr. Yetişkin kız.* Keynaya giran a. Fina bi ci ya kuşato hinîsîn meki. Tekilmey dana to ro, ti damişê qisandê ci nêbenê. 2. *Nm.* Çênaya girani. Keynaya ki cadê xwu di giran a, fêlê ci rind ê, salmêde ra ata nata hulo nêbena. *Tr. Ağırbaşlı kız.* Wellahî keynênda giran a. Mi hetta nika ci ra qisênda şeniki nêaşnawita. 3. *Nm.* Çênaya girani, keynaya hali, keynaya gûmani. Keynaya ki hewna veyvi nêbîya û hamîlê menda. *Tr. Evli olmadığı halde hamile kalan kız.* Keynênda girani ardi nêweşxane, ê yê kenê muayene kerê. Qe kesî fekî ra qiseyên a nêvijêna, hemeyê xwu pawenê, xofên kewto nêweşxaneyî ser ki, xebatkarê nêweşxaneyî jî pêroyê tellîyan ser o.

keynaya girdûgirani *Nm.* Keynaya pîlûpelengi, çênaya gird û girani, keynaya genci, keynaya resayê. *Tr. Olgun kız, genç kız. Artık iyi ile kötüyü, yanlış ile doğruyu farkedebilen genç kız.* Keynaya girdûgiran a. Kes zano kê şarî di bimano û keye nêro? Çi eybûar o!

keynaya keyeyî *Nm.* Keyneka keyeyî, çênaya keyeyî. Keyneka hewna nêbîya veyvi û keye da. Keyneka ki, a ya keye di û tebera karûgurweyên jî nêkena. *Tr. Bekar kız, dışarda çalışmayan kız.* Wayê! Ti kam a, ti ya se kena? Ez keynaya keyeyî ya, ez tebera karên nêkena.

keynaya pîlûpelengi *Nm. Bw.* Keynaya girdûgirani. Willi keynaya pîlûpelengi nêbîyayê, mi do biqewirnayê. Hele a qisaya salmê!

keynaya saxkerdê *Nm.* Çênaya saxkerdê. Keynaya ki kesî daya, sozê ci dayo, qelingê ci birnayo û deha a ya keye di ze amaneti vindena. Kes na keyneri salmekî nêşeno bero karên, nêşeno bero keyeyên, pa nêşeno zêdê keynerda xwu muamele bikero, kes do zê amanetên bibeşirno. *Tr. Verilen, evlilik sözleşmesi/akti yapılan ve götürülmek üzere baba evinde bir emanet gibi duran kız olup uluorta tanıdık tanımadık yerlere gidemez, çalıştırılamaz vs. muamelelere tabi tutulamaz.* Nêbo nêbo ki, şima keynera saxkerdê berê meymaney. Çunkî ez qayîl nîya kesên ser o qalûqîl bikero.

keynaya şeniki 1. *Zv.* Çênaya şeniki, çêneka şeniki. Keyneya ki girani nîya û salmekî luwena, qisa ana xwu, nêşena bi giraney a biluwo, werzo û roşo. *Tr. Hafifmeşrep kız.* Ma rê, a keynaya şeniki lazimi nîya. Keyna do tayên girani bo! 2. *Nm.* Keyneka şeniki, çênaya şeniki, çêneka şeniki. Keyneka ki kîloyê ci tayên o. *Tr. Kiloca hafif kız.* Keynaya şenik û keynaya girani berdiş û ardiş di jew nêbena.

keynaya veyvkerdê *Nm.* Çênaya veyvkerdê. Keynaya genca ki rişîyaya mêrdî ser, keye ra veta, berda mêrde kerda. *Tr. Evlendirilen kız.* Keynaya veyvkerdê kes do vêşî rî nêdo bi ci ki, gam ra finên nêremo û nêro keye.

keynayey *Nm.* Keynaî, çênaî, çênayîni, çênayîney, çênayey. Keyna bîyayeni. Hal û wezîyet û ca û pozîsyonê keyna bîyayeni. *Tr. Kızlık, yetişkin kız olmak.* Keyna do keynayey di xwu deha

---

1 Qandê na vajeki *Bw.* Keyli.

diqet kero.

keynekey 1. *Nm.* Keynîni, keynekîni, wextê keynekey, keynekey di. *Tr. Kızlık, kızlık zamanları, kızken.* Cinêkeri va: Ma keynekey di, bol şênemegî kerdê. 2. *Dad. Nm.* Keyneyey, çênekey. Keynek bîyayeni. *Tr. Kızlık. Cinsiyeti kız olmak.* Keynekey û lajekey di axirî ferqên esto. Werdîyey di keynekîy, girdey di jî lajekîy, deha bol destan ser o tepêşênê.

keyneki 1. *Nm.* Çêneki, keyneka werdî. Çunkî resayê bo, wexta bena keyna. *Tr. Küçük kız.* Wa a keyneki jî bêro tîya. 2. *Dad. Nm.* Çêneki. Keynek bîyayeni. *Tr. Medeni olarak kız olma/k.* Çend keynek û lajekê şima estê?

keynekî *G.* Çênekî! Keyneka xaseki! Keyneka weşi! Keyneka delali! Keynê! û maneyê ci yê zêdê nînan estê. Labelê girdan ra vera werdîyan vajêno, tersê ci nêvajêno. Eger bivajîyo jî eyb û bêşîretey bena. Na qiseri bolkî pîl û welî û kesê ki girdîy û birêzîy vanê. *Tr. Kızlara bir çağrı ifadesi olup saygın, itibarlı, yaşça veya makamca büyük olanlar tarafından küçük olanlara sevgili kız, güzel kız, iyi veya hoş kız, canım gibi anlamlara gelmektedir.* Keynekî, ti ya sera şina? Ti mi nêbena filan keye?

keynekîni 1. *Nm.* Keynekey, keynekîney, çênekîni, çênekîney. Wextê keyneyey, serrê ki keynekeyda kesî di ravêrenê, zemanê keynekeyda kesî. *Tr. Kızlık. Kızlık vakit/zamanları.* A keynekîni di bol xaseki bî. Nika bîya ari. 2. *Nm.* Keynekey, çênekîni, çênekîney. Hewna veyvi nêbîyayeni, keynek bîyayeni. *Tr. Medeni olarak kadın değil de, kız olmak, medeni anlamda kız olmak.* Keynekîni, hendê veyvîni çetini nêbena.

keynekkî *Ç. N.* Keçikî, keçikkî, çênekkî, keynekane. Zêdê keynekana, zêdê çênekana. Keynekîy senîn kenê û senîn roşen û werzenê û danê xwu ra winî kerdeni, winî ray şîyayeni, bi o usûl a hereket kerdeni. *Tr. Kızlar gibi, kız olarak, kızca.* Cinêkeri va, mi jî şayê keynekkî xwu ro piştayê, ez şermayaya.

keynekkîyey *Çm.* Çênekkîyey. şekil û bîçimê keynekan senîn beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Kızların yaptığı ve takip ettiği gibi yapmak, davranmak.* Keynekkîyey bi keynekan o, cinêkkîyey jî bi cinêkan o robere yena.

keyni *Nm.* Keyneki, çêni, çêneki. *Tr. Kız. Çocuğun kızlık cinsiyetini belirleyen bir kelimedir. Daha çok hitap etmede ve muhatab olmada kullanılır.* Keynê ti ya sera şina?

kezalet *Nn.* Rezalet, rezîley, arey, pêrîşaney, eskence, îşkence, çekû. Çekûyo giran. *Tr. İşkence, aşırı darlık, rezil ü rüsva olma, perişan olma.* Mêrdekî coydê xwu di, sirf kezalet dî, zewmbî çîyên nêdî.

kezaletey *Nm.* Pêrîşaney. Kezalet anteni, kezalet di bîyayeni, rezîley di bîyayeni, pêrîşaney di bîyayeni. *Tr. İşkence olma, aşırı darlık çekme, perişan olma.* Boka coyê kesî kezaletey di nêkudîyo.

kezax *Tib. Nn.* Hîle, merez, nêweşîni, mîkrob. *Tr. Hastalık, maraz.* Mi rê tey kezax do bivijîyo. Çunkî a ya nêageyrena.

kezaxin/i *Tib. N.* Çî/keso ki tey mîkrob û nêweşîni û merezên esto, qandê weşey, qandê ageyrayîşî tey manîyên û gireyên esto. *Tr. Hileli, mikroplu, hastalıklı.* Ma do berê labatuwar, boka tey kezaxên nêvijîyo. Eger kezaxin bo, mecbûr ma yê kenê nêweşxane di ramednê.

kezaxiney *Tib. Nm.* Kezaxin/i bîyayeni. Tey kezax û mîkrob û nêweşîni vijîyayeni, pa merez bîyayeni, tey sebebêndê manî yê ageyrayîşî bîyayeni, wesfê nêweşan, wesfê mîkrobiney tey bîyayeni. *Tr. Mikropluluk, hastalıklılık.* Girotokîy kezaxineya ci xwu rê kerdi gire. Bi mi ki kezaxineya ci manîyê herînayenda ci nêbî.

kezeba sîya *An. Nm. Bw.* Qesbaya sîya. Kezeba ci ya sîya do emelet bo.

kezeba sûri *An. Nm. Bw.* Qesbaya sûri. Kezabda xwu ya sûri ra, bî tedawî.

kezebi 1. *An. Nm.* Qesba, cîgeri, zerrî. *Tr. Ciğer.* Kezeba mêrdekî, bi ci ya bîbî sîya. 2. *Zv. Nm.* Zerre. Cayo ki teyşaney di veşeno. *Tr. Susuzluktan yanan yer.* Teyşaney ra kezeba ci ya veşena. 3. *Zv. Nm.* Zerrî. Cayê zerrîveşî, cayê merhemetî. Cayo ki wexto ki çîyêndo bol bêter yeno kesî sere di, zerrîya kesî veşena. *Tr. Acı çekme mahalli, şefkat/merhamet yeri.* Di lajê ci pîya kişîyay. Cora kezeba ci ya veşena.

kezebreş/i 1. *Tib. N. Bw.* Kezebreşî 2. Doktor o keno ê kezebreşî birişo keye. Şima şenê herûnda ey di rakewê. 2. *Zv. N. Bw.* Kezebreşî 3. Vaji bêlome bo! Ti senîn kezebreşeya ê kezebreşî werdî vînenê?

kezebreşey 1. *Tib. Nm.* Kezebreşîni, kezebsîyayey, kezebreşîyey. Kezebreşî/kezebsîya bîyayeni, wesfê kezebreşan/kezebsîyayan tey bîyayeni. Kezeba ci ser o sîya bîyayeni, nêweşê kezebreşî bîyayeni. *Tr. Kronik karaciğer hastalığı, kronik karaciğer hastası olmak.* Key ki kezebreşeyda xwu ya şî, qey wexta ma qisekên kenê. 2. *Tib.* Kezebreşîni, kezebsîyayey, kezebreşîyey, kulbzikîyey. Kezebsîya/kezebreşî bîyayeni. Qehrûqotik û derd û gireyan ra kezeba ci sîya

bîyayeni. *Tr. Adeta kronik karaciğer hastası olmak, içi kapkara olmak.* Ti vanê o jî hîssê kezebreşey fehm keno?

kezebreşî 1. *Tib. Nm.* Kezebsîya. Nêweşînênda kezaban a ki wexto ki kes na nêweşîni kewo, kes deha ci ra pak nêbeno, kes pa şino. *Tr. Kronik karaciğer hastalığı.* Şîyê filmanê xwu biancê, boka kezebreşî nêbo. 2. *Tib. N.* Kezebreş/i, kezebsîya. Kes/çîyo/a ki kezeba ci bîya sîya, bîyo nêweşê kezebsîyayey, hendo ki kezeba ci bîya sîya û hîleyîni, deha weşbîyayîşê ci ya mimkun nîyo yan jî bol û bol çetin o. *Tr. Kronik karaciğer hastası.* Vanê mêrdek kezebreşî yo, deha weş nêbeno. 3. *Zv. N.* Kezebsîya, kezebreş/i. Kes/çîyo ki; kezeba ci bîyo sîya, bîyo nêweşê kezebsîyayey, qehrûqotik û derd û gireyan vero ze ki bibo kezebreşî, ze ki bibo kulbizikî, ze ki deha qehran ra bimiro. *Tr. Ciğerleri siyahlaşmak, ölüp ölüp dirilmek, içi kararmak.* Ez do îspatey qehrandê ay ra kezebreşî ba.

kezebreşîbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kezebsîyabîyaye/ê, qesbasîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka ti bi kezebreşî bê, kezeba to bi sîya bo, ti bi nêweşê kezebreşîyey bê, cîger/qesbaya to bi sîya bo, ti weş nêbê" bîya. *Tr. Kendisine "Sen olasın ciğerlerin simsiyah ola, kronik karaciğer hastası olasın, kronik akciğer hastası haline gelesin! bedduası yapılan.* To dîyo hele ê nelamatê kezebreşîbîyayeyî çiçî ard ma sere di! 2. *Tib. N.* Kezebsîyabîyaye/ê, qesbasîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kezebsîya, kezeba ci bîya, zerrîya ci bîya sîya, qesbaya ci ser o bîya sîya. *Tr. Kronik karaciğer hastası.* Şima do ê kezebreşîbîyayeyî het di nêweşînda kezebreşî ra behs nêkerdayê.

kezebreşî bîyayeni 1. *Tib.f.M.* Kezebreşîbîyayîş. Kezebsîya bîyayeni, qesba sîyabîyayeni, zerrî sîyabîyayeni. Kes/çîyo ki; kezeba ci ser o bîya sîya. *Tr. Kronik karaciğer hastalığına yakalanmak.* Boka kezebreşî nêbo. Finên ki kezebreşî bo, deha weş nêbeno. 2. *Zv. f. M.* Kezebreşîbîyayîş. Kezebsîya bîyayeni, qesba sîyabîyayeni, zerrî sîyabîyayeni, kulbizikî bîyayeni. Bi qehrûqotik û derd û gireyan a nêweşo giran bîyayeni. Kes/çîyo ki; ze ki kezeba ci ser o bîya sîya, a wesfê nê nêweşan ser o peyda bîyayeni. *Tr. Adeta kronik karaciğer hastası haline gelmek, çok çileli ve elemli hayata giriftar olmak.* Înan di serran mîyan di ez kerda kezebreşî. Sebebê kezebreşî bîyayenda mi ê yê.

kezebreşîkerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hendo ki ezîyet bi ci kerdo, hendo ki çekû çîle nayo ser, ti vanê beno ki bîyo kezebreşî/kezebsîya, kezeba ci bîya sîya, bîyo kulbizikî. *Tr. İçi karartılan/mış, çok üzdürülen/müş.* Mi hewna kesêndo winî kezebreşîkerde ne dîyo ne jî şinawito.

kezebreşî kerdeni 1. *Tib.f.M.* Kezebreşîkerdiş. Qesba sîya kerdeni, zerrîsîya kerdeni, zerrî sîya kerdeni, kezebsîya kerdeni, kezebi sîya kerdeni. Kesên yan jî çîyên nêweşê/a kezebsîya kerdeni, qesbaya ci, ci ser o sîya kerdeni. Nêweşê kezebo qronik kerdeni. *Tr. Kronik karaciğer hastası haline getirmek.* Ellah do ey kezebreşî kero. Çunkî ey xeylên kes kerd kezebreşî. 2. *Zv. f. M.* Kezebreşîkerdiş. Qesba sîyakerdeni, zerrî sîyakerdeni, kezebsîya kerdeni, kezebi sîyakerdeni. Kesên di yan jî çîyên di bi çîle û çekû û ezîyet û zehmet û qehrûqotik û derênik ronayena ci kezebreşî kerdeni. *Tr. Çok üzdürmek, baskı yapmak, çile ve eziyet yaparak adeta ciğerlerini çürütmek, kronik karaciğer hastası yapmak.* Wina mekerê. Eger şima wina bikerê, şima do maya xwu kezebreşî kerê ha!

kê 1. *Zn.* Vajekên a ki, jû qisebendan di, jû vatenan di goreyê zemandê ci herûnda kam, kamî di vajêna. *Tr. Bazı zaman ve cümlerlerde kim yerini kullanılan bir kelimedir.* Kê ki, no karo nehs kerdo, wa fina pak kero. 2. *Nn.* Kes, şexis, merdim. *Tr. Kim, kimse, şahıs, kişi, adam vs.* Vanê kê werd, pa merd. Kê werd, ca di merd. 3. *Nn.* Keye. Jû qisebendan di, jû vatenan di goreyê zemanî herûnda keye di vajêna. *Tr. Zamana bağlı olarak bazı cümlelerde ev manasına gelen Zazacada ki* keye *kelimesinin yerinde kullanılır.* Kê ma û kê înan pê heti do. Labelê kê ma, înan vernî do.

kêfane 1. *Nn.* Bikêf, kêfkî. Waştena kêfî, goreyê kêfdê kesî. Goreyê qanûnî nê, goreyê kêfî şîyayeni, luwayeni, hereket kerdeni ûzn. *Tr. Keyfilik.* Ti nêşenê nê karûgurweyan kêfane bikerê, tîya serê koy nîyo! 2. *Nn.* Rehat, sebrane. Bi kêfên a, bi rehatey a, tey çetiney çinêbîyayeni, tey bizorey çinêbîyayeni. *Tr. Keyfi, keyfine/isteğine göre, keyfilik, sabırlı bir şekilde, zorlanmaksızın, yavaş yavaş.* Ecele meki kêfane şorî û bê. Eceleyê ma çinî yo, meşti bo jî beno.

kêfaney 1. *Nm.* Kêfkî, kêfkîyey. Bi kêf a bîyayeni, goreyê kêf û waştenîda kesên bîyayeni. Goreyê qanûnên, goreyê qaîdan û qanûnan ser ra bîyayeni, hereketo xwuserîyane. *Tr. Keyfi, keyfi muamele, başına buyruk, yasadışı.* Mi des finîy vato ki nê karûgurweyandê mihîman di kêfane hereket nêbeno. Kêfaney di kes do xwuserî bo ki

bibo. Tîya cita şima ya başqê nîya! 2. *Nm.* Sebrane, kêfkî. Tey ecele û zor û zordarey û veror û verordeyey çinêbîyayeni, hêdî hêdî bîyayeni. *Tr. Sabırlı bir şekilde, acele etmeksizin, ivedilik olmaksızın, yavaş yavaş olmak ve hareket etmek.* Ey bi kêfaney a kerdê. Labelê hend jî nêbeno, ey xwu xapênayê.

kêfan ra *Ç.* Kêfa ra. Kêf ra bîyayeni, bi kêf kerdişî ya, tey qehr nêbîyayeni, tey kêf û kêfweşî bîyayeni. *Tr. İstiyerek, istiyerekten, keyfinden, keyiften, sevinerek, sevincinden, sevinmek suretiyle.* Mêrdek kêfan ra nêşayê cadê xwu di vindero.

kêfdê xwu ra *H.* Sebrane. Bi sebr a, bi kêf a, kêf ra, ecele nêkerdeni, hêdî hêdî, tey ecelekerdiş nêbîyayeni. *Tr. Acele etmeksizin, keyfince, zorlamaksızın, incitmeden, sabırlı bir şekilde.* Ey kêfdê xwu ra kar kerdê. Ez kêfdê xwu ra kewta ray, ê berey berey mi dima amey.

kêfey *Nm.* Kêf amîyayeni/bîyayeni, tey şabîyayîş bîyayeni, tey weşek û hewley bîyayeni. *Tr. Sevinmek, hoşlanmak, keyiflilik.* Tey kêfey bibo jî nêşeno kêf kero.

kêfkerde/ê *N.* Şabîyaye/ê, şadbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên weşdê ci şîyo, bi çîyên a şa bîyo, çîyên ra zewqên giroto. *Tr. Sevinen, zevk alan, keyiflenen.* Şima çirê winî ê kesê kêfkerdeyî pey qehrnenê?

kêf kerdeni *f. M.* Kêfkerdiş. Pey şabîyayeni, bi ci ya şa bîyayeni, kêfê ci, ci rê amîyayeni, weşdê ci şîyayeni, ci ra zewqên giroteni. *Tr. Keyif/zevk almak, keyiflenmek, hoşuna gitmek, sevinmek.* Mi bi ê sewlan a kêf kerd. Labelê weşdê ey nêşî.

kêfneweş/i *N.* Kêfsad/i, kêfsal/i. Kes/çîyo ki; kêfê ci weş nîyo, ze ki nêweş/bêhal bo. *Tr. Keyifsiz, üzgün, neşesiz, hasta görünümlü.* Ma zana ey çîyêndê xwu kerdo vinî. Çunkî a şênemegî mîyan di jî kêfneweş bî.

kêfneweşey *Nm.* Kêfsadey, kêfsaley. Kêfneweş bîyayeni, kêf ra weş nêbîyayeni, tayên bêhal bîyayeni. *Tr. Keyifsizlik, neşesizlik, üzgün/müteessir olmak.* Eger ki to kêfneweşeyda ci ra fehm nêkerd, dêmax kî ti korfehm ê.

kêf *Nn.* Weşek, zewq, şayey, şabîyayîş. Weşdê kesî şîyayeni, kesî rê weş amîyayeni. *Tr. Keyif, sevinç, hoşa giden şey, zevk.* Wexto ki jew çîyên di serkewo, kêfê mi pa yeno.

kêf ra 1. *H.* Sebrane, hêdî hêdî, kêfdê xwu ra, ecele nêkerdiş a. *Tr. Acele etmeksizin, yavaş yavaş, haliyle, sıkmadan, zorlamadan.* Bira ecele meki, kêf ra biki. 2. *H.* Bi zerrî ya, zerrî ra. Çî/keso ki kêfî ra yeno/beno, tey qehr û zor û zordarey çinî ya. *Tr. İstekli, keyifle, neşeyle, zorlanmadan, baskısız, gönüllü.* Mi bixwu rê, o kar kêf ra bî. Mi bi zordê kesên a nêkerd.

kêfsad/i *N.* Kêfsal/i, bêhal/i, bêkêf/i, kêfneweş/i, qehrîyaye/ê, peyqehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kêfê ci çinî yo yan jî kêfê ci nêmendo. *Tr. Üzgün, sıkıntılı, üzüntülü, keyifsiz, moralsiz, hafif hasta, hasta gibi, derin derin düşünen.* Ellah zano ki ewro kêfsad o. Ci ra qe vengên nêvijîya.

kêfsadane *Nn.* Kêfsalane, bêhalane. Çî/keso ki, ze ki kêfê ci çinêbo, ze ki hal û moralê ci weş nêbo, hal çinêbîyayeni. *Tr. Keyfiz ve moralsiz olarak.* Mi nêşayê kêfsadane bi şima ya bêro. Çunkî ti kêfsad nêbîyê. Eger ez biameyê, mi ti jî kêfsad kerdayê.

kêfsadaney *Nm.* Kêfsalaney. Kêfê ci sal bîyayeni, kêf û moralê ci çinêbîyayeni, hal û wextê ci weş nêbîyayeni. *Tr. Keyfi, hali, morali ve durumu iyi olmamak.* Xalê ci, ci rê va: Çi wext ki to kêfsadaneya xwu ser o dî, wexta ti şenê bêrê mi heti.

kêfsadbîyaye/ê *N.* Kêfsalbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kar û gurweyên ra, olayîyên ra, xirabeyên ra, çîyêndo pîs yan jî neweş ra kêfê ci remayo, rehateya ci remaya û bîyo bêkêf. *Tr. Müteessir, üzgün, üzülen/müş, rahatsızlanmış. Rahatı, keyfi veya neşesi kaçan.* Eger şima zanayey bîyayê, şima do hend merdimdê kêfsadbîyayeyî ser di nêşîyayê. La ki şima zanayey nêbîy.

kêfsad bîyayeni *f. M.* Kêfsadbîyayîş. Kêfsal bîyayeni, kêfê ci vinî bîyayeni, kêfê ci remayeni. Karûgurweyêndo xirab ra, pîs ra, nehsî ra, nêbîyayeyî ra bintesîr bîyayeni û qehrîyayeni, kêf û moralê ci xeripîyayeni, şabîyayena ci ci ser ra şîyayeni. *Tr. Üzülmek, müteessir olmak, neşesini kaybetmek, rahatsızlık duymak.* A qiserda to ser ra mi zana bîyo kêfsad jî, şêligî mîyan di ez qayîl nêbîya pers kera.

kêfsadey *Nm.* Kêfsadînî, kêfneweşey, kêfsaley, kêfsalînî, bêhaley, halneweşey, bêmoraley. Moral çinêbîyayeni, ze ki kes nêweş bo. Kes/çîyo ki; bêkêf o, ze ki kêfê ci çinêbo, ze ki bêhal bo, ze ki nêweş bo, hal û wesfê nêweş û qehrîyayan û bêhalan tey bibo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Moralsizlik, keyifszilik, üzgünlük, sıkıntılılık.* Ez jî kêfsadeyda ci ra bîya kêfsadi.

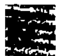
kêfsadkerde/ê *N.* Kêfsalkerde/ê, qehirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi karûgurwe û fêl û muamele û wesfdê xwu yê xirabî û nehsî û pîsî û nêbîyayeyî û yan jî çîyêndê wina arî ya kêfê ci remnayo, bîyo sebebê kêfdê ci, bîyo sebebê qehrîyayeni û şênaî û şênemegîda ci. *Tr.*

Müteessir edilen/miş, üzdürülen/müş, neşesi kaçırılan/mış. O merdimo zanaye û birehm şî bi ê merdimdê kêfsadkerdeyî ya, qe beno ki saetên qisey kerdîy û kerd amoş.

kêfsad kerdeni *f. M.* Kêfsadkerdiş. Qehirnayeni, kêfsal kerdeni. Bi karûgurwe û muamele û fêl û wesfêndê xirabî ya kêf û rehateya kesên remnayeni, sebebê rehatey û şênaî û şênemegîda ci bîyayeni, ci bintesîr kerdeni. *Tr. Müteessir etmek, neşesini kaçırmak, rahatsız etmek*. Eger to winî bikerdayê, to do, o kes kêfsad kerdayê.

kêfsalane *Nn.* Kêfsadane. Çî/keso ki kêfê ci çinî yo, kêfsalane/kêfsadane o, bêhal o, kêfneweş o. *Tr. Keyifsizçesine, moralsiz bir şekilde*. Mi zana kêfsalane o jî, mi va beno ki kêfê ci yeno herûni. Cora mi veynda ci. Fina jî ey winî kêfsalane kay kerd û wext ravîyarna.

kêfsalaney *Nm.* Kêfsadaney, bêhalaney. Kêfê ci sal bîyayeni, kêfê ci weş nêbîyayeni, bêhal bîyayeni, moralê ci çinêbîyayeni. *Tr. Moralsizce, keyifsizce, halsizce*. Kêfsalaneya ci, dayê ci rî ro, pêrini jî ferq kerdê.

kêfsal bîyayeni *f. M.* Kêfsalbîyayîş. *Bw.* Kêfsad bîyayeni. Xebera nebixeyri şinawiti, bî kêfsal. Şamîya veşayê dî, fina bî kêfsal. Mêşi gunê çayda ci mîyan ro, bî kêfsal. Axirî winî bîyo ki o do heme çî ra kêfsal bo.

kêfsal kerdeni *f. M.* Kêfsalkerdiş. *Bw.* Kêfsad kerdeni. Mi ci rê a xebera weşi dê, bî kêfsal, Dima ez şîya, mi vernîya awerda ci giroti, mi va qe beno ki, awîyê ci awi mîyan di biveşo, o fina bî kêfsal. Meştêrîyê ci, mi va, wa dewarê ci axuri di nêmano, mi dewarê ci verda, ti nêvanê ki, qandê beytarî dewar zerre di verdayo, fina bî kêfsal. Ê ez çi zana ki, tim do ci rê xirab bêro û heme çî û karûgurwe û hewlîni do jî, ey kêfsal kero!

kêfşad/i *N.* Kêfweş/i, kêfşa. Kes/çîyo ki; kêfê ci weş o û ca do, moralê ci weş o, roj roja ci ya. Tersê ci "kêsad" o. *Tr. Sevinçli, keyifli, mesrur, moralli, mutlu*. Merdimo kêfşad, şeno bi kêfweşey a kesî hewado û rono. Labelê kêfsad nêşeno.

kêfşadane *Nn.* Kêfşadkî, kêfweşane, kêfweşkî. Bi kêfweşan mendeni, zêdê kêfşadana bîyayeni, wesfê kêfşadan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Keyifli/sevinçli bir şekilde, neşeli bir tarzda*. A roji kêfşadane ame ma het û bi ma ya kay jî kerd. Senîn a ardi xwu sere o?

kêfşadaney *Nm.* Kêfweşaney, kêfşayane, kêfweşkîyey, kêfşadkîyey. şekil û bîçimê ci zêdê kêfşadan bîyayeni. *Tr. Mesrurane, sevinçli bir biçimde, mutluca*. Mi çirê nêşa a kêfşadaneya ki ti yê vanê, ci ser o bivîno?

kêfşadey *Nm.* Kêfşadîni, kêfşayey, kêfweşey, kêfweşîni. Kêfweş/kêfşa bîyayeni, kêfşad bîyayeni. Kêf û moralê ci, ca di bîyayeni, roj roja ci bîyayeni. *Tr. Keyiflilik, sevinçlilik, morali yerinde olmak*. Kêfşadeyda ci ra nêbîyayê, tîya nêameyê, wa şima bizanê ha!

kêfşîken/i *N.* Kes/çîyo ki;; kêfê kesî şikneno, moralê kesî xerpneno, kesî keno kêfsad. *Tr. Üzen, moral bozucu, moral kırıcı, aşk ve şevk kırıcı*. Kaşka şima o kes û halo kêfşîken nênayê mi vera.

kêfşîkeney *Nm.* Kêfşîken/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kêfê kesî şikneno yan jî xerpneno; a o kes yan jî o hal bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Moral bozmak/kırmak, aşk ve şevk kırıcı olmak, ümit kırıcı olmak, sevinç kırıcı olmak*. Kêfşîkeneya ci do, sereyê ci bişikno. Kêfê ey do jî, qey bişikîyo.

kêfwaşte/ê *N.* Kes/çîyo ki; o yo zêdê ci beno, o yo bi zerrîda ci ya beno, karûgurweyêno goreyê aqil û totikdê ci yeno meydan, zerrîya ci wazena, kêfê ci yeno ca, bi waştiş a karûgurweyên keno. *Tr. Gönlü isteyen, isteğince/gönlünce olan, kafası esen*. Ez nêşena xwu bi bendeyê ê merdim û dezgedê kêfwaşteyî ya kera. Qey kêfwaştişê mi jî esto.

kêf waşteni *f. M.* Kêfwaştiş. Ci ra amîyayêni, kêfê ci, ca û hasil bîyayeni, zêdê ci bîyayeni, tey kêf û waşteni peyda bîyayeni, ci zerrî ra amîyayeni, karûgurweyên goredê aqil û totikdê ci bîyayeni. *Tr. İstemek, arzu etmek, gönlünce veya keyfince olmak, ne zamanki gönlü isterse, gönlüne yatarsa, mantığı ve isteğine uygun olursa*. Va, ê ey xwu rê kêfwaşten a. Çiwext qayîl bo keno, çiwext qayîl nêbo nêkeno. Derdo ki wexto ki lazim bo bikero. Eger ki winî yo, wa ez jî wexto ki kêfê mi biwazo, şira kar. Pekî dilig do senîn bibo?

kêleştok/i *Teks. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê kêleştişî keno, kêli erzeno bi çîyandê deştenîyan. *Tr. İlmek atan, diken*. Kêli erzîyaya bi ci, hema kêleştokê ci kam o? Weş nêdeşto.

kêli *Teks. Nm.* Enci, derz. Hergi eştenênda deştenî. *Tr. İlmek, dikiş*. Nêweş berd na maserda emeletî ser. Hergi kêlida doktorî ra gonî eştê teber. Labelê mêrdekî hergi kêlida xwu rê dûzanên dayê. Winî kerd ki qethan çirç nêame.

kêli eşteni *Teks. f. M.* Kêli eştiş. Karûgurwedê deştenîyên yan jî terzîyîney di kela ci eşteni, deştenîya ci kerdeni, bi derzinîyer a deştenî kerdeni. *Tr. İlmek atmak, dikiş yapmak, dik-*

mek, her defasında ilmek atmak. Mi senîn ki kêli eşti bi ci, winî jî roterîya. Qey puya bî.

kêlimtî *Zîr. Nm. Bw.* Qirimi. Kêlimtîya ci bîya tûji, o yo keno êge kero.

kêli nêtepişteni 1. *Teks. f. M.* Kêli nêtepiştiş. Ca û qerarê xwu nêgiroteni, ostayeya ci weş nêbîyayeni, deştenîya ci weş nêbîyayeni. *Tr. Bir türlü dikiş tutturamamak, iyi bir terzi olmamak*. Ostayê ci va, beno ki panc serrî yo o yo mi het di gurweyêno, hewna jî o yo nêşeno kêli tepêşo. 2. *Zv. f. M.* Kêli nêtepiştiş. Bi qerarên a nêşîyayeni, qerarên di nêvinderdeni, coy û fêlandê xwu di jewane nêbîyayeni, coy û coydareyda ci çolçivîy bîyayeni, şik û fikrê xwu jew nêkerdeni, tey raştey û neraştey pîya bîyayeni, coydê ci di fêlê xiltaney bîyayeni. *Tr. Bir türlü dikiş tutturamamak, isabetli davranışlar sergileyememek, güven vermemek*. Axirî nêşa kêlên tepşo. Hergi fini şî kewt karên, şî bi jewî yo diskîya. Heme ca di zirar kerd.

kêli tepişteni 1. *Teks. f. M.* Kêli tepiştiş. Weş deşteni, deştenîya weşi. Kêlênda weşi bi ci eşteni, derzinîyênda weşi bi ci eşteni. *Tr. Güzel dikmek, dikiş tutturmak*. To kêla ci weş tepişta. 2. *Zv. f. M.* Kêli tepiştiş. Weş vinderdeni, qeraro weş dayeni, hesabo ardeni, hesab û qisan û pîlanan weş ardeni, robere ardeni, opêardeni. Cayêndo weş û qerarên di vinderdeni. *Tr. Dikiş tutturmak, uyumlu kılmak, hesabı uydurmak, kararında iş yapmak, belirli bir kararlılıkla gitmek ve bu noktada başarmak*. Rind o ki to kêli tepişta. Eger to nêşayê a kêli tepiştayê, to tîyanan ra bar kerdê.

kêlî *N.* Koçer, koçber. Kes/çîyo ki;; ca bi ca doş beno û cayêndo bellî di nêronişeno; bi keyî ya, bi erdî ya, bi citêrey a nêbestêno, tewrdê heywanandê xwu ya, demserr ra demserr, ca ra ca, welat ra welat, ware bi ware tim geyreno, koç keno. *Tr. Konargöçer, göçebe*. Karê merdim û şardê kêlî, bi kêlîyey a tim koç keno.

kêlîyey *Nm.* Kêlîni, koçberey, koçerey. Koçer/koçber/i bîyayeni. Karê kêlîyan kerdeni, kêlî bîyayeni. Bi tewrdê kerîyandê heywanandê xwu ya welat ra welat, memleket ra memleket, cara ca, ware ra ware, demserr ra demserr, serdîstan ra germîstan, çere ra çere geyrayeni, doş bîyayeni, koç kerdeni. *Tr. Konargöçerlik, göçebelik*. Kêlîyey kiştên ra rind a. Mesela kes stresî ra dûrî yo, tim xwu rê geyreno. Kiştên ra jî xirab o. Çunkî kes medenîyetî ra dûrî yo.

kêm/i *N. Bw.* Kemî. Esas derdê mi, kêmeya ey nîya, çinêbîyayena ci ya.

kêmrûmet/i *N. Bw.* Rûmetkêm/i. Kotî ki roşeno, mêrdekî rê vano kêmrûmet o, beno ki nêbî jî, bi no hesab a bî.

kêmrûmetey *Nm. Bw.* Rûmetkêmey. Kalekê erdîşsipeyî va: Bi mi ki kêmrûmetey, bi maldê dinya ya nêbena. Eger vajêna jî qisayênda heqi nîya, neheq a.

kêmwer/i *N. Bw.* Werteng/i. Merdimo kêmwer, gereg o ki şoret nêgeyro, îdare bikero.

kêmwerd/i *N. Bw.* Werteng/i. Kêmwerdî zirar nêkerd. Kêm werdey ra bî ki nêweş nêkewt. Vêşî werîy pêro jî nêweş kewtîy. Dêmax kî, keramata kêmwerdey esta. Doktorîy vanê kêm bûrê ki şima gansilamatî bê.

kêmwerdey *Nm. Bw.* Wertengey. Vêşî werey ra kêmwerdey deha rind a.

kêmwerey *Nm. Bw.* Wertengey. Kêmwereya ci ci rê mendi. Çunkî ay nêzana xiznada xwu ra xeyrên bivîno.

kênaî *Ç. Nm.* Çênaî, keynekînî. şekil û bîçimê keynekînî, wextê keynekey. *Tr. Genç kızlık zamanı, kızken*. Ay kênaî di, sergovendi kesî nêdayê.

kêran *Mîm. Nn.* Kirîş. Pêya girêdokê serdê dêsan. *Tr. Kiriş*. Eger kêran nêerzê ci, dêsîy do pêverdê û bixillîyê.

kêrî 1. *Nm.* Çêrî, lindan, cacil, qulingi. Cayê ortîyan, cayê cayan. Cayo ki kes orxanan, doşegan, balişnan, betanîyan û çîyanê zê nînan dekeno de û bi perdeyên a serê ci gîno. *Tr. Yüklük*. Kêrîya bandê ma çinî ya. Ma yê xwu rê nêşenê ki ortî biherînê. 2. *Zîr. Nm.* Darekêna pehan a viraştê ya ki lingê meşki bi lolapan a girêdeyênê, lolapîy (di teney lolap ê) jî bi kêrî ya girêdeyênê. Sereyê kêrî tenekên vijêno teber û bi seredê ci ya resenî girêdanê. Dima resenî erzenê bi çatman û pa do nîrenê. *Tr. Tulum yayıklarda yayığın ayaklarının bağlandığı orta iki çubuğu birbirine bağlayan düz ve uzun orta çubuk*. Kêrî bîyarê ki ma meşkeri pa girêdê û pa do bicenê. 3. *Cog. Nm.* Qorika koy, paştîya koy, mîyaneyê koy, bi rêzên a serê koy, bi şikildê xetên a serê koy. No jî eynî bi şikildê kêrîda meşker o. *Tr. Dağ sırtları*. Tîjîyeri, şefaqên dayê kêrîda koy ro ki, to vatê beno ki xeta rojî ya.

kês *Zîr. Nn.* Kêz, heveşk. Qirmê cûnan/cuwênan. Cûn kerdena tepîya qirmo ki deha nêbeno simer. Kês, şikateyê sapandê tenan o ki deyêno serradi ro û serradi ser o maneno û deha ney vêşêrî nêşikêno, pa adir webeno. *Tr. Harmanda dövenden sonra saplardan kalan kırıntılar*. Verî ma bi kêsan a bilxur girênayê, tayêni eştê tewqi bin û pa nano tîr viraştê.

kêsey *Nm.* Kês bîyayeni. Zêdê kêsî neteba bîyayeni, çîyên rê nêbîyayeni. Zaîf bîyayeni, xwuver nêdayeni, rew qedîyayeni, hema veşayeni. *Tr. Ot gibi olmak, bir işe yaramamak, erken yanan veya parlayan olmak, dayanıklı olmamak, zayıf olmak.* Mi rê qe a kêseyda ey ra qal mekerê. O zeno ze kês.

kêsik *Nn.* Kese/tewrekê pereyan. Tewreyo werdî yo ki qandê pereyan virazîyayo. *Tr. Para kesesi, para cüzdanı.* Eger kêsikdê ci di perey çinêbê, ma pey di yenê.

kêş/i *N.* Tîryakî, keş/i. Bestokê çîyên. O/çîyo ki timûtim çîyên anceno ya jî şimeno yan jî çîyên ser o vêşî vêşêrî vinderêno, bi kesên yan jî bi çîyên zêdê nêweşîn a beste o, girêdeyaye o. *Tr. Bağımlı, tiryaki.* Çend merdimê kêşîy tim yenê hewşdê mektebdê ma di Bally ancenê. Ma veyndanê polîsan û polîsîy benê, dîna deqey ti winînê fina amey.

kêşane *Nn.* Keşane, keşkî, kêşkî, tîryakîyane, bestokane. Zêdê kêşana, bi kêşan mendeni, wesfê kêşan ser o bîyayeni. *Tr. Bağımlılar gibi, bağımlıca, keş/tiryakiler gibi.* Tim ameyê aja di kêşane vinderdê û winîyayê pira.

kêşaney *Nm.* Keşaney, bestokaney, tîryakîyaney, tîryakîyey. Zêdê kêşana bîyayeni. Kêşîy senîn ki benê û kenê, winî bîyayen û kerdeni. *Tr. Keşçe, tiryakice.* Kêşaneya ci do îspatey sereyê înan hemini bûro.

kêşey *Nm.* Tîryakîyey, keşey, kêşîni, keşîni. Keş/kêş/i bîyayeni. Bi çîyan a beste bîyayeni, bestokeya çîyêndê xirabî bîyayeni. Bi çî/kesên a derecedê nêweşîna beste/girêdeyaye bîyayeni. *Tr. Bağımlılık, tiryakilik, tutkunluk.* Kêşey esas nêweşînên a. Kes do tedawî bo ki, weş bo.

kêşîni *Nm. Bw.* Kêşey. Kaşka mi jî zêdê şima kêşîna ci, xwu rê gire nêkerdayê. Labelê çi heyf o ki zêdê şima bêxem nîya!

kêvcali *Zoo. Nm. Bw.* Kevcali.[1]

kêwa 1. *Nn. Bw.* Keyan 1. Kêwa bi mor û hukimdarey a beno kêwa. 2. *Nb.* Kêwan. Ezbetênda mabeyndê Sêwreg û Çêrmûk a. Bolkî dewda Gurizi di roşenê. *Tr. Siverek ve Çermik arasında ve özellikle de Gürüz Köyü'nde oturan bir aşiret veya aile ismi.* Mi bi Xal Remzandê Kêwan a vera Adana raywaney kerda.

kêz *Zîr. Nn. Bw.* Kês. Qeçkîni di ma bi kêzî ya birxul girênayê.

kêzik/i 1. *Zoo. N.* Bohcik/i, buhut/i. Heywanê ki erdan ser ra geyrenê, labelê nêperrenê. *Tr. Böcek.* Na vajeki Dimilî ya. Çunkî peynîya vajekeri ya bi peyomekdê –ik'î yan jî bi peyomekdê –ek'î ya virazîyaya. Nê hurdina peyomekîy jî bi ziwandê Dimilî ya yê. 2. *Ed. N.* Dimilî di kêziki xebatê tinêşîyayeyî, xebatê pîsî (mersela çîyo ki, ci ra boy yena, pira veng yeno, ze ki gî di bigurweyo ûzn.), xebatê bîlaheqî îfade kena. *Tr. Gübre böceği sıfatına sahip olan, pis yerlede gezen, gereksiz iş veya eylemleri yapan (gibi görünen).* Zena ze kêziki. A ya bîlaheq û bîlasebeb xebitêna. 3. *Zoo. N.* Kêzikê/a gî, tapiksil/i. Kêziko ki timûtim gî û rêxi arêdano, keno gog û lox keno. *Tr. Gübre böceği.* Xeyr o, ti zenê ze kêzik, ti yê çîyo pîs şanenê pê ki.

kêzika gî *Zoo. Nm.* Tapiksili, moza gî. Kêzika ki gî û rêx û çîyo winasîn arêdana û kena gogeki û lerî kena, bena cayên. *Tr. Gübre böceği.* Kêzika gî û rêxi arêdana û kena ze gogeki.

kêzika textan *Zoo. Nm.* Kêzika ki kewna textan mîyan û textan rovêjena. Bolekê ci "kêzikê textan" o. *Tr. Tahta kurusu, tahta kurusu böceği.* Kêzika textan, textan tenya nê, emrê kesî jî wena.

kêzika zêrîni *Zoo. Nm.* Girdeya ci hendê seredê giştên a, qalikê ci qalin û sert (wişk) o, serê qalikdê ci ze sîmîn o, biriqêno, renga ci qurşûnî ya, çîyênda ki weşdê kesî nêşina, ci ra madê kesî qelibêno. *Tr. Gübre böceği.* Kêzika zêrîni, fina kewta rêxi mîyan, karê xwu kena.

ki 1. *H.* Dewamey, kudênayeni, dewam kerdeni, têserî û têdimî, têserî û têdima, timûtimey îfade keno. *Tr. Süreğenlik, devamlılık. Tercihte kullanılır.* Mêrdekî xwu, da çolan ro û şî ki şî. 2. *H.* Şayet, eger, balam. Çîyan weçînayen di vajêno. *Tr. Eğer, şayet, ki.* Ti do ki ay bigîrê, qenê na bîni bigî. 3. *f.* Ke, ker, kerd. *Tr. Yapmak.* Hem biki, hem meki nêbeno. Ya biki yan jî meki. 4. *H.* Wexto ki kes keno çîyên rê çînakî, şirîgnakî bîyaro, kes vano. *Tr. Ki.* Mi kerd ki, o jî bimûso. Zehmetê mi, mi rê mend û o jî nêmûsa. 5. Nêkerdeni di, îtîrazî di, lingi pirodayeni, qebûl nêkerdeni di, kerdenda ci rê şaş mendeni di, gereg ki nêbîyayeni di vajêno. *Tr. Reddetmekte, itirazda, eleştiride kullanılan ve direk ki anlamında olan bir ektir ki, ayrı yazılır, bitişmez.* Ma ki caelmatî nêbîyayê, kamcîn totikvalî, na kaya olimbêteri antê xwu sîne ki? Na qisebendi di, ki yo siftekên eger o, dimayên jî eger caelmatî nêbo red kerden a, qebûl nêkerden a, pey razî nêbîyayen a. 7. *H.* Şertê çîyên yan jî kesên

[1] Kêvcali kesî gaz kena. Labelê zihêrokî nêkena.

o. *Tr. Bir şeye şart koşulduğunda söylenen bir edat.* Pirodi ki, ez jî to dima bêra. Ti yê piro nêdanê ki, ez jî şopda to ra bêra. 8. *H.* Çîyandê wezîyetandê nêbîyayan di persên a. *Tr. Olumsuz durumlarda bir soru ekidir.* Ti kewtê ray ki ez jî to dima nêamêya?

kidik/i *Zoo. Nn.* Leyrê bizano werdîyo ki, hewna newe zayo. Çêlekê bizan o tewro werdî. Werdîyey ra vera girdey wina şinê; Kidik-bizêk-tişk-kel. *Tr. Keçinin en küçük yavrusu.* Kidikê bizero ci bin di, o yo şit weno.[1]

kidikane *Nn.* Xeşîmey. Zêdê kidikana, bi kidikan mendeni, wesfê kidikan ser o bîyayeni, xeşim/î bîyayeni, nêmûsaye û nêpeyşate bîyayeni. *Tr. Cücükçe, acemice, acemiyane, toyca, toyluk.* Mi rê no karo winî çetin kidikane nêbeno.

kidikaney *Nm.* Kidikkîyey. Kidikane/ê bîyayeni, wesfê kidikan ser o bîyayeni. şekil û biçim û meş û mêlê kidikan ser o bîyayeni, xeşîm/i bîyayeni, tey xeşîmey bîyayeni. *Tr. Acemi/toyca olmak, acemiyane olma.* Kidikaneyda ci rê hembaznakî çinî yo.

kidikey 1. *Zoo. Nm.* Kidik/i bîyayeni, wesfê kidikan ser o/tey bîyayeni. Biziniyan mîyan di kidik/i bîyayeni. *Tr. En küçük keçi yavrusu olmak.* To kerd heqdê kidikeyda ci di zanîş arêdo, to nêşa ci reso. 2. *Zv. Nm.* Xeşîmey. Kidik/i bîyayeni, werdîkek bîyayeni, hewna newe bîyayeni, xeşîm/i bîyayeni. Hewna nêbîyayey û nêmûsate/ê bîyayeni. *Tr. Yavrucuk olmak, henüz çok küçük ve acemi olmak, henüz pişmemiş olmak.* Ti yê kenê bi kidikeyda xwu ya mi bixapêna ha?

kifti *An. Nm.* Doşî, engilî, gurmiki. Cayo ki ser ra bazîy û vîye reseno pê, serê bin çengî. *Tr. Omuz.* Cinêkeri kû nê xwu kifti ser û sîtilên jî kerd xwu destî. Bi no babet a, qe beno ki da panc seyên metro ray şî.

kiftiki *Teks. Sn. Nm.* Çîya xwuropiştişî ya ki erzêna serdê doşîyan. *Tr. Şal, omuzluk.* Kiftika xwu bierzê, serdê doşîyandê xwu û wa vîyeyê şima jî bigîro ki şima saw nêgîrê.

kihan/i *N. Bw.* Kehan/i. Çîyo kihan û newe vayey di jew nêbeno.

kiji *Nk. Nm. Bw.* Ejkiji. Kijê ci bîy vila. Ey jû bi jû arêday û werdîy, jew tinê nêşî.[2]

kijîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Ejkiji. Fini bena ki kes kor beno. Jew rezên dano kesî, kes nêşeno kijên bido ci.

kijot/i *Tib. N. Bw.* Kujot/i. Eger kijot nêbîyayê, qey do tenekên ageyrayê.

kijotey *Tib. Nm. Bw.* Kujotey. Kijoteya ey û cûrreyeya mi jew a. Ma jû jî, zêdê şarî nîyê.

kik/i *N.* Werdêkek/i, qijek/i, qijkek/i. Werdî werdêrî, qijî werdêrî, qijî qijêrî. *Tr. Küçücük, ufacık, minik.* Eger şima do nê kikî jî bi xwu ya nêşê berê, ma şima çiçî rê benê?

kikek/i *N.* Qijkek/i. Kikî ra werdî bîyayeni, werdîyê kikî bîyayeni, werdîkekî jî werdêrî bîyayeni. *Tr. Mini minnacık, mikro. Miniğin miniği.* Şima senîn nê kikekî pey di rişenê! Ma qe şima di wijdîyan çinî yo?

kikekey *Nm.* Qijkekey. Werdîyê werdîkekî bîyayeni, kikek/i bîyayeni, bol werdîkek bîyayeni. *Tr. Miniklik, çok azlık.* Eger kikeyda ci ra nêbîyayê, ma bol ser o vinderdayê.

kikey *Nm.* Kik/i bîyayeni. Werdîyê/a werdîyan bîyayeni, qijê qijan bîyayeni, bol werdî bîyayeni. *Tr. Çok küçük olmak, miniklik.* Kaşka qandê kikeyda ey bîyayê.

kil 1. *Nn.* Sûr. Reng û çîyo sûr. *Tr. Kırmızı.* Bîbî kil. Cora weşdê ci şî. 2. *Kîm. Nn.* Çîyo sûrane yo ki, cinîy sawenê xwu çiman ra ki çimê ci weş biasê. *Tr. Sürme.* Ay çimîy kil kerdê. Qey a ya kena şiro cayên.

kilami 1. *Er. Nm.* Kelami 1. Kelama ci sereyê kesî tewnena. 2. *Mûs. Nm.* Dêri 2. Kelama ki, o vajo, hend bena.

kilami vateni *Mûs. f. M.* Kilami vatiş. *Bw.* Kelami vateni 1 û 2. Key ki mi şa kilami vajo, wexta vaji to kilami vata.

kila sûri *Nm.* Şewateyo sûr. Adiro sûro ki kili kewta ser. *Tr. Kırmızı alev.* Kila sûri kewti bî gandê ci ser. Ha kila ki kewti frêzedê ma ser, ha kila sûr a gandê ê tûtikî! Ellahî xwu rê reyna.

kilawa dondirmeyî *Nm. Bw.* Kuleha dondirmeyî. Kilawa dondirmeyî qeçekan rê bol weş a.

kilawa tûtî *Nm.* Kuleha tûtî. Kilawa ki, nanê tûtikan ser ki, sereyê ci mehfeze bo. *Tr. Erkek bebe başlığı/külahı.* Kilawa tûtî ci sernê, wa goş û sereyê ci serd nêgîro. Çîyekên: Kilawa tûtî pirê nûtîy. (encîla.)

kilaweki 1. *Nm.* Kilaw/kuleha werdî. *Tr. Küçük külah/bere.* A kilaweki nêbî xwu ser û pa forsîy dayê xwu. 2. *Ed. Nm.* Nîşana serdê qismên her-

1 Şit û çîyo zêdê şitî awikin eger bi nêtê werdî ya biwerîyo beno werd. Cora werêno. Labelê ki eger herûnda werdî di nêbo, wexta jî beno şimî û şimên o. Mevaji ki şit şimêno, nêwerêno. Şit jû cayan di şimêno, jû cayan di jî werêno.

2 Suwêreki di, kişta Babî vanê kiji, kijîy.

fan a ki, bi şikildê şewqekên a neyêna herfan ser ki, pa herfîy tenekên bianci yê, derg biwaneyê. *Tr. Şapka, uzatma işareti (^)*. Mersela, Kardî û kârdî. 3. *Nm.* Kilaweka ki dondirme debêno de. Kuleha ki dondirme debêno de û pa dondirme lêsêno. *Tr. Dondurma kulahı*. Herga ki, ez qeçekan rê dondirme gîna, miheqeq ez pa kilawekîy jî gîna. Çunkî bi kilawekan a dondirme werdeni qeçekan rê bol weş o. 4. *Zoo. Nm.* Bixşîyekê, serdê seredê dîkî. *Tr. İbik*. Kilaweka dîkîya jû finan tîk bena, jew finan jî çewt bena.

kilawi *Teks. Nm.* Kulehi, kuliki, kumi. Çîya ki, kes nano xwu ser. *Tr. Kulah, başlık*. Kilawa tûtî pirê nûtîy. (Çîyekên/encîla.)

kilbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bîyo kili, bîyo şewateyê adirî, kili erzîyaya bi ci. *Tr. Alevlenen, tutuşan*. Çinayo kilbîyaye do pêro biveşo. 2. *N.* Sûrbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo zêdê kila sûr. *Tr. Kırmızılaşan, kıpkırmızıya çalınan*. Çimo kilbîyaye şima nêzanê do lûk bo? 3. *N.* Çî/keso ki kil bîyo, kil sawîyayo pira. *Tr. Sürmelenen, sürme çalınan*. Çimo kilbîyaye û kil nêbîyaye senîn pêra ferq keno!?

kil bîyayeni 1. *f. M.* Kilbîyayîş. Kili bîyayeni, şewate di kili virazîyayeni. *Tr. Alevlenmek*. Çiwext û senîn bî kili? 2. *f. M.* Kilbîyayîş. Sûr bîyayeni, zêdê kili sûr bîyayeni. *Tr. Alev rengi olmak*. Guma ci bîbî kili. 3. *f. M.* Kilbîyayîş. Kil ci ra sawîyayeni, kil pira sawîyayeni, bi kil a sûr kerdeni. *Tr. Sürmelenmek, sürme vurulmak*. Key ki pa bî kil, bêrê ez do şima rê nêzana se kera?

kilç *Teks. Sn. Nn.* Zolek. Zolekêndo hendê kefida destî. *Tr. El ayası büyüklüğündeki bir bez parçası*. Ma ti ya kena mi rê kilçên ra, kilawên virazê?

kilênca *Wş. Nm. Bw.* Kulori 2. Ez şîya dewi, nîyaja mi mi rê ron sawit kilêncayên ra, tamê ci mi fekî di mend.

kilêncey *Nb.* Bolekê "kilênca" o. Qandê coy *Bw.* Kulori 2. Kilêncey nîşanê roşananê. Mi rê ki, roşanan di kilêncey nêbê, nêbeno.

kili 1. *Nm.* Guriki. Adiro ki, bi va ya ata nata erzêno, bi pifinda xwu ya vera kesî yeno. *Tr. Alev*. Ban veşayê, kila ci bîbî berzi, adirtepisnokan nêşayê ki hewna kero. 2. *Nm.* Sûri. Reng û çîya sûri. *Tr. Kırmızı, kırmızılı*. Bîbî kili. Cora weşdê ci şî.

kilikê hermî *An. Nn.* Seranîya doşî, gurmika doşî. *Tr. Omuz başı*. Kilikê hermdê min o dejeno. Ser o qînorên amêya. Ez a kena şira doktorî ki, mi rê darîyên binûşno.

kiliz *Nk. Nn.* Qendirxe, qindirxe. Vaşêndê mîyandê layan o ki zê şivekênda barî ya, bi şikildê tûpekan a beno. *Tr. Hasır otu, saz, sazlık*. Şorî la mîyan ra, ma rê tayên kiliz bîya ki ma bierzê holikida xwu ser.

kilîsa *Teo. Nm.* Dêri. Cayê îbadetdê xirîstîyanan, îbadetxaneyê xirîstîyanan. Cayo ki xirîstîyanîy tey nimazûnîyaz kenê. *Tr. Kilise*. Tirkan nay rê vato vajeka Yûnanî ya. Halbikî hewna înan jî na awa nê erdî ma ra girota. Ti qandê ney, goş bi Elî Şerîetî ni.

kilît *Nn.* Çîyo ki kes pa kîberan kilît keno. *Tr. Anahtar, kilit*. Kilîtêndê kîberênda ma şikîyayo, hewna ma nêveto.[1]

kilîtbîyaye/ê *N.* Bi kilît a gêrîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kilît, kilît deyayo pêro û hettanî ki fina bi kilîtî ya nêabîyo, deha nêabêno. *Tr. kilitlenen*. Kîber û feko kilîtbîyaye do meşti jî nêabîyo.

kilît bîyayeni *f. M.* Kilîtbîyayîş. Bi kilît a gêrîyayeni, kilît pirodeyayeni. *Tr. Kilitlenmek*. Ma yê kilît bîyayenda ci rê çîyên nêvanê, ma yê vanê çirê wextdê ci di nêabîyayo?

kilîtkerde/ê *N.* Çî/keso ki bi kilîtî ya gêrîyayo, kilît deyayo piro. *Tr. Kilitlenen*. Hewşo kilîtkerde şima senîn şa akero.

kilît kerdeni *f. M.* Kilîtkerdiş. Bi kilît a giroteni, kilît pirodayeni. *Tr. Kilitlemek*. Mi senîn ki kîbero verên kilît kerd, hema ay zerre ra veng vet. Ti nêvanê qandê tiritokey zerre di menda.

kilkerde/ê 1. *N.* Guriki civerdaye/ê. Çî/keso ki guriki/adir verdayo ser, erzîyayo kili mîyan. *Tr. Aleve atılan, alevlendirilen*. Vaşo kilkerde do senîn bitepisneyo ki? 2. *N.* Sûrkerde/ê. Bi sûr a boyaxkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo sûr. *Tr. Kırmızıya çalınan/boyanan*. Cayo kilkerde do weş biaso. Labelê sîyakerde nê. 3. *N.* Çî/çimo ki jewî yan jî tayêni çîyo sûr yan jî surme sawito pira. *Tr. Sürme çekilen, kırmızı (mersela rimel, far ve kalem gibi kırmızı renkte olan maddeler) çalınan veya sürülen göz veya şey*. Çimo kilkerde do eceb gunadê kê kewo?

kil kerdeni 1. *f. M.* Kilkerdiş. Çîyên ra, ardûyên ra kili veteni, kili wekerdeni, şewate veteni. *Tr. Alevlendirmek, alev çıkarmak*. Mi ci rê va: kil ki jî, ey nêkerd. 2. *f. M.* Kilkerdiş. Sûrkerdiş. Zêdê rengerda kili kerdeni, çiman sûr kerdeni,

---

1 Na vajeki, Farîsî di jî esta û bi şikildê *"kîlîd"*î ya ravêrena, Tirkî nîya. Hetta ki ma vajekanê Dimilî û Tirkî pêra nêabirnê, qeçê ma do tim ziwandê xwu raşubhebikerê.

surmeyî çiman ro dayeni, verê çiman surme kerdeni. Verê çima bi çîyêndê sûrî ya boyax kerdeni. *Tr. Gözlere sürme çekmek, gözleri kırmızıya boyamak.* Ay verê çimandê xwu kil kerdîy bîy.

kilm/i *N.* Çî/keso ki bejna ci normalî ra kemî ya, tayên a, besi nîya, derganeya ci bes nêkena. *Kur. Kin. Tr. Kısa.* Merdimêndo kilm bî. Destê ci nêresayê ci. Mi ci rê yardim kerd.

kilmane *Nn.* Ze kilm, kilm senîn beno winî bîyayeni. *Tr. Kısaca, kısa bir şekilde, icmalen.* Merseleyêndo kilmane bî. Kaşka dergane bîyayê.

kilmaney *Nm.* Kilm senîn beno, winî bîyayeni, zêdê şikil/bîçimdê kilmana. *Tr. Kısalmasına, kısa bir şekilde, kısacasına, kısa tarafına doğru.* Mi qe tey kilmaney nêdîya. Çi wext bi kilmaney a luwaya, tim jî kena derg.

kilmaney ser *H.* Kişta kilmî ser wezîfe dîyayen û muamele kerdeni. Kişta kilmî ser kar dîyayeni. *Tr. Kısalığına, kısa yönü/tarafı üzerine.* Ma derganey ser dekerd de nêbî, ma kilmaney ser ceribna, bî.

kilmbeste/ê *N.* Çî/keso ki kilm girêdeyayo. *Tr. Kısa bağlanan.* Estoro kilmbeste do seqet bîyayê, ma resayê ci ser.

kilm besteni *f. M.* Kilmbestiş. Kilm girêdayeni. *Tr. Kısa bağlamak.* Jû çîyan û jû cayan di kilm besteni rind a, jew çîyan û jew cayan di jî derg besteni rind a.

kilmbestîyaye/ê *N.* Kilmgirêdeyaye/ê, kimgirêdaye/ê. Çî/keso ki kilm girêdeyayo. *Tr. Kısa bağlanan.* Nuşteyêndo kilmbestîyaye qeçên rê nê, pîlên rê rind o.

kilm bestîyayeni *f. M.* Kilmbestîyayîş. Kilm girêdeyayeni. *Tr. Kısa bağlanmak.* Ey va, ez di finîy kilm bestîyaya, fina jî bi zorên a bo jî mi xwu da verdayeni.

kilmbirîyaye/ê *N.* Çîyo ki kilm birîyayo, derg nêbîyo. *Tr. Kısa kesilen.* Nuşteyo kilmbirîyaye, do newedera birişîyo cadê ci ki, fina binûşîyo.

kilm birîyayeni *f. M.* Kilmbirîyayîş. Qandê çîyan kemî/tayên birîyayeni. Hendê îhtîyacî nê, kemî/teyên birîyayeni. Derg nêbîyayeni/nêkerdeni. *Tr. Kısa kesilmek, uzatılmamak.* Dari ci rê va: Lo darwano, ê darê bînîy weş birîyay, ez kilm birîyaya.

kilmbirnaye/ê *N.* Çî/keso ki, bi destdê jewî di kilm birneyayo. *Tr. Kısa kesilen.* Pîlan mîyan di, qiseyênda kilmbirnayê û camêrdey di jî, porêndo kilmbirnaye çi weş o!

kilm birnayeni 1. *f. M.* Kilmbirnayîş. Birnayenda çîyên yan jî kesên di, fesala ci kemî amîyayeni. *Tr. Kısa kesilmek, kısa ölçmek veya biçmek.* Qumaşê xwu kilm birnayo, bes nêkerd. 2. *f. M.* Kilmbirnayîş. Karûgurwe û vatişên di kemî vateni, derg nêkerdeni. *Tr. Bir iş, eylem veya sözde kısa kesmek, uzatmamak.* Wextê ma çinî yo, derg meki, kilm bibirni.

kilmbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, bejn û dergey û berzey ser bi peymitiş a kemîyayo. *Tr. Kısalan.* Layo kilmbîyaye ma rê qîm nêkeno. 2. *N.* Çî/keso ki bejn û berzey û dergey ser bi mîtroyan a kemî yo, kemî mendo, tayên o, tayên mendo. *Tr. Kısa olan. Boyca yetersiz kalan.* Çîyo kilmbîyaye do senîn bes bikero? Yanê aqilê şima yo ser şino?

kilm bîyayeni 1. *f. M.* Kilmbîyayîş. Hendê besî nêbîyayeni, tayên mendeni. *Tr. Kısa olmak, kısalık.* Kilm bî, nêresa ci. Ma do meşti tayên ser kerê û newedera biceribnê. 2. *f. M.* Kilmbîyayîş. Bejna ci kemîyayeni, derganey ser, berzey ser kemîyayeni. *Tr. Kısalmak, kısa olmak.* Herga ki şî, bî kilm, nêresa ci. Ma jî terikna û ma amey.

kilmek/i *N.* Çî/keso werdî yo yan jî heyfê kesî pey yeno ki kilm o, bejna ci werdî ya. *Tr. Kısacık.* Lajekêndo kilmek bî, destê ci nêresayê cor.

kilmekey *Nm.* Kilmek/i bîyayeni. Wesfê kilmekan ser o/tey bîyayeni. Kes yan jî çîyo kilm o werdî yo qergûn o mehsûmek bîyayeni. *Tr. Kısacık olmak, kısa ve acınan olmak.* Ez a kilmekeyda ci rê nê, totikvaleyda ci rê veşena.

kilmey *Nm.* Kilmînî. Kilm/i bîyayeni, derg/i nêbîyayeni, bejna ci tayên bîyayeni, dergey û berzey di bi mîtroyan a tayên yan jî kemî bîyayeni. *Tr. Kısalık.* Ez kilmeyda ci ra nê, areyda ci ra ancîyaya.

kilmkerde/ê *N.* Çî/keso ki, kesên derganey û bejn û berzeyda ci ser ra tenekên bo jî birnayo, kerdo kilm, cikerdo. *Tr. Kısaltılan.* Çuweyo kilmkerde kesî nêreso ki, ma ci rodê?

kilm kerdeni *f. M.* Kilmkerdiş. Ser ra birnayeni, ser ra kemî kerdeni, kilm birnayeni, kişta bejn û berzey û derganey ser bi mîtroyan a kemênayeni. *Tr. Kısaltmak, kısa tutmak.* Ellah xeyr! Xeyr o ti yê hend kenê derg, tanekên kilm ki, ki ma werzê şirê keyandê xwu.

kilmvaje *Nm.* Vatena kilmi, qisa kilmi. *Tr. Kısa söz, özet.* Kilmvajeya kitabdê ci, bi mi ki kilm nê, dergi amê.

kilmvajeki 1. *Nm.* Qisa/vajeka kilmi. *Tr. Kısa sözcük/kelime.* Mesela kelîmaya "pîr"i kilmvajekên a. Labelê serşîyaye vajekênda derg a.

kils 1. *Fîz. Nn.* Kirêc. Kils, sîyerda kirêcî ra vijêno. Sîyera kilsî mabeyndê 850-1450 °C di peyş-

nenê, ci ra kils/kirêc vijêno. *Tr. Kireç.* Kilsê jûcayan rind nîyo. Labelê jewcayan jî bol rind o. 2. *Tib. Nn.* Kirêc. Çîyo ki bolkî mofikandê estandê kesî di sipe yo û zêdê kirêcî ya o, wexto ki gandê kesî peyda beno, sancî dekewno kesî. *Tr. Vücutta oluşan kireç, kireçlenme, tortulaşma.* Eger gandê kesî di, kils peyda bo, dejêndo bêeman jî pa vijêno.

kilsbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kirêcbîyaye/ê, kilsokîbîyaye/ê, kirêcokîbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kirêcî, bîyo kilsokî/kirêcokî, cayêndê ci di kils virazîyayo/peyda bîyo, bîyo kilsin/kirêcin. *Tr. Kireçlenen.* Saqeyê ci yo kilsbîyaye yo sancî keno. 2. *N.* Kirêcbîyaye/ê. Çî/keso ki kils sawîyayo ci ra yan jî jewî kils sawito pira, jewî kils şanayo pira, bi kilsî ya dawito, bi kilsî ya veşnayo. *Tr. Kireçlenen, kireçle sıvanan/boyanan, kireçle yakılan, kireç bulaştırılan.* Dêsê kilsbîyayeyî qe newedera kils mekerê, ê bînan kils kerê.

kils bîyayeni 1. *f. M.* Kilsbîyayîş. Kirêc/kirêcin bîyayeni, kirêc pa bîyayeni, kirêc ci sawîyayeni, kirêc ci şaneyayeni, bi kirêcî ya veşayeni. *Tr. Kireçlenmek, kirece bulaşmak/sürülmek, kireçli olmak, kireçle yakılmak, kireç atılmak vs.* Ez banan kils kena. Cora çinayê mi kils beno. 2. *f. M.* Kilsbîyayîş. Kirêc bîyayeni, kilsokî/kirêcokî bîyayeni, tey kirêc peyda bîyayeni, kirêc tepişteni, kirêc giroteni, kils ci erzîyayeni, cayêndê gandê kesî di kirêc yan jî çîyêndo zêdê kirêcî peyda bîyayeni. *Tr. Vücutta kireçlenme, kireç oluşmak.* Kils mofikandê ci di peyda bîyo.

kilse *Fiz. Nn.* Tebeşîr. Çîyo ki, pa textdê nuşteyî ser o, pa nuşte nûşêno. *Tr. Tebeşir.* Qeçkînida ma di, verê destpakerdişdê mektebdê ma di, dewda Suwêreki Helebî di, girdan qandê xizna erd aşana bî. Mi jî o ca dî, qor bi qor tede kilse vijîyayê. Tayêni vatê tîya ra tayêni xizna veta.

kilsge 1. *Nn.* Kilsgeh, kirêcge, kirêcgeh. Cayê kirêcî, cayo ki kirêc ci ra vijêno. *Tr. Kireç yatağı.* Kişta Çêrmûk û Torosan di kilsgey estê. 2. *Tib. Nn.* Kilsgeh. Cayê kilsî/kirêcî. Cayo ki tey kils/kirêc peyda bîyo, vijîyayo. Cayê gandê kesî yo ki tey çîyêndo zêdê kilsî/kirêcî nêweşînên peyda bîya û sancî dekewto de. *Tr. Kireç, kireçleme oluşan vücut bölgesi.* Doktoran filmê kilsgey anto, ê do dima yan vila kerê yan jî emelet kerê.

kilsgeh *Nn. Bw.* Kilsge. Nê kilskarîy, hewna şinê kilsgeh ra kils vejenê û anê roşenê ma. Ma do nînan ra biherînê, derê ma şirê ûja ra biherînê.

kilsin/i 1. *N.* Kirêcin/i, bikils/i, bikirêc/i. Çî/keso ki kirêc sawîyayo pira, jewî kirêc eşto ci, bi kirêc a veşnayo, bi kirêc a dawito, ser o yan jî tey kirêc esto. *Tr. Kireçli, kireç atılan/serpilen, kireçle boyanan, kirec bulaşan.* Merdimo kilsin mi het ra şî, kilsê xwu sawit mi ra jî. 2. *Tib. N.* Kirêcin/i, bikils/i, bikirêc/i, kilsgirote/ê, kirêcgirote/ê, kirêcokîbîyaye/ê, kilsokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kils/kirêc giroto, kils tepişto, tey yan jî gandê ci di kirêc peyda bîyo yan jî gandê ci di (mersela mofikandê ci di) gendûgemar o zêdê kirêcî peyda bîyo, bi no babet a dejêndo bêeman dekewto de. *Tr. Kireçli, kireç kapan, kireçlenen.* Ci rê yardim bikerê, o yo nêşeno bazîyê xwu yê kilsinî werzano.

kilsiney 1. *Nm.* Kirêciney, bikilsey, bikirêcey, kirêcî bîyayeni, kirêc ci sawîyayeni. *Tr. Kireçlilik.* Kilsiney daran di bo, daran sitarnena. Labelê çinay di bo, çinayan veşnena. 2. *Tib.* Kirêciney, bikilsey, bikirêcey, kils giroteni, kirêc tepişteni, kirêcokî bîyayeni, kilsokî bîyayeni, gandê kesî di, cayêndê kesî di kils peyda bîyayeni. *Tr. Kireçlilik. Vücutta kireç oluşmak.* Kilsineya ci, eger ci rê mihîmi nîya jî, qeçekandê ci rê bol mihîm a. Gereg ki şiro tedawî bo.

kilskar/i *N.* Kirêckar/i. O/çîyo ki karê kirêcî/kilsî keno û ney roşeno. *Tr. Kireç satıcısı, kireççi.* Kilskaro, bi dewl a, kils roşeno.

kilskarey *Nm.* Kilskar/i bîyayeni, karê kilskarî/kirêckarî, kirêc roteni. *Tr. Kireççilik, kireç satıcılığı.* Kilskarey tenya di, nan nêvijêno. Labelê ki, kes pa çîyanê zêdê ey jî biroşo, nanê kesî vijêno.

kilskerde/ê *N.* Kirêckerde/ê, kilsnaye/ê, kirêcîbîyaye/ê, kirêc cisawite/ê. *Tr. Kireçlenen.* Dêso kilskerde, do newedera bikilsîyo. Çunkî yaxerî pêro kilsê ci, ci ra berdo.

kils kerdeni *f. M.* Kilskerdiş. Kilsnayeni, kirêc kerdeni, kils piroşanayeni, kirêc ci ra sawiteni. Çîyên yan jî kesên ra kils sawiteni. *Tr. Kireçlemek, kireç yapmak.* Çîyan bikilsnê ki wa mîkrobeya ci, ci ra şiro.

kilt *Nk. Nn.* Kenewîr/kendîro zûraî. *Tr. Yabani kenevir.* Kenewîro zûraî, xwu bi xwu beno.

kinar *Nn. Bw.* Kenar. Kinar ra şorî ki, wa kirosayên to ro nêdo.

kinardaye/ê *N. Bw.* Kenardaye/ê. Çîyo kinardaye reya, o kinar nêdeya, awi ver şî.

kinar dayeni *f. M.* Kinardayîş. *Bw.* Kenar dayeni. Boka şima, înan kinar dê ki bireyê.

kinc *Teks. Nn. Bw.* Çina. Zaliman, kincê mêrdekî ser ra vetîy û eşt roydê cemidîyayeyî mîyan.

kincî *Nk. Nn.* Sîmsin. Babetên vaşê werdî yo ki îklîmandê wişkaîyan di beno. Vaşê ci malazin o, serekdê ci mîyan di hendê nûtekên a

hebekîy benê. Nînan ra kincîrib, helawa kincî bena, erzêno kilêncan ser, erzêno nanan ser û zêdê nînan hewna xeylên çî beno. *Tr. Susam.* Werdîyeyda mi di, ma hem kincî karitê hem jî arêdayê.

kincîereb *Nk. Nn. Bw.* Verroj 2. Kincîereb, wahîrê welatêndê bol hera o.

kincîrib *Wş. Nn.* Nê şîraneyî di kincî piraneyêno, hawang di hetta ki ronê ci bivijîyo rind û rind kuwêno, dima debêno ribdê serdî mîyan û bi no babet a têvdeyêno. *Tr. Susamlı pekmez.* Verî şîranandê ma yê tewrê weşan mîyan di kincîrib est bî.

ki nêbo *Gr.* Eger nêbo, şayet nêbo, şayet ki nêbo. Wexto ki bîyayîşê karûgurweyên lazim bo û tersê ney bibo, wina vajêno. Yan jî qandê îhtîmaldê nêbîyayîş vajêno. *Tr. Yoksa, olmazsa, aksi, aksi halde.* Wina wina biki. Ki nêbo, ma pêrko helak benê.

kiramati *Teo. Nm.* Keramati. Çî û halê welîyan o ki, normalî ser ra o. *Tr. Velilerin harika halleri.* Kiramata ci do, ci rê kar nêkero. Çunkî o yo cayên ra jî, kiramati ra weno.

kir *An. Nn.* Nerî/nerikê nerîyan. Ûzwê nerîyano ki, pa hem destawî bena hem jî dewamkerdena neslî rê beno wesîle. *Kur. Kîr. Tr. Erkeklik/ tenasül organı.* Senîn ki doktor nêweşîni ra şeno nerikê camêrdî bivîno, vajekanêr jî, şeno ey bido fehmkerdiş. Îlmî di şerm nêbeno.

kirbît *Sn. Nn.* Kerkût. Çîyo ki sereyê ci barûtin o û wexto sawenê kaxitdê ci ra adir wekeno. *Tr. Kibrit.* Kirbîtî qeçekan ra dûrî finê. Çunkî xwu û banan veşnenê.

Kird/i *Etn. N.* Dimil/i, Kirmanc/i, Zaza. *Tr. Zaza.* Kird, şarêndo Kurdîstanî yo. Cana ra nêameyo. Welatê ci, mabeynê di royandê Kurdîstanî yo.

Kirdan *Etn. Nb.* Bolekê vajekerda "Kird"î yo. Qisebendi mîyan di, maneyê ci beno "Kirdîy" Şima yê Kirdan rê çiçî wad kenê ki, şima yê vanê bêrê ma bêrê werey?

kirdan/i 1. *Zoo. N.* Camûso/a qert/i, camûso/a pîr/i. *Tr. Yaşlı manda.* Kirdanî ra deha xeyrêno nîno. Ma yê kenê ey cikerê û bûrê.

Kirdas/i *Etn. N.* Kurmanc/i. Merdimo ki bi Kirdasî/Kurmancî ya qisey keno. Kurdo/a Kurmanc/i, Kurdo/a Kirdas/i. *Tr. Kurmanc.* Ma hem Dimilî zanê hem jî Kirdasî.

Kirdasey *Etn. Nm.* Kirdasîyey, Kirdasîni, Kurmancey. Kirdas/Kurmanc/i bîyayeni, Kirdasan ra bîyayeni. *Tr. Kurmanclık.* Kirdasey û Dimiley û Loraney û Goraney û Kelhûrîyey û Hewramaney û Soraney pêro jî wesfê Kurdey o.

Kirdasî *Etn. Nm.* Kurmancî. Ziwanê Kirdasan/ Kurmancan. *Tr. Kürtçenin Kurmanci lehçesi.* Ez hem Dimilî hem jî Kirdasî qisey kena û nûşnena.

Kirdasîni *Etn. Bw.* Kirdasey. Kirdasîni di çiçî ki esto, Dimilîni di jî o esto.

Kirdaskî *H.* Edet û urf û hîlb û têkilî û wesfandê xwu di zêdê Kirdasan bîyayeni, wesfê Kurmancan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Gelenek ve göreneklerinde, töre ve davranışlarında Kurmanc Kürd'üne benzemek, Kurmanclar gibi olmak.* Fêlo Erebkî û Kirdaskî senîn pêra abirêno?

Kirdey *Etn. Nm.* Dimiley, Kirmancey, Zazayey, Zazayîni, Zazayîney. Dimil/i bîyayeni, Kirmanc/i bîyayeni, Kird/i bîyayeni, Zaza bîyayeni, wesfê Zazayan ser o bîyayeni. Şardê Dimilîyan ra bîyayeni. *Tr. Zazalık. Zazalar'dan olmak.* Kirdey û Dimiley û Kirmancey û Zazayeyda ma ra guman çinî yo.

Kirdî 1. *Sos. Etn. Nm.* Ziwanê Kirdan/Dimilîyan, ziwanê Kirmancan/Zazayan. *Tr. Zazaca.* Wa Kirdîy pêro Kirdî qisey bikerê ki ziwanê înan vinî nêbo. 2. *Sos. Nm.* Kirdikî. Çîyê Kirdan/Zazayan, çîyê Dimilan/Kirmancan. *Tr. Zazalara özgü/mahsus her şey, Zazalara ait.* Neya tepîya kayê Kirdî do jî televîzyonan di kay bê.

Kirdîyey 1. *Sos. Nm.* Ê Kirdan/Dimilan bîyayeni, ê Kirmancan/Zazayan bîyayeni. *Tr. Zazalara mahsus/ait olma, Zazalara özgü olma.* Çinayan di, fêlan di, kayan di Kirdîyey, mexsûsê îlmdê sosyolojî yo. 2. *Etn. Nm.* Dimilîyey, Kirmancîyey, Zazayey. *Tr. Zaza olma, Zazalık, Zazalık bilinci.* Kirdîyey di fedakarey do bibo. Eger nêbo Kirdîyey do vinî bo.

Kirdkî 1. *Sos. Psik. Nn. Nm.* Kirdkîni, Dimilkî, Kirmanckî, Zazakî. *Tr. Zazaca.* Ziwanê Kurdan ra Zazakî, do ziwanan mîyan di, xwu bellî kero. *Tr. Zazaca.*[1]

1 Bi mi ki no babet vatiş, vatişêndo şikherimîyaye yo. Çunkî wexto ki ma Tirkî hewna nêzanayê, ma peyomekê -kî sirf qandê fêlan ardê vajekan peynî. Mersela: Kirdasî, ziwanê Kirdasan û Kirdaskî jî fêlê Kirdasan bî. Dimilî, ziwanê Dimilan û Dimilkî jî fêlê Dimilan bî. û fina no çîyo ki ma dî bî û vîna bî Erebî, ziwanê Ereban û Erebkî jî fêlê Ereban bî. Tirkî, ziwanê Tirkan û Tirkkî jî fêlê Tirkan bî. Labelê ki wexto ki şikê ma bi şikdê Tirkan a kewt pêmîyan û ma şikê ziwandê xwu kerd xwu vîra, nê veromekê ma jî kewtîy pêmîyan. Ewro ez a vînena ki bolê Dimilanê nê di peyomekan hem qandê ziwanî hem jî qandê fêlan vanê û nûşnenê.

Kirdkîyey 1. *Sos. Nm.* Dimilkîyey, Zazakîyey, Kirmanckîyey. Fêlê Kirdan. *Tr. Zazalara has davranışlar.* Hergi nanî di pîyaz werdeni Kirdkîyey a. 2. *Etn. Nm.* Dimilkîyey, Kirmanckîyey, Zazakîyey. Ziwanê Kirdan. *Tr. Zazaca, Zaza dili, Zaza diline ait olma.* Kirdkîyey a, ziwan do binûşîyo û biwanîyo. Eger nêbo, ziwanê Kirdîyey do vinî bo.

kirê 1. *Nn.* Mêl, acêr, awar, namîyayeni, çewtey, zerrîweşey, xwudabîney, vera cêr, çewt bîyayeni, xwu ronayeni, xwu gird nêtepişteni. *Tr. Eğim, eğilme, eğilim, alçalma, tevazu.* Kirê nêkerd ki bi ma ya ronişo. 2. *Baz. Nn.* Kîra, îcar. Çîyên, banên, erdên yan jî çînakî hendê wextêndê bellî bi ewêzîda çîyên a giroteni. *Tr. Kira.* Ez a kena banê şima xwu rê kirê kera.

kirêbîyaye/ê *Baz. N.* Kîrabîyaye/ê. Çî/keso ki qandê wextêndê bellî bîyo kîra, ki bi îcar a deyayo. *Tr. Kiralanan, icar edilen.* Erd û bano kirêbîyaye hettanî serrên pey di nêdeyêno. Çunkî ser o peyman virazîyayo.

kirê bîyayeni *Baz. f. M.* Kirêbîyayîş. Kîra/îcar bîyayeni. Bi wextên û pereyêndo bellî ya bi çîyen a yan jî kesên a gurwîyayeni. *Tr. Kiralanmak, icar edilmek.* Linggogêr kirê bî. Biherîneyayê deha xirab bî.

kirêc *Nn.* Kils. Kirêc, babetên herrênda sipê ya. Sîya kirêcî helênenê, veşnok a, cora mîkrofan û leyman veşnayeni di, emaret kerdeni di serf beno. *Tr. Kireç.* Banan kirêc kerê ki, wa çi mîkrob esto, teber do.

kirêcbîyaye/ê *N. Bw.* Kilsbîyaye/ê. Rezdê ci yê kirêcbîyayeyî di çîyo zirardan nêmend bî.

kirêc bîyayeni *f. M.* Kirêcbîyayîş. *Bw.* Kils bîyayeni. Boka nêbo, eger finên cayêndê gandê kesî kirêc bo, kes deha xwu nêşeno pak kero.

kirêcge *Cog. Nn. Bw.* Kilsge. Kirêcgeyê ci leymin o, tey herri bol a.

kirêcgeh *Cog. Nm. Bw.* Kilsge. Eger kirêcgehê ci herrin nêbîyayê, kirêcê ci do jî sipe bîyayê.

kirêcgeyey *Cog. Nm. Bw.* Kilsgeyey. O bîn, bolkî kirêcgeyeyda ci ser o vinderd.

kirêcgirote/ê *Tib. N. Bw.* Kilsin/i. O yo nêşeno destê xwu yê kirêcgiroteyî bilûno. Çunkî teweno.

kirêc giroteni 1. *Tib. f. M.* Kirêcgirotiş. *Bw.* Kirêc giroteni. Saqanê ci pêrini kirêc girot bî. 2. *f. M.* Kirêc girotiş. Kils herînayeni, ca/kesên ra kils girotiş, herînayîş. *Tr. Kireç almak, kireç satın almak.* Cinîya keyî va: Mi vizêr kirêç girot ki ez dêsan kirêç kera, meymanîy amey.

kirêcin/i *N. Bw.* Kilsin/i. Lêno kirêcin bî, mi şit. Mofiko kirêcin bî, doktorî besterd.

kirêciney *Nm. Bw.* Kilsiney. Doktor esto ki kirêcineyda gandê kesî ser o, esto ki jî şikatandê kesî ser o vindeno.

kirêckar/i *N. Bw.* Kilskar/i. To nêşa kirêckarî ser ra dewlên kirêc biherîno û nê banan bidawo?

kirêckarey *Nm. Bw.* Kilskarey. Kirêckareya to wa qe nêbo. Ti vera dihîrên yenê û vera şanên şinê. Kam to kirêcgedê to di vîneno?

kirêckerde/ê *N. Bw.* Kilskerde/ê. Bano kirêckerde, rezo kirêckerde, hewşo kirêckerde, cayê boyda leş o kirêckerde.

kirêc kerdeni *f. M.* Kirêckerdiş. *Bw.* Kils kerdeni. Banîy kirêc kerdî ki weş biasê, rezîy kirêc kerdîy ki mêşûmorî ra sersûn bê.

kirêcokî *Tib. Ç.* Kilsokî. Tey kirêc/kils peyda bîyayeni, kirêcin/i bîyayeni. *Tr. Kireçlenme.* Saqeyê ci pêro bîyê kirêcokî.

kirêcokîbîyaye/ê *Tib. N.* Kilsokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gandê ci di qarmaçêndê kirêcî/kilsî virazîyayo, bîyo neweşê ci. *Tr. Kireçlenen.* Kes do tawayê kirêcokîbîyayeyî û saqeyê kirêcokîbîyayeyî senîn weş kero?

kirêcokî bîyayeni *Tib. f. M.* Kirêcokîbîyayîş. Kilsokî bîyayeni, tey qarmaçê kils/kirêcî peyda bîyayeni, gandê ci di kirêc vijîyayen *Tr. Kireçlenmek, kireçli hale gelmek.* Ti mîyane ra vanê, ti saqan ra vanê, kotî ra vajê, kotî ra nêvajê. Heme cayê ci bîyo kirêcokî.

kirêkerde/ê 1. *N.* Kîrakerde/ê. Kes/çîyo ki; bi bedeldê çîyên a, bi wext û pereyêndo bellî ya bîyo kîra/îcar. *Tr. Kiralanan, icar edilen.* Qatîlo krêkerde do poşman bo. 2. *Baz. N.* Çî/keso ki kes qandê coy xwu ronano, kes girdey nêkeno, kes qandê coy zerrîweşey keno. *Tr. Uğruna alçak gönüllü olunan.* Çîyo krêkerde do ma rê xirab nêbo.

kirê kerdeni 1. *Baz. f. M.* Krêkerdiş. Minasibey, xwu ronayeni, girdey/kebîrey nêkerdeni, xwu gird nêhesibnayeni. *Tr. Gururuna yedirmek, kibirli olmamak, mütavazilik.* Ser okwezîrêndê dewletên eger kirê bikero, bi şarêndê xwu yê normalî ya bişo werzo û roşo, a dewleti îflah bena. 2. *Baz. f. M.* Kirêkerdiş. Îcar kerdeni, kîra kerdeni. Çî/kesên bi wextên û bi pereyêndo bellîkerde ya tepişteni/giroteni. *Tr. Kiralamak, icar etmek.* Mi erdê ci di serran rê bi des hezaran a kirê kerdo.

kirênêkerde/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki tenezzûl nêbîyo, kesî xwu nêronayo ki bikero. *Tr. Tenezzül edilmeyen.* Jû çîyo kirênêkerde dima sereyê kesî tewneno. 2. *N.* Çî/keso ki kîra/îcar nêbî-

yo. *Tr. Kiralanmayan, icar edilmeyen.* Banê kirênêkerdeyî ci kerd zirarî bin.

kirê nêkerdeni 1. *Zv. f. M.* Kirênêkerdiş. Xwu nêronayeni, tenezzûl nêkerdeni, nefsê xwu ezîz tepişteni, nefsdê xwu rê wihêrey kerdeni. *Tr. İzzet-i nefsini korumak, tenezzül etmemek, gururuna yedirememek.* Ez kirê nêkena ki xwu bênamûsan rê werdî bimojna. Kirê nêkerdeni, qarşûyê bênamûsan weş a. Labelê qarşûyê hewlan jî xirab a. 2. *f. M.* Kirênêkerdiş. Kîra nêkerdeni, îcar nêkerdeni. *Tr. Kiralamamak, icar etmemek.* Mi do erdê înan kirê nêkerdayê, ez mecbûr menda, mi kirê kerd.

kirê piçî 1. *Ar. Nn.* Biliki, kirê beçî, kirê qeçan, bilika qeçekan. *Tr. Pipi.* Wexto ki jew pers keno vano: Çiçîyo? O bêşîret jî cuwab dano û vano: Kirê piçî yo. Piç, beçî ra xeripîyayo, beç jî qeç o. 2. *Ar. Zv.* Çîyo negereg/nelazim di, çîyo ecêb û nêbîyaye di, çîyo ki têkilîyê çîyan di nêvajêno ey rê vajêno. *Tr. Bu ne lahana, bu ne turşu, ilgisiz ve alakasız, ilginç, tuhaf, kabul edilemez durumlarda söylenen bir argo söz.* Seydî: Vanê ê yê kenê abirîyê û dadgeh di jî şirê qeçekan bidê pê. Tîndar: Kirê piçî! Çîyo winîsîn beno?

kirêşîyaye/ê *N.* Barbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; bi bar û çîdê xwu ya cayên ra barê canakî bîyo. *Tr. Taşınan, yüklenen.* Keye yo kirêşîyaye, deha rew rewî pey di nîno.

kirêşîyayeni *f. M.* Kirêşîyayîş. Bar kerdeni. Bi bar û çîdê xwu ya cayên ra canakî şîyayeni. *Tr. Taşınmak, yüklenmek.* Rewna yo tîyanan ra kirêşîyayê. Labelê şima ci ra haydarîy nêbîyê.

kirêşnaye/ê *N.* Çî/keso ki cayên ra ancîyayo canakî, bi bar û giraneyda ci ya ancîyayo canakî. *Tr. Taşınan, yüklenen.* Çîyo kirêşnaye do çi qewî pey di şiro ki?

kirêşnayeni *f. M.* Kirêşnayîş. Kirişteni, bar anteni, bar kerdeni, barê canay kerdeni. *Tr. Taşımak, yüklemek, taşıtmak.* Kerd ki bikirêşno, dima poşman bî.

kirêşnok/i *Nn.* Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên kirêşeno, ya wegîno û beno yan jî bi çîyên a dano kirêştiş. *Tr. Nakliyatçı, taşıyan, yükleyen.* Cayên di kirêşîyayeni bibo, ê qey gereg ki kirêşnokê ci jî bibo.

kirêşnokey *Nm.* Kirêşnok/i bîyayeni. Wesfê kirêşnokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên, barên yan jî çîyên cayên ra beno canakî, karê kiriştişî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Nakliyatçılık.* Kirêşnokeya ci şima kesî şinawita?

kirim *Nn.* Eceba? Wexto ki kes persda ci ra, vatişdê ci ra, bîyayenda çîyên raşubhebikero, aqil di persên bimano, kes vano kirim û bi na vajeka persên pers bena. *Tr. Acaba? Acep?* Kirim ez veyşana ki, ti yê nan danê mi? Kirim do meşti şiro? Ez bizana do şiro, ez do, na kikeki jî pa birişa. Ti hema vanê biki. Kirim do bişo bikero, kirim qewetê ci pey beno?

kiringi *Zoo. Nm.* Qulingi, qolingi, siqulingi, qulîngi. Teyrên a. *Tr. Turna, turna kuşu.* Kerîyê kiringan o bi ref o, ref pa bîyo sille.

kirişte/ê *N.* Barbîyaye/ê. Bi şikildê barî ya şîyaye/ê. Çî/jewo ki jewî yan jî tayêni cayên ra berdo canakî, karê ci yê kirêşîyayîşî bîyo. *Tr. Taşınan, sürüklenen.* Qaxûyê bardê kirişteyî megîrê, şima biewnîyê barandê nêkirêştan ra.

kirişteni *f. M.* Kiriştiş. Bar kerdeni. Çîyên, cayên ra canakî berdeni. *Tr. Taşımak, yüklemek.* Ma hettanî ki, xwu rê banên herîna, ma jondes finîy kê xwu kirişt.

kirîntî *Tib. Nn.* Babetên wirîndîyêndo vêşî yo ki wexto ki kes ganê xwu wirêneno, tenekên ci ra veng vijêno. Cora nê vengî/krîntî ra no name deyayo ci. Ellah zano ki do çerme di kerme girêdo ki ci ra vengêndo wişk bivijîyo. *Tr. Bir çeşit deride kaşıntı hastalığıdır ki, kaşındığında ses çıkarır. Bundan dolayı bu sese binaen bu isim verilmiştir.* Wexto ki krîntî kewno kesî gano, kes qayîlo xwu letelebare kero.

kirkît *Nn. Bw.* Kerkît. Cinêkeri kirkît hewadayê û dayê piro. Ci ra çi marîfetîy vetê hele!

Kirmanc/i *Etn. N. Bw.* Kird/i. Kirmanc do jî aya bo. Çunkî o yo rewna yo rakewno, hem jî bi rakewtenênda Eshabê Kehfî ya.

Kirmancî *Sos. Etn. Fil. Nm. Bw.* Kirdî. Kirmancî û Kurmancî, di fekêndê bindê darên ê.

Kirmanckî *Fil. Nm. Bw.* Kirdkî. Eger Kirmanc, ziwandê xwu rê wahîr bivijîyo, Kirmanckî do herga ki şiro aver şiro.

Kirmanckîyey *Etn. Sos. Nm. Bw.* Kirdkîyey. Kirdkîyey kişta vakurdê Kurdîstanî da.

kironti *Nk. Nm. Bw.* Sîrimi. Kironti bol nêweşînan rê derman a.

kirosîyaye/ê *N. Bw.* Kiroşîyaye/ê. Ti şenê nê çinayê min ê kirosîyayeyî, pîne yan jî tamîr kerê?

kirosîyayeni *f. M.* Kirosîyayîş. *Bw.* Kiroşîyayeni. Ti bê ki çina keye di bikirosîyo û kes qe kebanîda keyî rê jî çîyên nêşo vajo!

kirosnaye/ê *N. Bw.* Kiroşnaye/ê. Mi o çinayê xwu yo kirosnaye, caelmat eşt.

kirosnayeni *f. M.* Kirsonayîş. *Bw.* Kiroşnayeni. Merre, çinayan kirosneno. Kirosnayeni di, çî beno ze serradi, kuncêneyêno.

kirosnok/i *N. Bw.* Kiroşnok/i. Eger o kirosnok raştê ma bêro, ma do biancê qamera.

kirosnokey *Nm. Bw.* Kiroşnokey. Ê yê par ra o, wesfdê ci yê kirosnokey ser o xebitênê.

kiroşîyaye/ê *N.* Kirosîyaye/ê, kote/ê, koçîyaye/ê. Çî/keso ki bi hukimdê dindanan a kuncîyayo, rovêjîyayo, zêdê serradêna bîyo dirbetin. *Tr. Kemirilen. Dişlenmek suretiyle bir elek gibi yaralanan ve ezilen.* Ti yê hewna, ê çinadê kiroşîyayeyî vero qehrênê?

kiroşîyayeni *f. M.* Kiroşîyayîş. Kirosîyayeni, koçîyayeni. Bi dindanan a zêdê serradêna kuncîyayeni, dindanîy bîyayeni, bi dindanan a hem kuncîyayeni hem jî dirbetin bîyayeni. *Tr. Kemirilmek, dişlerle hem yaralanmak hem de ezilmek, elek gibi olmak.* Xeyrê Ellahî ki, a kurdika min a bîni nêkiroşîyaya. Eger a bikiroşîyayê, mi do ewro se kerdayê?

kiroşnaye/ê *N.* Kirosnaye/ê, kote/ê. Çî/keso ki bi dindanan a koçîyayo, kiroşîyayo, tim dindanîy bîyo, bi dindanan a kuncêneyayo. *Tr. Kemirilen, dişlerle elek şeklinde yaralanan.* O kulavo kiroşnaye bîbî ze serradi.

kiroşnayeni *f. M.* Kiroşnayîş. Kirosnayeni. Bi dindanan a koteni, kotena dindanan, dindanî kerdeni. *Tr. Kemirmek.* Merre yo çinayan kiroşneno.

kiroşnok/i *N.* Kirosnok/i, kotok/i. Çî/keso ki karê koteni keno, koçeno, çîyanê zêdê çinayan kiroşneno, bi dindanan a kuncêneno û keno zêdê serrada, keno dirbetin. *Tr. Kemirgen, kemiren, kemirici.* Merre kiroşnok o.

kiroşnokey *Nm.* Kirosnokey, kotokey. Kirosnok/kotok/i bîyayeni, kiroşnok/i bîyayeni. Çî/keso ki karê kiroşnayîşî keno, bi dindanandê xwu ya çîyan kuncêneno; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kemirgenlik.* Mi çimî di ki, kiroşnokeya ci wesfê ci yo ravey nîya.

kirp/i *N.* Qezenco neheq. Qezenco ki heq nêbîyo û girtim bîyo. *Tr. Haksızca irtikap edilen şeyler, haksız edinim.* Ez texmîn kena ki, na vajekênda gurrî ya. Çunkî xerîb a, bi texmîn do *Tr. "kırpmak"*î ra bêro. *Yani "haksızca kırpılan.* Ellah bizano ki to xeylên kirpîy girotê. Ellah gunayanê to ef kero!

kirpey *Nm.* Qezenceya bêkedi, qezenceya neheqi. *Tr. Haksız edinim/kazanç.* Kirpey ra kes nêşeno nafîdar bo. Tayên şiro, bol şiro, do pirnikî ra bêro.

kirrep 1. *An. Nn.* Kirbel. Heşa o/çîyo ki, nerikê ci warişto. *Tr. Penisi uyanan.* 2. *Zv. Nm.* Ya mirdbîyayîş ra ya bitrîyey ra yan jî xwu şaşkerdiş ra sere werzanayeni, qaydan û laziman nêkerdeni, usûlan ra teber vijîyayeni. *Tr. Haddini aşan şeyler yaparak kural veya toplumun töresi dışına çıkmak.*

kirrî *Zoo. N.* Kuriş/i, sîpe/ê. Leyrê/a heran, sîpeyê/ya heran. Dimilî di, nê vajekê ki bi herferda î ya qedênê, nerîyey û marîyeya ci jew a. Ancax qisebendi (cumla) mîyan di bellî bê. *Tr. Sıpa.* Kirrîyê hero pa şino.

kirrîyey 1. *Zoo.* Sîpeyey, sîpeyîni. Sîpe/kirrî bîyayeni, dol/leyrê heran bîyayeni. *Tr. Sıpa olmak.* Heran rê kirrîyey, zewmbîyanê ya. Goreyê heran, ti do şik bê. 2. *Zv. Nm.* Sîpeyey, sîpeyîni, korfehmey. Kirrî/dolê heran bîyani, sîpeyê heran bîyayeni, zêdê sîpedê heran bîyayeni, korfehm bîyayeni. *Tr. Eşek sıpası gibi olmak, anlayışsızlık, kavrama zayıflığı.* Kirrîyey ra kirrîyey jî ferq esto. Kirrî esto ki, vera gem o, esto ki vera keye o.

kirrîyê/ya heran 1. *Zoo. N.* Kirrîyê/ya herî, leyrê/a heran, leyrê/a herî, sîpeyê/ya heran, sîpeyê/ya herî, dolê/a herî, dolê/a heran. O/çîyo ki heri ra bîyo. *Tr. Eşek yavrusu, sıpa.* Kirrîyê heran do dima her bo. 2. *Zv. N.* Dolê/a heran, sîpeyê/ya heran/herî, leyrê/a heran/herî. Kes/çîyo ki; ze ki heran ra bibo, zêdê heran çîyên nêzano û çîyên fehm nêkeno. *Tr. Kendisine eşek sıpası benzetmesi yapılan.* Eger kirrîyê heran nêbîyayê, ey do bizanayê, a xirab a.

kirrîyê/ya herî *Zoo. N. Bw.* Kirrîyê/ya heran. Mêrdekê dewijî va: Kaşka şima mi rê jî kirrîyêndê herî biwesênayê.

kirros/i *N.* Bêqîmet/i, nêercîyaye/ê. O/çîyo ki çîyên rê nêbeno, bêqîmet o, bîyayena ci û nêbîyayena ci jew a. *Tr. Atıl, yolunuk, önemsiz, değersiz, kıymetsiz.* O çîyo kirros, mi rê ha bîyo ha nêbîyo. Eger o finên qîmet nêdano mi, ez des finîy qîmet nêdana ci.

kirrosa *Nn.* Ereba, wesayît, wasita. Sifte ereberda estoran rê vajîyayê. *Tr. Araba, at arabası, vasıta, araç, binek.*[1]

kirrosane *Nn.* Zêdê kirrosana, bi kirrosan mendeni, wesfê kirrosan tey bîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, çîyên rê nêbîyayeni. *Tr. İşe yaramaz*

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do "kirêşa" ra bixeripîyo. Çunkî Dimilî di Mesela kişta Gergerî û jû cayan di Ş'y bi şikildê S ya wanenê. û fina Dimilî di herfa O'y jî bol finîy bena teng û bena. û xwura kirosa jî çî kirêşena. Şima do kê xwu, bi kamcîn kirosa ya bikirêşê?

olma, işe yaramazcasına, atıl gibi. Ey pesnê dûkandê xwu yê kirrosaneyî dayê, ez çirê mixazaya xwu ya fodilanê nêwesifna?

kirrosaney *Nm.* Kirrosane/ê bîyayeni. Wesfê çî û kesandê kirrosan tey bîyayeni. Mêl û meş û usûlê kirrosan tey estbîyayeni. *Tr. Atılların özelliklerini taşımak, yaramaz olarak.* Qethan mi rê, wesfdê ci yê kirrosaney ra behs mekerê.

kirrosey *Nm.* Kirrosîni. Kirrose/ê bîyayeni. Wesfê kirrosan ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kirrosîya o, pûrtî bîyo, çîyên rê nêbeno, ercîyaye nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İşe yaramazlık, atıllık, kullanışlı olmamak, yolunmuş olmak, koflaşmış olmak.* Wesfê kirrosey tey bibo jî, ê çîdê şima ercîyêrî yo.

kirrosîni *Nm. Bw.* Kirrosey. Şima yê qey kirrosîna ê xwu nêvînenê?

kirrosîyaye/ê *N.* Pûrtiknaye/ê. Çî/keso ki pûrtîya ci ci ser ra wedarneyayo, deha nêercîyaye fineyayo. *Tr. Adeta yolunan, yaramaz hale getirilen.* Merdimêndo kirrosîyaye o. Pa çiçî mendo ki, şima ci ra deynê xwu bigîrê?

kirrosîyayeni *f. M.* Kirrosîyayîş. Pûrtikîyayeni, pûrtikneyayeni, rûçikîyayeni. Dûzê Ellahî di verdeyayeni, pa çîyên nêverdeyayeni, viran bîyayeni. *Tr. Adeta yolunmak, hiç bir şeyi bırakılmamak, soyulmak, düzde bırakılmak, işe yaramaz hele getirilmek, atıl duruma sokulmak.* Mêrdek kirrosîya, pa çîyên nêmend.

kirrosnaye/ê *N.* Pûrtikneyaye/ê, pûrtikîyaye/ê, rûçikneyaye/ê, rûçikîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û hukimdê kesên yan jî çîyên a kirrosneyayo, pûrtîya ci ci ra cibîyaya/rûçikîyayo, pa çîyên nêverdeyayo, kerdo nêercîyaye. *Tr. Yolunan, atıl duruma getirilen, işe yaramaz hale getirilen, yüzülen.* Mi dî o merdimo kirrosnaye înan xwu mîyan ra qewirna.

kirrosnayeni *f. M.* Kirrosnayîş. Pûrtiknayeni, rûçiknayeni, pa çîyêndo ercîyaye nêverdayeni, zêdê kergerda rûçikîyayê kerdeni, dipûdûz di verdayeni. Rûtûrepal verdayeni. *Tr. Yüzmek, yolmak, işe yaramaz hale getirmek, düm düzde bırakmak, tıraş etmek.* Şima a ser ra tepîya, bi ê kardê xwu yê xirabî ya ma kirrosnay.

kirta *Zoo. Nm.* Leyra delan û pisîngan û çîda zêdê delan. *Tr. Dişi köpek ve kurt gibi hayvanların yavruları.* Kirta kutikî do jî fina kirta bo. Qey ci ra kirtaya vergan û şêran nêvijêna.

kirte/ê *Zoo. Nn.* Bojî, findik/i. Leyrê vergî û deli û kutikî û çîdê winasînan. *Tr. Enik.* Kirteyê kutikî do jî fina kutik bo. Qey ci ra kirteyê vergan û şêran nêvijêno.

kirti 1. *Zoo. Nm.* Cehnîya ki fina sifteyî, a ya kena bêro bergîrî. *Tr. İlk defa çiftleşmeye girecek olan dişi at/tay.* Kirta kena bêro bergîrî.

kirtik *An. Nn.* Vucûdî di, ne esteyo ne jî goşt o, wesfê ci mabeyndê hurnan do. Ne tam nerm o ne jî sert o. *Tr. Kıkırdak.* Gog gunê bî kirtika zincîro, xeylê pa tewa bî.

kirwas *Teks. Nn.* Qesar. Kehkeyo pemeyîn o. Kirwas, bolkî rîyandê orxanan û doşegan û balişnan di serf beno. Qandê çinayandê bînan, bolkî çinayandê mîyanî û çinayandê sipeyan di virazêno, derzêno. Kehke paloke (faroqe) ra vijêno. Labelê kirwas faroqe ra nêvijêno, ê faroqî nîyo. *Tr. Elbise yapılmak üzere hazırlanan bir çeşit pamuklu beyaz bez, bir çeşit kumaş, patiska.* Terzî do kirwasî ra çina vejo. *Bw.* Qesar.

kis *An. Nn. Bw.* Kisîy. Na vajeki tenya nêvajêna.

kisîy *An. Nm. Nb.* Çilik. Cayê makîyeyda cinî û mayanan o ki, ûzwê destawî û qeç/leyr ardeno. Çîyo ki, bi parçandê xwu ya bitûm peyda kero, tenya nêvajêno, bi boleyda ci ya vajêno. Jewekê ci "kis" o. Labelê bi şikildê "kisîy" a vajêno. *Tr. Am, vajina, kadın ferci.*[1]

kiş *Nn.* Vengo ki kesî ra kerg û heywananê pîngalan qewirnayen di vijêno. *Tr. Kümes hayvanlarını yönlendirmek için sarfedilen söz.* Kiş soxê! Ti ya çirê deqe ra finên yena zerre ki?

kişaf/i *Er. N. Bw.* Keşşaf/i. Vanê: Meşti kişaf do bêro ser ki, hewna kişfê ci virazîyayo.

kişafey *Er. Nm. Bw.* Keşşafey. Kişafeya ci, mi têkilî nêkena. Wezîfeyê mi, kişafî ardena.

kişbîyaye/ê *N.* Çîyo (heywan, bi zewmbîvaje ya kes) ki qewirîyayo, rişîyayo dûrî, def bîyo, ci rê kiş vajîyayo. *Tr. Hayvanlarda kendisine "Git!" veya "Defol!" anlamındaki "Kış" kelimesi kullanılan hayvan, insanlarda ise kovulan, defedilen, kendine "Kış" anlamındaki hayvan muamelesi gördürülen kimse.* Ne merdimo kişbîyaye şî ne jî dîko kişbîyaye kewt dûrî.

kiş bîyayeni *f. M.* Kişbîyayîş. Heywanan di, qewirîyayeni. Însanan di jî, ci rê qandê rişîyayeni, def bîyayeni vatişê heywanano ki "kiş" vajîyayeni, şorî vajîyayeni, bicehenimî vajîyayeni. *Tr. Hayvanlarda kovulmak, "Git!" anlamına gelen "Kış" denilmek, insanlarda ise kendisine bir hayvan muamelesi gördürülerek "Defol,*

---

1 Na vajeki Farisî di *"kus"* (Dimilî di bol cayan di nûşaya u'y bi "i" ya virêna. Mesela Kurdas/Kirdas, Kurmanc/Kirmanc, Turk/Tirk, Urûs/Ûris ûzn.)

git, cehennem ol!" denmek. O kiş bî tepîya, noqra o serserîyo nepak ame. Mi o jî kiş kerd, axirî ki, o jî cehnimîya û şî.

kişf *Er. Nn. Bw.* Keşf. Tîyana hewna kişf nêbîyo.

kişfbîyaye/ê *N. Bw.* Keşfbîyaye/ê. Şima jî zêdê kesandê bînan, cayê kişfbîyayeyî fina kişf mekerê!

kişf bîyayeni *f. M.* Kişfbîyayîş. *Bw.* Keşf bîyayeni. O yo vano ez a newedera kişf bena hema, mi çimî di ki o yo rêxi vila keno.

kişfkerde/ê *N. Bw.* Keşfkerde/ê. O aqilo kişfkerde do ma rê çi xîzmet bikero?

kişf kerdeni *f. M.* Kişfkerdiş. *Bw.* Keşf kerdeni. Kes do sifte sifte xwu kişf kero, dima şarî kişf kero. Ê ma sifte sifte şarî, dima xwu kişf kenê. Cora xwu ra benê.

kişîyaye/ê *N.* Kişte/ê. Kes/çîyo ki; bi hukimdê kesên yan jî çîyên a merdo, bi qetlên a merdo. *Tr. Maktul, öldürülen.* Merdimo kişîyaye, keso kişîyaye, wesfo kişîyaye ûzn.

kişîyayeni *f. M.* Kişîyayîş. Bi hukimdê kesên yan jî çîyên a merdeni, xwu bi xwu nêmerdeni, bi emirdê Ellahî ya nêmerdeni. *Tr. Öldürülmek, katledilmek.* Bi destdê şarî ya kişîyayeni çetin a.

kişkerde/ê *N.* Çîyo (zv) ki qewirîyayo, bi vatişdê "Kiş"î ya fineyayo dûrî, fetilîyayo. *Tr. Kendisine "Kış" denilen kümes hayvanı, kendine bir çeşit hayvan muamelesi gördürülen ve adeta "Kış" denilerek kovulan kimse.* Mi rê o keso kişkerde û dîko kişkerde ferq nêkeno. hurna jî jew ê.

kiş kerdeni *f. M.* Kişkerdiş. Qandê heywanandê pînan, bi vatişdê "Kiş"î ya qewirnayeni, dûrî visteni, şorî vateni. Kesên yan jî çîyêndê zêdê kesên qewirnayeni, dehf kerdeni, ci rê bicehnimî şorî vateni. *Tr. Bir kümes hayvanını "Kış! kış!" demek suretiyle ve bir insanı da adeta "Kış!" diyerek kovmak, defetmek.* Ê kergan "Kiş!" ki û bêrî ma sêpareyê xwu bikerê.

kiş kiş *Nn. Db.* Kergan qewirnayeni. *Tr. Tavukları kovmada kullanılan bir emir sözü.* "Kiş kiş soxey!" Şima çirê hinî ê tenî wenê ki.

kişta bîni *Nm.* Heta bîni, geçaya bîni, a heti, ati. (ro, la, dengiz, dere, erqi ûzn.) di heta bîni, over. *Tr. Diğer taraf/yan, öte taraf, diğer kenar, karşı taraf/yaka, öte.* Ez şîya kişta bîni ay qezenc kerd, ez amêya na kişti, tîyay qezenc kerd.

kişta cayan *Mîm. Nm.* Geçaya cayan, odeyê cayan. Cayo ki kes tede rakewno, şino cadê xwu ser. *Tr. Yatak odası, yatakların serildiği oda/taraf.* Ez kiştda cayan di rakewti bîya, ê kişta meymanan di. Cora ma a saeti pê nêdî.

kişta çepi *Nm.* Polê çepî, hêma çepî, deva çepî, daşta çepî, heta çepî, verê çepî, terefê çepî. Heme cayê çepî yo ki, timûtim şino. *Tr. Sol taraf, sol yön/cihet, sol kenar/cenah.* Kaşka ti kişta çepa nêşîyayê. Raya raşti deha selameti bî.

kişta keyî 1. *Nm.* Geçaya keyî, cayê keyî. Cayo ki şarê keyî tey roşen û werzeno. Tersê ci jî "kişta meymanan" a. *Tr. Oturma odası, harem, haremlik selamlık tarafı.* Cinîy kişta keyî di bîy, înan çîyên nêdîy. 2. *Nm.* Heta keyî, terefê keyî, paştgîreya keyî. *Tr. Ev halkının tarafı olmak, ev halkının taraftarlığı, ev halkını tutmak.* Ez kişta keyî bîya, ê kişta şarî bî.

kişta meymanan 1. *Mîm. Nm.* Geçaya meymanan, cayê meymanan, odeyê meymanan. Keye di cayo ki meymanîy tey werzenê û roşenê. *Tr. Misafir odası.* Meymanîy do kişta meymanan di, şarê keyî do jî kişta keyî di roşo. 2. *Nm.* Terefê meymanan, paştgîreya meymanan, heta meymanan (giroteni.) *Tr. Misafir taraftarlığı.* Mêrdekê erdîşsipeyî va: A şewi ma axayey û ravey şîyayena welatî ser o, hettanî şefaqên qisey kerdîy. Ez kişta meymanan bîya, birayê min o qij kişta axayan û şêxan bî.

kişta raşti *Nm.* Polê raştî, hêma raştî, deva raştî, daşta raştî, heta raştî, verê raştî, terefê raştî. Heme cayê raştî yo ki timûtim şino. *Tr. Sağ taraf, sağ yön/cihet, sağ kenar/cenah.* Kişta raşti, mi rê bixeyr nêamê.

kişte/ê *N.* Kişîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; jewî kişto, jewî dayo piro û bi na derber a merdo. *Tr. Maktul, öldürülen.* Otopsîyê merdimdê kiştêyî berey ramit. Cora karê ma nêqedîya, ma berey mendîy.

kişteni *f. M.* Kiştiş. Qetil kerdeni. Bi qesd a, yan jî bi îhmal a, coy ra veteni. *Tr. Katletmek, öldürmek.* Zalimî wexto ki kişt, qe çim jî nêkuwa. Ti vanê beno ki mirîçikên kişt.

kişti *Nm.* Pol, hêmi, daşti, teref, ver, heti, devi. *Tr. Taraf, yan, yön, kenar.* Kişta corî ra vera cêr bîyê, guna war ro. Bêrî mi kişta roşi ki, ez to rê qisekênda nimî vajî.

kişti bi kişti *Nm.* Çendi ki, kes hetan û kiştan û cayan mîyan kero, hend rind o û wazêno yan jî tesîrê ci beno. *Tr. Ne kadar ki çevre, cihet, taraf, yan, taraftar içine sokulsa o kadar etkili olur. Dahil oldukça karlıdır.* Kaşka şima ê, na kişti kerdayê. Tim kişti bi kişti nîya?

kiştigîn/i *N. Bw.* Kiştikar/i. Mi rê ki jî kiştigîn asayê. Çunkî tim o lajeko bîn tepiştê, ê bînî jî bi fersend a dayê piro.

kiştigîney *Nm. Bw.* Kiştikarey. Kes do kiştigîney di jî wahîrê/a wijdîyanî bo. Kiştigîneya bêwîj-

dîyani zulmêndo gird o.

kiştikar/i *N.* Terefgîr/i, kiştigîn/i. O/çîyo ki terefên tepşeno, heta jewên yan jî tayêni gîno. *Tr. Tarafgir, taraftar, tarafçı, taraf tutan.* Mêrdekî va: Kiştikar bi. Merdim eger kiştên nêtepêşo, beno kişti ser û vinî keno.

kiştikarey *Nm.* Terefgîrey, kiştigîney. Terefgîr/kiştigîn/i bîyayeni, kiştikar/i bîyayeni. Kişta jewî yan jî ê tayêni tepişteni, heta kesên giroteni. *Tr. Tarafçılık, tarafgirlik.* Kiştikareyda ey di, bêkişti bîyayeni jî esti bî.

kişti ser 1. *Nn.* Bêteref/i. Kaleki ser. O/çîyo ki terefên nêtepşeno, heta kiştên nîyo; xwu rê kiştnakî dîya, na kişti jî kişta xwu yan jî nekişta. *Tr. Tarafsız, yansız.* Ez a vînena ki ti kişti ser mendê, eceb sebebê ci çiçî yo? 2. *Nn.* Qehrîyaye/ê. Kaleki ser. Kes/çîyo ki; qehrîyayo û kişti ser mendo, kişta kesî ra abirîyayo. *Tr. Dargın, küskün.* Ez winîyaya ki, o yo tim ma ra kişti ser vindeno. Mi nêvet ki, o yo çîyên kudêneno. 3. *Nn.* Kaleki ser. Kes/çîyo ki;; ze ki şubheyêndê ci bibo, ze ki persgireyê ci bibê û nînan rê bigeyro çareyên, cora jî kiştên ser bimano. *Tr. Çekimser, çekincesi olan.* Mêrdek şima kişti ser verdayo. Kaşka şima bişayê rew îkna kerdayê. 4. *Nn.* Ya raştî ser yan jî çepî ser bîyayeni, vera kaleki şîyayeni, winîyayeni, wezîfe dîyayeni. *Tr. Yan/kenara doğru, yanlamasına, sağ veya sollamasına iş görmek, gitmek. vs.* Mi nêşa mîyan ra aver şiro û bivijîyo. Ez kişti ser şîya ki hewna mi şa mîyan ra ravêro. 5. *Nn.* Firke. Cayo ki, rew rewî ray ser nêşina/nêkewna, gereg ki kes xusûsî şiro. *Tr. Sapa.* Kê ci, dewa ci kişti ser a. Rew rewî raya kesî nêkewna ser.

kişti serane 1. *Nn.* Kaleki serane, bêterefane. Ze ki kişti ser bo, wesfê kişti seri ser o bîyayeni, ze ki heta kesên yan jî çîyên nêbo, ze ki mêlê ci mêlên ser o nêbo, orte di bo. *Tr. Tarafsızca.* Ê fêldê ci ya tepîya, mi rê winî kişti serane ame. 2. *Nn.* Kaliki serane. Ze ki qehrîyaye bo, zêdê qehrîyayan, tey wesfê qehrîyayan bîyayeni, ze ki rî tado, zêdê rî dayan, zêdê rî kerdan. *Tr. Dargınmış gibi, dargın görüntüsü verircesine.* Mi bi ci ya qisey nêkerdîy, hema mi heti jî nêame. Ze kişti serane bo. 3. *Nn.* Heta vernî, peynî, cor yan jî cêr nê, heta kişti/kaleki ser bîyayeni. *Tr. Örneğin öne, arkaya, aşağıya, yukarıya değil de, yan/kenara tarafa doğru olma.* Çirê, to a roji kişti serane ramitê? 5. *Nn.* Firkeyane. Ze ki firke bo. Ca/keso ki rew rewî ray ser nêşina, gereg ki kes mexsûs şiro, a zêdê ûjay bîyayeni, wesfê cadê firkî tey bîyayeni. *Tr. Sapa gibi, sapaca, yol uğramazcasına.* Ki kişti serane nêbîyayê, qey ma do jî bişîyayê.

kişti seraney *Nm.* Bêterefaney, firkeyaney. Kaleki seraney, kaleki serane bîyayeni, bêterefane bîyayeni, vera hetên nêbîyayeni, mêlê ci mêlên ser o nêbîyayeni, ze qehrîyaye bîyayeni, firkeyane bîyayeni bîyayeni. *Tr. Tarafsızca olmak, yanlamasına olma, dargınlar gibi olmak.* Ez kamcîn kişti seraney ra behs bikera, kamcîni ra nêkera?

kiştiserbîyaye/ê 1. *N.* Bêteref/i. O/çîyo ki terefên nêtepşeno, terefo bêteref, kesên yan jî terefên nêgîno û kişti ser mendo. *Tr. Objektif, yansız, tarafsız.* Mêrdek do ne ma ra bo ne jî şima ra. Do kişti ser bo. 2. *N.* Qehrîyaye/ê, rîdaye/ê. Bi rîdayen a vera kiştên şîyaye/ê. *Tr. Dargın, küskün, kızgın.* Eger kes bişo kes do zerrîya kesdê kiştiserbîyayeyî bigîro. 3. *N.* Şubheyê ci bîyaye/ê, guman di bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şubheyêndê esto û kişti ser mendo, nêşeno ki qerarê xwu bido û kiştên mîyan şiro, dekewo kiştên mîyan, xwu rê kiştên bivîno. *Tr. Çekinceli, çekimser.* Eger şima şenê, şirê ê komê kiştiserbîyayeyî biancê xwu mîyan.

kişti ser bîyayeni 1. *f. M.* Kişti ser bîyayîş. Bêteref bîyayeni, kiştiserey, doşîyên ser o nêbîyayeni, kalekên ser o nêbîyayeni, kiştên nêtepişteni, orte di bîyayeni, ne ata di, ne jî nata di bîyayeni. *Tr. Tarafsız olmak, objektif olmak, yansız olmak.* Kaşka ti jî xwu rê kişti ser bimendayê. 2. *f. M.* Kişti ser bîyayîş. Qehrîyayeni, kiştiserey. Qehrîyaye bîyayeni, bi rîdayayen a şîyayeni, pirniki kerdeni, pirûz kerdeni. *Tr. Dargın/kızgın olmak, kızmak, küsmek.* Ez winîyaya ki mi ra kişti ser o, bîyo kişti ser, mi tekelluf kerd û mi zerrîya ci giroti. Nika mi ra kişti ser nîyo. 3. *f. M.* Kişti ser bîyayîş. Kiştiserey. Qerarê kiştên nêdayeni, şubhedi bîyayeni, guman di bîyayeni, gumankar bîyayeni, ne ata di ne jî nata di bîyayeni, goreyê pîlan û dûzandê xwu po yo bîyayeni, taqîb di bîyayeni, çîyan xeyal kerdeni. *Tr. Çekimserlik.* Pêrini reyê xwu eştîy, ê kişti ser mendîy, kişti ser bîyayena înan ma rê da qezenc kerdeni.

kiştiserey *Nm. Bw.* Kişti ser bîyayeni. Ma pêrini heta ê mehsûmekî girot, o kişti ser mend, ey bi no şekila qewet da ê bînan. Ma şî pêserikê xwu viraşt, o jî bîbî dawet. Labelê ame, ûja di fina kişti ser ronişt, nêdekewt ma mîyan. Merdimdê zincîkerdeyî ra kes do çiçî bipawo ki? Ma weçînik di reyê xwu mixtarî rê eştîy, o fina kişti ser mend, ne day mixtarî ne jî day newî.

kiştiserkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni kerdo kişti ser, kerdo hetêna, bîyê manîyê terefgirotişdê hetên, nêverdayo ki kiştên di bo. Kes/çîyo ki; vera cayên kerdo, erzîyayo kenarên ser, qehirneyayo, ci rê bîyê sebebê rî dayeni. *Tr. Bertaraf edilen, tarafsız kılınan, kenar/yana doğru atılan, kızdırılan, darıltılan, çekimser kılınan, şüpheli duruma sokulan.* Merdimo kiştiserkerde senîn amoş bo û bêro werey?

kişti ser kerdeni *f. M.* Kişti ser kerdiş. Qehirnayeni. Bêteref kerdeni, kaleki ser kerdeni, gumankar kerdeni, sebebê rîdayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Tarafsız kılmak, çekimserliğine neden olmak, şüphelendirtmek, dargınlaştırmak, yana doğru kaymasına neden olmak.* Ki şima lajek kişti ser nêkerdayê, o do nika ma het di bîyayê.

kiştiserkewte/ê 1. *N.* Çî/keso ki vera doşîyên kewto, vera kalekên namîyayo û yan gunayo erd ro yan jî do biguno erro. *Tr. Yana yatık olan, yan taraflara doğru düşen veya düşük olan.* Çîyê şima o kiştiserkewte do senîn raşt bo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; kişti ser kewto, karûgurweyên di qezenc nêkerdo, kerdo vinî û kay di kinarî ser di qando ki kerdo vinî ronişto. *Tr. Elenen, diskalifiye olan.* Merdimo kiştiserkewte, do hettanî kaynakî kinarên di vindero.

kişti ser kewteni 1. *f. M.* Kişti ser kewtiş. Vera doşîyên kewteni yan vera raştî yan jî vera çepî kewtişo. *Tr. Yana doğru yatarak düşmek, yan üstü/kenara doğru düşmek.* Ez kişti ser kewta. Cora kaleka mi tewê. 2. *f. M.* Kişti ser kewtiş. Vinî kerdeni. Vinî kerdena tepîya kenarên di ronişteni, yanê kay ra vijîyayeni. *Tr. Diskalifiye olmak, yenilmek.* Mêrdekî vatê ez do hemini ver kewa, tew fina sifteyî di kewt kişti ser.

kiştisermende/ê *N.* Kes/çîyo ki; bêhet mendo, heta kesên yan jî heta kiştên nêtepişta, bêteref/bêkişt mendo, orte di mendo. *Tr. Sübjektif kalan, tarafsız.* Keso kiştisermende, qe roji bêro ki newqi ser jî guneno erro.

kişti ser mendeni *f. M.* Kişti ser mendiş. Kişta kesên nêbîyayeni, bêkişti/bêheti bîyayeni, teref nêgiroteni, heta jewî nêbîyayeni. *Tr. Tarafsızlık, yansızlık.* Înan lej kerd. Kiştên xalan, kiştên jî xalzayan bî. Êgan kişti ser mend, heta kesên nêgirot.

kiştok/i *N.* Kiştkar/i, qatîl/i, canî, merdimkişt/i. Kes/çîyo ki; merdimên kişto, qetil kerdo xwu vîye. *Tr. Katil, cani.* Şima senîn şenê merdimê kiştokî, kê xwu di binimnê?

kiştokey *Nm.* Merdimkiştey, qatîley, kiştkarey. Merdimkişt/i bîyayeni, qatîl/kiştkar/i bîyayeni, merdim kişteni. Kes/çîyo ki; merdim kişto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesf û nameyê kiştokan. *Tr. Katillik, canilik, cinayet işlemek.* Kiştokeya ci dinya pêro zano. Şima senîn pey nêhesîyayê?

kitab 1. *Er. Nn.* Çîyo nuşîyayeyo ki, perran ra peyda bîyo û mewzûyên ser o nuşîyayo. *Tr. Kitap.* Kitabêndê ci yo Dimilî esto, o yo bi ey a Dimilî mûseno. 2. *Teo. Nn.* Mishef, Qur'ano Kerîm, Kelamo Qedîm. Kitabo ki Ellahî qandê ometa pêxemberên rê rişto. *Tr. Kur'an-ı Kerim.* Eb Kitab bo ki, ez nêşîbîya. Ne mi dîyo ne jî vînayo.

kitabek *Nn.* Nûşnamek, kitabo werdî. *Tr. Risale, kitapçık.* Kitabekêndê Bedîzzamanî Rîsaleyê Nêweşan o ki, mi açarnayo Dimilî.

kitabî *N.* Çîyo (qisay, vateni) ki kitabî di esta, kewta kitaban mîyan, fekanfekî nîya, nûşîyaya. Çîyo ki kitabê ci esto. *Tr. Kitabi, kitapla ilgili, kitap hakkında, kitaba geçen, sözlü olmayan şey, yazı veya bilgi.* Raşteya zanîşdê kitabî û fekanfekî jew nêbena. Zanîşo kitabî ê fekanfekî mezbûtêrî yo.

kitabîyey *Nm.* Kitabî bîyayeni, kitabê ci bîyayeni, ê kitabî bîyayeni, heqdê kitabî di bîyayeni. *Tr. Kitabi olmak, kitabı bulunmak, kitap hakkında olmak, kitap ile ilgili olmak.* Şima kaşka kitabîyeya ci bipaliknayê. Bi mi ki do kitabî nê, fekanfekî bo. Mêrdekî va, dîno kitabî bî. Cora mi ci rê hurmet kerd.

kitabo bêhukim *Nn.* Kitabo netaw, kitabo hukimwerişte, kitabo hukimwedarde. Kitabo ki hukmê ci wedarîyayo, vatiş û pey emelbîyayîşî rê gereg nêmendo. *Tr. Geçersiz kitap, hükmü kaldırılan kitap, yürürlükten kaldırılan kitap.* Încîl, kitabêndo bêhukim o. Çunkî hukmê Qur'anî roneyayo.

kitabo esîl *Nn.* Kitabo ki qandê dersên, qandê meramên, qandê wezîfeyên nuşîyayo, gêrîyayo, bîyo hadire, timûtim kesî destan bin do. *Tr. Asıl/ana kitap, temel kitap.* Mamosteyî va: Qeçêno, ma nê kitabê esîlî biqedînê tepîya, ma do ageyrê kitabdê xwu yê verdestekî.[1]

kitabo verdestek *Ban. Nn.* Kitabo ki esîl û ê dersi nîyo. Labelê kes ey destan vero ronano û wext bêro ki sere dano piro, ci ra yardim gîno, pa gurweyêno. *Tr. Yardımcı kitap, asil olmayan*

1 Dimilî di peyomeko –ek, çîyên esîley ra yan jî girdey ra vejeno û ey ya keno werdî yan jî keno yardimkar/verdest.

kitap, yardımcı kaynak olan kitap. No wext di telebey/wendekarîy pêro jî xwu destan vero kitabêndo verdestek vindarnenê.

kitaneki *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.*

kitani *Nm.* Dolbendi, laçiki, leçegi, deyli. Çîya ki cinî ancenê xwu ser ki, pa porê/sereyê xwu bigîrê. *Tr. Kadınların başlarına örttükleri beyaz ve dört köşeli örtü.* Cinîya ci pereyê xwu kerdîy bîy koşedê kitanda xwu û serpêşî antê.

kix *Nn.* Qandê tûkerdena qeçan vajêno. *Tr. Bebeklerin, ağzına koydukları zararlı şeyleri tükürmeleri için büyüklerce söylenen söz.* Kixî, o çîyêndo pîs o, bierzi teber.

kixate/ê *N.* Kixîyaye/ê, tûkerde/ê. Çîyo pîs o ki qeçekên tû kerdo. *Tr. Tükürülen.* Tayên mend ki, ê çîye kixatî lajekî bifetisno.

kixateni *f. M.* Kipatiş. Tû kerdeni. Xwu fekî ra eşteni. *Tr. Tükürmek.* Mi rê ki, a kixatena tepîya rehat kerd.

kixayeni *Tib. f. M.* Kixayîş. Kixîyayeni. Serd/saw giroteni di zerrîyan ra veng veteni, kixî veteni. *Tr. Öksürmek.* Kixîyayenên kewti bî ci ser ki, mi va beno ki bîyo hilqotikî.

kixik *Tib. Nn. Bw.* Kixî. Kixikêndo wişk gunayo ci ro, do miheqeq şiro nêweşxane.

kixî *Tib. Nn.* Kixik. Vengê kixayeni. Serd giroteni zerrî ra veng vijîyayeni. Wexto ki kes saw ra beno nêweş, zerrîda kesî (cîgeran) ra veng vijêno. Ney rê vanê kixî. *Tr. Öksürük.* Kixîyêndo pîs kewt bî ser ki, eynî kerdê bifetisîyo. Bi mi ki bîbî hilqotikî.

kixîdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî dayo kixî/tûkerdiş. *Tr. Tükürtülen.* Qeçeko kixîdaye, ki kixî nêdayê, o do bifetisîyayê.

kixî dayeni *f. M.* Kixîdayîş. Kesên yan jî çîyên rê tûkerdiş dayeni, çîyê fekdê ci bi tûkerdiş dayena veteni. *Tr. Tükürtmek.* Mi dayo kixî ki hewna xwu fekî ra eşto!

kixîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; kesên ci dayo kixî ro, bi kixîkerdiş a ci fekî ra çîyo zirardan veto. *Tr. Tükürtülen.* Ê çopekê kixîyayî zêdê erbetda girani do lajek bifetisnayê.

kixnaye/ê *N.* Tûknaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê dayo kixênayeni. *Tr. Tükürtülen.* Qeçeko kixnaye tayên mend ki heyatdê xwu yê şîrinî ra bibo.

kixnayeni *f. M.* Kixnayîş. Tûkerden dayeni. Çîyêndê fekî yê zirardanî bi tûkerdiş dayen a veteni. *Tr. Tükürtmek.* Mi tûtekê ma kixnayo ki, hewna a maka girdi ci fekî ra vijîyaya.

kixse/ê *Ed. Zv. N.* Werdîkek/i, kilmek/i, bol kilm/i. *Tr. Çok kısa.* Mêrdekên ame bî, ze bî ze kixse.

kixsek/i *Ed. Zv. N.* Kixseo/ya werdîkek/i. Bol û bol kilm/i, kilmek/i. *Tr. Çok kısa.* Bixwu ze kixsekên, hewna mi nêecibneno.

kixsekane *Nn.* Zêdê kixsîya werdêk bîyayeni, wesfê werdîyan tey bîyayeni, bi kixsan mendeni. *Tr. Küçücük olma, minnacık olma.* Mi rê jî kixsekane ame.

kixsekaney *Nm.* Kixsekane/ê amîyayeni. Wesfê kixsekan tey bîyayeni, bol û bol kilm bîyayeni. *Tr. Çok kısa olmak.* Şima kilmeya înan bi kixsekaney a îfade kenê.

kixsek *Zîr. Nn.* Kixseyo werdîkek, kixseyo tewro werdî. *Tr. Küçücük, tohumluk olarak kullanılan.* Kixsekêndê xwu bido mi qey do bimiro.

kixse *Zîr. Nn.* Pîyazo tewro werdî yo ki qandê sadîlî karêno, toximê pîyazî. *Tr. Soğan tohumu, en küçük soğandır ki bu ekilip soğan fidesi elde edilir.* Kixseyê ma verî bolkî over ra (ata Feratî ra) ameyê.

kiziki *An. Nm.* Qirîçiki, zulzuliki, zuqluqi, zeqlûliki, niqîti, qilîziki. Borîya kesî ya nefesî, borîya nefes girotişî. *Tr. Trake, nefes/soluk borusu, gırtlak.* Mi dest na kiziki ser ki ci bifetisna, hembazîy resay ser, mi lepan mîyan ra vet.

kizîr/i 1. *N.* Bekçî, qewas/i, çimdar/i, çimçarnok/i, cerebber/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên paweno, ci rê pawokey û çimdarey keno. *Tr. Bekçi.* Kizîr kesî nêverdano çîdê şarî mîyan kewo. 2. *N.* Yarmetkarê/a keyay/i, yardimkarê/a mixtarî. *Tr. Muhtar yardımcısı.* Kizîrî cendirmey kerdîy meymanîy. 3. *N.* O/çîyo ki pawokê dewi, pawokê dewi. *Tr. Köy bekçisi.* Kizîro dewanê ma paweno ki xirxizey nêbo.

kizîrey 1. *Nm.* Bekçîni, qewasey, çimçarnokey, çimdarey, cerebberey. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên paweno, ci rê çimdarey keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Bekçilik.* Kizîrey çîyênda çetin a. Derdê tiritokan nêancêno. 2. *Nm.* Yardimkareya keyay, yarmetkareya mixtarî. *Tr. Muhtar yardımcılığı.* Kizîrey jî hemaleyên a. Derdê dewijan kes nêşeno bianco. 3. *Nm.* Pawokey/qewaseya dewi, cerebberey/bekçîna dewi. *Tr. Köy bekçiliği.* Kizîreya dewi di, di merdimîy pêvero roniştîy.

kizîrîyaye/ê *N.* Çî/keso ki zêdê mûyandê postan û kelleyî, zêdê kellî bi şîşan a, bi adirî ya neyayo pa. *Tr. Ateşte kılların yanması, kelle paçanın ateşte şişlerle ıslah edildiği gibi yanan, ateşte pişen.* O lajeko kizîrîyaye, tîjî vero eynî peyşa bî.

kizîrîyayeni *f. M.* Kizîrîyayîş. Zêdê kelleyî, zêdê

mûyandê kellî û postan adirî ser o bi şîşan a pa nayeni yan jî tîjî vero rindane veşayeni. *Tr. Ateşte kellenin piştiği gibi, derideki kılların kızarmış şişlerle yakıldığı gibi yanmak veya güneş altında iyice pişmek.* Lajê ay tîjî bin di kizîrîya.[1]

kizîrnaye/ê *N.* Çî/keso ki adiri vero, bi şîş a, bi çîyêndo sûrkerdeyî ya veşneyayo yan jî tîjî vero vindarneyayo û veşnayo. *Tr. Kızartılan, ateşte pişirilen, güneşte yakılan.* Kelleyo kizîrnaye do meşti bipewjîyo.

kizîrnayeni *f. M.* Kizîrnayîş. Adirî vero bi şîşan a, bi çîyêndê sûrkerdeyî ya veşnayeni, tîjî vero peyşayeni, ci ra boya veşnayîşî amîyayeni. *Tr. Ateşte kelle ve paçaların kıllarının yanması, ateş veya yüksek ısıyla mikropları dezenfekte etmek.* Çermedê kizîrîyayeyî di, senîn ki çîyêndo mîkropnêmaneno, hinî jî kelledê kizîrîyayeyî di jî mîkropnêmaneno.

kizot *Nn.* Koz. Leteyê kolîyan û çîyandê winasînan o ki bîyo sûr û ze kili. *Tr. Kor haline gelen kızarmış odun veya ateşli eşya parçası.* Zalimî bi kizotî ya vera mêrdekî dayê.

kî *Nn. Bw.* Jî. Mêrdekî bi semtên a va. Eger ki no kar do bibo, ez kî kena, ti kî kenê, o kî keno. Nêzana kam û kam keno, kar erdo nêmaneno.

kîbar/i *Er. N.* Nazîk/i, nazdar/i. Kes/çîyo ki; kar û gurweyandê xwu di, qise û vatenda xwu di bi usûlan a luweno, bi fesalên a hereket keno, tey çîyo ki şiro kesî çim ra çinî yo, tey bêfesaley çinî ya, hergi çîyê ci fesilîyayo. *Tr. Kibar, nazik.* Ma pêro heyranê ê merdimdê kîbarî yê.

kîbarane *Nn.* Kîbarkî, kîbarkîni, nazîkane, nazdarane. Zêdê kîbarana, zêdê nazîkana. Kes/çîyê ki; fêl û qisa û hal û hereketandê xwu di kîbar ê, nazîk ê, a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Nazikçe, kibarca.* Ez qedayê ê haldê ci yê kîbaraneyî bena ha!

kîbaraney *Nm.* Kîbarkîyey, nazîkaney, nazdaraney. Wesfê kes û çîyandê kîbaran tey bîyayeni. Hal û hereket û liv û qisandê xwu di kîbar bîyayeni. *Tr. Kibarca/nazikçe olmak.* Kîbaraneyênda weşa ser o.

kîbarek/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kîbarey di bêfesal o, xwu kîbar mojneno, kîbareyda xwu di peyhuwatek o. *Tr. Kibarcık. Yapmacık hareketlerle kibar görünen.* Ellah xeyrîy, wa o kîbarek mi heti nêro! 2. *N.* Qeçeko/a kîbar/i, werdêko/a kîbar/i. *Tr. Küçük kibar, kibarcık.* Ê lajekê kîbarekî birişê tîya ki, ez jî xwu rê ci ra hez bikera.

kîbarekey 1. *Nm.* Kîbarey di bêfesal û peyhuwatek bîyayeni, nazik û nazdarey di xwu kîbar mojnayeni. *Tr. Kendini kibar göstermek, yapmacık kibar olmak.* Kîbarek mebê, kîbar bê. Çunkî kîbarekey di şima do peyhuwatek bê. 2. *Nm.* Kîbarek/i bîyayeni. Qeço werdî yo kîbar bîyayeni. Qeçkîni di, werdîyey di kîbar bîyayeni, werdîyey di nazîk û nazdarey di ravey bîyayeni. *Tr. Küçük, fakat kibar olmak.* Kaşka ti zêdê kîbarekeyda ay bîyayê. Ne ki kîbarey to ser o qarmaç giroto.

kîbarey *Nm.* Kîbarîni, kîbarîney, nazdarey, nazîkey. Kîbar/i bîyayeni, nazdar/nazîk bîyayeni, hal û hereketandê xwu di bi fesal a meşayeni, çîyandê neweşan ra remayeni, çîyandê xiraban ra dûrî kewteni. *Tr. Naziklik, kibarlık, nezaket, ölçülülük, dengelilik.* Mêrdek bîbî hêrs û va: Kîbarey ey het di pere nêkena. Ancax ma ci ro dê.

kîber *Mîm. Nn.* Ber, keyber, çêber, keyver. *Kur. Derî. Tr. Kapı. Kîberê xwu padê, kê xwu di roşê.*

kîberabîyaye/ê 1. *Zv. N.* Qapîabîyaye/ê, berabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê kîber abîyayo, ci rê belaûbêterîy û tofanîy û mûsîbetîy û girey û cayê qehrûqotikan abîyayo. *Tr. Kendisine sıkıntı, olumsuz meşguliyetler, belalar, musibet kapıları açılan.* Kesdê kîberabîyayeyî ra lome mekerê, yeno şima sere di jî. 2. *N.* Berabîyaye/ê, qapîabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kîberê ci abîyayo. *Tr. Kapısı açılan/ aralanan.* Kê va o do nêşo hewşdê kîberabîyayeyî mîyan kewo?

kîber abîyayeni 1. *Zv. f. M.* Kîberabîyayîş. Qapî abîyayeni. Kesî rê belaûbêterîy amîyayeni, girey abîyayeni, mûsîbetîy peyda bîyayeni. *Tr. Musibet/belaların gelmesi/peydahlanması.* Lajê ci do ci rê hewna bol kîberîy akero. Çunkî mûsîbetên o, nelamatên o, afatên o. Şarî ci dest di îllallah kerdo, ê yê ci dest di girîyaneyê xwu hêl kenê. 2. *f. M.* Kîberabîyayîş. Qapî abîyayeni, ber abîyayeni, abîyayîşê kîberî. *Tr. Kapının açılması.* Mêrdek minasib bî. Cora kîberê ci kuwa û akerd.

kîberakerde/ê *Zv. N.* Kîberadaye/ê, beradaye/ê, berakerde/ê, qapîakerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci rê kîber akerdo, ci rê belay û bêterîy û mûsîbetîy û girey û derdîy û qehrîy û qotikîy abîyayê, vijîyayê, peyda bîyê, pêşîyayê

---

1 Tîjî, bixwu çîyan kizîrnena, adir bi tînerda xwu ya yan jî bi çîyêndê zêdê şîşer a kizîrneno. Mû, peşmî û çerme (post, postê) kizîrêno. Eger mû, peşmî yan jî çerme adirîya neyo, wexta nê çîy veşenê. Qandê kizîrîyayîşî, tîna nînan lazim a. Şîşeri kenê adirî mîyan, kenê sûri. Wexto ki şîşeri nanê çermeyî ya, a wexta post kizîrêno.

ci sereo. *Tr. Kendisine bela, musibet, dert, illet, sıkıntı, başını ağırtacak sorunlar oluşan.* Ê merdimê kîberakerdeyî şima nêkiştîy, şima fina şukrê xwu bîyarê. 2. *N.* Kîberadaye/ê, beradaye/ê, berakerde/ê, qapîakerde/ê. Çî/keso ki bi tesîr û kerdinikdê kesên a kîberê ci abîyayo. *Tr. Kapısı açılan.* Qey tiritok do ê hewşdê kîberakerdeyî kewo.

kîber akerdeni 1. *Zv. f. M.* Kîberakerdiş. Ber akerdeni, kîber adayeni, qapî akerdeni. Kesên rê belay û bêterîy û mûsîbetîy û girey û derdîy û qehrîy û qotikîy akerdeni, peyda kerdeni, veteni. *Tr. Sorun, problem, dert, bela, sıkıntı, illet, musibet kapıları açmak, bunlara neden olmak.* Herga ki bêro tîya, o do mi rê kîberên akero, golikê xwu verdo û ageyro. Cara bê gire nêageyrayo. 2. *f. M.* Kîber akerdiş. Ber akerdeni, qapî akerdeni. Kîberêndê giroteyî yan jî kilîtkerdeyî akerdeni/adayeni. *Tr. Kapı açmak/aralamak.* Mi senîn senîn kerd, mi nêşa bi ê kilîtî ya kîberê ma akero.

kîberdar/i *N.* Xizimkarê/a verdê keyan. Kes/çîyo ki; kîberî paweno, kîberdê şarî vero xizmetkarey keno. *Tr. Kapıcı, kapı bekçisi, kapı hizmetçisi.* Kiberdarê bînadê înan yeno kîberandê ci ver ra, tozûtebalê ci hewadano û beno erzeno bîdondê tozikî mîyan.

kîberdarane *Nn.* Zêdê kîberdaran, bi kîberdaran mendeni, wesfê kîberdaran tey bîyayeni. *Tr. Kapıcılar gibi.* Lajekî kîberdarane ame, tîya di xizimkarey kerdi û şî.

kîberdaraney *Nm.* Kîberdarane bîyayeni, wesfê kîberdaran tey estbîyayeni. *Tr. Kapıcılar gibi olmak, kapıcıların sıfatlarını taşımak.* Kîberdaraneyênda winî kîbaranê ser o esti bî.

kîberdarey *Nm.* Kîberdarînî. Kîberdar/i bîyayeni, wesfê kîberdaran tey/ser o bîyayeni. Kizîrê verdê keyan bîyayeni, xizimkarê verdê keyan bîyayeni. *Tr. Kapıcılık.* Eger kîberdareya ci di tecrûbedarey jî çinêbîyayê, ma nêgirotê.

kîberê hewşî *Mîm. Nn.* Kîbero ki keyandê hewşinan di kes hewna hewş ra zerre nêkewto, tam teber do. *Tr. Bahçe kapısı, dış kapı, avlu kapısı.* Meyman do teberdê kîberdê hewşî ra, bi vengêndo pêt a silamên bido kê keyeyî. Eger vengên nêvijîyo, dima do vera kîberdê hewşî şiro û fina silamên bido. Welhasil, do silama xwu dewam kero û kîberê enûgeri biceno. Tabî ki kes do dewarkî bêsilam û bêkelam zerre nêkewo.

kîberê sînorî *Nn.* Kîberê xeti. Kîbero ki sînordê dewletan do û kes ci ra şino û yeno diwêlan mîyan. *Tr. Sınır/gümrük kapısı.* Ez kîberê sînordê Sûrîya û Turkîyayê Nisêbînî ver şîya, hetta mi gama xwu eşta kiştda bînî jî.

kîberê sûki *Nn.* Berê Sûki. Kîbero ki verî qando ki dişmenan vero sûki rê sitare bo, sersûn bo, mehfeze bo virazîyayo. *Tr. Şehir kapısı.* Verî sûkan di, kîberê sûki estîy bîyê. Nika îcab nêkeno. Çunkî ser o topan varnenê.

kîberê teberî *Nn.* Kîbero ki kişta teberîya virazîyayo, dekewtişdê keyî di virazîyayo. *Tr. Dışkapı, giriş kapısı.* Kîberê teberî akerde bî, pêxasê kuçan kewtîy bî bîna.

kîberê zerrî *Mîm. Nn.* Berê zerreyî. Kîbero ki kes do pey zerre kewo, kes ci ra şiro zerre. *Tr. İç kapı.* Bêxeyr bê selam û bê kelam finêra kîberdê zerrî ra bi ma o vijîya.

kîbergirote/ê 1. *N.* Kîbergêrîyaye/ê, bergêrîyaye/ê, bergirote/ê. Çî/keso ki kîberê ci gêrîyayo, qandê dekewtişî musaît nîyo. *Tr. Kapısı kapalı olan.* Şima senîn şa ê bandê kîbergiroteyî kewo? 2. *N.* Kîbergêrîyaye/ê, bergêrîyaye/ê, bergirote/ê. Çî/keso ki ci rê kîber gêrîyayo, ci rê kîber peyda bîyo. *Tr. Kendisine kapı alınan/temin edilen.* Ez raştê ê merdimdê kîbergiroteyî amêya. Mi serê perekandê ci da bi ci.

kîber giroteni 1. *f. M.* Kîbergirotiş. Ber giroteni, ber herînayeni, ber peyda kerdeni. *Tr. Kapı almak, kapı satın almak, kapı temin etmek.* Ez do meşti, ci rê kîber jî bigîra. 2. *f. M.* Kîbergirotiş. Ber giroteni. Kîberê akerdeyî giroteni, wezîyetdê girotî pa nayeni. *Tr. Kapı kapatmak/örtmek.* Kîberî bigîrê, wa zerre nêaso.

kîber pirodayeni *f. M.* Kîberpirodayîş. Ber pirodayeni, kîber/ber cendeni, qando ki kîber zerre ra abîyo bi dest a yan jî bi zingilikî ya pirodayîş, ci ra veng veteni. *Tr. Kapı çalmak, kapı zilini çalmak.* Mi kîber da piro, zerre di bîy jî înan nêakerd.

kîle *Zîr. Nn.* Keyl, keylên. Hendê şîyês (des û şeş) donimîy erd o. *Tr. 16 dönümlük bir arazi.* Da seyên kîle erd/hêgayê ci bî, besê dîrê teney kufletan bî. Berkeyê ci bol bî.

kîmya *Er. Yûn. Kîm. Nn.* Îlmo ki çîyan, mîyanê çîyan, serê çîyan, zerreyê çîyan, senîneya çîyan, pêvirîna çîyan, wesfê çîyan ser o xebitêno, serûbinê ci ser o xebat keno. *Tr. Kimya.* Kîmya, verî verî Misir di bi şikildê sîmya ya vijîyaya pîyase.

kîmyager/i *Kîm. N.* Meyandûzê kîmyay, uzmanê kîmyay. Keso ki îlmdê kîmyay ser o xebat keno, lîseya tepîya ûnîversîta di vernameyê beşda kîmyay qedînayo. *Tr. Kimya mühendisi, kimyacı, kimyager.* Merdimo kîmyager çi nêzano kîmyay tarîf kero?

kîndar/i *N. Bw.* Kînin/i. Kîndar bo, do zirar bido xwu jî.

kîndarane 1. *Nn.* Kes/çîyo ki;; ze ki bi kîn a biluwo, hereket bikero. *Tr. Kindarlar gibi.* Kesêndo kîndarane o. Ez pey karên nêkena. 2. *Nn.* Bi şikildê kîn a, bi bîçimdê kîn a hereket kerdeni, luwayeni. *Tr. Kinli bir şekilde, kinlicesine.* Mi rê tim kîndarane hereket keno.

kîney *Nm.* Wahîrê/a kîni bîyayeni, tey kîni bîyayeni, kîni kudênayeni. *Tr. Kinlilik, kin gütmek.* Kîneya ci jî, bixwu jî ravey o.

kîni *Nn.* Riki, arki, qermi, muxberey. Xincikê pîzedê însanî yê ki kudênê. *Tr. Kin, öfke.* Ne bidîn o ne bikîn o. Heme çîyê ci rengîn o.

kînin/i *N.* Kîndar/i, rikdar/i, qerman/i, kerbdar/i, xişmin/i. Kes/çîyo ki; wahîrê kîn o, kîna ci esta, rew rewî xirabey xwu vîra nêkeno û qarşûyê însanan kerba pîzedê xwu kudêneno. *Tr. Kinli.* Keso kînin zirardano xwu jî.

kîniney *Nm.* Kîndarey, rikdarey, qermaney, kerbdarey, xişminey. Kînin/i bîyayeni. Wahîrê/a kîni bîyayeni, kîni di ravey bîyayeni. *Tr. Kinlilik, kincilik.* Kînineya ci bol ravey a. Ez nêwetana pa karên bikera.

kîp/i *N.* Çî/keso ki, tam ro pê yeno bi ci yo yeno, tam goreyê ci yo; ne hera yo ne teng o, tam goreyê ci yo, ze ki ci rê bifesilîyo. *Tr. Ne dar ne geniş. Tam kendisine göre, sanki biçilmiş.* Çinayê ci, ci rê kîp bî.

kîpbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki çîyên rê kîp ameyo, ne teng ne jî hera ameyo. *Tr. Uygun hale gelen. Ne dar ne de geniş, tamı tamına uygun.* Çinayê ci yo kîpbîyaye do çirê hera bo ki?

kîp bîyayeni *f. M.* Kîpbîyayîş. Ne teng ne jî hera amîyayeni, tam goreyê ci feslîyayeni. *Tr. Tam üzerine oturmak. Ne dar ne de geniş olmak.* Çîyê ci pêro jî kîp bîbî. Qe jewî di jî qusûrên çinêbî.

kîpey *Nm.* Kîpîni. Kîp/i bîyayeni. Ne hera ne jî teng bîyayeni, tam gopreyê ci bîyayeni, qandê çîyan fesîlîyayena çîyan. *Tr. Ne dar ne de geniş olmak. Tam uygunluk.* Kîpeya ci besi bî.

kîpkerde/ê *N.* Çî/keso ki goreyê çîyên virazîyayo, ne teng virazîyayo ne jî hera. *Tr. Tam uygun biçilmiş veya gelmiş olan. Ne dar ne de geniş yapılan.* Çaketê ci yo kîpkerde do noqra tam goreyê ci bêro.

kîp kerdeni *f. M.* Kîpkerdiş. Ne hera ne jî teng ardeni, tam goreyê ci fesilnayeni. *Tr. Uygun biçmek/kesmek, uygun hale getirmek. Ne dar ne de geniş yapmak, tam oturtmak.* To do kîp kerdayê.

kîpok/i *N.* Çîpok/i. Çîyo ki kesî rê, lingandê kesî rê, bedendê kesî rê tam yeno, pa diskêno, tam ser o ronişeno. *Tr. Sıkı. Bedene, ayağa, ele vs. vücuda tam gelen, tam oturan.* Çîyêndo kîpok bî. Mi kîpokeya ci nêrîdê.

kîre *Nn.* Kîrî, bazar, jûşeme, jewşeme, yewşeme, yoşeme, roja bazarî. *Tr. Pazar. Pazar günü.* Kîre di seydgerîy do xwu rê seyd. Ê do bi no babet a hem xwu rê biçerê hem jî xwu rê şênemegî bikerê.

kîrî *Nn. Bw.* Bazar 1. Xirîstîyanîy hergi roja kîrî, kilîsandê xwu di îbadet kenê.

kîrkonî *Tib. Nm.* Nêweşîna vengxetimîyayîşî ya ki qiri bi serdgirotişî ya belxem tepşena û bi no babet a veng jî pa xetimêno. *Lat. Larenjit.* Na vajeki bi şikildê *"Larenjit"*î ya şîya kewta Tirkî mîyan jî. Qirri di kîrkonî vijîyaya, o yo nêşeno dêrîy bikero.

kîsa 1. *Nm.* Torbekê pereyan, cizdanê pereyan. *Tr. Kese, cüzdan.* Kîsadê ci xeylên perey estîy bî. 2. *Nm.* Mîlyonên pere. *Tr. Bir milyon lira para.* Mi do kîsayên bidayê ci, ey qebûl nêkerd.

kîse 1. *Nn. Bw.* Garîg. Kiştkarê mêrdekdê delalî nêvîneya, kîsedê pêrdê xwu ra şî ki şî. 2. *Eko. Nn.* Pêlek, qase, qaseya peran. *Tr. Kasa, para, bütçe, hazine. Harcama için ayrılan ödenek, potansiyel varlık (zenginlik.)* A roji ma pero kîsedê xwu ra xerc kerd. Ma ma, hend zengîn ê?

ko 1. *Cog. Nn.* Cayo sîlaneyo ki, cayêndê dûzî mîyan di, bol berzo û fini bena bi şikildê rêzeyên a herêman û welatan û berrîyan ser ra seranser derg beno û şino. Bolekê ci "koy" ê. Cayo ki dengizan ra û goreyê çoşmandê xwu bol berz o û sîyîn o, rêzko jî beno, jûko jî beno. *Kur. Çîya. Tr. Dağ.* Vanê vewri varena koyan ser, cerîmeyê ci ma ancenê.

kobering *Cog. Nn.* Neqeb, kol, derbend, vêrko, bering, ber, geçût, vêr. *Tr. Geçit, boğaz, dağ kapısı.* Koberingî ra ravêrdîy cendirmen atêşê ci kerd.

koberîni *Cog. Nm.* Neqebey, koley, derbendey, vêrkoyey, beringey, berey, geçûtey, vêrey. Cayê koyo ki kesî rê vêr dano, a ûja bîyayeni, wesfê ûjay ser o bîyayeni. *Tr. Geçit/boğaz olma.* Koberingeya ci kêrê naf kerd?

koc/i *Zoo. N.* Leyrekê/a camûseri. Camûso/a jûsere/ê. *Tr. Bir yaşına gelen manda yavrusu, buzağı.* Koceka yena vera marda xwu.

koç 1. *Teo. Nn.* Riştеni, raşt kerdeni. *Tr. Yollamak, göndermek, uğurlamak, hicret, göç.* Roja ki roje do biqedîyo, şewên verê coy terawî di koç beno. Yanê şewa rojda qedînayeni di te-

rawî di xwoca camî di koç keno. 2. *S. Sos. Nn.* Şîyayeni, bar kerdeni, rişteni. *Tr. Göç/hicret etmek.* Felaketêndo gird bî. Keyan pêrini koç kerd. Koçê înan jî zê felaketî felaket bî. 3. *Nn.* Bi gazkerdiş a, çî ci ra cikerdeni. *Tr. Kemirme.* Merreyî çinayê ma pêro koç kerdo. 4. *Nn.* Çîyên mabeyndê dindanan û ziwanî kerd tepîya tim anteni û ci ra çîyên werdeni yan jî ci ra çîyên koteni. *Tr. Emmek.* Tûtekê înan o çijê marda xwu nêkoçeno, koçê ci zaîf mendo. 5. *Nn.* Qefle, kerî, lek, celeb. *Tr. Kafile, sürü, göç sürüsü.* Koçê teyrûtûrî zêdê şewda sîyaya tîyana ra şî, ravêrd. Mi va beno ki hewrê sîyay amey.

koçber/i *S. Sos. N.* Koçer/i. Kes/çîyo ki; bar keno, kirêşêno, hîcret keno, tewrdê heme çîyandê xwu ya cayê xwu virneno. *Tr. Göçer, göçebe, konar göçer, muhacir.* Merdimo koçber tim jî ê bînan ser o yo, serkewteyê welatîyan o, welatî jî tim binkewteyê koçberan o.

koçberane *Nn.* Zêdê koçeran, ze ki koçerîy bê, bi şikildê barkerdişî ya. *Tr. Göçercesine.* Ma goçberane şîyê. Ey jî ma rê koçberane muamele kerd.

koçberaney *Nm.* Bi şikildê koçberaney a, bi şikildê barkerdişî ya, bi şikildê koçeray karên kerdeni, şîyayeni ûzn. *Tr. Konar göçerler gibi olmak, hicret ediyormuş gibi olmak.* Ha koçberaneya înan ha ê Ermenîyan, pêro jî zerrî veşnaya.

koçberey *S. Sos. Nm.* Koçerey, koçerînî, koçberîni. Koçer/i bîyayeni, koç kerdeni, bar kerdeni, kirêşîyayeni. *Tr. Göçebelik, konargöçerlik, göç etmek.* Koçbereya Kurdan sifte nîmçe ra bî, dima jî ti vajê ki qedîyê.

koçberîni *Nm. Bw.* Koçberey. Koçberîna însanan hetta qeyam do dewam kero.

koçbîyaye/ê 1. *S. Sos. N.* Çî/keso ki rişîyayo, jew bîyo sebebê barkerdişdê ci. *Tr. Göç eden, hicret eden, taşınan.* Şaro koçbîyaye do rojên pey di bêro. 2. *N.* Koçîyaye/ê. Çîyo ki koçîyayo, bi lewan a ancîyaye, bi dindanan a cawîyayo. *Tr. Emilen.* Eskîmoyo koçbîyaye do qirida ey di leym peyda kero.

koç bîyayeni 1. *S. Sos. f. M.* Koçbîyayîş. Bar kerdeni, kirêşîyayeni, rişîyayeni, raşt bîyayeni. Jewên yan jî tayêni tayên raşt kerdeni, cadê xwu ra abirîyayen û şîyayani, tewrdê keye û bardê xwu ya ca vurnayeni. *Tr. Taşınmak, hicret etmek, uğurlanmak.* Koç bîyayenda înan rê zerrî damiş nêbîyê. O qeçûqûl o ki ê rayan ra bîbî rezîldê alemî! 2. *f. M.* Koçbîyayîş. Koçîyayeni. Gonîya kesî, awa kesî mîyan ra bi lewan a ancîyayeni, çîyên bi dindanan a kuncîyayeni. *Tr. Emilmek.* Gonîya înan koç bî.

koçe/ê *S. Sos. N.* Koçbîyaye/ê, biliv/i, lerzinok/i. O/çîyo ki bîyo koç, lerzayo. *Tr. Depreşen, depreşik, emilen, kemirilen, hareketli.* Tehto koçe do mi bin di bişîyayê. Ez rew ser ra vijîyaya.

koçek/i *N.* Veyvan di kaygero xwuserî. Merdimo ki veyvan di, kayandê veyvan di orte di tenya kay keno. *Tr. Köçek.* Koçek govend ra vijîya û erzîya orte. Finê ata şî, finê nata. To vatê beno, o yo giştan ser o kay keno.

koçekkî *Ky. Nn.* Kayênda ma Kurdan a ki tenya kay bena, ê bînîy pêro ci temaşe kenê û ci rê çepikîy danê piro. *Tr. Köçek oyunu.* Dewa Sêwreg a Daraxwîni bi koçekandê xwu ya namdar a.

koçekkîyey *Ky. Nm.* Koçekkî kay kerdeni, wesfê koçekkî, bi koçekkî ya. *Tr. Köçekçe, köçek edasıyla.* Boka kayandê ci di koçekkîyey qebûl beno?

koçeni *Nm. Bw.* Koteni. Merreyî do hewna bikoçayê, ma nêverda.

koçer/i *S. Sos. N. Bw.* Koçber/i. Ma yê kenê bi koçerî ya, alvêrêndo gird bikerê.

koçerîy *Nb.* Koçberîy. Ê ki koç kenê û bi ney a diligê xwu kenê. Jewekê ci "koçer" o. *Tr. Göçebe, konargöçer.* Koçerê welatdê ma germey di şinê vera zozanda Şerefdînî, serdey di jî yenê vera Reha û Suwêreki.

koçero *Nn.* Nameyê dêrên û qehremanêndê Kurdan o. *Tr. Kürtçe bir halk türküsü ile bununla ilgili kahramanın adı.* Ma qeçekînda xwu di koçero goşdarey kerdê.

koçey 1. *Nm.* Koçîni, rişteni, barkerdiş, kirêşîyayîş, hîcretkerdiş. *Tr. Göç, hicret, tehcir, taşınmak, taşıtmak, göç etmek.* Koçeya înan remayeni nêbî, hesabkerdişê fethî bî. 2. *Nm.* Koçîni. Terawî qedînayeni, bi duayan a terawî raşt kerdeni. *Tr. Teravihi yollamak, bitirmek, uğurlama duasını yapmak.* Şewa koçî, terawîya dima duay benê, terawî koç bena, koçey weş a! 3. *Nm.* Koçîni. Bi dindan a çîyên cawiteni. *Tr. Kemirmek.* Merrey do çinayan pêroy bikoçê. Koçeya nê soxan jî çi bizirar a ki! 4. *Nm.* Koçîni, Bi fek û dindanan û lewan a çîyên anteni, awa ci, şîreyê ci veteni. *Tr. Emmek.* Koçeya qeçekan û çijeyandê marandê ci, çi tendurûsteya weş a ki! 5. *Nm.* Koçîni, kerîyey, boley. Koç bîyayeni, kerî/bol bîyayeni, bi şikildê bolî ya hereket kerdeni. *Tr. Kafile/sürü olmak. Sürü halinde hareket edip gitmek.* Koçeya înan do înan rê bol naf nêdo. Çunkî koçêndê mezbûtîy nîyê.

koçger/i 1. *N.* Çî/keso ki bi dindanan a çîyên

ra tim çîyên cikeno. *Tr. Kemirgen, kemiren.* Simore koçger o. 2. *N.* O/çîyo ki semedên ra kê/keyanê xwu cayên ra bar kero canakî. *Tr. Göç eden, taşınan.* Goçgeran tewrdê dewardê xwu ya koç kerdîy. 3. *Teo. N.* O/çîyo ki rojeyî bi duayan a şewa peyêni di raşt keno, rişeno. *Tr. Orucun biteceği son gecede Ramazana veda adıyla düzenlenen özel bir ayini yöneten kişi.* Emşo koçgerî şêlig pêro ard cûşûxurûş. Zerrîtenikîy pêro jî bermay. 4. *N.* Koçkar/i. O/çîyo ki koçeno. *Tr. Emici, emen.* Koçgero nêşeno estanê xwu bikoço.

koçgerey 1. *Nm.* Bi dindanan a çîyên ra tim çîyên cikerdeni. *Tr. Kemiricilik, kemirgenlik.* Koçgerey bolkî karê heywanandê bindê erdî yo. 2. *Nm.* Barkerdiş, karê bar kerdokî. *Tr. Hicret etmek, göç etmek.* Koçgerey di wesayîtê kesî do mezbûtîy bê, cayo ki kes do şiro, ûja do cakerde bo û moralê kesî do jî ca di bo. 3. *Teo. Nm.* Koçkerdiş, rojeyî raştkerdişi, oxirkerdiş. Bi duayan a rişteni. *Tr. Ramazan orucunu dualarla uğurlamak için yapılan bütün eylemlerin yöneticiliği.* Koçgereya xwocay maşallah bol weşi bî. 4. Koçeni. Çîyên mabeyndê ziwanî û dindan di bi antiş a werdeni yan jî helênayeni. *Tr. Emicilik.* Koçgereya tûtekî kemî ya.

koçika darîni *Nm.* Koçika ki darî ra virazîyaya. *Tr. Tahta kaşık.* Werdîyeyda ma bi koçikandê darînan a şamî werdê.

koçika kodikan *Nm.* Koçika ki, kes pa kodikîy vejeno, kes pa navikê kodikan vejeno. Koçikêna lodikin û dergûbarî ya ki kes pa mîyanê balcanan vejeno ki xerc dekero de. *Tr. Patlıcan oyacağı.* Cinêkeri koçika kodikan kerdi xwu destî û navikê balcanan pêro vet. Dima jî xerc dekerd de û ma rê kodikîy peyşnay.

koçik *An. Nn.* Esteyê kesî yê qabirxan. Koçikîy, verûpey di hurna kalekan di jî estê. Bi şikildê "verkoçikîy" û "peykoçikîy" a vajênê. Bi jewekeyda ci ya nê, bi bolekeyda ci ya vajênê. *Tr. Kaburga kemiği.* Senîn pay dê piro, koçikênda ci ya verkoçikan şikîyê.

koçikbîyaye/ê *N. Bw.* Koçikîbîyaye/ê. Gereg ki şima bizanê werdo koçikbîyaye do îlla kî bikemeyo.

koçik bîyayeni *f. M.* Koçikbîyayîş. *Bw.* Koçikî bîyayeni. Koçikî bîyayen û lepan ver kewteni di çi ferq esto?

koçiki 1. *Nm.* Çîya ki, kesî orte ra tenekên kerda xorî û kes pa şamî weno. *Kur. Kevçî. Tr. Kaşık.* Qismên Erebîy bê koçiki, hema bi lepan a şamî wenê. 2. *Ed. Zv.* Edebîyatdê Dimilî di bela û mûsîbet û gire û qehrûqotikan îfade kena. *Tr. Bela, musibet.* Vanê bîyo bela û kewto koçikda ma.

koçikikewte/ê *Zv. N.* Koçiki mîyan kewte/ê. Kes/çîyo ki; jewî rê bîyo bela û deha ci ra geyrî nêbeno, bi qedaûbelayandê xwu ya keno jewî ser o bimano, jewî rê kîberên akero. *Tr. Bela/musallat olan, bir musibet gibi peyda olan, birisi üzerinde ölmeye gelen.* Mêrdeko koçikikewte do soyîn soyîn ma destî ra qezayên vejo.

koçiki kewteni *Zv. f. M.* Koçiki kewtiş. Koçiki mîyan kewteni, bela bîyayeni, belayê sereyî bîyayeni, kesî ser o merdeni. *Tr. Bela olmak, mide bulandırmak, bir türlü def olamamak.* Mêrdeko roj bi roj yeno mi ser. Bîyo bela û kewto koçikda mi.

koçikimîyankewte/ê *Zv. N.* Koçikîkewte. Kes/çîyo ki; kesên rê bîyo bela û ser ra nêşino, ci ra dûrî nêkewno, ci ra geyrî nêbeno, tim xwu saweno ci ra, eger bi no babet a bo, do xişmdê ci mîyan kewo. *Tr. Yaptığı hatalarla, tehlikeli davranışlarıyla başkasının üzerinde bela olan.* Boka o mûsîbeto şima koçikimîyankewte, şima ra dûrî kewo. Eger dûrî nêkewo, do şima ser o bimano.

koçiki mîyan kewteni *Zv. f. M.* Koçiki mîyan kewtiş. Koçiki kewteni. Kesên ser o bela bîyayeni, seredê kesên rê mûsîbet bîyayeni, kesên ser o mekir bîyayeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, zirar ci dayeni, ci ra dûrî nêkewteni. *Tr. Birine bela/musallat olmak.* Ma yê senîn senîn kenê, ma ra dûrî nêkewno. Bîyo mekr û kewto koçikda ma. Soyîn gencêndê ma do pirodo, o do ma ser o bimano.

koçikî *H.* Wesf û muameleyê koçikan, karê koçikan. *Tr. Kaşıklanma.* Boka koçikî nêbo. Eger bi destdandê ey a koçikî bo, tey diremên şamî nêmanena.

koçikîbîyaye/ê *N.* Koçikîbîyaye/ê. Çîyê werdî yo ki koçikî bîyo, koçikîy deyayê piro, bi koçikan a werîyayo. *Tr. Kaşıklanan.* O werdo koçikîbîyaye boka bi ci yo bifirikîyo.

koçikî bîyayeni *f. M.* Koçikîbîyayîş. Koçik bîyayeni, bi koçikan a werîyayeni, koçikîy pirodeyayeni. *Tr. Kaşıklanmak.* Wexto ki a şorba koçikî bî, mi zana a do rew biqedîyo.

koçikîkerde/ê *N.* Koçikkerde/ê. Çî/werdo ki jewî yan jî tayêni koçikî kerdo, bi koçikan a werdo, koçikîy deyayê piro. *Tr. Kaşıklanan.* Soyîn şima o werdo koçikîkerde nêşa biqedîno.

koçikî kerdeni *f. M.* Koçikîkerdiş. Koçik kerdeni. Bi koçikan a werdeni, koçikîy pirodayeni. *Tr.*

Kaşıklamak. Mi bizanayê şima do nêwerê. Ma do xwu rê koçikî kerdayê.

koçikkerde/ê *N. Bw.* Koçikîkerde/ê. Va, şîfa Ellahî ra o. Hema, mi rê ki o werdo koçikkerde ci rê bî şîfa.

koçik kerdeni *f. M.* Koçikkerdiş. *Bw.* Koçikî kerdeni. Eger to nêwerdayê, mi şayê koçik kero.

koçikter *Nn.* Haletîyo asinîn o ki kes pa koçikanê textînan tereno, keno dûz, virazeno. *Tr. Tahta kaşık rendeleyicisi*. Koçikterê ci bîyo kût, o yo keno tûj kero.

koçîni *Nm. Bw. Koçey*. Koçînda ci ra veng ameyê. Ez şîya ki pêro koto.

koçîyaye/ê *N. Bw.* Milosîyaye/ê. Çapûto koçîyaye tey nekme nêmend bî.

koçîyayeni *f. M.* Koçîyayîş. *Bw.* Milosîyayeni. Çi çîyo ki bikoçîyo, o do nekmeyê xwu vinî kero.

koçkerde/ê 1. *S. Sos. N.* Rişîyaye/ê, koçnaye/ê. Çî/keso ki bar kerdo, cayê xwu tewrdê heme çîdê xwu ya virnayo. Çî/keso ki tayêni raşt kerdo, rişto, ci rê dayo barkerdiş. *Tr. Taşınan, göç ettirilen, gönderilen, uğurlanan, hicret ettirilen*. Şardê koçkerdeyî rê zulmêndo bêhesab bî. Miheqeq, o do rojên hêwandê xwu ser reso. 2. *N.* Koçîyaye/ê, koçnaye/ê. Çî/keso ki bi lewan a awa mîyandê ci ancîyaya, bi dindanan a kuncîyayo. *Tr. Emilen, kemirilen*. Çapûto kote (merran koto), cemedo kote (jewî cemed bi lewan a helênayo û koto, awa mîyandê ci anta.)

koç kerdeni 1. *S. Sos. f. M.* Koçkerdîş. Hîcret kerdeni, koçnayeni, bar kerdeni, kirêşîyayeni. Cayê xwu bi heme çîdê xwu ya vurnayeni, xatir waşteni, rişteni. Ma Çatoki ra, Helebî, Helebî ra jî vera Axşûni koç kerd. Înan jî roje koç kerd. 2. *f. M.* Koçkerdîş. Koteni, koçnayeni. Kesên yan jî çîyên bi hukimdê dindanan û lewan a anteni, awa mîyandê ci veteni. *Tr. Dudaklar yardımıyla emmek, dişlerle kemirmek*. Merreyî wertî koç kerd (kot) û filan kesî jî çapûtên mîyan di cemed koç kerd (kot.) 3. *Teo. f. M.* Koçkerdiş. Rişteni, koçnayeni, rojeyî qedînayeni. Bi duayênda xusûsî ya roja rojeyîda tewra dimayêni di nimazê terawîhî bi qedînayen a rojeyî rê koç viraşteni, qedînayeni. *Tr. Ramazan Ayı'na özel bir dua ile son teravih namazında uğurlama yapmak ve orucu bitirip ertesi sabah Ramazan Bayramı'na girmek*. Emşo Suwêreki di camîyan pêrini di jî koç do bibo.

koçmek *Zoo. Nn.* Heke, dîkzerec. Zereco nerî. *Tr. Erkek keklik*. Koçmek, bi marîda xwu ya û marî jî bi koçmekdê xwu ya qîmet vînena.

koçnaye/ê *N. Bw.* Koçkerde/ê. Keyeyo koçnaye û çapûto koçnaye di çiçî virêno?

koçnayeni *f. M.* Koçnayîş. *Bw.* Koç kerdeni. Şima jî bikoçnê wa şiro. Eger înan ma nêkoçnayê, ma hendayên gidî nêbîyê.

kod *Zîr. Nn.* Kodiki. Çîyo xorî yo zêdê lodekên o û text ra virazîyayo û pa xelle, mercûy, kuşni û çîyo winasîn peymenê. *Tr. Tahtadan yapılan, silindirik bir şekli olan ve buğday, arpa, mercimek vb. şeyleri ölçen özel alet*. Kodî berê ki wa şima rê tayên xelle bipeymo û bido şima.

kodar/i *N.* Keso ki vijêno koyan ser, weş ancêno kayan ser. *Tr. Dağcı, dağa iyi tırmanan*. Merdimo kodar çi zano koyan ser o mehsûr bimano.

kodarey *Nm.* Kodar/i bîyayeni, kodarey kerdeni, koy ser ancîyayeni, sporê serdê koyan kerdeni. Kes/çîyo ki; weş ancêno koy û cayandê dîyaran ser, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dağcılık*. Mi cara kodareya ci nêdîya. O do senîn bişo bivijîyo nê kodê berzî ser?

kodi *Zîr. Nm.* Elbi. Çîyênda ze dorekênda darîn a ki çoşmeyê ci kod a û pa qezencanê citêrey peymenê. *Tr. Hububatın ölçülmesi için kullanılan ve ölçeğin 8'de biri, gaz tenekesinin de 4'te biri olan ilkel bir ölçme aleti*. Kodi do nika çiçî bipeymo, çiçî nêpeymo?

kodika dondirmeyî *Nm.* Kilaweka dondirmeyî, kuleheka dondirmeyî. Kodika ki, kes dondirme dekeno de û pa weno. *Tr. Dondurma külahı*. Kodika dondirmeyî jî pa bûrê, meçekerê.

kodiki 1. *Zîr. Nm.* Kurni, cirni, tewla. Cayo ki kes tede engûri pay keno û ci ra şîre vejeno. *Tr. Bağ kurnası*. Engûri berdi kodiki ser û pay kerdi. Çiranikerda ci ra şîreyê ci rêj bî û no şîre debîya sîtilên mîyan, şîreyê sîtilî jî dekerd lendê kergeyî mîyan û girêna. û dima jî kesmey, pastêx, tirsekîy û sincixîy viraştîy. 2. *Zîr. Nm.* Soqî. Sîya kuwateyî. Sîya ki kes tede bilxuro girênaye kuweno. *Tr. Dibek, soku*. Ma kodiki di bilxuro girênaye kuwayê û ma dêra pelkutanî (mîrkût) vatê. Wexto ki axayê werdîy ameyê, ma tenekna vengê xwu pêt kerdê û vatê: *Lêxin bira deng here Cilmanê, axa nexwe besê me ye* (yanê axa nêwero besê ma o)[1] 3. *Nm.* Cayo ki kes çîyan tede pay keno, kes tede çî presî keno. *Tr. Cendere*. Nê çîyan berê kodiki ser, wa bipirêsnê. 4. *Nm.* Kurna keraşoy/robarî, kurna hemamî. Cayo ki kes keraşo di aweri dekeno de. *Tr. Hamam küveti*. Sifte awa xwu dekerdi

1 Cilman, wertedê Reha û Hêlwanî di dewênda şên a. Nika nameyê ci açarnayo Tirkî ser, vanê *"Akziyaret"*

kodiki mîyan. Dima jî tas bi tasi kerd xwu ro û serşoyê xwu kerd. 5. *Nm.* Cayo ki keraşo/robar di qandê xusûsîyan abirîyayo. *Tr. Hamamda özel olarak ayrılan yıkanma yeri.* Pêrini xwu cadê umûmî di şit, ey kodiki di. 6. *Nm.* Kurna keraşoy, cirna robarî. *Tr. Küvet.* Mêrdekî keraşodê xwu di xwu rê kodikên viraşti ki bi vayeyda banandê nayê herînan di bî. 7. *Nk.Nm.* Nameyê ci yo bolek, "kodikîy" o. Balcanê ki mîyanê ci vijîyayo û qandê şamîyerda kodikan hadire yê. Keyney arêday ki qandê şanî kodikîy vejê, meymanîy amey, ci rê şamîya goştini viraşti. 8. *Wş.Nm.* Şamîya balcanandê mîyanveteyandê birxulî yan jî riz pirkerdeyan. *Tr. Dolma yapılmak üzere içi boşaltılan patlıcan.* Mi kodikên û di îsotê degirotey tenya werdîy. 9. *Mat. Nm.* Şeklê sîlîndîrî, şeklê borîyerda soberi. Çîya ki zêdê sîlîndîrî ya ya. *Tr. Silindirik şekil.* Bi kodik a ma rişt. 10. *Nm.* Çîyo ki şeklê ci zêdê dolekên a o û kes çî dekeno de. *Tr. İçine eşya konulan silindirik şey.* Boka ma kodikên bivînê ki ma nê çîyanê xwu dekerê de. 11. *Nn.* Di cayê şînîyê ki çî seteni di çîyanê rotişî, çîyanê bazirganey dekenê de. *Tr. Her bir terazi kefesi.* Çîyekên: Bendik bendik şeş bendik, *iki kodik, bir* darik. (Şîn/terazî)

kodikîy *Nb.* Qandê bolekeyda cînan *Bw.* Kodik 8. Kodikîy do werdena tepîya qey fehm bê.

kodikîy degiroteni *Wş. f.* Kodikîy degirotiş. Balcanê mîyanveteyê ki do qandê şamîda ci ya pirkerdeyan virazîyê. Mîyanê balcanan bi darkodikî ya vejenê, dima birxul yan jî riz degînê de û peyşenê. A nê kardê nînan rê vanê "kodikîy degiroteni." *Tr. Dolma yapmak, patlıcan doldurmak.* Persi: Xalcinî, şima yê emşo çi şamî kenê? Xalcinî: Ma yê kodikîy degînê.

kofî *Teks. Nn.* Kûfî. Babetên serepiştişêndê cinîyan o ki seredê cinîyan ser o bi şikildê lengerîyênda werdî ya kumên virazêna. *Tr. Küçük bir tepsi şeklinde üstü bağlanan bir çeşit baş bağlaması.* Cinîyanê verênan sereyê xwu kofîkî piştê.

kofîkî *Nm.* Bi şikildê kofî ya sereyê xwu pişteni. *Tr. Kufi gibi baş bağlaması.* Ci rê kofîkî bimûsni.

kojo *Nn.* Nêvete, tedemende, çimwelikin. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, gözü açık olmayan.* Merdimêndo kojo yo, saetên o ki, o yo nêşeno ê karê werdî pêra vejo.

kojoyey *Nm.* Kojoyînî, nêveteyey, tedemendeni, çimwelikiney, hêçekey. Çîyên rê nêbîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik, gözü açık olmamak.* Kojoyeyda ci ra heme gazincênê.

kojoyîney *Nm.* Nêveteyey, tedemendeni, hêçekey. Kojo bîyayeni, nêvete/hêçek bîyayeni, tedemende bîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik, işe yaramamak.* Kojoyîneyda ci ra bî ki kar ra erzîya.

kojoyîni *Nm. Bw.* Kojoyey. Keso ki kojoyîna xwu qebûl kero, esto?

kok 1. *Nk.Nn.* Qît, şatik. Govdeyê daran o ki, darîy ser o vindenê. *Tr. Ağacın ana gövdesi.* Ez kokdê dari ser o bîya, şima ez nêdîya. 2. *Etn. Nn.* Qît, şatik, mihîn, esas. Eslê merdiman, cayo ki keso ci ra yeno. *Tr. Menşe, kök, çıkış yeri, gelinen asıl yer.* Herkes îllakî kokên ra yeno. 3. *Nn.* Pêro, pêrko, seranser, cêrancor, heme. Temamê çîyan. *Tr. Hepsi, kökü, tamamı, bütünü.* Şima kokê înan bidê mi jî, ez fina qebûl nêkena.

koka *Nn. Bw.* Dewl 1. Mi bi koka ya bîrî ra, awi vet û şimiti.

kokber/i *N.* Çî/keso ki karûgurweyên di, kiştiş di, berdiş di, qedînayîş di, halkerdiş di, wihêrbîyayîş di karê têtewr berdişî yan jî halkerdişî keno. *Tr. Kökten/toptan götüren.* Cayo ki kok şiro, îlla kî kokberê ci jî esto. Çunkî kerdiş û bîyayîş bê kerdokî nêbeno.

kokberde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî kesên kokê ci berdo, têtewrê ci berdo, hemeyê ci şîyo, seranser/temamê ci şîyo, qedîneyayo, kokê ci vîyarneyayo. *Tr. Kökü götürülen, kökü kurutulan, tamamen götürülen, sonu getirilen, kökten/radikal halledilen.* Qewm û şar û merdim û çî û fêlo kokberde do deha senîn newedera ajro bido?

kok berdeni 1. *f. M.* Kokberdiş. Kokî berdeni. Govdeyê çîyên ê esîlî berdeni. *Tr. Kökünü götürmek, ana gövdesini götürmek.* Înan gilê daran berdîy, mi kokê ci berd. 2. *f. M.* Kokberdiş. Kok ravîyarnayeni. Temam/têtewrê ci kişteni, hemeye ci berdeni. *Tr. Kökünü kurutmak/öldürmek, yakıp yıkmak.* Filan qewmi kokê filan qewmi berdo. 3. *f. M.* Kokberdiş. Karûgurweyên di temamê ci berdeni/kerdeni, safî/cêrancorê ci berdeni, seranser berdeni. *Tr. Radikal iş yapmak, kökünü götürmek.* Înan kok berd, tebayên nêverda.

kokberey *Nm.* Kokber/i bîyayeni. Wesfê kokberan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kok ra beno, têtewr/hemeyê ci beno, kişta kokî beno, seranserê ci beno, peynî ra çîyên nêverdano, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Radikalizm, radikallik.* Mi rê kokbereya ci bol mihîm a. Çunkî însanê kokbereyda ci ser o nêşenê bêrê werey.

kokim/i *N.* Kal, îxtîyar/i, pîri. Merdimo ki bi serran a bol bîyo gird û deha nêşeno kar û

gurweyanê xwu bixwu bikero. *Tr. Kötürüm.* Kokimdê xwu ver bidê, wa kotî nêbo.

kokimane *Nn.* Zêdê kokimana, bi kokiman mendeni, wesfê kokiman tey/ser o bîyayeni. *Tr. Kötürümce, kötürümler gibi.* Mi dî ame, kokimane ma het di ronişt û ci ra ne hes ne hî bes vijîya.

kokimaney *Nm.* Zêdê kokimana bîyayeni, bi kokiman mendeni, wesfê kokiman tey/ser o bîyayeni. *Tr. Kötürümler gibi olmak.* Mi dî ame kokimane ma het di ronişt û ci ra ne hes ne hî bes vijîya. Ez a kokimaneyda ci rê bol veşaya.

kokimek/i *N.* Merdimo kokimo qergûn, feqîrek, kokimo bêkeso ki gunayê kesî pey yeno. *Tr. Kendi işlerini kendisi göremeyecek kadar yaşlı olan zavallı kimse.* Kokimek do qe bol finîy nêşo xwu rê nanekê xwu jî bûro.

kokimey *Nm.* Kokimîni. Kokim/i bîyayeni, bol kalûpîr bîyayeni, kar û gurweyanê xwu bixwu nêdîyayeni. *Tr. Kötürüm olmak.* Kokimey çetin a. Ellah kesî kokimey di tenya nêverdo.

koko/a lok/i *Zv.* Esîl/i, bieşîr/i, biezbet/i. Kes/çîyo ki; cado bellî ra o, kokê ci bellî yo û raveyan ra o. *Tr. Köklü, asil, asaleti sahibi.* Mi şima rê va ki, mêrdek koko lok o. Şima ey rew rewî nêşenê paştî ser errodê.

koko lok *Nn.* Koko qalin. Koko rewên, koko mezbût, koko metîn. Koko ki, rew rewî kes nêşeno bişikno. *Tr. Kalın, mazbut, metin, metanetli kök, tahkim edilmiş kök.* Koko lok o. Şima bi a xizarda werdîyer a, nêşenê bişiknê.

kok ra 1. *H.* Esîl/i, beyzade/ê, wahîrê/a kokî. Cado bellî ra. *Tr. Köklü, asil, asilzade, beyzade, soylu.* Mêrdek kok ra bî, salme nêbî. Şima do pey di nêkerdayê. 2. *H.* Pêro, heme, têtewr, seranser, cêrancorî. *Tr. Hepsi, tamamen, tümü, kökten.* Mi kok ra nêday ci. Mi, va qe beno ki dima lazim bo.

kokrabîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kokdê xwu ra bîyo, kokê xwu kerdo vinî, bîyo zewmbî, bîyo babetna, virîyayo. *Tr. Kökünü unutan, kökünü kaybeden, asimile olan, değişime uğrayan.* Merdimo kokrabîyaye şarî rê jî nêercêno. 2. *N.* Çî/keso ki kok ra bîyo, temam/seranser bîyo, heme/têtewrê ci bîyo, peynî ra çîyên nêmendo û bîyo, cêrancorî/pak bîyo. *Tr. Tamamı olan, kökten gerçekleşen, radikal anlamda meydana gelen, baştan aşağıya kadar olan.* Karo kokrabîyaye û qe nêbîyaye jew nêbeno. 3. *N.* Esîlbîyaye/ê, begzadebîyaye/ê, wahîrê/a kokî bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cado bellî/esîl ra o, wahîrê kok û bînyatî yo. *Tr. Asil, köklü, beyzade.* Ê lajekê kokrabîyayeyî rê înan babetna muamele kerd.

kok ra bîyayeni 1. *f. M.* Kokrabîyayîş. Esîley, begzadeyey. Esîl/i bîyayeni, begzade/ê bîyayeni, wahîrê/a kokî bîyayeni, cado bellî ra bîyayeni, cado giran ra bîyayeni. *Tr. Asilzadelik, beyzadelik, asaletlilik, soyluluk.* Eger înan bizanayê kok ra o, înan pey di nêkerdê. 2. *f. M.* Kokrabîyayîş. Têtewrey, pêroyey, seranserey, cêrancorey. Têtewr/pêro bîyayeni, hemeyê ci bîyayeni, seranser/cêrancorî bîyayeni, seranî ra hettanî binanî bîyayeni. *Tr. Tamamen olmak, kökten/hepsi olmak, baştan başa olmak.* Mi va beno ki tayêndê ci bimano, labelê kok ra bîy.

kokraeşte/ê *N.* Kokraçebîyaye/ê, kokraçekerde/ê, kokraerzîyaye/ê. Çî/keso ki kok ra erzîyayo, temamê ci erzîyayo, têtewr erzîyayo, cêrancor/seranserê ci erzîyayo, peynî ra çîyên nêverdayayo û erzîyayo. *Tr. Kök/tümden atılan.* Bano kokraeşte do fina virazîyo û yan nê?

kok ra eşteni *f. M.* Kokraeştiş. Têtewr/seranser eşteni, heme eşteni, temamê ci eşteni. *Tr. Kökten/tamamen atmak.* Mi kerd kok ra bierzo, înan va tayên bimano.

koksehbî *Nn. Bw.* Wahîrê/a kokî. Merdim koksehbî bo, nê qisanê kemî û nerîyan nêkeno.

koksehbîyey *Nm. Bw.* Wihêreya kokî. Şima ki koksehbîyeya ci bişayê bidîyayê, şima wina rezîldê alemî nêbîyê.

koksor *Nk. Nn. Bw.* Selmik. Koksor, koksûr, lêxindûr û selmik jew o. Sînorê welatdê ci hera o.

koksûr *Nk. Nn. Bw.* Selmik. Koksûr, vaşêndo perhera o.

kokûbinyat *Nn.* Esîl, wahîrê/a kokî, cayo bellî. *Tr. Asil, soylu, belirli yer, köklü.* Vanê şima nan wenê, bi qeneat a bûrê. Şima zewijênê, kok û binyat ra bîyarê.

kokwer/i *N.* Kokwerde/ê. Kes/çîyo ki; kokê tayên kes/çîyan weno/werdo, kok ra werdo, têtewr/seranser werdo, herûni di tebayên nêverdayo û werdo yan jî qedînayo, helênayo. *Tr. Kökten yiyen, kökünü kurutan, tamamen asimile eden.* Şarêndo kokwer o, verî jî kerdo, ci ra yeno ki noqor jî bûro.

kokwerane *Nn.* Zêdê kokweran bîyayeni, wesfê kokweran tey/ser o bîyayeni, bi kokweran mendeni. *Tr. Kökünü yiyenler veya asimile edenler gibi.* Înan kokwerane, ci rê mezelîy aşanay û fina kokwerane pesnê xwu day.

kokweraney *Nm.* *şekil* û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê kokweran bîyayeni, bi kokweran mendeni. *Tr. Kök kurutanlar gibi olmak, kökten asimile eden veya yok edenlere*

benzemek. Înan wesfêndê ci yê tewrê ravey ê kokweraneyî ra ci rê qal kerd.

kok werdeni *Nn*. Kokwerdiş. Kokê çîyên yan jî tayêni werdeni, qedînayeni, temamê ci werdeni, peynî ra bi çîyên nêverdayen a qedînayeni, kokê ci vîyardeni. *Tr. Kökünü yemek, kökten yemek, kökünü kurutmak*. Ez ser ra, ti kok ra bûri. Înan kokê ma werd, kokê ma vîyarna. Ma qe jû jî nêverda.

kokwerey *Nn*. Kokwer/i bîyayeni, wesfê kokweran tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên têtewr weno, kokê ci vîyarneno, temamê ci weno, helêneno, qedîneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kökten yemek, radikal olarak bitirmek*. Wesfêndê ci yê kokwerey çinî yo.

kol 1. *Nn*. Mezel, qebr, gorn. Cayo ki merde debeno de. *Tr. Mezar, sin, kabir*. Kolê kesî do bikolîyo ki, kes debîyo de û kes dima fina werzo pay! Çi ecêba giran a! 2. *Cog. Nn. Bw*. Neqeb. Mabeyndê Vakurdê Kurdîstanî û Lazîstanî di jî kolê Zîgana'y esto. Eger kolan ra jî nêbo, milletî pêtewr nêkewnê, pêya nêşenê şirê û bêrê. 3. *Nn*. Çî/keso ki vêşindeyê ci (qoçîy, boçikîy û çîyo zn.) gereg bibo û çinî yo yan cibîyayo yan jî kemî yo, tayên o. *Tr. Kulak, boynuz vs. fazlası olması gerektiği halde ya olmayan ya kesik olan ya da kısa olan*. Zengeno destekol weş nêtepêşêno.

kol/i 1. *N*. Bêqoç/i. O/çîyo ki qoçê ci çinî yê, pa çîyo girmitin û vêşindê çinî yo. *Tr. Boynuzsuz*. Bizêko kol do nêşo ê qoçinî ro do. 2. *N*. Netûj/i, kût/i. Çî/keso ki tûj nîyo. *Tr. Keskin/kesici olmayan*. Birreko kol do nêbirno.

kolan *Zîr. Nn*. Kalan, kolbe kerdeni. Kendena çîyandê citêrey û baxçîwaney. *Tr. Çapa, çapalama*. Kolana Adana'y deha ma destî di mekir kewti. Ma kolanandê Adana'y vero bîy êsîrîy.

kolanbîyaye/ê *Zîr. N. Bw*. Kalanbîyaye/ê. Awîyo kolanbîyaye û kolannêbîyaye do noqor bol û bol ferq bikero.

kolan bîyayeni *Zîr. f. M*. Kolanbîyayîş. *Bw*. Kalan bîyayeni. Kolan do timûtim jî bibo.

kolani *An. Nm*. Kolî. Peynî ra serê doşî. Labelê ki hema nezdîyê milî, peynî ra mabeynê doşî û milî yo ki bolkî milî ra nezdî yo, kes şelagi nano ser, kes pey çîyo giran wegîno. *Tr. Geriden, belin en üst kısımları, vücudun boyuna yakın yeri*. Ey çuwal na kolanida xwu ser û şî qatê şeşî.

kolankerde/ê *Zîr. N. Bw*. Kalankerde/ê. Mi bi çimekandê xwu ya ferqê erddê kolankerdeyî û kolan nêkerdeyî di, bol ferq est bî.

kolan kerdeni *Zîr. f. M*. Kolankerdiş. *Bw*. Kalan kerdeni. Ma yê kenê hemberîyanandê xwu rê şirê kolan.

kolbe 1. *Zîr. Sn. Nn*. Kolbend. Zengeno fekhera. *Tr. Çapa*. Kolbeyan bigîrê û şirê erdî ser. Ez do, da desna deqey şima dima bêra, şima rê tarîf kera. 2. *Zîr*. Kolan. *Tr. Çapa, çapalama*. Ez bol şîya kolbe.

kolbebîyaye/ê *Zîr. N*. Çîyo ki bîyo kolan, kenîyayo, zengen bîyo. *Tr. Çapalanan*. Erdo kolbebîyaye, do hewna dîna finîy kolbe bo.

kolbe bîyayeni Zîr *f. M*. Kolbebîyayîş. Qandê çîyan kolan bîyayeni, zengen bîyayeni, qazme bîyayeni, kenîyayeni. *Tr. Çapalanmak*. Eger aja kolbe bîyayê, hendayên tey vaşê zîyanî nêbîyê.

kolbedar/i *Zîr. N*. Kolandar/i. O/çîyo ki kolan keno, xebatkarê kolanî, xebatkarê kolbeyî. *Tr. Çapa yapan, çapacı, çapa işçisi*. Kolbedar do weş bûro ki, bişo kolan bikero. Şima yê tim nan û bilxur danê ci.

kolbedarey *Nm*. Kolankarey, kolandarey. Kolbedar/i bîyayeni. Wesfê kolbedaran tey/ser o bîyayeni. Karkerê kolanî û kolbeyî bîyayeni. *Tr. Çapa işi, çapacılık*. Kolbedarey di nan nêmendo.

kolbekerde/ê *Zîr. N*. Çîyo ki kolbe bîyo, kenîyayo, binê ci kenîyayo, zengen bîyo, zengen deyayo piro. *Tr. Çapalanan*. Erdo kolbekerde do newdera kolbebîyayê, yaxer ser o vara, kolbeyê ci terikneya.

kolbe kerdeni *Zîr. f. M*. Kolbekerdiş. Kolan kerdeni, kendeni. Bi zengenî ya binê çîyan qando ki hewadar bo kendeni. *Tr. Çapalamak*. Pemeyan kolbe kenê ki hem binê cînan hewadar bo hem jî vaşandê xerîban ra bisitarneyê.

kolbend *Nn. Bw*. Kolbe. Mi bi kolbendî ya tayên xetîy kendîy û mi xwu verda vera cêr. A mi ûja di dî, ma ûja di raştê pê amey.

kolbeyey *Zv. Nm*. Kolaney. Kolbe bîyayeni/kerdeni. *Tr. Kazma olma. Bir işe yaramamak*. Kolbeyey di kes çîyên rê nêbeno.

kolbik *Nn*. Zengen/kolbeyo werdî. *Tr. Küçük çapa*. Mi kolbik da ê qeçdê werdî ki ajanay kolbe kero.

kolbiza *Nk. Nm*. Bilarziki, bilhoziki. Vilikên a ki wesarî bena kuho, perrê ci sipe yê. *Tr. Nevruz çiçeği, zambak*. Ma qeçkîna xwu di kolbizey erdan ser o arêdayê.

kolbîyaye/ê 1. *N*. Çî/keso ki qoçê ci, ci ra şîyê yan jî kewtê, bîyo bêqoç. *Tr. Boynuzsuzlaşan*. Berano kolbîyaye do senîn bi beranandê bînan a teqiş kero? 2. *N*. Kûtbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kût, tûjey û birrekey ra vijîyayo û bîyo kol. *Tr.*

Körelen, keskinliğini yitiren. Kolbeyo kolbîyaye do senîn wezîfe bivîno? Ey berê tûjkarî ser, wa tûj kero. 3. *N.* Kilmbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kilm, dergey û girmitiney û vêşindeyeya xwu kerda vinî. *Tr. Kısalan, pürüzlülüğünü veya fazlalığını yitiren.* Finê ki o merdimo kolbîyaye mi destî kewo, ez zana ez se kena! 4. *N.* Neqebbîyaye/ê, geçûtbîyaye/ê, vêrkobîyaye/ê, boxazbîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên rê bîyo kol, bîyo neqeb/boxaz. *Tr. Geçitleşen, akabeleşen, boğaz durumuna gelen.* O cayo kolbîyaye do noqor ma rê biercîyo, ma do ci ra bivêrê. 5. *N.* Mezelbîyaye/ê, gorbîyaye/ê, gornbîyaye/ê, tirbibîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên rê bîyo kol/mezel, bîyo tirbi. *Tr. Mezarlaşan, kabir haline gelen.* Cayê înan o bêxeyr o şima rê kolbîyaye do eceb noqor kêrê kol bo?

kol bîyayeni 1. *f. M.* Kolbîyayîş. Koley, bêqoç mendeni, bêqoç bîyayeni, bêqoçan ra bîyayeni, qoçê ci ci ra cibîyayeni. *Tr. Boynuzlarını yitirmek.* A koli bî, a bîni qoçini bî. Cora qoçini koli ser o derênikkar vijîyê. 2. *f. M.* Kolbîyayîş. Koley, kût bîyayeni, tûjey ra vijîyayeni. *Tr. Körelmek, kesicilikten çıkmak.* Kardîya ci bîbî koli. Cora nêcikerdê. 3. *f. M.* Kolbîyayîş. Koley, kilm bîyayeni, dergey ra vijîyayeni, derganey û vêşindeyaya ci ser ra şîyayeni. *Tr. Kısalmak.* Herga ki şî, bî koli. Verî dergi bî. 4. *f. M.* Kol bîyayîş. Koley, neqeb bîyayeni, vêr bîyayeni, geçût bîyayeni. *Tr. Akabe/geçit olmak, boğaz olmak.* Vanê verdê veran di ko şikîyayo, ûja ci rê bîyo kol. 5. *f. M.* Kolbîyayîş. Koley, gor/gorn bîyayeni, tirbi bîyayeni, mezel bîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê cayê dekewtişdê merdedê ci bîyayeni. *Tr. Mezar/kabir haline gelmek.* Eger aja nêşîyayê, ûja do ci rê kol nêbîyê.

kole/ê *S. N.* Xulam/i, nebihurr/i. Kes/çîyo ki; timûtim xizmetêndê jewî do û meqamê ci, cayê ci, koleyeya ci nêvirêna, tim jew a. Nebihurro ki kewto bindestîyeyda hurran bin. *Tr. Köle, memlük, kölemen.* Koleyîni, goreyê medenîyan wedarîyaya. Cora kole jî nêmendo.

koledar/i *Nn.* Xulamdar/i, bikole/ê. Kes/çîyo ki; koleyê ci estê, merdiman xwu rê keno kole, şik û fikirdê ci koleyîni esta, eger biqewimîyo, îmkan bivîno însanan xwu rê keno kole. *Tr. Köleci, köle edinen.* Dewleta ey jî, o bixwu jî koledar o.

koledarane *Nn.* Zêdê koledarana, bi koledaran mendeni, wesfê koledaran tey/ser o bîyayeni. *Tr. Köle edinenler gibi.* Mi rê ki tey jî wesfêndo koledarane est bî.

koledarey *Nm.* Koledarîni. Koledar/i bîyayeni. Şik û fikirdê koleyey ser o bîyayeni, wahîrê/a kolan bîyayeni, qanûndê ci koleyey bîyayeni. *Tr. Kölecilik, köle bulundurmak.* Koledareya ci do rojên sereyê ci bûro. Pergelê ci do ser o çirçila bo.

koledarîni *Nm. Bw.* Koledarey. Mi hewna koledarînênda winî gewşegi ne dîya ne jî vînaya.

koley *Nm. Bw.* Kol/i bîyayeni. Koleya ci kol a. Labelê tûjkarên çinî yo ki ma tûj kerê.

koleyey *Nm.* Kolîni, koleyîni, koleyîney. Kole/ê bîyayeni, wesfê kolan ser o bîyayeni. *Tr. Kölelik, köle olmak.* No zeman di koleyey werişta.

koleyê/ya Ellahî 1. *N.* Qûlê/a Ellahî, evdê/a Ellahî. *Tr. Allah'ın kulu/abdi.* Ma pêro koleyê Ellahî yê. 2. *N.* Lajekê ma, keyneka ma, lajekê mi, keyneka mi. *Tr. Allah'ın kulu olan çocuğum, oğlum.* Persên: No kam o? Verpersi: O koleyê Ellahî, lajekê min o.

koleyîney *Nm.* Koleyey. Mêrdekî va: Eger koleyîney wina ya, wa sere û çiman ser o bo!

koleyîni *Nm. Bw.* Koleyey. Koleyîni fêlan di werişta, hema a ya hewna wesfan di ramena.

kolik/i *N.* Gire/ê, golik/i. Çî/keso ki însanan keno kêfsad û kêfê kesî remneno. *Tr. Sorun, problem, mesele, müşkül.* Serûbinê mêrdekî kolik o. Ma tîya di kolik verdayo û şîyo bol o?

Koliki 1. *Nm.* Bestokênda Semsûrî ya. *Tr. Adıyaman'ın Kahta ilçesi.* Koliki di Tûjikê Nemrûdî esto. 2. *Nm.* Vakurdê Suwêreki di dewênda Suwêreki. *Tr. Siverek'in kuzeyinde bir köy adı.* Fini bena ki ez Kolika Semsûrî û dewa Suwêreki şanena pêmîyan.

kolikverdaye/ê *N.* Giredar/i, girekar/i, golikverdaye/ê. Kes/çîyo ki; kolik verdayo, do kesan kêfsad kero, o çî verdayo û kesîy pa kerdê kêfsal. *Tr. Kişileri huzursuz edecek bir müşkül (sorun/problem) durum meydana getiren.* Şima senîn, ê merdimdê kolikverdayeyî rê wina ê cayê delalî teslîm kenê?

kolik verdayeni *f. M.* Kolikverdayîş. Golik verdayeni, gire kerdeni. Çîyo ki do kesan kêfsad kero, ê halî peyda kerdeni. *Tr. Ortaya sorun, müşkül bir mesele bırakmak. İnsanlar arasında kuşku, şüphe, ifsatlığı intac edecek bir durum meydana getirmek.* Ê merdimê nelamatî ame tîya di kolikê xwu verda û şî. Qe kesî ci rê tebayên jî nêşa vajo.

kolî 1. *Zîr. Nn.* Îzim, hêzing. Herfa o'y tenekên do dergi vajîyo. Qoşmek. Darê ki qandê veşnayeni hazir bîyê, darê şikite yê ki qandê soban werdîy bîyê. *Tr. Odun.* Na şewra, kolîvanên raştê mi ame. 2. *An. Nm.* Tewrdê milî ya doşî. Cayo ki

kes qeçekan nano ser, kes baran nano ser. Bi tewrdê milî ya serê paştîda kesî yo ki, kes bar û şelagan nano ser. *Tr. Omuz ve ense dahil, fakat bel hariç olmak üzere yük konulan vücut kısmı.* Qeçkîni di mi qeçekê werdî nayê xwu kolîyan ser û ez remayê. Kesî nêşayê mi reso. 3. *Frz. Nn.* Pakêta ki tey çîyo xusûsî, çîyê posta esto. *Tr. Koli.* Mi di kolîy riştîy, înan ra; kolî yo nîşankerde ê hembazdê to yo, o bîn jî ê to yo.

kolî bîyayeni 1. *f. M.* Kolîbîyayîş. Çîyêndê zêdê dareri ra kolî vijîyayeni, bi letebîyayen a kolî bîyayeni. *Tr. Odunlaşmak.* A dari senîn hendayên zemanêndo kilm di bî kolî? 2. *Zv. f. M.* Kolîbîyayîş. Zêdê kolîyana wişk bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, lete lete bîyayeni. *Tr. Odun gibi kurumak.* Boka ti bi kolî bê mêrdek! To dî, to senîn ez kolî kerda!? 3. *f. M.* Kolîbîyayîş. Kolan ser bîyayeni, doşîyan ser o roneyayeni, kolîyan ser gêrîyayeni. *Tr. Omuzlanmak, omuza kaldırılmak.* Hema hema hergi qeçek jî kişta marûpêri ra beno kolî, erzêno kolîyan ser. 4. Kolî bîyayeni weşdê qeçekan şina. Qeçekan rê kolî bîyayeni, zêdê kongî ser o bîyayen a. *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên ci ra kolîyên viraşto, ci ra pakêtênda xusûsî viraşta, kerdo pakêti û fekê ci bi çîyêndê zêdê bantî ya giroto. *Tr. Kolilenmiş olan.* Senîn beno çîyo kolîbîyaye yo posta eşte beno vinî?

kolîkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi kolîyan a deyayo piro, kolî bîyo, bi kolîyan a kotekîy werdê. *Tr. Odunla dövülen.* Nika merdimo kolîkerde jî ney ser ra ar û şerm nêkero û fina nînan bikero, deha ti do ci rê se vajê? 2. *N.* Çî/keso ki erzîyayo kolîyan ser, peynî ra kişta milî ya neyayo doşîyan ser. *Tr. Omuzlanan.* Qeçeko kolîkerde senîn ki kêf keno, ez jî zêdê ey bîya kêfşad. 3. *N.* Çîyo ki; xusûsî kerdo paketên mîyan û hadire kerdo yan mehfeze bo yan jî Mesela birişîyo cayên yan jî kesên rê. *Tr. Kolilenen.* Kirêşîyayeni di çîyê min o kolîkerde yo ki mi zêdê çimdê xwu qîmet dayê bi ci, vanê bîyo vinî.

kolî kerdeni 1. *f. M.* Kolîkerdiş. Daran ra kolî veteni, kolî birnayeni. Daran bi şikildê kolîyan a werdî kerdeni yan jî cikerdeni. *Tr. Odun yapmak. Ağaçları veya kütükleri odun şekline getirmek.* Way: Ti yê ûja di se kenê bira? Bira: Wayê, ez a tîya di kolî kena. 2. *f. M.* Kolîkerdiş. Kes/çîyên xwu kolîyan ser eşteni, hurna doşîyandê xwu ser eşteni. *Tr. Omuzlamak, sırtlamak.* Verî, qeçekenî di mi jew fini qeçekê xwu kerdê xwu kolî û mi çarnayê. Bol weşdê înan şîyê. 3. *f. M.* Kolîkerdiş. Çîyên; kolîyên mîyan kerdeni, ci ra kolî viraşteni, pakêti mîyan kerdeni. *Tr. Kolilemek, paketlemek.* Wexto ki ma kete kirişt, ma o jî kerd kolî. A dimayê ci ma kesî jî ne dîyo, ne jî vînayo.

kolkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki kol kerdo, qoçê ci ci ra cikerdê, qoçê ci kerdê kilmîy, ser ra fît kerdê. Çî/keso ki vêşîyeya ci ci ser ra cikerda, kerda kilmi. *Tr. Boynuzları kesilen veya kırpılan.* Mi rê ê desteyê kolkerdeyî birişi tîya ki ez pa çîyên viraza. 2. *N.* Mezelkerde/ê, gorkerde/ê, gornkerde/ê, tirbikerde/ê. Çî/keso ki kerdo mezel, kerdo tirbi, kerdo gor/n. *Tr. Mezarlaştırılan, kabir haline getirilen, mezara/kabre konulan.* To cayo kolkerde bi texmîndê kê ya viraşto? 3. *N.* Neqebkerde/ê, boxazkerde/ê, vêrkokerde/ê. Çîyo ki jewî pa boxazên, neqebên viraşto. *Tr. Geçitleştirilen, boğaz haline getirilen.* Ma jî vatê ma ê cayê kolkerdeyî ra boxazên vejê. Şima kerd. 4. *N.* Kûtkerde/ê. Çî/keso ki kerdo kol/kût, tûjey û birrekey ra veto. *Tr. Köreltilen, kesiciliği bitirilen.* Zengeno kolkerde do şiro tûjkarî ser ki fina bikeno.

kol kerdeni 1. *f. M.* Kolkerdiş. Qoçanê kesên yan jî bi zewmbîvajeyên a tûjeya kesên cikerdeni, ser ra birnayeni, wesfê ci yê pirodayîşî û teqişkerdişî roternayeni. *Tr. Hayvanlarda boynuzlarını kesmek, insanlarda ise mecazen sivriliğini gidermek, zararsız hale getirmek.* Ez qoçanê ci kol kera ki deha nêşo kesî ro do. 2. *f. M.* Kolkerdiş. Vêşîyeya kes û çîyan berdeni, kemî kerdeni, birnayeni. *Tr. Kısaltmak, fazlalıkları gidermek.* Ez do ziwanê to kol kera ki ti deha nêşê qisanê kemîyan bikerê. 3. *f. M.* Kolkerdiş. Kût kerdeni, tûjey ra veteni. *Tr. Köreltmek, sivriliğini gidermek.* Mi hendo ki bi kardîyer a şivi qaş kerdi, kardî pa bî koli. 4. *f. M.* Kolkerdiş. Neqeb kerdeni, boxaz kerdeni, geçût kerdeni. *Tr. Boğaz/geçit haline getirmek, akabe yapmak.* Ê yê kenê ajay kol kerê ki pira şirê kêdê xwu. 5. *f. M.* Kolkerdiş. Gorn/gor kerdeni, mezel kerdeni, tirbi kerdeni, tirbi/mezel viraşteni. *Tr. Mezar yapmak, mezara koymak.* Boka ne to rê kol bikerê ne jî to kol kerê.

kolon *Mîm. Nn.* Banandê betoninan di ustûnê betoninîy. *Tr. Kolon.* Kolonê ci mezbût nêviraştê. Cora erdlerzanêndo werdî di pêrini zirar dî.

kom 1. *Nn.* Pêserik, topbîyaye/ê, kombîyaye/ê, pêserarde/ê, pêserardiş. *Tr. Toplanan, topluluk, toplantı, bir araya getirilen, kurul.* Komê înan hendê ma dûzande nîyo. 2. Pêro, têtewr, seranser, cêrancor, heme. Temamê ci, pey ra bi çîyên nêmendiş a. *Tr. Topu, tamamı, hepsi.*

Ma do komê ci bîyardayê şima vero ronayê, ma şima ra şermayay. 3. *Nn.* Kum. Keyeyê warey, keyeyê zozanan, keyeyo ki ware di, zozan di virazêno. *Tr. Yayla evi, çardak.* Komê ci esto. Wexto ki beno germ, remenê ûja.

koma çadiran *Nm.* Koma ki çadiran ra peyda bena, bi çadiran a virazîyaya. *Tr. Oba, çadır kümeleri, çadır topluluğu.* Ez koma çadiran het di vinderda û mi raya înan pawiti.

komal *Nn.* Vayey, fiyet, qamet û qîmet. *Tr. Baha, ölçü, kiymet, değer, eder.* No çina giran o. Ez texmîn kena ki komalê ci do panc sey ra cêr nêbo.

komane *Nn.* Pêserikane. Zêdê komî û kombîyayîşîya. *Tr. Toplantı gibi, topluluk gibi, kurul gibi, kurulca.* Mi rê komane ame, mi nêzana qerebalix o. 2. *Nn.* Têtewrane, seranserane, cêrancorane. Zêdê kom/temamdê ci ya. *Tr. Tümden, tamamı, umumen, baştan başa, bütünüyle, baştan sona.* Mi komaneyê ci na înan vera, înan qîmetê ci nêzana. 3. *Nn.* Kumane, amnanane. Zêdê bandê amnanîya. *Tr. Yayla evi gibi, kom gibi, koma benzer.* Dûrî ra komane asa. Ez çi zana zimistane o.

komaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûl û mêldê xwu di zêdê koma bîyayeni, wesfê koman tey bîyayeni. *Tr. Toplantı, gibi, topluluk gibi, çardak gibi, kom evi gibi, yayla evi gibi.* Ez komaneyda ci ser o nêmenda.

komar *S. Nn.* Cumhûrîyet, îdareyê cumhûrîyetî. Îdareyo ki bi şardê ci ya îdare beno. *Tr. Cumhuriyet, cumhuriyet idaresi.* Îdaregereya komarî destdê şardê xwu do.

komarbeste/ê *S. N. Bw.* Komarperwer/i. Eger komarbeste bîyayê, qey ey do hendayên şardê xwu rê lanet nêkerdayê.

komarbesteni *Nm.* Bi komarî ya, bi cumhûrîyetî ya beste bîyayeni, heyranê cumhûrîyetî bîyayeni, îdareyê cumhûrîyetî waşteni, bi îdaredê cumhûrîyetî ya razî bîyayeni. *Tr. Cumhuriyetçilik.* Ez komarbestena înan jî dirîyane vînena.

komarbesteyey *S. Nm. Bw.* Komarperwerey. Komarbesteyeya ci hettanî nafetdê ci ya. Eger bêro nafetî ser, şeno komarbesteyey ra ageyro jî.

komargerî *S. Nm.* Komargerey, komarbesteyey. Şeklê îdare kerdişî di, cumhûrîyetî waşteni û fikr û şikê ci komargerey ser o bîyayeni. *Tr. Cumhuriyetçilik.* Ek edalat bêro ca, komargerî di heyat esto.

komarperwer/i *S. N.* Cumhûrîyetperwer/i, komarbeste/ê. Kes/çîyo ki; komarî/cumhûrîyetî ra hez keno, besteyê komarî yo, qayîlo îdareyê ci cumhûrîyet bo. *Tr. Cumhuriyetperver.* Merdimo komarperwer do coydê xwu di jî bi komarî ya şiro.

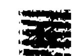
kombîyaye/ê *N.* Çî/keso ki arêbîyayo pêser, ameyo pêser, topê pêserî bîyo, ameyo pêheti. *Tr. Toplanan, bir araya gelen.* Merdimo kombîyaye do qey şikê çaredê ci bo jî.

kom bîyayeni *f. M.* Kombîyayîş. Pêser amîyayeni, top bîyayeni, pêserikê viraşteni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek.* Şima do qaşto vizêr kom bîyayê, şima çi ewro kom bîyê?

kom ca *H.* Kam ca? Kamcîn ca? Kotî? Sera? *Kur. Kîder? Kuderê? Kîjan cî? Tr. Nere? Neresi? Hangi yer?* Birak: Bira ti yê şinê kom ca? Waki: Ez şina keye.

komek/i *N.* Komo/a werdî. Gereg ki însanan di, gereg ki heywanan di, çîyê werdî yê ki ameyê pêser û ci ra komênda werdî peyda bîya. *Tr. Küçük topluluk.* Komekê vaşan, komekê însanan, komekê encîlan ûzn.

komeka sêwîyan *Ast. Nm.* Komeki. Babetên estare yê ki, ze ki vanê nê sêkurîy bîyê û pêro şîyê pê hetek û ci ra komekên virazîyaya. *Tr. Küçük Takım Ayı Yıldız topluluğu.* Komeka sewîyan bişew rêbera kesan a.

komeki *Ast. Nm. Bw.* Komeka sêwîyan. Komeki, dewda ma ra, vera rojhelat asena.

kome *Nn. Bw.* Zengane. Qûnç yan jî dêsî mîyan di, teqayêna derg û barî ya. Merr, zengen, qerrase û zey nînan ca dê aletan rê kome vajîyeno. *Tr. Bağ ve bahçelerde kazma ve küreklerin sürekli saklandığı aletlerin yeri.* Merra ma, tim kome da ma da.

komey *Nm.* Govey. Kom/i bîyayeni, wesfê koman ser o bîyayeni. Çî/keso ki komê serdê pê bîyo, ci ra pêser amîyayîşên virazîyayo, bi şikildê grubên a ameyo pêser, ci ra grubên virazîyayo. *Tr. Topluluk olma.* Ti komeya ci aja di verdi, mi rê ki komdê ci rê îzin jî nêdeyayo.

komge *Nn. Bw.* Komgeh. Komgeyê eskeran, komgeyê patîlan, komgeyê teleban, komgeyê cinîyan ûzn.

komgeh *Nn.* Komge, komca. Cayê komkerdişî/arêkerdişî, cayê pêserardişî/pêdayeni. Cayo ki tey kes yan jî çî kom beno, çî arêdeyêno pêser/pêdeyêno. *Tr. Toplanma, birikme, kümeleşme, gruplaşma yeri, alanı, merkezi veya noktası.* Bi çend finîy ê hêrîşê serdê komgehdê eskeran kenê û danê eskeran ro.

komi *Nm.* Gov, govil, kumi, partî, pêseramîyayey. Merdimê ki ameyê pêser. *Tr. Küme, grup, kurul, komisyon, topluluk.* Koma ma komekênda

werdî ya. Labelê şima mewnîyê werdîyeyda ci, bewnîyê mezbûteyda ci.

komirca *Md. Nn.* Komirge/h, xazilge/h. Cayê komîrî, cayê komir vetişî. *Tr. Kömür yeri/ocağı, kömür çıkarılan yer/maden, kömür yatağı.* Komircayê Suwêreki verî kişta Bûcaxî û kişta Mûskanî bî.

komirfiroş/i *N.* Xazilfiroş/i. Kes/çîyo ki; komir roşeno û pa debarê xwu keno. *Tr. Kömürcü, kömür satıcısı.* Nê wextan Suwêreki di doxalgaz o roneyêno. Cora komirfiroşê ma do zirar bikero.

komirfiroşey *Eko. Nm.* Xazilfiroşey. Xazilfiroş/komirfiroş/i bîyayeni, rotokê/a komirî bîyayeni. *Tr. Kömürcülük, kömür ticareti.* Komirfiroşeyda xwu ya xwu rê daîreyên herîna, o yo keno jûnay biherîno.

komirge 1. *Md. Nn.* Komirge/h, komirca, xazilge/h. Cayê komirî. Cayo ki komir ci ra vijêno. *Tr. Kömür yatağı, kömür çıkarılan yer.* Komirgeyê welatê ma Şirnex o. 2. *Nk. Nn.* Komirgeh. Cayê darê ki rîçe ra jew ê, kokan ra zewmbîyê û fina gilan ra kewtê pêmîyan, ê înan o. Cayê darandê encillewran, ê villewran, ê hennalewran û ê zêdê nînan o. Cayê darandê govîyan o. *Tr. İncir, nar vb. olan yerin dibinden birlikte, gövdelerde ayrılan ve dallarda tekrar birleşen tip ağaçların yataklarına verilen ad.* Karkerêno! Mi nanê şima komirgeyî bin di ronayo, gamnakî şirê bûrê. 3. *Nn.* Komirgeh. Cayê daran û ê madenî. *Tr. Kümeleşen tip ağaç ve maden yataklarına verilen isim.* Komirgeyê madenî hergi ca di nêbeno.

komîdîn *Ît. Nn.* Dolabê çinayano werdî, dolabeko ki, cinîy çîyanê xwu, pili pirtîyê xwu dekenê de û cadê xwu het di nanê xwu berzîna. *Tr. Komodin.* Mi cinêkeri rê komidînêndo newe herîna.

komîn/i *N.* Govîn/i, govil/i. Çî/keso ki ameyo pêser û ci ra komên peyda bîyo, ci ra qandê îhtîyacên qaseyênda peran yan jî çîyêndo winasîn virazîyayo. *Tr. Bütçe, komün.* Komînê ci, ci ra bimano, ma rê komînê înan lazim nîyo.

komkerde/ê *N.* Pêserarde/ê, topkerde/ê, pêdaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo pêser, ci ra komên yan jî govilên viraşto. *Tr. Toplanan, biriktirilen, toplanılan, kümeleştirilen.* O şêligo komkerde newedera bî vila.

kom kerdeni *f. M.* Komkerdîş. Arêkerdeni, pêser ardeni, top kerdeni, pêdayeni, komên peyda kerdeni. *Tr. Toplamak, biriktirmek, birleştirmek, kümeleştirmek.* Mi do şima pêro kom kerdayê, wexta wa şima kom kerdeni bidîyayê!

komkişey *Nm.* Komkiş/i bîyayeni, koman têtewr kişteni; merdiman tern û wişk, cinî û camêrd, qeç û pîl, bisîleh û bêsîleh nêvatena, têtewr û bi rêzên a kişteni. Kokê komên vîyardeni. *Tr. Katliam, soykırım.* Eger muslumanbo jî, gawir bo jî, Ellah boka dûzanê komkişan, ser o bîyaro war.

komkişî *N.* Tertele, têtewrkişîyayîş, seranser/têtewrkiştiş yan jî kişîyayîş. Biguna û bêguna, pîl û qij, cinî û camêrd û zêdê nînan nêvatena, bi verên a merdim kişteni. *Tr. Katliam, soykırım.* Komkişî xirabêrî çiçî esto ki ti yê komkişî parêznenê?

komkişt/i *N.* Merdim yan jî çîyo bêrehm û bêwîjdîyan o ki bêçimîy yan bîyo sebebêndê komkişey yan jî komên têtewr kişta, bîyo qatil û canîyê merdiman pêroy. *Tr. Katliam/soykırım yapan.* Merdimo komkişt do şiro ortedê cehnimî.

komple *Frz.* Komple, temamê ci, heme, seranser, kok ra, kokê ci, pêro, pêrko, cêrancorê ci. *Tr. Komple, tamamı, hepsi, baştan aşağıya, baştan başa.* Eger şima bişayê kompla bîyardayê, ma do wexta biewnîyayê ci ra.

komûeşîrey *Nm.* Soyûsopey, kom û ezbetey. Komûeşîri çiçî ki esto, pêro/temamê ci bîyayeni, kom û ezbeti pêro bîyayeni. *Tr. İçinde soy sop, bütün akraba-i taallukatı bulunmak.* Do bê komûeşîrey bo. Eger komûeşîri tey bibo, nêbeno.

komûeşîri *Sos. Nm.* Çi kom û ezbeta ci û merdimê ci estê, heme. *Tr. Soy sop, bütün akrabaları vs.* Ê do noqra bi komûeşîrda xwu ya bêrê.

komûkuflet *Nn.* Kom û kulfet, malbata ci pêro, kê ci heme, kufletê ci pêrko. *Tr. Geniş ailesinin tamamı, bütün aile.* Mêrdek bi komûkufletdê xwu ya şî bî kar.

kondêz/i *Zv. N.* Kovî, berrînî, wehşî, bêderî, bellûwer/i, cinawir/i, dewar/i, hakê/a herî. Kes/çîyo ki; rew rewî nêbanderêno, banderîyayena ci çetin a, rew rewî şiretîy nêgîno. *Tr. Yontulmayan, çabuk çabuk eğitilemeyen, bedevi, vahşi.* Şima ki mi bi ê kondêzî ya govilên mîyan kerê, ez kay nêkena. Çunkî tim jî sereyê ma pa teweno.

kondêzey *Zv. Nm.* Kovîyey, berrînîyey, wehşîyey, bêderîyey, bellûwerey, cinawirey, dewarey. Kondêz/i bîyayeni. hakê herî bîyayeni. Kes/çîyo ki; rew rewî nêbanderêno, banderîyayena ci çetin a, rew rewî şiretîy nêgîno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yontulmamış olmak, bedevi/vahşi olmak.* Mi rê kondêzeya ci, to rê serserîyeya ci, ê bînî rê çikoseya ci, nêzana kê rê jî çiçîyê ci nêbeno. Axirî kê rê, çiçîyê ci beno ki?

kondêz *Nn.* Çemçeyo gird, çemçiko gird, tevdoko girdo ki kes pa şamîyan, çîyanê lênan têvdano. *Tr. Büyük kepçe, tahtalı kazan kepçesi.* Veyvan di vanê: Koçik û kondêz tevlihev.

kondure *Yûn. Nn.* Postalê ki bi çerme û pence û çîyandê winasînana virazênê. Zêdê pantolan û şelweran û verçimekan û pîjemana, nê jî bi şekildê bolekeyda ci ya yanê zêdê "Kondurey"a vajênê. *Tr. Kundura.* Mi xwu rê, citayên Kondurey herînay.

kone/ê *N.* Tembelo/a zexel/i. O/çîyo ki, kes ci rê vano nêvano ci rê qet o, ha vato ha nêvato, tembelo zexel. O yan jî çîyo qafqul o ki kesî çîyên nêhesibneno. Labelê bixwu jî çîyên nîyo. *Tr. Vurdumduymaz, umursamaz.* Mi ci rê va nêva, ê konî zêdê mi nêkerd.

konek *Zoo. Nn.* Deştenîya tertûlan a ki tertûlîy xwu rê kenê sersûn, têlekê ki tertûl virazeno, fîleyê tertûlan. *Tr. Tırtıl ağı.* Wesarî tertûl qando ki ci rê sersûney bibo, xwu rê konekîy virazenê.

koneyane *Nn.* Zêdê koneyana, bi koneyan mendeni, wesfê koneyan tey bîyayeni. Tembelo zexel bîyayeni. *Tr. Nuh der, peygamber demez olmak, bildiğim bildik olmak.* Xasekî koneyane vinderd û karên nêkerd.

koneyaney *Nm.* Wesfê koneyan tey bîyayeni, koneyane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di koneyane bîyayeni. *Tr. Nuh der, peygamber demeyen kimse olmak.* Eger a koneyaneyda ci ra nêbîyayê, do weş bîyayê.

koneyey *Nm.* Koneyîni, koneyîney. Kone/ê bîyayeni, tembelo/a zexel/i bîyayeni, wesfê tembîhlandê zexelan ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes ci rê vano nêvano, zêdê xwu keno, goş kesî nênano, a o kes yan jî çî bîyayeni. *Tr. Vurduymazlık, tembellik ayaklarına yatmak, "Nuh der peygamber demez" olmak.* Ma koneyeyda ci dest di îspatey îllallah kerdo.

kong *Sn. Nn.* Loda ki ya betonî ra yan jî lincîya sûrkerdeyan ra virazîyaya. *Tr. Su yoluna döşenen pişmiş toprak ya da beton silindir, büz.* Kong kerd ver ki awi ci ra şiro.

konge *Sn. Nn.* Lincîya ki firûnan di sûr bîya. *Tr. Pişmiş kil, seramik.* Verî Mezopatamîya di konge seneatêndo gird bî.

kongeyî *Sn. N.* Seramîkî ser o, heqdê seramîkî di. Çîyê lincîyînê ki firûnan di sûr benê. *Tr. Seramik ile ilgili, seramik hakkında/ üzerine.* Dor û dorîyek kongeyî yo.

koni *Nm.* Xeymi, xenaqi, çadiri. Sitareyê koçeranê mûyînê seyyarê ki koçerîy xwu rê bin di werzenê roşenê û xwu tey beşirnenê. *Tr. Hayme, kıl çadır.* Konê koçeran bol mezbût û metînê û rew rewî nêdirênê.

konik *Nn.* Konikîy. Tenteneyê pîrikan. Têl û perdeyo tenteneyîno ki pîrikîy mûnenê. *Tr. Örümcek, örümcek ağı.* Pîrikan şikefta ki Hz. Muhemmed (sew) dekewt bî de, kîberê ci di konikê xwu viraştî bî. Muşrîkîy amey winîyay şikefti ra va, hele xwu tîya di nimito nênimito? Dî ki pîrikan bi konikan a deşto, va qe beno ki çend mengî yo kes na şikefti nêkewto û pey di ageyray.

konî *Nn.* Daquwek, dakuwek, darçe, bankû, kopîç, şûnik. Darêno viraşte yo ki kes pa çinaşitiş di nê çinayan kuweno, kes pa sornîyan jî kuweno û keno repin. *Kur. Şûnik. Tr. Tokaç.* Merdim esto ki bi konî ya çinay konî keno, merdim jî esto ki pa merdim konî keno.

konîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi konî ya deyayo piro, bi konî ya şuwî/şoyaya. *Tr. Tokaçlanan.* Çinayo konîkerde û merdimo konîkerde jew nêbeno. Jew deha vêşî deyêno piro.

konî bîyayeni *f. M.* Konîbîyayîş. Bi konîyan a kesî ro dayeni, bi konî ya kotekîy werdeni, bi konî ya çîyandê zêdê çinayan û cilan şiteni *Tr. Tokaçlanmak.* Kes do ki konî bo, wa kes xwu rê şîret bo, deha rind o.

konîkerde/ê *N.* Daqoqkerde/ê. Kes/çîyo ki; qandê pakbîyayîşî, qandê şîretan bi konîyan a deyayo piro, kotekîy werdê. *Tr. Tokaçlanan.* Çîyo konîkerde do fina konî bo ki nafên bivîno.

konî kerdeni *f. M.* Konîkerdiş. Daqoq kerdeni, konî pirodayeni. Bi konîyan a çî şiteni, dûz kerdeni yan jî repin kerdeni. *Kur. Şûnik lêdan, şûnik lêxistin, bi şûnik va şuştin. Tr. Tokaçlamak, tokaçla vurmak, tokaçla düzeltmek, tokaçla yıkamak.* Mi sornîyê banan konî kerdîy ki repinîy bê. Mexsed hera war nêşiro.

konkila velgî *Nk. Nm.* Belûya mêşî. *Tr. Meşe palamudu.* Bi konkila velgî ya postan kenê nerm û metîn.

konkili *Nk. Nm.* Belû. Belû û mazîyê ki bîyê çirûgîy. *Tr. İçi çürüyerek boşalmış mazı veya palamut.* Kongilan bigîrê berê bierzê silloy ser.

kontrat *Baz. Nn.* Wereyname, bi pê ya çîyên ser o bazirganeyênda nuşteyî viraşteni, kaxido ki ser o peyman virazîyayo û îmzay erzîyayê bi ci. *Tr. Sözleşme yazısı, kontrat.* Min û ey ma pîya karên kerd, ey ser ra ma kontratên jî viraşt bî. Qey a dawaya o yo hewna kudêneno.

kontrol *Frz. Nn.* Paliknayeni, dest ra çarnayeni, çimçarnayeni, winîyayeni, raştey û neraşteya ci paliknayeni. *Tr. Kontrol, yoklamak, denet-*

lemek. Ez şîya, mi kontrol kerdîy, ûja di bîy

kop *Nn*. Kokê vajekerda kop kerdenî. *Tr. Toplamak, derlemek, kümeleştirmek, bir araya getirmek anlamına gelen kop kerdeni kelimesinin kökü*. Şirê aja di kop kerê ki ê jî ma rê bar kerê.

kop/i *N*. Top/i, gog/i. Çîyo topek, çîyo qulorek. *Tr. Top. Top şeklindeki yuvarlak*. Çîyêndo kop bî, mi verê hemini dî.

kopax *Nn*. Visîyayîş, abirîyayîş, qurifîyayîş, cîyabîyayîş. *Tr. Ayrılma, kopma*. Şima tana biderîyê ser, o do kopax bo.[1]

kopaxbîyaye/ê *N*. Visîyaye/ê, qurifîyaye/ê, abirîyaye/ê, abirneyaye/ê. Çî/keso ki çîyên ra yan jî kesên ra abirneyayo, visneyayo, ci ya bîyo, cibîyayo. *Tr. Koparılan, ilişkisi bitirilen*. Qeço hembazan ra kopaxbîyaye xwu ra do xwu di bişikîyo.

kopax bîyayeni *f. M*. Kopaxbîyayîş. Visnayeni. Çîyên yan jî kesên bi pêtên a yan jî bi vengveten a ci ra cikerdeni, ci ra abirnayeni, ci ra cîya kerdeni, ci ra qurifnayeni. *Tr. Koparmak, ayırmak, kesmek, ilişksini bitirmek*. Ez birayê xwu şima ra kopax kera, ez to nê lay kopax kera, înan jî ma pêra kopax kerdîy ûzn.

kopaxkerde/ê *N*. Visnaye/ê, qurifnaye/ê, cikerde/ê, abirnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kedên yan jî çîyên ra cikerdo, kopax kerdo, visnayo, abirnayo. *Tr. Koparılan, ayrık hale getirilen, kesilen*. Resenê kopaxkerdeyî qira mêrdekî cikerdi.

kopax kerdeni *f. M*. Kopaxkerdiş. Visnayeni, abirnayeni, cikerdeni, cîya kerdeni, qurifnayeni. Çîyên yan jî kesên çîyên yan jî kesnakî ra kopax kerdeni, visnayeni, cikerdeni, abirnayeni, cîya kerdeni, hîlb/têkilîyê ci qedînayeni. *Tr. Koparmak, kesmek, ayırmak, ilişkisini bitirmek*. Ez înan pêra kopax kera. Nê lay kê pêra kopax kerdîy? Zereco ki refdê ci ra kopax bîyo do senîn fina bêro refdê xwu ser?

kopbîyaye/ê *N*. Gogbîyaye/ê, topbîyaye/ê, kombîyaye/ê, arêbîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni arêdayo pêser, kom kerdo, ardo pêser, vilabîyayîşî ra reynayo, topê pêserî kerdo. *Tr. Toplanan, toparlanan, derlenen, bir araya getirilen*. Şêligo kopbîyaye eger çîyên rê nêbeno, şima çiçî rê kopê serdê pê kerdo?

kop bîyayeni *f. M*. Kopbîyayîş. Kom bîyayeni, top bîyayeni, arêbîyayeni, pêser amîyayeni, xwu raşt kerdeni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek, derlenmek, kendini düzeltmek*. Şima vizêr qandê çiçî kop bîyê pêser?

kopek/i *N. Bw*. Govek/i. Mi kopekên sî peynî di jî viraşti La ki ma kerd xwu vîra ki biancê tîya.

kopekey *Nm. Bw*. Govekey. Şima qey kopekeya ci kerda xwu vîra.

kopîç *Nn. Bw*. Konî. Ay bi hukimdê kopîçî ya ro cilûcol şit.

kopkerde/ê *N*. Komkerde/ê, gogkerde/ê, topkerde/ê, arêdaye/ê, arêkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni arêdayo pêser, vilabîyayîşî ra reynayo, berdo pêser. *Tr. Toplanan, derlenen, kümeleştirilen, bir araya getirilen, dağınıklıktan kurtarılan*. Key ki şima o teneyo kopkerde jî tehna, wexta ma jî yenê yardim kenê.

kop kerdeni *f. M*. Kopkerdiş. Gog kerdeni, top kerdeni, kom kerdeni, arêdayeni, arêkerdeni, pêser ardeni. *Tr. Toplamak, bir araya getirmek, derlemek, kümeleştirmek*. Mi do kop kerdayê, înan va wa vila bimano.

kor/i *Tib. N*. Bêçim/i, ama, nêşeyê/ya çiman, çimranêşe/ê. O/çîyo ki çimê ci nêvînenê. *Tr. Kör, ama*. O kaleko koro qergûneko nêşeno pirdî bivêro. Derê ki ma ci rê yarmetey bikerê.

koranî *N*. Ze kor, bi şikildê korey a, nêzanayen a, nêpaliknayen a (qebûl kerdeni) *Tr. Kör bir şekilde, üstün körü, körü körüne*. Hema şî, xwu koranî eşt ser. Qe nêva ki no rind o yan xirab o?

korber/i *Zv. N. Bw*. Korkîber/i. Merdim do qarşûyê marûpêrî nêvijîyo ki korkîber jî nêbo.

korbext/i *Zv. N*. Bextkor/i, bêtalîh/i, korşans/i. Kes/çîyo ki; şansê ci çinî yo; şiro roy ver, ro do bipeyso. *Tr. Talihsiz, kemtalih, kötü şanslı*. Merdimêndo korbext bî. Sera ki şî, nêşa bêro a xwu.

korbextane *Nn*. Korbextkî, bextkorane, bêtalîhane. Zêdê korbextana, bi korşansan mendeni, wesfê korbextan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Şanssızca, kör talihliler gibi*. Ame ame korbextane guna mi ser ro.

---

1 Mi çimî di ki vajeka "kopax"î do Tirkî di "*kopmak*"î ra bêro. Eger wina bo, na vajeki gereg ki sifte sifte "*kopak*" bo ki ci ra şiklê kopaxî bivijîyo. Noqra eger wina bo jî, vajekênda ecêbi vijêna. Çunkî "*kopmak*" û *kopak* û kopax pêra xeylên dûrî yo û usûlêndo şinasî jî nîyo. Eger wina nêbo jî, hîlb/têkilîyê kopaxî birnayen û visnayen û qurifnayeni esto. Hendayên robere amîyayîş jî nêvîneyêno. Xwu vîra meki ki eger vajekênda Tirkîya ki bi nûşada K ya biqedîyo, Dimilî di bol cayan di bi şikildê Ğ (dima mi kerd X) ya qedêna. No binvaje qandê "kopaxbîyaye/ê, kopax bîyayeni, kopaxkerde/ê, kopax kerdeni" jî lazim o.

korbextey *Zv. Nm.* Korbextîni, korbextîney, bêbextey. Bextê ci kor bîyayeni, bêbext/bêşansey, şansê ci çinêbîyayeni, kişta şansî ra kor bîyayeni. *Tr. Kötü/kem talihlilik.* Ey jî nêzanayê ki korbexteya ser o.

korbilîz *Zoo. Nn. Bw.* Guvelik. *Tr. Salyangoz.* Korbilîzî meroşê muslumanan. Çunkî muslumanîy korbilîzî nêwenê.

korbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Somandemende/ê, hafizbîyaye/ê, çimanrabîyaye/ê, roşinaîya çiman vinîkerde/ê. Kes/çîyo ki; roşinaîya çimandê xwu kerda vinî û o yo deha nêşeno bivîno. *Tr. Körleşen.* Vanê menganêya ê mêrdekdê korbîyayeyî nêdeyaya? Winî yo? 2. *Zv. N.* Kûtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; wesfê xwu yê cikerdişî û tûjkerdişî kerdo vinî. *Tr. Sivriltme veya kesme özelliğini kaybeden, körelen.* Zengenê ci yê korbîyayeyî destê ci pêro kerdîy qebarîy.

kor bîyayeni 1. *Tib.* Korbîyayîv ş. Çiman ra bîyayeni, çimanê xwu vinî kerdeni, hafiz bîyayeni, somande bîyayeni, roşinaî/şewqê çimandê xwu vinî kerdeni. *Tr. Körleşmek.* Mi rê ki kendaldê komirî di bîbî kor. 2. *Zv. f. M.* Korbîyayîş. Kût bîyayeni, tûjey ra vijîyayeni. Cayê çîyêndê cikerdokî yan jî tûjkarî terîyayeni û wesfê xwu yê cikerdokey û tûjkarey vinî bîyayeni. *Tr. Körelmek. Sivrilik, bileyicilik veya kesicilik özelliğini kaybetmek.* Kardîya ci bîbî kori. Eger kût nêbîyayê, mi do rew cikerdayê. Saetên o ez a ser o. Destê mi pêro bîy qebarîy.

korçiki 1. *An. Nm.* Çîyê sipe yê ki mofikan di tamaranê sîniran pêya girêdanê. *Tr. Sinir lifleri.* Mî, bi korçikda ci ya girêdê û post kerdi. 2. *Nk. Nm.* Kerçiki. Vaşêno. *Lat. Ricinus communis. Tr. Kene otu.* Korçiki cayandê bejîyan di bena kuho. Korçiki werdê terkîy û ê mêşinîy û ê bizinî ya. 3. *An. Nm.* Boçiki. Esteyê boçiki. *Tr. Kuyruk sokumu kemiği.* Korçika ci ya dejena. O yo keno şiro doktor. 4. *An. Nm.* Ê çîyê ki lîfanê sîniran û goştî pîya girêdanê. *Tr. Kas kirişi.* Korçikê ci yê helênê.

korçim/i *Tib. N. Bw.* Çimkor/i. Korçim nêbo, ma kes senîn ê pirddê tengî ser ra ê çîyê gird û globerî nêvîneno.

korçimey *Tib. Nm. Bw.* Çimkorey. Korçimey ra nêbîyê qey ey do xwu rê canakî di karên bişayê bivînayê.

korçiminey *Tib. Nm. Bw.* Çimkorey. Mêrdekî va: Korçiminey, ci qeçandê ci ra jî kerd, malûmilkdê ci ra jî. Bi mi ki sebeb korçimineya ci nêbî, korfehmeya qeçandê ci bî. Ma kê cara korçiminey ra, pîyê xwu kerdo salme?

korek/i 1. *N.* Hafizek/i. Koro/a werdî. Kes/çîyo ki; kor o, çimê ci nêvînenê û werdî yo. *Tr. Gözleri görmeyen çocuk.* Mi kerd dest bi ê korekî perro, ey destê mi qebûl nêkerd, va, ez şena xwuserî şira. 2. *N.* Hafizek/i. Kes/çîyo ki; kor o, qergûn o, mehsûm o û gunakê kesî pey yeno, zerrîya kesî bi ci veşena. *Tr. Kör, fakat zavallı, masum, acınan.* Şima qe nêşa ê korekî jî bi xwu ya bero û kêdê ci di verdo?

korekey *Nm.* Korekîni, hafizekey. Hafizek/korek/i bîyayeni. Wesfê koran tey bîyayeni, koro qergûn/mehsûmek bîyayeni. Koro ki gunayê kesî pey yeno, zerrîya kesî pey veşena, a o kes bîyayeni. *Tr. Kör çocuk, acınan ama olmak.* Şima mewinîyê korekeyda ci ra. Korek o, hema hend jî erdî bin do.

korekîni *Nm. Bw.* Korekey. O yo bi a korekînda xwu ya, ma rê çivîy keno.

koremişk/i *Zoo. N. Bw.* Kormişk/i. Koremişko herri bin di doş beno, o yo herri erzeno teber.

korey *Tib. Nm.* Korîni. Kor/i bîyayeni, çiman ra nêşe/ê bîyayeni, çimîy nêvînayeni. *Tr. Körlük.* Korey ra nêbîyayê, ey do kirêşa biramitayê..

korêzîy *Cog. Nb.* Koyê pêpeyo yê ki bi rêzên a şinê. Jewekê ci nêbeno. Çunkî bixwu bol ê. *Tr. Sıradağlar.* Korêzîy berdewam ê, hetta hetta pêpeyê.

korfehm/i *N.* Totikval/i, fehmkor/i. Kes/çîyo ki; fehmîdarey di kor o û qethan nêşeno fehm kero, aqilê ci rew rewî gurweyan ser nêşino, ze axmax. *Tr. Anlayış ve kavrayış körü.* Merdimo korfehm û sî jew a. Hurdinan jî di, qisa war nêşina.

korfehmane *Nn.* Totikvalane, korfehmkî. Zêdê korfehmana, bi korfehman mendeni, wesfê korfehman tey bîyayeni. *Tr. Anlayışsızca.* Hema ame û korfehmane şî kişta corî.

korfehmey *Nm.* Korfehmîni, korfehmîney, fehmkorey, totikvalîni. Fehm kerden di kor bîyayeni, ze xînt bîyayeni, kar û gurwan di aqil ser nêşîyayeni, aqilê ci çîyan ser nêşîyayeni. *Tr. Anlayışsızlık.* Korfehmeyênda giran a ser o. Keso nêşeno qisa sere di war kero.

korgire *Sos. Nn.* Girekor, xîlç. Derdo (gire, hal) ki bolini dest eşto ci yan jî ser ra bol wext ravêrdo û deha halbîyayena ci yan mimkûney ra vijîyaya yan jî bol û bol bîyo çetin; kes rew rewî nêşeno bi otesîda ci ya bêro. *Tr. Kördüğümleşen hal, durum, olay, problem vs.* Bi mi ki o lejê şima bîyo korgire, deha filan reîs û bêvan sermîyan jî nêşeno ser ra bêro.

korgire/ê *Teks. N.* Girekor/i, xîlç/i. Gireyo ki bîyo

kor û deha kes nêşeno ki akero yan jî akerdişê ci bol bîyo çetin, deha kes rew rewî nêşeno mîyan ra bivijîyo. *Tr. Kördüğüm.* Mi senîn senîn kerd, mi nêşa o la akero. Çunkî şima kerdo korgire.

korgirey 1. *Teks. Nn.* Girekorey, korgireyey, xîlçey. Korgire/girekor bîyayeni. Gire di kor bîyayeni, koreya gireyan, gireyan di abîyayeni di mimkun nêbîyayeni yan jî bol û bol çetin bîyayeni. *Tr. Kördüğüm olma.* Boka deştenî di gireyê kesî korgirey peyda nêbo. Finê ki bibo, deha kes rew rewî bi otesîda ci ya nêşeno bêro. 2. *Sos. Nm.* Girekorey, korgireyey, xîlçey. Derd û qehr û meselan û hal û lej û teşxele û çîyandê winansînandê însanan mîyan di gireyê korîy, halê bi otesîda ci ya nêameyey, wezîyetê xirabê xiraban peyda bîyayeni. Wezîyeto ki deha kes nêşeno bi otesîda ci ra bêro, a meydan amîyayena ê wezîyetan bîyayeni. *Tr. Toplumsal olaylarda kördüğümleşme, içinden çıkılmaz bir hal almak.* Şima nêşenê. Labelê destê înan derg o, ê şenê a korgirey ser ra bêrê.

korinc *Nk. Nn. Bw.* Kewrinc. Heneyê serdê sîyan. *Tr. Kaya yosunu.* Korincê ci rewên bî.

korîyek *Nk. Nn.* Vaşên o ki karêno, teneyê ci esto, zêdê darîcan a o, darîcani mîyanê ci pûç a, no pir o û mîyan di ardê ci estê. *Tr. Bir çeşit ot.* Dewijîy korîyekî karenê.

korjinik *Nn.* Kes/camêrdo ki bîlaheq û bîlasebeb veyêno karûgurwedê cinîyan, bi no babet a cinîyan rê çetiney vejeno, înan reco keno, ci rê îllallah dano kerdiş. *Tr. Gereksiz bir şekilde kadınların işlerine müdahale ederek onları bıktıran, sorunlar oluşmasına neden olan koca veya erkek.* Eger korjinik nêbo, deqe ra finên nêşino mitfaq û cinîyan rê wina wina biki, wina wina meki nêvano. (Mizray/Suwêreki)

korjinikey *Nm.* Korjinik bîyayeni, wesfê korjinikan ci ser o bîyayeni. Kes/camêrdo ki wext û bêwext qarişê karûgurwedê cinîyan beno û înan na heti ra reco keno, ci keno kêfsad; a o kes yan jî o camêrd bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Uluorta kadınların işlerine karışıp ve onları rahatsız etmek.* Mi rê ki serjinikey û korjinikey û binjinikey fêlê weşîy nîyê.

korkerde/ê 1. *Tib. N.* Hafizkerde/ê, somandeverdaye/ê. Kes/çîyo ki; çiman ra bîyo, çimê ci somande di mendê, çimê ci bîyê vinî, roşinaîya çimandê ci bîya tarî. *Tr. Köreltilen.* Şima merdimêndê korkerdeyî rê şayo yardim bikero? 2. *Zv. N.* Kûtkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tûjeya ci ci ra berda û kerdo kût, kerdo netûj. *Tr. Köreltilen, sivriliği veya keskinliği giderilen.* Zengeno korkerde kotî bişo bibirno?

kor kerdeni 1. *Tib.f.M.* Korkerdiş. Çimanê kesên yan jî çîyên nêvînaye kerdeni, roşinaya ci vinî kerdeni. *Tr. Köreltmek.* Vanê ey çuwe eşto bi ci û kerdo kor. 2. *Zv. Nn.* Korkerdiş. Kût kerdeni, tûjeya ci ci ser ra berdeni. *Tr. Köreltmek, sivriliğini veya kesicilik özelliğini yitirmesine neden olmak.* Mi bi fekdê ci yê tûjî ya, da sîyeri ro, mi fekê zengenî kerd kor.

korkîber/i *Zv. N.* Korxane/ê, korber/i. O/çîyo ki kîberê ci do hetta bi hetta girote bo. *Tr. Kapısı ebedi olarak kapalı olacak olan.* Boka Ellah ma korkîberan ra nêkero. Amîn. O korkîbero.

korkîberey *Zv. Nm.* Korxaneyey, korberey. Hetta bi hetta kîber kilît bîyayeni, nîmetî ra mehrûm bîyayeni, lanetî bîyayeni. *Tr. Lanetlenmek, lanetli olmak, ebeden kapısı kapalı olmak, huzurdan ve rahmetten kovulmak.* Korkîberey jî qûlî rê cezayên o.

korkuçe *Nn.* Kuçekor, tetirbe. Kuçeyo ki dekewtişê ci esto, peynîda ci ra kes nêşeno bivijîyo teber. *Tr. Çıkmaz sokak.* Korkuçeyê cehdedê ma çinî yê.

korkuçeyey *Nm.* Kuçekorey, tetirbeyey, korkuçeyîni, korkuçeyîney. Korkuçe bîyayeni. Kuçeyo ki kiştênda ci akerdê nîya, girotê ya. *Tr. Çıkmaz sokak olmak, çözümsüzlük, olmsuz olmak.* Ez korkuçeyeyda ci ra, xeberdari nîya.

korkuçeyîn/i *N.* Kuçekorin/i. Çî/keso ki kuçeyê ci kor o, tede kuçeyo kor esto, tede vijîyayîş çinî yo. *Tr. Çıkmaz sokaklı.* Ti çirê şinê kewnê ê caddedê korkuçeyînî?

korm *Cog. Nn.* Sî û kortê ki, bi tesîrdê yaxeran û vewran û awan a virazîyayê. Awê serdê kortandê sîyan. *Tr. Yağmur, kar ve suların etkisiyle meydana gelen oyuklar ve bu oyuklarda biriken sular.* Verî ma awi nêdîyê, ma korman di awi şimitê.

kormarr/i *Zoo. N. Bw.* Marro/a kor/i. Ellah nêkero, kormarrên kesî perro, kes beqa nêkeno.

kormişk/i *Zoo. N.* Hermûşk/i, hermûşik/i, herpûşk/i, herpûşik/i, koremişk/i, loxo/a kor/i, merreyo kor. Merreyo ki herri bin ra şino, herri bin di xebat keno. Merreyêndo sîya o, kor o, gird o û hendê cîrdonên o. Kormişk pîyazan, kixsan, pîyazê qereceyî anceno û beno erdî bin di keno qulan mîyan. *Tr. Köstebek.* Kormişko fina herri aşaneno.[1]

---

1 *Bu hayvan kunduz değildir. Çünkü kunduz su kenarlarında yaşayan kemirgen ve derisi kiymetli bir av*

korna *Nm.* Fîtika wesayîtdê motorinan. *Tr. Korna, klarnet. Motorlu araç düdüğü olan uyarı sesi.* Mêrdekî qorna cendi bî. Qey goşîy kerîy bî. Cora da piro.

koro/ê *N.* Kes/çîyo ki; wesfê korano ser o, bi name û leqabdê "koro/ê" ya veyndeyêno ci. *Tr. "Kör! Kör!" diye çağrılan veya hitab edilen.* Koro ti yê sera şinê?

korocax/i *N. Bw.* Ocaxkor/i. Kam korocax o? Merdimo ki nêşayo qeçanê xwu terbîye kero û şîretîy bido bi ci, o korocax o. Çunkî o çîyo bîn wezîfeyê Ellahû Teala o.

korocaxey *Nm. Bw.* Ocaxkorey. Korocaxey do ci rê qethan zirarên nêdo. Çunkî o yo, di qeçê zêdê beranan warî keno.

korpişik/i *Zoo. N.* Kurbeş/i, kurbeşik/i, kulpişik/i. Korpişik çoşmêdê xwu di xwu rê qulîy akeno û tey coyêno. Heywanêndo zêdê kutik û pisîngan o, belekin o, tey belekê sîya û sipey estê. *Tr. Porsuk.* Korpişiko keno xwu rê qulên akero ki dekewo.

korsim/i *Zoo. N.* Heywano ki hurdina simê ci jî terîyayê, bîyê korîy. *Tr. Çift tırnaklı hayvanlarda tırnak veya tırnaklarının ikisi de körelmiş olan hayvan.* Gayo korsim nêşeno citi bikero.

korşax/i *N.* Şaxkor/i. O/çîyo ki ci ra nesîl/az nêbeno, do nêbo. *Tr. Dal budak salmayan, gelişmesini tamamlayan.* Merdimo korşax o. Ma ma yê kenê newedera ci ra qeç biwazê?

korşaxey *Nm. Bw.* Şaxkorey. *Tr. Dal budak salmama, gelişmesini tamamlamış olmak, doğurganlık özelliğini yitirmek.* Korşaxey, Hz. Îbrahîmî di jî esti bî, Ellahî ci rê heştayserreya tepîya ewladên da. O, " 'Ela kullû şeyîn Qedîr " o.

korşik/i *N.* Şikkor/i, bêşik/i. O/çîyo ki şik nêbeno, şikî di bol zaîf o. *Tr. Düşünmede kör olan.* Ti do merdimdê korşikî rê se vajê ki?

korşikey *Nm.* Şikkorey, bêşikey. Bêşik/şikkor/i bîyayeni. Wesfê korşikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; şikî di kor o, şik û fikrê ci bol û bol zaîf o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Fikir ve düşüncede sıfır/kör olmak.* Korşikeya winî ser o bo û fina bişo nê karûgurweyanê çetinan jî vejo, winî nê?

kort/i *Cog. N.* Cayo kort/in. Cayo ki tey kortîy estê. *Tr. Çukur yer/alan.* Mi senîn ki linga xwu eşti de, ez gunaya mîyan ro. Ti nêvanê ki cayê ci kort o.

korta çiman *An. Nm.* Korta çimî, korteka çiman, korteka çimî. Korta ki gulle/gulîlika çimana tey. *Tr. Göz çukuru.* Mêrdeyî da bî piro, verê korta çimandê ci bîbî sûr.

korta çimî *An. Nm. Bw.* Korta çiman. Ellah zano ki korta çimî do xorî bo. Çunkî çimo korti di aseno.

Korta Feratî *Cog. Nm.* Kûrika Feratî. Kort û awê ki vera cêrdê Feratî benê, bi awerda xwu ya Feratî warî kenê, awê ci şinê kewnê rodê Feratî mîyan. *Tr. Fırat havzası, Fırat Vadisi.* Dew û sûkê kortda Feratî pêro acêr ê.

korta gumi *An. Nm. Bw.* Gumçali. Korta gumda ci bi ci ya robere amêya.

korta milî *An. Nm.* Kortika milî. Korteka peydê serî ya ki sere û mil ûja di reseno pê. Na korti berzîndê kesî da. *Tr. Ense çukuru.* Mi sîyên eşti, korta milî di dê piro.

kortapa *T. Zîr. Sn.* Korgirêdok, korbestok, tapaya kori. Parçeyêndê borîyan o ki beno bi borîyan a ki peynîda ci ra awi nêşiro. *Tr. Kör tapa.* Kortapaya borîyan teqê bî. Cora awi pêro erdî mîyan di bîbî doli.

korta roy *Cog. Nn.* Kûrika roy. Korta ki awa roy şina dekewna de, cayê nizmê ki awê ci şinê rêjê royan benê. *Tr. Nehir/akarsu havzası.* Dewandê korta roy di vay çinî yê, dalde o. Cora qezenc goreyê cayandê bînan deha weş beno.

kortek *An. Nn.* Îskeletê însanî û heywanan. *Tr. İnsan ve hayvanlarda iskelet ve iskelet bağı.* Korteka ci cêser kewti bî.

korteka çengeyî *An. Nm.* Çalçenge, heneki, heniki, çala çengeyî, çaleka çengeyî. *Tr. Çene gamzesi.* Korteka çengedê ci bi ci ya robere nêameyê.

korteka çiman *An. Nm. Bw.* Korta çiman. Korteka çimandê ci di, tim jî dej esto.

korteka çimî *An. Nm.* Bi derbên a gulleyê çimî vijîyayo, korteka çimî lîm giroto.

korteka gumi *An. Nm. Bw.* Gumçali. Korteka gumda ci, ci rê bol ûmiş bena.

korteka milî *An. Nm.* Kortika milî, kortika peyê vî, kortika peydê vî, korteka peydê vîyey. Mil di, cayo tewro kort. Milî di cayo ki mil û sere reseno pê û kortek o. *Tr. Kafa ile ensenin birbirine kavuştuğu yerdeki küçük vücut çukurcuğu.* Herga ki ez korteka mildê xwu vilênena, winî ez pa rehat kena.

korteki *Nm.* Korta werdî. Cayo korto werdî. *Tr. Küçük çukur, küçük vadi, çukurcuk.* Korteka cêrî ra ameyê, mi ûja di dî.

korti 1. *Nm.* Çali, çixuri, cori. Cayo ki goreyê cadê bînan cêr di mendo, aşanayeo. *Tr. Çukur.* Korta Helebî di ma bol palî kerdi. Labelê ma german

---

hayvanıdır.

ra behicîyayê. 2. *Cog. Nm.* Cayo kort o, labelê seranser o. Cayo ki bi kiştandê verûpeyan a kewteyo û fini bena ki sûkan ser derg beno û şino. *Tr. Vadi.* Ma yê Korta Feratî di roşenê. 3. *Cog. Nm.* Cayo ki citêrey rê dergûbarî û fekîdar o, fini bena ki sûkan ser ra derg beno. *Tr. Oluk.* Korta Meraş û Xetay sûkan ser ra ya, cayê qezenc karitişî yo. 4. *Cog. Nn.* Cayo mêldar o ki awê ci verdeyênê awandê girdan û layan û erqan û royan ser. *Tr. Havza.* Korta Feratî cordê Kurdîstani ra dest kena pa, welatan ser ra şina û hettanî Dengizdê Farsî dewam kena.

kortik/i *Cog. N.* Kortek/i. Cayo ki tey kortîy estê, kortikin o. Cayo kort o werdî. *Tr. Çukurluk, çukurca, çukurcuk. Küçük çukur yer.* Eger kortik nêbîyayê, ez mîyan ro nêgunayê.

kortika milî *An. Nm. Bw.* Korteka milî. Senîn ki eşti bî bi ci, tam ortedê kortekda milî di dê bî piro.

kortika peydê vî *An. Nm. Bw.* Kortika milî. Eger kortikda peydê vî ra dest pakerdayê, do weş nêameyê.

kortika peydê vîyey *An. Nm. Bw.* Kortika milî. Hekîmî, destê xwu na sereyo û vera cêr, hetta kortikda peydê vîyey ame, çîyên nêdî.

kortika peyê vî *An. Nm. Bw.* Kortika milî. Doktorî hettanî kortika peyê vî emelet kerd.

kortikey *Nm.* Kortekey, kortikîni. Kortik/i bîyayeni. Wesfê kortikan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Çukurcuk olma.* Mi kortikeyda ci ra vinî nêkerd. Xwu ra ez zaîfi bîya.

kortin/i *N.* Ze kort/i, tey kortey bîyayeni, ze ki kort/i bo, wesfê kortey tey bîyayeni. Çî/keso ki tey kortiney esta, kortin o. *Tr. Çukurca, çukur gibi.* Cayêndo kortin bî. Cora kirêşaya mi ata nata leqê.

kortinane *Nn.* Kortkî. Ze kort, zêdê korta, bi kortan mendeni, wesfê kortan tey estbîyayeni. *Tr. Çukurca olma, çukura benzeme, çukurumsu.* Bişewi bî, hema mi rê jî kortinane ame.

kortiney *Nm.* Kortin/i bîyayeni. Tey/mîyan di kortîy bîyayeni. Çî/keso ki kortê ci estê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, ze ki kortîy bibê. *Tr. Çukurca olma, çukurluk özelliğine sahip olmak.* Çirê mi rê kortineya ci zirar nêda, çirê to rê da?

korxane/ê *Zv. N. Bw.* Korkîber/i. Merdimêndo korxane yo. Çunkî ewladdê Resûlî rê heqareto ezîm kerdo.

korxaneyey *Zv. Nm. Bw.* Korkîberey. Ey va, ez korxaneyeyda ci ra nêancîyaya.

kos *Nn.* Kose, bêpûrtî, bêerdîşi. Kes/çîyo ki; erdîşî û gan û rîdê ci di pûrtî nîna, teraş ci rê lazim nîyo. *Tr. Tüysüz.* Şima merdimêndo kos nêdî tîya ra ravêrd?

kos/i *N.* Kos/i, çikos/i, çekos/i, nekes/i, çikçik/i, pintî. Kes/çîyo ki; comerd nîyo, destê ci mûsateyê dayîşî nîyo, rew rewî destê ci nêşeno bido, dayîş ci rê giran o. *Tr. Cimri, nekes.* Bol kos o. Vanê ci dest ra kincî nêrijêno.

kose *N.* Kos. O/çîyo ki pa mûy, erdîşi nîna. *Tr. Köse.* Verî merdimê kosî erdîşa xwu taşitê ki erdîşa ci bêro.

kosey 1. *Nm.* Koseyey, koseyîney, koseyîni, çikosey, çekosey, çikçikey, pintîyey, nekesey. Çekos/i bîyayeni, kose/ê bîyayeni, çikos/i bîyayeni, nekes/i bîyayeni, pintî bîyayeni, kos/i bîyayeni, destê ci mûsateyê dayîşî nêbîyayeni, dayîşî di bol giran bîyayeni, comerd/i nêbîyayeni. *Tr. Cimrilik.* Koseyênda qarmaçkina ser o. Vanê: Eynî kincî ci dest ra nêrijêno. 2. *Nm.* Bêpûrtîyey, bêerdîşey, koseyîney, koseyîni, koseyey. Bêpûrtî bîyayeni, bêerdîşi bîyayeni, kose bîyayeni. *Tr. Tüysüzlük, sakalsızlık.* Mi koseyeya ci nêaşnawita. Labelê vanê kişta dayîşî ra kos o.

kospes/i *Zoo. N. Bw.* Koşbeş/i. Koyandê rodê Feratî di kospes vîneyêno.

kospez/i *Zoo. N.* Kospes. Xezalan ra hesibên ê, biqoç ê, gird ê, hendê nalekên ê. *Tr. Boynuzlu bir çeşit geyik.* Kospeza geyrena kospezda xwu.

kostek/i 1. *N.* Rîyakar/i, dirî. Kes/çîyo ki; verûpeyê ci bellî nîyo; geh winî yo, geh wina o, geh ata o, geh nata o. *Tr. Riyakar, iki yüzlü.* Ti do kostek nêbê. Eger ti do kostek bê, ma mîyan meyê. 2. *N.* Bend/i, manî, verobîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên vero yo, nêverdano bibo, qandê bîyayîşdê ci manîyên o. *Tr. Mani, engel.* Mi va beno ki o do ci rê paştîgîr bo, tew bî kostek. 3. *N.* Delek/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê delekey/kostekey keno. *Tr. Dalkavuk, yağcı, yalaka.* Ki kostekî ra nêbo, "Axa! axa!" nêvano. 4. *N.* Koçek/i. Kes/çîyo ki; kayandê veyvan di vijêno tenya kay keno, reqisêno, hol beno. *Tr. Köçek.* Kostekî kay kerdê, pêrini temaşeyê ci kerdê.

kostekbirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kosteka qeçekan birneno. *Bw.* Kosteki. *Tr. Henüz yeni adım atmaya başlayan bir çocuğun ayak bağını koparan kimse.* Kostekbirnokê xeylên qeçekan ez a.

kostekey 1. *Nm.* Rîyakarey, dirîyey, bêemeley. Rîyakar/dirî bîyayeni, kostek/i bîyayeni, verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, geh ata geh nata bîyayeni, geh winî geh wina bîyayeni, bêemel/i bîyayeni, pey emeley nêbîyayeni. *Tr. Riyakarlık, ikiyüz-*

lülük, güvensizlik. Kesî kostekeya ci nêdîya. Labelê pêroyê jî ci ra şubheyênê. 2. *Nm.* Bendey, manîyey, vero bîyayeni. Kostek/i bîyayeni. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên vero yo nêverdano bibo, qandê bîyayîşdê ci manîyên o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mani/engel olmak.* Mi va beno ki o do ci rê paştîgîr bo, tew bî kostek. Cayo ki paştîgîr bîyayîş bibo û kes kostekey bikero. Çi heyf o! 3. *Nm.* Delekey. Kostek/i bîyayeni, wesfê kostekan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê delekey keno, kostekey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Dalkavukluk, yağcılık, yalakalık.* Ki kostekî ra nêbo, axa axa nêbeno. Kostekey çi çîyênda ar a ki! 4. *Nm.* Koçekey. Kostek/i bîyayeni, wesfê kostekan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kayandê veyvan di vijêno tenya kay keno, reqisêno, hol beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Köçeklik.* Kostekî kay kerdê, pêrini temaşeyê ci kerdê. Qey kostekey bol weş a.

kostekibirnaye/ê *N.* Qeçeko ki kewto qamîy û kosteka ci birneyaya. *Tr. Yeni adım atmaya başlamada yürümeye engel teşkil ettiğine inanılan veya düşünülen çocuğun kesilen ayak bağı.* Qeçeko kostekbirnaye do weş ray şiro û lingê ci do jî înşaallah û rehman dûz bêrê.

kosteki birnayeni *f. M.* Kosteki birnayîş. Qeyd ra visteni, girêdayeni ra veteni, manî û bestokeya ci wedardeni. *Bw.* Kosteki. *Tr. Maniyi, engeli, barikatı kaldırmak veya aşmak, talihsizliği kaldırmak, nazara engel olmak, hoş ilişkiler oluşturmak.* Kes do kosteka qeçekan bibirno ki qeçekîy xwu rê kêf bikerê, kêfşadîy bê. Fina vanê "ma do kosteka xwu bixwu bibirnê."

kosteki *Nm.* Qeyd. Gire, manî, bend. Wexto ki qeçîy hewna newe qam kewnê û gamên di gamîy senîn ki erzenê, mexsed vanê wa hem çimînokî nêbê hem jî wa lingê ci abîyê ki weş xwupay şirê. *Tr. Yeni yürümeye başlayan bir bebeğin daha iyi yürüyebilmesi, yürümeye geçtiğini ilan etmek, nazarı önlemek, insanların gönlünü almak, sosyalleşmek, oyun ve şenlik için bir tören yapılır.* Mi bixwu kosteka qeçekandê xwu pêroy jî birnaya. Mexsed şênaî ya, şênemegî ya.

koşbeş/i *Zoo. N.* Koşpez/i, kozpes/i, koşpes/i, kospes/i. Malbata heywanandê koyaran ra yê, seredê ci ser o qoçê zêdê daran vila bîyê. *Lat. Cervus elaphus. Tr. Geyik.* Mi bixwu koşbeş ancax telewîzîyonan di dîyo.[1]

koşe *Mîm. Nn. Bw.* Qurn. Koşe ra ageyra, dûrî nêşî bî.[2] *Bw.* Binvajedê "qunci" ra.

koşebend *Mîm. Nn.* Herûna di veran a ki resena pê, cayê di kenaran o ki qunci di reseno pê. *Tr. Köşeleri birbirine bağlayan bağlantı yeri.* Ostay kerd ki, koşebendi koşebendî di rono, sîya ci şeqitîyê, gunê mêrdekî ser ro.

koşebendey 1. *Mîm. Mat. Nm.* Koşebend/i bîyayeni, wesfê koşebendan ser o/tey bîyayeni. Koşeyê di kenaran o ki, resenê pê, a o ca bîyayeni. *Tr. Bağlantı yeri olma.* Koşebendeya ci do ma rê çiçî naf kero? 2. *Mîm. Zv. Nm.* Sîya koşeyî bîyayeni, mihîm bîyayeni, wesfê mihîmey ser o bîyayeni. Sîya ki kes koşan di roneno ki dês weş biaso, a a sî bîyayeni, zêdê a sîyeri kesêndo mihîm bîyayeni. *Tr. Mimaride köşetaşı olmak, mecazen ise köşetaşı kadar önemli bir kişi veya kişilik olmak.* Koşebendeyda ci di guman çinî yo. Labelê tayên girmitin o.

koşebendi *Mîm. Nm.* Sîya koşeyî ya derg û dûz û niqirnayê ya ki, di koşan/di dêsan resnena pê, pêya girêdana/bestena. *Tr. Köşetaşı, bağlantı taşı.* Ostay senîn ki koşebendi koşebendî ser o ronê, ze ki hewt merdimîy ci rê ca bivînê. A ferqê ostay no yo.

koşeyîn/i *N.* Qurnin/i, çengeyîn/i. Çîyo ki pa koşe esto, cayo ki koşeyê ci esto. *Tr. Köşeli.* Bano koşeyînî tadi, o yo aja di.

koşeyîney *Nm.* Çengeyîney, qurniney. Pa/ser o/tey koşe bîyayeni. *Tr. Köşelilik.* Koşeyîneya ci, ci ra kemî bî.

koşê *Nm.* Koşebendi. Sîya viraştê/birnayê ya ki, kes ban viraşteni di, koşan di ronano. *Tr. Ev yapımında köşelerde kullanılan, yapılı ve düzgün kesilen taş.* Mi rê koşeyên bidi ki, ez nê çengî viraza.

koşkar *Zoo. Nn. Bw.* Bakalo. Serê koşkarî neqşîno, pêlekê ci comerdîn o.

koşkar/i *N. Bw.* Goşkar/i. Nanê koşkaran kewt teyara. Çunkî postalê deha bi faroqe ya virazênê. Koşkaran rê sirf tamîr tenya mend.

koşkarey *Nm. Bw.* Goşkarey. Koşkarey di, verî deha bol nan est bî. Nika tey nan kemeyayo.

koşpes/i *Zoo. N. Bw.* Koşbeş/i. Koşpesêndo gird,

---

1 No, xezal nîyo. Çunkî ser o qoçê ci estê. Tirkî di koşbeş/koşpezan rê vanê *"geyik"* û xezalan rê jî vanê *"ahu"* yan jî *"ceylan."* Koşbeş do koyan û kemeran ser ra bigeyro.

2 Koşe Farisî di esto, bi şikildê *"gûşe"* ya ravêreno, Tirkî nîyo. Mesela "çeharkoşe" yê ma Farisî di *"çehargûşe/ê"* vajêno.

kodê ci di tepêşîya.

koşpez/i *Zoo. N. Bw.* Koşbeş/i. Mi koşpezên dî, ez qayîl bîya ki koşpeza ci jî ci het di bo.

kot/i *N. Bw.* Koter/i 2. Kotêndê ci est bî, mi o jî nêwederna.

kote/ê *N.* Sapirnaye/ê. Çîyo ki bi hukimdê ziwanî û azmînekî ya ancîyayo. *Tr. Emilen.* Şekero kote qedîya, enerjî da ci.

kotekanverbîyaye/ê *N.* Şîlmaxanverbîyaye/ê, kotekîbîyaye/ê, bi kotekan a pirodeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni visto kotekan ver, mirdîya xwu kotekî bîyo, zêdê torgi ser o kotekîy varayê. *Tr. Şamaroğlanına döndürülen.* Gereg ki şima haldê ê merdimdê kotekanverbîyayeyî fehm kerê.

kotekan ver bîyayeni *f. M.* Kotekan ver bîyayîş. Şîlmaxan ver bîyayeni. Mirdîya xwu kotekî bîyayeni, kotekan ver neyayeni, xîntê kotekan bîyayeni, bi kotekan a gêj bîyayeni. *Tr. Şamaroğlanı olmak, çok dövülmek, tokatlanmak.* A dehka di, ez do kotekan ver bîyayê, fina ez ercan reyaya.

kotekanverkerde/ê *N.* Kotekanverşanaye/ê, kotekanvernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî eşto kotekan ver, bol deyayo piro. *Tr. Şamaroğlanına çevrilen.* Ê gencê kotekanverkerdeyî, tîyanan terk kerd.

kotekan ver kerdeni *f. M.* Kotekan ver kerdiş. Kotekan ver şanayeni, kotekan ver nayeni. Bi kotekan a bol pirodayeni, mehkem kerdeni. *Tr. Şamaroğlanına çevirmek.* Mi do kotekan ver kerdayê, fina gunayê mi bi ci ame.

kotekanveromende/ê *N.* Kes/çîyo ki; kotekan vero mendo, bîyo gêj/xîntê kotekan, bol û bol deyayo piro, hendo ki kotekîy werdê, deha nêşayo ki xwu rê bireyo yan jî biremo jî. *Tr. Şamaroğlanına döndürülen.* Ê bêardê kotekanveromendeyî di hal nêmend, fina xeberê pîsîy day. Peynî bêar o.

kotekan vero mendeni *f. M.* Kotekan vero mendiş. Kotekî bîyayeni, xîntê kotekan bîyayeni, bi kotekan a mehkem bîyayeni/kewteni, bi kotekan a gêj bîyayeni, bol kotekîy werdeni. *Tr. Çok dövülmek, şamaroğlanına dönmek.* A roji o lajek kotekan vero mend, fina ar nêkerd.

koteki *Nm.* Heki, tapiki. Bi destan a, bi çuwan a, bi lingan a û bi çîdo winasînan a merdimî ro dayeni. Bolekê ci "kotekîy" ê. *Tr. Kötek, tokat, dayak.* Mêrdekî, kotekênda rehmanî dê ê qeçdê nelamatî ro.

kotekîbîyaye/ê *N.* Kotekîwerde/ê, pirodeyaye/ê, cifineyaye/ê, cirodeyaye/ê, sîlleybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kotekîy werdê, kotekî bîyo, bi kotekan a deyayo piro, sîlley bîyo, erzîyayo sîllan ver. *Tr. Tokatlanan, dayak atılan, dövülen.* Şima emel nêkenê ki eger fersend ci dest kewo, merdimo kotekîbîyaye do jî kesan kotekî kero?

kotekî bîyayeni *f. M.* Kotekîbîyayîş. Kotekî werdeni, cirodeyayeni, pirodeyayeni, şîlmaxî werdeni, cifineyayeni. Bi koteken a cirodeyayeni, kotekan ver kewteni, kotekan bin di mendeni. *Tr. Dövülmek, dayak yemek, dayak atılmak.* Eger ez kotekî ba, şima do jî kotekî bê. Şima zanê, şima ra ki yeno, mi ro dê.

kotekîkerde/ê *N.* Kotekîwerde/ê, pirodeyaye/ê, cifineyaye/ê, cirodeyaye/ê, şîlmaxîkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi kotekan a deyayo piro, fineyayo bi ci. *Tr. Dövülen, dayak atılan, tokatlanan.* Esas şima do merdimdê kotekîkerdeyî ra biteresê. Şima yê çirê ê pirodokî ra tersenê? O kotekîkerde do heyfê xwu bigîro.

kotekî kerdeni *f. M.* Kotekîkerdiş. Pirodayeni, cirodayeni, civisteni. Bi kotekan a kesên ro dayeni. *Tr. Dövmek, dayak atmak, tokatlamak.* Xeyrê Ellahî ki to mêrdek kotekî nêkerd. Eger to o kotekî kerdayê, qeçekanê ci jî do ti kotekî kerdayê.

kotekîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Koteki. Kam ki kotekîy bûro, do tim qayîl bo ki kotekîy bierzo. Cora kotekîy rind nîyê.

koteni 1. *f. M.* Kotiş. Sapirey, sapirnayeni, koçeni. Bi hukimdê ziwanî û azmîndê fekî ya çîyan anteni. *Tr. Emmek, çekmek, somurmak.* Doktorî ci rê va: Na heba dejî nîya, bikoçi, metehni. Ey giroti bî kerdi bî war. 2. *f. M.* Kotiş. *Bw.* Kiroşnayeni. Merrey çîyan kiroşnenê, leyrîy çijeyê may koçenê.

koter/i 1. *Zoo. N.* Faxta, çîr/i, çîrik/i, barût/i, zereco/a kovî, mirîçika medrebî. Babetêndê zerecan a zûraî ya ki eynî zêdê zerecan a ya. Labelê deha cûrrê ya û vîyerût a. Çend babetê ci estê, di hakan ser o bena qirpi. Na mirîçiki, seydê ci beno û zirar dana medreban. *Lat. Columba Oenas. Kur. Tîvirk. Tr. Üveyik kuşu, kimilerince kumrudur, kimilerince de bıldırcındır. Bir keklik cinsi olup, kekliklere göre pek gelişmemiş bir av hayvanıdır.* Kotera cema vero. 2. *N.* Kot/i. Çîyo kehano destravete. *Tr. Iskarta, eskimiş, atıl, hurdalaşan.* Motorêndê ci yo koter esto. O yo xwu bi ey a qurre keno. 3. *N.* Çîyo ki esîl nîyo, bixwu nîyo, asanok, çîyo winîyeyayo ci ra û dima virazîyayo, çîyo viraşteyo siftekêno esîl nîyo. *Tr. Aslı/asli olmayan, öz olmayan, yan ürün, taklit.* Hettanî ki bixwu vinderîyo, ez ê

çîyê koterî nêherînena.

koterey 1. *Zoo. Nm.* Koterîni, faxtayey. Koter/i bîyayeni, heywano/a koter/i bîyayeni, babetêndê zerecan bîyayeni. *Tr. Üveyiklerden bir cins olmak, yabani bir keklik cinsi olmak.* Kotera bi kotereyda xwu ra nêşermayêna. Ti zerec a, ti ya çi zereceyda xwu ra şermayêna ki? 2. *Nm.* Kotey, koterîni. Koter/i bîyayeni, kehan bîyayeni, eştê bîyayeni, kehano eşte bîyayeni, kehaneya ê eştişî, bol kehan bîyayeni, kevnê kevnan bîyayeni. *Tr. Atıl durumda olmak.* Qey o yo nêwinîno kotereyda ci ra, o yo hewna keno bero kirosera xwu virazo. Keno ki ser o cerîmê bo. 3. *Nm.* Koterîni, asanokey, teqlîdey. Ê teqlîdî bîyayeni, teqlîd/asan bîyayeni, bixwu/eynî eynî nêbîyayeni. *Tr. Bizzat olmayıp taklit olmak yan ürün olmak.* Kotereyda makînerda xwu ra nêwinîno, ci ser o fiyetî jî keno vay!

kotervaş *Nk. Nn. Cahter, vaşê dîkan, weşare.* Babetên vaşên o ki, vanê koterîy ci ra hez kenê. *Tr. Keklik otu, kekik otu ya da anzer otu diye isimlendirilir.* Zeki vanê, kotervaş û cahter eynî yo. yan jî jew cins o.

kotey *Nm. Bw.* Koterey 2. Eger na koteyda ci ra nêbîyayê, do bol vay bişîyayê.

kotêl *Nn.* Cayê werddê kutikî. Sîyênda qoşên/ kortkerdê ya ki qandê werddê kutikî virazîyaya. *Tr. Dibek.* Tayên nan kurtêlî ki û fird ki, tayên jî şit verdi ser, deki kotêlî mîyan û bierzi kutikî ver, wa kutik xwu rê bûro.

kotêlane *Nn.* Kotêlkî. Bol pîs, zêdê kotêlî, bi kotêlî mendeni, wesfê kotêlan ser o bîyayeni. *Tr. Köpek mama yeri gibi necis, haram veya kötü ve karışık.* Mi rê cayê înan kotêlane ame.

kotêlaney *Nm.* Kotêlane/ê bîyayeni. Wesfê kotêlan tey estbîyayeni. şekil û bîçim û mêlê kotêlan tey bîyayeni. *Tr. Necis olmak, köpeğin mama yediği yer gibi kötü, necis, haram ve karışık/ karışmış olmak.* Mi rê a kotêlaneyda înanda xirabi ra qal meki, madê min o qelibêno.

kotêley *Nm.* Kotêl/i bîyayeni. Wesfê kotêlan ser o bîyayeni, mad qelibnaye û pîs bîyayeni, zêdê kotêlana pîs û heram û têtewr bîyayeni. *Tr. Köpek mamasının yeri veya kabı kadar mide bulandırıcı olma.* Kotêleyda ci wa ata bo, ez a nêşena ser ra ravêra!

kotî 1. *Ed. Nn.* Persvajekên a. Maneyê ci sera? Kamcîn ca? *Tr. Nere? Neresi? Nereye?* Qiseyêna vanê ti yê şinê kotî? Vano ez a şina Dereyê Hotî. (Qe beno ki dereyê Qutî bo?) 2. *Nn.* Pîsey, xirabey, leyminey, lêşiney, gidîyey, vera xirabey. *Tr. Sağlığının kötü olması, kirlilik, kötü gidişat, bakımsız/lık.* Sereyê ci kotîyey (leyminey) di mendo, kesî nêşuwito. Cora bîyo kotî (tendurûstey di)

kotîbîyaye/ê *N.* Gidîbîyaye/ê, leyminbîyaye/ê. Vera xirab şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kiştda gansilamey û pakeya vera xirab şîyo, bîyo gidî/zaîf, bîyo nêweş, bîyo leymin/lêşin. *Tr. Kirlenen, sağlığı kötüye giden, hastalık seyrine giren.* Boka şima ê merdimê kotîbîyayeyî berê, sifte sifte sereyê ci bişuwê, dima jî berê nêweşxaneyên di ramednê.

kotî bîyayeni *f. M.* Kotîbîyayîş. Tendurûstey di, pakey û ganweşîni di vera xirab şîyayeni, leymin/lêşin/i bîyayeni, gidî bîyayeni. *Tr. Kirlenmek, hastalanmak, zayıflamak.* Wexto ki sifte sifte bî kotî, şima do nêvindarnayê, biberdayê nêweşxane. Şima berey mendîy!

kotîkerde/ê *N.* Gidîkerde/ê, zaîfkerde/ê. Kes/ çîyo ki; kesên yan jî tayênî bi îhmalkerdişî ya kerdo gidî, kerdo bêhal, kerdo nêweş, kerdo leymin/lêşin. *Tr. Kirletilen, sağlık ve temizlik açısında geriletilen, ihmal edilen.* Heqê qeçdê kotîkerdeyî, do miheqeq rojên wihêrdê ci ra bipersîyo.

kotî kerdeni *f. M.* Kotîkerdiş. Gidî kerdeni, zaîf kerdeni, leymin/lêşin kerdeni. Kesên yan jî çîyên eger mexsûs, eger ki bi îhmalkerdiş a kiştda ganweşey û pakey ra apey berdeni, leymin/lêşin kerdeni, zaîf kerdeni yan jî sebebê leyminey û gidî/zaîfeyda ci bîyayeni. *Tr. Bir şey veya kimseyi bilerek veya bilmeyerek kirletmek, zayıflatmak, hastalanmasına veya gerilemesine neden olmak.* Wexto ki kesên beno leymin, Mesela ey rê wina vanê: Sereyê ci bîyo kotî. Kê ti kerdê kotî? No lajek çirê wina bîyo kotî? Fina verî mi dî, wina kotî nêbîbî, senîn wina bî kotî? û zêdê nînan.[1]

kotî ra 1. *N.* Se ra? Persvajekên a ki cayê livdê ci pers kena. *Kur. Li ku? Ji ku? Li kîderê? Tr. Nereden?* Şima kotî ra şî, kotî ra amey? 2. *N.* Wexto ki welatêndê jewî yan jî cayê welatêndê jewî pers beno vajêna. *Tr. Nereli? Nereden? Memleketi neresi veya nereden?* Ti kotî ra yê? Ez Sêwregij a, ez Sêwregi ra ya.

---

1 Vajeka kotî, eger ki Tirkî di *"kötü"* ra bêro jî, no dima nê, bol verînde ra o dekewta ziwandê ma. Çunkî wexto ki na qisa vajîyayê, ma hewna qethan Tirkî nêzanayê, hetta ma mîyan di kesî nêzanayê. Na qisa, Dimilî di ganweşîni û nepakey di tenya di vajêna.

kotîrabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên çîle ra veto, kerdo încîraxî, bol û bol qehirnayo, bîyo sebebê ci yê lengan û kufrî. *Tr. Çileden çıkarılan, küfretmesine neden olunan, kahırlanan.* Boka ê merdimê kotîrabîyayeyî zirar bi şim a nêda?

kotî ra bîyayeni 1. *f. M.* Kotîrabîyayîş. Kamcîn welatî û cay ra bîyayeni, ca û welatê ci kotî bîyayeni. *Tr. Nereli olmak, nereden olmak, memleketi neresi olmak.* Mêrdekî va: Mi rê kotî ra bîyayena înan lazimi nîya. Hema ezbeta înan mihîm a. 2. *f. M.* Kotîrabîyayîş. Çîle ra vijîyayeni, bol qehrîyayeni, sebebê kufrî û lengan û hêrsî bîyayeni. *Tr. Çileden çıkmak, çok sinirlenmek suretiyle aklı başından gitmiş olmak.* Ey la fina ez kotî ra bîya ha! Yanê ez şîya bîya kufirbaz, bîya lengçînok, bîya bêîman, bîya hesebî, bîya xînti ûzn.

kotîrakerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî bol kerdo hêrs û normaley û ray ra veto û cora bîyo sebebê kufirdê ci. *Tr. Çileden çıkarılan, küfrüne neden olunan, olmadık kötü sözler sarfedilmesine neden olunan.* Şima do o merdimo kotîrakerde nêradayê o hal.

kotî ra kerdeni *Zv. f. M.* Kotîrakerdiş. Normaley ra veteni. Sebebê xirabeyên bîyayeni, cayandê xiraban berdeni, sebebê kufirdê jewî bîyayeni, ray ra veteni, çîle ra veteni, încîraxî kerdeni, bol hêrs kerdeni. *Tr. Normalin dışına çıkarmak veya çıkışına neden olmak, çileden çıkarmak. Sözlerle istenmedik yer veya durumlara götürmek, küfre neden etmek.* Wexto ki jewên bol hêrs beno vano; Ey la fina mi kotî ra keno! Ez do fina çija qisa pa nêverda ha!

kotîyane *Nn.* Gidîyane. Zêdê gidîyana, bi gidîyan mendeni, wesfê kotîyan tey bîyayeni, zêdê zaîfan û leyminan û lêşinan û bêhalan û nêweşan bîyayeni. *Tr. Sağlık ve temizlik açısında adeta kirli, hasta, gerilemiş, zayıflamış gibi olma/k.* Mi rê jî halê ci kotîyane ame. Mi va beno ki o yo mi tenîyay rê winî yeno.

kotîyaney *Nm.* *şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di kotîyane/ê bîyayeni, wesfê kotîyan tey bîyayeni. *Tr. Zayıfça, hastalıklı gibi, kirli gibi ve gerilemiş gibi olmak.* Qe şima a kotîyaneyda ci ra jî guman nêkerd?

kotîyey *Nm.* Kotî bîyayeni. Leymin/lêşin û gidî û bêhal û nêweş bîyayeni, vera xirab şîyayeni. *Tr. Temizlik ve sağlık açısından gerilemek, zayıflamak, kötü bir görüntü sergilemek, kirlenmek, hastalanmak.* Pêrîxani: Şima senîn winî kotîyeyda ci ra fehm kerd ki? Bêrîvani: Şima yê tim ci het di. Cora o yo şima ra nêaseno.

koval/i *Mat. Nm. N.* Çîyo kulorek/qulorek. Çîyo ki zêdê çemberî ya yo. *Tr. Çember, çembersel.* Kovala asinî do zerredê ci mîyan kewo.[1]

kovala marrî *Nm.* Kovala ki marrî viraşta, quloreko ki marrî bi xwu ya viraşto. *Tr. Yılan halkası, yılanın kıvrık hali.* Tayên mend bî ki ez linga xwu kovalda marrî ser o rona.

kovalane *Nn.* Kovalkî. şekil û bîçimdê kovalî di bîyayeni, zêdê helqayêna, bîçimdê helqayên di. *Tr. Halkavari, dairesel, çembersel.* Winî xwu kerd bî tût ki, ci ra şeklêndo kovalane vijîya bî.

kovalaney *Nm.* Kovalkîyey, kovalkîni. Kovalkî bîyayeni, wesfê kovalan ser o bîyayeni, şekil û bîçim û usûldê kovalan, ê helqayan tey estbîyayeni. *Tr. Çembersel/dairevi olma, halkavari olma.* Kovalaneya ci kardê ma rê nêercêna.

kovalek/i *Mat. N.* Helqak/i. Çî/keso ki şekil û bîçimdê helqayênda werdî da, şeklê kovalênda werdî tey esto. *Tr. Küçük halka, küçük çember/çembersel.* Mi rê kovalekên, xwu rê di kovalîy şîrane herîna.

kovaley *Mat. Nm.* Kovalîni, kovalîney, helqayey. Koval/i bîyayeni, helqa bîyayeni, wesfê çî û kesandê kovalan/helqayan ser o bîyayeni. *Tr. Çember olma, halka olma.* Ez kovaleyda ci ra şaş menda.

kovalkîni *Mat. Nm.* Helqakîni. Şekl/bîçimo ki tey şeklê kovalan esto. *Tr. Çembersel şekil, çembersel/halkavari olma.* Mi rê kovalkînda ci ra tenekna deha qal biki.

kovar *Ed. Nn.* Kitabo ki bi mengan a, bi hefteyan a yan jî zêdê nînan çap beno. *Tr. Dergi, mecmua.* Kovardê Nûbiharî di nuşte û weşbesteyê mi jî vijênê.

koviki 1. *Nm.* Mastêr, dordorî, dordorîyek. Çîyo ki cor ra hera û cêr ra jî herga ki şino beno barî û dima jî beno ze lûlî. *Tr. Huni.* Koviki bîya tengi. Ci ra awa nêşina. 2. *Zv. An. Nm.* Zotiki, zûtiki, sûrsûriki. Teber ra qeni. Heşa nezdîyê qeni, tewrdê loqraya qaling a. *Tr. Kalın bağırsağın son çıkış yeri.*

kovikîbîyaye/ê *Tib. N.* Zotikîbîyaye/ê, zûtikîbîyaye/ê. O/çîyo ki mîyanê qenda ci vijîyayo

---

1 Komal û koval û komarî ya do têkilîyê pê bê. Eger ki wina bo, -al do peyomek bo. Çunkî nê pêro jî bi pêser amîyayeni, pêser ancîyayeni û kombîyayen a têkilî yê. Labelê peyomekê –al'î ziwanandê Latînîyan di esto (mersela Fransizî di), hema Dimilî di hend nêaseno. Beno ki jî bîyo vinî.

teber. *Tr. Basur. Basur olan.* Ê yê kenê ê nêweşê kovikîbîyayeyî, berê nêweşxane ki emelet kerê.

kovikî bîyayeni 1. *Tıb.f. M.* Kovikîbîyayîş. Zotikî bîyayeni, zûtikî bîyayeni, zerreyê qeni teber vijîyayeni. *Tr. Basur olmak.* Mêrdekî va: Boka kes kovikî nêbo. Eger bibo, kes do destdê doktoran kewo. 2. *f. M.* Kovikîbîyayîş. Mastêr/mastêrek bîyayeni, dordorî bîyayeni. şekil û bîçimdê dordorîyan kewteni. *Tr. Huni olmak, hunileşmek.* O darekê to, bî kovikî û mazotî rê ercîya.

kovî 1. *Zîr. Nn.* Koyî, koyar, gemî, çîyê gemi, berrînî, beyar. *Tr. Yabani, evcil olmayan hayvanlar.* Heywano kovî koyandê ma di bol o. Mesela pezkovî, bizinkovî, gakovî nînan ra yê. 2. *Zîr. Nk. N.* Zûraî, berrînî, çîyê gemi, çîyo bêperpûn, nebato perpûn nêkerde. *Tr. Aşılanmamış olan her çeşit bitki.* Dara kovî do perpûn bo ki fekî bido. 3. *Zv. Nn.* Koyî, koyar/i, gemî, bedewî, çîyê gemi, berrînî, beyar/i. Merdimo ki hewna nêbîyo şêligî, nêşeno cemaetî mîyan kewo yan jî cematî mîyan di zêdê şêligî merdimane werzo, roşo û qisey bikero. Merdimo ki xerîbey keno û nêşeno xerîbdost bo. Ze ki şarê gemi bo, ze ki şarê koy bo. *Tr. Yabani, asosyal, vahşi.* Mi hewna merdimêndo zêdê ey kovî nêdîyo. Hele kes zano kes şiro dewi û kes persê apdê xwu nêkero û aja ra ageyro, bêro keye!

kovîyane *Nn.* Bedewîyane, zêdê hal û hereketandê kovîyan, zêdê hal û hereketandê wehşîyan/gemîyan, zêdê hal û hereketandê gemijan/bedewîyan. *Tr. Hal ve tavırlarında vahşice, bedevice, görgüsüzce.* Mêrdek kovîyane ame nan û werd û şimî yê xwu werd û şimit û qe "berxwudar bê" jî nêvat û weriştşî.

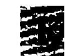
kovîyey 1. *Nm.* Kovîni, wehşîyey, berrîyey, berrînîyey, gemîyey, koyharey. Wehşîyan ra bîyayeni, heywanê gemi bîyayeni. *Tr. Vahşilik, evcil olmamak.* Heywanan di kovîyey û malîyey esta. 2. *Zv. Nm.* Kovîni, wehşîyey, bedewîyey, bêderîyey, berrîney, berrînîyey, gemîyey. Zêdê kesandê serdê koyan bîyayeni, karûgurwe û fêlandê xwu di zêdê heywanandê kovîyan bîyayeni, usûl û şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Bedevilik, vahşilik, görgüsüzlük.* Bê şima pêrini jî kovîyeya ci zanayê. Şima çimî di ze bî ze allameyê cîhanî.

koyaney *Cog. Nm.* Koyane/ê bîyayeni, koyîyey, koyî bîyayeni, tey koy bîyayeni, dûz nêbîyayeni, erddê ci di koy bîyayeni. *Tr. Dağlık olmak.* Mêrdekî va: Ez koyaneyda ci ra hez kena. Çunkî ez koyîj a.

koyanserkewte/ê 1. *N.* Xîntbîyaye/ê, aqilê xwu vinîkerde/ê, çolankewte/ê, deştandê sîyayan kewte/ê, agemîkewte/ê, leyla û mecnûn bîyaye/ê, îsyankerde/ê, vera koyan şîyaye/ê. *Tr. Aklını yitiren, leyla olup çöllere düşen, isyan edip ve dağlara düşen.* Merdimo koyanserkewte do çi wext bişo aqilê xwu arêdo pêser ki? 2. *Zv. N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "ti bê, boka ti bi aqilê xwu vinî kerê û ti koyan ser kewê, ti bi çolan kewê, ti bi xînt bê ûzn." *Tr. Bir beddua olup "Sen olasın inşaallah aklını yitiresin, çöllere düşesin, dağlara yönelesin, leyla olasın!" ve bunun gibi.* Budeleyo koyanserkewte, boka pey di nêageyro!

koyan ser kewteni *f. M.* Koyanserkewtiş. Qehrîyayeni, îsyan kerdeni, agmî kewteni, çolan kewteni, xînt bîyayeni, aqilê xwu vinî kerdeni, aqil bi vinîkerdiş a koyan ser şîyayeni. *Tr. Delirip dağlara yönelmek, isyan etmek, çöllere düşmek, leyla olmak.* Eger şima rew biberdayê cayên, koyan ser nêkewtê.

koyar/i *Nn.* Kovî, gemî, zûraî, wehşî, perpûnnêbîyaye/ê. *Tr. Yaban, yabani, dağlı, dağa ait, vahşi, ehli/medeni olmayan, aşılanmamış bitki veya mecazen insan.* Kes rew rewî nêşeno çîdê koyarî ra îstîfade bikero.

koyarey *Nm.* Koyarîni, zûraîyey, gemîyey, perpûnnêkerde/ê, darpûnnêbîyaye/ê. Ê gemi bîyayeni, gemi ra bîyayeni, sûk û sûkijey ra teber bîyayeni. *Tr. Ehli/medeni olmayan, yabanilik, vahşilik, dağlılık, medeni/evcil olmama.* Merdimo koyar, dara koyari, heywana koyari ûzn.

koyarîni *Nm. Bw.* Koyarey. Ez a derddê koyareyda ci ser o nîya, ez a vana şima çirê nê darê koyarîy perpûn nêkerdê.

koyey *Cog. Nm.* Ko bîyayeni, wesfê koyan ser o bîyayeni, erdê ci ko bîyayeni. *Tr. Dağlık.* Ti vanê ma rê koyeya ci yan deşteya ci mihîm a?

Koyê Cûdî *Cog. Nn. Bw.* Koyê Nûhî. Koyê Cûdî, mabeyndê Şirnaxî û Sîlopî do.

Koyê Nemrûdî *Cog. Nn.* Koyo ki Mabeyndê Koliki û Gergerî di û vakurdê rojawandê Suwêreki do. Nê koy ser o Qerraleyda Kommagene ra xeylên heykelîy estê. Nê medenîyetî ra *V.* î. 62 ra tapêndo viraşte û Milikê Koliki jî esto.

Koyê Nûhî *Cog. Nn.* Koyê Cûdî, Koyê Gûtî, Koyê Gûtîyan. Koyo ki gemîya Hz. Nûhî roniştа ser. *Tr. Cudi Dağı.* Koyê Nûhî gemîya Hz. Nûhî wegrota xwu ser.

koyî 1. *Nk. Zoo. N.* Kovî. Çîyê gemi, çîyo zûraî. *Tr. Yabani, vahşi.* Mi rê çîyo koyî nê, heqîqî bîyarê. 2. *Cog. N.* Koyîj/i. Çîyo ki ê ko yo, koyîj o, koyan di reseno yan jî o ki koyan ser o coyêno, dew

û sûkê ci koyan ser o yê. *Tr. Dağlı, dağlarda oturan, dağlık bölgelere yerleşen.* O mêrdek deştî yo, o mêrdeko na kiştên jî koyî yo. 3. *N.* Dinênedik/i. Çîyo wehşî. Keso ki medenîyet nêdîyo. *Tr. Yabani, vahşi, görgüsüz, bedevi, asosyal.* Ti vanê beno koyî yo. Senîn ki ame hema ronişt nanî ser. Nêva ki qe hewna ê pîlîy nêronîştê. 4. *Cog. Nn.* Koyane. Cayo koyîn. Cayo ki tey koy estê. *Tr. Dağlık.* Ca esto ki koyî yo, esto ki deştî yo, esto ki gemî yo, noqra esto ki jî şorîstan o.

koyîj/i *N.* Koyî. O/çîyo ki cayandê koyan di ronişeno, ûja di îkamet keno, kişta koyan di maneno. *Tr. Dağlı.* O koyîj o, no bîn deştij o.

koyîjey *Cog. Nm.* Koyîyey. Koyan ra bîyayeni, koyan di mendeni. Çî/keso ki koyan di maneno yan jî roşeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dağlı olmak.* Koyîjey çîyênda xirabi nîya, lazim a. Çunkî hergi çîyê koy jî lazim o, kes nêşeno ci ra bibo.

koyîn/i *Cog. Nn.* Biko. O/çîyo ki koyê ci estê, biko yo, wahîrê koyan o, cayo ki koy yan jî koyê ci estê. *Tr. Dağlı.* Welatê ma koyîn o.

koyîyey 1. *Cog. Nm.* Koyîjey, koyan di mendeni, cadê koyan ra bîyayeni. *Tr. Dağlı olmak.* Koyîyey rê lazim a ki kes xwu rê dewar warî kero. 2. *Nm.* Ê koy bîyayeni, çîyê koyan bîyayeni. *Tr. Dağlılık. Dağlık bölgelerin ürünü olmak.* Serdeya vêşî, sîlaneyey koyî ya.

Koyo Sîya 1. *Cog. Nn.* Koyo ki renga ci sîya asena. *Tr. Karadağ, karacadağ, rengi kara olan dağ.* Koyo sîya, hem welatdê Kurdan di hem jî welatdê Tirkan di esto. 2. *Cog. Nn.* Koyên o ki qarşûyê Qerejdaxî ya zêdê estûnênda girdi derg beno. *Kur. Çîyayê Reş. Tr. Karadağ. Karacadağ karşısında, Çermik ile Siverek arasında uzanan dağ.* Koyo Sîya di kê Nasan ronişenê. 3. *Zv. Nn.* Koyo ki tey çîyên nêbeno, ne tey heywan warî beno, ne jî çîna beno. Koyo ki tey darûber, kuhoyî çinî ya, safî sîlane o. *Tr. Verimsiz dağ.* Cayê ma zeno ze koyo sîya, wişkûwar o.

koz 1. *Nn.* Çiqlik, kizot. Çîyo ki adirî ra bîyo sûr. Kolîyo ki adirî di bîyo sûr ze kili. *Tr. Köz, kor ateş, kızgın odun parçası.* Lajê mi, şorî ma rê firûni ra tayên koz bîya ki ma xwu rê tayên goşt bipiranê. 2. *Cog. Nn.* Çeyle, cemre. *Tr. Cemre.* Qedîyayîşdê zimistanî û destpakerdişdê wesarî di heftanên esta ki têtewr 35 rojî yê. A na heftani mîyan di, di hefteyê siftekênîy boş û xidilîyaz o, hefteyo dimayên jî koz o. Koz, bi hefteyên are ya guneno erro. Koz, goreyê teqwîmdê Mîladî 19/20ê Sibatî di dest keno pa. Kozo siftekên (kozê heway), 19/20ê Sibatî kewno, kozê didîy (kozê awi), 26/27 Sibat di kewno û kozo dimayên (kozê erdî) jî 5/6ê Adari di kewno. Herga ki koz kewno, beno germaî. Noqra goreyê teqwîmdê (hesab) ma jî koz, 13 (des û hîrê) rojîy dima kewno. Goreyê nînan kes do pêdima hîrê heftan bihesibno. Qandê heftandê bînan (rojandê bînan) jî *Bw.* Heftani. Koz sifte kewno heway, dima kewno awi, dima jî kewno erdî. 3. *Nn.* Koziki ra yeno. Axuri mîyan di yan jî axuri kenara cayo ki qandê bizêk û verek û çîdê zêdê nînandê werdîyan virazîyayo. *Tr. Ahırlarda veya ahırların kenarlarında küçükbaş hayvanlar için ayrılmış ahır veya ağıl bölmesi.* Verekan û bizêkan kozî kerê ki wa nêlînê. 4. *Nn.* Hewşo werdî yo çoşmegirote. *Tr. Eve ait ve etrafı çevrilen küçük avlu, bahçe veya alan.* Ez koz di bîya, mi vengêndo pêt aşnawit. Ez koz ra vijîyaya teber ki ê yê erzenê pê. 5. *Zoo. Nn.* Cayo ki axuri mîyan di, gewên mîyan di qandê verekan, qandê bizêkan yan jî qandê golikan abirîyayo, kerdo cîya. Geçaya heywanandê çêlekan/leyrekan. *Tr. Ahır, ağıl vb. yerlerde yavru hayvanlar için ayrılan özel ve korunmuş bölge.* Verekîy koz ra reyayê, şîyê kewtê mayan bin û şit pêro lînayo. Guhanan di çîyên nêverdayo.

kozbîyaye/ê *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki ci ra koz bîyo, ci ra koz virazîyayo, bîyo zêdê kilida sûri, bîyo ze qor. *Tr. Közleşen, korlaşan.* Kolî ki finên koz bo, o do destanê tayênî biveşno.

koz bîyayeni *f. M.* Kozbîyayîş. Çiqlik bîyayeni, kizot bîyayeni. Wezîyetê kozî giroteni, ci ra koz vijîyayeni. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên ra adiro sûr, zeno ze kili bîyayeni. *Tr. Köz olmak, közleşmek, kor ateş olmak.* Kolî veşa bî, pêro bîbî koz.

kozey 1. *Nm.* Kozîni, çiqlikey, kizotey. Çiqlik/i bîyayeni, kizot/i bîyayeni, koz/i bîyayeni, zêdê kili bîyayeni, çîyo veşateyo ze qorbîyaye. *Tr. Közleşen, korlaşan.* Mi rê qethan kozeyda ci ra qal meki. 2. *Cog. Nm.* Kozîni, cemreyey, çeyleyey. Koz bîyayeni, cemre bîyayeni, çeyle bîyayeni, germaîya demî bîyayeni. *Tr. Cemre olma.* Ez a nêzana, o koz bî yan nêbî? Eger koz bîyayê, gereg ki germaî xwu bimojnayê. 2. *Nn.* Kozîni. Axuri mîyan di yan jî hefşoy û gewi mîyan di sitare/beşirgehêndê bizêk û verekan bîyayeni. *Tr. Ahır veya ağıl gibi yerlerde annelerinden ayrı bir korunak olma, sığınak olma.* Kozeyda ci di nafên esto yan çinî yo?

kozê awi *Cog. Nn.* Çeyleyê awi, cemreyê awi. Ger-

meya ki gunena aweri mîyan ro. *Tr. Suya düşen cemre.* Kozê awi rîdê kesî gulîy akeno.

kozê erdî *Cog. Nn.* Çeyleyê erdî, cemreyê erdî. Germeya ki gunena erdî ro. *Tr. Toprağa düşen cemre.* Kozê erdî, taqetê serd û hewadê seqaman şikneno.

kozê heway *Cog. Nn.* Çeyleyê heway, cemreyê heway. Germeya ki gunena heway ro. *Tr. Havaya düşen cemre.* Kozê heway omidî dano kesî.

koziki *Nm.* Hîzi, zaxi, birsi, meterîsi, seperi, tuwali. *Tr. Mevzi, siper, tuzak, muhkem yer.* Mêrdek bi rojan a ci rê kewt bî koziki ki pirodo, nêşa hêwandê xwu ser reso.

kozîga komirî *Nm. Bw.* Kozîgi. Suwêreki di dewda Mûskanî di verê kozîga komirî virazîyayê. Nika verdeyayo.

kozîgi *Nm.* Kozîga komirî. Komê kolîyan o veşate. Dezgeyê komirî yo ki bi şikildê mastêrekên a, zêdê çadirênda tûjek a virazîyayo. *Tr. Yanmış veya yakılmış odun yığını. Odunun kömürleşmesi için yapılan iskele, çadır şeklindeki özel koni, özel teşkilat.* Kozîgi vero xwu germ kerê, hettanî ki ma kewtê ray.

kozkerde/ê *N.* Qorkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo koz, ci ra koz veto, ci ra zêdê piskonîyêndo sûrkerde veto. *Tr. Közleştirilen, korlaştırılan.* Dardê kozkerdeyî ra çiçî do bivijîyo, çiçî do nêvijîyo?

koz kerdeni *f. M.* Kozkerdiş. Qor kerdeni. Adiro sûro ze kili kerdeni, zêdê qorî ya kerdeni. *Tr. Köz/kor ateş yapmak, kor haline getirmek.* To ki o kolî koz kerdayê, înan deha nêberdê.

kozlax *Nn.* Çî/keso ki temamê ci veşayo û bîyo ze komir, veşateni ra tey nekme nêmendo, haldê xwu ra vijîyayo. *Tr. Köz, közleşen, korlaşan, tamamen yanan.* Şima do bi no babet a ay kozlax kerê ha!

kozo gird *Cog. Nn.* Cemreyo gird. Kozo peyên o ki nê wextan di vewra verêni jî helêna. *Tr. Büyük cemre, son cemre.* Eger no koz, kozo gird nêbîyayê, erd ra wina bix nêvijîyayê.

kozo werdî *Cog. Nn.* Cemreyo werdî. Sifte kozo werdî dest beno pa. Wexto ki kozo werdî dest keno pa, wexta vewri bivaro jî deha erdî nêtepşena. Çunkî bolkî bi yaxerî ya pîya varena, hewayêndo germ dest keno pa. *Tr. İlk/küçük cemre.* Vanê nika wextê kozdê werdî yo, vewri bivaro jî do nêtepşo.

kozpes/i *Zoo. N. Bw.* Koşbeş/i. Mi rê ki kes do seydê kozpesî vindarno, qedexe kero. Çunkî azê ci yo peyseno.

kredî 1. *Frz. Eko. Nn.* Krêdî. Pereyo ki, bi vêşanî ya deyêno mihtacan. Pereyo ki, bi faîza deyêno mihtacan, waştokan. Pereyo ki qandê îhtîyacêndê kesên bi şikildê pey di girotişî ya bi vêşanî/faîza deyêno kesî. *Tr. Kredi.* Eger şima bîlaheq û bîlasebeb o kredîyo bifaîz nêgirotayê, şima vinî nêkerdê, şima bin nêkewtê. 2. *Frz. Eko. Nn.* Krêdî. Deyn girotiş û dayîşî di pey emel bîyayeni. *Tr. Borçlulukta emanet, emin olma, güven, güvenilir olmak.* Şima do kredîyê xwu înan het di nêqedînayê.

kredî *Frz. Eko. Nn. Bw.* Kredî. Ne mi ra krêdî biwazi, ne jî krêdîyê xwu biqedîni.

ku *H.* Sera? Kotî? Kamcîn ca? Ca. *Tr. Hangi yer? Nere? Neresi? Yer.* Hembaz, nê hembazê şima ku ra yê? Şimayê şinê ku?

kuafor/i *Frz. N.* Berberê cinîyan û camêrdan o ki; por cikerdişî di deha bol ser o vindeno û şeno çîyanê bînan (xasekey, dûzanêno şên û weş sernayeni ûzn.) jî bikero. *Tr. Kuaför.* Eger quafor jî nêşo porê ci bido dûzan, dêmax ki qebehet pordê ci do.

kuçanî *Nm.* Kuçkanî. Sîya gird a viraştê, sîya adilganî ya gird a viraştê. *Tr. Büyük ve yapılı ocak taşı, şömine taşı.* Kuçanî bî çewti, dima jî lên degêrîya û şamî rijîyê.

kuçanîyey *Nm.* Kuşkanîyey. Kuşkanî/kuçanî bîyayeni. Wesfê sîyandê kuçanîyan ser o bîyayeni, sîya viraştê ya adirganî bîyayeni. *Tr. Yapılı olan ocak taşı olmak.* Kuçanîyeyda ci ra nêbîyayê, ez ci rê girotik nêbîyê.

kuçe 1. *Mîm. Nn.* Sûkan di, vernîya di rêzîy banan di, seranserê cadê pêroyî yo dergo ki, cehdan ra deha tengêrî yo. *Tr. Sokak.* Beledîyaya Sûk a kuçan virazena ki, rîzayeya hemsûkîyandê xwu bigîro. 2. *Nn.* Dewan di, vernîya banandê kesî ya ki, erdey ra vijîyaya û veng menda. Bi babetna ya, wareyan di (dew û sûkan di) teberê zerreyî û hewşdê kesî pêro jî kuçe o. *Tr. Avlu.* Qeçêno şirê xwu rê kuçe di kay kerê, mîyandê keyî di kay nêbena.

kuçekor *Nn. Bw.* Korkuçe. Tey kuçekorên jî est bî. Kaşka ez nêdekewtayê de.

kuçekorey *Nm. Bw.* Korkuçeyey. Mi rê çiçî kuçekoreyda ci rê?

kuçenimro *Nn.* Nimroyê kuçeyî. Nimroyo ki kuçan ser o nûşêno û kuçan nîşan keno. *Tr. Sokak numarası.* Kuçenimroyê ma 11 o.

kuçesalme/ê *N.* Kes/çîyo ki; kuçan ra salme salme geyreno, raya keyan nêzano û kuçan ra bê kar û bê bar doş beno. *Tr. Sokak serserisi.* Merdimdê kuçesalmeyî ra ez bixwu çîyên nêpawena.

kuçesalmeyey *Nm.* Kuçesalmeyîni, kuçesalmeyîney. Kuçesalme/ê bîyayeni, kuçan ra salme salme geyrayeni, bê kar û bê bar û bê pîlan û bê dûzanên a kuçan ra serserîyane geyrayeni, doş bîyayeni. *Tr. Avarelik, aylaklık, sokak serseriliği.* Kuçesalmeyeyda ci ra nêbo, şar keyna dano ci.

kuçeyey *Nm.* Kuçe bîyayeni. Wesfê bîyayîşdê kuçeyan. *Tr. Sokak olma.* Ma rê çiçî kuçeyeyda ci rê?

kuçeymende/ê *N.* Kuçeyramende/ê, bêwehêr/i, bêwahîr/i, bêwahîrmende/ê, bêwihêrmende/ê. Kes/çîyo ki; kuçan ra mendo, kesêndê ci nêmendo, bîyo salme, jewî kerdo salme û kuçan ra mendo. *Tr. Sahipsiz, sokakta kalan.* Kes do qeçdê kuçeymendeyî rê wihêrey bikero ki xirab nêbo.

kuçey mendeni *f. M.* Kuçeymendiş. Kuçey ra mendeni, salme bîyayeni, salme salme geyrayeni, bêwahîr mendeni, bêwahîr mendiş, wahîrê ci çinêbîyayeni. Kesêndê ci nêmende bîyayeni. *Tr. Kimi kimsesi olmamak, sokakta kalmak, sahipsiz kalmak.* Ellah kesî kuçey ra nêverdo. Kuçey mendeni xirab a.

kuçeyramende/ê *N. Bw.* Kuçeymende/ê. Mêrdekêndo zerrîweş û zerrîveş o. Çi merdimo kuçeyramende esto, pêrini rê destê xwu nano vera.

kuçey ra mendeni *f. M.* Kuçeyramendiş. *Bw.* Kuçey mendeni. Ellah kesî kuçey ra nêverdo, destanê xwu bierzê qeçekandê kuçey ra mendan, kuçey ra mendeni xirabêrî fina kuçey ra mendena.

kuçi 1. *Nm.* Sîya gird a viraştê. *Tr. Yapılı büyük taş.* Kuçên nê kîberî vera ki, kes nêşo akero. 2. *Ed. Nm.* Mezbûtey, metîney, tamey. *Tr. Güç, kuvveti, tamlık, kifayet.* Vanê zeno/a ze kuçi. (Yanê mezbût o/a, metîn o/a)

kuço kuço *G.* Kutikî veyndayen a. Wexto ki kes veyndano kutikî, kes vano: "Kuço kuço!" *Tr. Köpeğe seslenme ifadesi.* "Kuço kuço! (bê to rê nan bida.)"

kudênaye/ê *N.* Domnaye/ê, domkerde/ê, dewamkerde/ê, ramite/ê. Çî/keso ki kudêneyêno, ramîyayo, dewam bîyo. *Tr. Sürdürülen, devam ettirilen, güdülen, sürdürülen.* Lejê kudênayeyî zirar da ma pêrini ro. Karêndê ci kesî nêresa û nêresno jî.

kudênayeni *f. M.* Kudênayîş. Domnayeni, dewam kerdeni, ramiteni, şopa ci ramiteni. *Tr. Gütmek, sürdürmek, devam etmek, izini sürmek, ardını bırakmamak.* Kaşka şima no lej hendayên nêkudênayê. Hetta nika hurna hetan ra des merdimîy kewtîy. Nika do ki wereyîk bibîyayê, wa ê siftekênî di bibîyayê.[1]

kudênik *Nn.* Kudik. Çî/keso ki dewan keno, şopan beno, rameno, çîyên di wesfê ci yo ravey kudênayen a, tey kudik bîyayeni, tey dewam kerdiş bîyayena. *Tr. Süreğen, devam eden, süren, sürek, sürekli.* Mi tey kudênik nêdîyo ki, ez vaja o yo kudêno.

kudik *Nn.* Qerqile, şubhe. Çîyo ki bîyayeni yan jî nêbîyayena ci teqez nîya. Labelê kesî keno kêfsad, kes qayîl bo ki teqez bo. *Tr. Şüphe, kuruntu, kurt.* Esas mi pey emel nêkerd jî, vatenda ey a tepîya kudik kewt mi zerrî. Cora ez kewta dimî.

kudik/i 1. *Zoo. N.* Leyrê heywanandê dirnokan. *Tr. Yırtıcı hayvanın yavrusu.* Kudikên o. Qey roj bêro o do jî însanan bidirno. 2. *N.* Kilm/i, qut/i, kilmmende/ê, werdîyek/i. *Tr. Bodur, kısa.* Kudik o. Bi mi ki cisnê ci hinîsîn o. 3. *N.* Kudênik/i. Çî/keso ki dewam keno, kudêno. *Tr. Süreğen, sürekli, devamlı.* Xusletêndo kudik ci di bîyo peyda ki ma yê ci ra nêşenê cikerê. 4. *Zoo. N.* Leyrê/a xenzîran, leyrê/a xozan, çêleyê/ya xenzîran. *Tr. Domuz yavrusu.* Xenzîro kudikê xwu verdano. 5. *N.* Eynad/i. mirrik/i. Kes/çîyo ki; çîyên bol kudêneno û eynad keno, tey eynadey vêşî ya. *Tr. İnatçı.* Eger kudik nêbîyayê, qey o do jî ê xwu ra bikewtayê. Ma ma pêro ê xwu ra nêkewtîy?

kudikane *Nn.* Zêdê çî û kesandê kudikan, ê dolandê xozan, zêdê mirrikan, zêdê eynadan, zêdê heywanandê dirnokan, zêdê çî kesandê dewam bîyayan, zêdê kilm û kilm kerdan û qutan bîyayeni. Wesfê kudikan tey bîyayeni. *Tr. Domuz yavrusu gibi olma, yırtıcı hayvan gibi olmak, inatçılar gibi olmak, kısa sıfatını taşımak, şüpheliler olmak.* Eger mi tey wesfo kudikane nêdîyayê, mi tey kudik nêronayê.

kudikey 1. *Zv. Nm.* Kudikîni. Kudik/i bîyayen, leyrê/a xozan bîyayeni, wesfê xenzîran tey bîyayeni. *Tr. Domuz yavrusu/dölü olmak.* Ez kudikeya ey verînde ra yo ki zana. 2. *Nm.* Kudikîni, kilmey, qutey. Kilm/qutik/i bîyayeni. *Tr. Bodurluk, kısalık.* Mi rê çirê kudikeyda ci ra? 3. *Nm.* Kudikîni, kudênikey. Çî/keso ki kudik o, dewam keno, rameno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Süreğenlik, süreklilik, daimilik.* Mi rê kudikeya ci bîyayenda ci mihîmêrî ya. 4. *Nm.* Kudikîni,

---

1 Kokê vajekda kudik û kudênayeni jew o.

leyrê heywanandê dirnokan bîyayeni. *Tr. Yırtıcı hayvanların yavrusu/dölü olmak.* Kudikeyda ci ra fek verdê, bewnîyê zirardaneyda ci ra. 5. *Nm.* Kudikîni, eynadey, mirrikey. Eynad/mirrik/i bîyayeni, wesfê mirrik/eynadan tey bîyayeni. *Tr. İnatçılık.* Eger kudikeyda ci ra nêbo, merdimêndo hewl o. 6. *Nm.* Kudikîni, qerqileyey, şubheyey. Qerqile/şubhe bîyayeni, wesfê qerqilan tey estbîyayeni, kudik bîyayeni. *Tr. Şüphe/kuruntu olma.* Finên ki kudikey mîyan kewo, o deha rew rewî îflah nêbeno.

kudîyaye/ê *N.* Domîyaye/ê, dombîyaye/ê. Çî/keso ki o yo ramêno, o yo dewam beno, şopa ci ya hewna şina. *Tr. Sürdürülen, devam eden, devam ettrilen, izi sürdürülen.* Bi mi ki lejê şima yê kudîyayeyî, şima wina vistîy pê.

kudîyayeni *f. M.* Kudîyayîş. Domîyayeni, ramîyayeni. Dom/bîyayeni, tekrar kerdeni, şopi berdeni/ramîyayeni. *Tr. Sürdürülmek, devam edilmek, güdülmek, inadına irdelenmek.* Ellah zano ki, a dawaya înan a hewna kudêna. Par ez zana hewna kudîyayê.

kuf *Nn.* Cixara ra dûn anteni, finên dûnê cixara xwu zerre anteni. *Tr. Fırt. Sigarayı her içine çekme.* Pîyê ci kufên jî da qeçekdê xwu yê werdî. Pî gereg ki wina totikval nêbo.

kuf/i *Kîm. Nn.* Çî/keso ki herimîyayeni ra zerik erzîyayo ser. *Tr. Küf, pas, küflenen.* Kufik pêro zirardan nîyo.

kufbîyaye/ê *N. Bw.* Kufiyaye/ê. Tekero kufbîyaye û pirbîyaye zêdê pêray nêşino.

kuf bîyayeni *f. M.* Kufbîyayîş. *Bw.* Kufiyayeni. Kaşka ma no teker tenekên bikufnayê. Çunkî pifê ci vêşî yo, gereg ki tenekên kuf bo.

kufik 1. *Kîm. Nn.* Kenik, afnik. Çîyo ki nermijîyayîş di yan jî bêhewa mendiş di çîyêndo zerdin erzêno ser. *Tr. Küf.* Çî bikufikîyo yan jî kuf bierzîyo ser, ez bixwu nêşena bûra. 2. *Fîz. Nn.* Afnik, kenik. Çilm û leymê mîyandê zincîyero ki zincî mîyan di qalib giroto û bîyo zerdane. *Tr. Burun kiri/pasağı.* Şêligî mîyan di kufikê mîyandê zincî veteni, eybûar o. Zincîya kesî biveşo, kes wina nêkeno!

kufikin/i 1. *Kîm. N.* Kenikin/i, afnikin/i. Çî/keso ki kufik erzîyayo ser û bîyo zirardan. *Tr. Küflü.* Nano kufikin nêwerêno. Çunkî zirardan o. 2. *Fîz. N.* Kenikin/i, afnikin/i. Çî/keso ki zincîya ci afnik giroto, kermeyê leymî tepişto. *Tr. Burnu pasak tutan.* Ê lajê kufikinî meyarê nezdîyê mi. Çunkî zerrîya mi qelibêna.

kufikiney 1. *Nm.* Kenikiney, afnikiney, henikiney. Kenikin/i bîyayeni, afnikin/i bîyayeni, kufikin/i bîyayeni, kufikî bîyayeni, henikin/i bîyayeni. Wesfê kufikîyayîşî ser o bîyayeni. Kufik ser eşteni. *Tr. Küflenmek, küflülük.* Mi çimî di ki kufikineya ci sebebê zihêrokî bîyayenda ci bî. 2. *Nm.* Kenikiney, afnikiney. Kenikin/i bîyayeni, afnikin/i bîyayeni, kufikin/i bîyayeni, kufikî bîyayeni. Wesfê kufikîyayîşî ser o bîyayeni. Kufik tey peyda bîyayeni. Zincîda ci di kufik peyda bîyayeni. *Tr. Küflülük, küflü olmak, burnunda küf/pasak oluşmak.* Kufikineya ci bî sebebê qewirîyayenda ci ya karî.

kufikî 1. *H. N.* Kenikî, afnikî. Hal û wezîyet û wesfê kufikîyayeni, tey kufik meydan amîyayeni. *Tr. Küflenme.* Nan bîbî kufikî. 2. *H. N.* Kenikî, afnikî. Kerme girêdayena mîyandê zincîyeri bîyayeni, hal û wezîyet û wesfê kermedê çilmdê mîyandê zincî. *Tr. Burunda sümüğün katılaşması.* Zincî bîbî kufikî. Kufikî bîyayena ci çi pîsi bî! Madê kesî qelibîyayê.

kufikîbîyaye/ê *N. Bw.* Kenikîyaye/ê. Nano kufikîbîyaye û kufikînêbîyaye senîn do pêra nêabirîyo? Vato mi nêşa pêra abirno.

kufikîkerde/ê *N. Bw.* Henikîkerde/ê 2. Şima jî zêdê înan şenê nanê kufikîkerdeyî cayên di bibeşirnê?

kufikî kerdeni *f. M.* Kufikîkerdiş. *Bw.* Henikî kerdeni 2. Ê ti zanê. Kufikî ki ti gunakar bê!

kufikîyaye/ê *Kîm. N. Bw.* Kenikîyaye/ê. Nano kufikîyaye û nano nêkufikîyaye jew nêbeno.

kufikîyayeni *f. M.* Kufikîyayîş. Kenikîyayeni, afnikîyayeni. Afnikî bîyayeni, kufikî bîyayeni, kenikî bîyayeni, kenik tepişteni, kufik giroteni, kufik tepişteni. *Tr. Küflenmek, küf tutmak.* Şamî bikufikîyo, kes do caelmatî bierzo.

kufiknaye/ê *N. Bw.* Henikîkerde/ê 2. Nanê to yê kufiknayeyî ma kerdîy tetirxanî.

kufiknayeni *f. M.* Kufiknayîş. *Bw.* Henikî kerdeni 2. Eger şima nanî cayêndo nerm di verdê, şima do bikufiknê. Noqra mexsûs yan jî bi îhmaldo bêtedbîr a kufiknayeni jî guna yo.

kufir 1. *Er. Nn.* Înkar, înkar kerdeni, Ellahî red kerdeni. *Tr. İnkar. Allah'ı inkar etmek.* Cennet û cehnimî qebûl nêkerdeni, kufr o. 2. *Nn.* Xeberîy, lengîy, qisey. Bi fek a qiseyê nehsîy kerdeni, xeberîy dayeni, lengîy çînayeni. *Tr. Sövgü, sinkaflı sözler sarfetmek, küfretmek, sövmek.* Eger to mi rê kufir nêkerdayê, mi gerreyê to nêkerdê.

kufirbaz/i 1. *Teo. N.* Kafir/i. Keso ki Ellah û waşten û emranê Ellahî ra çîyên yan jî hemî çîyê ci înkar keno, red keno, qebûl nêkeno, mexsûs heramî keno helal û helalî jî keno heram, Ellahî

înkar keno, Qur'anî yan jî Qur'andê Kerîmî ra ayatên mexsûs, bi zanayîş a înkar keno, qebûl nêkeno, red keno. *Tr. Kafir, münkir, inkarcı.* Fini bena ki qisa kufir bena, labelê vatokê ci kafir/kufirbaz nêbeno." 2. *N.* Keso ki lengîy çîneno, xeberîy dano, ci fekî ra qiseyê nehsîy, qiseyê xirabîy vijênê. No kes, bi nayen a (nayîş a) qisey keno, vano ez to (şima/înan) û filan kesan wina wina bikera. Heşa hawêr, hacetê ci yo ci dest di. *Tr. Söven, küfreden.* Aman ha, meşirê nezdîdê ê merdimdê kufirbazî. Çunkî hawêr kufir keno.

kufirbazey 1. *Teo. Nm.* Kufirey, munkîrey. Kufirbaz/i bîyayeni, înkar kerdeni, red kerdeni, qebûl nêkerdeni. Ellahî înkar kerdeni, mexsûs û bi zanayîş a heraman helal û helalan heram kerdeni. Emr û qedexandê Ellahî ra pêrini yan jî qismêndê ci înkar kerdeni, qebûl nêkerdeni. *Tr. İnkar etme, kafirlik, münkirlik.* dinya alemî pêrini aşnawito, kufirbazeya ci bîya eşkera. Ti yê hewna înkarê ci înkar kenê. Merhemetdê Ellahî vêşêrî merhemet xeta o! Biaqilî xwu ser! 2. *Nm.* Lengîy çînayeni, xeberîy dayeni, lengîyçînok bîyayeni, xeberdanok bîyayeni, xeberdan bîyayeni, qiseyê nehsîy ci fekî ra vijîyayeni. Karûgurweyê ci, wesfê ci yo ravey lengîy çînayîş bîyayeni. *Tr. Sövmek, küfretmek.* Kaşka kufirbazey pa çinêbîyayê, labelê esta.

kufirbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kufir bîyo, kesên yan jî çîyên rê kufir kerdo, lengîy çînayê, qiseyê pîsîy kerdê, ci fekî ra qiseyê pîsîy û nehsîy vijîyayê. *Tr. Küfreden, söven.* Ti bi kamcîn aqilî ya ê merdimê kufirbîyayeyî mi het di parêznenê? 2. *N.* Çîyo (qisa, vatiş) ki kufro, tey kufir esto, tey vatişê gunay û gunakarey estê. *Tr. Günah olan, küfür/lü olan, sözgü sözleri olan şey.* Çîdê kufirbîyayeyî di tim jî gunayên esto.

kufir bîyayeni 1. *f. M.* Kufirbîyayîş. Kufir kerdeni, tey kufir bîyayeni, fekî ra kufir vijîyayeni, tey qiseyê nehsîy bîyayeni, tey lengîyçînayîş estbîyayeni. *Tr. İçinde küfür bulunmak, küfretmek, ağzından galiz ve sinkaflı sözler bulunmak.* Mi rê kufir bî. Kufrê mi bî. Eger mi rê kufir nêbîyayê. To rê kufir bî yan nêbî? û zêdê nînan. 2. *f. M.* Kufirbîyayîş. Tey înkar bîyayeni, Ellah û çîyo muqaddes red bîyayeni. Helal, heram bîyayeni û heram jî helal qebûl bîyayeni. *Tr. İnkar olmak, küfre girmek.* Eger tey kufir bibo, ez mîyan di nêbena. Wa şima bizanê ha! 3. *f. M.* Kufirbîyayîş. Meydan amîyayîşê kufrî, virazîyayena kufrî. *Tr. Küfür/inkar olayının gerçekleşmesi.* Nika tîya di kufir bî yan nêbî? Eger ez bizana kufir bîyo, ez boçika ci nêverdana.

kufirkerde/ê *N.* Kufirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî ci rê kufir kerdo, ci rê kufir bîyo, ci rê qisaya pîsî û nehsi bîya. *Tr. Küfredilen, sövülen.* Vanê tew o merdimo kufirkerde jî merdimêndo minasib bîyo. Qe nêzana çirê kufir bîyo ki?

kufir kerdeni *f. M.* Kufirkerdiş. Xeberîy dayeni, lengîy çînayeni. Kesên yan jî çîyên rê qiseyê eybûarîy kerdeni/vateni. *Tr. Küfretmek, sövmek.* Ci rê kufir kerd, va: Ez cinî û may û way û pîrûpîrbavdê to nêzana bi çiçîdê xwu ya wina wina bikera. Bênamûsî pa çija qisaya pîsûnehsi nêverdê. Ma kes hendayên şitheram beno?

kufîyaye/ê *N.* Kufbîyaye/ê. Çî/keso ki kufîyayo, hewayê ci ci ra vijîyayo, hewayê ci bîyo veng. *Tr. Havası inen/boşalan.* Vanê tekerê ci yo kufîyaye bîyo sebebê dîmdeyayenda ci.

kufîyayeni *f. M.* Kufîyayîş. Kuf bîyayeni. Vengbîyayena hewa û çîyandê zêdê hewayan. *Tr. Havanın inmesi/boşalması.* Tekerê mi kufîya bî, mi şî fina pir kerd.

kufkariki *Nk. Nm.* Çetmari, darboli, sungi, govleki, kerakuriki. Bolekê ci "kufkarikîy" ê. *Kur. Kuvark. Tr. Mantar, mantar bitkisi.* Kufkarikê werdîy jî estê, ê bi zihêrîy jî estê.

kufkarikîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Kufkariki. Qeçkînî di ez bol şîya kufkarikîy.

kufkerde/ê *N. Bw.* Kufnaye/ê. Tekero kufkerde yo, ma vera çep anceno. Gereg ki ma tenekên pif kerê.

kuf kerdeni *f. M.* Kufkerdiş. *Bw.* Kufnayeni. Fini bena ki finên tenya kuf kerdena cixareri kesî poşman kena. Çunkî raya ci abêna. Pif bîyayeni va (hewa/pif) debeno çîyên mîyan, kuf bîyayenbi jî ci ra pif gêrêno.

kuflet *Nn.* Keye, nifûsê keyî. Kalik û pîrik û qeçê nînan ê ki nînan ra bîyê. Kufletî mîyan di keyneyê veyvbîyayey û qeçê nê keynandê veyvbîyayan çinî yê. *Tr. Dede, nine ve bunlardan hasıl olan geniş aile. (Bu aile içinde dede ve ninenin evli kızları ve bu evli kızlarından oluşan torunları yoktur.)* Şima ki kufletê mi qebûl nêkerê, ez jî tey çinî ya.

kufleti *Nm.* Cinêki, cinî. Cinîya kesî, cinîya ki maredê kesî bin da. *Tr. Karı, eş, zevce.* Ci rê kufeleta ci bol biqîmet a.

kufletname *Nn. Bw.* Malbatname. Kufletnameyê kesî, kuflet û zanîşanê malbatda kesî mojneno.

kufleto gird *Nn.* Kufleto hera. Kufleto ki kalik û pîrik û qeçekê nînan ê zerreyî ra peyda bîyo. Nînan mîyan di keyneyê veyvbîyayey û qeçê nê

keynandê veyvbîyayan çinî yê. Çunkî nê kufletê kêdê xwu yê teberî yê. *Tr. Geniş aile. (Bu ailede dede, nine, baba, anne ve bunlardan meydana gelen evli olmayan kız çocukları ile evli ve bekar erkek çocukları yer alır. Ancak evli kız çocukları ile evli kız çocuklarının çukları yer almaz. Çünkü bu sayılan hariçler, başka bir aileyi meydana getirmektedir.)* Dimilîyan mîyan di kufleto gird bo jî, kufleto werdî bo jî, peynî keyneyê veyvbîyayey û qeçê keynandê veyvbîyayan zerre ra nê, teber ra hesibênê. Çunkî nê, canakî di kufletnakî peyda kenê. Çunkî heqê saznayenda înan (gurwênayeni, pa kar kerdeni, îhtîyacanê ci vînayeni, malûmilkî di ûzn.) pêran ser o nîyo, vistewran ser o yo.

kufleto werdî *Nn.* May û pî û qeçê ci. Labelê nê qeçekan mîyan di keyneyê kesî yê veyvbîyayey û qeçê na keynerda kesî yê veyvbîyayey çinî yê. Çunkî nê kufletê zewmbîyan ê, nê canakî di kuflet ê. *Tr. Çekirdek aile. Anne, baba ve bu kimselerden oluşan çocuklar. (Bu aile içinde birinin evli olan kızları ile bu evli kızlarından oluşan çocukları yoktur. Çünkü bunlar başkasının ailesi sayılır.)* Kufletê xwu yo werdî girot û şî ki şî. Tew bî vinî.

kufnaye/ê *N.* Kufkerde/ê. Çî/keso ki bi piloznayen a, bi piloxnayen a hewayê mîyandê ci gêrîyayo, kerdo veng yan jî hewayê ci kemênayo. *Tr. Basınç uygulamak suretiyle havası alınan/boşaltılan.* Tekerê ci yo kufnaye do dima pif bo.

kufnayeni *f. M.* Kufnayîş. Kuf kerdeni. Bi piloxnayen a yan jî bi piloznayen a hewayê çîyen giroteni, bi piloznayîş a hewayê ci kemênayeni. Kufên pirodayeni. *Tr. Bastırarak herhangi bir şeyin havasını almak/boşaltmak.* Ez şîya ki tekerî pirê hewa kera, înan va vêşî yo, tenekên kufna.

kuf *Nm.* Çîyê zêdê pifi û cixara û titûnî vera zerre anteni. *Tr. Vakum. İçeriye çekmek.* Kufên da cixara ro û kixî kewt ci ser. Cixara ra îri veti, fina jî cixara nêanti.

kufrî *N.* Çî/keso ki kufrî/înkarî ser o yo, qisandê xiraban ser o yo, xeberan ser o yo, tey înkar kerdeni, tey xeberîy, tey lengîy estê. *Tr. Küfürlü, küfürle ilgili, inkarla ilgili, inkar hakkında, sinkaflı şeyler ile ilgili olan her şey.* Şima çirê qisanê kufrîyan kenê ki?[1]

kufrî bîyayeni 1. *f. M.* Kufrîbîyayîş. Înkarî ser o bîyayeni, wesfê kufrî tey estbîyayeni. Çî û kesandê kufrîyan ser o bîyayeni. Bêîmaney ser o bîyayeni, reddê Ellahî yan jî wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Küfür/inkarla ilgili olmak, küfür hakkında olmak.* Cennetî û cehnimî qebûl nêkerdeni, çîyêndo kufrî yo. Kufrî bîyayeni xirab a. 2. *f. M.* Kufrîbîyayîş. Heqdê kufrî di bîyayeni, kufrî ser o bîyayeni, qiseyê kufrî bîyayeni, çî yan jî kesê kufrî bîyayeni. *Tr. Küfür/sinkaflı sözlerle ilgili olmak, küfür hakkında olmak, sövgü olmak.* Qiseyê kufrî bîy. Cora mi nêweşanay.

kufrîyey *Nm.* Kufrî bîyayeni, wesfê kufrîyey tey estbîyayeni, lengan ser o bîyayeni, lengîy çinayîşî ser o bîyayeni, heqdê înkarî di bîyayeni. *Tr. Sövgü/küfürle ilgili olmak, sinkaflı sözler/küfür hakkında olmak, inkarla ilgili olmak.* Şima şenê kufrîyey ser o hendê di rîpelîy nuşteyên binûşnê.

kufteyê mercûyan *Wş. Nb.* Gûdkerdenda çîgdê mercûyan ra virazêno. Qandê coy *Bw.* Çîgê mercûyan. Merdim esto ki çîgdê mercûyan ra, esto ki kufteyê mercûyan ra hez keno.

kuho 1. *N.* Zergan, zergûn. Renga vaşandê normalan, renga ki kuho ya, renga vaşdê xelleyan, renga vaşdê teneyan û mercûyan û nehayan. *Tr. Yeşil.* Ci rê kuho weş o. Kam ki ci rê çinayêndo kuho biherîno, do pey şa bo. 2. *N.* Qandê vaşan û kuhoyîyan zergûn, zergan, gane, bigane, weş, weşbigane, tey rih estbîyayeni. *Tr. Yeşil, yeşerme, canlı, bitek.* Hetta ki tene kuho nêbî, ma nêşa ver ra şiro. Çunkî verê kuhoyî tim vero bî.

kuhobîyaye/ê 1. *Nk. N.* Zerganbîyaye/ê, zergûnbîyaye/ê. Çî/nebato ki bîyo kuho, kuhoyîyey dekewte de. *Tr. Bitkilerde canlanan, yeşeren.* Mehfezekerdiş di ferqê tenedê kuhobîyayeyî û kuhonêbîyayî çiçî yo? 2. *N.* Zerganbîyaye/ê, zergûnbîyaye/ê. Çî/keso ki renga kuhoy dekewta de, bîyo kuho. *Tr. Yeşil olan, yeşil rengine boyanan.* Ez bixwu deha ê çinayê kuhobîyayeyî xwu ra nêdana. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên ser o hendo ki vinderdo, ze ki ser o kuho bo, karûgurweyên ser o bol û bol vinderdo, ser o

---

1 Jû cayan di bi namedê kufrî ya dewîy yan jî roniştgey estê. Nameyê nînan yan kafireyda ci ya verêni ra yeno yan jî Terîqetdê Kufrewî ra yeno. Eger nê cayan di Terîqetê Ehmedê Kufrewî bi giraney a bibo, no name deyêno ci. Eger ki verê coy wextê wextan di, dewrê muslumaneyda verêni di cayê kafiran bo, fina no name deyêno ci. Labelê no wezîyeto winasîn di wesfê ci ser ra şino, name ser o maneno. Çunkî verênan verînde ra o ki vato: "Nameyê kesî do ki bivijîyo, heşa wa q...a kesî bivijîyo." Tayên jî vanê, "nameyê kesî do ki bivijîyo, wa çimê kesî bivijîyo." Hurdina jî bi qedr û biqîmet ê. Esas nê pîlvatikîy tesîrê name vijîyayenî îfade kenê.

bîyo kuho. *Tr. İnekleyen. Bir bitki gibi bir iş veya eylem üzerinde adeta yeşeren, bitkileşme sürecine giren, işi ağırdan alan.* Gereg ki kes şiro, çareyê ê merdimdê ê karî ser o kuhobîyayeyî, maç kero.

kuho bîyayeni *f. M.* Kuhobîyayîş. Zergan/zergûn bîyayeni. Erd di, herri mîyan ra vijîyayena kuhoyîyan pêrini. *Tr. Yeşermek, bitmek.* Dari bikarîyo bena kuho, tene bikarîyo beno kuho, vaş beno kuho ûzn. 2. *f. M.* Kuhobîyayîş. Renga vaşan giroteni, renga kuho di bîyayeni. *Tr. Yeşillenmek, yeşil renge girmek.* Kurdika mi yaşili bî, çinaşoyêri şuwîyê, bi çinayandê bînan a rengi virnê, bî kuho. 3. *Zv. f. M.* Kuhobîyayîş. Bol vinderdeni, herûni di bol vêşî mendiş a ze ki kuho bo. *Tr. Herhangi bir şey veya çalışma üzerinde çok beklemek suretiyle adeta yerinde ağaç olmak, yeşermek, bitmek, ineklemek.* Ellah xeyrîy! Şima kotî di mendîy? Ez tîya di bîya kuho.

kuhokerde/ê 1. *N.* Zergûnkerde/ê, zergankerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni renga kuhoy daya piro, bi rengerda kuho ya boyax kerdo, renga kes û çîyandê kuhoyan daya piro. *Tr. Yeşile çalınan/boyanan, yeşil renk vurulan.* Şima do o çîyo kuhokerde nê, yaşilkerde xwu rê bigirotayê. Çunkî ey di keramatên esti bî. 2. *N.* Çî/keso ki o yo bi rengerda kuho ya aseno. *Tr. Yeşil görüntüsü veren, yeşil görünen.* Ê çîyê kuhokerdeyî ez anta xwu ser. Cora ez po şîya. 3. *N.* Çîyo (vaş, tene, çîyêndo zêdê nînan) ki jewî yan jî tayêni bi verovinderdiş a kerdo kuho, kerdo zergûn/zergan, nebatan di kerdo weşe û biheyat. *Tr. Bitirilen, yeşertilen.* Yanê şima vanê ê tenedê kuhokerdeyî vero kedi nêwerîya ya? 4. *Zv. N.* Çî/keso ki bi tesîrdê kesên yan jî çîyên ci rê hendo ki xebatêndo bol û bol şên dayo kerdeni ze ki zêdê vaşên a, zêdê teneyên a ser o kuho bo, ser o bol vinderîyo. *Tr. Üzerinde fazla çalışmasına neden olunan.* Şima o merdimo a xebati ser o kuhokerde soyîn kerd nêweş. Xeyrî bî şima lajek ser o kerd kuho? Şima kerdê dinya pey fetih kero?

kuho kerdeni 1. *f. M.* Kuhokerdiş. Zergan kerdeni. Çîyanê karitişî erd ra, herri ra, bi bîyayîş a, bi gan ci dayen a veteni. *Tr. Yeşertmek, bitirmek.* Ma karitîy û verday, Ellahî kerdîy kuho. 2. *f. M.* Kuhokerdiş. Zergan kerdeni. Bi kuho ya boyax kerdeni, renga ci kuho kerdeni, renga ci bi kuho ya vurnayeni, renga kuho pirodayeni. *Tr. Yeşile boyamak, yeşil renkle boyamak/büründürmek.* Ey va yaşil ki, mi kerd kuho. Tersena ki biqehrîyo. 3. *f. M.* Kuhokerdiş. Bol vindarnayeni, bol bi vindarnayen a jewî încîraxî kerdeni, kesên herûni di bi bol vindarnayen a zêdê darên kuho kerdeni. *Tr. Birini çok bekletmek suretiyle adeta bir ağaç gibi bekletmek, acz etmek.* Qusûr mewinî, mi ti ûja di kerdî kuho.

kuhoyane *Nn.* Zerganane, zergûnanê, kuhoyîn. Zêdê kuhoy, bi şikildê kuhoyî ya, ze kuho. *Tr. Yeşilce, yeşile çalar.* Çinayêndo kuhoyane kewt mi çiman ver, fina mi kerd vinî.

kuhoyey 1. *Nm.* Kuho bîyayeni. Wesfê çî û kesandê kuhoyan ser o/tey bîyayeni. Renga ci kuho bîyayeni, bi rengerda kuho ya boyax bîyayeni. *Tr. Yeşillik, yeşil renge boyanmak.* Ez kuhoyeyda ci ra haydar nêbîya. Mi ki bizanayê tey kuhoyey esta, mi nêherînayê. 2. *Nm.* Kuho bîyayeni, vaşandê werdî ra bîyayeni, kuhoyî bîyayeni, wesfê vaşandê kuhoyan tey bîyayeni. *Tr. Yeşillik. Yenebilen otlardan olmak.* Ki do kuhoyey ra bo, goştin bo deha rind o.

kuhoyî 1. *Nk.* Nebat. Hergi babet nebat. Hergi çîyo ki erd di beno kuho. *Tr. Nebat, bitki.* Cayo ki kuhoyî çinêbo, ûja merde o. 2. *Nk.* Tar û tûr. Vaşê werdeni. Hergi babet vaşê werdî. *Tr. Yeşillik. Yenilebilen her tür ot.* Şorî ma rê çarşî ra tayên kuhoyî bîya, şan di meymanê estê. 3. *Nn.* Renga çî û kesandê kuhoyan ser o. *Tr. Yeşil rengi hakkında/ üzerine.* Kuhoyî nêbî ki weşdê mi şiro.

kuhoyîyey 1. *Nm.* Kuhoyî bîyayeni, wesfê kuhoyîyan ser o/tey bîyayeni. Çî û kesan di renga ci kuho bîyayeni. Heqdê çî û kesandê kuhoyan ser o bîyayeni. *Tr. Rengi yeşil olma, yeşillik.* Ez a kuhoyîyeyda ci rê tebayên nêvana. Mi rê werdîyeya ci ecêb amê. 2. *Nm.* Kuhoyî bîyayeni, vaşê werdî pêro bîyayeni, vaşan mîyan di vaşê werdî bîyayeni. Vaşandê werdî ser o bîyayeni. *Tr. Otlar içinde yenen türdeki otlar olma, yenilebilir otlar hakkında olma.* Mi rê ki kuhoyîyey ser o bîyayê, gereg ki wina nênûşîyayê.

kuhoyîyin/i *N.* Ze kuho, ze ki kuho bo, tey wesfê kuhoyey bîyayeni. Çî/keso ki wesfê kuhoyan ser o esto, renga ci kuho ya, renga vaşan û kuhoyîyan tey esta. *Tr. Yeşilimsi, yeşile çalar.* Mi va beno ki mi rê tenya kuhoyîn ameyo. Dêmax kî şima winî dîyo.

kuhoyîyiney *Nm.* Ze ki kuho bo, tey wesfê kuhoyey bîyayeni. Çî/keso ki wesfê kuhoyan ser o esto, renga ci kuho ya, renga vaşan û kuhoyîyan tey esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yeşil/ yeşilimsi olma, yeşile çalmak.* Kuhoyîneyda ci di guman çinî yo. Ma yê vanê şima jî winî

dîyo yan nêdîyo?

kuje *Nk. Nn.* Goza pemeyî. Goza ki ci ra peme vijêno, dima beno şîfi û dima jî ci ra peme vijêno. *Tr. Pamuk kozası.* Kuje hewna nêabîyaya, ma şîyê ki peme biçînê. No çitil elçî yo!? 2. *Nk. Nn.* Qalikê pemeyî û ê xaşxaşî. *Tr. Pamuk ve haşhaş kabuğu.* Kujî me dekerê pemeyî mîyan ki, pa peme nêbo kuho.

kujot/i *Tib. N.* Kijot/i, cûrre/ê. Kes/çîyo ki; gird nêbeno, nêageyrêno, tim zêdê xwu maneno. Tersê kujotî "siltanî" yo. *Tr. Cılız, sıska, gelişemeyen.* Çîyêndo kujot o, aver nêşino. O yo tim apey şino.

kujotey *Tib. Nm.* Kijotey, cûrreyey, nêageyrayeni. Kujot/i bîyayeni. Wesfê çî û kesandê kujotan ser o bîyayeni, aver nêşîyayeni, belkî apey şîyayeni. Tersê kujotey, "siltanîyey" a. Kujotey cisnên nîyo, bi verovinderîyayen û nêvinderîyayen a ya. *Tr. Bedensel olarak gelişememek, sıska ve cılız kalmak.* Ez kujoteyda ci rê biveşî, ez axmaxeyda ci rê biveşî, çiçî rê biveşî, çiçî rê nêveşî?

kujûl/i *N.* Çikoso/a pîs/i, nekeso/a pîs/i, pîntîyo/ya pîs/i, desttepişteo/ya pîs/i. Kes/çîyo ki; destdê ci ra kincî jî nêrijêno. *Tr. Pinti, nekes, cimri.* Ellah xeyr, ti yê bi kamcîn aqilî ya şinê ê kujûlî ra çî wazenê ki!

kujûley *Nm.* Kujûlîni, kujûlîney. Kujûl/i bîyayeni, karê kujûlan kerdeni, nekeseya pîsi, çikoseya pîsi, pîntîyeya pîsi, destan ra kincî jî nêrijîyayeni, debar û aqil dayen di çîyên rê nêbîyayeni. *Tr. Cimrilik, pintilik, nekeslik.* Kaşka a kujûley jî ser o nêbîyayê.

kujûlîney *Nm. Bw.* Kujûley. Karê kujûlîney nêbî! Çi kujûleya welatî esti bî, pêro jî ser o bî.

kujûlîni *Nm. Bw.* Kujûley. Kujûlîna ki ser o bî, serê hemî bî. Çi rindey û hewlîna ci esti bî, pêro bi xwu ya berdi.

kukaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kukîni kewta ser û o yo zêdê kundan kukeno, vengê kundan vejeno. *Tr. Baykuş gibi öten veya ses çıkaran.* Ez xwu nêkena, vervadê ê merdimdê kukayeyî.

kukayeni *f. M.* Kukayîş. Kukîni. Kukîni kerdeni, kuki kuka ci bîyayeni, zêdê kundî veng dayeni/veteni. *Tr. Baykuş sesi çıkarmak, baykuş gibi ötmek.* Xeyr o, kukayeni kewta to ser? Ti yê çîrê winî kukenê?

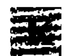
kukûrd *Kîm. Nn.* Zac, gemez, kerkût. Elementên o ki nîşanê ci yo latînî s o. *Nn. Tr. Kükürt.* Bi kukurdî ya şewateyî kenê hewna.

kul 1. *Tib. Nn.* Mîkrobo ki, gandê kesî di arêbîyayo û ci di leymên giroto. Kul bixwu, dirbeti bi derbên a vijêna. *Tr. Mikrop kaynaklı yara.* Dirbeta ci kul veto. 2. *Tib. Nn.* Kansêr. Gindaya ganî. *Tr. Ur, kanser, huysuz yara, kötü huylu yara.* Vanê zerrî ra kul veto, ê yê kenê emelet kerê. Labelê ê yê tersenê ki vanê, o do biazirîyo.

kulaî *Nn.* Hetta bi hetta, ta bi ta. *Tr. Ebediyet, sonsuzluk, süreklilik.* Vanê, ê ki razîyeya Ellahî bigîrê do bi kulayîyey a cinneti di bimanê. Kulaîyeya cinnetî çi weş a û ê kulaîyaya cehnimî jî çi xirab a!

kulav 1. *Teks. Nn.* Keçe. Çîyêndo ze çinayo qalin o safî peşmîyîn o ki zimistanî çinadê xwu ser o danê xwu ra. Qalineya ci hendê giştên bena. *Tr. Çoban keçesi.* Kulavê şuwanan ser o çinêbo, ê do zimistanî serdan ra bimirê. 2. *Teks. Nn.* Keçeyê ravistişî yo zêdê şiqan o ki verî herûnda şiqan di, herûnda xalîyan di ravîneyayê. *Tr. Sergi keçesi.* Nê kulavîy safî peşmîyîn ê. Mîyaneyê kê teweno, wa kulavî ser o xwu rê derg bo.

kulavê şuwanan *Nn.* Keçeyê şuwanan. Keçeyo ki şuwaney şuwanîni di erzenê xwu ser, tey rakewnê, tey hewênê. *Tr. Çoban keçesi.* Kulavê şuwanan mi jî dayo xwu ra.

kulaye/ê *N.* Lûkimîyaye/ê. O/çîyo ki lûkimêno, tenekên lengeno. *Tr. Seken, aksayan.* Ewro da desên o ki linga ci kirosa bin di menda, o yo kulayêno.

kulayeni *f. M.* Kulayîş. Lûkimîyayeni, tenekên lengeni. *Tr. Sekmek, aksamak.* Kulayeni kes ata nata şino.

kulbe *Zîr. Nn.* Haletê kendeni, zengeno fekhera. Zengeno ki kes pa kolan û kendeni keno. *Tr. Çapa, çapa aleti.* Mêrdekî kulbe ard ki ma pa kolani bikerê, şima di deqan di şikit.

kulbeçeng *Tib. Nn.* Kulê bindê çengî. *Tr. Koltuk altı yarası.* Ci rê kulbeçengên vijîyayo ki, o yo vero nêşeno hewîni bikero û o yo nêşeno bazîyê xwu rono cêr.

kulbizik/i *Tib. N.* Merdimo ki, zerre yan jî mîdedê ci di kulêndo pîs vijîyayo, tey kansêr peyda bîyo. *Tr. Onulmaz, kanser gibi çaresi olmayan dahili bir hastalığa düşen kimse.* Eger Ellah nêkero, kes kulbizik bo, coyê kesî nêancêno.

kulbizikî *Tib. Nm.* Kulbizikey, kulbizikîyey. Nêweşîya kulbizikî, kulbizik bîyayeni, zerre di nêweşîna pîsi vijîyayeni. Pîze di kulên peyda bîyayeni. *Tr. Dahili yara, mide kanseri, midede oluşan onulmaz yara veya hastalık, dahil/karında ur şeklinde onulmaz bir yaranın çıkması, bu hastalığa yakalanmak.* Ez şîya, ma dewda Kirîvê Sînanî di qandê TRT ŞEŞ'î Kirîvê Sînanî ser o belgename ant. Mi pers kerd, êgana

ci va: "Sînan bi qehr a, bî kulbizikî."

kulbizikîbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo kulbizikî, tey nêweşîna kulbizikî vijîyaya, tey nêweşîna zerrîya ki yan tew weş nêbena yan jî rew rewî weş nêbena vijîyaya. *Tr. Onulmaz bir dahili yarası oluşan.* Ê do, ê nêweşê kulbizikîbîyayeyî sera berê, berê kamcîn nêweşxane? 2. *Tib. N.* Kansêrbîyaye/ê, kansêrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kansêr, bîyo kulbizikî, tey kulê zerrîyo weş nêbîyaye vijîyayo. *Tr. Kanserleşen, kansere yakalanan.* Kam bî sebebê Sînandê kulbizikîbîyayî? 3. *Zv. N.* Încîraxîbîyaye/ê, çatilmebîyaye/ê, qehrîbîyaye/ê, qotikîbîyaye/ê, qehranramerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di qehrûqotik ra îspatey qehran ra bîyo zêdê kesandê kulbizikîyan. *Tr. Kendisine çok çileler çektirilen, kahırlanmak suretiyle adeta kanser olan.* Şima nêşa tayên ê mêrdekê kulbizikîbîyayeyî amoş kero? 4. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka ti bi kulbizikî bê, ti bi qehrî bê, qehrûqotik to pîze kewo, ti bi kulbizikî ya şirê" bîya. *Tr. Sen olasın, sen onulmaz (kanser vb.) bir dahili yara ile ölesin bedduası yapılan.* Boka şima mi rê rojên ravey xeberê mergdê ê kesdê kulbizikîbîyayeyî bîyarê.

kulbizikî bîyayeni 1. *Tib.f. M.* Kulbizikîbîyayîş. Zerredê kesên yan jî çîyên di, kulêndo kansêr yan jî zêdê kansêrî yo ki yan weş nêbeno yan jî rew rewî weş nêbeno vijîyayeni. *Tr. Bir kimsede kanser veya kanser gibi bir yaranın çıkması.* Êgana Kirîvê Sînanî vatê: "Sînan qehran ra bî kulbizikî." 2. *Zv. f.* Kulbizikîbîyayîş. Bol û bol qehrîyayen a, îspatey zêdê kulbizikîyan bîyayeni, bol încîraxî bîyayeni, qehrûqotik ci pîze kewteni. *Tr. Kahrından çatlama durumuna gelmek, adeta kanser olmak, çok çile çektirilmek.* Şewra ra o, ez a kena ki amoş kera, o yo amoş nebeno. Ey îspatey ez kerda kulbizikî. Kes zêdê mi kulbizikî nêbîyo.

kulbizikîkerde/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan bîyo sebebê kulbizikîyeyda ci yan jî bîyo sebebê nêweşînênda zêdê kansêr bîyayenda ci. *Tr. Kanserleştirilen, onulmaz bir yara almasına neden olunan.* Nêweşxane do, ê nêweşê kulbizikîkerdeyî sera birişo? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qehran ra, qehrûqotik ra îspatey kerdo kulbizikî, kerdo kansêr, kerdo nêweşo bêderman. *Tr. Çok fazla yüklenilmek, kahırlatılmak suretiyle adeta kanser edilen, kendisinde onulmaz bir dahili yara oluşturulan kimse.* Derê ki boka şima ê mêrdekê kulbizikîkerdeyî aş kerê. Çunkî bol û bol qehrîyayo.

kulbizikî kerdeni 1. *Tib. f. M.* Kulbizikîkerdiş. Sebebê nêweşînênda kesên a kulbizikî bîyayeni. Kesên kulbizikî kerdeni, tey nêweşîna kulbizikî veteni yan jî sebebê na nêweşîni bîyayeni. *Tr. Birisinin kanser veya kanser gibi onulmaz dahili bir yara almasında etken olmak.* Kê o lajek kerd kulbizikî? 2. *Zv. f. M.* Kulbizikîkerdiş. Kesên yan jî çîyên bol û bol qehirnayeni, ci kulbizikî kerdeni, ci încîraxî kerdeni, ci çatilme kerdeni, ci qehrûqotikan ra kişteni yan jî wezîyetdê kiştan di vindarnayeni. *Tr. Birisini kahrından adeta öldürmek veya kanserlik derecesine getirmek.* Zewtîy day û va: Kê ki ez kerda kulbizikî, boka Ellah jî ey kulbizikî kero. Şewra ra o, ey îman ra veta.

kulbizikîyey *Tib. Nm. Bw.* Kulbizikî. Kulbizikîyeya Kirîvê Sînanî raşti bî. Çunkî mi bixwu bi êganda ci ya Sînan û coydê ci ser o qisey kerdîy. Ma heqdê Kirîvê Sînanî di bol çî girot. Labelê TRT ŞEŞ'î bol tayên çî mojna. Çunkî ê bi hewanakî ya amey bîy.

kulbizik *Tib. Nn.* Kulê pîzî. Kulo ki kesî pîze/zerre di peyda bîyo û pîs o, giran o. Na nêweşîni, bolkî qehir ra bena, fina bolkî mîde di kansêr peyda kena. *Tr. Onulmaz dahili yara, kötü huylu dahili yara, dahilde çıkan ur.* Mêrdekî di kulbizik esto, ez texmîn nêkena ki kesî şayo ci rê vajo.

kulbîyaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki leym tepişto û pa bîyo ze kermeyîn, zerre di dirbeti veta. *Tr. Mikrop kapmak suretiyle vücutta yara oluşan organ vs.* Çimo kulbîyaye do emelet bo. 2. *Tib. N.* Kansêrbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kansêr. *Tr. Kanserli.* Lewo kulbîyaye nêcibîya, fek pa şî.

kul bîyayeni *Tib. f. M.* Kulbîyayîş. Ganî di bi mîkrobên a dirbetên veteni. *Tr. Mikropla yaralanmak.* Linga ay bîbî kuli, a cora şî doktorî. 2. *Tib. f. M.* Kulbîyayîş. Kansêr/kansêr bîyayeni. *Tr. Kanser olmak.* Zerreyo kul veto. Finên ki gan di kul bivijîyo, rew rewî weş nêbeno. Labelê ki merdim xwu bişo mezbût kero, kes şeno otesîya ci bêro. Ê ki ameyê jî bol ê.

kuldar/i 1. *Tib. N.* O/çîyo ki wahîrê kulî yo, kul veto, kul tede peyda bîyo, gandê ci di bi mîkrobî ya dirbetên peyda bîya. *Tr. Yarası olan, mikroptan kaynaklı bir yarası olan.* Merdimêndo kuldar o, do şiro nêweşxane. 2. *Tib. N.* O/çîyo ki bîyo kansêr, kansêr veto, derdêndo bêderman veto. *Tr. Kanserli.* Merdimo kuldar çi zano nêşiro nêweşxane? 3. *Zv. N.* O/çîyo ki derdêndê ci yo bêderman yan jî giran esto. *Tr. Dermansız bir derde yakalanan.* Xortêndo kuldar o ki qandê

kuldê ci, derman jî peyda nêbeno.

kuldarey 1. *Tib.* *Nm.* Gandê ci di bi mîkrobên a dirbetên peyda bîyayeni. Kes/çîyo ki; bîyo wahîrê kulên, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr.* *Vücutta mikrop kaynaklı bir yaranın oluşması.* Kuldarey di bê doktor şîyayeni ez texmîn nêkena ki kul rew rewî weş bo. 2. *Tib.* *Nm.* Kanser bîyayeni, kulo bêderman veteni, gindaya ganî veteni. *Tr.* *Kanserlilik, urluluk.* Kuldarey di kes do miheqeq şiro nêweşxanan di bigeyro darîdê xwu. 3. *Zv.* *Nm.* Derdo giran giroteni, derdo bêderman peyda bîyayeni. *Tr.* *Onulmaz bir derde giriftar olmak.* Kuldarey rê dinya alem arêbo, ez texmîn nêkena ki bişê weş kerê.

kuleha dondirmeyî *Nm.* Kodika dondirmeyî, kilawa dondirmeyî. Kilaweka ki kes dondirme tede weno, kes pa dondirme weno, dondirme debêno de. *Tr.* *Dondurma kulahı.* Kes do donbdirmeyî kulehda dondirmeyî di bido qeçekan ki ci ra tamên bivînê.

kulehi *Teks.* *Nm.* *Bw.* Kilawi. Kulehênda ci ya nermeki esti bî, nayê xwu ser, pa bîyê germek.

kulek/i *N.* Nêercîyaye/ê, bêqîmet/i, tayên/i, kemîqîmet/i. Çî/keso ki ercîyaye yan jî qîmetdar nîyo yan jî kes qayîl nîyo ercîyaye û qîmetdar bimojno, a o çî yan jî o kes. *Tr.* *Değersiz, kiymetsiz.* La willi kavirênda min a kuleki esta. Wazenê, ez ay bida to. Zewmbî çîyêndê mi çinî yo.

kuleki *An.* *Nm.* *Bw.* Kulêmeki. Dejêndo giran dekewto kulekda ci. O yo nêşeno ver hewn bikero.

kulengi 1. *Nm.* Doreka darîna ki bi destan a, bi dar qoşkerden a virazîyaya ki kes pa awi anceno, tede şit doşeno. *Tr.* *Su taşımada, süt sağmada kullanılan ağaç kap.* Kulengi ardi ki tede şit bidoşo, keynekeri giroti û berdi înî ser ki pa awi bîyaro. 2. *Nm.* Qabêndê aw o camîn o ki dêsî mîyan di warkerde o. *Tr.* *Duvara gömülü küçük cam kap.* Kulengi venga, derê ki şima pir kerê.

kuley *Nm.* Kul bîyayeni. Wesfê kulî ser o bîyayeni, dirbeta zerreyî yan jî dirbeta ki xwu bi xwu vijîyaya, a a nêweşîni bîyayeni. *Tr.* *Mikrobik veya kendiliğinden meydana gelen bir yara olma.* Merdişê ci kuleyda ci ra nêbî.

kulê erdî *Tib.* *Nn.* Babetên kulêndê ganî yo ki goreyê vateni eger kes erddê xwu ra nêweşî nêvejo, weş nêbeno. *Tr.* *Vücutta çıkan bir yara olup batıl bir inanca göre hasta kendi yerleşkesinin dışına çıkmadıkça iyileşmez diye inanılmaktadır.* Vanê tey kulê erdî vijîyayo, ê yê dewi ra vejenê ki weş bo. (Tew! Kero memir pincar tê, pîrê memir bihar tê.)

kulêmeki *An.* *Nm.* Kuleki, kulomeki. Di esteyê qenda kesî yê ki kes ser o roşeno û gird û hera yê. *Tr.* *Oma. Kalça ve kalça kemikleri.* Remzan, Suwêrekî di qatê pancî ra kulomeki ser o guna bî erro, merg ra reya.

kulê mergî *Tib.* *Nn.* Kulo bêdarî/bêderman, dirbeta bêçarê. Kulo ki kes pa mireno. *Tr.* *Kronik yara, ur, kanser, çaresiz hastalık, onulmaz yara.* Kulê mergî pa ame û di serran mîyan di pa şî.

kulê merxwurî *Tib.* *Nn.* Kulo pîs, kulê kanserî. Kulo ki kanserî vejeno, çareyê ci çinî yo, kesî pa beno. *Tr.* *Kanser yarası, kötü huylu ur.* Boka kulê merxwurî nêbo. Eger o bo, çareyê ci çinî yo.

kulê pîzeyî 1. *Tib.* *Nn.* Kulê zerreyî. Kulo ki pîze di peyda bîyo. *Tr.* *Dahilde çıkan, ur veya mikrobik yara.* Qandê kuldê pîzeyî, o yo keno şiro fîlmanê xwu binaco. 2. *Zv.* *Nm.* Zerrîveşey, dirbeta zerrî/qesba, zerrî veşayeni. Derdêndê kesîdê giranî ra qesba/zerrîya kesî veşayeni. *Tr.* *Dil yarası, gönül yarası, dahili yara, yürek yarası, iç yarası.* Nêzana, o yo ma rê nêvano. Îlla ki kulêndê ci yê pîzeyî esto. Çunkî herga ki şino, o yo helêno.

kulê rîşi *Tib.* *Nn.* Kulo ki, bi şikildê helikîyayîşî, fekî mîyan di vijêno û fek pêro helikêno, pa alwey vijênê. *Tr.* *Behçet Hastalığı.* *Lat.* *Aft.* Tayên vanê na nêweşîni, tayên merdimê zanayey veşnenê.

kulê serri *Tib.* *Nn.* Şeplori, şaplori. Kulên o ki bolkî rîdê kesî di vijêno û herûni di bolkî ya korteki yan jî şopa xwu verdano. Babetên kelmêşên bena sebebê na nêweşîni. *Kur.* *Rîş.* *Tr.* *Urfa çıbanı, Şark çıbanı.* Rehmetî rîdê pêrdê mi di kulê serri est bî.

kulfetname *Nn.* *Bw.* Malbatname. O yo keno şiro dairedê nifûsî ra kulfetnameyên vejo ki na taxi di binûşîyo.

kuli *An.* *Nm.* Qalça. Esteyê qalça/qeni. *Tr.* *Kalça, kalça kemiği.* Mêrdek kuli ser o guna bî erro, kula ci şikîyê bî.

kuliçi *Nm.* Qîlçi. Kulora ronini. *Tr.* *Yağlı çörek.* Eger ti veyşanê, xwu rê kuliçi bûri.

kuling 1. *Sn.* *Nn.* Asinên o ki, kiştênda ci tûj a, kiştênda ci jî kût a, pa çî birêno û kenêno. *Tr.* *Demir küskü. Bir tarafı keskin, bir tarafı da yassı olan kesici ve kazıcı demir.* Kuling kerd xwu dest û ata nata asin sifte kend, dima jî cikerd. 2. *Nn.* Babetên çakûç/çakût o ki kiştên/fekêndê ci barî û tûj o, fekê ci yo bîn jî zêdê şaneyî ya, zêdê torzînî ya o. Bi fekdê torzînî

ya, sîy qebeyey ra vijênê. Wexto ki sîy yenê bi şikildê koşêyey a vinderênê, wexta bi fekdê ci yê barî û tûjî ya niqirnenê. Bi no babet a ci ra sîyê nehîtîy vijênê. *Tr. Çift ağızlı bir çekiç olup bir ağzı sivri ve tarak şeklindedir, diğer ağzı ise yassı bir balta şeklindedir. Bir tarafıyla taşlar düzeltilip kabalıktan çıkarılırken, diğer tarafıyla da lahit taş duruma getirilir.* Ostayê sîyano bi kulingî ya sîya koşê hewna niqirneno.

kulingi *Zoo. Nm.* Kelmêşi, kelmêsi, mêrşa, mêrsa, merşela, meşela, modiki, viziki, vizviziki, pîngi. *Tr. Sivrisinek.* Kulingê Adana'y vîngenê û ziqitnenê kesî. Labelê ê Suwêreki bêveng ziqitnenê bi kesî yo.

kulîli *An. Nm.* Kolî. Peynî ra nezdîyê vîyey. Cayo ki kes bar nano ser. *Tr. Üst sırt. Yükün yüklenildiği sırt.* Ey bar na kulîlida xwu ser û vijîya qatdê hewtî ser.

kulînan bin 1. *H.* Binê kulînan, binê lindanî, binê kêrî. *Tr. Yüklük altı. Öteberi vb. şeylerin saklandığı yüklük yeri.* Mi o çî kulînan bin di nimit bî, qey jewî veto. 2. *H.* Binê kulînan, karûgurweyê nimiteni, mehfeze bîyayeni. *Tr. Sakla samanı gelir zamanını, sonradan lazım olacaklar.* Bierzê kulînan bin, dima lazim beno.

kulînan bin di nimite/ê *N.* Kulînan bin di nimîyaye/ê. Çî/keso ki wexto ki ci rê gereg bibo, kulînan bin di nimîyayo. *Tr. Lazım olmak üzere saklanan, muhafaza edilen, yüklük gibi gizli yerlerde saklanan şey veya mecazen kimse.* Roji bêro, o çîyê ma yê kulînan bin di nimite, do ma rê biercîyo.

kulînan bin di nimiteni *f. M.* Kulînan bin di nimitiş. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên qando ki dima do lazim bo, ey kulînan bin di nimiteni, mehfeze kerdeni, beşirnayeni. *Tr. Gerektiğinde kullanılmak üzere yüklük gibi kuytu yerlerde saklamak, gizlemek, korumak.* Kalikan û pîrikanê ma bol çîyê xwu kulînan bin di nimitê, bol finîy jî wext ameyê ki lazim bîyê.

kulînan bin di nimîyayeni *f. M.* Kulînan bin di nimîyayîş. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên dima ra lazimbîyayîşî rê kulînan bin di nimiteni, mehfeze bîyayeni, hewadeyayeni. Cayêndo çiman ra dûrî di, kulînan bin di nimîyayena çîyên, hewadeyayena çîyên. *Tr. Sonradan kullanılmak üzere herhangi bir şey veya mecazen kimsenin yüklük gibi kuytu veya gözden ırak yerlerde saklanması.* O çî, mi çimî di, do kulînan bin di binimîyayê û nênimîyayo. Çirê wina bî?

kulîni 1. *Mîm. Nm.* Binê kêrîyan. Cayo ki kêrî bin di, çuwalandê zexîran bin di qandê tûrûqetûrî verdeyayo ki nê çîyanê nêercîyayan yan jî çîyê ki do dima lazim bê, înan bierzê bin. Boleyê ci "kulînîy" ê. *Tr. Yüklük altı. Eski tip evlerde kilerin alt taraflarında, yüklüğün alt kısımlarında daha sonra lazım olabilecek her tür öteberinin konulduğu yer.* Bawoy va: O zengeno ki mi eşt bî ê kulînan bin, çinî yo. Şima o se kerd? 2. *Nm.* Cayo ki kes rew rewî ray nêbeno ser. Verî hendo ki çî bol erzîyayê kulînan bin, kesî deha rew rewî nêşayê çî bivîno. *Tr. Kuytu. Çabuk çabuk görülemeyen, içinde eşya zor buluanan yer.* Nê çî bierzi kulîni bin, boka ma bişê bivînê.

kulînîy *Nb.* Qandê bolekeyda kulîni *Bw.* Kulîni. Ellah nêkero ki to çî eşto kulînan bin. Ma deha nêşenê bivînê ha!

kulkerde/ê *Tib. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo kul, bîyê sebebê kulbîyayenda ci. *Tr. Mikroplanan, yaralanmasına neden olunan.* Azayê ci yê kulkerdeyî, ganweşeya ci, ci dest ra veti.

kul kerdeni *Tib. f. M.* Kulkerdiş. Cayêndê gandê ci kul veteni, sebebê kulbîyayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Mikroplanmasına neden olmak.* Boka o mîkrob zerreyê ci kul nêkero.

kulle *Teks. Nn.* Fitalê werdîy. Fitalê werdî yê ki, qandê çinay, do ci ra destey virazîyê. *Tr. Yumak. Pamuk yumağı.* Fitalan ra kulley vejenê.

kullobîyaye/ê *N.* Hulobîyaye/ê. Çî/keso ki hulo bîyo, finêra erzîyayo dûrî. *Tr. Fırlatılan, hoplatılan.* Çuweyo kullobîyaye, do mi sere ro gunayê, mi sereyê xwu rona, nezdîdê mi ra ravêrd.

kullo bîyayeni *f. M.* Kullobîyayîş. Finêra vera dûrî erzîyayeni. *Tr. Fırlatılmak, hoplatılmak.* Finêra kullo bîyayeni di, qe beno ki cayêndê kesî jî bişikîyo.

kullokerde/ê *N.* Hulokerde/ê, virnaye/ê. Çî/keso ki finêra erzîyayo dûrî. *Tr. Fırlatılan, hoplatılan.* Merdimo kullobîyaye guna cêr ro.

kullo kerdeni *f. M.* Kullokerdiş. Vurnayeni, hulo kerdeni. Finêra dûrî eşteni. *Tr. Fırlatmak, hoplatmak.* Kullo kerdeni di çîyo nişkavde esto. Cora heme çî jî beno.

kullose/ê/a *Zoo. N.* Heywanêndo bewranî yo biperrîy o ki, seredê ci ser o ze kulehên bibo. *Tr. Başında bir şapkacığı olan bir çeşit güvercin.* Kullose bol mi ra ame nezdî. Labelê ma nêşa pêra mirazîya xwu bikero, rew fira û şî.

kulmi 1. *Zir. Nm.* Meşki. Posteyo ki zêdê hîzên vijîyayo û emaret bîyo û tey do nîrêno, bi nîrden a doy ra rono vijêno. *Tr. Deri yayık.* Qeçkîni ma vatê: "Kul û kul û kulm meşki, kanî ronê

na meşki?" 2. *Nm.* Hendê mîyandê lepên, hendê herdosên. *Tr. Bir tutamlık her şey, iki avuca girecek kadar olan sıvı şeyler de dahildir. Bw.* Desta 3. Kulmên xelle, kulmên vaş, kulmên awi.

kulomeki *An. Nm. Bw.* Kulêmeki. Kulomeka ci do ci bitewno. Çunkî o yo nêşeno xwu bilûno.

kulomekîy *An. Nb.* Hurna esteyê qenda kesî yê kalekê ki kes ser o ronişeno. *Tr. Kalça ve kalça kemikleri.* Kulomekê min ê tewenê, ez a nêşena ser o roşa.

kulonderek 1. *Nn.* Kovala dûzi/raşti. *Tr. Düzgün çember.* Ma çoşmedê ci di kulonderekên dî. Labelê înan nêdî. 2. *Nn.* Bendo kovalane. Bendo ki zêdê kovalêna o. *Tr. Dairevi engel, dairevi set/engel.* Eger ê kulonderekdê polîsan ra nêbîyayê, înan do mêrdek bihenciqnayê.

kulondereki *Nm.* Îzdîham. Qerebalixo ki bi xişmên a guneno pêser o. Bêhemd pêser govilîyayeni. *Tr. İzdiham, üst üste yığılma, kalabalık topluluk, kümeleşme ile oluşan izdiham veya yığın.* Sifte xeylên qerebalix govilîya pêser. Dima nêşa ûja ra bivijîyo teber, bîy kulondereki, gunay pêser ro.

kulondereki bîyayeni *f. M.* Kulonderekibîyayîş. Îzdîham bîyayeni. Bi qerebalixên a pêser qelibîyayeni, pêser niştení, pêser ro gunayeni. *Tr. İzdiham olmak, izdihamla sonuçlanmak.* Ûja di qerebalixêndo mahşerî virazîya bî, boka kulondereki nêbî?

kulondereki kerdeni *f. M.* Kulondereki kerdiş. Îzdîham kerdeni. Bi qerebalixêndê vêşî ya cayên ser ro gunayeni yan jî sebebê nê wezîyetî bîyayeni. Bi qerebalixêndê şênî ya cayên ser qelibîyayeni yan jî sebebê kulondereki bîyayeni. *Tr. İzdiham yapmak/oluşturmak.* Xeyr bî, şima ûja di çirê kulondereki kerdi bî?

kulo pîs *Tib. Nn.* Kansêr, kul. Kulo xirab/xebîs, kulo bêdarî, kulê mergî, kuldarey. Kulo ki kes ci veyo, do deha xirab bo, do tim vêşî bo, do bizeyîdîyo. *Tr. Huysuz yara, ur, kanser.* Ellahî ci rê kulêndo pîs dayo ki bêçare o.

kulor/i *N.* Qulor/i, qulorek/i. Çîyo ki zêdê gulleyên a topek o yan jî zêdê kulêna bi şikildê çemberên a o. *Tr. Yuvarlak.* Ez winîyaya bîbî kulor, mi zana çîyên esto. Labelê ez şik nêbîya ki derdê ci pers kera.

kulorbîyaye/ê *N.* Tûtbîyaye/ê, pêserqulojîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lingê xwu antê vera sînedê xwu. *Tr. Yuvarlanan. Dizlerini göğsüne doğru çekip kıvrılan.* To nêşa a bettanî bierzo ê lajekdê kulorbîyayeyî ser?

kulor bîyayeni *f. M.* Kulorbîyayîş. Tût bîyayeni, pêser qulojîyayeni, pêser guvişîyayeni. Xwu zêdê kulorêna kerdeni, xwu kişildê kulori di verdayeni. Linganê xwu sînedê xwu ya disknayeni, xwu zêdê tekerî kerdeni. *Tr. Kıvrılmak, yuvarlanmak.* Qey bol serd bî, cay mîyan di bîbî kulor.

kulori 1. *Nm. M.* Tepilma, destiki. Nanênda qulorek a, tewqi ser o yan jî tawan di peyşêna. *Tr. Bazlama.* Mi marda xwu ra hergi nandê tîrîya tepîya kulorên waştê. Ay jî ma rê kulorîy viraştê. 2. *Nm.* Kilênca. Kulorê ki roşanan di teştan mîyan di yan jî fîrûnan di virazênê, serê ci sûrkerde o, hakin o. *Tr. Bayram çöreği, külünçe.* Ez kulorênda roşanî bi des kulorandê tewq a nêvirnena.

kulorîy 1. *Nb.* Qandê bolekey *Bw.* Kulori. Ma rê tim jî kulorîy bibê, ma şenê bûrê. 2. *Nb.* Kilêncey, erefê, roja erefatî. Verroşan (fekroşan) di nameyênda rojên a ki, tey kulorîy virazênê. Cora nameyê kuloran giroto. Na roji, rojên verê roşanî ya. *Tr. Arefe günü.* Meşti kulor ê. Ma do xwu rê pîya kulorîy virazê.

kulorkerde/ê 1. *N.* Tûtkerde/ê, kovalkerde/ê, qulorkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci ra çîyên yan jî kesêndo qulorek viraşto yan jî veto. *Tr. Yuvarlatılan.* Ti yê kenê şeklê kulorkerdeyî se kerê, sera berê? 2. *Wş. N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên, ci ra kulorîy kerdê/vetê. *Tr. Kendisinden (hamurdan) çörek çıkarılan.* Şima o mîro kulorkerde, kê ra girot bî?

kulor kerdeni 1. *f. M.* Kulorkerdiş. Qulor kerdeni, tût kerdeni, koval kerdeni. Şeklê kulori cidayeni. Şekl û bîçimê kulorên kesên yan jî çîyên dayeni. *Tr. Yuvarlatmak, dairevi bir şekle koymak, simit şekline koymak.* Ey wextê qezay xwu kulor kerd bî. 2. *Wş.* Kulorkerdiş. Kulori viraşteni. Mîrî ra çîyêndê zêdê qatmayênda quloreki yan jî zêdê kilênceyêna viraşteni. *Tr. Çörek yapmak.* Ez a kena şima rê kulorîy bikera.

kulo xebîs *Tib. Bw.* Kulo pîs. Kulo xebîs veto, doktoran cuwabê ci dayo. O yo rojanê xwu keno pir.

kulo xirab 1. *Tib. Nn.* Kulo ki cadê kesî yê eybî di vijîyayo. Kulo ki heşa cadê şermî di vijêno. *Tr. Utanılacak yerde çıkan yara.* Kulêndo xirab bî, qayîli nêbî ki şiro doktorî. Ma va şorî, nêweşey di cayê kesî yo eyb doktorî eyb nîyo. 2. *Tib. Nn. Bw.* Kulo pîs. Vanê kulê ci kulo xirab o. Cora ê yê kesî rê nêvanê.

kulpi kulpi *Nm.* Kulpîni, gurpîni, gurpi gurpi. Vengê qelbî. *Tr. Kalp/yürek çarpıntısı.* Kulpi kulpa qelbdê ci bî, raya emeletî pawitê.

kulpişik/i *Zoo. N. Bw.* Korpişik/i. Kulpişiko de-

kewno qulda xwu, o do meşti fina bivijîyo.

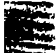
kulpîney *Nm.* Kulpîni kerdeni, kulpîni amîyayeni, wesfê kulpi kulpey. *Tr. Kütleme.* Bi mi ki kulpîney kewti qelbdê ci ser, tersayê.

kulpîni *Nm. Bw.* Kulpi kulpi. Helecanê ci vêşî bî kulpîna qelbî ameyê mi goşî.

kulpîn û repîney *Nm.* Tepirepey, tepîney, gurpîn û repîney, kurpîn û repîney. Vengê pirodayîşî amîyayeni. *Tr. Vurma, dayak atma sesi.* Kulpîn û repîneya ci hettanî tîya ameyê.

kulpîn û repîni *Nm.* Tepirepi, tepîni, gurpîn û repîni, kurpîn û repîni. Vengê pirodayeni. *Tr. Vurma sesi.* Da desên merdim kewt bî jewî ser, kulpîn û repîna ci bî, dayê piro.

kulvete/ê 1. *Tib. N.* O/çîyo ki kul veto, bîyo kul, gandê ci di bi mîkrobên a dirbeti vijîyaya. *Tr. Yara çıkaran.* Sere yo kulvete rew rewî deha weş beno? 2. *Tib. N.* O/çîyo ki bîyo kansêr, kulo bêxuy veto, ci ganî di gindaya ganî vijîyaya. *Tr. Kanserli, ur çıkaran.* Çimo kulvete do înşaallah weş bo.

kul veteni 1. *Tib. f. M.* Kulvetiş. Bi mîkrobên a gan di dirbeti veteni, ganê kesî kul bîyayeni. *Tr. Yara çıkarmak.* Zerre di kulên veto. Labelê ki vanê bêxuy nîyo. 2. *Tib. f. M.* Kulvetiş. Kansêr bîyayeni, nêweşînêna bêdermani veteni. *Tr. Dermansız bir yara çıkarmak, kanser olmak.* Eger kes zerreyo kul vejo, rew rewî weş nêbeno.

kulxan *Nn.* Tozik, kûlik, sillo. Cayo ki tozan, çopan, çîyanê eştan erzenê ser. *Tr. Çöplük.* Dewandê ma di kulxanê hergi keyeyî zewmbî bî.

kulxaney *Nm.* Tozikey, kûlikey, silloyey. Kulxan/i bîyayeni. Wesfê kulxanî ser o/tey bîyayeni. Cayo ki tozik erzêno de, a ûja bîyayeni. *Tr. Çöplük olma.* Mi rê kulxaneya ci mihîmi nîya. Şima mi rê ê kê bîyayîşdê ci ra qal bikerê.

kulxankî *H.* Tozikane, kûlikane, silloyane. Wesfê tozikan ser o bîyayeni, bi tozikan mendeni, bi kulxanan mendeni. *Tr. Çöplükçe, çöplük gibi olma.* Kê ci heme ca kulxankî bî, cayêndo pak çinêbî.

kum *Mîm. Nn.* Kom. Baneko ki darandê mêşî ra beno. *Bw.* Kom jî. *Tr. Çardak. meşe ağacından yapılan bir çeşit baraka ev.* Kumê ci weş virazîyayo, vayo jî ci ra nêşino.

kumi 1. *Nm. Bw.* Komi. Kuma ci pêro arêbîyê bî pêser. 2. *Nm.* Komi. Banê zozanan, banê mîyandê darîstanan û cayandê zêdê nînan. *Tr. Çardak, kom.* Çend kumê ci yê ware di, ê yê vanê beno ki dinya pêro ê ci yo. 3. *Nm.* Kilawi, kulehi, kuliki. Çîya ki kes qandê seresitarey yan jî qandê nimaz kerdeni nano xwu sereo. *Tr. Külah.* Kuma xwu nê xwu sereyî ser û dest kerd bi nimazî ya. 4. *Teks. Nm.* Kilawi, kulehi, kuliki, kumiki. Çîta viraştê ya ki kes nano xwu ser ki sereyê kesî pa bigêrîyo. *Tr. Külah, takke vs. başa giydirilen sade başlık.* Eger nimaz di kumên jî xwu sernayê, Ellah zano ki do sewabê ci deha bol bîyayê.

kumik 1. *Nn.* Kumtiki. Çîyo goştin û sûrek o barî yo ki seredê kergan û dîkan ser o derg û barî û tûjek o. *Tr. İbibik.* Kumikê dîkî ci rê zeno ze antên. 2. *Zîr. Nn.* Kûrik, xesar. Gendûgemaro ki wexto ki kes tenan, mercûyan, cewan û çîyanê winasînan bi serrad a rovêjeno tepîya, noqra bi pirocin a rovêjeno kewno pirocini ser. Gendûgemaro ki rovitişdê pirocini di kewno pirocini ser. Kumik, kewno serradi bin ro, dima neyêno pirocini ro, pirocini di kewno ser. Kumik, kergan û dîkan û heywanandê pîngalan çîyên rê nêbeno. Labelê nê heywanîy şenê xwu rê tey werd (qut) bivînê. *Tr. Harmanlarda temizlenen hububat, önce sarada vurulur, sarada vurulduğunda kumik denilen artıklar, kırıntılar daha küçük olduğu için dibe vurulur. Bundan sonra kalbura vurulur, kalburun üstünde kalan bütün artık ve kırıntılara kumik denilir. Kumik, işe yaramaz, ancak tavuklara verilir, Zira tavuklar kumik içinde kendilerine yarayacak taneler bulabilirler.* Girddê kumikî rê vanê kês/kêz. Herga ki ay rovit, kumikê ci ser ra besterd û eşt. Soyîn ser o kumikê ci nêmend.

kumiki *Teks. Nm. Bw.* Kumi 4. Kuma ci ci ser ra kewti bî, şermayayê. Ey vatê beno ki viran o. Nika viran bê jî, hendê bêkumeyda ey şerm nêkenê.

kumikin/i 1. *N.* Bikumik/i. Çîyo (teyr, heywan, bi zewmbîvaje ya kes) ki kumeka seredê ci esta, kumikin o, sereyî ser o goştekêndê ci yo sûrek o tûjane esto. *Tr. İbikli.* Teyrêndê ci yo kumikin est bî, pa şa bîyê. 2. *N.* Bikumik/i, kûrikin/i, xesarin/i. Çîyo (teneyo, Mesela cew) ki kes bi serrad û pirocinan a rovêjeno tepîya gendûgemar dekewno ser. *Tr. Sarrattan sonra kalbura vurulduğunda kalburun üstünde tortusu olan hububat.* Mi o çuwalo kumikin înan rê nêrişt, mi hewlê ci rişt.

kumikiney 1. *Nn.* Kumikin/i bîyayeni. Ser o kumikê ci estbîyayeni, seredê ci ser o bi şikildê goştekêndê sûrekî û tûjekî ya kuma ci bîyayeni, wahîrê/a kumiki bîyayeni. Çî/keso ki seredê ci ser o kumikênda ci esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İbiklilik.* Mi rê bolkî kumikineya ci weşi bî. Weş ro ci ameyê. 2. *Nn.* Kûrikiney, xesariney.

Kûrikin/i bîyayeni, xesarin/i bîyayeni. Wesfê xesariney tey estbîyayeni. Kumikin/i bîyayeni, wesfê kumikinan ser o bîyayeni. Çîyo/a (tene, kuşni) ki wexto ki kes rovêjeno, ser o kumik esto, a o çî yan jî o tene bîyayeni. *Tr. Hububatlarda elendiğinde içinde tortu olmak.* Kumikineyda ci ra nêbîyayê, do hewna vay bişîyayê.

kumsorî 1. *Teo. N. Bw.* Elewî. Qismêndê Dimilan Kumsorî yo. Sêwregi di Kumsorîyê verênîy estê, nika pêro bîyê sunnî. 2. *Nk. Nm. Bw.* Zereciki. Qeçekîni di, mi erdan mîyan ra, tenan mîyan ra bol kumsorîy arêdayê.

kumtiki *Zoo. Nm.* Kumiki. Çîyo goştin û sûreko barî yo ki seredê kergan û dîkan ser o derg û barî û tûjek o. *Tr. İbik.* Kumikê dîkî, ci rê zeno ze antên. *Tr. İbik. Horozların başının üstündeki çıkıntı.* Kumtika dîkan zêdê antênîya ser o bi şikildê birrekêndê werdîkekî ya vinderêna.

kun 1. *Nn.* Meşkeka awer a bitûmi, meşka bitûm a werdî ya ki awi dekenê de. *Tr. Su tulumu.* Kunê awi ci rê besi nêkena. Kotî o do bi tasên a mird bo ki? 2. *Nn.* Dori. Çîya herrîna piranayê ya ki wezîfeyê çî dekerdişî vînena. *Tr. Çanak çömlek görevi gören, seramikten yapılan küp.* Gawirîy altûnanê xwu dekenê kunandê xwu mîyan û kuna xwu jî dekenê erdî bin.

kuncênaye/ê *N.* Çî/keso ki kuncîyayo, mabeyndê di çîyandê kûtan di, mabeyndê di çîyandê girmitinan di yan jî mabeyndê di çîyandê dûzan di bi qewetên a deyayo piro, kuwîyayo. *Tr. Ezik, ezilen.* Eger şima şenê, zehmet nêbo, ê kincîyê kuncênayeyî jî xwu di berê, qenê barê ma tenekên beno şenik.

kuncênayeni *f. M.* Kuncênayîş. Henciqnayeni. Çîyên ortedê di çîyan di werdî werdî kerdeni. (Labelê bi kardî û çîdo winasîn a nê, bi di çîyandê kûtan a yan jî dûz û girmitin a henciqnayeni/kuwateni) *Tr. Ezmek.* Mi senîn ki kincî bi darsoqî ya soqî mîyan di kuncênayo, eger ti mi hêrs kerê, ez do to jî winî bikuncêna ha!

kuncîyaye/ê *N.* Çî/keso ki wertedê di çîyandê sertan di hinciqîyayo, pelisîyayo. *Tr. Ezik, ezilen.* Kincîyo kuncîyaye do bibo helawi.

kuncîyayeni *f. M.* Kuncîyayîş. Ortedê di çîyan (mersela ortedê di sîyan) di henciqîyayeni, pelisîyayeni, kuwîyayeni. *Tr. Ezilmek.* Ma kincî kuncênayo, ma mûsayeyê. Biewnî nika ti do jî bikunci yê ha!

kund/i 1. *Zoo. N.* Vum/i, bûm/i. Teyrên o ki nînan rê dimokê şewan jî vajêno. Sereyê kundan gird o û pûrtikin o. Boçikê kundan kilm ê, parzanayê ci derg û hera yê. Parzanayê tayêni hendê derganeyda merdimên estê. Niqûra ci namîyayê (vera cêr çewt a) ya, kundan mîyan di qismêndê ci hendê mirîçikên ê. Wexto ki vera seyddê xwu şinê, qe veng jî nêvejenê, nêbena pirri pirra ci. Çimê ci gird ê, vînik û aşnawitişê ci bol xorî yo, rew vînenê û şinawenê. Teyran mîyan di vanê kund tenya rengera yaşili (abî, hewziki) şeno bivîno. *Tr. Baykuş.* Kund şî quçi ser, xeylên wext çoşme ra seyran kerd, dima vera seyddê xwu şî. 2. *Zv. N.* Vervijok/i, muhalîf/i. O/çîyo ki îtiraz keno, qarşû vijêno. *Tr. Muhalif, dik kafalı.* O yo kundane luweno. Mi merdimo hinî kund nêdî.

kundane *Nn.* Kundikî. Zêdê kundanan, zê kundî, ze kund. Kund senîn ki keno, winî kerdeni. Kes/çîyo ki; zêdê kundî yo. *Tr. Baykuşça.* Kundane xwu qulîsna û xwu eşt seyddê xwu.

kundey *Nm.* Kund/i bîyayeni. Wesfê kundan ser o bîyayeni, zêdê kundan bîyayeni, bi kundan mendeni, zêdê kundîya vîniş û şinawitiş û dîyayîş û çimê ci nezerî di ravey bîyayeni, zêdê kundan kone/yekane bîyayeni. *Tr. Baykuşa benzemek, baykuş gibi görüşü, duyuşu, itirazı meşhur olmak, dediği dedik olmak.* Wesfê kundey tey esto. Labelê hend jî nêbîyaye nîyo.

kunefe *Nn.* Qedayîfo penîrin. Qedayîfo ki penî ra virazêno. *Tr. Künefe.* Kes do kunefeyî ya Dîyarnekir di ya Reha di yan jî Entab di bûro.

kunê/a aqilî *N.* Kûpê/a aqilî, xiznaya aqilî, meşka aqilî. Serûbinê ci aqil bîyayeni, bol aqildar/i bîyayeni. Meşki senîn ki bi do ya pir a, o merdim jî winî bi aqil a pir o. *Tr. Akıl küpü, akıl dolusu, akıl haznesi.* Mêrdek ze ki şima yê şik benê winî nîyo, xwu rê kunê aqilî yo!

kunê/a zûran *Nn.* Kes/çîyo ki; ze meşka zûran. (Kunê awi, kunê ronî, kunê zûran, tey safî zûrîy bîyayeni) *Tr. Adeta yalan makinası, adeta yalan tulumu.* Ez bixwu qiseyênda ey qebûl nêkena. O merdim, kunê zûran o.

kunê aqiley *Nm.* Kûpê/a aqiley. Kûp/kunê/a aqilî bîyayeni, serûbinê ci aqil bîyayeni, ci ra aqil herikîyayeni, ci ra aqil erzîyayeni, heme cayê ci aqil bîyayeni, cêrancorî aqil bîyayeni. *Tr. Çok zeki olmak, akıl küpü olmak.* Şima ki kunê aqiley ra vanê, ey di esta.

kunê aqilî bîyayeni *f. M.* Kunê aqilî bîyayîş. *Bw.* Kunê aqiley. Mêrdek kunê aqilî bî. Kam ki vano nêbî, bi mi ki mixulwer o.

kunê awi *Nm.* Meşkeka werdî ya ki aweri dekenê de û tey beşirnenê. *Tr. Su tulumu.* Kunê awi do ci rê ancax bes bikero. Çunkî bol teyşan mendo.

kunifi *Nm.* Kenîfi, avrêzi, tuwaleti, daşi, w.c. *Tr. Tuvalet.* Gerek kes kunifi tim pak tepşo.

kunkol *Mat. Nn.* Şeklê kureyî, şeklê zebeşên. *Tr. Küre.* Kunkolî bîyarê sinifi ki, ma ser o dersa coxrafyay bimûsnê.

kunkoli *Nk. Nm.* Kankoli. Gozênda mêşe/velgî ya ki pa postîy benê nermîy. *Tr. Meşe ürünü ve meşe kozalağı.* Kunkoli arêdê ki ma pa postan nerm kerê. Qismên kunkolîy jî veşenê.

kur *Nn.* Teraş, qesnayeni. Cikerdena mûyan, cikerdena erdîşi. *Tr. Tıraş.* Ey do porê xwu vizêr kur kerdayê, beberê ci akerde nêbî. Cora mend ewro.

kur/i 1. *N.* Nerehat/i, kelbûtkar/i, derrabûlkar/i. Kes/qeço ki rehat nêvindeno û kelbût keno, derrabûl keno. (R'yê qalin waneyêno.) *Tr. Yaramaz.* Ez nêşena derdê ê kurî bianca, ey tîya ra berê. 2. *N.* Pêkur/i, neraşt/i, çewt/i. Çî/keso ki raşt nîyo, çewt o, tey çewtey esta. (R'yê qalin waneyêno.) *Tr. Eğri, doğru/düzgün olmayan.* Çuweyo kur, merdimo kur, saqeyo kur, şik û fikro kur û hewna bol çîyo zêdê nînano kur esto.

kurani *Nm.* Sixêbi. Barê keyî. Giraneya ki keyeyên, komên yan jî cayên ser o ya. No bar yan jî giraneya kes û însanan biraşt giraneya kîloyan nîya; mesûlîyetî ra yena. Cora bi mesûlîyetî ya pîya giraneyên a. *Tr. Bir kimsenin, bir ailenin veya bir topluluğun üzerindeki sorumluluk yükü, mesuliyet ağırlığı.* Kurana kêdê înan giran a, na keyneki nêşena kurana kê înan wegîro. Cora ma keyneri ci nêdanê.

kuras *Teks. Nn.* Qumaşê paltodê Emerîqanî yo. *Tr. Kaput bezi, Amerikan bezi, düz pamuklu kaba bez.* Ey xwu rê kurasên herîna ki (xwu rê) ci ra paltoyêndo ze text virazo.

kurbeş/i *Zoo. N. Bw.* Korpişik/i. Kurbeş, zêdê pisîngana o, goş kurkerde o, beş o, yanê belekin o.

kurbeşane *Nn.* Kurbeşikane, kulpişikane, kurbeşikî. Zêdê kurbeşîya, bi kurbeşî mendeni, wesfê kurbeşî tey bîyayeni. Goşê ci po zeliqîyaye bîyayeni, goşê ci kur bîyaye. Kes/çîyo ki; zêdê kurbeşêna goşê ci ze ki kur bê, ze ki pa bizeliqîyê. Kurbeş, heywanêndo kovî yo. Cora wexto ki kurbeşane bivajîyo, beno zêdê kovîyana, beno kovîyane. *Tr. Sansargillerden bir çeşit sansar gibi olma, yabani olma, kulakları küt edilenler gibi olma, sevimsizce.* Xeyr o ti yê kurbeşane winînê mi ra?

kurbeşaney *Nm.* Kurbeşkîyey. Wesfê kurbeşaneyî tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û mêl û meşdê xwu di kurbeşane bîyayeni. *Tr. Sansar gibi olmak, yabani olmak, yabanilerin özelliklerini taşımak.* Ez bixwu jî a kurbeşaneyda ci ra bol gazincêna.

kurbeşey *Nm.* Korpişikey, kovîyey. Kurbeş/i bîyayeni. Wesfê kurbeşan ser o bîyayeni, zêdê kurbeşan bîyayeni, bi kurbeşan mendeni, kovî bîyayeni, usûl ra teber bîyayeni, karûgurweyê ci şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Sansargillerden bir hayvan olmak, yabanilik, yabanilerin özelliklerini taşımak.* Eger winî kurbeşey ser o çinêbo, mi rê merdimêndo weş o.

kurbeşik/i *Zoo. N. Bw.* Korpişik/i ra jî. *Tr. Porsuk.* Kurbeşik, goşê ci kurkerde yê û belekin o, xwu rê awên vero dekewo qulên mîyan.

kurbîyaye/ê *N.* Teraşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kur bîyo, bîyo teraş, xwu kur kerdo, ya porê xwu yan jî Mesela erdîşa xwu kur kerda, teraş kerda. (R bi şikildê dibareyî ya (r) waneyêno.) *Tr. Tıraş edilen, kıllarını kesen.* Poro kurbîyaye û dergkerde şima rê senîn aseno? Weş yan pîs?

kur bîyayeni *f. M.* Kurbîyayîş. Teraş bîyayeni. Ya mûyanê pordê xwu ya mûyanê erdîşerda xwu yan jî mûyanê canakîdê xwu cikerdeni, teraş kerdeni. (R bi şikildê dibareyî ya (r) waneyêno.) *Tr. Tıraş olmak.* Ez şîya berber, kur bîya û amêya.

Kurd/i *Etn. N.* Şarê Kurdîstani. Dimil (Zaza, Kird, Kirmanc), Kirdas (Kurmanc), Lûr (Lor), Kelhûr, Soran, Goran û hewna zêdê nînan xeylên şardê Kurdîstani rê vajêno. *Tr. Kürt.* Kurd, nika Turkîya û Îraq û Îran û Sûrîya û Ermenîstan û Azerbaycan û Gurcîstan di cêser kewto.

Kurdey *Etn. Nm.* Ekradey, Kurd bîyayeni, şarê Kurdîstani bîyayeni, Kurdîstan ra bîyayeni. Dimil (Zaza, Kirmanc, Kird) û Kirdas (Kurmanc) û Lûr û Kelhûr û Goran û Soran û Hewreman bîyayeni. *Tr. Kürtlük, Kürt olmak.* Îslametey di gereg ki Tirkey û Kurdey û Erebey ferq nêkero.

Kurdîstani *Etn. Cog. Nm.* Cayê Kurdan, welatê Kurdan. Cayo ki Kurdîy tey ronişenê. Cayo ki, bi bolaney a tey Kurdîy ronişenê. Îskenderûn di mabeynê Dengizdê Sipeyî ra bi xetên a rojawandê Meraşî ra û Sêwasî gîno xwu mîyan, ta Dengizdê Sîyay û ûja ra vera sînordê Gurcîstanî, ûja ra hettanî Dengizdê Hezarî û ûja ra jî hettanî Quncda Basra'y Kurdîstan o. Labelê nê welatdê heray mîyan di ca bi ca bê Kurdan jî Mesela zêdê Ereb û Fars û Tirk û Ermenî û Gurcî jî tayên bo jî esto. Hema kes bi şikildê cêrancorî ya bihesibno, Kurdîstan; mabeynê Dengizdê Sipeyî û Dengizdê Sîya û Dengizdê Hezarî û Qunca Dengizdê Hîndî ya Basra ya. Nê welatî mîyan di Dimil û Kirdas û Soran û Goran û Hewreman û Lûrî û Kelhûrî û hewna

zêdê nînan Kurd pêro coyêno. *Tr. Kürdistan.* Kurdan, Kurdîstani di hewna bi namedê Kurdîstan a dewletênda pêyabestê nêviraşta.

Kurdîstanî *Etn. N.* Çî/keso ki Kurdîstani ser o yo, heqdê Kurdîstani do, ê Kurd û Kurdey o. *Tr. Kürdistani, Kürt veya Kürt coğrafyasıyla ilgili, Kürtlere mahsus/özgü.* Edetêndo Kurdîstanî bî. Mi zewmbî canakî di nêdî bî.

Kurdkî 1. *Etn. N.* Zêdê Kurdan, Kurdîy senîn ki kenê, winî kerdeni. Fêl û hereketê Kurdan. *Tr. Kürtlerin fiil ve davranışları, giysileri folklorik özellikleri gibi.* Mêrdekî va: Werdî di, bi mi ki ha Kurdkî ha Tirkkî ha Erebkî ferq nêkeno. Ê bînî va: Esas, çina di jî, werdî di jî, fêl û hereketan di ferq keno. 2. *Etn. N.* Kurdî, ziwanê Kurdan. *Tr. Kürt dili, Kürtçe.* Ez şena Kurdkî qisey bikera. Labelê bê nuşteni şar do senîn Kurdkî bizano?

Kurdperest/i *Etn. N.* Kes/çîyo ki; hewleyda Kurdan ser o, labelê xirabey di jî qewmandê bînan ser o xebat keno. Kes/çîyo ki; heme çîyê ci Kurd û Kurdey a, îcab bikero dîn û îmanî jî rayda Kurdey di roşeno; bi Kurdeya pirêsîyayo û bîyo ze zanq, ci ra nêcibeno. Qe beno ki dîn û îmanê ci pêro Kurd û Kurdey a, qandê Kurd û Kurdey heme çîyê xwu dano. *Tr. Kürt ırkçısı.* Mi kurdperestên do hinî, hana nêdîyo.

Kurdperestey *Etn. Nm.* Kurdperest/i bîyayeni. Wesfê Kurdperestey tey bîyayeni, bi Kurdey a pirêsîyayeni, bi Kurdey a tenya pêşîyayeni, qeyret û xebatê xwu Kurdey tenîyay rê xerc kerdeni. Qulbeyê ci Kurd û Kurdey bîyayeni, qandê Kurd û Kurdey heme çîdê xwu ra fek verdayeni, dîn û îmanê ci pêro Kurd û Kurdey bîyayeni. Qandê Kurd û Kurdey qewmandê bînan rê dişmen bîyayeni. Qandê Kurd û Kurdey heqûhuqûqê qewmandê nezdîyan ê bînan werdeni. *Tr. Kürt ırkçılığı.* Mi Kurdperesteya ci, bi çimandê xwu ya dîya. Kurdêndê bêwijdîyanî û bêmerhemetî, beno ki bi seyan a kesandê bînan, ê hewlan a nêvirneno.

Kurdperwer/i *Etn. N.* Kes/çîyo ki; qandê Kurdan qeyret keno, xebatê ci Kurdan ravey berden a. Labelê qewmandê bînan rê neheqey nêkeno, înan jî wazeno, înan teber di nêverdano. *Tr. Müsbet anlamda Kürt milliyetçisi, başkasına zararı olmayan, ancak Kürt milleti için gayret eden.* Wa Kurdperwer bo, Kurdperest nêbo. Çunkî Kurdperwer qandê averşîyayenda qewmda xwu xebat keno, o bîn qandê apeyşîyayenda qewmandê bînan xebat keno.

Kurdperwerey *Etn. Nm.* Kurdey rê xîzmet kerdeni. Qandê averşîyayenda qewmda Kurdan xebat kerdeni, xebatê ci hewleyda Kurdan ser o bîyayeni, qewmanê bînan nêabirnayeni. Qandê qewmda Kurdan hewl bîyayeni. Labelê qandê xirabeyda ê qewmandê bînan jî xebat nêkerdeni. *Tr. Müsbet anlamda Kürt milliyetçisi olmak.* Mi Kurdperwereyda ci di xirabeyên nêdî. Çunkî kes nêabirnayê.

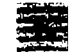
kure *Sn. Nn.* Adilgano asinîn û huweyê ci. *Tr. Demir ocak ve körüğü.* Kureyê ci do sûr bo ki, mîyan di asinan jî sûr kero.

kure/ê *Ed. N.* Kes/çîyo ki; bol zûrîy keno, zûrkero tewro ravey, çîyan û gurweyan bol keno vêşî, bol zeyîdneno, keno gird. *Tr. Çok yalan söyleyen, çok abartan, yalan atmada usta olan.* Mêrdek xwu rê kure o. Ma kes zûran di pey nêşenê.

kuregi *An. Nm. Bw.* Qoriki 1. Kurega kesî bitewo, kes do şiro doktordê esteyan.

kuregîy *An. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Qoriki 1. Kuregê ci tewayê, şî nêweşxane.

kurekar/i *N.* Asinkar/i, asinger/i, hesinkar/i. *Tr. Demirci.* Kurekaro keno asin ra ma rê dîrê teney sêgulîy virazo.

kurekarey *Nm.* Asinkarey, asingerey. Kar û mesleg û wesfê asinkaran. *Tr. Demircilik.* Kurekarey di zêdê verî nanên nêmendo. Çunkî heme çîyo deha faroqan ra vijêno.

kurey *Nm.* Nerehatey, kelbûtkarey, derrabûlkarey. Nerehat/i bîyayeni, kelbûtkar/i bîyayeni, derrabûlkar/i bîyayeni, rehat nêvinderdeni, zirar cayan û kesan dayeni. (R'yê qalin waneyêno.) *Tr. Yaramazlık.* Mi kureya ci rewna yo fehm kerda. Labelê ez a geyrena çaredê ci. 2. *Nm.* Pêkurey, çewtey, neraştey. Kur/i bîyayeni, raşt/i nêbîyayeni, çewt/i bîyayeni, tîk/i nêbîyayeni. (R'yê qalin waneyêno.) *Tr. Eğrilik.* Mi kurey tey dîya. Labelê ez mîqdardê ci ra xeberdar nîya. Mîqdarê kureyda ci ancax doktorîy bizanê.

kurey 1. *Nm.* Kurînî, kurîney. Kur/i bîyayeni. Kurkerde/ê bîyayeni, teraşkerde/ê bîyayeni, por qesnaye/ê bîyayeni. *Tr. Tıraş edilmiş olmak.* Kureya ci xwu mojnayê jî, kesî nêva şîfa bo. 2. *Nm.* Ageyraye/ê bîyayeni, reng rî kewte/ê bîyayeni. *Tr. İyi beslenmek, bakımlılık, yüzüne renk girmek.* Kurûbelekineya ci balê mi bol ant. Texmîn kena ki bî çimênokî. 3. *Nm.* Kurînî, kurîney, kusey, bêgoşey. Bêgoş/i bîyayeni, pa goşîy ya çinêbîyayeni yan jî hendê çinêbîyayîşî kilm bîyayeni. *Tr. Kulaksızlık. Kulakları yok denecek kadar kısa olmak.* Mi korpişik kureyda ci ra zana.

kureyane *Nn.* Zêdê kureyana, bi kureyan mendeni, wesfê kuran ser o bîyayeni. Çî/keso ki ey ser ra zûrker û zeyîdnok çinî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Adeta yalan makinesi olma/k..* Mi rê kureyaneya ci, hemî ser ra ya.

kureyaney *Nm.* Kureyane/ê bîyayeni. Zêdê kureyana bîyayeni, wesfê kuran tey bîyayeni. Zêdê kesê ki bol û bol zûrîy kenê, a zêdê înan bîyayeni. şekil û usûl û mêldê xwu di zêdê kureyan bîyayeni. *Tr. Yalan makinası gibi olmak.* Mi rê şima kureyaneyda ci ra qal bikerê, ez a geyrena nê wesfdê ci.

kureyey 1. *Nm.* Kureyîni, kureyîney. Kure bîyayeni, adilgan û huweyê ci yê şênkerdişî bîyayeni, adilgan û huweyê ci yo pifkerdok bîyayeni. *Tr. Şömine ve şöminenin körüğü olmak.* Ez, a kureyeyda ci rê çîyên nêvana. Ez vana kaşka vero çînakîna bibîyayê. 2. *Nm.* Kureyîni, kureyîney. Kure bîyayeni, kunê zûran bîyayeni, bol zeyîdnayeni, ser o wesfê zûran û zeyîdnokan bîyayeni, karûgurweyan bol vêşî kerdeni, heme ca di zûrîy kerdeni, bêhesab zeyîdnayeni. *Tr. Atmak, yalan makinesi olmak.* Keso ki kureyeya ci nêzano çinî yo. Kureyey di ey ser ra kesên çinî yo.

kureyê/ya zûran *N.* Kunê/a zûran. Kes/çîyo ki; vatişdê xwu di bol û bol zûrîy keno, zeno ze kure; senîn ki kure adirî pif û gur keno, eynî bi o şekil û hewa ya yo jî zûran pif keno û zeyîdneno. *Tr. Yalan makinası.* Lajek ti vanê beno ki kureyê zûran o! Qe nêzana hend ê zûran kotîdê xwu ra vejeno ki?

kurf *Nk. Nn.* Vaşê gezîyandê şertikan o ki goreyê vaşandê bînan deha qalin o, ci ra serardû vijêno, û zêdê darekan o, tellîyîn nîyo. Cora makî ra nêhesibêno. Çunkî makî, kuhoyîyêndo bitellî yo û dar o. Halbûkî kurf, vaşêndê qirşan o. *Tr. Süpürge otu. Bir çeşit çalılıktır ki kaba süpürgeler yapılır. Avlu, ahır ve sokak temizliğinde kullanılır.* Kurfî ra şirt virazêno.

kuri 1. *Teks. Nm.* Papaxi. Serpoşîyên a ki, rês ra virazîyena û kes nano xwu ser. (R'yê qalin waneyêno.) *Tr. Kalpak, papak başlık.* Kura xwu, xwu serni, hecacêndo bêhesabo yeno. 2. *Cog. Nm.* Cayo berz û kerreyîn. *Tr. Yüksek kayalıklar.* Kura Mîyalanî, Kura Modanî ûzn.

kurisîyaye/ê *N. Bw.* Dekurisîyaye/ê. Tersena ki, o çîyo kurisîyaye, ser ra şiro!

kurisnaye/ê *N. Bw.* Dekurisnaye/ê. Dûrî ra bellî bî, o baro kurisnaye do dîmdeyo.

kurisnok/i *N. Bw.* Dekurisnok/i. Senîn cayên di bar kurisêno û kurisnokê ci çinêbeno? Tirim kurisnoka ci esta?

kurisnokey *Nm. Bw.* Dekurisnokey. Ma nêşa kurisnokeyda ci rê şadeyên bivîno.

kuriş/i *Zoo. N. Bw.* Kirî. Kurişê ci, ci rê bol weş o.

kurîney *Nm. Bw.* Kurey 1 û 2. Kurîneyda ci ra nêbîyayê, a do keye di bimendayê. Hend jî xaseki nêbî.

kurîni 1. *Nm.* Kurayeni. Kurîni ser kewteni, bi sancîyêndo vêşî ya û bi bermîyêndo eşkera û pêt a bermayeni. *Tr. Bağrışma.* Dest na bî pîzî ser û kurîni kewti bî ser. Vengê ci dinya ra vijîyayê! 2. *Nm. Bw.* Kurey 1 û 2. Mi bixwu rê a kurîna ci weşi nêbî.

kurk *Teks. Nn.* Çîyo dergo posteyîn, yan jî mezbût o ki kes zimistanî, serdan di dano xwu ra ki, kesî rê germ bo. *Tr. Kürk.* Verî kalikanê ma kurkê xwu dayê xwu ra û vijîyayê teber. Nika pêro geyrenê şoretan, çîyanê şenikan erzenê xwu ser û serd gînê.

kurkerde/ê *N.* Teraşkerde/ê. Çî/keso ki mûyê ci, porê ci û çîyê ci yê winasînîy teraş bîyê, kur bîyê; jewî bi jilêtên a yan jî bi çîyêndo winasîn a teraş kerdo, kur kerdo. *Tr. Tıraş edilen.* Merdimo kurkerde û kurnêkerde xasekey di jû nêbeno.

kur kerdeni *f. M.* Kurkerdiş. Teraş kerdeni. Bi jilêt a yan jî bi çîyêndo zêdê jilêta mûyan cikerdeni, mûyan tam rût kerdeni, bi no şekila rîyê ganî dûz veteni. *Tr. Tıraş etmek.* Vanê: "Erdîşa xwu keye di sabûn ki, tîya di kur ki."

Kurmanc/i *Etn. N. Bw.* Kirdas/i. Kurmanc jî zêdê Dimilîyan'a Kurd o.

Kurmancî *Etn. Nm. Bw.* Kirdasî. Kurmancî ziwanêndo weş o.

kurni *Zîr. Nm.* Cirni, kodiki, tewla. Cayo ki kes tede engûri pay keno û ci ra şîre vejeno. *Kur. Curn. Tr. Şire küveti.* Engûri berdi kurni ser û pay kerdi. Çirranikerda ci ra, şîreyê ci rêj bî û no şîre debîya sîtilên mîyan. Şîreyê sîtilî jî dekerd lêndê kergeyî mîyan û girêna. û dima jî kesmey, pastêx, tirsekîy û sincixîy viraştîy. 2. *Nm.* Cayo ki kes çîyan tede pay keno, kes tede çî presî keno. *Tr. Cendere. Preslemenin yapıldığı yer.* Nê çîyan berê kurni ser, wa bipirêsnê. 3. *Nm.* Kurna keraşoy, kurna robarî, kurna hemamî. Cayo ki kes keraşo di aweri dekeno de. *Tr. Küçük hamam kurnası.* Sifte awa xwu dekerdi kurni mîyan, dima jî tas bi tasi kerd xwu ro û serşoyê xwu kerd. 4. *Nm.* Cayo ki keraşo (robar) di qandê xusûsîyan abirîyayo. *Tr. Hamamda özel olarak ayrılan yıkanma yeri.* Pêrini xwu cadê umûmî di xwu şit, ey cadê kurni di xwu şit. 5. *Nm.* Kurna keraşoy, cirna robarî. *Tr. Büyük hamam kurnası, küvet.* Mêrdekî keraşodê xwu

di xwu rê kurnên viraşti ki bi vayeyda banandê herînan di bî. 6. *Nm.* Ari, êmlik. Cayo korteko ki kes tede alaf dano heywanan. *Tr. Yemlik.* Kurni di êm/alefê heywanan qedîya bî, mi ci rê alaf dekerd û ez amêya.

kurniki *Nm.* Çiraniki, çurani. Cayê rêjkerdişdê awandê serdê erdan û banano. *Tr. Set duvarlarda suyun akacağı yer/delik.* Kurniki ra awi do şiro, awi do coran di nêmano. Teney û erdî do bireyê.

kurnok 1. *Nk. Nn.* Babetêndê henaran o ki, kumika ci vera pêya ya, ze ki arêbîyaya pêser, tirşinok o, mize o, berey beno, nezdî ya yaxeran ancax beno bîyaye. *Tr. Bir nar çeşidi olup mayhoştur, yağmurlara yakın bir zamanda olgunlaşır.* Mi bixwu rê henaro kurnok weş o. Çunkî ez henarda mizî ra hez kena.

kurosîyaye/ê *N.* Çî/keso ki girmitê serdê ci, kertûkortê ci ser ra bi terîyayen a şîyê, bîyo dûz. *Tr. Aşınan, pürüzleri düzleşen.* Tekerê to yo kurosîyaye do rojên sebebê qezakerdişdê to bo, bizani.

kurosîyayeni *f. M.* Kurosîyayîş. Girmitê ci bi dûzbîyayen a ser ra şîyayeni, pa dûz bîyayeni, ser ra terîyayeni. Kertûkûrtineya ci bi şîyayen a dûz bîyayeni. *Tr. Aşınmak, sıyrılmak, düzleşerek pürüzleri giderilmek.* Tekerê ci kurosîya bî. Hewna nêşîyê tekerê xwu nêvirnayê.

kurosnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kurosnayo, bi tertiten a kertûkortê ci ser ra berdê û kerdo dûz. *Tr. Aşındırılan, sıyırtmak suretiyle düzleştirilen, çentikleri giderilen.* Gereg şima tekerdê kurosnayî ra rew bişubheyayê.

kurosnayeni *f. M.* Kurosnayîş. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên bi teriten a ser ra kursonayê, kerdê dûzîy, kertûkortê ci ser ra berdê û kerdê dûzîy. *Tr. Aşındırmak, aşındırtmak, pürüzlerini gidermek.* Raya dewda şima, tekerê kirêşada mi pêro kurosnayê.

kurr/i 1. *N.* Sûrûbelek/i, warîbîyaye/ê, ageyraye/ê, kedîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; warî bîyayeni ra gonî dekewta rîdê ci, sûrûbelek o, ageyraye o, warîbîyaye o, kedîbîyaye o. *Tr. İyi bakım verilmek suretiyle yüzüne kan giren, iyice beslenen, bakımı iyi olan, bakımdan ötürü yanakları al al olan.* Lajekêndo kurr bî. May merdi tepîya bî kotî. 2. *N.* Kus/i. Kes/çîyo ki; pa goşîy yan çinî yê yan jî ze ki pa çinêbê. *Tr. Kulaksız. Kulağı yok denecek kadar kısa olan.* Heywanêndo kurr tîya ra ravêrd.

kursî 1. *Er. Nm.* İskeme. Çîyo textin o ki, neccarîy virazenê û kes ser o ronişeno. Cayê ronîştenda ci zêdê herfênda V ya akerde o. û berzeya ci jî hendê vîst-hîris santîmî ya. *Tr. Kürsü, iskemle.* Mêrdekî kursî eşt xwu bin û meymanê xwu kerd xwu vîra. 2. *Nn.* Hergi geçayênda fakûltan a ki reîsêndê ci jî esto. Kursîyê ziwanî, kursîyê tarîxî, kursîyê edebîyatî ûzn. *Tr. Kürsü. Üniversitelerde bir bilimdalı için açılan bölüm.* Eger Zanîşgeda Artûqlî di Kursîyê Dimilî bidayê mi, ez destbera ci ameyê. 3. *Nn.* Herzaleyê kursî yo ki, verî lingê xwu dekerdê de û xwu tey germ kerdê. Babetên dezgeyên o ki, manqal di kozê adirî ya, binê kursî bîyê germ û şêligî lingê xwu dekerdê bin, bi no babet a xwu kerdê germ. Kursî, verî wezîfeyê soban dîyê. *Tr. Kürsü. Bir çeşit ısınma ve ısıtma tezgahı.* Ez jî resaya kursîyan ser, mi jî xwu tey germ kerdo.

kurt/i *N.* Kurtik/i. Kuwaye/ê. Bi derbên a nizmkerde/ê yan jî nizmbîyaye/ê. *Tr. Eğik. Darbeyle eğilen.* Merdimo kurt do sereyî werzano.

kurtani *Nm.* Cili, paliki. Cila heran. *Tr. Semer, palan.* Kurtani eşti herî ser û şî çerçîni.

kurtaye/ê *N.* Vitvitok/i. Kes/çîyo ki; viti viti keno, bîlaheq bîlasebeb qiseyê negeregîy keno û pa sereyê kesî tewneno. *Tr. Dırdır eden, boşboğaz.* Eger, mi xwu vervadê ê kurtayeyî kerdayê, ma nika kewtîy pê.

kurteni *f. M.* Kurtiş. Vitvitokey. Viti viti kerdeni. Qiseyê vêşîy û negeregîy kerdeni. Qiseyê ki bîlaheq û bîlasebeb benê û sereyê kesî tewnenê, înan kerdeni. *Tr. Dırdır etmek, boşboğazlık etmek.* Tim yena tîya, di saetîy kurtena, sereyê mi tewnena û şina.

kurtey *Nm.* Kurtikey, kurtikiney. Namîyaye/ê bîyayeni. Bi derbên a, bi derênayen a, bi zorên a namîyayeni. *Tr. Eğik, eğilmek. Bir darbe sonucu eğilmek.* Kurteya ci vêşî nêbî. Labelê bi mi ki do ci rê kîp nêbo.

kurtêl *Nn.* Bolkî bi şikildê ci yê bolekey a, yanê bi şikildê "kurtêlîy" a vajêno. Parçeyê nandê kutikî yê xusûsî yê ki, qandê kutikan bîyê werdî werdî/parçe parçe. *Tr. Ekmek kırıntısı, köpek maması.* Vanê şino kurtilêlanê şarî weno, nanê keyî ci rê tal o.

kurtêlîy *Nb. Bw.* Kurtêl. Eger nêşiro kurtêlîy nêwero, hewîni nêkeno.

kurtêlwer/i *N.* Çileko/a salme/ê. Nefsoko ki, çimê ci yê tim teber a, kurtêlîy weno, nandê şarî dima geyreno, xusletêndê ci yo pîs esto ki nanê keyeyî ci rê tal o, nanê kuçan ci rê şîrin o, tim çimanê xwu nandê şarî ser o pîs keno. *Tr. Pisboğaz. Gözü elin ekmeğinde olan, salma, kendi ekmeği kendisine hoş gelmeyen.* Kurtêlwer bî,

tim kuçey ra bî, nanê keyî ci rê tal bî.

kurtêlwerey *Nm.* Salmeyey, çilekey, kuçesalmeyey. Kurtêlwer/i bîyayeni. Kurtêlandê şarî dima bîyayeni, salme/ê bîyayeni, çilekê/a nandê kêdê şarî bîyayeni, çimîy tim tebera bîyayeni, nanê keyeyî ci rê tal û nanê kêdê şarî ci rê şîrin bîyayeni. *Tr. Gözü elin ekmek kırıntılarında olmak, pisboğaz olmak.* Hetta nika kesî kurtêlwereyda ci rê ci rê çîyên nêvato.

kurtikin/i *N.* Kurtin/i. Çî/keso ki tey kurtey, mêley esta; yan bi derênayenên a yan jî bi zorên a namîyayo, bîyo çewt/çewtin. *Tr. Bir zorluk, bir baskı veya bir kuvvet uygulanmak suretiyle eğdirilen, eğilen.* Gilê dar o kurtikin do senîn raşt bo?

kurtinane *Nn.* Kurtikinane, kurtinkî. Ze kurtin/kurtikin, bi çî û kesandê kurtikinan mendeni, wesfê çî û kesandê namitan tey bîyayeni. Ze ki jû ser derîyo û bi no babet a binamno. *Tr. Eğdirilmiş gibi, eğikmiş gibi.* Wexto ki ez winîyaya pira, mi rê kurtinane nêame. Hema ez dima winîyaya ki kurtinane o.

kurtinaney *Nm.* Kurtikinaney. Kurtikin/i bîyayeni. Wesfê çî û kesandê kurtinan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û wesf û meş û mêlê çî û kesandê kurtinan tey/ser o bîyayeni. *Tr. Eğimli/meyli bir şekilde.* Key ki şima şa kurtinaneyda ci rê bahaneyên bivîno, wexta ma ser o mişewirênê.

kurtine/ê *An. N.* Merdimo ki metîn o, mezbût o, qelaw o, bejnûbali di derg nîyo. Labelê kîloyê ci, giraneya ci ca da. No babet merdim, peyqerfok nîyo. *Tr. Bodur, kısa boylu ve tıknaz kimse.* Jewêndo kurtine bî, gewşeg û sist nêbî.

kurtineyey *An. Nm.* Kurtine bîyayeni. Bejni di hend derg nêbîyayeni. Labelê kîlo di qelaw bîyayeni. Pa peyqerfokey çinî ya, bejnênda weş a. *Tr.. Bodur, kısa boylu ve tıknazlık.* Kurtineyeyda xwu ra şabîyaye o.

kurtinos/i *An. N.* Qutûqalin/i. Kes/çîyo kilm û qalin û bêbîçim o ki kes vero şermayêno. *Tr. Bodur, kısa boylu ve tıknaz.* Merdimêndo kurtinos bî. Cora qayîl bî xwu îspat kero ki çiman kewo.

kurtinosane *Nn.* Kurtinoskî. Ze kurtinos, zêdê kurtinosan, wesfê kurtinosan tey bîyayeni, bi kurtinosan mendeni. Kişta bejnûbali ra wesfêndo qutûqalin û bêbîçim ser o bîyayeni. *Tr. Bodur, kısa boylu ve tıknaz olurcasına.* Lajekêndo kurtinosane bî. Cora weşdê keynekeri nêşî.

kurtinosaney *Nm.* Kurtinoskîyey. Kurtinosane/ê bîyayeni, wesfê kurtinosan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bejnûbalda xwu di winî kurtinosane o, qutûqalin û bêbîçim o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ser o bîyayeni. *Tr. Bodur, kısa boylu ve tıknaz olmak.* Ay kurtinosaneyda ci ra îri veta. A do kotî ey biwazo?

kurtinosey *An. Nm.* Qutûqaliney. Kurtinos/i bîyayeni. Beden û qelafatî di kilm û qalin û bêbîçim bîyayeni. Çî/keso ki bejnda xwu di kurtinos o, qutûqalin o, kişta bedenî ra bêbîçim û bêtam o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Bodur, kısa boylu ve tıknaz olmak.* Ay senîn ki a kurtinoseya ci dî, ci ra fek verda.

kurûbelek/i *N. Bw.* Sûrûbelek/i. Kesêndo kurûbelek nêbîyayê, qey çimênokî nêbîyê.

kurûbelekane *Nn. Bw.* Sûrûbelekane. Xortêndo kurûbelekane bî. Kê nêecibnayê ki? Xwu rê zêdê teyrekêndê xeyrxeberî ya înan ser o anişt.

kurûbelekaney *Nm. Bw.* Sûrûbelekaney. Eger to şa mi rê kurûbelakaneyda ci ra, qe nîşanêndo mîyanikî jî bimojno, bêrî ez di altûnîy bida to. Ez zêdê bîyayîşdê xwu zana ki, jewênda merdê ya çinêbîyayê bî. Şima çimî di kurûbeleki asayê.

kurûbelekey *Nm. Bw.* Sûrûbelekey. Kurûbelekeya ci, ci werdê.

kurûbelekin/i *N. Bw.* Sûrûbelek/i. Eger kurûbelekin nêbîyayê, înan hendayên pere jî tey nêdayê.

kurûbelekiney *Nm. Bw.* Sûrûbelekey. Mi rê kurûbelekineya ci bol weşi bî.

kus/i 1. *N. Bw.* Piz/i. Eger mi di kus bîyayê, ez do ci ra haydar bîyayê. 2. *N.* Kur/i. Kes/çîyo ki;; goşê ci ya çinî yê yan jî ze ki kur bê. *Tr. Kulaksız, kulağı kesik.* Pisîngêndo kus bî. Ez texmîn kena ki do pisîngê gemi bo.

kusbe *Zîr. Nn.* Eşteyê pincardê şekerî. *Tr. Küspe, pancar posası.* Kusbe do dewarî rê êm bo ki, dewar pa warîbo.

kusbesilk *Zîr. Nk. Nn.* Kusbeyê silkî. *Tr. Şeker pancarı küspesi.* Kusbesîlk do bideyo dewaran.

kusey 1. *Nm. Bw.* Pizey. Ma pêrini jî kuseyda ci ra zirar dîyo. 2. *Nm.* Kurey, bêgoşey. Kus/kur bîyayeni, bêgoş bîyayeni. Goşan ra kus/kur bîyayeni. Ze ki goşê ci çinêbîyayeni. *Tr. Kulaksızlık. Kulağı ya olmamak, ya da çok kısa olmak.* Mi kuseyda ci ra zana kurbeş o.

kusp/i *N.* Merdimo/a şîşman/i. Çîyo/a ki xwu di pirane o/a. *Tr. Şişman, etine dolgun.* Lajekêndo kusp bî, kuspeya ci, weşdê hembazdê mi şî.

kuspane *Nn.* Kusp asayeni, zêdê kuspana, bi kuspan mendeni, wesfê kuspan tey bîyayeni, zêdê şîşmanan bîyayeni. *Tr. Hafif şişmanca, etine dolgun olmak.* To jî kuspane dî?

kuspaney *Nm.* *şekil û* bîçim û usûl û asayîşdê ci kuspin asayeni, ze şîşman asayeni. *Tr.* *Şişmanca olmak.* To rê wesfê kuspaney weşo yan jî ê cûrreyaney?

kuspey *Nm.* Kuspîni, şîşmaney. Kusp/şîşman bîyayeni, xwu di piraney, xwu di pirane bîyayeni. *Tr.* *Etine dolgun olmak, hafif şişmanlık.* Mi kuspeyda ci di qusûrên nêdî. Labelê ey rê egerên bî.

kuspîni *Nm. Bw.* Kuspey. Eger mi rê kuspîna ci weşi nêbîyayê, qey mi do xwu rê veyvi jî nêkerdayê.

kuspo/ê *N.* Çî/keso ki wesfê kuspan tey esto, qelafatê ci pirane o. *Tr.* *Bedenen şişman görünen, etine dolgun olan.* Wendekarî ame û va: Mamoste, no lajeko nelamato mi rê tim vano kusp o. Ez kusp a?

kuspoyey *Nm.* Kuspoyîni, kuspoyîney. Kuspo bîyayeni, wesfê kuspan tey bîyayeni, qelafatî pirane bîyayeni. *Tr.* *Etine dolgunluk, hafif şişmanlık.* Kuspoyeyda ci ra nêbîyayê, çinayê ci do ci rê kîp bîyayê.

kuşat *Nn.* Henekîy, yarî, hekemîy, hekamîy, yarane. Çîyo ki qandê şabîyayeni neraştay, nezûreya ci kes geyreno. Çîyo ki kes xwu rê pa şa beno, kes pa wextêndo şênemegî ravêrneno. Qiseyê fêlîy û livê ki kesî şa kenê, kes pey huweno. *Tr.* *Şaka, espiri, latife.* Lajekêndo qellaş bî. Ma xwu rê tim pîya kuşat kerdê. Qe ma nêzanayê rojîy senîn ravêrenê.

kuşatî ser *H. N.* Henekan ser, yarîyan ser, hekaman ser. Bi kuşatî ya, qandê kuşatî. *Tr.* *Şakasına, espirisine, mizah olarak.* Vaji, labelê wa kuşatî ser nêbo, wa raştikî bo.

kuşatkar/i *Ed. N. Bw.* Kûr/i. Kuşatkareyênda şêna ser o. Pêrini arêdano xwu ser. Kuşatkarêndo winasîn, rew rewî nêvîneyêno.

kuşatkarey *Ed. Nm. Bw.* Kûrey. Kuşatkareyênda ci ya ki kesî încîraxî kena, esta.

kuşat kerdeni *f. M.* Kuşatkerdiş. Henekîy kerdeni, hekamîy kerdeni, yarîy kerdeni, yarenîy kerdeni. Çîyên bê raşt û bê qesd vateni, tey zûri jî raşt jî çinêbîyayeni. Çîy/qiseyê ki zûr asenê û dima raştê ci vajêno. Fêl û liv û qisaya ki tey huwateni û şênemegî û şênaî esta. *Tr.* *Şaka yapmak/etmek, şakalaşmak.* Kuşat kerdeni di jî, gerek hudûdên bibo.

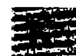
kuşatrodaye/ê *N.* Çî/keso ki, vatiş û bîyayîşê ci eger ki raşt bîyo jî, dima deyayo kuşat ro, erzîyayo kuşatî ser. *Tr.* *Şakaya vurulan, şakaya dönüştürülen.* Ê vatişê kuşatrodayeyî, meydan kerd serd. Eger ê kuşatî ra nêbîyayê, ûja do pêro gunayê.

kuşat ro dayeni *f. M.* Kuşatrodayîş. *Bw.* Da kuşat ro. Ki şima jî bişayê zêdê ê kesdê ostay kuşat ro dayê, ser o lej nêbîyê. Labelê çi heyf o ki, şima zêdê ey kuşatkarîy nîyê.

kuşatweş/i *N.* Henekweş/i, hekamweş/i. Kes/çîyo ki; kuşatê ci weş o, kes tim qayîlo bi ci ya werzo û roşo û sohbet bikero, ci goşdarey bikero. *Tr.* *Şakacı.* Mêrdekêndo kuşatweş o. Kes şeno bi heftan a ci heti di bo.

kuşatweşey *Nm.* Henekweşey, hekamweşey. Kes/çîyo ki; kuşat/henekê ci weş ê; kişta kuşatîya, kişta qiseykerdişîya kesî şa keno, kes bi ci ya kêf keno, kes bi ci ya beno kêfweş, kes pey wextên û saetênda weşi ravêrneno, kes qayîlo tim xwu rê bi ci ya werzo û roşo û wext ravêrno. *Tr.* *Şakacılık.* Eger kuşatweşeyda ci ra jî nêbo, çîyên rê nêbeno. Çunkî hem çikos o hem mixulwer o hem jî xeyîdok o.

kuşi *Nm. Bw.* Hurri 2. Şuwaneyî, çarwey berdîy solgeh û kerdi kuşi kuşi.

kuşkanî *Nm. Bw.* Kuçanî. Kuçkanîyê xwu nay pêvera, dima dawitîy û ci ra adirganêndo weş viraşt.

kuşkuşi *Nm.* Şubhe, qerqile, guman, şek, reyb, didiley, dizerrîyey, tewtew. Çîyo ki kesî fineno didiley/dizerrîyey ser. *Tr.* *Kuşku, şüphe.* Kuşkuşi kewta ser, o yo keno pey di şiro.

kuşkuşîyaye/ê *N.* Şufîyaye/ê, reybîyaye/ê, kuşkuşserkewte/ê, kuşkuşkewte/ê, qerqilekewte/ê, didilbîyaye/ê, dizerrîbîyaye/ê, tewtewîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto şek û şubheyî ser, kewto guman. *Tr.* *Şüphelenen, kuşkulanan, mütereddit.* Derê ki, deha şima bişê ê merdimê kuşkuşîyayeyî, kuşkuşîyayenda ci ra bireynê ha!

kuşkuşîyayeni *f. M.* Kuşkuşîyayîş. Şufîyayeni. Kuşkuş ser kewteni, kuşkuş di bîyayeni, guman kewteni, didil/dizerrî bîyayeni, reybî/şekî mîyan kewteni, qerqile/şubheyî mîyan kewteni. *Tr.* *Şüphelenmek, kuşkulanmak.* Eger ti nêkuşkuşîyayê, înan do fehm nêkerdê.

kuşkuşnaye/ê *N.* Şufênaye/ê, tewtewnaye/ê, şepşepnaye/ê, reybnaye/ê, gumankerde/ê, kuşkuşviste/ê, kuşkuşfinaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi hal û hereketandê xwu yê şubhedaran a şufênayo, kerdo guman, kerdo şekî ser, kerdo qerqileyî bin. *Tr.* *Şüphelendirilen, kuşkulandırılan.* Eger şima şenê, tew ê merdimê kuşkuşnayeyî haydar jî mekerê.

kuşkuşnayeni *f. M.* Kuşkuşnayîş. Tewtewnayeni, şepşepnayeni. Kuşkuş visteni/finayeni, kuşkuşî/qerqileyî mîyan visteni, qerqile/reyb

visteni, guman visteni, gumanî ser visteni, şekûşubhe/şepşepî ser visteni. Kesên di yan jî çîyên di kuşkuş/şubhe peyda kerdeni, guman peyda kerdeni. *Tr. Kuşkulandırmak, şüphelendirmek.* To do bi ê haldê xwu ya o merdim bikuşkuşnayê, weş nêbî.

kuşkuşok/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kuşkuşîyayeni, qerqile (şubhe, guman, şek, şepşep, tewtew, reyb, didiley, dizerrîyey) tey zêdê nêweşîna peyda bîya, bîyo teslîmê kuşkuşî. *Tr. Septik, şüpheci.* Şima yê çirê kewnê vervadê ê kuşkuşokî?

kuşkuşokey *Tib. Nm.* Kuşkuşok/i bîyayeni. Şekûşubheyî bin kewteni, êsîrê şekûşubheyî bîyayeni, şekûşubhe tey bi şikildê nêweşîn a peyda bîyayeni, nêweşê kuşkuşî bîyayeni, tey wesfê kuşkuşîyê giranîy peyda bîyayeni. *Tr. Septisizm, septiklik.* Mêrdekî va: Ez jî kuşkuşokeyda ci rê bîya şade. Ma pîya nêweşxane di eynî geça di bîyê.

kuşni *Nk. Nm.* Kuhoyîyên a ki qandê êmdê heywanan, qandê êmê gayan karên a. Zêdê mercûyan a. Hebê ci mercûyan girdêrî yê û nehan jî werdêrî yê. Kuşni awî nê, bejî ya, bejî karên a. Rojên verorde debêna awi mîyan û newisêna, hewna ki meştêrî deyêna heywanan. *Kur. Kizin. Tr. Burçak, kuşne.* Pîyê mi verî kuşni karitê.

kuştere *Nn.* Xuştere. Qalikanê daran pajkerden a, nê karî kerden a, karê pajitişî pêro yo. *Tr. Ağaç kabuklarını soyma işlemlerinin tamamı.* Dewijê kenê şirê kuştere.

kuşterik *Nn.* Xuşterik, teritok. Haletîyêndê daran teriten o ki bolkî di desteyê ci estê, pa daran qaş kenê û cikenê. *Tr. Ağaç kabuklarını soymada kullanılan ve genellikle iki saplı olan kesici veya soyucu alet, ıçkı.* Kuşterikê ci çinêbî ki dara xwu bitero.

kut 1. *N.* Tot, tahn. Tot bîyayeni. Bi qewetên a peynî ra vera vernî ahewlîyayeni. *Tr. İtilmek fiilinin adı.* Kutên pirodi, wa aya bo, berey o. 2. *Nn.* Qedîyayeni. *Tr. Bitmek, itmek.* Kut ki wa şiro. 3. *Nk. Nn.* Encûr. Babetêndo bostanî yo ki xeyaran dergêrî yo, bol finîy xeyaran çewtêrî beno, tey xetîy benê. *Tr. Acur.* Şirê bostan ra tayên kutîy bîyarê ki ma meymanandê xwu rê îkram kerê. 4. *Nn.* Vengê çîyên errogunayeni yan jî cayên ro gunayeni. *Tr. Küt sesi, çarpma veya düşme sesi.* Mêrdekî va kut û peynî ra da ereberda mi ro.

kut/i *Ed. N.* Mezbût/i, metîn/i, biqewet/i, hêldar/i. O/çîyo ki metîn û mezbût o. *Tr. Sağlam, metin, mazbut.* Mêrdek ze bî ze kuti, a giraney şa tepêşo.

kutaterik/i *N.* Fêlbaz/i, çepbaz/i, dûzanbaz/i, dekbaz/i, hîlekar/i. O ki hîle û xwurdeyê ci estê. *Tr. Dalavereci, hilekar, entrikacı.* Kutaterikên o. Kam bi ey a şeno baş bikero ki?

kutaterikey *Nm.* Dûzanbazey, hîlekarey, dekbazey, çepbazey, cixizey. *Tr. Dalaverecilik, hilekarlık.* Wexto ki kesî karên kerd, kes do kutaterikey nêkero, hembazandê xwu di jî raşt bo.

kutbîyaye/ê 1. *N.* Totbîyaye/ê, derîyaye/ê. O/çîyo ki peynî ra vera vernî bi qewetên a ramîyayo. *Tr. İtilen.* Darêndo kutbîyaye, do ci sere ro gunayê, mi nêverda. 2. *N.* Qedîyaye/ê, xelasbîyaye/ê, xelisîyaye/ê. Çî/keso ki nêmendo, qedîyayo. *Tr. Biten.* Karo kutbîyaye sereyê kesî keno rehat.

kut bîyayeni 1. *f. M.* Kutbîyayîş. Tot bîyayeni, derîyayeni. Bi qewetên a peynî ra vera vernî ramîyayeni, lerî bîyayeni. *Tr. İtilmek.* Dêsên ser o kut bîyayeni xirabêrî çîna jî esto ki xafildera kut bîyayen a. 2. *f. M.* Kutbîyayîş. Qedîyayeni, nêmendeni. *Tr. Bitirilmek, sona erdirilmek.* Kar o keno kut bo. Labelê ma yê jî kenê kut bê ha!

kutey *Nm.* Kuteni. Vengê kut bîyayeni/kerdeni. Vengê kutî kesî amîyayeni. *Tr. İtilme veya düşme sesinin gelmesi, işitilmesi.* Kuteya ci amê mi goşî ki hewna mi dî.

kutik *Zoo. Nn.* Kelp. Nerîyê delan, bendeyê şuwanan, qaytokê çarwandê şuwanan. Kizîro ki çarwanê şuwanan paweno. *Kur. Se, kûçik. Tr. Köpek.* Kutikê şuwaneyî çinê bo, şuwane nêşeno çarwan vergan ra bipawo.

kutikane *Nn.* Kutikkî. Zêdê kutikana hereket kerdeni, zêdê kutikan bîyayeni. *Tr. Köpekçe, köpeklerde olduğu gibi.* Kutikane ame, do kutikane jî şiro.

kutikaney *Nm.* Kutikkîyey. Kutikkî bîyayeni/kerdeni, zêdê şikildê kutikana kerdeni. *Tr. Köpek gibi davranış sergilemek.* Mi hewna kutikaneya ci nêdîya. Labelê mi fêlê ci yo bisebirane dîyo.

kutikey *Nm.* Kutikîni, kutikîyey. Kutik bîyayeni. Zêdê kutikî bîyayeni, goreyê werdî hereket kerdeni, har bîyayeni, zêdê kutikan wexto ki werd vîneno baqil bîyayeni, wexto ki werd nêvîneno jî hêrişê serdê kesan kerdeni. *Tr. Köpekleşmek, köpeklik, köpeğe benzemek.* Bi a kutikeyda xwu ya, ma jî hewna nêrîdêno. Kutikeya ci, birîyayenda kurtêlan tepîya bî bellî. Kurtêlîy qedîyay tepîya hema vera ma hewa û ver ra ma da.

kutikkîyey *Nm.* Kerdenda ci ya kutikkîyey di, çi keramati esti bî ki to winî ecibnê?

kutikmase *Zoo. Nn.* Kelpmase. Maseyo kelp/dirnok. *Tr. Köpek balığı.* Kutikmase do masan

bûro.

kutiko awî 1. *Zoo. Nn.* Heywanêndo kûtok o ki, daran kûteno û weno, dereyan mîyan di, bi maseyan a warî beno, bi daran a warî beno. Kutikên o ki, seydwanîy qandê postedê ci seydgereya ci kenê. No kutik, çoşmedê dewandê ma di, çoşmeyê verdê Rodê Feratî di coyeno. *Tr. Kunduz..* Kutiko awî yo fina darana kûteno.[1] 2. *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên nêkeno û ze ki, tim aweri mîyan di mexel bo, bikewo. *Tr. Sürekli yatan, yiyen, içen tembel kimselere söylenen bir söz.* Zeno ze kutiko awî, senîn vekewno hele!

kutiko har 1. *Nn.* Kutiko ki xwu erzeno merdiman û merdiman rê bîyo gîrgîn. *Tr. Saldırgan köpek.* Meşirê ûja, ûja di kutikêndo har esto. 2. *Tib. Nn.* Kutiko xînt. Kutiko ki bîyo xînt û kefûkûpik kewto ci fek û ata nata xwu erzeno kesan ki bixwu jî bicehnimî yo. *Tr. Kuduz köpek.* Vanê kutikêndo har kewto nê kuçeyî mîyan. 3. *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; zêdê kutikandê harana, zêdê kutikandê xîntana, xwu erzeno bi kesî yo ki kesî bidirno, lete kero, kesî bitersano. *Tr. Saldırgan, yırtıcı, zarar verici, ürkütücü veya kuduz köpekler gibi insana saldıran.* Ez şima ra rîcakena, boka şima mi ê kutikdê harî ra bireynê.

kutiko lingveşate *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; bîlaheq bîlasebeb nêzano vindero û winî tim çerx beno, nêzano ki o yo geyreno çiçî. *Tr. Ayağı yanmış gibi sürekli dolaşan.* Ze kutiko lingveşate, qe ez nêzana o yo çirê hend doş beno ki?

kuti kuti *Nm.* Kutîni, kutînî, kutînîyey. Kutîni bîyayeni. Wesf û vengê kuti kuti tey amîyayeni, ze ki vengê têserî û têdima cayên ro gunayîşî bêro. *Tr. Küt küt/gümleme sesinin gelmesi.* Şewra ra yo, kuti kuta ci ya, ci ra vengêndê pirogunayîşî yo yeno.

kuti *Nm.* Dara ki, banandê herrînan di, maxan bin di denişêna û çîyan tepşena, pa çî vinderêno, giraney neyêna ser. Kuti estûnan zaîfêrî ya. *Tr. Sütunun küçüğü, direk, dayanak direği.* Mi kutên kerdi bin ki ez texmîn kena ki kes şeno şelaga banî pêroy jî serno.

kutîypirodaye/ê *N.* Kutîypirodeyaye/ê. Çî/keso ki bi kutan a mezbût bîyo, kutîy neyayê piro, bi kutan a vindarneyayo. *Tr. Sağlamlaştırılan, tahkim edilen, payanda/direk vurulan.* Bano kutîypirodaye do war nêro, do nêweşaneyo.

kutîy pirodayeni *f. M.* Kutîy pirodayîş. Kutîy pey ro yan jî bin ro dayeni, kutîy pakerdeni, bi kutan a mezbût kerdeni, bi kutan a vindarnayeni. Tehkîm kerdeni, perçîn kerdeni. *Tr. Tahkim etmek, sağlama almak, payanda vurmak, direkle sağlamlaştırmak.* Mi do jî kutîy pirodayê, înan va ma verdayo. Cora mi ci ra fek verda.

kutkerde/ê 1. *N.* Totkerde/ê, townkerde/ê, towndaye/ê, derêneyaye/ê. O/çîyo ki bi qewetên a vera vernî ramîyayo, dereyayo ci. *Tr. İtilen.* Gilo kutkerde do ci çimî ro gunayê, ey xwu namit, ci ra reya. 2. *N.* Qedînaye/ê, nêmende/ê, xelasîyaye/ê, xelisîyaye/ê. Çî/keso ki ze ki kut bo û biqedîyo, temam bo. *Tr. Bitirilen, sona erdiren.* Karo ki kut kerdo, kes pa rehat keno.

kut kerdeni 1. *f. M.* Kutkerdiş. Tot kerdeni, town kerdeni, town dayeni, derênayeni. Bi qewetên a peynî ra vera vernî tot kerdeni, ramiteni. *Tr. İtmek.* Mi o mêrdek senîn ki kut kerd, hinî jî deperîya cêr. Hero ti! 2. *f. M.* Kutkerdiş. Qedînayeni, xelasnayeni, xelisnayeni. *Tr. Bitirmek, sona erdirmek.* Înan wezîfeyê xwu kut kerd, mendîy ma.

kutok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kut/tot keno, peynî ra yan jî vernî ra derênikên nano ser ki livên ci ro deyo. *Tr. İten, itici.* Eger kutok bo, bi mi ki antok nêbeno.

kutokey *Nm.* Kutok/i bîyayeni. Kut kerdeni, tot kerdeni, totkerdok/i bîyayeni, wesfê ci tot kerdeni bîyayeni, wesfê ci yo ravey kutkerdiş bîyayeni. *Tr. İticilik, itici olmak, itmek, iteklemek.* Kutokeya ci, do tenekên hedî bo ki nafê ci bibo.

kuwarî 1. *Zîr. Nn.* Embar, loda tenan, loda xellan. Loda ki kes zexîreyê xwu dekeno û tede sitarneno. *Tr. Ambar, silo, depo.* Hz. Yûsufî zana ki xela do bibo, zexîreyê xwu pêro kerd kuwarîyan mîyan û tede mehfeze kerd. "Merde merde, pay vinderde, fek akerde" çiçî yo? (Çîyekên/ kuwarî) 2. *Nn.* Lodeka ki bi textan a yan jî şertik ra virazîyayo û dima bi linciyer a dawîyayo û hingîy tey talaxîy kenê û hingimîn virazenê. *Tr. Kovan, arı kovanı.* Hingî, teberdê kuwarî di, qoqdê dari di jî hingimîn virazenê.

kuwarîkerde/ê *N.* Çîyo (tene, hingimîn) ki debîyayo kuwarîyan mîyan û tey beşirneyayo. *Tr. Kovanlanan.* Teneyo kuwarîkerde û kuwarînêkerde do senîn jew bo? Ê tabî ki teneyo kuwarîkerde bibeşirîyo.

kuwarî kerdeni *f. M.* Kuwarîkerdiş. Kuwarî mîyan kerdeni, kuwarî di nimiteni, kuwarî di beşirnayeni. *Tr. Bir gıda maddesini depola-*

---

1 Cayên di Tirkîda ci rê *"su samuru."* vajîyayo.

mak, siloya koymak, siloda saklamak. Ez do meşti, nê tenan û qatixan pêrini jî kuwarî kera û lewikê ci ser o bigîra. Wa no çîyê ma yo ercîyaye nêherimîyo.

kuwarîyek *Zîr. Nn.* Keyî mîyan di geçaya zexîreyî. Cayo ki keyan mîyan di çîyê werdî û zexîre debêno de. *Tr. Kiler.* Verî kalikê mi ariş û êmiş û çîyê werdî pêro dekerdê kuwarîyekan mîyan.

kuwarîyê mêşan *Zîr. Nn.* Kuwarîyê hingan. Kuwarîyê ki qandê beşebîyayenda mêş/hingan virazîyayê. *Tr. Arı kovanı.* Kaşka kuwarîyê kesî pêro zêdê kuwarîyandê mêşan bê.

kuwate/ê 1. *N.* Pirodeyaye/ê, cifineyaye/ê, kuwaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni visto ci, dayo piro, kotekî kerdo, finayo ci. *Tr. Dövülen, dayak atılan.* O qeço kuwate do tîyanan ra rî bido û şiro. 2. *N.* Deqeresnaye/ê, deqeresîyaye/ê, kuwaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qando ki aya bo, bêro a xwu, şikê çîyên bo bi şikildê ayakerdişî ya dest deyayo piro, deqeresîyayo. *Tr. Dürtüklenen, ayıktırılan.* Axirî ez se kera? Merdimo kuwate jî eger aya nêbo, ma do çi weli xwu ro kerê? 3. *N. Kuwaye/ê.* Çîyo ki qando ki pak bo bi çîyên a deyayo piro, fineyayo ci. *Tr. Temizlensin, içindeki toz veya kirler gitsin diye bir değnek veya başka bir maddeyle dövülen, vurulan.* Senîn çîyo kuwate wina tozûtebalî mîyan di maneno? 4. *N.* Warkerde/ê, kuwaye/ê. Çîyo (mersela mêx) ki qando ki çîyên di şiro war, tey com bo jewî yan jî tayêni kerdo war, kerdo mîyan. *Tr. Batırılan, çakılan, dövülmek suretiyle herhangi bir şey veya yere batırılan, çakılan.* Şima senîn no mêxo kuwate fina şa vejo ki? Mi senîn senîn kerd, nêşa biqilano. 5. *N.* Cende/ê, kuwaye/ê. Çîyo (mersela kîber) ki kesên yan jî tayêni cendo, kuwayo, dayo piro ki ci ra veng bivijîyo ki kesên pey aya bo. *Tr. Çalınan. Ses çıksın diye vurulan, çalınan.* Ê kîberdê kuwateyî pey di kesên çinêbî. Labelê ez çi zana do kîberdê nêkuwateyî pey di merdim bibo?

kuwateni 1. *f. M.* Kuwatiş. Qefilnayeni, deqeresnayeni, cikuwateni, kuwayeni. *Tr. Dürtmek.* Ci ku, wa aya bo. 2. *f. M.* Kuwatiş. Kuwayeni. Bi hêlên a pirodayeni û ci ra çîyên wedardeni, ci pajnayeni. *Tr. Dövmek, dövme yapma, dövme dövmek, kırma yapmak, öğütmek.* Ma yê ewro kuwateni di. 3. *f. M.* Kuwatiş. Pirodayeni, kuwayeni, cirodayeni, kotekî kerdeni. *Tr. Dövmek, dayak atmak.* Cinêkeri qeçdê xwu rê va: Ez do to bikuwa ha! 4. *f. M.* Kuwatiş. Cendeni, kuwayeni. Bi çîyên a çîyên ro dayeni û ci ra vengên veteni. *Tr. Çalmak, vurmak. Bir şeye vurarak ondan ses çıkarmak.* Mi kîberê ci kuwa/cend, kesên nêvijîya. Mi şamîya xwu pey di ardi. 5. *f. M.* Kuwatiş. Kuwayeni. Çîyên cayên di yan jî çînakî di war kerdeni, com kerdeni. *Tr. Çekiç gibi herhangi bir maddeyle kuvvet uygulamak suretiyle çakmak.* Eger geregê ci bibo, kuwatena mêxî çetini bo jî kes do tey bikuwo.

kuwate *Nn.* Dogme, dan, hebitî, kerkoti. Teneyo ki kuwênyo ki ci ra şorba û kuftey û çîyo winasîn bivijîyo. *Kur. Dan. Tr. Döğme, dövme, kırma.* Ma wextê kuwateyî dêra mîrkûtî vatê. Şivan Perwer jî a dêri vano.

kuwîyaye/ê 1. *N.* Kuwate/ê, pirodeyaye/ê, kotekîkerde/ê, kotekîbîyaye/ê, cifineyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dayo piro, finayo ci, kotekî kerdo. *Tr. Dövülen, dayak atılan, tartaklanan.* Ey boka o merdimo kuwîyaye jî qe ar nêkero! Bêarîy bol ê. 2. *N.* Warkerde/ê, warbîyaye/ê, combîyaye/ê, comkerde/ê. Kes/çîyêndo zêdê mêxî yo ki, jewî yan jî tayêni bi pirodayîş a cayên di kerdo war, kerdo erdî mîyan, erdo com kerdo, erdo kerdo war. *Tr. Batırılan. Bir yere veya tahta gibi bir zemine batırılan, çakılan.* Mêxê ci yo kuwîyaye tey namîyayo, o yo noqra nêvijêno. 3. *N.* Quruncîbîyaye/ê, cikuwîyaye/ê, tey quruncîy dateyaye/ê. Kes/çîyo ki; qando ki haydar bo, bêro a xwu, çîyên bêro ci vîrî çîyên kuwîyayo ci, tey qurunci tadeyayê. *Tr. Dürtüklenen, ayıktırılan, uyandırılan.* Şima yê çirê ê merdimdê kuwîyayeyî ra hesab pers nêkenê? 4. *N.* Çîyo ki qando ki pak bo, qando ki tozûtebaldê ci ra roşaneyo, deyayo piro, fineyayo ci. *Tr. Çeşitli kir ve tozlarından arınsın diye dövülen, çırpınan.* Eger şima şenê, ê cilûcolê kuwîyayeyî bigîrê berê zerre ki fina tîyanan di gendûgemar nêgîro. 5. *N.* Kuwate/ê, cende/ê. Çî/keso ki qando ki abîyo, veng şiro ci, ci ra vengên bivijîyo jewî yan jî tayêni dayo piro, cendo. *Tr. Çalınan. Ses gitsin veya duysunlar diye çalınan kapı, dövülen kapı vs.* Kîberdê kuwîyayeyî ra nê, veng û kîberdê hemberîyanandê ci ra merdimnakî vijîya.

kuwîyayeni 1. *f. M.* Kuwîyayîş. Kuwate bîyayeni. Teneyî ra kuwate virazîyayeni. *Tr. Döğme/kırma yapılmak.* Tene vano ez do bikuwîya, wahîrê mi do mi ra kuwate virazê. 2. *f. M.* Kuwîyayîş. Pirodeyayeni, kotekîy/himpikîy werdeni, cifineyayeni, cirodeyayeni. *Tr. Dövülmek, dayak yemek.* Eger wexta ez bikuwîyayê, şima ewro cadê xwu di rehat nêvinderdê. 3. *f. M.* Kuwîyayîş. Çîyên di, cayên di bi pirodayîşî ya war şîyayeni, com bîyayeni, Mesela war şîya-

yena çîyandê zêdê mêxan. *Tr. Çakılmak*. Mêxî va nika ez a kuwêna, dima jî şima do bikuwîyê. 4. *f. M.* Kuwîyayîş. Qando ki kes aya bo, bêro a xwu, çîyên bêro ci vîrî cikuwîyayeni, tey quruncî tadeyayeni. *Tr. Dürtüklenmek, ayıktırılmak, uyandırılmak*. Qe beno ki des finîy ez kuwîyaya jî fina ez haydar nêbîya. 5. *f. M.* Kuwîyayîş. Qando ki pak bo, tozûtebalan ra roşaneyo, çîyên yan jî kesên bi çîyên a kuwateni, pirodeyayeni, roşanayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin tozlarından silkinmesi için dövülmesi*. Cil û şiq û ca û werxanîy kuwîyay tepîya erzîyay kêrî. 6. *f. M.* Kuwîyayîş. Qandê vengvetişî, qandê bi venga ayakerdişî pirodeyayena çîyan. (Mersela kîber kuwêno ki jew bêro akero.) *Tr. Kapı dövmek, kapı çalmak*. Ez ûja di nêbîya. Kîber kuwîya yan nêkuwîya?

kuze *Sn. Nn.* Dorîyek. Dorîya aw a. Herrida latumi (herra mîlini) ra virazîyena. *Tr. Su testisi*. Kuzeyî bi hêdîyek a çewt ki wa nêşikîyo.

kuze/ê 1. *Zoo. N.* Heywanêndo kovî yo ki, lûwan ra werdêrî yo, ci ra boyênda pîsi yena, girdeya ci hendê pisîngên a. Labelê pisîngîy berzê, nê vera vernî derg ê. *Lat. Martes martes*. *Tr. Sansar*. Kuze yo yeno ki dekewo pîn, derê ki ma ey tepêşê.[1] 2. *Tıb. N.* Xûz/i. Qozîg/i. Merdimo ki mîyane ra vera cêr tenekên çewt o, tey çewtaney esta, wexto ki kes dûrî ra winîno ci ra, kes vano beno ki barêno ser o û zêdê kalan bîyo çewt, namîyayo. *Tr. Kambur*. Senîn beno o merdimo kuze rem di siftekên yeno ki?

kuzek *Dîr. Cog. Nn.* Gir, til, tîl, gogdepe, kef. Giro ki ya însanan qandê xeyalkerdişî viraşto yan jî bi tofanên a, bi felaketên a xwu bi xwu virazîyayo. *Tr. Höyük*. Vijîya kuzekî ser û temaşê çoşmeyî kerd. Dima îşaretên da eskeran û bi nê nîşanî ya esker pêro kerd sewqê cayên.

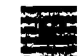
kû 1. *Zîr. Nk. Nm.* Tari. Kûwa ki kes ci ra şamî keno û weno. *Tr. Kabak*. "Tirşê kûwan o û veyveyê lûwan o." (*Tr. Kurt puslu havayı sever. Yani tam hırsızlığın zamanıdır.)* 2. *Zîr. Nm.* Kûwa awi. Kûwa ki qandê aweri karêna û awi debena de. *Tr. Su kabağı*. Lê ti zena ze kûwa şikatê. (Ti tim xwu bin di mîzî kena)

kûlik 1. *Nn.* Tozik, sillo. Cayo ki kes gendûgemarî, tozûtebalî, çîyanê nêercîyayan erzeno de. *Tr. Çöplük*. Nê tenekî beri kûlikî ser û veng ki û biya. 2. *Nn.* Kûl, gerr, gemar, wela simerî. Tozûtebalê simerî, tozo ki zêdê wel a yo, tozê çîyandê zêdê simer û ê tenedê wişkan o ki, tozê ci zeno ze ardîy. *Tr. Gıdaların incecik ve un şeklinde olan tozu*. Kûlikê cewî kewno gandê kesî û ganê kesî veşneno. 3. *Cog. Nn.* Kûl. Gemar/leymê serdê aweri. *Tr. Su üstünde (özellikle durağan sularda) biriken tortular/kirler*. Kûlikê bolkî bi vinderîyayenda awera beno.

kûpa 1. *Frz. Nm.* Çîyênda qîmetdar a ki; bolkî pêverikan di, maçan di, qerezan di, bi altûn û sîm û baqir ra virazêna û qandê xelatan deyêna qerezkaran. *Tr. Kupa*. Qupaya Dinyaya 2014î ya linggogêrey emserr, nê rojan deyê Almanan, Almanan Arjantînî ra giroti. 2. *Nm.* Kaxitandê xumarî ra babetên kaxita ki, resmê ci zêdê qelbî ya yo. *Tr. İskambil oyununda kupa*. Ci rê qupaya jeweki amê, dê desikda sûrida qaro ro û qezenc kerd.

kûpê/a aqilî *N. Bw.* Kunê/a aqilî. Mi no welat di hewna kesêndo zêdê ey kûpê aqilî ne dîyo ne jî aşnawito.

kûpê aqiley *Nm. Bw.* Kunê aqiley. Eger şima yê kûpê aqiley pers kenê, şirê a sûkda ezîmûşşani, şima do ûja di ca kerê.

kûpê aqilî bîyayeni *f. M.* Kûpê aqilî bîyayîş. *Bw.* Kunê aqiley. Ey va, kûpê aqilî bî, mi lingi dê piro. Jew ey ra, jû mi ra û ma ûja di pê pîs kerd.

kûpi *Nm. Bw.* Deni 1. Kûpa ci pirê zêrîy nê, pirê awi bî.

kûpik *Fîz. Nn.* Pûrik. Çîyo ki zêdê kefî ya o. *Tr. Taneli şeylerin üzerindeki çok ince kabuk, zar*. Kûpikê tenyî ci ra pêro pûrikîyayo.

kûpîyaye/ê *N.* Çîyo ki kûpîyayo, çîyêndo serdûz o ki qismêndê ci teber ra kewto zerre. *Tr. Düz bir cismin bir darbeyle içeri giren kısmı*. Quşxane yo kûpîyaye, do şiro tehmîrkarî ser.

kûpîyayeni 1. *f. M.* Kûpîyayîş. Serdûzey ra vera zerre şîyayeni, qandê çîyandê serdûzan teber ra mîyan kewteni. *Tr. Düzgün cisimlerin bir darbe veya kuvvetle içeriye doğru girip eğilerek çökmesi*. Tas, kûpîyayena nêşikîyena. 2. *f. M.* Kûpîyayîş. Sere şikîyayeni, post qul bîyayeni, derbi werdeni. *Tr. Postu delmek/delinmek, yara almak*. Şarî sereyê ci kûpnayo.

kûpnaye/ê *N.* Çî/keso ki cayêndê ci yo dûz (mersela rîyê lênan û tebaxan û çîyandê zêdê nînan, fina Mesela sereyê kesên) vera zerre namîyayo, dekewto zerre. *Tr. Başta düz bir şey veya Düz bir yüzeyin bir kuvvet veya darbeyle içeri çökmesi veya göçmesi*. Mi herûnda quşxanedê ci

1 Labelê tayên merdiman va *Tr. Samur.*" o. Eger samur bo, wexta nameyê ci yo *Lat.* beno "*martes zibellina*." Ez palikêr bîya, wesfê nê hurdina heywanan jî jew ê.

yê kehanî û kûpnayeyî di ci rê quşxaneyêndo topnewe herîna û da ci.

kûpnayeni *f. M.* Kûpnayîş. Çîyêndê dûzî vera zerre berden û bi no babet a dirbetin kerdeni. *Tr. Düz bir yüzeyde içeriye doğru göçük açmak veya çöktürmek.* Tebaxa ci mi dest ra gunê erro, kûpîyê. Mi mexsûs nêkûpnê.

kûr/i *Ed. N.* Kuşatkar/i, henekkar/i. Keso ki kuşat keno. *Tr. Şakacı.* Merdimo kûr o, şeno kuşat bikero.

kûrey *Ed. Nm.* Kuşatkarey, henekkarey, hekamkarey. Kuşat kerdeni ra hez kerdeni, kuşatî di ravey bîyayeni. *Tr. Şakacılık, latifeseverlik.* Kûreya ci ma kena kêfweş.

kûrik 1. *Zîr. Nk. Nn.* Gilgil. Babetên misrî. *Tr. Darı, mısır.* Citêrîy kûrik karenê, kesîy jî ci ra ardê kûrikî vejenê. 2. *Zîr. Nn.* Kumik, xesar. Teneyan (xelle, cew, mercûy, nehay, kuşni ûzn.) serradi ro dayîş di, çîyo nêercîyaye yo ki, kewno ser û do bierzîyo/çebîyo. *Tr. Hububattan elenen atık maddeler.* Herga ki maya mi, bi serrad a tene rovitê, kûrik kewtê ser. Ay kiştên ra yo kûrikê ci ser ra çekerdê, kiştêna jî rovitê.

Kûrika Feratî *Cog. Nm.* Korta Feratî. Korta dergûbarî û bindeşta ki çoşmedê Feratî da. *Tr. Fırat vadisi, Fırat Havzası.* Kûrika Feratî goreyê çoşmandê xwu, xorî û qarşûyê vayan û serdan rê girotê ya. Cora xeylên sebze û fekî, goreyê cayandê bînan, deha rew beno, wezîfeyê rovegerey vînena.

kûriki *Cog. Nm.* Korta dergûbarî û bindeşti. *Bw.* Newali 2 ra jî. *Tr. Vadi.* Dewa ma Kûrikda Feratî da.

kûrîyek *Zîr. Nk. Nn.* Babetên misrîyên o ki, damişê germey beno. *Tr. Darı. Bir çeşit mısır.* Kûrîyek do qewet bido merdimî.

kûrkûrik/i 1. *Zoo. N.* Babetên bewran o ki, daran ser o kûreno. *Tr. Güvercin.* Fina şewra şewra, kûrkûrik o kûrreno. 2. *Zoo. N. Bw.* Maseyê heran. Kûrkûriko keno fina bikûrro.

kût/i 1. *Tib. N.* Seqet/i, lengerok/i. Nêşeyê lingan. Kes bawîyey ra jî beno kût. *Tr. Sakat.* Merdimêndo kût bî, ame tîya xwu rê geyra kar. Nika qanûnên vijîyayo, vanê hergi karge, do goreyê girdeyda xwu nêşeyan bigurweyêno. O kût(ek) jî cora ame bî. 2. *N.* Netûj/i, kol/i. Çîyo ki fekê ci bîyo kol û weş nêbirneno. *Tr. Kör. Ağzı keskin olmayan bıçak, dahra, orak, keski vs. şey.* Zengenêndê ci yo kût est bî, ey jî nêbirnayê. Cora ma kar terk kerd û amey.

kûtaney ser *H.* Kûtikî, kûtey ser. Kiştda kûti ser o bîyayeni, kiştda kûti ser wezîfe kerdeni. Cayo ki nêbirneno, a kişti ser çîyên bîyayeni. Tersê ci, "tûjaney ser" o. *Tr. Kör tarafına, körlemesine, keskin olmayan taraf üzerine.* Eger sî kûtaney ser nê, tûjaney ser pirogunayê, dîreg birnayê, ci ra cikerdê. Xeyrê Ellahî ki kûtaney ser gunê piro.

kûtbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo seqet, lingan ra bîyo nêşe/egerin. *Tr. Sakatlanan.* Merdimo kûtbîyaye, do neya tepîya, çetin ki bişo karê xwu tenya bikero. 2. *Nn.* Kol/i. Çî/keso ki tûjey ra kewto, bîyo kol. *Tr. Sivrilikten çıkan, körelen.* Birreko kûtbîyaye, nêşeno çîyanê asinînan cikero.

kût bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Kûtbîyayîş. Seqetey. Lingan ra nêşe bîyayeni, seqet bîyayeni, lingan ra egerin bîyayeni. *Tr. Sakatlanmak.* Balê xwu bidi vernîda xwu, kût benê ha! 2. *Zv. f. M.* Kûtbîyayîş. Kol bîyayeni, nêbirnayeni. Tûjey ra kewteni, birokey ra vijîyayeni. *Tr. Körelmek. Sivrilik veya kesiciliğini yitirmek.* Kardîy û birrekê neccarî bîyê kûtîy, ê yê wezîfe nêvînenê.

kûtek/i 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kût û qergûn o, zerrîya kesî pey veşena. *Tr. Zavallı sakat, yürüme engellisi.* O merdimo kûtek o, keno şiro xwu rê menganê girêdo. 2. *N.* Kûto/a werdêk/i, seqeto/a werdî. *Tr. Küçük sakat kimse.* O lajeko kûtek do wahîr bivijîyo ki bişo coyê xwu serdewam kero.

kûtekane *Nn.* Kûtkî. Zêdê kûtekana, bi kûtekan mendeni, wesfê kûtekan tey estbîyayeni, kûto feqîr û gunak bîyayeni. *Tr. Zavallı, küçük, masum, acınan sakat kimse gibi olmak.* Lajek, winî kûtekane ame mi het di ronişt. Qe qisekên jî nêkerdi.

kûtekaney *Nm.* Kûtekkîyey. Kûtekkî bîyayeni. Wesfê kesandê werdî û mehsûm û gunayan û feqîran û seqetan ser o bîyayeni. şekil û bîçimî di, zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Zavallı, küçük, masum, acınırcasına.* Mi rê qethan kûtekaneyda ci ra qal meki. Ez nêşena ey vero bihewîya.

kûtekey 1. *Nm.* Seqetekey, kûtekîni. Kûtek/i bîyayeni. Kûto reben û mehsûmek û feqîrek bîyayeni. *Tr. Zavallı, masum, acınacak durumda olmak.* Ti yê hewna kûtekeyda ci rê veşenê? 2. *Nm.* Kûtekîni, seqetekey. Kes/çîyo ki; werdî û seqet o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Küçük sakat kişi veya şey olmak.* Ti yê kûtekeyda ci rê nêveşenê, feqîreyda ci rê veşenê.

kûteni *Nm.* Kûti kûti kerdeni. Vengvetena cewrikan, vengdayena kutikandê werdîkekan, malbatda çilekandê kutikan ra veng vijîyayeni. *Tr.*

Köpek yavrularının ses çıkarması, havlaması. Cewriko kûten o, dîrê kurtêlîy bierzê ver, wa vindero.

kûtey 1. *Nm.* Kûtîni, kûtîney, seqetey. Seqet/i bîyayeni, kût/i bîyayeni, lengirok/i bîyayeni, lingan ra seqet/i bîyayeni, lengayeni. *Tr. Sakatlık, sekme.* Kûtey xarikê kesî finena. Labelê eger kes bişo serkewtişî di kudênik bo, kes şeno ser kewo jî. 2. *Nm.* Kûtîni, kûtîney, netûjey. Netûj/i bîyayeni, tûj/i nêbîyayeni, birnok/i nêbîyayeni. Çî/keso ki birok o, çîyan birneno, o nêbîyayeni. *Tr. Keskin/kesici olmama.* Eger kûteyda a kardî ra nêbîyayê, ma do o kar, deha veror biqedînayê.

kûtkerde/ê 1. *Tib. N.* Seqetkerde/ê. Çî/keso ki jewî lingan ra nêşe kerdo, kerdo seqet. *Tr. Sakatlandırılan.* Bizêko kûtkerde do ê şima bo. Çunkî şima bîyê sebebê kûteyda ci. 2. *Nn.* Kolkerde. Çî/keso ki jewî kerdo kol, tûjey ra visto. *Tr. Körleştirilen, sivriliği veya keskinliği giderilen.* Di rojî yo bixşîyo kûtkerde hewna tûj nêbîyo.

kût kerdeni 1. *Tib.f. M.* Kûtkerdiş. Seqet kerdeni, lingan ra nêşe kerdeni. *Tr. Sakatlamak.* To texsî dê ci ro û mêrdek kerd kût. 2. *f. M.* Kûtkerdiş. Kol kerdeni. Tûjey ra visteni, bi karî ya tûjeya ci berdeni. *Tr. Sivriliğini gidermek, köreltmek.* Eger mi bi bixşî ya karên nêkerdayê, o do kût nêbîyayê.

kûtkût/i *N.* Çî/keso ki kût kûti keno, bena kûti kûta ci. *Tr. Küt küt diye ses çıkaran.* Wa kût kûta to nêbo, to goşê ma berdîy! Mi kesêndo zêdê to kûtkût nêdîyo.

kûtkûtey *Nm.* Kûtkûtîni, kûtkûtînî, kûtkûtîney. Kûtkût/i bîyayeni. Wesfê kûtkûtan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Küt küt sesi, küt küt diye ses çıkarmak.* Ez a kûtkûteyda ci dimi nêkewna.

kûtkûtik/i *Zoo. N.* Darkûtik/i, kûtkûtok/i, darneqûr/i, kûtkûtik/i, darwer/i, darkûtok/i. *Tr. Ağaçkakan.* Kût kûtiko daran niqurneno.

kûtkûtok/i *Zoo. N.* Darnequr/i, darkûtik/i, darkûtok/i, darwer/i, kûtkûtik/i. Niqurênda ci ya metîni esta. Bi na niqur a xwu rê daran di qul/halûnên akeno. Heywanêndê seydî nîyo. *Tr. Ağaçkakan.* Kûtkûtoko daran kûteno.

kûtkûtokane *Zv. Nn.* Darnequrane, darkûtikane, darkûtokane, darwerane, kûtkûtikane. Wesfê kûtkûtokan tey/ser o bîyayeni, zêdê kûtkûtokana darîy niqur kerdeni, bi kûtkûtokan mendeni. Sebr û wesfê darweran tey bîyayeni. *Tr. Ağaçkakanlara benzemek, ağaçkakanlar gibi olmak.* Teyrnakî bî, kûtkûtokane darî niqur kerdê.

kûtkûtokey *Nm.* Darnequrey, darkûtikey, darkûtokey, darwerey, kûtkûtikey. Kûtkûtok/i bîyayeni, wesfê kûtkûtokan tey bîyayeni, zêdê kûtkûtokan bîyayeni. *Tr. Ağaçkakan olmak, ağaçkakanlar gibi sabırla iş yapmak, ağaçkakanlar gibi kemirici olmak.* Kûtkûtokeya ci ez besê şima ya.

kûtok/i *Zoo. N.* O/çîyo ki bi çîyan dindanan a kuncêneno û dirneno. *Tr. Kemirgen.* Merre û darwer û kuze kûtokan ra yo.

kûtûpût *Nn. Bw.* Gincûgol. Mi do kûtûpûtê ê bênamûsî rew bieştayê teber, înan nêverda, tim va o do xwu raşt kero, soyîn ki wina bî.

kûwa asnawî *Nk. Nm.* Kûyên a ki hema hema serûbinê ci jew o, qandê asnawkerdişî karên a. *Tr. Yüzmek için ekilen ve başı ile gövdesi hemen hemen eşit büyüklükte olan bir çeşit su kabağı.* Mi bi kûda asnawî ya, asnaw kerdo.

kûwa awi *Nm.* Kûwa ki qandê awi dekerdişî karêna, awi debêna de û tey awi beşirêna. *Tr. Su kabağı.* Verî ma awi dekerdê kûwerda aweri mîyan, awi tey bîyê honiki.

kûwa baliki *Nm.* Baliki. Kûwa ki qandê şîranî karêna, pa/ci ra şîrane vijêno/beno. *Tr. Tatlı kabağı.* Cinêki, jû fini ma rê kûwerda baliki ra, şîrane virazena.

kûwa bûmi 1. *Nk. Nm.* Babetên kûw a welatî ya ki, sere bi qenda ci ya yo û pa vîyê çinî yo. Na kû, kûyênda weş û ercîyayê nîya. *Tr. Baş ile gövdesinin bitişik olduğu, işlevsiz ve biçimsiz bir çeşit yerli su kabağı.* Şima do a kûwera bûmi se kerê û sera berê? 2. *Zv. Nm.* Merdimê ki vîyêyê ci bol kilm bo û bêbîçimîy bê, înan rê jî vanê kûwa bûmi. *Tr. Boynu çok kısa, tıknaz kimselere verilen bir lakap.* Zena ze kûwa bûmi, hewna a ya mi nêecibnena.

kûwa mastkerdê *Wş. Nm. Bw.* Bewranî. Kûwa mastkerdê bol weş a. Labelê kes do bizano weş bipewjo.

kûwa palî *Nm.* Babetên kûwa şenik a ki kes xwu di beno palî. *Tr. Hafif ve ekin biçmeye götürülen, ıslah edilmiş olan bir çeşit su kabağı.* Kûwa palî bişikîyo, palîvanîy pêro teyşaney ra manenê.

kûwa peyşîyayê 1. *Nm.* Kûwa ki şikîyaya û awi heriknena, peyşina. *Tr. Kırık/akıtan su kabağı.* Cinêkeri va, ez şîya mi dolimên awi ardi, kûwa peyşîyayê ez kerda hîhuloki. 2. *Zv. Nm.* Mîzker/i. Kes/çîyo ki;; nêweşo ki, tim xwu bin di mîzî keno û nêşeno mîzîya xwu tepşo û gam ra finên xwu bin di keno. *Tr. Çişli, idrarını tutumayan.* Ti zena ze kûwa peyşîyayê, to cayê ma mîzî di

newisnay.

kûwa qafekî *Nk. Nm.* Kûwa qafikî. Kûwa ki qandê wezîfedê tasan karêna. *Tr. Tas veya tas gibi küçük çaptaki suyu nakletme görevini görmek için ekilen bir çeşit kabak.* Ez resaya kûda qafekî ser. Ma bi kûwerda qafekî ya, keraşoyan di serşoyê xwu kerdê.

kûwa qafikî *Nk. Nm.* Kûwa qafekî. Babetên kû ya ki, herûnda tasandê awi, kes pa ya îhtîyacê xwu vîneno. Sereyê ci dergûbarî û kilm o û qena ci jî werdî ya, hendê tasên a. *Tr. Gövdesi bir tas kadar küçük, boynu ise iki parmak uzunluğunda ve sıvı madde (su, pekmez, süt vs.) taşıması veya aktarılmasında kullanılan bir çeşit su kabağı.* Nika kûyênda min a qafikî ya wişki û jû jî hewna kuho ya terni esta.

kûwa qişiki *Nm. Bw.* Kûwa şamî. Kaşka şima herûnda kûwerda baliki di, xwu rê kûwa qişiki bikaritayê.

kûwa şamî *Nm.* Qişiki, kûwa qişiki. Kûwa ki pa şamî bena, qandê şamî karêna. *Tr. Yemek kabağı.* Kûwa şamî ra, şamî virazêna, tirşê ci beno.

kûyey *Nm.* Kû bîyayeni. Sebzeyan mîyan di, yan kûwa qişiki yan kûwa awi bîyayeni. *Tr. Kabaklık, sebze veya bitkilerden kabak olmak.* Kûyey ser o xebitîyayeni, wezîfeyê mi nê, ê ey bî.

kûzeni 1. *Nm.* Vengê tewayîşdê kutikan o. *Tr. Köpeklerin acıdan inlemeleri.* Ê nelamatî, senîn ki sîyên dê kutikî ro, kûzîni kewti ser û rema şî. 2. *Nm.* Zê kutikî vengêndo xirab veteni. *Tr. Köpek gibi acıdan inlemesi.* O yo çirê hinî kûzeno ki?

L

L: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa pancêsî ya, bêveng a, bestokê herfandê vengînan a. Na herfi, herfa lewan nîya. Vijîyayena ci winasîn a: Çenge akerde beno, ziwan tayên arêdeyêno pêser û serê ziwanî neyêno azmîndê fekî ya. No wezîyeti di ziwan bi herfênda vengîn a veradeyêno ki, no hengame di vengên vijêno. Ma nê vengî rê vanê "L." Jewfinan, vajekan di "L"yêndo qalin jî peyda beno. Nê "L"dê qalinî rê ez vana "L"o latik. Çunkî ney di ziwan beno latik. Kes vano beno ki Dimilî di, di babetîy "L"y estê. No persgirêk jî, fina mi bi nûtên a çareser kerdo. Mesela:

L'o Normal:	**L'o Latik:**
Leylanekîy	'lêşin
leyrek	'leymin
lû	'lani ûzn.
la	'lewr[1]

la 1. *Cog. Nm.* Çem. Awên a ki dereyî girdêrî ya, labelê roy werdêrî ya. *Kur. Çem. Tr. Çay.* Zimistanî laya Zengiçûri laserîy vejena. Merdimî bi gengazey a tey şena bero. 2. *Teks. Nn.* Têla bol qalini. Hîrê çehar têlan bîyarê pêser, ci ra la virazêno. *Tr. Kalın ip, sicim. İplikten daha kalın, kınaptan daha incedir.* Layên do mezbût pakerê ki wa rew rewî nêvisîyo. 3. *Gr.* Hey. Qandê camêrdan gazîkerdenên a ki bolkî kes silasnayandê xwu rê yan jî qando ki çîyên bi qehr a pers kero, hetta cinî mêrdedê xwu rê veyndana û vana la! *Tr. Bir çeşit seslenme olup, genellikle bir sorgulama, kızgınlık, tanıdık bir sima için ve özellikle de kadın eşini çağırırken ismini veremediği için seslenip la! der.* La! Ti yê nînê keye? Berey o, ma do hewna şamî bikerê ha![2] 4. *Nm.* Labelê, labelê, lêbelê, labirê, la ki, feqet, welakîn. *Tr. Fakat, ancak, velakin, yalnız.* Ez do noqra, bi şima ya bêra. La (ki), şima do zêdê finda verî qisey mi ro nêdê.

laante/ê *N.* Beste/ê, tepişte/ê, tepêşîyaye/ê. Çî/keso ki layê ci ancîyayo, tepêşîyayo, bestîyayo, derdest bîyo. *Tr. İpi çekilen. (Yakalanan, tutuklanan, elegeçen.)* Şima di qe ûjdan çinî yo, ki ê merdimê laanteyî û mi kenê kefên?

la anteni *f. M.* Laantiş. Tepişteni, besteni, derdest

1 Mi na nûta/apostrof ki nê "L"ê normalî û "L"ê latikî pêra abirnena, nika verdaya. Ez a nika nêgurwênena. Labelê zewmbî jî pêra nêabirêno. Mersela, lleymin û llêşin û llani û zêdê nînan a nênûşêno. Eger binûşîyo ziwanrêzaî di xeylên xetay peyda benê.

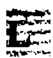
2 Ciniyan rê jî herûnda "la"y di "lê" vajêno. Na vajeki "dolbendi" ra xeripîyaya. Çunkî Dimilî di "doli", *Tr. kare* ya, "bend" jî girêdayen a ki *Tr. Bağlama.* Wexto ki nê vajekan bîyarê pêser, maneyê ci beno *"kare şeklindeki bağlama biçimi."*

kerdeni, xwu destan mîyan kerdeni. *Tr. İpini çekmek. (Bundan murat asmak veya öldürmek değil, yakalamaktır.)* Mi layê ci ant tepîya, ez deha ci ra nêtersena.

labarî *Teks. N.* Laderzîn. Layo barî. Layo ki qandê derzinî virazîyayo. *Tr. İnce ip, dikiş/iğne ipliği.* Labarî bigî û şorî.

labelê *Nn.* Yabelê, yablê, belê, labrê, labirê, lêbelê, feqet, ancax, hema, ema, lakîn, welakîn, şayet. Na qisa, wexto ki kes çîyên rê alternatîfên, qandê tesdîqên ci vero bê ci çînakî ano, vano. *Tr. Ama, ancak, fakat.* Ez a kena şira xeberi ci resna. Labelê to dî ki ame, hema mi rê têlefûnên aki, ki ez pey di ageyra.

labend *Cog. Nn.* Bendê layeri, gireyê layeri, dêsê layeri. Dêso ki layeri vero virazêno ki, awi ping bido û peynî di dolawîyên virazîyayo. *Tr. Çay bendi, su bendi, çay bağlantısı. Çayı, dereyi veya benzeri bir suyu tutmak ve baraj oluşturmak için suyun önüne örülen duvar.* Dewijîy arêbîyay, binîya dewi di, Lada Încazi vero, labendên viraşt ki awa ci ping bido.

laberek/i *N.* Kes/çîyo ki; hergî çîyên, hergi şik û fikrêna tepîya labereyên jî şaneno dimi. Timûtim ci rê şertîy, ci rê feqetîy, ci rê ancaxîy vejeno, mexsed pa keno çetin. *Tr. Sürekli fakatlarla, şartlarla, ancaklarla işi yokuşa süren, zorluk çıkaran.* Ez do bida şima. Labelê şima do jî filan çî bikerê. Mi kerd. Labelê gereg ki şima jî filan filan çîyan bikerê ûzn.

laboratuwar *Tib. Alm.* Cayo ki laborantîy, çîyên ser o benê palikêrîy. Cayo ki laborant Mesela tey gonî ser o, ziwanî ser o, teneyî/xelle ser o geyreno çîyên ser o tehlîl û tetkîk virazeno. *Tr. Laboratuvar.* Laborant do laboratuwar di bo ki, kes bişo pey karûgurweyê xwu bivîno.

labrê *Nn. Bw.* Labelê. Labrê ki şima bêrê, bi mi ki gurwe do bixeripîyo. Ez ba, ez nîna.

labude *Sn.* Lawide. Çîyo ki kes pa çîyanê qartikinan tereno. *Tr. Sıpatula. Üvendirenin karasabanı çamurlarından temizlemeye yarayan spatula şeklindeki aleti.* Labudeyî citêrî dest kerê ki, wa pa lincîya haletîyerda citi bitero.

laçiki *Teks. Nm.* Leçegi, dolbendi, kitani, deyli. *Tr. Tülbent.*

laderzîn *Teks.* Layê derzinî, layê deştenî. *Tr. İğne/dikiş ipliği, ince ip.* Laderzîn bîyarê ki ma bi ci ya deştenî bikerê.

laj *Nn.* Qeço resaye. *Tr. Yetişkin erkek çocuk.* Lajê ci yo keno bizewijîyo, pî het di çinî yo.

lajek 1. *Nn.* Qeç/lajo werdî. *Tr. Küçük erkek çocuk.* Lajekê şima û lajekdê ma ya pêya weş vanê. 2. *Dad. Nn.* Lajey, lajekîni, lajekîney, lajekey. Lajek bîyayeni, cînsîyetê însanî nerî bîyayeni. *Tr. Cinsiyeti erkek olmak.* Qeçê şima pêro lajek ê, ê ma jî nîmannîm ê.

lajey *Nm.* Xortey, gencey, cîwaney. Laj bîyayeni. *Tr. Erkek olarak gençlik, genç olma, erkeklik.* Lajey û keynayey di kes şên beno.

lak *Nn.* Gazî, lakbe. Rîcakerdeni, eman waşteni, yarmetî waşteni, gazî kerdeni. *Tr. Eman isteme, rica etmek, yalvarmak, yardım dilemek.* Ci ra lak waşt, a ci nêda.

lakave *Nn.* Nêsîhet, şîret. Heqdê rindey û xirabey di qiseyê ki benê. *Tr. Nasihat, öğüt.* Lakaveyê ki mi day ci, tîya ra amey, ûja ra şîy.

lakave giroteni *f. M.* Lakavegirotiş. Jewî ra nesîhet û şîretîy giroteni. *Tr. Nasihat/öğüt almak.* O, merdimêndo qurre o. Kesî ra lakave nêgîno ki ma bidê ci.

lakave kerdeni *f. M.* Lakavekerdîş. Nesîhetîy dayeni, şîret kerdeni, şîretîy dayeni. Jewên rê heqdê hewlîn û xirabey di qisey kerdeni. *Tr. Nasihat/öğüt vermek.* Ey mi rê bol lakave kerd jî, axirî mi sere di war nêşî.

lakaye/ê *N.* Lebayaye/ê. Kes/çîyo ki; bol gazincîyayo, kesên vero geyrayo, kesên ser o geyrayo û bi no babet a çîyên posayo, çîyên waşto, çîyên gazî kerdo. *Tr. Israrla yalvarıp yakarıp sızlanarak, bir şey veya kimseyi isteyen.* Mi a roji kesêndo lakaye nêdî. Ti yê xwu rê dûz kenê.

lakayeni *f. M.* Lakayîş. Lebayeni. Bol gazincîyayeni. Bi lebayen a rîcakerdeni, bol rî kesên sernayeni. Bi ser o geyrayen û vero geyrayen a kesên ra çîyên waşteni, çîyên poseni. *Tr. Yalvarmak, yakarmakla çok sızlanmak.* Eger bol nêlakayê, mi ci nêdayê. Ez caelmat menda, mi da ci.

lakbe *Nn.* Lak, gazî, eman. Yardim waşteni. *Tr. Eman, yardım dileme, yalvarma, yakarış.* Lakbeyê kesî to ra çinî yo, mi xwu rê pêrdê to ra lakbe kerd.

lakok/i *N.* Recakar/i. Kes/çîyo ki; gazî keno, yardim wazeno, el eman keno, rîcakeno, paştî wazeno. *Tr. Yardım dileyen, el eman isteyen, iltica isteyen, imdatçı.* Kam lakok o, kê rê lako wazêno?

lakokey *Nm.* Gazîkarey. Lakok/i bîyayeni. Wesfê lakokan tey bîyayeni. Yardim waşteni, gazî kerdeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra paştî wazeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İmdatçı olmak, imdat istemek.* Lakokeyênda winî wa qe çinêbo.

lal/i *Tib. N.* Nêşeyê/ya ziwanî. Kes/çîyo ki; ziwanê ci nêgurweyêno û cora nêşeno qisey bikero. *Tr.*

Lal, dilsiz. Merdimdê lalî ra qisey nêpawênê, lal do bi dest û livan a qisanê xwu bikero.

lala 1. *Nn.* Lele. Banderokê qeçandê hukimdaran. Kes/merdimo ki, qeçekanê hukimdaran lalineno, înan şîretîy keno, terbîye û banderî dano înan. *Tr. Lala.* Leleyê ma, feqîreya ma ya.

lalayey *Nm.* Leleyey, leleyîni, leleyîney, lalayîni. Lele/lala bîyayeni. Bandernokê qeçandê hukimdaran bîyayeni. *Tr. Lalalık.* Ey rê lalayeya ci mihîmi nîya. O kesî ra çim nêkuweno.

lalbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo lal, bîyo nêşeyê ziwanî, nêşeno qisey bikero, nêşeno merama xwu vajo. *Tr. Dilsizleşen, konuşamayan.* Ti yê vanê o keso lalbîyaye do neya tepîya deha nêşo qisey bikero?

lal bîyayeni *Tib. f. M.* Lalbîyayîş. Nêşeyê/ya ziwanî bîyayeni, wesfê lalan tey bîyayeni. Qandê qiseykerdişî ziwanî di bes nêbîyayeni. Meram û nîyazê xwu vatiş di kemî bîyayeni. Ziwanî di egeriney bîyayeni. *Tr. Dilsiz olmak, lal olmak, konuşamamak.* Lajekên do lal bî. Eger lal nêbîyayê, ey a qiserda erbeti rê verpers bidayê.

laley *Tib. Nm.* Lalîni. Ziwan ra çinêbîyayeni, ziwan ra nêşeyê bîyayeni, nêşêya ziwanî bîyayeni. Qandê merama xwu vateni, ziwan ra nêweş bîyayeni. *Tr. Dilsizlik.* Laley çetin a. Kes nêşeno merama xwu vajo.

lalê *Nm. Bw.* Lali. Lalêya nêaşnawena ki şiro.

lalijîyaye/ê *N. Bw.* Lebaye/ê. Merdimo lalijîyaye do, a wina hembazan û dostanê xwu vinî kero.

lalijîyayeni *f. M.* Lalijîyayîş. *Bw.* Lebayeni. Mi senîn senîn kerd, o mi ra tim jî lalijîya. Cora ez a deha nêşina ci heti.

lalijnaye/ê *N.* Lebaynaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni lalijnayo, bîyo sebebê lalijîyayenda ci, wesfê lebayokan nayo ci ser. *Tr. Yakındırılan, sitayişde bulunmasına neden olunan.* Kesêndo laljinaye bimojni, ez to rê cewab bida.

lalijnayeni *f. M.* Lalijnayîş. Lebaynayeni. Sebebê lebayîşdê kesên bîyayeni. *Tr. Yakındırmak.* Eger to nêlalijnayê, o wina nêlalijîyayê.

lalite/ê *N.* Alawite/ê, lalnaye/ê, lalîyaye/ê. Çîyêndo wişko ki tenekên awi mîyan di jewî bi pêtên a, bi hêlên a serbindo kerdo, alawito. Çî/keso ki jewî lalit/alawito, bi gurmistan a pêmîyan di kuncênayo, pêdi kerdo jew. *Tr. Yoğrulan.* Çîgo lalite do weş bêro. Çunkî camêrdî lalito.

laliteni *f. M.* Lalitiş. Alawiteni, lalnayeni. Çîyêndê wişk û nermî pêmîyan di rind û rind bi pêtên a, bi qewetên a têvdayeni, pêmîyan di alawiteni. *Tr. Yoğurmak.* Ma xwu rê ewro qîme lalito.

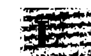
lalîni *Tib. Nm. Bw.* Laley. Lalîni di kesî rê qey tercûmanên jî lazim o ki kesî bido fehmkerdiş.

lalîyaye/ê *N.* Alawîyaye/ê, lalite/ê. Çî/keso ki jewî lalnayo, lalito, alawito. *Tr. Yoğrulan.* O merdimo lalîyaye fina gulaş nêkeno.

lalîyayeni *f. M.* Lalîyayîş. Alawîyayeni. Bi dest û tesîrdê jewî ya bi hêlên a, bi qewetên a, bi çîyên a serbindo bîyayeni, tede nekme nêmendeni, zêdê çîgî ya, zêdê mîrî ya pêmîyan di alawîyayeni. *Tr. Yoğrulmak.* Mîr lalîya, çîg lalîya, ez jî nê vajekanî bin di lalîyaya.

lalkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eger bi pirodayîş a, eger ki bi qehirnayîş a, eger ki bi xetayên û nêweşînên a kerdo lal, kerdo nêşeyê ziwanî, kerdo nêşeyê qisan. *Tr. Dilsizleştirilen, konuşamaz hale getirilen.* Vanê ê yê kenê, qandê ê lajekdê lalkerdeyî, heqdê doktorî rê dawa akerê.

lal kerdeni *Tib. f. M.* Lalkerdiş. Kesên yan jî çîyên ziwanî ra kerdeni, sebebê nêşeyeyda qisekerdişî bîyayeni. Ya kesên bol û bol bi qehrnayen a, yan jî bermî ro dayen a vengê ci pesnayeni. *Tr. Dilsiz yapmak, konuşamaz hale getirmek.* Mi qeçê şima lal nêkerdo. Merama Ellahî ya, finên bîyo lal! Kes do sebrê xwu bîyaro.

lalnaye/ê *N. Bw.* Lalite/ê. Mîro lalnaye do bibo ze melhem.

lalo *Nn. Bw.* Lal/i. Laloyo nêaşnaweno ki, şima yê ci ra cewabê ci pawenê.

lalûte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; lal maneno, laley ci gîna, nêşeno qisey bikero, ze ki lal bo. Xaxûten û lalûten senîn ki vajêno, lalûte jî bi no babet a vajêno. *Tr. Lal, dilsiz, konuşamayan.* Şima şî şî o lalûte ard? 2. *N.* Hêçekê hêçekan, netebayê netebayan. Kes/çîyo ki; tey diremên qewet û hêle çinî yo, karûgurweyên di, ya do bikewo yan jî haletîyê ci yê karî do ci destî ra bikewê, ti vanê beno ki weli werda. *Tr. Dokunsan düşecek gibi olan, yeteneklerini kaybeden, güçsüz, takatsiz, mecalsiz.* Nêbo nêbo ki şima mi rê ê lalûteyî birişê! Eger şima birişê, ez do ey pey di birişa. O karî rê nêbeno.

lalûteni 1. *Nm.* Lalûtiş. Lalûte/ê bîyayeni, lal bîyayeni. Haldê laley di vinderdeni. *Tr. Dilsizlik, lal olmak.* Mi lalûtena ci nêdîya. Fini beno ki beno lal, nêşeno xwu di bilûwo. 2. *Nm.* Lalûte/ê bîyayeni. Wesfê lalûteyan ci ser o bîyayeni. Nêtebayê neteban bîyayeni, hêçekê hêçekan bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey diremata qewet û qudret û hêle û taqetî çinî ya û nê wesfanê xiraban xwu ser o çarneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Çelimsizlik, işe yaramaz olmak, güçsüzlük, takatsizlik, beceriksizlik, dokunsan düşecek*

gibi olmak. Karûgurweyan di wesfê lalûteni çi pîs o! Lalûteni kesî kena kulbizikî!

lambo *Nn*. Teneke. Tenekeyê ronî yo gird (heştês lîter). *Tr. Teneke. Büyük yağ tenekesi*. Mi ci rê lamboyên ron da, ci rê bes nêkerd.

lameşk *Nn. Bw*. Benmeşk. A ya kena ci rê lameşkên girêdo ki binîro.

lanet *Nn. Bw*. Nehlet. Ci rê lanet ame bî, nêşayê îfleh bo.

lanetbîyaye/ê *N. Bw*. Nehletbîyaye/ê. Qewmo lanetbîyaye û lanet nêbîyaye do senîn pêra abirîyo?

lanet bîyayeni *f. M*. Lanetbîyayîş. *Bw*. Nehlet bîyayeni. Boka lanet nêbo. Finên ki lanet bo, do se kero û çi kuçîy xwu ro kero!

lanetkerde/ê *N. Bw*. Nehletkerde. Ez, ê kesdê lanetkerdeyî ra yardim nêpawena.

lanet kerdeni *f. M*. Lanetkerdiş/ê. *Bw*. Nehlet kerdeni. Ez kesî lanet nêkena, duay deha hewl ê.

lanetme/ê *N. Bw*. Nehletme/ê. Qehrîya û va. Ez, şîya şîya bi ê merdimdê lanetmeyî ya bîya hembazi!

lani 1. *Nm*. Quli. Cayo xorî û tarî yo ki, marr û mişk dekewno de. *Tr. Delik, in*. Lana ki o marro sîya dekewt de, motor ser ra şî, xeripîyê. 2. *An. Nm*. Qeni. Heşa binê kesî yo. *Kur. Qûn. Tr. Kıç, anüs*. Mêrdekî tim landa ci rê xeberî dayê.

lap *An. Nn*. Lep, çapal, dest. Mîyanê destî. Qiseyê ki tey lep ravêreno, mi bolkî paliknay, ez winîyaya ki lep û dest jew nîyo. Lepikî tenya di dest û lep jew o. Ê bînan di lep, mîyan/kefa destî îfade keno. Labelê lepikî di lep û destî ya benê jew. Mesela mi kerd xwu lepan mîyan, mi kerd lepsere, mi lepaşî kerd, kewt mi lepan mîyan ûzn. Labelê dest, hem serê ci hem mîyanê ci hem jî qewetî îdade keno. Dimilî di vajekîy goreyê lepî, bi destî ya deha vêşî vajîyayê. *Tr. Avuç*. Lapên mercûy girotîy û day mangerda xwu.[1]

lapat *Nn*. Sîlla. Bi mîyandê destên a sîlla cirodayeni. *Tr. Avuç içiyle bir şamar/tokat atmak, sille vurmak*. Qeçan lapatnayeni rindi nîya.

lapateşte/ê 1. *N*. O/çîyo ki sîlla eşta, kotekîy eşt ê. *Tr. Tokat/sille atan, şamar atan*. Lapateşteyên bêro dadgeh, ez texmîn kena ki do sûjdar bivijîyo. 2. *N*. Lapatçekerde/ê, sîlleykerde/ê, sîlleyeşte/ê, sîlleybîyaye/ê, kotekîbîyaye/ê, kotekîkerde/ê. Kes/çîyo ki; lapat erzîyaya bi ci, sîlley bîyo, kotekîy werdê. *Tr. Tokatlanan*. Merdimo lapateşte şima nêzanê o do jî şarî lapatî kero?

lapat eşteni *f. M*. Lapateştiş. Sîlley eşteni, kotekî kerdeni, lapatîy çekerdeni. Kesên yan jî çîyên bi sîlle û kotekan û şîlmaxan a kotekîy kerdeni. *Tr. Sille/şamar atmak, tokatlamak*. Lapat eşteni di, kes do texmînê lapatbîyayîşî jî bikero.

lapatîyaye/ê *N*. Lapatnaye/ê, kotekîbîyaye/ê, şîlmaxîbîyaye/ê, sîlleybîyaye/ê. O/çîyo ki lapatîyayo, bîyo kotekî/sîlley. *Tr. Tokatlanan*. Merdimêndo lapatîyaye bêro dadgehi, sifte o do ser kewo.

lapatîyayeni *f. M*. Lapatîyayîş. Pirodeyayeni, pirodeyeni. Kotekî bîyayeni, sîlley bîyayeni. *Tr. Dövülmek, tokatlanmak*. Lapatîyayeni di kes do bi sebirane hereket bikero, finêra hereket kerdeni kesî rê zirar ana.

lapatnaye/ê *N*. O/çîyo ki lapatîyayo, sîlley/ kotekî bîyo, bi lepan a deyayo piro. *Tr. Tokatlanan*. Merdimo ki qarşûyê ciniyerda ci bi lapatneyo, bol beno tehlûke.

lapatnayeni *f. M*. Lapatnayîş. Lepan ver kerdeni, sîlley kerdeni, kotekî kerdeni. *Tr. Tokatlamak, dövmek, sille vurmak*. Eger ti jewî bilapatnê, jew do jî qeçê to bilapatno.

lapatwerde/ê *N*. O/çîyo ki sîlley werdê, bîyo sîlley, kotekî werdê. *Tr. Tokatlanan, şamar yiyen, dövülen*. Lapatwerde do bêro gere bikero.

lapat werdeni *f. M*. Lapatwerdiş. Pirodeyeni, pirodeyayeni. Sîlley werdeni, kotekî bîyayeni. *Tr. Tokatlanmak, dövülmek, şamar yemek*. Lapat werdeni di, kes do hesabê lapat kerdeni jî bikero.

lapik *Teks. Nn. Bw*. Lepik. Lapikê xwu, xwu dest ra meveji, destê to cemidênê.

lapsere/ê *Zv. N. Bw*. Lepsere. Kes do hend jî lapsere nêbo.

lapsereyey *Zv. Bw*. Lepsereyey. Lapsereyey ci menşûr a. Çunkî O yo tim jî kotekîy weno.

laqirikerde/ê *N*. Kes/çîyo ki; îdam kerdo, qando ki tepêşîyo û nêverdeyo, qando ki bifetisîyo la bîyo/kerdo qirida ci. *Tr. Boynuna ip dolanan/ bağlanan, idam edilen*. Mêrdekî va: Eceb merdimo laqirikerde senîn gan dano?

la qiri kerdeni *f. M*. La qiri kerdiş. Îdam kerdeni. Qandê fetisnayeni, qandê tepişteni, qandê besteni la qiri kerdiş. *Tr. Boğmak, idam etmek, tutmak, yakalamak, kaçırmamak için boğazına ip dolamak/koymak*. Dewrê Qerralan, dewrê padîşahan di, la kerdê qirida kesî û kesîy fetisnayê.

laser *Cog. Nn*. Sêlawî. Awê ki şinê, awê ki bîyê

---

1 Mersela lepên mercûy benê. Labelê destên mercûy nêbenê.

sêlîy û ê yê şinê. *Tr. Taşan sular, seller, taşan dere ve sular.* Xeylên rojîy laserîy şî. Heme ca bin di mend.[1]

lasewl *Teks. Nn. Bw.* Bensewl. Eger bişayê tenekên tavilê lasewlê xwu girêdayê, o do ereba ser resayê.

lastik 1. *Kîm. Sn. Nn.* Çîyo ki petrolî ra vijêno û kes ci ra teker û çîyo winasîn virazeno. *Tr. Lastik.* Tekero lastikin do rew rewî nêdirîyo. 2. *Teks. Nn.* Şilwalindîya lastikini. *Tr. Pijama ve şalvar gibi giyeceklerin tutunmasını sağlayan lastikli kalın ip.* Lastikê pîjemandê ci yê kenê ci ra bikewê.

lastikin/i 1. *Kîm. N.* Çî/keso ki tey/pa lastik esto, lastik ra virazîyayo. *Tr. Lastikli, lastikten olan.* Layêndo lastikin bî. Cora mi rê bîyê. 2. *N.* Çîyo (çina, kes) ki lastik kerdo pira, lastik tey esto, pisada ci di lastik esto, lastik bîyo pidasa ci ra. *Tr. Lastikli, lastik geçirilen.* Çinayo lastikin do ser o vindero.

lastikîy *Nb. Bw.* Qîrikîy. Qeçkîni di çimê ma, bi lastikan a bîyê sipey.

laşa 1. *N.* Hêrs, hesebîyey. Hêrs bîyayeni, pir bîyayeni, hesebî bîyayeni. *Tr. Sinir, asabilik.* Mêrdek bîyo laşa. 2. *Zoo. N.* Qandê heywanan, gidî bîyayeni di goştê cînan zê postî mendeni. *Tr. Zayıf hayvanların lastik ya da deri gibi etlerine denir.* Qesabî mi rê goşto laşa da.

laşayîn/i 1. *N.* Hêrsbîyaye/ê, gijgijîyaye/ê, hêrsbîyaye/ê, hesebîbîyaye/ê. *Tr. Sinirlenen.* Merdimo laşayîn do xwu rê roşo ki ci destî ra zirar nêvijîyo. 2. *N.* Heywano ki goştê ci bîyo ze cilq. *Tr. Zayıf hayvanların lastik ya da deri gibi etlerine denir.* Dewaro laşayîn, qurban nêbeno.

laşayîney 1. *Nm.* Laşayîn/i bîyayeni, hêrs bîyayeni, gij gijîyayeni, hesebî bîyayeni. *Tr. Sinirlenmek, sinirlilik.* Laşayîney di, kes do xwu rê awên bişimo ki, laşayê ci anişo.

lat *Nn.* Doşegîy, orxanîy, balişney, bettanîy û çîyo winasîno ki kes ser o rakewno yan jî anceno xwu ser. Cilûcol, gincûgol pêro jî lat hesibêno. (L'yê qalin waneyêno.) *Tr. Yatak, yorgan, döşek, üzerinde yatılacak olan her şey.* Mêrdekî va: Eger şima deynê mi nêdê, ez do şima bi tewrdê latandê şima ya bierza teber.

latik/i 1. *Tib. N.* Keso ki ziwanê ci, mersela; herfa R'y bi şikildê L ya, jû herfan qalin waneno, jû herfan jî nêşeno biwano, ziwandê ci di dûzey esta. No kes, kekej nîyo. *Tr. Konuşma veya dil sorunu olan bir kişidir ki, bazı harfleri çıkaramaz, R harfini L olarak okur, bazı ince harfları kalın okur, dili düz döner, her tür sesi çıkaramaz. Kekeme değildir.* Merdimêndo latik o, ci ra xeberdan nêvijêno. 2. *N.* Çîyo hera û kortin û mêldar. Firaqo hera û kortin. *Tr. Geniş, yayvan ve eğimli tabak, yer, eşya vs.* Tawayêndo latik bî.

Latîn *Etn. Nn.* Şarêndê Îtalya yo navikî yo. Latînîy Îtalya di Lazîoyê nikayênî di roniştê. Eynî zeman di nameyê kulturdê nînan o jî. *Tr. Orta İtalya'da bugünkü Lazio'da eskiden yaşayan bir halk.* Çiçî Latîn o, çiçî nîyo?

Latînî 1. *N.* Ziwanê Latînan. *Tr. Latin dili, Latince.* Ziwanê Kitabê Încîlî Latînî yo. 2. *N.* Çî/keso ki heqdê Latînan do, Latînan ser o. *Tr. Latin ile ilgili, Latin hakkında.* Edebîyato latînî û Tirkî jew nîyo.

latumi *Nm.* Lepoçiki. Lincîya mîllini. *Tr. Killi çamur, balçık.* Latumi, do firûnan di bipeyşo ki ci ra dorîy virazîyo.

lawaye/ê *N.* Hewtaye/ê. Çîyo (zv.) ki lawayo, hewto. *Tr. Havlayan, sevimsiz ve kötü bir şekilde konuşan.* Şima nêşa kurtêlên bierzo, ê kutikdê lawayeyî ver ki vindero?

lawayeni *f. M.* Lawayîş. hewteni, heweni, hewayeni. Veng vetena kutikan a ki, kutik pa geyreno çîyên, lawayena kutikîya ki kutik pa tehlûkan xeber dano. Çunkî hergi vengê kutikî lawayeni nîya, mesela kutik gandejîyey di kûzeno jî. *Tr. Havlama.* Kutiko laweno, qey çîyên dîyo.

lawik *Nn.* Lajek, qeçek, lolik, lorik. *Tr. Erkek çocuk.* Lawiko keno bideyo dêmarî.

lawiki *Nn.* Dêri. Bi lornayen a, bi hewadê kay a, dêrîy vateni. Bolekê nînan: Dêrîy, lawikîy. *Tr. Şarkı, türkü, müzik.* O yo keno ma rê lawikîy vajo. Labelê ki sazê ci çinî yo.

lawikîy 1. *Nb.* Bolekê lawiki. *Bw.* Lawiki. Zalimo keno ma rê lawikîy vajo. 2. *Nb. Bw.* Lawik. Bolekê lawik. Çend lawikîy do jî bi min a biameyê, mayanê ci texirnay.

lawikvan/i *N.* Dêrvan/i, dêrbaz/i, dengbêj/i. O/çîyo ki dêrîy keno, seneatkarê/a dêran. *Tr. Ses sanatçısı, şarkıcı, türkücü.* Lawikvan do dîna rojîy bivijîyo sehne.

lawikvaney *Nm.* Dêrvaney, dêrbazey, dengbêjey. Seneatkarê/a vengî bîyayeni. Kes/çîyo ki; dêrîy vano, lawikîy vano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şarkıcılık, türkücülük, ses sanatçılığı.* Lawikvaney di, no

---

1 Vajekda "laser"î di nûşaya R'y do L'y ra bivirîyo. Eger wina bo, wexta beno "lasel" yan jî "lasêl" ki vajeki bena raşti. Ê labelê şarê ma na vajekeri rê vato "laser."

zeman di pere esto.

lawite/ê 1. *N.* Lînaye/ê. Kes/çîyo ki; şit lînayo, şit şawito. *Tr. Süt emen.* Şima do o vereko lawite may bin nêverdayê. 2. *N.* Hewaye/ê. Çîyo (zv. ki hewto, lawito, hewa yo. *Tr. Havlayan.* Kutikê lawiteyî, şima tersanayê yan nê?

lawiteni 1. *f. M.* Lawitiş. Lînayeni. Bi hukimdê ziwanî û fekdê azmînî ya çije ra şit anteni. *Tr. Emmek, süt etmek.* Qeçê ci, ci çije ra şit lawit. 2. *f. M.* Lawitiş. Hewteni, hewayeni, vengê kutikî veteni, hewayena kutikî. *Tr. Havlamak.* Kutikî lawitê, qeçîy remayê.

lawîyaye/ê *Nm.* Lînaye/ê. Çî/heywano ki lawîyayo, şitê ci kiştda leyrandê ci ya ancîyayo. *Tr. Sütü emilen.* Mîya lawîyayê û nêlawîyayê jew nêbena.

lawîyayeni *f. M.* Lawîyayîş. Lînayeni, şit werdena leyran. *Tr. Emilmek.* A mîya verêni lawîyê, nêlawîyê?

lawnaye/ê *N.* Lînaye/ê. Leyro ki mari şit dayo ci, lîneyayo. *Tr. Emdirilen, emzirilen.* Vereko lawnaye do mari bin ra bigêrîyo.

lawnayeni *Zir. f. M.* Lînayeni. Şit qeçî/leyrî dayeni. *Kur. Şîr pêdan. Tr. Emzirmek.* Mari leyrê xwu lawna.

lawnokey *Nm.* Lînokey, lînok/lawnoki bîyayeni, wesfê lawnokan ser o bîyayeni. *Tr. Süt emdiren olmak, süt emdirmek.* Lawnokeya ci weşi nîya.

lawnoki *Nn.* Lînoki. Çîya (kesi, heywani) leyranê xwu lînena/lawnena. *Tr. Emdiren.* Lawîyaye û lawnaye û lawnoki kamcîn a?

lawude *Zir. Nn.* Labude, lawide. Huweko werdî yo ki, kes pa herra sirsîya haletî, ci ra pak keno. Çîyo ki kes derzî, çîmentoy, xercê wişkbîyayeyî, caman û çîyanê winasînan tereno, teritok. *Tr. Spatula.* Citêrî lawude kerd bî seredê misasîda xwu, sirsîya xwu pa teritê. Ostayê fayansan jî pa derzê xwu teritê.

lawutbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki sawîyayo ci ra, pa bîyo leymin. *Tr. Sürülen, bulaşan, kirlenen.* Merdimo lawutbîyaye, ez texmîn nêkena ki, deha ci ra bişo xwu pak kero.

lawut bîyayeni *f. M.* Lawutbîyayîş. Sawiteni. Pa leymin kerdeni, bi ci yo lêşin bîyayeni. *Tr. Bulaşmak, sürülerek kirlenmek.* Lawut bîyayeni, kes rew rewî deha nêşeno xwu pak kero.

lawute/ê *N.* O/çîyo ki, bîyo pa, bîyo leymin/lêşin, sawîyayo ci. *Tr. Sürülerek kirlenen.* Çîyê lawuteyî kes do pak kero.

lawuteni *f. M.* Lawutiş. Leymin/lêşin kerdeni. *Tr. Kirletmek, bulaştırmak.* Çîyan melawutnê ki wa sereyê ma bi nepakey a nêtewo.

lawutîyaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî kerdo leymin/lêşin. *Tr. Kirletilen, bulaştırılan.* Merdimo lawutîyaye do çetin îkna bo.

lawutîyayeni *f. M.* Lawutîyayîş. Leymin/lêşin bîyayeni, nepak pira sawîyayeni. *Tr. Kirlenmek, kir bulaşmak.* Boka kes nêlawutîyo. Finên ki namê kesî bivijîyo, deha kes rew rewî ci ra pak nêbeno.

lawutkerde/ê *N.* Leyminkerde/ê, lêşinkerde/ê, lêşinkerde/ê. *Tr. Bulaştırılan, kirletilen.* Çinayo lawutkerde do newedera bişuwîyo.

lawut kerdeni *f. M.* Lawutkerdiş. Leymin/lêşin kerdeni. Bi sawiten a leymin kerdeni. *Tr. Sürmek/bulaştırmak suretiyle kirletmek.* Lawut kerdeni lazim o ki kes fina bişuwo.

lawutnaye/ê *N.* O ki jewî kerdo leymin/lêşin. *Tr. Bulaştırılan, kirletilen.* Ez tersena ki keso lawutnaye do jûnay bilawutno. Çunkî lawutnayeni çîyênda xirab a ki, kam ki bikero, ci ra jî zirar vîneno.

lawutnayeni *f. M.* Lawutnayîş. Sawiteni, leymin/lêşin kerdeni. *Tr. Kirletmek, kirletilmek, bulaştırmak, bulaştırılmak.* Kesî melawutnê. Çunkî keso ki bilawutîyo, do lawutnayeni jî bimûso. No, xusletêno ki, o ki bilawutno jî bilawutîyo jî beno zirardîde.

lax/i *N.* Viran/i, rût/i, bêçina. O/çîyo ki çina nêdayo xwu ra û virano. *Tr. Çıplak.*[1]

laxer/i *N.* Lexer/i, şîşman/i. Kes/çîyo bol qelaw. Kes/çîyo ki; heme cayê ci pêdi bîyo dûz, kîloyê ci bol o û bîyo ze loxi. *Tr. Şişman.* Merdimêndo laxer mi het di ronişt bî, cayê minê qoltixî bîbî teng.

laxerey *Nm.* Lexerey, şîşmaney. Laxer/şîşman/i bîyayeni, bol kîloyîney, kîloyê kesî bol bîyayeni, heme cayê gandê kesî, pêdi dûz bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi beden û qelafat û mîyane û qenda xwu ya têtewr bîyo jew, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Şişmanlık.* Eger laxereyda ci ra nêbîyayê, ma do a bigirotayê xwu mîyan.

laxerok/i *Tib. N.* Lexerok/i, vêşinde qelaw/i, şîşko, bol qelaw/i, qelawo/a bêbîçim/i, obez/i. Kes/çîyo ki; hergi cayê ci pêdi bîyo jew û bîyo zêdê loxi. *Tr. Obez.* Merdimo laxerok, do şiro xwu doktorî mojno.

laxerokane *Nn.* Lexerokane. Zêdê laxerokan, bi laxerokan mendebi. Kes/çîyo ki; bi kulekan û

1 Çıplak:"çîpi" rê *Tr. Bacak* û "lax" jî Dimilî di "viran" o. Tirkî ya ci bena *"elbisesiz."* Hurdina bîyarê pê heteki beno "çîpê viranîy." Na vajeka ma Tirkî di virîyaya û bîya *"çıplak."* Lax mebê. Çunkî laxey ar a.

mîyane û doşîyan a bîyo jew, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Obezce, obezler gibi.* Hendo ki werdê, bîbî laxerokane.

laxerokaney *Nm.* Lexerokaney, laxerokkî. Laxerokane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê laxerokan bîyayeni. *Tr. Obezce olmak, obezlere benzemek.* Mi cara laxerokaneyênda winîsîni hewna nêdî bî.

laxerokey *Nm.* Lexerokey. Laxerok/i bîyayeni, wesfê laxerokan tey bîyayeni, bol û bol şîşman/qelaw bîyayeni. Qelawey di nêweşan mîyan di bîyayeni. Kes/çîyo ki; heme cayê ci pêdi bîyo jew, a o kes yan o çî bîyayeni. *Tr. Obezlik.* Laxerokey çîyênda pîs a, Ellah sitar kero.

laxey *Nm.* Viraney, bêçinayey. Bi şikildê çina xwu ra nêdayen a. *Tr. Çıplaklık, elbisesizlik.* Laxey, camêrdî rê jî cinî rê jî ar a. Çunkî xwuradayîş mexsûsê înasanan o.

layê niski *Tib. Teks. Nn.* Babetên layêndê mûyan o ki, mûyandê hergi bizi ra nê, sirf mûyandê biza ki hîrê bizêkîy ardê, ay ra virazêno. Qalingeya ci hendê qenabêndê qalinî ya, dergeya ci jî hendê mîtroyên a. Layê niski kenê helqayên û kenê xwu vîye ki ser ra niski şiro. Niski nêweşînên a. *Bw.* Niski. Mêrdekê erdîşsipeyî va: Niski do kotî bi ladê nisk a şiro. Lajekî berê doktor.

layiq/i *Er. N. layiq/i.* Kes/çîyo ki; lîyaqatê ci esto, ci rê ercêno. *Tr. Layık.* Lajekêndo weş o, layiqê hemî çî yo.

layiqey *Nm. layiqey.* layiq/layiq/i bîyayeni. Çîyo ki kes do ci rê bikero, o çî ci rê ercîyaye bîyayeni. Wesfê layîqan û lîyaqatî ser o bîyayeni. *Tr. Liyakati olma/bulunmak.* Mi layiqeya ci nêdîya!

laylon *Kîm. Nn. Bw.* Naylon. To naylon jî wesêna bî yan nê?

layo ham *Teks. Nn.* Layo ki bi rêşta ya yan jî bi makînerda ci ya rêsîyayena ci pêt nêbîyo, nêrêsîyayo. *Tr. Dokunmamış iplik. Sıkıştırılmamış, eğirilmeyip pamuk gibi yumuşak ve aynı zamanda sık sık kopma özelliği bulunan iplik.* Ma do ladê hamî ya kosteka ci bivisnê.

lazim/i *Er. N. Bw.* Gereg/i. Çîyo gereg do ca bo.

lazimbîyaye/ê *N.* Geregbîyaye/ê, qewimîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê îhtîyac bîyo, çîyên rê lazim bîyo, nêbîyayenda ci di kemaney esta. *Tr. Gerekli, gereken, ihtiyaç duyulan.* Eger şima nêşenê çîyê lazimbîyayeyî jî ma rê peyda kerê, ma şima çiçî rê benê?

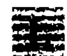
lazim bîyayeni *f. M.* Lazimbîyayîş. Qewimîyayeni. Gereg bîyayeni, îhtîyac bîyayeni. *Tr. Gerekmek, lazım olmak, ihtiyaç duyulmak.* O çî lazim bî jî, şima nêda ma.

lazimey *Nm. Bw.* Geregey. Lazimeya ci bol ravey nîya. Key ki bî ravey, ma şinê anê.

lazut *Nk. Nn.* Gilgil. Babetên misrî yo. *Tr. Bir çeşit darı.* Lazut, wextê xela bol bi qîmet bî. Nika hend keso nêweno, dekeno çîyan mîyan.

lebaye/ê *N.* Lebayok/i, lalijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kemaneyên ra, îhtîyacêndê veromî ra, qehrûqotikên ra, kesêndê dostî yan jî merdimên û hembazêndê xwu ra, bi rîsernayîş a vêşî vêşî gazincî keno. *Tr. Serzenişte bulunan, çok yakınan.* Boka o merdimo lebaye ma nêvîno. Eger bivîno, o do fina bilebayo.

lebayeni *f. M.* Lalijîyayeni. Merdimo ki erkê kesî ci ra vêreno, a ey rê bi rîsernayen a şikat û gazîyanê xwu vateni, vêşî gazinc kerdeni, bi rîsernayen a şikat kerdeni, halê xwu yê nebaşî jewêndê nezdîdê xwu rê vateni. Lebayeni di hendqerak ki bermî çinî yo. Labelê gazincî di, çîyo wina çinî yo. Esas merdimo ki lebayêno, xetayanê xwu yê tayêni jî qayîlo ki jewî ser bierzo. Cora xetayanê xwu tayên jî qebûl nêkeno. *Tr. Serzenişte bulunmak, sızlanma, yakınma. Bw.* "Gazinc"î ra jî. Ez herga ki şîyê kêdê ci, lebayayê û mi nêşayê derdêndê ci rê darî bo jî. Cora mi şîyayeni û pers kerdena ci jî terikne.

lebayok/i *N.* Lebaye/ê. Çî/keso ki, bol û bol bi rîsernayîş a kesêndê xwu yê ravey ra gazincêno, gazincî keno, çîyên wazeno. *Tr. Serzenişte bulunan, çok yakınan.* Boka şima rew bêrê ki şima mi ê lebayokî ra bireynê.

lebayokey *Nm.* Lebayok/i bîyayeni. Wesfê lebayokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê bîyayîşdê kar û gurweyên û waştenên yan jî qewimîyayîşêndê winasînî di vêşî vêşî rî nano nezdîyêndê xwu ser, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Çok yakınıp sızlanmak, adeta ağlamak.* Eger lebayokeyda ci ra nêbo, çirê nêbo ki?

leçegi *Teks. Nm.* Dolbendi, laçiki, kitani, deyli. Piştenîyênda cinîyan a ki bolkî cinîyê veyvbîyayey nanê xwu ser. Keyney nênanê xwu ser. Leçegi hergi cayê seredê cinîyan pêşena, çoşmandê ci ra mûrekîy jî estê. *Tr. Tülbent.* Cinêkeri, do leçega xwu xwu ro piştayê, fersend nêdî ki bipêço. Ê korfehmê totikvalî jî qe kîber nêkuwa.

leçegkî *H.* Dolbendkî, laçikkî, kitankî, deylkî. Piştenî di zêdê girêdayîşdê leçegana, çorçoşmeyê seredê xwu bi şikildê dolbendên a pişteni. *Tr. Tülbent gibi, tülbend sarması gibi sarmalama.* Keyneki bî. Labelê sereyê xwu leçegkî pişt bî. Cora şarî va beno ki cinî ya. Halbikî ma het di, keynan ra kesî wina leçegkî sereyê xwu nêpiştê.

legan *Sn. Nn.* Lekan, lekanîy, şalakîy. Sewlê asinînî yê vewri. *Tr. Leken. Kar ayaklığı.*[1]

legana çinayan *Sn. Nm.* Legana ki merdim tede çinay şuweno. Na legani naylonîni jî asinîni jî bena. Na legani di mîr nêalawêno. Çunkî paki nîya. *Tr. Çamaşır leğeni.* Legana çinayan cîya ya, ê mîrî cîya ya.

legana mîrî *Sn. Nm.* Legana ki kes tede mîr alaweno. *Tr. Hamur leğeni.* Legana mîrî di çina nêşuwêno.

legani *Sn. Nm.* Çîya ki kes çî dekeno de, tey mîr alaweno. Asinîni jî bena, laylonîni jî. Labelê zêdê lênî xorî nîya, hera û nizm a. Lên, timûtim asinîn beno, legani hem asinîni hem jî naylonîni bena. *Tr. Leğen.* Legana mîrî ardi, mîrê xwu alawit û şî adilganî ver.

leger *Nn.* Qehr, hêrs. *Tr. Kızma, sinirlenme, sinirlilik.* Ci ra leger bîyo. Labelê keso nêzano çirê leger bîyo.

leglegi 1. *Zoo. Nm.* Teyrênda germîstanî ya ki, germey dest kena pa, yena welatê ma, serdey di jî şina fina germîstannakî. Leglegîy çîpîy û niqurê ci derg û sûr ê û mergan di geyrenê. *Tr. Leylek.* Çîpsûr û çîpderg a, bi niqûrda xwu ya marr û beqan a warî bena. 2. *Nm.* Dimilî di qandê ciníyandê zaîfan û dergan rê vajêna. *Tr. Leylek gibi, uzun ve zayıf olan kimse.* Zena ze leglegi, çîyênda zeîf a.

lehîf *Teks. Nn.* Nixew, orxan. *Tr. Yorgan.* Cayan rakerê û lehîfan ronê ki, ma xwu rê rakewê.

lehîti *Mîm. Nm.* Nehîti. Sîya ki bi dûzanên a qandê koşandê dêsan virazîyaya û bolkî jî, ser o nuşteyêndê mihîmî estê. *Tr. Yapılarda ya da mezarlarda kullanılmak üzere şekil verilen düz, nakışlı ve yazılı taş sanatı.* Mêrdekî va: Lehîtda ci ser o nuşteyên est bî. Nuşteyêndo xerîb bî.

lehtikî *H.* Zêdê lehtîyera, bi lehtî mendeni, şekil û bîçimê lehtî tey bîyayeni. *Tr. Yassı ve düz taş şeklinde olmak veya bununla iş yapma.* Sîyan lehtikî roni.

lehtî 1. *Nm.* Sîya pehan û dûz û werdî. *Tr. Düz ve yassı taş.* Dîrê lehtî arêday ki bero kodikan serano. 2. *Ky. Nm.* Kaya lehtî. Na kay, bi lehtî û bi sîyênda qulorek a kay bena. Kayênda qeçekan a. *Tr. Çocuklar tarafından oynanan; biri düz, biri de yuvarlak olmak üzere iki taşla oynanan bir oyun.* Ma qeçkîni di lehtî kay kerdê.

lehtî kay kerdeni *Ky. f. M.* Lehtî kay kerdiş. Bi sîyênda pehan û dûz û û bi sînakîda qulorek a kay bena. Kes sîyera qulorekeri cayên di ronano û lehtîyeri erzeno bi ci. *Tr. Yassı ve düz bir taş ile gülle şeklindeki başka bir oyunla oynanan bir çeşit oyun.* Mi qeçekîni di bol lehtî kay kerdê.

lej *Nn.* Lec, pêrodayîş, pêvistiş. Pê kotekî û sîlley kerdeni. Pêjewbînî ro dayeni. *Tr. Kavga, dövüş.* Qeçekîy tim lej kenê, dima jî yenê werey.

lejarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; beno sebebê lejan û lejan ano kesî sere di. *Tr. Kavgaya sebep/neden olan.* Merdimo lejarde, tim jî kesî şarî mîyan di keno pêrîşan.

lej ardeni *f. M.* Lejardiş. Sebebê lejî bîyayeni, sebebê lejkerdişî bîyayeni. *Tr. Kavgaya sebep/neden olmak.* Filan qeçê ma cara lej nêardo ma. Labelê o nerehato bîn o, tim lej ano ma.

lejardok/i *N.* Kes/çîyo ki;; lej ano kesî, beno sebebê lejan, tey wesfê lej ardan esto. *Tr. Kavga nedeni/sebebi olan, kavgayı başlatan.* Kê lej kerdo, lejardokê şima kam o?

lej bîyayeni *f. M.* Lejbîyayîş. Pêvisteni, pêfînayeni. Meydan amîyayena lejî, virazîyayena lejî. *Tr. Kavga/dövüş olmak, kavganın gerçekleşmesi.* Finên ki dewên di, lejêndo şîrgîn bibo, rew rewî kes nêşeno ê lejê şîrgînî bitepisno.

lejê eşîri *Nn.* Lejo gird, lejê camêrdey, lejo giran. Lejo ki do eşîrîy mîyan kewê, hergi merdim nêşeno bin ra bivijîyo, kes do ya bi bênamûsey a yan jî bi camêrdey a bin ra bivijîyo. *Tr. Aşiret kavgası, üstünlük/asalet kavgası.* Birayê mi, ma rê lejê eşîri lazim nîyo. Loxmeyên nano ma vero, ma ey jî nêşenê vinî kerê.

lejkar/i *N.* Lejok/i. O/çîyo ki lej keno, tim lejan mîyan do, lejan ra hez keno. *Tr. Kavgacı, kavgayı seven.* Merdimêndo lejkar o. Wexto ki lejî ra dûrî yo, çinî yo.

lejkarane *Nn.* Lejokane. Wesfê lejkaran tey bîyayeni, bi lejkaran mendeni. *Tr. Kavgacılar gibi.* Lajekî tîyanan di, lejkarane ma rê lengîy çînay û şî.

lejkarey *Nm.* Lejokey, lejkarîni, lejkerîni, lejkerîney, lejokîni, lejokîney. Lejkar/i bîyayeni, lejî di mezbût bîyayeni, tim lej kerdeni, bol lej kerdeni, tamara ci ya lejî zaîf bîyayeni, balê ci tim lejî ser o bîyayeni, çuwedê xwu rê mezbût bîyayeni, xurt bîyayeni. *Tr. Kavgacılık, kavgayı sevmek.* Mi rê lejkareya ci nê, merhemetê ci lazim o.

lejker/i *N.* Lejkar/i, lejger/i, lejok/i, lejonêr/i,

---

1 Dimilî di lengi, lingi, nigi, jewfinan qandê serdê giştan ra hettanî kulekan, jûfinan jî sirf qandê pay (cayo ki kes dekeno sewlan mîyan) vajêna.

lejoner/i. Kes/çîyo ki; lejî hez keno û şeno lejan mîyan kewo, çuwedê xwu rê mezbût o. *Tr. Kavgacı, kavgayı seven, savaşçı, savaş havarisi, savaşta güçlü olan, muharip.* Merdimo nalejker do lejî di û merdimo îlîmdar do jî îlmî di ravey bo.

lejkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a lej kerdo, dayo pêro; bi qisan a, bi destan a yan jî bi lingan a zirar dayo pêro, pêdi lej kerdo. *Tr. Kavgalı, kavga eden.* Merdimo lejkerde, do senîn bişo bi rîdê sipeyî ya, fina xasekî şiro kêdê ê lejkerdedê bînî?

lej kerdeni *f. M.* Lejkerdiş. Pêrodayeni, pêvisteni, pêjewbînî ro dayeni. Bi kesên yan jî çîyên a lejî mîyan di bîyayeni. Yan bi qisan a yan jî bi destûlingan a zirar pêrodayeni. *Tr. Kavga etmek, dövüşmek, çatışmak.* Mi bi ci ya lej kerdo. Ez bi ey a eynî kargeh nêşina.

lejo giran *Nn.* Lejo şîrgîn, lejo gîrgîn. Lejo ki tey bol merdimîy ya kişênê yan jî benê dirbetinîy. *Tr. Şiddetli/ağır kavga, büyük kavga.* Lejêndo giran bî. Ze ki diwêlîy pêkewê. Bol merdimîy kewtîy.

lejok/i 1. *N. Bw.* Lejkar/i. Merdimo lejok weş lej keno, werok jî weş weno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; lej keno, lejî ra hez keno, wesfê ci yo ravey lej o, lejkerdiş o, çoşmedê xwu zeman zeman lej keno û na heti ra wereykar nêhesibêno. *Tr. Kavgacı, kavgadan hoşlanan, tutumsuz, uyumsuz, uzlaşmacı olmayan.* Keso nêşeno bi ci ya robere bêro. Çunkî lejok o.

lejokey 1. *Nm. Bw.* Leşkarey. Lejokey û lejonerey û lejkarey jew a. û pêro jî Dimilî yê, dima şîyê kewtê ziwanandê bînan. 2. *Nm.* Lejok/i bîyayeni, lejkar/i bîyayeni. Çoşmedê xwu di zeman zeman lej kerdeni, bi lej û lejkerdişî ya nameyê ci vijîyayeni, wereykar nêhesibîyayeni. *Tr. Kavgacı olmak, çevresinde sık sık kavgacılığı ve uyumsuzluğuyla tanınmak.* Bi mi ki lejokeyda ci ra keso nêwetano bi ci ya şirîgey bikero.

lej têrabîyayeni *f. M.* Lejtêrabîyayîş. Pêrodayeni peyda bîyayeni, pêvistiş meydan amîyayeni, olayîyo ki danê pêjewbînî ro, a o olay virazîyayeni. *Tr. Kavga/dövüş çıkmak.* Senîn ki lej têra bî, o hema rema û şî keye. O ê lejan nîyo.

lejtêrakerde/ê *N.* O/çîyo ki lejî virazeno, beno sebebê lejan, lejan têra keno. *Tr. Kavgaları çıkaran/oluşturan.* Lej têrakerdeyên kewt dadgeh, dadgerî çim ci ro nêkuwa, eşt hepis.

lej têrakerdeni *f. M. Lejtêrakerdiş.* Lej veteni. Sebebê lejî bîyayeni, bi jewî ya pêrodayeni. *Tr. Kavga/dövüş çıkarmak, kavgaya neden olmak.* Ê nelamatan şî ûja di lejên kerd têra û amey.

lejwaz/i *N.* Teşxelekar/i. Kes/çîyo ki; qayîlo ki lej bibo, terefdarê lejî yo, lejî di ya xwu rê nafetên vîneno yan jî pexîley û nerindeyda xwu ra qayîlo ki ê bînî jî zêdê ci vinî kerê. Tersê ci "aşwaz" o. Kes/çîyo ki; qayîlo gireyanê xwu bi lejî ya çareser kero. *Tr. Kavga/savaş isteklisi/taraftarı.* Eger lejwaz nêbîyayê, qey o do jî nê pêserikdê aşî di bivîneyayê.

lejwazey *Nm.* Teşxelekarey. Lejwaz/i bîyayeni. Çaresereyda gireyan di terefdarê lejî bîyayeni, kiştikarê lejî bîyayeni, tey wesfê waştişê lejî bîyayeni. *Tr. Kavga veya savaş isteklisi/taraftarı olmak.* Eger lejwazeyda filan dezgeyî ra nêbîyayê, qe beno ki rewna yo no gireyê Kurdey çareser bîyayê.

lek *Nn.* Kerî, gel, qefle, bir, bol, koç, zorbe, celeb. Çî/keso ki tenya nîyo, pa zewmbî çîy yan jî kesîy jî estê. *Tr. Sürü.* Lekê masan, lekê teyrûtûrî, lekê keynan, lekê xozan ûzn. Demserrê lekdê masan bellî yo do çi wext ravêro?

lekan *Nn. Bw.* Legan. Eger şima lekanîy xwu der biberdayê, şima wina berey nêmendê û nêedizîyayê.

lekanîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Legan. Lekanê ci bîbîy kehanîy, pa nêşayê şiro.

lekaş *Kîm. Sn. Nn.* Bolekê ci "lekaşîy" ê. *Bw.* Şekal û çekal. Kes do meymanandê xwu rê lekaşîy rono ki, lingê ci kê kesî di nêcemidîyê.

lekaşane *Nn.* Lekaşkî. Zêdê lekaşana, bi lekaşan mendeni, wesfê lekaşan tey bîyayeni, şekil û biçimê lekaşan cidayeni. *Tr. Terliksi, terlik gibi.* Qondireyê xwu lekaşane kerdîy bîy xwu pay û forsîy dayê xwu!

lekaşaney *Nm.* Lekaşkîyey. Lekaşane/ê bîyayeni. Wesfê çîyandê lekaşan tey bîyayeni, bi lekaşan mendeni. şekil û biçimê lekaşan ci ser o bîyayeni. *Tr. Terlik gibi olmak.* Ez qethan, lekaşaneyda ci di nîya.

lekaşey *Nm.* Lekaş/i bîyayeni. Wesfê lekaşan tey/ser o bîyayeni, zêdê lekaşana bîyayeni. Zêdê lekaşana pay bîyayeni, zêdê lekaşana zirar dîyayeni. *Tr. Terlik olma, terlik gibi kullanılmak, basılmak.* Şima ez kerda lekaşi, lekaşey çîyêndo weş nîyo.

lekaşkî *H.* Zêdê lekaşana peynî ra şiknayena sewlan, postalan yan jî qondiranê xwu, xwupay kerdeni. *Tr. Terlik gibi, terlik giyer gibi ayakkabı giymek.* Mi qondireyê xwu lekaşkî kerdîy bî xwu pay, pîyê mi qehrîya mi ra, va ma ti aşiq ê?

leke *Nn.* Leymo ki, çîdê pakî ser o aseno. Lêşo ki rew rewî ci ra nêşî. *Tr. Leke, kir, pasak.* Lekeyê kurdikda mi, rew rewî texmîn nêkena ki şiro. Çunkî lekeyê qeleman o.

leke çimî ser eşteni *Tib. f. M.* Leke çimî ser eştiş. *Bw.* Sipe çimî ser eşteni. Eger ma bizanayê lekeyî eşto çimî ser, ma do rew biberdayê nêweşxane.

lekedar/i 1. *N.* Lekeyîn/i. Çî/keso ki, ser o/pa leke esto, tey leymûlêş esto. *Tr. Lekeli. Üzerinde kir, leke, pasak bulunan.* Mi kerd ê çinayê înan, ê lekedarî birişo wişkpakayî, înan va geregê ci çinî yo. 2. *Zv. N.* Lekeyîn/i, egerin/i. Kes/çîyo ki; ya buhtanên erzîyayo ci yan jî qusûrên kerdo û bîyo egerin. *Tr. Kusurlu, lekedar, iftira veya benzeri bir kusuru bulunan.* Eger lekedar bo, kes vera ci nêşino.

lekedarane *Nn.* Lekedarkî. Zêdê lekedaran bîyayeni, wesfê lekedaran tey estbîyayeni. *Tr. Lekelilik, lekeli görüntüsü vermek.* To vatê beno ki lekedar bî. Ame ûja di lekedarane vinderd û ci ra ne hes ne jî bes vijîya û şî.

lekedarey 1. *Nm.* Lekedarîni, lekeyîney. Lekedar/i bîyayeni. Lekeyê ci bîyayeni, ser o leke bîyayeni, ser o leymûlêş bîyayeni. *Tr. Lekelilik. Üzerinde leke, kir ve pasak bulunması.* Mi lekedareya ci jî xwu rê nêkerdi derd. 2. *Zv. Nm.* Lekedarîni, lekeyîney, egeriney. Lekeyîn/egerin/i bîyayeni. Pa leke bîyayeni, ser o qusûrên bîyayeni yan buhtanên ci erzîyayeni yan jî egerêndê ci bîyayeni. *Tr. Kusurlu olmak, atılmış bir iftirası veya gerçekten önemli bir hatası, kusuru bulunmak.* Hewna ez, a lekedareyda ci ser o, şarî nêana temaşe, o yo mi vero mixul weno.

lekeyey *Nm.* Leke bîyayeni. Lêş û leyminey tey bîyayeni, cayê nepakey û rengên û nîşanên ci ser o bîyayeni. *Tr. Leke/li olma.* Ti şenê heqdê lekeyeyda ci di qisayên vajê?

lekeyîn/i *N. Bw.* Lekedar/i. Ê, kê ci, panceyê ci, şarê ci û xebatê ci pêro lekeyîn bî.

lekeyîney *Nm. Bw.* Lekedarey. Ti lekeyîneyda ci rê vajê, ti zulmdê ci rê vajê, ti rayda ci ya neraşti rê vajê. Ti çiçîdê ci rê vajê, çiçîdê ci rê nêvajê. Heme ca û çîyê ci jî lekeyîn o, warşîyaye yo.

lekijîyaye/ê *N./Zv.* Kes/çîyo ki; qutmamut çîyên weno, xwu rê pa çereno, xwu rê cayêndo nêercîyaye di, bi çîyêndo nêercîyaye ya çereno, ey bi îdare ya weno, xwu pa keno eware. *Tr. Ağzında bir şeyler (gıda maddesi) geveleyen, idareten otlanan, yiyen veya içen.* Şuwane qehrîya û va: Ez nêşena wina heywanêndê lekijîyayeyî dima bipawa!

lekijîyayeni *f./Zv. M.* Lekijîyayîş. Qutmamut werdeni yan jî çerayeni. Bi şeklêndo îdare ya qandê heywanan biraştkî û qandê însanan jî bi zewmbîvatişên a çerayeni, werîyayeni, xwu rê koteni. *Tr. Ağzında bir şeyler çiğnemek, otlanmak, gıdalanmak. Doymayacak kadar yeme içme eylemi. Mecazen insan için de geçerlidir. Mesela* kesên, keso ki xwu rê xwu fekî di çîyên weno (caweno), ey rê gîno vano: –Ti yê se kenê? O jî verpers keno û vano: –Ez a xwu rê lekijêna.

lekmati *Nm.* Koteka rehmanî. Koteka ki cayê xwu vînena, dersa xwu dana ci, mirazî ci ra ana. *Tr. Osmanlı tokadı. Yerini bulan tokat/şamar, dövülene ders niteliğinde olan tokat.* Ey winî lekmatên werdi ki bi erd o diskîya.

lekterêri *Nk. Nm.* Dara lekteran. Babetên erûgên a ki, ci rê Erûga Şamî jî vajêna. Bolkî zerdin û sîyak ê. *Tr. Yabani mürdüm eriğinin ağacı.* Emserr lekterêri ra xeylên lekterîy bîyê.

lekteri *Nk. Nm.* Erûga zûraî, erûgê Şamî. Nê erûgîy qandê rîçalî benê. Labelê na zûraî ya, ci ra rîçalêndo weş nêvirazêno. *Tr. Yabani mürdüm eriği.* Qeçîy şîy lekterîy arêdê ki xwu rê bûrê. Maya cînan destî ra girotîy, ki ci ra rîçal virazo.

lekur *Nn.* Kurtêl. Leteyêndê nanî yo ki hendê loxmeyên o. *Tr. Bir lokmalık ekmek parçası, ekmek kırıntısı.* Şino bi lekurandê şarî ya warî beno, yeno ma ser o jî girdey keno.

lekurwer/i *N.* Kurtêlwer/i, delek/i. Kes/çîyo ki; bi lekurandê şarî ya warî beno, tenezzulê lekurandê şarî keno. Kes/çîyo ki;; kedda helali dimo nêgeyreno û şino nanê kedkarandê helalweran destî ra gîno. *Tr. Yalaka, dalkavuk, onursuz. Başkalarının kırıntılarına tenezzül edecek kadar alçak olan, helal yollardan çalışmayıp başkalarının helal bir lokmasına bile tenezzül edecek kadar düşen.* Ellah kesî ê lekurwerdê dewda şima ra sitar kero.

lekurwerey *Nm.* Kurtêlwerey, delekey. Kes/çîyo ki; bi lekurandê şarî ya warî beno, tenezzulê lekurandê şarî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. Kes/çîyo ki; kedda helali dimo nêgeyreno û şino nanê kedkarandê helalweran ci destî ra gîno kewno û heramdê ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yalakalık, dalkavukluk, onursuzluk. Başkalarının kırıntılarına tenezzül edecek kadar alçaklık yapmak, başkalarının helal lokmasına tenezzül edecek kadar düşmek.* Ellah kesî ê lekurwerdê dewda şima ra sitar kero. Lekurwerey çîyênda ar a.

lelawî *Nm.* Lêlawî. Awa leymini/lêşini. *Tr. Kirli/bulanık su.* Lelawî meşimê, çîyo pîs kewno

şima zerre.

lele *Ban. Nn. Bw.* Lala. Lele, bandereyda qeçekandê padîşahan ser o vindeno.

leleyey *Nm. Bw.* Lalayey. Ey rê leleyîni weş robere yena.

leleyîney *Nm. Bw.* Lalayey. Leleyîneyda ci di qethan egerêndê ci çinêbî. Çiçî ki bî, pêro leleyîneyda ê bînî di bî.

leleyîni *Nm. Bw.* Lalayey. Qeçêno, hele mi rê vajê leleyîni kê rê ercêna, kê rê nêercêna?

lem *Zîr. Nn.* Qeymax. Rono hest o ki çîyandê zêdê mastan ser o arêbêno, ci ra qat qatî mast vijêno. *Tr. Kaymak.* Lemê serdê mastî ser ra megîrê. Çunkî guna yo.

lemba *Yûn. Nm.* Şewqdani, çila. Çîya ki wexto ki acikewo, şewq dana xwu çoşmeyo. Nûşaya ci ya L'y qalin û pirane waneyêna. *Tr. Lamba.* Mi kerd ki lembayan acifîno, bixwu acikewtîy. Ti nêvanê ki, xwu bixwu acikewnê.

lembeste/ê *N. Bw.* Lemgirêdaye/ê. Ci rê ê quşxanedê lembesteyî ra tayên mast roni, wa bûro.

lem besteni *f. M.* Lembestiş. *Bw.* Lem girêdayeni. Eger lem nêbestayê, ma nêşayê lem bûro.

lembo *Nn.* Teneke. Qutîya tenekeyîni, çîyo tenekeyîn. *Tr. Teneke, teneke kutu.* Serrna mi rê, di lemboy penîr virazi.

lemgirêdaye/ê *N.* Lembeste/ê, qeymaxbeste/ê, qeymaxgirêdaye/ê. Çî/masto ki yan jî çîyêndê zêdê mastî yo ki ser o lem/qeymax girêdayo, ser o qeymax virazîyayo. *Tr. Kaymak bağlanan, kaymaklaşan.* Mastê ci yê lemgirêdayeyî, mêrdek kerd bî serxwoş.

lem girêdayeni *f. M.* Lemgirêdayîş. Lem besteni, qeymax girêdayeni. Mastî yan jî çîyêndê zêdê nînan ser o lem/qeymax virazîyayeni. *Tr. Kaymak bağlamak/tutmak, kaymak oluşmak.* Qeçekan va mastî ser o lem girêda bî.

lemi 1. *Nk. Nm. Bw.* Bina. Nebatê ki, sifte bacîc danê dima benê zerzewat yan jî tene. Nebatê awîyan û bostanîyan. Lema zebeşan/beşîlan/şamikan ûzn. *Tr. Kavun, karpuz, domates vs. bitkisi, tevek. Sebzelik ve bostandaki her tür bitki.* Mêrdekê korî bêhemd lemênda zebeşerda ci şikiti, ê bêrehmî arey ardi ci sere di. 2. *Zoo. Nm.* Guhanê dewaran, çiçik/çijeyê heywanan. *Tr. Süt haznesi. Hayvanların bütün süt teşkilatı.* Lema mangerda înan gird a, mangaya ci bol şit dana.

lemin/i *Zîr. N.* Qeymaxin/i. Çîyo ki ser o qeymaxê ci esto. *Tr. Kaymaklı.* Masto lemin do mi rê biameyê, ti kewtê vernî, cora to giroto. Helal bo.

lemkû 1. *Nk. Nm.* Lema kuwandê awi. Lema ki ci ra kuyê awi benê. *Tr. Su kabağı teveği, su kabağı bitkisi.* Lemkû ra kuwa awi jî bena. 2. *Nk. Nm.* Lema kuwandê şamî. *Tr. Yemek kabağı teveği.* Lemkû ra qandê şamî jî kûy benê.

lenganaye/ê *N. Zv.* Lingirodeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dayê ci ligî ro, xirabeya ci jewî het di vata. *Tr. Ayağına vurulan, eleştirilen.* Merdimo lenganaye do jî şima bilengano.

lenganayeni *f. M.* Lenganayîş. Lingi ro dayeni. Xirabey û kemaneya kesên vateni. *Tr. Ayağına vurmak, olumsuz eleştiri yapmak, çekiştirmek.* Mi o kes lenganayê, ame ser di jî.

lengaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; seqeteyên ra yo yo lengeno, lûkimêno, o yo weş ray nêşino. *Tr. Aksayan, topallayan.* Merdimo lengaye, do hetta ki kotî bişo ray şiro?

lengayeni *f. M.* Lengayîş. Lengeni. Wezîyetdê lengirokey tey bîyayeni, vêşî lûkimîyayeni. Lingerda kesî di, bi seqeteyên a lûkimîyayîş peyda bîyayeni. *Tr. Topallamak, sekmek, aksamak.* Wexto ki sî gunê bî mi lingî ro, wexta ra ra yo ki, ez a lengena. Hewna linga mi weşi nêbîya.

lenger 1. *Nn.* Xalat û sereyê ci yo asinîn o ki, gemîy pa bi cayên a vinderênê. *Tr. Çıpa.* Lengerê gemîyan çinêbo, gemîy nêşenê cayên di vinderê.

lengerçekerde/ê *N. Bw.* Lengereşte/ê. Şima şenê ê reîsê lengerçekerdeyî ray fînê û tîya resnê?

lenger çekerdeni *f. M.* Lengerçekerdiş. *Bw.* Lenger eşteni. Hetta ti tîya di lenger nêçekerê, ti nêşenê bêrê tîyanan û xwu rê bigeyrê.

lengereki *Ky. Nm. Bw.* Lengeroki 2. Tirim lengereka pêrini jew a?

lengereşte/ê *N.* Lengerçekerde/ê. Çî/keso ki lenger eşto, asin û xalato asinîn yan jî çîyêndo winasîn eşto û pa dengiz yan jî cayêndo winasîn di vinderdo. *Tr. Demirleyen denizci veya şey.* Reîso lengereşte do, di rojîy vinderîyo û ray kewo.

lenger eşteni *f. M.* Lengereştiş. Lenger çekerdeni, vinderîyayena gemîyan. Qandê vinderdeni lengerî bindê roy eşten. *Tr. Demir atmak.* Gemî do lenger bierzo ki vindero.

lengerî *Sn. Nm.* Sehana hera ya latiki. Sehanêna ki tebaxi girdêrî û xorîyêrî ya. Labelê leganda en werdêrî jî girdêrî ya. Lengerî mîyan di bol merdimîy şamî wenê. Çunkî jewî rê sehanên bes kena. Labelê bolini rê sehanên bes nêkena. Cora lengerîyan ronanê. *Tr. Lenger.* Lengerîy

nêmendîy. Çunkî deha keso lengerîyan di nan nêweno, hergi kesî rê sehanêna roneyêna.[1]

lengerok/i *Tib. N.* Lengirok/i, nengerok/i. O/çîyo ki lengeno, lûkimêno. *Tr. Aksayan, topallayan.* O merdimo lengerok tîya ra şî, nêşî?

lengerokane 1. *Nn.* Lengerokî. Zêdê lengerokan, bi lengerokan mendeni, wesfê lengerokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; lengeno, a zêdê ey bîyayeni. *Tr. Aksaklar gibi, aksarcasına, topallarcasına.* A saeta tepîya lengerokane ame tîya di ronişt, nêşa werzo pay. 2. *Ky. Nm.* Wesfê kayerda lengeroki tey estbîyayeni. Zêdê kayda lengeroki bîyayeni. *Tr. Seksek oyunundaki gibi.* Mi nêzana nameyê kayerda ci çiçî bî. Hema înan lengerokane kay kerdê.

lengerokey *Tib. Nm.* Nengerokey. Lengerok/i bîyayeni. Wesfê lengerokan tey estbîyayeni. O/çîyo ki lengeno, tey lengayeni esta, lûkimêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Seken/aksayan olmak, topallamak.* Tey lengerokey bibîyayê, qey ma do ferq kerdayê. Mi rê do tey lengerokey çinêbo.

lengeroki *Ky. Nm.* Tengilengi, lengilengi, lengereki, lengireki. Kayên a ki, kes lingênda xwu wedareno û vera cayêndo bellîkerde şino. *Tr. Seksek, seksek oyunu.* Ma yê kenê lengeroki kay kerê.

lengerokî bîyayeni *f. M.* Lengerokîbîyayîş. Lengirok/i bîyayeni. Wesfê lengerokan tey bîyayeni. Lingandê ci di lengayeni bîyayeni. Kes/çîyo ki; lengeno, lûkimêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Aksaklık, topallamak, sekmek.* O bîbî lengerokî û ê ci ra nêheweyayê.

lengi 1. *An. Nm.* Lingi, nigi. Kulomeki ra hettanî seredê giştandê lingda kesî, leng a. Tey çîpî, saqey û kulemekî estê. *Tr. Ayak. Yalnız bu ayak, kalça kemiğinden tut, ta ayak parmakları kadarki organ.* Lenga mêrdekî bîbî seqeti, lengerokî şîyê. 2. *Ss. Nm.* Tifingi di cayo kes anceno ki hedefî ro do. *Tr. Tetik.* Mi linga ci anti ki piroda, ez fina bîya poşman. 3. *Nm.* Kufir. Qiseya pîsi/nehsi. Bolekê ci "lengîy" ê. Bolkî jî bi bolekeyda ci ya vajêno. Lenga ci gunê mi ro. Ci rê lengîy meçîni.

lengilengi *Ky. Nm. Bw.* Lengeroki 2. Qeçekîyê baxçe di, ci ya ci ya lengilengi kay kenê.

lengireki *Ky. Nm. Bw.* Lengeroki 2. Tirim qeçeko ki lengireki kay nêkerda esto?

lengirok/i *N. Bw.* Lengerok/i. Na vajeki di sifte herfa E'y bena tengi, yanê bena I, û bi no şekila bena "lengirok"i, dima jî I jî kewna û bena lengiroki. Esasê nay "lengerok" a. Çunkî lengi xwu ra pa ya, ling a, nig a. Dimilî di –êr –er jî name ra name vejeno. (Zêdê citêrî ya, zêdê ramêrî, zêdê rayêrî.) û fina Dimilî di –ok jî xwura name ra name vejeno, faîl virazeno, fini esta ki zeyîdok û wesfanê çîyan dano. Yanê keso ki lengeno, keso ki lûkimêno. *Tr. Aksayan, topallayan, seken, topallayan.* Hetta ma mîyan di, kayênda winasîni jî esta, na kay di, kes do bi lingên a şiro cayên reso, linga xwu ya bîni, xwu dima bi şikildê lengayen a bero.

lengîy 1. *Nb.* Nengîy, qisey, xeberîy, kufir. Qiseyê xirabîy, xeberê pîsîy. *Tr. Sözlü taciz/küfür, küfürler.* Ê nelamatî eger mi rê lengîy biçînayê, mi do ci rê bişîyayê gerre. 2. Nigîy, lingîy, nengîy. Qandê bolekeyda ci *Bw.* Lengi 3. Mêrdekî va: Ci rê lengîy meçîni, Eger ti camêrdê, şorî ser, pa lej biki.

lengîyçînaye/ê *N.* Xeberîybîyaye/ê, kufirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê lengîy çîneyayê, ci rê kufir bîyo, ci rê xeberîy deyayê. *Tr. Küfreden/miş, söven/müş, sinkaflı sözler söylenen/miş.* Vano kesdê lengîçînayeyî rê, lengî çînayeni normal o. Kotî winî yo!?

lengîy çînayeni *f. M.* Lengîy çînayîş. Xeberîy dayeni, qisey kerdeni, kufir bîyayeni. Kesên rê yan jî çîyen rê xeber/qiseyê pîsîy vateni. *Tr. Küfretmek, sövmek.* Bênamûsî qedê ci nêbîyê, hawêr ci rê lengîy çînayê.

lengîyçînok/i *N.* Kufirbîyaye/ê, xeberîydaye/ê, qiseydaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê lengîy çînayê yan jî o yo lengîy çîneno. *Tr. Küfürbaz.* Senîn beno, şima bi ê kesdê lengîyçînokî ya pîya roşenê?

lep 1. *An. Nn.* (L'yê ci qalin waneyêno.) *Bw.* Lap. Timûtim bi lep cirodayen a, dersi nêgîrêna. 2. *Nn.* Lepe. Şamî û werdo ki pewteni di normalî ser ra peyşayo û deha bîyo ze virite. (L'yê ci barî waneyêno.) *Tr. Lapa.* Kaşka ti vero vinderdayê ki qartolakê to wina lep nêbîyayê.

lepanmîyankewte/ê *N.* Lepanverkewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto lepan/şîlmaxandê kesên ver, bîyo binkotekî. *Tr. Ele avuca giren, şamaroğlanı haline gelen.* Kam do bişo ê bêarê lepanverkewteyî, ci dest ra bireyno?

1 Verî, ma lengerî nayê xwu sereyî ser û berberan porê ma yê binî cikerdê, o bîn verdayê. Ma nê teraşî rê vatê "lengerî" yan jî "teraşo lengerî." Dima ney ra teraşê Emerîqay vajîya. Çîyê ma şino şarî mîyan, beno şekero şîrin.

lepan mîyan kewteni *f. M.* Lepanmîyankewtiş. Lepan ver kewteni, binkotekî bîyayeni, şîlmaxan ver kewteni. Bi hukimdê kotekan a, ze melhem bîyayeni, mehkem bîyayeni. *Tr. Ele geçirilerek dayak yemek.* Finên ki ti bikewî mi lepan mîyan, wexta ez zana ez se kena bi to!

lepanmîyanravete/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni keda ci, ci destan mîyan ra bi zor a, bi zordarey a, bi zorbayey a veta, kewto kedda ci. *Tr. Zorla elinden avucundan emeği alınan kimse.* O çîyo ey lepanmîyanravete do, ro to nêro. 2. *N.* Çî/keso ki jewî kerdo xwu lepan mîyan ki, ya pirodo yan jî bi ci ya muameleyên bikero. *Tr. Derdest edilen, ele avuca alınan, emeğine kastedilen.* Çîyê şima o lepanmîyanravete, bi ma yo nêame.

lepan mîyan ra veteni 1. *Zv. f. M.* Lepan mîyan ra vetiş. Bi zor a giroteni, xesp kerdeni, çapalan mîyan ra vetiş. Keda jewî ci destan/lepan mîyan ra bi zorbayey a veten û ci ra giroteni. *Tr. Gasp etmek, zorla almak, emeğine kastetmek, zorbalıkla almak.* Ey di serrîy kedi xerc kerdi, şima şî ci lepan mîyan ra vet. Ma wîjdîyan o? 2. *f. M.* Lepan mîyan ra vetiş. Çapalan mîyan ra veteni. Çîyên jewî destan mîyan ra veteni, destê jewî akerden û ci destan mîyan ra çîyên veteni. *Tr. Birinin elinin içindeki bir nesneyi, bir maddeyi elinin içinden çıkarmak.* Mi bi zorên a, ci lepan mîyan ra, o çîyo pîs vet û eşt.

lepanveranaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni berdo nayo lepandê kesên vera û vato ho to rê, ho bûri, ho bigî, ho pirodi, ho wa ê to bo ûzn. *Tr. Gönüllü veya zoraki olarak eline avucuna konulan, istifadesine sunulan, al denilen, buyur denilen.* Mi, ê çîdê ey ê lepanveranayeyî ra nafên nêdî. Boka şima bivînê.

lepan vera nayeni *f. M.* Lepanveranayîş. Kesên, çîyên, xebatên yan jî kesên bi dest û kerdişdê xwu ya qandê îstîfadekerdişdê ci, qandê pirodayîşî, qandê xwu destan ra veteni ya bi zerrîda xwu ya yan jî tersên ra lepandê kesên yan jî çîyên mîyan kerdeni, cidayeni, ci vero ronayeni, teslîmê ci kerdeni. *Tr. Eline avucuna koymak/ sokmak, teslim etmek, adeta zorla vermek.* E willi, mi bi destekandê xwu ya berd na lepandê ci vera!

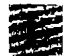
lepaş *Nn.* Lap, lep. Bi tewrdê giştan a mîyanê destan heme, lepan mîyan kerdeni, bi lepan a ci rê muamele kerdeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Avuç içi.* Lepaşê mêrdekî, ze bî ze legani. Eger ti lepaşî kerdayê, to beqa nêkerdê.

lepaşîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi lepan a ci rê muamele bîyo, kewto lepan mîyan, bi lepan a gêrîyayo, deyayo piro, ancîyayo ûzn. *Tr. Avuçlanan, dövülen, ellerle işlem gördürülen.* Merdimo lepaşîbîyaye terseno, pey di ancêno, nêwetano gamên ravey şiro.

lepaşî bîyayeni *f. M.* Lepaşîbîyayîş. Lepan mîyan kewteni, bi lepan a gêrîyayeni, bi lepan a ci rê muamele bîyayeni, bi lepan a pirodayeni ûzn. *Tr. Avuçla almak, vermek, itmek, dövmek, çekmek vs.* Ti bîya lepaşî, to çîyên nêva. Ti ya çirê winî mi rê qeyami qilanena?

lepaşî *Ç.* Lepan mîyan kerdeni. Halê kes/çîyêndê mîyandê destan, mîyandê lepan. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimsenin avucun içinde olma, avuçlarının içine alarak muamele yapma.* Mi kerd tayên mişmişîy bianco xwu ver ki bûro, ey pêro lepaşî kerdîy, mi rê nêmendîy.

lepaşîkerde/ê *N.* Lepaşnaye/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni kerdo lepaşî, kerdo xwu lepan mîyan; ya dayo piro ya anto vera xwu yan pa muameleyên kerdo. *Tr. Avuçlanan, avuç içiyle kendisine muamele edilen veya dövülen.* Şima senîn merdimdê lepaşîkerdeyî ra şenê ney biposê?

lepaşî kerdeni *f. M.* Lepaşîkerdiş. Lepaşnayeni. Ci rê bi lepan a muamele kerdeni, bi lepan a anteni, bi lepan a pirodayeni, bi lepan a vera xwu anteni ûzn. *Tr. Ayalamak, avuçlamak, avucunun içiyle dövmek, kendisine işlem görmek/ gördürmek.* Eger to, o lepaşî kerdayê, ey finakî rîyê to nêdîyê.

lepên herri 1. *Baz. Zv. Nm.* Helalhazir. Alvêr di vayey di, bi çîyo ki aseno ya fîyet dayeni, bi lepên herr a dayeni, zewmbî ci ra wesfîy nêwaşten a, çi çîyo ki aseno bi ey a. Ze ki vajo dima mevaji ki na çi hina ya, çirê hina nîya? Malê mi çiçîyo aseno, o yo. Yanê ez a bi lepêndê herr a, bi no babet o ki aseno ya roşena bi to, wazenê xwu rê bigî, wazenê jî megî. Dima çî yê vêşîyan yan jî kemîyan mewazi. *Tr. Ticaret yaparken ticareti yapılan şeyin yalnız görünen özellikleri dikkate alınarak adeta bir avuç toprak alınmış gibi satışı. Bu tür ticaretler adeta bedava satıldığı için sonradan geri iadesi genellikle kabul edilmez.* Va: Ti yê na kirosaya xwu ya qezakerdê bi çiçî ya roşenê? Mêrdekî va: Ez a bi lepên herr a roşena. 2. *Nm.* Hendê lepên herri, hendê mîyandê destên tenya herri. *Tr. Bir avuç toprak.* Cinêkeri ê çikosî rê zewtîy day û va: Boka Ellah çimanê to bi lepên herr a mird kero!

lepi *Nm.* Lepê. Werd û şamîya ki pewteni di normalî ser ra peyşaya û deha bîya ze virite. (L'yê

ci barî waneyêno.) *Tr. Lapa.* Kaşka ti vero vinderdayê, ki şamîya to wina lepi nêbîyayê.

lepik *Teks. Nn.* Qulifo ki qandê destan virazîyayo, kes qando ki serdey yan jî çîyêndo zêdê nînan ra bibeşirîyo, kes keno xwu destî. Bolekê ci "lepikîy" ê. Na vajeki tenya nê, bi bolekeyda ci ya vajêna. Yanê kes do vajo "lepikîy." *Tr. Eldiven.* Lepikêndê ci dirîya bî, o bîn jî nêvet bî.

lepikin/i *N.* Kes/çîyo ki; tey lepikîy estê, wiherê lepikan o. *Tr. Eldivenli.* Destdê lepikinî rê serd beno yan ê bê lepikî rê?

lepikîy *Teks. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Lepik. Zimistan bî. La ki, ey xwu di lepikîy ardîy bî. Cora xema ci nêbî.

lepnaye/ê *N.* Lepaşnaye/ê, lepasnaye/ê. Çî/keso ki bi mîyandê destan a gêrîyayo, ancîyayo, werîyayo, deyayo piro ûzn. *Tr. Avuçlanan. Avucunun içiyle alınan, dövülen, yenilen veya işlem görülen.* Ti do bişê ê çîyê lepnayeyî bûrê?

lepnayeni *f. M.* Lepnayîş. Lepaşnayeni, lepasnayeni. Lepan mîyan kerdeni, bi lepan a rêj kerdeni, bi lepan a besterdeni, bi lepan a pirodayeni, bi lepan a anteni, bi lepan a pirodayeni. *Tr. Avuçlamak. Aya ile vurmak, avucunun içiyle işlem yapmak, elle dövmek.* Mi kerd bilepno, nêverda.

lepoçiki *Nm.* Celboqi. Lincîya bol awikini. *Tr. Balçık.* Lajek lepoçiki di mend bî. Qey lincî mîyan di gunayo war ro.

lepoçikin/i *N. Bw.* Celboqin/i. Têtewrê ci celboqin bî. Cora mi nêşa dest pano.

lepoçikinaney *Nm. Bw.* Celboqaney. Ma îspatey deha lepoçikinaneyda ci dest di îllallah kerdo.

lepoçikiney *Nm. Bw.* Celboqiney. Eger lepoçikineyda ci rê nêbîyayê, ey pey di nêkerdê.

lepsere/ê *N.* Lapsere/ê, bindest/i, bindestî. O/çîyo ki tim kotekîy weno, dest nêbeno xwu, timûtim destan û kotekan û çîyandê zêdê nînan bin do, nêşeno dest bero a xwu. *Tr. Aklını kullanmayan, şamaroğlanı, sömürülen, pısırık.* Merdimo lepsere do tim jî kotekîy bûro, do kotî dest bişo bero bi xwu ki?

lepsereyey *Zv. Nm.* Lapsereyey, bindestîyey. Lapsere/ê bîyayeni, bindestî bîyayeni, her kesî bin di bîyayeni. *Tr. Pısırıklık, el altında kalmışlık, boşvermişlik, amaçsızlık.* Lepsereyeyda ci ra nêbîyayê, o nika resa bî kotî?

lepxwuberde/ê *N. Bw.* Destxwuberde/ê. Merdimo lepxwuberde û lepxwunêberde lejî di jew nêbeno.

lep xwu berdeni *f. M.* Lepxwuberdiş. *Bw.* Dest xwu berdeni. O merdim şeno lep bero xwu.

leq 1. *Nn. Bw.* Liv. Mi leqên da piro, cara nêleqa/nêlûwa. 2. *Nn. Bw.* Lex 2. Kamyona ci bîbî leqi, ca bi ca vinderîyayê.

leqam *Er. Nn.* Sername, vername. Nameyo ki bolkî yeno naman ver û wesfanê kesanê raşt yan jî neraştan mojneno. *Tr. Lakap.* Milla Nesreddîn, Milla Hemze, Osta Ehmed, Sûtal filan kes ûzn.[1]

leqamey *Nm.* Sernameyey, vernameyey. Leqam bîyayeni, bîyayena leqamî, wesf û halê leqamî, kesên yan jî çîyên ser o leqam bîyayeni. *Tr. Lakap olma.* Kaşka ti leqameyda ci di nêkewtayê, tew bî xirab.

leqamin/i *N.* Kes/çîyo ki; leqam neyayo pa, leqamêndê ci esto, namedê ci vero yan jî peynî di wesfêndê ci esto. *Tr. Lakaplı.* O merdimo leqamin do leqamineyda xwu ra hez nêkero.

leqampanaye/ê *N. Bw.* Namepanaye/ê 3. Vanê o merdimo leqampanaye qehrîyayo.

leqam panayeni *f. M.* Leqampanayîş. *Bw.* Name panayeni 3. Leqam menê bi kesan a, wa rencîde nêbê.

leqat *Nn.* Toxim kariteni. Jew bi jew toximî erdî bin kerdeni. *Tr. Tohum ekmek. Tohumu birer birer yerin dibine koyarak üstüne toprak serpmek.* Cemîlî citi, Xezali leqat kerdê.

leqaye/ê *N.* Leqîyaye/ê. Çî/keso ki cadê xwu ra leqayo, leq deyayo piro, ca ra luwayo, liv deyayo ci ro. *Tr. Kımıldanan, kımıldayan, kıpırdayan, deprenen, depreşen, hareket eden, yeri değişen. Mi şima rê va, wa ca ra nêleqo. Şima fehm nêkerd. Bewnî çîyo leqaye wina kesî keno pêrîşan ha!*

leqayeni *f. M.* Leqayîş. Xilxila, leqîyayeni, luwayeni. Liv xwu dayeni, hereket kerdeni, leq xwu dayeni, liv giroten û şîyayeni. *Tr. Kımıldanmak, hareket etmek, teprenmek.* Sî leqê, ti yê nêleqenê, tayên linganê xwu bileqnê ki ma rew ci resê.

leqîyayeni *f. M.* Leqîyayîş. *Bw.* Leqayeni. Senîn ki ca ra leqîya, winî jî kerd vinî. Derbîy ser o zêdê yaxerî varay.

leqleqok/i *N.* Leqok/i. Çî/keso ki tey wesfê leqayîşî esto, tey liv/hereket esto, leqayîş bîyo wesfê ci yo tewro ravey. *Tr. Depreşik, hareketli, titrek.* Mi şima rê siftera va, leqleqok o; şima va beno ki ez a estanikîy vana. Şima goşdareya mi nêkerê, wina beno!

---

1 Erebî di *"leqeb"*î ra xeripîya û kewto ziwandê Dimilî.

leqleqokey *Nm.* Leqokey, livkarey. Leqleqok/i bîyayeni, leqok/i bîyayeni. Leqayîş, wesfê ci yo tewro ravey bîyayeni, tey liv/hereket bîyayeni. *Tr. Titreklik, hareketlilik, depreşim, kımıldanma.* Cayê ma loqleqok o, leqleqokey wesfê ci yo ravey o.

leqnaye/ê *N.* Livcideyaye/ê. Çî/keso ki leq/livên deya ci ro, cadê ci ra lûneyayo. *Tr. Kımıltadılan, yerinden oynatılan, depreştirilen.* Çîdê leqnayeyî meveyê, şima ser o maneno.

leqnayeni *f. M.* Leqnayîş. Leq/liv cidayeni, hereket cidayeni, cadê ci ra lûnayeni. *Tr. Depretmek, kımıldatmak, hareket ettirmek.* Sîyênda bol girdi bî. Raya şêligî giroti bî. Ma qerrase ard, leqên da bi ci.

leqokane *Nn.* Zêdê leqokîya. Leqok senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Depreşircesine, kımıldanırcasına.* Eger leqokane nêbîyayê, xwura wina kesî jî zîyaret nêkerdê.

leqokaney *Nm.* Wesfê ci yê leqokey, leqokane/ê bîyayeni, leqayîş wesfê ci yo tewro ravey bîyayeni. *Tr. Depreşen, titreyen olmak.* Ma kesî, leqokaneyda ci ser o, guman nêkerd.

leqpirodaye/ê *N.* Livpirodaye/ê, totkerde/ê, leqcirodaye/ê, hereketkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni liv/leqên dayo ci ro, jewî yan jî tayêni tot kerdo, totên dayo piro. *Tr. İtelenen, depreştirilen, hareket ettirilen, iteklenen, kımıldatılan.* Merdimê leqpirodayeyî, ma şikitîy.

leq pirodayeni *f. M.* Leqpirodayîş. Liv pirodayeni, liv cirodayeni, ci hereket kerdeni, hereket cirodayeni, totên pirodayeni. *Tr. Kımıldatmak, hareket ettirimek, depreştirmek.* Mi leqên dayo piro ki hewna ki şîyo.

lerikî *N.* Xirranikî, lerî, girranikî, xirrî, girrî, gindilerî, gindileyî, tekerî. *Tr. Teker gibi, tekerlenme, yuvarlanma.* Eger tey lerikîyên jî bibîyayê, ma do bivatayê. Labelê qe lerikîyên jî ci ro nêguna.

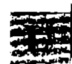
lerî *N.* Tekerî, lerikî, xirrî, girrî, gindêlêrî, gindilerî, gindeleyî, gindileyî, girranikî, xirranikî, girran bîyayeni, xirran bîyayeni, têserî û têdimî şîyayeni. *Tr. Yuvarlanma/k, tekerlenme/k.* Eger ti ûja ra lerî bîyayê, leteyê to yo gird do goşê to bîyayê.

lerîbîyaye/ê *N.* Tekerîbîyaye/ê, lerikikîbîyaye/ê, xirranikîbîyaye/ê, girranikîbîyaye/ê, gindilerîbîyaye/ê, gindileyîbîyaye/ê, têserîûtêdimîşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lerî bîyo, gindilêrî bîyo, xirranikî bîyo, girranikî bîyo, tekerî bîyo, zêdê tekerî ya têserî û têdimî şîyo. *Tr. Yuvarlanan, tekerlenen.* Tûteko lerîbîyaye, şî guna binîda ê bandê cêrênî ro.

lerî bîyayeni *f. M.* Lerîbîyayîş. Gindilerî bîyayeni, lerikikî bîyayeni, gindileyî bîyayeni, xirr bîyayeni, xirrî bîyayeni, tekerî bîyayeni, teqley bîyayeni, totî bîyayeni. Bê qontrol têserî û têdimîya şîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak, tekerlenmek, seri taklalar yemek, sendelenmek.* Sîyên cor di bî û lerî bî, amê gunê bandê înan ser ro. Ellahî kerd ki kes keye di çinêbî.

lerîkerde/ê *N.* Lerikikîkerde/ê. Tekerîkerde/ê, xirrîkerde/ê, girrîkerde/ê, gindêlêrîkerde/ê, gindilerîkerde/ê, gindileyîkerde/ê, girranikîkerde/ê, xirranikîkerde/ê, girranîkerde/ê, xirranîkerde/ê, têserîûtêdimîkerde/ê. Kes/çîyo ki; ji jewî tekerî kerdo, gindelerî/kerde, xirrî kerdo, xirran kerdo, girrî kerdo, girran kerdo, zêdê tekerî rişto. *Tr. Yuvarlatılan, yuvarlanan, yuvarlatılarak gönderilen.* Salmedera çî lerî mekerê. Çîyo lerîkerde hend biewnîyê ki guna jewî sere ro!

lerî kerdeni *f. M.* Lerîkerdiş. Tekerî kerdeni, lerikî kerdeni, gindilerî/gindileyî kerdeni, xirrî kerdeni, girrî kerdeni, xirranikî kerdeni, girranikî kerdeni. Têserî û têdimî riştenì, zêdê tekerî ya riştenì. *Tr. Yuvarlatmak.* Ê tûtê nehsî a loxi lerî kerdi, şî gunê bandê înan ser ro.

lerz *Nn.* Hez, hezîyayeni, hezaz. Zêdê bêşîga, qe beno ki deha vêşî hezîyayeni. *Tr. Titreme, titreyiş, sarsılış.* Erd lerzeno, merdim tewi kewno lerzeno.

lerzan/i *Nn.* Kes/çîyo ki; lerzeno, terseno. *Tr. Titrek, titreyen, korkan, sarsılan.* O keso lerzan, do tîya di tenya se kero?

lerzanlerz *Nn.* Lerz bi lerz, lerzinik bi lerzinik. Timûtim bi lerz a luwayeni, bîyayeni, şîyayeni, pêdima pêdima lerzayeni. *Tr. Titreyen titreye, titremeli, titrek bir şekilde, art arda titreme.* Ez winîyaya o yo lerzanlerz qisey keno, mi va hele se bîyo?

lerzanlerzey *Nm.* Lerzanlerz bîyayeni. Tey lerzinik bîyayeni, bi şikildê lerzayîşî ya bîyayeni. *Tr. Titreye titreye, titremeli, titrek, sarsıla sarsıla.* Ez lerzanlerzeyda ci ra bol tersaya. Mi va, teqez lejêndo gird vijîyayo.

lerzaye/ê *N.* Hezaye/ê, hezazîyaye/ê, Çî/keso ki lerzayo, tey lerzinikên peyda bîyo. *Tr. Titreyen, kımıldayan, titreşen, sarsılan, depreşen.* Mi kerd ê çîyê lerzayeyî herûnda ci kero, înan va, ci meveyî.

lerzayeni *f. M.* Lerzayîş. Hezayeni, hezazîyayeni, leqayeni. Lerzinik mîyan kewteni, cadê xwu di şîyayîş û amîyayîşên û weriştişên û roniş-

tişên dekewteni. *Tr. Titremek, depreşmek, kımıldanmak, sarsılmak.* Erd lerza, tersan ra lerza, şîn lerza, masa lerzê û zêdê nînan bol çî û kes lerzeno.

lerzen *Nn.* Lerzinik, leqayîş. Çî û kesan di werdî yan jî gird bo jî tey lerzinikên, livên yan jî hereketêndo cêrancorî û ata nata bîyayeni. *Tr. Titreşim, depreşim, kımıldama, sarsılma.* Lerzên kewt mi pîze, ez bol tersana. Mi erd do bilerzo.

lerzey *Nm.* Lerzîni, lerzîney. Lerzîn bîyayeni. Werdî yan jî gird leqayîşên peyda bîyayeni. *Tr. Depreşme, kımıldanma, titreme., sarsma* Kesê lerzeyênda winî bixofi nêdî bî.

lerzinaye/ê *N.* Hezaznaye/ê, lerzanaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî kesên lerzinayo, hezaznayo, bîyo sebebê lerzinikdê ci. Çîyo ki, yan jî keso ki, qewetên nişkêra pêser o pêser o, berdo û ardo, berdo û ardo. *Tr. Sarstırılan, titretilen, kımıldatılan, depreştirilen.* Cayê lerzinayeyî fina ma qutifnayê.

lerzinayeni *f. M.* Lerzinayîş. Hezaznayeni, lerzanayeni. Karê lerzinikî kerdeni, sebebê lerzayîşî bîyayeni. *Tr. Titretmek, depreştirmek, kımıldatmak, sarstırmak.* Mi masa lerzinê, ser ra heme çî guna erro.

lerzinik *Nn.* Lerzayîş, lerzan, hezaz, hezayîş, lerz, hez. Hergi lerzên, hergi hezayîşên. *Tr. Titreşim.* Tey lerzinik çinî yo. Tim jî cadê xwu di vinderde yo, livê ci jewane yo.

lerzinok/i *N.* Hezok/i, hezinok/i, lerzok/i. Çî/keso ki lerzeno yan jî tey vêşî lerz esto. *Tr. Titrek, titreyen, titreşimli.* Herêmê Marmaray lerzinok o, dîrê mengan ra finên lerzeno.

lerzinokey *Nm.* Hezokey, hezinokey, lerzokey, lerzanokey. Lerzanok/lerzinik/ bîyayeni. *Tr. Titreşmek, tireşimli olmak, titreklilik.* Mi tey lerzinokey nêdî.

lerzok/i *N.* Lerzinok/i, hezok/i, hezinok/i. Çî/keso ki wesfê ci yo ravey lerzayen/hezayen a. *Tr. Titrek, titreyen.* Erdê Japonyay erdêndo lerzok o, zêdê bêşîgi tim lerzeno.

lerzokey *Nm.* Lerzinokey, hezokey, hezinokey. Lerzok/i bîyayeni. Çî/keso ki lerzeno, tey lerzokey esta, wesfê ci yê lerzinikey esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Titreklik, depreşiklik.* Lerzokeyênda winasîni, kesî şaş kena.

lete/ê *N.* Parçe/ê. Bitûmî ra hergi jûda ci, hergi jûdê bitûmî. *Tr. Parça.* Mi kolî kerd şeş letey.

letebîyaye/ê *N.* Parçebîyaye/ê. Çî/keso ki en kemî bîyo di cay. *Tr. Parçalanan.* Kolîyo letebîyaye yo fina nêkewno soberi.

lete bîyayeni *f. M.* Letebîyayîş. Parçe bîyayeni. En kemî di cay bîyayeni. *Tr. Parçalanmak, bölünmek.* Lete bîyayena ci jî bes nêkena. Gereg ki, da des finîy lete bo.

letekerde/ê *N.* Parçekerde/ê, şeqkerde/ê, dicaykerde/ê. Çî/keso ki lete bîyo, jewî kerdo lete, en kemî kerdo di cay, şeq kerdo. *Tr. Parçalanan. En az ikiye ayrılan.* Hîsseyo letekerde do qe kesî jî nêşo warî kero.

lete kerdeni *f. M.* Letekerdiş. Parçe kerdeni, şeq kerdeni. En kemî di cay kerdeni, bi di cayan a pêra abirnayeni. *Tr. Parçalamak, bölmek.* Eger to, bi da des cayan a lete kerdayê, do kesî rê jî nêercîyayê. Labelê to bi panc cayan a kerdi lete, wexta hemini rê jî bes kerdi.

letelebare/ê *N.* Parçeparçe/ê. Leteyo tewr o werdî. *Tr. Paramparça.* Kirêşaya ci, bi kaş o lerî bî, bî letelebare.

letelebarebîyaye/ê *N.* Parçeparçebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo letelebare, bîyo parçe parçe, bîyo werdî werdî, pêra abirîyayo. *Tr. Paramparça olan.* Ez do senîn, ê çîyê letelebarebîyayeyî, newedera pêya kera?

letelebare bîyayeni *f. M.* Letelebarebîyayîş. Parçe parçe bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, pêra abirîyayeni. Bi leteyandê werdîyayan a pêra abirîyayeni. *Tr. Paramparça olmak.* Senîn ki teqley bî, bî letelebare. Mi rê ki, leteyê ci yo gird, tekerê ci bî.

letelebarekerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo letelebare, kerdo parçe parçe, kerdo werdî werdî, bitûmeyda ci di, çîyên nêverdayo. *Tr. Paramparça edilen.* Keso letelebarekerde, parçeyo letelebarekerde, sereyo letelebarekerde, desto letelebarekerde û hewna zêdê nînan bol çîyo letelebarekerde esto.

letelebare kerdeni *f. M.* Letalebarekerdiş. Letelebareyey, letelebareyîni, letelebareyîney. Letelebare bîyayîş. Wesfê letelebarî ser o kerdeni, parçe parçe kerdeni. Bitûmên bi şikildê parçandê werdîkekan a pêra abirnayeni. *Tr. Paramparça etmek.* Şima bi na bêşikey û korfehmeyda xwu ya ma kerdîy letelebarey!

letelebareyey *Nm.* Letelebarîni, letelebarîney. Letelebare bîyayeni. *Tr. Paramparça olma.* Şima zanê letelebareyeyda ma di çi û çi zirar esto, şima yê ma wina kenê letelebare?

lete lete *Db. N.* Parçe parçe, parîçe parîçe, werdî werdî. *Tr. Parça parça.* Ti şenê ê bitûmê lete leteyî nata kerê?

leteletebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo lete lete, bîyo parçe parçe, bîyo werdî werdî, bitûmê ci pêra abirîyayo. *Tr. Parça parça edilen.* Ti vanê,

o şaro lete lete bîyaye, fina bişo bêro pêser?

letelete bîyayeni *f.* *M.* Leteletebîyayîş. Parçe parçe bîyayeni, werdî werdî bîyayeni. Bi leteyan a pêra abirîyayena bitûman. *Tr. Parça parça olmak, parçalara ayrılmak/bölünmek.* Senîn a sî cor ra amê war, hettanî cêr bî lete letê. Şima do lete lete bîyayena ci bidîyayê!

leteletekerde/ê *N.* Parçeparçekerde/ê. Kes/çîyo bitûm o ki jewî yan jî tayêni eger ki bêhemd, eger ki jî mexsûs bi şikildê werdî werdî ya pêra abirnayo, kerdo lete letey, kerdo parçe parçe. *Tr. Parça parça edilen, küçük parçalara ayrılan.* Şima şenê fina ê çîyê leteletekerdeyî pêya biçirûsnê?

letelete kerdeni *f.* *M.* Leteletekerdiş. Parçe parçe kerdeni. Bi şikildê parçeyandê werdîyan a pêra abirnayen a kes û çîyandê bitûman. *Tr. Parça parça etmek.* Eger şima yeno, hewna jî let lete kerê. Çunkî bi o babet a nêşno soberi mîyan.

leteyîn/i *N.* Çî/keso ki tey wesfê letebîyayîşî esto, lete lete o, werdî werdî yo, bi şikildê bitûmî ya nîyo. *Tr. Parçalı.* O çî lete o. Labelê o çîyo bîn jî leteyîn o.

leteyîney *Nm.* Leteyîn/i bîyayeni, lete bîyayeni. Wesfê çî û kesandê leteyan tey bîyayeni, bi şikildê leteyan a bîyayeni. *Tr. Parçalılık.* Mi rê ki leteyîneyda ci do ma rê deha bol biercîyo.

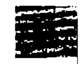
lew *An. Nn.* Goştê gandê fekdê kesî yo, tebero ki kes pa çî anceno xwu fek, kes pa loxmeyî tepşeno, kes pa kesên maç keno, wextê werdî nan û şimî kesî fekî di hemed keno. Fekdê kesî vero di lewîy estê; lewê cêrî, lewê corî. Lewîy, Ellah Teala'y bi hîkmetên a viraştê ki hem ancênê, hem jî gêrênê. Bolekê ci "lewîy" ê. *Farîsî di* vanê *"Leb"* *Tr. Dudak.* Mari, lewên na qeçekdê xwu ya ki, bi mi ki tey diremên qehr nêmend. Çi giraneya gandê ci esti bî, pêro jî şî. A may na ya.

lewançe *Nn.* Babetên qeyd û gemê lewî yo ki Mesela qando ki estorîy, bergîrîy nalbîyayîş di rehat vinderê, nalbendan gaz nêkerê, debêno fekdê heywanan, pa lewê heywanan gêrênê, emnîyeteya ci gêrêna. *Tr. Nallama esnasında nallanan atın, nalbanta zarar vermemesi için, ağızlarına konulan, dudakları bağlanan bir çeşit kayıt veya gem. Eger pirnikda estori di lewançe çinêbîyayê, ma nêşayê wina bi gengazey a bigurweyo.*

lewanlew 1. *Nn.* Çimra, fekra. Hettanî fek, hettanî çim pir bîyayeni. Hettanî lewdê ci pir bîyayeni. *Tr. Lebaleb, ağzına kadar dolu olmak.* Wexto mi şima rê rişt, lewanlew bî. 2. *Nn.* Pêlewî kewteni. Lewê pê maç kerdeni, lewê pê anteni, lewên lewêndê bînî di bîyayeni. *Tr. Dudak dudağa olmak.* Wexto mêrdek kewt zerre, cinîya ci û dostekê ci lewanlewîy bîy. Deha senîn qandê nehseyda ci, ci rê bigeyro delîl?

lewanlewane 1. *Nn.* Ze ki lewanlew bo. Lewanlew senîn beno, winî bîyayeni. Ze ki fekra bo. Çîyo ki senîn ki fekra pir o, winî pir bîyayeni. *Tr. Ağzına kadar dolu olmak.* Mi do lewanlewane kerdayê înan nêverda. 2. *Nn.* Lew bi lewî ya bîyayeni, pê lewî di bîyayeni, lewê pê antiş di bîyayeni, pê lewî maçkerdiş di bîyayeni, ze ki pê lewî di bê. *Tr. Dudak dudağa olmak, dudak dudağa öpüşmek.* Mi rê ki aja di lewanlewane nêbî. Hema ci het di bî.

lewanlewaney *H.* Lewanlewankî, çimra bîyayeni. Wesfê çimrabîyayîşî tey bîyayeni, wesfê lewanlewkî ser o bîyayeni, fekra bîyayeni, sîlle bîyayeni, hettanî fek pirbîyayîş. *Tr. Ağzına kadar dolu olmak, doluluk oranı yüzde yüz olmak.* Ez nêkewta lewanlewaneyda ci dimi. Hema gereg ki ma bizanê çendên pir bî. 2. *H.* Pê lewî di bîyayeni. Wesfê eşqî tey bîyayeni. şekil û biçimê û meş û wesfê pê lewî di bîyayîşî tey estbîyayeni. *Tr. Dudak dudağa olma anında olmak.* Mi rê çiçî lewanlewaneyda ci rê mevaji, meşti qeçekê to jî bi şarî ya kewnê lewanlewî.

lewanlewey 1. *Nm.* Sîlleyey. Sîlle bîyayeni, lewanlew/i bîyayeni, çimra bîyayeni, hettanî fek pir bîyayeni. *Tr. Ağzına kadar dolu olma.* Bi mi ki lewanleweya ci jî, do çimanê ey mird nêkero. Çunkî çim nebar o. 2. *Nm.* Lewanlew/i bîyayeni. Pê lewî di bîyayeni, lewê pê antiş di bîyayeni, lewê pê maçkerdiş di bîyayeni. *Tr. Dudak dudağa olmak.* Ti vanê hakîmdo lewanleweyda înan rê jî çîyên nêvajo? Ma o do nê haldê rezîlî jî, normal bivîno?

lewaş *Nn.* Nanê kebabgeran, nano nîmpewteyo nîmakerde. *Tr. Lavaş ekmeği.* Ma nanê lewaşî qandê çîgkûfteyî herînenê.

lewçe *An. Nn.* Lewikê heyadê marîyan. *Tr. Vajinal dudak.* Zanayê dînî (dînzanîy) vanê eger caelmat bo, cinîy lewçeyê xwu jî şenê doktoran mojnê.

lewderg/i *An. N.* Kes/çîyo ki;; lewê ci derg û bêbîçim ê, weşîy nîyê, kesî rê weş nînê, bi ci yo robere nînê. *Tr. Dudakları uzun ve hoş olmayan.* Jewêndo lewderg bî. Lewê ci ze bî ze lewê heran.

lewdergey *An. Nm.* Lewderg/i bîyayeni. Lewê ci derg bîyayeni, wahîrê/a lewandê derg û bêbîçiman bîyayeni. *Tr. Uzun dudaklılık. Dudakları uzun ve biçimsiz olmak.* Wa lewdergeya ci ata

bo, destê ci ze bî tapanîy. Ma sereyên o ser o! Ti vanê beno ki lênê pirênan o.

lew desta nayeni *f. M.* Lewdestanayîş. Lew desto nayeni, dest maç kerdeni. Lewan destî ser o ronayen û destî maç kerdeni. *Tr. El öpmek.* Rewna o, ma û pîyê xwu nêdî bî, şî vera marûpêri, lewna destandê cînan a û pêşîya ci ro.

lewê banî *Mîm. Nn.* Sornî, sivîng. Dîyarê banî, dîyarê banan. Cayo ki qandê serdê banan virazêno ki, awi bi dêsan o rêj nêbo û bi çirranikan a bêro war. *Tr. Saçak.* Tûtek şî lewdê banî ser û vera cêr winîya. Zerrîya marda ci amê ci fek.

lewê bîrî *Cog. Nn.* Fekê bîrî. Çoşmeyê dekewtenda bîrî. *Tr. Kuyu ağzı.* Lorik şî dîyardê lewdê bîrî, ez bol tersaya. Mi va, do piroguno.

lewê koy *Cog. Nn.* Rexê koy, refê koy, kaşê koy. Cayê koyo ki, kes hewna newe dest keno bi şîyayenda koy. *Tr. Dağ yamacı.* Leşkeran nêşa şopa mehkûman biramo, lewdê koy ra acêr bîy û şîy qereqol.

lewhe *Er. Nn.* Çîyo ki, kes ser o nuşteyê cayan û çîyan nûşneno û çîyên beyan keno, keno namedar. *Tr. Levha.* Lewheyê dûkandê ci guna bî şarî sere ro, înan ci rê gerre kerd bî.

lewik *Nn.* Qapax, serikê çîyan. Çîyo ki, kes pa serê biqîmetan gîno. *Tr. Kapak, tıkaç, tapa.* Lewikê quşxaneyî sernê, wa honik nêbo.

lewikin/i *N.* Qapaxin/i. Çîyo ki lewik/serikê ci esto, ci rê qapax virazîyayo, çîyê ci yê sernayîşî esto. *Tr. Kapaklı.* Quşxaneyo lewikin senîn çî dekewno de?

lewikiney *Nm.* Qapaxiney. Qapaxin/i bîyayeni, lewikin/i bîyayeni. Lewikê ci estbîyayeni, çîyê ci yê sergirotişî bîyayeni. *Tr. Kapaklılık.* Lewikineya dori dori rê se kerd? Şa gendûgemarî ra bibeşirno?

lewkerde/ê *Zv. N.* Qehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lewîy verdayê û qehrîyayo. *Tr. Darılan, kızan, darılan, dudak sarkıtan.* Jewêndo lewkerde, şeno emrê kesî biqedîno.

lew kerdeni *Zv. f. M.* Lewkerdiş. Qehrîyayeni. Bi şikildê lewandê xwu ya, qehrê xwu ardeni. *Tr. Dudak sarkıtarak darılmak, kızmak, küsmek.* Mi dî lew kerdo. Labelê mi nêzana ki a ya çiçî wazena.

lewkir/i *N.* Lewkemç/ê. Kes/çîyo ki; lewê ci kilm o. *Tr. Yaratılıştan kısa dudaklı olan.* Merdimêndo lewkir tîya ra ravêrd. La ki mi kesêndo lewqetûr nêdî tîya ra ravêrd.

lewmaçik/i *An. N.* Lewbarî. Kes/çîyo ki; lewê ci barî yê, lewbarîyey bîya wesfê ci yo asaye/ravey. *Tr. İnce dudaklı.* Tew pa lewîy çinî yê, lewmaçikên o.

lewmaçikane *Nn.* Zêdê lewmaçikana, bi lewmaçikan mendeni, wesfê lewmaçikan tey estbîyayeni, zêdê lewkilmana bîyayeni. *Tr. Kısa dudaklılar gibi.* Mi rê jî lewmaçikane asa.

lewmaçikey *An. Nm.* Lewbarîyey. Lewmaçikîni, lewmaçikîney, lewmaçik/i bîyayeni, lewîy barî bîyayeni, lewbarîyey di ravey bîyayeni, no wesf ser o bîyayeni. *Tr. İnce dudaklılık.* Ma lewmaçikeyda ci ra nêrîdê.

lewnaye/ê *N.* Çîyo (kes, tûtek, qeç û çêlekê şitî) ki maya ci lewnayo, şit dayo ci, werdê ci yê şitî dayo ci fek. *Tr. Emzirilen.* Tûteko lewnaye û nelewnaye jû nêbeno.

lewnayeni *f. M.* Lewnayîş. Qeç û çêlekan çije ra şit ci dayeni, ci rê şit werdendayîş. *Tr. Emzirmek, süt içirmek.* Maya ci gameka bîni lewna jî qey mirdî nêwerdo, o yo fina wazeno.

lewok/i *N.* Nazdar/i, nazik/i. Kes/çîyo ki; tim lew keno, tim qehrêno, tim lewan verdano, tim bermî ser o yo. *Tr. Dudak sarkıtan, alıngan, nazlı, ağlamayı veya darılmayı alışkanlık haline getiren.* Ez nêşena derdê nê lewokî bianca. Deqe ra finên lewîy keno. Ez nêwetana ci rê çîyên vaja, o do hema bermî ro do.

lewokey *Nm.* Nazdarey, nazîkey. Lewok/i bîyayeni, nazdar/nazîk/i bîyayeni, lewan ser o bîyayeni, hema bermî ser o bîyayeni. *Tr. Alınganlık, dudak sarkıtmak, çok nazlı olmak, dokunsan ağlayacak olmak.* Na lewokeya ci ya pîsi jî nêbîyayê, o do bol weş bîyayê.

lewpanaye/ê *N.* Maçkerde/ê. Çî/keso ki lew neyayo pa, maç bîyo. *Tr. Öpülen/müş, dudak kondurulan/muş.* Qeçekan rê desto lewpanaye nêancêno. Çunkî qeç xwu di şikêno.

lew panayeni *f. M.* Lewpanayîş. Maç kerdeni, lew po nayeni, lew sernayen û bi no babet a maç kerdeni. *Tr. Dudak koymak, öpmek.* Mi lew jî na pa, fina jî ey bi min a qisey nêkerdîy. Merdimêndo mirrok o.

lewpaneyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî lew nayo pa, jewî maç kerdo. *Tr. Öpülen.* Piteko lewpaneyaye bî şa.

lew paneyayeni *f. M.* Lewpaneyayîş. Maç bîyayeni, lewîy paneyayeni, lew po neyayeni. *Tr. Öpülmek, dudak kondurulmak.* Jûfinan, lew paneyayeni di qeyami qilayêna.

lew pênayeni *f. M.* Lewpênayîş. Pê maç kerdeni, lew pêya nayeni, lewîy pênayeni, lewîy pêyo nayeni. Bi jewî ya, yan jî bi tayênan a, pê maç kerdeni. *Tr. Öpüşmek.* Ma lew na pêya û ma roniştîy.

lewpênayey *Nb.* Kes/çîyê ki;, lewîy nayê pêya, pê maç kerdo. *Tr. Öpüşenler.* Ê merdimê lewpênayey, do bi ma ya nêrê. Çunkî bi mi ki ê keçiklawik ê.

lew pêyanayeni *f. M.* Lewpêyanayîş. *Bw.* Lew pênayeni. Wexto ki înan lewîy nay pêya, ez ûja di bîya. Zêdê şima nêbî, lewê mehsûmîy bîy, buhtan mekerê.

lewqetûr/i *Zv. N.* Lewtûr/i. Kes/çîyo ki; lewê ci zêdê qetûran ê, lewê ci ancîyayê û qehrîyayo. *Tr. Dudakları dikleşen, darılan, burun yapan.* Eger tim wina lewqetûr bo, kes bi ci ya ne roşeno ne jî werzeno.

lewqetûrane *Nn.* Lewtûrane. Lewqetûrane bîyayeni, pingirîyaye bîyayeni. Wesfê lewqetûran teybîyayeni, bi lewqetûran mendeni, zêdê lewqetûran bîyayeni. Kes/çîyê ki; lewîy kerdê û lewîy ser o bîyê tîkîy, qehrîyayo, pingirîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dudak etmişçesine, dargın, dargınlar gibi.* Ame. Labelê senîn ame? Lewqetûrane ame. Cora ma nêşa ci ra nafên bivîno.

lewqetûrey *Zv. Nm.* Lewtûrey. Pingirîyayeni. Lewqetûr/i bîyayeni, lewîy qetûr bîyayeni, lew kerdeni, bi lewkerdiş a qehrîyayeni. *Tr. Dudak sarkıtmak, darılmak, küsmek, küskünlük.* Mêrdekî va: Ez lewqetûrey ra îri vejena.

lewr *Nk. Nn.* Pûnc. Darê ki, zêdê encillewran û villewran û henarlewran leyr danê. Rîçeyên ra vijênê, kokan di pêra abirênê û ser o jî govilênê. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. İncir, bazı meşe ağaçları ve narda olduğu gibi larvalaşma özelliğine sahip ağaç isimleri.* Dara ma ya encillewri fina lewrî dayê.

lewtûr/i *Zv. N.* Lewqetûr/i, pingirîyaye/ê, zincîkerde/ê, qehrîyaye/ê, sigûmkerde/ê. Kes/çîyo ki; lewîy kerdê ze tûr, lewîy kerdê û qehrîyayo. *Tr. Dargın, dudak sarkıtan.* Merdimêndo lewtûr o. Timo winî qehrîyaye.

lewtûrey *Zv. Nm.* Lewqetûrey. Lewtûr/i bîyayeni, lewîy tûr kerdeni, lewîy zêdê torbeyêna verdayeni, lew kerdeni, qehrîyayeni, sigûm kerdeni, pingirîyayeni, zincî kerdeni. *Tr. Darılmak, dudak sarkıtmak.* Lewtûreyda ci ra bî, pêrini ci terk kerd.

lewye *Frz. Sn. Nn.* Asino tûj o xusûsî yo ki, kes pa tekeran, cantdê ci ra vejeno. *Tr. Levye.* Husênî lewye kerd xwu dest ki, tekerî cantdê ci ra vejo, Elî bi ci yo vijîya, Husênî, lewye xwu pey di nimit.

lex 1. *Zîr. Nn.* Laq. Goştê heywanandê zaîfan. *Tr. Zayıf hayvan eti.* To şîyo goşto lex giroto, Ellah xeyr! Ma zewmbî qe goşt nêmend bî, to şî no lex ard? 2. *Nn.* Leq. Çî/keso ki bi xwurdebîyayîş a deha keno cêser/pêser bikewo. *Tr. Laçka.* Erebey lex bê, raywanîyê do bi ray o bimanê.

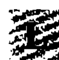
leya *Nk. Nm.* Dara ki nezdîyê bejnên a. *Tr. Bir boy uzunluğundaki fidan.* Ma a leya, bi zor a resnê bî, kerdi bî kuho. Şima çirê şiknê?

leyaq/i *N.* Misteheq/i. O/çîyo ki, ci rê kewno, heq keno. *Tr. Layık.* Bidê ci. Çunkî o kes layiq o.

leyaqane *Nm.* Zêdê layiqana, bi layiqan mendeni, zêdê layiqan bîyayeni, tey wesfê layiqan bîyayeni. *Tr. Layıkçasına.* Lajek ame lîyaqane kerd û ci ra kewt dûrî.

leyaqaney *Nm. layiqane* bîyayeni. Wesfê layiqan tey bîyayeni. şekil û bîçimî û asayîşdê xwu di layiq bîyayeni, bi layiqan mendeni. *Tr. Layıkça olmak, liyakatça.* layiqaneya winîsîni, ma cayên di nêdî bî.

leyaq bîyayeni *f. M. layiq*bîyayîş. Ercîyayeni. Tey lîyaqat bîyayeni, wesfê layiqan tey estbîyayeni, ercîyaye/ê bîyayeni, karûgurweyên di layiq/êrcîyaye bîyayeni. *Tr. Liyakat, layık olmak.* Ey nêva, ez layiq bîya. Va: "Eger ez layiq a, mi weçînê. La ki nîya jî, zewmbîyan weçînê."

leyaqey *Nm. layiqîni*, layiqîney, misteheqey. Heq kerdeni, tey heq bîyayeni, ci rê kewteni, misteheqê ci bîyayeni. *Tr. Layık olmak, liyakat.* layiqeya ci, ci rê bes nêkena. Gereg o ki çîyêndo weş bikero.

leye *Nk. Nm.* Şitli, miştelî, fidani. Dara werdî ya ki, cayên di karêna ki, hewna qandê karitişdê peynî di bikarîyo. *Tr. Fidan.* Leyeyan meşiknê, ê do darîy bê.

leyexwurodaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi xebatêndo şên û bi zehmet a çekû û çîle xwu rê dayo antiş. *Tr. Aşırı çalışmakla kendisine bir çeşit eziyet verdiren.* Merdimo leyexwurodaye do rew kal bo.

leye xwurodayeni *f. M.* Leyexwurodayîş. Bi xebatêndo şên û bi zehmet a çekû bi xwu kerdeni. *Tr. Aşırı çalışmakla kendisine büyük zahmet verdirmek.* Çirê ti yê winî leye danê xwu ro?

leylan *Cog. Nn.* Bolekê ci, "leylanîy" ê. Leylanekîy. Vêşî germey di hewa di şûvîy virazîyayeni, heway di delxay virazîyayeni. *Tr. Serap.* Germayî di wexto ki vêşî vêşî germ beno, mojê leylanan, zey pêlê behran asenê.

leylanekîy *Cog. Nb.* Leylanîy. Qijqijikdê amnanî di germayîya ki heway mîyan di kesî çiman ra asena, kewna kesî çiman vera ya. *Tr. Serapçık.* Verî mi vatê beno ki hewa kesî ra aseno. Ti nêvanê ki o çîyo zêdê hewa yo ki kesî ra aseno

hewa nîyo, leylanek ê.

Leyli 1. *Nm.* Leyla. Nameyêndê keynekan o ki nameyê eşq û olayîdê leylûmecnûnî ra gîno. *Tr. Leyla.* Qandê Leyla Dimilan na dêri vata: Leylo Leylo ziravê, axçîçek kafirbavê, Leylo şina ser kerrî, winîna deşt û berrî ... 2. *Ast. Nm.* Di estarandê Leyli û Mecnûnî di rojawandê başûrî di xeylên berz di, estareyo corên o biriqîyaye o. *Tr. Güneybatı'da, çok yüksekte parlayan ve Leyla ile Mecnun denilen iki yıldızın parlaması.* Leyli cor ra winîna Mecnûnî ra. Labelê ci nêresena. 3. *Ed. Nm.* Eşqa Mecnûnî. Nîşanê eşqî yo ki peynîya ci nîna. *Tr. Aşkın sembolü olan kız.* Keynekî, ez Mecnûn a, ti leyla min a!

leylî 1. *Nm.* Çîya textbendên a ki kesê werdîy û girdîy bi darên a yan jî bi cayên a darda kenê û xwu pa hêl kenê. Leylî bi hîrê kiştan a (çep û raşt û cor) girêdanê û xwu pa hêl kenê. *Tr. Salıncak.* Keynanê pîlûpelengan xwu bi leylî ya hêl kerdê û kêf kerdê. 2. *Nm.* Kay. Xwu bi hêlkerdiş a kay kerdeni, liv xwu dayeni, leylîy xwu dayeni. *Tr. Oynamak, hareket etmek, dalgalanmak, havalanmak suretiyle oynamak.* Germayî leylanekîy (leylîy) dano xwu, keyneyê leylî kenê û vayo leylî keno.

leym 1. *Nn.* Lêş, leyş. Gendûgemar, leymûlêş, nepak. Çîyo ki kesî keno leymin, kesî pakey ra vejeno. (L'yê qalin waneyêno.) *Tr. Kir, pasak.* Ser o leym arêbîya bî, mi jî şit û kerd pak. 2. *Tib. Nn.* Lêş, leyş. Çîyo ki kewno dirbetan ser o û madê kesî qelibneno. (L'yê qalin waneyêno.) *Tr. İrin, iltihap.* Dirbeti darî nêkerdi bî, leym girot bî.

leymê qiriki *Tib. Nn. Bw.* Xirtik 3. Leymdê qirikda ci ra vengê ci xetimîya bî.

leymin/i *N.* Lêşin/i, leyşin/i, demekîyaye/ê. Çî/keso ki tey leymûlêş û demek esto, dirbeta ci lêş giroto. *Tr. Kirli, irinli, pasaklı.* Serê destdê ci leymin bî. Darî şana pira.

leymkar/i *N.* Lêşinkar/i, leyşinkar/i, nerind/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên keno leymin, pîsûnehs. (L'yê ci qalin o.) *Tr. Kirleten.* Kaşka ê merdimê leymkarî destê xwu bi a dawerda paka nêkerdayê.

leymkarey *Nm.* Lêşinkarey, leyşinkarey, nerindey. Lêşinkar/i bîyayeni, leyminkar/i bîyayeni. Karûgurweyê ci leymin kerdeni/bîyayeni. (L'yê ci qalin o.) *Tr. İşi kirli olmak, kirli ve karanlık iş ve eylemlerin adamı olmak.* Eger leymkarey wesfêndê kesî bo, wa o kes cehnim di cayê xwu hadire kero.

leymûnawî *Nm.* Lîmonawî. Awa leymûnan. *Tr. Limon suyu, limonata.* Leymûnawîya ci weşi virazîyê bî.

leymûni *Yûn. Zîr. Nm.* Narincan ra meyweyên a ki, qandê tirşeyda ci werêna, debêna çîyan mîyan ki o çî pa tirşin bo. *Tr. Limon.* Leymûnîy, îklimdê Dengizdê Sipeyî di benê.

leyr/i *N.* Çêlek/i, leyrek/i. Çîyo werdî yo ki, hewna newe marda xwu ra bîyo. Na vajeki, bolkî qandê çêlekandê heywanan vajêna. *Tr. Özellikle hayvanlarda gerçek anlam ve insanlarda ise argovari yavru.* Leyrê marrî jî, ci het di bî.

leyr ardeni *Bîy. f. M.* Leyrardiş. Heywanan di zayeni, leyrîy dinya ardeni. *Tr. Yavrulamak.* Pisîngeri, noqra panc leyrîy ardîy.

leyr bîyayeni *Zoo. Nm.* Leyrbîyayîş. Leyr ardeni, zayeni. Çêlek bîyayeni. *Tr. Yavrulamak.* A pisîngi rê leyr bî, hema leyrê ci hewna bol werdî bî. Eger leyr nêbîyayê, mi ver nêdayê.

leyrek *Mat. Nn.* Niştek. Sêveriko werdî. *Tr. Küçük üçgen.* Quncanê leyrekî hesab kerê, gereg ki 180° bivijîyê.

leyrek/i 1. *Zoo. N.* Çêlek/i, leyr/i. Doleko/a werdî, leyro/a werdî. Heywanan di, heywano ki hewna newe bîyo, germangermî bîyo. *Tr. Hayvanlarda küçük yavru.* Marrî, leyrekê xwu ant quli mîyan. 2. *N.* Argo di, qandê kesandê werdîyan jî vajêno. *Tr. Argoda kancık/yavru.* Leyrekê xwu bigî û tîya ra şorî.

leyrekey 1. *Zoo. Nm.* Leyrekîni, çêlekey. Çêlek/leyrek/i bîyayeni. Heywanan di heywano ki hewna newe bîyo, newe zayo, a o heywan bîyayeni. *Tr. Yavru olmak, yavru hayvan olmak.* Leyrekeyda ci ra nêbo, kesî rê weş nîna. 2. *Ed. Nm.* Leyrek/i bîyayeni. Wesfê leyrekan tey bîyayeni, qeçeko/a werdî bîyayeni. *Tr. Yavru olmak.* Şima rê ki leyrekeya ci ya çirê şina?

leyrekê zimistanî *Ast. Nn. Bw.* Estareyo qurix. Leyrekê zimistanî nîşanê zimistanî yo, xatirwazê amnanî yo.

leyrey *Nm.* Leyrîni, doley, çêlekey. Leyr/dol/i bîyayeni, çêlek/i bîyayeni. Însan û heywanan di dolê may û pî bîyayeni, may û pî ra bîyayeni. *Tr. Yavru olmak (Hayvanlar için).* Ê heywanîy leyreyda xwu di jî harîy bî.

leyrîy kerdeni *f. M.* Leyrîy kerdiş. Çêlek kerdeni, leyrîy ardeni. Ci rê leyrîy bîyayeni. *Tr. Yavrulamak.* Pisîngan leyrîy kerdê.

leyrîykerdê *Nm.* Çêlekîykerdê, leyrîyardê, maya leyran, maya çêlekan. Heywana ki leyrîy ardê, ci rê leyrîy bîyê. *Tr. Yavrulayan.* Heywana leyrkerdê û leyrnêkerdê senîn jew bena? A leyrkerdê va ya.

lez/i *N.* Lezgîn/i. Kes/çîyo ki; lez keno, karû-gurweyandê xwu di lez o. *Tr. Erkenci, acele eden.* O merdim lez o. Bi mi ki kes do nêşo bi ey a baş kero.

lezane/ê *Nn.* O/çîyo ki lez o, tavilê luwen o. *Tr. Erkenci, erken bir şekilde.* Merdimo lezane, do xwu rê rew kar dan bivîno.

lezane *H.* Rewane, ecele, veror, verom. Bi rewey a, bi lez a. Çîyandê bînan vernî di. *Tr. Erken, erken olarak, erkence, acilen, ivedilikle.* Livo lezane deha rind o.

lezanlez/i *N.* O/çîyo ki kar û gurweyandê xwu di tavilên luweno, tavilên keno, tavilên şino ûzn. *Tr. Çarçabuk olan, çok acele davranan.* Merdimêndo lezanlez o. Hetta nika mi nêdîyo ki karandê xwu di ca mendo.

lezanlezey *H.* Kar û gurwan di lez bîyayeni, wext vinî nêkerdeni, bol rewaney, zêdê vergan bîyayeni. *Tr. İvedilik kazandırmak, ivedilikle, tezelden olma, çarçabuk olma, durmaksızın, vakit kaybetmeksizin.* Ez bi lezanlezeyda ci ya jî, emel nêkena.

lezanlez *H.* Tavilên, rewane. Wext bi vinî nêkerden a, bol rew. *Tr. İvedilikle, çarçabuk, derhal, vakit kaybetmeksizin.* Lezanlez şorî, lezanlez bêrî.

lezdan/i *N.* Çapikdan/i. O/çîyo ki lez dano, çapik o, çapik dano. *Tr. Erken veren.* Lezdanan destî ra kes do bigîro ki, kes bişo karêndo rewane bikero.

lezdaney *Nm.* Lezdan/i bîyayeni. Wesfê lezdanan, kar kerdişî di livo rewane, rew dayeni, kar di çapik bîyayeni. *Tr. Çalışırken erkenci davranmak.* Lezdaney di, ey ser ra ez texmîn nêkena ki kes bibo.

lezdest/i *N.* Çapikdest/i, destçapik/i. O/çîyo ki destê ci çapik o, çapikdest o. *Tr. İşlerini savsaklamadan erken yapan. El çabukluğu olan.* Mêrdekêndo lezdest o ki, ci destî ra rew rewî çîyên nêreyêno. Kar û gurweyan rewane qedîneno.

lezdestey *Nm.* Çapikey. Lezdest/i bîyayeni. Destê ci lez/çapik bîyayeni, destan di rewaney û tavilên bîyayeni. *Tr. El çabukluğu, elinin iş yapmada hafif olması.* Xebatî di lezdestey, kardanan rê sebebê weçînayen o.

lezey *Nm.* Rewey, tavilêyey, çapikey, lezîni. Lez/rewok/i bîyayeni. Kar û gurwandê xwu di lez bîyayeni. *Tr. Erken olmak, erkenlik, çabukluk.* Lezey di rehmetên esto. Labelê vêşîyê hergi çî jî xirab o.

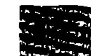
lezgîn/i *N.* Lezok/i. O/çîyo ki lez şino, lez weno, lez remeno, lez luweno, lez xebat keno, karû-gurweyandê xwu di ecele o, lez o, lezane o, tavilên luweno. *Tr. Çevik, atik, çarçabuk davranan.* Merdimêndo lezgîn o ki dest erzeno çi kar û gurweyî, mîyan ra bi şerefî ya vijêno.

lezgîney *Nm.* Lezokey. Lezgîn/çapik/i bîyayeni, wesfê lezgînan ser o bîyayeni, lez giroteni. *Tr. Atiklik, çeviklik, erkenlilik, çarçabukluk.* Lezgîney di nê, bereybîyayîş di zirar esto.

lezîni *Nm. Bw.* Lezey. Lezîni di kes do balkeş bo. Çunkî îhtîmalê xetay beno vêşî.

lez *Nn.* Rew, ecele, tavil, tavilên. *Kur. Lez, zû. Tr. Erken, tez, ivedi.* Pêrê ci, ci rê va, "Lez şorî û lez jî bêrî." Labelê o kotî, lezbîyayîş kotî?

lezokane 1. *Nn.* Lezgînane. Bi şikildê lezgîney a, tavilên bîyayeni. *Tr. Erkence olmak, çarçabukluk, vakit kaybetmeksizin.* Lezokane şorî û hinî jî bê. 2. *Nn.* Lezgînane. O/çîyo ki bi lezgîney a hereket keno, bi lezgîney a karanê xwu keno. *Tr. İşini gücünü çarçabuk yapan.* Mamosteyêndo lezokane o. Çi kar ci ver kewo şeno lezanlez bikero.

lezokaney *Nm.* Lezgînaney. Lezokane/ê bîyayeni, wesfê lezokan ser o bîyayeni, bi şikildê rewaney a. *Tr. Çarçabuk olarak.* Lezokaneya ti şenê bikerê. Labelê ki ti yê berey berey kenê.

lezokey *Nm. Bw.* Lezgîney. Lezokey di, merdim do dîqet kero. Çunkî tede para xetayan vêşî ya.

lezvan/i *N.* O/çîyo ki lez vano, lez qisey keno, tavilên qisanê xwu keno. *Tr. Çabuk söyleyen, lafazan.* Bi mi ki çenebazên o ki, hergi vatenda xwu di lezvano.

lezvaney *Nm.* Lezvan/i bîyayeni. Wesfê lezvanan tey bîyayeni, qisan di lez/tavilên bîyayeni. *Tr. Seri ve çabuk konuşmak.* Ma rê merdimêndo lezvan lazim o. Çunkî ê merdimê ma yê bînîy zê lalan bîy. Ma înan ra bol zirar dî.

lezwer/i *N.* O/çîyo ki lez weno, werddê xwu di lezane yo. *Tr. Acele yemek yemeyi alışkanlık haline getiren.* Merdimo lezwer do mîde ra kêfsad bo. Çunkî lezwerey çîyênda rindi nîya.

lezwerey *Nm.* Lezwer/i bîyayeni, lez werdeni, werdeni di lez bîyayeni. *Tr. Yemek yemede aceleliği alışkanlık haline getirmek.* Lezwerey di nafetêndo gird çinî yo. Labelê zirarêndo ezîm esto.

lê *Nm.* Vajekên a ki wextê veyndayîşdê cinîyan vajêna. Bolkî gird werdî rê, şînasan rê, nezdîyandê kesî rê, mihtac wihêrdê şayîşî rê, camêrd cinîyerda xwu rê vano. *Tr. Kadınlara hitap etme sesi olup, daha çok muhtaç ihtiyacı giderebilecek kişiye, büyük küçüğe, tanıdık*

ve bilenen şahıslara, nazı geçilen kimselere söylenir. Lê Ellah xeyrî, ti ya sera şina? Eger to rê zehmet nêbeno, qirtikên bê mi rê yardim biki. Se beno?[1 2]

lêf/i *N.* Çolçiv/i, çolvir/i, vîraj/i. *Tr. Dolaşım, kıvrım, dalga*. Çi lêfîy estîy bî, pêro jî zêdê rayandê Pêtirge'y bî. Pêtirge, bestokê Meletî yo ki rayê ci zêdê çolçivandê marrî yê. Lêfêndê ci tenya da vîstên deqey rameno.

lêfbîyaye/ê *N.* Çolçivîbîyaye/ê, çolvirîbîyaye/ê. Çî/keso ki tey çolçivîy, vîrajîy, çolvirîy estê. *Tr. Kıvrılan, dolambaçlanan, sarmaşlanan*. Marrê lêfbîyayeyî palaxi mîyan di xwu kerd vinî.

lêf bîyayeni 1. *f. M.* Lêfbîyayîş. Çolçivîy bîyayeni, çolvirîy bîyayeni. *Tr. Kıvrımlı olmak, dolambaçlı olmak, kıvrılmak, dolanmak*. Ez lêf bîya, fina jî ci ra nêreya. 2. *f. M.* Lêfbîyayîş. Ci ro pêşîyayeni, piro pêşîyayeni. *Tr. Dolanmak, sarmaş dolaş olmak*. Têlîy bi ci yo lêf bî.

lêfeşte/ê 1. *N.* O/çîyo ki çolçivîy erzeno, çolvirîy erzeno. *Tr. Yılankavi giden*. Lêfeşteyên, na herri ser ra şîyo. Çunkî şopa ci ser o esta. 2. *N.* Çî/keso ki bi şikildê marr şîyayenî ya erzîyayo. *Tr. Yılankavi atılan, gönderilen*. Şirîto lêfeşte do fina arêbo.

lêfey *Nm.* Çolçivey, çolvirey, vîrajey. *Tr. Kıvrımlı olmak, helezonik olmak, sarmallı olmak*. Înan, bi lêfey a xwu reyna. Eger hinî nêkerdayê, qerşûn do pirogunayê.

lêfik/i *N.* Çolçiv/i, çolvir/i, tadok/i, pêçek/i. *Tr. Kıvrım, dolambaç, kavis, helezonik*. Lêfikêndê ci, zê rayda marrî yo.

lêfkerde/ê *N.* Çolçivkerde/ê, çolvirkerde/ê, çolçivîkerde/ê. *Tr. Kıvırtılan, zikzaklı gönderilen*. Mi xetîy lêf kerdîy, xetê lêfkerdey, do deha weş awi biancê.

lêf kerdeni *f. M.* Lêfkerdiş. Çolçiv kerdeni. Çolvirîy ci dayeni. *Tr. Dolambaçlı/kıvrımlı hale getirmek*. Lêf kerd û şî ki kes şopa ci nêvîno.

lêflêfik/i *N.* Pêçek/i. Çî/keso ki xwu bi çîyan a pêşeno. *Tr. Sarmalayan, birine dolanan*. Ellah xeyr bîyo lêflêfik û xwu pişto mi ra. Qe nêzana, mi di çiçî esto ki.

lêflêfiki *Nk. Nm. Bw.* Pêçeki 2. Lêflêfika bi dêsî yo dîyar bena û dêsîy pêşena.

lêfmarr *Nn.* Çolçivê marrî. Çolvirê ki marr dano xwu. *Tr. Yılankavi*. Lêfmarrên eşt bî ci ki, mi çîyêndo hinîsîn qe seneatkarên di jî nêdî bî.

lêfmarrey *Nm.* Lêfmarr bîyayeni. Zêdê marrî çolçiv ci dayeni, çolviranê marrî ci dayeni. *Tr. Yılankavi gibi kıvrık olma*. Eger ti kenê, lêfmarrey biki ki, kes vajo neqişnayo û tede seneat viraşto.

lêfnaye/ê *N.* Çolçivîdaye/ê, çolvirîdaye/ê. *Tr. Kıvırtılan, helezonik bir şekil verilen, sarmaşlanan*. Têlo lêfnaye di kiramatên bibîyayê, o do nêaşkawîyayê.

lêfnayeni *f. M.* Lêfnayîş. Çolçivnayeni, çolvirnayeni. Çolçivî kerdeni, çolvirî dayeni. *Tr. Kıvırtmak, sarmalamak, birbirine dolamak, helezonik bir şekil vermek*. Wexto ki şima deşteniyên virazenê, bilêfnê ki wa seneatê şima weş biaso.

lêl/i *N.* Leymin/i, lêşin/i. Çî/keso ki pak nîyo, tey leym û gendûgemar esto. *Tr. Bulanık, kirli*. Royê Feratî lêl o, zelal nîyo.[3]

lên *Sn. Nn.* Quşxane, bûros, bors, denne. Çîyo asinîn o, baqirîn o ki kes tey, yan şamîya şêligdê şênî (mesela ê veyveyan) yan jî kerge (rib, pastêx, şîre ûzn.) keno. *Tr. Kazan*. Qeçêno, adirî bol we mekerê, wa lên bino nêgîro.[4]

lênê bilxurî *Nm.* Lênê birxulî. Lêno ki tey birxul girêneyêno. *Tr. Bulgur kazanı*. Mi tim kês nayê lêndê bilxurî bin û ma birxul kerdê.

lênê çinayan *Nn.* Lênê çinay, lênê prênan. Lêno girdo ki kes tey çinayan şuweno. *Tr. Çamaşır kazanı*. Verî çinay layan di, erqan di, dereyan di û bîran ser o şitê. Cora lênê çinayan berdê û tey çinay girênayê.

lênê kergeyî *Nn.* Lênê kergeyan, lênê mehseran, lênî mehsereyî. Lêno ki benê kergeyan û pa kergey virazenê, benê kergeyî ser û tey rib û piloli virazenê. No lên, lênêndo bol gird o, tey piloli, rib û tene girêneyêno. *Tr. Bağbozumunda pekmez kaynatılan büyük kazan*. Her kes lênê xwu yê kergeyî kesî nêdano.

lênê şamî *Nn.* Lêno ki tey şamî virazêna. No lên, çîyêndo zêdê quşxanan o. Labelê goreyê quşxanan deha gird û hera û qalin o û çoşmandê ci di jî zêdê lênandê bînan qulpê ci estê. *Tr. Yemek kazanı*. Lênê şamî, şamî viraştişî rê beno.

lênkewte/ê *N.* Koçikkewte/ê, belabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto lêndê kesên yan jî çîyên û ci rê bîyo bela û kewto koçikerda ci. *Tr. Birisine bela olan*. Şima nêşenê, ê kesê lêndê mi kewteyî, mi

---

1 Camêrdan rê jî herûnda lê di "la" vajêno.

2 Qandê saznayenda na vajekeri *Bw*. Binvajeda "lo"y ra.

3 Na vajekeri di L, herfênda qalin a, barî nîya.

4 1. Vajeka "*kazan*"î Tirkî nîya. Farisî di bi şikildê "*xazgan*"î ya ravêrena. 2. Jûfinan jî herûna tencerey jî gîno.

ser ra dehf kerê?

lên kewteni *f. M.* Lênkewtiş. Koçiki kewteni, bela bîyayeni, belayê sereyî bîyayeni, ci ra nêcibîyayen û ser o bîyayeni. *Tr. Bela olmak, musibet gibi olmak.* Ti vanê beno ki bîyo bela û kewto lêndê ma.

lêno gird *Nn.* Lêno ki qandê kerge û birxulî û çinayan û çîyandê winasînan gurweyêno. *Tr. Büyük kazan.* Nê karî şima ancax ê lêndê girdî di bişê bikerê.

lêno werdî *Nn.* Lênê şamî. Lêno ki tey karê şamî û şit germkerdişî û çîyandê winasînan beno. *Tr. Küçük kazan.* Lênandê girdan di kergey û lênandê werdîyan di jî şamîy virazênê.

lêsîyaye/ê *N.* Lêste/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên bi ziwandê xwu besterdo, kerdo pak. *Tr. Yalanan.* Kes tawadê lêsîyayeyî rê jî, vano; Çirê şima no tawa nêbesterdo? Goliko lêsîyayeyo weş aseno. Ti vanê beno ki şane bîyo.

lêsîyayeni *f. M.* Lêsîyayîş. Bi ziwanî ya besterîyayeni, pak bîyayeni, şane bîyayeni. *Tr. Yalanmak.* Goliko ki bilêsîyo, hîlbê ci bi marda ci yo virazêno.

lêsnaye/ê *N.* Lêste/ê. Çî/keso ki bi ziwandê kesî ya besterîyayo, bîyo pak, şane bîyo. *Tr. Yalanan.* Çiçîyo lêsnaye ê çîdê binîyê nêlêsnayeyî pakêrî nêbeno?

lêsnayeni *f. M.* Lêsnayîş. Lêsteni. Bi ziwandê xwu ya kesên yan jî çîyên besterdeni, pak kerdeni, temîz kerdeni, heywanan di şane kerdeni. *Tr. Yalamak.* Dewar do leyranê xwu bilêsno (bilêso) ki leyrê ci ci ra nezdî bê, leyreya xwu ferq kerê.

lêste/ê *N.* Lêsnaye/ê. Çî/keso ki lêsîyayo, bi ziwanî ya besterîyayo, bîyo pak, bîyo şane. *Tr. Yalanan.* Vereko lêste bîyo temîz û tentiriz.

lêsteni *f. M.* Lêstiş. Lêsnayeni. Ziwanî çîyên ra sawiteni. Çîyên yan jî kesên bi ziwanî ya besterdeni, pak kerdeni, heywanan di şane bîyayeni. *Tr. Yalamak.* Tebaxa ki kutikî lêsta, wa qeç tey şamî nêwero.

lêstok/i *N.* Çî/keso ki, çîyên bol lêsto yan jî lêsîyayo, bi ziwanî ya, ya bol besterîyayo yan jî bestereno. *Tr. Yalayan.* Ê kesê lêstokî meyarê tîya.

lêstokey *Nm.* Lêstok/i bîyayeni. Wesfê lêstokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; ya lêseno yan jî lêsêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yalamak, yalayıcı olmak.* Ez lêstokeyda ci ra haydar nîya.

lêş *Nn. Bw.* Leym. (L'yê ci qalin waneyêno.) Serûbinê ci pêro lêş girot bî.

lêşin/i *N.* Leymin/i, qirêş/i, demikîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo leymin/lêşin. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kirli.* Kes do çîdê lêşinî ra dûrî kewo ki, ci ra pak bo.

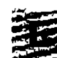
lêşinane *Nn.* Leyminane, şilêrane. Ze ki leymin/lêşin bo, ze ki şilêr bo. Leymin senîn beno, winî bîyayeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kirlice, kirli görünümlü.* Nêzana, mi bol nêecibna. Çunkî lêşinane bî.

lêşinaney *Nm.* Leyminaney. Lêşinane/ê bîyayeni. Wesfê çî yan jî kesandê lêşinan tey bîyayeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kirli gibi olmak, kirli/irinli bir görüntü sergilemek.* Mi lêşinaneyda ci ra, çîyên fehm nêkerd.

lêşiney *Nm.* Leyminey, demikîyayeni gendûgemarey, gendûgemariney, nepakey. Lêşin/i bîyayeni, demikî bîyayeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kirlilik, pasaklılık.* Bi mi ki lêşineyda ci ra bî, şarî nêrîdê.

lêşinkar/i *N. Bw.* Leymkar/i. (L'yê ci qalin waneyêno.) Şima çi verdanê, o merdimo lêşinkar destê xwu pano ki? Şima cara dîyo ey karêndo pak kerdo?

lêşinkarey *Nm. Bw.* Leymkarey. (L'yê ci qalin waneyêno.) Wesfê nelamatan a verori lêşinkarey a. Çunkî însan ra hewelîni nîna.

lêxindûr *Nk. Nn. Bw.* Selmik. Dewandê ma di selmik bol bî.

lim *Nn. Bw.* Nim. Eger limêndê ci bibîyayê, hettanî nika îlla ma do pey haydar bîyayê.

limey *Nm. Bw.* Nimey. Ti vanê tey limey esta yan çinî ya?

limiteni *f. M. Bw.* Nimiteni. Bi mi ki ey kerdê bilimitayê, ey nêşa ki çiman ver ra vinî kero.

lincî *Nm.* L'yê ci qalin waneyêno. Batirxani, batirxanî, herra awikini, herra ki tayên bo jî tey awi esta. Labelê na herri vilqi nîya, bol awikini nîya; hest a. Çunkî bol awikini bo, wexta bena celboqi. *Tr. Çamur.* Verî ma bi lincîyer a, banê xwu dawitê.

lincîbîyaye/ê *N.* Batirxanîbîyaye/ê, batirxanbîyaye/ê, lincîyîn/i, batirxanin/i. Kes/çîyo ki; lincî di mendo, bîyo batirxanî, lincî sawîyaya ci ra/pira. *Tr. Çamur olan, çamur bulaşan/sürülen.* To, o çîyo lincîbîyaye, sera eşt?

lincî bîyayeni *f. M.* Lincîbîyayîş. Batirxan bîyayeni, batirxanî bîyayeni, lincîyîney. Lincî, ci ra (pira) sawîyayeni, lincî (batirxanî) di mendeni. *Tr. Çamurlaşmak, çamur olmak, çamur sürülmek veya bulaşmak.* Panceyê ci bibîy lincî, ay berdîy ki bestero.

lincîdimende/ê 1. *N.* Tedemende/ê, nêvete/ê, hêçek/i. Kes/çîyo ki; çîyên ser ra nêşayo bivijîyo, bi otesîda çîyên nêameyo, nêşayo çîyên ser

ra bêro. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, başarısız.* Merdimo lincîdimende do senîn bişo dest bierzo ma ki? 2. *N.* Çî/keso ki, comê lincî bîyo û lincî mendo û nêşayo lincî ra bivijîyo. *Tr. Çamurda kalan, çamurdan çıkamayan, çamura batan.* Wesayîtdê lincîdimendî rê antokên lazim o.

lincî di mendeni 1. *Zv. f. M.* Lincîdimendiş. Nêşayeni, wezîfeyên ca nêardeni, wezîfî ser ra nêamîyayeni, tedemendeni. *Tr. Bekleneni verememek, başaramamak, kötü bir sonuçla kalmak, hezimete uğramak.* Mi ti ceribnayê, ti lincî di mendê, to nêşa wezîfe bîyaro ca. 2. *f. M.* Lincî di mendiş. Lincî ra nêvijîyayeni, lincî mîyan di mendeni. *Tr. Çamura batmak, çamurdan çıkamamak.* Tekerêndê ma lincî di mend, ma nêşa bivijîyo.

lincîkerde/ê *N.* Batirxankerde/ê, batirxanîkerde/ê. Çî/keso ki jewî, yan jî tayêni lincî di verdayo, kerdo lincî, lincî sawita (pira) ci ra. *Tr. Çamur edilen, kendisine çamur sürülen.* Ti do bişê nê çinayê minê lincîkerdî bişuwê?

lincî kerdeni *f. M.* Lincîkerdiş. Batirxan kerdeni, batirxanî kerdeni, lincî çîyên yan jî kesên ra sawiteni. *Tr. Çamurlamak, çamur sürmek/ bulaştırmak.* Eger to çinayê mi lincî kerdayê, ez do biqehrîyayê. Çunkî mi ti veror tembîh kerdê.

lincîlepoçiki *Nm.* Çolûçomir, celboqi. Lincîya ki zêdê lepoçik a ya, lincîya vilqin a ki, heşa zêdê vîjik a ya. *Tr. Balçık.* Lincîlepoçiki bî, ma rê vatê citi biki.

lincîviraşte/ê *N.* Batirxanviraşte/ê, batirxanîviraşte/ê, lincîviraştok/i, viraştokê/a lincî/batirxanî. Kes/çîyo ki; lincî/batirxani virazeno yan jî nê karî keno. *Tr. Çamur yoğuran.* Key ki şima şa xwu rê, lincîviraşteyên bivîno, ez do wexta vaja dest pa kerê.

lincî viraşteni *f. M.* Lincîviraştiş. Batirxani/î viraşteni, lincî alawiteni, lincî hazir kerdeni. *Tr. Çamur yapmak/yoğurmak.* Ez a kena meşti lincî viraza, ti jî boka şirê hera serdê banan bîyarê.

lincîviraştok/i *N.* Batirxanviraştok/i. Kes/çîyo ki; lincî (batirxanî) virazeno yan jî kar û wezîfeyê ci lincîviraştiş o. Kes/çîyo ki; qandê sebebên (mersela qandê dawitî) lincî alaweno yan jî virazeno. *Tr. Çamur yapan/yoğuran.* Nika ne rew rewî lincî viraşteni rê, ne jî lincîviraştokî rê îhtîyac esto.

lincîviraştokey *Nm.* Batirxanviraştokey. Lincîviraştok bîyayeni, karûgurwe û wesfê lincîviraştokan ser o (pa) bîyayeni, lincî viraşteni. *Tr. İşi, gücü, mesleği çamur yapmak veya yoğurmak olmak.* Ey lincîviraştokeya mi nêrîdê, ez qewirnaya.

lincîyîn/i *N.* Batirxanin/i. Çî/keso ki lincî sawîyaya pira, bîyo lincî, bîyo batirxanî. *Tr. Çamurlu, çamur sürülen/ bulaşan.* Lincîyîn bî. Besterd, dima ard zerre.

lincîyîney *Nm.* Batirxaniney, lincî pira sawîyayeni. *Tr. Çamurluluk, çamur sürülmüş/ bulaşmış olmak.* Esas ti pers kenê lincîyîneya ci mi rê çetini nêamê, fêlê ci yê bînîy mi rê xirab amey. Cora mi qewirnê.

lindan *Mîm. Nn.* Kêrî, cacil, çêrî, qulingi. Cayê ortîyan, cayê doşeg û ortîyan û balişnan. Cayo ki, kes çîyanê xwu yê rakewtişî dekeno de û hecala xwu anceno ser. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yüklük.* Lindanê înan cayanê înan şeno bigîro, ê ma zeno ze quli.

linganlingî 1. *H.* Nigannigî. Lingan rê lingîy, nigan rê nigîy, bi linagan a, bi nigan a, bi lingan a wezîfe dîyayeni, lingan rê fina bi lingan a muamele kerdeni, wezîfe vînayeni. *Tr. Ayağa ayak, ayaklarla iş görmek vs.* Ma linganlingî kewtîy pê, ma ganê pê kerd sîya û mor. 2. *H.* Linganlingî, nigannigî. Lingi lingi vero, nigi nigi vero, pêvero, pêra bol nezdî. *Tr. Çok yakın, ayak ayağa, bacak bacağa, diz dize.* Ma linganlingî roniştîy bîy. Ma, rî bi rî bîy.

linganlingîyey 1. *Nm.* Nigannigîyey. Linganlingî bîyayeni, nigannigî bîyayeni, lingi rê lingi bîyayeni, lingi rê lingi wezîfe kerdeni, muamele kerdeni ûzn. *Tr. Ayağa ayak. Ayağa karşılık yine ayakla cevap vermek, muamele etmek vs.* Ma linganlingîyey di, şenê şima binfînê. 2. *Nm.* Nigannigîyey. Linganlingî bîyayeni, lingîy pêvero bîyayeni, pêvero bîyayeni, pêra nezdî bîyayeni, rîyanrî bîyayeni, rî bi rî bîyayeni, pê çiman mîyan di bîyayeni, lingê ci pê resayeni. *Tr. Ayak ayağa olmak, bacak bacağa olmak, yüz yüze olmak, çok yakın olmak, birbirine yakın olmak.* Ma kirêşa mîyan di linganlingî bî, lingê ma kirêşa mîyan di pêro qerimîyay, bîy pûçîy.

lingan lûnayeni *f. M.* Linganlûnayîş. Nigan lûnayeni, lez bîyayeni, lez şîyayeni, tavilên şîyayeni, ecele kerdeni, rewane şîyayeni. *Tr. Tabanları kaldırmak, tabanları yağlamak, acele etmek, erken gitmek.* Eger şima lingan nêlûnê, ma do ser nêresê, wa şima bizanê ha!

linganranêşe/ê *Tib. N.* Nêşeyê/ya lingan, seqet/i, seqetek/i. Kes/çîyo ki; nêşeno xwupay şiro, xwupay şîyayeni di nêweşîna ci esta, na heta nêşe veto, lingê ci nêtepêşenê ki ray şiro. *Tr. Sakat.* Nika qeçê linganranêşeyî benê anê

mektebdê nêşeyan. Heqê nêşeyan bîyê ravey, aver şîyê.

lingan ra nêşeni *Tib. Nm.* Seqetey. Nêşeyê lingan bîyayeni, lingan ra nêşe bîyayeni, lingê ci nêgurwîyayeni, xwupay nêşîyayeni, xwupay şîyayeni di nêşe bîyayeni. *Tr. Sakatlık, yürüme engellisi olmak.* Lingan ra nêşen û çiman ra nêşeni jew nêbena. Labelê peynî hurna hetan di jî kes nêşe yo.

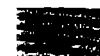
lingan ser 1. *Zv. H.* Hema, ecele, rew. Bi nêvinderdiş a, bi nêroniştiş a. *Tr. Ayak üstü, ivedilikle, acele, oturmaksızın, hemen, tez.* Lingan ser şo û bê, nêbo nêbo ki, ti ûja di, di deqey vinderê ha! 2. *N.* Lingan ser ra karên kerdeni, mesela destan ser nê, bi roniştien a nê. *Tr. Ayakta olmak suretiyle normal iş yapmak.* Mêrdek qe beno ki, di saetîy lingan ser o da pawiteni.

lingan serey 1. *Zv. Nm.* Eceleyey, tavilêyey, rewey. Bi şikildê nêvinderden a, bi şikildê nêroniştien a. *Tr. İvedilikle, acelelikle, tez olarak, oturmaksızın, vakit kaybetmeksizin.* Lingan serey di, kes xeta keno. Çunkî kesî rê tim ecele yo. 2. *Nm.* Nigan serey. Lingan ser o bîyayeni. Pay ra bîyayeni. Mesela bi roniştiş yan bi rakewtiş a nêbîyayeni. *Tr. Ayak üstünde olma, ayak üstünde iş veya eylemde bulunmak.* No kar şima bi lingan serey a kerd yan bi halnakî ya?

linganserkewte/ê 1. *N.* Niganserkewte/ê, raştkewte/ê. Kes/çîyo ki; raşt kewto, Mesela sereyî ser nêkewto, lingan ser kewto. *Tr. Düşerken ayak üzeri ve doğru olarak düşen.* Merdimo linganserkewte û paştîserkewte jew nêbeno. O paştîserkewte deha xirab kewno. 2. *N.* Niganserkewte/ê, raştkewte/ê, nêxapîyaye/ê, xeşîmnêkewte/ê, ercanreyaye/ê. Kes/çîyo ki; kar û gurweyên di, alvêrên di, bazirganeyên di raşt kewto, nêxapîyayo, ci rê weş ameyo. *Tr. Ramak kala düzgün düşen, ayakları üzeri düşen, kandırılmayan, kandırılmaktan kurtulan.* Werrekê mi, bi ê merdimdê linganserkewteyî bo ki, ercan reya! 3. *N.* Niganserkewte/ê, xwupaykewte/ê, paykewte/ê, wextdê ci yê xwupay şîyayîşî amîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; tûtekey ra vijîyayo û deha bi dîrê gamîy eştiş a kewto lingan ser, kewto pay. *Tr. Adım atmaya başlayan, yürümeye başlayan.* Ti şenê vajê: O tûteko linganserkewte do, bêqaxû xwu rê bişo bigeyro?

lingan ser kewteni 1. *f. M.* Lingan ser kewtiş. Nigan ser kewteni, kewtişo raşt. Lingan ser o erd ro gunayeni. Şeklê kewtişî yo ki, kes guneno lingan ser. *Tr. Ayaklar üzerine düşmek, düşerken doğru düşmek.* Cor ra guna erro. Labelê lingan ser o kewt. 2. *Zv. f. M.* Lingan ser kewtiş. Nigan ser kewteni, raşt kewteni, nêxapîyayeni, vera xapîyayeni şîyayeni. Labelê ercan reyayeni, dar nêwerdeni, dar ci nêkuwayeni, zirar ra ercan reyayeni. *Tr. Ucuz kurtulmak, kazıktan veya olumsuz bir olaydan ramak kurtulmak, şans eseri kurtulmak, ucuz atlatmak, isabetli davranmak.* Filan kesî kerd ci bixapêno, ci rê fêlîy ronay. Eger bixapîyayê, eger fêlandê ci mîyan kewtayê, ey do bi mîlyaran a zirar bikerdayê. Labelê şansê ci est bî ki, lingan ser kewt, tayên zirar kerd. 3. *f. M.* Lingan ser kewtiş. Nigan ser kewteni, xwupay kewteni. Tûtek û pitekey di lingîy xwu bin eşteni, hêdî hêdî dest bi geyrayîş a kerdeni. *Tr. Yürümeye başlamak, adım atmaya başlamak, bebeklikten çıkmaya başlamak.* Tûtekê ci kewto lingan ser, ê yê kenê kosteka ci bibirnê.

linganser o bîyaye/ê 1. *N.* Niganser obîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lingan ser o yo, payra yo; kewte, rakewte, dergbîyaye yan jî zêdê nînan halnakî di nîyo. *Tr. Kaim, ayakta olan.* Mi berd da ê kesdê linganser o bîyayî, ey jî girot. 2. *Zv. N.* Heyatdar/i, coydar/i, weşe/ê, weşbigane/ê, gane/ê, gandar/i, paydar/i. Kes/çîyo ki; heyat do, o yo coyêno, wahîrê qeretûy o, o yo îdare keno, ci rê qeretû yo, o yo pay ra; merde, ca di yan jî nîmerde nîyo, heyatê ci yo bi normaley a kudêno. *Tr. Payidar, kaim, hayatta/ayakta olan, henüz ölmemiş olan, yatakta olmayan, yenilmiş olmayan.* Wa o keso linganser o bîyaye xwu rê şukrê xwu bîyaro. Nê haldê herbdê winasînî di, zewmbî kê şayo lingan ser o vindero?

lingan ser o bîyayeni 1. *f. M.* Lingan ser o bîyayîş. Nigan ser o bîyayeni, qam, qam di bîyayeni, pay ra bîyayeni, xwupay di bîyayeni. Roniştiş di, tûtikan ser o bîyayîş di yan jî rakewtiş di nêbîyayeni. *Tr. Ayak üzeri olmak, kaim olmak, dik duruyor olmak.* Wexto ki ê derg bîyê, ez lingan ser o bîya. 2. *Zv. f. M.* Lingan ser o bîyayîş. Nigan ser o bîyayeni, qeretûyey, ci rê teqi reqa dinyay kudîyayeni, pay ra bîyayeni, xwupay di bîyayeni. Nêweş/ca di nêbîyayeni, merde yan jî nîmmerde nêbîyayeni, wezîyetî û halî û rewşî di normal bîyayeni, îdare kerdeni. *Tr. Kaim olmak, ayakta olmak, idare etmek, henüz ölmemiş olmak, yenilmiş olmamak.* Zerrîgîn: Bira şima yê senîn, şima rind ê? Xerîbdost: Willi îdare o, ma yê lingan ser o. Zerrîgîn: Rind o, lingan ser o bîyayeni jî hewl a.

linganveronaye/ê 1. *N.* Niganveronaye/ê. Çî/keso ki karûgurweyên di neyayo lingandê kesên

yan jî çîyên vero. *Tr. Birisinin veya bir kimsenin ayakları önüne konulan.* O çîyê şima yo lingandê to vero naye, nênayo to vera ki, ti pay kerê. 2. *N.* Niganveronaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni nayo lingandê kesên yan jî çîyên vero, ci rê kerdo qurban, ci rê kerdo feda, îstîfadekerdişdê ci vero ronayo, vato honî to rê. *Tr. Ayaklar önüne konulan, istifadesine sunulan, birisine veya bir şeye feda olsun diye önüne konulan, kendisine adeta gerekirse paymal bile etsin diye sunulan.* Mi şayê ê barê mi vero nayeyî hemî mizmûhal kero. Labelê ki îcab nêkerdê. Mi hendê xwu ci ra serf kerd, o bîn jî înan rê verda.

lingan vero nayeni 1. *f. M.* Lingan vero nayîş. Nigan vero nayeni, xwuver dayeni, hewîyayeni, tey hewîni bîyayeni, damiş bîyayeni. Karûgurweyêndo çetin di lingan xwu ver ra nêkerdeni, teslîm nêbîyayeni, coydareya xwu kudênayeni, dewam kerdeni, xwuver dayeni. *Tr. Direnişi sürdürmek, ayak diremek, teslim olmamak, düşmemek, yaşama tutunmayı sürdürmek.* O yo nika jî, lingan nano xwu vero/a. 2. *f. M.* Lingan vero nayîş. Nigan vero nayeni. Ci rê qurban/feda kerdeni. Kesên yan jî çîyên lingandê kesên yan jî çîyên vero nayeni, ci rê qurban kerdeni, ci rê feda kerdeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi birisinin veya bir şeyin önüne koyarak ona kurban/feda etmek, onun uğruna adamak.* Ez nê beranê xwu, lingandê to vero na.

lingan ver şîyayeni *Zv. f. M.* Lingan ver şîyayîş. Ez jî zêdê to lingandê meymanandê vistewrandê xwu ver şî bîya, hema înan bi min o, na erbeta girani nêkerdi. A ki amêya to sere di, gawirî sere di nêamêya.

lingbeste/ê *N.* Nigbeste/ê, pabeste/ê, paybeste/ê, qeydkerde/ê, qeydbîyaye/ê, linggirêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi lingerda ci ya girêdayo, besto, bendo, kerdo êsîr, bêliv verdeyayo. *Tr. Esir, bağlı, zaptedilen, zapt u rapt altına alınan, sabitlenen, ayaklarından bağlanan.* Ez ê merdimdê lingbestî ra çîyên nêposena.

lingbestîyaye/ê *N.* Lingbeste/ê, lingbende/ê, paybende/ê, paybeste/ê, paygirêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi lingan a girêdeyayo, bîyo êsîr, bêliv verdeyayo. *Tr. Bağlı, bağlanan, kayıt altına alınan, esarete uğrayan, ayakları bağlanan, sabitleştirilen, hareket kabiliyeti kırılan.* Şima hendo ki zalim û bêwîjdîyan ê ki ne şerm û ne ar! Şima şinê malûmilkdê ê kesdê lingbestîyayeyî ser o roşenê.

lingçewt/i *An. N. Bw.* Nigçewt/i. O keso lingçewt do bişîyayê doktor ewro doktor çinêbî.

lingçewtey *Çm. Bw.* Nigçewtey. Lingçewteya xwu nêvînena, keynerda mi rê eger vînena.

linggirêdaye/ê *N.* Niggirêdaye/ê, nigbeste/ê, lingbeste/ê, paybeste/ê, paybende/ê, êsîr/i, êsîrkerde/ê, qeydkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi ling a girêdeyayo, bestîyayo, êsîr bîyo, qeyd bîyo, payê ci bestîyayê, kerdo nêşeyê kar û gurwî û kerdişî. *Tr. Bağlanan, ayağı bağlanan, esir edilen, kayıt altına alınan, hükümsüz kılınan, iradesi elinden alınan.* Şaro linggirêdaye do senîn bişo qewmda xwu rê xîzmet bikero?

ling girêdayeni *f. M.* Linggirêdayîş. Lingi besteni, nigi besteni, qeyd kerdeni, derdest kerdeni, êsîr kerdeni, qontrolî bin giroteni, girêdayeni, xwu destan mîyan kerdeni. *Tr. Ayak bağı ile bağlamak, bağlamak, kontrol altına almak, esir etmek, kayıt altına almak.* Mi lingê ci girêday tepîya deha nêşeno xwu di biluwo.

linggirêdok/i *N.* Paybestok/i, paybendok/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi lingan a girêdano, keno êsîr, tepêşeno, derdest keno. *Tr. Ayak bağlayan, esir eden, kontrol/kayıt altına alan, elde eden, avuç içine alan.* Eger şima şenê ê merdimî ê linggirêdokî ra bireynê, ez bena heyrandê şima.

lingi 1. *An. Nm.* Lengi, nigi, we, wa. Leteyê gandê kesî yê ki, kes ser o ray şino, ser o vindeno. Linga însanan, linga masan, linga sehpayan ûzn. Bolekê ci "lingîy" ê. *Tr. Ayak, bacak.* Ez lingerda xwu ser o, ti do jî lingerda xwu ser o vinderê, şirê. 2. *Nm.* Paycay, gami. Cayo ki kes lingi erzeno ci û xwu rê keno sebebê şîyayîşî. Bolekê ci "lingîy" ê. *Tr. Basamak, merhale, aşama.* O yo lingi bi ling, şino dîyar.

lingi besteni *f. M.* Lingi bestiş. Lingi girêdayeni, pay besteni, lingi bendeni, êsîr kerdeni, pay/lingi ra girêdayeni, qeyd kerdeni, qeydî mîyan kerdeni. Kesên yan jî çîyên bi çîyên a yan jî bi kesên a besteni. Kesên yan jî çîyên bi kesên a yan jî bi çîyên a girêdayeni, besteni/bendeni, bêliv kerdeni. *Tr. Bağlamak, kayıt altına almak, esarete almak, sabitleştirmek.* Mi bi xwu ya linga ci besti, deha nêşeno mi ra abirîyo.

lingi bestîyayeni *f. M.* Lingi bestîyayîş. Paybestîyayeni, pa bestîyayeni, lingi girêdeyayeni, lingan ra qeyd bîyayeni, êsîr bîyayeni, bi lingan a girêdaye bîyayeni, besteyê kesên yan jî çîyên bîyayeni, bêliv verdeyayeni. *Tr. Ayakları bağlanmak, kayıt altına alınmak, esarete alınmak, sabitleştirilmek.* Wexto ki bi qeçekan a lingîy bestîyay, mi zana deha nêşeno xîzmet bikero.

lingieşte/ê 1. *Nn.* Zîrtikîyaye/ê, payeşte/ê, payçekerde/ê. Çî/keso ki vera peynî pay/lingi erzeno kesî û pey ra lingi dano kesî ro. *Tr. (Genellikle arkaya doğru, fakat bebeklerde ise normal olarak) tekme sallayan, tekme/ayak atan.* Kes do heywandê lingieşteyî peynî nêşiro. Çunkî dano kesî ro. 2. *Zv. N.* Perpizîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lingîy erzeno, ganan vero, o yo merg di, o yo keno bimiro. *Tr. Çırpınan, ölümle pençeleşen, ecel terleri döken.* Merdimo lingieşte, çi zano nê qisanê nerîyan bikero ki?

lingi eşteni 1. *f. M.* Lingi eştiş. Zîrtikîyayeni, pay eşteni. Vera pey pay eşteni, zîrtikîy eşteni. *Tr. Depik atmak, arkaya doğru tekme sallamak.* Vera bergîrî meşirê lingi erzeno. 2. Lingi eştiş. Mergî vero bîyayeni, heyat dayeni, ganan vero bîyayeni, ganî vero bîyayeni, perpizîyayeni. *Tr. Çırpınmak, ölüm terleri dökmek, ölümle pençeleşmek.* Ez winîyaya o yo lingi erzeno, mi dest eşti bi ci.

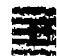
lingiloç/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; lingan ra lengeno û nêşeno rayo şiro, şîyayîşdê xwu di ca bi ca vinderêno, lukimêno. *Tr. Seken, aksayan, topallayan.* Şima do o keso lingiloç jî qe bi xwu ya nêardayê. 2. *N.* Kehan/i, bolkewte/ê, kurrose/ê, xwurde/ê, şehitîyaye/ê. *Tr. Çok eski, dökülen, hurda.* O lingiloç şima ra kemî bî. Winî nîyo?

lingiloçey 1. *Nm.* Lûkimîyayeni. Lingiloç/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; o yo lingan ra lengeno û nêşeno rayo şiro, şîyayîşdê xwu di ca bi ca vinderêno, lûkimêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sekmek, topallamak, aksamak veya aksayan olmak.* Şima do o keso lingiloç jî qe bi xwu ya nêardayê. Ma lingiloçey şima ra kemî bî? 2. *Nm.* Kehaney. Bol kewte/ê bîyayeni, kurrose/ê bîyayeni, xwurde/ê bîyayeni, şehitîyaye/ê bîyayeni, wesfê lingiloçan tey bîyayeni. *Tr. Çok eski olmak, dökülmek, hurda olmak.* O lingiloç şima ra kemî, winî nîyo? Lingiloçeya ci, do şima rê paybendi bo.

lingi pey di çekerde/ê 1. *N.* Nigi pey di çekerde/ê, nigi pey di eşte/ê, nigi pey ser eşte/ê, lingi pey di eşte/ê. Kes/çîyo ki; linga xwu gama xwu pey di eşta (çekerda) *Tr. Bir adım veya bir ayak kadar geri giden.* Şima pêro jî zanê ki merdimo lingi pey di çekerde do peynî di bo. Deha şima yê çirê pey di bîyayîşê ci kudênenê ki? 2. *Zv. N.* Nigi pey di çekerde/ê, nigi pey di eşte/ê, lingi pey di eşte/ê. Kes/çîyo ki; eger ki tersan ra, eger ki çînakî ra qerardê xwu ra, muameledê xwu ra yan jî qandê çînakî yan vinderîyayo yan fek verdayo yan jî texirnayo. *Tr. Geri adım atan, erteleyen.* Mêrdekî va, merdimo lingi pey di çekerde mi rê negereg o.

lingi pey di çekerdeni 1. *f. M.* Lingi pey di çekerdiş. Nigi pey di çekerdeni, nigi pey di eşteni, lingi pey di eşteni, gamên pey di şîyayeni, linga xwu vera pey eşteni/çekerdeni. *Tr. Geriye doğru adım atmak.* Linga xwu, pey di çekerdi ki, ez lay bin ra bigîra. 2. *Zv. f. M.* Lingi pey di çekerdiş. Nigi pey di çekerdeni, nigi pey di eşteni, lingi pey di eşteni, ci ra fek veradayeni, tersayeni, teyşubhepeyda bîyayeni ya qandê nêkerdişî yan jî qandê texirnayişî tey mêl virazîyayeni. *Tr. Geri adım atmak. Vazgeçmek veya ertelemek amacıyla bir iş veya eylemi bir sonraki zamana bırakmak.* Ellah zano ki, ey a vatenda to ya tepîya lingi pey di çekerdi.

lingi pey di erzîyaye/ê *N.* Nigi pey di erzîyaye, nigi pey di çekerde, nigi pey di eşte, lingi pey di çebîyaye. Çî/kar û gurweyo ki, lingi tey pey di erzîyaya, ci ra dest verdeyayo, ci ra fek verdeyayo; neya tepîya yan texirîyayo yan jî do deha nêbo. *Tr. Geri adım atılan, tehir edilen.* Ez fina ê kardê lingi pey di erzîyayeyî di nêbena. Wa şima bizanê ha!

lingi pey di erzîyayeni *f. M.* Lingi pey di erzîyayîş. Lingi pey di çekerdeni/eşteni, nigi pey di erzîyayeni/çekerdeni, nigi pey di eşteni, ci ra fek/dest verdayeni. *Tr. Geri adım atmak veya atılmak, vazgeçmek.* Eger karên di, lingi pey di bierzîyo, tamê ê karî nêmaneno.

lingipirodaye/ê *N. Bw.* Paypirodaye/ê. Merdimo lingipirodaye rehat nêbeno, nêtê ci jî weş nêbeno.

lingi pirodayeni *f. M.* Lingi pirodayîş. *Bw.* Pay pirodayeni. Lingi pirodayeni, eger zûri bo, zûlmêndo ezîm o.

lingiraşt/i *N. Bw.* Nigiraşt/i. Key ki, şima şa xwu rê, kaygerêndo lingiraşt bivîno, wexta şima, nê kaygerê xwu yê çepokî roşenê.

lingiraştey *Nm. Bw.* Nigiraştey. Şima fehm kerdo kamcîn halî di lingiraştey, kamcîn halî di nigçewtey lazim a?

lingirodaye/ê 1. *Zv. N.* Nigipirodaye/ê, nigirodaye/ê. Kes/çîyo ki; deyayo lingda ci ro, xirabeya ci vajîyaya. *Tr. Olumsuz eleştirisi yapılan, sekte vurulan.* Merdimo lingipirodaye do nêtê xwu xirab kero. 2. *N.* Nigipirodaye/ê, nigipirodaye/ê, nigirodaye/ê, payrodaye/ê, lingîrodaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên deyayo ci lingî ro, derbên lingi ra girota. *Tr. Ayağından darbe alan, ayağına vurulan, ayağına sıkılan.* Merdimo ki lingirodeya bî piro, şî nêweşxane.

lingi ro dayeni 1. *f. M.* Lingirodayîş. Nigi ro dayeni, nigi pirodayeni, xirabeya ci vateni, ci xirab kerdeni, xerpnayeni, qeybetê ci kerdeni. *Tr. Sekte vurmak, olumsuz eleştirisini yapmak, çirkinliklerini anlatmak, batırmaya çalışmak.* Eger ey nêdayê ci lingi ro, ey do, bi a ya bizewijîyayê. 2. *f. M.* Lingirodayîş. Nigi pirodayeni, nigi ro dayeni, pay ro dayeni, derbi, ci lingi ro dayeni, bi çîyên a, ci lingi ro dayeni. *Tr. Ayağına vurmak, bir nesneyi ayağına vurmak, ayaktan vurmak.* Mêrdekî senîn ki eşti bi ci, hinî jî dê ci lingi ro.

lingi roxwudaye/ê *Zv. N. Bw.* Nigi xwurodaye/ê. Zanayeyo lingi roxwudaye û lingi kesdê bînî ro daye jû nêbeno.

lingi roxwudayeni *Zv. f. M.* Lingi roxwudayîş. *Bw.* Nigi xwurodayeni. Ez lingi, rew rewî ro xwu nêdana. Çunkî kemaneya mi, mi ra nêasena. Şima lingi mi ro dê (ro mi dê).

lingi ser *N.* Nigi ser. Nigên tenya ser o, cezayêno ki kes lingên ser o vindeno, karên keno. *Tr. Tek ayak üstü durmak, tek ayakla iş yapmak.* Mamostey, ci rê; Lingi ser o vindi! Cezayêndê to yo werdî esto.

lingi ser o *Nn.* Nigi ser o, hema hema, bol nezdî. Kotî di bo, bîyayîş di bîyayeni, hewna nêbîyo labelê bîyayîşî do. *Tr. Eli kulağında, hazır, olmaya hazır, patlamaya hazır, çok yakında, hemen hemen, neredeyse olmakta.* Lajekî va hewna nan nêvijîyayo. Labelê o yo lingi ser o. Lejo lingi ser o! Tifing a lingi ser o, eger ez bipiloznî do biteqo.

lingi xwu ver şanayeni *Zv. f. M.* Lingi xwu ver şanayîş. Teslîm nêbîyayeni, qandê teslîm nêbîyayîşî xwu ver dayeni, qandê reyayîşî yan jî qezenckerdişî qeyret kerdeni. *Tr. Direnmek, dayanmak, metanet göstermek, diretmek.* Eger to tenekên lingi xwu ver şanayê, ma do to resayê. Peynî to qe lingi nêşanê xwu ver ki!

lingîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Lingi. Lingîy kerdîy bîy anver ro û merd bî.

lingîybinrakerde/ê *N.* Lingîybinrokerde/ê, nigîybinrakerde/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni sabûn kerdo lingan bin û şeqitnayo, dayo erro, visto, paştî ser o dayo erro, linga ci şeqitnaya. *Tr. Ayağı kaydırılan.* Merdimo lingîybinrakerde, neya tepîya nînan nêkeno.

lingîy bin ra kerdeni *Zv. f. M.* Lingîy bin ra kerdiş. Lingîy bin ro kerdeni, visteni, erodayeni, şeqitnayeni, sabûn lingan bin kerdeni, ci paştî ser erd ro dayeni. *Tr. Ayağını kaydırmak, ayağının altına sabun koymak.* Derê ki, boka şima lingan bin ra bikerê.

lingîy eşteni 1. *f. M.* Lingîy eştiş. Lingîy çekerdeni, nigîy eşteni, nigîy çekerdeni, ganan vero bîyayeni, çîle anteni, çîleyo bêhesab anteni, çîledê bêhesabî bin di bîyayeni, ti vanê beno ki heyatê ci ancîyayeni, heyat ci ra vijîyayeni. Merdena heywanan, heyat dayena heywanan. *Tr. Hayvanların ölümü/can çekişmeleri.* Ellah zano ki, to cadê ci ra bimbarek nêbirna. Çunkî çend deqe yo ki, a ya lingîy erzena. 2. *Zv. f. M.* Lingîy eştiş. Lingîy çekerdeni, nigîy eşteni, nigîy çekerdeni, ganan vero bîyayeni, çîle anteni, çîleyo bêhesab anteni, çîledê bêhesabî bin di bîyayeni, ti vanê beno ki heyatê ci ancîyayeno, heyat ci ra vijîyayeni. *Tr. Ecel/ölüm terleri atmak, can çekişmek, ruhu çıkmak.* Ez zana ey senîn lingîy eştê. Labelê mi destî ra jî çîyên nêvijîyayê.

lingîy lûnayeni *f. M.* Lingîy lûnayîş. Nigan lûnayeni. Ecele kerdeni, lez bîyayeni, lingan/hereket kerdeni, ray şîyayîşdê xwu di tavilên bîyayeni. *Tr. Tabanlarını kaldırmak, tabana kuvvet, acele etmek, tez olmak, erken erken yürümek.* Pîyê qeçekan va: Qeçêno, ma yê berey manenê, tenekên lingan bilûnê!

lingsêwan/i *An. N. Bw.* Nigsêwan/i. Hembazêndê min o lingsêwan est bî, ma şîyê ci rê xusûsî postalkaran ser o postalîy dayê viraştiş.

lingsêwaney *An. Nm. Bw.* Nigsêwaney. Ez lingsêwaneyda ci rê çareyên bivîna, ez bejnda ci ya, di mîtroy û nêzana çend santîman rê çare bivîna, çiçî rê bivîna, çiçî rê nêvîna?

lingşenik/i *Zv. N.* Nigşenik/i, meşşenik/i. Kes/çîyo ki; tavilên şino, meşî di şenik û çapik o, rewane şino. *Tr. Yürüyüşte hafif olan.* Lingşenik bî, di saetan di, şî dew û ageyra.

lingşenikey *Zv. Nm.* Nigşenikey, meşşenikey. Lingîy şenik bîyayeni, meşî di şenik/i bîyayeni, şîyayeni di rewaney, şîyayeni di tavilêyey. *Tr. Yürüyüşte ayakların hafif olması.* Lingşenikey di, genceyda ci di, marda mi ser ra cinî çinêbî, qe beno ki camêrd jî çinêbî.

lingtopêr/i *Sp. Ky. Rob. N.* Linggogêr/i, niggogêr/i, nigtopêr/i. Kes/çîyo ki; li bi lingan a topi/gogi kay keno. *Tr. Futbolcu.* Lingtopêrêndo weş nêbo, nêşeno pêverikên di hîrê xolîy bierzo.

lingtopêrey *Sp. Ky. Rob. Nm.* Liggogêrey, niggogêrey. Linggogêr/lingtopêr/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi linger a topi/gogi kay keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Futbolculuk.* No wext di lingtopêrey çîyênda weş a.

lingtopi *Sp. Ky. Rob. Nm.* Linggogi, niggogi, nig-

topi. Gog/topa ki kes pey bi nigan a kay keno. *Tr. Ayak/futbol topu.* Hergi lingtopêrdê înan di lingtopên esti bî.

lingtopî *Sp. Ky. Rob. Nm.* Linggogî, niggogî, nigtopî. Kaya ki ling pirodayîş a gogî kay keno. *Tr. Futbol, futbol oyunu.* No zeman di, kayan mîyan di, bolkî lingtopî kay bena.

lingwarway *N. Bw.* Warway. Lingwarway bî, nêşa telîyan ser ra gam kero.

lingwarwayey *Nm.* Warwayey. Lingwarwayey kesî rew ray ra birnena.

liqi liqey *Nm.* Liqi liqi vijîyayeni/kerdeni, vengê çîyandê awikinan. *Tr. İçinde su veya sıvı madde bulunan kapların çıkardığı ses.* Eger liqi liqeyda ci ra nêbîyayê, xwura ez do rew rakewtayê.

liqi liqi *Nm.* Liqînî. Liqi liqi kerdeni, çîyên ra liqi liqi amîyayeni. Hêlbîyayîşdê çîyandê awikinan di vengo ki vijêno. Çîyo (sîtil, qabê awi) ki hêlbîyayîşdê ci ra veng vijêno. *Tr. Sıvı kaplarının sallanmasından çıkan ses.* Liqi liqa ci ameyê mi goşî, weşdê mi nêşîyê, hewnê pa remayê. Ez bişew werişta, mi sîtil ûja ra werzana.

liqîney *Nm.* Liqîni kerdeni. Çîyên ra vengê liqi liqi vijîyayeni/kerdeni. *Tr. Sıvı kaplardan çıkan sıvı sesi.* Liqîney kewti sîtilandê ci ser, heran goşîy kerdê bel, qey qayîlîy bîy ci ra maneyên vejê.

liqîni *Nm. Bw.* Liqi liqi. Liqîna sîtilan, çîngîna tasan û zîrrîna heran pêro kewti pêmîyan.

lite/ê *N. Bw.* Lînaye/ê. Ellah zano ki, ferqê liteyî û nêliteyî bol o. Xwura litey pêro ageyraye yê.

liteni *f. M.* Litiş. *Bw.* Lînayeni. Şito ma marda xwu ra lit bî, a roji ma pirnikî ra ame.

liv *Nn.* Leq, luv, lûn. Hergi jewêndê hereketî. *Tr. Hareket, hamle, depreşim, devinim, kımıldatı.* Mi do livên cidayê, a do ray kewtayê.

liva *Teks. Nm.* Livi. Peşmîya verekan a ki, bol nermek a. Liva ra bolkî keçey û kulavîy û çîyo winasîn virazêno. *Tr. Kuzu yünü, bir çeşit yün.* Kes/çîyo ki; liva ser o gurweyêno, ey rê vanê livakar.

livakar/i *Teks. N.* Keso ki kulavîy û keçey virazeno, bi liva ya gurweyêno. *Tr. Keçeci.* Şorî livakarî ser, wa to rê di kulavîy virazo.

livakarey *Nm.* Livakarîni. Liva ra çî viraşteni, karê livayan kerdeni, keçe û çîyo zêdê kulavan viraşteni. *Tr. Keçecilik.* Livakarey di nika kar û qezencên nêmendo. Livakarîy pêro jî ê yê bi pîzemirdey a gurweyêno, qe beno ki veyşanê jî.

livakarîni *Nm. Bw.* Livakarey. Livakarînênda ci ya weşi esta. Labelê peynî wextê livakarey nêmendo.

livey *Nm.* Livîni, livîney, leqey, luvey, lûney. Tey leq/luv bîyayeni, tey lûnayîş estbîyayeni. *Tr. Hareket olma, içinde hareket/kımıldama olma, depreşik olma.* Ez a kena liveyda ci ser o vindera. Aqilê min o liveyda ci ser nêşino. Çunkî mi çimî di, gereg ki bêliv bîyayê.

livi *Zîr. Teks. Nm.* Peşmîya verekan a kilm a ki ci ra kulavîy û çîyo winasîn o biqelîte virazêno. *Tr. Değerli şeylerin dokunduğu kuzu yünü.* Ez milokî ya, gereg ki ez livi ra balişnayên bida viraşteni.

livkar/i *N.* Çî/keso ki karê livî keno, lûneno, dano hereket kerdeni. *Tr. Kımıldatan, hareket ettiren, eylemci, ettirici etken veya faktör.* Mi nêşa livkarê ci, ca kero. Cora mi nêşa dawaya xwu jî îspat kero.

livkarey *Nm.* Livkar/i bîyayeni. Karê livkaran kerdeni. Kes/çîyo ki;; çîyên yan jî kesên lûneno, dano hereketkerdiş, ci rê liv qezenc keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kımıldatmak, kımıldatıcı olmak, eylemcilik, hareket ettiricilik.* Şima livkareya ci nêecibne, gereg ki şima livkarên peyda kerê.

livok/i *N.* Biliv/i, bihereket/i, livdar/i. Çîyo livê ci esto, wahîrê livî yo, o yo luweno. *Tr. Hareketli, dinamik.* Mi rê ki jî livok bî. Kaşka vinderde bîyayê.

livokey 1. *An. Nm.* Mofikey, hokey. Livok bîyayeni, uzwandê gandê însanî yan jî weşeyan di zewmbî nê, livok (hoki/mofiki) bîyayeni. *Tr. Eklem özelliğine sahip olmak, vücut organları içerisinde eklem olma.* Livokeya ci do şima rê çiçî bido fehm kerdeni? 2. *Nm.* Bilivey, bihereketey, livdarey. Livok/i bîyayeni. Vinderde/ê yan jî bêliv nêbîyayeni. *Tr. Hareketlilik, dinamiklilik.* Livokeya ci do, înan rê xeylên çî bido qezenc kerdeni.

livoki *An. N.* Mofiki, hoki. Cayo ki estey resenê pê. *Tr. Eklem.* Livoka ci ya saqan a tewena.

livo roşinaî *Nn.* Hereket/meşo roşnayî. Karûgurweyo ki bi namedê roşinaî ya, bi namedê averşîyayen a, bi namedê raveybîyayîşî ya beno. *Tr. Aydınlanma hareketi.* Livê Fransa o roşinaî 1798 di bî. Livê Dimilan o roşinaî, do çiwext bibo? Şarê Dimilan o livkaranê xwu yê roşinaîyan paweno, livkarê roşinaî yo raya kê paweno?

lix *Nn.* Vêşî, bol, zaf. Amor yan jî mîqdarê çîyên yan jî hebekên vêşî bîyayeni. *Tr. Çok, çoğunluk.* Mi nêzanayê wina do lix bo. Kaşka ma siftera şikê ci bîyayê.

lixane *Nn.* Bolane, zafane, vêşîyane. Çî/keso ki vêşî/bol aseno, kesî rê zaf yeno. *Tr. Çokça. Sayı veya miktarca çok olma.* Ez winîyaya lixane yo,

mi mîyan ra tenekên vet.

lixaney *Nm.* Bolaney, zafaney, vêşîyaney. Lixane/ê bîyayeni. Kesî rê sankî vêşî amîyayeni, vêşîbîyayîşê çîyan. *Tr. Çokluk/çoğunlukta olmak.* Ez lixaneyda ci ser o nêvinderda, ez qelîteyîneyda ci ser o vinderda.

lixey *Nm.* Vêşîyey, zafey, boley. Vêşî/bol bîyayeni, zaf bîyayeni. Amor yan jî mîqdarê çîyên yan jî kesên tayên nê, bol bîyayeni. *Tr. Çokluk, fazlalık.* Eger ez biewnîya lixeyda gereg ki ez nîmeyê şima pey di birişa.

lîç/i *Zoo. N.* Leyrê/a masan, maseyo/ya werdêk/i. *Tr. Yavru balık, balık yavrusu.* Lîçan metepêşê. Eger kewnê torida şima, fina verdê ki wa tede girdîy bê û wa biercîyê.

lîçik *Nn.* Çilm, pilx, xirnik, tirik. *Tr. Sümük.* Tûtekê lîçikinî, lîçikê xwu, bi bizmedê xwu pak kerdê.

lîçik/i 1. *Zoo. N.* Çêlek/i, leyrek/i, leyro/a werdî. *Tr. Civciv.* Lîçiko xwu rê tene weno. 2. *Zoo. N.* Leyrê masan o ki hewna nêtepêşêno. *Tr. Avlanılamayacak kadar küçük olan balık yavrusu.* Mi la di, bê lîçikan masey nêdî.

lîçikin/i *N. Bw.* Çilmin/i. Eger lîçikin nêbîyayê, înan bigirotayê xwu mîyan.

lîçikiney 1. *Nm. Bw.* Çilminey. Lîçikineya ci, tim jî hembazandê ci mîyan di bî gire. 2. *Zoo.* Çêlekiney, leyriney. Leyrê ci bîyayeni, wahîrê leyrî bîyayeni. *Tr. Hayvanlarda yavrulu olmak, yavrusu olmak, annelik.* Lîçikineya ci rehma pîzî tenekên bo jî zeyîdnena.

lîf *Nn.* Çîyo pakêro ki, kes pa ya serşoyê xwu keno yan jî çîyêndo zêdê firaqan şuweno. *Tr. Kese, lif.* Mi bi lîfî ya xwu pak şit û ez keraşo ra vijîyaya.

lîfbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki lîf bîyo, lîf sawîyayo pira, bi lîfî ya şuwîyayo/besterîyayo. *Tr. Keselenen.* Quşxaneyê lîfbîyayeyî û lîfnêbîyayî pêra veranê, senîn ferq bikero?

lîf bîyayeni *f. M.* Lîfbîyayîş. Bi lîfî ya besterîyayeni, bi lîfî ya şuwîyayeni, bi lîfî ya ci rê muamele bîyayeni. *Tr. Keselenmek.* Tebaxîy bîy lîf, bi lîfî ya şoyay. Qorika ci bî lîf, bi lîfî ya şoyê.

lîfkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî bi lîf a besterdo, kerdo pak, şito, lîf sawito ci. *Tr. Keselenen.* Quşxaneyê lîfkerdeyî û lîfnêkerdeyî wexta ki şima pêveranê, şima do ferqê ci bivînê.

lîf kerdeni *f. M.* Lîfkerdiş. Bi lîfî ya pak kerdeni/besterdeni. *Tr. Keselemek.* Mi firaqîy lîf kerdîy, bîy pakîy.

lîl *An. Nn.* Çim, vîn. Rîdê kesî di, azayê gandê kesî yo ki, kes pa çîyan vîneno, verê xwu vîneno. *Tr. Göz.* Lîlî ra lîlawî, zifra ra jî zifrawî yena.

lîl/i 1. *N.* Virs/i, virsîyaye/ê, biriq, biriqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; biriqêno, virseno. *Tr. Parlak, parlayan.* Şewqêndo lîl deya ci ro. 2. *N.* Nîmtarî. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Loş, yarı karanlık, alaca karanlık.* Lîl bî. Cora mi nêwetard şiro zerre. 3. *N.* Kuho, kuhoyane/ê, kuhoyîn/i. Çîyo ki renga ci zêdê rengerda vaşî ya, yan jî renga vaşan tey bi giraney a esta. *Tr. Yeşil, yeşilimsi.* Çaketêndo lîl da bî xwu ra, vijîya bî telewîzîyon.

lîlane 1. *Nn.* Çî/keso ki ze ki bivirso, ze ki bibiriqîyo, ze ki şewq bido çoşman. *Tr. Parlarcasına, yansırcasına, parlayan ve yansıma yapan.* Ez tam nêzana çiçî bî. Labelê çîyêndo lîlane bî. 2. Çimane, vînane. Zêdê çimî, ze ki çim bo, şekil û bîçimê çiman. *Tr. Göz imajı verircesine, göz gibi.* Lîlane bî, mi nêşa tam ferq kero. 3. *Nn.* Nîmtarîyane, nîmtarî. Ze ki nîmtarî bo, ze ki lîl bo. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Loşça, loş gibi.* Eger lîlane bîyayê ez jî zerre nêşîyê, lîlane nêbî.

lîlaney 1. *Nm.* Lîlane/ê bîyayeni. Ze ki bivirso/bibiriqîyo. *Tr. Parlarcasına, yansırcasına.* Eger mi lîlaneya ci nêdîyayê, ez vêşî ser nêkewtê. 2. *Nm.* Çimaney, vînaney. Zêdê şekil û bîçimdê çiman a. *Tr. Göz gibi.* Lîlaneya ci ez xwu ya berda. 3. *Nm.* Nîmtarîyaney. Nîmtarî bîyayeni, nîmçera tarî bîyayeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yarı karanlık olmak, loşluluk, loş görünümlü.* Kaşka lîlaneya ci ma bişayê ser ra biberdayê.

lîlaw/i *N.* Çimhesrin/i, çimhî. Kes/çîyo ki; o yo bermeno, çimê ci bîyê hî, bîyê lîlinîy, çimandê ci ra lîlawîya herikêna. *Tr. Gözü yaşlı, ağlayan.* Mi o kenar di lîlawên dî, mi nêşa amoş kero.

lîlawey *Nm.* Çimhesriney, bermayeni, çimhîyey. Çimhesrin/i bîyayeni, çiman ra hesrîy war bîyayeni. *Tr. Ağlamak, gözyaşı dökmek.* Eger mi lîlaweya ci nêdîyayê, zerrîya do hend jî pey nêveşaye.

lîlawî *An. Nm.* Lîlawi, hesrê çiman. Çiman ra hesrîy amîyayeni. Awa ki ya bermî ra yan jî, bi semednakî çiman ra yena. *Tr. Gözyaşı, göz yaşarması.* Çiman ra lîlawî war kerdîy, bî kelgirî û xwu eşt mi virarî.

lîlawîyey *Nm.* Lîlawî bîyayeni, hesrê çiman bîyayeni. *Tr. Gözyaşı olma, göz ağarması.* Lîlawîyeyda ci di guman çinêbî. Hema senîn?

lîlbelek/i *N.* Sûro/a çinçinî, sûro/a belekin/i. Sûro ki tey çinçinikîy estê; rîdê ci di, erddê ci di nûtîy estê. *Tr. Çilli, çilli sarışın.* Lajekêndo lîlbelek bî, keyneki jî sûreki bî.

lîlbelekey *Nm.* Lîlbelek/i bîyayeni, sûreya nûtini, sûrekeya çiçiniki, sûrekeya ki erd/rîdê ci di çinçinikîy estê. *Tr. Çilli olmak, çilli sarışın olmak,*

beneklilik olma. Kaşka lîlbelekeya ci çinêbîyayê.

lîley 1. *Nm.* Virsey, virsîyayeni, biriqîyayeni. Lîl/i bîyayeni. *Tr. Parlama, parıltılılık*. Lîleya şewqdê ci, dayê mi rî ro, çimê nêabîyayê. 2. *Nm.* Lîley, nîmtarîyey. Lîl bîyayeni, nîmtarî bîyayeni, nîmçe ra tarî bîyayeni. (L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Loşluk, alaca karanlık*. Lîleyda ci ra ancîya, dima fina kewt zerre.

lîlik 1. *Nn.* Çîyo ki virsneno/biriqneno, kes şeno sûretê xwu tede bivîno. *Kur. Eynik. Tr. Ayna*. Lîlik berd xwu vero rona û erdîşa xwu taşiti. 2. *Nn.* Pakey, eşkerayey, zelaley. *Tr. Temizlik, nezafet, aleniyet, açıklık, berraklık*. Mi kerd pak, bî ze lîlik.

lîliki *An. Nm.* Bîbiki, gulîliki, pîpiki, engûreki, keçiki, roşna, keçûni, merdeka çimî, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşnaya çimî, veyveka çimî. *Tr. Göz bebeği*. Lîlika ci, ci ser o bî tarî.

lîlikin/i 1. *N.* O/çîyo ki bi lîlikî yo, lîlikê ci esto. *Tr. Aynalı*. Cayo lîlikin di, şeno qe porê xwu şane bikero. 2. *An. N.* Çimo ki gulîlika ci û keso ki lîlika ci esta. *Tr. Göz bebeği olan şey veya veya göz*. Çimê lîlikinî do zirar bidîyayê.

lîlikiney 1. *An. Nm.* Gulîlikiney, biroşnayayey. Roşnaya çiman bîyayeni, bi gulîlikî bîyayeni, bi mûrekî bîyayeni. *Tr. Göz bebeği olma, gören olmak vs*. Lîlikiney û bê lîlikiney di bol ferq esto. 2. *Nm.* Bi lîlikî bîyayeni, lîlik ci di bîyayeni. *Tr. Aynalılık*. Lîlik xwu di çarnayeni sunnet o, lîlikiney di xeylê nafîy estê.

lîman *Cog. Nn.* Garan/xerajê gemîyan. Cayo ki tey lîman esto. Cayê dengiz û awandê girdan o ki, gemîy yenê tey vinderênê. *Tr. Liman*. Senîn ki gemîyên yena lîmanên di, vinderêna û bar û şelaga xwu veng kena û xwu kena şeniki, winî jî lajek ame sînedê marda xwu di derg bî û hesretê xwu pêro veng kerdîy.

lîmaney *Cog. Nm.* Lîman bîyayeni. Cayê lîmanî bîyayeni, aw û dengizan di, cayê vinderdişdê gemîyan bîyayeni, garanê gemîyan bîyayeni. *Tr. Liman yeri olmak*. Lîmaneya ci, ci rê bol çî qezenc kerdo.

lîmonawî *Nm. Bw.* Leymûnawî. Lîmonawîyênda weşi virazi ki ma bişê tey karên bikerê.

lînaye/ê *N.* Lite/ê, lawnaye/ê. O/çîyo ki şit anceno, şit anto, bi hukimdê ziwanî û azmîndê fekî ya şit anceno, qeç yan jî leyrê şitî. *Tr. Süt emen/çeken, sütlü, sütlü olan yavru*. O qeçeko lînaye do ê nêlînayan ra vêşêrî kîlo bigîro.

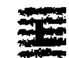
lînayeni *Zîr. f. M.* Lînayîş. Lawiteni, lawnayeni, liteni. Bi hukimdê ziwanî û fekdê azmînî ya çijedê mari ra şit anteni. *Tr. Süt emmek*. Qeç û leyr çendi ki, bi may o bilîno, hend ci rê binaf o.

lînç *N.* Bi bolin a, bi şêlig a hêrişê serdê ci kerden a kişîyayeni yan jî merdane visteni. *Tr. Linç*. Mêrdek kerdê lînç bîyayê, pilsîy resay ser.[1]

lînçbîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki bîyo lînç, bi şêligî ya û hêrişê serdê ci kerdena kişîyayo yan jî merdane kewto. 2. *Nn.* Zewtên a ki, vanê boka ti bi lînç bê. *Tr. Linç olası*. Lînçbîyaye, hele senîn da lajekî ro!

lînç bîyayeni *f. M.* Lînçbîyayîş. Bi şêligî ya, bi hêrişê serdê ci kerden a ze lincî alawîyayeni, kişîyayeni yan jî merdane fînayeni. *Tr. Linç olmak*. Ellah kesî fitne û fêsadey ra sitar kero. Merdimêndo fitnekar şeno kesî bido lînçkerdiş.

lînçkerde/ê *N.* Bi şêligî ya, bi hêrişê serdê ci bîyayen a merdimo ki zê lincî alawîyayo, bi no babet a kişîyayo yan jî merdane fînayayo. *Tr. Linç edilen*. Merdimo lînçkerde do bimerdayê, axirî ki dêrê camêrdê minasibîy resay ser.

lînç kerdeni *f. M.* Lînçkerdiş. Bi cemat a, bi hêrişê serdê ci kerden a zê lincî alawiteni, bi no babet a ya kiştenî yan jî merdane visteni. *Tr. Linç etmek*. Kes jew finan vano kes pêxasan lînç kero. Labelê ki ya pêxas nêbo, kes do senîn girîyaneyê xwu adinî di bireyno?[2]

lîq *Nn. Bw.* Çirt. Bi lîqdê kerger a awdazê kesî nêşikêno.

lîqi *Nn.* Tîqînî, tîqînîyey, hîrrînî, hîrrînîyey, tîqi tîqi, hîrri hîrri. Tîqînî/hîrrînî bîyayeni. Bi veng a huwayeni. *Tr. Sesli gülme*. Xeyr o, bîya lîqi lîqa şima, şima yê huwenê?

lîqin/i *N.* Çirtin/i, zîrçin/i, kergilîyîn/i, zîrtin/i. Çîyo (ca, weşe) ki tey/ser o lîq esto, lîq sawîyayo pira, lîq bîyo pa. *Tr. Kuş türü hayvanların dışkısı sürülen/bulaşan*. Ti şîyê ê mînderdê lîqinî ser o ronîştê.

lîqiney *Nm.* Çirtiney, zîrçini, zîrtini, kergilîyîni. Çirtin/i bîyayeni, zîrçin/i bîyayeni, kergilîyîn/i bîyayeni, zîrtin/i bîyayeni, zîrç pira sawîyayeni. Çî/keso ki lîq sawîyayo pira, ser o/tey lîq esto, gîyê biperrîyan sawîyayo ci ra; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kuş türü hayvanların dışkısı sürülmek. Lîqineya ci do kuhoyî ser o tesîrkar bo.*

lîr/i *Nn.* Qeço/a werdî, qijaleyo/êya werdî. (L qalin waneyêno.) *Tr. Küçük çocuk*. Şima do o

---

1 Nê karî di no merdim ze ki lincî bo, bialawîyo.

2 Na qisa beno ki lincîkerdeni ra bêro. Çunkî merdimo ki lînç bo, ze ki zêdê lincîyeri bialawîyo.

lîr ûja di tenya nêverdayê.[1]

lîrey *Nm.* Lîr/i bîyayeni. Qeçan mîyan di qeç/qijaleyo werdî bîyayeni. *Tr. Küçüklük, küçük çocuk olmak.* Mêrdekî va: Ez a lîrey û girdeyda ci ra nêwinîna, ez a winîna perekandê xwu.

lîsa *Lat. Ban. Nm.* Mektebo ki badê mektebdê navikî, qandê ûnîversîteyan wendokan resneno. *Tr. Lise.* Verî lîsey hîrê serrîy bîy, nika lîsey bîyê çehar serrîy.

lîsani *Cog. Nm.* Menga Nîsani, Avrîli, Abrîli. Menga wesarî ya wertekêni. *Tr. Nisan.* Lîsani di, ma do ageyrê.

lîsta *Frz. Nm.* Lîste. Çî/nuşteyo ki, madde madde pêbino nuşîyayo, bîyo hadire. *Tr. Liste, menü.* Eger lîsta, mi vero çinêbîyayê, mi nêşayê bîyaro xwu vîrî.

lîter *Eko. Baz. Nn.* Giraneyêna çîyandê awikinan a ki tam heşt kîloy o. *Tr. Net sekiz kiloluk olan bir ağırlık birimi.* Labelê ki giraneya hergi çîyêndê awikinên babetna ya, feqet lîterê ci nêvirêno. Lîterêndê hergi çîyêndê awikinî zêdê pê yo. Mersela: Lîterêndê awerda henaran û lîterêndê ribî jew o. No wezîyet, zêdê lîtrey nîyo.

lîterey *Eko. Nm.* Lîter/i bîyayeni. Çî/giraneya ki heşt kîlo ya, a o çî bîyayeni. *Tr. Sekiz kilo olma.* Mi rê lîterey û kîloyeyda ci ra tew qal mekerê!

lîz *Nk. Nn.* Lûz. Vaşêno ki perrê ci tenekên derg ê, serekê ci topek o. (Ê hurdina vajekan jî L'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Hafif uzun yapraklı, uzunlamasına yuvarlanan bir bitki.* No vaş, welatdê ma di esto.

lîzê kutikan *Nk. Nn.* Lûzê kutikan. Vaşên o ki zêdê kaardî ya yo. (L'yê qalin waneyêno.) *Tr. Bir çeşit yenilmez ot.* Lîzê kutikan nêwerêno, zêdê kaardî ya fetisok o.

lîznaye/ê *N.* Çî/keso ki hak şaneyayo ci ra, hak sawîyayo pira. Bi zewmbîvaje ya çî/heywano ki hakîy kerd ê. (L'yê ci qalin o.) *Tr. Mecazen yumurtlayan ve diğer durumlarda ise yumurta sürülen, yumurta serpilen, içine yumurta konulan.* Tawayo lîznaye do ê mi bo, o bîn wa ê to bo.

lîznayeni *f. M.* Lîznayîş. Hak ci ra sawiteni, hak ci ro kerdeni, hak mîyan kerdeni. (L'yê ci qalin o.) *Tr. Mecazen yumurtlamak ve sair durumlarda ise yumurta sürmek/çalmak.* Mi şamîya ci lîznê jî, fina jî nêrîdê.

lîznok/i *N.* Çî/keso ki, hak saweno pira, hak şaneno ci ra. Bi zewmbîvaje ya Çî/keso ki, hakîy keno. *Tr. Mecazen yumurtlayan ve sair durumlarda ise bir şeye veya bir yemeğe yumurta süren, yumurta çalan, yumurtalayan.* Werokê na şamîyerda hakini ti yê. Yan lîznokê ci kam o?

lîznokey *Nm.* Lîznok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; lîzneno, hak saweno çîyên ra, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Mecazen yumurtlamak, sair durumlarda ise yumurta sürmek/çalmak.* Wesfêndê ci yê lîznokey çinî yo. Şima yê nanê pa.

lîznokî *N.* Wesfê lîznokan tey bîyayeni, halê lîznokan. *Tr. Mecazen yumurtlama hali, sair durumlarda ise yumurtlama işi, yumurta süren.* Ez a nêzana senîn lîznokî beno ki?

lo *Nn.* Qisayên a ki, qandê veyndayîşdê camêrdan vajêna. Na qisa bolkî şînasîyey di, merdimey di, dostey û hembazey mîyan di vajêna. Eger şarî rê bivajîyo, wexta tey eybûar û şerm peyda beno, ze ki kes pa qerfanê xwu bikero. *Tr. Akrabalık, dostluk, arkadaşlık, iyi ilişkili olunan erkek kimselere hitap ederken söylenen bir söz olup bunların dışında söylense ayıba kaçar, hoşnutsuzluk oluşur, alay ediyormuş, hafife alıyormuş gibi bir durum oluşabilir.* Lo ti yê çi winî kenê? Ma usûlê ey winî yo?[2]

lobiki *Nk. Nm.* Lobyasi. Maşikîy jî zêdê lobikana yê. Labelê lobik û maşikîy jû nîyê. Çîyêndê zêdê fasulan ê. Labelê fasulan ra werdêrî yê. Hetta hendê nîmedê fasulan ê. Erd di karênê. Bolekê ci "lobikîy" ê. *Tr. Börülce, acıbek, lobas.* Tirşê lobikan weş o, zê fasulan o.

loda qezencî *Zîr. Nm.* Embarê teneyî, qîlê qezencî, embarê qezencan. *Tr. Silo, gıda/hububat ambarı.* Loda qezencî ra xwu rê tayên qezenc bianci. A loda qezencî, ê rojda teng a.

loda qumaşî *Teks. Nm.* Topa qumaşî ya nêakerdê. Topa qumaşî ya ki hewna tew nêabîyaya û bi dardê xwu ya piştê ya. *Tr. Top kumaş, kumaş topu.* Mêrdekî va: Mi qandê veyvî lodênda qumaşî vila kerdi, bes nêkerdi.

loda sergînan *Zîr. Nm.* Loda ki sergînan ra virazîyaya. Şeklê arêkerdişdê sergînan o ki qandê zimistanî pa sergînîy lod bîyê. *Tr. Konik bir şekilde tezekten yapılan tezek yığını, tezek am-*

1 Na vajeki, "leyr" ra xeripîyaya û amêya.

2 La, lê û lo merdimandê raveyan rê, merdimê ki kes şeno pey kuşat bikero, înan rê vajênê; ê bînan rê nêvajênê. Eger kes nêşo pey kuşat bikero, eger kes pey bi no şekila nêşo zêdê hembazêndê raveyan qisey bikero, kes nêşeno nê vajekanê la û lê û lo'y jî vajo. Çunkî wexta bena bêterbîyeyey, bêîzaney, bêşîretey, bêaxlaqey; tey eybûar û şerm virazêno.

barı. Loda sergînan ra, tayên sergînîy bîyarê ki, ma nê dîrê rojandê serdan rê hewadê.

loda simerî *Zîr. Nm.* Loda ki qandê simerî virazîyaya. Embara simerî ya ki, bi şikildê lod a virazîyaya. *Tr. Yatay olarak silindirik bir şekilde yapılan saman ambarı.* Loderda simerî ra simer, ê sergînan ra sergînîy vijênê.

lodi *Zîr. Nm.* Embara zêdê lodi. Çîya ki, bin di tene û çîyo zêdê teneyî yo ki, kes dima bi muamele ya xwu rê keno werd, keno ariş. *Tr. Silo. Silindirik şekilli gıda ambarı.* Lodi qandê mehfezedê çîyan virazêna. 2. *Mat. Nm.* Çîyo ki ser û bin di di qolerekîy û û kemverên ra peyda beno. Nê şeklan pîya bizeliqnê, ci ra lodi virazêna. *Tr. Silindirik şekil.* Loda qezencî ra ma rê tayên tene bîyarê ki ma xwu rê bikarê.

loftiki *Nm.* Hergi kewtenênda rêxerda heywanan yan jî heşa ê însanan a biroki. *Tr. Hayvan veya insanların her düşen kesik dışkı parçası.* Tûtekê înan o nêşeno bivijîyo teber, heşa loftik bi loftik keno. Ê yê kenê berê nêweşxane.

logir *Zoo. Nn.* Hûrûpizûrê heywanan o ki werên o. *Tr. Sakatat.* Eger şima kes do nêvirazê, qenê ê logiran bidê a feqîreki, wa xwu rê bero serno.

lok *Zoo. Nn.* Deveyo nerî yo weşcîns. *Tr. Eril ve iyi cins deve.* Lokî meveyê, beno hêc.

lokey 1. *Zoo.* Lokîni, deveyey. Deveyo nerî bîyayeni. Lok bîyayeni, heywanan mîyan di deveyo nerî bîyayeni. *Tr. Erkek deve olmak.* Heywanzano cêrên o lokan ser o xebitêno. Lokey ra o bol weş fehm keno. Labelê hewna hêceyda ci ser nêresayo. 2. *Zv.* Lokîni, deveyey. Lok bîyayeni, zêdê devandê nerîyan xurt û gird bîyayeni. *Tr. Erkek deve gibi iri cüsseli ve cesur, kuvvetli olmak.* Mi cara deveyeya ey nêdîya. Tim jî mi o bindi dîyo.

lokimîyaye/ê *N.* Lûkimîyaye/ê. Çî/keso ki lokimêno, tey lokimîyayîş esto, tenekên lengeno, bi şikildê lengirokan a şino. *Tr. Aksak, seken, topallayan.* Ê lajekê lokimîyayeyî xwu vîra mekerê, guna yo.

lokimîyayeni *f. M.* Lokimîyayîş. Lûkimîyayeni, lengeni, lengayîş, lengirokey. Lengirok bîyayeni. Zêdê seqetan şîyayeni, tenekên bo jî lengayeni. *Tr. Sekmek, aksamak, hafif topallamak.* Keynekênda bol xasek a. Labelê tenekên lokimêna.

lokimnaye/ê *N.* Lûkimnaye/ê. Jew/çîyo ki ya kes bîyo sebebê lokimnayîşdê ci yan jî bixwu bîyo sebebê lokimnayîşdê xwu, tenekên bo jî bîyo sebebê lengayenda çîyên yan jî jewên. *Tr. Sektirilen, topallandırılan.* Çîyo lokimnaye yo ki şima yê ci ra qal kenê, bi ma ya nê, bi ê qefledê bînî ya şîyo.

lokimnayeni *f. M.* Lokimnayîş. Lûkimnayeni. Sebebê lengayenda ci bîyayeni, seqet kerdeni, haldê lengirokan ardeni, bi çîyên a lokimnayeni. *Tr. Sakatlatmak, aksatmak, topallandırmak.* Mi xwu lokimna ki mi nêwazê. Çunkî mi înan ra tew hez nêkerd. û zêdê mi bî jî.

lokizi *Nm.* Babetên şewqdan a ki, çila û fanosi vêşêrî roşinaî kena, bi qazaxî ya gurweyêna. Labelê haletîyêndê ci esto, qazaxî açarneno hewagazî ser. *Tr. Löküs.* Verî keyanê feqîran bi çilayan (îdarê) a, keyandê normalan bi panosan a û zengînan jî bi lokizan a keyeyê xwu kerdê roşin.

loko gîrgîn 1. *Zîr. Nn.* Loko gîrgîn. Deveyo har/hêc. *Tr. Kızgın eril deve.* Loko gîrgîn o vera ma yeno. Derê ki ma xwu bidê kenar. 2. *Zv. Nn.* Kes/çîyo bol xurt o, kes nêşeno vernîya ci bigîro, eger qayîl bo, se kero do bikero. *Tr. Engellenemez.* Loko gîrgîn o. Şima do senîn ci tepêşê? Ez herûnda şima di ba, ez do xwu rê birema.

lolap/i *N.* Kes/çîyo ki; mabeynê kes û çîyan û koman vîneno, ci rê beno mabeyndar. *Tr. Bağlantı, ara bağlayıcı, arabulucu, köprü görevini gören.* Eger ti lolapê bierzê mîyan, ti şenê ê di çîyan pêya girêdê.

lolapey *Nm.* Mabeyndarey. Lolap bîyayeni, girêdok bîyayeni. Di çî yan jî kesan pêya girêdayeni, wezîfeyê girêdayîşî kerdeni. *Tr. Bağlayıcılık, bağlayıcı olmak, bağlantı kurmak.* Ez bi lolalepeya ci ya emel nêkena.

lolapê meşki *Nm.* Darekê meşko ki, tam orte ra mîyanê ci qul o û peynî û vernî di mabeyndê lingan di, di lingan pêya girêdano. Lolapê meşki didi yê; jew vernî do, jû jî peynî do. Nê lolapan mabeyndê lingan di, lingan pa girêdanê, kêrî jî tam orte di dekenê quleri mîyan û meşkeri bi çatmeyan a girêdanê û pa doy nîrenê. Dergeya hergi lolapên, hendê dergeyda mabeyndê lingandê çarwanê verênan û peyênan a. *Tr. Tulum yayıklarının iki ayakları arasına atılan iki ayak uzunluğundaki iki tane özel çubuk (tahta)tur ki bu iki çubuğun arası da deliktir. Bu iki delikten ise ön ayakların tam ortasından diğer arka ayaklarının tam ortasına ve ara çubukların delinmiş deliklerine giren iki parmak genişliğindeki özel ve uzun bir tahta çubuk geçirilir. Bu şekilde yayık iskeleye asılıp yoğurt ayrana dönüştürülür.* Cinêkeri sifte sifte lolapê xwu bi lingandê verênan û peyênan a girêda, dima kêrîya xwu dekerdi mîyan, dima

jî meşka xwu bi çatman a girêdê û kewti ver û mastê xwu nîrd. Kiştên ra ci ra ron vijîya, kiştên ra jî, ci ra do vijîya.

lolap *Nn.* Dareko xusûsî yo ki meşka doy di erzêno hurna hetan lingandê meşk û dima jî bi kêrî ya girêdeyêno. Lolapîy didi yê, jew bi lingandê verênan a, o bîn jî bi lingandê peyênan a girêdeyêno û dima jî erzênê kêrîyeri. Jûcayan di lolab jî vajêno. *Tr. Tulum yayıkta ayran çalmak için yayığın her iki ayaklarının bağlanarak orta bir diğer özel düz çubuğa bağlandığı özel iki çubuk.* Boka to lolapê ci nêkerd xwu vîra?

lolik/i *N. Bw.* Lorik/i. Cinêka lolikê xwu şewrane tîya di verdana, şan şane jî gîna û bena.

lolikey 1. *Zoo.* Kermey. Lolik/kerm bîyayeni. *Tr. Kurtçuk olma, kurtçuktan olma.* Madê mi lolikeyda ci ra qelibîya, zewmbî çîyên ra nê. 2. *Zv. Nm.* Kermey. Zêdê lolikan/kerman kesan ganî kewteni. *Tr. Kurtçuk olmak, kurtçuk gibi asalak olmak, asalakça başkasının üzerinden beslenmek.* Lolikeya ci ez werda. 3. *Nm. Bw.* Lorikey. Kaşka şima lolikeya ci jî biardayê xwu çimî ver. Şima zêdê girdan ci rê muamele kerdo.

lolikê daran *Zoo. Nn. Bw.* Kermê daran. Lolikê daran bi daran a nêbo, darîy nêkewnê.

lolikê encîlan *Zoo. Nn. Bw.* Kermê encîlan. Kermê encîlan kewt encîlan bîy kermijinîy.

lolikê sayan *Zoo. Nn. Bw.* Kermê sayan. Lolikê sayan o, ê encîlan o, nêzana ê çîyandê winasînan o. Zirar nêdano kesî.

lolikin/i *N.* Kermin/i, kermijin/i. Çî/keso ki tey lolikîy estê. *Tr. Kurtlu, kurtlanan.* Ez senîn ê werdê lolikinî wena, mevaji. Wext beno ki, kes mecbûr maneno.

lolikiney *Nm.* Kermijiney, kerminey. Tey kermîy bîyayeni, kermîy dekewteni. *Tr. Kurtluluk.* Ez tersena lolikineya ci madenê şima biqelibno. Wazenê qe mewinîynê ci ra.

lolik *Zoo. Nn.* Kerm. Weşeyo werdî yo ki kewno dar û kes û cayandê mîkroban mîyan û ci mîyan ra mîyan ra weno. *Tr. Kurtçuk. Ağaç, elma vb. kurtlar.* Lolik dekewto de, madê mi nêgîno ki ez bûra.

lom *Nn. Bw.* Lome. Eger mi to ra lom kerd, wexta mi rê serevde ki.

loma *Nn.* Qandê coy, cora, cokarê, seba ci, semedê ci, rî ra, ey rî ra, poxi, poxda ci ra. *Tr. Bu yüzden, bu nedenle, bu saikayla, bu sebeple, buna binaen, binaenaleyh.* Kê pêrdê ci ra meyman kemî nêbîyê. Loma laj jî şêligî bî, şêlignas bî.

lome *Nm.* Lom. Çîyanê normalan bol vînayeni, pey qerfanê xwu kerdeni, bi ci huwayeni, derdê şarî ra tamojikî bîyayeni, derdandê şarî ser ra, xwu rê mijûlên dîyayeni û ney ser ra sîyasetên ronayeni. Merdimo ki lome keno, keno xwu vîra ki no lomeyê ci do qe beno ki rojên bêro ci sere di jî. Çunkî nê çîyê winasînîy ewro yenê jûnay sere di, meştî jî yenê kesî sere di. Gerego ki kes lome nêkero. *Tr. Başkasına reva görmek, başkasının başına geleni başa kakmak. Gülme komşuna, gelir başına.* Dimilî di vanê: Lome meki, yeno to sere di jî.

lomebîyaye/ê *N.* Lombîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê lome bîyo, ci rê bol vîneyayo, ci rê eybûarên, şerm û heyayên, xeta û qusûrên bol vîneyayo, bi ci yo robere nêvîneyayo û ci rê eyb vîneyayo, na poxi ra ci rê serevde bîyo. *Tr. Yapmış olduğu bir kusur, bir hata, ayıplı bir şey veya durum yüzüne vurulan, bağışlanmayan, kendisine insan muamelesi yapılmayan, kusurundan ötürü horlanan, dışlanan.* Vanê ê merdimê lomebîyayeyî welat terk kerdo.

lome bîyayeni *f. M.* Lomebîyayîş. Lom bîyayeni. Eybûarên di, şerm û heyayên di, çîyêndo nêbîyayeyên di kesî rê serevde bîyayeni; to no çirê wina kerd? To bol û bol eyb kerd, ti wina winayê û zêdê nînan kerdokê nê eybûaran kêfsad kerdeni. *Tr. Birisine 'gülme komşuna, gelir başına' muamelesi düşünülmeden rahatsızlık verilmesi olayı, yapmış olduğunu bir kusuru sürekli yüzüne vurulması, buna muhatab olmak.* Eger cayên di lome bibo, ê cay di bi mi ki huzûr nêbeno.

lomekar/i *Nn.* Lomkar/i, lomdar/i, lomedar/i. Kes/çîyo ki; olayîyan ra lome keno, şik nêbeno ki do qe rojên bêro ci sere di jî, wexto ki merdimên xetayên keno, ci rê bol vîneno, ci rê tim keno serevde, ci bi xetayandê ci ya keno wesfdar, ci xetadê ci ser ra heme ca di şermayneno. *Tr. Kişileri yapmış olduğu hataya binaen sürekli hakir gören, hatasından dolayı sürekli küçük gören, küçük gösteren, onu her yerde mahcup eden, adeta başına hiç gelmezmiş gibi davranan.* Karûgurweyê mi bi merdimdê lomekarî ya çinî yo. Kes do lome nêkero.

lomekarey *Nm.* Lomkarey, lomdarey, lomedarey. Lomekar/i bîyayeni, lome kerdeni. *Tr. Başkasını hatalarına binaen hakir/küçük görmek, başkalarının hata veya kusurları üzerine meşguliyet bulmak.* Eger lomekareyda ci ra nêbo, hewl a.

lomekerde/ê *N.* Lomekar/i, lomkerde/ê. Kes/çîyo ki; xetayan û sûjanê kesandê bînan ser o xwu rê karên, meşgulîyetên vîneno, bi eybûardê

şarî ya meşeno, eybûarandê şarî ser o gurwîyayeni xwu rê keno xusletên. *Tr. Başkasının kusur ve hatalarını sürekli başa kakan, garipseyen, gülme komşuna gelir başına düsturunu hiç bilmeyen.* Merdimo lomekerde, do meşti senîn bişo xetayanê xwu bido ef kerdeni?

lome kerdeni *f. M.* Lomekerdiş. Lom kerdeni. Şermê ci, ci rî ro dayeni, eyba û arê ci hergi ca di ronayeni û pey qerfanê xwu kerdeni, tayêni rê bol dîyayeni, bi tayêni huwayeni, bi tayên a qerfanê xwu kerdeni, derdandê şarî rê kêf kerdeni, derdandê şarî rê xemgîn nêbîyayeni, qe beno ki kêfweş bîyayeni. *Tr. Başkasının başına gelen nahoş bir olaydan dolayı onları kınamak, belki de içinden sevinmek, onları hor görmek.* Ci ra lome mekerê. Miheqeq ki ê, ci ra kêfşadîy nîyê. Ti lome bikerê, meşti yeno to sere di jî ha!

lop/i *Zoo. N.* Merreyê serdê erdan, cîrdonê serdê erdan. Merreyo ki gema bi çîdê gem a warî beno. (L'yê ci do qalin waneyêno.) *Tr. Tarla faresi.* Paloyîjîy vanê boka lop to biwero.

lopey *Zoo. Nm.* Merreyan mîyan di lop bîyayeni, lopan ra bîyayeni. Cîrdonê serdê erdan bîyayeni. *Tr. Tarla faresi olmak.* Cinêkeri va: Merre merre yo. Lopey û cîrdoneya ci çi ferq kena?

loqanta *Ît. Nm.* Werdxane. Cayo ki, qandê qezencî tey şamî bena û roşêna şarî, şarî rê deyêna werdeni. *Tr. Lokanta.* Ma loqantayan di, bolkî kebab wenê.

loqim *Er. Nn.* Çîyo şekerîno ki zêdê kenverêndê dergî ya virazîyayo û latikineya ci esta. *Tr. Lokum.* Verî herûnda şîraneyî di nîşanan di loqim û şerbet deyayê. Na vajeki, vanê Erebî di *"rehatu'l-hulqum"* ra yena. Maneyê ci: "O çîyo rehatey dano boxaz/qirida kesî."

loqimin/i *N.* Çî/keso ki loqim sawîyayo pira, tey loqim esto, loqimê ci esto. *Tr. Lokumlu, lokum sürülen.* Şîraneyo loqimin ci rê weş nîyo.

loqloqey *Nm.* Loqloqîyey. Loqloq/i bîyayeni. Çî/keso ki bi ata û nata kerdiş a şino, bi şikildê dûzaney a nêşino, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yalpalanmak.* Ez loqloqeyda ci ra tew hez nêkena.

loqloqî 1. *N.* Bi şikildê loqloqîyey a şîyayeni, ata nata derîyayîş a şîyayeni, kesî tewnayen a şîyayeni, loqi loqi kerden a şîyayeni, wexto ki heywanê ciniştişî bi loqloqîyey a şinê tenekên kesî tewnenê, kes zêdê çeharpayey a rehat nêkeno. Çunkî ata nata leqenê û şinê. Labelê bi no babet a jî fina heywanîy bi xarî ya şinê. *Tr. Yalpalana yalpalana gitmek/koşmak.* Estora ey loqloqî şîyê ê mi rewani bî, dûz û bi dûzanên a şîyê. 2. *N.* Loqloqi. Estorên a ki, bi loqloqîyey a şina, wexta ki şina jî ata nata hêl bena, kesî tewnena. *Tr. Yalpalanarak giden at.* Estorê şima yo loqloqî, do şima bitewno.

loqmatîk *Ed. Nn.* Hevalê bileqamîy. Hevalê ki tey leqamîy neyênê bi çîyan û kesan o. *Tr. Lakaplı mani veya tekerleme.* Mersela; Çatoka şemît a, Bîtika hettan saqan r... a, Anazo, t...an keno zo bi zo, zebeşa dendik weş a, Helebî pirê leblebî, Çiftelî pirê tellî (Suwêreki) "Ha hilponîy hilponîy, derey di kewtîy zonîy, newo çîk tey nêzonî, xudo xismey xwu zanî.[1]

loqra *An. Nm.* Roqela, roqeley, roqelay, loqela, loqelay, loqeley. Xortimo goştino ki kesî zerre di tey werd lerî beno û firikneno. (Bolekê ci "loqrey" ê.) *Tr. Bağırsak.* Loqraya ci bîya quli, a ya nêşena werd bûro.

Lor/i *Etn. N.* Lorî, Lûr/i, Lûrî. Kes/merdimo ki Loran ra yo. *Tr. Lor, Lûrî. Lûrî Kürtler'inden olan.* Ci rê Lorên biwazê, wa xwu rê Lorî jî bimûso.

lord/i *N.* Bol/vêşî zengîn/i. Kes/çîyo ki; bêhed û bêhesab serwetê ci esto. *Tr. Çok zengin, lord.* Merdimo lord do comird bo ki, ma ci rê hewl vajê.[2]

lordane *Nn.* Lordkî. Zêdê lordan, bêhed û bêhesab wahîrê maldê bolî bîyayeni. Zey lordanan karûgurwe kerdeni. *Tr. Lortça, lortlar gibi davranmak veya iş yapmak.* Eger ey jî bişayê o karo gird lordane bikerdayê, ma çîyên nêvatê.

lordaney *Nm.* Zêdê lordana kerdeni, zey lordan karûgurwe kerdeni, luwayeni, vateni ûzn. *Tr. Lortça olmak.* Mi cara lordaneya înan nêdîya.

lordey *Nm.* Lordîni. Lord/i bîyayeni, bol/vêşî zengîn bîyayeni, bêhed û bêhesab zengîn bîyayeni. *Tr. Lortluk, aşırı zenginlik.* Lordey ra lordey fina ferq esto. Lordê lordan jî esto.

lorik/i 1. *N.* Qeç/i, qeçek/i, lolik/i, lawik/i. Qeço/a werdî. *Tr. Çocuk. Küçük çocuk.* Şima yê nêşenê di lorikê xwu jî amoş kerê. Deha çirê şima yê hend pesnanê xwu danê? 2. *Nn.* Der-

1 *Mehsum Dînçî* ra şarî/gelerî, xebatê ci yê çap nêbîyayan ra, çoşmedê Çewlik û Darahênî ra, temamê ci yê Mehsûm Dînçî di.

2 Na vajeki ziwandê Îngîlîzan di jî esta. Mesela înan di "Qamaraya Lordan" esta, nê kesê na qamara jî bol û bol zengînî yê û raveyê welatî Îngîlîzan ê.

gûş/i, tût, tûtek, piti, piteki, qeçê/a pêçeki. *Tr. Kundak. Kundaktaki çocuk.* Cinêkeri lorikê xwu lawna û xwu verda vera cêr.

lorikey 1. *Nm.* Qeçey, qeçekey, lolikey, gedeyey. Lorik/i bîyayeni, qeçek/i bîyayeni, gede/a bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocuk olmak, çocukluk zamanı.* Eger ez biwinîya lorikeyda ci ra, gereg ki ez ci rê tebayên nêvaja. 2. *Nm.* Tûtek û pitekey. Qeçê/a pêçeki bîyayeni, tûtek û piti bîyayeni, qeçê şitî bîyayeni, qeçê virarda mari bîyayeni. *Tr. Kundak olmak, süt/kundak çocuğu olmak.* Mi lorekeyda ci di dî, xaseki bî û kori jî nêbî. Senîn bî ki?

loriki *Zîr. Nm.* Qesîyayenda şitî di penîrêndo hebikin vijêno ki ney rê vanê loriki. *Tr. Lor. Lor peyniri.* Pîyê min ê rehmetî rono kelle dekerdê loriki mîyan û ma sêpare di bi çay a werdê.

lorî 1. *Nm.* Lornayeni. Him him kerdeni. Qeçan hewna kerdeni dêrê ki vajênê. *Tr. Ninni, ezgi, ağıt yakma.* Maya ci, ci rê lorî vatê. Labelê pîzeveyşan bî, hewnê ci nêameyê ki. 2. *Etn. Nn.* Şarêndê Kurdandê Îranî yo ki ze ki vanê sifte sifte bi fekdê nînan a Kurdî nûşîyaya. Mesela Baba Tahîrê Uryanî Lorî yo û bi Lorî ya nûşnayo. *Tr. Çoğunlukla batı İran'da yaşayan bir Kürt boyu.* Lorîyê Îranî yê jî vera mîllîyetperwerey leqenê.

lorîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki;; jewî yan jî ci rê bi lornayen a dêrîy/lorîy vatê, visto hewn. *Tr. Yatırmak/uyutmak için kendisine ninni söylenen.* Tûteko lorîkerde çirê hetta nika nêrakewt?

lorî kerdeni *f. M.* Lorîkerdiş. Lornayeni. Zerrî ra dêrê zerrî veşayîşî vateni. *Tr. Ağıt yakmak.* Ci rê lorî kerdê, a jî bermayê.

lorî lorî *Mûs. Db. Bw.* Lorîni, lornayeni. Lorî lorî verekê marda xwu, lorî ki hawar Kurmanc û Dimil û Soran û Lorî û ser Gorî.

lorîni *Nm.* Lornayeni. Bi zerrîveşên a vateni, cendeni yan jî vengên veteni. *Tr. Dertli bir şekilde çalmak veya şarkı türkü söylemek.* Lorînên kewti bî ser ki mi va beno ki o do bido bermî ser. Labelê xortî şa xwu tepêşo.

lorîvan/i *Mûs. N.* Lûrikvan/i. Kes/çîyo ki; karê lorîkerdişî keno, lorî vano, bi veng û weşey a dêran lorneno, winî biderd biderd vano. *Tr. Ağıt yakan.* Lorîvanê weş nêbîyayê, weş nêvajîyayê.

lorîvaney *Mûs. Nm.* Lûrikvaney. Lûrikvan/lorîvan/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; dêrên bi lornaney a, biderd biderd vano, wexta vano kesî pey qehirneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Ağıt yakmak.* Lorîvaneyda ci di, ne qusûrên esto ne jî bi çimdo çep a biwinîyê ci ra.

lorî vateni *Mûs. f. M.* Lorîvatiş. Bi veng û qaîdeyêndo zerrîveş a dêrîy vateni, qeçekan hewna kerdeni. *Tr. Ağıt yakmak. Çocuklara ninni söylerek uyutmak.* Maya ci ya, ci rê lorî vana.

lorkerde/ê *Mûs. N.* Lornaye/ê. Kes/çîyo ki; lorneyayo, Mesela neyayo bant/qasetên ser û vajîyayo, ci rê lorî vajîyayo, bi zerrîveşey a ci rê dêrîy û lorîy vajîyayê, bi lorîyan a kerdo hewna yan jî qandê hewnaşîyayîşî ci rê lorîy vajîyayê. *Tr. Ninni söylenen, ağıt yakılan.* Mi rê ki o tûteko lorkerde do nêşo rakewo. Çunkî o lajek bîyo qerqerî.

lornaye/ê *N.* Lûriknaye/ê, lûrnaye/ê. Çîyo ki lorîni naya ser, o yo bi zerrîveşey a vajêno yan jî cenêno. *Tr. Dertli dertli ve ezgili söylenen/çalınan.* O çîyo lornaye, do mi destî di bîyayê ki, mi do mirazê xwu ci ro bîyardayê.

lornayeni 1. *f. M.* Lornayîş. Lûriknayeni, loriknayeni. Lor kerdeni. Bi derdên a, bi zewqên a, bi vengêndo zerrîveşên a vateni/cendeni. *Tr. Dertli ve ezgili bir şekilde söylemek/çalmak.* Ey lornayê, ê bînî vatê, ez jî helîyayê. 2. Lornayîş. Lor kerdeni. Qeçekê werdêkekan hewna kerdeni. Tûtek û pitekan hewna kerdeni. *Tr. Yavruları uyutmak/yatırmak.* A ya qeçeka xwu lornena.

lox/i 1. *N.* Çî/keso ki şeklê loxer o ser o, lox o, şeklê sîlîndîrî yo ser o. *Tr. Silindirik şekilli taş, loğ.* Eger to lox nêkerdê, mîyan nêşîyê. 2. *Zoo. N.* Merrêyê serdê erdan. *Tr. Tarla faresi.* Loxo fina erdan ser o geyreno.

loxa banan *Nm.* Loxa banî. Loxa ki qando ki banê herrinîy dalpey nêkerê, kes pa lox keno. *Tr. Yuvak, loğ.* Ma bi loxda banan a, banî lox kerdîy, ê yê dalpey nêkenê.

loxa têlan *Teks. Nm.* Loxa ki kes têlîy ser o mûneno, kes têlîy anceno ser û dima jî bi nê têlan a çina û çîyo winasîn derzeno. *Tr. İplik makarası.* Loxa têlandê terzîyeri bîbî vinî, nêşayê pa çina biderzo.

loxbîyaye/ê 1. *N.* Lerîbîyaye/ê, tekerîbîyaye/ê. Çî/keso ki lox bîyo, zêdê loxera lerî bîyo. *Tr. Yuvarlanan.* Mi zana o çîyo loxbîyaye do cêser bikewo. 2. *N.* Çî/keso ki eger ki laxerey ra, eger ki çînakî ra bîyo zêdê loxi, şekil û bîçimê loxeri giroto. *Tr. Yuvaklaşan, silindirik bir şekil alan.* O lajeko loxbîyaye, do senîn na qulerda werdî ra ravêro?

lox bîyayeni *f. M.* Loxbîyayîş. Lerî bîyayeni, tekerî bîyayeni. Şikildê loxêna têserî û têdima şîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak.* O dîyar ra lox bî û sere û esteyê kulomekîy pêro şikîyay.

loxey *Nm.* Lox/i bîyayeni. Çî/keso ki şeklê loxan/sîlîndîran o ser o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Silindirik şekil veya şey olmak.* Loxeya ci ya hewna mi aqil nêkewna.

loxêr/i *N.* Ostayê/ya loxan, karbidestê/a loxan. Çî/keso ki loxan virazeno, karê loxan keno. *Tr. Yuvak işi yapan, loğ ustası.* Loxêr do çiwext ma rê loxi virazo?

loxêrey *Nm.* Loxêr/i bîyayeni, wesfê loxêran tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; loxan virazeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Loğ/yuvak ustalığı.* O yo loxêrey keno hema, karê ey kewno cinawiran fekî.

loxi *Nm.* Sîya derg û qulor a ki kes pa bananê herrînan lox keno. *Tr. Yuvak, loğ, makara.* Loxeri nêşeno lerî kero, vijêno banî ser.

loxîn/i *Tib. N.* Loxo/ê, laxerok/i. Ze lox/i, Çî/keso ki zêdê loxi heme cayê ci pêdi dûz o. *Tr. Şişman.* Lajekêndo loxîn bî, nêşayê ki xwu di bilûwo.

loxkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî ser o loxi çarnaya û bi no babet a kerdo dûz/repin. *Tr. Yuvaklanan, loğla üzerinden gidilerek kendine sızdırmazlık sıfatı kazandırılan şey, mecazen ezdirilen.* Bano loxkerde tabî ki dalpey nêkeno.

lox kerdeni *f. M.* Loxkerdiş. Ser o loxi çarnayeni. Bi loxer a dûz kerdeni, bi lox a şidênayeni, bi lox a metîn û repin kerdeni. *Tr. Yuvaklamak, yuvakla düzeltmek.* Eger ey banîy lox nêkerdayê, ma awerda yaxerî vero şîyê.

loxme *Nn.* Nan û şamî ya ki bi nanî ya pêşîyaya û hendê finêndê fekkewtişî virazîyaya û do bierzîyo fek. Werdo ki do finên di bişo bierzîyo fekî mîyan biwerîyo. *Tr. Lokma.* Verênan ra tayêni nanênda tîri kerdê di loxmey. Nikayênîy pêro weremin ê, nanên kenê hezar loxmey.

loxmebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki qandê werdeni bîyo loxmey. *Tr. Lokmalanan, yenmeye hazır hale gelen şey veya mecazen ise kimse.* Eger qewma kesî zêdê loxman a letê û vila bo, nêwerêna.

loxme bîyayeni *f. M.* Loxmebîyayîş. Kesna/çînakî rê, zewmbîyan rê werd bîyayeni, parçe bîyayeni, loxme û werdî rê hadire bîyayeni. *Tr. Lokma olmak, lokmalanmak, yenmek için hazır hale gelmek.* Nani bena loxmey. Fini bena ki kes jî werddê şarî rê beno loxmey.

loxmek/i *N.* Loxmeyo/êya werdî. Loxmeyo ki bi gengazey a şino kesî fek û kes fina bi gengazey a şeno bierzo xwu fekî û bi no babet a bûro. *Tr. Küçük lokma, kolay lokma.* Înan çimê xwu kerdo ê loxmekdê ma jî. Çimê înan ne mird beno ne jî ê loxmanê şarî bar kenê.

loxmekerde/ê *N.* Çî/keso ki zêdê loxmana bîyo lete lete, bîyo parçe parçe, qandê werdî bîyo hadire yan jî tayêni kerdo hadire, kerdo werdî werdî, pêra abirnayo, jewbîyayena ci ci destî ra girota. *Tr. Lokmalanan. Lokmalar haline getirilen, yenmeye veya istifadeye, bölmeye, yutmaya hazır hale getirilen şey veya mecazen de kimse.* Şima do werdê loxmekerdeyî bişê bi gengazey a bûrê. Eger şima loxmey nêkerê, werdê ci do çetin bo, sancî do şima pîze kewo!

loxme kerdeni *f. M.* Loxmekerdiş. Loxme bi loxme abirnayeni, bi şikildê loxman a pêra abirnayeni, qandê werdeni hadire kerdeni. Lete lete/parçe parçe kerdeni. *Tr. Lokmalamak, parçalamak, yenmeye hazır hale getirmek.* Şar hettanî kesî loxme nêkero, nêşeno kesî bindestî kero.

loxmeyê mî *Nk. Nn. Bw.* Loxmeyê mîyeri. To nêşa xwu rê loxmeyên loxmeyê mî bipeyşno û bûro?

loxmeyê mîyeri *Nk. Nn.* Loxmeyê mî. Pincarên o ki perrê ci hera o, xwu bi xwu beno, nêkarêno, sûr beno û werêno. *Tr. Geniş yapraklı, yabani yenilebilir bir cins ot.* Loxmeyê mîyêri ma do xwu rê sûr kerê û bûrê.

loxo/a kor/i *Zoo. N.* Kormişk/i, merreyo/êya kor/i, hermûşk/i, hermûşik/i. *Tr. Köstebek.* Loxo kor do kamcîn çima werdê xwu bivîno ki?

loxo/ê *Tib. N. Bw.* Loxîn/i. O keso loxo do eceb sernakî senîn bo?

loxoyey *Tib. Nm.* Loxey, loxoyîni. Loxo bîyayeni. Zêdê loxan şîşman û laxer û kuspo bîyayeni. *Tr. Obezlik, obezite.* A ya bolkî jî loxoyeyda ci ra ci nêwazena.

loxoyîni *Tib. Nm. Bw.* Loxoyey. Loxoyîni ci rê timûtim girani amê. Cora tim bî gidî.

loxpêri *Nk. Nm.* Lûxpêri, belû, belûyêri, mazêri. *Tr. Bir çeşit palamut veya mazı ağacı.* Palo û kişta corî di vanê loxpêri.

luni *An.* Lewê heyadê ciniyan. (Bolekê ci "lunîy" ê.) *Tr. Kadınlarda vajinal bölgenin dış dudakları.*

luqi *Zoo. Nm.* Qulî, hulî, pîpî, culixi, elelo, eloki, kerga şamî. *Tr. Hindi.* Fina bîni bol luqîy cibîyay.

luwaye/ê *N.* Leqaye/ê, livkewte/ê. Çî/keso ki cadê xwu ra tayên bo jî luwayo, leqayo, hereket kerdo. *Tr. Kımıldayan, hareket eden, depreşen, yerinden oynayan.* Ti yê winînê ê çîyê cadê xwu ra luwayeyî ra yan ê bînî?

luwayeni *f. M.* Luwayîş. Luweni, leqayeni, xilxila. Liv xwu dayeni, hereket kerdeni, herûni di bo jî leqên xwu dayeni. *Tr. Kımıldanmak, deprenmek, depreşmek, hareket etmek.* Mi destê xwu senîn ki lûna, xilxilayên kewti ser û pêro xilîya.

luweni *f. M.* Luwayîş. Hereket kerdeni, liv xwu dayeni. *Tr. Kımıldanmak, depreşmek, hareket etmek, yerinden oynamak, yol kazanmak.* Qethan xwu di nêluwa.

lû 1. *Zoo. Nm.* Heywana çelfend a çeharling a ki kergan pînan ra bena. *Kur. Rovî. Tr. Tilki.* Vanê, "Lûyê lûyê dimçaqû yê, çi namekêndo pîs! ..." 2. *Ed. Zv.* Edebîyatdê Dimilî di zaîfey û çelfendey îfade kena. *Tr. Zayıflık, kurnazlık.* Çîyên nêwena, zena ze lû. Zena ze lû, kes nêşeno bi ci ya sereyo bivijîyo.

lûk/i *N.* Şên/i, tehlûke/ê. Çî/keso ki tey tehlûke esto, kes nêwetano ki şiro mîyan kewo, kerdenda ci di zirarêndo gird esto û zirarê ci do jî o fek di kesî reso. *Tr. Yoğun, şiddetli, tehlikeli, vahim.* Vanê lej lûk o, meşirê. Wa tenekên anişo, dima şirê!

lûk 1. *Mat. Nn.* Kovala raşt a ki matematîk/hesab di kar vîneyêna. *Tr. Çember.* Keynan qandê neqşan lûkê xwu viraşt û ser o neqişna. 2. *Zîr. Nn.* Erd/hêgayo ki herûna karitişdê ci qeratên kemerî ya. (Dara Hênî/Serwî) *Tr. Ekim alanı bir büyük tenekeden daha az olan tarım arazisi.* Eger zalimî ci destan mîyan ra nêvejê, lûkê ci ci rê bes keno.

lûkey 1. *Nm.* Şêney. Lûk/i bîyayeni, veşî tehlûke/ê bîyayeni, tey tehlûke bîyayeni, tey zirarêndo gird û hazir bîyayeni, pa dest û ziwanê kesî zirar dîyayeni bîyayeni. *Tr. Şiddetlilik, tehlikelilik.* Ey rê lûkey qet a. O, çim nêkuweno! 2. *Mat. Nm.* Lûk/i bîyayeni. Kovala raşti bîyayeni, çember bîyayeni. *Tr. Çember olma, çenberleşme.* Mehkûmê giranî va: Mi nêşa a lûkey biteqno û mîyan ra şiro. Eskeran ez tepişta.

lûkimîyaye/ê *N. Bw.* Kulaye/ê. Merdimêndo lûkimîyaye do bi ma ya biameyê, mêrdekî dî ki serserîyêndê ma esto, cora terikna û şî canakî.

lûkimîyayeni *f. M.* Lûkimîyayîş. *Bw.* Kulayeni. Wellahî a cinêka lûkimîyayê eger bi ma ya bêro, ma hettanî şan jî nêşenê a darda girdi resê. Kotî ki hewna dewi resê?

lûkimnaye/ê *N.* Kulênaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kulênayo, lûkimnayo, bîyo sebebê lûkimnayenda ci. *Tr. Topallatılan, askaklaştırılan, sektirilen.* O lajeko lûkimnaye do sera birişîyo?

lûkimnayeni *f. M.* Lûkimnayîş. Kulênayeni. Lengerok kerdeni. Sebebê lenganyenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Aksaklaştırmak, sektirmek, topallatmak.* Mi o nêlûkimnayo, bixwu gunayo erro.

lûkimok/i *N.* Kulaye/ê. Kes/çîyo ki; lûkimêno, tenekên lengeno, wexto ki ray şino, bellî yo ki o yo lengeno. *Tr. Aksak, aksayan, seken, hafif topallayan.* Beri nê emanetî bidi ê merdimdê lûkimokî û bêrî.

lûkimokey *Nm.* Lûkimok/i bîyayeni. Tenekên lengayeni, meşdê ci di tenekên bo jî lengayîş bîyayeni. *Tr. Aksaklık, sekmek.* Lûkimokeya ci ci rê zirar nêdana.

lûkin/i *N.* Tehlûke/ê, tehlûkeyîn/i. Çî/keso ki tey lûkey/tehlûke esto, civeyeni di zirar esto. *Tr. Tehlikeli, sakıncalı.* Mi nêzanayê lûkin o. Ki mi bizanayê tenekên bo jî lûkin o, ez ci nêveyayê.

lûkiney *Nm.* Tehlûkeyîney. Lûkin/tehlûkeyîn/i bîyayeni. Çî/keso ki civeyayîş di tehlûke esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Tehlikelilik, sakıncalılık.* Ez verînde ra yo ki bîya haydarê lûkineyda ci. Hema ez se kera ki, mi destî di tebayên çinêbî.

lûlî 1. *Mûs. Nm.* Zeli. Çîya zêdê borîyekên a derg û barî û heyşt qulî ya ki, pif kerdiş a, ci ra veng vijêno. *Tr. Kaval.* Lûlîcend do lûlîyeri weş biceno ki zirnavan jî bişo weş pirodo. 2. *Nm.* Çîyo derg û barî yo ki mîyanê ci veng o. *Tr. Uzun, ince, içi boş olan madde.* Lûlî mîyan ra vijîya ki marr o.

lûlîcend/i *Mûs. N.* Zelban/i, zelvan/i, bilûrvan/i, lûlîger/i. Merdimo ki lûlî ceneno. *Tr. Kaval çalan. Lûlîcendê ci weş bîyayê, dêrê ci do biecibîyayê. Ey lûlîcendî ra kerd vinî.*

lûlîcendey *Mûs. Nm.* Bilûrvaney, lûlîvaney, zelbaney, zelvaney. *Tr. Kavalcılık.* Lûlîcendeyênda giran a ser o. Lûlîcendê înan sererût o.

lûlîderg/i *Ss. N. Bw.* Namlîderg/i. Tifingênda ci ya lûlîderg û lûlîkilmi esti bî. Hergi cayên rê bi tifingên a şîyê.

lûlîdergey *Ss. Nm. Bw.* Namlîdergey. Lûlîdergeyda ci ra nêbîya ey nêşayê dûrî di hêwanî ro do.

lûlîger/i *Mûs. N. Bw.* Zelban/i. Lûlîgerêndo weş anto xwu heti, o yo dêrvanan jî pêrini anceno xwu ser.

lûlîgerey *Mûs. Nm. Bw.* Zelbaney. Lûlîgereya ci nêşena warî kero.

lûlîkilm/i *Ss. N. Bw.* Namlîkilm/i. Kaşka lûlîkilmênda ci bibîya. Eger lûlîkilmênda ci bibîyayê, ey do paltodê xwu bin di bişayê binimitayê.

lûlîkilmey *Ss. Nm. Bw.* Namlîkilmey. Lûlîkilmeya ci ci rê a roji kemaneyên bî. Pêro resay hêwandê xwu ser, o nêresa.

lûlîqut/i *Ss. N. Bw.* Namlîkilm/i. Bi lûlîqutênda xwu ya pesnanê xwu medi. Ê şarî lûlîderg a.

lûlîqutey *Ss. Nm. Bw.* Namlîkilmey. Nezdîyan rê lûlîqutey, dûrîyan rê jî lûlîdergey lazim a.

lûlîvan/i *Mûs. N. Bw.* Zelban/i. Lûlîvanên tenya ci rê bes nêkeno, o yo keno dîna teney bigîro xwu heti.

lûlîvaney *Mûs. Nm. Bw.* Zelbaney. Lûlîvaney tenya ci rê bes nêkena, o yo keno xwu rê karnakî bikero.

lûlîya tifingi *Ss. Nm. Bw.* Namlîya tifingi. Lûlîya tifingda ci deri bî. Cora dûrî ra şayê pirodo.

lûnaye/ê *N.* Leqnaye/ê, leqcidaye/ê, livcidaye/ê, raycidaye/ê, caralûnaye/ê. *Tr. Kımıldatılan, hareket ettirilen, yerinden oynatılan.* Sandalyeyo lûnaye do fina bêro cadê ci.

lûnayeni *f. M.* Lûnayîş. Leqnayeni. Liv cidayeni, ci veyeni, ci hereket kerdeni, hereket cidayeni. *Tr. Karışmak, kımıldatmak, hareket ettirmek, dokunmak.* Melûnê wa vindero, bilûnê wa şiro. Eger to nêlûnayê, o do xwu rê rakewtayê ûzn.

lûr/i 1. *Zoo. Nn.* Merreyê serdê erdan, merreyê awîyan. (L'yê qalin waneyêno.) *Tr. Tarla faresi.* Lûro şino vera awî ki çî bûro. 2. *Etn. Nn.* Lor. Keso ki şardê Lûran ra o. Şarêndê Kurdan o. Rojhelatdê Kurdîstanî di ca gînê. (Bolekê ci "Lûrîy" ê.) *Tr. Doğu Kürdistan'da yaşayan bir Kürt topluluğu. Lur halkından olan.* Baba Tahîro Uryanî Lûran ra yo.

lûriknaye/ê *N. Bw.* Lornaye/ê. Qeço lûriknaye do ageyro.

lûriknayeni *f. M.* Lûriknayîş. *Bw.* Lornayeni. Kaşka to na saeta nebixeyri di nêlûriknayê.

lûwa çarşî *Zv. Nm.* Kes/çîya ki çarşîyan ra geyrena, geh tîya da, geh ûja da, geh cana da; bi no babet a xwu tim çiman ra vinî kena, geyrena fenîy, kes nêşeno ci ca kero, bivîno. Kes/çîya ki tim zena ze linveşatê, timûtim geyrena, kes qayîl nêbo jî, kes raştê ci yeno û kesî kena kêfsad. *Tr. Sık sık gezen ve kişi ile çarşıda sık sık karşılaşılan, kişinin keyfini bozan, çarşıda çeşitli oyunlar, dümenler çeviren, yerini ve izini kaybettriren tilki veya tilki gibi olan.* Xeyr o, ti zena ze lûwa çarşî, tîya fina tîyanan di çiçî geyrena?

lûwa çelfeni *Zv. Ed. Nm.* Lûwa çelfendi. Lûwa ki çewres fenê ci estê, çewres babetîy hîle û oyînê ci estê. *Tr. Kırk türlü oyunu ve hileleri olan, çeşitli dümen ve dolaplar çeviren tilki.* Lûwa çelfeni do fina ma bixapêno. Mi bi otesîda ay nînê.

lûwa dimçaqu *Ed. Nm.* Lûwa fêlbazi. Lûwa ki dimeyê ci çaqu yo, raşti nîya, hîle û xwurdeyê ci estê, fêlbaz a. *Tr. Hilekar tilki, eğik (dürüst olmayan) kuyruklu tilki.* Lûwê lûwê dimçaqu yê, çi namekêndo pîs! Zereceko çîpsûreko çi namekêndo weş!...

lûwa fenikkari *Zv. Nm.* Lûwa oyîndari. Lûwa ki kesî rê fêl û hîle û fenîy kena û kesî pa xapênena. *Tr. Hilebaz (tilki), kırk türlü hilesi olan, her defasında hileleriyle galip gelen (tilki.)* Lûwa fenikkari do fina ma bixapêno.

lûwa findiki *Ed. Zv. Nm.* Lûwa hîlebazi, lûwa fêlbazi, lûwa çelfendi, lûwa xapandoki, lûwa oyîndari. *Tr. Hilekar, hilebaz. Kırk türlü hile ve oyunları olan (tilki.)* Kes rew rewî nêşeno bi lûda findik a baş bikero.

lûwa rûçikîyayê 1. *Zoo. Nm.* Lûwa nêviraştê. Lûwa ki bol zaîf û bêbîçim û pîs a. *Tr. Zayıf, biçimsiz, ölçüsüz ve çirkin dişil tilki.* Lûwa rûçikîyayê do fina kergan û dîkan bixapêno. 2. *Ed. Zv. Nm.* Kesa ki zêdê lûwên pîs a û ze ki birûçikîyo. *Tr. Çirkin, zayıf, işe yaramaz, sıska.* Ti zena ze lûwa rûçikîyayê, ti senîn hewna bi mi huwena?

lûweki 1. *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Kes esto ki ci rê lûweki weş a. Însan rengi'b reng o. 2. *Zoo. Nm.* Lûwa werdî, lûwa rebeni, lûwa bêçarê. *Tr. Zavallı tilki, küçük tilki, çaresiz/acınacak duruma gelen tilki.* Lûweki bêçare mendi bî, xwu da bî pîngalî ro. Labelê nêşa bî seydê xwu bero.

lûxpêri *Nk. Nm. Bw.* Loxpêri. Belûyêrê Suwêreki Palo di benê lûxpêrîy.

lûyey *Zoo. Zv. Nm.* Lûyîney, lûwey. Lû bîyayeni, wesfê lûwan ser o bîyayeni. Heywanan mîyan di lû bîyayeni, zêdê lûwana wahîrê hîleyan û xwurdan û dolaban bîyayeni. *Tr. Tilkilik. Tilkilerin özelliklerini taşımak, hayvanlar aleminde tilkilik.* Ax ax! A lûyeya ci jî çinî ya!? A lûyeya ci ez werda!

lûz 1. *Nk. Nn.* (L'yê qalin waneyêno.) *Bw.* Lîz. Lîz, çoşmedê Suwêreki di esto.

lûzê kutikan *Nk. Nn. Bw.* Lîzê kutikan. Lûzê kutikan Sêwreg û çoşmedê ci di esto.

M

M: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa şîyêsî ya. Na herfi, herfa lewan a, bêveng a, bestokê herfandê vengînan a. Vijîyayena ci winasîn a: Çengey û lewîy do bigêrîyê, Qando ki do goreyê herfandê vengînan bivijîyo, fina lewîy do jî goreyê înan abîyê. Xwura çenge eger vera cêr biluwo, miheqeq ki na herfi do bivijîyo, Ney rê hêlên jî gerek nîyo, lew abîyo do xwu bi xwu bivijîyo. Na herfi di veng teqnayeni jî, vengî peynî ra vera vernî piloznayîş jî çinî yo.

ma 1. *Nb.* Şexso boleko siftekên. *Kur. Em. Tr. Biz.* Ma û şima do bişîyayê, ê bî sebebê ci. 2. *Nm.* May, da, dayîki. Esas na vajeki may a. May ra herfa y'y kewta, bîya ma. Ma(ya) mi do meşti bêro. *Tr. Anne, ana.* Eger ma(ya) ci nêbîyayê, ey ci nêdayê. 3. *Gr.* Persvajekên a. Na persvajeki, hergi ca di persvajeki nêbena. Labelê cayo ki tey hem îtirazên, hem nêbîyayenên, hem jî persên esta, ûjanan di vajêna. *Tr. Şaşma, olmaması gerekirken olan soru eki veya soru kelimesi.* Ma ti do jî biameyê (yanê gereg ki ti nêameyê)? Ma ez do jî bêra? (Yanê yan xebera mi çinêbî yan jî gereg ki ez tey çinêbîyayê) A no babet persvajekên o. 4. *Nn.* Çoşmedê Gergerî di e, belê, temam, teqez. *Tr. Gerger civarlarında evet, kesinlikle doğru, muhakkak anlamlarına gelmektedir.*

ma 1. *Nn.* Mîraz, a, meya. Amînê mîrî yo ki fina cisndê mîrî ra yo. *Tr. Maya, hamur mayası, maya diye ekşitilen hamur.* Mayê mîrdê ci vêşî bî. Nan, tirşey ra nêwerîyayê. 2. *Nn.* Helatî. Mîro meyakerde/mîrazkerde. *Tr. Mayalı, mayalı hamur.* Şima do qirtikên, ma bidayê ci. Ma kuçîy varay bîy? 3. *Nn.* Alawite, alawîyaye. Çî/keso ki, bi destdê kesên yan jî çîyên a alawîyayo, qandê pewtişî bîyo hadire. *Tr. Yoğrulan.* Boka şima ro ma beşe kerd?

mabeyn *Nn. Bw.* Mabên. Mabeynê ma mekewi, ti nêşenê mabeynê ma bixerpinê.

mabeyndar/i *N.* Beyndar/i, beyntar/i. Keso ki qandê werey amîyayenên yan jî qandê çînakî debeno are yan jî kewno mabeyn. *Tr. Aracı, ara/ortada olan, arabulucu.* Eger şima mabeyndarêndo xirab xwu mabeyn kerê, dawaya şima do girani bo. Wa şima bizanê ha!

mabeyndarey *Nm.* Beyndarey, beyntarey. Mabeyndar/i bîyayeni, mabeyn kewteni, are dîyayeni, aredîyoyok/i bîyayeni, mabeynê lejkaran dîyayeni, are/mabeyn di bîyayeni, orte di bîyayeni. *Tr. Ortada olmak, aracı olmak, arabuluculuk, arayı bulmak.* Mêrdekî mabeyndareya xwu weş kerdi. Hurdina kiştîy jî bi zerrîweşey a ardîy werey, amoş kerdîy, aş kerdîy, mabeyn di aşitî viraşti.

mabeyn dîyayeni *f. M.* Mabeyndîyayîş. Mabeyn vînayeni, werey ardeni, wereyardiş di wesayît

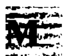
bîyayeni, wesîleyê wereyardişî bîyayeni. *Tr. Ara bulmak, barıştırmak, uzlaştırmak, arabuluculuk yapmak.* Ma mabeynê înan dî, axirî ki dîna serrîya tepîya amey werey.

mabeyney *Nm.* Mabêney, mabeyn bîyayeni, are di bîyayeni. *Tr. Ara/arada olma.* Key ki şima şa mabeyneyda ci ser o qeneatê xwu vajo, wexta ma jî qey çîyên vanê.

mabeyn vînayeni *f. M.* Mabeynvînayîş. *Bw.* Mabeyn dîyayeni. Şima nêşenê mabeynê ma bivînê?

mabên 1. *Nn.* Mabeyn, orte, are, werte. *Tr. Orta, ara.* Mabêndê di daran di darnakî bikarê ki wa mabênê ci bikemeyo. Bi no babet a mabênê ê di daran vêşî yo. 2. *Zv. Nn.* Eleqedereya însanan, rind û xirabbîyayena însanan, werteyê însanan. *Tr. İnsanlar arası ilişkiler.* Tevdokên o. Kewno ma mabên/mabeyn ki werteyê ma bixeripîyo. 3. *H.* Wext, zeman, wade, are, dem. *Tr. Süre, zaman, vakit, an.* Kaşka ma nika nêşîyê, qey ma mabênên şîyê. Ma kerd xirab.

mabênên *H.* Wextên, wadeyên, areyên, demên. *Tr. Bir ara, bir süre.* Çîyên nêbeno, qey ma mabênên şinê ûja.

mabîyaye/ê 1. *N.* Çîyo ki, bi zewmbîvaje ya keso ki mîraz tepişto, mîraz giroto, meya tepişta, ameyo deraxdê mîrdê bîyayeyî di vinderîyayo, alawitişî rê bîyo hadire. *Tr. Mayalanan. Ekmek açılmaya müsaitleşen hamur veya mecazen işlenmeye hazırlanmış olan.* Nê mîrdê mabîyayeyî ra, do çend gûdîy nan virazîyo? 2. *N.* Alawîyaye/ê. Çî/mîro ki alawîyayo, mîrê ci virazîyayo û qandê nanpewtişî bîyo hadire. *Tr. Yoğrulan.* Mîro mabîyaye do çiwext nan bo?

ma bîyayeni 1. *f. M.* Mabîyayîş. Mîraz bîyayeni, meya bîyayeni, meyayîn/mîrazin bîyayeni, ma giroteni. *Tr. Mayalanmak, maya tutmak.* Mîr ma bîyo, şima yê çirê vindenê? Nan virazê. 2. Mabîyayîş. Alawîyayîş, qandê nan kerdeni mîrê ci alawîyayeni, hadire bîyayeni. *Tr. Yoğrulmak.* Madamo ki ma bîbî, şima çirê nan nêpewt?

macer *Nn.* Kîberê baxçî, kîberê hewşî, kîberê teberî. *Tr. Evin avlu/dış kapı kapısı.* Beno ki macberî ra xeripîyayo û bîyo macer.

macîrîy 1. *Nb.* Mehcîry, koçberîy. Ê ki waredê xwu ra bîyê şîyê canakî. (Jewekê ci "macîr" o.) *Tr. Muhacir, göçmen.* Macîrîy do bi kesî ya vinderîyê, kes do jî destê xwu bierzo destdê înan. 2. *Nb.* Mehcîry, koçberîy, barşehitîyayey, barçewtîy. Ê ki barê ci şehitîyayo, barê ci bîyo çewt. *Tr. Yükü eğri/ağır olanlar, mazlumlar.* Qarişê înan mebê, ê macîr ê.

maçeki *Nm.* Maçêndo werdî û nazenîn, maçkerdenênda werdî û naziki, lewekêndo werdî û xasek panayeni, lewekên panayeni. Bi kêfsad nêkerdiş a û weşdê ci şîyayen a lewekêndo werdî û nazîk panayeni. *Tr. Küçük ve nazik bir öpücük, hafifçe öpmek.* Mi maçekên nê pa, qeyami qilanê.

mad 1. *Nn.* Qeybet. Jewî pey di xirabeya ci vateni. *Tr. Dedikodu, çekiştirmek, gıybet.* Mad gunayên o ki kam ki ey bikero, ze ki goştê merdandê xwu bûro. 2. *Nn.* Mat, maden. Cayê madî/ahî. *Tr. İştah.* Madê ci qelibêno, nêbo nêbo ki şima ci het di ê çî ra behs bikerê. 3. *Nn.* Mat, îştah. Tamê kesî yo ki werd û şimîyan wazeno, şino ci. *Tr. İştah, midenin alması durumu.* Madê mi akerde o, ez şena biwera. 4. *Nn.* Balo ki bi waştegn a ser o yo. *Tr. İmrenmek, onu almak istemek.* To dîyo hele, senîn madê ci menda!?

mad 1. *Nn. Bw.* Made 1. Madê ci nêgîno ki şiro firaqandê înan di nan bûro. 2. *Nn.* Bal, dîqet, elaqe. Balo xorî, çimîy ser o mendeni, çimîy ser ra nêabirîyayeni, balo bol. *Tr. Dikkat, yoğun dikkat.* Madê ci ser o mend, vero coy çîyêndo winîsîn nêdî bî. 3. *Nn.* Mad. Hîssê zerrîqelibîyayîşî, hîssê zerrîmendişî, hîssê nefretî. *Tr. Tiksinme, nefret etme, kaçınma veya iştahsızlık duygusu/hissi.* Peynî finên madê mi, ci ra mend bî. Deha mi şayê bûro, şiro nezdîyê ci.

madagi *Zoo. Nm.* Medege. Camûsa makî/mayani. *Tr. Dişi manda.* Madaga yena, derê ma ronê erd ki ma cikerê.

madamo *H. Nn.* Madem, madam, madem ki, madem kî, madamo ki, şayet, şayet ki, şayet kî, eger ki, balam, balam ki. *Tr. Madem ki.* Madamo ti ya nîna, qenê ez herûnda to di jûnay bera.

madamo ki *Nn.* Madam ki, madam, madem, madem kî, madem ki, madamo, şayet, şayet ki, şayet kî, eger, eger ki, balam, balam ki. Wexto ki kes qayîlo çîyên ser ra çînakî vajo, kes na qiseri vano. *Tr. Madem ki, şayet, şayet ki.* Madamo ki şima do mi nêberê, şima çirê mi hettanî tîya eware kenê ki?

maddîyey *Nm.* Maddey ser o bîyayeni, heqdê maddey di bîyayeni, manewî nêbîyayeni, heqdê çîyandê çiman ra asayan, giraneya ci bîyayen bîyayeni. *Tr. Maddi olarak, maddeyle ilgili, madde hakkında, maddesel olarak.* Maddîyey di jî manewîyey di jî şêno.

made *An. Nn. Bw.* Mîde. Nê serran di hergi çî rişeno madedê xwu. Cora wext bêwext madeyê ci tirşêno.

mademende/ê *N.* Mademende/ê, zerrîmende/ê,

zerrîqelibîyaye/ê. Tamê ci, ci ra mende/ê, ahê ci, ci ra kewte/ê. *Tr. Tiksinen, midesi bulanan, iştahı kalmayan.* Çetin ki kes fina bişo ê merdimê mademendeyî îkna kero û bişo bido ardeni.

made mendeni 1. *f. M.* Mademendiş. Mad mendeni. Ahê ci ci ra mendeni, ci ra madê ci qelibîyayeni, zerrîya ci ci ra mendeni. *Tr. Tiksinmek, midesi bulanmak.* Ez deha nêşena bêra ey heteki. Finên madê mi ey ra mendo.

maden 1. *Nn.* Mijaj, ah, mad. Tamêndê çîyên giroteni. Wexto ki kes çîyên weno, tamê ey dîyayeni. *Tr. İştah.* Eger madenê mi bigirotayê, mi biwerdayê. 2. *Jeo. Nn.* Ocaxê xiznada bindê erdî. Zengîneya bindê erdan. *Tr. Maden.* Madenê Elezîzî nameyê xwu madenî ra giroto. 3. *S. Nn.* Nameyê bestokênda Elezîzî, qezayêna Elezîzî. *Tr. Elazığ'ın Maden ilçesi.* Maden Dimil o.

madenkar/i *N.* Karker û xebatkarê bindê erdî. Kes/çîyo ki; madenan di gurweyêno. *Tr. Maden işiçisi.* Madengeh di teqayîşên bî, di madenkarîy merdîy, hîrê jî bîy dirbetinîy. Madenkaro ki reya, ey wina va: Heme ca bî bindûman, çimî çim nêdîyê.

madenkarey *Nm.* Madenkar/i bîyayeni. Kar û xebat û meslegê madenkaran. Karê madenan kerdeni, karker û xebatkarê madenan bîyayeni. *Tr. Madencilik, maden işi, maden işçiliği.* Madenkarey çetin a. Çunkî madenkaro ki, ganselamet maden ra vijîyayo û bîyo emekdar, kemî yo.

maden qelibîyayeni *f. M.* Madeqelibîyayîş. Zerrî qelibîyayeni, zerrî werey kewteni, made qelibîyayeni, mad werey kewteni, hîssê virêjîyayenî kesî ser kewteni. *Tr. Mide bulanması.* Madenê ci nêqelibîyayê, ey do biwerdayê.

madeqelibîyaye/ê *N.* Zerrîqelibîyaye/ê, zerrîwereykewte/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci qelibîyaya, madenê ci qelibîyayo, keno ki bivirêjo, halê virêjîyayenî kewto ser. *Tr. Midesi bulanan.* Merdimo madeqelibîyaye do senîn ûja reso?

madeqelibnaye/ê *N.* Madeqelibnaye/ê, madewereyviste/ê, madewereyviste/ê, zerrîwereyviste/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên bîyê sebebê zerrîqelibîyayenda ci, zerrîya ci vista werey. *Tr. Tiksindirilen, midesi bulandırılan.* Soyîn ê merdimê madeqelibnayeyî virit! Mi des finîy înan rê va, madê mêrdekî meqelibnê.

made qelibnayeni *f. M.* Madeqelibnayîş. Made qelibnayeni, made werey visteni, made werey visteni, zerrî werey visteni. Bi liv û karêndê pîsî ya zerrîya kesên yan jî çîyên werey visteni/ qelibnayeni. *Tr. Mide bulandırmak, tiksindirmek.* Kê madenê ci to qelibna, senîn û bi çiçî ya qelibna?

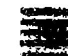
madkar/ê *N.* Qeybetkar/i. O/çîyo ki qeybet keno, karê ci qeybetkerdiş o. *Tr. Gıybetçı, dedikoducu.* Madkaro yeno, o do fina madkarey bikero.

madkarey *Nm.* Qeybetkarey. Qeybetkar/i bîyayeni, qeybet kerdeni. Kes/çîyo ki; qeybet keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Gıybetçilik, dedikoduculuk.* Madkarey karê madkaran a. Merdimo muslumangereg ki nê karê pîsî nêkero.

madmende/ê *N. Bw.* Madmende/ê. Keso madmende çiçî bûro? Keso madmende do senîn bişo çîdê madmendeyî ra çimanê xwu açarno?

mad mendeni *f. M.* Madmendiş. *Bw.* Mat mendeni. Eger di rojîy na şamîya weşi jî ci rê bibo, madê ci do ci ra bibirîyo.

madmirîşk/i *N.* Kes/çîyo ki; madê ci hergi werdî û şimî nêşino, werd û şimîyan bol weçîneno, verêna werd û şimîyan nêweno û nêşimeno. *Tr. Yemeklerde seçici olan, her şeyi yemeyen, çabuk çabuk yiyecek beğenmeyen.* Merdimêndo madmirîşk o, rew rewî şamîyan û werdan û şimîyan nêecibneno. Gereg ki ma ci rê werdxaneyêndo giran bivînê.

madmirîşkey *Nm.* Madmirîşk/i bîyayeni, wesfê madmirîşkan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; madê ci hergi werdî û şimî nêşino, werd û şimîyan bol weçîneno, verêna werd û şimîyan nêweno û nêşimeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yemeklerde seçici olmak, her şeyi yememek, çabuk çabuk yiyecek beğenmemek.* Nêzana na madmirîşkey kotî ra wederda ki? Ne may ne jî pî madmirîşk o.

mahcer *Nn. Bw.* Bergale. Eger şima ci rê mahcerên nêviraştayê, nika heywanan qedîna bî.

mahîn/i *Zoo. N.* Estor/i, bergîr/i. *Tr. Kısrak, at.* Mahîni do bander bo ki weş şiro. Şima yê hema finêra kenê kirosa.

mahîya *Nm.* Mengi, aşmîya, menganê. *Tr. Ay, maaş, aylık.* Mahîya ci, hezar û hewt sey a.

mahruqat *Nn.* Ardû. Çîyê tanayîşî/veşnayîşî. Çîyo ki kes do biveşno, kes do tano. *Tr. Yakacak.* Zimistan dekewt û mahruqatê ê feqîrekan jî çinî yo.

makerde/ê 1. *N.* Mîrazkerde/ê, helatîkerde/ê, meyalîkerde/ê. Çî/keso ki mîrazê ci, meyaya ci debîyaya de, mayê ci erzîyayo mîyan û mayê xwu tepişto, bîyo mayîn. *Tr. Mayalı, maya tutan.* Mi tenekna ma eşt mîrdê makerdeyî mîyan, ma deha tirşiney ra nêşa bûro. 2. *N.* Alawite/ê. Çî/mîro ki, jewî yan jî tayêni alawito, qandê pewtişî kerdo hadire. *Tr. Yoğrulan.* Mîro ma-

kerde do gamekna viraziyo.

ma kerdeni 1. *f. M.* Makerdiş. Mîraz kerdeni, meya kerdeni, meya dekerdeni. *Tr. Mayalamak.* Eger firûnkarîy, mîrî ma nêkerê, mîr nêabêno. 2. *f. M.* Makerdiş. Alawiteni, qandê pewteni, mîrî yan jî çîyêndê zêdê mîrî pewteni rê hadire kerdeni. *Tr. Yoğurmak.* Madamo ki, şima o mîr ma kerdo, şima yê raya çiçî pawenê, çirê nêpewjenê?

ma ki 1. Qandê fehmkerdenda xwu çîyên vatiş di, dest beno pa û vajêno. *Tr. Biz ki.* Ma ki, timûtim veror şinê kar. Çirê ma ewro berey mendîy? 2. Wexto ki, keso keno tersê bîyayîşdê çîyên vajo, kes nê îfadeyî gurwêneno. *Tr. Ya?* Ez ci rê perey birişa, ma ki maya ci biqehrîyo û vajo ma ez tîya di çinî ya?

maki *Sn. Nm. Bw.* Gujaki. Lajekî va: Maka mi kewti bî, ez şermayayê.

makişir *Nn. Bw.* Meqîşer. Makişirîy do bi werê ki sernakî jî virazîyê.

makî *Nm. Bw.* Mayani. Heywana makî, do nêşo rind warî bo.

makîna 1. *Sn. Nm.* Motor. Çîya ki çîyanê bi motoran gurwênena. Wasitayên a ki benzîn, mazot, tîna tîjî, ron, elektrîk yan jî bi çîyêndo winasîn a gurweyêna, kewta kar û kar vînena. *Tr. Motor, makine.* Senîn ki elektrîk şî, înan hema makîna fînê kar. 2. *Sn. Nm.* Kamyoni. Wasitaya baran a bimotori, kirrêşaya werdî ya bimotor a ki baran wegîna. Wasitaya ki rayan o baran bena. *Tr. Kamyon.* Verî ma jî bi makînan a şîyê dewan, hetta ma pa şîyê Adana jî.

makînaya çinayan *Sn. Nm.* Çinaşoyêri. Makînaya ki pa çinayan şuwenê. *Tr. Çamaşır makinası.* Makînaya çinayan vijîyê, cinîyan rehat kerd. Labelê cinîy bîy laxerokîy.

makînaya deştenî *Sn. Nm.* Deştenêri. Makînaya ki kes pa deştenî keno. *Tr. Terzi makinesi.* Maya mi hettanî ki xwu rê makînayênda deştenî nêgiroti, çinayê ma pêro bi destan a deştê. Cora hend weş nêameyê.

makînaya firaqan *Sn. Nm.* Firaqşoyêri, firaqşuwêri. Makînaya ki firaqan xwu bi xwu şuwena. *Tr. Bulaşık makinesi.* Makînaya ma ya firaqan a deha pak nêkena. Qey a ya kena arîza bido.

makînaya fotokopî *Sn. Nm.* Makînaya ki kes pa fotoqopîyan anceno. *Tr. Fotokopi makinası.* Makînaya ci ya fotoqopîyan esta, pa nêşeno kar bikero. Çunkî nêvete o, tedemende o.

makînaya porwişkkerdeni *Sn. Nm.* Porwişkêri. *Makînaya porwişkkerdişî.* Makînaya por wişkkerdişî. Makînaya ki pa poranê hîyan kenê wişk. *Tr. Saç kurutma makinası.* Makînaya ci ya por wişk kerdenî çinêbî, seredê ci di sînuzît peyda bî.

makînaya şarzî *Sn. Nm.* Şarzêri, şarzkari. Makînaya ki kes pa çîyanê bienerjîyan şarz keno, keno pirê enerjî. *Tr. Şarz makinası.* Makînaya ya şarzî bidi ki, ma pa têlefûnê xwu şarz kerê.

makînaya şitî *Sn. Nm.* Şitdoşêri, şitdoşkari. Makînaya şit ditenî. Makînaya ki pa şit doşêno. *Tr. Süt sağma makinası.* Makînaya şitî qeçkînda mi di jî jû cayan di esti bî.

makînaya teraşî *Sn. Nm.* Teraşêri, kurkari, taşitêri. Makînaya ki kes pa poran, mûyan qesneno, teraş/kur keno. *Tr. Tıraş makinesi.* Xwu rê makînayênda teraşî herînêbî û pey dewi di kar kerdê.

makzer *Zoo. Nn.* Babetêndê şêlmarran o ki, vîyedê ci di makênda (uzwê ci yo) zerdeki esta, vanê axûyîn o. *Tr. Çıyan..* No zanîşê makzerî Kekoy (Apê min o Osman) dayo.

mal 1. *Er. Nn.* Çîyo ki kes şeno milkê xwu kero, herîneyêno, roşêno, cayên ra canakî berêno, deyêno û gêrêno, virneyêno û çîyo winasîn. *Tr. Mal.* Malê mi ercan o. Her kes şeno bigîro, ê to vay o. Tayên tayên şenê bigîrê. 2. *Zoo. Nn.* Soxilcan. (Bolekê ci "malîy" ê.) *Tr. Solucan, kurt, bağırsak kurdu, parazit.* Malê ci wenê, o yo hewna nêşino doktor jî. 3. *Zoo. Nn.* Terke û mêşne pêro. *Tr. Mal. Küçük ve büyükbaş hayvanların tamamı.* Ma yê xwu rê, mal warî kenê.

mala *Teo. Nn. Bw.* Milla. Dewi di mala bî. Labelê qisaya ci qisa bî. Qisada ci ser ra qisa nêbîyê.

malatî *Teo. Nn. Bw.* Millayey. Eger malatîya ci weşi bîyayê, înan nêverdayê şiro canakî.

malayey *Teo. Nn. Bw.* Millayey. Şima nêşenê vajê malayeya ci xirabi bî. Çunkî mêrdekî ser ra mala çinêbî.

malaz *Nn.* Şîvikê kuhoyîyan, şîvikê bamîyan. *Tr. Malaz, salya.* Bamîy malazin ê. Eger ki malazê ci nêgêrîyo, ez nêşena bûra.

malazin/i *Nn.* Çîyo ki tey malaz esto, kes keno xwu destî mîyan yan jî kes keno xwu fekî mîyan, kes tey şîvik ferq keno. *Tr. Malazlı şey, salyalı.* Bamî malazin a. Ez qayîl nîya xwu destî kera.

malaziney *Nm.* Şîvikiney. Malazin/i bîyayeni, şîvikin/i bîyayeni. *Tr. Malazlılık, salyalılık.* Mi malazineyda ci ra nêşa bûro.

malbatey *Nm.* Malbati bîyayeni, wesfê malbati. *Tr. Aile olma.* Înan cara malbateyda xwu ra xeyrên nêdî!

malbati *Sos. Nm.* Keyeyê kesî, kulfetê kesî, mer-

dimê kesî yê nezdî. *Tr. Aile*. Malbata xwu giroti û şî werdxaneyêndo selamet. Qayîlîy bî ki xwu bi xwu nanêndê şanî pîya bûrê.

malbatname *Nn.* Kufletname. Deftero (kitab, kaxit) ki tey zanîşê malbatda kesî, malûmatê kêdê kesî estê. *Tr. Aile tablosu, aile bildirim belgesi.* Nika mektebîy qandê qeydandê qeçekan malbatnaman wazenê. Kes şino daîredê nifûsî ra malbatnameyê xwu gîno û beno dano mekteban.

malben/i *N.* Malber/i. O/çîyo ki malî beno yan jî do malî bero. *Tr. Malı götürecek olan.* Malbenî mal berd tepîya, pey di kerd. Ma nêşenê pey di bigîrê.

malbeney *Nm.* Malberey. Mal berdeni, malben/i bîyayeni, mal giroteni. *Tr. Mal götürmek.* Malbeney di kes zirar jî keno, kar jî.

maldan/i *N.* Maldar/i. O/çîyo ki, do malî bido yan jî malî dano. *Tr. Malı veren, mal sahibi.* Maldanî ra mal girot û pereyê ci hewna nêdayê.

maldaney *Nm.* Maldarey. Maldan/i bîyayeni, wahîrê malî bîyayeni, mal dayeni. *Tr. Mal vermek, mal sahipliği.* Maldaney di mal dan, do comird bo ki, malgîn bi mûso ci.

maldar/i *N.* Maldan/i. O/çîyo ki malûmilkê ci esto, wahîrê serwetî yo, zengîn o. *Tr. Mal sahibi, servet sahibi, varlıklı, zengin.* Ne deyndar o ne maldar o. Ortedê camêrdan di qellaş o, oyîndar o.

maldarane *Nn.* Maldarkî. Ze ki wahîrê malî bo, wahîrê malî senîn keno, winî kerdeni. *Tr. Mal sahibi gibi olmak/davranmak.* Mêrdekî tew malê mêrdekdê xerîbî maldarane dayê. Ne eyb, ne jî şerm!

maldaraney *Nm.* Zêdê maldaran kar kerdeni, muamele kerdeni, winîyayeni, şekil û bîçimdê kardê maldaranan kar kerdeni. *Tr. Mal sahibi gibi davranmak ve muamele etmek.* Mi maldareya ci jî maldaraneya ci jî dî. Şima ey nêşenê mi rê bidê fehmkerdiş, xwura ez ey zana.

maldarey *Nm.* Maldaney, maldarîni, zengîney. Maldar/i bîyayeni. Wahîrê malûmilkî bîyayeni, zengîn bîyayeni. *Tr. Serveti olmak, mal/mülk sahipliği.* Maldarey di kes do comird bo. Eger hinî nêbo, qîmetê maldê maldarî nêbeno.

maldarîni *Nm. Bw.* Maldarey. Eger şima zanê vajê, kê maldarînda ci ra nafên dîyo, xeyrê ci resayo kê?

malew *Zoo. Nn. Bw.* Parone. Şima do xwu rê golikên biherînayê û malew kerdayê û birotayê ki kar bikerdayê.

maley1. *Er. Nm.* Mal bîyayeni. Milkê kesî bîyayeni. Çî/kesê girotişî û rotişî bîyayeni, wesfê bazarganey tey bîyayeni. *Tr. Mal olmak, ticaret eşyası olmak.* Ez maleyda ci ra haydar nîya. Mi nêzana mal o. 2. *Zoo. Nm.* Soxilcaney. Soxilcan bîyayeni, wesfê soxilcanan tey bîyayeni. Bolekê ci "malîy" ê. *Tr. Solucan/bağırsak kurdu olma, parazitlik, asalak olma.* Maleya ci wina nêbî. 3. *Zoo. Nm.* Terke û mêşne pêro bîyayeni. *Tr. Mal olma. Büyük ve/veya küçükbaş hayvanlar grubundan olmak.* Ma yê xwu rê bi maley a debarê xwu kenê. 4. *Zv. Nm.* Zêdê heywanan bîyayeni, wesfê heywanan tey bîyayeni, zêdê malan bêşik û bêqeneat û bêterbîye bîyayeni. *Tr. Mal olmak, hayvan/mal gibi olmak.* Ez maleyda ey ra gumankari nîya.

malê/a kotekan *Zv. N.* *layiqê*/ya kotekan, misteheqê/a kotekan. Kes/çîyo ki; kotekan heq keno û tam malê kotekan o, layiqê kotekan o. *Tr. Dayağı hakkeden, dayaklık, tam da dayak atılması gereken.* Jewêndo senîn o? Tam malê kotekan o.

malê/a kotekan bîyayeni *Zv. f. M.* Malê/a kotekan bîyayîş. Misteheqê kotekan bîyayeni, layiqê kotekan bîyayeni. Kar û gurweyên di, sûj û qebehetên di yan jî çîyêndo winasîn di malê kotekan bîyayeni, kotekîy heq kerdeni. *Tr. Dayak/köteklik olmak, dayağı haketmiş olmak, tam dayak atılması gereken olmak.* Ez jî zêdê bîyayîşdê xwu zana ki malê kotekan o. Hema pirodayeni ro mi nîna.

malê/a kotekan kerdeni *Zv. f. M.* Malê/a kotekan kerdiş. Sûj û qebehet û xirabey û nehsey di pirodayeni, ser o varnayeni, mehkem kerdeni, deraxdê kotekan di verdayeni. *Tr. Birisini çok dövmek, dayak manyağı etmek, onu dayağa müstehak ettirmek.* Mi kerd malê kotekan. O do hewna bol malê kotekan bo!

malê/a payan *Zv. N.* *layiqê*/a payan, misteheqê/a payan. Kes/çîyo ki; bi payan a pirodayîşî heq keno, gereg ki kes bi payan a ser kewo û ci mehkem kero. *Tr. Tekmelik, tekmelerle dövülmeyi hakkeden.* Şima o lajeko malê payan, sera rişt? Şima do tana pirodayê!

malê/a payan bîyayeni *Zv. f. M.* Malê payan bîyayîş. Misteheq/leyaqê/a payan bîyayeni. O/çîyo ki kotekan heq keno û gereg ki kes bi payan a pirodo. *Tr. Dayaklık olmak, köteği hakketmiş olmak, dayak atılması şart olmak.* Kes do senîn malê payan bo ki?

malê/a xezîna *S. N.* Malê/a xezîneyî, malê/a dewleti, malo mîrî. Malo ki, ê dewlet o; ê kesan, ê şexsan nîyo. Malo ki tapîyê ci şexsan ser o

nîyo, dewleti ser o yo. *Tr. Miri malı, hazine malı, devlet malı.* Xwura mal malê xezîna bî, ê mi nêbî.

malgîn/i *N.* O/çîyo ki malî gîno, wihêrdê malî ra do malî bigîro, keno malî bigîro. *Tr. Malı alacak olan.* Malgîn do maldanî ra mal bêpere bigîro û şiro û nêro.

malgîney *Nm.* Malgîn/i bîyayeni, mal giroteni. Kes/çîyo ki; malûmilk û çî û keso winasîn gîno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Mal alan olmak, mal almak.* Malgîney di malgîn do girotok bo ki kes malî ci mojno.

Malikî 1. *Teo. N.* Mezhebê Malikî. Mezheba ki Malikê Enesî (Malik b. Enes) veto. *Tr. Maliki Mezhebi.* Qandê muslumanan Malikî û Henefî û Şafiî û Henbelî di çîyên ferq nêkeno. Hemberdê dînî çehar heme jew ê, çehar heme jî heq ê. 2. *Teo. N.* Bestokê/a mezhebdê Malikî, o/a ki Mezhebdê Malikî ra o/ya. *Tr. Maliki mezhebi'nden olan.* Ez Malikî nîya. Labelê înan jî zêdê muslumanandê bînan heq vînena.

Malikîyey *Teo. Nm.* Malikî bîyayeni. Mezhebdê Malikîyan ra bîyayeni, besteyê Malikîyey bîyayeni. *Tr. Maliki olmak.* Malikîyey di çiçî ferq keno? Vêşindeyêndê ci esto yan çinî yo?

malîm/i *Er. Ban. N.* Mamoste/ê. O/çîyo ki ma mûsneno, kesî mûsneno, dersîy dano kesan, mekteban di dersîy dano wendokan, dersdanê mekteban. *Tr. Öğretmen, muallim.* Malîmê dewda ma, merdimêndo xerîb bî. Heşt serrîy dewda ma di mend, ma ra razî bî.

malîmane *Nn.* Mamostane. Zêdê mamostana, bi mamostan a mendeni, zêdê mehlîmana bîyayeni, wesfê malîman tey bîyayeni, bi malîman mendeni. *Tr. Öğretmence, öğretmenlere yakışır bir şekilde.* Senîn ki şî textnuşteyî ver, malîmane qisey kerdîy û heme ca ra şî û ame.

malîmaney *Nm.* Mamosteyaney. Malîmane/ê bîyayeni, mamosteyane/ê bîyayeni. Meş û mêl û wesfê malîman tey bîyayeni. *Tr. Öğretmenler gibi olmak, onlara reva olmak.* Kê va: Bi fêlêndo malîmaneya dersi dê?

malîmey *Nm.* Mamosteyey, malîmîni. Mamoste/ê bîyayeni, malîm/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; wendekaran dano wendeni, a o kes yan jî o çî bîyayeni. Karûgurwe û meslegê mamostan, meslegê malîman. *Tr. Öğretmenlik.* Vîst û di serrî yo ez a malîmey kena. Kişta mûsnayîşî ra malîmey weş a.

malîye *Zîr. Nm.* Malîye. Meqamo ki malûmilkan hesab keno, winîno malîyera. Dezgeyo ki debarî di şîyokî û amîyayokî û malê xezîneyî hesbineno. *Tr. Maliye.* Malîye di di menganeyê ci mendê. Pere çinî yo ki mêrdek bigîro.

malmalok/i 1. *Zoo. N.* Marmarok/i, marmalok/i, marîjok/i, mehrîjok/i, marûla, malwa, malwe/a. *Tr. Kertenkele.* Ma qeçekîn di, bi nê malmalokan a bol kay kerdê. Ma kerdê xwu destan mîyan û ma bi ci ya destê xwu dayê maçkerdiş. 2. *Ed. Nm.* Edebîyatdê Dimilî di xasekey, weşdê kesî şîyayenî îfade kena. *Tr. Sevimlilik ve hoşa giden şey olmak.* Çi xasek a! Zena ze malmaloki!

malmidûr/i *S. N.* Midûro/a ki malîyey ser o xebat keno/a. *Tr. Mal müdürü.* Malmidûro pere nêvejeno ki, ma peranê xwu malîyera bigîrê.

malmidûrey *S. Nm.* Meqam û karê mal midûrî, malmidûr/i bîyayeni, cayê roniştişdê malmidûrandê resmî. *Tr. Mal müdürlük, mal müdürlük makamı.* Lajek dersandê xwu di bol hêja bî. Labelê malmidûrey qezenc kerdi. Esas hewna ey jî ser ra bî. La ki ey weçînayîş di xeta kerd.

malo vêşinde *Nn.* Malo ki vêşî deyêno kesên, heqî ser ra deyêno kesên, bîlaheq û bîlasebeb deyêno jewî, malo negereg/nelazim, malo bol, malo ki çîyên ser ra deyayo kesên. *Tr. Fazla mal, gereksiz ve yersiz olarak verilen mal.* Tirkîy vanê “malo vêşinde çim nêvejeno.”

malperest/i *N.* Kes/çîyo ki; malûmilkî xwu rê keno îlah/rebbên; destê ci, ci û însanî û şarê keyedê ci ra beno, labelê maldê ci ra nêbeno, bol vêşî qîmet dano maldê dinyay û destê ci maldê dinyay rê nêbeno ki, xizmetên di xerc kero. *Tr. Eşyaya, mala, mülke, dünya malına tapar derecesinde önem veren.* Adinî di malperestî ra, do persê maldê ci bibo.

malperestey *Nm.* Malperestîni. Malperest/i bîyayeni. Malûmilkê dinyay xwu rê reb kerdeni, destê ci malûmilkdê dinyay ra nêbîyayeni, malûmilk kesî niştenî, kesî rê bar bîyayeni, kesî rê xizmetên nêkerdeni. *Tr. Mal ve mülke tapmak.* Malperestey çimê ey girotîy, o bî semedê qeçekandê xwu.

malûmelal *Nn.* Malûmenal, malûmilk. Çiçîyê kesî yo ki pere keno, a o malûmilk û melel pêro. *Tr. Parasal değeri olan her tür mal ve mülk.* Ey malûmelalê xwu pêrko jî, lajdê xwu yê werdî ser o tapî kerd.

malûmilk *Nn.* Malûmelal, malûmenal. Hergi babet hem mal hem jî milk. Çi malûmilkê kesî yo ki pere keno, qîmetê ci yê pereyey esto. *Tr. Mal ve mülk.* Boka şima malûmilkê ci, pêra şa ca kero?

malûmilkey *Nm.* Malûmelaley, malûmenaley.

Malûmilk bîyayeni. Hergi mal û çîyo qîmetdar bîyayeni. *Tr. Mal ve mülk olma.* Ez a kena malûmilkeyda ci ser o xebatên bikera.

malvîn/i *N.* O/çîyo ki malî vîneno, wezîfeyê ci mal vînayen a, malî paliknayen a, mal dîyo, dîyokê malî. *Tr. Malı, eşyayı bulan, araştıran.* Malvînî mal pêro nêda bî belediyey. Cora ci rê gerre bîbî.

malvîney *Nm.* Malvîn/i bîyayeni, mal vînayeni, malî paliknayeni, mal geyrayeni, karkerê malî bîyayeni. *Tr. Malı, eşyayı bulmak, malı araştırmak.* Malvîney panqayan di karêndo xwuserî yo.

malwaya marran *Zoo. Nm.* Dayîka marran. Babetên malmaloka kuho ya zihêrokî ya. *Tr. Yeşil renkli zehirli bir kertenkele türü.* Malwada marran ra dûrî kewê, perrena şima!

malxirab/i 1. *N.* O/çîyo ki malê ci xirab o, rind nîyo, gewşeg o. *Tr. Malı gevşek/kötü olan.* Malxirab o, hewna o yo ma ra gazincêno. Nêvano malê mi xirab o, vano şima yê nînê ma ser. 2. *N.* Keyeşehitîyaye/ê. O/çîyo ki keyeyê ci bîyo xirabe. *Tr. Evi virane olan, evi yıkılan/harabe olan.* Malxirabên o yeno tîyanan, derê ki ma ci rê keyeyên bi paleyey a virazê. 3. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê kê to xirabe bo. *Tr. Bir beddua olup, evi yıkılası demektir.* Malxirabî çiçî ard to sere di? 4. *Zv. N.* Bêsiûd/i, bêşans/i, bêtalih/i. Kes/çîyo ki; şansê ci çinî yo. *Tr. Şanssız, bahtsız, talihsiz.* Mêrdek malxirab bî. Vergî ameyê, disey çarwa mîyan ra biza ey berdê.

malxirabey *Nm.* Malxirab/i bîyayeni, keyeşehitîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Evi yıkılası olmak, evi kötü olmak, evi musibet altında olmak, kemtalihlilik, kötü şanslı olmak.* Şima senîn malxirabeyda ci rê qeneat ard ki?

mamoste/ê *Ban. N. Bw.* Mehlîm/i. Mamosteyê ci yo verêno jî, hewna ci vîrî di.

mamosteyane *Nn.* Mehlîmane. Zêdê mamosteyana, zêdê xwocayandê wendekarana, bi mamosteyan/mehlîman mendeni. *Tr. Öğretmenlere yakışır bir şekilde.* O fêlê ci yo siftekên, mi rê ki mamosteyane nêbî. Hema o dimayên mamostane bî.

mamosteyaney *Nm.* Mamosteyane/ê bîyayeni, wesfê mamosteyan tey bîyayeni, zêdê mamosteyan bîyayeni, bi mamosteyan mendeni. *Tr. Öğretmenler gibi olmak.* Kesî a mamosteyaneya ci, ne dî ne jî aşnawiti.

mamosteyey *Nm.* Mamostîni, mamosteyîni, mamosteyîney, mehlîmey. Mehlîm/i bîyayeni. Bandernokê wendekaran bîyayeni. O/çîyo ki wendekaran mûsneno, banderneno, ci rê tehsîl dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Öğretmenlik.* Ey rê mamosteyey weşi nêbî, o xwu rê bî meyandûz.

mamosteyê/êya nêşeyan *Tib. N.* Mehlîmê/a nêşeyan. Mamosteyo ki xusûsî qandê nêşeyan banderîyayo, nêşeyan ser o tehsîl/îxtîsas dîyo. *Tr. Engelli/özürlü öğretmeni.* Mamosteyê nêşeyan do sebrane biluwo ki bişo mamosteyîni bikero.

mana *Nm.* Hebani, girbesti, zoda. Werdê rêwîy û şuwanî yo ki, ray şîyayeni di bîyo paketî, bîyo hadire ki veyşaney di biwerîyo. Labelê hem çenteyê ci, hem jî werdê ci bixwu mana ya, heban a, zoda ya. *Tr. Çobanların ekmeğini taze veya yumuşak tutan özel çıkın.* Şuwaneyî hebana xwu akerdi û nanê xwu mîyan ra vet û cena awi ro û nanê xwu yo wişk tenekên kerd nerm û werd.

mancinik *Ss. Nn. Bw.* Hingola 2. Mancinik do ci dûrî fîno.[1]

manedar/i *N.* Maneyîn/i. Çî/keso ki mane deyayo ci, mane giroto, ci rê maneyên nuşîyayo û yan jî virazîyayo. *Tr. Manalı, anlamlı, anlamlandırılan.* Ma nêşa manedar kero, înan ci rê maneyên dî, kerd manedar.

manedarey *Nm.* Manedar/i bîyayeni. Ci rê mane deyayeni, ci rê mane virazîyayeni, maneyê xwu giroteni. *Tr. Anlamlılık, anlamlandırılmak.* Manedareya ci, bi ma ya nîya, bi înan a ya.

manewî *Er. N.* Çîyo ki nêtepêşêno, nêvîneyêno, nêaşnawêno, nêsencêno. Labelê ki esto, esteya ci qebûl bena. Mesela melekîy, Ellah, moral, kêfweşey, kêfşadey, kêfsadey, kêfsaley, hezkerdeni, nefretkerdeni, sewdakewteni ûzn. xeylên çî esto û maddî nîyo, manewî yo. *Tr. Manevi.* Maddîyey di bol ravey o. Labelê maya xwu ya kokimi eşta teber.

manewîyey *Nm.* Manewî bîyayeni, manewî ser o bîyayeni, heqdê manewî di bîyayeni, çîyandê nesetokan û nedîyokan û nevînokan û newerokan ser o bîyayeni. *Tr. Maneviyat ile ilgili, manevi olarak.* Manewîyeya ci weş a, korê manewî nîyo. Çunkî hem maya xwu beşe kerdi, hem jî pîriki.

maney *Nm.* Marîyey, makîyey, marîyey, maya-

---

1 Farîsî yan jî Dimilî ra ameya. Çunkî mencene xwu ra Dimilî yo (*Bw.* Hingola) û Dimilî di -ik, -îk, -ek jî peyomek ê.

ney. Man/marî bîyayeni, makî/mayan bîyayeni. Kesê zayîşî bîyayeni. *Tr. Dişilik, doğurganlık.* Eger ser o wesfê maney bibo, qey do bizo jî.

manga 1. *Zoo. Nm.* Dewara marî ya ki golikîy ana û yena dewar. Manga, en kemî di serrê xwu kerdê pirrîy û deha kewta hîrê serran mîyan. *Tr. İnek.* Mangaya Ûçê ya weşdoşi, ma kerdîy zirarî bin. Çunkî şitê ci tim peyşîyê. 2. *Zv. Nm.* Kes/çîya ki rew rewî nêşena xwu di biluwo û werzo karên bikero. *Tr. Hareket kabiliyeti az, tembelliği bulunan ve işinde ağır olan kadınlara söylenen bir hakaret sözüdür ki ineğe benzetmelerde kullanılır.* Zena ze manga, nêşena xwu ra bivîno karên bikero.

manga bori *Ed. Nm.* Mangaya ki estanikan di namê ci ravêrena û bi sîhirdê xwu ya qeçan rê kêfêndo weş dana, renga ci renga kestaneyî ya. *Tr. Kimsesizlerin kimsesi olan, yardımıyla yetimlerin imdadına yetişen meşhur masal ineği.* Manga ma ya bori, şitên ki dana! Hendê sîtilên.

mangilosi *Nm. Wş.* Saleka ribî. Şîraneyêndo qulorek o ki mîrî ra ya. Bi dest a yan jî bi tîran a virazêno, ribdê roninî (ribronî) yan jî şiribî mîyan di pewjêno û bi şikildê şîraneyî ya werêno. Hem şamîyên a hem jî şîraneyên o. Suwêreki di dewda Mextele û nê çoşman di no şîrane virazêno. *Tr. Hamurdan yapılan, pekmez veya şekerli şurupla pişirilen bir çeşit tatlı.* Çimê lajekî bar nêkerd ki mangilosênda xwu ra qe leteyên jî bido ê mehsûmekî.

mani *Nm.* Marî, marîa, mayani, makî. Kes/çîya ki însanan û heywanan ra ya û zêna. *Tr. Dişi, üreyen.* Vajeka malmaloki man a, herri man a, estori man a, manga man a, cinî man a. Labelê Mesela "camêrd" nerî yo.

mankeri *Zoo. Nm.* Heri. Hera mayani, hera makî, hera marî. *Tr. Dişi eşek.* Wextêra mankerênda kalikdê min a sipê esti bî.

manqali *Nm. Bw.* Adirdani. Tebera kebabo weş, manqali di beno.

maqi *Ky. Nm.* Babetên kayên a ki bi gog a, bi taximên a, bi çuwan a kay bena. Bi çuweyan a gogi erzêna dizeri (qela/kela) mîyan. *Tr. Çim hokeyi oyunu.* Ma do ewro jî, maqi kay kerê.

mar/i 1. *Zoo. N.* Heywano derg û barî yo ki xwu erra kerranc keno û şino, zihêrê ci esto, perreno kesî, îcabinde kesî kişeno jî. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yılan.* Marr do şima perro, destê xwu quli mekerê. 2. *N.* Edebîyatdê Dimilî di dişmenî jî îfade keno. *Tr. Yılan düşmanı ifade eder.* Xwu ci ra bipawê, zeno ze marr, perreno to ha!

marafsûn/i *N.* Canbazê/a marran. Kes/çîyo ki; qarşûyê marran ze ki darî bo û marr ci nêperreno, ci rê dua waneyaya, cora marr ci nêperreno. *Tr. Efsunlu, yılanlara karşı efsunlanan.* Marr, marafsûnî nêperreno. Apandê mi ra jî jew marafsûn bî, marrîy ci nêperrayê.

marafsûney *Nm.* Marafsûn/i bîyayeni. Wesfê marafsûnan tey bîyayeni. Qarşûyê marrî biafsûn bîyayeni, afsûn bîyayeni, qarşûyê marran darî bîyayeni, qarşûyê marran ci rê dua wanîyayeni. *Tr. Yılanlara karşı efsunlanmak.* Marafsûney di mar kesî nêperreno.

marciperraye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; marr perrayo ci, marrî zeqitnayo pede. *Tr. Yılan sokan/muş.* Merdimo marr ci perraye do nêvinderîyo û rapekneyo nêweşxane. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta marr ci perrayîşî bîya; ze ki ci rê "boka ti bê, marr bi to perro, marr bi to zeqitno" bîya. *Tr. Kendisine yılan seni soksun bedduası yapılan.* Marr ci perraye! Hele senîn zeqitneno bi ci! Hey lajek! Ti bê boka marr bi to perro!

mare *Sos. Nn.* Nîkah. Bi şahîdan a, bi qewlî ya zewajê cinîyên û camêrdên a. *Tr. Nikah.* Mareyê a bêarero hewna ê çinêbîyayeyî ser o yo. Labelê a şî bi jûnakî ya zewijîyê. A erbeta girani na ya.

marebir/i *N.* Nîkehbir/i. O/çîyo ki mare birneno, nîkehan birneno. *Tr. Nikah kıyan.* Marebirê beledîyey ewro şîyo îzin, jûnakî do bibirno.

marebirey *Nm.* Nîkehbirey. Mare birnayeni, nîkeh birnayeni. *Tr. Nikah kıyma/k.* Marebirey di marebir do zûrker nêbo û eqdê marey qeyd kero.

mare birnayeni *Dad. f. M.* Marebirnayîş. Zewijnayeni, veyve kerdeni. Bi çîyandê ci yê altûnan a yan jî bi çîyo ki veyveri rê wad bîyo, bi înan a mareyê cinîyeri camêrdê ser o îspat kerdeni. Mareyê cinîyeri birêno tepîya mare bena. Mare birnayeni bolkî çîdê cinîyeri ser o yo. Labelê mare kerdeni jî bolkî zewijnayeni, nîkahkerdişî ser o yo. Ancax însanê ma bolkî hurdina jî eynî fehm keno. Wexto ki kes nê di vajekan (mare kerden û mare birnayeni) ser o rind û rind şikêr bo, do fehm bo ki jewîy nîyê. *Tr. Mihrini kesmek, nikahlamak, evlendirmek.* Mare birnayeni rê en kemî do di şahîdîy bibê. Eger tey cinîyên bibo, wexta do camêrdên û di cinîy bê.

marebirnayê *Dad. Nm.* Cinîya ki mareyê ci birîyayo, camêrdên ser o mare bîya. *Tr. Nikahı kıyılan, nikahlanan, evlendirilen.* Cinîya mare birnayê, mareyê ci birîya tepîya mîhrê xwu jî heq kena, Ellah nêkero ki verdeyo, mîhrê ci, çiçî ki birîyayo, eger xerc bîyo, o do pey di bideyo bi ci.

mare bîyayeni *Dad. f. M.* Marebîyayîş. Camêrdên ser o nîkahê keyneyên birîyayeni, bi camêrdên a zewajê keyneyên. *Tr. Nikahı kıyılmak, nikahlanmak.* Keynaya marekerdê, deha rew rewî nêverdeyêna.

marebîyayê *Dad. Nm.* Keyneya ki mareyê ci birîyayo û deha bîya cinî, keynaya ki zewijneyaya. *Tr. Mihri kesilen, nikahı kıyılan, evlendirilen kız.* Keynaya marebîyayê, do demeyna bêro zeyîn.

mare kerdeni *Dad. f. M.* Marekerdiş. Zewijnayeni. Nîkah birnayeni, pêya cinî û camêrd kerdeni, cinîyeri camêrdên ser o mareyê ci birnayeni. *Tr. Nikahlamak, evlendirmek.* Verê zewajî, verê pêhetşîyayeyî, kes do mareyê cinîyeri bibirno û mare kero.

marekerdê *Dad. Nm.* Keyna/cinîya ki camêrdên ser o nîkahê ci birîyayo, bîya veyvi, zewjîyaya, camêrdên rê bîya cinî. *Tr. Nikahı kıyılan, evlendirilen, mihri kesilen.* Şima keyneya marekerdê nêşenê pey di kerê, şima do verî şikê ê çî bîyayê.

mareste 1. *Zoo. Nn.* Esteyê marrî yo zêdê caxên a, zêdê qilçixêna o ki peyser şîyo kesan ra. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yılanın canlılara arka üstü batan incecik kemiği.* Mareste şîyo pira, o yo tey doş beno, nêvijêno. 2. *Zoo. Nn.* Esteyê marran, esteyê marrî. *Tr. Yılan kemiği.* Cinêkeri ci rê zewtîy day û va: Boka mareste şiro pira. Ey zerrîya ma veşnaya.

mareyîney *Dad. Nm.* Mare bîyayeni. Zewijîyayena cinîyan, mîhrê ci bîyayeni. *Tr. Kadınlarda nikahlılık/evlenmek.* Mareyîney kesî girêdana, kena qewsî mîyan.

mareyîni *Dad. Nm.* Cinî/keynaya ki mareyê ci birîyayo, zewijîyaya, bîya mare, camêrdên ser o nîkahê ci birîyayo. *Tr. Mihirli, nikahlı, evlendirilen.* Mareyîni do mareyê xwu hemed kero.

marez *Baz. Nn.* Bazar. Cayê rotişî, cayo ki qandê rotişî abîyayo. *Tr. Panayır, semt pazarı. Geçici olarak açılan alışveriş yeri, işi.* Marezê sûkda înan do deha gird bo.

marez/i *N. Bw.* Mihûz/i. Merdimo marez, çimê ci tim yardimî ser o yo. Bêlome bo! (Bîrêveran/Çêrmûki)

marezey *Nm. Bw.* Mihûzey. Ellah nêkero, ti do marezey bivînê, ki derdê ci fehm kerê.

mari *Nm.* May, da, dayîki, dakilê. Çî/weşêya ki kesanê bînan yan xwu pîze ra yan jî hakdê xwu ra vejena, ana dinya. *Tr. Ana, anne.* Mari lajekê xwu ê cadê xijbiloyînî ra rapekna û kewti dûrî.

marî *Nm. Bw.* Mayani. Zerîcamarî, do deha weşi bo.

marîfet *Er. Nn.* Ostayey, seneat. Çîyo ki do bi bandereyên a, bi şîretên a, bi kedên a, bi terbîyeyên a bibo. *Tr. Ustalık, uzmanlık alanı.* Ti yê winî pesnanê xwu danê, labelê ney di marîfetên çinî yo. Hergi merdim şeno ney bikero.

marîfetey *Nm.* Ostayey. Marîfet bîyayeni, tey ostayey bîyayeni, tey şîret bîyayeni, karên bi kedênda giran a kerdeni. *Tr. Marifet, ustalık, uzmanlık alanı.* Mi tey marîfetey nêdîya. Eger şima rê marîfetên hesibêno, qenê gamên bêrê ravey ki, şima ma rê bidê fehm kerdeni.

marîfetkar/i *N.* Seneatkar/i. Kes/çîyo ki; merîfetêndê ci esto, ostayînênda ci esta; bi şîretên a, bi bandereyên a, bi kedênda giran a çîyên havil kerdo, ardo meydan, viraşto. *Tr. Marifetli, usta.* Merdimêndo marîfetkar bo, ma do ci rê normal bivînê. Labelê qe çîyên rê jî nêbeno ki.

marîfetkarey *Nm.* Ostayey, seneatkarey. Marîfetkar/i bîyayeni, osta bîyayeni, seneatkar bîyayeni. Kar û gurweyên di giran bîyayeni, kar û gurweyên di xorî bîyayeni, hergi giştên di wahîrê keramatên bîyayeni. *Tr. Marifetkarlık, ustalık.* Bi mi ki marîfetkareyênda ci do çinêbo.

marîjok/i *Zoo. N.* Mehrîjoki, marmaroki, malmaloki, malwa. Cayandê berrîyan di heywan a ki zêdê tîmsahî ya û hendê giştên a. (R'yê barî waneyêno.) *Tr. Kertenkele. (kaya kertenkelesi değildir, sevimli olanıdır.)* Marîjoki tim ma kerdê xwu dest û ma vatê; "Destê xaloy maç ki, xalo to verdo." Ay jî ziwanê xwu vetê û nayê bi destdê ma ya, dima ma verdayê, şîyê.

marîyey *Nm.* Mayaney, makîyey, maney. Marî/makî bîyayeni, mayani bîyayeni. Çîya (heywani, weşê) ki zêna, leyr û qeç ana, a may/mayani bîyayeni. Tersê ci "nerîyey" a. *Tr. Analık, dişilik, doğurganlık.* Qeçêno şima şenê mi rê ferqê marîyey û nerîyeyda nînan, bi di rîpelan a binûşnê?

markîno *N.* Çolçivane, çolçivinane, çolçivkî, çivane. Zêdê marrîya. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yılanvari, kıvrımlı, kıvrıla kıvrıla.* Qurşûnê ci markîno şîyê û qula ci jî dirnayê.

marmalok/i *Zoo. N.* Marûla, malmalok/i, marmarok/i, malwe/a. *Tr. Bir çeşit tarla kertenkelesi.* Marmalokan meveyê, guna yê.

marmarok/i *N. Bw.* Malmalok/i. Qeçkîni ma bi marmalokan a kay kerdê.

marmaroki *Zoo. Nm.* Maymarrani. Marro makî, marro mayan, marro marrî, marro man. Maro ki zêno. *Tr. Dişi yılan.* Marmaroka kena bi ê marrî ya şiro pêser.

marmase/ê *Zoo. N.* Maseyo ki zêdê marran derg

û barî yo. *Tr. Yılan balığı.* Mi bixwu erqda Helebî di, bol marmasey dîyê û hembazanê ma jî bol tepiştê.

maro awî *Zoo. Nn.* Marê mîyandê awan o k, bizihêr û tehlûkeyîn nîyo. Marê awîy zêdê marrandê bejîyan gîrgîn nîyê, hend axûya ci çinî ya. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Su yılanı.* Maro awî do ci rê zirardan nêbo.

maro bej *Zoo. Nn.* Maro bejî. Maro ki bejî di coyêno, marê serdê erdan o ki hem zihêrin o hem jî tehlûke o. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Kara yılanı.* Maro bej o, do ci perro. Kaşka destê xwu pa nêno.

maro bejî *Zoo. Nn. Bw.* Maro bej. (R'yê ci qalin waneyêno.) Eger herûnda mardê awî di, maro bejî ci perrayê, bi mi ki ey beqa nêkerdê.

maro belek *Zoo. Nn.* Maro belekin. Babetên marêndo bejî yo ki renga ci têtewr a; tey sipeyey, sîyayey, boziney û zewmbîy rengîy jî estê. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Ala renkli kara yılanı.* Maro belek gîrgîn o, tehlûke o, zihêrok o.

maro belekin *Zoo. Nn. Bw.* Maro belek. (R'yê ci qalin waneyêno.) Maro belek/in, sûr, sîya, cûnin, bejî, awî, kuho, tîrmar, kormar/kelpeyo kor, zerdimari, zerd, qoçin, sipe, leymin û hewna zêdê nînan xeylên marrîy erddê Suwêreki di estê.

maro dirbetin 1. *Zoo.* Maro ki derbi werda, bîyo dirbetin. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Yaralı yılan, tehlikeli yılan.* Boka maro dirbetin ma nêperro! 2. *Ed. Nn.* Edebîyatdê Dimilî di maro dirbetin, tehlûke/lûkî îfade keno. *Tr. Tehlike.* Zeno ze maro dirbetin, ma kes nêwetanê vera ci şirê!

marol *Yûn. Nk. Nn.* Kahu. Çîyo awî yo ki, awîyan di karêno û kes ci ra selate virazeno, kes çîgkufte pa weno. Perrê ci derg û barî yê (barîyeya ci fina hendê da desên santîmîy esta), hergi marolên di da vîstên perr esto. *Lat. Lactuca sativa. Tr. Marul.* Esas kes do çîgkufteyî bi nanî ya nê, bi marolî ya bûro. Wexta nênişeno mîdedê kesî.[1]

maro nîmkişte *Zv.* Gireyo nîmhalkerde. Gireyo ki nîmçera hal bîyo. *Tr. Yarı halledilen sorun, yarı da olsa halledilen problem, çözümü yakın sorun.* Hedro di tayêni pereyê qismên erdandê xwu yê berajî verkewteyan girot bî, ê qismên nêşa bî bigîro. Înan nê gireyandê nîmçeyan rê vatê maro nîmkişte.

maro qoçin *Zoo. Nn.* Maro ki qoçê ci estê. No mar, zêdê bizêkan oreno. (R'yê ci qalin waneyêno.) *Tr. Boynuzlu yılan.* Mi pers kerdo, Mesela apê mi va: Mi şuwanîni di, maro qoçin bi çimîdê xwu ya dîyo. No mar, Suwêreki di, dereyan di, delevan di, dehlan di wextêra vîneyayê.

marq *Nn.* Hereketdê qarşûy rê hereket kerdeni, ci rê bi livên a, bi kerdenên a cewab dayeni. *Tr. Tepki, depresyon, devinim.* Marqê ci do xirab bo. Çunkî o yo ters hereket keno.

marqe 1. *Zoo. Nn.* Nîşanê serdê heywanan. *Tr. Hayvanların tanınması için vurulan işaret, nişan.* Marqe terkedê xwu ro dê ki wa bisilasneyê. 2. *Zoo. Nn.* Meqle. Erd di xwu ata nata sawitena heywanan a. *Tr. Hayvanların toz ve toprakta debelenmesi.* Marqe kerd, tîyanan tozûtebal di verda. 3. *Nn.* Nîşan/pûlo ki dezgedar çaygerî ra gîno. *Tr. Tezgahdar tarafından çaycıdan sonradan hesabı parasal olarak görülmek üzere alınan pul/marka.* Werdîyey di, mi çay vila kerdê, dezgedarî jî herga ki çay dayê mi, sereyê çayên mi ra marqeyên girotê. Dima jî sereyê marqeyên heqêndê çayên mi ra bi perey a girotê.

marqe/ê *Baz. N.* Çîyo ki qelîtedar virazîyayo û ci rê nimroyên, nameyên deyayo. *Tr. Marka, markalı ticaret eşyası.* Nêzana filan marqedê bênamûsî ra mi qabanên herîna, tûnikê ci rew dirîyay, di cayêndê ci aşkawîyay. Qaşto marqe bî. Ma rişt cadê ci, înan xwu çekerd çali, ma rê neweyê ci nêda.

marqekar/i 1. *N.* O/çîyo ki, karê marqeyî keno, karê ci marqeyî ser o yo. *Tr. Marka işi yapan.* Marqekar do rew çay vila kero. 2. *Baz. Nn.* O/çîyo ki karo biqelîte keno, karê ci biqelîte o, karê ci giran o, karê ci çîdê vayey ser o yo. *Tr. Marka işi, kaliteli iş üzerinde çalışan.* O merdimêndo marqekar o, ez bixwu nêşena ey ser ra çî bîyara. 3. *N.* O/çîyo ki marqeyan roşeno, wezîfedarê marqeyan, wezîfedarê nîşanandê heywanan, memûrê marqeyî. *Tr. İşaret koyma memuru, hayvanları nişanlama görevlisi.* Şirê marqekarî heteki, wa şima rê marqe pirodo. Wezîfeyê mi nîyo.

marqekarey 1. *Baz. Nm.* Marqe dayeni, marqekar/i bîyayeni. *Tr. Marka işi.* Marqekarey di kes do durûst bo. 2. *Baz. Nm.* Bi qelîte ya kar kerdeni. Karê çîyandê qelîteyînan kerdeni. *Tr. Marka işi yapmak.* Marqekarey di, kes do comird bo ki, mişterî bi şo bianco. 3. *Nm. S.* Karê marqeyan kerdeni, wezîfedareya marqeyan. *Tr. Belediyelerde hayvanları işaretleme memurluğu.*

1 Dezgeyê Ziwandê Tirkan, na vajeki rê vato vajeka Yûnanan a.

Marqekarey karêndo çetin o. Çunkî ze ki kes fina karê dewan bikero.

marquç *Sn. Nn.* Xortimê nargileyî. *Tr. Nargile hortumu.* Marquçî bîya ki wa xwu rê nargileyên bişimo.

marquçi *Zoo. Nm.* Kovala marrî, kovali. *Tr. Yılan halkası.* Mi senîn ki marquçi dî, zerrîya mi qutifiyê. Tayên mend bî ki ez ser o ronişa.

marrasêkur/i *N.* Keso ki maya ci çinî ya, maya ci merda. Qeço ki maya ci merda. *Tr. Öksüz. Anası ölen çocuk.* Lajek mar ra sêkur bî, pêr ra nê. Mi heti ki marrasêkur deha bol vîyeçewt o.

marrasêkurey *Nm.* Mar ra çinêbîyayeni, maya ci merdeni, qandê qeçekan maya ci çinêbîyayeni. *Tr. Öksüzlük. Anası olmamak.* Marrasêkurey di kes deha vîyeçewt beno.

marr ci perrayeni *f. M.* Marciperrayîş. Marr ci zeqitnayeni. *Tr. Yılan sokmak.* Eger marr ci perrayê, to do sifte sifte se kerdayê?

marrî *N.* Mêrrî. Çî/keso ki heqîqî nîyo, dima virazîyayo, dima peyda bîyo, sifte ra nîyo. *Tr. Üvey.* Dêmarî, demarî, bavmarî ûzn. Kaşka pîyê ci heq bîya. Labelê marrî yo.

marşungi *Nk. Nm.* Babetên vaşêndê alafî yo. *Tr. Yenilebilir bir çeşit yemlik bitkisi/otu.* Marşungi mi nêwerda. Eger mi werda jî mi nameyê ci nêzanayo.

marûla *Zoo. Nm. Bw.* Marmaloki. Marûla do destê xaloy maç kero ki ez ay verda.

marûmişk *Zoo. Nn.* Marrîy, merrey û çîyo winasîn o zirardano kirancok o ki, kes ci ra terseno û madê kesî ci ra qelibêno. *Tr. Yılan, fare gibi bütün zararlı haşere ve hayvanlar.* Keynekeri va: Ez marûmişkî ra hem tersena hem jî pa madê mi qelibêno.

marûmişkane *Nn.* Zêdê marûmişkîya, bi marûmişkî yo mendeni, wesfê marûmişkî tey bîyayeni, zêdê heywanandê marûmişkî yê ki madê kesî qelibnenê û zirar danê bi kesî. *Tr. Yılan, fare gibi zararlı hayvanlar gibi olma.* Mi rê jî marûmişkane ame. Cora madê ci, ci ra qelibîya.

marûmişkaney *Nm.* Marûmişkane bîyayeni. şekil û biçim û usûl û mêl û meşdê xwu di zêdê marûmişkîya bîyayeni. *Tr. Yılan ve fare türü zararlı hayvanlara benzemek.* Ti do marûmişkaneya ci ma rê vajê, zirardê ci ra qal biki.

marûmişkey *Zoo. Zv. Nm.* Marûmişk bîyayeni. Marr û merre bîyayeni, wesfê marr û merreyan tey bîyayeni, marr û merreyan ra bîyayeni, marr û merre û çîyo winasîn o madqelibnok û zirardan bîyayeni. Zêdê marûmişkî ya pîs û madqelibnok û zirardan bîyayeni, wesfê nê heywanandê pîsûnehsan tey bîyayeni. *Tr. Hayvanlar içinde yılan, fare gibi kemirici, zarar verici ve mide bulandırıcı hayvan olmak, bunlar gibi kötü, tiksindirici ve zararlı olmak.* Mi rê ki ti yê bolkî jî marûmişkeyda ci ra nêwetanê vera ûja şirê.

marûmor *Zoo. Nn.* Marûmorûle. Marrîy, malmalokîy, qumqumokîy, şêlmar û çîyo winasîn o bizirar aseno. *Kur. Marûmûr, marûmişk. Tr. Yılan, kertenkele, çıyan vb. zararlı bütün hayvanlar.* Mêrdekên vatê: Mêrdek afsûnkerde bî, marûmorî mîyan di zirar nêdîyê.

marûmorey *Zoo. Nm.* Marûmorûley, marûmorûleyey. Marûmor bîyayeni, wesfê marûmoran tey bîyayeni, marr û malmalok û şêlmar û qumqumok û çîyo winasîno zirardan bîyayeni, nînan ra bîyayeni. *Tr. Yılan, çıyan, kertenkele, kırkayak gibi her tür zararlı sürüngen hayvan.* Aja di marûmorûle bol bî. Ez marûmoreyda ûjay ra bol tersena.

marûpêrî ra 1. *Nn.* Çîyo ki ci ra nîyo, marûpêri ra yeno, çîyo xwuserî nê marûpêri ra. *Tr. Kalıtsal, irsi, atadan gelme, aileden gelme, anne baba kanalıyla gelmek.* Bengida ey ra metersê, benga ci marûpêrî ra ya. Çunkî hem marda ci di hem jî pêrdê ci di esta. 2. *Nn.* Rîdê marûpêri ra, poxida marûpêrî ra, sebebê ci mar û pî bîyayeni. *Tr. Anne babasının yüzünden.* Marûpêrî ra nêbîyayê ey nêkerdê.

marxula *Zoo. Nm.* Bûkemari, qumqumoki. *Lat. Lacertilla sauriya. Tr. Bir çeşit kaya kertenkelesi.* Marxula ra ez tersena. Çunkî şeklê ci pîs o.

masate/ê 1. *N.* Masaye/ê, pifbîyaye/ê. Eger nêweşîni di bo, çîyo hîleyêno ki, çoşman ser hacîmê ci zeyîdîyayo, bîyo vêşî, werimîyaye o. Eger nêweşîni nêbo jî noqra çîyo ki hacîmê ci bîyo vêşî, jewaney ser zeyîdîyayo. *Tr. Şişkinlik.* Masateyê ci anişt tepîya şima muameleyê ci kenê, hetta ki masateyê ci nêanişeno, melûnê, ci meveyê. 2. *N.* Pifbîyaye/ê. Çî/keso ki çoşman ser zeyîdîyayo, eger nêweşîni bo werimîyayo, bîyo vêşî, ze ki hewa mîyan kewo û bizeyîdîyo. *Tr. Şişik, şişen.* Ma tersayê. Ma va beno ki, sereyê ci yo masate do nêanişo, cora ma berd nêweşxane.[1]

masateni *f. M.* Masatiş. Masayeni, werimîyayeni.

1 Çîyo masate, kes vano beno ki hewa/va dekewto de û bîyo şişko/şişman. Masate, bi tene/heban a nêzeyîdêno, hacîmê ci beno vêşî. Yanê eger çîyo ki maseno jew bo, fina jû maneno. Mesela didi, hîrê, çehar yan deha vêşî

Pif bîyayeni. Xwu bi xwu vera cor, vera berzey, vera bin, vera kenaran zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, hacîmê ci bol bîyayeni. Werimîyayeni jî masaten a. Labelê bi nêweşînên a masatiş o. Mesela baloni masena, labelê nêwerimêna. Masatişê kulên bi werimîyayîşî ya maseno. *Tr. Şişmek*. Mîr maseno, baloni masena, eger sereyê ci bişikîyo yan jî çîyên piroguno maseno, erd awi ra maseno, kes mirdey ra, bitrîyey ra maseno, kes qehran ra maseno ûzn. *Bw.* Binvajedê masate/ê 2.

mase *Zoo. Nn.* Nameyê weşeyandê mîyandê awandê umûmîyan. Weşeyê mîyandê awanê ki, kes bi şikildê babetên goştî ya weno. Bolekê ci "masey" ê. *Kur. Masî. Tr. Balık.* Maseyêndo derg û qelaw dolawîda Feratî di vijîya.

masekar/i *Eko. N.* Maseger/i, karbimase/ê, karbimasey, seydwanê/a masan. Kesd/çîyo ki bi maseyan a diligê xwu keno, debarê ci maseyan ser o yo, masey tepşeno û pa diligê xwu keno. *Kur. Masîvan. Tr. Balıkçı.* Masekar do bêwext seydê masan nêkero ki, neslê masan nêqedîyo.

masekarey *Eko. Nm.* Masekarîni, masegerey, masegerîni, karbimaseyey. Karbimase bîyayeni, seydkareya maseyan, masekar bîyayeni, maseyan ser o gurwîyayeni. *Kur. Masîvanî. Tr. Balıkçılık.* Dengizandê Turkîyay di masekarey hend ercîyayê nîya. Semedêndê ci jî masekarê Turkîyay qandê bazirganey nê, qandê werdîy seyd kenê.

maseki 1. *Nn.* Masaya werdî. Masaya werdî ya ki weşdê kesî şina. *Tr. Küçük masa, masacık.* Ay guldani nê a masekda sûrî ser. 2. *Zoo. Nm.* Maseya werdî û xaseki û qergûnek û mehsûma marî. *Tr. Küçük, masum, zavallı ve hoş balık.* Mi maseka ci dekerdi awcamiki mîyan.

masela *Zoo. Nn.* Maseyê layan. Maseyo ki layan û awandê tamweşan di coyêno. *Tr. Çay balığı, tatlı su balığı.* Maselay, do layan di bibê, dengizan di nêbenê.

maseşemşîr *Zoo. Nn.* Maseyo şîmşîr. Maseyêndo mîyane tûj o. *Tr. Kılıç balığı.* Maseşîmşîrîy do torida mi kewtayê, o maseger bî sebebê ci.

masewer/i 1. *Zoo. N.* Îbla, masewerik/i, mirîçika masan. Mirîçika ki bi maseyan a warî bena. *Tr. Balıkçıl kuşu.* Masewera xwu comê bindê aweri kena ki xwu rê masey vejo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; masey weno, goştdê masan ra hez keno. *Tr. Balık yemekten hoşlanan.* Esas ez jî masewerên a. Çunkî mi tamê masan, Îstanbul Kadikoy di û vapûran vero dîyo.

masewerey *Nm.* Masewer/i bîyayeni. Maseyan ra hez kerdeni, werokê maseyan bîyayeni. *Tr. Balıkçıl olmak, balık etinden çok hoşlanmak/zevk almak.* Bi mi ki masewereyda ey di nêweşîni esta. Ma cara kes hergi şan masey weno?

masewerik/i *Zoo. N. Bw.* Masewer/i 1. Masewerîki, xwu cor ra verda dolî ser û maseyê xwu wedard û şî.

maseyê heran *Zoo. Nn. Nb.* Qurqurik, kûrkûrik. Leyrê beqanê werdîy. Babetên maseyêndê mîyandê layan ê ki werdî yê û nêwerênê. *Tr. Kurbağa yavrusu, kurbağa larvası. Küçük ve yenilmez bir çeşit balık veya su ürünü.*[1]

maseyo fekhera *Zoo. Nn.* Babetên maseyên o. *Tr. Geniş ağızlı bir çeşit balık.*

maseyo sandiqin *Zoo. Nn.* Babetên maseyên o. *Tr. Sandık görünümlü bir balık çeşidi.*

masnaye/ê *N.* Pifkerde/ê. Çî/keso ki, bi destandê kesên a, çoşman ser hacîmê ci zeyîdneyayo, kerdo vêşî, ze ki hewa/va mîyan kerê. No hal, eger ki bi nêweşînên a bo, wexta beno werimnayeni jî. *Tr. Şişirilen.* Nanê mîrdê masnayeyî û mîrdê nêmasnayeyî jew nêbeno, ê mîrdê masnayeyî deha weş beno.

masnayeni *f. M.* Masnayîş. Pif kerdeni. (Eger nêweşînên di bo, beno werimnayeni.) Hacîmê çîyên yan jî kesên çoşman ser zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, ti vanê beno hewa/va mîyan qulojnayeni. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni masnayo, eger ki jew o, heb o, fina zêdê xwu maneno (Mersela eger jew o, wexta didi, hîrê, çehar, panc û deha bol nêbeno). Labelê werimên o, hacîmê ci beno bol. *Tr. Şişirmek.* Mi baloni masnê, ay mîr masna, filan kesî bi qisan a çareyê ma masna, to bîlaheq û bîlasebeb no nuşte masna ûzn.

mastbeste/ê *N.* Mastbestok/i. O/çîyo ki mast besteno, mast girêdano, mast amîn keno. *Tr. Yoğurt mayalayan, yoğurt tutan.* Mastbesteyê ma, birayê min o.

mast besteni *f. M.* Mastbestiş. Mast amîn kerdeni. *Tr. Yoğurt tutmak, mayalamak.* Mast besteni rê destêndo mûsate lazim o.

mastbestokey *Nm. Bw.* Mast besteni. Mast bestokey di, destê kesî do şenik bo ki mastê kesî bibestîyo.

mastêr *Nn.* Koviki. Bolkî hacetêndê danik/mexzen o ki cor ra hera û xorî yo û cêr ra jî bol teng nêbeno.

---

1 Ê ki zêdê loqran ê jî hakandê beqan ra peyda benê.

û derg û barî yo. Bi no şikildê xwu ya debêno fekdê çînakîyên ki çîyêndê zêdê awi pa dekerê ê çîdê fektengî mîyan. *Tr. Huni.* Mastêrî bîyarê ki ma şitî dekerê meşkeri mîyan.

mastêrek *Nk. Nn.* Vaşên o ki, şeklê ci eynî zêdê mastêrî yo. Vilikê ci sipeyîn ê û zêdê mastêrî ya yê. *Tr. Çiçek açan kısmı huniye benzer bir çeşit ot.* Mastêrek, sipe û kuho yo.

mastêrey *Nm.* Mastêr/i bîyayeni. Wesfê mastêran ser o bîyayeni. Çîyo ki kes pa aw û çîyanê awikinan dekeno cayandê teng û qulan ki, ci ra nêrijîyo, a o çî bîyayeni. *Tr. Hunilik. Hunilik malzeme.* Mastêreyda ci ra nêbîyayê, mi nêherînayê.

mastuwa *Wş. Nm.* Şorbayênda hest a ki, bi kuwateyî ya, bi mastî ya, bi do ya pewjêna û bena hesti tepîya, rono kelle (eger şîrane bo, wexta rib verdeyêno ser) debêno ser. *Tr. Kabuksuz buğday kırmasından yoğurt ve ayranla pişirilen ve lapa halinde üzerine tereyağı (eger tatlı olarak yenilirse, üzerine pekmez konulur) dökülerek hazırlanan leziz bir yemek veya tatlı çeşidi.* A do ci rê mastuwayên virazo.

masûre *Sn. Nn.* Loxa ki makînerda terzîyan û heremkaran mîyan da û têlan pêşena, loxa mîyandê makînerda terzîyan. *Tr. Mezura.* Maya mi têlîy, bi masûre ya piştê û fina makîneri masûrî ra têlîy antê û çina deştê.

maşa *Nm. Bw.* Gazgîri. Mi bi maşa ya kozê xwu berd, înan bi carût a berd.

maşallah 1. *Nn.* Mûreka nezerî. Mûreka çimênokî ya ki kesî çiman/nezerî ra sitarnena. *Tr. Nazar boncuğu.* Tûtekdê xwu rê serdê çaredê ci di maşallahên viraşt ki ci çiman ra sitar kero. 2. *Nn.* Welatdê Kurdan di nameyêndê lajekan o. Qandê teqdîrkerdişî, qandê hemdî, qando ki nezer/çimênokî nêbo, neyêno pa. *Tr. Erkek çocuklara verilen bir isim.* Hembazêndê min o Maşallah jî esto. 3. *G.* Vajekêna ki wextê şabîyayîşî, wextê kêfweşey di vanêna ki maneyê ci, "Çi bimbarek o! Çi weş o! Ellah bixeyr kero! Tey kemaney çinî ya. Ellah berke dekero ûzn." o. *Tr. Maşallah, barekallah, Allah bereket versin anlamlarına gelen bir hoş söz.* Maşallah, ez nêşena tey nûtênda kemî bivîno!

maşênaye/ê *N.* Wezîferaviste/ê, gurweraviste/ê. Çî/keso ki jewî dest di, bi bol û bol gurwîyayîş a, bi bol û bol xebitîyayen a, wesfê xwu kerdo vinî, bol û bol bîyo kehan û deha wezîfe nêvîneno, gereg ki çebîyo, ameyo haldê çebîyayîşî di vinderdo. *Tr. Atıl hale getirilen, pertleştirilen, iş göremez hale getirilen, asli sıfatı kaybettirilen.* Ez nêzana kê maşênayo. Labelê bellî yo maşîyayo. Mi rê çîyo wina maşênaye lazim nîyo.

maşênayeni *f. M.* Maşênayîş. Pert kerdeni. Karûgurwe û wezîfe ra visteni. Kesên yan jî çîyên bi bol û bol gurwênayen a, bi xirab gurwênayen a, haldê eştişî ardeni, wesfê ci vinî kerdeni. *Tr. Atıl hale getirmek, pertleştirmek, iş görmez hale koymak.* Mêrdekî va: Mi nêmaşênayo, bixwu maşîyayo. Hendayên kê dest di bo, xwura do wina kehan bo.

maşiki *Nk. Nm.* Lobyas. Babetêndê lobikan ê ki, qismên ci rê vanê lobyasîy. Zêdê mercûyan karênê, ci ra şorba û tirşik virazêno. Lobikan werdêrî yê, hebê ci qulorek ê, lema ci zêdê pêçekan a. Bi çîyan a pêşêna û şina, hendê mercûyan ê, perrê ci pûrtikin ê û awî karênê. Nika hend kes nêkareno. Wexto ki lobikîy bi gilên a benê, pa di teney benê. Noqra bi maşikan a bi şikildê aqasyan a, pa panc-şeş teney benê. Fina maşikîy bi şikildê govên a yê, govilênê. (Bolekê ci "maşikîy" ê.) *Tr. Bir börülce çeşididir. Börülceden ayrılan yönleri de bulunmaktadır.* Ci rê maşikan ra tirşên virazi, wa xwu rê pîzeyê xwu mird kero.

maşîyaye/ê *N.* Pertbîyaye/ê, gurewrakewte/ê, wezîferakewte/ê. Çî/keso ki wesfê xwu vinî kerdo, bol û bol bîyo kehan û wezîfe/gurwe ra kewto, gereg ki çebîyo. *Tr. Pertleşen, atıl duruma gelen, iş görmez hale gelen.* Motoro maşîyaye, senîn ki gereg ki bierzîyo, gereg ki çinayo maşîyaye jî bierzîyo. Labelê ez ba, ez kitabê maşîyayeyî nêerzena, rişena faroqeyê kağitî ki, newedîla ro ma ageyro.

maşîyayeni *f. M.* Maşîyayîş. Pert bîyayeni. Wezîfe ra kewteni, wezîfe nêdîyayeni, bol û bol kehan bîyayeni, gurwe nêvînayeni, wesfê xwu vinî kerdeni. *Tr. Pert olmak, işlevsiz kalmak, iş veya vazife göremeyecek hale gelmek.* Kirrêşa (ereba/wesayîti) maşên a, merdim maşên o, çina maşên o. Welhasil bol çî maşên o. Çunkî maşîyayeni wesfê kes û çîyan o.

maşla *Teks. Nm.* Gula. Layê ki, zêdê bazîdê kesî pêya girêdeyayê. Labelê na, ginda nîya. Eger nay çîyên ser o gindilêr kerê, do ginda bo. *Tr. Çile. İplik çilesi.* Maşla bîyarê, ma bimûnê ki ma lajekî rê qazaxên virazê.

mat 1. *Ky. Nn.* Kaya satrancî di şahê dûşnekar/raqîbî girêdayeni û kayeri qedînayeni. *Tr. Mat.* Mêrdekî şahê dûşnekardê xwu girêda û va, "şah û mat." 2. *Nn.* Mat, heyret, ecêb, şaş mendeni, heyret kerdeni, ecêb di mendeni. *Tr. İlginç ve hayret edilecek pozisyonda kalmak, şaşırmak,*

bütün dikkatiyle bakakalmak. Ez mat mend bîya, înan mat mendena mi dî.

matbîyaye/ê 1. *Ky. N.* Kes/çîyo ki; kayda satrancî di girêdeyayo û kewto bin, kaya ci qedîneyaya, kayerda satrancî di şahê ci heme ca ra girêdeyayo (bestîyayo) û kaya ci qedîneyaya. *Tr. Mat olan.* Kaygero ki des finîy matbîyaye do çirê û bi çi rî ya kayeri bikudêno ki? 2. *N.* Şaşmende/ê, heyretdimende/ê, ecêbmende/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di mat mendo, şaş bîyo, şaş mendo, ecêb di mendo, heyret di mendo. *Tr. Afallayan, hayrette kalan, şaşkın, şaşan.* Wesf û livê merdimdê matbîyayeyî û matnêbîyayeyî jew nêbeno.

mat bîyayeni 1. *f. M.* Matbîyayîş. Kayda satrancî di heme ca ra girêdeyayena şahî, kaya ci qedîyayeni, têtewr bin kewteni, teslîm bîyayeni. *Tr. Mat olmak.* Wexto ki kes satranc kay kero, îlla kî jew beno mat. Satrancî di mat bîyayîş normal o. 2. *f. M.* Matbîyayîş. Şaş bîyayeni, ecib di mendeni, ci rê ecêb bîyayeni, heyret bîyayeni, cayê ecêbî peyda bîyayeni. *Tr. Afallama/k, şaşıp kalmak, hayrette kalmak.* Ez nê, o bî mat.

matematîk *Îng. Mat. Nn. Bw.* Hesab. Matematîkê ci hewl bî. Cora şî mamosteyînda matematîkî.

matey 1. *Nm.* Mat/i bîyayeni. Wesfê matan tey bîyayeni, kayerda satrancî di mat bîyayeni, şahê ci heme ca ra girêdeyayeni. *Tr. Mat olma.* Ez binkewtişdê ci ra bîya haydar. Labelê kesî ez mateyda ci ra haydar nêkerda. 2. *Nm.* Mat/i bîyayeni. Wesfê matbîyayan tey bîyayeni, ecêbey di mendeni, şaş bîyayeni, heyretey, heyretey di mendiş. *Tr. Afallama, şaşıp kalma.* Kaşka şima ez mateyda ey ra, xeberdar nêkerdayê.

matkerde/ê 1. *Ky. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kayda satrancî di, şahê ci heme ca ra girêdayo û kerdo bin, visto ci, dayo ci ro. *Tr. Mat edilen.* Boka şima zerrîya ê kaygerdê matkerdeyî giroti? 2. *N.* Şaşkerde/ê, ecêbdiverdeyaye/ê, heyretdiverdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mat kerdo, tayên bîyê sebebê matbîyayîşdê ci, heyret di verdayo, şaş kerdo, ecêb di verdayo. *Tr. Hayret/şaşkınlıkta bırakılan.* Ez deha ê kesdê matkerdeyî dima nêgeyrena.

mat kerdeni 1. *Ky. f. M.* Matkerdiş. Kayda satrancî di şahê hemberdê xwu heme ca ra girêdayeni û bi no şekila kayera ci qedînayeni. *Tr. Mat etmek.* Ez biba biba, mat bena. Çunkî ez nêşena kesî mat kera. 2. *f. M.* Matkerdiş. Kesên, yan jî çîyên, bi liv û karêndo ecêb a mat verdayeni, ci heyret di verdayeni, ci ecêb di verdayeni, ci şaşey di verdayeni. *Tr. Hayrette bırakmak, afallatmak, şaşırtmak.* Tayên mend bî ki, mi mat kero.

matmende/ê *N.* Kes/çîyo ki; ecêb/heyret di mendo. *Tr. Şaşırıp kalan, şaşa kalan, taaccüp eden.* Mêrdeko matmende do neya tepîya se kero, sera şiro?

mat mendeni *f. M.* Matmendiş. Ecêb di mendeni, heyret di mendeni, şaş mendeni. Dîqetê xwu pêroy çîyên ser o verdayen û winî mendeni, heyretî mîyan di çîyên winîyayeni û winî mendeni. *Tr. Şaşakalmak, hayrette kalmak, garipsemek.* Çimê ci ser o mendîy, mat mend.

ma vajê ki *V.* Mersela, eger, winî nê wina. No vatiş, vatişan mîyan ra vatişên o ki vatiş û bîyayen û netîceyê ci, zêdê nê vatişî jî, zêdê vatişandê ci mimkun o. *Tr. Farzedelim ki, diyelim ki, söz gelimi, örneğin, mesela.* Ma vajê ki zêdê mi vijîya. Wexta şima do se kerê?

mawya *Zîr. Nm.* Mayî. Şitê mîyan o ki, mîy hewna newe zayê, ci ra vijêno. *Lat. Kolostrum. Tr. İlk ağız, ağız sütü.*[1]

mawzeri *Sn. Nm.* Cûrretifingi. Sîlehênda verên a, zêdê çaplîyer a. *Tr. Mavzer.* Mêrdek bi mawzer a kişîya bî. Mewzera ki bi ci ya kişîya bî jî, ser o verdeyê bî.

maxi 1. *Nm.* Dara viraştê ya ki debêna serdê banandê herrînan. Na vajeki bolkî bi bolekeyda ci ya vajêna. (Bolekê ci "maxîy" ê.) *Tr. Toprak damlarda, tavana konulan işlenmiş ağaç direkler.* Sifte maxîy teritîy, dima jî nay banan ser. 2. *Nm.* Komeki, cema, qewşa, qefşi, qefti, desta. Çîya ki neyaya pêser, ci ra komekên, ci ra cemayên, ci ra qewşayên, ci ra qefşên, ci ra qeftên, ci ra destayên virazîyaya. *Tr. Deste, küme. Kucaklanabilecek olan bitki kümesi.* Maxên velg bîyarê ki, wa terke xwu rê bûro.

maxîy *Nb. Bw.* Maxi. Maxê ci dûzîy û raştîy bî. Cora serê banandê ci jî weş ame.

---

1 Eger mawya bigireyo û bibo zêdê kesmana, pê tepêşo, wexta ci ra xelênder (xulonder, xilênder) vijêno. Eger girênayenda mawya di şit pê nêtepşo û zêdê loriki pêverdo û vilabîyayê bimano, wexta ci ra heriş/herişt vijêno. Yanê gireya siftekêni di xilênder, gireya dimayêni di jî heriş vijêno. Tabî ki sirf gira bes nêkena, ci rê wezîyet jî lazim o. Rengê nînan jî zerdanê yê. Eger nê di wezîyetan dima jî girênayena şitî dewmi bo û şit amîn bo, di wezîyetnay peyda benê; wezîyeto siftekên di şit herimêno, ci ra loriki virazêna. Wezîyeto dimayên di jî şit nêherimêno, muameleyê girênayîşî dewam beno û peynî di ci ra mast virazêno.

maxli *Zir. Nm.* Rovêjoki, mixuli, mûxeli elegi, ardbizi, ardbêji. Rovêjoka ardan. Çîya ki kes ardan pa rovêjeno. *Tr. Elek.* A maxli bîya, ma bi ci ya ardan birovêjê.

may *Nm.* Da, dayîki, dakîlê, mar. *Tr. Anne, ana.* Esas na vajeki tenya herûna *"anne"*y tepşena; ê bînîy bolkî qandê veyndayenê. Roja Ellahî çinî ya ki, maya mi, mi vîrî di nêbo.

mayaney *Nm.* Marîyey, maney, makîyey. Marî/makî bîyayeni, mani/mayani bîyayeni. *Tr. Dişilik, doğurganlık.* Nerîyey û mayaney ziddê pê yê.

mayani *Nm.* Marî, makî, marîa, mani. Însan û heywano ki qeç/leyr ano. Vajekê makî jî, mayan ê. Çîyo ki zêno, yan jî zayena ci qebûl bena, pêro. *Tr. Dişi, dişil.* Na goliki mayan a. Wext bêro, do to rê bizo.

maydar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; maya ci esta, mayên ra bîyo, pa/tey may esta, wahîrê mayên o, winîno mayda xwu ra. *Tr. Anneli, bir anadan doğan, yanında annesi olan, annesine bakmakla görevli olan.* Senîn ki meymandar meymanê ci esto, wahîrê meynanan o; winî jî maydar jî maya ci esta, wahîrê mayên o, winîno marda xwu ra. 2. *Sos. N.* Çî/keso ki, mêlê ci may ser o, xwu dano kiştda mari ser, qewet û qudret û hêle û mêlê ci tim may ser o yo. *Tr. Anaerkil.* Mongolîy bi mi ki maydar ê, ma pîdar ê.

maydarey 1. *Nm.* Maydar/i bîyayeni. Wahîrê/a mayên bîyayeni, maya ci bîyayeni, marên ra bîyayeni, tey/pa may bîyayeni, marda xwu ra winîyayeni. *Tr. Yanında annesi olmak, annesine bakmakla görevli olmak, annesiyle birlikte olmak.* Maydarey di muamele babetna o, bêmayey di muamele zewmbî yo. 2. *Sos. Nm.* Maydar/i bîyayeni. Mêl û qewet û qudret û muamele û fêlan di, vera may bîyayeni, kiştda may ser o bîyayeni, qisaya may ravêrîyayeni, bolkî zêdê may bîyayeni, vera xalan şîyayeni, mêlê ci vera xalan bîyayeni. *Tr. Anaerkillik.* Wexto ki keye û malbat û şarê ma pîdar bî, ma pêro pêser di şîyê. Nika sersûneya kewna cinîyan dest, ma pêrini pêverdayo, keso kesî ser di nêşino. Pêroyê mewda şîrini ser di şinê û yenê.

mayî *Zir. Nm. Bw.* Mawya. Mi bol mayî werdo, tay tamêndo şên esto.

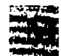
mayîn/i *N.* Çîyo ki, (bi zewmbîvaje ya) keso ki mîraz debîyayo de, meya erzîyaya mîyan, alawitişî rê bîyo hadire. *Tr. Mayalı.* Ti do mîrdê mayînî ser nêkewê.

mayîney *Nm.* Ma bîyayeni, mîraz bîyayeni, meyayîn bîyayeni. Mîrazê ci mîyan di bîyayeni, alawitişî rê bi şikildê mîrdê hazirî ya vinderîyayeni. *Tr. Mayalı olmak, mayalılık.* Mayîneyda ci rê ez nêşena bahaney bivîna. Çunkî weş bîbî ma.

maypûşt/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; maya ci pûşt a, heşa haziran ra, xwu dana, kar û gurwedo heram da û fehşey kena, kewta rayda xirabi. *Tr. Anası kötü yolda olan, annesi fahişelik yapan.* Qehrîya lajdê xwu ra û va: Ti yê çirê bi ê maypûştî ya geyrenê!? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; maya ci biraştkî pûşti nêbo jî, ya bixwu salme yo yan jî maya ci salmê ya û o yo cora ci rê no heqaret beno. *Tr. Kendisi veya anası iyi olmayan, nahoş bir takım hal ve hareketleri olan, kendisine hakaret edilmek istenen.* Pîyê ci qehrîya ci ra û va: Maypûşt! Şewra ra yo ez a tîya di raya şima pawena. Şima yê kotî di, g..ê kê vila kenê?

maypûştane *Nn.* Zêdê maypûştana bîyayeni, wesfê maypûştan tey bîyayeni, bi maypûştan mendeni. *Tr. Kötü olmak, annesi gayri meşru ilişkiler içinde olanlara benzemek.* Mi rê ki ey fêlêndo maypûştane kerd!

maypûştaney *Nm. şekil û* bîçim û meş û mêl û fêlandê xwu di maypûştane bîyayeni, zêdê maypûştana bîyayeni. Kes/çîyê ki; heşa maya ci .... xwu dana, maya ci ya rayda xirabi di, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Annesi gayri meşru iş içinde olmak, onların yolunda olmak.* Mi rê qe maypûştaneyda ey ra qal mekerê! Wexto ki ez ey vînena, ez îri vejena.

maypûştey *Nm.* Maypûştîni, maypûştîney. Maypûşt/i bîyayeni. Wesfê maypûştan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; heşa maya ci pûşt a, heşa haziran ra qena xwu dana, kewta rayda xirabi ser, a ya fehşey kena, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Annesi kötü yolda olmak.* Eger maypûşteyda ci ra nêbîyayê, ay jî wina pûştey nêkerdê.

maypûştîney *Nm. Bw.* Maypûştey. Mi çimî di ki, pêro jî maypûştîneyda ci ra bî. Eger maypûştîneyda ci ra nêbîyayê, înan wina nêkerdê.

maytolaz/i *N.* Maysût/i, mayeware/ê, maysalme/ê, maysûtal/i. Kes/çîyo ki; maya ci sût a, tolaz a, salmê ya, şenik a, kuçan ra geyrena, girani nîya. *Tr. Annesi hafifmeşrep olan, annesi gelişigüzel gezen.* Boka şima nêşîyê, bi ê maytolazî ya nêbîyê hembaz?

maytolazey *Nm.* Maysûtey, mayewareyey, maysalmeyey, maysûtaley. Maytolaz/i bîyayeni. Maya ci salmê û tolazi û sûti bîyayeni. Kes/çîyo ki; maya ci salmê ya, kuçey ra geyrena, şenik a, girani nîya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Annesi salma, gelişigüzel gezen ve avare olmak.* Wesfê may-

tolazey tey esta yan çinî ya?

maz 1. *Nn.* Ê ma, çîyê ma. *Tr. Bize ait, bizlik.* O çîy, maz o. 2. *Nn.* Ma jî, "ma zî" ra xeripîyayo. *Tr. Biz de.* Maz (ma jî) yenê.

mazalla 1. *Nm.* Sersey, sersî, versî, versi, virsnedari. Cayo sey. *Tr. Gölgelik yer.* Tîjî ya yena ma ser, derê ma xwu rê şirê mazalla ki, wa tîjî ma ro nêdo. 2. *Nm.* Weşboygeh. Cayo ki ci ra boyênda weşi yena. *Tr. Güzel/hoş kokulu, hoş kokulu yer.* Ma kewtîy mazallay û boyênda weşi pêşîyê ma ro.

mazbate *Er. Nn.* Nuşname. Nuşteyê pêserikî, qerarnameyê merselayên. *Tr. Tutanak, mazbata.* Mazbateyê xwu kerd xwu dest û kewt rayda meclîsî.

mazêr *Nk. Nn.* Dara mazîyan. *Tr. Mazı ağacı.* Mazêrîy dewda ma di bol ê.

mazêr/i *N.* Çîyo/a ki mazêrî ra o/ya, mazêrî ra virazîyayo/ya. *Tr. Mazı ağacından olan.* Çuweyo mazêr o, pêt medi ci ro.

mazî 1. *Nk. Nm.* Fekîyê darda mazîyan a ki, nêwerêna, ci ra çîyê sanayî vejenê, qandê çîyandê fezay sanayî di xerc kenê. *Tr. Mazı, mazı bitkisi veya ürünü.* Verî ma mazîy xwu rê arêdayê û berdê bi kîloyan a rotê. 2. *Er. N.* Ravêrde. Çîyo ki ravêrdo, zemano ki şîyo. *Tr. Mazi, geçen.* Ma do xwu rê tayên jî, mazî ra qisey bikerê.

mazman/i *Teks. N.* Viraştok û hunermend û seneatkarê/a şiqan û xalî û cil û çîyandê zêdê şiqan. O/çîyo ki şiqîy û çîyanê zêdê nînan virazeno. *Tr. Dokumacı, kilim ustası.* Ma do qandê şiqên çîyê xwu bidê mazmanî. Vanê mazmanêndo weş ameyo tîyanan.

mazmaney *Teks. Nm.* Karê mazmanan. Mazman/i bîyayeni, viraştokeya şiqan û çîyandê zêdê nînan. Karo ki mazmanîy kenê, şiqîy û çîyo winasîn viraşteni. *Tr. Kilim ustalığı, dokumacılık.* Verî mazmaney merdiman desti di bî. Labelê nika mazmaney kewta faroqan dest.

mazmaze *Teo.* Fekî mîyan di, bi şikildê sere cor kerden a hettanî qiri awi anteni û pa taşûteni. *Tr. Gargara, mazmaza.* Awdazdê gusilî di kes do mazmaze bikero ki awdazê kesî dişubhenêmano.

mazot *Rûs. Nn.* Babetên ardûyê petrolî yo ki bi girênayen a vijêno. Pa kirrêşeyê motorînîy kewnê livî ser. *Tr. Mazot.* Motori do bi mazotî ya, filan texsî do jî bi benzînî ya biluwo.

mazûban/i *Nn. Bw.* Meymandar/i. Ez meyman bîya, o jî mazûban bî.

mazûbaney *Nm. Bw.* Meymandarey 2. Eger mazûbaneya ci weşi bo, rizqê mêrdekî do hera bol. Çunkî mazûbaney sebebê bereketî ya.

me- *P.* Veromekêndê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajekeri ver, ay keno nêbîyaye, emrê nêkerdişî û nêbîyayenî dano ci. Tersê ci "bi" yo. *Tr. Zazacada bir önek olup sonuna geldiği kelimeyi veya eylemi olumsuz yapar, olumsuzluk emrini verdirir. Olumsuzluk edatı.* Meki, mewi, meşorî, meşo, meerzi, meçeki, teber meki, meroşi, meronişi, merapekni ûzn. No veromekê Dimilî Kirdasî di fina veromek o û bi şikildê "ne" ya ravêreno. Noqra Tirkî di jî esto. Labelê Tirkî di veromek nîyo, peyomek o, o jî wesfê nêbîyayenî dano ci. Mesela meki/neke/*yapma*, meroşi/nefiroşe/*satma*, mewi/nexwe/*yeme* ûzn.

meaşi *Nm. Eko.* Menganê, aşmîyanê. Heqê kedda kesî ya, da hîrisî rojan. *Tr. Aylık, aidat, maaş.* Mehşa mi goreyê ey kemî ya, ê ey di qatê min a.

mecal *Nn.* Taqet, hêle, hêl, qewet. *Tr. Kuvvet, mecal, takat.* Tey mecal nêmend bî, hewna vatê ma bigurweyê.

mecalnêmende/ê *N.* Taqetnêmende/ê, hêlenêmende/ê, qewetnêmende/ê. Kes/çîyo ki; tey qewet û hêle û mecal nêmendo, tey nekmeyê nînan nêmendo, na kiştî ra qedîyayo. *Tr. Takatsiz kalan, mecalsiz kalan, kuvveti tükenen.* To do ê kesdê mecalnêmendeyî rê nêvatayê. Ûja di di kesê ki hewna dest bi karî yo nêkerdîy bî, estîy bî.

mecal nêmendeni *f. M.* Mecalnêmendiş. Taqet nêmendeni, hêle nêmendeni, qewet nêmendeni. Qandê karûgurweyên û kerdişên tey mecal û qewet û hêle nêmendeni, qewetê ci heme xerc bîyayeni, qedîyayeni. *Tr. Mecali kalmamak, kuvveti/enerjisi tükenmek.* Kes bizano tey mecalê nêmendo, kes do ci vero nêrono, bido jûnakî.

mecaz *Er. Nn.* Micaz, zewmbîvaje, zekvaje, nameyo daye, nameyo panaye. *Tr. Mecaz, mecaz isim.* Bi mecaz a bo, raştay nêbeno.

mecazey *Nm.* Zewmbîvajeyey, zekvajeyey. Mecaz/i bîyayeni. Wesfê mecazan ser o/tey bîyayeni, tey babetnakî vatiş bîyayeni, zekvaje bîyayeni. Tey bê manedê raştayan, manenakî bîyayeni. *Tr. Mecaz olma.* Ez a nika, mecazeyda ci dimi di.

mecazî *H. N.* Zewmbîvaje, zekvaje, mecazkî. Bi mecaz a, tey mecaz bîyayeni. Bê manedê ci yê raştî ya, manenakî do neraşt tey bîyayeni. Bê manedê ci yê heqîqî, tey manenakîdo bîn bîyayeni. *Tr. Mecazi.* Lajek kesêndo bol serewişk o. Zêdê ma nêkeno. Xwu rê ti bixwu ci rê vaji. Na qisebendi di vajeka "serewişk"î mecazî ya,

heqîqî nîya.

mecazîyey *Nm.* Zewmbîvajeyey, mecazkîyey, zekvajeyey. Zewmbîvaje/zekvaje bîyayeni. Wesfê qisan û çîyandê mecazîyan tey bîyayeni. Qisa û vatiş û kelîmayên di bê manedê ci yê biraştikî, manenakîyêndo zewmbî/o bîn bîyayeni. *Tr. Mecaz olma/k.* Ti rind zanê? Do mecazîyey di ferq bikero yan nêkero?

mecbûr/i 1. *N.* Caelmat. Qandê kerdişên, qandê bîyayîşên çî/keso ki tey mecbûrey esta, tey îlla kî bîyayîş esto. *Tr. Zorunlu, mecburi.* Esas ti pers kenê, o çî mi mecbûr kerd. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên caelmat kerdo, bi nêwaşten a kerdo. *Tr. Yapma zorunluluğu olan, istenmeden yapmak durumunda kalan, mecbur kalan.* Ti mecbûr ê ki nê karî biqedînê. Çunkî no kar, to rê qebala deyayo.

mecbûrey *Nm.* Mecbûrîni, caelmatî, caelmat. Tey mecbûrîyet bîyayeni, bê waşten a, bi caelmatey a. *Tr. Zorunluluk, zoraki, gönülsüzlükle, istek dışı, mecburen.* Ez bizana tey mecbûrey çinî ya. Ez jî emşo nîna.

mecbûrîni *Nm. Bw.* Mecbûrey. Esas ti pers kerê, mecbûrîna ci çinêbî jî ame.

meccanî *Nn.* Bêpere/ê, bêvay, bêbedel/i. *Tr. Parasız, bedelsiz, ücretsiz.* Ez a nînan meccanî dana to.

meccanîyey *Nm.* Bêpereyey, bêbedeley. *Tr. Ücretsizlik, bedelsizlik, parasızlık.* Jew çîyan di, meccanîyey weş a. Labelê hergi çî di meccanîyey nêbena.

mecîdîya *Eko. Nm.* Pereyê Osmanîyan o ki, bi bedeldê 20 qurûşan a yo. *Tr. 20 kuruş değerindeki Osmanlı parası.* Verî xebatkaranê Osmanîyan, menganêya xwu bi mecîdîyan a girotê.

mecnûn/i *Er. Nn.* Xîntane/ê, dîwane/ê. Xîntê rayda Ellahî, xînteko ki qandê rayda Ellahî kewto rayan û fina pey di nêameyo. Rêwîyê rayda Ellahî yo ki goreyê kesandê bînan ya xînt yan jî xîntane hesibêno. *Tr. Mecnun, deli, delice.* Merdimêndo mecnûn o. Ey rê xînt mevajê. Eger vanê jî xîntek vajê.

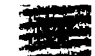
mecnûney *Nm.* Xîntaney, dîwaney. Mecnûn/i bîyayeni, xîntane/ê bîyayeni. Zêdê xîntan bîyayeni, eşqdê Ellahî, yan jî eşqdê çîyên ra, aqil vinî kerdeni. *Tr. Mecnunluk, kara sevdalılık.* Eger mecnûney ser o çinêbîyayê, xwu ra wina çolan nêkewtê.

mecrefe *Nn.* Mercefe, pisti, çarber, çarberik. Huweyêndo hera yo ya darîn yan jî asinîn o ki pa çî erzenê, pa çîyanê bolek û giranan ancenê. *Tr. Kar temizleme, sebze hattı açma vb. şeylere yarayan geniş, çok amaçlı ve geniş ağızlı kürek.* Mi bi mecrefeyî ya, banan ser o, vewra banan bol eşta.

mecrefeyê mişalan *Zîr. Nn.* Pisti, çarber, çarberik. Mercefeyê mişalan/xetan. Huweyêndo hera o, didi jî zencîrê ci estê. Jew nê mecrefeyî destedê ci ra derêno ser û keno erdî bin, jew jî bi zencîran a anceno vera xwu û bi no babet a herreri anceno û xeta sebzeyî virazeno. Labelê mecrefeyê xetan û mecrefeyê vewri jew nîyo. Mecrefeyê vewri zencîra ci çinî ya. *Tr. Gelberi.* Mecrefe anteni rê nanwerokey gereg a.

mecrefeyê vewri *Nn.* Mercefeyê vewri. Mecrefeyo ki pa banan ser ra vewri erzenê. *Bw.* Mecrefe. *Tr. Kar küreği.* Mecrefeyê vewri do zimistanî, tim jî banan ser o hadire bo. Çunkî wext bêwext vewri banan ser o arêbena.

medaî *Nn.* Çî/keso ki ameyo kesî sere di, bîyo belayê sereyî, ameyo kesî sere di. *Tr. Başa gelen. (Bazen bela ve musibet, bazen de tatlı bela.)* Cemîl ageyra Şîyarî ser û va, "Lajê mi, boka hezkerdişî û lejî ya medaî nêkero. Labelê finên kerdîy (tepîya), kes do vajo şima (bi) xeyr ameyê, ser û çiman ser...(Barkerdena Zerrî/ Medet Can)"

medde *Nn.* Mesafe, are, mabeyn. Derganey û çîyo zê derganey o ki, ortedê di çîyan di, kes şeno bipeymo yan jî bihesibno. *Tr. Ara, mesafe, aralık.* Meddeyê şima bol o, tenekna bêrê vera pê.

mede *Nn.* Hîkaye, wezîyet, hal, mesele, rewş. Senîneya çîyan. Çîyo ki kes û çîyan ser ra ravêreno. *Tr. Hikaye, hal, durum, vaziyet, mesele.* Mi ci rê jû bi jû va. Mi va, "hal mede no yo. Eger ki şima rê weş o, bikerê. La ki weş nîyo, çiman ser. Şima zanê."

medege *Zoo. Nm.* Madagi. Camûsa makî/mayani. *Tr. Dişi manda.* Medegeya ma, hergi serri ma rê leyrên bido, ma pa benê hal weşîy.

mederîyaye/ê *N.* Çî/keso ki, kes û çîyêndo nepak sawîyayo ci ra, bîyo bi çî û kesandê pîsan a, bîyo çî yan jî kesdê nepakî ya. *Tr. Necis, temiz olmayan, kötü işlere bulaşan.* Şima do, o çîyo mederîyaye, hetê mina nêkerdê.

mederîyayeni *f. M.* Mederîyayîş. Bi çî û kesandê pîsan a sawîyayeni, çî û keso pîs ci ra sawîyayeni. *Tr. Pis, mide bulandırıcı veya necislere bulaşmak.* Lajek mederîya, şî ki xwu pak kero, tew di qatîy deha mederîya.

medernaye/ê *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên sawito çî yan jî kesêndê nepak/pîsî ya. *Tr. Necis, temiz olmayan, kirli bir şey veya kimseye bulaştırılan.* Merdimo medernaye, do na saeta

tepîya senîn ci ra pak bo ki?

medernayeni *f. M.* Medernayîş. Bi çî, yan jî kesandê pîs/nepakan a sawiteni, jewî yan jî tayêni têkilîyê çî yan jî kesandê nepakan kerdeni. *Tr. Kirli, necis, temiz olmayan bir şey veya bir kimseye bulaştırmak, bulaştırtmak, ilişkisini kurmak.* Tayên mend bî ki şima ez jî bi înan a bimedernayê.

Medîna 1. *Er. Nm.* Sûkênda Suudî Erebîstanî ya ki zîyarênda hecîyana jî. Qebra Hz. Pêxemberê Zîşanî Medîna do. *Tr. Medine.* Medîna, virara xwu qandê Hz. Pêxemberî û eshaban rê akerdi. 2. *Er. Nm.* Dimilî di nameyêndê keynekan o. *Tr. Bir kız adı.* Xala min a Medîna, veyva Çûkan a.

medreb *Zîr. Nk. Nn.* Çeltûg. Vaşê rizî, lema rizî. *Tr. Çeltik.* Mi qeçkîni di, palîya medrebî dîya. Çunkî dewda ma di medreb karîyayê.

medrese *Ban. Er. Nn.* Mekteb, wendegeh. Cayo ki tey dersi û tehsîl beno, wendekarîy mamosteyan ra dersi gînê. *Tr. Medrese, okul.* Dewrê Osmanîyan di, nezdîyê dewda ma Hedro di medrese est bîyo.

mefta *Er. Sn. Nm.* Maki, pişkovi, gujaki, wejaki, qumça, zirari. *Tr. Düğme.* Meftaya ci ya hêl bena, têlên ser o vinderda.

mehal *Nn.* Wext, zeman. Çîyo ki, ser ra zeman vêreno. *Tr. Vakit, zaman.* Wexto ki ti şinê, ti vêşî mehal vindenê. Hendayên mehal mevindi. Mehalo ki ti şinê, bol mevindi.[1]

mehayeni *f. M.* Mehayîş. *Bw.* Meheni. Kesî mehayena çarwan nêaşnawita, ê yê xwu rê xwu het ra vanê.

mehcîr/i 1. *N.* Koçkar/i, koçger/i, barkar/i. O/çîyo ki qandê sebebên cadê xwu ra bîyo, mecbûr mendo ki bar kerdo. *Tr. Muhacir, göçmen.* Mehcîr o. Ma do zêdê Medînayîjan ca bidê ci. 2. *N.* Mexdûr/i. O/çîyo ki bîyo mexdûr, ci rê zulim bîyo. *Tr. Mağdur, zulme uğrayana.* Mehcîr o. Ci rê gengaz kerê, wa kar û gurweyê xwu bivîno.

mehcîrey 1. *Nn.* Koçkarey, koçgerey, barkarey, koçberey. Mehcîr/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; sebebên ra koç/bar kerdo û şîyo canakî. *Tr. Muhacirlik, göçmenlik.* Ê yê hewna cezayê mehcîrey ancenê. 2. *Nn.* Mehcîrey, mexdûrey. Mehcîr/mexdûr/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci rê xedr bîyo, ci rê neheqey bîya, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Gadr/zulme uğramak, hakarete uğramak.* Gereg ki şima, şikê mehcîreya înan bîyayê, dima qerarê nê karî bidayê.

mehcûb/i *Er. N. Bw.* Gunakar/i 3. Tayên mend bî ki ez qarşûyê ci mehcûb ba.

mehcûbane *Nn. Bw.* Gunakarane. Mêrdek mehcûbane ame, mi ra bexşîş waşt.

mehcûbaney *Nm. Bw.* Gunakaraney. Eyka mi a mehcûbaneya ci ya gunakê dî, zerrîya mi pey veşê!

mehcûbbîyaye/ê *N.* Gunakarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; kar û gurwe û xetayên vero bîyo gunakar, bîyo mehcûb, xwu di şikîyayo, rîyê ci nêmendo ki bewnîyo kesî ra. *Tr. Mahcup.* Şima şenê halê kesê mehcûb bîyayeyî bîyarê xwu çiman ver?

mehcûb bîyayeni *f. M.* Mehcûbbîyayîş. Gunakarey. Gunakar/i bîyayeni. Kar û gurweyên û xetayên vero gunakar bîyayeni, xwu di şikîyayeni, rîsîya bîyayeni. *Tr. Mahcup olmak.* Tew pers meki! Ez jî zêdê to bîya mehcûbi. Ez çi zana, o do ma gunakar kero!

mehcûbey *Nm. Bw.* Gunakarey 3. Wexta mehcûbeyda xwu ra bol şermaya bî.

mehcûbîyet *Er. Nn. Bw.* Gunakarey. Ez texmîn nêkena ki ey di jî mehcûbîyet bibo. Ey rê ha bîyo ha nêbîyo.

mehcûbîyetey *Nn. Bw.* Gunakarey. Boka mehcûbîyeteyda ey di bêro! Ez se kerî mehcûbîyeteya winîsînî!

mehcûbkerde/ê *N.* Gunakarkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên karûgurwe û xetayên û qusûr vero kerdo gunakar, kerdo mehcûb, kerdo rîsîya yan jî kerdo zûrker. *Tr. Mahcup edilen, yalancı pozisyonuna düşürülen, yüzü kara çıkarılan.* Nika, ti nêşenê halê merdimdê mehcûbkerdeyî, bîyarê xwu çiman ver?

mehcûb kerdeni *f. M.* Mehcûbkerdiş. Gunakar kerdeni. Karûgurwe û xetayên û muameleyêndo winasîn di jewî yan jî tayêni rîsîya kerdeni, zûrker veteni, qusûrkar û xetadar kerdeni. *Tr. Mahcup etmek, yalancı pozisyonuna getirmek, boşa çıkartmak.* Ey ez ê merdimandê minasiban mîyan di kerda mehcûbi.

mehcûn/i *N.* Çî/keso ki çî û kes yan jî şêligan pêya besteno/girêdano, pêdi keno jew. *Tr. Bağlayan, bağlayıcı, mezceden.* Vanê filan qewm û filan kes gereg ki mabeyndê kes û qewmandê bînan di mehcûn bo.

mehcûn 1. *Er. Kîm. Nn.* Çîyo ki baharat û bol çîyandê zêdê nînan a bi şikildê dermanêndê hestî ya virazîyayo. *Tr. Macun.* Eger verî bîyayê, mehcûnkarî do ci rê mehcûnên viraştayê, o do pa weş bîyayê. 2. *Nn.* Çîyo ki kes çîyandê zeliqokî ra virazeno û pa çîyan diskneno pêyo.

---

1 Çimhal, çimehal jî tîya ra yeno.

Tr. Yapıştırıcı özelliği bulunan macun, karışım. Osta do, bi mehcûnîya pêya bizeliqno.

mehdî *Er. Teo. Nn.* Reynok. Kes/çîyo ki; camendan reyneno, vanê do axirzeman di qandê reynayîşdê muslumanan bêro û muslumanan arêdo pêser, do qarşûyê kafiran musluman biparêzno, ci rê sersûn bo, muslumanan û welatê muslumanan bireyno, qanûn û hukmê Îslamî serno. *Tr. Mehdi.* Mehdî û Mesîh jew nîyo. Mehdî qarşûyê Sufyanî hereket keno. Mehdîyo gird û werdî esto, labelê Mesîh jew o.

mehdîyane *Nn.* Zêdê mehdîyana, bi mehdîyan mendeni, wesfê mehdîyan ser o bîyayeni. *Tr. Mehdice, mehdi gibi.* O do bêro mehdîyane biaso û bolini bîyaro pêser.

mehdîyey *Teo. Nm.* Mehdî bîyayeni. Hereket/livê Mehdî'y, heme çîyê Mehdî'y. *Tr. Mehdilik, mehdilik hareketi.* Kes do ne pawokê Mehdî bo ne jî Mehdîkêş bo. Keso, do biwinîyo karûgurwedê xwu, wezîfeyê xwu bikero.

mehel *Nn.* Çîyo ki cadê ci do, robere o, mimkun bîyayeni, tede zirar çinêbîyayeni. *Tr. Yerindelik, denklik, denk, uygunluk, olabilirlik.* Mehel o. Ti şenê ey bikerê.

meheley *Nm.* Robereyey, opêamîyayeni. Ca di bîyayeni, mimkun bîyayeni. *Tr. Denklik, olabilirlik, mümkünlük.* Wexto ki kesî çîyên kerd, kes do meheley di bikero. Çunkî meheley di liv, çepikîy gîno, nemehel di, liv jî yûh dano vateni.

meheni *Nm.* Mehayeni. Vengê mehekan û mîyan û verekan, emsalandê nînan. *Tr. Melemek.* Wextê danga mehena mîyan û verekan bî.

mehfeza *Er. Nm.* Qabo ki sitarneno, sitar keno. Qulifo ki çîyan çîdê zirarinî ra sitar keno. *Tr. Mahfaza, koruyan şey.* Mehfeza ci di tebayên nêbîyê. Labelê to veto teber, do bixeripîyo.

mehfeze *Er. N.* Sitarnayeni, sitar, beşe, beşir, sitarkerdişî, beşirnayeni. *Tr. Koruma, korumak.* Mehfezeyê penîrî do rind bo. Çunkî penîr çîyêndo nazik o.

mehfezebîyaye/ê *N.* Sitarîyaye/ê, sersûnneyaye/ê, beşirîyaye/ê, beşirneyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî çîyên beşirnayo, mehfeze kerdo, sitarnayo, kerdo sitar, destê xwu nayo ser û beşe kerdo, çî kesandê zirardanan ra nata kerdo. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* Şima şenê, mi rê meşti ê şitê mehfezebîyayeyî birişê ki ez ey amîn kera.

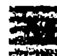
mehfeze bîyayeni *f. M.* Mehfezebîyayîş. Sitarîyayeni, sersûnneyayeni, beşirîyayeni, beşirneyayeni. Karûgurweyên di beşe bîyayeni, zirar û herimîyayîşî ra nata bîyayeni. *Tr. Muhafaza olmak, korunmak.* Tenekna mehfeze bîyayê, o do nêherimîyayê.

mehfezekar/i *N.* Sitarnok/i, beşekar/i, beşirnok/i, sersûn/i. O/çîyo ki sitar keno, beşirneno, mehfeze keno. *Tr. Hami, koruyan, muhafaza eden, muhafazakar.* Merdimêndo mehfezekar bî jî, înan nêgirot xwu mîyan. Ê çi xenzîr ê!

mehfezekarane *Nn.* Sersûnane. Zêdê mehfezekarana bîyayeni, bi mehfezekaran mendeni. *Tr. Muhafazakarcasına, muhafazakarlara yakışır gibi bir şekilde.* Zanayîşo ez zana, o mehfezekar nîyo. Hema fêl û qiseyê ci mi rê mehfezekarane amey.

mehfezekaraney *Nm.* Sersûnaney. şekil û bîçimê mehfezekaran tey estbîyayeni, zêdê mehfezekarana bîyayeni. *Tr. Muhafazakarlar gibi olmak.* Boka şima jî nêkewtîy a mehfezekaraneyda ci ver?

mehfezekarey *Nn.* Mehfezekar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên mehfeze keno, sitarneno, keno sitar, beşe keno, destê xwu nano ser û ci rê beno sersûn, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Muhafazakarlık, muhafaza etmek, himaye, himaye etmek.* Mehfezekareya înan a, înan rê bes nêkena.

mehfezekerde/ê *N.* Sersûnnaye/ê, sersûnneyaye/ê, beşirnaye/ê, beşekerde/ê, destserneyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi destsernayîş a beşe kerdo, mehfeze kerdo, beşirnayo, ci rê sersûney kerda. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* Çîyo mehfezekerde yo, çirê guneno şima ro ki? Gereg ki şima pey şa bê.

mehfeze kerdeni *f. M.* Mehfezekerdiş. Sitarnayeni, beşirnayeni, hemednayeni, sersûnayeni, beşe kerdeni, sitar kerdeni, hemed kerdeni, sersûn bîyayeni. *Tr. Korumak, muhafaza etmek.* Şima do fina jî mehfeze kerdayê. Înan nêkerd bî, wa qe nêkerê. Ti do zêdê înan nêbîyayê.

mehfezey *Nm.* Beşeyey, sersûney. Mehfeze bîyayeni. *Tr. Muhafaza olma, korunma.* Mi nêşa şopa mehfezeyda ci bero.

mehjer *Mîm. Nn.* Qapalix. Kîbero ki salmekî virazîyayo ki, herûna kîberî bigîro. No babet kîber, bolkî hewşan vero, tebera, axuran di, bi îdare ya virazêno. *Tr. Kapılık. Gelişigüzel, derme çatma bir şekilde yapılan kaba kapı.* Mehjerê hewşdê ma abîya bî, ci ra dewar vijîya bî.

mehkem *Nn.* Henciqnayeni, kuncênayeni, bol pirodayeni, tede nekme nêverdayeni, heqo ki heq kerdo cidayeni, heqo ki bîyo misteheqdê ci cidayeni. *Tr. Arzu edildiği gibi, gerektiği gibi, ölesiye dövmek, dayakta kendisine ders alacak*

şekilde davranmak. Ma rind û rind mehkem kerd.

mehkema *Er. Dad. Nm. Bw.* Dadge/h. Karûgurweyê mi çinî yo, dîrê rojan ra finên şira mehkema.

mehkemabîyaye/ê *Dad. N.* Kes/çîyo ki; qandê qebehetên yan jî qandê şahîdeyên mehkema di îfadeyê ci gêrîyayo, ancîyayo hesab. *Tr. Mahkemede yargılanan, ifadesi alınan*. Merdimo mehkemabîyaye o bişo bigeyro.

mehkema bîyayeni *Dad. f. M.* Mehkemabîyayîş. Dadgeh di, îfade dayeni ya qandê sûjên yan jî qandê şahîdeyên, dadge di hesab dayeni. *Tr. Mahkemede yargılanmak, ifadesi alınmak, ifade vermek*. Mêrdeko dîrê menganan dima, fina ancêno mehkema û mehkema beno.

mehkemakerde/ê *Dad. N.* Kes/çîyo ki; dadgeh di îfadeyê ci gêrîyayo, mehkema di ya qandê sûjên yan jî qandê şadeyên ancîyayo hesab. *Tr. Muhakeme edilen, yargılanan, ifadesi alınan*. Keso mehkemakerde do gamnakî do bişo bivijîyo.

mehkema kerdeni *Dad. f. M.* Mehkemakerdiş. Qandê sûjên, qandê şadeyên dadgeh di îfadeyê jewên giroteni, ci hesab anteni. *Tr. Muhakeme edilmek, yargılamak, ifadesini almak*. Dadgeran o mehkema kerd, ci ra çîyên nêvijîya.

mehkemane 1. *Dad. Nn.* Mehkemakî. Eger mehkemeyane bo (Çiki di herfê vengînîy pêrê pêver, jew kewna. Bi no şekla bo, mehkemeyane/mehkemeane beno mehkemane), wexta beno zêdê mehkemaya. *Tr. Mahkeme gibi davranmak, adilane davranmak*. Înan mêrdek mehkemane kerd, ci rê neheqey nêkerdi. 2. *Nn.* Mehkemkî. Zê ki mehkem kerê, merdane, bi şikildê merdey a kerdeni, ci mehkem visteni. *Tr. Ölesiye, ölü gibi yapmak*. Eskeran o merdimo zûrker, mehkemane vist.

mehkemaney 1. *Dad. Nm.* Mehkemaane, mehkemeyane, zêdê mehkema ya kerdeni. *Tr. Mahkeme gibi davranmak, adaletçe, adilane davranmak, taraf tutmamak*. Eger şima do mêrdekî biancê hesab, qenê mehkemaney biancê, ci rê zulm mekerê. 2. *Nm.* Zêdê mehkemkerdişîya, ze ki mehkem kerê, heqo ki bîyo misteheqê ci, ey ci rê kerdeni. *Tr. Ölesiye dövmek, müstahak olduğu cezaya çarptırmak, mahkemedan çıkmış gibi yapmak, ders alacak şekilde kendilerine ceza vermek*. Mi nêdîyo ki, ey kesên ardo mehkemaney di verdayo.

mehkembîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; misteheqê xwu giroto, bi kotekan a dersa xwu girota. *Tr. Müstahak olduğu durumla cezalandırılan, ölesiye dövülen, ders alacak şekilde davranılan*. Merdimo mehkembîyaye bêar bo, do fina xwu rezîldê alemî kero. Çunkî hukmê kotekan hend o.

mehkem bîyayeni *f. M.* Mehkembîyayîş. Ze ki mehkema ra vijîyayeni, dersa xwu ya coydari dîyayeni, merdane kewteni, çi heq o ki kesî heq kerdo, ey vînayeni. *Tr. Mahkemeden çıkmış gibi olmak, ölesiye dövülmek, hekkettiği cezaya çarptırılmak*. Bêaro bêar mehkem bî jî fina dersa xwu nêgiroti.

mehkemkerde/ê *N.* Mehkemviste/ê. Kes/çîyo ki; ze ki jewî yan jî tayêni yan jî dewleti mehkema ra veto, rind û rind dayo piro, dersa ci deyaya. *Tr. Ölesiye dövülen, mahkemeden çıkmışa döndürülen, ders alacak şekle konulan*. Vanê merdimê mehkemkerdeyî vizêr şîyo fina karêndo xirab kerdo.

mehkem kerdeni *f. M.* Mehkemkerdiş. Ze ki mehkema ra vejê. Dersa ki heq kerda, ay cidayeni, merdane visteni, mehkem visteni, rind û rind pirodayeni. *Tr. Mahkemeden çıkmışa çevirmek, adeta öldürmek, ölesiye dövmek, ders alacak biçimde cezalandırmak*. Înan, o bênamûs, pirodayiş a mehkem kerd.

mehkûm/i 1. *Er. N.* Qaşqûn/i, firarî. Kes/çîyo ki; goreyê dewleti sûjdar hesibîyayo û gereg ki hepis di bo, qando ki hepis nêkewo, remayo û şîyo xwu çiman ver ra kerdo vinî, bi gem û koyan a diskîyayo, gem û koy xwu rê kerdê ware. *Tr. Hükümlü, mahkum, hüküm giydiği için firar eden*. Mehkûm esto ki qulda derzinî ra qurşûn erzeno. Way! Way! Way! 2. *N.* Keso ki heqdê ci di, mehkûmey deyaya û erzîyayo hepis. *Tr. Mahkum, hükümlü, mahpus, hapisli*. Vanê mehkûmê geçada azirîyayan xwu veşnayo.

mehkûmey 1. *Nm.* Qaşqûney, fîrarîyey. Mehkûm/i bîyayeni, qaşqûn bîyayeni, firarî bîyayeni. Sûjdê xwu ra dewleti ra remayeni, ko û gemi xwu rê ware kerdeni. *Tr. Mahkumluk, firarilik, hükümlülük, firar etmek*. Welatdê ma di, bolini mehkûmey kerda. 2. *Nm.* Hepsîyey. Mehkûm bîyayeni, hepsî bîyayeni, sûj ra hepis di bîyayeni. *Tr. Mahkumluluk, hükümlülük*. Mehkûmeya înan sîyasî ya, ez înan sûjdar nêhesibnena.

mehkûmo giran *Nn.* Kes/mehkûmo ki, ci ser o wuqûatê giranîy estê, ser o sûj û sûjdareya girani esta, goreyê dewlet û qanûnan, ser o qetl û sûjê giranîy û ravey estê. Nê mehkûmîy bolkî çimsûr ê. *Tr. Ağır ceza mahkumu*. Vanê,

mehkûmandê giranan ra ewro jew tepişîyayo.

mehla *Er. Nm.* Taxi. Doşîya cayên, cayan ra kiştên. Cayo ki bi koşeyan û kuçan a bellî bîyo. *Tr. Mahalle.* Mehlaya înan, ê ma girdêrîya.

mehlûc *Zîr. Nn.* Pemeyo ki, hewna newe xişiki ra vijîyayo. *Tr. Kozadan ilk çıkan pamuk.* Peme sifte beno mehlûc, dima beno fitalîy û hewna dima berey berey beno çina.

mehrem/i *Er. Teo. N.* Heram/i, nimî, mîyanikî. Çî/keso ki ci rê mareyê kesî nêkewno, kes pa nêşeno bizewijîyo, pa zewaj heram o. Bira û ded û xal û birarza û wayza û keso winasîn o ki mareyê kesî bi ci ya nêbirêno, mehrem o. *Tr. Mahrem, gizli, saklı. Kendisiyle evlilik/ nikah yapılamayan kimse.* Persên ser, ci rê wina cewab deya: O mehremê min o. Ez bi ey a nêşena bizewijîya.

mehremey *Teo. Nm.* Nimîyey, mîyanikey. Nimî/ mîyanikî bîyayeni, nimite/ê bîyayeni. mehrem/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; mareyê kesî ci rê nêkewno, bi ci ya zewaj nêbeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Mahremlik, mahremiyet, nikah/ı düşmemek.* Mehremeya înan kotî ra yena? Çirê ma nêzanê ê mehremê pê yê?

mehrîjok/i *Zoo. N. Bw.* Marîjok/i. Mehrîjokîy dostê însanan ê. Labelê qumqumokîy winî nîyê. Kes ci ra terseno, qeçekey di girdanê ma, ma ci ra tersanayê. Vatê, eger qumqumokîy dindananê kesî biamorê, kes mireno, fekê xwu bigîrê. Esas şeklê ci pîs o, zêdê malmalokan (marîjokan) xasekîy nîyê.

mehrûm/i *Er. N.* Bênesîb/i, cirabîyaye/ê, cirênêmende/ê, kemîbîyaye/ê. O/çîyo ki ci rê çîyên nêmendo, ci rê çîyên nêverdeyayo. *Tr. Mahrum, yoksun.* Vanê "salih o, bêtalih o," sera ki erzeno fina jî robere nêşeno bîyaro. Tim mehrûm o û tim mehrûm o.

mehrûmane *Nn.* Zêdê mehrûmana, zêdê çinêbîyayan a, bi mehrûman mendeni. Ze ki kes mehrûm bo, ze ki kes hesretê ci bo. *Tr. Mahrum gibi, mahrumca.* Tim mehrûmane asayê.

mehrûmaney *Nm.* Mehrûmane/ê bîyayeni, bi mehrûman o mendeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di, zêdê mehrûmana bîyayeni. *Tr. Mahrum görüntüsünü vermek, yokluk çekercesine.* Qe a mehrûmaneyda ci ra, mi rê behs mekerê.

mehrûmey *Nm.* Çinêbîyayeni. Mehrûm/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û nîmetên ra camendo, peymendo, ci ra bîyo, nêresayo ci, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Mahrumiyet.* Mi rê, tim mehrûmeyda înan ra qal mekerê.

mehsere *Nn.* Kerge. Dezgeyo ki, kes qandê wedardenda rezan roneno û rib, kesmey, tirsekîy, pastêx, sincixîy û çîyo winasîn virazeno. *Tr. Bağbozumu.* Şima do emserr mehsere di, fina kesmey û pastêx û sincixîy jî virazê?

mehsîcanik *Nk. Nn.* Mehsîcan. Vaşê şertikan, qirşê gezîyan. Vaşo ki ci ra gezî virazeno. *Tr. Süpürge otu.* Ma yê kenê şirê Lada Încazi ra, mehsîcanik bîyarê ki, xwu rê pa şertik virazê.

mehsûm/i *Er. N.* Bêguna, bêsûj/i. Kes/çîyo ki; sûj û gunayên nêkerdo. Na vajeki "me'sûm"î ra virîyaya û amêya. *Tr. Suçsuz, günahsız, masum.* Hetta ki sûjêndê kesî ca nêbo, her kes mehsûm o. Merdimo mehsûm jî, ceza ci nêdeyêno.

mehsûmey *Nm.* Bêgunayey, bêsûjey. Mehsûm/i bîyayeni, bêguna bîyayeni, bêsûj/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; guna û qebehet û sûjên nêkerdo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Günahsızlık, masumiyet, suçsuzluk.* Ez bixwu mehsûmeyda ci rê şahîda.

mehş 1. *Nn.* Fêlê pakeyda însanan, pakeya kesan, pakey û nepakeya kesî. *Tr. Hijyen. Kişinin temizlik anlayışı.* Cinêkeri ma rê şit ardê, ez winîyayê ki bin di rêxa vijêna. Mi fehm kerd ki mehşê ci nepak o. 2. *An. Nn.* Rî, wec. Asayîşê rîdê kesan. *Tr. Cemal, yüz temizliği/güzelliği, yüz görünümü.* Vanê hele bewnî o mehş, kutikên ci ra mird weno. (Hendo ki leymin o.)

mehşer *Er. Nn.* Cayo (meydan, dûz) ki adinî di, kes arêbeno pêser û xeyrûbêr û gunayê kesî neyêno kesî vera û kes kewno îmtîhan. *Tr. Mahşer, haşir meydanı.* Miheqeq rojên însan do mehşer di arêbo pêser û îmtîhan bo.

mehşo nehs 1. *Nn.* Mehşo pîs, mehşo nepak, nepakey, mehşo xirab, temîz nêbîyayeni. *Tr. Hijyen olmamak, temizlik anlayışı kötü olma.* Madê kesî nêgîno ki kes nanê mehşdê nehsî bûro. 2. *Nn.* Nepakey. Mehşo pîs/nepak, rî/ sigûmo pîs, temîz nêbîyayeni. *Tr. Temiz olmayan yüz veya sima, kirli sima, kötü suratlı.* Mi meberê rîdê ê mehşdê nehsî ver.

mehşo pak *Nn.* Mehşo temîz, mehşo hewl, mehşo weş, mehşo rind, rîyo pak, asayîşo weş, pakey, karûgurwedê xwu di pak bîyayeni. *Tr. Hijyen, hijyenik, iyi ve tutumlu olmak, temizlik anlayışı olumlu olmak.* Boka kes raştê mehşdê pakî bêro, raştê mehşdê nehsî nêaro.

mehşpak/i *N.* Mehştemîz/i, mehşweş/i, mehşrind/i, mehşhewl/i. Kes/çîyo ki; mehşê ci pak o, pakeya ci ya maddî rîdêna/ecibêna, weş a, hewl a, rind a, pakeyda ci ra madê kesî nêqelibêno. *Tr. Hijyenik, temizlik anlayışı beğenilen, iyi*

olan, tiksinilmeyen. Merdimêndo mehşpak o. Ma, şenê ci destî ra şamî biwerê.

mehşpakey *Nm.* Mehştemîzey, mehşweşey, mehşrindey, mehşhewley. Mehşê ci pak bîyayeni. Asayîşê ci, fêlê ci, wezîyetê hal û hereketdê ci pak bîyayeni, pakeyda ci ya maddî di, çîyo ki madê kesî, do biqelibîyo çinêbîyayeni. *Tr. Hijyen/ik olmak*. Kê ki ci ra rib girot, safî mehşpakeyda ci ra bî.

mehzîvan/i *N.* Meymandar/i, mazûban/i. Kes/çîyo ki; meymanîy werzaneno û roneno, meyman werzanayen û ronayenî ra hez keno. *Tr. Misafir ağırlayan, misafirperver*. Mehzîvanêndo zerrîweş bî.

mehzîvaney *Nm.* Meymandarey, mazûbaney, meymanperwerey. Meymandar bîyayeni, meymanperwer bîyayeni, meyman ronayen û werzanayeni ra hez kerdeni, wahîrê meymanan bîyayeni. *Tr. Misafir ağırlamak, misafirperverlik*. Mi mehzîvaneya ci rîdaya.

mekir/i *N.* Mekr/i, eynad/i, mirrik/i, bela, mûsîbet/i. Çî/keso ki kesî ser o beno bela û kes rew rewî nêşeno ci ra pak bo. *Tr. Bela, inatçı, sorun, problem, müşkül mesele*. Na nêweşîni mi ser o bîya mekir.

mekirbîyaye/ê *N.* Mekrbîyaye/ê, belabîyaye/ê, mûsîbetbîyaye/ê, mirrikbîyaye/ê, eynadbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo mekr û kewto koçikda kesî, kewto lêndê kesî û kesî ra pak nêbeno, kesî ra nêcibêno. *Tr. Musibetleşen, bela olan, illetleşen*. Ellah boka ê nehsê mekirbîyayeyî, ma ser ra werzano û dehf kero.

mekir bîyayeni *f. M.* Mekirbîyayîş. Mekirêy, mekrîni. Mekr bîyayeni, bela bîyayeni, mûsîbet bîyayeni, mirrik bîyayeni, eynad bîyayeni. Bela bîyayen û koçikda şarî kewteni, mûsîbet û belayê sereyî bîyayen û lêndê kesên kewteni. *Tr. Musibet/illet olmak, başa bela olmak*. Boka kesê winay mekir nêbê û koçikda kesî nêkewê.

mekirkerde/ê *N.* Mekrkerde/ê, belakerde/ê, mûsîbetkerde/ê, îlletkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo mekir û kerdo belayê sereyî, kerdo koçi û lêndê kesî. *Tr. Baş belası/illet haline getirilen, musibetleştirilen*. De ki, boka ti ê merdimê mekirkerdeyî, ma ser ra werzanê. Bîyo mekir û kewto koçikda ma!

mekir kerdeni *f. M.* Mekirkerdiş. Mekr kerdeni, bela kerdeni, mûsîbet kerdeni, belayê sereyî kerdeni, bela û mûsîbet kerden û lêndê kesên kerdeni. *Tr. Bela/musibet etmek, başa bela haline getirmek*. Înan îspatey, ti mi rê kerdê mekr û kerdê koçikda mi. Ellah soyînê kesî bixeyr bîyaro.

mekr/i *N.* Mekir/i, bela. Belayo ki kewto kesî mil/vîye, belayo ki kes kewto de û nêşeno ki mîyan ra bivijîyo. *Tr. Bela, musibet, illet*. Ma tey mekr kewtê û nêşenê ki mîyan ra bivijîyê.

mekro ezîm *Nn.* Belayo gird, derdo gird, gireyo gird. Belayo ki rew rewî nêvîneyêno. *Tr. Büyük bela/sıkıntı, büyük problem/sorun*. Mêrdek bîyo mekro ezîm û kewto koçikda ma.

mekrûh/i *Er. Teo. Et. N.* Nerind/i, neweş/i. Çîyo ki kerdena ci weşi nîya, xirab a. Labelê kes zor di bimano, kes mecbûr keno, bi zerrî ya, bi waşten a nêkeno. *Tr. Mekruh, hoş karşılanmayan*. nimaz di şelwerîy, pantolîy û çîyanê winasînan tim antiş mekrûh o.

mekteb *Er. Nn.* Wendexane, wendegeh. Cayê wendişî yo ki kes tey wendeni, terbîye, şîretîy, çîyê weş û delalîy, heyatî mûseno û tey beno wahîrê karûbarên, meslegên. *Tr. Okul*. Mi 1976 di Suwêreki di dest kerd bi mektebdê *"Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu"* ya.

mektebê nêşeyan *Nn. dibistanê* nêşeyan, mektebê nîmmerdiman. dibistano ki qandê nêşe/nîmmerdiman abîyayo. *Tr. Engelli/özürlü okulu*. Wa welîy, qeçanê xwu yê nêşeyan, berê mektebdê nêşeyan ki bibanderîyê.

mektebo gird *Nn.* Mektebo ki lîseya tepîya en kemî bi di serran a dest beno bi tehsîldê ci ya. *Tr. Yüksekokul, büyük okul*. Mi mektebo gird Ûnîversîteda Marmaray di wend.

mektebo orte *Nn.* Mektebo werte, dibistano orte/werte. Mektebo ki, tehsîldê sifteyî ya tepîya, dest beno bi ci ya. Mektebê wendekaran o ki, çoşmeyê çehar-panc serrî ya tepîya dest beno pa û fina hîrê-çehar serrîy dewam beno. *Tr. Ortaokul*. Mektebo orte di dersê giranîy nêdeyênê.

mektebo vernekên *Nn.* Mektebê sifteyî, dibistano vernekên. Mektebo ki qeçekîy dest bi mektebî ya kerdiş a dersîy mûsenê, wendeni mûsenê, fêlê weşîy mûsenê. *Tr. İlkokul*. Mi mektebo vernekên mektebdê dewleti di û kîsedê dewleti ra wendo.

mela *Nk. Nm. Bw.* Zergûzi û zergûzêri. Melayê dewda ma vakurdê rojhelatdê dewda ma dê, meyweyê ci çinî yê.

melaîke 1. *Er. Nn.* Melekîy, babetên evdê Ellahî yê ki, hergi jewda ci, bi çîyên a wezîfedar a, gunakar nêbenê, meqamê ci jew o, zêdê însanan nêvirêno, xeta nêkenê, îradeyê ci çinî yo, Ellah se vajo, winî kenê. Tey nerîyey û marîyey çinî ya. Çunkî nêzewijênê, nêzeyîdênê. (Erebî di nameyo bolek o. Labelê Dimilî nameyo jewek

qebûl beno.) *Tr. Melek, melaike*. Heşa melaîkey şirîgê Ellahî nîyê, memûrê ci yê. 2. *Ed. Nn.* Mehsûmey. Gunakar nêbîyayeni, haldê xwu di bîyayeni, kesî rê zirar nêdayeni, qeybey û çîdê xirabî ra dûrî bîyayeni. *Tr. Masumluk, günah işlememek, zararsızlık, hatasızlık, iyilik vb.* Qarişê ci mebê, o kes xwu rê melaîkeyên o, zirarê ci kesî nêreseno.

melamîn/i *N.* Çîyo ki melamînî ra virazîyayo. *Tr. Sert plastikten yapılan her türlü malzeme.* No qab, melamîn o.

melamîn *Kîm. Nn.* Babetên pilastîkêndo sert o. Eger zor biderîyo ser, do bişikîyo. Labelê zêdê porselenî finêra nêşikêno. *Tr. Sert plastik.* Qorên firaqê ci melamîn bî.

melaqof *Teks. Nn.* Çinayê ciniyan o ki, cinîy bişew danê xwu ra. *Tr. Kadınların gece giydikleri pijama, gecelik.* Cinîy bişew melaqof danê xwu ra û rakewnê.

melaxme *Zîr. Nn.* Qezencî hole kenê, bi no babet a tepisnenê. Nê wezîyetdê tepisnayeyî rê vanê melaxme. *Tr. Harmanlanacak olan buğday vb. maddelerin harmanlarda dövenden önce iyice bastırılması işi.* Mi mişon berd melaxmeyî ser û mi mişon kerd.

melek/i *Zv. N.* Keso ki zêdê melekan o, rind o, ci ra xirabey nêpawêna û xirabey nêkeno. *Tr. Melek gibi.* Qarişê ci mebê, o xwu rê melekekên o, ci ra zirarên nîno.

melekane *Zv. Nn.* Melekkî. Zêdê melekan. Melekîy senîn kenê û benê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Melekler gibi.* Nêzana, labelê kar û gurwedê xwu di tim jî melekane bî.

melekaney *Zv. Nm.* Zêdê melekana bîyayeni. Melekîy senîn ki kenê winî kerdeni, winî bîyayeni, winî luwayeni. Bi şikildê melekana, zêdê nûranîyan a. *Tr. Melekçe.* Kê vato ser o melekaney çinî ya? Bi mi ki ser o xeylên fêlê melekaney estê.

melekey *Teo. Nm.* Melekîni, bêgûnayey. Melek bîyayeni. Zêdê melekan bîyayeni, bêguna bîyayeni, coydarêndo nûranî bîyayeni. Wezîfedarê Ellahî yê nûranî yê ki, Ellahî bi tayên karûgurweyan a kerdê wezîfedarîy, a ê kes û çî bîyayeni. *Tr. Meleklik.* Melekey, bi mi ki, sirf mexsûsê coydarandê nûranîyan a ya.

melekê mewtî *Teo. Nn.* Rihistîn, gangîr, gangîn. Melekê mergî. Meleko ki yeno heyat/ganê însanan gîno. *Tr. Melek-i mevt, meleku'l-mevt, ölüm meleği.* Vanê Melekê mewtî vato, "Ya Rebb, ti yê wezîfeyê rihîstîney danê mi, la ki qûlê to do mi ra biqehrîyê, vajê ti yê heyatê ma gînê." Ellahû Teala jî vano, "Ti tew qaxûyê ey megî, ez do mabeydê to û înan jî mûsîbetîy rona."

melekê wahîy *Teo. Nn.* Hz. Cebraîl, Hz. Cîbrîl. Meleko ki Ellahî ra, pêxemberan rê xeberîy ano. *Tr. Melek-i vahiy, vahiy meleği, Hz. Cebrail, Hz. Cibril.* Melekê wahîy, do mabeyndê Ellahî û pêxemberî di şiro û bêro.

meleki *Teo. Er. Nm.* Wezîfedarê Ellahî yê, nêasenê, nêvîneyênê, bi çîyên a wezîfedar ê, tey cinîyey û camêrdey çinî ya. Cora bi zewajî ya nêzeyîdênê, tey îsyankarey çinî ya, sirf kar û wezîfeyo ki deyayo bi ci, ey kenê. Fini bena ki esas qanûnên o (zêdê antokeyda erdî), ci ra xirabey nîna. *Tr. Melek, melaike.*[1]

meleko tawûs *Teo. Nn.* Êzidîyey (Şerqîyey, Yezîdîyey) di meleko ki Rebbê Azda'y adirdê xwu ra viraşto, qewet û qudret dayo ci, kerdo wennûs/pîroz. Esas muslumaney di, ney rê vanê şeytan. Heqdê ney di, qandê zanîşdê bolî *Bw.* Êzidî. *Tr. Melek-i Tavus. Ezidilerce kutsal kabul edilen melek.* Meleko Tawûs, Êzidîyan rê wennûsbîyaye o, ci ser o bol qedexey estê.

melez/i *N. Bw.* Xilt/i. Nika heme çî û keso melez vijîyayo. Verî hendayên weşe melez nêbî.

melezey *Nm. Bw.* Xiltey. Pîyê ci, persê veyva xwu kerdi û va: Lajê mi, nêzana ti yê melezeya ci xwu rê kenê gire?

melezin/i *N.* Çî/keso ki ze ki, meleziney/têtewriney bibo, tey melezeya asena. *Tr. Melez, melezce, melez görünümlü.* Mi rê jî melezin ame. Eger şima jî winî dîyo, qenê ma nika ra ci rê vajê. Wa nêmano dima.

meleziney *Nm.* Têtewriney. Melez/i bîyayeni, têtewrin/i bîyayeni, pêmîyan di bîyayeni, xiltane bîyayeni, xiltin bîyayeni. *Tr. Melezlik, melez görünümlü olmak, sade olmamak.* Mi rê melezineya ci mihîmi nîya. Mi rê jewane bo jî beno, melezin bo jî beno.

meliqîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; pay/lingan bin di bi paykerdişî ya bîyo ze herrûweli, bîyo zîrûzeberî, bi erdî yo bîyo jew. *Tr. Yerde ayaklar altında ezilen, tuzla buz olan, yerle bir edilen, toz toprak içinde bırakılan.* Senîn beno ki hewna o merdimo meliqîyaye, şeno wina bikêfa qisey bikero ki?

meliqîyayeni *f. M.* Meliqîyayîş. Henciqîyayeni.

---

1 Melekan di nerîyey û marîyey çinî ya. Labelê Dimilî di hergi vajeki (bê zafamorey) ya nerî ya yan jî marî ya. Cora na vajeki jî marî hesibêna.

Pay/lingan bin di bi erdî yo jew bîyayeni, payan bin di herrûweli bîyayeni. *Tr. Ayaklar altında yerle bir olmak, ezilmek, tuzla buz olmak.* Ê bi ci huway, ey jî va: Kaşka şima jî finên bimeliqîyayê!

meliqnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi ligan/payan a xwu bin di bi erdî ya kerdo jew, pay kerdo, meliqnayo, kerdo zîrûzeberî. *Tr. Ayaklar altında ezilen, ayaklarla depelenen, yerle bir edilen.* Şima senîn min û ê merdimê meliqnayeyî kenê jew?

meliqnayeni *f. M.* Meliqnayîş. Erdo pay kerdeni, payan bin di verdayeni, erdo herrûweli kerdeni, bi pirodayen a erdo tozûtebalî mîyan di vinî kerdeni, bi erd a dawiteni. *Tr. Yerle bir etmek, ezmek, depelemek.* Mi a roji, di finîy meliqna jî ar nêkerd.

melisbîyaye/ê 1. *Zoo. N.* Melisîyaye/ê. Qandê heywanandê pînî rakewteni, pîn ancîyayeni, zûzikîyayeni. Heywano (dîk û çîyo zêdê dîkî) ki qandê aresîyayeni pîn di kewno. *Tr. Kümes hayvanları için tünemek.* Kergîy melisîyay, ma do dîkêndê melisbîyayeyî finêra derdest kerê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zêdê heywanandê pînî melisîyayo, xwu ronayo, xwu çewt kerdo. *Tr. Kümes hayvanlarına benzetilenler için tüneyen.* Eger şima qayîlê kesêndê zêdê ey melisbîyayeyî bivînê, ci het di qalê çekû û karan bikerê. 3. *Zv. N.* O/çîyo ki recifîyayo pêser, bol tersayo, tersan ra qulojîyayo pêser. *Tr. Korkudan sinen.* Merdimêndo melisbîyaye yo ki senîn ki lejî dest kerd pa, o şî kewt zerê.

melis bîyayeni 1. *f. M.* Melisbîyayîş. Qandê heywanandê pînî melisîyayeni, zûzikîyayeni. *Tr. Kümes hayvanları için pineklemek, tünemek.* Kergan rê melis bîyayeni, însanan rê rakewteni, terkeyan rê mêl bîyayeni îhtîyacên a. 2. *Zv. f. M.* Melisbîyayîş. Tersan ra xwu ronayeni, xwu çewt kerdeni, zûzikîyayeni. *Tr. Korkudan sinmek, ürkmek.* Madamo ki ti do hinî bimelîsîyayê, to çirê hinî xwu kerdê xurt ki? 3. *Zv. f. M.* Melisbîyayîş. Qando ki binimîyo, xwu ronayeni, xwu çewt kerdeni, xwu qulîsnayeni. *Tr. Saklanmak için kendini indirmek, başını eğerek adeta pinekleyerek saklamak.* Kerd ki xwu bimelisno, ey finêra sereyê ci sîyeri pey di dî. Deha xwu mecbûr kerd eşkera. 4. *Zv. f. M.* Melisbîyayîş. Xwu zêdê kergan ronayeni. *Tr. Herhangi bir nedenle kümes hayvanları gibi tünemek, pineklemek.* Xwu bimelisnê, wa şima ro nêguno.

melisîyaye/ê 1. *Psik. Zv. N.* O/çîyo ki tersayo, tersan ra cadê xwu di qulojîyayo pêser. *Tr. Sinen, kabuğuna çekilen.* Merdimdê melisîyayeyî ra xeyrên nîno kesî. 2. *N.* Zûzikîyaye/ê. Heywano ki şîyo kewto pîngaldê xwu ki rakewo, bizûzikîyo. *Tr. Pinekleyen, tüneyen.* Dîko melisîyaye do dîk veyndanên werzo veyndo. 3. *N.* O/çîyo ki xwu nimito, xwu qulîsnayo. *Tr. Gizlenen, saklanan.* Merdimê melisnayeyî do xwu eşkera kerdayê, ey dî ki o yo ravêreno, hesê xwu nêkerd.

melisîyayeni 1. *f. M.* Melîsîyayîş. Qandê heywanandê pîngalî zûzikîyayeni, rakewteni, rakewtişî rê pîn kewteni. *Tr. Kümes hayvanları için tünemek, pineklemek, yatışa çekilmek.* Şewra ra yo kergê tozikan têvdanê. Neya tepîya qey ê do bimelisîyê. 2. *Zv. f. M.* Melîsîyayîş. Zûzikîyayeni, xwu nimiteni, xwu qulîsnayeni. *Tr. Saklanmak, gizlenmek, eğilmek, saklamak suretiyle saklanmak.* Senîn ki pîyê ci aja ra ravêrd, ey xwu melisna, jewêndê melisîyayeyî kes do wexta bivîno. 3. *Zv. f. M.* Melîsîyayîş. Tersan ra zûzikîyayeni, pêser ancîyayeni, xwu pêser qulojnayeni. *Tr. Korkudan sinmek, büzülmek.* Senîn ki o merdimo ze bêterê Ellahî ame, o melisîya û hesûbes ci ra nêvijîya. Herro ti!

meliskerde/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki zêdê heywanandê pînan melisneyayo. *Tr. Kümes hayvanları gibi tüneyen, pineklenen.* Merdimo meliskerde çi zano hewna şêligî mîyan di qisey bikero ki? Wa xwu rê erd kewo, deha rind o. 2. *N.* Qandê heywanandê pînan çîyo ki kerdo melis. *Tr. Pineklettirilen, tüneklettirilen kümes hayvanı.* Dîko meliskerde do şewra fina veyndo. Ê xwu ra nêkewno jî. 3. *Zv. N.* O/çîyo ki tersanayo, recifîyayo, bol tersayo, tersan ra xwu ronayo û nimito. *Tr. Korkudan titreyen/başını indiren.* Eger merdimêndo meliskerde do jî fina sere werzano, wa dinya alem pêro erdî bin kewo. 4. *Zv. N.* O/çîyo ki jewî tersan ra sereyê ci dayo ronayeni. *Tr. Korkudan başı indirilen.* Jewêndo meliskerde yo. Ez bixwu, bi ey a emeley nêkena ki, nê gurwî bişo bero sere.

melis kerdeni 1. *f. M.* Meliskerdiş. Melisnayeni, zûziknayeni. Qandê heywanan pîn kerdeni, rakewtiş dayeni, ravisteni. *Tr. Hayvanlar için yatırmak, pinekletmek, uyutmak, tünetmek, tünemek, pineklemek.* Kergan xwu melis kerd. 2. *f. M.* Meliskerdiş. Tersan ra xwu ronayeni, xwu nimiteni, xwu zûziknayeni, xwu qulîsnayeni. *Tr. Korkudan tünemek, pineklemek.* Senîn ki ey qurşûn eşt, ê bînî xwu melis kerd. 3. *f. M.* Meliskerdiş. Xwu nimiteni, xwu ronayeni, xwu qulîsnayeni. *Tr. Eğilerek saklanmak.* Lajek ûja ra ravêrdê, ey xwu melisna ki ro ci nêvîno.

melisnaye/ê 1. *N.* Zûziknaye/ê. Qandê heywanandê pînî zûziknaye/ê, qando ki rakewo pînkewte/ê, hewnakerdeyê heywanandê pînan, hewnaşîyayena heywanandê pînan. *Tr. Yatıya çektirilen veya tünemesi sağlanan kümes hayvanı.* Dîko melisnaye do key aya bo? 2. *Zv. N. Psîk.* Zûziknaye/ê. O/çîyo ki, jewî bi ters a melisnayo, bi ters a qulojnayo pêser, jewî recifnayo/qutifnayo. *Tr. Korkudan sindirilen.* Merdimo melisnaye do şêligî rê zirardan bo. Çunkî kes nêzano ki merdimo melisnaye do se bikero. 3. *Zv. N.* O/çîyo ki jewî nimito û qulisnayo, jewî kerdo çîyên bin, jewî war di nimito. *Tr. Saklanılan, gizlenilen, eğdirilerek saklanılan.* Lajeko melisnaye, tayên mend bî ki bifetisîyo.

melisnayeni 1. *f. M.* Melisnayîş. Zûziknayeni. Qandê heywanandê pîngalî pîn riştenî, rakewtena ci peyda kerdeni, pînkerdena heywanandê pînan. *Tr. Kümes hayvanlarının tünetilmeleri, pinekletilmeleri.* Kerg û qaz û dîk û qulîyan bimelisnê ki ma jî tenekê rehat kerê. Qaştî qaştida ci ra emşo ma çimîy pêya nênay, ma bîyê xîntîy. 2. *Zv. f. M.* Melisnayîş. Zûziknayeni, nimiteni. Çîyên mîyanikî kerdeni. *Tr. Eğdirerek saklamak, gizlemek, saklatmak, gizletmek.* Ey bimelisni ki wa kes ci nêvîno. 3. *Zv. f. M.* Melisnayîş. Zûziknayeni. Bi ters a ci qutifnayeni, ci recifnayeni, bi ters a ci qulîsnayeni, zerrîya ci qutifnayeni. *Tr. Korkutarak sindirmek.* Înan, o finê melisnayo, o deha nêşeno înan ver bivijîyo.

melîk/i *Er. S. N.* Qerralê muslumanan, Qerralê Asyayîjan. O ki diwêlên yan jî welatên îdare keno. *Tr. Melik.* Melîkê Romî do Romî nêşo weş îdare bikero.

melîka *Er. S. Nm.* Melîki. Qerrala muslumanan, Qerrala Asyayîjan. Cinîya ki diwêlên yan jî welatên îdare kena. *Tr. Melike.* Melîkaya Yemenî do Yemenî weş îdare kero.

melle *Zoo. Nn.* Peqpeqok, rîşela, çekçeko. Heywanêndo werdî û ca bi ca hulo beno û şino. Di qoçekê ci yê zêdê derzinîyan û kenardê ci jî, di lingê ci yê zêdê maşayan estê. Girdandê melleyan rê vanê şamboxe. Bi teneyan a warî beno. *Kur. Kulî. Tr. Çekirge.* Jûserran melley benê sebebê xelayan.

melûl/i *Er. N.* Qehrîyaye/ê, kêfsad/i, kêfsal/i, vîyeçewt/i, milçewt/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qehirnayo, kerdo kêfsad/kêfsal. *Tr. Üzgün, boynu bükük.* Mi a roji ti melûl dîyê.

melûley *Nm.* Qehrîyayeni, vîyeçewtey, milçewtey, kêfsadey, kêfsaley. Qehrîyaye/ê bîyayeni, vîyeçewt/bîyayeni, kêfsad/kêfsal bîyayeni. *Tr. Üzgünlük, boynu bükük olmak.* Ez melûleyda ay nêwinîna.

melûlîyaye/ê *N.* Qehrîyaye/ê, melûlbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kêfê ci bîyo sad/sal, qehrîyayo, vîyeçewt/milçewt mendo. *Tr. Üzgün, üzülen, boynu bükülen.* Derdo ki şima bişayê o merdimo melûlîyaye kêfşad bikero.

melûlîyayeni *f. M.* Melûlîyayîş. Qehrîyayeni, kêfsadey, kêfsaley. Melûl/i bîyayeni, pey qehrîyayeni, kêfsad/i bîyayeni, kêfsal/i bîyayeni, milçewt/i bîyayeni, vîyeçewt/i bîyayeni. *Tr. Üzülmek, boynu bükük olmak.* Kişti ser melûlîya bî. Cora ez şîya ser, mi halê ci pers kerd.

melûlkerde/ê *N. Bw.* Melûlnaye/ê. Merdimo melûlkerde rî ra xwu mojneno. Şima yê çi, ci ra pers kenê?

melûl kerdeni *f. M.* Melûlkerdiş. Melûlnayeni. Ez şima melûl nêkena, Boka şima jî mi nêmelûlnê.

melûlnaye/ê *N.* Qehirnaye/ê, peyqehirnaye/ê, melûlkerde/ê, kêfsadkerde/ê, kêfsalkerde/ê, milçewtkerde/ê vîyeçewtkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi çî/kesên a qehirnayo, melûlnayo, ardo deraxdê vîyeçewtî/milçewtî di verdayo. *Tr. Üzdürülen, boynu bükük hale getirilen.* Boka şima şirê zerrîya ê qeçekdê melûlnayeyî bigîrê û razî kerê.

melûlnayeni *f. M.* Melûlnayîş. Qehirnayeni. Kêfsad/kêfsal kerdeni, pey qehrnayeni, melûl kerdeni, mil/vîyeyê ci çewt kerdeni. *Tr. Üzmek, üzdürmek.* Mi bizanayê şima do lajekî bimelûlnê, mi şima heti nêardê.

melxûte *Wş. Nn.* Şamîyên a ki bi bulxul û mercûyaandê tehnitan a wrazêna. *Tr. Bulgur ve dövülmüş veya öğütülmüş mercimekle yapılan bir çeşit yemek.* Maya mi mi rê werdîkey di melxûte viraştê, mi nêwerdê. Çunkî roja Ellahî çinêbî ki virazo.

memnûn/i *Er. N.* Razî, qayîl/i. Kes/çîyo ki; bîyayîş yan jî kerdişdê karûgurweyên û halên ra razî yo, wazeno, qayîlo bibo. *Tr. Memnun, razı, arzulu, istekli.* O, ê haldê xwu yê verênî ra deha memnûn bî.

memnûney *Nm.* Razîyey, qayîley. Razî/qayîl/i bîyayeni, memnûn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; memnûn o, razî yo, qebûl o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Memnuniyet.* Mi rê memnûneya înan mihîm a. Wexto ki memnûn nêbo, ez nêşena ci rê nafên bida.

men *Er. N.* Yasax, qedexe. Men kerdeni. *Tr. Men, yasak.* Rewna yo men bîbî jî, ma nika ci rê va.

menbîyaye/ê *N.* Yasaxbîyaye/ê, qedexebîyaye/ê.

Çî/keso ki; nêkerdena emir bîya. *Tr. Yasaklanan, menedilen.* Merdimo menbîyaye çirê gêrêno sandiqeri ser ki?

men bîyayeni *f. M.* Menbîyayîş. Qedexe bîyayeni, yasax bîyayeni. Nêkerdena ci emir bîyayeni. *Tr. Menedilmek, yasaklanmak.* Mi bixwu rê men bîyayena ci nê, men nêbîyayena ci ecêbêno.

mencene *Ss. Nn. Bw.* Hingola 2. Nemrûdî Reha di Hz. Îbrahîm dekerd menceneyî mîyan û eşt adirî mîyan. La ki Ellah nêverda biveşo.

mendal *Ss. Nn.* Parçeyêndê sîlehan o ki, di çîyan pêya tepşeno. *Tr. Mandal.* Mendal debança di tepiştokên o.

mende/ê *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ra mendo. *Tr. Kalan, arta kalan, bakiye.* Şima çirê o qeço mende jî nêrişt? Ma ma do bişê ey vero vinderê?

mendeni *f. M.* Mendiş. Nêvurîyayeni, nêşîyayeni, ca di mendeni, zêdê verî bîyayeni. *Kur. Man/Mayin. Tr. Kalmak, arkada/geride kalmak, gitmemek, harcanmamak.* Kaşka nêmendayê. Çunkî menden û nêmendena ci jew a. Qenê aja di nafêndê ci resayê bi ci.

mendik/i *N.* Mende/ê. Çî/keso ki kesî rê verênan ra mendo, peynî ra mendo. *Tr. Kalıt, bakaya, arta kalan.* Destê xwu mendikdê ci meveyê, do rojên cayên di bierciyo.

menewşa *Nk. Nm.* Qanci, kanci. Çîçegên a, vilikên a. *Kur. Binefşe. Tr. Menekşe.* Erdan ser ra xwu rê menewşey arêday bî, nêşa marda xwu resno.

menga amnanî *Cog. Nm.* Menga ki amnanî da, hîrê mengandê amnanî ra mengên. Hezîrani, Temmûzi (Vaşterîni, Tîrmahani) û Tebaxi hergi jûda ci menga amnanî ya. *Tr. Yaz ayı.* Ez zana, ma mengênda amnanî dest kerd bi ê karî ya. Labelê ez a nêzana kamcîn mengi bî.

menga çileyî *Cog. Nm.* Menga ki çile tey do, menga çewres roja çileyî. *Tr. Zemherir ayı.* Maya mi vana, ti mengda çileyî di ameyê dinya.

menga dimayêni *Nm.* Menga ki dima yena, hîris roja dimayêni. *Tr. Sonra gelen ay.* Menga dimayêni di şima şenê karê xwu biqedînê.

menga hazirê *Nm.* Menga haziri/hadirê. Menga ki ma yê tey, ma yê mîyan di. *Tr. İçinde bulunulan ay, bu ay.* Mi qalê menga hazirê kerd, înan mengerda bînî ra waşt bî.

mengane 1. *H.* Zêdê mengandê bînan, mengê bînîy. *Tr. Sair aylar, diğer aylar gibi.* Ma mengane wina nêkerdê. Çirê noqra şima bi no hesab a viraşt? 2. *Nn.* Çîyo ki tey hesabê mengên esto, hesabê mengên gîno xwu mîyan yan jî hal û hewalê mengên tey nûşîyayo. *Tr. Aylık. Bir aylık her tür hesaplamanın yazıldığı, girdirildiği şey, durum vs.* Şima ne rojaneyê ci ne menganeyê ci û ne jî serraneyê ci tepişto. Ma do senîn safî kerê? 3. *Nn.* Çîyo (werd, hesab, ewêzî, bedel) ki herûnda menganê (meaşi) di bideyo. *Tr. Birisine bir aylık sürenin bir bedeli olarak verilen veya hazırlanan her tür aylık karşılığı, hakkı, hesabı vs.* Wa no tene, to rê mengane bo. Qey dima ma hesabê pê safî kenê.

menganê *Nm. Bw.* Meaşi. May bi menganêyandê hembazandê xwu ya xîzmet kenê, bûrs danê wendokan, cayê xîzmetî herînenê û kirê kenê.

menga ortekêni *Cog. Nn.* Menga orteyî, menga werteyî, menga weretekêni. Menga ki demserri di mabeyndê mengerda siftekên û peyêni di yena. *Tr. Ortanca ay.* Cotani menga payîzî ya ortekên a.

menga payîzî *Nm.* Menga ki, demserrdê payîzî da. Hergi mengênda payîzî. Mesela "Îloni, Cotani û Serîsnagi hergi jûda nê mengan menga payîzî ya. *Tr. Sonbahar ayı.* Îloni jî zêdê Cotan û Teşrîni mengênda payîzî ya.

menga peynekêni *Cog. Nm.* Îsnagi. Menga peyêni, menga peynî, menga dimayêni. Menga ki tewro peynî di yena. *Tr. Yılın son ayı.* Menga peynekêni Îsnag a.

menga peynî *Cog. Nm. Bw.* Menga peynekêni. Mêrdekê Hedroyîjî va: Eger ez bişî, ez do mengda peynî di bêrî.

menga ravêrdê *Cog. Nm.* Menga vêrdê. Menga ki ravêrda. *Tr. Geçen ay, bir önceki ay.* Mi çimî di ki, menga ravêrdê ma rê biberke nêravêrdi.

menga Remzanî *Teo. Nm.* Rojeyî. Menga rojeyî. Menga ki muslumanîy tey roje tepêşenê. *Tr. Ramazan/Oruç ayı.* Mi hettanî nika di finîy amnanî, mengda remzanî di roje tepişto.

menga rojeyî *Teo. Nm. Bw.* Menga Remzanî. Goreyê Îslamî, kam ki mengda rojeyî di roje nêgîro do guna kewo.

menga siftekêni *Cog. Nm. Bw.* Menga sifteyî. Goreyê Dimilîyan Kanûna dimayêni jî menga siftekên a.

menga sifteyî *Cog. Nm.* Menga siftekêni. Menga serra siftekêni. Menga ki serri newe dest kena pa. *Tr. Yılın ilk ayı.* Ma do peynîda mengda sifteyî di aresneyê nîmserri kewê.

menga soyînî *Cog. Nm.* Menga peyêni, menga dimayêni, menga peynî. *Tr. Yılın son ayı.* Wa şima bişayê mengda soyîni jî bikerdayê, wa qe ma do fina kêf nêkerdayê.

menga vaşterîni *Cog. Nm.* Tîrmahani, Tîrmehi, Temmûzi. Menga ki kes vaş çîneno, kes vaş

arêdano, kes vaş tereno, kes vaşan ra patîlîy virazeno. *Tr. Temmuz*. Menga Vaşterîni di heywanresîy xwu rê vaş terenê.

menga verêni *Nm.* Hîris roja vêrdê. Hîris roja ki şîya. *Tr. Önceki ay, geçen ay*. Eger şima tayên karûgurweyê xwu tavilên biqedînayê, ma do menga verêni di bişîyayê.

menga wertekêni *Cog. Nm. Bw.* Menga ortekêni. Ê do mengda wertekêni di biameyê, înan nêşa bêro. Qey mengerda dimayêni di yenê.

menga wesarî *Cog. Nm.* Hergi mengênda wesarî. Jewênda Adar û Lîsan û Gulani. *Tr. İlkbahar ayı*. Avrîli mengênda wesarî ya.

menga zimistanî *Cog. Nm.* Hergi mengênda demserdê zimistanî ya ki nê mengîy; Kanûna siftekêni (Berçile, Berçiki), Kanûna dimayêni û Gucik (Sibat) a. *Tr. Kış ayı*. Guciki jî zêdê Berçile û Kanûnda dimayên a mengênda zimistanî ya.

mengê amnanî *Cog. Nb.* Hergi jewda menga amnanî ya ki, nê mengîy; Hezîrani, Tîrmahani û Tebax a. *Tr. Yaz ayları*. Mengê amnanî bol germ benê, Tîrmahani jî germeya ci bi şikildê tîrkerdişî ya kesî ser o şîş kena.

mengê payîzî *Cog. Nb.* Mengê ki demserdê payîzî dê. Nê mengîy; Çîrîna siftekêni/Îloni, Çîrîna dimayêni/Cotani û Teşrîn a. *Tr. Sonbahar ayları*. Mengê Payîzî, vera zimistan herga ki şinê benê serdinîy.

mengê wesarî *Cog. Nb.* Mengê ki demserrê wesarî dê. Nê mengîy; Reşiki/Adari, Lîsani/Avrîli û Gulan a. *Tr. İlkbahar ayları*. Ma do menganê wesarî xwu rê semedê kêfî kerê.

mengê zimistanî *Cog. Nb.* Mengê ki demserdê zimistanî dê. *Tr. Kış ayları*. Mengê zimistanî Kanûna siftekêni, Kanûna dimayêni û Gucik a.

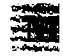
mengi 1. *Ast.* Erdê aşmî, aşmî bixwu. *Tr. Gök cismi olarak ay*. Mengi gunaya piro, bîyo serûbinî. 2. *Nm.* Mahîya, aşmî. Hîris rojê bellî yê ki pêdimî yo kudênê. *Tr. Ay. Otuz günlük belirli bir süre*. Hema ci rê mengên vindi bes o. Do to ra zewmbî wadena nêwazo. 3. *Tib. Nm.* Nêweşînên a ki newe û kehanbîyayîşdê mengi di qeçîy pa benê serûbinîy. *Tr. Ayın yenilenmesi veya eskimesinden dolayı çocukların ishal olmaları, ateşli hastalıklara yakalanması*. Verî çîyêndê ci çinêbî, mengi bî newê tepîya, no gurwe ame ci sere di. Çend rojî yo ki o yo zêdê awi vîjikî keno. 4. *Eco. Nm.* Menganê, aşmanê, meaşi. Bedelê xebatdê mengên. *Tr. Maaş, aylık*. Menga ci bi hezar û panc sey kaxitî ya, ki na ci rê qethan bes nêkena.

mengikewte/ê *Tib. N.* Kes/qeço ki mengi newebîyayîş ra kewto mengi û îshal kewto û boya pîsa ci fekî ra yena. *Tr. Ay hareketlerinin yenilenmesi sonucu ishal olduğuna inanılan, aşırı ishal olan, çok kokan kimse veya çocuk*. Qeço mengikewte do sera şiro? Vanê do şiro jew do tilîsim kero.

mengi kewteni *Tib. f. M.* Mengi kewtiş. Newebîyayîşdê mengi ra vîjikî/îshal bîyayeni, vîjikî pirogunayeni. *Tr. Ayın yenilenmesi üzerine çocukların ishal olmaları, ağızlarında fazla koku gelmeleri su kaybetmeleri*. Wextên ra qeçê ki mengi kewtê, kalikê mi tilîsim kerdê. Ze ki vatê keso ki keda pêrdê xwu nêwerda, o tenya şeno tilîsim bikero.

menkerde/ê *N.* Qedexekerde/ê, yasaxkerde/ê. Çî/keso ki; ci rê men/yasax ameyo, ci rê qedexe vijîyayo, jewêndê deha girdî yan jî meqamêndê cabellî, ci rê emrê qedexeyî veto. *Tr. Yasaklanan, menedilen*. Çîyo ki bi destdê dewlet a men bîyo, rew rewî zewmbî ne kesên ne jî meqamên şeno serbest kero. Labelê derd o yo ki, ti bizanê menkerdeyî û mennêkerdeyî bişê pêra abirnê.

men kerdeni *f. M.* Menkerdiş. Yasax kerdeni, qedexe kerdeni. Çîyên rê yan jî kesên rê çîyên yan jî kesên qedexe kerdeni, ci ci ra men kerdeni, ci ci ra emrê dûrî vistenî veteni. *Tr. Yasaklamak, yasaklatmak, menetmek, menettirmek*. Eger şima şenê ci rê men kerê, labelê şima ne şenê, ne jî wetanê!

menki *Nm.* Deqi. Deqîy kuwayeni. *Tr. Dövme*. Xwu rê rîdê xwu di menkîy kuwayê. No, usûlêndê Ereban o, bi mi ki weş nîyo.

menopoz kewtê *Jîn.* Cinîya ki; jewî yan jî kerdokên qeç ra birnaya, eşta dewrdê qeç ra birîyayenî, eşta dewrdê menopozî. *Tr. Çocuktan kestirilmiş olan kadın, menopoz dönemine sokulan veya sokulmasına neden olunan kadın*. Ma cinîyênda qeçrabirnayê şena nînan bikero?

menopoz *Jîn. f. M.* Qeçrabirnayîş. Cinîyên ra qeç ardişî birnayeni, deha ci rê qeç nêdayani, cinîyên wextdê qeç nêardişî mîyan kerdeni. *Tr. Bir kadını menopoz dönemine sokmak*. Xwu rê cenîyênda qeçrabirnayê ard.

menopozi *Jîn. Nm.* Kesa ki qeçardişî ra birîyaya, deha biwazo jî ci rê qeç nêbeno, bi pîrey a pîya, ci ra qeç birîyayo. *Tr. Menopoz dönemine girmiş olan kadın*. Cinîya qeçrabirîyayê, do senîn qeç bîyaro?

menopoz kewteni *Jîn. f. M.* Qeçrabirîyayîş. Cinîyan di wextê qeç ra birîyayenî, deha ci rê qeçîy nêbîyayeni, menopoz kewteni. Cinîyan di qeç ardena ci qedîyayeni. *Tr. Menopoza girmek,*

doğurganlık özelliğini yitirmek. Cinêkeri va, mi qeç ra birîyayen a nata yo, hewna nimazê xwu nêteriknayo.

menteşe *Sn. Nn.* Reze. Çîyo ki kes bi kîberan a mêx keno û pa kîberan bi qalsada ci ya kilît keno. *Tr. Menteşe*. Menteşe ard ki şewdirêrî qufil pa kerê, a roji tiritokîy kewtîy keydê ci û çîyê ci pêro tirit.

meqam *Er. Nn.* Derece, paye, ca, qîmet, vayey. Cayo (xeti, çixîzi) ki kesên yan jî çîyên rê hesibîyaya, nîşan bîya. *Tr. Kat, orun, makam, derece, paye*. Meqamê ewladandê salîhînan adinî di vêşî yo.

meqar *Sn. Nn.* Qulkar. Çîyo asinîno ki çîyan qul keno. *Tr. Delici alet*. Meqarî berê ki wa mamoste qul kerdena asinan şima mojno.

meqarne *Wş. Ît. Nn.* Babetên şamî ya ki bixwu bi şikildê borîyekên a yo û mîyanê ci fini bena ki qul o, fini bena ki zêdê şehrîyên a derg û barî yo. *Tr. Makarna*. Meqarne werdê qeçekano weş o.

meqes *Nn.* Haletê qesnayişî. Çîyo ki kes pa çîyan birneno. *Tr. Makas*. Terzîyeri senîn ki meqes kerd xwu dest, mi fehm kerd ki xeşîmên a. Labelê silasnayê bî, deha nêbîyê ki, ez ci destî ra bigîra. Kurdika min a delali şî ki şî.

meqesbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bi meqes a birîyayo, bi meqes a pêra abirîyayo, meqes deyayo piro. *Tr. Makaslanan*. Terzî rê qumaşo meqesbîyaye bol nêrameno, qedêno.

meqes bîyayeni *f. M.* Meqesbîyayîş. Bi meqes a birîyayeni, meqes kesî ro deyayeni, bi meqes a ser ra yan jî cayêndê ci ra cibîyayeni. *Tr. Makaslanmak*. O çî bîyo meqes.

meqeskerde/ê *N.* Çî/keso ki bi meqes a birîyayo, bi meqes a cibîyayo, bi meqes a pêra abirneyayo. *Tr. Makaslanan*. Ez texmîn nêkena ki qumaşdê meqeskerdeyî ra çinayên bivijîyo.

meqes kerdeni *f. M.* Meqeskerdiş. Bi meqes a birnayeni, bi meqes a cikerdeni. *Tr. Makaslamak*. Mi meqes kerd tepîya, tana jî ser ra vet.

meqesok/i *Zoo. N. Bw.* Cûbir/i. Meqesok, zêdê meqesîya kuhoyîyan cikeno û zirar dano bi ci.

meqîşer *Zîr. Nn.* Makişir. Nehayê ki awi di şuwîyay tepîya pajênê û şikênê. *Tr. Suda kabuğu alınıp kurutulduktan sonra yarma durumuna getirilen nohut*. Bêrê nehanê ma ma rê meqîşer kerê, qenê ma ci ra leblebî virazenê.

meqle *Nn.* Lox. Xwu ata nata qulibnayeni. Paştî erd o bîyayena, xwu ata nata tadayeni, bi no şekila paştîya xwu wirênayeni. Xwu erd û herri û weli mîyan di ata nata lox kerdeni. (Bolekê ci “meqley” o.) *Tr. Yuvarlanma, debelenme. Toz toprak içinde kendisini yuvarlatmak. Hayvanlarınsa yerde yuvarlanarak belini kaşıması*. Bergîri do xwu ê kulikî ser o meqle kero, tîyanan do tozûdûmanî mîyan di bimano.

meqleb *Sn. Teks. Nn.* Haletîyêndê la gindakerdişî yo ki, hem darîn hem jî asinîn beno. Meqleb, hîrê layan keno layên. Meqlebî bin di elbên esta. Çehar darekan ra peyda bîya, di darekîy bin di û didi jî ser o yê. Ortedê nînan di jî bi çehar darekan a dezgeyêndo dergek virazîyayo û çuwekên jî dekerdo mabeyndê nînan. La, bi nê çehar çuwan a girêdeyêno û bi no babet a nê layan ra ginda virazêna. Esas bi no wezîyet a hem wezîfeyê masûreyên yeno meydan hem jî ê loxênda girdi. Meqleb, wezîfeyê dolabî vîneno. Wexto ki meqleb bi destan a doş beno, têlanê dolabî caxerda dolabî ser ra anceno xwu ser û ci ra gajîy virazeno. No wezîyet a meqlebî ser o benê şeş gajîy. Cinîy nê şeş gajan pêser ra ancenê û ci ra bendên virazenê. Xayeyê nê karî, manîyê alizîyayenda ci bîyayen a. *Tr. İplikleri saran ve yumak yapan bir çeşit özel makara düzeneği*. Maya bi meqlebî ya kar kerdo.

meqlebîyaye/ê *N.* Xwuloxkerde/ê, loxbîyaye/ê, meqleybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişti ser lox bîyo, xwu lox keno, xwu meqle keno, jewî lox kerdo. *Tr. Yerde yuvarlanan, debelenen*. Hero meqlebîyaye do xwu noqra jî roşano.

meqle bîyayeni *f. M.* Meqlebîyayîş. Lox bîyayeni, meqley bîyayeni. Xwu ata nata lox kerdeni, ata nata lox bîyayeni, zêdê tekerî lox bîyayeni. *Tr. Bir iki defa da olsa teker gibi yanlamasına yuvarlanmak, debelenmek*. No dinya, mi zana ki ez a tim meqle bena.

meqlekerde *N.* Loxkerde/ê, meqleykerde/ê, tekerîkerde/ê. Kes/çîyo ki;; jewî kişti ser, finên di finîy bo jî kerdo meqle. *Tr. Bir iki kez de olsa yanlamasına birisi tarafından yuvarlanan, debelendirilen*. Qeço meqlekerde do ci rê şiro gere.

meqle kerdeni *f. M.* Meqlekerdiş. Meqley kerdeni. Çîyên yan jî jewî kişti ser finên, di finîy bo jî lox kerdeni û bi no şekila xwu wirênayeni. *Tr. Bir iki kez de olsa birini veya bir şeyi yanlamasına yuvarlanmak, yuvarlatmak, süründürmek, sürünmek, debelemek*. Eger mi xwu meqle kerdayê, qeçan do jî xwu meqle kerdayê.

meqleyxwudaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu ata nata lox kerdo, meqley dayê xwu ro, xwu herri û weli û tozûtebalî mîyan di lerî kerdo, ata nata lox kerdo. *Tr. Kendisini toz toprak içinde veya yerde yuvarlatan, debeleyen*. Mi rê mevajê

ferqê qeç û heywandê meqleyxwudayeyî çiçî yo!

meqley xwudayeni *f. M.* Meqley xwudayîş. Meqley xwu ro dayeni, xwu meqley kerdeni, xwu tozûtebal û herri û weli û çîyandê winasînan mîyan di ata û nata lox kerdeni, lerî kerdeni, totî xwu dayeni. *Tr. Kendisini toz toprak, yerde, kül veya yerlerde debelemek, yuvarlatmak, bir o yana bir bu yana yuvarlamak.* Na weli mîyan di meqley xwu medi, ti do weli mîyan di bimanê ha!

meqrezme *Ss. Nn.* Tifingi di cayê panayeni. *Tr. Tüfekte ateşleme mekanizması.* Eger meqrezmeyê tifingeri xirabe bo, tifingi pa nênana.

meqrûbe *Wş. Nn.* Şamîyênda goştî. Şamîyên a ki kes goştî ronî di piraneno û keno quşxaneyî bin û rizî jî keno ser. Senîn ki peyşeno, kes verdîm keno. Wexta goştê ci yeno ser. Kes çoşmanê ci jî bi selateyî ya xemilneno û weno. *Tr. Makrube.* Na şamîyênda Ereban a, bi wendokan a kewta ma mîyan.

meramê Ellahî *Teo. Nn.* Teqdîr, qeder. Meramê îlahî, meramo îlahî, waştena Ellahî, îradeyê Ellahî. *Tr. İlahi arzu, kader, takdir.* Meramê Ellahî, bê ver û bê pey o. Meramê qûlî, meramdê Ellahî mîyan di maneno, doş beno.

meramê îlahî *Teo. Nn. Bw.* Meramê Ellahî. Bi mi ki ser o meramê îlahî bibo, kes nêşeno vindarno. Cora, xwu ne biqehirnê ne jî çi.

meramê qûlî *Nn.* Waştena qûlî, mirazîya qûlî, mirazîya qûlan, gazîya qûlî, gazîya qûlan, îradeyê qûlî, kerdena qûlan. *Tr. Kul iradesi. Kulların arzu ve isteği.* Eger meramê îlahî ser o bibo, meramê qûlî nêşeno vindarno. Cora kes do wezîfeyê xwu bikero, tewekkul bikero, bê qaxû, bê guman vindero.

merami *Er. Nm.* Waşteni, waştenî, gazî, waz. Çîyo ki kes qayîlo bibo û waştena kesî ya. *Tr. Arzu, emel, takdir olunan, istek, meram, amaç, erek.* Merama mi a nêbî. Labelê şima mi ser o feni kerdi. Cora bî a.

meramo îlahî *Teo. Nn. Bw.* Meramê Ellahî. Mi vatê ser o meramo îlahî esto, şima bi min a emel nêkerdê.

merd/i 1. *N.* O/çîyo ki merdo. *Kur. Mir. Tr. Öldü.* Merd tepîya, înan berd kerd mezel. 2. *N.* Însan, kes, merdim/i. *Tr. Adam, kişi, insan, zat, birey, şahıs.* O merd, merdêndo weş nîyo.

merdane 1. *Nn.* Zêdê merdan, ze ki bimiro. *Tr. Ölü gibi, ölesiye.* Mêrdekî da piro. Labelê merdane nêvist. 2. *Nn.* Camêrdane. Zêdê camêrdan, zêdê xurtan. *Tr. Mertçe, merdane, erkek gibi, kahramanca.* Ey jî merdane kar kerd, ma do ey rê mikafatname binûşnê.

merdanekewte/ê *N.* Çî/keso ki bol deyayo piro, cora nîmkişte kewto, nîmkişte mendo. *Tr. Yarı ölü halde bırakılan.* Keso merdanekewte Ellahî nêkişt.

merdane kewteni *f. M.* Merdanekewtiş. Kotekîy werdena zêdê merdan kewteni, kotekê bêhesabîy werden û nîmkişte mendeni. *Tr. Yarı ölü bırakılmak, ölesiye dövülmek.* Kam merdane bikewo, o do heyfê xwu bigîro.

merdanerakewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; merdane rakewto, zêdê merdan rakewto, ze ki bimiro, bol û bol xorîyane rakewto. *Tr. Ölü gibi yatan, ölüm uykusuna dalan.* Ti do senîn ê merdimê merdanerakewteyî aya kerê?

merdane rakewteni *f. M.* Merdanerakewtiş. Zêdê merdan rakewteni, rakewtişdê xwu di zêdê merdan bîyayeni. *Tr. Ölü gibi yatmak, ölüm uykusuna dalmak.* Tim jî winî yo. Wexto ki rakewno, merdane rakewno.

merdaneviste/ê *N.* Çî/keso ki zêdê merdan fîneyayo, bol deyayo piro. *Tr. Ölesiye dövülen.* Keso merdaneviste hewna senîn şeno qiseyê kemî bikero ki?

merdane visteni *f. M.* Merdanevistiş. Zêdê merdan kerdeni, zêdê merdan cirodayeni, ze ki bimiro verdayeni, nîmkişte verdayeni. *Tr. Ölesiye dövmek.* Înan do o merdane bivistayê, ê bînan nêverda.

merdaney 1. *Nm.* Zêdê merdan, ze ki bimiro, şikildê merdanan. merdey senîn benê, winî. *Tr. Ölü gibi, ölesiye, ölüler gibi.* Merdaneya ci jî kar nêkerd, lajekî fina kotekîy werdîy. 2. *Nm.* Merdane/ê bîyayeni, zêdê camêrdan bîyayeni. *Tr. Erkekler gibi olmak, mertçe olma, bir yiğide yakışır hareket etmek.* Merdaneyda ey rê ez şahîda.

merdan ser *Nn.* Merdan ser o, heq/mewzûdê merdan di, merselaya ci merselaya merdan bîyayeni, têkilîyê ci merdey bîyayeni. *Tr. Ölülerle ilgili, ölüler hakkında.* Herga ki lajek ame, şima merdan ser o qisey kerdîy. Cora lajek tersa, nêame. Şima nêzanê bêmerdan qisey bikerê?

merde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; heyatê ci gêrîyayo, gan dayo, şîyo herrida sîya. *Tr. Ölü, ölen.* "Merde merde, fekakerde, payvinderde." (Çîyekên/Kuwarî) 2. *N. Bw.* Mêrde. Merdeyê cinêkeri merdo, vîya menda. A ya xwu rê vernamandê telewîzîyonan di geyrena merde. 3. *N.* Perest/i, pirêsîyaye/ê, heyran/i. Kes/çîyo ki; heyranê kesên yan jî çîyên o, kewteyê ci yo, ci ra bol û bol hez keno. *Tr. Meftun, düşkün, hevesli.* Ci

rê va ez merde yê to ya. Ay jî va ez merdê ya şîrinaî ya.

merdek *Nn. Bw.* Mêrdek. Merdeko qergûn nêwetano ki çîyên vajo, cinêki hema gijgijêna ser.

merdeka çimî *An. Nm.* Bîbiki, lîliki, gulîliki, roşna, pîpiki, engûreki, keçiki, keçûni, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşnaya çimî, veyveka çimî. *Tr. Göz bebeği.* Boka merdekda çimî ro nêguno, beno kor.

merdekey *Nm. Bw.* Mêrdekey. Merdekey ra merdekey ferq esto. Merdek esto ki, heme çî yo, esto ki, qe çîyên jî nîyo.

merdekîney *Nm. Bw.* Mêrdekey. Şima nêşa merdekîneya ci tayên ci rê bido fehmkerdiş?

merdekîni *Nm. Bw.* Mêrdekey. Wendekaro keno merdekîneyda ey ser o, tenekên zanîşîy bipalikno.

merdeni *f. M.* Merdiş. Gan dayeni, heyat dayeni, dinyayê xwu vurnayeni, dunya ahewlnayeni, herrida sîya şîyayeni, teslîmê rebdê xwu bîyayeni. *Tr. Ölmek.* Kesî nêşa merdena ey manedar kero. Merdena ey a hewna fekandê kesan di.

merden û mendeni *f. M.* Merdiş û mendiş. Bimano jî bimiro jî, eger bimano, eger bimiro, bimano yan jî bimiro. *Tr. Ölüm kalım, hayat memat.* Mêrdekî va: Merden û mendena ci şima rê ya. Eger bimano jî ê şima o, bimiro jî ê şima o. Deha ma ra vijîyayo, ma têkilî nêkeno.

merdeyey *Nm.* Merde/ê bîyayeni. Kes/çîyo ki; merdo, heyatê xwu teslîm kerdo, ganê xwu dayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Ölü olmak.* Şima yê qandê çiçî merdeyeyda ci ser o hendayên vindenê ki?

merdê merdan *Nn.* Egîtê egîtan, mîrê mîran, qehremanê qehremanan, camêrdê camêrdan. *Tr. Kahraman, kahramanlar kahramanı, yiğitler yiğidi.* Ez a şina, şima rê merdê merdan rişena. Wexta, ez emina şima vînena. Herêno şima!

merdim/i 1. *N.* Kes/i, merdom/i, mordem/i, şexis/i, însan/i. Însanan di hergi kes. *Tr. Kimse, insan, erişkin kişi, şahıs, adam, herkes.* Merdimêno ray ra yeno, bi mi ki çekdar o. 2. *N.* Mordem/i. Kesê/a kesî. Keso ki kesî ra nezdî yo, kesî ra o, keso ki pêri ra kesî ra o. *Tr. Akraba, hısım.* To do mi het di qelbê ey nêşikitayê. Çunkî o merdimê min o.

merdimane *Nn.* Merdimkî. Zêdê merdimî ya, bi merdiman mendeni, wesfê kesan û nezdîyandê kesî tey bîyayeni, zêdê însanana bîyayeni, bi însanan mendeni, qisan û fêl û hereketandê xwu di ze ki kesî ra nezdîy bê, zêdê însanana bîyayeni. *Tr. Akraba gibi, insanca olmak, medenilere benzer olmak.* Mi rê ki no halê ci dimayên merdimane nêame.

merdimaney *Nm.* Merdimkîyey. Merdimane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê nezdîyandê kesî, zêdê însanan, zêdê kesandê weş û delalan bîyayeni. *Tr. Akrabalara benzer olmak, yakın kişilerin görüntüsünü vermek, insanlara benzer olmak.* Ez qe diremên jî merdimaneyda ci ra gumankar nêbena.

merdimatî 1. *Nm.* Merdimey, merdimîni, merdimîney, mordemey, merdomey. Merdim/mordim/i bîyayeni, merdom/i bîyayeni, însan bîyayeni, wesfê merdiman ser o/tey bîyayeni. *Tr. Adam olmak, insanlık, insaniyet.* Eger ey di merdimatî bibîyayê, ci rê finê qisa besi bî. Labelê cora lej vijîya. 2. *Nm.* Merdimey. Kesêndê jewîyêndo nezdî bîyayeni, nezdîyandê kesî ra bîyayeni, jewî ra bi soydê ci ra nezdî bîyayeni, pêra nezdî bîyayeni. *Tr. Akrabalık, kurbiyet.* Merdimatî di, kes do pê îdare bikero. Eger hinî nêbo, qîmetê merdimatî nêmaneno. 3. *Nm.* Merdimey. Însaney. Merdim bîyayeni, însaney senîn ki wazena, hinî. *Tr. İnsanca, adamca.* Kesî merdimey di zirarên nêdîyo. Labelê wehşîyey di zirar tim esto.

merdimbîyaye/ê 1. *N.* Însanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; merdim o, însan o, tey cinawirey û wehşîyey çinî ya, wesfê însanan tey do. *Tr. İnsan olan, insanlaşan.* Merdimdê merdimbîyayeyî rê qisa finên weş a. Xwura merdim nêbo jî, hendi ki şenê ci rê vajê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesî ra nezdî yo, kiştda yan pêri ra yan jî kiştda mari ra kesî ra nezdî yo. *Tr. Akraba olan, kişiye yakın olan.* Ti vanê merdim û merdimbîyaye jew o?

merdim bîyayeni 1. *f. M.* Merdimbîyayîş. Însan bîyayeni, hewl bîyayeni. Zêdê însanan însan bîyayeni. Çî/keso ki ci ra çîyo weş o poseyêno, o bîyayeni. Wahîrê fêlandê weşan bîyayeni. *Tr. Adam/insan olmak, insan gibi insan olmak, müspet olmak.* Kalikê mi vatê: Merdiman mîyan di, merdim bê ki, şima şarî mîyan di nêşermayê. 2. Merdimbîyayîş. Nezdîyê kesên bîyayeni, pêran ra bîyayeni, kişta pêran ra bîyayeni, xerîb nêbîyayeni. *Tr. Akraba olmak.* Eger merdimê mi bo, ez ci rê zewmbî babet muamele bikera. Çunkî her kesî rê eynî muamele nêbeno.

merdimey *Nm.* Merdimatî, merdomey, merdomîni, mordemey, mordemîni, kesey, însaney. Însan/i bîyayeni, şexis bîyayeni, kes/i bîyayeni, kişta marûpêrî ra nezdîyê kesî bîyayeni. *Tr. Kişi/şahıs olmak, insan olmak, akrabalık.*

Merdimêndê mi mi rê merdimey kerdi. Merdimeyda xwu ra zirarên nêdî. Çunkî mi jî ci rê rindey kerdi. Înan ra merdimê ame tîya mi waştena ci ardi ca.

merdimê/a cematey *Sos. Nm.* Merdimê cematî bîyayeni, merdimê şêligî bîyayeni. Şêligî mîyan di hal û livan ra fehm kerdeni, fêl û qisandê şarî ra dûrî nêbîyayeni. *Tr. Sosyallik. Toplumsal görgü ve kurallara sahip olmak.* Merdimê cematey di, no bîçim liv nêbeno.

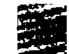
merdimê dûrîy 1. *Nb.* Merdimê ki kesî ra dûrî yê, kesê kesî yê ki, kesî ra tayên dûrî yê. Kesê kesî yê ki, yan pêrî ra yan jî mari ra nezdî yê, labelê merdimeya ci tayên dûrî ya. *Tr. Uzak akraba/lar.* Ma rê merdimê ma yê nezdîy û dûrîy zêdê pê yê. Çunkî ma bol pêmîyan dê. 2. *Nb.* Şaro dûrî. Kes/çîyê ki; welatandê dûrîyan di coyênê, kesî ra nezdîy nîyê. *Tr. Uzakta yaşayan kimseler.* Mêrdekî va: Ê xwura ez do merdimanê dûrî û nezdî pêra abirna. Filan kes dûrî ra ameyo, ci rê berey o, ez do tenekên kar û gurweyanê ci rewane biqedîna ki, xwu rê saetên ravey ray kewo.

merdimê ravey 1. *Nb.* Kesê ki kesî ra ravey ê, kesî ra nezdî yê, merdimê kesî yê *Tr. Yakın akraba/lar.* Pîyê ci, ci rê wesîyet kerd û va: Nêbo nêbo şima karûgurweyanê merdimandê xwu yê raveyan pey di verdê ha! Qedrûqîmetê merdimandê xwu yê raveyan bizanê. 2. *Nb.* Kesê nezdîy, kesê ravey. *Tr. Mesafe olarak kişiye daha yakınlıkta olan kişiler.* Birak, ti mi ra ravey bîyê. Cora mi ti wesênayê. Zewmbî mexsedêndê mi çinêbî.

merdimhesibîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki;; kiştda pêrî û mari kesî ra hesibêno, eger dûrî bo jî merdim hesibêno, merdimê kesî yo. *Tr. Akraba/yakın sayılan.* Şima o keso merdimhesibîyaye se ra rişt? Boka şima o merdim nêqehirna? 2. *N.* Kes/çîyo ki; eger ki însaney û merdimeyda ci di guman bibo jî, fina merdim hesibêno, kewno komda însanan, qelîte û qîmet û însaneyda ci di keso guman keno, hend jî qelîtedar nîyo. *Tr. Pek kaliteli sayılmayan, insanlığından şüphelenilse de yine insan grubuna dahil edilen.* Eger şima yê kesê ê kesê merdimhesibîyayeyî jî mi sernê, qenê mi merdim mehesibnê, ki ez jî payeyê xwu bizana.

merdim hesibîyayeni 1. *f. M.* Merdimhesibîyayîş. Nezdî hesibîyayeni. Kiştda pêrî yan jî mari ra nezdîyê kesî hesibîyayeni, merdiman ra bîyayeni, şar nêbîyayeni. Merdimeyda ci di eger ki kiştda nezdîyey ra, eger ki jî kiştda qelîtey ra tey guman bibo jî, fina jî merdim bîyayeni. *Tr. Akraba sayılmak, akrabalardan kabul edilmek.* Ma yê ci merdim hesibnenê, hewna o yo ma xwu ra nezdî nêvîneno! Tolazo tolaz! 2. Merdimhesibîyayîş. Însan hesibîyayeni. Însaney û merdimeyda ci raşubhebibo jî, tey kemaney bibo jî, tey wesfê wehşîyey û berinîyey û kovîyey bibê jî, merdim hesibîyayeni, merdim qebûl bîyayeni. *Tr. İnsanlığında şek ve şüphe bulunsa da, yine de insanlar grubuna dahil olmak, insan sayılmak, insan özellikelerine dahil edilmek.* Mêrdekî ci rê va: Ma yê to merdim hesibnenê, ti yê mi maya razî nêbenê? Hewna merdim hesibîyayo jî ...

merdimhesibnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni merdim hesibnayo, xwu ra nezdî dîyo, kiştda marûpêrî ra xwu ra nezdî û merdim dîyo, xerîb nêvînayo, şar nêvînayo, kerdo komda merdiman mîyan. *Tr. Akraba saydırılan, akrabalar grubundan kabul edilen.* Şirê ki deha şima bişê bi otesî da ê kesdê nezan û bêşerm û bêheyayê merdimhesibnayeyî ver bidê! 2. *N.* Kes/çîyo ki; însaney û merdimeyda ci di guman bibo jî, tey wesfê wehşîyey û kovîyey û berrînîyey bibo jî, fina merdim û însanan ra hesibneyayo, merdiman ra qebûl bîyo, debîyayo komda însanan û merdiman mîyan. *Tr. Kerhen insan sayılan.* Çi rê şima do ci merdim bihesibnê ki çirê hendayên însan do bibo mihtacê ê merdimdê merdimhesibnayeyî ki!

merdim hesibnayeni 1. *f. M.* Merdimhesibnayîş. Merdim dîyayeni, nezdîyandê kesî ra hesibnayeni, merdim qebûl kerdeni, marûpêrî ra nezdî dîyayeni. Merdimeyda ci di guman bibo jî, fina jî ci merdim qebûl kerdeni, ci komda merdiman ra hesibnayeni. *Tr. Akraba saymak, akrabalar grubundan kabul etmek.* Birayê mi, ma o merdim hesibnayo, hewna merdimo hêçeko ma merdiman ra nêhesibneno. Çîyo pîs! 2. *f. M.* Merdimhesibnayîş. Kesên yan jî çîyên însan dîyayeni, însan qebûl kerdeni, ci merdim û însanan ra hesibnayeni. Merimey û însaneyda ci di guman ûşubhebibo jî, qelîtedê ci ra guman bibo jî, fina ci komda însanan di qebûl kerdeni. *Tr. İnsan saymak, insan kabul etmek, kalitesinde şek ve şüphe bulunulsa da onu insan kümesine dahil etmek.* Tey wesfê merdimey çinêbê jî, ma do ey jî merdim bihesibnê.

merdimkerde/ê 1. *N.* Însankerde/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni şîretîy dayê ci û bandernayo û bi no şekila kerdo însan, kerdo merdim, kerdo merdimo hewl, fêlê ci kerdê hewlîy. *Tr. İnsanlaştırılan, adam edilen, eğitmekle iyi kişi*

haline getirilen. Ti vanê o merdimo merdimkerde, fina bixeripîyo? 2. *Nn.* Çî/heywano ki jewî kerdo herûnda merdimî û ci rê muameleyê însanan vînayo. *Tr. Kişileştirilen, insan kılığına sokulan, adammış gibi muamele edilen, kendisine insan muamelesi gördürülen hayvan veya cansız madde.* Arwêşê ci yê merdimkerdeyî da piro û şî kemeran mîyan.

merdim kerdeni 1. *f. M.* Merdimkerdiş. Însan kerdeni. Kesan bi terbîyey a, bi banderey a, bi şîret a merdimo hewl kerdeni, fêlanê hewlan ci dayeni. *Tr. Adam/insan etmek, iyi kişi yapmak, eğiterek kişiyi faydalı kişi haline getirmek.* Pêrî va: Qeçêno mi nêşa şima merdim kero, boka mamosteyê şima şima merdim kero. 2. *f. M.* Merdim kerdiş. Heywanên yan jî çîyêndê zêdê sîyênda bêgan û bêrihi şikildê merdimêna pa têkilî bîyayeni. *Tr. Kişileştirmek, kişi kimliğinde göstermek, kişi kılığına sokmak.* Ey pisîngi kerdi merdim û dê qiseykerdiş.

merdimkişte/ê *N.* Kiştkar/i, qatîl/i, qetilkar/i. Kes/çîyo ki; merdimên kişto, kewto gonîda jewî û bîyo sebebê merdenda ci. *Tr. Katil, cani.* Eger merdimkişte nêbîyayê, bi mi înan o nêberdê hepis nêkerdê.

merdim kişteni *f. M.* Merdimkiştiş. Cînayet. Kesên qetl kerdeni, gonîda jewî kewteni, destê xwu bi gonî kerdeni, sebebê merdenda jewî bîyayeni. *Tr. Cinayet işlemek, katil olmak, adam öldürmek, canilik.* Qur'anî di Ellahû Teala bi meal a vano: Bê qebehet merdim kişteni, kiştena dinyay pêro ya.

merdimnêbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Keso ki zêdê şarî, zêdê merdiman, zêdê însanan fêlandê xwu di, qisandê xwu di, hal û hereketdê xwu di merdim nîyo, weş nîyo. *Tr. Adam olamayan.* Merdimo merdim nêbîyaye, do xwura o babet biluwo. 2. *N.* Şar/i, xerîb/i. Merdimo ki merdiman ra, kişta pêran ra nîyo û xerîban ra o, şarî ra o. *Tr. El, yabancı, akraba olmayan.* Mi zanayê o merdim nêbîyayeyên o jî ez şîya vera ci.

merdim nêbîyayeni 1. *Zv. f. M.* Merdimnêbîyayîş. Zêdê însanan nêbîyayeni, fêl û wezîyetdê xwu di zêdê merdiman nêbîyayeni, çîyê poseni ci di nêbîyayeni, çîyo weş o ki, o yo ci ra pawêno, ey nêdayeni. *Tr. Adam olamamak, insan olmamak.* Girdê nikay, bolkî gencandê xwu rê vanê: Şima merdim nêbenê! 2. *f. M.* Merdimnêbîyayîş. Kişta pêran ra nêbîyayeni, xerîb bîyayeni, şarî ra bîyayeni. *Tr. Akraba olmamak.* Mi bizanayê merdim nîyo, mi ci rê karên nêdayê kerdeni.

merdimo/a dûrî 1. *Nn.* Keso ki kesî ra yo, labelê kesî ra nezdî nîyo, dûrî yo, kiştda marûpêrî ra kesî ra yo, labelê nezdîyê kesî nîyo. *Tr. Uzak akraba.* Kes do dest bierzo merdimdê dûrî jî? 2. *N.* Kes/şexiso ki, nezdî nîyo, mabeyndê kesî û bi ci bol o. *Tr. Uzak mesafedeki kimse.* Bi to ki, o merdimo dûrî di, rew biqedîno yan o keso nezdî do rew biqedîno?

merdimo/a giran/i 1. *N.* Keso ki giraneya ci esta, pîl o, serrê ci ravey ê, ne kal o ne jî genc o. *Tr. Olgun, yaşça ileri olan.* Mêrdekî va, ti merdimêndo giran ê. Çi karê to esto, ti kewnê nê qeçekan mîyan? 2. *N.* Keso ki bi fêlandê xwu ya, bi hal û hereketdê xwu ya, bi qisan û çîyandê xwu yê winasînan a giran o, ca di hereket keno, kes ci ver ra nêşermayêno. *Tr. Vakur, ağırbaşlı.* Halê merdimdê giranî zewmbî yo. Kes ci ver ra şerm nêkeno. 3. *N.* Minasib/i. Keso ki bi kîloyan a, bi giraneyda xwu ya bedenî ya giran hesibêno, kîloyê ci vêşî yo. *Tr. Kilosu fazla olan.* Kirrêşa şena zêdê nê merdimdê şima yê giranî ya şeşini wedaro.

merdimo/a ravey/i 1. *N.* Kesê kesî yo ki, kiştda marûpêrî kesî ra ravey o, nezdîyê kesî yo, dezayandê kesî ra hesibêno. *Tr. Yakın akraba.* Senîn ti merdimdê ravey rê na qisera girani kenê? Ma qe to der totik çinî yo? 2. *N.* Keso ki bi mîtroyan a kesî ra nezdî yo, dûrî nîyo, mabeynê kesî û ci bol tayên o. *Tr. Yakın kişi, mesafece yakın olan adam.* To do bidayê ê merdimdê ravey. To qandê çiçî ê merdimdê ravey ser ra gam kerd û da ê merdimdê dûrî?

merdimo kel 1. *Zv. Nn.* Merdimo ki ci rê cîya muamele beno, ci rê zewbîyane muamele beno. *Tr. İmtiyazlı, ayrıcalıklı.* Vanê ma ti merdimêndo kelê, ti yê ci ya nan wenê? 2. *Zv. Nn.* Merdimo ki ti vanê beno ki qandê nerîyey deyayo. *Tr. Damızlık erkek gibi.* Birak! Ma ti merdimo kel ê, ti yê karên nêkenê û ma ser o vindenê?

merdimwer/i 1. *N.* Kes/çîyo ki;; bi goştdê însanan a warî beno. *Tr. Yamyam, insan eti yiyen.* Vanê Efrîqa di merdimwer esto. 2. *Zv. N.* Serwer/i, serxwur /i. Kes/çîyo ki;; sereyê kesî weno, zirar û afatîy û belay û bêterîy ano kesî sere di, beno sebebê vinî bîyayenda kesan, beno sebebê belaûbêterandê kesandê bînan û înan qedîneno, înan keno vinî. *Tr. İnsanı yiyip bitiren, insana büyük zararlar veren, kişileri öldüren.* Hergi ezbeti di merdimwer esto, sereyê bol kesan weno.

merdimwerane 1. *Nn.* Zêdê merdimwerana, zêdê yamyamana, ze merdimo ki bi goştdê însanan a warî beno, ze keso ki gonîda însanan ser

o yo. *Tr. Yamyamca, yamyamlar gibi.* Seddem Husênê Zalimî merdimwerane Kurdîy pêro qir kerdîy. 2. *Nm.* Serwerane, serxwurane. Zêdê serwerana, zêdê serxwurana, belaûbêterîy sere di amîyayeni. *Tr. İnsanın başını yemek. Başkalarının büyük zararlar görmesine neden olmak, büyük felaketlerin sorumlusu olmak.* Coyê ci yo merdimwerane, do rojên sereyê ey jî bûro.

merdimweraney *Nm.* Zêdê merdimwerana, zêdê yamyamana, zêdê serwerana, zêdê serxwurana. *Tr. Yamyamlar gibi olmak, kişilerin başını yiyenler gibi olmak.* Merdimweraneya ci bîya namdari.

merdimwerey 1. *Nm.* Merdimwer/i bîyayeni. Bi goştdê însanan a warî bîyayeni, goştê însanan werdeni. *Tr. Yamyamlık.* Merdimwereya înan, sereyê înan bûro. Înan sereyê ma werd. 2. *Nm.* Serwerey, serxwurey. Serwer/i bîyayeni, serxwur/i bîyayeni, merdimwer/i bîyayeni. *Tr. İnsanın başını yiyen olmak, başkalarının büyük zararlar görmesine neden olmak.* Bi min û nê fêlandê min a çîyên nêbeno. Labelê bi merdimwereyda to ya, pêro do zirar vînenê.

merdîney *Nm.* Mêrdîni, mêrdîney, merdîni, camêrdîni, qehremaney, camêrdîney, egîtey. *Tr. Mertlik, yiğit/kahraman olmak, erkeklik.* Ez senîn merdîneya ci kena xwu vîra? Ma ez nankor a?

merece *Nk. Nn. Bw.* Pêçeki 5. Merece, şîrin o û zêdê şekerqamîşî yo.

mereki *Zir. Nm. Bw.* Kadîni. Simerê xwu dekerê mereki ki şima zimistanî rehat bikerê.

mere *Ss. Nn.* Kertika ki lûlî ser o ya. *Tr. Silahta tırnak (arpacık, gez-göz-arpacık.) Namlunun üzerinde bulunan kertik.* Eger tifinga ci mereyîni nêbîyayê, winî nêtadeyayê û nêşîyê.

merez *Tib. Er. Nn.* Nêweşîni. Nêweşîna mîkrobîki, nêweşîna hîleyîni. Nêweşîna ki rew rewî weş nêbena, kesî kena gidî. *Tr. İyileşmesi zor/güç hastalık, mikrobik veya kronik hastalık, kişiyi zayıflatan ve sağlığını olumsuz etkileyen hastalık.*[1]

merezin/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; nêweşînênda ci ya kudêniki (mîkrobîki) esta, nêweşînênda ci ya hîleyîni esta, nêweşînênda ci ya mîkrobîki esta. *Tr. İyileşmesi zor, mikrobik veya kronik bir hastalığı olan.* Merdimêndo merezin bî, weş nêbîyê. Herga ki şîyê pede şîyê. Soyîn bi ê merezdê xwu ya şî.

mereziney *Tib. Nm.* Merezin/i bîyayeni, merezê ci bîyayeni, nêweşînênda ci ya kudêniki (mîkrobîki) û hîleyîni bîyayeni. *Tr. Hastalıklı olmak. Mikrobik veya kronik bir hastalığı olmak.* Eger merezineya xwu bizano, wina kêf nêkeno.

merg *Nn.* Merdiş, coy ra vijîyayeni. "Morg" û "Merg" birayê pêyê. Kamo ki emel nêkeno ya wa xwu rê palikêr bo yan jî sereyê xwu sî ro do. *Tr. Ölüm.* Merg weşan rê yo, merdan rê û necoydaran rê nîyo.

merga kulekan *Zv. Nm.* Cayo ki bêwahîrîy, seqetîy, bêwarey, kuçeyramendey, salmey û kes û çîyê winasînîy tey çerenê, tey warî benê, tey hewênê, tey beşe benê, xwu rê tey vindenê. *Tr. Sakatların, sürüden geri kalanların, yurtsuz ve yuvasızların, barınaksızların, kimi kimsesi olmayanların barındığı, beslendiği, otlandığı yer veya yuva. Türkçe'de asıl bunu imaret daha iyi karşılar.* A cinêkeri berê merga kulekan, wa xwu rê tey biçero.[2] *Tr. Mera, otlak.* Kulek: Seqet, kût, lengerok. Keso ki qefleyî ra pey di mendo. Weşûwar nîyo, seqeto û camendo. Çere: Çîyo ki kes pey çereno, vaş û çîyo winasîno ki, bi zewmbîvaje ya qandê însanan jî vajêno. Mesela ti yê xwu rê bi min a çerenê. "Merga kulekan" *kelimesi gerçek anlamda da kullanılıp sakat, sürüyle birlikte yürüme güçlüğü olan hayvanların otlatıldığı mera manasına gelmektedir. Ancak mecazi ifadesi gerçek manasının önüne geçmiştir. Bunun için asıl manası madde olarak verilmedi.*

mergane *Nn.* Zêdê mergî ya bîyayeni, wesfê mergî tey bîyayeni, merg senîn ki beno a winî bîyayeni. *Tr. Ölüm gibi.* Wexto ki vanê kar biki, ci rê mergane yeno.

merganey *Nm. şekil û* bîçim û meş û mêldê ci wesfê mergî yan jî merganeyî bîyayeni. *Tr. Ölmüşçesine, ölüm gibi olmak.* Kaşka şima merganeyda ci ra haydarîy nêbîyayê.

merganey xwu ya nayeni *Zv. f. M.* Merganey xwu ya nayîş. *Bw.* Xwu mergane visteni. Eger ey merganey xwu ya nayê, înan do nêkiştayê, ê do ser ra ravêrdayê.

mergey *Nm.* Merg bîyayeni, wesfê mergî ser o

1 Na nêweşîni, Mesela birîyayeni, dirbeti, serd, saw, dişterî, zincîşîyayîş û zêdê nînan nêweşîna şeniki nîya. Eger timûtim nêweşîni ser o bimano, wexta beno merez û nêweş jî beno merezin. Doktoran nêşayo merezê ci ca kero, ê yê hewna tehlîl û tetkîkanê ci kudênenê.

2 Mergi: Cayê çerî, cayo ki heywanîy tey çerenê.

bîyayeni. *Tr. Ölüm özelliğini taşımak.* Ti mergeyda ci ser o, ez jî weşeyeyda ci ser o vindera.

mergê xwu geyrayeni *Zv. f. M.* Mergê xwu geyrayîş. Merg geyrayeni. Cado tehlûke di geyrayeni, karûgurweyo gîrgîn/lûk kerdeni, cayo nêbîyaye di geyrayeni/kar kerdeni. Bi karandê tehlûkeyan a mergê xwu waşteni yan jî ardeni di bîyayeni. *Tr. Tehlikeli iş yapmak, tehlikeli yerlerde dolaşmakla ölümüne davetiye çıkarmak, tehlikeli kulvarda koşmak.* Ti yê ûjanan di se kenê, ti yê geyrenê mergdê xwu?

merggeyraye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyo tehlûke keno, cayandê salman di geyreno, cayandê lûkan di geyreno, bi adirî ya kay keno. *Tr. Tehlikeli iş yapan, ateşle oynayan, tedbirsiz davranan, ölümle sonuçlanacak edecek hallere girişen.* Boka şima xwu nêsawit ê merdimdê merggeyrayeyî!

merg geyrayeni *Zv. f. M.* Merggeyrayîş. Mergê xwu geyrayeni. Cayandê lûkan ra geyrayeni, bi kar û gurweyandê tehlûkeyan a doşbîyayeni, kar û gurweyo tehlûke kerdeni. Karûgurweyo ki o yo keno, soyînê ci keno bîyaro. *Tr. Ölümü aramak, tehlikeli işler yapmak, ölümle sonuçlanabilecek tehlikeli tezgahlar içine girmek.* Eger ti yê geyrenê merg, bêrî. Ne ki tîyanan di merg çinî yo.

mergi 1. *Cog. Zîr. Nm.* Çerge/h. Cayê çereyî. Cayo dûz o awî yo ki, tey bol vaşê heywanan estê, cayê çereyan. Cayo ki nêramêno û qandê çeredê heywanan verdeyayo. *Tr. Mera, otlak.* Merga hergi dewi zewmbî zewmbî ya. Kes nêşeno heywananê xwu bero mergnakî. Bol merdimîy estê ki, mergan ser o merganê xwu anê. No, persgireyêndê Kurdan o mihîm o. 2. *Zv. Nn.* Çerge/h. Cayê çereyî. Cayo ki, kes tey xwu rê werdê xwu vejeno, kes pey çereno, kes pa rizqê xwu vejeno, kes bê kedi werdê xwu vejeno. *Tr. Arpalık, gayri meşru bir şekilde geçinilen yer, geçim sağlanan yer, otlanılan yer.* Nika qismên memûran, dezgeyê dewlet ê resmîy, jû faroqe û cayê dewleto resmî xwu rê kerdo mergi û ê yê pey çerenê. Eger şenê, wa şîrê bi dezgeyandê xusûsîyan a jî biçerê ho!

mergilî *N.* Xwu merdane visteni, xwu zêdê merdan mojnayeni. *Tr. Ölü numarası yapmak.* Mergilî derg bîbî, ez bol tersaya.

mergîstan *Nn.* Cayê mergî. Cayo ki kes tey mireno, cayê şabîyayîşî nê, cayê merdişî. *Tr. Ölüm yeri.* Xwu rê coyîstan, şarî rê mergîstan mewazê.

mergî vero berzîn çarnayeni *Zv. f. M.* Mergî vero berzîn çarnayîş. Wexto ki karûgurweyên, qezayên yan jî olayîyêndo bîyaye yan jî nêbîyaye do bibo, kes çendi ki qayîl bo ci rê manî bo jî, o do îlla kî bibo, a no hal di vajêna. *Tr. Akacak kan damarda durmaz.* Birayê mi, peynî ti yê vînenê û o yo mergî vero berzîn çarneno! Ez kotî vernî kewî û ti do kotî vernî kewê?

merglû *Nm.* Kes/çîyo ki;; zêdê lûyeri xwu visto mergî ser, mexsûs xwu mergane visto, mergo hîleyîn, mergo neyayo xwu ya. *Tr. Tilki ölümü, ölü numarası.* Ay xwu merglû vist bî. Ma, a fena ci yo nêxapeyay.

merglûyey *Zv. Nm.* Merglû bîyayeni. Zêdê mergdê lûwanan. Lûy senîn ki xwu finenê mergî ser, labelê merdey nîyê, winî xwu mergî ser visteni, rolê mergî kerdeni. *Tr. Ölü numarası yapmak.* Ez bi merglûyeyda ci ya nêxapeyaya.

merheba *Er. Nm.* Xeyr ameyê. Vajeka ki wexto ki jew newe yeno kesên yan jî şêligên heti, ci rê pa vanê: Ti xeyr ameyê, şima xeyr ameyê. Tirkî di herûnda raştê pê amîyayeni di jî vanê. Labelê Dimilî di sirf wexto kesên fina sifteyî yeno kesî heti wexta û o hal di ci rê vajêno. Dimilî di raştê pê amîyayîşî di siftekên vano "Selamûn aleykûm", o bîn jî vano "Aleykûm selam." *Tr. Merhaba, hoşgeldiniz.* Merheba keko! Ti xeyr ameyê!

merhebakerde/ê *N.* Keso ki, ci rê merheba bîya, ci rê bi vajekerda "merheba" ra ti xeyr ameyê vajîyayo. *Tr. Merhabalaşılan.* Merdimo merhebakerde nê, o bîn jî qehrîya.

merheba kerdeni *f.* Merhebakerdiş. Pêhet amîyayeni di pêrê bi vajekerda "merheba"ra şima xeyr ameyê, ti xeyr ameyê vateni. hal û xatirê pê, hal û hewalê pê pers kerdeni. *Tr. Birbirinin hal ve hatırını sormak, merhabalaşmak.* Mi bi ci ya merheba kerdi, ey bi min a nêkerdi.

merhemet *Er. Nn.* Yardim, paştî, pîzeveşayeni, rehmi, yarmet. Hîssê heta jewî kerdeni. *Tr. Yardımlaşma, acıma hissi.* Vanê: merhemet merezî qezenc keno.

merhemetbîyaye/ê *N.* Merhemetdîyaye/ê, merhemetvînaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê merhemet bîyo, ci rê pîze veşayo, rehmi pey bîyo. *Tr. Merhamet edilen, merhamet gören, acınan.* Keso merhemetbîyaye, gereg ki qîmetê merhemetî bizano, nankor nêbo.

merhemet bîyayeni *f. M.* Merhemetbîyayîş. Merhemet vînayeni, merhemet dîyayeni, rehmi pey bîyayeni, pîze pey veşayeni, ci rê yardim û paştî deyayeni, zerrî pey veşayeni. *Tr. Merhamet edilmek, yardım edilmek, acınmak, şefkat*

edilmek. Kê rê ki merhemet bibo, o do jî rojên merhemet bikero.

merhemetdîyaye/ê *N. Bw.* Merhemetbîyaye/ê. Gereg ki şima bizanê ki, merdimo merhemetdîyaye do bişo merhemet bikero.

merhemet dîyayeni *f. M.* Merhemetdîyayîş. Merhemet vînayeni. Ci rê merhemet bîyayeni, paştî ci deyayeni, destek dîyayeni, zerrî pey veşayeni, pîze bi ci veşayeni. *Tr. Merhamet/yardım edilmek, şefkat/merhamet görmek, acınmak.* Kam ki merhemet bivîno, o do jî merhemet bikero. Cora merhemet dîyayeni mihîm a.

merhemetey *Nm.* Pîzeveşey, pîzeveşayeni, rehmey, paştîgîney. Rehmi bîyayeni. *Tr. Merhamet, yardım, destek, şefkat olma.* Merhemeteyda Ellahî raveyêrî merhemet nêbeno.

merhemetkar/i *N.* Pîzeveş/i, birehm/i. Wahîrê/a merhemetî, wahîrê/a rehmda pîzeyî. Keso ki rehma pîzedê ci bol a, tey merhemet û şefqat esto, kesan rê veşeno. *Tr. Merhametli, acıyan, şefkatli.* Kes senîn merdimdê merhemetkarî ra, na xirabey paweno ki?

merhemetkarey *Nm.* Pîzeveşey. Merhemetkar/i bîyayeni, pîzeveş/i bîyayeni, wahîrê/a merhemetî bîyayeni, tey merhemet û şefqat bîyayeni, rehma pîzedê ci bol bîyayeni. *Tr. Şefkatlilik, merhametlilik, acımak.* Însan do sifte sifte bi merhemetkarey a şiro. Çunkî merhemetkarey kesî kena wahîrê merhemetî.

merhemetkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê merhemet kerdo, ci rê yardim kerdo, ci rê pîze û zerrî veşnaya. *Tr. Merhamet edilen, acınan, yardım/şefkat edilen.* Însano merhemetkerde senîn nêzano yardim bikero?

merhemet kerdeni *f. M.* Merhemetkerdiş. Yar û yarmeteya kesên kerdeni, paştî jewî dayeni, jewên peyo bîyayeni, heta kesên giroteni, zerrî bi kesên veşayeni. *Tr. Yardım etmek, acımak, yardım etmek.* Eger ey bi şima yo merhemet nêkerdayê, nika şima no ca di nêbîyê.

merkeba *Nm.* Sel/sepeta girdi. Na seli, cor (fek) ra hera ya, cêr (bin) ra jî teng a. Merkeba, kuhoyî (vaşdê)da azandûrî ra virazêna. Merkebey, qandê mehfezedê qatix û çîyandê winasînan virazênê. *Tr. Sele, büyük sepet.* Qereçîyê yenê, boka ma xwu rê merkebayên bidê viraşteni.

mermer/i *N.* Çîyo/a ki mermer ra virazîyayo/ya. *Tr. Mermer, mermerden olan.* Dorîyo mermer do rew rewî nêşikîyo.

mermerfiroşey *Baz. Nm.* Mermerrotokey. Mermer roteni, mermerrotok bîyayeni. Bi mermerî ya debarê xwu kerdeni, karê mermerî kerdeni. *Tr. Mermer satıcılığı.* Mermerfiroşey, pîzeyê kesî mird kena. Labelê kes do xulqhera bo.

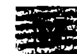
mermerge *Md. Nn. Bw.* Mermergeh. Ê merdiman, do xwu rê mermergeyê Bîlecîkî kîra kerdayê ki, ci rê pere biameyê.

mermergeh *Md. Nn.* Mermerge. Cayê mermerî. Cayo ki tey mermer vijêno, muameleyê mermeran beno. *Tr. Mermer maden ocağı, mermer çıkarılan yer, mermer yatağı, mermerin işlem gördüğü yer.* Eger înan bişayê mermergeh ra mermer bivetayê, do ci rê deha ercan biameyê.

mermer *Yûn. Nn.* Sîyê bindê erdî yê, girmitin ê ki bi çîyên sawitiş a benê dûzîy. *Tr. Mermer.* Ocaxê mermerî do dima biaşaneyo.

mermori *Nm.* Wela hewna nêşîyayê, wela ki hewna tey adir esto û hewna, hewna nêşîya, wela nîmadiri. *Tr. Henüz sönmemiş olan ateşli kül.* Beri şamîyeri mermori serni ki, wa tayên germi bo.

merqeze *Nn.* Cayo ki tey reyayîş hema hema mimkun nîyo, çorûçoşmeyê ci gêrîyayeyo. *Tr. Çember. Çıkılması çok zor olan veya hatta mümkün olmayan zorlu yer.* Mi rê ûja do ci rê merqeze bo.

merqeze kewteni *f. M.* Merqezekewtiş. Cayo ki tey reyayîş çinî yo, çorûçoşmeyê ci gêrîyayeyo; a ûja kewteni. *Tr. Çembere girmek, çıkılması hemen hemen mümkün olmayan bir alana girmek.* Finê ki merqeze kewo, deha nêşeno bivijîyo. Çunkî ci re reyayîş çinî yo. Mehkûm kewt bî merqeze, nêşa bivijîyo/nêşa bireyo. Daxme di sîya ci kewta merqeze, nêşa sîya xwu bireyno.

merraxe *Mîm. Nn.* Mertag. Jeweka ci jî "merraxa" ya. Dara ki ban viraşteni di debêna dêsan mîyan ki dari sîyan pêya tepêşo. (Bolekê ci jî "merraxey" ê.) *Tr. Mertek. Kargîr ev yapımında duvarların içine uzunlamasına yerleştirilir.* Merraxeya to do dûz bo ki sîyan weş tepêşo.

merre/ê *Ed. N.* Çîyo ki madê kesî qelibneno, beno bela û kêfê kesî remneno, bela. *Tr. Tiksindirici, tiksindiren, baş belası.* Mêrdek bîyo merreyo mirdar û koçikda ma ra nêvijêno.

merremirdarane *Nn.* Zêdê merredê mirdarî ya bîyayeni, wesfê merredê mirdarî tey estbîyayeni, bol û bol pîs/nehs bîyayeni, wesfê nehsandê nehsan tey bîyayeni. *Tr. Murdar olan (ölen) fare gibi olmak, ölü bir fareye benzemek.* Ti mi rê bîyê merremirdarane.

merremirdaraney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û wesfdê xwu di zêdê merreyandê mirda-

ran bîyayeni, bi merreyandê mirdaran mendeni. *Tr. Murdar olan bir fareye benzer olmak.* Şima qe merremirdaraneyda ci ra jî nêtersenê?

merremirdarey *Nm.* Merremirdar/i bîyayeni. Wesfê merremirdaran tey bîyayeni, bela û koçikda kesan kewteni, çî û keso tewro nerind û boyîn û xirab û madqelibnok bîyayeni. *Tr. Ölü fare olmak, bir ölü fare kadar kötü, tiksindirici ve mide bulandırıcı olmak, bela olup birinin boynuna girmek.* Ez a bolkî merremirdareyda ci ra ancêna.

merretellî *Nk. Nn. Bw.* Tellîmerre. Tellîyê merretellî do şirê ci destî ra ki, çînayîşî ra geyrî bo.

merreyo/êya kor/i *Zoo. N.* Kormişk/i, loxo/a kor/i, hermûşk/i, hermûşik/i. *Tr. Köstebek, tarla faresi.* Merreyo koro herri aşaneno.

merreyo/êya mirdar/i *Zv. N.* Merreyo ki merdo, bîyo pîsûnehs û kewto koçikerda kesên. Kes/çîyo ki; kewto kêde kesî û deha keye û koçikerda kesî ra nêvijêno, senîn ki nêvijêno, bi o babet a jî zirar dano kesî, sereyê kesî keno belayan û bêteran mîyan. *Tr. Murdar fare, ölü fare, bela olup bir türlü içinden çıkılmayan veya kurtulunamayan kimse, ölü bir fare kadar mide bulandırıcı olan.* Ellah zano ki, ma rê bîyo merreyo mirdar û kewto koçerda ma!

merre *Zoo. Nn.* Heywanêndê mîyandê arişî yo, heywanên do hendê lepekên o ki mîyandê keyî di çîyê werdî weno, çinayan caweno, seydê pisîngan. *Lat. Mus. Kur. Mişk. Tr. Fare.* Merre çinayan mîyan kewo, o do pêrini bikuncêno.

merri *Zîr. Nm. Bw.* Merrî. Esas merra mi çinêbî. Ez jî cora mêldarê amîyayîşî nêbîya. Zewmbî jî çîyên çinêbî.

merrî *Zîr. Nm.* Merri. Huweyo dergûbarî yo ki, kes pa erdî qilaneno. *Kur. Merr. Tr. Bel.* Eger vizêr to merrîya mi biardayê, mi do ewro erdê xwu biqedînayê.

merrîbîyaye/ê *Zîr. N.* Merribîyaye/ê. Ca/erdo ki jewî merrî kerdo, merrî daya piro, bi merrîyan an kenîyayo. *Tr. Bellenen.* Erdê ma yo merrîbîyaye do emserr weş belate bido.

merrî bîyayeni *f. M.* Merrîbîyayîş. Merri bîyayeni. Bi merrî ya kenîyayeni, bi merrîyan a pirodeyayeni, merrî kesî ro deyayeni. *Tr. Bellenmek.* Merrî bîyayenda erdan di karên esto. Labelê qethan zirarên çinî yo.

merrîkerde/ê *Zîr. N.* Erdo (ca, baxçe) ki bi merrî ya kenîyayo, bîyo merrî. *Tr. Bellenen.* Cayo merrîkerde weş bîyo, o nêkerde weş nêbîyo.

merrî kerdeni *Zîr. f. M.* Merrîkerdiş. Merri kerdiş. Bi merrî ya erd weqlanayeni, erd hewadar kerdeni. *Tr. Bellemek.* Meştîya tepîya, ê do baxçeyê xwu, merrî kerê ki biresnê.

mersa *Zoo. Nm. Bw.* Kelmêşi. Cindiriki sernê ki, mersa ci nêperro.

mersela 1. *Er. Ed. Nm.* Hîkaye, dûriki, olay, hadîse, mertela. (Bolekê ci "merseley" ê.) *Tr. Kıssa, hikaye, olay, hadise.* Mi merselaya ci nêzanayê. Cora ez xeşîmane gunaya ser ro. Merseleyên esti bî. Labelê înan mi ra nimitê. 2. *Er. Nm.* Mîsal, ornag, mînaki, ze ki. *Tr. Örneğin, faraza, mersela, söz gelimi, diyelim ki.* Mesela to ki peynî ra bîyardayê, to şayê vernî ra jî bîyaro. 3. *Nm.* Mewzû. Çî/keso ki, keso keno ser o vindero ki hal bo, bizaneyo. *Tr. Konu, mevzu.* Ma yê kenê merselada (merselerda) şima ya vizêrêni ser o vinderê.

merseley *Nb.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Mersela. Nê gurweyî ser o bol merseley estê, ma pêrini tîya di nêşenê vajê.

merseli *Er. Nm.* Mersela, hîkaye, dûriki. Serencameyê çîyên yan jî kesên. *Tr. Hikaye, mersele, öykü.* Kaşka şima mi rê a Mesela ey nêvatayê. Ez pey qehrîyaya.

merşa *Zoo. Nm. Bw.* Kelmêşi. Merşa do lajekî perro ha!

merşela *Zoo. Nm. Bw.* Kelmêşi. Ma yê merşelan ver nêşenê ki rakewê.

mertaw *Nn. Bw.* Hîlb. Vanê filan kes bi meymanandê xwu ya mertaw nêbeno (nêmertawêno).

mertawîbîyaye/ê *N. Bw.* Hîlbîyaye/ê. Kaşka ti jî hendê ê feqîrekî bi dostandê xwu ya mertawî bîyayê. Cayê merdimdê mertawîbîyayeyî Ellahî het di hera yo.

mertawî bîyayeni *f. M.* Mertawîbîyayîş. *Bw.* Mertawîyayeni. Kam ki bi kesandê bêkesan a mertawî bo, adinî di Ellah do jî bi ey a mertawî bo.

mertawîkerde/ê *N. Bw.* Hîlbnaye/ê. Qeçeko mertawîkerde mi rê ki jî, pey nêmertawêno.

mertawî kerdeni *f. M.* Mertawîkerdiş. *Bw.* Hîlbnayeni. Eger şima bişê pey mertawî kerê, ez do şima rê xelati bida.

mertawîyaye/ê *N. Bw.* Hîlbîyaye/ê. Vanê mehlîmê mertawîyayeyî tazîlîy werdê? Çi heyf o!

mertawîyayeni *f. M.* Mertawîyayîş. *Bw.* Hîlbîyayeni. Vanê: Mehlîm, eynî ci ser o merdê. Senîn beno, wendekar vano bi min a nêmertawîyayê?

mertawnaye/ê *N. Bw.* Hîlbnaye/ê. Çîyo bi ci ya mertawnaye, vanê ne dûrî ra ne jî nezdî ra mertawê ci pa çinî yo.

mertawnayeni *f. M.* Mertawnayîş. *Bw.* Hîlbna-

yeni. Tew bi ci ya memertawni! O kotî, o ki ti yê bi ci ya mertawnenê kotî?

mertegi *Mîm. Nm.* Mertek. Banviraştiş di rewtê ki erzênê maxan ser. *Tr. Kargir evlerde, uzunlamasına baştan başa uzun ve kalın direğin üstüne atılan düzgün yapılmış ağaç.* Mertegê ci dûzîy bî. Cora serê ci jî weş ame.

mertela *Er. Nm. Bw.* Mersela. Eger mertelayênda şima esta, ma pêro ser o vinderê. Noqra ki çinî ya jî qenê ma mîyan di mîyanikî qisey mekerê.

merteley *Nb. Bw.* Merseley. Hewna ser o bol merteley estê, ma nêşenê emşo pêrini hal kerê.

merû *Sn.* Dorî, merûawiki, cer, kewzi, dorîyek. *Tr. Testi.* Merû, rayda awi di şikîyena. Qehr tede çinî yo, nêbîyayê, nêşikîyayê jî.

merxema *Teks. Nm.* Babetên pêçekênda gird û hera ya ki cinîyan verî piştê xwu sere yo, pa sereyê xwu piştê. *Tr. Eskiden kadınların başlarına örttükleri genişçe bir tülbent.* Cinêkera minasibi, merxemaya xwu eşti xwu sereyî ser û vijîyê teber, winîyê çoşme ra. Heme ca xeyal kerd. Labelê qe çîyên jî ci ra nêaysa.

merxwur *Tib. Nn.* Kansêr. Neweşîn a ki merdimî wena û qedînena. Na nêweşîni hem zerredê gandê kesî di hem jî teberdê gandê kesî di vijêna. *Tr. Kanser. Kötü huylu kanser.*[1]

merziki *Nk. Nm.* Vaşên o ki, vilika ci zê baharatî debena şamîyan. *Tr. Kekik otu.* Ê yê kenê xwu rê şirê merziki arêkerê.

mescîdi *Teo. Er. Nm.* Cayê nimaz û nîyazî yo ki camî werdîyêrî yo. *Tr. Mescit.* Verî mescîdan di nimazê înî nêbîyê.

mesela *Er. Nm.* Ma vajê ki, qisa ser. Qandê vatiş û îddîayên mîsal dayeni. *Tr. Mesela, örneği, misal, söz gelimi, diyelim ki.* Mesela ti wina wina bikerê, nêbeno?

meserîf *Er. Nn.* Xercîy. Çîyo ki kemîyayo, qandê herînayenda çîyan, qandê xizmetdê çîyan şîyo, bîyo mesref. Na vajeki "mesarîf"î ra xeripîyaya. *Tr. Masraf/lar, harcanan/lar, harcama.* Şima rew bişîyayê, meserîfê ci do bikemîyayê.

mesîn *Nn.* Îbriq. Çîyo ki kes awi dekeno de û pa awdaz gîno. *Kur. Misîn. Tr. İbrik.* Mêrdekê Erebî misîn kerd, meymandê xwu dest û va, *"Kullu mintaqatun tuwaletun.* (Heme ca kunif a.)"

mesref *Er.* Xercî, xerckerdiş. Çîyo ki xizmetên ca ardeni di, çîyên kerdenên di, çînakî kemêneno. *Tr. Masraf, harcama.* Mesrefê ci vêşî nîyo, ercên o, kes do çîyandê winasînan rê bido.

mesrefin/i *N.* Bimesref/i. Çî/keso ki mesrefê ci bol o, mesrefê ci esto, kesî ser o barên o. *Tr. Masraflı.* Karêndo mesrefin bî.

mesrefiney *Nm.* Mesrefin/i bîyayeni. Mesrefê ci estbîyayeni, tey mesref bîyayeni, bar bîyayeni. *Tr. Masraflılık.* Mi çimî di ki ti yê mesrefineyda ci ra tersenê?

mestûr/i *Er. N.* Girote/ê, nimî, nimite/ê, limite/ê, mîyanikî. Çî/keso ki girote o, eşkera nîyo, akerde nîyo, nêaseno. *Tr. Gizli, kapalı, saklı, sırlı.* Boka şima, ê vatişê mestûrî eşkera nêkerê?

mestûra *Er. Nm.* Piştê, girotê, serepiştê. A/çîya ki xwu rind pêşena. *Tr. Mesture, örtülü, başörtülü bayan.* Keynekênda mestûra/ê ravêrdi, qayîl bî ki, waya xwu ci dimî fîno ki ci rê biwazo.

meş *Nn.* Rayşîyayîş, şîyayeni. Şeklê şîyayêni, ray girotena jewî yan jî ê çîyên. *Tr. Gidiş, yürüyüş, yol, yöntem, tarz, sistem.* Meşê kirrosada to, zêdê meşdê filan merdimî weş o. Labelê Dimilî di kes nêşeno vajo, ez a meşena. Çunkî no şekil ravêreno Kurmancî ser.

meşale *Er. Nn. Bw.* Bizwati. Ti yê kenê ê meşaleyî kê rê tepêşê? Keso ercîyaye mend o?

meşbesta *Rob. Nm.* Bestaya meşî, bestaya rayşîyayîşî. Besteya ki kes pa şino û vano. *Tr. Marş. Marş için yazılan şiir.* Eskerîy bi meşbestan a şinê û yenê, ci ra cesaret gînê, pa cesaret danê kesî.

meşbestêya xwuserîyey *Rob. Nm.* Meşbestêya ki qandê xwuserîyey nûşîyaya, qebûl bîya, virazîyaya. Weşbesteya ki qandê xwuserîyey virazîyaya û winî qebûl bîya. *Tr. İstiklal/bağımsızlık marşı.* Hergi dewletên xwu rê meşbesteyên viraşta. Tayên qewmanê bêdewletan jî xwu rê qandê xwuserîyey meşbestey nûşnayê.

meşela *Zoo. Nm. Bw.* Kelmêşi. Meşela do ci perrayê, linga xwu anti.

meşê ci *Nn.* Rayşîyayena ci, usûlê ci, mêlê ci, qayde û quralê ci. *Tr. Yürüyüşü, gidişatı, metodu, yolu, tarzı, yöntemi.* Meşê ma kesî jew nîyo. Ez hêdî û mezbût şina, o rewane şino, o bîn bi

---

1 Dimilî di nê vajekê winasînîy estê; asayîşê ci Kirdasî yo. Labelê Kirdasî bolêrî Dimilî yê, Dimilî di vajênê. Mersela; faîzxwur (faîzwer), merdimxwur (merdimwer), sêkur (bi kirdasî ya *sêwî*), sêmehani (bi kirdasî ya *sêmehe*), heramxwur (heramwer), helalxwur (helalwer), komeka sêwîyan (Mersela komeka sêkuran nêvajîyayo. Eger bivajîyayê do deha Dimilî bîyayê. Labelê şarê ma winî vato, kes nêşeno vajo çirê winî nêvato, winî ameyo hesab, winî jî vajîyayo. Nê babetîy vatişan ra jî bellî yo ki, kokê nê ziwanan/fekan jew o.) ûzn. Labelê mi merwerê na vajeki ne dîyo ne jî aşnawito. Mîyanê nengûyekan jî Dimilî yo, Kirdasî xwura bi xusûsîyet a di nengûyekan mîyan di nûşîyayo.

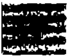
lez a şino. Welhasil hergi jû babet babetî yo.

meşî 1. *N.* Çî/keso ki şino, vinderde nîyo bi liv a o. *Tr. Dinamik, hareketli.* dinya meşî yo, ez meşî ya, labelê sî nemeşî ya. 2. *N.* Meşî ser o, livî ser o, hereketî ser o, heqdê nînan di. *Tr. Hareketlilikle ilgili, dinamizm.* Kaşka no çîyo ki şima yê vanê, meşî bo. Labelê ez rind zana ki meşî nîyo.

meşka darînî *Nm.* Meşka ki dar ra virazîyaya. Haletîya do ya textîn a ki tey doy nîrenê. *Tr. Tahta/ahşap yayık.* Kul û kul û kulmeşkê. Kanî ronê na meşki!

meşka doy *Nm.* Meşka ki tey do nîrenê, tede do cenenê û ci ra doy û ron vejenê. *Tr. Ayran veya yoğurt yayığı.* Meşkera doy cayên di bibeşirnê, wa wişki nêbo.

meşka hingimînî *Nm.* Meşka ki hingimîn dekenê de, hingimînê awikinî dekenê de. *Tr. Bal yayığı.* Eli, zana çawuş do heyfê xwu ci ra bigîro. Cora roja ki bî veyvi, meşka xwu ya hingimînî nê xwu vera. Çawuşî senîn ki, bi xençerîda xwu ya da piro, ci ra hingimîn rêj bî. Ey va beno ki gonîya Eli ya. Şimiti, dî ki gonîya şîrin a, poşman bî. Va eger ti nêmirê, ez do xwu rê to cinî kera. Ay ney ser ra, xwu kerd eşkera û pa zewijîya.

meşka nîrdenî *Nm.* Meşka nîrdişî/cendişî. Meşka ki, kes pey do nîreno. *Tr. Ayran vb. şeyleri çalmaya yarayan yayık.* Meşka nîrdenî, meşka hingimînî, meşka doy, meşka ribî û hewna zêdê nînan xeylên meşkîy estê.

meşka ribî *Nm.* Meşka ki ribî tey beşirnenê, ribî dekenê de, ribî tey mehfeze kenê. *Tr. Pekmez yayığı.* Verî ma ribê xwu dekerdê meşkerda ribî û tey beşirnayê.

meşka ronî *Nm.* Meşka ruwenî. Meşka ki ron debêno de, meşka çermeyîn a ki ron tey beşirêno. *Tr. Deri yağ tulumu.* Verî meşkîy heme çîyê ma yê beşirnayenî bî. Meşka ronî, meşka ribî, meşka hîzî, meşka hingimînî, meşka doy ûzn.

meşkeki 1. *Nm.* Meşka werdî/qiji. Meşka bizêkan û verekan. *Tr. Küçük tulum, küçük yayık, oğlak ve kuzuların tulumu.* Hingimînê xwu dekerd bî meşkeki, hergi fini tayên tayên vetê û meymanandê xwu rê îkram kerdê. 2. *An. Nm. Bw.* Meşki 2. Meşkeka ci bî girdi, şermayayê, antê zerre. 3. *Nk. Nm.* Encîla bîyayê ya nîmwişk a ki, xwu bi bîyayeni ra verdayo. *Tr. Olgunlaşmış ve kendini bu olgunlukla sarkıtmış olan yarı kuru incir.* Mi xwu rê dari ser o meşkekên dî û werdi.

meşki 1. *Zîr. Nm.* Posteyê mêşinî û ê bizinî yo ki emaret kenê û pa çî nîrenê yan jî, çîyêndê zêdê ronî dekenê de. *Tr. Tulum, deri yayık.* Verî ma meşki nîrdê û bi kirdasî ya vatê: *Kul û kul û kul meşkê, kanî rûnê vî meşkê?* (Dimilîya ci: Kul û kul û kul meşkê, kanî ronê na meşki?) 2. *An. Nm.* Meşkeki, kedi, kediki. Bi vêşî werden a vêreyo werdî yo ki verdeyêno. *Tr. Göbek. Karnın dışarıya sarkması.* Mêrdekî nika ra yo meşki verdaya.

meşko/ê *N.* Laxerok/i. O/çîyo ki zêdê meşki masayo, vêşî kîlo giroto, verûpeyê ci bîyo jew. *Tr. Obez.* Meşkoyo nêşeno xwu bin di şiro.

meşluli *Nm.* Tirseki, sincixi. Wextê kergeyan pilolda kergeyî ra, bi kakildê gozan a, bi qaxandê miroyan a, bi qaxandê mişmişan a û bi çîyandê winasînan a meşlulîy virazênê. *Tr. Ceviz içi, badem içi, dolgulu pestil sucuğu, kayısı sucuğu ile yapılan pekmezli sucuk veya bunlardan oluşan çeşitli şekiller.* Kerge di çend babetîy meşlulîy ma virazenê.

meşnaye/ê *N.* Ramnaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni meşnayo, ramito, bîyo sebebê şîyayîşdê ci, bîyo kerdokê rayşîyayenda ci. *Tr. Yürütülen, sürdürülen.* Şima boka linga ê tûtekdê meşnayeyî nêtewnê?

meşnayeni *f. M.* Meşnayîş. Ramiteni, ramnayeni, şîyayîş dayeni, kerdokê şîyayeni bîyayeni, meş dayeni. *Tr. Yürütmek, sürdürmek.* Ci bimeşni ki pay ra nêmano.

meşşenikey *Nm.* Lingşenikey. Meşşenik/i bîyayeni. Meşê ci, rayşîyayîşê ci şenik bîyayeni, lingê ci şenik bîyayeni, meşgiran nêbîyayeni, wahîrê meşêndê şenikî bîyayeni. Ray şîyayeni di rewane bîyayeni, ray şîyayeni di tavilok bîyayeni, tavilên şîyayeni, giran nêbîyayeni. *Tr. Yürüyüşte hafif olup erkence ve seri, hızlı bir yürüyüşe sahip olmak.* Ez meşşenikeyda ci rê heyran menda.

meştêrî *Nn.* Roja ki keso tey, a nê, rojên dimayê ci. Rojên badê rojerda wextdê kesî. Roja ki kes qayîlo biwazo, çîyên bikero a roji nê, rojên badê ci. *Tr. Ertesi gün. Bulunulan veya arzu edilen günün bir sonraki günü.* Meştêrî û meşti jew nêbeno. Mersela; Ma do 21ê Gulanî di Entab di bê. Labelê gereg ki ma meştêrîyê ci (yanê 22ê Gulani di) jî fina keye di bê.

meşti *Nn.* Sube, suwe, sibe. Rojên dimayê wextdê kesî. Roja ki keso tey a nê, roja ki do bêro. *Tr. Yarın. İçinde bulunulan günün bir sonraki günü.* Ma do ewro şirê dersxane, meştêrî jî şirê wendexane.

meşti bîrro *H.* Nezdî di, bol nezdî di. Ya meşti ya bîrro. Çoşmeyê di rojan mîyan di. *Tr. Yarın*

öbür gün. Bir iki gün içinde. Ya yarın veya öbür gün, çok yakında. Yarın mı, öbür gün mü olduğu net olmayan, ancak çok yakın olduğu kesin olan bir gün veya zamanda. Qaxû megîrê înşaallahû Teala meşti bîrro ma yenê.[1]

metere *Nn.* Qalas, qalaz, dorî. Çîyo darîn yan jî bafûn û çîyêndê zêdê ey naylonîn o ki, kes awa xwu dekeno de û tey beşirneno. (T'yê qalin waneyêno.) *Tr. Matara.* Cinîyan û qeçekan şîyê bi heran an, bi doşîyan an awi dekerdê metereyan û ardê keye.

meterîsi *Nm. Bw.* Koziki. Eger meterîsda xwu ra nêvijîyayê, ci rê çîyên nêbîyê. La vijîya.

metro *Yûn. Nn.* Mîtro, metro. û fina aleto ki na derganey mojneno jî nameyê ci metre o. Nîşanê ci nûşaya m. ya. *Tr. Metre.* Mi ci rê da des metrey pirtî herîna.

metrodol *Rob. Mat. Nn. Bw.* Mîtrodol. Eger erdê ci hendê da vîstên hezar metrodol bibîyayê, înan do ser o wendegehêndo weş viraştayê.

mevcêr *Nk. Nn.* Babetêndê vaşî yo ki zêdê mercûyan o. Labelê tenekên deha gird o. *Tr. Mercimeğe benzeyen fakat, mercimekten daha büyük bir çeşit bitki.* Mevcêr, çoşmedê ma di esto.

mewa şîrini 1. *Zv. Nm.* Vistewran. Kê vistewran, kê pêrandê cinêkeri. *Tr. Kayınbaba ve kaynana tarafı.* Persi: Ti yê fina sera şinê? Verpersi: Ez a şina mewda şîrini. 2. *Nn.* Mewa ki engûra ci şîrin a, engûra şîrini dana. *Tr. Tatlı asma ağacı.* Mêrdekî va: Mewênda kêdê ma ya şîrini esti bî, ma hergi serri ci ra di barê heran engûri wedardê.

mewêri *Nk. Nm. Bw.* Mewi. Mewêra ci do ci rê emserr xeylên engûri bido.

mewi *Nk. Nm.* Mewêri. Dara rezan a ki pa engûri bena. *Tr. Üzüm omçası.* Rezdê ma mîyan di mewên bîbî wişki, ê bînîy jî pêro pa bî wişkîy. Ze ki çor ci rê bêro.

mewj *Nn. Bw.* Moj. Na vajeka "mewj"î mojî ra yena. Çunkî şar esto ki ortaxî keno wertax, ordegi keno werdegi, zêdê nînan mojî jî keno mewj. Tîya di nûşa/herfa Erebî ya "waw"i wendiş di ferq virazena. Wexto ki herfa elîf û wawi bêro pêver, wexta herfa "o" jî waneyêna, "w" jî waneyêna.

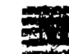
mewlîd *Er. Teo. Nn.* Mewlîdê Nebî. Nuşteyo weşbestane yo ki qandê dinya amîyayenda Hz. Pêxemberê zîşanî nûşîyayo. Bîyayena Hz. Muhemmedî (sew) wennûskerden a. Qandê wennûskerdenda bîyayenda Hz. Muhammedî (sew) heqdê ci di weşbestey û Qur'an wendeni, silawatîy ardeni. *Tr. Mevlit.* Mewlîdê Dimilîyan o siftekên Licê (Dîyarbekir) ra Milla Ehmedê Xasî nûşto. Dimayên jî Suwêreki ra Hec Osmanê Babijî ardo hole.

mewlîdxan *Teo. Nn.* Merdimo ki mewlîd waneno, ostayê wendenda mewlîdî. *Tr. Mevlithan.* Mewlîdxanên do weş, zerrîya kesî keno honik.

mewsîm *Er. Cog. Nn.* Demserr. Demo ki hergi çehar teney hîrê mengan ra peyda beno û xwu mîyan di serdey û germey di zêdê pê yo. *Tr. Mevsim.* Çehar mewsîmîy estê. Nê: Wesar, amnan, payîz û zimistan o.

mewşer *Nn. Bw.* Tenaşo. Eger mewşer ci ra nêasayê, zerrîya ci wina werey nêkewtê. Meytan ra, mewşeran ra, qezayan ra, gonî ra û xeylên çîyandê winasînan ra zerrîya ci kewna werey.

mewşêri *Nk. Nm.* Asmêri, bendi. Mewa ki bi daran a, bi banan a kewna dîyar û tim bena dergi û engûri jî weş dana. *Tr. Üzüm asması.* Mewşêra keyedê înan, ê mîyandê dewi rindêrî ya.

mewt *Er. Nn.* Merg. Bêheyatey, Weşeyey/biganey ra vijîyayeni, weşganey ra vijîyayeni. *Tr. Ölüm.* Mewtê hemî çî esto. Ê qûlî jî, ê dinyay jî esto. Ayatên di Ellahû Teala vano, *"Kullu nefsîn zaîqatu'l mewt"* (Hergi weşe, do miheqeq rojên mergî tam kero.)

mewtane *Nn.* Merdane. Zêdê merdena, bi merdan mendeni, wesfê merdan tey estbîyayeni, zêdê mewtaya bîyayeni. *Tr. Ölüler gibi.* Ti çirê winî mewtane kenê ki? Ma no kar mewtane beno?

mewtaney *Nm.* Merganey. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê merdana bîyayeni, wesfê mewtan tey der bîyayeni. *Tr. Ölesiye, ölüler gibi.* Qe tew pers meki, ma a mewtaneyda ci di mekir kewtê!

mewtey *Nm.* Mewtîni. Merg/mewt bîyayeni, wesfê mergî tey bîyayeni. *Tr. Ölme.* Ti do mewteyda ci ser o jî vinderê?

mewtîni *Nm.* Mewtey. Mi cara mewtînênda winîsini ne dîya ne jî şinawita?

mewzû 1. *Er. Nn.* Dûriki, mersela, hîkaye, xusûs. Çîyo ki rojanîda kesî do û keso ser o vindeno, ser o qisey keno, ser o vajêno. *Tr. Mevzu, konu, hikaye.* Mewzûyê ma, no nêbî. Şima çirê qisa ardi ney ser ki? 2. *Nn.* Xwu ver ra vete. Çîyo

---

1 Bîrro, bînro ra yeno. Esas bînroj o, sifte R'o peyên kewto, dima virîyayo. Yanê roja bîna. Dimilî di wexto ki R'yên N'y dima bêro, zêdê Erebî R'y benê zo (çiftîy) Mesela Erebî di "mînrebbî" nûşêno, labelê bi şikildê "mîrrebî" ya waneyêno. Dimilî di jî no qayde esto. Zêdê birro gunayeni-bin ro gunayeni ya.

(qisa, olayî) ki kesên yan jî tayêni xwu ver ra veta, tey raştey çinî ya, pey emeley nêbena. Qiseyê ki Hz. Pêxemberî nêvatê. Labelê bi namedê Ey a vajîyayê, ci rê bîyê mal. *Tr. Mevzu, gerçek dışı, uydurma.* Vanê: Hedîsê ki pesndayen û lingi ro dayenda qewman ser o vajîyayê, bolkî mewzû yê, heqîqî nîyê.

mexaza *Baz. Nm.* Cayê mojîndê çîyandê rotişî. *Tr. Mağaza.* Ez do bişîyayê mexaza ser, ey ez nêverdaya şira, hema ûja di ez açarnaya dûkandê xwu ser.

mexdenoz *Nk. Bw.* Boyanek. Mexdenoz do boya ci bigîro. Ziwanzanan na vajeki rê vato vajeka Yûnanan a. Labelê malbata ziwanandê ma jew a. Na vajeki, ê ma jî bena, ê înan jî bena.

mexdûr/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; ci rê neheqey bîya, ci rê xedir bîyo, ortedê di çîyan di zirar kerdo. *Tr. Mağdur.* Ma do zirarê merdimdê mexdûrî açarnê ki finakî ma ra nêremo.

mexdûrbîyaye/ê *N.* Mexdûr/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê heqî û deyn û dayîşî û girotişên di ci rê neheqey bîya, ci rê heqaret bîyo, ci rê zûlim bîyo, heqê ci, ci destî ra gêrîyayo. *Tr. Mağdur olan.* Kaşka şima bişayê heqê ê lajekdê xerîbê mexdûrbîyayeyî bidayê bi ci.

mexdûr bîyayeni *f. M.* Mexdûrbîyayîş. Mexdûrey. Ci rê neheqey/heqaret bîyayeni, wesfê mexdûran tey peyda bîyayeni, ci rê zûlim bîyayeni. *Tr. Mağdur olmak.* Boka ti ara di mexdûr nêbîyê? Eger ti bîyê mexdûr, ma heqê to înan ra bigîrê ha!

mexdûrey *Nm. Bw.* Mexdûr bîyayeni. Ma tew nêşa mexdûreyda kesî nêvindero? Ma hema rapekna û ma amey.

mexdûrkerde/ê *N.* Xedirkerde/ê. Kes/çîyo ki; kar û gurweyendê zêdê heqî û deynî û dayîşî û girotişî di jewî yan jî tayêni kerdo mexdûr, ci rê neheqey kerda, ci rê zûlim kerdo, heqê ci ci destî ra giroto. *Tr. Mağdur edilen.* Kê va keso mexdûrkerde, do nê karî di razî bo û do heqdê xwu ra fek verdo?

mexdûr kerdeni *f. M.* Mexdûrkerdiş. Kesên yan jî çîyên rê karûgurweyêndê zêdê heq û deyn û dayîş û girotiş û bazirganeyên di mexdûr kerdo, ci rê zûlim kerdo, ci rê neheqeyên/heqaret kerdo, heqê ci ci lepan mîyan ra veto. *Tr. Mağdur etmek.* Kam ki kê mexdûr kero, îlla kî do rojên ewêzîya ci bibo. Heqê ci do ci pirnikî ra fîtîl fîtîl bivijîyo. Çunkî nadinî di nêbo jî, adinî di huzûrdê Dadgerdê Girdî di Dadgehênda Girdi do roneyo.

mexel 1. *Zîr. Nn.* Belate. Qezencî di, bi xusûsan fekî û bostanîyan di hergi bîyayena qezencî. *Tr. Ürün, hasılat.* Mexelo siftekên, ê dimayênî hewlêrî bî. 2. *Zîr. Nn. Bw.* Mêl 2. Çarwey pêro jî mexel bîyê.

mexelbîyaye/ê *N.* Mêlbîyaye/ê. Çî/heywano ki mêl bîyo, deha pay ra nîyo, xwu rê bîyo derg, bi zewmbîvaje ya keso ki heşa zêdê dewarana, zêdê heywanan mêl bîyo, derg bîyo, wezîyetê aresîyayîşî û rakewtişî giroto. *Tr. Çömelen hayvan. İnsanlarda ise toplum içinde uygunsuz bir şekilde uzanan, insanları rahatsız edecek şekilde oturan.* Ê berandê mexelbîyayeyî meveyê, wa xwu rê biaresîyo.

mexel bîyayeni 1. *Zîr. f. M.* Mexelbîyayîş. Mêl bîyayeni. Rakewtena heywanan, kewtena heywanan, îstirhetê heywanan, aresîyayena heywanan, dergbîyayena heywanan. *Tr. Hayvanların çömelmesi.* Qijqijikê dehîri di mexel bîyayena dewaran bol rind a. 2. *f. M.* Mexelbîyayîş. Heşa zêdê heywanan mêl bîyayeni, şêlig û însanan mîyan di bi wezîyetêndo xirab a derg bîyayeni, derg ronişteni, însanan bi nêhesibnayen a derg bîyayeni. *Tr. Kişileri rahatsız edecek şekilde uygunsuz olarak kıçını öne doğrultacak biçimde uzanmak.* Ti nêşermayênê, ti winî bîyê mexel? 3. *Zîr. f. M.* Mexelbîyayîş. Qezencî di qezenc bîyayeni, qezenc û fekî di, bostanî û awîyan di qezenc dayeni. *Tr. Ürün/hasılat olmak.* Zebeşan di, beşîlan di, teneyan di û çîyandê winasînan di mexel bîyayeni rîyê citêran dana huwateni.

mexeldan/i *N.* Belatedan/i, qezenckar/i. Çî/keso ki mexel dano, ci ra mexel û qezenc û meywe vijêno. *Tr. Ürün veren, kazançlı.* Baxçeyo mexeldan û mexelnêdan jew nêbeno.

mexeldaney *Nm.* Belatedaney, qezencdarey. Belatedan/i bîyayeni, qezencdar/i bîyayeni, mexeldan/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci ra qezenc û belate û meywe û êmiş û çîyê girotişî gêrêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Ürün vermek, meyve/kazaç vermek, meyvelilik.* Mexeldaneya înan, înan rê naf nêkena. Do kotî ma rê bikerê?

mexeldaye/ê *N.* Belatedaye/ê. Çî/keso ki ci ra mexel gêrîyayo, mexel dayo, ci ra qezenc gêrîyayo yan jî bîyo qezencdar. *Tr. Ürün veren, meyve veren, meyve/ürün alınan.* Kaşka biameyê û ferqê baxçedê mexeldayeyî û nêdayeyî bivînayê.

mexel dayeni *f. M.* Mexeldayîş. Belate dayeni, belate mîyan kewteni, mexel mîyan kewteni, qezencê meyweyî û çîyandê qezencî û teneyî û çîyandê winasînan dayeni. *Tr. Ürün vermek. Tarla, bağ, bahçede ürün vermek ve mecazen*

ise kişide yeni yeni beceriler oluşmak. Mi rê ki emserr baxçeyê şima do weş mexel bido. Çunkî o yo weş aseno.

mexelê sifteyî *Zîr. Nn.* Mexelo siftekên, belateyê sifteyî, belateyo siftekên. Mexelo ki sifte sifte dekewno qezencî mîyan. *Tr. İlk ürün/hasılat. Bağ, bahçe vb. tarımsal alanda ilk ortaya çıkan ürün veya meyve.* Ez mexeldê ci yê sifteyî nêresaya. Hema ê didîy resaya.

mexelkerde/ê *Zoo. N.* Mêlkerde/ê. Çî/heywano ki jewî yan jî tayêni mexel kerdo, kerdo mêl, qandê aresîyayeni berdo cayên di mêl kerdo. *Tr. Çömeltilen hayvan.* Qe nêame to vîrî ki ti do ê dewarê mexelkerdeyî fina werzanê û berê çere?

mexel kerdeni *f. M.* Mexelkerdiş. Mêl kerdeni. Qandê aresîyayenda ci terke û bizinî û mêşinî û heywananê zêdê nînan ravisteni, aresnayeni. *Tr. Hayvanların dinlenmesi için yatırılması, çömelmesini sağlamak, dinlendirmeye almak.* Pîyê ci, ci rê va, heywanan mexel ki û şorî nanê citêran beri.

mexelo dimayên *Zîr. Nn.* Belateyo dimayên. Mexelo ki mexeldê siftekênî dima vijîyayo yan jî dekewto. *Tr. Sonraki ürün, ikincil hasılat/ürünler.* Ti vanê mexelo siftekên yan dimayên deha şên bî?

mexelo peyên *Zîr. Nn.* Belateyo peyên/peynekên, mexelo peynekên. Mepelo tewro peyên. Mexelo ki mexelan pêrini dimayêrî vijîyayo yan jî dekewto de. *Tr. Son ürün veya meyve.* Mi jî şa xwu rê mexelo peyên biherîno. Çunkî mexelo peyên tayên bî. Cora ercan bî.

mexelo siftekên *Zîr. Nn. Bw.* Mexelê sifteyî. Mi çimî di ki mexelo siftekên, mexeldê peyênî bolêrî û şênêrî bî.

mexenet/i *N.* Xeyrnewaz/i. Kes/çîyo ki; xeyrê kesî nêwazeno, qayîl nîyo ki kesên xeyrûnafên bivîno, muxilwereyda xwu ra tehemmul nêkeno ki ci çiman vero kesên hewlînên, rindeyên, weşeyên bivîno. *Tr. Hayırsız, hayır istemez, bencil, haris.* Merdimêndo mexenet o. Eger bizano ki hewlîna lajdê ci resaya to, arey keno.

mexenetey *Nm.* Xeyrnewazey. Mexenet/i bîyayeni, xeyrnewaz/i bîyayeni. Hewlîna kesan nêwaşteni. *Tr. Hayırsızlık, hayır istememek. Kimsenin iyilik, hayır, hoşluk görmesine tahammül edememek, bencil olmak.* Bi mi ki pêro, a mexeneteyda xwu ra keye di mendi. Kam ki ame kê ci, ay qewirnay, rojên loxmeyên nanê xwu kesî nêda.

mexsed *Er. Nn.* Hêwan, miraz, nêt, xaye. Nêto peyên, hedefê peynî, hedefo peyên. Çîyo ki peynî di kes qayîlo ci reso. *Tr. Maksat, amaç, erek.* Mexsedê mi o nêbî. Labelê şima tada û kerd zêdê xwu.

mexsedey *Er. Nm.* Hêweaney, mirazey. Mexsed bîyayeni, nêto peyên bîyayeni. *Tr. Amaçlılık, maksatlılık.* Mexsedeya ci a bî. Ey do ma jî bi xwu ya biberdayê.

mexsûs 1. *Er. Nn. Bw.* Bilebile. Mi çimî di ki înan mexsûs nêkerd, bêhemd bî. 2. Mi do mexsûs bikerdayê. Labelê bêhemd bî. 2. *Er. Nn. Bw.* Xusûsî. Şima mexsûsê min ê, ez jî mexsûs ê înan a.

mexsûsey 1. *Nm.* Mexsûs bîyayeni, bilebile kerdeni, bi qesd a kerdeni, qesdî kerdeni, bi zanayen a kerdeni. *Tr. Özellikle/mahsus yapmak, kasden yapmak, hassaten yapmak.* Mi bizanayê tey mexsûsey esta, ez bi şima ya nêameyê! 2. *Nm.* Aîdê çîyêndê bellîbîyayîşî, ê çîyêndê bellîbîyayîşî, malê çîyêndê yan jî kesêndê bellîy. *Tr. Bir şeye özel/mahsus olmak.* Mexsûseya ê çîdê salmeyî jî ma vîrî nêaro, qey nêbeno (!)

mexşer *Zîr. Nn.* Nîmeyê hebênda nehan o. Leteyê nehan, parçebîyayeyê nehan. *Tr. Bir nohut tanesinin yarısı veya parçalanmış hali.* Ez to nehayên rê nê, qe mexşerên jî layiq nêvînena.[1]

mexwa *Nm.* Sela ki, kes nano çî ser ki, çî pa sersûn bo, pa bibeşirîyo, pa mehfeze bo, pa bisitarîyo. *Tr. Mahfaza olarak yoğurt, ayran, yağ vs. gibi gıda maddelerinin korunması için kullanılan üstüne atılan bir çeşit sele.* Eger mexwa ra nêbîyayê, pisîngan do mast bilêstayê.

mexzeni *Nm. Bw.* Daniki. Ma do nan û şimî û werê xwu mexzeni di bûrê û werzê xwu ser.

meyalî *T. Nn.* Helatî. Mîr û nano ki bi hukimdê meya ya bîyo tirş û bîyo meya. *Tr. Mayalı.* Dayêya kena ma rê no şewra meyalî virazo.

meyalîyey *Nm.* Helatîyey. Helatî bîyayeni. *Tr. Mayalılık, mayalı ekmek olma.* Nanî di meyalîyey, eger meyaya ci vêşî bo, pîzeyê kesî dejeno.

meyandûz/i *Eko. N.* Kes/çîyo ki; kar û gurwedê meyandûzey ser o gurweyêno, meyandûzey ser o banderîyayo, meyandûzey ser o tehsîl kerdo û îcazetnameyê meyandûzey giroto. Kes/çîyo

---

1 Muameleyê mexşerî wina o: Nehan di rojîy kenê awi mîyan û newisnenê. Dima awi ra vejenê û di rojîy jî şalan ser o rafinenê, bi no babet a kenê wişk. Nê nehanê wişkbîyayan bi destan a vilênenê û pûriknenê. Herga ki vilênenê û pûrikênê, nehay benê di letey. A nê letebîyayenda nê nehan rê mexşer vajêno. Mexşer muameleyêndo xusûsî yo. Çunkî jû werd û şamîyan di gurweyêno.

ki; hergi babet coydê însanan ser o (zêdê werdî, zêdê înşaatî, zêdê peyzajî, zêdê kîmyay, zêdê petrolî, zêdê sinaî) gurweyêno, tey tehsîlo ravey kerdo. *Tr. Mühendis*. Babet babetî meynadûzîy estê: Meyandûzê înşaatî, meyandûzê kîmyay, meyandûzê petrolî ûzn.

meyandûzane *Nn.* Zêdê meyandûzan, tey wesfê meyandûzan bîyayeni, zêdê meyandûzan karûgurweyan û panuşi û hesabî opê ardeni, robere ardeni. *Tr. Mühendisçe, mühendislere yakışır bir şekilde.* Vanê mêrdekî ame yo karûgurweyo ki hewtay merdimî hewtay roji di nêşa mîyan ra bivijîyo, ey di rojan mîyan di qedîna û ci ra kewt dûrî.

meyandûzaney *Eko. Nm.* Zêdê meyandûzan bîyayeni. şekil û bîçimê meyandûzan tey estbîyayeni, zêdê kar û seneatdê meyandûzan bîyayeni. *Tr. Mühendisçe olmak, iş ve sanatça harika olmak.* Qe înan meyandûzaneyda ci ra rojên qal nêkerd ki ez vajî winî yo.

meyandûzey *Eko. Nm.* Meyandûzîni. Meyandûz/i bîyayeni, wesfê meyandûzan tey bîyayeni, îlmdê meyandûzan ser o tehsîlo ravey, wesfê meynadûzan. Karûgurwe û meslegê meyandûzan. *Tr. Mühendislik.* Ci rê meyandûzey weşi bî, pî nêverda. Va, xwu rê doktor bi. Cora nêkewt ser.

meyaro *Nk. Nn.* Meyramxort (meyramxurt) Vaşêndo sipiloço kuhoyaneyo pûrtikin o ki dejandê pîzan rê, pîze masatişî rê, werd firiknayeni di, nêweşînda şekerî rê û zêdê nînan hewna xeylên çîyan rê jewanjew o. Labelê ki bol vêşî tal o. *Lat. Teucrium polium. Tr. Tüylü kısamahmut, acı yavşan otu.* Meyaro taley ra sereyê kesî doş keno!

meyasîl *Tib. Nn.* Nêweşînên a ki, mîyandê giştandê lingan, beno ze pîrik pîrikî û ze ki bikufikîyo. Wexto ki lingê kesî benê meyasîl, kes qayîlo ki lete kero. Çunkî bol wirênê. Meyasîl zewmbî gandê kesî di jî vijêno. Mîyandê şeqan di, orteyê mîyanî di ûzn. zewmbî cayan di jî vijêno. *Lat. Micoz/mikoz. Tr. Mayasıl, mantar, mantar hastalığı.* Meyasîl giştandê lingandê mi mîyan di jî esto, ez jû finan eynî qayîla parçe kera.

meydan *Nn.* Dûz, seha. Cayo dûz. Cayo vengo qandê çîyêndê xusûsî abirîyayo. *Tr. Saha, alan.* Mêrdekî va hadrên meydan, hadrên meydanê ci kewt fekdê Çewlikijan bî "hodrê meydan" (hadrê fekdê corî di beno hodrê, "a" bi "o" ya virêna).

meydanê cirîtî *Nn.* Cayê kayda cirîtî. Cayo ki bi estoran a û bi cirîtan a kay kenê û cirît virnenê pêra. *Tr. Cirit meydanı.* Meydanê cirîtî Suwêreki di esto (name mendo, bixwu nêmendo).

meydanvete/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veto meydan, kişf kerdo, veto pîyase, veto seha, nimîyeya ci qedînaya, eşto orte, ser ra perde hewadayo, kerdo eşkera. *Tr. Meydan/piyasaya çıkarılan, tanıtılan, açıklığa kavuşturulan, gizliliği kaldırılan, keşfedilen, ortaya atılan.* Nimîyo rew meydanvete do hewna bol sereyê şima bitewno.

meydan veteni *f. M.* Meydanvetiş. Çîyên yan jî kesên cayo ki hemeyê vînenê, ûja berdeni, eşkera kerdeni, kişf kerdeni, nimîyey/nimitîni ra veteni, ser ra perdeyan hewadayeni. *Tr. Orta/meydana çıkarmak, sırrını ifşa etmek, gizliliğini kaldırmak, gözler önüne sermek, keşfetmek.* Mi heme çîyê înan vet teber. Cora ê mi ra bî kiştî ser.

meydanvijîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; vijîyayo meydan/seha, vijîyayo pîyase, vijîyayo teber, nimîyeya ci qedîyaya û deha şînasêno, deha xwu nênimneno. *Tr. Piyasa/meydana çıkan, ortaya çıkan, tanınan, gizliliği biten, açığa kavuşan.* Merdimo meydanvijîyaye do çirê xwu binimno ki?

meydan vijîyayeni *f. M.* Meydanvijîyayîş. Vijîyayeni, şînasîyayeni, pîyase vijîyayeni, orte amîyayeni, teber vijîyayeni. *Tr. Meydan/piyasaya çıkmak, ortaya çıkmak, açığa çıkmak, saha/alana inmek, tanınmak.* Wexto ki ma bivijîyê meydan, ma do bizingîyê, do zîngena ma bo.

meydan wendeni *f. M.* Meydanwendiş. Hadrê meydan vateni, qaqibo kerdeni, jewî yan jî tayêni dawetê meydanî kerdeni, ci rê herrîşan kerdeni. *Tr. Meydan okumak, düelloya/meydana çağırmak.* Mi ci rê meydan wend jî nêwetard bêro meydan.

meyît *Er. Nn.* Meyt. Merde. Çîyo ki weşe nîyo, labelê cesedê ci yo hewna erdo. *Tr. Meyyit, ölü, ceset.* Ti vanê benbo ki bîbî meyît![1]

meyman/i *Sos. N.* Keso ki mîyandê keyedê kesî ra nîyo, qandê rojandê bellîyan ameyo. *Tr. Misafir, konuk.* Meymanê ci yo giran est bî, ma keye ra riştîy tîya. Meyman û meymaney ser o merseleyên: Rojên meymanênda wahîrênda keyî yena û tenekên bol manena. Wihêra keyî tewa xwu gîna û xwu het di vana na demendê do deha nêşiro. Cora mabeyndê wihêrda keyî û meymaneri di nê qisey ravêrenê: Wihêra keyî

---

1 Na vajeki, "meyyît"î ra yena. Meyîtî qeçekan memojnê. Çunkî pa psîkolojîyê qeçekan xerpêno.

vana: *"Pişê pişê çav kurkiş ê, mîvan rokî, didi, sê.* û ney ser ra meymani jî cuwab dana û vana: *"Pişê pişê çav reş ê, çav xezal ê, mîvan heye ki rûdine heyya salê.*

meymandar/i *Sos. N.* Mazûban/i, bimeyman/i, wahîrê/a keyî, wahîrê/a keyî. O/çîyo ki meymanê ci estê, wahîrê meymanan, wahîrê keyî yo ki meymanê ci estê. *Tr. Konuklu, misafirli, misafir ağırlayan, ev sahibi.* O merdimêndo meymandar o. Roja Ellahî çinî ya ki kê ci di meymanên ci çinêbo.

meymandarane *Nn.* Mazûbane. Zêdê mazûbanana, bi mazûbanan mendeni, wesfê mazûban tey bîyayeni, zêdê meymandarana, wesfê meymandaran tey estbîyayeni. *Tr. Ev sahipleri gibi, ev sahibi edasıyla, misafirperverler gibi, misafir ağırlarcasına.* Mi cara asayîşêndo winî meymandarane nêdî bî.

meymandaraney *Nm.* Mazûbaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê wihêrdê keyîya bîyayeni. *Tr. Ev sahipleri gibi, misafirperverler gibi olmak.* Şima hendayên bîyê meymanîy, şima cara meymandaraneya winasîni dîya yan nêdîya?

meymandarey 1. *Sos. Nm.* Keso ki şino meymaney, meyman bîyayeni. *Tr. Misafirlik, konukluk.* Ma yê şinê meymandarey, ma do dîna saetîy bêrê. Cayên meşirê. 2. *Sos. Nm.* Mazûbaney. Meyman hewadayen û ronayeni. Merselaya meymanan di wahîrê keyî bîyayeni. *Tr. Misafir ağırlama/k, misafirperverlik, ev sahipliliği, ev sahibi olmak, ev sahipliği.* Meymandareya mêrdekan weşi bî, ma weş hewaday û ronay. Vanê, "Meyman meymanî nêwazeno, mazûban hurdina nêwazeno."

meymaney *Nm.* Meymanîni. Meyman/i bîyayeni. Kê kesên şiyayeni, xusûsî ca yan jî kê kesên di ci pers kerdeni, ca û kêdê ci di beşe bîyayeni, kê kesên di meyman bîyayeni, qandê ronîştenên, qandê wextêndê bellî kê jewî di mendeni, ronîşteni. *Tr. Misafirlik, konukluk.* Merdimo meyman do meymaneya xwu bizano. Ci rê çiçî ki roneya, do qebûl bikero.

meymanronaye/ê *N.* Meymandar/i, mazûban/i, meymanperwer. Kes/çîyo ki; meyman hewadano û ronano, meymanê ci benê, wahîrê meymanan. *Tr. Misafirperver, misafirsever, misafir ağırlayan.* Meymanronaye kam o, kam nîyo?

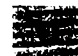
meyman ronayeni *Zv. f. M.* Meymanronayîş. Meymandarey, mazûbaney. Meyman werzanayeni, meyman hewênayeni, meyman roşanayeni, meymanan rê bi hewadayen û ronayen a wihêrey kerdeni, înan rê wahîr vijîyayeni, meymanê ci bîyayeni. *Tr. Misafir ağırlamak, misafirperverlik.* Hergi merdim nêşeno meyman rono, meyman ronayeni rê xulqêndo hera û pereyêndo şên lazim o.

meymez *Nk. Nn.* Vaşêndê werdî yo ki zêdê pîyazdê kuho yo, şîrinok o, pajêno û werêno. *Tr. Yeşil bir soğana benzeyen, tatlı ve soyularak yenilebilen bir çeşit şifalı bitki.* Mi meymez nêwerdo, yan jî nîno mi vîri mi werdo yan nêwerdo.

meymûn/i *Zoo. N. Bw.* Qird/i. Baxçedê heywanatdê Entabî di babet babetî meymûnîy estê. Mi qeçekîy berdîy ûja di çarnay, mojnay ci.

meymûney *Nm. Bw.* Qirdey. Nê karûgurwedê raştî û mihîmmî di meymûney negereg a, tayên giranîy bê!

meymûno/a qensûr/i 1. *Zoo. N.* Qirdo/a qensûr/i. Meymûno ki qeneka ci teber da û sûrek a. *Tr. Habeş maymunu.* Ma meymûno qensûr Entab di, baxçeyê heywanan di dî. 2. *Zv. N.* Kes/qeço ki herûnda xwu di nêşeno vindero û deqe ra finên ata û nata şino, nerehatey keno, kelbût/derrabûl keno, ê kesî rê jî vajêno. *Tr. Yerinde duramayan, yaramaz çocuk.* Xeyr o, ti zenê ze meymûno qensûr ti nêzanê herûnda xwu di roşê?

meyramxort *Nk. Nn. Bw.* Meyaro. Eger meyramxortî jî nêşa masateyê ci anişno, gereg şiro nêweşxane.

meyt *Er. Nn. Bw.* Meyît. Kaşka to meytê ci nêdîyayê, qethan o yo to vîrî nêşino.

meytane *Nn.* Merdane, mergane. Çî/keso ki bîyo zêdê meytî ya, ze merde vindero, ze ki bimiro. *Tr. Meyyit gibi, ölü gibi, ceset gibi, ölmüşçesine.* Mêrdek meytane kewt bî, mi nêzana ki nêmerdo.

meytanekewte/ê *N.* Merganekewte/ê. Kes/çîyo ki; bi derberda mergî ya kewto, zêdê merdan kewto. *Tr. Ölüler gibi düşen, mevta gibi düşen veya darbe yiyen.* Mi ê merdimdê meytanekewteyî rê nêva, mi ê weşekewteyî rê va.

meytane kewteni *f. M.* Meytanekewtiş. Mergane kewteni. Zêdê meytîya kewteni, bi meytan mendeni, zêdê merdîya kewtiş, kewtiş di bi merdan mendeni. *Tr. Ölü gibi düşmek, düşerken ölüler gibi düşmek.* Wexto ki ey da piro, desta meytane kewt. Dima ez nêzana. Çunkî ma tersayê û ma remay!

meytaneviste/ê *N.* Merganeviste/ê, mewtaneviste/ê, derba mergî pirodeyaye/ê, derba mergî werde/ê. Kes/çîyo ki;; derba mergî werda,

derba merdan deyaya piro. *Tr. Ölesiye vurulan, ölesiye dövülen, ölüm darbesi yiyen.* To şa ê kesê meytanevisteyî biresno kêdê ci?

meytane visteni *f. M.* Meytanevistiş. Mergane visteni, mewtane visteni. Zêdê merdan kerdeni, derba merdan pirodayeni, ê mergî ci rodayeni. *Tr. Ölesiye vurmak, ölesiye düşürmek, ölüm darbesini indirmek.* Mi mêrdek meytane vist.

meytaney *Nm.* Meyîtaney, merganey. Meytane/ê bîyayeni. Şeklê meytan, zêdê şikildê meytanan, ze ki bimiro, meytîy senîn benê, winî bîyayeni. *Tr. Ölü gibi olmak, ceset gibi olmak.* Mi meytaneya ci bidîyayê, mi zanayê mi se vatê.

meytşite/ê 1. *N.* Keso ki merdo û meytê ci şuwîyayo. *Tr. Ölüsü yıkanan.* Nê, o merdimo meytşite yo şino mezelan ser. O meyt nêşiteyo hewna cadê xwu di vindeno. 2. *Zv. N.* Merdimo ki ci rê "Ez meytê to bişuwa" vajîyayo. *Tr. Kendisine ölünü yıkayayım, ölüsünü yıkadığım denilen kişi.* To dîyo hele, meytşite senîn zalimane dano piro!

meyt şiteni 1. *f. M.* Meytşitiş. Merdî şiteni, cesedê însanan şiteni. *Tr. Ölü yıkamak.* Meyt şiteni çîyêndo çetin o. 2. *f. M.* Jewî xwu rê qurban kerdeni, jewên rê zewtîy dayeni, merdena jewî waşteni. *Tr. Beddua ederken birinin ölmesini isterken söylenen bir kötü dua.* May wexto ki qeçandê xwu rê zewti dana, vana: Ez meytê şima bişuwa.

meyxane *Nn.* Şimîxane. Cayê araqîweran. Cayo ki şimitokîy tey araqî şimenê. *Tr. Meyhane.* Sûkan mîyan di meyxaney bîyê bolîy.

mezat 1. *Nn. Baz.* Cayo ki heywanîy tede bazar benê, roşênê. *Tr. Hayvan pazarı.* Nîmê Suwêreki xwu bi mezatî ya warî keno. 2. *Baz. Nn.* Cayê bazarî yo ki serakerde yo, vayeya ci jî serbest a. *Tr. Üstü açık, fiyatı serbest pazar.* Mezat ra mezat vayey di jî ferq esto.

mezel *Nn.* Tirbi, gorni. Korta aşanayê ya ki, merdiş di kesî dekenê de, merde debêno de. *Tr. Mezar.* Eger kes gunakar bo, mezelê kesî do kesî ser o bêro pêser, mezelê kesî do kesî ser o teng bo.

mezelîy 1. *Nb.* Qebrîstan, mezelîstan. Cayê mezelan. Cayo (korti, çali) ki merdey debênê de. *Tr. Kabristan, mezarlık.* Ez şîya mezelan mîyan, mi merdandê ma rê, tayên Qur'an wend. 2. *Nb.* Bolekê mezelî. Tirbîy, gornîy. *Tr. Mezar kelimesinin çoğulu.* Di şehîdan rê mezelên nê, di mezelîy do aşaneyê.

mezg *An. Nn.* Beyn. Navikê livandê têtewrdê ganî. Mezg, sere do û çîyêndo sipe û sûr o, hergi çî ey ser o doş beno. *Tr. Beyin.* Mêrdekî qeza kerd bî, mezgê ci bîbî vila.

mezgê herî werde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; hendo ki bîyo axmax û totikval û qafqul û nezan, ze ki beyn/mezgê heran bûro. *Tr. Eşek beyni yiyen, ahmaklaşan, aptal, aptallaşan, sersemleşen.* Kaşka şima ê mezgê herî werdeyî rê nêvatayê. O do sereyê ma bitewno.

mezgok *Rob. Sn. Nn.* Navikê zanîşî. Kompîturî mîyan di cayo ki zanîşî hewadano û ronano, dano û gîno, serbindoyê ci virazeno. *Tr. İşlemci, bilgi işlem merkezi, bilgiyi işleyen birim.* Mezgokê kompîturî çendi ki hera û gird bo, kompîtur hend rew wezîfe keno.

mezheb *Teo. Nn.* Raya (şîret û şîyayîş) ki goreyê şik û fikr û îzandê xwu dînan mîyan di rayanê nimîyan mojnena. Şaxê hergi rayênda dînî ya hera ya ki tey fiqih esto, tey rayê fiqhî estê, tey rayê bestîyayîşî estê. *Tr. Mezhep.* Xirîstîyaney û Îslamî di mezhebîy estê: Îslamîyetî di Henefî û Şafiî û Malikî û Henbelî û Xirîstîyaney di jî Qatolîk û Ortodox û Pirotestaney û Preserbîyan û Qalwenîzm û Anglîkanîzm nînan ra hesibêno.

mezxeni *Nm.* Mitbaxi, mitfaxi, daniki, mexzeni. Cayo ki cinî û werdkarîy tey şamî virazenê. *Tr. Mutfak.* Mezxena nikay do hera bo ki kes bişo tey nanê xwu jî bûro.

mêjîn *Nn.* Mêjo, mijo, aqil. *Tr. Akıl, us.* Eger tey mêjîn bibîyayê, ey cin û camêrd nêabirnayê.

mêjîndar/i *N.* Aqildar/i, totikdar/i, biaqil/i, baqil/i, bimêjîn/i. Kes/çîyo ki; aqilê ci bol o, totik û aqilê ci vêşî yo. *Tr. Akıllı, zeki.* Merdimdê mêjîndarî ya kes şeno karên bikero.

mêjîndarey *Nm.* Aqildarey, totikdarey, biaqiley, baqiley, Mêjîndar/i bîyayeni. Tey aqil bîyayeni, aqilê ci vêşî bîyayeni. *Tr. Akıllılık, zekavet, zekilik.* Mêjîndareya ci do, tim jî ci rê zirar bido. Çunkî weş bander nêbîyo.

mêl 1. *Er. Nn.* Meyl, meyîl, heriki, rêjiki. Vera ci şîyayeni, şîyayîşê vera ci, vera ci çewt bîyayeni, balê ci vera ci bîyayeni. *Tr. Meyl, meyil.* Esas mêlê ey vera înan bî. Labelê ki înan o nêwaştê. 2. *Nn.* Mexel. Rakewtena heywanan, derg bîyayena heywanan. Qandê aresîyayîşî lingan xwu bin kerdena heywanan. *Tr. Çömelme/k.* Dewar ki finê mêl bo, rew rewî nêwerzeno. Ma şenê şirê keye û bêrê. 3. *Nn.* Qewet, hêl. *Tr. Güç, kuvvet, enerji, erk, hükmetme.* Pêrini mêlê xwu dayo ey ser, o do kotî damişê înan pêrini bo? 4. *Cog. Bw.* Rêj, rêjiki, heriki. *Tr. Akı, meyil, eğim.* Mêlê awi vera dewda înan bî. Cora nafê aweri înan rê deha bol bî. 5. *An. Nm.* Mêrî. Cayê mûndî yo

ki kes mûndî pêşeno ci ra. *Tr. Bel.* Seydgerêndo mezbût bî, bişew jî nêrakewtê, ci rê vatê *Gece-yatmaz*, tim çekûrextê ci, ci mêlî di bî.

mêlbîyaye/ê 1. *Zoo. N.* Heywano ki qandê edizîyayenda xwu pîzeyî ser o kewto, payrabîyayîşê xwu qedînayo. *Tr. Çömelen, çöken, yatıya yatan hayvan.* Berano mêlbîyaye werişt. O jî werişt. 2. *N.* Çî/keso ki, vera çîyên yan jî vera kesên, waştenênda ci, peyda bîya û o yo keno vera ci şiro yan jî hadireya xwu ya vera ci şîyayeni kerda. *Tr. Mail, meyleden, eğilim gösteren.* O çîyo ki şima yê vanê mêlbîyaye bî, esas tey mêlê ci çinêbî.

mêl bîyayeni 1. *Zoo. f. M.* Mêlbîyayîş. Pal dayena heywanan, kewtena heywanan, kişti ser kewtena heywanan. *Tr. Çökmek. Hayvanlar için çökmek, uykuya veya dinlenmeye çekilmek.* Mîy mêl bî tepîya, ez jî xwu rê tenekên derg bîya. 2. *f. M.* Mêlbîyayîş. Bîyayena mêlî, vera çîyên bîyayeni. Vera çîyên yan jî kesên rê waşte bîyayeni. *Tr. Meyil/eğilimli olmak, istekli olmak.* Esas ti pers kenê, mêlê mi ser o bî. Labelê ez hewna nêşî bîya û nêdekewtbîya de.

mêldan/i *N.* Kes/çîyo ki;; mêlê xwu dano vera kesên yan jî çîyên. *Tr. Meyilli, eğilimli, mail.* Tenekên jî mêldan bîyayê, qey ma ci ra fehm kerdayê.

mêldaney *Nm.* Mêldan/i bîyayeni, wesfê mêldanan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo mêlê xwu dano vera cayên yan jî kesên, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Mail/meyilli olmak, eğilimli olmak.* Mêldaneyda ci ra, şima çîyên fehm kerd yan nêkerd?

mêldar/i *N.* O/çîyo ki mêlê ci yo ser o, mêlê ci çîyên ser o esto. *Tr. İlgili, eğilimli, alakalı, meyilli.* Mêrdek mêldarê şîyayen o. Labelê kes şeno vindarno jî. 2. *N.* O/çîyo ki mêl bîyo, heywano nerîyo ki mêl bîyo. *Tr. Çömelen hayvan veya bu durum kendisine yakıştırılan.* Ê golikê mêldarî werzanê, wa naxirî dima nêmano. 3. *N.* O/çîyo ki, zêdê dewarî bîyo mêl, ze dewar bîyo mêl. *Tr. Hayvan gibi çömelen.* Ê mêldarî bileqnê, eyb o. O yo tim şêligî mîyan di beno derg.

mêldarey 1. *Nm.* Eleqedarey. Mêldar/i bîyayeni. Mêlê ci vera ci bîyayeni. *Tr. Meyilli/eğilimli olmak, alakalı/ilgili olmak.* Qandê kerdeni, mêldarey kesî di, do bibo. Eger kesî di mêldarey çinêbo, kes nêşeno bikero jî. 2. *Nm.* Mêlî di bîyayeni, mêldar/i bîyayeni, mêl bîyayeni, mêley di bîyayeni. *Tr. Hayvanlar için çömelmek.* Mêldarey di terke do rew rewî kêfsad nêbo. 3. *Zv. Nm.* Mêldar/i bîyayeni. Merdimo ki, ci rê mêldarey robere bîya. *Tr. Kendisine çömelme yakıştırılmak.* Ellah xeyr! Xeyr o, ti şêligî mîyan di, zêdê dewarî bîyê mêldar?

mêldaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni, mêlê xwu dayo bi ci, ser o balkeş bîyo. *Tr. Meyledilen, eğilimde bulunan, yönelinen, dikkat edilen/verilen.* Mi nêzanayê merdimo mêldaye, do wina xwu vinî kero. 2. *Zoo. N.* Mexeldaye/ê. Kes/çîyo ki;; bi dest û kerdişdê jewî ya mêl bîyo, dayo mexelî ser. *Tr. Dinlendirilen hayvan veya mecazen kimse.* Şorî ê heywanê mêldayeyî werzani, wa biçero. 3. *N.* Qewet cidaye, hêle cidaye. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni qewet dayo bi ci, hêle nayo ser, kesên yan jî çîyên bi hêle û qewet cidayîş a kerdo mezbût, kerdo metîn. *Tr. Tahkim edilen, kuvvetleştirilen.* Mi kerd kesê mêldayeyî, cadê ci ra rono, tayêni va ci meveyi. 4. *Cog. N.* Rêjcidaye/ê, rêjikicidaye/ê, herikicidaye/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni, rêjiki daya bi ci, mêlê çîdê awikinî dayo bi ci. *Tr. Akış verilen, gidişatı belirlenen, eğilim/meyil verilen.* Kaşka, şima o kaşo mêlcidaye jî raşt kerdayê.

mêl dayeni 1. *f. M.* Mêldayîş. Meyîl cidayeni, heriki cidayeni, rêjiki cidayeni. Vera çîyên, yan jî kesên şîyayeni. *Tr. Yönelmek, gidişat vermek, meylettirmek, akış vermek, eğilim vermek.* Eger to mêl nêdayê ci, ê bînî a şopi ra nêşîyê. 2. *f. M.* Mêldayîş. Mexel cidayeni, heywanan aresnayeni, mêl kerdeni. *Tr. Hayvanları dinlendirmek.* Mêl bidi heywanan û şorî nanê citêran beri. 3. *f. M.* Mêldayîş. Qewet dayeni, hêle dayeni, mezbût kerdeni, hêledar kerdeni, wahîrê qewet û qudretî kerdeni. *Tr. Tahkim etmek, kuvvetli kılmak, güçlendirmek.* Boka ti mêl bidê ci ki bêro ma mîyan kewo.

mêley *Nm.* Mêlîni, rêjikey. Rêjik bîyayeni, herik bîyayeni, mêl bîyayeni. Şîyayîşê vera cayên yan jî kesên bîyayeni, mêlê ci vera cayên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Akışkanlık, meyletme, yönelmek, yönelim.* Mi nêzanayê mêleya ci vera aja ya.

mêlê ci *Nn.* Cayo ki bîyo vera ci, xwu vera ci dayeni. *Tr. Gidiş/akış yönü, meyli, eğilimi.* Mêlê ci vera ma o, ê şima nîyo. Xwu rê ki dima bivirîyo, ez nê zana.

mêlgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; mêl/herikê xwu giroto, rêjikê xwu giroto, raya xwu bellî kerda, raya ci bîya bellî, cayê ci yê şîyayîşî bîyo bellî û eşkera. *Tr. Mail, meyleden, eğilimli, gidiş yönü belirlenen, mecrası kesinleşen.* Ez ba, ez merdimê mêlgînî wina kêfsad nêkena. Ey finên mêlê xwu giroto.

mêlgîney *Nm.* Mêlgîn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; cayê ci yê şîyayîşî û herikîyayîşî bîyo bellî û eşkera, rêjikê bîyo bellî. *Tr. Mecrası, akağı, gidişi, meyli belli olan.* To rê mêlgîneya ci lazim a, yan ti yê qandê çînakî wazenê?

mêlkerde/ê 1. *N.* Çî/heywano ki, kesî qando ki xwu rê edizîya xwu bigîro, berdo axuri di, gewi di, hefşoyên di ravisto û bîyo sebebê pîzeyî ser rakewtişdê ci. *Tr. Yatıya götürülen, yatırılan, çökmesine neden olunan, çökertilen şey veya hayvan.* Vîştirayo mêlkerde şima kê werzana? 2. *N.* Çî/keso ki jewî mêlê ci kerdo, vera ci kerdo ki şiro yan jî şîyo, verê xwu dayo vera ci, waşto ki vera ci çîyên bikero. *Tr. Meyledilen, eğilim gösterilen.* Eger kes bişo, kes do çîyê mêlkerdeyî bigîro. Wa tamê kesî tey nêmano.

mêl kerdeni 1. *f. M.* Mêlkerdiş. Ravistena heywanan. Qando ki edizîya xwu bigîrê hefşo, gewi yan jî axuri berdena heywanan. Pîzeyî ser ravisten û rakewtiş dayena heywanan. *Tr. Hayvanları çömeltmek, hayvanları yatıya aldırmak.* Ey terke kerd mêl tepîya şî o wezîfeyo bîn dî. 2. *f. M.* Mêlkerdiş. Vera ci şîyayeni, waştena kerdişî di bîyayeni, ver bi ci dayeni. *Tr. Eğilimde bulunmak, yönelmek, meyletmek.* Mi mêl kerd. Labelê mi nêkerd. Çirê şima çîyan şaş fehm kenê ki?

mêlserdaye/ê *N.* Mêlsernaye/ê. Çî/keso ki jewî qewetê xwu dayo ser, bi qeyret û xebatdê xwu ya xwu nayo ser. *Tr. Bütün güç ve kuvvet dayandırılan.* Eger o merdimo mêlserdaye jî nêşo ê gireyî çareser kero, wa qe xwu rê bimiro. Çunkî hettanî nika çi mêlê ma est bî, ma pêro na ey ser.

mêl serdayeni *f. M.* Mêlserdayîş. Mêl sernayeni. Mêlê xwu ser dayeni/sernayeni. Balê xwu sernayeni, qewet û qudretê xwu serdayeni, qewet û hêlê xwu pêroy çîyên sernayeni. *Tr. Bütün güç ve kuvvetini dayatmak, bütün gayretini bir şeye sarfetmek, bütün kuvvetiyle bir şeye dayanmak.* Mi mêl da ser jî, mi nêşa biqedîno.

mêr 1. *Nn. Bw.* Camêrd 1. Eger mêr bîyayê, do wina zêdê cinîyan hereket nêkerdayê. 2. *Nn. Bw.* Mêrik 2. Eger mêrê ci, ci het di beno, nêbo nêbo ti ci veyê! Çunkî wexta mêr fisek bo jî, beno camêrd. 3. *Nn. Bw.* Mêrî 1. Nê qayîşî bigî, xwu mêra ki.

mêrab *Nn.* Milêba. Nîşanê cadê merdenda kesên. Cayo ki merdimên, ya kişîyayo yan jî nişkênra, bi zulmî ya merdo û çîyêndê zêdê qûçên ser o roneyayo û cayê ci bellî kerdo. *Tr. Bir kişinin öldürüldüğü veya aniden masum ve mazlumane bir şekilde öldüğü yerin nişanlı, izli ve belirtilmiş yeri.* Cinêki herga ki mêrabdê birarzadê xwu ver ra şina, bermena.

mêranî *Nm. Bw.* Camêrdey. Vanê o yo dawaya mêranî keno, vano camêrd ez a.

mêranîyey *Nm. Bw.* Camêrdey. Mêrdekî va: Eger o do mêranîyey bikero, wa şiro koyan ser. Cayê camêrdan o, cayê hurrîyey o, cayê azadîyey o, cayê xwuserîyey o, cayê xwuserbîyayîşî yo.

mêrat *Tib. Nn.* Mîrat. Nêweşînên a ki, postdê kesî bin di ze qînorekîy vijênê. *Tr. Çıban şeklinde deri altında çıkan yaralar ve bu hastalık (deri hastalığı.)* Doktorî ci rê va: Eger mêrat bîyayê, do postdê ci bin di qînorekîy bivijîyayê.

mêrat/i *N.* Mîrat/i, demende/ê, soxe/ê, şarîmende/ê, bêwihêr/i, nêzana ki çiçî. *Tr. Sadece hayvanlar ve cansız şeyler için bilmem ne! Bilmem hangi illet! Ellah'ın cezası, şey.* Mêrato nîno mi vîrî ki, ez to rê ser o ray raşt kera.

mêratey 1. *Nm.* Mîratey, mîratîni, mêratîni, mîratîney, mêratîney, demendeyey, soxeyey. Mêrat/i bîyayeni, demende/ê bîyayeni, soxe/ê bîyayeni. *Tr. İllet/problem olma, problemlilik, müşkül olma.* Ti yê kenê mêrateyda ci ser o vinderê? Hetta nika kesî nêşayo, mêrateya ci ca kero. Ma ti yê kenê ca kerê? 2. *Tib. Nm.* Mîratey, mîratîni, mêratîni, mîratîney, mêratîney, demendeyey, soxeyey. Mêrat/i bîyayeni, demende/ê bîyayeni, soxe/ê bîyayeni. Nêweşîna zêdê qînoran gandê kesî bin di dirbetîy vijîyayeni yan jî bîyayeni. *Tr. Ten altında çıban şeklinde deri yaraları oluşma.* Doktorê mêrateyda ci ser o palikênê.

mêratîney *Nm. Bw.* Mêratey. Mi rê mêratîneyda ci rê çareyên çinî yo.

mêratîni *Nm. Bw.* Mêratey. Kê şayo na mêratîni ser ra bêro ki o bêro?

mêrde *Nn.* Keso ki cinîyên xwu ser o mare kerda, cinîyên ci ser o bîya mare. Camêrdo ki zewijîyayo û cinîyênda ci esta. *Tr. Koca, eş, zevc.* Mêrde do cinîyer û qeçekan rê wahîrey bikero.

mêrdebîyaye *Nn.* Kes/çîyo ki;; mareyên ser o esto, bîyo camêrdê cinîyên, zewijîyayo, nikahê cinîyên giroto xwu ser. *Tr. Koca.* Xorto mêrdebîyaye senîn nêşeno nê fêlandê xiraban ra xwu bireyno?

mêrde bîyayeni *f. M.* Mêrdebîyayîş. Bi cinîyên a zewijîyayeni, mareyê cinîyên xwu ser giroteni, camêrdê cinîyên bîyayeni. *Tr. Evlenerek bir bayana koca olmak.* Pers kerd, va ti jî cinîyên rê bîyê mêrde yan nê? Mêrdekî verpres kerd û va e, ez cinîyên rê bîya mêrde.

mêrde dayeni *f. M.* Mêrdedayîş. Qandê keynan û

ciniyan zewijnayeni, kişta pêri ra mêrde dayeni. *Tr. Kocaya vermek, kadın/kızı evlendirmek.* Kes do keynan vêşî keye di nêvindarno, bido mêrde. Çunkî keyna jî zêdê bostanîyên a, bivêro, qîmetê ci nêmaneno.

mêrdedayê *Nm.* Keynaya ki deyaya mêrde, bi mêrdekên a zewijîyaya. *Tr. Evlendirilen, kocaya verilen kız.* A keyneka mêrdedayê, do neya tepîya mêrdeyî ser o bimano.

mêrdek *Nn.* Mêrdek, merdim. Kes/şexso resaye. Merdimo resaye yo ki, kes hettanî pers nêkero nêzano zewijîyayo yan nêzewijîyayo? Tersê ci cinêk a. *Tr. Adam, kişi, zat, şahıs, kimse.* Mêrdek do şima rê, se vajo ki şima yê pawenê?

mêrde kerdeni *f. M.* Mêrdekerdiş. Mare/nîkahdê camêrdên bin kewteni, mêrde şîyayeni, veyvi bîyayeni, qandê ciniyan û keynan zewijîyayeni. *Tr. Koca yapmak, kocaya varmak.* Keyna û cinî do mêrde bikero. Çunkî edet o, hem jî sunnet o.

mêrdekerdê *Nm.* Cinî/keynaya ki zewijîyaya, bîya veyvi, mêrde kerdo, kewta maredê camêrdên bin, bi camêrdên a nîkah birnayo. *Tr. Koca yapan, kocaya giden, kocaya varan.* Keynaya mi mêrdekerd nêkerd, hana nêamaya zeyîn.

mêrdekey *Nm.* Merdekey, merdekîni, merdekîney, mêrdekîni, mêrdekîney, merdimey, şexsey, kesey. Kes bîyayeni, merdim bîyayeni. *Tr. Kocalık, kişilik, adamlılık.* Mêrdekey û cinêkey di kişta merdimey ra çi ferq esto?

mêrdeterey *N. Bw.* Camêrdey. O kotî, mêrdeterey kotî! Ferqê ey û ciniyan çinêbî.

mêrdeterî *N. Bw.* Camêrdey. Qet rojên ci rê mêrdeterî nêkerdi ki!

mêrdeterîni *N. Bw.* Camêrdey. Eger kesên çinêbîyayê, beno ki jî, mêrdeterîni ci rê bikewtayê.

mêrdeyey *Nm.* Mêrdeyîni, mêrdeyîney. Mêrde bîyayeni. Mareyê ciniyeri xwu ser giroteni. *Tr. Kocalık, eşlilik, zevc olmak.* Mêrdeyey sirf bi camêrdey a nêbena, kes do ciniyeri rê wahîrey jî bikero.

mêrdifani *Nm.* Mêrdiwani. Çîya betonîn a, textîni, darîni, asinîni yan jî sîyîn a ki kes pa kewno dîyar. *Tr. Merdiven.* Na vajeki, Dimilî ya. Jû cayan di vanê nêrdifani. Ez mêrdifani ra kewta dîyar ki şira cor, ligênda mêrdifani mi bin di şikêyê, pa linga mi jî şikîyê. Ma bîyê jew bi jew.

mêrek 1. *Nn.* Mêrdek, mêrik. *Tr. Yetişkin erkek.* Mêreko keno to rê qisa vajo, ti yê sebir nêkenê ki vajo. 2. *Nn.* Mêrde, mêr, mêrik. Jewo ki bi ciniyên a zewijîyayo. *Tr. Koca.* Mêrekê ci bi ci ya beno, ci meveyê, azirêno şima ser, wellahî şima keno letelebare. 3. *Nn.* Merdimek, mêrik. *Tr. Adamcağız, zavallı adam.* Mêrekî to rê çîyên nêvato ki, ti yê hinî gijgijênê ci ser.

mêrik 1. *Nn. Bw.* Camêrd 1, 2 û 4. Mêrikê ci bi xwu ya, mêrikna ard bî.

mêrikey *Nm. Bw.* Camêrdey 1, 2 û 4. Ma cara mêrikeya ci nêdîya. Ti şarî rê mêrikê.

mêrî 1. *An. Nm.* Mêr. Mîyane ra hettanî serdê nakdê kesî, çorçoşmeyê cadê qayîşî, cadê mêrî, cadê mûndî. *Tr. Kemer/bel bağının bağlandığı belden göbeğe kadar ki çepeçevre vücut alanı.* Mi mûndîya xwu pişti xwu mêrî ra û mi dest kerd bi karî ya. 2. *Sn. Nn.* Qayîşo çermeyîn, çerme/poste ra virazîyayo. *Tr. Deri kemer.* Hergi merdim nêşeno mêrî biherîno. Çunkî vay a.

mêrrî 1. *N.* Dêmarî, damêrrî. Maya ki heqîqî nîya, kes ci ra nêbîyo, labelê pêrî ra resena kesî. Cinîya pêrdê kesî ya ki kes ci ra nêbîyo, labelê maya kesî hesibêna. *Tr. Üvey anne.* Mêrîya ci, ci rê zêdê marda ci ya heqîqî bî. 2. *Nm.* Çîyo ki heqîqî nîyo û kesî rê dima vijîyayo. *Tr. Üvey.* Birayê min o mêrrî bî. Cora mi vêşî goş kuwa pa.

mêrsa *Zoo. Nm. Bw.* Kêlmêşi. Boka mêrsey ci ser o nêarêbê.

mêrxas/i *N.* Mîrxas/i, bermerdim/i. Merdimo delal û xêrwaz/xeyrwaz û egît û qehreman û xurt û biqîmet û birûmet û biqedr. Merdimo ki kes qîmişê ci nêbeno ki, bewnîyo ci ra. *Tr. Her yönüyle iyi adam, kahraman, yiğit, iyilik sever, becerikli.* Merdimêndo mêrxas bî, kar û gurweyê hergi merdimî vetê, abirnoko xirab nêbî.

mêrxasane *Nn.* Mîrxasane. Wesfê mêrxasan tey bîyayeni, bi mêrxasan mendeni, zêdê merdimandê rind û delal û weş û fodil û egît û qehremanan bîyayeni. *Tr. İyi, hoş, güzel, kahraman, cesur, nitelikli, emin ve kaliteli kişilere benzemek.* Boka ti şirê, ê kar û gurweyî, mêrxasane bikerê û bêrê.

mêrxasaney *Nm.* Mîrxasaney. Mêrxasane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û fêlê mîrxasan tey estbîyayeni, bi nînan mendeni. *Tr. İyi, güzel, hoş, kahraman, yiğit ve nitelikli insan olmak.* Ez a kena mêrxasaneya înan se bikerî? Mi rê qedînayîşê karî lazim o.

mêrxasey *Nm.* Mîrxasey, mîrxasîni, mîrxasîney, mêrxasîni, mêrxasîney. Mîrxas/mêrxas bîyayeni, wesfê mêrxasan tey bîyayeni, merdimo rind û delal û egît û qehreman û fodil û weş bîyayeni. *Tr. İyi, hoş, güzel, nitelikli, emin, faydalı, cesur ve kahraman olmak.* Ez şîya înan heti, înan mi rê gam ra finên mêrxaseya ci vatê.

mêseka serawî *Zoo. Nm.* Babetên mêşên a ki

çoşmandê dereyan di, layan di û zêdê nînan di coyêna, çeharling û çîpderg a. *Tr. Su kıyılarında dolaşan, dört ayaklı ve uzun bacaklı bir çeşit böcek.* Kanî çirê tîya di mêseka serawî çinî ya?

mêsi *Zoo. Nm. Bw.* Mêşi. Mêsên şamî mîyan di hendê diremekên ca tepşena, hema madê kesî qelibnena.

mêsmirî *Zv. Nm. Bw.* Mêşmerde/ê. Eger ze ki ti ya vana mêsmirî bîyayê, qey a do ma rê bar bîyayê jî.

mêsmirîyey *Zv. Nm. Bw.* Mêşmerdeyey. Kesî nêdî, to mêsmirîyeya ci dî?

mêşi *Zoo. Nm.* Mêsi. Mêşîy û mêşa sîya. *Tr. Sinek, karasinek.* Ti hendê mêşên nêbenê jî ti bi ci ya kewnê qerez.

mêşiki *Nm.* Cayê kuwarîyandê hingan o xusûsî. Cayo ki mêşê hingimînî (hingîy) debênê de û qandê vetişdê hingimînî eyar deyayo bi ci, kes şeno bi gengazey a, ci ra hingimîn vejeno. No ca, xusûsî qandê kuwarîyandê hingan virazîyayo. *Tr. Arı kovanları için yapılmış özel korunmuş yer.* Maya mi vana Anazo (Suwêrekî di, rojawandê vakurî di dewêna) di mêşê ma bolîy bî. Cora ma xwu rê mêşiki viraşti bî.

mêşinî 1. *Zoo. Nn. Bw.* Mêşna. Şuwaneyê bizinî û mêşinî jew nêbeno. 2. *Zv. N.* Nerm, nermek, bêzirar, rehat. Kes/çîyo ki; kesan yan jî çîyan nêtewneno, zirar bi kesî nêdano, rehat o, huzûrê kesî nêremneno. Tersê ci "bizinî" yo. *Tr. Uysal, rahat, tepkisiz, zararsız, hilm sahibi.* Birxul bizinî yo, fird mêşinî yo.

mêşinîres/i *N.* Mêşnares/i, warîkerdokê/a mêşinîyan. Kes/çîyo ki; heywananê mêşinîyan resneno, bi warîkerdişdê mêşinîyan a, diligê xwu keno. *Tr. Koyun yetiştiricisi.* Mêşinîres û bizinîres bolkî pîya beno.

mêşinîresey *Nm.* Mêşnaresey. Mêşinîres/mêşnares/i bîyayeni, warîkerdokê/a mêşinîyan bîyayeni, bi warîkerdişdê mêşinîyan a diligê xwu kerdeni. *Tr. Koyun yetiştiriciliği.* Mêşnîresey jî debarên o.

mêşinîyey 1. *Zoo. Nm.* Mêşneyey. Mêşinî/mêşin bîyayeni, mêşne bîyayeni. Heywanan mîyan di, mîy û verekîy û beranîy bîyayeni. Tey bizinî çinî yo. *Tr. Hayvanlar aleminde koyun, koç ya da kuzu türünden olmak.* Mêşinî wa şiro kelemî mîyan. Labelê bizinî do nêşiro. Çunkî mêşinîyey di zirar esto. 2. *Zv. Nm.* Nermey, nermekey, bêzirarey, rehatey. Nerm/nermek/i bîyayeni, bêzirar/i bîyayeni, rehat/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes/çîyan nêtewneno, zirar bi kesî nêdano, rehat o, huzûrê kesî nêremneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. Tersê ci "bizinîyey" ya. *Tr. Uysallık, rahatlık, tepkisizlik, zararsızlık, yumuşak huylu olmak, yaramaz olmamak.* Mêşinîyeyda ci di şima çendi ki nafên dîyo, ma jî hend dîyo. Kaşka bizinî bîyayê.

mêşipadiskîyaye/ê *N.* Mêşipaanişte/ê, mêşipaanişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mêşa kesên pa diskêna, awa ci bi erqên a şina, bi ci ya wereykarey bena, kes şeno pa vinderîyo, kes pey lejkar nîyo, kes pey lej û teşxele û qerepere û minaqaşe nêkeno. *Tr. Anlaşılabilen, uzlaşılabilen, barışık olunan.* Ti senîn nêşenê, bi ê lajekdê mêşipadiskîyayeyî ya bêrê werey?

mêşi pa diskîyayeni *Zv. f. M.* Mêşi pa diskîyayîş. Opêamîyayeni. Mêşi pa anişteni, mêşi pa anişîyayeni. Awa ci bi jewî ya erqên di şîyayeni, pêya robere amîyayeni, ûmişê ê bîyayeni, fikr û zîkir di pêya kerdeni, zêdê pê bîyayeni, pêdi wereykar bîyayeni. *Tr. Biriyle ortak/müşterek noktalarının olması. Sevebilmek, uzlaşabilmek, uyuşabilmek, anlaşabilmek, birbiriyle ilişkileri iyi olmak, çatışmamak.* Mêşê ma pêya diskênê. Ma pêdi wereykar ê.

mêşî kerdeni *Zoo. f. M.* Mêşîkerdiş. Kêfsadey ra, mêşûmoranê xwu qewirnayena heywanan. *Tr. Bir hayvanın kuyruğuyla veya etrafını tozutarak sineklerini kovması.* Goliko mêşî keno, o yo mêşanê xwu qewirneno.

mêşmenûg/i *N.* Mêşo/ê, gêj/i, tedemende/ê, nêvete/ê, hêçek/i, çimwelikin/i, neteba, xêvo/ê, bêhesûbêbes/i. Kes/çîyo ki; zeno ze mêş, bîyayîş û nêbîyayîşê ci jew o. No rewşê ci yo winasîn baqileyda ci ra nîyo, kemîaqileyda ci ra yo. *Tr. Moloz, işe yaramaz, etkisiz, varlığı ile yokluğu bir olan, gözü kapalı, girişken olmayan, yetenekli ve çalışkan olmayan.* O lajeko mêşmenûg do çîyên nêşo havil kero. Jûnakî birişê.

mêşmenûgey *Nm.* Mêşoyey, gêjey, temendeyey, nêveteyey, hêçekey. Çîyên rê nêbîyayeni, bîyayen û nêbîyayena ci jew bîyayeni, mêşmenûg/i bîyayeni. *Tr. Molozluk, hiçlik, varlık gösterememek, varlığı ile yokluğu bir olmak, yeteneksizlik, beceriksizlik, işe yaramazlık, gözü kapalı olmak.* Eger ser o mêşmenûgey çinêbîyayê, ez texmîn kena ki do kar ra jî nêerzîyayê.

mêşmerde/ê *Zv. N.* Mêsmirî, mêşmirî. Kes/çîyo ki; bîyayen û nêbîyayena ci jew a, tesîr û hukmê ci çinî yo, zeno ze merde, zeno ze mêşi, bêhukm o û zeno ze mêşa merdê. *Tr. Etkisiz, sinek kanadı kadar etkili olmayan, varlığı ile yokluğu bir olan.* Şima şî şî, ê mêşmerdeyî rê

derdê xwu akerd?

mêşmerdeyey *Zv. Nm.* Mêşmiriyey, mêsmiriyey. Mêşmerde/ê bîyayeni. Zêdê mêşandê merdan bîyayeni, bîyayen û nêbîyayena jew bîyayeni, tesîr û hukmê ci çinêbîyayeni. *Tr. Etkisizlik, bir sinek kanadı kadar etkili olmamak.* Tew mêşmerdeyeya ci, ma rê bîbî belayê sereyî. Qehrûqotikê ci pêro ma antê, karûgurweyê ci pêro ma kerdê.

mêşmirî *Zv. N. Bw.* Mêşmerde/ê. Mi verî zanayê mêşmirî yo. Labelê mi va, şima do vajê verşik o, cora mi nêva mêşmirî yo.

mêşmirîyey *Zv. Nm. Bw.* Mêşmerdeyey. Ez do xwura mêşmirîyeya ci, xwu rê derd kera. Çunkî têkilîyê min o, o yo bi min a yeno. Peynî barê ci do mi doşîyan ser nişo.

mêşna *Zoo. Nm.* Mêşinî, mêşin, mêşne. Mîy û verekîy û beranîy. Tey bizinî çinî yo. *Tr. Koyun, koç ve kuzu.* Mêşna wa şiro kelemî mîyan. Labelê bizinî do nêşiro.

mêşûmor *Zoo. Db. Nn.* Mêşmor. Mêşîyo biperrî. Mêş û çîyo zê mêşan o ki biperrî yo. *Tr. Sinek ve sinek türü olan haşereler.* Cayê ci pak nêbî, pêro mêşûmor anişt bî ser.

mêşûmorey *Nm.* Mêşmorey. Mêşûmor/i bîyayeni. Çîyo ki tey/ser o mêşûmor esto, a o çî bîyayeni. *Tr. Zararlı haşareleri olan, içinde veya üstünde zararlı bir sürü haşere olan.* Qehrîya û va: Mi rê çiçî mêşûmoreyda ci ra!

mêşûmorin/i *N.* Mêşmorin/i. Çîyo ki mêşûmorê ci esto, mêşûmor û çîyo winasîn ser o/pa esto û anişto. *Tr. Sinek vb. haşeresi olan şey.* Eger kê şima wina mêşûmorin bo, ez nan nêşena bûra. Nano ki ez a wena jî, ez ci ra birêna.

mi *Nn.* Jû zeman û cayan di şikildê "min"î ya jî vajêno. (Mersela; min û to ya ma do pê ya şirê aja.) Qandê tayên zemanan û wezîyetan şexso jewek o siftekên o. *Tr. Bazı zaman veya durumlar için ben, birinci tekil şahıs.* Mi kerd ci rê nîşan kero. Mi qisayênda ci ya boyîni ra, pey di gami eşti.

micaz *Er. Nn. Bw.* Mecaz. Mi bi micaz a va, ey raştikî fehm kerd.

micazey *Er. Nm. Bw.* Mecazey. Gereg pa micazey çinêbîyayê û bî. Mi jî nêzana çirê bî?

miclori 1. *Tib. Nm.* Alwey, awli. *Tr. Vücutta çıkan ve içi sıvı, su olan yara.* Ganê ci miclorîy vetê. 2. *Zoo. Nm.* Kermê tertûlî yo ki, do tertûl bo. *Tr. Henüz kelebekleşmemiş olan tırtıl böceği.* Wesarî miclorîy vijênê, heme ca beno miclor.

mi çimî di ki *H. Bw.* Çimdê mi ki. Mi çimî di ki, ê to, do têtewr xeta û şaşi û çewti bo.

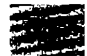
miçiqî *H.* Miçiqîyayeni, peysayeni. Wesf û halê miçiqîyayîşî. Tey nekmeyê awi yan jî çîyandê awikinan nêmendeni. *Tr. Kuruma, kuruma hali. İçinde bir miktar bile olsa, su veya sıvı kalmama.* Hal bîbî miçiqî.

miçiqîyaye/ê *N.* Peysaye/ê. Çî/keso ki peysayo û tey diramatên awi, nefes, hêle û çîyo winasîn nêmendo. *Tr. Suyu kurumuş olan.* Camêrd bimiçiqîyo (bol beno teyşan, hêle ra kewno, tey nefes nêmaneno ûzn.), erqi miçiqêna, qiri miçiqêna ûzn.

miçiqîyayeni *f. M.* Miçiqîyayîş. Peysayeni. Tey diremên awi nêmendeni. Birîyayena awerda herikîyayê. *Tr. Kurumak. Bir damla bile kalmaması.* Awa arîyedê ci miçiqîyê bî, qerraş bîbî rezîldê alemî.

miçiqnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî ser o awa ci, nefesê ci, hêleyê ci miçiqnayo, qedînayo. *Tr. Suyu, nefesi, kuvveti, ekonomisi kuruyan.* Royo miçiqnaye, nefeso miçiqnaye, merdimo miçiqnaye ûzn.

miçiqnayeni *f. M.* Miçiqnayîş. Peysnayeni. Tey diremên awi, çilkên awi nêverdayeni, awa ci qedînayeni, nefes û hêle ra qedînayeni. *Tr. Kurumak. Su, nefes, kuvvet, varlık vb. her alanda kurumak.* Mi ser o, awa ci miçiqnê jî, înan o hêga terk nêkerd.

midilwadî *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Gereg ki kes bi tewrdê na midilwadî ya babetê engûran pêrini bipalikno.

midûr/i *Er. Nn.* Kes/çîyo ki; cayên, kargeyên, dezgeyên îdare keno. *Tr. Müdür.* Hembazan va: Xwoca Şaban, nê midûrê ma rindîy nîyê, ti yê çi nêbenê midûr? Mi va: Aman! Midûr o, ma ra dûr o!

midûrey *Nm.* Midûrîni, midûrîney. Midûr/i bîyayeni. Wesfê midûran tey bîyayeni, cayêndê îdareyî di ramitok/i bîyayeni. *Tr. Müdürlük, müdür olmak, müdüriyet.* Ci rê midûrey dê, ey nêgiroti.

miflîs/i *Er. N.* O/çîyo ki îflas kerdo, warîyatê xwu pêro vinî kerdo. *Tr. Müflis.* Sehabanê Hz. Pêxemberî va: Miflîs kam o? Ey va: Miflîs, o ki axreti di sewabê ci nêmendo, o yo.

miflîsey *Nm.* Miflîs/i bîyayeni. Malê xwu yê dinyay pêrkoy vinîkerdeni. *Tr. Müflislik, iflas etmek.* Miflîsey di, kes do sebirkar bo. Çunkî malê dinyay senîn ki şîyo, hinî jî yeno.

miheqeq *Er. Nn.* Mutleqa, îlla, îllem, îlla ki, îllem ki, teqez, qethî, eger nêbo nêbeno, do îlla ki bibo. *Tr. Muhakkak, mutlaka, kesinlikle, illa ki vs.* Miheqeq ti jî şorî. Şorî ki ma ser o hîle û

çelfendey nêkerê.

mi heti ki *H.* Bi mi ki, mi rê ki, mi çimî di ki, goreyê mi, ez texmîn kena ki. *Tr. Bence, bana göre, kanımca, zannımca, zannedersem, sanırım.* Mi heti ki, ti do nêşê, a sî ser ra bierzê.

mihîmêrî *N.* Deha mihîm. Çî/keso ki çîyo ki qalê ci yo beno, hewna ey jî rindêrî yo yan jî gereg ki deha bol ser o vinderîyo, bal bideyo bi ci. *Tr. Daha önemli/mühim.* Banderey di qeçkîna kesî girdeyda kesî mihîmêrî ya.

mihîn 1. *Nn.* Çîyo ki, kes kuweno erdî û çîyan pa girêdano. *Tr. Kazık.* Mihînê estori weş bikuw ki wa estori nêşo xwu bireyno. 2. *Nn.* Kok, qît, şatik. Çî/keso ki, kes ci ra yeno û pa vinderêno. *Tr. Kök, asıl, esas, ana, temel.* Mihînêndo mezbût o, kes şeno pa vinderîyo.

mihînbîyaye/ê *N.* Kokbîyaye/ê, qîtbîyaye/ê, şatikîyaye/ê, şatikbîyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên a bîyo mihîn, bîyo kok, bîyo esîl, bîyo qîti, bîyo şatik. *Tr. Temelleşen, kökleşen, ana/esas haline getirilen.* Mi rê ki, o keso mihînbîyaye do nêşo na mihîney bin ra bivijîyo.

mihîn bîyayeni *f. M.* Mihînbîyayîş. Mihîney. Kok bîyayeni, qît bîyayeni, şatik bîyayeni. Çî/keso ki, kes ci ra vijêno, kes ci ra beno, kes ci ra tehsîl beno; a o çî yan jî, o kes bîyayeni. *Tr. Kök/esas olmak, asıl olmak, kaynak/temel olmak.* Eger lajo gird jî zêdê pêrî mihîn bîyayê, keye vila nêbîyê.

mihînkerde/ê *N.* Kokkerde/ê, qîtkerde/ê, şatiknaye/ê, şatikkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo mihîn, kerdo qît, kerdo esas, kerdo şatik, kerdo çime. *Tr. Kök/ana haline getirilen, asıl yapılan, temelleştirilen.* Şima nêşa ê kesê mihînkerdeyî xwu ra pak kero?

mihîn kerdeni *f. M.* Mihînkerdiş. Qît kerdeni, esîl kerdeni, şatik kerdeni, çime kerdeni, esas kerdeni. *Tr. Asıl/temel haline getirmek, temelleştirmek, kökleştirmek, kaynak yapmak, takip edilen veya izi sürdürülen haline getirmek.* Ma to xwu rê mihîn kerê.

mihtac/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; îhtîyacê ci esto, wahîrê îhtîyacî yo, kemaneya ci esta. *Tr. Muhtaç.* Vanê, "o bî hac, ma bîyê mihtac."

mihtacey *Nm.* Mihtac/i bîyayeni, wahîrê/a îhtîyacî bîyayeni, îhtîyacê ci bîyayeni, kemaney ci bîyayeni, tey kemaney bîyayeni. *Tr. Muhtaç olmak.* Mihtaceya şima û ê înan jewi nîya.

mihûz/i *N.* Marez/i, mehrûm/i. Kes/çîyo ki; çîyên ra mehrûm o, wahîrê ci nîyo. *Tr. Mahrum, yoksun.* Nê meywan berê bidê hemberîyanandê ma, ê nînan ra mihûz ê. (Bîrêveran/Çêrmûki)

mihûzey *Nm.* Marezey, mehrûmey. Mihûz/i bîyayeni, mehrûm bîyayeni, çinêbîyayeni. *Tr. Mahrumluk, mahrum olmak.* Mihûzey çîyênda çetin a.

mij/i *N. Bw.* Mije/ê. Qeçîy çîdê mijî ra hend hez nêkenê.

mij 1. *Cog. Nn.* Awa ki erd ra werişta bîya bix û vijîyaya cor di çîyêndo ze dûno sipe viraşto. *Tr. Sis.* dinya mij û dûman o. 2. *Nn.* Heqê qerraşî, heqê arîyey. Bolkî jî heqê arîyey yo ki bi cisndê teneyî ya deyêno, heqê qerraşî yo ki, bolkî bi cisindê çîdê tehnitişî ya deyêno. *Tr. Değirmen veya değirmenci ücreti. Çoğunlukla da değirmen ücretinin tahıl, öğütülecek madde veya kepek cinsinden verilenidir.* Mêrdekî di çuwalîy xelle berd arîye, qerraşî hergi çuwalî ra, di kîloy xelle kerd mij. Labelê gereg ki mijê ci hend nêtepiştayê. 3. *Zv. Nn.* Qerqaşe, xijbilo, nebellîyey. Çî/keso ki, ser o ze ki mij bibo, tey safîyey çinî ya, tey hîle û xwurde esto, tey dalawêre esto. *Tr. Belirsiz/lik, kargaşa ortamı, karmaşa, dalavere ortamı.* Nika tîyana mij o, her keso çîyên vano, her keso babetna vîneno, dima ez şima rê xeberi rişena.

mija *An. Nm. Bw.* Mûja. Mijaya ci kewti bî ci pêşî, nêzanayê ki ê ci ya.

mijaj *Nn.* Mehden, mad, ah. Waştişê werdişî yo. *Tr. İştah.* Kesî ser o mijaj çinêbo, qe kesî vero peqlewe bo jî kes nêşena bûro.

mijane 1. *Cog. Nn.* Zêdê mijîya, ze ki mij bo, hewayo mijin senîn ki beno winî bîyayeni. *Tr. Sisli gibi, sislice, sise benzer.* Şîyayîş di mijane bî. Labelê amîyayîş di mijane nêbî. 2. *Nn.* Mizane. Ze ki mije/mize bo, ze ki tirşin bo, tirşin senîn ki beno winî bîyayeni. Çî/şimîyo ki tey mijiney/tirşiney esta, ze tirş bo. *Tr. Ekşimsi gibi, ekşimtırak.* Kê ki ci ra tam kerd, va mijane bî. Ti yê jî vanê talane bî. 3. *Nn.* Qerqaşeyîney. Ze ki mijin bo, ze ki tey nebellîyey bibo, tey qerqaşe bîyayeni, tey xijbilo bîyayeni. Çî/keso ki tey mijiney esta, tam bellî nîyo ki çiçî yo yan çiçî nîyo. *Tr. Kargaşa ve karmaşalı, belirsizlik.* Birayê mi ê cadê mijaneyî mîyan kewteni karê aqil û totikî nîyo.

mijdîyanî *Nm.* Mîzgînî, xeyrxeberi, xêrxeberi, xebera xeyrî. Xebera ki wexto ki, kes pey bihesîyo, kes do ci ra kêfên û xeyrên bivîno. *Tr. Müjde.*[1] Way mijdîyanîya to ya bixeyrî! To ma

1 Na vajeki (müjde) jî Kurdî ya, "mi ji te" ra xeripîyaya, muştu (mi ji to).

rê çi mijdîyanî arda?

mije/ê *N.* Miz/i, mize/ê, mij/i, tirşin/i. Çîyo (werd, tam) ki tey tirşiney esta, tirşin/mije o. *Tr. Ekşi, ekşimsi.* Henarêndo mije bî, mi rê weş ame.

mije *An. Nm. Bw.* Mûja. Mijeya ci do tîk bêro. Çunkî ê pêrdê ci jî winî yê.

mijey 1. *An. Nb. Bw.* Mûjey. Mijeyê ci ser o bîyê çewtîy, qe nêşeno şane kero jî. 2. *Cog. Nm.* Mijiney. Mij/in bîyayeni, mijê ci estbîyayeni, tey/pa mij bîyayeni. *Tr. Sislilik.* Herga ma ûja ra ravêrdîy, ma mijeyda ci rê bîy şadey. 3. *Nm.* Mizey, tirşiney. Miz/mij bîyayeni, tirşin bîyayeni, tamê şamî û çîyandê werdî mije (mij, mize, miz, tirşin) bîyayeni. *Tr. Ekşimsi/ekşimtırak olmak, hafif ekşi olmak.* Mi bixwu rê bolkî mijeya ci weşi bî. 4. *Zv. Nm.* Mijiney, nebellîyey, qerqaşeyey, xijbiloyey, tevlihevey, têtewrey. Mij bîyayeni, nebellî bîyayeni, qerqaşe bîyayeni, xijbilo bîyayeni, tevlihev bîyayeni, têtewr bîyayeni, safî nêbîyayeni. Wezîyetê çî û kesandê bînan bellî nêbîyayan. *Tr. Belirsizlik, kargaşalılık, karmaşalılık, dumanlılık, iş ve eylemlerin henüz netleşmemiş olması.* Şima senîn şa, a mijey di şiro ê çîyanê xwu bireyno? Ma ki mêrdekan çîyên şima ro dayê?

mijin/i 1. *Cog. N.* Çîyo ki tede mij esto. *Tr. Sisli.* Milikê koyê mijinî yo nêaseno. 2. *N.* Çîyo ki, deynê ci, bi mijî ya deyêno. *Tr. Pazarlamada değirmen ücretinin yine gıda cinsinden verilmiş hali.* Qey ê mercûyê mijinan ra newedera pere jî nêgêrêno. 3. *N.* Mizin/i, mizbîyaye/ê, mize/ê, mijbîyaye/ê, mije/ê, tirşin/i, tirşinbîyaye/ê. Çî/werdo ki tamê ci mij o, mize/mije o, mizin o, tey mijiney/tirşiney esta. *Tr. Ekşimsi/ekşimtırak.* Mijin bî, ê tûtekî nêşa bûro. 4. *N.* Çî/keso ki tey mij esto, mijin o, tey qerqaşe esto, qerqaşeyîn o, tey xijbilo esto, xijbiloyîn o, tey nebellîyey esta. Çî/keso ki hewna tey jewaney nêvirazîyaya. *Tr. Netleşemeyen, sadeleşemeyen, belirsizliğin sürdüğü, kargaşa ve karmaşa ortamının devam ettiği şey veya durum.* Ez winîyaya ki hewa mijin o, ez ci ra kewta dûrî.

mijmijoki *Nk. Nm.* Pîvongîy. *Bw.* Pîvongîy. Bi mijmijokên a qulbaxe nêvirazêno.

mijmijokîy *Nk. Nb. Bw.* Pîvongîy. Bi mijmijokan a qulbaxe virazêno.

mijûl/i 1. *N.* Serbikar/i, meşgul/i. Kes/çîyo ki; meşgul o, o yo gurweyêno, xebatî ser o yo. *Tr. Meşgul, çalışan.* Wexto ki ti ameyê dûkan, ez mijûl bîya. Cora mi nêşa bi to ya têkilî bo. 2. *N.* Serbikarey. Serbikar/i bîyayeni, meşgul/i bîyayeni, karî ser o bîyayeni, xebat di bîyayeni. *Tr. Çalışan, meşgul.* Mijûl, eware bîyayeni hewlêrî yo.

mijûlîyaye/ê 1. *N.* Ewarebîyaye/ê, meşgulbîyaye/ê, xapîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo eware, kerdo meşgul, mijûlnayo, kerdo karbidest. *Tr. Meşgul, meşgul edilen, meşguliyeti olan.* Ez ê merdimdê mijûlîyayeyî het di nêbîya. Cora ez hewalê ci jî nêzana. 2. *N.* Vatişdibîyaye/ê, qiseydibîyaye/ê, biqiseyobîyaye/ê, bivatişobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo vajêno, o yo qisey keno, bi qisey o, bi vaten o. *Tr. Konuşan.* Şima do, bi ê merdimdê mijûlîyayeyî ya çiçî bimişewirîyê? 3. *N.* Tevizîyaye/ê. Çî/keso ki, bi hîss a tey zêdê rayda mojlanî şekîlîy peyda bîyê. *Tr. Karıncalı, karıncalanan.* Televîzyonê ci yo mijûlîyaye, mojînên nêmojneno.

mijûlîyayeni 1. *f. M.* Mijûlîyayîş. Mijûl bîyayeni, eware bîyayeni, meşgul bîyayeni, karbidest/i bîyayeni. Bi çîyên a kar di/xebat di bîyayeni. *Tr. Meşgul olmak, çalışıyor olmak.* O yo mijûlêno. Labelê gamekna beno ki, veng bo. 2. *f. M.* Mijûlîyayîş. Vajîyayeni, qisey kerdeni, vatiş di bîyayeni. *Tr. Konuşmak, konuşuyor olmak.* Eger nêmijûlîyayê, ma do pa qisey bikerdayê. 3. *f. M.* Mijûl bîyayeni, derzinikî bîyayeni. Tevizîyayeni di, ze ki derzinî şiro ci ro. *Tr. Karıncalanmak.* Enîşkê ci guna kîberî ro, mijûlîya.

mijûlkerde/ê *N. Bw.* Mijûlnaye/ê. Xwu bi xwu va: Eger ê merdimê mijûlkerdeyî jî xeta nêkerd, merdimo mijûl nêbîyaye xwu ra xeta nêkeno.

mijûlnaye/ê 1. *N.* Ewarekerde/ê, meşgulkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mijûlnayo, kerdo meşgul, kerdo eware. *Tr. Meşgul edilen.* Kaşka şima ê merdimdê mijûlnayeyî ser o qe nêvinderdayê. 2. *N.* Vatendaye/ê, qiseydaye/ê. Keso ki jewî yan jî tayêni dayo qiseykerdiş, dayo vateni, bîyo sebebê qiseykerdenda ci. *Tr. Konuşturulan.* Mi mijûlna. Cora ey jî qisey kerdîy. 3. *N.* Teviznaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mijûlnayo, teviznayo. *Tr. Karıncalandırılan.* Televîzyono mijûlnaye, mojîn nêmojneno.

mijûlnayeni 1. *f. M.* Mijûlnayîş. Mijûl kerdeni, meşgul kerdeni, eware kerdeni, karbidest kerdeni. *Tr. Meşgul etmek.* Şima do, mi na saet di nêmijûlnê. 2. *f. M.* Mijûlnayîş. Qisey dayeni, qiseykerdiş dayeni, vatiş dayeni. *Tr. Konuşturmak.* Eger to ez nêmijûlnayê, mi ceza jî nêwerdê. 3. *f. M.* Mijûlnayîş. Teviznayeni. Sebebê tevizîyayen û xijbilodê kesên bîyayeni. *Tr. Karıncalandırmak.* Mi mijûlna, eger mi ra nêbîyayê nêmijûlîyayê.

mijûlnok/i 1. *N.* Mijûlkar/i. Kes/çîyo ki; kesên, yan jî çîyên mijûlneno, keno eware, keno meşgul, keno serbikar. *Tr. Meşgul eden, çalıştıran, oyalayan.* Vano mijûlîyayeni û mijûlîyaye û mijûlnayeni esta. Labelê mijûlnok çinî yo. Ma cara wina bîyo? Cayên di karên bibo, ma kerdokê ci çinêbeno? 2. *N.* Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên dano qiseykerdiş, dano vateni. *Tr. Konuşturan, dedirten, söylettiren.* Nika ti yê çirê winî mijûlnokê nê qisan nimnenê? 3. *N.* Teviznok/i. Kes/çîyo ki;; beno sebebê tevizîyayîşdê çîyên. *Tr. Karıncalandıran.* Mijûlnokê ê televîzyonî, çiçî yo yan jî kam o?

mijûlnokey 1. *Nm.* Mijûlkarey. Mijûlnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên mijûlneno, keno serbikar, keno eware, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Meşgul etmek, işlettirmek, oyalamak.* Eger şima tenekna mijûlnokeyda ci ser o vinderdayê, şima do sebebê ci cakerdayê. 2. *Nm.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dano qiseykerdiş, karê qiseykerdişî dano kerdeni, ci dano vatiş; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Konuşturmak, söyletmek.* Memijûlni, mijûlnayenda ci di zirar esto. Mijûlnokê ci sûjdar mekerê! 3. *Nm.* Teviznokey. Teviznok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên tevizneno, keno ze robîyayîşdê simerî, ze ki derzinikî bo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan yan jî çîyan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Karıncalamada etken veya fail olmak.* Boka şima sebebê mijûlnokeyda ci bê!

mijxele 1. *Cog. Nn.* Mijin, mijiney. Mijin bîyayeni, mij û dûman, mij û dûmaniney, mij û dûman bîyayeni. *Tr. Pusluluk, puslu.* Ez winîyaya hewa mijxele o, ez ray nêkewta. 2. *Zv.* Mijiney, nebellîyey, qerqaşe, qerxaşe, qerxaşeyey, mij û dûmaniney. Mij û dûmanin bîyayeni, qerxaşe bîyayeni. *Tr. Kargaşa ortamı, pusluluk, genel gidişatın iyi olmaması, karışık bir ortamın var olması.* Şima çirê şinê kewnê ê cayandê mijxeleyan mîyan ki? Ellahî aqil û totik nêdayo şima?

mikafat *Er. Nn.* Xelati, bertîl, hedîye, bexşîş, ecir, ewêzî. Çî/keso ki qarşûyê destbereyda kesî deyêno kesî. *Tr. Ödül, mükafat, karşılık.* Mikafatê ciwanikeyda kesî do bideyo ki peynîya ciwanikeyda kesan nêro.

mikafatdar/i *N.* Xelatgîn/i. Kes/çîyo ki; xelati deyêna bi ci, mikafat deyêno ci, mikafatî heq keno. *Tr. Mükafatlandırılan, ödüllendirilen.* Merdimo mikafatdar, do herhal ki mikafatê xwu, yan nadinî di yan jî adinî di bigîro.

mikafatdarey *Nm.* Mikafatdar/i bîyayeni, mikafatî heq kerdeni, xelati heq kerdeni, wahîrê/a xelati bîyayeni. *Tr. Ödüllü olmak, ödüllendirilmek, mükafatlandırılmak.* Mikafatdareyda ci ra nêbîyayê, kesî o tîyanan nêardê.

mikafatdaye/ê *N.* Mikafatgîn/i. Kes/çîyo ki; ci rê mikafat deyayo, ci rê bertîl deyayo, ci rê vera çîyên xelati deyaya, qarşûyê çîyên çîyêndo hewl deyayo. *Tr. Ödüllendirilen, mükafatlandırılan, hediye verilen.* Şima gereg ki bolkî ê mikafatdayeyî ser o vinderê, şima yê bolkî, ê cezadayeyî ser o vindenê.

mikafat dayeni *f. M.* Mikafatdayîş. Bertîl dayeni, xelati dayeni, ewêzî kerdeni, bexşîş dayeni. Vera karûgurweyên çîyêndo hewl dayeni. *Tr. Mükafatlandırmak, ödüllendirmek.* Mi do ci rê mikafatên bidayê, ey mi pey di qiseyê nehsîy kerdîy bîy. Cora mi nêda.

mikafatey *Nm.* Bimikafat/i bîyayeni, kar û îşê mikafatî, tey mikafat bîyayeni, mikafatê ci bîyayeni. *Tr. Mükafatlılık, ödüllülük.* Ez a mikafateyda ci ser o manena, ê yê jî raşteyda mikafatdê ci ser o manenê.

mikafatgirote/ê *N.* Mikafatgîn/i. Bertîlgirote/ê, xelatgirote/ê, ewêzîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; qarşûyê çîyêndê hewlî kerdeni, fina çîyêndo hewl ci rê deyayo. *Tr. Ödüllendirilen, mükafatlandırılan.* O keso mikafatgirote do hewna ravey şiro. Çunkî qandê ravey şîyayenî mikafat, zeno ze motor.

mikafat giroteni *f. M.* Mikafatgirotiş. Bertîl giroteni, bexşîş giroteni, ewêzî bîyayeni. Vera çîyêndê hewlî fina çînakî do hewl giroteni, ci rê ewêzî bîyayeni. *Tr. Mükafat/ödül almak.* To çîyo çetin kerdo, înşaallah û rehman ti do mikafatê ci jî bigîrê.

mil *An. Nn.* Şilik, şiltik, vile, berzîn. Pey ra vîye. Mil, cêr di qedîyayîşdê sereyî ra dest keno pa, hettanî doşîyan serdewam keno. Zerre ra nê, peynî ra vîye hesibêno. *Tr. Ense.* Berberî milê ci weş nêtaşit bî.

milbend *Teks. Nn.* Vîyebend, yaxebend, gilonc. Çîyo ki qando ki heywanîy girêdeyê, nêşê şirê cayên û qeyd bê, debêno ci vîye, debêno ci mil. *Tr. Yular, yular tipi boyun bağı.* Mi milbendê ci, kerd bî xwu vîra ki pa kera, o bimbarek jî reya bî, şîbî kewt bî tenedê şarî.

milbendi *Teks. Nm.* Vîyebendi, yaxebendi. A çîya ki camêrdîy jû kargehan di û bolkî jî daîrandê dewleti di kenê xwu vîye. *Tr. Kravat, kaşkol, atkı vs.* Milbendi do bi milî ya bo, mêrî ya nê. Labelê wextêra wekîlêndê nêzanayeyî, milbenda xwu meclîsî di kerdi bî xwu mêrî ya. Wexto ki ci ra pers kerd, va: Ti yê çirê milbendi kenê

xwu mêrî ya? Ey va: Qanûnname di vano milbendi xwu ya kerê, nêvano ki xwu milî ya kerê?

milçewt/i 1. *Tib. N.* Vîyeçewt/i. Kes/çîyo ki;; mildê ci çewtey esta, milê ci çewt o, asayîşdê mildê ci çewteyênda tibbî esta. *Tr. Eğri boyunlu, boynu eğri olan.* Mi do, o milçewt biberdayê doktor, pîyê ci pey razî nêbî, mi nêberd. 2. *Zv. N.* Vîyeçewt/i, barçewt/i. Kes/çîyo ki; barê ci çewt o, siûd û şansê ci raşt nêşîyo, karûgurweyê ci ropê nêşîyo, goreyê kesandê bînan camende o, mehrûmê tayên kes û çîyan o. *Tr. Boynu bükük olan, bir eksiği veya mahcubiyeti olan.* Şima bi zor şî, bar derêna ê lajekdê milçewtî ser?

milçewtane *Zv. Nn.* Vîyeçewtane. Zêdê milçewtan bîyayeni, ze ki karûgurweyê ci kemî biaso û no hal ci rê giran bêro. Zêdê mehrûman bîyayeni. *Tr. Boynu bükükler gibi olma.* Ame tîya milçewtane ronişt, zerrîya mi pey veşê, mi jî da ci. Ma mi gunakarey kerdi!

milçewtaney *Nm.* Vîyeçewtaney. Vîyeçewtane/ê bîyayeni, milçewtane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayda xwu di milçewtane bîyayeni, ze ki barê ci çewt bo, ze ki sereyê ci war di bo. *Tr. Boynu bükük/eğikler gibi olmak.* Derê ki şima milçewtaneya ci jî ci rê bişê qebûl kerdişdê.

milçewtey 1. *Nm.* Vîyeçewtey. Milçewt/i bîyayeni, mildê ci çewtey bîyayeni. Mildê ci di, kiştda çewteya egeriney bîyayeni. Kes/çîyo ki;; milê ci çewt o, mildê ci di çewtey esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Boynunda eğiklik bulunan, boyun yapısında eğiklik/kusur bulunmak.* Çirê ti hendayên milçewteya ci xwu rê kenê gire ki? 2. *Zv. Nm.* Vîçewtey, barçewtey. Vîye/milçewt/i bîyayeni, barçewt/i bîyayeni. Karûgurweyê ci raşt nêşîyayeni, mehrûmê jû çî û kesan bîyayeni, şarî mîyan di sereyê çewt bîyayeni, kemaneya ci estbîyayeni. Şarî mîyan di karûgurweyêndê xirabî ra, mehrûmeyda kes û çîyên ra milê ci cêr di bîyayeni. *Tr. Boynu eğik olmak, olumsuzluklar karşısında başı öne eğik olmak.* Ez hewna tesîrdê milçewteyda înan bin di.

milçey *Nm.* Milçîni. Nanwerey di werdeni ra veng veteni, vengê werdeni veteni. (L'yê aqlin û pirane waneyêno.) *Tr. Şapırdatma. Ağızda yemek yerken ses çıkarma, şapırdatma eylemi.* Nan werdeni di milçey, aw şimiteni di qulti qulti kerden, ray şîyayeni di şeqi şeqey çîyêndo pîs o.

milçi *Nm.* Nameyê vengdê loxme yo. Vengo ki, wexto ki kes nan weno senîn ki yeno, o yo. (L'yê aqlin û pirane waneyêno.) *Tr. Şapırtı.* Nan ra milç kerdeni xirab a.

milçi milçi *Db. Nm.* Milçîni, milçey. Vengê nanwerdiş, nanwerey ra veng veteni. (L'yê aqlin û pirane waneyêno.) *Tr. Şapır şupur. Yemek yerken çıkarılan nahoş sesler.* Milçi milça ci bî, kes ver ra şermayayê.

milçîni *Nm. Bw.* Milçey, milçi milçi. (L'yê aqlin û pirane waneyêno.) Nan werdeni milçîney, vengêndo xirab o.

mildej/i *Tib. N.* Milhêş/i. Merdimo ki, milê ci yo teweno, mildê ci di dej esto. *Tr. Boyundan rahatsız olan, boyun hastası, boyun ağrıları olan.* Panc-şeş serrî yo ki, ez zana ez milokîya, ez mildeja.

mildejey *Tib. Nm.* Milhêşey. Milî di dej, milî tewateni bîyayeni, milî ra kêfsad bîyayeni. *Tr. Boyunun ağrıması, boyun hastası olmak.* Mildejey di kes nêşeno rehat bikero.

mildejin/i *Tib. N.* Milhêşin/i. O/çîyo ki, mildê ci di dej esto, mildê ci di tewatenî esta. *Tr. Boyun ağrıları olan.* Merdimo mildejin rehat nêbeno. Çunkî mildê ci di dej esto.

mildejiney *Tib. Nm.* Mildê ci di dej bîyayeni, nêweşê milî bîyayeni, milî di tewatenên bîyayeni. *Tr. Boyun ağrısı olmak.* Eger mildejineyda ci ra nêbo, o do jî bi ma ya bêro kormişkan.

mildejî *Tib. Nm.* Milhêşî. Nameyê nêweşînda mildejey o, nameyê nêweşînda fitiqdê milî yo. *Tr. Boyun fıtığı.* Hergi merdimî di mildejî tesîrê ci jew nêbeno.

mildejîni *Tib. Nm. Bw.* Mildejey. Mildejîna ci do hetta bi hetta bikudîyo. Çunkî nika ti vajê ki, çareyê ci çinî yo.

mildejîyane *Nn.* Zêdê mildejî, zêdê mildejîyana, mildejî kesî di senîn tesîr keno, winî bîyayeni. *Tr. Boyun ağrısı olanlar gibi olmak.* Mêrdekî mildejîyane, sereyê xwu ronayê û wederdê û vilênayê. Ti nêvanê ki milokî nîyo, bîyo kirêcokî!

mildejîyaney *Nm.* Milhêşîyaney. Şikildê mildejîyeya. Şeklê milhîşîyey/milhêşîyey senîn o, winî bîyayeni. *Tr. Boyun ağrıları olanlar gibi olmak.* Mildejîyaneyda ci ra bî qey, ey timûtim milê xwu vilênayê.

mildejîyey *Tib. Nm.* Mildejî bîyayeni, nêweşê dejdê milî bîyayeni, milî di tewatiş bîyayeni. *Tr. Boyundan sancılı olmak.* Çiçî ki ame sere di, pêro jî mildejîyey ra ci rê peyda bî.

milderg/i *N.* Kes/çîyo ki; milê ci derg o, milê ci weş o. *Tr. Uzun boyunlu.* Welatê ma di, mildergey bejni di weş qebûl bena. Kirîvê Sînan ze ki merdimanê ci vatê, jewêndo milderg bîyo.

mildergey *Nm.* Milderg/i bîyayeni, milê ci derg

bîyayeni, milî di derg û barî bîyayeni. *Tr. Uzun boyunluluk.* Mi rê ki, ê cay di, ey di tenya mildergey esti bî.

mildîk/i *N. Bw.* Milqîq/i. Ez Suwêreki di, şîya dewda Kirîvê Sînanî, wayzaya Kirîvê Sînanî pesnê mildê Kirîvê Sînanî dayê û vatê xalê mi (Kirîvê Sînan) jewêndo mildîk bî.

mildîkey *Nm. Bw.* Milqîqey. Mildîkey camêrdan di çîyênda weş a.

milêba *Nm. Bw.* Mêrab. Milêbayênda ci ûja di esta. Qayîl nîyo a ray ra şiro. Çunkî çimê ci bar nêkeno.

milêbî *Zir. Nm.* Bêçiki, sêgulî. *Tr. Dirgen, yaba.* Verî ma bi milêbîyan a xelle arêdayê pêser.

milhêş/i *Tib. N. Bw.* Mildej/i. Merdimo milhêş xwura nêşeno cadê xwu di rehat bo.

milhêşey *Tib. Nm. Bw.* Mildejey. Ellah boka milhêşey dişmendê mi nêdo. Mi ci ra bol anto.

milhêşî *Tib. Nm. Bw.* Mildejî. Ez şîya cadê milhêşî ki filmanê xwu bianca, va doktor şîyo aresne.

milhêşîni *Tib. Nm. Bw.* Mildejey. Kaşka milhêşîna ma jew bîyayê, ê mi hewt qatê ey a.

milhêşîyane *Tib. Nn. Bw.* Mildejîyane. Eger milhêşîyane sereyê xwu ronayê û nêlebayayê, kesî do jî haldê ci ra fehm nêkerdayê.

milhêşîyaney *Tib. Nm. Bw.* Mildejîyaney. Ey milhêşîyaneya a serri qedînê.

milhêşîyey *Tib. Nm. Bw.* Mildejîyey. Eger mi ser o milhêşîyey çinêbîyayê, mi şayê tanakî bol bigurweyo.

milik 1. *Cog. Nn.* Poz, puz, tûjek, tûjik, serîçiq, gaz, xaz, zemaq, qil, seranîya koy(an), tûjekê koy, tilûlik. Serîçiqê ko û tap û giran û çîyandê winasînan o ki ey a tepîya deha berzey çinî ya. *Tr. Doruk, zirve.* Milikdê Kodê Nemrûdî ser o tapêndo viraşte esto. 2. *Zoo. Nn.* Gireyê serdê mîyanedê devan. Kumika ki paştîda devan ser o ya. Paştîda devan ser o cayo ki zeno ze tap, zeno ze girek, zeno ze tîlek. *Tr. Hörgüç.* Devî rê vanê: Milikê to esto, mîyaneyê to çewt o. Vanê devî vato: Ma kotîyê mi raşt o ki ûja çewt nêbo?

milikê Gexti *Cog. Nn.* Tîûjikê Koliki, milikê Koliki, koyê Nemrûdî, tûjikê Nemrûdî. *Tr. Nemrut Tümülüsü.* Milikê Gexti, dewda ma ra aseno, qarşûdê dewda ma do.

milikê Koliki *Cog. Nn. Bw.* Milikê Gexti. Milikê Koliki, dewda ma ra ayamweşey di deha weş aseno.

milîyaye/ê *N.* Vajîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu bi xwu bi hêdîyek a û hendo veng şiro ci goşî qisey keno, vajêno. *Tr. Mırıldanan.* Nêbo nêbo şima bi ê merdimdê milîyayeyî ya eware bê, mevinderê bêrê keye.

milîyayeni *f. M.* Milîyayîş. Vajîyayeni. Xwu bi xwu rê qisey kerdeni, bi hêdîyek a xwu vero vajîyayeni. Hendo ki bixwu vengê ci bêro, qisey kerdeni. *Tr. Mırıldanmak.* Ez winîyaya a ya milêna, ez ci nêveyaya, mi va wa bikudêno.

milk *Er. Nn.* Çîyo ki kes şeno biherîno û biroşo pê, kes nêşeno cayên ra bikirêşo canakî. Çîyo zêdê erdan û pagan û arsayan û darîstanana yo. *Tr. Mülk, emlak.* Milkê kalikdê mi dewi di esto. Labelê ê pêrdê mi çinî yo.

milkdar/i *N.* Kes/çîyo ki;; malûmilkê ci esto, wahîrê milkî yo. *Tr. Mülk sahibi.* Merdimo milkdar senîn beno, nêşeno milkdê xwu rê wihêrey bikero?

milkdarey *Nm.* Milkdar/i bîyayeni. Wahîrê/a milkî bîyayeni, milkê ci bîyayeni, malûmilkê ci bîyayeni. *Tr. Mülk sahipliği, mal ve mülke sahibi olmak.* Milkdareya ci ci ra nîya, pêran ra ya.

milkewte/ê *Zv. N. Bw.* Vîyekewte/ê. Eger şima ra yeno, dest bierzê ê lajekdê milkewteyî.

mil kewteni *Zv. f. M.* Milkewtiş. *Bw.* Vîye kewteni. Kaşka o qergûnek merdimdê zêdê to yê bêrehmî mil nêkewtayê. Qergûn kewt to mil, to jî nêşa beşe kero.

milko şexsî *Dad. Nn. Bw.* Milko xusûsî. Heqê kesî çinî yo ki, milkê kesêndê şexsî ci destî ra bi zor a bigîro û bisazno.

milko xusûsî *Dad.* Milko şexsî, milkê kesan. Milko ki dewleti dest di nê, wihêrandê ci dest do. *Tr. Özel mülk, şahsi/kişisel mülk.* İslam û qapîtalîzm û lîberalîzmî di milko xusûsî esto. Labelê sosyalîzm û qomînîzm di milko xusûsî çinî yo, milko mîrî esto.

milla *Teo. Nn.* Mala, îmam. Zanayeyê dînî, xwocayê camîyeri. Keso zanayeyo ki zanîşanê dînî dano kesî. *Tr. İmam, büyük din bilgini, molla.* Millayê ma yê, herga ki şino, ê yê zanîşî di kemênê.

millayey *Teo. Nm.* Malayey, millayey, millayîni, millayîney, malatî. Milla bîyayeni. Kar û gurweyê xwocayandê camîyan û dînzanan. *Tr. Mollalık, cami hocalığı, büyük din hocalığı.* Verî millayey çetini bî. Çunkî hergi merdimî nêşayê milla bo.

millayîney *Teo.* Milla bîyayeni, xwocayê dînî bîyayeni. *Tr. Mollalık, din hocalığı.* Nika millayîney rehat a. Labelê nezanan millay kerdê mihtacê destandê cematî. Millayo ki, mihtacê destandê cematdê xwu bo, ey ra çiçî do bipawîyo ki?

millayîni *Teo. Nm. Bw.* Millayey. Millayîna ci weşi

bî. Çunkî zanîşê ci bol bî û kes jî ci ra nêtewayê.

milok/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; mildejîyeya ci ravey şîya û pa bîyo fitiq, mildê ci di fitiq peyda bîyo. *Tr. Boyun fıtığı olan.* Ez milokî ya. Ez a na milokîyeyda xwu ya, hergi roji çehar panc saetîy nê Vajekandê Dimilî ser o xebitêna.

milokey *Tib. Nm.* Milokî bîyayeni, milok/i bîyayeni, milî di fitiq vijîyayeni. *Tr. Boyun fıtığı, boyun fıtığı olmak.* Milokey di kes tim qayîlo milê xwu bivilêno.

milokî *Tib. Nm.* Milokey, mildejî, mildejîyey. Nêweşîna milokey, milokî bîyayeni, nameyê nêweşînda mil di fitiq peyda bîyayeni. *Tr. Boyun fıtığı, boyun fıtığı olan.* Kam ki milokî bo, do mildê ci di, tim jî dej peyda bo.

milokîyey *Tib. Nm.* Milok bîyayeni, nêweşê milokî bîyayeni, mil di fitiq bîyayeni. *Tr. Boyun fıtığı olmak.* Milokîyey di menga ki nêşîyê nêweşxane çinêbî.

milosîyaye/ê *N.* Koçîyaye/ê, awa xwu ante/ê. Çî/keso ki awa xwu anta, tey awi nêmenda, bîyo zuwa. *Tr. Emilen, suyunu çeken, kurumaya yüz tutan.* Şima do ê hêgayê xwu yê milosîyayeyî çiwext bikarê.

milosîyayeni *f. M.* Milosîyayîş. Koçîyayeni. Kote/ê bîyayeni, awa xwu şimiteni, awa xwu anteni. *Tr. Emilmek, suyunu çekmek.* Erd hewna nêmilosîya bî, înan tey çî karit. Gereg ki bimilosîyayê ki înan biramitayê.

milosnaye/ê *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni awa ci, ci rê daya şimiteni, bi no şekla bîyo zuwa. *Tr. Emdirilen, suyu içirilen.* Mi o erdo milosnaye, bûre verda, tey çîyên nêkarit.

milosnayeni *f. M.* Milosnayîş. Awa ci ci rê werden dayeni, awa ci ci rê şimitiş dayeni, zuwa kerdeni, sebebê awi antişdê ci bîyayeni. *Tr. Emdirmek, emdirtmek.* Eger mi nêmilosnayê, nika aja nêkarîyayê.

milosnok/i *N.* Çî/keso ki çîyên rê yan jî kesên rê awa ci dano şimitiş, bi no şekila ci keno zuwa. *Tr. Emdiren.* Milosnokê ci ez a. Labelê milosîyayena ci çetini nêbî.

milosnokey *Nn.* Milosnayeni. Kar û wezîfeyê milosnokan kerdeni, ser o wesfê milosnokan bîyayeni, milosnayeni dayîş. *Tr. Emdirmek, emdiricilik.* To çend ki milosnokeya ci dîya, ma jî hend dîya.

milpirodaye/ê *N.* Serepirodaye/ê, serecikerde/ê. Kes/çîyo ki; bi sere cikerdena kişîyayo. *Tr. Başı/boynu kesik, başı kesilen, boynu vurulan.* Keso milpirodaye eger bêsûj no hal ro deyo, qe beno ki şehîd bo. Çunkî bi zulmêndo girda kişîyayo.

mil pirodayeni *f. M.* Milpirodayîş. Sere pirodayeni, sere birnayeni. Bi şikildê sere ra cikerden a kesên kişteni. *Tr. Boynunu vurmak, başını kesmek.* Verî Osmanîyan mil pirodayeni cezayê êdamî bî.

milqîq/i *Zv. N.* Mildîk/i. O/çîyo ki milêndê ci yo dergûbarî esto. *Tr. Horoz boyunlu. Uzun ve ince bir boyna sahip olan.* Jewêndo milqîq o, kotîyê ey xasek o ki.

milqîqey *Nm.* Mildîkey. Milî di dergûbarî bîyayeni. *Tr. Boynu uzun ve ince olmak.* Milqîqey, bejnênda barî rê rind a. Labelê ki bejnênda qalingi rê rindi nîya.

milronaye/ê *N.* Vîyeronaye/ê. Kes/çîyo ki; hemberdê kesên yan jî çîyên vero mil ronayo, teslîm bîyo, bîyo binnîreyê ci, bîyo mehkûmê ci, kewto bin. *Tr. Boyun eğen, yenilen, mahkum olan, teslim olan.* Kes do merdimê milronayeyî hend jî nêhenciqno!

mil ronayeni *f. M.* Milronayîş. Bi zor a qebûl kerdeni, bi mejbûrmendiş a qebûl kerdeni, tesîrdê jewî bin kewteni, ser okeya jewî caelmata û bi zoreyda ci ya qebûl kerdeni, bindesteya jewî qebûl kerdeni. *Tr. Boyun eğmek, teslim olmak, yenilgiyi kabullenmek.* Filan dewleti bol vero vinderîyê. Labelê peynî qewetê ci muxur nêbî. Cora soyîn vero mil rona.

miltadaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki milê xwu tadayo, jewî milê ci lejî di tadayo, milê ci raşt nîyo. *Tr. Boynu çevrilen, boynunu çeviren, bir kavgada boynu eğdirilen.* Merdimo miltadaye do fina bi min a qisey nêkero. 2. *Zv. N.* Rîtadaye/ê. O/çîyo ki kesî ra rî tadayo, bi kesî ya qayîl nîyo qisey bikero, bi kesî ya qayîl nîyo roşo û werzo. *Tr. Yüz çeviren, ilişkisini kesmek isteyen.* Ez bixwu qayîl nîya ki, bi ê miltadayeyî ya fina bêra pê heteki. Çunkî mi silama Ellahî dê ci, ey mi ra mil tada.

mil tadayeni 1. *f. M.* Miltadayîş. Lejên di, minaqaşeyên di bi mildê ci ya sereyê ci tadayeni. *Tr. Boynunu çevirmek/eğmek, boynunu incitecek şekilde çevirmek.* Ellahî xeyrê xwu bi to kerdaye! Ti yê çirê hinî milê lajekî tadanê ki! 2. *Zv. f.* Miltadayîş. Rî tadayeni. Qando ki qisey nêkero rî dayeni, raya xwu tadayeni. *Tr. Yüz çevirmek, ilişkisini kesmek.* Mirdekê eynadî va: Kam ki, mi rê mil tado, wa deha bi min a fina qethan qisey nêkero.

mimkun bîyayeni *f. M.* Mimkûnbîyayîş. Mimkûney, tey îmkan bîyayeni, bîyayîşê totikî bîyayeni, çî û keso ki bîyayîşê ci mimkun o û beno,

kewno kesî sere. *Tr. Olabilir, mümkinat, ihtimal dahilinde olmak.* Key bî mimkûn, wexta ez to rê xeberi rişena. Heme çî besteyê mimkun bîyayîşîyo.

mimkun nêbîyayeni *f. M.* Mimkûnnêbîyayîş. Nemimkûney, bêmimkûney, bêrayey, bêçareyey. Îmkanê ci çinêbîyayeni, îmkanî ra teber bîyayeni, tey îmkan nêbîyayeni, tey ray çinêbîyayeni, tey çare çinêbîyayeni. *Tr. Muhal olma, imkansızlık, mümkün olmama.* Mi bizanayê mimkun nêbeno, mi tew ci ra nêwaştê.

mimkûn/i 1. *Er. N.* Benok/i. Çî/keso ki bîyayena ci bi totik a, dinya di beno jî beno, îmkanî mîyan do, bîyayena ci mimkûney mîyan da. *Tr. Mümkün, imkan dahilinde olan.* Merdiş jî werdiş jî mimkun o. Labelê timûtim dinya di mendiş mimkun nîyo. 2. *N. Bw.* Eşkenik/i. Mi rê ki mimkûnê ci çinêbî.

mimkûnbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki tey mimkûney esta, mimkun o, beno, bîyayîşê kewno aqilî mîyan. *Tr. Mümkün, olabilir, ihtimal dahilinde olan.* Çîyo mimkûnbîyaye û mimkun nêbîyaye senîn do jew bo?

mimkûnnêbîyaye/ê *N.* Nemimkûn/i, bêmimkûn/i. Çî/keso ki mimkun nîyo, tey ray û çare çinî yo, îmkanî ra teber o, tey vijîyayîş çinî yo, kişta çare û vijdîyani ra kor o. *Tr. Muhal, imkan dışı, çaresiz.* Mêrdekê tirrekî va: Mi o çîyo mimkun nêbîyaye kerdo, senîn şima mi rê winî vanê?

min *Nn.* Ez. Goreyê jû wextan û jû cayan, beno ez. *Tr. Bazı zaman ve yerlerde, cümlelerde birinci tekil şahıs olan ben.* Mesela min û to nêhesibîyay bîy, mi hesibnay.

minasib/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; hendê xwu serrê xwu girotê û ci ra karûgurweyo xirab nêpawêno, hendê xwu esto, kiştda rind û xirabey ra kesî nêşermayneno, fêl û qisey û çîyê ci yo winasîn şarî ra teber nîyo. *Tr. Akıllı, uygun, akl-ı selim, münasip, yaş ve davranış olarak kişiyi utandırmayan, orta yaşlı, topluma girip çıkabilecek kadar normal olan.* Merdimêndo minasib bo, kes ci ver ra nêşermayêno. Tì çirê nê nezanî bi xwu ya benê şêligan mîyan?

minasibey *Nm.* Baqiley, aqildarey, minasibînî. Minasib/i bîyayeni, baqil/i bîyayeni, aqildar/i bîyayeni. Bi serr û fêl û qisan û çîyandê zêdê nînan a normal bîyayeni, şarî ra teber nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; kes ci ver ra nêşermayêno, rîyê kesî vero sîya nêbeno, kes qandê ci vero vîyeçewt nêbeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Akl-ı selim olmak, uygunluk, utanılmamak.* Minasibeyda ci rê çîyên nêvajêno.

mincel *Nn.* Sapo ki debeno palikan/cilandê heran mîyan. *Tr. Semere konulan saplar.* Mincelî berê ki, wa cildar dekero palikan mîyan. Wa mincelê ci vêşî bo, wa bibo ze kongî ki kes ser o ronişteni di nêtewo.

mindal/i *N.* Qeç/i, qeçek/i, lorik/i. *Tr. Çocuk.* Mindalê ci bê ci şîyo kê xalandê xwu.

mindaley *Nm.* Qeçey, qeçekey, lorikey. Mindal/i bîyayeni, qeçek/i bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocuk olmak.* Mindaleyda xwu wina nerehat nêbî.

minnetdar/i *N.* Kes/çîyo ki; kewto minnetda kesên bin, kewto xeyr û hewlînêndê kesnakî bin, bîyo deyndarê berxwudareyda kesên. *Tr. Minnettar.* Mêrdekî vera ci deynê ci da bî. Cora mêrdek bîbî minnetdarê ci.

minnetdarane *Nn.* Zêdê minnetdareya. Minnetdar senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Minnetdarane.* Mêrdekî minnetdarane, o kar ma rê kerd û şî.

minnetdaraney *Nm.* Minnetdarane/ê bîyayeni. Kerdiş û bîyayîşo minnetdarane. Zêdê kar û gurwedê minnetdaranan. şekil û bîçimê minnetdaran senîn ki beno, winî bîyayeni. *Tr. Minnettarcasına.* No karûgurwe bi minnetdaraney a nê, bi cuwanikaney û bi wezîfedaraney a do bibo.

minnetdarey *Nm.* Minnetdar/i bîyayeni. Minnetda kesên bin kewteni, hewley û xeyrêndê kesên kesî ser kewteni, deyndarê rindeyênda kesên bîyayeni. *Tr. Minnettarlık.* Lajekî dêmarîda xwu rê va: Minnetdareya mi ay rê çinî ya, mi ay bolêrî ci rê xeyrûbêr kerdo.

minnetey *Nm.* Minnet/i bîyayeni. Deyndê kesên bin kewteni, deyndarê hewlînên bîyayeni. *Tr. Minnet olmak, minnet altında olmak.* Minnetey tey çinî ya, hewleya ma qandê qûlan nîya, qandê Ellahî ya.

minneti *Nm.* Rindeyênda kesên bin di mendeni, hewlînênda jewî xwu ser giroteni. Deyndarê berxwudareyên bîyayeni. *Tr. Minnet.* Ez minnetda ey bin di nêmanena. Ez do miheqeq xeyrêndê xwu ey ser kera.

mintiqa *Er. Nm.* Ca, çoşme/cayêndo bellî. *Tr. Mıntıka, yer.* Mintiqaya ma do, ê înan ra deha paki bo.

miqedder/i *Er. N.* Fesilîyaye/ê, birîyaye/ê, birneyaye/ê. Çî/keso ki ci rê teqdîr bîyo, ameyo ca, wezîfeyê ci bîyo, fesilîyayo, birîyayo. *Tr. Mukadder.* Mi jî zanayê ki miqedder bo pey di nêgêrêno.

miqedderat *Er. Nn.* Teqdîr pêro. Teqdîro ki El-

lahî nûşnayo heme. Çi çîyo ki Ellahî nûşnayo, o pêro. Heme çîyo ki Ellahû Teala'y fesilnayo. *Tr. Mukadderat.* Miqedderatê însanan, pêro însanan dest di nîyo. Qe beno ki hezaran ra jû ci dest do. Cora merdim do ne vêşî xofdar bo ne jî vêşî omiddar.[1]

miqedderey *Nm.* Fesilîyayeni, birîyayeni, birneyayeni, ca amîyayeni. Miqedder/teqdîr bîyayeni, wezîfeyê ci bîyayeni. *Tr. Mukadder olmak, takdir edilmek.* Ez a miqeddereyda ci ra nêwinîna. Çunkî ma ey xwura zanê.

miqlac/i *N.* Jokêr/i. Ramokê/a estoran. Kes/çîyo ki; estoran rameno. *Tr. Joker, koşu atı binicisi, seyis.* Miqlacê estorda wertekêni, do bi mi ki qezenc kero.

miqlacey *Nm.* Jokêrey. Jokêr/i bîyayeni, miqlac/i bîyayeni, cinîştokê/a estorandê remayîşî bîyayeni. *Tr. Jokerlik, koşu atı biniciliği.* Miqlaceyda xwu ra tebayên qezenc nêkerdo.

miqlatês *Sn. Nn.* Miqnatês. Çîyo antok o ki, çîyanê asinînan anceno vera xwu. Sereyêndê miqlatêsî anceno vera xwu, kiştênda ci jî kut keno. *Tr. Mıknatıs.* Mêrdekî zêdê miqlatêsî ya antê vera xwu. Ma destî ra şî.

miqliq *Sn.* Quşxaneyo ki, qulpê ci yo pa û ser o yo. *Tr. Kulpu üst tarafında olan tencere.* Bi miqliqî ya ma weş tepiştê. Labelê nê quşxaneyê bînî jî weş ê.

miqnatês *Sn. Nn. Bw.* Miqlatês. Miqnatêsê ci, ci rê bes nêkeno, do kotî ê bînan bianco ki?

miquf *Nn.* Çinêbîyayîşê pere û çîdê zêdê nînan. Çinêbîyayîşê warîyatî, warîyat/hebûni di çinêbîyayeni. Kemaneya hebûni/warîyatî. *Tr. Maddi darlık/yokluk, maddi sıkıntı.* Çendên o ki ma yê miquf di. Kaşka nika ma rê cayên ra deynêndê ma biameyê.

miradîyaye/ê *N. Bw.* Qehrîyaye/ê. Ez ba, ez do ê kesê miradîyayeyî amoş kera. Çunkî miradîyayeni nafên çinî yo.

miradîyayeni *f. M.* Miradîyayîş. *Bw.* Qehrîyayeni. Şêx, dewi ra miradîya û şî. Eya tepîya, di minarandê dewi ra, minarayên kewti.

miraz 1. *Er. Nn.* Hêwan, mexsed, poseni, waştenî. Waştişo peyên. Çîyo ki zerrîya kesî wazena. *Tr. Arzu, istek, emel.* Mirazê ci nêame ca. Labelê tey omidî esta. 2. *Er. Nn. Bw.* Ax. Miraz bi şima bo jî. 3. *Er. Nn. Bw.* Mexsed. Mirazê mi yo nêbî jî, winî hesibîya.

mirazey *Nm.* Miraz bîyayeni, mirazê ci ca amîyayeni. *Tr. İsteklilik, arzuluk, arzu etmek.* Mirazeya ci bî.

mirazî *Nm.* Miraz bîyayeni, mexsed ca amîyayeni, hêwanî resayeni. Çîyê mirazî, ê mirazî, ê hêwanî, çîyê mexsed û hêwanî. *Tr. Arzu, istek, meram, arzusuna nail olma.* Eger mirazîya ci na bo, mi çimî di ki, mirazîya ci amê ca.

mirazîbîyaye/ê *N.* Mirazbîyaye/ê. Çî/keso ki zêdê ci bîyo, resayo hêwandê xwu ser, waştenîya ci amêya ca. *Tr. Muradına eren/nail olan, istek ve arzusu yerine gelen.* Bi mi ki, şima deha nêşenê vernîya ê merdimdê mirazîbîyayeyî bigîrê.

mirazî bîyayeni *f. M.* Mirazîbîyayîş. Miraz bîyayeni, mexseddê xwu resayeni, hêwandê xwu resayeni, waştenîda xwu resayeni, çi mirazîya ci bibo ci resayeni. *Tr. Muradına ermek/kavuşmak, isteğine nail olmak.* Wexto ki mirazîya ci bena, weşdê ci şino. Labelê ki zêdê ci nêbo jî arey ano ma sere di.

mirazîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî mirazîya xwu piro arda war, kesên waştenîya xwu, bi ca ardiş a, piro mirazîya xwu kerda, pa resayo hêwandê xwu ser. *Tr. Muradına erilen, arzusuna kavuşulan.* Na xuma, hewna xalxuma ci menda. Şikê min o mirazîkerde do hewna newe ajro bido.

mirazî kerdeni *f. M.* Mirazîkerdiş. Miraz kerdeni, zerrîya xwu piro honik kerdeni, waştenîya ci amîyayeni, waştişê xwu ca ardeni, zêdê xwu kerdeni. Çi mirazîya ci esta, ay ca ardeni, hêwanê xwu ca ardeni, mexsedê ci hasil bîyayeni. *Tr. Muradına ermek.* Mi qisaya xwu nê ser û mi mirazîya xwu kerdi.

mirazîney *Nm.* Mirazîni/mirazî bîyayeni, waştenîya ci ca amîyayeni, mexsed û hêwandê xwu resayeni. *Tr. Muradına ermek.* Eger ma biewnê mirazîneyda ci ra, qe beno ki ma ê karî nêkerê jî.

mirazîyey *Nm.* Mirazî bîyayeni, mirazdê xwu ser resayeni, waştenîda xwu resayeni, waştenîya ci ca amîyayeni. Çi mirazîna ci esta, a bîyayeni. *Tr. Muradına erme.* Ez nêwinîyaya mirazîyeyda ci ra. Eger ez bi o babet a biluwayê, mi vinî kerdê.

mirazkar/i *N.* Kes/çîyo ki; mirazîya ci amêya ca, resayo waştenîda xwu ser, resayo hêwandê xwu ser. *Tr. Muradına eren.* Merdimo mirazkar do sedeqeyê mirazînda xwu bido ki çimênokî nêbo.

mirazkarane *Nn.* Mirazkar senîn beno, winî bîyayeni. Kes senîn ki reseno hêwandê xwu ser, winî bîyayeni, winî dîyayeni. *Tr. Muradına erercesine, muradına nail olurcasına.* Mêrdekî mirazkarane kerd û ageyra, fina ame tîya.

mirazkaraney *Nm.* Şeklê mirazkaraneyî. şekil û

1 Na vajeki, "muqadderat"î ra xeripîyaya.

bîçimê mirazkaran senîn ki beno, winî bîyayeni/kerdeni. *Tr. Muradına ermişçesine.* Kaşka şima mirazkaraneya ci bidîyayê.

mirazkarey *Nm.* Mirazkar/i bîyayeni. Mirazî û waştenîya ci ca amîyayeni, mexsed û hêwandê xwu ser resayeni, zêdê ci bîyayeni. *Tr. Muradına ermek, arzusuna nail olmak.* Eger mirazkareyda ey ra xeyrên ma resayê, ma do jî qey cayên resayê.

mircani *Nm.* Mûrekê werdîkekê ki, bi dolbendan a benê. Mircanîy, hem leçegan kenê sosin hem jî bi giraneyda xwu ya dolbendan sereyî ser o vindarnenê. Mircanên, tenya çîyên îfade nêkena. Çunkî "bi gulên a wesar nîno." Na vajeki bi bolekeyda ci ya vajêna. *Bw.* Mircanîy. *Tr. Oya/ tülbent boncuğu.*

mircansûr/i *N.* Çî/neqşo ki, mircanê ci sûr ê, bi mircanandê sûran a neqişîyayo. *Tr. Kırmızı mercanlı/boncuklu.* Zînêndê estorda ci yo, mircansûr est bî. Pa forsîy kerdê.

mircansûrey *Nm.* Mircansûr/i bîyayeni. Mircanê ci sûrîy bîyayeni, pa mircanê sûrîy bîyayeni, wahîrê mircanandê sûran bîyayeni. *Tr. Kırmızı boncukluluk.* Mircansûreya ci dûrî ra renga xwu mojnayê.

mirçey *Nm.* Mirçîni, mirçîney, mirçi mirçi. Nanwerdiş di vengê nanwerdişî amîyayeni, vengo ki nanwerdiş ra yeno. *Tr. Yemek yerken ses çıkarmak, ağzını şapırdatmak.* Mirçeya ci şîyê heme ca.

mirçi mirçey *Nm.* Mirçîni, mirçi mirçi. Nanwerdiş di veng veteni. *Tr. Yemek yerken ses çıkarma, ağız şapırdatma.* Mirçi mirçeya ci bî, pêro winîyayê ci fekî ra.

mirçi mirçi *Nm.* Mirçîni. Cawiteni ra, werdeni ra veng veteni. *Tr. Yeme sesi, şapırdama.* Mirçi mirç a ci bî, şêligî mîyan di nan werdê.

mirçîney *Nm.* Mirçîni kerdeni, mirçi mirçi kerdeni. *Tr. Yemek yerken çıkarılan ses, şapırdatmak.* Mirçîney kewti bî ser, nêşayê mîyan ra bivijîyo.

mirçulik *Zoo. Bîy. Nn.* Zûlî, zolî, soxilcan. *Tr. Solucan, bağırsak solucanı.* Mirçulikê ci wenê.

mird/i *N.* Kes/çîyo ki; mirdî ya xwu werdo û veyşan nîyo. Tersê ci "veyşan" o. *Tr. Tok.* Merdimo mird, haldê veyşanî di nêzano. Qando ki bizano, kes do ey jî veyşan verdo.

mirdane *Çn. Nn.* Mirdkî. Bi şikildê mirdey a. *Tr. Tokça.* Mirdane şî, veyşane ame.

mirdane/ê *N.* Mirdkî. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci mird o. *Tr. Tok.* Esas o mirdane bî. Cora nêame.

mirdaney *Nn.* Mirdkîyey. Mirdane/ê bîyayeni. Bi şikildê mirdey a, mird bîyayeni. *Tr. Tokça.* Mirdaneya ci, ci rê naf nêkerd. O jî zêdê ma taqet ra kewt.

mirdanoki *Fiz. Nm.* Babetên hîskikê ki, nan werden ra tepîya yenê kesî ver. Hilqiqê ki, nanwereya tepîya kesî pîze ra vijênê, yenê kesî ver. Na vajeki bi no şekila nê, bi şikildê bolekey (zafamorey)da ci ya, yanê bi şikildê "mirdanokîy" a vajêna. *Tr. Geğirme.* Nanîya tepîya mirdanokîy amey ci ver.

mirdanokîy *Fiz.* Qandê bolekeyda ci *Nb. Bw.* Mirdanoki. Meymanê ma, senîn ki mirdanokîy amey ci ver, mêrdek şermaya, cora nan terikna.

mirdar/i 1. *N.* Heywanê goştî yo ki, nêbirîyayo û merdo, bi no şekila deha goştê ci jî nêwerêno. *Tr. Eti yenilebilen, ancak kesilemeyip murdar olan hayvan.* Golikê ci vanê darî werdo û bîyo mirdar. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bîyo heram, ci veyayeni weşi nîya, bîyo zêdê heywanandê mirdarîyayan. *Tr. Necis, haram, dokunulmaz şey veya mecazen kimse.* Şima qe qalê ê merdimdê mirdarî (mirdarîyayî) nêkerê nêbeno?

mirdarane *Nn.* Zêdê mirdarana bîyayeni, bi mirdaran mendeni, wesfê mirdaran tey/ser o bîyayeni. Çî/keso ki herimîyayo, nêwerêno, serf nêbeno, werdiş û xerckerdişê bîyo heram, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Murdarcasına.* Mi rê jî mirdarane ame.

mirdarey *Nm.* Mirdar/i bîyayeni, herimîyayena heywanandê goştî, herimîyayîş mîyan kewteni, heywanan di goştê ci nêwerîyayeni. *Tr. Murdar olma.* Şima mirdareyda ci ra haydarîy bîy yan nê?

mirdarin/i *N.* Mirdar/i, mirdarîyaye/ê. Çî/keso ki heywano ki mirdarîyayo, goştê ci bîyo heram. Eger ki heywan o, goşê ci nêwerêno, eger ki însan o bi ci ya nêhîlbêno, têlikdareya ci raşti û weşi nîya. *Tr. Murdar, murdarlaşan, eti yenilemez hale gelen hayvan, kendisiyle iletişim kurulması doğru olmayan kimse.* Ez a kena, ê heywanê mirdarinî çekera.

mirdariney *Nm.* Mirdarîyayeni. Mirdarîyaye/ê bîyayeni, mirdar/i bîyayeni. Qandê goştdê heywanan mirdar/heram bîyayeni, xwu bi xwu merdena heywanan, bêgonî rijîyayena merdişê heywanan. Kesan di zêdê heywanandê mirdarinan bîyayeni, bi ci ya hîlbîyayeni raşt nêbîyayeni. *Tr. Murdar olmak. Kendiliğinden öldüğü için eti yenilemez olmak, insanlarda ise kendisinden faydalanılamadığı bir duruma düşmek.* Bolkî jî mirdarineya ci ya ci kena kêfsad.

mirdarîyaye/ê *N.* Mirdarin/i. Çî/heywanê goştî yo ki xwu bi xwu merdo û deha goştê ci nêwerêno, goştê ci bîyo heram. Keso ki zêdê heywanan bîyo mirdar, bîyo heram, bi ci ya hîlbîyayîş bîyo heram. *Tr. Murdarlaşan, haram. Kendiliğinden öldüğü için eti yenilemez olmak, yanlış iş ve eylemlere giriştiği için kendisiyle teşrik-i mesai veya ilişkilenmek adeta haram hale gelen insan.* Ellahî belayê xwu da bi ê kesdê mirdarîyayeyî.

mirdbîyaye/ê 1. *N.* Mird/i, mirdîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nan û werdê xwu werdo û bîyo mird, veyşaney ra vijîyayo. *Tr. Doyan, tok.* Ti esas pers kenê, merdimo mirdbîyaye do çirê nê karê çetinî bin kewo ki? 2. *N.* Ecizbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vêşîyey û bêtameyda çîyên ra bîyo mird, ci ra bîyo eciz. *Tr. Bıkan, bıkkın.* Merdimo dinya ra mirdbîyaye tehlûke yo.

mird bîyayeni 1. *f. M.* Mirdbîyayîş. Mirdey. Mirdî bîyayeni. Nan û werdê xwu werdeni, veyşaney ra vijîyayeni, pîzeyê ci pir bîyayeni. *Tr. Doymak.* Mazûbanî, meymanandê xwu yê qeçekan rê va: Hetta ki şima mird nêbenê, nanî ser ra mewerzê! 2. *f. M.* Eciz/reco bîyayeni. *Tr. Bıkmak.* Ez şima ra jî nê dinyay ra jî bîya mirdi. Se beno, wa bibo!

mirdey 1. *Nm.* Mirdîni, pîzemirdey. Mird bîyayeni, veyşan nêbîyayeni, pîze di, werd yan jî aqildê ci di zanîş kemî nêbîyayeni. *Tr. Tokluk.* Mirdey di, kes şeno weş şikêr bo, weş bifikirîyo. Labelê veyşaney di nînan nêşeno bikero. 2. *Zv. Nm.* Eciz bîyayeni. *Tr. Bıkkınlık.* Ez verînde ra yo nê dinyay ra bîya mird.

mirdik *An. Nn.* Babetên kepegê mîyandê poran, vurîyayena postdê seredê tûtek û pitekan. Babetên kepegêndê postê sereyî virnayîşî yo ki, seredê tûtek û pitekan di yeno. No, kepeg bixwu nîyo, virîyayîşê çermedê seredê qeçekan o. *Tr. Kepek. Bebeklerin kafa derilerinde meydana gelen deri değişimi, kafada yer alan kepek.* Mirdikê ci, ci ra pûr bîyê û tûtek pa virazîyayê.

mirdikin/i *N.* Çî/keso ki tey mirdik esto, mirdikê ci esto, seredê ci virîyayîşê postî ra kepeg aseno. *Tr. Kepekli.* Ti vanê kes şeno seredê mirdikinî rê çareyên bivîno?

mirdî *Nn.* Veyşaneya ci nêmendeni, hendê beskerdişî, çendo ki lazimo hend. *Tr. Yeter, kafi.* Mêrdekî mirdîya xwu koteke xwu werdîy tepîya, amoş bî.

mirdîbîyaye/ê *N. Bw.* Mirdbîyaye/ê. Merdimo mirdîbîyaye û mirdînêbîyaye, do senîn bizaneyo?

mirdî bîyayeni *f. M. Mirdîbîyayîş. Bw.* Mird bîyayeni. Ti ki finên mirdî bê, ti do çirê fina bûrê ki?

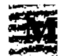
mirdîkerde/ê *N.* Mirdkerde/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni mird kerdo. Heta nan û werdî û zanîşî ra, ya pîzeyê ci ya aqilê ci yan jî çimê kerdo mird. *Tr. Doyurulan.* Qeço mirdîkerde, aqilo mirdîkerde, çimo mirdîkerde ûzn.

mirdî kerdeni *f. M.* Mirdîkerdiş. Mird kerdeni. Pîzeyên, aqilên, çimên û çî/kesêndê zêdê nînan, ya nan a ya bi werd a yan jî Mesela bi aqilî ya mirdî kerdeni, veyşaneya û kemaneya ci berdeni. *Tr. Doyurmak.* Hendo ki veyşan bî, to vatê beno ki serrên o, nan nêwerd bî. Hetta ki înan mirdî kerd, îspatey çareyê înan teqa.

mirdî mirdî *Ç. Nm.* Mirdîya xwu. Çendo ki lazim o hend. Qe beno ki mirdîyey ra jî vêşî. *Tr. Doya doya, doyasıya, doyuncaya kadar, yeteri kadar.* Mêrdekî do, mirdî mirdî biwerdayê, înan nêverda.

mirdîni *Nm. Bw.* Mirdey. Ez jî qayîla mirdînda ci ra qisayên biaşnawa.

mirdîşit/i *N.* Kes/çîyo ki; şitê ci bol o, şitê ci marda ci ra mirdî mirdî yeno, pa beno weş. Ziddê ci, "kemîşit" o. *Tr. Annesinden sütü bol gelen yavru.* Ez kemîşit bîya. Labelê birayê min o Hesenek, vanê mirdîşit bîyo.

mirdîşitey *Nm.* Mirdîşit/i bîyayeni. Şitê ci, marda ci ra bol bîyayeni, mirdî mirdî şitê ci bîyayeni. Şitê ci, ci rê bes yan jî ci bolêrî bîyayeni. *Tr. Sütü bol olmak, çok sütlü olmak, sütü yeter düzeyde olmak.* Mirdîşiteyda ci ra nêbîyayê, wina laxer nêbîyê.

mirdîwerde/ê 1. *N.* Mirdîwer/i. Kes/çîyo ki; nan û wer mirdî werdo, bîyo mirdî, veyşan nêmendo, pîzeyê xwu kerdo mirdî. *Tr. Tok, doyan.* Mi rê ki qeçeko mirdîwerde do wina nêbermo. Ellah zano, o do veyşan bo. 2. *Zv. N.* Bitir/i, bitrîbîyaye/ê, bitirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki werdo, bîyo mirdî û sereyo vijîyayo, deha keso nêşeno bi otesîda ci yo bêro. *Tr. Doyduğu için azan, baştan çıkan.* Kes bişo, kes do kesdê mirdîwerdeyî lepan mîyan ra vejo. Çunkî kes nêşeno, bi ê kesandê mirdîwerdan a baş bikero.

mirdî werdeni 1. *f. M.* Mirdîwerdiş. Mirdî bîyayeni. Nan û werd û çîyandê winasînan di mirdî bîyayeni, mirdîya xwu werdeni, veyşan nêmendeni, pîzeyê xwu mird kerdeni. *Tr. Doymak, yeterince yemek.* Zanayîşo ki ez zana, o do mirdî nêwero. Çunkî ey hemini rê zulm kerdo. 2. *f. M.* Mirdîwerdiş. Bitir bîyayeni, vêşî vêşî werdeni, bi bitrîbîyayen a sere giroteni, bi

ci ya baş nêbîyayeni. *Tr. Çok yemek suretiyle azmak, doygunluk noktasını aşmak, başa çıkılmaz olmak.* Xeyr o şima kewtê pê ganî! Şima mirdî werdo?

mirdîya ci *H. N.* Mirdîya xwu. Hendê beskerdişî. Çendi ki pa mird beno, hend. Çendi ki îhtîyac esto, hend. *Tr. Yetecek kadar, yeterli miktarda, ihtiyaç kadar.* Mi mirdîya ci, awi dê ci û ez amêya.

mirdîya werdî *H. Nm.* Hendê beskerdenda werdî. Çendi ki kesî rê bes keno, hend. Hendê mirdîwerdişî. *Tr. Doyumluk, geçimlik, ihtiyaç kadar, nafaka kadar, doyacak kadar.* Mi ci rê va, mirdîya werddê xwu biçîni, ay şî qandê rotişî çînay.

mirdîya xwu *H. Nm.* Hendê beskerdişî, hendê îhtîyacî. Çendi ki ci rê bes keno, hend xerc kerdeni, hend kerdeni, hend werdeni, hend şîyayeni, hend muamele dîyayeni. *Tr. Kendisine yetecek kadar, yarayacak kadar, gereksinim kadar, doyacak kadar.* Lajekî înî ser o mirdîya xwu awa xwu şimiti û kewt ray şî.

mird kerdeni *f.* Mirdkerdiş. *Bw.* Mirdî kerdeni. Ti nêzana, mi o, saetên verê coy kerd mird? Mirdkerdiş do se kero û se nêkero? Çirê ti yê hendayên mirdkerdişdê ey ser o vindenê ki?

mirdşit/i *N.* Kes/leyro ki, şitê xwu mirdîya xwu werdo û ci dima rew qeç yan jî çêlek nêbîyo, şitê ci nêherimîyayo. Tersê ci, kemîşit o. *Tr. Çok sütlü. Sütü bol olan, ardından erken çocuk doğmayıp yeteri kadar süt emen yavru.* Ze ki maya mi vana, lajekan di, di serrîy, keynekan di jî, serr û nîm di mirdşitey hasil bena.

mirdşitey *Nm.* Mirdşit/i bîyayeni. Wesfê mirdşitan tey bîyayeni. Kes/leyro ki, şitê marda ci, ci rê bes o û ci ser o bi qeçekna bîyayîş a nêherimîyayo. Tersê ci, kemîşitey a. *Tr. Çok sütlü olmak, sütü bol olmak. Ardından bir çocuk daha doğarak sütüne engel olunmamak.* Mirdşitey bena sebebê ageyrayîşdê qeçekan û kemîşitey jî bena sebebê nêageyrayîşdê qeçekan.

mi rê çiçî *Nn.* Mi rê çi gereg/lazim o? Mi rê lazim nîyo. *Tr. Bana ne? Bana lazım değil. Neme lazım!* Mi va: Paştî bidi ci, ey va, mi rê çiçî?

mirfe *Teo. Nn.* Dîndê xiristîyanan di, cayêndê banderey û îbadetî yo ki, bolkî teberdê dew û sûkan do. Tey hem îbadet hem jî tehsîl beno. *Tr. Manastır.* Verî çoşmandê dewandê ma di mirfey estîy bîy.

mirin *Nn.* Merg. Na qisa jû cayan di vajêna, hergi ca di nêvajêna. *Tr. Yalnız beddualarda kullanılıp ölüm anlamına gelmektedir.* Mersela; Qeç deqe ra finên vano: Da! Dayê! Wexta may vana: Mirin! Yan jî mirin û ta!

mirin û ta *H.* Zewtên a ki ze ki vajê "merg û ta, merg û derd, merg û qotik, derd û merez." *Tr. Çoğunlukla bir beddua şeklinde söylenen ve hastalık kap, öl anlamına gelen bir söz.* Mersela; qeç may rê îllallah dano kerdiş û deqe ra finên vano: Da! Da! May ageyrena qeçî ser û vana: Mirin û ta! Xeyr o ti yê se vanê? To xeyr o?

mirîçika beleki *Zoo. Nm.* Babetên mirîçika ki renga ci sîya û sipê ya. *Tr. Siyah beyaz renkte olan bir çeşit kuş.* Mirîçika beleki do qûçi ser o anişo û çoşmî temaşe kero.

mirîçika çeltûgî *Zoo. Nm.* Babetên mirîçika ki, bolkî medreban mîyan di geyrena, cayandê kenîyayan di xwu rê halûnîy virazena û renga ci jî lacîwerd û zerdanê ya. *Tr. Çeltik tarlalarında yaşamı seven, kazılmış yerlerde yuva yapan, sarı lacivert renkli bir kuş çeşidi.* Mirîçika çeltûgî medreb di anişena. Çunkî werdê ci aja do.

mirîçika çeman *Zoo. Nm.* Babetên mirîçika ki, çoşmandê layan di geyrena, boçika xwu tim werzanena û ronena. *Tr. Kuyruğunu sürekli kaldırıp indiren ve dere kıyılarında, çaylarda dolaşan bir çeşit kuş.* Bi a mirîçikda çeman meveyê, guna ya, wa xwu rê bigeyro, bianişo.

mirîçika çînçîniki *Zoo. Nm.* Babetên mirîçika ki, renga ci sûr û zerdin û welikin a û çînçînikê ci estê. *Tr. Sarı, kırmızı benekli ve yine kül renginden olan bir çeşit kuş.* Tim qayîl bî xwu rê mirîçika çînçîniki temaşe kero. Cora ci dima geyrayê.

mirîçika dewi *Zoo. Nm.* Çûçiki, mirîçiki. *Tr. Serçe, serçe kuşu.* Mi kerd mirîçikera dewi tepêşo, mi nêşa dest serno.

mirîçika dinikuli *Zoo. Nm.* Dîksilêman, dinikul, dikulik, hophopik, tîtî, tûtî. *Tr. Hüdhüd kuşu, hüdhüd-ü Süleymani, tutu kuşu, ibibik kuşu.* Mirîçika dinikuli do bêro mi vero anişo.

mirîçika encîlan *Zoo. Nm.* Mirîçika încîlan. Mirîçikên a ki tim encillewran ser o manena û encîlan wena. Na mirîçiki, zerd û sîya û sipeyîn a. *Tr. İncir ağacına konan, ve incirlere zarar veren bir çeşit kuş.* Mirîçika encîlan do şiro encillewrî ser o anişo.

mirîçika gincoli *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikên a ki, vîyera zerd a. *Tr. Boynu sarı renkli bir çeşit kuş.* Mirîçika gincoli, a ya kena vera kotî bifiro?

mirîçika gîweroki *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikên a ki, bi bol vengvetiş a kesan kena kêfsad, kesan hêrs kena, heşanê kesî kesî ser ra bena. *Tr. Çok*

ses çıkarak, çok gürültü yaparak kişinin başını şişiren bir çeşit serçe kuş. Na mirîçika gîweroki sereyê ma teqna.

mirîçika masan *Zoo. Nm.* Maseweri, îbla, mirîçika maseyan. Mirîçika bi masan a warî bena. *Tr. Balıkçıl kuşu.* Mirîçika masan do bi masan a xwu warî kero.

mirîçika merreyî *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikên a. Labelê bol lezgîn a, revok a, kes nêşeno pa hereket bikero. *Tr. Küçük, fakat çok hareketli bir kuş türü.* Mirîçika merrî zena ze arpizoti, dik û erdan o geyrena serdê kerî.

mirîçika qereçîyeki *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikênda çehar panc rengî ya. *Tr. Dört beş renkten oluşan bir çeşit kuş.* Qando ki rengê ci bol ê, ci rê vanê mirîçika qereçîyeki.

mirîçika sîya *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikênda gird a ki wextê bîyayenda qezencan yena seranê ci ser ra wenê. *Kur. Çûkirêş. Tr. Karakuş.* Mirîçika sîya do xwu rê bifirayê, ê seydgerî nêvarda, da piro.

mirîçika xazî *Zoo. Nm.* Çûkxazî. Binê qirida ci zeno ze altûn, biriqêno. Mirîçika xazî, mele û qumili benê sebebê kemaneyda teneyan û xela. Çunkî nê berkeyê teneyan benê. *Tr. Bereketsizliğe, kıtlığa neden olan ve boynunun altı altın sarısı olan bir çeşit güzel alımlı kuş.* Mirîçika xazîya bi xasekeyda xwu ya kena ma bixapêno, tersena ki pa xela jî bêro.

mirîçika xerîbeki *Zoo. Nm.* Babetên mirîçikên a ki, renga ci zerd û lacîwerd a. *Tr. Sarı lacivert renkli bir çeşit kuş.* Mirîçikênda xerîbeki amê dikda ma di anişti.

mirîçiki 1. *Zoo. Nm.* Mîlçiki. Teyrê ki zêdê mirîçikan ê, biperrîyê werdîyan parzaneyê ci estê. (Zafamorê ci "mirîçikîy" ê.) *Tr. Kuş.* Destê xwu eşt bi mirîçikeri, nêşa tepşo. 2. *Zoo. Nm.* Mirîçika dewi. Teyreka werdî ya ki, yena daran ser, yena kesî vero anişena, Bolkî renga ci zêdê herra ya. *Tr. Serçe kuşu.* Mirîçiki vana, mi metepşê, gonîya mi koçikên a, goştê mi loxmeyên o. 3. *Ed. Zv.* Şenik û şenikey. (Zafamorê ci "mirîçikîy" ê.) *Tr. Hafif, küçük, işe yaramaz, yetersiz, yetmez.* Keyneka şima bol/zaf zaîf a, hendê mirîçikên a.

mirîd/i *Er. N.* Bendeyê/ya şêxan, besteyê/ya terîqetan. Kes/çîyo ki; bi terîqetên a, bi şêxên a bestîyayo. *Tr. Mürit.* Eger mirîdê ci, ci dima nêşirê, xwura şêxeya ci jî nêmanena.

mirîdey *Er. Nm.* Mirîd/i bîyayeni. Besteyê terîqetên yan jî şêxên bîyayeni. Kes/çîyo ki; rayda şêxên dima û bi rayda tarîqetên o şino, şopa şêxên kudêneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Müritlik.* Mirîdeya ey bi têlekênda qetqetok a girêdayêya.

mirmirrik *Wş. Nn.* Babetên şamîyênda verênan a. Mirmirrik kuwate ra virazêno, kuwateyî tehnenê û ci ra şorbayênda hesti virazenê. *Tr. Bir çeşit yemek.* Maya mi verî bol mirmirrik viraştê. Nika keso deha a şamî nêweno. Eger qalin biwaneyo, kes şeno bi şikildê mirmirrikî ya jî binûşno.

miro *Nk. Nm.* Alansori, qişiki, qorçi, qorçiki. Meyweyên a ki, şeklê ci bolkî ser ra tenekên bena barî, bin ra jî deha bena hera. Şeklê ci, zêdê kuyênda werdîkek o. *Tr. Armut.* Ez miroyan ra hez kena. Erdan û baxçandê ma di miroy estê.

miroyêri *Nk. Nm.* Qorçêri, qorçikêri, qişikêri, qoçgêri, qoçgîri, dara miroyan, dara alansoran. *Tr. Armut ağacı.* Miroyêrê kalikdê mi es tê. Ma ci ra xwu rê miroy wenê.

mirrik/i *Psîk. N.* Eynad/i, muxber/i, qeld/i, rikdar/i, kîndar/i. O/çîyo ki bi kesî yo rika xwu gîno û beno ze zanq û kesî ra geyrî nêbeno. *Tr. İnatçı, uyuşulmaz.* Mirrikî, xwu bi min o diskna bî û ez kerdi bîya ze êsîrê xwu.

mirrikane *Nn.* Eynadane, yekane. Zêdê eynadana, bi eynadan mendeni, şekil û bîçimê mirrikan tey estbîyayeni. *Tr. İnatçılar gibi, uzlaşılmazlar gibi.* Herga ki qalê nê karî bibo, o do wina mirrikane qisey bikero, kes do nêşo ci amoş kero.

mirrikaney *Nm.* Eynadaney, yekaney. şekil û bîçimê mirrikan tey estbîyayeni. Mirrikîy senîn kenê û benê a winî bîyayeni û winî kerdeni. *Tr. İnatçılara reva olarak.* Ti yê qey a mirrikaneya ciya nêbîyayê nêvînenê?

mirrikey *Nm.* Mirrikîni, eynadey, rikdarey. Mirrik/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey mirrikey/ eynadey esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İnatçılık, uzlaşılmazlık.* Mirrikey di kes tim zirar vîneno.

mirrikî *H.* Hal û wezîyetê mirrikan tey bîyayeni, wesfê mirrikan. *Tr. İnatlaşma.* Bîbî mirrikî, kewt bî ma koçikî.

mirrikîbîyaye/ê *N.* Eynadbîyaye/ê, mekirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo mirrik/î, halê mirrikîyayîşî tey peyda bîyo, wesfê mirrikan nişto ci ser. *Tr. İnatlaşan.* Min û ê mirrikîbîyayeyî pê rî meyarê. Do deha xirab bo.

mirrikî bîyayeni *f. M.* Mirrikîbîyayîş. Mirrik/ eynad bîyayeni, heşa vanê nêzana çiçîdê şeytanî nişteni, bela bîyayen û koçikda kesên kewteni. *Tr. İnatlaşmak, inada binmek, inatta şeytanlaşmak.* Mi zanayê bîbî mirrikî jî, fina mi va,

qenê ez xwu deraxdê ey nêfîna.

mirrikîkerde/ê *N.* Eynadkerde/ê, mirrikkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ardo haldê mirrikan di vindarnayo, kerdo eynad, boçika ci pay kerda û kerdo bela û visto nêzana çiçîdê şeytanî ser. *Tr. İnatlaştırılarak şeytanlaştırılan, uzlaşma noktasında tamamen körleştirilen.* To, o lajeko mirrikîkerde, senîn ard kerd lêndê ma ki? Kaşka to qe ma nêdayê şinasnayeni.

mirrikî kerdeni *f. M.* Mirrikîkerdiş. Mirrik kerdeni, eynad/î kerdeni, nêbîyaye/ê kerdeni, wesfê eynadan û mirrikan sernayeni. *Tr. İnada bindirmek, inatlaştırmak.* Eger ti winî bikerê, ti ey mirrikî kerê, wa ti bizanê ha!

mirxiki *Zoo. Nm.* Babetêndê mojlada werdîke ya. (Bolekê ci, "mirxikîy" ê.) *Tr. Bir çeşit küçük karınca.* Mirxikên kewti bî şamîda ci mîyan. Cora şamîya xwu eşti bî. Ma kes hend jî bêmaden beno?

mirxikîy *Zoo. Nb.* Qandê jewekda ci *Bw.* Mirxiki. Mirxikîy arêbîyay ser, ser o çîyên nêverda bî.

mirxub *Er. Nn.* Şan, rojawan, rojawanên, Wexto ki roj şino. Na vajeki, Erebî di *"mağrîb"* ra xeripîyaya. *Tr. Mağrip, gün batımı, akşam.* Ma xebat di, hettanî mirxub gurweyayê.

misasi *Zîr. Nm. Bw.* Misasî. Misasa ci bişikîyo, citêr nêşeno citi bikero. Çunkî do gayanê xezelan/zexelan senîn biramo ki?

misasî *Zîr. Nm.* Misasi. Rewtên a derga ki, sereyêndê ci di lawude esto ki, pa herra sirsîyeri pak kenê û sereyêndê ci di jî zixtên esto ki pa wexto ki gay vinderênê û xezeley/zexeley kenê kuwenê bi ci ki, gay şirê. *Tr. Üvendire.* Misasîya xwu kerdi xwu destî û gayan rê va: Ho!

misayîb/i *Sos. N.* Way û birayê axreti. Wa û birayê kesî yo ki qandê axreti tepêşîyayo. *Tr. Ahiret kardeşi.* Misayîbê mi, mi rê hettanî merg şeno vinderîyo.

misayîbey *Sos. Nm.* Wa û birayîna axretey. Qandê axreti wa û birayey tepişteni. *Tr. Ahiret kardeşliği.* Misayîbey, dostan mîyan ra weçîneyêna.

misba *Zîr. Nm. Bw.* Bend 3. Hendo ki misbeyê ci weş roneyay bîy, hergi kişti ra û çepiraşt ra jî tey rêze virazîyayê.

mishef *Er. Teo. Nn.* Qur'ano Kerîm, Qu'andê Kerîmî ra qismêndê ci. *Tr. Mushaf.* Eb Mishef ki ey nêkerdo. Çunkî o merdim, a saeta ki şima yê vanê mi heteki di bî.

misilba *Coy. Nm.* Dikênda erdî ya ki çoşmeyê ci bi dêsên a gêrîyayo ki erd di herberok nêvirazîyo. Hergi parçeyê erdî yo ki bi çoşmedêsî ya gêrîyayo. *Tr. Seki, taraça, yalak.* Dêsê misilberi bêro awar, misilba do jî bêro awar.

misla *Zîr. Nm.* Dara haletî û qelmi. Dara ki pa haletî mişon ancêno. Bi haletî ya citêrey kerdeni di û bi gayan a mişon ramiteni di, daro ki kewno nîreyî bin yan jî mîyan û pa girêdeyêno. *Tr. Karasabanla çift sürmede ve öküzlerle döven çekmede boyunduruğun altında bağlanan veya içine sokulan özel ağaç.* Misla, antok û tepiştok a.

mistawi *Nm. Bw.* Carûti. Mistawa ci şikîyê bî, bi ê embirîyanan a adir ard.

mistawî *Nm. Bw.* Carûti. Mistawîda ci ra adir rijîya bî, coşme pêro pa veşa bî.

misteheq/i *Er. N.* O/çîyo ki heq keno, ci rê heq o, para ci ya. *Tr. Müstahak, hakkeden.* Esas mi ci rê bol finîy va meşorî. Labelê o şî. Înan jî cadê xwu ra qewirna. Wa biqewirnê. Çunkî o misteheq o.

misteheqbîyaye/ê *N.* Misteheq/i. Kes/çîyo ki; bi lîyaqat a bîyo misteheqê karûgurweyên, heq kerdo, bîyo layiq; çiçî ki ame ci sere di, ci rê heq bîyo, o çî heq kerdo ki ameyo ci sere di. *Tr. Hakk eden.* Şima çi rê, ê merdimdê misteheqbîyayeyî rê, nê karûgurweyanê gengazan bol vînenê?

misteheq bîyayeni *f. M.* Misteheqbîyayîş. Misteheqey. Kar û gurwe û bîyayîş û muameleyê misteheq bîyayîşî. Kar û gurweyên di, olayîyên di, muameleyên di bi heqkerdiş a wezîfe ca amîyayeni. *Tr. Hakketmek, müstahak olmak.* Ki nêşîyayê bi înan a nêdiskîyayê, wina nêbîyê, nê olayî ci sere di nêameyê. Misteheq bî!

misteheqey *Nm. Bw.* Misteheq bîyayeni. Ti bi Ellasî, ti çirê misteheqeya jî bol vînenê ki? Yanê misteheq nîyo?

misteheqkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; heqê ci ardo ca, geregê ci ardo ca, rind û hewl kerdo, weş kerdo, rind o ki kerdo, xeyrê Ellahî ki kerdo. *Tr. Reva görülen, iyi edilen, müstahak olanı yapan.* Şima jî şenê heqê misteheqkerdeyî teslîmê wahîran kerê?

misteheq kerdeni *f. M.* Misteheqkerdiş. Raşt kerdeni, rind û hewl kerdeni. Senîn ki kerdo û bîyo eynî bi o babet a jî misteheq bîyo û kerdo. Heq û geregê ci, ca ardeni. *Tr. Müstahakını yerine getirmek, doğrusunu yapmak.* Vanê filan kesî filan filan karûgurwe kerdo. O bîn vano, wa bikero, kerdo misteheq kerdo!

misti *An. Nm.* Kefa destî, zerreyê destî, sala destî. *Tr. Aya, elin içi.* Mi mista xwu nê ser û piloznê.

mistiba 1. *Mîm. Nm.* Eywana sergirotê. Eywana ki serê ci gêrîyayo. Tersê ci "ortme" o. *Tr. Balkon.* Ma amnanî, mistiban di roşenê. 2. *Mîm. Nn.*

Kerrandês. Dêsê çoşmedê baxçe û cayan o ki, bolkî/zafkî hema bê suwax virazêno, salmekî sî pêsernayen a virazêno. *Tr. Sıvamaksızın, gelişigüzel taşlarla örülen ihata duvarı.* Xwu mistibay ser ra eşto û şîyo meywe tirito.

mişag/i *Nn.* Emele/ê, karker/i, karbidest/i. *Tr. Amele, yevmiyeci, gündelikçi, işçi, tarım işçisi.* Hergi mişag do yewmîyeyê xwu erdî ser o bigîro ki sunnet bo. Kardanîy heqê mişagî gînê dîrê menganan tepîyaya danê. Adinî di heqê mişagî, do kardanî ra biwazîyo.

mişagey *Nm.* Emeleyey, karbidestey, emelîni, karkerey. Mişag/i bîyayeni. *Tr. Amelelik, tarım işçiliği, yevmiyecilik, gündelikçilik.* Mişagey di, mişag do xebatê xwu heq kero û kardan do jî heqê mişagî rewane, hettanî ki ariqê çaredê mişagî serd nêbîyo, do bido.

mişala *Zir. Nm.* Xeta awîyan. Hergi xeta awî. Nê mişalan mîyan di, di qorîy sebze karêno. Bolekê ci "mişaley" ê. *Tr. Sebzelik için açılan genişçe hat.* Ma verî, bi mecrefeyî ya mişaley antê, nika bi motor a ancenê.

mişaley anteni *Zir. f. M.* Mişaley antiş. Mişaley viraşteni. Xetê awîyan viraşteni. *Tr. Sebzelik için hat çekmek.* Ê yê awi ser o mişaley ancenê. Labelê bolê mişalan antê, tayênê ci mendê.

mişaley viraşteni *Zir. f. M.* Mişaley viraştiş. *Bw.* Mişaley anteni. Mişalanê xwu virazê ki ma tey sadîl bikarê.

mişar *Sn. Nn.* Birrek. Çîyo fekasinîn û fekdirneyîn o ki çîyan birneno. *Tr. Bıçkı veya hızarın ağzı.* Neccar do, mişarî xwu dest kero û darî bibirno.

mişara *Zir. Nm.* Mişare. *Bw.* Xeti 1. Mi do awi verî verdayê mişarada peynekêni, dima verdayê a vernekêni.

mişare *Zir. Nm. Bw.* Xeti 1. Çendê mişareyan weş virazîyayê, çendê ci xirab virazîyayê?

mişari *Sn. Nm.* Xizari. Makînaya ki, kolîyan bi mişardê xwu ya birnena. *Tr. Hızar veya hızarın ağzı.* Pîyê mi, bi mişarda xwu ya kolî birnayeni di destê xwu birna.

mişawir/i *Er. N.* Vajeki *"muşawîr"*î ra xeripîyaya. Kes/çîyo aqildaro ki, kes pa mişewir keno, kes pa mişewirêno. *Tr. Müşavir, danışılan, istişare edilen.* Eger mişawirêndê ma bibîyayê, ma no karê xwu şayê bivîno.

mişembe *Nn.* Babetên naylonêndo qalin o ki ancêno çîyan ser ki o çî bibeşirîyo, mehfeze bo, bisitarîyo. *Tr. Muşamba.* Mişembe do, simerî varenan ra bibeşirno.

mişembeyîn/i *N.* Çî/keso ki, pa/ser o mişembe esto, mişembeyê ci esto, wahîrê mişembeyî yo. *Tr. Muşambalı, muşamba çekili olan.* Cadê mişembeyînî bin ki, ki wa kes nêtiro.

mişembeyîney *Nm.* Mişembeyîn/i bîyayeni. Mişembeyê ci bîyayeni, mişembe ser ancîyayeni, wahîrê mişembî bîyayeni, tey mişembe bîyayeni. *Tr. Muşambalılık, üzerine muşamba çekilmiş olmak.* Ez a mişembeyîneyda ci dimi nêkewna, ê yê vanê şima mişembe nêanto ser?

mişewir *Er. Nn.* Şewir, mişewre. Kesên yan jî çîyên ser o, sere şikdê kesên ro dayeni, fikrê ci giroteni, bi ci ya mişewirîyayeni. *Tr. İstişare, danışma.* Mi bi ci ya şewirên kerd. Labelê bi mi ki, şewirê ci merdimey ser o nêbî, qayîl bî ki dermeyan pêşaneyo. Cora mi zê ci nêkerd.

mişewirîyaye/ê *N.* Şewirîyaye/ê, tanişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi jewî ya mişewirîyayo, bi ci ya çîyên ser o fikrên dayo û giroto. *Tr. İstişare edilen, müşavere edilen, fikir teatisinde bulunulan.* Bi mi ki merdimo mişewirîyaye do rayda raşti ser kewo.

mişewirîyayeni *Er. f. M.* Mişewirîyayîş. Şewirîyayeni, tanişîyayeni. Bi jewî ya tanişîyayeni, jewî ra fikrên giroten û dayeni, bi ci ya çîyên ser o fikir dayen û giroteni. *Tr. Müşavere/istişare etmek, danışmak, fikir teatisinde bulunmak, fikir alışverişinde bulunmak.* Ez bi ci ya mişewirîyaya. Labelê ey heqê mişewirîyayîşî nêda.

mişewirnaye/ê *N.* Şewirnaye/ê, şewirîyaye/ê. Çî/keso ki ser o bi aqildê bolin a hewadeyayo û roneyayo, ser o îstîşare bîyo, ser o, bi jewî ya yan jî bi bolin a mişawere bîyo, persê ci bîyo. *Tr. "İstişare edilen/ettirilen, müşavere edilen/ettirilen, danışılan, danıştırılan.* Mi va ki, ê merseleyê mişewirnayeyî fina meyarê nê meclîsdê ma yê pakî ki pa meclîsê ma gemarin nêbo, înan ez fehm nêkerda. Soyîn jî ard.

mişewirnayeni *f. M.* Mişewirnayîş. Şewirnayeni. Çîyên, merseleyên, merdimên ser o bi aqil a werzanayen û ronayeni, rindey û xirabeya ci ser o minaqaşe kerdeni, hewadayen û ronayeni. *Tr. İstişare etmek/ettirmek, danışmak, danıştırmak, müşavere etmek/ettirmek.* Mi do verî o bimişewirnayê, dima o bîn. Înan nêverada ki ez xwuserî hereket bikera.

mişewre *Er. Nn. Bw.* Mişewir. Eger ma nê qerarî ser o mişewre nêkerdayê, ma do pê sûjdar kerdayê.

mişkê/a dari *Zoo. Nn.* Simore/ê, sîsik/i. *Tr. Sincap.* Mişkê dari do bi daran a dîyar bo ki ma ci temaşe kerê.

mişko/ê *N.* Kes/çîyo ki; zêdê merrî yo, deqe ra finên madê kesî birneno û çîyanê xiraban vano.

Tr. Fareye benzeyen. Fare gibi sık sık mide bulandıracak kötü şeyler yapan veya söyleyen. Mişko yo fina yeno, xwu hadire kerê, o do fina madê ma biqelibno.

mişmişêri *Zîr. Nm.* Dara mişmişan. Dara ki pa mişmişîy benê, mişmişîy dana. *Tr. Kayısı ağacı.* Kes do gilîyazan gilîyazêran ser o, mişmişan jî mişmişêran ser o bigeyro.

mişmişi *Zîr. Nk. Nm.* Meyweyê darda mişmişan, fekîyê mişmişêri. *Tr. Kayısı. Kayısı ağacının meyvesi.* Wişkkerdeyê mişmişan çîr ê.

mişmişî 1. *N.* Renga mişmişan. Rengên a ki mabeyndê sûrince û zerdiney da. *Tr. Sarıca, kayısı rengi, turuncu.* Xwu rê çinayêndo mişmişî kerd bî, bol pey şa bîyê. 2. *N.* Çîyo ki wextdê xwu di nêbeno, berey beno. Tersê ci "roveger" o. Qeçêndo mişmişî yo, qeçê cinîyerda ci ya dimayên o.

mişmişîney *Nm. Bw.* Mişmişîyey. Ê yê kenê bewnê mişmişîneyda ci ra. Qe beno ki mişmişîney tey çinêbo.

mişmişîyey 1. *Nm.* Mişmişîni, mişmişîney. Mişmişî bîyayeni. Renga mişmişî, zerdiney û sûrinaney. *Tr. Kayısımsı, kayısı renginde, turuncu.* Mişmişîyeyda ci ra nêbîyayê, mi do biherînayê. 2. *Nm.* Mişmişîni, mişmişîney. Mişmişî bîyayeni. Ê dimay bîyayeni, wextdê ci di nêbîyayeni, berey berey bîyayeni. *Tr. Vaktinde değil de sonradan olmak, geç olmak.* Fini bena ki çî rovegerey di zewmbîyane beno, fini bena ki mişmişîyey di.

mişon *Zîr. Nn. Bw.* Qelmi. Ez bol mişonî ser o menda û mi mişon ramito.

mişonbîyaye/ê *Zîr. N.* Qelmbîyaye/ê. Tene û çîyê cuwênî yo ki do cuwênan ser o bi ser ra şîyayen a ameyo haldê vaydayîşî di vinderdo. *Tr. Düvenle dövülen.* Boka şima xellleyê ê gidîşdê mişonbîyayeyî bişê meşti vaydê.

mişon bîyayeni *f. M.* Mişonbîyayîş. Qelm bîyayeni. Tene (xelle û mercû û kuşni û çîyêdê zêdê nînan) di mişon ser ra berdeni, qelimi ser ra şîyayeni, bi ser ra mişonî berden û arden a sapan û teneyan pêra abirnayeni, wezîyetdê vaydayîşî di vindarnayeni. *Tr. Düvenle dövülmek.* O cuwên mişon bîyo yan nêbîyo?

mişonkerde/ê *N.* Qelmkerde/ê, mişonramite/ê. Çîyo (tene, xelle) ki mişon bîyo, ser ra mişon berdo, werdî werdî bîyo, qandê pêra abirîyayîşdê ci qelmi ser ra şîya, timûtim ser ra mişon şîyayena tene û simerê deha pêra bi va ya abirêno, ameyo deraxdê vaydayîşî di mendo. *Tr. Düvenle dövülen.* Cûno mişonkerde do çiwext vaydeyo?

mişon kerdeni *f. M.* Mişonkerdiş. Qelm kerdeni, mişon ramiteni, qelmi ramiteni. Qezencan qandê werdîkerdişdê ci, qandê pêra abirnayîşdê sapan û hebikandê ci bi gayanan, bi bergîran an û bi mişonî ya ser ra şîyayeni. *Tr. Düven çalıştırmak. Düvenle buğday, arpa, nohut vs. saplı olan ham gıdaların maddelerini dövmek, sapıyla tanelerini birbirinden ayırmak.* Mi qeçkîni di bol mişon kerdo, cuwên çarnayo.

mişor *Zoo. Nn.* Çîyo ki alaf werdena tepîya heywan newedera xwu vêre ra vejeno û caweno. *Tr. Geviş.* Mangeyê mişor kenê.

mişorey *Zoo. Nm.* Mişorîni. Mişor bîyayeni. Heywanan vêre ra vijîyayena werdî û nînan firiknayeni rê cawiteni. *Tr. Geviş getirme.* Noqra jî mişoreyda înan ser o vindi. Ti yê weş gurweyênê.

mişorî *Zoo. N.* Mişorî ser/o, heqdê mişorî di, çîyê mişorî. *Tr. Gevişle ilgili, geviş hakkında, geviş üzerine, gevişe ait.* Va, mi va beno ki, kutik jî mişorîyo.

mişorîni *Zîr. Nm. Bw.* Mişorey. Mişorîni kamcîn heywanan di esta? Mesela mangan di esta.

mişorkerde/ê 1. *N.* Heywano ki mişor keno, heywanê mişorî. *Tr. Geviş getiren hayvan.* O dewaro mişorkerde do rind warî bo. 2. *Zv. N.* Çeraye/ê, çerde/ê. Kes/çîyo ki; xwu rê werd weno, xwu warî keno. *Tr. Kendisini besleyen, beslenen, atıştıran, bir şeyler yiyen.* To do xwu rê bi ê kesdê mişorkerdeyî ya bigeyrayê.

mişor kerdeni 1. *f. M.* Mişorkerdiş. Heywanandê mişorî rê, werdê xwu veten û cawiteni. *Tr. Geviş getirmek.* Mişor kerdeni di dewar warî beno. 2. *Zv. f. M.* Mişorkerdiş. Çerayeni. Xwu warî kerdeni, nan werdeni, mi zewmbîvajeyên a werd, werdeni. *Tr. Beslenmek, geçinmek, başkalarının sırtından geçinmek, atıştırmak.* Merdimo ki çîyên weno, ci rê vanê ti yê se kenê? O merdim vano ez a xwu rê mişor kena.

mişoşî 1. *Zîr. Nm.* Mercûyê tehnitey. Mercûyê ki tehneyayê. *Tr. Öğütülmüş mercimek.* Mişoşî ra ma rê şorbayên virazê ki ma xwu rê şewra şewra bişimê. 2. *Wş. Nm.* Şorba mercûyan. Şorbaya ki, bi mercûyan a virazêna. *Tr. Mercimek çorbası.* Ewro mişoşîya to bol bîya weşi.

mişrak *Nn.* Ca/erdo hera, arazîyo hera, sehaya hera. *Tr. Geniş saha/alan, geniş arazi.* Erdêndo mişrak bî, şima do xwu rê mirdî mirdî qezenc wedardayê. Şima nêzana, xwu vero dîmda.

mişraq *Nn.* Cayo ki tîjîya ci, rojê ci, şewqê ci, germê ci bol o, tîjî bol dana piro. *Tr. Güneşi, ışığı veya sıcaklığı çok olan yer.* Welatê ma mişraq

o, tînrojîyê ma jî banan ser o bol ê.

miştaxe/ê *N.* Rêzeyo weş/xasek, rêzeyo narîn. *Tr. Sistemli, hoşa giden, latif her tür dize, sıralanan şey.* Miştaxeyê vaşî, miştaxeyê daran, miştaxeyê kolîyan, miştaxeyê qeçekan ûzn. Mêrdekî patîlan ra miştaxeyên viraşt û vera payîzî rot.

miştelî *Zoo. Nm.* Şitli, leye. Darê werdîyê ki naylonan mîyan di, tenekan mîyan di, karîyayê ki qandê daran erdan di bikarîyê. Bejnê nînan hewna ancax hendê bostên benê. *Tr. Şitil, fide, fidan.* Miştelîyên bidi mi ki, ez xwu rê bikara.

mişterî *Er. N.* Girotok/i. Kes/çîyo ki;; keno çî/kesên rê qandê xerckerdişî, qandê herînayîşî, qandê serfkerdişî, qandê kirêkerdişî bibo waştok yan jî girotok/herînok. *Tr. Müşteri.* Kes şeno bi fêlandê xwu yê nazîkan a mişterî qezenc kero jî û fina kes şeno bi fêlandê xwu yê neweşan a biremno jî. Qezenc kerden û remnayeni kesî dest do.

mişterîyane *Nn.* Zêdê mişterîyana, ze ki mişterî bo, mişterî senîn benê, fêl û hereketê ci senîn benê winî bîyayeni. *Tr. Müşteriler gibi.* Mêrdek ame mişterîyane ûjanan ra geyra û şî. Ez çi zana ajanêno, o yo geyreno kesên.

mişterîyaney *Nm.* Mişterîyane/ê bîyayeni. şekil û bîçimê mişterîyan senîn bo, winî bîyayeni, winî kerdeni, fêl û hereketanê xwu goreyê înan eyar kerdeni. *Tr. Müşteri gibi, müşteri edasıyla.* Ez mişterîyaneyda ci ser o jî xeylên vinderda. Labelê mi nêşa çîyên ca kero.

mişterîyey *Nm.* Girotokey. Mişterî bîyayeni. Kesên yan jî çîyên ser o girotok/i, herînok/i, xerckerdok/i, serfkerdok/i bîyayeni. *Tr. Müşterlik.* Wa mişterîyey û wahîrê karî bîyayena şima eşkera bo. Ne bellî yo şima mişterî yê ne jî bellî yo şima wahîrê malî yê. Şima çi bîçim însan ê?

mitehîd/i *N.* Kes/çîyo ki;; bi bedelên a viraştena çîyên bi qewlên a girota xwu ser. *Tr. Müteahhit.* Mitehîdêndo mezbût ganselametey a. Çunkî erdlerzandê Marmaray di, xeylên merdim rîdê mitehîdan ra merd.

mitehîdey *Nm.* Mitehîd/i bîyayeni. Wesfê mitehîdan tey/ser o bîyayeni, karûgurwe û meslegê ci mitehîd bîyayeni. *Tr. Müteahhitlik.* Ci rê mitehîdey jî robere yena ha!

mitêl *Nn.* Mitîl, doşegîy, orxanîy, cay. Çîyê xwuradayîşî (rakewtişî) yo ki kes ya erzeno xwu ser ya kes ser o rakewno ya kes nano xwu berzîna yan jî kes anceno xwu ser. *Tr. Yorgan, yatak, yastık vb. yatak eşyası.* Mitêlan rakerê, wa meymanîy xwu rê rakewê.

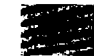
mitik *Kîm. Nn.* Zihêr, axû, jehr. Çîyo ki guneno kesî ganî ro û kesî keno zihêrokî. *Tr. Zehir, zehirleyen.* Vanê mitik gunayo piro. *Bw.* Çitiki.

mitik/i *Wş. N.* Tûno/a tûn/i, bol/zaf tûn/i. Çîyê werdî yo ki tûney ra nêwerêno. *Tr. Çok acı, aşırı acılıktan yenilmeyecek durumda olan şey veya mecazen ise hazmedilmeyecek kadar kötü olan kimse.* Zeno ze mitik. Kewto ma zincî û nêvijêno jî.

mitikey 1. *Nm.* Mitik/i bîyayeni. Bol û bol tûn/tûj bîyayeni, wesfê ci yo ravey tûn/dej bîyayeni. *Tr. Çok/aşırı acı olmak, hazmedilmeyecek kadar acı veya kötü olmak.* Mi mitikeyda ci ra, qe nêşa tam kero jî. 2. *Nm.* Axûyey, zihêrey. Mitik/i bîyayeni, axû bîyayeni, zihêr bîyayeni, jehr bîyayeni. *Tr. Zehir veya zehirleyici olmak.* Ay mitikeyda ci ra, zirar vîna.

mitîl *Nn. Bw.* Mitêl. Eger şima rew mitîlîy rakerdayê, ê do xwu rê rew rakewtayê.

mitribî 1. *Etn. N.* Mitrib, Cîngane, Qereçî. Merdimo ki Mitrib ra o, kişta Hîndîstan û çoşmedê Pakîstan û Qereçî ra yo. *Tr. Çingene.* Mêrdekî jewî rê jew mojna û va: Eger Mitribî bo, do çî arêdo. 2. *Etn. Nm.* Mitrib. Çîyo ki Mitribîyan ser o yo, ê Mitribîyan o, heqdê Mitribîyan do. *Tr. Çingenelerle ilgili, Çingeneler hakkında, Çingenelere ait şeyler.* Çî arêdayeni mitribî yo. 3. *Nn.* Mitrib. Merdimo ki zêdê fêlandê Mitribîyana hereket keno, zêdê înan luweno. *Tr. Çingeneler gibi davranan.* Ê zenê ze Mitribî.

mitribîyane *Nm.* Mitribkî, Cînganeyane, Qereçîyane. Zêdê Qereçîyana bîyayeni, zêdê Mitribîyan bîyayeni. şekil û bîçim û hal û hereket û fêlê Mitribîyan ser o bîyayeni. *Tr. Çingenece.* Ame tîya di Mitribîyane ronişt. Hetta ki pereyê xwu nêgirotîy jî nêşî.

mitribîyaney *Nm.* Qereçîyaney. şekil û bîçim û usûl û meş û fêl û mêldê xwu di zêdê Mitribîyana bîyayeni, bi Mitribîyan o mendeni. *Tr. Çingeler gibi olmak, Çingenelere yakışır bir şekilde.* Mirêki jî, fêlê Mitribîyaney ser o bî. Xwura a mitribîyaneya ci bî sebebê qewirîyayîşî!

mitribîyey *Etn. Nm.* Mitribîyey, Mitribîni, Mitribîney, Cînganeyey. Mitrib/i bîyayeni, wesfê Mitribîyan ser o bîyayeni, Mitribî ra bîyayeni, Cîngane/ê bîyayeni, heqdê Mitribîyan di bîyayeni, Mitribîyan ser o bîyayeni, ê Mitribîyan bîyayeni. *Tr. Çingene olmak, Çingene ile ilgili/hakkında olmak.* Ez Mitribîyeya ci, ci rê kemaney nêvînena.

mixanet/i *N.* Zalîm/i, zûlimkar/i, zordar/i, zor-

dest/i. Kes/çîyo ki; kesan rê zûlim keno. *Tr. Zalim, zulümkar.* Ellah ma teslîmê mixanetî nêkero.

mixanetey 1. *Nm.* Mixanetîni, mixanetîney, minnetey. Minneti anteni, minneti bin kewteni, çekû û çekûdarey bin kewteni. *Tr. Minnet etmek, minnet çekmek, minnetlilik.* Gereg o ki mixanetey tede çinêbo. Çunkî roji bêro ki, o do jî mihtacê ey bo. 2. *Nm.* Mixanetîni, mixanetîney, zalîmey, zûlimkarey. Mixanet bîyayeni, zalîm/zûlimkar bîyayeni, zûlm kerdeni. *Tr. Zalimlik, zulmetmek, zorbalık.* Mixaneteya şima, do adinî reso. Cora mixanetey biterikné.

mixanetîney *Nm. Bw.* Minnetey, mixanetey kerdeni. *Tr. Minnet çekmek.* Mixanetîney di, tim zirar esto ki, ci ra zirar reseno kesî.

mixanetîni *Nm. Bw.* Mixanetey, minnetey. Mixanetîni di ez texmîn kena ki jewên teweno.

mixara *Er. Nm.* Şikefti. *Bw.* Şikefti. Mehkûman xwu mixara mîyan di nimit bî, cenderman nêdî bî.

mixaza *Er. Nm.* Mexaza. Cayê çî rotişî yo hera û gird. *Tr. Mağaza.* Çend mixazayê şima estê? Çendê ci pancas mîtrodolî girdêrî yê?

mixeyyer/i *Er. N.* Garantî. Çî/keso ki, tey garantî esto, qandê raştey û selameteyda ci garantî deyayo. *Tr. Garanti/li.* Eger mixeyyer nêbîyayê, kesî wina ci rê rexbet nêkerdê.

mixeyyerey *Er. Nm.* Mixeyyer/i bîyayeni. Tey mixeyyer/garantî bîyayeni. Qandê raştey û selameteyda ci garantî deyayeni. *Tr. Garantili olmak.* Pêroyê mixeyyereyda ci ra ser o vindenê.

mixêri *Nk. Nm.* Dara mixan. Dara ki pa mixîy benê. *Tr. Bingöl ve civarında yetişen ve meyvesi kiraza benzeyen, kayısı büyüklüğündeki bir çeşit meyve ağacı.* Mixêri, kotî di bena û pa çiçî beno?

mixilma *Nm. Bw.* Dolbendi. Cinêkeri, mixilmaya xwu pişti xwu sere û vejîyê teber.

mixîy *Nk. Nb.* Fekîyê mixêran, meyweyê darda mixan. Bi daran a benê, tamê ci zêdê alûcan o, hendê mişmişan ê, labelê tenekên mize yê. Mixîy Çewliki di estê. *Tr. Bingöl ve civarında yetişen, kayısı büyüklüğündeki tadı ekşimsi bir meyve ağacı.* Mi bixwu mixîy nêwerdê.

mixtar/i *S. Er. N.* Keyan/i, kîyan/i. Keso ki qandê îdaregereyda dewên yan jî cayêndê zêdê mehlayên weçîneyayo û persdareya ûjanan deyaya ci. *Tr. Muhtar, seçilen.* Eger mixtar dew û mehlan ver bido, dew û mehla do asan bo.

mixtarey *S. Nm.* Keyanîyey, keyaney, kîyanîyey, weçîneyayeni. Mixtar/i bîyayeni, keyan/kîyan bîyayeni, weçîneyaye/yê bîyayeni. Qandê îdaregereyda dewên yan jî cayêndê zêdê mehlayên weçîneyayeni. *Tr. Muhtarlık, muhtar olmak, muhtarlık ofisi/bürosu, muhtarlık makamı.* Ez şîya, mêrdek mixtareyda xwu di nîyo. Ez qehrîyaya, mi va, ez hendayên ray amêya, eger mixtar jî cadê xwu nêbo, wa mixtareya wina çinêbo!

mixul *Nn.* Pexîley, hesûdey. Rindey û hewleya kesandê bînan nêwederdeni, serkewtenanê kesandê bînan qebûl nêkerdeni. *Tr. Kıskançlık, çekememezlik, sindirememek, hazmedememek.* Mixul mewerê. Eger şima ra yeno, bigurweyê, wa ê şima jî bibo.

mixuli *Zîr. Nm. Bw.* Elegi. Bi mixul a ardîy, bi pirocin a mercûy û bi serrad a jî kês rovêjêno.

mixulwer/i *N.* Hesûd/i, pexîl/i, çimbarnêkerde/ê. Kes/çîyo ki; serkewten û hewley û rindeya kesandê bînan nêşeno wedaro, qayîl nîyo ki qebûl kero, qebûl nêkeno, çimê ci hewleyda kesandê bînan vero bar nêkeno, kesandê bînan ver ra pexîley keno. *Tr. Kıskanç.* Merdimo mixulwer, sifte sifte zirar dano xwu, dima dano kesandê bînan.

mixul werdeni *f. M.* Mixulwerdiş. Hesûdey kerdeni, pexîley kerdeni. Kesandê serkewteyan ver ra qehrîyayeni. Karûgurwe û serkewtiş û hewleyda kesan ver ra qehrîyayeni, ci nêwederdani, ci ver ra pexîley kerdeni. *Tr. Kıskanmak. Birinin başarısını çekememek.* Înan ma ver ra mixul werdê.

mixulwerey *Nm.* Pexîley. Mixulwer/i bîyayeni, pexîl/i bîyayeni. Kesandê bînan ver ra qehrîyayeni. Serkewtenanê kesandê bînan, rindey û hewlîneya kesandê bînan nêwedardeni, qebûl nêkerdeni, ver ra pexîley kerdeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û serkewtişdê kesandê bînan ver ra mixul weno, ci ver ra pexîley keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kıskançlık. Başkalarının iyiliğini, güzel taraflarını, başarısını içine sindirememek, hazmedememek.* Mi vatê beno mixulwer nîyo. Ez winîyaya ki, tew mixulwereya ci ya, ci qedînena.

mixûk/i *N.* Zorba, zorbe/ê, şîret/i. Kes/çîyo ki; kesan ser o zorbeyîni keno, qewet û qudret nano însanan ser. *Tr. Zorba, zorlu, şirret, şiddet gösteren, muktedir.* Mixûk bî. Derdo ki bişo bi rindey a şarê xwu îdare bikero.

mixûkey *Nn.* Zorbayey, zorbeyey, şîretey. Mixûk/i bîyayeni. Karûgurwe û mesleg û wesfê mixûkan bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan ser o zorbeyîni keno, qewet û qudret nano însanan ser, o kes bîyayeni. *Tr. Zorbalık, zorluluk, şirretlik,*

şiddetlilik, şiddet göstermek, muktedir olmak, iktidar sahibi olmak. Mixûk bî. Derdo ki bişo bi rindey a şarê xwu îdare bikero. Mixûkeya ci hemî ser ra bî, heme çîrê bî perdedari.

miz 1. *Nn.* Pey di ancîyayeni, vera pey şîyayeni, xwu vera pey anteni. *Tr. Geri çekilme, ricat.* Miza û şî. 2. *Nn. Bw.* Mije 2. Doyê ci miz bî, eynî zerrîya mi kerdi honiki.

miza *Nk. Nm.* Qişiki, qişikîy, mîrxoşi, mîrxoşîy. Babetêndê miroyan ê. *Tr. Bir çeşit armut.* Miroyê mizey, tenekên tirş ê. Cora jî weş ê.

mize/ê 1. *Nk. N. Bw.* Miza. Miroya mizê do, tenekên tirşi bo ki biwerîyo. 2. *N. Bw.* Mije/ê 2. Mi bixwu rê, henaro mize weş o. Ez şîrinokan ra hez nêkena.

mizey *Nm.* Tirşiney. Tirşin/i bîyayeni, mize bîyayeni. *Tr. Ekşi/msi olma, ekşi olma.* Ey rê mizeya ci weşi bî, ê bînî rê tûneya ci.

mizênaye/ê *N.* Peydiante/ê, apeyante/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni vera pey anto, çerxê ci pey kerdo, açarnayo. *Tr. Geri çektirilen, ric'at ettirilen, geri döndürülen.* Ti do fekdê mizênayeyî rê se vajê û ci rê bi çi babet a qisey bikerê?

mizênayeni *f. M.* Mizênayîş. Pey di anteni, apey anteni. Kesên yan jî çîyên pey di anteni, vera pey anteni. *Tr. Geri/ye çekmek.* Ey destê xwu mizêna jî, înan boçika ci nêverdê.

mizîrayeni *f. M.* Mizîrayîş. Rêz/rêze kerdeni. Pêdima yan jî pêser o bi rêzeyên a nayeni. *Tr. Dizmek, sıralamak.* Keçekaran, keçey pêro ray ser o mizîray bîy. Mizîrayena înan a ûjay tew weşi nêbî.

mizîrîyaye/ê *N.* Rêzbîyaye/ê, rêzebîyaye. Çî/keso ki pêdima yan jî pêvero rêz/e bîyo. *Tr. Sıralanan, istiflenen.* Sîya ci ya mizîrîyayê nêkewti mi sere.

mizîrnaye/ê *N.* Rêzkerde/ê, rêzekerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên pêvero yan jî pêdima kerdo rêze, dûzan dayo bi ci. *Tr. Sıralanan, sıralandırılan, istiflendirilen, dizeleştirilen.* Şîîra şima ya mizîrnayê do şima rê kabokanê weşan bido ardiş.

mizîrnayeni *f. M.* Mizîrnayîş. Rêzkerdeni, rêzekerdeni, îstîf kerdeni. Çî/kesên ya pêvero ya pêdima yan jî pêser û pêbin di bi dûzanêndo rêzil a dûzan dayeni. *Tr. Dizeleştirmek, istiflemek, sıralamak.* Ez a kena nê çîyanê şima yê muhîman bimizîrna.

mizîyaye/ê *N.* Peydiancîyaye/ê. Çî/keso ki karûgurwe û muameleyên di mizîyayo, pey di ancîyayo/şîyo, pey di çerx bîyo. *Tr. Geri çekilen, rücu/ric'at eden.* Erdê ci yo mizîyaye, rîyê ci yo mizîyaye, destê ci yo mizîyaye û zêdê nînan a hewna bol çîyo mizîyaye esto.

mizîyayeni *f. M.* Mizîyayîş. Pey di ancîyayeni, vera pey xwu anteni. *Tr. Geri çekilmek, ricat etmek.* Eger nêmizayê, ma do pirodayê.

mizmûhal *Er. N.* Herimîyaye/ê. Çî/keso ki, kewto pêmîyan, wezîfe ra kewto, deha çîyên rê nêbeno û deha gereg ki bierzîyo. Ez texmîn kena ki na vajeki do "izmîhlal"î ra bêro. *Tr. Bozuk, bozulan, işlevsiz kalan.* No kê ma, di mengan mîyan di, bîyo mizmûhal.

mizmûhalane *Nn.* Mizmûhalkî. Ze ki mizmûhal bo, sankî ray ra bivijîyo, ze ki biherimîyo, bi şikildê mizmûhalî ya. *Tr. Bozulmuşçasına, raydan çıkmış gibi, işlevsizcesine.* Keye mizmûhalane bî, ma nêşa tede vinderîyo.

mizmûhalaney *Nm.* Mizmûhalkîyey a, bi şikildê xeripîyayen a, bi şikildê virtûvilayey a, bi şikildê serbindoyey a. *Tr. Bozulmuşçasına.* Senîn ki mizmûhalaneya mîrasdê pêrdê mi kewti mi çiman ver, hinî bermî kewt mi qiri.

mizmûhaley *Nm.* Herimîyayeni. Mizmûhal bîyayeni, pêmîyan kewteni, tevlihev bîyayeni, serûbin bîyayeni, cêrancorî bîyayeni, virtûvila bîyayeni, tam xeripîyayeni. *Tr. Tam bozulmak, işlevsiz kalmak, iyice raydan çıkmak, darmadağın olmak.* Mi do o çî, mizmûhaley di nêvînayê.

miznaye/ê *N.* Mizênaye/ê, peydiante/ê, peydikerde/ê, açarnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pey di anto, pey di kerdo, açarnayo. *Tr. Geri çektirilen, geriye doğru iade alınan, geri adım attırılan.* Ki şima qerarê xwu bimiznayê, fina ma nê karûgurweyandê bêwihêrandê winasînan mîyan nêkewtê.

miznayeni *f. M.* Miznayîş. Mizênayeni, pey di anteni, vera pey anteni. *Tr. Geri çekmek/çektirmek.* To do nêmiznayê, înan Çîyên jî nêşayê bikero.

mî *Zoo. Nm.* Pesi. Maya verekan. Heywana mêşinîya ki şit dana. *Tr. Koyun.* "Alîm do zêdê mî bo, zêdê teyrî nêbo. Çunkî mî verekdê xwu rê şit, teyri çêlekdê xwu rê virite dana."[1]

mîbzeri *Zîr. Nm.* Çî/haletîya ki, pa toxim erzêno û karêno. *Tr. Mibzer.* Mîbzeri do toxim bikaro, çînoki do jî biçîno.

mîde *An. Er. Nn.* Vêre, made, paşmûre. Însanan di vêre, cayo ki werd şino tey vindeno û firikêno.

1 Çend babetê mîyan nê yê: Qerqaşi, pesê sor (pezê sor, mîya sûri), çarwaya boçikini, mîya şewaqi.

Tr. Mide. Mîde ra, o yo hewînî nêkeno.

mîdedej/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; mîde/paşmûreyê ci yo teweno. *Tr. Mide hastası, midesine ağrı giren.* Merdimo mîdedej do şiro doktordê zerrî ki xwu muayene kero.

mîdedejey *Tib. Nm.* Mîdedej/i bîyayeni. Nêweşê mîdeyî bîyayeni, nêweşê paşmûrî bîyayeni, paşmûre tewayeni. *Tr. Mide hastası olmak, mide hastalığı.* Eger bi no babet a bo, mîdedejeya ci do, ci bi mîdîya bero.

mîhrîcan *Nn.* Şênayîya umûmî. Çîyên ser o şênemegî ya ki wext û cayêndo bellî di bena. *Tr. Festival.* Bi mi ki Suwêreki di mîhrîcanê Qeregeçî o yo bi zor a lingan ser o vinderêno, o yo bi zerrî ya nêbeno. Rojên, o do paştî ser o erd ro guno.

mîkrob/i *Zv. N.* Mîkrof/i. Çî/keso ki, zirar dano kesî, karûgurweyo pîs/xirab keno. *Tr. Zararlı, zarar veren, çirkin veya kötü işler yapan.* Merdimêndo mîkrob o, ey ra dûrî kewê.

mîkrobane *Nn.* Mîkrofane. Zêdê mîkrobana, bi mîkroban mendeni, wesfê mîkroban tey bîyayeni. *Tr. Mikropça, mikroplar gibi olmak.* Îspatey ame û mîkrobane kewt ma koçikî.

mîkrobey *Tib. Bîy. Nm.* Mîkrob bîyayeni, tey nêweşîni bîyayeni, tey çîyê mîkrobî bîyayeni. *Tr. Mikropluk, mikropluluk.* Mîkrobeyda ci ra ez nêşufêna. Labelê zewmbî çîyo ki, ez tey ray bivîna jî çinî yo. 2. *Zv. Nm.* Mîkrob/i bîyayeni, zirardan bîyayeni, tey zirar bîyayeni. *Tr. Zararlılık.* Kam ki vajo: Mi mîkrobeya ci nêdîya, zûrîy keno! Çunkî mîkrobeya ci ya herdem, resena hemini.

mîkrobin/i *Tib. Bîy. N.* Mîkrofin/i. Çî/keso ki, tey mîkrob esto, mîyan di/tey mîkrob esto, mîkrob sawîyayo pira. *Tr. Mikroplu.* Kaşka, to dest ci nêveyayê. Çunkî mîkrobin bî.

mîkrobiney *Tib. Bîy. Nm.* Mîkrofiney. Mîkrobin/i bîyayeni, mîkrob pira sawîyayeni, tey mîkropbîyayeni. *Tr. Mikropluluk.* Şima rê qey mîkrobineya ci qet a?

mîkrob *Tib. Bîy. Yûn. Nn.* Mîkrof. Çîyo werdî yo weşe yo ki, bi çiman a tenya nêaseno û çîyan xerpneno, herimneno, nêweşîni dekeno de. *Tr. Mikrop.* Dirbeta ci boka mîkrob nêgîro. Finên ki bigîro, rew rewî weş nêbena.

mîkrofey *Tib. Zv. Nn.* Ellah ma mîkrofeyda înan ra biparêzno.

mîlad *Er. Nn.* Zayeni, zayîş, zayena Hz. Îsay, bîyayena Hz. Îsay, dinya amîyayena Hz. Îsay. *Tr. Milat. Hz. İsa'nın doğumu.* Mîladê hergi çî û merdimî babetnakî yo.

mîladî 1. *Nn.* Zayen û bîyayena Hz. Îsay, dinyaamîyayîşê Hz. Îsay. *Tr. Hz. İsa'nın doğumu, miladi.* Muslumanan tewrdê Hz. Pêxemberî ya, Mîladî 622 di Mekke ra vera Medîna Hîcret kerd. 2. *Nn.* Çîyo ki bîyayenda Hz. Îsay dima bîyo. *Tr. Miladi, milatla ilgili, Hz. İsa'nın doğumu ile ilgili.* Hz. Muhemmedî (sew), mîladî 632 di dinyayê xwu virna.

mîladîya dima *Nn. Bw.* Badê Îsay. Eger verênîy mîladîya dima biyameyê, beno ki înan nikayêênan rê zewtîy bidayê.

mîladîya tepîya *Nn. Bw.* Badê Îsay. Mîladîya tepîya tarîxo hewna serdewam keno.

mîlçiki *Zoo. Nm. Bw.* Mirîçiki. Mîlçiki amê, mi vero anişti, zêdê însanan mi vero vinderdi.

mîlîmetre *Nn.* Derganeyên a ki, hezar qatî ra qatêndê metro yo. Nîşanê ci, bi "mm." ya mojêno. *Tr. Milimetre.* Mîlîmetre, des ra qatêndê santîmetre o, se ra qatêndê desîmetre yo û hezar ra jî qatêndê metre yo.

mîlleti 1. *Er. Nm.* Qewmi. Kesê ki, bi tarîxêndo xorî ya, bi qederêndo xorî ya, bi welatên a, bi dînî ya, bi kulturêndo jewane ya resayê pê, pêya bestîyayê, pêdi bîyê jew. *Tr. Millet, ulus, kavim.* Mîlleta Kurdan, mîlleta Tirkan, mîlleta Ereban, mîlleta Îngîlîzan ûzn. 2. *Nm.* Ometi, hemdînîy. Kesê ki bi dînên a pêya bestîyayê, bi eynî dînî ya pêya girêdeyayê. *Tr. Ümmet.* Mîlleta ma, mîlleta muslumanan a. 3. *Nm.* Şar, însan. Kesê ki têkilîyê pê yê û pîya cayên di manenê. *Tr. Halk, toplum.* Mêrdekî va: Eger na mîlleti pêroy zirar kerdi, wa qe ma jî zirar bikerê.

mîllî *N.* Qewmî. Çî/keso ki ê mîlletên o, bi mîlletên a beste yo, mîlleti ser o yo, heqdê mîlleti do, malûmilkê mîllet o, têkilîyê mîllet o, bi namedê mîllet a hereket keno, kay keno, bi mîllet a bestîyayo. *Tr. Milli, ulusal.* Pêveriko mîllî, edeto mîllî, kulturo mîllî ûzn.

mîllîyey *Nm.* Qewmîyey. Mîllî bîyayeni. Ê mîlleti bîyayeni, ser o mora mîlleti bîyayeni, kulturê mîlleti bîyayeni, çî û kesê mîlleti bîyayeni, mor û nîşanê mîlleti ser o bîyayeni, edetê mîlleti bîyayeni, qîmet û vayeya mîlleti ser o bîyayeni. *Tr. Millilik, ulusallık.* Mi do mîllîyeyda ci ser o, înan do qîmetdê mîllîyeyda ci ser o binûşnayê. Ma kesî jî nêşa wezîfeyê xwu bîyaro ca.

mîlok *Zoo. N.* Maseyên o ki, mîlan di coyêno, cayêndê mîlan ra hez keno. *Tr. Milli yerleri seven bir balık çeşidi.* Maseyo mîlok weşdê ci nêşî.

mîlyarder/i *Eko. N.* Kes/çîyo ki;; mîlyarênda ci yan jî mîlyarê ci estê, wahîrê mîlyaran o. *Tr.*

Milyarder.

mîlyarderey *Eko. Nm.* Mîlyarder/i bîyayeni. Tey mîlyarîy bîyayeni, wahîrê/a mîlyaran bîyayeni. *Tr. Milyarderlik.* Mîlyardereya ci çetini bî. Çunkî seredê ci ser o tim jî hewrê sîyay estîy bî.

mîlyonêr/i *Eko. N.* Kes/çîyo ki; wahîrê mîlyonên o yan jî mîlyonênda ci esta. *Tr. Milyoner.*

mîlyonêrey *Eko. Nm.* Mîlyonêr/i bîyayeni. Tey mîlyonên yan jî mîlyonîy bîyayeni, wahîrê/a mîlyonên yan jî mîlyonan bîyayeni, bol zengîn bîyayeni. *Tr. Milyonerlik.* Mîlyonêreya înan ma rê naf nêkena.

mînteş/i *N.* Çî/keso ki, finê bi ci ya karên bîyo, topnewe nîyo, xaşêlin nîyo, faroqasyon nîyo, finê destên ra ravêrdo, bi desto siftekên a nêmendo. *Tr. İkinci el, kullanılan.* Çinayo mînteş, kirrosaya mînteşi, kitabo mînteş ûzn.

mînteşey *Nm.* Mînteş/i bîyayeni. Malo xaşêlin nêbîyayeni. Malo ki, o yo fina sifteyî nêgurweyêno, o yo en kemî fina didîy gurweyêno, destên virnayo û kewto en kemî destandê didini. *Tr. İkinci el mal olma, kullanılmış mal olma.* Mi rê malo mînteş nêbeno. Do mi rê topnewe bo.

mînteşfiroş/i *Baz. N. Bw.* Mînteşkar/i. Adana di mînteşfiroşê peydê cehdedê Ebîdîn Paşa'y menşûr o.

mînteşfiroşey *Baz. Nm. Bw.* Mînteşkarey. Eger mînteşfiroşey di qezencên çinêbîyayê, o hendayên tey nêcisirîyayê. (Tûj, zêdê tîrên nêbîyê)

mînteşkar/i *Baz. N.* Mînteşfiroş/i. Kes/çîyo ki;; çîyanê mînteşan roşeno, çîyanê destrakewtan roşeno. *Tr. İkinci el eşya satıcısı.* Cinêkerên va: Mînteşkarêndo delal, hema ma kaleka yo. Ma wext bi wext şinê ser, alvêr kenê.

mînteşkarey *Baz. Nm.* Mînteşfiroşey. Mînteşkar/i bîyayeni, mînteşfiroş/i bîyayeni. Çîyanê destrakewtan roteni, çîyanê kehanan roteni, rotokê mînteşan bîyayeni. *Tr. İkinci el eşya satıcılığı.* Mi cara, mînteşkareyênda zêdê ey a, weşexlaqi nêdîya.

mîr 1. *Nn.* Çîyo ki ardan ra virazîyayo ki, ci ra nan virazîyo, ard û çîyê alawitey. *Tr. Hamur.* Mîrê ci wişk bî, ma nêşa weş akero. 2. *Zv. Nn.* Alawî, meya, kakil, şîret, mîraz. Awa heme çîya ki guvişîyayen di vijêna. *Tr. Maya, öz, usare, özsu, terbiye, eğitim. Terbiyeye göre kendisinden beklenen asli şey, yoğrulan şey.* Mesela vanê: Mîrê lajekî weş alawîyayo, xetayo xirab nêkeno.

mîr/i 1. *S. N.* Tewro/a gird/i, en gird/i. Kes/çîyo ki; kiştda payeyan ra tewro gird o, tewro pîl o. Hergi hukimdar o ki dewletênda qonfederali ser o yo. *Tr. Makamca en büyük.* Vanê dewrê Osmanîyan di, mîrê Kurdîstani filan kes bî. 2. *Leş. N.* Sereskero/a tewro/a gird/i. *Tr. En büyük askeri makam.* Mîrê ci do jî eskeran ser o hadire bo.

mîr alawiteni *f. M.* Mîralawitiş. Mîr laliteni. Ard û çîyê zêdê ardan alawiteni, pêmîyan di rind û rind têvdayeni; bi destan a, bi lingan a bincomî kerdeni. *Tr. Hamur yoğurmak.* Ma do mîrê qandê nandê tîrî alawê.

mîras *Er. Nn.* Çîyo (serwet, zengîney) ki kesî rê marûpêrdê kesî ra, kalik û pîrikandê kesî ra menda, yan jî manena. Malo qîmetdaro ki kesî rê bavûkalikan ra mendo. *Tr. Miras.* Pêrdê ma ra ma rê Suwêreki di arsayên û Adana di jî banên mend.

mîrasger/i *N.* Kes/çîyo ki;; ci rê marûpêrdê ci ra, kalikûpîrikandê ci ra, bavûkaldê ci ra çîyêndo qîmetdar, milkên, serwetên, zengîneyên û çîyêndo winasîno biqîmet mendo. *Tr. Mirasçı.* Mîrasgerê pêrdê min ê lajekîy hîrê, keynekîy jî pancîy bîy.

mîrasgerey *Nm.* Mîrasger/i bîyayeni. Hussedarê milkdê kalikûpîrikan ra mendeyî bîyayeni, hîssedarê milkdê may û pîyê mendeyî bîyayeni, hergi hîssedarî ra jew bîyayeni. *Tr. Mirasçılık.* Goreyê huqûqî mîrasgerey, bi qeçbîyayîşî ya ya, bi heqkerdişî ya nîya. Însan wexto ki mar û pêrên ra bêro dinya, eger malûmilkê pêrdê ci bibo, raştanraşt beno mîrasger.

mîraswer/i *N.* Mîrasxwur/i, tembîhl/i. Kes/çîyo tembîhl o ki destbera ci çinî ya, nêgurweyêno û keda verênan, keda kalikûpîrikan weno, timûtim beno sebebê vinîkerdişî, malûmilkdê verênî ra kemênayo û nêzeyîdnayo. *Tr. Mirasyedi.* Lajek mîraswer bî. Nêkerdê û ronîştê. Bi no babet a malûmilkê kalikûpîrikan pêro kerd vinî.

mîraswerey *Nm.* Mîrasxwurey. Bi tembîhley a, mîrasê kalikûpîrikan werdeni, nêkerden û serfkerdeni, malûmilkî qedînayeni. Malûmilkdê verênan ra kemênayeni, labelê nêzeyîdnayeni. *Tr. Mirasyedilik.* Mîraswereya ci menşûri bî, pêrini zanayê.

mîrasxwur/i *N. Bw.* Mîraswer/i. Mi qe no welat di, mîrasxwurênda zêdê nay terrala Bexdadî nêdî.

mîrasxwurey *Nm. Bw.* Mîraswerey. Mîrasxwureya ma Kurdan bol a. Çunkî kanî pîşdareya Asûrîyan û Keldanîyan û Keyanîyan? Kanî medenîyetê Medan û Sasanîyan û Eyyûbîyan û hewna xeylên zêdê nînan dewletandê gird û werdîyan?

mîrat/i *N. Bw.* Mêrat/i. Mîrato ci ra nêkewno ki

ez verda. Ti vanê beno ki bîyo mekir!

mîratey *Nm. Bw.* Mêratey. Birak! Ellah zano ki, ti yê mîrateya ci, xwu rê bol kenê gire?

mîraz 1. *Bw.* Cisn 1. Mîraz nêbîyayê ma nêberdê. 2. *Nn.* Helatî. Mîro meya kerde, mîro tirş, mîro tirşkerde, mîro tirşîyaye. Mîro ki meya dekerda de. *Tr. Maya, mayalı hamur, ekşitilen hamur.* Ewro mi şî firûni ra tenekên mîraz ard, ma pa mîrê xwu kerd mîraz.

mîrek *Wş. Nn.* Şerbet, yan jî çîyêndê zêdê ribî, debêno mîrî ser û ci ra şîrane vijêno. *Tr. Hamur tatlısı.* Noqra mîrek do bol weş bo.

mîrekîy *Wş. Nb.* Babetên şamî ya ki, bi goşt yan jî bê goşt jî virazêna. Hendê seredê giştêna mîrekê barî virazenê û kiştênda ci di tepêşenê, tenekên jî goşteko ante dekenê de û tenek/qirtikên goşê ci tadanê. Dima awi di girênenê, peyşeno tepîya werêno. *Tr. Mantı, mantı yemeği.* Verî pîlanê ma mîrekîy bol viraştê. Nika bolkî goştinanê nînan virazenê.

mîreşîr/i *S. N. Bw.* Paşmîr/i, reîsê/a eşîri, reîsê/a ezbeti, sermîyanê/a ezbeti/eşîri. O/çîyo ki eşîri îdare keno, eşîri rê reîsey keno. *Tr. Aşiret reisi, boy beyi.* Mîreşîr do emir bido eşîri ki eşîri ray kewo.

mîreşîrey *S. Nm. Bw.* Paşmîrey, reîseya eşîri, sermîyaneya ezbeti bîyayeni. *Tr. Boy/aşiret reisliği.* Mîreşîreyrê zengîney û xurtey lazim a.

mîrey *Nm.* Mîr bîyayeni. Meqam û payeyê mîran. Reîseya dewletênda werdî, sermîyaneya dewletênda otonomi, hukimdareya dewletênda werdî yan jî wîlayetênda girdi. Dewletênda qonfederali di, reîseya hergi dewletda werdîyeri bîyayeni. *Tr. Konfederal bir devlet veya bu özelliği taşıyan bir devlette, her bir küçük devletin başındaki hükümdar olmak veya statüsü.* Verê Osmanîyan di jî, mîr û mîreya Kurdan û Kurdîstanî esti bî.

mîrê/a mîran 1. *S. N.* Meqamî di, îdareyêndo federal di îdaregero/a tewro/a gird/i. Deha ney ser ra bi meqamî ya îdare di, kesêndo deha gird nêvîneyêno. *Tr. En büyük idari makamda olan.* Dewrê Osmanîyan di vanê filan kes mîrê mîran ê Kurdîstani bî. 2. *Leş. N.* Leşkerey di, çîyêndo zêdê garnîzonî di, eskerîyeyêndo federal di wahîrê/a meqamdê tewrê girdî. *Tr. Federal bir askeri genel grubun genel komutanı.* Mîrê mîranê ci tey şî bî, mişewirîyayeni.

mîrê kuloran *Wş. Nn.* Mîro ki qandê kulor û kilênceyan alawîyayo, bîyo hadire. *Tr. Çörek ve çörek türü yuvarlak tava veya sac gibi yerlerde pişirilecek olan ekmeklerin hamuru.* Mi ci rê mîrê kuloran kerd hadire û ez amêya. Ez çi zana a do nêşo kulorîy virazo.

mîrê nanî *Wş. Nn.* Mîro ki qandê nanî alawîyayo bîyo hadire. *Tr. Ekmek hamuru.* Nanpewtokî mîrê nanî alawit û na nan akerdokî ver.

mîrik *Wş. Nn.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Mîrikîy. Mi rê qe mîrikên jî nêkewno?

mîrikîy *Wş. Nb.* Jewamorê ci "mîrik" o. Şamîyênda mîrî ya. *Tr. Mantı, mantı yemeği.* Mîrikîy verîndera yo ki, kê ma di bena.

mîrkelami *Nm.* Qisaya xasi, qisaya mêrxasan, qisaya weşi, qisaya camêrdan, kelama tewra weşi. *Tr. En iyi söz, kral söz, kral sözü, erkek sözü, seçkin söz.* Ê merdimî ra, mîrkelami vajêna. Çunkî o bixwu jî mêrxas o.

mîrkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki, jewî ci ra mîr veto, kerdo mîr, pira mîr alawito; Mesela meqarnayo ki şamîkerdiş di kerdo mîr. *Tr. Hamurlaştırılan gıda.* To qe qaxûyê ê meqarnadê mîrkerdeyî nêgiroto? 2. *N.* Keso ki, jewî yan jî tayêni xwu rê yan jî cayên rê kerdo mîr, kerdo serdar, kerdo emîr, kerdo îdareger. *Tr. Emir yapılan, en ileri seviyede yönetici edilen.* Keso mîrkerde qenê layiq bo!

mîr kerdeni 1. *f. M.* Mîrkerdiş. Mîr alawiteni, mîr laliteni, mîr viraşteni. Qandê nanî û çîyêndê winasînî mîr alawiteni. *Tr. Hamur yapmak, hamur yoğurmak, hamur hazırlamak.* Ti yê kenê nê ardan se kerê? Ez a kena mîr kera. 2. *f. M.* Mîrkerdiş. Emîr kerdeni. Sermîyan û îdaregero tewro ravey kerdeni. *Tr. Emir etmek. En ileri derecede yönetici haline getirmek.* Kurdan kam ki xwu rê kerd mîr, gerek ki ey jî ci rê xîzmet bikerdayê.

mîrkut *Zîr. Nn.* Darsoqî. O çîyo ki kes pa kuwate kuweno. (Zafamorê ci "mîrkutîy" ê.) *Tr. Tokmak.* Pêlewanan kuwate kerdê, jewî mîrkut wedardê, jewî ronayê û dêra mîrkutî jî vatê.

mîrkutey *Nm.* Darsoqîyey. Mîrkut/i bîyayeni, darsoqî bîyayeni. *Tr. Tokmak görevini görmek, tokmak özelliğini taşımak.* Mi rê ki, mîrkuteyda ci di zirarên çinî yo.

mîrkutîy *Nb.* Ê mîrkutê çirê aja di? Berê, ê mîrkutan bidê ra ci.

mîrkutokî *Tib. Nm.* Şelengo, şelengoy. Bolekê ci mîrkutokîy. Gandê kesî di mîrkutokên tenya nêvijêna. Cora na vajeki bi şikildê bolekeyda ci ya vajêna. Gandê însanan di vijênê û tey aweki arêbena. Dima jî na aweka ci teqena. Hergi merdim mîrkutokîy vejeno. Eger ki werdîyey di vejo, gengaz ravêreno. Eger ki girdey di ravêrno, wexta jî ser o beno giran, qe beno ki jî pa bimiro.

(Zafamorê ci "mîrkutokîy" ê.) *Tr. Su çiçeği, su çiçeği hastalığı.* Hetta ki ser o giran nêbîyo, beri na nêweşîna mîrkutoki bimojni ra doktoran.

mîrkutokîy *Tib. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Mîrkutoki 1. Mêrdekên vîstîya tepîya mîrkutokîy vetîy, ser o bî giranîy, ma ci ra bol tersay.

mîro helatî *Wş. Nn. Bw.* Helatî 2. Mi mîrê ci yo helatî kerd kulorîy.

mîrxasi *Sn.* Goçînî. Derzînîya gird a ki kes pa çuwalan û orxanan û doşegan û çîyanê winasînan derzeno. *Tr. Çuvaldız.* Mîrxasi do esas ci çimî ra şîyayê, fina şî ci lingî ro.

mîrxoş/i *N.* Mize/ê, tirşin/i. Çî/werdo ki tamdê ci di mîzeyîney/tirşiney esta. *Tr. Ekşimsi, ekşimtırak.* Henaro mîrxoş, miroya mîrhoşi, beşîlaya mîrxoşi ûzn.

mîrxoşi *Nk. Nm.* Qişiki, miza, mize. Babetên miroya tirşin a. (Zafamorê ci "mîrxoşîy" ê.) *Tr. Bir çeşit ekşimsi armut.* Mi babet babetî miroy ardîy nay ci vera, ay xwu rê miroyênda mîrxoşi weçînê.

mîrxoşîy *Nk. Nb.* Mizey, qişikîy. Babetên miroyê tirşin ê. *Tr. Ekşimsi bir çeşit armut.* Kaşka to ma rê tayên miroyê mîrxoşîy biardayê.

mîsqal *Er. Nn.* Jew û nîmê dîrhemî yo. Mîsqalên keno çehar xram û nîm. *Tr. Bir buçuk dirhem veya dört buçuk gram ağırlığındaki bir ölçü birimi.* Mi rê mîsqalên nan bidi, ez bûra. 2. *Er. Nn.* Çîyêndo bol û bol werdî yo ki, ze ki çinêbo. *Tr. Zerre, küçük parça.* Ci rê mîsqalên jî nan bidayê, mi do bivatayê dayo ci. Labelê a ya zûrê bêterîy kena. Kure jî hendayên nêbeno.

mîsqalek *Nn.* Zîrekek. Zîreko werdîkek. Mîsqalêndo werdî, mîsqalî jî werdêri û tayênêri. *Tr. Küçük bir zerre miskal kadar, görünmeyecek kadar az.* Madamo ki nêşayo, şima rê ci ra mîsqalekên çî jî bido, şima yê çirê xwu kenê rezîldê alemî ki?

mîsqalekê *H. Bw.* Mîsqalekên. Ti şenê ci rê mîsqalekên nanek bidê ci?

mîsqalekên *H.* Mîsqalekê. Bol tayên, bol werdî, qirtikên, hendê zerreyên, hendê jew û nîmdê dîrhemên. *Tr. Çok az, zerre kadar, hesaba katılmayacak kadar az.* Mi mîsqalên cidayê jî ey rê vêşî bî.

mîsqalê *H. Bw.* Mîsqalên. Tey mîsqalê namûs çinî yo. Eger bibo, o fina ûja pay nêkeno. Hema ez a zana ki, o do bi ney a pîya ûja ra nêvijîyo jî.

mîsqalên *H.* Zîrekên, mîsqalê. Jew/yew mîsqal, bol û bol werdî, hendqerak ki bîyayeni, hendê zîrekên. *Tr. Bir miskal kadar, zerre kadar, yok denecek kadar az.* To qe nêşa mîsqalên jî bido bi ci?

mîşin *Nn.* Meşîn. Postê mîyan o ki, awda ci mîyan di emaret bîyo. *Tr. Meşin. Tabaklanmış koyun derisi.* Mîşînî ra, ê yê kenê kurk virazê.

mîşkeb/i *Sn. N.* Qulkar/i. Çîyo ki, çîyanê asinînan qul keno û tede birxû û cayê birxûyan vejeno. *Tr. Burgu, matkap, delici, oyucu, vida açan alet.* Mîşkeb, wîday û cayanê wîdayan akeno.

mîwarîkar/i *Eko. N.* Warîkarê/a mîyan. Kes/çîyo ki;; mîy warî keno, xebatê ci mîyan ser o yo. *Tr. Koyun yetiştiricisi.* Merdimo mîwarîkar û qezencê xwu mîyan ser ra gîno.

mîwarîkarey *Eko. Nm.* Warîkarê mîyan bîyayeni, mî (mêşinî) warî kerdeni, bi mîyanan dilig kerdeni. *Tr. Koyun yetiştiriciliği.* Mîwarîkarey û bizinî warîkarey jew nêbena. Warîkarê mîyan rehat keno, warîkarê bizan çekû anceno.

mîyan *Nn.* Zerre, orte, werte, dexîl, mabeyn, are, tey, navik. Orteyê didi yan jî bol çîyan, mîyanikê çîyan, navikê çîyan. *Kur. Hundir, nav. Tr. İç, orta, dahil, ara.* Lajeko werdîkek kewto zebeşeri mîyan, ez jî şima mîyan di menda ûzn.

Mîyan Asya *Cog. Nm. Bw.* Navik Asya. Kurdîy Mîyan Asya ra nêameyê, verîndera yo herûnda xwu di bîyê. Labelê Tirkîy Mîyan Asya ra ameyê.

mîyanca *Tib. N.* Kes/nêweşê mîyandê cayan. Nêweşo ki kewto cayan mîyan. *Tr. Yatalak.* Nêweşa mîyanca bî. Cora ez şîya mi ci rê yarmetîni kerdi.

mîyancayane *Nn.* Zêdê mîyancayan bîyayeni, wesfê mîyancayan tey bîyayeni, nêweşê mîyandê cayan bîyayeni, zêdê nêweşandê mîyandê cayan bîyayeni, ca di bîyayeni, ze ki ca di bo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yatalakça.* Lajek winî mîyancayane ame ma het di ronişt.

mîyancayaney *Nm.* Mîyancakîyey. şekil û bîçim û wesf û mêl û rayda xwu di mîyancayane/ê bîyayeni, zêdê nêweşandê mîyandê cayan bîyayeni. *Tr. Yatalaklar gibi olmak.* Ti yê kenê mîyancayaneya ci se kerê?

mîyancayey *Tib. Nm.* Mîyancakî. Mîyancayîni. Mîyanca bîyayeni. Nêweşê/a mîyandê cayan bîyayeni, cayan mîyan di rakewteni. *Tr. Yatalaklık, yatan hasta olmak.* Ellah kesî mîyanca nêkero, mîyancayey di kes û qeç û qulê kesî beno rezîldê alemî.

mîyancayîni *Tib. Bw.* Mîyancayey. Eger mîyancayînida ci ra nêbo, kes kîberê a zalimeri jî ser o nêceneno. Çunkî ganselameteyda xwu di bol zalimî bî.

mîyance *Wş. Nn.* Çîg. Mîyancî ra çîgkufte, çîgê lênî û çîyo winasîn virazêno. Na şamî, sifte

ronpîyaz virazêno, dima jî mîyanceyî dekenê quşxanî û pewtena ci pawenê. Mîyance awa xwu anceno tepîya, lêni adilganî ra ronanê û û beno serd tepîya jî wenê. *Tr. Kısır. Kısır yemeği.* Ci rê mîyance birxulî ra weşêrî yo.

mîyandar/i *N.* Çî/keso ki tey do, mîyan do, dekewto de, dexîl bîyo, bîyo pa. *Tr. Katılımcı, katılan, müdahil.* Pêserikdê ci di da seyên mîyandar, bi hezaran a temaşeger est bî.

mîyandarey *Nm.* Mîyandar/i bîyayeni, mîyan kewteni, dexîlê ci mîyayeni, tey bîyayeni, mîyandaran ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; şino dekewno de, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Katılımcılık, katılmak, dahil olmak.* Mi cara mîyandareyênda winîsîni ne dî bî ne jî vînê bî.

mîyander *Rob. Nn.* Lîsta. Çîyo (nuşte, ca) ki mîyanî û çî û kesanê mîyanî mojneno. *Tr. Menü, liste.* Kes do têlefûnî di sifte sifte mîyanderî kewo ki, kes bizano kes do kotî ra dekewo de û bigeyro çiçî.

mîyandest/i *N. Bw.* Derdest/i. Eger a roji ûja di mîyandest bîyayê, înan deha ez nêverdayê.

mîyandestey *Nm. Bw.* Derdestey. Ez mîyandesteyda ê mehkûmî rê heyret manena.

mîyandew/i *N.* Şar/i, xerîb/i, mîyandewî. Kes/çîyo ki; dima kewto kesî mîyan; dewijo nikayên û kesî ra nê, zewmbîyan ra yo. *Tr. Yabancı, başkası, öteki. Bir yere sonradan yerleşen ve yerli/asıllardan olmayan.* Merdimo mîyandew, çi zano zêdê dewijî serbest bigeyro ki?[1]

mîyandewîyey *Nm.* Xerîbey. Teber ra bîyayeni, zerre ra nêbîyayeni. Kesî ra nê, şarî ra bîyayeni, xerîb bîyayeni. *Tr. Yabancı olmak, yabancılık, içerden olmama, dışardan olmak.* Mîyandewîyeya ci ya, pêro jî ser o. Ti vanê beno ki hewna vizêr ameyo, halbûkî se serr o ki ameyo. Nêşeno dewî bo, tim mîyandewî maneno.

mîyan di *H.* Mîyander, tey di, teyder, dexîl. Çî/keso ki kes yan jî çîyên mîyan do, tey do, dexîlê ci yo. *Tr. Dahil, içinde.* Vizêr nameyê to jî mîyan di bî. Kê nameyê to mîyan ra veto?

mîyandibîyaye/ê *N.* Taw/i, teydibîyaye/ê, teyderbîyaye/ê, dexîlbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan çîyên mîyan do, dexîlê ci yo. *Tr. İçinde olan, dahil, müdahil, içeride olan, geçerli olan.* Ti yê kenê, ê kesê mîyandibîyayeyî sera birişê?

mîyan di bîyayeni *f. M.* Mîyan di bîyayîş. Tawey, hesibîyayeni. Tey der bîyayeni, tey di bîyayeni, dexîl bîyayeni, taw/i bîyayeni, hesibîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Dahil olmak, içindelik, sayılmak, hesaba katılmak, kabul edilmek, geçerli olmak.* Ti ki zanê, mîyan di bîyayîşê ci rind o yan nêbîyayîşê ci?

mîyandimende/ê 1. *N.* Tedemende/ê, teymende/ê. Kes/çîyo ki; cayên di mendo û nêşayo bivijîyo, o yo hewna tey di. *Tr. İçinde kalan, çıkamayan.* Çakûçê mîyandimendeyî mîyan ra veji û bidi mi. 2. *Zv. N.* Tedemende/ê, teymende/ê, hêçek/i, demende/ê, neteba. Çî/keso ki, nêşayo mîyan ra bivijîyo û tede mendo, tey di mendo, nêşayo bi sereyo bivijîyo. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, aciz, üstesinden gelemeyen.* Berê bidê ê mîyandimendeyî ki, wa o jî mîyan ra bivijîyo.

mîyan di mendeni 1. *f. M.* Mîyan di mendiş. Tede mendeni, tey mendeni, dexîl di mendeni. Çîyên, banên, gireyên yan jî çîyêndê zêdê nînan mîyan di mendeni. *Tr. İçinde kalmak, dahilde kalmak, iç kısmında kalmak.* A kotî di bîya? A eynî ca di. Labelê mîyandê ci di mendi bîya. 2. *Zv. f. M.* Mîyan di mendiş. Tedemendeni, tey mendeni, bêçare/ê mendeni, mîyan ra nêvijîyayeni, nêteba bîyayeni. *Tr. İçinde kalmak, çaresizleşmek, hiçlik pozisyonuna düşmek, çıkılamaz duruma düşmek.* Ti mîyan di mendi bîya, mi dest eşt bi to.

mîyandiwêlan *S. Nn.* Diwêlan ser, diwêlan ser ra, dewletan ser, serdewletan, mabeyndê diwêlan di, mabeyndê dewletan di. *Tr. Uluslararası, milletlerarası, beynelmilel.* Reîsê Cumhûrî va: Eger şeno wa mîyandiwêlan ser ra kar bikero, ma bi xwu ya berê teber.

mîyandoşî *An. Nm.* Mîyaneyo qalin. Mîyaneyo ki doşîyan mîyan di maneno, orteyê di doşîyan. *Tr. Üst bel, iki omuz veya iki kürek arası olan bel.* Mîyandoşîyandê ci di, dejên vijîya bî.

mîyane *An. Nn.* Paştî. Mîyandoşî, mîyaneyo barî û mîyaneyo qalin, pêro mîyane hesibêno. Mîyane kulomekan ra dest keno pa, hettanî vîye serdewam keno. *Tr. Bel.* Mîyaneyî ser derg bî û rakewt.

mîyanebarî *An. Nn.* Camêrdan di, Kes/çîyo ki;; mîyaneyê ci barî yo, bejna ci weş a. Labelê qandê kar û gurweyî tey kemaney esta, zaîf o. Cinîyan di kes/çîya ki mîyaneyê ci barî yo, bejn û asayîşê ci weş o, kesî rê weş asena. *Tr. Erkeklerde ince belli, beli ince olduğu için iş vb. durumlar için zayıf, kadınlarda ise ince ve hoş endamlı.* Keynekênda mîyanebarî bî.

mîyanebarîyane *Nn.* Zêdê mîyanebarîyan bî-

1 Mîyandew yan jî mîyandewî dima bi şikildê "quşlaqçî" ya vajîyayo ki na vajeki, *Tr.* di "*kışlakçı*" ra gêrîyaya.

yayeni, wesfê mîyanebarîyan tey bîyayeni, bi mîyanebarîyan o mendeni, ze ki mîyaneyê ci barî bo, karûgurwe kerdiş di mîyane di zaîfey bîyayeni û keynan di jî bejna ci weşi asayeni. *Tr. İnce belli bir görüntüye sahip olmak, beli kendisini gösterir gibi olmak, endamı hoşça olmak.* Qey mi weş nêdî. Mi rê winî mîyanebarîyane/ê ame/ê. Beno ki jî winî nêbî.

mîyanebarîyaney *Nm. şekil* û bîçim û meş û mêl û usûl û asayîşdê xwu di zêdê mîyanebarîyan bîyayeni, bi mîyanebarîyan o mendeni. *Tr. İnce bellilerin görüntülerini sergilemek, ince belli görünmek.* Ê yê hewna, mîyanebarîyaneyda ay ser o qisey kenê. Mi rewna yo qerarê xwu dayo, nêbeno.

mîyanebarîyey *An. Nm.* Mîyanebarî bîyayeni. Mîyaneyê ci barî bîyayeni, qandê ciniyan bejna ci weşi û camêrdan di jî karûgurwe kerdişî tey kemaney bîyayeni. *Tr. İnce belli olmak, beli ince ve endamı hoş olmak. Erkeklerde iş için yeteresiz ve kadınlarda ise boy ve pos için hoş görünümlü olmak.* Keynan di mîyanebarîyey weşêrî çiçî esto ki, ti yê nêrîdenê?

mîyanecêramîyaye/ê *N.* Mîyanewaramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hezên ra mîyaneyê ci ameyo war, rayandê ci yê cînsîyetî ra aviki amêya war. *Tr. İhtilam olan.* Merdimo mîyanecêramîyaye, do şiro xwu bişuwo û helal kero.

mîyane cêramîyayeni *f. M.* Mîyanecêramîyayîş. Mîyane war amîyayeni, îhtîlam bîyayeni. Bi hezên a rayandê ci yê cînsî ra aviki amîyayeni. *Tr. İhtilam olmak, boşalmak.* Meymaney di, mîyaneyê ci ame cêr/war, qandê helaley nêşa xwu rê awi biwazo.

mîyaneçewt/i 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; mîyaneyê ci çewt o, qozix o, mîyanedê ci gireyê ganweşîni esto. *Tr. Kambur.* Tîya ra kesêndo mîyaneçewt nêravêrd. 2. *Zv. N.* Barçewt/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên bin di, kişta debarî ra, kişta ganweşey ra, kişta giraney ra, kişta çîyêndê winasînî ra mîyaneyê ci çewt o. *Tr. Yükü eğri. Ekonomik, sağlık gibi bir durumda olumsuzluk yaşayan, yükü ağır olan.* Meşirê, ê kesdê mîyaneçewtî rê bar mebê.

mîyaneçewtey 1. *Tib. Nm.* Qozixey. Mîyaneçewt/i bîyayeni. Mîyanedê ci di, çewtey û gireyên mîyanî bîyayeni. *Tr. Kamburluk.* Eger ti mîyaneçewteya ci xwu rê gire nêkerê, tey qusûrên çinî yo. 2. *Zv. N.* Barçewtey. Mîyaneçewt/i bîyayeni. Kişta debarî û nêweşîni û çîyandê winasînan ra barê ci çewt bîyayeni. *Tr. Ekonomik, hastalık vb. gibi bir durumdan kaynaklanan bir eğrilik veya olumsuzluğunun olması.* Ez a bolkî mîyaneçewteyda ci rê qehrêna.

mîyaneraşt/i 1. *N.* Mîyanetîk/i, mîyanedûz/i. Kes/çîyo ki; mîyaneyê ci raşt o, tîk o, çewt nîyo, qozix yan jî çîyêndo winasîn nîyo. *Tr. Beli dik, beli düz. Beli kambur olmayan.* Bewnî şîyayîşdê, ê mîyaneraştî û mîyaneçewtî ra, şima ferqê ci bivînê. 2. *Zv. N.* Barraşt/i. Kes/çîyo ki; kişta debarî, kişta ganweşîni û kiştda çîyandê winasînan ra mîyaneyê ci çewt nîyo, raşt o, hewl o, rind o, baş o. *Tr. Ekonomik veya sağlık gibi bir durumdan dolayı beli düz/doğru olan, bir eksikliği bulunmayan, olumsuzluğu olmayan.* Şirê merdimê mîyaneraştî kêfsad kerê. La ki nêbo nêbo ki şima kesê mîyaneçewtî kêfsad kerê!

mîyaneraştbîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyandê girdan û çetinan bin ra vijîyayo, bîyo serkewte, giraney ser ra werişta, giraneyênda zêdê debarî û nêweşîn û çîyandê winasînan bin ra şayo bivijîyo, bîyo serkewte. *Tr. Ekonomik gibi olumsuz bir durum altından çıkabilen, belini doğrultan, kendini düzelten, düzlüğe çıkan.* Keso mîyaneraştbîyaye, do noqor senîn bikero ki, fina vinî nêkero?

mîyane raşt bîyayeni 1. *f. M.* Mîyaneraştbîyayîş. Mîyaneraştey, mîyaneraştîni. Mîyane tîk/dûz bîyayeni. Nêweşîn û karûgurweyên û çîyêndo normal di mîyane tîk/dûz bîyayeni. *Tr. Belini düzeltmek/doğrultmak.* Nê bardê giranî bin di, kam do bişo wina bi gengazey a, mîyaneyê xwu raşt kero? 2. *Zv. f. M.* Mîyaneraştbîyayîş. Mîyaneraştey, mîyaneraştîni. Karûgurweyêndê zêdê debarî di, zêdê nêweşînên di, zêdê halneweşeyên di, mîyaneyê xwu raşt kerdeni, selamet kewteni, selametey vînayeni, rehat kerdeni, rehatey dîyayeni, dûz kewteni. *Tr. Kriz gibi ekonomik bir durumdan kurtulmak, önemli bir hastalıktan çıkmak veya kurtulmak, düzlüğe çıkmak, rahatlamak.* Bizor emserr mîyaneyê ma bîyo raşt. Hetta nika ma merdey bîy.

mîyaneraştkerde/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; doktorên yan jî kesêndê zêdê doktorên mîyaneyê ci kerdo raşt, kerdo dûz, gireyê mîyanedê ci berdê, qozixeya ci kerda raşti. *Tr. Bel eğriliği giderilen, beli düzeltilen, kamburluğu iyileştirilen.* Şima do ê nêweşê mîyaneraştkerdeyî, key birişê keye? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; poxda gireyêndê debarî di, gireyêndê nêweşînên yan jî halneweşeyên di, jewî yan jî tayêni ci rê yardim kerdo, paştî daya bi ci, dest eşto bi ci û mîyaneyê ci kerdo raşt, veto dûz, ardo axwu, ci

rê rehateyên peyda kerda. *Tr. Beli düzeltilen/doğrultulan, düze çıkanlan. Ekonomik veya hastalık türü olumsuzlukları giderilen, rahatlatılan, gün ışığına çıkarılan.* Gereg ki keso mîyaneraştkerde jî qe destên bierzo jû-didîyên.

mîyane raştkerdeni 1. *f. M.* Mîyaneraştkerdîş. Çewt bîyayeni ra vijîyayeni û raşt bîyayeni. *Tr. Belini doğrultmak/düzeltmek, belini dikleştirmek.* Mi senîn ki mîyaneyê xwu kerd raşt, firkên dekewti de. 2. *Zv. f. M.* Mîyaneraştkerdiş. Karûgurwe di raşt bîyayeni, xwu dîyayeni, axwu amîyayeni; debarî/diligî di vera xeyr şîyayeni, barê serdê doşîyandê xwu, xwu ser ra qelibnayeni. *Tr. Belini düzeltmek, yükünü hafifletmek, ekonomikmen düze çıkmak, hafiflemek.* Axirî ki şukur mi şa ê deynana tepîya mîyaneyê xwu raşt kero.

mîyaneraştnêbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; doktorên yan jî çîyêndê zêdê nêweşxaneyên çewtey û qozixeya ci nêşayo raşt/dûz kero, çewt verdayo. *Tr. Bel eğriliği giderilemeyen, beli düzeltilmeyen veya düzeltilemeyen, kamburluğu giderilemeyen.* Mi çimî di ki o nêweşo mîyaneraştnêbîyaye do fina nê nêweşxaneyî nêro. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; nêşayo bivijîyo dûz û rehatey û gengazey, nêşayo karûgurwe û halnêweşeyda çetini û girani û nêbîyayê bin ra bivijîyo û mîyaneyê xwu raşt kero. *Tr. Belini doğrultamayan/düzeltemeyen; düzlüğe, rahatlığa veya huzura çıkamayan.* Ez ba, ez merdimdê mîyaneraştnêbîyayeyî ra nê çîyanê giranan nêwazena! To çirê waşt?

mîyane raştnêbîyayeni 1. *Tib. f. M.* Mîyane raştnêbîyayîş. Çewtey û qozixeya mîyaneyî, raşt nêbîyayeni. Gireyê ki bi şikildê nêweşînên a mîyaneyî di manenê, weş nêbîyayeni. *Tr. Belini doğrultamamak, bel eğriliği veya kamburluğu giderilememek.* Vanê beno ki panc-şeş finîy jî bîyo emelet. Fina jî mîyane raşt nêbîyo, qozixeya ci nêşîya. 2. *Zv. f. M.* Mîyane raştnêbîyayîş. Dûz nêkewteni, dûzey nêdîyayeni, dûzey nêvijîyayeni, weşey nêvijîyayeni. Karûgurweyên û çetineyên û nêweşeyên û halneweşeyên ra bin ra nêvijîyayeni, bin di mendeni, rehatey nêkewteni, qrîzdê debarî di bîyayeni. *Tr. Krizi atlatamamak, düzlüğe çıkamamak, düzelememek, rahat bir nefes alamamak.* Mêrdekî qe rojên nêşa mîyane raşt kero ki. Ma vajê nêşa serkewo. Peynî ki mîyaneyê kesî finên ki raşt nêbo, kes merde o, kes peyhuwatekê şarî yo.

mîyaneraştnêkerde/ê 1. *N.* Mîyanetîknêkerde/ê, mîyanedûznêkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî, doktorên yan jî nêweşxaneyên mîyaneyê ci nêşayo raşt/tîk kero, nêşayo weş kero. *Tr. Beli düzeltilemeyen, bel eğriliği veya kamburluğu düzleştilemeyen.* Şima senîn nêweşê mîyaneraştnêkerdeyî rişenê keye ki? Ya ki ma rê şiro dadgehi? 2. *Zv. N.* Mîyanetîknêkerde/ê, mîyanedûznêkerde/ê. Kes/çîyo ki;; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a gireyê debardê ci, gireyê gandê ci, gireyê rehateyda ci, gireyê huzûrdê ci yan jî gireyê zêdê nê halandê ci raşt nêbîyê, weş nêbîyê, pa nêvijîyayo dûz û dûzey, pa nêşayo rehatey kewo û rehat bo, pa nêşayo huzûr bivîno. *Tr. Ekonomik, kişisel, sağlık vs. sorunları giderilemeyen, doğrulamayan, düzlüğe çıkamayan.* Şima jî şî şî, ê çîyê çetinîy, bizor ê kesdê mîyaneraştnêkerdeyî ra waştîy!

mîyane raştnêkerdeni 1. *Tib. f. M.* Mîyane raştnêkerdîş. Mîyane tîknêkerdeni, mîyaneyî çewtey ra nêveteni. *Tr. Belini düzeltmemek/doğrultmamak, beli eğik bir şekilde kalmak ve dikeltmemek.* Ez a nêwetana mîyaneyê xwu raşt kera. Di rojî yo, mi hewna mîyane raşt nêkerdo. 2. *Zv. f. M.* Mîyane raştnêkerdîş. Karûgurweyan di, debar/diligî di vera xeyr nêşîyayeni, axwu nêamîyayeni, kewteni ra nêvijîyayeni. *Tr. Ekonomik olarak belini düzeltememek, işleri rayında gitmemek, kesat olmak.* Mêrdekî hewna mîyaneyê xwu raşt nêkerd bî ki ser o derbenakî werdi.

mîyaneşikate/ê 1. *Tib. N.* Mîyaneşikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mîyaneyê ci şikîyayo/şikate o. *Tr. Beli kırık.* Merdimo mîyaneşikate û mîyanenêşikate karûgurwe û huzûrî di ma jew beno? 2. *Tib. N.* Mîyaneşikîyaye/ê, nezdîyê qedîyayîşî/ê, nezdîyê xelesîyayeni. Çî/keso ki hema hema qedîyayîş do, o yo keno biqedîyo, selawatê ci yê kenê bideyê. *Tr. Beli kırılan, bitime yaklaşan, hitama yakın olan.* Kes do peynîda kardê mîyaneşikateyî di, selawatanê xwu bianco ki, berkeyê ci nêremo.

mîyane şikateni 1. *Zv. f. M.* Mîyaneşikatiş. Qedînayeni, mîyane şiknayeni, çîyên nêverdayeni, bolê ci şîyayeni; tayênê ci mendeni. *Tr. Belini kırmak, çoğunu yapmak, az kalmak, sonuna yaklaşmak.* Ma mîyaneyê karî şikito. 2. *Tib. f. M.* Mîyaneşikatiş. Mîyane şiknayeni. Mîyane ra şikateni, mîyaneyê ci seqet kerdeni. *Tr. Belini kırmak, bel kırmak, belini sakatlamak.* Mêrdekî qeza kerd, mîyaneyê ci şikîya.

mîyane şikîyayeni 1. *Tib. f. M.* Mîyaneşikîyayîş. Esteyê mîyaneyî şikîyayeni. *Tr. Beli kırılmak, belden sakatlanmak.* Ki finên mîyane bişikîyo,

mi çimî di ki rew rewî nêşeno weş bo! 2. *Zv.f. M.* Mîyaneşikîyayîş. Nezdîyê qedînayîşî bîyayeni, hema hema qedîyayîş/xelasîyayeni di bîyayeni, wextê ci yê selawatan amîyayeni, bol ci şîyayen û tayêni ci mendeni di bîyayeni. *Tr. Beli kırılmak, çoğu gitmek azı kalmak, bitmeye yakın olmak.* Eger wexta mîyaneyê ci bişikîyayê, nika rewnayo qedîya bî.

mîyaneşiknaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mîyaneyê ci şiknayo, kerdo seqet, mîyane ra kerdo nêşe. *Tr. Beli kırılan, beli sakatlanan.* Ez nêşena şira ê kesdê mîyaneşiknayeyî ra nê çîyanê peyhuwatekan biwaza. Şima şinê şirê! 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mîyaneyê ci şiknayo, hema hema ardo qedînayîşî di verdayo, ardo deraxdê peynî di verdayo, peynîda ci rê bol û bol tayên mendo. *Tr. Sona yaklaştırılan, neticeye yakınlaştırılan, sona doğru götürülen, çoğu giden azı kalan.* Ki karo mîyaneşiknaye jî hewna o yo şima tersaneno, gereg ki deha şima xwu rê bimirê.

mîyane şiknayeni 1. *Tib. f. M.* Mîyaneşiknayîş. Mîyane ra seqet kerdeni, mîyane di este/y şiknayeni. *Tr. Bel/ini kırmak, belden sakatlatmak.* Par bi motor a ser ra şî, mîyaneyê ci şikna. Vanê: o yo noyo hewna o yo bi erd o. 2. *Zv. f. M.* Mîyaneşiknayîş. Derax û nezdîdê qedînayîşî di verdayeni, hema hema xelas kerdeni, wezîyetdê qedînayîşî di verdayeni, nîme ra ravêrnayeni/vêrdeni, bolê ci berdeni û tayêni verdayeni, tersî agiroteni. *Tr. Çoğunu bitirip azını bırakmak, korkuları yenmek, bitime yakınlaştırmak.* Mi a saeta tepîya mîyaneyê ci şikna bî. Şima nêşa peynîya ci bîyaro?

mîyaneverkewte/ê 1. *Tib. Zv. N.* Mîyanok/i, mîyanokîbîyaye/ê, mîyaneyî di fitiqbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tewaten û sancîyan ra nêşeno mîyaneyê xwu raşt kero, tewatişdê mîyanî ra erdo mendo. *Tr. Bel fıtığı olan, bel ağrı ve sancılarından dolayı belini doğrultamayan.* Şima o nêweşê xwu yo mîyaneverkewte sera berd? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewtênda mîyanokey bîya, mîyaneyê xwu raşt nêkerdişî rê ci rê zewtên deyaya; ci rê ze ki wina bivajîyo: Ti bê, boka mîyaneyê to to ver kewo û ti nêşê mîyane ra xwu raşt kerê. *Tr. Kendisine bel fıtığına yakalanmak için beddua edilen, sen olasın bel fıtığı olasın ve belini düzeltemeyesin/doğrultamayasın anlamında beddua.* To dîyo hele, mîyaneverkewteyî senîn zêdê gawirana da lajekdê min ê werdî ro!

mîyane verkewteni *Tib. Zv. f. M.* Mîyaneverkewtiş. Mîyanokî bîyayeni, mîyane ra seqet bîyayeni, mîyane di fitiq peyda bîyayeni, dej û sancîyandê mîyaneyî ra mîyaneyê xwu raşt nêkerdeni. *Tr. Belden sakatlanmak, bel ağrılarından dolayı belini doğrultamayacak kadar ileri bir hasatalığa yakalanmak, bel fıtığı olmak.* Mîyane kewt bî ver jî înan hewna pa kar dayê kerdeni. Ê çi zalim ê!

mîyaney *Nm.* Mîyan bîyayeni. Zerre yan jî orte/werte bîyayeni. *Tr. Orta/ara olma, iç olma.* Vernîyey û peynîyey û mîyaney di nêzana çiçî esto ki?

mîyaneyo barî *An. Nn.* Mîyaneyo ki hema kulomekan ser ra dest keno pa û heta ortedê paştî şino. *Tr. İnce bel.* Mîyaneyê ci yo barî tewayê. Cora ci rê qedehîy kerdê.

mîyanik 1. *Nn.* Navik, orte, mabeyn. Mabeynê didi yan jî deha bol çîyan. *Tr. Orta, ortanca, ara, iç. İki veya daha çok şeyin orta/iç kısmı. Ayrıca ortancaya sevimlilik ve masumiyet kazandırılmak istendiğinde de bu kelime kullanılır.* Lajek peynekên nêbî, mîyanik bî. 2. *N.* Eger herfa "î" bêro peynî, wexta beno nimite, nimiteni, bi nimiten a. *Tr. -Î soneki aldığında ise gizli, sırlı, saklı gibi anlamlara gelmektedir.* Mi do ci rê mîyanikî bivatayê, înan kerd eşkera.

mîyanikey *Nm.* Mabeyney. Mîyanik/i bîyayeni, werte/orte bîyayeni, wertekêni/ortekên bîyayeni, mabeyn bîyayeni, mabeynên bîyayeni. *Tr. Orta/nca olma, ortadaki olmak, iç olma, içerideki olma.* Verêney û mîyanikey di çi ferq esto?

mîyanikî *Çn.* Nimî, nimitkî, bi nimiten a, eşkeraya nê, nimiten a. *Kur. Veşartî, biveşartin, bisergirtin. Tr. Gizli, gizlice, sırlı, saklayarak, göstermeksizin.* Tersê ci jî "eşkera" o. Ez mîyanikî şîya kewta zerre ki, ê yê ûja di îşkele/dezgeyên virazenê. Labelê înan ez nêdîya. Ez fina mîyanikî vijîyaya teber û ameya keye.

mîyanikîyey *Nm.* Mîyanikî bîyayeni, wesfê mîyanikî tey bîyayeni. *Tr. Gizli/ce olma, saklı olarak, içinde gizlilik bulunma.* Ellah zano ki ti yê mîyanikîyeyda ci ra tersenê!

mîyankewte/ê *N.* Debîyaye/ê, dekewte/ê, dexîl/i, dexîlbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto çîyên, komên, govilên ya jî zêdê nînan mîyan, ci rê bîyo dexîl. *Tr. Dahil, dahil olan, içine giren, geçerli bir üyesi olan.* Şima senîn vanê o merdimo ê dezgeyî mîyankewte nêbeno sûjdar?

mîyan kewteni *f. M.* Mîyankewtiş. Dekewteni. Dexîl bîyayeni, tey bîyayeni, tey di bîyayeni, zerre kewteni. *Tr. İçine girmek, dahil olmak, müdahil olmak.* Kaşka şima jî zêdê ma na goveleki (şepşepoki/dordorî) mîyan nêkewtayê.

Ma finên kewtê mîyan, deha ma yê nêşenê ki gîrîyaneyê xwu ci ra pak kerê.

mîyankuwate/ê *N.* Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên bi zor a, bi qewetên a, bi derîyayen a dekerdo de, qulojnayo mîyan, kutê mîyandê ci kerdo. *Tr. İçeri itilen, zorla içine koyulan, içine sokulan, içine sokuşturulan, zorla dahil edilen.* Mi zanayê o keso mîyankuwate do nafîdar nêbo jî. Înan va mîyan kuwê.

mîyan kuwateni *f. M.* Mîyankuwatiş. Bi zorên a, bi qewetên a, bi derênayenên a zerredê çî/kesên mîyan kerdeni, bi zor a dekerdeni. *Tr. İçine sokmak/sokuşturmak, zorla içine koymak/dahil etmek.* Nêkewtê de jî, mi kuwa mîyan.

mîyanlep/i *N. Bw.* Derdest/i. Tayên mend bî ki ê mi mîyanlep kerê, ez remaya.

mîyanlepey *Nm. Bw.* Derdestey. Mîyanlepeya ci qet a, qeçekê ci do rezîldê alemî bê.

mîyanok 1. *Ed. Nn.* Tedeyî. Çîy/nameyê nûştanê ki seranîda kitaban di nûşîyayê ki kes bişo rewane mewzûyan reso. *Tr. İçindekiler. Bir kitabın içindekileri.* Mi kitabên dî. Ez qayîl bîya biewnîya Dimilîyey ra. Tey mîyanok çinêbî, mi nêşa biewnîyo ci ra.

mîyanokî 1. *Tib. H.* Nêweşîna mîyaneyî ya ki, tey fetiq peyda beno, mîyane kewno ver. *Tr. Bel fıtığı.* Cinêki bîbî mîyanokî, nêşayê qeçekandê xwu ver bido. 2. *Tib. H.* Kes/çîyo ki;; mîyanedê ci di fetiq vijîyayo, kewto haldê nêweşînda mîyaneyî. *Tr. Bel fıtığı olmak.* Merdimo mîyanokî, mîyane kewno ver, nêşeno îhtîyacanê xwu bixwu bivîno, bol finîy zewmbîy îhtîyacanê ci vînenê.

mîyanokîbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki;; mîyane kewto ver, bîyo fetiq, mîyaneyê ci di fetiq peyda bîyo. *Tr. Belinde fıtık oluşan.* Şima do ê lajekê xwu yê mîyanokîbîyayeyî sera berê? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; ci rê zewta mîyanokîyey deyaya, ze ki ci rê vajê, "ti bê, boka ti bi mîyanokî bê, mîyaneyê to to ver kewo, ti bi mîyaneyî ra seqet bê, ti bi mîyanî ra fitiq bê ûzn." *Tr. Sen olasın belden fıtık olasın, belini tutamayasın! anlamalarına gelen bir beddua.* To dîyo hele mîyanokîbîyaye, senîn dano piro?

mîyanokî bîyayeni *Tib. f. M.* Mîyanokîbîyayîş. Mîyanokîyey. Mîyane ver kewteni, mîyane ra fetiq bîyayeni, mofikandê mîyanî di arîza vijîyayeni, goşt mabeyndê mofikandê mîyaneyî di vijîyayeni, peyda bîyayeni. *Tr. Bel fıtığına yakalanmak, bel fıtığı olmak.* Eger mi bizanayê ez do mîyanokî ba, mi qethan, a sîya girani tenya nêwerzanayê.

mîyanokîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki;; jewî mîyaneyê ci kerdo ci ver, bîyo sebebê fitiqdê mîyanedê ci. *Tr. Belinde fıtık oluşturulan, fıtıklaştırılan.* Şima yê çirê ê merdimdê mîyanokîkerdeyî rê wahîr nêvijênê?

mîyanokî kerdeni *Tib. f. M.* Mîyanokîkerdiş. Mîyane ver kerdeni, mîyane di fetiq peyda kerdeni yan jî sebebê mîyanokîyeyda ci bîyayeni. *Tr. Fıtıklaştırmak, bel fıtığı yapmak.* A sî ez kerda mîyanokî. Kaşka mi a sî nêwederdayê.

mîyanokîyey *Nm. Bw.* Mîyanokî bîyayeni. Tixto ro mîyanokîyeyda nêweşan ser o palikêr beno.

mîyan ra mîyan ra *H.* Mîyara mîyara, jûfini, jewfinan. Bol nê tayên. *Tr. Arada bir, bazen, kimi zaman.* Ez bol nêşina. Labelê mîyan ra mîyan ra şina.

mîyanravijîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; cayên yan jî çîyên mîyan ra vijîyayo, teberdê ci mendo, zerredê ci ra vijîyayo, bîyo netaw. *Tr. İçinden çıkan, iç kısmından çıkan, geçersizleşen.* Va, mi çimî di, keso mîyanravijîyaye jî, en kemî hendê a zerrîleymini û tarîyanê ya.

mîyan ra vijîyayeni *f. M.* Mîyan ra vijîyayîş. Teber di mendeni, dexîley ra vijîyayeni. Teberdê çîyên yan jî cayên şîyayeni, zerredê ci vijîyayeni. *Tr. Dışına çıkmak, içinden çıkmak.* No kitab kamcîn qolî mîyan ra vijîya?

mîyanroj 1. *Nn. Cog.* Mîyanê roji, şewi nê. Rojakewteni ra hettanî rojawanê. Bolkî jî çoşmeyê dehîrên. *Tr. Gündüz, gün içi, gün ortası.* Ma kes, ê karûgurweyê nimî, winî mîyanroj di keno! 2. *Nn.* Dehîri, dihîri. Wexto ki saeti çoşmeyê 12.00î ya. *Kur. Nîvro. Tr. Öğle.* Ma bê mîyanrojî, nêşenê dest bi ê karî ya kerê. Destê ma pir o. 3. *Nn.* Rojanî. Çîyo ki pîlan û vername di esto û dest do pa bo. *Tr. Gündem, programda olan, ele alınacak meseleler.* Mîyanrojdê vernamegerî di, çîyêndo ercîyaye çinêbî. Cora ez nêvinderda.

mîyanşeqîy *An. Nb.* Mîyanê şeqan. Cor ra mîyanê lingan/çîpan, heşa cayê kesî yo mahrem, heyayê kesî. *Tr. Bacak arası, haya yeri, mahrem yer.* Mîyanşeqê ci şeliqîyay bîy, podre kerdê.

mîya qalikan *Zv. Nm.* Zaîfi, gidî. Kes/çîya ki ze ki qalikîy bûro û ageyrayê nêbo, gidî bo. *Tr. Zayıf, sürekli kabuklarla (zayıf şeylerle) beslenmiş gibi zayıf olan, yediği kendisine yaramayan.* Keyneka ci ze mîya qalikan.

mîya qerqaşi *Zoo. Nm.* Qerqaşi. Babetên mîyênda sipê ya dimegird a, biqelefat a. *Tr. Beyaz, büyük ve geniş kuyruklu bir cins koyundur.* Mîya qerqaşi do nêcibo! A wedarîyo.

mîya ra mîya ra *H. Bw.* Mîyan ra mîyan ra. Mîyara mîyara, mi ci rê jû çî wedarnayê û nimî-

yane riştê.

mîya sûri *Zoo. Nm.* Pesa sûri, çarwaya sûri. *Kur. Pezê sor. Tr. Karaman koyunu.* Mîya sûri, hend sûkida ma di çinî ya.

mîya şewaqi *Zoo. Nm. Bw.* Şewaqi. Mîya şewaqi, zaîf û dime gird a.

mîyaw *N.* Nîrrînî, nîrri nîrri. Vengê veyndayîşdê pisîngan, nîrrena pisîngan, çîyên waştena pisîngan. *Tr. Miyavlama.* "Ez winîyaya ki pisînga nîrrena û mîyaw mîyaw kena. Mi rind balê xwu na ser ki esas a ya vana: Ya Rehman! Ya Rehîm! Û a ya veyndana Rebbdê xwu."

mîyaweni *Nm.* Nîrreni. Mîyaw mîyaw kerdeni, nîrrîni kerdeni, nîrrîni ser kewteni, veyndayîşê pisîngan. *Tr. Miyavlamak.* Eger mîyaweni pisîngi ser nêkewtayê, a do des rojîy kîberî pey di bimendayê.

mîyawey *Nm.* Nîrreni, nîrrayeni, nîrri nîrri kerdeni, veyndayrena pisîngan. *Tr. Miyavlama.* Mîyaweya pisîngi û qîrînîya qeçekan kewti bî pêmîyan.

mîyaw kerdeni *f. M.* Mîyawkerdiş. Nîrreni, nîrrayeni, nîrri nîrri kerdeni, veng dayena pisîngan. *Tr. Miyavlamak.* Ki pisîgan mîyaw nêkerdê, ma pey nêhesîyayê.

mîye *Teks. Nn.* Mûndî. Çîyo herayo ki kes xwu mêrîyo pêşeno. *Tr. Kuşak, bel bağı.* Ez texmîn kena ki na vajeki do "mûy" ra bixeripîyo. Çunkî palasan mîyan di şiqîy benê, şiqan mîyan di jî herayey ser hendê panc şeş santîmîy mûy benê. Eger e'yo peyomek bêro mûy peynî, wexta do namenakî. (No nameyo nikayên maneyê ci beno "çîyo ki mûyan ra virazîyayo, çîyê mûyan.")

mîyey *Nm.* Mûndîyey. Mîye/mûndî bîyayeni. Çîyo ki kes pêşeno xwu mêrî ra, a o çî bîyayeni. *Tr. Kuşak olma, bel bağı olma.* Înan rê mîyeyda ci keramatên çinêbî ki pey bawerî bikerê.

mîzanpaj *Frz. Nn.* Peldûzan. Dûzandayena perrandê kitaban û kovaran û rojnameyan û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Kitap, dergi, gazete vb. yayınların sayfa düzenlerinin, tasarımlarının yapılması işi.* Xeylên mîzanpajê kitabandê Kirdasî û Dimilî yo beno.

mîzawik/i *Tib. N. Bw.* Çeqmîz/i. Merdimê mîzawikî, xwu rê sere da canakî ro, ma heti nêame.

mîzawikey *Tib. Nm.* Mîzpirêsey, mîzorikey, mîzpirêsîyey, mîzpirêsey. Mîzawik/i bîyayeni, mîzorik/i bîyayeni, mîzpirês/i bîyayeni. O ki bîyo nêweşê pirêsîyayîşdê mîzî, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İkide bir idrara çıkmak ya da prostat olmak.* Mîzawikeyda ci ra nêbo, xwu rê şeno şêligî mîyan di dîrê saetîy roşo.

mîzawikî *Tib. Nm.* Mîzorikî, mîzmîzikî, mîzmîzokî, çeqmîzî, mîzpirêsî, mîzorokî. Nêweşînên a ki merdimo ki beno mîzawikî, dîrê deqan ra finên şino mîzî keno. Yan torbedê gunandê kesî (ê cinîyan jî torbedê mîzîda ci di) di leym arêbeno yan jî raya destawîda ci di leym arêbeno, na nêweşîni peyda bena. Camêrdan di, prostat ra jî na nêweşîni peyda bena. *Tr. Sık sık idrara çıkma hastalığı.* Eger serrê ci çewresîya cor ê, îhtimalê prostatî, eger ki çewresîya cêr ê îhtîmalê sawî tey vêşî yo. Mêrdek bîyo mîzawikî, o yo keno şiro nêweşxane.

mîzawikîbîyaye/ê *Tib. N.* Çeqmîzîbîyaye/ê, mîzpirêsîbîyaye/ê, mîzorikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mîzî pirêsîyaya piro û caelmat maneno rew şino mîzî. *Tr. Sık sık idrara çıkan kimse.* Ti zanê, ti do ê kesê mîzawikîbîyayî, senîn berê û bi ci ya senîn muamele bikerê?

mîzawikî bîyayeni *f. M.* Mîzawikîbîyayîş. *Bw.* Çeqmîzekey. Rew bîbî mîzawikî. Eger rew nêbîyayê, ma do ci ra guman kerdayê. Ey ra nîyo!

mîzawikîyey *Tib. Nm. Bw.* Çeqmîzekey. Mi rê ki mîzawikîyeyda ci ra nêbîyayê, na rêwîni nêteriknayê.

mîzewur/i 1. *N.* Kes/çîyo ki;; nerehatî giranêrî yo, kes ci ra razî nîyo, ci ra çîyo ki kesî keno kêfsad, o yeno. *Tr. Yaramazdan daha yaramaz.* Qe nêzana, ma do nê mîzewurî dest di sera şirê! 2. *N.* Zûrker/i. Kes/çîyo ki; zûrîy keno, zûrîy kerdeni xwu rê kerda xusletên, wesfê zûrkeran bîyo wesfêndê ci. *Tr. Yalancı.* Kes bi kesdê mîzewurî ya beno mîzewur.

mîzewurey 1. *Nm.* Mîzewur/i bîyayeni. Wesfê mîzewuran ser o/pa bîyayeni. Nerehatan bolêrî kesî kêfsad kerdeni. Kes/çîyo ki;; kesan bol keno kêfsad, a o kes bîyayeni. *Tr. Yaramazdan daha yaramaz olmak.* Boka kes bi sifatdê mîzewurey a îmtîhan nêbo. 2. *Nm.* Zûrkerey. Mîzewur/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; zûrîy keno, zûrîy kerdeni xwu rê kerda xusletên, wesfê zûrkeran bîyo wesfêndê ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yalancılık.* Kes bi kesdê mîzewurî ya, beno mîzewur. Çunkî mîzewurey, çîyêndê zêdê awi û hewa ya, vila bena.

mîzgînî *Nm. Bw.* Mijdîyanî. Keyneki remê şî marda eskerî rê va, mîzgînîya mi bidi, lajê to eskerey ra ame!

mîzi *Nm. Bw.* Mîzî. Mîzi gunê bî ci ro, berd cina awi ro ki pak bo.

mîzî *Nm.* Destawî, mîzi. Heşa awa gandê kesî ya. *Tr. Çiş, idrar.* Nêweş, do mîzîya çend rojan arê-

do û bero bido laboratuvar ki ser o tehlîl virazê.

mîzîadisîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; erqekda destawîda ci di leym peyda bîyo û nêşeno ki bivijîyo teber, erqeka mîzîyerda ci gêrîyaya û cayê destawîda ci yo veşeno. *Tr. İdrar yollarında iltihaplanmaya bağlı idrara çıkamayan ve yine buna bağlı idrar yollarında yanma meydana gelen.* Ê merdimdê mîzîadisîyayeyî, dest perrê û berê laboratuwarî ver ki destawîya ci bigêrîyo.

mîzî adisîyayeni *Tib. f. M.* Mîzîadisîyayîş. Destawî kerdeni di çetiney anteni, nêşayena destawî kerdişî, cayê destawî di veşayeni peydabîyayîş, wextê destawî kerdeni di erqda mîzî di veşayeni peyda bîyayeni. Mîzî adisîyayeni di, kes nêşeno ki destawîya xwu bikero. Çunkî erqeka destawîda kesî leym ra gêrîyaya. *Tr. İdrara çıkamamak, idrar yaparken mesanede yanma meydana gelmek, idrar yapamamak.* Mîzî bi mêrdekî yo adisîyê bî, nêşayê ki bivijîyo teber.

mîzîadisok/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; mîzî adisîyaya bi ci, erqekda mîzîyerda ci di leym peyda bîyo, cora nêşeno ki, bi rehatey a mîzîyeka xwu bikero, rayda destawîda ci di, veşayen û dej peyda bîyo. *Tr. İdrar yollarında iltihaplanmaya bağlı yanma ve rahatlıkla idrara çıkamayan.* Doktorî va berê labotuwar di tehlîlê destawîda nê mîzadisokî bikerê.

mîzîge *Nn. Bw.* Mîzîgeh. Mêrdek bi ters a winîya xwu çoşman ra û şî mîzîgey ser û mîzîya xwu tey kerdi.

mîzîgeh *Nn.* Mîzîge. Cayo ki kes tey mîzî keno, kunifandê umûmîyan di qandê mîzîkerdişî virazîyayo. Cayo ki tey mîzî bîya. *Tr. İdrar/çiş yapılan yer, tuvaletlerde çiş için yapılan yer, pisuar.* Mêrdek bol pilozîya bî, şî ê mîzîgehî di mîzî kerdi û ganê xwu kerd rehat.

mîzî rewiqîyayeni *Tib. f. M.* Mîzîrewiqîyayîş. Mîzî pirêsîyayeni, mîzrewiqî bîyayeni, mîzpirêsî bîyayeni. Erqandê ci yê mîzî di leym arêbîyayeni, mîzî kerdeni çetiney anteni, mîzî bi gandê ci yo pirêsîyayeni. *Tr. İdrar yollarında iltihaplanma veya idrar tutmaktan kaynaklanan zorlanma, sancı vs. hastalığının meydana gelmesi.* Vanê tey mîzî rewiqîyaya, ê yê kenê berê doktor.

mîzker/i *Tib. N. Bw.* Kelmîz/i. Lajekî va: Mi ê lajekdê mîzkerî het di hewna mekerê, ez boy ra nêşena hewîni bikera.

mîzkerey *Tib. Nm. Bw.* Kelmîzey. Eger mîzkereyda ci ra nêbîyayê, lajekêndo bol şên o. Labelê mîzkereyda xwu ra şermayêno şiro qeçekan mîyan kewo. Lajek guna yo, berê doktorî mojnê.

mîzmîzik/i *Tib. N.* Mîzorik/i, mîzmîzok/i. Kes/çîyo ki; bîyo mîzrokî, bîyo mîzmîzikî, deqe ra finên şino mîzîya xwu bikero. *Tr. Sık sık idrara çıkan.* Şima bi mîzmîzikî ya nêşenê cayên di vinderê. Gereg ki o tenya bimano.

mîzmîzikey *Tib. Nm. Bw.* Mîzmîzikî. Nêweş do mîzmîzikey di wext vinî nêkero û şiro nêweşxane.

mîzmîzikî *Tib. Ç.* Mîzorikî, mîzmîzikey, mîzmîzokey. Mîzîya xwu nêtepişteni, mîzî tepiştiş di nêweş bîyayeni. Deqe ra finên mîzî şîyayeni. *Tr. Çişini tutamama hastalığı, idrar yollarında rahatsız olmak, sık sık idrara çıkma isteğinin olması.* Mîmîzikî bîbî. Cora şî doktor.

mîzmîzikîbîyaye/ê *Tib. N.* Mîzmîzok/i, mîzmîzokî, mîzorikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo mîzmîzokî/mîzorikî, deqe ra finên şino mîzîya xwu bikero. *Tr. Sık sık idrara çıkan, idrar yollarında iltihaplanma meydana gelen.* Gereg ki nêweşxanan di nêweşdê mîzmîzikîbîyayeyî rê mîzgehîy virazîyayê.

mîzmîzikî bîyayeni *Tib. f. M.* Mîzmîzokîbîyayîş. Mîzorikî bîyayeni. Rayda destawî di leym peyda bîyayen û gam ra finên destawî şîyayeni. *Tr. İdrar yollarında iltihpalanmaya bağlı sık sık idrara çıkma, idrarını rahatlıkla yapamama.* Rew berê nêweşxane ki, mîzmîzikî nêbo. Finên ki mîzmîzikî bo, ma deha rew rewî nêşenê weş kerê. Merezin a!

mîzmîzok/i *Tib. N. Bw.* Mîzmîzik/i. Mi rê ki o lajek mîzmîzok o. Mevindarnê, rew berê bewlîye.

mîzmîzokane *Nn.* Mîzorikane, mîzmîzikkî, mîzorikkî. Wesf û zêdê mîzmîzik/mîzmîzokan bîyayeni, bi mîzmîzokan mendeni. Kes/çîyo ki; deqe ra finên şino ki destawîya xwu bikero, o kes bîyayeni. *Tr. Sık sık dirara çıkan gibi olmak, ikide bir idrara çıkan kişiye benzemek.* Xeyro! Ti yê mîzmîzokane, deqe ra finên şinê mîzîgeh ki? Ti mîzmîzok jî nîyê! Se bîyo bi to?

mîzmîzokaney *Nm.* Mîzorikaney. Zêdê mîzmîzokan bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê mîzmîzokan bîyayeni. *Tr. Sık sık olarak idrara çıkan kimseye benzemek.* Ez a mîzmîzokaneya ci, xwu rê nêkena derd, çirê ti yê kenê derd? Bi min a yan bi to ya hîlbîyaye yo?

mîzmîzokey *Tib. Nm. Bw.* *Mîzmîzikî.* Ti yê çirê hend kewnê mîzmîzokeyda ci dimi? Mi rê ki tey nêweşînênda winîsînî çinî ya.

mîzmîzokî *Tib. N. Bw.* Mîzawikî. Mi rê ki mîzmîzokî nîyo. Eger mîzmîzokî bîyayê, wina hîrê

saetîy nêşayê bê kunifi vindero.

mîzmîzokîbîyaye/ê *Tib. N.* Mîzorokîbîyaye/ê, mîzorikîbîyaye/ê, çeqmîzîbîyaye/ê, mîzawikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; leymdê rayda destawî ra, gam ra finên şino kunifi. *Tr. İdrar yollarının iltihaplanmasına bağlı sık sık idrara çıkan.* Destawî şîyayeni di, merdimo mîzmîzokîbîyaye û nêbîyaye ma jew beno?

mîzmîzokî bîyayeni *Tib.f. M.* Mîzmîzokîbîyayîş. Mîzorokî bîyayeni, çeqmîzî bîyayeni, mîzawikî bîyayeni. Rayda destawî di bi leym peyda bîyayîşî ya gam ra finên kunifi şîyayeni, jan tey peyda bîyayeni. *Tr. İdrar yollarının iltihaplanamsına bağlı sık sık idrara çıkma, idrar yollarında yanma veya sancının gerçekleşmesi.* Hefteyo bîn bîbî mîzmîzokî, nêşayê hewn bikero. Deqera finên şîyê kunifi.

mîzorik/i *Tib. N. Bw.* Çeqmîz/i. Mêrdek eger nêşîyayê emelet nêbîyayê, o do hinî tim çeqmîz bimendayê.

mîzorikî *Tib. N. Bw.* Mîzawikî. Mêrdeko kal deqe ra finên şino awdazxane. Çunkî bîyo mîzorikî.

mîzorikîbîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Mîzmîzikîbîyaye/ê. Ma şima di qet ûjdan çinî yo! Şima senîn nêweşê mîzrokîbîyayeyî ver nêdanê?

mîzorikî bîyayeni *Tib.f. M.* Mîzorikîbîyayîş. *Bw.* Mîzmîzikî bîyayeni. May berey mendê, cora bîyo mîzorikî. Eger ma tenekna rew bişîyayê, wina mîzorikî nêbîyê.

mîzpirês/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; erqda destawî ra wext bi wext vijêno teber, destawîya xwu keno, qandê coy nêşeno mîzîya xwu tepêşo û wext bi wext şino tuwaleti. *Tr. İdrar yolları iltihaplanıp, sık sık idrara çıkan.* O merdimo mîzpirês do destawîya xwu ya rojên cayên di arêdo û bero tehlîl kero ki ma bişê nêweşîya ci ca kerê.

mîzpirêsî *Tib. N.* Mîzrewiqî. Mîzî pirêsîyayeni. Mîzî bi ci pirêsîyayeni, nêwîşîna ki mîzî bi kesî yo pirêsêna. Erqda destawî (mîzray) di, leym tepîşteni ra wext bi wext teber vijîyayeni, gurçikan ra hettanî vijîyayenda destawî di, leym ra wext bi wext destawî kerdeni, teber vijîyayeni. *Tr. İdrar yollarında iltihaplanmadan kaynaklanan sık sık idrara çıkma durumu.* Mêrdek bîyo mîzpirêsî, o yo keno fina şiro kunifi.[1]

mîzray *An. Nm.* Heşa erqa mîzîkerdişî ya ki qulda qamîşekdê kesî ra dest kena pa û zerre di hettanî cadê ci yê depoy dewam kena. *Tr. İdrar yolu/kanalı.* Mêrdekî va: Eger mîzraya ci nêgêrîyayê, înan prostat ra emelet nêkerdê.

mîzrewiqî 1. *Tib. N.* Mîzpirêsî. Mîzî bi gandê kesî yo gêrîyayeni/pêşîyayeni, mîzî kerdeni di çetiney anteni. Mîzî bi tamaran o pêşîyayeni/pirêsîyayeni, diskîyayeni, mîzîeştiş di çetineyêna gandejî anteni. *Tr. İdrar yollarının iltihaplanması veya idrarı çok tutmak suretiyle idrarı bir türlü sökememe hastalığı.* Eger ti mîzrewiqî bîyayê, to nêşayê mîzîya xwu bikero. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; mîzî bi ci ya pirêsîyaya û nêşeno mîzîya xwu bikero, nêşeno destawîya xwu bikero; kişta mîzî ra rewiqîyayo, qulojîyayo pêser, derênikê mîzî nişto ser, erqa mîzîyerda ci gireyên peyda bîyo û nêşeno mîzîya xwu bikero. *Tr. İdrar yollarında iltihap veya başka bir nedenle idrarını yapamama gibi bir sorun oluşan, sancı çeken hasta olan.* O lajek mîzrewiqî yo, do şiro Reha. Ya do emelet bo yan jî darî do bideyo ci.

mocla *Zoo. Nm.* Gêre, mojla, moncela, morcila, mijlewrî. *Tr. Karınca.* Mocla xebatkarênda bêvindar a.

moclanî 1. *Zoo. Nm.* Mojlanî. Raya mojlan. Raya ki mojlan xwu rê viraşta û pira şinê. *Tr. Karınca yolu.* Moclanî mexeripnê, guna yo. 2. *Tib. Nm.* Mojlanî. Nêweşînên a ki gandê kesî di veror şina û zêdê rayda mojlayan terikîyayeni, ser o kermekîy vijênê, pa wirindîyên vijêno. Moclanî di çermeyê gandê kesî terikêno, qelişêno û vila beno. Bîrovî jî babetên "egzema" ya. Labelê hurna jew nîyê, ferqê cînan esto. *Tr. Temre, temru, temriye. Lat. Egzama.* Mojlanî vanê birêna.[2]

moclaya biperri *Zoo. Nm.* Gêre/mojalaya biperri. Mojlaya ki pa perrîy ameyê yan jî yenê. *Tr. Kanatlı karınca.* Vanê, "Ecelê mojla yeno, pa perrîy yenê."

modern/i *N.* Zemane/ê. Ê zemanî bîyayeni, beyat nêbîyayeni, kişta wextî ra newe bîyayeni. *Tr. Modern, zamane.* Heme çîyê şima modern o. Labelê şima modernîy nîyê.

moderney *Nm.* Zemaney. Modern/i bîyayeni. Kişta zeman û çîyandê zemanî ser o newe bîyayeni. Çî/kesê wextî bîyayeni. *Tr. Zamane olmak, modernlik.* Moderneya şima wa qe nêbo. Çunkî moderneya şima jî goreyê ê şarî kehan

1 Mîzpirêsî, mîzawikî û mîzorikî nîya.

2 Bi totikdo verênan a, moclanî birêna. Hergi roji nê, roja çarşemê birêna. Moclanîya nerî, moclanîya marî esta. Vanê makîya ci cinî, nerîyê ci jî camêrd birneno. Hergi merdim nêşeno bibirno. Çunkî duayênda ci ya xusûsî esta.

hesibêna.

modêl/i *N.* Ornag/i, nimûne/ê, tîp/i, şekîl/i. Çî/keso ki kesandê bînan rê qandê dersi, qandê tercîhên, qandê weçînikên yeno meydan yan jî bi no şekila winêno ci ra. *Tr. Model, örnek, timsal, numune, tip, şekil.* Ay xwu rê modêlên giroto, a ya kena ey ra virazo.

modiki *Zoo. Nm.* Kelmêşi, kelmêsi, merşa, mêrşa, merşela, meşela, kulingi, viziki, vizviziki, pîngi. *Tr. Sivrisinek.* Mofikîy Adana di vîngenê û ziqitnenê bi kesî yo, Labelê Suwêreki di nêvîngenê û ziqitnenê kesî.

mofika destî *An. Nm.* Cayo ki dest û bazî pêra abirêno yan jî reseno pê. *Tr. El bileği. El ile kolun birleştiği veya ayrıldığı eklem yeri.* Mofika destî derêniki ra tewê bî.

mofikê giştan *An. Nb.* Cayê kabokê giştan resenê pê yan jî pêra abirênê. *Tr. Parmak eklemleri.* Giştda girdi di, di kabok û di mofikîy estê. Labelê giştandê bînan di, hîrê kabok û hîrê mofikîy estê.

mofiki *An. Nm.* Hoki, livoki. Cayo ki, di estey resenê pê. (Bolekê ci "mofikîy" ê.) *Tr. Eklem.* Mofika saqedê ci ya tewena.

mofikîy *An. Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Mofiki. Mofikîy gandê kesî di, bol cayan di estê: Mofikê lingan, mofikê giştan, mofikê estandê mîyanî ûzn.

mofirk *An. Nn.* Hergi esteyêndê paştî, hergi esteyêndê mîyaneyî. *Tr. Omurilik kemiği.* Mofirkê ci şeqitîyayê, bîyo mîyanokî.

mohletdaye/ê *N.* Mohletgîn/i. Kes/çîyo ki; qandê aresîyayîşî, qandê axwu amîyayîşî, qandê tatîlên yan jî qandê çî û karêndê winasînî kesên yan jî tayêni mohleti daya bi ci, are/tatîl dekerdo de, karûgurwe vindarnayo. *Tr. Mühlet verilen. Kısa bir ara verilen veya durdurulan.* Merdimo mohletdaye û mohlet nêdeyaye do senîn qedînayîşî di jû bo?

mohletey *Nm.* Mohleti bîyayeni, mohlet dayeni yan jî giroteni, karê mohleti. *Tr. Mühlet verilen veya alınan süre.* Mohleteya ci qet a, ez texmîn nêkena ki a mohleti jî bişo bikero.

mohletgirote/ê *N.* Mohletgîn/i, mohletgirotok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muameleyên di, xwu rê mohleti girota, xwu rê aresîyayîşêndo werdî giroto. *Tr. Mühlet alan.* Paleyo mohletgirote, gereg ki mohleta tepîya zêdê gawirî bigurweyo. Çunkî qewet gîno.

mohletgirotok/i *N. Bw.* Mohletgirote/ê. Mêrdekî wina va: Eger mohleti gêrîyaya û fina eger mohletgirotokên esto, no mohletgirotok kamo û çi kesî yo?

mohletgirotokey *Nm.* Mohletgîney. Mohletgîn/i bîyayeni, mohletgirotok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê edizî giroteni; qandê serkewtişî, qandê çîyêndê winasînî karûgurweyên di mohleti girota, areyêndo werdî giroto, wextêndo teng û bellî waşto yan jî giroto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Ara/mola almak, mühlet almak.* Mohletgirotokeya ci, weşdê kesî nêşî.

mohleti *Nm.* Zeman, wext. Zemano silasnaye, zemano mojîyaye. Zemano ki qandê karûgurweyên, qandê serkewtişên yan jî qandê aresîyayîşên jewî rê deyayo. *Tr. Süre, zaman, mühlet.* Ez do nê karê şima bikera. Labelê şima do qandê coy mi rê di rojîy mohlet bidê.

mohleti dayeni *f. M.* Mohleti dayîş. Karûgurweyên di are dayeni, tey aresîyayîş peyda kerdeni, wextêndê bellî mîyan kerdeni. *Tr. Mühlet/ara vermek/koymak.* Mi ci rê saetên û nîm mohleti dê ci, fina jî nêşa biercino.

mohleti giroteni *f. M.* Mohleti girotiş. Karûgurwe û muamele û rayên di, qandê aresîyayîşî, qandê edizî giroteni, qandê tatîlên, qandê çîyêndê zêdê nînan are giroteni, are dekerdeni, hendê wextêndê bellî tayên vinderîyayeni yan jî betal mendeni. *Tr. Zaman almak, mühlet almak, ara vermek, mola almak.* Mi qandê serkewtişdê ci ci rê mohleti giroti. Labelê fina jî nêşa serkewo.

moj 1. *Cog. Nn.* Mewj, pêl, delxer, delxa. *Tr. Dalga.* Royo mojîy keno. 2. *Zv. Nn.* Mewj, delxa, pêl. Vurîyayena rî û kêf û moraldê kesî. *Tr. Moral değişimi, değişim, dalga, değişken durum.* Ti winînê ki mojên yeno ci, kêfweş o; mojên yeno ci jî kêfsad o. Wext bi wextê ci nêmaneno. 3. *Nn.* Mewj, motiş. *Tr. Gösterme, gösteri, gösterim.* Ez a kena ci mojna, tim ki o do bivîno. Ha mojê mi, ha dîyayîşê ey. 4. *Nn.* Mewj. Kokê fêldê "mojnayeni" yo. *Tr. Zazacada göstermek anlamına gelen "mojnayeni" fiilinin kökü.* Mêrdekî va: Memojni ey, bimojni mi. 4. *Nn.* Mewj, babet, zewmbî, zewmbîyey, çeşît. *Tr. Çeşit, tür, farklılık.* Tey bol mojîy estê; moj esto ki rind o, esto ki xirab o.

mojange *Nn. Bw.* Mojangeyê înan qandê waştenîda înan nêbîyê. Cora înan ci ra fek verda.

mojangeh *Nn.* Mojange. Çî/cayo ki, tey mojan beno, çî mojêno. *Tr. Görüntüleme alanı/yeri, gösterimin yapıldığı yer, gösterim yeri.* Ê yê kenê ci berê mojangeh ki, bizano ki o ca beno yan nêbeno.

mojanger/i *N.* Kes/çîyo ki; mojanî gîno, mojanî

anceno, mojanî mojneno. *Tr. Görüntüleyen, görüntü sağlayan, manzara arz eden.* Mojangerê ê mojanî jî weş o.

mojangerey *Nm.* Mojanger/i bîyayeni, wesfê mojangeran. Karê mojanî kerdeni, mojanî anteni, mojanî çiman ver ardeni. *Tr. Görüntülemek, görüntü elde etmek, manzarayı sunmak.* Mojangereya ci weş a. Labelê tey exlaq çinî yo.

mojanî *Nn.* Çî/cayo ki, xwu mojneno, çî/keso ki wexto kes vîneno, kesî rê ecêb yeno ya kes qayîlo bivîno yan kes qayîlo ci ra biremo. *Tr. Görüntü, manzara.* Mi nêşa ûja ra mojanîyên bigîro, cayêndo bol weş bî.

mojçelxem *Cog. Nn.* Pêl. Awa ki, bi tesîrdê şîyayîşî û amîyayîşan a bena girdi û werzena. *Tr. Dalga.* Mojçelxemêndo gird, hendê diwês mîtroyan çoşmedê Îngîltere'y werzeno.

moje *Nn.* Mojîn, teşhîr. Çîyo ki kes qandê temaşeyî mojneno ki kesîy xwu rê temaşe kerê. *Tr. Gösteri, gösterim.* Nê rojana mekteb di fina mojeyên esto. Qeçîy do fina ser qulojîyê.

mojekar/i 1. *N.* Mojînger/i. Kes/çîyo ki; mojînên mojneno, moje ronano, mojeyên virazeno, moje keno; tîyatro di, pîyesan di kay keno û mojîy keno. *Tr. Tiyatrocu, tiyatral oyunlar oynayan, gösteri yapan, gösterimci.* Palyaço, mojekarêndo çapik bî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; teşhîrên, mojînên ronano û çîyanê xwu rafîneno û mojneno însanan ki birîdîyê. *Tr. Sergi işi yapan, sergici.* Mêrdekî va: Ma mojînên rona, mojekarê ma çinêbî.

mojekarey 1. *Nm.* Mojîngerey. Mojekar/i bîyayeni, çî mojnayeni, mojînên ronayeni. Kaya tîyatroy, kaygerê tîyatroyan bîyayeni, kayandê tîyatroyan di kayger bîyayeni, kay kerdeni. *Tr. Şovmenlik, gösterim yapmak, gösterim işini yapmak, tiyatroculuk, tiyatral hareketler sergilemek.* Eger mojekareyênda ci bibîyayê, înan do bigirotayê a zanîngehi. 2. *Nm.* Mojîngerey. Mojekar/i bîyayeni. Qandê mojnayeni çî çiman ver ronayeni, qandê vînikên çî ronayeni. *Tr. Sergi yapmak, sergicilik, teşhir etme.* Mojekareyên ser o bî, a jî şorekey ra ci dest ra şî.

mojey 1. *Cog. Nm.* Pêley, delxerey. *Tr. Dalgalı olma, dalgalılık.* Mojeya dengizî û ê roy eynî nîya. 2. *Zv. Nm.* Kêfî di delxa, kêf vurîyayeni. *Tr. Dalgalılık, keyifde değişim.* Mojey di jî gereg o ki qerarên bibo. Çunkî qerarên tede çinêbo, heme ci ra zirar vînenê. 3. *Nm.* Moteni, mojnayeni, moj kerdeni. *Tr. Gösterim, gösterme.* Mojey di mojînkar do sebirkar bo.

mojîn/i 1. *Cog. N.* Pêlin/i, delxerîn/i. Çîyo ki tede pêl esto, tede delxa esta. *Tr. Dalgalı.* Dengizêndo mojîn o ki, tede gemî com benê. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki kêfdê ci di, delxey estê, jû finan beno kêfşad, jew finan jî beno kêfsad. *Tr. Moralinde değişim olan, keyfinde değişim yaşanan.* Merdimêndo mojîn o ki geh kêfsad o, geh kêfşad o. 3. *N.* Çîyo ki dûz nîyo, tede ze ki delxey bibê, ze ki bibiriqîyo. *Tr. Dalgalı şey/yüzey.* Erdê ci mojîn o, moj bi moj o, kes bin ra winîno, ci di mojîy asenê. 4. *N.* Çî/keso ki çîyên şeno bimojno, mojnayenênda ci esta. *Tr. Gösterişli, alımlı, albenili.* Mojîn o, xwu dûrî ra keno eşkera. 5. *N. Bw.* Moje. 25ê Mengida zimistanî ya siftekên a 2010 î di, bi yarmeteyda beledîya ya, mojînên do bimojîyo.

mojîney 1. *Cog. Nm.* Pêliney, delxerîney. *Tr. Dalgalılık.* Mojîney di, kes do bol balê xwu bido gemîyan. Çunkî com benê. 2. *Zv. Nm.* Delxa bi delxa nêmendeni, pêl bi pêl nêmendeni, kêf bi kêfî nêmendeni, wext bi wextî nêmendeni. *Tr. Dalgalılık, sürekli değişimin yaşanması.* Mojîney hergi merdimî di vîneyêna. 3. *Nm.* Balkeşey, dîqet anteni. Xwu yan jî çîyên mojnayeni. *Tr. Dikkatleri üzerine çekmek, alımlılık, albenisi çok olmak.* Cinî di, vêşî do mojîney çinêbo. Çunkî zirar yeno ci. 4. *Nm.* Biriqîyayeni, dûz nêbîyayeni, tede delxey bîyayeni. *Tr. Dalgalılık, düz olmama, girintili çıkıntıları olmak, iniş ve kalkışları olmak.* Çina di mojîney weş a. Çîyo dûz nê, çîyo mojîn weş o. Mojîney di kêfêndo weş esto.

mojînge 1. *Nn.* Mojîngeh. Cayo ki pêlin o, cayê pêlî/delxerî, cayo ki tey delxer esto, tey asnaw û şîyayeni zor a ûja yo. *Tr. Dalgalı.* Cayêndo mojînge di, kes rew rewî nêşeno asnaw bikero. 2. *Nn.* Teşhîrge/h. Cayo ki, tey çîyanê ecêban mojnenê, mojîn beno. *Tr. Meşher, teşhir yeri, gösteri alanı, sergi yeri, sahne.* Ez a kena şira mojînge ki, xeylên çîyan bivîna. Ûja di heme çîy ravisto ki, şar bêro bewno û xwu rê biecêbno. 3. *Nn.* Cayo ki tede delxey/şûvîy estê, reng û babetê ci jewîy nîyê, şeklandê cînan di jewaney çinî ya. *Tr. Yapısında homojenlik olmayan, farklılık bulunan, dalgalı olan, yapısında renklilik olan şeyler, yapılar, yüzeyler.* Kaxito ki to dayo, tede mojîy estê. Jew cay weş ê, jew cay jî ar ê. Labelê cayo tewro weş jî mojînge yo.

mojînkar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên mojneno, karûgurweyê ci mojnayîş o, wezîfeyê ci mojnayîş o, vengê xwu bi kesan peyhesneno, şik û fikr û dawaya xwu dûzên di, cayên di delalneno. *Tr. Gösterim işini yapan, mey-*

danlarda sesini veya fikrini duyuran, gösteri yapan, gösteriye katılan. Merdimo mojînkar do bimojno, vengkar do jî veng bido ci. Bi no babet a mojîn do virazîyo.

mojînkarey *Nm.* Mojînkar/i bîyayeni. Kar û wezîfeyê mojînkaran kerdeni, meydanên di vengê xwu veteni, kesanê bînan peyhesnayeni, çîyên mojnayeni, mojîn di bîyayeni. *Tr. Gösteri yapmak, gösteri.* Mojînkareya ci çetin a. Çunkî ci dest di qandê mojînî wesayît çinî yo.

mojîn *Nn.* Çî/keso ki yeno kesî çiman ver, kewno kesî çiman ver û kes winîno pira. *Tr. Manzara, görüntü.* Tv. dê ma di mojîn çinî yo. Ez a kena bera tamîrkarî ser.

mojîy *Psik. Tib. Nb.* Ci ra çîyê neweşîy aseyeni, çî ci çiman ver amîyayeni. Kesî ra şekil û bîçimê ki kesî kêfsad kerê, ê asayeni, ci ra çîyo pîs û ar asayeni. *Tr. Tevehhüm-ü hayaliye, aslında olmayan, fakat varmış gibi görünen, kişiyi rahatsız eden bazı görüntülerin hayale gelmesi, görünmesi.* Ez vana jûfini mojîy yenê ci. Çunkî fini bena ki lênên rib rijêno, nêqehrêno, fini bena ki jî qandê qedehên çay, qeyami qilaneno, dinayay ano temaşe.

mojîyaye/ê *N.* Mote/ê, îşaretbîyaye/ê, nîşanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; kişta kesên yan jî çîyên ra mojîyayo kesnakî yan jî çînakî, neyayo ci çiman vera, qandê temaşekerdişî neyayo çiman vera, ardo sahne, neyayo sahneyên ser. *Tr. Gösterilen, işaret edilen, sahnelenen, ekrana verilen, gösterime girdirilen, gözler önüne verilen.* Fîlimo mojîyaye, merdimo mojîyaye, çimo mojîyaye, derdo mojîyaye ûzn. a hewna bol çî û keso mojîyaye esto.

mojîyayeni *f. M.* Mojîyayîş. Nîşan bîyayeni, îşaret bîyayeni. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a çimandê kesnakî veranayeni, qandê dîyayîş û temaşekerdişî ci çiman veranayeni, ci moteni. *Tr. Ekrana verilmek, sahnelenmek, gösterime girmek, gösterilmek, işaret edilmek, göz önüne getirilemek.* No filim bî di finîy o yo mojêno. Hendayên jî mojîyayeni weşi nîya!

mojîykerde/ê 1. *Cog. N.* Pêlkerde/ê. Çî/keso ki, mojîy/pêlîy keno yan jî beno sebebê bîyayenda pêlan. Mesela dengiz/dereyo ki pêlîy keno, pêlîy yenê bi ci. *Tr. Dalga yapan, dalgalanan.* Kes rew rewî nêşeno, bi gemî ya dengizdê mojîykerdeyî di şiro. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; ze ki xwu bûro, rengîy keno, erbetîy keno, xwu rê xwu weno, oyînîy keno, oyîndarey keno, bi oyîndarey a temaşegeran anceno xwu ser. *Tr. Harikalar meydana getiren, her zamankinden daha ilginçlikler yapan, garabetler yapan.* Şima senîn ki nêşenê ê merdimê mojîykerdeyî resê, şima winî jî nêşenê mi resê jî. 3. *N.* Delxaravêrde/ê. Kes/çîyo ki;; bi kesên a delxey keno, pa qerfanê xwu keno. *Tr. Dalga geçen, alay eden.* Ez senîn ê merdimê mojîykerdeyî, gîna nana xwu serî ser? Cayê ey heşa çala gî ya.

mojîy kerdeni 1. *Cog. f. M.* Mojîy kerdiş. Pêl dayeni, pêl kerdeni. Mojîy kerden a aweri, mojîy kerdena layan û dereyan û dengizan û zêdê nînan. *Tr. Dalgalanmak, dalga yapmak, dalganın oluşması.* Dengizo şan şane mojîy keno. 2. *Zv.* Mojîy kerdiş. Rengîy kerdeni, xwu werdeni, oyînîy kerdeni, rengîy kerdeni, pêlîy ci amîyayeni, erbetîy kerdeni. *Tr. İlginçliklerde bulunmak, garip/tuhaf şeyler yapmak, değişik ve harika şeyler yapmak, kendini beğendirmeye çalışmak veya garebetler yapmak.* Ewro lajeko mojîy keno. Cara ma no hal di nêdîyo. 3. *f. M.* Mojîy kerdiş. Delxa ravêrdeni, delxa kerdeni, qerfîy kerdeni. Qerfê xwu bi kesên o ravêrdeni. *Tr. Dalga geçmek, alay etmek vs.* Nêşermayêno, bi min a mojîy keno.

mojkar/i 1. *N.* Delîl/i. Kes/çîyo ki;; karûgurwe û kesên mojneno, ci rê beno delîl, karê ci mojnayîş o. *Tr. Tanık, delil, tanıklık yapan, gösteren.* Ma çîyên mojîyayo ki, şima yê ci rê geyrenê mojkar? 2. *N.* Mewjkar/i, pêlkar/i. Kes/çîyo ki; delxa keno, mojîy keno, beno sebebê mojan, beno sebebê pêlan. *Tr. Dalga yapan, dalga oluşturan.* Va jî, mojkar o.

mojkarey 1. *Nm.* Delîley, moteni. Mojkar/i bîyayeni, delîl/i bîyayeni. Karûgurwe û kesên mojnayeni. Kes/çîyo ki;; karûgurwe û kesên mojneno, ci rê beno delîl, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Göstermek, delil olma.* Hetên ra ez a mojkareyda ci ser o vindena, heta bînî ra jî ez a mojîyayenda ci ser o vindena. 2. *Nn.* Mewjkarey, pêlkarey. Mewjkar/pêlkar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; mojîy keno, beno sebebê mojan/mewjan, bena sebebê bîyayîşdê delxan, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Dalgacılık, dalgalanmada etki bırakan.* Mojkareyda ci ra nêbo, tîya di rew rewî mojîy nêbenê.

mojla *Zoo. Nm. Bw.* Mocla. Vanê, "Mergê mojla yeno, pa perrîy yenê."

mojlanî *Nm. Bw.* Moclanî. Eger gandê kesên di, mojlanî bivijîyo, gereg o ki şiro nêweşxane. Wa bi zewmbî babet a hal nêkero.

mojlaya biperri *Zoo.* Moclaya biperri. Mojlaya ki perrîy pa ameyê. *Tr. Kanatlı karınca.* Vanê, "Mergê mojla yeno, pa perrîy yenê."

mojlaya sûri *Zoo. Nm.* Moclaya sûri, gêraya sûri. Gêraya ki renga ci sûrincê ya. *Tr. Kırmızı karınca.* Mojleyê sûriy, welatdê ma di bol ê.

mojnaye/ê *N. Bw.* Mote/ê. Îlmo mojnaye do bimûseyo, o nêmojnaye do bimano.

mojnayeni *f. M. Bw.* Moteni. Hettanî ki mi nuşteyê xwu nêmojna bi ci, ey qebûl nêkerd.

mojriştek *Rob. Nn.* Riştek/mesajo ki mojî rişeno. Riştek/mesajo ki, kes pey mojînan rişeno. Mesajo ki tey mojîn jî esto. *Tr. Görüntülü mesaj.* Têlefûnê verênîy mojriştekîy nêbî, hayriştekîy bî.

moloz/i *N.* Salme/ê, salmekî, bêdûzan/i, bêdûzankî. Çî/keso ki tey dûzan û qaîde û rayênda bellî çinî ya. *Tr. Sistemli, düzenli, belirli bir kaide ve kural bulunmayan, gelişigüzel.* Mi rê ê molozî ra tew qal mekerê!

molozey *Nm.* Salmeyey, salmekîyey, bêdûzaney, bêdûzankîyey. Salme/ê bîyayeni. Wesfê salman û bêdûzanan û bêqaîdan tey estbîyayeni. Tey dûzan û rayênda bellî û eşkera çinêbîyayeni. *Tr. Düzensizlik, gelişigüzellik, belirli bir tertip ve düzen olmak.* Ti yê kenê molozeya ci se kerê?

molozkî *Nm.* Salmekî. Goreyê şertan û qaîdan û usûlandê ci nê, hema senîn ki raşt ame, winî. Tersê ci "qorkî" yo. *Tr. Şartlarına, kurallarına, usulüne uygun olmaksızın, gelişigüzel.* Madamo ki ma mîyan di osta çinî yo, derê ki ma molozkî virazê.

molozkîyey *Nm.* Salmekîyey. Bi raştamîyayîş a, tey raştey ser û bi dûzanên a amîyayîş çinêbîyayeni. Tersê ci, "qorkîyey" o. *Tr. Gelişigüzel olarak, belirli kaide ve kurallara bağlı olmamak.* Molozkîyeyê ey ê şima weşêrî ameyo.

montaj *Frz. Nn.* Pêya kerdeni, pêya disknayeni, çîyanê teknîkanê vilabîyayan pêser arden û ci ra çinakî, makînayên, dezgeyên viraşteni. *Tr. Montaj.* Sanayî, bolkî montaj o, sanayîyo giran hend çinî yo.

montebîyaye/ê *N.* Çîyo teknîkî yo ki, bi wîdayan a jewî yan jî tayêni ardo pêser û pêya disknayo, ci ra haletîyêndo teknîk peyda kerdo, montajê ci viraşto. *Tr. Monte edilen.* Parçeyê ci yo montebîyaye do newedera virazîyo.

monte bîyayeni *f. M.* Montebîyayîş. Montajê ci bîyayeni, pêya diskîyayena çîyandê teknîkîyan, pêya kerdena çîyandê teknîkan. *Tr. Monte olmak, montajı yapılmak.* Erebaya siftekêni monte bî, a dimayêni hewna menda.

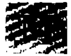
monte *Frz.* Karê montajî, pêya kerdeni, pêya disknayeni, çîyanê teknîkanê cîya cîya bîyayan pêya kerdeni, pêdi jew kerdeni, bi wîdayan a pêya disknayeni. *Tr. Monte, montaj.* Mi monteyê ci ecibna, ez do neya tepîya înan ser ra bigîra.

montekerde/ê *N.* Çîyo teknîk o ki, bi destdê kesên yan jî çîyên a, bi wîdayan a cayêndo teknîk di pêya kerdo, pêya disknayo, ci ra haletêndo teknîk viraşto. *Tr. Monte edilen, montajı yapılan.* Parçeyo montekerde, senîn beno ki, di mengan mîyan di herimêno?

monte kerdeni *f. M.* Montekerdiş. Montaj kerdeni. Çîyanê teknîkan, bi wîdayan a pêya kerdeni, pêya disknayeni, fina ci ra haletîyêndo teknîk viraşteni. *Tr. Monte etmek, montaj yapmak.* Faroqatorî, şinê teber ra haletîyê teknîkîy gînê û zerre di monte kenê.

mor/i 1. *N.* Qandê kes/çîyan rengên a ki, zena ze menewîşa sûranê. *Tr. Mor, mor menekşe rengi.* Ay rê çinayo mor, mi rê çinayo yaşilane weş o. 2. *N.* Nîşan, damxa. *Tr. İşaret, em, damga.* Ma yê kenê terkê xwu, mor kerê ki bişinasîyo.

moral *Frz. Nn.* Çîyo ki, kesî bi şênemegî û şênayî û kêfweşey û kêfşadey û şayey a pay ra vindarneno. *Tr. Moral.* Moral ser o çinêbî. Cora ez ci ra çîyên nêposaya.

morbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi rengda morer a bîyo mor, bîyo rengîn. *Tr. Mor renkle boyanan.* Çinayo morbîyaye, ancax fina bi rengnakî ya bibo zêdê verî. 2. *N.* Çî/keso ki bîyo nîşan/îşaret, nîşan/îşaret deyayo piro. *Tr. İşaretlenen, nişanlanan.* Cayo morbîyaye, rew rewî vinî nêbeno. 3. *N.* Mihorbîyaye/ê. Çî/keso ki mihori deyaya piro, bi mihor a bîyo nîşan, bi mihor a resmîyeya ci virazîyaya. *Tr. Mühürlenen, mühürle resmiyet kazandırılan.* Eger kaxitê ci yo morbîyaye ci het di bîyayê, înan do karê ci bivînayê. Labelê çinêbî. 4. *N.* Çî/keso ki bi derbên a, bi kotekên a, bi pirodayenên a, bi kuncîyayenên a bîyo sîyayîn, bîyo mor. *Tr. Moraran.* Bazîyê ci yo morbîyaye do tersena ki ser o giran bo.

mor bîyayeni 1. *f. M.* Morbîyayîş. Bi rengda mor a mor/boyax bîyayeni. *Tr. Morla renklenmek.* Çinayo morbîyaye do senîn newedera sûr bo? 2. *f. M.* Morbîyayîş. Nîşan/îşaret bîyayeni, nîşan kesî ro deyeni. *Tr. Nişanlanmak, iz/nişan vurulmak, işaret konulmak.* Çîyê ci do mor bîyayê, ey êtir nêkerd, şî. 3. *f. M.* Morbîyayîş. Mihor bîyayeni, mihori pirodeyayeni. Bi mor a mor bîyayeni, mora resmîyey, mora îspatî cirodeyayeni. *Tr. Mühürlenmek, resmiyet kazanmak.* Kaxita ci bî mori tepîya, înan emel kerd ki, ê do bidê bi ci. Hetta ki mori nêbîbî, înan emel nêkerdê ki, ê do bidê bi ci. 4. *f. M.* Morbî-

yayîş. Mihor bîyayeni, kilît bîyayeni, resmîyetê ci qedînayeni, ceza cidayeni. *Tr. Mühürlenmek, kilitlenmek, kapatılmak, cezalandırılmak.* Dûkanê ci bî mor jî, înan şî cerîmeyê xwu da û fina akerd. 5. *f. M.* Morbîyayîş. Ganêndê kesî, cayêndê kesî bi derbên a, bi kotekan a, bi cirodayen a sîya bîyayeni, morince bîyayeni, tey gonî qesîyayeni. *Tr. Morarmak.* Ganê ci bî mor, cora şî gerre kerd.

mordem/i *N. Bw.* Merdim/i. Mordem gereg ki heqdê şarî nêkewo.

mordemey *Nm. Bw.* Merdimey. Mordemeyênda ci ya weşi esti bî. Dest eştê pêrini.

morek/i *N.* Çîyo/a ki, renga morincê ya û bixwu jî xasek a. *Tr. Sevimli ve rengi de mor/morca olan.* Renga ci moreki, bixwu jî sîyaki bî. Tew robere nêameyê.

moreki *Nk. Nm. Bw.* Encîlê morîy. Mi morekên û sipekêna ci dayê, o do kêfşad bîyayê.

morekîy 1. *Nk. Nb. Bw.* Encîlê morîy. Morekê înan deha gird û tamweşîy bî. 2. *Nb.* Çîyê xasekîy û rengmorekîy. *Tr. Kendisi sevimli ve rengi mor/morca olan her şey.* Panuşê înanê morekîy deha vay bî.

morey *Nm.* Mor/i bîyayeni. Wesfê rengerda mori ser o bîyayeni. *Tr. Morluk, mor olma.* Mi rê ki moreya ci bi ci yo robere nêameyê.

mori 1. *Nm.* Nîşan, damxa. *Tr. İşaret, em, damga.* Ma yê kenê mangaya xwu mori kerê ki bişinasîyo. 3. *Nm.* Nîşanêndê meqaman o ki, ser o nuşte esto, bê ê meqamî jî zewmbî kes nêşeno ey bierzo bi ci. *Tr. Mühür.* Mixtarî mori daya ezay, ez a jî wertan ra nêaseno.

morin/i *N.* Çî/keso ki renga ci morin a, tey morey esta. *Tr. Morumsu, mor gibi, mora çalan.* To rê jî morin ame yan bi rengnakî rengi deyê bî piro?

morince/ê *N.* Morin/i, morane/ê. Zêdê mor/a, ze mor/i. *Tr. Mora çalan, mor gibi.* Erdê ci morince bî, weşdê mi şî.

morinceyey *Nm.* Morincey. Morince/ê bîyayeni. Wesfê çîyandê morincan tey bîyayeni, ze ki morîy bê. *Tr. Morumsu olma, mora çalma.* Ti yê çirê hendayên morinceyeya ci persenê?

moriney *Nm.* Morane/ê. Morin/i bîyayeni. Tey mor bîyayeni, zêdê morî ya bîyayeni, ze ki mori bo. *Tr. Morumsu olma, mora çalma.* Ez a hewna şikê morineyda a qazaxi bena.

morî *Sn.* Morîy, mûrekîy, mûrey. Çîyê ki cinî pa sûsîy virazenê. *Tr. Boncuk.* Morîyê ci qedîyay bî, ay xwu rê sûki ra wesênay ki pa çî bineqişno.

morîy *Nb. Bw.* Morî. Morîyê ci tayên mendîy bî. Cora şî ki xwu rê tanakî morîy biherîno.

morkerde/ê 1. *N.* Mornaye/ê. Çî/keso ki bi rengda morer a bîyo mor. *Tr. Mora boyanan/ çalınan.* Çinayo morkerde deha rew rewî yaşil nêbeno. 2. *N.* Mornaye/ê. Nîşankerde/ê, îşaretcirodaye/ê, bellîkerde/ê. Çî/keso ki nîşan/ îşaret deyayo piro. *Tr. İşaretlenen, nişanlanan, em vurulan, belirlenen.* Mêşinîyo morkerde, hettanî ki mora ci ci ser ra vinî nêbo, bixwu jî vinî nêbeno. 3. *N.* Mornaye/ê. Mihorkerde/ê. Çî/keso ki mora resmîyey/nîşanî deyaya piro. *Tr. Mühürlenen, mühür vurulan.* Kaxitê ci yo morkerde tîya di mendo. Tersena ki nêşo wezîfeyê xwu bivîno! 4. *N.* Mornaye/ê. Çî/keso ki bi derbên a, bi kotekên a, bi pirodayîş a bîyo morince/sîyayane. *Tr. Moraran.* Destê ci yo morkerde, qandê kişfî bes o. Bi mi ki o do dadgeh di qezenc kero.

mor kerdeni 1. *f. M.* Morkerdiş. Mornayeni. Rengan ra bi morî ya boye kerdeni, mor cirodayeni. *Tr. Mora boyamak/çalmak.* To hergi rengi daya piro. Labelê to mori kerda xwu vîra. Qenê ay jî pirodi ki wa pey ra çîyên nêmano. 2. *f. M.* Morkerdiş. Mornayeni. Îşaret/nîşan kerdeni, bellî kerdeni. *Tr. İşaretlemek, em vurmak.* Mor kerd ki vinî nêbo, noqra tew merd. 3. *f. M.* Morkerdiş. Mornayeni. Bi nîşanêndê xusûsî ya, bi îşaretêndê meqamêndê bellî ya nîşan kerdeni. *Tr. Mühürlemek, resmiyet kazandırmak.* Bêrê wa mixtar nay mor kero ki ma berê meqamdê qaymeqamî jî. 4. *f. M.* Morkerdiş. Mornayeni. Bi kotekan a çîyên ze ki mor kerê, tede gonî bi qesnê. *Tr. Morartmak.* Pîyê ci hendo ki dayo piro, eynî heme cayê ci ser o kerdo mor.

Moskof/i 1. *N.* Moskowayîj/i. Merdimo ki Moskowa ra yo. *Tr. Moskovalı.* Moskof do tîyanan di, bişo bazirganey bikero. 2. *N.* Rûs/i, Ûris/i. Merdimo ki Rûsya ra yo. *Tr. Rus.* Moskof do neya tepîya, Çeçenan nêşo biramo teberdê Rûsyay.

mostêr/i *N.* Mostêrik/i. Kes/çîyo ki; kes û çîyandê bînan rê sermîyaney keno, wahîrê qewetî û qudretî û hêle yo, zewmbîyane yo, xusûsî yo; cayê ci, qedrûqîmetê ci berz do. *Tr. Güçlü, kuvvetli, erk sahibi, muktedir, ayrıcalıklı, özel, has, husus i, lider.* Ci ser o bîbî mostêr. Hemini zêdê ci kerdê. *Bw.* Mostra jî.

mostêrey *Nm.* Mostêrikey. Mostêr/i bîyayeni. Wesfê mostêran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kes û çîyandê bînan rê sermîyaney keno, wahîrê qewetî û qudretî û hêle yo, zewmbîyane yo, xusûsî yo; ca û qedrûqîmetê ci berz do; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni.

Tr. Güçlülük, kuvvetlilik, erk sahibi olmak muktedir olmak, ayrıcalıklı olmak, özel/hususi olmak, lider/öncü olmak. Ci ser o bîbî mostêr. Hemini zêdê ci kerdê. Labelê mostêreya ci hewşdê ci nêasayê. Çunkî înan het di, vaşê hewşî tal bî. *Bw.* Mostrayey jî.

mostêrik/i *N. Bw.* Mostêr/i. Qehrîya û va zanayîşo ki ez zana, ez pêrini rê mostêrik ba jî, şardê xwu rê nêşena mostêrik ba. Çunkî vanê: Vaşê hewşî tal o.

mostêrikey *Nm. Bw.* Mostêrey. Mostêrikeyênda zewmbîyanê pa bî. Mi çimî di ki, mostêrikeya zêdê ey, qe cayên di jî çinêbî. Ze bî ze estûna silêmanî.

mostra *N.* Qerral/i, ser ok/i, serik/i, sermîyano/a zorba/ê. Keso ki kesên rew rewî nêşeno hukmê ci werzano. *Tr. Diktatör, kral, tiran, gangster.* Mostrayê na sûki filan keso ki, kesên bi ci nêşeno.

mostra ra mostra *Nn.* Mostra a mostra bîyayeni, zorbay ra deha zorba bîyayeni, mostra merhemet bikero jî nêkerdeni. *T. Kraldan çok kralcı olmak.* Ti mostra ra mosta yê.

mostrayey *Nm.* Qerraley, tîranev, zorbayey. Mostra bîyayeni, bi zorbayîn a hukim kerdeni. *Tr. Tiranlık, krallık, zorbalık, başına buyrukluk, diktatörlük.* Mostrayeyda ci ra jî ez nêtersena.

mote/ê *N.* Mojnaye/ê, mojîyaye/ê.Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo çiman ver ûkesî bi çiman a dîyo, kesî ra asayo. *Tr. Gösterlen.* Fîlmè moteyî û nêmoteyî cayên mekerê, pêra abirnê.

moteni *f. M.* Motiş. Mojnayeni. Çîyênci çiman ver kerdeni/çiman ver ardeni. *Tr. Göstermek.* Kaşka a roji mi a makîna ey nêmotê.Mi moti ci û mi xwu rê gireyên peyda kerd.

motor *Sn. Nn. Bw.* Makîna 1. Eger finênmotorê ci arîza bido, a wasita rew rewî îfleh nibena.

motori 1. *Sn. Nm.* Traxtori. Makînaya citi Makînaya ki pey citi kenê. *Tr. Traktör.* Ver ma bi se merdim a dekewtê erdî mîyan, ma nengên di nêşayê biqedîno. Nika motoro dekewto eynî erdî mîyan û di rojan mîyan hulo keno, vela ci vaydano. Coy bol bîyo gengaz. 2. *Sn. Nn.* Tirtirroki. Pisqilêta motorini. Wesayîto k zêdê pisqilêta o, labelê motorê ci esto. *Tr. Motosiklet.* Mêrdek nişt motorda xwu û şî bî serbikar.

motorin/i *N.* Wesayît/çîyo ki motorê ci esto, tey/pa motor esto, bi motor a gurweyêno. *Tr. Motorlu.* Wesayîto motorin û bêmotori jew nêbeno.

moza gî *Zoo. Nm.* Tapiksili. Xeyro! Ti ya ûjanan di çiçî geyrena? Çîyandê negeregan dimi mekewi! Ti ya zêdê mozerda gî, hemî çî, çiçî rê arêdana?

moza sîmînî *Zoo. Nm.* Mozên a ki hendê mozerda sûr a, renga ci yaşil a (renga azmînî ya ki tey kuhoyî jî esta), tenekên qurşûnî ya, tenekên jî zerdanê. *Tr. Gümüşi renkte olan ve kırmızı arı büyüklüğündeki bir çeşit arı.* Moza sîya hem biroj hem jî bişew biriqêna.

moza sîya *Zoo. Nm.* Babetên mozên a ki, girdeya ci hendê mozerda sûr a, labelê na sîya ya. Tenekên kilm û berz a û goreyê mozerda sûri jî qalikê ci dehr qaling o. *Tr. Kırmızı arı büyüklüğündeki siyah renkli bir arı.* Moza sîya bizehêrî nîya. Wexto ki kes girêdo û bi layên a xwu çoşme ra doş kero, vîngîni kena.

moza sûri *Zoo. Nm.* Welengi. Moza sûr a gird a ki, hendê nîmedê giştera kesî ya werdî ya. Wexto ki kesî perro, fini bena ki kesî kişena jî. Çunkî zehêrin a, bi derzinîyerda xwu ya perrena kesî. *Tr. Eşek arısı, kırmızı, büyük ve zehirli bir çeşit arı. 2-3 cm. kadar bir boya sahiptir.* Moza sûri perrê ci, heme cayê ci masa.

mozbîyaye/ê *N.* Mozîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; bîyo zêdê mozan û ata nata hêrişê serdê kesan keno, perreno kesan, zirar dano însanan. *Tr. Büvelek tutan.* O qeçeko mozbîyaye hele senîn bîbî zirardan ki!

moz bîyayeni *f. M.* Mozbîyayîş. Mozî bîyayeni. Zêdê mozan bîyayen û xwu çoşmey ra geyrayeni, doş bîyayeni, ata nata zîrtikîy eşteni. *Tr.* Büvelek tutan/muş hayvan. Ûja di moz bîbî û hêrişê serdê ata û natay kerdê.

mozi *Zoo. Nm.* Biperrîyên a ki, mêşda sîya girdêrî ya, kovî ya, zêdê hingan warî kerdê nîya. Zerqetan jî girdêrî û qalinêrî ya. Perrê ci ê mêşan girdêrî yê û qalikê ci jî ê mêşan qalinêrî yo. *Tr. Genel olarak arı. (bal arısı, eşek arısı, kırmızı arı vs.)* Moza sîya, moza sûri, moza gî ûzn. xeylên babetî mozîy estê ki, qalikê înan bol kî qaling o.

mozî kerdeni 1. *Zoo. f. M.* Mozîkerdiş. Heywanan di mozîy, ciperrayîş ra, mozan ra, remayen û zîrtikîy xwu dayeni. Wexto ki heywanîy mêşûmorîy perrenê ci, zîrtikîy danê xwu û ata nata remenê. Nê halî rê vanê mozî kerdeni. *Tr. Büvelek tutmuş hayvanın rahatsız durumu.* Gayê mozî kenê, tersena sere bigîrê û şirê. 2. *Zv. f. M.* Mozîkerdiş. Halo ki kesên zirarên ra zîrtikîy dano xwu ro û ata nata remeno, ze ki hêc bo. *Tr. Büvelek tutmuş hayvanın delice hareketleri.* Ti yê çirê winî mozî kenê, zîrtikîy danê xwu ro?

mozkerde/ê 1. *N.* Mozîkerde/ê. Çî/heywano ki, mozi perraya bi ci û cora qando ki, mozi ra

biremo xwu çoşmey ra zîrtikîy erzeno û doş beno, ata nata pay erzeno, zirar dano kesan. *Tr. Büvelek tutan/muş hayvan*. Golikê mozkerdeyî payên ... ro û şî. 2. *Zv. N.* Mozîkerde/ê. Kes/çîyo ki; ze ki ... ci perrê û ata nata hulo beno, zîrtikîy erzeno, ..., zirar dano kesandê bînan. *Tr.* Büvelek tutmuş hayvan. Kes do xwu merdimdê mozkerdeyî ra bibeşirno ki zirar nêvîno. 3. *Zv. N.* Mozîkerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ser o sûr kerde deha bol o yo gurweyêno yan jî doş beno. *Tr. Şiddet/tazyikatını artıran, çalışmasını daha da yoğunlaştıran*. Ez jî zana o keso mozkerde do nê karandê wina gengazan rew biqedîno.

moz kerdeni 1. *f. M.* Mozkerdiş. Qando ki însanî perro, çoşmedê însanî di şîyayîş û amîyayîşê mozeri. *Tr. Kişiyi sokmaya çalışan arıların kişi etrafında sürekli dönüp durması*. Mozeri ci çoşme ra moz kerdê û ey jî destê xwu kerd bî xwu sere û hêl kerdê. Herga ki ey destê xwu eştê xwu sere, înan deha vêşî moz kerdê û arêbîyayê bi ci. 2. *f. M.* Mozkerdiş. Azirîyayeni. Kes/çîyo ki; biqehrîyo û kesên qarişê ci bo, do deha vêşî biqehrîyo û do tew deha bol zirar bido kesî. Kes/çîyo ki; moz keno, ata nata kesan doş beno û tim zirar dano kesî, kes deha nêşeno ki xwu ci ra bireyno. *Tr. Büvelek tutmuş gibi hareketlerde bulunmak*. Ellah xeyr! To senîn ki a qisa vati, ey mozi kerdi. 3. *Zv. f. M.* Ser o sûr kerdeni, derênik sernayeni, ser o giran kerdeni, ser o pêt/şîş kerdeni, ser o şidênayeni. *Tr. Şiddetlendirmek, tazyikat yapmak, baskı uygulamak, kızdırmak*. Mi ser o moz kerdo. Labelê ez texmîn nêkena ki bişo mi bixapêno.

muamele 1. *Er. Nn.* Kar, îş, gurwe. Pey kar dîyayeni/kerdeni, pey gurweyên meydan ardeni. *Tr. Muamele, iş, iş görmek vs.* Ma muameleyê ci dîyo. Labelê hewna o yo, nîşan kerdeni paweno. 2. *Er. Nn.* Babetên alvêro ki, goreyê dayîş û girotişî ferq keno. Çarwey, dewar û çîyo winasîn muamele deyêno. Muamele di qezenc/kar sermîyanî ser ra nê, çî û maldê zeyîdîyayeyî ser ra hesibêno. Çî/malo ki zeyîdîyayo, mabeyndê maldan û malgînî di para beno. Bolkî, çend ra çendey a ci, mabeyndê maldar û malgînî di muamele di, bi wereyamîyayîşî ya hesab bena. Fini bena ki mal yan jî heywano ki ser o muamele virazîyayo, pêro mireno, tinê şino, dest ra vijêno. No wezîyet di, zirar malgînî ra nê, maldarî ra şino. Labelê malgîn (muamelegîn) jî deha nêşeno keda (emegê) xwu biwazo. Yanê no hal di keda malgînî û sermîyanê maldarî tinê şino, beno vinî. Muamele, emeleykerdişî ser ra bena. Merdim, muameleyî bi merdimdê bêemelî ya nêkeno. *Tr. Çoğunlukla hayvan ve gıda maddeleri üzerinde muameleta (işlem görme) dayalı bir ticaret işi olup anamal (sermaye) değil de, artan veya üreyen mal üzerinde bir paylaşım ortaklığıdır. Eğer verilen mal veya hayvanın tamamı ölür veya kaybolursa kayıplar mal sahibinden, emek ise muameleyi üzerine alan kişiden gitmiş olur. Bu muamele işi aslında karşılıklı güven ortamı veya şartlarınca bağlı olarak yapılır*. Mêrdekî va: Wextêra apê mi jî çarweyê xwu bi muamele ya day; pêro jî vinî kerdîy.

muameledaye/ê *Baz. N.* Çîyo (mal, heywan) ki, bi muamele ra deyayo, bi destdê maldanî ya zeyîdîyayîşdê ci ser ra deyayo malgînî. *Tr. Mal, hayvan gibiticari eşya olarak malın artanı üzerinden alıcıya verilen veya yapılan ticari muameliye* Kes do dewarê muameledayeyî bi çi babet a pey di bigîro?

muamele dayeni *Baz. f. M.* Muameledayîş. Karûgurwe û muameleyêndê çîyandê zêdê mal û heywanî di muameleyê malî, bi muameleydê karî ya ûzeyîdîyayîşdê ci ser ra dîyayeni. *Tr. Hayvan yetiştirilmesinde veya ticaretinde kişiye artan mal üzerinden muamelede bulunmak*. Apê mi, da vîstên mîya xwu, bi muamele ya dê hembazdê xwuyê dewijî.

muamelegirote/ê *Baz. N.* Çî/dewaro ki, bi karûgurwedê muameleyî ya gêrîyayo, bi çîdê ci yê zeyîdîyayeyî ya gêrîyayo. *Tr. Hayvan veya malda verilen cinsin yalnız artan kısmı üzerinde işlem görülecek şekilde, verilen mal veya hayvan*. Ê do ewro heywanê muamelegiroteyî hal kerê.

muamele giroteni *Baz. f. M.* Muamelegirotiş. Alvêêndê zêdê dewarî, zêdê heywanî, zêdê malî bi zeyîdîyayîşdê ci ser ra muamele kerdeni, ticaret kerdeni. heywanan yan jî malî sirf zeyîyayîşdê ci ser ra şirîgey kerdeni. *Tr. Hayvan ve mal gibi ticarette, verilen cinsin yalnız artanı üzerinden alışveriş yapmak*. Mêrdekî şî sifte xwu rê şuwaneyên tepişt. Dima şî, maldanên ra da vîstên tene heywanîy bi muamele ya girotîy. Eger heywanîy bimirê, maldanî ra şinê, eger bizeyîdîyê, hergi heywanî ser ra malgîn û maldan do bi jewane ya hîsse bigîro. heywan bimiro maldanî ra şino.

muamelekerde/ê *N.* Çî/heywano ki, bi muamele ya deyayo kes/çîyên. *Tr. Muamele ile verilen mal veya hayvan, artan kısmı üzerinden ticari*

alışverişi yapılan mal veya hayvan. Heywano muamelekerde ti vanê do kar bîyaro yan zirar?

muamele kerdeni 1. *Baz. f. M.* Muamelekerdiş. Bi muamele ya alvêr kerdeni, bi muamele ya çîyêndo zêdê heywan û mal dayeni. Muamele di malgîn, maldanî ra tayên heywanîy gîno. Eger heywanîy nêmirê, do fina sebirê nê heywanan pêrini bido maldanî. Eger ki bimirê jî, heywan pêrko jî maldanî ra şino. Noqra ki heywanîy bizeyîdîyê jî, heywanê ki zeyîdîyayê, berber benê ê maldan û malgînî. Tîya di gereg ki bawermendey bibo. Çunkî eger pêya bewerey nêkerê û eger malgîn suxtekar bo, wexta maldar bol zirar keno. *Tr. Çoğunlukla hayvan ve gıda maddeleri üzerinde muamelata (işlem görme) dayalı bir ticaret işi olup anamal (sermaye) değil de, artan veya üreyen mal üzerinde bir paylaşım ortaklığıdır.* 2. *f. M.* Muamelekerdiş. Bi kesên yan jî çîyên a kar û gurweyên vînayeni, pey kar kerdeni. *Tr. İşlem görmek, muamele etmek, ifa etmek.* Ey xwu rê bi wesayîtdê şima ya muamele kerdo. Labelê şima rê ci ra tebayên nêdayo.

muameleyey *Baz. Nm.* Muamelîni. Muamele bîyayeni. Bi muamele ya hereket kerdeni, karûgurweyê muamelî, mal û heywanan zeyîdîyayîşdê ci ser ra kesên dayeni. *Tr. Muamele ile iş yapma, hayvanların artanları üzerinden ticaret işi yapmak.* Ey va muameleyey weşi nîya.

muawîn/i *Er. N.* Yardimkar/i, yarmetkar/i. Yardimkarê midûrî, yardimkarê merdimdê esîlî. *"Mu'awîn"*î ra virîyaya. *Tr. Muavin, yardımcı.* Muawîno qey keno midûrî ravêrno. Tew!

muawînaney *Nm.* Yardimkaraney, yarmetkaraney, wesfê yardimkaran tey bîyayeni, zêdê yardimkaran bîyayeni, bi yardimkaran mendeni. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê muawînan bîyayeni, bi yardimkaran mendeni. *Tr. Yardımcılar gibi, muavinlere benzemek.* Mi rê muawînaneyda ci ra tew qal meki!

muawîney *Nm.* Yarmetkarey, yardimkarey. Muawîn/i bîyayeni, yarmetkar/i bîyayeni, yardimkar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên destan vero kar keno, gurweyêno, hetkarê ci yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yardımcılık, muavinlik.* Muawîneya ci, ci rê naf nêkena. A do kotî ma rê naf bikero?

muayenebîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; destdê doktorî ra ravêrdo, nêweşîna ci bîya muayene, derddê ci rê dermanên nûşîyayo yan jî derdê zaneyayo. *Tr. Muayene edilen.* Filan kalo muayenebîyaye do birişîyo sûknakî. Çunkî derdê ci, tîya di darî nêbeno.

muayene bîyayeni *f. M.* Muayenebîyayîş. Doktorî dest ra ravêrdeni, palikîyayena nêweşî, qandê tesbîtdê nêweşîni doktorî destî ra ravêrîyayeni. *Tr. Muayene olmak.* Ez muayene bîya dima ma şîyê canakî.

muayenekar/i *N.* Kes/çîyo ki; o yo jewî ser o xebitêno, o yo qandê weşbîyayenda ci ser o xebatên, karên keno. *Tr. Muayene eden.* Ez a kena kişf kera. Muayenekar do gamna bêro biewnîyo ci û ci muayene kero.

muayenerakewte/ê *Tib./S. N.* Çî/keso ki teberdê muayene di mendo, muayenekerdişdê ci nafên çinî yo. Çî/keso ki deha muayenekerdişê ci îcab nêkeno; ya do bimiro yan jî virazîyayendaci di xeyrên çinî yo. Cora gereg ki bierzîyo. *Tr. Muayene dışı kalan, muayeneden muaf tutulan, muayene fayda vermeyen.* Nêweşo muayenerakewte, motoro muayenerakewte ûzn. xeylên çî û keso muayenerakewte esto.

muayene *Tib. Er. Nn.* Ser o xebat kerdeni, tedawî kerdeni, qandê tesbîtdê nêweşînda ci ser o xebat kerdeni, ser o gurwîyayeni, ata nata kerdena nêweşan. *Tr. Muayene etmek.* Doktorî do muayene kerdayê dima biriştayê, înan rapekna û wedard canakî. Nêresa ci û...

muayenexane *Tib. S. Nn.* Cayê muayenekerdişî. Cayo ki nêweşan û çîyanê xirabeyan, çîyanê şehitîyayan muayene kenê, nêweşan dest ra ravêrnenê ki nêweşîna ci bellî û tedawî bo. *Tr. Muayenehane.* Muayenexanedê ci di, qe beno ki da çewresên merdim kom bîbî. To vatê beno ki dinya pêro qulojîya bî ûjay ser.

mufessîr/i *Teo. N.* Nûştokê tefsîrî. O ki tefsîr nûşneno/nûşnayo. Kes/alîmo ki bi xorîyey a Qur'anî beyan keno/nûşneno. *Tr. Müfessir.* Mufessîr, do nuşteni di bestokê Qur'anî û ê hedîsê Şêrîfî bo, do xwu serî nêluwo.

mufessîrey *Teo. Nm.* Karê mifessîran, nûştokeya tefsîrî, tefsîr nuşteni. *Tr. Tefsir yazarlığı, tefsirci.* Hergi alîm nêşeno mufessîrey bikero.

muftî *Er. Teo. Nn.* O ki meqamdê fetwa do, dewleti di, qandê fetwa meqamên îşgal kerdo, wezîfedê dînî di serokê besteyandê qezayên, yan jî wîlayetan o. *Tr. Müftü.* Muftî do fetwayên bido ki ma pa emel bikerê.

muftîyey *Teo. Nm.* Muftî bîyayeni, meqamê muftîyan, karê muftîyan, fetwa dayeni. *Tr. Müftülük, müftü olmak, müftülük makamı.* Muftîyey çîyênda çetin a. Kes do ûnîversîteya ci biwano ki bibo muftî.

Muhemmedî *Nn. Musluman.* O ki Hz. Muhemmedî (sew) dima şino, şopa Hz. Muhemmedî

(sew) rameno, Hz. Muhammedî (sew) yo. *Tr. Muhammedî, Müslüman*. Ma pêro jî Muhemmedî yê.

mumîn/i *Er. Teo. N.* Merdimo ki îman kerdo; emeleya ci bi Ellahî ya, bi melaîkan a, bi pêxemberan a, bi kitabandê Ellahî ya, bi rojda axret a yena û fina qebûl keno ki rind jî xirab jî Ellahî xelq kerdo û dayo. *Tr. Mü'min*. Merdimo mumîn do geregê îmandê xwu bîyaro ca.

mumîney *Teo. Nm.* Mumîn/i bîyayeni, îman kerdeni. Bi Ellahî ya, bi melaîkan a, bi pêxemberan a, bi kitabandê Ellahî ya, bi rojda axret a îman û emeley kerdeni û fina xelqkerdişê rind û xirabî jî Ellahî ra vînayeni û qebûl kerdeni. *Tr. Mü'min olmak, iman etmek*. Mumîneyda ci di kemaney esta.

munkîr/i 1. *Teo. N.* O ki înkar keno, qebûl nêkeno. *Tr. Münkir, inkar eden*. Munkîr do înkar bikero. Çunkî wesfê ci yo. 2. *Teo. N.* O ki Ellahî qebûl nêkeno, Ellahî înkar keno. *Tr. Ateist, tanrı tanımaz*. Munkîr do adinî vinî kero.

munkîrey *Nm.* Munkîr/i bîyayeni, înkar kerdeni, înkarger bîyayeni. Wesfê înkarî tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; Ellahî înkar keno, Ellahî qebûl nêkeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. İnkar, atesitlik*. Munkîreyda ci ra qayîl nêbî ki bi ci ya şirîgey bikero.

munkîrnekîr *Teo. Nn.* Nekîr, melekê persan. Melekê ki kesî ra mezel di do rind û xirabî pers bikerê. *Tr. Sorgu melekleri*. Munkîr nekîr do biperso, rindîy do kêfşad, xirabîy do kêfsad bê. A çi rojênda çetin a!

muqabele *Er. Nn.* Bi şopiramitiş a, bi taqîb a Qur'an wendeni. Rojeyî di, camî di muqabele kenê. *Tr. Mukabele*. Ewro Camîda Kebîri di muqabele do bibo.

muqabele kerdeni *Teo. f. M.* Muqabelekerdiş. Bi şopda wendişdê kesên a Qur'anê Kerîmî taqib kerdeni. *Tr. Mukabele yapmak/etmek. Birisini takiple Kur'an-ı Kerim'i okumak*. Ê yê kenê şirê camî di muqabele bikerê.

musade *Er. N.* Îzin, destûr. *Tr. İzin*. Pîyê mi, mi rê musade da ki, ez şira xurbet.

muslim/i *Er. Teo. N.* Musluman/i, Muhemmedî. Keso ki dînê muslimaney qebûl kerdo, bestokê muslimey. *Tr. Müslim, islam, müslüman*. Muslimên û Îsewîyên qarşûyê heqî jew o. Ser ra bîyayena ci çinî ya.

musliman/i *Teo. N. Bw.* Muslim/i. Musliman do şertanê Îslamî bîyaro ca.

muslimey *Teo. Nm.* Muslumaney, Muhemmedîyey. muslumanbîyayeni. *Tr. İslamiyet, İslamlık, Muhammedilik, İslam dini*. Ma bi muslimey a şenê pesnanê xwu bidê. Labelê bi xirabey a nêşenê.

muslix *T. Nn.* Çirrik, awrêjnik. Çîyo ki, bi şikildê borîyên a pira awi yena. *Tr. Musluk*. Muslixî ra awi rêj bena.

musluman/i 1. *Teo. N.* Muhemmedî. O ki dînê Îslamîyetî qebûl kerdo. *Tr. Müslüman*. Muslumanên bêro şima heti, gurweyê ci bivînê. Ci paştî ser merişê. 2. *N.* Keso muslumano silasnaye yan jî nêsilasnaye. *Tr. Sıradan, tanıdık veya tanımadık herhangi bir vatandaş*. Muslumanên yeno şima ra çîyên wazeno, eger şima zanê ki mihtac o, eger şima şenê, miheqeq ci rê yardim bikerê.

Muslumaney 1. *Teo. Nm.* Îslamîyet, Muhemmedîyey (sew), dino Muhemmedî (sew), dînê Muhemmedî (sew), Muslumanînî. *Tr. İslamiyet, İslam dini*. Muslumaney xirabey vero ya, paştîya rindeyî da. 2. *N.* Musluman bîyayeni, bi şekildê silasnaye yan jî nêsilasnayey a musluman bîyayeni. *Tr. Sıradan herhangi bir müslüman olmak*. Muslumaney, qe beno ki bêkesey a.

muslumanînî *Teo.* 1. Muhemmedîyey. Muslumanînî, bê rindey nêbena. Muslumano xirab, muslumanînida xwu ra, çîyên nêşeno wedaro.

muslumankî 1. *Teo.* Zêdê muslumanan, zêdê Îslamîyetî. *Tr. İslam dini gibi, müslümanlar gibi*. Bixwu musluman o, fêlê ci muslumankî nîyê. 2. *N.* Zêdê muslumanan hereket kerdeni, fêlan di zêdê muslumanan bîyayeni. *Tr. İslam gibi, müslümanlar gibi olmak, İslam'ın gerekleri gibi*. Fêlo muslumankî ser o bî. Mi va beno ki musluman o.

musquliki *Ed. Nm. Bw.* Çîyeki. Ey musqulikên vati, mi des teney vatîy.

musqulikîy *Ed. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* çîyeki. Dimilîy xeylên musqulikîy vajênê. Labelê kes, do şardê ma mîyan di arêdo.

muş/i *Zoo. N.* Muşk/i, loxo/a kor/i, merreyo kor, merrêya kori, kormişk/i. *Tr. Köstebek*. Muşo keno herri aşano.

muşek/i 1. *N.* Meymano/a bêdawet/i. Meymano/a ki bêxeberi ameyo/êya. *Tr. Davetsiz*. Muşeko fina yeno ha! 2. *Zoo. N.* Leyrê/a muşî, leyrê/a merredê korî, leyrê/a loxê korî, leyrê/a kormişkî, leyrê/a mişkkorî. *Tr. Kör fare yavrusu*. Muşeko şino vera marda xwu.

muşo/a kor/i *Zoo. N.* Muş/i, loxo/a kor/i, merreyo kor, merrêya kori, kormişk/i. *Tr. Köstebek*. Muşo koro keno quli kewo, derê ki ma pirodê.

muxber/i *N.* Mirrik/i, kîndar/i, rikdar/i, zirar-

dan/i. *Tr. Kinci, zararlı.* Muxbero keno muxbereyda xwu ra bikewo, qey ez emel nêkena jî.

muxberane *Nn.* Rikdarene, mirrikane, zirardanane. Ze ki zirar bido, bi şikildê rik a, bi şikildê mirrikey/kîndarey a. *Tr. Kindarcasına, zararcasına, kinli bir şekilde.* Muxberane ci rê zirar da.

muxberaney *Nm.* Kîndaraney, rikdaraney, mirrikaney, zirardananey. *Tr. Kinlicesine, zararlıcasına, kin bağlarcasına.* Eger şima xirabeyên jî kenê muxberaney mekerê ki wa kîberêndê hewlîni tede estbo. û wexto ki şima qayîl bê ageyrê, şima şenê xetadê xwu ra ageyrê.

muxberey *Nm.* Riki, arki, zirardaney, kîndarîni, kîndarey. *Tr. Kıncilik.* Muxberey hem zirar dana qarşûy hem jî zirar dana kerdokdê ci.

muxberkî *Nn. Jw.* Muxberane. Livo muxberkî kesî rê kar nêano.

muxberkîyey *Nm. Bw.* Muxberaney. Winîyayîşêndo muxberkî kesî di bo, kes jî na muxberkîyey ra zirar vîneno.

muxbîr/i *Er. N.* Gerekar/i. Kes/çîyo ki; gere keno, qando ki bigeyro heqên, şino yan kesêndê deha girdî rê yan jî dezgeyên rê xeber dano, gereyê ci keno, ci danodadgehi, xebera ci beno cayêndo gird û meqamêndo şayok. *Tr. Şikayetçi, muhbir, istihbarat veren.* Eger ma mîyan di, muxbîrêndo bol mîyarikî çinêbîyayê, kesî nêşayê o karê ma o mîyanikî, eşkera kero.

muxbîrey *Nm.* Gerrekarey. Gerrekar/i bîyayeni, muxbîr/i bîyayeni. Wesfê muxbîran tey bîyayeni. Karûguweyê muxbîran, qandê girotenda heqên yan jî qandê caamîyayenda heqên, kesên yan jî dezgehêndê nerindî cayên rê yan jî kesên rê gerre kerdeni, dadgeh berdeni, ci rê mehkemayên akerdeni. *Tr. Muhbirlik, ihbar etmek.* Eger ey verî muxbîrey nêkerdayê, ma do beno ki jî o bigiroyayê kar.

muxlîs/i *Er. N.* Îxlaskar/i, biîxlas/i. O/çîyo ki îxlasî ser o yo, kar û gurwanê xwu qandê Ellahî keno. *Tr. Muhlis, ihlaslı.* Mi bi merdimêndê muxlîsî ya lidê xebat, ez do jî biba muxlîs.

muxlîsey *Nm.* Biîxlasey, îxlaskarey. Îxlasî ser o bîyayeni, muxlîs/i bîyayeni, wesfê muxlîsan tey bîyayen. *Tr. Muhlislik, ihlaslılık, ihlaslı olmak.* Muxlîsey di kes karê xwu vîneno. Wa hergi karûguweyê to îxlasî ser o bo, muxlîsey naya. Mikaatê ci do axreti di bo.

muxur *Nn. Jw,* jewane. Zê pê, zey pê, zêdê pê, hendê pê. *Kur. Qasî hevdûn, wekhev ew. Tr. Eşit, denk.* 5+3 muxur o bi 4+4 ya.

muxurane *N.* Jewane, zêpêyane. Ze ki jew bo, zêdê pê asayeni. *Tr. Eşitçe, eşit görünümlü, denk gibi, denk görünüşlü.* To rê jî muxurane ame yan nêame?

muxuraney *Nm.* Jewaney. Jewane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û rayda xwu di muxur bîyayeni. *Tr. Eşit veya denk bir görünüm çizmek.* Ez a hewna muxuraneyda ci rê maneyên nêvînena!

muxurey *Nm.* Muxur/i bîyayeni, zêpê bîyayeni, jew bîyayeni, hendê pê bîyayeni, mîqdarî di jew bîyayeni, dengê pê bîyayeni. *Tr. Denklik. Eşitliğin her iki tarafının aynı olması.* Ez a muxureyda ci ser o nêvindena.

mû *An. Nm.* Hergi têlênda porî, hergi têlênda pûrtîya gandê kesî û heywanan. *Tr. Kıl.* Rind balê xwu bidê bi ci, mûyênda gandê kesî do zirarên nêvîno.

mûcîza *Er. Nm.* Ecêbo giran. Çîyo harîqa yo ki mexsûsê pêxemberan o, sirf pêxemberîy şenê bikerê, xusûsî qandê delîleyda pêxemberey deyêno pêxemberan. (Bolekê ci, "mûcîzey" ê.) *Tr. Mucize.* Mûcîzaya Hz. Muhemmedî (sew) ya tewra girdi Qur'ano.

mûcîzedar/i *Teo. N.* Mûcîzekar/i, mûcîzeyîn/i. Çî/keso ki mûcîza mojneno, tey mûcîza esta. *Tr. Mucizeli, mucize sahibi, mucize gösteren.* Mi nêzana senîn bî. Labelê mûcîzedar bî.

mûcîzedarey *Teo. Nm.* Mûcîzekarey, mûcîzeyîney. Mûcîzedar/i bîyayeni. Tey/pa mûcîzey bîyayeni, karê mûcîzan kerdeni. *Tr. Mucizeli olma, mucize yapmak veya göstermek, içinde mucize olmak, harika olmak.* Halêndê ci yo mûcîzedar esto.

mûcîzey *Teo. Nb.* Hal û hereketê pêxemberan ê ki qûlîy nêşenê bikerê, sirf pêxemberîy şenê bimojnê. (Jewekê ci "mûcîza" ya.) *Tr. Mucizeler, mucize.* Mûcîzeyê pêxemberan bolî yê.

mûcîzeyîn/i *Teo. N.* Çî/keso ki, tey mûcîzey û ecêb ê giranîy estê, pa mûcîzey estê, mûcîzey mojneno. *Tr. Mucizeli, mucize gösteren, yapısında harikalar/mucize olan.* Qur'ano mûcîzeyîn o, tey bol mûcîzey estê.

mûcîzeyîney *Teo. Nm.* Mûcîzeyîn/i bîyayeni, tey mûcîzey û hal û hereketê ecêbîy û harîqay bîyayeni, wahîrê ecêbandê giranan bîyayeni. *Tr. Mucizelilik, mucizeli hallere sahip olmak.* Mûcîzeyîneya ci, ma aqilan dişubhenêverdana.

mûcîzin/i *N.* Mûcîzkar/i. Çî/keso ki tey hal û wesfê mûcîziney estê, bi çî û kesandê bînan nêmaneno, ê çî û kesandê bînan hemini ser ra yo. *Tr. Muciz, sanatça üstün, diğer her şeyin fevkinde olan.* Çiçî mûcîzin o, çiçî nîyo?

mûcîziney *Nm.* Mûcîzkarey. Mûcîzkar/i bîya-

yeni, mûcîzin/i bîyayeni. Wesfê mûcîziney tey bîyayeni, çî û kesandê bînan hemini ser ra bîyayeni, kişta seneatî ya bi ê bînan nêmendeni. *Tr. Mu'ciz olmak, sanatça her şeyden üstün olmak, onlarla kabil-i kıyas olmamak.* Şima yê hewna aqil mûcîzkareyda ci ser nêbenê. Winî nîyo?

mûcîzkar/i *N. Bw.* Mûcîzin/i. Tiyê çirê nînan mojnenê mi ki? Ti nêşenê çîyêndê mûcîzkarî mi mojnê?

mûcîzkarey *Nm. Bw.* Mûcîziney. Ma ti yê kenê mûcîzkareyda Ey ser ra mûcîzkarnakî bivînê?

mûçiki *Sn. Nm.* Hacetî ya ki di maşan ser o mûy ancena, mûy cikena. Na vajeki, "mûciki" ra xeripîyaya. Çunkî mûy cikena. *Tr. Cımbız.* Mûçika ci bîbî vinî, nêşayê ki mûyanê xwu cikero.

mûja *An.* Bijangi, mije, mija. Mûya serdê çimana ki tîk bena dergi. Mûyê serdê çimanê ki, bi rêzên a û vera vernî jû bi jû benê tîk û dergekîy. Nê mûy jî zêdê birweyan ne cibênê ne jî vêşî benê dergîy. (Bolekê ci "mûjey" ê.) *Tr. Kirpik kılı.* Mûjayênda ci çewt bîbî, ey a dî, va beno ki ey gazlîgi dîya.

mûjey *An. Nb.* Bijangîy, mijey. (Jeweka ci mûja ya.) *Tr. Kirpikler.* Mûjeyê ci yê jî hêdî hêdî benê sipey.

mûmar *Zoo. Nn.* Babetêndê marran o. Zaf barî yo, qalineya ci hendê layêndê tizban a, dergeya ci hendê mîtroyên a, bolkî keraşo/robaran di coyêno, sereyê ci bol werdî yo, zehêrin o, tebera nêşeno kesî perro, no babet marr qezaya Çewliki Dara Hênî di dewda Sîwanî di esto, hewna coyêno. Vanê eger kesî qiri ra şiro war, zirar dano zerredê kesî. *Tr. Kıl yılanı.* Vanê mûmarên kewt ci qiri, pîzeyê ci tim masa.

mûmi *Nm.* Şema. Çîyênda roşnayî ya ki, şema ra virazêna û kes pa tarî di vernîya xwu keno roşnayî. Mûmi, bolkî hendê giştên a, mîyan di layên, serê lay jî bi şema ya kerda ze loxên, wexto ki kes bi adirge ya acifîneno veşena. Hettanî ki nêqedîyo jî nêşina hewna. Goreyê girdeyda xwu, saetên di saetî, yan jî şewên di şewîy ramena. *Tr. Mum.* Wexto ki elektrîk şino, ma bi mûman a îdare kenê.

mûnaye/ê *N. Bw.* Mûnde/ê. Ti ki şenê mi rê jî ê pûçikdê mûnayeyî ra mi rê birişi.

mûnayeni *f. M.* Mûnayîş. *Bw.* Mûndeni. Boka ti ya jî gêrwey mûnena?

mûnde/ê *Teks. N.* Mûnaye/ê. Çîyo ki mûneyayo; bi destan a, bi caxan a, bi derzinîyan a, bi tixan a virazîyayo û pêya derzîyayo. *Tr. Şiş, cağ ve tığ ile yapılan, dokunan örgü işi.* Çîyo mûnde şidêno, beno metîn.

mûndekar/i *N.* Kes/çîyo ki;; çîyêndê mûnayîşî mûneno, karê ci mûnden/mûnayen a; bi tix û goçînî û çîyêndê winasînî ya çîyan mûneno, çîyanê xwuradayîşî virazeno. *Tr. Ören, örgü işi yapan.* Mûndekarê na qazaxi kam o? Mi rê tîya di, kes nêşeno na qazaxa wina ecêbi bimûno.

mûndekarey *Nm.* Kar û wesfê mûndekaran tey estbîyayeni. Kes/çîyo ki;; karê ci bi tix û goçînî û çîyandê winasînan a çîyanê rêsînan mûndiş o. *Tr. Örgücülük.* Mûndekareyênda, xorîyanê ya ci ser o. Ey ser ra mûndekar jî, texmîn nêkena ki bibo.

mûndeni *f. M.* Mûndiş. Mûnayeni. Bi destan a, bi caxan a, bi şîşan a, bi tixan a karê deştenî kerdeni û pêya besteni. *Tr. Bağlama. El, şiş, tığ veya cağ gibi bir aletle dokumak, bağlamak, örmek.* Gila mûneyêna, reser mûneyêno, têlîy mûneyênê.

mûndik *Mîm. Nn.* Dawite yan jî boyaxkerdişdê dêsan di, bin ra herayeya ki qandê şoretî yan jî weşey hendê 60 cm. verdeyaya. *Tr. Kuşak. Duvar suvası veya boyası yapılırken, alt tarafta yapılan 60 cm. genişliğindeki kuşak.* Ci rê mûndik nêverda bî, wahîrê ci bol qehrîyayê.

mûndî *Teks. Nm. Bw.* Mîye. Verîhergi merdimî mûndî xwu mêrî yo piştê. Bi 10 babet a, kes rew rewî mîyanokî (mîyane difetiq bîyayeni) nêbîyê. Nika keso jî mûndî nêpêşeno. Labelê bol merdimî di jî mîyanokey esta. Azmîno jî mûndîya xwu pêşeno. Çirê însano nêpêşeno?

mûndîver *Nn.* Çîyê sûsî/sosin o ki, debarey di biqedr û biqîmet û birûmet o û neyêno xwu ya. Labelê çim debêno de, tirêno. Cora jî gereg ki binimîyo, hend nêmojneyo hergi merdimî. Wext û cayê ci bêro, kes do nê mûndîveran binimno. *Tr. Önden takılan ve ekonomikçe değeri yüksek olan çeşitli takılardır ki yeri geldikçe bunlar saklanılır. Bw.* "Paştîver" ra jî. Veyve di mûndîverê xwu nênimitîy, tirîyay.

Mûndîya Eyşfatma *Cog. Nm. Bw.* Terbesi. Mûndîya Eyşfatma, wextê yaxer û tîjî akewtiş di akewna.

Mûndîya Fatma ya Nebîyan *Cog. Nm. Bw.* Terbesi. Mûndîya Fatma ya Nebîyan do mi rê omidên bido (Şikê verênan).

Mûndîya Nebîyan *Cog. Nm. Bw.* Terbesi. Vanê kam ki Mûndîya Nebîyan bin ra bişo şiro, do şiro cinnet.

mûneye/ê *N.* Çîyo ki bi tix û goçnî û çîyendê winasîn a mûneyayo, virazîyayo *Tr. Örülen.* Çimê ci, ê çîdê to yê mûneyeyî ci nend.

mûneyeni *f. M.* Mûneyîş. Mûneyayeni. Bi destdê

kesên yan jî çîyên a, bi tix û goçînî \ caxên a çîyê zêdê têlan û rêsînan ra çina û çîy winasîn viraziyayeni. *Tr. Örülmek.* Mi rê mûeyena ci weş a.

mûra 1. *Nm.* Mûreki. Çîya biqîmet a. Qila ci kes têlên keno pa û keno xwu vîya. *Tr. Boncuk.*Mûreyênda ci ya weşi bîvinî, şî ki şî. 2. *An. Nm Bw.* Mûre 2. Mûraya mi hî nêbîbî. Ti vaîê ez helal bîya yan nêbîya? 3. *Nm.* Hebê tizbean, hergi hebênda tizbeyan. *Tr. Tespih tanei.* Mûreyê tizbandê ci neway û newîy bîy.

mûraya çimênî *Nm. Bw.* Mûraya çimênoki. Eger mûraya çimênî ser o çinêbîyayê,fina ma co bivatayê. La ki, a jî ser o bî.

mûraya çimênoki *Nm.* Mûraya çimênî. Mûraya ki qando kesên yan jî çîyên çimnoki/çimênî nêbo, kes nano pa. *Tr. Nazar boncuğu.* Mûraya ci ya çimênoki ya ser o. Labelê,ey çimê ci bol pîsîy bîy ki bî çimênî.

mûraya çimî *An. Nm. Bw.* Bîbik Doktoro bolkî mûrada çimî ser o vindeno.

mûre 1. *Nn. Bw.* Mûra. Mûreya jî ser o çinêbî, pêro ci ra rûçiknay bî. 2. *An. N.* Nak. Mûreka ki kesî pîzî ser o. *Tr. Göbek orta noktası.* Hendo kîlo giroto, mûraya ci zerredi menda.

mûreka çimî *An. Nm. Bw.* Bîbiki. Bi derb a sifte mûreka çimî zirar dî, dima rijîyê.

mûrekê tizbeyan *Nb. Bw.* Mûreyê tizbeyan. Eger mûrekê tizbeyan qulorel û dûzîy bê, kes şeno xwu rê tim bi kêf a biano.

mûrekin/i *f.* Mûreyîn/i. Çî/keso ki mûrekê ci estê, pa/bi ci ya mûrekîy estê. *Tr. Boncuklu.* Bînayo mûrekin, çinayo mûrekin, bano mûrekin ûzn. xeylên çîyo mûrekinesto.

mûrekiney *Nm.* Mûreyîney. Mûreyîn/i bîyayeni. Tey/pa mûrekîy bîyayeni, wahîrê/a mûreyan bîyayeni. *Tr. Boncukluluk, boncukları bulunmak.* Mi rê şima bokî/zafkî mûrekineyda ci ra remay. Halbûkî mûrekineya kêfdê bolinan/zafan şîya.

mûrekîy *Sn. Nb. Bw.* Mûrey. Mûrekîy çîyan kene weş, sûs danê ci, kenê rosin.

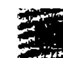
mûrey *Sn. Nb.* Mûrekîy, norîy. *Tr. Boncuk/lar.* Mûreyê ci qedîyayê, a ya nêşena ki bimûno.

mûsate/ê 1. *N.* Mûsaye/ê.Kes/çîyo ki;; bi tecrûbe ya kerdena çîyên zano, bîyo zanayeyê ê çî. *Tr. Öğrenen.* Merdimdê mûsateyî rê kes mecbûr nîyo ki fina, dîna finîy bimûsno. 2. *N.* Kes/çîyo ki;; jû çî ci rê bîyo xusleên, fina kerdena ci, ci rê zor nîyo. *Tr. Alışan, alışkın.* Nê hewayan di merdimo mûsate serd nêgîno. Labelê ti hewna mûsate nêhesibênê.

mûsateni 1. *f. M.* Mûsatiş. Mûsnayeni. Jewî aqil kerdeni, jewî sere kerdeni, malûmatî jewî aqil kerdeni, zanîşî jewî aqil kerden û ci vîrî di tepişteni. *Tr. Öğretmek.* Ey, ez mûsnaya. Labelê ez nêşena bimûsna. 2. *f. M.* Mûsatiş. Mûsatiş. Ci rê xuslet/edet kerdeni. *Tr. Alıştırmak, alışkanlık haline getirtmek.* Tîya serd o. Nê halî ez mûsnaya, mi rê deha serd nîyo. Çunkî ez mûsateyê nê hewaya. Ti biewnî xwu ra.

mûsayeni 1. *f. M.* Mûsayîş. Zanîşî, xwu aqilî di vindardeni, zanayîşî xwu sere di tepişteni, zanîşî xwu vîrî di tepişteni, malûmatî, xwu totik di tepişteni. *Tr. Öğrenmek, bellemek.* Ez mûsaya. Labelê nêşena bimûsna. Çunkî qandê mûsnayenî kes do rind û rind bimûso. 2. *f. M.* Mûsayeni. Xwu rê çîyên xuslet/edet kerdeni. Bi nê çîdê mûsayeyî ya ê edetê xwu eger kes biverazo, kes dibare keno. *Tr. Alışmak, huy haline getirmek.* Mûsayo, timûtim bermeno ki ma di rê çîyê dûkanî biherînê. Ma jî pêdi soz kerde ki, ma do neya tepîya bermî rê çî nêdê ci.

mûsnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî zanîş, malûmat, çîyêndo hewl yan jî nehewl kerdo ci aqilî, kerdo ci sere, kerdo vîrdê ci. *Tr. Öğretilen, bilgilendirilen, alıştırılan.* Eger merdimo mûsnaye jî nêşo jevî bimûsno, wexta zanîş vila nêbeno, cadê xwu di amoreno. 2. *N.* Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayênkarûgurweyê edetan kerdo ci aqilî, karûgurwey di rê kerdê edet/xuslet. *Tr. Alıştırılan, alışkanlık kazandırılan.* O keso, fêlo xirab mûsnaye, do sean bişo ê fêlê xirabî biterikno?

mûsnayeni 1. *f. M.* Çîyên, kesên, zanîşîn, malûmatên jewî aqil kerdeni, jewî sere kerdeni, vîrdê jewî kerdeni. *Tr. Öğretmek, belletmek.* Jewî ez mûsnaya, ez do jî jinay bimûsna. 2. *f. M.* Mûsnayîş. Kerdişê karûgurweyên, jewî yan jî çîyên rê edet kerdeni kerdişê ci gengaz kerdeni. *Tr. Alıştırmak, alışkanlık haline getirmek.* Nêzanayê pîlaqî seno, mi mûsna. Ey birayê xwu yê bînîy jî mûsnay.

mûsnok/i *N.* Kes/çîyoki; kesan, însanan mûsneno, karê ci mûsnayîş o. *Tr. Öğreten, alıştıran.* Çîyên mûsayo, labelê pîncikî mûsayo. Mûsnokêndê ci yo zanaye çinî yo.

mûsnokey *Nm.* Mûsnok/i bîyayeni. Wesfê mûsnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan mûsneno; a o kes bîyayeni, wesfê înan ci ser o bîyayeni. *Tr. Öğreten olmak, öğreticilik. öğretme/k.* Mûsnokeya winasîn wa qe çinêbo.

Mûş *S. Nn.* WîlayetêndaKurdan a. *Tr. Muş ili.* Mûş di Kurmanc û Dimil û Çerkezîy pîya coyênê.

mûxeli *Zir. Nm. Bw.* Elegi. Na mûxela to esta, ti

ya çirê ardanê xwu nêrovêjena?

mûyê binçengî *An. Nb.* Mûyê bindoşî, mûyê bindê doşî, mûyê bindê bazî. Mûyê ki kesî doşî bin di yenê. *Tr. Koltuk altı kılları.* Mûyê binçengî do cibîyê, bipûrtikîyê.

mûyê bindoşî *An. Nb.* Mûyê binçengî. Mûyê ki qoltixandê kesî bin di yenê. *Tr. Koltuk altı kıllar.* Mûyê bindoşî, wext bi wext bi pûrtikîyê yan jî bi cilêtan a kur bê.

mûyê binê bazî *An. Nb. Bw.* Mûyê binçengî. *Tr. Koltuk altı kıllar.* Mûyê binê bazî, do cibê ki binçeng di mîkrobîy nêarêbê.

mûyîn/i *N.* Çî/keso ki, gandê ci di mûy estê, mûyê gandê ci bol ê, mûyê ci xwu mojnenê, kişta mûyîney ra balkeş o. Çî/keso ki ser o mûy estê, mûy kewtê mîyan. *Tr. Kıllı. Üstünde/içinde kıl bulunan, kılları uzayan, kılları bariz görünen.* Senîn mûyîn nîyo? Rîdê ci di, jî mûy ameyê!

mûyîney *Nm.* Mûyîn/i bîyayeni. Mûyê gandê ci bolîy bîyayeni; cinîyan di, tayen bo jî mûyîn, noqor camêrdan di jî mûyê gandê bol bîyayeni, mûy mîyan kewteni, ser o mû/mûy bîyayeni. Kes/çîyo ki; mûyê ci estê, tey/pa mûy estê, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kıllılık. Üstünde/içinde kıl bulunmak, vücudunda kıl gelmiş olmak.* Mûyineya vêşî rind nîya, ariqî tepşena, boy kevna kesî.

mûz *Er. N. Nn.* Meyweyêndê germîstanî yo. Meyweyêndê Herêmda Dengizdê Sipeyî yo. *Tr. Muz.* Mûz, Alanya, Entalya, Mêrsîn û Sîlifke û nê çoşman li beno.

mûzin/i *Wş. N.* Çîyo (werd, şimî) ki tey/mîyan di muz esto, muz debîyayo de. *Tr. Muzlu.* Nêzana hema werdên do mûzin bî. Tey tamê mûzî est bî, ci ra boa muzî ameyê.

mûziney *Wş.* Muzin/i bîyayeni. Tey muz estbîyayeni, bi muzî ya virazîyayeni, muz mîyan debîyayeni. *Tr. Muzlu olmak.* Muzineya ci weşdê ê tûtekî şî. Tına waşt, ahê ci abîya, ey a tepîya dest kerd bi nanî ya jî.

N

N: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hewtêsî ya. Herfa lewan û venganê nîya. Vijîyayîşê ci winasîn o: Çenge akerdiş di ziwan, tenekna deha hera bi azmîndê fekî ya girêdeyêno. Cêr ra tenekên vera azmîndê fekî ya ziwan pilozêno. No hengame di "L"y di veng vera fekî vijêno. Yabelê n'y di veng vera zincî luwêno. No liv, bê venganê yo. Eger herfênda venganê jî pa bivijîyo, hurdina do pîya vera fek bivijîyê.

na 1. *Nm.* Qandê marîyan çî û kesanê nezdîyan nîşan/îşaret keno. *Tr. Dişil durumlar için birinci tekil şahıslarda bu işareti için kullanılır.* Na keyneki, na mî, na çarwa, na heri, na merdimi ûzn. 2. Jew deha, kes/çîyên deha. Jewî yan jî çîyên het di, zêdê ey çî yan jî kesnakî îfade keno. *Tr. Aynısı, bir başkası, aynısından bir daha.* Mesela ma do nê karî bikerê, wa kesna nêkero. 3. *Nn.* Kokê "nayeni" o. Goreyê zemanan şeklê ci virêno. Ni, na, no, nî. (Ci ni, ci na, ci nî, ci no, na ci ûzn.) *Tr. Fiilen cinsel ilişkide bulunma.* 4. *N.* Pa kerdeni, pa disknayeni, vera nayeni. *Tr. Dayamak, yapıştırmak, dokundurmak, bitiştirmek, birleştirmek.* Mi darek na pa ki, hewna ki vinderd. 5. *N.* Ne, nê. Bolkî Kirdasî û Farîsî di, jû cayan di jî Dimilî di veromekên o ki, bêro kamcîn vajekeri ver, ters/zidê ci, çî îfade keno. *Tr. Olmusuzluk eki, nadan, nahoş vb.* Merdimêndo nadan ame, ma nêşa bi ci ya îdere bikero.

na- *H.* Dimilî di peyomekêndo kemîvîn o ki, bolkî bi şikildê ne- û nê- ya virîyayo. *Tr. Zazacada nadir görülen bir çeşit sonek olup daha çok yerini "ne-. veya "nê-"ye terketmiştir.* Nadîya (nadîde), naçar (neçar), nadan (nezan) ûzn.

-na *H.* –nakî. Peyomekêndê Dimilî yo ki, kamcîn vajeki dima bêro, do ci rê eynî çî ra jûnay vejo. Sana, sanakî, merdimna, merdimnakî, qeçna, qeçnakî, nuştena, nuştenakî. *Tr. Bir sonek olup sonuna geldiği kelimeye eş bir iş daha yaptırır, aynısından bir daha ortaya çıkarır.* Şima sayêrên kariti, mi jî nezdîyê ay sayêrna kariti.

nabiz *An. Nn.* Erzîyayena tamaran a ki, pa erzîyayîş û pa dûzan/rîtmê qelbî xeyal beno. *Tr. Nabız.* Nabizê ci rind bî, deqîqeyên di 85 eştê.

nabizi *An. Nm.* Tamarê destî yê ki, kişta zerreyî ra şinê bazî mîyan. *Tr. Atardamar, kalbi dinlemeye yarayan damarlar, bilek damarları.* Nabizê ci yê erzênê.

nacax *Sn. Nn.* Necax, nalçîx, nalcix. Torzîno werdî, toreyo werdî, çewro werdî. *Tr. Küçük balta.* Nacax girot û şî darîstanî mîyan. Boka xwu şaş nêkero û zirar kelemîstanî nêdo.

naçar/i *N.* Neçar/i. O/çîyo ki, qe beno ki çareyênda ci jî çinî yo, bol feqîr o, qe beno ki mihtacêndê çarên o. Na vajeki Dimilî ya, kewta Tirkî jî. *Tr. Fakir, miskin, yoksul.* Naçarê ma do naçarey

di nêmano. Çunkî xusletê ci xirab nîyo, rind o.

naçarey *Nm.* Neçarey. Neçar/i bîyayeni, bol feqîr/i bîyayeni, wesfê neçaran tey estbîyayeni, qe çarekê ci jî çinêbîyayeni. *Tr. Yoksulluk, fakirlik.* Mi rê çiçî naçareyda ey ra, mevajê yeno şima sere di jî.

nadinî *Nn.* No dinya. No cayo ki, ma yê ser o coyênê. *Tr. Bu dünya, yeryüzü.* Ma do nadinî di bigurweyê, adinî di jî ewêzîya ci bivînê.

nadinîyey *Nm.* Nadinî bîyayeni, no ca bîyayeni. No dinyayo ki ma yê tey coyênê, a no dinya bîyayeni. *Tr. Bu dünya olmak.* Ferqe nadinîyey û adinîyey çiçî yo? Hele mi rê, bi di qisebendan a vaji! Ne ki ti nêzanê!

naf 1. *Er. N.* Fayde. Çî/keso ki, kesî rê bibo, kerdenda ci xeyrên esto û gunayên çinî yo, kerdenda ci zirar nê, karê kesî bibo. *Tr. Yarar, fayda.* Eger mi rê nafê ci bibîyayê, mi do bikerdayê. Labelê ez winîyaya ki tede qe qirtikên jî nafetêndê mi çinî yo ki! 2. *Nn.* Nafet. Çîyo maddî yo ki, tey kesî rê xeyrên esto, kesî rê çîyêndo maddî esto. *Tr. Çıkar, menfaat.* Eger tey nafêndê ci çinêbo, o mîzî jî nêverdano gişterda kesî.[1]

nafane *Nn.* Nafkî. Bi şikildê kar/qezencî ya, bi şikildê faydeyî ya. *Tr. Yararlı/faydalı bir şekilde, yararcasına, karlı bir şekilde.* Ey karêndo nafane kerd. Labelê ro ci ra haydar nîyo.

nafaney *Nm.* Nafkîyey a. Bi şikildê nafaney a, bi şikildê qezencî ya, bi şikildê karkerdişî ya, tede zirar çinêbîyayen a. *Tr. Yararlı/faydalı bir biçimde, yarar ve çıkarsal ilişkiye göre olma.* Ez cara nafaneyda ci ser o nêvinderd bîya.

nafdîyaye/ê *N.* Faydedîyaye/ê. O/çîyo ki ci ra qezencên, karên dîyo. *Tr. Yarar gören, faydalanan.* Merdimêndo nafetdîyaye bîyayê, ey do fina bikerdayê.

naf dîyayeni *f. M.* Nafdîyayîş. Fayde dîyayeni, qezenc/karên vînayeni. *Tr. Yarar görmek, kar görmek, yararlanmak, faydalanmak.* Naf dîyayeni hewlêrî hewna naf dayen a.

nafet 1. *Er. N.* Kar, qezenc. Çîyo maddî yo ki, kewno pêlekdê kesî. *Tr. Çıkar, menfaat.* Eger tede nafetê ci çinêbo, o qethan nêkeno. 2. Kar, qezenc. Çî/keso ki, kesî rê nafetên ano, kesî rê kar û qezencêndo maddî ano. *Tr. Fayda, yarar.* Derê! Ma jî înan rê yarmetîni bikerê. Çunkî tede nafetê şêligî esto.

nafetdan/i *Nn.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di nafet dano kesî, nafetê ci reseno kesî, tey nafet esto. *Tr. Faydacı, yararlı.* Ez a nafetdaneyda ci ra, nêgazincêna. Ez a vana wa nafetê ci tenya kesî rê çinêbo. Madamo ki nafetdan o, qenê wa weş bo jî.

nafetdaney *Nm.* Nafetdan/i bîyayeni, wesfê nafetdanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di nafet dano kesî, nafetê ci reseno kesî, tey nafet esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Faydacılık, yararlılık.* Ez a nafetdaneyda ci ra nêgazincêna, vana wa nafetê ci tenya kesî rê çinêbo. Wa weş bo jî.

nafetdîyaye/ê *N.* Nafetvînaye/ê. Kes/çîyo ki;; kar û gurweyên di nafetên dîyo, nafetên resayo bi ci, pêlekê ci nafên dîyo, faydeyêndo maddî dîyo. *Tr. Çıkar/menfaat gören, yararlanan, fayda gören.* Ti nêşenê kesdê nafetdîyayeyî û nafet nêdîyayeyî ra eynî çîyan bipawê?

nafet dîyayeni *f. M.* Nafetdîyayîş. Nafet/naf vînayeni, xeyr dî/vînayeni, pêlekê ci kar û qezenc dîyayeni, kiştda kar û gurweyên ra xeyrêndo maddî û manewî vînayeni, xeyr kesî resayeni. *Tr. Çıkar/yarar görmek, yararlanmak. Maddi veya manevi yarar/hayır görmek.* Nafetê dînî û peran û kesan û banderîyayenî û merdiman çiçî yo? Nînan ra kamcîn deha bol nafetkar o?

nafetey *Nm.* Nafet bîyayeni, kar û qezenc bîyayeni, xeyrê ci bîyayeni. *Tr. Yararlılık, faydalılık.* Ma yê geyrenê çiçî, ti yê çiçî dima! Ti yê tim nafeteyda ci dimo!

nafetkar/i 1. *N.* Nafkar/i, nafetperest/i. Kes/çîyo ki; çîyên di, kar û gurweyên di geyreno kar û qezencêndo maddî. *Tr. Menfaatçı, çıkarcı.* Merdimêndo nafetkar o. Hettanî tey qezencên nêvîno, dirbet (tew)a xwu jî kesî nêdano. 2. *N.* Nafkar/i, faydekar/i, binaf/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di qezencêndê ci bîyo, kar kerdo, nafên resayo ci, zirarkar nêvijîyayo. *Tr. Yararlı, kazançlı, faydası dokunan.* Ez nê karî di nafetkar vijîyaya. No karo ki to mojna mi jî karêndo nafetkar o. Ez tim jî qayîla dekewa de.

nafetkarane *Nn.* Zêdê kes û çîdê binafan bîyayeni, wesfê nafetkaran tey estbîyayeni, bixeyr û binafet bîyayeni, tey nafeto maddî yan jî manewî bîyayeni. Zêdê pêlekî bîyayeni. *Tr. Yararlılık, içinde fayda veya çıkar bulunma.* Ez nêkewna nafetkaraneyda ci dimi.

nafetkaraney *Nm.* Nafetkarane/ê bîyayeni, wesfê nafetkaran tey estbîyayeni. şekil û biçim û meşdê xwu di nafetkarane bîyayeni, tey

1 Persda çiçîdê kesî rê cewab, Mesela giştерda kesî rê deyêno. Perserda çiçîyê kesî rê jî, Mesela cewabê gişta kesî deyêno. Yanê qisebendên di, cayê giştерda kesî û gişta kesî jew nîyo.

xeyrûnaf bîyayeni. *Tr. İşin içinde çıkar veya faydacılık bulunurmuş gibi olmak, bu tarzda olmak.* Key ki şima nafetkaraneyda ci rê şa maneyêndo werdî bivîno, wexta şima fina qisanê xwu kenê.

nafetkarey 1. *Nm.* Nafkarey, nafkarîni, nafetkarîni, nafetperestey. Nafetî ser o, kar û qezencêndo maddî ser o xebat kerdeni, bê ey kar û gurweyan mîyan nêkewteni. *Tr. Çıkarcılık, menfaatçılık.* Ez nafetkareyda ci ra remaya. Merdimêndo nafetperest bî. 2. *Nm.* Nafkarey, nafkarîni, nafetkarîni, faydekarey. Nafkar/faydekar bîyayeni, zirarkar nêbîyayeni, fayde dîyayeni, kar û gurwan di fayde dîyayeni, faydeyî ser o fikirîyayeni. *Tr. Pragmatizm, faydacılık.* Mi nafetkareyda ci ra bol hez kerd. Ez do neya tepîya ci bera ûja, ey ser o bigurweya.

nafetperest/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di nafetê xwu zano, bi nafetdê xwu ya pirêsîyayo û zewmbî nêzano, ci rê nafetê kesandê bînan mihîm nîyo. *Tr. Menfaatperest.* Kes do nafetê xwu bizano. Labelê nafetperest nêbo.

nafetperestane *Nn.* Nafetperestkî. Zêdê nafetperestana. Kes/çîyê nafetê xwu hemî çî ser ra vînenê, zêdê înan a, wesfê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Menfaatperestçe, menfaatperestler gibi.* Senîn ti winî nafetperestane, şenê nê karê madqelibnayeyî ma ser fînê?

nafetperestaney *Nm.* Zêdê nafetperestan bîyayeni. Nafetperestîy senîn ki kenê, winî bîyayeni, wesfê nafetperestan ser o bîyayeni. *Tr. Menfaatperestler gibi olmak.* Ez bolkî nafetperestaneyda ci ra qehrîyaya.

nafetperestey *Nm.* Nafetperest bîyayeni. şekil û bîçim û meşê ci zêdê nafetperestana bîyayeni. Nafetê xwu nafetdê hemini ser o dîyayeni, qandê nafetdê xwu nafetê kesandê bînan feda kerdeni. *Tr. Menfaatperest olmak, menfaatperestlik.* Nafetperesteya ci, do ci rê belayê sereyî bo. Çunkî nafetperestey ra heme zirar vînenê.

nafey *Nm.* Bixeyrey. Binaf/binafet bîyayeni, tey naf/nafet bîyayeni, tey xeyr û fayde bîyayeni. *Tr. Yararlılık, faydalılık.* Mi do jî nafeya ci bidîyayê, înan nêverda.

na fini *Nm.* Na qori, noqor, nofin. *Kur. Îcar. Tr. Bu defa, bu kez, bu sefer.* Na fina siftî nêbî, ê didini bî ma yê şinê kê înan.

nafile 1. *Er. Nn.* Bîlaheq, bîlasebeb, negereg, veng. Tede çîyên nêbîyayeni. *Tr. Boş, gereksiz, sebebsiz.* Ti yê şinê ema, nafile. Ez texmîn nêkena ki çîyên bido to. Çunkî o nika rûtûrepal o. 2. *Teo. Er. Nn.* Vêşinde. Îbadeto vêşinde. Nemazê bê ferz û bê wacîban, îbadeto ki kesî ser o ferz û wacîb nîyo. *Tr. Nafile ibadet.* Ferzanê xwu biqedîni, dima jî xwu rê nafiley biki.

nafin/i *N.* Nafdar/i, nafidar/i, nafkar/i, biahf/i, binafin/i, nafetdar/i, binafet/i. Çî/keso ki, nafê ci esto, xeyrûnafê ci kesan ser o esto, tey nafên esto yan jî nafêndê ci kesên rê esto. *Tr. Faydalı, çıkarı dokunan, çıkarı olan.* Boka şima pêrini rê xeyrûnafin bo. Wa kes ci ra żirar û zîyan nêvîno.

nafiney *Nm.* Ninafiney, nafetdarey, nafkarey, binafey. Nafin/binafin bîyayeni, nafetdar/nafkar bîyayeni, binaf bîyayeni. Tey xeyrûbêr bîyayeni, pa xeyrûnaf bîyayeni, tey weşey û rindey bîyayeni, tey kar û qezenc bîyayeni, tey nafet bîyayeni. *Tr. Faydalılık, kazançlılık, karlılık, içinde çıkar olmak.* Kesî nafineyda ci ra şubhe nêkerdo, nafê ci senedî yo.

nafiye *Nn.* Gorge. Akerdokê rayan. Wesayîto ki rayan akeno. *Tr. Greyder.* Eger nafiyan ra nêbîyayê, emşo ma do nê kepirî di bi mendê.

nafkar/i *N. Bw.* Nafetkar/i. Nafê ci resayo pêrini, hewna mi ci ra nafên nêdîyo. Kaşka mi rê jî nafkar bîyayê.

nafkarane *Nn.* Nafokane. Zêdê nafkarîya, bi nafkaran o mendeni, wesfê nafkaran tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey xeyrûnaf û fayde esto, a o çî yan jî o kes bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Faydalılar gibi, yararlılar gibi.* Mi rê jî nafkarane ame.

nafkaraney *Nm.* Nafokaney. Nafkarane/ê bîyayeni, bixeyrane bîyayeni. şekil û bîçim û mêldê nafkarane/ê bîyayeni. *Tr. Yararlılar gibi olmak, çıkarı olurcasına olmak.* O yo hewna şikê nafkaraneyda ci beno.

nafkarey *Nm. Bw.* Nafetkarey. Madamo ki şima zana tey nafetkarey esta, şima bi ci ya şirîgey nêkerdayê. Şima çirê winî lebayênê ki?

nafkarîni *Nm. Bw.* Nafetkarey. Çiçî yo çiçî nîyo, alvêrên dê ci di, tayên qezenc kerdo! Mêrdek dûkandar nîyo, ma belaş bigurweyo?

nafok/i *N.* Nafkar/i. O/çîyo ki karkerdiş di sifte sifte xwu rê geyreno qezencêndo şexsî, xwu rê geyreno karêndo maddî yo şexsî. *Tr. Çıkarcı, menfaatçı.* Merdimêndo nafok o. Şima bi ci ya karên kenê, balê xwu rind bidê ci, wa zirar şima ro nêdo.

nafokey *Nm.* Nafkarey. Nafok/i bîyayeni. Hergi çî di xwu rê tede qezencêndo şexsî, qezencêndo zewmbîyane geyrayeni. *Tr. Çıkarcılık, menfaatçilik.* Nafokey di tim qezenc nêbeno. Çunkî merdimo nafok rojên tenya bimano. Wexta jî do zirar bikero.

nahali *Zoo. Nm.* Nali, naleki, nogini, nalga. Leyra mangay a ki çoşmeyê serrên a. *Tr. Düve.* Nahala ci ya kena bêro dewar.

na heti *Nm.* Nati, nata, na kişti, na doşî, kişta tîyay, kişta hetdê kesî. *Tr. Bu taraf/yan, bu yön/kol.* Mi rê ki naheti bî.

na heti a heti *Nm.* Nat û ati, na het û a heti, na heti yan jî a heti, na doşî û a doşî, na kişti û a kişti. *Tr. Bu yan o yan, bu taraf o taraf, bu yön o yön.* Ti ki zanê, vaji. Noqor ki, ti nêzanê jî, qenê deqe ra finên mi rê mevaji na heti a heti!

na hêmi *Nm.* Nover, nata, na heti, na kişti. *Tr. Beri, bu yaka, bu taraf.* Na hêmi di çîyên çinî yo. Ma şirê a hêmi. Qe beno ki kirosayên bibo, ma pa şirê.

nahldar/i *N.* O/çîyo ki xurmey roşeno, xurmeyê ci estê, pa xurmey estê. *Tr. Hurmalı, hurma satıcısı.* Gilêndo nahldar bî, pa dinyayê nahlîy estîy bî.

nahlêri *Nk. Nm.* Dara xurman. Dara ki pa xurmey benê, xurmey dana. *Tr. Hurma ağacı.* Nahlêra ci do wişk bîyayê, înan darî eşt ci.

nahli *Nk. Nm.* Xurma. Meyweyê dahlêran, meyweyê darerda xurman. *Tr. Hurma, hurma meyvesi.* Nahlîy bûrê ki, wa şima zirardê nêweşînan ra bireyê.

najê *Nm. Bw.* Naji. Ez do najêda to rê vaja, wa to rê nan û rono teze rono.

naji *Nm.* Nîyaji, apcinî, najê. *Tr. Yenge. Amca eşi/hanım.* Naja ci, ci rê nan da û rişt keye.

nakbend *Tib. An. Nn.* Çîyo zê xortimî yo ki, pîzedê mari di qeçek pa warî beno. *Tr. Göbek bağı, kordon.* Nakbendê qeçekî ci fekî ra bireyo. Eger qeçek rewane nêreso doktorî do bimiro.

nakbend/i *Tib. N.* Bestokê nakan. O/çîyo ki nakan besteno, nakan girêdano. *Tr. Bebeklerin göbeğini bağlayan.* Nakbendê ey, doktorê ci yê pîrikey o.

nakbendey *Nm.* Nakbend/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; nakan girêdano/besteno, nakan cikeno û girêdano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ney ci ser o bîyayeni. *Tr. Göbek kesmek.* Heme jî nakbendeya ci rîdênê. Çunkî heta nika nakê kê ki besto, pêro raşt bestîyayê.

na ki *H.* Eger na, ki na. Nerîyê ci no ki. *Tr. Dişil şey veya durumlarda bu ki, şu ki.* Na ki wina bo, ez ci dimi nêkewna.

nal 1. *Sn. Nn.* Nale. Asino pehan o ki kenê bi lingandê estor, qantir û heran a mêx kenê. *Tr. Nal.* Nalê bergîreri kewto, a ya nêşena serbest ray şiro. Ma yê kenê berê nalbendî ser ki, nalê ci pakero. 2. *Nn.* Kokê vajekda nalînî. Qey nêweşi bî, şan ra hettanî şefaqên nalayê.

nala Behserî *Zoo. Nm.* Nala warîbîyayê, nala qelaw a ageyrayê, nala şişmani, nala gird û ageyrayê. Qandê merdimandê laxerokan jî na qisa vajêna. *Tr. Şişman, iri yarı bir çeşit inektir ki bu ad, Siverek'in Bağlık (Behser) köyü'nden gelmektedir. Çok şişman insanlara da bu lakap söylenir.* Vanê: Ti ze nala Behserî, ti çi winî bîya laxeroki?

nalan/i *N.* O/çîyo ki nalen o, tey nalîni esta, gantewatişî vero nalîni keno. *Tr. İnleyen.* O lajeko nalan do meşti şiro nêweşxane.

nalaney *Nm.* Nalayeni. Nalan/i bîyayeni, nalîni ser o bîyayeni. *Tr. İnlemek, inleyen olmak.* Nalaneya ci ya hewna mi goşî di.

nalani *Nm.* Nameyêndê keynekan o ki maneyê xwu "nalîni" ra gîno. *Tr. İnleyen namında bir kız adı.* Nalani do şiro, Delali do bêro.

nalbant/i *N. Bw.* Nalbend/i. Nalbantêndo weş ameyo binîya dewi. Ma yê kenê bergîranê xwu berê ki nal kero.

nalbantey *Nm. Bw.* Nalbendey. Nalbanteyênda, bolhunera ser o. Eger o seneat mi di bîyayê, ez pa zengîn bîyê.

nalbend/i *N.* Nalbant/i, nalber/i. O/çîyo ki nalîy girêdano, karûgurweyê ci nalîy girêdayen a. *Tr. Nalbant.* Nalbendo keno nalê estorda ma girêdo.

nalbendane *Nn.* Balbendkî. Zêdê balbendan a, bi nalbendan mendeni, wesfê nalbendan tey estbîyayeni. *Tr. Nalbantlar gibi, nalbantlara özgü, nalbantlara yakışır bir şekilde.* Ez winîyaya balbendane dano piro, mi nêzana nalbend o.

nalbendaney *Nm.* Balbendkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di, zêdê nalbendana bîyayeni, wesfê nalbendaney tey estbîyayeni. *Tr. Nalbantça olmak, nalbantlara reva olmak.* Ez nêşena nalbendaneyda ci rê bahaney bivîna. Çunkî a ya, ro ci yena.

nalbendey *Nm.* Nalbantey, nalberey, nalberîni, nalbendîni, nalbendîney. Nalîy girêdayeni. *Tr. Nalbantlık.* Nalbendeya ci weşi nîya. Çunkî mengên mîyan di, nalê estorandê ma pêrini jî kewtîy.

nalbendîney *Nm. Bw.* Nalbendey. Herhes nêşeno nalbendîney bikero. Çunkî nalbendîni jî karêndê debarîyo.

nalbendîni *Nm. Bw.* Nalbendey. No wext di Suwêreki di hema hema nalbendîni nêmenda, a ya kena biqedîyo.

nalbendkî *H. Bw.* Nalbendane. Eynî mêrdekî nalbendkî dayê piro!

nalber/i 1. *N.* Nalbend/i, nalbant/i. O/çîyo ki nalan girêdano, karûgurwe û meslegê ci nalîy besten a. *Tr. Nalbant.* Nalber do nalan, darber do daran girêdo. 2. *Sn. N.* Nalfiroş/i. O/çîyo ki nal û mêx û çîyanê zê nalan roşeno. *Tr. Nalburiye, hırdavatçı.* Nalbero keno dûkanî bigîro, derê ki ma destê xwu lez tepêşê.

nalberey 1. *Nm.* Nalbendey. Nal girêdayeni. Karûgurwe û meslegê nalbandan. *Tr. Nalbantlık.* Nalberey hettanî ki estorîy bibê do bikudeyo. 2. *Sn. Nm.* Nalfiroşey. Nal û mêx û çîyanê zê nalan roteni, karê nalan û mêxan kerdeni. *Tr. Nalburiye, hırdavatçılık.* Nalberey do cayêndo bellî di biroşîyo, kes şeno çarşî mîyan ra bigeyro nalberan. Şewra ra o, ma ariqdo sîya di mendîy ki, bigeyrê nalberan.

nalbikî *Nm.* Nalbiki, sehani, tebaxi. Firaqa ki şamî debêna de. Çîya latika ki kes tey şamîy weno. *Tr. Tabak.* Mi bi koçikan a nalbikî ra şamîya xwu mirdî mirdî werd û ez ci ra kewta dûrî.

nalbîyaye/ê 1. *N.* Çî/heywano ki bîyo nal, nal deyayo bi lingandê ci ro, lingê ci nal bîyê. *Tr. Nallanan.* Estoro nalbîyaye û nal nêbîyaye ray di jew nêbeno. 2. *Zv. N.* Beste/ê, bestîyaye/ê, girêdaye/ê, girêdeyaye/ê, bende/ê. Kes/çîyo ki; ze ki nal bo, ze ki nal ci lingan bin ro deyo, liv û hereketê ci bikişîyo. *Tr. Bağlanan, hareketsiz kılınan, ayaklarına gem vurulan.* Ez do kotî, bi ê nalbîyayeyî ya, hendayên ray şira?

nal bîyayeni 1. *f. M.* Nalbîyayîş. Nal bi lingan o deyayeni, binê lingan nal bîyayeni, qandê mehfezedê lingan nal ci rodeyayeni. *Tr. Nallanmak, nal vurulmak.* Estori bîyê nal. 2. *Zv.* Girêdeyayeni, bestîyayeni, nal pirodeyayeni. Bi nalî ya bêliv bîyayeni. *Tr. Nallanmak, hareket kabiliyeti bitirilmek, robotlaştırılmak.* Ti yê çi nêşenê ray bêrê? Ma ti nal bîyê?

nalçe 1. *Sn. Nn.* Çîyo asinîn û lastikin o ki, qandê sitar kerdenda nê çîyan debêno bindê postalan. *Tr. Pençe.* Nalçeyî postalê ci sitarnayê. Çunkî ma postalê xwu pîya herînay, ê ey hewna newe yê, ê mi bîyê kehanîy jî. 2. *Nn.* Paşna/balişnaya postalan, peynî ra binê postalan. *Tr. Ayakkabı topuğu.* Nalçeyê qundiredê kesî do çewt nêbo. Çunkî meşê kesî xerpêno.

nalçebîyaye/ê *N.* O/çîyo ki, bine postalandê ci, ze ki nal bo, binê postalandê ci bîyo asinek. *Tr. Pençelenen.* Postalo nalçebîyaye, do newedera nêro. Eger bêro, ez do ey ra jî heq bigîra. Mi ser o garantî merantî çinî yo.

nalçe bîyayeni *f. M. Zv.* Nalçebîyayîş. Binê postalandê ci nalçe bîyayeni, mezbût bîyayeni. *Tr. Mecazi olarak nallanmak, nalça edilmek, sağlamlaştırılmak.* Ti finê bîyê nalçe, neya tepîya, ti deha çehar pay şinê.

nalçekerde/ê *N.* Çîyo ki nalçewanî kerdo nalçe, binê ci kerdo ze asinek. *Tr. Pençelenen.* Postalo nalçekerde, emrê ci beno derg û postalo nalçenêkerde jî emrê ci beno kilm.

nalçe kerdeni *f. M.* Nalçekerdiş. Postalan û çîyandê zê nînan bin asinek eşteni. *Tr. Pençelemek.* Çîyo ki nalçe bo, do emrê ci jî derg bo.

nalçewan/i 1. *N.* Nalbend/i, nalber/i. Bestokê nalan. O/çîyo ki nalîy girêdano. *Tr. Nalbant.* Nalçewan do nalanê bergîrda ma girêdo. Ma yê geyrenê ci, werte di çinî yo. 2. *N.* O/çîyo ki, binê postalan û û binê çîyandê zêdê nînan keno çîyêndo zê asinek êw zêdê lastikinî. *Tr. Nalçacı, saraç.* Nalçewan do postalanê mi nalçe kero.

nalçewaney 1. *Nm.* Nalbendey, nalberey. Karê nalçewanan. *Tr. Nalbantlık.* Nalçewaney bi xebatî ya ya, bi wenden a nîya. Çunkî nalçewaney karêndê karbidestan o. 2. *Nm.* Nalçe viraşteni, viraştokeya nalçan a, karê nalçewanî yo. *Tr. Saraçlık.* Nalçewaney do bi sebirane bibo ki tede havilkarey bibo.

nalçeyey *Nm. Bw.* Nalçeyîney. Nalçê ci estbîyayeni. *Tr. Pençelilik.* Nalçeyey di, postal û çîyo winasîn sitarêno.

nalçeyîn/i 1. *N.* O/çîyo ki nalçeyê ci esto, nalçe deyayo piro. *Tr. Nalçalı, pençeli, nallı.* Postalo nalçeyîn do emirderg bo. 2. *N.* Çîyo (postal, qondire) ki pa balişna esta. *Tr. Topuklu.* Postalê ci yê nalçeyînî balişnaya lingandê ci reynê.

nalçeyîney 1. *Nm.* Pa nalçe bîyayeni, pa nal bîyayeni, nalçe pirodeyeni, nalçeyê ci estbîyayeni. *Tr. Nalçalı olmak, nallı olmak, pençeli olmak.* Nalçeyîney, bênalçeyey ra rindêrî ya. Çunkî postalîy pa sitarênê. 2. *Nm.* Nalçeyîn bîyayeni, pa nalçe bîyayeni, balişnaya lingandê ci bîyayeni. *Tr. Topukluluk.* Nalçeyîneya ci ci rê zirari bî, kari nêbî.

nalçix *Sn. Nn.* Nacax, nalcix torzîno werdî, torzînek. *Tr. Küçük balta.* Nalçixî bigîrê ki, ma daristanî di bigurweyê.

nalçixê dewrêşan *Ss. Nn.* Torzînekêndê herbî yo ki, fekê ci yo birrek nîmkulorekên o. *Tr. Nacak. Kesici ve ağız tarafı yarım daire olan küçük savaş baltası.* Nalçixê xwu yê dewrêşan girot û şî lej.

nale *Nn. Bw.* Nal. Ti yê kenê, berê nê cehnîyan nale kerê? Wextê ci yê nalî ame yo?

nalekerde/ê *Zoo. N. Bw.* Nalkerde/ê. Keso na-

lekerde û heywano nalekerde jew nîyo; kes bestêno, heywan beno rewane.

nale kerdeni *Zoo. f. M.* Nalekerdiş. *Bw.* Nal kerdeni. Boka şima bergîra mi jî berê nale kerê ha! Ez a nêşena bêra.

naleki *Zoo. Nm.* Nalga, nahali, nali, nogini. Dewara di serrê ya ki kena bibo manga, dewara di serrê ya bermenga, dewara ki deha şena manga bo, şena bêro dewar. *Tr. Düve.* Naleka ci ya beleki do biroşîyo.

naley 1. *Nm.* Nali bîyayeni, wesfê nalan tey estbîyayeni. *Tr. Düve olmak.* Şima yê kenê naleya ci se kerê? Şima rê manga bo jî bes nêkeno? 2. *Nn.* Nale bîyayeni, nal bîyayeni, wesfê nalan tey estbîyayeni. *Tr. Nal olma.* Naleya ci do bergîrirê çi naf bikero?

nalga *Zoo. Nm.* Nahali, naleki. Naleka di serrê. Mangaya ki hewna newe dekewna mangeyîni, hewna di serrê ya. *Tr. Düve.* Nalga do emserr bêro dewar.

nali *Zoo. Nm.* Nalga, naleki, nahali, nogini. Çêleka mangan a ki kena manga bo. *Tr. Düve.* Nala ci ya zena ze devê merdi.

nalin *Nn.* Taqunya. Şekalê textînê berzîy. Bolekê ci "nalinîy" ê. *Tr. Takunya.* Teqi req a nalinandê ci bî, hewşdê camî di geyrayê.

nalîney *Nm. Bw.* Nalîni. Vengê nalîneyda ci ameyê mi jî. Mi cara nalîneyênda winîsîni nêşinawiti bî.

nalîni *Nm.* Naleni, nalayîni, nalîney, nalayeni. Nêweşîni ra veng veteni, nêweşîni vero vengêndo gunak veteni. *Tr. İnlemek.* Nalîna ci bî, mi vatê o do a şew bimiro.

nalkerde/ê 1. *Zoo. N.* Nalekerde/ê. Çîyo (heywan, sim) ki nal deyayo piro. *Tr. Nallanan.* Estoro nalkerde zêdê estordê nalnêkerdeyî nîyo, deha weş û rewane şino. 2. *Zv. N.* Nalekerde/ê. Beste/ê, girêdeyaye/ê, girêdaye/ê, bende/ê. Kes/çîyo ki; nal deyayo bindê lingerda ci yo û ze ki girêdeyo, ze ki nêşeyê rayşîyayîşî bo. *Tr. Robotlaştırılan, bağlanan.* O lajeko nalkerde, ma rê ray o bî bar.

nal kerdeni 1. *Zoo. f. M.* Nalkerdîş. Nale kerdeni, nal pirodayeni. Binê lingandê ci nal kerdeni. *Tr. Nallamak.* Jûnengûyan rê nal kerdeni lazim a. 2. *Zv.* Nalkerdiş. Nale kerdeni, besteni, girêdayeni, nêşeyê meşî kerdeni. Kesên yan jî çîyên ze ki nale pirodayeni, ci nêşeyê rayşîyayîşî kerdeni. *Tr. Hareketsiz kılmak, robotlaştırmak.* Mi simê ci kerdîy nal, cora nêşayê şiro. Eger mi simê ci nal nêkerdayê, winî nêmendê.

nalmanga *Zoo. Nm.* Mangaya genci. Mangaya ki zê naleka genc a. *Tr. Genç inek.* Mal manga, do emserr fina didini bêro dewar.

name 1. *Nn.* Nam. Nîşanê hergi çî, vajeka ki hergi çî nîşan kena, hergi çî wesifnena, çî û kesan dana şînasnayeni. *Tr. Ad, isim.* Çîyêkêndê mi esto, to ya besto (çîyekên/name) Nameyê mi Şaban o. Nameyê nê vajekandê mi, "Vajekano Dimilî" yo. Yanê nameyê hergi çî esto. 2. *Nn.* Nuşte, mektûbi. Nuşteyo ki bi şikildê mektûbên a nûşîyayo. *Tr. Yazı, mektup.* Nameyên ci rê amê bî, kesî nêşayê biwano.

namebîyaye/ê *N.* Namedeyaye/ê. Kes/çîyo ki; nameyê vajîyayo, nameyê ci waneyayo, veyndeyayo ci, ci rê delal deyayo. *Tr. Tanımlanan, çağrılan, ismi okunan, ilan edilen, ismi zikiredilen.* Merdimo namebîyaye nêşî, herûnda ci di o bîn kewt zerre.

name bîyayeni *f. M.* Namebîyayîş. Name deyayeni, wesfê ci deyayeni, nameyê kesî vajîyayeni, name waneyayeni, zîkrê kesî bîyayeni, qalê kesî bîyayeni. *Tr. Zikiredilmek, adı okunmak, bahsedilmek, sözedilmek, tanımlanmak.* Vanê ez aja di name bîya. Labelê heqdê mi di, çîyêndo weş nêvajîyayo.

namedar/i *N.* Namdar/i, biname/ê. Kes/çîyo ki; name kerdo, bîyo menşûr, nameyê ci vijîyayo û aşnawîyayo; rindey di, hewley di, girdey di, zengîney di, çîyandê weşan di nameyê ci vijîyayo, nê fêlan di bîyo menşûr. *Tr. Meşhur, şöhretli, ünlü, namdar, namlı.* O kes, înşaat di bîyo namedar.

namedarane *Nn.* Namdarane. Zêdê namdarana, bi namedaran mendebi, wesfê namedaran tey estbîyayeni. Kes/çîyê ki; name kerdo, name bîyê; a zêdê înan a bîyayeni. *Tr. Şöhretliler gibi, namlılar gibi.* O do şiro namedarane ê karî biqedîno û bêro cadê xwu di roşo.

namedaraney *Nm.* Namdaraney. Namdarane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di namedar bîyayeni, zêdê nê kes û çîyan bîyayeni. *Tr. Şöhretliler gibi olmak, namlılara yakışır bir şekilde.* Ez a hewna maneyên nêdan, a namedaraneyda ci.

namedarey *Nm.* Namdarey, namedarîni, aşnawîyayeni, şinawîyayeni, namdarîni. Namedar/i bîyayeni, name kerdeni, nameyê ci vijîyayeni, aşnawte bîyayeni. Girdey, hewley, rindey, zengîney û çîyo winasîno hewl vinêyêno, ey di nameyê ci vijîyayeni, vajîyayeni, ziwan amîyayeni. *Tr. Ad/isim yapmak, namdarlık, meşhur olmak, şöhretlilik, ünlülük.* Namedareya ci, heme ca di aşnawîyayo.

namedarîni *Nm. Bw.* Namdarey û name dayeni. Namedarîna ci, ci rê bes nêkena, o do kotî gireyanê ma rê çareserey bikero ki?

namedaye/ê *N.* Namdar/i, namedar/i, biname/ê, aşnawîyaye/ê, menşûr/i. Kes/çîyo ki; name dayo, nameyê ci vijîyayo, bol cayan di aşnawîyayo. *Tr. Namlı, ünlü, namdar, bilinen, tanınan.* Merdimo namedaye û name nêdaye jew nêbeno.

name dayeni *f. M.* Namedayîş. Namedarey. Nameyê kesî vijîyayeni, menşûr bîyayeni, nameyê ci cayan ro vijîyayeni. *Tr. Meşhur olmak, nam salmak, ünlülük, ünlenmek.* Mêrdekî ê çoşman di name dayo. Keso ki nêsilasneno çinî yo.

namedê bînî ya *H.* Babetna, babetnakî, zewmbî, bi namedê bînî ya, bi vatişdê bînî ya, bi meramda bîn a. *Tr. Diğer bir deyişle, başka türlü, başka bir söylemle, diğer anlamla.* Filan kes comird o. Bi namedê bînî ya destakerde yo.

namegird/i *N.* Namdar/i, namedar/i, biname/ê. Kes/çîyo ki; nameyê ci gird o, nameyê şînasîyaye o, bol zengîn o, nameyê ci vijîyayo. *Tr. Ekabir, şöhretli, namdar, ünlü, meşhur.* Merdimêndo namegird bî, ma nêşayê pey roşo û werzo.

namegirdey *Nm.* Namegird/i bîyayeni, wesfê namegirdan tey bîyayeni, zengînan û raveyan û kebîran û şêlignasan ra bîyayeni. *Tr. Ekabirden olmak, ünlülük, şöhretlilik, namlılık, meşahirden olmak.* Namegirdeyda ci bolêrî/zafêrî bixwu gird bî.

namekerde/ê *N.* Namebîyaye/ê. Çî/keso ki, nameyê ci debîyayo, nameyê ci waneyayo, êlan bîyo, eşkera bîyo, nimîyey ra vijîyayo, ca bîyo, name neyayo pa, tesbît bîyo, veyndeyayo ci, nîşan bîyo, eyan bîyo. *Tr. Adlandırılan, isimlendirilen, açıklanan, ifşa edilen, adı okunan/belirtilen, tanımlanan.* Merdimo namekerde berey bikewo, jûna do herûnda ci di şiro. Çunkî muayenexane veng nêmaneno.

name kerdeni *f. M.* Namekerdiş. Ci veyndayeni, namê ci vateni, êlan kerdeni, nameyê ci wendeni, nameyê ci panayeni, senîneya ci tesbît kerdeni, nîşan kerdeni, bellî kerdeni, eyan kerdeni, eşkera kerdeni. *Tr. İlan etmek, ismini okumak, isimlendirmek, adlandırmak, işaret koymak, belirlemek, tepit etmek, adını koymak, açıklamak, ifşa etmek, tanımlamak, tanı koymak.* Esas mi di finîy name kerd jî qey veng bi ci nêşî.

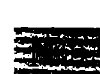
namemende/ê *N.* Namemend/i. Keso ki nameyê ci vîra nêşîyo, baqî mendo, bixwu şîyo û bi namedê xwu ya o yo hewna coyêno. *Tr. İsmiyle yaşamaya devam eden, adı baki kalan, unutulmayan.* Eger o kes merdimêndo namemende nêbîyayê, ewro kesî, roja ci ya vîrardişî nêwennûsnayê.

name mendeni *f. M.* Namemendiş. Name nêbesterîyayeni, name vinî nêbîyayeni, name vîrî nêşîyayeni, name baqî mendeni. *Tr. İsmi baki kalmak, unutulmamak.* Bedîuzzaman Saîd Nûrsî el-Kurdî bixwu şî, nameyê ci mend.

namemendey *Nm.* Namemendiş, mendena naman, vîra nêşîyayena naman, vîrî di mendena naman, baqîyeya naman. *Tr. İsmin kalıcılığı, adının unutulmaması.* Namemendeya ci do ci rê nadinî di bimano.

namenuşîyaye/ê *N.* Namenuşte/ê. Kes/çîyo ki; nameyê ci nuşîyayo, qeyd bîyo, teberdê nûştişî di nêmendo. *Tr. Adı yazılan, ismi kaydedilen.* Merdimo namenuşîyaye o, çirê winî qehrê xwu ano ki?

name nuşîyayeni 1. *f. M.* Namenuşîyayîş. Name qeyd bîyayeni. Bi panuşên a nameyên nuşîyayeni, teberdê nuştişî nêverdeyayena nameyî. *Tr. İsim yazılmak, adın kayda geçirilmesi.* O yo hewna nêzano nameyê ci nuşîyayo yan nênuşîyayo. 2. *f. M.* Namenuşîyayîş. Mektûbi nuşîyayeni. Kesên rê yan jî çîyên rê, bi panuşên a, yan jî bi nuşteyên a mektûbên nuşîyayeni. *Tr. Mektup yazılmak.* Eger ci rê nameyên binuşîyayê, o do haydar bîyayê.

namenuşte/ê *N. Bw.* Namenuşîyaye/ê. Kaşka ê kesê name nuşteyî qe finên jî bişayê bivatayê "Berxwudar bi".

name nuşteni 1. *f. M.* Namenuştiş. Bi qelemên a, nameyê kesên yan jî çîyên nuşteni, teberdê nuştişî di nêverdayeni. *Tr. İsim yazmak, ad kaydetmek.* Keko, mi nameyê ê birakdê vernekênî nuşt, hema ê birakdê peyênî, nêame mi vîrî ki ez binuşna. 2. *f. M.* Namenuştiş. Mektûbi nuşteni, bi panuşên a yan jî bi nuşteyên a kesên yan jî çîyên rê qandê meramên yan jî serweşîni mektûbi/name nuşteni. *Tr. Mektup yazmak.* Mi zamadê ma rê eskerey di nameyênda bol dergi nuşti, mi va, xwu rê pa sebrê xwu bîyaro.

namenuştok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; wezîfeyê name nuştişî keno, naman nuşneno, wezîfedarê nuştişdê naman o. *Tr. İsim yazan.* Namenuştokê ci kam o? Ey nameyê mi nênuşnayo. 2. *N.* Mektûbnuştok/i, nuştokê mektûbi. Kes/çîyo ki; mektûbên nuşnaya. *Tr. Mektup yazan, mektup yazan.* Namenuştokê ci bellî nîyo ki ma ci rê şirê dadgehi.

namepanaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; nameyê ci

neyayo pa, ci rê nameyên deyayo. *Tr. İsim takılan, adlandırılan.* Verî vatê qeço namepanaye meşti do nasnameya xwu bigîro ki hewna şiro ci rê darî binûşîyo. 2. *N.* Çî/keso ki nîşan bîyo, nîşan deyayo piro, bellî bîyo. *Tr. Belirlenen, işaretlenen, tanısı konulan, tanımlanan.* Çareyê giredê namepanayeyî, ê bînan gengazêrî yo. 3. *N.* Leqampanaye/ê. Kes/çîyo ki; bê namedê ci, nameyo ki, do ci ra hez nêkero, nameyo ki, vatenda ci di do ci ra bitewno, ey panayeni. *Tr. Lakap takılan, lakaplandırılan.* Lajeko namepanaye, do nika şima ro qehrîyo.

name panayeni 1. *f. M.* Namepanayîş. Nameyê ci bellî kerdeni, ci rê name dayeni. *Tr. İsim koymak, ad takmak.* Mi nameyê lajekandê xwu Xelîl Yarbes û Ebdussemed û nameyê keynekerda xwu jî Emîna nê pa. 2. *f. M.* Name panayîş. Nîşan kerdeni, bellî kerdeni, nîşan ser o ronayeni, maneyê ci dayeni, wesfanê ci bellî kerdeni. *Tr. Tanımlamak, tanısını koymak, işaret koymak, belirlemek.* Birayê min o delal! Ti yê vanê hema, hewna to name nênayo pa. No persgireyê to, welatperwerey a yan welatperestey a? 3. *f. M.* Namepanayîş. Leqam panayeni. Kesên yan jî çîyên bi wesfêndê xirabî ya veyndayeni (mersela filan keso bênamûs, kor Seydo ûzn.), bê namedê ci nameyêndo xirab panayeni. *Tr. Lakap takmak.* Mi ci rê des finîy vato, name bi lajekî ya menê, ê do tim name panê.

namevijîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; finên nameyê ci bi xirabey a, bi arey a, bi nerindey a, bi çîyandê pîsey a vajîyayo. *Tr. Adı olumsuzluklarla çıkan, adı kötüye çıkan.* Merdimo namevijîyaye xwu rê bimiro, bi mi ki deha rind o. 2. *N.* Namdar/i, namedar/i, biname/ê, namebîyaye/ê, namekerde/ê, nameyîn/i. Kes/çîyo ki; nameyê ci vijîyayo, nameyê ci bol merdimîy zanê. *Tr. İsim yapan, ünlü, namdar, meşhur, tanınan.* Keso namevijîyaye, do xwu rê hendayên kesî bianco xwu ser? Çunkî nameyê ci vijîyayo.

name vijîyayeni 1. *Zv. f. M.* Namevijîyayîş. Bi xirabey a, bi nerindey a, bi arey a nameyê kesên vajîyayeni. *Tr. Adı/ismi çıkmak, ismi kötü olarak söylenmek.* Pîlvajeyênda Dimilan di vanê, "nameyê kesî, do ki bivijîyo, wa qeneka kesî bivijîyo." 2. *Zv. f. M.* Namevijîyayîş. Name kerdeni, namdar bîyayeni, namedar/i bîyayeni, raveyan û kebîran ra bîyayeni, nameyê ci şînasîyayeni. *Tr. İsmi çıkmak, namdar olmak, isim yapmak, ünlü olmak, ekabirden olmak.* Nameyê ci, heme ca ra vijîyayo. Senîn to nêşinawito?

nameyîn/i 1. *N.* Namedar/i, namdar/i, biname/ê. Çî/keso ki, name kerdo, nameyê ci, nameyê raveyan o. *Tr. Namdar, meşhur, ünlü, şöhretli.* Mêrdek nameyîn o, karê ma nîyo. Ma nêşenê pa dans bikerê. 2. *N.* Çî/keso ki nameyê ci neyayo pa, nameyê ci esto, bêname nîyo. Tersê ci "bêname" yo. *Tr. İsimli, isimlendirilen.* Ti yê kenê nameyînî û bênameyî se kerê, ti yê çirê nînan wazenê?

namgîr/i *N.* Sozdar/i. O/çîyo ki, namê ci bi jewî ya vajîyayo, sozê ci gêrîyayo, namê ci bi jewî ya bîyo eşkera, nameyê ci bi jewî ya qeyd bîyo. *Tr. Sözlü, sözü kesilen, sözü kıyılan.* Merdimêndo namgîr o, o yo hewna keynandê şarî dima çerx beno. Ma bê, ma do giştanê namgîrey bierzê. Tolaz lajê tolazî!

namgîrey *Nm.* Sozdarey. Sozê ci gêrîyayeni, namgîr/i bîyayeni. Namê ci, bi jewî ya vajîyayeni, sozê ci, bi jewî ya birîyayeni. *Tr. Sözlülük. Evlilik için sözü kesilmiş olmak.* Namgîrey di, namgîrîy do namgîreya tepîya, xwu bol dîqet bikerê. Çunkî deha zêdê verî hurrîy nîyê, bestokê pê yê. Bol merdimîy estê ki, salmedera geyrenê, ti winînê ki, giştanê xwu yê namgîrey eştîy û pê teriknay.

namik/i *N.* Namdar/i, namedar/i, nameyîn/i, biname/ê. Kes/çîyo ki; name kerdo, nameyê ci esto, bîyo namedar. *Tr. Unvan sahibi, namlı, meşhur.* Name jî Namik neyêno pa.

namite/ê *N.* Namîyaye/ê, çanqilnaye/ê, derênaye/ê, kert/i, çewtkerde/ê, tadaye/ê. Çîyo ki tîkeyî ra vijîyayo. *Tr. Eğilen, eğik, eğdirilen.* Ti do nêniştayê, ê gildê namiteyî ser, to bin di şikîya.

namiteni *f. M.* Namitiş. Çanqilnayeni, derênayeni, kert kerdeni, çewt kerdeni. Çîyêndê wişkî (mesela zêdê asinî, zêdê gilên) vera kokdê ci tadayeni. *Tr. Eğmek, eğri yapmak, yamultmak.* Mi do jî bazîyê ci binamitayê, fina gunayê mi bi ci ame.

namîyaye/ê *N.* Namite/ê, çanqilîyaye/ê, çanqilok/i, derênaye/ê, derîyaye/ê, kert/i, çewtbîyaye/ê, tadeyaye/ê. *Tr. Eğdirilen, eğik, eğilmiş.* O gilo namîyaye soyîn ci bin di şikîya. Esas çiman vero bî, dûrî nêbî. Labelê goş nênanê kesîyo ki.

namîyayeni *f. M.* Namîyayîş. Bi destêndê jewî ya yan jî bi zordareyda çîyên a çewt bîyayeni, dûzey ra vijîyayeni. Vera kokdê ci çewt bîyayeni, vera kokdê ci tîkey ra vijîyayen û tadeyayeni. *Tr. Eğrilmek, yamulmak.* O çî namîya tepîya şikîya jî.

namlîdergey *Ss. Nm.* Lûlîdergey. Derg bîyaye-

na borî, yan jî lûlîya tifingan. *Tr. Uzun namluluk.* Dûrîşîyayena mermîyan û nezdîkewtena mermîyan bi namlîdergey a ya.

namlîdergi *Ss. Nm.* Lûlîdergi. Tifinga ki lûlîya ci derg a, tifinga ki, borîya ci ya ki mermîyan rişena dûrî û derg a. *Tr. Uzun namlulu tüfek.* Eger tifinga namlîdergi bîyayê, ey dûrî ra bişayê pirodayê.

namlîkilmey *Ss. Nm.* Lûlîkilmey, lûlîqutey. Lûlîyer di kilm bîyayeni, tifingan di lûlîya mermîyan kilm bîyayeni. *Tr. Kısa namluluk.* Namlîkilmeyda ci ra nêbîyayê, ay do mermîyê xwu bieştayê dûrî.

namlîkilmi *Ss. Nm.* Lûlîkilmi, lûlîquti. Tifinga ki borî/lûlîya ci kilm a. *Tr. Kısa namlulu.* Tifingênda ci ya namlîkilmi esti bî, nêşayê mermîyan bierzo dûrî.

namlî *Ss. T. Nm.* Lûlî. Lûlîya tifingan. *Tr. Namlu.* Namlîya tifingda ci bîbî çewti.

namûs *Er. Nn.* Heysîyet, şeref, ar, şerm. Kerdena kesî ya ki, kes ver ra şermayêno yan jî nêşermayêno, karûgurweyê kesî yo ki, kesî yan werzaneno seredê azmînî yan jî keno bindê erdî. *Tr. Namus, haysiyet, şeref, onur, gurur.* Mêrdekî namûs çinî yo. Çunkî cinêka ci ya erdandê şarî ser o gurweyêna, o yo jî qehweyan di xumar kay keno.

namzed *S. N.* Keso ki qandê wekîley, serokey, muxtarey ronişto, bîyo namzed ki weçîneyo. *Tr. Aday.* Namzedê ma qezenc kerd. Labelê şî meclîs ma kerdîy xwu vîra.

nan 1. *Zîr. Nn.* Çîyo ki mîr ra virazîyayo û kes bi şamî ya weno. *Tr. Ekmek.* Madenê min o nanê tîrî nêgîno, şorî mi rê nanê çarşî biherînî. 2. *Nn.* Werd. Çîyê werdî pêro. (Nan, şamî, werd) *Tr. Yemek.* Şima çi wext, nanê xwu werd? (Nano ki tîya di o yo vajêno sirf nano wişk nîyo, werd pêro yo) Ma nîm saet verê nikay werd.

nana gawanî *Nn.* Nana ki deyêna gawanî, gereg ki bideyo gawanî, heqê gawanî ya. *Tr. Sığırtmaç ekmeği. Sığırtmaca, sığırtmaçlık görevi olarak, her sabah verilmesi gereken ekmek.* Maya mi, wexto ki dewar raşt kerdê, nana gawanî jî kerdê hadire.

nan akerdeni *f. M.* Nanakerdiş. Nandê tîri di gûda nanî bi tîr a yan jî tepilmekî akerdeni. *Tr. Yufka ekmek açmak.* Maya ci ya ci rê nan akena, keyneka ci ya jî ci rê pewjena.

nana serdê şewray *Nm.* Nana serdê şewdirî. Nana ki qandê verkewtişdê qezayan û belayan û bêteran şewra rew deyêna feqîran û hemberîyanan û nezdîyandê kesî. *Tr. Kaza, bela, musibet vb. olumsuzlukların önünü geçsin diye sabahın erken saatlerinde fakire, komşuya, akrabaya veya yakın kişilere çıkarılan ekmek.* Verênan vatê nana serdê şewray vejê! Şima ki nêveti, belayan bipawê.

nanber/i *Zv. N.* Kîberê nanî. Kîber û cayo ki, rizqê kesî ci ra vijêno. *Tr. Ekmek teknesi/kapısı.* Nanberê kê, kotî di bo, o do ajay bisitarno. Eger com kero, xayîn o.

nanberey *Nm.* Kîberê nanî bîyayeni, cayê rizqdê kesî bîyayeni. *Tr. Ekmek kapısı/teknesi olma.* Nanberey di kes do ci rê serevde nêkero. Eger serevde bikero, qîmetê ci nêmaneno, tew nêkero, do deha weş bo.

nançûçiki *Nk. Nm. Bw.* Nançûki. Tamê nançûçiki jî zêdê kormîtî yo, Labelê kormîtî û nançûçiki jew nîyê.

nançûki *Nk. Nm.* Nançûçiki, nanê mirîçikan. Vaşêndê werdî yo ki, tamê ci zêdê kormîtî yo, toximê ci zêdê kincî ya o, hendê bostên jî berzey û herayeya ci esta. *Lat. Capsella bursa-pastoris. Tr. Çoban çantası, kuşkuş otu, çıngıraklı ot.* Mi qeçkîni di, nançûki bol werda.

nando *Wş. Nn. Bw.* Fird. Nando bolkî kalan rê, keftalan rê û bêdindanan rê weş o.

nane 1. *Nk. Nn.* Babetên kuhoyî yo ki, kes dekeno selatan mîyan û weno, boy û tamê şamî û selatan keno weş. *Tr. Nane.* Pîyazîya dima, kes do nane bûro ki, kesî fekî ra boya pîyazî nêro.

nanekê kemeran *Nk. Nn.* No vaş vaşêndê vernanî yo, bi kemeran a beno. Sifteyê ci zêdê tereyî yo (*dereotu*), kuho yo, şîrin o. Labelê şamîya ci nêvirazêna, zêdê kormîtî nanî vero werêno. *Tr. Dereotuna benzeyen, yemeği yapılmayan, ancak tere gibi yemeklerde yardımcı ve iştah açıcı olarak yenilen bir çeşit yabani ot.* Nanekê kemeran, do şamî vero biwerîyo ki ahê kesî akero.

nanê çarşî *Nn.* Nanê firûni, nanê firûnan. Nano ki sûkan di firûni virazêno, pewjêno. No nan, nano akerde yo, sominîy nîyê. No nan Sêwregi di, bi kolîyê mêşeyana pewjiyêno. *Tr. Çarşı ekmeği, fırın ekmeği, taş fırın ekmeği, tırnaklı pide.* No name, goreyê mehlayîjan o. Goreyê dewijan jî beno nanê sûki. Verî mehleyan di, hend firûnîy çinêbî. Cora bolini nanê keyî viraştê. Nandê firûnan rê jî, nanê çarşî vajîyayê. Çunkî firûnîy çarşî di bîy. Verî ma hesret mendê ki, nanê çarşî bûrê. Kê şayê nanê çarşî biherîno!

nanê firûni *Nn.* Nanê firûnan. Nano ki, firûnandê girdan mîyan di beno û roşêno, o. *Tr. Fırın ekmeği.* Wextên ra nanê keyî û nanê firûnan

pîya bîyo, qando ki nînan pêra abirnê, wina vajîyayo. Tamê nandê firûni û ê keyî jew nêbeno.

nanê keyî *Nn.* Nano tîr. Nanê serdê tewqan. Nano ki, keye di beno, bi tîran a abeno û beno. No nan, nanê firûni nîyo, nanê tendûri jî nîyo. *Kur. Nanê sêlê. Tr. Yufka ekmeği.* Nanîy, zêdê nano tîri (nanê keyî) û nanê firûnan û nano ronin û sominî ya pêra abirênê.

nanê lazutî *Zîr. Nn.* Nano misrî, nanê gilgilî, nanê misrî. Nano ki lazut ra virazêno, nano ki misrî ra virazêno. *Tr. Mısır ekmeği, darı ekmeği.* Nanê lazutî pêro qewet o. Kam ki bûro, do bişo karanê çetinan bikero.

nanê mîyanrojî *Nn. Bw.* Werdê mîyanrojî. Nanê kesî yê mîyanrojî, nano wişk bo do se bo, kebab bo, do se bo? Huzûr çinêbî tepîya.

nanê serdê zerrî *Nn.* Nano ki qandê pîzedo veyşana kes nêgurweyo, kes weno. *Tr. Aperatif yemek, atıştırmalık.* Nanê serdê zerrî ra nêbîyayê, ma nêşayê hendayên bigurweyo. Ey ma zînde tepiştîy.

nanê sûki *Nn.* Nanê firûnandê mîyandê sûki, nano ki sûki di labelê firûnandê ci di, bi kolîyê mêşeyan a pewjêno. No nan, nano akerde yo, nanê sominan nîyo. *Tr. Şehir ekmeği, fırın ekmeği.* Vanê, verî hebê dewijan nanê sûki dekerdê nandê tîri (nanê keyî) mîyan û werdê. Vatê: Wa pa tamê nandê keyî jî weş bo.[1]

nanê tendûri *Nm.* Nanê firûnandê bindê erdan. Nano ki tendûri di beno. *Tr. Tandır ekmeği.* Nanê tendûri bizehmet o, labelê birehmet o.

nanê xasî *Zîr.* Nano ki, ardandê xasan ra virazîyayo, qelîte di verom o. *Tr. Birinci kalite undan yapılan ekmek.* Nanê xasî di, qewet çinî yo, sipe yo zêdê vewr o. Labelê kepeggirote yo. Cora tede qewet nêmendo.

nanguli *Nk. Nm.* Gulaniki. Vaşêndê werdî yo ki, wexto ki tezê ya werêna, nangul a, labelê wexto ki bena qerti jî bena viziki. Cayandê awîyan di, dereyan û layan û înîyan vero bena. Gulaniki, zêdê vizdewreyî ya. *Tr. Yenilebilen yabani bir ot.* Ma bol finîy deran ra gemi ra nanguli arêdaya û werda.

nankeloki *Wş. Nm.* Şamîyên a ki, ronpîyazî di nanî piroşnenê û peyşnenê, girênenê. Şamîyênda şenik a û bêzehmet a. *Tr. Kızartılmış soğan içine ekmek kırıntıları konulup pişirilen bir çeşit yemek.* Verî hend wextê cinîyan çinêbî. Ma rê hema çîyêndo rewane kerdê, înan ra jû jî nankeloki bî.

nankerde/ê *N. Bw.* Nanpewte/ê. Kêfê ê nankerdeyî do xwu ra bêro. Çunkî ey wezîfeyê xwu kerdo.

nan kerdeni *f. M.* Nankerdiş. *Bw.* Nan pewteni. Şima nanê xwu kerdo, mi jî bipawê ki ma pîya şirê.

nankor/i *N.* Kes/çîyo ki;; nîmetî rê şukrê xwu nêano, şukur nêkeno, nan û werd û şimî û nîmetî rê kor o, nêşeno nînan bivîno û şukrê bîyaro; qedrûqîmetê maldê dinyay nêzan o, bi malê mîyandê destî ya bes nêkeno, nêzano teşekkur bikero, nêzano vajo berxwudar bê, nîmet û xîzmetî werdî vîneno, qebûl nêkeno, xîzmetên bivîno jî vano, ma şima mi rê se kerdo? Ma to mi rê çiçî kerdo? ûzn. *Tr. Nankör.* Eger nankor nêbîyayê, ey keda marûpêri înkar nêkerdê.

nankorane *Nn.* Nankorkî. Zêdê nankorana. Nankorîy senîn ki kenê, winî kerdeni. *Tr. Nankörce.* Ey nankorane soyîn ez tewnaya jî.

nankorey *Nm.* Bêşukirêy. Nankor/i bîyayeni. Nanî û nîmetî û çîyanê winasînan werdî û kemî vînayeni, nîmetê Ellahî û xîzmetanê însanan kemî dîyayeni, bi maldê destî di bîyayeyî ya bes nêkerdeni, mal û xîzmetan kemî vînayeni, şukr û îbadetî di kemî bîyayeni, teşekkur û berxwudareya ci çinêbîyayeni. *Tr. Nankörlük.* Eger wina bo, adinî di bol qûlîy do gereg ki qarşûyê Ellahî, gereg ki qarşûyê merdim û dost û hembazandê xwu bol gunakarîy bê. Çunkî nankorey bol zeyîdîyaya.

nankorkî *N. Bw.* Nankorane. Hergi halê ci nankorkî nîyo, jû fini şukur jî keno.

nano *Nn.* Merdimê werdî/werdenî. Merdimo ki werdî rê beno û zewmbî hend çîyên rê nêbeno. *Tr. Yemeye ilk sırada, ancak iş yapmaya gelince sonuncu olan.* Nano yo yeno, hema nan bidê bi ci û pa suxreyanê xwu bidê kerdeni.

nano/a nîmpeyşate/ê *N.* Nano nîmpewte/ê. Nano ki tam nêpewjîyayo, nîmçe ra pewjîyayo. *Tr. Lavaş ekmeği, yarı pişen ekmek.* Ma do werdê xwu, bi nandê nîmpeyşateyî ya bûrê.

nano a *Wş. Nn.* Helatî, nano ma. Nano ki mîrdê mîrazkerdeyî ra virazêno. Nano ki mîrdê tirşinî ra virazêno û tirş û masateyo nermek o. *Tr. Mayalı ekmek.* Jû merdimî rê nano a bol weş o.

nano destikî *Nn.* Şepe, nanê destî. Babetên nan o ki, bi destanan virazêno. *Kur. çêkirî û xerabkirî. Tr. Elle yapılan bir çeşit ekmek.* Nano destikî şewrane weş o.

nano ma *Wş. Nn. Bw.* Nano a. Qeçekîy pêro jî, bi

[1] Na vajeki, goreyê dewijan a. No name dewijan veto.

mi ki nandê mayî ra hez kenê.

nano misrî *Zîr. Nn. Bw.* Nanê lazutî. Nano misrî, qewet dano kesî.

nano tîr *Nn.* Nano tîrin, nanê keyî. Nanê tewq o akerde. Nano ki bi tîran a beno. *Tr. Yufka ekmek.* Ma bi nano tîr a bîyê girdîy.

nano tîrin *Nn. Bw.* Nano tîr. Nano tîrin, şamî werdeni di mi rê nandê çarşî weşêrî yo. Labelê sêpare di, mi rê nanê çarşî nandê tîrinî weşêrî yo.

nano wişk 1. *Wş. Nn.* Nano bê şamî. Nano ki vero şamî çinî ya. *Tr. Yavan ekmek, kuru ekmek, yemeksiz ekmek.* Şamîya ma çinêbî, ma xwu rê nano wişk werd. 2. *Nn.* Nano ki bîyo wişk, teriqîyayo, nermeya dima fina bîyo wişk. *Tr. Kuru ekmek.* Nano wişk nêwerêno. Qandê werdişî, kes do tenekên aw kero ki bibo nerm ki, hewna dima bişo biwerîyo.

nanoyey *Nm.* Nano bîyayeni, ê werdî bîyayeni, çimê ci tim nanî di bîyayeni. Kes/çîyo ki;; hal û karê ci nanwerdîş o, çimê ci nan û werdî do, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yiyici olmak. Gözü sürekli yeme ve içme veya mutfakta olmak.* Ez nanoyeyda ci ra îri vejena. Tim jî nanî di vernî di, labelê karûgurweyî di peynî di beno.

nanpewte/ê *N.* Kes/çîyo ki;; nan pewto, nan kerdo, nan viraşto, nan peyşnayo, ya tewqên ser o yan jî firûnên di nan viraşto. *Tr. Ekmek pişiren/yapan.* Şima kerd ki ê nanpewteyî jî bi xwu ya bîyaro, şima nêşa.

nan pewteni *f. M.* Nanpewtiş. Nan kerdeni, nan peyşnayeni, nan viraşteni. Tewqên ser o yan jî firûnen di nan kerdeni, nan viraşteni. *Tr. Ekmek pişirmek/yapmak, ekmek açmak.* Şima do çi wext nan bipewjê? Ma jî bêrê yardimdê şima.

nanpîze *Eko. Nn.* Nanûpîze, pîzemirdey. Sirf qandê pîzeyî mirdkerdişî gurweyayeni, kar kerdeni. *Tr. Karın tokluğu.* Ma şeş mengîy nanpîze gurweyay. Dima ma rê menganê girêdê.

nanpîze/ê *Eko. Nn.* Nanûpîze, nanpîzeyîn. Kes/çîyo ki;; bi pîzemirdey a gurweyêno, nanpîze xebitêno, bi şikildê pîzemirdey a kar kerdeni. *Tr. Karın tokluğuyla çalışan.* O yo nanpîze gurweyêno.

nanpîzeyane *Nn.* Nanpîzekî. Zêdê nanpîzeyîya, ze ki bi nanpîzey a bo, şekil û bîçimdê nanpîzeyey a, sirf zêdê pîzemirdey a. *Tr. Karın tokluğuyla.* Ma qe beno ki, di serrîy nanpîzeyane gurweyay.

nanpîzeyaney *Nm.* Nanpîzekîyey. şekil û bîçim û usûl û karûgurwedê ci di, nanpîzeyane/ê bîyayeni, bi mirdî ya xwu vayey a nê. *Tr. Karın tokluğuyla iş yapmak.* Eger a nanpîzeyaneyda înan ra nêbîyayê, înan no nan nêdîyê. Ê yê nîmetî mîyan di asnaw kene!

nanpîzeyey *Nm.* Nanpîzeyîney, nanûpîzeyey. Nanûpîze bîyayeni, bi pîzemirdbîyayîşî ya karûgurwe kerdeni. Karûgurweyên di, emeleyey di bi vayeyênda mirdî ya nê, bi pîzemirdbîyayîşî ya gurwîyayeni. *Tr. Karın tokluğu ile çalışmak.* Nanpîzeyeyda ci di jî şukrêndo gird est bî. Cora resa hêwandê xwu ser.

nan sî kewteni *Zv. f. M.* Nansîkewtiş. Karûgurweyê ci, rizqê ci, nan û werê ci, werdê ci bol û bol (bêhesab) çetin bîyayeni. (Sîşikitiş çetin o, sîyê Suwêreki jî bazalt ê.) *Tr. Ekmeğinin taşa girmesi, işinin çok güç olması.* Boka nanê kesî, sî nêkewo. Eger finên nanê kesî, sî kewo, kes rew rewî, mîyaneyê xwu nêşeno raşt kero!

nanûsoley *Zv. Nn.* Nanûsoli bîyayeni, debar bîyayeni, emir/gûn bîyayeni, kedi bîyayeni, wext û dem bîyayeni. *Tr. Ekonomi olma, ömür olma, emek olma.* Eger nanûsoleya ci nêbirîyo, nêmireno.

nanûsoli 1. *Nm.* Îdare, dilig, debar. Çîyo ki kes pa warî beno. *Tr. Geçim, geçim kaynağı, ekonomi.* Mêrdek nanûsola xwu eynî şeno sî ra vejo. 2. *Nm.* Emir, gûn. Zemano ki ci rê birîyayo. *Tr. Ömür.* Şima yê çirê hend kewnê dimi ki, nanûsola ci no dinya di hendayên bî.

nanûsoli estbîyayeni *f. M.* Nanûsola ci estbîyayîş. Rizq û debar û dilig û werd û sebebê coyayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni, nêqedîyayeni. *Tr. Rızkı, yemesi içmesi, ömrü gibi yaşam için gerekli sebeplerin henüz bulunuyor olması.* Qey nanûsola ci esti bî ki, ê qeza ya tepîya nêmerd, bî weş.

nanwer/i 1. *N.* Nanxwur/i. Kes/çîyo ki;; qando ki weş kar keno, nan jî weş weno, werdî di weş o, nanwerey di merezin nîyo, madenê ci akerde yo. *Tr. Yemesi içmesi kuvvetli olan.* Merdimêndo nanwer o. Kam şeno hendê ey bigurweyo ki? 2. *N.* Nanxwur/i. Kes/çîyo ki;; şeno nanê xwu, sî ra vejo, dest bierzo çiçî ki, şeno derdest kero. *Tr. Tuttuğunu koparan, yırtık.* Kesêndo nanwer o, hettanî nika çîyên vinî nêkerdo. 3. *Nn.* Nan û wer, nan û werd. Çîyê werdişî pêro, hergi çîyêndê werdişî. *Tr. Yemek, yiyecek, azık, gıda.* Ma cara xebat di, nanwerê ci nêkemênayo. Ma mirdî mirdî, nanwerê ci dayo.

nanwerane *Nn.* Nanwerkî, nanxwurane, nanxwurkî. Zêdê nanwerana, bi nanweran a mendeni, wesfê nanweran tey bîyayeni. *Tr. Yemesi içmesi iyi, iştahı açık, çok iş yaptığı*

için çok da çalışan olmak, hastalıklı olmayıp yeme ve içmede sağlam olmak. Mi rê ki kesêndo nanwerane bî.

nan werdeni *f. M.* Nanwerdiş. Şamî yan jî nan werdeni. Pîzeyê xwu mird kerdeni. *Kur. Nan xwarin. Tr. Yemek yemek, ekmek yemek.* Mi nan werdê, ê ser di amey. Mi va, kerem kerê bêrê nanî ser. Înan jî pîzekê xwu kerd mird.

nanwerey 1. *Nm.* Nanxwurey, nanxwurîni, nanxwurîney, nanwerîni, nanwerîney. Werdî di weş bîyayeni, nanwer/i bîyayeni, weş werd werdeni, nan û werê ci weş bîyayeni, merezin nêbîyayeni, madenê ci akerde bîyayeni, maden/ah akerde bîyayeni. *Tr. Yemesi içmesi iyi olmak, iştahı açık olmak.* Qarşûyê nê karî, eger nanwereya ci kemî bîyayê, do rew bikewtayê. Xebatkarey di, nanwerey do weşi bo. 2. *Nm.* Nanwerîni, nanwerîney, nanxwurîni, nanxwurîney, hêjayey, jêhatîyey. Sî ra nan veteni, derdest kerdeni, nan û wer di mezbût bîyayeni, rizqî di ca nêmendeni, rizqê xwu sî ra veteni, vete bîyayeni, hêçek nêbîyayeni. *Tr. Yırtık/becerikli olmak, rızkını taştan çıkarmak, yetenekli olmak, atiklik.* Înan winîya nanwereyda lajekî ra û keynaya xwu dê ci. 3. *Nm.* Nanwerîni, nanwerîney, nanxwurîni, nanxwurîney. Nan û werd bîyayeni, nan û wer dey, hergi çîyê werdişî bîyayeni. *Tr. Yeme içme olmak, azık olmak, rızık nedeni olmak, rızıktan olmak.* Nanwereyda ci ra nêbîyayê, bol merdimîy qedrûqîmet nêdayê ci.

nanwerkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî xwu rê kerdo werd, xwu rê kerdo nan û wer, xwu rê kerdo riziq. *Tr. Rızık veya gıda haline getirilen, geçim kaynağı haline getirilen, üzerinden geçinilen, maişet konusu/aracı haline getirilen.* Ti şinê, ê çîyê ey ê nanwerkerdeyî, kenê zayî. Ti nêzanê ki o do biqehrîyo?

nanwer kerdeni *f. M.* Nanwerkerdiş. Bi qeneat a, nan werdeni. Nanwerdiş di, nanwerey di, çî serfkerdiş di, bi qeneat a werdiş/kerdiş. *Tr. Yemeği, rızkını, eşyasını kanaatkarca kullanmak.* Rind balê xwu bidê bi ci ki, şima ney xwu rê nanwer kerê ha!

nanwerok/i *N.* Kes/çîyo ki; nan û werê ci vêşî yo, vêşî weno, kes nêşeno bi otesîda werddê ci bêro. *Tr. Obur.* Merdimêndo nanwerok o, wexto ki nan weno, nanê hewtini fînêra weno.

nanwerokane *Nn.* Laxerokane. Zêdê laxerokana, bi nanwerokan mendeni, wesfê nanwerokan tey estbîyayeni. *Tr. Oburlar gibi.* O nan û werê xwu pêrko, nanwerokane werd û ci ra kewt dûrî.

nanwerokaney *Nm.* Laxerokaney. şekil û biçim û usûldê xwu di, zêdê nanwerokana bîyayeni. *Tr. Oburlar gibi olmak.* A nanwerokaneyda ci rê aqil pay erzeno.

nanwerokey *Nm.* Nanwerok/i bîyayeni, bêhesab werdeni, bol werdeni, nan û wer di vêşîyey, bi otesîda nan û werddê ci ya baş nêkerdeni. *Tr. Oburluk.* Nanwerokeya ci bol cayan di ci rê kemaney veta, bol cayan di şikîyayo.

nanweşey *Nm.* Nanweşîni, xela, serra gurizi, serra wişkayî. Serra ki nan nêvîneyêno û nan beno weş, şamî mamî nêvîneyêna. *Tr. Kıtlık yılı, yokluk yılı.* Pîlê ma resayê di nanweşan: Nanweşeya siftekêni û nanweşeya dimayêni.

nanweşeya badoyêni *Eko. Nm.* Nanweşeya dimayêni. Nan nanweşeya badoyêni, wextê herbdê Umûmîyê Didîy di peyda bîya ki, o çax *İsmet İnönü* hukmatî ser o bîyo. *Tr. İkinci kıtlık dönemi olup İsmet İnönü zamanıdır.* Nanweşeya badoyêni, bol cay veyşaney ra merdê. Verênan vatê:"Heya Îsmet paşa saxi, nanê genim yasaxi!"

nanweşeya dimayêni *Eko. Nm. Bw.* Nanweşeya badoyêni. Nanweşeya dimayêni di, Îsmetê Kerrî hendo ki tene û zexîre eşto embaran, însan pêro perpizîyayo û merdo.

nanweşeya siftekêni *Eko. Nm.* Nanweşeya sifteyî, nanweşeya verêni. Na nanweşey, wextê herbdê Umûmî yê Siftekêni di bîya. *Tr. Birinci Dünya Savaşı sırasında veya hemen ardında meydana gelen kıtlık ve yokluk yılları.* Nanweşeyda siftekêni di însan zêdê kergan merdo.

na qori 1. *Nm.* Nofin, nafini, noqor, noqra. *Tr. Bu defa, bu kez, bu sefer.* Naqori ez do tey şira. Çunkî a qori şima tey şîbî. 2. *Nm.* No rêz, na rêzi. *Tr. Bu sıra, bu dize, bu dizin.* Na qora ci weş nêamêya, nay weşani, newedera virazi.

naquri 1. *Sn. Nm.* Borî. Çîyo dergûbarî û qulor o ki, mîyan ra veng, awi û çîyo winasîn rişêno, neql beno. *Tr. Boru.* Naquri dekerê ray mîyan ki wa awi ray ser ra nê, naquri ra şiro. 2. *Nm.* Tûtiki, fitiki. Çîya barî û teng û qulorek a ki kes wexto ki pifê ci keno, veng dana. *Tr. Düdük.* Naquri bîyarê ki ma pa fitiki pirodê.

nara *P.* Feqet, la, lakîn, ancax, belê, belê ki, welakîn, labelê, lêbelê, yablê, yabelê. Çîyên rê, waştenên rê waştenakî, çînakî ardeni, mojnayeni. Wexto ki keso keno îddîayên vajo, labelê ci rê sebebên yan jî alternatîfnakî bîyaro, wexta vajêno. *Tr. Ancak, fakat, lakin, velakin, yalnız.* Eger ki ti meşti şirê do to rê mohleti bideyo. Nara ki, ti bîrro şirê ti do ay ra bibê.

narbe *Nk. Nn.* Are. Gilê nebatan o ki werêno. *Tr. Yenilebilir bitkilerin dalcıkları.* Narbeyê rezan ma tim jî wenê, tamê ci mize yo.

narbeyê rezan *Nk. Nn.* Gilê rezan û mewan o ki zêdê rêzilên a yo û werêno, tamê ci jî mize yo, qisir. *Tr. Bağ ile asma bitkisinin sivri ve yenilebilen taze uçları.* Narbeyê rezan tezeyey di werêno.

narçili *Nk. Nm.* Goza Hîndî. *Tr. Hindistan cevizi.* Narçili zêdê Hîndîstanî gird a.

narince 1. *Nn.* Baxçeyê narincan, erdê narincan. Cayo ki tede narincîy karênê. *Tr. Narenciye, turunç, turunçgillerin yetiştirildiği, ekildiği yer, narenciye tarlası, narenciye bahçesi.* Şorî ma rê narince ra, tayên pûrteqalîy bîya ki, ma xwu rê bûrê. 2. *S. Nn.* Dewênda Kolika ki, mabeyndê Kolik û Rodê Feratî da û rayda Suwêreki û Koliki ser o ya. *Tr. Siverek'in Fırat Irmağı'nın kıyısındaki bir köyü ile Siverek-Kahta yolu üzerindeki Kahta'ya ait yerleşim birimi.* Ez şîya Narince.

narinci *Nk. Nm.* Pûrteqalîy, mandalînay, qrêfûtîy, leymûnîy, û zêdê nînan, heme çîyo ki îklîmdê Dengizdê Sipeyî di beno. *Tr. Narenciye, turunç, turunçgiller.* Narinci ra ma jî xwu rê bikarê.

narîdorî *N.* Nata ata. Na kişt, a kişt. No ver over. *Tr. Bu yaka o yaka, bu taraf o taraf.* Narî dorî çinî yo, ma do hemî cay parêz kerê.

narx *Eco. Er. Nn.* Fîyetê çîyan o bellîkerde. Vayeya çîyana ki cado bellîya tesdîq bîya, tesbît kerda. *Tr. Narh, rayiç.* Narxê ci mi nêronayo, wazênê xwu rê biherînî, wazênê jî meherînî.

nas *Er. N.* Nasî. Çîyo ki pêro qebûl kenê yan jî gereg ki pêro qebûl kerê. *Tr. Nas, ilke.* Nasên bî û ey paymal kerd. Deha ê do senîn ci rê bibê zerrîweşîy!

nas/i *N.* Şînas/i. Silasnaye/ê, nasî, şînasî, silasîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zaneyêno, pêra vejêno, zewmbîy merdimîy ey silasnenê. *Tr. Tanınan, bilinen, tanıdık, aşina.* Merdimêndo nas bî. Cora mi girot zerre.

nasal *Kîm. Nn.* Rono ki bi sol a agozîyayo û giraneya ci kewta bin. *Tr. Arıtılıp rafine edilen yağ.* Nasalî mewerê kollestrol virazeno.

nasal/i *N.* Agoznaye/ê, parzûnkerde/ê. Çîyo ki sizgeç ra ravêrdo, agoznayeyo. *Tr. Rafine edilen, arıtılan.* Rondê nasalî ra zirarên nîno.

nasalbîyaye/ê *1. N.* Parzûnbîyaye/ê, nasalnaye/ê, sizgeçî ra ravêrde/ê, sizgeçbîyaye/ê, agozîyaye/ê, zelalbîyaye/ê, gendûgemarî ra pakbîyaye/ê. *Tr. Rafine edilen, arıtılan, damıtılan.* Şito nasalbîyaye do nêherimîyo. 2. *Kîm. N. Bw.* Siriki. Rono helênaye yo ki, bi sol a kewto bin. *Tr. Tuzla rafine edilen tereyağı.* Rono nasalbîyaye, do debo şamîyan mîyan.

nasal bîyayeni 1. *f. M.* Nasalbîyayîş. Sizgeç ra ravêrdeni, agozîyayeni, parzûn bîyayeni, gendûgemarî ra pak bîyayeni, zelal bîyayeni. *Tr. Temizlenmek, arıtılmak, rafine edilmek, arınmak, süzülmek.* Çîyandê awikinan di nasal bîyayeni rê karê xusûsîy lazim ê, salmekî çî nênasalêno. 2. *Kîm. f. M.* Nasalbîyayîş. Qandê ronî bi sol a helîyayeni, siriki bîyayeni. *Tr. Eritilen yağın çökelti haline gelmesi.* Ronan di nasal bîyayeni, ronan mehfeze kena.

nasalkerde/ê 1. *N.* Parzûnkerde/ê, agoznaye/ê, pakkerde/ê, zelalnaye/ê. *Tr. Arıtılan, süzülen.* Dorîyo nasalkerde do fekê ci bigêrîyo. 2. *N.* Rono sirikkerde/ê. Rono helênayeyo ki, bi sol a fîneyayo bin. *Tr. Eritilen ve tuzla tortulandırılan yağ çöküntüsü.* Rono nasalkerde rew rewî nêxerpêno.

nasal kerdeni 1. *f. M.* Nasalkerdiş. Agoznayeni, zelalnayeni. Parzûn kerdeni. Gendûgemarî ra pak kerdeni. *Tr. Arıtmak, temizlemek, rafine etmek.* Kes do çîyanê awikinan nasal kero ki nêherimîyê. 2. *f. M.* Nasalkerdiş. Siriki kerdeni. Ron û sirika ci pêra abirnayeni, ronî bi sol a vêşindeyê ci bin visteni. *Tr. Eritilen yağı, tuzla bastırmak veya tortulaşmasını sağlamak.* Ma ronê xwu nasal kerd.

nasbîyaye/ê 1. *N.* Silasîyaye/ê, şînasîyaye/ê. O/çîyo ki silasêno, zanayêno. *Tr. Bilinen, tanınan.* Merdimêndo nasbîyaye yo ki şaro ci rê silamîy rişeno. 2. *N.* Silasîyaye/ê, şînasîyaye/ê, menşûr/i. O/çîyo ki heme ca di, bol cayan di zanayêno, silasêno, hesibêno. *Tr. Bilinen, tanınan, sayılan, muteber, saygın.* Merdimêno nasbîyaye bî, şîndê ci di herri bieştayê, war nêameyê. 3. *N.* Çîyo ki bîyo ze qanûn, bîyo ze edet, bîyo qayde. *Tr. Naslaşan.* Nasê welatê ma bîyê bolîy. Wexto ki çîyên bol bo, qîmet ra jî kewno.

nas bîyayeni 1. *f. M.* Nasbîyayîş. Silasîyayeni, şînasîyayeni, zanayeni. *Tr. Tanınmak, bilinmek.* Kes do şêligî mîyan kewo ki nas bo. 2. *f. M.* Nasbîyayîş. Silasîyayeni, şînasîyayeni, zanayeni, menşûr bîyayeni. *Tr. Tanınmak, bilinmek, meşhur olmak.* Nas bîyayeni rê xizmet lazim o. 3. *f. M.* Nasbîyayîş. Qayde bîyayeni. Ze qanûn/namûs bîyayeni, ze usûl bîyayeni. *Tr. İlkeleşmek, prensipleşmek, naslaşmak.* Nas bîyayeni rê ez texmîn kena ki, bol çî di gereg o ki kes dînî mîyan di bo.

nasdaye/ê *N.* Silasnayedaye/ê, şînasdaye/ê. Çî/

keso ki deyayo silasnayeni/şînasnayeni, dayo silanayîş. *Tr. Tanıtılan, tanıtımı/reklamı yapılan.* Merdimo nasdaye, do neya tepîya binasîyo.

nas dayeni *f. M.* Nasdayîş. Silasnayeni dayeni, silasnayeni dayîş, jewî bi jewî ya silasnayeni dayîş. *Tr. Tanıtmak, tanıştırmak, tanıttırmak, tanıştırtmak.* Mi a roji, hembazê ci rê, da nas kerdeni.

nasey 1. *Nm.* Silasnayeni, şînasey. *Tr. Tanımak, tanınmışlık.* Nasey di kes do sifte nameyê ci pers kero, dima komûeşîra ci biperso. 2. *Nm.* Teqezey, qetîyey. *Tr. Kesinlik, açıklık, şüphesizlik.* Nasey di "bi mi ki, bi to ki û çîyê winasînîy" çinî yê; qeraro miheqeq esto. Mersela, nimaz nasên o.

nasîyaye/ê 1. *N.* Silasîyaye/ê, şînasî, şînasîyaye/ê, zanaye/ê. *Tr. Tanınan, bilinen.* Merdimêndo nasîyaye bî. Qedrûqîmetê xwu nêzana, nika keso jî ci heti nêşino. Kes jî ci nêsilasneno. 2. *N.* Nasî. Çîyo ki, hergi merdî rê kerdena ci bîya zorakî. *Tr. Naslaşan.* Edeto nasîyaye, do hemini rê nas bo.

nasîyayeni 1. *f. M.* Nasîyayîş. Şînasîyayeni, silasîyayeni, nas bîyayeni. *Tr. Tanınmak, bilinmek.* Nasîyayeni nênasîyayeni rindêrî ya, xirabêrî nîya. 2. *f. M.* Nasîyayîş. Kerdena ci teqez/miheqeq bîyayeni, zorakî nas bîyayeni, bi zor a qanûn bîyayeni, zorakî usûl kerdeni. *Tr. Naslaşmak, ilkeleşmek, prensipleşmek.* Bi mi ki nasîyayeni do bi hukimdo şexsî ya nê, bi hukimdê şêligî ya bo.

naskerde/ê 1. *N.* Silasnaye/ê, şînasnaye/ê, silasnaye/ê. *Tr. Tanımak, bilmek.* Ey va: Merdimêndo naskerde bêro kê mi, ez şermayêna ki, ci heteki roşa. Çunkî çinayê mi zê şarî nîyo. 2. *N.* Çîyo ki kerdo ze qanûn. *Tr. Naslaştırılan.* Ey edetê kêdê înan kerdê ze nasîy.

nas kerdeni 1. *f. M.* Naskerdiş. Silasnayeni, şînasnayeni. Heqdê ci di malûmatê ci bîyayeni, xerîb nêamîyayeni. *Tr. Tanımak.* Çend serrana tepîya ez şîya dewi, înan ez nas kerda. 2. *f. M.* Naskerdiş. Ze qayde û qanûn. Ze ki çîyo ki miheqeq do bibo, o kerdeni. *Tr. Nas/ilke haline getirmek.* Çîyo ki do miheqeq do bibo, ey kerd nas.

naskonîsko *Ky. Nn. Bw.* Paşpiştikî 1. Qeçekê cuwênan ser o naskonîsko kay kenê.

nasname *Nm.* Cizdana şexsdê kesî. Çî/kaxita ki, kesên dana şînasnayeni, cizdanî ser o heqdê ci û jû çîyandê ci di, zanîş mojnena. *Tr. Kimlik, kimlik kartı, nüfus cüzdanı.* Eger ma ser a nasnameya ma çinêbîyayê, înan do ma tepiştayê.

nasnameyê xwu *Nn.* Serencameyê xwu, dûrikê xwu, çî/hewadîso ki ser ra ravêrdo. *Tr. Özgeçmişi.* Kaşka to nasnameyê xwu ci nêdayê.

naşî 1. *N.* Ecemî, nêzanaye/ê, nêceribîyaye/ê, newe/ê, genc/i, cahîl/i, bîlmez/i, xeşîm/i. *Tr. Acemi, tecrübesiz, deneyimsiz, genç, taze, toy, cahil, idrak edemeyen.* Merdimo naşî o. Hewna newe dest kerdo pa. Labelê eger ma îdare bikerê, do zanaye bo. Çunkî aqilê ci şino ser. 2. *N.* Nêresaye/ê, genc/i, nêbîyaye/ê. Çî/keso ki, hewna heta heyatîya, heta tecrubeya, heta banderî û debarî û zêdê nînan a nêresayo, qandê resayîş û averşîyayîşdê ci hewna wext esto. *Tr. Ussal ve yetenekleri henüz gelişmeyen, ergenlik çağına girmeyen.* Na estori, naşî ya. Ez bi xwu nêşena ereberi kera. O vîştira jî hewna naşî yo, ma nêverdanê şiro mangerda şima ser.

naşîyey 1. *Nm.* Ecemîyey, xeşîmey, bêtecrûbeyey, neweyey, nêceribîyayeni. *Tr. Acemilik, tazelik, gençlik, toyluk, cahillik, bilmezlik.* Naşîyey di, menga siftekêni bî. Nika bîya didi. 2. *Nm.* Nêresayey, werdîyey. Werdî yan jî newe bîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik, ergenlik dönemine girmemişlik.* Naşîyey, sebebê menganê tayêney a. Çunkî osta û naşî rê pereyo jew nêdeyêno.

naştên/i *N. Bw.* Natên/i. Bandernoko naştên, hewt finîy ê aştênî vêrî yo.

naştêney *Nm. Bw.* Natêney. Ti yê şewra ra yo aştêney û naştêneyda ci ser o lebayênê. Xeyr o, senîn, qeyami qilayaya?

nata *Nn.* Hina ra, vera hina, na kiştî ser, na yêmi, na hêmi ser, vera na kiştî, vera na hêmi, nê polî ser, vera nê polî. *Tr. Bu tarafa doğru, bu yöne doğru.* Hele nata ki, ki ez jî maçên piroda (lewên pana).

nata ata *H.* Na heti, a heti, hina ra, hinî ra, çoşme ra, finên ata, finên nata. Verûpey bellî nêbîyayeni. *Tr. Bu taraf, o taraf. Bir bu yana, bir o yan/etrafa. Kıvırmak, değişiklik yapmak, sağı solu belli olmamak.* Xwu ata nata meki! Eger ti do bêrê, ma rê raşt vaji, ma mexapênê!

nata ata erzîyaye/ê *N.* Naşta aşta erzîyaye/ê, naşta aşta eşte/ê, ata nata eşte/ê, naşta aşta çekerde/ê, nata ata çekerde/ê, nati ati erzîyaye/ê, nati ati çekerde/ê. Çî/keso ki, kes ci rê wahîr nêvijîyayo û finên ata finên nata erzîyayo, salme erzîyayo, ata nata bîyo rezîldê alemî, bêwahîr mendo. *Tr. Bir bu yana, bir o yana atılan. Salma edilen, salınan, sahiplenilmeyen, ortada bırakılan, elden ele atılan veya verilen.* Ma pêro jî zanê ki, çî û keso ata nata erzîyaye do biherimîyo, xwu di bişikîyo, salme bo, vinî bo,

bêwahîr bimano.

nata ata erzîyayeni *f. M.* Ata nata erzîyayîş. Aşta naşta erzîyayeni, aşta naşta çebîyayeni, ata nata çebîyayeni, finên ata finên nata erzîyayeni, salme çebîyayeni, wahîr nêvijîyayeni. *Tr. O yana bu yana atılmak. Bir bu yana, bir o yana atılmak, salınmak, sahip çıkılmamak.* Eger jew ata nata bierzîyo, xwura o do biherimîyo û vinî bo.

nata ata eşte/ê *N. Bw.* Nata ata erzîyaye/ê. Şima do kotî, kesê nata ata eştî bivînê! Şima do, nata ata nêeştayê.

nata ata eşteni *f. M.* Nata ata eştiş. Ata nata çekerdeni, ata nata eşteni, salme kerdeni, wahîr nêvijîyayeni. *Tr. Bir o yana, bir bu yana atmak, salmak, sahip çıkmamak, gelişigüzel atmak.* Çîyê xwu yo qîmetdar nata ata eşt.

nata sînorî *Nn.* Nata xeti, serê xeti, serê sînorî, mîyanê welatî, zerreyê welatî. Tersê ci, "ata/teberê sînorî" yo. *Tr. Sınır içi, yurt içi, ülke dahili, sınırın bu tarafı.* Eger ê nata sînorî di şima resayê, înan do şima bikiştayê.

natên/i *N.* Naştên/i. Çî/keso ki, nata yo, na heta yo, na kişta yo. *Tr. Bu yön/taraftaki.* Merdimo natên merdimê min o.

natêney *Nm.* Naştêney. Natên/i bîyayeni. Kes yan jî çîyê natay bîyayeni, ê natay bîyayeni, ê na kişti bîyayeni. *Tr. Bu yön/taraftaki olmak.* Eger ez biewnîyayê natêney û atêneyda ci, ez tîya nêresayê.

nati *Nm.* Naşti, na heti, na kişti, no ver, na hêmi. *Tr. Bu yaka, bu taraf, bu kısım.* Nati ra ma bar berê ati.

natik *An. Nn.* Çare. Werteyê brûyan û porî yo ki cayo dûz û pehan o. *Tr. Alın.* Natikê ci berz o, sereyê ci derg o. Keyneki vana: Ez bi ci razî nîya. Bi zor a gurwe hal nêbeno, do bi zerrî ya bo.

natûweta *H.* Natûdot, natûwet, nat û ata, ata nata, akişt nakişt. *Tr. Bu taraf, o taraf.* Mêrdekê kudikî va: Ez natûweta nêzana, şima do amanetê mi, emşo bîyarê bidê mi.

nav *Nn.* Mîyan, zerre, qît, tam orte. *Tr. İç, göbek, orta, merkez.*[1]

navik 1. *Nn.* Mîyan, mîyanik, mabeyn. Çîyo ki bi qoşkerdiş a ci mîyan ra vijêno. *Tr. İç, merkez, göbek.* Mersela; Navikê kodikan, navikê balcanan, navikê zebeşan. Navikê kodikan erzêno û bi kodik a şamî virazêna û navikê zebeşan bol weş o, pêro qayîlê ey bûrê.

Navik Asya *Cog. Nm.* Asyaya Navîni, Mîyan Asya, Asyaya Ortkêni, Asyaya Wertekêni, Mabeyn Asya, Mabên Asya, Asyaya Mabeynî, Navikê Asya. Qitaya Asya ya ki ortedê Asya di manen a. *Tr. İç Asya, Orta Asya.* Tirkîy Navik Asya ra ameyê Nezdî Asya (Rojhelato Navik.)

Navikê Asya *Cog. Nm. Bw.* Navik Asya. Wextên Navikê Asya di wişkayî, nêweşîna heywanan, qerebalixey, lejê mîyanî, hêrişê diwêlandê bînan, vêşîbîyayena heywanan, kemîmendena çeran, xwuserîyey ra vijîyayeni ûzn. xeylên sebeban ra Tirkîy cadê xwu (Navikê Asya) ra werişţîy, amey Nezdî Asya.

navikê balcanan *Nn.* Qîtê balcanan, zerreyê balcanan. Kodikîy veteni di çîyo ki balcanan mîyan ra vijêno. *Tr. Dolma yapmak için çıkarılan patlıcanların içi kısmı.* Maya ma ma rê wexto ki kerdê kodikîy bikero, sifte sifte bi darkovikî ya navikê ci vetê. Ma navikê ci werdê, ay kodikîy kerdê pir û eştê lênî mîyan.

navkêl *An. Nn.* Mîyane, paştî. *Tr. Bel.* Navkêlê ci yo dejeno, o yo keno şiro masorî ser.

navkutikî *Tib. N. Nb.* Nêweşînênda şewatî ya ki, zerre ra hendo ki dana kesî zerre ro, kes birok birok nefesîy gîno. *Tr. Ateşli hastalıklardan içeriden gelen kesik kesik soluklar ve bu hastalığa yakalanan kimse.* Bîyo navkutikî, şewatî ver hawêr navkutikê yenê ci.

navrani 1. *Nm.* Mabeynê di lingandê kesî. *Tr. İki bacak arası.* Mi lajek kerd xwu navrani mîyan û mi ser o amordîy. 2. *Teks. Nm.* Peyîki. Mabeynê pancandê şelweran. *Tr. Peyik.* Kaşka mi navrana şelwerandê xwu tenekna kilm kerdayê, a ya erd ra şina.

nawite/ê *N.* Mote/ê, mojnaye/ê, misnaye/ê. Çî/keso bi jewî nîşan kerdo û mojnayo, moto. *Tr. Gösterilen.* Ez texmîn kena ki çinayo nawite do biecêbneyo.

nawiteni *f. M.* Nawitiş. Moteni, mojnayeni, misnayeni, nawnokey, nawnayeni. *Tr. Göstermek.* Nawiteni di zirarên çinî yo, qe wazenê des finîy jî ez rismê xwu binawa to (to nawa.)

nawîyaye/ê *N.* Mote/ê, mojîyaye/ê, misîyaye/ê, mojnaye/ê, misnaye/ê. *Tr. Gösterilen.* Çîyo nawîyaye do fina binawîyayê, mi nêverda. Mi va: Ma na kaya qeçekan a ki, şima ze ki bi ma ya qerfanê xwu bikerê. Ma deqe ra finên, çî nawîyayo?

nawîyayeni *f. M.* Nawîyayîş. Mojîyayeni, misîyayeni. Îşaret bîyayeni, çiman vernayeni *Tr. Gösterilmek.* Nawîyayeni ra nawîyayeni ferq

[1] Na vajeki tenya nêvajêna. Bi şikildê "navik"î ya vajêna. Qandê ci *Bw.* Navik.

esto. Şima keyneka xwu kerdi peyhûwateka kuçeyî. Neya tepîya, bi o babet a, keynera xwu kesî menawnê.

nawnaye/ê *N.* Mote/ê, mojnaye/ê, misnaye/ê. *Tr. Gösterilen.* Fîlmo nawnaye, do hewna dîna finîy binawîyo.

nawnok/i *N.* Mojnok/i, misnok/i, mojînger/i. O/çîyo ki mojneno, misneno. *Tr. Gösteren, gösteri yapan.* Nawnokê nê mojînî ez bîya, ma pîya werey nêamêy, mi terikna. Nika o bîno nawneno.

nawnokey *Nm. Bw.* Nawiteni. Nawnokey ra ez bi xwu eciz bîya.

nawşinaye/ê *N. Bw.* Peyhesnaye/ê. Ez a hewna nêşena ê kesê nawşinayeyî qebûl kera. Çirê şima o jî nawşina?

nawşinayeni *f. M.* Nawşinayîş. *Bw.* Peyhesnayeni. Kaşka şima nênawşinayê. Şima hem nawşina, hem jî şima tekelluf nêkerd.

nawşite/ê *N. Bw.* Aşnawite/ê. Şima çirê, ê çîdê nawşiteyî ser o nêvinderdîy?

nawşiteni *f. M.* Nawşitiş. *Bw.* Aşnawiteni. Eger mi binawşitayê, mi do şima jî pey bihesnayê.

nawşîyaye/ê *N. Bw.* Aşnawîyaye/ê. Çiçîyo nawşîyaye ma nêardo ca ki şima yê wina ma rê xedir kenê?

nawşîyayeni *f. M.* Nawşîyayîş. No wext di çîyên medya ser ra finên tenya binawşîyo, heme ca ra vila beno.

naxir *Nn.* Baqur. Kerîyê dewarî. Mangey, golikîy, nalîy, gay, vîştiray, camûsîy, devey û çîyê winasîn ê axuri. *Tr. Büyükbaş hayvan sürüsü.* Naxir do bêro. Derê ki ma karûgurweyê xwu tayên rew biqedînê ki ma şirê vera naxirî.

naxirey *Nm.* Dewarane, dewarkîyey. Naxir bîyayeni. Heywanan mîyan di naxir bîyayeni, qandê însanan zêdê dewarî bîyayeni, dewarkî bîyayeni. *Tr. Hayvanlar içinde büyükbaş hayvan olma, insanlar için ise hayvan gibi olmak, görgüsüz olmak.* Tew naxireya înan pers mekerê!

naxirê fekî *An. Nn.* Kenarê fekî, vera goşan çoşmeyê fekî. *Tr. Ağzın yan tarafları.* Kardîyeri naxirê fekî dirna bî.

naye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, neyayo bi ci, bi ci yo lejê fekî bîyo, bi ci ya teşxele bîyo, veyayo bi ci. *Tr. Ağız dalaşı yapılan, dokunulan, alay edilen, karışılan, tartışmaya girişilen.* Ellah zano ki o keso bi ci yo naye, do hulo bo û xwu bierzo ê veyayokî! Çunkî o yo rewna yo neyêno bi ci. 2. *N.* Çî/keso ki neyayo ci, bi ci yo temaso cînsî bîyo. *Tr. Cinsi ilişkide bulunulan.* Keso ci naye, rîyê ci nêgîno ki însanan mîyan kewo. 3. *N.* Dekerde/ê, mîyankerde/ê, zerrekerde/ê. Çî/keso ki bi dest û kerdişdê jewî ya debîyayo de, debîyayo mîyan, kewto zerre. *Tr. İçine konulan/sokulan, dahil edilen.* Kaşka şima o qeçeko feka naye, wina rî ci nêdayê. 4. *N.* Çî/keso ki, zeliqneyayo bi kesên yan jî çîyên a, diskneyayo bi kes/çîyên a. *Tr. Bitiştirilen, yapıştırılan, yanaştırılan.* Ez a geyrena bi ê gezîdê dêsî yo nayî, ez a nêşena bivîna.

nayeni 1. *f. M.* Nayîş. Panayeni. Ci yo nayeni, bi ci yo diskîyayeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, bi ci yo lej kerdeni, bi ci yo lejê fekan kerdeni. *Tr. Dadanmak, girişmek, ağız dalaşı yapmak, münakaşa/kavga etmek.* Ez neyaya bi ci ya, ma lej kerd. 2. *f. M.* Nayîş. Cinayeni. Pêdi vajîyayena cinîyên û camêrdên, heşa nerîyên marî mîyan kewteni. *Tr. Cinsel ilişki yaşamak.* Zewaj di, ganê cenî û camêrdey pê resayeni. 3. *f. M.* Nayîş. Dekerdeni, mîyan kerdeni. *Tr. Koymak, içine koymak, bitiştirmek.* Eger şima nanî ci feka nê, a do nêşeyê nanwerdişî vejo. 4. *f. M.* Nayîş. Pakerdeni, pa disknayeni, pa zeliqnayeni, pa vindarnayeni, bi ci yo kerdeni. *Tr. Dokundurmak, bitiştirmek, dayandırmak, dayatmak, yapıştırmak, temas etmek.* Mi estûni nê dêsî yo ki nêguno erro, ey şîyo ca ra lûnaya.

naylon. *Îng. Kîm. N.* Laylon. Maddeyêndo kîmyewî yo ki, bolkî çinayan û têlan û şirîtan û halatan û haletîyandê mexzenan di gurweyêno. *Tr. Naylon.* Naylon germî û teritişî û maddeyandê kîmyewîyan vero rew rewî nêherimêno, xwu ver dano. Nê çinadê to di naylon bol o, o do to biveşno.

naylon/i *Zv. N.* Laylon/i, sexte/ê, viraşte/ê, gewşeg/i, neraşt/i. Çî/keso ki heqîqî nîyo, ze ki virazîyo. *Tr. Sahte, gerçek olmayan, dayanıksız, asli olmayan, düzmece.* Ze naylon, tim beno nêweş.

naylon bîyayeni *f. M.* Naylonbîyayîş. Nayloney, layloney, nayloniney, laylonîney, naylonîney. Laylon bîyayeni, naylonin/laylonîn/i bîyayeni, naylon/laylon ra bîyayeni, naylon ra virazîyayeni. *Tr. Naylon/dan olmak, suni olmak, zayıf ve dayanıksız olmak, gerçek olmamak.* Çîyê ci naylon bî, bixwu jî naylon bî. Cora xwu ver nêda.

naylonek/i *N.* Laylonek/i. Naylon/laylono werdî. Çî/keso naylonîn o werdî. *Tr. Küçük naylon, naylondan yapılan küçük şey.* Ê naylonekî kutê tîyay ki wa bêro. 2. *Zv. N.* Laylonek/i. Çî/keso ki, rew rewî xwu ver nêdano, nêşeno xwu ver bido, zaîf û normalî bin do, kar û gurweyan ra rewane beno bintesîr. *Tr. Suni küçük kimse/şey,*

zayıf ve dayanıksız küçük şey/kimse. Şima do o lajeko naylonek, mi heti nêriştayê.

naylonîn/i 1. *Kîm. Sn. N.* Naylonin/i, laylonin/i, laylonîn/i. Çîyo ki naylon ra virazîyayo, tey naylon esto. *Tr. Naylonlu, naylondan yapılan, içinde naylon olan.* Mi qeçekdê ma dê werdî rê kepçeyêndo naylonîn herîna, wa xwu rê pa kêfşad bo. 2. *N.* Naylonin/i, laylonin/i, laylonîn/i. Çîyo ki dima virazîyayo û zaîf o, metîn nîyo, ze viraşte. *Tr. Suni, yapay, zayıf, hakiki olmayan, yapmacık.* Ti vanê beno naylonîn o. Çîyên ci destî ra nîno. Hergi çîyê ci yo hewna şaro keno.

naylonkerde/ê *N.* Laylonkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayên naylon ser o ronayo, naylon ser o afînayo, naylon anto ser, naylon/naylon dekerdo de ûzn. *Tr. Naylonlanan, naylon serilen, naylon çekilen, naylon yapıştırılan.* Sadîlo naylonkerde rew resa, o naylonnêkerde berey kewt.

naylon kerdeni *f. M.* Naylonkerdiş. Laylon kerdeni. Naylon ci ro pişteni, naylon pira pişteni, naylon sernayeni, naylon ser ra avisteni ûzn. *Tr. Naylonlamak, naylon sermek/örtmek.* Şima wexta naylon nêkerd. Eger şima naylon kerdayê, awi mîyan nêkewtê, hî nêbîyê.

nay ra 1. *Ç.* Na çî ra, rîdê na çî ra, na kesi ra, rîdê na kesi ra. *Tr. Dişiler için bu yüzden, bu sebeple, bu sebepten, bundan dolayı, bundan ötürü, bu kimseden ötürü.* Di rojî yo linga min a dejena. Doktorî mi rê vato cayên meşorî. Nay ra yo, ez a nêşena bêra kê şima. 2. *Ç.* Ci ra, ci ra bîyayeni, ay ra zayeni, ci ra zayeni, ci ra kewteni. Na merdimi ra, çîyê ê ay bîyayeni. *Tr. Dişiler için bundan, buna ait olma, bundan olmak, bundan doğma, bunun dölü olma.* A qeça ki şima yê vanê, ay ra bî. Şima vêşî ser di nêşîyayê.

nay Vajekên a ki dewamandê qisebendan di herûnda naman di vajêna, nûşêna. *Tr. Cümlelerin devamında dişil şey veya bayanlar için bu anlamına gelir.* Eger derba nay mi ro nêgunayê, ez bi derberda a ya nêkewtê.

nazarî *Er. N.* Benok. Çîyo ki bi çiman a aseno, labelê ki kerdena ci çinî ya, zewmbî jî qandê îspatdê ci delalet çinî yo. *Tr. Teorik, kuramsal, soyut, görünürde.* Çîyêndo nazarî yo, ez mecbûr nîya ki qebûl kera.

nazarîyat *Er. Nb.* Benokîy. Çîyê ki qandê îspatê ci erzîyayê werte û hewna qandê teqezeyda ci delîlîy nêvîneyayê. *Tr. Teori, faraziye, kuram.* Karê ey bi farazîyatî ya çinî yo, o bi teqezî ya luweno.

nazê 1. *Nm.* Nazdari, naziki. A/çîya ki nazê ci estê, nazîy dana xwu. *Tr. Nazlı.* A nazê ya, ez nêşena nazan û tîzanê ay bianca. 2. *Nm.* Nameyêndê keynan o ki maneyê ci: Nazdar a, nazenîn a û nazik a. *Tr. Nazlı. Nazı olan anlamında bayan ismi.* Nazê do bi ma ya bêro, ay rê jî cayên bivînê.

nazik/i *Nn.* Nazdar/i, nazenîn/i. O/çîyo ki nazê ci estê, metîn nîyo. Ti nêwetanê dest panê, hema ci ra teweno, kewno tesîrî bin. *Tr. Nazik, nazenin.* Nazikên bi min a kay kero, ez bixwu nêşena gogi kay kera.

nazikey *Nm.* Nazdarey, nazenîney. Nazik/i bîyayeni, nazdar bîyayeni. *Tr. Nazlılık, naziklik, dayanıksızlık, metanetsizlik.* Nazikey di, merdim esto ki, eynî şêligî mîyan di xwu verdano. Kes do tayên metîn bo, dayaxi bido xwu.

ne- *Ed. Nn.* Dimilî di veromekên o ki, bêro kamcîn vajeki ver, ters/zidê ci maneyên dano ci. Mersela; Nerehat, netaw, nerind, netekin, nebixeyr (nebxêr), nezan ûzn. *Tr. Bir önek olup önüne geldiği kelimeye tersi, olmayan ve zıddı bir anlam kazandırır.* Kesêndo nehewl bî. Eger hewl bîyayê, şarî do ci bihesibnayê.

ne 1. *Gr.* Vajekên a ki, bi kamcîn çîyan a bivajîyo, do hurdina yan jî pêrini nêkerde yan jî nêbîyaye kero. Ca bi ca bi şikildê "nê" ya jî vajêna. *Tr. Değil. Bir kimse veya şeyi bildiren olumsuzluk yapan bir kelimedir. Ben de, sen de değil.* Mersela; Ne ez şîya, ne ti. Ne mi kerd, ne to. Ne mi werd, ne to. Yanê nê hurdina kesan rê jî nêkerdiş, nêbîyayîş peyda keno. Madamo ki do wina bo, ne ma, ne jî şima. *(Yani biz de değil, sizde değil.)* 2. *Gr.* Nêbîyayîşî îfade keno. Ne ki ez jî şîya. (Yanê ez nêşîya.) Ne ez merda, ne ki jî ti mi ra reyayê. (Ez nêmerda û ti jî mi ra nêreyayê. Yanê nê hurna olay jî nêbîyê. *Tr. Ne de ..., ben de değil ..., ... değil.*

nebca *N. Bw.* Nebica. A nebca ya, ez nebca ya, şima nebca yê. Pekî kam bica yo?

nebcayey *Nm. Bw.* Nebicayey. Ti xwu rê nebcayey derd nêkerê û, nebbaney derd nêkerê û, nebciniyay derd nêkerê û. Axirî yan çiçî derd kerê ki?

nebçî *N. Bw.* Nebiçî. Eger ez nebçî bîyayê, xwura ez şima mîyan nêkewtê.

nebçîyey *Nm. Bw.* Nebiçîyey. Nebçîyeyda ci di çîyên (tebayên) çinî yo. Ez tersena ki ma rê zewmbî jî bar bo.

nebdîqet/i *N. Bw.* Bêdîqet/i. Merdimo nebdîqet, rew qeza keno.

nebdîqetey *Nm. Bw.* Bêdîqetey. Kes bi nebdîqetey a nêşeno karêndo weş havil kero.

nebes/i 1. *Nn.* Kemî. Çî/keso ki, bes nêkeno, bes nîyo, kemî yo. *Tr. Yetersiz, az, yetmez, yetmeyen, kifayetsiz.* Çîdê nebesî rê ez bixwu nêşena vaja bes o. 2. *N.* Bêqeneat/i, nebiqeneat/i. Kes/çîyo ki;; ci rê bes nîyo, bêqeneat o. *Tr. Doyumsuz, kifayet etmeyen.* Merdimêndo nebes o. Ez dana ci nêdana ci, nêvano bes o.

nebesey 1. *Nm.* Kemîyey, tayêney. Nebes/i bîyayeni. *Tr. Yetersizlik.* Nebeseya qeneat nêbeno, kes do tayên jî bes kero ki Ellah şukrî bivîno ki vêşindeyê ci jî bido. 2. *Nm.* Çimveyşaney. Bes/qeneat nêkerdeni. *Tr. Doyumsuzluk, kanatsızlık, açgözlülük.* Nebesey, çîyênda xirab a ki, kam ki bido, do ci ra kêfsad bo û do tew nêdo.

nebica *N.* Nebca. Bêca. Çî/keso ki, cayê ci çinî yo, ci rê ca nêmendo, xwu rê cayên nêdîyo, ci rê cayên nêvîneyayo, bêca o. *Tr. Yersiz, yurtsuz, mekansız.* Eger şima ra yeno, ê merdimdê nebicay rê cayên bivînê, ey rê wihêrey bikerê.

nebicayey *Nm.* Nebcayey, bêwareyey. Nebica/nebca bîyayeni. Ci rê ca çinêbîyayeni, cayê ci çinêbîyayeni, xwu rê ca/herûnên nêdîyayeni, wareyêndê ci çinêbîyayeni. *Tr. Yersizlik, yurtsuzluk, yeri yurdu olmamak, mekansizlik.* O yo nebicayeya xwu xwu rê derd nêkeno, ti yê çirê kenê derd ki?

nebiçî *N.* Çî/keso ki, pa çîyên çinî yo, çîyêndê ci çinî yo, wahîrê çîyên nîyo, çîyê ci yo lazim çinî yo, çîyandê ci di kemaney esta, hadire nîyo, xwu hazir nêkerdo. *Tr. Hazırlıksız. Kendisine gerekli öteberiyi almayan, eşyasız.* Ame bî, labelê mêrdek nebiçî bî. Cora nêşa karûgurweyên bikero.

nebiçîyey *Nm.* Nebçîyey, bêçîyey. Nebiçî bîyayeni, tey qandê hazirey çî çinêbîyayeni, xwu hazir nêkerdeni, hadire nêbîyayeni. *Tr. Hazırlıksızlık, hazır olmamak.* Aja di nebiçîyeya ma, ma kerdî pêrîşan.

nebiheyat/i *N. Bw.* Bêgane/ê. Eger nebiheyat bîyayê, ganê ci do cemidin bîyayê.

nebiheyatey *Nm. Bw.* Bêganeyey. O yo bolkî nebiheyateyda ci rê ecêb maneno.

nebikeye/ê *N. Bw.* Bêkeye/ê. Boka ti jî nebikeye nîyê? Merdimo nebikeye rezîl û pêrîşan o!

nebikeyeyey *Nm. Bw.* Bêkeyeyey. Nebikeyeyey qederê kesî nîyo. Kes do xwu rê bigurweyo û tewekkul bikero.

nebiqeyret/i *N.* Bêqeyret/i. O/çîyo ki ci di qeyret çinî yo, qeyretkar/i nîyo/a, bêqeyret o û hêdî yo û tede tavilên bîyayîş çinî yo. *Tr. Gayretsiz, tembîhl.* Derên ha derên! Nebiqeyret bê ki boka şima qethan nêxebitîyê, wa karê şima yê di rojan, bo ka di mengan di biqedîyo ki şima ci ra nafên bivînê. Nê nebiqeyretîy kotî ra raştê mi amey ki!

nebiqeyretey *Nm.* Nebiqeyret/i bîyayeni, qeyretkar/i nêbîyayeni. Tede qeyret çinêbîyayeni, merdimê qeyretî nêbîyayeni. *Tr. Gayretsizlik.* Nebiqeyretey di rehmetên nê, eger bibo do zehmetêndo gird bibo.

nebiqîmet/i *N. Bw.* Bêqîmet/i. Eger ki ci rê nebiqîmet bîyayê, ey bi xwu ya nêberdê.

nebiqîmetey *Nm. Bw.* Bêqîmetey. Ez a nebiqîmeteya ci xwu rê gire nêkena. Ez a tirim vana no çirê wina o?

nebir/i *N.* Kudênik/i. Çî/keso ki, timûtim dewam keno, nêbirêno, timûtim kudêno, tey kudênik esto. (R'yê do qalin biwaneyo.) *Tr. Kesintisiz, aralıksız, sürekli, devamlı.* Çîyo nebir qîmetdar o.

nebirey *Nm.* Nêbirîyayeni. Birîyayena ci çinêbîyayeni. Kudênikê ci bîyayeni, timûtim bîyayeni, dewamê ci bîyayeni, dewam kerdeni. (R'yê do qalin biwaneyo.) *Tr. Kesintisizlik, kesilmeyen, devamlılık.* Mi tey nebirey nêdîya.

ne bi ser û ne bi bin/i *N.* Hurhoban/i, nebser û nebbin/i. Ne ver û nepey, hewlûxirabeya ci bellî nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pey emel nêbeno. *Tr. Sağı solu belirsiz, güvensiz, itimat edilmez.* Mi cara nêdîyo ki, çîyên bi weşey a kerdo. Ne bi ser û ne bi bin o.

ne bi ser û ne bi biney *Nm.* Hurhobaney, bêemeley. Ne serê ci ne jî binê ci bellî bîyayeni. Ne ver û ne jî peyê ci bellî bîyayeni, bêemel bîyayeni. *Tr. Sağı solu belirsizlik, güvensizlik.* Bolkî nebiser û ne bibineya ci ez ecêb di menda.

nebisiûd/i *N. Bw.* Bêsiûd/i. Mi cara kesêndo wina nebisiûd nêdî bî. Bol nebisiûd o!

nebisiûdey *Nm. Bw.* Bêsiûdey. O yo terseno, vano na nebisiûdeya mi do sereye mi bol bitewno.

nebişew/i *N.* Şewûroj/i, nebşew/i. Hem bişew/i hem jî biroj/i. Çî/keso ki şewa ci jî çinî ya, timûtim o, timûtim gurweyêno, kar keno, xebat do, ci rê vinderdîş çinî yo. *Tr. Daimi, sürekli, süresiz, gecesi olmayan, gece gündüz sürekli çalışan.* Mêrdek, nebişew bî, şewûroj gurweyayê, ci rê cara vinderdiş çinêbî.

ne bişew/i ne biroj/i *N.* Nebşew/i nebiroj/i. Kes/çîyo ki; ne ci rê şew a ne jî ci rê roj a, o yo timûtim gurweyêno, timûtim xebitêno, timûtim edizêno, nêşeno biaresîyo û tatîl bikero. *Tr. Gecesiz ve gündüzsüz, ne gecesi ne de gündüzü olan, gecesini gündüzüne katan.* Mêrdek nebişew o ne bi roj o. O yo timûtim winî gurweyêno.

nebişewey *Nm.* Nebşewey. Nebişew/i bîyaye-

ni, şewûroj bîyayeni, timûtimey, bêarasneyey, timûtim bîyayeni, ci rê vinderdiş çinêbîyayeni. Hem bişew hem jî biroj gurweyayeni, xebat di bîyayeni, karî ser o bîyayeni, bêtatîl bîyayeni. *Tr. Daimilik, süresizlik, gecesi gündüzü olmamak, sürekli çalışır halde olmak.* Çiçî ki ame ci sere di, bi mi ki nebişewey ra ame ci sere di. Çunkî mêrdekî cara aresne nêgirotê.

ne bişew ne biroj 1. *H.* Şewi jî nê, roji nê. Şewi jî tey çinî ya, roji tey çinî ya. *Tr. İçinde gece de, gündüz de olmamak.* Bira no kar bi mi ki weş nîyo. Çunkî ne bi şew a ne bi roj a. 2. *H.* Timûtim, pêpeyo, pêdima, pêdimîyo, hergi zeman. *Tr. Sürekli, her zaman, ard arda, geceli gündüzlü, aralıksız.* Bira ma yê şewûroj gurweyênê. Ma rê vinderdîş çinî yo! Ne bi şew a ne bi roj a!

nebişirîg/i *N. Bw.* Bêşirîg/i. Ellah tenya nebişirîg o. Ê bînîy pêro jî bişirîg ê.

nebişirîgey *Nm. Bw.* Bêşirîgey. Mi rê nebişirîgeya ci bişirîgeyda ci hewlêrî nîya.

nebişîret/i *N.* Nebşîret/i, bêşîret/i, bêterbîye/ê, bêîzan/i. Çî/keso ki tey şîret çinî yo, terbîye nêgiroto, tey îzan kemî yo. *Tr. Terbiyesiz, ahlaksız, görgüsüz, eğitimsiz.* Merdimdê nebişîretî ra kes hemî çî jî paweno.

nebişîretey *Nm.* Nebşîretey, bêşîretey, bêîzaney. Bêşîret/i bîyayeni, bêîzan/i bîyayeni, tey terbîye çinêbîyayeni, nebişîret/i bîyayeni, banderey û axlaqî tey kemaney bîyayeni. Kes/çîyo ki; terbîye û îzanê ci kemî yo, o kes yan jî o çî bîyayeni, tey wesfê nînan bîyayeni. *Tr. Terbiyesizlik, ahlaksızlık, görgüsüzlük, terbiye veya eğitimden yoksunluk olmak.* Ma kesî nebişîreteya ci cara ne dîya ne jî aşnawita.

nebiterbîye/ê *N.* Bêterbîye/ê. Kaşka keyneka mi nêberdayê ê nebiterbîyey heti. O do axlaqê keynekerda mi jî biherimno.

nebiterbîyey *Nm. Bw.* Bêterbîyeyey. Nê şardê ma mîyan di nebiterbîyeyey do sereyê ma bûro.

nebitertîb/i *N. Bw.* Bêtertîb/i. Nimazî di, nebitertîb û bitertîb kotî do jew bo?

nebitertîbey *Nm. Bw.* Bêtertîbey. Mi çimî di ki, semedê sernêkewtişdê ci, pêro jî nebitertîbey a.

nebixeyr/i *N.* Nebxeyr/i, nebxêr/i. Kes/çîyo ki; tey xeyr çinî yo, bixeyr nîyo, wahîrê xeyrî nîyo, xeyr û hesenatê ci çinî yo, rîdê ci meymenet çinî yo, ci ra xirabey yena. *Tr. Uğursuz, hayırsız, iyi olmayan, hayır ve hasenatı olmayan, meymenetsiz.* Ez bi ê merdimdê nebixeyrî ya, rêwîni nêkena.

nebixeyrey *Nm.* Nebxeyrey, nebxêrey. Nebixeyr/i bîyayeni, tey xeyr çinêbîyayeni, rîdê ci di xeyr çinêbîyayeni, ci ra xeyr nêamîyayeni, bêxeyr/i bîyayeni, xeyr û hesantî di kemî bîyayeni, rîdê ci di meymenet çinêbîyayeni, ci ra nelamatey varayeni. *Tr. Hayırsızlık, uğursuzluk, meymenetsizlik, hayır ve hasenatı eksik olmak.* Vistirîya ci, nebixeyreyda veyverda xwu ra, bol gazincêna.

nebizûr/i *N.* Nebzûr/i, bêzûr/i. O/çîyo ki, zûrîy nêkeno, tede zûrîy çinî yê, bêzûr o, raştay û qaştay nê. *Tr. Yalansız, gerçek, doğru, yanlışsız.* Ez a to rê vana ki, şîyo deha! Nebizûr o, raşt o!

nebî 1. *Nk. Nn.* Misrî, sîrik, şîrik. *Tr. Mısır, darı.* Mi Adana di bol nebî çînayo. 2. *Teo. Nn.* Pêxember. Keso ki wahîrê mûcîzeyan o û Ellahî ra xeberîy gîno û nînan bi mabeyndareyda Hz. Cîbrîlî ya resneno qûlandê Ellahî. *Tr. Peygamber.* Nebîyo zîşan Hz. Muhemmedo Erebî (sew). 3. *Teo. Nn.* Pêxembero bê kitab. Pêxembero ki Ellahî ci rê kitabên nêrişto, labelê do ya bi wahîy a yan jî bi şerîetandê pêxemberandê verênan a emel bikero. *Tr. Kendisine kitap gönderilmeyen peygamber.* Ferqê nebî û resûlî; resûlî rê kitab rişîyayo, nebî rê nêrişîyayo.

nebîrey kerdeni *f. M.* Nebîrey kerdiş. Nêweşîni kerdeni. Giraney/gumaney di, qeçardîşî di zêdê nêweşan helakê şamî û şimî û werî bîyayeni. *Tr. Aşermek.* Cinêki hal a. Nebîrey kena, vistirî û mêrdeyê ci yo zalim ci rê çîyên nêherîneno.

nebîşaret/i *N. Bw.* Nebnîşan/i. Nika şima rê hewl bî? Mi hewlîna ci nêdî. Werdî bî, kemî bî, herûnda sûrekî di sîyak bî û tew ser o jî nebîşaret bî.

nebîşaretey *Nm. Bw.* Nebnîşaney. Kesî nêşa ci rê kemaneya ci ya nebîşaretey vajo. Qey pêro tersay.

nebîyey *Teo. Nm.* Pêxemberey. Nebî bîyayeni, pêxember bîyayeni. *Tr. Peygamberlik, nebilik.* Hz. Eyub, nêbîyêndê Ellahî yo.

nebîzan/i *N. Bw.* Bêîzan/i. Nebîzan bîyayê, ey do cewabê apdê xwu bidayê.

nebîzaney *Nm. Bw.* Bêîzaney. Mi hewna nebîzaneya ci nêdîya.

nebnîşan/i *N.* Nebinîşan/i, nebîşaret/i, nebiîşaret/i, bênîşan/i, bêîşaret/i. Çî/keso ki tey/ser o nîşanên yan jî mojên çinî yo, ci rê îşaretên nêroneyayo. *Tr. İşaretsiz.* Ez a hendayên keyan ravêrnena, mi tey nîşanên nêdîyo. Eger o keye nebnîşan nêbîyayê, ma yê geyrenê bi ci, qey ma do bivînayê.

nebnîşaney *Nm.* Nebinîşaney, nebîşaretey, nebiîşaretey, bênîşaney, bêîşaretey. Nebinîşan/i bîyayeni, nebiîşaret/i bîyayeni, bênîşan/i bîyaeni, ser o îşaret çinêbîyayeni. *Tr. İşaretsizlik.* Mi

rê ki nebnîşaneya ci, ê çîyandê bînan xirabêrî bî. Çunkî cora ma nêşa ca kero.

nebnormal/i *N.* Nebinormal/i. Çî/keso ki normal nîyo; yan normalî cêrêrî yo yan jî normalê ser ra o. *Tr. Anormal.* Ez nebnormal nêvînena. Kê ki nebnormal dî, ame ey sere di jî.

nebnormaley *Nm.* Nebinormaley, nêpawîyayeni. Nebnormal/i bîyayeni. Normalî ser ra yan jî bin di bîyayeni. *Tr. Anormallik.* Nebnormaleyda ci ra nêbîyayê, ey do jî qebûl kerdayê.

nebqidem/i *N. Bw.* Bêqidem/i. Merdimo nebqidem do eskerey di tim karan bin kewo.

nebqidemey *Nm. Bw.* Bêqidemey. Nebqidemeya ci rê xeyrên nêana.

nebqîm/i *N.* Nebiqîm/i, nebes/i, kemî. Çî/keso ki qîm/bes nêkeno, tayên o, tey kemaney esta. *Tr. Az, yetersiz, yetmez, kifayetsiz.* To senîn şa, bi ê çîdê nebqîmî ya, o baneko virazo?

nebqîmey *Nm.* Nebiqîmey. Nebiqîm/i bîyayeni, qîm/bes nêkerdeni. *Tr. Azlık, yetmezlik, yetmemek, kifayetsizlik.* Ci rê nebqîmeyda ci di, ne şerm ne jî ar est bî!

nebrî *N.* (R'yê ci qalin waneyêno.) *Bw.* Nebirî. Bi mi ki, ê fêlî rê kes nêşeno ci rê vajo nebrî.

nebrîyey *Nm.* (R'yê ci qalin waneyêno.) *Bw.* Nebirîyey. Cinêkeri va: Keso ki nebrîyeya şarî mîyan kewo, wa qe kes xwu rê bimiro.

nebroj/i *N. Bw.* Nebiroj/i. Biroj nîyo, nebroj o. Çunkî o yo tim gurweyêno.

nebrojey *Nm. Bw.* Nebirojey. Ez nebrojeyda ci ra kêfweşi nîya.

neb ser/i û neb bin/i *N. Bw.* Ne bi ser/i û ne bi bin/i. Nebser û nebbin o. Ez bi ci ya emeley nêkena.

nebser û nebbiney *Nm. Bw.* Ne bi ser û ne bi biney. Wesfê ci yo ravey, nebser û nebbiney a.

nebşew/i *N.* O/çîyo ki jew û roj gurweyêno, şewa ci jî çinî ya. *Bw.* Nebişew. *Tr. Gecesi olmayan. Gece gündüz çalışan.* Nebşew o. Ez bixwu nêşena ci rê vaja, bê mi rê bigurweyî. Gunayê gawirî pey yeno.

nebşewey *Nm. Bw.* Nebişewey. Rojên, di rojîy, hîrê rojîy. Ma timûtim nebşewey bena? Ti hend bewnîyê ki kes cayên di bikewo. Soyîn na motori nîya, însan a.

nebşîret/i *N. Bw.* Nebişîret/i. Madamo ki lajek nebşîret bî, çirê şima lajekî dûşne ra vijîyayê?

nebşîretey *Nm. Bw.* Nebişîretey. Şima ey rê nebşîretey a, ney rê nebcayey a, ê bînî rê jî nebxeyrey a wesfiy dîy. Şima kes peynî ra nêverda ki!

nebxatir/i *N. Bw.* Nebixatir/i. Ma qe to di totik çinî yo? Ti senîn tîya ra nebxatir xwuserî şinê ê cayandê dûrîyan? Ma qe kes jewî rê nêvano ez a şina?

nebxatirey *Nm. Bw.* Nebixatirey. Ze ki vanê, nê karî di nebxatirey sebebê qewirîyayîşî yo.

nebxeyr/i *N. Bw.* Nebxêr/i, nebixeyr/i, nebixêr/i. Nebxeyrên raştê mi ameki, coyê mi mi ro kerd ze axû.

nebxeyrey *Nm. Bw.* Nebxêrey, nebixeyrey, nebixêrey. Nebxeyreya ci, ci rê mendi. Ne ki zirarê ci resa mi. Bi nebxeyreyda ci ra, a ki mi ci rê kerdê jî, ez do neya tepîya nêkera.

nebxêr/i *N.* Nebixêr/i, nebixeyr/i, nebxêr/i, nebxeyr/i. O/çîyo ki ci ra xeyr nîno, ci ra xeyr nêwazêno, tede xeyr çinî yo, bixeyr nîyo. *Tr. Hayırsız, uğursuz.* Nebxêrî, to dî senîn kerd? Hele na nebxêrey!

nebxêrey *Nm.* Nebixêrey, nebxêrey, nebxeyrey, nebixeyrey, bêoxirey. Tede xeyr çinêbîyayeni, ci ra xeyr nêwazîyayeni, ci ra xeyrên nêpawîyayeni. *Tr. Hayırsızlık, uğursuzluk.* Nebxêrey di viraşteni çinî ya. Eger bibo xeripnayeni û şehitnayeni esta.

nebzûrey *Nm.* Nebizûrey, bêzûrey, raştay. Tede zûrîy çinêbîyayeni, zûrê ci çinêbîyayeni, raştay ser o bîyayeni. *Tr. Yalansız, gerçek.* Kes do tim jî raştî ser o bo. Çunkî hettanî nika keso nebzûro ki nê fêlî ra zirar dîyo, çinî yo.

necax *Sn. Nn. Bw.* Nacax. Necaxên kerd xwu destî û kewt dişmenandê xwu mîyan. Jew nêva, didi nêva.

neccar/i *N. Bw.* Xerat/i. Neccar do ma rê kîbero textîn virazo, asinkar do jî ma rê kîbero asinîn virazo. Wextêra merdimo ki omidîya ci birîyê, şîretkarê ci, ci rê va: *"Ya Hebîbê Neccar! Rakeve fena her car, Xwedê yek, qapî hezar.* Bî meşti, ci rê kîberêndê xeyrî abîya, va filan Qerralo zulimkar merdo.

neccarey *Nm.* Ewroya tepîya o do deha neccarey nêkero.

neccarîni *Nm.* Pêro jî neccarîna ci ecibnenê. Çunkî ostayêndo giran o.

neçar/i *N. Bw.* Naçar/i. Neçarêndê merdimandê ma jî esto. Ez do zikîyayê xwu bida ey.

neçarey *Nm. Bw.* Naçarey. Nika fesalê neçarey çiçî ya, keso nêzano.

neçî *N.* Neteba, nêrcîyaye, xirpo. Çî/keso ki tebayên nîyo, hêçek o, nêercîyaye o. *Tr. Adi, basit, hiçbir şey olmayan, yaramaz, yaramayan, önemsiz, değersiz.* Ganê ci yo neçî, do helbet ki rojên herri bo. Labelê şikê ci yo ercîyayey, do hetta bi hetta bikudîyo.

neçîyek/i *N.* Xirpo. Kes/çîyo ki; qet çîyên jî nîyo,

layiqê çîyên nîyo. *Tr. Basit, adi, değersiz, kiymetsiz.* Pêranê ci va: Şima senîn, ê merdimdê neçîyekî rê hendayên qîmet danê ki?

neçîyekey *Nm.* Xirpoyey, netebayey. Xirpo bîyayeni, neçîyek/i bîyayeni, neteba bîyayeni, bêqedr û bêqîmet bîyayeni, qe çîyên jî nêkerdeni, vayeya ci çinêbîyayeni yan jî bol ercan bîyayeni, meqam û cayê ci bol cêr di bîyayeni. *Tr. Değersizlik, adilik, basitlik.* O yo vano beno ki keso neçîyekeya ci nêzano. Halbikî neçîyekeya ci heme ca ra şinawîyaya.

neçîyey *Nm.* Netebayey. Neteba/neçî bîyayeni, çîyên nêbîyayeni, bêqîmet/i bîyayeni, xirpo bîyayeni. *Tr. Adilik, basitlik, önemsizlik, hiçbir şey olmamak, kiymetsizlik, değersiz olmak.* Eger nêçîyeya kesî xebatdê kesî rê bendi bo. Gereg ki kesên jî nêgurweyo.

ne dayeni ne giroteni 1. *Zv. f. M.* Ne dayîş ne girotiş. Beqa nêkerdeni, finêra merdeni, bêhemd kewten û heyat şîyayeni. *Tr. Ani ölüm.* Dest na xwu qelbî ser û va ax qelbê mi. Ma şîy ser, ma dî ki a gami, a saeti ne da ne girot, merd. 2. *f. M.* Ne dayîş ne girotiş. Hem nêdayeni, hem jî nêgiroteni, yanê alvêr nêkerdeni, tey bazirganey nêbîyayeni. *Tr. Almamak ve vermemek, ticaret yapmamak, alışverişi olmamak.* Mêrdekî veynda ma. Labelê bi ney a ne da ne girot. Ma çîyên ci ra fehm nêkerd, ma nêzana çirê veynda ma.

nedewam/i *N.* Nebidewam/i. Çî/keso ki tey dewam çinî yo, dewam nêkeno, bêdewam o. *Tr. Sürekli olmayan, devam etmeyen.* Telebeyêndo nedewam o. Eger bidewam bo, bi mi ki do bol weş bo, ravey şiro.

nedewamey *Nm.* Nebidewamey, bêdewamey. Dewam nê, tey dewam çinêbîyayeni, dewamê ci çinêbîyayeni. *Tr. Devam/lı olmama, devamsız, sürekli olmamak, devam etmeksizin.* Mi zana nedewam bî jî, mi girot kar. Çunkî nedewameya ci ma rê ercîyayê.

nedînî *N.* Çî/keso ki, bi dînî ya hereket nêkeno, dînî ser o nîyo, heqdê dînî di nîyo, karûgurwedê xwu di goreyê dînî gami nêerzeno. *Tr. Laik, ladini, herhangi bir dine bağlı olmayan.* Dewletê nikayinî bolkî nedînî yê. Hetta dînî jî, averşîyayeni rê bendekar vînenê.

nedînîyey *Nm.* Nedînî bîyayeni, dînî ser o nêbîyayeni, heqdê dînî di nêbîyayeni, têkilîyê dînî nêbîyayeni, karê dînî û dinyay pêra abirnayeni, livandê xwu di bi dînî ya nêşîyayeni. *Tr. Laiklik, laik olmak.* Nedînîyey Awrûpa û Awrûpaperweran rê bîya modêli. Pêroyê a ray ra şinê, şopa înan ramenê.

nedîreg/i *N.* Çî/keso ki dîreg/tîk nîyo, tîk nêşino, tey tîkey û raştanraştey çinî ya, bi destandestî nîyo, bi dest/çîna yan jî bi wasitadê kesnakî ya o. *Tr. Endirek, dolaylı, bizatihi olmaksızın, başka bir araçla olmak.* Eger nedîreg bo, ez pa nêşena şira. Ê mi do dîreg bo.

nedîregey *Nm.* Nedîrekey. Nêdîreg/nedîrek bîyayeni, raştanraşt nêbîyayeni, tey wasita bîyayeni, tîk nêbîyayeni. *Tr. Direk olmama, başka bir vasıta ile olmak, indirekt, dolaylı, içinde aracı olmak.* Eger ma bi nedîregeyda ci ya bimendayê, ma do rayo bimendayê.

nedîyar/i *N.* Nîşannêkerde/ê, bellînêkerde/ê. Çîyo ki nîşan nêkerdo. *Tr. Belirsiz, işaretsiz.* Nameyêndo nedîyar bî. Mi jî ci rê wezîfeyên nêvet.

neenteşey *Mat. Nm.* Neeneteş/i bîyayeni, enteş/i nêbîyayeni. Zêdê şînêndê enteşî ya pêdi jew nêbîyayeni, hendê pê nêbîyayeni, jewane nêbîyayeni, raştê pê nêbîyayeni. Bi mîqdar a, bi amor a, bi kîlo ya, bi serran a, bi zengîney û hebûn a, bi hergi babetî ya zêdê pê/hendê pê nêbîyayeni, pêra cîya cîya bîyayeni. *Tr. Denksizlik, eşitsizlik, uyumsuzluk. Bir terazinin iki gözünde olduğu gibi birbiriyle eşit veya dengeli olmamak.* Ti yê vizêr ra yo hewna şikê neenteşeyda ci benê? Mi rê ki neenteşeya ci xwu di bifirikni.

neenteş *Mat. Nn.* Çî/keso ki, bi çî/kesên a enteş nîyo, bi ci yo robere nîno, zêdê ci nîyo, hendê ci nîyo, ci ra ferq keno, bi şikildê şînên a fekê ci pêdi jew nîyê. *Tr. Dengesiz, uyumsuz. Bir terazinin iki kefesi gibi denk veya eşit gelmeyen.* Enteş û neenteş ci rê çi ferq keno? Ci rê ha enteş bîyo ha neenteş.

nefaqe *Er. Nn.* Werdo ki qandê debirîyayeni, qandê diligî deyêno kesên ki xwu rê pa warî bo. *Tr. Nafaka.* Eger cinîyeri verdo, do nefaqeyê cinîyeri jî bido.

nefeli *Nm.* Nefli. Babetêndê vaşêndo tamweş û boyweş o ki heywanîy ci ra bol û bol hez kenê. Babetê nefelan nê yê: Nefela sûri, sipê, zerdi û hanqal/çanqali. *Tr. Yonca.* Bizêkîy kewtê nefeli mîyan, ê yê zêdê vergan a wenê.

nefes 1. *Er. Nn.* Solix, boy. Vengvijîyayena qesban, cîgeran ra vengo ki vijêno. *Tr. Nefes, soluk.* Eger merdim dîrê deqey nêşo nefes bigîro, mireno. 2. *Nn.* Xulq, boy. Qewetê sebirdê kesî. *Tr. Tabiat, huy, sabır kuvveti.* Ellah xeyr, hend qiseyê salmey mekerê, hend nefesê mi hera nîyo.

nefesabîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; rayda nefesdê ci di gire est bîyo yan jî nefesê ci teng bîyo û nefesê ci abîyayo, solixên şayo bigîro. *Tr. Soluğu/nefesi açılan.* Nêweşo nefesabîyaye

do birişîyo keye.

nefes abîyayeni *Tib. f. M.* Nefesabîyayîş. Boy abîyayeni, solix abîyayeni, gireyê nefesî çare bîyayeni. Nefesî di gire peydabîyayîşî ya tepîya abîyayeni, no gire hal bîyayeni. *Tr. Nefes açılmak.* Darîyê xwu werd tepîya, nefesê ci abîya, rehat kerd. Winî jî çehar rojanan tepîya çimê xwu nay pêya.

nefesakerde/ê *Tib. Nn.* Boyakerde. Kes/çîyo ki;; bi darîyên yan jî çîyên a nefesê ci akerdo, raya nefesdê ci akerda, şayo solix bigîro. *Tr. Nefesi açılan.* Ê yê kenê, ê nêweşê nefesakerdeyî, serwîsdê giranî ra birişê serwîsdê şenikî.

nefes akerdeni *Tib. f. M.* Nefesakerdiş. Boy akerdeni. Bi darîyên a yan jî bi cîhazên a raya nefesdê kesên yan jî çîyên akerdeni, ci rehat kerdeni. *Tr. Nefes açmak, solutmak.* Kerdê bifetisîyo, doktoran bi cîhazên a nefesê ci akerd.

nefesdaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; cîgerandê xwu ra nefes dayo. *Tr. Nefes veren, soluyan.* Ez a kena nefesdayeyî û nefesgiroteyî jew kera.

nefes dayeni *f. M.* Nefesdayîş. Boy dayeni. Cîgeran ra nefes teber ro dayeni, nefesî teber eşteni. *Tr. Nefes vermek, nefes alıp vermek.* Merdekî nefes da û nêşa bigîro. Dayîş û girotiş o bî.

nefesgirote/ê *Tib. N.* Boygirote/ê, solixgirote/ê. Kes/çîyo ki; nefes/solix giroto, boya xwu girota. *Tr. Nefes alan, soluyan, soluklanan, hayata dönen.* Doktoro hewna nêweşdê nefesgiroteyî ser o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; nefes/solixên giroto, edizîya xwu girota, aresîyayo, are dayo karûgurweyan. *Tr. Dinlenen, soluklanan, mola veren.* Karkerê nefesgiroteyî, to dî senîn şa fekîdar bo!

nefes giroteni 1. *Tib. f. M.* Nefesgirotiş. Boy giroteni. Bi cîgeran a nefes zerre giroteni. Zincî yan jî fek ra solix/nefes giroteni. Hewa mîyandê cîgeran kerdeni. *Tr. Nefes almak, solumak.* Girotişdê nefesdê peyênî di ez ûja di nêbîya. 2. *f. M.* Nefesgirotiş. Solix/boy giroteni, edizîya xwu giroteni, karûgurweyên di aresne cidayeni. *Tr. Ara vermek, solumak, dinlenmek, mola vermek.* Ma o neqeb di, nefesên girot û fina kewtîy ray.

nefeshera 1. *Zv. N.* Boyhera. Kes/çîyo ki; boy/sewdaya ci hera ya, nefes/xulqê ci hera o. *Tr. Sabırlı, geniş.* Nefeshera do qezenc kero. Çunkî ê yê, noqra îlmê înan nê, sebrê înan peymenê. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; nefes giroteni di tenganey nêanceno. *Tr. Nefes alıp vermede herhangi bir darlık çekmeyen, nefesi açık ve geniş olan.* A kesa nefeshera di jî, qelb vijîya.

nefesherayey 1. *Zv. Nm.* Boyherayey, nefesherayîni, nefesherayîney, xulqherayey, sewdakarey, sebirkarey. *Tr. Genişlik, sabırlılık, metanette ve tahammülde ileri olmak.* Nefesherayey, do ci qezencdar kero. 2. *Tib. Nm.* Boyherayey, nefesherayîni, nefesherayîney. Nefesgirotiş di tenganey û nêweşînên çinêbîyayeni. *Tr. Nefes genişliği.* Nefes herayeya ci, ci bol kerd kêfweş.

nefesherayîni *Nm. Bw.* Nefesherayey. Tenekên nefesherayîney tey bibîyayê, ma do bişayê pa bikerdayê.

nefesîbîyaye/ê *N. Bw.* Nefesîkerde/ê. Vanê o qeçeko xaseko nefesîbîyayeyo hêdî hêdî beno weş.

nefesî bîyayeni *f. M.* Nefesîbîyayîş. Çimênî/çimênokî bîyayeni, nezer bîyayeni, çim piroguneyayeni, çim/nezer cirogunayeni. *Tr. Nazar olmak, göz değmek.* Boka tîyanan di nefesî nêbo. Finên ki nefesî bo, deha rew rewî weş nêbena.

nefesîkerde/ê *N.* Nefesîbîyaye/ê, çimênîkerde/ê, çimênokîkerde/ê, çimkerde/ê, nezerkerde/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayênî çimênî/nezer kerdo. *Tr. Nazar edilen, nazar değen.* Vanê ê meridimanê ci yê veyşanan, o lajek nefesî kerdo. Şima zanê keso nefesîkerde, do sera şiro û senîn bo?

nefesî kerdeni *f. M.* Nefesîkerdiş. Çimênî/çimênokî kerdeni, nezer/çim pirodayeni. *Tr. Nazar etmek, göz değdirmek.* Weşbesteyên di vano: Em Emo, Ema mîran/ Engûra rezdê Hîran/ Werdena kalûpîran/ Em Ema, Ema Hesî/ Ti meşo kê her kesî/ Şar to keno nefesî.

nefeso teng 1. *Zv. Nn.* Xulqo teng, boya tengi. Çî/keso ki, tey damiş bîyayeni çinî ya yan jî kemî ya. *Tr. Dar nefes, dar huy, huy darlığı. Geniş ve sabırlı olamayan tabiat veya kişilik.* Kes do xwu rê nefesdo teng ra tim biremo. 2. *Tib. Nn.* Nefeso ki weş nêgêrêno, tey tenganey û tey nêweşîni esta, tey ya qelb yan jî çîyêndo zêdê astimî esto. *Tr. Dar nefes. Nefes darlığı hastalığı.* Kes bizano tey nefeso teng esto, kes do bero nêweşxane.

nefesteng/i 1. *Zv. N.* Boyteng/i, xulqteng/i. Kes/çîyo ki; nefesê ci hera nîyo, teng o, hend xulqê ci hera nîyo, teng o, zor û çetiney vero nêşeno bol xwuver bido. *Tr. Sabırsız, dayanıksız, dar.* Keso nefesteng yeno kesî heti, nefesê kesî jî ci ra beno teng. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; nefes dayîş û girotiş di çetiney anceno, nêweşê qelbî. *Tr. Nefes alıp vermede darlık çeken.* O merdimo nefesteng do meşti nê, bîrro şiro doktor.

nefestengane 1. *Zv. Nn.* Boytengane, xulqtengane. Kes/çîyo ki;; nefesê ci teng o, tengane yo. *Tr. Nefesi darcasına, sabırsızcasına.* Nefestenga-

neyên jî mi heti esto. Ez jî pa bena kêfsadi. 2. *Nn.* Boytengane. Kes/çîyo ki; nefes girotena ci tenganê ya. *Tr. Nefes alıp vermesi darca olan.* Keso nefestengane gereg o ki şiro doktor.

nefestenganey 1. *Zv. Nm.* Boytenganey, xulqtenganey. Nefesê ci hera nêbîyayeni, bi şikildê nefestengey a. *Tr. Nefesi darca olma, sabırlı olamama, dar bir kişiliğe sahip olmak.* Nefestenganeya ci, ci ser o nêbî. Cora emşoyê ma weş ravêrd. 2. *Tib. Nm.* Nefes dayîş û girotiş di çetiney anteni, çetiney dîyayeni, zor nefes giroteni. *Tr. Nefes alıp vermede darlık çekmek, nefesi darca olmak.* Esas ti pers kerê, nefestenganeya ci verîndera esti bî. Labelê ki ma karî ra, hend nêşa goş pakuwo.

nefestengey 1. *Zv. Nm.* Boytengey, nefestengîni, nefestengîney, xulqtengey. Xulqhera/boyhera nêbîyayeni. Çetiney û zorey vero damiş nêbîyayeni, xwuver nêdayeni. *Tr. Sabırlı olamamak, sabırsız olmak, zorluklara karşı dayanıklı olamamak, tabiatı yumuşak olmamak.* Nefestengeyên kesî ser o bo, kes jî rehat nêkeno. 2. *Nm.* Nefstengîni, nefestengîney. Boygirotiş di tenganey anteni, zor nefes giroteni. *Tr. Nefes darlığı.* Nefestengey di kes do xwu îhmal nêkero.

nefiroş/i *N.* Kes/çîyo ki; rotok nîyo, malûmilkê xwu nêroşeno, tey wesfê rotokey û rotişî çinî yo, kesî xapêneno, eger biroşo jî kes pa beno mekir. *Tr. Satıcı olmayan.* Mêrdekî senîn senîn kerd, nêşa ci ra kertên rono. Soyîn ci rê va, bira ti nefiroş ê, to ra çî nêgêrêno û pey di şî.

nefiroşey *Nm.* Nefiroş/i bîyayeni, rotok/i nêbîyayeni, wesfê firoşan/rotokan tey çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; ya mal û milkê xwu nêroşeno yan jî tey wesfê rotokan çinî yo. Eger biroşo jî kes pa beno mekir û îri vejeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Satıcı olmamak.* Heme jî bi nefiroşeyda ci ya nêweş kewtê. Kaşka ma raştê ci nêameyê!

nefis *Er. Nn.* Nefs. Waştena ki însanan mîyan di, çîyanê laziman û nelaziman wazena, motorê zerrîda kesî, livkarê zerrîda kesî, çîyo ki kesî vera xeyr û nexeyrî lûneno. *Tr. Nefis, istek, arzu.* Nefso xam, kesî tim vera xirabey beno.

nefisa *Er. Nm. Bw.* Çewresini. Şima Ellahî ra nêtersenê, şima a nefisa het di ê çîyanê tamweşan wenê û nêdanê ay? Şima nêzanê ganê ay heme çî wazeno?

nefiy *Er. Nn.* Sirgûn. Bi zor a rişteni, sirgûn kerdeni. *Tr. Sürgün, tehcir, nefiy.* Sêidê Norsî 1927di, nefiyê qezaya Ispartay da Barlay bî.

nefiyê gawiran *S. Nn.* Nefiyê Ermenîyan. Bi zor a welat ra riştena Ermenîyan a, Sûrîye û Lubnan û cayandê bînan a 1915'î. *Tr. Ermeni Tehciri.* Nefiyê gawiran, dewrê Osmanîyanê peyênî di 1915 di bî.[1]

nefli *Nk. Nm. Bw.* Nefeli. Qeçekeyda mi di nefli hendê saqeyan dergi bî. Nika hend şilî nêvarena. Cora vaşîy jî kilm ê.

nefs 1. *Er. Nn. Bw.* Nefis. Mêrdekî nefsê xwu kişt bî, gereg ki terbîye kerdayê. 2. *Er. Nn.* Şeref, îzzet, girdey, tamara arî, tamara şermî. *Tr. İzzet, haya, şeref, gurur, izzet-i nefis.* Mêrdek xwu û malbatda xwu ra şermayêno, tey nefs esto. Hele hele kesêndo bênefs tew nîyo!

nefsanî *N.* Nefsîyey. Nefsî bîyayeni, ê nefsî bîyayeni, nefsî ser o bîyayeni. Çîyo (kes, tam) ki nefsî ser o yo, veyndano nefsî, temaşeyê nefsî wazeno, a o çî yan jî o kes, bîyayeni. *Tr. Nefsi, nefse hitabeden, nefisle ilgili, nefis hakkında.* Şik û fikrê şima hemini jî nefsanî bî. Şima kesî jî nêşa bi aqil a bilûwo.

nefsanîyey *Nm.* Nefsanî nîyayeni, nefsî bîyayeni, heta nefsî bîyayeni, kişta nefsî bîyayeni, nefsî ser o bîyayeni, veyndayîşê nefsî bîyayeni, çîyo ki veyndano nefsan a o çî bîyayeni. *Tr. Nefsanilik, nefisle ilgili olmak, nefis hakkında olma, nefse hitab eden şey olma.* Nefsanîyey senîn a? Eger kes karûgurweyên bi nefs a bikero, a a nefsanîyey a.

nefsî *N. H.* Nefsok, Heqdê nefsî di bîyayeni, nefsî ser o bîyayeni, têkilîyê nefsî, ê nefsî, malê nefsî. *Tr. Nefsi, nefisle ilgili, nefis hakkında, nefis üzerine, nefse düşkün veya düşkünlük.* Waştişêndo nefsî bî. Cora ez nêkewta mîyan.

nefsîbinkewte/ê *N.* Binkewteyê/êya nefsî, êsîrê/a nefsî. Kes/çîyo ki; goreyê nefsî luwayo, zêdê nefsî hereket kerdo, nefs nişto ci, bi rayda nefsî yo şîyo, bîyo êsîr/besteyê nefsî û ney ser ra xetay û şaşîney kerdê. *Tr. Nefse esir düşen, nefis doğrultusunda hareket eden ve dolayısıyla yanlış iş ve eylemler yapan.* Hele finên şik bê! Keso nefsîbinkewte do senîn bişo raşt bo!?

nefsî bin kewteni *Zv.* Nefsîbinkewtiş. Goreyê nefsî hereket kerdeni, zêdê nefsî kerdeni, fêl û hereketanê nefsî caardeni, nefsîrê wesayît bîyayeni. *Tr. Nefse yenik olmak, nefse mağlup*

1 Kelîmeya "gawir" i, ehlê kîtabîrê gereg nêvajyo. Çunkî "Gawir" Ellay jî nêzano. Nezanayeni ra, ehlê kîtabî rê jî vajyaya.

olmak. Şima ki finên nefsî bin kewê, şima deha rew rewî nêşenê ci bin ra bivijîyê.

nefsî bîyayeni *f. M.* Nefsîbîyayîş. Nefsîyey. Nefsî ser o bîyayeni, ê nefsî bîyayeni, malê nefsî bîyayeni, têkilîyê çî û kesandê nefsan bîyayeni. *Tr. Nefisle ilgili olmak, nefis hakkında olmak, nefsi olmak*. Mi bizanayê nefsî yo, mi qebûl nêkerdê. Mi va beno ki înan pêrini rê yo.

nefsînişte/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; ništo nefsdê xwu, nefsdê xwu rê galîp ameyo, nefsê xwu kerdo xwu bin. *Tr. Nefsine galip gelen, nefsine hakim olan*. Ma pêro jî zanê ki, merdimo nefsînişte do qezenc kero û o bîn do vinî kero.

nefsî nişteni *Zv. f. M.* Nefsînîştiş. Sersûnê nefsdê xwu bîyayeni, nefsdê xwu rê wahîr vijîyayeni, nefsê xwu xwu bin kerdeni, nefsî ser kewteni, serkewteyê nefsî bîyayeni, nefsê xwu terbîye kerdeni, qisaya ci sereyê nefsdê ci di war şîyayeni. *Tr. Nefse binmek, nefse galip gelmek*. Nefs do ki şima nişo, winî bikerê ki şima nefsî nişê.

nefso çilek *Nn.* Nefso ki tey çilekey esta û qayîlo heme ca di, hergi kesî di bûro, nêşeno nefsdê xwu rê wahîrey bikero. Cora kam ki bibo, çiçî ki bibo, nêşeno qedê xwu bo. Cora wazeno û xwu keno rezîldê alemî. *Tr. Pisboğaz, şikemperver nefis, yiyeceklere karşı iradesiz kimse*. Boka wahîrê nefsdê çilekî nêbo. Eger wahîrê nefsdê çilekî bo, nêşeno qedê xwu bo, hemî çî wazeno, kesî şermayneno.

nefsok/i *N.* Çilek/i, payek/i, nefisperest/i. O/çîyo ki nêşeno qedê nefsdê xwu bo, nêşeno qedê nefsdê xwu yê emmareyî bo. *Tr. Nefisperest, nefsine düşkün, pisboğaz*. Merdimêndo nefsok o. Sera ki şino bi înan a roşena nan weno. Nêşeno nefsê xwu ezîz tepêşo.

nefsokane *Nn.* Çilekane. Bi nefsdê çilekî yo mendeni, zêdê çilekana bîyayeni, wesfê çilekan tey bîyayeni, wahîrê nefsdê çilekî bîyayeni, zêdê nefsokan bîyayeni. *Tr. Nefisperestçe, nefisperestler gibi, pisboğazlar gibi*. Ey mi ra nefsokane waşt, mi jî da ci. Ez nêdî? Ki nêdî şerm beno.

nefsokaney *Nm.* Çilekaney. Nefsokane/çilekane/ê bîyayeni, wesfê çilekey û çilekan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mexeldê xwu di zêdê nefisperestan bîyayeni. *Tr. Nefisperestler gibi olmak*. Ez a hewna nêşena, a nefsokaneyda ci rê maneyêndo totikî bivîna.

nefso kerr *Nn.* Nefso ki, sereyê xwu nêwerzaneno, boçika xwu nêlûneno, ci ra vengên nêvijêno, bîyo terbîye, terbîye deyayo bi ci, serkeş û serserî nîyo, xwuserî hereket nêkeno, tey kerr û kerd raney esta. *Tr. Gemlenen, terbiye edilen, söz geçirilen nefis*. Nefsê kerrî, bigoş mekerê!

nefsokey *Nm.* Çilekey. Nefsok/çilek/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; tamê ci şiro çiçî, o do biwazo, zêdê nefsdê xwu bikero, o do êsîrê nefsdê xwu bo. *Tr. Şikemperverlik, midesine düşkün*. Çiçî ki ame ci sere di, heme nefsokeyda ci ra ame.

nefso kor *Nn.* Nefso bêhed, nefso bêgem, nefso serserî, nefso kormane. Nefso ki hergi çî nadinî di wazeno, sere giroto û o yo şino. *Tr. Manaya kör nefis, çekincesiz herşeye saldıran, herşeyi isteyen*. Nefsê min o kor do rojên ya mi nişo yan jî ez do ey nişa. Çunkî ma hurdina jî bol lejkarê.

nefso pirhewes *Nn.* Nefso bolhewes, nefso emmare. Nefso ki, kesî ca ra ca fineno, kesî xwu dima kerd rancî keno. *Tr. Nefsi pür heves, heves dolu nefis*. Nefsê min o pirhewes, do mi dîyar bi dîyar biçarno û cayên ra deperno.

neft 1. *Nn.* Petrolo xam. Petrolo ki sanayî di nêgurweyayo û xam mendo. *"Ham petrol*. Welatdê Ereban di neft bol o. Labelê çîyê neftî bolkî Awrûpa di virazêno. 2. *Nn.* Nişkênra, xafildera, xafilên, negamên, negavdera. *"Birden, aniden, ansızın, gafilane, gafilce*. Ey ez nêdîbîya. Ez peynî ra vera ci şîya û mi neftê ra tepişt. Adilgeyê ci neftên di kewt aci (acikewt).

nefte *Er. Nn.* Kilît. Çî/haletîyo ki kîberanê girotan, kîberanê kilît kerdan akeno. *Tr. Anahtar*. Eger bigêrîyo, ma do bi nefte ya akerê.[1]

neftî 1. *Nm.* Renga zergûn/kuho ya girani. *Tr. Koyu yeşil renk*. Neftî ra mi rê di mîtroy qumaş ciki. 2. *Nm.* Mojnokê sinifandê eskeran. Nîşanê serdê şewqeyandê eskerano ki, sinifanê eskeran mojneno. *Tr. Nefte*. Neftîya eskerdê ma sûr û yaşila girani bî.

neftîyey *Nm.* Renga zergûn/kuho ya girani bîyayeni. *Tr. Renginin koyu yeşil olması*. Neftîyey rê allerjîyê mi çinî yo. Tew ez ci ra hez kena. 2. Nîşanê sinifda eskerî bîyayeni, nîşaneya sinifandê eskerî bîyayeni. *Tr. Nefte olma*. Neftîyey, eskerey di lazim a. Çunkî kes sirf sinifanê xwu nê, qe beno ki kes bivijîyo lîlikî ver kes xwu jî vinî kero.

negav *H.* Finêra, bêhemd, nişkê, nişkêra, a gami, o fek. *Tr. Ani, anilik, birden, ansızın, bir anlık*. Mi rê negav û nişk û bêhemdeya ci lazimi nîya! Ti do texmînê hemî çî bikerê!

negavê *H.* Negamê, negavêra, nişkêra, nişkava. Nêpawitiş di bîyayen û meydan amîyayena

---

1 Na vajeki do bi mi ki Erebî di vajekda *"mîftah, mefta"* ra bixeripîyo.

çîyên. *Tr. Az kala, az kalmışken, farkında olmadan, aniden, az daha.* Eger mi xwu nêronayê, negavê gunê bî, mi sere ro.

negavên *H. Bw.* Negavê. Negavên mi kerdê destê xwu pirodayê û pêroy birijno.

nege *Nn.* Neheqey, xedir. *Tr. Haksızlık.* Şima soyîn nege ard, kerd mi mil.

nege bîyayeni *f. M.* Negebîyayîş. Neheqey/xedir bîyayeni. Karûgurweyên di, kesên yan jî çîyên rê nege/neheqey bîyayeni; çîyo ki ci rê heq nêbîyo yan jî ey heq nêkerdo, o ameyo ci sere di. *Tr. Haksızlık olmak.* Eger ci rê nege bîyo jî, ci rê zulm nêbîyo.

negekar/i *N.* Neheq/i. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên rê nege kerdo, neheqey kerda, xedir kerdo. *Tr. Haksız.* Şirê negedê ê negekarî rê, manî bê.

negekarey *Nn.* Neheqey. Negekar/i bîyayeni, wesfê negekaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê nege/xedir kerdo, neheqey kerda; a o kes yan jî o çî bîyayeni. Karûgurweyo ki negekaran ra yeno. *Tr. Haksızlık.* Şirê negedê ê negekarî rê manî bê. Çunkî negekarey zêdê va û aw a. Heme ca şina.

nege kerdeni *f. M.* Negekerdiş. Neheqey/xedir kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê çîyo ki, ci rê heq nêbîyo û o çî ci sere ardeni. *Tr. Haksızlık yapmak, hukuksuzluk yapmak.* Wexto ki şima însanan rê nege kenê, ma qe şima Ellahî ra nêtersenê?

negem/i *N.* Xwuserî, serbest/i, nêbeste/ê, nêgirodok/i. Kes/çîyo ki; girêdaye/beste nîyo. *Tr. Bağımsız.* Merdimêndo negem o. Kes ci rê nêşeno çîyên vajo.

negemane *Nn.* Xwuserîyane. Zêdê xwuserîyan bîyayeni, bi xwuserîyan mendeni, bi negaman mendeni. *Tr. Bağımsızlara benzemek, hürce, hürlere yakışır bir şekilde.* Înan negamane kerd û kesî jî nêşa ci rê çîyên vajo.

negemaney *Nm.* Xwuserîyaney. şekil û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di negemane/ê bîyayeni, wesfê negeman tey bîyayeni, beste û girêdeyayeyê kes û çîyandê bînan nêbîyayeni. *Tr. Bağımsız bir görüntü vermek, müstakilce olmak.* Ez nêşena, negamaneyda ci rê çîyên vaja.

negemey *Nm.* Xwuserîyey. Xwuserî bîyayeni, besteyê kesî nêbîyayeni, negem/i bîyayeni. Bi kesî ya girêdaye/ê nêbîyayeni. *Tr. Bağımsızlık, müstakil olmak, kayıtlı olmamak.* Negemeyda ci ra nêbo, nêşeno wina tenya vindero.

negereg/i *N. Bw.* Nelazim/i. Çîyêndo negereg bo, ez ci dimi nêkewna. Labelê o çî, ma rê gereg o. Ma pey kar û gurwanê xwu vejenê.

negeregey *Nm. Bw.* Nelazimey. Tew! O yo nêşeno geregeyda ci ser o vindero. Do kotî negeregeyda ci ser o vinderîyo?

negeyr/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyen ra geyrî nêbeno, fek nêverdano. *Tr. Vazgeçmeyen, inatçı, musır.* Kesêndo negeyr o, rew rewî ci ra geyrî nêbeno. Îlla, o do bero quli di tepêşo.

negeyrey *Nm.* Eynadey, kudênikey. Negeyr/i bîyayeni, geyrî nêbîyayeni. Çî/kesên ra fek nêverdayeni, eynadey kerdeni, îsrar kerdeni, kudênik bîyayeni. *Tr. Vazgeçmezlik, inatçılık, pes etmezlik.* Mi negeyreya ci dîya. Cora ez jî ci ra tersena.

neha 1. *N.* Emin, rim. *Tr. Şey.* Şima yê se kenê? Neha, ma yê kenê gulîy bikarê. 2. *Nk. Nm.* Bolkî bi bolekeyda ci ya vajêno, bolekê ci, "nehay" ê. *Kur. Nok. Tr. Nohut.* Hebên neha erzîyê mi qiro, mi nêşayê nefes bigîro. Tirşikê nehan, goştin bol weş o.

nehakîni *Wş. Nm. Bw.* Şorbaya nehan. Maya min a rewna yo ma rê nehakîni nêvirazena. Çunkî zêdê verî keso deha nêweno.

nehay *Nb. Nk.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Neha. Eger zêdê mi bivijîyo, xwu ra mi werdîy nehay!

neheq/i 1. *N.* Kes/çîyo ki;; heq ci di nîyo, dawaya ci heqi nîya, raşt û rind û hewl tey di nîyo, şîno raşt vera ci nîyo. *Tr. Haksız.* Merdimo neheq, cayên nêreseno. O do rojên heqneheq raştê erebêndê xwu bêro. 2. *N.* Çî/keso ki heq nîyo, tey heqey çinî ya. *Tr. Hak olmayan, doğru olmayan.* Mêrdekî va: No gurwe neheq o. Labelê ma do noqra jî qandê xatirdê ey bikerê.

neheqey 1. *Nm.* Neheqîni, neheqîney. Heq ci di nêbîyayeni, heq kişta ci nêbîyayeni, fêl û qisandê xwu di, wahîrê heqî nêbîyayeni. *Tr. Haksızlık.* Neheqeya ci, ci ra nêasayê, ê bînîy kerdê neheqîy. 2. *Nm.* Neheqîni, neheqîney, zulim, heqaret. Kesên rê neheqey kerdeni, bi heqî ya hereket nêkerdeni. *Tr. Haksızlık, zulüm.* Koçerandê teberî rê neheqey bîya. Gerego ki, ê deha vêşî heqperestîy bê. Ê jî ma rê neheqey kenê, benê sebebê heqandê ma.

neheqeybîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê neheqey bîya, ci rê çîyo neheq bîyo, heqûhuqûqê ci, ci dest ra gêrîyayo. *Tr. Haksızlık yapılan, haksızlığa uğrayan.* Merdimo neheqeybîyaye xwu di şikêno, kewno bin û şayena ci, ci dest ra şina, beno nêşe.

neheqey bîyayeni *f. M.* Neheqey bîyayîş. Çî û kar û fêlo neheq meydan amîyayeni. *Tr. Hak-*

sızlık olmak. Mi rê neheqey bî jî, mi qandê neheqeyênda bêteri neheqeya xwu gird nêkerdi.

neheqeykerde/ê *N.* Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên ser o bîyo neheq, ci rê xedir kerdo, kewto heqûhuqûqdê ci, kewto gunadê ci, heqûhuqûqê ci, ci dest ra giroto. *Tr. Haksız, haksızlık yapan.* Merdimo neheqeykerde do bixwu jî rojên neheqey bivîno. Çunkî keso ki kîberê neheqey biceno, rojên neheqeyda ci rê jî kîber do biceniyo.

neheqey kerdeni *f. M.* Neheqey kerdiş. Kesên yan jî çîyên ser o xedir kerdeni, neheq bîyayeni, heqûhuqûqê ci, ci dest ra giroteni. *Tr. Haksızlık yapmak.* Kam ki neheqey bikero, o do miheqeq ci qiriki ra bivijîyo. Çunkî neheqey kesî ser o nêmanena.

nehewl/i *N.* Nerind/i, neweş/i. Çî/keso ki hewl nîyo, rind û weş nîyo. *Tr. Nahoş, olumsuz, hoş/iyi olmayan, güzel/yakışıklı olmayan, uygun olmayan, normal veya münasip olmayan, yerinde olmayan.* Halê şima o hewl û nehewl mi het di jû nêbeno.

nehewley *Nm.* Nehewlîni, nehewlîney, nerindey, nerindîney, neweşey. Hewl/rind nêbîyayeni, weş nêbîyayeni, ca di nêbîyayeni. *Tr. Nahoşluk, olumsuzluk, kötü olma, normal veya münasip olmama, yerinde ve uygun olmama.* Eger hendo ki şima nehewleyda ci ser o vinderdîy, şima hewleyda ci ser o vinderdayê, şima do serkewtayê. Ray û meşê şima neweş bî.

nehîl/i 1. *N.* Kaxit û çîyo ki jelatînin nîyo, serê ci hîlin nîyo. *Tr. Jelatinsiz madde.* Ser o kaxit est bî. Şima va beno ki hîlin o, labelê nehîl bî. 2. *N.* Çîyo ki bafûno elemînyom yan jî bafûno folyo nîyo. *Tr. Yapısında alüminyum folyo bulunmayan madde.* Cixaraya ci nehîli bî. 3. *N.* Nehîlb/i, elaqeçinêbîyaye/ê, elaqadar/i nêhîlbîyaye/ê, têkilî nêbîyaye/ê, têkildar/i nêbîyaye/ê, pêyabeste nêbîyaye/ê. Çî/keso ki têkilîyê ci pa çinî yo, hîlbeya ci pa çinî ya. *Tr. İlişkisiz, alakasız.* Merdimo hîl û nehîl senîn dadgehi jew vijêno? Qey şima xwu şaş kerdo! 4. *N.* Çî/keso ki muhatab qebûl nêbîyo, hîlbîyeya ci çinî ya, bi ci ya nîyo. *Tr. Muhatapsız.* Ez to hîlbê xwu nêvînena, hema ti heme ca di jî nehîl nîyê.

nehlet *Er. Nn.* Lanet, nehletî, lanetî. Kemaneya rehmet û merhemetdê Ellahî ya ki, nehsey û xirabey û bêîbadetey û bêşukirêy ra yena evdandê Ellahî ser. *Tr. Lanet.* Na vajeki, Erebî di *"la'net"*î ra xeripîyaya. Nehlet bêro çimdê şeytanî ki, ez bi to ya amêya eynî sûki di ronişta!

nehs/i *N.* Xirab/i, ar/i, hîlekar/i, pexîl/i, hîlebaz/i, fêlbaz/i, çelfend/i. *Tr. Çirkin, hilekar, hilebaz, entrikacı, çeşitli dolaplar çeviren.* Çi nelametey esta, ê nehsî ra yena. Nehsey kewta gandê ey pêroy.

nehsane *Nn.* Xirabane, arane, hîlekarane, pexîlane, hîlebazane, fêlbazane, çelfendane. Zêdê nehsana, bi nehsan mendeni, wesfê nehsan tey bîyayeni. *Tr. Çirkince, kötü bir şekilde, hileli gibi, desiseli olmak.* Hergi halê ci nehsane bî.

nehsaney *Nm.* Xirabaney, araney, hîlekaraney, pexîlaney, hîlebazaney, fêlbazaney, çelfendaney. şekil û bîçim û usûl û mêldê xwu di nehsane bîyayeni, wesfê nehsan ser o bîyayeni. *Tr. Kötü, hileli, hilebaz, çirkince, şirretçe.* Ti yê nehsaneyda ci rê qehrênê yan çînakîdê ci rê?

nehsey *Nm.* Nehsîni, nehsîney, xirabey, çelfendey, pexîley, fendey, hîlebazey, fêlbazey. Nehs/i bîyayeni. *Tr. Kötülük, çirkinlik, kurnazlık, hilekarlık, hile çeşitli dolapları evirip çevirme.* Nehsey ra, çîyêndo hewl nêpawêno.

nejewane *Nn.* Jewane nêbîyayeni, pêya eynî nêbîyayeni, pêdi jew nêbîyayeni, hendê pê nêbîyayeni. Çî/keso ki bi mîqdar a, bi kîlo ya, bi bejn a, bi dergey a û zêdê nînan a zêdê pê nîyo. *Tr. Eşitsiz.* Mi kerd jewane, înan ser o kay kerd, bî nejewane.

nejewaney *Nm.* Jewane/ê nêbîyayeni, safî nêbîyayeni, pêdi jew nêbîyayeni. Mîqdarî di, vêşî û kemîye di hendê pê yan jî zêdê pê nêbîyayeni, pêra ferq kerdeni, pêra cêr û cor bîyayeni, pêser o yan jî pê bin di bîyayeni, pêvero ya jî pêpeyo bîyayeni. *Tr. Eşitsizlik, sade olmamak, farklı olmak, birbirinden üstün veya aşağı olmak, birbirinden ileri veya geri olmak.* Jewaney yan jî nejewaney, di babetî yo wesfê nînan.

nejirîyaye/ê *N.* Neqşîyaye/ê. Çî/keso ki, ser o neqşîy virazîyayê, neqşîyayo, nejirîyayo, sosinneyayo, ser o sûsîy virazîyayê, bi sûsan a bîyo weş. *Tr. Nakışlı, süslü, nakışlanan, süslenen.* Ki şima, ê seneatdê ci yê nejirîyayeyî rê jî wina bahaney dîy, bi mi ki deha çîyo ki, şima birîdîyê çinî yo.

nejirîyayeni *f. M.* Nejirîyayîş. Neqişîyayeni. Neqiş/îy bîyayeni, bi neqşan a sosinneyayeni, bi neqşan a sûsîy virazîyayeni. *Tr. Nakışlanmak.* Nejirîya bî. Cora şima rê bîbî weş. Eger nênejirîyayê, şima winî nêvatê.

nejirnaye/ê *N.* Neqişnaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni bi neqşan a neqişnayo, nejirnayo, sosinnayo, ser o sûsîy viraştê. *Tr. Nakışlanan.* Vayeya çîdê nejirnayeyî û nênejirnayeyî jû nêbena. Xwura çîyo nejirnaye do vay bo.

nejirnayeni *f. M.* Neqişnayîş. Bi neqşan a so-

sinnayeni, bi neqşan a ser o sûsîy û seneatîy viraşteni. *Tr. Nakışlamak.* Ez nênejirnena. Eger şima rê bena, ez şima rê bi perekandê şima ya binejirna. Wa şima bizanê ki, nejirnayeni jî mi rê çetini nîya, gengaz a.

nejirnok/i *N.* Neqişnok/i, neqişkar/i. Kes/çîyo ki; çî/kesan neqişneno, nejirneno, bi neqşan a sosinneno, bi seneat a ser o sûsîy virazeno. *Tr. Nakkaş.* Ma bişayê nejirnokê ci ca kerdayê, ma do jî xwu rê çîyêndo winasîn bidayê viraşteni.

nejirnokey *Nm.* Neqişnokey, neqişkarey, neqişnayeni, nejirnayeni. Kar û wesfê nejirnokan, neqişnok/nejirnok bîyayeni, bi neqşana sûsîy viraşteni. *Tr. Nakkaşlık.* Ez qethan nejirnokeya winasîni qebûl nêkena.

nek *An.* Dindan, dildan, gaz. (Bolekê ci "nekîy" ê.) *Tr. Diş.* Nekê ci ne cor di ne jî cêr di mendê. A ya bi nekan a nê, bi cadê nekan a cawena.[1]

neka *Nn.* Nika, newe. Zeman/wexto ki keso tey, keso hewna jî mîyan di. *Kur. Niha. Tr. Yeni, şimdi.* O mêrdek, a neka jî tîya di bî.

nekes/i 1. *N. Bw.* Çikos/i. Vanê Ellah zengîndê nekesî û kalê asangerdê gencî ra hez nêkeno. 2. *N.* Nebikes/i, bêkes/i. Kes/çîyo ki; wahîrê/a ci çinî yo/ya, tenya mendo/a. *Tr. Kimsesiz, sahipsiz.* Nekesî rê neheqey mekerê. Çunkî merdimo nekes bol nazîk û nazdar o. 3. *N.* Neçî, neteba, hêçek/i. Çî/keso ki kesên vîneyayo û dima nekeseya ci, kes nêbîyayena ci, merdim nêbîyayena ci, netebayeya ci vijîyaya teber. *Tr. Adam sayıldığı halde sonradan sayılır kimse olmadığı görülen.* Sifte mi va beno ki kesên o. Çunkî ma ci kes qebûl kerd bî. Dima ez winîyaya ki kesên nîyo, xwu rê nekesên o, netebayên o.

nekesey 1. *Nm. Bw.* Çikosey. Pêro jî nekeseyda ci ra gerrekar ê. Çunkî kincî ci dest ra nêrijêno. 2. *Nm.* Nebikesey, bêkesey. Nebikes bîyayeni, bêkes/i bîyayeni, wahîrê/a kesên nêbîyayeni, kesê ci çinêbîyayeni, bêwihêr/i bîyayeni. *Tr. Kimsesizlik, sahipsizlik, kimi kimsesi olmamak.* Nekesey çetin a. Şima nekesey nêdîya. Cora şima yê winî gengaz winînê ci ra. 3. *Nm.* Neçîyey, nêercîyayeni, hêçekey, netebayey. Neçî/neteba bîyayeni, hêçek/i bîyayeni, tebayên nêbîyayeni, ercîyaye/ê nêbîyayeni, ser o asayîşê kesên/çîyên vîneyayeni. *Tr. Hatırı sayılmamak, değersizlik.* Wesfê nekesey ser o çinêbîyayê, qe beno ki jî, bişayê ci mîyan kewtayê.

ne ki 1. *Nn.* Vajekên a ki, wexto ki kes keno çîyêndo nêbîyaye yan jî menfî vajo, wexta kes na vajekeri vano. *Tr. Olumsuzluğu te'yit ettirmede kullanılır, olumsuzluk bildirileceği zaman söylenen ve sanki, güya, tabii ki anlamlarına gelen bir deyiş.* Seyît: A serri mi ti, kê ma ra qewirnayê, yeno to vîrî? Seyîdxan: Ne ki ez jî serrên amêya kê şima, yeno to jî vîrî? 2. *G.* Wexto ki, zemano ki, wexta ki. Bi wextî ya pîya halên îfadekerdiş di vajêno. *Tr. ...dığı zaman/vakit, ...duğu zaman/vakit, ...düğü zaman/vakit, ...tığı zaman/vakit, ...düğü zaman/vakit.* Nêdî nêdî, ne ki dî jî kerd vinî. 3. *H.* Bêro kamcîn vatişî ver, do tersê ci manedar kero. *Tr. Önüne geldiği kelime veya söze tersi bir ifade verdirir.* Mersela, Ne ki merdo, weşe yo. Ne ki şîyo, o yo hewna tîyanan di. Ne ki şino, ci bikişê jî nêşeno.

nekîr *Teo. Er.* Munkîr nekîr. Melekê ki, do mezel di kesî biancê hesab, melekê hesabantişî. (Bolekê ci "nekîrîy.") ê. *Tr. Sorgu meleği.* Nekîr do, ci ra hewlûxirabî pêroy pers kero.

nekme 1. *Cog. Nn.* Awa mîyandê heway û erdê zuway. Awa ki qirtikê bo jî, çîyan mîyan di esta. *Tr. Nem, rutubet.* Nekmeyên tey nêmendo, azmîno keno biqelişîyo. 2. *Nn.* Hîyey. Tenekên tey hîyey bîyayeni, awa mîyandê çîyan. *Tr. Islaklık, nemlilik, rutubetlilik.* Eger tey nekme bibîyayê, mi nêawdayê. Ez winîyaya ki tey nekme nêmendo, mi awda. 3. *Nn.* Zîndeyey, weşey, coydarey, hewna nêmerdeni, hewna nêmerdeni, tey nekme bîyayeni, coydar bîyayeni. *Tr. Canlılık, henüz varlık gösterebilmek, ölmemiş olmak, teslim olmamış olmak, henüz direniyor olmak.* Eger tey nekme nêbîyayê, înan do verdayê.

nekmedarey *Cog. Nm.* Neminey, nekmeyîney. Nekmedar/i bîyayeni. Nekmeyê ci bîyayeni, tey nem bîyayeni, tey diremên bo jî awi bîyayeni. *Tr. Nemlilik, ıslak gibi, hayattar biçiminde olmak.* Nekmedareya erdî û awi ma rê hendê di awên bî nefhdari. Cora ma finên tenya erdê xwu awda.

nekmemende/ê 1. *N.* Çîyo awikin yan jî hî yo ki tey hewna tayên bo jî awi esta, nekme esto, nekmeyîn o. *Tr. Islak, nemli, rutubetli.* Çinayê nekmemendeyî xwu ra medê, şima keno nêweş! 2. *Zv. N.* Çî/keso ki, tey nekme mendo, tey qewet û hêle û wesfê karkerdişî mendo, hewna nêqedîyayo, hewna nêmerdo, hewna şeno xwu ver bido. *Tr. Henüz tükenmeyen, canlılık eseri olan, bitmemiş olan, henüz kuvveti, enerjisi, yapabilecek işi olan.* Kar û gurweyêndê çetinî

---

1 "Nekuli" û "neqûri" têkilîyê na kelîmer ê.

di, karkero nekmemende û nekme nêmende jew nêbeno.

nekme mendeni 1. *f. M.* Nekmemendiş. Çîyêndê hî yan jî hîyînî di, tayên bo jî tey awi estbîyayeni, tam wişk nêbîyayeni, tey nekme estbîyayeni, tey eserê awi bîyayeni. *Tr. Islak/nemli kalmak.* Şima nêşa wişk kero, tey nekme mendo, pa bî nêweş. 2. *Zv. f. M.* Nekmemendiş. Kesên yan jî çîyên diramata heyatî û coydarey û weşeyey û zîndeyey û xwuser obîyayîşî û karkerdişî mendeni yan jî bîyayeni; hewna nêqedîyayeni, hêle û efter nêkewteni, nêpeysayeni, çirûsikên bo jî tey estbîyayeni. *Tr. Üstünde canlılık, enerji, güç, kuvvet, yapabilme, irade, hayati eserin var olması, henüz tükenmiş olmamak.* Hendo ki (hendqerak ki) tey nekme mend bî. Ti vajê ki qedîya bî. Înan fina jî pa karo çetin dayê kerdeni. Ma vaji şima di qe wijdîyan çinî yo!?

nekmenêmende/ê 1. *N.* Wişk/i, zuwa. Çîyo awikino ki tey nekme nêmendo û bîyo zuwa, bîyo wişk, tey diramatên awi nêmendo, wesfê xwu yê awikiney û hîyey kerdo vinî. *Tr. Kupkuru. İçinde bir dirhem de olsa yaşlık, ıslaklık veya nemlilik kalmayan.* Kuhoyî do erddê nekmenêmendeyî di senîn kuho bo? 2. *Zv. N.* Merde/ê, qedîyaye/ê, hêlerakewte/ê, efterkewte/ê, qewetrakewte/ê, taqetrakewte/ê, hêlerabîyaye/ê, qewet û taqet ra bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tey heyat û gan û qewet û taqet û hêle û nekmeyê nînan nêmendo; kewto, biganeyey ra bîyo, deha nêşeno karûgurwe bikero, ze ki deha bimiro. *Tr. Yapabilme, becerebilme, enerji, güç ve kuvvet noktasında kendisinde bir eser kalmayan; tükenen, biten.* Kaşka şima o karo çetin nênayê doşîyandê ê karbidestdê nekmenêmendeyî! Şima nêşa jûnakî bivîno?

nekme nêmendeni 1. *f. M.* Nekmenêmendiş. Tenekên bo jî tey awi nêmendeni, wişk bîyayeni, tey diremên awi nêmendeni. *Tr. Nemce bir eser kalmamak, kurumuşluk.* Tey nekme nêmend bî. Cora mi erd awda. 2. *f. M.* Nekmenêmendiş. Tey weşeyey û heyat û diremên taqet û qewet nêmendeni. *Tr. Canlılığın kalmaması. Takat, güç ve kuvvetten kesilmek, tükenmek.* Mêrdekî di nekme nêmendo, deha nêşeno bigurweyo.

nekmeyane *Nn.* Nekmeyîn. Zêdê nekmeyîya, ze ki tey nekme bibo, ze hî, ze ki tey heyat û gan bibo, ze ki tayên bo jî tey awikiney bibo." *Tr. Nemli gibi, hayatlı gibi, canlı gibi, ıslak gibi, yaş gibi.* Mi arêda hema, mi rê nekmeyane ame.

nekmeyey *Cog. Nm.* Nemey. Nem/nekme bîyayeni. Tey hîyey bîyayeni. *Tr. Nemlilik, rutubetlilik.* Nekmeyeyda ci ra şima çi zirar dî bî ki?

nekmeyîn/i *N.* Nemdar/i, nemini. Çî/keso ki tey çilkên bo jî awi esta, diremên bo jî tey awiney esta. *Tr. Nemli, rütubetli.* Mi da piro, mi tey nekme nêverda. Ez bixwu erdê nekmeyînî rew rewî aw nêdana.

nekmeyîney *Nm.* Nemdarey, neminey. Nekmeyîn/i bîyayeni, nekmeyê ci estbîyayeni, tey nekme û diremên bo jî awi bîyayeni, awikineya bol kemî. *Tr. Nemlilik, rutubetlilik.* Mesela zimistanî çina xwuradayeni di, nekmeyîney safî zirar a. Amnanî bo çîyên nêbeno.

nelamat/i *N.* Nehletme/ê, melanet/i, fermesûn/i. Kes/çîyo ki;; ci ra hergi çîyo xirab yeno, wexto ki kesî het di bo, kes do îlla ci ra bela û mûsîbetên bivîno, rîdê ci di xeyrên çinî yo, kes çend ki ci ra dûrî kewo, hend rind o; serûbin û cêrûcor û ata û nata ûzn. heme cadê ci di zirar o, bela û mûsîbet o, nehs û wehş o. *Tr. Mel'anet.* Aman ha! Ê nelamatî ra dûrî kewi, ma nêşenê belaûbêteranê ê nelamatî xwu sawê.

nelamatane *Nn.* Nelamatkî. Nelamat senîn beno, winî bîyayeni. Tey/pa nelamat bîyayeni; serûbinê ci, çorçoşmeyê ci şerr û xirab û pîsûnehs bîyayeni. *Tr. Musibetçe, belaların sel gibi akması gibi.* O lejê aroji nelamatane bî, ma kesî nêşa rehat ageyro.

nelamatey *Nm.* Nehletmeyey, fermesûney. Nehletme bîyayeni, nelamat/i bîyayeni, fermesûn/i bîyayeni, ci ra rîtiki varayeni, çorçoşmedê ci ra belaûbêterîy varayeni, vijîyayeni, peyda bîyayeni, sebebê hergi çîdê xirabî bîyayeni. *Tr. Bela ve musibet kaynağı olmak.* Lejkarey, rikkarey, nêhewîyayeni, zebt nêbîyayeni, zor û zordarey pêro jî vilikê nelamatey ê. Hergi jûda ci wexto ki biqewimîyo, do kesî rê belayên, mûsîbetên, kîberên akero.

nelamatin/i *N.* Kes/çîyo ki;; pa nelamat esto, çorçoşmedê ci di bela û mûsîbetîy estê. *Tr. Kötülük, bela noktasında kaynak olmak.* Xwura nelamatin nêbîyayê, ma jî nêsawîyayê.

nelamatiney *Nm.* Binelamat bîyayeni, pa nelamat bîyayeni, çorçoşmedê ci di, çîyê xirabîbîyayeni, nelamatin/i bîyayeni. *Tr. Mel'anet olmak.* Eger nelamatineyda ci ra nêbîyayê, qey o do jî cayên resayê.

nelamatkî *N.* Nelamatane. Zêdê nelamatana, zêdê şikildê nelamatana. Nelamatey senîn bena, winî bîyayeni, nelamat senîn beno, winî bîyayeni. *Tr. Musibetçe, mel'anetçe.* Vera ma ame, hema senîn ame? Eynî nelamatkî ame.

nelamatkîyey *Nm.* Nelamataney. Bi şikildê ne-

lamet a bîyayeni. Bîyayîşê şikildê nelamatan û nelamatey senîn o, winî bîyayeni. *Tr. Bela ve musibet, şer ve kötülük nasıl olur ise, öyle olmak.* Mi nêva wa nêbo, mi va wa nelamatkîyey tey çinê bo.

nelazim/i *N.* Negereg/i. Çî/keso ki lazim/gereg nîyo, gereg nêkeno, geregê ci çinî yo. *Tr. Gereksiz, lazım olmayan, ihtiyaç duyulmayan.* Merdimo nelazim yeno, o lazim nîno. No çîyo winasîn nelazim o.

nelazimey *Nm.* Negeregey, nelazimîni. Gereg/lazimê ci çinêbîyayeni, ci rê îhtîyac çinêbîyayeni. Çî/keso ki ci rê îhtîyac çinî yo, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gerekmemek, ihtiyaç olmamak.* Esas ez nelazimeyda ay dima nêbîya, înan ez vista dima.

neleyaq/i *N.* Kes/çîyo ki;; layiqê kesên yan jî çîyên nîyo, bi ci yo robere nîno, ci rê nêbeno, qedrûqîmetê ci, bi ê kes û çîyan a nêpeymêno, kemî maneno. *Tr. Layık değil, liyakatsız.* Ez ey ci rê layiq nêvînena, neleyaq o.

neleyaqey *Nm.* Neleyaq/i bîyayeni, layiq/i nêbîyayeni. Kes/çîyo ki;; layiqê karûgurweyên û kes û çîyên nîyo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Layık olmama, liyakatı bulunmamak.* To rê neleyaqeya ci qet a, winî nîyo?

nem *Cog. Nn. Bw.* Nekme 1 û 2. Amnanî nemê heway jî qedêno.

nemazdibîyaye/ê *Teo. N.* Nimazdibîyaye/ê, nemazî ser o bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nimaz do, o yo nemazî ser o, o yo nimaz keno. *Tr. Namazda olan, namaz kılan.* Mêrdekê nemazdibîyayeyî kêfsad mekerê, xwu keno şaş.

nemaz di bîyayeni *Teo. f. M. nimaz* di bîyayîş. Nimaz di bîyayeni, nemazî ser o bîyayeni, nemazkerdiş di bîyayeni, wextdê nemazî di û seccadî ser o bîyayeni. *Tr. Namazda olmak, namaz kılıyor olmak.* Ez nimaz di bîya, înan teşxele kerdê. Mi nêşayê ci rê çîyên jî vajo.

nemazîser o bîyaye/ê *Teo. N. Bw.* Nemazdibîyaye/ê. Ti bi kamcîn aqilî ya şenê, kesdê nemazîser o bîyayeyî rê nê qisanê nehsan bikerê?

nemazî ser o bîyayeni *Teo. f. M.* Nemazîser o bîyayîş. *Bw. nimaz* di bîyayeni. Mi millay ra pers kerd û mi va: Milla, nemazî ser o bîyayeni di çiçî beno, çiçî nêbeno? Millay va: Kelama dinyay nêbena, kelama Kelamdê Qedîmî bena.

nemdar/i *Cog. Nn. Bw.* Nekmeyîn/i. Erdê ci nemdar bî.

nemdarey *Cog. Nm. Bw.* Nekmeyîney. Mi rê ki nemdareya ci, hendê ê ma nêbîyê. Ti se vanê?

nemehrem/i *Teo. N.* Xerîb/i. Keso ki, kişta cinîyên ra, bi ci ya zewijîyayeni di, kemaneyên çinî ya, kes şeno pey bizewijîyo; Mesela bira û birarza û xal û ap û pî û şitbirayê ci nîyo. *Tr. Namahrem. Dinen kendisiyle evlenilmekte herhangi bir sakınca olmayan.* Eger nemehremê to nêbîyayê, to nêşayê pey bizewijîyo.

nemehremey *Teo. Nm.* Nemehrem/i bîyayeni. Kiştda dînî ra pa zewijîyayeni di, qedexeyên çinêbîyayeni, pa zewaj mimkun bîyayeni. Xal û ap û may û pî û way û bira û wayza û birarza û şitbira û şitway û emi û xali nêbîyayeni; bê nînan keso/a ki kes/i şeno/a pey bizewijîyo, a o/a kes/i bîyayeni. *Tr. Namahrem olmak. Dinen kendisiyle evlenmede herhangi bir sakınca olmamak.* Zerrîda înan di, qerqile est bî. Nemehermeyda ci vijîyê teber tepîya, pîya zewijîyay.

nemey *Cog. Nm. Bw.* Nekmeyey. Ez nemeyda ci ra zirar vînena. Ez damişê nê heway nêbena.

nemimkûn/i *N. Bw.* Mimkun nêbîyaye/ê. Cinêka gunakari va; Lajê mi, ma nemimkun bo, ez to ra wazena?

nemimkûney *Nm. Bw.* Mimkun nêbîyayeni. Kes do nemimkûney di jî qeyret kero. Çunkî bol çîy estê ki, kes mimkûney û nemimkûneya ci nêzano.

nemin/i *Cog. N. Bw.* Nekmeyîn. Hewa tenekên nemin bo, wina ma nêbehicênê.

neminey *Cog. Nm. Bw.* Nekmeyîney. Nemineya tîyay jî ma nêreynena. Çunkî ser o deqe ra finên şilî jî varena.

nemiraz/i *N.* Nêhêwan/i. O/çîyo ki nêresayo miraz û hêwandê xwu ser, bêhêwan o. *Tr. Murad/gayesine erişemeyen.* Merdimêndo nemiraz o. Hend ci meveyê.

nemirazey *Nm.* Nehêwaney. Hêwandê xwu ser nêresayeni, mirazdê xwu ser nêresayeni. *Tr. Amaç/muradına erişememek/nail olamamak.* Omidîya ci şikîyê, nemirazey çîyênda xirab a.

nemirî *N.* Bêmerg. Ci rê merg çinêbîyayeni, coy di hetta bi hettayey. Kes/çîyo ki;; ci rê merdiş çinî yo, nêmireno yan jî mergê ci qebûl nêbeno. *Tr. Ebedi, ölümsüz.* Ellah nemirî yo, zewmbî heme çî bimirî o.

nemirîni *Nm. Bw.* Nemirîyey. Nemirîni nadinî di, şehîdan rê ya jî. Çunkî ayati Ellah qandê şehîdan vano: Înan rê mevajê merdey, ê weşe yê.

nemirîyey *Nm.* Bêmergey, nemirîni, timûtimey, ta bi tayey hetta bi hettayey. Bêmerg/i bîyayeni, mergê ci çinêbîyayeni, hetta bi hetta bîyayeni.

Tr. Ebediyet, ölümsüzlük. Nemirîyey, sirf Ellahî rê ya. Çunkî ayati di Ellah vano: Miheqeq rojên hergi nêfis do mergî tam kero.

nemirqut *Nn.* Awkî, şolik, şilikî. Babetên nanêndo qalin o ki bi şikildê nandê tîrî ya virazêno û dima jî rib û ron verdeyêno ser û bi şikildê nan û şîraneyî ya werêno. *Tr. Şiliki, şileki, akıtma.* Nemirqut zimistane weş o.

Nemrûd 1. *Dîr. Nn.* Tayên Qerralê Babîlî û Mezoptamya yê verênîy. Komagenê di coyayê. Nînan ra jewî jî qarşûyê Hz. Îbrahîmî şardê xwu rê zulm kerdo ki. Hz. Îbrahîmî ci vero vijîyayo. *Tr. Nemrut.* Vanê Nemrûdî; qandê textdê xwu çi tûtekîy estîy bîyê, pêro dayê kişteni. 2. *Nn.* Zalim, zulumkar, zordest, derênikkar. Merdimo ki seranserê ci zulm o, qandê nafetdê xwu însanan rê zulm û neheqey keno. *Tr. Zalim, zulümkar, baskıcı.* Dimilî di Nemrûd jî zalim qebûl beno. Labelê zalimey û zordestey, bolkî bi vajekerda firewnî ya îfade bena. Wexto ki ma zulmên, neheqeyên kerdê, marûpêrê ma, girdanê ma vatê: "Ti firewn ê!" Noqra ki wexto ki, ma çinayo pîs dayê xwu ra yan jî dûzanê çinadê ma, ma ser o bîyê xirab jî ma rê vatê: "Ti nemrûdê!" Yanê nemrûd, nemrûdey û bi namedê nemrûdî ya çîyên wextê bêdûzaney, çinayan di robere nêamîyayeni û bi tewrdê na bêdûzaney a zulm û neheqey di vajîyayê. Esas eger ki na vajeki bi şikildê Nîmrûtî ya bivajîyayê, tam do bi fêl û namedê ci ya robere biameyê.

nemrûdane *Nn.* Nemrûdkî. Zêdê Nemrûdîya kerdeni/bîyayeni. Zêdê Nemrûdîya zulim kerdeni. Ze ki kes Nemrûd bo. *Tr. Nemrut gibi, zalimce, zalimane.* O zalim fêlandê xwu di nemrûdane yo.

nemrûdaney *Nm. şekil û* bîçimê fêl û hereketandê Nemrûdî. *Tr. Nemrutça olmak, Nemrutça davranma.* Kesî nemrûdaneya ci nêrîdaya ki ci dima şiro.

nemrûdey *Nm.* Nemrûdîni, nemrûdîney, bêdûzaney, bêusûley, zalimey, neheqey, zulimkarey. Nemrûd bîyayeni. Çina û dûzan dî usûlî ra teber bîyayeni, zulimkar bîyayeni, zêdê Nemrûdî hereket kerdeni. *Tr. Nemrutluk, Nemrut olmak, Nemrutlaşmak.* Wextdê nemrûdey di, jew do zêdê Hz. Îbrahîmî qarşûyê nê zulmî vindero ki dûzan nêxeripîyo.

nenaf/i *N. Bw.* Bênaf/i. Ez ba, ez do çîdê nenafî dimi nêkewna. Labelê o kewno.

nenafet/i *N. Bw.* Bênafet/i. Zanayîşo ki ez zana, nenafet nêbî. La ki madamo ki ti yê vanê nenafet o, bikerê.

nenafetey *Nm. Bw.* Bênafetey. Mi çimî di ki, tey wesfê nenafetey do çinêbo.

nenafey *Nm. Bw.* Bênafey. Beno ki hergi çî di nê, hema nenafeya ê çî, do zirar ci do.

nenas/i *N.* Neşînas/i. Kes/çîyo ki; nêsilasneyêno, silasîyaye nîyo, şînasî nîyo, nêzaneyêno, kesên ci ra haydar nîyo. *Tr. Tanınmayan, bilinmeyen, aşina olmayan.* Kesêndo nenas bî. Cora nêweçîneya.

nenasey *Nm.* Nenasîni, neşînasîni, neşînasey. Şînas/i nêbîyayeni, silasnaye/ê nêbîyayeni, zanaye/ê nêbîyayeni. *Tr. Bilinen/tanınan olmama, aşina olmama, bilinmemek.* Nenasey di îlla zirarên beno. Kes do binasîyo, kes do xwu nênimno, nasey rojên îlla qewimêna.

nengerok/i *N. Bw.* Lengerok/i. Kesêndo nengerok, tîyanan ra nêravêrd.

nengerokey *Nm. Bw.* Lengerokey. Nengerokeyda xwu ra bol lebayayê.

nengîy *Nb. Bw.* Lengîy. Ez ey çîyên nêhesibnena. Cora mi rê nengê ey jî çîyên nîyê.

nengîyçînaye/ê *N.* Lengîyçînaye/ê, qisaydaye/ê, qiseykerde/ê, kufirkerde/ê, xeberîydaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê qiseyê nehsîy kerdê, ci rê vato ez to wina wina bikera, jewî yan jî kesên ci rê bi nayîşî ya xeberîy dayê. *Tr. Küfredilen. Sinkaflı, galiz ve küfürlü sözlerle taciz edilen.* Ez senîn, ê kesdê nengîyçînayeyî rê neheqey bikera ki?

nengîy çînayeni *f. M.* Nengîy çînayîş. Lengîy çînayeni, xeberîy dayeni, kufir kerdeni, qisey kerdeni. Jewî rê qiseyê pîsîy û kemî kerdeni. *Tr. Sövmek, küfretmek.* Ci ra çija qisa nêverdê, ci rê nengîy çînay. O mêrdek jewêndo esîl bî, da piro û qe ci fekî ra qiseyênda nehsi jî nêvijîyê, şî.

nengîyçînok/i *N.* Lengîyçînok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni rê nengîy çînayê, xeberîy dayê, qisey kerdê, qiseyê nehsîy ci rê vatê. *Tr. Küfürbaz, sinkaflı sözler söyleyen.* Nehso nengîyçînok do bi ma ya nêro.

nengû *An. Nn.* Nenûk. Çîyo wişko ki, seredê giştan di, goştdê ci mîyan ra û qandê sitarkerdenda giştan vijêno. *Tr. Tırnak.* Nengûyê xwu bi nengûbirrek a cikerdîy û nengûyê xwu yê cikerdey jî kaxitî mîyan di çekerdîy tozikî ser.

nengûbirreki *Nm.* Nenûkbirreki. Meqeso werdî û xusûsî yo ki kes pa nengûyan cikeno/birneno. *Tr. Tırnak makası.* Nengûbirreka ci ya werdî çinêbî, nengûyê qeçekan nêşa weş cikero.

nengûderg/i *N.* Kes/çîyo ki; nengûyê xwu kerdê dergîy/verdayê. *Tr. Uzun tırnaklı, tırnağını uzatan.* Xort çi zano nengûderg bo ki?

nengûdergey *Nm.* Nengûderg/i bîyayeni, nenûkderg/i bîyayeni, nengû verdayeni, nengû derg kerdeni. *Tr. Tırnak bırakmak, tırnak uzatmak, uzun tırnaklılık.* Jew nêzano, do vajo, a ya kena bi nengûyandê xwu yê dergan a xwu bibeşirno. Nengûdergey do kesî rê se kero ki? Qey o jî înan rê sûsên o, şoretên o.

nengûyekîy *Ed. Nb.* Na nîşani, nîşanênda nûştan a ki bi nê şikilî ya "........" nûşêna. *Tr. Tırnak işareti.* Mersela; Pîlanê ma pîlvajeyên di vato: "Her, bi hereyda xwu ya cayên di finên kewno."

nenimî *N. Bw.* Bênimî. Çîyo nenimî hergi ca di vajêno. Labelê nimî hergi ca di nêvajêno.

nenimîyey *Nm. Bw.* Bênimey. Eger nenimîyey tey çinêbîyayê, nêbîyê.

nenormal/i *N.* Teberdê normalî. Çî/keso ki tey normaley çinî ya, normal nîyo, normalî ser ra yan jî bin ra yo. *Tr. Anormal.* Kes do normalî û nenormalî bişo bi gengazey a pêra abirno.

nenormaley *Nm.* Nenormal/i bîyayeni, normal/i nêbîyayeni. Teberdê normalî di bîyayeni, normalî ser ra yan jî bin ra bîyayeni. Çî/keso ki normal nîyo, a o çî yan jî kes bîyayeni. *Tr. Anormallik.* Mamosteyî ci ra pers kerd û va: Ti do normaley û nenormaley senîn pêra abirnê? Wendekarî verpers kerd û va: Eger bol kesîy çîyên û halên qebûl kerê, a ûja di normaley peyda bena. Noqra ki nêkerê jî nenormaley vijêna meydan.

nenûk *An. Nn. Bw.* Nengû. Va zalimên dewrê Cumhûrîyetî di, nenukê zalimênnakî weqlanay bîy.

nepak *Nn.* Gî. Tebereşteyê însanan o pîs. Çîyo pîs o ki firikîyayena tepîya loqrada qalini ra erzêno teber. *Tr. Bok, kaka.* Kes do nepakê însanan bierzo cado mîyanikî.

nepak/i *N.* Çî/keso ki pak nîyo, lêşin o, kesî keno heram, gendûgemarin o. *Tr. Kirli, necis, pasak, pasaklı, hijyenik/temiz olmayan.* Merdimo ki pakeyda xwu rê mezbût nîyo, nepak o. Labelê heşa gî û çîyo gînin nepak o.

nepakane *Nn.* Zêdê nepakana, bi nepakan mendeni, wesfê nepakan tey bîyayeni, zêdê heraman bîyayeni bîyayeni. *Tr. Kirliler gibi, necisler gibi, necisçe olma, haramlar gibi.* Ti do ki bikerê, qenê pakane biki. Winî nepakane meki!

nepakey *Nm.* Nepakîni, nepakîney leyminey, lêşiney, necîsey, heramey. Pak/temîz nêbîyayeni, ser o/pa çîyêndo heram bîyayeni. *Tr. Kirlilik, necaset, necislik, hijyenik olmamak.* O keso kutiko nepak do nepakeyda xwu di bimirdarîyo.

nepixî *H. Nm.* Hal û wesfê nepixîyayîşî. *Tr. Hazımsızlıktan ötürü şişme.* Boka nepixî nêbo.

nepixîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki;; mîdeyê ci yo çîyan nêfirikneno, nêhemirneno, cora mîdeyê ci yo ser o maseno. *Tr. Hazımsızlıktan dolayı midesi şişen.* Gama bîni, o merdimo nepixîyaye ame, labelê nêvinderd û şî.

nepixîyayeni *Tib. Nn.* Mîde ra, cadê firiknayeni ra masayeni, werd bi kesî yo nêamîyayîş a masayeni. *Tr. Hazımsızlıktan dolayı midesi şişmek.* Ellah zano ki mîdeyê ey xeripîyayo. Çunkî çîçî ki o yo weno, pa nepixêno.

nepixnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî werdêndê bizinî nepixnayo, pîze/mîdeyê ci masnayo. *Tr. Hazımsızlıktan dolayı midesi şişirilen.* Mîdeyê gadê nepixnayeyî senîn anişo?

nepixnayeni *f. M.* Nepixnayîş. Rîdê werdêndê bizinî ra masayena mîdî yan jî loqran. *Tr. Hazımsızlıktan dolayı mide şişirmek.* Ê fasulan paşmûreyê mi nepixna.

nepixnok/i *N.* Çî/werdo ki, mîdeyê kesî nepixneno, paşmûreyê kesî masneno. *Tr. Hazımsızlıktan dolayı mide veya karın şişiren yiyecekler.* Werdo bizinî pêro jî, jû kesan di nepixnok o.

neqar/i *Mîm. N.* Neqêr/i, neqirnok/i. O/çîyo ki sîyan niqirneno û xwu rê nanê xwu pa vejeno. *Tr. Taş yontma işçisi.* Neqar nanê xwu sîra vejeno.

neqarey *Mîm. Nm.* Neqêrey, neqirnokey. Neqirnok/i bîyayeni, neqar/i bîyayeni, sî niqirnayeni. *Tr. Taş yontma işçiliği, taş yontmak.* Nano tewro helal, ez texmîn kena ki, do neqarey di bo.

neqeb 1. *Cog. Nn.* Kobering, kol, ber, vêr, vêrko, geçût, derbend, bereng. Cayo ki kes şeno ci ra bivêro, vêr dano. *Tr. Boğaz, geçit, akabe, koridor.* Neqebî ra ravêrd tepîya qeza kerd. Ellah bêterî ra sitar kero. 2. *Zv. Nn.* Tenganey, çetiney, zorey, belay, mûsîbetîy, derd û girey, rojê tengîy, îmtîhano giran. *Tr. Zorluk, sıkıntı, darlık, olumsuzluk, musibet, bela, müşkül durum.* Vanê filan merdimî bol neqebîy ravêrnayê. Eger nê neqebî jî bişo ravêrno, bi mi ki deha çîyên ci nêbeno.

neqebakerde/ê 1. *N.* Rayakerde/ê, vernîakerde/ê, geverakerde/ê. Neqeb kê ra ki abîyayo ey rê xirab o û kê rê abîyayo jî ci rê rind o. *Tr. Gedik açan, kapı açan, yol açan.* Neqebakerde do ci ra şiro. 2. *N.* Kîberakerde/ê, qapîakerde/ê. Kes/çîyo ki; kîber akerdo, neqeb akerdo, belaûbêterîy û mûsîbetîy û çîyê winasînê nêbîyayey akerdê. *Tr. Kapı açan, bela ve musibetlere neden olan.* Keso neqebakerde û o bîn senîn do jew bo?

neqeb akerdeni 1. *f. M.* Neqebakerdiş. Ray akerdeni, vay akerdeni, gedûk akerdeni, gever

akerdeni. Kê ra ki abîyayo ey rê xirab o, kê rê ki abîyayo jî ci rê hewl o. *Tr. Gedik/yol açmak, kapı açmak/aralamak, başlangıca neden olmak.* Ma neqeb tede akerd, wa ê jî hera kerê. 2. *Zv.f. M.* Neqebakerdiş. Kîber/qapî akerdeni, sebebê gireyan û belaûbêteran bîyayeni, girey viraşteni, problemîy peyda kerdeni. *Tr. Musibetlere, belalara, olumsuz olaylara neden olmak, problemler meydana getirmek.* Ez şima ra rîcakena, ma rê neqebîy meakerê.

neqebey *Cog. Nm.* Derbendey, geçûtey, vêrkoyey, vêrey, berey, koley, koberingey, geverey, berengey. Neqeb bîyayeni, gever bîyayeni, kobering bîyayeni, kol bîyayeni, ber bîyayeni, vêr bîyayeni, vêrko bîyayeni, geçût bîyayeni, derbend bîyayeni, bereng bîyayeni. Cayo ki kes ci ra vêreno, ûja bîyayeni. Cayê vêrî, cayê ravêrdişî bîyayeni. *Tr. Geçitlilik, geçidin olduğu yer.* Neqebeya ûjay bî sebebê vêrdenda ma.

neqebê heway *Cog. Nn.* Cayo tengo ki ci ra hewa verdeyayo ki ci ra honik yan jî hewayo pak bêro. Neqebê heway bolkî keyan di verdeyêno. *Tr. Hava koridoru.* Eger ma tîya di neqebêndê heway akerê, tîya do honik bo. Ma no hal verî cayên di ceribna bî. Fini bena ki neqebê heway rind o, noqra fini bena ki qandê qezencî jî neqebê heway zirar dano qezencan.

neqebin/i *Cog. N.* Koberingin/i, vêrin/i, geçûtin/i, berin/i, vêrkoyîn/i. Cayo ki, tey neqeb esto, cayê ci yê vêrdişî esto. *Tr. Geçitli, geçişli. Akabesi olmak.* Neqebin bî. Ma şa ci ra bivêro.

neqebiney *Cog. Nm.* Koberinginey, vêriney, beriney, vêrkoyîney, geveriney. Vêrkoyîn bîyayeni, koberingin bîyayeni, vêrin bîyayeni, bering bîyayeni, geverin bîyayeni. Neqebê ci bîyayeni, pa/tey neqeb bîyayeni. *Tr. Geçitlilik, akabelilik.* Neqebineya ûjay, di herêman pêya bestena. Eger tey neqebiney çinêbîyayê, nê herêman pêya nêşayê bazarganey bikero.

neqebkewte/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; hed û sînorê xwu ravêrnayo, cayên rê tecawuz kerdo, xeta xwu ravêrnaya, kewto cado tehlûke, cezayên yan jî mehrûmeyên heq kerda. *Tr. Çizmeyi/haddini aşan, sınırı aşan, tehlikeli alana giren, herhangi bir alana tecavüz eden.* Kes do sîllayên merdimdê neqebkewtî ro do ki, verûpeyê xwu bizano.

neqeb kewteni *f. M.* Neqebkewtiş. Hed/sînorî ravêrnayeni, tecawuz kerdeni, cado gîrgîn (tehlûke) kewteni. *Tr. Sınırı/haddi aşmak, çizmeyi aşmak, tehlikeli yere girmek, tecavüz etmek.* Mi zana ti kewtê neqeb. La ki eger mi bivatayê jî to goş mi nênayê.

neqil *Er. N.* Qelfe. Şîyayîş û amîyayîş. Çî/kesan berdiş û ardiş. *Tr. Gidiş geliş.* Neqlên awi arda, hewna neqlên jî menda.

neqiş *Nn. Bw.* Neqş. Mi rê neqişê ci bol weş ê.

neqişkar/i *N. Bw.* Neqişnok/i. Neqişkar, neqşandê ci ra beno bellî. Hergi neqşên neqişkarê xwu mojneno. Neqişkar, bi neqşandê xwu ya beno namdar.

neqişkarane *Nn.* Neqqaşane, neqqaşkî. Zêdê neqişnokana, wesfê neqişkaran tey estbîyayeni, bi neqişkaran mendeni. *Tr. Nakkaşça, nakkaşlar gibi olmak.* Neqişkar nêbî. Labelê neqişkarane viraştê.

neqişnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî ser o neqşîy viraştê, neqişnayo, sosinnayo. *Tr. Nakşedilen, süslenen.* Çinayêndê ci yo neqişnaye est bî. O nêda xwu ra, veyveyî rê verda.

neqişnayeni *f. M.* Neqişnayîş. Neqşîy kerdeni. Çîyên yan jî kesên ser o neqşîy viraşteni, ser o şekil û bîçim û nîşanê weşîy viraşteni. Çîyên yan jî kesên ser o seneatê xwu sosinnayen, ser o sûsîy viraşteni. *Tr. Nakşetmek.* Ellahî keyney lajan bolerîy neqişnayê.

neqişnok/i *N.* Neqişkar/i, neqqaş/i. Kes/çîyo ki; neqşîy keno, neqişneno, neqişneno û sûsîy virazeno, sosinneno. *Tr. Nakkaş, nakşeden.* Ellahî neqişnokêrî, neqişnok nêbeno. Neqişnoko tewro ravey Ellah o.

neqişnokey *Nm.* Neqişkarey, neqişkarîni, neqilkarîney, neqqaşey, neqqaşîni, neqqaşîney. Neqişnok/i bîyayeni, neqişkar/i bîyayeni, ser o wesfê naqişkaran/neqişnokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; neqşîy keno, sosinneno, sûsîy virazeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Nakkaşlık, nakşetmek.* Mi neqişnokeya ci nêecibnê. Yan to?

neqişok/i *N.* Neqşok/i, neqişnaye/ê. Çî/keso ki jewî neqişnayo, ser o sûsîy û neqşîy viraştê, sosinnayo. *Tr. Nakşedilen, süslenen.* Eger ti bişê ê çinayê xwu yê neqişokî bidê bi ci, ti do ci rê rindeyênda girdi bikerê.

neqişokey *Nm.* Neqşokey, neqişîyayeni. Neqşok/i bîyayeni, ser o neqşîy û sosinê neqişîy bîyayeni. *Tr. Nakkaşlık, nakşetmek, süslemek.* Neqişokeya ci weş bîya.

neqit *Nn.* Moj, eyan, eyaney, eyan bîyayeni. *Tr. İlham, esinti.* Wexto ki neqitîy nêrê ci, kes nêşeno weşbestandê ci rê vajo weşê. Çunkî nûştan ra ferqê ci nêmeno.

neqitîyaye/ê *N.* Mojîyaye/ê, mote/ê, eyanbîyaye/ê. Çî/keso ki ameyo kesên zerrî, kewto ci zerrî yan do bibo yan jî do biaso. *Tr. Esinlenen,*

kalbe gelen/atılan, içine doğan. To şa ê çîyê neqitîyayî bîyaro xwu vîrî?

neqitîyayeni *f. M.* Neqitîyayîş. Zerrîyo neqitîyayeni, ci qelb amîyayeni, ci ra eyan bîyayeni, ci ra asayeni, mojîy ci amîyayeni. Çîyê ki nêzanayênê û eyanîy nîyê, a ê ci çiman ver amîyayeni, ci qelb amîyayeni, ci zerrîyo neqitîyayeni. *Tr. İçine doğmak, beyan olmak, görünmek, esin almak.* Eger bi ci zerrî yo nêneqitîyayê, ey do kotî bizanayê?

neqitnaye/ê *N.* Mote/ê, mojnaye/ê, eyankerde/ê. Çî/keso ki jewî neqitnayo kesên zerrî yo, eşto ci qelb, eşto ci zerrî yo, mojnayo ci, ci rê eyan kerdo. *Tr. Gösterilen, esinletilen, içine/ kalbe atılan.* O çîyo bi to zerrî yo neqitnaye çiçî bî ki to hend mara nimitê?

neqitnayeni *f. M.* Neqitnayîş. Zerrîyo neqitnayeni, zerrî yo eşteni, ci qelb eşteni, ci ra eyan kerdeni, ci mojnayeni, mojîy ci zerrî kerdeni. Çîyên yan jî kesêndê nimitî û nêasayî kesên zerre eşteni, ci rê eyan kerdeni, ci mojnayeni. *Tr. Kalbe atmak, esinlemek, ilham vermek.* Mi nêzanayê do bêro. Winî fînêra Ellahî neqitna mi zerrî yo.

neqîl *Er. N.* Cayên ra canakî berdeni, karê berdiş û ardişî. *Tr. Nakil, nakliyat.* Ma yê kenê nê çîyanê şima neqîl kerê.

neqle *Nn.* Sîtil. Çîyo ki kes tey awi ano û beno. *Tr. Kova. Su taşıma aracı.* Neqleyê ci bibîyayê, ay do xwu rê dîrê donimîy awi biantayê. 2. *Er. Nn.* Neqil, antiş, arden û berdeni. *Tr. Nakil, gidiş geliş.* Neqleyê kamyon û xoşkêşi jew nêbeno.

neqlî *Nm.* Finên di bar û sîtilê awo ki ameyo, şelaga ki finên di amêya. *Tr. Bir defada getirilen bütün yükler.* Neqlîyênda ci besê ma nêkerd, a do şiro ma rê neqlîna bîyaro.

neqqaş/i *Er. N.* Neqişkar/i, neqişnok/i. O/çîyo ki neqişneno, neqişnayo, neqşîy keno, neqşan ser o hunermendo, hunermendê neqşî. *Tr. Nakkaş, nakışçı.* Senîn ki mi neqşê ci dîy, hema neqqaşê ci ame mi vîrî. Çunkî ez jî neqşîy kena. Labelê hewna mi neqşê winasînîy nêdî bîy.

neqş *Er. N.* Neqiş, sûs, sos, çîyê ki çîyan kenê weş, nîşanê ki çîyan ser o virazenê û çîyan pa kenê weş. *Tr. Nakış.* Hergi neqşên neqqaşêndê xwu wazeno, neqşo bêneqqaş çinî yo û nêbeno jî. Wexto ki kes biwinîyo çîyandê ellaydeyanra, kes hergi ca di çîyanê neqşînan vîneno. Neqqaşê nînan kam o?

neqşey *Nm.* Neqiş bîyayeni, wesfê neqşan, sosinîy, sosinîy bîyayeni, sûsîy bîyayeni. *Tr. Nakış olma, nakşedilme.* Neqşeyda ci ser o mevinderdîy, winîyay têlandê ci ra.

neqşê Dimilîyan *Nb.* Mi dîrê teney neqşê Dimilîyan tesbît kerdîy. Ê jî nê yê: Teyareki, nişteki, rayeki, qatmeki. *Tr. Zaza nakışları. Bazıları şunlardır:* Teyareki *(uçak şekli),* nişteki *(muska şekli),* rayeki *(yol şekli),* qatmeki *(bazlama şekli veya simetrik şekiller.)*

Neqşîbendî 1. *Teo. N.* Namê Terîqetdê Neqşîyan o. Keso ki besteyê tarîqatdê Neqşîyan o. *Tr. Nakşibendi Tarikatı, Nakşi Tarikatı'na mensup/bağlı olan.* Merdimêndo Neqşî bendî zîkrê xwu xafî (nimî) keno, merdimo Qedîrî eşkera keno. 2. *Teo. N.* Çîyo ki heqdê Terîqetdê Neqşîbendî do, çîyo ki Terîqetdê Neqşîbendî ser o yo. *Tr. Nakşibendi Tarikatı ile ilgili olan şeyler.* Zîkrê Neqşîbendî xafî yo.

neqşîn/i *N.* Neqişnaye/ê, biçîn/i. Çîyo ki ser o neqşîy estê, çîyo ki neqişneyayo. *Tr. Nakışlı.* Çîyêndo neqşîn o, dûrî ra xwu weno.

neqşîney *Nm.* Biçîney, biçîn bîyayeni, neqşîn bîyayeni, ser o neqşîy virazîyayeni, ser o bi nûtanan, bi zewmbî çîyandê weşanan neqşîy virazîyayeni. *Tr. Nakışlılık.* Bolkî neqşîneya ci ez anta xwu ser.

neqşîy *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Çîn 1. To bidîyayê! Çi neqşîy bîy!

neqşîypirodaye/ê *N.* Neqşîyaye/ê, neqşîypirodeyaye/ê, neqşînbîyaye/ê. Çî/keso ki, neqşîy deyayê piro, neqşîyayo, ser o neqşîy virazîyayê. *Tr. Nakışlanan, nakışlarla süslenen.* Rîyo neqşîypirodaye û dûz rotiş di jî ferq keno.

neqşîy pirodayeni *f. M.* Neqşîypirodayîş. Çînîy bîyayeni, çînîyayeni, çînîy pirodayeni, bi çînikan a çînîyayeni, neqşîyayeni, ser o neqşîy virazîyayeni. *Tr. Nakışlanmak, nakışlarla süslenmek.* Mi ki neqşîy pirodayê, înan do nêherînayê. Çunkî ê, dûzî ra hez kenê.

neqşîy viraşteni *f. M.* Neqşîyvarştiş. Çînîy viraşteni, çînîy kerdeni, çîyên ser o sûsê weşîy viraşteni, neqişnayeni. *Tr. Nakışlamak, süslemek.* A ya cihêzdê xwu ser o neqşîy virazena.

neramdar/i *N. Bw.* Ramnevêr/i. Kam ramdar o, kam neramdar o? Ellah û wesfê Ellahî ramdar o, însan û wesfê însanî jî neramdar o.

neramdarey *Nm. Bw.* Ramnevêrey. Eger ti neramdar bê, rihdê to di jî, do neramdarey bibo.

neraşt/i 1. *Mat. N.* Çî/keso ki raşt nîyo, çewt o, tey çewtey esta. *Tr. Doğru veya doğrusal olmayan, eğri, eğik yan.* Çuweyo neraşt bî. Mi kerd awi mîyan ki, raşt bo. 2. *N.* Çî/keso ki raşt nîyo, hîle û xwurde û zûr û dibareyê ci esto. *Tr. Doğru olmayan, hileli, yalan ve yanlışı olan, dürüst*

olmayan. Mi zana neraşt o jî, ez mejbûri bîya pa bigeyra. 3. *N.* Çep/i, şaş/i, çewt/i, xetayîn/i, xetadar/i. Çî/keso ki, keso geyreno ci, o çî yan jî o kes nîyo. Verperso şaş/çewt. *Tr. Yanlış, doğru olmayan, hatalı olan.* Mi senîn ki cewab da, înan zana ki verpersê mi neraşt o. Labelê înan ez haydar nêkerda.

neraştey 1. *Mat. Nm.* Neraşt/i bîyayeni, çewtey, çewt/i bîyayeni, raşt/i nêbîyayeni, tîk/i nêbîyayeni. *Tr. Eğrilik, eğiklik, dik olmamak, düzgün olmamak.* Ez neraşteyda ci rê vaja yan ewêzî nêbîyayîşdê ci ra vaja, çiçî rê vaja, çiçî rê nêvaja. 2. *Nm.* Neraşt/i bîyayeni, durust/i nêbîyayeni, tey xeta û hîle xwurde û dibare û fenîy bîyayeni. *Tr. Doğru dürüst olmama, yalan ve yanlışlarla dolu olmak.* Key ki neraşteya ci vijîyê, wexta bêrê ma qisey kenê. 3. *Nm.* Neraşt/i bîyayeni, çewtey, şaşey, ca di nêbîyayeni, herûni di nêbîyayeni, tey xeta bîyayeni, tey îsabet çinêbîyayeni, edresê ci çewt, xetadar/i yan jî şaş/i bîyayeni. *Tr. Yanlış/hatalı olmak, doğru tercih veya cevap olmama.* Keso do neraştey di qeçî ro nêdo ki, qeç xwu şaş nêkero. Çunkî çîyên, cewabên yan raşt o yan jî neraşt o.

nerehat/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci nerehateya, nerehatey keno, derrabûl keno, kelbût keno, zirar dano kes û çîyan. *Tr. Yaramaz, yaramazlık yapan.* Ez ê qeçekdê nerehatî ra tew hez nêkena!

nerehatey *Nm.* Nerehat/i bîyayeni, derrabûl kerdeni, wesfê derrabûlkaran, wesfê kelbûtkaran, kelbûtkar/i bîyayeni, cadê xwu rehat nêvinderdeni, zirar kes û çîyan ro dayeni, kesî îllallah kerdiş dayeni, kesan kêfsad kerdeni. Kes/çîyo ki; bi hal û hereket û fêlandê xwu ya kesanê bînan keno kêfsal, kêfê ci remneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yaramazlık, yaramaz olmak.* Ez nerehateyda ci ra nêwetana ci bi xwu ya bera cayên. Îspatey mi keno gunakar!

neresmî *N.* Sîvîl/i. Çî yan jî keso ki, ser o resmîyey çinî ya yan jî wesfêndê ci yo resmî çinî yo. Çî/keso ki, ê dewleti nîyo, ser o mohra dewleti çinî ya. *Tr. Gayr-i resmi, resmi olmayan, sivil.* Wazenê wa resmî bo, wazenê wa neresmî bo. Ma rê beno.

nerêz/i *N.* Bêrêz/i. Çî/keso ki, bi rêzên a nîyo, bi qorên a nîyo, tey dûzanên çinî yo. Bi rêz a nêbîyayeni, tey rêzên çinêbîyayeni. Çî/keso ki mecbûr nîyo ki bi rêzên a, bi usûlên a hereket bikero. *Tr. Sıralı olmayan, sıraya tabi olmayan, sıradışı vs. Belirli bir kural veya kaideye bağlı olma mecburiyeti olmayan.* Birêz gengaz o, nerêz çetin o.

nerêzey *Nm.* Nerêz/i bîyayeni, tey rêz çinêbîyayeni, bêqor/i bîyayeni, pa rêz nêbîyayeni. Çî/keso ki, besteyê rêzên nîyo, xwuserî yo, serbest o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sıralı olmamak, bir sıra veya kurala bağlı olmamak.* Çîyo ki ez zana, nerêzey di rehmetên çinî yo, kes do birêz bo.

nerik 1. *Nn.* Nerî. Kir. Çîyo ki nerî pa şino marî ser ki, pa neslê ci serdewam kero. *Tr. Erkeklik/erillik organı.* Nerikê ci çinêbo, camêrdeya ci jî çinî ya. 2. *Nk. Nn. Bw.* Nerî 2. Nerikê pîyazan bol weş o. Labelê tûn o, hergi merdim nêşeno bûro.

nerind/i 1. *N.* Xirab/i, nehs/i, xebîs/i, ar/i, fêsad/i. Kes/çîyo ki; rind nîyo, wesfê rindey ser o çinî yo, tim zirar dano kesandê bînan. *Tr. İyi olmayan, kötü, fesat, müfsit, şerli.* Kaşka rind bîyayê. Labelê ki nerind o. 2. *N.* Nerehat/i, zirardan/i. Kes/çîyo ki; zirar dano ata nata, kes ci ra xwu selamet di nêvîneno. *Tr. Kötü, şerli, yaramaz, uslu olmayan, zararlı.* Qeçandê nerindan ra dûrî kewi!

nerindey 1. *Nm.* Nerindîni, nerindîney, xirabey, xebîsey, neweşey, nehsey, nehs/i bîyayeni, weş/i nêbîyayeni, rind/i nêbîyayeni, hewl/i nêbîyayeni, fêsadey. *Tr. İyi, hoş, latif, güzel olmama. Kötü, çirkin, şerli olma, fesatlık.* Nerindeya ci do ci rê nêmano. 2. *Nm.* Nerehatey, zirardaney, fêlxirabey. *Tr. Kötü davranışlı olma, zararlılık, yaramazlık.* Nerindeya ci esta. Ez nêşena ci rê kefîl ba.

nerindîney *Nm.* Nerind bîyayeni, nerindey, nerindîni. *Tr. Şerlilik, kötülük, yaramazlık.* Eger tenekên ser o nerindîney bibîyayê, mi ci rê kefîley nêkerdê.

nerindîni *Nm. Bw.* Nerindey. Ma kes nêşenê vajê, ser o nerindîni çinî ya, nerindinî pa esta.

nerî 1. *Nn.* O/çîyo ki nerikê ci esto, marî nîyo, muzekkerê ci esto. Tersê ci "marî" yo. *Tr. Eril, erkek.* Nînan mîyan di, didi nerîy, hîrê jî marîy estê. 2. *Nk.* Nerik. Qamîşê pîyazî, pîyazî mîyan di, wextê kuhoyîyeyda ci, çîyo ki perrandê ci ra babetna yo û ser o gupikekên esta û zeno ze tîri. *Tr. Soğan cücüğü.* Şorî ma rê nerîyanê pîyazan arêdi û bê ki ma xwu rê bûrê.

nerîyey 1. *Nn.* Nerî bîyayeni, nerikey, nerik bîyayeni, însanan di camêdan ra û weşandê bînan di jî wahîrê nerikî/nerî bîyayeni. Tersê ci "makî, marî, mayan" o. Wesfê nerîyey û makîyey dersa îlimdê bîyolojî ya. 2. *Nk. Nm.* Nerikey, nerik bîyayeni, pîyazî mîyan di, navikê pîyazî yo ki,

heşa zêdê qamîşîya yo, a o çî bîyayeni. *Tr. Soğan cücüğü olma.* Va: Nerîyeya ci do şima rê senîn bierciyo? Ay va, ma pey cilbir (cilvir) virazê.

nerîyê kapan *Nk. Nn.* Nerikê Kapan, nerîyê kapî, nerikê kapî. Nerîyê vaşdê kapî yo ki pajenê û wenê. *Kur."Rîvaz. Tr. Uçkun otunun cücüğüdür ki, soyularak yenir.* Ti do jî nerikê kapan bûrê?

nerm/i 1. *N.* Çîyo ki wexto ki kes destê xwu nano ser, tey şino war û wişk nîyo. *Tr. Yumuşak.* Erdêndo nerm o, weş ramêno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; xulqê ci hera o, sert nîyo, rew rewî ci hêrs nêbeno. *Tr. Yumuşak huylu, hilm sahibi.* Merdimêndo nerm o, her kes şeno bi ci ya bikero.

nermane *Nn.* Ze nerm, zêdê mermî ya, bi nerman mendeni, wesfê nerman û nermey tey estbîyayeni. *Tr. Yumuşakça, yumuşak bir eda ile.* Wexto ki mi kerd xwu dest, mi rê nermane ame.

nermaney *Nm.* Nermane/ê bîyayeni, wesfê nerman û nermey tey bîyayeni. şekil û bîçim û meşê nermî ki senîno, winî bîyayeni. *Tr. Yumuşakça olmak, yumuşak bir görüntü sergilemek.* Ez bolkî jî, nermaneyda ci rê bîya kêweşi.

nermbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki, wişkey û sertey ra vijîyayo û bîyo nerm. *Tr. Yumuşayan.* Çinayo nermbîyaye, nano nermbîyaye, erdo nermbîyaye, keso nermbîyaye û hewna zêdê nînan bol çî û keso nermbîyaye esto.

nerm bîyayeni *f. M.* Nermbîyayîş. Wişkeyra vijîyayeni û wesfê nermey giroteni, wesfê ci nerm bîyayeni, halê xwu yê wişkey vurnayeni û nerm bîyayeni. *Tr. Yumuşamak.* Mi nani kerdi awi, bî nermi. Mi şîretîy day lajekdê ci, lajek bî nerm. Însan bi xu ya, çî bi çîyandê awikinan a beno nerm.

nermek/i *N.* Çî/keso ki wesfê ci, hewna "nermî" jî nermêrî yo, bol nerm o, bi nermeyda ci ya pîya weşdê kesî şino, xuyê ci nerm o, rew rewî hêrs nêbeno, kes ci ra zirar nêvîneno. *Tr. Yumuşacık. Yumuşak hoş ve zararsız.* To çiçî dekerdo de? No çinayê şima çi winî nermek o!

nermekey *Nm.* Nermek/i bîyayeni, nermo ki weşdê kesî şino, a o babet nerm bîyayeni. Hal û wezîyeto ki wexto ki temasê ci keno, kes ser o roşeno yan jî rakewno yan jî destê xwu nano ser, nê çîyê ki temasê ci kerdo, tey war şinê û ser o jî weşdê kesî şino, a o hal û wezîyet bîyayeni. *Tr. Yumuşakça olmak, hoşa giden ve kişiye ilaç gibi gelen yumuşaklık.* Nermekeya ci weşdê mi şî, şîyayîş! Labelê mi rê tenekên vay ame.

nermey *Nm.* Nerm/i bîyayeni, wesfê çî û kesandê nerman ser o bîyayeni. Tersê ci "wişkey" a. Hal/wezîyeto ki însanan û heywanan û çîyandê winasînan di mêşinîyey (bizinî wişk û sert o, mêşinî nerm û bêdej o) ser o ya, çîyan di bînan di jî dest tey war şino û weşdê kesî şino, kes qayîlo dest serno yan jî ser o roşo, ser o rakewo ûzn. *Tr. Yumuşaklık.* Cayê ci nerm bî, weş rakewt. Çunkî nermey weşdê kesî şina, hewnê kesî ana, kes ser o rehat keno.

nermijî *H.* Hal û wezîyet û wesfê nermijîyayîşî. *Tr. Almaması gerektiği halde su almakla bozulan, ancak yine de yenilebilen gıda maddelerinin hali, durumu.* Ki nênermijîyayê, mi do jî tayên biwerdayê.

nermijîbîyaye/ê *N.* To zanayê bîbî nermijî? Ki mi bizanayê bîyo nermijî, mi fek pa nênayê.

nermijî bîyayeni *f. M.* Nermijîbîyayîş. Mêrdekî va: Ez çîkuftî ra hez nêkena. Labelê ki çîkufteyê şima nermijî nêbîyayê, qe beno ki mi tayên biwerdayê.

nermijîyaye/ê *N.* Nermijîbîyaye/ê. Çî/werdo ki bêhemd bi awigirotiş a newisîyayo û awi girota û herimîyayo, masa o. *Tr. Birden, hazırlıksız veya acemilikten dolayı haddinden fazla su almakla şişen ve şişmekle birlikte bozulan gıda maddesi.* Ez çîkufteyê nermijîyayî nêşena bûra. Çunkî madê mi qelibêno.

nermijîyayeni *f. M.* Nermijîyayîş. Nermijî bîyayeni, halê nermijîyayîşî ser kewteni, bêhemd awi giroteni, bi awigirotiş a herimîyayeni, awi di masayeni. *Tr. Islamak, gıdasal bir maddenin su çekerek bozulması.* Wexto ki çîkufte weş nêalawîyo, nermijêno û herimêno. *Bw.* Binvajedê newisîyayeni ra.

nermijnaye/ê *N.* Çîyo (werd, Mesela birxul) ki xeşîmey ra yan jî bê tedbîrî ra vêşî awi daya ci û herimnayo, masnayo, werimnayo. *Tr. Islanmaya bırakmak, ihmal, tedbirsizlik veya acemilikten dolayı fazla su verilerek bozdurulan, bozulmasına neden olunan gıda maddesi.* Kam ki ame ser, o birxulo nermijnaye nêwerd. Çunkî nêwerîyayê ki!

nermijnayeni *f. M.* Nermijnayîş. Çîyandê werdî di eger ki xeşîmey ra, eger ki bê tedbîrey ra, eger ki jî çînakî ra bi vêşî awi mîyan kerden a werdan masnayeni, werimnayeni, nermijî kerdeni, newisnayeni. *Tr. Yiyecek maddelerini pişirirken fazla su vermekle şişirmek, bozulmasına sebep olmak.* To çîgkufte nêşa rew alawo, nermijîya. Ez bîyayê, mi nênermijnayê. Mi çimî di ki nermijnayena to xeşîmey ra bî.

nermik/i *N.* Cayo û keso nermeko ki, tey dest û çîyo zêdê destî şino war yan jî qisa tey şina war, qisa goşdarey keno, kes şeno ci rê çîyên

bido fehm kerdeni. *Tr. Yumuşak, yumuşacık.* Eger nermik nêbîyayê, qisa sere di war nêşîyê. Mesela nermikê goşî, nermikê pîzî, nermikê seredê tûtek û pitekan ûzn.

nermikey *Nm.* Nermik/i bîyayeni. Ca û keso ki, nermek o, tey qisa û çîyêndo zêdê destî şino war. *Tr. Yumuşakça olmak, yumuşaklık, yumuşakçalardan olmak, yumuşacık olma.* Ez cara bi nermikeyda ci ya nêxapîyaya, mi tim jî bi tedbîr a hereket kerdo.

nermikê goşî *An. Nm.* Goşî di cayo tewro cêrên o ki nermek o. Binîya goşî di, cayo tewro binên o ki kes şeno bê zirar, bê şikitiş qatê pêserî kero. *Tr. Kulak memesi.* Nermikê goşdê tûtekî kerme girêda bî, înan melhem sawit pira.

nermikê serî *Ped. An. Nn.* Cordê çarî di, serî ser o qeçekey (tût û pitekey di) di vanê cayo ki, hewna verê vatişdê vajekda sîyeri nermek o, wexto kes tenekên pilozneno, destê kesî tey şino war. Çunkî hewna este nêgirêdayo. *Tr. Bebeklerde henüz kemikleşmemiş olan baş kısmının orta yerinde yumuşak olan doku.* Nermikê seredê tûtek û pitekan mepiloznê. Çunkî hewna este nêgirêdayo.

nermikin/i *N.* Nermane/ê. Çî/keso ki tey nermekey esta, nermin o, wişk yan jî sert nîyo, kesî nêtewneno, kes qayîlo pey bihîlbîyo, temasê ci kero. *Tr. Yumuşakça olan, yumuşak yeri bulunan.* Mi dest na pa, mi rê nermikin ame. Cora weşdê mi şî.

nermikiney *Nm.* Nermaney, nermane/ê bîyayeni, nermikiney tey estbîyayeni, wesfê kes û çîyandê nermikan tey bîyayeni. hal û wext û wezîyetdê xwu di kesî nêtewnayeni, nermek bîyayeni, roniştiş û rakewtiş û temasê ci bîyayîşî di rehat bîyayeni, weşdê kesî şîyayeni. *Tr. Yumuşakça olmak.* Ki tey nermikiney bibîyayê, wina kaleka ci nêtewayê.

nermîn/i *N.* Çîyo, keso nerm, Çî/keso ki xulqê ci nerm o û hera o. *Tr. Yumuşak, yumuşak huylu ve sert olmayan.* Merdimo nermîn, kesî nêtewneno.

nermîney *Nm.* Nerminey, nermîn/i bîyayeni, nerm/i bîyayeni, wişk/i nêbîyayeni, wexto ki kes dest yan jî çîyên serno, tey war şîyayeni. *Tr. Yumuşakça, yumuşaklık.* Eger erdê ci nermîn nêbîyayê, a qisa tey war nêşîyê.

nermkerde/ê *N.* Nermnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni wişkey ra veto, sert û pêtey ra veto yan bi qisandê makîyan a yan bi çîyêndo zêdê aw a kerdo nerm. *Tr. Yumuşatılan, ıslanan.* Nano nermkerde weş werêno, merdimo nermkerde tey qisa şina war, mîro nermkerde weş alawêno.

nerm kerdeni *f. M.* Nermkerdiş. Nermnayeni, wişkey ra veteni, sertey û pêtey ra veteni, hesebîyey ra veteni. Çî/keso ki tey çîyên war şino, o hal ardeni. Jew bi awi ci ro şanayen a şeno çîyêndê zêdê nanî nerm kero, bi qisandê weşan a merdimî kes şeno nerm kero. *Tr. Yumuşatmak.* Mi tenekên kerd nerm, pî jî ame û kerd amoş.

nermo 1. *Nn.* Îbne, qûnde, qendaye *Tr. Oğlan, homoseksüel.* Nermoyan, tayên dewletandê Awrûpay di pêya heqê zewajî giroto. 2. *Nn.* Keçiklawik, qizlawik. Merdimo ki hem camêrd o, hem jî cinî ya. *Tr. Hünsa, erdişi, çift cinsiyetli.* Verî hend kesî nêzanayê kam nerm o, kam nîyo. Nika nermoyan xwu kerdo eşkera û tew jû cayan di heqê ci deyayê.

nermok *Nn.* Keso ki tey hem cînsîyetê camêrdey hem jî cînsîyetê cinîyey esto. Keso ki ne camêrd o ne jî cinî ya; hurdina cînsîyetan xwu di çarneno. *Lat. Hermafrodit. Tr. Hünsa.* Nika nermokîy nêzana çirê wina zeyîdîyayê?

nermokey *Nm.* Nermok/i bîyayeni, wesfê nermokan tey bîyayeni. Keso ki, ne camêrd o ne jî cinî ya; hurdina cînsîyetan xwu di çarneno; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan tey bîyayeni. *Lat. Hermafroditlik. Tr. Hünsalık.* Nika nermokîy nêzana çirê wina zeyîdîyayê? Ti vanê genê nermokey bîyê vêşî?

nermoyey 1. *Nm.* Nermoyîni, nermoyîney, îbneyey, qendayey. *Tr. Homoseksüellik, ibnelik, oğlanlık.* Nermoyey, çîyênda ar a. 2. *Nm.* Keçiklawikey, qizlawikey, hem lajek hem jî keynek bîyayeni, hem camêrdey hem jî cinîyey, hem nerî hem jî marî bîyayeni. *Tr. Hünsalık, erdişilik, çift cinsiyetlilik.* Nermoyey, nêweşînên a. Bêlome bo.

nermoyîney *Nm.* Nermo bîyayeni, keçiklawikey, keçiklawik bîyayeni, qizlawikey, qizlawik bîyayeni. *Tr. Hünsalık, erdişilik, çift cinsiyetlilik.* Nermoyîney jî viraştena Ellay a.

nerx *Er. Nn.* Vayey, vayi, deger, fiyet, qîmet, qîmetê çîyan, qîmetê kesan. *Tr. Narh, fiyat, baha, değer, kiymet, eder.* Eger nerxê ci vêşî bîyayê, ma kesî nêşayê biherîno.

nerxbîyaye/ê *N.* Çî û keso ki, nerx neyayo pa, çî û keso ki degerê ci, qîmetê ci bîyo vêşî, pêroyê geyrenê ci, pêrini rê bîyo qîmetdar. *Tr. Değerlenen, kiymetlenen, fiyatlanan.* Şima do, o çîyo nerxbîyaye, verorde bigirotayê. Şima nika deha zor bişê bigîrê.

nerx bîyayeni *f. M.* Nerxbîyayîş. Nerxê ci, fiyetê ci, vayeya ci vêşî bîyayeni, deger giroteni, qîmetî ser kewteni, terwende bîyayeni, nadîde bîyayeni, fiyetê ci zeyîdîyayeni. *Tr. Değerlenmek, fiyatı artmak, kiymeti artmak, fiyatı konulmak.* Eger şima tenekên destê xwu rew bilunayê, wina nerx nêbîyê. Şima berey mendîy.

nerxkerde/ê *N.* Nerxnaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni fiyet nayo pa, nerxê ci kerdo bellî, qedrûqîmet nayo ser, vayeya ci kerda eşkera. *Tr. Ederi, fiyatı belirlenen, fiyat konulan.* Vayeya fekîdê nerxkerdî, do nêahewlîyo.

nerx kerdeni *f. M.* Nerxkerdiş. Nerxnayeni, fiyet panayeni, vayeya ci bellî kerdeni, qedrûqîmetê ci bellî kerdeni, degerê ci zeyîdnayeni. *Tr. Fiyatını belirlemek, fiyat koymak, değerini artırmak.* Ma nê, dewleti do nerx kero.

nesaf/i 1. *N.* Xilt/i, têtewr/i, pêtewr/i. Hergi çî yan jî keso ki babetnakî yo, saf nîyo, safî nîyo, tey babet babetî çî yan jî kes esto. *Tr. Heterojen, katışıklı, karışım veya karışık.* Înan mi rê va saf o, labelê ma berd laboratuwar, nesaf vijîya. 2. *N.* Keso ki çimê ci akerdeyê, rew rewî nêxapêno, hema bi hergi kes û çîya emel nêkeno, palikêr o. *Tr. Saf olmayan, kandırılmayan, çabuk çabuk inanmayan, hileye kanmayan.* Mi va beno saf o, mi zana ki merdimêndo nesaf o.

nesafey 1. *Nm.* Xiltey, xilt bîyayeni, tey xilt bîyayeni, têtewr bîyayeni, safî nêbîyayeni, tey babet babetî kes yan jî çî bîyayeni, pêtewrey, pêtewr bîyayeni, nesaf/i bîyayeni. *Tr. Saf olmamak, sade olmamak, heterojenlik.* Eger ez biwinîyayê nesafeyda ci ra, gereg ki mi nêgirotayê, mi pey di kerdayê. 2. *Nm.* Saf nêbîyayeni, çimakerde bîyayeni. *Tr. Saf olmamak, gözü açık olmak, çabuk çabuk oyunlara gelmemek.* Mêrdekî va: Şima bi rîdê ey a xapîyayê. Ey di nesafey nê, safeya tewr a girdi esta. Xwu rê şima ra nêasayo.

neselîyaye/ê *N.* Nezelîyaye/ê, parzûnneyaye/ê, parzûnbîyaye/ê. Çî/keso ki, neselîyayo, parzûn ra ravêrîyayo û çîyo nêwazîyayeyo ci ra bîyo pak. *Tr. Süzülen, süzgeçten geçen.* Şitê xwu yo neselîyaye, kerd lênan mîyan û amînê xwu eşt mîyan.

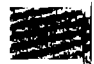
neselîyayeni *f. M.* Neselîyayîş. Nezelîyayeni, parzûnneyayeni, parzûn bîyayeni, parzûn ra ravêrîyayeni, bi parzûn ra ravêrdişa pak û delal bîyayeni. *Tr. Süzülmek, süzgeçten geçmek.* Mi bizanayê şitê ci neselîyayo, mi bîlaheq û bîlasebeb fina nêneselnayê. Mi karên kerd di karîy.

neselnaye/ê *N.* Nezelnaye/ê, parzûnnaye/ê, parzûnneyaye/ê. Çî/keso ki parzûn ra ravêrneyayo, bi parzûn ra ravêrdiş a bîyo pak, gendûgemarê mîyandê ci ci ra bîyo pak. *Tr. Süzülen, süzgeçten geçirilen, arıtılan, rafine edilen.* Şitdê neselnayî di, ez texmîn nêkena ki wina gendûgemar bimano. Mi rê ki o şit, nêneselîyayo.

neselnayeni *f. M.* Neselnayîş. Nezelnaye, parzûnnayeni, parzûn kerdeni, parzûn ra ravêrnayeni, bi parzûn ra ravêrnayîş a pak û temîz û zelal kerdeni. *Tr. Süzmek, süzgeçten geçirmek, arıtmak, rafine etmek, arılaştırmak.* Derê ki! Boka şima, di saetan mîyan di pêrini jî bineselnê. Eger şima nêşê nê demî mîyan di bineselnê, peran xwu vîra kerê!

nesibîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şîyo bi çîyên a zeliqîyayo, diskîyayo, pa vinderîyayo, pa vinderdo. *Tr. Dayanan, binen, barikat veya bir set/engelle karşılaşmış olan.* Mi do o tekero nesibîyaye ata kerdayê, mi va qe beno ki, jewî mexsûs winî kerdo, cora mi ci ra fek verda.

nesibîyayeni *f. M.* Nesibîyayîş. Vera ci şîyayeni, po diskîyayeni, bi ci yo neyayeni. *Tr. Yanaşmak, dayanmak, bitişmek, binmek, bir engel veya barikatla karşılaşmak.* Kirêşa şî, bi dêsî yo nesibîyê. Dewar şî bi perçîn o nesibîya. Eger panzêrîy bi sîyan o nênesibîyayê, înan do xeylên kes bikiştayê.

nesibnaye/ê *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni nayo pa, nayo ser, bi ci ya disknayo, bi ci ya zeliqnayo, bi şikildê bendên a, bi şikildê dêsên a neyayo ver, ci rê kerdo bend, ci rê kerdo manî. *Tr. Dayandırılan, bindirilen, bitiştirilen, bir kuvvet uygulayarak birleştirilen, bir set/engel veya barikat şeklinde dayalı hale getirilen.* Eger şima ê çîyê nesibnayî, ci ver ra werzanê, o do lerî bo, şiro dere.

nesibnayeni *f. M.* Nesibnayîş. Po/a disknayeni, bi ci yo/a nayeni, bi ci yo/a zeliqnayeni, panayeni. *Tr. Bindirmek, dayandırmak, bitiştirmek, yanaştırmak, bir barikat veya set/engel şeklinde bir şeyi başka bir şeye dayandırmak.* Ca çinêbî. Cora mi nesibna. Eger mi nênesibnayê, ê didîyê bînî do pêro gunayê.

nesîb *Er. N.* Nasîb, qismet, çîyo ki bîyo paya jewî, çîyo ki jewî rê kewto. *Tr. Nasip, kısmet.* Nesîbê ci no yo. Zewmbî ci rê çîyên nêkewno.

nesîba 1. *Er. Nm.* Namêndê keynekan o ki maneyê xwu nesîbî ra giroto. *Tr. Nasibli anlamına gelen bir kız adı.* Nesîba do bi şima ya biameyê, qey karêndê ci vijîya ki nêamê.

nesîbey *Nm.* Nasîbey, nasîbîni, qismet bîyayeni, nesîb bîyayeni, ci rê kewteni, para ci, paya ci. *Tr. Nasip/kısmet olma.* Nesîbey, goreyê teqdîrîy

û ê xebatî ya. Esas nesîbey, ne tam bi xebatî ya ya, ne jî sirf bi teqdîrî ya ya.

nesîhet *Er. N.* Şîret. Qiseyê ki kesî kenê terbîye. Na vajeki bolkî/zafkî bi bolekeyda ci ya vajêna. Mesela "Mi rê nesîhet biki!" nêvajêno, herûnda na qisebender di "Mi rê nesîhetîy biki!" vajêno. *Bw.* Nesîhetîy. *Tr. Nasihat, öğüt.* Mêrdekî va: Ti do ki, ci rê nesîhetîy bikerê, ci rê rêberey biki. Ê bînîy va: Çîyo hazirdîyaye, peynîya ci rindi nîya.

nesîhetîy *Er. Nb.* Şîretîy. Qiseyê ki kesî rê şîretîy danê, qisey/vatenê ki, kesî rê terbîye danê. *Tr. Nasihat, öğüt.* Hedîsê Şerîfî di Hz. Muhemmed (sew) vano: "Dîn nesîhet o."

nesîhetkar/i *N.* Şîretkar/i. Kes/çîyo ki;; şîretîy dano kesî, bi qisan an kesî terbîye keno. *Tr. Nâsih, nasihatçı, öğüt veren, terbiye eden.* Merdimo nesîhetkar, do sifte sifte nefsdê xwu rê nesîhetîy bikero.

nesîhetkarey *Nm.* Şîretkarey, şîretkar/i bîyayeni, şîretîy dayeni, nesîhetîy dayeni, nesîhetkar/i bîyayeni, bi qisandê weşan a kesan rê terbîye dayeni, terbîyeger bîyayeni. *Tr. Nasihatçılık, nasihlik, nasihat yapmak, öğüt vermek.* Nesîhetkareya ey kesî ser o kar nêkena. Çunkî o yo bixwu nesîhetanê xwu nêtepşeno.

neşadir *Kîm. Nn.* Nîşadir, sola amonyaqî. Verî qelakaran sifte bi neşadirî ya firaqfolo baqirîn şitê, dima jî qela/y kerdê. Firaqfolo ki, bi nişadirî ya şoyayê, tayên bîyê pak, zengardê ci ra besterîyayê. Xwura neya tepîya jî qelakaran no firaqfol qelay kerdê. *Tr. Nişadır, amonyak tuzu.* Neşadirî mîyan di soli esta.

neşerî *N.* Bêusûl/i, bêray/i, bêqanûn/i. Çî/keso ki goreyê şerîatî nîyo, tey wesfê şerîetî çinî yo. *Tr. Uygunsuz, şer'i/kanuni olmayan, şeriata uygun olmayan. Topluma ve edebe uygun olmayan söz, tavır vs.* Mi zanayê neşerî yo jî, deha ma mecbûr kerd.

neşerîyey *Nm.* Şerî nêbîyayeni, tey şerîet çinêbîyayeni, goreyê qanûnî nêbîyayeni, bêusûley, bi usûlêna nêbîyayeni, tey raya raşti çinêbîyayeni. *Tr. Uygunsuzluk, kanun dışılık, toplumun değer yargılarıyla bağlaşık olmama.* Neşerîyeya ci kesî xemgîn nêkero, pêro do pîya zirar bivînê.

neşil/i *Nn.* Xwuradaye/ê, têbestîyaye/ê, piradaye/ê, biçina. O/çîyo ki viran nîyo, çîplax nîyo. *Tr. Çıplak olmayan, giyinik, normal giysili.* Merdimênda neşili do bi neşileyda xwu ya awi nêkewo. Virani do jî bi viraneyda xwu ya salmekî doş nêbo.

neşiley *Nm.* Xwurade/ê bîyayeni, çîplax/i nêbîyayeni, piradaye/ê bîyayeni, biçinayey, biçina bîyayeni. *Tr. Giyinmiş olmak, giyiniklilik, çıplak olmama.* Kes neşiley ver ra nêşermayêno. Labelê goreyê cadê ci kes viraney ver ra jû cayan di şermayêno.

neşînas/i *N. Bw.* Nenas/i. Kaşka aroji neşînas bîyayê. A a do ci rê bimendayê.

neşînasey *Nm. Bw.* Nenasey. Fini bena ki neşînasey weş a, fini bena ki xirab a.

neşînasîni *Nm. Bw.* Nenasey. Fina jî bol finîy neşînasîni weşi nîya.

neşîr *Er. Nn.* Neşr, çap, weşan. Kitabîy, kovarîy, qezete û çîyo winasîn çap kerdeni, weşanayeni. *Tr. Neşir, neşriyat, yayın.* Mi neşîrê ci nêrîdayo ki, ez mîyan kewa.

neşr *Er. Nn. Bw.* Neşîr. Mi kerd ki neşr kero, kesî nêecibna.

neşrbîyaye/ê *N.* Çapbîyaye/ê, weşanbîyaye/ê. Çî/kitabo ki çap bîyo. Kîtab û çîyo zêdê kîtabîyo ki matbaayên ra vijîyayo. *Tr. Yayınlanan, neşredilen.* Kîtabê ci yo neşrbîyaye hewna ci dest nêkewto.

neşr bîyayeni *f. M.* Neşrbîyayîş. Çap bîyayeni, weşanê ci bîyayeni, matbaayên di, çapxaneyên di, weşanxaneyên di çap bîyayeni, vijîyayeni. *Tr. Yayınlanmak, neşredilmek.* Wexto ki kitabê ci neşr bo, o do şiro wendokan rê nîşan bikero.

neşrîyat *Er. Nn.* Heme çîyê çapkerdenî, heme çîyê weşanî, çi çîyo ki neşr beno heme. *Tr. Neşriyat, yayın ve yayınsal.* Neşrîyatê Dimilan bol tayên o.

neşrkerde/ê *N.* Çapkerde/ê, weşankerde/ê, weşannaye/ê. Çîyo ki neşr kerdo, çîyo ki kesên çap kerdo. Çîyo ki kesên yan çapxane ra yan matba ra veto. *Tr. Yayınlanan, neşredilen.* Şima do o kitabo neşrkerde raya ci nêdayê.

neşr kerdeni *f. M.* Neşrkerdiş. Çap kerdeni, weşan kerdeni, matbaayên ra veteni, weşanxaneyên ra veteni, kitabo û çîyêndê zêdê kitabî kerdeni. *Tr. Yayınlamak, neşretmek.* Ey nêşa kitabekê ma neşr kero.

neşterbîyaye/ê *Tib. N.* Neştereşte/ê, neşterçekerde/ê. O/çîyo ki kardîya emeletî erzîyaya ci, emelet bîyo, bi kardî ya emeletî erzîyaya bi ci. *Tr. Neşter/bıçak atılan, ameliyat edilen.* Çimo neşterbîyaye û çimo neşter nêbîyaye jew nîyo.

neşter bîyayeni *Tib. f. M.* Neşterbîyayîş. Emelet bîyayeni, kardîya emeletî pirodayeni, verişîyayeni, qelişîyayeni. *Tr. Neşter atmak, ameliyat edilmek.* Linga mi neşter bîya, cora a ya lûkimêna.

neşter eşteni *Tib. f. M.* Neştereştiş. Emelet kerdeni, kardîya emeletî bi ci eşteni, verişîyayeni,

qelişîyayeni. *Tr. Neşter atmak, ameliyat etmek.* Kes do rew rewî neşteri nêerzo bi ganê xwu. To ki finê neşteri eşti bi ci, ti deha rew rewî îfleh nêbenê.

neşteri *Tib. Nm.* Adîri. Kardîya emeletî, kardîya tûja ki pa emelet kenê. *Tr. Neşter. Ameliyat bıçağı.* No minaqaşe bol bî vêşî. Vindi ki ez neşterên bierza bi ci, wa tenekên vinderîyo.

neşterkerde/ê *Tib. N.* Verişîye/ê. Çî/keso ki, neşteri erzîyaya bi ci, emelet bîyo. *Tr. Neşter atılan, ameliyat edilen.* Çîyo neşter kerde deha zê verî nêbeno. Kes do rew rewî, neşteri nêerzo bi gandê xwu.

neşter kerdeni *Tib. f. M.* Neşterkerdiş. Neşteri bi ci eşteni, verişnayeni, bi kardîyerda emeletî ya emelet kerdeni. *Tr. Ameliyat etmek, neşter atmak.* Kes do, kulê pîsî neşter nêkero. Finê ki neşteri bierzîyo kuldê pîsî, do biazirîyo û herga ki şiro, do bizeyîdîyo û nêweşî pa bêro.

neşuştî *Nn.* Qandê *Nn. Bw.* Nêşite û qandê *Nm.* Jî *Bw.* Nêşitê. Kes do xwu bi neşuştîyan a nêkero. Çunkî hergi babet nelamatey ci ra yena.

neşuştîyey *Nm.* Neşuştî bîyayeni, nêşite/ê bîyayeni, heram bîyayeni, leymin/i bîyayeni, wesfê leyminan ci ser o bîyayeni, bêşîret û bêterbîye û bêar û nebanderîyaye/ê û nêşîret û nehewl bîyayeni. *Tr. Terbiyesizlik, eğitilmemişlik, yıkanmamışlık, cünüplük, kirli olmak.* Ez a bolkî jî neşuştîyeyda ci ra nîna nêbena şirîg.

netaw/i *N.* Betal/i. Nêhesibîyaye/ê, qebûl nêbîyaye/ê, taw nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; do nêravêro, qebûl nêbeno. *Tr. Geçersiz, sayılmayan.* O merdim netaw o. Çunkî lîsansê ey nêvijîyayo.

netawey *Nm.* Taw/i nêbîyayeni, betaley, betal/i bîyayeni, nêhesibîyayeni, qebûl/i nêbîyayeni. *Tr. Geçersizlik, sayılmama.* Tawey û netawey, goreyê lîsansî bîyayen û nêbîyayen a. Eger ki lîsans esto taw o, labelê ki lîsans çinî yo jî netaw o.

neteba 1. *N. Bw.* Hêçek/i. Merdimêndo neteba yo, kes nêşeno pey emel bikero ki birişo cayêndê dûrî. 2. *Nn. Bw.* Neçî. Boka şima ê neçî rê rî nêda?

netebayey 1. *Nm. Bw.* Hêçekey. Netebayeya ci ya tim jî ser o. Mi vatê şiro cana do xurt bo. Labelê hinî nêvijîya. 2. *Nm. Bw.* Neçîyey. Neçîyeyda ci ra fek verdi, zirardan o.

netebayîney *Nm. Bw.* Hêçekey. Eger ti netebayîneyda xwu ra bişê dîrê qisey vajê, ez jî şena ê xwu ra vajî.

netebayîni *Nm. Bw.* Hêçekey. Ti şenê ma rê wesfanê netebayîni binûşnê?

netekin/i *N. Bw.* Çaqilçim/i. Vanê ê banandê tarîyan mîyan meşirê, înan mîyan di netekin esto.

netekiney *Nm. Bw.* Çaqilçimey. Tew netekineya ci kesî qutifnena.

netemam/i 1. *N.* Çî/keso ki temam nîyo, kemî yo. *Tr. Eksik, yarım.* Karê ci netemam bî. O do meşti jî bigurweyo. 2. *Tib. N.* Egerin/i. Kes/çîyo ki;; aqildê ci kemaney esta, aqil yan jî bedendê ci di egeriney esta. *Tr. Engelli, özürlü.* Merdimêndo netemam bî, to do ci ro nêdayê.

netemamey 1. *Nm.* Temam/i nêbîyayeni, kemaney, tey kemaney estbîyayeni, nêbîyayeni, tersê bîyayeni, kemîyey. *Tr. Eksik olma, tamam olmama, yarım olma durumu.* Netemameya ci, ci rê deha weşi bî. Çunkî eger temam bîyayê, ey do deha vêşî pere bidayê. 2. *Tib. Nm.* Kemîyey, biuzrey, egeriney, tey kemaney bîyayeni, aqil yan jî bedendê ci di kemaney bîyayeni. *Tr. Eksiklik, kusurluluk, bedensel veya akli bir eksikliğinin bulunması.* Netemameya ci ra nêbîyayê, ey do şeş serrîy ceza biwerdayê.

netewi *Nm.* Qewmi, şaro ki ti vajê ki bi coxrafyayên a, bi dînên a, bi edetanên a, bi ziwanên a, bi hêwanên a, bi dûrik û bi welatên a resayo pê. *Tr. Ulus, millet, kavim.* Netewa ma ya bi bolaney a çoşmedê Korta Feratî di coyêna. Tîya di pêser o bîyayê ya, bê nînan cayandê bînan di vila bîyayê ya.

netewî *Nm.* Çî/keso ki, heqdê netewi do, netewi ser o yo. *Tr. Milli, ulusal.* Mesela ziwan û çinayê kesî, merseleyê kesî û şîn û şênayîya kesî netewî ya.

netewîyey *Nm.* Netewî bîyayeni, qewmi ser o bîyayeni, heqdê qewmi di bîyayeni, şardê kesî ser o bîyayeni, çîyandê şardê kesî ser o bîyayeni. *Tr. Millilik, milliyetçilik, ulusallık, ulusalcılık, milliyet, milli aidiyet.* Netewîyey ser o vindeno, dînî ser o nêvindeno. Vano beno ki heme çî netewî yo, bi netewî ya hal beno. Halbikî merdim esto ki, ci rê netewîyey qet a.

netewperest/i *N.* Milletperest/i, qewmperest/i. Kes/çîyo ki;; heqûhuqûqê netewda xwu, heqûhuqûqdê çî û kesandê bînan ser ra vîneno, fini bena ki heqûhuqûqê netewda xwu, xwu rê keno qulbe, dîn û dîyanetê xwu jî bi netewda xwu ya virneno. *Tr. Irkçı, menfi milliyetçi.* Netewperest nîya, netewperwer a.

netewperestane *Nn.* Zêdê netewperestan, zêdê mîletperestan, mîlletperestîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî şikêr bîyayeni, winî luwayeni. *Tr. Irkçılar gibi, menfi milliyetçiler.* Ez ki merdimêndo dîndar a. Qe xasekî mi rê ne-

tewperestane vano, bê ma qandê netewda xwu dezgeyêndo nimî virazê.

netewperestey *Nm.* Qewmperestey. Netewperest/i bîyayeni, qewmperest/i bîyayeni, qandê qewmda xwu heme çî kerdeni, qulbeyê ci qewm û qewmeya ci bîyayeni, *Tr. Menfi milliyetçilik, ırkçılık. Irk ve milliyetini adeta kıble tayin etmek, başka millet ve milliyetleri gözardı ederek milliyetçilik yapmak.* Goreyê dîndê Muhemmedî (sew), netewperwerey caîz a. Labelê netewperestey heram a.

netewperwer/i *N.* Qewmperwer/i, mîlletperwer/i. Kes/çîyo ki;; netew û netewîyeyda xwu ra hez keno û ci vero vindeno, ci rê xîzmet keno, ci rê beno xizimkar, qandê averşîyayenda ci qeyret keno. Labelê nêbeno manîyê averşîyayenda qewmandê bînan. *Tr. Müspet milliyetçi, olumlu milliyetçi. Milletine hizmeti görev bilen, millet ve milliyeti için çok çalışan; ancak başka millet ve milliyetlerin gelişimine engel olmayan.* Netewperwer bi, netewperest mebi. Dîndar bi, dînperest mebi.

netewperwerane *Nn.* Qewmperwerane. Zêdê qewmperweran a, zêdê xizimkareyda netewperweran a, zêdê qeyretkarandê netewperweran a. *Tr. Müspet milliyetçiler gibi, milleti ve milli değerleri hizmeti görev bilenler gibi.* Mêrdekî netewperwerane wezîfeyê xwu kerd û ci ra kewt dûrî.

netewperwerey *Nm.* Qewmperwerey. Netewperwer/i bîyayeni, qewm û şardê xwu rê xîzmet kerdeni. Xebatê netewî yo ki, nêbeno manîyê averşîyayenda netew û neteweyda qewmandê bînan. *Tr. Müspet milliyetçilik. Kendi milleti ve milli değerleri için çok çalışmak, fakat bu çalışma ve azim içinde olurken, başkalarının gerilemesine neden olmamak.* Bi mi ki netewperwerey hergi merdimî rê lazim a. Labelê netewperestey sifte zirar dana netewperestî ro, dima jî dana netewda ci ro.

netirîyaye/ê *N.* Sersûnbîyaye/ê, sitarîyaye/ê, beşirîyaye/ê, sersûnneyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi bal ser o bîyayen a tim beşirîyayo, tim mehfeze bîyo, tim sitarîyayo, tim dest neyayo ser. *Tr. Gözetlenip kollanmak suretiyle sürekli üzerinde durulan, zararları bertaraf edilen, muhafaza edilen, emin ellere bırakılan.* Eger şima hendê nîmedê ê lajekdê netirîyayî biwinîyayê ê nênetirîyayî jî, o lajek wina nêbîyê, no hal nêameyê.

netirîyayeni *f. M.* Netirîyayîş. Sersûn bîyayeni, çimîy ser o bîyayeni, bi çim sernayen a sersûn bîyayeni, mehfeze bîyayeni, beşirîyayeni. *Tr. Gözetlenip kollanmak, nazar edilmek. Koruma amaçlı olarak gözler üzerinde olmak.* Dewleti va beno ki zirar bêro ci sere. Cora tim netirîyayê.

netirnaye/ê *N.* Sersûnkerde/ê, beşirnaye/ê, sitarnaye/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni destê xwu nayo ser û mehfeze kerdo, çimê ci tim ser o bîyê û nêverdayo kes ci veyo. Kes/çîyo ki; bi çim ser o bîyayen a, bi bal ser o bîyayena sitarîyayo. *Tr. Sürekli nazar edilmek suretiyle korunup kollanan, muhafaza edilen.* Kam şeno merdimê bi destdê dewlet a netirnayî dewleti lepan mîyan ra vejo?

netirnayeni *f. M.* Netirnayîş. Sersûn kerdeni, sersûnnayeni, beşirnayeni, çiman sernayeni, qol û qanadan bin kerdeni, destê xwu sernayeni, mehfeze kerdeni. *Tr. Gözetlemek, koruyup kollamak. Korumak amacıyla göz önünde bulundurmak.* Sêkurê şima bî, şima nênetirna.

netirnok/i *N.* Sersûnkar/i, sitarnok/i, beşirnok/i. Kes/çîyo ki; balê xwu nayo çîyên yan jî kesên ser û ci rê sersûney kerda, sitarnayo, beşe kerdo. *Tr. Nazar ederek koruyup kollayan, gözetleyerek koruma altına alan.* Eger çîyêndo netirîyaye bo, herhal ki netirnokêndê ci do jî bibo. Kaşka mi bi netirnokdê ci ya di qisey bikerdayê.

netirnokey *Nm.* Netirnok/i bîyayeni, kar û wezîfeyê netirnokan kerdeni, ca ardeni. Ser o wesfê netirnokan bîyayeni, netirnayeni, bi şikildê bal û çimîy ser o bîyayen a sitar kerdeni. *Tr. Gözetleyerek, nazar ederek korumak, güvenlik görevini yapmak.* Netirnokeya ey jî bes nêkerdi. Çunkî tirîya.

netîce *Er. N.* Soyîn, bad, dima, peynî. Peynîya çîyên, dimayê çîyên, badê çîyên. *Tr. Sonuç, netice, hitam.* Netîce ki, to ez qehirnaya, zerrîya mi to ra menda.

netorîş/i *N.* Nerazî, bêzerrî. O/çîyo ki razî nîyo, bi zerrî ya nêkeno. *Tr. İsteksiz, gönülsüz.* Jewêndo netorîş o. Ez texmîn nêkena ki ser kewo.

netorîşey *Nm.* Bêzerrîyey, nerazîyey, bi nêwaştena. *Tr. Rızasızlık, isteksizlik, gönülsüzlük.* Netorîşey di ser kewteni nê, bin kewteni deha vêşî asena. Eger şima qayîlê ser kewê, şima do sifte sifte merdiman torîş kerê.

ne ver û nepey *H.* Bêemeley, pey emel nêbîyayeni, verûpeyê ci bellî nêbîyayeni, ne vernîya ci ne jî peynîya ci bellî bîyayeni, yanê ver jî, peynî jî bellî nêbîyayeni. *Tr. Ne önü belli, ne arkası. Güvensizlik, itimatsızlık.* Mêrdek ne ver û nepey o. Vizêr ma rê soz da, ewro şî canakî.

ne ver û nepeyey *Nm.* Ne ver û nepey bellî bîya-

yeni, bêemel bîyayeni, jewa ci bi a bîna robere nêamîyayeni. *Tr. Ne önüdür, ne de solu. Sağı solu belli olmama, güvensizlik oluşturma.* Eger ne ver û ne peyeya kesî bellî nêbo, wa qe kes xwu rê erdî bin kewo!

nevinder/i *N.* Kudênaye/ê. Çî/keso ki serdewam o, berdewam o, nêvindeno û dewam keno. *Tr. Aktif, durağan olmayan, statik olmayan, devamlı olan.* Dereyo nevinder o, awa ci ya tim herikêna.

nevinderey *Nm.* Kudêyayey. Timûtimey, berdewamey, serdewamey, nevinder/i bîyayeni, wesfê nevinderan tey bîyayeni, nêvinderdeni. *Tr. Aktiflik, süreklilik, statik olmama.* Nevinderey di, zehmetêndo tayên esto. Labelê tede rehmetêndo bol gird jî esto.

nevî *N.* Torin/i, zaz/i, zez/i, tuwem/i. Qeçê qeçekan. Qeçê ki qeçekandê kesî ra bîyê. *Tr. Torun.* Merdimêndo kokim o. Hem nevîya ci, hem jî nevîyê ci, ci rê vinderêno.

nevîyey *Nm.* Toriney, torin/i bîyayeni, zazey, zaz/i bîyayeni, zezey, zez/i bîyayeni, tuwemey, tıwem/i bîyayeni, nevî bîyayeni. Qeçê qeçan bîyayeni, wesfê torinan tey/ser o bîyayeni. Qeçê qeçekandê kalik û pîriki bîyayeni. *Tr. Torunluk, torun olma, torun olma sıfatına sahip olmak.* Nevîyey bol weş a. Kalik û pîrikê kesî kesî ra bol hez kenê.

nevurok/i *N.* Kudik/i. Çî/keso ki nêvurêno, tim jewo, tim eynî yo, tim o yo kudêno, tim o yo dewam keno. *Tr. Sabit, değişmez, aynı, süregen, sürekli, devamlı.* Çî esto ki vurok o, esto ki nevurok o. Çerxê dinyay jî nevurok o.

nevurokey *Nm.* Kudikey, kudik/i bîyayeni, nevurok/i bîyayeni, wesfê nevurokan tey bîyayeni. Çî/keso ki nêvurêno, tey vurîyayîş çinî yo, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Değişmezlik, değişen olmamak, değişmemek.* Tey nevurokey çinî ya. Çunkî qe çîyên jî zêdê verî nîyo.

new *Mat. Nn.* Jû bi jû amordeni di, sabiro ki, wertedê heşt û desî do. *Tr. Dokuz/9.* New finîy new, kenê heştay û jew.

newale *Nn.* Werd, werdê kesî yo ki, kesî rê bi îdarekî (îdarane) bes bikero. Çîyê werd merdî. *Tr. Azık, yiyecek, gıda.* Newaleyê xwu kerd hebanda xwu û şî citi ser ki citi bikero, mar pera ci.

newali 1. *Cog. Nm. Bw.* Deşti. Înan newalda xwu di qezenc karito, awa ci xwu ra tey esta. 2. *Cog. Nm.* Kûriki, korti. Korta derg û xorî û heraya qezencdari. *Tr. Vadi.* Newala ci hem dergi bî, hem xorî bî, hem jî qezencdari bî.[1]

neway 1. *Mat. Nn.* Jû bi jû amordeni di amoro ki verê 89î û 91î do, new finîy desîy yan jî des finîy newîy jî kenê neway. *Tr. Doksan/90.* Neway finî jî vajê, bi mi ki ci rê qet o. 2. *Zv. N.* Boley îfade keno. *Tr. Zazaca edebiyatında sayısal çokluğu ifade eder.* Mi ci rê qe çinî yo, neway fini vato jî xem nêkerdo. (Tîya di esas neway fini nîya. Labelê bellî yo ki bol finîy vajîyayo.)

newaz/i *N.* Nerazî, bêzerrî. O/çîyo ki nêwazeno. O/çîyo ki waştena ci çinî ya. *Tr. İsteksiz, gönülsüz.* Newaz bî, mi bi zora ci rê nêva, bêrî. Derdo ki bixwu biameyê.

newazey *Nm.* Nerazîyey, bêzerrîyey. Nêwaşteni, newaz/i bîyayeni, wesfê newazan tey/ser o bîyayeni, waştena ci çinêbîyayeni, razî nêbîyayeni. *Tr. İsteksizlik, rızasızlık.* Newazey di merdim do bin kewo, ser nêkewno. Çunkî bêzerrî yo.

new bi new *Ç.* Hergi fini bi newan a şîyayeni, hergi fini bi newî ya amordeni, hergi fini yan new bi new zeyîdnayeni yan new bi new kemênayeni. Newî rê new ver kerdeni, ver ra veteni, sernayeni, giroteni, bi newî ya pêver kerdeni ûzn. *Tr. Dokuzar dokuzar, dokuzarlı. Her defasında dokuzlu iş görmek, saymak, artırmak, eksiltmek, öne sürmek vs.* Mamostey ci rê va: Mi rê new bi new bizeyîdni û amori. Ey new bi new kemêna û amord.

newe *Nn.* Nika. Bi wextî ya tezeyey. Tersê ci verî. *Tr. Şimdi, yeni.* Mêrdek hewna newe jî tîya di asa, o sera şî?

newe/ê 1. *N.* Çî/keso ki, goreyê çîyandê bînan hewna emrê ci nikayên o, hewna kehan nêbîyo. Tersê ci "kehan" o. *Tr. Yeni, eskimemiş olan, taze.* Çinayo newe, dûrî ra xwu mojneno.

newebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, bi vero vinderdiş a, bi tamîr bîyayen a, bi boyax bîyayen a yan jî bi muameleyêndo winasîn a kehaney ra vijîyayo, bîyo weş û xasek, bîyo newe yan jî ze ki newe bo.

1 Goreyê şardê ma, maneyê newali benê didi. Labelê esas ropê jî yenê. Bi mi ki maneyê ci yo heqîqî do ne deşti bo, ne jî wadî bo. Eger nê huma maneyan bîyaro pêver, wexta maneyê ci bi Tirkî ya beno *"oluk"* Mesela Meraş ra hettanî Xetay kortênda derg û hera û qezencdari esta ki, şekilû biçimê ci zêdê kort (kûrik)ên a yo. Labelê qezencdareya ci jî zêdê deştên a ya. Eger bi no babet a bo (ki xwura newalê ki Kurdîstan bîyê namedar wina yê), wexta maneyê *"oluk"i* (bi Tirkî ya) deyêno ci. Newala Meraş û Xetay bol meywedar a, bol qezencdar a, tey bol çî karêno, çoşmanê Meraş û Xetay û Entabî warî kena.

Tr. Yenilenen. Banê ci yê newebîyayî ci bol kerd kêfweş! 2. *N.* Dibarebîyaye/ê, tezebîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a fina bîyo, newedera bîyo, newedîla ameyo meydan, peyda bîyo, virazîyayo, tehsîl bîyo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan*. Bi mi ki o weşano newebîyaye do kesî rê derman nêbo.

newe bîyayeni 1. *f. M.* Newebîyayîş. Kehaney ra vijîyayeni, zêdê şikildê ci yê verênî yan jî zêdê ey bîyayeni. Bi vero vinderîyayen a, bi tamîr bîyayen a, bi boyax bîyayen a, bi virazîyayen a yan jî bi çîyêndê zêdê ney a çîyên yan jî kesên newe bîyayeni. *Tr. Yeni olmak, yenilenmek*. Vanê: "Kê înan bîyo newe." 2. *f. M.* Newebîyayîş. Newedera bîyayeni, newedîla bîyayeni, teze bîyayeni, dibare bîyayeni, finakî bîyayeni, se ki bîyo yan eynî zêdê ey bîyayeni yan jî bi ey a bol drofîyayeni. *Tr. Yinelenmek, tazelenmek, tekrarlanmak*. Vanê a dawa bîya newê. Kaşka newe nêbîyayeni.

newedera *Nn.* Newedîla, newedîra, newera, dibar, dibare. Fina sere ra dest pakerdeni. Fina verî bîyo, qornakî bîyayeni. *Tr. Yeniden, bir daha, tekrardan, ikinci kez*. Ma yê kenê newedera kay kerê. Çunkî a kaya siftekêni nêbîbî.

newederabîyaye/ê *N.* Newedîlabîyaye/ê, newerabîyaye/ê, newedîrabîyaye/ê. Çî/keso ki newedera bîyo, newedera peyda bîyo, newedîla ameyo dinya, newedera zayo, newedera ameyo meydan, newedera hasil bîyo, newedera tehsîl bîyo, fina didîy bîyo yan jî ameyo dinya. *Tr. Yeniden olan/oluşan, yeniden doğan, yeniden meydana gelen, tenasüh etmiş olan, reenkarnasyona uğrayan veya uğradığına inanılan*. Eger şima destî ra biameyê, şima do însan newedera biardayê dinya. Labelê xwu vîra mekerê ki merdim newedera nêbeno.

newedera bîyayeni *f. M.* Newederabîyayîş. Newedîla bîyayeni, newera bîyayeni, newedîra bîyayeni, finda siftîya tepîya finakî bîyayeni, finakî dinya amîyayeni, finakî zayeni, newedîla peyda bîyayeni, newedera peyda bîyayeni, newedîla hasil bîyayeni, seranî ra bîyayeni, finên bîyayena tepîya finakî bîyayeni, fina didîy bîyayeni. *Tr. Dirilmek, diriliş, yeniden doğmak, yeniden meydana gelmek, yeniden dirilmek, reenkarnasyon, tenasüh*. Mêrdekî va: Kes bizano, kes do newedera bibo, kes do mirdîya xwu tamê dinyay bigîro.

newederadaye/ê *N.* Çî/keso ki, newedera deyayo, dayîşê ci bîyo dibare. *Tr. Yeniden verilen, yeniden yaratılan*. Şima do kaxito newedera daye vinî nekerdayê. O do sereyê şima bitewno.

newedera dayeni *f. M.* Newederadayîş. Newedîla dayeni, fina didîy dayeni, finakî û wextnakî dayîşî dibare kerdeni. Newedera xelq kerdeni, newedera dinya rişteni. *Tr. Yeniden vermek/yaratmak*. Ellah kesî şeno newedera bido. Labelê nêdano. Çunkî do adinî di, ewêzîya nadinî do bibo. Herûnda verênan di kesanê bînan dano, rişeno. Ta ki, ê bînîy jî bêrê meydandê nê dinyayî di bigeyrê bivînê.

newederakerde/ê *N.* Newedîlakerde/ê, newerakerde/ê, newedîrakerde/ê, tepîlakerde/ê, tepîrakerde/ê, tepîyakerde/ê, dibarekerde/ê, dibarkerde/ê, finakerde/ê, newekerde/ê, fina didîy kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni newedera kerdo, fina didîy kerdo, dibareyê ci kerdo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan, tazelenen*. Va: Doyo newederakerde weşdê mi nêşino, doyê mi do finên di hadire bo.

newedera kerdeni *f. M.* Newederakerdiş. Newedîla kerdeni, newera kerdeni, newedîra kerdeni, tepîlakerdeni, tepîra kerdeni, tepîya kerdeni, dibare kerdeni, dibar kerdeni, fina kerdeni, newe kerdeni, fina didîy kerdeni. Çîyên fina kerdeni. *Tr. Yeniden yapmak/etmek, yinelemek, tazelemek, tekrarlamak, ikinci kez yapmak*. A ê çîdê tamweşî û şîrinî ra mird nêbî, girot newedera kerd.

newederaviraşte/ê *N.* Newedîlaviraşte/ê, newedîraviraşte/ê, neweraviraşte/ê. Çî/keso ki fina didiy virazîyayo, ameyo meydan, peyda bîyo, hasil bîyo, sazîyayo, vijîyayo meydan, ameyo dinya, zayo. *Tr. Yeniden yapılan/oluşturulan, yeniden peydahlanan, yeniden icra edilen, yeniden bir araya getirilmek suretiyle kurulan*. Çîyê ma yo newederaviraşte û newederakerde jî jew nêbeno.

newedera viraşteni *f. M.* Newederaviraştiş. Newedîla viraşteni, newedîra viraşteni, newera viraşteni. Kesên yan jî çîyên fina didîy viraşteni, peyda kerdeni, meydan ardeni, saznayeni. *Tr. Yeniden yapmak. Tekrardan meydana getirmek, peydahlamak, ortaya çıkarmak, vücuda getirmek, doğurmak vs.* Ellah şeno zêdê finda verî, ma newedera virazo. Çunkî O, viraştoko heqîqî yo.

newedîladaye/ê *N. Bw.* Newederadaye/ê. Mi rê vajê, însano newedîladaye do se kero, do çi nafê bivîno? Eger do poşman bo, xwu ra ci rê qandê wextêndo bellî fersend deya bî. Poşmaneya peynekêni bîlaheq û bîla sebeb a, fayde nêdana. Eger do seneatnakî bo, xwura Ellahî het xelq

kerdeni, dayeni bê hed û bê hesab a, şeno babetnakî bido. Çirê însanan newedîla bido ki?

newedîraviraşte/ê *N.* Çi çîyo ki newedîraviraşte mi dî, pêrko jî herimîyaye bî. Çîyêndo newedîraviraşte yo hewl, mi ne dîyo, ne jî şinawito.

newekerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi xasekkerden a, bi tamîrkerden a, bi weşkerden a, bi vero vinderden a yan jî bi çîyêndo winasîn a kehaney ra veto, kerdo newe, kerdo weş, ti vajê ki kerdo zêdê verî. *Tr. Yenilenen, güzelleştirilen.* Ti do ê banê xwu yê newekerdî se kerê, biroşê? 2. *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî kesên, fina kerdo zêdê verî, finakî veto meydan, newedîla kerdo, newedera viraşto, tekrar/dibareyê ci viraşto. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan.* Şerbetê ci yê newekerdî, pîzeyê ci tewna.

newe kerdeni 1. *f. M.* Newekerdiş. Çîyên yan jî kesên bi xasekkerden a, bi vero vinderdiş a, bi tamîrkerden a, bi dûzandayen a newe kerdeni, kehaney ra veteni, weş kerdeni. *Tr. Yenilemek.* Ma do jî zerreyê kêdê xwu newe kerê. 2. *f. M.* Newe kerdiş. Teze kerdeni, bi eynî çî ya finakî şekil û bîçimê ci ronayeni, viraşteni, meydan ardeni. *Tr. Tazelemek, yinelemek, tekrarlamak.* Ey çaya mi kerdi newê, esas mi do nêşimitayê.

newekerdok/i *N.* Newekar/i. Kes/çîyo ki;; keno newe, karê ci newe kerdiş o, zano xwu newe kero, kehaney û verêney ra şeno xwu, kesnakî yan jî çînakî vejo û newe kero. *Tr. Yenilikçi, modernist.* Newekerdok do newe kero ki ma newekareya ci bivînê. Newekerdokanê Osmanîyan nêşa Dewleta Osmanîyan bireyno.

newekerdokey *Nm.* Newekarey, newekar/i bîyayeni, wesfê newekaran tey estbîyayeni, newekerdok/i bîyayeni, newekerdokan ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan yan jî sîsteman keno newe, newedera virazeno û keno weş, çîyandê newan ra hez keno, raywanê çîdê newano. *Tr. Yenilikçilik, modernistlik.* Şima yê çirê newekerdokeyda ci ra tersenê ki?

neweki *Teo. Nm.* New rojê bimbarekê ki; verê Roşandê Hecîyan dest kenê pa û fina bi Roşandê Hecîyan a pîya qedênê. Nê rojan di muslumaneyê Dimilîy xwu rê roje tepşenê. *Tr. Kurban Bayramı'ndan dokuz gün önceden başlayıp bayramla biten ve oruç tutulan dokuz günlük mübarek günler.* Kalikê Elî Büyükkayay, pîyê Xal Nofel Büyükkayay Xal Mistefayê Qerexanijî va, ez 94 (neway û çehar) serê ya, mi, Ellahî rê şukur neweka xwu tepişta.

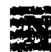
newenewedera *Nn.* Newenewedîra, newenewedîla, newnewedera, newnewdîra, newnewedîla. Verênan xwu vîra kerdişa, newedera karûgurweyên kerdeni. *Tr. Sil baştan, tamamen yeniden.* Mêrdekan ray berdi nezdîyê dewi, dewleti nêecibnê, va: Şima do newenewedera virazê.

newerd *Teks. Nn.* Enco mîyanikî, enco ki zerre ra erzêno bi çinayan. Kêla ki zerre ra û mîyanikî erzêna çinayan. Deştenîya ki kişta zerrî ra û bi şikildê nêasayîşî ya erzêna çinayan. *Tr. Terzilikte içeriden, gizli, estetik, narin bir şekilde atılan bir çeşit dikiş şekli.* Xelfey va osta, ez a nêşena ney vera pê bîyara, ti şenê newerdên bierzê bi ci?

neweş/i *N.* Kes/çîyo ki;; weş nîyo, rind nîyo. *Tr. Olumsuz, iyi/hoş olmayan, insanın hoşuna gitmeyen.* Çîdê neweşî ra qal mekerê ki wa madenê ma nêqelibîyo.

neweşane *Nn.* Zêdê nêweşan a, wesfê nêweşan tey bîyayeni, bi nêweşan mendeni. *Tr. Hastalar gibi, hastalara benzemek.* Ame mi het di nêweşane ronişt, mi va beno ki biraştkî nêweşo. Ti nêvanê o yo ma rê feniy keno!

neweşaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêldê xwu di zêdê nêweşan bîyayeni, wesfê nêweşan tey bîyayeni. *Tr. Duruşuyla hastaları andırmak veya andıran olmak.* Ez a hewna şikê a nêweşaneyda ci bena.

neweşey *Nm.* Weş/i nêbîyayeni, rind/i nêbîyayeni, weşdê kesî nêşiyayeni, kesî rê rind û hewl nêbîyayeni. *Tr. Olumsuzluk. Pek hoşlanılmayan..* Weşey û neweşey ci rê qet a. Halbûkî kes do tayên jî abirno.

neweşîney *Nm.* Weş/i nêbîyayeni, hewl/i nêbîyayeni, rind/i nêbîyayeni, çîyan di weşdê kesî nêşîyayeni. *Tr. İyilik hali olmama, iyi olmama, kötü olma, hoşnutsuzluk.* Weşîneya û neweşîneya ci di zirarên çinî yo.

neweşîni *Nm.* Weş/i nêbîyayeni, tede weşey çinêbîyayeni, tey hewl û rindey çinêbîyayeni. *Tr. İçinde iyilik olmama, iyi/güzel olmama, kötü olma.* Mi neweşîna ci nêdî ki, ez çîyên vaja.

neweyey 1. *Nm.* Neweyîney, neweyîni, newe/ê bîyayeni, kehan/i nêbîyayeni, çîyan ser o xirab bîyayeni nêbîyayeni. *Tr. Yenilik.* Neweyeya çinadê ci ma jî dî bî, ma nêwetardê ki vajo to newe herînayo. 2. Neweyîney, neweyîni, newe/ê bîyayeni, verên/i nêbîyayeni, nikayey, nika bîyayeni, bi zeman a, bi wext a nikayên bîyayeni. *Tr. Yenilik. Zaman ve vakit olarak henüz yeni ve taze olmak; eskiden veya çok önceden olmamak.* Neweyeya ci, ma rê dîrê kabokîy dana qezenc kerdiş.

neweyîney *Nm. Bw.* Neweyey. Kaşka to ra jî neweyîneya ci biasayê. Ma qe Ellahî to rê çimakerdeyey nêdaya?

neweyîni *Nm. Bw.* Neweyey. Aqilê ey neweyînda ci di mend bî.

newês *Mat. Ç. Nn.* Des û new. Amordeni di sabiro ki mabeyndê heştêsî û vîstî do, amoro ki heştêsî dima û verê vîstî yano. *Tr. Sayma sayılarından ondokuz/19 sayısı.* Newêsî ra des bivijîyo û vîst û jew serneyo, keno hîris.

newiki *Mat. Nm.* Çîya ki ser o nimroyê 9î esto. Çîya ki sabirê ci new o. *Tr. Dokuzlu, üzerinde dokuz numarası bulunan şey.* Mi newika xwu dê didikda ey a sîyaki ro û ez bîya jew jî. Eger o jî, a desika sûri bişo bigîro, ma do jew bi jew bê.

newirîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki salmekî, bê dûzan arêbîyayo pêser, qatê serdê pê bîyo, bincomî bîyo, bîyo zêdê etorên a. *Tr. Düzensiz ve gelişigüzel toplanan, kırıştırılacak şekilde katlanan, paçavra gibi toplanan.* Ez a şewra ra yo, çinayê xwu yê newirîyayî bi utî ya dûz kena, cayanê ci yê pincirîyayan dûz kena. 2. *N.* Çî/keso ki, bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bîyo bincomî, alawîyayo, bîyo serûbinî, henciqîyayo, bîyo binpay û payan bin di alawîyayo, henciqîyayo. *Tr. Kedi, köpek, tazı ve bunlara fiilen benzeyen kimselerde ezilen, ayaklar altına alınan, katlanan, top gibi oynatılan, adeta şekli değiştirilip başka olumsuz bir şeye benzetilen.* Kutiko newirîyaye ez texmîn nêkena ki, deha biwetaro bêro na taxi. 3. *N.* Çî/keso ki bi sûsan û neqşan û xembilikan a xemilîyayo, sosinneyayo, neqşîyayo, neqşîy û sûsîy xembilikîy deyayê piro. *Tr. Süs, nakış ve çeşitli bezenmiş şeylerle yapılan, ortaya çıkarılan.* Cewab da û wina va: Birayê min ê ezîzêno! Bizanê ki ez bi ê çîdê newirîyayî ya şa bena, ci ver ra pexîley nêkena, ci ver ra mixul nêwena. Çunkî eger îcab bikerdayê û wextê ci hasil bîyayê, Ellahî nodo bîn jî binewirnayê.

newirîyayeni 1. *f. M.* Newirîyayîş. Bi şikildê bêdûzanên a, salmekî pêser qulojîyayeni, qatê serdê pê bîyayeni, bi şikildê pincirîyayîşî ya arêbîyayeni, zêdê ginda ya bîyayeni, zêdê gindayên a yan jî etorên a pêdi alawîyayeni, serdê pê şîyayeni. *Tr. Gelişigüzel toparlanmak, düzensiz ve kırışacak bir şekilde katlanmak, iç içe yuvarlanmak veya katlanmak, kırışacak şekilde toplanmak.* Mi zana a do çinay pêroy binewirno. Labelê ay nêzana çinayo newirîyaye rew rewî utî nêbeno. 2. *f. M.* Newirîyayîş. Kutik û pisîngan û tajîyan û delan û heywan û kes û çîyandê zêdê nînan di pê gewixnayeni, pê bincomî kerdeni, pê henciqnayeni yan jî hasil bîyayena nê hal û wezîyetî. *Tr. Kedi, köpek, tazı vb. hayvanlarda veya bunlara fiilen benzeyen kimselerin birbirlerini debelemesi, birbirlerini ezmesi, birbirini altına alması veya bu olayların gerçekleşmesi.* Ê kutikê girdî, o kutiko werdî newirna. Şima do newirîyayena ê kutikdê werdî bidîyayê! 3. *f. M.* Newirîyayîş. Bi sûsan û neqşan û xembilikan a xemilîyayeni, neqşîyayeni, sosinneyayeni, weş bîyayeni, awan bîyayeni. *Tr. Nakşedilmek, süslenmek, nakışlarla bezenmek, iyi bir şeye benzetilmek.* Camîya ci weş newirîyê. Mi cara camîyênda winî newirîyayê ne dî bî, ne jî vînê bî.

newirnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki;; jewî yan jî çîyên bi serbindo kerdiş a arêdayo pêser, qatê serdê pê kerdo, salmekî qat kerdo. *Tr. Gelişigüzel dürülen, düzensiz olarak toplanan, gelişigüzel katlanan, kırıştırıp buruşturmak suretiyle toplanan.* Çinayo newirnaye xwu ra do wina çirç bo. Madamo ki şima qayîlîy nêbîy çina çirç bo, şima do wina nênewirnayê. 2. *N.* Kutik û pisîng û tajî û çî û keso winasîno ki bi pênîştiş a gewixîyayo, bincomî bîyo, henciqîyayo. Çî/keso ki bincomî bîyo, gewixîyayo, zirar deyayo bi ci, bi henciqîyayîş a kesên yan jî çîyên bin di alawîyayo, zirar vînayo. *Tr. Zarar verilmek suretiyle adeta yoğrulan, ezilen, katmerli olarak katlanan.* Kutiko newirnaye bî ze mîro alawîyaye! 3. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên bi sosinnayen a, bi neqişnayen a, ci xemilnayen a viraşto, dayo dûzan. *Tr. Nakışlarla, süslerle, bezelerle yapılan, şamaroğlanına benzetilen.* Epirmeyê şima o newirnaye do tirim kêrê bikewo?

newirnayeni 1. *f. M.* Newirnayîş. Qat kerdena bê dûzani, bê dûzanên a qat kerdiş, serbindo kerdeni, salmekî çîyan qat kerdiş. *Tr. Yuvarlak olarak katlamak, dürüm veya toparlak olarak eşyaları katlamak.* Ti ya ê çinayan çirê winî newirnena? Weş qat ki! 2. *f. M.* Newirnayîş. Pê gewixnayena pisîngan, pê bincomî kerden a pisîngan û çîyandê zêdê pisîngan. *Tr. Kedilerin birbirini ezmesi, tırmalayarak birbirini alta alıp ezmesi.* Pisîngê pê newirnenê. 3. *Zv. M.* Newirnayîş. Pê henciqnayeni, pê bincomî kerdeni, pê gewixnayeni, jewî xwu bin kerden û zirar ci dayeni, ci henciqnayeni. *Tr. Ezmek.* Ey, filan kes kerd xwu bin û newirna. 4. *f. M.* Newirnayîş. Bi derz a viraşteni, bi derz a sosinnayeni, bi deştenî ya sûs cidayeni. Bi deştenî ya neqşîy kerdeni. *Tr. Dikmek suretiyle bir şeyi, veya bir*

kimseyi bir şeye veya bir kimseye benzetmek, nakış yapmak, nakışlamak. Şima do o çina winî nênewirnayê. Şarî babetna newirnayo, ê înan deha bîyo weş.

newirnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki;; newirneno, karê newirnayîşî keno, wesfê newirnokan tey di esto. Kes/çyo ki; kesên yan jî çîyên bê dûzan û bê fesal û bêbîçim qatê serdê pê keno, pêdi alaweno, keno zêde etorên a û dûzeya ci beno û pincirneno û winî verdano. *Tr. Herhangi bir şeyi hususi kırışacak, buruşacak, düzeni bozulacak şekilde katlayan, katmer şekline getiren, yuvarlak olmaması gerektiği halde dürülerek toplanan.* Eger cayên di newirîyaye û newirnaye û newirîyayîş bibo, helbet ki newirnokê ci jî bibo. Çunkî usûlêno ki cayên di bîyokên bibo, gereg ki kerdokê ci jî bibo. 2. *N.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên xwu bin di bincomî kerdo, xwu bin di alawito, henciqnayo, qatê serdê pê kerdo, ardo deraxdê merdişî di verdayo. *Tr. Köpekgillerde olduğu gibi ezen, altta adeta ezerek yuvarlatmış olan.* Şima nêşenê mi rê vajê newirnokê nê kutikdê zêdê bêterî filan cewriko werdîkek o. Kamcînî ki kerdo, kutikêndo hewna ney jî girdêrî yo. 3. *N.* Çî/keso ki karê sûsan û neqşan û xembilikan kerdo, bi dûzanêndo weş û delala kesên yan jî çîyên newirnayo, neqişnayo, sosinnayo, neqşîy û sûsîy û xembilikîy dayê piro û neqişnayo. *Tr. Süsleyen, bezeyen, nakışlayan, süsleyen.* Kam şeno vajo newirnoko tewro ravey Ellah nîyo!? Heşa summe heşa! Ey ser ra newirnok çinî yo.

newirnokey 1. *Nm.* Newirnok/i bîyayeni, wesfê newirnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên newirneno, pincirneno, keno bincomî, keno zêdê gudênda alawî, xwu bin di henciqneno, keno binpay, avorneno, qatê serdê pê keno, qulojneno serdê pê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi ezen, hamur gibi yoğuran, alt üst eden, düren.* Mi rê ki ey ser o newirnokeyênda winî zalimi çinî ya. 2. *Nm.* Kes/çîyo ki; neqişneno, soisnneno, xemilneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Süsleyen, nakışlayan, bezeyen olmak.* Newirnokeyênda winî ecêbi ancax Ey ser o bibo.

newisîyaye/ê *N.* Çî/keso ki, awi mîyan di mendo û masayo û bi no babet a herimîyayo. *Tr. Islama, suda şişerek bozulan madde.* Çîyo newisîyaye herimêno.

newisîyayeni *f. M.* Newisîyayîş. Awi mîyan di masatena çîyandê werdan, çîyandê qezencan. Bi awi giroten a masayena çîyandê werdana ki werdîy bi no babet a herimênê. *Tr. Islamak, gıda maddelerinin su almak suretiyle şişmesi ve bozulması.* Mercûy newisîyay bî. Cora ma çekerdîy.[1]

newisnaye/ê *N.* Çî/werdo ki kesên yan jî tayêni awi mîyan di bi vêşî vindarnayena masnayo û herimnayo. *Tr. Suda fazla bekletmek suretiyle şişirilip bozdurulan gıda maddesi.* Ey fek nêna bi ê werddê newisnayîya.

newisnayeni *f. M.* Newisnayîş. Çîyêndê werdî yan jî zêdê ney awi mîyan di bi verdayî şa masnayeni, sebebê awi girotişdê ci bîyayeni. *Tr. Suda fazla bekletmek suretiyle şişirmek ve bozulmasına neden olmak.* Şima senîn kerd, nê nehayê weş û delalîy newisnay?

newisnok/i *N.* Kes/çîyo ki; karê newisnayîşî kerdo, çîyên newisnayo, bi masnayen a çîyêndê werdî herimnayo. *Tr. Islayan, gıda maddelerini suda şişirerek bozulmasına neden olan.* Newisnokê ci ez nîya. Çiman mi ser o meberê meyarê!

newisnokey *Nm.* Newisnok/i bîyayeni, wesfê newisnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê werdî newisneno, vêşî awi bi cidayen a masnayo û herimnayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Islamacılık, fazla su vermek suretiyle şişirip bozmak veya bozduran olmak.* Newisnokeya ci namdar a. Keye di werdan pêrini a newisnena.

newixîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; aweri bin di masayo. *Tr. Suda şişen.* Çuwalo newixîyaye do biherimîyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yan jî çîyên bin di mendo û hinciqîyayo, bîyo paymal. *Tr. Herhangi bir şeyin veya kimselerin ayakları altında ezilen, zarar gören.* Merdimo newixîyaye rew rewî îflah nêbeno.

newixîyayeni 1. *f. M.* Newixîyayîş. Awi bin di masayeni, awi di fetisîyayen û masayeni. *Tr. Suda şişmek, suda şişerek ölmek.* Mêrdek awi di newixîya bî, goştê ci bîbî vila. 2. *f. M.* Newixîyayîş. Jewî bin di yan jî tayêni bin di gewixîyayeni, paymal bîyayeni. *Tr. Birinin altında kalıp ezilmek, paymal edilmek.* Mêrdekî va: Şima ez newixnaya.

newixnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên awi di masnayo û kişto, fetisnayo. *Tr. Suda boğdurularak öldürülen veya ölmesine neden olunan.* Vîştirayo newixnaye do se bo? 2. *N.* Kes/

---

1 Çî/werdê newisîyayey emaret benê. Labelê çî/werdê nermijîyayey nêbeşirênê, emaret nêbenê.

çîyo ki; jewî bin di hinciqîyayo, newirîyayo, gewixîyayo, jewî yan jî çîyên newixnayo. *Tr. Ezdirilen, ezilen.* Merdimo newixnaye do nêşo bin ra bivijîyo. Çunkî tede nekme nêmendo.

newixnayeni 1. Newixnayîş. Fetisnayeni, veng û solixê ci bi awera peysnayeni, awi di bi fetisnayîş a kişteni. *Tr. Suda sesini soluğu keserek öldürmek, boğmak.* Mi awi di newixna û kişt. 2. *f. M.* Newixnayîş. Xwu bin kerden û xwu bin di pirodayeni, henciqnayeni, gewixnayeni, newirnayeni. *Tr. Altına alıp ezmek.* Kutikan pênewixna.

newmenge/ê *N.* Qeço/a newmenge/ê, tûtek û piteka newmengê. *Tr. Dokuz aylık çocuk veya anne karnındaki bebek.* New menge bî, ver şî.

newqi *An. Nm.* Newqa pîzî. Cayo ki, çoşmedê mîdî di vengane o, mîyanê ci vengo ki wexto ki çîyên, payên gunena piro, nefesê kesî birêno. *Tr. İki kenardaki karın boşluğu.* Çuweyên kaleki ra guna newqda ci ra, îspatey ci ro nefes birîya, dîrê deqey vîra şî.

newres/i *N.* Kes/çîyo ki;; newe dest bîyo resnayenda ci ya, o yo newe reseno, newe bîyo. *Tr. Yeni yetme, yeni yetişme, yeni oluşturulan, oluşturulma aşamasında olan.* Estoro newres, vaşo newres, keso newres ûzn.

newresey *Nm.* Newres/i bîyayeni, newe/ê resayeni, newe newe virazîyayeni, newe dest bi virazîyayenda ci, dest bi meydan amîyayenda ci, dest bi bîyayenda ci, dest bi resnayenda ci bîyayeni. Wesfê newresan ser o bîyayeni. *Tr. Yeni yetişmek, yeni yetme olmak, yetiştirilmesine yeni başlanmak, yapılmasına veya oluşturulmasına henüz yeni başlamak.* Newreseya ci, ci rê çîyên vinî nêkena, bîlakîs ci rê xeylên çî jî dana qezenc kerdeni.

newresi *Nm.* Newrezi. Nameyêndê keynekan o ki, maneyê xwu newresey ra gîno, ze ki maneyê ci beno, "kes/keyneka ki, a ya newe resena, hewna xeşîm a, hewna ecemî ya, keyneka ki, dest bîyo resnayenda ci ya." *Tr. Yeni yetme, yeni yetişen kız.* Newresi do meşti şiro kê kalikdê xwu, qandê coy hadreya xwu kena.

nexas/i *N. Bw.* Pêxas/i 1. Merdimêndo nexas bî, ez, xwu ci ra pawena.

nexasey *Nm. Bw.* Pêxasey 1. Nexaseya ci, tim jî ma mîyan di bîya sebebê lej û qehrûqotikî.

nexem/i *N.* Bêxem/i. Kes/çîyo ki;; xem nêkeno, xemê ci nîyo, ci rê tîya ra ameyo û ûja ra şîyo, ci rê heme çî û kes qet o. *Tr. Umursamaz, umursamayan, önemsemeyen.* Mi rê tew nameyê ê nexemî mevajê! Ez tew qayîl nîya nameyê ê nexemî biaşnawa!

nexemane *Nn.* Bêxemane. Zêdê bêxeman a, bi nexeman mendeni, wesfê bêxeman tey estbîyayeni. Ê ki xema ci nîya, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Umursamazlar gibi, önemsemezler gibi, gamsızcasına.* Pîyê ci kişîya bî, ame ûja di nexemane ronişt û goşdareya hergî heyfî kerdi.

nexemaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di nexemane/ê bîyayeni. *Tr. Gamsızlar gibi olmak, umursamazcasına bir şekilde olmak.* Key ki şima nexemaneyênda winî girani dî, bêrê ki ma newedera qisey bikerê.

nexemey *Nm.* Bêxemey, bêxem/i bîyayeni, nexem/i bîyayeni, wesfê nexeman tey bîyayeni, xema ci nêbîyayeni. *Tr. Umursamazlık, gamsızlık.* Nexemey wesfê Muslimanan nîyo.

nexêr *N.* Nê. Cewabo ki "e" yan jî "nê" rê bi şikildê "nê" ya deyêno. *Kur. Na. Tr. Hayır, olmaz, yok.* Ti do bi ma ya bêrê? Nexêr (nê). Ez bi şima ya nîna.

nexilîyaye/ê *N.* Pirbîyaye/ê, fekrabîyaye/ê, qirirabîyaye/ê, lewanrabîyaye/ê, lewanlewbîyaye/ê. Çî/keso ki hendo ki bîyo pir, eynî bîyo sîlle, bîyo fek ra. *Tr. Lebaleb olan, dop dolu olan, ağzına kadar dolu olan.* Sîtilo nexilîyaye û nênexilîyaye do kotî di roneyo?

nexilîyayeni *f.* Nexilîyayîş. Pir bîyayeni, mîyanê ci pir bîyayeni, fek ra bîyayeni, hettanî qiri bîyayeni. *Tr. Dolu dolu olmak, doldurulmak.* Nexilîya tepîya ci ra bî geyrî.

nexilnaye/ê *N.* Pirkerde/ê, sîllekerde/ê, çimîrakerde/ê, fekrakerde/ê, lewrakerde/ê, lewanlewkerde/ê, qirirakerde/ê. Çî/keso ki hettanî ki şîyo de, jewî yan jî tayêni dekerdo de, bi no şekila kerdo pir. *Tr. İyicesine doldurulan, ağzına kadar doldurulan, lebaleb edilen.* Menexilni. Ki finen ti binexilnê, ti deha nêşenê mîyan ra vejê. Bizani ki çîyo nexilnaye rew rewî veng nêbeno.

nexilnayeni *f. M. Nexilnayîş.* Pir kerdeni, lewanlew kerdeni, fek ra kerdeni, sîlle kerdeni, qiri ra kerdeni, çimî ra kerdeni. hettanî çimî yan jî fekî yan jî lewan pir kerdeni. *Tr. Ağzına kadar doldurmak.* Boka ti binexilnê ki çimê ci mirdîy bê.

nexilnok/i *Nn.* Çî/keso ki, çîyên yan jî kesên nexilneno, karê nexilnayîşî keno, keno pir, keno fek ra, keno çimîra, keno lewanlew, hettanî fek keno pir, keno sîlle. *Tr. Ağzına kadar dolduran, lebaleb eden.* Mi çîyo nexilîyaye nêdî ki, ez nexilnokê ci bipersa!

nexilnokey *Nm.* Nexilnok/i bîyayeni, wesfê nexilnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên keno pir, keno sîlle, keno çimî ra,

hettanî ki şino de, keno pir; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Doldurmak, dolduran olmak, ağzına kadar dolduran olmak.* Nexilnokeya hettanî kotî do şiro? Bol bol hettanî serna şiro.

nexilt/i *N.* Jewane/ê, safî. Çî/keso ki, tey xiltey çinî ya, tey têtewraney çinî ya, pêro pêdi jew o. *Tr. Katışıksız, sade, net, homojen. Karışık veya karışım olmayan.* Boka nexilt bo. Eger xilt bo, ez nêgîna.

nexiltey *Nm.* Jewaney, jewane/ê bîyayeni, safîyey, safî bîyayeni, têtewr/i nêbîyayeni, nexilt/i bîyayeni, pêdi jew bîyayeni, pêtewrok/i nêbîyayeni, tey zewmbî cisin çî nêbîyayeni. Mesela eger camêrd ê, pêro camêrd bîyayeni, eger cinî yê pêro cinî bîyayeni, eger mercû yê tey nehay nêbîyayeni, eger babetên mercûyê rind ê, pêro eynî bîyayeni, rindeya jû bîyayeni, zewmbî babet tey mercûy çinêbîyayeni. *Tr. Sadelik, katışıksızlık, homojenlik, karışık veya karışım olmamak.* Bolkî çimê ci nexilteyda ci ser o bî, o babet jî ma het di çinêbî.

nexore/ê *Cog. N.* Nexorî. Çî/keso ki, xorî nîyo. *Tr. Sığ. Derin olmayan.* Dengizo nexore di petrol bol vîneyêno. Labelê dengizdo xore di hend çî nêvîneyêno.

nexoreyey *Cog. Nn.* Nexorîyey, xorî nêbîyayeni, wesfê xorîyey tede çinêbîyayeni. *Tr. Sığ olmak. Derin olmama.* Nexoreyey di zirar çinî yo, qe beno ki kar bibo.

nexurt/i *N.* Kes/çîyo ki; xurt û egît nîyo, tersanok o, tersinok o, fisonek/i. *Tr. Korkak, ürkek.* Merdimo nexurt, nêşeno alvêr û bazirganey bikero.

nexurtey *Nm.* Nexurtîni, nexurtîney, xurt/i nêbîyayeni, egît/i nêbîyayeni, qehreman/i nêbîyayeni, fisonekey, tersinokey, tersanokey. *Tr. Korkaklık, ürkeklik.* Nexurteya ci nê, xurteya ci ecêbênda giran a.

ney *Zn.* Vajekên a ki, dewamandê qisebendan di, herûnda naman di, bi şikildê îşaretî ya vajêna, nûşêna. *Tr. Cümlelerin devamında "bu" sıfatı anlamına gelir.* Eger derba ney mi ro nêgunayê, ez bi derberda ey a nêkewtê.

neyar/i *N.* Kes/çîyo ki; yar û dost nîyo, dişmen o yan jî zêdê dişmenan yo, bi ci ya emeley nêbena. *Tr. Dost olmayan. Düşman, güvensiz.* Kes do yar û neyarê xwu bişînasno. Merdimo salme yar û neyarê xwu nêzano.

neyarane *Nn.* Zêdê dişmanan a, ze ki dişmen bo, dişmen senîn beno winî bîyayeni, bi şikildê dostanan nê. *Tr. Düşmanca.* Ey neyarane kerd, gereg ki dostane bikerdayê.

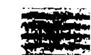
neyaraney *Nm.* Bi şikildê neyaraney a, şeklê neyarey senîn ki beno winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Düşmanların yaptığı gibi yapmak.* Kaşka mi rê jî fêlêndê neyaraney bimojnayê, wexta mi zanayê mi se kerdê?

neyarey *Nm.* Neyarîni, neyarîney, yar/i nêbîyayeni, dişmen/i bîyayeni, bêemel/i bîyayeni, pa emel nêbîyayeni, dost nêbîyayeni, la ki dişmen bîyayeni. *Tr. Dost olmamak, düşman olmak, güvensiz olmak.* Eger ki mi diremên jî tey neyarey bidîyayê, ez deqeyên tenya jî het di nêmendê.

neyarîni *Nm. Bw.* Neyarey. Mi rê neyarîna xwu nêmojnaya. Eger mi rê jî neyarîna xwu bimojnayê...

neya tepîya *Çn.* Neya dima. O çîyo ki qalê ci yo beno, ey dima, badê ci, badê xwu. *Tr. Bundan sonra, bunun ardından.* Eger ma bişê, ma do neya tepîya bêrê karê şima biqedînê.

neyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; neyayo bi kesên yan jî çîyên o, bi qisan a tey teşxele keno, bi qisan a lingi dano piro, bi qisan a xetayanê ci vano, bi qisan a kemaneya ci vano, po qergaşe keno yan jî qergaşeyo pa beno, lejo pa beno, jew neyayo bi ci. *Tr. Tartışan, tartışılan, eleştiri yağmuruna tutan veya tutulan, sözlü kavga eden veya edilen.* Mi kerd qelbê ê merdimdê bi ci yo neyayî bişikno. Mi fina va lanetî şiro çimdê şeytanî û ez ci ra geyrî bîya. 2. *N.* Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên nayo ci, bi ci ya temaso cînsî viraşto, ci rê tacîzo fîilî bîyo, nameyê ci bi ci ya vajîyayo. *Tr. Cinsi münasebete girilen, fiili taciz edilen.* Vanê: A cenîya vinîbîyayê, darîstan di merde vîneyaya û cirê xirabey bîya. 3. *N.* Çî/keso ki diskîyayo bi çîyên o yan jî kesên o, zeliqîyayo bi ci, temasê kesên yan jî çîyên bîyo. *Tr. Bitişen, yapışan, yanaşan.* Ma lajekê po neyayî guna kerd, neya po?

neyayeni 1. *f. M.* Neyayîş. Zêdê lejîya minaqaşe kerdeni, xwu po kerdeni, po bîyayeni, bi şikildê qergaşeyên a pêyo neyayeni, pêdi lej kerdeni, bi qisanan jewî tenkît kerden û pa bi qisan a lej kerdeni, ci ra geyrî nêbîyayeni. *Tr. Şiddetli eleştirmek/eleştirilmek, şiddetli tenkit etmek/edilmek, sözlü saldırıya uğramak/uğratmak, şiddetli ve sözel olarak eleştirilmek.* Mi va, ma do panc parî kerê, ê pêro neyay bi min o. 2. *f. M.* Neyayîş. Ci neyayeni, bi ci ya vajîyayeni, qandê minasebetêndê cînsî namê ci pa ravêrîyayeni. *Tr. Başkasıyla cinsi ilişkliye girilmiş olmak.* Nika ki neya to, ti wexta vînenê. Tew xwu rê tîya ra biremi! 3. *f. M.* Neyayîş. Pa diskîyayeni,

pa zeliqîyayeni, pa bîyayeni, pêya neyayeni. *Tr. Yapışmak, bitişmek, dokunmak, temas etmek.* Ez tenekên neyaya pa, ey ez kutê serdê adilganî kerda.

neye/ê *N.* Kes/çîyo ki;; neyêno bi kesên a, bi kesên a lejê fekî keno, minaqaşe keno, bi kesên a qiri qiri keno. *Tr. Münakaşa eden, tartışan, ağız kavgası yapan, eleştiren.* Şima şenê ê merdimê neyî, bîyarê mi rî?

neyeni *f. M.* Neyîş. Bi ci neyeni, pa minaqaşe kerdeni, tey qiri qiri kerdeni, bi kesên a pêya neyeni, bi kesên a lejê fekî kerdeni. *Tr. Tartışmak, eleştirmek, ağız dalaşı/kavgası etmek.* Herga ki ez berey manena, neyêno mi. Ez deha nêwetana ki xwu rê xwuserî karên bikera.

ney ra 1. *Ç.* Nê çîra, rîdê nê çîra, nê kesî ra, rîdê nê kesî ra. *Tr. Bu sebep/yüzden, bu sebeple, bundan/ötürü, bu saikayla.* Di rojî yo linga min a dejena. Doktorî mi rê vato cayên meşorî. Ney ra o, ez a nêşena bêra kê şima. 2. *Ç.* Ci ra, ci ra bîyayeni, ey ra zayeni, ci ra zayeni, ci ra kewteni, çîyê ê ey bîyayeni, ê ey nêbîyayeni, ê ney bîyayeni, nê merdimî ra bîyayeni. *Tr. Bundan, ona/buna ait olma, bununki olma, bundan olmak/doğmak, bunun dölü olma.* Eger o merdim dişmenandê mi ra nêbîyayê, mi do ey dayê jî. Madamo ki înan ra yo, ez nêşena bida ey jî. O qeço ki şima yê vanê, ey ra bî. Şima vêşî ser di nêşîyayê.

ney ser *H.* Cora, nê semedî ra, nê semedî ser, qandê coy, nê sebebî ra. *Tr. Dolayısıyla, bunun üzerine, bundan ötürü, binaenaleyh vs.* Mi rê va, eger ti bi ma ya bêrê, ez nîna û dima jî ageyra embazandê xwu ser û înan rê va, şima do jî bi ey a nêşirê. Ney ser, mi jî çi embazê ma estîy bî, pêro ci ra kerdîy serd û abirnay. Zê şilûtî tenya mend.

ney ser ra *P.* Cora, cokarê, na poxi ra, ê sebebî ra, ê semedî ra, bi no wesîle ya. Wexto ki karûgurweyên o keno bibo yan jî nêbo; labelê sebebê bîyayîşdê ê karî yan îptal beno yan texirêno yan ci ra fek verdeyêno yan jî eger do nêbîyayê û bîyo, a nê wezîyetî di, qandê wezîyetdê newî na vajeki vajêna. *Tr. Bunun üzerine, bundan dolayı/ötürü, bu sebeple, bunun için, bu saikayla, binaenaleyh, buna binaen, bu nedenle.* Ma qandê hewlînda înan kerd ki ê karî bikero, înan lingi dê bî piro, vat bî wa nêbo. Ney ser ra ma jî ê karî ra fek verda.

nezan/i *N.* Nêzanaye/ê, cahîl/i, bîlmez/i, nêwende/ê, neerbab/i. *Tr. Aklı ermeyen, bilmez, cahil, okumamış.* Ez bixwu ci rê bol nêvînena. Çunkî nezan o.

nezanane *Nn.* Zêdê nêzanan bîyayeni, bi nezanan mendeni, wesfê nezanan tey bîyayeni. *Tr. Bilmezler gibi olmak, bilmezcesine, cahiller gibi.* Ez şîya aja di nezanane ronişta. Înan jî beno ki ez biraştkî nezana.

nezananey *Nm.* *şekil û* bîçim û mêl û meşdê xwu di zêdê nezanan bîyayeni, bi nezan an mendeni. *Tr. Bilmez veya cahiller gibi olmak.* Ez nezananeyda ci rê maneyên nêşena bida. Mi rê ecêb yeno!

nezaney *Nm.* Nezanîni, bîlmezey, nêwendeni, cahîley, bêhayey. Nezan/i bîyayeni, wende nêbîyayeni, haydar nêbîyayeni, çîyan û gurweyan ra haydar nêbîyayeni. *Tr. Cahillik, bilmezlik, okumamışlık, eğitimsizlik.* Nezaney, çîyênda pîs a. Kes şarî mîyan di beno rîsîya.

nezaret *Er. Nn.* Binçim, çiman bin di bîyayeni, çiman vero bîyayeni, nezerî bin di bîyayeni, winîyayeni, bal ser o bîyayeni. *Tr. Gözaltı, gözaltında olmak, bakarak olmak, nezaret.* Mi ci rê nezaret kerd, nêrema.

nezaretbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên bîyo qayteyê ci, qayte bîyo, vero vinderîyayo. *Tr. Mukayyit olunan, beklenen, önünde durulan.* Qeço nezaretbîyaye ageyrêno, o nezaret nêbîyaye beno gidî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; erzîyayo nezaretxane, gêrîyayo nezaret, gêrîyayo çiman bin, bîyo binçim. *Tr. Nezarete atılan, gözaltına alınan, gözetim altına alınan.* Mehkûmo nezaretbîyaye, do dadesên rojîy bigêrîyo nezaretxane.

nezaret bîyayeni 1. *f. M.* Nezaretbîyayîş. Qayte bîyayeni, vero vinderîyayeni, ci winîyeyayeni, ci rê nezaret bîyayeni. *Tr. Bakılmak, nezaret edilmek, bakım verilmek, mukayyit olunmak.* Ez nêşena vaja ez nezaret nêbîya, ez nezaret bîya. Labelê nezaretê mi kemî bî. 2. *f. M.* Nezaretbîyayîş. Nezaret erzîyayeni, çiman bin erzîyayeni, çiman vero vindarneyayeni. *Tr. Gözaltına alınmak, gözetim altına alınmak, nezarete alınmak.* Eger ez ûja di nezaret bîyayê, înan nêşayê mi ro do.

nezaretkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki;; kesên ci ro nezaret kerdo, o yo ci vero vindeno, o yo qayteyê ci beno. *Tr. Mukayyit olunan, bakılan, bakımı yapılan.* Bostano nezaretkerde çi zano wina bixeripîyo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; erzîyayo nezaretxane, kewto çiman bin, bîyo binçimî, binçimî bîyaye. *Tr. Göz/gözlem altına alınan, nezarete atılan/alınan.* Merdimo nezaretkerde senîn beno ki nezaretxane di kişêno? Na kemaneya

kê ya?

nezaret kerdeni 1. *f. M.* Nezaretkerdiş. Vero vinderdeni, vero bîyayeni, qayteyê ci bîyayeni, ci vero vinderîyayeni, warî kerdeni. *Tr. Bakmak, bakımını yapmak, nezaret etmek, beslemek, önünde durmak, mukayyit olmak.* Mi ci rê nezaret kerd. Labelê fina jî nêageyrê. 2. *f. M.* Nezaretkerdiş. Nezaretxane eşteni, binçimî kerdeni, binçim kerdeni. *Tr. Gözaltına almak, nezarete atmak, gözetimm altına almak, göz hapsine almak.* Eger înan nezaret kerdayê, soyînê ci do wina nêbîyayê.

nezaretxane *Nn.* Cayê nezaretî, cayo ki kesên yan jî çîyên gînê binçim, cayo ki kes çiman bin di beno, cayo ki kesên tey gêrêno çiman bin. *Tr. Nazerethane, gözaltı yeri.* Ey o merdim di rojîy nezaretxane di vindarna.

nezdêk/i *N.* Bol/zaf nezdî. Çî/keso ki, kesî ra yan bi mîtroyan a yan jî bi zemanî ya deha ravey o, mabeynê ci kemî yo, bol/zaf nîyo. *Tr. Yakıncak, çok yakın.* Hesrîy kewtîy may çiman û wina va: Lajek mi ra nezdêk o. Labelê keyneki tîya ra bi xwupay a hendê rayênda di rojan dûrî ya.

nezdêkey *Nm.* Nezdêk/i bîyayeni, wesfê nezdêkan ser o bîyayeni. Çî û kesan di, kesî ra kişta zemanî û mabeynî ya bol nezdî bîyayeni. *Tr. Çok yakın olma.* Nezdêkeya ci, ma rê nêercîyê. Kaşka ma ra nezdêk/i nêbîyayê.

nezdî *N.* Çî/keso ki, kesî ra dûrî nîyo, kesî heti do, goreyê çîyandê bînan bi metroyan û wextî ya kesî ra deha raveyo. *Kur. Nêz, nêzîk. Tr. Yakın.* Nezdî ra ma do şirê ûja. Şîyayena ma nezdî ya, dûrî nîya.

Nezdî Asya *Cog. Nm.* Asyaya ki nezdîyê Awrûpayîjan a. Asyaya ki Erebîy û Tirkîy û Kurdîy û Îranî yê tey coyênê. *Tr. Yakın Doğu, Orta Doğu.* Nezdî Asya di kam coyêno?

nezdîkek/i *N.* Nezdêkek/i. Çî/keso ki, kesî ra yan bi metroyan a yan jî bi zemanî ya bol û bol nezdî yo, xeylên ravey o, ti vajê ki yan o yo ci het di yan jî o yo ci ra aseno. *Tr. Çok yakın, oldukça yakın, yanı başında olan.* Nê keko. Ez şena bigîra. Bewnî mi ra nezdîkek o.

nezdîkekey *Nm.* Nezdêkekey, nezdîkek/i bîyayeni, wesfê nezdîkekan ser o/tey bîyayeni. Çî/keso ki, kişta metroy û zemanî ya kesî ra bol û bol nezdî yo, kesî ra ravey o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Oldukça yakın olmak, yanı başında olmak.* Hele na nezdîkekey û na tembîhley! Nê hurdina pîya benê?

nezdîyane *Nn.* Ze ki nezdî bo, bi nezdîyan mendeni, wesfê nezdîyan ser o bîyayeni. *Tr. Yakın gibi, yakınca.* Mi rê jî nezdîyane ame.

nezdîyaney *Nm. şekil* û bîçim û meş û mêlî di nezdîyane bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nezdîyan ser o bîyayeni. *Tr. İş ve işleyişinde yakın gibi bir eda ile.* Nezdîyaneyda ci ra megazincî, ki to ra dûrî kewo, ti deha rew rewî nêşenê ci resê.

nezdîyey *Nm.* Wesfê çî û kesandê nezdîyan, nezdî bîyayeni. Kiştda mîtroyan û zemanî ra, kesî ra nezdî bîyayeni, kesî ra ravey bîyayeni. *Tr. Yakınlık.* Birayê mi, ti yê mi fehm nêkenê! Nezdîyey nezdî yo jî, ez a nêşena nezdîyeyda ci ra nafên bivîna. Ez a vana ki boka nezdîyeya ci mi rê tayên biercîyo.

nezelîyaye/ê *N. Bw.* Neselîyaye/ê. Şitê ci yo nezelîyaye do gamekna amîn bo.

nezelîyayeni *f. M.* Nezelîyayîş. *Bw.* Neselîyayeni. Çiçî nezelîya bî, çiçî nênezelîya bî?

nezelnaye/ê *N. Bw.* Neselnaye/ê. Çimeyê înîdê înan o nezelnayeyo pak herikêno.

nezelnayeni *f. M.* Nezelnayîş. *Bw.* Neselnayeni. Kaşka şima wina nênezelnayê. Nezelnayena winasîni wa qe çinêbo.

nezor/i *N.* Gengaz/i. Çî/keso ki kerdena ci çetini nîya. *Tr. Kolay, basit, rahat.* Mi vatê beno, do bol çetin bo. Mi rê nezor ame.

nezorey *Nm.* Nezor/i bîyayeni, wesfê nezoran ser o/tey bîyayeni, gengazey, gengaz/i bîyayeni. Çî/keso ki, zor nîyo û gengaz o, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nezoran ci ser o bîyayeni. *Tr. Kolaylık, basitlik, rahatlık.* Ti şenê mi rê nezorey û gengazeya ci îzah kerê?

nê 1. *Nn.* Persênda yan "e"y di yan jî "nê" di cewabê nêbîyayen o. *Kur. Na. Îng. No. Tr. Hayır/yok.* Ti do ewro şirê mekteb? Nê, ez do nêşira. 2. Dimilî di veromekên o ki, nêbîyayeni îfade keno. *Tr. Değil, olmazlık, olumsuzluk.* O ki dest eşt bi to, no bî? Nê, o nêbî. (Nê'yo siftekên Tirkî di *hayır* o, o dimayên jî *değil* o.) 3. Bi şikildê na, ne û nî'ya jî vajêno. Veromekêndê vajekandê Dimilîyan o ki, bêro kamcîn vajekeri ver, pa tersê a vajekeri virazêno. Mesela şîyan û nêşîyayeni, werden û nêwerdeni, kerden û nêkerdeni ûzn. *Tr. Bir önek olup önüne geldiği kelimeye tersi, zıddı bir anlam giydirir ve kelimeye veya cümleye olumsuzluk katar.* Hem nêweş o, hem jî bi nêwetardenda xwu ya mi ver jî vijêno. 4. *Zn.* Bolekê ci "ne" yo, îşaret kerdeni di bolekê şexsdê hîrin o. *Tr. Bunlar.* Nê do bêrê kê ma ki, ma şima bidê silasnayeni.

nêabîyaye/ê *N.* Nêadîyaye/ê, îdmannêkerde/ê.

Çî/keso ki nêabîyayo, tey vilikîy nêabîyayê, weş nêbîyo, kuho nêbîyo, giroteni di tey abîyayîş nêvîneyayo, zerreyê ci nêabîyayo, zerreyê ci nêvîneyayo, serê ci akerde nêbîyo. *Tr. Açılmamış olan, açık olmayan, yeşermeyen, büyümeyen, eğitimsiz.* Keso nêabîyaye, do hema finêra kay nêkewo. Çunkî karçokê[1] gandê ci zirar vînenê.

nêabîyayeni *f. M.* Nêabîyayîş. Nêadayeni, nêresayeni. Akerde nêbîyayeni, girote bîyayeni, îdman nêkerdeni, gird nêbîyayeni, mîyanê ci nêasayeni, tey vilikîy nêvijîyayeni, serê ci nêabîyayeni, girote bîyayeni. *Tr. Açılmamak, açık olmamak, bitkilerde büyüyüp yeşermemek, üstü başı açık olmamak, örtülü olmak, idmansızlık.* Nêabîyayena ci do sereyê ci nêtewno. Çunkî heqdê pişteni di qanûno vijêno.

nêamorde/ê *N.* Çî/keso ki, kesî yan jî çîyên nêamordo, hesab nêkerdo, nêhesibnayo, nêkerdo hesabî mîyan, amorên ci nêdeyayo. *Tr. Sayılmayan, hesaba katılmayan.* To ûja di, kesêndo nêamorde jî kerd xwu vîra.

nêamordeni *f. M.* Nêamordiş. Kesên yan jî çîyên teberdê amordişî di verdayeni, ci rê sebir yan jî rêzeyên nêdayeni, nêhesibnayeni, tawê hesabî nêkerdeni. *Tr. Saymamak, sayıya tabi kılmamak, hesaba katmamak, hesaba dahil etmemek.* To çirê a qeçeka werdîkeki nêamordi?

nêbeno/a *Ç.* Çîyo ki kes qayîl nîyo ki bibo, kes bîyayenda ci rê vano nê. *Kur. Nabe. Tr. Olmaz.* Meymano û nêbeno ki kes ciwabê ci bido.

nêbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo ki hewna nêbîyo, hewna peyda nêbîyo. *Tr. Gerçekleşmeyen, meydana gelmeyen.* O çîyo nêbîyaye qe beno ki meşti bibo. 2. *N.* Çîyo ki do nêbo, bîyayena ci mimkûni nîya. *Tr. Muhal, mümkün olmayan.* Waştok: Ez qayîla bifira, beno? Cewabdan: Ellah xeyr! Ma ti yê çîyêndo nêbîyaye vanê. 3. *N.* Çîyo ki hewna nêresayo, çîyo kuhoyî yo ki, hewna wextê ci yê bîyayenî nêameyo. *Tr. Olgunlaşmamış olan, ham, kelek, pişmemiş olan, yetişmemiş olan.* Xeyaro nêbîyaye bî, hewna pûstiki di bî. 4. *N.* Korfehm/i. Kes/çîyo ki;; kes bi otesîda ci ya nîno, nerehat o, kes nêşeno bi ci ya baş bikero, heme çîyê ci şarî ra teber o. *Tr. Uyumsuz, yaramaz, başa çıkılamayan, üstesinden gelinemeyen, olumsuz, menfi, yararlı olmayan.* Qeçêndo nêbîyaye yo. Keso nêşeno ci rê qisa bido fehmkerdiş. 5. *N.* Çî/keso ki hewna marda xwu ra nêbîyo, nêzayo, dinya nêameyo. *Tr. Doğmamış olan, dünyaya gelmemiş olan.* Ti senîn merdimdê marda xwu ra nêbîyayeyî rê jî şenê hendayên kefil bê? Ma nê hendayên rind ê?

nêbîyayeni 1. *f. M.* Nêbîyayîş. Peyda nêbîyayeni, wextê ci nêamîyayeni, hewna nêbîyayeni, hasil nêbîyayeni, eşkera nêbîyayeni. *Tr. Olmamak, meydana gelmemek, vücuda gelmemek.* Mi bixwu rê bîyayena cî û nêbîyayena ci jew a. Ha bîyo ha nêbîyo. 2. *f. M.* Nêbîyayîş. Mimkun nêbîyayeni. Ne verî bîyayena çîyên ne jî dima bîyayena çîyên. *Tr. Olmamak, mümkün olmamak, muhal olmak.* Mi bizanayê tey nêbîyayeni esta, ez tew nêdekewtê a goveleki mîyan. 3. *f. M.* Nêbîyayîş. Nêresayeni, xamey, kelekey, nêpeyşayeni. Wextê ci yê werdî û ci ra nafîdarî nêbîyayeni. *Tr. Olgunlaşmamak, hamlık, keleklik.* Kes do nêbîyayenda miroyan di, miroyan nêwero. 4. *f. M.* Nêbîyayîş. Nerehatey, korfehmey, sere ra vijîyayeni, otesîya ci nêamîyayeni, bi ci yo baş nêbîyayeni. Fêl û hereketê ci şarî ra teber bîyayeni, korfehm bîyayeni, qisa fehm nêkerdeni. *Tr. Başa çıkamamak, yaramazlık, üstesinden gelmemek, olumsuzluk, menfilik.* Keyneyênda nêbîyayê, eger nêbîyayena ci nêbo, bol xasek a. 5. *f. M.* Nebîyayîş. Nêzayeni. Marda xwu ra nêbîyayeni, dinya nêamîyayeni. *Tr. Doğmamak, dünyaya gelmemek.* Mêrdekî bol çekû ant bî, vatê kaşka ez dinya nêameyê, marda xwu ra nêbîyayê. 6. *f. M.* Nebîyayîş. Tey xirabey bîyayeni. Tey nerehatey û kelbût û derrabûl û şemate û teşxele û çîyo winasîn bîyayeni. *Tr. Olumsuzluk, kötülük, alışılanın dışında olmak.* Eger ti qayîlê ê to, ê nêbîyayeni bo, ma winî bikerê.

nêcebirîyaye/ê *N. Bw.* Cebarnêbîyaye/ê. Esteyo nêcebirîyaye do meşti kesî rê gire vejo.

nêcebirîyayeni *f. M.* Nêcebirîyayîş. *Bw.* Nêcebarîyayeni. Wexto ki este û zerrîya kesî nêcebirîyo, kes rehat nêkeno, kes amoş nêbeno. Zerrîya kîndaran jî rew rewî nêcebirêna.

nêcende/ê 1. *N.* Nênîrde/ê, nêcenîyaye/ê. Çîyo (mersela mast) ki nênîrîyayo, nêcenîyayo, kesî nêcendo. *Tr. Çırpılmamış, çalkalanmamış, iyice karıştırılmamış olan yoğurt gibi içecek.* Masto nêcendeyo dêsî bin di. Ey beri biceni. 2. *Mûs. Nn.* Nêcenîyaye/ê. Çî/parçeyêndê dêra ki nêcenîyaya, nêdeyaya piro, ci rê sazên nêcenîyayo, nêvajîyaya. *Tr. Çalınmayan, sazı çalınmamış olan şarkı veya türkü.* Çiçîyê nêcendî ti tewnayê?

nêcendeni 1. *f. M.* Nêcendiş. Nênîrdeni, nîrdişê ci

1 *Tr.* Kas

nêkerdeni. Çîyêndê zêdê mastî timûtim nêtêvdayeni, pêdi jû nêkerdeni. *Tr. Çalkalamamak. Yoğurt gibi bir gıdayı ayran yapmak için karıştırmış olmamak.* Mi kerd ê doy biceno, înan va ma do winî bûrê. 2. *Mûs.f.M.* Nêcendiş. Karê cendişî nêkerdeni, piro nêdayeni, saz û vengê ci yan bi sazên a yan jî çîyêndê zêdê radyo û teybên a piro nêdayeni, ser nênayeni. *Tr. Bir müzik aletini veya parçasını çamamak, söylememek.* A dêra weşi, mi cendi. Noqra a verên a ki şima yê vanê jî, mi nêcenda.

nêcenîyaye/ê *N. Bw.* Nêcende/ê. Ez tersena, masto rind û rind nêcenîyaye do zerrîya ma biqelibno.

nêcenîyayeni 1. *f. M.* Nêcenîyayîş. Nênîrîyayeni. Karê cendiş/nîrdişî ca nêamîyayeni. Çîyêdê zêdê mastî, do bi têvdayen a rind û rind pêdi jew nêbîyayeni. *Tr. Çalkalanmamak.* Mastê to nêcenîyayo. Loqloqî yo. 2. *Mûs.f.M.* Nêcenîyayîş. Pironêdeyayeni, sernêneyayeni. Ne vajîyayeni ne jî bi sazên a pirodeyayeni. *Tr. Bir müzik aleti veya parçasının çalınmamış olması.* A dêri tîya di nêcenîyaya. Hele hele ewro tew nêcenîyaya.

nê çaxan *H.* Nê çaxana, no çax, nê wextan, nê wextana, nê deman, nê demana, no mehal. *Tr. Bu zamanlar, bu dönemler, bu vakitler.* Ez par nê çaxan filan ca di bîya.

nê çaxana *H. Bw.* Nê çaxan. Ellah zano ki do par nê çaxana bo. Eger ez zor ci da, serna nê çaxan ez tîya di bena.

nêdareni *Nm.* Nêdarîyayeni. Mîyan nêkewteni, ser nêqulojîyayeni, mîyan nêdekurisîyayeni, ser o derênikên nêvirazîyayeni, bi zor a mîyan nêşîyayeni. *Tr. Sıkışmamak, sığışmamak, zorla girmemek, basınç uygulamak suretiyle girdirememek.* Mi dî ki nêdarêno de, mi jî vêşî derênik nêna ser.

nêdarite/ê *N.* Nêdarîyaye/ê. Çî/keso ki nêdereyayo ser, qewet nêdeyayo ser, nêqulojîyayo ser, bi qewetên a nênamîyayo, ser o derênikên nêroneyayo. *Tr. Kuvvet uygulanmayan, baskı kurulmayan, kuvvetle eğdirilmeyen.* Gilê daro nêdarite, do çirê binamîyo ki?

nêdariteni *f. M.* Nêdaritiş. Nêdegiroteni. Derênik ser nênayeni, bi qewetên a nênamiteni, ser o zor û zordarey nêronayeni, daritiş ser nênayeni. *Tr. Bir kuvvet (baskı, basınç, eğdirme vb.) uygulamak suretiyle eğmemek, kendisine eğim kazandırmamak, baskı/basınç uygulamamak, üzerine fazla gitmemek.* Mi nêdarit ser, xwura verî bahanan ser o bî. Eger ez ci nêveyayê jî o do biremayê.

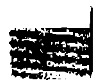
nêdarîyaye/ê *N. Bw.* Nêdarite/ê. Qeço nêdarîyaye nênamêno, şekîl nêgîno. Eger bidarîyo, namêno û şekîl gîno. Labelê keso pîlo darîyaye rew rewî nênamêno, şikên o.

nêdarîyayeni *f. M.* Nêdarîyayîş. Kesên yan jî çîyên ser o derênikên peyda nêbîyayeni, ser nêqulojîyayeni, qewet ser nênayeni, qewet ser o nêbîyayeni, bi qewetên a nênamîyayeni. *Tr. Bir kuvvet/baskı ile veya eğdirmek suretiyle değiştirmemek, zorlamamak, baskı yapmamak, basınç uygulamamak, üzerine binmemek.* Ez ûja di bîya, nêdarîya ser.

nêdînik/i *Teo. N. Bw.* Nêvînik/i. Kam şeno bi ey a baş bikero ki? O yo yarmetê nêdînikan jî gîno!

nêercinaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni nêşayo biercino, nêşayo nafîdar kero, nêşayo şekil û bîçimêndo weş û bixeyr bi ci do. *Tr. Değerlendirilemeyen, değer verilemeyen, işe yarar hale getirilemeyen.* Kaşka şima, ê çîdê nêercinayeyî ser o, hesab nêviraştayê.

nêercinayeni *f. M.* Nêercinayîş. Çî/kesên nafîdar nêkerdeni, bixeyr û weş û fodil û ercîyaye/ê nêkerdeni, qandê ercîyayeni şeklêndo weş ci nêdayeni. *Tr. Değerlendirememek, nafi/yararlı hale getirememek.* To nêşa o asin biercino?

nêercîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ercîyaye nîyo, bîlaheq û bîlasebeb ser o vinderîyayo. Çunkî tey karên û qezencên yan do nêbo yan jî nêbeno. *Tr. Kiymetsiz, değersiz, yaramaz, çalışmaya değmeyen, posa.* To do, o çîyo nêercîyaye, nêgirotayê. Ey vernî di çîyêndo ercîyaye est bî. Kaşka to o bigirotayê!

nêercîyayeni *f. M.* Nêercîyayîş. Pêpêhepêyey, qûtmamûtey. Bi pîzemirdey a karên kerdeni, xebatî rê ercîyaye nêbîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb kar û gurweyên kerdeni, şîyayeni ûzn. *Tr. Yaramamak, kiymete veya çalışmaya değmemek, posa olmak, yaramamak.* Nêercîyayena ci wa aja di bo, tew ma do tey zirardîde bê.

nêhesabîyaye/ê *N. Bw.* Nêhesibîyaye/ê. Merdimo nêhesabîyaye, do çirê bi şima ya bêro ki?

nêhesibîyaye/ê 1. *Mat. N.* Nêamorîyaye/ê. Çî/keso ki sabirê ci bellî nêbîyo, nêamorîyayo. *Tr. Sayılmayan, hesaba katılmayan, sayısı belirlenmeyen.* Qoro nêhesibîyaye do bihesibîyo ki, ma bizanê wezîyet senîn o. 2. *N.* Hurmetnêvînaye/ê, rûmetnêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê hurmet nêdeyayo, nêhesibîyayo. *Tr. Sayılmayan, itibar edilmeyen, saygın olmayan, saygınlık gösterilmeyen.* Merdimo nêhesibîyaye do xwura pey biqehrîyo.

nêhesibîyayeni 1. *Mat.f.M.* Nêhesibîyayîş. Nêa-

morîyayeni, sabirê ci bellî nêbîyayeni, amorê ci tesbît nêkerdeni, cayê nimrodê ci bellî nêkerdeni. *Tr. Matematiksel olarak sayılmamak, sayısı belirlenmemek, hesap dışı kalmak.* Nêhesibîyayena ci, ci rê ferq nêkena. Çunkî xwura o do nêro. 2. *Sos. f. M.* Nêhesibîyayîş. Hurmet nêdîyayeni, hurmet nêvînayeni, estbîyayena ci hesab nêbîyayeni, qebûl nêbîyayena estbîyayenda ci. *Tr. Kabul görmemek, saygınlığı kabul edilmemek, itibar görmemek, hürmet edilmemek.* Merdimo ki, mi nêhesibno, ez xwu nêronana û kê ci nêşina. Çunkî nêhesibîyayeni di îtîbarê kesî şikêno, kes werdî vîneyêno.

nêhesibnaye/ê 1. *N.* Nêhesabnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni nêhesibnayo, hesab nêkerdo, amor/sebirê ci bellî nêkerdo, mîqdar û amorê ci tesbît nêkerdo, nêanto hesabî ser. *Tr. Matematiksel olarak sayılmayan, sayısı belirtilmeyen.* Ez tersena ki, o deyno nêhesibîyaye sereyê ma bitewno! Kaşka şima o deyn jî bihesibnayê. 2. *N.* Nêhesabnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê hurmet û îtîbar nêkerdo, qedrûqîmetê ci nêzanayo, vero war nêameyo. *Tr. Sayılmayan, itibar edilmeyen, saygı duyulmayan, kaale alınmayan, geçerlilik statüsü verilmeyen.* Mi çimî di ki, o keso nêhesibnaye do jî, înan nêhesibno. Çunkî qelb hemberê qelbî yo, zerrî zerrî wazena.

nêhesibnayeni 1. *f. M.* Nêhesibnayîş. Nêhesibnayeni. Hesab nêkerdeni, hesabî mîyan nêkerdeni, senîney û mîqdar û amorê ci bellî nêkerdeni. *Tr. Hesaba katmamak, saymamak.* Mi do nê karkerandê vizêrêna tepîya, ê ewroyênîy bihesibnayê. Mi nêhesibnay, hema ez texmîn kena ki, do da vîstên teney bê. 2. *Nn.* Nêhesibnayîş. Nêhesabnayeni. Hesab nêkerdeni, ci rê hurmet nêkerdeni, qedrûqîmetê ci nêzanayeni, ci herûnda kesêndê biqedr û biqîmet nêkerdeni, îtîbar nêkerdeni, birêz nêdîyayeni. *Tr. Saymamak, hesaba katmamak, itibar etmemek, saygınlık göstermemek, hürmet etmemek.* Kam ki jewî bihesibno, do xwu bihesibno. Çunkî kes do bihesibno ki bihesibîyo.

nêhewadaye/ê 1. *N.* Nêwerzanaye/ê, nêwedarde/ê, nêwederde/ê, nêwedarîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî nêhewadayo, nêwerzanayo, qam ci nêdayo; Mesela cayêndo nizm ra vera cor nêhewadeyayo, nêwerzaneyayo, qam ci nêdeyayo. *Tr. Kaldırılmayan, kendisine yükseklik kazandırılmayan.* Senîn sîtilo nêhewadaye guneno kesî sere ro? Dêmax şima hewadayo ki, guna ci sere ro. 2. *N.* Nêwerzanaye/ê, nêwedarde/ê, nêwederde/ê, nêwedarîyaye/ê. Çîyo (kes, qanûn) ki bi dest û hukimdê kesên yan jî çîyên nêhewadeyayo, nêwerzîyayo, nêwedarîyayo, nêbîyo netaw, o yo hewna kudêno/dewam keno, taw o. *Tr. Cari olan, geçerli, yürürlükte olan, mer'i olan, hükmü devam eden.* Qanûno nêhewadaye tabî ki taw o. 3. *N.* Nêwerzanaye/ê, nêwedarde/ê, nêwederde/ê, hewêneyaye/ê, nêwedarîyaye/ê. Çî/keso ki jewî nêhewênayo, nêwerzanayo û nêronayo, ci rê mazûbaney nêkerda. *Tr. Kaldırılıp indirilmeyen, barındırılmayan. Kendisine misafirperverlik örneği sergilenmeyen.* Şima yê meymandê nêhewadayeyî ra se vanê? Şima hem nêhewadayo hem jî şima yê kewnê bendedê ci! 4. *N.* Nêwerzanaye/ê, nêwedarde/ê, nêwederde/ê, nêwedarîyaye/ê, nêbeşirîyaye/ê. Çî/keso ki qandê wextnakîyêndê lazimî nêhewadeyayo, nêsitarîyayo, mehfeze nêbîyo, nêbeşirîyayo, beşe nêbîyo, nênimîyayo. *Tr. Korunmak üzere kaldırılmayan, muhafaza edilmeyen, üstü örtünmeyen, saklanmayan.* Înan rîdê linggogêrdê nêhewadayeyî ra kerd vinî. Eger linggogêrêndê xwu yo estare bişayê hewado, înan do qezenc kerdayê.

nêhewadaye/ê û nêronaye/ê *N.* Çî/keso ki ne hewadeyayo ne jî roneyayo; ci nêveyayo, qarişê ci nêbîyo, dest panêneyayo, zêdê verî verdeyayo. *Tr. Karışılmayan, dokunulmayan, ellenmeyen, karıştırılmayan, irdelenmeyen, üzerinde durulmayan.* Mêrdekî va: Çirê gireyo nêhewadaye û nêronaye sereyê ma bitewno ki? Ê bînî verpers kerd û va: Xwura do qandê nêhewadayîşî û nêronayîşî sereyê şima bitewno. Eger şima hewadayê û ronayê, şima do çareser kerdayê.

nêhewadayeni 1. *f. M.* Nêhewadayîş. Nêwerzanayeni, nêwedardeni, nêwederdeni. Qam ci nêdayeni, cayêndo nizm ra vera cor nêwerzanayeni. *Tr. Kaldırmamak, yükseklik kazandırmamak.* Mi nêhewada jî, înan va to hewadayo. Ez winîyaya ê yê mi ra geyrî nêbenê, mi va, mi hewadayo. 2. *f. M.* Nêhewadayîş. Nêwerzanayeni, nêwedardeni, nêwederdeni. Tawey ra nêveteni, tawey di verdayeni, hukm û nasnameyê ci taw bîyayeni, îptal nêkerdeni, kudênikê ci ramîyayeni. *Tr. Mer'iyetten kaldırmamak, yürürlüğü devam etmek, iptal olmamak, geçerliliği sürmek.* O qanûno ki şima yê vanê, înan nêhewadayo. 3. *f. M.* Nêhewadayîş. Nêwerzanayeni, nêwedardeni, nêwederdeni, nêhewênayeni, nêhewadayen û nêronayeni, meyman nêkerdeni, ci rê cayên nêdayeni. *Tr.*

Birisini veya bir şeyi kaldırıp indirmemek, misafir etmemek, kendisine ev sahipliği etmemek. Meymanêndê ma tenya bî mihtacê şima, şima o jî nêhewada. Ez şima rê se vajî? 4. *f.* M. Nêhewadayîş. Nêwerzanayeni, nêwedardeni, nêwederdeni, nênimiteni, nêbeşirnayeni, beşe/mehfeze nêkerdeni. Îcabkerdişî di, çî/kesên qandê rojên û demêndê lazimî beşe nêkerdeni, nênimiteni, nêhewadayeni, nêsitarnayeni, mehfeze nêkerdeni. Tr. *Herhangi bir şey veya kimsenin gerektiği veya değerlendirilmesine ihtiyaç duyulduğunda korunamaması, kaldırılamaması, muhafaza edilememesi.* Şima ki hewadayê, ewro do ma rê biercîyayê.

nêhewênaye/ê N. Kes/çîyo ki;; jewî amoş nêkerdo, nêvindarnayo, ci bi vinderîyayen a meyman nêkerdo, tesellî nêkerdo, ca ci nêdayo. Tr. *Durdurulmayan, ikna/teselli edilmeyen, barındırılmayan, misafir edilmeyen.* Eger meymano nêhewênaye xwu rê bigeyro canakî, heqê ci nîyo?

nêhewênayeni *f.* M. Nêhewênayîş. Kesên yan jî çîyêndê gireyînî nêvindarnayeni, hewîna ci nêardeni, xwu rê meyman nêkerdeni, ci vero nêvinderdeni, tesellî/amoş nêkerdeni, ca ci nêdayeni. Tr. *Teselli etmemek, durdurmamak, teskin/ikna etmemek, barındırmamak, misafir etmemek.* Ame kêdê ma jî, mi nêhewêna. Çunkî kesêndo bêfesal o.

nêhewîyaye/ê N. Kes/çîyo ki;; cayên di nêvinderîyayo, amoş nêbîyo, tesellî nêbîyo, ca nêdîyo yan jî ca ci nêdeyayo, meyman nêbîyo yan jî ci rê mazûbaney nêbîya. Tr. *Barınamayan, barınmayan, ikna ve teselli olmayan, can sıkıntısından duramayan, can sıkıntısından veya ağrılardan dayanamayan, teskin olamayan.* Şima pers kerd, o qeço nêhewîyayeyo çirê nêhewêno?

nêhewîyayeni *f.* M. *Nêhewîyayîş.* Gireyan û nêweşînan û kêfsadey û wezîyetandê winasînan ra hewîna ci nêamîyayeni, cadê xwu di nêvinderîyayeni, tesellî û amoş û îkna nêbîyayeni, teslaya ci nêkewteni, meyman nêbîyayeni, damişê nê gireyan û nêweşînan û kêfsadey nêbîyayeni, ca nêdîyayeni. Tr. *Durmamak, duramamak, teselli olmamak, ikna ve teskin olamamak, misafir olmamak, dayanamamak, metanet gösterememek.* Dejî û lejî û nêweşînan vero nêhewîyayê. Cora mi riştî kê pêrî.

nêkerde/ê N. Çî/keso ki, hewna nêbîyo, ca nêameyo, liv û hereketê ci nêbîyo, wezîfeyê ci herûni nêameyo. Tr. *Yapılmayan, gerçekleşmeyen, ifa edilmeyen.* Bi mi ki, o karo nêkerde, do sereyê şima bol bitewno.

nêkerdeni *f.* M. Nêkerdiş. Livên ca nêardeni, wezîfeyên nêkerdeni, hereketên ca nêardeni, karûgurweyên ca nêardeni, qewetên xerc nêkerdeni. Tr. *yapmamak, gerçekleştirmemek, ifa etmemek.* Mi qe çîyên jî nêkerd bî. Soxe ame guna mi ser ro.

nê ki H. Eger nê, şayet ki nê. Qandê vajekda "nê" û "nînan" vajeka "eger"î dim şanayeni. Tr. *Bunlar ki.* Nê ki bişîyayê, ê do jî biqewirîyayê.

nê la H. Qandê nerîyey Bw. Wey 1. Zalimên: Mi sîlleyên dê piro, ey guma xwu ya bîni jî, nê mi vera. Zalimo bîn: Nê la! Senîn beno?

nê lê H. Qandê marî/makîyan Bw. Wey 1. Zalimên: Mi sîlleyên dê piro, ay guma xwu ya bîni jî nê mi vera. Zalima bîni: Nê lê! Senîn beno?

nê lo H. Qandê nerîyan Bw. Wey 1. Şakîr: Mi didi herînay, ez bîya poşmani. Kaşka mi nêherînayê. Dengîr: Nê lo! Ê bînê winî nêvanê.

nêmende/ê 1. N. Çî/keso ki, nêmendo, do nêmano û şiro cana, bivirîyo, do vinî bo. Tr. *Kalıcı olmayan, fani, gidici.* Ê bînîy jî do şopa ê nêmendeyî biramê. 2. N. Zewtên a ki ze ki vajê: Ti bê, boka ti bi nêmanê, ti bi şirê, ti dinyayê xwu bivirnê, ti bimirê. Tr. *Bir beddua olup ölesin, kalmayasın, gidici olasın anlamlarına gelmektir.* Nêmendeyî do qaşto o karê ma jî bikerdayê.

nêmendeni *f.* M. Nêmendiş. Vurîyayeni, fanîyey, timûtimey. Ca di, herûni di, zêdê verî nêmendeni, ca vurnayeni. Tr. *Kalmamak, kalıcı olmamak, fani/gidicilik.* Nêmendeni sirf ey rê nîya ki. Ma pêro do şirê û nêmanê.

nêmote/ê N. Nimî, nêmojîyaye/ê. Çî/keso ki, nêmojîyayo û nimî mendo, eşkera nêbîyo, kesî nêardo çiman ver û kesî ra nêasayo. Tr. *Gizli, saklı, gösterime girmeyen, gösterilmeyen, görünmeyen, gözler önüne serilmeyen.* Fîlmo nêmote, to kotî di temaşe kerd ki?

nêmoteni *f.* M. Nêmojnayeni, nimîyey, nimiteni. Nimî verdayeni, nimî bîyayeni, nimite/ê verdayeni. Tr. *Gösterime sokmamak, göstermemek, sırlı/gizli bırakmak, saklamak.* To şayê nêmojno. Labelê nêmotena ci û motena ci jew a.

nêravêrde/ê N. Nêvêrde/ê, nêravêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; eger bi zeman a, eger bi wesf a eger ki bi serepirodayîşên a ser ra gam nêkerdo, ci fek nêverdayo, ravêrîyaye nîyo, ser ra gam kerde nîyo, ci heti ra şîyaye nîyo. Tr. *Geçmeyen, es geçmeyen, vazgeçmeyen, uğramamazlık yapmayan, zamanı geçmiş olmayan.* Zemano nêravêrde, meyweyo nêravêrde, înîyo nêravêrde.

nêravêrdeni *f. M.* Nêravêrdiş. Nêvêrdeni. Çîyên ra yan jî kesên ra nêravêrdeni, ci ser ra nêşîyayeni, wext û zeman ser ra nêşîyayeni, serepirodayîş di kemaneya ci nêbîyayeni. *Tr. Geçmemek, es geçmemek, vazgeçmemek, bırakmamak, ilerlememek, ileri gitmiş olmamak.* Kes mi ra nêravêrd, zeman nêravêrd bî, ez şîya û nêravêrda, ez sozdê xwu ra nêravêrda.

nêrê *P.* Nîrê. Dimilî di babetên vatişên o ki "qandê şima, ma, ê" nêbîyayîş yan jî waştişî vajêno. *Tr. Zazacada gelmesinler, gelmeyelim, gelmesinler, gelmeyin gibi anlamlara gelmektedir.* Wa ê nêrê, ma nêrê, şima nêrê. Yan kam do bêro?

nêronaye/ê 1. *N.* Awar nêkerde/ê, awar nêbîyaye/ê, vera cêr nêkerde/ê, acêr nêkerde/ê, serbijêr nêkerde/ê, war nêkerde/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni vera cêr nêrişto, kutê cêrî nêkerdo. *Tr. İndirilmeyen, düşürülmeyen.* Mêrdekê xişminî va, çuweyo nêronaye, gereg ki serî ro guno ki, cayê xwu bivîno! 2. *N.* Xwu nêronaye/ê, kirê nêkerde/ê, tenezzûl nêkerde/ê. Çî/keso ki xwu nêronayo ki livêndo bixeyr yan jî weş bikero. *Tr. Tenezzül etmeyen, kendi gururuna yediremeyen, kibirli kalan.* Kebîro xwu nêronaye, do soyîn soyîn rojên xirab roneyo.

nêronayeni 1. *f. M.* Nêronayîş. Awar nêkerdeni, acêr nêkerdeni, vera cêr nêkerdeni, çîyên vera cêr nêberdeni. *Tr. İndirmemek.* Mi ci rê va: Meroni, werzani. 2. *f. M.* Nêronayîş. Xwu nêronayeni, tenezzûl nêkerdeni, girdey kerdeni, kebîrey kerdeni, xwu gird vînayeni. *Tr. Alçalmamak, tenezzül etmemek, kibirli olmak.* Eger o finên xwu nêrono, ez xwu des finîy nêronana.

nêsawite/ê *N.* Nêsawîyaye/ê. Çî/keso ki, nêsawîyayo kesên yan jî çîyên ra, pa nêhîlbîyayo, temasê ci nêbîyo, mîyan nêdekewto, mîyan di nîyo, ci ra nêsawîyayo. *Tr. Bulaşmayan, sürülmeyen, temas etmeyen, dahil olmayan, müdahil olmayan.* Çirê îfadeyê kesdê nêsawitî bigêrîyo? O nêsawîyayo pira!

nêsawiteni *f. M.* Nêsawitiş. Pira/ci ra nêsawiteni, temasê ci nêbîyayeni, po nêhîlbîyayeni, mîyan di nêbîyayeni, tey nêbîyayeni, bi ci ya diskîyayena ci ra tesîr nêbîyayeni. *Tr. Sürülmemek, bulaşmamak, müdahil olmamak, ilişkisi olmamak.* Ez nêsawîya bîya bi ci, înan buhtan çekerd bi mi. Ci het di çerpegi eşti bî, qey sawîyayo pira.

nêsawîyayeni *f. M.* Nêsawîyayîş. Bi kesên yan jî bi çîyên a nêsawîyayîş, po nêbîyayeni, tey/mîyan di nêbîyayeni, bi ci ya nêhîlbîyayeni, têkilîyê ci nêbîyayeni, temasê ci nêbîyayeni, bi ci ya diskîyayena ci ra tesîrkar nêbîyayeni. *Tr. Sürülmemek, bulaşmamak, müdahil olmamak, ilişkisi olmamak.* Ez nêsawîyaya ci ra jî înan ez jî kerda mîyan.

nêşaye/ê *N. Bw.* Nêşe/ê. Şima do o nêşaye nêberdayê ûja, şima do o çî, biberdayê ê nêşayî heti.

nêşayeni *f. M.* Nêşayîş. Qandê kerdenda çîyên qewet û hêle kesî di çinêbîyayeni. *Tr. Yapamamak, edememek.* Ez bixwu nêşena nê karê şima yê çetinî bikera. Şima kamo ki şenê, bikerê.

nêşe *Tib. N.* Nêşayeni, uzir. *Tr. Engel, arıza, mani, özür vs.* Eger tey nêşeyên bibîyayê, xwura do nêameyê, ê halbûkî ameyo.

nêşe/ê *Tib. N.* Nêşaye/ê, nîmmerdim/i. O/çîyo ki tam nîyo, çîyên ra kemîyo. *Tr. Engelli, özürlü.* Nêşeyê kenê birişîyê mektebandê nêşeyan.

nêşegeh *Tib. Nn.* Cayê nêşeyan, cayo ki nêşey tey heweyênê, tey beşe beşirênê. *Tr. Engelli yeri.* O yo keno qeçekanê xwu yê nêşeyan bero nêşegeh.

nêşet *Nn. Bw.* Fêl 1. Mi nêşetê ci tew jî nêecibnay.

nêşevete/ê *Tib. Zv. N.* Kes/çîyo ki;; qandê kerdişdê karûgurweyên tey nêşe û nêşayîş vijîyayo. Cora nêşeno kar û gurwî bikero, ser ra bêro. *Tr. Kendisinde özür veya engel gibi bir hastalık oluşan.* Ellah zano ki, o merdimo nêşe vete do jî, birişîyo ê nêşegehdê şima.

nêşe veteni *f. M.* Nêşevetiş. Tey çîyê nêşayîşî peyda bîyayeni, qewet pey bîyayenî rê manîyên, nêşeyên vijîyayeni. Qandê kerdenî, qandê ser ra amîyayeni manîyêndo biuzr vijîyayeni. *Tr. Yapmaya, oluşturmaya, meydana getirmeye, güç yetirebilmeye, üstesinden gelmeye engel bir durumun meydana gelmesi.* Mêrdekî nêşe vet bî, herûnda ey di, mi gurweyê ci kerd.

nêşeyê *Tib. Nm. Bw.* Nêşê. Eger nêşeyêyên raştê şima yena, ci rê yarmetîni bikerê.

nêşeyê/ya aqilî *Tib. N. Bw.* Aqilî ra nêşe/ê. Eger nêşeyê aqilî bîyayê, xwu ra do nêweşxane di bellî bîyayê.

nêşeyê/ya çiman *Tib. N. Bw.* Çimanra nêşe/ê. Lajek nêşeyê çiman bî, şima do o jî mektebdê nêşeyan rê qeyd kerdayê.

nêşeyê/ya ziwanî *Tib. Nn.* Ziwan ra nêşe/ê. Kes/çîyo ki; ziwan ra nêşeyo, nêşeno qisey bikero yan jî bizora qisey keno. *Tr. Dil engellisi.* Nêşeyê ziwanî lalo yan nîyo?

nêşinasnayeni *f. M.* Nêşinasnayîş. Nêşinasnayeni, nêsilasnayeni, şekil û cemalê nêzanayeni. *Tr. Tanımamak, bilmemek.* Mi nêşinasna. Labelê hembazê mi şinasna.

nêşite/ê 1. *N.* Neşuştî, nêşuwîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi aw a pak nêbîyo, awi piro nêdaye. *Tr. Yı-*

kanmamış. Wa qeço nêşite teber nêvijîyo. 2. *Zv. N.* Nelamat/i. Neşuştî, şitheram/i. Merdimo/a terbîye nêbîyaye/ê, bêşîret/i, bêterbîye/ê. *Tr. Eğitilmemiş, terbiyesiz, izansız, mayası bozuk, şirret*. Merdimêndo nêşite yo, xwu po meki.

nêşiteni 1. *f. M.* Nêşitiş. Kesên yan jî çîyêndê leyminî (lêşinî) nêşiteni, bi awi yan jî çîyêndê pakî ya nêşiteni, awi ro nêdayeni. *Tr. Yıkamamak, temizlememek*. Ez nêşena çinayanê hemini bişuwa. 2. *Zv. f. M.* Nêşitiş. Terbîye nêkerdeni, bêterbîye verdayeni, eğitmemek, ser o nêvinderdeni, nêbandernayeni, herameyra nêveteni, helal nêkerdeni. *Tr. Yıkamamak, terbiye etmemek, cenabetten veya haramlıktan çıkarmamak, helal yapmamak, arındırmamak*. Xortekê meymanî va: Înan nêverda ez xwu bişuwa, ez heram menda.

nêşîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, nêşîyo, ray nêkewto, cadê xwu ra canakî nêşîyo, ray nêgirota. *Tr. Gitmeyen, yola çıkmamış olan*. Ez do ê qeçekdê nêşîyayî rê senîn cayê şîyayîşdê ci pers kera ki? 2. *Zv. N.* Pêdenêşîyaye/ê, şîyaye nêbîyaye/ê, vera xirabey nêbîyaye/ê, raya mergî nêgirote/ê, rayda mergî di nêbîyaye/ê, gidî nêbîyaye/ê. *Tr. Gidici olmayan, ölümcül olmayan*. Ti yê kenê bi cahîleyda xwu ya ê kesê nêşîyayî şîyaye kerê ha!

nêşîyayeni 1. *f. M.* Nêşîyayîş. Ray nêkewteni, raşt nêbîyayayeni. *Tr. Gitmemek, yola girmemek*. Nêşîyayena ey, şîyayenda ci xirabêrî ya. 2. *Zv. f. M.* Nêşîyayîş. Vera merg nêbîyayeni, vera xeyr bîyayeni, kotî nêbîyayeni, gidî nêbîyayeni, nêweşo vera merg nêbîyayeni. *Tr. Gidici olmamak, ölümcül olmamak*. Mi va beno şîyaye yo, halbikî nêşîyaye yo, qey ci rê nêşîyayeni xeyr a.

nêt *Er. Nn.* Nîyet. Çîyo ki, kes kerden yan jî nêkerdena ci gîno xwu qelb û Mesela kes vano: Yan ez do ney bikera yan jî nêkera yan bûra yan nêwera yan şira yan jî nêşira ûzn. *Tr. Niyet, bir şeyi içinden yapma veya yapmamaya karar vermek*. Eştenda ey di, esas nêtê mi weş bî. Labelê çi heyf o ki xirab ame!

nêvate/ê *N.* Nêvajîyaye/ê. Çî/keso ki nêvajîyayo, heqdê ci qisey nêbîyê, ci ra qal nêbîyo, ci ra behs nêbîyo, zîkr nêbîyo, name nêbîyo. *Tr. Söylenmeyen, zikredilmeyen, konuşulmayan*. Şima senîn çîyê nêvatî vajîyaye qebûl kenê?

nêvateni *f. M.* Nêvatiş. Çîyên, qisayên, merselayên cayên ra canakî nêberdeni, ser o nêvinderdeni, qalê ci nêkerdeni, ser o vateni nêkerdeni, behsê ci nêkerdeni, zîkr nêkerdeni, heqdê çîyên yan jî kesên di kesên fekî ra qisayên nêvijîyayeni. *Tr. söylememek, dememek, konuşmamak, zikretmemek*. Eger mi ci rê bivatayê, mi do bivatayê: "Mi vato!" Hema mi nêvato.

nêverdaye/ê 1. *N.* Nêveradaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni tepişto, kerdo xwu dest, kerdo xwu lepan mîyan, eşto hepis, eşto zîndan û nêverdayo, nêveradayo, serbest nêkerdo, azade nêkerdo. *Tr. Salınmayan, serbest/özgür bırakılmayan*. Teyro nêverdaye û verdaye jew beno yan nêbeno? 2. *N.* Kes/çîyo ki;; cinîyên maredê xwu ra nêeşto, serbest nêkerdo, xwuserî nêkerdo. *Tr. Nikahı düşürülmeyen, boşatılmayan*. Mehkemaya înana gûn kena, hana cinîya ci, ci ra nêverdeya ya.

nêverdayeni 1. *f. M.* Nêverdayîş. Ver nêdayeni. Çî/keso ki, jewî tepişto, kerdo xwu dest, kerdo bende, kerdo beste, eşto hepis, eşto zîndan, ê kesî nêverdayeni, ey serbest nêkerdeni, ey serbest nêveradayeni. Tepitiş û zîndaneya ci serdewam kerdeni. *Tr. Yakalanan, tutuklanan, elde olan, serbest olmayan birinin veya bir şeyin tutukluluk, hapislilik, eldelik, serbest olmama durumunun devamını sürdürtmek, bırakmamak, salmamak, serbest bırakmamak*. Ma hurdina eynadan jî, dest eşt bî bi ci û ma nêverdayê. 2. *f. M.* Nêverdayîş, nêveradayeni, ver nêdayeni, marî dewam kerdeni, nîkahî dewam kerdeni. Cinîyeri yan jî mêrdî marî bin ra nêveteni. *Tr. Boşamamak, nikahtan düşürmemek, zevc veya zevceliğini sürdürmek, devam ettirmek*. Mêrdekî va: Ez cinîyera xwu nêverdana. Şima berdêley nêkerdayê.

nêverdok/i 1. *N.* Çî/keso ki, kesên yan jî çîyên kerdo xwu destan mîyan, kerdo xwu lepan mîyan, dest nayo ser, tepişto û nêverdano, karê nêverdayîşî keno. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên serbest nêkeno, azade nêkeno, xwuserî nêverdano. *Tr. Bırakmayan, salmayan, özgürleştirmeyen, serbest bırakmayan*. Nêverdokê ci kam o ki winî qewetê nêverdayîşî xwu di vîneno? 2. *N.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên nêverdayo, mareyê ci nêverdayo, kişta marî ra serbest nêkerdo. *Tr. Boşatmayan, boşama işini gerçekleştirmeyen*. Hakîmî va: "Wa verdok û nêverdok gamên bêro ravey."

nêverdokey 1. *Nm.* Nêverdok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên kerdo xwu lepan mîyan, kerdo xwu destan mîyan, dest nayo ser o û nêverdano, serbest nêkeno, ci azade nêkeno, xwuserî nêverdano; a o kes yan jî o çî, wesfê nînan ci ser o yo. *Tr. Salmamak, bırakmamak, salan olmamak, bırakan olmak, azade etme-*

mek. Nêverdokeyda ci di çiçî est bî ki, şima hend ser o vinderdîy? 2. *Nm.* Nêverdok/i bîyayeni, wesfê nêverdokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyen nêverdano, mareyê ci nêfîneno, cinîyey/camêrdey ra nêfîneno, a o kes bîyayeni. *Tr. Boşatan olmamak, karıyı veya kocayı boşatan olmamak.* Soyîn nêverdokeya ci di sereyê bol/zaf merdiman bûro!

nêvete/ê 1. *Zv. N. Bw.* Tedemende/ê. O merdimo nêvete do senîn bişo ê girî akero ki? 2. *N.* Çîyo ki hewna nêvijîyayo, çîyo ki hewna o yo tey, çîyo ki ci ra nêveto. *Tr. Çıkarılmayan, çıkmayan.* Bêjo nêvete do çi wext bivijîyo?

nêveteni 1. *f. M.* Nêvetîş. *Bw.* Tedemendeni. Nêvetenêna ser o ki kes jî nêşeno ser ra bero. 2. *f. M.* Nêvetiş. Nêşayena çîyên çînakî mîyan ra veteni. Çîyên yan jî kesên cayên yan jî çînakî mîyan ra nêveteni, ci ra kemî nêkerdeni. *Tr. Çıkarmamak. Bir şeyi başka bir şeyden çıkaramamak.* Mi nêşa ê çî ey mîyan ra vejo.

nêveye/ê *N.* Nêveyaye/ê. Çî/keso ki gereg ki dest pa nêbo, qarişê ci nêbo, nêlûneyo. *Tr. Dokunulmaz, karışılmaz, ellenmez.* Kes do çîdê nêveyî nêveyo. Çunkî nêveyayena ci esta.

nêveyeni *Nm.* Nêveyayeni. Qariş nêbîyayeni, nêlûnayeni. Kesên yan jî çîyên nêveyayeni, qarişê ci nêbîyayeni, dest pa nênayeni. *Tr. Dokunulmazlık, dokunmamak, karışmamak, ellememek.* Mevaji ez a jî nêzana, nêveyena ci ya kotî ra yena? Nêveyena Mekka û Medîna Qur'anî ra yena.

nêvêrdeni *Nm.* Nêravêrdeni. Fek nêverdayeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, ci ra fek nêverdayeni, halê verî ra pey di gami nêeşteni. *Tr. Vazgeçmeme/k, bırakmama/k, bırakmama/k, es geçmeme/k.* Bi mi ki vêrden û nêvêrdena înan jew a. Îcab bikero kes heqdê xwu ra vêreno. Labelê gereg ki kes heqdê ê sêkurekan ra nêvêro.

nêviraşte/ê 1. *N.* Ar/i, pîs/i. Çî/keso ki, bi dûzanên a, bi fesalênda weş a, bi neqşêndo neqişneyaye ya nêvirazîyayo, ser o nêvinderîyayo, ca nêameyo, wezîfeyê ci ca nêameyo. *Tr. Yapılı olmayan, iyi nakşedilmemiş olan, iyi ölçülmemiş olan, sanatlı bir şekilde yapılmayan. Belki de kötü ve çirkin denilebilecek şekilde yapılan, örülen, biçilen, kesilen, işlenen.* Merdimêndo nêviraşte bî, mi nêecibna. 2. *N.* Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a nêvirazîyayo, xirabe bîyayeni ra nêvijîyayo, şehitîyayeni ra nêvijîyayo, eger xirabeyo zêdê verî mendo. *Tr. Yapılmayan, yapılı olmayan, yapılmamış olan, tamir edilmemiş olan, eski hali gibi kalan.* Tamîrkarî va: Şima o televîzyonê filan kesîyo nêviraşte se kerd, sera eşt, vejê bidê ci.

nêviraşteni *f. M.* Nêviraştiş. Çîyên yan jî kesên nêzanayeni, ca nêardeni, nêkerdeni. *Tr. Yapmamak, ifa etmemek, yerine getirmemek.* Ma şadeyê, viraştenda ci nêbîyê. Ma nêdîyo viraşto. Labelê ma nêzanê nêviraştenda ci di, qebehetên esto yan çinî yo.

nêvînik/i *Teo. N.* Nêdînik/i, xeyb/i. Çî/keso ki nêaseno, labelê esto. *Tr. Gaip, gaip alemi.* Vanê nêvînikan jî yardim kerdo. Eger Ellah qayîl bo, înan jî şeno bi rişo yarmetdê ci. Çunkî ci rê çetiney û gengazey jew a.

nêvurîyaye/ê *N.* Zêdê xwu mende/ê. Çî/keso ki, nêvurîyayo û hewna zêdê verî yo, zêdê xwu yê verênî yo. Çî/keso ki, cadê ci di, meqamdê ci di, şikildê ci di zewmbî bîyayeni, babetna bîyayeni nêbîyo, tey vurîyayeni çinî ya. *Tr. Değişmeyen, aynı kalan. Halinde, tavrında, makamında, yerinde, özelliğinde herhangi bir değişiklik yaşanmamış olan.* Ez merdimdê nêvurîyayî rê, nêşena bahaneyên bivîna?

nêvurîyayeni *f. M.* Nêvurîyayîş. Zêdê xwu mendeni, haldê ci, meqamdê ci di, cadê ci di, şikildê ci di, qewl û sozandê ci di, axlaqdê ci di, wesfandê xwu di mendeni. *Tr. Değişmemek, değişim olmamak.* Jû cayan di nêvurîyayeni weş a, jû cayan di xirab a. Mesela vera hewley vurîyayeni rinda û lazim a. Labelê vera xirabey vurîyayeni xiraba û nebaş a.

nêvurnaye/ê *N.* Çî/keso ki, kesî ser o çîyên nêvurnayo, ser o çîyên nêahewlnayo, nêbedelnayo, ca û meqamê ci, wesfê ci, hal û wezîyetê ci kesî nêkerdo babetna, nêkerdo zewmbî, zêdê ci verdayo, kes nêbîyo sebebê ferqdê verêney û nikayeyda ci. *Tr. Değiştirilmemiş, değişiklik yapılmamış olan.* Çuweyo nêvurnaye, halo nêvurnaye, sewto nêvurnaye, kendalo nêvurnaye ûzn. Cayo nêvurnaye çirê to wina keno kêfsad ki?

nêvurnayeni *f. M.* Nêvurnayîş. Nêbedelnayeni, nêahewlnayeni, cayê ci, meqamê ci, wesfanê ci, şekil û bîçimê ci, hal û wezîyetê ci bi zanayîş a babetna nêkerdeni, zewmbî nêkerdeni. *Tr. Değiştirmemek, farklılaştırmamak.* Eger jewêndo persdar bo, o jî ez a. Çunkî mi mexsûs nêvurna.

nêwanîyaye/ê *N.* Çî/keso ki, nêwanîyayo, wendişê ci ca nêameyo, wezîfeyê wendişdê ci ca nêameyo. *Tr. Okunmayan.* Qîra û va: Namedê nêwendî ser o hendayên mevinderê! Çunkî nameyo nêwanîyaye û wanîyaye jew nêbeno.

nêwanîyayeni *f. M.* Nêwanîyayîş. Wendişê ci ca

nêamîyayeni, karê ci yê wendişî nêbîyayeni. *Tr. Okunmamak.* Çîyo ki nêwanîyo, kes nêşeno ser o çîyên vajo.

nêwaşte/ê *N.* Çî/keso ki, kesên nêwaşto, zerrîya kesên tey çinêbîya, kesên qebûl nêkerdo, kesên pey razî nêbîyo. *Tr. İstenmeyen, arzu edilmeyen, kabul görmeyen.* Şima çirê ê merdimê nêwaştî rişenê ma ser?

nêwaşten a *H. Bw.* Bi nêwaşten a. Ez bi waşten û nêwaştenda ci ra fehm nêkena. Şima do mi rê bidê fehm kerdeni.

nêwaşteni *f. M.* Nêwaştiş. Qebûl nêkerdeni, tey rîza çinêbîyayeni, tey zerrî çinêbîyayeni. *Tr. İstememek, arzu etmemek, kabul etmemek.* Mi nêwaşt jî, înan bi zor a eşt mi ser.

nêwaştê *Nm.* Keynaya ki kesî nêwaşta û xwu rê nêkerda veyvi, keyneka ki kesên nêveta. *Tr. Gelin olarak istenmemiş olan kız.* Şima yê çirê xwu rê a keynera ci ya nêwaştê nêwazenê?

nêwedarîyaye/ê *N. Bw.* Nêhewadaye/ê. Bi qanûndê nêwedarîyayî ya emel beno. Labelê ki bi qanûndê wedarîyayî ya emel nêbeno.

nêwedarîyayeni 1. *f. M.* Nêwedarîyayîş. Nêhewadeyayeni, nêwerzaneyayeni, nêwederîyayeni. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a vera cor nêwedarîyayîş, qam ci nêdeyayeni, vera cor nêwerzaneyayeni. *Tr. Kaldırılmamak. Yukarıya doğru çıkarılmamak.* Ki tenekna bişayê nêwedarîyo, do hêwandê xwu resayê. 2. *f. M.* Nêwedarîyayîş. Nêhewadeyayeni, nêwerzaneyayeni, nêwederîyayeni, hukmê ci îptal nêbîyayeni, netaw nêbîyayeni, tawey di mendeni. *Tr. İptal edilmemek, hükmü kaldırılmamak, yürürlükten kandırılmış olmamak.* O qanûn nêwedarîya bî. Cora mi pey emel kerd. 3. *f. M.* Nêwedarîyayîş. Nêhewadeyayeni, nêwerzaneyayeni, nêwederîyayeni. Qandê beşirîyayeni, qandê mehfeze bîyayeni, qandê sitarîyayeni nênimîyayeni, nêhewadeyayeni, nêwedarneyayeni, cayêndo weş di beşe nêbîyayeni. *Tr. Kaldırılmamak, saklanmamak, muhafaza edilmemek.* O çîyo ki ti yê vanê, nêwedarîya bî. Cora zirar dî bî. 4. *f. M.* Nêwedarîyayîş. Nêhewadeyayeni, nêwerzaneyayeni, nêwederîyayeni. Qebûl nêbîyayeni, red bîyayeni, ro ci nêamîyayeni, ro pê nêamîyayeni, bi ci nêamîyayeni, ci rê nêbîyayeni. *Tr. Uyum sağlamamak, uygun gelmemek, uyumlu olmamak, uyuşamamak, yaramamak, kabul edilememek.* Vanê gonîya ci nêwedarîyaya. 5. *f. M.* Nêwedarîyayîş. Nêhewadeyayeni, nêwerzaneyayeni, nêwederîyayeni, a ya nêbîyayeni, hewnra nêvijîyayeni, hewn di bîyayîşê ci kudîyayeni. *Tr. Uyandırılmamak.* Nêwedarîyayeni di senîn ceza beno?

nêwedarnaye/ê 1. *N.* Nêhewadaye/ê, nêwerzanaye/ê, nêwederde/ê. Kes/çîyo ki;; jewî yan jî tayêni nêwerzanayo, nêhewadayo, nêwederdo, qam ci nêdayo, berz nêkerdo, vera cor ci rê berzey qezenc kerdiş nêdeyayo. *Tr. Kaldırılmayan, yükseltilmeyen, yukarıya doğru çıkarılmayan.* Serkîbero nêwedarnaye guna mi sere ro. 2. *N.* Nêhewadaye/ê, nêwerzanaye/ê, nêwederde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni hukmê ci nêwedardo, nêhewadayo, nêwerzanayo, îptal nêkerdo, hukmê ci yo kudêno, o yo serdewam beno, o yo ramêno. *Tr. Cari olan, cariliği sürdürülen, yürürlükte olan, hükmü kaldırılmayan, hükmü iptal olmayan.* Hukmê qanûndê nêwedarnayî û wedarnayî kesan ser o senîn o? 3. *N.* Nêhewadaye/ê, nêwerzanaye/ê, nêwederde/ê, beşe nêkerde/ê, nêbeşirnaye/ê, nêsitarnaye/ê, sitare nêkerde/ê. Çî/keso ki qandê beşirîyayeni nêhewadeyayo, nêwerzaneyayo, nêwedarîyayo. *Tr. Saklanmak, korunmak, muhafaza edilmek üzere kaldırılmış olmayan.* Darîyê ci yo nêwedarnaye kewt bî qeçekan dest. Qeçekîy pa bîbîy zehêrokîy. 4. *N.* Nêhewadaye/ê, nêwerzanaye/ê, nêwederde/ê, ropê nêamîyaye/ê, opê nêamîyaye/ê, pêdi ûmiş nêbîyaye/ê. Çî/keso ki wexto ki kewto pêmîyan, nêşayo pêwedarno, pê qebûl nêkerdo, ro pê nêameyo. *Tr. Uyuşamamış olan, uyuşmayan, uyum sağlayamayan.* Gano wedarnaye û nêwedarnaye do kotî jew bo? 5. *N.* Nêhewadaye/ê, nêwerzanaye/ê, nêwederde/ê, a ya nêkerde/ê, hewn ra nêwerzanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hewnra nêwerzanayo, kesên aya nêkerdo. *Tr. Uyandırılmayan, uykudan kaldırılmayan.* Vanê o keso nêwedarnaye hewn di mendo û veşayo, merdo.

nêwedarnayeni 1. *f. M.* Nêwedarnayîş. Nêhewadayeni, nêwerzanayeni, nêwederdeni. Çîyên yan jî kesên vera cor nêhewadayeni, qam ci nêdayeni, çîyên yan jî kesên rê berzey qezenc nêkerdeni. *Tr. Kaldırmamak, yükseltmemek.* Mi ki nêwedarnayê, qe çîyên jî nêbîyê. 2. *f. M.* Nêwedarnayîş. Nêhewadayeni, nêwerzanayeni, nêwederdeni. hukmê kesên yan jî çîyên îptal nêkerdeni, netaw nêkerdeni, taweyra nêveteni. *Tr. İptal etmemek, hükmünü kaldırmamak, yürürlükten kaldırmamak.* Ma o qanûno ki şima yê vanê nêwedarnayo, berdewam o, o yo kudêno. 3. *f. M.* Nêwedarnayîş. Nêhewadayeni, nêwerzanayeni, nêwederdeni, nêsitarnayeni, mehfeze nêkerdeni, qandê beşirnayenî

nêwedarnayeni. *Tr. Kaldırmamak, muhafaza etmek üzere kaldırmamak, korunması veya değerlendirilmek üzere bir şey veya bir kimsenin kaldırılmaması.* Ki mi nêwedarnayê, wina nêbeşirîyayê. Fina verî mi nêwedarna bî, pêro jî herimîya bî. 4. *f. M.* Nêwedarnayîş. Nêhewadayeni, nêwerzanayeni, nêwederdeni. Ropê nêamîyayeni, pêdi ûmiş nêbîyayeni, opê nêamîyayeni, ro ci nêamîyayeni, pê qebûl nêkerdeni. *Tr. Uyuşamamak, uyumlu olmamak, denk olmamak, birbirini kabul etmemek.* Gonîyanê ci pê nêwedarna bî. Cora merd. 5. *f. M.* Nêwedarnayîş. Nêhewadayeni, nêwerzanayeni, nêwederdeni. Aya nêkerdeni, hewn ra nêwerzanayeni, hewn ra nêwederdeni. *Tr. Uykudan kaldırmamak.* Mi hewn ra nêwedarna. Cora mirdîya xwu hewnê xwu girot.

nêwende/ê *N.* Kes/çîyo ki; wende nîyo, mekteb nêşîyo, wendena ci çinî ya, nuşteyên bêro ci ver, nêşeno biwano. *Tr. Ümmi, okuryazar olmayan, okumamış, cahil.* Merdimdê nêwendîra çîyên meposê.

nêwendeni 1. *f. M.* Nêwendiş. Wende nêbîyayeni, tehsîl nêkerdeni, mekteb nêşîyayeni. *Tr. Okuryazar olmamak, okumamışlık, ümmilik, cahillik.* Nêwendeni, venganeyênda giran a. Merdimo nêwende cahîl o. 2. *f. M.* Nêwendiş. Kitabê verdê xwu nêwendiş. Karûgurweyê wendişî nêkerdeni yan jî kardê wendeni di nêbîyayeni. *Tr. Kitab, yazı vb. şeylerden önüne geleni okumamak, terennüm etmemek.* Ez mektûbera to, to rê nêwanena, kam ki waneno wa biwano.

nêweş/i 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; ganselameteya ci nêmenda, gandê xwu ra razî nîyo, gandejîyênda ci esta, ganê ci yo teweno, cayêndê ci yo teweno. *Tr. Hasta.* Merdimdê nêweşî rê lazim o ki darîyanê xwu bûro û xwu vero vindero. Nêweş çi zano ki hergi roji hergi ca ra bigeyro. 2. *Zv. N. Bw.* Hûlik/i. Senîn ci ra hez nêkerdê! Eynî nêweşê ci bî.

nêweşban *Nn.* Geçaya nêweşan, cayo ki nêweşîy tey manenê. Cayo ki xusûsî qandê nêweşan abirîyayo. *Tr. Revir. Hastaların dinlendirildiği veya yatırıldığı yer.* Nêweşban di, qe beno ki da desên nêweş est bî. Labelê mi çimî di ki, qe jûdê înan jî raştikî nêweş nêbî.

nêweşey 1. *Tib. Nm.* Ganselamet/i nêbîyayeni, dejê ganî bîyayeni, tewayena ganî, gandê xwu ra selamet nêbîyayeni, ganselameteyda xwu ra, razî nêbîyayeni. *Tr. Hasta olmak.* Nêweşeyda xwu di bol lebayayê, ê mi di lebayena mi, mi rê tim serevde kerdê. 2. *Zv. Nm. Bw.* Hûlikey. Va mi rê ki hez kerdişî di dereceyê nêweşey bellî nêbeno.

nêweşê/a dîyalîzêri *Tib. N.* Nêweşê/a dîyalîzi, nêweşê/a makînada dîyalîzêri. Nêweşo/a ki besteyê makînerda dîyalîz o/a. *Tr. Diyaliz hastası olan kimse.* Pîyê mi nezdîyê di serran, Unîwersîteda Çukurova di nêweşê dîyalîzêri bî.

nêweşê/a mîyandê cayan *Tib. N.* Nêweşo/a rakewte/ê, nêweşo/a ramednaye/ê. Nêweşo/a nêweşîni ser o bîya giran û kewto/a cayan mîyan. No/a nêweş/i, nêweşêndê nêweşînênda kudêniki nîyo/a, normal nêweşo/a. *Tr. Yatalak hasta, yatan hasta.* Mêrdek bî nêweşê mîyandê cayan jî şima nêşî persê ci nêkerd. û şima vanê ma hembazê pê yê.

nêweşî *Tib. Nm.* Nêweşîni. Weş nêbîyayeni, ganselamet nêbîyayeni, ganî di çîyêndê zêdê mîkrobî bîyayeni. *Tr. Hastalık, hasta olmak.* Doktoran va: Nêweşîya ci giran a, melûnê.

nêweşîna girani *Tib. Nm.* Nêweşîna ki tey tehlûkeyê ganweşîni peyda bîyo. Nêweşîna ki ganselameteya ci werişta, tey tehlûke vijîyayo. Nêweşîna ki yan nêweşo keno pa bimiro yan jî weş bîyayena ci çetina û tey gîrgîney esta. *Tr. Ağır hastalık.* Nêweşîna mêrdekî giran a, vanê zerrî bîya awzêlikî.

nêweşîna serri *Tib. Nm. Bw.* Axurikhar. Sebebê nêweşînda serri, babetên kelmêşên a ki *Tr. Tatarcık Sineği.*

nêweşîna şeniki *Tib. Nm.* Nêweşîna ki, tey tehlûkeyê mergî çinî yo. nêweşîna ki, kes ci ra nêterseno, weş bîyayena ci, muayene û tedawîyê ci gengaz o. *Tr. Hafif hastalık.* Nêweşînênda şenik a, tedawîyê ci hîrê heftan mîyan di beno.

nêweşîney *Tib. Nm.* Tey nêweşey bîyayeni, gandê ci di mîkrobên bîyayeni, gandê ci di kêfsadeyên peyda bîyayeni. *Tr. Hastalıklı olmak, hasta olmak, hastalanmak.* Nêweşîney çetina, eger ki bêro kesî sere di jî kes do sebir bikero.

nêweşîni 1. *Tib. Nm. Bw.* Nêweşey. Wexto ki ci di nêweşîni bibo, o do arey bikero. 2. *Tib. Nm.* Ganî mîkrobên tepişteni, kesî di, gandê kesî di kêfsadeyên peyda bîyayeni. *Tr. Hastalık.* Nêweşîna ci, zerdaney bî.

nêweşîni wedarde/ê *Tib. Nn.* Kes/çîyo ki;; nêweşînên wedarda, tey nêweşîni peyda bîya, bîyo nêweş, şopi kewto, bi şop a tepêşîyayo. *Tr. Hastalığa yakalanmış olan, hastalanan, hastalık kapan, bulaşıcı bir hastalığa yakalanmış olan.* Merdimo nêweşîni wedarde, do xwu qayte kero ki nêweşîna ci, ci ser o girani nêbo.

nêweşîni wedardeni *f. M.* Nêweşîniwedardiş.

Şopi wedardeni, şopi kewteni, nêweşînên cayên ra wedardeni, nêweş kewteni. *Tr. Bulaşıcı bir hastalık kapmak.* Eger kes ca do pîs di bimano, kes nêweşîni wedareno.

nêweşîya çerpegi *Tib. Nm.* Çirpi, çelpegi. Nêweşînên a ki wexto kes kewno na nêweşîni, kes qesbada sûri ra îflas keno, na qesba deha nêşena wezîfeyê xwu bivîno. Aspes beno sebebê na nêweşîni. Aspes, tozêndo ki mihîm o. Cora sanayî di jî jû cayan di xerc beno. Nika, bol cayan di xerc bîyayena ci terk bîya. Çunkî zirarê ci bîyo eyan. *Lat. Asbest, aspestos. Tr. Çermik hastalığı.* Nêweşîya çerpegi, Sêwreg û Çêrmûki di bol a.[1]

nêweşîya şeniki *Tib. Nm.* Nêweşîna şeniki. Nêweşîya ki kes ci ra nêterseno, kesî merg nêbena, kesî nêkişena. *Tr. Hafif hastalık, ölümcül olmayan hastalık.* Nêweşîya şeniki girani bêhaley di jew nêbena.

nêweşo/a giran/i *Tib. N.* Nêweşo ki, nêweşîna ci bîya vêşî û ser o tehlûkeyê ganweşey esto. *Tr. Ağır hasta. Ölüm tehlikesi bulunan veya hasta.* Nêweşêndê mayo giran est bî, cora ma şîyê nêweşxane.

nêweşo/a rakewte/ê *Tib. N.* Nêweşê/a mîyandê cayan, nêweşo/a ramednaye/ê. Nêweşo/a ki nêweşînda xwu ra o yo/a ya rakewno/a, kewto/a cayan mîyan. Nêweşo/a ki nêweşîni ser o bîya giran û o yo/a ya yan keye di, yan jî nêweşxane di rakewno/a. *Tr. Yatan hasta.* Şima do nêweşê xwu yo rakewte vizêr bivetayê, şima se kerd?

nêweşo/a şenik/i *Tib. N.* Nêweşo ki nêweşîna ci şenik a, sebebê mergî nîya, ser o tehlûkeyê mergî çinî yo, pa nêşino. *Tr. Hafif hasta. Ölümcül olmayan hasta.* Nêweşo şenik rişîya rewîr, nêweşo giran jî rijîya nêweşxanedê dewleti.

nêweşxane *Tib. Nn.* Xestexane. Cayo ki, nêweşê tey muayene û tedawî benê. *Tr. Hastane.* Ewro xeylên nêweşîy şîy nêweşxane.

nêweşxaneyê nêşeyan *Tib. Nn.* Nêweşxaneyo ki xusûsî qandê nêşeyan, qandê biuzran virazîyayo, sazîyayo. Nêweşo ki qandê weşkerdenda nêşeyan virazîyayo. *Tr. Engelli/özürlüler hastanesi.* Gereg ki hergi sûki di nêweşxaneyêndê nêşeyan bibo. Çunkî bi hezaran a nêşey estê.

nêwetarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; nêwetano, cesaret nêkeno, zerrî nêkeno, tey qewetê wetardişî çinî yo. *Tr. Bir iş veya eylemi yapma cesareti olmayan, buna cüret edemeyen.* Keso nêwetarde û wetarde do kotî hêrişî di jew bo?

nêwetardeni *f. M.* Nêwetardiş, cesaret nêkerdeni, xurt nêbîyayeni, qewet û qudretê kerdena çîyên xwu di nêdîyayeni. *Tr. Bir iş veya eylemi cesaret edememek, bir işi yapma gücü ve kudretini kendinde görme cesaretini bulamamak.* Ez bixwu nêwetana ê karî bikera. Çi bellî yo ki, ê do minafiqey nêkerê.

nêzanayeni *f. M.* Nêzanayîş. Cahîley, bîlmezey, haydar nêbîyayeni, xeberdar nêbîyayeni. *Tr. Bilmemek, haberdar olmamak, cahil olmak.* Nêzanayeni di, bi mi ki qusûrên çinî yo. Labelê bi zanayen a qusûr kerdeni rindi nîya.

ni *P.* Dimilî di kerdeni rê emrî dano. *Tr. Zazacada yap, koy, yapıştır, değdir vb durumlarda emir işini yaptırır.* Mersela; pani, cini, ci ya ni, ci ser ni, ci bina ni, ci vera ni, ci peya ni, ci kaleka ni ûzn.

niçik *Nn.* Kertik, çentîk. Çî/çixîza ki, kenarandê çîyandê bi şikildê kertikên a virazêna, abêna. *Tr. Çentik.* Mi nêşa niçikên bierzo bi ci ki bişînasîyo.

niçikin/i *N.* Kertikin/i, çentîkin/i. Çî/keso ki niçik (çentîk, kertik)îy erzîyayê bi ci. *Tr. Çentikli, kertikli.* Lênêndo niçikin bî, cora mi silasna.

niçikiney *Nm.* Kertikiney, çentîkiney. Niçikin/i bîyayeni, wesfê çîyandêd niçikinan tey bîyayeni. Çî/keso ki niçikîy (çentîkîy, kertikîy) erzîyayê bi ci, tey niçikî estê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çentiklilik, kertiklilik.* Lênêndo niçikin bî. Cora mi silasna. Eger niçikineyda ci ra nêbîyayê, nêsilasîyayê.

nift *Nn.* Nîşan tepişteni, finê di nîşan tepişteni, fina siftî di pirodayeni, fina siftî di îsabet kerdeni, fina siftî di hedefî tepişteni. *Tr. İsabet. Atılan, nişan alınan bir şeyin ilk vuruş/müdahalede isabet etmesi.* Mesela gulle kay kerdeni di senîn ki fina siftî erzeno bi ci, eger pirodo, vano nift da. Fina mangeri danê dewarî, eger fina siftî awra bimano, vanê nift da.

niftdaye/ê *N.* Çî/keso ki tam orte di deyayo piro, tam îsabet kerdo, tam nîşan kerdo û dayo şîlikdê çarî ro. *Tr. Tam isabet edilen, tam ortasından vurulan, on ikide vurulan.* Nîşano niftdaye û o bîn eynî kabokan nêgîno.

nift dayeni *f. M.* Niftdayîş. Îsabet kerdeni, nîşan pirodayeni, herûni di pirodayeni, ne kemî ne jî vêşî bîyayeni. *Tr. İsabet etmek, tam on ikide/*

---

1 Aspes, maddeyê mîyandê çerpeg o, aspes û çerpegi jew nîya. Herd ra rezan û çerpegi jî zewmbî ya, jew nîya. Welhasil çerpeg û herd ra rezan û aspes û kirêc jew nîyo, zewmbî zewmbî yo, cîya cîya o.

ortasında vurmak. Gullî nift dayo, mangeri nift dayo û wara menda ûzn.

nifûs *Er. Nn.* Nefsîy, merdimîy, şexsîy, çend bîyayena merdiman. Merdimê ki cayên û wextêndo bellî di, kîlometre dolekên di coyênê. *Tr. Nüfus*. Turkîya di vanê nifûsê Dimilîyan, nezdîyê 4-5 mîlyonan o û têtewrê Kurdan jî nezdîyê 20-25 mîlyonî yo. Fina jî Ellah bizano. Merdim esto ki nînan resneno 30 mîlyonîy, esto ki deha kemêneno. Çunkî sabirêndê nifûsî hettanî nika dewleti tesbît nêkerdo.

niganbindimende/ê *N.* Lingan bin di mende/ê, linganver şîyaye/ê, niganver şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; eger ki biraştikî, eger ki bi vêşî xîzmet kerdiş a lingan bin di mendo, nigan ver şîyo, çekû û zehmeto giran dîyo, henciqîyayo, ci rê bol xedir bîyo. *Tr. Ayaklar altında kalan, ezilen. Aşırı sirkülasyondan çok zarar gören, gidiş ve gelişlerin çokluğundan dolayı adeta ezilen, altta kalan*. Mi keso zêdê ê merdimdê toyê nigan bin di mendî hewna ne dîyo, ne jî vînayo.

nigan bin di mendeni *f. M.* Nigan bin di mendiş. Lingan bin di mendeni, lingan ver şîyayeni, payan bin di mendeni, lingîy ser ra şîyayeni, pay bîyayeni, goveleki bin di mendeni, qerebalixey di lingan bin di mendeni. *Tr. Ayaklar altında kalmak/ezilmek, paymal olmak, çok mağdur olmak*. Ez boleyda/zafeyda meyman ra nigan bin di mendi bîya.

nigannigî *H. Bw.* Linganlingî. Wexto ki şima nigannigî kewtê pê, înan ra nigê di merdiman şikîyay. Xebera şima çinêbî.

nigannigîyey *Nm. Bw.* Linganlingîyey. Bi mi ki, do nigannigîyeya jî ca bes nêkerdayê. Cora ez ser o nêvinderda. Cora mi va: Ma kirêşanakî werzanê.

nigan ser 1. *Nn.* Lingan ser. Bi ronişten a nê, kilmane, bi wextêndê tayênî ya, şikildê lingan ser o bîyayen a karûgurweyên kerdeni. Wextêndo bol tayên. *Tr. Ayak üstü, oturmaksızın, beklemeksizin ve az zamanda iş yapmak. Kısacık bir zamanı da ifade eder*. Ma şî nigan ser o dîrê qisey vatîy û amey. 2. *Nn.* Serê lingan, serê nigan, cana nê serê lingan. *Tr. Ayağın üst tarafı/üzeri*. Gogêrî gogi giroti xwu nigan ser û bi hêl kerden a eşti.

nigan serane *Nn.* Hema lingan ser ra, bi lingan ser ra bîyayen a, karûgurweyê serdê lingan bîyayeni. *Tr. Hemen ayak üzeri, çok vakit harcamaksızın, çok kısa bir zamanda*. Nigan serane biki û pey di bêrî.

nigan seraney *Nm.* Lingan seraney, nigan serane bîyayeni, wesfê karûgurwedê serdê lingan bîyayeni. *Tr. Ayak üstü kısa bir zamanla olmak*. Nigan seraneyda ci ra nêbîyayê, mi jî qebûl nêkerdê.

nigan serey 1. *Nm.* Lingan serey. şekil û wezîyeto ki, kes hema lingan ser o vinderdena karûgurweyê xwu vîneno û qisey keno. *Tr. Ayak üzeri olmak, oturmaksızın iş yapmak ve konuşmak*. Niganserey ey rê bes nêkena, o do dîrê saetîy roşo ki karûgurweyê xwu bivîno. 2. *Nm.* Lingan serey. Lingan ser o bîyayena çîyên, bi şikildê serdê lingan a bîyayen a. *Tr. Ayak üstüne koyarak iş yapmak vs*. Linggogêrê weşîy şenê gogeri nigan ser berê, nigan serey a gogeri înan rê qet a.

nigan ser o 1. *N.* Lingan ser o. Serê nigan/lingan, cayo ki serê lingan o. *Tr. Ayak üzeri/üstü*. Tûtek ci ra dûrî nêbî, nigandê ci ser o bî. 2. *N.* Nigan ser ra, lingan ser ra, zemanêndo kilm di bîyayeni. *Tr. Az zamanda, ayak üstü iş ve işleyiş olma*. Şorî bi ci ya nigan ser o di qisey biki û pey di ageyrî bê.

niganser o bîyaye/ê *N. Bw.* Linganser obîyaye/ê. Eger keso nigan ser o bîyaye jî şukrê xwu nêaro, ma kam do bîyaro?

nigan ser o bîyayeni *f. M.* Niganser obîyayîş. *Bw.* Lingan ser o bîyayeni. Kes nigan ser o bo jî rindo. Tîm weş nêbeno.

nigan ser ra *H.* Wextêndo tayên a, bi îdare ya, kemî zemanî di, nêronişten a, ecele, rew, lez. *Tr. Oturmadan, ayak üzeri bir zaman/bir iş, geçici olarak*. Mi ci di, nigan ser ra di qisey kerdîy û ez amêya.

niganserrabîyaye/ê *N.* Linganserrabîyaye/ê. Çî/keso ki, lingan ser ra bîyo, ecele bîyo, tavilê bîyo, ci rê wextêndo hera nêabirîyayo, bi şeklêndo îdare ya bîyo. *Tr. Ayak üzeri/idareten yapılan, alelacele yapılan, ihtimam gösterilmeden yapılan*. Alvêro nigansera bîyaye hukmê ci hendayên o.

nigan ser ra bîyayeni *f. M.* Niganserrabîyayîş. Lingan ser ra bîyayeni, ecele bîyayeni, rew bîyayeni, tavilê bîyayeni, bi şeklêndo îdare ya bîyayeni. *Tr. Acele/erkence olmak, idareten/geçici olmak, ihtimam gösterilmeden olmak*. Madamo ki do nigan ser ra bibo, hendayên ci rê bes o.

niganserrakerde/ê *N.* Linganserrakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni lingan ser ra kerdo, bi îdare ya kerdo, ecele kerdo, tavilê kerdo, rewanrew kerdo, bi ser o vinderîyayîş a nêkerdo. *Tr. Ayak üstü, alelacele, özensiz yapılan*. Karo

niganserrakerde û ser o bi vinderdiş a kerde jew nêbeno.

nigan ser ra kerdeni *f. M.* Niganserrakerdiş. Lingan ser ra kerdeni, bi îdare ya kerdeni, ecele kerdeni, tavilê kerdeni, ser o bi nêvinderdişî kerdeni, bêfesal û bêpeymitiş kerdeni. *Tr. Ayak üzeri/idareten yapmak, erkence yapmak, ölçme ve biçme yapmadan yapmak, geçici yapmak.* Xeyrê Ellahî ki ma nigan ser ra kerd.

niganveronaye/ê *Nm. Bw.* Linganveronaye/ê. Şima nêzanê kesa niganveronayê do wina rezîldê alemî bo û şiro qenda kutikî yo bivijîyo?

nigan vero nayeni *f. M.* Niganveronayîş. *Bw.* Lingan vero nayeni. Eger şima nênayê nigandê ci vero, înan wina bi ci yo rezîley nêkerdê. Wexto ki şima da bi ci, şima na nigandê ci vero.

niganveroronişte/ê *Zv. N. Bw.* Linganveroronişte/ê. Werrekê mi bi ê lajekdê nigan vero ronişti ki, kesî o cadê ci ra nêlûna. Kaşka ez jî xwu rê nigan vero ronişt ayê!

niganveroşîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Linganveroşîyaye/ê. Gunayê mi ê bêkesdê nigan vero şîyayî ame. Qe ci destek di jî çîyên çinêbî!

nigan vero şîyayeni *Zv. f. M.* Niganveroşîyayîş. *Bw.* Lingan vero şîyayeni. Şima bidîyayê, par ma nigan vero şîy bîyê.

nigbeste/ê *N. Bw.* Lingbeste/ê. Ez nêşina zêdê şima, kesê nigbestî nêkena binbewse. Ez Ellahî ra tersena!

nigbestîyaye/ê *N. Bw.* Lingbestîyaye/ê. Merdimê nigbestîyayî soyîn nêşa xwu qeyd ra bireyno, hema zirar da bi xwu.

nigçewt/i *An. N.* Lingçewt/i, lingçewtin/i, nigçewtin/i, pêkur/i. Kes/çîyo ki; lingê ci çewtê, lingan ra nêşeo, lingê ci seqet ê. *Tr. Eğri/çarpık ayaklı, ayaktan özürlü.* O lajeko nigçewt, gameka bîni tîya ra ravêrd.

nigçewtey *Çm.* Pêkurey, lingçewtey, lingçewtiney, nigçewtiney. Lingan ra çewt/i bîyayeni, lingê ci çewt bîyayeni. *Tr. Eğri/çarpık bacaklılık.* Eger nigçewteyda ci ra nêbîyayê, doktor û hakîmîy do xwazgenci yê ci bîyayê.

nigçewtin/i *An. N. Bw.* Nigçewt/i. Şima do a keyneka xaseki nêdayê ê kesdê nigçewtinî.

nigda mi bina *H. Bw.* Bindê erdî ya. Mi nêvato nigda mi binî ya jî. Eger şima winî aşnawenê, wa bi bindê nigda min a bo jî! Kotî ra visêno, wa bivisîyo.

nigênservinderde/ê *N.* Lingênser vinderde/ê, lingênser o vinderde/ê, nigênser o vinderde/ê. Çî/keso ki lingên ser o vinderîyayo yan jî vinderdo. *Tr. Bir ayak üzeri duran/bekleyen.* Qeço nigên ser vinderde xwu di şikêno.

nigên ser vinderdeni *f. M.* Nigên ser vinderdiş. Lingên ser vinderdeni, lingên ser o vinderîyayeni, lingên ser o vinderdeni, jû lingi ser o vinderîyayeni. *Tr. Bir ayak üzerinde durmak/beklemek.* Lajekî va: Ez di saetîy, aja di lingên ser vinderda.

nigi *An. Nm.* Lingi, lengi. Ganê kesî yo pay ra hettanî kulomekan. *Tr. Ayak, bacak.* Nigi ra tenekên lûkimêno.

nigi besteni *f. M.* Nigibestiş. *Bw.* Lingi besteni. Şima niga kê ki bibestê, o do har bo. Çunkî nigi ra xwu reynayeni, însanan di îhtîyacên o.

nigi bestîyayeni *f. M.* Nigibestîyayîş. *Bw.* Lingi bestîyayeni. Ki niga ci bestîyê jî, nê halê bêhalî vêşî nêramit, rew reya.

nigi nigi ser eşteni *f. M. Bw.* Lingi lingi ser eşteni. Mi nêverda ki nigi nigi ser bierzo, mi va eybûar o.

nigipirodaye/ê *N.* Lingipirodaye/ê, paypirodaye/ê. Kes/çîyo ki; nigi deyaya piro, xirabeya ci vajîyaya, ci rê manîyên, ci rê bendên veto ki nêbo. *Tr. Karalanan.* Merdimo ki nigi pirodeyo, kêfweş nêbeno.

nigi pirodayeni *f. M.* Nigipirodayîş. Lingi pirodayeni, pay pirodayeni. Manîyê bîyayenda çîyên yan jî jewî bîyayeni, nêverdayeni, xirabeya ci vateni, hewleyda ci rê perdedar bîyayeni. *Tr. Ayağına vurmak, kötülemek, karalamak.* Şar ameyo ki keynekeri biwazo, ê bênamûsî nigi daya piro. Cora ê jî pey di ageyrayê.

nigiraşt/i 1. *N.* Raştok/i, lingiraşt/i. O/çîyo ki linga xwu ya raşta dano çîyên ro, bi, lingerda raşter a karûgurwe û muamele keno. *Tr. Sağını kullanan.* Nigiraşt o, gereg ki kiştda raştî di kay kero. 2. *N.* Lingiraşt/i. O/çîyo ki linga ci raşt a, çewti nîya. *Tr. Düzgün ayaklı.* O merdimo nigiraşt do cêr ro gunayê, ey xwu bi gilên a tepişt.

nigiraştey 1. *Nm.* Lingiraştey, linga xwu ya raşta kay kerdeni, bi linga raşt a kar vînayeni. *Tr. Sağ ayağını kullanan kişi veya şey olmak.* Nigiraştey di, kes do bolkî raşti ser o biluwo, çepokey di jî, bolane/zafane çepi ser o biluwo. 2. *An. Nm.* Lingiraştey, lingiçewt nêbîyayeni. *Tr. Düzgün bacaklılık, düzgün ayaklı olmak.* Nigiraştey di linga çepi zaîf manena.

nigirodaye/ê *Zv. N.* Lingirodaye/ê. Çî/keso ki, kesên yan jî çîyên dayo lingerda ci ro, xeta û kemaney û çewtey û şaşeya ci vata. *Tr. Eleştirilen, ayağına vurulan, kötülenen.* Derdo kes bişo kesê lingirodayî werzano. Heme şenê kesê serdê destan hewadê.

nigi ro dayeni *Zv.f.M.* Nigirodayîş. Lingi ro dayeni. Kesên yan jî çîyên lingiro dayeni, xirabey û xetayan û çewtey û şaşîneya kesên yan jî çîyên vateni. *Tr. Ayağına vurmak, olumsuz tenkit/ eleştirisini yapmak, kötü taraflarını söylemek.* Vanê ey dayo mi nigî ro?

nigiroxwudaye/ê *Zv. N. Bw.* Nigixwurodaye/ê. Çirê o merdimo nigi ro xwu daye, winî to rê ecêb yeno? To heta nika kesa nigi ro xwu dayê nêdîya?

nigixwurodaye/ê *Zv. N.* Nigiroxwudaye/ê, lingixwurodaye/ê, lingi ro xwu daye/ê. Çî/keso ki lingi daya xwu ro, nigi daya ro xwu, xirabey û kemaneya xwu vata, bi qisan a xwu kerdo xirab. *Tr. Kendisinin öz eleştirisini yapan, kendisini kritize eden.* Ez kesdê nigi xwurodayî ra nêtersena. Wa lingi mi ro do jî.

nigi xwurodayeni *Zv.f.M.* Nigixwurodayîş. Nigi ro xwu dayeni, lingi ro xwu dayeni, lingi xwu ro dayeni, xwu xirab kerdeni, xirabeya xwu vateni, kemaneya xwu vateni, egeranê xwu vateni, xwu hewadayen û ronayeni. *Tr. Öz eleştirisi yapmak, kendisiyle murakabe olmak.* Mêrdekî va, ez çendi ki nigi dana şima ro, hend jî nigi dana xwu ro.

nigîyçekerde/ê *N. Bw.* Lingîyeşte/ê. Senîn gunayê şima bi ê merdimdê nigîy çekerdî nîno?

nigîy çekerdeni *f. M.* Nigîyçekerdiş. *Bw.* Lingîy eşteni. Kaşka mi a nigîy çekerdena to nêdîyayê.

nigîyeşte/ê *N. Bw.* Lingîyeşte/ê. Boka şima o bimbareko nigîy eşte ra dûrî kewtî.

nigîy eşteni *f. M.* Nigîyeştiş. *Bw.* Lingîy eşteni. Eger to wina nigîy nêeştayê, kesî to nêwinîyayê.

nigsêwan/i *An. N.* Lingsêwan/i. Kes/çîyo ki;; lingê ci girdê bêbîçim ê, cayê lingandê ci yê sewlan gird û bêbîçim ê. *Tr. İri ayaklı, ayakları biçimsiz olan.* Mêrdekêndo nigsêwan o, goreyê lingandê ci postalîy çinî yê, paloke yo keno ci rê postalê xusûsî virazo.

nigsêwaney *Nm.* Lingsêwaney. Lingê ci sêwan bîyayeni, ling ci bêbîçim û bêfesal gird bîyayeni, ci rê sewlîy nêbîyayeni. *Tr. Ayakları iri yarı olmak, ayakları normalin üstünde olmak.* Nigsêwaneyda ci ra, ci rê sewlkarên ser o jî sewlîy nêvîneyênê.

nija *N.* Tîya, witîya, no ca. *Tr. Bura, burası.* Hettanî ez yena, nîja di bi. Cadê xwu ra meluwi.

nijad *Etn. Nn.* Irq, soyê kesî, reng û bîçimê kesî. *Tr. Irk.* Bi mi ki nijadê Dimilîyan Îranî yo. Labelê Farsî nîyo. Farsan timûtim vernîya ma girota, nêakerda. Labelê ki Kurdan vera Hz. Ademî pey di berê Kurdîy (Dimilîy) do sifte sifte bi Farsan a, dima jî bi Ermenîyan a pê resê.

nijadperest/i *Etn. N.* O/çîyo ki, hergi çîdê xwu di nijadî ser o hereket keno, fesalê ci nijad o, bi rengan, bi bîçiman û sûretandê însanan a vera merdimî şino. *Tr. Irkçı.* Nijadperestî rê hewley û xirabey mihîmi nîya; nijadê ci mihîm o. Nijadperesey di Kurdî rê Kurd, Tirkîr ê Tirk û Erebî rê jî wa Ereb bo bes o, zewmbî înan ra çîyên nîyaseno û mihîm jî nîyo. Wey malê gawirî!

nijadperestey *Etn. Nm.* Nijadperest/i bîyayeni. Hergi çî di goreyê nijadî şîyayeni, luwayeni, kerdeni û werdeni. Pî jî, may jî, riziq dan jî, rebb jî, heme çî jî nijadê înan o. *Tr. Irkçılık.* Çimê înan kor ê, qelbê înan kût o. Bê nijadê înan, înan ra çîyên nîyaseno.

nijênaye/ê *N.* Komkerde/ê, qorkerde/ê, rêzkerde/ê, kopkerde/ê, arêdeyaye/ê, topkerde/ê. Çî/keso ki jewî nijênayo, kom kerdo, rêze kerdo, arêdayo pêser, bi dûzanên a ardo pêser. *Tr. Toplanan, toplatılan, sıralanan, dizelenen, istif edilen.* Ma ê çîdê nijênayî ra bol naf dîyo.

nijênayeni *f. M.* Nijênayîş. Pêsernayeni, kom kerdeni, top kerdeni, kop kerdeni, qor kerdeni, rêze kerdeni, pêser ardeni, arêdayeni, bi rêzêna pêsernayeni. *Tr. İstif etmek, sıralamak, üst üste koymak, biriktirmek, toplamak, dizmek. Düzenli bir şekilde bir araya getirmek.* Mi jew bi jew nijên a ki, şima ci ra nafên bivînê.

nijênok/i *N.* Kes/çîyo ki; karê nijênayeni keno. Kes/çîyo ki; nijêneno, kom keno, kop keno, arêdano, arêkeno, bi dûzanên a ano pêser, nano pêser, ci ra rêzeyên peyda keno. *Tr. İstif eden, istifleyen, üst üste getiren, toplayan, biriktiren, dizen.* Hergi nije, nijênokê xwu wazeno.

nijênokey *Nm.* Nijênok/ bîyayeni. Wesfê nijênokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî tayêni arêkeno, arêdano, ano pêser, pêser o qor keno, ci ra rêzeyên virazeno, nê karan keno yan jî nê wesfan xwu ser o çarneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İstifleştirmek, dizen, düzenle sıralayan veya toplayan olmak.* Pêrini nijênokeya ci ecibnê, mi nêecibnê.

nijîyaye/ê *N.* Arêbîyaye/ê, kombîyaye/ê, kopbîyaye/ê, rêzebîyaye/ê, qorbîyaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî çîyên ci ra komên, rêzeyên, qorên viraşto, peyda kerdo. Çî/keso ki destên ci ra çîyêndo bidûzan ardo meydan. *Tr. Dizilen, sıralanan, istiflenen, toplanan. Düzenli bir şekilde bir araya getirilmiş olan.* Şima do o çîyo nijîyaye, winî cêser nêvistayê.

nijîyayeni *f. M.* Nijîyayîş. Kom bîyayeni, arêde-

yayeni, kop bîyayeni, pêser neyayeni, rêze bîyayeni, bi dûzanên a arêbîyayeni. *Tr. Toplanmak, istif olmak, üst üste gelmek. Düzenli bir şekilde bir araya gelmek.* Çi çî est bî, ûja di nijîya.

nika *Nn. Bw.* Neka. Mi nika tîyanan di nêdîyo. Labelê gameka verêni tîya di bî.

nikara *H.* Newera, nekara. Rew, wext vinî nêkerdiş a. *Tr. Henüz, şimdiden, erken, erkence, vakit kaybetmeksizin.* Ez ba, ez nikara kena.

nikayey *Nm.* Neweyey, newe/ê bîyayeni. Kişta zemanî wextî û demî di ê nikay (ê newey) bîyayeni. *Tr. Şimdi olma, şimdiye ait olma.* To rê ferqê nikayeyda û verêneyda ci esto yan çinî yo?

nikayên/i *N. H.* Ê nikay, ê newey, newe. Tersê ci "verên/i" *Tr. Şimdiki, yeni, yeniye ait olan.* Ez şena hurna jî to rê birişa. Wazenê ez nikayênî birişa, wazenê jî, ez ê verênî birişa.

nikayêney *Nm.* Nikayên/i bîyayeni, ê nikay bîyayeni, çî û kesê nikay (ê newey) bîyayeni. Tersê ci, "verêney" o. *Tr. Şimdiki olma, şimdi/yeniye ait olmak.* Kaşka ti sifte sifte nêkewtayê nikayêneyda ci dimi. To ûja di xeta kerd.

nikuji *An. Nm.* Gurmisti, nûnciki. Desto ki qandê pirodayeni pêt bîyo ze gogi. *Tr. Yumruk.* Nikuja xwu kerdi bî hadirê. Labelê lanet kerd çimîdê şeytanî, pirodayeni ra fek verda. Aferîn ci rê, çepikîy ci rê.

nikulane *Nn.* Zêdê nikula, bi nikuli mendeni, wesfê nikulan tey bîyayeni. *Tr. Gagamsı, gagalarcasına.* Ma ez şena nikulane bûra?

nikulaney *Nm.* Nikulane/ê bîyayeni, wesfê nikulan tey bîyayeni, ze ki nikuli pirodê, zêdê nikuli bîyayeni. *Tr. Gagalarcasına.* Eger ez bişa bi nikulaneya bûra, ez a heyfê xwu bigîra.

nikuldar/i *N.* Nikulin/i, nikula ci bîyayeni, wahîrê/a nikuli bîyayeni. *Tr. Gagalı.* Ti yê çirê zêdê nikuldaran ey nikulnenê ki?

nikuldorî *Zîr. Nm.* Tixa pirocinan, direwtîya pirocinan, direwtîya ki pa pirocinîy virazenê, tixa ki pa pirocinîy virazenê. *Tr. Kalbur iğnesi.* Nikuldorîya ci çinêbî, pirocina şima mendi meşti.

nikuleki 1. *Nm. Bw.* Girêdoki 4. Nê qisanê mi bigî nikuleki mîyan. Çunkî nê qisey giranê. 2. *Nm.* Nükula werdî. *Tr. Küçük gaga, gagacık.* Bi nikulekda xwu ya qutê xwu nikulnayê.

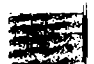
nikuli *Zoo. Nm.* Niquri. Fekê tayên teyran o ki dergûbarî ya, nê teyrîy pa werdê xwu, qutê xwu wenê. Nikula kergi, nikula dîkî, nikula leglegi ûzn. *Tr. Gaga.* Dîksilêmanî nikula xwu dê qûtî ro ki, sereyê ci kewt dafi mîyan.

nikulin/i *N.* Çî/keso ki nikula ci esta, wahîrê nikul o. Çî/keso ki nikuli deyaya piro, nikuli gunaya piro. *Tr. Gagalı, gagası olan, gagalanmış olan.* Wesfê teyrdê nikulinî û bênikulî çiçî yo?

nikuliney *Nm.* Nikulin/i bîyayeni, wahîrê/a nikuli bîyayeni, pa nikuli bîyayeni, nikuli pirodeyayeni, nikuli werdeni, bi şikildê nikul kerdena ci ra werdeni yan jî ci herimnayeni. *Tr. Gagalılık, gagalanmış olmak, gaga vurulmuş olmak.* Madê mi nikulineyda ci ra qelibîyê. Cora mi nêgiroti.

nikulîyaye/ê 1. *N.* Nikulneyaye/ê, niqurîyaye/ê. Çî/keso ki, nikuli deyaya ci ro, ze ki nikulî bo, ser ra ser ra werîyayo, ze ki ser ra ser ra biwerîyo, ze ki bi nikul kerdena biherimneyo. Çî/keso ki, bi salmekî werîyayena herimneyayo, ze ki kergîy û heywanê winasînîy ci nikul kerê. *Tr. Gagalanan. Gelişigüzel bir o yandan bir bu yandan yenilmek suretiyle bozulan.* O çîyo nikulîyaye herimîyayo. 2. *Zv. N.* Niqurîyaye/ê, binkewte/ê, pirodeyaye/ê, civiste/ê, cifineyaye/ê, kotekîwerde/ê. Kes/çîyo ki; kayên di jewî dayo piro, visto ci, kerdo xwu bin, kay dayê piro, kabokîy kerdê ser. *Tr. Argoda yenilen, altta bırakılan, gagalanan.* Kaygero nikulîyaye, rîdê xwu ra xwu mojneno.

nikulîyayeni 1. *f. M.* Nikulîyayîş. Niqurîyayeni, nikulîy werdeni, nikulîy pirodeyayeni, bi nikulan a herimîyayeni, ata nata ci ra werîyayeni, salmekî werîyayeni. *Tr. Gagalanmak. Gaga ile yenilmek, yaralanmak veya bozulmak suretiyle yenilmek.* Şima nêşermayênê, şima a pasta, nanê meymanan ver? Pastaya şima nikulîyê bî. Ma kes nêşeno, qeçekan ra qayteyê pasta bo? 2. *Zv. f. M.* Nikulîyayîş. Niqurîyayeni, bin kewteni, bin di bîyayeni. Kayan di, teşxeleyên di, minaqaşeyên di, ze ki pirodeyayeni, kotekîy werdeni, kabokîy werdeni, dirbetin/i bîyayeni, niqur bîyayeni. *Tr. Gagalanmak, fena halde yenilmek, dayak yemek.* Ti yê şewra ra yo nikulênê. Labelê ti ar nêkenê! Ez finên nikulîyaya ti yê mi kenê reklam!

nikulkî *H.* Niqurkî, zêdê nikulîyayeni, zêdê niqurîyayeni, wesfê nikulan tey estbîyayeni, ze ki biniqurîyo, ze ki binikulîyo. *Tr. Gagalanırcasına, gaga ile iş yapmak.* Şima çirê wina nikulkî werdo?

nikulkîyey *Nm.* Niqurkîyey, niqurkî bîyayeni, nikulkî bîyayeni yan jî kerdeni, wesfê karûgurwedê nikulîyayîşî ser o bîyayeni. *Tr. Gagalamakla iş veya eylem yapmak, işi bozarak yapmak.* Karê xwu bi nikulîyeya keno.

nikulnaye/ê 1. *N.* Niqurnaye/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî heywanên nikulnayo, nikulîy dayê piro, bi

nikulan a werdo yan jî herimnayo, ze ki nikulîy pirodo. *Tr. Gagalanan, gaga vurularak bozulan veya yaralanan.* Misrîyê ma yo nikulnaye pêro herimîyayo. 2. *Zv. N.* Niqurnaye/ê, binviste/ê, binkerde/ê, ci rodaye/ê, pirodaye/ê, civiste/ê. Çîyo ki keso ki jewî yan jî tayêni kayên di yan jî Mesela teşxeleyên di, lejên di visto bin, kerdo xwu bin, kabokîy dayê piro. *Tr. Argoda bir oyun veya tartışma ortamında yenilen, gagalanan, bozulan.* Ti vanê o kaygero nikulnaye, hewna bişo bêro mara kay biwazo?

nikulnayeni 1. *f. M.* Nikulnayîş. Niqurnayeni, nikuli pirodayeni, niquri pirodayeni, bi nikulan a dirbetin kerdeni, kes û çî û werdan herimnayeni, tîya û ûjadê çîyên ra salmekî werden û herimnayeni, bi nikuler a dirbetin kerdeni. *Tr. Gagalamak, gelişigüzel yiyerek bozmak, harap etmek; bir o yandan bir bu yandan yiyerek bozmak, mide bulandıracak şekilde yemek.* To nêşa verêna bûro, to nikulna? Madê kê do bigîro ki, ey bûro? 2. *Zv. f. M.* Nikulnayîş. Nuqurnayeni, niqur kerdeni, nikul kerdeni, bin visteni, xwu bin kerdeni, kayên yanjî teşxele û minaqaşeyên di kesên ser visteni, qalîy bi ci kerdeni, kabokîy ci ser visteni. *Tr. Bir oyun veya münakaşada birisini yenmek, gagalamak, oyun vurmak, kendisini utandıracak şekilde yenmek.* Bî des finîy, ez a to nikulnena. La ki ti ar nêkenê! Ez to rê se vajî!

nim *Nn.* Nimî, gizem, giz, sir. Çîyo mihîm o ki, kes qayîl nîyo ki kesnakî pey bihesîyo yan jî kesnakî pey haydar bo. Cora kes kes nimneno. *Tr. Sır, gizem, giz.* Ellah zano ki, to het di nimên esto. Ti yê ê nimî ma ra nimnenê.

nimaj 1. *Teo. Nn. Bw.* Nimaz. Merdimo musluman do nimajê xwu bikero. 2. *Nn.* Şewra, wextê şewdirî. *Tr. Sabah. Sabah namaz vakitleri.* Meymanê ma do meşti nimajên ray kewo.

nimare *Nn. Bw.* Nimro. Mekteban di, nimareyê hergi çîyêndê mihîmî do bibo.

nimaz *Teo. Nn.* Nemaz, nimaj. Bendeyey, bende bîyayeni, bestokey, bestokeya xwu mojnayeni. Duaya ki, kes bi şeklêndo xusûsî ya, bi şeklêndê werişten û ronişten a, çewtbîyayen û raştbîyayen a keno. Şertêndê Îslamî yo. *Tr. Namaz.* “Nimaz, estûna dînî ya.”

nimazgeh *Nn.* Nimazge. Ca/çîyo ki kes ser o nimaz keno, cayo ki, kes tey nimaz keno, sîya ki kes ser o nimaz keno. *Tr. Namaz kılınan yer, namazlık, seccade.* Verî ma şîyê arîye, nimazgehîy estîy bî, ma ser o nimaz kerdê.

nimazkar/i *N.* Nemazkar/i. O/çîyo ki nimaz keno, nimazûnîyazdê xwu di mezbût o, xwu rê îbadet keno û nimazûnîyazdê xwu di gewşegey nêkeno. *Tr. Namazında niyazında olan, namazına düşkün.* Ez bixwu nimazkarî ra hez kena.

nimazkarane *Teo. Nn.* Nemazkarane, zêdê nimazkaran a, wesfê nimazkaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; nimazûnîyazdê xwu do, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Namaz ve niyazında kusur etmeyenler gibi.* Kes nimazkarane nimazdê xwu di bo, qe çîyên jî sereyê kesî nêtewneno!

nimazkaraney *Teo. Nm.* Nemazkaraney, nimazkarane/ê bîyayeni, wesfê nimazkaran tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşdê xwu di zêdê nimazkaran a bîyayeni, wesfê nimazkaran ci ser o bîyayeni. *Tr. Namaz ve niyazında olanlar gibi olmak.* Ti yê nêzana nimazkaraneyda ci ver ra mixul wenê!?

nimazkarey *Nm.* Nemazkarey, nemazkarîni, nimazkarîni. Nimazkar/i bîyayeni, nimazûnîyazdê xwu di mezbût/i bîyayeni, nimazûnîyazdê xwu rê mezbût/i bîyayeni, evdey di mezbût/i bîyayeni. *Tr. Abitlikte iyi olmak, namaz ve niyazında olmak, namazda dikkatli olmak, namazı huşuyla kılmak.* Nimazkareya ci, ci rê bes nêkena. Do fêl û hereketandê xwu di jî raşt bo.

nimazkerde/ê *Teo. N.* Nemazkerde. Keso ki nimaz kerdo, wezîfeyê nimazdê xwu ardo ca. *Tr. Namaz kılan/ ifa eden.* Merdimo nimazkerde do rew ray kewo.

nimaz kerdeni *f. M.* Nimazkerdiş. nimaz kerdeni, wezîfeyê nimazê ca ardeni, bi şikildê nimazî ya îbadet kerdeni. *Tr. Namaz kılmak.* Mi do jî nimaz bikerdayê, ey nêverda, mi texirna.

nimazûnîyaz *Db. Nn.* Nimaz, dua, gazî, waşteni, dest akerdeni, îbadet. *Tr. Namaz ve niyaz, namaz ve yakarış, namaz ve istek.* Mêrdek, bêemel nêbî, nimazûnîyazdê xwu di bî, bîlaheq bîlasebeb înan ci rê buhtan kerd.

nimazûnîyazey *Nm.* Nimazûnîyaz bîyayeni, wesfê nimazûnîyazî, nimaz û waştenî, nimaz û gazîyey, nimaz û gazî kerdeni. *Tr. Namaz ve niyaz olma, namaz ve yakarış.* Ti kewt bîyê nimazûnîyazeyda ci dimi, derdê mi însaneya ci bî.

nimey *Nm.* Limey, lim bîyayeni, nim bîyayeni, mîyanikî bîyayeni, tey nimîyey bîyayeni, tey çîyo/a nêzanaye/ê bîyayeni. *Tr. Gizlilik, sırlılık.* Ez nimeyda ci dimi nêkewna. Labelê mi çimî di jî nimêndê ci esto.

nimite/ê *N.* Limite/ê. Çî/keso ki, çiman ver ra hewadeyayo, qando ki nêaso serê ci gêrîyayo, qando ki nêherimîyo wedarîyayo, çîyo nimî, çîyo ki gereg ki zewmbî merdimîy pey nêhesîyê

û nêvînê. *Tr. Saklı, gizli, sırlanan, saklanması/korunması gereken.* O merdimo nimite kê kerd eşkera?

nimiteni *f. M.* Nimitiş. Limiteni. Bincolî kerdeni, bincilî kerdeni, bincolîyey, bincilîyey, hewadayeni, serê ci giroteni. Serê ci giroteni, nêasaye kerdeni, çiman ver ra vinî kerdeni, çiman ver ra wedardeni, çîyêno ki kes qayîl nîyo jûna bivîno, ê çî çiman ver ra werzanayeni. *Kur. Veşartin. Tr. Saklamak, gizlemek, hırsızlamak, çalmak.* Kamo ki çîyanê raştan binimno, o do rojên miheqeq vinî kero.

nimitik/i *N.* Nimî, nim/i, nimite/ê. Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni çiman ver ra kerdo vinî, kerdo nêasaye. *Tr. Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.* Mi hewna o çîyo nimitik nêdîyo.

nimitikey *Nm.* Nimitik/i bîyayeni, nimîyey, nimî bîyayeni, nimiteyey, nimite bîyayeni. *Tr. Gizlilik, saklılık, sırlılık.* Ez a nimitikeyda ci ser o palikêr bena. Labelê çetin ki ez bivîna.

nimitîni Ky. *Nm.* Babetên kayên a ki, bi nimitiş a kay bena. Kaygerê na kay sîyên yan jî darên xwu rê kok qebûl kenê. Kaygeran ra jew beno ebe û nê kokî paweno. Kaygerê teberî jî pawenê ki fersend bivînê ki destê xwu bi ê kokî ya nê. Noqra kaygero nobedar jî herga ki kaygerandê teberî bivîno, do name kero û bêro destê xwu bi kokî ya no û vajo filan kes mi veşnayo. Eger bi no babet a kaygero nobedar (ebe) bişo pêrini biveşno, wexta nobedarey ra reyêno, kaygero ki sifte veşayo, o do bêro nobedar(ebe)ê kokî bo. Eger nê hembazandê kaygerandê teberî ra jew jî bişo bêro bi nimî (nimitena) destê xwu kokî ro do, wexta hembazanê xwu yê teberê ki veşayê, înan jî reyneno, nobedarey (ebeyey)a kaygerdê kokî yê siftekênî dewam kena. Bi no babet a kaygerîy hetta ki biedizîyê yan jî hetta ki qewlê ci bêro ca, kayeri serdewam kenê. *Tr. Saklambaç çeşidi bir oyun olup sobe ve/veya ebelemedir.* Qeçkîni ma na nimitîni bol kay kerdê.

nimitkar/i *N.* Limitkar/i, tiritkar/i, tiritok/i, nimitok/i. Kes/çîyo ki; nimneno, limneno. *Tr. Gizleyen, saklayan, hırsızlayan, çalan, hırsız.* Eger mi bizanayê nimitkarê ci kam o, mi do eşkera kerdayê.

nimitkarane *Nn.* Zêdê nimitkaran a, wesfê nimitkaran tey estbîyayeni. *Tr. Gizlercesine, saklarcasına.* Kaşka ti aja ra nimitkarane nêravêrdayê.

nimitkaraney *Nm.* Nimitkarane/ê bîyayeni, wesfê nimitkaran tey estbîyayeni, wesf û şeklê nimitkaran tey estbîyayeni. *Tr. Saklarcasına olmak, gizlercesine iş veya eylemde bulunmak.* To nimitkaraneya ci şinawita yan nê?

nimitkarey *Nm.* Limitkarey, tiritkarey, tiritokey, nimitokey. Nimitkar/i bîyayeni, wesfê nimitkaran ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên nimneno, serê ci gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Saklamak, gizlemek, gizleyen olmak, örten olmak.* Ti yê çirê nimitkareya ci nimnenê?

nimî *N.* Nim, sir. Çî û keso nimite, çî û keso mîyanikî, çî û keso ki her kesî rê nêvajêno. *Tr. Gizli, sırlı, gizem, sır, sır ile ilgili.* Ez çîyê nimî rew rewî her kesî het di nêvana.

nimîyane *Nn. Bw.* Pinanîyane. Ame tîya ra nimîyane ravêrd û şî. Qe ne vajo ez sereyên ci roda, ne jî çi!

nimîyaney *Nm. Bw.* Pinanîyaney. Ez nimîyaneyda ci ra jî nêtersena. Çunkî nimîyê ci jî weş o.

nimîyaye/ê *N.* Nimite/ê, pinanîyaye/ê. Çî/keso ki nimîyayo, pinanîyayo, bîyo niymite, bîyo nimî, çiman ver ra bîyo vinî, serê ci gêrîyayo. *Tr. Saklanan, gizlenen, örtülen.* Ez kewta şopda merdimdê nimîyayî dimi.

nimîyayeni *f. M.* Nimîyayîş. Limîyayeni, pinanîyayeni, serê ci gêrîyayeni, çiman ver ra vinî bîyayeni. *Tr. Saklanmak, saklanılmak, gizlenmek, gizlenilmek, üstü örtülmek, gözlerden ıramak.* O çî nimîya bî, şima senîn vet meydan?

nimîyey *Nm.* Pinanîyey, pinanî bîyayeni, nimî bîyayeni, wesfê çî û kesandê nimitan ser o bîyayeni. *Tr. Gizlilik, saklı olma, sırlılık.* Nimîyeyda ci ra nêbîyayê, mi şayê şima mojno.

nimnaye/ê *N.* Limnaye/ê, limite/ê, nimite/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni jewî ra nimito, nimnayo, çiman ra kerdo vinî, kerdo nimite. *Tr. Saklanan, gizlenen.* Ez ray nêbena cizdandê xwu yê nimnayî ser.

nimnayeni *f. M.* Nimnayîş. Limiteni, nimiteni, pinannayeni, pinanî kerdeni, wesfê nimîyey sernayeni. *Tr. Saklamak, gizlemek.* Eger to nênimnayê, ey do belayêndo bêter biardayê ma sere di.

nimnim/i *N.* Nimî mîyan di nim, bol nimîyaye, nimê nimî, eger nêpalikîyo bi çiman a nêvîneyêno. *Tr. Sır içinde sır, tamamen sır, altı ve üstü sır, çok gizli.* Qutîya mina nimnimî tije ardê genimî. (Çîyekên/gozi)

nimnok/i *N.* Limnok/i. Çî/keso ki, wesfê ci yê nimnayîşî esto, şeno binimno, karê nimitişî keno. *Tr. Gizleyen, saklayan.* Eger karê nimîyayîşî bibo, xwura yan nimnokêndê ci yan jî

nimnokênda ci do bibo. Çunkî hergi kerdişên kerdokên wazeno/a.

nimnokey *Nm.* Limitokey, limitok/i bîyayeni, nimnok/i bîyayeni, karê ci nimitokey bîyayeni. O/çîyo ki, kesên yan jî çîyên nimneno, çiman ver ra keno vinî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gizlemek, saklamak.* Nimnokeyênda çelfenda ci ser o! Senîn şima nimnokeya ci nêvînenê?

nimro *Nn.* Nimare. Amoro ki, deyayo çîyên ro û pa nîşan kerdo. *Tr. No, numara.* Nimroyê min ê mektebdê siftîyê Suwêreki 103 bî. Dima Wêranşar di virîya.

nimrober *Nn. Bw.* Nimroyê kîberî. Nimroberê şima û ê ma jew o. Labelê kuçeyê ma jû nîyo.

nimrokar/i *N.* Kes/çîyo ki;; nimroyan mojneno, nimroyan nûşneno, nimroyan eyar keno, wezîfeyê kardê nimroyan keno. *Tr. Numaratör, numaracı, numara gösteren.* Nimrokarê nêweşxanî xeripîya bî, înan herûnda ci di, nimrokarêndo weşe kerd bî wezîfedar.

nimrokarane *Nn.* Zêdê nimrokaran bîyayeni, wesfê nimrokaran tey/ser o bîyayeni. Kesê ki, çîyê nimroyan danê yan jî mojnenê, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Numaratörler gibi olmak.* Ez ûja di, nimrokarane bîya wezîfedari û mi nêşa aja ra bileqo.

nimrokarey *Nm.* Nimrokar/i bîyayeni, wesfê minrokaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; nimroyan mojneno, ser o nimroyê kes û çîyan esto, wezîfedar nimro dayîşî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Numaratörlük.* O yo nêşeno wezîfeyê xwu yê nimrokarey bikero.

nimroyê kîberî *Nn.* Nimrober, bernimro, nimroyê berî, nimroyo ki bi kîberî ya nûşêno, nimroyo ki berî ser o nûşêno û keyî nîşan keno. *Tr. Kapı numarası.* Nimroyê kîberdê ma 9 o, ê bînadê ma 11 o.

nimroyîn/i *N.* Çî/keso ki nimroyê ci, ci ser o esto, nimro deyayo piro, ser o nimro nûşîyayo yan jî nimroyê ci, ci ser o nîşan bîyo. Tersê ci "bênimro" yo. *Tr. Numaralı.* Kîbero nimroyîn, kesî rê beno rêberê edresan.

nimroyîney *Nm.* Nimroyîn/i bîyayeni, wesfê çî û kesandê nimroyînan bîyayeni. Kes/çîyo ki;; ci ser o nimro esto, pa nimro esto, nimroyê ci esto, ser o nimro nûşîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Numaralı.* Nimroyîneyda ci ra nêbîyayê, şima şayê edresê ci ca kerdayê?

nimtîniki *Nm.* Babetên kayên a ki, bi nimitiş a kay bena. Jew beno may (*Tr. Ebe.*), keso ki may bo, do heta pancas çimanê xwu bigîro û amoro, pancasîya tepîya do çimanê xwu akero û bigeyro kesandê bînan. Herga ki kesan bivîno, do vajo: May! Hetta ki bi no babeta, kayên dewr bo. Kay dewr bî tepîya, noqra keso bîyo "May" do bêro çimanê xwu bigîro, do "May" bo. û bi no babet a kay kudêna. *Tr. Bir çeşit saklambaç olan sobe, bir çeşit ebeleme oyunu.* Ez jû fini bi qeçekandê xwu ya nimtîniki kay kena.

niqara *Mûs. Nm.* Defi, tefi. Çîya ki, bi qolik û şiverda ci ya danê piro û vengê ci ver di însanan danê kaykerdiş. *Tr. Davul.* Niqara, niqaravan dano piro û zirna jî zirnavan dano piro.

niqarager/i *Mûs. N. Bw.* Niqaravan/i. Niqaragerê Anqerey bi niqarandê werdîyanan danê piro.

niqaravan/i *Mûs. N.* Aşiq/i, niqarakar/i, niqarager/i. Kes/çîyo ki; niqara dano piro, niqara ceneno. *Tr. Davulcu.* Niqaravanê înan, nêşayê zîngînî niqarara bîyaro.

niqaravaney *Mûs. Nm.* Aşiqey, niqaravaney, niqarakarey, niqaragerey. Aşiq bîyayeni, niqaravan bîyayeni, niqarager bîyayeni, niqarakar bîyayeni. Kes/çîyo ki;; niqara ceneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Davulculuk.* Niqaravaneyda ci ra, ci rê xeyrên nêame. Çunkî niqaravanêndo weş nêbî.

niqaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, ci ra vengê hilqikan vijîyayo, ci ra vengê îskikan vijîyayo. *Tr. Geğirme sesi çıkaran.* Kes do kesdê niqayî rê se vajo? 2. *N.* Niqnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra vengê niqîni veto, ci ra vengê pirodayîşî veto. *Tr. Tıklanan.* Sereyo niqaye, do xwura aya bo!

niqayeni 1. *f. M.* Niqayîş. Îskiki veteni, mîde ra vengên veteni. *Tr. Geğirme/k.* Merdek niqa, şarî ci rê eyb vîna. 2. *f. M.* Niqayîş. Niq, vengê pirodayen o. Mesela serî ro dê ci ra niqîni vijêna. *Tr. Vurma sesi, başa vurma/vurulma sesi, tıklama.* Dimilîya ci, bena sere ro deyeni. Neqayena ci ya, o yo tim sere ro weno.

niqey 1. *Nm.* Niqîni, niqîney, serero dayeni, pirodayeni, vengê niqîni veteni. *Tr. Başına vurmak, dövmek, tıklamak.* Ci ro meniqnê, niqey rindi nîya. 2. Nefes giroteni, solix giroteni, boy giroteni. *Tr. Nefes almak, solumak, yorgunluğunu almak.* Kes bibetilîyo, kes niqên roşo ki, westana xwu bigîro. 3. *Nm.* Mîde ra vengên veteni, îskikîy veteni. *Tr. Geğirme.* Niqeya ci bî, mi ci rê va, qenê şêligî mîyan di meroşi.

niqiqi 1. *An.* Qirîçiki, zulzuliki, zuqluqi, qirbiçiki, niqîti, qilîziki. Cayo ki ci ra veng, nefes, solix vijêno. *Tr. Soluk, nefes borusu.* Niqiqi ra qir-

tikên veng jî deha nêvijîyayê. 2. *Nm.* Nefesek, solixek, boyekên. Nefesêndo werdî. *Tr. Küçük bir nefes/soluk veya soluklama.* Qethan niqiqên ci ra nêvijîyayê. 3. *An. Zv. Nm.* Girtlaxi. Uzwê qir o, ci ra nefes û veng vijêno, zêdê qutîyekên o, verê ci esto, verin o. *Lat. Larinks.* yan jî *"Lerenks. Tr. Gırtlak.* Mêrdek perra niqiqda ci, va: Ti do, di rojan mîyan di, deynê xwu bidê. 4. *Nn.* Niqîni, niqîney. Çîyên niqirnayeni, niqirnayeni di çîyên ra veng veteni, vengê kûtkûtokî, vengê sî niqirnayeni. *Tr. Taşı çekiçle düzeltirken veya ağaçkakanların ağaç kakma sesi.* Niqi niqa ci bî, darkûtokî dari niqirnayê..

niqirîyaye/ê *N.* Çîyo ki, çakûç senîn ki deyêno sîyeri ro û sî pa bena dûzi, winî bîyo dûz, girmitê ci berîyayê û bîyo weşhal. *Tr. Pürüzleri, girinti ve çıkıntıları taşın bir çekiçle düzeltildiği gibi düzeltilen şey.* Koşeyo niqirîyaye û nêniqirîyaye jû nêbeno, bi eynî babet a nêaseno.

niqirîyayeni *Nn.* Rind û rind, bi niqi niqa dûz bîyayeni, girmitê ci şîyayeni, pirûzeya çiyan şîyayeni, weşhal bîyayeni. *Tr. Girintileri, çıkıntıları, pürüzleri, hoş olmayan taraflarının rendelenmek suretiyle, çekiçin taşa vurulduğu gibi vurularak düzeltilmek.* Eger a sî nêniqirîyayê, herûnda xwu nêkewtê, cayê xwu nêgirotê.

niqirnaye/ê *N.* Çîyo ki, jewî niqirnayo, bi çakûç a û bi niqi niq a kerdo dûz, girmitê ci, nedûzeya ci, kort û çalê ci pêdi kerdê dûz, kerdo raşt, kerdo ercîyaye. *Tr. Başkaları tarafından çekiçin taşa vurulduğu gibi pürüzlerinin, çıkıntılarının, düz olmayan taraflarının düzeltildiği, ıslah edildiği.* Sîya niqirnayê bî di cay.

niqirnayeni 1. *f. M.* Niqirnayîş. Çîyên, bi çakûç a, bi sîyên a dûz kerdeni, girmitanê ci berdeni, weşhal kerdeni, neraşteya ci berdeni. *Tr. Çekiçle veya başka düzeltici bir maddeyle bir şeyin girinti ve çıkıntılarını veya pürüzlerini gidermek, düzeltmek.* Hettanî ki, mi nêniqirna, sî ca dê xwu di nêronişt. 2. *f. M.* Niqirnayîş. Dûzan dayeni, viraşteni, kemaneya çîyan, ûmişê pê kerdeni, pêdi jew kerdeni, jewane kerdeni, temam kerdeni. *Tr. Eksik ve gediklerini gidermek, tamamlamak.* Mêrdek qisanê xwu niqirneno û vano.

niqitîyaye/ê 1. *N.* Daqultîyaye/ê. Çîyo ki, kesen yan jî çîyên bolkî qandê şimitişî yan jî qandê werdî niqitnayo xwu zerre, şimito, werdo, bi vengên a anto xwu zerre. *Tr. Yudumlayan, çoğunlukla içilmek ve bazen de yenmek üzere "Nık" diye sesli bir şekilde mideye inen yiyecek veya içecek.* Ez tersena o şito niqitîyaye zirar bido ci. 2. *Zv. N.* Daqultnaye/ê. Çî/keso ki jewî anto xwu zerre, îdare kerdo, ver nêvijîyayo, qehrûqotikê ci pey di eşto, apey kerdo, daqultnayo. *Tr. Yudumlanan, içine çekilen, hoşuna gitmese de ses çıkarılmayan, sindiren, hazmedebilen.* O yo gire û derdê xwu yê niqitîyayî nêvîneno, girwazanê şarî vîneno. 3. *N.* Zerrîyo niqitîyaye/ê, qelbamîyaye/ê. Çî/hîsso ki ameyo kesî qelb, ameyo kesî vîrî, nişkêra ameyo ci zerrî yo. *Tr. Kalbe gelen, ilham olan, esinlenen.* Çîyo niqitîyaye do senîn kesî ra nêaso?

niqitîyayeni 1. *M.* Niqitîyayîş. Daqultîyayeni, qandê şimitişî, qandê werîyayeni, xwu zerre ancîyayeni, zerreyêndê kesî şîyayeni, zêdê qultên a şimîyayeni. *Tr. Yudumlanmak, içine çekmek.* Peynî, mi vengê niqitîyayenda ci, aşnawit. Ez senîn bi zewmbîyan a emel kena? 2. *f. M.* Niqitîyayîş. Daqultnayeni, çîyên yan jî qehrûqotikêndê kesên îdare kerdeni, xwu zerre anteni, xwu zerre ancîyayeni, îdare bîyayeni, ver nêvijîyayeni, kesên sîne ancîyayeni, xwu sîne anteni. *Tr. Yudumlamak, sineye çekmek, idare etmek/edilmek.* Şima yê vanê çîyên nêniqitîya. Lej niqitîya, qehrûqotikê ê lajdê bênamûsî niqitîya, veşatişê keyî niqitîya. Deha çiçî biniqitîyo, çiçî nêniqitîyo? 3. Niqitîyayîş. Zerrîyo niqitîyayeni, qelb amîyayeni. finêra kesî vîrî amîyayeni, nişkêra qelb amîyayeni. *Tr. İçine doğmak, kalbe gelmek, ilham almak.* Mi jî nêzana senîn niqitîya mi zerrî yo.

niqitnaye/ê 1. *N.* Daqultnaye/ê. Çîyo awikin o ki kesî qandê şimiteni yan jî qandê werdeni anto xwu zerre. *Tr. Yudumlanan.* Şito niqitnaye do ser o nerm kero. 2. *Zv. N.* Daqultnaye/ê. Çî/keso ki kesî nêwaşto kî, anto xwu zerre, îdare kerdo, anto xwu sere, ver nêvijîyayo, vervijîyayena ci texirnaya, pey di eşta. *Tr. Yudumlanan, içine alınan, sindirilen, hazmedilen, idare edip karşı çıkılmayan.* O qotiko niqitnaye tenya şeno ey bûro, biqedîno. 3. *N.* Zerrîyo niqitnaye. Çî/keso ki, çîyên yan jî kerdokên rişto kesên yan jî çîyên qelb. *Tr. Kalbe esinlenen, kalbe gönderilen.* Çîyo niqitnaye do senîn vîra şiro?

niqitnayeni 1. *f. M.* Niqitnayîş. Daqultnayeni, qandê şimitişî çîyêndê awikinî xwu zera antiş. *Tr. Yudumlamak.* Ey niqitnê. Labelê sankî ci rê weşi nêbî. 2. *Zv. f. M.* Niqitnayîş. Daqultnayîş, xwu zerre antiş, ravîyarnayeni, îdare kerdeni, qehrûqotikên di, derd û gireyên di, bi rezîley a bo jî çîyên nêvateni, hesê xwu nêkerdeni, îtîraz kerdişî pey di eşteni. *Tr. Yudumlamak, içine çekmek, idare etmek, sesini çıkarmayıp dert*

ve sıkıntıları ertelemek. Herga ki va mi niqitna, herga ki va mi niqitna, soyîn ki ez ûja di teqaya ser. Ey deha ame bî fek! 3. *f. M.* Niqitnayîş. Zerrîyo niqitnayeni. Çîyên yan jî xeberên nişkêra kesên yan jî qelb rişteni, ci zerrî yo niqitnayeni. *Tr. İlham olarak göndermek, esinletmek.* Ellahî niqitna ci zerrî yo.

niqitnok/i 1. *N.* Daqultnok/i, daqultok/i, niqitok/i. Çî/keso ki çîyêndê zêdê awi yan jî awikinî daqultneno, war keno, rişeno cêr, niqneno. *Tr. Yudumlayan.* Niqitnokê ci ze bî ze teşne. 2. *N.* Daqultnok/i, daqultok/i, niqitok/i, ravîyarnok/i. Kes/çîyo ki; qisa û neheqeyênda kesên yan jî çîyên xwu rê ravîyarneno, ci îdare keno, keno xwu pîze, xwu di nimneno, ci rîro nêdano, ver nêvijêno, cewabê ci nêdano. *Tr. Yutan, idare eden, karşılık vermeyen.* Gereg ki, kes ê niqitnokî destan ser o tepêşo.

niqitnokey 1. *Nm.* Daqultnokey, daqultokey, niqitnokey. Niqitnok/ bîyayeni, wesfê niqitnokan tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; çîyêndê zêdê awi yan jî awikinan daqultneno, keno war; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan, ci ser o bîyayeni. *Tr. Yudumlamak.* Wesfêndê ci yê niqitnokey mi çimî di ki çinî yo. 2. *Nm.* Daqultnokey, daqultokey, niqitnokey, ravîyarnokey. Ravîyarnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên îdare keno, ci rê ravîyarneno, qisayan û xetayan û neheqeya kesên nêvînayayîş ra yeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hazmeden olmak, idare eden olmak, yudumlamak.* Niqitnokeyênda weşi bî. Kes hendayên nêniqitneno.

niqîti *An. Nm. Bw.* Qirîçiki. Wexto ki çîyên şino qilîzikda kesên, verdîm kerê û paştî ro dê.

niqîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki ci mîde ra vengên vijîyayo. *Tr. Ikınarak ya da kendiliğinden mideden gelen geğirme sesi.* Merdimo niqîyaye do tayên bûro ki nêniqo. 2. *N.* O/çîyo ki deyayo piro, ci ra niqîni vijîyaya. *Tr. Dövülen, başına vurulan.* Niqîyayî ra, do çi xeyrên bivejîyo ki?

niqle *An.* Sayekê bindê çenganê ki, nezdîyê vîyey çengî bindê. *Tr. Bademcik.* Niqleya ci masê bî, cora şî doktor.

niqlerîm *Tib. Nn.* Leymê sayekandê binê çengî, leymê sayekandê çengî, leymê niqley. *Tr. Bademcik iltihabı.* Niqlerîmê ci bîyo vêşî.

niqlerîmbeste/ê *Tib. N.* Keso ki sayekanê çengedê ci leym tepişto. *Tr. Bademcikleri iltihap bağlayan.* Jewdo niqlerîmbeste ame doktorî heteki, doktorî ci rê va: Ma do niqlanê to bigîrê.

niqlerîm besteni *Tib. f. M.* Niqlerîmbestiş. Leym tepiştena sayekandê çengan. *Tr. Bademciklerin iltihaplanması.* Niqlerîm besteni di eger doktor bişo, do tedawî kero, eger nêşo jî do bigîro.

niqnaye/ê 1. *N.* Îskikivete/ê. Kes/çîyo ki; mîde ra vengên veto. *Tr. Geğiren.* Merdimo niqnaye do biqehrîyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; deyayo serero û ci ra niqîni vijîyaya. *Tr. Tıklanan, başına vurulan, dövülen.* Merdimo sere niqnaye do xirab bimûso.

niqnayeni 1. *f. M.* Niqanayîş. Bi pirodayenên a mîde ra vengên veteni. *Tr. Geğirmek, dövmek suretiyle mideden bir ses çıkartmak.* Ey do ci biniqnayê, nêniqa. 2. *f. M.* Niqanayîş. serero dayeni, seredê cirodayeni. *Tr. Tıklamak.* Ez do ci biniqna ki wa fina çîyêndo winasîn nêkero.

niqok/i *N.* Niqirok/i, niqirnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên ra niqîni vejeno, niqirneno, kayên di dano kesên ro. *Tr. Tıkırdatan, şakırdatan.* Teyrêndo niqok o, tim daran niqirneno.

niqokey *Nm.* Niqirnokey. Karê niqokan kerdeni, karê niqirnokan kerdeni, karûgurweyê ci niqirnayeni bîyayeni, niqi niqi kerdeni, niqîni veteni, sîyên dûz kerdeni di veng veteni, vengê dar werdenda darkûtokan. *Tr. Tıklamak, tıkırtı sesi çıkarmak, ağaçkakanların ses çıkarıyor olması, mecazen yenmek, galip olmak, taş düzelten kişi olmak.* Eger niqok nêbîyayê, wina nêşayê nê sîy dûz kerdayê.

niqre *Nn.* Babetên lên yan jî leganênda xorî û teng a ki tey rizê veyvan û şînan û çîyandê winasînan virazêno. *Tr. İçinde pilav (özellikle pirinç pilavı) yapılan yayvan ve derin leğen veya kazan türü tencere.* Niqreyê ci şêligî pêrini rê bes nêkerdê, înan şî hemberîyanan ra niqrenekî girot.

niqurbîyaye/ê *Zv. N.* Nikulbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; niqur deyayo piro, kewto jewî bin û bîyo mexlûb. *Tr. Gagalanan, mağlup edilen, yenilen.* Çîyo niqurbîyaye do ci ra biwerîyo.

niqur bîyayeni *Zv. f. M.* Niqurbîyayîş. Nikul bîyayeni, nikuli pirodeyayeni, nikulîy werdeni, bin kewteni, kay werdeni, mexlûb bîyayeni, qalîy werdeni, qalîy po bîyayeni, kayên di, bin di bîyayeni. *Tr. Yenilmek, mağlup edilmek, gagalanmak, sağdan soldan gaga vurularak yenilmek veya yolunmuş kuşa döndürülmek.* Ez a tim niqur bena, qe mi nêdî ki ez a niqur kena ki?

niqurê leglegi *Nk. Nb.* Toraqeki. Qatmeyê leglegi di zeniqurekîy benê ki sebirê nînan, bolkî didi yan jî hîrê teney benê. Ma qeçkîni nê niqurekîy werdê. Nînan ra qetmey nêvirazênê, nê qatmeyê leglegan hesibênê. *Tr. Bir otun leylek*

gagasına benzeyen çıkıntıları. Ma qeçkîni serê nê niqurekan patê û werdê. Serê ci, hendê seredê goçînîyên o.

niquri *Zoo. Nm. Bw.* Nikuli. Eger ey bişayê niqurên pirodayê, ê bînî do jî ver ra ver ra bişayê niqur kerdayê.

niqurkerde/ê *N.* Niqurnaye/ê, nikulkerde/ê. Çî/keso ki niquri deyaya piro, kesî kay daya piro û kerdo xwu bin. *Tr. Gagalanan, dövülen, yenilen, mağlup edilen*. Vanê kes do biewnîyo rîdê merdimdê niqurkerdî ra.

niqur kerdeni *f. M.* Niqurkerdiş. Niqurnayeni, nikulnayeni, nikuli pirodayeni, bi niqur a pirodayeni, cirodayeni, ci ser visteni, jewî ser visteni, qalîy jewî ser visteni, ey xwu bin kerdeni, ci rê xalîb amîyayeni. *Tr. Gagalamak, bir oyunda veya kavgada birini yenmek*. Mirîçikeri dari niqur kerdê, herga ki mi kay dayê ey ro, mi jî o niqur kerdê.

nirçi nirçi *Nm.* Nirçîni, nirçi, nirçîney. Çîyên yan jî halêndê nêbîyayî rê bi vengêndê fêsalî ya "nê" vateni. *Tr. Nırç. Belirli kelimeler kullanılmayan hayır veya hoşnutsuzluk belirten durum*. Ma kes pîlûpelengan vero nirçi nirçi keno? Eger ti do vajê, qenê vaji nê.

niski *Tib. Nm.* Nêweşînên a ki, zêdê firk a nişkêra (ez texmîn kena ki na vajeki do nişki bo. Çunkî jû cayan di Dimilîy nêşenê Ş'y biwanê, vanê *S. Mesela* Gergerijan mi rê vatê Saban, "şewş"î rê vanê sews ûzn.) kalekda kesî di tewatişên peyda beno. Labelê firki di cayê tewatişî bi şikildê nûtên a o, niski di şikildê nûtên a nîyo, cayêndo hera do. *Tr. İnsan vücudunun genellikle yan taraflarında noktasal olmayan ve geniş bir alanda meydana gelen ani kasılmalar*. Niski kewti kalekda ci, eynî o yo vero hewîni nêkeno.

niş *Nn.* Tayên qisebendan di şeklê "nişteni" o. Mesela cinişi, ez nişta ci, menişi ser ûzn. *Tr. Bazı zamanlar için binmek anlamına gelen* nişteni *kelimesinin köküdür*. Cinişi, labelê mehenciqni, cinişi hema metewni.

nişa *Kîm. Nm.* Nîşasta. Çîyênda ardan ra bi muameleyêndo xusûsî ya virazêna ki debena çîdê werdî mîyan. *Tr. Nişasta*. Nişa berê ki, wa maya şima şima rê pa pasta virazo. Nişa debêna ribî mîyan jî.

nişadiri *Jeom. Nm.* Babetêndê sîyandê nîşan a. *Tr. Nişadır, kolye taşı*. Ê yê kenê aja di nişadiri vejê.

nişk *Nn.* Zemanêndo bol tayên, wextêndo bol kemî. *Tr. An*. Ti hema mi rê nişkên vinderî bes o. Ez do gurweyê to jî bivîna.

nişkavde *N.* Nişkên, nişkêra, nişkên ra, nişkêra, nişkavê, nişkavên, nişkavên ra, nişkava, nişkavdera, nişgavê, nişgavên, nişgavêra, finêra, xafildera. Zêdê çim akerden û giroten a, bol rew. *Tr. Ani, aniden, süraten, hızlı bir şekilde, göz açıp kapatıncaya kadar*. Nişkavde, mi pey di asa. Eynî zerrîya mi qutifiyê. Eger şikdar bîyayê, ey do silamên, qe vengên bidayê. Ma kes hend bêşik beno?

nişkavdeni *f. M.* Nişkavê bîyayeni, nişkavde, nişkêra. *Tr. Ani/den olmak*. Karê nişkavdeni weş nîyo, kes do sebirane kar bikero.

nişkey *Nm.* Nişki bîyayeni, zemano bol û bol tayên û finêra bîyayena nê îşkeley. *Tr. Ani olmak, ansızın*. Hewna ti yê nişkeyda ci dimi di?

niştbar/i *N.* Suwarî, espar/i, nişte/ê, niştok/i. *Tr. Atlı, binili, süvari*. Niştbarêndo weş, bi estorênda weş a şeno pêverikên di jewemîn bo.

niştbarey *Nm.* Suwarîyey, esparey, nişteyey, niştokey, niştokey. *Tr. Atlılık, süvari olmak, binili olmak, binicilik*. Niştbarey di kes do xwu dîqet kero.

nişte/ê 1. *N.* Cinişte/ê, espar/i, war nêbîyaye/ê. O/çîyo ki çîyên ser o yo, nişto çîyên ser. *Tr. Binili, atlı*. Merdimê niştî mi rê silami rişti yan ê war bîyayî? 2. *N.* Nuşte/ê, nivîz/i, nivîs/i, nivîste/ê, nûşnaye/ê, nûşîyaye/ê, nûsîyaye/ê. Çî/keso ki, bi qelem a nûşîyayo, bi mirekebî ya nûşîyayo. *Tr. Yazı, yazılmış olan*. Ey nişteyê mi pêro jî rûçikna bî. 3. *Zv. N.* Çî/keso ki, çîyêndê ci nişeno kesî, kesî rê çetin yeno, zordê kesî şino, giraney nano kesî ser. *Tr. Ağır gelen, ağırlık koyan, üzdüren, kahreden, sabrını taşıracak tavıra sebep olan*. Vatişê ci yê, mi niştî, ez qehirnaya. 4. *Zv. N.* Çî/keso ki, sazîyayenda ci di zirarê ci nişeno kesî, nêhemirneno, nêfirikneno, kesî rê yan jî mîdedê kesîrê giran yeno. *Tr. Mideye, vücuda ağır gelen, zarar veren veya verdiren, sindirimi/hazmı zor olan*. Werdo ci nişte do zirar ci do.

nişte 1. *Nn.* Çîyo ki, ser o ayatîy nûşîyayê, ser o tilîsimên nûşîyayo. *Tr. Muska*. Lajek bîbî xînt, mi va berê doktor, înan berd bî ci rê bi şêxî ya nişteyên da bî nişteni. 2. *Mat. Nn.* Sêverik. Niştey bolkî/zafkî, bi şikildê sêverikîya nûşênê. Cora sêverikî rê bi zemanên a nişte vajîyayo. *Tr. Üçgen*. Mamostey dolekên koşe ra bi koşe birnê û ci ra di niştey vetîy.

niştek *Mat. Nn.* Nuştek, sêveriko werdî, doleko werdî, çêleko werdî, leyreko werdî. Şeklo matematîkî yo sêver û hîrêqunc o ki werdî virazîyayo. *Tr. Küçük üçgen, üçgencik*. Mi ci rê niştekên da

viraşteni, ey xwu ser o nêçarna.

niştekî *Nm.* Nuşteki. Neqşêndê Dimilîyan o ki, bi şikildê sêverikan a yo. *Tr. Zazalarda bir çeşit nakış olup üçgen şeklindedir.* Herga ki şiqên virazena, ser o niştekên jî kemî nêkena.

niştekî *Mat. N.* Çîyo ki bi şikildê niştekên a, bi şikildê sêverikên a, bi şikildê çêlekên a, bi şikildê leyrekên a virazîyayo. *Tr. Üçgen biçimli, üçgen gibi.* Ostayê qalibî, qalibê xwu niştekî rona.

nişteni 1. *f. M.* Niştiş. Nuşteni, nivani, nivîsteni, nivîznayeni. *Tr. Yazmak.* Panuşa xwu kerdi xwu destî û dîrê vajekan ser o bi hembazêndê xwu ya mişewirîya tepîya xeylên çî jî niştîy. 2. *f. M.* Niştiş. Cinişteni, çîyên ser nişteni. *Tr. Binmek, binili olmak.* Sifte nişt estori, dî ki a do berey şiro, ame war û noqra kirosada xwu da xarî, şî. 3. *Zv. f. M.* Niştiş. Ci rê çetin bîyayeni, zordê ci şîyayeni, ci rê giran amîyayeni. *Tr. Dokunmak, zoruna gitmek, ağır gelmek, ağırına gitmek.* Mêrdek tim jî qiseyê nerî keno, cora qiseyê ci tim jî nişenê ci. 4. *Zv.* Niştiş. Ci rê giran amîyayeni, zirar cidayeni, nêhemirnayeni, nêferiknayeni. *Tr. Gıda maddelerinde dokunmak, zarar vermek, sindirememek, hazmedememek, mide veya sindirim yollarına zarar vermek.* Werdê şima yê ewroy giran bî, nişt mi, mîdeyê min o teweno.

niştroyeni *Nm.* Ronişteni. Kulomekan ser o, bêliv di bîyayeni. *Tr. Oturmak.* Mêrdek do niştayê ro înan nêverda, va ro meni.

nivîn *Nn.* Ca, cay, cayê ki ser o rakewno, ortî, werxan û doşegîy û balişney. Çîyo ki, wexto ki kes rakewno, kes yan anceno xwu ser yan jî kes ser o rakewno. Bolekê ci "nivînîy" ê. *Tr. Yatak, yastık, döşek ve yorgan.* Suwêreki di şarê Kodê Sîyay hem vanê cay, hem jî vanê nivînîy. Nivînanê xwu tîjî vero meverdê ki nêveşê.

nivîskar/i *N. Bw.* Nuştok/i. Nivîskaro ki ti yê vanê, no welat di nê, ancax Awrûpa di bibo.

nivîskarey *Nm. Bw.* Nuştokey. Nivîskareyrê gereg ki zerrîyênda zêdê legani bibo.

nivîz *Nn. Bw.* Nuşte 1. Nivîzê ci kilmek bî. Labelê bol manedar bî.

nixev *Nn.* Lehîf, orxan. Çîyê xwu ser eştenî yo, kes erzeno xwu ser. *Tr. Yorgan.* Şan şane beno serd, ez nixevê erzena xwu ser.

nixin *Nn.* Çî/keso ki, bi şikildê barên a, bi şikildê wezîfeyên a neyayo kesên yan jî çîyên vera û gereg bibo. *Tr. Yığın.* Nixinên kar na vera û va ti do hettanî şan biqedînê.

nixiney *Nm.* Nixin bîyayeni, karûbar û wezîfeyê kerdişî yo ki bi şikildê cemayên a, bi şikildê şelagên a neya kesên yan jî çîyên vera; a o çî bîyayeni. *Tr. Yığın olma.* Nixineya wa şima nêtersano. Rew qedêno.

nixt *Nn.* Qult, çilki, nûti, noxtiki, diremên, hendê nûtên, bol tanekên, çilkên. *Tr. Damla, bir damla, çok az, dirhem, bir dirhem.* Mi nixtên awi dê bi ci, ay mi rê hezar duay kerdîy.

nîjmet/i *N. Bw.* Nîmçe/ê. Ma cayê xwu nîjmet verda, înan werdê xwu nîjmet verda, gereg nîjmet nêmendayê.

nîjmetey *Nm. Bw.* Nîmçeyey. Nîjmeteyda ci ra nêbîyayê, înan do bigirotayê.

nîk 1. *Mîm. Nn.* Besteyê meraxan. Çî/dereka ki meraxan bi pêyo girêdana, bestena. Banandê herrîninan di, qandê mezbûteyda sornîyan, qandê tepiştişdê herrida sornîyan dêsî ra vera teber hendê 20-30 cm. y dezgeyo ki bi qetûran an virazîyayo. *Tr. Topraklı damlarda saçakların sağlamlığı ve saçakların üstündeki toprakların iyi tutulması için duvardan dışarıya doğru yapılı odunlarla yapılmış olan yapı, iskele, bağlantı, uzun değnekleri birbirine bağlayan bağlantı araç veya tahtaları.* Eger nîkê ci weş nêvirazîyayê, bi mi ki, bi nê yaxerî ya a herri do sornî ser o nêvinderdê. 2. *Nn.* Çîyo mêxîn o ki sereyê ci zêdê şewqekênda seretûjek a. *Tr. Ucu sivri ve yuvarlakça olan demirli, döngülü çivi.* Nîkî ra nêbîyayê, delame doş nêbîyê. 3. *Nn.* Mêxo asinîno ki, kenê delamî mîyan û ser o delamî doş kenê. *Tr. Fırıldaklara konulan, ucu sivri ve yuvarlakça olan çivi.* Delame nîkî ser o, kelame jî nîrî ser o doş beno. Binvaje 2: Delame heqeten; kelame jî nîrî ser o, bi karkerden a doş beno.

nîkah *Sos. Nn. Bw.* Mare. Vanê: Nîkahî di keramat esta.

nîkah birîyayeni *f. M.* Nîkahbirîyayîş. Mare birîyayeni, mareyê keynayên yan jî cinîyên kesên ser o, camêrdên ser o bi senedîya virazîyayeni, veyva/cinîya senedî bîyayeni. *Tr. Nikah kıyılmak, nikahlanmak.* Finê ki nîkahê ci birîya, deha kes beno ê zamay.

nîkahbirîyayê *Nm.* Marebirîyayê. Kes/cinîya ki, mareyê ci birîyayo, bi kesên yan jî bi camêrdên a nîkahê ci virazîyayo, ci rê bîya cinî, ci ser o kişta marî ra bîya senedî. *Tr. Nikahlanan, nikahı kıyılan.* Keynaya nîkahbirîyayê deha ê zamaya, ê pêran nîya.

nîkah birnayeni *f. M.* Nîkahbirnayîş. Mare birnayeni, cinîyên yan jî kesên bi camêrdên a yan jî bi kesên a nîkah kerdeni, zewijnayeni. *Tr. Nikah*

kıymak, nikahlamak. Nîkahê ci hem memûrê dewleti hem jî îmamî birna.

nîkahbirnayê *Nm.* Marebirnayê. Kes/keynaya ki nîkahê ci birneyayo, bi camêrdên a zewijîyaya, bi sened yan jî qewlên a kesên ser o nîkahê ci birîyayo. *Tr. Nikahı kıyılan*. Keynaya nîkahbirnayê ser o şima nêşeno heqên îddîa bikerê.

nîkah bîyayeni *f. M.* Nîkahbîyayîş. Mare bîyayeni, zewajê bi peymanên a virazîyayeni, bi kesên a zewijîyayeni. *Tr. Nikahlanmak, nikahı kıyılmak*. Eger nîkahê ci nêbîyayê, ma şayê bi ci ya bizewijno. La ki nîkahê ci bîyo.

nîkahbîyayê *Nm.* Marebîyayê. Kesa ki nîkahê ci birîyayo, mareyê ci birneyayo, qandê zewajên bi kesên a mareyê ci virazîyayo. *Tr. Nikahı kıyılan, nikahlanan kadın*. Ma deha beno ki kes, kesa nîkahbîyayê, jûnakîy ser o nîkah kero?

nîkah kerdeni *f. M.* Nîkahkerdiş. Mare kerdeni, mare birnayeni, bi ci ya zewijnayeni. Zewajdê kesên di nîkahê kesên viraşteni. *Tr. Nikahlamak, nikah yapmak/kıymak*. Ci rê va: Ti do ki xwu ser o nîkah kerê, ez dana to. Noqra ki ti nîkah nêkenê jî, tew kîberê ma meceni!

nîkahkerdê *Nm.* Marekerdê. Çî/kesa ki, jewî yan jî çîyên nîkahê ci viraşto, mareyê ci birnayo, bi jewên a zewijnaya. *Tr. Nikahı kıyılan, nikahlanan*. Keyneka nîkahkerdê gereg ki nîkahîya tepîya salme nêgeyro!

nîkliki *Nm.* Hilqiki, arugi, ziqiki, mirdanoki. Vengo ki nan werdena tepîya kesî pîze ra vijêno. *Tr. Geğirme*. Nîkliki ra bellî bî ki bîbî mird. Labelê çimê ci hewna nêbîbî mird.

nîm/i 1. *N.* Nîme. Nîmeyê bitûmî. Di çîyan lete kerê û eger hergi leteyê ci, hendê ê letedê bînî bo, wexta hergi leteyêndê ci beno nîm, dicay bîyayeyê bitûmî. *Tr. Yarı, yarım*. Ez nîm saetên menda, kes nêame. Cora ez werişta û amêya. 2. Nîme/ê. Nîmeyê çîyan. *Tr. Şey veya eşyaların yarısı*. Nîm finên mi jî kerd.

nîmada *Cog. Nm.* Berrîyo ki qismêndê ci awi mîyan di mendo, qismêndê ci jî tebera mendo. *Tr. Yarımada*. Erebîstan nîmadayên a. Labelê Îngîlîstani adayên a.

nîmadayey *Coğ. Nm.* Nîmada bîyayeni, nîmgirawîyey, nîmpirney. Nîmedê berrîdê ci yan jî kiştênda berrîdê ci girawî bîyayeni. *Tr. Yarımada olmak*. Nîmadayeya Erebîstanî ci rê bol çî dana qezenc kerdiş.

nîmane *Nn.* Zêdê nîmîya bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nîmçan bîyayeni, bi çî û kesandê nîmçan bîyayeni. *Tr. Yarıca, yarı kadar*. Nîmane bîyayê, fina bîyê.

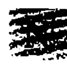
nîmaney *Nm.* Nîmane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di nîmeyane bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nîmeyan bîyayeni, tam/i nêbîyayeni. *Tr. Yarımca olmak, yarımca olan şeye benzemek, tam olamama, eksikmiş gibi bir görüntü içinde olma*. Ez qethan nîmaneyda ci di mi nêkewna.

nîmannîm *Nn.* Nîmanîm, nîme ra kariteni, nîme ra para kerdeni, nîmî rê nîme kerdeni. Eger çîyên bibo, do nîmî rê nîme bibo. *Tr. Yarı yarıya*. Şima yê kenê nîmannîm para kerê. Labelê nîmeyê ci xwura verî ê ey bî. O do zirar bivîno.

nîmannîmey *Nm.* Nîmanîmey. Nîmannîm/i bîyayeni, nîme ra nîme bîyayeni, hendê pê bîyayeni. Karûgurwe û parakerdiş di nîmey rê nîme bîyayeni; eger jew nîme bigîro, o bîn do jî nîme (aynê hendê ê bînî) bigîro. *Tr. Yarı yarıya olma, eşit pay olma*. Boka şima nîmannîm nêkerd? Çunkî o wahîrê parerda girdi bî.

nîmaqil/i *N.* Aqildûn/i, aqilkemî. Kes/çîyo ki;; aqil ra tam nîyo, nîmçeyo. *Tr. Aklı eksik/noksan*. Şima boka xwu bi ê merdimdê nîmaqilî ya set!

nîmaqiley *Nm.* Aqildûney. Nîmaqil/i bîyayeni, tam nêbîyayeni, kemî bîyayeni, aqilê ci kemî bîyayeni, aqil ra tam/i nêbîyayeni, nîmçe/ê bîyayeni. *Tr. Aklı eksik olmak, tam olmamak*. Şima yê çirê nîmaqileya ci hend kenê gire ki?

nîmbejni *Nm.* Hendê nîmedê bejni, nîmeyê bejni. *Tr. Yarı boy kadar*. Nîmbejnên mend, ez vijîyaya cor. Mi nêşa bin reso.

nîmber/i 1. *Zir. N.* O/çîyo ki, bi nîmî ya gurweyêno, xebatkarê nîmî, gurwekarê nîmî. *Tr. Yarıcı, yarı yarıya çalışan, yarı olarak yapılan işler veya tarım işçisi*. Ma erddê axayan di nîmberê axayan bî, ma erdê înan karitê, înan jî wextê cuwênan ameyê nîmeyê qezencî girotê û berdê. 2. *Sos. N.* Nîmezbet/i, nîmeşîr/i. Kes/çîyo ki; bera ci, ezbeta ci, eşîra ci tam nêhesibêna, kemî hesibêna, tam qebûl nêbîya, pey qerfîy bîyê. *Tr. Aşireti, geniş ailesi tam sayılmayan, eksik sayılan veya kendisiyle alay edilen*. Mi rê qe nameyê ê nîmberî mekerê!

nîmberey 1. *Zir. Nm.* Nîmber/i bîyayeni. Erdanê axayan bi nîmannîm a kariteni, erdandê axayan di nîmannîm xebitîyayeni. *Tr. Yarıcılık. Başkasının tarım arazisini yarı kazancıyla ekmek*. Nîmberey di qezencêndo şên çinî yo. Labelê ê ki erdê ci çinî yo (bêerdîy) caelmateya nê karî kenê. 2. *Sos. Nm.* Nîmezbetey, nîmeşîrey. Heta beran ra tam nêbîyayeni, nîmçe bîyayeni, qedrûqîmet ra kemî vîneyayeni yan jî nîmçe

hesibîyayeni. *Tr. Aşiret veya geniş aile olarak eksik görülmek, kendisiyle alay edilen olmak, aklı eksik kelimesinde olduğu gibi aşireti eksik olmak.* Jû jû beran rê vanê, eşîrîy nîyê, salmekî yê.

nîmcet/i 1. *N.* Nêmcet/i. Netemam, nîme ra kemî, kemîyê nîmî. *Tr. Yarıdan az, natamam.* Vêşî ci me di, hema nimcet bi di ci beso. 2. *N.* Nêmcet/i. Merdimo ki kokê ci temam nîyo, nîme esîl o, nîme jî esîl nîyo, têmîyanok o. *Tr. Karışık soylu, asil olmayan.* Merdimêndo nîmcet o ki, nê fêlanê xiraban keno. Çunkî nê fêlîy, fêlê esîlan nîyê.

nîmcetey 1. *Nm.* Nêmcetey, nîmcet/i bîyayeni, netamamey, netemam/i bîyayeni, nîmera kemî bîyayeni. *Tr. Natamam olmak, yarıdan da az olmak, tamam olmamak.* Ti yê qandê çiçî kewnê nîmceteyda ci dimi? 2. *Nm.* Nêmcetey, esîl/i nêbîyayeni, wesfê neesîlan tey bîyayeni, kes û çîyan di cisndê ci têtewrey yan jî têtewran ra bîyayeni. *Tr. Soyu asil olmamak, soylulardan birisi olmamak, soyu karışık olmak, çandır veya melez olmak.* Ti finên bewnî nîmceteyda xwu ra! Ti yê çi winînê şarî ra!?

nîmçe/ê 1. *N.* Nîjmet/i, nîmçeyîn/i. Çî/keso ki, o yo vera temamey, vera bitûmey şino. Labelê hewna nêbîyo temam. *Tr. Tamamlanmaya doğru giden, ancak henüz tamamlanamayan.* Karê ma hewna nîmçe bî, şima ma day ardeni. 2. *N.* Nîmçeyîn/i, netemam/i, nîjmet/i, egerin/i. Çî/keso ki, tey eger esto, biuzr, temam nîyo. *Tr. Eksik, engelli, özürlü.* Lajekêndo nîmçe bî, şima do tehda bi ci nêkerdayê.

nîmçe ra *Nn.* Nîjmet ra, nîme ra, tam nê, temam nê, kemî, heta nîmedê ci. *Tr. Yarı kadar, yarıya kadar, yarısına, yarıdan vs.* Ma rîdê înan ra karê xwu nîmçe ra terikna. û tew nîmçe ra jî merdimêndê ma bî.

nîmçeraverdaye/ê *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni nîmçe verdayo, nîmera verdayo, temam nêkerdo, nêqedînayo, peynîya ci nêarda. *Tr. Yarı/m bırakılan, eksik bırakılan, tamamlanmamış olan, natamam.* Karo nîmçeverdaye do sereyê ma bitewno. Çunkî ey vat bî temam kerê.

nîmçe ra verdayeni *f. M.* Nîmçeraverdayîş. Nîmçe verdayeni, nîmçe veradayeni, temam nêkerdeni, kemî verdayeni, nîmera verdayeni, nêqedênayeni, peynîya ci nêardeni. *Tr. Yarı/m/ noksan bırakmak, tamamlamamak.* Şiretîy day qeçekandê xwu û wina va: Karûgurweyanê xwu nîmçera meverdê, temam kerê!

nîmçeyey *Nm.* Nîjmetey, nîmçeyîney, nîmçe/ê bîyayeni, nîjmet/i bîyayeni, tam nêbîyayeni, nîmçera verdeyayeni. *Tr. Yarı/dan olmak, tam olmamak, eksik olmak.* Eger şima nîmçeyeya ci bidîyayê, şima do jî winî bivatayê.

nîmdinya *Cog. Nm.* Nîmeyê dinyay, nîmeyê erddê dinyay. *Tr. Yarım Küre.* Xeta Ekwatorî, dinyay abirnena, di nîmdinyayan ser. Nîmdinyayên vakur da, jew jî başûr da. Ê vakurî rê vanê: Nîmdinyaya Vakurî, ê başûrî rê jî vanê: Nîmdinyaya Başûrî.

Nîmdinyaya Başûrî *Cog. Nm.* Nîmeyê dinya yo ki kişta başûrî di mendo. *Tr. Güney Yarım Küre.* Erdê Efrîqay Nîmdinyaya Başûrî da.

Nîmdinyaya Vakurî *Cog. Nm.* Nîmeyê dinya yo ki, kişta vakurî di maneno. *Tr. Kuzey Yarım Küre.* Kurdîstani Nîmdinyaya Vakurî da.

nîme/ê Nîmeyê bitûman. Bitûmî ra nîme. *Tr. Yarı.* Esas gereg ki nîmeyê ci jî, ê mi bîyayê. Labelê înan nîme nê, qe nîmeyê nîmî jî nêda bi mi. Se kera, bêwîjdîyanîy bîy.

nîmebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki, kerdiş yan jî bîyayîşê ci bîyo nîme, ameyo deraxdê nîmî di vinderdo. Çî/keso ki bitûmî ra nîmeyê ci şîyo, nîmeyê ci yo bîn jî mendo. *Tr. Yarılanan.* Şima do kardê nîmebîyayî rê çendên heq bidê? 2. *N.* Çî/keso ki, bi şikildê, di paran a bîyo di cay, para bîyo. *Tr. İki eşit paya ayrılan, yarı yarıya bölünen.* Çirê kemeya? Çunkî bî nîme.

nîme bîyayeni 1. *f. M.* Nîmebîyayîş. Nîmeyê bitûmî şîyayeni, nîmeyê ci yo bîn jî mendeni, nîmera bîyayeni, temamî ra nîme bîyayeni. *Tr. Yarılanmak.* Wexto ki kar nîme bo, ez deha bawera ki peynîya ci do jî bêro. 2. *f. M.* Nîmebîyayîş. Bi şikildê di paran a, nîme nîme bîyayeni, dî parîy bîyayeni. *Tr. İki pay şeklinde ikiye bölünmek, ayrılmak.* Ey zana ki milkê înan do di biraran mîyan di nîme bo, birayê girdî rî da û şî.

nîmekerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki, jewî heta nîme kerdo, viraşto, berdo, ardo ca ûzn. *Tr. Yarılanan.* Ti senîn kardê nîmekerdî ra tersenê ki? Ellah xeyr, aqil karûgurwedê to ser nêşino! 2. *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni bi şikildê nîmî ya para kerdo, nîme dayo jewî, nîmeyo bîn jî dayo jûnakî. *Tr. Pay şeklinde, yarı yarıya bölüştürülen.* Pî ci ra pers kerd û va: Hîssedê nîmekerdî ra, to rê çend kewno?

nîme kerdeni 1. *f. M.* Nîmekerdiş. Xebatên di, karên di çîyên nîme kerdeni, heya nîmedê ci amîyayeni. *Tr. Yarılamak. Palî qedîyê, wextê nîme tene kerdeni ame.* 2. *f. M.* Nîmekerdîş. Di cay kerdiş, di cayê jewî kerdeni, zêdê pêdi cay kerdeni, nîmera para kerdeni, hendê di parandê

jewan di cay kerdeni. *Tr. İki eşit parçaya ayırmak/bölmek.* Mêrdekî va: Sifte ma do karê xwu pêra nîme kerdayê, înan qebûl nêkerd, dima jî ê qayîlîy bî, noqra jî mi deha qebûl nêkerd.

nîme nîmçe *Nn.* Tam nêbîyayeni, heme nîmçe ra bîyayeni, nîmeyîn bîyayeni, nîmçe ra bîyayeni. *Tr. Yarım yamalak.* Şima çiçî ki dest kerd pa, nîme nîmçe verda. Şima qe çîyên tam nêkerd.

nîme ra *H.* Nîmedê ci ra, nîmeyê ci, ortedê çîyêndê bitûmî ra. *Tr. Yarıdan, yarısı kadar.* Mi filim nêşa biqedîno, mi nîme ra terikna.

nîmet 1. *Nn.* Hergi çîyê werdî û biqîmetî rê vajêno. Çîyo ki kes ci ra nafên vîneno, kesî rê ercêno. *Tr. Nimet.* Nan û motori û kirêşa û şamî û hergi çîyo ki kesî rê ercêno nîmet o.[1] 2. *Er. Nn.* Nan, çîyê kesî yê werdî yo ki, xelle û cew û gilgil û çîdo winasîn ra bi şikildê ardan a û arîye di ardan ra bi şikildê mîralawitişî ya virazêno. *Tr. Ekmek.* Nîmetî werdî mevînê, nanweşey di qîmetê nîmetî zaneyêno.

nîmetkar/i *N.* Wahîrê/a nîmetî. Kes/çîyo ki; nîmetan dano, ci ra nîmet yeno. *Tr. Mün'im, nimeti veren, nimet sahibi, nimetlendiren.* Kes do mehkûmê nîmetkardê heqîqî bo, ê nîmetkardê zûrayî nêbo.

nîmetkarey *Nm.* Nîmetkar/i bîyayeni. Wahîr û dayokê nîmetî bîyayeni. *Tr. Mün'im olma, nimetlendirmek, nimet sahibi olmak.* Nîmetkareyda Ellahî tenya raşubhenêbeno.

nîmey *Nm.* Nîm/i bîyayeni, nîmeyê tamî yan jî bitûmî bîyayeni, tam nêbîyayeni, kemî bîyayeni. *Tr. Yarı olma.* Nîmeya ci mi rê bes nêkena. Mi rê tamê ci lazim o.

nîmeyîn/i *N.* Çî/keso ki, tey nîme esto, nîmeyê kesên yan jî çîyên o, wesfê nîmî ser o yo. *Tr. Yarı.* To rê tam, ey rê nîmeyîn bî.

nîmeyîney *Nm.* Nîmeyîn/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nîmeyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yarı olmak.* Nîmeyîneya ci do şima rê çiçî vinî kero ki, şima yê hend lingi danê ci ro?

nîmê serri *Nm.* Serrên ra nîme şîyayeni, serri nîme bîyayeni, şeş mengîy ravêrdeni û şeş mengîy jî mendeni. *Tr. Yarıyıl.* Nîmê serri ez înan rê gurweyaya, nîme jî ez xwu rê gurweyaya.

nîmfîyet/i *Baz. Nn. Bw.* Nîmvay/i 1. Eger danê, ez nîmfîyeta şena bigîra. Labelê bi o babet a nêşena bigîra.

nîmfîyetey *Baz. Nm. Bw.* Nîmvayey 1. Eger bi nîmfîyeteya ti şenê biroşê, ez jî şena biherîna.

nîmgerm/i *N.* Vilênerm/i. Çîyo ki tam germ nîyo; nîme germ o, nîme jî serd o. *Kur. Şîrgerm. Tr. Ilık.* Cayêndo nîmgerm bî, bol weş bî, ma ci ra bol hez kerd.

nîmgermey *Nm.* Vilênermey, nîmgerm/i bîyayeni, wertedê germey û serdey di bîyayîş. *Tr. Ilık olma.* Nîmgermey weş a. Çunkî kes damişê germî jî, ê serdî jî nêbeno. Labelê kes damişê nîmgermey beno.

nîmgira *Wş. Nm.* Gira di nîme bîyayeni, tam nêgireyayeni, gireyayeni di kemî bîyayeni. *Tr. Yarı kaynar, yarı pişmiş, tam pişmemiş.* Hewna nîmgirayênda ci mendi bî, înan dem eşt çayeri mîyan. Cora, ci ra boya xaşênayê ameyê.

nîmgirayey *Nm.* Nîmgira bîyayeni, nîme ra gireyayeni, nîme ra bîyayeni, nîme ra peyşayeni, tam nêpeyşayeni. *Tr. Yarı kaynama, yarı olmuş/pişmiş olma, tam olmamış/pişmemiş olma.* Nîmgirayey di werd û şimîyan ra boya xaşênayê yena.

nîmgire/ê *N.* Çî/keso ki tam gireyên nêhesibîyo jî netîce di gire hesibêno. Çî/keso ki, kesî nîmçe bo jî mijûlneno, meşgul keno, edizneno, tewneno. *Tr. Yarı problem/sorun, problem sayılan, problemden beri/gayri olmayan. Yarım da olsa sıkıntı, dert, mesele olan.* Ellah xeyr! Ti jî nîmgireyên ê. Ma ma bi to ya, tayên edizîyayê?

nîmgireyey *Nm.* Nîmgire/ê bîyayeni, gireyan ra hesibîyayeni, nîmçe ra bo jî gire hesibîyayeni. *Tr. Yarı da olsa problem sayılmak.* Nîmgireyeya ay, ez giredê ê bînî bolêrî tewnaya.

nîmkarite/ê *N.* Çî/erdo ki nîme ra karîyayo. *Tr. Yarıdan dikili olan, yarısı ekilmiş olan şey.* Erdê ci yo nîmkarite, ê şima rindêrî yo.

nîmkariteni *f. M.* Nîmkaritiş. Nîmeyê çîyên kariteni, hemî nêkariteni, qismêndê ci kariteni. *Tr. Yarıdan ekmek, yarısını dikmek.* Nîmkariteni mi nêreynena, şima beno ki jî bireyno.

nîmkaxiti *Eko. Nm.* Nîmeyê kaxitên, pancas qurûşi, nîmeyê lîrayên, di teney vîst û panc qurûşîy. *Tr. Yarım lira, 50 kuruş.* Mi coşmeyê 1973 di bi nîmkaxita nanên herînaya.

nîmkişîyayeni *f. M.* Nîmkişîyayîş. Nîmkişte/ê bîyayeni, wesfê nîmkişîyayan ci ser o bîyayeni. Ti vajê ki kişîyayeni, sankî kişîyayeni, nîmmerdane bîyayeni, nîmçe ra kişîyayeni. *Tr. Yarı ölü/öldürülmüş olmak.* A nîmkişîyayena ci, mi jî şinawiti bî.

nîmkiştane *Nn.* Nîmkişteane. Kes/çîyo ki; nîmçe ra kişîyo, nîmkişte visteni, hendo ki deyêno piro, nîmkişte fineyêno. *Tr. Yarı öldürmek/*

---

1 Na vajeki *"nî'met"*î ra xeripîyaya û virazîyaya.

öldürmek. Ey nîmkiştane verda, esas ti vaji ki kişt; Ellahî nêkişt.

nîmkişte/ê *N*. Merdane/ê, nîmkişîyaye/ê, ze ki bimiro. Kes/çîyo ki;; deyayo piro û merdane fineyayo, labelê hewna nêmerdo. *Tr. Yarı ölü, yarı öldürülen, dövülerek komaya sokulan*. Panc şeş merdimîy arêbîyay bî ser û da bî piro, nîmkişte verda bî. Ûja di karwanên dî bî, dewijîy kerdîy bî haydarîy. Înan resna bî nêweşxane, axirî ki reya.

nîmkişte/ê verdayeni *f. M.* Nîmkişte/ê verdayîş. Ti vajê ki kişte verdayeni, ze ki bikişê û ca di verdê, zêdê merdî ya verdayeni. *Tr. Yarı ölü bırakmak*. Şima do lajek ûja di nîmkişte nêverdayê. Çunkî nîmkişteni jî kiştiş hesibêno.

nîmkişteni *f. M.* Nîmkiştiş. Nîmçe ra kişteni, jû cayanê ci bêwezîfe verdayeni, merdane visteni, bi pirodayen a ze ki bikişê. *Tr. Yarı öldürmek, komaya sokmak*. Nîmkişteni xirabêrî verda bî. Kerd bî ki ci rê mezel aşanê, qey no çiman lûneno, hema gînê resnenê nêweşxane.

nîmkiştevverdaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nîmkişte verdayo, ze ki bikişê û verdê. *Tr. Yarı öldürülmüş halde bırakılan*. Şima nêşa o mêrdeko nîmkişte verdaye biresno nêweşxane?

nîmkoval/i *Mat*. Nîmçember/i. Kovala nîmçê. *Tr. Yarım çember*. Di nîmkovalîy, kenê kovalêndo tam.

nîmmarey *Nm*. Nîmmayey, nîmmay bîyayeni, nîmeyê may hesibîyayeni, herûnda may di bîyayeni, qedrûqîmetê ci bi mayo peymîyayeni, wesfê nîmmayan. *Tr. Annenin yarısı olmak, yarı anne olmak, kıymeti ana değeriyle ölçülen olmak*. Nîmmayeya xali, xali rê rûmet dana qezenc kerdeni.

nîmmay *Nm*. Nîmeyê may. Kesa ki, nîmeyê may hesibêna, qedrûqîmetê ci bi ma ya peymêno. *Tr. Anne yarısı, annenin yarısı değerinde olan*. Goreyê Hedîsê Şerîfi: Xali nîmmay, emi jî nîmpî ya.

nîmmerdane *Nn*. Bi şikildê nîmmerdaney a, bi şikildê nîmçe ra çinêbîyayen a, sankî merdo. *Tr. Yarı ölü*. Mêrdekî va: Wexto ki ez resaya ser, nîmmerdane bî, dîna deqeya tepîya jî merd.

nîmmerdaney *Nm*. Nîmmerdane bîyayeni, wesfê nîmmerdanan bîyayeni, ti vajê ki merdane bîyayeni, zêdê merdan bîyayeni, ze ki bimiro. *Tr. Yarı ölü sayılmak*. Nîmmerdaneya to kesî nêaşnawita.

nîmmerde/ê *N*. Çî/keso ki, ti vajê ki merdo, nîme ra merde hesibêno. Kes/çîyo ki;; kesên yan jî çîyên derba mergî daya piro û ti vajê ki kişto. Labelê nêmerdo, gan nêdayo. *Tr. Yarı ölü, ölü sayılan, nazarda ölü sayılan*. Mi çimî di o keso qergûn nîmmerde hesibêno.

nîmmerdeni *f. M.* Nîmmerdiş. Nîmçe ra merdeni, qoma kewteni yan nêweşîni ra yan jî kotekan ra ze ki kes bimiro. Derba mergî werdeni yan jî ci ro deyayeni. *Tr. Yarı ölü olmak, komaya girmek*. Nîmmerdena tepîya îfleh nêbî, hergi fini cayên ra bî emelet.

nîmmerdeyey *Nm*. Nîmmerde/ê bîyayeni, wesfê nîmmerdan bîyayeni, nîme ra merde/ê bîyayeni, ze ki bikişîyo. *Tr. Yarı ölü olmak, ölü sayılmak*. Nîmmerdeyeyda ci ra ma haydarîy nêbîy.

nîmmerdim/i *Tıb. N.* Nêşe/ê. O/çîyo ki tam nîyo, nîmçe yo, çîyên ra kemî yo. *Tr. Engelli, özürlü*. Ê nîmmerdimdê feqîrekî meveyê.

nîmmerdimane *Nn*. Nêşeyane. Zêdê nîmmerdiman a, bi nîmmerdiman mendeni, wesfê nîmmerdiman ci ser o bîyayeni. Kes/çîyê ki;, zêdê nîmmerdiman ê, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Engelliler gibi, özürlüler gibi*. Çirê to o kar nîmmerdimane kerd?

nîmmerdimaney *Nm*. Nêşeyaney, nîmerdimane/ê bîyayeni, nêşeyane/ê bîyayeni, zêdê nêşeyan a bîyayeni, wesfê nêşeyan ci ser o bîyayeni, zêdê gerrinan bîyayeni, wesfê egeriney tey estbîyayeni. şekil û biçim û meşî di zêdê nêşeyana bîyayeni, zêdê nîmmerdiman bîyayeni. *Tr. Özürlüler/engelliler gibi davranmak veya olmak*. Nîmmerdimaneya ci to tersanena yan to rê qet o?

nîmmerdimey *Nm*. Nîmmerdimîni, nîmmerdimîney, nîmmerdim/i bîyayeni, wesfê nîmmerdiman tey/ser o bîyayeni, merdimey û kesy û însaney û bedenî û aqilî di tam nêbîyayeni, kemaneya ci estbîyayeni, nîmçe bîyayeni, egeriney û uzrê ci bîyayeni. *Tr. Engelli/özürlü olmak, özürlü olmak*. Nîmmerdimeya ê lajekdê qergûnî, qe wijdîyanê bintesîr nêkena?

nîmpeyşate/ê *N*. Nîmpewte/ê, nîmpeyşaye/ê. Çî/keso ki, nîmçe ra peyşayo, tam nêpeyşayo, şeliqîyayo, teriqîyayo, ze ki biveşo. *Tr. Rafadan, kısmen/yarı pişen*. Nano nîmpeyşate ziwanê kesî tewneno. Labelê hako nîmpeyşate weşdê tayêni şino.

nîmpeyşateni *f. M.* Nîmpeyşatiş. Nîmpewteni, nîmpewjnayeni, nîmçe ra pewteni, tam nêpewteni, tam nêpeyşnayeni, bi germayîda vêşî û bê fesal a peyşnayîş di teriqnayeni. *Tr. Yarım pişirmek/pişmek, rafadan yapmak*. Mi rê ki nîmpeyşateni rindi nîya. Çunkî bi kesî yo ziwan nêverdana.

nîmpeyşaye/ê *N. Bw.* Nîmpeyşate/ê. Tayên werddê nîmpeyşayî di ganweşîni esta, tayêni di ganneweşîni esta.

nîmpeyşayeni *f. M. Nîmpeyşayîş.* Nîmpewjîyayeni, nîmçe ra pewjîyayeni, tam nêpewjîyayeni, tam nêpeyşayeni, bi germayîda vêşî û bê fesal a teriqîyayeni, fesalda ci di nêpeyşayeni. *Tr. Yarı pişmek, rafadan olarak pişmek.* Tayêni rê nîmpeyşayeni rind a, tayêni rê rindi nîya. Labelê nîmpeyşayeni jî rayênda peyşayîşî ya.

nîmpî *Nn.* Nîmeyê pîy. Kes/çîyo ki;; nîmeyê pî hesibêno, pî nîyo labelê herûnda pî do. *Tr. Baba yarısı, yarım baba.* Vanê: Emi, nîmpî ya.

nîmpîyey *Nm.* Nîmpî bîyayeni, nîmeyê pî bîyayeni, herûnda pî di bîyayeni, wesfê pîyan ser o bîyayeni, nîmeyê pî bîyayeni. *Tr. Baba yarısı olmak, yarım baba olmak.* Şima do nîmpîyeya ci jî bihesibnê. Çunkî nîmpîyey û nîmmayey di qedrûqîmet zewmbî yo.

nîmronin/i *N.* Nîmrûwenin/i. Çî/werdo ki, nîmronin o, ronê ci nîmçe ra yo. *Tr. Yarı/m yağlı.* Ma bolkî şitê nîmroninî herînenê. Çunkî madê ma gîno ma bûrê.

nîmroniney *Nm.* Nîmrûweniney. Nîmronin/i bîyayeni, ronê ci tam nêbîyayeni, nîmeyê tamî bîyayeni, ronê ci tayên bîyayeni, ronê ci kemî bîyayeni. *Tr. Yarım yağlılık, yağı az/eksik olmak.* Nîmroniney kesî rê zirar nîya. Labelê tam roniney kalûpîran rê zirardan a.

nîmsere/ê *N.* Şeşmenge/ê. Qeço/a ki nîm ser ra xwu kerda piri. *Tr. Altı aylık.* Qeçekê înan nîmsere bî înan tîya ra bar kerd, nika bîyo hîris serre.

nîmserrê *Nm.* Nîmserrên. hendê nîmserri, nîmeyê serrên, şeş mengîy. *Tr. Yarıyıl, altı aylık bir süre veya bu süre kadar.* Ez ûja di nîmserrê menda.

nîmserri *Nm.* Nîmeyê serri, hendê şeş mengan, demo ki hendê nîmeyê serrên o. *Tr. Yarıyıl.* Qewlnameyê înan serrênda tam a. Nîmserra ci qedîyê, mendi nîmsera bîni. Eger nîmserra ci ya bîni di jî nêqedîyo, ê do ci dest ra bigîrê.

nîmtimin/i *Ed. Zv. Nn. Tr.* Kes/çîyo ki;; hergi ca di ci rê rolên, ci rê cayên, ci rê wezîfeyên vîneyêno, hergi cay rê beno. *"Her yerde kendisine rol bulunabilen.* Ehmed nîmtimin o, şima rê jî beno.

nîmtimin *Eko. Zîr. Nn.* Nîmeyê timinên o ki, hendê tenekedê 18 kîloyano teneyîn o. Di qeratîy. *Tr. 18 kiloluk büyük teneke dolusu olan gıda maddeleri ve bu gıda maddelerinin ekileceği kadar ki alan.* Ey nîmtiminên xelle karito, erdê ci jî hendê hîrê timinan a yo.

nîmtiminey 1. *Eko. Baz. Zîr. Nm.* Nîmtimin/i bîyayeni, wesfê nîmtiminan ci ser o bîyayeni. Nîmeyê timinên bîyayeni, hendê tenekê 18 kîloyan bîyayeni, di qeratîy bîyayeni, mîqdarê ci hendê di qeretan bîyayeni. *Tr. 18 kiloluk büyük tenekelerin ekilebileceği kadar olan tarla olmak.* Mi rê ti yê hewna nîmtimineyda ci dimi di? 2. *Nm.* Hergi cay rê bîyayeni, bi her ca û her kesî ya robere amîyayeni, heme ca û kesan rê ercîyayeni. *Tr. Jokerlik, her yere ve herkese uyum sağlayabilmek, kendisine bir rol biçilebilmek.* Mi rê ki nîmtimineya ci do noqor ci nêreyno.

nîmvay/i 1. *N.* Nîmfiyet/i. Fîyet di nîmeyey, deger û qîmet di nîmeyey, fiyet di nîmannîm ercan bîyayeni, nîmgiraney, vayey di nîman nîm ercan bîyayeni. *Tr. Yarı fiyatına, yarı yarıya.* Ez ci rê nîmvay jî bida, o do pey razî nêbo. 2. *N.* Nîmeyê erqi. *Tr. Kanal/kanaletin yarısı.* Nîmvay şima do virazê, nîmvay jî ma do virazê.

nîmvayey 1. Nîmvay bîyayeni, nîmfiyetey, nîmfiyet bîyayeni, bi nîmvay a, bi nîmfiyet a, bi nîmedê qîmetdê ci ya. *Tr. Yarı fiyatına, yarı yarıya olarak.* Mi rê nîmvayeya ci nê, qelîteyê maldê ci mihîm o. 2. *Cog. Nn.* Nîmerqi. Nîmeyê erqerda barî û tayêneri. *Tr. Yarı ince ark, yarı kanalet, kanaletin yarısı.* Ez hettanî nîmerqi şîya jî mi nêdî.

nîmvayîn/i *N.* Nîmvay/i. Çî/keso ki, vayey di nîmeyo, ercano, ercan hesibêno. *Tr. Yarı fiyatına olan.* Ci rê nîmvayîn bî, fina jî pay ameyê.

nîmvayîney *Nm.* Nîmvayey, nîmvay/i bîyayeni, nîman nîm ercan bîyayeni. *Tr. Yarı fiyatına olma.* Nîmvayîneya ci jî ci rê vay ameyê. Çunkî tûniki di tebayên çinêbî.

nîmver *Teks. Nn.* Nîmeyê verî. Ver, temamê parçedê çinadê deştenî yo, nîmver jî nîmeyê parçedê tamî yo. *Tr. Dikilecek olan elbisenin yarısı veya gerekli olan parçanın yarısı.* Jewî nîmverên berd terzîyeri ser, ay va, bi nîmverî ya çina nêvijêno, gereg ki ti verna bîyarê.

nîmverey *Teks. Nm.* Nîmver bîyayeni, deştenî di nîmeyê çinadê tamî bîyayeni. *Tr. Terzilikte gerekli olan elbisenin yarısı olmak, yarım elbiselik olmak.* Ay o çina, bi nîmverey a senîn şa biqedîno ki?

nîmverin/i *Teks. N.* Çîyo ki, verê ci nîme yo, wahîrê nîmverî yo, verê ci tam nîyo, kemîver o. *Tr. Tam olmayan, yarım elbiselik bir kumaşı olan.* Çinadê nîmverinî ra, çinayêndo tam nêvijêno.

nîmveriney *Nm.* Nîmver/i bîyayeni, wahîrê/a verdê nîmçey bîyayeni, çina di û zîratî di, verê

ci nîmçe bîyayeni, tam nêbîyayeni. *Tr. Ön tarafı yarım olmak, başlattığı iş yarım olmak, yarım elbiselik bir kumaş olmak.* Nîmveriney do şima rê çiçî vinî kero ki, şima yê hendayên qehrê xwu anê?

nîmwezîfe *Nn.* Çîyo ki, wezîfedarên rê nîmçe ra deyayo, kerdena ci mejbûri nîya. Labelê ki nê wezîfi bişo bikero weş beno. Eger wezîfedarî ra bêro û ê nîmwezîfi nêkero jî eyb beno. *Tr. Yarı görev, insani görev. Asli olmayıp da yapılması insani kabul edilen bir görev veya sorumluluk.* Nîmwezîfeyêndê mi est bî. Ez şîya mi persê dostêndê pêrdê xwu kerd. Cora ez berey menda, qusûr meewnê.

nîmwezîfe/ê *N.* Kes/çîyo ki; nîmçe ra wahîrê wezîfeyên o. *Tr. Yarı bir sorumluluğu/görevi bulunan.* No jî nîmwezîfe hesibêno.

nîmwezîfedar/i *N.* Keso wezîdero ki, nîmçe ra, bi çîyên a bîyo wezîfedar, bîyo persdar. Keso ki, çîyên ci rê nîmçe ra bîyo wezîfe, eger bişo do bikero, noqra bişo û nêkero jî do eyb bo. *Tr. Yarı görevli, yarı sorumlu. Asli olmayan, ancak yapılması insani bir görev olan sorumluluk alanı.* Nîmwezîfedar bî jî, bênamûsey anti xwu ser, nêşî persê ci nêkerd.

nîmwezîfedarey *Nm.* Nîmçe ra wezîfedar bîyayeni, nîmwezîfedar/i bîyayeni, bi wezîfeyêndê însaneya persdar bîyayeni. *Tr. Yarı sorumluluk, yarı görevli olmak. İnsani ve etiğin gerektirdiği bir görevle görevli olmak.* Esas ti pers kenê nîmwezîfedarey pêrin ser o wezîfeyên hesibêno.

nîna *P.* No vatiş, Dimilî di "nê yena" ra xeripîyayo, virîyayo. Nerîyan di "nîno" yo. *Tr. Zazacada gelmem, gelmiyorum veya o dişi gelmez, gelmiyor anlamına gelmektedir.* Ez jî a jî nîna.

nînê *P.* Dimilî di qandê bolekeyda ma, înan yan jî şima vatişêno ki "nê yenê" ra xeripîyayo, virîyayo. *Tr. Zazacada gelmeyiz, gelmezler, gelmezsiniz anlamlarına gelmektedir.* Ma nînê, şima nînê, ê nînê. Yan kam do bêro/şiro?

nîno *P.* Dimilî di "nê yeno" ra xeripîyayo, virîyayo. *Tr. Gelmez, gelmiyor.* O yo ewro nîno, beno ki meşti bêro.

nîrçîney *Nm.* Nirçey, nirçi nirçi kerdeni, nirçi vateni. *Tr. Ağızla, konuşmaksızın hayır/yok demek veya hoşnutsuzluğunu ifade etmek.* Nirçîney kewti bî ci fekî û tim vatê nirç.

nîrde/ê 1. *Zîr. N.* Cende/ê. Cenîyaye/ê, nîraye/ê, bewsekerde/ê, taçarnaye/ê. *Tr. Çalınan, çalkalanan.* Hendo ki hêl kenê, do û ronê ci pêra abirêno. Mi masto vizêrin hewna nênîrdo. Ma do, ê nîrdedê pereyênî ra bûrê. 2. *Zv. N.* Cende/ê, bewsekerde/ê, taçarnaye/ê. Vêşî hêlbîyaye/ê, mehkembîyaye/ê, kuwîyaye/ê. *Tr. Çırpılan, iyici dövülen. Bileşenlerine ayrılacak kadar çalkalanan.* Ma şeş finîy kay kerd, hergi fini jî mi qezenc kerd. Mi mêrdek cara hendayên nênîrd bî. Merdimêndo nîrde to do a roji bidîyayê.

nîrdeni 1. *f. M.* Cendeni, bewseni, taçarnayeni. Çîyên bol vêşî hêl kerdeni, çîyanê awikinan pêmîyan di hêl kerdeni. Qando ki çîyanê awikinan pêra abirnê, înan pêmîyan di rind û rind hêl kerdeni. *Tr. Çalmak, yayık yaymak.* Ez a mast nîrena, do û ronê ci, do pêra abirîyo. 2. *Zv. f. M.* Cendeni. Bewseni, taçarnayeni, aqilê ci şaş kerdeni, verûpeyê ci şaş kerdeni. Çîyo ki kesî aqil nîno, ci sere ardeni. *Tr. Hırpalamak, akıl almaz oyunlarla yormak, dövmek, allak bullak etmek.* Kesî o merdim hendê mi nênîrdo. Ma kay kerd, ez des, o qe.

nîrdok/i 1. *N.* Cendok/i, taçarnok/i. Çî/keso ki karê nîrdişî keno, nîreno, wesfê ci yê nîrdeni esto. Kes/çîyo ki; mastî û çîyanê winasînan nîreno ki do û ronê ci, çîyê ci yo winasîn pêra abirîyo, bibo do û ron. *Tr. Yayık yayan, çalkalayan.* Nîrdokê ci camêrd bîyayê. Hendayên weş nênîreyayê. Çunkî camêrdî di sebrê ê nîrdişî çinî yo. 2. *Zv. N.* Taçarnok/i, cendok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên berdo û ardo, aqilê ci şaş kerdo, mezbût mehkem kerdo. *Tr. Kavga veya bir oyunda şamaroğlanına döndüren.* Kê hendayên kay dayê to ro? Ti bi ellasî nîrdokê to kam o?

nîrdokey 1. *Nm.* Cendokey, taçarnokey. Çî/keso ki mastî nîreno, ceneno, karê nîrdişî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çalkalamak, çalkalayan olmak.* Mi hewna nîrdokeyênda winîsîni nêşinawita. 2. *Nm.* Cendokey, taçarnokey. Nîrdok/i bîyayeni, wesfê nîrdokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan hêl keno, ze ki ci binîro, ci ata û nata beno, kay dana ci ro, fîneno ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şamaroğlanına döndürmek veya döndüren olmak.* Nîrdokeya ci to tenya ser o xwu nêmojnena, ê bînan hemini ser o esta.

nîre *Zîr. Nn. Bw.* Bewse. Kalikê mi, nîre eştê gayan ser û bi vîyedê ci ya girêdayê. Nê nîran gay mezbût tepiştê û pa citi kerdê. Xeylên însanê nikay jî bîyo zêdê gayandê nîre kerdan. Merdim esto ki, bi perey a, esto ki bi şêxdê xwu ya, esto ki bi axadê xwu ya, esto ki jî bi cinîyerda xwu ya nîre bîyo; bîyo bestokê înan, nêşeno karêndo serbest bikero.

nîrebend *Nn.* Bewsebend. La/reseno ki pa nîran girêdanê. *Tr. Boyunduruk çubuklarını bağlayan ipler.* Nîrebendê gayan sist bo, do bi reyê şirê.

nîrebîyaye/ê 1. *Zîr. N.* Binnîre/ê, binnîrebîyaye/ê, nîrekewte/ê, nîre ser obîyaye/ê, binbewse/ê, bewsebîyaye/ê, nîrekerde/ê. Çî/heywanê cito ki, kewto nîrî bin û pa cita bena. *Tr. Çifte koşturulan.* Gayo nîrebîyaye, do citi bikero, çîna ci ra nîno. 2. *S. N.* Binnîre/ê, binnîrebîyaye/ê, nîrekewte/ê, nîre ser obîyaye/ê, binbewse/ê, bewsebîyaye/ê, girêdeyaye/ê, bindest/i, bindestî, nîrekerde/ê, nîresernaye/ê, sersûney binkewte/ê, xwuserîyeya ci werişte/ê, qeydbîyaye/ê, bestîyaye/ê, bende/ê, êsîr/i, êsîrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki;; xwuserîyeya ci, ci dest ra vijîyaya û kewto destandê şarî bin, girêdeyayo û bîyo êsîr û îstîklaleya ci, ci dest ra vijîyaya. *Tr. Boyunduruk altına alınan, bağımsızlığı elinden alınan, hakimiyet altına alınan, sömürülen, sömürgeleştirilen.* Neya tepîya cadê nîrebîyayî ra xeyrên mepawê.

nîre bîyayeni 1. *Zîr. f. M.* Nîrebîyayîş. Bewse bîyayeni, citi kewteni, binnîreyey, binnîre bîyayeni, nîre kewteni, binbewseyey, binbewse bîyayeni, bewseyî bin kewteni, bewseyî bin di bîyayeni, nîre ser o bîyayeni, citi di bîyayeni, pa citi bîyayeni. *Tr. Boyunduruk altında olmak, çifte koşturulmak.* Senîn ki bî nîre, zîrtikîy eştîy. Çunkî xam bî. 2. *S. f. M.* Nîrebîyayîş. Bewse bîyayeni, bewse kewteni, binnîre bîyayeni, nîre kewteni, binnîreyey, nîre ser o bîyayeni, binbewseyey, binbewse bîyayeni, bewsî bin di bîyayeni, bestîyayeni, girêdeyayeni, êsîrey, êsîr bîyayeni, qeydî bin kewteni, Sersûneyda jûnakî bin kewteni, xwuserîyey ra vijîyayeni, îstîklaleya xwu vinî kerdeni. *Tr. Esarete girmek, boyunduruk altına girmek, sömürülmek, sömürgeleşmek, bağlanmak.* Senîn ki welatê ci bî nîre, şarê ci jî bî vila.

nîresernaye/ê 1. *Zîr. N.* Binnîre/ê, bewsesernaye/ê, nîrekerde/ê, nîrebîyaye/ê. Gayo ki nîre neyayo ser û citêrên kerdo citi bin û girêdayo û o yo pa citi keno. *Tr. Çifte koşturulan, boyunduruk altına alınan.* Gayo nîresernaye citi keno, nêşeno biremo. Çunkî finên nîre neyayo ser. 2. *S. Zv. N.* Binnîre/ê, bewsesernaye/ê, nîrekerde/ê, nîrebîyaye/ê. Çî/keso ki nîre neyayo ser, girêdeyayo û kewto emirdê jewî bin, kewto sersûneyda kesên bin, xwuserîyey ra vijîyayo û bîyo besteyê kesnakî yan jî çînakî. *Tr. Boyunduruk altına alınan, hakimiyet altına alınan, bağlanan, bağımsızlığı elinden alınan, sömürgeleştirilen.* Welato nîresernaye hettanî ki nîre ser ra nêwerzo, nêageyreno, aver nêşino, tim apey şino.

nîre sernayeni 1. *Zîr. f. M.* Nîresernayîş. Nîre kerdeni, bewse sernayeni, bewse kerdeni, binbewse kerdeni, binnîre kerdeni, nîre bîyayeni, nîreyî bin kerdeni, citi kerdeni, pa citi kerdeni, qandê citi nîreyî bin di girêdeyayeni. *Tr. Çifte koşturulmak, boyunduruk altına almak/girmek.* Citêrî, nîre na gay ser ki pa citi bikero, mozîy pêşîyay gay ro, gay moz kerd. 2. *S. f. M.* Nîresernayîş. Girêdayeni, binnîre kerdeni, bewse sernayeni, nîre bîyayeni, besteni, qeyd kerdeni, xwu bin kerdeni, sersûneyda xwu kerdeni, xwuserîyey ra veteni, destandê kesnakî bin kerdeni, îstîklal ra veteni, bindestî bîyayeni. *Tr. Boyunduruk altına alınmak, bağlamak, bağımsızlığını elinden almak, esarete almak, hakimiyet altına almak.* Verê herbê Umûmîyê dinya yê Siftekênî di Îngîlîzan nîre na diwêlandê Rojhelatdê Asyay ser û pêro kerdîy bindestîyê xwu, dima înan xwuverikên viraşt û bîy xwuserîy.

nîrê *P. Bw.* Nêrê. Eger şima nîrê, ma jî nêşinê.

nîrnaye/ê 1. *N.* Nîrde/ê, cende/ê. Çî/keso ki nîrnayo, cendo, bi hêlkerdişî û têvdayîşî û berdiş û ardişî pêra abirnayo, zêdê do û ronîya pêra abirnayo. (Nûşaya R'y barî waneyêna.) *Tr. Çalkalanan. Çalkalanmak suretiyle ayran ve yağ gibi bileşenlerine ayrılan yoğurt.* Masto nîrnaye, do deha senîn zêdê verî bo? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki;; yan kayên di yan jî Mesela teşxele û minaqaşe û lejên di hendo ki deyayo piro, eynî nîrdo. *Tr. Bir oyun veya kavga ve tartışmada şamaroğlanına döndürülen/çevrilen, hırpalanan.* Ez bixwu deha bi ê kaygerdê nîrnayî ya kay nêkena. 3. *N.* Çîyo (heywan, Mesela pisîng) ki jewî nîrnayo, ci rê vengê nîrînî, vengê nîri nîri nayo ser. (Nûşaya R'y qaling, zêdê R'dê dibarî ya waneyêna.) *Tr. Miyavlattırılan.* Şima o pisîngo nîrnaye sera qewirna?

nîrnayeni 1. *f. M.* Nîrnayîş. Cendeni, taçarnayeni. Mastî meşki di yan jî cayêndo winasîn di hetta ki heme çî safî bo, pêra abirîyo berden û ardeni, têvdayeni, çerx kerdeni, hêl kerdeni û zêdê nê halî kerdeni. *Tr. Yayık yaymak, çalkalamak.* Eger to vizêr mastê xwu binîrnayê, ewro ma wina no hal nêkewtê. 2. *Zv. f. M.* Nîrnayîş. Cendeni, taçarnayeni. Kesên yan jî çîyên yan kayên yan jî bi pirodayîş a ci ser visteni, ci berden û ardeni, zêdê darênda tuwana roşanayeni, ci şaş

kerdeni. *Tr. Kavga veya bir oyunda birisini şamaroğlanına çevirmek.* Qe beno ki mi des kay vîstîy ci ro. Mi eynî nîrd û kerd xîntane.

nîrraye/ê *N.* Pisînga ki nîrraya, nîrrînî kewta ci ser, bîya nîrri nîrra ci, vengê ci yê nîrrayîşî ameyo. *Tr. Miyavlayan.* Kes do leteyên nan bierzo pisîngdê nîrrayî ver ki, kesî ra geyrî bo.

nîrreni *f. M.* Nîrrîni, nîrrayeni, nîrrîney, nîrri nîrrey, nîrri nîrri. Vendayena pisîngan, waştena pisîngan, qandê waştenên veng vetena pisîngan. *Tr. Miyavlanma.* Ustadî va: Mi nîrrenda pisîngeri ra fehm kerd ki, a ya vana: Ya Rehîm! Ya Rehîm! Ya Rehîm! A ya jî bi no babet a zikir kena, Ellahî medh û sena kena.

nîşan 1. *Nn.* Hedef, hedef giroteni. Çî/keso ki kesên qandê pirodayenî ronayo. *Tr. Nişan, hedef.* Mi da nîşandê xwu ro, ey nêşa pirodo. 2. *Nn.* Deq, mori, dax, îşaret, rêçi, şopi. Bellî kerdeni, çîyo ki kesî pa çîyên bellî kerdo. *Tr. İz, belirti, nişan, işaret, sembol, emare.* Ma yê kenê erdanê xwu nîşan kerê ki, wa dima pêmîyan nêkewê. 3. *Dad. Nn.* Nîşane. Merasîmê veyverda xwu bellî kerdeni, veyvi waşteni di altûnê xwu veyva kerdena, veyveri îşaret kerdeni. *Tr. Nişan, nişan merasimi, nişan töreni.* Mabeyndê nîşandê min û veyvedê mi di wext tayên bî. Usûlê zewajî jî gereg no bo.

nîşanbîyaye/ê 1. *N.* Hedefbîyaye/ê, hedef di bîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo nîşan, qandê hedefî roneyayo yan jî qandê pirodayîşî çimîy neyayê ser. *Tr. Nişan alınan, nişanlanan, nişan olarak konulan, hedef alınan.* Mi kerd, ê çîdê nîşanbîyayî het di rono, înan va aja di meroni, gunena ey ro jî. 2. *N.* Deqênaye/ê, deqîyaye/ê, morbîyaye/ê, îşaretbîyaye/ê. Çî/keso ki nîşan bîyo, deq bîyo, mor bîyo, mori neyaya po. *Tr. İşaretlenen, belirlenen, nişanlanan, nişan vurulmuş olan.* Ti şîyê tam ê cadê nîşanbîyayî vero ronîştê. 3. *Dad. N.* Nîşanebîyaye/ê. Çî/keso ki nîşaneyê ci bîyo, eger camêrd bo, nîşaneyê ci bi keynên a yan jî bi ciniyên a, noqor ki cinî yan jî keyneyên bo jî nîşanê ci camêrdên a virazîyayo. *Tr. Nişanlanan, nişanı kıyılmış olan.* Gereg ki o xorto nîşanbîyaye winî salme bi keynan a nêgeyro.

nîşan bîyayeni 1. *f. M.* Nîşanbîyayîş. Qandê pirodayîşên hedef di bîyayeni, çimî di bîyayeni, hedefê ci rodayîşî bîyayeni. *Tr. Nişan olmak, hedefte olmak, vurulacak şey olmak.* Nîşan, a sî bî, o gulle nêbî. Cora ti nêşenê gullî bierzê gullî ro. 2. *f. M.* Nîşanbîyayîş. Deqîyayeni, îşaret bîyayeni, mor bîyayeni, cayê ci bellî bîyayeni, nîşanên bîyayeni. *Tr. Nişan olmak, nişan yerinde kullanılan bir şey olmak, alamet olmak, mühürlü veya iz konulmuş olmak, belirlenmek.* Wexto ki bî nîşan, mi zana, do ci ro guno. 3. *f. M.* Nîşan bîyayîş. Nîşaneyê ci virazîyayeni, bi kesên yan jî çîyên a nîşaneyê birîyayeni, ser o tapî bîyayen a edetî. *Tr. Nişanlanmak. Bir kız veya erkekle nişan törenlerinin gerçekleşmesi olayı.* Eger nîşanê şima nêbîyayê, fina ma do bivatayê beno. Peynî nîşanê şima bîyo.

nîşandar/i 1. *N.* Sîlehşûr/i, sîlehtûj/i. Kes/çîyo ki; weş dano nîşanî ro, çimê ci û destê ci, weş nîşan gînê û danê piro. *Tr. Keskin nişancı.* Merdimêndo nîşandar o, eskerey di sersûnê sereskeran bî. 2. *N.* Rêçdar/i. Kes/çîyo ki; wezîfeyê nîşanî keno, nîşan nano çîyan ser. *Tr. İz, işaret, belirti, nişan koyan görevli.* Ê merdimê nîşandarî nîşan na ser, mi jî cikerdîy.

nîşandarane *Nn.* Zêdê nîşandaran a, bi nîşandaran mendeni, wesfê nîşan daran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; çimî di dano piro, karûgurweyê ci nîşan ronayeni yan jî nîşanan ro dayen a, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keskin nişancı gibi olmak.* To girot û bênîşan girotişî ya nîşandarane eşti bi ci. To nêşa ci ro do jî!

nîşandaraney *Nm. şekil* û biçim û meş û mêl û usûldê xwu di nîşandarane/ê bîyayeni, wesfê nîşandaran tey/ser o bîyayeni. Kes/çîyê ki; kesan yan jî çîyan bi wesfdê nîşandarana nîşan gînê û çimî di danê piro yan jî ci ser o nîşanan ronanê; a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keskin nişancı olmak.* Bolkî jî nîşandaraneya ci ez heyret di verdaya.

nîşandarey *Nm.* Nîşandarîni, nîşandarîney, nîşandar/i bîyayeni, wesfê nîşandaran ser o/tey bîyayeni. Kes/çîyo ki;; nîşano ki roneyayo, a ê nîşanî çimî di dano piro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki;; nîşanan ronano, cayên nîşan keno, îşaretîy roneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keskin nişancı olmak.* Nîşandareya ci weşdê hemini şî. Labelê înan rê nîşandarnakî lazim nêbî. Cora nêgêrîya.

nîşane *Dad. Nn.* Merasîmê nîşanî, şîyayena veyvwaşten û waştişîya tepîya jî çîyêndê xwu (mersela altûn) pa kerdeni. *Tr. Evlilik için nişan töreni, nişan merasimi.* Mehla pêro arêbîyaya, a ya kena şiro nîşane.

nîşanê ray *Nn.* Nîşano ki, qandê rêbereyda rayan roneyayo. *Tr. Yol işareti, yol işaret veya işaretçisi.* Nîşanê ray çinêbo, xwura kes do qeza bikero. Kes do nîşananê rayan kemî nêkero.

nîşanê rayan *Nb.* Rêberokê ramêran, nîşanê ray, nîşanê rayeri. Nîşanê ki, qandê qeza nêkerdîşî, qandê balkeşî neyênê rayano. *Tr. Yol işareti, yol işaret ve işaretçileri.* Mi bol finîy dîyo, tew ramêrîy balî nênanê nîşanandê rayan ser.

nîşanê rayeri *Nn.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Nîşanê rayan. Nîşanê rayeri guna bî erro, mêrdekî qeza kerd.

nîşangeh 1. *Nn.* Nîşange. Cayê nîşanî, cayo ki nîşan roneyayo. Cayo ki, tey nîşanên esto û kes do şiro nîşanê ci bigîro ki, kes pirodo. *Tr. Nişan talimgahı, nişan yeri, nişan alınan yer, hedefin konulduğu yer, hedefin belirlendiği yer.* Ma yê nîşangeh di, bêrê tîya. 2. *Nn.* Nîşange, edres. Cayê çîyan, cayê kesan, cayo ki kes tey maneno. Cayo ki nîşan bîyo, cayo ki bellî bîyo, cayo ki kesêno tey roşeno. *Tr. Adres.* Nîşangehê ci bellî yo. Şima yê çirê fina pers kenê ki?

nîşanin/i *N.* Nîşankerde/ê, nîşanbîyaye/ê. Çî/keso ki, nîşan neyayo ser, nîşan bîyo, nîşanê ci esto, ser o îşaret û nîşan esto. *Tr. Nişanlı, nişan konulmuş olan, iz veya işaret konulmuş olan.* Çuweyo nîşanin û bênîşan jew nîyo.

nîşankerde/ê 1. *N.* Qeçeko emelbîyaye yo ki, kesên bi tenî (tenîya bindê tewqi) ya kerdê nîşan ki, emelê ci vindero. *Tr. İshal olmuş bir çocuğun güya ishali dursun diye is ile karalanmış veya nişan edilmiş olan çocuk.* Ti emel kenê ki o qeçeko nîşankerde do na nêweşî ra bireyo? 2. *N.* Çî/keso ki, kesên nîşan ser o ronayo, jewî îşaret nayo ser. *Tr. Karalanan, belirlenen, iz konulan, işaretlenen.* Kaşka şima o çuweyo nîşankerde cara nêwederdayê. 3. *N.* Nîşanpanaye/ê. Kes/xorto ki, qandê zewajî nîşanên neyayo pa. *Tr. Nişanlanan. Bir genç ile nişanı kıyılan/yapılan.* Eger şima ê lajekdê nîşankerdî ra bipersayê, ey do şima rê raşt bivatayê.

nîşan kerdeni 1. *f. M.* Nîşankerdiş. Qeçekanê emel bîyayen tenî kerdeni. *Tr. İshal olan küçük çocukların is ile nişan vurmak, işaretlemek, güya bir tür tıbbi müdahale etmek.* Kalikê mi, qeçekîy nîşan kerdê. Çunkî kalikê mi, emegê pêrdê xwu nêwerd bî. Her kes nêşeno qeçekan nîşan kero. 2. *f. M.* Nîşankerdiş. Îmza kerdeni, nîşanê xwu pirodayeni, nîşanê xwu sernayeni. *Tr. İmzalamak.* Mi defterê ci nîşan kerd tepîya, înan berd. 3. *f. M.* Nîşankerdiş. Nîşan kerdeni, bi lajên û keyneyên a pêya nîşan kerdeni, nîşanê ci viraşteni, qandê zewajî keyneyên û lajên a pîya êlan kerdeni, pîya nîşan kerdeni, giştananê ci pa kerdeni. *Tr. Nişanlamak. Bir kız ile bir erkeğin nişanını yapmak.* Şima do veyva xwu nîşan kerdayê, fina wa vinderdayê. 4. *f. M.* Nîşankerdiş. Çîyên yan jî kesên ser o nîşanên mojnayeni, bellî kerdeni, îşaretê xwu ci ser o ronayeni. *Tr. İşaretlemek, imgelemek, nişan koymak, nişanlamak, belirtmek, karalamak.* Mi nîşan kerd, înan name na pa.

nîşan tepîşteni *f. M.* Nîşantepîştiş. Qandê pirodayeni nîşan giroteni, hedef vînayeni. *Tr. Nişan almak.* Nîşandarî nîşan tepîşt ki seyddê xwu ro do, jew aja ra ravêrd, seydê ci fira şî.

nîtekîm *Nn.* Bi o babet a, bi o şekila, winî, raştikî, raştay, ti (şima) raşt pers kenê. *Tr. Nitekim.* Eger şima bin ra biberdayê, şima do vinî kerdayê. Nîtekîm şima winî nêkerd, şima ser ra berd.

nîvikey *Mat. Nm.* Çarîgey, çarîg/i bîyayeni, wesfê nîvikan ci ser o bîyayeni, nîvik/i bîyayeni, çehar paran ra parên bîyayeni, nîmeyê nîmî bîyayeni. *Tr. Çeyrek olma, bir şeyin dörtte biri olmak.* Nîvikeya ci do, şima rê çiçî qezenc kerdiş do?

nîviki *Teks. Nm.* Çarîk, nîmeyê nîmî, çehar paran ra parênda tamî. *Tr. Çeyrek.*[1]

nîvkewi *Zoo. Nm. Bw.* Vitiki 2. Nîvkewa kena anişo, ci meveyê.

nîya *P.* Qandê nêbîyayeni, qandê red kerdeni, qandê netawey Dimilî di vatişên o ki "nê e" ra xeripîyaya, vurîyayeni. Qandê nerîyan jî nîyo. *Tr. Zazacada değildir, evet değildir, evete hayır.* Merdima ki, ti yê vanê, a ez nîya. (Yanê nê ez a.)

nîyade/ê *N.* Nîyadok/i, winîkar/i. O/çîyo ki winîno. *Tr. Bakan.* Nîyadê ci ez nêbîya, lakîn mi ser o mend.

nîyadeni *f. M.* Nîyadiş. Winîyayeni, biewnîyayeni, bewnîyayeni. *Tr. Bakmak.* Mêrdek nîyada ci ra ki bişînasno, ay qeyami qilanê. Mêrdek şarî mîyan di kerd rezîldê alemî. Jû nêzano, do vajo cinêki temîz û tentiriz a.

nîyadok/i *Nn.* Winîkar/i. O/çîyo ki winîno. *Tr. Bakan.* Nîyadoko winîn o mi ra.

nîyadokey *Nm.* Nîyadok/i bîyayeni, winîyayeni, winîkarey. *Tr. Bakan olmak, bakmak.* Qandê silasnayenda cinîyan, nîyadokey di zirarên çinî yo. Labelê zewmbî babetî nîyadeni rindi nîya.

nîyaji *Nm.* Naji, apcinî, dedcinî. Cinîya dedî, cinîya apî. *Tr. Yenge. Amca hanımı.* Eger nîyaja ci

---

1 Alaqedereya na vajekeri bi nîv a çinî ya. Nîvi, nîme yo. Labelê nîviki, bi peyomekdê –ik'î ya fina bîya lete û bîya nîmeyê nîmî, yanê bîya çarîgi.

rindi nêbo, hendê nêşenê şirê kêdê dedî.

nîyaz *Nn.* Reca, dua, çî waşteni, omid kerdeni, dest akerdeni. *Tr. Rica, yalvarma, dua, dilek.* Mi Ellahîdê xwura nîyaz kerd. Mi va: "Ya Rebbî! Girdanê ma ziwandê ma Dimilîyan ser o hend çîyên nêkerdo, ti qewet û qudret bidi mi ki, ez serkewa û nê Vajekanê Dimilî bişa biqedîna."

nîyazdar/i *N.* Nîyazkar/i, recakar/i, duakar/i, omidkar/i. Kes/çîyo ki; nîyazê ci esto, pa nîyaz esto, ricakeno, duay û omidê ci estê. *Tr. Niyazda bulunan, dua eden, rica eden, yalvaran ve yakarışta bulunan.* Ci rê bîbî nîyazdar. Cora, do bibexişîyo.

nîyazdarey *Nm.* Nîyazkarey, nîyazdarîni, duakarey, recakarey, nîyazkar/i bîyayeni, wesfê nîyazkaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; pîlan û raveyandê xwu ra duay û nîyaz û ricakeno, xwu erzeno bextdê ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Niyazda bulunmak, ricacı olmak, ümitvar olmak.* Qûlo ki ti yê vanê nîyazdareyda ci ra nêbo, çi qîmetê ci esto?

nîyazî *N.* Nîyazkar/i. Kes/çîyo ki; nîyaz keno, wesfê nîyaz kerdişîyo ci ser o. *Tr. Niyaz/dua eden, rica eden, yalvaran.* Merdimo esto ki bixwu nîyazdar nîyo, name Nîyazî yo, noqor esto ki bixwu nîyazdar o, name Nîyazî nîyo.

nîyazkar/i *N. Bw.* Nîyazdar/i. Kes do rebdê xwu vero nîyazkar û duakar bo ki, kesî bibexişno.

nîyaz kerdeni *f. M.* Nîyazkerdiş. Waşteni, waştiş di bîyayeni, gazî kerdeni, yan bi qelb a yan jî bi fek a, Ellay ra çîyêndo biqedr û birûmet waşteni. *Tr. Niyaz etmek, dilemek, istemek, arzulamak, temenni etmek.* Ez nîyaz kena ki, na waştena to do bêro ca.

nîyo *P.* Qandê nêbîyayeni, qandê red kerdeni Dimilî di vatişo ki "nê e" ra xeripîyayo, virîyayo. No bîçim vatiş, nerîyey do, marîyey di beno nîya. *Tr. Zazacada değildir anlamına gelmektedir.* Filan kes merdimê mi nîyo. (Nê e yo, e nîyo.)

nîzam *Er. Nn.* Dûzan, meş, mêl, îdare, rayşîyayîş. *Tr. Nizam, düzen, işleyiş, gidişat, yol, yöntem, sistem.* Boka nîzamê nê dinyay finên nêxeripîyo. Finên ki bixeripîyo, deha kes rew rewî nêşeno ray kero.

nîzamname *Dad. Nn.* Dûzanname. Nuşteyê nîzamî, nuşteyo ki tey heqûhuqûqê şarî nûşîyayo. Kitab yan jî kitabeko ki tey heqûhuqûqê şarê dewletên nûşîyayo. Nuşte/dûzano ki, tey ray şîyayena ci, dûzanê ci, meşê ci, raya ci, usûlê ci nûşîyayo û nîşan bîyo. *Tr. Nizamname.* Nîzamnameyêndê ci çinî yo, ê yê xwuserî hereket kenê. Hema kê ki xwu rê senîn kerd.

no *Nn.* Mojnayeni di, îşaret kerdeni di, qandê kesdê camêrd û nerîdê nezdî vajêno. Mesela no merdim, no erd, no ca, no şirît ûzn. *Tr. Eril/erkek kimse için "bu" anlamına gelmektedir.* Eger no çî nêbîyayê, ez qandê nê çîdê bînî nêameyê.

nobeta dewarî *Nm.* Nobeta dewijan a ki dewijîy bi rêzên a şinê dewarî ver, û winînê dewaran. *Tr. Köylülerin sırayla gittiği veya baktığı hayvan nöbeti.* Kesê ci, dewi di nêmend bî. Mangeyênda ci ya şitî tenya mendi bî. Wexto ki nobeta ci ya dewarî ameyê, tewa xwu ya nobetda dewarî jî girotê.

nobetdar/i *N.* Nobedar/i, nobetkar/i, newbetdar/i, newbetkar/i. Kes/çîyo ki; o yo nobeta xwu keno yan jî do nobeta xwu bikero. *Tr. Nöbetçi.* Ez meşti mekteb di, nobetdarê qeçekan a.

nobetdarane *Nn.* Newbetdarane, nobetkarane, nobedarane, newbedarane. Zêdê nobetdaran a, bi nobetdaran mendeni, wesfê newbetdaran tey estbîyayeni. *Tr. Nöbetçiler gibi.* Ê yê aja di nobetdarane çiçî geyrenê? Ê nobetdar ê?

nobetdarey *Nm.* Nobedarey, nobetdar/i bîyayeni, nobetkarey, nobetkar/i bîyayeni, newbetdarey, newbetdar/i bîyayeni, newbetkarey, newbetkar/i bîyayeni, nobeti pawiteni, nobeti kerdeni, rêzê xwu pawiteni, qor ci amîyayeni. *Tr. Nöbetçilik.* Ey qethan nobetdareya xwu bi diqqet a nêkerdi, tim xwu kerd vinî.

nobeti *Er. Nm.* Newbeti, nobi. Qori, sira, rêzi, badi, bad, qelfe, eli, badiki, nobi, keşîki. (Keşandini ra yena, o ki çîyên keşeno, o ki çîyên anceno, o ki zemanî anceno.) *Tr. Nöbet, sıra.* Nobeta ci ya aweri rojên ravey amê, kesêndê ci keye di çinêbî.

no çax *Nn.* No wext, nika, na gami, no dem, no zeman, demê nikay. Çax/zemano ki ma yê tey, çaxo ki hewna nêravêrdo û hewna ma yê tey. No çax, zemanêndê heray îfede keno. *Tr. Bu zaman, bu dem.* Kes no çax di kesî rê nêwetano şiretîy jî bido. Însan qehrêno, tazîlîy dano kesî ro, vano to rê çiçî. Werdî pîlî nêzano, nêşînasneno, terbîyeyê însanan kemîyayo.

no dem *H.* No wext, no zeman, nika, neka, no nefes, no solix, wextêndo bol kilm, wexto ki keso tey, gamekên. *Tr. Şimdi, elan.* Nodem meyê. Labelê ki ti bol qayîlê bêrê jî, meştîya tepîya bê.

no demane *Nn.* Nê wextaney, no fekane, nê wextan, no fekî, nê deman. *Tr. Bu/şu sıralar, bu vakitler.* Ellah zano no demane halê to çinî yo! Winî nîyo?

no fek 1. *Nn.* Nika, newe, zemano ki keso tey, wexto ki keso tey coyêno. No wezîyet, no hal, nê şertîy. *Tr. Şimdi, henüz yeni, yaşadığımız an, bu vaziyet, bu durum, bu şart.* No fek destê mi teng o. Ez do deynê şima dîna rojîya tepîya bida, qaxû megîrê. 2. *An. Nn.* Mojnayena fekîya ki, kes pa nan weno. *Tr. Bu ağız.* Wa no fek bişikîyayê, qe mi a qisa nêvatayê.

no fin *Nn. Bw.* Na fini. Eger nofin jî şima wextê ci di deynê xwu nêyarê. Ez a kena şima ser o cerîme veja, wa xebera şima bibo ha!

nogini *Zoo. Nm.* Nali, naleki, nalga, golika ki kena bibo manga. *Tr. Düve.* Ma do xwu rê noginên bi herînê ki, sernakî ma rê golikên bido.

no ki *H.* Eger no, ki no. Makîyê ci "na ki" *Tr. Bu/şu ki.* No ki wina bo, ez ci dimi nêkewna.

noqor *Nn. Bw.* Na fini. Noqor ki ez amêya, ez deynê şima pêroy jî dana, ez xwu ser o nêverdana.

noqra *Nn.* Nofin, nafin. *Tr. Bu kez/kere, bu defa/sefer.* Noqra ez şena ser ra bêra.

normal/i *Frz. N.* Çî/keso ki; xwura pawêno, xwura beno, xwura verîndera beno, bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci di zirar yan jî şaşîneyên çinî ya. *Tr. Normal.* Mi jî hend pawitê, bi mi ki hend normal o.

normaley *Frz. Nm.* Normal/i bîyayeni, pawîyayeni, bîyayenda ci di çîyêndo ecêb yan jî nepawîyaye nêbîyayeni. Çî/keso ki kes pa şaş bo, o nêbîyayeni. *Tr. Beklenen, normal.* Goreyê hergi merdimî normaley babetnaya.

normalî bin ra *H.* Normalî kemêrî, normalî cêr, normalî cêr ra. Çî/keso ki; pawêno, ê çî yan jî ê kesî tayênêrî, bin di bîyayeni. *Tr. Normalin altında, normalden az.* Mi normalî bin ra nêpawitê, ame.

normalî ser ra *H.* Normalî cor, normalî cor ra, normalî ser. Çî/keso ki; beno yan jî gereg bibo, ey ser ra, ey vêşêrî, ey bolêrî. Çî/keso ki; nêpawêno. *Tr. Normal üstü, normalden çok/fazla, beklendiğinden de çok olmak.* Ti raşt pers kenê, mi normalî ser ra qethan nêpawitê. Feqet ame.

nor û dor *Nn.* Ata nata, çoşmeyê ci, dorûver. *Tr. Çevre, ihata, çepeçevre.* Kaşka şima nor û dordê ci ra jî, biewnîyayê. Beno ki ûja di bîyayê.

noter/i *Dad. Frz. N.* Katibo/a adîl/i. Merdim/katibo ki çîyanê dewlet û ê hemwelatîdê ci yê biqedr û biqîmetî nûşneno û wedarneno, beşirneno. *Tr. Noter.* Noterêndo mezbût o, karûgurweyê xwu wextdê ci di keno.

noterey *Dad. Frz. Nm.* Katibo/a adîl bîyayeni, katibey a adîli, noter/i bîyayeni, îcazetnameyê noterey giroteni, karê noteran, meslegê notêran. *Tr. Noterlik.* Notêreya ci bî şeş mengê.

nover *Cog. Nn.* No kenar, no fek. Îşaret kerden di veran ra nê verî mojnayeni. *Tr. Yakın/bu yaka, bu kenar/sahil.* Ma nover ra yê, şima over ra yê.

noverey *Cog. Nm.* Nover bîyayeni, veran ra vero nezdî bîyayeni, vero ki keso tey bîyayeni. *Tr. Yakın yaka, yakın sahil.* Ez a ne overeyda ci dima ne jî novereyda ci dima.

noxtiki *Mat. Ed. Nm. Bw.* Nûti. Qandê kemîyeyda noxtikan, mamostî ci ra des kabokîy şiknay bî.

nuqtikên *Nn.* Çilkekên, çilkênda werdî, dalpekên, hewna nuqtên jî werdêrî yan jî taynêrî. *Tr. Bir noktacık kadar, bir damlacık.* Boka qe nuqtikên awi jî nêdê bi ci!

nuqtikê rêziliniy *Nb.* Rêzenûtîy, rêzilnûtîy, nuqtikê rêzilîy. Nûtê ki pêpeyo bîyê ze rêzili. Nûtê ki, nuşteyên di, ze ki vajê: O yo bikudîyo, o do dewam bikero, no nuşteyo ki deyayo, sirf parênda ci ya. *Tr. Sıralı nokta.* Nuştokî va: Ma do meşti bêrê û... qisebenda xwu nîmçe verdê. Mi fehm kerd ki bi nê nuqtikandê rêzilanan dima, o yo keno çîyêndo nimî binuşno.

nuqtiki *Ed. Nn.* Nûti, nûtiki, deqi. Çîya ki hendê seredê panuşên leke verdana, şopi verdana. *Tr. Nokta.* Mi hendê nuqtikên ci rê ca jî nêda.[1]

nuqtikin/i *N.* Nûtin/i, binût/i, binûtin/i, binuqtik/i, binuqtik/i. Çî/keso ki, pa nûtîy estê, ser o nuqtikîy estê, ser o hendê seredê qelemên lekey estê. *Tr. Noktalı, çilli.* Mêrdekêndo rînuqtikin bî.

nuqtikiney *Nm.* Nuqtikiney, nûtiney, binûtey, binûtiney, binuqtikiney. Pa/ser o nuqtikîy/nûtîy bîyayeni, ci di nûtîy bîyayeni. *Tr. Noktalılık.* Nuqtikineya ci, ci rê zirar nêdana. Qe beno ki ci kena weş jî.

nuqurî *Nn.* Birayo gird, birayo pîl. *Tr. Büyük erkek kardeş.* Nuqurîyê mi, mi rê tim şîretîy dano. *H.* Nuqtê, çilkê, çilkên, dalpeyên, hendê finên tenya daqultnayîşên. *Tr. Bir nokta kadar, boğazdan ıslatacak kadar çok az miktardaki bir damlacık su, biraz su.* Mi rê nuqtên awi dana? Ez a kena îspatey bibehicîya!

nusar *Nn.* Rojname, qezate. *Tr. Gazete, ceride.* Nusarêndê ma Dimilîyan bi bîyayê, do ziwandê ma rê xizmet bikerdayê.

---

1 Eger nuqtikên qulori bo û bol ca tepşo, fina jî nuqtik a. Labelê çendên werdî û girdi bo jî, fina zerreyê ci pir o, nuqtiki, zerrevengi nêbena.

nusarger/i *N.* Rojnameger/i, rojnamevan/i. *Tr. Gazeteci.* Nusargerêndo xurt lazim o ki, persgirekanê ma bişo bîyaro rojanî.

nusargerey *Nm.* Rojnamegerey, rojnamevaney, nusarger/i bîyayeni, karûgurwe û meslegê nusaran. *Tr. Gazetecilik.* Nusargerey di, kesî di do cesaret bibo. Nusargero tersinok çîyên nêşeno havil kero.

nuş 1. *Nn.* Nuşte. Kokê "nuşte"y. *Tr. Yazı.* Mi ci rê va binuşni, ey nênuşna.

nuşa *Ed. Nm.* herfi. Nuşteni di, hergi karakterênrê nuşa vajêna. *Tr. Harf.* Mesela A, B, C, D, E, F û zêdê nînan hettanî nuşada Z'y nuşe yê. Dimilî di, en kemî 31 nûşey estê. Eger tenekna deha balkeş bo, çewres û çehar vijênê.

nuşannuşî *N.* Çî/zanîşo ki fekanfekî nîyo, timûtim bi nuşten a rişîyayo, resayo, bîyo vila. Nê zanîşîy, xeberîy, malûmatîy rew rewî nêxerpênê, nêvirênê, mezbût manenê. *Tr. Yazınsal, yazılı, yazılı olarak. Yazı kanalıyla iletilen, ulaştırılan, nakledilen, yetiştirilen her tür iletişim aracı, malzemesi, söz vs.* Estanikîy fekanfekî ameyê, Mesela kitabê dînîy bolkî nuşan nûşî ameyê.

nuşîyaye/ê *N.* Nûsîyaye/ê, nivîsîyaye/ê, nuşte/ê, nûste/ê. Çî/keso ki; bixwu yan jî name û wesfê ci nuşîyayo, ser o panuşi yan jî çîyo ki herûna panuşeri di bigurweyo, a o karûgurwe bîyo. *Tr. Yazılan.* Nuşteyo nuşîyaye, nameyo nuşîyaye, şiko nuşîyaye, fikr û qeneato nuşîyaye û zêdê nînan hewna bol çîyo nuşîyaye esto.

nuşîyayeni *f. M.* Nuşîyayîş. Nivîsîyayeni, nûsayeni. Karê nuştan ca amîyayeni, caamîyayîşê nuştişî. Bi panuşên a yan jî bi çîyêndê zêdê klavîyey a karê nûştişî bîyayeni. *Tr. Yazılmak.* Nameyê ci nuşîya tepîya nêvinderd û kewt ray. Ma nuştişîya tepîya dîna saetîy aja di mendîy.

nuşname 1. *Nm.* Çîyo ki bi nuşteyên a, bi nîşanên a, bi qanûnên a cayê ci bîyo bellî. Çîyo ki bi amorên a, bi qanûnên bîyo tesdîq. *Tr. Belge, yazılı belge.* Mudurî, ci rê nuşnameyênda mezbûti jî dê tepîya, raşt kerd. 2. *Nn.* Nuşteyo ki heqdê şik û fikrên di nuşîyayo. *Tr. Makale, fikir yazısı.* Nuşnameyê mêrdekî rojnaman di çap beno.

nuşnamek *Nn.* Kitabek, rîsale, kitabo werdî. Qeneat û fikr û şiko ki, bi şikildê nuşteyêndê werdî û kilmekîya nuşîyayo, ameyo meydan. *Tr. Risale, küçük kitap, kitapçık, broşür.* Nuşnamekêndê Bedîuzzemanî mi açarna Dimilî.

nuşnaye/ê *N.* Nûsnaye/ê, nivîsnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni nuşnayo, bi qelemer a ardo meydan. *Tr. Yazılan, kaleme alınan.* Nameyo nuşnaye, qeneato nuşnaye, derd û gire yo nuşnaye ûzn.

nuşnayeni *f. M.* Nuşnayîş. Nûsnayeni, nuşteni, nûsteni, nivîsnayeni. Kesên yan jî çîyên bi qelemer û panuşawî û çîyêndê zêdê nînan a meydan ardeni, îfade kerdeni. *Tr. Yazmak.* Mi a estanik û o nuştekê to yo dimayên newedera nuşna. Çunkî ê verênan di xeylên kemaney estîy bî.

nuşte 1. *Ed. Nn.* Niva, nivîste, nûste, yazî. Karakterê kardê nuştişî, karakterê ki kes pa nuşteyên, fikr û qeneat û şikên nuşneno. *Tr. Yazı.* Nuşteyê ci weşo, ti vanê beno ki makîna ra vijîyayo. 2. *Ed. Nn.* Heqdê merselayên di nuşteyo ki nuşîyayo, yazî bîyo. *Tr. Makale, yazı. Herhangi bir konu hakkında yazılan eser, yazı.* Ey ziwandê Dimilî ser o nuşteyêndo îlmî nuşnayo, hewna çap nêkerdo.

nuştek 1. *Mat. Nn. Bw.* Çêlek 2. Nuştekêndo hemver bî, hergi verêndê ci 5 cm. bî. 2. *Ed.* Rîsale, kitabek, kitabo werdî. *Tr. Risale, küçük kitap, kitapçık.* Mi nuştekêndê Rîsaleyê Nûrî ra "Vajeya Siftekêni" û "Vajeya Didiy" açarnê Dimilî ser. 3. *Ed. Nn.* Nuşte di karaktero werdî, nuşteyo ki bi herfandê werdîyan a nuşîyayo. *Tr. Küçük karakterli yazı. Küçük temel harflerle olan yazı.* Mi kerd ki bi nuştekî ya binuşno, ti nêvanê ki nuşkaro girdî ser o. 4. *Ed. Nn.* Nuşteyo werdî, nuşteyo tayên, nuşteyo kilmek. *Tr. Kısa yazı, küçük yazı, broşür.* Mi do nuştekên ci rê biriştayê, înan ez xapênaya, mi kerd xwu vîra.

nuştekar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; nuştey keno, karûgurweyê ci nuştey nuştena. *Tr. Nuskacı.* Nuştekarî hukmê nuştedê ci yo xirab wedarna. 2. *N.* Kes/çîyo ki; nuştey nuşneno, karûgurweyê ci, wezîfeyê ci nuşte nuşnayena. *Tr. Yazıcı, yazı yazan, iş ve eylemi yazmak olan.* Mêrdek dadgehi di nuştekar bî, nuştekarey kerdê.

nuştekarey 1. *Nm.* Nuştekarîni, nuştekar/i bîyayeni, wesfê nuştekaran ci ser o bîyayeni, nuştey nuşnayeni, karê nuştan kerdeni. *Tr. Muskacılık.* Nuştekaraye ci do sereyê ci bûro. 2. *Nm.* Nuştekarîni, nuştekar/i bîyayeni, nuştey nuşnayeni, karûgurweyê ci nuştey nuşnayen bîyayeni. *Tr. Yazıcılık, yazıcılık işi/mesleği.* Mi nuştekareya ci nêrîdayê.

nuşteki *Nm. Bw.* Nişteki. Nuştekîyane şiqa ci xemilnê. Labelê tewtewok bî, fina jî nêşa razî kero.

nuştekî 1. *Nn.* Nuştane, zêdê nuştî mezbût, çîyo ki zê nuştî pey emel beno. *Tr. Yazı gibi, yazınsal.* Nuştekî vajê ki, wa vinî nêbo. 2. *Nn.* Bi nuşten a. şekil û biçimê nuştişî ci ser o bîyayeni. *Tr. Yazınsal olarak, yazılı olarak.* Ma do peymanên

virazê. Labelê do vajekkî nê, nuştekî bo. 3. *Mat. N.* Sêverikkî, sêverikane. Zêdê nuştî ya, nişte senîn ki beno winî bîyayeni, şekil û bîçimê ci zêdê niştan a bîyayeni. *Tr. Üçgensel, üçgen gibi.* Ostayê textbendê xwu nuştekî girêda.

nuştekîyey *Nm.* Bi şikildê nuşten a, bi şikildê vatena nê. *Tr. Yazınsal olarak.* Bi nuştekîyey a, qisan rê ez bi emeley kena. Labelê bi vatenan a hend emeleya mi nîna.

nuşteni *f. M.* Nuştiş. Nivîsteni, nivîsnayeni, yazî kerdeni. Nuşayên, heceyên, vajekên, qisebendên yan jî çîyêndê zêdê kitabên bi panuşên yan jî çîyêndê zêdê panuş a nuşnayeni, yazî kerdeni. *Tr. Yazmak.* Ez a bi Dimilî ya, vajekanên nuşnena.

nuşte peydikerdeni *f. M.* Nuştepeydikerdiş. Nuşteyên yan jî ewraqên pey di kerdiş, qebûl nêkerdeni, pey di rişteni, ci rê îtiraz kerdeni. *Tr. Yazıyı veya bir evrakı reddetmek, geri göndermek, iade etmek.* Mi do nuşteyê ci, pey di nêkerdayê jî, ez winîyaya ki, o yo nankorey keno, mi pey di kerd, mi va wa bizano: "Do birayê mastî yo!"

nuşte qebûlbîyayeni *f. M.* Nuşteqebûlbîyayîş. Nuşte qebûl kerdeni, nuşte di red nêbîyayeni, nuşte di tawey. *Tr. Yazıyı kabul etmek, evrakı kabul etmek, yazıyı geçerli saymak.* Eger nuşteyê mi jî qebûl bîyayê, ez do bi şima ya biameyê.

nuşte qebûlkerdeni *f. M.* Nuşteqebûlkerdiş. Taweya nuştî, bi nuştî ya razî bîyayeni. *Tr. Yazıyı kabul etmek, yazıyı geçerli saymak.* Mi nuşteyê ci qebûl kerd, bol pey şa bî.

nuşte texirnayeni *S. f. M.* Nuştetexirnayîş. Nuşte taloq kerdeni. Kerdeni yan jî qebûl kerden a nuştan wextnakî verdayeni. *Tr. Yazıyı veya evrağı ertelemek.* Eger mi o nuşte nêtexirnayê, nuşteyê to do îptal bîyayê.

nuşteweş/i *N.* Kes/çîyo ki; nuşteyo weş nuşneno, weş nuşteni di wahîrê hunerî yo, wahîrê seneatî yo. *Tr. Hattat, güzel yazı yazan.* Nuşteweşên ame tîya, qeçekan nameyê xwu bi ci ya dayê nûştiş.

nuşteweşey *Ed. Nm.* Nuşteweş/i bîyayeni, nuşte di weş/i bîyayeni, wahîrê/a nuştedê weşî bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi nuşteyêndo weş a nuşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hattatlık, güzel yazı sahibi olmak.* Nuşteweşeya ci diwêlan ser ra ya.

nuşteyê destî *Nn.* Destnuşte. Nuşteyo ki bi dest a nuşîyayo. *Tr. El yazısı.* Nuşteyê destî yo, kes vano beno ki nuştê çapxanî yo.

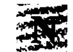
nuşteyê fewtî *Ed. Nn.* Nuşteyê mergî. Nuşteyo ki êlanê mergên bîyo. nuşteyo ki tey merdişê kesên nuşîyayo. *Tr. Fevt yazısı, ölüm yazısı.* Eskerey di, nuşteyê pêrdê min ê fewtî yeno. Dima fehm beno ki bi eynî namî ya jûna yo, dewijê ma yo.

nuşteyo peydikerde *Ed. Nn.* Nuşteyo redkerde, nuşteyo peydirişte, nuşteyo îtirazbîyaye, nuşteyo qebûl nêbîyaye, nuşteyo ki qandê sebebêndê nêbîyayî pey di bîyo. *Tr. İade edilen/gönderilen, reddedilen evrak veya yazı.* Şima yê kenê nuşteyo peydikerdî tenekên bivirnê û fina birişê ci rê.

nuşteyo qebûlbîyaye *Nn.* Nuşteyo taw, nuşteyo ki red nêbîyo, nuşteyo ki pey di nêbîyo û bîyo taw. *Tr. Makbul yazı, kabul edilen, geçerli sayılan yazı/evrak.* Şima jî nuşteyêndo qebûl nêbîyaye bîyardayê, ma do o jî, pey di kerdayê. Çunkî wezîfeyê ma, nuştanê qebûlbîyayan giroten a.

nuşteyo qebûlkerde *S. Nn.* Nuşteyo taw, nuşteyo qebûlbîyaye. Nuşteyo ki bi usûldê ci ya nuşîyayo û qebûl bîyo. *Tr. Geçerli yazı/evrak.* Ez bi nuştedê qebûlkerdî ya şîya zerre.

nuşteyo texirnaye *S. Nn.* Nuşteyo ki bîyayena ci yan jî taweya ci verdeyaya wextnakî. *Tr. Ertelenen, tehir edilen yazı veya evrak.* O nuşteyo texirnaye do sereyê ê wezîfedaran bitewno.

nuşteyo verdikerde *Ed. Nn.* Nuşteyo raveykerde, nuşteyo veromîyaye, nuşteyo verombîyaye. Nuşteyo ki qandê veromey û lazimeyda ci aver bîyo, gêrîyayo vernî. *Tr. Tacil edilen, öne alınan, erkene alınan.* Ser o nuşîya bî, vajîya bî "nuşteyo verdikerde" Cora va: Çi hedê min o ki, ez ê nuşteyê ver di kerdî pey di kera!

nuşteyo weş *Nn.* Weşnuşte. Nuşteyo ki bi destdê nuşteweşî ya bi dûzanên a, bi hunerên a, bi seneatên a nuşîyayo. *Tr. Hat, güzel yazı, sanatlı yazı.* Nuşteyo weş, kesî vera xwu anceno, kesî keno zerrîgîn.

nuştok/i *Ed. N.* Nivîskar/i, nûskar/i, nuşkar/i. Keso ki nuşteni xwu rê kerda karên, kerda meslegên. Keso ki heqdê şikên di, heqdê çîyên di şik û fikrê xwu nuşneno û nê şik û fikranê xwu şardê xwu rê, wendandê xwu rê vila keno, keno şa. *Tr. Yazar.* Nuştokey, sirf bi nuşten a nêbena; karûgurweyê nuştokî do nuşteni bo. Nuştok, çilayênda mîyandê tarîdilmatî ya, çilaya ci panuş a, bi panuşerda xwu ya çoşman keno roşnayî.

nuştokey *Ed. Nm.* Nivîskarey, nûskarey, nuşkarey, nuşkarîni. Nuştok/i bîyayeni, nuşteni, karûgurweyê ci nuştiş bîyayeni, meslegê nuş-

tokan, karûgurweyê nuştokan, karûgurweyo ki nuştokîy kenê. *Tr. Yazarlık.* Nuştokey rê şikên, fikrên, meraqên, qaxûyên, derdên, şar û welatperwereyênda şêni, panuşênda bêtres û zanîşêndo xorî lazim o. Çunkî nuştokey, bîrêndo bêbin o.

nûberi 1. *Zoo.Nm.* Mangaya genci. *Tr. Genç inek.* Nûberênda mi esta, ê yê tey didi danê ez a vana, didi û nîm. 2. *Zoo.Nm.* Camûsa genci, cehmûsa genci. *Tr. Genç manda.* Nûbera maya bi naxirî ya nêşina. Ez texmîn kena ki nêweş a. Gereg ki ez şira sûki ra beytar bîyara.

nûçiki *Nm. Bw.* Quruncî. Nûçikên tey tadaya, ma se bîyo? Ma qeyami qilayaya?

nûçikî *Nm. Bw.* Quruncî. Eger nûçikî bîyayeni wina bo, wa hemini di bitadeyo.

nûçikîyaye/ê *N. Bw.* Quruncîbîyaye/ê. Çiçîyo nûçikîyaye nêteweno?

nûçiknaye/ê *N. Bw.* Quruncîkerde/ê. Qeço nûçiknaye do nûçiknayîşî bimûso. Kes do ne binûçikno, ne jî binûçikîyo.

nûçiknayeni *f. M.* Nûçiknayîş. *Bw.* Qurunci kerdeni. Şima çirê verda nê qeçekîy pê binûçiknê? Şima nêzanê ê do nûçiknayîşîya tepîya lej bikerê?

Nûh *Nn.* Pîyê însanan o didîyom. Pêxemberê Ellahî yo ki; tofan qewmda ci ser o qilayayo. *Tr. Hz. Nûh.* Qewmda Hz. Nûhî ser o tofan qilayayo.

nûncikanverşanaye/ê *Zv. N.* Gurmistanverşanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şanayo nûncikan ver, bi nûncikan a ser o amordê, bi nûncikan a dayo piro, bi nûncikan a ser o pêser o pêser o zêdê torg a varnayê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nayo nûncikan ver, bi nûncikan a mehkem kuwito. *Tr. Yumruk yağmuruna tutulan.* Merdimo nûncikanver şanaye, xwu ra do bişermayo.

nûncikan ver şanayeni *Zv. f. M.* Nûncikanverşanayîş. Gurmistan ver şanayeni. Bi nûncikan a ser o amordeni, bi nûncikan a zêdê torg a ser o varnayeni, pirodayeni. Jew û didi û hîrê nêvaten a bi nûncikan a pirodayeni. *Tr. Yumruklarla üzerinde saymak, yumruklamak.* Apo Mehmedî, Qef kerd xwu bin û şana nûncikan ver.

nûnciki *Nm.* Gurmisti, nikuji, hempiki. Qandê pirodayîşî dest şidênayeni, şidîyayena destdê pirodayîşî. *Tr. Yumruk.* To do bi nûncik a, ci sere ro nêdayê, guna nîyo!

nûncikî *H.* Gurmistî, nikujî, hempikî, kotekî. halê nûncikî bîyayeni, kotekî bîyayeni, wesfê nûncikî bîyayeni. *Tr. Yumruklanma, yumruklama.* O do nûncikî bîyayê, fina înan ci bexişna.

nûncikîbîyaye/ê *N.* Nûncikîyaye/ê, nûncikîywerde/ê, gurmistîbîyaye/ê, nikujîbîyaye/ê, nikujîyaye/ê, hempikîbîyaye/ê, kotekîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi nûncikan a deyayo piro, nûncikî bîyo, kotekîy deyayê piro. *Tr. Yumruklanan, yumruklanmış olan, yumruklarla dövülen.* Ez vera ê kesdê nûncikîbîyayî şermaya. O senîn nêşermaya?

nûncikî bîyayeni *f. M.* Nûncikîbîyayîş. Nûncikîyayeni, nûncikîy werdeni, gurmistî bîyayeni, nikujî bîyayeni, nikujîyayeni, hempikî bîyayeni, kotekî bîyayeni, kotekîy werdeni, nûncikîy werdeni. *Tr. Yumruklanmak.* Eger ez ê şêligî mîyan di, winî nûncikîbîyayê (binûncikîyayê), ez do îspatey erdî bin kewtayê.

nûncikîkerde/ê *N.* Nûncikneyaye/ê, nûnciknaye/ê, nûncikîypirodaye/ê, gurmistîkerde/ê, nikujîkerd/ê e, nikujneyaye/ê, nikujnaye/ê, hempikîkerde/ê, kotekîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nûncikî kerdo, şanayo nûncikan ver, bi nûncikan a dayo piro, bi nûncikan a eşto kotekanver. *Tr. Yumruklanan, tokatlanan, tartaklanan.* Bêarê min o nûncikîkerde, qe şerm nêkeno ki fina nêkero! Peynî bêar o!

nûncikî kerdeni *f. M.* Nûncikîkerdiş. Nûnciknayeni, nûncikîy pirodayeni, gurmistî kerdeni, nikujî kerdeni, nikujnayeni, hempikî kerdeni, kotekî kerdeni, bi nûncikan a pirodayeni. *Tr. Yumruklamak.* Eger ez ci resayê, mi do nûncikî kerdayê. Ez ci nêresaya.

nûncikîy *Nb.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Nûnciki. Nûncikan ser o amorê ki, wa nêageyrê ro şima.

nûncikîy pirodayeni *f. M.* Nûncikîypirodayîş. Heta ez jî dîrê nûncikîy piro nêda (nêda piro) ez rehat nêkena.

nûr *Er. N.* Şewq, roşinayî, roşin. *Tr. Nur, aydınlık, ışık.* Nûrdê Hz. Muhemmedî (sew) vêşêrî nûr nêbeno. Nûrê bînîy heme zerqê nûrdê Ey ê.

nûranî *H.* Roşinayî, roşna, şewqin, şewqayî. Çî/keso ki; roşinayîya ci esta, roşin keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Nurani, nurlu, ışıklı, aydın.* Cayêndo nûranî bî. Kaşka ma xwu rê tim aja di bîyayê.

nûranîyey *Nm.* Roşinayîyey, roşinayî bîyayeni, wesfê roşinaîyayan ci ser o bîyayeni, nûranî bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nûranîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Aydın/lık olma, nuraniyet, nurluluk.* Hemeyê vanê: Ma pêrini nûranîyeyda ci ra bîyê nafin.

nûrey *Nm.* Nûr bîyayeni, roşinayî bîyayeni, şewqayî bîyayeni, şewqin bîyayeni, tey şewq û

roşinayî bîyayeni. *Tr. Nur/ışık olma, aydınlık olma.* Nûreyda ci ra hemeyê naf vînenê.

nûşîcan *Nn.* Afiyet, şîfa, kefaret. Bi rindey a kesî gan ro gunayeni, gandê kesî rê şîfa bîyayeni. *Tr. Afiyet, şifa, yaramak.* Seydî: A awa ki to şimiti, weşi bî? Weysî: *E.* Weşi bî. Seydî: Madamo ki weşi bî, to rê nûşîcan bo!

nûti *Mat. Ed. Nm.* Nûtiki, nuqtiki, nuqtiki, noxtiki, deqi. Çilkênda awi, mirekebî û çîyêndê winasînî erdroguno û o ca di lekeyêndo werdîkek virazo, a bena nûti. *Tr. Nokta.* Hergi qisayên peynî di, nûtên do binûşîyo ki, tam ci ra îfadeyên bellî bo. Çîyekên: "Vanê kilawa tûtî, pirê nûtîy" (Çîyeki: Encîla.) 2. *Nm.* Çilki, dalpeyên, diremên, çilkekên, çîyandê awikinan di bol tayên. *Tr. Bir nokta/damla kadar, bir damlacık kadar.* Mi nûtên awi şimiti, to a jî mi pirnikî ra ardi. 3. *Zoo. Nm.* Hakê kekan. *Tr. Pire yumurtası.* Nûtîy kewtîy bîy ci sere, nêşayê serşoyê xwu bikero.

nûtik/i *N.* Çî/keso ki bol û bol werdî yo, hendê nûtên o, hendê seredê derziniyên o. *Tr. Nokta kadar küçük olan.* Mi rê ûja di nûtikên jî ca çinêbî?

nûtiki 1. *Mat. Ed. Nm. Bw.* Nûti. Qiserda xwu ya tepîya, nûtiki nênûşnê bî. Cora mi va beno ki, qisaya ci ya dewam kena. 2. *Nm.* Çî/kesa ki; bol û bol werdî ya, hendê nûtên o, hendê seredê derziniyên a. *Tr. Nokta kadar küçük olan.* Mi rê ûja di, nûtikên jî herûni çinê bî?

nûtîy *Nb.* Noxtikîy. Jewekê ci nûti. Çîyekên: Kilawa tûtî pirê nûtîy. (Encîli/Pîlvajeyên a)

nût û boçnûti *Ed. Rob. Nm.* Nîşana nuştenî ya ki, kes ser o nûtên û bin di jî boçnûtên nûşneno/erzeno. Yanê ser o nûti, bin di jî boçnûti bena. *Tr. Noktalı virgül.* Mersela: "Nêşe veteni; nêşayen a, qewet û qudretê ci pey nêbîyayen a, şayîşî ra kewten a." Tîya di, "Nêşe vetena" dima, nîşana nût û boçnûti amêya.

O

O: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa heştêsî ya. Herfênda xwuserî ya, bestokê ê bînan nîya, tenya jî vijêna. Cora na herfa vengîni, hem vengên a, hem jî vajekên a. Goreyê şikildê ci jî, na herfi derg û hera û qulorek a. Vijîyayena ci winasîn a: Çenge abêno û lewîy zê lûlîyerda şuwanî qulor benê. Cêr ra vera vernî (vera fekî) vengêndo herayo qulor vijêno. Ma nê vengî rê vanê "o"

o 1. *Nn.* Şexsê jewekî yê hîrê yo. *Tr. Eril şey veya durumlar için o, üçüncü tekil şahıs.* Mersela: Ez, ti, o. O do jî bi ma ya bêro dersi.[1] 2. Dimilî di peyomekên o ki qisabenderi (cumla) keno temam, qisan keno cumleyên. *Tr. –dır, -dir, -dür, -dur, -tür, -tur gibi soneklerde konuşmaları yargı bildirerek cümleleştirir.* Tîya hewl o. Derd giran o. Roşinayî weş a! Tîya di hergi herfa o'y nê wezîfi vînena. 3. Peyomeko ki, sankîla xebera ci pira çinêbîya û çîyên bîyo, ney virazeno. *Tr. –mış, -miş, -müş, -muş gibi duyulmuş olan şeyleri ve yargıları ifade eder.* Qey kerdo, qey werdo, qey şîyo, wendo ûzn. 4. *P.* Robere, bi ci ya amîyayeni, zêdê ci bîyayeni. *Tr. Uyum, uyumlu, yakışma.* Vanê filan çina, o to ame, esas o mi jî yeno. Labelê qandê herînayîşî pereyê mi çinî yê.

o bîn *Nn.* Kes yan jî çîyo bîn. Çî/keso ki; jew o îfade keno o nê; o çî yan jî keso ki îfade nêbeno, o. *Tr. Eril/erkek için diğeri, öteki.* Mi no çîyo çirûg nê, o bîno weş waşt bî.

ocax 1. *Nn. Bw.* Kendal. Verî cinîy şîyê ocaxan ra gavi vetê. 2. *Sos.* Malbati, keye, kuflet. *Tr. Aile, ocak.* Ocaxê şima kor nêbo. 3. *Teo. Nn.* Keyeyo şêxî, kê şêxan, keyeyo bimbarek, kê ehldê keramati, keyeyo xaso ki tey bimbarekey, tey nûranîyey esta. *Tr. Şeyh, dede gibi zatların kutsallaştırılmış evi.* Eger ê şirê ocax, beno ki derddê ci rê dermanên peyda bo. 4. *Nn.* Nesîl, az. Kesê ki nesldê kesî ra yenê. *Tr. Nesil.* Merdimêndo ocaxkor o, ocaxêndo şên o.

ocaxawabîyaye/ê *N.* Çî/cayo ki; şênayî dekewta de, boley û bereket dekewto de, bolaney mîyan do, biberke o, berke dekewto de. *Tr. Bereketli, şen şakrak, kesif, uğurlu.* Merdimo ocax awabîyaye do xwu ra kêfşad bo.

ocax awabîyayeni *f. M.* Ocaxawabîyayîş. Malbati şên bîyayeni, keye şên bîyayeni, azi şên bîyayeni, bol bîyayeni, vêşî bîyayeni, şênayî cikewteni, şênayî tey bîyayeni, tey şênemegî bîyayeni, şewq û şeng mîyan kewteni. *Tr. Şenlenmek, artmak, çoğalmak, bereketlenmek.*

1 No "o", Tirkî ra nêameyo. Çunkî ê Tirkî esas "o" nîyo, "*ol*" o. (Mersela: *Şol cennetin ırmakları akar deyü, deyü, ol gibi ol vb.*), dima L'yê ci kewto, ameyo O'dê ma ser. Mesela Farîsî di fina şexsê jewekdê hîrêy "o" yo.

Ocaxê şima awa bo.

ocaxawakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kê ci, malbata ci, ocaxê ci kerdo awa, kerdo şên, kerdo şênayî, kerdo bolane, kerdo biberke, kerdo berkedar, viraşto. *Tr. Evi, ocağı, ailesi, hanesi imar edilen, şenlendirilen, bereketlendirilen, bolluğa garkedilen, sevindirilen.* Ez, ê merdimdê ocax awakerdî rê, bol şa bîya.

ocax awakerdeni *f. M.* Ocaxawakerdiş. Keye, malbati yan jî wareyên viraşteni, şên kerdeni, şa kerdeni, newe kerdeni, şa kerdeni, weş kerdeni, berkedar kerdeni, bolaney ser visteni. *Tr. Ev, aile veya haneyi imar etmek, şenlendirmek, bereketlendirmek.* Înan ocaxê şima awa kerd, şima jî pîyê ci kişt! Wela mi bi şima ro bo!

ocaxey 1. *Nm.* Ocaxîni, ocax bîyayeni, wesfê ocaxî ci ser o bîyayeni. Kendaley, kendal bîyayeni. Cayo ki, ci ra madeno xam vijêno, cayo ki ci ra gavi vijêna, a o ca bîyayeni. *Tr. Ocak olma, maden ocağı olma.* Ocaxeya ci şima rê ercîyê yan nêercîyê? 2. *Nm.* Ocaxîni. Keye û malbata şêxan û kesandê keramatşînasan û bimbarekan û wennûsan û keramatkaran bîyayeni, kê şêxan bîyayeni. *Tr. Ocak olma, ehl-i keramet evi veya ailesi olma, şeyh veya velilerin ailesi veya evi.* Ocaxeyda înan di guman çinî yo, ê ocax ê. 3. *Nm.* Ocaxîni, azîni, azey, az bîyayeni, nesîley, nesîl bîyayeni, nesîlî ra bîyayeni. *Tr. Nesil/ocak olma.* Ocaxeya înan înan rê nêercêna, a do kotî ma rê biercîyo ki? 4. *Nm.* Ocaxîni, keyeyey, keye bîyayeni, malbatey, malbati bîyayeni. *Tr. Ev/hane olma, aile/ocak olma.* Ocaxeya winîsîni wa qe nêbo.

ocaxkor/i *N.* Korocax/i. Kes/çîyo ki; ci rê qeçîy nêbîyê û bi o babet a ravêrdo, deha ci rê qeçîy nêbenê yan jî do deha nêbê. *Tr. Kör ocak, ebter.* Xema ê merdimdê ocaxkorî nîya. Çunkî o yo, xwura zêdê beranan a, di qeçîy xwu rê keno warî.

ocaxkorane *Nn.* Korocaxkî, ocaxkorkî. Zêdê ocaxkorana, wesfê ocaxkoran tey estbîyayeni, zêdê bêqeçana, zêdê ocax xirabe bîyayana. Kes/çîyo ki; qeçekê ci (bolkî lajan ser ra şinê) çinî yê ki neslê ci, keyeyê ci, malbata ci, ocaxê ci bikudêno û ci rê dewam kero; a zêdê nînan a bîyayeni. *Tr. Kör ocaklar gibi.* Mêrdek ocaxkorane merd û nadinî terk kerdi.

ocaxkoraney *Nm.* Ocaxkorkîyey, korocaxkîyey. Ocaxkorkî/korocaxkî bîyayeni. Wesfê korocaxan, ci ser o bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşê korocaxan ser o bîyayeni; qeçûqûlî ra bi mehrûm bîyayîşî ya şîyayeni, merdeni. *Tr. Kör ocaklar gibi olmak, kör ocaklara reva.* Boka kes a ocaxkoraneya ey nêvîno, axba ey bi kesî nêbo.

ocaxkorey *Nm.* Korocaxey, korocaxîni, ocaxkorîni. bêqeçey. Bêqeç/i bîyayeni, ci rê qeçîy nêbîyayeni. *Tr. Ocakğı kör olmak.* Ocaxkoreya ci, ci rê arên nîya. Çunkî çîyêndo teqdîrê Ellahî yo.

o çax *Nn.* O zeman, wexta, o wext, a gami, eyka, o hal, o dem, o solix, o fek, hilika. Wextandê ravêrdan rê vajêno. *Tr. O zaman, o dem, o vakit, o vakitler vs.* Eger ez, o çax biameyê, înan do mi ro dayê jî.

ode 1. *Nn.* Wede, geça. Hergi qismêndê banan, hergi çimeyê banî, geçaya keyan a ki, kes tey yan roşeno yan jî rakewno. Eger odey qandê çîyan, qandê mexzeni abirîyê, wexta odeyey ra vijênê. Saloni jî odeyan ra nêhesibêna. Labelê ki eger nê geçey qandê ronişten û rakewteni abirîyê, wexta fina benê odey. *Tr. Oda.* Odeyê meymanan, odeyê keyî, odeyo peyên, odeyo vernên ûzn. 2. *Nn.* Dewi di banê meymanan, banê axayo ki; axa û dewijîy tey roşenê, merseleyanê dewijan û dinayay hewadanê û ronenê. *Tr. Köy odası.* Vanê verî, eger merdimên ode nêyameyê, rojên, dîna rojîy dima axay merdim riştê ci dima, vatê ode ra kemî memani. Çunkî ode amîyayeni, qebûl kerdena hukimdareyda axayan bî. Ode nêyamîyayeni jî otorîteyê axay rê îtîraz bî, redkerdena ci bî.

odedar/i *N.* Xizimkarê/a odan, xizimkarê/a odeyan. Kes/çîyo ki; winîno karûgurwedê odeyan. *Tr. Odacı, oda görevlisi.* Merdimo odedar, do kar û gurwanê odayan bivîno.

odedarey *Nm.* Xizimkareya odeyan. Odedar/i bîyayeni, wezîfedareya karûgurweyandê odeyan bîyayeni, xizimkareya odeyan. *Tr. Odacılık, oda hizmetlisi olmak, oda görevlisi olmak.* Verî odedareyên jî jû finan hendê hukimdarên wezîfe kerdê.

o dem *Çn.* O wext, o çax, o fek, wexta, o solix, a gami. *Tr. O zaman, o vakit, o an.* Ez do bişîyayê, o dem ez musaîd nêbîya.

odeyê camêrdan *Nn.* Geçaya camêrdan. Cayê keyî yo ki camêrdîy tey roşen û werzenê û rakewnê. *Tr. Erkeklere mahsus oda.* Verî odeyê camêrdan cîya bî, degme cinîyê keyney û gencîy ûja nêşîyê.

odeyê gencan *Mîm. Nn.* Odeyê gencan, odeyê xortan, geçaya gencan, geçaya xortan. Wedeyo ki qandê genc û cîwanan virazîyayo. *Tr. Genç odası.* Wedeyê gencan tey çinêbî. Cora înan nêherîna.

odeyê keyî *Nn.* Geçaya keyî, banê keyî. Geçaya mîyandê keyîya ya ki; qandê malbati, qandê şardê keyî abirîyaya. *Tr. Oturma odası. Evde ev halkı için ayrılan oda.* Karê meymanî, odedê keyî di nêbeno.

odeyê meymanan *Nn.* Geçaya meymanan. Geça/odeyo ki qandê meymanan abirîyayo. *Tr. Misafir odası.* Odeyê meymanan, bolkî keyî ra kişti ser virazêno.

odeyîn/i *N.* Çî/keso ki; ze ki odeyê ci bibê, ode bi ode yo, tey geçey estê, tey zêdê odayan qisimîy estê. *Tr. Odalı, bölmeli.* Resmêndê ci yo odeyîn est bî, weş viraşt bî.

of *H.* Ûf. Çêle û zehmet anteni serra, qisaya ki vajêna. *Tr. Öf.* Cinêki vistrîyerda xwu destî tim jî of kena.

o fek 1. *Nn.* O zeman, wexta, eyka, o wezîyet, o hal, hilika, ê şertîy. *Tr. O zaman, o an, o durum, o hal.* Ti do mi ra nêqehrîyayê. Ez, o fek haziri nêbîya. 2. *An. Nn.* Feko ki bi îşaret a mojneyêno, feko ki kes pa nan weno, îhtîyacanê xwu vîneno. *Tr. O ağız, o yaka.* Wa o fek bişikîyayê, wa a qisa, ci fek ra nêvijîyayê.

ofofik *Nk. Nn.* Ûfûfik. Babetên vaşêndo tellîyîn o ki; wexto ki şino kesî lingîy û destan ro kes vano: "Of of" yan jî "Ûfi ûfi" keno. Nameyê ci "Of ofini" ra yeno. Gulekê ofofikî yê zerdek û nermekîy estê. *Tr. Dikenlerden oluşan bir çeşit ot.* Ofofik, welat dê ma di kuho beno.

o ki *H.* Wexto ki, kes do dest bi qal kerdişdê kes û çîyandê nerîyan kero, wina dest keno bi qisebendan a. *Tr. Erkek/eril ifadelerde o ki, ki, -en, -yen, -an, -yan gibi manalara gelmektedir.* Mersela; O ki şî, ma ra bî. O ki kerd peynî di bî, remêrê ma nêbî, o ki vernî di bî, ê ma bî.

o kişt *H.* A kişti, o het, o teref, ata, rûta, kişta ûjay. *Tr. O taraf, o yön, ro cihet, o yan, karşı taraf.* Ez na kişt di bîya, o jî o kişt di bî.

oksîjen *Frz. Yûn. Kîm. Nn.* Xazên o ki; nîşanê ci yo Latînî herfa "O" ya, nimroyê ci yê zîrek (atom) î 16 o, bêreng û bêtam û bêbo yo û panc paran ra parênda heway jî fina oksîjen o. Di oksîjenîy û hîdrojenên yenê pêser û aweri virazenê. *Tr. Oksijen.* Eger oksîjenî ra nêbo, ma nêşenê nefes bigîrê û bicoyê.

oksîjenin/i *Kîm. N.* Çî/keso ki ser o, pa oksîjen esto, tey oksîjen esto. *Tr. Oksijenli.* Cayo oksîjenin pak o û coydar o.

okyanûs *Cog. Nn.* Umman. Dengizo bol gird o ki berrîyanê girdan açarneno, çoşmedê berrîyandê girdan a doş beno. *Tr. Okyanus, umman.* dinya di hîrê teney Okyanûsîy estê: Okyanûso Gird, Okyanûso Atlas, Okyanûsê Hîndî.

olemez *Nk. Nn.* Tellîyîndo perrgur o, perrê ci bol û gurê. *Tr. Gür yapraklı, otsu bir çeşit dikenli bitki.*

olimbêşan/i *N. Bw.* Olimbêter/i. Şima eger pers kenê, filan bazirgan merdimêndo olimbêşan o. Eger fina şima wazenê, Qupaya Dinyay dezgeyêndo olimbêşan o. Fina eger şima pers kenê, Qewmê Pêyabestey (QP) jî dezgeyêndo olimbêşan o.

olimbêşaney *Nm. Bw.* Olimbêterey. Olimbêşaneya qewmda şima, çendi ki diwêlan ser ra ya, ê şima do jî, hend diwêlan ser ra bo.

olimbêter/i *N.* Olimbêşan/i, normalî ser ra. Çîyo ki; rew rewî nêvîneyêno, ancax dinya di vîneyêno. Wexto ki ma çîyêndo ecêb dîyê û no çî ancax diwêlan ser ra bîyê, dinya di zor vîneyayê, ma vatê ze olimbêter. *Tr. Küresel, evrensel, dünya çapında, uluslararası, kendisini veya yer ve yurdunu aşan, aşacak düzeyde olan.* Vanê Ap Bekîrî sîya qewetî eşta ata ray. Ê bînîy erzenê nata ray û pêro jî bi dîrê bincewan a pêra dûrî yê, Ap Bekîrî eşta ata ray, ê bînan ra dîrê qatîy dûrî yo. û tew bazîyêndê kurdikda xwu tenya jî veto, tew xwu nêronayo ki bazîyê xwu yê bînî jî vejo. Ap Bekir olimbêter o.

ometi *Teo. Er. Nm.* Mîlleti, qewmi. Ê ki bi dînî ya pêya girêdeyayê, ê ki çîyêna pêya bestîyayê. *Tr. Ümmet.* Înan va: Qey şima rê omet a, ma ma rê tomet a?

omid *Nn.* Hêvî, omidî. Çîyo ki kes pawokê bîyayenda ci yo û kes vano do bibo, do bêro ca, kes vano waştenîya kesî do bibo. *Tr. Ümit, umut.* Na vajeki, Farîsî di jî esta, Tirkî nîya; hemşirîga Dimilî ya.

omidî *Nm. Bw.* Hêvî. Ez ci ra omidî nêkena.

omidîbirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; omidîya ci, hêvîya ci birîyaya, o çîyo ki posayo, o do nêbo û nêbîyayîşê ci jî bîyo eşkera. *Tr. Ümidi tükenen/kesilen.* Ti vanê keso omidîbirîyaye, şeno bi coya, xwu vindarno yan nêşeno?

omidî birîyayeni *f. M.* Omidîbirîyayîş. Tesellî kewteni, bîyayîşî ra tesellî kewteni. Çî/keso ki; o yo wazêno. Labelê deha bellîyo ki o do nêbo, cora teslaya kesî ci ra kewna. *Tr. Umut kesilmek/tükenmek.* Boka omidîya ci hewna nêbirîyaya?

omidîbirnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni omidî birnaye. Keso ki; jewnay ra çîyên nêposeno. *Tr. Umudu kesilen/kırılan.* Xortê omidîbirnayî, vîye kerd çewt û xwu vera cêr verda.

omidî birnayeni *f. M.* Omidîbirnayîş. Omidî

yan jî posenêna kesên birnayeni, nêbîyayîşî yan eşkera kerdeni yan jî êlan kerdeni. Tesellî visteni. *Tr. Umut/ümit kesmek.* Ey omidîya mi birnê, boka çimê ci rayo bimanê.

omidîyey *Nm. Bw.* Hêvîyey. Tey omidîyey bibo, xwu ra wina xwu meqle jî nêkeno.

omidşîken/i *N.* Kes/çîyo ki; omidîya kesî şikneno, omidîyeya kesî fineno. *Tr. Umut kıran/kırıcı.* Kalekê erdîşsipî va: Kes do bi merdimdê omidşîkenî ya ne werzo, ne jî roşo.

omidşîkeney *Nm.* Omid şikiteni, omidî şiknayeni, omidîya kesan birnayeni, omidşîken/i bîyayeni, hêvîya însanan şiknayeni yan jî şinokê hêvî bîyayeni. *Tr. Umut kıran/kırıcı olmak.* Xwura ma pêro kewteyê omidşîkeneyda ey ê!

onaj *Etn. Nn.* Soyname. Wesf û nameyê pîrûpîrbavandê kesî yo ki bi şikildê nuşteyên a nuşîyayo. *Tr. Şecere, kütük, soy ağacı.* Mêrdekê çimakerdî, mi rê onajê xwu hettanî hewt pîyan amord.

o no *H.* Falan filan, o merdim no merdim, o kes no kes. *Tr. O bu, falan filan.* Mêrdekî va: Ez, o no nêzana. Mi rê name lazim o.

oqqa *Er. N.* Giraneyên a ki 1282 xramîy yena. Çehar sey dîrhemîy, oqqayên a. *Tr. Okka. 1282 grama denk gelen bir ağırlık birimidir.* Şeş oqqay çî da mi, mi ra şeş mîtroy çina girot. Kaşka mi bi ci ya, tew alvêr nêkerdayê.

ordega gemi *Zoo. Nm.* Qerebati, qerebatî. Babetêndê teyra seydî ya ki ordegên werdîyêrî ya. *Tr. Karabatak.* Hele biewnî seydgerdê netebay ra, ordega gemi kewta ci dest, hewna ay nêecibneno.

ordegi 1. *Zoo. Nm.* Badî, werdegi. Heywanênda pînan a ki; awi mîyan di tim asnaw kena û awi di geyrena qutdê xwu. Mîyanê giştandê ci di perdeyên esto. No perde nînan keno asnawkar. *Tr. Ördek.*[1] 2. *Nm.* Werdeki, werdegi, werdêki, hordîleki, hordêgi. *Tr. Küçük dişil/bayan.* Ordega şima, do çi wext bêro keye? 3. Nameyêndê keynekan o ki maneyê xwu werdêki ra gîna. Dima bi şikildê hordîleki, hordeki, hordegi, werdegi, werdêkiya virîyayo. Nameyê merdimênda ma Werdegi bî.[2]

ordek/i *N.* Hordîlek/i, hordî, (h)ordî, (h)hordîyek/i, werdek/i, werdeg/i. Werdî, qij/i. Kes yan jî çîyo werdî, qij. *Tr. Küçük.* Kaşka ti jî zêdê ey ordek bîyayê.

ordî *Nn.* Hordî, werdî, werdek, werdeg, (h)ordek, (h)ordeg. Qij, werdî. *Tr. Küçük.* Eger ti ordî nêbîyayê, mi to nêdayê.

oreni *Nm.* Ori, ori, orîni, orîney. Vengê gayan û vîştirayan, zêdê gayan û vîştirayan veng veteni. *Tr. Öküz, dana, boğa bağırması veya bu hayvanlar gibi bağırmak, nara atmak.* Oreni kewti bî ser, orayê.

ori *Zoo. Nm.* Mangaya awri. Na vajeki, "awri" ra xeripîyaya. *Tr. Gebe inek.* Ori do ver bişîyayê, ma bol ser o vinderdîy, axirî ki reyê.

ori ori *Nn.* Orîni, orîney. Vengê terkan, vengê heywanandê zêdê mangan, zêdê gayan, zêdê vîştirayan ûzn. *Tr. Öküz, inek gibi büyükbaş hayvanların yem ve su istekte bulunurken çıkardıkları ses.* Ori ori kewti bî dewarî ser, ameyê keye.

orispî f. *N.* Bênamûs/i, fehş/i, serşîyayê. O keso ki; namûsî ra kemî yo. *Tr. Orospu, kolay elde edilen kadın.* Merdima ki, xwu şerdê camêrdî ra jî nêsitarno, orispî ya.

orispîyey *Nm.* Bênamûsey, bêheysîyetey, namûsî ra kemî bîyayeni, serşîyayey, fehşey. *Tr. Namussuzluk, orospuluk, iffetsizlik.* Orispîyey, xwurê kerda meslegên.

orî *Zoo. Nm.* Awrey, qandê heywanan hamîle bîyayeni. *Tr. Hayvanlar için hamilelik, gebelik.* Orî di, mêşne do jî weş warî bo.

orîyey *Zoo. Nm.* Qandê heywanan giraney, hali bîyayeni. *Tr. Hayvanlar için gebelik.* Orîyey di, kes do biziniyan jî weş warî kero ki, bizêkê ci rindîy bê.

orlon *Teks. Nn.* Nameyê babetên qumaşdê layandê viraştî û babetên layêndo viraşte yo. *Tr. Bir çeşit yapay/suni iplik ve bu iplikten örülen kazak, eldiven, patik gibi şeyler.* A ya kena pita xwu rê, orlonî ra papikî virazo.

or mendeni *Zoo. f. M.* Ormendiş. Qandê heywanan awr mendeni, hamîlê mendeni. *Tr. Gebe kalmak (hayvanlarda).* Or mendeni di, terke do weş warî bo ki, leyrê ci jî rind bo.

ormendê *Zoo. Nm.* Awri, awr mendeni, mangan rê, awri mendeni. *Tr. Gebe kalma (ineklerde).* Ormendê, do nê vaşanê werdîyan biwero.

ormik *Nn.* Deştenî di, cayo ki bi zorên a aşkawêno. *Tr. Dikişte zor sökülen yer.* Terzî, raştê ormikên ame ki; senîn senîn kerdê, nêşayê biaşkawno.

ornag/i *Erm. N.* Modêl/i. Tayêni na vajekeri rê vato Ermenîkî ya. Labelê Dimilî di esta, bolkî

1 Na vajeki Tirkî nîya, Kirdasî û Farîsî di jî esta. Ordega awi mîyan di xwu rê geyrena qût.

2 Dimilî di herfa o û w pêyo virêna. Mersela; Ordegi û werdegi, orte û werte, ode û wede, xoca û xweca ûzn. zewmbî wezîyetîy jî hewna estê. No wezîyet, Farîsî di jî esto.

dantêl di, qenabçe di vajêna. Wexto ki kenê zêdê çîyên bikerê, qando zêdê ci bo, gînê. *Tr. Örnek.* Keynekeri va, ornagê to weş o. Ez do neya tepîya, ornagdê to ra xwu rê qazaxên birêsa.

ornagey *Nm.* Modêley, modêl bîyayeni, ornag bîyayeni, kesên rê qandê rêberey numûne bîyayeni. *Tr. Örneklik, modellik.* Mi cara ornageya ci nêdîya ki ez xwu rê ci ra ornag bigîra.

ortax/i *N.* Wertax/i. Ortaxê şima û ê ma jew o.

ortaxey *Nm.* Wertaxey. Bazirganey di, wertaxey rê merdim do mezbût do bibo ki, kes bişo bi ci ya şirigey bikero.

orte/ê *N.* Werte/ê, are/ê, mîyan, mabeyn. *Tr. Orta, ara.* "Akişt perçîn, nakişt perçîn, orte di gogerçîn" (Çîyekên/çim)

ortedibîyaye/ê 1. *N.* Wertedibîyaye/ê, mabeyndibîyaye/ê. Çî/keso ki en kemî mabeyndê di kesan yan jî di çîyan do, are do, mabeyn do, werte do. *Tr. Arada olan.* Mi kerd ê çîdê aredibîyayî gam kero, fina mi va, lanet şiro çimdê şeytanî û mi ser ra gam nêkerd. 2. *N.* Mabeyndar/i. Wertedibîyaye/ê, mabeyndibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; en kemî mabeyndê di kesan di qandê pêresayîşî, qandê wereyardeni, qandê ropêardeni şino û yeno, xeberanê nînan ci rê beno û ano. *Tr. Aracı, arabulucu.* Mi rê qalê ê kesdê ortedibîyayî tew mekerê! Çunkî sebebê têrakerdişdê nê lejan pêro o bî.

orte di bîyayeni 1. *f. M.* Orte di bîyayîş. Werte di bîyayeni, mabeyn di bîyayeni. En kemî, aredê di kesan yan jî di çîyan di bîyayeni. *Tr. Orta/arada olmak.* Kê ci ortedê mehla di bî. 2. *f. M.* Orte di bîyayîş. Werte di bîyayeni, mabeyn di bîyayeni, mabeyndar bîyayeni. En kemî mabeyndê di kesan di qandê werey ardeni, qandê pêresnayeni, qandê opêardeni şîyayen û amîyayeni. *Tr. Aracı olmak, aracılık yapmak.* Ez orte di bîya. Kaşka şima winî nêkerdayê. Şima ez jî kerda gunakari.

ortekewte/ê 1. *N.* Wertekewte/ê, mabeynkewte/ê. Kes/çîyo ki; en kemî kewto ortedê, di çî yan jî di kesan. *Tr. Ara/ortaya giren.* Şima senîn nêşa ê çîyê ortekewtî bivîno? 2. *N.* Kes/çîyo ki; qandê wereyîkdê kesan kewto are, are dîyo, kewto mabeyndê kesan ki, ê kesîy bêrê werey, robere bêrê. *Tr. Arabulucu, arabulan.* Bi mi ki dezgeyo ortekewte do jî nê lejdê arî ra zirar bivîno.

orte kewteni 1. *f. M.* Ortekewtiş. Werte kewteni, mabeyn kewteni, en kemî ortedê di çî yan jî kesan kewteni. *Tr. Ara/ortaya girmek.* Ez kewta ortedê ci tepîya, noqra derbîy gunay mi ro. 2. *f. M.* Ortekewtiş. Werte kewteni, mabeyn kewteni, are kewteni, mabeyndar bîyayeni, qandê werey ardeni ortedê, di kes yan jî di hetan mîyan kewteni, wereyardişî rê mabeyn kewteni. *Tr. Arabulucu olmak.* Xeyrê Ellahî ti kewtê orte. Eger ti orte nêkewtê, no lej nêqedîyayê.

ortekên/i *N.* Wertekên/i. Kes/çîyo ki; ortedê di çîyan yan jî bol çîyan do, mabeyndê en kemî di çîyan di mendo. *Tr. Ortadaki, orta, arada olan, içte olan, ortanca.* Merdimo ortekên do tayên zirar bivîno.

ortekêney *Nm.* Wertekêney, werte di bîyayeni, orte di bîyayeni, nepey di ne jî vernî di bîyayeni, ne ravey şîyayeni ne jî ca mendeni. *Tr. Ortanca olmak, ortada olmak, orta olmak, itidal üzere olmak.* Ortekêney di rehmet esto, zehmet çinî yo.

orteyey *Nm.* Werteyey, werte bîyayeni, orte bîyayeni. *Tr. Orta olma.* Ez a kena orteyeya ci bipalikna.

orteyê serri *Nn.* Wertê serri, wexto ki şeş mengîy ravêrenê û şeş mengîy jî manenê. *Tr. Yılın ortası.* Orteyê serri di ma do ageyrê ki, ê bînîy jî bişê wezîfeyê xwu bikerê.

ortî *Nn. Bw.* Nivîn. Ortîyan rakerê ki, wa qeçîy xwu rê ser o rakewê.[1]

ortme *T. Mîm. Nn.* Wertme. Banandê diqatan di, qatê serênî vero, bi qatdê serênî ya, labelê bandê binênî jî ser o cayo ki serê ci gêrîyayo. Eywana serakerdê. Tersê ci "mistiba" ya. *Tr. Teras, teras kat.*[2]

orxan *Teks. Nn.* Werxan. Çîyo ki peme û peşmî û çîdo winasîn ra virazêno û rakewtiş di kes anceno xwu ser û bin di rakewno. *Tr. Yorgan.* Orxanê qeçekan bişewi tim ci ser ra şino, ez biew werzena û ancena ci ser.

oserra *Nn.* Zeraq. Wext û cayê zeraqî, wexto ki hewna newe şewqê şewdirîyê siftekênê vijênê. *Tr. Tan yerinin ağardığı vakit, tan yeri.* Wexto

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do Tirkî bo û *"örtü"* ra bêro. Labelê ki wina bo jî maneyê ci virîyayo û bîyo hera. Çunkî Tirkî di maneyê ci, "çîyo ki ancêno kesî ser" o. Labelê Dimilî di maneyê ci, "doşegîy, balişney û werxanîy pêro" yê. *Tr. Döşek, yorgan, yastık vb. yatarken kullanılan eşyalar.* Ortîyê xwu ravistîy û şî meymaney.

2 Bi mi ki na vajeki do Tirkî bo. Çunkî *"örtme"*y ra yena. Yanê *"ikinci katta üstü örtülen yer manasına gelmektedir."* Labelê Tirkî di çîyêndo winasîn di çinî yo. Mersela, Jû vajeka Dimilîyan esta ki Kirdasî asena, labelê a vajekeri Kirdasî nê, Dimilîy vanê.

mêrdek vijîya, hewna oserra bî.

Osmanî *Nb.* Dewletênda Tirkan a ki diwêlênda hera ya û emir dergi viraşta. *Tr. Osmanlı Devleti.* Osmanîyan, welatê Kurdan 433 serrîy kerdo îdaredê xwu bin.

o solix *Nn.* O nefes, o dem, o wext, wexta. O solixo ki, hendo ki kes şeno nefesên bigîro. *Tr. O dem, o zaman, o kısa zaman, o an.* Ez o solix aja di çinêbîya, wexta jî înan lej kerd.

osta *N.* Erbab/i, hunermend/i. O/a ki çîyên ser o ê bînan ra zewmbî yo/a, çîyên ser o bîyo/a xorî ê nê çî ser o wahîrê/a ruxsetên o/a. *Tr. Usta.* Filan kes xelfe yo. Labelê ostayîni ci rê nezdî ya. Eger osta bo, menganêya ci do jî bizeyîdîyo.

ostayane *Mîm. Nn.* Ostakî, hunermendane. Zêdê ostayan, ostay senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Ustaca, ustalıkla.* Mêrdekî ostayane kerd, ecemîyane nêkerd.

ostayaney *Mîm. Nm.* Ostakîyey, hunermendkîyey. Zêdê ostayanan, ostay senîn kenê, winî kerdeni, winî vateni, winî luwayeni ûzn. *Tr. Ustaca.* Kaşka ma ostayaney bikerdayê.

ostayey *Mîm.* Erbabey, ostayîni. Osta bîyayeni, hunermendey, destî ra huner amîyayeni, çîyên ser o zanaye bîyayeni, zanayeyê banan bîyayeni, banan ser o çîyên di zanaye bîyayeni. *Tr. Ustalık.* Eger ostayeya ci çinêbo, ma bi ci ya nêşenê kar bikerê.[1]

oşt *Nn.* Vengo ki kes qandê qewirnayenda kutikan vejeno û vano: "Oşt oşt!". *Tr. Köpeklerin kovulması için söylenen ve git anlamına gelen söz.* Mêrdekî kutik dî û va: Oşt kutik! Ti yê tîya di çiçî geyrenê? Şorî çarwan ver.

otesî *Nm.* Wetsî, ser, heqber, ser ra, bi ci yo baş kerdeni, heqberê ci amîyayeni, heqdê ci ra amîyayeni. *Tr. Başa çıkmak, üstesinden gelebilmek, hakkından gelmek.* Ma senîn senîn kenê jî, otesîya ci ya nînê.

otesîamîyaye/ê *N.* Wetsîamîyaye/ê, serraamîyaye/ê, sereovijîyaye/ê, serkewte/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di sereyo vijîyayo, kewto ser, bi ci ya baş kerdo, heqberê ci vijîyayo. *Tr. Başaran, hakkında/üstesinden gelen.* Ez merdimê bi otesîamîyayî û nêamîyayî nêrişena jû ca.

otesî amîyayeni *f. M.* Otesîamîyayîş. Wetsî amîyayeni, heqber amîyayeni, sereyo vijîyayeni, ser ra amîyayeni, serkewteni, serkewte/ê bîyayeni, wesfê serkewtan tey peyda bîyayeni. Karûgurweyên havil kerdeni. *Tr. Hakkından gelmek, başarmak, üstesinden gelmek.* Boka şima bi otesîda ci yo amey?

otesîarde/ê *N.* Wetsîarde/ê, peynîarde/ê, qedîneyaye/ê, sereovijîyaye/ê. Çî/keso ki jew yan jî tayên şîyê û bi sereyo vijîyayê, qedînayo, ser ra ameyê. *Tr. Hakkından gelinen, başarılan, sonu getirilen.* Mi rê ki ê kardê otesîardî di şima rê nafêndo çinêbo.

otesî ardeni *f. M.* Otesîardiş. Wetsî ardeni, peynî ardeni, qedînayeni, sereyo vijîyayeni, heqberê ci amîyayeni, heqdê ci ra amîyayeni, şayeni, qedê ci bîyayeni. *Tr. Sonunu getirmek, başarmak, neticelendirmek.* Eger ma otesîya ci nêardê, ma ci ra nêreyayê!

otesînêamîyaye/ê *N.* Wetsînêameye/ê, sernêameye/ê, heqber nêameye/ê, serranêameye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi otesîda ci ya nîno yan jî nêameyo, heqberê ci nêameyo, qedê ci nêbîyo, bi sereyo nêvijîyayo. *Tr. Üstesinden/hakkından gelinemeyen, başarılamayan.* Kes do, kesê bi otesîda ci ya nêamîyayî se kero, ci rê çareyêndo senîn bigeyro?

otesî nêamîyayeni *f. M.* Otesînêamîyayîş. Wetsî nêameyeni, ser nêameyeni, heqber nêameyeni, ser ra nêameyeni. Karûgurweyên di, kes û çîyên di heqberê ci nêameyayeni, sereyo nêvijîyayeni, qedê ci nêbîyayeni. *Tr. Üstesinden gelememek, başaramamak, hakkından gelememek, muvaffak olamamak.* Eger ez bi otesîda ci yo nêra, ez do terk kera, wa noqra jûna xwu tey biceribno.

otesîyey *Nm.* Wetsîyey, heqber/i bîyayeni, wesfê otesî tey estbîyayeni, serkewteni, serkewte/ê bîyayeni, sereyo vijîyayeni. *Tr. Başarma/k, üstesinden/hakkından gelmek.* Mi rê otesîyeyda winîsînî ra deha gazinc nêbeno.

otir *H.* Hinî, hinî yo, winî, winî yo, ze ki to va. *Tr. Öyle, öylece, öyledir, dediğin gibi.* Sifte otir nêbî. Labelê dima bî otir.

over *Cog. Nn.* Kenaran ra kenaro bîn, sahîlan ra sahîlo bîn, kişta qarşûy, verê qarşûy, verê a heti di, dengizan di, layan di, royan di, erqan di kişta ki keso tey nê, kişta bîni bîyayeni. *Tr. Karşıyaka, diğer yaka, öbür yaka.* Ma û overijan ma keyney dayê pê û girotê. Ma bîyê merdimê pê.

overane *Nn.* Overijkî. Zêdê overijan a, bi overijan mendeni, wesfê overijan tey bîyayeni. *Tr. Karşıyakalılar gibi.* Ame mi rê heme çîyê xwu overane mojna û pey di şî.

overaney *Nm.* Overijkîyey, overijkî bîyayeni, wesfê overijan tey estbîyayeni. Ray û dîn û wesf û meş û mêldê xwu di zêdê overijan bîyayeni. *Tr.*

---

1 Na vajeki hosta ra yena. Bi şikildê osta û usta ya virîyaya û şîya kewta Tirkî jî. Tirkî di vengê h'y çinî yo.

Karşıyakalıların edası/metoduyla. Mi rê ki overaneyda ci di, kemaneyên çinêbî.

overey *Cog. Nm.* Over bîyayeni, veran ra vero ki; keso tey nê, vero bîn, verê qarşî bîyayeni. *Tr. Karşıyaka/kıyı olmak.* Mi kerd overeya ci jî pers kero, wext nêmend.

overij/i *N.* Şarê overî. Kes/çîyo ki; over ra o, kiştda overî ra yo, no ver ra nîyo; Mesela goreyê dengizî û royên û layên, kiştda kesî ra nîyo û kiştda bîni ra yo. *Tr. Karşıyakalı.* Qehrîya û no xeta kerd, va: Ma qe ez hendê ê overijî jî nêbena?

overijey *Nm.* Overij/i bîyayeni, over ra bîyayeni, kiştda a heti ra bîyayeni, kiştda kesî ra nê, kiştda atay ra bîyayeni, şarê overî bîyayeni. *Tr. Karşıyakalılık.* Va: Ti yê çirê, overijeyda xwu ra şermayênê?

ox *G.* Qisayên a ki mirazîyey di, waştenî ca amîyayeni di, cayandê weşan di, zerrîya kesî weş kerdeni di vajêna. Wexto ki vajîyo, ze ki vajê "Ox bî, mirazîya mi ci ro bî, rind bî, hewl bî, wa aqilê ci bêro ci sere di ûzn." *Tr. "Oh oldu, oh olsun, iyi ki oldu, başına da gelsin!" gibi durumlarda söylenen "oh" sözü.* Jewên vano: Vanê ê xumarbazî heme çîyê xwu masada xumarî di kerdo vinî. O bîn vano: Ox! Wa vinî kero. Ma şima zanê ey kê çend merdiman veşnayo?

oxat/i *Zv. N.* Keso ki weş warî bîyo, weş resayo, weş bîyo gird û derg. *Tr. İyi, uzun, bakımlı ve çok gelişmiş olan.* Merdimêndo oxat bî, kes qîmiş nêbîyê biwinîyo ci ra.

oxatey 1. *Nk.* Oxati bîyayeni, daran di dara guri û weş û gird û dergi bîyayeni, vero weş vinderîyayeni. *Tr. İyi, bakımlı, uzun ve gelişmiş ağaç olmak.* Pêrini oxateya ci dî. Keso ki daranê ma nêecibno, çinî yo. 2. *Zv. Nm.* Oxat/i bîyayeni, resaye, derg, ageyraye, vero vinderde û berz bîyayeni. *Tr. Bakımlı, uzun, gelişmiş, gösterişli olmak.* Mi cara kê înan oxat nêdîyo. Ma oxatey înan rê menda?

oxati *Nk. Nm.* Darê gur û gird û şên ê ki bol resayê, bol bîyê dergîy. *Tr. Yüksek, iyi gelişmiş ve uzun ağaç.* Darê Herêma Dengizdê Sipî pêro jî oxat ê.

oxil 1. *Nn.* Bik, biko, laj, za, zade, ewlad, qeç. *Tr. Oğul, yavru, erkek çocuk.* Mêrdekî va: "Oxil bê ki, ez to rê dîrê şîretîy bida. 2. *Zoo. Nn.* Leyr. *Tr. Yeni yetişmiş arı yavruları.* Hinganê ci oxil dayo.

oxil 1. *Nn. Bw.* Bik. Oxil ez ba, ez qandê ê çîdê nêercîyayî, ê cadê dûrî nêşina. 2. *Zoo. Nn.* Şêligê hingan, pêser arêbîyayen a hingan a ki kena yan vêşî no, bizo yan koç kero yan jî kena pîya şiro cayên. *Tr. Arıların üremesi için toplanmaları veya topluca bir yerlere gitmesi, göçetmeleri.* Oxilê hingandê ci şî bî, dari ser o aniştt bî.

oxil dayeni *f. M.* Oxildayîş. Leyr dayena hingan. *Tr. Arıların yavrulamaları, arıların çiftleşmesi, üremeleri.* Hinganê ma oxil da bî.

oxiley 1. *Nm.* Oxilîni, bikey, bikoyey, lajey, zayey, zadeyey, ewladey, qeçey. Oxil bîyayeni, wesfê oxilî. Goreyê may û pî, qeç bîyayeni, nînan ra bîyayeni. *Tr. Oğulluk, oğul, yavru, çocuk olma.* Heqûhuqûqê oxiley û mayey û pîyey jew nîyo, cîya cîya o. 2. *Nm.* Oxilîni, oxil bîyayeni, leyrê hingan bîyayeni, leyr dayena hingan bîyayeni. *Tr. Arıların oğul vermesi, arıların üremesi veya çoğalması olayı.* Şima oxileyda ci rê hingandê xwu rê şa nêbîyê?

oxir *Nn.* Çî/keso ki tey xeyr esto, vera xeyrî yo, tey bimbarekey esta, bimbarek o. *Tr. Uğur, mübarek, hayır, esenlik, selametlik.* Şorî, wa to rê oxirê xeyrî bo. Bixeyr şorî, bixeyr bêrî.

oxirbîyaye/ê *N.* Rişte/ê, rişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi oxirên a rişîyayo, bi duada xeyrî ya rişîyayo. *Tr. Uğurlanan.* Ez vernî selamet nêbîyayenda rêwîdê oxirbîyayî rê şaş manena!

oxir bîyayeni *f. M.* Oxirbîyayîş. Raşt bîyayeni, rişîyayeni, bi duada xeyrî ya rişîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê xeyr amîyayeni, xeyr bîyayeni. *Tr. Yollanmak, yolcu edilmek, hayırlı gelmek, hayra geçmek.* Oxir bî tepîya, pêro ci dima bermay. Çunkî beno ki jî deha nêameyê. Axirî ki ci rê oxir nêame bî.

oxirey *Nm.* Selametey, ganweşey. Oxir/i bîyayeni, bimbarek/i bîyayeni, tey xeyr û selametey bîyayeni, tey vernî akerdiş bîyayeni. *Tr. Mübarek olma, uğurluluk.* Oxireyda ci di ma rê jî selametey do bibo.

oxirkerde/ê *N.* Rişte/ê, raştkerde/ê, Kes/çîyo ki; raşt bîyo û ci rê "To rê oxirê xeyrî bo, raya to akerdê bo, selamet şo, selamet bê" vajîyayo. Kes/çîyo ki; ci rê duaya xeyrî vajîyaya û rişîyayo. *Tr. Yollanan, uğurlanan.* O merdimo oxirkerde pey di ameyo.

oxir kerdeni *f. M.* Oxirkerdiş. Bi duada xeyrî ya rişteni, bi duada xeyrî ya, bi qisandê weşanan rêwîyên raşt kerdeni, rişteni. *Tr. Uğurlamak, yollamak.* Ma şîyê xeraj, ma oxir kerd û ma amey.

oxmo *H.* Mi vatê beno, mi vatê beno ki, ti nêvanê ki, ze ki. *Tr. Meğer, güya, halbuki.* Timûtim bi min a bî. Finakî gereg ki ûja di bîyayê û oxmo ki o yo mi vero.

oy *G. Nn.* Qisayên a ki, wextê gandejîyey, gantewa-

tişî, sancî, derdêndê giranî vajêna. Na vajeki bolane/zafkî tenya nê, bi bolekeyda ci ya vajêna. *Tr. Ağrı, sancı, dayanılmaz dert veya hastalıklarda söylenen bir acınma sözü.* Mêrdek lebayayê û vatê: Oy oy! Ez do na nêweşîni dest di se kera, sera şira?

o ya wesfdani *Nm.* "O" ya nasnoki, "o" ya şînasnoki. Herfa "o" ya ki kesan, çîyan dana silasnayeni. *Tr. Niteleme harfi olan "O".* Selîmo Seqet, Cemalo Xînt, Çeqçurmeyo Serxoş, filan û bêvan keso serşîyaye.

oyinker/i *N.* Oyînkar/i, oyînger/i, fêlbaz/i, hîlekar/i, hîlebaz/i. O/çîyo ki; oyînîy keno, fêlbazey keno, hîlekarey keno, hîlebazey keno. *Tr. Numaracı, hilekar, kurnaz, entrikacı.* Oyînkero fina pîlanîy doş keno ha!

oyinkerey *Nm.* Oyîngerey, dûzanbazey, fêlbazey, hîlekarey, hîlebazey, oyînîy û filmîy doş kerdeni. *Tr. Çeşitli film ve fırıldakçılık.* Oyînkereya ey, ê oyînkerdê bînî rê nê ravêrêna.

oyîndar/i *N.* Kes/çîyo ki; oyînîy keno, filim û dibarey keno, qellaşey keno. *Tr. Maskot, filim fırıldak çeviren, kişileri güldüren, hile hurda yapan kimse.* Merdimêndo zêdê ey oyîndar, hewna dinya nêyameyo.

oyîndarane *Nn.* Qellaşane, oyîndarkî, qellaşkî, zêdê oyîndaran a, bi oyîndaran mendeni, wesfe qellaşan tey bîyayeni. Hal û hereketandê xwu di zêdê oyîndaran bîyayeni. *Tr. İş ve işleyişinde maskotlar gibi olmak, şaklabanlar gibi olmak, gırgır ve şamatacıların tavırlarını sergilemek.* Ez winîyaya, o yo oyîndarane kay keno, ez ûja ra kewta dûrî.

oyîndarey *Nm.* Qellaşey. Oyîndar/i bîyayeni, wesfê oyîndaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; oyînîy keno, qellaşey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Maskotluk, oyunbaz olmak, şaklabanlık.* Mi rê ki kesêndo oyîndar o, oyîndarey bi ci yo robere nîna.

oyîni *Nm.* Hîle, filim, dibare, feni, fêl, dûzan, oyînîy, dolab. Bolkî/zafkî bi şikildê "oyînîy" a vajêna. *Tr. Hile, hurda, desise, dolap.* To mi rê oyîni kerdi, ez oyînda to nêkewta.

oyînîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Oyîni. Keso ki ci rê oyînîy bikero, hewna marda xwu pîze ra nêbîyo.

ozan/i *Mûs. N.* Kes/çîyo ki; bi weşbestandê xwu ya yan jî bi weşbestandê kesandê bînan a saz dano piro/ceneno û dêrîy keno. *Tr. Ozan.* Ozanê ma, vîrê ma yê.

ozaney *Mûs. Nm.* Ozan bîyayeni, wesfê ozanan ci ser o bîyayeni, karûgurwe û wesfê ozanan. Kes/çîyo ki; bi weşbestandê xwu ya yan jî ê kesandê bînan a saz dano piro û bi şikildê dêran a vano. *Tr. Ozanlık.* Ozaneya Dimilan peynî da, vernî di nîya.

P

P: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa newêsî ya. Na nûşa bêveng a, xwuserî nîya, bestoka herfandê vengînan a. Herfê venganey nêbê, na tenya nêvijêna. Vijîyayîşê ci winasîn o: Çenge û lewîy do sifte bigêrîyê. No wezîyeti di (lewîy jî hewna giroteyê) çenge do abîyo û qando ki veng bivijîyo teber, lewîy do vengên biteqnê. No veng, pî kerdeni di weş vijêno. Kes şeno vajo ki na herfi, wişka "b" ya. û "b" jî nermê na herfer o.

pa 1. *H.* Bi ci ya, tey, ci het di, ci kenar a, tey di. Têkilîyê çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Birlikte, beraberinde, bitişik/te, yapışığında, ilişiği/nde, ilgili, yanında, tarafı/nda, dahil/inde, içinde, yapısında.* Ez pa bîya, a piteki jî pa berê, ê resmî pa kerê, filan çî pa diskîyaye bî, şima nêşenê xwu ci ra pak kerê. Çunkî şima jî pa bîy ûzn. 2. *An. Nm.* Lingi, pay. Kes pa ray şino, pay ra vindeno. *Tr. Ayak, bacak.* Bi no babet a bolkî vajekan mîyan di nimî ya. Mesela pabeste (bi linga girêdeyaye, verpa (lingan ver) ûzn. 3. *An. Nm.* Gami. Mesafeyo ki kes hendê payên, hendê lingên erzeno. *Tr. Adım.* Ez çend pay şî bîya ki, to ez vindarnaya.

pabeste/ê *N.* Payok/i. Çî/keso ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a girêdeyayo, pa bestîyayo, besteyê ci yo, ze ki pa girêdeyo. *Tr. Abone, bağlı.* Bi neway hezardê bînî ya pîya, o jî pabesteyê ê kovarî bî, pabesteyey ra vijîya.

pabesteni *f. M.* Pabestiş. Kesên yan jî çîyên bi çîyên a yan jî bi kesên a besteni, girêdayeni, payokê ci kerdeni. Abone kerdeni. *Tr. Abone yapmak, kendine bağlı hale getirmek.* Mi do pa bibestayê, şima va wa vindero.

pabîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; bi cîya yo, pa yo, po yo. *Tr. Birlikte olan, beraber olan.* Merdimo pabîyaye jî kewt hepis. 2. *N.* Bi ci ya diskîyaye/ê. Çî/keso ki; bi ci ya zeliqîyayo. *Tr. Yapışık olan, yapışmış olan.* Çîyo pabîyaye, do ci ra cibîyo ki kes bişo biamoro. 3. *N.* Çî/keso ki; pak bîyo, ci ra cibîyayo. *Tr. Temizlenmiş olan, kendisinden ayrılmış olan.* Eger ez şopda ê mûsîbetê pabîyayî ra şira, qe wahîrê nefsî jî nêba! 4. *Nn.* Çî/keso ki; reyayo, bîyo rehat, xelisîyayo, xelas bîyo. *Tr. Kurtulan, rahatlığa kavuşan.* Şima yê, ê merdimdê pabîyayî ra, çiçî wazenê?

pabîyayeni 1. *f. M.* Pabîyayîş. Bi ci ya bîyayeni, ci di bîyayeni, tey bîyayeni, ci het di bîyayeni, kişta ci bîyayeni. *Tr. Müdahil olmak, içinde olmak, birlikte olmak, birliktelik, tarafında olmak, beraber olmak, beraberlik.* Pabîyayen û pa nêbîyayeni jew nîya. Mersela; wexto ki o merdim kişîya, birayê ci yo werdî, bi ci ya bî. Cora birayê ci yo werdî jî kewt hepis. Labelê birayo gird jî qayîl bî bikişîyo. Feqet o, fêlî di pa nêbî. Cora nêkewt hepisxane. 2. *f. M.* Pabîyayîş. Bi ci ya diskîyayeni, bi ci ya zeliqîyayeni.

Tr. Yapışmak, bitişmek. Lincî kerdi pa (bi ci ya disknê), ey jî ci ra kerdi pa (ci ra cikerdi, kerdi paki) 3. *f. M.* Pa bîyayîş. Ci ra cikerdeni, ci ra pa kerdeni, pak kerdeni, temîz kerdeni. *Tr. Temizlenmek. Yapışık olan bir şeyi çıkararak temizlenmek.* Lincî kerdi pa (bi ci ya disknê), ey jî ci ra kerdi pa (ci ra cikerdi, kerdi paki) 4. *f. M.* Pabîyayîş. Rehat kerdeni, rehatey vijîyayeni, reyayeni, pak bîyayeni, xelisîyayeni. *Tr. Kurtulmak, rahata kavuşmak.* Eger tayînê ci bivijîyo şima ci ra pa bê.

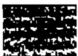
pablîka *Nm.* Fablîka, faroqe, karge, kargeh, paluke. Cayê karî, cayo ki kes tede kar keno. *Tr. İş yeri, atölye, fabrika.* O yo keno şiro pablîka di bixebitîyo.

paç 1. Maç. Nameyê maç kerdeni, ci destan yan jî guman şîyayeni. *Tr. Öpme, öpme sesi.* Mi do destê ci paç kerdayê, ez şîya gumandê ci. 2. *Nn.* Çapût. Leteyê çinayan, parçeyê kerasan. *Tr. Bez parçası.* Çinadê ci yê kehanî ra paçên ciki, ma pa ci rê pîneyên biderzê.

padar/i *N. Bw.* Payok/i. Eger îznê padarey nêgirotayê, nêşayê ûja di padarê ci bo.

padar bîyayeni *f. M.* Padarbîyayîş. *Bw.* Payokey. Kes qayîl bo, kes şeno nêweşxaneyên di nêweşdê xwu rê padar bo.

padarey *Nm. Bw.* Payokey. Hergi nêweşdê ramednayîrê padarên û hergi nêweşxanayên rê jî îznên padarey gereg ki bideyo.

padar kerdeni *f. M.* Padarkerdiş. *Bw.* Payok kerdeni. Key ki şima şa mi ci rê padar kero, ez şina wezîfeyê xwu kena.

padaye/ê *N.* Padîyaye/ê, girote/ê, gêrîyaye/ê. Çî/keso ki; akerdiş ra vijîyayo û gêrîyayo, bîyo girote. *Tr. Kapanan, örtünen.* Kîberdê padayîra, senîn beno ki tiritok şino kewno zerre?

padayeni *f. M.* Padayîş. Giroteni, sergiroteni, serê ci giroteni, akerdî qedînayeni. *Tr. Kapatmak, örtmek.* Mi kîbero gird pada. Labelê mi o werdî kerd xwu vîra.

padiskîyaye/ê *N.* Podiskîyaye/ê, bi ci yo/a diskîyaye/ê, po/abestîyaye/ê. Çî/keso ki; bi çîyên yan jî kesên a diskîyayo, po/a bestîyayo, pa/o girêdeyayo. *Tr. Herhangi biriyle bitişen, yapışan, dayanan, bağlanan.* Mi kerd ê qijneyê padiskîyayî ci ra cikero, mi va qe beno ki qijnikê palaxi bo, mi fina ci ra fek verda, ma berd nêweşxane.

padiskîyayeni *f. M.* Padiskîyayîş. Bi ci ya diskîyayeni, pa zeliqîyayeni, pa bestîyayeni, pa girêdeyayeni. *Tr. Bitişmek, yapışmak, dayanmak.* Destê ci zamqin bî. Cora pa diskîya.

padisknaye/ê *N.* Podisknaye/ê, bi ci yo/a disknaye/ê, po/a zeliqnaye/ê, po/akerde/ê. Çîyo ki keso ki jewî yan jî tayêni bi kesên yan jî bi çîyên a disknayo, pa zeliqnayo, kerdo bi ci yo/a, po/a disknayo, bi ci yo/a vindarnayo. *Tr. Bitiştirilen, yapıştırılan, yanaştırılan, dayandırılan.* Mi fehm nêkerd o kitabo padisknaye, senîn bêveyayîş kewt ki?

padisknayeni *f. M.* Pa disknayîş. Po disknayeni, bi ci yo/a disknayeni, bi ci yo/a zeliqnayeni, pa/o vindarnayeni, po/akerdeni. Çîyên yan jî kesên bi kesên yan jî çînakî ya disknayeni, pakerdeni, po zeliqnayeni. *Tr. Bitiştirmek, yapıştırmak, dayandırmak.* Mi ki padisknayê, nêkewtê. Mi xwu ser ra kerd, kewt.

padiskoki *Ed. Nm.* Peydiskoki, pêdiskoki. Herfa ki di çîyan, di letan, di parçeyan pêya bestena, pêya girêdana. *Tr. Kaynaştıran, kaynaştırmayı sağlayan dişil şey veya kaynaştırma harfi.* Qisebenderda "o yo çirê bi to ya nîno?" di nûşeyê Y'y padiskok ê.

padîşah *S. Nn.* Şahê şahan, hukimdar, Qerralê dewletandê muslumanan. *Tr. Padişah.* Na vajeki Tirkî nîya, goreyê Tirkan Farîsî ya. Na vajeki, Dimilî û Farîsî di şirîg a. Eger padîşahên bestokandê xwu rê xizmetên bido, helbet ki odo ci ra çîyên jî biwazo. Aqil ney qebûl keno û ney wazeno.

padîşahey *S. N.* Padîşayey, padîşahîni, padîşahîney, padîşah bîyayeni, hukimdarey, hukimdar/i bîyayeni, dewletên ser o hakîmeya jewanê giroteni. *Tr. Padişahlık, hükümdar olmak.* Padîşaheya ci heqşînasey ser o nêbî. Cora dewleta înan rew amê war.

padîyaye/ê *N.* Gêrîyaye/ê, girote/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî bi tesîrdê çîyên a akerdiş ra vijîyayo, gêrîyayo, bîyo girote. *Tr. Kapanan, örtünen, örtünmüş, kapanan.* Bi mi ki xirxiz, kîberdê padîyayî ra nêşeno keye kewo. Eger kewto jî canakî ra kewto de.

padîyayeni *f. M.* Padîyayîş. Padeyayeni, gêrîyayeni, girote bîyayeni, haldê gêrîyayîşî amîyayeni. *Tr. Kapanmak, örtünmek, kapanmak.* Eger verî nêpadîyayê, mi do padayê.

padusaye/ê *Nn.* Dimi kewte, bi ci ya zeliqîyaye, pabîyaye, ci di bîyaye. *Tr. Birlikte/beraberinde olan, arkasına takılan, kendisine yapışan.* Merdimo padusaye do jî nêro.

padusayeni *f. M.* Padusîyayîş. Dimi kewteni, bi ci ya diskîyayeni, bi ci ya zeliqîyayeni, ci di bîyayeni. *Tr. Birlikte/bitişik olmak, yapışmak, arkasına takılmak.* Merdimo ze bêterê Ellahî,

padusîyayo nêvradano şiro.

padusîyaye/ê *N.* Bi ci ya diskîyaye, bi ci ya zeliqîyaye, bi ci ya şîyaye. *Tr. Kendisine takılan, adeta yapışık/bitşik giden.* Padusîyaye do jî, bi ci ya şiro hepisxane kewo.

padusîyayeni *f. M.* Padusîyayîş. Bi ci ya diskîyayeni, bi ci ya şîyayeni, bi ci ya bîyayeni, ci di bîyayeni. *Tr. Beraberinde olmak, birlikte olmak, adeta yapışmak/bitişmek.* Ez jî padusîyaya. Çunkî cazîbeyêndê ci esto. Kes nêşeno xwu govelekda ci ra bireyno.

padusnaye/ê *N.* Bi ci ya zeliqnaye/ê, bi ci ya disknaye/ê, bi ci ya kerde/ê, ci di çarnaye/ê. *Tr. Beraber olması sağlanan, birlikteliğine neden olunan, yapıştırılan, adeta kendisine yapıştırılan.* Merdimo padusnaye do ci ra cibo.

padusnayeni *f. M.* Padusnayîş. Bi ci ya disknayeni, bi ci ya zeliqnayeni, ci di çarnayeni. *Tr. Yapıştırmak, bitiştirmek, adeta bitiştirerek gezdirmek.* Ey lajê xwu bi ê merdimî ya padusna. Cora çi felaketîy estîy bî, amey ci sere di.

paga çimî *An. Nm.* Korta çiman, paga çiman, cayê gulledê çiman. *Tr. Göz çukuru, göz yatağı.* Çim vijîyayo, paga çimî bê bîçimî menda.

pagi 1. *Nm.* Bano xilîyayeyo winî mendeyo ki, bi şikildê arsayên a mendo. *Tr. Daha önce ev hane iken yıkılmış ve bir arsa olarak bekleyen virane, yıkık yer.* Paga kalikdê mi, xalanê mi dima viraşti. 2. *Nm.* Korti, çali. *Tr. Çukur.* Şima o çîyo nêercîyaye, girot eşt pagda cêrêni.

pahçolîyaye/ê *N.* Pelixîyaye/ê, pelisîyaye/ê, gewixîyaye/ê, paymalbîyaye/ê, binpaybîyaye/ê. Çî/keso ki çîyên yan jî kesên bin di, giraneyên bin di, mendo û bîyayena xwu vinî kerda yan jî bîyo hêçek, bîyo neteba. *Tr. Ezilen, bir şey veya bir kimsenin altında kalıp işlevselliğini/ varlığını kaybeden/yitiren.* Çî û merdimdê pahçolîyayî ra ez bixwu çîyên nêposena.

pahçolîyayeni *f. M.* Pahçolîyayîş. Newirîyayeni, gewixîyayeni, binpay bîyayeni, paymal bîyayeni, kesên yan jî çîyên bin di pelixîyayeni. *Tr. Ezilmek. Bir kimse/ şeyin altında adeta suyu çıkmak, varlığını kaybetmek.* Tayên mend bî ki ci bin di bipahçolîyo.

pahçolnaye/ê *N.* Pelixnaye/ê, gewixnaye/ê, pelisneyaye/ê, pelisnaye/ê, binpaykerde/ê, paymalkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xwu bin di gewixnayo, kerdo binpay, kerdo paymal, pelisnayo, eynî awa ci veta û kerdo neteba, kerdo hêçek, kerdo nêercîyaye. *Tr. Ezilen, ayaklar altına alınan, adeta suyu çıkarılarak varlığına zarar verilen veya varlığı ortadan kaldırılan.* Şima gereg ki, pahçolnayena merdimdê pahçolnayî ci rê serevde nêkerê. Çunkî pahçolîyayîş merdimdê camêrdî rê egerên o.

pahçolnayeni *f. M.* Pahçolnayîş. Newirnayeni, gewixnayeni, pay kerdeni, binpay kerdeni, xwu bin di newirnayeni, xwu bin di gewixnayeni, pelisnayeni, piloxnayeni. *Tr. Ezmek, paymal etmek, altına alıp adeta suyunu çıkarmak.* Eger ez bêra to heti, ez do to bipahçolna, wa ti bizanê ha!

pahçolnok/i *N.* Pelixnok/i, gewixnok/i, newirnok/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni xwu bin di, payan bin di, giraneyên bin di hinciqneno, pay keno, ze ki awa ci vejo û ci neteba kero, ci hêçek kero, tey nekme nêverdo. *Tr. Ezen, birinin varlığına halel getiren veya ayaklar altına alan.* Polîsan hewna pahçolnokê ci nêtepişto. Labelê ê yê hergi ca di geyrenê ci.

pahçolnokey *Nm.* Pahçolnok/i bîyayeni, karûgurweyê pahçolnokan kerdeni, pahçolnayeni, henciqnayeni. Tey wesfê pahçolnokan bîyayeni. *Tr. Ezmek, ezen olmak.* Kê ci ra qal kerd, va: pahçolnok o. Pahçolnokeya pêro jî zanê, zaneyêna.

paholbîyaye/ê *N. Bw.* Pa hulobîyaye/ê. Merdimo pa holbîyaye do peynî vernîya hol bîyayenî jî bîyaro xwu vîrî.

paholbîyayeni 1. *f. M.* Paholbîyayîş. Pa hulo bîyayeni. Bi ci ya hol bîyayeni, qandê eşqên camêrdên bi cinîyên a yan jî cinîyên bi camêrdên a werişten û ronişteni, pa dostekey kerdeni, pêdi vajîyayeni. *Tr. Gönül eğlendirmek, kendisiyle aşk oyunu oynamak, gayr-i meşru ilişkide bulunmak.* Cinêkeri va: Esas ma zanayê o yo pa hol beno jî, ma qarişê ci nêbîyê. 2. *f. M.* Pa holbîyayîş. Bi ci ya xwu hol kerdeni, xwu bi ci ya eşteni. *Tr. Birisiyle veya bir şeyle zıplamak, kendisini yukarıya doğru atmak, fırlatmak, oyun oynamak.* O pa hol bî jî, ey nêşa xwu hendê ey bierzo avernî.

pahulobîyaye/ê 1. *N.* Pa holbîyaye/ê. O/çîyo ki jew pa xwu rê kay kay keno, xwu rê pa şa beno. *Tr. Kendisiyle eğlenilen, oyun oynanan küçük.* Mêrdek qey qeçê ci çinî yê, şewra ra yo o yo xwu rê pa hulo beno. 2. *N.* Pa holbîyaye/ê. Qandê xirabey pa werişten û ronişteni, qandê camêrdeyda ci pa werişten û ronişteni, bi ci ya cîma kerdeni, qando ki bi ci ya vajîyo bi ci ya ronişten û werişteni. *Tr. Kendisiyle gönül eğlenilen.* Merdimê pa hulobîyayî, nê zanayê ki a ya xwu rê pa hulo bena. Ey xwu rê hinî safane ci rê karê ci kerdê, a jî xwu rê pa hulo bîyê. Soyîn jî bi ci ya vajîyê.

pa hulobîyayeni *f. M.* Pahulobîyayîş. Pa holbîyayeni. Qandê şa bîyayeni pa kay kerdeni. *Tr. Eğlenmek için kendisiyle oyun oynamak.* Ellah xeyr o yo şewra ra yo pa hulo beno. Ti vanê beno cara qeç nêdîyo. 2. *f. M.* Pahulobîyayîş. Qando ki bi ci ya vajîyo, pa ronişten û werişteni, pa kay kaykerdeni. *Tr. Kendisiyle gönül eğlenmek, cinsel ilişki yaşamak.* Pa hulo bîyê, pîyê ci, ci orte ra kerd vinî.

paj *N.* Kokê pajîyayeni, pajîyaye, pajîyayê, pajiki û zêdê nê vajekan. *Tr. Zazacada soyma anlamına gelen* pajîyayeni veya pajnayeni *kelimelerinin kökü.* Bipaji ki to ro nêguno.

paja *Nm.* Pencera. Teqaya gird a ki keyî mîyan di, qandê roşnayî û qandê hewadarey verdeyaya. *Tr. Pencere.* Hecalê paja do verdeyo ki kes kê xwu rehat bikero.[1]

pajayîn/i *N.* Pencerayîn/i. Çîyo (ode, ban) ki tey paja esta, pajayîn o. *Tr. Pencereli.* Odeyê ci yo pajayîn roşinayî yo, o bêpaja tarî yo.

pajbîyaye/ê *N. Bw.* Pate/ê. Xeyarêndo pajbîyaye, paj nêbîyayî ra hewlêrî yo.

paj bîyayeni *f. M.* Pajbîyayîş. Pajîyayeni, pajikê ci ser ra wedarîyayni, qalikê ci yo barî ser ra hewadîyayeni. *Tr. İnce kabuklu bitkiler için soyulmak.* Xeyarî şamiki rê va: Wa ti jî finên zêdê mi paj bîyayê, to do wexta paj bîyayeni senîn çetin a, fehm kerdayê.

pajîyaye/ê *N. Bw.* Pate/ê. Mi mûzêndo pajîyaye da ci, bol bî kêfşad.

pajîyayeni *f. M.* Pajîyayîş. Pajikê ci wedarîyayeni, qalikê ci yo barî wedarîyayeni, bi teritokên a, bi patokên a, bi çîyên a pajikê kesî yo barî ser ra werzîyayeni. *Tr. İnce kabuklu maddeler için soyulmak.* Şamikeri patata rê va: Pajîyayeni çetin a. Çunkî poste û ganê kesî do pêra biabirîyo.

pajkerde/ê *N. Bw.* Pate/ê. Bi çîdê pajkerdî ya mîdeyê kesî rehat keno.

paj kerdeni *f. M.* Pajkerdiş. *Bw.* Pateni. Paj kerdenda jû çîyan rê patokên lazim nîyo. Çunkî kes şeno bi destên a jî bipajo.

pajnaye/ê *N. Bw.* Pate/ê. Hergi çîyêndê pajnayî rê zehmetên lazim o.

pajnayeni *f. M.* Pajnayîş. *Bw.* Pateni. Pajnayenda ci rê teritokên jî gereg o.

pajok/i *N. Bw.* Patok/i. Patokî destê ci birna tepîya ey kar verda.

pajokey *Nm. Bw.* Patokey. Patokeya keynekeri weşi bî. Eger winî nêbîyayê, o kar meşti jî nêqedîyayê.

pak *Nn.* Têtewr, pêro, pêrko, heme, kok, safî, peynî ra çîyên yan jî kesên nêmendeni, temamê çîyên yan jî tayêni. *Tr. Tamamı, bütünü, hepsi, kökü, komple, baştan başa.* Mi pak/pakê ci raşt kerdîy û dima jî ez jî kewta ray.

pak/i *N.* Çî û keso pak, çî û keso temîz, çî û keso ki ser o leym, lêş çinî yo. *Tr. Temiz, pak, arı.* Merdimo pak, karê ci jî pak o, mehşê ci jî pak o. Çunkî pakey bîya wesfêndê ci.

pakayî Cox/ *N.* Sayî, sayîyey, sayî bîyayeni. Pak/i bîyayeni, tey leymûlêş çinêbîyayeni, akerde/ê bîyayeni, tey leym û hewr û sîyayey û çîyo winasîn çinêbîyayeni. *Tr. Açıklık, temizlik, bulutsuzluk, yağışsızlık.* Eger pakayî nêbîyayê, ma nêşayê ray kewo.

pakayîyey *Cog. Nm.* Sayî, sayîyey, sayî bîyayeni, pak bîyayeni, tey leymûlêş û hewriney çinêbîyayeni, tey şilîyey, hewriney, vewriney, pûkayî çinêbîyayeni, ayam weş bîyayeni, çoşme pak bîyayeni, nepakey çinêbîyayeni. *Tr. Aleniyet, açıklık, temizlik. Hava şartlarının iyi olması.* Eger pakayî nêbîyayê, ma tîya di rehat nêcoyayê.

pakbaz/i *N.* Kes/çîyo ki; kayênda paki kay keno; kayandê xwu di, karûgurweyandê xwu di hîle û xwurde û fenîy nêkeno, kes kayandê ci ra guman nêkeno. *Tr. Temiz oyun oynayan; iş ve eylemlerinde hile, oyun, desise olmayan.* Kes kaygerê pakbazî tim jî gîno kayan.

pakbazey *Nm.* Pakbaz/i bîyayeni, tey wesfê pakbazan bîyayeni, xwu ser o wesfê kaygerandê pakan çarnayeni, kayê pakîy kay kerdeni. *Tr. Temiz oyunculuk, temiz oyun oynamak veya temiz oyun oynayan olmak, oyunlarında hile hurda olmamak.* Mi tey bê pakbazey çînakî nêdîyo. Cara hîle û xwurdeyê ci nêvîneyayo.

pakbîyaye/ê 1. *N.* Pabîyaye/ê. Leymino ki leymê ci, ci ser ra şîyo, çîyo ki; gendûgemarê ci, ci ser ra wedarîyayo, jewî ra reyaye. *Tr. Arınan, temizlenen.* Vanê ê nêweşxaneyê pakbîyayî mikafatname giroto. 2. *N.* Pabîyaye/ê. Reyaye/ê, xelasîyaye/ê, xelisîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesîya alaqeyê ci nêmendo, têkilîyeya ci pa nêmenda, kesên ra abirîyayo, ci ra bîyo ci ya. *Tr. Kurtulan, rahata kavuşan, necata kavuşan, biriyle ilişkisi kesilmiş olan, ayrılmış olan.* Eger ê

---

1 Na vajeki Farîsî di jî esta û bi şikildê *"bace"* ya ravêrena. Labelê maneyê ci yê Farîsî, "penceraya girdi" a. Dimilî di herfa C'y, bi J ya virêna. (Acro-ajro, lacek-lajek, baje-paja, vecîyayeni-vijîyayeni, wec-wej, cor-jor ûzn.) Tirkî di *"baca"* Farîsî ra yena.

merdimdê pakbîyayî di aqil û totik bibîyayê, ey fina xwu po nêkerdê.

pak bîyayeni 1. *f. M.* Pakbîyayîş. Pabîyayeni. Lêşiney ra, leyminey ra, nepakey ra vijîyayeni, gendûgemarê ci ci ser ra gêrîyayeni. *Tr. Arınmak, temizlenmek, kirleri üzerinden giderilmek, pasakları giderilmek, birinden veya bir illeten kurtulmak.* Pak bîyayeni îmanî ra yena. Merdimo ki bi pakey a emel nêkero pak jî nêbeno. 2. *f. M.* Pakbîyayîş. Pabîyayeni. Pêra reyayeni, kesên ra reyayeni, têkilê ci pa nêmendeni, alaqeyê ci pa nêmendeni, rehat bîyayeni, reyayeni. *Tr. Kurtulmak, rahata kavuşmak, biriyle ilişkisinin kesilmiş olması.* Ez ey ra, o mi ra pak bî.

pakerde/ê 1. *N.* Pakkerde/ê, besternaye/ê. Kes/çîyo ki; kerdo pak. *Tr. Temiz, temizlenen, silinen.* Textê pakerdî ser o roncinê, wa laymin nêbo. 2. *N.* Bi ci ya kerde/ê, bi ci ya disknaye/ê, bi ci ya zeliqnaye/ê. *Tr. Bitiştirilen, yapıştırılan.* Texto pakerde ci ra fina cibîyayo.

pakerdeni 1. *f. M.* Pakerdiş. Pak kerdeni, basternayeni, temîz kerdeni. Leymûlêşanê ci, ci ser ra besterdeni, pak kerdeni. *Tr. Temizlemek, silmek.* Ez a kena pa, o yo fina keno leymin. 2. *f. M.* Pakerdiş. Bi ci ya disknayeni, bi ci ya zeliqnayeni, bi ci ya kerdeni. *Tr. Dayandırmak, yapıştırmak, bitiştirmek, asmak.* Lîlikî pa ki. Labelê meqesî pa meki. Çunkî guneno jewî sere ro.

pakey *Nm.* Pak/i kerdeni, pak/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê pakan, şeklê pakî, karê pakî pêro, çi çîyê pak kerdeni esto pêro. *Tr. Temizlik, temizlik işleri.* Hergi roja înî, roja ma ya pakey a. Ma, a roji pakey kenê.

pakeya wişkanê *Nm. Bw.* Wişkpakey. Merdimê memûrîy caelmatey pakeya wişkanê rîdênê.

pakêr/i *N.* Kes/çîyo ki; pakey keno, karê pakey keno, o yo pakey keno. *Tr. Silici, temizlikçi, temizleyici, temizleme aracı, temizlik yapan.* Pakêrê kêdê ey o tim gurweyêno, kê ci jî pak o. Labelê pakêrê camdê kiroserda ci yo nêgurweyêno, o yo verê xwu nêvîneno.

pakêrey *Nm.* Pakêr/i bîyayeni, karê pak kerdenî kerdeni, pak kerdeni, kargerê pakey bîyayeni, bi şikildê pakêrey a gurwîyayeni. *Tr. Temizlikçilik, işi timizlik olmak, temizleyici olmak.* Bi pakêrey a, a ya qeçanê xwu dana wendeni.

pakêtbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo pakêtên mîyan û bi no babet a ci ra pakêtên varzîyaya. *Tr. Paketlenen.* Merdimo pakêtbîyaye, şîraneyo pakêtbîyaye, çaketo pakêtbîyaye ûzn.

pakêt bîyayeni *f. M.* Pakêtbîyayîş. Pakêtey, pakêtan mîyan kewteni, ci ra pakêtên varzîyayeni, pakêtên mîyan di nimîyayeni, beşirîyayeni. *Tr. Paketlenmek.* Ewraqê qaskoy, kerd pakêt û welatan ser ra rîşt.

pakêti *Îng. Nm.* Bolkî qutîya kaxitîn a ki, kes çîyên dekeno de. *Tr. Paket.* To do ci rê, di pakêtîy şîrane biherînayê û biberdayê.

pakêtkerde/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo paketan mîyan. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi pakêtanan pişto û nimito, beşirnayo. *Tr. Paketlenen.* Derê ki! Boka şima jî ê çîyê pakêtkerdî pey di nêkerê.

pakêt kerdeni *f. M.* Pakêtkerdiş. Ci ra pakêtên viraşteni, pakêtan mîyan di nimiteni, beşirnayeni, ci ra pakêtên peyda kerdeni. *Tr. Paketlemek, paket yapmak.* Eger ti şenê pakêt ki û birişi, eger ki to nêşa jî bêpakêt birişi.

pakîza 1. *Nm.* Kes/çîya ki karûgurwe û fêlan û livandê xwu di pak a, karo pak kena, mehşê ci pak o. *Tr. Hoş ve temiz olan, latif ve nazik olan, iş ve eylemlerinde, davranışlarında, temizlik anlayışında çok temiz olan kadın.* Pakîza nêbîyayê, ma kêdê ci nêşîyê û nan nêwerdê! 2. *Nm.* Nameyêndê keynekan o ki maneyê ci jî pakey ra gîno. *Tr. Hijyen, hijyenik, temiz, hoş, latif, nazik ve nazenin anlamlarına gelen bir kız ismi.* Nameyê xalkeynerda mi Pakîza ya.

pakkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a besterîyayo, bîyo pak, bîyo temîz, pakeya ci virazîyaya, leymûlêşê ci bîyo pak, gendûgemarê ci, ci ser ra şîyo. *Tr. Temizlenen, arınan, arındırılan, kirlerinden tozları silinen.* Mi rê ki bi destdê pakkerdî ya, mîkropkesî zerre nêşino. Beno ki bi pakêrdê leyminî ya mîkrob werdo.

pak kerdeni *f. M.* Pakkerdiş, gendûgemardê ci ra, leymûlêşdê ci ra yan bi awêna yan jî bi çînakî ya pak û temîz kerdeni. *Tr. Temizlemek, kirlerinden arındırmak.* Esas her kes gendûgemarê verdê kêdê xwu pak kero.

paknepak/i *N.* Çî/keso ki; pakey û nepakey nêvano û karên keno, bi şikildê pak û nepakî nêvatena karên kerdeni. *Tr. Temiz-kirli demeden iş yapmak.* Cinêka hepalê, pak nepak şala xwu ya nanî werzana.

paknepakey *Nm.* Paknepakîni, pak û nepak, pak yan jî nepak, wazenê wa pak bo wazenê jî wa nepak bo. Pak û nepak ferq nêkerdeni. hal û hereket û fêlandê xwu di, tey pakey û nepakey ferq nêkerdeni. *Tr. Temiz-kirli dememek, temizlik fazla önemsemeden, gelişigüzel olma*

durumu. Nê karî di pakey lazim a. Pak nepakey qethan nêbena.

paknepakîni *Nm. Bw.* Paknepakey. Key ki şima şa ci rê va: wesfê ci pak nepakîna, wexta ma şenê, bi ci ya dîrê qisekîy bikerê.

pakzade/ê *N.* Cisnpak/i, kokpak/i, O/çîyo ki cisnê ci pak o, kok û komûeşîra ci pak a. *Tr. Temiz ve soylu*. Merdimêndo pakzade yo. Ez texmîn nêkena ki keyna şima beşe nêkero.

pal *Teks. Nn.* Layo mûnde. Layo deşteyo hera. *Tr. Bağ. Bağ şeklinde yapılan genişçe ip*. Ci rê pal do biderzîyo, do bimûneyo ki herûna ci bibo mezbûti. Paldim jî tîya ra yeno.

pal/i *N. Bw.* Pale/ê 1. Pal do weş nan bûro ki bişo kar bikero.

palani 1. *Tib. Nm.* Wesarî zincî şîyayena însanan a. Wesarî wexto ki vilikîy tozlan kenê, darîy bi tozlan a pisîngekîy verdanê, bi tozdê nînan a zincîya kesî şina, kes ze ki serd bigîro. Wezîyetdê nê zincî şîyayîşî rê vanê palani. Palani, bi pişken a, bi pişotî ya yena kesî, şopa ci verdeyêna kesandê bînan û bolkî jî heywanan ra ravêrena kesî. Na nêweşîni di, sîneyê kesî gêrêno, ganê kesî têtewr teweno, tewîy yenê kesî. *Tr. Bahar nezlesi*. Heme ca palan a, zinci yê pêrinê şinê.[1][2] 2. *Nm. Bw.* Paliki. Palani herî ser o çinêbî, cayê ronîştişdê lajekî ser o bî kul.[3] 3. *Tib. Nm.* Nêweşînênda boxazî ya. Ez texmîn kena na nêweşîni do hem nêweşîna boxazî bo, hem jî nêweşîna zincî şîyayenî ya. Çunkî na û polen do eynî bo. *Tr. Bir çeşit boğaz hastalığı*. Palani, bi tozandê vilikan a peyda bena. 4. *Ast. Nn.* Estareyê palanîy. Palani bolîy nîyê, jew a. Pa wext bellî beno, destê şewray kişta başûrdê rojhelatî di asena û biriqêna. *Tr. Küçük Ayı ve Büyük Ayı yıldız takımı*. Bişew palani weş asena. Ûçê vana, mi vatê beno ki Palani û Komeka Sêwîyan do jewi bo. 5. *An.* Hurna lingîy, hurna çîpîy, hurna şeqê kesî yê ki kes ser o roşeno, geyreno, ser o ray şino ûzn. Zafamorê ci "palîy" ê. Cumleyan mîyan di bena "palan". *Tr. Bacaklar*. Hendo ki geyrayo, o yo nêşeno palandê xwu ser o vindero. Eynî palanê ci bîyê seqetîy!

palasi 1. *Teks. Nm.* Cili, şaliki. Cila ki kes ser o roşeno. *Tr. Çul, kilim*. Emêya Eyşxana Çêrmûgijîy vana: Cila ki, kes ser o ronişeno, ay rê vanê: Palasi. 2. *Teks. Nm.* Cila ki paliki bin di deyêna hera ro. *Tr. Semerin altında eşek incinmesin diye serilen çul, kalın olan kıldan bir bez parçası*. Palasa herî bin di nênaya ser, paştîya herî pêro kenîya.

palaxane 1. *Nn.* Ze palaxi, zêdê palax a, zêdê vaşandê wişk û barîyan a. *Tr. Kurumuş ve sararmış kuru ve ince otlar gibi*. Por jî dûm jî ser o bîbî palaxane. 2. *Nn.* Firêzane, pirêzane, zêdê firêzeyan a, bi firêzan mendeni. *Tr. Anız gibi, anız gibi salınmış/bırakılmış olmak*. Heme ca û emrê ci bîbî palaxane.

palaxaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê palax a bîyayeni, zêdê firêzeyan bîyayeni, bi firêzî mendeni. *Tr. Kurumuş ince otlar gibi olmak, kurumak, sararmak, anız gibi döküntü olmak, işe yaramaz olmak*. Ez palaxaneyda ci rê, senîn nêqehrîya ki?

palaxey 1. *Nm.* Palaxi bîyayeni, wesfê palaxi ser o bîyayeni, vaşê wişkê barîy bîyayeni. *Tr. Kurumuş ince otlar olma*. Palaxeya erdî do zirar nêdo erdî, a palaxi erdî mîyan di wişki bo, do bolaney erdî mîyan kero. 2. *Zîr. Nm.* Firêzey, firêze bîyayeni, pirêzey, pirêze bîyayeni, erdo ki mexelê ci gêrîyayo tepîya verdeyayo, a o erd bîyayeni, o ca bîyayeni. *Tr. Anızlık kurumuş otlar, ürün kaldırıldıktan sonra bırakılan tarla sapları*. Palaxeyda erdî, ma fek verda. Çunkî do nafê ci ma rê çinêbo.

palaxi 1. *Nk. Nm.* Vaşo barî yo şêno ki, erdan mîyan di wişk beno. *Tr. Arazi de kuruyan ince ve kuru otlar*. Palaxi soyîn jî bîyê werdê dewarî. 2. *Nm.* Firêze. Palîya tepîya tene û qezenco nêercîyaye yo ki herûni di maneno. *Tr. Ekin*

---

1 Polen û palan esas eynî yo. Labelê virîyayo. Çunkî sebebê nê palanî jî polen o. Labelê tayên nûştokan vato na vajeki Yûnanî ya. Yûnanî di maneyê ci; tozê vilikan o, tozê daran û vaşan o ki, pa vaşîy benê, vaşîy zeyîdênê. Labelê Dimilî di nêweşînên a ki, saw giroten di pa zincîya kesî şina, beno sebebê zincî şîyayenî. Dimilîy deha rewêna, deha nêşehitîyayê ya, deha kemî bi ziwanandê bînan a kewta pêmîyan, însanê ci jî deha tayên bîyo xilt, deha kemî banderîyayo. Cora na vajeki do Yûnanî nê, Dimilî bo. Xwu vîra mekerê ki tayên fekandê Dimilî û Kirdasî di "a" û "o" pêyo virêna. Bolkî jî a bena o. Mesela Tayên Dimilîy Ayseli rê vanê Oysel, Almanya rê vanê Ûlmanya, Almûnya, zanayeni rê vanê zûnayeni yan jî zonayeni, ziwanî rê vanê zûn yan jî zon. Eynî zêdê nê vajekan jî palan bi polenî ya virîyayo.

2 Verî vatê qandê şîyayenda na nêweşîni, gerego ki kes hewt keyan ra, hewt Mehmedîy bivîno. Nînan ra çî bigîro, bero ê çî şamî kero û bipewijno, bideyo nêweşî ki nêweş weş bo. Tew! *Pîrê memir bihar tê, kero memir pincar tê!*

3 Na vajeki, Farîsî di jî bi no şekila (*palan*) esta û vajêna.

biçmeden sonra arta kalan posalar, artıklar. Ez nêşena bi palax a bixapîya. Şima şenê xwu rê heywananê xwu verdê de.

palaxin/i 1. *Nk. N.* Çî/erdo ki tey palaxi esta, palaxin o, mîyan di vaşê wişkîy û barîy û zerd bîyayey estê. *Tr. İçinde kurumuş ve sararmış ince otlar bulunan.* Erdêndo palaxin bî. Cora mi dewar berd ûja. 2. *Zîr. N.* Frêzeyîn/i, prêzeyîn/i. Erdo (hêga, çî) ki frêzeyê ci esto, tey firêze esto. *Tr. Anızlı. Anıza sahip olan tarla.* Şima senîn o erdo palaxin ramit?

palaxiney 1. *Nk. Nm.* Palaxin/i bîyayeni, tey palaxi bîyayeni, palaxa ci estbîyayeni, tey vaşê wişkîy û barîy û zerd bîyayey estbîyayeni, wesfê nê vaşan ser o bîyayeni. *Tr. Kurumuş, sararmış ince otlaklık.* Palaxineyda erdî ra nêbîyayê, terke tey mird nêbîyê. 2. *Zîr. Nm.* Firêzeyîn/i bîyayeni, firêzeyê ci bîyayeni, tey firêze estbîyayeni, erddê karitî di mexelo verdaye estbîyayeni. *Tr. Anızlılık. İçinde anız bulunmak.* Palaxineyda ci ra nêbîyayê, xwu ra înan winî ercan jî nêdayê. Înan palaxineyda ci ra winî kelepûr da.

pal bi pal *Nm.* Palpal. Gam bi gami. *Tr. Adım adım.* Pal bi pal ame vera mi. Labelê nêşa xwu bi mi resno.

palçewt/i 1. *An. N.* Lingçewt/i, nigçewt/i, çîpçewt/i. O/çîyo ki pala ci çewt a, linga çewt a, niga çewt a, çîpa çewt a. *Tr. Eğri bacak.* O merdimo palçewt nêşeno gogi kay kero. 2. *N.* Gamçewt/i, çeqçûrme/ê. O/çîyo ki; gamanê xwu çewtane erzeno. *Tr. Yürüyüşü bozuk olan.* Palçewtên o, o do kotî bişo qeçekeri xwu di bero ki?

palçewtey 1. *An. Nm.* Çeqçûrmîni, lingçewtey, çîpçewtey, nigçewtey. Palçewt/i bîyayeni, wesfê palçewtan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğri büğrü ayaklı olmak.* Palçewtey, çîyênda weşi nîya. Labelê kes nêweçîneno, yena kê sere di. Cora kes do lome nêkero ki, nêro kesî sere di jî. 2. *Nm.* Gamçewtey, gamanê xwu çewt eşteni. (Lingçewtey ra) *Tr. Eğri adımlı olmak.* Merdim palçewtey di nêşeno cayên raşt bipeymo.

paldaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; lingê xwu kerdê anver ro û paştî ser bêbîçim û bêfesal derg bîyo, kulekî kerdê anver ro û derg bîyo. *Tr. Cemaat içinde ayaklarını topluma doğru uzatıp bel üstü yatan veya uzanmış olan.* Cinê mi, qe ê kesdê paldayî ra hez nêkenê!

pal dayeni *f. M.* Paldayîş. Derg bîyayeni, xwu bi cayêno disknayeni, paştîya xwu bi cayên a disknayeni, bêbîçim derg bîyayeni, şêligî mîyan di bêbîçim ronişteni. *Tr. Ayaklarını ileri uzatıp sırt üstü uzanmak suretiyle yatmak/uzanmak.* Xeyr o. Ma ti kal ê, to pal dayo bi xwu?

palderg/i 1. *An. N.* Lingderg/i, nigderg/i, çîpderg/i. O/çîyo ki; lingê ci derg ê. *Tr. Uzun bacaklı.* Palderg o. Cora mi dergêrî aseno. Eger ma bêrê pêver, ez texmîn kena ki, zewmbî babetî ez do ci dergêrî ba. 2. *N.* Gamderg/i. O/çîyo ki; gama ci derg a. *Tr. Uzun adımlı.* Palderg do, veromên bêro. Çunkî hergi palênda ey, jew û nîmê ê bînan yena. Bi no babetî ya mimkun nîyo ki ê bînîy remî biqedînê.

paldergey 1. *An. Nm.* Lingdergey, çîpdergey, çîpan ra derg bîyayeni, lîngan ra derg bîyayeni. *Tr. Uzun bacaklılık.* Paldergey ra zirar nê, karêndo gird yeno. 2. *Nm.* Gamdergey, gaman ra derg bîyayeni. *Tr. Uzun adımlılık.* Paldergey, remî di kesî rê qezencêndo gird ana.

paldim 1. *Nn.* Layê palikda heran û ê qatiran o ki, peynî di cileri heywanan ser o tepêşeno, çîyêndo hendê hîrê giştan jî herayo. Paldim, manîyê vernî yan jî vera peynî şîyayenda paliki beno. *Tr. Arka bağ, eşek ve katır gibi binek hayvanlarının semerini üstünde tutan, semerin öne ve arkaya doğru oynamasına engel olan 5-10 cm. genişliğinde bir kemer.* Paldim, nêverdano ki, paliki vera vernî û vera peynî cadê xwu ra bilûwo.[1] 2. *An. Nn.* Peynî ra linga kesî. *Tr. Kişinin arkadan ayak kısmı.* Kutikî xwu peynî ra resna bî ci, paldimê lajekî dirna bî.

paldimey 1. *Nm.* Paldim bîyayeni, wesfê paldimî ci, ser o bîyayeni, peynî ra qayîşê cilan bîyayeni. *Tr. Semerleri arkadan tutan kalın kemerlik.* Paldimeya ci ma rê ercîyê. 2. *An. Nm.* Peynî ra, cayê lingerda kesî bîyayeni, peynî ra, linga kesî bîyayeni. *Tr. İnsanın arka taraftan ayak yeri olmak.* Paldimeya palikîyaya yan nê?

pale/ê 1. *N.* Pal/i, fêl/i, emele/ê, karbidest/i. Kes/çîyo ki; bi destûdoşîyan a gurweyêno. *Tr. İşçi, amele.* Paleyê ma do meşti şewra canakî di bigurweyo. 2. *Zîr. N.* Kes/çîyo ki; palî keno, bi destan a (nika bi bîçeran a) xelle, mercû, cew, vaş û çîyo winasîn çîneno. *Tr. Ekin ve ot biçen.* Şima yê şinê palî, çend paleyê şima estê?

paleki *Nm.* Wexto ki hewna haletîya asinîni çinêbî, haletîyê darînîy estîy bîy. Wexta darê xusûsî yê ki şeklê ci zêdê nuşada "V" ya yê vîneyayê. No darek verdeyayê vîyedê gayan û bin ra gêrîyayê, bestîyayê. A nê benddê nê darekan rê paleki

---

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"pardum"*î ya ravêrena.

vajîyayê. No bend ercîyayê darekandê "V"yan ki vîyedê gayan ra haletî nêreyo, nêşeqitîyo. *Tr. Henüz demirden karasaban yokken, karasabanlar için "V" tipi ağaç parçaları tedarik edilirdi. Bunlar öküzlerin boyunlarına atılır ve boyun altında "paleki" denilen bir bağla bağlarlardı.* Ez, paleki ser nêresaya, yan jî nîno mi vîrî. Beno ki jû cayan di, paleki rew bî vinî. Cora ya ma nêdî yan jî nîno ma vîrî.

palet *Ss. Frz.* Tekerê tanqi. Tekerê tanqan ê rêzilin ê ki zêdê qayîşên a hera û pêyabeste yê. *Tr. Palet.* Vatê verê 12ê Îlon ê 1980 di Suwêreki di, xortên paletandê tanqeri bindi mend.

paleyî *Nm.* Êmecî. Karê dewijan o ki, dewijîy qandê yardimî bêpere, pêrê yardim kenê. Labelê êmecî di îlla kî ewêzî nêwazêna. Feqet devşugî di ewêzî bena, pawêna. *Tr. İmece.* Ma do palîya xwu, bi paleyî ya bikerê.

palik *Nn.* Bi xorîyey a, cêrancorî çîyan têvdayeni. *Tr. Araştırma.* Palikê to û palikê mi jew nîyo. Ez a cêrancorî paliknena, ti yê hema ser ra paliknenê.

palika heran *Nm.* Palika herî, cila heran, cila herî. Çîya ki neyêna heran ser ki, wexto ki kes barî nano heran ser, paştîya heran nêteweno û fina wexto ki kes nişeno heran, herî ser o kes nêtewo. *Tr. Eşek semeri/palanı.* Verî xeylên çilagîy estîy bî, înan palikê heran viraştê. Nika çilagîy kemeyayê.

palikêr/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; palikneno, şopa çîyên beno û rindey û xirabeyda çîyên yan jî kesên ser o nuşteyên, raporên nûşneno. *Tr. Denetmen, kontrolör, kontrolcü, denetçi, denetleyen.* Merdimo palikêr bêxebîr şino, çi şima mêrdek kerd haydar? 2. *N.* Kes/çîyo ki; qandê vînayîşdê kesên yan jî çîyên geyreno ci, palikneno; qandê dîyayîşî û vînayîşî û cakerdenda wesfandê ci bi dest û çiman a ci ser o palikêno, xorîyane geyreno ci. *Tr. Araştırmacı, araştıran. Elle ve/veya gözleriyle bir kimseyi veya bir şeyi arayan, irdeleyen.* Palikêrêndo bêsebir bî. Cora nêşa bero sere.

palikêrey *Nm.* Palikêr/i bîyayeni, wesfê palikêran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci paliknayena, bi dest û çimandê xwu ya kes û çîyan ser o geyrayîş û dîyayîş û vînayîş û qontrol kerdiş o. *Tr. Araştırmacılık.* Bi palikêreyênda weş a kes şeno nê gireyan hemini hal û çare kero.

palikêreya xeberan *Nm.* Xeberan ser o palikêr/i bîyayeni. Qandê vînayîş û wesfanê ci, ca kerdişê xeberan ser o palikîyayeni, geyrayeni. Raştey û çewtey û senîneyda xeberan ser o, xorîyane paliknayîş viraşteni. *Tr. Haber denetçiliği, haber araştırmacılığı.* O yo keno xwu rê, palikêreyda xeberan ser o bigurweyo.

palikêrê/a xeberan 1. *N.* Kes/çîyo ki; xeberan palikneno û ser o raporên nûşneno. Kes/çîyo ki; ray dano xeberan, dûzan dano xeberan. *Tr. Haber denetçisi, haber kontrolörü.* Palikêrêndê ci yê xeberan çinî yo, xeberandê ci di dûzanên jî çinî yo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê xeberan bi dest û çimandê xwu ya paliknenο, geyreno ci, qayîlo şopa ci bero, bigeyro ci, wesfanê ci ca kero. *Tr. Haber araştırmacısı, haber araştıran.* Palikêrê xeberandê înan o, keno kargeh ra bivijîyo.

paliki *Nm.* Kurtani, cili, cila heran û qatiran, palani. *Tr. Semer, palan.* Palikênda mezbûti, bi cildarî ya dê viraşteni û kewt ray ser ki şiro çerçîni, ray tadê sûki ser.

palikîyaye/ê *N. Bw.* Pelikîyaye/ê. Labelê eslê ci na vajeka. Çîyo palikîyaye do çirê newedera bipalikîyo ki?

palikîyayeni *f. M. Bw.* Pelikîyayeni. Labelê eslê ci na vajeka. Palikîyayena ci weşdê mi nêşî.

paliknaye/ê *N.* Çîyo ki cêrancorî têvdeyayo, serûbinê geyreyayo. *Bw.* Peliknayê. *Tr. Derinliğine araştırılan.* O merdimo paliknaye do, eceb çirê newedera bipalikîyo ki?

paliknayeni *f. M.* Paliknayîş. Cêrancorî bi ci geyrayeni, cêrancorî têvdayeni, serûbinê têvdayeni. *Bw.* Peliknayeni. *Tr. Araştırmak, irdelemek, derinliğine araştırmak, kurcalamak, yoklamak.* Mi cayên nêverda palikna. Labelê mi nêdî. Hema omidîya mi esta ki do bivîneyo.

paliknok/i *N. Bw.* Peliknok/i. Labelê eslê ci na vajeka. Merdimo paliknok, do meşti tîya ra şiro canakî bipalikno.

paliknokey *Nm. Bw.* Peliknokey. Paliknokeyênda girani bî, ma nêşa vêşî bimano, ma remay.

palisîyaye/ê *N. Bw.* Pelisîyaye/ê. Xeyaro palisîyaye û nêpalisîyaye dûrî ra fehm beno.

palisîyayeni *f. M.* Palisîyayîş. *Bw.* Pelisîyayeni. Lema ci palisîyê bî, cora tey heyat û zergûney nêmendi bî.

palisnaye/ê *N. Bw.* Pelisnaye/ê. Awi encûrdê palisnayî di nêmendi bî, awa ci pêro guvişîyê bî.

palisnayeni *f. M.* Palisnayîş. *Bw.* Pelisnayeni. Va: Eger ez to resî, ez do to bipelisnî!

palisne *An. Nn.* Palîste, palîsne. Qalça ra hettanî çogan estê lingeri. Esteyê qalçaro ki goştê ci sixme yo, goşto sixmeyîn. *Tr. Uyluk, uyluk kemiği, etiyle birlikte kalça kemiği, uyluk kemiği, but*

kısmı. Palîsnê ci bişikîyo, do pîlatîn dekero de.

palî *Zîr.* Tene çînayeni. Wedarden (çînayen)a xelle û cew û mercû kuşni û misrî û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Hasat. Buğday, arpa, mercimek vb. ekinlerin tarlada toplama işi.* Ewro bi dewijan a, ma yê kenê şirê înan rê palî bikerê, meşti jî dewijî do bêrê, ma rê palî bikerê.

palîbîyaye/ê *Zîr. N.* Çîyo (erd, hêga) ki palîya ci bîya; xelle û mercû û kuşni û cew û çîyê ci yê zêdê nînan wedarîyayo, çineyayo. *Tr. Tahıl hasadı yapılan tarla.* Erdo palîbîyaye reya, hema o nêbîyaye bî mizmûhal.

palî bîyayeni *Zîr. f. M.* Palîbîyayîş. Bîyayena palî. Tene (xelle û tene û mercû û cew û kuşni û misrî) û erdo ki palîya ci bîya, mexelê erddê ci wedarîyayo, belateyê erddê ci çîneyayo. *Tr. Tarla hasadı yapılmış olmak, ekini biçilmiş olmak.* Palîya mercûyan û ê tenî bîbî. Labelê zewmbî palî esti bî. Lajo gird winîya pêrî ra û wina va: Xwu vîra mekerê! Palî bî tepîya, ez rojên jî dewi di nêmanena!

palîkerde/ê *Zîr. N.* Çîyo ki (tene .. ûzn.) jewî yan jî tayêni palîya ci kerda, mexelê ci werzanayo, belateyê ci werzanayo, qezencê wedardo. *Tr. Hasadı yapılan, ürünü kaldırılan, ekini biçilen tarla.* Erdo palîkerde, do rew biramîyo ki, citirê hadire bo.

palî kerdeni *Zîr. f. M.* Palîkerdiş. Çînayena xelle û cew û mercû û kuşni û misrî û çîyandê zêdê nînan a. *Tr. Ekin biçmek, tahıl hasadı yapmak.* Mi bol palî kerda. Mercûyan vero mîyaneyê mi şikîyayo.

palîste *An. Nn. Bw.* Palisne. Palîsteyê ci do mi rê bo, vîyeyê ci do jî ê to bo.[1] *Bw.* Pîlîy 3. jî.

palîsteyîn/i *N.* Balisneyîn/i, palîsneyîn/i. Çî/heywano ki palîste payo, palîsteyê ci esto. Esteyo ki pa goşto sixme esto. *Tr. Uyluk kemiği ve uyluk kemiğiyle birlikte olan sığ et, butlu kısım.* Mi rê ki şima rê palîsteyîn kewt.

palîsteyîney *Nm.* Palisneyîney, palisneyîney, palîsneyê ci bîyayeni, palîsteyê ci estbîyayeni, pa palîste estbîyayeni, goştê ci sixme bîyayeni, wahîrê estedê palîstî û goştdê sixmî bîyayeni. *Tr. Uyluk kemikli olmak, uyluk kemiğindeki sığ et, butluk.* Palîsteyîneya ci, do şima rê vêşî goşt qezenc nêkero. Çunkî heywanêndo zaîf bî.

palîya tenî *Zîr. Nm.* Çînayîşê tenan. Bi çînayîş a tene (xelle, cew, neha, mercû, kuşni ûzn.) wedardeni. *Tr. Gıda maddelerinin hasadı veya biçilmesi.* Palîya tenî gengaz a, ê mercûyan çetin a. Çunkî kes palîda mercûyan di bol çewt beno.

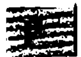
palîya xellî *Zîr. Nm.* Xelle çînayeni, xelle wedardeni. *Tr. Buğday biçme/ hasadı.* Mi genceyda xwu di palîya xellî kerda.

palkilm/i 1. *An. N.* Lingkilm/i, çîpkilm/i, nigkilm/i. O/çîyo ki; lingê ci kilm ê, çîpê ci kilm ê. *Tr. Kısa bacaklı/ ayaklı.* Lajeko palkilm o do bol pey di bimano. Çunkî palê ci hendê nîmedê ê bînan ancax benê. 2. *N.* Gamkilm/i, gamwerdî. O/çîyo ki gamê ci werdî yê, gamwerdî yo. *Tr. Küçük/kısa adımlı.* Palkilm o, do xeylên berey bimano.

palkilmey 1. *An. Nm.* Çîpkilmey, çîpkilm/i bîyayeni, lingkilmey, lingkilm/i bîyayeni, lingan ra kilm bîyayeni. *Tr. Kısa bacaklılık.* Palkilmey, qusûrên o ki, kes do qandê coy şiro doktor. 2. *Nm.* Gamkilmey, gamkilm/i bîyayeni, gam eşteni di kilm mendeni. *Tr. Kısa adımlılık.* Palkilmey di, bol bol kes remayeni di, peynî di bimano. Ya zewmbî? (Hergi ca di)

Palo *Nn.* Palu, pali. Sûkênda Dimilîyan a ki nika bestokênda Elezîzî ya. *Tr. Palu. Bir Zaza kenti olup şimdi Elazığ'a bağlı bir ilçe.* Palo bol finîy veşayo, bol finîy lerzayo û bol merdim jî tey merdo.[2]

palraşt/i 1. *N.* Lingiraşt/i, çîpiraşt/i, nigiraşt/i. O/çîyo ki; lingê ci raşt ê. *Tr. Düzgün bacaklı/ ayaklı.* Palraşt o, rayşîyayîşê ci weşdê kesî şino. 2. *N.* Gamraşt/i, meşweş/i. O/çîyo ki; gamê ci raşt ê, gamanê xwu raşt erzeno. *Tr. Adımlarını düzgün atan.* Palraşto ki ata nata nêderêno.

palraştey 1. *Nm.* Lingiraştey, çîpiraştey, nigiraştey, linganra çewt nêbîyayeni, çîpanra çeqçûrme nêbîyayeni. *Tr. Düzgün bacaklılık/ayaklı olmak.* Palraştey, meşweşey, çîyênda weş a ki kes xwu rê tim qayîlo ki pal raştî xeyal bikero. 2. *Nm.* Gamraştey, gamandê xwu di raşt bîyayeni. *Tr. Adımlarında düzgün olmak, yürüyüşünde kararlılık.* Palraşteyda xwu ra xeyrên bivînî, mi palçewteyda xwu ra xeyrên nêdîyo.

palto *Teks. Nn. Bw.* Saqo. Welatandê serdan di, serdîstanan di palto deyêno xwu ra.

Palu *Nn. Bw.* Palo. Palu, sukênda verên a.

paluka *Sn. Nm. Bw.* Fablîka, faroqe, paloke, pablîka, karge, kargeh. *Tr. Fabrika.* Paluka do nêvindero, do tim bigurweyo. Labelê gerego ki ma çî ci resnê.

palwane *Zoo. Nn.* Ebabîli, ebrey, ebrehey, heche-

---

1 Dewar û mêşinî û bizinî di saqe ra cor este û goştê lingandê pêyênan o. Estedê ci rê bolkî vanê esteyê palîstî.

2 Farisî di bi namedê *"palû"* ya vajekên esta ki maneyê ci, "weçînaye/ê, sizekrodaye/yê" o/a.

cikê koy, hececiki. *Tr. Ebabil kuşları.* Palwaney do vera zimistanî şirê germîstanan.

pamende/ê 1. *N.* Camende/ê. O/çîyo ki; ca mendo, pey di mende, o ki pey di mendo. *Tr. Başkalarından geride kalan.* Merdimo pamende do tenekên qeyret bikero ki şiro ravey. 2. *N.* Bi ci ya mende/ê, bi ci ya zeliqîyayemende/ê. *Tr. Yapışık/bitişik kalan, yapışmış olarak kalan.* Çîyêndo pamende bî, ey ci ra cikerd. 3. *N.* Madmende/ê, madmende/ê, ecêb di mende/ê, çimîy ser o şaşmendey. *Tr. Şaşıp kalan, hayrette kalan, gözleri takılı kalan.* Pamende do, qey çiman ser ra werzano. Tabî ki eger şik bo. 4. *N.* Hêwanî ser nêresaye/ê. O/çîyo ki nêresayo hêwandê xwu ser. *Tr. İstediğine nail olamayan/erişemeyen.* Mêrdekêndo pamende yo, nêresayo waştenda waştîyerda xwu ser.

pamendeni 1. *f. M.* Pamendiş. Camendeni, ravey nêşîyayeni. *Tr. Geride kalmak.* Pamendeni, çîyênda xirab a ki, kes şarî mîyan di werdî hesibêno. 2. *f. M.* Pamendiş. Bi ci ya zellîyaye mendeni, bi ci ya diskîyaye mendeni, ci ra nêcibîyayeni. *Tr. Yapışık kalmak.* Senîn ki mi xwu verda cêr, ez pa menda. Pamendeni, çi çîyêndo çetin o? 3. *f. M.* Pamendiş. Mad (mat) mendeni, çimîy ser o mendeni, ser o şaş bîyayeni, ser o şaş mendeni. *Tr. Bakakalmak, hayrette kalmak, şaşırıp kalmak.* Ez pamendi bîya, qe kesî nêva ki çimê to ser o mendê jî. 4. *f. M.* Pamendiş. Hêwanî ser nêresayeni, waştenîda xwu ser nêresayeni. *Tr. İstediğine nail olamamak, arzusuna erişememek.* Pamendeni rind nîya. Kaşka her kes hêwandê xwu ser reso û kes pa nêmano.

pamendok/i *N.* Pamende/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a mendo, bi kesên a yan jî bi çîyên a vinderêno, pa hewêno. *Tr. Tutunan, onunla geçinen, onunla idare eden, onunla hayatını idame ettiren.* Şima do zirar nêdayê, ê pamendokdê sêkurekî ro.

pampûlik *Nn.* Pûlik, pûlikî. Ray şîyayena qeçekandê jûseran a ki xwu kaş kerdena yena meydan, bena. *Tr. Emekleme.* Eger pampûlik jî nêşo şiro, mevindarnê berê doktorî.

pampûlikane *Nn.* Pampûlikkî, pampûlikî, pûlikane, pûlikkî. Wesf û kerdiş û bîyayîşê pampûlikî bîyayeni. Zêdê dest û lingan ser şîyayenda qeçekan, xwu kirancîkerdiş a şîyayeni, xwu bi kaşkerdiş a rayo şîyayeni. *Tr. Emeklemekle, emekleyerek yol almak, emekliyor gibi.* Zalimî va: Kal pampûlikane ame mi heti, mi dest nêçekerd bi ci.

pampûlikey *Nm.* Pûlikey, pûlikî bîyayeni, pampûlikî bîyayeni, wesfê rayşîyayenda qeçekan. *Tr. Emekleme.* Ez a kena pampûlikeyda qeçekan ser o bigurweya.

pampûlikî *Nm.* Pampûlik, pûlikî, pûlik. Ray şîyayîşê qeçekandê jûseran o ki xwu bi kaş kerden a şinê, lingîy û destîy pîya erdo benê û xwu ancenê vera çîyên û şinê vera bi ci. *Tr. Emekleme, emekleyerek gitmek.* Tûtekê ci, bi pampûlikan a şî bî hettanî teber.

pampûlikîşîyaye/ê *N.* Pûlikîşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hurdina dest û saqan ser o xwu bi antiş a şino. *Tr. Emekleyen.* Qeçdê pampûlikîşîyayî rê kêfê kesî yeno.

pampûlikî şîyayeni *f. M.* Pampûlikîşîyayîş. Pûlikî şîyayeni, saqan û destan ser o şîyayena qeçekan û xwu erd ra kaş kerdena kalûpîran. *Tr. Emeklemek.* Qeçekîy sifte pampûlikî şinê, dima kewnê xwupay.

panaye/ê 1. *N.* Tanaye/ê, veşnaye/ê, aciviste/ê. Çî/keso ki; neyayo pa, neyayo ta, veşneyayo, çebîyayo adirî mîyan û veşneyayo. *Tr. Yakılan, ateşlenen, patlatılan, taranan, yandırılan, tutuşturulan.* Bano panaye, do senîn newedera virazîyo ki? 2. *N.* Tanaye/ê, degirote/ê. Çîyo ki degêrîyayo, ci ra degirote virazîyayo, neyayo pa û qandê zimistanî ci ra werd virazîyayo. *Tr. Salamura, turşusu yapılan.* Îsoto panaye, do zimistanî biwerîyo ki tamê ci bizaneyo. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jew neyayo pa, ci ra geyrî nêbeno, jewo bi ci ya qerepere keno û kewto gandê ci yo û bi ci ya lej keno û ci ra geyrî nêbeno. *Tr. Münakaşa edilen, tartışılan, kavga edilen, zamk gibi yapışılan.* Merdimo panaye do çirê nêneyo pa ki? Qandê panayeni heme çî orte do. 4. *N.* Çî/keso ki; neyayo bi çîyên a, bi çîyên a zeliqneyayo û bi ci ya vindarneyayo. *Tr. Bitiştirilen, yapıştırılan, dayatılan, değdirilen.* Dêso panaye guna erro. 5. *N.* Merdimo ki neyayo pa, bi tifingên a deyayo piro. *Tr. Sıkılan, vurulan, silahla vurulan.* Merdimo tifing panaye nêmerd, eger Ellah nêkişo, nêkişeno. 6. *N.* Çîyo ki neyayo pa, bîyo pa, pa nîşan bîyo. *Tr. Konulan, takılan, yapıştırılan.* Nameyo ki neyayo pa, çi zano bivirîyo ki? 7. *N.* Girote/ê, gêrîyaye/ê. Çî/keso ki; gêrîyayo, bîyo girote. *Tr. Kapalı, kapanan, örtülen, kilitlenen.* No kilîtê mi şeno ê kîberê şima yê panayî akero.

panayeni 1. *f. M.* Panayîş. Tanayîş, acivisteni, adir civerdayeni, veşnayeni, adir ponayeni. *Tr. Yakmak, tutuşturmak, ateşlemek, taramak, ateşe vermek.* Lajekî kolîy ardîy û va panê ki

ma xwu rê pa şamîyên virazê. 2. *f. M.* Panayîş. Tanayîş, degiroteni, seremûre. Îsotîy, şamikîy, xeyarîy, encûrîy, kerrikîy, kengerîy û çîyo winasîn paneyên (degîrên)o. *Tr. Turşu/salamura yapmak.* Ma do emserr jî îsot nênê pa. 3. *f. M.* Panayîş. Bi ci ya nayeni, bi ci ya disknayeni, bi ci ya kerdeni. *Tr. Yapıştırmak, dayamak, dayatmak, bitiştirmek, değdirmek, temas etmek, temas ettirmek.* Mi ci rê va, bi dêsî ya meni, ey fina jî na pa. Mi hewna dest qe nêna bî pa, hema da bermî ro. 4. *f. M.* Panayîş. Ci neyeni, bi ci neyeni, bi ci ya lejê fekî kerdeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, ci veyeni, qarişê ci bîyayeni, bi ci ya qerepere kerdeni, bi ci ya minaqeşe kerdeni. *Tr. Tartışmak, münakaşa/niza etmek.* Ez vizêr jî neyaya pa. 5. *f. M.* Panayîş. Bi tifingên a, bi sîlehên a jewî ra dayeni. *Tr. Vurmak, sıkmak, silahla vurmak.* Mi do tifingi panayê, ez Ellahî ra tersaya. 6. *f. M.* Panayîş. Bi ci ya kerdeni, pa disknayeni, nîşan kerdeni, nîşan ronayeni, bellî kerdeni, dekerdeni. *Tr. Takmak, koymak, yapıştırmak, işaret koymak, belirlemek.* Mi nameyê ci babetna na pa, înan babetna na pa. Kaşka mi name nênayê pa. (Tîya di "panayeni" rê ornagên nûşîyayo.) 7. *f. M.* Panayîş. Giroteni, akerdiş ra veteni, akerdişê ci qedînayeni, abîyaye kerdeni. *Tr. Kapatmak, kapamak, kilitlemek, örtmek.* Mi kîberê ci na pa tepîya, kes nêdekewt zerre. 8. *f. M.* Panayîş. Sernayeni, pa kerdeni, peynî ra sernayeni. *Tr. Normal olarak eklemek, arka taraftan artırmak, eklemek, yapıştırmak.* Mi romorqa ci nê pa û rişt. Ez çi zana ki, a do dîmdeyo? 9. *f. M.* Panayîş. Ci rê boçiki kerdeni, vêşî kerdeni, sernayeni, zeyîdnayeni, jewî qe beno ki hewt kerdeni, çî û kesanê çinêbîyayan mîyan kerdeni, pa hesibnayeni, tey qebûl kerdeni. *Tr. Takmak, eklemek, ulamak, artırmak, abartmak, kuyruk yapmak vs.* Eger dayo merdim ro jî, desini jî nano pa û vano mi dayo des merdiman ro.

panc 1. *N.* Amoro ki ortedê çeharî û şeşî do, amoro ki didi didiyan û jewî ra peyda bîyo. *Tr. Beş/5.* Panc finî yo ki ez a to rê vana, ti ya fehmîdar nêbena. 2. *Teks. Nn.* Pûçik, gêrwe. *Tr. Çorap.* Pancê to bîyê kehanîy, xwu rê citêndê newêy bigî.

pancas *Mat. Ç.* Jû bi jû amordeni di sebiro ki mabeyndê çewres û newî û pancas û jewî do. *Tr. Elli/50.* Pances sere do bi vîst serê ya nêzewijîyo. Çunkî edet û usûlan ra teber o.

panc bi panc *Db. Nn.* Hergi finîy bi panc a amordeni, bi panc a şîyayeni. Hergi fini bi panc a yan vêşî kerdeni yan jî kemênayeni, bi panc a muamele kerdeni. Pancî rê panc. *Tr. Beşer beşer, beşerli, beşer gruplar halinde iş yapmak, beşerli iş görmek, beşe beş iş yapmak, her defasında beşer sayarak gitmek.* Mamostey ci rê va: Panc bi panc bi kemêni û amori, ey panc bi panc zeyîdna û amord.

pance *Teks. Nn.* Fekê cêrdê şelweran, cêr ra cayê şelwerano ki lingê kesî debênê de. *Tr. Paça.* Panceyê şelwerandê ci ver şîy bîy, berdîy terzî ser ki biderzo.

pancey 1. *Teks. Nb.* Şilwalê cinîyan, şilwalê cinîyanê panceyînîy. *Tr. Kadın şalvarı. Kadınların alttan giydikleri ve genişçe olan bir çeşit giysi.* Cinêki şî terzîyerda xwu ser, xwu rê citayên pancey day deşteni. 2. *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Pance. Panceyê pancandê ci dirîyay bî, nêşa ki xwu rê citenakî bido deşteni.

panceyîn/i *Zoo. N.* Çî/keso ki; panceyê ci estê, wahîrê pancan o, wahîrê lingan/çîpandê pûrtikinan o. *Tr. Paçalı.* Bewranêndê ci yo panceyîn est bî, vay vatê.

panceyîney 1. *Zoo. Nm.* Panceyîn/i bîyayeni, ling/çîpê ci pûrtikinîy bîyayeni, binî ra çoşmeyê çîpandê ci panceyînîy bîyayeni, pa pûrtî estbîyayeni. *Tr. Ayakları paçalı olmak.* Teyrbazî wina va: Panceyîneya ci vayeya ci ya. Bewrano panceyîn vay o. 2. *Nm.* Panceyîn/i bîyayeni, panceyê ci bîyayeni, çinayê ci panceyîn bîyayeni, çinayê ci yê binî panceyîn bîyayeni. *Tr. Alt elbisesi ayak kısmında paçalı olmak.* Panceyîneya ci, çirê şima rê winî ecêb amê ki?

pancês *Mat. Ç.* Des û panc. Amordeni di sabiro ki mabeyndê çarêsî û şîyêsî do, amoro ki verê şîyêsî û çarêsî dima yeno. *Tr. On beş/15.* Pancês finîy kes çîyên biceribno, beno ki kes çîyên havil kero.

pancfilik *Sn. Nn.* Pûçikê rêsînîy, gêrweyê rêsînîy. *Tr. Tiftikten örme çorap.* Pancfilikê ci dirîyay bî, keynera ci, ci rê newedera viraştîy.

pancfinik/i *N.* Pancfin/i, pancfine/ê, panccar/i, pancbar/i, pancbare/ê, pancbarik/i, panccare/ê, pancarik/i. Çî/keso ki; muameleyê ci, karûgurweyê ci, wezîfeyê ci, nobeta ci panc finîy di, panc elan di, panc rêzan di, panc qoran di beno yan jî do bibo. *Tr. Beşli, beş kezli/defalı.* Kaşka mi xwu rê o karo pancfinik bigirotayê. Bîlaheq û bîlasebeb mi difinik girot.

pancfinikey *Nm.* Pancfiney, panccarey, pancbarey, pancbarikey, panccarey, pancarikey. Karûgurwe û muamele û çîyandê winasînan di panfine bîyayeni, panc elan di yan jî panc qoran di bîyayeni. *Tr. Beşli olma, beş defada*

gerçekleşen bir iş ya da oluş. Ci rê pancfinikey nêbîyê. Ey difinik waşt, o jî înan qebûl nêkerd.

pancgalik *Nn. Teks.* Pûçikê ki, bi di layan a rêsîyayê, gêrweyê di lay. *Tr. Çift kat iple örülmüş kalın yünlü çorap*. Pancgalikêndê ci bî vinî, ey o bîn jî çekerd silloy ser. heyf nêbî? Wa jûna viraştayê.

panci *Mat. Nm.* Panciki. Mi panci dê to, to hewti nê ser. Gereg ki to şeşa bigirotayê.

panciki *Mat. Nm.* Panci. Çî/kaxita ki ser o panc/5 nûşîyayo, ser o nimroyê 5î esto. *Tr. Beşli. Üstünde beş numarası bulunan*. Pancika ci do ci nêreyno. Çunkî wexta kaxit beno pata.

pancşeme *Nn.* Rojên verê înî. Roja ki mabeyndê çarşemî û înî da. *Kur. Pêncşem/î. Tr. Perşembe*. Roja pancşemê, ma do şirê kerge.

pancver *Mat. Nn.* Panckişt, panckenar, panchet. Çî/keso ki panc verê ci yê raştîy estê. *Tr. Beşgen, düzgün beşgen*. Pancver da mi, şeşver jî da ey. Ma hurna jî nêşa çareser kero.

pancverey *Mat. Nm.* Şekîlandê hîsabî di pancver bîyayeni, pan verê ci, panc kiştê ci, panc hetê ci, panc kenarê ci bîyayeni. Wahîrê panc verandê raştan bîyayeni. *Tr. Matematiksel şekiller içinde beşgen veya düzgün beşgen olmak*. Eger bi şikildê pancvereyda ci ya mi bişayê çareser kero, înan do noqra şeşver bidayê mi.

pane/ê *N.* Payanda, payande/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki neyayo bi çîyêna, ci rê kerdo sersûn, ci rê kerdo pay, ci rê kerdo lingeki, ci rê kerdo destek, ci rê kerdo payanda. *Tr. Payanda*. Eger şima ci rê peynî ra pane kerdayê, wina tiritokîy zerre nêkewtê.

panebîyaye/ê *N.* Payandebîyaye/ê, paştîbîyaye/ê, paştîgîrbîyaye/ê, paştîgînbîyaye/ê, destekbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muamele û çîyêndo winasîn di bîyo sersûn, bîyo estûni, bîyo paştî, paştîya ci girota. *Tr. Payanda/destek olan, arka çıkan, dayanak noktası olan*. Senîn beno ti şenê merdimê panebîyayî, wina paştî ser o erd ro dê? Ti nêzanê ki, ti neya tepîya, deha nêşê kesêndê pane bîyayî bivînê?

pane bîyayeni *f. M.* Pane/ê bîyayîş. Qandê paştîgîrey, qandê yardimên, qandê karûgurwey kerdişên paştî bîyayeni, estûni bîyayeni, dîregi bîyayeni, payandê bîyayeni, desteki bîyayeni, sersûn/i bîyayeni. *Tr. Payanda/destek olmak, destekleyici olmak, arka çıkan olmak*. Eger ti ci rê panê/e bîyayê, o kes paştî ser o erd ro nêgunayê.

paneyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew neyayo bi ci yo, jewî bi ci ya teşxele kerdo, rika xwu ci yo girêdaya, veyayo bi ci, ci ra geyrî nêbeno. *Tr. Niza/münakaşa edilen, dokunulan, karışılan, taciz/rahatsız edilen, rahatsız edecek şekilde kendisiyle tartışılan*. Mi kerd ê paneyayî amoş kero, şima nêverda.

paneyayeni *f. M.* Paneyayîş. Bi kesên a yan jî bi çîyên a teşxele kerdeni, ci kêfsad kerdeni, ci tacîz kerdeni, bi ci yo diskîyayeni, ci ra geyrî nêbîyayeni, bi ci veyayeni. *Tr. Birisine veya birilerine dokunmak, karışmak, münakaşa/niza etmek, kendisini rencide edici söz ve davranışlarda bulunmak, kendisine illallah ettirecek vaziyet takınmak*. Ti yê çirê neyênê pa? Ey se kerdo bi to?

pango *N.* Werok. Kes/çîyo ki; bol weno, salmedera çiçî ki bêro ver, do bûro. *Tr. Çok yiyen, obur, abur cubur yiyen*. Jewêndo pango rişt bî mi heti, ez veyşan menda. Mi loxmeyên werdê, ey hîrê eştê aver.

pangoyane *Nn.* Pangokî, werokane, werokkî, zêdê pangoyan a, bi pangoyan mendeni, wesfê pangoyan tey estbîyayeni. *Tr. Abur cubur yiyenler gibi, önüne geleni yiyenler gibi*. O pangoyane weno, şamîyan nêabirneno.

pangoyaney *Nm.* Pangokîyey, werokaney, werokkîyey, zêdê pangoyan a bîyayeni, bi pangoyan mendeni, wesfê pangoyan tey estbîyayeni. şekil û bîçim û meş û rayşîyayîş û muameleyê pangoyan tey estbîyayeni. *Tr. Abur cubur yiyenler gibi olmak, obezler gibi davranmak*. Wexto ki pangoyaneya ci yena mi vîrî, madê mi ci ra qelibêno.

pangoyey *Nm.* Werokey. Bol werdeni, aver eşteni, werdeni di weçînok nêbîyayeni. *Tr. Yeme ve içmede seçici olmamak, abur cubur yemek*. Pangoyeyda ci ra bîyayê, o do rew bimerdayê, xwu rê zewmbî babetî merd.

panî *An. Nm.* Pehnî, pehniki, paşna, paşna lingi, paşna lingan, balişnaya lingeri, balişnaya lingan. Bindê lingan di, peynî ra cayo ki kes giraneya gandê xwu nano ser. *Tr. Topuk. Ayak topuğu*. Mi senîn ki giraneya gandê xwu nê panîda raşti ser, cayêndê mi ra qîrçîni vijîyê.

panuşi *Ban. Nm.* Qelemi, panivîzi, panivîsi, panivîzoki, panuşti, panuştiki. Çîya ki kes pa nuşte nuşneno, haletîya nuştîya ki yan tey mirekeb esto yan jî tey xazil esto, pa nûşêno. *Kur. Pênûs*. yan jî *pênûs. *Tr. Kalem*. Ziwanzanî panuşa xwu kerd xwu dest ki, çîyanê seredê ziwandê xwu binuşno, a gami vengêndê teqînên kewt ci goşî, çîyên ra şufîya û vijîya teber û nuşteyê xwu terikna, nênuşt.

panuştêr/i *N. Bw.* Panuştok/i. Panuştêrê ci rengdar û tavilok o.

panuşti *Nm. Bw.* Qelemi 1. Wexto ki panuşta ci şikîyê, saqeyê marda ci jî şikîyay.

panuştiki *Ban.* Panuşi, qelemi, panivîzoki. Çîya ki pa nuşte nuşneno. *Tr. Kalem.* Eger panuştiki qelemşûran dest kewo, heramwerîrê cayê dekewteni nêmaneno.

panuştok/i *Rob. Sn. N.* Panuştêr/i. Çîyo ki kes ser o nuşte nuşneno. *Tr. Klavye.* Panuştokê kompîturdê mi xeripîayo. Ez a nêşena ki xwu rê jûdo newe biherîna.

pap *Zîr. Nn.* Pajik. Qaşiko bol barî, qalikê sebzan û meywan û ê çîyandê winasînan o bol barî. Papê engûri, papê kartolan, papê şamikan ûzn. *Tr. İnce kabuklar (patates, domates, üzüm vs. kabukları.),* posa. Papê şamikên jî şeno kesî bido viriteni.

papaz *Nn. Bw.* Keşe. Di babetîy papazîy estê; dêr/kilîse di wezîfedar o, rêbereya xirîstîyanan keno. Jew jî; kaxitênda kayda jondesik a.[1]

papazey *Teo. Nm.* Papazîni, papaz bîyayeni, keşe bîyayeni, keşîşey, wesfê papazan ci ser o bîyayeni. *Tr. Papazlık.* Xirîstîyaney di papazey, Îslametey di îmamey esta.

papik *Nn.* Pûçiko kilm o ki, heta seredê gozekda lingan yeno û bolkî qandê demserrdê zimistanî beno xwu pay. *Tr. Kışlık ve ayakkabısız giyilen kısa çorap.* Papikêndê ci bîbî vinî, teko bîn jî eşt.

papikîy *Nb.* Pûçikê kilm û qalinê ki, bolkî qandê zimistanî bê postalan deyênê xwu lingan ra. *Tr. Kışlık ve ayakkabısız giyilen kısa çorap.* Xwu rê papîkîy day bî viraşteni.

papin/i *N.* Pajikin/i. Çî/werdo ki; papê ci esto, ser o pap esto, pajikê ci esto. *Tr. Üzüm, domates, patates gibi soyulan tipte ince kabuğu olan şey.* Ci rê meyweyo papin lazim bî.

papiney *Nm.* Pajikiney, pajikin/i bîyayeni, papin/i bîyayeni, papê ci bîyayeni, tey pap bîyayeni, wahîrê çîyandê papinan bîyayeni. *Tr. Üzüm, domates, patates, meyve gibi ince kabukluluk.* Papineyda ci ra nêbo, do senîn çîyandê zirardanan ra bibeşirîyo?

papûç *Nn. Bw.* Şekal. Mêrdekî papûçêndê xwu kerd vinî, o bîn eşt.

papûçîy *Nb. Bw.* Şekal. Lajek hewna fina siftî bî ki, ci rê papûçîy herîneyay bî, papûçê xwu nêkerdê xwu pay, kerdê binçengdê xwu. Çi guna yo!

paqerfiybîyaye/ê *N.* Peyqerfiybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni bi ci ya qerfiy kerdê, bîyo peyhuwatek, bi ci ya delxa ravêrîyaya. *Tr. Kendisiyle dalga geçirilmiş olan, alay edilen.* Merdimo pa qerfiybîyaye û pey kuşatbîyaye eynî wezîyet di nêbeno.

pa qerfiybîyayeni *f. M.* Paqerfiybîyayîş. Pey qerfiy bîyayeni, bi ci ya delxa ravêrîyayeni, peyhuwatekê kesan bîyayeni. *Tr. Alay edilmek, dalga geçirilmek.* Boka pa qerfiy nêbê. Eger ê şêligî mîyan di pa qerfiy bibê, o do qehrê xwu bîyaro.

paqerfiykerde/ê *N.* Pey qerfiykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi ci ya qerfiy kerdê, xwu rê kerdo peyhuwatek, pa delxa ravêrnaya. *Tr. Dalga geçirilmiş olan, alay edilen, gülünç duruma sokulan.* Mi berê ê kesdê pa qerfiykerdî heti, ez do ci ra persên pers kera.

pa qerfiykerdeni *f. M.* Paqerfiykerdiş. Pey qerfiy kerdeni, kesên yan jî çîyên peyhuwatek kerdeni, pey delxa ravêrnayeni. *Tr. Alay etmek, dalga geçmek, birine onur kırıcı şakalar yapmak.* Kalê erdîşsipî, qe çinî yo des finîy va ki: Pa qerfiy mekerê, o do şima bitewno! Înan fehm nêkerd.

paqî *An. Nb.* Saqe ra hetta bindê kulemekan rê paqî vajîyenê. *Tr. Diz üstünden kalça çizgisine kadar olan kısmı.* Pitekî goşt girot bî, paqê ci bîbî pirr.[2]

par *H.* Serra ravêrdê. Serra ki ravêrda, serra ki verê na serri şîya. *Kur. Par, sala çûnê, sala par. Tr. Geçen yıl/sene.* Par ra yo ki, ey bêşik deynê mi nêdayo.

parabîyaye/ê *N.* Parbîyaye/ê, paybîyaye/ê, hîssebîyaye/ê. Çî/keso ki; bi şikildê paran a, bi şikildê hîsseyan a para bîyo, vila bîyo, deyayo bi hîssedaran. *Tr. Paylaştırılan, üleştirilen, hisselere bölünen.* Derd û gireyo parabîyaye wahîrdê derd û girey ser o beno şenik.

para bîyayeni *f. M.* Parabîyayîş. Par bîyayeni, pay bîyayeni, bi şikildê hîsseyan a vila bîyayeni. *Tr. Paylaşmak, üleşmek.* Çî esto ki para bo, zeyîdêno; noqor esto ki para bo kemêno. Nîtekîm şabîyayen û qehrûqotik û derg û girey nînan ra yê.

parafekîdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; lejên di, minaqaşayên di, teşxeleyên di, para fekdê ci deyaya, ci

---

1 Gereg no name, bi kayêna nêbîyayê, hurmet ma hemini rê lazim o.

2 Eger wezîyetê paqan heywanan di bo û lingandê verênan di bo, wexta benê pîlîy. Labelê ki fina heywanan di bo û lingandê peyênan di bo jî benê palîstey. *Bw.* Pîl 3, pîlîy û palîste û palîstey.

bin di nêmaneyayo, cewabê ci deyayo. *Tr. Bir kavgada, bir tartışmada, bir düelloda ağzının payı verilen, hakkından gelinen, karşılığı verilen.* Keso para fekî daye, gereg ki ar bikero û fina nê xetay nêkewo! Ez se vajî?

para fekî dayeni *f. M.* Parafekîdayîş. Lejên di, minaqaşeyên di, qisa pêresnayenên di heqê pê dayeni, geregê çîyên kerdeni, bin di nêmendeni, misteheqî ca ardeni, misteheqê ci kerdeni. *Tr. Bir kavgada, bir tartışmada, bir söz düellosunda ağzının payını vermek, gereğini yapmak, altında kalmamak.* Eger to para fekdê ci bidayê bi ci, to nika hend xwu nêwerdayê.

para heqi *Nm.* Para raşti, para ki raştay di deyaya yan jî do bideyo, para heqîqî, husseyo heq, husseyo ki yan heq di deyayo yan jî heqo û do bideyo. *Tr. Haklı pay, haklı hisse, hak/gerçek hisse/pay, olması gereken pay.* Esas ti pers kenê, para ci ya heqi, parkemîyey a. Çunkî tim jî wextê karûbarî çinêbî. Labelê wextê xeyrûbêrî hazire bî.

para heqî 1. *Teo. Nn.* Para Ellahî, para ki qandê Heqî, qandê Ellahî do bibo yan jî bideyo. *Tr. Hak payı, Hak (Allah) için yapılması veya ödenmesi gereken pay, hisse, kısım vs.* Eger parênda qûlî tey esta, qe beno ki hewt parê Heqî estê. 2. *Nm.* Çî/hîsseyo ki gereg ki xwu ra bibo, bîyayîşê ci lazim o. *Tr. Gerekli olan, yapılması gereken, gereği, ağzının payı, müstahak olunan, beklenen veya olağan cevap.* Na para heqî ya. A bîni şima yê çirê danê?

para jewanê *Nm.* Para ki zê pê vila biya yan jî zê pê abirîyaya. *Tr. Eşit pay.* Para jewanê, birayan mîyan di, bena sebebê heq perestey.

parakerde/ê *N.* Parkerde/ê. Çî/keso ki; para bîyo, ê her kesî bi ci dayeni. *Tr. Paylaştırılan, bölüştürülen.* Erdê parakerdî ra zirarên nîno. Labelê, ê para nêkerdî ra yeno.

para kerdeni *f. M.* Parakerdiş. Parkerdeni, hîsseyê ê her kesî ci yo vila kerdeni, ê her kesî ci dayeni. Çî yan jî kesêndê bitûmî goreyê heqî, goreyê gereg bîyayîşî ci ra vila kerdeni, para kerdişê muamelî. *Tr. Paylaştırmak, bölüştürmek, üleştirmek, pay etmek, hisselere ayırmak.* Mi say pêriko para kerdîy. Hergi jûy rê jû kewti. Eger kes bişo derd û gireyanê xwu pêra para kero, derd û gireyê kesî do bikemîyê.

para misteheqî *Nm.* Çî û keso ki, misteheq bîyo. Para ki heq bîya, para ki gereg ki bibo û bîya jî, paya ki kesên yan jî çîyên heq kerda û bîya jî. *Tr. Hak edilen, müktesep.* Şima do para ci ya misteheqi bi ci dayê.

parawî *Nm.* Awa pişotî. *Tr. Artık su.* Parawîya ci ez bixwu nêşimena. Çunkî nê rojanan, xwura sawê xozîyo şopi ser o.

par bîyayeni 1. *f. M.* Parbîyayîş. *Bw.* Para bîyayeni. Eger vizêr par bîyayê, ewro nê girey nêvijîyayê. Şima karê ewroy verda meşti, nê girey vijîyay. 2. *f. M.* Parbîyayîş. Ser ra parî di bîyayeni, bîyayîşê ci par qedîyayeni, par meydan amîyayeni, par tehsîl bîyayeni, par virazîyayeni. *Tr. Geçen yıl olmak/gerçekleşmek veya meydana gelmek.* Xeyrê Ellahî ki par bî. Eger emserr bîyayê, ma do xeylên zirar bidîyayê.

pardest *Baz. Nn.* Pêşin nê, par bi par dayeni. *Tr. Taksit, veresiye.* Ez bazirgano newê ya. Ez nêşena bi pardest a çî bida şima. Çunkî mi destî di çîyên çinî yo. Şima do mi bibexşnê.

pardîso *Frz. Nn. Teks.* Paltoyo barî, babetên paltoyêndo tenik û barî yo. *Tr. Pardesü.* Mi wesarî pardîsoyê xwu da xwu ra û ez vijîyaya teber.

parek *Nn.* Nîşanê parakerdenî (/, :, ÷), îşaretê para kerdeni. Mersela, 30î bi panc merdiman a para kerê, wina beno; 30:5=6 yan jî 30/5=6. *Tr. Bölme işareti. Matematikte bölme yaparken, iki nokta üst üste koymak ya da kesir çizgisi.* Mersela, 100/25 (wina waneyêno: 100 parek, 25, keno 4.)

parez *Nn.* Tamo ki ca do, tamê ci yo temam. *Tr. Kıvam, tadında, tam tadında.* Bi mi ki parezê ci yo herûni di. Derê ki ma adirê ci hewna kerê.

parên/i 1. *N.* Çîyê parî, çîyo ki parr ra mendo, serrên verdê emserrî ra mendo. *Tr. Geçen yıla ait, geçen yıldan kalma, eski.* Eger ez bizana ma rê rizo parên dayo, ez do pey di bikera. 2. *H.* Parêk, jû pari, jew pari, paran mîyan ra jû pari. *Tr. Bir pay/hisse.* Mi parênda werdî dê ci, qebûl nêkerd. Cora mi parnakî dê bi ci.

parêney *Nm.* Parên/i bîyayeni, ê parî bîyayeni, ê serrida parî bîyayeni. *Tr. Geçen yılki, geçen seneye ait olan.* Eger parêney û emserrênda ci ferq esto, wa şima rê emserrên bo.

parên nê parên *H.* Parê nê, parê. Di paran ra parên. *Tr. İki paydan bir pay, iki paydan biri.* Mi kerd parên nê parên bido ci, ay qebûl nêkerd. Tew a totikvali parira jî bî.

parêz *Nn.* Beşe kerdeni, sersûn kerdeni, beşirnayeni, heqûhuqûqanê jewî yan jî ê tayêni bi babetên a girototeni, xwu dest finayeni. *Tr. Koruma/k, savunma/k.* Ma do heqûhuqûqê şima biparêznayê, şima nêverda.

parêzbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; parêzi tepişta, parêzi do, parêzi girota, hergi werdî nêweno, hergi çî tam nêkeno, xwu ci ra parêz keno, he-

medneno. *Tr. Perhizli, diyetli.* Merdimo parêzbîyaye, do hergi ca û wext di xwu biparêzno. 2. *Dad. N.* Kes/çîyo ki; xwu rê parêzêr giroto yan jî ci rê parêzêrên tepêşîyayo, bi no babet a ci rê sersûney bîya, beşirîyayo. *Tr. Savunulan, korunan, himaye edilen.* Merdimo parêzbîyaye do jî rojên jewî biparêzno.

parêz bîyayeni 1. *Tib. f. M.* Parêzbîyayîş. Parêz di bîyayeni, parêzi giroteni, jû werdan ra bîyayeni, jû werdan ra xwu beşirnayeni, qandê ganselameteyda xwu qismên werdan nêwerdeni. *Tr. Perhizli olmak, perhiz tutmak, diyetli olmak, diyet tutmak.* O do parêz bîyayenda xwu ra xeyrûnafên bivîno. 2. *f. M.* Parêzbîyayîş. Beşirîyayeni, beşe bîyayeni, sersûn bîyayeni, mehfeze bîyayeni, destûdoşîyan bin gêrîyayeni, heqûhuqûqê kesî geyrîyayeni. *Tr. Savunularak korunmak, savunulmak.* Eger înan ez nêparêznayê, ez ewro tîya di nêbîyayê. Ez a xeyrê înan ewro tîya di.

parêzey 1. *Dad. Nm.* Beşe kerdeni, beşirnayeni, mehfeze kerdeni, ci rê sersûn bîyayeni, destûdoşîya xwu veranayeni. *Tr. Korumak, savunmak.* Parêzeyda şima ra nêbîyayê, ey bixwu nêşayê heqanê xwu beşe kero. 2. *Tib. Nm.* Qarşûyê werdandê zirardanan, ganê xwu beşirnayeni, hergi werdî nêwerdeni, ci rê kamcîn werd ki zirar dano, ey nêwerdeni. *Tr. Diyetlilik, perhizlilik.* Parêzey çîyênda weş a û totikdar a.

parêzêr/i 1. *N. Bw.* Awûqat/i. Parêzêrê kê ki deha mezbût bo, o do daweri qezenc kero. 2. *Tib. Nn.* Kes/çîyo ki; o yo bi parêzi, parêzi tepişta, doktoran ci rê parêzi daya, gereg ki hergi çî nêwero, ci rê çiçî ki vajîyayo o do ey bûro. *Tr. Perhizli, diyetli.* Boka parêzer parêza xwu tepêşo. Eger nêtepêşo, halê ci dûman o.

parêzêrey 1. *Dad. Nm. Bw.* Awûqatey. Parêzêreyênda ci ya mezbûti esta. Çunkî eger dest eşto kamcîn dawa qezenc kerdo. 2. *Tib. Nm.* Parêzêr/i bîyayeni, wesfê parêzêran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; doktoran ci rê parêzi daya, biparêz o, parêzi tepşeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Perhizlilik, diyetlilik.*

parêzi *Tib. Nm.* Jû werdan ra xwu beşirnayeni, qarşûyê zirarandê werddê bizirarî xwu beşe kerdeni, xwu parêznayeni. *Tr. Diyet, perhiz.*" Belirli ve tehlikeli yiyeceklerden korunmak, kendini belirli ve zararlı yiyeceklere karşı savunmak için yapılan savunma, korunma yöntemi" Eger rojên parêzi kena, di rojîy teriknena. Parêza ay, bi mi ki çîyên rê naf nêkena.

parêzkerde/ê 1. *Dad. N.* Parêznaye/ê, beşirîyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, hemedkerde/ê, beşekerde/ê. Kes/çîyo ki; heq û heqûqê ci beşe bîyê, gêrîyayê, ci rê sersûney bîya, jewî destûdoşîyê xwu nayê ci vera. *Tr. Savunulan, savunularak korunan.* Kaşka o merdimo parêzkerde jî ewro tîya di bîyayê. 2. *Tib. N.* Parêznaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi parêz a hemed kerdo, jû çîyan ra, werdan ra mehfeze kerdo, qarşûyê werdandê zirardanan dest neyayo vera. *Tr. Diyet edilen/uygulanan, perhiz uygulanarak korunan.* Merdimo parêzkerde, do neya tepîya hêdî hêdî rayda ganselametey kewo.

parêz kerdeni 1. *Dad. f. M.* Parêzkerdiş. Parêznayeni. Heqûhuqûqê kesan geyrayeni, beşirnayeni, jewî rê sersûn bîyayeni, destûdoşîyanê xwu jewî veranayeni. *Tr. Savunmak, himaye etmek, birine avukatlık yapmak.* Ey do ez parêz kerdayê, ê bînan nêverda, ê qarşû vijîyay. 2. *Tib. f. M.* Parêzkerdiş. Parêznayeni, qandê ganselameteyda xwu jû werdandê zirardanan terk kerdeni, parêz di bîyayeni, parêz tepişteni, parêz giroteni. *Tr. Perhiz/diyet tutmak, perhizli olmak.* Qusûr mewinî, ez nêşena ê çîyanê solinan bûra, ez a parêz kena.

parêzname 1. *Nn.* Nuşteyo ki parêzok/parêznokî qandê parêznayenda kesên yan jî çîyên nûşnayo. Nûşto ki qandê heqûhuqûqdê merdimên bi destdê parêzokî ya nûşîyayo. *Tr. Savunma yazısı.* Kesî parêznameyê ma nênûşnayo. Eger binûşnayê, ma wina bindestî nêmendê. 2. *Tib. Nn.* Nuşteyo ki qandê parêzi deyayo, nuşteyo ki tey tarîfê parêzi bîyo. *Tr. Perhiz, diyet yazısı, diyet talimatnamesi.* Parêznamedê ci di tenenewerey çinêbî.

parêznok/i *Nn.* Parêzok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên parêzneno, lejên yan jî cengên di jewî mehfeze keno, ci rê beno sersûn, nêverdano ki zirar bêro aci. *Tr. Savunan.* Leşkeran mîyan di parêznok, tewr kemî hendê hêrişokî wezîfe vîneno.

parêznokey *Nm.* Parêzokey, parêzêrey, parêzêr/i bîyayeni, parêznok/i bîyayeni, parêzok/i bîyayeni, wesfê parêzêran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; lejên di, cengên di, teşxeleyên di, minaqaşayên di hembazêndê xwu yê hêrişokî sersûn keno, ci rê sitareyey keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Savunmacılık, savunuculuk, müdafaa oyuncusu olmak.* Madamo ki parêznokeya ci, hêrişokeyda ci vêrîya, şima yê çîrê herûnda hêrişokan di gurwênenê ki?

parêzok/i *N.* Parêznok/i. Kes/çîyo ki; bi parêz-

nayen a kesên yan jî çîyên rê beno sersûn, ci sitarneno, ci mehfeze keno. *Tr. Savunma yapan, savunucu, savucu.* Mi nêşa xwu rê parêzokên tepêşo ki mi biparêzno.

pargîn/i *N.* Ortax/i, wertax/i, şirîg/i, hîssedar/i, hussedar/i, wahîrê/a pari, wahîrê/a hîssî. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê parakerdişî di, vila kerdenda hîssan di, wahîrê pari yan jî paran o, ci rê pari yan jî hîsse kewno. *Tr. Pay sahibi, pay alan, hisseli.* Pargîno dimayên, bi parda xwu ya jewa razî nêbî, para xwu kemî dî.

pari 1. *Nm.* Qisim, pay, payi. Çîyandê bitûman ra hergi jûda ci. *Tr. Birim, bölüm, parça, ünite.* To çend paran ra şeş parîy qedînay? Ti yê hinî xwu qure kenê ki? 2. *Nm.* Qisim, pay, payi, hîsse, husse. *Tr. Pay, kısım, üleş, hisse.* Para ci bidê ci ki, wa ziwan nêkero.

parkemî *N.* Parkêm, kemîpar. Kes/çîyo ki; para ci kemî ya yan jî para ci kemî deyaya, hîsseyê ci yan do kemî bo yan jî kemî deyaya, para ci yan tayên a yan jî do tayêni bo. *Tr. Hissesi az, az hisseli, eksik hisseli, nasibi az olan.* Merdimo parkemî, do hendê parda xwu dekewo nê karî.

parkemîyey *Nm.* Parkêmey, kemîparey, para ci kemî bîyayeni, kemî hîsseyey, hîsseyê ci kemî bîyayeni, wahîrê parda kemî bîyayeni. *Tr. Az hisselilik, eksik hisselilik, nasibi az olmak.* Jû cayandê neheqan di, parkemîyey kesî fînena cayan, jû cayan di jî heqê kesî xwura parkemîyey a.

parone 1. *Zoo. Nn.* Paronge, malew. Goliko di serre yo nerî, goliko di serre. *Tr. İki yaşındaki erkek tosun.* Parone, do hewna jî warî bo ki ma biroşê. 2. *Ed. Nn.* Paronge. Dimilî di, merdimo xorto ki bol bîyo warî û karûbarên nêkeno. *Tr. Tosun gibi, iş güç yapmayan tembîhl erkek kimse.* Bîyo ze parone, o yo tim kewno, karûbarên nêkeno.[1]

par pede *H.* Par tim, zemanê parî pêro, serra parî pêro, seranîda parî ra hettanî peyê ci. *Tr. Geçen yıl/sene boyunca, geçen yıl sürekli olarak.* Par pede ez aja di bîya, mi şima aja di nêdîyê. Qey şima pêrar ûja di bîyê.

parq *Nn.* Cayo ki tey kes û kirosey (erebey) parq kenê, vinderênê. *Tr. Oturulan, arabaların park ettiği yer, alan.* Ez şîya ki ê parqî di parq kera, ca çinêbî.

parqaçi *Nm. Bw.* Parxaçi. Parqaçi bi kozanan virazêna.

parqbîyaye/ê *N.* Çî/cayo ki; bîyo parq, ci ra parq virazîyayo, herûna ci bîya parq. *Tr. Park haline gelen, parka dönüşen.* Mi rê ki, o cayo parq bîyaye, do verî bolêrî xîzmet bikero. Xeyrê Ellahî ki ûja bî parq.

parse *Nn.* Karê parsekaran, karo ki parsekarîy kenê. Karo ki merdimo mihtac, feqîro bêkeso ki, karûgurwera kewto û nêşeno karûgurweyên bikero, Qereçî û keso winasîn keno û xwu rê pa diligê xwu keno, xwu pa keno warî. *Tr. Dilenmek, dilencilik.* Kes mihtac nêbo û parse bikero, wexta kes dekewno heqûhuqûqdê parsekeran. Çunkî bi parsekaran rê emeley/bawerî nêmanena.[2]Na vajeki, eynî bi no şekila Farîsî di jî esta.

parsekar/i *N.* Kes/çîyo ki; qandê warî bîyayeni, qandê diligî, qandê ariş û çîdê winasînan xwu rê geyreno parse, xwu rê geyreno û çî arêdano. *Tr. Dilenci, dilenen.* Merdimo parsekar, do xwu tayên jî gunakê kero. Eger parsî zêdê heq û deyndê xwu ya biwazo, kes parse ci nêdano.

parsekarey *Nm.* Parsekar/i bîyayeni, parse kerdeni, tey wesfê parsekaran bîyayeni. *Tr. Dilencilik, dilenmek.* Parsekareya înan bi mi ki verîndera yo esti bî. Çunkî kalikanê înan jî parse kerdê.

parsekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; parse keno, qandê warî bîyayeni, qandê diligî, qandê debarîyayeni xwu rê geyreno werd, xwu rê geyreno riziq, xwu rê geyreno ariş. *Tr. Dilenci, dilenen.* Şima dî, tîya ra o merdimo parsekerde ravêrd?

parse kerdeni *f. M.* Parsekerdiş. Karê paresî kerdeni, qandê debarîyayeni, qandê diligî, qandê warî bîyayeni xwu rê keyan ser ra mal û çî û ariş û riziq geyrayeni. *Tr. Dilenmek, dilencilik yapmak.* Eger kes mihtac nêbo, gereg ki kes parse nêkero. Çunkî bi zeman a bawerîya kesî bi parsekaran û parsekerdenî ya nîna; kes deha çîyên mihtacan jî nêdano. No rewş di jî merdimo mihtac keno vinî, bêariş maneno.

parsû *An. Nm.* Qabirxe, (estê) caxîy. *Tr. Kaburga kemiği.* Parsîya ci şikîyaya û çewt jî pîya cebirîyaya.

parti *Nm.* Komi, cema, gov, govil, kumi. *Tr. Küme, lig, kısım. İngilizceye part (kısım, bölüm) diye girmiş.* Ey aja di, partên çî rona bî. Labelê mi dûrî ra nêdî ki, çiçî bî?

partî *Frz. Nm.* Hizbi, kişti, hêmi, terefi, firqa.

---

1 Qandê keynan (Cinîyan rê nêvajêno. Çunkî karûbarê înan xwu ra bol o. Keyney xwu danê terd raley ro. Cora bolkî keynan rê vajêno) nali vajêno.

2 Farîsî di bi namedê *"palû"* ya vajekên esta ki maneyê ci, "weçînaye/ê, sizekrodaye/yê" o/a.

Koma ki keso jî şopda ci di şino û fikranê ci jî bolkî qebûl keno yan jî fikr û şikanê ci goreyê ê bînan deha vêşî xwu ra nezdî vîneno. *Tr. Parti, hizb, fırka.* Qandê demoqrasî, zafpartîyey şert a.

partîm *Tib. Nn.* Şopa dirbet û kulandê weş bîyayan. Herûna dirbetda weş bîyayê, herûna kuldê weş bîyayî. *Tr. İyileşmiş olan yaraların izi.* Partîmê perpûndê verênan pêrini jî bellî yo.

paruz 1. *Nn.* Pilozik, tamzik, paruz, pirês, pirêsik, pilozik, veniki, derênik. *Tr. Basınç. Bir yere uygulanan kuvvet.* Mi paruzên na ser, ey bin ra vet. 2. Pirês, pirêsik. *Tr. Cendere, basınç.* Kitaban berê wa paruz kerê. Çunkî pêro pêra abirîyayê.

paruzîyaye/ê 1. *N.* Pilozîyaye/ê, pirêsîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Çî/keso ki pilozîyayo pêser. *Tr. Basınç uygulanan, bastırılan, bir kuvvet uygulanmış olan.* Merdimo paruzîyaye do bitewo. Cora, do nê xincê xwu bierzo teber. No wezîyet jî, do zirar bido kesan. Madamo ki hinayo, kes do merdimî vêşî nêparuzno. 2. *N.* Pirêsîyaye/ê, pilozîyaye/ê, guvişîyaye/ê, wertedê di qewetan di, fina bi qewetêna guvişîyayeni. *Tr. Preslenen, baskısı yapılan.* Kaxito paruzîyaye do deha weş bibiriqîyo.

paruzîyayeni 1. *f. M.* Paruzîyayîş. Pilozîyayeni, guvişîyayeni, pirêsîyayeni. Çîyên yan jî kesên ser o qewetên roneyayen û pilozîyayeni. *Tr. Basınç uygulanmak, bastırılmak.* Paruzîyayeni, hend rindi nîya. Çunkî wexto kes biparuzîyo, keso keno rojên biparuzo jî. Çunkî merdim nê fêlî mûsayo. 2. *f. M.* Paruzîyayîş. Guvişîyayeni, pirêsîyayeni, pilozîyayeni, ortedê di qewetan di bi qewetnakî ya û bi çînakî ya guvişîyayeni. *Tr. Preslenmek, baskısı yapılmak.* Kaxitî va: Şima yê kenê mi biparuznê. Labelê şima yê nêzanê ki paruzîyayeni mi rê çi zewqên a! Eger şima bizanayê, şima do qayîl bîyayê herûnda mi kewtayê. (Çîyan qisey dayeni-*kişileştirme/intak.*)

paruznaye/ê 1. *N.* Piloznaye/ê, tamziknaye/ê. Çî/keso ki; tamzikîyayo, pilozîyayo. *Tr. Basınç uygulanan, bastırılan.* Tenekeyêndê paruznayî ra qewetêndo bol vêşî vijêno. 2. *N.* Pirêsîyaye/ê, pirêsnaye/ê, pirêsîbîyaye/ê, bi çîyên a pilozîyaye/ê. Çî/keso ki; en kemî mabeyndê di çî yan jî kesan di pilozîyayo, pirêsîyayo, guvişîyayo, qewetan bin di mendo. *Tr. Preslenen, baskısı yapılmış olan.* Kitabo paruznaye do weş pê tepşo.

paruznayeni 1. *f. M.* Paruznayîş. Piloznayeni, pirêsnayeni, bi çîyên a ser derîyayeni. *Tr. Basınç uygulamak, bastırmak.* Mi senîn ki paruzna ser, hinî jî kewt cadê ci. 2. *f. M.* Paruznayîş. Pirêsnayeni, piloznayeni, ortedê di çîyandê bi qewetan di pêtêna guvişnayeni. *Tr. Bası/baskı yapmak, sıkmak, preslemek.* Ey çuwalê engûri senîn ki paruzna, hinî jî ci ra şîre rêj bî. Dêmax kî, kes do jû çîyan biparuzno ki, ci ra qezencên bivijîyo.

parxaçi 1. *Nm.* Parqaçi. Babetêndê nandê tendûr a, nano ki firûnda çalan di beno. *Tr. Bir çeşit tandır ekmeği.* Qeraşan va: Ma şewrane arîye di xwu rê parxaçîy pewtê. 2. *Nm.* Nano bêmîraz. *Tr. Mayasız ekmek.* Parxaçi, nanênda bêmîraz a, sola ci jî tenekên a.

parxeti *Mat. Nn.* Xet/çixîza ki çîyan para kena (zêdê ½ ya) Na parxeti raşti bo jî, çewti bo jî ferq nêkeno, parxet a. *Tr. Bölme çizgisi, kesir çizgisi.* Wexto ki, kes şeşî bi di kesan a para kero, kes do bi parxet a nê muamelî virazo.

parxêle 1. *Nm.* Parxêli. Kirosaya ki bi gayan a, bi dewarî ya ancêna. *Tr. Kağnı. Öküz arabası.* Verî bi parxêla şîyê sûkan. 2. *Nm.* Parxêli, kirosa, ereba, erebaya estoran. *Tr. At arabası.* Mi xwu rê estorênda parxêle herînaya ki, kes şeno çend tonîy çî bi ci ya bido kirişteni.[1]

parxêli *Nm. Bw.* Parxêle. Parxêli do bol çî bianco.

parzane *Nn.* Perzane, perwane. Perrê teyrûtûrîyê ki, pa teyrûtûr fireno, perwaneyê teyara. *Tr. Kanat.* Parzaneyêndê şewşewoki şikîya bî, şewşewoki nêşayê bifiro.

parzaneyîn/i *Zoo. N.* Perrikin/i. Çî/keso ki parzaneyê ci estê, wahîrê parzanan o, şeno bifiro. *Tr. Kanatlı.* Teyrûtûr parzaneyîn o, şeno bifiro.

parzaneyîney *Zoo. Nm.* Perrikiney. Parzaneyîn/i bîyayeni, parzaneyê ci estbîyayeni, wahîrê parzanan bîyayeni, biperrîyey, biperrî bîyayeni, çîyê ci yê firayîşî bîyayeni. *Tr. Kanatlılık.* Ma kes jî parzaneyîneyda ci ser o nêgurweyayê.

parzû 1. *Nn.* Sizgeç, filtre. Çîyo ki; kes pa çîyanê awikinan agozneno. *Tr. Süzgeç, bez süzgeç.* Parzû ard ki şitî parzû kero, şitî mîyan di pişkulê çarwan vijîyê. Mêrdekî herînayîşra fek verda. 2. *Nn. Nk.* Tari, pincar, semle, belazî, tereke. *Tr. Pancar otu.* Parzû ra şamî virazêna.

parzûn 1. *Nn.* Fîltre, filtreyo metal. *Tr. Filtre.* Palokêro, palokanê xwu parzûn kero ki, çoşmî leymin nêkero. 2. *Nn.* Çapûto teniko ki, kes bi ci ya çîyanê awikinan agozneno. *Tr. Bez süzgeç.* Şito

1 Welhasil, parxêli bi wesayîtêna ancêna.

parzûn kerde bî sipe. Çunkî ser ra gendûgemarê ci wedarîya. 3. *Nn.* Parzûno têlbarî yo werdî. *Tr. İnce demir telli elek veya süzgeç.* Parzûnî verani ki, wa gendûgemar nêşiro zerredê ci.

parzûnnaye/ê *N.* Çîyo ki, kesên yan jî çîyên bi parzûn a rêj kerdo, dayo parzûn ro, bi parzûn a agoznayo. *Tr. Arıtılan, süzdürülen, filtrelenen.* Ay şitê vizêrî, parzûnna û kerd quşxanî mîyan.

parzûnnayeni *f. M.* Parzûnnayîş. Parzûn kerdeni, parzûn ro dayeni, bi parzûn a agoznayeni, bi parzûn a rêj kerdeni, gendûgemarê çîyên, bi parzûn a giroten û pak kerdeni. *Tr. Arıtmak, filtrelemek, süzmek, süzdürmek. Filtre sistemiyle arıtmak veya temizlemek.* Şima do biparzûnnayê, dima bigirênayê.

parzûnneyaye/ê *N.* Çîyo ki; deyayo parzûn ro, bi parzûnên a bîyo pak, bi parzûnî ya agozneyayo, bi parzûnî ya rêj bîyo. *Tr. Filtrelenen, süzdürülen, arıtılan. Elek şeklindeki bir bez parçası veya bunun görevini gören bir aletle temizlenmiş olan şey.* Bi mi ki, rew rewî şitdê parzûnneyayî di, gendûgemar nêvîneyêno.

parzûnneyayeni *f. M.* Parzûnneyayîş. Çîyo ki; bi destên yan jî bi parzûnên a bîyo pak, deyayo parzûnên ro, bi parzûnên agozneyayo. *Tr. Süzdürülmek, arıtılmak, filtrelenmek.* Eger vizêr nêparzûnneyayê, wina pak nêbîyê.

paskulkay *Nm.* Kayênda gencan a ki, gencîy pa, pay danê pêro. Çîyênda zêdê tekwando ya. *Tr. Tekvando türü bir çeşit tekme atma oyunu.* Înan xwu rê paskulkay kaykerdê, dima açarna lejî ser.

paspas 1. *T. Nn.* Besterik. Çîyo ki; kes pa gendûgemarê binê lingandê xwu besterneno. *Tr. Paspas.* Lajekê pakî bi paspasî ya lingê xwu besterdîy û dekewt zerre. 2. *T. Nn.* Besterik. Çîyo ki kes pa zerre di fayansan, betonan, cayanê dûzan besterneno, cayanê şitan pa besterneno û keno wişk. *Tr. Paspas. Ucu lastikli olan ince temizleme aleti.* Cinêkeri bi paspasî ya fayansîy pêro besterdîy tepîya ma vijîyay û şîy meymaney.

pasta *Wş. İt. Nm.* Şîraneyêndê mîrî û şitî û şekerî û çîyandê zêdê nînan o ki bolkî wişk yan jî nîmwişkkerde yê. *Tr. Pasta.* Pastay keye di jî virazênê, pastaxane di jî virazênê.

pastaxane *Baz. Nn.* Cayê pastayan. Cayo ki pastay, şîrane û çîyo winasîn virazyeno. *Tr. Pastane.* Şorî ma rê tayên pasta û şîrane pastaxane ra bigî û bêrî.

pastêx *Zîr. Wş. Nn.* Kergan di şîredê ribî ra pilola ki kesî çapûtan ser o bi dûzanên a vila kerda û dima jî wişk bîyayena tepîya ci ra cikerda û ci ra nanêndo şîrane vijîyayo. *Tr. Pestil.* Wexto ki rezê kalikdê mi est bî, ma tim jî pastêx viraştê. Labelê nikayênîy, darîyê kuhoyîyan, vetena awa bindê erdan (sondajîy)a, rezî bîy wişkîy.

paşa 1. *S. Nn.* Mîrxas, mêrxas, ravey. Kes/çîyo ki; dewletên di raveyan mîyan do, vernîyan mîyan do, averan mîyan do, pîş û serik û serdar o. Bi wexta maneyê sereskeran jî giroto, dewrê Osmanîyan di qandê rutbedê serdê albayan vajîyayo. *Tr. Paşa.*[1] 2. *Nn.* Nameyêndê lajekandê Dimilan o. *Tr. Zazalar'da çokça kullanılan bir erkek adı.* Dewij û hembazêndê ma jî Paşa est bî.

paşayey *S. Nm.* Paşayîni, paşayîney. Paşa bîyayeni, wesf û payeyê paşayan, serik bîyayeni, serdar bîyayeni, seresker bîyayeni, serikê lejkeran bîyayeni, ca û meqamê paşayan. *Tr. Paşalık, paşa olmak, paşaların makamı.* Dewrê Osmanîyan di ma Bûcaxijan rê di finîy paşayey deyaya. Osman Paşa û Cûdî Paşa.

paşayîni *S. Nm. Bw.* Paşayey. Paşayîni kê ki dest kewo, o beno hêledar, o beno wahîrê qewet û qudretî. Çîyo tewro ravey o ki Bûcaxijîy pa bîyê wahîrê qewetî paşayîn a. Labelê no jî fina bi jewbînîn û aqil û qewet û totikdarey a ameyo.

paşazade *Nn.* Qeçê paşan, qeço ki paşan ra ameyo dinya, qeçekê ki paşan ra bîyê, keso ravey. *Tr. Paşazade, paşa çocuğu.* Nûştokî va: Neslê qismêndê merdimandê mi jî paşazade yo. Mesela qeçê Osman Paşa û Cûdî Paşa'y paşazade yê.

paşazadeyey *Nm.* Paşazadey, paşazadeyîni, paşzade bîyayeni, qeçekandê paşayan ra bîyayeni, qeçekandê malbatda paşay ra bîyayeni, ravey bîyayeni. *Tr. Paşazadelik, paşa çocuğu olmak.* Ellahî het di paşazadeyey û begzadeyey û şehzadeyey û şarzadeyey ferq nêkena.

paşbaran *Cog. Nn.* Demserrê payîzî û wesarî di yaxer varayîş di rojên dimayê honikeyda ci, serdê şewrayê meştêrîdê ci, serdê dimayê varayîşdê varenî. Na qisa, qandê zimistanî nêvajêna. Çunkî zimistane xwura tim serd o, xwura tedbîr do bigêrîyo. Paşbaran, hemedê wesarî rê û meng û rojandê payîzî yê siftekênan rê vajêno. *Tr. İlk ve sonbaharda yağmurun*

---

1 Na vajeki Dimilî (yan jî ziwanandê Aryanîyan ra ya) ya. Çunkî na kelîma baş û peyomekdê Dimilî -a'y, -e'y ra yena. nîtekîm Kirdasî di jî bi şikildê *"paşe"* ya ravêrena. Ze ki vajê merdimo xas (mîrxas/mêrxas), merdimo rind (baş).

yağmasından yaklaşık bir günü ve özellikle de sabahın hava durumunu, yine rehavetten kaynaklanabilecek bir tedbirsizlikten dolayı havanın soğuk veya serinliğini ifade etmek için söylenmektedir. Paşbaran serd o. Çina xwuradê. Eger şima çina nêdê xwu ra, şima do serd bigîrê ha!

paşbaraney *Cog. Nm.* Wesfê paşbaranî ci ser o bîyayeni, paşbaran bîyayeni, payîzî û wesar di dimayê baranan (yaxeran) û serdey û honikeya ci bîyayeni. *Tr. Güz ve İlkbahar mevsimlerinde yağmur sonrası havanın serinliği ve tehlikeli olduğunu ifade etme.* Lajekî va: Ez paşbaraney ra nêweş nêkewta, bişew serê ci akerde mendo.

paşil *An. Nn.* Pistin, sîne, hingila. *Tr. Göğüs, sine, bağır, koyun.* Tûtê ci, şî paşilda ci ser o, serê xwu rona.

paşîne *Nn.* Şeme, badê înî, behdê înî. Roja ki înî dima ra yena. *Kur. Paşînî, şemî, sebt. Tr. Cumartesi.* Îne, roja muslumanan a, paşînê roja mûsewîyan a û bazar jî roja xiristîyanan a.

paşîvi *Nn.* Werdo ki kes şamîyerda şanî ya tepîya weno. No werd, werdêndo şenik o, zêdê sêparî yo. Zimistanî şewîy derg ê, kes berey berey beno veyşan. Eger ki meymanêndê kesî jî bibo, edeto ki kes paşîvi jî rono. Bolkî yatsû ya tepîya, çoşmeyê nîmedê şewa tepîya nan (şamî)ên ronanê kes weno. *Tr. Yatsılık, yatsılık yemeği, gece yenilen yemek.* Welatdê ma di paşîvi ser o xeylên merseley vajênê. 2. *Nm.* Sahûri. Nano ki rojeyî di nîmeyê şew a tepîya, destê şewray werêno. *Tr. Sahur, sahur yemeği.* Wexto ki ma nêwerzenê paşîvi, destûdoşîyê ma şikênê.

paşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; pa şîyo, bi ci ya şîyo, tey şîyo. *Tr. Birlikte/beraberinde giden, kendisiyle giden.* Keso paşîyaye jî bêhîsse nêmend. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bi sebebêndê nêweşînên a, bi sebebdê çîyên a şîyo adinî, bîyo vinî, merdo. *Tr. Bir sebeple ölen, herhangi bir nedenden dolayı ölen, ahirete göç etmiş olan.* Qeço paşîyaye jî do dawaya ci abîyo.

paşîyayeni 1. *f. M.* Pa şîyayîş. Bi ci ya şîyayeni, tey şîyayeni, ci di şîyayeni. *Tr. Birlikte/beraber gitmek, kendisiyle gitmek, içinde gitmek.* Eger şina ti jî pa şorî. 2. *Zv.* Pa şîyayîş. Bi ci ya merdeni, sebebê merdenda ci bîyayeni. *Tr. O saika ile gitmek, bir sebeple ölmek.* A serri, jew zê ey nêweş bî, soyîn jî pa şî.

paşîyok/i *N.* Payok/i, hemray/i, hemrêwî. Kes/çîyo ki; bi kesên a yo, bi kesên a şîyo. *Tr. Refakatçi.* Paşîyokê ci pa nêbî, înan karê ci nêşa biqedîno.

paşîyokey *Nm.* Payokey, payok/i bîyayeni, paşîyok/i bîyayeni, paşîyokê ci bîyayeni, wesf û nasnameyê ci yê paşîyokan bîyayeni, hemrayey. *Tr. Refakatçilik.* Bi mi ki, ê do paşîyokeya ey qebûl nêkerê.

paşlingi *An. Nm. Bw.* Pehnî. To do paşlinga xwu, sernayê û zor bidayê bi ci.

paşmîr *S. Nn.* Mîreşîr, reîsê eşîri, mîrê eşîri. *Tr. Boy beyi, aşiret reisi.* Paşmîrê înan, înan rê fermanên wedarna ki, hewna kesî cara çîyêndo hinîsîn nêaşnawit bî.

paşmîrey *S. Nm.* Mîreşîrey, reîsê eşîrey, serikê ezbeti bîyayeni. *Tr. Aşiret reisliği, boy beyliği.* Paşmîrey karê hergi merdimî nîya. Çunkî her kes nêşeno eşîran îdare kero.

paşmûrdane *Nn.* Pejmûrdane, elekane, tedemendane, nêvetane, hêçekane, netebayane. Zêdê paşmûrdan a, bi paşmûrdan a mendeni, wesfê paşmûran, wesfê tedemendan tey estbîyayeni, bi netebayan mendeni. *Tr. Yeteneksizler gibi, yeteneksizce, beceriksizce.* Ame tîya di, di serrîy paşmûrdane mend, çîyên nêşa û pey di şî. Çimwelikino çimwelikin!

paşmûrdaney *Nm.* Pejmûrdaney, elekaney, tedemendaney, nêvetaney, hêçekaney, netebayaney. Wesfê paşmûrdan û tedemendan tey estbîyayeni, bi nînan mendeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê paşmûrdan a bîyayeni, bi înan o mendeni. *Tr. Pejmürdeler gibi olmak, beceriksizler gibi olmak.* Paşmûrdaneyda ci ra nêbîyayê, wina nêbîyê. Ey ser ra paşmûrde çinî yo.

paşmûrde/ê *N.* Pejmûrde/ê, elek/i, tedemende/ê, nêvete/ê, merdimo nêrecîyaye/ê, hêçek/i. *Tr. Yeteneksiz, beceriksiz, işe yaramaz, iş becermez.* Kesêndo paşmûrde yo. Ez pey emel nêkena ki tîya ra birişa, bi ci ya karêndê qeçekên jî bida kerdeni.

paşmûrdeyey *Nm.* Paşmûrdîni, paşmûrdeyîni, paşmûrdîney, paşmûrdeyîney, pejmûrdeyey, pejmûrdîni, pejmûrdeyîni, pejmûrdîney, paşmûrde/ê bîyayeni, wesfê paşmûrdan tey bîyayeni, tedemende bîyayeni, neteba bîyayeni, wesfê netebayan tey bîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, karûgurwe havil kerden di hêçek bîyayeni. *Tr. Pejmürdelik, beceriksizlik, yeteneksizlik.* Paşmûrdeyey wesfê netebayan o. Çunkî nêşenê karûgurweyan havil kerê.

paşmûrdeyîney *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Kê vato paşmûrdeyîney tey çinî ya? Ez ey ser ra, paşmûrde nêşînasnena.

paşmûre 1. *An. Nn.* Boçiki. Heşa estê serdê lani.

Tr. Kuyruk sokumu. Paşmûrê ci kewt bî, şî wedarna. 2. *An. Nn.* Çîyê peynîyerda nakî, cayo ki werd tede firikêno. *Tr. Masarika, bağırsak askısı, bağırsaklar.* Paşmûrê ci yo teweno, o yo vilêneno. Tîya di nak, mûra û peynîya ci jî çiçî ki, esto, o hesibêno. Qismên însan paşmûrî rê vanê mîdeyo. 2. *An. Nn.* Mîde. Cayo ki tey werd firikêno, cayo ki tey werd hemirêno. Peynîya nakî ya ki, wexto paşmûre di gireyên peyda beno, kes beno tewş, hewnê kesî yeno, mîdeyê kesî teweno, hewîna kesî nîna, kes nêhewêno. *Tr. Mide, sindirim yeri.* Mi marda xwu ra pers kerd, maya mi va: Wexto ki hana ma nameyê mîdî xwu fek nêkerd bî, cadê mîdî rê ma vatê "paşmûre".[1]

paşmûrekewte/ê *Tib. N.* Paşmûredekewte/ê. Kes/çîyo ki; paşmûreyê ci dekewto, cara vijîyayo, tey fitiq peyda bîyo. *Tr. Mide fıtığı olan, sindirim sisteminde kayma veya fıtık oluşan.* Nêweşo paşmûrekewte, do şiro cadê zerrî ki muayene bo.

paşmûre kewteni *Tib.f.M.* Paşmûrekewtiş. Paşmûre dekewteni, mîde û loqran di fitiq peyda bîyayeni, mîde cara vijîyayeni, cavirîyayîşê mîdî û loqran yan jî nînan ra ê jewî. *Tr. Mide fıtığı, sindirim sisteminde kayma veya fıtık oluşması.* Paşmûreyê marda mi kewt bî, timûtim vilênayê û vatê ay paşmûreyê mi!

paşna 1. *An. Nm.* Panî, pehnî. Peynîya linger a ki, giraneya linger a ser o. Lingan bin di, cayo peynekên o ki, giraneya gandê kesî wegîno. *Tr. Topuk, ayak topuğu, ökçe.* Paşna ci zirar dîyo, o yo lengeno. 2. *Nm.* Balişna, berzîn. Cayo ki kes serê xwu nano ser. *Tr. Yastık.* Paşna ci berzi bî, milê ci dekewto. 3. *Nm.* Paşneki. Cayo ki kes lingera xwu ronano ser. *Tr. Ayaklık. Ayak konulan yer.* Paşna ci do jî bibo ki, hewna qondiranê xwu boyax kero. Qopix!

paşnakeş *Nn.* Kerata. Çîyo naylonîn yan jî asinîn o ki, kes pa sewlanê xwu, qondiranê xwu, postalanê xwu keno xwu lingîy, kes paşnaya lingandê xwu dekeno sewlan mîyan. *Tr. Çekecek, kerata.* Kes do paşnakeşên sewldanî het di rono, qe beno ki jew pa postalanê xwu keno xwu pay.

paşna ligan *An. Nn. Bw.* Balişnaya lingan. Eger bişayê lingi paşnada linger sernayê, a do xwupay bişîyayê.

paşna lingi *An. Nm. Bw.* Pehnî. Çitil paşna linger a ki nêşena tenekên derênikên serno.

paşna nigi *An. Nm. Bw.* Pehnî. Eger paşna nigeri serno, wexta do bişo kut kero.

paşnaya lingeri *An. Nn. Bw.* Balişnaya lingan. Kerd ki paşnaya lingerda xwu serno, tellî şî tira.

paşneki *Nm. Bw.* Paşna 3. Ci rê paşneki ronê, ey jî linga xwu nê ser û boyaxkarî qondireyê ci boyax kerdîy.

paşnigi *An. Nm. Bw.* Pehnî. Eger paşniga ci bişikîyayê, mengên nêşayê ray şiro.

paşpiştikî 1. *Ky. H. N.* Naskonîsko. Babetê kayênda qeçekan a ki di kesîy paştîyanê xwu bi pêyo girêdanê û pê çarnenê. (Finen jew, finên jî o bîn ci hewadano û beno.) *Kur. Naskonîsko, nîskonoko. Tr. Sırt sırta dayanan, kollarını da birbirine geçiren (kelepçeleme yöntemiyle) kimselerin birbirini taşıdığı bir çeşit oyun.* Qeçekan va derê ma paşpiştikî kay kerê. 2. *H. N.* Şeklo ki kes bi jewî ya mîyananê xwu nano pêya, qolanê xwu bi pêyo girêdano yan jî di çî yan jî kesan paştî ser nano pêya/yo. A nê şekil û wezîyetî rê vanê paşpiştikî. *Tr. İki kişiyi veya şeyin arkaları birbirine dayanak şekilde düzenlenmesi, düzene konulması.* Ê çîyan paşpiştikî meronê, rîyanrî ronê.

paşqapî *Nn.* Kîberî pey ra, keye ra xelata veyvi veten a ki, bolkî bi şikildê peran a gêrêna, xelata paşqapî warandê veyvi rê, biraciniyandê veyvi rê û zewmbî jî merdimandê veyveri rê kewna. *Tr. Gelin evden çıkarılırken damat tarafından (damat ailesinde) alınan kapı hakkı, süt hakkı vs. hediyeler.* Pêranê veyvi bol vêşî paşqapî girot.

paşqapîyey *Nm.* Paşqapî bîyayeni, wesfê paşqapî, bîyayîş yan jî kerdiş yan jî muameleyê paşqapî. *Tr. Gelini evden çıkarırken kapı parası, anahtar parası, gelini almaya müsaade anlamlarına gelen bir çeşit hediye alma töresine denilir.* Paşqapîyey wesfêndo weş nîyo.

paşterî *Zîr. Nm.* Erqa ki qandê binawîyan, qandê awandê vêşindan virazîyaya û nê awîy ancênê ser, herikênê ci ser, rijênê ser, debênê de. *Tr. Ayak suyu kanalı, ayak sularını akıtmak için açılan kanalet.* Eger şima erdî bin di ci rê paşterîyên viraştayê, hêgayê şima wina nêherimîyayê.

paştî 1. *An. Nm.* Piştî, navkêl, mîyaneyo corên, mîyaneyo hera, mîyane. *Tr. Bel. Yukarı bel.* Mi werdîyey di hendo ki bar wegirotê paştîya mi tewayê. 2. *Zv. Nn.* Destek, piştî, yardim, yarmet, peynî bîyayeni, ci paştî di bîyayeni. *Tr. Destek, yardım.* Ez nêşena heqê ci înkar kera. Çunkî

1 Goreyê nê îfadan paşmûre cayê firiknayîşî heme yo. (*Tr. Sindirim sistemi.*)

ey tim jî paştîya mi girotê.

paştîdan *Tib. Nn.* Çîyo ki; bi paştî yo girêdeyêno, paştî neyêna ser. *Tr. Sırtlık, bellik. Sırtın konulduğu oturmalık/yer, sırt yastığı, beli ağrıyanlar için belleri rahatça otursun diye yapılan bellik.* Nêweşî mîyaneyê xwu paştîdandê xwu û rakewt.

paştîdan/i *N.* Paştîgîr/i, yardimkar/i, yarmetkar/i. Kes/çîyo ki; paştî dano kesî, paştîya kesî yo, kes ci ra paştî gîno. *Tr. Destekçi, yardımcı, yardım görülen, dayanılan, dayanak noktası, melce. Kişinin yardım aldığı ve dayandığı, bel bağladığı şey veya kimse.* Eger o paştîdanê mi, mi het di nêbîyayê, mi nêşayê hend xwu ver bido.

paştîdaney *Nm.* Paştîgîrey, yardimkarey, yardimkar/i bîyayeni, yarmetkarey, yarmetkar/i bîyayeni. Kesên rê, çîyên rê paştî dayeni, paştî bîyayeni, karûgurwedê ci di, ci rê yardimkar/i bîyayeni, ci rê paştî vijîyayeni, ci rê qewet dayeni, ci rê destûdoşî bîyayeni. *Tr. Destekçilik, destek vermek/almak, desteklemek, yardımda bulunmak, bel bağlamak, desteklenmek.* Eger paştîdaney ra nêbo, bi mi ki bol merdimîy nêşenê xwuserî karûgurweyan havil bikerê.

paştîdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê yardim deyayo, alîkareya ci bîya. *Tr. Desteklenen, yardım edilen, arka çıkılan.* Merdimo paştîdaye, gorê paştî nêdayî deha bişans o.

paştî dayeni *Zv. f. M.* Paştîdayîş. Kesên paştî di bîyayeni, ci rê yardim kerdeni, yarmetê ci bîyayeni, ci het di bîyayeni, dest ci berdeni, dest ci dayeni, destbereya xwu kemî nêkerdeni. *Tr. Destek olmak/vermek, destekçi olmak, yardım etmek, yardımcı olmak.* Eger ey paştî nêdayê mi, bi mi ki, mi do nêşayê otesîya bîyameyê. Mi ey ra paştî giroti û kerdi.

paştîgêrîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci ra paştîgêrîyaya, ci ra yardim gêrîyayo, ci ra destek gêrîyayo. *Tr. Arka alınan, destek alınan, yardım alınan.* Merdimdê paştîgêrîyayî rê vajê berxwudar bi.

paştî gêrîyayeni *f. M.* Paştîgêrîyayîş. Yardim gêrîyayeni, destek gêrîyayeni, karûgurweyên di yardim gêrîyayeni. *Tr. Arka çıkılmak, destek görmek, yardım alınmak, desteklenmek.* Eger paştî bigêrîyo, kes şeno karanê çetinan jî biqedîno.

paştîgirêdaye/ê *N.* Çî û keso hêldar û mezbût o ki, kesên yan jî tayên bi ci ya paştîya xwu girêdanê, xwu bi ci ya derênê, ci ra qewet gînê, xwu bi ci ya edilnenê, forsanê xwu pa danê. Kes/çîyo ki; kes pey emeley keno, emeleya kesî pey yena. *Tr. Güvenilen, dayanak noktası, dayanılan, güç ve kuvvet alınan, bel bağlanılan.* Eger paştîgirêdayê şima wina bo, wa qe nêbo jî. Ey rê paştî girêdayeni lazim a. Bi ey a paştî nêgirêdeyêna.

paştî girêdayeni *f. M.* Paştîgirêdayîş. Bi kesên a yan jî bi tayên a, bi jewên a yan jî bi tayên a paştî girêdayeni. Xwu bi jewî yan jî bi tayên a girêdayeni, înan ra qewet giroteni, qewetê înan qewetê xwu kerdeni, sersûneyda hêldaran kewteni. Bi kesên a emeley kerdeni, emeleya xwu bi kesên o ardeni. *Tr. Güvenmek, bel bağlamak, güç ve kuvvet almak, dayanmak, dayanak noktası yapmak.* Werdî bi girdî ya, zaîf bi mezbûtî ya, kemîaqil bi aqildarî ya paştîya xwu girêdano.

paştîgirêdok/i *N.* Çî û keso ki; bi jewî ya yan jî bi kes û tayên a paştîya xwu girêdano, ci ra qewet gîno, bi ci ya edilêno, pa forsanê xwu dano. *Tr. Bel bağlayan, birini dayanak noktası yapan, birinden güç ve kuvvet alan.* Ma mîyan di paştîgirêdok çinî yo. Çunkî ma pêro hêldar û hêlewan ê.

paştîgirêdokey *Nm.* Paştîgirêdok/i bîyayeni, karê paştîgirêdokan kerdeni, paştî girêdayeni, xwu bi jewî yo besteni, ey ra qewet vînayeni. *Tr. Bel bağlayan olmak, bel bağlamak.* Ma kesî hewna paştîgirêdokeyênda ci ne dîya, ne jî aşnawita.

paştîgirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; paştî girota, yardim deyayo ci, ci rê alîkarey bîya. *Tr. Yardım alan, desteklenen, destek verilen, güçlendirilen, kuvvet verilen, arka çıkılan.* Kar û gurwan di paştî girote û paştî nêgirote jew nêbeno. Labelê kes do xwu nêerzo çalda paştî giroteni.

paştî giroteni *f. M.* Paştîgirotiş. Yardim giroteni, yarmet giroteni, alîkarey bîyayeni, ci rê paştî vijîyayeni, dest ci erzîyayeni. *Tr. Arka çıkılmak, yardım edilmek, yardım almak, destek almak, güç ve kuvvet almak.* Ey paştî giroti jî, fina jî nêşa serkewo. Dêmax kî, tenekên jî tamara serkewtenî, kesî di do bibo.

paştîgirotok/i *Nn.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra paştî gîno, ci ra qewet û qudret gîno, pa fireno, kesên yan jî çîyên ra destek gîno, pey emeley keno. *Tr. Destek alan, güç veya kuvvet alan.* Eger ez paştîgirotok bîyayê, mi şayê qezenc kero.

paştîgirotokey *Nm.* Paştîgirotok/i bîyayeni, wesfê paştîgirotokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra paştî gîno, ci ra qewet û qudret gîno, ci ra destek gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni.

Tr. Destek alan, desteklenen, güç ve kuvvet olmak. Paştîgirotokeya ci zaîfi bî. Labelê fina jî şa bigîro.

paştîgîn/i *N.* Paştîgirote/ê. Kes/çîyo ki; paştî gîno, jewî ra qewet gîno, kesên ra yardim gîno, kesên paştî dano bi ci, kesên heta ci keno, kesên ci rê terefdarey keno. *Tr. Destek gören, desteklenen, arka çıkılan, yardım edilen.* Merdimo paştîgîn do bizano ki ancax bi paştîgîney kes şeno cayên reso.

paştîgîney *Nm.* Paştîgîn/i bîyayeni, yardim giroteni, yarmet giroteni, paştî girote/ê bîyayeni, kesên ra, jewî ra yardim giroteni, kesên heta ci bîyayeni. *Tr. Desteklenmek, arka çıkılmak.* Paştîgîneya ci bol nêramiti, xwura bixwu jî kewt bin.

paştîgîr/i *N.* Yardimkar/i. Keso ki paştî dano jewî yan jî tayêni, jewî yan jî tayênirê yardim keno, karûgurweyên di heta jewî yan jî tayêni gîno. *Tr. Destekçi, bel bağlanılan, güvenilen, dayanak noktası, güç alınan, cesaret kaynağı, yardım eden, arka çıkan, destek veren, taraf tutan, taraf olan.* Paştîgîrê mi jî zêdê mi zaîf bî. Cora ma kewtîy bin.

paştîgîrey *Nm.* Yardimkarey. Paştîya jewî yan jî tayêni giroteni, jewî rê yan jî tayêni rê paştî dayeni, heta jewî yan jî tayêni giroteni, kiştа jewî yan jî tayêni karûgurweyên kerdeni. *Tr. Yardım etmek, yardımcılık, destekçilik, dayanak noktası olmak, güç kaynağı olmak, güvenilen olmak.* Paştîgîrey rê dawet lazim nîyo. Kamo ki, do jewî yan jî tayêni rê paştîgîr bo, wa nêpawo û biçimî mîyan kewo. Labelê bêçimî paştîgîrey mîyan mekewê!

paştîmase/ê *N.* Kes/çîyo ki; paştîya ci zêdê masan a. *Tr. Balık sırtı, balık sırtlı.* Mi dûrî ra dî, paştîmase bî.

paştîmaseyey *Nm.* Paştîmase/ê bîyayeni, şeklê ci zêdê paştîda masan bîyayeni. *Tr. Balık sırtlı olmak.* Paştîmaseyeyda ci ra çîyên nêvijêno. Derdo ki kes bişo karûgurweyên rê bibo.

paştîpêdani *Nm.* Nameyê paştî pêdayîşî, pêrê paştî dayeni, paştî pêdayîş, kardê pêrê paştî dayeni, pêra paştî giroteni. *Tr. Dayanışma.* Eger mabeyndê zaîfan di paştîpêdani çinêbo, qethan zaîfiy nêşenê serkewê, do tim jî bin di bê.

paştî pêdayeni *f. M.* Paştîpêdayîş. Destek pêdayeni, pêrê paştî dayeni, qewet û qudretdê pêra nafên vînayeni, pêrê yardim kerdeni, dest pêdayeni. *Tr. Yardımlaşmak, dayanışmak, sırt sırta vermek, birbirine arka çıkmak.* Eger şima paştî pêdê, kes qedê şima nêbeno.

paştî ser *N.* Meş û verê ci vera paştî, vera pey bîyayeni. *Tr. Sırt üstü, sırt tarafına doğru, arka üstü, arkaya doğru.* To mêrdek kut kerd, mêrdek paştî ser guna erro.

paştîserabîyaye/ê *N.* Têtewrakerde/ê, kokraakerde/ê, heta peynî akerde/ê, seranser akerde/ê. Çîyo (kîber, yardim) ki paştî ser, hettanî peynî abîyayo, akerdeyo, qethan tayên bo jî girote nîyo. *Tr. Sonuna kadar açık olan, ardına kadar açık olan.* Kîberê ci paştî ser abîyaye bî. Çi lazim o keye di ê keyneyê resayey bê û kîberê ci paştî ser abîyaye bo! Hewl esto, rind esto, nerind esto!

paştî ser abîyayeni *f. M.* Paştîserabîyayîş. Têtewr abîyayeni, hettanî pey abîyayeni, kok ra abîyayeni yan jî akerde bîyayeni, ta bi ta abîyayeni, temamê ci abîyayeni. *Tr. Ardına kadar açık olmak veya açılmak, sonuna kadar açılmak veya açık olmak.* Kîber paştî ser abîya bî. Kam ki şîyê û ameyê, winîyayê zerre, meraq kerdê. Vatê hele zerre di çiçî esto.

paştîserakerde/ê *Nn.* Kokra akerde/ê, têtewr akerde/ê, pak akerde/ê, heme akerde/ê, pêro akerde/ê, heta pey akerde/ê. Çîyo ki paştî ser akerdeyo, qirtikên bo jî nêgêrîyayo. *Tr. Ardına kadar açık olan.* Ez şîya ki kîberê ci yo paştîserakerde û bixwu jî zêdê paronan a ûja di vekewto.

paştî ser akerde bîyayeni *f. M.* Paştî ser akerde bîyayîş. Peyser akerde bîyayeni, hettanî peynî akerde bîyayeni, têtewr akerde bîyayeni, seranser akerde bîyayeni. *Tr. Ardına kadar açık olmak.* Maya pitekî, qandê serşoyê ci, paştî ser akerde kerd bî.

paştî ser akerdeni *f. M.* Paştî ser akerdiş. Têtewr akerde bîyayeni, pak akerde bîyayeni, hettanî peynî akerdeni, akerde bîyayeni, qe diremên jî girote nêbîyayeni, pêro akerde bîyayeni, pêroy akerdiş. *Tr. Ardına kadar açmak, ardına kadar açık olmak.* Mi kîber paştî ser akerd bî, hewa guvayê, honik bî, labelê şima tenya çinêbî.

paştîserbîyaye/ê *N.* Vera paştî bîyaye/ê. Çî/keso ki şekil û bîçimo ki paştî ser o, heta kiştda paştî yo, vera pey o. *Tr. Sırt/arka üstü olan, bel üstü olan.* Hele finên bewnê, o bizêko paştîser bîyaye, çîyên nêbo?

paştî ser bîyayeni *f. M.* Paştî ser bîyayîş. Bîyayîşê kes û çîyan paştî ser bîyayeni, paştî ser derg bîyayeni, paştî ser vekewteni, paştî ser rakewteni, paştî ser muamele kerdeni yan jî bîyayeni ûzn. *Tr. Sırt üstü olmak.* Vanê, paştî ser emelet bîyo.

paştîserdergbîyaye/ê *N.* Paştîserkewte/ê, paştîservekewte/ê, mîyanîserdergbîyaye/ê, mîyanîserkewte/ê, mîyanîservekewte/ê. Kes/çîyo ki; paştî ser derg bîyo, paştîya xwu bi erd o disknaya û derg bîyo, paştîya xwu naya bi erdo û derg bîyo. *Tr. Sırt üstü uzanan.* Şorî ê kesê paştîserdergbîyayî aya ki, wa werzo, saeta ci ya xebati amêya.

paştî ser dergbîyayeni *f. M.* Paştî ser dergbîyayîş. Paştî ser kewteni, paştî ser vekewteni, mîyanî ser dergbîyayeni, mîyanî ser kewteni, mîyanî ser vekewteni. Paştîya xwu bi erd o nayen a derg bîyayeni, paştîya xwu erd o disknayen a derg bîyayeni. *Tr. Bel/sırt üstü uzanmak.* Kes do paştî ser derg nêbo. Çunkî kes xwureno.

paştî serey 1. *Nm.* Paştî ser bîyayeni, vera pey bîyayeni, hetê paştîya bîyayeni, meş û şîyayîşê ci vera peynî bîyayeni. *Tr. Sırt/bel üstü olmak, geriye doğru gidişi ifade eder.* Mi ne paştî sereya ci, ne jî verî sereya ci ecibnê. 2. *Nm.* Paştîser bîyayeni, têtewr akerde/abîyaye bîyayeni, kok ra akerde/ê bîyayeni, seranser akerde/ê bîyayeni. *Tr. Ardına kadar, sonuna kadar, tümden açık olma.* Akerde bîyayîşê ci yê paştîserey di çiçî esto ki, şima winî qarşû vijênê?

paştîserkewte/ê 1. *N.* Mîyanîser kewte/ê. Kes/çîyo ki; paştî ser gunayo erro, paştî ser ameyo war, paştî ser gunayo cêr ro, paştîya ci amêya war ro, mîyanî ser gunayo erro. *Tr. Sırt üstü düşen, sırtı yere gelmek suretiyle düşmüş olan, kötü düşen, yukarıdan bel üstü düşen.* Vanê o qeçeko paştîser kewte nêreyayo, merdo. 2. *Nn.* Paştîser dergbîyaye. Ez ba, ez nêveyena ê kesdê paştîser kewtî. Guna yo.

paştî ser kewteni 1. *f. M.* Paştîserkewtiş. Paştî ser errogunayeni, peynî ser kewteni, peynî/paştî ser war ro gunayeni, paştî ser cêr ro gunayeni. *Tr. Sırt/bel üstü yere gelmek/düşmek.* Cor ra guna erro, hema senîn guna erro? Willi mi dî paştî ser kewt. 2. *f. M.* Paştîserkewtiş. *Bw.* Paştî ser dergbîyayeni. Ez paştî ser kewt bîya. Nîno mi vîrî ki înan ez çiwext werzanaya.

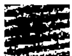
paştîserviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a paştî ser fineyayo, kiştda mîyanî ser fineyayo, pîs fineyayo. *Tr. Sırt/bel üstü düşürülen, kötü düşürülen.* Ez do deha senîn ê kesdê paştîser fineyayî ra nê hesabî pers kera?

paştî ser visteni *f. M.* Paştî ser vistiş. Mîyanî ser visteni, xirab (pîs) kewteni, bi şikildê mîyane errogunayîş a war ardeni, cêr visteni. *Tr. Sırt/bel üstü düşürmek, sırtı yere kötü düşürmek.* Eger to paştî ser bivistayê, mi çimî di ki beqa nêkerdê. Xeyrê Ellahî ki qeni ser ame war.

paştî ver *Nn.* Çî û kesê kesî yê ki wihêrandê ci rê peynî ra ci rê benê sersûnîy. û mojneyênê (ki kesê bînîy nînan ra bianci yê, bitersê û bi no şekla ci rê sersûnîy bê), nênimênê. Kes û çîyê însanan ê ki mojneyê kesandê bînan ki ci rê sersûnîy bê, ci mehfeze kerê, ci rê bibê sitarnokîy, ci rê bibê beşirnokî, ci rê bibê mehfezekarîy. *Tr. Koruyucu olan ve arkadan takılan çeşitli takılardır. Bunlar, koruyucu oldukları için saklanmaz, gösterilir ki caydırıcı olsunlar.* Paştîverîy do biasê ki, dişmenan û çimînokan bitersanê.[1]

paştpiştik/i *N.* Peyanver/i, cêrancor/i. Çî/keso ki; paştîya ci şîya vernî û vernîya ci jî şîya peynî (gereg ki tersê ney bîyayê), cêrê ci şîyo cor û corê ci jî ameyo cêr; wina ters virazîyayo/bîyo. *Tr. Ters olan, ters bir şekilde gerçekleşen; önü arkaya ve arkası da öne gelecek şekilde meydana gelen.* Mi va beno ki raşt o, ti nêvanê ki paştpiştikî ameyo. Ez qayîl nêbîya paştpiştik bo.

paştpiştikî *Nn.* Cêrancorî. Serê ci bin, binê ci ser amîyayeni, peyanver bîyayeni, verê ci vera pey, peyê ci jî vera ver bîyayeni. *Tr. Ters olmak. Önü arkaya ve arkası da öne doğru ters bir şekil alması. Ön arkaya, arka da öne şekil almak.* Paştpiştikî mekerê de, senîn kenê winî bikerê.

paştpiştikîbîyaye/ê *N.* Peyanverbîyaye/ê. Çî/keso ki; peynîya ci amêya ver û vernîya ci jî amêya pey, cêrê ci şîyo cor û corê ci jî şîyo cêr; wina ters ameyo. *Tr. Ters gelen, ters gerçekleşen. Önü arkaya ve arkası da öne gelen. Aşağısı yukarıya ve yukarısı da aşağıya gelecek şekilde pozisyon alan.* Beynê mi nêwerdo ki şima bişê ê çîyê paştpiştikîbîyayî raşt kerê.

paştpiştikî bîyayeni *f. M.* Paştpiştikîbîyayîş. Peyanver bîyayeni, cêrancor bîyayeni, ters bîyayeni, ters meydan amîyayeni; cêrê ci cor û corê ci jî cêr amîyayeni, peyê ci ver û verê ci jî pey amîyayeni. Zêdê kesî nêamîyayeni. *Tr. Ters gerçekleşmek, ters oluşmak. Önü arkaya ve arkası da öne gelmek. Aşağısı yukarıya ve yukarısı da aşağıya gelmek.* Ez qayîl nêbîya paştpiştikî bo. Çunkî paştpiştikîyeyda ci di mi rê zirar esto, kar çinî yo.

paştpiştikîkerde/ê *N.* Cêrancorî kerde/ê, pe-

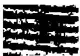
1 Paştîverîy mojneyênê. Çunkî sersûnê kesî yê. Noqra mûndîverîy nimênê. Çunkî mûndîverîy diligî di biqedr û biqîmet û vaydebar ê, tirênê. Qando ki, nêtirîyê nimê.

yanver kerde/ê, serûbinî kerde/ê, qulbe şaşkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni cêrancorî kerdo, peyanver kerdo, serûbinî kerdo, qulbeyê şaş kerdo, aqilê ci ci ser ra berdo. *Tr. Alt üst edilen, feleği/kıblesi şaşırılan, önü arkasına ve arkası da önüne çevrilen, kontrpiyede bırakılan, yönü şaşırtılan.* Qehrîya ci ra û wina va: Ti hewna hendê ê lajekdê paştpiştikîkerdî jî nêbenê.

paştpiştikî kerdeni *f. M.* Paştpiştikîkerdiş. Peyanver kerdeni, cêrancorî kerdeni, serûbinî kerdeni, qulbeyê ci şaş kerdeni, felegê ci şaş kerdeni, cêrê ci cor we corê ci jî cêr ardeni, verê ci pey û peynîya ci ver ardeni, heyatê ci ters açarnayeni. *Tr. Kıblesi/feleğini şaşırtmak, tersyüz etmek, kontrpiyede bırakmak.* Mi ti kerdê paştpiştikî, to qulbeyê xwu şaş kerd.

paştpiştikîyey *Nm.* Paştpiştikî bîyayeni, cêrancorey, cêrancorî bîyayeni. Verê xwu vinî kerdeni, vernî pey û peynî jî ver amîyayeni, ters bîyayeni, serûbinî bîyayeni. *Tr. Önü arkaya, arkası da öne doğrulmak, şaşkınlık geçirmek, sersemleşmek, yönünü şaşırmak, ahmaklaşmak.* Eger to paştpiştikîyeya xwu fehm kerdayê, ti rezîldê alemî nêbîyê.

paşwerd *Nn.* Pişotî, pişwerd, dafik. Çî/şamîya ki; nanwerdenî ya tepîya manena. *Tr. Yemek artığı, arta kalan yemek.* Ez bîya mihtacê paşwerddê şima, şima o jî mi rê zaf dî.

paşwerdane *Nn.* Pişotîyane, pişwerdane, dafikane. Zêdê paşwerdî ya, zêdê pişotî ya, ze pişotî, ze paşwerd, ze pişwer, bi paşwerdan mendeni, wesfê paşwerdan tey bîyayeni. *Tr. Artık gibi.* Şima do nêardayê paşwerdane ci vero nêronayê. O meyman bî.

paşwerdaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û mêl û fêlandê xwu di paşwerdane bîyayeni, paşwerane bîyayeni. *Tr. Artık gibi davranmak.* Mi rê ki paşwerdaneya ci xirabi nîya.

paşwerdey *Nm.* Pişotîyey, pişwerdey, dafikey. Paşwerd bîyayeni. Nan û şimîyê werokan o ki, înan ra mendo, bîyo pişotî, a o werd û şimî bîyayeni, wesfê nê werd û şimîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Artık olmak, arta kalan olmak, bakiye kalan.* Ez a kena paşwerdeyda ci ser o xebatên bikera.

pata 1. *Nn.* Qayîm, qayîmey, jew, fit, fitey, jewane, jewaney, zêpê. Fit bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, hendê pê bîyayeni. *Tr. Beraber, beraberlik, eşit, eşitlik, pata.* Kay di ma pata bî, ma kay verdê. 2. *Nm.* Mermîyê teqteqokan, mermîyê tifingandê kayekînoyan. *Tr. Oyuncak tabancaların oyuncak veya basit mermileri.* Pata gunê bî ci çim ro. Çim bî kor.

patabîyaye/ê *N.* Fîtbîyaye/ê, zêdê hembazdê xwu bîyaye/ê, hendê hembazdê xwu bîyaye/ê. Kayên di, qerezên di, pêverikên di, pêşberikên di kişta kabokan a Kes/çîyo ki; hendê hembazdê xwu yo, bi hembazdê xwu ya jew o. *Tr. Bir oyun/yarışmada bir maç/müsabakada puan veya skor olarak karşı takımla eşitlenen.* To do cadê patabîyayî di kay verdayê ki, o biteqayê.

pata bîyayeni *f. M.* Patabîyayîş. Qayîmey, qayîm bîyayeni, fitey, fit bîyayeni, zêdê pêyey, zêdê pê bîyayeni, jewaney, jewane bîyayeni, hendê pêyey, hendê pê bîyayeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di kabokê kaygeran hendê pê bîyayeni, jew bîyayeni. *Tr. Bir oyun/yarışmada bir nüsabakada skorun eşitlenmesi.* Pata bîyayeni şertê qedînayeni bî. Çunkî ma winî vat bî.

patakerde/ê *N.* Fîtkerde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên kayên di, pêverikên di, qerezên di kişta kabokan a, kişta sebirî ya kerdo hendê pê, pêdi kerdo jew. *Tr. Bir oyun/yarışmada, bir maçta skoru eşitlenen, fitleştirilen.* Şima nêşa ê eldê patakerdî ya tepîya qe kayên jî bigîro?

pata kerdeni *f. M.* Patakerdiş. Fît kerdeni. Kayên di, maçên di, pêverikên di, pêşberikên di, qerezên di peynî kewtena tepîya bi kesên a yan jî bi govilên a hendê pê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, pata mendeni, pêdi fit bîyayeni, jewane bîyayeni. *Tr. Bir maç/oyunda, bir müsabakada karşı kişi veya takımla geriden gelip eşitlenmek, yenişememek, fit olmak.* Ki mi pata nêkerdê, ey do ez reklam kerdayê. Çunkî reklamkarêndo bêter o!

patamende/ê *N.* Fîtmende/ê, fitbîyaye/ê. Çî/keso ki kayên di, qerezên di, pêşberikên di, pêverikên di kişta kabokan a, kişta puanan a, kişta sebiran a, bi hembazdê xwu ya zêdê pê mendo, hendê pê mendo, bîyo jew yan jî jewane. *Tr. Bir oyunda, bir maç/yarışmada karşıdaki kişi veya takımla yenişemeyen, eşit kalan.* Kaygero patamende çi zano hendayên rika xwu bi kesî yo kero!

pata mendeni *f. M.* Patamendiş. Jewane mendeni, fit bîyayeni, fit mendeni, zêdê pê mendeni, zêpê mendeni, ne serkewteni, ne jî bin di mendeni, hendê pê mendeni. *Tr. Pata kalmak, berabere kalmak, yenişememek.* Ma hîrê finîy kay kerd, hîrê heme finan di jî ma pata mendîy.

patata *Nk. Nm.* Qartoli, patiki. Bolekê ci "patatey" ê. *Tr. Patates.* Bi patatayên a şamî nêvirazêna.

pate/ê *N.* Pajkerde/ê, pajnaye/ê, pajîyaye/ê, pajbîyaye/ê. Çîyo ki pajikê ci yo barî ser ra

pajîyayo, çîyo ki bi yardimdê patokên a, teritokên a ser ra pajikê ci wedarîyayo. *Tr. Soyunuk, soyulan.* Xeyarêndo pate bidi bi ci, xatirê ey jî xwu vîra nêkeno.

pateni *f. M.* Patiş. Paj kerdeni, pajiteni, pajnayeni. Çîyanê bipajikan, çîyê zêdê engûr û şamik û kartolan qalikê ci barî yo, înan paj kerdeni, qaşikê ci yê barî ser ra wedardeni. *Tr. İnce kabuklu şeyleri soymak.* Patatey mi patîy, ti jî ma rê sûr ki.[1]

paterde/ê *N.* Çîyo ki; bi ci ya çîyên terîyayo, bi ci ya çîyêndo qaşikin, perrin, pajikin terîyayo. *Tr. Soyan/muş, soyulan/soyulmuş.* Patatey, paterdey bî.

paterdeni *f. M.* Paterdiş. *Tr. Soymak.* Patatan paterden, karê min o.

patik *Nn.* Çemçe, çomçe. Çîyo asinîn o ki, kes pa şamîyanê awikinan dekeno tebaxan mîyan. *Tr. Kepçe, çömçe.* Patikî bîyarê ki, ma şêligî rê şamî dekerê.

patiki *Nk. Nm. Bw.* Patata. Bi patikên û bi şamikên û bi îsotên û bi pîyazên a şamî virazêna. Wexta beno "Tirşê patatan û şamikan û pîyazî û îsotan"

patikîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Patata. Bi patikan a kerd ki tirşik virazo, bes nêkerdîy, mend.

patîla vaşî *Nk. Nm.* Rêzila vaşan a ki *Tr. Hayvanlar için bir adet küçük ot balyası.* Şirê Cayê Vaşî[2] ra, heywanan rê da vîstê patîlî biherînê.

patîli *Zîr. Nm.* Girze, patîlîy. Vaşo ki pêya bestîyayo û bîyo zêdê rêzilên ki zimistanî bideyo dewaran. Bolkî bi şikildê zafamoreyda ci ya vajêna. *Kur. Rîsî. Tr. Balya.* Patîla ki şima viraşti bî, ma dê dewardê şima.

patîlîy *Zîr. Nb. Bw.* Patîli. Wesarî dewijîy heywanan rê patîlîy virazenê. Çunkî zimistanî heywanan rê alaf lazim o.

patok/i *N.* Pajok/i. Kes/çîyo ki; çîyên pajeno, çîyanê pajikinan pajeno. *Tr. Soyacak. İnce kabuklu (soğan, domates, salatalık vs.) maddeleri soyan veya soyulmasına yarayan.* Patokê ci bibîyayê, wina nêherimîyayê.

patokey *Nm.* Pajokey. Pajok/i bîyayeni, patok/i bîyayeni, ser o wesfê patokan/pajokan bîyayeni, karê patişî kerdeni. *Tr. Soymak, soyucu olmak.* Mi patokeya ci nêrîdê ki, ez ci pa bida pateni?

patozi *Sn. Yûn. Nm.* Makînaya tenan a ki, sap û hebanê tenan bi rovitişî ya, bi tehniten a pêra abirnena. *Tr. Patoz.* Ez bol patozi ser o gurweyaya. Kûlikê ci bol o.

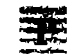
patozi ro dayeni *Zîr. f. M.* Patozirodayîş. Teneyan (xelle, mercû, kuşni, misrî ûzn.) patozi eşteni, patozi ro dayeni, patozi di werdî werdî kerdeni. *Tr. Patoza vurmak/atmak.* Ma do ewro xellî, meşti jî mercûyan patozi ro dê.

patozrodaye/ê *Zîr. N.* Çî/teneyo ki deyayo patozi ro, erzîyayo patozi mîyan ki patozi ci werdî werdî kero ki kes bişo bi vaydayen a nînan pêra abirno. *Tr. Patoza vurulan/atılan hububat (tahıl.)* Xelledê şima yê patozrodayî ra çend timinîy vijîya?

patreşki *An. Nm.* Talaxi, silperzi, silpezi, selpezi, sîlperi, helpezi, serpezi. *Tr. Dalak.* Patreşka ci hîle giroto. O do emelet bo.

pavinderde/ê *N.* Pavinderîyaye/ê. Çî/keso ki; pa vinderdo, pa vinderîyayo, bi ci ya vinderîyayo, ci rê bîyo amoşkar. *Tr. Durucu, durdurucu, durduran, teskin eden, sakinleştiren, teskin edici, teskin eden, durma aracı, durma aleti.* Eger pavinderde çinêbîyayê, ez texmîn nêkena o bêar vinderdayê.

pavinderdeni *f. M.* Pavinderdiş. Pa vinderîyayeni, bi ci ya vinderdeni yan jî vinderîyayeni, pey amoş bîyayeni, pa tesellî bîyayeni. *Tr. Kendisiyle durmak, kendiyle teskin olmak, kendisiyle sakinleşmek.* Keyneki xwu rê pa vinderdi bî. Şima çirê ci dest ra giroti?

pavinderîyayeni *f. M.* Pavinderîyayîş. Pavinderdeni, rindey û hewlîneya ci kesî resayeni, kar û gurwanê kesî vînayeni, kesî rê vinderîyayeni, yar û yarmetê kesî bîyayeni, wexto ki karêndê jewî biqewimîyo, ê karî veteni, kerdeni. *Tr. Yardımı dokunmak, iş çıkarmak/görmek, gerektiğinde iş yapabilmek. Bu durum, hem kötülük içindir* (Nê la, xwu rê bi ma ya vinderêno.), *hem de iyilik içindir* (Ma rê tim jî vinderêno.) Mêrdekî ya karên beno. Kes pa vinderêno.

pavindernaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi ci ya vindarnayo, pa amoş kerdo, pa tesellî kerdo, pa livê ci qedînayo. *Tr. Durmasına sebep olan, kendisiyle teskin edilen/teselli edilen, kendisiyle ikna edilen.* Ez a kena ê kesdê pavindarnayî ser o palikêr ba.

pavindernayeni *f. M.* Pavindarnayîş. Pa amoş kerdeni, pa tesellî kerdeni, pa kesên yan jî çîyên vindarnayeni yan jî livê ci qedînayeni. *Tr. Ken-*

---

1 Mersela serê porteqalan qalik o, cora tîyayê ci qaş beno. Labelê mîyan di, qalikî bin di jî serê ci pajik o, cora pajêno. Fina Mesela şitli pajêna, labelê dari qaş bena (qaşêna).

2 Cayê Vaşî: Suwêreg di cayê patîla vaşrotişî.

disiyle durdurmak/ikna etmek. Mi pa vindarna, înan ame rêxi dekerdi mîyan û fina xaripna.

paw *Nn.* Mîzan, pawik, peymitik. Babetên terazî yo. Çîyo ki, kes pa çîyan peymeno. *Tr. Ölçü, ölçek*. Hettanî paw nêro, ez qethan çîyên nêdana înan. Çunkî ez Ellahî ra tersena.

pawij *Nn. Bw.* Şekal. Eger ki qewetê kesî bibo, kes do xwu rê pawijê giran û nermekîy biherîno. Çunkî ma hend lordîy nîyê.

pawijîy *Nb. Bw.* Şekal. Mêrdekî xwu rê citeyên pawijîy qandê serşogey, citeyên pawijîy qandê teberî, citeyên pawijîy jî qandê zerrî herînay.

pawite/ê *N.* Pawok/i. Çî/keso ki; o yo paweno, o yo raya çîyên yan jî kesên paweno, o yo qandê coy vindeno. *Tr. Bekleyen, duran*. Ez çi çaxrayo ûja di pawite bîya, ti zanê?

pawiten dayeni *f. M.* Pawitendayîş. Vindardeni, vindarnayeni. *Tr. Bekletmek, durdurtmak*. Mêrdekî ecele kerdê, fina mi dirê saetîy da pawiteni.

pawiteni *f. M.* Pawitiş. Pawokê/a ci bîyayeni, qandê beşirnayeni vero vinderdeni. *Kur. Sekinandin*. *Tr. Beklemek, gözcü olmak, korumak için bekçi olmak*. Ti yê garandê otobozan di pawenê, ez a jî erdan pawena.

pawîyaye/ê *N.* Pawite/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pawito, raya ci pawita, bîyo bendeyê ci. *Tr. Beklenen*. Ma yê nêqehrênê, hewna o keso pawîyaye yo qehrêno.

pawîyayeni *f. M.* Pawîyayîş. Pawite/ê bîyayeni, bendeyê ci bîyayeni, raya kesên yan jî çîyên pawite di bîyayeni. *Tr. Beklenmek, bir beklenti içinde olmak*. Eger bipawîyaya, ez wina berey nêkewna. Ti yê çirê berey yenê?

pawok/i 1. *N.* Kizîr/i, pawik/i, pawib/i, bende/ê, nobetdar/i, cerebber/i, çimçarnok/i, çimdar/i, qewas/i, bekçî. Kes/çîyo ki; çîyên paweno, karê pawitişî keno. *Kur. Pawan; hêvîdar, bendewar*. *Tr. Bekçi, bekleyen, beklentisi olan, nazar eden, gözetleyen*. Ez pawokê ci bîya. Labelê ey nêzanayê ki ez a pawokê ci. 2. *N.* Çîyo ki keso paweno, waştenîya kesî ya ki keso raya ci paweno ki bibo. *Tr. Beklenti*. Pawokê mi ci ra çinî yo.

pawokane *Nn.* Kizîrane, pawikane, pawibane, bendeyane, nobetdarane, cerebberane, çimçarnokane, çimdarane, qewasane, bekçîyane. Zêdê pawokan a, bi pawokan mendeni, wesfê kizîran û çimdaran tey bîyayeni, ze ki bipawo. *Tr. Beklercesine, nazar edenler gibi, olmak, beklenti içinde olanlar gibi*. Ez winîyaya o yo aja di pawokane vindeno. Mi fehm nêkerd ki peynî ra çîyêndê ci mendo.

pawokaney *Nm.* Kizîraney, pawikaney, pawibaney, bendeyaney, nobetdaraney, cerebberaney, çimçarnokaney, çimdaraney, qewasaney, bekçîyaney. şekil û bîçim û fêl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pawokan bîyayeni, wesfê pawokan tey bîyayeni, ê ki pawenê zêdê înan bîyayeni, bi nînan mendeni. *Tr. Beklercesine bir eda içinde olmak*. Mi pawokaneya ci ferq nêkerdi.

pawokbîyaye/ê *N.* Kizîrbîyaye/ê, pawikbîyaye/ê, pawibbîyaye/ê, bendebîyaye/ê, nobetdarbîyaye/ê, cerebberbîyaye/ê, çimçarnokbîyaye/ê, çimdarbîyaye/ê, qewasbîyaye/ê, bekçîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo pawok, bîyo çimdar, o yo paweno. *Tr. Bekleyen, beklemekte olan, duran, durmakta olan*. Vanê o merdimo pawokê mi bîyaye, dîna saetî ya tepîya dayo piro û şîyo.

pawok bîyayeni *f. M.* Pawokbîyayîş. Kizîr/i bîyayeni, pawik/i bîyayeni, pawib/i bîyayeni, bende/ê bîyayeni, nobetdar/i bîyayeni, cerebber/i bîyayeni, çimçarnok/i bîyayeni, çimdar/i bîyayeni, qewas/i bîyayeni, bekçî bîyayeni, wesfê pawokan û cerebberan ci ser o bîyayeni, pawitiş, pawitiş di bîyayeni. *Tr. Beklemek, beklenti içinde olmak*. Di saetî yo ez aja di pawokê to bîya, ti nêyamêya.

pawokey *Nm.* Pawibey, pawib/i bîyayeni, pawitiş, pawok/i bîyayeni, pawik/i bîyayeni, çimdar/i bîyayeni, çîyên vero bîyayeni, qayteyê çîyên bîyayeni, bekçîna çîyên bîyayeni, cerebberey, kizîrey, çimçarnokey, bende bîyayeni. Waştenî bîyayeni, waştişî di bîyayeni, poseni. *Tr. Bekçilik yapmak, beklemek, gözetlemek, gözcülük. Beklentide olmak*. Pawokeya min û ê ey jew nîya.

pawokkerde/ê *N.* Kizîrkerde/ê, pawikkerde/ê, pawibkerde/ê, bendekerde/ê, nobetdarkerde/ê, cerebberkerde/ê, çimçarnokkerde/ê, çimdarkerde/ê, qewaskerde/ê, bekçîkerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni çîyên yan jî kesên vero vindarnayo û kerdo pawok, kerdo bekçî, kerdo çimdar. *Tr. Bekçi/nazır edilen, gözcü haline getirilen, nöbet tutturulan*. Merdimo pawokkerde, çi zano nêpawo û wezîfeyê xwu ca nêaro?

pawok kerdeni *f. M.* Pawokkerdiş. Kizîr kerdeni, pawik kerdeni, pawib kerdeni, bende kerdeni, nobetdar kerdeni, cerebber kerdeni, çimçarnok kerdeni, çimdar kerdeni, qewas kerdeni, bekçî kerdeni. Kesên yan jî çîyê, fina kesên yan jî çîyên vero vindarnayeni bekçî kerdeni, çimdar kerdeni, wezîfedara pawitişî kerdeni. *Tr. Birisi-*

ni veya bir şeyi bir şey veya kimseye önünde gözcü/bekçi etmek, bekleyen haline getirmek. Mi ti aja di kerdî pawok, to wezîfeyê xwu nêkerd. Ma do senîn ey rê bidê kerdiş?

pawokmende/ê *N.* Kizîrmende/ê, pawikmende/ê, pawibmende/ê, bendemende/ê, nobetdarmende/ê, cerebbermende/ê, çimçarnokmende/ê, çimdarmende/ê, qewasmende/ê, bekçîmende/ê. Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyên pawok mendo, ci rê bîyo bekçî, ci rê bîyo çimçarnok, ci rê bîyo bende, bîyo bendeyê ci. *Tr. Bekleşen, bekçi olan, bekçi veya gözcü durumda kalan.* To do ê merdimdê pawokmendî ser o derênik nêronayê.

pawok mendeni *f. M.* Pawokmendiş. Kizîr mendeni, pawik mendeni, pawib mendeni, bende mendeni, nobetdar mendeni, cerebber mendeni, çimçarnok mendeni, çimdar mendeni, qewas mendeni, bekçî mendeni. Qandê kar û gureweyên cayên di yan jî çîyên û kesên vero pawok mendeni, bekçî yan jî çimdar mendeni, wezîfeyê pawokan kerdeni. *Tr. Bekleyen olmak, bekçi olmak, beklenti içinde olmak, nazar etmek, gözcü kalmak.* Ki ez pawokê to nêmendayê, no hal mi sere di nêmendê.

paxa *Nm.* Kesa, keseki. Kesaya werdî, çîya ki kîberan pa kenê kilît yan jî pa akenê. *Tr. Kasa. Kapı kilit mekanizması.* Paxaya kîberî şikîyaya, ez a kena bivirna.

pay 1. *Nm. Bw.* Pari 1 û 2. Ey rê di pay, mi rê payên kewna. Çunkî pereyo ki ey dekerdo de, di qatê min o. 2. *An. Nm.* Payi. Lingi di gozeki ra hettanî seredê giştan. *Tr. Ayak.* Pay meki, pellixêno.

payan *Nn.* Binî, payande. Kişta pay, kişta lingan, kişta binî. *Tr. Ayak tarafı, en dip/en aşağı kısım/tarafları.* Ez payan di bîya, fina jî nobeti amê mi jî.

payande/ê 1. *N. Bw.* Payda. *Tr. Destek.* Ez, embazdê xwu rê bena payande. 2. *N.* Binpay/i. Çî/keso ki; jewî kerdo kişta lingan. *Tr. Ayak altı edilen, ayak kısmında olan.* Şima ez kerda payandeyê xwu. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî kesên kerdo binpay, kerdo estûni, kerdo dîregi, bi şikildê payên a (lingên a) sazîyayo. *Tr. Destek direği, isnad duvarı.* Mi di payandeyê mezbûtîy eştîy dêsî bin, înan barê ci wegirot.

payaney *Nm.* Binîyey, payandeyey, peyandeyey. Payan/i bîyayeni, binî di bîyayeni, ê kiştda binî bîyayeni, kişta lingan bîyayeni, en cêr di bîyayeni, tewro cêrên bîyayeni. *Tr. Dip/en aşağı taraflar olmak, ayak kısmı/tarafı olmak.* Payaneya min û seraneya ey jew a.

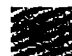
payanî *N.* Xwupay, peya. Keso ki xwupay şino, keso ki bi wesayîtên a nê, bi lingandê xwu ya şino. *Tr. Yayan.* Merdimo payanî do kotî hendê wesayîtî lez şiro?

payanîyey *Nm.* Payanî bîyayeni, xwupayey, xwupay bîyayeni, meşên di, ray şîyayenên di, bi lingandê xwu ya şîyayeni. *Tr. Yayan olmak, yürüyor olmak.* Sûkan di payanîyey kesî dest nêkewna, însanîy bîyê zêdê robotan, bi saet û deqeyênda bellîkerdê ya şin û yenê.

payanpay 1. *H. Nn.* Pay rê pay, bi payan a, pay rê fina bi pay a muamele kerdeni. *Tr. Ayak ayağa, ayakla girişmek.* Şima çirê zêdê dewaran a payanpay kewnê pê ki? Şima nêşenê bi qisan a derdê xwu çareser kerê? 2. *Nn.* Pêpeyo, peyanpey. Hema pêdima, lingên yan jî payên pêdima, pêra bol nezdî. *Tr. Çok yakın, bir adımla yakın olmak, ayakları birbirine değiyor olmak.* Ma payanpay (zêdê peyanpey a, labelê na vajeki peyanpey ra nê, pay ra yena) rayo şîyê, finêra marên ma mabeyn ra şî.

payanverkerde/ê *N.* Payanvernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên kerdo xwu payan ver û dayo piro, şanayo xwu payan ver, bi payan a kewto ser, bi payan a henciqnayo. *Tr. Tekmelenen/miş, linç edilen/miş, paymal edilen/miş.* Kesî o hîlekar, finên payanver kerdayê zerrîya ma do honiki bîyayê.

payan ver kerdeni *f. M.* Payanverkerdiş. Payan ver nayeni. Bi payan a pirodayeni, bi payan a ser kewteni, bi payan a henciqnayeni. *Tr. Ayaklar altına almak, linç etmek, paymal etmek.* Boka ez nêşira. Eger ez şira, ez do ey payan ver kera.

payanverşanaye/ê *N.* Linganverşanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şanayo xwu payan ver, bi payan a dayo piro, bi payan a kewto ser, bi payan a henciqneyayo. *Tr. Tekmelenen, linç edilen, paymal edilen.* Eger merdimo payanver şanaye jî deha ar nêkero, ma kam do ar bikero?

payan ver şanayeni *f. M.* Payanverşanayîş. Lingan ver şanayeni. Kesên yan jî çîyên xwu payan ver şanayeni, bi payan a pirodayeni, bi payanan ser kewteni, bi payan a henciqnayeni. *Tr. Ayak altına almak, tekmelemek, linç etmek, paymal etmek.* Mi pêro finêra, şanay payandê xwu ver û mi ramitîy û berdîy eştîy çali.

payanverşîyaye/ê *Zv. N.* Linganverşîyaye/ê, niganverşîyaye/ê, paymalbîyaye/ê, binpaybîyaye/ê, henciqîyaye/ê, pelisîyaye/ê, pelixîyaye/ê. Kes/çîyo ki; payan ver şîyo, lingan ver şîyo. Kes/çîyo ki; qerebalixey ra, zirardê şêney ra ti vanê beno ki henciqîyayo, bîyo binpay, bîyo

paymal. *Tr. Ayaklar altında ezilen, kalabalığın şiddetinden dolayı paymal olan.* Merdimo payanver şîyaye, hewadeyayo nêweşxane. Qeçê mazûbanî, bîşewka payan ver şî.

payawî *Zîr. Nm.* Peyawî. Awa erdan a ki, verdeyêna erdan û xetan ser û peynî di erd û xetan mîyan di manena. *Tr. Ayak suyu. Tarlalarda çıkarılması gereken tarlaya zararlı olan su.* Awdankarî va: Gereg ki ma payawîyeri, erdî mîyan ra vejê. Eger ma nêvejê, a do qezencî biveşno.

paybend/i 1. *N.* Paybende/ê, paybest/i, paybeste/ê, paybestok/i, paybendok/i, linggirêdaye/ê. O/çîyo ki; linga ci girêdeyaya, payê ci bestê yê. *Tr. Ayakları bağlı olan.* Merdimêndo mîyandê keyî ra paybend o. Ez do ey rê se vaja ki!? 2. *Zv. N.* Paybende/ê, paybend/i, paybendok/i, paybestok/i. O/çîyo ki; beno sebebê rindey nêkerdenda kesî, kesî rê beno manî, kesî vindarneno, kesî ca verdano. *Tr. Engel, mani.* Paybendê min o. Çiwext ki ez kena karên bikera, o do bêro nêverdo ki bikera.

paybend 1. *Teks. Nn.* Layê lingan, layo ki pa linganê heywanan yan jî însana girêdanê. Layo ki pa çî û kes girêdeyêno. *Tr. Ayak bağı, ayak bağlayıcı. Kişi veya hayvanları kayıt altına alan ip/bağ. Rabıta, pranga, ayakları bağlayan ip.* Paybendê ci, ci ra reyayo, parone bîyo vinî. 2. *Teks. Nn.* Sewlbend, paybendok, paybestok, layê sewlan, layê postalan, layê qundiran. Layo ki kes pa sewl û postal û qondiran û çîyanê zêdê nînan girêdano ki, kesî lingî ra nêvijîyê, kesî lingan ra nêkewê. *Tr. Ayakakbı bağı.* Paybendê sewlandê mi qetqetok bî, rew visîya. Mi rê jewêndê metînî bidi.

paybendane 1. *Nn.* Paybestane. Zêdê paybestan a, wesfê paybestan tey bîyayeni, bi paybestan a mendeni. Kes/çîyo ki; lingan ra girêdeyayo, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan tey di bîyayeni. *Tr. Ayakları bağlı olanlar gibi olmak.* Mi rê jî paybendane ame. Ez winîyaya kesê lingi piro nêdanê, mi hesê xwu nêkerd. 2. *Nn.* Paybestokane. Çî/keso ki; linganê kesî girêdano, beno sebebê karûgurwe nêkerdişî, beno manîyê çî û kesan. *Tr. Ayak bağı olan gibi, mani olanlar gibi.* Eger mi rê paybendane nêyameyê, mi nêvatê.

paybendeni 1. *Nm.* Paybestiş, pay girêdayeni, lingîy girêdayeni, ling girêdayeni, girêdayeni, êsîr kerdeni, tepişteni. *Tr. Ayak bağlamak, tutsak/esir etmek, yakalamak.* To çiwext payê ci bendîy? 2. *Nm.* Paybendokey, paybestokey, qeyd bîyayeni, derdest/i bîyayeni. Paybend/i bîyayeni, girêdeyayeni, ling girêdeyayeni, ling girêdeye/ê bîyayeni, bestîyayeni, bendîyayeni, tepişte/ê bîyayeni. *Tr. Kayıt altına alınmak, tutuklanmak, ayaklarından bağlanmak, esir edilmek, esarete girmek.* Bi mi ki, paybendena ci di serrîy ramitîy. 3. *Nm.* Layê lingan bîyayeni, manîyê xeyr û hesenatî bîyayeni, manîyê kerdişan bîyayeni. Çîyo ki: kes qayîlo bikero, ê çî rê manî bîyayeni. *Tr. Yapılmak istenen iş ve eylemlere engel olmak.* A roji, ti bîyê paybendê mi. Eger a roji paybendenênda mi çinêbîyayê, mi do bikerdayê.

paybendey 1. *Nm.* Paybend/i bîyayeni, paybestey, paybest/i bîyayeni, paybestokey, paybendokey, paybeste/ê bîyayeni, ling girêdeyayeni, lingê ci girêdîyayeni, êsîr/i bîyayeni, êsîrey, tepişte/ê bîyayeni, qeyd bîyayeni. *Tr. Bağlanmak, tutulmak, esir olmak, esaret, kayıt altına alınmak.* Paybendeya ci, do ci rê bol zirar bido. 2. *Teks. Nm.* Paybestokey, paybendokey. Layê lingan bîyayeni, layê girêdeyayenda lingan bîyayeni. *Tr. Ayaklar için ip/bağ olmak.* Paybendeya ci do besi nêkero. 3. *Nm.* Paybestokey, paybendokey. Manîyê hewlînda kesî bîyayeni, sebebê rindey nêkerdenda kesan bîyayeni, sebebê nêkerdenda çîyandê weşan bîyayeni. *Tr. Hayırlı işlerin yapılmasına engel olmak, ayak bağı olmak.* Me bê paybendê ma, paybendey guna yo.

paybest/i 1. *N.* Paybeste/ê, paybend/i, peybende/ê, paybendok/i, êsîr/i, girêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; linga ci girêdeyaya, girêdeyayo, bi çîyên a, bi jewî ya girêdeyayo, bîyo êsîr. *Tr. Esir, bağlı, ayağı bağlı, bağlanan, esarete alınan, kayıt altına alınan.* Eger ti merdimdê paybestî ra gazincîyayê, xwura to xeta kerdo. 2. *N.* Mihîn/i, esas/i, çîyo/a esîl/i. Çîyo ki girêdeyayo û deha cayê ci nêluweno, bîyo ze estûni. *Tr. Temel esas, asıl, sütun.* No, paybest o. Şima nêşenê qarişê ney bê, eger şima şenê çînay ser o vinderê. 3. *N.* Paybend/i, paybeste/ê. Çî/keso ki; payan pa girêdanê, kesan yan jî çîyan pa girêdanê, bestenê, bendên erzenê bi ci. *Tr. Ayak bağı.* No lajek, hergi ca di, mi rê beno paybest.

paybestane *Nn.* Ez qayîl nêbîya mi het di paybestane vindero. Çunkî hergi karûgurwedê mi di paybestê mi bî.

paybeste *Nn.* Paybende, paybest, paybend, paybendok, paybestok. O/çîyo ki; lingan girêdano, kes pey girêdeyêno, livê kesî pey vinderêno. *Tr. Ayak bağı, engel.* Paybestê ci, ci rê tim hadire yo.

paybeste/ê *N.* Paypişte/ê, linggirêdaye/ê, êsîr/i, paygirêdaye/ê. O/çîyo ki lingê ci girêdeyayê, gêrîyayo qeydî bin. *Tr. Ayakları bağlı, esir, bağlı, kayıtlı, tutsak.* Merdimdê pay bestîra nêhfên nîno.

pay besteni 1. *f. M.* Paybestiş. Paybestokey, paybendeni, paybendokey, ling girêdayeni, ci rê manî bîyayeni, lingi girêdeyayeni. *Tr. Ayak bağlamak, mani olmak, mani olunmak, engel olmak, ayak bağı olmak, bağlanmak.* Pay besteni rindi nîya. Eger kes nêşeno ci rê yarmet bo, qenê kes do paya ci nêbesto. 2. *f. M.* Paybestiş. Paybestokey, pay bendeni, paybendokey, pay pişteni, lingi girêdayeni, êsîrey, êsîr bîyayeni, tepişteni, derdest kerdeni, bi linganan girêdayeni, qeyd kerdeni. *Tr. Tutsaklık, esirlik, tutukluluk, tutuklamak, yakalamak, kayıtlılık, elini ayağını bağlamak, kaydetmek, kayıt altına almak.* Şima do çiwext bi paya bibestê?

paybestenî 1. *Nm.* Paybestiş, paybestokey, paybendenî, paybendokey, lingi girêdayîş. Kesên yan jî çîyên bêliv kerdiş, êsîr kerdeni, nêşeyê karûgurweyan kerdeni, ci rê manî bîyayeni, sebebê nêkerdişdê çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Ayak bağı olmak, ayak bağlamak, engel/mani olmak.* Eger tey paybendenî bibîyayê, wina awan nêbîyê. Dêmax kî tey paybendî çinî ya.

paybestenîyane *Nn.* Ze ki tey paybendenî bibo, ze ki tey êsîrey bibo, ze ki mîyan di manî bîyayeni bibo, zêdê paybendan an. *Tr. Ayak bağı olanlar gibi, mani olanlar gibi olmak.* Boka ti aja di paybendenîyane nêronîştê?

paybestenîyey *Nm.* Paybendenî bîyayeni, meydan amîyayena paybendenî, wesfê paybendî bîyayeni, êsîr bîyayeni, tehsîl bîyayena paybendenî. *Tr. Ayak bağı olma, engelleme.* Ez paybendenîyeyda ci ra bol tersaya, axirî ki zêdê mi nêvijîya.

paybestey *Nm.* Paybestîni, paybestîney, paybendey, paybende, paybendokey, paybestokey. O/çîyo ki lingê ci girêdeyayê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ayak bağı olmak, engelleyici olmak.* Paybesteyda ci ra metersi, o tim hadire o. 2. *Nm.* Paybestîni, paybestîney, paypişteyey, linggirêdayey, êsîrey, paygirêdayey. O/çîyo ki; lingê ci girêdeyayê, gêrîyayo qeydî bin; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ayakları bağlı olmak, bağlı/esir olmak, kayıtlı/tutsak olmak.* Merdimdê paybestî ra nêhfên nîno. Çunkî paybesteyey di xeyrên çinî yo.

paybestokey *Nm.* Paybesteni, paybestok bîyayeni, êsîrey, êsîr bîyayeni, tepişteni, tepêşîyaye bîyayeni, derdestey, derdest bîyayeni, qeyd bîyayeni, qeyd kerdeni, qeydkerde bîyayeni, lingan ra girêdaye bîyayeni, lingi girêdeyayeni. *Tr. Tutsaklılık, ayağı bağlı olmak, bağlılık, esirlik, esaret, tutukluluk.* Şima key kaybestokeya ci dî?

paybîyaye/ê 1. *N.* Paymalbîyaye/ê. Keso ki; bi payan a deyayo piro û erzîyayo lingan bin û bi no şekila hinciqîyayo. *Tr. Ayaklar altına alınarak ezilen/miş, linç edilen/miş.* Merdimo paybîyaye, eger bêar nêbo, fina eynî çî ra pay nêbeno. 2. *N.* Çîyo (zv.) ki bi payan a dewisîyayo û bi no şekila jî şidîyayo. *Tr. Üstüne çıkılıp sıkıştırılan ve sağlamlaştırılan.* Şeleyo paykerde do ata nata nêdîmdeyo.

pay bîyayeni 1. *f. M.* Paybîyayîş, paymal bîyayeni. Lingan bin di henciqîyayeni, bi payan a yan jî bi lingan a ser kewîyayeni, rind û rind henciqîyayeni. *Tr. Paymal edilmek, ayaklar altında ezilmek.* Ellah nêkero ki ez finên cayên di pay ba, ez deha nêşena aja di vindera. 2. *f. M.* Paybîyayîş. Paymal bîyayeni. Bi payan a yan jî bi lingan a, bi serkewten a şidîyayeni, mezbût bîyayeni. *Tr. Ayaklarla üzerine çıkılarak sıkıştırılıp sağlamlaştırılmak.* Engûreri însanan rê va; Şima yê mi pay kenê, pay bîyayena mi di şîre esto. Labelê pay bîyayenda şima di şîret û lej esto.

payda *Nm.* Peyande, payande, payan, binî. Çî/keso ki; kiştda payi do, kişta lingan do, kişta binî do. *Tr. Payda, alt, alt tarafı, ayak tarafı, isnad duvarı.* 1/2 di payda 2 ya.

paydar/i 1. *N.* Payîdar/i, qaîm/i, payravinderde/ê, payovinderde/ê, payanser obîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewte nîyo û werişte yo. *Tr. Sabit, kaim, ayakta olan, yıkılmamış olan, dikili olan.* Wexto ez ûja ra abirîyaya, paydar bî, kewte nêbî. Qey jewî visto. 2. *Zv. N.* Payîdar/i, coydar/i, codar/i, heyatdar/i, weşe/ê. Çî/keso ki; hewna nêkewto û o yo xwu ser o, o yo coyêno. *Tr. Canlı/diri, yaşayan, ayakları üzerinde olan.* Ma bimerê jî qewm û ziwanê ma do paydar bo.

paydarey 1. *Nm.* Payîdarey. Paydar/i bîyayeni, lingan ser o bîyayeni, werişte/ê bîyayeni, nêkewte/ê bîyayeni, xwu ser o bîyayeni, pay ra vinderde/ê bîyayeni. *Tr. Ayakları üzerinde olmak, dik durmak, dikili durmak, dik ve sabit durmak.* Paydareya ci, ci nêreynena. Kotî nafê ci do ma reso? 2. *Nm.* Payîdarey, coyayeni. Paydar/i bîyayeni, heyatdar/i bîyayeni, weşe/ê bîyayeni, coy di bîyayeni, wesfê coydaran xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yaşamak, yaşama tutunmak,*

hayatdar olmak, ayakta olmak, kaim olmak, ayakları üzerinde olmak, canlılık. Paydareyda ci ra nêbîyayê, ma do qeçekandê ci ver bidayê. La ki o yo paydar.

paydûz/i *An. Tib. N.* Dûzdaban/i. O/çîyo ki; binê lingandê ci dûz o. *Tr. Düztaban.* Paydûz verî eskerey ra azade bîyê. Labelê nika vanê, wa bêro xizmetê peynîya ordî bikero.

paydûzey *Nm.* Dûzdabaney, bindê lingan ra dûz bîyayeni. *Tr. Düztabanlık.* Paydûzey di, meşî di, kes nêşeno lez ray şiro.

paye 1. *Nn.* Derece, meqam, ca. *Tr. Derece, makam, paye, kat, orun.* Payeyê mêrdekî pîl o, qij nîyo. Şima senîn mêrdekî sewlan vero danê ronişteni? 2. *Nn.* Fors, hewa, kebîreya ci. *Tr. Kibir, fiyaka, çalım.* No merdimo çi paye keno, kes payedê ci ra nêşeno ravêro.

paye bîyayeni *f. M.* Payebîyayîş. Paye deyayeni, pesnê ci deyayeni, wesfê ci deyayeni, bi qisan a, bi xelatên a ci rê payey deyayeni. *Tr. Övülmek, derecelendirilmek.* Mêrdek paye bî jî nêkewt şima çimî.

payedar/i *Nn.* Wahîrê/a payey, wahîrê/a derecey, wahîrê/a meqamî, wahîrê/a cayêndê vay. Kes/çîyo ki; paye giroto, bîyo wahîrê meqaman, dereceyê ci bîyo vêşî, bîyo qîmetdar. *Tr. Dereceli, makam sahibi, payeye sahip olan.* Merdimêndo payedar bî, şima ci vero qe nêweriştîy jî! 2. *N.* Kebîr/i, gird/i, wahîrê/a payey, forskar/i. Kes/çîyo ki; kesan rê forsîy keno, xwu gird vîneno, xwu rê derece û payey ronano. *Tr. Kendisini büyük gören, kendisine çeşitli, dereceler koyan, ululuk yapan, kibirlilik yapan, başkasına çalım ve fiyaka yapan kendisidiyle övünen.* Vanê filan merdim payedar o. Kes nêşeno hewadê ci ver ra şiro.

payedarey 1. *Nm.* Payedar/i bîyayeni, wahîrê/a deracan û meqaman bîyayeni, derece û meqamê ci bîyayeni, pa derece û meqamîy bîyayeni, wahîrê/a ca û meqamandê biqîmetan bîyayeni. *Tr. Derecelilik, makamlılık, derecesi çok olmak.* Kes do bi payedareyda nadinî ya nêfiro. Çunkî payedareya nadinî nê, payedareya adinî taw a. 2. *Nm.* Payedar/i bîyayeni, forskarey, forskar/i bîyayeni, wahîrê/a forsan bîyayeni, qure/ê bîyayeni, kebîrey, kebîr/i bîyayeni, bi xwu ya bol perrayeni. *Tr. Kibirlilik, fiyakalılık, başkalarına üstünlük taslamak, üzerinde üstünlük (derece, makam vb. büyüklük) bulunmak.* Eger ser o, tenekên jî boya payedarey bêro, însan ci ra îkrah keno.

payek/i *N.* Çilek/i, nefsok/i. O ki şalda şarî ser o pîzê xwu keno mird. *Tr. Başkalarının sofrasında karın doyuran kimse, pisboğaz.* Merdimo payek o. Ez bi ey a nêşina meymaney. Çunkî wextê nanî, o do kê şarî di vindero ro nanî. Ez kirê nêkena kê şarî di, wextê nanî vindera û çimanê xwu nanî vero pîs kera.

payekerde/ê *N.* Payebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên ci rê payey çînayê, ci rê derecey dayê, pesnê ci dayê. *Tr. Övülen, methedilen, derecelendirilen.* Mamosteyêndo payekerde yo. Cora rişîya şarîstan.

paye kerdeni *f. M.* Payekerdiş. Pesnanê xwu dayeni, wesfanê xwu dayeni, bi qisan an xwu gird kerdeni. *Tr. Övünmek, kendini methetmek.* O yo payey keno, forsdê ci ra keso nêşeno ravêro.

payekey *Nm.* Çilekey, nefsokey, şalda şarî ser o pîzê xwu mird kerdeni. *Tr. Başkalarının sofrasında karın doyurmak veya doyuran olmak, pisboğaz.* Payekey, çîyênda pîs a.

payeki *Nm. Bw.* Payçe 1. Payeka ci werdî û zaîfi bî, nêşa werzano. Cora bin di şikîyê.

payendan 1. *Nn.* Çîyo ki; kes sewlanê xwu, postalanê xwu nano ser, dekeno de. *Tr. Ayakkabılık.* Mi sewlê xwu dekerdîy payendanî û ze vijîyaya teber. Ez ameya ki sewlê mi tey çinî yê, qey tiritokên tiritê. 2. *Nn.* Çîyo ki; qandê lingan sernayenî virazîyayo. *Tr. Ayaklık. Ayak konulmak üzere demir veya tahtan yapılan özel bir malzeme.* Mi linga xwu nê payendanî ser ki, ez sewlbendê xwu bibesta, bêhemd firkên kewti mi mîyane.

payepîl/i *N.* Payegird/i. Keso ki; payeyê ci pîl o, gird o, vêşî yo, bol o, zaf o. Keso ki dereceyê ci gird o. Tersê ci, "payeqij" o yan jî "payewerdî" yo. *Tr. Derecesi büyük olan, ekabirden olan.* O merdimo ki şino payegird o.

payepîley *Nm.* Payegirdey. Payepîl/i bîyayeni, payegird/i bîyayeni, dereceyê ci pîl bîyayeni, raveyan ra bîyayeni. Tersê ci, "payeqijey" yan jî "payewerdîyey" a. *Tr. Derecesi büyük olmak, ekabirlik, ekabirden olmak, unvanı büyük olmak.* Jû cayan di payepîley nê, aqildarey gîrangîr a.

payeqij/i *N.* Payewerdî. Kes/çîyo ki; payeyê ci qij o, werdî yo, tayên o. Kes/çîyo ki; dereceyê ci qij o, werdî yo, tayên o, goreyê ê bînan kemî yo. *Tr. Derecesi, rütbesi düşük olan, küçük olan, diğerlerine göre daha az olan.* Merdimo payeqij, do merdimdê payepîlî vero werzo pay û ci rê hurmetmîr bo.

payeqijey *Nm.* Payewerdîyey. Payeqij/i bîyayeni, payewerdî bîyayeni, dereceyê ci werdî bîyayeni,

tayên bîyayeni, goreyê ê bînan dereceyê ci kemî bîyayeni. *Tr. Derecesi, rütbesi küçük olmak, diğerlerine göre daha düşük olmak.* Qe rojên tenya ey payeqijeya xwu, xwu rê derd nêkerdi.

payeşte/ê *N. Bw.* Lingieşte/ê. Qebehet pay eştî di nîyo, qebehet ci peynî di vinderdeni do.

paygur/i *An. Tib. N. Bw.* Pêgur/i. Mi nêzanayê paygur o. Cora mi vatê tirim çirê panceyê ci tim lincîyînê?

paygurey *An. Tib. Nm. Bw.* Pêgurey. Persi: Paygurey kotî di xirab a? Verpersi: Meşî di.

paygurîney *An. Tib. Nm. Bw.* Pêgurey. Mi rê leymineya pancandê paygurîney ra nîya, totikvaleyda ey ra ya.

paygurîni *An. Tib. Nm. Bw.* Pêgurey. Vanê bolê însanan di paygurîni esta. Çunkî lingê raştîy çinî yê.

payîdarane *Nn. Bw.* Weşane 2. Înan da piro jî, ey payîdarane hettanî ki tey rih est bî jî, xwu ver da.

payîdaraney *Nm.* Mi payîdaraneyênda winî nêdî bî.

payîn *Nn.* Binî, payani. Cêrê çîyan, kişta payan, hergi çî di kişta lingan, kişta payan, tewro cêr, binîya çî û kesan. *Tr. Her şeyin ayak/aşağı tarafları.* Mi payîn di rona, înan fina berd seranî di rona.

payîney *Nm.* Payîn/i bîyayeni, kişta payan bîyayeni, kişta lingan bîyayeni, kişta cêrî bîyayeni. *Tr. Ayak/aşağı tarafları olmak, en alttaki olmak.* Eger ey payîney jî ecibnê, dêmax kî o hemî çî jî ecibneno.

payîz 1. *Cog. Nn.* Çehar demserrandê serrên ra jewên o ki, tey menga îlon û cotan û qasimî ya estê û mabeyndê amnanî û zimistanî do, amnanîya dima û verê zimistanî yeno. *Tr. Güz, sonbahar, hazan.* Payîz di perrê daran kewnê, esas no, nîşanêndê ajroyey o. Çunkî nê demserrî di citi jî bena ki na jî newedera bîyayen a, ajroyê dinya yo. Ellah kiştên ra kişeno, kiştên ra jî newedera dano. Çunkî Ey rê çetiney û gengazey jew a. 2. *Zv. Ed. Nn.* Kalûpîrey îfade keno, nezdîyê mergî îfade keno, omid kemîyayeni îfade keno. Mêrdekê kalî va: Ez a wextê xwu yê payîzî coyêna.

payîzane 1. *Nn.* Çîyê payîzî, ê payîzî. *Tr. Güze ait her şey, güzlük, güzün kullanılmak üzere ayrılan her şey.* Werdê xwu yo payîzane nika werd, do dima veyşan bimano. 2. *Nn.* Payîzî, wextê payîzî, zemanê payîzî. *Tr. Güzün, güz zamanı, sonbaharları, sonbahar vakitleri.* Kaşka şima payîzane ûja di nêbîyayê.

payîzaney *Nm. şekil* û biçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di, payîzane/ê bîyayeni, wesfê payîzan ci ser o bîyayeni, ê payîzî bîyayeni, wextê payîzî bîyayeni. *Tr. Güze ait olmak, güz özelliklerini taşımak, güz vakitleri olmak, güz dönemine ait olmak.* Cinêkeri va: Mi rê payîzaneyda ci, şima rê zimistaneyda ci di xeyr çinî yo.

payîze *Nk. Nm.* Miroya payîzî. *Tr. Güz armudu.* Payîze bibo, ez wena.

payîze/ê *N.* Çî/keso ki; payîzî beno, payîzî bireso, pêro jî payîzeyo, şans û siûdê ci payîzî weş şino. *Tr. Güze ait/mahsus şeyler, güzün yetişen sebze ve meyveler, güzü seven, güzde iyi olan.* Marolo sîya, xeyarîy, bûncikîy û şamikîy payîze yê.

payîzey 1. *Nm.* Miroya payîzî bîyayeni, meyweyê payîzî bîyayeni. *Tr. Güz armudu olma, güz meyvesi olma.* Payîzeya meywan û miroyan senîn bena? 2. *Nm.* Çî/keso ki payîzî beno, payîz oci yeno, payîzî beno kuho û şênayî; a o çî yan jî kes bîyayeni. *Tr. Güzün iyi ve açılan, gelişen, yayılan olmak.* Payîzeyda ci ra nêbîyayê, wina hewl nêbîyê. 3. *Cog. Nm.* Payîz bîyayeni, demserran mîyan di payîz bîyayeni, wesfê payîzî ci ser o bîyayeni. *Tr. Mevsimler içinde güz (sonbahar) olmak, sonbahar özelliklerini taşımak.* Ti vanê emserr ma payîzeyda serri ra yan jî zimistaneyda serri ra vêşî qezenc kerd?

payîzî *Cog. Nn.* Wextê demserrdê payîzî, wexto ki payîz o, zemanê payîzî, zemano ki mengê payîzîy tey estê, rojê ki demserrê payîzî yo tey. *Tr. Sonbaharda, sonbaharları, sonbahar zamanı, sonbahar mevsimlerinde, sonbahar günlerinde.* Payîzî perrê daran benê wişkîy û kewnê, ze ki axîrê emirdê kesî bo.

payîzxeyr *Cog. Nn.* Payîzxêr. Yaxero ki qandê citêran demserrida payîzî di bol pawêno û wexto ki bivaro hem erdîy do telbîs bigîrê, hem erd do qandê ramitişî nerm bo, hem jî do citêran kêfşad kero. *Tr. Toprağın sürülmesi için yumuşamasını sağlayan sonbahar yağmurları ve bundan hasıl olan durum.* Wa bivaro, payîzxeyr o, citêrîy do pa bibê kêfşad.

payîzxeyrane *Nn.* Bi şikildê payîzxeyrî ya, wesfê payîzxeyrî tey bîyayeni, zêdê payîzxeyran a. Ze ki ci ra berke bipijiqîyo. *Tr. Güz mevsiminde çiftçilerin istekle bekledikleri ve hayırlı diye addetikleri sonbahar yağmurları gibi, bereketli gibi, bereket fışkırırcasına.* Ma rê no yaxer payîzxeyrane ame.

payîzxeyraney *Nm. şekil* û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di, zêdê payîzxeyran a, ze ki berke bipijiqîyo. *Tr. Bereket fışkırırcasına*

olmak, güz yağmurlarına benzemek. Mi rê ki, to rê payîzxeyraneyda ci di jî, keramatên nêasena.

payîzxeyrey *Cog. Nm.* Payîzxêrey, payîzxeyr bîyayeni, wesfê payîzxeyrî tey estbîyayeni, berkedarane. Yaxerê ki payîzî resenê gazîda citêran, a ê yaxerîy bîyayeni, wesfê nê yaxeran tey bîyayeni. *Tr. Güz yağmurları olma, güz yağmurlarının özelliklerini taşıma*. Eger payîzxeyrey jî ma nêresayê, mîyaneyê ma do erd resayê.

paykerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi payan a jew kewto aser, jewo ki bi payan a hinciqneyayo, jewo ki fineyayo payan bin, jewo ki bi payan a deyayo piro. *Tr. Paymal edilen, ayaklar altına alınan, ezilen*. Înan o merdimo paykerde, gî çimî ra vet. O, fina a bênamûsey û ê çîyê xirabî nêşeno bikero. 2. *N.* Dewisnaye/ê. Bi payan a şidîyaye, bi payan a şidênaye, çîyo ki jew bi payan a, bi lingan a kewto ser û dewisnayo û kerdo mezbût. *Tr. Üstüne ayaklarla çıklıp sıkıştırılan, sağlamlaştırılan*. Pemeyo paykerde do weş bişidîyo.

pay kerdeni 1. *f. M.* Paykerdiş. Payanan serkewteni, bi payan an pirodayeni. *Tr. Ezmek, ayaklar altına almak, dövmek, paymal etmek*. Eger ti fina bêxatir şirê, ez do to paykera. 2. *f. M.* Paykerdiş. Bi payan an dewisnayeni, bi payan an şidênayeni. *Tr. Ayaklarla bastırmak, ayakla sağlamlaştırmak*. Bivijî xirari ser û payki. 3. *f. M.* Paykerdiş. Pêt kerdeni, xarik cidayeni, xarî dayeni, xazê ci pêt kerdeni, xazê ci vêşî kerdeni, paya xwu xazê sernayen û bi xaz a şîyayeni. *Tr. Süratlendirmek, hızlandırmak, basmak*. Herga ki va: Pay ki! Mi xazê ci zeyîdna. Ey jî pay kerden ra fek nêverada, dewam kerd.

paymal/i *N.* Malê bindê payan. Malo ki payan, lingan bin di mendo, heqûhuqûqê ci hinciqîyayo. *Tr. Payimal olan*. Namûsê mêrdekî bî paymal. Mêrdek mecbûr mend, ûja ra bar kerd. Rem jî karê camêrdan o.

paymalane *Nn.* Paymalkî, zêdê paymalkerdişî ya, ze ki paymal bo, bi paymal bîyayîşî yo mendeni. *Tr. Payimal olurcasına, paymal edilircesine, ayaklar altında ezilircesine veya ezercesine*. Aja di paymalane kewt bî, ez şîya mi werzana.

paymalaney *Nm.* Paymalkîyey, paymalane/ê bîyayeni, wesfê paymalan ci ser o bîyayeni, ze ki paymal/i bo, şekil û bîçim û usûl û meş û mêlê paymal bîyayîşî yan jî paymal kerdişî ci ser o bîyayeni. *Tr. Paymal olmuşçasına veya paymal edilmişçesine bir hal veya şekil almak*. Kê ki va, paymalaneyda ci ra va.

paymalbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; paymal bîyo, henciqneyayo, payan bin di henciqneyayo, payan bin di pelixîyayo, payan bin di pelisîyayo, bîyo ze awi" *Tr. Paymal olan, ezilen veya ezdirilmiş olan*. Rayda medenîyetî di, bi xwu ya bawerî kerdişî di, merdim û şaro paymalbîyaye û paymal nêbîyaye jew nêbeno.

paymal bîyayeni *f. M.* Paymalbîyayîş. Paymaley, paymalîni, paymalîney, wesfê paymal bîyayîşî, payan bin di zêdê çîyêndê awikinî henciqîyayeni, helisîyayeni, pelixîyayeni. *Tr. Paymal olmak, ezilmek, suyu çıkmak*. Qewma ma tim jî nê cadê ma yê biqedr û biqîmet û birûmetî di paymal bîya. Labelê welatê xwu terk nêkerdo.

paymalkerde/ê *N.* Binpaykerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni payan bin di henciqnayo, kerdo binpay, lingan bin di helisnayo, lingan bin di verdayo û zêdê şamikên a henciqnayo, pelixnayo û kerdo malê payan. *Tr. Payimal edilen, ezilen, ayaklar altına alınan*. Merdimdê paymalkerdî ra çi xeyr do bêro? Kes do tayên jî wahîrê heysîyetdê xwu bo.

paymal kerdeni *f. M.* Paymalkerdiş. Binpay kerdeni, malê/a bindê payan/lingan kerdeni, henciqnayeni, palixnayeni, palisnayeni. Kesên yan jî çîyên zêdê şamikên a, zêdê encîlên a payan bin verdayen û ci henciqnayeni. *Tr. Payimal etmek, ayaklar altına almak, ezmek*. Eger kes welat û qewmda xwu rê wihêrey nêkero, şaro wehşî do namûs û welat û şarê kesî paymal kero û ser o jî do kirêya destan û nengûyan û dindanan û payandê xwu jî bigîro. Wey malê gawirî!

payok/i 1. *N.* Padar/i. Çî/keso ki tey do, pay o, teyder o, mîyan do, bi cîyayo, dexîl o. *Tr. Dahil olan, içinde olan, beraberinde olan, birlikte olan*. Ey da piro, ti jî payokê ci bîyê. 2. *N.* Têkilî, têkildar/i, padar/i. Çî/keso ki bi kesên a o, pa têkilîyê ci esto. *Tr. İlgili, ilişkili, ilişkisi olan, alakalı, alakası olan*. Şima nêşenê vajê payok nêbî. Payok bî, hem jî payoko hurr bî. 3. *N.* Padar/i. Kes/çîyo ki; bi merdimên a maneno, pa maneno, tey do, payo, bi ci ya o, ci rê çimdarey yan jî hembazey keno. *Tr. Refakatçi, yanında bulunan*. Nêweşxane di payokê ci lajekê ci bî, zewmbî pa kesnakî çinêbî.

payok *Ed. Nn.* Vajeka ki wesfê vajekandê bînan dana, kişta mane ya vajekanê bînan temam kena. *Tr. Edat, ilgeç*. Qisebenderda "To zêdê min û ey kerd" di "zê" payok a.

payokey 1. *Nm.* Edebîyat di wezîfeyê ci payok bîyayeni, herûna payokan giroteni, payok/i bîyayeni, padar bîyayeni. *Tr. Edat/ilgeç olmak,*

ilgeçlik. O yo keno payokeyda ci ser o vinderîyo. 2. *Nm*. Padarey. Payok/i bîyayeni, padar/i bîyayeni, pa bîyayeni, tey bîyayeni, mîyan di bîyayeni, wesfê kesdê mîyan di bîyayî. *Tr*. *Dahil/ içinde olmak, ilgili/ilişkili olmak*. Bolkî lajek payokeyda ci rê qehrîya. Çunkî qethan ci ra nêpawitê. 3. *Nm*. Padarey. Payok/i bîyayeni, padar/i bîyayeni, bi ci ya bîyayeni, çimdarê ci bîyayeni, hembazê ci bîyayeni, wezîfedarê ci bîyayeni, wezîfeyê ci yê pabîyayîşî bîyayeni. *Tr*. *Refakatçilik, beraberinde olmak*. Payokeya ci bi qertênda nêweşxanî ya nîşan bîbî. Ey şayê şiro nêweşxane kewo, zêdê ma nêbî.

payok kerdeni 1. *f*. *M*. Payokkerdiş. Padar kerdeni, edat kerdeni. Qisebendên di, qisayên di vajekên saznayeni, gurwênayeni, tey şuxilnayeni. *Tr*. *Bir cümle veya konuşmada bir kelimeyi edat/ilgeç yapmak*. Ey qisebendandê xwu di vajekê hend, ze ki, û, ki û zêdê nînan kerdîy payok. 2. *f*. *M*. Payokkerdiş. Padar kerdeni, pakerdeni, bi ci yo/a kerdeni, bi ci ya/o disknayeni. *Tr*. *Bitiştirmek, yapıştırmak, ilişkilendirmek*. Eger to nêkerdayê, mi do o çî ci rê payok kerdayê. 3. *f*. *M*. Payokkerdiş. Padar kerdeni, mîyan kerdeni, dexîl kerdeni, dekerdeni. *Tr*. *Müdahil/dahil etmek, içine koymak*. Boka şima o nelamat nêkerd payokê ma? 4. *f*. *M*. Payokkerdiş. Padar kerdeni, têkildar kerdeni, têkilî kerdeni, ci rê wesfê têkildaran qezenc kerdiş dayeni, hîlbnayeni, ci rê hîlbey qezenc kerdeni. *Tr*. *İlişkilendirmek, ilişkisini kurmak, alakadar etmek*. Şima do ez nê kardê nehsî rê payok nêmojnayê. 5. *f*. *M*. Payokkerdiş. Padar kerdeni, pa kerdeni, bi ci yo/a kerdeni. Kes/çîyo ki; bi kesên a maneno, hembazê ci yo; a wesfê ê kesî ci ser o ronayeni. *Tr*. *Refakatçi yapmak, kendisine refakatçi kimliğini kazandırmak*. Mi payokê ci mekerê. Çunkî a roji gereg ki ez îmtîhan di ba.

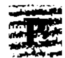
paypirodaye/ê 1. *N*. Lingi cirodaye/ê, lingi pirodaye/ê. Xirabkerde/ê, herimnaye/ê, sebebê hewlînda ci bîyaye/ê, xirabeya ci vajîyaye/ê. Kes/çîyo ki; heqdê ci xirabey vajîyaya. Kes/çîyo ki; yan kemaneya ci yan jî egerê ci vajîyayo. *Tr*. *Eleştirilen, sekteye uğratılan*. Lajekê paypirodayî, a keyneka xaseki kerdi vinî. 2. *N*. Lingi cirodaye/ê, bi lingan a pirodaye/ê, linganver şanaye/ê. *Tr*. *Ayakla vurulan, ayaklar altına alınan, tekme vurulan, tekme sallanan*. Keso paypirodaye jî tim qayîlo ki heyfê xwu bigîro. Cora pay piro nêdayeni deha gengaz a.

pay pirodayeni 1. *f*. *M*. Paypirodayîş. Lingi pirodayeni. Ci xirab kerdeni, xirabeya ci vateni, ling cirodayeni. Yan wesfanê kes û çîyanê xiraban vateni yan jî wesfanê ci xirab vateni. *Tr*. *Sekte vurmak, kötülemek, yermek*. Pay pirodayeni vêşêrî çi xirabey esta ki? 2. *f*. *M*. Pay pirodayîş. Bi lingan a, bi payan a cirodayeni, lingan ver şanayeni. *Tr*. *Ayak/larla vurmak, tekme sallamak*. Linggogêrî payên dê gogi ro, gogi şî temaşegeran mîyan.

paypişte/ê *N*. *Bw*. Paybeste/ê 2. Gereg ki şima merdimdê paypiştî ra çîyên nêposê. Çunkî destbera ci çîyên nîna.

payrabîyaye/ê 1. *Zv*. *N*. Linganser obîyaye/ê, payanser obîyaye/ê, weşe/ê, weşebîyaye/ê, bigane/ê, bigan/i, heyatdar/i, coydar/i, gandar/i, xwuser obîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hewna nêkewto, nêmerdo, nêweşê mîyandê cayan nêbîyo, o yo hewna xwu ver dano, erdîşi dest nêdaya, teslîm nêbîyo. *Tr*. *Yaşayan, diri, direnen, canlı, ayakta olan, direnişi süren, teslim olmayan, ele ayağa düşmemiş olan*. Ez qedayê Ellahdê ê merdimdê payrabîyayî gîna ha! 2. *N*. Linganser obîyaye/ê, payanser obîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo lingan ser o, o yo pay ra. *Tr*. *Ayakları üzerinde olan*. *Düşme, yatma veya oturma pozisyonunda olmayan*. Ti senîn nêzanê kursîyên jî bidê ê minasibdê payrabîyayî?

pay ra bîyayeni 1. *Zv*. *f*. *M*. Payrabîyayîş. Lingan ser o bîyayeni, heyatdar bîyayeni, xwu ser o bîyayeni, wesfê xwuser oyey tey bîyayeni, gandar bîyayeni, merde û kewte û vekewte û teslîm bîyaye nêbîyayeni. *Tr*. *Direnmek, teslim olmamak, ayakta olmak, düşmemiş olmak, yatalak olmamak, yenik düşmüş olmamak*. Wexta jî ez pay ra bîya. 2. *f*. *M*. Payrabîyayîş. Lingan ser o bîyayeni. Rakewtiş û roniştiş û vekewtiş û dergbîyaye nêbîyayeni, pay ra bîyayeni, lingan ser o bîyayeni. *Tr*. *Ayakta duruyor olmak, ayakları üzerinde olmak*. Eger ti pay ra bîyayê, qey ti do mi ra biasayê. Ez heme cara jî winîyaya.

pay ra *Ç*. Lingan ser o, nigan ser o. *Tr*. *Kaim, diri, ayakta*. Mêrdek hewna payra bî, nêrakewt bî.

pay ra kerdeni *f*. *M*. Payrakerdiş. Lingan ser ra kerdiş. Karûgurweyên Mesela rakewtiş di, dergbîyayîş di, çogan ser o yan jî zêdê nînan bi şikilnakî nê, lingan ser ra (pay ra) kerdeni, wezîfî bi no şekila kerdeni. *Tr*. *Bir iş veya işleyişi ayak üstünde yapmak*. To çirê mîzîya xwu pay ra kerd? Ti nêzanê çilkê mîzî erzênê to?

payramende/ê *N*. Çî/keso ki; nêşayo xwu rê cayên yan jî Mesela çîyêndê zêdê kursî û cayê roniştişî bivîno û bi no babet a lingan ser o

bimano. *Tr. Ayakta kalan. Kendisine oturulacak yer veya sandalye bulamayan.* Mi o kalo payramende dî tepîya, ze ki ez bindê erdî kewa.

pay ra mendeni *f. M.* Payramendiş. Lingan ser o mendeni, xwu rê cayê roniştişî nêdîyayeni, ci rê cayê roniştişî nêdeyayeni. *Tr. Ayakta kalmak. Kendisine oturulacak yer bulamamak.* Pêrini rê ca deya, ez pay ra menda. Ma ez ê pay ra mendişî ya?

payramerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; hendo ki zaîf o, eger ti dest panê, do hema erd ro guno û zaîfey ra yo yo hêl beno, nêweşê zaîfey o. *Tr. Aşırı zayıf. Dokunsan düşecek kadar zayıf olan.* Qeço zaîf o, payramerde yo, çîyên nêweno.

pay ra merdeni *f. M.* Payramerdiş. Bol zaîf bîyayeni, pay ra hêlbîyayeni, kes dest pano, do erd ro guno. *Tr. Çok zayıf olmak, adeta ayakta sallanmak, tel gibi zayıf olmak.* O yo pay ra mireno, çîyên nêweno ki!

pay ra ray ra *H. N.* Kes/çîyo ki; zêdê qitada haziri, zêdê kuwarî tim tim û pay ra vinderdeyo, tim jî hadire yo; ti çiwext ci rê vajê hadê, hema yeno, hazir o. *Tr. Sürekli hazır olan, sürekli tedbirli olan, yolda ve ayakta olan. Sürekli emre, işe, gidişe hazır olan, harekete geçmek için bahanesi olmayan.* Şima vajê bê, hema yeno. Çunkî mêrdek pay ra ray ra yo.

payravindarnaye/ê *N.* Linganservindarnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pay ra vindarnayo, lingan ser o vindarnayo, ci rê cayê roniştişî nêdayo, nêverdayo ki roşo yan jî Mesela rakewo. *Tr. Ayakta bekletilen/durdurulan. Kendisine oturma izni veya imkanı verilmeyen.* Mi zanayê, o qeçeko di saetîy payravindarnaye, do bixewirîyo.

pay ra vindarnayeni *f. M.* Payravindarnayîş. Lingan ser vindarnayeni, lingan ser o vindarnayeni, ci rê ca û îmkanê roniştişî yan jî Mesela rakewtişî nêdayeni. *Tr. Ayakta bekletmek/durdurmak. Kendisine oturma, uzanma veya yatma izni veya imkanı verilmemek.* Mi nêverda roşo. Mi mexsûs pay ra vindarna. Çunkî ey da bî qeçekan ro.

payravinderde/ê *N.* Linganservinderde/ê. Kes/çîyo ki; nêroniştо, nêrakewto, derg nêbîyo yan jî nêşayo no îmkan û fersend bivîno. *Tr. Ayakta bekleyen/duran; oturacak, uzanacak veya yatacak kadar yer bulamayan veya bu fırsat veya imkana kavuşamayan.* Ma ti qe hendê ê qeçekdê payravinderdî jî nêbenê?

pay ra vinderdeni *f. M.* Payravinderdiş. Lingan ser o vinderdeni, nêroniştеni, nêrakewteni, merde û rakewte û ronişte û nêweşê mîyandê cayan nêbîyayeni, xwuser o bîyayeni, xwuver dayeni. *Tr. Ayakta olmak, diri olmak, henüz ölmüş olmamak, kendisine oturacak bir yer bulmuş olmamak.* Ez pay ra vinderda, ê roniştîy. Mi rê ca çinêbî.

payray *Nm.* Raypay, xwupayray. Raya xwupayan, raya ki kes ci ra xwupay şino, însan ci ra bêwesayît şino. *Tr. Kaldırım, yaya yolu.* Xwupay, do payray ra şiro, wesayît do jî rayda xwu ra şiro.

paytoni *Nm. Bw.* Faytoni. Faytona ci bi bergîran a ancîyayê.

payvindarnaye/ê *Zv. N.* Payravindarnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî pay vindarnayo, bîyo sebebê payra vindardenda ci, lingan ser o vindarnayo, bîyo sebebê coydareyda ci, bîyo semedê heyatdareyda ci. *Tr. Ayakta bekletilen/durdurulan, ayakta yaşatılan, yaşatılan.* Merdimo payvindarnaye çi zano pay vindarnokdê xwu rê nankorey bikero ki?

pay vindarnayeni *Zv. f. M.* Payvindarnayîş. Jewî lingan ser o vindarnayeni, sebebê lingan ser o bîyayenda jewî bîyayeni, jewî codar/heyatdar kerdeni, sebebê serdewameya coydê jewî bîyayeni. *Tr. Ayakta bekletmek, ayakta kalmasını sağlamak, birini diri kılmak, ayak üzeri durmasını sağlamak.* Mi o pay vindarna. Eger mi ra nêbîyayê, o pay nêvinderdê.

payvinderde/ê *N.* Xwuser obîyaye/ê, qaîm/i. Çî/keso ki; pay ra vinderdo, nêkewto, ronişte nîyo, merde nîyo, nêweş nîyo. *Tr. Kaim, ayakta duran, diri, direnen.* Merde merde, payvinderde, fekakerde. (Çîyekên/kuwarî)

pay vinderdeni *f. M.* Payvinderdiş. Xwuser o bîyayeni, lingan ser o bîyayeni, xwuver dayeni. *Tr. Kaim/diri olmak, direnmek, ayakta durmak/beklemek.* Eger bişayê tenekna pay ra vinderdayê, ey do qezenc kerdayê. Labelê nêşa.

payvinderîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; lingan ser o vinderîyayo, xwuser o vinderîyayo, rakewte yan jî hewn di bîyaye nîyo. *Tr. Ayakta duran, kaim.* Çuweyo payvinderîyaye û tişko pay vinderîyaye, zêdê merdimdê pay vinderîyayî yo.

pay vinderîyayeni *f. M.* Payvinderîyayîş. Lingan ser o vinderîyayeni, xwuser o bîyayeni, xwuver dayeni, qandê wextêndê tayênî payra vinderîyayeni. *Tr. Ayakta durmak.* Kam ki bişo pay vinderîyo, o do ê pêverikî qezenc kero.

pazen *Teks. Nn.* Qumaşê çinayandê cinîyan o pemeyîn o qalin. *Tr. Kadınların pamuklu olan kalın elbiseliği.* Ay xwu rê pazenî ra çina viraşt, a do zimistanî xwu rê veyve bikero.

peçete *Nn.* Dismala pemeyîni, dismala ki kes finên tenya pa çîyên bestereno û erzeno. *Tr. Peçete.* Kes do peçetî keyan ra kemî nêkero. Çunkî tim lazim o.

pede 1. *H.* Po şîyayeni, xeyal kerdeni, şopa ci ramiteni, dewam kerdeni, taqîb kerdeni. *Tr. Müteakip, müteakiben gitmek, iz sürmek, izinden gitmek, sürdürmek, devam etmek, takip etmek.* Eger to rê zehmet nêbeno, pede şorî ki, boka ti şopa ci ca kerê. 2. *H.* Vera xirabey şîyayeni, kotî bîyayeni, vera nêweşey şîyayeni, halxirabey, kêfsadey, kêfsad bîyayeni, zaîf bîyayeni. *Tr. Kötü gidişat, kötüye doğru gitmek, zayıflamak, keyifsizlik, moralsizlik vs.* Ez a rewna ra yo vînena, o yo pede şino jî, ez qayîl nêbîya ki vêşî kêfsad bo. Cora mi ci rê, pede şîyayena ci bellî nêkerdi. 3. *H.* Bi ci ya şîyayeni, tey şîyayeni, pa şîyayeni, ci het di şîyayeni, bi ci ya refaqat kerdeni, tey hembazey kerdeni. *Tr. Refakat etmek, beraber/birlikte gitmek, yanında gitmek, eşlik etmek, arkadaşlık etmek.* Dadgerî îfadeyê sûjdarî tenya nêgirot, îfadeyê merdimdê pede şîyayî jî girot. 4. *H.* Qandê wextandê verênan û dimayênan hettanî wextên, tim, dewamey, wextêndo bellîra hettanî fina wextêndo bellî kudîyayeni. Ewro pede, emserr pede, par pede, vizêr pede ûzn. *Tr. Geçen ve gelecek zamanlar için boyunca, sürekli, daima, süreklilik, süresince, bu zamandan, bu zamana kadar vs.* Ewro pede, emserr pede. Ma yê ewro pede gurweyênê, hewna ti yê ma kemî jî vînenê. Deha ma senîn bikerê ki?

pededaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ziqitnayo bi ci, dekerdo de, kuwayo mîyan, Mesela bi çîyêndê zêdê derzînîyer a kutê mîyandê ci kerdo. *Tr. Enjekte edilen, sokulan, zerkedilen, iğne gibi bir madde ile içine nüfuz ettirilen.* Darîyo pededaye, do gamekna tesîrê xwu bimojno.

pede dayeni *f. M.* Pededayîş. Derzinî mîyan kuwayeni, cikuwayeni, ci kaz kerdeni, ziqitnayeni. *Tr. Enjekte etmek, zerketmek, sokmak, iğne koymak, iğneyle zehirlemek veya bir şeyler içine koymak.* Marrî dayo pede, înan berd nêweşxane. Do derziniya zehêrî pirodê.

pedekewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên vêşî ser o mendê, ser o bol bîyê palikêrîy, bol kewtê bendedê ci, bi îhtîmam a ser o vinderdê, mêlê xwu vêşî nayo ci ser. *Tr. Üzerinde ihtimam/hassasiyetle durulan, üstünde ısrarla durulan, ısrarla takip edilen veya araştırılan.* Mi fehm kerd ê çîdê pedekewtî di îşkeleyêndo gîrangîr esto. Çunkî o, cara winî pede nêkewno.

pede kewteni *f. M.* Pedekewtiş. Ser o bol vinderdeni, ser o bol palikêr bîyayeni, ser o vêşî vinderdeni, ser o bol gurwîyayeni, qandê girîngeyda ci ser o bol mendeni. *Tr. Üzerinde çok durmak, ihtimam göstermek, çok uğraşmak, üzerinde hassasiyetle durmak, çok önem vermek.* Esas ti yê bol pede kewnê jî, bi mi ki bîlaheq û bîlasebeb o.

pede pede *H.* Herga ki, po po, po şîyayeni, herga ki şîyayeni, timûtim bi şîyayena. *Tr. Git gide, giderek, gittikçe, ardı sıra.* Çila ped pede kemîyê, hetta ki şî hewna.

pedeşîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; bi ci yo şîyo, xeyal kerdo û şîyo, şopi ramita, kewto dimî, ci dima şîyo. *Tr. Müteakiben giden, iz süren.* Awi cayên di teqaya, awdankarê pedeşîyayî cayê teqatî vîna. 2. *N.* O/çîyo ki; vera xirab şîyo, bîyo zaîf, bîyo gidî. *Tr. Kötüye giden, zayıflayan, kötü seyirli.* Lajê ci yo pedeşîyaye do ewro şiro doktor. 3. *N.* O/çîyo ki; bi ci ya şîyo, pa şîyo, ci di şîyo, tey şîyo. *Tr. Birlikte/beraberinde giden, yanında giden.* Merdimo pedeşiyaye do jî ser o îfade bido.

pede şîyayeni 1. *f. M.* Pedeşîyayîş. Xeyal kerdeni, poyo şîyayeni, şopi ramiteni, xwu bi ci yo giroten û ci dima şîyayeni. *Tr. İzini sürmek, müteakiben gitmek, birlikte gitmek.* Pede şorî, boka ti bivînê, ma bê ey nêbenê ha! 2. *f. M.* Pedeşîyayîş. Vera xirabey şîyayeni, gidî bîyayeni, zaîf bîyayeni, şehitîyayeni, xeripîyayeni. *Tr. Kötüye gitmek, kötüleşmek, gidişatı iyi olmamak, zayıflamak.* Merdimo ki hettanî par pede şîyê, emserr bîyo ê siftekênî. 3. *f. M.* Pedeşîyayîş. Bi ci ya şîyayeni, tede şîyayeni, tey şîyayeni. *Tr. Refakat etmek, birlikte gitmek, beraberinde gitmek, kendisiyle gitmek.* Keyneki do jî pede bişîyayê, ey nêverdê.

pedeverdani *Nm.* Pedeverdayîş, ci nêwinîyayeni, pede nêwinîyayeni, bi ci nêwinîyayeni, ser o nêvinderdeni, balê xwu ser nêdayeni, balkeşê ci nêbîyayeni, xwuserî verdayeni, şîyayîşdê ci yê xirabî rê manî nêbîyayeni. *Tr. Kötü gidişatı durdurmak için herhangi bir gayret sarfetmemek, kötü gidişatıyla olduğu gibi bırakmak.* To do lajek, winî pede nêverdayê. Pedeverdani mimkûni bî.

pedeverdaye/ê *N.* Pedeverde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pede verdayo, nêlûnayo, qarişê ci nêbîyo, xema ci nêbîya, umûrdê ci di çîyên nêbîyo, senîn ki bîyo, winî verdayo, zêdê xwu verdayo. *Tr. Umursanmayan, kendi haline bırakılan, boş bırakılan, olduğu gibi bırakılan,*

kötü gidişatına dur denilmeyen. Eger kes halê ci yê pede verdayî nêhesibno, xwu ra çîyên çinî yo.

pede verdayeni 1. *f. M.* Pedeverdayîş. Ser nêkewteni, qarişê ci nêbîyayeni, dest pa nênayeni, nêlûnayeni, zêdê verî verdayeni, persdareya xwu ca nêardeni, xemê ci nêbîyayeni, tey xem û umûr çinêbîyayeni, umûrdê ci di nêbîyayeni. *Tr. Umursamamak, boş bırakmak, ellememek, dokunmamak, karışmamak, olduğu gibi bırakmak, kötü gidişatına engel olmamak.* Ûja di qeyami qilîyayê, mêrdekî va, pede verdê, se beno wa bibo. Înan di zêdê erbetan pede verda, sî sî ser o nêmendi. 2. *f. M.* Pedeverdayîş. Kesên yan jî çîyên ra nêwinîyayeni, ci ver nêdayeni, îhmal kerdeni, koşeyên di verdayeni, ser o nêvinderdeni, xwu ser ra karûgurwe kerdeni. *Tr. İhmal etmek.* Mekteb bol pede verda bî, midûrê ci qehrîya, va: To mekteb jî, qeçekîy jî pede verdayê.

pedevete/ê *N.* Manedarkerde/ê, manedarbîyaye/ê, ferqkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pede veto, ferq kerdo, maneyê ci dayo, kerdo manedar. *Tr. Anlam/manalandırılan, anlamı çıkarılan.* Çîyo petevete senîn wina rew şino vîra ki?

pede veteni *f. M.* Pedevetiş. Mane veteni, qisa ra yan jî çîyên ra mane veteni, maneyê ci ferq kerdeni. *Tr. Anlam/mana çıkarmak, tanımlamak, meal vermek.* Eger ez tenekna ser o vinderdayê, mi do pete bivetayê.

pedewinîyaye/ê *N.* Falkar/i, falbaz/i. Kes/çîyo ki; winîyayo pede, kesên rê fali akerda. *Tr. Fal bakan/açan.* Eger şima bişayê o merdimo pedewinîyaye ca kerdayê, ma do ceza bi ci dayê.

pede winîyayeni *f. M.* Pedewinîyayîş. Fehli akerdeni. Fehlkareya fehlan, karo ki fehlkarîy kenê. *Tr. Fal bakmak, fal açmak.* Cinêka falkari mi rê winîyê bî pede, vat bî no do cayên qezenc kero.

pedewînok/i *N.* Fehlkar/i, fehlbaz/i. Kes/çîyo ki; winîno pede, fehli akeno, karê fehlan keno û winîno pede. *Tr. Falcı, fal bakan.* Karûgurweyê pedewînokî zûr ê, xapandokey a.

pedewînokey *Nm.* Fehlkarey, fehlbazey. Karûgurweyê fehl akerdenî, fehlîy akerdeni, fehlîy winîyayeni, wesfê fehlbazan. *Tr. Falcılık, fal açmak.* Mi cara pedewînokeyênda wina xirabi nêdîya.

pedeziqitnaye/ê *N.* Çî/keso ki; mêşên yan jî çîyênda zêdê mêşên derzinî ya xwu kuwaya pede, kuwaya ci, kerda de û ganê ci, herûna ci tewnaya. *Tr. Sokulan, iğne sokulmak suretiyle acıtılan.* Destê ci yo pedeziqitnaye o ser o masano.

pede ziqitnayeni *f. M.* Pedeziqitnayîş. Cikuwayeni, derzinîya xwu yan jî çîyêndê zêdê derzinîyerda xwu çîyên mîyan kuwayeni. *Tr. İğnesi olan şey veya canlıların bir şeyler sokması, batırması, enjekte etmek, zekirêtmek.* Senîn ki mozeri derzinîya xwu ziqitnê pede, winî jî ser o masê.

pehan/i *N.* Pihan/i. Dûzo çal. *Kur. Pan/pehn. Tr. Yassı, düz ve derin.* Erdê ci pehan o, ma do rew biramê.[1]

pehanek/i *N.* Çîyo werdî yo dûz. *Tr. Küçük ve düz şey.* Pehaneka mi mi rê jî bes kena, şima rê jî.

pehaney *Nm.* Pehanîni, pehanîney, pehan/i bîyayeni, dûzey, dûz bîyayeni, dûz û çal/i bîyayeni. *Tr. Düz ve yassı/çukurca olmak.* Pehaneyda ci ra nêbîyayê, mi şayê bin kero.

pehanîney *Nm.* Mi pehanîneyda ci ra, çîyên fehm nêkerd.

pehanîni *Nm.* Pehanîna ci, mi rê nêercîyê. Kaşka pehani nêbîyayê.

pehniki *Wş. Nm.* Saleki, pehaneki. Şamîyênda sindirikan a ki kes babetên mîrî ra virazêno û bi goştî ya jî alaweno, dima keno dûzîy. Pehnikîy, pehanek û dûzek ê ki, benê zêdê salan a û zêdê kuftan aweri mîyan di bi gire ya peyşenê. Bolekê ci "pehnikîy"ê. *Tr. İrmikten yapılan, düz ve küçük bir taş şeklinde yuvarlatılan bir yemektir ki, köfte gibi pişirilir.* Mi rê qe pehnikên jî nêkewna?[2]

pehnî *An. Nm.* Pehniki, panî, paşnigi, paşlingi, paşna nigi, paşna nigeri, balişnaya lingan. Peynîya lingera ki kes zorê xwu dano ser. *Tr. Ayak topuğu.* Pehnîda lingeri ser o guna erro.

pejiqî *H.* Hal û wezîyetê pejiqî, kerdena pejiqî. *Tr. Çıkarma, dağıtma ve patlatma.* Mi wezîyetê ci yo pejiqî nêdî. Labelê ê bînan dî bî.

pejiqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki vijîyayo û vila bîyo û teqayo. *Tr. Çıkmak suretiyle dağılıp patlayan.* Çimê ci yo pejiqîyaye do senîn bivîno?

pejiqîyayeni *f. M.* Pejiqîyayîş. Vijîyayen û vila bîyayen û teqayeni. *Tr. Bir yerden çıkmak suretiyle dağılıp patlamak.* Soyîn çimê ci pejiqîyay.

---

1 Farîsî di jî vanê *"pehn."*

2 Pehnikîy û salekîy eger girênayena tepîya ribî mîyan di jî bigirêneyê, wexta benê şîrane. Eger ki ronî yan jî sirf aweri mîyan di bigirêneyê, wexta jî benê şamî.

pejiqnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni veto, vila kerdo û teqnayo, zirar dayo ci. *Tr.* *Çıkarmak suretiyle dağıtılıp patlatılan.* Çimdê xwu yê pejiqnayî ra jî qe ders nêgîno.

pejiqnayeni *f. M.* Pejiqnayîş. Çîyên yan jî kesên veten û vila kerden û teqnayeni. *Tr.* *Çıkmak suretiyle bir şeyi dağıtıp patlamak.* Mêrdekî ci rê va: Eger to çimê ci bipejiqnayê, ey wina nêwetardê to rê nê qisanê giranan vajo.

pejiqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veto û vila kerdo û ata nata teqnayo, zirar dayo bi ci. *Tr.* *Çıkarıp etrafa dağıtarak patlatan.* Boka şima bişê pejiqnokê na olayî ca kerê!

pejiqnokey *Nm.* Pejiqnok/i bîyayeni, wesfê pejiqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; tayên kes yan jî çîyan vejeno, ata nata vila keno yan jî teqneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr.* *Çıkarıp etrafa dağıtan.* Mi nêva, mi pejiqnokeyda ci ra zirarên nêdîyo, mi va: Mi pejiqnokeyda ci ra zirarêndo şên nêdîyo.

pejmûrdane *Nn. Bw.* Paşmûrdane. Ti çirê aja di winî pejmûrdane vinderdê ki? To neşe veto?

pejmûrdaney *Nm. Bw.* Paşmûrdaney. Mi cara pejmûrdaneyênda winîsînî cayên di ne dîya, ne jî vînaya.

pejmûrde/ê *N. Bw.* Paşmûrde/ê. Esas kes do bi pejmûrdeyên a ne karên bikero, ne şirîgeyên bikero.

pejmûrdeyey *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Nameyê pejmûrdeyeyda ci heme cayanra vila bîyo.

pejmûrdeyîney *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Pejmûrdeyîneya kesî ser o cerîmêya yan nîya? Mi rê ki cerîmê ya.

pejmûrdeyîni *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Wa pejmûrdeyîna winîsîni mi dişmenî ser nêro!

pejmûrdîney *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Boka pejmûrdîneyênda zêdê to kesî sere di nêro! Hawar!

pejmûrdîni *Nm. Bw.* Paşmûrdeyey. Mi çimî di, hewna pejmûrdîna ci, hewna wesfandê ci yê xiraban mîyan di, ê desîy jî nîya. Xezeley, çimwelikiney, fêlbazey, xayîney, bêwefayey, xinisey, çimpehaney, çimnebarey û hewna zêdê nînan bol xusletê ci yê xirabîy estê.

pekaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ze ki bifiro, ze ki biperro, ze ki parzaney bi xwu ya kero û bifiro. *Tr.* *Adeta kanatlanarak uçan.* O estoro pekaye, do gamekna ûja reso.

pekayeni *f. M.* Pekayîş. Ze ki lingê ci era werzê, ze ki bifiro, ze ki biperro. *Tr.* *Uçarcasına süratli/hızlı olmak/gitmek.* Estora înan ê ma vero pekayê.

peknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî peknayo, ze ki parzaney pa kerê û bifirnê. *Tr.* *Adeta kanatlandırılıp uçurulan.* Bergîro peknaye, do di deqqan di aja reso.

peknayeni *f. M.* Peknayîş. Ze ki bi parzanan a firnayeni, ze ki bi perran a pernayeni. *Tr.* *Adeta uçurmak.* Mi do bipeknayê, heyfê mi bi ci ame. Cora mi nêpeknê.

pel *Nn.* Perro bol barî, perro ki peynîya ci ya kena biaso. *Tr.* *Şeffaf/incecik kağıt.* Pelê cixara do tenekna barî bo ki weş bipêşîyo.

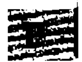
peldûzan *Rob. Nn. Bw.* Mîzanpaj. Peldûzandê kitaban rê, peldûzanbaznakî gerego ki, ma bişê ewro biqedînê.

pelê cixaran *Sn. Nn. Bw.* Perrê cixaran. Pelê cixarerda ci qedîya bî, nêşa ki xwu rê jewî ra bi deyn a bigîro.

pelê titûnî *Sn. Nn.* Perrê titûnî, perro ki pa cixaran girêdanê, perro barî yo ki kes pa cixara pêşeno. *Tr.* *Sigara kağıdı/yapirağı.* Werdîyey di mi xwu rê pelê titûnî rotê.

pelifîyaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki; hendo ki bîyo bîyaye, o yo deha keno bivêro, keno biherimîyo. Çîyo (zv.) ki; şîyo serîçiqdê bîyayîşî ser di vinderdo. *Tr.* *Kemale eren, olgunlaşma zirvesine varan.* Eger şima ê çîyê pelifîyayî tenekna biguvişnê, o do bipelqijîyo.

pelifîyayeni *f. M.* Pelifîyayîş. Qandê çîyandê fekîyan (meywan) û awîyan û bostanîyan bol bîyayeni, ki tanakî şiro nê çî deha nêwerênê. Çunkî wextê ci do ravêro. *Tr.* *Kamil olmak, kemale ermek, olgunluğun zirvesi.* Sayê ma pêro pelifîyayê. Eger ma no hefte jî nêşê arêdê, bi mi ki do biherimîyê. Derê ki! Ma destê xwu lez bigîrê!

pelifnaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki; jewî yan jî çîyên pelifnayo, kerdo bîyayeyo tewro ravey. Çîyo (zv.) ki jewî yan jî tayêni bîyayîş di berdo serîçiq di vindarnayo. *Tr.* *Kemale erdirilen, olgunlaşmada zirveye ulaştırılan.* Meyweyo pelifnaye do qey nêro şima fekîyo nêvindero. Şima do tenekna jî, werdişî rê qeyret bikerê.

pelifnayeni *f. M.* Pelifnayîş. Karê pelifnayîşî kerdeni, bîyayîş di sere berdeni, bîyayîş di serîçiq berdeni, bîyayîş di tewro ravey berdeni. *Tr.* *Kemale erdirmek, olgunlaştırma olayında tam zirveye götürmek/ulaştırmak. Tebîet nê,* Ellah do nê meywan bipelifno. Çunkî o ki pelifneno, Ellah o.

pelifnok/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê pelifîyayîşî keno, kişta bîyayîşdê çî û meywe û sebzeyan di karê palifnayîşî, karê bîyayîşdê tewrê ravey keno yan jî kerdo. *Tr.* *Kemale erdiren,*

olgunlaştırma olayını tam zirvede gerçekleştiren. Eger cayên di çîyo pelifnaye bibo, gereg ki pelifnokê ci jî bibo. Çunkî pelifîyayîş bê pelifnokan nêbeno.

pelifnokey *Nm.* Palifnok/i bîyayeni, wesfê pelifnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî (zv.) kesên pelifneno, kişta bîyayîşî di beno serîçiq di vindarneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kemale erdiren, zirvede çıkaran, yetiştiren..* Ez rojên jî nêkewta pelifnokeyda ci dimi hema ê yê mi winî kenê sûjdar.

pelik 1. *Nn.* Palik. Karûgurweyên di, bi dest û çiman û aqil û çîyandê winasînan a têvdayeni, ci geyrayeni, paliknayeni, karê paliknayîşî. *Tr. Araştırma, yoklama, irdeleme vs.* Pelikêndo xorîyane tey çinêbî. Labelê ez nêşena vaja nêpelikna. 2. *Nn.* Perr, sahîfe, rîpel, perrê daran û ê çîyandê kaxitînan" *Tr. Sayfa, yaprak.* Mi pelikê dar û ê kaxitî nêşa ci rê bido fehm kerdiş.

pelikîyaye/ê 1. *N.* Palikîyaye/ê. Çîyo ki rind û rind ser o vinderîyayo; bi destan a, bi çiman a wîneyayo ci ra. *Tr. Yoklanan, araştırılan, gözle veya el yordamıyla ne olduğuna bakılan.* O çîyo pelikîyaye nêkewt çiman ver. 2. *N.* Çîyo ki jewî yan jî tayêni kerdo pelik pelikî, kerdo pelikî, perr bi perr, sahife bi sahife pêra abirnayo, cîya kerdo, pa muamele viraşto. *Tr. Yapraklanan, yapraklar şeklinde muamele gören, sayfalandırılan.* Kitabê şima yo pelikîyaye, do dima senîn pêmîyan ra bivijîyo ki?

pelikîyayeni 1. *f. M.* Pelikîyayîş. Palikîyayeni. Bi destan a, bi çiman a, bi nuşten a ser o rind û rind vinderîyayeni. *Tr. Araştırılmak, yoklanmak, incelenmek.* Ez jî palikîyaya, înan mi ser o çîyên nêşa bivîno. 2. *f. M.* Pelikîyayîş, pelik pelikî bîyayeni, bi şikildê perran a pêra abirîyayeni, muamele bîyayeni. Perr bi perr bîyayeni, bi şikildê perran a pê ya muamele bîyayeni. *Tr. Yaprak yaprak, yapraklamak, yapraklar halinde işlem görmek.* Eger nêpelikîyayê, ma nêşayê amoro.

peliknaye/ê 1. *N.* Paliknaye/ê. Çî/keso ki jewî paliknayo; ser o bi çiman a, bi destan a, vinderîyayo. *Tr. Yoklanan, araştırılan, gözlemlenen, kontrol edilen.* Kitabo peliknaye do fina bipelikîyo. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo pelik pelikî, bi şikildê perran û sahîfan a pêra abirneyayo, pêra kerdo ci ya, bi no şekila muamele dîyo. *Tr. Yapraklandırılan, yapraklar halinde işlem gördürülen, sayfa sayfa işlem yapılan, sayfalandırılan.* Kaşka şima, o kitabê min o peliknaye jî, bi xwu ya biardayê.

peliknayeni 1. *f. M.* Peliknayîş. Paliknayeni. Bi destan a, bi çiman a, bi lingan a ser o vinderîyayeni, rind û rind bal ser nayeni. *Tr. Araştırmak, yoklamak, kontrol etmek.* Mi do jî bipeliknayê, ez şermayaya, mi va o do mi rê eyb serevde kero. 2. *f. M.* Peliknayîş. Pelik pelikî kerdeni, pelikî kerdeni, perr bi perr pêra abirnayeni, pêra cîya kerdeni, pa muamele kerdeni, bi şikildê sahîfana muamele kerdeni. *Tr. Yapraklandırmak, yaprak yaprak veya sayfa sayfa işlem görmek, sayfalandırmak.* Mi pelikna, înan ci ra kitab viraşt.

peliknok/i 1. *N.* Paliknok/i. O/çîyo ki pelikneno, palikneno, bi destan û çiman û lingan a rind û rind çîyên ser o vinderêno, balê xwu nano ser. *Tr. Dikkatle, hassasiyetle araştıran, kentrol eden, yoklayan.* Peliknokê ci mezbût nêbîyayê, netîceyê ci nêvîneyayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyan keno pelik pelikî, keno perr bi perrî, bi şikildê perran a pêra keno cîya, pa muamele vîneno. *Tr. Yapraklandıran, yapraklar halinde işlem gördüren.* Mi ne peliknokê ci dîyo, ne jî ez şena heqdê ci di çîyên vaja. Kê dîyo, wa o wesfanê ci bido.

peliknokey 1. *Nm.* Paliknokey. Peliknok/i bîyayeni, peliknayeni, ser o palikêr bîyayeni. *Tr. Yoklama, kontrol etme, araştırma.* Peliknokeyênda girani nêbî ser, bi seyan a ser o gurwîyayê. 2. *N.* Peliknok/i bîyayeni, kerdokê/a pelik pelikî bîyayeni, kerdokê/a perr bi perrî bîyayeni, kar û wezîfeyê peliknokan kerdeni, ser o wesfê peliknokan bîyayeni, perr bi perrî kerdeni, bi şikildê perr bi perrî, sahife bi sahifey karûgurwe dîyayeni, muamele kerdeni. *Tr. Yapraklandırıcı, yapraklandırma işçiliği.* Eger şima peliknokeya ci binûşnayê, beno ki deha bol ci rê kabokîy binûşîyayê.

pelimîyaye/ê *N. Bw.* Çelmisîyaye/ê. Şima senîn rotişê ê çîdê pelimîyayî mi ra pawenê?

pelimnaye/ê *N. Bw.* Çelmisnaye/ê. Esnafî qeçê xwu teme kerdîy, va: Nêbo nêbo, şima çîyê pelimnayî biroşê girotokan, malê mi bierzê, wa qe nêroşîyo.

pelimnayeni *f. M.* Pelimnayîş. *Bw.* Çelmisnayeni. Eger o meywe mi bipelimnayê, şima qeyami qilanayê. Labelê pelimnok şima bê, çîyên nêbeno, beno normal. A ferqê ma no yo.

pelimnok/i *N. Bw.* Çelmisnok/i. Pelimnokê ci qeç û qulê ci yo. Înan, di qatîy emrê ci werd.

pelimnokey *Nm. Bw.* Çelmisnokey. Şima do bi pelimnokeyda xwu ya ey biqedînê.

pelisîyaye/ê *N.* Palisîyaye/ê. Çî/keso ki; lingan bin di mendo û helisîyayo, zirar dîyo, kunceyayo, reng û zergûneya ci, ci ser ra şîya. *Tr. Ezilen. Ayaklar altında kalmak suretiyle canlılığını yitiren, sararan ve solan.* Perro pelisîyaye reng û kuhoyîyan keno vinî, tey heyat nêmaneno.

pelisîyayeni *f. M.* Palisîyayeni. Lingan bin di helisîyayeni, perr çîyên bin di maneno û beno sîya, tezeyeya xwu keno vinî, ney rê vanê pelisîyayeni, lingan bin di, giraneyên bin di henciqîyayeni. *Tr. Ayaklar altında kalarak ezilmek.* Perrê darpemî xirari bin di pelisîya bî.

pelisnaye/ê *N.* Palisnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi paymalkerdiş a, bi paykerden a henciqnayo, guvişnayo, zirar dayo bi ci, awa mîyandê ci veta, kerdo zerdin, reng û kuhoyî rihê ci ci ser ra berdo. *Tr. Basmak suretiyle canlılığı, renkliliği, zindeliği, zarafeti yok edilen, ezilen, zarar verilen bitki gibi bir şey veya mecazen ise kimse.* Şima nêzanê ki keso pelisnaye do pelisnayîş bimûso. Çunkî bixwu pelisîyayo, zewmbî çîyên nêdîyo.

pelisnayeni *f. M.* Pelisnayîş. Palisnayeni. Çîyêndê zêdê kuhoyî yan jî (zv.) zêdê kesên pay kerdeni, bi paykerdiş a kuncênayeni, zirar ci dayeni. *Tr. Ezmek. Ayaklar altında basmak suretiyle ezmek, soldurmak ve sarartmak.* To do a lemi nêpelisnayê! To nerindeyda xwu ra a lemi pelisnê.

pelisok/i *N.* Palisok/i. Çîyo awikino ki; bi paykerdiş a, bi henciqnayen a, bi guvişnayen a pelisîyayo, awa ci vijîyaya, bi paykerdiş a renga ci û biganeyeya ci, ci ra şîya û bîyo zêdê bêrihî ya. *Tr. Ezilen, paymal edilen.* Çiyo pelisok û nêpelisok rengi di jû nêbeno.

pelisokey *Nm.* Palisokey, pelisok/i bîyayeni, wesfê pelisokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pelisnayo, henciqnayo, eşto lingan binî, kerdo bêheyat û bêgane/ê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ezilen, paymal edilen.* O yo keno pelisokeya xwu înkar kero.

pelixîyaye/ê *N.* Çî/keso ki pelixîyayo. Çîyo, keso ki tey tenekên bo jî awi esta û jewî yan jî tayêni yan pelixnayo yan jî bin di pelixîyayo. *Tr. Ezik, ezilen.* O yo çîdê xwu yê pelixîyayî rê qehrêno.

pelixîyayeni *f. M.* Pelixîyayîş. Cayên bin di menden û awa ci vijîyayeni. Pelixîyayeni yan bi zekvajey a vajêna yan jî gereg tey aw û çîyo awikin bo ki bipelixîyo. *Tr. Ezilmek. İçinde az da olsa su veya sıvı bulunan bir şeyin bir başka etken altında ezilmesi.* Encîli mi bin di pelixîyaya, ez şîredê ci di menda!

pelixnaye/ê *N.* Pelixok/i. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni pelixnayo, awa ci veta. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni derênikên nayo ser û ci ra awên veta, henciqnayo, kerdo paymal. *Tr. Ezik, ezilen. Suyu çıkarılan.* Dêmax kî o merdimo pelixnaye hewna şeno şima vero qisey jî bikero, ha!

pelixnayeni *f. M.* Pelixnayîş. Çîyên yan jî bi mecaz a kesêndê awikinî çîyên yan jî kesên bin di bi verdayena henciqnayeni, awa ci ci ra veteni. Derênik çîyên sernayena awa ci veteni yan jî ci ra awi veteni. *Tr. Ezmek. Bir şey veya bir kimseye bastırmak, baskı uygulamak suretiyle ezmek, suyunu çıkarmak.* Mêrdekî gefê lajdê xwu werdîy û va: Mi senîn ki engûri kurni di pelixnê, eger ti şarî veyê, ez do to jî winî lingandê xwu bin di bipelixna.

pelixnok/i *N.* Çî/keso ki çîyên yan jî kesên kerdo xwu bin, kerdo xwu lingan bin û pelixnayo, awa ci veta, henciqnayo, kerdo ze nani. *Tr. Ezen.* Filan kesî pelixnayo, o pelixnok o; filankes jî pelixîyayo, o jî pelixok o.

pelixnokey *Nm.* Pelixnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karê pelixnayîşî keno, karê ci pelixnayîş o, a o kes yan jî karê ê kesî bîyayeni. *Tr. Ezmek, ecizi olmak.* Pelixnokeyda ci ra nêbîyayê, hewna mi do jî tazîlîy bi ci ro dayê. Ez ê xwu ra geyrî bîya.

pelîd/i *Teo. N.* Şeytan/i. Çî/keso ki; kesan rayda rindi ser fîneno û beno rayda çewti ser, ci xapêneno. *Tr. Şeytan.* Ellah ma şerdê pelîdî ra bisitarno.

pelîdîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo zêdê şeytanî, kewto şikildê şeytanî, ser o wesfê şeytanan esto, wezîfeyê şeytanan keno. *Tr. Şeytan kılıklı, şeytanlaşan.* Şima do senîn ê merdimdê pelîdîyayî ra yardim biwazê ki?

pelîdîyayeni *f. M.* Pelîdîyayîş. Pelîd bîyayeni, zêdê şeytanan bîyayeni, çinayê şeytanan xwuradayeni, şeklê şeytanan giroteni, wezîfeyê şeytanan kerdeni, şeytananrê telebe bîyayeni, dersgînê şeytanî bîyayeni. *Tr. Şeytanlaşmak.* Merdimo ki şîretîy nêgîro, pelîdêno. Pîlvajeyênda Dimilan di: "Vanê welîdî ra pelîd, pelîdî ra welîd vijêno."

pelîdnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo pelîd, ardo şikildê pelîdî/şeytanî di vindarnayo. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni bi dest û şikdê xwu yê herimîyayî ya ardo deraxdê pelîd/şeytanî di verdayo. *Tr. Şeytanlaştırılan.* Ez a şima rê tîya di qisayên vana, bol nêrameno, rojên azê înan o pelîdnaye do sereyê înan jî biwero.

pelîdnayeni *f. M.* Pelîdnayîş. Pelîd kerdeni, sebebê pelîdeyda kesên bîyayeni, wezîfeyê şeytanan cidayeni, şekildê şeytanan kerdeni. *Tr. Şeytanlaştırmak.* No azê nê zemanî kê pelîdna? Bi mi ki nê sîstemî/dezgeyê xirab û herimîyayî pelîdna.

pelîdnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni pelîdneno, înan keno ze şeytanîy, wesfê şeytanan fineno ci ser, keno zêdê şeytanan, keno telebeyê şeytanan. *Tr. Şeytanlaştıran.* Meşîrê ê fêsadî heti, o pelîdnok o, kesan pelîdneno.

pelîdnokey *Nm.* Pelîdnok/i bîyayeni, wesfê pelîdnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan yan jî çîyan pelîdneno, keno zêdê şeytanan, wesfê şeytanan nano ci ser, tey wesfanê şeytanan peyda keno, keno telebeyê şeytanan; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci di bîyayeni. *Tr. Şeytanlaştırmak veya şeytanlaştıran olmak.* Mi rê ki wesfêndê ci yê pelîdnokey çinî yo. Merama to zewmbî ya.

pelîdok/i *Nn.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni însanetey ra veto û kerdo ze şeytan, kerdo telebeyê şeytanî, herimnayo, ray ra veto. *Tr. Şeytanlaştırılan.* Şima senîn ê kesê pelîdokî şa bibanderno?

pelîdokey *Nm.* Pelîdok/i bîyayeni, wesfdê şeytanan bin di mendeni, tey wesfê şeytanan peyda bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî xeripnayo, kerdo şeytan, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey peyda bîyayeni. *Tr. Şeytanlaştırılmak.* Mi rê ki tey pelîdokey çinî ya.

pelkelsimi *Nk. Nm.* Vilikênda koyan a ki kenarê awandê serdîstanan di bena. *Tr. Nilüfer çiçeği.* Pelkelsimîy arêdê ki şima berê bidê marda xwu. Çunkî ê deha layiqê înan ê.

pelqizîyaye/ê *N.* Pelqijîyaye/ê. Çî/keso ki awikin o û cadê ci ra bêhemd vijîyayo teber, erzîyayo teber. *Tr. Patlayan sıvı.* Bi mi ki, çim pelqizîyaye do neya tepîya nêwetaro bêro tîyanan.

pelqizîyayeni 1. *f. M.* Pelqizîyayîş. Pelqijîyayeni. Teber vijîyayena çîyandê awikinan, teber erzîyayena çîyandê awîyan. *Tr. Sıvıların patlaması, dışarıya fırlaması, uçması olayı.* Çimê ci pelqizîyay. 2. *Bey. f. M.* Pelqizîyayîş. Pelqijîyayeni, zayena heywanan, awda xwu mîyan ra vijîyayena heywanan. *Tr. Hayvanların içinde bulundukları sudan/plasentadan çıkarak doğmaları.* Bizêk pelqizîya û vijîya, za.

pelqiznaye/ê *N.* Pelqijnaye/ê. Çîyo awikino ki jewî yan jî bi tesîrdê çîyên a bêhemd vijîyayo teber, firayo teber. *Tr. Dışarıya fırlatılan sıvı veya sıvımsı özelliği olan.* Çîyê ci yo pelqiznaye do mi destan mîyan kewo ki zerrîya mi honiki bo.

pelqiznayeni *f. M.* Pelqiznayîş. Pelqijnayeni. Qandê çî û kesandê awikinan teber firayeni, finêra teber vijîyayeni. *Tr. Göz gibi sıvımsı özelliği olan bir nesne veya kimsenin dışarıya uçması ve birden yatağından, yuvasından dışarı çıkması.* Eger o tanekna jî ravey bişîyayê, mi do çimê ey bipelqiznayê.

pelqiznok/i *N.* Pelqijnok/i. Çî/keso ki; çîyanê awikinan bêhemd vera teber erzeno, firneno, erzeno teber. *Tr. Sıvımsı şeyleri aniden dışarıya fırlatan, uçuran, atan.* Eger pelqiznok nêbîyayê, qey ma hendayên tey mesref jî nêkerdê.

pelqiznokey *Nm.* Pelqijnokey, pelqiznok/i bîyayeni, çîyanê awikinan bêhemd vera teber eşteni, firnayeni. *Tr. Sıvımsı şeyleri birden fırlatma, uçurma, yatağından atma olma.* Eger nafê pelqiznokeyda ci bibîyayê, do kargeh di bibîyayê.

pelqizok/i *N.* Pelqijok/i. Çîyo awikino ki; hem pelqizêno, hem jî pelqijneno. *Tr. Dışarıya fırlama veya fırlama özelliği olan.* Ez nêwetana çîdê pelqiznokî het di roşa.

pelqizokey *Nm.* Pelqijokey. Pelqizok/i bîyayeni, karê pelqijokan kerdeni, wesfê pelqijokan ser o bîyayeni, pelqîjîyayeni, çîyandê awikinan di bêhemd vera teber remayeni. *Tr. Sıvımsı şeylerde dışarıya uçma ve uçurma özelliği olmak, dışarıya fırlamak, uçmak.* Şima do pelqizokeya ci a roja bînî bidîyayê!

pembane *Nn.* Ze pembe, zêdê pembeyan an, ze ki pembe bo. *Tr. Pembemsi.* Mi rê jî o çinayê ci, pembane ame.

pembaney *Nm.* Pembeyane bîyayeni, wesfê çîyandê pembeyan ci ser o bîyayeni, şekil û bîçim û meş û mêl û asayîşdê ci di pembeyane bîyayeni, zêdê pembî bîyayeni, wesfê pembî ci ser o bîyayeni. *Tr. Pembe bir renkle.* Kaşka şima qe pembaneyda ci rê şa nêbîyayê. Bi zerrîda şima yo diskîya!

pembe/ê f. *N.* Pembeyîn/i. Rengêna ki nezdîyê sûrî ya, akerdeyê sûrî. *Tr. Pembe.* Çinayê ci pembe bî.

pembeyey *Nm.* Pembeyîni, pembeyîney, pembe/ê bîyayeni, wesfê çî û kes û rengandê pembeyan ci ser o bîyayeni. Çî û kes û renga sûra bol akerdê bîyayeni. *Tr. Pembelik.* To rê pembeyey, mi rê sûrey, ê bînî rê sîyayey deha weşi bena. Çunkî rengan di, vînişo şexsî esto.

peme 1. *Nk. Nn.* Çîyêndo kuhoyî yo. Bolkî sipe û bol nermek o ki, bi darpeme ya beno. Ci ra

têlîy virazênê, têlandê ci ra çina derzêno, ci ra doşeg û werexanîy virazênê, heta ci ra kaxit jî virazêno. *Kur. Pembo. Tr. Pamuk.* Mi peme bol arêdayo.[1]

pemeyîn/i *Teks. N.* Çî/çinayo ki; peme ra virazîyayo, tey peme esto, peme ra tehsîl bîyo. *Tr. Pamuklu, pamuktan olan.* Çinayêndê ci yo pemeyîn çinî yo, çinayê ci pêro birîsim ra yo.

pemeyîney *Nm.* Pemeyîn/i bîyayeni, peme ra virazîyayeni, tey peme estbîyayeni. *Tr. Pamukluluk, pamuklu olmak.* Ez vana pemeyîneya ci do birîsimineyda ci hewlêrî bo. Çunkî pemeyîney mi çimî di ganweşey a.

pemeyo sûr *Zîr. Nn.* Babetên peme yo ki, resayenda ci di erdî ser o teqeno, dima arêdanê anê keye di abêno, dima jî karker ser o arêbeno û xişikda ci ra vejeno. Renga nê pemî sûr a, cora ci rê "pemeyo sûr" vajîyayo. No peme, welatdê ma di verînderayo karêno. *Tr. Kırmızı pamuk.* Maya mi înan kê pêrandê xwu di pemeyo sûr karito û keye di jî xişikda ci ra veto. Tew şima xişiki ra vetişê ci ûja di verdê, ê sohbetê ey ser ra gam mekerê!

pencbîyaye/ê 1. *N.* Pencbîyaye/ê, pirûncîbîyaye/ê, nengûbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo pirûncî, bi nengûyan a zirar dîyo, nengû bîyo. *Tr. Tırmıklanan, tırnaklanan.* Pencbîyayeyên ame, dadgeh di dadgerî rê şikatê jewî kerdê. Labelê mi nêzana ki o yo kê gere keno. 2. *Nn.* Pencbîyaye/ê. O/çîyo ki kewto lepan mîyan, tepêşîyayo, derdest bîyo. *Tr. Ele geçen, yakalanan, derdest edilen, cimciklenen.* Pencbîyeye do mi ra zirarên nêvîno ki o yo mi ra jî terseno?

penc bîyayeni 1. *f. M.* Pencbîyayîş. Pirûncî bîyayeni, nengû bîyayeni, bi nengûyan a zirar dîyayeni. *Tr. Tırmıklanmak, cimciklenmek.* Merdim penc bo, kes do ci rê eyb bivîno. 2. *f. M.* Penc bîyayîş. Lepan mîyan kewteni, derdest bîyayeni, tepêşîyayeni. *Tr. Yakalanmak, ele geçmek, derdest edilmek.* Penc bîyayeni di kes zirar vîneno.

pence 1. *An. Nn.* Pencik, tewrdê destan, mîyanê destî, lep. *Tr. Pençe, parmaklarla birlikte keskin tırnaklar.* Penceyê ci zenê ze tapanîy. 2. *Nn.* Pîne. Leteyê çinayan o ki diratişî tepîya neyêno çinayan û pa derzêno. *Tr. Yama.* Penceyên panê ki wa ganê ci nê aso. Çinayo kehan pence beno, o newe nêbeno. 3. *Nn.* Pirûncî, pencik, pencikî. Bi nengûyan a zirar ci dayeni. *Tr. Tırmıklamada yapılan iş, her bir tırmık.* Ey pencey eştîy bi ci, ay nêşa bierzo bi ci. 4. *Zîr. Nm.* Çîya ki; kes pa tene, vaş û çîyo winasîn arêdano. *Tr. Tırmık.* A penceri bîyarê ci rê ki, wa pa xellî arêdo. 5. *Nn.* Deste, cayo ki kes pa çîyan tepêşeno, cayê tepişteni. *Tr. Tutamak, tutacak yeri, deste.* Desteyê zengenî cayê pencî ra şikîya, deha pa kar nêbeno. 5. *An. Nn.* Pencik. Ser û gişt û esteyê lingandê kesî pêro. *Tr. Ayak parmakları, önden ayak ayak genişliği ve kemiklerinin tamamına denilir.* Lingê ci penceyînê, penceyê ci herayê.

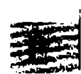
pencera *Nm. Bw.* Paja. Penceraya keyî û ê kompîturî jewi nîya. Labelê ti şenê hurdina jî bigîrê; ê keyî bi perde ya, ê kompîturî jî bi gişt pilozنayenên a gêrêna.[2]

pencereyîn/i *N.* Bipencera/ê, pajayîn/i, wahîrê/a paja, wahîrê/a pencera. Çîyo (ban, ode) ki penceraya ci esta. *Tr. Pencereli.* Odeyê ci pencereyîn bî. Eşt bî zîndan, odeyê ci bêpencera bî.

penceşêr *Zoo. Nn.* Penceyê şêrî, penceşîr. *Tr. Aslan pençesi.* Boka pence şêr ci ro guno. O bi Ellahîdê xwu di bivîno.

penceşîr *Zoo. Nn. Bw.* Penceşêr. Hinî lepên da piro ki, ze ki pence şîrên ci ro guno. Boka ê hinîsînîy ser o kemî nêbê.

pencik *Nn. Bw.* Pence 1 û 3 û 5. Pencikên ci ro di, wa fina jî vera to nêro.

pencikin/i 1. *N.* Nengûderg/i, nenûkderg/i. O/çîyo ki nengûyê ci estê û bîyê girdîy. *Tr. Uzun tırnaklı.* Jû do pencikin bî, mi nêwetard bi ci ya lej bikero. 2. *N.* Nengûyîn/i, nenûkin/i. O/çîyo ki pencikî bîyo, nengûy bîyo, bi nengûyan a zirar deyayo ci. *Tr. Tırmıklanan, tırnaklanan.* Ê pencikinî da bî piro, ê bînî nê.

pencikiney *1. Nm.* Nengûdergey, nenûkdergey. Bipencikî bîyayeni, nengûdergey. *Tr. Tırmıklılık, uzun tırnaklı olmak, tırnakları uzun ve zararlı vermek.* Pencikiney, zirar dana zewmbîyan. 2. *Nm.* Nengûyîney, nenûkiney. Pencikî bîyayeni, nengûdergên ra bi nengûyan an zirar vînayeni. *Tr. Tırmıklanmak, tırnaklanmak.* Pencikiney, kesî ser o nîşanêndo bizirar o.

pencikîyaye/ê *N.* Nengûbîyaye/ê, nenûkbîyaye/ê, bi nengûyan a zirar dîyaye/ê, nengûker-

---

1 Peme, Kirdasî di bi şikildê "pembo" û "pemî" ya û Farîsî di jî bi şikildê *"penbe"* ya ravêreno. Dimilî di peyomekê –ok'î vajeki ra vajeki virazeno. Mesela marmarok, malmalok, marîjok, werok, girotok, kerdok, viraştok, saznok, herînok, berok, tadok, lebayok ûzn. pamûk, pamok.

2 Vajeka pencere yan jî pencera Farîsî di bi şikildê *"pencerê"*ya ravêrena, Tirkî nîya.

de/ê, pirûncîbîyaye/ê. *Tr. Tırmıklanan, tırnaklanan.* Merdimêndo pencikîyaye bî, qayîl bî ki jewî bipencikno.

pencikîyayeni *f. M.* Pencikîyayîş. Pirûncî bîyayeni, nengû bîyayeni, bi nengûyan a zirar dîyayeni. *Tr. Tırmıklanmak, cimciklenmek, tırnaklanmak.* Wexto ki merdim bipencikneyo, kes şufî bin di maneno. Çunkî pencikîyayeni di kes vano, eceb merdimo ki pencikîyayo se kerdo? Eceb bi zor a jewî di vajîyayo yan çîna kerdo?

penciknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kişta jewî ra pencikîyayo, pencikîyaye, nengûy kerde, bi nengûyan a zirar dîyaye. *Tr. Tırmıklanan, cimciklenen, tırnaklarla zarar gören.* Penciknayeyên ki mi heteki di roşo, ez do ci heteki ra werza. Çunkî penciknaye do şiffî bin di bo, ez do jî hembazê ci ba. Kes xwu ra şermayêno.

penciknayeni *f. M.* Penciknayîş. Nengû kerdeni, pirûncî kerdeni, bi nengûyan a zirar dayeni. *Tr. Tırmıklamak, cimciklemek, cırmıklamak, tırnaklarla yaralamak.* Senîn ki ey xwu eşto keynekeri ser, ay jî o bênamûs penciknayo. Dadge di ê pencikîy ê bênamûsî ser o ser o bîy delîlîy, dadgerî jî ê pêrko kerdîy mazbate û ser o qeyd kerdîy.

pencin/i 1. *N.* Pirûncîbîyaye, nengûybîyaye. O/çîyo ki nengû bîyo. *Tr. Tırmıklanan, cimciklenen.* Merdimo pencin tîya nêameyo, vera ey o bîn ameyo. Şirê ê pencinî bîyarê. 2. *N.* Pîneyîn/i. O/çîyo ki pa pîney estê. *Tr. Yamalı.* Merdimo pencin şêligî ra bişermayo, do tim şêligî ra dûrî kewo.

penciney 1. *Nm.* Pirûncî bîyayeni, nengûy bîyayeni, bi nengûyana zirar dîyayeni. *Tr. Tırmıklanma, cimciklenme.* Penciney di şermên esto. Labelê nûncikî bîyayenên di bi mi ki şermên çinî yo.

penckerde/ê *N. Bw.* Pencbîyaye/ê. Merdimo penckerde do neya tepîya pencandê şarî ra deha vêşî bi remo.

penc kerdeni 1. *f. M.* Penckerdiş. Pirûncî kerdeni, nengû kerdeni, bi nengûyan an zirar ci dayeni. *Tr. Tırmıklamak, cimciklemek.* Penc kerdeni, karê cinîyan o, ê camêrdan nîyo. 2. *f. M.* Penckerdiş. Derdest kerdeni, lepan mîyan kerdeni, tepişteni. *Tr. Yakalamak, tutmak, derdest etmek.* Mêrdek rew penc kerd, mi vatê o rew rewî penc nêbeno.

pencpay *Zoo. Nm.* Kerkinci, qirêncla, kevcali. *Tr. Yengeç.* Qeçkîni di ma saeta penc payan akerdê, winîyayê zerredê ci ra.

pençe 1. *An. Nn.* Bi giştan a pîya mîyanê destî, bi giştandê destî ya pîya kefa (sali)ya destî. *Tr. Parmaklarla birlikte elin iç kısmı, ayası.* Eger to heta mina kerdayê, mi do pençeyên pirodayê. Çunkî zerrîya mi jî kerda sîya. 2. *Nn.* Lastiko ki qandê bindê sewlan neyêno bino, neyêno pa. *Tr. Ayakkabılara vurulan pençe veya tabanlık.* Qondireyê ci terîyay bîy, berdîy pençe kerdîy.

pençeyîn/i 1. *An. N.* Kes/çîyo ki; pençeyê ci, mîyandê destdê ci, bi tewrdê giştandê ci ya sala destdê ci. *Tr. Pençeli.* Lajekî va: Destê ci pençeyîn bî, ez ci ra tersaya. 2. *N.* Çî/keso ki ci rê pençey virazîyayê, pa pençe esto, wahîrê pençîyo. *Tr. Pençeli.* Çirê şî goşkarî ser ki, qondereyê ci pençeyîn bî?

pençeyîney *Nm.* Pençeyîn/i bîyayeni, sewl û lingi û çîyê ci yê winasînîy pençeyînîy bîyayeni, pa pençey estbîyayeni, pençe pirodeyayeni. *Tr. Pençelilik.* Mi rê ki pençeyîn nêbî, ti yê xwu rê pençeyîneya ci vejenê.

pendir *Zir.* Penîr. Qatixî ra werdên o ki, bolkî sêparan di çay vero werêno. *Tr. Peynir.* Qe beno ki kes çay ra bibo. Labelê kes pendirî ra nêşeno bibo.

pendirpis *Nk. Nn. Bw.* Pindirpis. Pendirpis vaşêndê werdî yo, mi bixwu werdo.

penes *Nn.* Zêro zûrayî, zernîyo zûrayî, gerdano ki zernîdê zûrayîra virazîyayo. *Tr. Gerçek olmayan, sahte ve süs eşyası olarak kullanılan altınımsı süsleme eşyası.* Xwu rê penesên herînayo, a ya vana beno ki ay zernîyo heqîqî giroto.

pengizîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; finêra bi qewetdê çîyên a kesî ver ra firayo û şîyo, ci ra pîngîni amêya, ci ra pîzîni amêya. *Tr. Bir kuvvetle herhangi bir şeyden kopma olayı.*

pengizîyayeni *f. M.* Pengizîyayîş. Çîyên ra firîyayeni, cayên ro gunayena tepîya firayeni, cayên ro gunayena tepîya finêra û bi xazên a firayeni. *Tr. Birden fırlamak, bir yere değdikten sonra uçmak, iki şey arasında kalan bir parçanın fırlaması veya uçması.* Mêrdekî senîn zomp da sîyeri ro, mi ver ra zelên pengizîya û şî. Zê erbetan do mi zincî ro gunayê.

pengiznaye/ê *N.* Çî/keso ki; finêra gunayo çîyên ro tepîya û firayo yan jî jew bîyo sebebê nê karî. *Tr. Fırlatılan. Bir çarpma, bir ateşleme, bir değme, bir çakma sonucu fırlatılan bir madde.* Qurşûno pengiznaye guna ci çare ro.

pengiznayeni *f. M.* Pengiznayîş. Leteyêndê çîyên, kesên, zelên bi qewetên a, bi hêlên a, bi pirodayenên a firnayeni, sebebê firnayenda ci bîyayeni, finêra sebebê şîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Herhangi bir taş veya benzeri bir şeyin bir*

parçasının birden uçurulması, aniden fırlatılması. Mi a sî pengiznê, riştî over.

penîr *Zîr. Nn. Bw.* Pendir. Penîrê ma, emserr parênî tayênêrî yo.[1]

penîr degiroteni *Zîr. f. M.* Penîrdegirotiş. Penîrî solawî di nimiteni, penîrî bi solkerdişî ya nimiteni, beşirnayeni. *Tr. Peyniri salamura etmek, peyniri tuzlayarak saklamak.* Ma emserr xwu rê mirdîya xwu penîr nêdegirot, ma yê bolkî kîlo bi kîlo herînenê.

penîro boyîn 1. *Nn.* Penîro ki boy dekewta de, penîro ki herimîyayo. *Tr. Küflenmiş, kokuşmuş ve bozulmuş olan peynir.* To do o penîro boyîn bieştayê, o do şima nêweş kero! 2. *Nn.* Babetên penîr o ki, babetên vaşî ya bilebile kerdo boyîn. *Tr. Küflü peynir.* Wexto ki ez şîya Sîîrt, mi nê penîrê boyînî ra tew hez nêkerdê, labelê dima ez mûsaya.

penîro degirote *Zîr. Nn.* Penîro ki bi solawî ya, bi sol kerden a degêrîyayo û bi no şekila beşirîyayo. *Tr. Salamura peynir, tuzlanmak suretiyle depolanan ve değerlendirilen peynir.* Penîro degirote, rew rewî nêherimêno.

penîro gilekerde *Nn.* Gilapenîr. Penîro mûnde. Nê penîrî sifte girênenê, dima zêdê porî gile kenê. Penîrêndo bol tamweş o û vay o. *Tr. Örüklü peynir.* Penîro gilakerde vay o, Suwêreki di kîloyê ci bi heşt kaxitan a yo, her kes nêşeno biherîno.

penîro girênaye *Nn.* Penîro ki, awda girênayê mîyan di bîyo germ, mendo yan jî girîyayo. *Tr. Fermantasyona uğratılan, kaynatılmış olan peynir.* Mi rê penîro girênaye weş o.

pepik *Zoo. Nn.* Kermê bindê dolandê zelalan. *Tr. Duru veya durgun göl veya sularda yaşayan ve tenya cinsi kurtçuklar.* Awanê layan û dolan û serdê sîyan bi parzûnî ya (mersela koşeyêndê kurdiki yan jî fistanên jî beno) bişimê ki, wa pepikîy şima pîze nêşirê. 2. *Zoo. Nn.* Soxilcanê merdiman, kermê pîzedê kesî. *Tr. Parazit. Vücut solucanları.* Pepikê ci ra kewnê, o yo serê xwu tepêşeno.

pepû *Zoo. Nn. Bw.* Pepûg. Pepû yo keno anişo, o yo xwu rê dalde nêvîneno.

pepûg/i 1. *Zoo. N.* Pepûk/i, pepû. Teyrêndo bêçare qebûl beno ki hakanê xwu şino halûnandê teyrandê bînan di keno. *Tr. Guguk kuşu.* Pepûgeri meveyê! 2. *N.* Bêçare/ê, qergûn/i, bêzar/i. *Tr. Zavallı, çaresiz.* Pepûgê mi, şîyo aja di mehrûm mendo, qe kesî jî ci rê yarmetîni nêkerda.

peqliqi *Tib. Nm.* Bolekê ci, "peqliqîy" ê. Çîyo leymin o ki kesî gan di yan bi derênikên a yan jî hîleyên ra vijîyayo û mîyanê ci bîyo pirê aweki. *Tr. İnsan vücudunda herhangi bir baskı veya başka bir nedenle oluşmuş olan içi su veya sıvımsı madde dolu olan kabarcık.* Qeçkîni di kar kerden di huwe û zengenan mi destî di peqliqîy vatê. Key ki peqliqi teqayê jî, pa ganê mi veşayê.

peqpeqok *Zoo. Nn.* Melle, rîşela, çekçeko. *Kur. Kulî. Tr. Çekirge.* Peqpeqok do dîrê finîy hulo bo, do dima cayên di anişo.

per/i *Nn.* Perik/i, fer/i, embazê ci, tekê ci, hergi çiftan ra tekêndê ci, ferê zoy. *Tr. Per, arkadaşı.* Mi perê ci dayo şima. Labelê şima nêdîyo.

peran ser 1. *Nn.* Peran ser kayên û çîyêndo winasîn kerdeni. Çîyo ki zêdê peranan biqîmeto, ey ser kay kaykerdeni. *Tr. Parasına, para ile oynamak. Bedeli para olarak bir kumar oyunu oynamak.* Mêrdekê xumarbazî va: Eger şima estê, ma do peran ser kay kerê. Ki şima çinî yê jî ma xwu tew nêbetilnê. 2. Heqdê peran di, heta peran a. *Tr. Para hakkında, para üzerine, para ile ilgili.* O yo peran ser o gurweyêno. *Nm. Bw.*

peranverşanaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şanayo peran ver. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi qewet û qudretdê peran a, pa karûgurweyên dayo kerdeni, bi peran a fetisnayo, bi peran a kerdo razî, perey kerdê ci çiman mîyan û pa razî kerdo. *Tr. Paraya boğulan, paranın gücüyle kendisine iş veya eylem yaptırılan, gözünün içine para sokulan.* O merdimêndo peranver şanaye yo, o do kotî bişo bi min a baş bikero?

peran ver şanayeni *Zv. f. M.* Peranverşanayîş. Bi qewetdê peran a ci rê karûgurweyên kerdeni, perey ser o amordeni, bi peran a ci seteni, bi peran a ci herînayeni, ci peran mîyan di fetisnayeni, ci peran mîyan di verdayeni. *Tr. Paraya boğmak, istediği kadar para tedarik etmek ve bir işte kullanmak, kendisini parayla razı etmek, parayı gözüne koymak.* Ê qey ez rojên zengîn bena, wexta şima do bivînê. Eger mi perey nêşanay şima rî ro? Şima vînenê!

perbeleki *Zoo. Nm.* R'yê ci qalin waneyêno. Teyrênda neqşîn û rengdar a, perrê ci belekin ê, belekeya ci bolkî sipiloçey ser o ya, girdeya ci hendê koterên a, mirîçikên girdêrî û zerecên werdêrî ya, wesarî vijêna. Perbeleki, şanqulî ra bol hez kena. Cora bolkî bi şanqulî ya tepêşê-

1 Penîr Tirkî nîyo, Nîtekîm Farisî di jî eynî *"penîr"* o.

na. *Tr. Serçeden büyük ve bir keklikten küçük, renkli, beyazımsı kanatları olan bir kuş.* Perbeleki xasek a. Cora qeçekîy kewnê dimi.

perbîyaye/ê *N.* Hembazbîyaye/ê. Tekê kesên yan jî çîyên bîyaye. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, îş û îşkeleyên di, kayên di jewî yan jî çîyên rê bîyo per, bîyo hembaz. *Tr. Eş olan, arkadaş olan, badi.* Mi do, ê kesdê perbîyayî ra persênda per bîyayîşî bipersayê, nêame nezdîdê mi.

per bîyayeni *f. M.* Perbîyayîş. Hembaz/i bîyayeni, tekê ci bîyayeni, hemkar yan jî hemcayê ci bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê beno per, beno hembaz; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ney ci ser o bîyayeni. *Tr. Badi, eş/arkadaş olmak.* Eger ti mi rê per bîyayê, ma do înan ro dayê.

perçifiyaye/ê 1. *N.* Pûrtikîyaye/ê. Çîyo peşmîyîn û pemeyîn û birîsimin û winasîn o ki xeripîyayo, pêra bîyo ci ya, pûrtikîyayo, pûrtî kewta ci ser. *Tr. Tüylenen, tüyleri bozulan, tüyleri adeta yanmış olan.* Çinayê ci yê perçifiyayî ci şermayna. 2. *N.* Kes/çîyo ki; gandê ci di, rîdê ci di, erddê ci di perçifiyayeni virazîyaya, xeripîyayo, ze ki biveşo, ze ki bibo gidî, ze ki bipûrtikîyo, ze ki rî û erdê ci pîrikî bo. *Tr. Vücudunda, teninde veya yüzünde solma ve kırışıklıklar oluşan.* Ez a ê kutikdê perçifiyayî heti ra yena, hewna zêdê verî yo. 3. *N.* Masaye/ê, werimîyaye/ê, nepixîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û werdişên di masayo, werimîyayo, nepixîyayo. *Tr. Gıda yemesinde, çok üzülmesinde veya benzeri bir durumdan ötürü şişen, şişmiş olan.* Şima yê çirê ê mêrdekê perçifiyayî amoş nêkenê?

perçifiyayeni 1. *f. M.* Perçifiyayîş. Qandê çîyandê peşmîyînan, birîsiminan, pemeyînan ûzn. pûrtikîyayeni, pûrtîya ci xeripîyayeni. *Tr. Tüylenmek, tüyleri bozulmak.* Rîyê nê kulavî perçifiyayo. 2. *Zv.* Perçifiyayîş. Rî di, ganî di, zîndeyeyda ci di xeripîyayeni. *Tr. Yüz hatlarında kırışmak, yaşlılık izleri görülmek, görünen vücut hatlarında bozulmalar meydana gelmek.* Rîyê ci perçifiyayo, nêşermayêna porê xwu kena hene. 3. *f. M.* Perçifiyayîş. Masayeni, nepixîyayeni, masatiş. *Tr. Şişmek. Midenin gaz yapması.* Ez perçifiyaya, înan bi zor a mi rê nan da werdeni. Mi înan rê va jî. Labelê mi nêşa înan rê bido fehm kerdeni.

perçifnaye/ê 1. *N.* Çî û çinayo rêsîn û pemeyîn û peşmîyîn û birîsimin û winasîn o ki jewî yan jî çîyên perçifnayo, pûrtiknayo, kerdo pûrtik pûrtikî, herimnayo, xeripnayo, ze ki biveşnê. *Tr. Tüyletilen, tüylenmesine neden olan, tüyleri bozdurulan şey, giysi, mefruşat malzemesi.* Ez finakî ê kulavdê perçifnayî ra nêgîna. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên perçifnayo, herimnayo, rî û gan û biganeyda ci di perçifiyayîş peyda kerdo, renga ci kerda zerdini, biganeya ci ci ser ra berda. *Tr. Soldurulan, canlılığı yok edilen, soluk duruma getirilen.* To o kaleko perçifnaye se ra rişt? O, kalikê hemberîyandê ma bî. 3. *N.* Masnaye/ê, werimnaye/ê, nepixnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni rîdê çîyen, werdên, qehrên yan jî çînakî ra masnayo, werimnayo, nepixnayo. *Tr. Gıda, üzüntü veya başka bir nedenden dolayı şişirilen, şişmesine neden olunan.* Merdimo perçifnaye do xwura wina weremî bo! Senîn ver nêkewo?

perçifnayeni 1. *f. M.* Perçifnayîş. Pûrtiknayeni, pûrtik pûrtikî kerdeni. Sebebê perçifiyayîşdê çinayandê pemeyînan û peşmîyînan û birîsiminan û çîyandê winasînan bîyayeni, karê perçifiyayîşî kerdeni. *Tr. Tüyletmek, tüyletmek suretiyle bozmak, bozdurmak, soldurmak, canlılığının gitmesine neden olmak.* Tîjî çîyê ma yê ravistişî pêro perçifnay. 2. *f. M.* Perçifnayîş. Rîdê kesên yan jî çîyên di, gandê ci di, asayîşdê ci di herimîyayîş peyda kerdeni, renga ci berden û zerdin kerdeni, xerpnayeni, herimnayeni. *Tr. Soldurmak, rengi ve canlılığının gitmesine sebep olmak ve bu suretle bozmak.* Mi ti nêperçifnaya, ti bixwu perçifiyaya. 3. *f. M.* Perçifnayîş. Masnayeni, werimnayeni, nepixnayeni. Karûgurweyê werdên di yan jî qehrên di kesên yan jî çîyên masnayeni, werimnayeni, nepixnayeni, ci kulbizikî kerdeni. *Tr. Gıda veya üzüntü kaynaklı olarak birisini şişirmek, kahrından adeta öldürmek.* Şima îspatey ez perçifnaya. Deha ez do senîn nêqehrîya?

perçîn *Nn.* Dêso ki perçîn ra virazîyayo, dêso ki bi tellîyan a yan jî bi çîyandê tellîyîn a virazîyayo. *Tr. Perçin.* Verî dêsê hewşandê ma pêro perçîn bî.[1]

perçînbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo (dês, hewş, baxçe) ki çoşmedê ci ra perçîn virazîyayo, çoşmedê ci yan tellî ancîyayo yan jî têlo asinîno tellîyîn ancîyayo. *Tr. Perçinlenen, çit çekilen.* Ez texmîn nêkena ki dewar bişo baxçedê perçînbîyayî ra zerre kewo. Îlla ki şima perçîn nêanto yan jî ci ra neqebên abîyayo. 2. *Nn.* Çî/keso ki çoşmeyê ci, bixwu bîyo mezbût, bîyo metîn, bîyo saxlem,

1 Farîsî di bi eynî şekila esta û vajêna.

texmîn û tedbîrê ci gêrîyayo, tey neqeb yan jî qulîy nêabîyayê. *Tr. Perçinlenen, sağlamlaştırılan, muhkemleştirilen.* Key ki şima dî ki gireyo perçînbîyaye jî fina herimîyayo, wexta bêrê ma newedera qisey bikerê.

perçîn bîyayeni 1. *f. M.* Perçînbîyayîş. Bi tellî ya, bi têl a yan jî bi çîyêndo winasîn a çoşmeyê cayên yan jî dêsên rê perçîn virazîyayeni, çoşmeyê ci gêrîyayeni. *Tr. Perçin olmak/çekilmek.* Çoşmeyê hewşdê ma bî perçîn tepîya qethan dewar hewşdê ma nêkewt. Dêmax kî perçîn bîyayeni jî tedbîrêno. 2. *f. M.* Perçînbîyayîş. Mezbût bîyayeni, metîn bîyayeni, tedbîrê ci gêrîyayeni, texmînê çoşmedê ci bîyayeni, saxlem bîyayeni. *Tr. Sağlamlaşmak, muhkemleşmek.* Eger perçîn bîyayê, wina şima vila nêbîyê.

perçînkerde/ê 1. *N.* Çîyo (dês, hewş) ki çoşmeyê ci jewî yan jî tayêni bi perçîn a, bi tellî ya gêrîyayo. *Tr. Perçinlenen.* Dewar rew rewî hewşdê perçînkerdî ra zerre nêkewno. 2. *N.* Çîyo ki ver ra perçîn virazîyayo, ancîyayo, bîyo mezbût. Çîyo ki bi destêndê kesên a ver ra perçîn virazîyayo, ancîyayo. *Tr. Sağlamlaştırılan, muhkem kılınan.* Belaûbêterê înan cadê perçînkerdî ra jî şinê.

perçîn kerdeni 1. *f. M.* Perçînkerdiş. Çoşmeyê dêsên, çoşmeyê çîyên perçîn antiş. *Tr. Perçin çekmek.* Ma dewi di çoşmeyê hewşandê xwu perçîn kerdê. 2. *f. M.* Perçînkerdiş. Mezbût kerdeni, çoşmeyê çîyên mezbût kerdeni, çirûgeyra veteni. *Tr. Perçinlemek, sağlamlaştırmak, muhkemleştirmek.* Eger şima perçîn nêkerdayê, nika ma wina tey beşe nêbîyê.

perde/ê *N.* Manî, bend/i, bende/ê. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên rê beno manî, ci nimneno, ci keno mîyanikî. *Tr. Sırlayan, gizleyen, mani olan, kapatan, örten, perdeleyen.* Qey perdeyê çimandê ci werişt bî, ey senîna şa yo çî bivîno?[1]

perde 1. *Teks. Nn.* Hecali. Çîyo (çapût, qumaş) ki kes nano çîyên ver ki, kes yan jî çîyên pa binimîyo. *Tr. Perde.* Bişew perdeyê pencerada xwu ant û rakewti. 2. *Mûs. Nn.* Têlê sazan. Barîyey û qalineya vengan a ki bi têlandê sazan a mojêna, têlo asinîno ki erzêno sazan ser û pa dêrîy cenênê. *Tr. Saz teli.* Senîn ki da perdedê sazî ro, mi zana ostayo, xeşîm nîyo. 3. *Nn.* Hergi beşa pîyesî, hergi geçaya tîyatroy. *Tr. Tiyatronun her bir bölümü.* Perdeyo siftekên qedîya û ma vijîyayay.[2] Farîsî di jî eynî bi no şekil û mane ya esta û vajêna jî.

perde agiroteni *f. M.* Perdeagirotiş. Hecali agiroteni, qandê nimitişdê kesên yan jî Mesela çîyêndê zêdê pajayên perde anteni. *Tr. Perdelemek, perde çekmek, saklamak, perde ile örtmek.* Mi şima rê perde nêagiroto, hema şima yê tim mi rê perde agînê. Perdeyê xwu agîrê ki şima teber ra nêasê. Çunkî kê ki perde agirot, sersûnneyay.

perdebaz/i *N.* Perdekar/i. Kes/çîyo ki; perdî dano kay kerdiş, bi perdî ya kay keno, perdî lûneno, kar û wezîfeyê ci perde yo, perdî anceno, bi perde antiş a çîyên yan jî kesên rê keno perde, pa nimneno. *Tr. Perdeyi oynatan, perdeci, perdeleyen.* Perdebazî senîn ki perde ant, peynî ra babet babet mojîy vijîyay.

perdebazey *Nm.* Perdekarey. Perdebaz/i bîyayeni, karê perdan kerdeni, perdî akerden û giroten û wederden û ronayeni. Kes/çîyo ki; perdî gîno, agîno, werzaneno, roneno, anceno ûzn. a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Perdecilik.* Ey nêşayê kay kero, ci rê perdebazey deyê bî. Ê cay di perdenazey jî gengazi nêbî, a jî çetini bî.

perdebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; karûgurweyên rê bîyo perde, ci rê bîyo manî, ci rê bîyo bend û bende, xwu kerdo hedef, vernîya çîyên yan jî kesên giroto û ci rê bîyo perde, xwu nayo hedefî ro. *Tr. Perde olan, mani olan, gizleyen. Kendisini hedefe koyarak bir çeşit perde olan.* Îlla kesdê perdebîyayî rê ewêzîyên esta.

perde bîyayeni *f. M.* Perdebîyayîş. Manî bîyayeni, bend bîyayeni, bende bîyayeni, vernîya ci giroteni, orte kewteni, orteyê di çîyan kewteni, sebebê nêbîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Engel olmak, perde olmak.* Hz. Ezraîl perdeyê rihîstîneyda Ellahî yo, nêweşînîy jî perdeyê rihîstîneyda Hz Ezraîlî yê. Jû finan perde bîyayeni rind a, jû finan jî xirab a.

perdedar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; perde keno, bîyo perde, beno sebebdê nêbîyayîşdê çîyên, beno manîyê çîyên, kewno mabeyndê di çîyan. Kes/çîyo ki; vernîya çîyan yan jî kesan gîno ki, nêaso. *Tr. Gizleyen, setreden, örten, saklayan, mani/engel olunan.* Kaşka ey mi rê perdedarey nêkerdayê, Çunkî fina verî jî perdadarên bî sebebê qezenc nêkerdişdê mi. 2. *N.* Perdefiroş/i. O/çîyo ki; perdeyê ci estê û roşeno, perdeyîn. *Tr. Perde satıcısı, perdeci.* Ez şîya perdedarî ser ki xwu rê perdeyên biherîna, paltoyêndo weş

---

1 Farîsî di jî eynî bi no şekilû mane ya esta û vajêna jî.

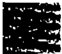
2 Farîsî di bi namedê *"palû"* ya vajekên esta ki maneyê ci, "weçînaye/ê, sizekrodaye/yê" o/a.

raştê mi ame, mi o herîna.

perdedarane *Nn.* Zêdê perdedaran bîyayeni, wesfê perdedaran tey bîyayeni, zêdê manî bîyayan bîyayeni, zêdê perde agirotokan bîyayeni, zêdê verkewtan bîyayeni, bi perdedaran mendeni. *Tr. Perdedarlar gibi olmak, mani olanlar gibi olmak.* Ame tîya di perdedarane vinderd, nêverda ki ma ci rê yardim kerê.

perdedarey 1. *Nm.* Perdedar/i bîyayeni, perde kerdeni, sebebê wezîfî nêbîyayeni, sebebê nêbîyayeni, çîyên rê manî bîyayeni. *Tr. Örtülülük, üstü kapalı olmak, setretmek, gizlemek, perdelemek, engel/mani olmak. Örten/gizleyen olmak.* Eger şima mi rê perdedarey jî nêkerê, fina bes o. 2. *Nm. Nm.* Perdefiroşey. Perdedar/i bîyayeni, karê perdan kerdeni, perdey dayen û giroteni, alvêrê perdan kerdeni, ticaretê perdan kerdeni. *Tr. Perdecilik, perde satıcılığ/işi yapmak.* Perdedareya şima jî, mamostîna mi jî, xizimkareya şarî ya, însanan rê xîzmetên o.

perdekerde/ê 1. *N.* Manîkerde/ê, vernîya ci girote/ê, bendkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên ci rê kerdo perde, ci rê kerdo manî, ci rê kerdo bend. *Tr. Engellenen, mani olunan, perdelenen.* Ma o çîyo perdekerde jî wedard. 2. *N.* Çîyo ki qandê pajayên yan jî çîyêndê pencerayên kerdo perde, ci ra perde viraşto. *Tr. Perde edilen, perde çıkarılan.* Ma kerd ê çapûtê perde kerdî werzano, fina ma nêwerzana.

perde kerdeni 1. *f. M.* Perdekerdiş. Ortedê di çîyan di perde bîyayeni, çîyên çînakî ra nimiteni, sebebê nêasayîşdê çîyên bîyayeni, sebebê nêbîyayîşdê çîyên bîyayeni, çîyên rê manî bîyayeni, çîyên rê hecali agiroteni, perde agiroteni. Vernîya çîyên yan jî kesên giroteni. *Tr. Perdelemek, engellemek, saklamak, örtmek, kapatmak.* Mi vatê beno ki ez a ser o vindena, do weş bo. Ti nêvanê ki, ez a ci rê perde kena. 2. *f. M.* Perdekerdiş. Çîyên ra perde viraşteni, çîyêndê zêdê qumaşî ra yan jî çapûtî ra perde veteni. *Tr. Perde yapmak, bir şeyden perde çıkarmak.* Eger şima nêşayê perdeyên peyda kero, ma do na şali perde kerdayê.

perderoj/i *Teks. Nn.* Perdeyê tîjî. Perdeyo ki kes qandê rojî agîno. *Tr. Güneşlik perde.* Ma biroj perderojî, bişew jî human agînê.

perderojey *Nm.* Perderoj bîyayeni, perdeyê tîjî bîyayeni, wesfê perdedê rojî ci ser o bîyayeni. *Tr. Güneşlik perde.* Perderojeya ci do şima rê çiçî qezenc kero ki?

perdeyê çiman *An. Nn.* Vînikê çimî yo normal, vînikê çimî, vînayena çimîya normali. Qandê vînikêndê normalî Ellahîde neyayo çiman ser. *Tr. Gözü normal olan görüş mesafesi, göz perdesi, gözün normal işleyişi.* Vanê eger perdeyê çiman werzo, kes rind û xirabî pêroy pîya vîneno. Dêmax kî perdeyê çiman jî nîmetêndo gird o.

perdeyê rûbabî *Mûs. Nn.* Perde/têlo ki rûbaban di vengo qalin, barî yan jî zêdê nînan venganê bînan vejeno. *Tr. Rübab teli.* Kerdê rûbab biceno, sifte eyarê perdandê rûbabî da ci, dima jî bi hewayêna cend.

perdeyê sazî *Mûs. Nn.* Têlê sazî yê ki, kes pa sazî ceneno. *Tr. Sazın teli, sazın telleri.* Sazbendî da perdedê sazî ro û dêrên cendi, ey jî a kelami jî vati.

perdeyîn/i 1. *N.* Hecalin/i. Çî/keso ki; perdeyê ci esto, pa perde esto, tey perde esto, wahîrê perdeyên o, perdeyê ci ancîyayo. *Tr. Perdeli.* Ma do no şan xwu rê odedê perdeyînî di roşê, meşti ravêrê kiştda bîni. 2. *N.* Bendin/i, bendeyîn/i, manîyîn/i. Çî/keso ki, perdeyê ci esto, cora peynîya ci nêasena. *Tr. Perdeli, gizli, sırlı, saklı, görünmez, manisi olan.* Vijîyayîşê ci perdeyîn bî. Nêşa ravêro.

perdeyîney 1. *Nm.* Perdeyîn/i bîyayeni, perdeyê ci estbîyayeni, wahîrê/a perdeyên bîyayeni, tey perde estbîyayeni, perde ser ancîyaye/ê bîyayeni, perde agirote/ê bîyayeni, wesfê perdeyîney ci ser o bîyayeni, ser o perde bîyayeni. *Tr. Perdelilik.* Şima perdeyîneyda ci ra nêşa zerreyê ci bivîno. 2. *Nm.* Bendeyîney, bendeyîn/i bîyayeni, manîyê ci estbîyayeni, mîyanikî bîyayeni, girote/ê bîyayeni, nêasaye/ê bîyayeni. *Tr. Gizli/saklı olmak, perdeli olmak, görünmez olmak.* Perdeyîneyda ci ra nêbîyayê, ma hemini do jî bişayê bivînayê.

pere *Nn.* Maden yan jî kaxito qîmetdar o ki dewletên di alvêrî di ser o ameyo werey û xwu rê qandê girotokey û rotokey di kerdo fesalên. *Tr. Para.* Pereyê înan, ê ma giranêrî yo, ê ma qîmetdarêrî yo.

peredan/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di karê pere dayîşî gîno xwu ser yan jî no wezîfe deyayo ci. *Tr. Finansör.* Eger şima nêşê peredanê ci ca kerê, şima nêşenê nê çalekî biqedînê jî.

peredaney *Nm.* Peradan/i bîyayeni, wesfê peredanan ci ser o bîyayeni. Karûgurweyên di, çalekîyên di wahîrê pere dayîşî bîyayeni, peredan bîyayeni, wezîfeyê peran ser o bîyayeni. *Tr. Finansörlük.* Peredaneya ci, ci ser o ca bîya, o do ceza bûro.

peregîn/i *N.* Kes/çîyo ki; perey gîno, pere deyêno bi ci, bi peran a paştî deyêna ci. *Tr. Parayı alan,*

parayla desteklenen, finanse edilen. Peregîn do bi perenandê xwu ya xîzmet bikero ki, welat bo.

peregîney *Nm.* Peregîn/i bîyayeni, pere giroteni, girotokê/a peran bîyayeni. O/a kes/i yan jî cayo ki pere gîno/a, jew ci bi peran a paştî dano ci bîyayeni. *Tr. Finanse edilmek, para almak, para alan olmak.* Peregîneya ci kesî rê nêercîyaya.

perekerde/ê *N.* Birûmet/i, biqîmet/i, qîmetdar/i, ercîyaye/ê. Çî/keso ki qedrûqîmet û rûmetê ci esto, kes biroşo roşêno, kes bido deyêno. *Tr. Değerli, kiymetli.* Bazar di çîyo perekerde û pere nêkerde do kotî jew bo?

pere kerdeni *f. M.* Perekerdiş. Biqedrûqîmet bîyayeni, birûmet bîyayeni. Karûgurweyên di qîmetdar bîyayeni, çîyê rotişî yan jî girotişî bîyayeni, qîmetê ci estbîyayeni. *Tr. Değerli/kiymetli olmak, satılabilir olmak.* Malê şima qîmetdar o, birûmet o, pere keno.

pereperest/i *N.* Kes/çîyo ki; bi peran a pirêsîyayo û bê pere nêbeno, qandê peran heme çîdê xwu yê qîmetdarî ra beno. Eger gereg bikero qandê malûmilkdê dinyay dîn û îmanê xwu jî dano, qandê coy dîn û îmandê xwu ra jî beno. Bi peran a werzeno, bi peran a ronişeno. *Tr. Paraperest, kapitalist. En kiymetli değerlerini bile para uğruna verebilen.* Şima yê vanê pereperest o. Labelê bi mi ki, tew însan nîyo.

pereperestey *Nm.* Bi peran a pirêsîyayeni, bi peran a bestîyayeni, bi peran a girêdeyayeni. Pereperest/i bîyayeni, qandê malûmilkdê dinyay çîyanê xwu yê qîmetdaran ra jî bîyayeni, ci ra vêrdeni. *Tr. Paraperestlik. Dünya malı veya para için en değerli şeylerini satabilen, verebilen, vazgeçebilen kişi olmak.* Eger pereperesteyda ci ra nêbîyayê, ey bi ma o wina nêkerdê.

perest/i *N.* Kes/çîyo ki; bi çîyên a yan jî bi kesên a pirêsîyayo, pa diskîyayo, pa zeliqîyayo, ti vanê beno ki pa xelq bîyo, ci ra nêcibeno. Kes/çîyo ki; zewmbî çîyandê qîmetdaran û baqîyan ra beno. Labelê ey ra, ê çî ra nêbeno. Mesela Zazaperest, Tirkperest, Kurdperest, nijadperest, malperest, dinyaperest, heqperest ûzn. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimseye tapacak derecede bağlı olan.* Merdimo Zazaperest kewno şîrkî mîyan, ey rê qewm û şarê Dimilan Ellahî vernî do, peynî di nîyo. Labelê ez Dimilperest nîya, heqperest a; Dimilan rê jî qandê Heqî xîzmet kena.[1]

perestey *Nm.* Perest/i bîyayeni, bi çîyên a, bi kesên a pirêsîyayeni yan jî pirêsîyaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; hendê îbadet kerdişî, ci vero qandê îbadetî vindeno û ci ra nêbeno, o kes yan jî çî bîyayeni. Bi çîyên a, bi kesên a zeliqîyayeni, zeliqîyaye bîyayeni. *Tr. Tapmak. Tapacak derecede bir şeye bağlanmak, bağlı olmak.* Eger Tirkperesteya ci çinêbo, merdimêndo hewl o. Mesela yardim perwer o, merhemetkar o, pîzeveş o ûzn. xeylên xusletê ci yê weşîy estê.

perey 1. *H.* Perikey, per/i bîyayeni, ferê zoy bîyayeni, tekê çifti bîyayeni, hembazey, hembaz/i bîyayeni, pa bîyayeni, merdimo/a ki bi kesênayo/ya, a o/a bîyayeni, hemkaygerey, hemkayger/i bîyayeni. *Tr. Badi olma, çift olma, eş olmak, kankalık.* Perey, çêyênda weş a. Çunkî wexto ki perê ci çinêbo, o çîyo bîn jî hend çîyên rê nêbeno.[2] 2. *H.* Ewro nê, vizêr nê perey, yanê hewna rojên verê vizêrî. Di rojîy verê coy. (Eger ewro nêhesibîyo.) *Tr. Bugün değil, dün değil, önceki gün, iki gün önce.* 3. Eger P'yê ci qalin biwaneyo, wexta bolekê vajekera "pere"y virazêno. *Tr. Para.* Tey perey estîy bîy jî, nêday mi.

pereyê werdîy *Nb.* P'yê ci qalin waneyêno, lewîy yenê pêser, vijîyayeni di guvişênê û hewna ki na P vijîyena. Pereyê madenî, pereyê ki kaxitînîy bê jî pa bol çî nîno. *Tr. Bozuk para, küçük/ufak para, madeni para.* Mi ser o pereyê werdîy çinêbîy, ey ez şarî mîyan di kerda gerrin.

pergel 1. *Mat. Nn.* Perdal, perkal. Çîyo ki; kes pa kovalên virazeno. *Tr. Pergel.* Mi bi pergelî ya kovalên viraşti, ey jî nîmeyê ci birna. 2. *Sos. Nn.* Merdimîy pêro, çi merdimê kesî esto pêro, nezdîyê kesî heme. *Tr. Bütün akrabaların tamamı.* Boka pergelê înan vila bo, ci ra kesekên nêmano.[3]

pergelvilabîyaye/ê 1. *N.* Perdalvilabîyaye/ê,

---

1 Na vajeka "perest"î malbatda ziwanandê Îranîyan di esta. Mesela pirêsîyayeni, pirêsîyaye, pirêsîyayê, pirêsnok, pirêsnokey, pirêsok, pirêsokey, mîzpirêsî, mîzpirêsîyey ûzn. xeylên vajekîy estê. Na vajeki şîya kewta Fransizî jî. Pres (*baskı, bastırma*) tîya ra yeno. Pîlvajeyênda Dimilan di wina vajêno: O rês û no pirês (Yanê hele bewnîyê ê rêsî ra û nê qalibî ra! Yanê ze ki vajo o pê nîno, pê ya robere nîno, ûmişê pê nêbeno)!

2 Dimilî di na vajeki bi şikildê "fer" a jî vajêna. Mesela filan kes ferê ci yo, mi jondes ra dest kerd pa û fer bi fer amord hettanî hîris.

3 Na vajeki Tirkî nîya, Farîsî û vajeka na malbata. *Bw. Gencine-î Güftar (Ferhengê Ziya)*, cîld 1, *P.* 459. Labelê bi şikildê "pergal"î ya nûşîyayo. Bê nînan, na vajeki fina Farîsî di bi şikildê *"pergel, pergar, pergare"* ya nûşîyaya.

perkalvilabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; komûeşîra ci, merdimê ci, nezdîyê ci pêro vila bîyê, jû pêser o nêmendo. *Tr. Topu dağılan, bütün akrabası dağılmış olan.* Mi rê qalê ê kesdê pergel vilabîyayî mekerê. Çunkî ez pey bol qehrêna. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "boka ti bê, pergelê to vila bo, komûeşîra to vila bo, boka az û ezbetê to vila bo, ti bi piring piringî bê, to çoşmey ra kesên nêmano" bîya. *Tr. Kendisine sen olasın! Yanında kimin kimsen kalmasın, yalnız kalasın! bedduası edilen.* To dîyo hele pergel vilabîyaye senîn şepirneno lajekî ro!

pergel vilabîyayeni *f. M.* Pergelvilabîyayîş. Perkal vilabîyayeni, perdal vilabîyayeni, komûeşîri vila bîyayeni, kesikêndê ci, ci çoşmey ra nêmendeni, az û ezbeta ci vila bîyayeni. *Tr. Topu dağılmak, kimi kimsesi kalmamak, bütün akrabaları dağılmış olmak.* Pergelê înan bî vila, kesikê ci çoşmey ra nêmend.

pergelvilakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pergelê ci, az û ezbeta ci, komûeşîra ci, merdimê ci pêrko vila kerdê, ci çoşmey ra kesêndê ci nêverdayo. *Tr. Bütün akrabaları dağıtılmış olan, yanında hiç bir akrabası bırakılmamış olan.* Ez nêşena, xwu bi vervadê ê pergel vilakerdî kera.

pergel vilakerdeni *f. M.* Pergelvilakerdiş. Perkal vilakerdeni, perdal vilakerdeni, komûeşîra kesên yan jî çîyên vila kerdeni, hergi jû da ci cayên ra şeqênayeni. *Tr. Topunu dağıtmak, bütün akrabalarını çil yavruları gibi dağıtmak.* Eger mi ra bêro, ez do pergelê şima vila kera, ez do şima ra kesî pêser o nêverda.

perikey *H. Bw.* Perey 1. Perikey di zirarêndê mi çinêbî. Labelê karêndê mi jî çinêbî. Çunkî bîyayen û nêbîyayena ey jew bî.

perişkîyaye/ê *N.* Pirişkîyaye/ê, ci perişkîyaye/ê, ci pirişkîyaye/ê. Kes/çîyo ki; perişkîyayo kesên ro ki ci ro do, zirar ci ro do, gandê ci ser o çixazîy virazo, bierzîyo bi ci. *Tr. Kavga etmek için, zarar vermek için birisinin üzerine atılan, kavgaya yeltenen.* Şima do paştî ê merdimdê perişkîyayî nêdayê. Şima jî pa bîy sûjdarîy.

perişkîyayeni *f. M.* Perişkîyayîş. Pirişkîyayeni, ci perişkîyayeni. Qandê cirodayeni, qandê zirar cirodayeni bi jewî yo yan jî bi kesên o erzîyayeni, bi ci ya lej kerdeni, zirar gandê kesên ro dayeni; rîyê ci, ganê ci dirnayeni, tey çixazîy viraşteni. *Tr. Dövmek veya kendisine zarar vermek için birisinin üzerine atılmak, dövmeye yeltenmek vücudunda çizikler oluşturmak veya bunun için girişimde bulunmak.* Zêdê delana perişkîyê ci ro. Ma nêşayê ci pencan mîyan ra vejo.

perkal *Mat. Nn. Bw.* Perdal. Perkal şeno 360° tadeyo.

perkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xwu rê kerdo tek, kerdo hembaz, kerdo şirîg. *Tr. Per, eş/arkadaş edinilen, ortak edinilen.* Ê xwura kes do, merdimdê perkerdî ra gazincî bikero.

perkerdeni *f. M.* Perkerdiş. Kayên di, karûgurweyên di, îş û îşkeleyên di jewî yan jî çîyên xwurê per kerdeni, xwu rê hembaz kerdeni, xwu rê tekê xwu kerdeni. *Tr. Per/eş yapmak, per haline getirmek.* Eger to ez xwu rê per kerdayê, ma do qezenc kerdayê. Çunkî ez tim dana ey ro.

pernaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pernayo, dayo pernayîş, yan parzaney kerdê pa û firnayo yan jî ze ki parzaney pa kerê û bifirnê. *Tr. Uçurulan, kanatlandırılmış olan, adeta kanatlandırılan.* Yanê beynê to werdo ki, teyro pernaye fina pey di bêro? 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pernayo bi ci, çîyên bi zor a dekuwayo ci zerre. *Tr. İçine sokulan, kendisine cinsi temas sağlanan.* Qalê ê kesdê ci pernayî mekerê.

pernayeni 1. *f. M.* Pernayîş. Firnayeni, peknayeni, ze ki parzaney pakerê û bipeknê, bifirnê. *Tr. Uçurmak, fırlatmak, kanatlandırarak koşturmak, hızlandırmak.* Ey teyyara pernê. 2. *f. M.* Pernayîş. Cikuwayeni, finêra yan jî bi xarikên a ci mîyan kerdeni, marîdê ci mîyan kerdeni, heyadê ci mîyan kerdeni yan vernî ra yan jî penî ra heyadê ci kuwayeni. *Tr. Sokmak, içine koymak, cinsi münasebette bulunmak.* Lengî çînayen di jî vajîyeno.

peroc *Nn. Bw.* Dihîri. Şima do peroc nêkewtayê ray. Çunkî bol germ bî, dinya qijqijîyayê.

peroj *Nn. Bw.* Dihîri. Mi nanê perojî werd bî, qando ki eyb nêbo, ez bi înan an jî ronişta.

perperik *Zoo. Nn.* Bolkî, bi şikildê bolekeyda ci ya yan bi şikildê "perperikîy" a vajêno. Pûlê serdê postdê masan û tayên heywanandê kerancokan û heywanandê zêdê nînandê awîyan o ki ci ra pa beno, terêno. *Tr. Balık gibi su ürünleri ve sürüngen gibi hayvanların derisindeki pulcuklar.* Mi bi kardî ya, perperikê ci ser ra terdîy, dima mi kerdîy sûr.

perperikîbîyaye/ê *N.* Pirpirikîbîyaye/ê, kelecanîbîyaye/ê, helecanîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ze ki parzaney pabê û bifiro, ti vanê beno ki o yo keno cayêndo berz ra deperîyo. Kes/çîyo ki; ze ki cayên ra bikewo û heyecan ci tepêşo, ze ki kelecanî bo, ters ci pîze kewo. Kes/çîyo ki;

qelbê ci kelecanî ra têserî û têdima erzêno û ters kewno ci pîze. Tr. *Kanatlanıyor gibi olan, adeta uçuyor gibi olan, kanatlananlar gibi heyecanlanan ve depresif hareketler sergileyenler.* Ez ê kesdê perperikîbîyayî ra bol tersaya, mi va o do cayên ra bierzo war!

perperikî bîyayeni *f. M.* Perperikîbîyayîş. Pirpirikî bîyayeni, firayeni, zêdê firayîşî bîyayeni, zêdê cayêndê vengî di bîyayeni, bol helecanî bîyayeni, ze ki pa parzaney amîyayen û firayeni, hereketandê depresîfan mîyan kewteni. Tr. *Kanatlanmak, uçuyor gibi olmak, heyecanlanmak, korkuyla beraber aşırı heyecandan dolayı uçuyor gibi olmak, adeta kanatlanmak, korkudan depresif hareketlere girmek.* Ez perperikî bîya, mi va beno ki ez a kena qelb ra şira.

perperikî *Ç.* Pirpirikî. Perîy pa amîyayeni, parzaney pa amîyayeni, firayeni, zêdê teyran firayeni, xwu di nêbîyayeni, heyecanî bîyayeni, kelecanî bîyayeni, helecanî bîyayeni. Tr. *Kanatlanıyor olmak, kanatlanmak, adeta uçuyor gibi olmak, heyecanlanmak, aşırı heyacanlanmak, uçacak gibi olmak, depresiyona girmek, depresif hareketlerde bulunmak, kalbi küt küt diye atmak.* Ez perperikî bîya, ma şîyê nêweşxane ki qelbê min o nêzana se û çend erzeno?

perperikîkerde/ê *N.* Pirpirikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bol û bol kerdo kelecanî, kerdo helecanî, heyecan nayo ci ser, ze ki parzaney pakerê û ci bifirnê, tersanayo, ze ki ci cayên ra depernê. Tr. *Kanatlandırılan, çok heyecanlandırılan, depresif hareketler sergilenmesine neden olunan.* Bolkî ez ê kesdê perperikîkerdî ra tersaya. Mi va qelbê ci do vinderîyo.

perperikî kerdeni *f. M.* Perperikîkerdiş. Pirpirikî kerdeni, perperiknayeni. Kesên yan jî çîyên perperiknayeni, wesfê perperikî sernayeni, ci firnayeni, parzaney pakerdeni, ci helecanî kerdeni, ci kelecanî kerdeni, qelbê ci leqnayeni, xewf ci pîze kerdeni, ze ki kes parzaney bi ci ya kero û ci firno. Tr. *Kanatlandırmak, adeta kendisine kanat takıp uçuruyormuşcasına hareket ettirmek, kendisini bir uçurumdan uçuruyorcasına heyecanlandırtmak.* Mizgînî dê bi ci, kerd perperikî, îspatey qelbê ci cadê ci ra do bivijîyayê.

perperûki *Nm.* Vanê: Cehdûyên a ki aweri mîyan di coyêna, destê ci zêdê çengalan (çengalkî) ê. Vanê ciniyê ki qeç ardo û hewna çewresê xwu pir nêkerdo, dest kena qirda înan û înan fetisnena ki cîgeranê ci vejo. Tr. *Denizde yaşadığına inanılan, çatal elleri olan ve özellikle de doğum yapan kadınlardan kırkını doldurmamış olanlara musallat olan ve bunları boğmaya ve ciğerlerini çıkarmaya çalıştığına inanılan bir cadı veya cadaloz.* Cinîya çewresina vana: Perperûka kena mi bifetisno, a ya kena cîgeranê mi vejo.

perpitîyaye/ê *N. Zv. Bw.* Perpizîyaye/ê. Wexto ez teyrêndê perpitîyayî vînena, ez bena kelagirî, zerrîya mi şina.

perpitnaye/ê *N. Zv. Bw.* Perpiznaye/ê. To bi gulleyêna lûyêndo perpitnaye dîyo, nêdîyo? A o jî winî perpitîya.

perpitnok/i *N. Zv. Bw.* Perpiznok/i. Mi vatê perpitnokê ci do nêvîneyo, şima vatê dadgehê ma dadperestê, ê do perpitnokê ci bivînê.

perpitnokey *Nm. Zv. Bw.* Perpiznokey. Perpitnokeyda ci di guman çinî yo, ê yê geyrenê delîlandê ci.

perpizîyaye/ê *N. Zv.* Perpitîyaye. Kes/çîyo ki; o yo perpizêno, o yo parzaney erzeno, o yo parzaney dano pêro, o yo fireno, o yo keno bifiro, (zv.) o yo keno bimiro, o yo gandayîş di, o yo ganan vero. Tr. *Çırpınan, kanat çırpan. Mecazen ise ölüm/ecel terleri döken, ruhunu teslim etmek üzere olan.* Qenê to jî jû nêdayê ê lajekdê perpizîyayî ro.

perpizîyayeni *f. M. Zv.* Perpizîyayîş. Perpitîyayeni. Gan dayeni, firayen û şîyayeni, merdiş di bîyayeni, ganî vero bîyayeni, ganî vero çewilîyayeni, per eşteni, perzaney lerznayeni, perzaney eşteni, mergî vero bîyayeni, ganan vero bîyayeni, hema hema merdiş di bîyayeni. Tr. *Gerçek anlamda kanatlanmak, mecazen ise ölmekte olmak, ecel terleri dökmek, sekeratta olmak.* Senîn ki ey jû dê newqda ci ro, hinî jî perpizîya, ez tersaya mi va, do gan bido.

perpiznaye/ê *N. Zv.* Perpitnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni parzaney kerdê pa û firnayo, ze ki ci cayên ra depernê û ci bifirnê, (zv.) Çî/keso ki; jewî heyatê ci giroto, kişto, nayo ganan ver, şepirnayo piro û yan kişto yan jî o yo heyat dano. Tr. *Kanatlandırılan, çırpındırılan, mecazen ise ecel terleri döktürülen.* To cara kesêndo perpiznaye dîyo yan nêdîyo? Eger to nêdîyo, şorî sifte bivînî, dima bêrî ma qisey bikerê.

perpiznayeni *f. M. Zv.* Perpiznayîş. Perpitnayeni, parzaney pakerdeni, firnayeni, sebebê gandayenda kesên bîyayeni, sebebê merdişdê kesên yan jî çîyên bîyayeni, parzananê xwu pêro dayeni. Tr. *Kanatlandırmak, kendisine kanat takmak, uçurmak. Mecazen ise ecel terleri döktürmek, çırpındırmak.* Eger to nêperpiznayê,

soyîn mi do biperpiznayê. Çunkî ey bol da bî mi gan ro.

perpiznok/i *N. Zv.* Perpitnok/i. Kes/çîyo ki; parzaney nayê bi kesên yan jî çîyên a û yan firnayo yan jî kişto, rişto adinî yan jî ardo haldê mergî di vindarnayo. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê lingîy dayê eştiş, kerdo ganan ver, eşto ganî ver, berdo deraxdê mergî di verdayo. *Tr. Kanatlandıran, kanat takan, çırpındıran, mecazen ise ecel terleri döktüren, birisinin veya bir şeyin ölmüne neden olan.* Kê vato cayên di perpizîyayeni bibo, perpizîyaye û perpiznayeni bibo û perpiznokê ci do çinêbo! Ma cara çîyêndo winasîn beno!?

perpiznokey *Nm. Zv.* Perpiznokey, perpiznok/i bîyayeni, perpiznok/i bîyayeni, wesfê perpiznokan (perpirnokan) tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; parzaney keno bi kesên yan jî çîyên a û yan ci firneno yan jî ci kişeno, rişeno adinî, ci erzeno adinî, ci rê lingîy dano eştiş. *Tr. Kanatlandırmak, çırpındırmak. Mecazen ise birisinin adeta ölümüne neden olmak, kendisine ecel terleri döktürmek veya bu olayda faktör olmak.* Perpiznokey ci ser o îspat nêbîya, hema mi rê ki do ci ser o bidelîlîyo.

perpûn *Tib. Zîr. Nn.* Deq, darpûn, tam. Çîyo ki çîyanê zûrayîyan keno ê keyî, koyarey û kovîyey ra vejeno, gemîyey ra vejeno. Heta tibbîya çîyo ki çîyan û kesan tehlûkedê nêweşînan ra bi beşirnayen a, bi dermanî ya vejeno. *Tr. Aşı.* Verî memûranê nêweşxanan bi cîpan a ameyê dewan di ma kerdê perpûn.

perpûnbîyaye/ê *Tib. Zîr. N.* Deqneyaye/ê, deqênaye/ê, perpûnneyaye/ê, darpûnneyaye/ê, tamneyaye/ê, darpûnbîyaye/ê. Çî/keso ki; ya doktorên ya hemşîrayên ya meyandûzên yan jî zanayeyên kerdo perpûn, kerdo darpûn, deq kerdo, deqênayo. *Tr. Aşılı, aşılanan.* Keso perpûnbîyaye, gilo perpûnbîyaye, cayo perpûnbîyaye ûzn.

perpûn bîyayeni *Tib. Zîr. f. M.* Perpûnbîyayîş. Deqneyayeni, deqîyayeni, deqêneyayeni, perpûnneyayeni, darpûnneyayeni, tamneyayeni. Darpûn bîyayeni, deq bîyayeni, tam bîyayeni, aşle bîyayeni. *Tr. Aşılanmak, aşı olmak.* Ez qeçkîni bîya perpûn. Hewna herûna perpûndê min a weş bellî kena.

perpûnkerde/ê *Tib. Zîr. N.* Darpûnkerde/ê, darpûnnaye/ê, darpûnin/i, perpûnnaye/ê, perpûnin/i, deqkerde/ê, deqnaye/ê, deqênaye/ê, tamkerde/ê, tamnaye/ê, aşlekerde/ê, aşîkerde/ê. Çî/keso ki; ya doktorên ya hemşîrayên ya meyandûzên yan jî perpûnzanên kerdo perpûn/aşle ki ya kes/çîyên nêweş nêkewo yan jî zûrayîyey ra bivijîyo û bibo heqîqî. *Tr. Aşılı, aşılanan.* Şima pêro bîy şadey ki merdimo perpûnkerde rew rewî nêweş nêkewt.

perpûn kerdeni *Tib. Zîr. f. M.* Perpûnkerdiş. Perpûnnayeni, perpûniney, darpûnnayeni, darpûniney, deqnayeni, tamnayeni. Darpûn kerdeni, deq kerdeni, tam kerdeni, aşle/aşî pirodayeni. *Tr. Aşılamak.* Pîyê qeçekan va: Eger mi qeçekîy perpûn nêkerdayê, ê do nêweş kewtayê. Cora mi berdîy perpûn kerdîy û mi tedbîrê xwu girot.

perpûnzan/i *Tib. Zîr. N.* Darpûnzan/i. Keso (doktor, meyandûz) ki perpûnî ser o banderîyayo, perpûnî ser o tehsîl kerdo, bîyo ostayê perpûnî. *Tr. Aşı uzmanı, aşı ustası, aşı eğitimi alan.* Gereg ki hergi nêweşxaneyên di ya perpûnzanên bibo.

perpûnzaney *Tib. Zîr. Nm.* Darpûnzaney. Karûgurwe û meslegê perpûnzanan. Perpûnî ser o, aşî ser o osta û uzman bîyayeni, banderîyayeni. *Tr. Aşı uzmanlığı, aşı eğitimi almak.* Mi perpûnzaneyda ey ser ra perpûnzaney ne dîya, ne jî şinawita.

perr/i *N.* Hembaz/i. Çî/keso ki; kes bê ci nêbeno. Çî/keso ki; kes bolkî kayan di tim payo, tim bi cîyayo. *Tr. Per, eş, kanka.* Ewro perrê ci çinêbî. Cora nêşa kay kero.

perr 1. *Nk. Nn.* Çîyê kuhoyîyan o ki, bolkî hera yo û darîy, vaşîy pa fotosentez kenê. *Tr. Yaprak.* Diremên va çinî yo, perrê daran o jî nêluweno. 2. *Sn. Nn.* Pel. Kitabên ra hergi pel, hergi sahîfe. *Tr. Yaprak, sayfa, sahife.* Mêrdekî kitabê xwu perr bi perr tada, fina jî nêşa nuştemeramê xwu bivîno. 3. *Nn.* Dimilî di perr, barîyey îfade keno. *Tr. Zazaca'da inceliği de ifade eder.* Hele bewnî, zeno ze perr, bol barî yo. 4. *Nn.* Perzane, çîyo ki teyrûtûr û teyara pa firênê. *Tr. Kanat.* Perrê teyara ci ra cibîya bî. Cora gunêbî erro. 5. *Nn. Bw.* Pol 1. Ez hurna perran di jî geyraya, mi nêdî; soyîn binîda ci di vijîya. Labelê mi vatê beno ki do perrdê raştî di bivijîyo.

perraye/ê 1. *N.* Firaye/ê. Kes/çîyo ki; firayo, parzaney kerdê bi xwu ya û hewa ra şîyo. *Tr. Uçan, kanatlanan.* Ti merdimêndo xînt ê ki, ti teyrdê perrayî dimo geyrenê. 2. *N.* Firaye/ê, pekaye/ê. Çî/keso ki hendo ki ecele şîyo, hendo ki remayo ze ki bi parzanan a şiro, ze ki bipeko, ze ki hewa ra şiro. *Tr. Uçarcasına giden, ayakları yerden kesilen gibi koşan veya giden, katlananlar gibi hızlı veya koşar adımla giden.* Ê lajekdê perrayî

dimi mekewê, şima nêşenê peynî ra ey resê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a perrayo û ci ra nêcibeno, po zeliqîyayo. *Tr. Yapışan, zamk gibi, sülük gibi yapışmış olan.* Ez a hewna şikê ê kesdê to perrayî bena. Ey çirê ti nêverdayê? 4. *N.* Kes/çîyo ki; perrayo bi kesên yan jî çîyên o û deha ci ra geyrî nêbeno, ci nêverdano, ci ra nêcibeno, ci rê bîyo belayê serî. *Tr. Musallat olan, kene gibi yapışmış olan, bela olan, rahatlık vermeyen.* Merdimo kesî perraye, do ki kesî ra geyrî nêbo, qenê kes xwu ci ra bido verdayîş. 5. *N.* Kes/çîyo ki; bi dindanandê xwu ya, bi derzînîda xwu ya yan jî bi fekdê xwu yê dirnokî ya perrayo jewî yan jî çîyêno û zirar dayo bi ci yan jî dirnayo. *Tr. Vahşi hayvanlar için yırtan, dişleyen, sokan, parçalayan veya bu şekilde zarar veren şey veya mecazen kimse.* Maro to perraye vanê dima kişîyayo, deha nêşeno kesî perro.

perrayeni 1. *f. M.* Perrayîş. Bi perran a firayeni, bi parzanan a firayeni, parzaney bi xwu ya kerden û hewa ra şîyayeni, perrî bi xwu ya kerden û hewa ra şîyayeni. *Tr. Uçmak, kanatlanmak.* Ez senîn şîya resaya teyara, a perrê û şî.[1] 2. *Zv. f. M.* Perrayîş. Pekayeni, firayeni, ze ki bipeko, ze ki bi perzanandê xwu ya biperro. *Tr. Uçarcasına gitmek, uçuyor gibi olmak.* Ma mêrdek perra û şî, gama bîni jî tîya di bî? 3. *f. M.* Perrayîş. Bi ci ya diskîyayeni, destê ci tepişteni, cayêndê ci tepişteni. *Tr. Sıkı bir şekilde tutmak, yakalamak, tutunmak, elini veya herhangi bir yerini tutmak suretiyle kavramak.* Ez perraya kuçi û mi eşti aver. Ez perraya ci dest û mi vera xwu ant. 4. *f. M.* Perrayîş. Ci ra geyrî nêbîyayeni, ci rê musallat bîyayeni, bi ci yo/a diskîyayen û zêdê qijneyêna bi ci ya zeliqîyayeni û ci ra nêcibîyayeni, zirar bi ci dayeni. *Tr. Musallat olmak, kene gibi yapışmak ve kendisine zarar vermek.* Perra bi mi gîrîyane û ez nêverdaya. 5. *f. M.* Perrayîş. Kesên yan jî çîyên bi fek û dindanan û derzînîyandê xwu ya dirnayeni, zirar cidayeni. *Tr. Özellikle vahşi hayvanlarda birisine veya bir şeye yırtıcı dişleri veya iğnesiyle zarar vermek, sokmak, dişlemek veya parçalamak.* Mar perra bî ci, vanê pa merd bî. Kutik bi to perro!

perr degiroteni *Wş. f. M.* Perdegirotiş. Çîg, îçî perrî mîyan kerden û zêdê kodikan peyşnayeni. Perrê tûwêran, ê pêçekan, ê mewşêran û zêdê nînan sifte kenê beşirnenê, dima jî bi çîgî ya, bi îçî ya degînê. Hem peyşnayenda ci rê, hem jî salamûra kerdenda ci rê "perr degiroteni" vajêno. *Tr. Sarma, sarma bağlamak, yaprak turşusu yapmak.* Maya mi jî cinêki jî marê wext bi wext perr degîna.

perrey *Nm.* Perr bîyayeni, wesfê perran ci ser o bîyayeni, parzaneyey, parzane bîyayeni, wesfê parzanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yapraklılık, kanatlılık.* Perreya ci do, to rê biercîyo yan nêercîyo?

perrê cixaran *Sn. Nn.* Pelê cixaran. Perro tenik û barî yo ki, pa titûn girêdeyênê. *Tr. Sigara kağıdı.* Kalekî perrê cixara girot xwu dest û bi destandê xwu yê lerzinokan a xwu rê cixara piştî. Ey nêzana ki; a do ci cayan mîyan fîno.

perrê çîgî *Nk. Nn.* Perro ki îç dekenê de, perro ki qandê çîg dekerdenî abirîyayo. *Tr. Sarma yaprağı.* Perrê ma yê çîgî bibîyayê, ma do xwu rê perr degirotayê.

perrê daran 1. *Nk. Nn.* Perrê ki bi daran a benê û kuho yê yan jî eger ser ra payîz û amnan ravêrdo, bîyê wişkîy. Perrê ki bi daran a meywandê daran rê sersûney kenê û kesî rê jî sersey kenê. *Tr. Ağaç yaprağı.* Perrê daran nêbê, ma nêşenê bin di roşê. 2. *Zv. Nn.* Çîyo bêqîmet, ercan, şenik, bîyayen û nêbîyayena ci jew bîyayeni. *Tr. Kiymetsiz, önemsiz, ucuz.* Ellah xeyr! Ti yê mi rê vanê: Mi rê filan filan çîyan biherînî. Ma to perey day mi, ma ez do bi perrandê daran a biherîna?

perrê mela *Kîm. Nk. Nb.* Perrê dehli, perrê zergûzi, perrê zergûzêri. Nîm çuwalên perrê mela (zergûzi, zergûzêri) cikenê û dekenê lênî mîyan, dima jî hendê hîrê sîtilan awi dekenê de û weş girênenê. Dima ebanê xwu yê rêsînan dekenê lênî mîyan û bi no babet a awa perrandê mela û ebey girênê. Dima hîrê-çehar rojîy nê ebey na awi mîyan di manenê. Bi no şekila ebeyê sipey benê sîyay. Na awa perrandê melayan hem ebeyan kena metîn, hem jî renga ci kena sipê. *Tr. Yabani ceviz ağacının yapirağı. Bu yabani ceviz ağacının yaprakları eskiden eşyaların, tekstil maddelerinin boyanmasında kullanılmaktaydı.* Çilagî ebeyê xwu eştîy awda perrandê mela mîyan.

perrik *Nn. Bw.* Parzane. Boka şima perrikê ci nêşikit?

perrikin/i *N. Bw.* Parzaneyîn/i. Perrikin bî ya nê?

perrikiney *Nm. Bw.* Parzaneyîney. Ez a kena perrikineyda înan ser o vindera.

perrî *Zoo. Nn.* Çî/keso ki; perrê ci estê, pa per-

1 Na vajeki, Farîsî di jî bi şikildê *"parîden"*î ya ravêrena.

rîy, pa parzaney estê, perwaneyê ci esto û şeno hewara bimano yan jî bifiro. *Tr. Kanatlı, pervaneli, uçucu, uçan.* Perrîyê arîyedê ci nizmek bî. Mesela mêşi, qertel û teyara perrî ya.

pers bi pers *Db.* Persanpers, bipers. Bi şikildê pers kerdişî ya. Bi pers kerdişî ya peynî şîyayeni yan jî hêwandê xwu ser resayeni. *Tr. Sora sora, sormak suretiyle.* Vanê: Kes pers bi pers kê Ellahî vîneno.

persbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; persê ci bîyo. Kes/çîyo ki; wesfêndê ci, senîneya ci, kotî di bîyayeni, se ra şîyayena ci ûzn. heqdê ci di persîy pers bîyê. *Tr. Sorulan, sorgulanan.* Merdimê pers bîyayî, ame tîya bi ma o, çija qisa nêverdê û şî.

pers bîyayeni *f. M.* Persbîyayîş. Ca û wesf û senîneya çîyên pers kerdeni, hal û hewalê kesî ra pers bîyayeni. *Tr. Sorulmak.* Ez şima kêra pers bîya? Şima çirê cayê ma înan rê va?

persdan/i *N.* Persname. Çî/keso ki; tey persîy estê persê ci mîyan di, persîy debîyayê de, cayê persan, qutîya persan. *Tr. Soru veren, içinde sorular bulunan kutu veya şey.* Mi nê persîy, persdandê ci ra vetîy. Mi çimî di hendê des hezarîy persi mîyan di estê.

persdaney *Nm.* Perdan/i bîyayeni, pers dayeni, karê persan kerdeni. *Tr. Cevap vermek, cevap veren olmak.* Persdaneya ci, ci rê naf nêkena. Do kotî ma rê bikero?

perseriki *Zoo. Nm.* R'yê ci yo siftekên qalin waneyêno. Teyrekênda seydî ya, perbeleki werdêrî ya, perê ci (parzaneyê ci) sûrek ê, wesarî vijêna. *Tr. Çok küçük, kırmızı renkli bir çeşit av kuşu.* Perseriki, perbeleki revokêrî ya.

persgirek *Nn.* Gire, derd, qehrûqotik, çîyo ki kesan rê gireyo û do ci rê çareyên bivîneyo, do hal bo. *Tr. Sorun, problem, mesele.* Persgirekê ma ne jew o ne di di yo.

persgirekey *Nm.* Gireyey, gire bîyayeni, derdey, derd bîyayeni, wesfê derd û gireyan bîyayeni, persgirek/i bîyayeni, mesele bîyayeni. Çî/keso ki; kes gereg ki ci rê çareyên bivîno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Sorun/problem olma, mesele olma.* Persgirekeyda ci ra ez nêtersaya, mi rê çetin bî ki, çirê înan ma jî; nêkerdîy haydar?

persgirekin/i *N.* Persgireyîn/i, gireyîn/i, biderd/i, biçekû, çekûdar/i. Çî/keso ki; persgireyêndê ci esto, derdêndê ci esto, çekûyêndê ci yê hal kerdişî esto. *Tr. Sorunlu, problemli.* Cayo ki persgirekin nîyo çinî yo. Hergi ca persgirekin o.

persgirekiney *Nm.* Persgireyîney, gireyîney, biderdey, biçekûyey, çekûdarey. *Tr. Sorunluluk, dertlilik, problemlilik.* Persgirekiney ra nêbîyayê, nika ma resay bî kotî.

persi 1. *Nm.* Çîya (vajeki, qisa) ki; kes qarşûy rê vano û kes bi ci ya çîyên mûseno, ca keno ûzn. *Kur. Pirs. Tr. Soru.* Nê vajekîy mersela: Çiçî? Kam? Se ra? Se bîyo? Çend? Senîn? Şima yê çiwext şinê keye? ûzn. Mi ci ra pers kerd, mi va; Ti yê se ra şinê? Ey cewab nêda mi. 2. *Nm.* Vatiş, çîyo ki ti vanê, zêdê to, winî yo/a, vatişê to yo, bi o babet a o, raşt o/a. *Tr. Konu, mevzu. Dediğin gibi, öyle/dir, söylediğin gibidir, doğrudur, onaylama ve evet gibi anlamlarda da kullanılan bir sözcüktür.* Mersela: Şermîn Delali: To a ro ji qelbê mi şikit. Asmîni: Persa to ya, bibexişni, ez fina nêkena.

persiki *Ed. Nm.* Persnîşani, persnîşaneki, nîşaneka persan. Nîşana persana ki, nuşteni di qisebendan dima nuşêna, erzêna. *Tr. Soru işareti.* Mersela; Şima do key nê amanetan bidê wihêrandê ci? Na qisebenderi di nîşana ki vajekda "ci" ya dima nûşîya, erzîyaya bi ci, persik a.

persîş *Nn.* Persayeni, pers kerdeni, çîyên yan jî kesên bi persan a paliknayen, hewadayen û ronayeni. *Tr. Sormak, soruşturmak. Herhangi bir şey veya kimseyi soru yoluyla veya mecazen ise başka türlü de olsa sormak, yoklamak, denetlemek, araştırmasını yapmak.* Ez vizêr, ti ewro persîş bîya.

persîv *Nn.* Verpers, cewab. Vajeka ki, jew wexto ki persên pers keno, ci rê "e" yan jî "nê" nêvajêno. Yan jî qarşûyê ci deyêno. *Kur. Bersîv. Tr. Cevap, yanıt.* Mersela, persên: Şima yê se ra şinê? Persîv: Ma yê şinê kar.

perskerde/ê *N.* Persaye/ê. Kes/çîyo ki; heqdê ci di persên pers bîya, senîneya ci, wesfê ci ser o qal bîyo. *Tr. Sorulan.* Vanê: O lajeko perskerde şima nimito?

pers kerdeni 1. *f. M.* Perskerdiş. Persayeni, perseni. Heqdê çîyên yan jî kesên di persîy pers kerdeni, senîneya ci, wesfê ci, ser o, heqdê ci di, se ra şîyayena ci, se bîyayena ci persan pers mûsayeni. *Tr. Sormak, soru sormak.* Mi ey ra kes pers nêkerd. Labelê ey, ti mi ra pers kerdê. 2. *f. M.* Pers kerdiş. Persayeni, perseni. Hal û xatirê kesên yan jî senîneya ci pers kerdeni. *Tr. Hoş beş etmek, hal ve hatırını sormak.* Ez tim persê ci kena. Qe mi rojên nêdîyo ey persê mi kerdo. Ê tim jûhet o.

persname 1. *Nn.* Nuşteyo ki, qandê persan û persgirekan nûşîyayo. *Tr. Soru önergesi.* A partîyeri qandê persgireka Kurdan persnameyên da meclîsî, o yo nika ay keno derdest. 2. *Nn.* Nuşteyê persan, kaxidê persan, kitabeko ki persîy

tey nûşîyayê û do qandê îmtîhanên do bideyo wendokan, qeçekan. *Tr. Soru yazısı, soruların yazılı olduğu yazı, soru kağıdı, soru kitapçığı.* Ez a kena qeçan îmtîhan kera. Cora gerego ki ez dîrê rojan mîyan di persnamanê ci binûşna.

persnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pers kerdo, dayo pers kerdiş, ca û wesf û senîneya ci, kotî di bîyayena ci pers kerda yan jî daya pers kerdiş. *Tr. Sorulan, sordurulan.* Kaşka şima hend nekewtayê ê merdimdê persnayî dimi.

persnayeni *f. M.* Peresnayîş. Pers kerdeni, bi persa jewî yan jî çîyên geyrayeni. *Tr. Sormak, sordurmak, yoklamak, yoklattırmak, denetlemek, denetlettirmek.* Mi persna jî mi nêşa cayê ci ca kerdiş do.

persnîşaneki *Ed. Nm. Bw.* Persiki. Mamostî va miheqeq qisebendandê persan dima persnîşaneka xwu bierzê bi ci.

pertal/i *N.* Çîyo/ya ki safî dirîyayo/ya, çîyo/a ki cayêndê ci newe nêmendo. *Tr. Yırtık pırtık, eski püskü.* Zengîn o jî, çîyê pertalî dano xwu ra.

pertaley *Nm.* Pertal/i bîyayeni, wesfê çîyandê pertalan tey bîyayeni, seranserê ci dirate bîyayeni. Cayêndê ci yo newe nêmendeni. *Tr. Yırtık pırtık olma, sağlam bir yeri kalmamış olmak, eski püskü şey veya mecazen ise kimse olmak.* Pertaleya çinadê xwu nêvînena, mi rê vana çinayê to pertal o.

perwane *Nn.* Firfirik. Çîyo ki tim doş beno. *Tr. Pervane.* Na vajeki Tirkî nîya. Çunkî perwane di per esto. Maneyê ci jî o çîyo ki perê ci esto û doş beno yo. Tirkîy jî xwu ra na vajekeri Farîsî qebûl kenê. Eger Tirkan Kurdî jî qebûl bikerdayê, do bivatayê Kurdî ya. Xeyr o ho, ti ya zêdê perwanî mi çoşme ra doş bena ki? Ma to ez caran nêdîya? 2. *Nn. Bw.* Perzane. Perwaneyê teyareri guna bî mêrdekî sere ro sereyê mêrdekî firna bî.[1]

perwanebîyaye/ê 1. *Zv. N.* Xizimkarbîyaye/ê, xizmekarbîyaye/ê, firfirikbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di kesên yan jî çîyên di bîyo xizimkar, bîyo zêdê perwanî û o yo ci çoşmey ra doş beno. *Tr. Pervane olan, hizmetli olan, bir pervane gibi birisinin etrafından dönen, hizmette pervane gibi dönen.* Gereg ki şima merdimdê perwanebîyayî rê vajê: "Berxwudar bi." 2. *Zv. N.* Parzanebîyaye/ê, perbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê bîyo parzane, bîyo qanad, bîyo pafirokê ci, ci rê bîyo sersûn yan jî delîlê ci. *Tr. Birisine veya bir şeye kol ve kanat geren.* O keso perwanebîyaye senîn nîno şima vîrî?

perwane bîyayeni 1. *Zv. f. M.* Perwanebîyayîş. Xizimkarey, xizimkar/i bîyayeni. Jewî vero geyrayeni, ci vero zêdê perwanî bîyayeni, firfirik/i bîyayeni, ci rê xizmet kerdeni. *Tr. Pervane olmak, etrafından dönmek, etrafından dönüp hizmetçilik yapmak.* Ez to rê perwane ba jî, to rê qet o. 2. *f. M.* Perwanebîyayîş. Parzane bîyayeni, pafirokê ci bîyayeni, Çî/keso ki jewî yan jî çîyên firnayeni. *Tr. Birine kanatlık yapan, birinin kolu ve kanadı olmak.* Eger ez tore perwane nêbîyayê, to nêşayê bifiro.

perwanekerde/ê 1. *N.* Firfirikkerde/ê, xizimkarkerde/ê, xizmekarkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni xwu rê yan jî tayêni rê kerdo perwane, kerdo xizimkar, kerdo bermalî. *Tr. Hizmetçi edilen, pervane gibi dolaştırılan.* Mi zanayê o merdimo perwanekerde do heta şan ey heti nêmano. 2. *N.* Parzanekerde/ê, firnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ci ra qanadên viraşto, ci ra parzane viraşto, kerdo parzane, firnayo, ci rê perrê firayîşî viraştê. *Tr. Pervane edilen, kanat haline getirilen, uçurulan.* Malzemeyê ci yo perwane kerde, do ci rê bol biercîyo.

perwane kerdeni 1. *Zv. f. M.* Perwanekerdiş. Firfirik kerdeni, jewî xizimkar kerdeni, jewî jûnay vero çarnaye kerdeni. *Tr. Pervane etmek, hizmetçi yapmak.* Ez ey to rê kena perwane, senîn to ver nêdano? 2. *f. M.* Perwanekerdiş. Parzane kerdiş, firnayeni, pernayeni, xarik ci dayeni, ci rê mesafe giroten dayeni. *Tr. Kanat yapmak, uçurtmak, birini başka birine kol ve kanat yapmak.* Mi do ro ci rê perwane kerdayê, înan sebir nêkerd.

perwaz 1. *Nn.* Çepiraşt, çerxçur. *Tr. Çapraz.* Mi kerd raşt, ey tim kerd perwaz. Cora ma opê nêamey, qandê selameteyda ma hurdina, mi karê xwu terikna. 2. *Nn.* Kenarê pajan, çarçefeyê pajan, kinarê pencera. *Tr. Pencere çerçevesi, pencerelerin kenarlıkları.* Perwazê pajan mezbût nêkerdîy bî, di mengan mîyan di pêverday. 3. *Nn.* Firayeni, perrayîş. *Tr. Uçuş, uçmak.* Finê ci ser ra perwaz kerd. Labelê nêşa ci ro do. 4. *Nn.* Cayo veng, veng. *Tr. Boşluk, uçulan boşluk alan.* Înan xwu perwaz ra verda cêr, gunay doli mîyan ro. 5. *Nn.* Kenarê hergi çî. (Ê çinayan, ê

1 Perwane, esas perî ra yeno. Bi mi ki na vajeki do per-va-ane ra bêro. Yanê çîyo ki va keno, çîyo ki wezîfeyê vay vîneno û yan vay ser o vindarneno yan jî kesî rê hewa (va) keno. Dima herfa W'y kewta mîyan û bîya perwane. Dimilî di nê halê ziwanî estê. Mersela; tû-tûyêri-tûwêri, bi to ya, bi to wa ûzn.

defteran, ê kitaban ew, zn.) *Tr. Pervaz. Kapı, pencere vb. her şeyin kenarlıkları.* Perwazê kîberdê ma şikîya bî. Ma neccar da ardeni, ey viraşt.

perwazey 1. *Nm.* Çepiraştey, çepirastey, çerxçurey. *Tr. Çaprazlık.* Perwazey ra çîyên nêxerpêno, wa qe hinî bo, meqehrî. 2. *Nm.* Kenareya pajan, kinarê pajan bîyayeni, çarçefeyê pajan bîyayeni. *Tr. Kapı, pencere çerçevesi, çerçevelik.* Bi mi ki perwazey di plastîk deha rind o. 3. *Nm.* Perrayeni, firayeni. *Tr. Uçuş, uçma.* Ey vatê: Perwazey rê bîranbîr o, ez texmîn nêkena ki ey ser ra kes bibo. 4. *Nm.* Vengey, cayo veng bîyayeni, venganey. *Tr. Boşluk.* Perwazey di cayo zê ajay mi nêdî bî. 5. *Nm.* Kenarê hergi çîyey, kenarê çîyan bîyayeni. *Tr. Her bir şeyin (kapı, pencere vs.) kenarlığı olma.* Perwazeyda kîberan rê texto mezbût lazim o. Kiştên ra do barî bo, kiştên ra jî do mezbût bo.

perwer/i *N.* Sersûn/i. O/çîyo ki; sitarneno, ci ra hez keno, beşe keno, mehfeze keno. *Tr. Seven, düşkün, koruyan, hami, muhafaza eden.* Perwerê qewmda xwu yo, ê şarî nîyo.

perwerde *Nn.* Tehsîl, bander, terbîye, çîyanê rindan dîyayen û mûsayeni. *Tr. Eğitim, eğitim ve öğretim, maarif, irfan, terbiye.* Ma do qeçanê xwu perwerde kerê ki, qewmda xwu ra hez bikerê.

perwerdebîyaye/ê *N.* Banderbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tehsîl giroto, terbîye dîyo, mekteban di, cayandê şîretan di çî mûsayo. *Tr. Yetiştirilen, eğitim ve öğretim gören, eğitilip öğretilen.* Merdimdê perwerdebîyayî ra kes do nêterso, ê perwerde nêbîyayî ra kes do biterso.

perwerde bîyayeni *f. M.* Perwerdebîyayîş. Bander bîyayeni. Tehsîl dîyayeni, terbîye dîyayeni, şîretîy dîyayeni, mekteban di, cayandê hewlînan di çîyê weşîy mûsayeni. *Tr. Eğitilip öğretilmek, terbiye görmek, tahsil görmek, geliştirilmek, yetiştirilmek.* Perwerde bîyayeni di, kes do sifte sifte çîyênêdîn û qewmda xwu bivîno ki vinî nêbo. Mayê sifte perwerdeyê qewmda şarî û ê dîndê şarî benê.

perwerdekar/i *N.* Bandernok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni perwerde keno, banderneno, bi dûzanên a mektebên di yan jî talîmgehên di, terbîye û şîretîy dano, çewteya ci beno û bi raştey a dano şînasnayeni. *Tr. Eğitimci, eğiten, terbiye eden. Sistemli bir şekilde okulda veya bir eğitim alanında eğitsel dersler veren.* Merdimo perwerdekar hêrs nêbeno, dersa xwu bi sebrane dano.

perwerdekarey *Nm.* Perwerdekar/i bîyayeni, wesfê perwerdakaran xwu ser o çarnayeni, karê perwerdekaran kerdeni, kar û wesfê perwerdî, mektebên di, talîmgehên di bi dûzanêna karê perwerdî kerdeni, terbîye dayeni, şîretîy dayeni, çewteya kesan berden û kesan bi raştey a şînasnayeni. Kes/çîyo ki; perwerde keno, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğitimcilik, eğitmek.* Bi mi ki wesfê ci yo perwerdekarey, tewro peyên o. Mêrdekî destî ra heme çî yeno.

perwerdekerde/ê *N.* Banderkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi şîret a, bi terbîye ya, bi rindey a, bi hewlîn a bander beno. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê tehsîl dayo, dayo wendeni, mûsnayo, terbîye kerdo, şîretîy dayê ci. *Tr. Eğitilip öğretilen.* Mi o kişta rindey ra perwerde kerdo. Ti do merdimdê perwerdekerdî ra rî nêtadê. Çunkî ci ra xirabey nêpawêna. Labelê kes do tedbîrî xwu destî ra nêverdo.

perwerde kerdeni *f. M.* Perwerdekerdiş. Bander kerdeni, tehsîl kerdeni, terbîye kerdeni, şîret kerdeni, cayandê hewlîney di, mekteban di rind û xirabî pêra abirnayeni mûsateni. *Tr. Eğitip öğretmek, terbiye etmek, yetiştirmek, eğitmek.* Perwerde kerdeni di bi qorên a şîyayeni jî marîfet o. Mesela verê qewmşînaseyda xwu, kes do qewmşînaseya şarî nêdo qeçandê xwu.

perwerey *Nn.* Sersûney. Sitarnayeni, beşe kerdeni, mehfeze kerdeni, beşeyey. *Tr. Korumak, himaye etmek, sevmek, düşkünlük, kol ve kanatlarının altına almak.* Perwerê welatdê xwu yo. Gereg o ki kes çaredê ci di maç kero.

perwerîyaye/ê *N.* Banderîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mekteban di, cayandê talîmî di dest ra ravêrdo, mûsneyayo, terbîye bîyo, şîretîy girotê, neweş û nehewleya ci berîyaya, fêlê weş û hewlîy deyayê ci. *Tr. Eğitimli, eğitilip öğretilen, talimli, terbiye edilmiş olan, sistemli olarak elden geçirilmiş olan.* Kanî vînikê perwerîyayî, kanî vînikê nêperwerîyayî? Nînan eger pêvera nê, bi mi ki mabeyn di koy û derey û lay û roy do bibê.

perwerîyayeni *f. M.* Perwerîyayîş. Banderîyayeni, tehsîl dîyayeni, mekteban di, cayandê banderîyayîşî di bi dûzanên a mamostan dest ra ravêrîyayeni, şîretîy dîyayeni, terbîye dîyayeni, destdê terbîyegeran ra ravêrîyayeni. *Tr. Eğitilmek, terbiye edilmek. Düzenli ve sistemli bir şekilde eğitim sürecinden geçmek.* Eger Tirk û Fars û Ereb û qewmo bîno zêdê nînan nêperwerîyayê, geçada averşîyokan di cayê xwu nêgirotê.

perwernaye/ê *N.* Bandernaye/ê. Kes/çîyo ki; perwer ra ravêrdo, banderîyayo, banderîyayeni ra, perwerdeyay ra, tehsîl ra, dersandê mûsayîşî ra, mekteban di detandê mamostan ra ravêrdo, kemaneya ci, xeşîmeya ci, neweşeya ci berîyaya. *Tr. Tahsilli, eğitimli, eğitilen.* Kiştên ra kes û çîyê perwernayî bierzê kodikda şînî, kiştên ra jî kes û çîyê nêperwernayî bierzê kodikda şînî. Hele kotî giran yeno?

perwernayeni *f. M.* Perwernayîş. Bandernayeni, tehsîl ci dayeni, mûsnayeni, şîretîy ci dayeni, terbîye kerdeni, bi dersan a xirabey û ecemîyey a kesên ci ser ra werzanayeni. *Tr. Eğitmek, eğitip öğretmek.* Mamoste do biperwerno, wendok do jî biperwerîyo.

perwîn *Ast. Nn.* Nameyêndê govilêndê estaran o ki xasekeyda ci ra, weşeyda ci ra nameyê keynekan jî bi no şekila neyayo pa. Hewt teney estare yê ki bi şikildê goşeyêndê engûr a yê. *Tr. Ülker Yıldızı, Süreyya. Boğa/Öküz Burcu'nda yedi tane küçük yıldız takımıdır.*[1]

perwîni *Nm.* Nameyê keynekan o ki maneyê xwu estaredê Perwînî ra gîno. *Tr. Kız çocuklarına takılan bir isim olup manasını Ülker Yıldızı'ndan alır.* Şima Perwîna xwu daya, nêdaya?

perx *Nn.* Kaşkerê nêweşan, keşkerê nêweşan. Keşkereyo ki kes pa nêweşan beno û ano. *Tr. Sedye.* Ê perxî bîya ki ma pa nêweşê xwu biancê.

perxaci *Nn.* Parqaçi. Nana verdê sîyan, nana tendûri. Nana ki bi kozan a virazêna. *Tr. Gömü ekmeği.* Ma verî xwu rê bi îdare ya perxacîy viraştê.

perxane *Nn.* Pero ki qandê sîteyênda înternetî virazîyaya. *Tr. Site, web sitesi.* Ez do qedînayîşdê nê Vajekandê Dimilî ya tepîya xwu rê perxaneyên akera û tey binûşa.

perxaş *Nn.* Lej, ceng, herb, şer. *Tr. Kavga, savaş, harp.* Perxaşê ma bi şima ya nîyo, bi tevdokan a yo.

perxê nêweşan *Nn.* Kaşkerê nêweşan, keşkerê nêweşan. *Tr. Sedye, hasta sedyesi.* Roja merdenda pêrdê mi, waya mi Balcalî di, zêdê rojandê ci yê bînan şina perxê nêweşan ana ki pîyê mi pa bero, pîyê mi vano, ez rind a, ser o derg nêbeno.

perxê sîyan *Nn.* Keşkereyê sîyan, kaşkereyê sîyan. Keşkereyo ki kes pa sîyan anceno. *Tr. Taş çekme sedyesi, geygere.* Perxê sîyan a, ma do sîy biancê.

perxîl *Nn.* Keşkereyê kolîyan, ê vaşan û ê çîyandê winasînan. *Tr. Ot, odun vb. şeylerin taşınmasında kullanılan geygere, sedye.* Perxîlê ma berd şikna û ma rê newê ci nêherîna. Ma fina nimaz û Kefernaz!

perzane *Zoo. Nn.* Per, perik, parzane. Firnokê çîyandê firokan. Ê çîyê ki teyara û teyran firnenê. *Tr. Kanat.* Perzaneyê ci bîbî dirbetin. Cora teyrek nêşayê ki bifiro. Teyaraya înan, perzanî ser gunêbî erro.

pes/i *Zoo. N.* Pez/i, çarwa, mêşna. *Tr. Küçükbaş hayvan.* Pesê ci do meştî ya tepîya şirê Zozanda Şerefdîni. 2. *N.* Xirab/i, camende/ê, peydimende/ê, şehitîyaye/ê, cêserkewte/ê, pêserkewte/ê, vilabîyaye/ê. *Tr. Geri, kötü, geri kalmış, dağınık, dağılmış olan, düzgün olmayan, derli toplu olmayan veya olmamak.* Halê ci yê pesî tew ez kişta, ez werda, ez kerda kulbizikî.

pesa sûri *Zoo. Nm.* Çarwaya sûri, mîya sûri. *Tr. Karaman Koyunu.* Pesa sûri, bolkî kişta rojhelatdê Kurdîstanî di warî bena.

pesbende/ê *N.* Paşmûrde/ê, pejmûrde/ê, tedemende/ê, nêvete/ê, camende/ê, peydimende/ê. Keso ki nêşeno çîyan havil kero, keso ki nêşeno kar û gurwan ser ra bêro. *Tr. Pejmürde, beceriksiz, yeteneksiz, geri, kendisini tamamlayamayan, iş bitirici olmayan.* Ti çi merdimêndo pesbende yê ki, ti nêşenê karên havil kerê.

pesbendeni *Nm.* Pesbendeyey. Pesbende bîyayeni, paşmûrdeyey, paşmûrde bîyayeni, pejmûrdeyey, pejmûrde bîyayeni, tedemendeni, tedemende bîyayeni, tedemendeyey, nêveteyey, nêvete bîyayeni, kar û gurwan ser ra nêyamîyayeni, havilkar nêbîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik, geri kalmak.* Mi wesfê pesbendeni ser o nêdîyo, şima senîn ay rê vanê pesbendê?

pesndan/i *N. Bw.* Wesfdayok/i. Pesndanê kesî zûrker bo, kê kesî veşeno.

pesndayok/i *N. Bw.* Wesfdayok/i. Kaşka pesndayokêndê mino zêdê to çinêbîyayê.

pesnîy *Nb.* Wesfiy, govîy. Wesfê kesên yan jî çîyendê weş û delal û rind û fodil û hewl û ridîyayê ki kesên yan jî çîyên kenê weşîy, qedrûqîmetê ci zeyîdnenê. *Tr. Sena, medih, övgü.* Mêrdekî bol pesnê xwu day. Ez werişta şîya. Labelê mi hend jî rind nêdî. Tabî ki bol jî xirab jî nêbî.

pespaye/ê *N.* Payekemî. Kes/çîyo ki; payeyê ci, dereceyê ci kemî yo, eyarê ci kemî yo, xirab o, dereceyê ci cêr do, qîmetdar nîyo, biqedrûqîmet

---

1 Na vajeki Farîsî di bi şikildê *"pervîn"* û *"peren"* a nûşîyaya. Farîsî di *"perv"* biriqîyayîşî îfede keno. Farîsî di *"pervîn"* û *"pervîz"* jew o.

nîyo, karûgurweyê ci hewl nîyo, ser o giraneyên çinî ya, şenik o. *Tr. Kötü ve düşük dereceli, düşük ayarlı, adi, bayağı, basit.* Xwura merdimdê pespayî ra na pawêna. Ma ti şenê pespayey di çîyo winî weş bivînê. Qandê vajekênda winasîni *Bw.* Pesbende.

pespayeyey *Nm.* Pespaye/ê bîyayeni, eyarkemîyey, eyarê ci kemî bîyayeni, şenikey, şenik/i bîyayeni, giraneya ci çinêbîyayeni, dereceyê ci werdî û kemî bîyayeni, biqedr û biqîmet nêbîyayeni, rûmet ra kemî bîyayeni. *Tr. Basitlik, bayağılık, adilik, derecesi düşük olmak, belli bir ağırlığı bulunmamak.* Şima kes jî pespayeyeyda ci ra haydar nîyê.

peşki *Nm.* Tercîhî di bi şansî ya nobeti, dori, qori, eli, rêze û çîyo winasîn tesbît, kerdeni. *Tr. Kura.* Ma peşka xwu eşti, qoro siftekên mi rê kewt.[1]

peşki eşteni *f. M.* Peşkieştiş. Karûgurweyêndê şansî di hergi pari rê qura eşteni, bi şans a qorê ci yê mîqdarî, rêzê ci yê amorî û mîqdarî bellî kerdeni. *Tr. Kura çekmek.* Ma sifte erdîşsipeyên wesêna. Dima ey hema hema parê jewaney viraştîy. Dima jî ma peşka xwu eşti û her kes peşkida xwu rê bîy razîy.

peşkî *N.* Peşki ser o, heqdê peşki di, bi peşka karûgurwe kerdeni. Çîyo ki peşki ser o yo, malê peşki. *Tr. Kura ile ilgili, kura hakkında, kura ile iş veya eylemde bulunmak.* Karê ma yo nikayên peşkî bî, o verên bi waştiş a bî.

peşkîyey *Nm.* Peşkî bîyayeni, wesfê peşki ci ser o bîyayeni, heqdê peşki di bîyayeni, hîlbê peşki ci ser o estbîyayeni. *Tr. Kura olarak.* Peşkî yan bi babetna bo? Peşkîyey di çi naf û zirarê ci esto?

peşkok/i *N.* Çî/keso ki; qayîlo hergi çî bi peşka bellî bo, tesbît bo, bihesibîyo. *Tr. Kura isteklisi veya taraftarı olan.* Ez qayîla ma bi zanîş û fehmdareyda xwu ya bigîrê. O, peşkok o, qayîlo bi peşk a bellî bo. Çunkî bi zanîş û fehmdareyda xwu ya emeley nêkeno.

peşkokey *Nm.* Peşkok/i bîyayeni, waştişê ci peşki ser o bîyayeni, bi peşker a karûgurweyanê xwu dîyayeni, waştokê/a peşki bîyayeni, heyranê peşki bîyayeni. *Tr. Kura taraftarlığı.* Mi tey peşkokey nêdîya. Tim jî qayîlo bi zanîşdê xwu ya qezenc kero.

peşmirîyaye/ê *N.* Peşmirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bê hes dayo huwateni ro, kêfê ci ardo û ci rî di gulekîy peyda kerdê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên bîyê sebebê huwatişdê ci yê bêvengî. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê tebessumdê ci. *Tr. Tebessüm eden.* Merdimo peşmirîyaye kêfê kesî jî ano. Çunkî peşmirîyayeni pêrini şa kena.

peşmirîyayeni *f. M.* Peşmirîyayîş. Peşmirîyayeni, bi rî ya, bi îma ya huwayeni, rî di huwatiş peyda bîyayeni, rî di huwateni ra gulîy abîyayeni. Tebessum kerdeni, bê hes huwayeni, bê veng huwayeni. *Tr. Tebessüm etmek.* Senîn ki mi ci rê qisayênda weşi vati, hema peşmirîya, kêfê ci ame.

peşmirnaye/ê *N.* Peşmirnaye/ê. Keso ki jewî yan jî tayêni kêfê ci ardo û bê hes, bê veng dayo huwateni ro, rîdê ci di gulekîy peyda kerdê. *Tr. Tebessüm ettirilen, tebessüme sebep olan.* Vanê merdim esto ki, qe beno ki, do semeddê merdimdê peşmirnayî ra şiro cennet.

peşmirnayeni *f. M.* Peşmirnayîş. Peşmirnayeni, sebebê bê hes huwatenda kesên bîyayeni, kêfê kesên ardeni, rîdê kesên di huwateyo bê veng peyda kerdeni. *Tr. Tebessüm ettirmek.* Mi bi qisayên a peşmirna. Keso ki jewî yan jî tayêni ci rê tebessum dayo kerdiş.

peşmirnok/i *N.* Peşmirnok/i. Kes/çîyo ki; kesên peşmirneno, bê veng, bê hes dano huwate ro, beno sebebê huwatişdê ci yê bê hesî. Kes/çîyo ki; jewî dano tebessumî ro, beno sebebê tebessumdê ci. *Tr. Tebessüm ettiren.* Orte di peşmirîyayeni bibo û peşmirnokê ci çinêbo. Çi totikvaleyênda ecêb a hele!

peşmirnokey *Nm.* Peşmirnokey, peşmirnok/i bîyayeni, peşmirnok/i bîyayeni, wesfê peşmirnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bê hes û bê veng peşmirneno, dano huwateni ro, kêfê ci ano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tebessüm ettirmek veya ettiren.* Mi ci ser o peşmirnokeyêndo zêdê to nêdî.

peşmî *Zîr. Nm.* Mûya mêşinî, mûya pesan. Mûyê mîyan û kaviran û beranan. *Kur. Hirî. Tr. Yün.* Doşeg û orxanê ki peşmî ra virazîyayê, deha rind ê.[2]

peşmîkar/i *Nn.* Kes/çîyo ki; karê peşmî keno, peşmî gîno û dano, rotokey û xebatkareya peşmî keno, peşmî ser o vindeno. *Tr. Yüncü, yün ticareti yapan.* Maya ci şî peşmîkarî ser, ci rê qandê rehelî peşmî giroti.

peşmîkarey *Nm.* Peşmîkar/i bîyayeni, karê peşmî kerdeni, peşmî dayen û giroteni, peşmî

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"pişk"* a vajêna.

2 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"peşm"* a nûşîyaya û vajêna.

ser o vinderdeni. Kar û meslegê peşmî. Kes/çîyo ki; peşmî gîno û dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüncülük, yün işi yapmak.* Peşmîkarey verî deha bol qezenc ardê.

peşmî mûndeni *f. M.* Peşmîmûndiş. Qandê çinayan, qandê resenan peşmîyeri ra têlîy veteni. *Tr. Yün örmek/dokumak. Yünlü giyecek şeyler yapmak.* Estê ki peme mûnenê, estê ki jî peşmî mûnenê.

peşmîya saçaxîni *Nm.* Peşmîya tewra qelîtedari, peşmîya tewra qelîteyîni, peşmîya en qelîteyîni. Na peşmîyeri hevring bitûm birneno û vejeno. *Tr. En kaliteli yündür ki makas bunu tulum şeklinde çıkarır.* Hergi şuwane nêşeno peşmîya saçaxîni peyda kero.

peşmîyîn/i *N.* Çîyo (çinayo, çîyê xwuradayîşî û ravistişî) ki peşmî ra virazîyayo, tey peşmî esta. *Tr. Yünlü.* Çinayê ci yê zimistanî (zimistaneyê ci) peşmîyîn bî, xema ci ya zerdî nêbî. Halbûkî serdey jî qey bin di şeş payey bîy.

peşmîyîney *Nm.* Peşmîyîn/i bîyayeni, tey peşmî bîyayeni, peşmîra virazîyayeni, peşmî ra viraşte/ê bîyayeni. Çî/çinayo ki; peşmî ra virazîyayo, tey peşmî esta, a o çî bîyayeni, wesfê nmînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yünlü olmak.* Peşmîyîneya ci şima rê çiçî qezenc kerd ki şima yê hend pesnanê ci danê?

petex/i *N.* Puyaye/ê, herimîyaye/ê, çirûg/i. Çî/keso ki; zê siftî nîyo, herimîyayo. *Tr. Çürük, bozuk.* Ez çîyo petex nêkena, qayîl nîya ki jûna jî petex bikero.

petexey *Nm.* Çirûgey, çirûg/i bîyayeni, herimîyayeni, herimîyaye/ê bîyayeni, wesfê herimîyayan ci ser o bîyayeni, puyaye/ê bîyayeni, wesfê puyayan ci ser o bîyayeni, puyayeni. *Tr. Çürüklük, bozukluk, çürük/bozuk olma/k.* Petexey di çîyên beno, derdo ki kes bişo newedera virazo.

petexîbîyaye/ê *N.* Petexîbîyaye/ê, herimîyaye/ê, çirûgîbîyaye/ê, puyaye/ê. *Tr. Çürüyen, bozulan.* Petexîbîyayeyên mi vero bo, tamê mi bi ci nêşino.

petexî bîyayeni *f. M.* Petexîbîyayîş. Petexîyayeni, herimîyayeni, çirûgîyayeni, xeripîyayeni, puyayeni. *Tr. Bozulmak, çürümek.* Petexî bîyayeni hergi çî di vîneyêna, bê Ellahî.

petexnaye/ê *N.* Puyaynaye/ê, herimnaye/ê, petexîkerde/ê, çirûgkerde/ê. *Tr. Çürütülen, bozdurulan.* Hako petexnaye do zirar bido înan.

petexnayeni *f. M.* Petexnayîş. herimnayeni, puyaynayeni, petexî kerdeni, çirûg kerdeni, çirmiş kerdeni. *Tr. Çürütmek, bozmak.* Mi ci rê va tamîr biki, ey petexna. Halbikî petexnayeni gengaz a, derdo ki ey viraştayê.

petexok/i *N.* O/çîyo ki; petexneno, keno çirûg, puyayeno, herimneno. *Tr. Çürüten, bozan, bozguncu.* Merdimo petexok do ma mîyan nêkewo. Çunkî o do timûtim bixeripno.

petexokey *Nm.* herimnayeni, karê petexokî, karo ki petexok keno, çirûgkar, o ki çirûgneno. *Tr. İfsat etmek, bozmak, bozgunculuk, müfsitlik, fesatlık.* Petexokey di qezencên nêvîneyêno. Labelê her kes jî zirar vîneno.

petîşoki *Nk. Nm.* Şemamoka kovî. Qandê malûmatê vêşî *Bw.* Şemamoki. *Tr. Ebu Cehil Karpuzu, yabani şemame.*

petrol *Md. Lat. Frz. Nn.* Awa bindê erdî ya sîya ya ronini. Hesteya ci mabeyndê 0,8 û 0.95 °C'an di virêna. Petrol, hîdrokarbonan ra peyda beno. *Tr. Petrol.* Kurdîstan, dinya di zengînê petrolan o.

pewirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bol vêşî tîjîyeri vero vinderdiş a bîyo esmer, bîyo qer, bîyo sîyak, ganê ci veşayo yan jî renga ci bîya sîyayîn. *Tr. Bronzlaşan. Güneş'te çok beklemekle rengi esmerleşen, kavrulan, yanmış olan.* Gano pewirîyaye do se bo? Kes do qrem ci sawo yan nêqewimêno?

pewirîyayeni *f. M.* Pewirîyayîş. Tîjî vero bi bol vêşî menden a veşayeni, esmer bîyayeni, renga xwu vurnayeni, sîyak bîyayeni. *Tr. Bronzlaşmak, kavrulmak.* Qey bol tîjî vero mend bî ganê ci pêro pewirîya bî.

pewirnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayênî tîjî vero bi bol vindarnayen a veşnayo, kerdo esmer, kerdo qer, renga ci vera qerey virnaya. *Tr. Güneş karşısında çok bekletmekle bronzlaştırılan, yakılan, esmerleştirilen.* Ganê to yo pewirnaye do dima se bo?

pewirnayeni *f. M.* Pewirnayîş. Çîyên yan jî kesên tîjî vero bi vêşî vindarnayen a veşnayeni, esmer kerdeni, qer kerdeni, sîyak/i kerdeni, bi no babet a renga erd(gan)dê ci vurnayeni. *Tr. Güneş karşısında çok bekletmekle bronzlaştırmak, yakmak, esmerleştirmek.* Mi bi destdê xwu ya ganê xwu pewirna. Çunkî ez qayîl bîya bipewirîya.

pewirnok/i *N.* Çî/keso ki; pewirneno. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pewirneno, karê pewirnayîşî keno, keno qer, keno esmer, veşneno. *Tr. Bronzlaştıran.* Roj pewirnok o, însan jî pewirêno.

pewirnokey *Nm.* Pewirnok/i bîyayeni, wesfê pewirnokan tey bîyayeni. Çî/keso ki; pewirneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan

tey bîyayeni. Keso (çî, kerdok) ki kesên yan jî çîyên pewirneno, karê pewirnayîşî keno, keno qer, keno esmer, veşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Bronzlaştırmak*. Roj pewirnok o, însan jî pewirêno. Pewirnokeya ci rewnayo xwu moto.

pewjîyaye/ê *N. Bw.* Pewte/ê. Çîyo pewjîyaye û nêpewjîyaye jew nêbeno.

pewjîyayeni *f. M.* Pewjîyayîş. Peyşayeni. Adirî ser o bîyayeni, adirî ser o, bi adirîya tamê xwu dîyayeni. *Tr. Pişmek, pişirilmek*. Birayê mi, ti hettanî nêpewjîyê, ti nêşenê bipewjnê.

pewjnaye/ê *N. Bw.* Pewte/ê. Çiçîyo ki pewjîyayo, eynî zeman di pewjnayo jî. Kes şeno hergî çîyê pewjnayî bûro. Labelê ki hergi çîyo nêpewjnaye nêwerêno.

pewl 1. *Zîr. Nn.* Çehar ra jewêndê, xişikda peme yo akerde. *Tr. Açılmış olan pamuk şifinin dörtte biri. Yarım parmak büyüklüğündeki yeni açılmış olan pamuk*. Aman ha, serîlxato ma dim a, heyf o, wa qe pewlêndê pemî jî nêrijîyo. 2. *Cog. Nn.* Hergi jûda vewrda girdi. *Tr. Kar tanesi*. Maşallah vewra pewl bi pewl varena. Bi no şekila bo, hettanî şewra ray pêro gêrênê.

pewlane *Nn.* Zêdê pewlî ya bîyayeni, bi pewlî mendeni, wesfê pewlî tey bîyayeni. *Tr. Kar lapası gibi olmak, öyle güzel açılmış pamuk veya kar tanesi görünmek, alımlı olmak, hoş ve güzel olmak*. Ez winîyaya bîyo pewlane. Cora mi dest eşt bi ci.

pewlaney *Nm.* şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayişdê xwu di zêdê pewlandê vewrer a yan jî ê pemî bîyayeni, weş abîyayeni, weş abîyaye/ê bîyayeni, xwu mojnayeni, weş asayeni. *Tr. Öyle iyi açılmış bir kar tanesi gibi olmak*. Ellah zano ki a pewlaneya ci weşdê mi şî.

pewte/ê *N.* Pewjîyaye/ê, pewjnaye/ê. Adirî ser o peyşnaye. *Kur. Pehtî/qelandî. Tr. Pişmiş, pişirilmiş, pişen, pişkin*. Nano newe pewte weş o.[1]

pewteni *f. M.* Pewtiş. Peyşnayeni. Nanî yan jî çîyêndê zêdê nînan adirî ser o peyşnayeni, sûr kerdeni. *Kur. Qelandin. Tr. Pişirmek, kızartmak*. Ma do xwu rê nanê xwu keye di bipewtayê, înan nêverda, va ma xwu rê fîrûni ra bîyarê.[2]

pewtok/i *N.* Pewjnok/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê nanî yan jî şamîyeri adirî ser o yan jî bi germey a pewjneno, werdişî rê keno hadire. *Tr. Pişiren*. Eger mi bizanayê pewtokê na şamîyeri kam o, mi do şamîya xwu bi ci ya bipewjnayê.

pewtokey *Nm.* Pewjnokey. Pewjnok/i bîyayeni, pewtok/i bîyayeni, wesfê pewtok (pewjnok) an ci ser o bîyayeni. Keso/çîyo ki; nanî yan jî çîyêndê zêdê şamîyeri yan adirî ser o yan jî Mesela bi germayî ya pewjneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Aşçılık*. Mi rê pewtokeya ci hendê werokeyda ci nêbena.

pexene/ê *N.* Tedemende/ê, nêvete/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyan nêşeno pêmîyan ra vejo û tedemendeyêndo totikval o. *Tr. Yeteneksiz, beceriksiz, iş çıkaramayan aptal, ahmak veya salak*. Şima bi kamcîn aqil a ê pexenî ra ê karûgurweyê têmîyandeyî pawenê ki?

pexeneyey *Nm.* Pexene bîyayeni, wesfê pexenan ser o bîyayeni, tedemendeni, tedemende bîyayeni, nêveteyey, nêvete bîyayeni, pejmûrdeyey, pejmûrde bîyayeni, karûgurwe pêra veteni di totikval bîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, becerememek, yeteneksizlik, iş çıkaramayacak kadar aptal olmak*. Ez pexeneyeyda ci ra qayîl nêbîya bi ma ya şirîgey bikero.

pexîl/i *N.* Hesûd/i, xesûd/i, çikos/i, mixul/i, mixulwer/i, nekes/i, dexes/i, dexîs/i, nehs/i. Kes/çîyo ki; kesan ver ra qehrêno, qayîl nîyo ki çîyêndê ê bînan bizeyîdîyo, sirf qayîlo hergi çî ê eyi tenya bo. *Tr. Haris, kıskanç*. Merdimo pexîl, kê dest di çiçî ki bivîno, ver ra mixul weno.

pexîlane *Nn.* Hesûdane, xesûdane, çikosane, mixulane, mixulwerane, nekesane, dexesane, dexîsane, nehsane. Zêdê pexîlan a, zêdê mixulweran a, bi mixulweran mendeni, wesfê pexîlan tey bîyayeni. *Tr. Kıskançça, hasitçe, kıskançlara yakışır bir şekilde*. Ey pexîlane nêverda ki ez qirtikên jî bida ê mehsûmekî.

pexîlaney *Nm.* Hesûdaney, xesûdaney, çikosaney, mixulaney, mixulweraney, nekesaney, dexesaney, dexîsaney, nehsaney. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pexîlan bîyayeni, bi pexîlan mendeni, wesfê mixulweran tey estbîyayeni. *Tr. Kıskançça olmak*. Mi rê qalê a pexîlaneyda ey mekerê, ez îri vejena.

pexîley *Nm.* Pexîlîni, pexîlîney, hesûdey, xesûdey, çikosey, mixuley, mixulwerey, nekesey, dexesey, nehsey. Însanan ver ra mixul werdeni, çimnebarey, çim bar nêkerdeni, çîyanê şarî nêwedardeni, şar û warîdatdê şarî ver ra qehrîyayeni. *Tr. Harislik, kıskançlık, hazmedememek*. Pexîley do ey biqedîno. Labelê vêşî

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"poxte"* ya esta û vajêna.

2 Farîsî di na vajeki bi şikildê *"poxten"* a esta û vajêna.

zirar, ê bînan nêdana.

pexîley kerdeni *f. M.* Pexîleykerdiş. Mixul werdeni, şar û çîdê şarî ver ra qehrîyayeni, çimnebarey, çimê ci çîyê şarî bar nêkerdeni. *Tr. Kıskanmak, açgözlülük yapmak.* Pexîley kerdena ci heme jî pey hesîyayê.

pey 1. *Nn.* Peynî, dim, dime, dima. Ziddê vernî, tersê vernî. Peynîya çîyên, boçika çîyên, dimeyê çîyên. *Tr. Arka, ard, kuyruk.* Ez do ver nişa, ti jî pey nişi. 2. *Nn.* Dima, bado. *Tr. Sonra, sondaki.* O jî ma pey di ameyê, qe nêzana ki se ra şî? 3. *Gr.* Bi ci ya, pa. Veromekêndê vajekandê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajeki vernî, ay rê çîyên keno şirîg. *Tr. Zazacada bir önek olup önüne gelen kelimeye bir ortak bulur veya ona iş yaptırır.* Ez pey şîya. Labelê ez bîya poşmani. 4. *Nn.* Veromekêndê ziwandê Dimilî yo ki bêro kamcîn vajeki ver, ay rê çîyên dano kerdeni, wesfên dano bi ci. *Tr. Zazaca da kelimelerin önüne gelen bir önek olup hangi kelimenin önüne gelirse, ona bir yaptırma ve özellik katma işini yaptırır.* Mesela: Peyhuwatek (Kes/çîyo ki; bi ci ya kes huweno), peyhesîyaye (wesfê ci, bîyo haydar), peyşîyaye (merdim bi ci ya şîyo) ûzn.

peya *N.* Xwupay, payanî, war, war di bîyaye, war amîyayeni, cêr, cêr di bîyaye, cêr amîyayeni. Kes/çîyo ki; espar nîyo, cinişte nîyo, suwar yan jî suwarî nîyo û o yo bi lingan a ray şino. *Tr. İnen, yaya giden, yayan olan.* Mêrdekî ciniştan rê va: Şêlig, peya bê (bêrê war, bêrê cêr) ki ma kirêşeri kut kerê.

peyabîyaye/ê *N.* Xwupaybîyaye/ê, waramîyaye/ê, payanîbîyaye/ê, cêramîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo peya yan jî peya bîyo, çîyên ser ra ameyo cêr û suwarîyey ra vijîyayo, ciniştokeya ci qedîyaya. *Tr. İnen, yaya olan.* Ma yê hewna poxda ê merdimdê peyabîyayî ra nê çekûy ancenê.

peyabîyayeni *f. M.* Peyabîyayîş. Payanîyey, payanî bîyayeni, suwarîyey ra vijîyayeni, ciniştey ra vijîyayeni, çîyên ser ra war amîyayeni, çîyên ser ra cêr amîyayeni, esparey ra vijîyayeni, xwupay bîyayeni, esparey ra xwupay bîyayeni. *Tr. Binili olmaktan çıkıp yaya olmak.* Ramêrî va: Eger cinîy jî peya nêbê, ma nêşenê ereberi lincî mîyan ra vejê.

peyakerde/ê *N.* Wararde/ê, cêrarde/ê, ronaye/ê, suwarîyey ra vete/ê, ciniştokeya ci qedîneyaye/ê. Kes/çîyo ki; suwarî bîyo, ciniştok bîyo, espar bîyo. Labelê dima bi semedên a roneyayo, ardo war, bi no şekila bîyo xwupay. *Tr. İndirilen, yayan haline getirilen.* Merdimo peyakerde qehrîya, rî da û şî ki şî.

peyakerdeni *f. M.* Peyakerdiş. Çîyên Ser ra (heri, estori, kirêşa, kirosa, ereba, motori ûzn. wesayîtên) war kerdeni, cêr ardeni, ronayeni, xwupay kerdeni. *Tr. Binili olan herhangi şey veya kimseyi indirmek, yayan hale getirmek.* Eger ramêrî o kaş di mişterîy peya nêkerdayê (war nêardayê, cêr nêardayê, nêronayê) nêşayê ereberi ûjara dîyar kero.

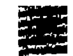
peyande *Nn. Bw.* Payda. Eger o jî bî peyande, ma deha nêşenê qe fekê xwu jî akerê! Ya Ellah, ya Sebûr!

peyandeyey *Nm.* Payaney. Ey rê peyandeyey nêbîyê jî, şima kerd peyan.

peyane/ê *N.* Çî yan jî kesê peynî, ê pey, ê dimay, ê badoy, çî û keso ki muameleyê ci peynî di bîyo. *Tr. Sonraki, işlemi sonra veya sonda yapılan, sonuncu, ardıl, arkada olan.* Ey bîlaheq û bîlasebeb qehrê xwu ardê. Çunkî o xwura peyane bî.

peyaney *Nm.* Çî yan jî kesê/a peynî bîyayeni, ê pey bîyayeni, ê dimay bîyayeni, ê badoy bîyayeni, çî û keso/a ki; muameleyê ci peynî di bîyo/a. *Tr. Sonraki olma, işlemi sonra veya sonda yapılmak, sonuncu olmak, ardıl olmak, arkada olmak.* Ey bîlaheq û bîlasebeb qehrê xwu ardê. Çunkî veraney û peyaney di des deqey ferq est bî.

peyangoş 1. *An. Nn.* Peyê goşî yo ki, hema çoşmeyê goşî yo, kes goşî şeno pa bidiskno. Peyangoş, tewrdê goşdê kesî ya hendê destêndê kesî yo. Mesela sere di peynîya goşî pêro peyangoş nêhesibêna, peydê goşan di hendê dîrê santîman o. *Tr. Kulakların üç-beş santimetrelik küçük bir ard bölgesidir.* Senîn sî eşti, sî gunê peyangoşdê mêrdekî ro û gonî kewt ser. 2. *Zv. Nn.* Qisa/merama ki bena goşan pey, ca nîna, ser o bi weşey a nêvinderêno. *Tr. Kulak ardı etmek, önemsememe, üzerinde durmak, es geçmek, sorumsuzluk, vurdumduymazlık.* Çirê to na qisaya mi kerdi peyangoş?

peyangoşkerde/ê *N.* Goşanserrakerde/ê, goşanserkerde/ê, goşanpeydikerde/ê, goşanpeyrakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo gojan pey, peyangoşî kerdo, goşan ser ra kerdo, qedrûqîmet bi ci nêdayo, ser o nêvinderîyayo, mihîm nêvîneyayo. *Tr. Kulak ardı edilen, es geçilen, önemsenmeyen, değer verilmeyen, suhra işi yapılan.* Karo peyangoşkerde do sereyê ma bol û bol bitewno.

peyangoş kerdeni *Zv. f. M.* Peyangoşkerdiş. Goşan pey kerdeni, goşan ser ra kerdeni, ser o nêvindercleni, suxre kerdeni, ci rê qet bîyayeni. *Tr. Baştan savmak, kulak ardı etmek, önemse-*

memek, es geçmek, vurdumduymazlık. Mi ci rê va, na vatena mi peyangoşî meki jî, mi zanayê o do nê karê mihîmî peyangoş kero. Kaşka mi bi ci ya emeley nêkerdayê.

peyanhefte *Rob. Nn.* Peynîya heftî, di rojê heftî yê peyênîy, roj yan jî rojê heftî yê aresnî yê peyênîy, roja paşînî û bazarî. *Tr. Hafta sonu. Hafta sonuna denk gelen tatil gün veya günleri. Cumartesi ve pazar günleri.* Çoşmedê Sûki di qe kormişkanên çinî yo ki ma peyanhefte xwu rê şirê aresneyê xwu bigîrê.

peyanko *Cog. Nn.* Peynîya koy, kişta peynîda koy, ata koy, aşta koy. Goreyê cadê kesî kişta kodê bînî. *Tr. Dağın art bölgesi, dağların arka yönü.* Şarê peyankoy ma ra bêhay o.

peyanmengi *Rob. Nm.* Peynîya mengi, rojê meng ê dimayênîy, dîrê rojî qedîyayîşdê mengi rê mendeni. *Tr. Ay sonu. Ayın son günleri, ayın bitimine bir iki gün kalanda.* Karker û kedkarîy ancax peyanmengi di kêf kenê.

peyanpey 1. *Nn.* Payanpey, pêdima, pêdimî, pêpeyo, pêpeya, rêzanrêz, qoranqor. Pê taqîb kerden a, pêver û pêdima, bi qorên a. *Tr. Ardışık, art arda, arka arkaya, ardı sıra, peşi sıra, sırayla, müteselsilen, silsileli olarak, müteakiben.* Ma peyanpey bîy. Ma mabeyn di kesnakî çinêbî ki ez ci nêvîna. 2. *Nn.* Kes/çîyê ki; peyê ci vera pê yê. Kes/çîyê ki; peyê ci winînê pêra. *Tr. Arkaları birbirine dönük olmak.* Hendo ki bolîy bîy, tayêndê ci peyanpey roniştîy bîy.

peyanpeyey *Nm.* Peyanpey bîyayeni, payanpayey, pêdimayey, pêdima bîyayeni, pêdimîyey, pêdimî bîyayeni, pêpeyoyey, pêpeyo bîyayeni, pêpeyayey, pêpeya bîyayeni, qoranqorîyey, qoranqorî bîyayeni, rêzanrêzey, rêzanrêz bîyayeni, pêjewbînî taqîb kerdeni, mabeyn di kesnakî çinêbîyayeni. *Tr. Ardışık olmak, art ardalık, arka arkaya olmak, müteselsilen, müteakiben.* Ez peyanpeyeyeyda ey dimî nêkewta, ez a vana çirê heta nika nê merdimîy nêameyê?

peyanrî *Nm.* Rîyê di çîyan yan jî di kesan ters bîyayeni. *Tr. İki şey veya kimsenin yüzlerinin birbirine ters olması, birbirine bakmaması.* Mi lîlikîy peyanrî ronay ki, çixazîy de nêkewê, ê totikvalî fina şîyê rîyan rî ronayê.

peyanroj 1. *Cog. Nn.* Tersê verarojî, ziddê verarojî. Cayo ki tîjî nêvîneno, cayo ki tîjî piro nêdana, cayo ki şewqê tîjî nêvîneno, cayo ki roj nêgîno. Goreyê rojî cayo ki peynî di, goreyê rojî peynîya koyên û zinarên û kemerên. Fina goreyê welatdê ma vakur, kişta vakurî. *Tr. Güneş almayan/vurmayan yerler. Kuzey, kuz.* Peynaroj û veraroj jew nêbeno. Banê peyanrojî, goreyê banandê verarojan deha ercan ê. Çunkî roj nêvînenê. Cora jî tenekna ercan ê. 2. *Nn.* Meştêrî, meştêrîyê ci, qedîyayîşê roji, dimayê zemanî, peynîya roji, peynîya zemanî, zemano ki hewna do bêro, zemano ki hewna nêyameyo. Labelê bawerîya amîyayîşdê ci bena. Roja ki keso tey di, dimayê a roji. *Tr. Gelecek, gelecek zaman, ati, yarın, gün ötesi, gün ertesi.* Raveyê Kurdanê kenê peyanrojdê rojnamedê Kurdan ser o panelên bisaznê.

peyanrojey 1. *Cog. Nm.* Peyanroj bîyayeni, peyanroj di bîyayeni, kişta verarojî di nê kişta bîni di bîyayeni. Goreyê welatdê ma vakurey, vakur di bîyayeni. Çî û keso ki; tîjî nêvîneno, o çî û kes bîyayeni. Zimeyey, zime bîyayeni, tarî û serd bîyayeni. *Tr. Güneşin veya güneş ışınlarının görmediği yer. Kuzey, kuz. Loş, karanlık, soğuk bölge.* Kuhoyî di jî zêdê serdî peyanrojey û verarojey ferq kena. Kuhoyîya verarojî, ê peyanrojî vêşêrî ya. 2. *Nm.* Peyanroj bîyayeni, peynîya roj û wext û zemanî bîyayeni, dimayê hergi zemanî bîyayeni, wexto ki do hewna bêro bîyayeni. *Tr. Gelecek zaman olmak, her şey ve zamanın ötesi olmak, ati olmak.* Ma kesî peyanrojeya ci qe xwu vîrî nêardi. Halbikî peyanrojeya nê karî jî hewna esta.

peyanser 1. *Nn.* Apey, vera pey, pey ser, heta peya, kişta pey ser, meş û şîyayîşê ci vera pey bîyayeni. *Tr. Anarya, arka üstü, kıç üstü, geriye doğru, gerisin geriye.* Peyanser şorî, dîna sey metroy tepîya ti do ci resê. 2. *Nn.* Vernî peynî di û peynî jî vernî di bîyayena wezîfe vînayeni. *Tr. Önü arkada veya arkaya doğru olarak ve arkası da önde veya öne doğru olarak iş görmek.* Lajekê werdî kurdika xwu peyanser dê bî xwu ra.

peyanserane 1. *Nn.* Peyanser bîyayeni, zêdê peyanserî bîyayeni, bi peyanserî mendeni, drofê peyanserey tey bîyayeni, vera pey bîyayeni, heta peya bîyayeni, zêdê apeya bîyayeni. *Tr. Anarya/geriye gider bir edayla, arkaya doğru gider bir vaziyetle.* Mi rê ki şîyayîşê înan peyanserane bî jî, şima yê vanê anverane bî. 2. *Nn.* Ze ki vernî peynî di bo û peynî jî vernî di bo û bi no şekla wezîfe vînayeni. *Tr. Önü arkada ve arkası da önde iken iş görmek, ters iş görmek edasıyla.* Ey çinayê xwu peyanserane da xwu ra.

peyanseraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di peyanserane bîyayeni. *Tr. Anarya iş görür gibi muamelede bulunmak, gerisin geriye bir durumla, irticalen iş görmek, ters*

iş görür bir edayla. Ez nêşena peyanseraneyda ci di hîkmetên nêvîna.

peyanserey 1. *Nm.* Peyanser bîyayeni, vera pey bîyayeni, bi çî kesandê peyanseran mendeni, heta pey bîyayeni, peyser bîyayeni. *Tr. Arka üstü/anarya olmak, gerisin geriye olmak, geri gitme şeklinde olmak.* Mi rê vaji, peyansereyda ci di kamcîn qusûr est bî? 2. *Nm.* Kes û çîyan di peynîya ci vernî di û vernîya ci jî peynî di bîyayeni, ters bîyayeni, Mesela wexto ki kes çinayê xwu ters (vernîya ci beno peynî û peynîya ci ano vernî, a winî) dano xwu ra, no hal vajêno. *Tr. Hal veya durumlarda bir şey veya kimsenin önü arkada olmak ve arkası da önde olmak (yani ters olmak.)* Kekoyê mi, ti şenê peyansereya çinayan mi rê vajê?

peyanserri *Nm.* Peynîya serri, qedîyayîşdê serri rê tayên mendeni, peynîya serri, peyanîya serri, rojê serrê dimayênîy. *Tr. Yıl/sene sonu. Bir yılın son günleri.* Mêrdek tim aresneyê xwu raştê peyanseri ano.

peyanver *Nn.* Peynî û vernîyey di tam tersê pê, vernîya ci peynî di bîyayeni û peynîya ci jî vernî di bîyayeni. *Tr. Ön arkaya, arka da öne.* Lajekî ecelan ra çinayê xwu peyanver da bî xwu ra.

peyanverane *Nn.* Zêdê peyanveran a bîyayeni, bi peyanveran mendeni, drofê peyanveran tey bîyayeni. Verê ci peynî di û peynîya ci jî vernî di bîyayeni, no hal kewteni. *Tr. Ön ve arka kısımları veya duruşları tam ters olmak; önü arkada ve arkası da önde olmak.* Ez qayîl bîya peyanverane xwuradyo û şarî mîyan di rezîldê alemî bo, axirî ki raşt da xwu ra.

peyanveraney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di peyanserane/ê bîyayeni; vernîya ci peynî di û peynîya ci jî vernî di bîyayeni. *Tr. Ters yüz olmak, ters yüz olurcasına, ön tarafı arkada ve arka tarafı da önde olacak şekle girmek.* Wesfêndê ci yo peyanserane çinêbî. Eger bibîyayê, ma şayê peyanseraneya ci bivîno.

peyanverey *Nm.* Peyanver bîyayeni, vernî peynî di û peynî jî vernî di bîyayeni yanê ters bîyayeni. Kes û çîyan di vernîya ci peynî di û peynîya ci jî vernî di bîyayeni. *Tr. Önü arkaya veya arkada olmak, arkası da öne veya önde olmak; böylelikle ters olmak.* Şima bidîyayê, peyanvereya ci ci rê çi ari bî!

peyase 1. *Bw.* Êja. Ti yê êja di se kenê? 2. *Nn. Tr. Fiyaka, çalım, naz, işve, hava atma.* Lajekî va, mi rê peyase meki! Eger to ra yeno, bêrî ma qerez kewê.

peyasekewte/ê *Bw.* Êjakewte/ê. Merdimêndo peyase kewte do peyase di senîn bişo tepêşîyo?

peyaserakewte/ê *N. Bw.* Êjarakewte/ê. Ez ba, ez nêkewna mal û kesdê peyaserakewtî dimi. Çi îcab keno? Hewna do vay bêro, bêro hacetê ci çinêbê!

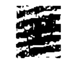
peyase ra kewteni *f. M.* Peyaserakewtiş. *Bw.* Êja ra kewteni. Finên ki peyase ra bikewo, rew rewî nêşeno fina peyase kewo.

peyaseravete/ê *N.* Êjaravete/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni peyase ra anto yan jî veto. *Tr. Piyasadan çekilen/çıkarılan.* Ê malê altûnîn ê, peyasera vetî mîyaneyê peyasî şikit.

peyase ra veteni *f. M.* Peyaseravetiş. Êja ra veteni, şîrketên yan jî çîyêndê zêdê nînan pîyase ra anteni, pîyase ra pey di anteni. *Tr. Piyasadan çıkarmak/çekmek.* Ez do serna malûmilkê xwu peyase ra veja. Mi ki malê xwu peyase ra vet, wexta ma zanê do birayê mastî yo.

peyaseravijîyaye/ê *N.* Êjravijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a peyase ra vijîyayo, ancîyayo. *Tr. Piyasa/yürürlikten çıkan.* Ti vanê tesîrê ê maldê peyaseravijîyayî yo hewna dewam keno yan nêkeno?

peyase ra vijîyayeni *f. M.* Peyaseravijîyayîş. Êja ra vijîyayeni, êja ra ancîyayeni, karûgurweyêndê bazirganey di pîyase ra pey di ancîyayeni, karûgurwe nêkerdeni. *Tr. Piyasadan çıkmak, piyasada etkisini kaybet veya rekabetini kaldırmak.* Ez peyase ra vijîyaya tepîya, ey vernî giroti û şî ki şî.

peyatî *N. Bw.* Xwupay. Peyatî bî jî, mi nêşa ci reso. Ze bî ze arpizot!

peyatîyey *Nm. Bw.* Xwupayey. Peyatîyey di kiramati esta, ganweşîni esta.

peyawî *Zîr. Nm. Bw.* Payawî. Ez şîya binîya erdî ki peyawîya ci verda, marên ver ra mi da.

peyda 1. *N.* Bîyayeni, estbîyayeni, mimkûney, mimkûn. *Tr. Peyda olmak, peyda, oluşum, oluşturmak, oluşma, olmak, varlık, var olmak.* Esas mi zanayê, do ci het di peyda nêbo jî, fina jî mi ci ra waşt. 2. *f. M.* Bi şikildê "pey da" ya nûşêno. Bi ci ya da, pa da. *Tr. Kendisiyle verdi, verdirdi, kendisine verdirdi.* Mi do dîna rojanan tepîya biberdayê û bidayê bi ci, ey pey da bi ci.

peydabîyaye/ê *N.* Derûxtekerde/ê, vînaye/ê, tedarîkbîyaye/ê, mimkûnbîyaye/ê. Çî û keso ki ca kerden û vînayena ci mimkûna. Çî û keso ki kes şeno tedarîk kero, kes şeno derûxte kero yan jî peyda kerdo. *Tr. Sağlanan, sağlanmış olan, elde edilen, elde edilmiş olan, oluşturu-*

lan, tedarik edilen, aranıp bulunan, ulaşılması mümkün olan. Ez çîdê peydabîyayî ser o girey nêvejena.

peyda bîyayeni *f. M.* Peydabîyayîş. Mimkûney, mimkun bîyayeni, dîyayeni, vînayeni, ardeni, estbîyayeni. *Tr. Oluşturulmak, bulunmak, elde edilmek, mümkün olmak, var olmak, peyda olmak, tedarik edilmek.* Eger ê merdimî zehmet bikerdayê û bişîyayê kê ci, bi mi ki, do kê ci di, o çî peyda bibîyayê.

peydakerde/ê *N.* Tedarîkkerde/ê, derûxtekerde/ê, vînaye/ê, dîyaye/ê, îhtîyacan mimkûnkerde/ê. Çî û keso ki; peyda bîyo, tedarîk bîyo, kesên yan jî tayêni derûxte kerdo, kesên bîyayena ci mimkun kerda. *Tr. Tedarik edilen, karşılanan, sağlanan, peydahlanan, oluşturulan, meydana getirilen.* Şima do qeçdê peydakerdî vero vinderê ki qeç bêro a xwu.

peyda kerdeni *f. M.* Peydakerdiş. Vînayeni, dîyayeni, ardeni, hasil kerdeni, mimkun kerdeni, tedarîk kerdeni. *Tr. Mümkün kılmak, bulmak, tedarik etmek, oluşturmak.* Eger ti qelbê ci bigîrê, ez texmîn kena ki o do to rê ê çî peyda kero.

peydanêbîyaye/ê *N.* Derûxtenêbîyaye/ê, nêvîneyaye/ê, tedarîknêbîyaye/ê, mimkûnnêbîyaye/ê. Çî û keso ki; cakerden û vînayena ci mimkun nîya, nêşeno tedarîk kero, kes nêşeno derûxte kero yan jî peyda kerdo. Çî yan jî keso ki; çinî yo, nêvîneyêno. *Tr. Piyasada olmayan, bulunmayan, peyda olmayan.* Ti yê mi ra, çîyê peyda nêbîyayî wazenê. Ez senîn ey bivîna?

peyda nêbîyayeni *f. M.* Peydanêbîyayîş. Nemimkûney, mimkun nêbîyayeni, nêdîyayeni, nêvînayeni, nêardeni, çinêbîyayeni, peyda nêbîyayeni, pîyasa di çinêbîyayeni. *Tr. Oluşturulamamak, bulunamamak, elde edilememek, mümkün olmamak, var olmamak, peyda olmamak, tedarik edilememek.* Kaşka peyda nêbîyayê. Peyda bî, sereyê ma pa tewa.

peydanêkerde/ê *N.* Tedarîknêkerde/ê, derûxtenêkerde/ê, nêvîneyaye/ê, nêdîyaye/ê, îhtîyacan mimkun nêkerde/ê. Çî û keso ki peyda nêbîyo, tedarîk nêbîyo, kesên yan jî tayêni derûxte nêkerdo, kesên bîyayena ci mimkun nêkerda. *Tr. Tedarik edilmeyen, karşılanmayan, sağlanmayan, peydahlanmayan, oluşturulmayan, meydana getirilmeyen.* De bêrî ki çîdê peydakerdî û peyda nêkerdî rê eynî kabokan bidê!

peyda nêkerdeni *f. M.* Peydanêkerdiş. Nêvînayeni, nêdîyayeni, nêardeni, hasil nêkerdeni, mimkun nêkerdeni, tedarîk nêkerdeni. *Tr. Mümkün kılmamak, bulmamak, tedarik etmemek, oluşturmamak.* Mi nêşa peyda kero, înan jî pêyda nêkerdenda ci ra ma rê cerîme birna.

pey der pey *Çn.* Pêpeyo, pêpeya, pêdima, bi şikildê pêpeynî ya luwayeni, hereket kerdeni, şîyayeni, meşîyayeni. *Tr. Art arda, arka arkaya, ardı sıra, müteakiben.* Ma peyderpey kewtîy zerre. Cora ê şaş mendîy. Çunkî înan çîyêndo winasîn nêpawitê.

peydiamîyaye/ê *N.* Apeyamîyaye/ê, verapey amîyaye/ê, peyseramîyaye/ê, qeniseramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vera pey ameyo, pey di ameyo, bi rayda xwu ya verên a şîyo yan jî ameyo. *Tr. Geri gelen, anarya gelen, irtica eden, arkaya doğru gelen.* Kaşka ti fina keso peydiamîyaye pey di nêriştayê.

pey di amîyayeni *f. M.* Peydiamîyayîş. Apey amîyayeni, vera pey amîyayeni, pey ser amîyayeni, qeni ser amîyayeni, şîyayîşî ci vera vernîya tepîya vera peynî bîyayeni. *Tr. Geri/anarya gelmek, arka üstü gelmek, sırt üstü gelmek, gerisin geriye gelmek.* Eger ez pey di biameyê, înan do ez gerrin kerdayê. Cora ez rojên dima amêya.

peydiancîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; pey di ancîyayo, çîyên ra yan jî kesên ra fek verdayo, ci ra bîyo poşman yan jî pîlanê xwu virnayo. *Tr. Geri çekilen, geri adım atan, vazgeçen, pişman olan, tereddütü oluşan.* Ma pêro jî kewteyê ê lajekdê peydiancîyayîyê.

pey di ancîyayeni *f. M.* Peydiancîyayîş. Pey di giroteni, pey di şîyayeni, pey di gami eşteni, ci ra fek verdayeni, poşman bîyayeni. *Tr. Geri çekilmek, vazgeçmek, pişman olmak, geri adım atmak.* Hembazêndê ma pey di ancîya, qewetê ma kewt. Cora ma jî ci ra fek verda.

peydiante/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pey di kerdo, vera pey anto, vera pey berdo, vera pey kaş kerdo. *Tr. Geri çekilen, geri çekilmiş olan.* Ez nêşena ê kesê peydiantî fina bera pîyase di rona.

pey di anteni *f. M.* Peydiantiş. Kesên yan jî çîyên riştena tepîya, pîyase vijîyayena tepîya, cadê ci ra vijîyayîşiya tepîya vera pey kaş kerdeni, vera pey berdeni, vera pey giroteni, vera cadê ci yê siftekênî ci kaş kerdeni, apey kerdeni, apey anteni. *Tr. Geri çekmek.* Eger to malûmilkê xwu pey di nêantayê, pîyase wina pêrîşan nêbîya.

peydiberde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vera pey berdo, apey berdo, vera cadê ci yê siftekênî berdo, vera xirabey berdo, kerdo gidî, bîyo sebebê gidîyeyda ci, vera pey anto, vera pey raya da bi ci. *Tr. Geri götürülen, arkaya*

doğru götürülen, gerilettirilen, kötüye doğru yol almasına neden olunan. Şima zanê ferqê kar û kargeh û merdim û motordê peydiberdî çiçî yo, esto yan çinî yo?

pey di berdeni *f. M.* Peydiberdiş. Çîyên apey berdeni, vera pey berdiş, vera xirabey berdiş, ravey nêberdiş, zêdê verî kerdeni, îade giroteni. *Tr. Geriye götürmek, geriletmek, iade almak.* O çîyo ki înan da bî ma, înan ra jewî pey di berd.

peydibîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên peynî do, ci pey do, kiştda peynîda ci do. *Tr. Geri/arkada olan, sonrasında olan, ard bölge veya yerde olan.* Ez a kena ê vazdokê peydibîyayî birapekna û birişa vernî. 2. *N.* Paştîgîr/i, paştîgîn/i, yarmetkar/i, yardimkar/i, destek/i. Çî/keso ki; paştîya kesêno, yarmetê ci yo, ci dimo yo, o yo ci rê yardim keno. *Tr. Destekçi, bel bağlayan.* Merdimo peydibîyaye çi zano qe destên ci nêerzo? Mi rê ki ci pey di nîyo.

pey di bîyayeni 1. *f. M.* Peydibîyayîş. Peynî di bîyayeni, kiştda peynî di bîyayeni, peynîda çî yan jî kesandê bînan di bîyayeni. *Tr. Arka/geride olmak, ard tarafta olmak, arka tarafta olmak.* Ez pey di bîya, ti vernî di bîya. Cora ma nêşa pê bivîno. 2. *f. M.* Peydibîyayîş. Paştîya ci giroteni, qarşîyê ci nêbîyayeni, ci het di bîyayeni, paştî cidayeni. *Tr. Arkasında olmak, destek/çi olmak, desteklemek.* Metersi, ez a to pey di. Eger to rê çîyên bibo, noqra ez do dewam kera.

peydidaye/ê *N.* Çî/keso ki; pey di deyayo, fina rişîyayo cadê verî. *Tr. İade edilen, geri verilen.* Çîyo peydidaye, jû finan sereyê kesî dejneno.

pey di dayeni *f. M.* Peydidayîş. Fina zêdê verî kerdeni, çîyo ki deyayo ey pey di dayeni, cayo ki ameyo fina ûja rişteni. *Tr. Geri vermek, iade etmek.* Ay mi rê rişt bî, weşdê mi nêşî. Cora mi pey di da.

peydierzîyaye/ê *N.* Peydieşte/ê, peydiçekerde/ê. Çî/keso ki; pey di erzîyayo, pey di bîyo, verdeyayo wextnakî, do dima bibo, do zemannakî bibo. *Tr. Ertelenen, tehir/tecil edilen.* Karê toyê peydierzîyayî ti fina mijûl kerdê.

pey di erzîyayeni *f. M.* Peydierzîyayîş. Pey di eşteni, pey di çekerdeni. Wextnakî rê vindarnayîşê karûgurweyên. Pey di bîyayena karûgurweyên. *Tr. Ertelenmek, tehir/tecil edilmek.* Eger eskereya mi pey di nêerzîyayê, ez do jî nika bizewijîyayê.

peydieşte/ê *N.* Peydiçebîyaye/ê, peydiçekerde/ê. Çî/keso ki; texirîyayo, texirneyayo, qandê kerdenda ci teqwîmnakî weçîneyayo. *Tr. Tehir/tecil edilen, ertelenen.* Mi o kar pey di eşt, ma do sifte karê nê neçarî bikerê û biqedînê.

pey di eşteni *f. M.* Peydieştiş. Texirnayeni, pey di çekerdeni. Qandê kerdenda ci wextnakî rê apey kerdeni. *Tr. Tecil/tehir etmek, ertelemek.* Ma do ewro bikerdayê, mi dî ki ma nika tayênê, cora mi pey di eşt.

peydieştok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên texirnayo, çîyên pey di eşto. Kes/çîyo ki; kerdena çîyên pey di eşta, kerdena ci texirnaya. *Tr. Erteleyen, tecil eden.* Keso peydieştok do hettanî çi wext nê karî pey di bierzo.

peydieştokey *Nm.* Karê pey di eştokan kerdeni, çîyên pey di eşteni, teqwîmê çîyên vera pey eşteni. *Tr. Ertelemek, erteleyen olmak, tecil etmek.* Peydieştokeyda xwu ra boka nafên nêvîno.

peydikerde/ê *N.* Texirîyaye/ê, texirneyaye/ê, îptalbîyaye/ê. Çî/keso ki pey bîyo, jewî pey di rişto, red kerdo, mexsûs nêgiroto. *Tr. Ertelenen, tecil/tehir edilen, iptal edilen, reddedilen, geri iade edilen, geri gönderilen.* Çîyê ci yê peydikerdî, şima zanê çi erbetîy ardîy ma sere di?

pey di kerdeni *f. M.* Peydikerdiş. Texirnayeni, talok kerdeni, îptal kerdeni. Çî/keso ki; pey di gêrîyayo, ê çî pey di dayeni, pey di rişteni. *Tr. Geri vermek, reddetmek, iade etmek, geri göndermek, iptal etmek, tehir etmek, ertelemek.* Mi do o çîyê înan o gewşeg pey di kerdayê, fina mi va wa qe mabeynê ma nêxeripîyo.

peydirişte/ê *N.* Peydikerde/ê, apeyrişte/ê. Çî/keso ki rişîyayo yan jî ameyo jewî yan jî tayêni het û ey jî fina vera pey, vera cadê ci yê siftekênî rişto. *Tr. İade edilen, geri gönderilen.* Çîyê peydiriştî bol zirar da mi ro.

pey di rişteni *f. M.* Peydiriştiş. Çî/keso ki; kesên rê rişîyayo, a ê kesî yan jî çî ey pey di dayeni, ey pey di ci rê rişteni. *Tr. İade etmek, geri göndermek.* Mi malê ci yo zêdê ci nerind, pey di rişt.

peydiskoki *Ed. Nm. Bw.* Padiskoki. Ey nêşa peydiskokên rê ornagên bido.

peydişîyaye/ê 1. *N.* Apeyşîyaye/ê, verapeyşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şîyayîş û meş û hereket û livdê xwu di vera peynî şino, vera peynî o yo ray gîno, cayo ki ameyo o yo vera ûja şino. *Tr. Geri giden, anarya yapan.* Ez heyrandê ê merdimdê verdişîyayî ba! Ma ê ma? Wa ê ma pey di şiro. Pey di şîyayan mîyan di peydişîyaye yo tewro ravey jî ê ma yo. 2. *N.* Apeyşîyaye/ê, verapey şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kiştda debarî û ganselamety û ganweşîni û banderey û çîyandê winasînan di vera pey şino, beno xirab, verê ci vera xirabî yo, o yo beno gidî, o yo fekûrû şino. *Tr. Geri giden, kötüleşen.* Eger şima te-

nekên dest bieştayê ê şîreketdê peydişîyayî, o do bivijîyayê dûz.

pey di şîyayeni 1. *f. M.* Peydişîyayîş. Apey şîyayeni, vera pey şîyayeni, vera peynî şîyayeni, vera cayo ki kes ameyo vera ûja şîyayeni. *Tr. Geri gitmek, arkaya doğru gitmek.* Ez vizêr pey di şîya. 2. *f. M.* Peydişîyayîş. Vera xirabey şîyayeni, gidî bîyayeni, hal û hewal û wezîyet û rewş û debar û ders û banderey di vera pey (vera xirab) şîyayeni. *Tr. Geriye doğru gitmek.* Şaro tim ver di şino, ma yê pey di şinê.

peye/ê 1. *N.* Fedaî. O/çîyo ki; jewî rê fedakarey keno, ci ver ra merdim kişteni jî gîno xwu çiman. *Tr. Fedai, güvenlikçi.* Dîrê peyeyê ci amey, ma tersanay û şîy. 2. *N.* Neespar/i, xwupay/i, peyatî. O/çîyo ki; suwarî nîyo û xwu payo yo, espar/cinişte nîyo. *Tr. Yaya, yayan.* Na vajeki, bi mi ki do paye (o ki bi payan o) ra bêro. Di merdimê esparîy, merdimêndo peye ame û ravêrdîy, şîy. Merdimo peye, deha zaîf bî. Mi ê jûy rê va: Bira ti peye bi, wa no zaîf ci nişo, ey qebûl nêkerd. 3. *N.* Dime/ê, dimdar/i, peyîk/i, boçi, boçiki, beste/ê, bestok/i, pabeste/ê. Çî/keso ki peynîda jewî yan jî çîyên do û pa yo, pa beste yo. *Tr. Kuyruk, bağlı, ardıl. Bir kimsenin arkasında bir kuyruk gibi dolaşan.* Eger ti ci rê peye nêbîyayê, nê çîy to sere di nêameyê.

peyebîyaye/ê 1. *N.* Fedaîbîyaye/ê, ganfedabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî rê yan jî cayên rê bîyo peye, ci rê peyeyîni keno, eger îcab bikero o do ci rê ganê xwu feda kero. *Tr. Fedai olan. Birisinin muhafızlığını veya can güvenliğini sağlayan.* Vanê nêşeno werdê xwu tedarîk kero, o yo keno ê peyebîyayî ver jî bido. 2. *N.* Kes/çîyo ki; espar/cinişte bîyo, çîyên ser o bîyo û dima nê halî ra kewto, ameyo war, wesfê peyatîyey yan jî xwupayey giroto. *Tr. İnen. Atlı veya biniliyken yayan durumuna gelen.* Ti ê lajekê peyebîyayî, ez jî a keynekera esparbîyayê weçîna. 3. *N.* Dimebîyaye/ê, dimdarbîyaye/ê, peyîkbîyaye/ê, boçibîyaye/ê, boçikibîyaye/ê, bestebîyaye/ê, bestokbîyaye/ê, pabestebîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên rê bîyo boçiki/peyîki, bîyo dimdar, bîyo beste/bendeyê ci, ci rê bendeyîni keno. *Tr. Birisinin veya bir şeyin bendeliğini yapan, birisine kuyruk olan, birinden sonra ardıl olarak gelen, artçı olan.* To cara kesdê peyebîyayî rê şerm nêdîyo. Ti yê çirê ma rê eyb vînenê?

peye bîyayeni 1. *f. M.* Peyebîyayîş. Peyeyey, peyeyîni, peyeyîney. Camêrd bîyayeni, xort bîyayeni, merdimo pîlûpeleng bîyayeni, merdimo gird/resaye bîyayeni. *Tr. Erişkin/yetişkin olmak.* Lajek bîbî peye jî, înan ci rê bi qeçekey a muamele kerdê. 2. *f. M.* Peyebîyayîş. Fedaîyey, peyeyey, peyeyîni, peyeyîney. Fedaî/peye bîyayeni. O/çîyo ki jewî rê fedakarey keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, ci ver ra merdim kişteni jî gîno xwu çiman. *Tr. Fedailik, fedai olmak, güvenlikçilik.* Key ki to rê bî peye, wexta ma îfadeyê ci gînê. 3. *f. M.* Peyebîyayîş. Peyeyey, peyeyîni, peyeyîney. Peye bîyayeni, suwarîyey ra vijîyayeni, war amîyayeni, cinişiş ra vijîyayeni, xwupay bîyayeni, wesfê xwupayan ci ser o bîyayeni, esparey ra vijîyayeni. *Tr. Yayan/yaya olmak.* Senîn ki bî peye, înan ser o varnay. 4. *f. M.* Peyebîyayîş. Peyeyey, peyeyîni, peyeyîney. Peye bîyayeni, dime/dimdar bîyayeni, boçi/boçiki bîyayeni, peyîk/beste bîyayeni, bestok bîyayeni. *Tr. Kuyruk/ardıl olmak, bağlı olmak.* Mi vatê beno ki ê sîyasetgerî ya tepîya verom bo. Noqor bî peyeyê ê bînî. Winî bîyo ki o do tim peye bo.

peyebîyaye *Nn.* Camêrdbîyaye, xort bîyaye, resaye, wesfê resayî girote, pîl û pelen bîyaye, girdûgiran bîyaye. Kes/çîyo ki; qeçekey ra vijîyayo û bîyo xort, bîyo camêrd, bîyo pîlûpeleng, bîyo girdûgiran. *Tr. Yetişkin, olgunlaşan.* Kes do merdimê peyebîyayî û peye nêbîyayî senîn ferq kero?

peyekerde 1. *N.* Fedaîkerde/ê, ganfedakerde/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên kesên yan jî çîyên rê kerdo fedaî/peye. *Tr. Fedaileştirilen, fedai olarak yetiştirilen, güvenlikçi yapılan.* Ez jî şima jî zanê ki merdimdê peyekerdî ra kes bawer nîyo ki do bixwu selamet di bo. 2. *N.* Ronaye/ê, peyatîkerde/ê, xwupaykerde/ê, espareyravete/ê, cinişteyeyravete/ê, suwarîyeya ci qedîneyaye/ê. Kes/çîyo ki; suwarê çîyên bîyo û jewî ci no hal ra ronayo, no wesfê ci qedînayo. *Tr. Herhangi bir şeye biniliyken indirilen, yayan durumuna getirilen.* O kaleko peyekerde vanê xwu di şikîyayo. Gereg ki înan ci peye nêkerdayê. 3. *N.* Peyîkkerde/ê, dimdarkerde/ê, boçkerde/ê, boçikkerde/ê, bestekerde/ê, bestokkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên rê kerdo peyîk/boçiki, kerdo dimdar. *Tr. Herhangi bir şeye veya kimseye kuyruk edilen, bağlanan.* Gunayê mi bol bi ê kesdê peyekerdî yo ame. 4. *Nn.* Camêrdkerde, xortkerde, resnaye, girdûgirankerde, pîlûpelengkerde. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo peye, kerdo xort, kerdo camêrd û resnayo. *Tr. Yetiştirilen, büyütülen, emek harcanan.* Kam merdimê peyekerdî winî

salme rişeno hergi ca?

peye kerdeni 1. *f. M.* Peyekerdiş. Camêrd kerdeni, xort kerdeni, resnayeni, girdûgiran kerdeni, pîlûpeleng kerdeni. *Tr. Yetiştirmek, ergenlik çağına getirmek, genç yapmak.* Mi kerd peye, înan mi destî ra vet! Ez se kerî! 2. *f. M.* Peyekerdiş. Fedaî kerdeni, ganfeda kerdeni. Bi şikildê genfeda ya resnayeni, kesên yan jî çîyên rê qandê ganweşînda ci ci fedaî kerdeni. *Tr. Fedai fedai olarak yetiştirmek, güvenlikçi olarak yetiştirmek.* Ey lajekê min o xortek xwu rê kerd peye. Boka bi ci yo zihêr bo! 3. *f. M.* Peyekerdiş. War ardeni, peyatî kerdeni, cinişteyey ra veteni. Kesên yan jî çîyên esparbîyayîş ra veten û cêr rişteni. *Tr. Binili olan birisini veya bir şeyi indirmek.* Mi ti nêkerdê peye, înan va, wa peye bo. 4. *f. M.* Peyekerdiş. Peyîk/dimdar kerdeni, beste/bende kerdeni, bestok kerdeni, boçiki/boçi kerdeni. Wesfê dimdaran û peyîkan û bestokan panayeni. *Tr. Ardıl yapmak, bağlamak, birisinin kuyruğu haline getirmek.* Ti nêşenê ê kesê qehremanî xwu rê peye kerê. Beno ki ti ci rê bibê peye.

peyemelbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pey emel keno, pey bawerî keno. Kes/çîyo ki; emeleya kesî pey yena, şeno vajo o do bikero, bûro, şiro, bêro, ser ra bivijîyo, estbîyayena ci yan jî çinêbîyayenda ci rê emeleya ci esta ûzn. *Tr. Güvenilen, inanılan.* Merdimo peyemelbîyaye gereg ki emeleya ci jî bi ci ya bêro. Çunkî bi emelkerdişî ya dayaxi yena bi ci.

pey emelbîyayeni *f. M.* Peyemelbîyayîş. Emel bîyayeni, emeleya kesî pey ameyayeni, bi destberda ci ya emeley kerdeni, pey bawerî bîyayeni. *Tr. Kendisine güvenmek, birine güvenebilmek, birinin bir şeyler yapabileceğine inanabilmek, birine inancı olmak.* Kaşka pey emel bibîyayê. La ez pey emel nêkena.

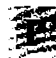
peyemelkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jew bi ci ya emel keno, yeqînê ci pey hasil beno, kes şeno vajo o do bikero, o do bûro, o do bi otesîda ci ya bêro, destbera ci pey yena, şeno ser ra bivijîyo, qewet û qudretê ci pey beno ûzn. *Tr. Güvenilen, güven duyulan, bel bağlanılan, inanılan, ümit edilen.* Boka şima a heta ê merdimdê pey emelkerdî hetêna nêerzê.

pey emelkerdeni *f. M.* Peyemelkerdiş. Emeleya kesî pey bîyayeni, bi ci ya emel kerdeni, emeley pey bîyayeni, qarşûyê çîyên yan jî kesên eger kes bişo vajo no do bibo, do biwerîyo, do bêro ca, ez omid kena ki do bi otesîda ci ya bivijîyo, ser ra bivijîyo ûzn. wexta pey emel beno, nameyê ci beno pey emel kerdeni. *Tr. İnanmak, güvenmek, itimat etmek, inancı hasıl olmak.* Ez pey emel kena ki do pêverikî vernî di biqedîno.

peye *Nn.* Camêrd, xort, merdimo pîlûpeleng, merdimo gird, merdimo resaye. *Tr. Erişkin erkek, yetişkin.* Vizêr hîrê peyeyê çekdarîy tîya ra ravêrdîy.

peyeşte/ê 1. *N.* Peydieşte/ê. Çî/keso ki; vera pey erzîyayo, apey çebîyayo, erzîyayo kişta peynî. *Tr. Geriye/arkaya atılan.* Mi şayê, bi ê çîdê peyeştî ya, karêndo weş bikerdayê. 2. *N.* Peydieşte/ê, texirîyaye/ê, taloxbîyaye/ê, apeyerzîyaye/ê, wextnakî rê verdeyaye/ê, qandê bîyayeni dimay rê verdeyaye/ê. *Tr. Ertelenen, tehir/tecil edilen.* Wezîfeyê şima yê peyeştî sereyê ma tewna. Kaşka şima pey nêeştayê. 3. *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên eşto pey, jewî eşto bextê kesên, îltîcayê jewî kerdo. *Tr. İltica ettirilen.* Merdimê peyeştî nêşa beşe kero, da dest.

pey eşteni *f. M.* Peyeştiş. Pey çekerdeni, vera pey eşteni, kişta peynî eşteni. Çîyên yan jî kesên vera pey çekerdeni, hewadayen û vera peynî hulo kerdeni. *Tr. Bir şeyi, bir cismi, bir kimseyi arkaya atmak, arkaya doğru zıplatmak/fırlatmak.* Mêrdekî va: Mi a sî eşti pey ki, kesî sere ro nêguno, tew şî gunê seredê lajekdê ma ro. 2. *f. M.* Peyeştiş. Texirnayeni, talox kerdeni, qando ki dima bibo, dima verdayeni. *Tr. Ertelemek, tehir/tecil etmek.* Eger înan kaxita mi pey di nêeştayê, nika mi eskereya xwu qedînêbî. 3. *f. M.* Peyeştiş. Bext eşteni, xwu pey eşteni, xwu pey çekerdeni, îltîca kerdeni, qandê yardimên xwu jewên pey eşteni, xwu bextê ci eşteni, bext waşteni. *Tr. Birinin arkasına sığınmak, birine iltica etmek, kendinin birinin bahtına atmak.* Eger mi xwu nêeştayê ey pey, înan do, ez ûja di rehat kerdayê, birepisnayê.

peyeştok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên erzeno vera pey, erzeno kişta peynî, çekeno apey. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi arkaya atan, arka tarafa doğru fırlatan, geriye doğru atan.* Peyeştokê na sîyeri kam o, o yo çirê sîyerda xwu rê wahîr nêvijêno? 2. *N.* Texirnok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên pey di erzeno, dimay rê verdano, texirneno. *Tr. Erteleyen, tehir/tecil eden, ertelemeyen.* Şima nêşa peyeştokê nê kardê giranî bivîno? Ma do senîn bişê îspat kerê? 3. *N.* Bexteştok/i. Kes/çîyo ki; xwu eşto peydê kesên ki ci rê sersûney bibo. Kes/çîyo ki; qandê sitarîyayeni, qandê beşirîyayeni, qandê mehfeze bîyayeni xwu erzeno yan jî xwu eşto kesên yan jî çîyên pey. *Tr. Sığınan, mülteci,*

iltica eden. Vanê a dewleteri nêşayo o kesdê peyeştokî rê sersûney bikero. Wela mi ay ro bo!

peyeştokey 1. *Nm.* Peyeştok/i bîyayeni, wesfê peyeştokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên erzeno vera pey, erzeno apey, çekeno kişta peynî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimseyi geriye (arkaya) doğru atan veya fırlatan olmak*. Madamo ki, şima nêşa peyeştokeya ci ca kero, şima yê çirê buhtan erzenê bi ci ki? 2. *Nm.* Peyeştok/i bîyayeni, wesfê peyeştokan ci ser o bîyayeni. Texirnokey, texirnok/i bîyayeni, wesfê texirnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên pey di erzeno, pey di çekeno, qandê bîyayîşdê ci ci rê wextêndo dimayên dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ertelemek, erteleyen olmak, tehir eden olmak, erteleme olayını gerçekleştiren olmak*. Peyeştokeyda ci rê vatişêndê mi çinî yo, hema mi rê jî bivatayê, do deha weş bîyayê. 3. *Nm.* Bexteştokey, bexteştok/i bîyayeni, wesfê bexteştoken ci ser o bîyayeni. Peyeştok/i bîyayeni, wesfê peyeştokan ci ser o bîyayeni. Keso/çîyo ki qandê beşirîyayeni, qandê sersûn bîyayeni, qadê sitarîyayeni, qandê mehfeze bîyayeni xwu eşto jewî yan jî tayêni pey; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sığınmacı olmak, sığınma, mültecilik, mülteci olmak*. Peyeştokeya ci malbata ci jî kerdi pêrîşani.

peyeyey *Nm. Bw.* Peye bîyayeni. Ti yê bi zor yenê mi rê peyeyey kenê? Ti şenê şorî şarî rê peyeyey biki!

peyeyê cematan *Nn.* Peyeyo ki şeno ceматî (şêligî) mîyan di qisa bikero, roşo û werzo, însanan bîyaro werey, qisaya ci pere bikero û bihesibîyo. Keso ki kes cematî mîyan di roniştiş û weriştişdê ci vero nêşermayêno. *Tr. Sosyal. Toplum adamı, cemaat adamı, toplumda sevilen sayılan ve sözü para edilen, hatırı sayılır erkek kimse*. Şima jî vajê ma xwu rê peyêndê cematan dîyo (!) Mi qedayê Ellahdê şima girota! Şima bi qurbandê kutikan bîyayan.

peyeyîna cematan *Nm.* Peyeyê cematan bîyayeni, kesê cematan bîyayeni. Keso ki şêligan (cematan) mîyan di roşen û werzeno, o kes bîyayeni, wesfê ê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Toplum adamlığı, cemaat adamlığı, hatırı sayılır kişi olmak*. Peyeyînda cematan di merdim do giran bo, qisa kesî do pere bikero, kes do bihesibîyo. Peyeyînda cematan di çetiney esta, hend jî gengazey çinî ya.

peyeyîney *Nm. Bw.* Peyeyîni û peye bîyayeni. Ey rê peyeyîney bibo bes o. Ci rê dilig û malbati warîkerdiş qet o.

peyeyîni 1. *Nm.* Peyeyîney, camêrdey, xortey. Peye/ camêrd bîyayeni, xort/resaye bîyayeni. *Tr. Erişkinlik, yetişkinlik*. Peyeyîni di kes do rind balê xwu bido fêlandê xwu û ê şarî. Kes do xwu ra bişermayo. 2. *Nm.* Peyeyîney. Jewî rê fedaî bîyayeni, peyeyê jewî bîyayeni, qayteyê çîyên yan jî jewî bîyayeni, pawokê jewî bîyayeni. *Tr. Birine bekçilik, fedailik, gözcülük, güvenlikçilik yapmak*. Peyeyîna ci ci rê bes nêkena, o do kotî ê merdimdê axay rê peyeyîni bikero ki? 3. *Nm.* Peyeyîney. Xwupay/espar nêbîyayeni, suwarî nêbîyayeni, xwu linganan şîyayeni, meşên di bi linagan an bîyayeni. *Tr. Yaya olmak*. Peyeyîna ey zêdê espareyda şima ya.

peyeyo weş *Nn.* Merdimo weş, merdimo weş û delal. Keso ki bi bejnûbalida xwu ya weş o, kes vero nêşermayêno, kes şeno wesfanê ci yê weşan bido. Keso ki kes kişta asayîşî û fêlandê ci ci ver ra nêşermayêno, kes şeno bi ci ya bipero. *Tr. İyi görünümlü, endamlı, boylu poslu, davranış ve diğer birçok yönleriyle kişiyi utandırmayan ve sevindiren erkek*. Hele bewnî, merdek çi peyeyêndo weş o! Kes qîmiş nêbeno bewnîyo ci ra.

peyeyo xort *Nn.* Keso xort, xorto resaye, keso ki deha bîyê zêdê camêrdan a. *Tr. Yetişkin erkek, ergen kimse, sorumluluk alabilecek veya verilebilecek erkek*. Çirê to ci rê wezîfe nêda? Peyeyêndo xort bî.

peyê/a banan *Zv. N.* Gîyê/a kûçan, nerind/i, nehs/i. Çîyo/a pîs/i. Keso/a ki zêdê gî xirab o/a. *Tr. Pislik adam, foseptik çukuru gibi kimse*. Verî dewijan kunifîy hend nêviraştê, şîyê banan pey di gîyê xwu kerdê. Cora peyê banan ze ki cayê kunifi bo, cayê gî bo. Mersela: Peyê banan! Qey ti jî zanê mi werdî bihesibnê?

peyê/a dêsî *Ar. Nn.* Gî, eşteyê/a însanan. *Tr. Pislik insan/kimse. Duvarların arkasındaki kişi veya şey. (Bundan kinaye bok gibi olmaktır.)* Peyê dêsî! Ti yê çirê winî zirtikênê?

peyê banan 1. *Nn.* Peynîya banan, kişta peynîyerda banan. *Tr. Evlerin arkası, arka tarafı, arka kısmı*. Peyê banandê ma roj nêvîneno. 2. *Ed. Nn.* Cayê lejî, cayê pêrodayîşî. Cayo dalde o ki qando ki kes nêvîno ki, di merdimîy yan jî deha bol merdim lej bikero. *Tr. Kavga yeri,*

düello yeri, kozların paylaşıldığı yer. Derê ma şirê peyê banan ki, ma derba camêrdan pêrodê.[1]

peyê dêsî *Ed. Nn.* Nimîyey, mîyanikîyey, eşkera nêbîyayeni, rojnameyê vavato yan, vavatokey, vavatoyey, ey vato, ney vato, filanî vato, bêvanî vato, vajîyayo, vajîyayê ûzn. *Tr. Zazaca'da fısıltı gazetesini, gizliliği, dedikoduları, gıybeti, rivayetleri ifade eder*. Hele şirê dêsî pey di çiçî yo beno, çiçî yo nêbeno?

peyê goşî *An. Nm.* Peyangoş. Peyê goşî di. Labelê goşî di nê, sere di cayo ki nezdîyê goşî yo. *Tr. Kulak art bölgesi. Kulağın arkasında kafadaki kulağa yakın bölge*. Mêrdekî nîşanê goşandê ci girot. Labelê da peydê goşdê ci ro.

peyên/i *N.* Dimayên/i. Çî/keso ki; peynî do, dima do, kişta paştî do, kişta boçiki do, kişta peyîki do. *Tr. Sondaki, arkadaki, kuyruktaki*. Hero peyên û hero dimayên jew o. Derd o ki kes herey ra bişo bivijîyo.

peyêney *Nm.* Dimayêney, peynekêney. Peynî di bîyayeni, peyîki di bîyayeni, kişta peynî di bîyayeni, boçiki di bîyayeni. *Tr. Arkada/ki olmak, sonda/ki olmak, sonuncu olmak*. Peyêney û vernekêney xwu ra jewi nîya. Kes jû çîyan di vernî di bo, jû çîyan di jî peynî di bo deha weş o.

peyê vî *An. Nn.* Mil. Peyê vîyey, peyê vîy, peynî ra vîye. *Tr. Ense*. Peydê vî ro medê.

peyhaydarbîyaye/ê *N. Bw.* Peyhesîyaye/ê. Boka şima o minasibo pey haydarbîyaye jî bi xwu ya berd?

pey haydarbîyayeni *f. M.* Peyhaydarbîyayîş. *Bw.* Peyhesîyayeni. Eger ti pey haydar bîyayê, ti do biameyê?

peyhaydarkerde/ê *N. Bw.* Peyhesnaye/ê. Ez qedayê Ellahdê ê kesdê pey haydarkerdî gîna ha! Şima senîn qîmiş benê ki ê kesê pey haydarkerdî nêanê?

pey haydarkerdeni *f. M.* Peyhaydarkerdiş. *Bw.* Peyhesnayeni. Madamo ki şima lajek pey haydar kerd, qenê bîyarê! Ma şima qe şêlignas nîyê?

peyhesîyaye/ê *N.* Haydarbîyaye/ê, pey haydarbîyaye/ê, xeberdarbîyaye/ê, pey xeberdarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo haydar, aşnawito, heqdê ci di bîyo xeberdar. *Tr. Duyan, bilgilenen, haber alan, işiten, malumat sahibi olan*. Tersena ki o keso peyhesîyaye şiro înan vernî kewo.

peyhesîyayeni *f. M.* Peyhesîyayîş. Haydar bîyayeni, pey haydar bîyayeni, aşnawiteni, xeberdar bîyayeni, pey xeberdar bîyayeni, heqdê çîyên di wahîrê/a malûmatî bîyayeni. *Tr. Duymak, işitmek, haber almak, bilgilenmek, bilgi sahibi olmak*. Ez verê hemini peyhesîyaya.

peyhesnaye/ê *N.* Nawşinaye/ê, haydarkerde/ê, peyhaydarkerde/ê, xeberdarkerde/ê, pey xeberdarkerde/ê, heqdê çîyên di ci rê malûmat daye/ê. *Tr. İşittirilen, duyurulan, bilgilendirilen, haber verilen*. Eger merdimo peyhesnaye jî nêro, ma jî zanê se kenê.

peyhesnayeni *f. M.* Peyhesnayîş. Nawşinayeni, şinawitiş dayeni, aşnawitiş dayeni, pey hesnayeni, haydar kerdeni, pey haydar kerdeni, xeberdar kerdeni, pey xeberdar kerdeni, ci rê vateni, ci rê xeberi rişteni, merdim yan jî çîyê ci dima rişteni. *Tr. İşittirmek, duyurmak, bilgilendirmek, haber vermek*. Mi pêro jî peyhesnay. Eger nêrê, ez bixwu deha finakî înan çîyên rê pey nêhesnena.

peyhuwate/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; şar pey qerfanê xwu keno, şar pey delxa ravêreno, şar pey huweno, şar xwu rê pey wextê xwu ravêreno, şar xwu rê pey şênemegî keno, çî û kesê peyhuwatişî yo, cîddî yan jî giran nîyo, şenik o. *Tr. Gülünç, komik, galga geçilen, alay edilen, hafifmeşrep, ciddi veya ağırbaşlı olmayan, maskara, palyaço*. Şima qandê şahîdey, bi zor şî o keso peyhuwate ard? Wela mi bi şima ro bo!

peyhuwatek/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; giran nîyo û xwu nêşeno giran tepêşo, şenik o, şar pey huweno û şar pey delxa ravêreno, şar pey qerfanê xwu keno. Kes/çîyo ki; bi şenikeyda xwu ya, bi kuşatdê xwu ya kesan dano huwateni ro û teqneno. *Tr. Hafif, ağırbaşlı olmayan, maskara, komik, hal, ve davranışlarıyla komik olan*. Heyfê şima ki, şima yê ey merdim hesibnenê, ma o peyhuwatekên o. 2. *Ed. N.* Merdim/filmo ki wexto ki kes temaşeyê ci keno, kes pey huweno. *Tr. Komik, gülünç, komedi olan*. Ez filmandê peyhuwatekan ra hez kena.

peyhuwatekey 1. *Nm.* Peyhuwatek/i bîyayeni, wesfê peyhuwatekan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey şenikeyênda girani esta, nêşeno bi giraneyda xwu ya vindero, şar pey huweno, şar pey qerfanê xwu keno, şar bi ci ya huweno, şar xwu rê pey wextê xwu ravêreno, şar zêdê kayekînoyan erzeno pê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Komiklik, gülünç olmak, alay edilen olmak, ciddi*

---

1 Dimilî di vernîyey, eşkerayey; pey jî nimîyey, mîyanikîyey îfade kena. Mersela; peyê banan, peyê dêsî, mi pey di, ci pey di qisey kerdeni ûzn.

ve ağırbaşlı olmamak, palyaçoluk. Vanê: O yo keno peyhuwatekeyda birardê xwu ra, dewi ra bar kero, rî bido û şiro. 2. *Nm.* Peyhuwatek/i bîyayeni, wesfê peyhuwatekan ci ser o bîyayeni. Çîyo (film, temaşe) ki kes xwu rê pey huweno, pey wext û zemanê xwu ravêreno, kes pey kêf keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Komedi sıfatı, komedi olma, keyifle izlenen şey veya sinema gibi bir şey veya bu rolü yapan kimse olmak*. Peyhuwatekeya Kemal Sunalî qandê qeçekan tayên nêbî.

pey huwateni *f. M.* Peyhuwatiş. Pey qerfîy kerdeni, bi ci huwayeni, peyhuwayeni, bi ci ya delxa ravêrdeni, ci şenik dîyayeni, ci nêhesibnayeni. *Tr. Dalga geçmek, alay etmek, kendisiyle zaman geçirip gülmek, alay konusu etmek, itibarlı saymamak*. Pey huwateni rindi nîya, moralê ci xerpêno.

peyhuwatiki *Nm.* Çîyo (nuşte, kuşat) ki kesan dano huwateni ro, kes pey huweno, wexto ki vajêno pey kêfê kesî yeno. *Tr. Fıkra, mizah*. Vanê ê merdimê peyhuwatekî jî heqdê to di şeş peyhuwatikîy nuşnayê.

peyîk/i 1. *N.* Qanqir/i, peyên/i, xelef/i, peynekên/i, dimdar/i. O/çîyo ki; peynî do, peynî di mendo, peynî ra yeno yan jî ameyo. *Tr. Halef, tabiin, sonuncu, arkadan gelen, artçıl, takipçi, müteakip, kuyruk*. Bixwu peyîk bî, bi mi huwayê. 2. *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên peynî di şopa ci rameno, besteyê ci yo, payokê ci yo, dimdarê ci yo, bê ci nêbeno, ci rê bîyo ze boçiki. *Tr. Bağlı, uydu, tabi, takipçi, artçı*. Ma ti peyîkê ci yê, ti yê tim ci dima şinê?

peyîkey 1. *Nm.* Qanqirey, peyêney, peynekêney, dimdarey, xelefey, boçikey, dimayêney. Peyîk/i bîyayeni. qanqir/i bîyayeni, peyên/i bîyayeni, peynekên/i bîyayeni, dimdar/i bîyayeni, xelef/i bîyayeni, taqîb kerdeni, boçiki bîyayeni, dimayên/i bîyayeni. *Tr. Arka/da olmak, sonunculuk, artçılık, haleflik, tabiinlik, arkadan gelmek, takipçilik, müteakiplik, kuyrukluluk, takip etmek, uydu olmak*. Ez peyîkey qebûl nêkena. Eger kesên qayîlo, wa o peyîkê mi bo. 2. *Teks. Nm.* Navraney. Navrani bîyayeni. Çinayan mîyan di, şelweran mîyan di cayo dergek yan jî boçiki bîyayeni. *Tr. Şalvarlardaki kuyruk kısmı*. Peyîkeya ê leteyî kemî vijîyê. 3. *Cog. Nm.* Payokey, dimdarey, besteyey. Peyîk/i bîyayeni, şopi ramiteni, payok/i bîyayeni, pa bîyayeni, dimdar/i bîyayeni, şopiramok/i bîyayeni, beste/ê bîyayeni, xwuserî nêbîyayeni. *Tr. Uyduluk, bağlılık, tabilik*. Bi mi ki kes peyîkeyda aşmî raşubhenêkeno. Çunkî cara aşmî xetda dinyay ra nêvijîyaya.

peyîki 1. *Teks. Nm.* Navrani. Boçika mîyandê şelweran û çinayan. *Tr. Şalvar ve elbiselerin kuyruğu*. Xînteki sîyên dekerdi bî peyîkda xwu û ata nata xwu vaydayê û peyîka ci finên ata, finên nata şîyê. 2. *An. Nm.* Peynî ra orteyê balişnada lingerda kesî û saqedê kesî yo bigoştin û masete. *Tr. Baldır*. Lajekê nerehat ê kufirbazî peynî ra payênda weşi peyîkda xwu ra werdi. 3. *Cog. Nm.* Çîya azmînî ya ki azmîn di çîyen taqîb kena, şopinena, çîyên yan jî kesên peynî di şopa ci ramena, bestêya ci ya, payoka ci ya, dimdara ci ya, bê ci nêbena, ci rê bîya ze boçiki. *Tr. Bağlı, uydu, tabi*. Ma ti peyîka ci ya, ti ya tim ci dima şina? Aşmî peyîka dinya ya. 5. *Ed. Nm.* Peyomek, boçiki, dimdari. Çî/nuşteyo werdîyo ki, erzîya çî yan jî nuşteyêndê dergî/girdî dim, erzîyayo ser, bîyo pa, ci rê kerdo boçiki. *Tr. Ek, zeyl, lahika. Arkadan ilave edilen küçük parça*. Her kitabî di peyomek çinî yo.

peykanî *Nn.* Pey ser, vera pey. *Tr. Gerisin geriye, geri geri, geriye doğru*. Mêrdek, di gamîy vera vernî, gamên jî peykanî ameyê.

peykîber *Nn.* Çîyo asinîn, plastîk yan jî darîn û serelastik o, hendê giştên o û pey ra neyêno kîberî ya ki kîber dêsî ro yan jî canakî ro nêguno. *Tr. Kapı tamponu. Kapı duvara çarpmasın diye kapıya monte edilen küçük bir destek*. Peykîberê kîberî çinêbo, yan kîber do bişikîyo yan jî dês do biherimîyo, boyax birijno.

peykoçikîy *An. Nb.* Esteyê qabirxandê kesî yê peyênîy, esteyê qabirxandê kesî yê ki, kiştda kesîda peynî dê. *Tr. Arka kaburga kemikleri*. Hurna kiştan di jî peykoçikîy estê.

peyman *Nn.* Sond, qewl, wad, peywadik, pêya çîyên yan jî kesên ser o werey amîyayen û ser o sond werdeni. *Tr. Söz, sözleşme, yemin, ahitleşmek, peyman*. Peymanê ma hetta bi hetta yo. Ma ê xwu ra nêkewnê.

peymandar/i *Nn.* Kes/çîyo ki; pa peyman bîyo, pa qewl bîyo, pa wad bîyo, pa peywadikên virazîyayo, peymanê ci esto, wahîrê peymanî yo, peymanên nîşan kerdo. *Tr. Sözleşmeli, sözleşmesi bulunan*. Mamosteyo peymandar, merdimo peymandar, mittehhîdo peymandar, linggogêro peymandar ûzn.

peymandarey *Nm.* Peymanê ci bîyayeni, peymandar/i bîyayeni, wahîrê/a peymanî bîyayeni, pa wadenayenên bîyayeni, pa peywadikên bîyayeni, pa qewlên yan jî qewlnameyên bîyayeni, peymanên nîşan kerdeni. *Tr. sözleşme-*

lilik, sözleşmesi bulunmak. Meymandarey di peymanarey nêbena. Kes bi meymandê xwu ya peyman nêvirazeno.

peymano resmî *Nn.* Peymano ki bi usûl û qanûnandê dewleta virazîyayo, bîyo. *Tr. Resmi sözleşme.* Mêrdekî va, eger şima mabeyn di peymanêndo resmî çinî yo, tew meveyndê mi, ez çîdo winasîn mîyan di çinî ya.

peymano xeyrîresmî *Nn.* Peymano neresmî. Peymano ki bi qaîde û usûlandê dewlet a nêvirazîyayo, xwu rê salmekî virazîyayo, xwu rê xwu mîyan di virazîyayo. *Tr. Gayri resmi mukavele, resmi olmayan sözleşme veya akitleşme.* Ez peymandê xeyrî resmî ra tersena, ne kena, ne jî ci rê bena şade.

peymite/ê *N.* Peymîyaye/ê. Çî/keso ki; bi mîtro, bi serqat û binqatê metre ya, bi lingan a, bi payan a, bi giştan a, bi bostan a, gaman a û bi çîdo winasîn a dergeya ci, herayeya ci, berzey û nizmeya ci hesibîyaya, peymîyaya. *Tr. Metre, adım vb. ile ilgili olarak ölçülen.* Erdo peymite, nêpeymitî vêşêrî nîyo.

peymiteni *f. M.* Bi metre ya, bi bincewan a, bi bostan a, bi qolincan a, bi layan a, bi payan a û bi çîdo winasîn a yan dergeya ci yan jî herayeya ci hesab kerdeni, bi no babet a amorê ci veteni. haletîyê peymitişî yo nîşan kerde metro û cêrqat û corqatê metro yê. *Tr. Uzunluk veya genişliğin metre veya metrenin as ve üs katlarıyla ölçülmesi.* Mi lingana peymit, des gamîy vijîya, bi metre ya jî peymit, 2,5 *m.* vijîya.

peymîger/i *N.* Çîyo ki çîyanê dergan, derganeya ci pey peymenê. *Tr. Ölçen aygıt, ölçer, ölçek, uzunluk ölçer.* Peymîgerî bîyarê ki, ma pa ya, ortê nê di daran bipeymê.

peymîgerê germî *Rob. Nn.* Çîyo ki kes pa germî peymeno. *Tr. Isıölçer, termometre.* Peymîgerê germî bibîyayê, ma do pa germ bipeymayê. Labelê çinêbî. Cora ma nêzana ki, do hina xirab bo.

peymîyayeni *f. M.* Peymîyayîş. Bi metre ya, bi lingan a, bi bostan a, bi giştan a, bi lingan a, bi gaman a, bi çînakî ya bi destdê kesnakî ya dergey ser, herayey ser, berzey û nizmey ser peymîyayeni, hesab bîyayeni. *Tr. Metre gibi bir uzunluk ölçüsü birimiyle ölçülmek, hesab edilmek.* Peymîyayena ci çîyên ferq nêkerd. Çunkî qerarê ci verî deya bî.

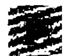
peymok/i *N.* Peyvok/i, peymitok/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên peymeno, dereceyê çîyên yan jî kesên tesbît keno, nimroyê çîyên, kesên, amorê kesên yan jî çîyên ca keno, tesbît keno, nîşan keno. Peymitiş, bi metre ya beno. *Tr. Ölçer, ölçen. Ölçme işi ve özelliği bulunan şey, alet veya kişi.* Peymokê ci esto, dîrê saetan ra finên peymeno.

peymokey *Nm.* Peyvokey, peymitokey. Peymok/i bîyayeni, peyvok bîyayeni, kesê/a peymitişî bîyayeni, karûgurweyê ci, wesfê ci peymiteni bîyayeni. *Tr. Ölçmek, ölçer olmak.* Mi cara peymokeya ci raşt nêdîya, tim dîlmaşt peymeno.

peyneyên/i 1. *N.* Peynekên/i, peyên/i. O/çîyo ki peynî do, peynî mendo, camendo. *Tr. Geride olan, arkada olan.* Merdimo peyneyên do tenekên ecele bikero ki deha vêşî ca nê mano. 2. *N.* O/çîyo ki vernî di nê, tewro peynî do. *Tr. Sonuncu.* Merdimo peyneyên şermaya, çolçiv ra şî.

peyneyêney 1. *Nm.* Peynî di bîyayeni, peynekêney. Çî/keso ki; peynî di mendo, ca mendo, pey di mendo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o yo. *Tr. Arka/geride olmak.* Peyneyêney di qusûrên çinî yo, îllem jew do peynî di bimano. Eger her kes vajo, peyneyêney mi rê nêbena û cora nêkewo kayan mîyan, gerego ki kayîy çinêbê. 2. *Nm.* Peynekên bîyayeni, ê peynî bîyayeni, en peyên bîyayeni. *Tr. Sonuncu olmak.* Peyneyêney jî gorê ê bînandê çinêbîyayan marîfetêna. Çunkî; ya kes hewna, o peyneyên jî nêbo, do se bo?

peynî 1. *H.* Dima, bado, behdo. *Tr. Sonra.* Ma do nînan peynî di bierzê soberi mîyan, wa nika bimanê. 2. *H.* Vernî nê, kişta pey. Rîyê çîyan yan jî kesano ki nêaseno. *Tr. Arka, arka taraf, art, art bölge, geri, geri bölge, yer taraf vs.* Peynîyera ci vera ey ki, vernîya ci jî vera vera mi ki. Dêsî pey di xwu nimit bî, ki ma ci nêvînê. 3. *H.* Nîhayet, welhasil, netîce, soyîn. *Tr. Sonunda, nihayet, neticede, ilanihaye, velhasıl.* Ti yê ci rê hend vanê, peynî o yo nêkewno ci sere. 4. *H.* En dimayê ci. *Tr. Son, son kısım.* Şewra ra yo, o yo vano, hewna peynîya ci nêamêya. Dûrika ci bol dûrî ya, ez texmîn nêkena ki biqedîyo. 5. *Nm.* Fîlmên di, kitabên di eger qedîyayîş bêro, do bi şikildê "peynî" ya binûşîyo. Tersê ci jî "vernî" ya. *Tr. Son, bitti, nihayete erdi, hitam buldu, netice.* Ez winîyaya peynîya ci ya nîna, mi temaşeyê filmî terikna. 6. *H. M. Pey.* Çî/keso ki; peynî di mendo, wextê ci ravêrdo, wext ser ra şîyo. *Tr. Mazi, geçmiş, geride kalan.* Çîyo ki peynî di mendo, ci dimi mekewê.

peynîamîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; peynîya ci amêya, peynîya ci vîneyaya, xelas bîyo, wedîyayo, soyînê ci ameyo, soyînê ci vîneyayo. *Tr. Sonuçlanan, biten, nihayete eren.* Boka lejo

peynîamîyaye ma rê bixeyr bo. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê zewta "Boka peynîya to bêro! Heyatê to biqedîyo! Ti gan û rihê xwu tesîm kerê! yan jî; Peynîya zulman û neheqeyda to bêro!" vajîyaya. *Tr. Kendisine sonun gelsin, ölesin, ruhunu telim edesin, haksızlıkların veya zulmunun sonu gelsin bedduası edilen kimse.* To dîyo hele peynîamîyaye yo senîn bi ma yo îşkence keno!

peynî amîyayeni 1. *f. M.* Peynîamîyayîş. Qedîyayeni, xelas bîyayeni, boçika ci vîneyayeni, soyînê ci amîyayeni. *Tr. Sonuçlanmak, bitmek, hitama ermek, nihayete ermek, mutlu sona ermek.* Xeyrê Ellahî ki peynîya ci amê. Ma ki nêameyê ma do se kerdayê?

peynîarde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni peynîya ci arda, qedînayo, resayo peynîda ci. *Tr. Bitirilen, nihayet/hitama erdirilen, sonuçlandırılan.* Mi ê filimdê peynîardî ra tamêndo weş dî.

peynî ardeni *f. M.* Peynîardiş. Qedînayeni, soyînê ci ardeni, nêverdayeni, temam kerdeni, peynîya ci dîyayeni, çîyên nêverdayeni. *Tr. Sonuçlandırmak, bitirmek, nihayete erdirmek, hitama kavuşturmak.* Eger şima peynîya filimî nêardayê, şima do pey biqehrîyayê. Xeylê Ellahî ki şima peynîya ci ardi.

peynîeşte/ê *N.* O/çîyo ki; erzîyayo peynî, pey di erzîyayo, texirneyayo. *Tr. Ertelenen, tehir edilen, arkaya atılan, geriye atılan.* Meseleyo peynîeşte, do nika hal bîyayê, nêbî.

peynî eşteni *f. M.* Peynîeştiş. Texirnayeni, apey eşteni, pey di çekerdeni, vera pey eşteni, dima verdayeni. *Tr. Ertelemek, arkaya atmak, sonraya bırakılmak, geriye atmak, arkaya fırlatmak, arkası yoldan çıkmak.* Çîyo ki bierzîyo peynî, do yan hal nêbo yan jî do dima hal bo.

peynînêamîyaye/ê 1. *N.* Soyînnêamîyaye/ê, nêqedîyaye/ê, nêxelasîyaye/ê. Kes/çîyo ki; peynîya ci nêamêya, nêqedîyayo, netîceyê ci nêameyo, xelas nêbîyo, sereyê ci nêameyo, boçika ci nêasaya. *Tr. Sonuçlanmayan, sonuçlanmamış olan, bitmemiş olan, nihayete ermeyen, sonu gelmeyen.* Eger kes raştê berkeyêndê peynî nêamîyayeyên bêro çi weş o! 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê zewta "ti bê, boka peynîya to nêro, boka ti heyatê xwu nêşê teslîm kerê û ti bi îşkencan bin di bimanê, ti bi timûtim biancê, ti bi cadê xwu di bar bê, ti tamê heyatdayîşî nêvînê" kerda. *Tr. Kendisine; Sonun gelmesin! Ölmeyesin! İşkence altında kalasın! Çok çok yaşlanıp da ölmek istediğin halde ölmeyesin! diye beddua edilen.* Mi rê qethan, qalê ê nelamatdê peynî nêamîyayî mekerê, ey dayo mi zerrî ro.

peynî nêamîyayeni 1. *f. M.* Peynînêamîyayîş. Soyînê ci nêamîyayeni, nêqedîyayeni, xelas nêbîyayeni, netîceyê ci nêasayeni. *Tr. Bitmemek, sonuçlanmamak, hitama ermemek, neticesi gelmemek veya görünmemek.* Ne peynîya ci amê ki, ne jî ma ci ra bireyê. Peynî nêamîyayeni çi qaxûyêndo çetin o! 2. *f. M.* Peynî nêamîyayîş. Soyînê ci nêamîyayeni, nêqedîyayeni, xelas nêbîyayeni, netîceyê ci nêasayeni, nêmerdeni, rihê xwu teslîm nêkerdeni, ezîyet û îşkence û çekûyan bin di nalayeni. *Tr. Ruhunu teslim edememek, sonu bir türlü gelmemek, işkence içinde kalmak.* Peynîya ci nêyamê ki xwu rê bireyo.

peynînêarde/ê *N.* Soyînnêarde/ê, nêqedîneyaye/ê, nêxelasneyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni peynîya ci nêarda, nêşayo sebrane biqedîno yan jî peynîya ci bîyaro, soyînê ci bi xeyr a nêşayo bîyaro. *Tr. Sonuçlandırılamayan, hitama erdirilemeyen, bitirilemeyen, neticelendirilmemiş olan.* Ti do filimdê peynî nêardî ra senîn xeyrên bivînê ki? To do peynîya filimî biardayê.

peynî nêardeni *f. M.* Peynînêardiş. Nêqedînayeni. Peynîya ci nêpawiteni, peynîya ci nêvînayeni, soyînê ci nêardeni, sebir nêkerdeni, soyînê xwu bi weşa nêardeni, ecele kerdeni. *Tr. Sonuçlandıramamak, iyi bir hatimeyle bitirememek, acele etmek, sabredememek.* Hettanî nika ma rê hewlîni kerdi. Labelê zêdê bizên, payê dê şitî ro û rijna; peynî nêardi.

peynîroşinayî 1. *N.* Kes/çîyo ki; peynîya ci, kişta peydê ci roşnayî ya, şewqdar a, şewqê ci bes o, kemî nîyo. *Tr. Ardı aydınlık olan, arka tarafı ışıklı olan, karanlık olmayan.* Odeyo peynîroşnayî kesî nêtersaneno. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; qederê ci roşnayî ravêrdo, tey tarîyey çinî ya, weş ravêrdo. Kes/çîyo ki; zemanê ci yo şîyok weş ravêrdo, roşnayî ravêrdo. *Tr. Geçmişi, tarihi, mazisi aydınlık olan.* Qewmêndo peynîroşnayî bo, vernîroşnayî jî ci ra omid bena.

peynîroşinayîyey 1. *Nm.* Peynîya ci roşnayî bîyayeni, kişta peynîda ci di şewq bîyayeni, qandê vînikî roşin bîyayeni. *Tr. Arka/geri tarafı aydınlık olmak.* Mi peynîda ci di, roşnayîyey nêdîya. 2. *Zv. Nm.* Serencameyê ci weş bîyayeni, zemandê ci yê şîyokî di, dûrikdê ci di, tarîxdê ci di roşnayîyey bîyayeni, hewley bîyayeni, tarîyey çinbêbîyayeni. *Tr. Mazisi, tarihi, geçmişi aydınlık olmak, karanlık ve kötü işleri bulunmamak.*

Kê ki qalê ci kerd, peynîroşnayîyeyda ci ra qal kerd. Kesî roşnayîyeya ci ya nikayra qal nêkerd.

peynîşik *Nn.* Şiko ki bîyo bîyaye û deha bîyo qenehat, deha rew rewî nêvirêno. Fikr û şiko ki vernîşikî ra şîyo ata û ser o qenehatên peyda bîyo. *Tr. Nihai düşünce. Kemikleşme adımını almış olan fikir, düşünce ve yargılar.* Mêrdek peynîşikdê xwu ra jî bî. Şima yê deha çiçî wazenê?

peynîtarî 1. *N.* Çî/keso ki; peynîya ci tarî ya, roşin nîya, şewqê ci kemî yo, qandê vînikî tey şewq kemîyo yan jî çinî yo. Çî/keso ki; kişta ci ya pey tarî ya, roşnayîyeya ci kemî ya. *Tr. Arka kısmı karanlık olan, gerisi ışıksız olan.* Lajek ê bînadê peynîtarî ra terseno, nêwetano şiro ûja. 2. *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; peynîya ci, mazîyê ci, wextê ci yo ravêrde tarî yo, hend rind nîyo, tey çîyêndo weş nêravêrdo, tey çîyêndo hewl nêçirûsîyayo. *Tr. Geçmişi/mazisi kötü, karanlık veya pek iç açıcı olmayan.* Şima çirê bi ê merdimdê peynîtarî ya şinê û yenê?

peynîtarîyey 1. *Nm.* Peynî tarî bîyayeni, peynîya ci tarî bîyayeni, kişta peynîda ci roşnayî nêbîyayeni, peyê ci bêşeweq bîyayeni. *Tr. Arka kısmı karanlık ve ışıksız olmak.* Kaşka mi siftera peynîtarîyeya ci bidîyayê. 2. *Zv. Nm.* Peynîtarî bîyayeni, zemandê ci yê ravêrdî di tarîyey bîyayeni, roşnayîyey çinêbîyayeni, zemanê ci yê şîyokî di, xirabey bîyayeni. *Tr. Geçmişi/mazisi kötü sonuçlarla, karanlık tablolarla dolu olmak, imrenilecek bir geçmişi olmamak.* Şima nêwinîyayê peynîtarîyeyda ci, şima şî şî winîyayê karûgurwedê ci yê hadirî ra.

peynîya ci 1. *H.* Soyînê ci, netîceyê ci, dimayê ci, kişta peynî, heta peynî. *Tr. Arkası, sonu, son tarafları, ardı.* Mi rê vernîya ci lazimi bî, şima peynîya ci mojnê mi. 2. *H.* Soyînê ci, dimayê ci, netîceyê di, elhasil welhasil. Wexto ki, jew bol qisey keno tepîya, keno ki qisa arêdo pêser, a na qiseri keno. *Tr. Neticede, sonunda, sözün özü, elhasıl, velhasıl.* Nika ti yê vanê, peynîya ci, mi sere nêkewno.

peynîya qisa *Ed. Nm.* Welhasil, elhasil, netîce di, peynî, ... ki peynîya qisa. Wexto ki, kes qisey keno tepîya kes keno qisaya xwu ya peynî vajo, kes na qiseri vano. *Tr. Elhasıl, velhasıl, nihayet, sözün kısası, neticede, netice olarak, ahiren vs.* Ma sifte şîy kê şima, dima ma amey kê ma, ûja ra ma şîy kê hemberîyanandê ma. Ma kê ma ra ron, kê înan ra pîyaz, kê şima ra awa şamikan, kê hemberîyanan ra çig ard; peynî qisa ki ma çîyên jî nêşa havil kero.

peynîya qisa ardeni *f. M.* Peynîya qisa ardiş. Peynîya qiseri ardeni, qisera peyêni vateni, qiseri qedînayeni. *Tr. Bitirmek, sonuçlandırmak, hitama erdirmek, sözün sonunu söylemek/getirmek, son noktayı koymak.* Mi çîyên nêva, to peynîya qisa ardi.

peynîya qisan *Nm.* Netîceyê qisan, soyînê qisan, vatişan pêrini dima, peynîya vatişan hemini. *Tr. Söylenecek bütün sözlerin sonu, geride söz kalmamak, son söz.* Nika wa her kes herûnda xwu di qisey bikero. Peynîya qisan kesdê werdî rê nêkewna.

peynîya serri *Nm.* Qedîyayîşê serri, dimayê serri, soyînê serri, wextê ser ro dimayên, wextê ser o peynekên. *Tr. Yıl/sene sonu.* Ma do peynîya serri di şirê kê xalan, ma verorde nêşenê şirê.

peynîya serri ardeni *f. M.* Peynîya serri ardiş. Soyînê serri ardeni, serri qedînayeni, rojanê serri qedînayeni. *Tr. Yıl/sene sonunu getirmek, yılı bitirmek.* Şima winî bi no haldo xiraba soyîn peynîya serri ardi.

peynîya xwu *N.* Peynî, welhasil, soyîn, axirî, axirî ki, peynîya ci. (Peynîya ci û peynîya xwu timûtim eynî ca di nêgurweyêna.) *Tr. Sonuçta, nihayet, önünde sonunda, hasıl-ı kelam.* Peynîya xwu, ma şima rê bivatayê jî, şima do nêamayê.

peyom/i *N.* Qanqir/i. Çî/keso ki; peynî do, peynî ra yo, ê peyo, ê dima yo, dimayên o. *Tr. Son, sonuncu, arkada olan, artçıl.* Ez qayîli bîya, na kay di veromi ba. Labelê kaya, ez bîya peyomi.[1]

peyomdeyey *Nm.* Peyomde/ê bîyayeni, peynî di bîyayeni, dima bîyayeni, vernî di bîyayena ci lazim nêbîyayeni, kerdişê ci peynî verdayeni, veror nêbîyayeni, verom nêbîyayeni. *Tr. İvedilik kazanmamış olmak, sonralık olmak, sonraya bırakılmak, sonraya ait olmak.* Eger peyomdeyeya ci çinêbîyayê, xwura ma do caelmat bikerdayê.

peyomek 1. *Teks. Nn.* Zolek/tîvila ki, deştenî di kemaneya çinayan di kişta peynî ra erzêno çinayan ver ki, kemaneya ci şiro. *Tr. Terzilikte elbisenin eksikliği durumunda eksik elbiseyi tamamlamak için elbiseye arkadan atılan küçük parça.* Bi mi ki, na terzîya neteba, do bi ê peyomekî ya jî nêşo ê çinay temam kero. Ay o

1 Peyom bi verom û verorî ya zidd o, ters o. Mersela; Mêrdekêndo fedakar o, xîzmetî di verom o, werdeni di peyom o.

çina kerd mizmihal. 2. *Rob. Ed. Nn.* Peyvaje, peyvatik. Nuşteyo ki peynî di qandê meramên, qandê beyanên nûşîyayo û erzîyayo kitabî pey. *Tr. Son söz. Kitapların nihayetinde yazılan sözler.* Peyomekêndo weş pani û ci ra dûrî kewi, çendi ki şenê, wa ser o werzê û roşê. 3. *Rob. Ed. Nn.* Parçeyo werdîyo ki, erzêno vajekan peynî û pa babetna vajeki virazêna. Parçeyêndê vajekan o werdî yo ki, xwuserî manedar nîyo. Labelê wexto ki yeno vajekên peynî, pa manenakî peyda beno. Mersela; mane/manedar, seyd/seydger, seyd/seydwan, hîle/hîlebaz, reng/rengîn, çîle/çîlekeş ûzn. Tîya di –dar, -keş, -baz, -ger, -dar, -în, wan ûzn. hergi parçeyêndê vajekara peyên peyomekên o ki, peynî ra ameyo neyayo vajeka. *Tr. Sonek. Sondan kelimelere gelen bir ek olup kelimeden kelime üreten bir yapım ekidir.* Mi veromek û peyomekê ziwandê Dimilî ca kerdîy û mi veromekdê rêzebenddê Vajekandê Dimilî di nûşnayê.

peyomekê boley *Rob. Nb.* Peyomekê zafamorey. Peyomekê ziwandê Dimilî yê ki, kes pa bolekey (*Tr. Çoğul.*) virazeno, hîrê yê: 1. Bolekey bi –an'î ya virazêna. Mersela; Kişta însaney ra ferqê Tirkan û Kurdan û Ereban û Eceman çinî yo. 2. Bolekey bi –y ya virazêna. Mersela, Sa û say, merde û merdey, çare û çarey, çinêbîyaye û çinêbîyayey, cinî û ciniy, deste û destey, camêrd û camêrdîy, gişt û giştîy, kişte û kiştey, weşe û weşey ûzn. 3. Zafamorey bi –ê ya virazêna. Mersela; Ê ki do bêrê, wa bi min a bêrê. Çunkî ez musaîta. (Jewamorê ci: O ki do bêro, wa bi mina bêro. Çunkî ez musaîta.) Tîya di ê'yo siftekên, vajekerda "bêrê" di ê yo peyên, fina "bêrê"ya dimayêni di ê yo peyên peyomekê zafamorey o. *Tr. Çoğul ekleri.* Dimilî di peyomekê zafamoran mîyan di –an û –y û –ê esto.

peyomey *Nm.* Peyom/i bîyayeni, ê pey bîyayeni, peynekêney, peynekên/i bîyayeni, ê dimay bîyayeni, peynî ra bîyayeni. *Tr. Artçıl olmak, artçı olmak, arkadan olmak, sonunculuk, nihayette olmak, ahir olmak.* Pî qehrîya lajî ro û va: Eger zincîya ci biveşayê, qey o do peyomeyda xwu ra jî biremayê.

peypeyiki *Nn.* Apey, verapey, peyser. *Tr. Gerisin geriye, geri gidiş, en arka, nihayet, son, geriye doğru, anarya.* Peypeyika ci weşi nîya, do pey ser şîyayeni di vinî kerdayê, mêrdekan ci îdare kerd.

peyqayîlbîyaye/ê *N.* Pey razîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, tercîhên yan jî waştişên di, bi kesên yan jî bi çîyên a razî bîyo, pey qayîl bîyo, bîyayîşê ci waşto, ci ser o derênik çinî yo. *Tr. Birbirinden razı, kabullenen, gönüllü.* Merdimo pey qayîlbîyaye gereg ki wina kesî xwu dima pêrîşan nêkero.

pey qayîlbîyayeni *f. M.* Peyqayîlbîyayîş. Pey razîbîyayeni, bi zerrîda ci bîyayeni, ser o derênik çinêbîyayeni, bi zor û zordarey a nêbîyayeni, ze ki wazîyayo winî bîyayeni. *Tr. Razı olmak, gönüllü/istekli olmak.* Ez jî pey qayîli bîya. Labelê înan dê ê bînan. Bi zerrîda înan a bî jî.

pey ra çîyên nêmendeni *f. M.* Pey ra çîyên nêmendiş. Qedîyayeni, peynîya ci amîyayeni, peynîya ci vîneyayeni, peynîya ci asayeni, xelasîyayeni, xelas bîyayeni. Hergi çî, hergi gire hal kerdeni, çîyêndo çare nêkerde nêmendeni. *Tr. Bitmek, amacına ulaşılmak, geride halledilmedik bir şeyin kalmaması.* Pey ra çîyên nêmend. Ma pêro çareser kerd.

peyramende/ê *N. Bw.* Camende/ê. Merdimo peyramende do, ma reso ki ma biluwê.

pey ra mendeni *f. M.* Peyramendiş. *Bw.* Camendeni. Ez qayîl nîya, zêdê welatandêndê Erebandê peyramendî, pey ra bimana. Çunkî pey ra mendeni di, kes tim mihtacê destandê şarî yo, kes bestokê ê bînan o.

peyranêmende/ê *N.* Canêmende/ê. Kes/çîyo ki; rayên di, karûgurweyên di, rayda medenîyetî di ca nêmendo, pey ra nêmendo ya bi ê bînan a, o yo pîya şino yan jî o yo ê bînan vernî di. *Tr. Geri/de kalmamış olan, diğerleriyle birlikte yürüyen veya onların önünde olan.* Şar û keso pey ra nêmende do xwura ravey şiro. Wa şar û keso camende xwu rê şikê ûjanan bo.

pey ra nêmendeni *f. M.* Peyranêmendiş. Ca nêmendeni, peynî di nêmendeni, kemî nêmendeni, kemî nêkewteni. *Tr. Geride kalmamak.* Şar resa azmîn, ma jî pey ra nêmendîy.

peyraşîyaye/ê *N.* Dimaşîyaye/ê, peynîraşîyaye/ê, poşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên dima şino, peynî ra şino, po şino, ci taqîb keno, şopa ci rameno. *Tr. Arkasından giden, izini süren, ardından giden, müteakiben giden.* Ez qethan, ê merdimdê peyraşîyayî rê, na gewşegey vêşî nêvînena.

pey ra şîyayeni *f. M.* Peyraşîyayîş. Dima şîyayeni, peynî ra şîyayeni, taqîb kerdeni, şopa ci ramiteni, po şîyayeni. *Tr. Arkasından gitmek, müteakiben gitmek, izini sürmek, ardından gitmek, izlemek.* Ti qaxû megî, ez a ci pey ra şina.

peyrazîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; pey bîyo razî, zerrîya ci tey esta, nêvato nê, qebûl kerdo, vato

e, îtîraz nêkerdo ûzn. *Tr. Razı/gönüllü olan, kabul eden, onaylayan.* Derê ki boka şima bi ê merdimê pey razîbîyayî ya bidê kerdeni.

pey razîbîyayeni *f. M.* Peyrazîbîyayîş. Qebûl kerdeni, pey qebûl bîyayeni, bi ci ya razî bîyayeni, îtîraz nêkerdeni, e vateni, beno vateni, zerrî tey bîyayeni, nê nêvateni. *Tr. Razı olmak, istemek, arzu/kabul etmek ikna olmak.* Mi bizanayê pey razî nêbîyo, mi nêdayê ci. Mi va beno ki pey bîyo razî.

peyresaye/ê *N.* Peynîresaye/ê. Kes/çîyo ki; peynîda bîyayenda olayên, karûgurweyên resayo, bi çimandê xwu ya dîyo, ci rê bîyo şahîd, qedîyayeni di bo jî resayo ser. *Tr. Sonuna yetişen, olayı gören, sonucu getiren.* Ez texmîn nêkena ki merdimo peyresaye bişo hendayên malûmat wedaro. Ellah zano ki do tey vêşî kemî jî bibo.

peyresayeni *f. M.* Peyresayîş. Peynî resayeni. Karûgurweyo ki beno, peynîda ê kar û gurwî resayeni, peynîda ci di vîneyayeni, peynîda ci di bîyayeni, olay dîyayeni. *Tr. Bitirmek, nihayete ermek, sonuna yetişmek, olayı görmek.* Mêrdekî va, ze vernî nêresaya. Labelê ez pey/ peynî resaya. Bi mi çimandê xwu ya qeza dî; didi merdîy bîy, jû jî dirbetin bî.

peysate/ê 1. *N.* Miçiqîyaye/ê, miçiqnaye/ê. Çî/ keso ki; yan peysayo yan jî jewî peysnayo. Çî/ keso ki; yan bixwu yan jî bi destdê kesên yan jî çîyên a Mesela yan awa ci yan hêleyê ci yan jî vengê ci qedîneyayo, qedîyayo, nêmendo, miçiqîyayo. *Tr. Su, enerji, ses gibi haller için kurumuş olan, kuruyan, kurutulan, sonu gelen.* Şito peysate, awa peysatê, merdimo peysate ûzn. 2. *N.* Peynîamîyaye/ê, qedîyaye/ê, birîyaye/ê, miçiqîyaye/ê. Çî/keso ki; peynîya ci amêya, qedîyayo. *Tr. Sonu gelen, biten, nihayet bulan, sönen, kuruyan.* Vengê ci yê peysatî goşê ma berdîy!

peysateni 1. *f. M.* Peysatiş. Miçiqnayeni, peysnayeni, birnayeni. Karûgurwedê çîyêndê zêdê awer a, zêdê hêle ya, zêdê vengî ya peynîya ci amîyayeni, qedîyayeni, wişk bîyayeni. *Tr. Su, enerji veya ses gibi bir durum için kurumak, kurutmak, bitmek, sonu gelmek.* Peysatena awera tepîya, xwu ra ma kar nêkerd. 2. *f. M.* Peysatiş. Peynîya ci amîyayeni, peynîya ci ardeni, miçiqîyayeni, qedînayeni, vengê ci birnayeni, birîyayeni. *Tr. Sonu gelmek, hitam bulmak, kesilmek, susmak, susturmak.* Vengê ci yo peysate, do deha şima kêfsad nêkero.

peyserane *N.* Apeyane/ê, apeykî, verapeyane, peyserkî. Bi şikildê peyserî ya şîyayeni, senîn ki pey di şinê, winî. *Tr. Geriye doğru gitmek, anarya gider gibi davranmak.* Livê ci, peyserane bî, cora ma rî nêda ci.

peyseraney *Nm.* şekil û bîçim û meş û usûl û mêldê xwu di zêdê peyserî bîyayeni, wesfê peyseranan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yol ve yönteminde, iş ve işleyişinde arka üstü, gerisin geriye, anarya, arkaya doğru olmak.* Mi rê çiçî haldê ci yê peyseranî ra. Peyseraneya ci mi tenîyay rê menda?

pey ser *Ç.* Apey, vera pey, paştî ser. Vera kiştda peynî şîyayeni, hereket kerdeni, luwayeni. Tersê ci jî vernî ser, aver, vera vernî, vera vero. *Tr. Geriye/arkaya doğru, arkaya, arka üstü, tersine.* Kamyona ci pey ser şîyê, o qe nêwinîyayê lîlikdê xwu ra jî.

peyserey *Nm.* Apeyey, apey bîyayeni, peyserkîyey, vera pey bîyayeni, wesfê vera pey ci ser o bîyayeni, peyser bîyayeni, vera peynî ser bîyayeni, anarya bîyayeni. *Tr. Geriye doğru, anarya/geriye doğru olmak, gerisin geriye olma, arka üstü olma.* To rê ki peysereyda ci di zirarên esto yan çinî yo?

peyserik *Rob. Nn.* şekil û bîçimê peyser şîyayenda ci, şeklê apey şîyayenda ci, vera pey şîyayeni, şîyayîşê ci yê vera pey. *Tr. Rötar, geri dönüş.* Mabeyndê şîyayîş û peyserikdê ci di, da vîstên deqe est bî.

peyserikey *Rob. Nm.* Peyserik kerdeni, apey şîyayeni, apey bîyayeni, livê pey serî, vera pey şîyayeni, şekil û bîçimê peyserî. *Tr. Rötar yapmak, geriye dönüş yapmak.* Bê mi kesên peyserikeyda ci rê nêbî şade. Labelê şîyayîşdê ci rê pêro bîy şadey.

peyserkewte *N.* Apeykewte/ê, verapey kewte/ê. Çî/keso ki; kişta peynî ser kewto, vera peynî dîmdeyaye, vera pey çewt bîyaye. *Tr. Arkaya doğru yatan, arka üstü düşen/devirilen.* O lajeko peyserkewte vanê jewî berdo nêweşxane, ûja di merdo.

pey ser kewteni *f. M.* Peyserkewtiş. Paştî ser kewteni, apey kewteni, kişta peynî ser kewteni, kişta peynî ser erd ro gunayeni, vera pey dîmdeyayeni. Pey ser kewteni xirab a. Çunkî peynîda serî di mezg esto. *Tr. Arkaya doğru yatmak, arka üstü düşmek/devrilmek.* Senîn ki guna piro, winî jî pey ser kewt.

peyserşîyaye/ê 1. *N.* Apeyşîyaye/ê, verapey şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo pey ser şino, o yo vera pey şino, o yo anarya şino, o yo qeni ser şino. *Tr. Gerisin geriye giden, anarya/arka üstü giden.* Wesayîto peyserşîyaye, şî guna kendal ro. 2. *N.*

Apeyşîyaye/ê, verapey şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo medenîyetî di kemêneno, o yo camaneno, o yo nêşeno bi şarîya şiro, o yo nêşeno geregê çaxî bîyaro ca. *Tr.* *Gerileyen. Medeniyette çağın gerisinde kalan.* Kes do kotî kesdê peyserşîyayî ra bişo yardim biwazo? Nafê ey o ey nêreseno!

pey ser şîyayeni 1. *f. M.* Peyserşîyayîş. Apey şîyayeni, vera pey şîyayeni, pey di şîyayeni. Karûgurweyên ra, cayo ki ameyo, fina vera ûja şîyayeni, pey ser şîyayeni, vera cadê xwu yê verênî şîyayeni. *Tr.* *Gerisin geriye gitmek, arkaya doğru gitmek, anarya gitmek.* Ame, dî ki cizdanê xwu, kerdo xwu vîra, fina pey ser şî. 2. *f. M.* Pey ser şîyayîş. Apey şîyayeni, vera pey şîyayeni, pey di şîyayeni. Rayda medenîyetî di, rayda însaney di, rayda hewlîni û xwu û kesan resnayeni di vera pey şîyayeni, kemênayeni, şarî pey di mendeni, camendeni, peymendeni. *Tr.* *Gerilemek, çağın gerisinde kalmak, çağdışı kalmak.* Şaro ravey şino, o yo pey ser şino. O do kotî derd û gireyandê welatdê xwu rê çare bivîno!

peysîyaye/ê 1. *N.* Peysate/ê, miçiqîyaye/ê. Çî/keso ki; peysîyayo, miçiqîyayo, birîyayo û deha nêherikêno. *Tr.* *Kesik, kesilen, kuruyan.* Roydê peysîyayî ra awi nîna. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û omidî û hêle û çîdo winasîn ra birîyayo, qedîyayo, nêmendo, peynîya ci amêya, tey nekme nêmendo, awa xwu anta. *Tr.* *Sönen, tükenen. Kendisinde ümit, enerji vb. şeyler kalmamış olan.* Mi erk nêkerd ki ez ê karkerdê peysîyayî ra nînan biwaza.

peysîyayeni 1. *f. M.* Peysîyayîş. Peysayeni, miçiqîyayeni, peynîya çîyandê awikinan amîyayeni, herikîyayîşê çîyandê zêdê awan û awikinan qedîyayeni. *Tr.* *Akıntısı olan sıvısal şey veya maddelerde (örneğin, su, süt vb.) kurumak, kesilmek, sonu gelmek.* Eger şit nêpeysîyayê, mi do hewna to rê biditayê. Hema peysîya. 2. *Zv. f. M.* Peysîyayîş. Peysayeni, miçiqîyayeni, peynîya ci amîyayeni. Karûgurwe û kudîyayenda coyî di kiştda hêle û omidî û bawerî û çîyandê winasînan di qedîyayeni, peynîya kesî û wesfandê kesî amîyayeni, hêle ra kewteni. *Tr.* *İnsan ve insani özelliklerde bitmek, tükenmek, kurumak, sonu gelmek.* Mi ci rê bol finîy va, nêkerd. Ez bixwu peysîyaya. Eger şima şenê şima ci rê vajê.

peysnaye/ê 1. *N.* Miçiqnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên çîyêndê zêdê aweri, zêde şitî yan jî çîyêndê zêdê nînan o ki herikêno, yeno; a o çî peysnayo, peynîya ci arda, miçiqnayo, herikîyayîşê ci qedînayo. *Tr.* *Kurutulan, kestirilen.* Şito peysnaye kesî nêşeno warî kero. 2. *Zv. N.* Miçiqnaye/ê, qedênaye/ê, hêle raviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni karûgurwe û omidî û bawerî û şayîş û kerdiş û çîyandê winasînan di qedînayo, miçiqnayo, peysatişê ardo, peynîya ci arda, vilêşnayo, nêverdayo, tey nekme nêverdayo. *Tr.* *Tüketilen, bitirilen, sonu getirilen.* Îlîmzano peysnaye, nêşeno kesî ra yardim bikero.

peysnayeni *f. M.* Peysnayîş. Peysateni, miçiqnayeni, peynîya çîyandê herikîyayan û çîyandê awikinan ardeni. *Tr.* *Sıvısal maddelerde kurutmak, kesmek, akıntısını bitirmek veya buna neden olmak.* Awi to peysnê. Çunkî wexto ki, ti şîyê geveri ser, awi hewna herikîyayê. 2. *Zv. f. M.* Peysnayîş. Peynîya ci ardeni, miçiqnayeni, qedênayeni. Karûgurwe û hêle û kerdiş û şayîş û çîyandê winasînan di qedênayeni, miçiqnayeni peynîya ci ardeni, sebebê cewabdayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr.* *İnsan veya insani ilişkilerde birisini veya bir şeyi tüketmek, bitirmek, sonunu getirmek, kurutmak.* Mi rê ki şima do bi na totikvaleyda xwu ya, ê reîsê delalî bipeysnê û bierzê hetêna.

peyşate/ê *N.* Pewte/ê. Çî/keso ki; yan adirî ser o yan jî çîyêndê zêdê tîjî vero bi tînerda ci ya peyşayo, qandê werdî, qandê ercîyayenda ci bîyo bîyaye, ameyo haldê werdî. *Tr.* *Pişik, pişen, Güneş veya bir ısı karşısında yanan.* To çendi ki ê çîdê peyşatî ra werdo, mi jî hend ci ra werdo.

peyşateni *f. M.* Peyşnayeni, pewteni, pewtiş, xax nêmendeni, xax nêverdayeni, peyşatiş, adirî ser o yan jî bi germeyda çînaya pewteni, xaxeya ci berdeni. *Tr.* *Pişirmek.* Peyşatena înan hurdina jî jewi nîya.

peyşaye/ê *N.* Pewte/ê, pewjîyaye/ê. Çî/keso ki; yan adirî ser o yan jî çîyêndo zêdê tîjîyeri vero bi tîn a, bi germayî ya peyşayo, qandê werdî yan jî qandê çîyêndê ercîyayeyên bîyo hadire. *Tr.* *Ateşte veya güneş gibi bir ısı kaynağı altında pişen, yanan, olgunlaşan. İnan rê goşto xax, marê peyşaye ard.*

peyşayeni *f. M.* Peyşayîş. Pewjîyayeni, adirî ser o, tîjî vero, bi hukimdê adirî ya, bi hukimdê tîn a haldê werdî amîyayeni, bi hukimdê adirî ya xaxeya çîyandê werdan, şamîyayan şîyayeni. Tirkî di vanê: *Pişmek, pişirilmek, ateşte veya ısıda olgunlaşmak.* Ez tîjî vero, şamî jî adirî ser o bipeyşê.

peyşik *Nn.* Vernîşik/i. Şiko ki, verşikana dima, ser o qeneatê kesî hasil beno, peyda beno. Şikê kesî yo ki, kesî ser o qerar dayo, deha kes rew

rewî pey di gami nêerzeno. *Tr. Son düşünce, öncül düşüncelerden sonra kemikleşmiş olan bir çeşit son fikir, kanaatleşmiş düşünce.* Peyşikê ci zêdê verşikdê ê bînan o, zaîf o.

peyşîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a şîyo, pa hereket kerdo, pa şîyo, bi çîyên a, bi wesayîtên a şîyo. *Tr. Vasıta/aracılığıyla giden, kendisiyle giden, biriyle giden, münasebetiyle giden, birlikte giden veya hareket eden.* Şima yê çirê qe ê lajekdê peyşîyayî ra pers nêkenê? Şima yê tim mi ra pers kenê. 2. *N.* Pedeşîyaye/ê, qulbîyaye/ê, herikîyaye/ê. Çî/keso ki; binê ci yan jî cayêndê ci bîyo qul û o yo pey şino, o yo herikêno, awi yan jî çîyêndo zêdê awi o yo ci ra şino. *Tr. Akan, akıtan, delinmiş olan.* Dorîdê ci yê peyşîyayî di çîyên nêmend bî. Cora teyşan mend. 3. *N.* Mîzker/i. Çî/keso ki; nêşeno xwu di mîzî tepşo û deqe ra finên, gamên ra finên, gam bi gam, gam ra gam xwu bin keno, mîzî verdano xwu. *Tr. İdrarını tutamayan, altına kaçıran.* Qe nê tûtekê peyşîyayî ma werdîy.

peyşîyayeni 1. *f. M.* Peyşîyayîş. Bi ci ya şîyayeni, pa şîyayeni, tey şîyayeni. *Tr. Birlikte/kendisiyle gitmek, beraberinde gitmek, birinin vasıtası/aracılığıyla gitmek.* Ez pey şîya. Labelê bîya poşman. Kaşka ez bi ci ya nêşîyayê. 2. *f. M.* Peyşîyayîş. Pede şîyayeni, ci ra herikîyayeni, qul bîyayeni di, ci ra çîyo awikin herikîyayeni. *Tr. Kap vb. bir şeyden akmaması gerekirken akıp gitmesi, akıtmak, delinmek, delikten su veya sıvının akması.* Şima ribê xwu dekerdo ê lênî mîyan. Labelê qey qulo, o yo pey şino. 3. *f. M.* Peyşîyayîş. Mîzkerey, mîzker/i bîyayeni, mîzîya xwu xwu di vindarnayeni di nêşe vetani. *Tr. İdrarını tutamamak/kaçırmak.* O yo hawêr pey şino, nêşeno mîzîya xwu, xwu di tepêşo.

peyşnaye/ê *N.* Pewte/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan bi hukimdê adirî ya yan jî bi hukimdê tînerda çîyêndê zêdê tîjî ya pewto, kerdo bîyaye, xaxey ra veto û qandê werdeni hadire kerdo. *Tr. Pişirilen.* Eger şima tenekên ê werddê peyşnayî ra bi mi dayê, mi rê do bes bikerdayê. La ki şima ê xaxîra da mi, mi o jî nêşa bûro.

peyşnayeni *f. M.* Peyşnayîş. Pewteni, adirî ser o, adirî mîyan di, tîjî bin di, bi hukimdê tînerda nînan qandê werdî, qandê ercîyayenênda çîyên hazir kerdeni, xaxey ra veteni. *Tr. Pişirmek.* Mi peyşna, şima jî werd. Ma kes tenekên kedkarî rê nêverdano?

peyvaje *Rob. Ed. Nn. Bw.* Peyomek 2. Peyvajeyê ci, nûştokêndê gîrangîrî nûşna bî.

peyvatik *Rob. Ed. Nn. Bw.* Peyomek 2. Peyvatikê ci mi rê şubhedar ame.

peyvok/i *N.* Peymok/i. Çî/keso ki; çîyên peymeno. *Tr. Ölçer, ölçen.*[1]

peyvokey *Nm.* Peymokey. Peymok/i bîyayeni, wesfê peymitişî ser o bîyayeni, tey wesfê peymitişî bîyayeni. Kes/çîyo ki; peymeno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni, peymitiş. *Tr. Ölçmek, ölçücü olmak.* Eger ser o (pa) peyvokey bibîyayê, ma şima nêveyndayê.

peywer *Nn.* Bê nanî çi çîyo ki kes weno beno peywer. Çîyandê werdî mîyan di bê nanî heme çî beno peywer. Labelê nano wişk, nan tenya peywer nîyo. *Tr. Yemek. Yavan ekmek hariç her şey.* Peywerê ci tirşik bî, nanê ci jî nano tîr bî.

pezbendî *Nm.* Pezbend. Layo ki şuwane şevîni di bi çarweyênda nerehat a girêdano tepîya bi xwu ya (bi destandê xwu ya) girêdano ki, bişew rakewtişdê şuwanan di çarwey vinî nêbê yan jî şuwane aya bo. *Tr. Yaylada gece yatışlarında çobanların yaramaz bir hayvana bağlayıp da aynı zamanda kendisine veya eline bağladıkları bir çeşit uyandırma/ayıktırma bağı.* Ez resaya şevîni, mi tayên bo jî pezbendî bi xwu ya girêdaya.

pezkovî *Zoo. N.* Peskovî, bizinkovî, bizkovî, biza gemi, biza koy. Biza ki warî nêbena û tim koyan ser o geyrena. *Kur. Pezkovî. Tr. Dağ/yaban keçisi, yabani keçi.* Pezkovîyê kemeran ser o geyrenê, tersena ki nika cêr ro gunê.

pezkovîyane *Zv. Nn.* Peskovîyane, bizinkovîyane, bizkovîyane. Zêdê pezkovîyan a bîyayeni, bi pezkovîyan mendeni, wesfê pezkovîyan tey bîyayeni. *Tr. Dağ keçilerinin tavırlarını sergilemek, dağ keçilerine yakışır bir şekilde.* Hal û hereketê ci pêro jî pezkovîyaneyê.

pezkovîyaney *Nm.* Peskovîyaney, bizinkovîyaney, bizkovîyaney. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pezkovîyan a bîyayeni, wesfê pezkovîyan tey bîyayeni, mirrikê mirrikan bîyayeni, eynadê eynadan bîyayeni. *Tr. Dağ keçileri gibi inatçı, uzlaşmaz olmak.* Şima yê çirê pezkovîyaneyda ci ra qal kenê, ma ez qey bol qayîla şima goşdarey kera?

---

1 Herfê v û m'y herfê lewan (konsonantê lewan) ê. Cora pêyo virênê. Na vajeki esas peymok a. Labelê Dimilî û Kirdasî di jû cayan di herfa m'y bi v ya virîyaya, bîya peyvoki. Eger peyvok bibîyayê, ma do nika bipeymitayê. Bi mi ki do des mîtroy vêşêrî nêbo. Mesela *Kur. Ez dipeyvim.*

pezkovîyey *Nm. Zv.* Peskovîyey bizinkovîyey, bizkovîyey, biza gemi bîyayeni, biza koy bîyayeni, wesfê bizrda koy ci ser o bîyayeni. Hal ûy hereket û fêlandê xwu di zêdê bizerda koy bîyayeni, hewna bizi jî xirabêrî bîyayeni. Zêdê bizerda koy wehşî û mirrik û eynad/i bîyayeni. *Tr. Dağ/yaban keçisi olma. İnsanlarda hal ve hareketlerinde evcil keçilerden bile bir adım ilerleyerek daha da kötüleşmek, daha çok inatçı ve uyumsuz olmak.* Pezkovîyeyda ci ra nêbîyayê, mi şayê terbîye kero.

pê *H.* Pêjewbînî, jew bi ê/a bînî ya o/ya. *Tr. İle, birbiriyle, biri diğerine, -iyle, vasıtasıyla vs.* Eger ti ma nêresayê, ma do pê biwerdayê.

pê- *V.* Dimilî di veromekên o ki, bêro kamcîn vajekeri ver, bi ci ya eynî çî dano kerdeni, pa kerdokanê eynî karan virazeno. Veromekê şirîgey o. *Tr. Önüne geldiği kelimeye ortak iş yapmasını sağlayan bir önektir.* Mesela pêrodayeni, pêgan kewteni, pêdi lej kerdeni, pêwerdeni, pêberden û ardeni, pêra bîyayeni. Tîyanan di nê karan kam ki tey do, pîya keno.

pêamîyaye/ê 1. *N.* Opêamîyaye/ê, ropêamîyaye/ê, robereamîyaye/ê, dengamîyaye/ê, raştamîyaye/ê. Çî/keso ki raşt ameyo, senîn ki kesî xwu qelb di waşto, winî ameyo. *Tr. Denk/rast gelen, uyumlu gelen, arzu edildiği gibi gelen.* O çîyo pêamîyaye do ma rê xeyr bîyaro. 2. *Nn.* Wereyamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên ser o bi jewî ya ameyo werey. *Tr. Anlaşan, uzlaşan.* O merdimo pêamîyaye do neya tepîya bişo rehat vindero.

pêamîyayeni 1. *f. M.* Pêamîyayîş. Opêamîyayeni, ropêamîyayeni, robere amîyayeni, raşt amîyayeni, deng amîyayeni, weş amîyayeni, ters nêamîyayeni. Ze ki kes wazeno, winî amîyayeni. *Tr. Denk/rast gelmek, doğru gelmek, istenilen/arzu edilen gibi gelmek.* Eger pê biyameyê, ma rê do bilêti pirodeyayê. 2. *f. M.* Pêyamîyayîş. Ropêyamîyayeni, robere amîyayeni, werey amîyayeni, çîyên ser o pêdi werey amîyayeni, minaqeşî qedînayeni, nîzay qedînayeni. *Tr. Uzlaşmak, anlaşmak.* Şima bêrê pê, ma do jî bişê bêrê pê.

pêancîyayeni *f. M.* Pêancîyayîş. Qandê pêrodayîşî xwu vera pê bi hukmên a anteni. Qandê pêrodayîşî bi hêrsên a vera pê şîyayeni. *Tr. Çekişmek, birbirini dövmeye yeltenmek, dövüşmek için birbirine doğru sinirle gitmek.* Ê di gencîy ancîyay pê, ma nêverda pê ro dê.

pêancîyayey *Nb.* Merdim/kesê ki, qandê pêrodayîşî ancîyayê pê, bi hêrsên a vera pê şîyê ki pê ro dê. *Tr. Çekişenler. Dövüşmek için sinirle, öfkeyle birbirine doğru gidenler.* Eger şima ra yeno, ê di merdimanê pêancîyayan tepşê û bîyarê teslîmê qereqolî kerê.

pêanteni 1. *f. M.* Pêantiş. En kemî di teşxele û lej û minaqaşe di pê berden û ardeni, pêdi teşxele û lej û minaqaşe kerdeni. *Tr. Birbirini çekmek, niza etmek, kavgalı münakaşa etmek, iki kişinin karşılıklı olarak birbirini çekmesi olayı.* Mi dî ki înan o kuçedo teng di pê antê. Labelê mi nêzana ê do pêdirbetin kerê. Cora ez ci nêveyaya. 2. *f. M.* Pêantiş. Di kesîy kişta namûsî ra pê biroşê yan jî namûsê pê bidê paymal kerdeni, a wexta no hal virazêno. *Tr. Birbirinin namusunu satmak, başkasına cinsi temas yapmasını sağlamak.* Vanê keyneyê xirab ê, di serî yo ê yê pê ancenê.

pêantey 1. Kes/çîyê ki; pê anto, pêvera xwu anto, karê pêantişî kerdo. *Tr. Karşılıklı olarak birbirini çekenler, kuvvet uygulayarak çekme olayını gerçekleştirenler.* Ê kesê pêantan rê, aw vila kerê! 2. *Nb.* Kesê ki; pê ancenê, namûsê pê danê rotiş yanjî pa bênamûsey danê kerdiş. *Tr. Birbirini çektirenler, birbirinin namusunu sattıran veya başkalarıyla cinsel ilişkiye girmesini sağlayanlar.* Wa rîyê pêantan, mi ra nêaso.

pêardeni *f. M.* Pêardiş. Tewr kemî, di merdiman ra jewî, ê jewê bînî bîyaro cayên, na olayî bena pêardeni. *Tr. Birbirini getirmek.* Eger ma bol bin nêkewê, ma pê anê.

pêberdeni *f. M.* Pêberdiş. Berdiş di eynî karî kerdeni. Nê kar û gurwî di mersela; di kesan ra sifte kesên, kesê bînî gîno beno, dima jî o keso bîn ê bînî gîno û beno. Hurna jî eynî kar û gurwî kenê. Labelê bi rêzên a, bi qorên a nê kar û gurewî kenê. *Tr. Birbirini götürmek.* Çîyên nêbeno, ma do pê berê; o do mi bero, ez do jî ey bera.

pêberden û ardeni 1. *f. M.* Pêberdiş û ardiş. En kemî, di kesan mabeyn di, pê berdiş û ardeni peyda bîyayeni. Eger en kemî di kesîy pê berê cayên û bîyarê, wexta no hal beno pê berden û ardeni. *Tr. Birbirini götürüp getirmek.* Ma tersayê, ma tenya nêşayê ê neqebî ra ravêro. Cora bol finîy ma pê berdê û ardê. 2. *Zv. f. M.* Pê berdiş û ardiş. Pêdi lej kerdeni, bi zor a, bi lejî ya, bi hîle ya cayê pê vurnayeni, pêra hakîmîyetey giroteni, pê kutê cayên kerdeni, pêvera cayên rişteni. *Tr. Birbirine fiili müdahalede bulunarak itişip kakışmak, birbiriyle mücadele etmek, birbiriyle kakışmak, mücadele sonucu birbirinin yerini değiştirmek, birinin diğerinin*

hakimiyetini elinden alması, birbirine karşı koymak, birbirini hırpalamak. Mi va şima yê se kenê, xeyr o şima par pê het di bî, se bî, şima çirê pê heti ra kewtîy dûrî? Va: Nêzana, axirî ma yê pê benê û anê. Qey ma jû do vinî kero.

pêbeste/ê *N.* Pabeste/ê, pabende/ê. Çî/keso ki; en kemî, di çîyan pêya girêdano, pêya besteni, pêya bendeno, pêya keno beste, pêya keno bende. *Tr. Bileşik, birleşik, bağlaşık.* No lete pabesteyê ci bî, ma ci ra cikerd û ard.

pêbesteni *f. M.* Pêbestiş. Pê girêdayeni, pê bendeni. Eger en kemî, di kesîy pê bibestê, pê girêdê, a no karûgurwe beno pê besteni. *Tr. Birbirini bağlamak.* Ez texmîn nêkena ki ê bişê pê bibestê.

pêbestey *Nb.* Kes/çîyê ki; pê besto, pê girêdayo, jewî o bîn girêdayo, fina o bîn jî ageyrayo o bîn besto. *Tr. Birbirini bağlayanlar.* Ma winîyay ki kesnakî çinî yo ma girêdo, ma pêbest mendîy.

pêbina *H.* Çî yan jî kesan di, pê bin di bîyayeni, jew ê bînî bin di bîyayeni. *Tr. Alt alta, alt alta olma.* Eger ti şenê pêbina ki. Ez dima yena kena raşt.

pêbin di *H.* Çîyên yan jî kesên, çî yan jî kesdê bînî bin di bîyayeni. *Tr. Alt alta, alt alta olmak.* Ê çîy pêbin di nêbîy.

pêbinî *H.* Pê bin, pê bino, pê bina, pê bin di, pêser o û pê bino bîyayeni. *Tr. Biri diğerinin altında olmak.* Cinêkeri va: Lej lûk bî, zaliman pêro kiştîy bîy û eştîy bîy pêbinî.

pêç *N.* Pêçik, namê pişteni, pêçayeni, pêya pişteni, pêçek jî na vajekira yeno. *Tr. Sargı, burgu, sarmalama.* Ey va: Mi rê cixarayên bi pêçiki ez zirar bida xwu.

pêçaye/ê 1. *N.* Pişte/ê. Çî/keso ki; pêşîyayo, bi çapûtên a yan jî bi çîyêndo winasîn a girêdeyayo. *Tr. Sarılmış olan, sargısı yapılan.* Altûno pêçaye do fina cayêndo nimî kewo ki vinî nêbo. 2. *N.* Pêçek/i, pişte/ê, dergûş/i. Qeçeko ki hewna pêşêno, qeçekê virarda marda xwu. *Tr. Bebek, kundak.* Ê pêçayî bîyarê ki, ma binê ci akerê.

pêçayeni 1. *f. M.* Pêçayîş. Girêdeyeni, pêşîyayeni. Çîyên yan jî kesên bi çapûtêna yan jî bi çîyêndo winasîn a girêdayeni, pêçayeni. *Tr. Sarmak, sarılmak, sargısı yapılmak.* Pêçayeni, hergi merdimî ser ra ravêrena. 2. *f. M.* Pêçayîş. Pêçek/i bîyayeni, qeçeko/a pişte/ê bîyayeni, tûtek yan jî piteki bîyayeni. *Tr. Kundak olmak, bebek olmak.* Pêçayeni di kes weş warî bo ki girdey di jî rind bo.

pêçbîyaye/ê *N.* Bi çapûtan a pişte/ê, bi çapûtan a sere ra cêr pişte/ê. *Tr. Baştan aşağısı bezlerle sarmalanmış, burgulanmış olan.* Qundaxo pêçbîyaye, do hêliki kewo ki mêşûmorî ra bisitarîyo.

pêç bîyayeni *f. M.* Pêçbîyayîş. Bi çapûtan a pêşîyayeni, bi çapûtan a sere ra cêr pêşîyayeni. *Tr. Sarılmak, bezlerle bağlanmak, kundak için bağlanmak.* Pêç bîyayeni, pêçeki rê lazim a.

pêçek/i *N.* Qeço/a ki şit weno/a, qeço/a ki hewna şita nêkerdo/a, qeçê/a virari, qeço/a ki hewna pêşêno/a. *Tr. Kundak, bebek, kundak çoçuğu.* Ay pêçekê xwu girot û şî kê pêrandê xwu ki deha nêro, pêranê ci camêrdey kerdi va: Wayê cayê ciniyerda veyvbîyayê kê mêrdî yo; kes nê çîyandê winasînandê werdîyan ra hema nêqehrêno û nêşino kê pêrandê xwu û pey di riştî. Eger ay rî bigirotayê, a do tim bi qehrîyayê. Halbikî na, qe finê jî deha nêqehrîyê û nêamê. Çunkî rî nêgirot.

pêçekey 1. *Nm.* Pêçek/i bîyayeni, pişte/ê bîyayeni. *Tr. Sarmalanmış olmak, sarılmış olmak, bezlerle bağlanmış olmak.* Pêçekey, hergi merdimî ser ra ravêrda. 2. *Nm.* Qeçekey, qeçkîna wextê pişteni, tûtek û pitekîni. *Tr. Bebeklik dönemi.* Fotqirafêndê ci yê pêçekey esto. Labelê ez bi ci mojna jî o do nêşînasno.

pêçeki 1. *Nk. Nm.* Lêflêfiki. Vaşên a ki, bi dêsan a pêşêna û tim şina. Perrdê na pêçiki ra şamî virazêna, perrê ci benê pirê birxul, riz û ci ra şamî pewjêna. *Tr. Sarmaşık.* A pêçeki xwu bi dêsî yo girot û a şina, ser ra cikerê ki wa hend cor nêşiro. 2. *Teks. Nm.* Çîya ki ciniy pêşenê xwu sereyo. *Tr. Kadınların başlarına örttükleri peçe, örtü vs. şey.* Pêçeka xwu pişti xwu sereyo û kewti ray, şî. 3. *Nk. Nm.* Vaşêndo gemî (koyî) yo ki eynî zêdê pêçek o. *Tr. Yabani sarmaşık otu.* Perrdê nê vaşî ra şamî nêvirazêna, perrê ci nêdegîrêno, degiroteyê ci nêvirazêno. 5. *Nk. Nm.* Merece. Kuhoyîyêndo zêdê şekerqamîşî yo ki şîrin o û werêno. *Tr. Şekerkamışına benzeyen ve yenilebilen bir çeşit bitki.* Pêçeki, çoşmedê Sêwreg û Çêrmûki di bena.

pêçekini 1. *Nm.* May, maya ki bi qeç a, maya bi qundaxi, maya bi pêçeki. *Tr. Kundaklı, bebekli, bebekli ana.* Hembazê ma yê delalîy! Hele tenekên xwu bidê kenar ki wa na pêçekini ravêro. 2. *Nm.* Çîya ki pêçeki (vaşêno) ser o esta, çîyo makî yo ki bi pêçek o, pêçeka ci esta. *Tr. Sarmaşıklı.* Mi çîyê şima, darda pêçekini heti rona bî. Ez tersena ki tajîyeri berd.

pêçekîney 1. *Nm.* Wext û wesfê tûtek û pitekîney. Wext û wesê tûtek û pitekan bîyayeni. *Tr. Be-*

beklilik, bebeklilik dönemi. Pêçekîney di di finîy hêkiki ra guna erro. Cora sere di ci rê nêşeyên peyda bî. O yo no yo hewna temam nêbîyo. 2. *Nm.* Biqeç bîyayeni, bipêçeki bîyayeni, qeç yan jî dergûşa ci bîyayeni. *Tr. Bebeklilik, kundaklılık, kundağı bulunmak.* Pêçekîney di kes do verorde kirosan kewo û roşo. 3. *Nm.* Wahîrê/a vaşdê peçeki bîyayeni, pêçeka ci bîyayeni. *Tr. Sarmaşıklı olmak.* Pêçekîney jî nîşanên a ki kes şeno pa banên yan jî darên bisilasno.

pêçeni *Nm. Bw.* Pişteni. Pêçeni ra zirarên nîno. Labelê ki kes do wext bi wext biewnîyo ci ra.

pêçiki 1. *Nm. Bw.* Bêçiki. Mi cûnan ser o bi pêçika tene vaydayê. 2. *Ky. Nm.* Dello kay kerdeni di, çeharika tepîya û verê piriki sîyên vera cor eştiş di giştera xwu ya îşaretî era sawiten a. *Tr. Beştaş oyununda dörtlüyü oynadıktan sonra ve köprü kurmadan evvel bir taşın havaya atılıp işaret parmağıyla yeri yalama hareketidir.* Mi pêçiki viraşti ki ez sîyeri bişerza, ey sîya mi cor di tepişti. Çi nerehat o ki!

pêçîyaye/ê *N. Bw.* Pêçbîyaye/ê. Tûto pêçîyaye do serdan ra bireyo.

pêçkerde/ê *N.* O/çîyo ki pêçîyayo, bi çapûtan a sere ra cêr girêdeyayo. *Tr. Sarmalanan, bezlerle bağlanan.* Tûteko pêçkerde do înşallah serd jî nêgîro û lingê ci do jî çewt nêrê.

pêç kerdeni *f. M.* Pêçkerdiş. Bi çapûtan a pişteni, bi çapûtan a sere ra cêr pêşteni. *Tr. Bağlanmak, bezlerle kundağ bağlamak, sarmalamak.* Ey kerd ki bipêço, nêşa; cinîya ci amê ki hewna pêç kerdi.

pêçnaye/ê *N.* O/çîyo ki pêşîyayo, pêç kerde. *Tr. Sarmalanan.* Çîyo pêçnaye do bisitarîyo. Labelê çîyo nêpêçnaye rew rewî nêsitarêno.

pêçnayeni *f. M.* Pêçnayîş. Pişteni, bi çapûtan a girêdayeni. *Tr. Bağlamak, bağlatmak, sarmalatmak, sarmalamak.* Kes do çîyanê mihîman bipêçno ki mehfeze bê.

pêçok/i *N.* Piştok/i. Kes/çîyo ki; çîyên pêşeno, çîyên gîno û keno sergirote. *Tr. Saran, sarmalayan, bağlayan.* Ez nêzana pêçokê ê çîyan kam bî, çi kes bî.

pêçokey *Nm.* Pêçok/i bîyayeni, wesfê pêçokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pêçeno, karê piştişî yan jî; karê pêçayeni keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bağlama, saran olmak, sargı işini yapan.* Pêçokeyda ci di xeta est bî. Eger çinêbîyayê, nazîyê ci wina egerin nêbîyê.

pêdakar/i *N.* Pêdayok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wesfê ci pêdayîş o, arêdayen a, pêser eşten a, îsraf ra remayen a. *Tr. Tasarruf eden.* Ze ki ti yê vanê: O merdim winî pêdakar bîyayê, nika xwu rê ban herîna bî. Mi çimî di ki qe do di qurişê ci yê pêdayey jî çinêbê. Destvilayêndo bêmenend o.

pêdakarane *Nn.* zêdê pêdayokan, bi pêdakaran mendeni, wesfê pêdakaran tey bîyayeni. Kesê ki senîn malûmilk danê pê, a zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Tasarruf edenler gibi, mal ve mülk biriktirenler gibi, mal ve mülk biriktirircesine.* Di seran mîyan di, pêdakarane dinyayê malûmilk kerd.

pêdakaraney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê pêdakaran a bîyayeni, wesfê pêdayokan tey bîyayeni. *Tr. Kanaatkarlar gibi olmak, tasarruf edenler gibi olmak.* Mi rê ki, o do bi wesfdê xwu yê pêdakaraneya, nînan bişo havil kero û bierzo pêser, bişo pêdo.

pêdaye/ê 1. *N.* Têdaye/ê. Pêserkerde/ê, arêbîyaye/ê, komkerde/ê, pêsernaye/ê. Çî/keso ki; deyayo pêser, neyayo pêser. Çî/keso ki arêbîyayo pêser. *Tr. Birikim, biriktirilen, toplanan, toparlanan, kümeleştirilen.* Çîyo pêdaye do çirê hettanî nika tîyanan di bo ki, do çirê vila bo? Mêrdekêndo salme yo, serrîy bîyê çewres, hewna nêzewijîyayo û pêdayeyêndê ci jî çinî yo. 2. *N.* Têdaye/ê. Çî/keso ki tey îsraf çinî yo, şeno çîyan pêdo û îsraf nêkero. *Tr. Tasarruflu, iktisatlı.* Merdimêndo pêdaye yo, şima şenê bi ci ya karêndê debarî bikerê. Şima nêşermayneno.

pêdayeni 1. *f. M.* Pêdayîş. Têdayeni, pêser kerdeni, pêser eşteni, kom kerdeni, arêdayeni, pêsernayeni. *Tr. Biriktirmek, toplamak, toparlamak, tasarruf etmek, kümeleştirmek, derlemek.* Eger ez bişa hettanî dîna mengana tayên pere pêda, ez do xwu rê kirosayênda hewli biherîna. 2. *f. M.* Pêdayîş. Têdayeni, çîyan qandê çîyên pêdayeni, Mesela ez dana jewî, o jî dano mi yan jî dano jûnakî, pêyo vurnayeni. *Tr. Birbirine vermek.* Înan keyneyê xwu dayê pê, pêya berdêl kerdo. 3. *f. M.* Pêdayîş. Têdayeni, arêdayeni, pêser eşteni, kom kerdeni, tesserûf kerdeni, wedardeni, qando ki do lazim bo, ê çî wextnakî rê werzanayeni, nê çî beşirnayeni, mehfeze kerdeni. *Tr. Tasarruf etmek için kaldırmak, biriktirmek, toplamak.* Peranê xwu pêdê ki, ma şima rê pa altûn maltûn biherînê.

pêdest a *H.* Pêdestî yo, pêpaştî yo. Pêdest di bîyayeni, dest pêdayeni, destan pêdayeni, pêrê yardim kerdeni, pêhet di bîyayeni. *Tr. El ele vermek, ellerini iç içe koymak, birbirine el vermek, yardımlaşmak, birbirini desteklemek.* Pêdest

a keso ki bi şima ya baş bikero bi mi ki çinî yo.

pêdi eşkerabîyayeni *f. M.* Pêdieşkerabîyayîş. Karûgurweyêndê mîyanikî di mîyanikîyey werzanayeni, wedînayeni, eşkera kerdeni yan jî bîyayeni, pê rî amîyayeni. *Tr. Açıklanmak, aşikar olmak, ifşa olmak, gizliliği kalkmış olmak, yüzleşmek, yüz yüze gelmek.* Heta vizêr jî, ma xwu pêra nimitê. Labelê ewroya tepîya ma do pêdi eşkera bê. Çunkî peynî ra hema hema çîyêndo mîyanikî nêmendo.

pêdieşkerabîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; karûgurweyêndê mîyanikî di pêdi bîyê eşkera û qandê mîyanikîyey tebayêndo mihîm nêmendo, ameyê pê rî, bîyê rîyan rî. *Tr. Yüzleşenler, iş ve işleyişleri açıklananlar.* Merdimê pêdi eşkera bîyayey do çirê nê çîyanê xwu yê şenikan binimnê ki?

pêdi jewbîyayeni *f. M.* Pêdijewbîyayîş. Pêdijûbîyayeni, bi şikildê jewaney a, bi şikildê bellî nêbîyayeni pêmîyan kewteni, zêdê goşt û nengû ya pêmîyan kewteni. *Tr. Birleşmek, ittihad etmek, imtizaç etmek, birbirinde fani olmak, iç içe girmek.* Aw û ardana senîn ki kewnê pêmîyan û bi alawî ya pêdi benê jew, gereg ki muslumanîy jî winî pêdi bibê jew, pê ya bibestîyê.

pêdijewbîyayey *Nb.* Pêdijûbîyayey. Kesê ki çîyê zêdê aw û ardan a kewtê pêmîyan pêdi alawîyayê û bîyê zêdê pê, deha rew rewî pêra nêcibenê. *Tr. Birleşmiş olanlar, ittihad edenler, imtizaç edenler, birbiriyle etle tırnak gibi olanlar, birbirinde fanileşenler.* Însananê pêdi jewbîyayan rew rewî kes nêşeno pêra abirno.

pêdi jûbîyayeni *f. M.* Pêdijûbîyayîş. *Bw.* Pêdi jewbîyayeni. dinya alem pêro zano ki pêdi jû bîyayeni rehmet esto, ey di jî berke esto. Ma sifte pêdi jû bê ki, şar jî ma bihesibno.

pêdijûbîyayey *Nb. Bw.* Pêdijewbîyayey. Qewmanê pêdi jûbîyayan ray giroti, aver şîy; ê bînan ray şaş kerdi, apey şîy.

pêdima *H.* Pêdimo, pêdim, pêpeynî, pêpeynî di, pêpey, pêpey a, pêpeyo, pêpey di, têdima, têpey, têdimî, rêzilkî, rêzilwarî, rêzilane. *Tr. Art arda, arka arkaya, ardı sıra, ardışık.* Ma pêdima bî. O mi vernî di bî, ez ey pey di, ma bi no babet a şîyê.

pêdima amîyayeni *f. M.* Pêdimaamîyayîş. Pêpeyo amîyayeni, têdima amîyayeni, tê peyo amîyayeni; ê ki ameyê, înan ra jew ê bînî dima amîyayeni. *Tr. Ardıl olarak gelmek, art arda gelmek, arka arkaya gelmek, ardı sıra gelmek, ardışık olarak gelmek.* Mabeynê ma hend çinêbî, ma pêdima amey.

pêdima bîyayeni *f. M.* Pêdimabîyayîş. Pêdimayey, pêdimey, pêdim di bîyayeni, pêpeyo bîyayeni, têdimayey, têdimîyey, têdima bîyayeni, têpeyo bîyayeni; ê ki ameyê, înan ra jû ê bînî dima bîyayeni, mabeyndê nînan di hend mesafe çinêbîyayeni. *Tr. Art arda olmak, ardı sıra olmak, arka arkaya olmak.* Ma di deqey areyo pêdimay bîyê.

pêdiskoki *Ed. Nm. Bw.* Padiskoki. Şima do qisebenderi mîyan di, senîn peydiskokeri bivînê?

pêdi vajîyayeni *f. M.* Pêdivajîyayîş. Pêya vajîyayeni, namê ci pêya vajîyayeni. Nameyê jewî bi namedê bînî ya vajîyayeni, pêya zîna kerdeni. *Tr. Zina etmek, ismi beraber geçmek, adı birlikte kötüye çıkmak.* Vanê filan kesîy pêdi vajîyayê.

pêdivajîyayey *Nb.* Pêya vajîyayey. Kesê ki nameyê ci pêya vajîyayê, pêya zîna kerdo, keso ki nameyê ci pêya vajîyayê. *Tr. Zina edenler, ismi kötüye söylenmek.* Şima do senîn ê merdimanê pêdi vajîyayan pîya roşanê?

pêdîn *Nm.* Pêvînik, pêdînik. Pêser amîyayeni, pêya qisey kerdeni, qandê merseleyên pêvînikên teşkîl kerdeni û bi no şekila pêya qisey kerdeni. *Tr. Görüş, görünüm, bakış açısı, zaviye, görüşmek, teatide bulunmak, mülakat etmek, yüzleşme.* Pêdînê ci qe çinî yo, di saetîy ramit.

pêdîyayeni *f. M.* Pêdîyayîş. Pêvînayeni, pêdîney, pêvîney, pêheti amîyayeni, pêya qisey kerdeni, çimandê pêra asayeni, pêçiman ver kewteni. *Tr. Birbirini görmek, görüşmek, göz göze gelmek, yüzleşmek.* Înan va, ma vizêr pê dîyo. Labelê bi mi ki ê yê tew pê nêsilasnenê.

pêdîyayey *Nb.* Pêvînayey. Keso ki; pê dîyo, kewtê pê çiman ver, pêya qisey kerdê, pêya pêvînikên kerdo. *Tr. Birbirini görenler, görüşenler, yüzleşenler.* Kaşka ê kesanê pêdîyayan a roji pê nêdîyayê ki, na olayî jî ci sere di nêameyê.

pêdûş *Nn.* Çî/keso ki dûşê pê yeno, dûşnedê pêra yeno, zêdê pêyo, hendê pêyo. *Tr. Eşit, müsavi, denk.* 3+7=5+5 Kişta raştdê pêdûşikî û çepê pêdûşikî pêdûşê pê yo.

pêdûşey *Nn.* Zêpêyey, zêpê bîyayeni, hendê pê bîyayeni, jew bîyayeni, jû bîyayeni, jeweyey. *Tr. Eşitlik, aynı olma, denk olma.* Mêrdekî va: Pêdûşeya înan, înan jew nêkena. Çunkî pêranê înan jewîy nîyê.

pêdûşik *Rob. Nn.* Nîşanê pêdûşey, îşaretê jew bîyayenî, îşaretê çîyandê pêdûşnan, îşaretê çîyandê zêdê pêyan. *Tr. Eşitlik işareti/(=).* Mersela; 2+2=1+4î di (=), pêdûşik o.

pêdûşne *Mat. Nn. Bw.* Pêdûşek. Di verê pêdûşnîyê derg û kilmîy bideyê, kes şeno çoşmeyê nê pêdûşney bivîno.

pêerzîyayeni *f. M.* Pêerzîyayîş. Xwu pêeşteni, finêra pêdi lej kerdeni. *Tr. Kavga etmek, birbirine atılmak.* Ez winîyaya ki erzîyayê pê. Ez kewta mabeyn, mi pêra kerdîy cê.

pêerzîyeyey *Nb.* Kesê ki; çîyêndê zêdê lejên di, xwu eşto pê û piya lej kerdo yan jî ê yê lej kenê. *Tr. Kavgaya tutuşanlar.* Eger şima ra yeno, ê pê erzîyayan pêra cê kerê.

pêfekî *N.* Têfekî. Karûgurweyên di pêfekî bîyayeni, pêfekî kerdeni, pêfekîyo bîyayeni. *Tr. Ağız ağıza, birinin ağzından diğerinin ağzına, birisi için diğerinin ağız yoluyla.* Şima nameyê ci kerd bî pêfekî û cawitê.

pêfekî ra *H.* Têfekî ra. Hergi jew fekdê bînî ra yan giroteni yan dayeni, yan jî çîyêndê zêdê nînan kerdeni, bîyayeni. *Tr. Ağızdan ağza, ağız yoluyla, şifahi olarak.* Ez winîyaya ê yê pêfekî ra qisa gînê û danê, mi va winî mekerê, jû bi jû qisey bikerê.

pêgankewteni *f. M.* Pêgankewtiş. Mezelê pê aşanayeni, pêrê feqîy ronayeni, pêrodayeni, bi pê ya kelbût kerdeni, pêya nerehatey kerdeni, zirar pêdayeni, pêtewnayeni, zirar pêjewbînî dayeni, ganê pê tewnayeni, teşxele kerdeni, kelbût kerdeni, derrabûl kerdeni. *Tr. Birbirinin canına düşmek, birbirine zarar vermek, taşkınlık yapmak. Aşırı yaramazlık yaparak birbirine zarar vermek, birbirini incitmek.* Şima yê çirê kewnê pê ganî ki? Qey şima bitrî bîyê?

pêgankewtey *Nb.* Kesê ki derrabûl kenê, kesê ki kelbût kenê, kesê zirar danê pê, kesê ki pêya teşxele kenê, kesê ki ti vanê beno ki ê yê kenê pê bikişê, kesê ki pê benê û anê, kesê ki pêya lej kenê, kesê ki pê încîraxî kenê. *Tr. Birbirinin canına düşenler, birbirlerine zarar verecek kadar oyun oynayanalar, birbiriyle kavga edenler, birbirilerine fiili müdahalede bulunanlar.* Ez şîya amêya ki pêgankewtan îspatey pê kişto, pê gonî di verdayo. Ma kes hendayên her beno?

pêgur/i *An. N.* Pêkur/i, paygur/i, paykur/i, lingçewt/i, nigçewt/i, kur/i. Kes/çîyo ki; wexto ki ray şino, lingê ci gunenê pêro, zerre ra kişta lingandê ci (panceyê ci) bena lincîyîni. *Tr. Çarpık ayak/bacaklı.* Zimistanî panceyê pêgurî tim jî lincîyîn ê.[1]

pêgurey *An. Nm.* Pêkurey, paygurey, paygurîni, paygurîney, pêgurîni, pêgurîney, paykurey, lingçewtey, lingçewtîni, nigçewtey, kurey. Kişta zerrî ra lingê ci çewtîy bîyayeni, ray şîyayeni di lingîy pêro gunayeni, lingan di eger bîyayeni, meş di egerê lingçewtey bîyayeni. *Tr. Çarpık ayak/bacaklılık. Bir yürüyüş bozukluğu.* Pêgurey, nêweşînên a. Eger merdimo pêgur bişo şiro nêweşxanan di xwu pers kero, beno ki jî pêgureya ci weşi bo.

pêgurîney *An. Nm.* Pêkurîni, pêkurîney, pêgur/i bîyayeni, linganra çewt/i bîyayeni, meşî di wahîrê/a egerî bîyayeni. *Tr. Çarpık bacaklı olma.* Mi, pêgurîneya ci hewna ferq nêkerda.

pêhetey *Nm.* Pêkiştey, pêkenarey, pêkalekey. Pêheti bîyayeni, wesfê pêheti, pêkenaro/a bîyayeni, pêkaleko/a bîyayeni, wesfê pêkaleka/o bîyayeni. *Tr. Yan yana olma, kenar kenara olma.* Pêhetey di çiçî îcab keno, pêpeyey di çiçî îcab keno?

pêheti bîyayeni *f. M.* Pêhetibîyayîş. Pêkenar o/a bîyayeni, pêkalek o/a bîyayeni, pêra nezdî bîyayeni, pêkişt o/a bîyayeni. *Tr. Yan yana olma, kenar kenara olma, yakın olma, birlikte olma, beraber olma.* A roji, ma bi înan a pêhet di bîyê. û ê jî pêpey o nêbîy, pêhet di bî. *(O gün biz beraberdik. Onlar da arka arkaya değil, yan yanaydılar.)*

pêhetibîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêhet dê, pêkenar o/a yê, pêkalek o/a yê, pêkiştî yê, pêya yê, pêra nezdî yê. *Tr. Kenar kenar/yan yana olanlar, beraber/birlikte olanlar, yakın olanlar.* Mi ê kesandê pêhet di bîyayan rê mevaji.

pêheti *Ç.* Pêhet di, pêkişt a, pêkalek a, pêkalekî di, pêhet di, pêkenar a. *Tr. Yan yana, kenar kenara, omuz omuza, bitişik, kol kola.* Ma pê heti bî, ma pê nêdî.

pêheti ra kewteni *f. M.* Pêhetirakewtiş. Pêra dûrî kewteni, pêra abirîyayeni, pêser kewteni. *Tr. Ayrılmak, ayrı düşmek, uzaklaşmak, birliktelikleri bozulmak.* Ma verî pê het di bîyê. Labelê a olayî ra tepîya ma pê heti ra kewtîy.

pêhetirakewtey *Nb.* Pêrabîyayey, pêracibîyayey. Kes/çîyê ki; sifte pêhet di bîyê û dima tayên olayîyan û sebeban ra pêra kewtê dûrî, pêra cibîyayê, cîya kewtê. *Tr. Ayrık düşenler, birliktelikleri bozulanlar.* Kaşka ma pêheti ra nêkewtayê.

pêheti şîyayeni 1. *f. M.* Pêhetişîyayîş. Pêra nezdî

---

1 Wexto ki verg ray şino, lingê ci gunenê pêro. Cora merdimo ki lingê ci, payê ci zêdê verg (gur)îyê, ey rê vanê pêgur, paygur.

şîyayeni, pêra nezdî bîyayeni, pêkaleki şîyayeni. *Tr. Kenar kenar/yan yana gitmek, yakınlaşmak*. Ma ki bişîyayê pê heti, ma hurna di jî vinî kerdayê. Xeyrê Ellahî ki ma nêşîyê pê heti. 2. *f. M.* Pêhetişîyayîş. Qandê minasebetdê cînsîyey pê heti şîyayeni, bişew pê heti şîyayeni, bi nezaket a halwet kerdeni, halwet di bîyayeni. *Tr. Cinsel ilişkide bulunmak*. Ê bişew, cinî û camêrd şîy bîy pê heti. Şima bîyê sebebê înan, şima nêverda ki pêdi halwet bikerê.

pêjewbînî *N.* Pêjewbîni, pêyo jewbînî. Bolini ra jewî, ê bînî rê çîyên kerdeni. Jewê nê bolan, eger ki se kero, ê bînîy do jî ê çî bikerê. *Tr. Birbirini, biri diğerine*. Înan sifte da pêjewbînî ro, dima amey werey.

pêjewbînî dayeni *f. M.* Pêjewbînîdayîş. Pêjewbîni dayeni, pêjewbînî yo dayeni, en kemî di kesan di wexto jew bido ê bînî, a wexta halê pêjewbînî dayeni peyda beno. *Tr. Birbirine vermek*. Eger înan sîy nêdayê pêjewbînî, înan nêşayê înan rojên di biqedînayê.

pêjewbînîdayey *Nb.* Kesê ki deyayê pêjewbînî; bol kesan ra kesên çîyên yan jî kesên destan destî virnayo, pêyo dayo kerdiş. *Tr. El ele verilenler*. Ê çîyanê pêjewbînî dayan, şima rê çiçî qezenc kerd?

pêjewbînî kiştenî *f. M.* Pêjewbînîkiştiş. Pêkişteni, bi sîlehên a, bi çîyêndê mergî ya pê kişteni. *Tr. Birbirini öldürmek/katletmek*. Ê eşîran, çend serrîy bî pêjewbînî kiştê, ma ardîy werey.

pêjewbînî maçkerdeni *f. M.* Pêjewbînîmaçkerdiş. Pêmaç kerdeni, lewîy pê yo/a nayeni, en kemî, di kesan ra pêmaç kerdeni. Wexto ki en kemî, di kesan ra kesên, ê bînîy maç keno, a o hal peyda beno. *Tr. Öpüşmek*. Vanê biraşt înan pêjewbînî maç kerdo, hema zewmbî çîyên nêkerdo.

pêjewbînîmaçkerdey *Nb.* Lew pêjewbînîyo nayey. Kes/çîyê lewyîy nayê pêyo/a, pê maç kenê, a ê kesîy bîyayeni. *Tr. Öpüşenler*. Hele mi rê vaji, ê kesê pêjewbînî maçkerdey kam ê?

pêjewbînî ro dayeni *f. M.* Pêjewbînîrodayîş. Pêro dayeni, pêvisteni, pêdi lej kerdeni, pê kotekî kerdeni, en kemî di çî yan jî kesan werzanayen û pêro dayeni. *Tr. Dövüşmek, kavga etmek*. Mi senîn, di tenekey werzanay û day piro, o jî ame û va to ez kerda kêfsad û to ez hewn ra werzanaya û da mi ro. Dima birayê ey ame û va to çirê da ê lajekî ro û noqor înan da pêjewbînî ro.

pêjewbînî ro gunayeni *f. M.* Pêjewbînîrogunayîş. Pêro gunayeni, pêya kuwîyayeni, pêrogunayîşê en kemî di kesan yan jî di çîyan. *Tr. Çarpışmak, tokuşmak*. Raya Dîyarbekirî di, xoşkêşîy gunay pêjewbînî ro, didi merdîy, didi jî bîy dirbetinîy.

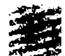
pêjewbînî tepişteni *f. M.* Pêjewbînîtepiştiş. Pêtepişteni, vera pê giroteni, heta pê giroteni, kişta pê giroteni, dest pêdayeni, paştî pêdayeni, jew ê bînî tepişteni, dest ci sernayeni. *Tr. Birbirinin tarafını tutmak, yardımlaşmak, ele ele vermek, birbirini yakalamak*. Eger şima bizanê pêjewbînî tepêşê, ê qedê şima nêbenê.

pêjewbînî werdeni *Zv. f. M.* Pêjewbînîwerdiş. Pêwerdeni, pêkişteni, bol zirar pêro dayeni, ziraro gird pêro dayeni. *Tr. Birbirine çok zarar vermek suretiyle adeta birbirini yemek, birbirini öldürmek*. Xeyr o, şima yê kenê pê bûrê!

pêkaleka *H. Bw.* Pêkenara. Mi pêkaleka ronay û ez ci ra bîya cîya.

pêkenara *H.* Pêkenaro, pêkaleka, pêkişta, pêkiştî. Çîyên yan jî kesên, ê çî yan jî kesandê bînan het di, kenardê ci di bîyayeni. *Tr. Yan yana, kenar kenara, bitişik/te*. Wexto ki ez ci ra kewta dûrî mi pê kenar a dîy.

pêkewte/ê 1. *N.* Çî/keso ki arêbîyayo pêser, zeyîdîyayo, berkeyê ci bîyo vêşî. *Tr. Artan, bereketlenen*. Kes do ardûyê pêkewtî bol bol biveşno. 2. *N.* Çî/keso ki; bi kesandê bînan a kewto pê, o yo pa lej keno, o yo bi destan a, bi lingan a, bi fek a, bi qisan a pîya pê tewneno. *Tr. Birbirine giren, kavga eden, ağız dalaşı eden, birbirini inciten*. Kes do kesê pêkewtî pêrini arêdo û bero qereqol di îfadeyê ci bigîro.

pêkewteni 1. *f. M.* Pêkewtiş. Arêbîyayeni, kom bîyayeni, zeyîdîyayeni. *Tr. Artmak, toplanmak, bir araya gelmek*. Eger toliki pêkewo, ma do ci ra şamîyên viraze. Labelê beynê mi nê werdo ki pêkewo. 2. *f. M.* Pêkewtiş. Pêyo lej kerdeni, pêya minaqaşe kerdeni, pêrodayeni. Bi qisan a, bi fek a pêtewnayeni, bi no şekila pêdi lej kerdeni. *Tr. Tartışmak, birbirine girmek/düşmek, birbiriyle kavga etmek, cedelleşmek*. Mêrdekê xerîbî, qisênda nehsi kerdi, ê pêro kewtîy pê. Vaji şima qandê çiçî kewtîy pê, şima nêşa pêra para kero?

pêkewtey 1. *Nb.* Çî/kesê ki; arêbîyayê pêser, arêbîyayê, bîyê kom, zeyîdîyayê. *Tr. Toplananlar, birikenler, derlenenler, bereketlenen, artanlar*. Şima do ê çîyandê pêkewtan ra tenekên jî nata kerdayê. 2. *Nb.* Çî/kesê ki; bi destan a, bi qisan a, bi fek a kewtê pê û bi no babet a pêtewnayo, pêdi lej kerdo. *Tr. Kavga edeneler, ağız dalaşı edenler, birbirine düşenler*. Şima nêşa ê pê-

kewtan pêra cikero?

pêkişta *H. Bw.* Pêkenara. Ma pêra hez nêkerdê jî qederî ma riştîy bîy pêkişti, ma pêkişta ronişte.

pêkişteni *f. M.* Pêkiştiş. Bi derbên a (bi tifingan a, bi sîyan a, bi çuwan a, bi çîyêndo zêdê nînan a) sebebê merdişdê pê bîyayeni. *Tr. Birbirini öldürmek.* Eşîran pê kişt, qirê pê ard, pêra kesên nêverda.

pêkişti *Ç. Bw.* Pêheti. Eger şima pêkişti bîyayê jî, şima nêşayê pê bidîyayê. Çunkî sixletey bêhesabi bî.

pêkiştî *H. Bw.* Pêkenara. Ma hurnayê jî vanê pêkiştîy bîy. Senîn beno eynî dem di şima yê vanê pêser o bîy?

pêkutkerdeni *f. M.* Pêkutkerdiş. Pêtotkerdeni. En kemî di merdiman ra jew, ê kesê bînî kut kero, tot kero, qewetên biderîyo ser ki cayê biluwo, na olayî bena pêkutkerdeni. *Tr. Birbirini itmek veya kakmak, itişip kakışmak.* Înan pê kut kerd, pê da cêr ro.

pêl *Cog. Nn.* Moj, delxeri, delxa, awxîz, xîz, şîpi, mojçelxem. Qewetê awerda şîşkerdê ya ki bi pêtên a yena. *Tr. Akıntı, dalga. Suyun oluşturduğu taşma ve götürme kuvveti.* Pêlan berda, teştî merda. (Pîlvatika Dimilan)

pêlanverkewte/ê *N.* Pêlanverşîyaye/ê, pêlberde/ê, mojanverkewte/ê, delxanverkewte/ê, delxaverkewte/ê, awxîzanverkewte/ê, xîzanverkewte/ê, şîpiverkewte/ê, mojçelxemanver kewte/ê. Kes/çîyo ki; bi şidikdê pêlan a aweri ver di şîyo, kewto pêlan ver, kewto delxan ver, kewto mojan ver, kewto awxîzan ver, kewto mojçelxeman ver, kewto şîpan ver. *Tr. Dalgaya kapılan.* O çîyo pêlanver kewte do şiro bi pirdî yo vinderîyo.

pêlan ver kewteni *f. M.* Pêlanverkewtiş. Pêlan ver şîyayeni, pêl berdeni, mojan ver kewteni, delxan ver kewteni, delxa ver kewteni, awxîzan ver kewteni, xîzan ver kewteni, şîpi ver kewteni, mojçelxeman ver kewteni. Pêlan vero şîyayeni, qewetdê pêlandê awan ver di şîyayeni. *Tr. Dalgaya kapılmak.* Dewa înan kewti bî pêlan ver, tede çîyêndo weşûwar nêmend bî, heme çîyê ê dewijan bîbî mizmûhal.

pêlanverşîyaye/ê *N. Bw.* Pêlanverkewte/ê. Vanê o merdimê şima o pêlanverşîyaye reyayo? Senîn beno! Qey merama Ellahî ya. To dî vanê "Ellah nêkişo, nêmireno." A qey no jî o yo.

pêlan ver şîyayeni *f. M.* Pêlanverşîyayîş. *Bw.* Pêlan ver kewteni. Mi çimî di ki o merdim pêlan ver nêşîyo, pêlîy kewtê ey ver.

pêlberok/i *Cog. N.* Pêlo girdo ki, merdiman û çîyan beno. *Tr. Azgın dalga.* Vanê Emerîqa di jew finan pêlberokîy yenê, çi çî esto dano xwu ver beno.

pêldaye/ê 1. *N.* Çîyêndo zêdê aw o ki pêlîy dano, pêlê ci werişte. *Tr. Dalgalanan.* Şima senîn dengizdê pêldayî ra nêtersenê? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; beno helecanî, heyecan ci tepşeno û şino û yeno, werzeno û ronişeno. Kes/çîyo ki; poxda hîssandê xwu ra geh werzeno, geh ronişeno. *Tr. Dalgalanan, heyecanlanan, şahlanan, kükreyen.* Kes ê haldê ci yê pêldayî ra terseno.

pêl dayeni 1. *f. M.* Pêldayîş. Werîştena awan a pêlan, di pêlîy werişteni. Ca bi ca werîştena awan a ki werzena û kewna. *Tr. Dalgalanmak.* Fini bena bena ki, ro jî zêdê dengizî pêl dano. Royo pêl dano, pêlawî ya ci ya vera ma yena. 2. *Zv. f. M.* Pêldayîş. Helecanî bîyayeni, werişten û zêdê Qerralan bîyayeni, heyecanî bîyayeni, zêdê şahan bîyayeni, babet babetî rengîy kewteni, ci ra rengîy vijîyayeni. Finên werişten û finên ronişteni, geh werişten û geh ronişteni. *Tr. Dalgalanmak, heyecanlanmak, kükremek, şahlanmak.* Fini bena ki pêl dano, kes vano noqra deha kewno, do hemî çî dûz kero. Ti winînê ki ê xwu ra kewt, anişt, bî ze pisîngi.

pêlek 1. *Nn.* Tewrek, cizdanê peran. Çî/torbeko werdî yo ki çî debêno de. *Tr. Altın ve paranın saklandığı küçük torba, kesecik.* Pêlekê pêrdê ci pirê pere yo. 2. *Zv. Nn.* Estbîyayeni, hebûni, mimkûn, vîr, hafiza. *Tr. Kese, torba, hafıza, bellek.* Vaji to pêlekî çiçî ki esto (kişta vîrî di), pêrkoy vaji. Veji, to pêlekî di çiçî ki esto, vaji (kişta hebûni, kişta peran, kişta cizdandê peran di).

pêlekê çimî 1. *An. Nn.* Qerangê çimî. Lewikê çimî yo binên, qapaxê çimî yo binên. *Tr. Gözün alt kapağı, göz altı torbacığı.* Pêlekê çimî xwu verda bî cêr. 2. *An. Nn.* Qapaxê çiman. *Tr. Göz kapağı.* Pêlekê çimî, çimî rê beno sersûn.

pêlekveng/i *N.* Kes/çîyo ki; pêlekê ci veng o, bol mihtac o, mihtacê di qurûşan o. *Tr. Meteliksiz, çok fakir, beş kuruşa bile muhtaç olan.* Merdimo pêlekveng, nêşeno xwu rê çîyên virazo, do kotî zewmbîyan rê çîyên virazo?

pêlekvengane *Nn.* Zêdê pêlekvengan a, bi pêlekvengan mendeni, wesfê pêlekvengan tey bîyayeni, kesê ki zêdê di qurişan ê, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Meteliksizler gibi, beşparalıklar gibi.* Ez jî aja zêdê înan pelekvengane mendi bîya.

pêlekvenganey *Nm.* Pêlekvengane/ê bîyayeni, wesfê pêlekvengan bîyayeni, ê ki pêlekveng ê a

zêdê înan bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê pêlekvengan bîyayeni. *Tr. Beş paralıklar/meteliksizler gibi olmak*. Boka şima pêlekvenganeyda ci rê jî, maneyêndo weş nêvînê.

pêlekvengey *Nm.* Pêlekvengîni, pêlekvengîney, pêlekveng/i bîyayeni, pêlekê ci veng bîyayeni, bêpereyey, bêpere bîyayeni, feqîreya vêşî, mihtacê di quruşan bîyayeni. *Tr. Meteliksizlik, beş kuruşa muhtaç olmak.* Pêlekvengeyênda girani ser o bo, do eceb se kero?

pêlewan/i 1. *N.* Merdimo bol biqewet, keso xwuser o bîyaye, merdimo ki bolini ra zewmbîyane yo û qewetê ci vêşî yo. *Tr. Kuvvetli, güçlü.* Merdimo pêlewan, şeno sîyanê giranan werzano. 2. *N.* Gulaşkar/i, gulaşger/i. Merdimo ki gulaş keno, karûbarê ci gulaş kerden a. *Tr. Güreşçi, pehlivan.* Di pêlewanîy şî têra, hele kes zano cûrre qezenc kero![1]

pêlewaney 1. *Nm.* Pêlewan bîyayeni, bol mezbût/i bîyayeni, hêledarey, hêldar/i bîyayeni, qewet û qudretê ci bol bîyayeni. *Tr. Kuvvetlilik, güçlülük, zorluluk.* Eger pêlewaney sirf bi qewetî ya bîyayê, bêterê Ellahî do pêro pêlewanîy bîyayê. 2. *Nm.* Gulaşkarey, gulaşkar bîyayeni, têraşîyokey, pêlewan bîyayeni. *Tr. Pehlivanlık, güreşçilik.* Pêlewaneyda ci ra ma pêro bîy namdarîy.

pêlewankî *H.* Pêlewane. Zêdê pêlewanan, wesfê pêlewanan tey bîyayeni, bi pêlewanan mendeni. *Tr. Pehlivanca, pehlivanlar gibi.* Mêrdekî kerd, hema senîn kerd! Eynî pêlewankî kerd.

pêlewankîyey *Nm.* Pêlewaney, pêlewane bîyayeni, wesfê pêlewanan tey estbîyayeni, şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê pêlewanan bîyayeni. *Tr. Pehlivanca olma, pehlivanlar gibi olmak.* No karûgurwe bi pêlewankîyey a beno yan nêbeno?

pêlê awi *Cog. Nn.* Pêlo ki, bi qewetdê awer a herikêno û çîyan xwu ver beno. Qewetê awi, qewetê şîyayenda aweri. *Tr. Su dalgası.* Vanê yaxerêndo şên varayo, pêldê aweri ver qeçek şîyo.

pêmaçkerdeni *f. M.* Pêmaçkerdiş. Pêjewbînî maçkerdeni, lewîy pêjewbînî yo nayeni, lewîy pê yo nayeni, lew pê yo nayeni, lewîy pê yo nayen a pêra hez kerdeni. *Tr. Öpüşmek.* Înan pê maç nêkerd, nameyê pê maçkerdişî neya bi ci yo. Bê lome bo!

pêmaçkerdey *Nb.* Lewîy pê yo nayey, pêjewbînî maçkerdey. Kes/çîyê ki; lewîy nayê pê yo/a, pê maç kerdo. *Tr. Öpüşenler.* Boka ti ê pê maçkerdan, bi xwu ya nêberê rêwîyey.

pêmîyan *Nm.* Têmîyan, cêmîyan, têtewr. Wesf û wezîyetê pêmîyan di bîyayîşî. *Tr. İç içe, mütedahil.* Derê ki! Boka şima nînan pêmîyan nêkerê!

pêmîyande *Wş. Nn.* Tirşiko pêmîyande. Tirşiko ki balcan û şamik û îsot û fasûlandê tezan û patatan û zêdê nînan sebzîra virazêno. *Tr. Türlü, türlü yemeği. Domates, patlıcan, patates, yeşil biber, fasulye gibi sebzelerin karışımıyla yapılan yemeğe denilir.* Mi bixwu rê pêmîyande weş o.

pêmîyandeni *Nm.* Têmîyandeni, cêmîyandeni, têmîyan di bîyayeni, pêmîyan di bîyayeni, wesfê pêmîyan di bîyayîşî. *Tr. İç içe olmak, mütedahil olmak.* Boka şima şa ci rê nafê pêmîyandeni bido fehm kerdeni?

pêmîyandey *Nm.* Pêtewrey, têmîyandey, cêmîyandey, têtewrey. Pêmîyan di bîyayeni, têtewr/pêtewr bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni. *Tr. İç içe olmak, karışık olmak, mütedahil olmak.* Pêmîyandeya înan, ma pêrini rê binaf a.

pêmîyan di 1. *H.* Pêpîze di, cêmîyan di, têtewr di, têmîyan di. Jew yan jî çîyên ê çîyandê bînan zerre di. *Tr. İç içe olmak, mütedahil olmak.* Nê sênîyê şima pêmîyan di bî. Cora mi nêşa bivîno. 2. *H.* Pêpîze di, cêmîyan di, têtewr di, têmîyan di. *Tr. Ortalama, ortalama olarak.* Ehmedî rê 12, Mehmedî rê 8 û Tahîrî rê 16; pêmîyan (pêpîze) di hergi jewî rê 12 kewnê.

pêmîyandibîyaye/ê 1. *N.* Têtewrbîyaye/ê, têmîyan di bîyaye/ê, cêmîyan di bîyaye/ê, pêpîze di bîyaye/ê, pêzerre di bîyaye/ê. Çî/keso ki; bi kesnakî yan jî bi çînakî ya pêmîyan do, pêtewr o, pêzerre do, têmîyan do, cêmîyan do, bi ê bînan a pêmîyan do. *Tr. Diğerleriyle iç içe olan, mütedahil olan.* Şarê şima yo pêmîyan di bîyaye çirê wina kewt pê? 2. *N.* Têtewrbîyaye/ê, têmîyan di bîyaye/ê, cêmîyan di bîyaye/ê, pêpîze di bîyaye/ê, pêzerre di bîyaye/ê, pîyabîyaye/ê. Çî/keso ki bi kesnakî yan jî bi çînakî ya pêmîyan do, pêtewr o, pêzerre do, têmîyan do, cêmîyan do, pêya yo, bi pêy a luweno, jew o, bi ê bînan a pêmîyan do. *Tr. Birlikte/beraber olan, iç içe olan, mütedahil olan.* Keso xeyrî di pêmîyan di bîyaye gereg ki gunay di jî pêmîyan di bo. 3. *N.* Têtewrbîyaye/ê, têmîyan di bîyaye/ê, cêmî-

1 Pêlewan, "palîwan"î ra yeno. Merdimo ki bol palî keno û palî kerden di mezbût o, ey rê vanê palîwan. Yanê qewet û qudretê ci bol o.

yan di bîyaye/ê, pêpîze di bîyaye/ê, pêzerre di bîyaye/ê, cêrancorî bîyaye/ê, heme têtewr arêbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi kesnakî yan jî bi çînakî ya pêmîyan do, pêtewr o, pêzerre do, têmîyan do, cêmîyan do, heme pîya o, têtewr arêbîyayo, pêra ci ya nêbîyo, ci ya ci ya nêhesibîyayo, bi ê bînan a pêmîyan do. *Tr. Kendisinden ortalama olarak bahsedilen.* Hesabê şima o pêmîyan di bîyaye çendo?

pêmîyan di bîyayeni 1. *f. M.* Pêmîyandibîyayîş. Têtewr bîyayeni, pêpîze di bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni, pêzerre di bîyayeni, bol kes û çîyan di tayên ê kes û çîyandê bînan mîyan di bîyayeni. *Tr. Mütedahil olmak, iç içe olmak, birbirinin karnında olmak.* Gulîy pêmîyan di bîy, qeçê pêmîyan di bîy, dehweyê şima pêmîyan di bîy, mektebê ma û şima pêmîyan di bîy. 2. *f. M.* Pêmîyandibîyayîş. Têtewr bîyayeni, pêpîze di bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni, pêzerre di bîyayeni, pîya bîyayeni, bol kes û çîyan di tayên ê kes û çîyandê bînan mîyan di bîyayeni. *Tr. Birlikte olmak, beraber olmak, iç içe olmak, mütedahil olmak.* Xeyrî di jî, gunay di jî ma pêmîyan di bîy. 3. *Mat. f. M.* Pêmîyandibîyayîş. Têtewr bîyayeni, pêpîze di bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni, pêzerre di bîyayeni, cêrancorî bîyayeni, serûbin bîyayeni, bol kes û çîyan di tayên ê kes û çîyandê bînan mîyan di bîyayeni. *Tr. Aşağı yukarı olmak, ortalama olmak.* Mi pêmîyan di bîyayenda ci rê jî îtîraz nêdkerd. Mi rê bi pêmîyan di bîyayîşa jî bîyê.

pêmîyandibîyayey *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Pêmîyan di bîyaye. Ez ê kesandê pêmîyan di bîyayan ra nêtersena.

pêmîyan di şîyayeni *f. M.* Pêmîyandişîyayîş. Têmîyan di şîyayeni, cêmîyan di şîyayeni, têtewr şîyayeni. Çendi ki kesîy estê, pêro têmîyan di şîyayeni; jû rîdê yan jî xeyrdê ê kes yan jî kesandê bînan ra şîyayeni yan jî muamele dîyayeni. *Tr. İç içe gitmek, birisi diğerinin veya diğerlerinin yüzünden veya sayesinde gitmesi veya muamele görmesi olayı.* Esas gunayêndê ê lajekdê werdîkekî çinêbî, pêro pêmîyan di şîy.

pêmîyandişîyayey *Nb.* Têmîyan di şîyayey, cêmîyan di şîyayey, rî yan jî xeyrdê pêra şîyayeni yan jî muamele vînayey. Kes/çîyê ki; rîdê pêra yan jî xeyrdê pêra yan şîyê yan merdê yan jî muamele vînayo. *Tr. Hep birlikte gidenler, biri ötekinin sayesinde veya yüzünden ölen veya giden veya muamele görenler.* Ti yê çirê qandê ê kesandê pêmîyan di şîyayan qehrênê ki? Înan bi zerrîda xwu ya kerd!

pêmîyankerde/ê 1. *N.* Têmîyankerde/ê, cêmîyankerde/ê, têtewrkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi çî yan jî kesnakî ya heme kerdo pêmîyan, şanayo pêmîyan, dekerdo têmîyan. *Tr. Karıştırılan, iç içe konulan, mütedahil edilen, karma hale getirilen.* Mi rê ki ê doyê şima yê tirşê pêmîyankerdî mîdeyê mi tirşina. 2. *N.* Têmîyankerde/ê, cêmîyankerde/ê, têtewrkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi çî yan jî kesnakî ya heme kerdo pêmîyan, şanayo pêmîyan, dekerdo têmîyan, nêşayo pêra vejo, nêşayo bişînasno, şînasnaye û nêşînasnaye şanayo pêmîyan. *Tr. Karıştırılan, birbirinden çıkartılmayan, kimin kim olduğu olayı karıştırılan.* Ez do senîn bişa ê merdimê pêmîyankerdî bişînasna?

pêmîyan kerdeni 1. *f. M.* Pêmîyankerdiş. Pêtewr kerdeni, têtewr kerdeni, pêşanayeni, cêmîyan kerdeni, têmîyan kerdeni, xilt kerdeni, bol çîyan yan jî kesan pêmîyan kerdeni. *Tr. Karıştırmak, karışık hale getirmek.* Cinêkeri nehay û fasuley û xelle û mişmiş û xeylên çîyo winasîn kerd pêmîyan û ma rê ci ra aşûreyên viraşti. 2. *f. M.* Pêmîyankerdiş. Pêtewr kerdeni, pêşanayeni, cêmîyan kerdeni, têmîyan kerdeni, têtewr kerdeni, pêra nêveteni, çî yan jî kesan pêra nêşînasnayeni. *Tr. Karıştırmak, tanıyamamak.* Bira qusûrdê mi mewinîyê, mi şima kerdîy pêmîyan (şanay pê)

pêmîyankewte/ê 1. *N.* Pêtewr/i, têtewr/i, têmîyankewte/ê. Çî/keso ki bi çînakî ya kewto pêmîyan, cîya cîya nîyo. *Tr. Mütedahil, iç içe.* O keyeyo ki şima yê vanê, keyeyêndo pêmîyankewte nîyo, cîyayo. 2. *N.* Tevlihev/i, alizîyaye/ê, cêmîyankewte/ê, têmîyankewte/ê, xilt/i. Çî û keso ki jewane nîyo, xilt o. *Tr. Karışık, karışım, iç içe giren, sade olmayan, melez, çandır.* Şima na ra tepîya, nêşenê ê çîyê pêmîyankewtî pêmîyan ra vejê.

pêmîyan kewteni 1. *f. M.* Pêmîyankewtiş. Têmîyan kewteni, têmîyan kewteni, têtewr kewteni, cîya bîyayenî qedînayeni, zerredê pêdi bîyayeni, ci ya nêbîyayeni. Keye û hîsseyê ci pêtewr di bîyayeni. *Tr. İç içe girmek, birbirine dahil olmak, mütedahil olmak.* Mi di serrîy bîy cîya tepîya, fina ma kewtîy pêmîyan. 2. *f. M.* Pêmîyankewtiş. Alizîyayeni, têmîyan kewteni, xiltey, xilt bîyayeni, jewane nêbîyayeni. *Tr. Karışık olmak, karışmak, melez olmak.* Tizbey pêro kewtîy pêmîyan, ma do deha nêşê pêmîyan ra vejê.

pêmîyankewtey 1. *Nb.* Têmîyankewtey, cêmî-

yankewtey, têmîyankewtey, têmîyanşaneyayey, cêmîyanşaneyayey. Kes/çîyê ki; kesên yan jî tayêni kerdê xilt û nêşayo pêmîyan ra vejo û şanayê pêmîyan. *Tr. İç içe girenler, mütedahil olanlar, karışanlar, karma hale gelenler.* Ez nêşena ê çarwanê pêmîyankewtan pêra veja. Çunkî nêşînasnena. 2. *Nb.* Têmîyankewtey, cêmîyankewtey, têmîyanşaneyayey, cêmîyanşaneyayey. Kes/çîyê ki; kesên yan jî tayêni nêşayo pêmîyan ra vejo û şanayê pêmîyan. Çîy/kesê ki; kesanê bînan nêşayo bisilasno û kerdê têmîyan. *Tr. Karıştırılanlar, tanınmayanlar.* Ê meymananê pêmîyankerdan vanê nameyê xwu jî nêvato.

pêmîyanravete/ê 1. *Nn.* Têmîyanravete/ê, cêmîyanravete/ê, şînasnaye/ê, silasnaye/ê, naskerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni şayo pêmîyan ra vejo, pêra ferq kerdo, silasnayo, şînasnaye dîyo. *Tr. Tanınan, farkedilen.* Çinayo pêmîyanravete do birişîyo kotî? 2. *N.* Têmîyanra vete/ê, cêmîyanra vete/ê, şînasnaye/ê, silasnaye/ê, naskerde/ê, cîyakerde/ê. Çî/keso ki bi çî û kesandê bînana pêmîyan di bîyo û dima pêmîyan ra vijîyayo. *Tr. İç içeyken birbirinin içinden çıkarılan, karışıkken sadeleştirilen, ayrık hale getirilen.* Tayên mend bî ki, ez ê teneyê pêmîyankerdî fina pêmîyan kera. Xeyrê Ellahî ki ti rew ameyê.

pêmîyan ra veteni 1. *f. M.* Pêmîyanravetiş. Cêmîyan ra veteni, têmîyan ra veteni, têtewr ra veteni, pêra veteni, cêra veteni, têra veteni. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni kerdê pêmîyan û kesnakî jî pêmîyan ra vetê, xilteya ci werzanaya. *Tr. İç içe olan, karışık halde bulunan şey veya kimseleri birbirinin içinden çıkarmak, sadeleştirmek, karışıklıktan çıkarmak.* Mi ê qaxê miroyan û sayan û mişmişan pêmîyan ra çi bi zor a vetîy bîy. Şima çirê fina kerdîy pêmîyan? 2. *Zv. f. M.* Pêmîyanravetiş. Cêmîyan ra veteni, têmîyan ra veteni, cêra veteni, têra veteni, şînasnayeni, silasnayeni, pêra ferq kerdeni, pê nêşanayeni. *Tr. Tanımak, karıştırmamak.* Xeyrê Ellahî ki mi şima pêmîyan ra vetîy.

pênayeni *f. M.* Pênayîş. Çî bi pê ya nayeni, çî bi pê ya zeliqnayeni, çîyên bi pê ya disknayeni. *Tr. Herhangi bir şeyi, bir nesneyi birbirine değdirmek, birbirine yapıştırmak.* Înan ceyran na pê ya.

pênayey *Nb.* Ç'i/kesê ki neyayê pêya, bi pê ya diskîyayê, bi pê ya zeliqîyayê. *Tr. Birbiriyle yapışan, birbirine değen, birbirine dayandırılanlar.* Çuweyê pêneyey do pêser ra wedarîyê.

pêneyeni *f. M.* Pêneyîş. Pêyo neyayeni, pêkewteni, pêya bi qisan an lej kerdeni, minaqaşe kerdeni, qisey pê eşteni. *Tr. Sözlü olarak sataşmak, münakaşa etmek, birbirine laf atmak, sözlü taciz.* Jew ey ra, jew ey ra, mi dî ki ûja di xasekî neyay pê jewbînîya. Ez kewta orte, mi nêverda ki lej bikerê.

pêneyey 1. *Nb.* Pêyo neyayey. Kes/çîyê ki; bi fekî yo neyayê pêyo, pêder lej kerdo, pêya minaqaşe kerdo, qisey kerdê. *Tr. Dalaşanlar, ağız dalaşı yapanlar, kavga eder gibi birbiriyle münakaşa edenler.* Ê kesandê pêneyayan ra dûrî kewê, ê lûkê.

pêpaştîya 1. *H.* Pêpaştîyo. Pêpaştî di, pêpeya, pêpeyo, pêpaştî di bîyayeni, paştîya ci vera pê bîyayeni. *Tr. Arka arkaya, sırt sırta. Arkaları birbirine dönük olmak.* Ma pêpaştîya bîyê, ma bi têlefûnan a geyrayê pê. 2. *Zv. H.* Pêpaştîyo. Pêrê paştî bîyayeni, pêra paştî giroteni, pêrê yardimkar bîyayeni, dest pêdayeni. *Tr. Sırt sırta vermek, birbirine destek vermek, el ele vermek, birbirine arka çıkmak.* Eger ma pêpaştîya bîyayê, înan nêşayê bi ma yo baş bikero.

pêpaştîyo *H. Bw.* Pêpaştîya. Sifte wexto ki înan kerd dest pakero, pêpaştîyo bîy. Labelê dima kewtîy pêjewbînî.

pêperrayeni 1. *f. M.* Pêperrayîş. Pêyadiskîyayeni, pêrê yardim kerdeni, pêdi jew bîyayeni, dest pêdayeni, destê pê perrayeni, paştî pêdayeni, pêrê paştî vijîyayeni, pêjewbînî rê yardim kerdeni. *Tr. El ele vermek, yardımlaşmak, dayanışmak, birbirine tutunmak, birbirini desteklemek.* Eger ê pê perrayê, kesî nêşayê cêra bikero. Xwura pê nêperrayê/nêperrayê pê. 2. *f. M.* Pêperrayîş. Bi dindanan a pêdirnayeni, bi derzinîyan a pê zehîrokî kerdeni. *Tr. Birbirini dişlemek, birbirini yırtmak, iğneli hayvanların birbirini sokması.* Marrîy perrenê pê, kutikîy perrenê pê, heywano wehşî perreno pê û hewna zêdê nînan xeylên çî perreno pê. 3. *Zv. f. M.* Pêperrayîş, pê sûjdar kerdeni, pêzincî perrayeni. Eger en kemî, di merdimîy pêra geyrî nêbê û pê sûjdar kerê; o vajo sûj to do, o bîn vajo qebehet to do, jew vajo no karo xirab to kerdo, o bîn vajo to kerdo, no kar beno pêperrayeni. *Tr. Birbirini suçlamak, birbirini ittiham etmek.* Xeyr o, şima yê çirê perrenê pê? Se bîyo, şima yê çiçî ser o werey nînê? Mi rê vajê ki ez şima bîyara werey, şima aş kera. 4. *f. M.* Pêperrayîş. Bi destan a cayêndê pê tepişteni û nêverdayeni. *Tr. Birbirini tutup çekmek, birbirini elle tutuktan sonra çekişmek.* Eger ê nêperrayê pê,

hurna do jî lerîyê a kortda xorî bîyayê. Perray pê, hurdina jî reyay.

pêpey *H.* Pêdimî, pêdimîyo, pêdimîya, pêpeyo, pêpeya. *Tr. Arka arkaya, art arda.* Pêpey di memanê, pêver kewê.

pêpeya *Nn.* Pêpeyo, pêdima, pêdimîya, rêzilwarî, rêzilkî, rêzilkîyane, rêzilane, xapûlikîyane. *Tr. Art arda, arka arkaya, sıralı olarak, dizi şeklinde, ardı sıra, zincirleme.* Qe qeçekan dî bî ki birayê ci guna bî doli mîyan ro, ê bînan jî pêpeya xwu eşt bî doleri mîyan. Pêro jî fetisîyay bî.

pêpey di *H.* Pêdima, pê rî di nêbîyayen a, pê nêdîyayen a, peynîda pêdi. *Tr. Gizli olarak, gıyabında, birbirinin arkasında, harbi değil, dedikoduyla.* Ma cara pêpey di çîyên nêvato. Ma çiçî ki vajê, ma pêrî di vanê. Çunkî ne ma pêdi xinis ê ne jî ki çîyêndê ma yo nimî esto.

pêpeyey *Nm.* Pêpeyo/a bîyayeni, pêdimîyoyey, pêdimîyo/a bîyayeni, pêjewbînî peyo bîyayeni. *Tr. Arka arkaya olmak, art arda olmak, ardı sıra olmak.* Pêpeyeyda înan di tebayêndo xirab çinêbî. Şima çirê winî kerd gire ki?

pêpeyo *Nn. Bw.* Pêpeya. Hemini jî pêpey o xwu eşt bî marda xwu ver, pîyê ci yê zalimî pêro jî nay bî qurşûnan ver û kiştîy bîy.

pêpeyo/a 1. *N.* Pêpeya, pêdima, peyanpey. *Tr. Art arda, peşi sıra, arka arkaya, birbirine yakın.* Ma pêra dûrî nêbîy, pêpeyo bîy. 2. *N.* Bol, vêşî, bi giraney a. *Tr. Yoğun, çok, kalabalık, kesif.* Hendo ki însan qerebalix bî, însan pêro pêpeyo bî.

pêpeyo bîyayeni *f. M.* Pêpeyobîyayîş. Pêdimîyo bîyayeni, pêjewbînî dima bîyayeni, pêjewbînî peynî di vîyayeni, badê pê bîyayeni, vernî û peynî di bîyayeni. *Tr. Art arda olmak, arka arkaya olmak, ardıl olmak.* Şima yê hend pêpeyo bîyayeni di kudênik ronanê, xeyr o? A do şima rê çiçî qezenc kero?

pêpeyobîyayey *Nb.* Pêdimîyobîyayey. Kes/çîyê ki; goreyê vinderdişî pêpeyo yê, pêdimîyo yê; jew vernî do, o bîn jî ci peynî do. *Tr. Art arda olanlar, ardıl olanlar, arka arkaya olanlar.* Mi rê ki ti nêşenê kesanê pêpeyobîyayan wina vindarnê. Çunkî wextê înan bol kemî yo.

pêpê hepê *Nn.* Qûtmamût. Pîzemirdey. Kenê nêkenê, ancax pîzeyê xwu şenê mird kerê. *Tr. Kıt kanaat. Karın tokluğu ile çalışmak.* Ma yê pêpêhepê kenê. Zewmbî jî peynî ra çîyên o nêmaneno.

pêpişteni *f. M.* Pêpiştiş. Wexto ki en kemî di kesîy pê bipêşê yan jî nînan ra jew ê bînî û fina o bîn jî ê siftekênî bipêşo, a nê karî rê vanê pêpişteni. *Tr. Birbirini sarmak, birbirini örtmek.* Înan pêpişt bî. Mi rê îhtîyac nêmend bî.

pêpîskerdeni *f. M.* Pêpîskerdiş. En kemî, di kesîy wexto ki pê pîs kerê, pê rezîldê alemî kerê, bi şeref û heysîyet û namûsdê pê ya kay kerê, wexta beno pê pîskerdeni. *Tr. Birbirinin namus, şeref, haysiyet, onuru ve gururuyla oynamak, birbirini rencide etmek.* Eger ez nêşîyayê, înan do pê pîskerdayê.

pêpîze di *Nn. Bw.* Pêmîyan di. Vêşî dimi mekewê, pêpîze di şeş bihesibni.

pêqelibîyayeni 1. *f. M.* Pêqelibîyayîş. Raştê pê amîyayeni, bêpîlan pê heti amîyayeni. *Tr. Karşılaşmak, tesadüf etmek, denk gelmek.* Ti raşt pers kenê, eger ma nêqelibîyayê pê, ma pê ya qisey nêkerdê. 2. *f. M.* Pêqelibîyayîş. Pê ro gunayeni, qezayê trafîqî kerdeni, qezayêndê trafîqî di pê ro gunayeni, teqiş kerdeni. *Tr. Çarpışmak, (trafik) kaza yapmak.* Pirdî ser o di kirêşay qelibîyay pê.

pêqelibîyayey 1. *Nb.* Kesê ki raştê pê ameyê, kesê bêhemd raştê pê ameyê. *Tr. Tesadüf edenler, karşılaşanlar, birbiriyle denk gelenler.* Ê merdimê pêqelibîyayey do senîn pê ya qisey nêkerê? 2. *Nb.* Kesê ki gunayê pê ro, kesê ki pê ya qeza kerdo, kesê ki pê ya teqiş kerdo. *Tr. Çarpışanlar, kaza yapanlar, birbirine süraten değenler.* Eger şima ê pêqelibîyayan vînenê, birişê mi heti.

pêqelibnayeni *f. M.* Pêqelibnayîş. Bi zerrî ya, bi qesd a, mexsûs, bi waşten a, bi zerrî ya teqiş kerdeni, qezayê trafîqî kerdeni, pêser qulojîyayeni, pê ro dayeni. *Tr. Çaptırmak. Bilerek/kaseden, mahsus birbirine çarpmak, trafik kazası yapmak.* Ma hurna jî asa mexsûs qelibna pê.

pêqelibnayey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; jewî mexsûs qelibnayê pê yo, pa qeza, teqiş dayo kerdeni. *Tr. Bilerek birisi tarafından çarpıştırılanlar, kaza yaptırılanlar.* Erebeyê pêqelibnayey, do şirê xurdexane. 2. *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî mexsûs raştê pê ardê, qelibnayê pêyo. Kes/çîyê ki; bi destdê kesnakî ya mexsûs vera pê ardê û qelibnayê pê yo. *Tr. Birisi tarafından bilerek tesadüf ettirilenler, karşılaştırılanlar, denkleştirilenler.* Şima şenê ê merdimanê pêqelibnayan bivînê û vera mi kerê.

pêqur/i *An. N.* Lingçewt/i, nigçewt/i. O/çîyo ki meş di lingê ci gunenê pê ro, ray şîyayeni di lingê ci tam raştîy nîyê. *Tr. Eğri bacak/ayaklı.* Merdimêndo pêqur o. Cara nêşeno şelweranê xwu pak tepêşo, tim jî panceyê ci lincîyîn ê.

pêqurey *An. Nm.* Pêkurey, pêqurîni, pêqurîney, pêqur/i bîyayeni, lingçewtey, lingçewt/i bîya-

yeni, wesfê pêkuran. Çî/pêkuro ki rayşîyayîş di lingê ci gunenê pê ro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğri bacaklılık.* Boka şima bi pêqureyda ci ya qerfiy nêkerdîy?

pêr 1. *Nn.* Pî. *Tr. Baba.* Pêrî, do ci rê şîretîy bidayê ki, na qisaya kemî nêkerdayê. 2. *Ç.* Heme. Kokê pêroy, kokê pêrini, kokê pêrkoy o. *Tr. Hepsi, tamamı, bütünü.* Pêrini bîyarê ki ma îmtîhan kerê. 3. *H.* Dimilî di nêvajêno, maneyê ci perey o. *Tr. İki gün önce. Kur.* "pêr" rê vajêna. *Ti yê îro ne, do ne, hîn pêr bihata.*

pêra bîyayeni *f. M.* Pêrabîyayîş. Cîya bîyayeni ci mîyan kewteni, pêra dûrî kewteni, cîya mendeni, têra bîyayeni, têra dûrî kewteni. *Tr. Aralarına ayrılık ve gayrılık girmek, birbirinden uzaklaşmak, birbirini terketmek.* Verî tim pêmîyan di bîyê; nika ma pêra bîyê.

pêrabîyayey *Nb.* Merdimê ki pêra kewtê dûrî, merdimê ki pêverdayo, merdimê ki cîyayîk dekewto mîyan. *Tr. Ayrılık ve gayrılık araya girenler, birbirini bırakanlar, birbirinden uzaklaşanlar.* Kê zanayê ê merdimîy do pêra bibê? Pêra bîyayeni gereg ki hemini mîyan kewtê jî înan mîyan nêkewtê.

pêra cibîyayeni *f. M.* Pêracibîyayîş. Pêra abirîyayeni, cîya kewteni, pê ya diskîyayen di, pê ya zeliqîyayeni di pêra abirîyayeni. *Tr. Ayrılık, ayrılmak, birbirinden ayrılmak, kopmak, ayrı düşmek, gayrılık.* Gereg ki ma pêra nêcibîyayê û qe nêzana ma senîn pêra cibîyay ki?

pêracibîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêra cibîyayê, pêra abirîyayê, pêra bîyê, cîya kewtê. *Tr. Ayrı düşenler, ayrılanlar, birbirinden kopanlar.* Ê letanê pêra cibîyayan, eger şima şenê, derê ki ma fina pê ya kerê.

pêra cikerdeni *f. M.* Pêracikerdiş. En kemî, di kes yan jî çîyandê pê ya bîyayan, pêmîyan di bîyayan, pêtewr bîyayan, pê ya zeliqîyayan, şirîg bîyayan, hembaz bîyayan pêra ci kerdeni, pêra abirnayeni, pêmîyan ra veteni, cîya cîya kerdeni. *Tr. Özelliği yapışık, bitişik, eş, arkadaş, ortak, iç içe olan en ez iki şey veya kimseyi birbirinden koparmak, ayırmak.* Vanê: Doktoran, ê di cêwikê pêyabestey pêra cikerdê, hurdina jî merdê.

pêracikerdey *Nb.* En kemî di çî yan jî kesê ki pêmîyan di bîyê, pê ya diskîyayey bîyê yan jî pê ya bîyê û kesên yan jî çîyên nê di kesîy yan jî çîy pêra yan abirnayê yan jî vetê, kerdê ci ya. *Tr. Birbirinden koparılanlar, birbirinden ayrılanlar.* Ez a kena ê çî û kesanê pêra cikerdan fina pê ya kera.

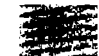
pêra cîya *H.* Pêra zewmbî, pêmîyan di nê, pêra abirîyayey, zewmbî zewmbî, cîya cîya, têtewr nê. *Tr. Ayrık, birbirinden ayrı, biribiri içinde değil, mütedahil değil, farklı, birbirinden farklı.* Şima yê çirê înan kenê pêmîyan ki? Ê pêra cîya yê, pêtewr nîyê.

pêracîyayey *Nb.* Pêra cîya bîyayeni, pêtewr di nêbîyayeni, zewmbî zewmbî bîyayeni, têtewr nêbîyayeni, babetna bîyayeni, babetê ci zewmbî bîyayeni. *Tr. Ayrı olma, farklı olma, iç içe olmama.* Mi rê ki kiramati pêra cîyayey û pêtewr bîyayeni di nîya, pê şînasnayeni da.

pêra çimnêkuwayeni *Zv. f. M.* Pêra çimnêkuwayîş. Pêra nêtersayeni, pêra nêancîyayeni, pêra pey di lingi nêeşteni. *Tr. Birbirinden çekinmemek, birbirinden korkmamak, birbiriyle ilişkilerinde daldan budaktan sakınmamak.* Hurna jî estûrîy bî, pêra çim nêkuwayê.

pêra geyrîbîyayeni *f. M.* Pêrageyrîbîyayîş. Qarişê pê nêbîyayeni, pê nêveyayeni, pê ya minasebetêndê ci yo xirab nêbîyayeni, zirar pê nêdayeni, pê serbest verdayeni. *Tr. Ateşkes ilan etmiş olmak, birbirine dokunmamak.* Ma çend serrîy pêdi lej kerd. Ma dî ki wina o yo nêbeno, şar kewt ma mabeyn. Ma pêra bîy geyrîy. Nika ma hurdina kiştîyê jî xwu rê kê xwu di.

pêrageyrîbîyayey *Nb.* Ê ki pêra bîyê geyrî, deha qarişê pê nêbenê, do deha pê nêveyê, do deha pêro nêdê, do neya tepîya pê ya şîyayîş amîyayîşo xirab nêkerê, pêra geyrî bîyê, do deha neya dima pêdi minasebetêndo xirab, dişmeney nêkerê. *Tr. Ateşkes ilan edenler, dokunulmazlık veya saldırmazlık ilan edenler.* Ma pêrê va: Ma do nê tarîxî ya tepîya pêra geyrî bê, înan qebûl nêkerd, lej kudêna.

pêra kerdeni 1. *f. M.* Pêrakerdiş. *Bw.* Têra kerdeni. To çirê ê qeçîy nêkerdîy pêra ki? 2. *f. M.* Pêrakerdiş. Pêmîyan kerdeni. *Tr. Aletleri birbirine sokmak.* Ey va: "Ez do nêzana çiçîyê xwu to ra kera." Cora înan pê ya lej kerd.

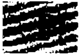
pêrakerdey 1. *Nb.* Têrakerdey. Ê ki pêra bîyê, ê ki pêra abirneyayê, ê ki lejê ci tayêni qedînayo. *Tr. Birbirinden ayrılanlar, kavgası bitirilenler.* Ê qeçê pêrakerdey eger fina pêya lej bikerê, heqê înan deha kotek ê! 2. *Nb.* Têrakerdey, cîyakerdey, cîyabîyayey. Kesê ki pêra abirneyayê, pêra tayêni kerdê cîya. *Tr. Ayrılanlar, aralarına arabulucu girenler.* Hembazê pêrakerdey, do deha rew rewî nêşê bêrê pêser.

pêra mendeni 1. *Zv. f. M.* Pêramendiş. Zerrîya ci pêra mendeni, pêra qehrîyayeni, hez kerdena ci pêra kemîyayeni. *Tr. Birbirine karşı*

sevgilerinin azalması. Ma sifte zêdê goşt û nengûyên a bîy; dima ma pêra mendîy. 2. *f. M.* Pêramendiş. Pêra bîyayeni, têra bîyayeni, cêra bîyayeni, cêra mendeni, pêra cîya cîya mendeni, pêra abirîyayeni, bi jewî ya pêra ci ya bîyayeni. *Tr. Ayrılmak, bir anlaşmazlık veya başka bir nedenden dolayı ayrı yerlere düşmek*. Zêdê verî nîyo, ma pêra mendê.

pêramendey 1. *Nb.* Kesê ki zerrîya ci pêra menda, verî pêra bol hez kerdo. Labelê nika pêra bîyê, pêra kewtê dûrîy, deha zêdê verî, ê yê pêra hez nêkenê, beno ki ê yê pêra nefret kenê. *Tr. Gönülleri birbirinden kalmış olanlar, birbirine kırgın olanlar, birbirinden uzaklaşanlar, sevgileri azalanlar*. Eger şima şenê, derê ma ê pêramendan bîyarê pê heti ki, ma înan pê ya bîyarê werey. 2. *Zv. Nb.* Pêrabîyayey, têrabîyayey, cêrabîyayey. Çîy/kesê ki; pêra bîyê ci ya, pêra abirîyayê, sebebên ra çîyên kewto mabeyndê nînan û pêra kewtê dûrî. *Tr. Bir iken, birlikken, iç içeyken herhangi bir nedenle birbirinden ayrılmış olanlar, ayrık düşenler, kopanlar*. Verî awê ma erqên ra şîyê. Labelê ê gîgirîya tepîya, ma jî pêra mendîy.

pêran *Sos. Nn.* Kişta pêrî, kişta pî, kişta apan. Nê merdimîy bol dûrî bê jî, fina pêran hesibênê, hema beso ki neslê ci bizaneyo. Goreyê cinîyeri, kê pêrdê ci, kê birarandê ci, kê apandê ci. *Tr. Baba tarafı, baba kısmı*. Maya ci, şî bî kê pêran, pî şî bî şarîstan. Qeçîy hinî orte di mendîy bîy.

pêra nêbîyayeni *f. M.* Pêranêbîyayîş. Pêra cîya nêbîyayeni, pê nêverdayeni, pêra dûrî nêkewteni, tim pê ya bîyayeni, zerrîya ci pêra serd nêbîyayeni, hez kerdena ci pêdi nêkemîyayeni. *Tr. Birbirinden olamamak, birbirini terkedememek, sevgi ve saygıları bir türlü azalmamak, birliktelikten ödün vermemek*. Ma qethan pêra nêbenê. Qewetê kesî nêşeno ma pêra bikero.

pêranêbîyayey *Nb.* Kesê ki pêra dûrî nêkewnê, kesê ki pêra bol hez kenê û zerrîya ci pêra serd nêbena, pêra ci ya nêkewnê. *Tr. Birbirinden olamayanlar, birbirilerinden uzaklaşamayanlar, sevgi ve saygıları azalmayanlar, ayrılık gayrılık arasına girmeyeneler*. Werrekê mi bi ê pêra nêbîyayan ki, ma di serrîy tenya pê ya mendîy!

pêranê veyvi *Nb.* Pî û kişta pêrdê veyverda kesî, goreyê pêrandê veyverda kesî malbata zamay. *Tr. Gelinin baba tarafı/ailesi*. Pêranê veyverda hembazdê mi, do dîna rojîy bêrê kê ci.

pêranê zamay *Nb.* Pî û kişta pêrandê zamadê kesî, goreyê veyverda kesî, malbata zamadê kesî. *Tr. Damadın babası tarafı/ailesi*. Pêranê zamadê ma, do meşti bêrê ma rê meymanîy bê.

pêranşîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi pêran şîyo, bi pêran maneno, wesfê pêranê tey der, dirof û xulqê pêrano tey di. *Tr. Sima veya huy olarak baba tarafına çeken*. May qehrîyê û va qeço pêranşîyaye do xwura xalan ra hez nêkero! Kaşka xalan bişîyayê!

pêran şîyayeni *f. M.* Pêranşîyayîş. Bi pêran mendeni, zêdê pêran bîyayeni, exlaq û dirof û wesfê pêran tey bîyayeni. *Tr. Baba tarafına çekmek/ benzemek*. Eger pêran bişîyayê, do weşdê ci bişîyayê, la ki xalan şîyo.

pêrar *H.* Emserr nê, par nê, sera bîni, yanê hewna pêrar. Yanê di serrîy verê coy. (Labelê eger emserr nêhesibîyo.) *Tr. Bu yıl değil, geçen sene değil, önceki yıl. Yani bu yıl sayılmazsa iki sene önce, eğer bu yıl sayılırsa üç yıl önce (bu yıl henüz geçmediği düşünülürse iki sene önce olur.)* Par û pêrar ma xwu rê penîr kerd. Labelê emserr hewna ma xwu rê penîr nêkerdo, wextê ci yo jî vêreno.

pêrarey *Nm.* Pêrar/i bîyayeni, wesfê pêrarî tey bîyayeni, emserr nê, par nê, hewna sernakî jî verê coy bîyayeni. *Tr. Bu yıl değil, önceki (geçen yıl) değil, henüz ondan önceki yıl olma*. Çirê ti ya pêrareyda ci ra îtiraz kena ki? Pêrarên bo, do se bo?

pêrarên/i *N.* Çî/keso ki; vera zemandê ravêrdî ê emserrî nîyo, ê parî jî nîyo, hewna ê serrida verên o. *Tr. Bu yıla ait değil, geçen seneye ait değil, henüz ondan önceki yıla ait olan*. Vanê şima hewna karo pêrarên nêkerdo?

pêrarêney *Nm.* Pêrarên/i bîyayeni, emserrên nê, parên nê, hewna ê serrida verdê ay bîyayeni. *Tr. Bu yılınki değil, geçen seneninki değil, henüz ondan önceki yılınki olma*. Va mi rê pêrarêneya ci jî mihîmi nîya. Labelê wa pitir pêrarên nêbo.

pêraşîyaye/ê *N. Bw.* Têraşîyaye/ê. Şima nêşa mi rê ê pêlawanê pêra şîyayî ca kerê?

pêraşîyayey *Nb. Bw.* Têraşîyayey. Ez a kena şira bi ê kesan û pêlewanandê pêraşîyayan a qisey bikera, ez qayîla ma çiman vero jî şirê pêra.

pêra tewayeni *f. M.* Pêratawayîş. Pêtewnayeni, zirar pêdayeni, qelbê pê şiknayeni, zirarê ci pêresayeni. *Tr. Birbirinden zarar görmek, birbirini incitmek, birbirini kırmak*. Ma kerd ki şima pêra nêtewê, şima zêdê ma nêkerd, şima pê tewna.

pêratewayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêra zirar dîyo, zirarê ci resayo pê, qelbê pê şiknayo, qelbê pêverdayo, pêtewnayo. *Tr. Birbirini inciten,*

birbirinin kalbini kırmış olanlar, birbirine zarar dokundurmuş olanlar. Boka axba înan, bi ê kesandê pêratewayan nêbo.

pêravengarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi lejên a, bi qiri qirên a, bi teşxeleyên a, bi qisan a, bi çîyêndo zêdê nînan a pêra yan jî kesnakî ra veng ardo, bîyo sebebê tewnayena kesên. *Tr. Münakaşa/ tartışmakla, niza ile birbirinden ses çıkaran, incitici olan, nahoş duruma neden olan*. Şima do, o merdimo pêra veng arde, xwu het di nênimitayê.

pêra vengardeni *f. M.* Pêravengardiş. Şemate kerdeni, qiri qiri kerdeni, teşxele kerdeni, karûgurwedê ci ra veng amîyayeni, lej bîyayeni, lej kerdeni, pê bi qisan a yan jî bi babetna ya tewnayeni. *Tr. Tartışmak, kavga etmek, ağız dalaşı yapmak, kavgası duyulmak*. Eger şima rew pêra abirîyayê, şima do pêra veng nêardayê.

pêravengardey *Nb.* Kes/çîyê ki; bi lejên a, bi teşxeleyên a, bi minaqaşayên a, bi qisayênda nehs a pê tewnayo, pêra veng veto, şar ardo temaşedê xwu. *Tr. Bir kavgayla, bir tartışmayla, bir konuşmayla veya benzeri nahoş bir durumla birbirini incitenler, birbirine zarar verenler*. Eger ê pêra vengardena arey nêardayê xwu sere di, ê bînîy wina gunakar nêbîyê.

pêravete/ê 1. *Mat. N.* Têravete/ê. Çî/keso ki; pêra vijîyayo, pêmîyan di bîyo û pêmîyan ra jewî veto. *Tr. Birbirinden çıkarılan*. Muameleyo pêravete û pêra nêvete jew nêbeno. 2. *N.* Têravete/ê. Çî/keso ki; şînasîyayo, silasneyayo, zaneyayo, nas bîyo. Çî/keso ki; bi wesfandê ci ya silasneyayo, pêra vijîyayo. *Tr. Özelliklerinden hareketle tanınmış olan, farkedilmiş olan, bilinen*. Keso pêravete, senîn dima nêşînasnaye beno?

pêra veteni 1. *Mat. f. M.* Pêravetiş. Têra veteni, pêmîyan ra veteni, ci ya kerdeni, pêra abirnayeni. *Tr. Çıkarmak, çıkarma yapmak, iç içe olan bir şey veya kimseleri birbirinin içinden çıkarmak, ayırmak*. Ay panc û didi nêşa pêra vejo, a do kotî se ra şeyştî û jûy vejo? 2. *f. M.* Pêravetiş. Silasnayeni, têra veteni, ferq kerdeni, şînasnayeni, nas kerdeni, wesfandê ci ra şîyayena en kemî, di çîyan yan jî, di kesan pêra veteni, şînasnayeni. *Tr. Özelliklerinden hareketle tanımak, ayırt etmek, farketmek, bilmek*. Mi nêşa pêra vejo. Çunkî mi vero wesfê ci vêşî çinêbîy.

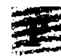
pêra vijîyayeni 1. Pêravijîyayîş. Çîyên yan jî kesên pêra vijîyayeni, Mesela şeş diwêsî ra vijêno. *Tr. Birbirinden çıkmak, biri şey veya kimseyi öteki bir şey veya kimseden eksilmek*. Nê amorîy pêra vijîyayê. 2. *f. M.* Pêravijîyayîş. Pêra meydan amîyayeni, pêra tehsîl bîyayeni, pêra bîyayeni. *Tr. Birbirinden çıkmak, birbirinden oluşmak, birbirinden meydana gelmek, kaynağı kendi cinsinden olmak*. Cinî û camêrd pêra vijîyayo.

pêravijîyayey *Nb.* Çîy/kesê ki; pêra vijîyayê, pêra bîyê, pêra tehsîl bîyê, pêra ameyê meydan, çimeyê ci, ci ra yo, pêra ameyê dinya, pêra bîyê kemîy. *Tr. Birbirinden çıkan, biri ötekinden çıkan veya eksilen, biri ötekinden oluşan, meydana gelen, doğan, türeyen*. Kaşka şima jî bişayê qedrûqîmetê ê çîyanê pêra vijîyayayan bizanayê.

pêres *Nn.* Pêresik, pê resayeni, pê heti amîyayeni, pêver amîyayeni. En kemî resayena di merdiman yan jî di çîyan. *Tr. Buluşma, kavuşma*. Şima cara zêdê pêresdê înan pêresêndo romantîk nêdîyo.

pêresayeni 1. *f. M.* Pêresayîş. Şîyayeni di, ê ki pêra dûrî yê, pê heti amîyayena înan. *Tr. Birbirine yetişmek/kavuşmak*. Finên ma resay pê jî, fina ez ci dima menda. 2. *f. M.* Pê resayîş. Nezdîyey. Merdimey di nezdîyê pê bîyayeni, pêra nezdî bîyayeni. *Tr. Hısımlık, akrabalık, yakınlık*. Ma, xalan ra resenê pê.

pêresayey *Nb.* Kes/çîyê ki; eger ki heta ray a, eger ki heta merdimey a resenê pê, pêra nezdî yê, merdimê pê yê, kişta ray û merdimeya pêra dûrîy nîyê. *Tr. Yakın/akraba olanlar, kavuşanlar, aralarında fazla mesafe olmayanlar*. Kesê pêresayey eger dest bierzê pê, do serkewte bê.

pêresik 1. *Nn.* Pêresayeni, pêresayîş, pêheti amîyayîş. Wextê pêresayîşî. *Tr. Kavuşma, kavuşma anı/eylemi, ulaşma, ulaşı, ulaşım, ulaşma vakti*. Kaşka zêdê rojandê bînan a roji jî o pêresik çinêbîyayê. 2. *Nn.* Cayo ki kes reseno pê. *Tr. Kavşak, kavuşma yeri, kavuşma mahalli/mekanı, kavuşulan yer*. Şima do pêresik di, barê ci teslîmê ci kerdayê. Kaşka ez jî ê pêresikî di ûja di bîyayê.

pêresnayeni *f. M.* Pêresnayîş. En kemî, di kesan yan jî di çîyanê dûrî kewtan yan jî cîya bîyayan pê heti ardeni, pê resnayeni, pêver ardeni, mesafeyê ci qedînayeni. *Tr. Kavuşturmak, buluşturmak, biraraya getirmek*. Eger şima bişê ê biraranê pêra qehrîyayan pê resnê û mabeyndê ci ra qehrî wedarnê, şima do xeyrêndo gird qezenç kerê.

pêresnayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêra kewtê dûrîy, pêra bîyê cîya, mesafe kerdo mabeyndê xwu, a kesên yan jî çîyên ê kesîy resnayê pê, ardê pêser,

ardê pêver, ardê pê rî, mesafeyê înan qedînayo. *Tr. Kavuşturulanlar, buluşturulanlar, biraraya getirilenler*. Ez a kena ê kesanê pê resnayan bîyara dawet kera.

pêresnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni resneno pê, ano pê heti, mesafeyê ci qedîneno, ano pê rî, ano pêver. *Tr. Kavuşturan, buluşturan*. Cayên di pê resnayîş bibo, pêresayey bibê, ê tabî ki pêresnok yan jî pêresnoki do jî bibo.

pêresnokey *Nm.* Pêresnok/i bîyayeni, wesfê pêresnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni resneno pê, ano pêheti, ano pêrî, ano pêver; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kavuşturmak, buluşturmak*. Wesfêndê ci yê peresnokey çinî yo. Çunkî pêresnok nîyo, têrakerdok o.

pêrini ser *H.* Pêroy ser, pêrkoy ser, hemî ser, hemini ser, seranser, seranserî ser. *Tr. Genel olarak, geneli ile ilgili, tamamı üstüne*. Ma tîya di nêşenê pêrini ser vajê. Ez bixwu, qandê nefsdê xwu şena vaja.

pêrî 1. *N. V.* R'yê qalin, giran waneyêno. Rîyanrî, pê rî yo, pê rî ya, rî bi rî, rîyê pê. Rîdê pêdi bîyayeni. *Tr. Yüz yüze, karşı karşıya, karşılıklı, yüzleşme, yüz yüze olarak vs*. Ma amey pê rî ki, hewna ki ma pê fehm kerd. 2. *Nm.* R'yê ci barî, şenik waneyêno. Cinê mayanîy, cinê makîy, cinê muslumanîyê mayanîy, cinê mayanê, muslumanê rind û xasekîy, cinê mayanê rehmanî, noqra qarşûyê nînan, tersê nînan, ziddê nînan jî dêwê ki, nê dêwîy nerîyê, xirabê, nerindîyê, muslumanîy nîyê. *Tr. Dişi Müslüman cinler, peri*. Boka pêrîy şima rê yardim kerê.[1]

pêrîamîyayeni *f. M.* Pêrîamîyayîş. Pê rî şîyayeni, pê heti amîyayeni, pêver amîyayeni, pê qarşî amîyayeni, rî bi rî amîyayeni. *Tr. Yüzleşmek, yüz yüze gelmek, karşı karşıya gelmek, yan yana gelmek*. Mi peynî di vat bî. Labelê ma amey pê rî, nêşa mi rî di vajo.

pêrîamîyayey *Nb.* Pê rî şîyayey. Kesê ki ameyê pê rî, ameyê pê qarşî, qandê merseleyên, qandê gireyên, qandê mewzûyên ameyê pê rî, ameyê pêver, ameyê pê heti. *Tr. Yüzleşenler, yüz yüze gelenler, yan yana gelmiş olanlar*. Mi ê merdimê pê rî amîyay ûja di dî. Labelê mi ci ya qisey nêkerdîy.

pêrîardeni *f. M.* Pêrîardiş. Pê heti ardeni, pê qarşî ardeni, pêver ardeni, rî bi rî ardeni. Qandê merseleyen, qandê gireyên, qandê mewzûyên en kemî di kesan pêheti ardeni. *Tr. Yüzleştirmek, karşılaştırmak, yan yana getirmek*. Şima nêwaşt jî, mi ê merdimê zûrkerîy ardîy pê rî. Eya tepîya qe jewî jî cayên di nêşa zûrên bikero.

pêrîardey *Nb.* Kes/merdimê ki qandê mewzûyên, qandê gireyên, qandê meseleyên jewî yan jî tayêni ardê pê rî, ardê pêver, ardê pê heti, nayê pêvera. *Tr. Yüzleştirilenler, karşı karşıya getirilmiş olanlar*. Şima neşenê merdimanê pêrîardan sûjdar kerê. Çunkî merselaya înan hal bî.

pêrîberdeni *f. M.* Pêrîberdiş. Kes/çîyê ki; qando pêdi hesabê pê bivînê, qando ki pêdi raşt û zûrê ci bivijîyo, qando ki vêşîyey û kemaneya ci bivijîyo teber, qando ki pêdi raştîy bê jewî yan jî tayêni ardê pê rî, berdê pê rî, berdê pêver, berdê pê heti, berdê nayê pêvera, kerdê rî bi rî. *Tr. Yüzleştirmeye götürmek, hesaplaşması için karşı karşıya götürmek*. Ma berdîy pê rî jî nêşa pê safî kero.

pêrîberdey *Nb.* Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni qando ki hesabê pê bivînê, qando pêdi safî bê, qando ki pêdi raştîy bê, qando ki raşt û zûrê ci bivijîyê teber, qando ki mabeyndê ci di vêşî û kemîyey nêmano berdê pêver, berdê pê qarşî, berdê pê heti, berdê kerdê rî bi rî, kerdê rîyanrî. *Tr. Yüzleştirilmeye götürülenler, karşı karşıya götürülenlerden her biri*. Şima netîceyê ê pê rî berdişdê ê pêrîberdan girot yan nêgirot?

pêrî di *H.* Pêrî di bîyayeni, pê heti amîyayeni, rî bi rî, eşkera. *Tr. Yüz yüze, karşı karşıya, aleni açıkça, harbi*. Ma pê rî di bî, wexta ay çîyên nêva, dima mi pey di çîyo ki nêverdayo, nêmendo, heme çî vato.

pêrî kerdeni *Zv. f. M.* Pêrîkerdiş. Gireyên, meseleyên, îşkeleyên pêrî kerdeni, pêser eşteni, kesên rê gireyên peyda kerdeni, kesên rê lej û gireyên veteni, kesên rê kîberên, neqebên peyda kerdeni. *Tr. Sorunları, problemleri, müşkül iş ve eylemleri birbirine yüklemek, birbirini sorunlu hale getirmek, birinin diğeri bir kişiye sorunlar oluşturması durumu*. To filan kes, kerd ma rî. Eger to ra nêbîyayê, ma rî nêkewtê ûzn.

pêrîkewteni *Zv. f. M.* Pêrîkewtiş. Pêya giredar bîyayeni, pêya lejkar bîyayeni, pêya lej kerdeni, pêya wezîyetdê lejî kewteni, pêya gireyîn bîyayeni, karûgurwedê kesî di dûşnedê pêra veng vijîyayeni. *Tr. Sorun yaşamak, birbiriyle sorun/problem yaşamak, kavga etmek, kavgalı hale gelmek, birbiriyle cedelleşmek*. Rîdê nê tîntoredê ma ra, ma kewtîy pê rî.

---

1 Tersê nînan jî dêw ê, dêw o.

pêrîkewtey *Nb.* Kesê pêdi bîyê lejdarîy, pêdi bîyê gireyînîy, pêya gireyê ci vijîyayê, qarşûyê pê karûgurwedê ci ra veng vijîyayo, pêya qiri qira ci vijîyaya. *Tr. Birbirine düşenler, kavgalı duruma düşenler, sorunlu duruma düşenler.* Soyînê merdimandê pêrîkewtan nîno.

pêrîşan/i *N.* R'yê barî waneyêno. Kes/çîyo ki; vila bîyo, bîyo mizmûhal, bîyo rezîldê alemî, tede mendo, bêçare mendo. Kes/çîyo ki; kewto wezîyetdê xirabî. *Tr. Perişan, darmadağın olan.* Ti bîbîyê pêrîşan, mi dest eşt bi to.

pêrîşaney *Nm.* R'yê barî waneyêno. Pêrîşan/i bîyayeni, bêçare/ê mendeni, vila bîyayeni, tedemendeni, rezîldê alemî bîyayeni, wezîyetdê xirabî di bîyayeni, haldê xirabî di bîyayeni. halê ci, wezîyetê ci xirab bîyayeni. *Tr. Perişanlık, darmadağın olmak, normal işleyişten çıkmak.* Mi cara wina pêrîşaneya ci nêdî bî.

pêrîşani *Nm.* Pêrîxani. Nameyêndê keynekan o ki, maneyê xwu pêrîşaney ra gîno. *Tr. Bir kız ismi.* Dewda ma di Xal Pêrîşani esti bî.[1]

pêrîşîyayeni *f. M.* Pêrîşîyayîş. *Bw.* Pêrî amîyayeni. Eger şima pêrî bişîyayê, wina giregî nêbîyê.

pêrîşîyayey *Nb. Bw.* Pêrîamîyayey. Şima gereg ki ê cerîmeyê ê merdimandê pêrîşîyayan bikemênê.

pêrîxani 1. *Nm.* Pêrîşani. Kesa xasek û delali, kesa fodili, kesa rindek û delaleki. *Tr. Peri kadar olan güzel olan kadın.* Zena ze pêrîxani. 2. *Nm.* Nameyêndê keynekan o ki, maneyê xwu pêrîyan ra, pêrîşanan ra, xasekey û delaley ra gîno. *Tr. Kız ismi.* Pêrîxana ci do meşti veyvi bo.

pêrîyey *Nm.* Pêrî bîyayeni, pêrîyan ra bîyayeni, xasek/i bîyayeni, cinan mîyan di, mayanê ci bîyayeni, cinê mayanîy bîyayeni, cinê xasekê mayanîy bîyayeni. *Tr. Peri olma, perilik.* To rê pêrîyey weş a, însaney?

pêrîyo *Nm. Bw.* Pêrî di û pêrî 2. Sifte sifte ma pê rî yo qerar da, dima heme çîyê xwu pêpey o kerd. Cora, ma jû jî beşe nêbîy.

pêrîza 1. *Nn.* Keso/a ki; pêrîyanra bîyo/a, ameyo/êya dinya. Qeçê/a pêrîyan. *Tr. Perilerden doğan.* Xortî va: Ez hewndê xwu di bi pêrîzayên a zewijîyê bîya. 2. *N.* Keso/a ki bol xasek o/a, keso/a ki kes kes xasekeyda ci ra qîmiş nêbeno ki biwinîyo ci ra. *Tr. Çok güzel, çok yakışıklı.* Keynekeri xasekî va: Mi xwu rê pêrîzayên dîyo, ez bi ê merdimdê arî ya nêzewijêna.

pêrîzayey 1. *Nm.* Pêrîza bîyayeni, qeçê pêrîyan bîyayeni, qeçê cinandê muslumanandê xasekan bîyayeni. *Tr. Peri çocuğu olmak, cinlerin müslüman ve güzel taifesinden olmak.* Xasekey û pîzeveşeya ci pêrîzayeyda ci ra ya. 2. *Nm.* Pêrîza bîyayeni, bol xasek bîyayeni, zêdê aşmîyerda pancêsî bîyayeni. *Tr. Çok güzel olmak, ayın ondördü gibi güzel olmak.* Bi mi ki pêrîzayey do exlaqî di bo. Pêrîzayeya bedenî kesî nêreynena.

pêrko *Nn. Bw.* Pêro. Labelê no pêro, pêroy jî pêroyêrî yo. *Tr. Hepsi, tamamı.* Ma pêrko do jî, noqra qezenc kerê. Çunkî hem merdimîy do bol bigêrîyê, hem jî persîy bol gengazîy bî.

pêrkoyane *Nn.* Temamê ci, seranser. Bi şikildê pêrin a, peynî ra qethan kesikên nêmenden a. *Tr. Geride asla biri, bir şey kalmamak üzere hepsi, küllen.* Ma do pêrkoyane bişîyayê ki, înan bin ra nêşayê bivijîyayê.

pêro 1. *Çn.* Heme, pêrko, safî, seranser, kok ra, temamê ci, têtewr, cêrancor, cêrancorê ci. Pey ra çîyên nêmendeni, temamê ci. *Tr. Hepsi, tamamı, kökten.* Ma pêro jî amey, kes peynî ra nêmend. 2. *Ç.* Pêjewbînî, ro pê, pê. *Tr. İşteş. Aynı işi yapmak üzere bir işlevi ifade etmek için kullanılır.* Înan da pê ro, înan awi kerdi pê ro ûzn.

pêrodayeni 1. *f. M.* Pêrodayîş. Pêvisteni, pêkuwayeni, lejî di bi kotekan a, bi sîlleyan a zirar pê ro dayeni. Lejî di bi destan a, bi lingan a, bi çîyan a zirar pê ro dayeni. *Tr. Kavga etmek, dövüşmek.* Înan dayê pê ro, ez kewta mabeyn, tew mabeyn di mi kotekîy werdîy. 2. *f. M.* Pêrodayîş. Pêya kuwayeni, pê visteni. Didi yan jî bol çîyan pêya kuwayeni, pê ro dayeni. *Tr. İki veya daha çok şeyi birbirine çarptırmak, çarpıştırmak.* Ey ê sehanîy dayê pê ro, tîya di goşê mi şî!

pêrodayey *Nb.* Pêyovistey, pêrovistey, pêyofineyayey, pêrofinayey, ropê vistey, pêyokuwayey. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni dayê pê ro, kuwayê pê ro, vistê pê. *Tr. Birbirine vurdurulanlar, vuruşturulanlar, dövüştürülenler, çakılan, çaktırılmış olanlar.* O veng, ê sîyandê pê ro dayan ra vijîya?

pêrogunaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi jewî yan jî bi çîyên a gunayo pê ro, qeza kerdo. *Tr. Çarpışan, değen, kaza yapan.* Şima do o çîyo pêrogunaye,

---

1 Beno ki jî maneyê ci zêdê pêrîyan xaseki ra bigîro. Wina: Emerî rê Emoş, Elî rê Eloş, Pêrî rê jî bi manedê "delalîn a, xasekîn a, weşîn a" pêrîş vajêno. Noqra peyomekê –an'î jî bêro pey û ci ra bolek virazo, wexta beno pêrîşan, ney ra jî marî virazîyo, beno pêrîşani. Wexta maneyê ci beno zêdê pêrîyana xaseki, delali, weşi, dilovani, fodili.

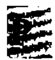
kinarî ser o ronayê ki, fina çîyên piro nêgunayê.

pêrogunayeni *f. M.* Pêrogunayîş. Bêhemd, bêqesd, bi şikildê nêdîyayen a yan jî bi şikildê qezayên a, bi hukimdê çîyên a pêro deyayeni. *Tr. Çarpışmak, birbirine değmek, birbirine yapışmak, birbirine dayanmak, birbiriyle bitişmek.* Hurdina tekerîy gunay pê ro tepîya, vengêndê teqîni kewt mi goşî, ez şîya teber ki zewmbî çîyê.

pêrogunayey *Nb.* Çîy/kesê ki; gunayê pê ro, neyayê pê ya, pê ya qeza kerdo. *Tr. Bitişenler, birbiriyle kaza yapanlar, birbirine değenler, birbirine yapışanlar.* Kiroseyê pêro gunayey, do wedarîyê û biberîyê tamîrxanedê serwîsdê ci.

pêropêşîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; pêşîyayo pêra. Çîyo ki jew bîyo sebebê pêropêşîyayenda ci. *Tr. Dolanan, sarmalanan.* Mi o reseno pêropêşîyaye ancax şa saetên di akero.

pêropêşîyayeni 1. *f. M.* Piropêşîyayîş. Pêmîyan kewteni, têmîyan kewteni, cêmîyan kewteni, tevlivev bîyayeni, merdimê pê bîyayeni, pêya diskîyayeni, pêya zeliqîyayeni. *Tr. Birbirine dolanmak, sarmaş dolaş olmak, birbirine sarılmak, birbirine bağlanmak.* Ma keyna daya înan, înan keyna daya ma, welhasil ma pêro pêşîyayê pê ro. 2. *f. M.* Pêropêşîyayîş. Pêra qewet giroteni, bi pê ya luwayeni, zêdê pê vateni, pêdi jewe bîyayeni, îttîfaq kerdeni, pêjewbînî viraşteni, paştî pê dayeni, pêra paştî giroteni. *Tr. Birlik olmak, birbirine kenetlenmek, birbirinden kuvvet almak, birbirine sarılmak.* Ma pêşîyay pê ro, înan ma ra fek verda, nêşa ma di lej bikero.

pêropêşîyayey 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; pêşîyayê pê ro, pêro kewtê pêmîyan. *Tr. Birbirine dolaşan, sarmaş dolaş olan, akraba haline gelen, karışmış olan şeyler.* Ez bixwu nêşena çîyanê piropêşîyayan pêmîyan ra veja. 2. *Nb.* Kesê ki pêşîyayê pê ro û bi no babet a pêra qewet giroto, qewetê xwu pêdi kerdo jew, paştî daya pê. *Tr. Birbirinden kuvvet alanlar, kenetlenmiş olanlar, birleşmiş olanlar, birlik kurmuş olanlar.* Ez texmîn nêkena ki, ma bişê ê pêro pêşîyayan tîya ra bierzê.

pêropişteni *f. M.* Pêropiştiş. Pêya girêdayeni, pêya besteni, pêmîyan kerdeni, têmîyan kerdeni, cêmîyan kerdeni, didi yan jî deha bol çîyan pêya girêdayeni. *Tr. Birbirne dolamak, sarmalanmak, bağlanmak.* Mêrdekî ma pêro piştîy pê ro û verday.

pêropiştey *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî piştê pê ro, bi pê ya girêdeyayê, bi pê ya bestîyayê. *Tr. Bağlaşık olanlar, yapışık olanlar, bağlananlar, birleştirilenler, biraraya getirilenler, birbirine dolananlar.* Layê pêropiştey do rew rewî nêabîyê.

pêroteni 1. *f. M.* Pêrotiş. pê xapênayeni, pêrê bêbextey kerdeni, pêser o dibare kerdeni, pêdi xayîney kerdeni. *Tr. Birbirini satmak, ihanet etmek, kandırmak, oyun oynamak.* Înan pê rot, hurna jî pêrê bêbextey kerdi. 2. *f. M.* Pêrotiş. Pê bi malên a, kişta namûsî ra roteni, pê gadayeni, bi peran a namûsê pê roteni, fehşey kerdiş dayeni. *Tr. Birbirini satmak, para karşılığı fuhşa itmek, satmak.* Di cinîyê ray ra vijîyayey bîy; heme zanê înan pê rotê.

pêrovirnayeni *f. M.* Pêrovirnayîş. Pêyovirnayeni, huloyê pê kerdeni, bi qam cidayena en kemî di çîyan yan jî di kesan pê eşteni, pê çekerdeni. *Tr. Birbirine fırlatmak/atmak.* Ez winîyaya ê yê înan virnenê pê ro, mi va nêşikîyê. Cora mi înan destî ra girotîy.

pêrovirnayey *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni virnayê pê ro, bi qam cidayen a dayê pê ro, holuyê pê kerdê. *Tr. Birbirine fırlatılanlar, vuruşturulanlar.* Kaşka şima ê sewlê pêrovirnayey, biardayê tîya mi heti.

pêrovisteni *f. M.* Pêrovistiş. *Bw.* Pêrodayeni. Ma qeçkîni di bol vistê pê ro.

pêrovistey *Nb. Bw.* Pêrodayey. Ez hendê ê di kesandê pêrovistan jî nêbena?

pêrrasêkur/i *N.* Qeço/a bêpî. Qeço ki pîyê ci çinî yo, qeço ki pîyê ci merdo. *Tr. Yetim çocuk. Babası olmayan çocuk.* Lajek pêrrasêkur bî. Labelê may jî ci terikna bî.

pêrrasêkurey *Nm.* Pêrrasêkurîni, bêpîyey. Qeçan rê pîyê ci çinêbîyayeni, pê ci merdeni. *Tr. Yetimlik. Babası olmamak.* Pêrrasêkurey derba debarî ya, marrasêkurey jî derba merhemetî ya.

pêsawite/ê *N.* Çî/keso ki; jewî sawito pêra, jûy nayo pêser û pêser ra berdo û ardo. *Tr. Sürünen, sürtünen, bulaştırılan.* Çîyo dirneyîno pêsawite, herga ki şiro, werêno, pê weno.

pêsawiteni *f. M.* Pêsawitiş. Pêra sawiteni, di çîyan yan jî bolinan pêsawiteni, pêsernayena pêser o berden û ardeni. *Tr. Sürmek, sürtmek, bulaştırmak.* Mi ê di çîy sawitîy pêra, înan pê werd.

pêsawîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi tesîrdê jewî ya yan jî çîna ya sawîyayo pêra. *Tr. Sürünen, sürtük, sürtünen, sürtünmüş, bulaşan.* Çîyo pêsawîyaye herhal werêno, kenêno, bi zeman a pê qedîneno.

pêsawîyayeni *f. M.* Pêsawîyayîş. Pêser ra şîyayen û amîyayeni, pêser ra berden û ardena di yan jî bol çîyayan. *Tr. Sürmek, sürtünmek, bulaşmak.* Pêsawîyayenda ci ra nêbo, hendayên nêkenêna.

pêsawîyayey *Nb.* Çîy/kesê ki; sawîyayê pêra, pêser ra şîyê û ameyê û bi no hal a pê werdo, pê kendo. *Tr. Sürünenler, sürtünenler veya sürtünen şeyler, bulaşanlar.* Eger bişê ê çîyanê pêsawîyayan pêra bireynê, makîna do kar kewo.

pêser *H.* Cêser, têser. En kemî, di çîy yan jî kesîy jew ê bînî ser o bo yan jî heqdê ê bînî di bo, wexta no hal virazêno. *Tr. Birbiri üstünde/ üstüne, biri öteki hakkında, üst üste, art arda, arka arkaya vs.* Mi ê kitabîy pêser o dîy. Înan pêser o qisey kerdê. Şima pêser o pêser o şîyê kêdê ci, înan jî şima qewirnayê ûzn.

pêseramîyayeni *f. M.* Pêseramîyayîş. Kombîyayeni, arêbîyayeni, pêserikê xwu viraşteni, top bîyayeni. Qandê xayeyên, qandê hêwanên, qandê sebeben pêheti amîyayena bolini. *Tr. Toplanmak, birikmek, bir araya gelmek, toplantı yapmak, üst üste gelmek.* Eger şima noqra jî bişê bêrê pêser, şima do dîrina gamîy ravey şirê.

pêseramîyayey *Nb.* Kombîyayey, arêbîyayey. Çîy/kesê ki; ameyê pêser û pêserikê xwu viraşto. Kesê ki arêbîyayê pêser. Kesê ki top bîyê pêser. *Tr. Toplananlar, kümelenenler, toplantı yapanlar, bir araya gelenler, birikenler, üst üste gelenler.* Şima verî nêkerd, bi mi ki deha şima neya tepîya nêşenê ê merdimanê pêseramîyayan vila kerê.

pêserancîyaye/ê 1. *N.* Çî û keso ki; bi tesîrdê çîyên yan jî kesên a ancîyayo çînakî ser. *Tr. Çekilen.* Lajek qehrîya dûkandarî ser, va, ez a kena çinayê pêserancîyayî se kera? 2. *Zv. N.* Çî û keso ki qandê pêrodayenî vera pê şino, xwu anceno jewî yan jî tayêni. *Tr. Çekişen, niza halinde olan, kavga etmek için birine veya birilerine doğru giden.* Şima do o merdimo ey serancîyaye nêtepiştayê, hele se kerdê?

pêserancîyayeni 1. *f. M.* Pêserancîyayîş. Bi tesîrêndê çîyên a, vera pê şîyayeni, pêser qulojîyayeni. *Tr. Çekilmek, üst üste sıkışmak, üst üste gitmek.* Çinayê mi çinaşoyêri di ancîyayo pêser. 2. *Zv. f. M.* Pêserancîyayîş. Qandê lejên, qandê pêrodayenên xwu vara pê anteni, vera pê şîyayeni, hêrişê serdê pê kerdeni. *Tr. Çekişmek, kavga etmek için birbirine doğru yürümek, birbirine saldırmaya yeltenmek.* Şima qandê çiçî ancîyayê pêser?

pêserancîyayey *Nb.* Çî û kesê ki; ancîyayê pêser. Çî û kesê ki ameyê pêser û bîyê teng. *Tr. Çekilen, çekilerek daralmış olan çoğul şey, nesne veya kimseler.* Ti do pûçikanê pêserancîyayan pey di bigîrê.

pêseranteni *f. M.* Pêserantiş. Bi kaş kerden a, çîyan yan jî kesan pêser ardeni. *Tr. Üst üste çekmek, çekmek suretiyle bazı şey veya kimseleri üst üste koymak.* Mi cilê keyî antîy pêser ki ez birişa cilşoyêrî ser, jewî va cilşoyêr gêrîyayo.

pêserantey *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni antê pêser, ardê pêser, nayê pêser, eştê pêser. *Tr. İstif edilenler, üst üste çektirilenler.* Mi do ê cilê pêserantey jî bişitayê, wext nêmend.

pêserarde/ê 1. *N.* Komkerde/ê, arêbîyaye/ê, têserarde/ê, cêserarde/ê, topkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo pêser, nayo pêser, komê serdê pê kerdo, topê serdê pê kerdo, eşto pêser. *Tr. Aralarında ilişki veya ortaklık bulunan şey veya kimseler için toplatılan, toplanan, kümeleştirilen, istif edilen, bir araya getirilen.* Qewmê şima yo pêserarde, do fina vila bo. Çunkî têkilîyêndê ci yo şirîgî çinî yo. 2. *N.* Şînasnaye/ê, şînasîyaye/ê, silasnaye/ê, zanaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi wesfandê ci ra şîyayen a nas kerdo, ardo pêser, silasnayo, ferq kerdo, ardo xwu vîrî. *Tr. Hatırlanan, farkedilen, özelliklerinden gidilerek tanınmış olan, akla getirilen.* Kaşka mi o keso pêserarde, xwu rê di rojîy meyman kerdayê. Çunkî ey di keramatîy estîy bîy.

pêserardeni *f. M.* Pêserardiş. Arêdayeni, kom kerdeni, top kerdeni, çî yan jî kesan pêser ardeni, pê heti ardeni. *Tr. Bir araya getirmek, toplamak, kümeleştirmek, üst üste getirmek, derlemek.* Mi tenya nêşa ê çîyan bîyaro pêser. Ê didi bîy, înan ard pêser. 2. *f. M.* Pêser ardiş. Silasnayeni, şînasnayeni, nas kerdeni, bi wesfandê çîyên yan jî kesên a ê çî yan jî ê kesî pêser ardeni, nas kerdeni, pêra veteni. *Tr. Özelliklerinden hareketle bir şeyi veya bir kimseyi tanımak, çıkarmak, bellemek.* Qusûr mewinî keko, mi nêşa to bîyaro pêser.

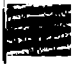
pêserardey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni arêdayê pêser, kom kerdê, nayê pêser, topê pê kerdê, top kerdê pêser. *Tr. Toplananlar, biriktirilenler, bir araya getirilenler, derlenenler.* Şima senîn û bi çi aqil a, ê kesanê pêserardan vila kenê ki? 2. *Nb.* Şînasîyayey, nasîyayey, nasbîyayey, silasneyayey, vetey. Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni bi wesfandê ci ya nas bîyê arêdeyayê pêser, pêra vetê. *Tr. Sıfatlarından, özelliklerinden hareketle bilinenler, tanınanları, tanınmış olanlar, çıkarılanlar.* Ê merdimanê pêserardan berê, ê pêser nêardan verdê, wa ê bînîy bêrê ci teşhîs kerê.

pêserardok/i 1. *N.* Arêdok/i, arêkerdok/i, komkerdok/i. Kes/çîyo ki; çîyan yan jî kesan ano

pêser, wesfê ci yo ravey pêser ardiş o. *Tr. Toplayan, derleyen, bir araya getiren.* Eger şima nêşê pêserardokê ci ca kerê, ma nêşenê defterên di binûşnê. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi wesfandê ci ya silasnayo, nas kerdo, şînasnayo, pêra veto. *Tr. Özelliklerinden hareketle bir araya getirilen, tanınan, bilinen, anlaşılan.* Şima nêşa cayê ê merdimdê pêserardokî ca kero?

pêserardokey 1. *Nm.* Arêdokey, arêdok/i bîyayeni, arêkerdokey, arêkerdok/i bîyayeni, komkerdokey, komkerdok/i bîyayeni, wesfê arêdayeni ser o bîyayeni, karûgurweyê pêserarêdokan kerdeni, pêser ardeni, arêkerdeni. *Tr. Derlemek, toplamak, toplayan veya derleyen olmak.* Eger tey pêserardokeyênda ci bibîyayê, nika arêda bî, ard bî pêser. 2. *Nm.* Pêserardok/i bîyayeni, pêser areni, bi wesfandê ci ya şînasnayeni, bi wesfandê ci ya jewî veteni, silasnayeni, nas kerdeni, kesên ser o wesfê pêser ardenî bîyayeni. *Tr. Özelliklerinden hareketle birini tanıma, bu özellikleri ortaya çıkaran olmak.* Qethan ser o pêserardokey çinî ya. Çunkî eger bibîyayê, ey do rî û ray şîyayîşdê ci ra bişînasnayê.

pêserarêbîyayeni *f. M.* Pêserarêbîyayîş. Arêbîyayeni, kom bîyayeni, komê serdê pê bîyayeni, topê serdê pê bîyayeni, pêserikên viraşteni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek, üst üste gelmek, toplantı yapmak, birbirinin üstüne gelmek.* Eger şima vizêr biameyê pêser, ma do pêserikê xwu vizêr viraştayê.

pêserarêbîyayey *Nb.* Kombîyayey, topbîyayey, arêbîyayey. Kes/çîyê ki; cîya cîya bîyê yan jî vilabîyayey bîyê û dima arêbîyayê pêser, ameyê pê heti. *Tr. Toplananlar, bir araya gelenler, kümeleşenler, birikenler.* Şima nêşa bi nê kesandê pêseramîyayan a pêserikêndo werdî jî virazo?

pêserbîyaye/ê *Nn.* Kombîyaye/ê, arêbîyaye/ê, topbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şirîgeya ci yan jî hîlbê ci bi ê kes yan jî çîyandê bînan a esto, bi înan a ameyo pêser, komê serdê pê bîyo. *Tr. Toplanan, kümeleşen, bir araya gelen ilişkili her bir şey/kimse.* Şarê şima o pêserbîyaye, do şima heqanê xwu yê xwudayîyan bigîro.

pêserbîyayeni *f. M.* Pêserbîyayîş. Pêser amîyayeni, kom bîyayeni, top bîyayeni. En kemî, di çîyan yan jî kesan ra komên peyda kerdeni. *Tr. Bir araya gelmek, üst üste gelmek, toplanmak.* Nika bî pêser ki, dima çetin nêbo.

pêserdişîyayeni *f. M.* Pêserdişîyayîş. Pêserşîyayeni, pê pers kerdeni, sere pê ro dayeni, pê zîyaret kerdeni, halê pê pers kerdeni. *Tr. Gidip gelmek, birbiriyle ilişkilenmek, birbirini sormak, birbirini ziyaret etmek, birbirine uğramak.* Rewna yo ma birayê, pêser di nêşinê.

pêserdişîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pê pers kenê, pêser di şinê, şinê û yenê, halê pê pers kenê, pê zîyaret kenê, mabeynê ci pîya esto. *Tr. Gidip gelenler, birbirini soranlar, ziyaretleşenler, birbirinin hal ve hatırını soranlar, araları iyi olanlar.* Şima pêro jî zanê ki, kesê pêserdişîyayey do halê pê bizanê, mabeynê înan do weş bo.

pêserekerdeni *Zv. f. M.* Pêserekerdiş. Pêrê fehm kerden dayeni, pêrê îzah kerdeni, pêrê qebûl kerden dayeni. Tîya di hurna kiştîy jî merselayên kenê pêrê vajê, pêrê bidê fehm kerdeni, kê pê fehm bikerê, kenê şik û fikrê xwu hemverdê xwu rê qebûl kerden dê. *Tr. Birbirini ikna etmek, birbirine kabul ettirmek, birbirine izah edip/açıklayıp anlatmaya çalışmak.* Eger şima ci nêveyê, ma do pêsere kerê. Herga ki şima yê kewnê mîyan, o yo alizêno, beno giregî/gîgire.

pêserey *Nm.* Pêser bîyayeni, karûgurweyê pêserî bîyayeni, wesfê pêserî bîyayeni. Kes yan jî çîyandê bolan di pêser o bîyayeni, heqdê pêdi bîyayeni, jû ê bînî ser o bîyayeni. *Tr. Üst üste olma, bir arada olma, ilgili olma, hakkında olma.* Qehrîya va: Mi rê çiçî pêsereya înan!

pêserik *Rob. Nn.* Kom, pêser amîyayeni, pêser amîyayîş, qandê hal kerdenda merseleyên pêser amîyayeni, ê ki yenê pêser, wezîyeto ki pêser amîyayey kenê. *Tr. Toplantı, kurultay.* Ziwanzanan pêserikdê xwu yê siftî di, dîrê çîy hal kerdîy.

pêseriko umûmî *Nn.* Pêseriko ki pêrini rê akerdeyo, pêro şenê mîyan kewê, pêro gereg ki dekewê de. *Tr. Genel toplantı, genel kurul.* No pêserikê mayo xusûsî yo, pêserikê ma yo umûmî do dîna serrana tepîya virazîyo.

pêserkerde/ê *N.* Cêmîyankerde/ê, têmîyankerde/ê, mîyankerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi ê kes û çîyandê bînandê têkildarandê pêya kerdo pêmîyan, eşto pêser. *Tr. Dahil edilen, iç içe konulan, üst üste konulan, ilave edilen, eklenen.* Çinayê pêserkerdî jî ci rê bes nêkerd.

pêserkerdeni 1. *f. M.* Pêserkerdiş. Jew kerdeni, pêya kerdeni, pêya besteni, pêya girêdayeni, pêmîyan kerdeni, pêser verdayeni, têmîyan kerdeni, pêmîyan kerdeni, têtewr kerdeni. *Tr. İç içe koymak, birleştirmek, bloklaştırmak, toplamak, bir araya getirmek, istif etmek, dizmek.* Ma ê çîyan pêrini (hemini) pêser kerê. 2. *f. M.* Pêser kerdiş. Pêser visteni, pê bin finayeni, kay û qerezan di pêrodayeni, pêvisteni. *Tr. Birbirini yenmek, birbirine galip gelmek.* A roji qe beno

ki, ma des kay kerdîy pêser.

pêserkerdey *Nb.* Cêserkerdey, têserkerdey. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni kerdê pêser, eştê pêser, nayê pêser, kerdê têtewr. *Tr. Eklenenler, ilave edilenler, dahil edilenler, üst üste konulanlar, ulananlar, üst üste atılanlar, birbirini yenenler.* Mi rê çiçî ê pêserkerdan ra mevaji. Çunkî ê pêserkerdey do rojên bi şima yê jî bihîlbîyê.

pêserkewte/ê *N. Bw.* Cêserkewte/ê. Şaro pêserkewte rew rewî nêşeno bêro pêser.

pêserkewtey *Nb. Bw.* Cêser kewtey. Kesê pêser kewtey ez texmîn nêkena bişê wina rew rewî bêrtê pêser.

pêserkişîyayeni *f. M.* Pêserkişîyayîş. Jenosîd bîyayeni, têtewr kişîyayeni, seranser kişîyayeni, verêna kişîyayeni, kok kişîyayeni, tertele bîyayeni, qir bîyayeni. Kalûpîr, qeçûqûl, gird û werdî, pîl û qij, gunakar û bêguna nêvajîyayena verêna kişîyayeni, kokê ci vêrdeni. *Kur. Komkujî bûyîn. Tr. Katliama uğramak, topluca öldürülmek, soykırıma tabi tutulmak.* Ma pêser bikişîyê jî, ma do fina ajro bidê û newedera bicoyê.

pêserkişîyayey *Nb.* Komkişîyayey, pêserkiştey, têtewrkişîyayey, seranser kişîyayey, kokra kişîyayeni, verêna kişîyayey, qir bîyayey, tertelebîyayey. Kesê ki (kal û pîr, qeç û qûl, cinî û camêrd, gunakar û bêguna, bitifing û bêtifing) nêabirîyayê û verêna têtewr kişîyayê. *Tr. Katliam/soykırıma uğrayanlar.* Ê kesê pêserkişîyayey nika jî tew bîy sûjdarîy!

pêserkişteni *f. M.* Pêserkiştiş. *Bw.* Jenosîd. Eskeranê Roman Kurdîy pêser o kiştîy, jewa înan bî hezari. Dimilîy vanê, "Bi kişten a merdim nêkemêno, zeyîdêno."

pêsernaye/ê 1. *N.* Hergi çî yan jî keso ki, bi destdê kesên a neyayo pêser. *Tr. Üst üste konulan, istif edilen, üst üste sıralanan.* Şima do o çîyo pêsernaye vila nêkerdayê. Çi karê şima esto ki, şima şinê ê çîyê bizehmetî vila kenê? 2. *N.* Pêdaye/ê, zeyîdneyaye/ê, zeyîdnaye/ê, vêşîkerde/ê, vêşîbîyaye/ê, berkedarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nayo pêser, zeyîdnayo, kerdo vêşî, kerdo biberke, berkeyê ci zeyîdnayo, eşto pêser. *Tr. Artırılan, fazlalaştırılan, biriktirilen.* Çend pereyê to yo pêsernaye esto ki, ti yê kenê veyvî û ban herînayîşî pîya bikerê? 3. *N.* Zerreeşte/ê, zerreçekerde/ê, hesibnaye/ê, amorde/ê, xwu vîra nêkerde/ê. Çî/kerdişo ki jewî nêkerdo xwu vîra û hem hesibnayo hem jî tim eşto pêser. *Tr. Saydırılan, hesaba katılan, içine atılan, unutulmayan, bir yere konulan, sakla samanı gelir zamanı diye hesaba katılan.* Ez vana ê karûgurweyê ma yê pêsernayî o ray ra vist.

pêsernayeni 1. *f. M.* Pêsernayîş. En kemî, di çîyan yan jî kesan jewî ê bînî ser o ronayeni, ci sernayeni, ci ser berdeni. *Tr. Üst üste koymak, istif etmek.* Mi pîrketîy, dêsî bin di nay pêser ki qeçekîy vila nêkerê. 2. *f. M.* Pêsernayîş. Pêdayeni, zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, teserûf kerdeni, zaf kerdeni. *Tr. Artırmak, fazlalaştırmak, bereketlendirmek, biriktirmek, tasarruf etmek.* Mi tim pereyê xwu yê tayênîy nay pêser, hetta ki mi pa xwu rê banên herîna. 3. *f. M.* Pêsernayîş. Karûgurweyên di, rindey di jî xirabey di jî xwu zerre eşteni, ci rê kîni girêdayeni, hewlan û xirabînanê ci pêser eşteni, xwu vîra nêkerdeni. *Tr. İyilik veya kötülük işlerinde sürekli içine atarak veya hesaba katarak değerlendirmek, unutmamak, yapılan iş veya eylemleri sürekli hesapta tutmak.* Mi ki ci rê se kerê, ey nayê pêser. Ti nêvanê o yo tim erzeno xwu zerre. Hetta ki mi ser o teqa.

pêsernayey 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; bi destê kesên a yan jî tayên a neyayê pêser, pêser o rêze bîyê. *Tr. Üst üste konulanlar, üst üste istif edilen/sıralananlar.* Ma do bi ê çîyandê pêsernayan a çi kar bikerê? Qenê ma bidê neçarên, wa xwu rê pey karêndê xwu bivîno. 2. *Nb.* Pêdayey, zeyîdneyayey, zeyîdîyayey, vêşîbîyayey, zafbîyayey, berkedar bîyayeni. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni nayê pêser, zeyîdnayê, kerdê vîşî, kerdê biberke. *Tr. Artırılan, bereketlendirilen, fazlalaştırılanlar.* Kabokê şima yê pêsernayey, do şima rê xeylên aferînîy jî pîya bîyarê. 3. *Nb.* Kudîyayey, ramîyayey, hesibîyayey, hesibneyayey, nimîyayey, limitey. Kes/çîyê ki; kesên yan jî tayêni bîyayîş û kerdiş û hewlîni û xirabîna ci nêkerda xwu vîra, cayên di naya pêser û hesibnaya. *Tr. Unutulmayıp hesaba katılanlar, biriktirilenler, bir kenara konulanlar, sakla samanı gelir zamanı düşüncesiyle bir köşeye bırakılanlar.* Qisanê ma yê pêsernayan, o kerd xînt. Ma do hendayên jî nêtewnayê.

pêsernok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên nano pêser, qor keno, erzeno pêser, arêdano, dano dûzan, îstîf keno, pêser o rêz keno, zeyîdneno, keno vêşî. *Tr. Üst üste koyan, sıralayan, dizen, istif eden, artıran, düzene koyan.* Çîyê pêsernayey orte di bê û pêsernokê ci bellî nêbo. Çi çîyêndo ne bellî yo! 2. *N.* Pêdayok/i, zeyîdnok/i, vêşîkerdok/i. Kes/çîyo ki; çî û kesandê

amorîyan nano pêser, erzeno pêser, dano pê, vinî nêkeno, bi pêdayîş a amor û mîqdarê ci keno vêşî. *Tr. Artıran, fazlalaştıran, bereketlendiren.* Cayên perey pêser neyê û pêsernokê çinêbo. Qenê mi rê pêsernoka ci bimojni. 3. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyêdê zêdê qehrî û şabîyayeni erzeno pêser, vinî nêkeno, nêkeno xwu vîra, koşeyên di vindarneno, tim erzeno xwu zerre. *Tr. İyilik veya kötülük gibi bir durum karşısında olayları, iş veya eylemleri unutmayıp bir köşede saklayan, biriktiren, içine atan.* Eger mêrdek ze ki ti yê vanê pêsernok bîyayê, nika teqa bî.

pêsernokey 1. *Nm.* Pêsernok/i bîyayeni, karûgurweyê pêsernokan kerdeni, pêsernayeni, qor kerdeni, pêser o ronayeni, pêser ardeni, bi pêser arden a dûzan dayeni, rêz kerdeni, karûgurweyê rêz kerdişî kerdeni. Wesfê pêsernokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; nano pêser, pêser o roneno, qor keno, rêz keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sıralamak, dizileştirmek, üst üste koymak, düzene koymak, bir araya getirme iş ve eyleminin düzenleyicisi olmak.* Ez bolkî pêsernokeyda ci rê şaş mendê. O merdim û pêsernokey! 2. *Nm.* Pêdayokey, pêdayok/i bîyayeni, zeyîdnokey, zeyîdnok/i bîyayeni, vêşîkerdokey, vêşîkerdok/i bîyayeni, wesfê zeyîdnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; nano/dano pêser, zeyîdneno, keno vêşî, berke keno mîyan, mîqdar û sebirê ci keno vêşî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Artırma, artıran olmak, bereketlendirmek veya bereketlendiren olmak, biriktiren veya biriktiren olmak.* Wesfêndê ci yê pêsernokey çinêbî jî, şima kerd pêsernok. 3. *Nm.* Kudênokey, kudênok/i bîyayeni, ramitokey, ramitok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; hewlîni û xirabîni di erzeno pêser, nano pêser, nêkeno xwu vîra û cayên û koşeyên di nimneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sosyal olaylarda unutmayıp sözleri, iş veya eylemlerin üst üste atan, bir köşeye koyarak hesaba katan, içine atan olmak.* Eger kîni di nêbîyayê, pêsernokeya ci xirabi nîya.

pêsernûtîy *Ed. Nb.* Di nûtê ki, pêser o roneyayê, di nûtikê ki qandê beyan kerdenda çîyê, vatenên neyayê pêser. *Tr. İki nokta üst üste.* Mersela, Mêrdekî va: Qeçê mi, goş nênanê mi. Ez se kerî?

pêser o 1. *Nn.* Pêserî. Jew, ê bînî ser o. Jû, jûdê bînî ser o bîyayîş. *Tr. Üst üste. Birbirinin üzerinde olmak.* Ma gunay pêser o, dima jî sîy jî gunay ma ser ro. 2. *Nm.* Pêserî. Peyder pey, pêdima, pêpeya, pêpeyo, pêdimî. Tey ara çinêbîyayeni, tey zewmbî mesafe çinêbîyayeni, tey zewmbî kesên çinêbîyayeni, tey zemwbî zeman çinêbîyayeni. *Tr. Üst üste, art arda, arka arkaya, tekrar be tekrar, aralıksız, peyder pey.* Siltan Mehmûdê Gaznewî pêser o hewtês seferîy eştîy Hîndîstanî ser.

pêserobîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bi aqil a, bi moral a, bi totik a pêser o yo, normal o, aqil vinîbîyaye nîyo, xwu ser o yo. *Tr. Aklı, morali, ruh ve beden sağlığı yerinde olan.* Tabî ki kes şeno, merdimdê pêser o bîyayî ra ê persan biperso.

pêserobîyayeni 1. *Zv.f. M.* Pêser o bîyayîş. Aqilê ci ser o nêbîyayeni, xwu di nêbîyayeni, moral û wextdê xwu di nêbîyayeni. *Tr. Halet-i ruhiyesi yerinde olmak, aklı başında olmak, akl-ı selim olmak. Aklen, morali normal olmak.* Bi mi ki a saet û a gami pêser o bî. Eger mêrdek pêser o nêbîyayê, no hesab nêşayê bivîno. 2. *f. M.* Pêser o bîyayîş. En kemî didi yan jî deha bol çî yan jî kes eger pêser o bo, pêser nişo, ney rê jî "pêser o bîyayeni" vajêna. *Tr. Üst üstte olmak.* Ê leganîy pêser o bîy. Mi pêser ra werzanay. 3. *f. M.* Pêser o bîyayîş. Wezîyetdê pêvajîyayeni di bîyayeni. *Tr. Zina. Şarî ê pêser o dîyê.*

pêserobîyayey 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; pê kenaro, pêpeyo, pêdimo nîyê, pêser û pê bino yê. *Tr. Üst üste olanlar.* Mi rê ki, ê pêser o bîyayan ra, qe jî do verom nêvijîyo. 2. *Nb.* Kes/çîyê ki; pêser o yê, aqilê ci yo înan ser o. *Tr. Akl-ı selim olanlar, akılları başında olanlar.* Mi bi ê pêser o bîyayan a nêkeno hembaz, bi ê pêser o nêbîyayana keno hembaz.

pêserotepêşîyayeni *f. M.* Pêser o tepişîyayîş. Di kes yan jî di çîyanê qedexe bîyayan, pêser o tepişteni, cîma di dîyayeni, temasdê pê yê cînsî di vînayeni, di kesan yan halwet di vînayen. *Tr. Üst üstte yakalanmak, cinsi münasebette yakalanmak.* Înan va mi ê ciniy û camêrdîy rojdihîri pêser o tepiştîy, hema ez pey emel nêkena. Çunkî o vatok zûrkerêndo olimbêter o.

pêserotepêşîyayey *Nb.* Pêser o tepiştey. Kes/çîyê ki; pêser o tepêşîyayê, pêdi cîma kerdiş di tepêşîyayê, yan seks di yan pênayîş di, yan halwet di yan jî pêdi vajîyayeni di tepêşîyayê. *Tr. Üst üstte iken yakalananlar, zinada yakalanmış olanlar.* Kes do merdimanê pêser o tepêşîyayan, se kero û sera birişo?

pêserotepişteni *f. M.* Pêser o tepiştiş. En kemî, di kesan yan jî di fêlê qedexekerden (yan jî qedexebîyayan) pêser o dîyayeni, pêser o tepişteni, zîna yan jî halwet di tepişteni. *Tr. Üst*

üstte yakalamak, zina veya cinsi temasta yakalamak/görmek. Kê ê kesîy pêser o tepiştê ki, şima yê buhtan erzenê bi ci?

pêserqulojîyayeni *f. M.* Pêserqulojîyayîş. Bêhemd û bêfesal a pêser niştení, pêser kewteni, pêser ro gunayeni, hêrişê pêserî kerdeni, hêrişê serdê pê bîyayeni. *Tr. Üst üste binmek/yığılmak, uygunsuz bir hale istemeyerek şahid olmak.* Marketî, qandê reklamdê xwu, çîyo nêercîyaye vila kerdê; veyşanîy qulojîyay bî pêser.

pêserqulojîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; bêhemd û bêfesal a niştê pêser, ameyê gunayê pêser ro, pêser o bîyê kom. *Tr. Birbiri üstüne binecek şekilde yığılanlar.* Ê merdimê pêser qulojîyayey, soyîn soyîn sereyê pê şikit.

pêser qulojnayeni *f. M.* Pêserqulojnayîş. Çîyan û kesanê bolan bêhemd û bêfesal a pêser eşteni, pêsernayeni, bolan ra komên viraşteni, çî û kesanê bolan kutê pêser kerdeni. *Tr. Çokları gelişigüzel, düzensiz, zorla ve kuvvet kullanarak üst üste yığmak, onlardan bir yığın yapmak.* Ez winîyaya ki çuwalê tey nêdeyênê dûzan, mi hema qulojnay pêser û ez amêya.

pêserqulojnayey *Nb.* Çîy û kesê bêdûzanê ki, bêhemd û bêfesal a erzîyayê pêser, kutê serdê pê bîyê, salmekî kesên yan jî tayênan eştê pêser û ci ra komên viraşto. *Tr. Üst üste yığdırılanlar, zorla ve kuvvet uygulayarak kendilerinden küme oluşturulanlar.* Şima do ê sandiqê pêserqulojnayey bîyardayê tîya di bi dûzanên a qor kerdayê, ca jî est bî.

pêser ra *H.* Cêser ra, têser ra. En kemî di kesîy yan jî di çîy eger wezîfeyê serdê pê bikerê; Mesela jew ê bînî ser ra şiro, ci ser ra gam kero, ci ser ra ravêro, a no hal peyda beno. *Tr. Birbirinin üstünden, biri ötekinin hakkından.* Ma cara pêser ra gam nêkenê.

pêserresayeni *f. M.* Pêserresayîş. Bi rayşîyayen a, bi meşên a, bi ray giroten a pê heti amîyayeni, pêser amîyayeni. *Tr. Kavuşmak, yetişmek, ulaşmak.* Ma dîna serran a tepîya resay pê.

pêserviste/ê 1. *N.* Cêserviste/ê, têserviste/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî pêser visto, xeripnayo, şehitnayo, hergi alet û hacetêndê ci eşto canakî. *Tr. Dağıtılan, bozdurulan.* Radyoyo pêserviste ancax şiro tamîrkarên ser ki, newedera virazîyo, pêya neyo. 2. *N.* Pêsernaye/ê, pêserfinaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo pêser, nayo pêser, eşto pêser, qor kerdo, kerdo rêz, îstîf kerdo, ci ra qorên yan jî rêzên viraşto. *Tr. İstiflenen, sıralanan, dizeleştirilen.* Şima do senîn ê cemeatê pêserfinayî bişê vila kerê?

pêservisteni 1. *f. M.* Pêservistiş. Pêser kerdeni, pêser eşteni, pêser o ronayeni. *Tr. Üst üste koymak/atmak, üst üste dizmek, sıralamak, istif etmek.* Merdimêndo bêterê Ellahî bî, des merdimîy pêser vistîy (kerdîy pêser) 2. *f. M.* Pêservistiş. Cêser visteni, cîya kerdeni, pêra abirnayeni, hergi jew cayên eşteni, vila kerdeni. *Tr. Ayırmak, dağıtmak, bölmek, birliğini bozmak.* Ey ma pêser vistîy. Eger ey ra nêbîyayê, ma pêser nêkewtê. 3. *f. M.* Pêservistiş. Pêser kerdeni, pê bin visteni, pê mexlûb kerdeni, qalîy pêkerdeni. *Tr. Birbirini yenmek, birbirine galip gelmek.* Esas ti pers kenê, ma vist pêser; mi jî vist ey ser, ey jî vist mi ser. 4. *f. M.* Pêservistiş. Çîyên pêser nayeni, çîyên pêser o ronayeni, çîyên pêser rişteni. *Tr. Birbirinin üstün bir şeyler koymak.* Ma zewmbî wextî di kendal vist pêser. Dişmeneya ma ûja ra yena. Ney ser ra mi jî esker vist ci ser.

pêş 1. *Nn.* Verê fistandê cinîyan, cayê fistanandê cinîyan o ki cinî çî dekenê de. *Tr. Etek. Kadınların eşya koydukları elbisenin ön tarafı.* Pêşdê ci ra xeylên gozîy rijîyay. 2. *Nn.* Kokê pişteni. *Tr. Zazacada sarmak anlamına gelen "piş" veya "pêş" kelimelerinin kökü.* Çîyên bipêşi ci ra dima şorî keye. 3. *Nn.* Kişti, heti. *Tr. Taraf, yan.* Pêşê ci yê raştî di ez est bîya. 4. *Nn.* Peynî, dimi, dima, paş. *Tr. Arka, ard.* Mêrdek tim pêş ra ameyê, a ti vernî di şîyê.

pêşanaye/ê *N. Bw.* Têşanaye/ê. Çîyê pêşanayî kes deha nêşeno pêra abirno.

pêşanayeni 1. *f. M.* Têşanayeni, pêmîyan kerdeni, pêmîyan kerdişîya tepîya têvdayeni. *Tr. İç içe koymak, karıştırmak, karmak, karma yapmak.* Cinêkeri nehay, mercûy, xelle û zewmbî jî xeylên çî (zêdê findiq û fistiqan) şana pêmîyan û ci ra aşûre viraşti, ma mirdîya xwu werdi. 2. *f. M.* Pêşanayîş. Têvdayeni, tevdokey kerdeni, fêsadey kerdeni. *Tr. Fesatlık yapmak, karıştırmak, bulandırmak, ifsat etmek.* Pîyasî pê meşanê, guna yo. 3. *f. M.* Têşanayeni, pêmîyan di çelxem kerdeni, cendeni. *Tr. Çalkalamak.* Şorbera doy pêşanê ki wa weş bo.

pêşbaz/i *N.* O/çîyo ki; merdimê ki îşgeleyên mîyan di, înan qebûl keno; vernî do û vernî anceno. *Tr. Karşılayan, başı çeken. Ziyaret, bir iş veya bir oluşum içinde olanları karşılayan, onları kabul eden.* Pêşbazî na bazîda ma di, ma rê weş pêşbazey kerdi, ma pêro jî weş qebûl kerdîy.

pêşbazey *Nm.* Pêşabaz/i bîyayeni, wesfê pêşbazan ci ser o bîyayeni. Qebûl kerdeni, ci ver

şîyayen û ci rê xwoşamedî kerdeni, kayên di, îşgeleyên di, dezgeyên di, zîyaretên di qarşî terefî qebûl kerdeni, înan rê hurmetmîr bîyayeni, vernî di bîyayeni, wezîfeyê verokey kerdeni, wezîfeyê serdarey kerdeni, wezîfeyê pêbazî kerdeni. Kes/çîyo ki; vernî anceno, vernî do, serikey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Karşılamak, ihtiramda bulunmak, öncülük etmek, başı çekmek veya liderlik yapmak.* Ey do weş pêşbazey bikerdayê, şima tim qarişê ci bî. Cora ey jî xwu şaş kerd.

pêşbazî 1. *N. Bw.* Sergovend. Eger pêşbazî nêbîyayê, kesî nêşayê qedrûqîmet bi ci nêdayê. Bê kay çîyêndê ci çinî yo. 2. *Nn.* Qerez, pêverik, reqabet, wesfê qerez kerdişî. *Tr. Rekabet, yarış, yarışma.* Pêşbazî di înan qezenc kerd, ma kerd vinî.

pêşbazîyey 1. *Nm. Bw.* Sergovendey. Nika pêşbazîyey ci rê besi nêkena? Kotî do heme heti ra hewl bo? 2. *Nm.* Qerezey, qerez bîyayeni, pêverikey, pêdi qerez kerdiş, qandê girotişdê kayên yan jî çîyêndê zêdê kayên merama girotişdê vernî. *Tr. Rekabet/yarışmada olma/k, liderlik, şeflik, elebaşılık, ziyaret vb. durumlarda karşılayan olmak.* Pêşbazîyey kê rê ercîyê, kê rê nêercîyê?

pêşber/i *N. Bw.* Pêşkeş/i 1. Pêşber do vernî bero. Eger pêşver heme ca di peynî di bo, o merdim pêşber nîyo, Mesela ancax xwuber o.

pêşberey *Nm. Bw.* Pêşkeşey 1. Pêşbereya ci şarî rê bîya rêberi. Şarî pêşbereyda ci ser o kitab nûşnayo, ti yê pêşbereya mêrdekî nêecibnenê.

pêşdar/i *Nn. Bw.* Pêşeng/i. Eger pêşdarêndo weş bîyayê, qey qewma ci do vernî di bîyayê.

pêşdarane *Nn.* Zêdê pêşdaran a, bi pêşdaran bîyayeni, wesfê pêşdaran tey bîyayeni. *Tr. Liderlere reva/yakışır gibi, başı çekenler gibi olmak.* Tîya di şima rê pêşdarane wezîfe kerd û dima camêrdane şî.

pêşdaraney *Nm. şekil û* bîçim û meş û usûl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pêşdaran bîyayeni, wesfê peşdaran tey bîyayeni. *Tr. Liderlere reva olacak şekilde olmak.* Ez a qethan, pêşdaraneyda ci ra nêşubheyena.

pêşdarey *Nm. Bw.* Pêşengey. Verî qewma ci tayêni bî, pêşdareya ci jî weşi bî. Labelê qewma ci zeyîdîyê, pêşdareya ci jî kemeyê.

pêşeng/i *N.* Pêşdar/i, pîşdar/i, pêşik/i, pêşgîn/i. Kes/çîyo ki; vernî do û vernîyeri anceno. *Tr. Pişdar, lider, şef, önder.* Pêşengê kesî do nezan û cahîl nêbo.

pêşengey *Nm.* Pêşeng/i bîyayeni, pêşikey, pêşik/i bîyayeni, pêşgîney, pêşgîn/i bîyayeni, pîşdarey, pîşdar/i bîyayeni, pêşdarey, pêşdar/i bîyayeni, vernî di bîyayeni, vernî anteni, antokê/a vernî bîyayeni. *Tr. Liderlik, şeflik, önderlik.* Pêşengeya ci tim jî do bivajîyo. Çunkî bi Qur'anê Kerîmî ya bestîyaya.

pêşgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; vernîyeri gîno, vernîyeri gîno û beno, wezîfeyê ci vernîyeri giroten a, beno sebebê nêbîyayenda holênda xirabi. *Tr. Öncü, lider, şef, önder, elebaşı.* Eger pêşgînê înan çinêbîyayê, ma kesî nêşayê vernîya a holi bigirotayê. Ê do sêlawî bîyayê û ma do ver di bişîyayê.

pêşgîney *Nm.* Vernî giroteni, karê vernî girotokî bîyayeni, vernîya çîyandê, holandê xiraban giroteni, nê karî kerdeni. *Tr. Liderlik, önderlik, şeflik. Kötü olaylara engel olmak, olaylarını önünü almak.* Pêşgîney di kewt ser. Çunkî olay kemîyay.

pêşik/i *N. Bw.* Pêşeng/i. Pêşikê ma o bî, ey jî o babet hereket kerd. Ma se kerê?

pêşikey *Nm. Bw.* Pêşengey. Pêşikeyda ci rê egerên çinî yo. Labelê qayîl nîyo pêşik bo.

pêşin 1. *Baz. Nn.* Çîyo bêdeyn, çîyo ki hema heqê ci, ca di deyêno. *Tr. Peşin.* Ez malê xwu bi deyn a nêşena bida, ez pêşin dana. 2. *Baz. Nn.* Çîyo (qîmet, pereyo) ki veror deyêno, dima rê nêverdeyêno. *Tr. Peşinat.* Alvêrdê ma di, pêşinê ci des hezari bî. Texsîdê ci jî, hergi fini bi disey û pancas a, vîst û çeharîy bîy.

pêşiney *Baz. Nm.* Bi deyn a nê, heqê ci ca di dayeni. *Tr. Peşin olarak.* Pêşiney karê esnafandê werdîyan nê, ê girdan o.

pêşinê ci *Nn.* Pêşînat. Pardest, para destî, para ki desta deyêna. *Tr. Peşinat.* Pêşinê ci se yo. Texsîdê ci, se bi se des ê. Têtewr jî hezar û se yo.

pêşinşik/i *N.* Kes/çîyo ki; nêhewadano û nêronano, hema red keno yan jî bêhewadeyan û ronayeni qebûl keno. Kes/çîyo ki; livê xwu verînderayo bellî kerdo. *Tr. Peşin yargılı, ön yargılı.* Merdimo pêşinşik qethan hewlî nêşeno bivîno; do yan ser ro guno yan bin ro guno.

pêşinşikey *Nm.* Pêşinşik/i bîyayeni, şik û fikirdê xwu di sabît (bêkudik, bêliv) bîyayeni, verîndera şik û fikirdê xwu di bellî bîyayeni. Raştey û çepey, heqûneheqey şik û fikîrdê ci tesîr nêkerdeni. *Tr. Sabit fikirlilik, ön yargılılık, peşin yargılılık.* Eger pêşinşikeyda kesî ra nêbo, esas kes şeno çep û çewtanê xwu bivîno.

pêşiteni 1. *f. M.* Pêşitiş. Wexto ki en kemî, di kesîy yan jî di çîyên pê bişuwê, wexta no olay beno pê şiteni. Pê şitiş di en kemîy di kesîy pêvero

vindenê û pê şuwenê. *Tr. Karşılıklı olarak birbirini yıkamak.* May û keyna keraşo di pê şit. 2. *Zv. f. M.* Pêşitiş. Pê berdeni, fît bîyayeni, hendê pê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, jewane bîyayeni, pêver kewteni. *Tr. Ödeşmek, nötrleşmek, fit olmak, eşitlenmek.* Jewda min û jûda to pê şit. Qalê ma pêser o çinî yê.

pêşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê çapûtên a, çîyêndê zêdê layên a pêşîyayo, girêdeyayo, Mesela dirbetên ra destê ci pêşîyayo. *Tr. Sarılan, sargılanan. Bant veya bez gibi bir madde ile bağlanan.* Destê ci yo pêşîyaye rew bî weş. Labelê o nêpêşîyayeyo hewna teweno. 2. *N.* Pişte/ê, qeydbîyaye/ê, girêdeyaye/ê, bestîyaye/ê, beste/ê, êsîr/i, destbeste/ê, destgirêdeyaye/ê, lingbeste/ê, lingbestîyaye/ê. Çî/keso ki girêdeyayo, bîyo zêdê êsîran, şayîşê ci ci destî ra gêrîyayo. *Tr. Bağlı, kayıtlı, iradesiz.* Ez nêşena reîsdê pêşîyayî ra xizmet bipawa.

pêşîyayeni 1. *f. M.* Pêşîyayîş. Girêdeyayeni, bi çapûtên a, bi layên a girêdayeni, ci radayeni. *Tr. Bağlanmak, sarılmak, sargılanmak, örtülmek, üstü kapanmak.* Pêşîyayena qeçekan maran rê qet a. 2. *f. M.* Pêşîyayîş. Bestîyayeni, qeyd bîyayeni, destbesteni, destgirêdeyayeni, lingbesteni, linggirêdeyayeni, nêşe/ê bîyayeni, şayîşê ci ci destî ra gêrîyayeni, bêqewet û bêqudret mendeni, êsîr bîyayeni, şayîşdê kerdişî ra bîyayeni. *Tr. Bağlanmak, sarılmak, iradesiz bırakılmak, kayıt altına alınmak.* Reîs vanê destûling û fek û heme cara pêşîyayo, o yo nêşeno werokan ra kar bikero.

pêşkesey *Nm. Bw.* Pêşkeşey 1. Ey jî pêşkeşeyda xwu di, ma paştî ser o day erro. Heta nika, ma pêşkeşeyda kesî ra xeyrên nêdîyo!

pêşkeş *Nn.* Çî/vernameyo ki, kes teqdîmê kesan keno, kes ano dano kesan vernî, kes nawneno çimandê temaşegeran ver, ci rê arz keno. *Tr. Sunu, sunum, arz, takdim.* O do vernameyê xwu pêşkeş kero, dima jî jûrî do bibeşirno, do ci rê kabokîy bido.

pêşkeş/i *N.* Pêşkes/i, pîşdar/i, pêşber/i, serdar/i. Kes/çîyo ki; vernî anceno, vernî kaş keno, vernî di şino. *Tr. Lider, öncü, şef, başı çeken, elebaşı. Önü alıp giden, geride gelenleri çekip götüren.* Pêşkeşo ki biterso, çi xeyrê ey do ma rê bibo ki?

pêşkeşey 1. *Nm.* Pêşkesey, pîşdarey, pêşberey, serdarey. Vernî anteni, antokê vernî bîyayeni, serdarey, serdar bîyayeni, vernî kaş kerdeni, vernî di bîyayeni, vernî berdeni, pêşberey. *Tr. Liderlik, öncülük, elebaşılık.* Pêşkeşo ki pêşkeşeyda xwu di wezîfeyê xwu ca nêaro, weşey di çi qîmetê pêşkeşeyda ci maneno! 2. *Nm.* Pêşkeş kerdeni, teqdîm kerdeni. Vernameyên yan jî nîmetên qando ki yan ci temaşe kero yan jî ci ra îstîfade kero, kesên yan jî çîyên veranayeni, çimandê ci ver ardeni yan bi qisan a yan jî bi halî ya ho to rê vateni. *Tr. Sunmak, arzetmek, takdim etmek, sunum.* Ma yê raya pêşkeşeyda ci pawenê.

pêşkeşkerde/ê 1. *N.* Serikkerde/ê, serdarkerde/ê, sermîyankerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo sermîyan, kerdo serik, kerdo keso mesûl. *Tr. Lider/şef edilen/yapılan.* Ma o merdimo pêşkeşkerde eger nêşo karûbarên bikero, ma kam do bikero? 2. *N.* Çîyo (vername, nîmet) ki pêşkeşvanên nayo çimandê temaşegeran ver, ardo temaşegeran vernî ki yan ci ra îstîfade bikerê yan jî temaşe bikerê. *Tr. Sunulan, takdim edilen, arzedilen, istifadeye sunulan veya bu gibi işlemleri tamamlanan.* Vernameyo pêşkeşkerde do gamekna bibeşirîyo.

pêşkeş kerdeni 1. *f. M.* Pêşkeşkerdiş. Serik kerdeni, serdar kerdeni, sermîyan kerdeni, wesfê pêşkeşan ci yo nayeni, kesên yan jî çîyên xwu rê yan jî cayên rê sermîyan (pêşkeş/pêşkes) kerdeni. *Tr. Lider/şef yapmak.* Ma ê kesê totikvalî, xwu rê pêşkeş nêkenê hetta bi hetta. 2. *f. M.* Peşkeşkerdiş. Teqdîm kerdeni, arz kerdeni. Çîyên yan jî nîmetên qando ki însanîy ci ra nafîdarîy bê, înan vernayeni. Karê pêşkeşvanan kerdeni, karê pêşkeşî kerdeni. *Tr. Sunmak, arzetmek, takdim etmek, istifadeye sunmak.* Pêşkeşvanan pêşkeşê xwu pêşkeş kerd, mend beşirnayena jûrî.

pêşkeşvan/i *Nn.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pêşkeş keno, teqdîm keno, nano kesan çiman ver, nano îstîfadedê kesan ver, kesan vero ronano. *Tr. Sunucu, sunan, sunum işini yapan, arzeden, takdim eden.* Eger pêşkeşvan weş pêşkeş nêkero, temaşeger do weş fehm û îstîfade nêkero.

pêşkeşvaney *Nm.* Pêşkeşvan/i bîyayeni, kar û wesf û nasnameyê pêşkeşvanan, pêşkeş kerdeni. *Tr. Sunuculuk, takdim eden olmak, tadim etmek, arzetmek.* Pêşkeşvanî ci rê va: Bê to, pêrini pêşkeşvaneya mi ecibnê. To tenya nêecibnê.

pêşkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; qando ki sunnet bo kewto pêşdê kesên yan jî kerway dekewten. *Tr. Sünnet olmak için birisinin veya kirvenin peşine giren, kucağına giren.* Qeçeko pêşkewte bî sunnet tepîya rişîya cadê ci. Ne bermî, ne jî çi!

pêş kewteni *f. M.* Pêşkewtiş. Bi jewî ya kerwayîni kerdeni, qando ki sunnet bo, jewî pêş kewteni.

Tr. Kirvelik yapmak, kucağa girmek (kirvelik için.) Ez, Helebî di kewta pêşdê Kewra Emînê Ayîbdê Asi.

pêşmali *Teks. Nm. Bw.* Bervaniki. Pêşmala xwu, nê xwu ver ki pîs nêbo, fina jî bî.

pêşnîyaz *Nn.* Teklîf. Çî/keso ki qandê çîyên teklîf bîyo. Çîyo (şik, kes) ki qando ki weçîneyo, kesên rê teklîf bîyo; ci rê biki, bûri, beri, bigî, birişi, weş o, hewl o û wesfê ci yê winasînîy vajîyayê û tewsîyeyê tercîhî bîyo. *Tr. Teklif, öneri.* Pêşnîyazê ma do ê înan rindêrî bo.

pêşres/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; hemini rewêrî reseno cayên, reseno hêwandê xwu ser. *Tr. Diğerlerinden daha erken arzulanan yere yetişen.* Merdimê ma o pêşres, verîndera yo o yo nê karî keno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; do vernî di cayên resno, wezîfeyê ci vernî berden a. *Tr. Ön kısmı, ön tarafı, başı götüren.* Eger pêşresê ma bikewo, noqra merdimê didîy do vernî hêwanî resno. Eger ê didîy jî bikewo, ê hîrêy do pêşres bo. Bi no babet a holi do hettanî hêwan bikudîyo. Nêbo nêbo ki şima vernî xwu vîra kerê!

pêşresey 1. *Nm.* Hemini rewêrî cayên resayeni, verê pêrini hêwandê xwu resayeni, verê pêrini karûgurweyanê xwu qedînayeni. *Tr. Herkesten önce yetişmek, arzusuna ulaşmak, nail olmak.* Pêşreseya ci, ci rê xeylên kabokîy û serwet ard. 2. *Nm.* Vernîya xwu cayên resnayeni, vernî berdeni. *Tr. Öncülük yapmak, geleceğini ileriye taşımak.* Welatên di pêşresey hemwelatîyan rê hêwanên nêbo, o welat jî, o hemwelatî jî cayên nêreseno.

pêştag *Tib. Nn.* Çapûto tenteneyîn o ki, pa dirbetan girêdanê. *Tr. Sargı bezi. Yara bağlama bezi.* Pêştagîya dirbeta ci pişt û rişt.

pêştimali *Teks. Nm.* Vermuki, pêşmali, berdilik, verani, bervaniki, verrû. Çîya kes nanê xwu ver ki, ci çîdê lêşinî ra sitar kero. *Tr. Önlük, peştamal.* Pêştimali xwu verani ki, wa ti lêşini nêbê.

pêşvîn/i *N.* Pêşdîn/i. Kes/çîyo ki; vernî şeno bivîno, bi çimandê xwu ya, bi aqildareyda xwu ya, çîyanê hewna nêbîyayan şeno verorde bivîno. *Tr. İlerici, basiretli, uzak görüşlü.* Eger merdimêndo pêşvîn nêbîyayê, nêşayê hola seserrê ya nêbîyayê bidîyayê.

pêşvîney *Nm.* Pêşdîney. Pêşvîn/i bîyayeni, vernî verorde dîyayeni. Çîyanê, holanê hewna nêbîyayan veror vînayeni, bi texmînêndo mezbût a verê bîyayanda holan dîyayeni. *Tr. İleri görüşlülük, uzak görüşlülük, basiretlilik.* Pêşvîneyda xwu ya, pereyê xwu kerdîy diqat, qeçekandê xwu rê rayênda hera akerdi.

pêşwaz/i *N.* Kes/çîyo ki; şino kesên yan jî çîyên ver û înan qebûl keno, înan wazeno. Çî/keso ki; vernî di kesan rê waştokey keno, înan qebûl keno, înan hewadano û ronano. *Tr. Karşılayan, ağırlayan.* Kur. Pêrgî. Pêşwazê ci şî, meymanandê xwu rê hewş di pêşwazey kerdi. Bi no babet a zerrîya înan giroti.

pêşwazey *Nm.* Pêşwaz/i bîyayeni, wezîfe û gurweyê pêşwazan kerdeni, şîyok û amîyayokan hewadayen û ronayeni, ci rê waştokey kerdeni, waştokê/a ci bîyayeni, ci rê şima xeyr û xeyrweşî ameyê, şima çiman ser ameyê û qiseyê wina nazîkîy vateni, nê hal û hereketan mojnayeni. *Tr. Karşılama/k, karşılayan olmak.* Mi bi pêşwazeyda pêşwazan pêrini di eger nêdî, pêro jî weş û delalîy bîy.

pêşwaznaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci hewadayo û roneyayo, ci rê "şima xeyr ameyê, şima xeyr û xeyrweşî ameyê, şima serî ser ameyê, şima sere û çima ser ameyê, şima çiman ser ameyê, kerem kerê bêrê zerre" û qisey û fêlê zêdê nînanê weşîy vajîyayê, bîyê. *Tr. Karşılanan, karşılamak suretiyle onore edilen.* Ti vanê o merdimo pêşwaznaye jî ma ra qehrîyayo?

pêşwaznayeni *f. M.* Pêşwaznayîş. Hewadayen û ronayeni, waştok û qebûlkerdokê amîyayokan bîyayeni. Kesan rê şima "Xeyr ameyê! Şima xeyr û xeyrweşî ameyê! Şima çiman ser ameyê! Şima serî ser ameyê! Kerem kerê!" û zêdê nînan qiseyê weşîy vateni, hal û livo nazîkane saznayeni. *Tr. Karşılamak, karşılamak suretiyle onore etmek.* Şirê meymananê xwu keyî vero bipêşwaznê.

pêt/i 1. *N.* Pihêt/i, şidênaye/ê, şîşkerde/ê, şîşbîyaye/ê, tîr/i, tîrkerde/ê, tîrbîyaye/ê, mezbût/i, metîn/i. Çî/keso ki xarik (xarîdayîş)ê ci vêşî yo. *Tr. Sert, sıkı, metin, sağlam, mazbut, hızlı, süratlı, şiddetli.* Yaxerî pêt kerd, layê ci pêt bî, filan çî pêt tepşi, mi kerd pêt, ey kerd gewşeg.

pêtane *Nn.* Çî/keso ki; ze ki pêt bo, zêdê pêt bîyayîşî yo. *Tr. Sıkıca.* Mi pêtane tepişt jî, mi nêşa beşe kero.

pêtaney *Nm.* Pêt bîyayeni, metîney, metîn bîyayeni, zêdê pêtî ya bîyayeni, zêdê çî û kesdê şidênayî bîyayeni. *Tr. Sıkı/sağlam bir şekilde olmak.* Kê ki pêtaneya ci şima rê vata, zûrîy keno. Ma kesî pêtaneya ci nêdîya.

pêtbîyaye/ê *N.* Pihêtbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo pêt, bîyo mezbût, bîyo metîn, şidîyayo, tîr bîyo, bîyo şîş, tey çirûgey, gewşegey nêmenda. *Tr. Sağlamlaşan, sıkı olan, şiddetlenen.* Ez jî ê

kardê pêtbîyayî di esti bîya.

pêtbîyayeni *f. M.* Pêtbîyayîş. Pihêt/i bîyayeni, mezbût/i bîyayeni, şidîyayeni, tîr/i bîyayeni, şîş/i bîyayeni, bi ancîyayen a mûzbût bîyayeni, tey kemaney nêmendeni, tey gewşegey nêmendeni, metîn bîyayeni. *Tr. Sağlamlaşmak, metin/sıkı olmak, sağlmalaşmak, şiddetlenmek.* Eger ma tenekna pêt bîyayê, ma do otesîya ci biameyê..

pête/ê *N.* Pişte/ê, girêdaye/ê, pêçaye/ê. Çî/keso ki jewî pêto. *Tr. Sarmalanan, kundaklanan, sarılan, bağlanan.* Tûto pête û pita pêtê, do cixarerda pêtê ra dûrî fîneyo ki, zirar ci nêdo.

pêtek/i 1. *N.* Eger na vateni merdimdê pîlî rê bivajîyo, wexta maneyê ci wina beno: Çî/keso ki; esas pêt nîyo, gewşeg o, sist o. *Tr. Büyükler için, alayvari söylenen sağlam, metin, mazbut, şiddetli gibi anlamlara gelir ki; bundan murat aslında bu özelliklerin tersi olmasıdır. Yani çürük, gevşek.* Eger ti şenê ê çîyê mihîmî bidi ê merdimdê pêtekî ki, to rê beşe kero(!) 2. *N.* Eger na qisa merdimdê werdî rê, qijî rê bivajîyo jî maneyê ci wina beno: Werdêko pêt, qijo mezbût, qijo metîn, keso werdîyo şidênaye. *Tr. Bu söz eğer küçükler için söylenirse, anlamı şöyle olur: Sağlam, metin, şiddetli, sıkı, muhkem küçük.* Ê pêtekî kerd, to nêşa bikero.

pêteni *f. M.* Pêtiş. Pişteni, pêçayeni. Çîyêndê zêdê lingên, zêdê giştên, zêdê tûtek û pitekên Mesela zêdê çapûtên a, zêdê layên a, zêdê destmalêna pişteni, serê ci giroteni, sertê dermanî giroteni. *Tr. Sarmak, sarmalamak, bağlamak, kundaklamak.* Ey cixaraya xwu pêti, ay dergûşa xwu pêti ûzn.

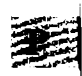
pêtepişteni 1. *Zv. f. M.* Pêtepiştiş. Dest pêdayeni, pêdi jûbîyayeni, pêrê yardim kerdeni, dest pêjewbînî dayeni, pêra qewet giroteni, paştî pêdayeni, pêrê terefgîney kerdeni, terefdarê pê bîyayeni, kişta pê giroteni. *Tr. Yardımlaşmak, dayanışmak, el ele vermek, birbirini desteklemek, birbirine arka çıkmak, birbirine taraftar olmak.* Eger ma pê tepiştayê, înan nêşayê qedê ma bo. Ma pê nêtepişt. 2. *f. M.* Pêtepiştiş. En kemî di kesan ra wexto ki jew ê bînî tepêşo, dest serno, ci êsîr kero, ci derdest kero, ci qeyd kero; a muamele û kar û nê gurwî beno pêtepişteni. *Tr. Birbirini tutmak/yakalamak.* Mi va înan pê tepişto, înan bawerî nêkerd.

pêtepiştey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; heta pê giroto, terefê pê giroto, bîyê heta pê, paştîya pê girota. *Tr. Taraftar olanlar, birbirini tutanlar, dayanışmaya girenler.* Mi rê ê kesandê pêtepiştan ra qal meki, ez înan ra hez nêkena. 2. *Nb.* Kesê ki çîyê pê tepişto, dest nayo pêser, liv û hereketê pê vindarnayo. *Tr. Birbirini tutanlar. Birbirini elle veya başka bir güçle durduranlar.* Ti yê kenê ê merdimanê pêtepiştan verdê?

pêtewnayeni 1. *f. M.* Pêtewnayîş. Pê dejnayeni. En kemî, di kesan yan jî çîyan di ganê pêjewbînî tewnayeni, jan yan jî tewatiş (dej) pêganî kerdeni. *Tr. Birbirini incitmek, zarar vermek.* Ti esas pers kenê, ma hurdina jî pê tewnayo. Mi sereyê ey şikit, ey jî gişta mi şikiti. 2. *Zv. f. M.* Pêtewnayîş. Pêdejnayeni. Pêra şikîyayeni, qelbê pê kişnayeni, zerrîya pêverdayeni, karûgurwe û mehmelandê xwu di pêra zirar dîyayeni. *Tr. Birbirini incitmek, kalbini kırmak, zarar vermek.* Kaşka şima qandê ê çîdê bêemlîyetî pê nêtewnayê.

pêtewnayey *Nb.* Pêdejnayey. Kes/çîyê ki; yan ganê pê yan jî bi zerrîverdayîş a, bi qelbşikîyayen a zirar dayo pê, bi no babet a pêtewnayo. *Tr. Maddi, manevi veya vücutça birbirini incitmek, birbirine zarar vermek.* Înan pê bol tewnayo. Ma yê nêşenê ê kesandê pêtewnayan amoş kerê ki, bêrê pêser.

pêtewr 1. *Nn.* Pêmîyan, têmîyan, cêmîyan, pêmîyan di bîyayeni, tewrdê pê, tewrdê pê bîyayeni. *Tr. İç içe, karışık, karma olmak.* Înan pêtewr ki. Çunkî pêtewr do deha vêşî şirê. 2. *Nn.* Têtewr, safi, kok, pak, pakê ci, seranser, serûbinê ci, pêro, hemeyê ci, topa ci, heme, pêro pêmîyan di. *Tr. Tamamen, toptan, toplam, topluca.* Eger danê, pêtewr bidi mi. Ez herînena. 3. *Nn.* Têtewr, pêmîyan di bîyayeni, ci ya nêbîyayeni. *Tr. Birbirinin içinde/dahil olmak, (evleri) iç içe olmak.* Ma heta ewro pêtewr bî, ewro ma bîy cîya. Çîyêndê ma pêtewr nêmend. 4. *Nn.* Serûbindê ci ya, têtewr, pêtewr, heme. *Tr. Toptan, toptan olarak.* Qusûr mewnî, ez perakende nêroşena, ez a têtewr roşena. 5. *Nn.* Pêtewr, cêmîyan di, têmîyan di, hemeyê ci, pêro, heme, temamê ci, wexto ki pêroy arêdê pêser hend. *Tr. Toplam, tamamı.* Wa to rê pêtewr bi şeş hezarî ya bo. Didi mi, şeş ey, des ê bînî û vîst şima arêday. Têtewr ma pêrini 38 arêdayê.

pêtewrane 1. *Nn.* Têtewrane, cêmîyandane, têmîyandane. Ze ki têtewr bo, zêdê pêtewran, wesfê pêtewran tey bîyayeni. *Tr. İç içe olanlar gibi, iç içeymiş bir eda ile.* Mi rê jî pêtewrane ame. Hema înan vatê pêtewr nîyo. 2. *Nn.* Têtewrane, safiyane, kokane, pakane, seranserane. *Tr. Tamamen, toptan, toplam olarak, topluca.* Mi bizanayê winî do pêtewrane bêrê, mi qe-

bûl nêkerdê. 3. *Nn.* Têtewrane, seranserane, pakane, zêdê seranserdê ci, zêdê kokdê ci, bi kokî mendeni. *Tr. Tamamen, alt üst, baştan aşağıya bir şekilde, toplam olarak, geride bir şey kalmamak suretiyle iç içe olmak.* Mi rê jû bi jû nê, pêtewrane hesab ki.

pêtewraney *Nm.* Pêtewraney. şekil û biçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di seranserane, têtewrane, heme pêmîyan di bîyayeni. *Tr. Toptan olarak, perakende olmamakla.* Pêtewraneyda ci ra ez nêtewaya.

pêtewrey *Nm. Bw.* Pêmîyandey. Têtewreya înan û têtewreya ma jew nîya. Ma zêdê koçikên û sehanê na yê.

pêtey *Nm.* Pihêtey, pêt/i bîyayeni, sertey, sert/i bîyayeni, wişkey, wişk/i bîyayeni, mezbûtey, mezbût/i bîyayeni, şidîyaye/ê bîyayeni, şidikê ci bol bîyayeni, gewşeg/i nêbîyayeni, derênikê ci bol bîyayeni. Xarikî (xarîdayîşî) di jî pêtey vajêna. *Tr. Sertlik, sıkılık, mazbutluk, yoğunluk, gerilim, gerilme/k, sağlamlık, kuvvetlilik, hızlılık.* Bi mi ki pêtey û gewşegeya ê karî jewi bî.

pêtkerde/ê *N.* Pihêtkerde/ê, şidênaye/ê, şidîyaye/ê, pêtnaye/ê, mezbûtkerde/ê, şîşkerde/ê, tîrkerde/ê, metînkerde/ê, tey gewşegey nêverdaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni rind û rind anto, dewisnayo, tey venganey nêverdaya, şidênayo. *Tr. Sağlamlaştırılan, şiddetlendirilen, sıkılaştırılan, gerdirilen, metanet kazandırılan.* Şima do o lejo pêtkerde rew biqedînayê ki, ma jûna bitepisnayê.

pêtkerdeni *f. M.* Pêtkerdiş. Pihêt kerdeni, pêtnayeni, mezbût kerdeni, tîr kerdeni, şîş kerdeni, şidênayeni, tey gewşegey nêverdayeni, metîn kerdeni, bi rind û rind anten a tey kemaney, tey sistey nêverdayeni. *Tr. Sağlamlaştırmak, germek, sıkılaştırmak, şiddetlendirmek, metanetlik kazandırmak.* Eger ma jî zêdê şima pêt kerdayê, ancax ma pê bikiştayê.

pêttepişte/ê *N.* Pihêttepişte/ê, mezbûttepişte/ê, metîntepişte/ê, bi şikildê şîş a tepişte/ê, bi şikildê tîrên a tepişte/ê. Çî/keso ki; pêt tepêşîyayo, mezbût gêrîyayo, metîn tepêşîyayo, gewşeg nêgêrîyayo. *Tr. Sağlam/metin tutulan, sıkı tutulan, şiddetli alınan, muhkemleştirilen, emin tutulan.* Kardê pêttepiştî ra veng nêvijêno.

pêttepişteni *f. M.* Pêttepiştiş. Pihêt tepişteni, pêt giroteni, metîn tepişteni, mezbût tepişteni, şidênayeni, şîş kerdeni, tîr kerdeni, tepiştişdê ci di emeley bîyayeni. *Tr. Sıkı/sağlam tutmak, şiddetli tutmak, sağlam başlamak, metanetle işe koyulmak.* Ma qethan karê xwu sist nêkerd, ma tim jî pêt tepişt. Eger ma pêt nêtepiştayê, ma nêşayê o kar biqedînayê.

pêt *V.* Zemandê vêrdî di maneyê piştî (best, girêda) gîno. *Tr. Geçmiş zaman için bağladı, sardı manasına gelir.* Ay mi rê no dergûş pêt û kerd hadire.

pêvaje *Ed. Rob. Nn.* Pêvajik, sohbet, weşqisey, xoşebere, teraqe. Çîyên ser o en kemî, bi di merdiman an pêya vajîyayeni. *Tr. Sohbet, röportaj.* Bîşewka ma Dimilî û Kirdasî ser o pêvajeyêndo weş rona.

pêvajik *Nn. Rob. Bw.* Pêvaje. Ez nêzana kes do pêvajikî mîyan di bo yan teberdê ci di bo? Kamcîn pêvajik deha raştikî beno?

pêvaşteni 1. *f. M.* Pêvaştiş. Pêvazdayeni, xwu pêser eşteni, pêya lej kerdeni, pêdi lej kerdeni, vera pê dayeni, pêya lejo fiîlî kerdeni. *Tr. Niza etmek, tartışmak, münakaşa etmek, kavga etmek, birbirini dövmeye yeltenmek, birbirine çekişmek, birbirini kovalamak, birbirine fiili veya sözlü tacizde bulunmak.* Ê merdimîy vaştîy pê, ma kewtîy mabeyn. 2. *f. M.* Pêvaştiş. Pêvazdayeni, dewaran di xwu pêser eşteni, pêdi vajîyayeni, zêdê dewaran xwu pê ser eşten, pêdi vajîyayeni, pêya minasebeto cînsî kerdeni. *Tr. Hayvanların çiftleşme tarzı. İnsanlar için ise; hayvanca, kabaca partnerine yaklaşmak.* Lajekî va: Mi dî kutik û dela vaştê pêser, ma rîyê xwu tada.

pêvaştey 1. *Nb.* Pêvazdayey. Kes/çîyê ki; vazdayê pê, pêdi lej kerdo, wederdo pê, pêya teşxele kerdo, pêya minaqaşe kerdo. *Tr. Birbirine fiili saldırada bulunanlar, tartışanlar, kavga derecesinde tartışanlar, birbirinin üzerine yürüyenler, kavga derecesinde münakaşa edenler.* Vanê polîsan dest nayo ê di kesandê pêvaştan. 2. *Nb.* Heywanan yan jî kesê ki zêdê heywananan xwu eşto pêser, ê ki xwu repaşê pê kerdo. *Tr. Hayvanlarda çiftleşme için, insanlarda ise; birbirini hayvan gibi taciz edenler için kullanılır.* Ellah belayê xwu bi ê kesandê pêvaşteyan kero ki, înan xwu kerd rezîldê alemî.

pêveradayeni 1. *f. M.* Pêveradayîş. Karûgurweyên di, lej û teşxeleyên di pêra geyrî bîyayeni, pê tepiştiş ra reynayeni, dest pêser nênayeni. Pêra fek verdayeni. *Tr. Birbirini bırakmak, birbirinden vazgeçmek, birbiriyle ilgi ve alaksını kesmek.* Vanê înan pêveradayo. 2. *f. M.* Pêveradayîş. Mareyê pê visteni, nîkahê pê visteni, kişta marî ra pê serbest kerdeni. *Tr. Boşanmak, nikah konusunda birbirini serbest etmek.* Vanê înan rewna yo pêveradayo. Di serî

yo, ê yê cîya coyênê.

pêveradayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêjewbînî veradayo. Kes/çîyê ki; pêra bîyê geyrî, pêveradayo, pê kerdo serbest, pê kerdo azad, pêra fek verdayo. *Tr. Birbirini bırakanlar, birbirini serbest edenler, birbirinden vazgeçenler, birbirine dokunmazlık verenler.* Mi rê çiçî ê kesandê pêveradayan ra! 2. *Nb.* Kes/çîyê ki; pêjewbînî veradayo. Kes/çîyê ki; mareyê pê visto, kişta nîkahî ra pê kerdo serbest. *Tr. Boşananlar.* Ez texmîn nêkena ki ê cinî û camêrdê pêveradayey newedera bêrê pê heti.

pêverarde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî ardo jûnay yan jî çînay ver ki rindey û xirabeya ci bellî bo yan jî pêverikên (maçên) virazîyo. *Tr. Karşılaştırılan, karşı karşıya getirilen.* Ez texmîn nêkena ki, ê çîdê pêverardî di, ma rê xeyrên peyda bo.

pêverardeni *f. M.* Pêverardiş. Pêvernayeni, didi yan jî bol çîyan qandê rindey yan jî xirabeyda ci pêver ardiş, pêvernayîş. *Tr. Karşılaştırmak, kıyaslamak, karşı karşıya getirmek.* Ma do şima bîyarê pêver, hele şima kam deha rind ê.

pêverbîyaye/ê *N.* Berdêlbîyaye/ê, pêverkewte/ê, ewêzîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, qerezên di, pêverikên di, maçên di kewto pêver, ewêzîya ci bîya, kewto herûnda pê, Mesela bîyo jû bi jû. *Tr. Berdel olan, karşılıklı olarak yer değiştirilenler, karşılıklı olanlar, yerine geçen, örneğin bire bir olan, takas olan, takas yapılan.* Pêverikê ma yo pêverbîyaye yo. Çirê şima keno kêfsad? Ma jî jû, şima jî jû.

pêverbîyayeni *f. M.* Pêverbîyayîş. Ewêzî bîyayeni, pêver kewteni, hemberê pê bîyayeni, herûnda pê kewteni, berdêl bîyayeni, pêverneyayeni. *Tr. Takas olmak, birbirinin yerine geçmiş olmak, berdel olmak, birbirinin önüne geçmek, Mesela bire bir olmak, mukabil olmak.* Ê to û ê mi bî jew, kayê ma bîy pêver.

pêverdayeni 1. *f. M.* Pêverdayîş. Pê îdare kerdeni, pêrê îdare kerdeni. *Tr. Karşılıklı olarak birbirini idare etmek, birbirine bakmak, birbirine bakım yapmak.* O yo mi ver dano, ez a jî ey ver dana. Ma yê pêverdanê. 2. *f. M.* Pêverdayîş. Pêverdayeni, pê serbest kerdeni, pê azad kerdeni, pê xwuserî ver dayeni. *Tr. Karşılıklı olarak birbirini bırakmak, salmak, azat etmek, sebest kılmak.* Ma pêver da. Mi o, ey jî ez verdaya. 3. *f. M.* Pêverdayîş. Mareyê pê qedînayeni, mareyê pê pêra visteni, mare ra bîyayeni, nikahê pê pêra visteni, pêra kişta cinîyey û camêrdey di bîyayeni, pê nîkah ra visteni, goreyê cinî camêrdey pê serbest kerdeni, elaqederê cin û camêrdeyda ci nêmendeni. *Tr. Boşanmak, birbirini boşatmak, evliliğini karşılıklı olarak bitirmek.* Înan rewnayo pêverdayo. 4. *f. M.* Pêverdayîş. Bi qewet a, bi hêl a, bi eynadey a, bi rik a, bi ezîm a pêver dayeni, pêrê êwellah nêkerdeni. *Tr. Direnmek, birbirine karşı direniş göstermek, karşılıklı olarak direnç göstermek, mücadele etmek, cedelleşmek.* Ê yê rewnayo pêver danê. Labelê hewna jew qewet ra nêkewto.

pêverdayey 1. *Nb.* Pêîdarekerdey, pêrê îdare kerdey, pêra geyrî bîyayey. Kes/çîyê ki; karûgurweyên di, dehkayên di, dawayên di, gireyên di pê îdare kerdo, pêrê îdare kerdo, pêrê ravîyarnayo, pêrê girey nêvetê. *Tr. Birbirini idare edenler.* Zanayîşo ki ez zana, Ellah do jî ê kesanê pêverdayan bibexişno. 2. *Nb.* Pêra geyrîbîyayey, pê serbestverdayey, pê azadkerde. Kes/çîyê ki; eger sifte pê tepişto jî, eger dest nayo pêser jî, eger pêra geyrî nêbîyê jî, eger pê kerdo êsîr yan jî rehîne jî, bi sebebên a pêverdayo, pê kerdo serbest, pêra geyrîy bîyê. *Tr. Birbirini serbest bırakanlar, birbirini azat edenler, birbirini bırakanlar.* Ti yê çirê ê kesanê pêverdayan pers kenê? Ti yê kenê se kerê? 3. *Nb.* Cinî û camêrdo ki pêya mare kerdo û dima pêverdayo, nîkahê xwu qedînayo. *Tr. Boşananlar.* Noqra jî may û pîyê ê kesandê pêverdayanê înan nêverdanê. 4. *Nb.* Kes/çîyê ki; pêver dayo, nayo pêver, pêdi riki kerda, pê berdo û ardo, pêra geyrîy nêbîyê, bol pêver dayo; karûgurwe û lej û dehka û dawa û teşxele û çîyêndo winasîn di pê berdo û ardo, pê berdo û ardo, pêvero bol qeyret kerdo, teslîmê pê nêbîyê, pêrê mil nêronayo. *Tr. Direnenler, birbirine karşı koyanlar.* Ez a kena ê kesanê pêverdayan tebrîk kera.

pêverik *Rob. Sp. Nn.* Kayên di, qerezên di pêver amîyayeni, hesabê pê dîyayeni. *Tr. Maç, müsabaka, karşılaşma.* Bişewka pêverikê Portekîzî û Çekan est bî; Portekîzî jew û qe ya pêverik qedîna.

pêverikey *Sp. Nm.* Pêverik bîyayeni, pêver amîyayeni, hesabê pê dîyayeni, bi taximan a pêver amîyayeni, wezîyetê pêverikî. *Tr. Karşılaşmak, maç yapmak, müsabaka yapmak, karşı karşıya gelmek.* Mi pêverikeya wexta nêecibnê.

pêverî ra *H.* Pêver ra giroteni, pêver ra kar kerdeni, hawêr, xwu ra xwu ra. *Tr. Birbirinin önünden, her biri kendiliğinden, başkasını beklemeksizin iş yapmak.* Ê merdimîy maşallah ciwanikîy bî. Pêverî ra kar kerdê, kesî karê xwu nê verdayê ê bînan rê. Her kesî xwu ra xwu ra kar kerdê. Kesî qethan xwu pey di nêkerd.

pêverî û pêdima *H.* Pêverî û pêdimî, pêverî û pêpeya, bi rêzên a, pêvernî û pêpeynî di bîyayeni, pêdima amîyayeni, pêdima qor bîyayeni. *Tr. Art arda, ardı sıra, müteakip, müteakiben, arka arkaya, zincirleme, silsileli.* Mabeyndê ma di kesna çinêbî. Ma pêverî û pêdimay bîy. Cor ra sîyên bi zirîngî ya gunê ma mabeyn ro.

pêverî û pêdimayey *H.* Pêverî û pêdimîyey, pêvernî û pêdima bîyayeni, bi qorên a pê taqîb kerdeni, bi şikildê rêzilên a bîyayeni, are di kesnakî çinêbîyayen a, jew vernî di, o bîn dima di bîyayen a. *Tr. Ardışık olmak, arka arkaya olmak, art arda olmak, müteakip olmak, müteakiben, silsileli olmak, zincirleme olmak.* Ez pêverî û pêdimayeyda înan dima nîya. Mi rê kamcîn vernî di bî, o lazim o.

pêverkerde/ê *N.* Pêvirînkerde/ê, pêyovirînkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi kesên yan jî bi çîyên a kerdo pêver, pê yo virnayo, ewêzîyê pê kerdo, berdêl kerdo. *Tr. Takas edilen, değiş tokuşu yapılan.* Linggogêro pêverkerde, do ma rê hem bierciyo hem jî ercan bêro.

pêverkerdeni *f. M.* Pêverkerdiş. Pêvurîni, pêyovirîni, pêyo vurnayeni, pêya vurnayeni, bedelnayeni. *Tr. Takas etmek, değiş tokuş etmek.* Ma kerd pêver û ma ci ra reyay.

pêverkerdey *Nb.* Taqaskerdey, berdêlkerdey. Çîy/kesê ki jewî yan jî tayêni kerdê pêver, kerdê herûnda pê, kerdê zêdê pê, pêrê ewêzî kerdê, berdêlê pê kerdê. *Tr. "Takas edilen, değiş tokuş edilen.* Ez se kerî ê kes û çîyandê pêverkerdan?

pêvernaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qando ki pêdi qerez bikerê, qando ki pêdi teşxele bikerê, qando ki pêdi minaqaşe bikerê yan jî pêveri (maç)ên bikerê, nesibîyayo jûnakî yan jî çînakî ver. *Tr. Karşılaştırılan, müsabaka (maç) yaptırılan.* Ti vanê o keso pêvernaye bişo qezenc kero? 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qandê hewley û xirabeyda ci, qandê eşkera bîyayande wesfandê ci, bi jewna yan jî çînakî ya neyayo pêver, ardo pêver, po qîyas kerdo. *Tr. Karşılaştırılan, kıyas edilen, kıyaslanan.* Kaşka şima o keso pêvernaye, bi ê kesdê kermejinî ya nênayê pêver.

pêvernayeni 1. *f. M.* Pêvernayîş. Pêya minaqaşe kerdeni. Didi yan jî deha bol çî yan jî kesan qando ki pêverikên bikerê û pêya mucadele bikerê, pêver ardeni, pêdi qerez kerdiş dayeni. *Tr. Tartışmak, münakaşa etmek, düello yaptırmak. Mücadele, karşılaşma, maç, münakaşa, tartışma, kavga veya benzeri bir şey için iki veya daha çok şey veya kimseyi karşı karşıya getirmek, dikmek, meydan okutmak. Ayrıca kekliklerin birbirine meydan okuması, düello yapması.* Wexto ki şima pêro hadirey bîy, pêveranayê ki mîya sûr û qeri bellî bîyayê. 2. *f. M.* Pêvernayîş. Qîyas kerdeni, didi yan jî deha bol çîy yan jî kesan qando ki rindey û xirabey, dereceyê ci bellî bîyayeni pêver ardeni. *Tr. Kıyaslamak, karşılaştırmak.* Ma menê pêvera. Çunkî ma deraxdê pêra nîyê. Ez des serê ya, o vîst o; ez vîst kîlo ya, o çewres o. Ma tayê pê nîyê, pêvernayena ma raşti nêbena.

pêvernayey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; qandê qerezên, qandê maçên, qandê teşxeleyên yan jî çînakîdê winasînî jewî yan jî tayêni ardê kerdê pêver ki, pêya mucadele bikerê, pêveranê. *Tr. Karşılaştırılanlar, karşı karşıya dikilenler, müsabaka ettirilmiş olanlar.* Şima şa, temaşeyê ê di kaygerandê pêvernayan bikero? 2. *Nb.* Qîyaskerde. Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni nayê pêvera ki, wesfê înanê weş û xirabîy eşkera bê, bivijîyê teber. *Tr. Kıyaslananlar, karşılaştırılanlar.* Mi nêşa ferqê ê di vîştirayandê pêvernayan bivîno. Şima şa?

pêvero 1. *H.* Pêra nezdî, veranver, hema pê heteki di. *Tr. Ön öne, yan yana.* Di teyrîy amey zê însanan pêvero roniştîy. 2. *H.* Qarşûyê pê bîyayeni, hemberê pê bîyayeni, pêvero bîyayeni. *Tr. Karşı karşıya olmak, düşman olmak, zıt olmak, ters olmak.* Pêvero bî, emserr, di serrî yo, ê yê pê ya vanê. 3. *H. Tr.* Six, pêra bol nezdî, are kemî bîyayîş, mabeyn kemî bîyayîş. *"Sık, sıklıkla.* Peme pêvero karîya bî, ma kerdê seyreg.

pêverobîyayey 1. *Nb.* Ê ki pêvero yê, ê ki nezdîyê pê yê, ê ki pê heteki dê. *Tr. Yanyana olanlar, yakın olanlar.* Jûfinan pêverobîyayey jî pê nêvînenê. 2. *Nb.* Dişmenê pê bîyayey, ê ki qarşûyê pê yê, tersê pê bîyayey. *Tr. Birbirinin düşmanı olanlar, birbirine zıt olanlar, ters olanlar.*

pêveyayeni *f. M.* Pêveyayîş. Pêveyeni, pêveyeyeni. Qarişê pê bîyayeni, pêdi lej kerdeni, pê kêfsad kerdeni. *Tr. Birbirine karışmak, rahatsız etmek, birbiriyle kavga etmek.* No welat di, dewlet û tayêna miheqeq veyayê pê.

pêveyayey *Nb.* Pêveyey. Kes/çîyê ki; pêdi lej kenê, pê benê û anê, qarişê pê benê. *Tr. Birbiriyle niza edenler, kavgalı olanlar, birbirine karışanlar.* Kesê pêveyayey ez texmîn nêkena ki bişê şirê aver.

pêvirarkerdeni *f. M.* Pêvirarkerdiş. Di merdiman yan jî vêşî merdim a pê virar kerdeni. Pêra virar anteni, pê viraran mîyan kewteni, pêyo virarî giroteni. *Tr. Bir şey veya kimseyi birbi-*

rinin kucağına koymak, kucaklaşmak, birini başka birbirinin kucağına koymak, birbirinin kucağına girmek. Jewî va: Mi ê kerdîy pê virari, ê bînî jî va: Belê, mi dî, ê kewtîy bîy pê virari.

pêvirarkerdey *Nb.* Kesê ki jewî yan jî tayêni kerdê pê virari. *Tr. Kucaklaştırılanlar, birbirinin kucağına sokulanlar.* Mi soyîn ê kerdîy pê virari. Axirî soyîn amey werey.

pêvirarkewteni *f. M.* Pêvirarkewtiş. Virarda pê kewteni, werey amîyayeni, pêra zewq giroteni, pêya kêf kerdeni, pêyo bazîy antena pê virar kewtiş. *Tr. Kucaklaşmak, kucak kucağa girmek, barışmak, birbirinden haz duymak, sevişmek.* Kewtîy pê virari tepîya, ma bi qumanda ya telewîzîyonê xwu girot.

pêvirarkewtey *Nb.* Kesê ki kewtê pê virari, kesê pêya amey werey, kesê ki ê yê kenê pêra hezên bivînê, kesê ki kenê pêdi vajîyê. *Tr. Barışanlar, kucak kucağa olanlar, kucaklaşanlar, sevişmek için kucaklaşanlar.* Mêrdekî va, ma ê pê virarî di dîy. Labelê ma qey ma nêşenê, ê pê virar kewtenan, pê virarî ra vejê.

pêvisteni 1. *f. M.* Pêvistiş. *Bw.* Pêrodayeni. Mêrdekê tevdokî va: Şima do ki pê vistayê, qenê şima pê bikiştayê jî. 2. *f. M.* Pê vistiş. Pêya kuwayeni. Sebebê lejdê kesandê bînan bîyayeni, en kemî, di kesan yan pêdi teşxelekar kerdeni yan jî lejkar kerdeni. *Tr. Başkalarını birbirine düşürmek, kavgalı veya münakaşalı hale getirmek, niza ettirmek.* Ê nelamatî ê qeçekê çimwelikinî loxmeyên nanî ser o vistîy pê.

pêvistey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; dayo pê ro, visto pê, mabeyndê ci pêrodayîş peyda bîyo. *Tr. Dövüşenler, kavgalılar, kavga edenler.* Şirê, ê di kesanê pêvistan, tepêşê û bîyarê qereqol. 2. *Nb.* Teqişkerdey, pêrodayey. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni vistê pê, dayê pê ro, ci ra bi pê finayena teqînî veta. *Tr. Tokuşturulanlar, birbirine vurulanlar, birbirine vurdurulanlar, birbirine çarptırılanlar.* Ê sîyandê pêvistan ra sîya werdî şikîyê.

pêvînayeni *f. M.* Pêvînayîş. *Bw.* Pêdîyayeni. Pêvînayeni ra pêvînayeni ferq esto. Mesela pêdînênda reîsê cumhûrî û pêvînikêndê di midûran jew nêbeno.

pêvînayey *Nb. Bw.* Pêdîyayey. Key ki ma şa ê kesandê pêvînayan ser o îspat kero, qey wexta ma şima rê qiseyên kenê.

pêvîney *Nm.* Pêdîney, pêdîn bîyayeni, pêvîn bîyayeni, pêdîyayîş peyda bîyayeni. *Tr. Görüş olayının gerçekleşmesi, görme olayı.* Pêvîneya ci, ci rê weşi bî.

pêvînik *Nn. Bw.* Pêdîn. Pêvînikêndo werdî bî. Çunkî mîyanê ci qof bî. Labelê pêdînênda girdi girdêrî bî.

pêvurîney *Baz. Nm.* Wesf û karê pêvirîni, nameyê pêvirîni. *Tr. Takas olma, değiş tokuş olma.* Mi rê ki pêvurîneyda ci di çîyêndo xirab çinêbî.

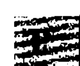
pêvurîni *Baz. Nm.* Pêyo vurnayeni, pêyovurîni, pêver kerdeni, pêya vurnayeni. *Tr. Takas, değiş tokuş.* Verî pêvurîni boli bî, nika kemeyaya.

pêvurîyayeni *f. M.* Pêvurîyayîş. Pêyovurîyayeni, bi pê ya vurîyayeni. En kemî, mabeyndê di kes yan jî çîyan di, wexto ki bi pê ya vurîyayîş peyda bo, no kar beno pê vurîyayeni yan jî pêyo vurîyayeni. *Tr. Birbiriyle değişmek.* Ellah zano ê destmalê ma pê vurîyayê. Çunkî destmalda mi di şuv û çînçînikê werdîy estîy bîy.

pêvurîyayey *Nb.* Pêyo vurîyayey. Çîy/kesê ki; yan pêya yan jî bi kes û çînakî ya vurîyayê, tey vurîyayîş ameyo meydan. *Tr. Birbiriyle değişmiş olanlar, aralarında değişim meydana gelenler.* Ez a kena, ê kitabanê pêvurîyayan newedera pey di kera.

pêvurnayeni *f. M.* Pêvurnayîş. Pêjewbînî vurnayeni, pê roteni. En kemî, mabeyndê di kes yan jî çîyan di wexto ki karê pêjewbînî vurnayîş bibo, no beno pêvurnayeni. *Tr. Birbirini değiştirmek, birbirini başka bir şey veya kimseyle satmak.* Şima çirê pê virna?

pêvurnayey *Nb.* Kes/çîyê ki; gereg ki nêbîyayê û pê bi kesên a yan jî bi çîyên a vurnayo, pê roto, pê xapênayo. *Tr. Birbirini satanlar, birbirini başka şey veya kimselerle değiştirenler.* Mi rê qe qalê ê kesandê pêvurnayan mekerê, înan ez bol tewnaya.

pêwedardeni 1. *f. M.* Pêwedardiş. Pêyo wedardeni, qando ki pê ro dayeni, bi pêya lej kerdeni. *Tr. Kavga etmek, ağız dalaşı etmek, münakaşa etmek.* Ma wedard pê, înan nêverda ma pê ro dê. 2. *f. M.* Pêwedardiş. Pê hewadayeni, pê werzanayeni. *Tr. Birbirini havaya kaldırmak. Mi* o, ey jî, ez wedarnaya. Ma pê wedard. 3. *f. M.* Pêwedardiş. Pê îdare kerdeni, pêrê ravîyarnayeni, giraney û gireyanê pê pêrê îdare kerdeni. *Tr. Birbirini idare etmek.* Ma şenê pê wedarê, şima yê nêşenê wedarê.

pêwer *Nn.* Nameyê pêwerdeni, nameyo ki pêwerdişîrê vajêno. *Tr. Birbirini yeme, zarar vermek.* Dinyay heta wexta zêdê herbdê umûmîyê siftekênî pêwernakî nêdî bî. Sifte bi ey a pêwerêndo winî şên dî.

pêwerdeni *f. M.* Pêwerdiş. Ziraro gird pê ro dayeni, pê qedînayeni. Nê kar û gurwî di jû zirar

dano ê bînî ro. *Tr. Birbirini yemek/bitirmek, aşırı zarar vermek, öldürmek, başını yemek.* Boka dûrê ma pê bûrê. Çunkî înan zerreyê ma kerdo sîya.

pêwerdey *Nb.* Pêwerîy. Kes/çîyê ki; karê pê werdişî kenê, ê yê zirarêndo şên û bêeman danê pêyo, ê yê pê wenê. *Tr. Birbirini yiyenler, aşırı derecede zarar verenler, başını yiyenler, parçalayanlar.* Kam şenê merdimanê pêwerdan pêra cikero?

pêwerey *Nm.* Pê werdeni, pê werdiş, pê qedînayeni, ziraro şên pê ro dayeni. *Tr. Birbirini bitirmek, yemek bitirmek, parçalamak, aşırı derecede zarar vermek.* Bi mi ki dûrikî pêwereyênda winîsîni hewna nênûşnê bî.

pêxas/i 1. *N.* Nerind/i, bêfesal/i, nexas/i. Kes/çîyo ki; normal nîyo, ci ra nerindey yena, hewlîni nîna, ci ra xirabey yena. Tersê ci, "mîrxas" o. *Tr. Kötü, cinsi veya kalitesi iyi olmayan, kendisinden kötülük gelen.* Şima nêbo nêbo! Bi ê merdimdê pêxasî ya şirê û bêrê ha! 2. *N.* Virankerdok/i. Kes/çîyo ki; kesan viran keno, malê ci, ci destan mîyan ra vejeno. *Tr. Soyguncu.* O jî dezgeyê ci pêxas o, wa ma ra dûrî bo.

pêxasey 1. *Nm.* Pêxas/i bîyayeni, nerindey, nerind/i bîyayeni, nexasey, nexas/i bîyayeni, xas/i nêbîyayeni, xirabey, xirab/i bîyayeni, ci ra hewlîni nêbîyayeni, ci ra xirabey amîyayeni, merdimo/a xirab/i bîyayeni. *Tr. Kötülük, cinsi veya kalitesi iyi olmamak, kendisinden kötülük beklenen olmak.* Eger pêxaseyda ci ra nêbîyayê, înan do bigirotayê xwu mîyan. 2. *Nm.* Virankerdokey, virankerdok/i bîyayeni. Kesan viran kerdeni, ser o wesfê virankerdokan bîyayeni. *Tr. Soygunculuk.* Pêxaseya ci heme cara şinawîyaya.

pêya *Nn.* Pîya, tey, pa, pêya bîyayeni, ci di. *Tr. Birlikte, beraber, beraberinde, kendisinde, yan yana.* Ma yê pêya vanê. Eger ê jî pêya nêkerê, deha kes pêya nêkeno.

pêyabeste/ê *N.* Çî/keso ki; bi jewî ya bestîyayo, pa girêdeyayo, pa luweno, pa hereket keno, şirîg o, pa wertax o, pa diskîya o, pa zeliqîyaya yo. Na vajeki, gereg ki bi bolekeyda ci ya vajîyo. *Tr. Bağlaşık, birleşik, ortak, bitişen, yapışmış olan.* Çîyo pêyabeste, ê bînan ra qewet gîno.

pêyabesteni *f. M.* Pêyabestiş. Bi pê ya girêdeyayeni, bi pê ya bestîyayeni, pêya bîyayeni, pêya şirîg bîyayeni, şirîgey kerdeni, wertax bîyayeni, ortaxey. *Tr. Ortaklık, şirket olmak, bağlaşıklık, uzlaşıda olmak, birleşik olmak, birlik olmak, bileşik olmak.* Qewmênda pêyabestê ya, pê ya bestîyayena înan, înan rê qewet û qudret dana. Cora ê yê kewnê ravey.

pêyabestey *Nb.* Çîy/kesê ki; pêya bestîyayê, pêya girêdeyayê, şirîgîy, ortaxîy. *Tr. Bileşik/ler, birleşik/ler, bağlı/lar, bitişik/ler, beraber, bağlaşık/lar, ortak olanlar.* Dewletê Emerîqayê Pêyabestey do bi no babet a tim jî vernî di bê.

pêyakerdeni 1. *f. M.* Pêyakerdiş. Pêya besteni, pêya zeliqnayeni, pêya disknayeni, pêvera nayeni. *Tr. Birbirine yapıştırmak, birbirine dayatmak, birleştirmek.* Mi ê di lay kerdîy pêya û ma bi ci ya ant. 2. *Zv. f. M.* Pêyakerdiş. Pêya vateni, werey amîyayey bîyayeni, lejê ci pêya çinêbîyayeni, werey di bîyayeni, amoş bîyayeni, aşitî kerdeni, lej û minaqaşe û xirabayênda ci bi kesî nêbîyayeni. *Tr. Anlaşabilmek, uzlaşabilmek. Birbiriyle iyilik ve sulh içinde olmak.* Birayê pêya kenê. Labelê cinîyê pêya nêkenê. Lejê înan, esas lejê cinîyandê ci yo.

pêyakerdey 1. *Nb.* Çîy/merdimê ki; jewî yan jî tayêni kerdê pêya, pêya zeliqnayê, ardê pêvero pêya disknayê, nayê pêya. *Tr. Birleştirilenler, yapıştırılanlar, dayandırılanlar.* Layê pêyakerdey rew rewî têra nêcibênê. 2. *Zv. Nb.* Merdim/kesê ki; bi pê ya kenê werey dê, aşitî dê, pê ya kenê, pê ya lej û minaqeşeyêndê ci çinî yo, pêdi vanê. *Tr. Uzlaşanlar, barışıklar.* Eger ê merdimê şima yê pêyakerdey tîya di bîyayê, ma do deha rew bi şima ya biameyê werey.

pêyakuwateni *f. M.* Pêyakuwatiş. Karûgurweyê kuwatişî, pirodayîşî kerdeni. *Tr. Vuruşturmak, çatıştırmak. Dövme olayını birlikte yapmak, gıdasal anlamda da işi birlikte yapmak.* Mi ê di kesîy kuway pê ya.

pêyakuwayeni 1. *f. M.* Pêyakuwayîş. Pêro dayeni, bi pê ya qerez kewteni, pêdi lej kerdeni, xwu pê ro dayeni, pê ya teqiş kerdeni. *Tr. Çatışmak, çarpışmak, tokuşmak, çarpışmak, niza etmek, kavga yarışına girmek, inadına yarışmak, inadına garez yapmak.* Nê ûja di xwu kuwenê pê, werdîyê ci keno vinî. 2. *f. M.* Pêyakuwayîş. Raştê pê amîyayeni, ray şîyayeni di qarşûyê pêdi amîyayeni. *Tr. Karşılaşmak, tesadüf etmek.* Ma ûja di nê, o cado bîn di kuway pê yo.

pêyakuyayeni 1. *f. M.* Pêya/o kuyayîş. Pêrogunayeni, pêya/o qeza kerdeni. *Tr. Çarpışmak, kaza yapmak.* Ez û ey a, ma tam çatdê dewda înan di kuyay pê ya. Biberke ki kirêşayê ma kesî jî çîyên nêbî. 2. *f. M.* Pêya/o kuyayîş. Raştê pê amîyayeni. *Tr. Rastlamak, tesadüf etmek, denk gelmek, karşı karşıya gelmek.* Eger ez ternekna rew bişîyayê, ma do rayda înan ser o

pêya kuyayê. Çunkî ê jî nîmsaeti verê mi kewtê ray. 3. *f. M.* Pêya/o kuyayîş. Pêya lej kerdeni, pêrodayeni, pêya teşxele kerdeni. *Tr. Kavga etmek, birbirini dövmek veya tartaklamak veya sözlü niza etmek.* Nêzana. Axirî ki ma tim jî kuyênê pê ya.

pêyakuyayey *Nb.* Pêyo kuyayey. Kes/çîyê ki; pêya/o lej kerdo, pêya/yo teşxele kerdo, pêya/yo minaqaşe kerdo, raştê pê ameyê, pêya qeza kerdo, dayo pêro. *Tr. Karşılaşanlar, tesadüf edenler, çarpışanlar, kaza edenler, denk gelenler.* Ez nêşena, xwu bi vervadê ê kesandê pêyakuyayan kera.

pêyanaye/ê *N.* Pêyonaye/ê. Çî/keso ki; bi kesên yan jî bi çîyên a neyayo pê ya, pa zeliqneyayo, pa diskneyayo. *Tr. Bitiştirilen, yapıştırılan, uçları bitiştirilen.* Ti do ê çîdê pêyanayî ra senîn naf bivînê?

pêyanayeni *f. M.* Pêyanayîş. Didi yan jî deha vêşî çîyan pêvero nayeni, pêver ardeni, pêya temasê ci viraşteni, pêya zeliqnayeni, pêvero ronayeni, pêya disknayeni, pêya vindarnayeni. *Tr. İki veya daha çok şeyi temas ettirmek, dokundurmak, bitiştirerek koymak, içi içe koymadan bitiştirmek.* Verî ma çuwalîy nayê pêya. Nika ma do kitaban pêya nê.

pêyanayey *Nb.* Çîy/kesê ki; neyayê pê ya, diskneyayê pê, pê ya diskneyayê, neyayê pêvera, pêvero roneyayê. *Tr. Bitiştirilenler, değdirilenler, yapıştırılanlar, temas ettirilenler, dokundurulanlar, bitişik hale getirilenler.* Şima şenê ê daranê pêya nayan pêra abirnê.

pêya nêkerdeni 1. *f. M.* Pêyanêkerdiş. Pêya nênayeni, pêvero nênayeni, pêya nêzeliqnayeni, pêya nêdisknayeni. *Tr. Birleştirmemek, dayandırmamak, yapıştırmamak.* Mi do ê nênayê pêya, şima bîy sebebê pêyanayenda înan. 2. *f. M.* Pêyanêkerdiş. Werey di nêbîyayeni, minaqaşe di bîyayeni, lej di bîyayeni, pêdi bilej bîyayeni, pêdi nêvateni, pêdi weş nêbîyayeni, lej û gijgijîyey di bîyayeni, awê ci erqên ra nêşîyayeni. *Tr. Uzlaşamamak, anlaşamamak, kavgalı olmak, geçimsizlik yapmak.* Ciniyanê înan pêya nêkerdê. Cora pêra bîy ci ya. Nika jî hergi jûdê ci welatên di bîyo piring piringî!

pêyanêkerdey 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni nêkerdê pêya, pêya nêdisknayê, pêya nêzeliqnayê, nênayê pêya, nêardê pêver û pêya nêdiskinayê. *Tr. Bitiştirilmeyenler, dayandırılmamış olanlar, yapıştırılmamış olanlar.* Mi rê ki ê estûnê pêya nêkerdey bi vayêndo şenik a bikewê. 2. *Nb.* Kes/çîyê ki; werey di nîyê, lej dê, ropê nêameyê mabeyndê cînan xirab o, pêra qehrîyayeyê, erd û xuyê ci yo pê nîno. *Tr. Barıştırılmış olmayanlar, uzlaştırılmış olmayanlar, tartışma veya nizada olanlar.* Ma nêşa ê kesanê pêyan nêkerdan ro pê bîyaro. Boka şima bîyarê werey.

pêya nêvateni *f. M.* Pêyanêvatiş. Pêya qisey nêkerdeni, pêdi hes nêkerdeni, nêşîyayen û nêamîyayeni, pêya minasebetê ci nêbîyayeni, pê pers nêkerdeni, ne şîyayeni, ne jî amîyayeni. *Tr. Küs olmak, konuşmamak, gidip gelmemek, ilişkilerinin olmaması.* Qusûr mewnî, ez nêşena nê amanetê to bera ci rê. Çunkî ma yê pêya nêvanê.

pêyavajîyayeni *f. M.* Pêyavajîyayîş. *Bw.* Pêdivajîyayeni. Vanê ê yê kenê, ê ki pêya vajîyayê, kenê biremnê û berê teslîmê hukmatî kerê.

pêyavajîyayey *Bw.* Pêdivajîyayey. Vanê ê pêya vajîyayan ra vengên nêvijîya; Ellah zano ki tayêni ê kerdîy vinî.

pêyavateni *f. M.* Pêyavatiş. Pêya qisey kerdeni, pêdi hes kerdeni, kus nêbîyayeni, pêser şîyayen û amîyayeni, pê pers kerdeni, pêya minasebetê ci bîyayeni. *Tr. Konuşmak, ilişkileri olmak, birbirini sormak, gidip gelmek, normal ilişkilerinin devam ediyor olmak.* Mêrdekî pers kerd, va: Şima yê pêya vanê, nêvanê? Ê bînî cewab da û va: Nê, dîrê serî yo ki ma yê pêdi nêvanê. Ma yê ne şinê, ye jî yenê.

pêyoamîyayeni *f. M.* Pêyoamîyayîş. Robere amîyayeni, werey amîyayeni, ropêamîyayeni, lejî qedînayeni, dişmeney qedînayeni. *Tr. Barışmak, uzlaşmak, anlaşmak.* Ê yê hendayên pêya lej kenê û soyîn soyîn jî rojên ê do pêyo bêrê. Xirabeya ci do jî ci rê bimano.

pêyoamîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; lej di bîyê û ameyê pê, pêya ameyê werey, bîyê wereykarîy, ropê ameyê, opê ameyê, lej û dişmeney qedînayo. *Tr. Barışanlar, uzlaşanlar, anlaşanlar.* Merdimê pêyoamîyayey do tim jî qezencdarîy bê.

pêyoarde/ê *N.* Robere/ê, roberearde/ê, verapêarde/ê, pêyo roberearde/ê, ûmişkerde/ê, ûmişê pê kerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo vera pê û bi pêyo drofnayo, bîyo zêdê pê. *Tr. Denk, denkleştirilen, mütenasip, uyumlulaştırılan, tenasubu yapılan, benzeştirilen, yakınlaştırılan, birbirine doğru götürüen.* Şima fehm kerd, hesabo pêyoarde çirê winî xeripîya?

pêyoardeni 1. *f. M.* Pêyoardiş. Vera pê ardeni, robere ardeni, opê ardeni, ûmişê pê kerdeni. Didi yan jî deha vêşî çîyan vera pê ardeni, înan

bi pê ya drofnayeni. *Tr. Denkleştirmek, benzeştirmek, tenasüp kurmak, uyumlu hale getirmek, birbirine yaklaştırmak, birbirine doğru götürmek.* Ma hesabê xwu ard bî pê, ma kerd ki bazarganeya xwu biqedîno, tevdokên kewt ma mabeynî, xeripîya. 2. *f. M.* Peyoardiş. Ropê ardeni, opê ardeni, ûmişê pê kerdeni. Didi yan jî deha bol kesan ropê ardeni, vera pê ardeni, pêya werey ardeni, dest pêdayenda ci rê wesîle bîyayeni. *Tr. Uzlaştırmak, anlaşmasını sağlamak, barıştırmak.* Ewro şeşo, ma ê ardê pê yo.

pêyobeste/ê *N.* Pêyogirêdeyaye/ê, pêyobestîyaye/ê, pêyobestok/i. Pabestan ra hergi çî yan jî hergi jew. Hergi çî yan jî kesandê pêya girêdeyan. *Tr. Bağlı, birbirine bağlı, merbut, irtibatlı, irtibatı kurulan, ilişkisi kurulan, birbirine bağlanan, birbirine bağlanmış unsurlardan veya kimselerden herbiri.* Eger mi bizanayê înan ra jew pêyo bestan ra yo, mi ci kêfsad nêkerdê û fina nêveyndayê ci.

pêyobesteni *f. M.* Pêyobestiş. Pêyogirêdayeni, pêyagirêdayîş, pêyabesteni. Didi yan jî deha bol çîyan pêya girêdayeni, pêya elaqedar kerdeni. *Tr. İrtibatlandırmak, bağlamak, ilişkilendirmek.* Mi ê bimbarekîy pêyo bestîy ki, mi va wa vinî nêbê, şima jî şîyê pêra reynayê.

pêyobestey *Nb.* Çî yan jî kesê ki jewî yan jî tayêni pêya bestê, pêya girêdayê, pêya kerdê bestey, pêya kerdê elaqedar, elaqeyê ci pêya viraşto. *Tr. Bağlaşıklar, bağlılar, ilişkilendirilenler.* Dewletê Emerîqa yê Pêyobestey (DEP) pancas tene yê.

pêyobestîyayeni *f. M.* Pêyobestîyayîş. Pêyogirêdeyayeni, besteyê pê bîyayeni, bi pê ya girêdeyayeni, bendeyê pê bîyayeni, pêyo/a bendîyayeni, girêdeyayê pê bîyayeni. En kemî pêya bestîyayena di çî yan jî kesan. *Tr. Bağlanmak, ilişkilenmek, irtibatlanmak.* Ti şenê mi rê nafê pêyo bestîyayeni, bi çend qisebendan a binûşnê?

pêyobestnaye/ê *N.* Pêyogirêdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a pêyo bestîyayo, pêyo girêdeyayo, pêyo qeyd bîyo, kerdo besteyê pê, kerdo girêdayeyê pê. *Tr. Birbirine bağlanan.* Çîyo pêyobestnaye gereg ki pêra nêcibîyo ki bişo bicoyo.

pêyobestnayeni *f. M.* Pêyobestnayîş. Pêyo besteni, pêyo girêdayeni, pêyo qeyd kerdeni. En kemî di kesan yan jî di çîyan pêya girêdayeni, pêyo besteni, besteyê pê kerdeni, girêdayeyê pê kerdeni, mejbûrê pê kerdeni. *Tr. Birbirine bağlamak, birbiriyle ilişkilendirmek.* Eger şima pêyo bibestnayê, wia nêbîyê. La ki şima pêyo nêbestna.

pêyobestokey *Nm.* Pêyobestok/i bîyayeni, pêyobeste/ê bîyayeni, besteyê pê bîyayeni, girêdayeyê pê bîyayeni. Kes/çîyo ki; pêyo bestîyayo, pêyo girêdeyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bağlaşıklık.* Pêyobestokeyda ci di ma rê zirarên çinêbî.

pêyoceribîyayeni 1. *f. M.* Pêyoceribîyayîş. Pêya ceribîyayeni, bîyayeni rê yan jî nêbîyayeni rê pêya ceribîyayîş. *Tr. Denenmek, sınanmak.* Hergi merdimo pêyo ceribêno, kê ki kerd vinî! 2. *f. M.* Pêyoceribîyayîş. Pêya ceribîyayeni, ceribîyayena pênayeni, pêya temaso cînsî kerdeni yan jî sebebêndê çîyêndê kesîyo winasîn bîyayeni. *Tr. Cinsel ilişkide denenmek.* Bênamûsan bi zorên a ê mehsûmekîy pêyo ceribnayê.

pêyoceribîyayey 1. *Nb.* Pêyoceribîyayey, pêyo ceribnayey. Kes/çîyê ki; bi dest û tesîrdê kesandê bînan a pêdi ceribneyayê, pêdi bîyê îmtîhan, pêdi kerdê qerez. *Tr. Birbiriyle denen, biri ötekiyle sınanan.* Ê dîkê pêyo ceribîyayey do çirê fina biceribneyê ki? Şima nêşa wesfanê ci ca kero? 2. *Nb.* Kes/çîyê ki; bi dest û tesîrdê kesandê bînan a kişta cînsîyey ra pêdi ceribneyayê, pêdi îmtîhan bîyê, ci rê temaso cînsî virazîyayo. *Tr. Birbiriyle cinsel ilişkiye zorlanan, cinsel ilişkide sınananlar.* Ê, di kesê pêyoceribîyaye, do deha senîn bişê însanan mîyan kewê ki?

pêyoceribnayeni 1. *f. M.* Pêyoceribnayîş. Bi pê ya ceribnayîş, didini yan jî deha bolini pêya ceribnayeni, bîyayen û nêbîyayenda ci rê muamele kerdeni. *Tr. Denetmek, birbiriyle denemek.* Mi do ê pêya biceribnayê, înan va ma hal kerdo. Cora deha mi nêceribnay. 2. *Zv. f. M.* Pêyoceribnayîş. Sebebê temasdê didindê cînsîyey bîyayeni, jewî bi jûnakî ya karê nayenî kerdeni. *Tr. İki veya daha çok kişiyi cinsi mukarenette denemek.* Şima o vîştira û a nala pêyo ceribnay? 3. *f. M.* Pêyoceribnayîş. Pêya îmtîhan kerdeni, pêya ceribnayeni. *Tr. Birbiriyle sınamak, imtihan etmek.* Mi şima pêyo ceribnay. Mi va: Hele şima kamcîn qezenc kenê, ez winîyaya ki şima hurdinayê jî vinî kenê. Cora mi ceribikê xwu werzana.

pêyoceribnayey *Nb. Bw.* Pêyoceribîyayey. Ez a kena ê kesanê pêyo ceribnayan, newedera pêyo biceribna. Çunkî ceribîyayena ci ya siftekêni nêbîya, raşt nêbîya.

pêyodiskîyayeni *f. M.* Pêyodiskîyayîş. Rapênayeni, bi pê ya diskîyayeni, pêya nayeni, pêya zeliqîyayeni, didi yan jî deha bol çîyan, pêvera nayena tepîya, areyê ci qedînayeni û

pêya nayeni, pêya temas kerdeni. *Tr. Birbirine dayandırmak, yapıştırmak, değdirmek, dokundurmak, temas etmek.* Ma pêyo diskîyay bîy jî, înan hewna mişterîy girotê.

pêyodiskîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; pêya diskîyayê, neyayê pêya, pêya zeliqîyayê. Didi yan jî deha bol kes yan jî çîyê ki; neyayê pêser, pêver û zêdê nînan. *Tr. Birleştirilenler, dokundurulanlar, temas ettirilen, yapıştırılanlar, yapışlıklar, dayandırılanlar.* Hebê pêyodiskîyayey do pêra cibîyê ki nêvilêşîyê.

pêyodisknayeni *f. M.* Pêyodisknayîş. En kemî di çîy yan yan jî kesan pêyo nayeni, pêyo zeliqnayeni, pêvero nayeni, bi pê ya kerdeni, yan paştîyanê ci yan jî kenaranê ci bi pê ya kerdeni. *Tr. Dayandırmak, bitiştirmek, sırt sırta dayandırmak, bitişik nizam yapmak.* Şima do nê bînay pêyo nêdisknayê. Şima ki pêyo disknay, qenê şima hîmê ci mezbût kerdayê.

pêyodisknayey *Nb.* Pêyonayey. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni pêyo disknayê, paştîy yan jî kalekê ci bi pêyo zeliqnayê, kerdê pêya, nayê pêvero. *Tr. Bitiştirilenler, dayandırılanlar, bitiştirilenler, bitişik nizam oluşturulanlar.* Ez vana ê di kesê pêyodisknayey do pêra nêcibê. Çunkî pêra cibê, jû jî nêşeno bikudîyo.

pêyoeşteni 1. *Zv. f. M.* Pêyoeştiş. Qisandê pêrê îtiraz kerdeni, qisanê pê qebûl nêkerdeni, pêlingî ro dayeni, qisanan pêlingî ro dayeni, pê rî di yan jî pêpeyo bi qisan a kemaneya pê vateni. *Tr. Birbirini eleştirmek, kınamak, ayağına vurmak, laf atışmak.* Ma xeylên qisey eştîy pêyo. Labelê ma lej nêkerdo. Kê ki vato lej kerdo, bextê xwu eşto. 2. *f. M.* Pêyoeştiş. Pê eşteni, pê virnayeni. Wexto ki en kemî, di kesîy yan jî di çîy çîyên yan jî kesên bierzê pê, huloyê pê kerê, çekerê pê, gulley û Mesela yan sîy yan jî qurşûnîy çekerê pê, a no karûgurweyo winasîn beno pêyo eşteni. *Tr. Birbirine atmak, fırlatmak, sıkmak.* A heti over ra, heta ma nover ra geh geh eştê pêyo.

pêyoeştey 1. *Nb.* Pêyoçekerdey. Çîy/kesê ki; tayêni qisey eştê, mezelê pê aşanayo, dayo pê lingî ro. *Tr. Atışanlar, laf atışanlar.* Ez nêşena ê kesanê pêyoeştan amoş kera. Çunkî ê bîyê budele. 2. *Nb.* Pêyoçekerdey, pêyovirnayey. En kemî, di çîy yan jî kesê ki, jewî yan jî tayêni virnayê pê ro, çekerdê pê, huloyê pê kerdê. *Tr. Birbirine fırlatılanlar, atılanlar.* Ez a kena ê çîyanê pêyoeştan, binimna ki dima ci rê delîl kera.

pêyo jewbînî *Nn.* Pêjewbînî, têjewbînî. Eger ki jewêno se keno, o bîno jî ê çî keno. *Tr. Birbirini, birbirine, yek diğerini, yek diğerine vs.* Ê yê pêyo jewbînî rûçiknenê.

pêyoveradani *Nm.* Pêyoveradayîş. Pêyoverdayeni, sebebê lejdê ci bîyayeni. *Tr. Birbirine düşürmek, birbiriyle niza etmesine neden olmak, kavga ettirmek, dövüşmesine neden olmak.* Şima yê qeçekê mehsûmekîy veraday pêyo.

pêyoveradayey *Nb.* Pêyoverdayey. Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni gijgijnayê pêyo, digdigîyê pê kerdê, sebebê erzîyayenda pê bîyê, bi pê ya dayo lejkerdiş. *Tr. Birbirine düşürülenler, kışkırtılanlar.* Înan ê kesîy verday pêyo û dûrî ra temaşeyê ci kerd. Noqra ê pêyoveradayeyê totikvalan jî na tevdokey werdi.

pêyoverdani *Nm.* Pêyoverdayeni, pêyoveradani, pêyoverdayeni. Qando ki pêya lej yan jî digdigî bikerê, di merdiman yan jî bolini mîyan di tevdokey kerdeni, jewî bi ê bînî ya verdayeni, pa lej kerden dayeni. *Tr. Birbirine düşürmek, tahrik etmek veya ettirmek. İfsat etmek, kavga etmek üzere iki veya daha çok kişiyi birbirine kışkırtmak, kavga ettirmek.* Esas nêtê înan û lejî çinêbî, ê tevdokî ê merdimîy verday pêyo.

pêyoverdaye/ê *N.* Hergi merdimê ki verdayayê pêyo, ê kesan ra hergi jew. Hergi merdimo ki verdeyayo ê bînan o. *Tr. Kışkırtılan.* Mêrdekî va: Ti nêşenê vajê merdimo pêyo verdaye bêsûj o. O jî hemsûjê ey o. Çunkî ey nêşayo xwu ê cadê xirabî ra bibeşirno.

pêyoverdayeni *f. M.* Pêyoverdayîş. *Bw.* Pêyoverdani. Kesî meverdê pêyo, Çunkî dima lej yeno bi şima yo pêşêno.

pêyoverdayey *Nb.* Kes/çîyê ki; kesên yan jî tayêni verdayê pêyo, digdignayê pêser, bi pêya yan dayê lej kerdeni yan jî dayê minaqaşe kerdiş. *Tr. Kışkırtılanlar, birbirine düşürülenler.* Merdimê pêverdayey pêro jî polîsan arêday. Nika ê yê geyrenê gijgijnokan.

pêyovirnayey 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; yan bi şaşîn a yan jî mexsûs û bi zanayen a pêyo virnayeyê, berdêlê pê bîyê, pêyo virîyayê, bîyê pêver, pêjewbînî yo virîyayê. *Tr. Takas edilenler, değiş tokuşu yapılanlar.* Ellah zano ê linggogêrandê pêyovirnayan ra ê do xeyrên bivînê. 2. *Nb.* Çîy/kesê ki; en kemî di kesan yan jî di çîyan virnayê pero, eştê pê, çekerdê pê, huloyê pê kerdê. *Tr. Birbirine atılanlar, fırlatılanlar.* Sîyê pêyovirnayey tim hemberî ro nêgunenê, jewfinî şinê gunenê şarî ro jî.

pêyovurîni *Baz. Nm. Bw.* Pêvirîni. Eger pêyovurîni çinêbo, ma nêşenê alvêr bikerê.

pêyovurîyaye/ê 1. *N.* Pêyobedelîyaye/ê, pêmîyankewte/ê, têşaneyaye/ê, pêşaneyaye/ê. Çî/

keso ki; bi jûnakî ya kewto pêmîyan, şaneyayo pê. *Tr. Karışan, karıştırılan, yerleri değiştirilmiş olan.* Vanê nêweşxane di o lajeko pêyovurîyaye hewna nêvîneyayo. 2. *N.* Çî/keso ki; bi jewên a yan jî bi çîyên bîyo pêver, kerdo pêver, pêvurîna ci virazîyaya, bîyo berdêlê pê. *Tr. Becayiş/takas edilen, değiş tokuşu edilen/yapılan.* Desttopêro pêyovurîyaye do, ti vanê bişo serkewo?

pêyovurîyayeni *f. M.* Pêyovurîyayîş. Becayîş bîyayeni, berdêl bîyayeni, bedelîyayeni, pêvurîni bîyayeni, cayê pê şîyayeni, cay û çîy pêyo vurîyayeni. Cayê ci pêyo vurîyayeni, herûna ci vurîyayeni, pêmîyan kewteni, pêşaneyayeni. *Tr. Değiş tokuşa tabi tutulmak, takas/değiş tokuş edilmek, becayiş edilmek, yerleri değişmek, karışmak.* Linggogêrî hembazê xwu mojna û va, ma pêyo vurîyay.

pêyovurîyayey 1. *Nb.* Becayîşbîyayey. Kes/çîyê ki; cayê ci pêyo vurîyayo, herûna ci pêyo vurîyaya, pêjewnîni ca vurnayo. *Tr. Yerleri değişmiş olanlar, becayiş olanlar.* Ê kes û çîyanê pêyovurîyayan fina berê cadê ci yê verênî kerê. 2. *Nb.* Pêyoçebîyayey, pêyoerzîyayey, huloyê pê bîyayey. Çîy/kesê ki; bi destdê kesên yan jî çîyen a erzîyayê pê, virneyayê pê, çebîyayê pê. *Tr. Birbirine fırlatılanlar, atılanlar.* Eger ê qisandê pêyovirîyayan ra şima zirarêndo şên nêdî, qe ez çîyên jî nêzana! 3. *Nb.* Pêvurîna ci bîyaye, bedelîyayey, berdêlê ci bîyayey. Kes/çîyê ki; pêya vurîyayê, debîyayê pêver, berdêlê pê bîyê. *Tr. Takas edilenler/yapılanlar, değiş tokuş edilenler/yapılanlar.* Boka şima yê çîyandê pêyovurîyayan ra xeyrûnafên bivînê. Finê ki mi estî ra şîy, ez se kerî pey!

pêyovurnaye/ê 1. *N.* Pêvurînkerde/ê, pêverkerde/ê, verorkerde/ê. Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a pêyo vurîyayo, pêvurînê ci bîyo, deyayo pêjewbînî. *Tr. Takas edilen, takası yapılan, berdel yapılan.* Vanê malê şima yo pêyovirnaye çîyên rê nêbeno. Winîyo?

pêyovurnayeni 1. *f. M.* Pêyovurnayîş. Pêvirîni, veror, pêver kerdeni, pecayîş kerdeni, bedelnayeni, berdêl kerdeni, bi pê ya vurnayeni, çîyanê xwu, cayanê xwu bi pê ya vurnayeni, cayê çîyandê xwu pêyo bedelnayeni. *Tr. Takas etmek, berdel etmek, değiş tokuş etmek.* Hembazên va: Midûran mektebê xwu pêyo vurnay, ma jî banê xwu pêyo vurnay.[1] 2. *f. M.* Pêyovurnayîş. Bi pêtên a, bi hukmên a çîyên yan pê eşteni. *Tr. Birbirine fırlatmak, atmak.* Qe beno ki di saetîy bî, ma sîy vurnayê pêyo. Labelê kesikîy jî nêdî.

pêyozeliqîyayeni *f. M.* Pêyozeliqîyayîş. Pêyojewbîyayeni, zeliqîyayenda didi yan jî deha bol çîy yan jî merdimîy pêsernayena tepîya pêya ze ki jew bîyayeni, didi yan jî deha bol çîy yan jî kesîy pêya zanq bîyayeni, pêdi jew bîyayeni, zêdê goştî û nengûy bîyayeni. *Tr. İki veya daha çok şeyin zamk gibi birbirine yapışması, etle tırnak gibi olmak.* Telebey sifte zêdê zamqîya pêya zeliqîyay, dima pêrê bîy sersûnîy.

pêyozeliqîyayey *Nb.* Çîy/kesê ki; ze ki bi zanqî ya pêya diskîyayê, pêya bîyê jewîy. Çîy/kesê ki; zêdê goştî û nengû ya pêdi bîyê jewîy. *Tr. Yapışıklar, zamkla yapışmış gibi birşelenler, bitiştirilenler, etle tırnak gibi yapışanlar, bitişikler.* Helqeyê pêyozeliqîyayey, rew rewî pê nêverdanê.

pêyozeliqnayeni *f. M.* Pêyozeliqnayîş. Pêyazeliqnayeni, bi çîyêndê zêdê zanqî ya pêya nayeni, pêya besteni, Mesela bi çîyêndê zêdê zanqî ya pêya disknayeni. *Tr. Birbirine yapıştırmak, kaynaştırmak.* Mi zeliqnay pêyo tepîya pê nêverda.

pêyozeliqnayey *Nb.* Pêyazeliqnayey. Kes/çîyê ki; kesên yan jî çîyên Mesela bi çîyêndê zêdê zanqî ya nayê pêya, kerdê pêya, pêya kerdê jew, kerdê zêdê nengûyan û goştî ya. *Tr. Tutkal veya zamk gibi bir yapıştırıcıyla birbirine yapıştırılanlar, birleştirilenler, kaynak edilenler.* Qeçê pêyozeliqnayey do çiwext pêra cibê?

pêzevang *Nn.* Pêzeveng. O/çîyo ki cinîyan vîneno roşeno, pêzeveng. *Tr. Pezevenk. Kadın satıcısı.* Pêzevangêndo zê ey hewna nêameyo no dinya.

pêzevangey *Nm.* Pêzevengey, pêzevangînî, pêzevengînî. Cinî dîyayen û roteni. *Tr. Kadın tüccarlığı.* Pêzevangeya ey, do ci rê nê mano, rojên jew do ci kuwo.

pêzincîperrayeni *Zv. f. M.* Pêzincîperrayîş. Pê sûjdar kerdeni, qebehetî pêser eşteni, pê girekar dîyayeni, pê sebebê persgirî dîyayeni. *Tr. Niza/münakaşa etmek, birbirini suçlamak, birbirini sorumlu tutmak.* Senîn ki ma resay ûja, ê hema perray pê zincî.

pêzincîperrayey *Nb.* Ê ki perd rayê pê zincî, ê kî pê kenê sûjdar, ê ki qebehetî erzenê pêser, ê ki pê sebebê girekarî vînenê. *Tr. Biribirini suçlayanlar, birbirini sorumlu tutanlar.* Pê-

---

1 Pêyo vurnayeni di jewanjew (jewî rê jew) vurnayîş esto. Labelê pêver kerdeni di jewanjew pêver kerdeni nê, Mesela jewî rê didi yan jî deha vêşî dayîş esto. Welhasil takasê Tirkan, tam qarşûyê "pêver kerdeni" yeno.

zincîperrayey do gamekna zerre kewê.

piç/i/ê *Nn.* Piçê, piçên, tenekên, qirtikên, hebekên, bol tayên. *Tr. Azıcık, çok az.* No çîyo ki to ardo, piç o. Mi rê bes nêkeno.

piçi *Zoo. Nm.* Teyrekên a ki; mirîçiki ra bol werdêrî ya, xarikê ci bol vêşî yo, revok a, bol tavilê nigan ser o şina, seydê ci beno, niqura ci dergûbarîyek a. *Tr. Serçeden çok küçük, yerden süratle gidebilen, gagası uzun ve ince olan bir çeşit kuş.* Piçi dimi kewteni, bi mi ki xîntey a, kes nêşeno ay tepêşo. Meewnê werdêkekeyda ay ra.

piçikên *Nn.* Piçên tayênêrî, hewna piçên jî kemîyêrî. *Tr. En az, azın azı.* Eger ti nêşê piçikên jî bi ci dê, ti xwu rê bimirê, ey rindêrî yo.

pif *Nn.* Hewa, va, gaz. Hewayo ki însan pa nefes gîno û tey babet babetîy gazîy estê. *Tr. Hava, yel, gaz.* Pifê to tayêno, ma do bi pûmpa ya pif kerê ki fina rew rewî nêanişo.

pifbîyaye/ê 1. *Nn.* Çî/keso ki; goşt giroto bîyo pif. *Tr. Kilo alarak şişen. şişmanlaşan/mış.* 2. *Nn.* Qando ki çila şiro hewna nefes deyayo piro. *Tr. Havalandırılan, doldurulan, üfürülen, söndürülen.* Tekero pifbîyaye, adiro pifbîyaye ûzn.

pif bîyayeni *f. M.* Pifbîyayîş. Hewa rîdê kesî erzîyayeni, çila hewna bîyayeni, hewa mîyan debîyayeni, adir hewna bîyayeni. *Tr. Yellendirilmek, hava vurulmak/verilmek, söndürülmek.* Pif bîyayenda adirîya tepîya, çînakî teqa.

pifey *Nm.* Pif bîyayeni. Bi hewa/va ya pif bîyayeni. *Tr. Hava ile doldurulan veya söndürülen bir şey olmak, üflenen şey olma.* Teker pif bîyayena bena pirr, çila pif kerdena şina hewna.

pifik 1. *Teks. Nn.* Pufik, pifkar. Serdoşîyê ciniyan o ki, ze ki pif kerê û bimasnê, mexsed serdoşîyanê ciniyan hera û masate mojneno. *Tr. Kadın giysilerinde omuz başlarını kabarık ve geniş gösteren ve şişirilmiş görüntüsü veren kısım.* Pifikdê ci ra bewnê, do vajê doşîyê ci hera yê. Labelê pifikê ci ci ra cikerê, do zewmbî biaso. Nika heme çî bîyo şoret, çîyêndo heqîqî nêmendo. 2. *Sn. Nn.* Çîyo ki pif keno, çîyo ki hewa dano ci. *Tr. Körük.* Pifikê ci ci destî di bî, pifê ci kerdê.

pifiney *Nm.* Pif bîyayeni, pifey, pifini, wesfê pifî. *Tr. Üfleme, yellleme olayı.* Ci rê pifineyda ci ra qe qal meki.

pifini *Nm. Bw.* Pifiney. Pifini kewt bî marrî ser, pifayê.

pifkar/i 1. *N.* Pedewinîyok/i. O/çîyo ki; pif keno, winîno pede. *Tr. Üfüren, üfürükçü.* Pifkar do çiçî bivîno ki, peynî pif kerdeni çîyênda zûr a. 2. *Sn. N.* Pifik. Çî/haleto ki; kes pa çîyan pif keno. *Tr. Üfüren/üfürücü kişi ya da aygıt.* Porwişkêrê ma, pifkarêndo rindo bi qelîte yo. 3. *Sn. N.* O/çîyo ki pifê tekerandê kirosan keno, hewa dekeno tekerandê kirosan. *Tr. Hava.* Pifkar çinêbî, ma cora ravêrdîy. Ma jî zanayê do tekerdê ma rê pif lazim bo.

pifkarey 1. *Nm.* Pufikey, pifikey. Pifikê serdê doşîyan bîyayeni. *Tr. Kadınların omuzlarındaki içi şişirilmiş süslük.* Aşiqî vatê, kaşka ez xwu rê, pifikê serdê doşîyandê ciniyan bîyayê. 2. *Nm.* Pufikey, pifikey, pedewinîyokey, pedewinîyok/i bîyayeni. *Tr. Üfürükçülük, üfürmek.* A cinêki pifê ci tilîsimin o. 3. *Sn. Nm.* Hewa pirodayeni, hewa cirodayeni. *Tr. Hava vurmak.* Petrolgeyên di vindi ki, ma hewa tekerîrodê.

pifkerde/ê *N.* Hewacidaye/ê. Çî/keso ki; hewa deyayo piro. Çîyo ki; qando şiro hewna pif bîyo, hewa deyayo piro, hewna kerdo. *Tr. Havalandırılan, yellendirilen.* Tekero pifkerde, çilaya pifkerdê, rîyo pifkerde ûzn.

pif kerdeni 1. *f. M.* Pifkerdiş, hewa ci rodayeni, hewa pirodayeni, ci rê hewa kerdeni. *Tr. Yellemek, havalandırmak.* Ey dûman pif kerd, mi teker pif kerd, ê bînî çila pif kerd, jûnay baloni pif kerd. ûzn. 2. *f. M.* Pif kerdiş. Hewna kerdeni, hewn kerdeni, şewqîra veteni, şewqê ci qedînayeni, tarî kerdeni, qandê hewna kerdeni adirê ci bi pifîya qedînayeni. *Tr. Söndürmek. Işığını veya ateşini karartmak, üflemek.* A çila pif kerê ki ma xwu rê rakewê. 3. *f. M.* Pif kerdiş. Gijgijnayeni, pûknayeni, zeyîdnayeni, adirê ci vêşî kerdeni, şewateyê ci zeyîdnayeni. *Tr. Körüklemek, azdırmak, üflemekle ateşini artırmak.* Jewî vatê, ê bînî jî pif kerdê.

pihêt/i *N. Bw.* Pêt/i. Pihêt ant, resenê ci visîya, paştî ser guna erro.

pihêtbîyaye/ê *N. Bw.* Pêtbîyaye/ê. Mi kerd ki ê layê pihêtbîyayî sist kero, tew bi nêzanayen a mi kerd pihêt.

pihêt bîyayeni *f. M.* Pihêtbîyayîş. *Bw.* Pêt bîyayeni. To do pihêt nêkerdayê ki, zaîfiy nêroterîyayê.

pihêtey *Nm. Bw.* Pêtey. Mi kerd pihêteyda ci ser o vindero, ez ageyraya gewşegeyda ci ser.

pihêtkerde/ê *N. Bw.* Pêtkerde/ê. Reseno pihêtkerde reya, ame guna ci rî ro.

pihêt kerdeni *f. M.* Pihêtkerdiş. *Bw.* Pêt kerdeni. Pihêt ki! Wa nêreyo.

pijgurrî *N.* Kemane/ê, bêqîmet/i, nêercîyaye/ê. Çî/keso ki tam nîyo û kemaneya ci esta, bêqîmet o, degerê ci kemî yo. *Tr. Kiymetsiz, değersiz, adi, sıradan, önemsiz, kale alınmaz.* Merdimêndo pijgurrî yo, şima senîn bi qisandê ey a xwu qehirnenê ki? Ez ba, ez tew qîmet nêdana

qisan û fêlandê ey![1]

pijgurrîyane *Nn.* Zêdê pijgurrîyan a bîyayeni, wesfê pijgurrîyan tey bîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, wesfê nêercîyayan tey estbîyayeni, bêqedr û bêqîmet/i bîyayeni, bi pijgurrîyan mendeni. *Tr. İşe yaramazlar gibi olmak, değersizler gibi, kiymetsizlere benzemek.* Ame bî ûja di, di saetîy pijgurrîyane ronişt bî, kesî ci rê nêvat bî bêrî ronişi.

pijgurrîyaney *Nm.* Pijgurrîyane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di pijgurrîyane bîyayeni, zêdê pijgurrîyan bîyayeni, wesfê pijgurrîyan tey estbîyayeni. *Tr. Kiymetsizce, değersizce, adice, bayağı olmak.* Ci rê pijgurrîyaneyda ci ra tew qal meki, wa bixwu ser o palikêr bo.

pijgurrîyey *Nm.* Kemaney, kemîyey, kemî bîyayeni, netemamey, temam nêbîyayeni, bêqîmetey, qîmetdar/i nêbîyayeni, bêqîmet û bêrûmet/i bîyayeni, nêercîyayeni, ercîyaye/ê nêbîyayeni, bêdegerey, degerê ci çinêbîyayeni, terwende nêbîyayeni, bîyayen û nêbîyayena ci jû bîyayeni. *Tr. Değersizlik, kiymetsizlik, sıradanlık, adilik.* Mi pijgurrîyeya ci rewnayo fehm kerda, şima yê goşdareya mi nêkenê.

pijik/i *N.* Gulle, topek/i. Çîyo/a ki ze ki bîyo/a topek/i. *Tr. Topalak, misket, gülle.* Sereyê ci di pijikê vijîya bî, bîbî gird.

pijiki 1. *Zîr. Nm.* Gûda ronî. *Tr. Yağ topağı, yağ bezesi.* Mi ci rê di pijikîy dekerdîy, ey nêgirotîy. 2. *Tib. Nm.* Qînori. Ganê kesî yo ki leym tede vijîyayo û bîyo ze gulle. *Tr. İltihaplanmış ve yuvarlanmış olan yara.* Pijikda ci ra leym ameyê, şî kerdi emelet.

pijiqî *H.* Çî/keso ki zêdê heban a vila bîyo, çoşman ra şeqîyayo. *Tr. Taneler halinde etrafa dağılmak/saçılmak.* Mi do o halê ci yo pijiqî nêdîyayê.

pijiqîyaye/ê *N.* Şeqîyaye/ê, virtûvila bîyaye/ê, heb hebî vilabîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo heb hebî û bîyo vila, hergi jewda hebênda ci şîya canakî. *Tr. Darmadağın olan. Taneler halinde dağılan.* Zexîreyê şima o pijiqîyaye, tersena ki deha nêarêbo pêser.

pijiqîyayeni *f. M.* Pijiqîyayîş. Çoşman ra vila bîyayîş, şeqîyayeni, hergi hebênda kesî cayên ra û pêra dûrî dûrî vila bîyayeni, heb hebî vila bîyayeni. *Tr. Dağılmak, savrulmak, etrafa saçılmak.* Senîn jû dê piro, hema o çî heme ca ra pijiqîya.

pijiqîyey *Nm.* Pijiqî bîyayeni, wezîyetê pijiqî, hal û şeklê pijiqî bîyayeni. *Tr. Darmadağın olma durumu, etrafa saçılma durumu.* Eger ez pijiqîyeyda ci ra jî fek verda, xwu ra dawa hal nêbena.

pijiqnaye/ê *N.* Şeqnaye/ê, şeqênaye/ê. Çî/keso ki; bi tesîrdê jewî ya bîyo virtûvila, bîyo heb hebî û wertan ra şeqîyayo. *Tr. Etrafa taneler halinde darmadağın edilen, saçılan.* Çîyê şima o pijiqnaye, do çi wext û bi destdê kê ya arêbîyo?

pijiqnayeni *f. M.* Pijiqnayîş. Şeqnayeni, şeqênayeni. Virtûvila kerdeni, hergi jewêndê ci canakî eşteni, pêra cîya cîya vila kerdeni, heb hebî vila kerdeni. *Tr. Dağıtmak, darmadağın etmek, savurmak, etrafa saçmak.* No tene şima çirê wina pijiqnayo ki?

pijiqnok/i *N.* Şeqênok/i. Kes/çîyo ki; pijiqneno, şeqêneno, karê pijiqnayîşî keno, keno virtûvila, keno heb hebî û vila keno. *Tr. Taneler şeklinde dağıtan, saçmalayan, etrafa saçan/dağıtan.* Ma to zana pijiqneyayo ki ti pijiqnokê ci jî ca kerê?

pijiqnokey *Nm.* Şeqênokey. Pijiqnok/i bîyayeni, wesfê pijiqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyanê heb hebîyan keno virtûvila, tene bi tene erzeno çoşman. *Tr. Saçmalamak, saçmalayan olmak. Taneli şey veya mecazen ise kimseleri taneler şeklinde etrafa dağıtmak veya bu işi yapan olmak.* Mi kesî ra pijiqnokeya ci nêşinawita.

pijûl/i *N.* Nêercîyaye/ê, pijgurrî, xirab/i, vila, vilabîyaye/ê, pêser o nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêser o nîyo, neteba yo, ercîyaye nîyo, vilabîyaye yo û xirabe yo. *Tr. Kötü, dağınık, işe yaramayan.* Ez bi ê merdimdê pijûlî ya kewta eynî ca. Ez do ci ra bol bianca.

pijûley *Nm.* Pijûl/i bîyayeni, pijgurrîyey, netebayey, neteba bîyayeni, netebayan ra bîyayeni, nêercîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, xirabey, vila bîyayeni, pêser o nêbîyayeni. *Tr. Dağınıklık, yaramaz olmak, kötü olmak, iş bitiren biri olmamak.* Bedvîn mebi Ti pijûleya însanan mevînê, qe jû fini jî ercîyayena însanan bivînî.

pijûlin/i *N.* Pijgurrîyîn/i, nêercîyaye/ê, xirab/i, vila, vilabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pa pijûliney esta, pa pijûley esta, pa xirabeyey û vilabîyayeni esta, pêser o nîyo, tey netebayey esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İşe yaramaz, toplu olmayan, beceriksiz.* Mi bi ê kesdê pijûlinî ya pê het di medê ronîştiş.

1 Na vajeki di gurrîyey mihîm a. Cora qîmet ra kewna. Merdimo gurrî, eger dekewno de, cora beno bêqîmet.

pijûliney *Nm.* Pijgurrîyîney. Pijûlin/i bîyayeni, nêercîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, wesfê nêercîyayan û netebayan ci ser o bîyayeni. Vilabîyaye/ê û hêçek/i bîyayeni, wesfê nêercîyayan û hêçekan ci ser o bîyayeni. *Tr. Değersiz, beceriksiz, yeteneksiz, gözü kapalı olmak.* Pijûliney, mi çimî di ki wesfê ci yo tewro ravey o.

pilar/i *An.* Helpez, hevalco, hembazek. L'yê qalin û bi şikildê fek pir bîyayîşî ya waneyêno. Hembazê tûtek û pitekandê pîzedê mayan o ki, wexto ki qeç beno ci ra cibêno û erzêno. *Tr. Son, eş, döl eşi, meşime, plasenta, etene.* Pilarê xwu eşt teber.

pilik 1. *Zîr. Nn.* Ardê bilxurî, tewro werdîkerdeyê bilxurî. *Tr. Bulgur unu.* Ci rê pilik lazim o, qey ê yê kenê pa şamîyên virazê. 2. *Tib. Nn.* Qebarokê postan, aw antena postan. *Tr. Derinin su toplaması/kabarması.* Postalê ci bîyê pilik pilikî.

piliki *Nn.* Bilçiqi, girêya aweri. *Tr. Kaynayan su kabarcığı.* Pilika ci ra senîn vengê girey ameyê, to bidîyayê!

pilîsk *Nn.* Gendûgemarê mîyandê borîda sobero ki tey mendo. *Tr. Soba veya soba borusundaki tortu, kir, kabuklaşmış isler vs.* Plîskê borîyandê soban pa kermey girêdayo.[1].

pilîşk *Nn.* Leymê mîyandê çiman o ki bolkî înîyekdê çiman di arêbeno û ûja di kermeyên virazeno. *Tr. Çapak. Gözdeki çapak/kir.* Mêrdekê kotî pilîşkê çimandê xwu bi destandê xwu ya vilêna û xasekî ronişt nanî ser. Qe ne vajo ez rîyê xwu bişuwa, ne jî destanê xwu.

pilîşkey *Nm.* Pilîşkî bîyayeni, çiman di pilîşk arêbîyayeni. *Tr. Çapaklama.* Kaşka mehdenê mi pilîşkeyda ci ra biqelibîyayê, hewna ey xirabêrî fêlê ci estê.

pilîşkin/i *N.* Kes/çîyo ki; pa pilîşk esto, ser o pilîşk esto. Kes/çîyo ki; bolkî rakewtişîya tepîya çimandê ci vero leymo kermeyîn virazîyayo. *Tr. Çapaklı.* Ez bixwu ne çimdê pilîşkinî ra, ne merdimdê pilîşkinî ra hez kena. Labelê bêlome bo. Çunkî finan nêweşînî ra jî beno.

pilîşkiney *Nm.* Pilîşkin/i bîyayeni, pilîşkê ci estbîyayeni, wesfê pilîşkî ci ser o bîyayeni, ser o pilîşk bîyayeni, pa pilîşk bîyayeni, çimê ci bi pilîşkî bîyayeni, çimandê ci di pilîşk bîyayeni. Bolkî jî rakewtişîya dima çiman vero leym ra kermeyên virazîyayeni. *Tr. Çapaklılık.* Plîşkineyda ci ra nêbîyayê, mi do bi ci ya nan biwerdayê. Labelê mehdê mi qelibîyayê, cora mi nêşa pa roşo.

piloli *Wş. Bw.* Helistagi. Verî pilola rezandê Suwêreki qe cayên di jî çinêbî. Wextê rezan ca/keyeyo ki piloli nêkerdê, çinêbî.

pilolî *Zîr. Nn.* Bi merrî ya merrî kerdeni. Erdên bi merrî ya kalan kerdeni. *Tr. Belleme/k.* Merrîvan do meşti şiro rezê ma pilolî kero û ci ra dûrî kewo.

piloxîyaye/ê *N.* Çîyo awikin o pilozîyaye. Çîyo awikin o ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a qewetên neyayo ci ser, pay bîyo, zor deyayo bi ci, pilozîyayo. *Tr. Basınç uygulanan, preslenen. Kuvvet uygulanan sıvısal madde.* Mêrdekê tentirizî va: Ez meyweyê piloxîyayî nêwena, kam weno wa xwu rê bûro.

piloxîyayeni *f. M.* Piloxîyayîş. Bi hukimdê qewetên a, bi derîyayenda hêleyên a pay bîyayeni. Çîyandê awikinan di qewet serneyayeni. Bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên qewet çîyandê awikinan serneyayeni. *Tr. Sıvı maddelerde bastırılmak, basınç uygulanmak, kuvvet uygulanmak.* A encîli piloxîyê, zerreyê ci pêro erzîya teber.

piloxnaye/ê *N.* Çîyo awikin o ki, kesên yan jî çîyên derênik nayo ci ser, piloznayo, qewet derênayo ci ser. *Tr. Bastırılan, basınç uygulanan sıvı madde.* O çîyê to yo piloxnaye pelqijîya mi çimî.

piloxnayeni *f. M.* Piloznayîş. Derênikên çîyêndê awikinê sertî sernayeni. Çîyêndê awikinê sertî piloznayeni. *Tr. Sulu, fakat sert bir cisme basınç uygulamak.* Mi senîn ki tenekên nêpiloxna? Hema pelqijîya û pêro erzîya mi rî.[2]

piloz *Nn.* Bi qewetên a pay kerdeni. Bi destên a, bi giştên a yan jî bi çînakî ya ser o qewetên ronayîş a pîya zor cidayeni. *Tr. Bastırmak, basmak.* Bira a makeri bipilozni, wa camê kîberdê ereberi roneyo.

pilozîyaye/ê *N.* Pilozkîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Çî/

---

1 Ez texmîn kena ki, pilîşk û pilîskî ya do jew bê. Çunkî hurdina jî gendûgemar ê, jew gendûgemarê verdê çiman o, o bîn jî gendûgemarê mîyandê borîyandê soban o. û Dimilî di, jû ca herferda ş'y rê vanê s, ş'y tew nêşenê vejê. Ş'ê ma şî fekdê înan di bîyo *S.* Bi no babet a "pilîşk" ûjanan di bîyo "pilîsk". Bi no babet a jî tenekên bo jî maneyê ci virîyayo. Labelê xwu nêşayo vinî kero, nîşanê ci yo fina ser o. Qandê nê zanîşî *Bw.* Pilîşk

2 Mabeyndê piloznayen û piloxnayeni di ferqêndo werdî û barî esto: Piloznayeni di çîyên werdîyey û girdey û pirey û vengeya ci ferq nêkena, kes bi destên a derênikên nano ser. Labelê piloxnayeni di kes derênikî nano çîyêndê pir û awikinî ser. (Ki yan biteqo yan jî mîqdarê pirey û vengeyda ci fehm bo.)

keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bi giştên a, bi payên a yan jî bi çîyêndo winasîn a qewet neyayo ser, guvişîyayo, pilozîyayo yan jî derênikên neyayo ci ser. *Tr. Sıkılan, bastırılan, basınç veya baskı uygulanan.* O çîyo pifkerde yo pilozîyaye finêra teqa.

pilozîyayeni *f. M.* Pilozîyayîş. Pilozkîyayeni, guvişîyayeni, mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di bi pêtên a guvişîyayeni, derênik serneyayeni. Bi dest û tesîrdê jewî yan jî çîyên a dest, pay yan jî qewetên serneyayeni, pay bîyayeni, guvişîyayeni. *Tr. Sıkışmak, sıkılmak, basınç/kuvvet uygulanmak.* Gişta mi dezgedê ci bin di pilozîyê, eynî heyatê mi vijîya. Tew ez winîyaya o yo xwu rê huweno û xema ci jî nîya.

piloznaye/ê *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên piloznayo. Eger ki bi destên a, bi giştên a, bi payên a, bi lingerên a yan jî bi qewetêndo winasîn a guvişnayo, derênik nayo ci ser. *Tr. Bastırılan, sıkılan, basınç/baskı uygulanan.* Merdim yan jî çîyo piloznaye rehat nêkeno, tim ezîyetî û çekû û çîley bin dero.

piloznayeni *f. M.* Piloznayîş. Daritnayeni, daritik sernayeni, paruznayeni, piloxnayeni, guvişnayeni. Çîyên neya çînakî ser tepîya bi destî ya, bi gişt a, bi linger a yan jî bi çînakî ya qewetên sernayeni, qewetên ser dariteni, ser darîyayeni. Derênikên çîyêndê sert û wişkî sernayeni, qewetên çîyêndê sert û wişkî sernayeni. *Tr. Sıkıştırmak, basınç/kuvvet uygulamak.* Mêrdekî va: Çîyêndo werdî û nermek bî. Mi kerd mabeyndê di giştekandê xwu û pilozna, mîyan ra awekên vijîyê û pijiqîyê mi rî ro, o yo no yo rîyê min o veşeno.

pilozok/i *N.* Piloznok/i, pilozkar/i, derênikkar/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên pilozneno, tey qewetên derêneno, derênikên nano ser. *Tr. Bastıran, basınç uygulayan.* Pilozokî senîn ki pilozna, awa ci pelqijîyê.

pilozokey *Nm.* Piloznokey, pilozkarey. Piloznok/i bîyayeni, pilozok/i bîyayeni, guvişnok/i bîyayeni, derênikkar/i bîyayeni, derênik ronayeni, zordarey, zordar/i bîyayeni, çîyên piloznayeni, zordar/i bîyayeni, zorba bîyayeni, zorbayey. *Tr. Baskıcılık, baskıcı olmak.* Pilozokeya padîşahan û pilozokeya wezîran tayên nêderîyaya însandê ma ser.

pilpilikey 1. *Zv. Nm.* Zêdê pilpilikan tenik û şenik bîyayeni, zêdê pilpilikan gewşeg û nazîk û nazdar û cinêveyaye/ê bîyayeni. *Tr. Kelebek kadar ince, nazik, gevşek, dayanıksız ve seritteessür olmak.* Pilpilikeyda ci ra nêbîyayê, wina rew nêdirîyayê. 2. *Nm.* Pilpiliki bîyayeni, loxey, loxi bîyayeni, loxa têlandê terzîyan bîyayeni, loxa deştenî. *Tr. Makara.* Mi bi pilpilikeyda ci ya şayê înan lox kero.

pilpiliki 1. *Zoo. Nm. Bw.* Sîsperiki. Qeçeko xwu rê bi pilpilik a kay keno, o yo kewno ci dima û pa beno şa. 2. *Nm.* Loxi, loxa têlan. *Tr. Makara. İplik makarası.* Pilpilikira têlîy wekerdîy.

pilqik *Tıb. Nn.* Peqliqi. Awa ki hîleyên ra postdê kesî di vijêna. *Tr. Deride oluşan kabarcık.* Me vajê ki pilqikî ra çîyên nêvijêno. Vijêno, hem jî çimê kesî benê sipey.

pilx *Nn.* Çilm, xirnik, tirik. Awa hesta yan jî awikin a ki kesî zincî ra yena. *Tr. Sümük.* Pilxê zincîda ci, ci ra nêaseno, o yo şarî rê vano pilxin.

pilxin/i *N.* Çilmin/i, xirmikin/i, tirikin/i, çilanteyîn/i, çilançinin/i, çilanin/i, lîçikin/i. *Tr. Sümüklü.* Keynekeri va: Ez ê pilxinî nêgîna. Ma ez erdo menda!

pilxiney *Nm.* Çilminey, xirmikiney, çilançininey. Zincî ra tim çilm amîyayeni. *Tr. Sümüklülük.* Pilxiney, çîyênda weşi nîya. Kes pilxinan ra hez nêkeno.

pinanî *Nn.* Nimî, nimite, çî û keso ki eşkera nîyo. *Tr. Sır, sıra ait, sırlılık, gizem, gizli, giz, gizliliğe ait, gizlilik.* Pinanîyê ci ez jî nêzana. Labelê ez texmîn kena ki do bol pinanî bo.

pinanîyane *Nn.* Nimîyane, bi nimiten a, ze ki tey nimitiş bibo, zêdê nimîyan a. *Tr. Sır olacak bir şekilde, gizlice, gizli bir şekilde.* Ey çîyêndo pinanîyane kerd. Labelê ma kesî jî ne dî ne vîna.

pinanîyaney *Nm.* Nimîyaney, bi şikildê nimiten a, wesfê kes û çîyandê nimîyan tey bîyayeni. *Tr. Gizli/sırlı bir şekilde/biçimde.* Pinanîyaney di zirarên roj bêro îcabinde vijêno jî. Çunkî çîyêndo nimîyaye yo, eşkera nîyo. Eşkerayey di rehmetên û pinanîyaneyên di jî zehmetên mimkun o.

pinanîyey *Nm.* Nimîyey, bi nim a, bi nimiten a, çî û keso ki bi nimiten a beno. *Tr. Gizlice, sırlı olarak, sırlılık, gizlilik.* Pinanîyey di tim zirarên bibo jî, ez texmîn nêkena ki eşkerayey di tim bibo.

pincirîyaye/ê *N.* Çîyo zêdê kaxit û çina yo ki bi qewetên a, bi tesîrên a, bi derênikên a dûzeya ci şîya, tey girmitiney, tey pirûzey peyda bîya. *Tr. Buruşuk, buruşan.* Pî tazîlîy day ci ro û va: Ti nêşermayênê, ti bi kaxitdê pincirîyayî ya mi rê mektûbi rişenê?

pincirîyayeni *f. M.* Pincirîyayîş. Çîyên mîyan di pirûzîy peyda bîyayeni, dûzeya çîyan şîyayeni û tey girmitiney peyda bîyayeni. *Tr. Buruşmak,*

içinde girintiler çıkıntılar oluşmak. To xwu kaxitî ser o doş kerd, kaxit pincirîya.

pincirnaye/ê *N.* Çîyo zêdê kaxit û çinayo ki jewî yan jî bi tesîrdê çîyên a, bi derênikên a, bi qewetên a pincirnayo, tey pirûzîy peyda kerdê, tey cayê girmitinîy ardê meydan. *Tr. Buruşturulan, zemininde girintili çıkıntılı alanlar oluşturulan şey.* Ez mecbûr menda, bi ê kaxitdê pincirnayî ya mektûba xwu nûşnê.

pincirnayeni *f. M.* Pincirnayîş. Çîyanê dûz û tenikan bi qewetên a pêser anteni. Tey girmitiney peyda kerdeni. *Tr. Buruşturmak, girinti ve çıkıntılar meydana getirmek.* Maya ci tîrên dê ci ro, ay jî bi hêrsên a dest eşt bi nanda marda xwu û pincirnê. Mersela; kaxit pincirêno, nan pincirêno. Labelê ki erd nêpincirêno.

pincirnok/i *N.* Çî/keso ki; çîyêndê zêdê kaxitî, çîyêndê zêdê çinay pincirneno, tey pirûzîy peyda keno, tey ca û şûvê girmitinîy ano meydan. *Tr. Buruşturan.* Çinayo pincirnaye çaket o, pincirnokê ci jî mitîl ê. Çunkî jewî mitîlîy nayê ser, pa pincirîyayo.

pincirnokey *Nm.* Pincirnok/i bîyayeni, karê pincirnokan kerdeni, pincirnayeni, pêser ardeni, çîyên di pirûzîy peyda kerdeni, çîyên di ca û xetê girmitinîy peyda kerdeni. *Tr. Buruşturmak, buruşturan olmak.* Pincirnokey, tey bîya wesfên. Çunkî a ya tim pincirnena. Gereg ki ma na makînera xwu, bivirnê ki nêpincirno.

pind 1. *Nn.* Vilçim, vili, çimê vilikan. *Tr. Göğerme, yeşerme, tomurcuk.* Vilikan pind dayo, nika meçernê ki wa zirar ci ro nêdeyo. 2. *Cog. Nn.* Ping. Pir bîyayeni, doli bîyayeni, dol bîyayen a. *Tr. Baraj, baraj oluşmak. Suyun bir set/duvara veya engele gelip tekrar geriye doğru bir göl oluşturma, gölleşme.* Aweri pind dayo. Eger şima vernî nêakerê, do ser ra şiro, qe beno ki biteqo.

pindik/i 1. *Zoo. N.* Pinde/ê. Babetên qijne yo ki; hendo ki gonîya weşan şimita, bîyo ze pindiliki. Cora ci rê vanê pindik, pindosîyaye. *Kur. Gene. Tr. Kan emici, vampir türü kene, kan içerek beslenen şişkin bir çeşit kene.* Pindikî hendiki gonî şimita ki bîya ze pindiliki. 2. *Zv. N.* Kedwer/i. Kes/çîyo ki; gonîya însanan şimeno, bi gonîda însanan warî beno. *Kur. Xwînmêj, kedxwar. Tr. Vampir, kan emici, kan emen, başkasının emeğine konan. Pindik* do hewna gonîya bolini bişmo!

pindikey 1. *Zoo. Nm.* Pindik/i bîyayeni, pindikanra bîyayeni, qijnan mîyan di pindik/i bîyayeni. *Tr. Keneler içinden kan emen, vampir türü, kan içerek şişmiş olan keneden olmak.* Pindikey û qaşnaq bîyayen di îlla ferqên esto. 2. *Zv. Nm.* Pindik/i bîyayeni, zulimkarey, zulimkar/i bîyayeni, kedwerey, kedwer/i bîyayeni, gonîda însanan kewteni, kedda însanan rê zulm kerdeni. *Tr. Zalimlik, vampirlik, kan emicilik.* Kê ki qalê ci kerd, pindikeyda ci ra behs kerd.

pindilikeki *Nm.* Balona werdêki, baloneki. Çîyo ki mîyanê ci yan bi awekên a yan jî çîyêndê zêdê çîdê sabûninî ya yo û fina mîyan di hewa esto. *Tr. Baloncuk.* Pindilikeka ci bîbî weşi, ma pey kay kerdê.

pindiliki 1. *Nm.* Baloni. Çîyo naylonîn o ki; mîyanê ci bi hewa ya bîyo pir û wexto ki mîyanê ci bi hewa ya beno pir jî herga ki şino abêno. *Tr. Balon.* Kalikê mi, mi rê hergi sûki ra ameyê, pindilikên ardê. 2. *Nm.* Hergi çîyo ki mîyanê ci bi hewa ya bîyo pir. Aweka ki mîyanê ci pirê hewa yo. *Tr. İçi havayla dolu olan su damlacığı vb. her şey.* Awi ser o pindilikîy virazîyayê, qeçekîy jî bi sabûn a xwu rê pindilikîy virazenê.[1]

pindilikî *H.* Wesf û halê pindilikan, pindiliki bîyayeni. *Tr. Şişme, balon gibi olma, şişme olayı.* Sereyê ci qey çîyen guna bî piro, bîbî pindilikî.

pindilikîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo zêdê pindilikên a û masayo, bîyo ze baloni wesfê baloni ameyo ci sere di. *Tr. Şişen/miş olan.* Sereyo pindilikîbîyaye û dirbeti nêgirote jew nêbeno.

pindilikî bîyayeni *f. M.* Pindilikîbîyayîş. Masayeni, zêdê balonên a masayeni, şeklê baloni yan jî pindiliki giroteni. *Tr. Balonlaşmak, balon gibi şişmek/kabarmak, baloncuk oluşmak.* Sere ser o bîbî pindilikî û nêweşxane jî nêşîyê.

pindilikîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ya bi pifkerdiş a yan jî bi derbên a masnayo, kerdo zêdê pindilikên a. *Tr. Şişirilen, kabartılan, baloncuklar oluşturulan.* Ê çîyê pindilikîkerdî ez bol tewtewnaya.

pindilikî kerdeni *f. M.* Pindilikîkerdiş. Kesên yan jî çîyên ser o zêdê pindilikan masnayîş peyda kerdeni. *Tr. Şişirmek, baloncuk oluşturmak, kabartmak.* To ki pirodayê, sere do pindilikî bîyayê. Pindilikî kerdişê ci do jî ma rê bêterên girey peyda kerdayê.

pindirpis *Nk. Nn.* Pendirpis, caxek. Vaşêndo zêdê galûca yo. Fina no vaş, zêdê caxan a yo û mîyan ra jî çîyekêndê werdî vijêno ki no werd şîrino. *Tr. Geliç/kanyaş otuna benzeyen, şiş veya cağa*

1 Eger pindilika yaxerî tenekên girdi bo û zêdê şikildê însanî di bo, wexta ma vanê veyveki.

benzeyen ve içinde tatlı, yenilebilir bir madde olan bir çeşit ot. Mi bixwu pindirpis werdo.

pindoli 1. *Cog. Nm.* Qirdoli, qirgoli. Dola ki verniya ci gêrîyayê ya. Awa xwu nêverdana canakî ser. *Tr. Kapalı göl.* Awê pindolîyandê werdîyan bolkî gendûgemarin ê û ser o gîbeq esto, kevzin ê. 2. *Cog. Nm.* Doleki, dola werdî. Cayo ki pind dayo û bîya dolawîyênda werdî. *Tr. Gölet.* Mi heywanîy pindoli di awday.

pindose/ê *N.* Masaye/ê, masate/ê, pindosîyaye/ê. Çî/keso ki; bol masayo, ze teşne, qelawo bêbîçim, zêdê pindilik bîyaye. *Tr. Şişen, şişik. Anormal şişen.* Merdimêndo pindoseyo, o yo xwu rê hinî tim weno.

pindosîyaye/ê *N. Bw.* Pindose/ê. Kam qayîlo ki bi merdimêndê pindosîyayeyêna kar bikero ki?

pindosîyayeni *f. M.* Pindosîyayîş. Masayeni, masateni, zêdê teşnan bîyayeni, bêbîçim qelaw bîyayeni, zêdê pindilika bîyayeni, vêşî kîlo giroteni, laxer bîyayeni, laxerokey. *Tr. Şişmek. Anormal şişmek, çok kilo almak.* Pindosîyayeni bolkî heywanan di bena.

pindosîyey *Nm.* Pindosî bîyayeni, pindosî kerdeni, bêbîçim warî kerdena masnayeni, laxerok kerdeni, şekil û halê pindosîyayîşî. *Tr. Şişme, biçimsiz şişme, obezlik.* Pindosîyey weşi nîya.

pindosnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi şeklên a, bi bol warîkerdenên a masnayo, kerdo ze pindiliki. *Tr. Anormal şişirilen. Aşırı ve düzensiz olarak şişirilen, beslenen.* Şima o goliko pindosnaye senîn winî pindosna ki?

pindosnayeni *f. M.* Pindosnayîş. Bê bîçim warîkerdiş a, bê bîçim werdendayen a masnayeni, ti vajê ki werimnayeni, laxerok kerdeni, zêdê pindilik a kerdeni. *Tr. Anormal şişirmek. Düzensiz, biçimsiz, plansız ve programsız olarak bir şeyi veya kimseyi besleyerek şişirmek, obez etmek, balon gibi şişirmek.* Mi nêpindosna ki ez cewabê ci bida.

ping *Cog. Nn.* Pind, pingir. Girotokê vernîda awerda herikîyayê. *Tr. Set. Akan suya yapılan set sonucunda meydana gelen su birikintisi, göl, gölet.* Ma bendên eşt, erqeri ver, erqeri ping da.

pingane *Nn.* Pingikî, pindane, zêdê pingî ya bîyayeni, wesfê ping û pingirîyayîşî tey bîyayeni. *Tr. Surat asarcasına, sıkışırcasına, surat ekşitircesine, doluşurcasına, kızarcasına, patlayacakmış gibi, patlayacak bir edayla.* Ci rê pingane rî meki. Eybûar o.

pinganey *Nm.* Pindaney, pindane bîyayeni, pingirîyane. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di ze ki bipingirîyo, ze ki ping bido, ze ki wesfê teqayîşî ci ser o bibo, ze ki biqehrîyo, ze ki rî bikero. *Tr. Surat asarcasına, yüz ekşitircesine, dolmuşçasına veya patlayacakmış gibi bir tavırla.* Mi pinganeyda ci ra jî çîyên fehm nêkerd. Geh rî kerdê, geh huwayê. Nêzana xînt o?

pingbîyaye/ê 1. *Cog. N.* Pingdaye/ê, pindaye/ê, pinddaye/ê, pingirîyaye/ê. Çîyo (mersela awi) ki ping dayo, bîyo pir û xwu derênayo pey, dol bîyo, ping dayo, ci ra dolên peyda bîya, ci ra nîşanê teqayîşî peyda bîyo. *Tr. Bir set veya duvar sonucu geriye doğru tazyikat yapan, göl veya gölet oluşturan şey veya su.* Mi texmîn kerd ki, o royo pingbîyaye, do xwu cayên ra teber do. 2. *Zv. N.* Pingdaye/ê, pindaye/ê, pinddaye/ê, pingirîyaye/ê, qehrîyaye/ê, rîçirçkerde/ê, rîtûnkerde/ê, rîkerde/ê, pirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra hendo ki bîyo pir, hendo ki qehrîyayo, bîyo pir û kes vano do biteqo, do cayên ra bido teber. *Tr. Dolan, patlamaya hazır, surat yapan, kızmış olan, kasılmış olan, patlama meyli içinde olan.* Mi rê ki o mêrdeko pingbîyaye yo kena biteqo.

ping bîyayeni 1. *Cog. f. M.* Pingbîyayîş. Pind dayeni, pingirîyayeni, pir/i bîyayeni, vera peynî mêlê teqayîşî ser kewteni, vera peynî derîyayeni. Çîyêndê zêdê awên di bi dêsên a awi vindarnayîş a tepîya, vera peynî pir bîyayena aweri. *Tr. Bir set veya duvardan sonra geriye doğru suyun göllenmesi, gölet oluşması, suyun kasılmaya başlaması.* La ping bîbî. Vernî ra nêteqê, çoşmey ra ser ra şî. 2. *Cog. f. M.* Pingbîyayîş. Qehrîyayeni, pir bîyayeni, pind bîyayeni, rî kerdeni, rî çirç kerdeni, rî tirş kerdeni, wesfê teqayîşî ser o bîyayeni. *Tr. Kızmak, surat ekşitmiş olmak, patlayama hazır bir barut fıçısı haline gelmiş olmak.* Ez a nika ûja ra yena, bîbî ping, hema hema teqayîşî ser o bî.

ping dayeni *f. M.* Pingdayîş. Pingeni. Awandê herikîyayan di bend eşteni di vera cor dol bîyayen a, vera cor eşten a, *Tr. Göllenmek, gölleşmek, su doluşmak.* Mi senîn ki vernîya aweri giroti, desta aweri ping da.

pingey 1. *Cog. Nm.* Pingîni, pîngînî, pîngîney, pindey, pingirey. Ping bîyayeni, bi dêsên vernayena tepîya peynî di dolên virazîyayeni. *Tr. Suların ön taraflarında bir set veya duvar oluşturulduktan sonra geriye doğru suyun kasılması, göllenmesi, gölet oluşturması.* Pingeyda aweri ra bellî bî ki a do biteqo. Çunkî bol ping da bî. Mi cara pingeya winî şêni tîya di nêdî bî. 2. *Psîk. Nm.* Pingîni, pingînî, pingîney, pingînîyey, rîçirçey, pindey, rîçirç/i bîyayeni, wesfê rîçirçan

ci ser o bîyayeni, qehrîyaye/ê bîyayeni, rîyê xwu çirç kerdeni, pirûziney, pirûzin/i bîyayeni. *Tr. Alınmış olma, yüzü asılmış olma, surat asmış olma.* Mi pingeyda ci ra fehm kerd ki qayîl nîyo bêro.

pingirîyaye/ê 1. *Cog. N.* Pinddaye/ê, pindaye/ê, pingdaye/ê, pingaye/ê, pingîyaye/ê, pingirok/i, qehrîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Çîyo (mersela aw û ca) ki pingayo, pingirîyayo, vernî gêrîyaya tepîya vera peynî ping dayo, bîyo doli, tey beraj (garanawî, garanê awan) virazîyayo. *Tr. Bir set veya duvar yapıldıktan sonra geriye doğru göllenen, baraj oluşan, gölet haline gelen şey veya yer.* Royo pingirîyaye do çiwext pingê xwu rono? 2. *Zv. Ed. N.* Pingaye/ê, pingîyaye/ê, pingirok/i, qehrîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Çî/keso ki; pingayo, pingirîyayo, ping dayo, rî dayo, rîyê xwu kerdo çirç, qehrîyayo, rîyê xwu kerdo tûn, xwu guvişnayo. *Tr. Kızgın, dargın.* Rîdê ê merdimdê pingirîyayî ra hezar parçey kewnê.

pingirîyayeni 1. *f. M.* Pingirîyayîş. Ping dayeni, pin dayeni, pindayeni, pingirîni, pingirokey, pingîyayeni, vernî di viraştişdê dêsêna tepîya vera peynî dol bîyayena aweri. *Tr. Bir set veya duvar oluşturulduktan sonra suların gerisin geri vurması, gölet oluşturması, kasılması.* Awa ci pingirîyê bî, bîbî doli. 2. *f. M.* Pingirîyayîş. Pingeni, pingirîni, pingirokey, pingayîş, pingîyayeni, ping dayeni, qehrîyayîş, rî kerdeni, rî çirç kerdeni, rî tirş kerdeni, pirniki kerdeni. *Tr. Surat asmak/ekşitmek, darılmak, suratı bin parça olmak.* Lajek di saetîy bî, pingirîya bî, qe qiseyên jî ci fekî ra nêvijîyê.

pingirnaye/ê 1. *Cog. N.* Cayo (mersela ro) ki; jew bîyo sebebê pingirîyayenda ci û pingirnayo, pey di kerdo dol, dola ci daya peynî. *Tr. Gölleştirilen. Yükü geriye doğru vurdurulan şey veya akarsu.* Sebebê nê rodê pingirnayî kamo, çirê no ro teqa? 2. *Zv. N.* Qehirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qehirnayo, kerdo hêrs, mêlê ci ardo teqnayîşî ser o vindarnayo. *Tr. Kızdırılan, patlamaya hazır bir barut fıçısına çevrilen.* Welato pingirnaye do rojên bi şeklên a cayên di bêro war, do bi no şekila anişo.

pingirnayeni 1. *Cog. f. M.* Pingirnayîş. Ping kerden dayeni, pind kerden dayeni, sebebê dol bîyayîşdê çîyêndê zêdê awên bîyayeni, şelaga çîyêndê zêdê aweri vera peynî dayeni. *Tr. Gölleştirmek, baraj olmasında etken olmak. Bir suyun bir set yapılması ile geriye doğru baskı yapmasında etken olmak.* Mi nê, şima pingirna. Sebebê teqayîşdê ci jî şima yê. 2. *Zv. f. M.* Pingirnayîş. Qehirnayeni, sebebê rîkerdenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Doldurmak, patlamaya hazır bir barut fıçısı haline getirmek.* Şima ki a roji lajek nêpingirnayê, ewro zirarê ci şima nêrasyê. Şima lajek pingirna.

pingirokane *Nn.* Zêdê pingirokan, bi pingirokan mendeni, wesfê pingirokan tey estbîyayeni, qehrîyaye bîyayeni, zêdê hêrs bîyayan bîyayeni, wesfê hêrs bîyayan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kızmış ve patlamaya hazır bir barut fıçısına dönüşmüş olmak.* Tîya di pingirokane meroşi û zincî meki! Ti bi topi bê, ti nêşenê zirar xwu ro dê.

pingirokaney *Nn. şekil* û bîçim û mêl û meş û usûldê xwu di zêdê pingirîyayan bîyayeni, bi pingirokan mendeni, wesfê pingirokan tey bîyayeni. *Tr. Kızgın/darılmış gibi olmak, dolmuş ve patlamaya hazır bir edayla.* Ellah kesî raştê a pingirokaneyda ci nêaro.

pini pini *Nm.* Vini vini. Xwu zincî di qisey kerdeni, vatena ci bellî nêbîyayeni, xwuver qisey kerdeni. Bi vatişêndo nebellîya qisey kerdeni. *Tr. Ne dediği belli olmayan şeyler konuşmak, burnundan konuşmak, gizlice ve cesaretli olmayan anlamsız konuşmalar yapmak.* Ti ya çi winî pini pini kena? To ki se vajê, qenê eşkera vaji.

pinpinîki *Zoo. Nm.* Pilpiliki, cinciniki, cincinîki, sîsperiki, pispeliki, pisperiki. *Tr. Kelebek.* Pinpinîk a firena, o qeçeko keno tepêşo.

pinpinok/i *N.* Vinvinok/i, pitpitok/i. Kes/çîyo ki; xwu fekî di qisey keno, vini vini, pini pini keno û vatişê ci eşkera nîyo, vatişê ci bellî nîyo. *Tr. Ağzında veya burnunda geveleyip duran ve ne dediği anlaşılmayan, ağzında veya burnundan konuşan, net konuşmaya cesareti olmayan.* Nika şima yê çirê bi ê pinpinokî ya mişewirênê ki? Ey ra çîyên fehm nêbeno ki.

pinpinokey *Nm.* Vivinokey, pitpitokey. Pinpinok/i bîyayeni, wesfê pinpinokan ci ser o bîyayeni. Xwu fekî di û xwu zincî di vajîyayeni, qisey kerden û vatişê ci eşkera nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; xwu zincî di, xwu fekî di qisey keno û vatişê ci bellî û eşkera nêbeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ağzından veya burnundan sürekli konuşmak, ne dediği anlaşılamamak.* Qehrîya pira û va: Sebebê fehm nêkerdişdê mi, pinpinokeya to bî.

pintî *N.* Kes/çîyo ki; nepak o, mehşê ci pak nîyo. *Tr. Pis, hijyenik olmayan.* Merdima pintî do bi ma ya nêro. 2. *N.* Çikos/i, nekes/i, çimnebar/i, çikçik/i. *Tr. Cimri, nekes, haris, açgözlü.* Merdimdê pintî ra kes nêşeno nafetdar bo.

pir/i *N.* R'yê ci qalin waneyêno. Fek ra, lew ra. Mîyan di cayo veng nêmendiş. *Tr. Dolu.* Otobozi piri bî jî ey hewna miştenî girotê zerre.

pirabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo pira, debîyayo mîyandê ci, mîyan ra ravêneyayo. *Tr. İçine sokulmuş olan, içine girdirilmiş olan, içine giydirilmiş olan.* Bazîyo pirabîyaye weş ame, ez ê bînî nêzana. Eger ti pira kerê, ma do ê bînî jî bizanê.

pirabîyaye/ê *N.* Mîyanrakerde/ê, ciradaye/ê, mîyanraravêrde/ê, dekerde/ê. *Tr. İçinden geçirilen, kınına konulan, giyinik, giydirilen.* Bazîyo pirabîyaye do hewa ra bîyayê ki, ma bizanayê hele bîyo, nêbîyo.

pirabîyayeni *f. M.* Pirabîyayîş. Ci ra bîyayeni, çina û çîyanê zêdê nînan ci ra dayeni, mîyan ra ravêrneyayeni. *Tr. Sokulmak, girdirilmek, giyindirilmek.* Sîyeri jî va: Mi pira kerê, înan va: Nê, ti nêbena pira.

pirabîyayeni *f. M.* Pirabîyayîş. Cirdayeni, mîyan ra ravêrdeni, ci ra ravêrdeni, mîyan ra şîyayeni. *Tr. İçine sokulmak, içinden geçmek, giyilmek, giydirilmek.* Ez do to zê têla derzinî pira kera. Ê do merdimêndo pirabîyaye bivînê.

piradaye/ê 1. *N.* Ciradaye/ê. Çinayo ciradaye, çinayo piradaye. *Tr. Giydirilen eşya veya elbise.* Çinayo piradaye do ci rê bibo. Çunkî ceribîyayo. 2. *Nn.* Merdimo ki çinayê ci deyayo pira, merdimo ki çekê ci deyayo ci ra. *Tr. Giyinik, giydirilmiş kimse.* Xorto piradaye, to bidîyayê, senîn bî kêfşad!

piradaye/ê *N.* Çî/keso ki; çina û zêdê ney çî deyayo pira. *Tr. Giyinik, giydirilmiş olan.* Merdimo piradaye, do tabî ki weş biaso.

piradayeni *f. M.* Piradayîş. Ciradayeni. Çina û zêdê çinay çî piradayeni, viran ra reynayeni, viran ra veteni. *Tr. Giydirmek.* Piradayeni, xeyrêndo weş o.

piradayeni *f. M.* Piradayîş. Ciradayeni. Çinayê ci, ci ra dayeni, çekê ci, ci ra dayeni, cilanê ci piradayeni. *Tr. Giydirmek.* To do ki, bi o babeta piradayê, qe to nêdayê pira deha rind bî.

pirakerde/ê *N.* Cirakerde/ê. Çîyo ki; debîyayo de, bîyo pira. Çî/keso ki; yan debîyayo çîyêndo zêdê quli ra yan jî zêdê çinay deyayo ci ra. *Tr. Sokulmuş olan, giydirilmiş olan, girdirilmiş olan.* Desto pirakerde do ata bo ki, o bîn jî pira bo.

pirakerde/ê *N.* Mîyanrakerde/ê. Çîyên çîyêndê qulî mîyan ra kerde/ê. *Tr. İçine girdirilmiş olan, sokulmuş olan.* Layo pirakerde gire nêbo, do newedera bivijîyo.

pirakerdeni 1. *f. M.* Pirakerdiş. Tira kerdeni, cirakerdeni, mîyan ra kerdeni, mîyan ra ravêrdeni. Çîyên çîyêndê quli mîyan ra ravêrdeni. *Tr. İçine girdirmek, içine sokmak/koymak, içinden geçirmek.* Bazîyê xwu pira ki ki, ma bizanê hele bîyo, nêbîyo. Eger nêbîyo, ma aşkawnê û newedera biderzê. 2. *f. M.* Pirakerdiş. Cirakerdeni, tira kerdeni. Ci ra abirnayeni, pêra abirnayeni, têra kerdeni, ci ya kerdeni, pêra dûrî visteni. *Tr. Ayırmak, engel koymak.* Eger to ez pira nêkerdayê, qe beno ki jî ma pêyo bîyameyê.

pirakerdeni *f. M.* Pirakerdiş. Mîyan kerdeni, qulên ra kerdeni, dekerdeni, ci ra kerdeni. *Tr. Sokmak, içinden geçirmek, girdirmek. Giydirmek şeklindeki girdirmek, örneğin kolu elbiseye sokmak, ipliği iğne deliğine sokmak, kol veya bacakları elbise veya pantolona sokmak/ giydirmek.* Na têleri derzinî ra ki, ti dima jî ê bînan kena pira.

piran/i 1. *N.* Werdî, wirtik/i, heb/i, tenek/i. *Tr. Küçük, azıcık, minnacık.* Mi va piranên bidi bi ci, ey jî piranekên da bî bi ci. Ma kes winî keno? 2. *N.* Kokê vajekerda "piranayeni" o. *Tr. Kavurmak, sacda pişirmek anlamlarına gelen "piranayeni" kelimesinin kökü.* Nê nehan bipirani û bîya ki ma xwu rê bûrê.

piranaye/ê 1. *N.* Tiraynaye/ê. Kebabkerde/ê. Çîyo (zv.) ki bêron sûr bîyo. *Tr. Kebabı yapılan.* Goşto piranaye do bol weş bo. 2. *N.* Qewirme/ê. Çîyo (zv.) ki tewqi ser o, taway mîyan di, bê ron sûr bîyo. *Tr. Kavrulan.* Çîyo piranaye rew rewî zirar kesî nêdano.

piranayeni 1. *f. M.* Piranayîş. Tiraynayeni, kebab kerdeni, bêron sûrkerdeni. *Tr. Kebap etmek. Sacda, tavada, ateşte* (mesela nehay piraneyêne), *yağsız olarak pişirmek.* Esas kes do goştan tim jî bipirano. Çunkî ron, bol çîyan herimneno, tamê ci remneno. 2. *f. M.* Piranayîş. Tewqi ser o, taway mîyan di bêron sûr kerdeni. *Tr. Kavurmak.* Ma verî bol finîy xwu rê nehay piranayê, kerdê leblebî.

pirane *Nn.* Pirane, ze ki pir bo, zêdê pirî ya, sankî pir, sankîla pir. *Tr. Dolu gibi, adeta dolu gibi.* Mi dî pirane yo, mi va qey bes keno. Ez çi zana pirane bo jî bes nêkeno.

piranek/i *N.* Piranên kemêrî, tenekên, tenek/i, qirtikên, qirtik/i. Bol tayên. *Tr. Azıcık, çok az.* Kaşka to piranekên çîyên bidayê ci, guna bî!

piranek/i *N.* Werdîkek/i, hebek/i, tayênek/i. *Tr. Çok az, azıcık, birazcık.* Ellah xeyrî! Ma to do piranekên bi ci dayê, ma torgi varayê? Qey ê ay jî nefs bî.

piranekê *H.* Piranê tayênêrî. Tenekên, pira-

nekên, qirtikên, bo tayên. *Tr. Azıcık, çok çok az.* Ey piranekên şayê çîyên bidayê ci. Çunkî zerrîweşey a.

piranekên *H.* Piranekê, hebekên, hebekê, tenekên, tenekên, bol tayên, tayênî jî tayênêrî. *Tr. Çok az, azıcık, minnacık.* To kaşka piranekên jî bidayê ê sêkurî.

piraney *Nm.* Piraney, pirane/ê bîyayeni, zêdê pirî ya bîyayeni, şekil û bîçimê pir bîyayîşî ya, sankîla pir bîyayeni, ze ki piri bo. *Tr. Doluca olmak.* Mi cara piraneya ci nêdîya. To çimhal piraneya ci dîya?

piraneyeni *Nm.* Karê piranayîşî bîyayeni. Bi dest û kerdişdê jûnakî ya karê piranayîşî bîyayeni. *Tr. Kavrulmak, sacda yağsız olarak pişirilmek, kebap edilmek.* Ez aja di îspatey piraneyaya.

piranê *H.* Tayên, piranekên, piranên, tanekên, qirtikên tenekên. *Kur. Çîçkî. Tr. Azıcık, birazcık.* To do ci rê piranê nehayê piranayey bidayê.

piranên *Nn.* Tenekên, taynekên, qirtikên, hebên, hebekên. *Kur. Piçekî, hinekî. Tr. Azıcık, minnacık, çok az.* Mi ci rê va, piranên nehayê piranayey bidi bi mi jî, nêda. Zalimî çimê tey verday.

piranok/i 1. *N.* Çî/keso ki; çîyên bêron adirî ser o sûr keno, pewjeno, keno kebab. *Tr. Kebapçı.* Mêrdekî va: Eger piranokê ci Mehmûd bo, xwura kebab do weş bo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; piraneno, karê piranayîşî keno. *Tr. Kavurmacı, kavuran.* Nehay piraneyayê. Labelê piranoka ci hewna ca nêbîya.

piranokey 1. *Nm.* Piranok/i bîyayeni, wesfê piranokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo karê piranayîşî keno, kes û çîyan bêron û tewqi ser o keno sûr û peyşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kebapçılık.* Mi piranokeya ci nêecibnê. Çunkî tim keno nîmpewte. 2. *Nm.* Piranok/i bîyayeni, wesfê piranokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo karê piranayîşî keno, kes û çîyan adirî ser o û tewqi yan jî lênî di keno sûr û peyşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kavurmacılık.* Piranokeyda ey ser ra piranokey nêbena. Fina jî xwu rê bigeyrê kesnakî.

pira pira *H.* Herga ki şiro, pede şîyayîş. Bi semtên a dewam bîyayeni. *Tr. Gittikçe, git gide, ardı sıra, peyder pey.* Ma di rojîy bi di merdiman a karê hewtini kerd. Bi didin a nêbîyê, labelê ma sebrane, pira pira qedîna. Va înan keyneyê Tirkan girotîy, pira pira bîy Tirkîy.

pira pira *H.* Tira tira, po po. Bi qorên a, vera cayên, vera hêwanên bi wezîfe dîyayena po şîyayeni. *Tr. Sistemli olarak, belirli bir metot/tarzla, gide gide iş görmek.* Eger ti pira pira şirê, bi mi ki ti meşti bişê biqedînê. Ma do pira pira xwu vîra kerê. Ma ma do kotî tim bierzê xwu pîze.

piraresnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; wextdê ci bîyo, robera ameyo, rebere ardo, ro ci ardo, weş resnayo. *Tr. Yetiştirilen, denk getirilen, uygun hale getirilen.* Wexto piraresnaye kêfê kesî ano, karo pira nêresnaye kêfê kesî remneno.

piraresnayeni *f. M.* Piraresnayîş. Resnayeni. Wextdê ci karûgurweyên kerdeni. Karûgurweyan wext û zeman û demî di robere ardeni, ca nêverdayeni, îhmal nêkerdeni. *Tr. Yetiştirmek, uyumlu iş yapmak, arzu edilen yer, zaman veya zemine yetiştirmek.* Kar bol bî. Ma bi tayêney a jî piraresna. Eger ma pira nêresnayê, ey do ma kar ra bieştayê. Çunkî karûgurwedê xwu tim dûzan wazeno.

pirbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bîyo pir, yanê çî û keso ki veng nîyo, piro. *Tr. Dolu.* Sîtilêndo pirbîyaye tîyanan di bî, qey jewerî giroto û berdo. 2. *N.* Degêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; timûtim giroto xwu pîze û o yo daha keno bi teqo, hema teqayeni ser o yo. *Tr. Öfkelenen, sinirlenen, dolan, patlamak üzere olan.* Mêrdekêndo pirbîyaye bî, mi nêwetard ki ci ra çîyên pers kero.

pirbîyayeni 1. *f. M.* Pirbîyayîş. Mîyanê çîyên veng nêmendeni, zerreyê çîyên lewanlew debîyayeni, hettanî fek pir bîyayeni, mîyanê çîyên di cayo veng nêmendeni. *Tr. Dolmak, dolu olmak, doldurulmak.* Dori bîbî piri. Cora mi nêşa ron dekero de. 2. *Zv. f. M.* Pirbîyayîş. Gijgijîyayeni, degêrîyayeni, çîyên ra, jewî ra bol hêrs bîyayeni, haldê teqatişî bîyayeni, heqdê çîyên yan jî jewî di vêşî mird bîyayeni. *Tr. Öfkelenmek, dolmak, doldurulmak, dolduruşa gelmek.* Esas ti raşt pers kenê, xwura ez ey ra bîbîya piri. Cora mi qewirna.

pirç *Nn.* Pûş, vaşo wişk. *Tr. Kuru ve ince otlar.* Terkeyo xwu rê, ê pirçî mîyan di çereno.

pirçaskîyaye/ê *N.* Pirçrijîyaye/ê, pûrtikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mûyê ci cêser kewtê, mûyê ci herimîyayê, pêser o bîyayen û biganey a mûyandê ci ci ser ra şîya. *Tr. Tüylenen. Tüyleri bozulup canlılığını yitiren.* Çinayê ci pirçaskîyaye bî. Şî xwu rê qatnakî çina herîna.

pirçaskîyayeni *f. M.* Pirçaskîyayîş. Pirç rijîyayeni. Mûyê ci cêser kewteni, mûyê ci herimîyayeni, pûrtikîyayeni, mûyeyera vijîyayeni. *Tr. Tüylenmek. Tüylerinin bozulması.* Xalîya ki mi înan ser ra giroti, pirçaskîyê. Ez fina jî nêşina înan ser ra xalî nêgîna.

pirçasknaye/ê *N.* Pirçrijnaye/ê, pûrtiknaye/ê. Çîyo (zv.) ki jewî yan jî çîyên pirçasknayo, pûrtiknayo, bîyo sebebê pirçaskîyayenda ci, bîyo herimnayenda peşmî yan jî mûyandê çîyandê xwuradayan û ravistan. *Tr. Tüylendirilen. Tüylerinin yanmış gibi bozulmasına neden olunan.* Ez çinayê pirçasknayî feqîran nêdana. Çunkî xwu di şikênê.

pirçasknayeni *f. M.* Pirçasknayîş. Pirç rijnayeni, pûrtiknayeni, pûrtîyera ci bi babetên a herimnayeni, mûyanê çinayan û çîyanê rafinayan yan jî ê xwuradayan herimnayeni, cêser visteni, sebebê herimîyayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Tüyletmek. Tüylenmesinde etmen olmak.* Mi nê! Tîjîyeri pirçasknayo.

pirçi *Nm.* Mû, pûrtî. *Tr. Tüy, kıl.* Merdimêndo pirçin o, a ya vana ez bi ci ya qayîl nêbena.

pirçin/i 1. *N.* Pûrtîyîn/i, peşmîyîn/i. O/çîyo ki; bi ci ya mûy ameyê, bi ci ya pûrtî ameya. *Tr. Tüylü, kıllı.* Ez ê pirçinî ra hez nêkena. 2. *N.* Pûşin/i. Çîyo ki tede pûş esto. *Tr. Kurumuş otlu şey.* Gidîşo pirçin do zor mişon bo.

pirçiney 1. *Nm.* Mûyîney, pûrtîyîney, tede pûrtî bîyayeni, tede mûy bîyayeni. *Tr. Tüylülük, kıllılık, kıllanma.* Pirçiney, çîyênda rindi nîya. 2. *Nm.* Pûşiney, pûşin bîyayeni. *Tr. Kurumuş otlu olmak, otluluk.* Pirçiney ra bî, cora mi nêşa mişonê ci virazo.

pirçîyaye/ê 1. *N.* Rûçikîyaye/ê, pûrtikîyaye/ê, pirçok/i. O/çîyo ki pûrtîya ci cibîyaye. *Tr. Yolunmuş olan, tüyleri dökülmüş olan.* Merdimo pirçîyaye yo bi min a qerfanê xwu keno. 2. *N.* O/çîyo ki; bi ci ya mûy ameyê, bi ci ya pûrtî amêya. *Tr. Tüylenmiş olan, kıllanmış olan.* Çinayo pirçîyaye do pey di bigêreyo. Çunkî garantîyê ci esto. 3. *N.* Çîyo ki bîyo pûşin, pûş dekewto, bîyo ze pûş. *Tr. İçinde kurumuş otlu şey, ot gibi şeyler.* Teneyo pirçîyaye do senîn pirçdê ci ra abirîyo ki?

pirçîyayeni 1. *f. M.* Pirçîyayîş. Pirçokî, pirçokîyey, pirçokî bîyayeni, pûrtikîyayeni, rûçikîyayeni, pûrtîya ci, ci ra cibîyayeni, mûyê ci, ci ra rûçikîyayeni. *Tr. Yolunmak, kılları dökülmek.* Ey vatê: Ez do ki kokimey di bipirçîya, wa qe ez kokimeyda xwu nêresa. Heşa, girdey kerda, bê lome bo. 2. *f. M.* Pirçîyayîş. Tey mûy vijîyayeni, ci di pûrtî vijîyayeni. *Tr. Tüylenmek, kıllanmak, kıl/tüyleri çıkmak, ergenlik dönemine girmek.* Werdîyey di sererût bî, tenekên bî gird, pirçikîya. Nika jî gandê ci hemî di, pirçikê bê hesabîy estê.

pirçnaye/ê 1. *N.* Tede pûrtî vete/ê, tede mûy vete/ê, pûrtî kerde/ê, bi mûy kerde/ê, mûy ci şanaye/ê, mûy ser kerde/ê. *Tr. Kıllandırılmış olan, tüylendirilmiş olan, kıl bulaştırılmış olan, tüy üzerine atılmış olan.* Sîmo pirçnaye do fina dûkandê mi nêro. 2. *N.* Çî/keso ki, jewî yan jî tayêni mûy vetê, tey peşmî veta. *Tr. Tüylendirilen, kıllandırılan.* Ellah xeyr, kufir mebi, Ellah do bipirçno ha! Wexta jî merdimêndo pirçnaye do peyda bo. 3. *N.* Pûş ser eşte/ê, pûş û palaxi ser eşte/ê. *Tr. Üstüne kuru otlar atılan şey.* Gidîşî mepirçnê, dima ma nêşenê ser ra pak kerê.

pirçnayeni 1. *f. M.* Pirçnayîş. Mûy tede veteni, mûy tede peyda kerdeni, ci di pûrtî veteni, tede pûrtî peyda kerdeni, mûy, pûrtî ser şanayeni. *Tr. Kıllandırmak, tüylendirmek.* Çîyo ki ey pirçna, ez a jî ci ra besterena. Ma no, mi rê cerîmeyên o? 2. *f. M.* Pirçnayîş. Pûrtiknayeni, ci ra mûy veteni. *Tr. Tüyletmek, tüylendirmek.* Ey çina berd sawit dêsan ra û pirçna û o yo mi ra neweyê ci wazeno. Ma no payeyo? 3. *f. M.* Pirçnayîş. Pûş û palaxi ser eşteni, pûşin kerde. *Tr. İçine kuru ve yaramaz otlar atmak, sadeliğinden çıkarmak.* Qeçan şîyo tene pirçnayo, ma o di rojan di pirçdê ci ra pak kerd bî. Xebatê ma tinêşî.

pirçvete/ê *N.* O/çîyo ki, pirçîy vetê, bi ci ya mûy ameyê. *Tr. Tüylenmiş, kıllanmış.* Merdimo pirçvete do şiro doktorî, bewno xwu.

pirç veteni *f. M.* Pirçvetiş. Mûy veteni, pûrtikin bîyayeni, pûrtî veteni. *Tr. Kıllanmak, tüylenmek.* Pirç veteni, camêrdan rê normal o. Labelê cinîyan rê normal nîyo.

pird *Nn.* Pir, (disîr, cisîr, tîr; banviraştenî di maxan rê bena pird, înan hewadana.) Cayo ki ser ra ravêrenê, di veran keno pêya û kes ser ra ravêreno a kiştа bîni. *Tr. Köprü.* Pirdê Malabadî yê Sîlîvanî (Meyya Farqîn), dewrdê Artûkîyan ra mendo.

pirdê siratî *Nn.* Pirdo ki; vanê adinî di eger kes qezenc kero, kes do ser ra ravêro, labelê ki eger kes vinî kero jî kes do war guno û şiro cehnim. *Tr. Sırat köprüsü.* Vanê pirdê siratî, pirdêndo bol barî û teng o. Her kes gorê emeldê xwu ser ra ravêreno

pirdîgi *Nm.* Pirdiki. Cayo ki qandê ling ser eşteni virazîyayo. *Tr. Ayaklık. Ayak konulan yer.* Qaşto pirdîga ci esti bî, fina jî şemitîya û guna cêr ro. Vanê pirdîgi bino şîya.

pirey *Nm.* R'yê ci qalin û bi şikildê R'dê dibare (r) ya waneyêno. Pirey, pirîni, pirîni, pirîney, pirîney, pir bîyayeni, vengeya çîyên yan jî kesên qedîyayeni. *Tr. Doluluk.* Şima hesab kerdo pirey

û vengeyda ci di, çi kar û zirar esto?

pirên *Teks. Nn.* Çina. Çinayê camêrdan o derg. *Tr. Erkeklerin uzun elbisesi.* Werdîyey di, mi jî pirên da xwu ra. Pirênê ma û fistanê cinîyan jew nêbî.

pirênderg *Nn.* Kes/çîyo ki; pirênê ci derg o, pirênê ci, ci rê derg derzîyayo, pirênê ci ci rê derg ameyo. *Tr. Uzun elbiseli.* Merdimo pirênderg, do rind balê xwu bido prêndê xwu ki, erd ra nêsawîyo.

pirêndergane *Nn.* Zêdê pirêndergan a, bi pirêndergane/ê bîyayeni, wesfê pirêndergan tey bîyaeni, şekil û bîçim û meşê pirendergan tey bîyayeni. *Tr. Uzun elbiseliler gibi olmak.* Dûrî ra pirêndergane asa.

pirênderganey *Nm.* Pirêndergane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pirêndergan bîyayeni, wesfê pirêndergan tey bîyayeni. *Tr. Uzun elbiseliler gibi olmak, uzun elbiselilere yakışır olmak.* To çirê pirênderganey a ci ci rê kerdi serevde ki?

pirêndergey *Nm.* Pirênderg/i bîyayeni, pirênê kesî derg amîyayeni, pirênê kesî derg cibîyayeni yan jî derg derzîyayeni. *Tr. Uzun elbiselilik.* Kaşka kemaneya ci, pêro zêdê pirêndergeyda ci bo!

pirêndirate/ê 1. *N.* Pirêndirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pirênê ci dirîyayo. *Tr. Yırtık elbiseli.* Mêrdeko pirêndirate do şiro pirênê xwu bido deştenî. 2. *Zv. N.* Merdimo ki xwu ravêrnayo, lingi daya çîyandê normalan û çîyo ki ci ra pawêno, o ravêrnayo. Kes/çîyo ki; ci ra pawêno, o çî jî ravêrnayo. *Tr. Kendini aşan.* Ti nêşenê, bi ê merdimdê pirêndiratî ya baş bikerê.

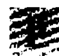
pirên dirateni 1. *f. M.* Pirêndiratiş. Çina dirnayeni, pirên kehan kerdeni. *Tr. Elbise yırtmak/eskitmek.* Eger ki ey bişayê pirênê xwu bidirnayê, o do emirderg bîyayê. 2. *Zv. f. M.* Pirêndiratiş. Xwu ravêrdeni, xwu reynayeni, çîyo ki ci ra pawêno, ê çî jî ravêrnayeni. *Tr. Kendini aşmak, beklenenden fazlasını yapmak.* Ey pirênê xwu dirnayo, merdimo pirêndirate wina beno, ci rê normalo.

pirêndirnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; pirên dirnayo, pirên kerdo kehan, emir kerdo derg. *Tr. Elbise eskiten, elbise yırtan.* Kes do kesdê pirêndirnayî rê çinayo newe biherîno. Rind o ki dirnayo. Yan nêdirnayê do sebîyayê? 2. *N.* Reyaye/ê, ravêrde/ê, xelasîyaye/ê. *Tr. Kurtulan, felaha ulaşan, necat bulan.* Tayên mend bî ki bimiro. Axirî ki pirên dirna. Ez merdimê prêndirnayî rîdê ci ra şena fehm kera. 3. *N.* Kes/çîyo ki; o yo çîyo ki ci ra poseyayo, o jî ravêrnayo, xwu ra vêrdo, posenira jî hewna ata şîyo. *Tr. Kendini aşmış olan.* Şima yê winînê ê prêndirnayî ki? Şima bewnîyê xwu ra. Ey xwura prênê xwu dirnayo.

pirên dirnayeni 1. *f. M.* Pirêndirnayîş. Çina dirnayeni. Çîyê xwu yê xwuradayîşî dirnayeni, çina kehan kerdeni. *Tr. Elbise yırtmak/eskitmek.* Ey prênê xwu dirnayo. Gereg ma ci rê qatên çinayo newe biherîne. 2. *f. M.* Pirêndirnayîş. Çinayên mîyan di merdeni. *Tr. Ölmek. Elbisesi üzerinde kesilmek.* Vanê emşo pirênê ci ci ser o dirnayo. 3. *f. M.* Pirêndirnayîş. Reyayeni, reyayîş, xelasîyayeni, xelisîyayeni, bi sere ya reyayeni, nîmçera reyayeni. *Tr. Ramak olarak kurtulmak, son anda kurtarmak veya kurtulmak, az kala ölmek.* Axirî ey pirên dirna. Tayên mend bî ki bin di bimano. 4. *f. M.* Pirêndirnayîş. Posayeni bolêrî karûgurwe kerdeni yan jî veteni, xwu ra ravêrîyayeni. Çîyo (karûgurwe) ki o yo ci ra pawêno, ey jî vêşîyêrî karûgurwe kerdeni. *Tr. Kendisini aşmak.* Kê pirên dirnayo ki şima yê mi ra pawenê?

pirênê marran *Nn.* Çinayê marran. Çinayo tenteneyîn o qulqulîy ki marrîy, wexto ki post û ganê xwu virnenê û erzenê. *Tr. Yılan elbisesi.* Pirênê marran ma bol finîy dîyo û kerdo xwu destî.

pirênê merdan 1. *Teks. Nn.* Kefen, çinayê merdan. Pirêno ki qandê merdan deyayo deştenî. *Tr. Kefen.* Pirênê merdan do ci ra deyo, do dima mezel bo. Bêşehîdan! 2. *Teks. Nn.* Çinayê merdan. Pirêno ki merdan ra mendo, merdim merdo tepîya ci ra mendo û do bideyo feqîr û fiqaran. *Tr. Ölülerin geride kalan elbiseleri.* Mêrdekî va: Qusûr mewinîyê, ez nêwetana pirênê merdan xwurada.

pirênravete/ê 1. *Zv. N.* Sereyovijîyaye/ê, pirênravijîyaye/ê, bêqontrol/i. Kes/çîyo ki; kes deha nêşeno vernîya ci bigîro, bîyo zirardan, sereyo vijîyayo, qayde û qural ra vijîyaye. *Tr. Haddini aşmış olan, kaide ve kural tanımayan, kimseyi dinlemeyen, kontrol dışına çıkan, başa çıkılmayan, zararlı.* Merdimêndo pirênravete bî. Ma kesî nêşayê vindarno, tim zirar dayê çoşman û qeçekandê şarî. Do soyîn ma rê kîberên akerdê. Cora ma tîya ra rişt ûja. 2. *N.* Pirênravijîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pirêndê ci ra veto, kerdo bêpirên. *Tr. Elbisesi çıkarılan, çıplak duruma getirilen.* Ê beyranbûkê pirênravetî, şima çirê çiman ver ra nêkenê vinî?

pirên ra veteni 1. *f. M.* Pirênravetiş. Qontrol ra veteni. Sebebê bêqontroleyda kesên yan jî çîyên

bîyayeni, sereyo veteni, sebebê sereyo vijîyayeni bîyayeni. *Tr. Kontrolden çıkarmak, baştan çıkarmak.* Eger pirên ra vijîyayo, herhal ki jewî yan jî çîyên pirên ra veto. 2. *f. M.* Pirênravetiş. Kesên yan jî çîyên pirendê ci ra veyeni, viran kerdeni. *Tr. Birinin veya bir şeyin elbisesini çıkarmak, çıplak durumda bırakmak.* Marrî pirên ra mevejê. Çunkî marro pirênravete beno gîrgîn.

pirênravijîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Pirênravete/ê. Şima aşnawit vanê o merdimê şima o pirênravijîyaye zinar ra deperîyayo, şîyo gunayo kê ê nelamatdê filan keyedê girdîro.

pirên ra vijîyayeni *Zv. f. M.* Pirênravijîyayîş. sere giroteni, qaîde û qural nêzanayeni, qontrol ra vijîyayeni, hergi karûgurwe û qisey kerdiş di şarî ra teber bîyayeni, bêusûley, bêusûl bîyayeni, usûlan ra teber bîyayeni, ray ra vijîyayeni. *Tr. Yoldan çıkmak, kaide ve kural tanımamak, kanun dışına çıkmak, kontrolsüzlük, başa çıkılmazlık, haddini aşmak, zararlı olmaya başlamak.* Mi zanayê, a do ûja di pirên ra bivijîyo jî, xwu ra zewmbî tey çarenakî jî çinêbî.

pirêntaq/i *N.* Bêçina, viran/i. Kes/çîyo ki; cor ra ser o çina çinî yo. *Tr. Çıplak, üstsüz.* Mêrdek pirêntaq vijîya bî teber.

pirêntaqey *Nm.* Pirêntaqîni, pirêntaqîney, bêçinayey, çinayê ci çinêbîyayeni, kişta serî ra bêçinayey, ser o çina çinêbîyayeni, cor ra bêçinayey, viraney, viran bîyayeni. *Tr. Çıplaklık, üstsüzlük.* Pirêntaqeyda xwu ra şerm nêkeno, serqoteya mi şerm vîneno.

pirêntaq û fekşilwal/i *N.* Hem pirêntaq/i bîyayeni, hem jî fekşilwal/i bîyeyni. Keso/a ki; hem ser ra hem jî bin ra bêçina yo/ya. *Tr. Çırılçıplak, anadan üryan, altsız ve üstsüz.* Bi mi ki o merdim pirêntaq û fekşilwal jî bigeyro, ci rê qeto. Çunkî heyayê namûsdê ci finê kewto.

pirêntaq û fekşilwaley *Nm.* Hem ser ra, hem jî bin ra bêçina bîyayeni, virtûviraney. *Tr. Anadan üryan olmak, çırılçıplaklık.* Verî koley û carîyey pirêntaqî bî nika heme çî kewto têmîyan.

pirês *Nn.* Qalib. Çî/keso ki; bi şiretî ya, bi terbîye ya, bi guvişnayen a, bi derênikên a, bi pilozîyayen a qalibê xwu tepişto, kewto şeklêndo mezbût. *Tr. Kalıp, pres, baskı, basılan.*[1]

pirêsî *N.* Wezîyetê pirêsî, şekl û bîçimê pirêsîyayeni, *Tr. Yapıştırıcılık, yapışkanlık, yapışma veya baskı yapma biçimi, yapışkanlık.* Mêrdek bîbî mîzpirêsî, mîzî bi ci ya pirêsîyê bî.

pirêsîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki pirêsîyayo, bi ci yo girêdeyayo, bi ci yo pêşîyayo. *Tr. Dolanan, sarmalanan.* Ey layê xwu yo pirêsîyaye akerd. 2. *N.* Çî/keso ki; bi çîyên o bi guvişnayen a, bi piloznayen a, bi derênikên a, bi şiretî ya bi pê yo diskîyayo, bi pê yo zeliqîyayo, bi pê yo qalib giroto, bi pê yo mezbût şidîyayo. *Tr. Baskı/kalıp tutan, kalıp alan, basılan.* Kitabo pirêsîyaye do çi wext vila bo? 3. *N.* Alizîyaye/ê, piropêşîyaye/ê, pêmîyankewte/ê. Çîyo ki dekewto pêmîyan. *Tr. İç içe girmiş olan.* Nê têlê mi, pirêsîyay pêro ki, ez texmîn nêkena ki kesên bişo pêra abirno.

pirêsîyayeni 1. *f. M.* Pirêsîyayîş. girêdeyayeni, bi ci yo pêşîyayeni, bi ci yo diskîyayeni, bi ci yo zeliqîyayeni. *Tr. Zamk gibi yapışmak, bulaşmak, adeta baskı yapmak, preslenmek.* Zeno ze qijne, pirêsîyayo ci ra û pira nêcibêno. 2. *f. M.* Pirêsîyayîş. Alizîyayeni, alozîyayeni, alizîyayîş, piropêşîyayeni, pêmîyan kewteni. *Tr. İç içe girmek, sarmalanmak, iyice karışmak, birbirine dolanmak.* Qenabo ki înan ard, bi pê ya pirêsîya bî, mi di saetan mîyan di nêşayê ki akero.

pirêsnaye/ê 1. *N.* Pişte/ê, piropişte/ê, bi ci yo pişte/ê, bi ci yo girêdaye/ê, bi ci yo zeliqnaye/ê, bi ci yo pêşîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên bi çîyên yan jî bi kesên a pirêsnayo, zeliqnayo, zêdê zanqîya disknayo. *Tr. Yapıştırılan, dolandırılmış olan şey, sarmalanmış olan.* Ez bixwu nêşena ê çîyanê pirêsnayan pêra veja. Finê tenya mi rêsêndo pirêsnaye kerd pêra akero, deha çarê mi pa teqa. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî çîyên bi kesî yan jî bi çîyên a pirêsnayo, aliznayo, kerdo pêmîyan, kerdo tevlihev, şanayo pêmîyan, pêdi kerdo jew. *Tr. İç içe karıştırılan.* Key ki şima pirêsnokê ci dî, bêrê ma pêmîyan ra vejê.

pirêsnayeni 1. *f. M.* Pirêsnayîş. Çîyên yan jî kesên bi çîyên a yan jî bi kesên a zeliqnayeni, bi ci yo zeliqnayeni, pa zêdê zanqî ya kerdeni, pa disknayeni, piropişteni. *Tr. Preslemek, yapıştırmak, baskı yapmak, bastırmak. Bir şeyi veya bir kimseyi başka bir şey veya kimseyle adeta zamk gibi yapıştırmak, bitiştirmek.* Kitaban bipirêsnê, filan kesî bi min a mepirêsnê. Şima

---

1 Heta pîlvajeyênda Dimilan di vano: "Rêsî, pirêsê xwu dîyo" Yanê rês, bi rêsîyayen a, bi la bîyayen a qalibê xwu dîyo, pê yo pirêsîyayo, bi pê yo tepêşîyayo, bi pê yo zeliqîyayo. *Tr. Örülen iplik, kalıbını bulmuş/tutmuş, uygun olmuş.* Pîlvajena kî di Dimilîy vanê, "O rês û no pirês." Yanê ze ki vajê "o rês û no qalib" yanê ro pê nîno.

tim bi min a pirêsênê, şirê tayên jî bi apandê xwu ya bipirêsîyê ûzn. 2. *f. M.* Pirêsnayîş. Piropişteni, aliznayeni, aloznayeni, bi ci yo pişteni, bi ci yo girêdayeni, bi ci yo disknayeni. *Tr. Dolandırmak, sarmalamak, sarmalatmak, iç içe sokmak.* Hergi çî nêpirêsêno, mersela, mîzî bi ci yo bipirêsîyo, rew rewî nêşeno mîzîya xwu bikero.

pirêsnok/i 1. *N.* O/çîyo ki; bi ci yo pêşeno, bi ci yo girêdano, bi ci yo diskneno. Kes/çîyo ki; aliznen (aloznen)o. *Tr. Dolandıran, sarmalayan, bağlayan.* Pirêsnokê ci do bi min a kar bikero, ez do wexta bimûsa. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên bi çîyên yan jî bi kesên a diskneno, keno zêdê zanqî ya û pê ya zeliqneno. Kes/çîyo ki; derênikên nano çîyên yan jî kesên ser û pêya zeliqneno, ze ki pêya biderzo. *Tr. Presleyen, yapıştıran, yapıştırıcı. Baskı yapmak suretiyle en az iki şeyi birbirine bağlayan.* Pirêsnokê ci zaîf bî, rew pêverda.

pirêsnokey 1. *Nm.* Karê pirêsnokan, pirêsnayeni, piropişteni, bi ci yo pişteni, bi ci yo girêdayeni, bi ci yo zeliqnayeni. *Tr. Yapıştırıcı olmak, dolandırmak, sarmak, sarmalama/k. Prênokey* karêndo çetin o, vîyeyê kesî dejeno. 2. *Nm.* Aliznayeni, aliznokey, aliznok bîyayeni, pirêsnok bîyayeni, pêmîyan kerdeni, pêya pişteni. *Tr. Karıştırmak, iç içe koymak, arapsaçına döndürmek.* Pirêsnokêndo nehewl bî.

pirêsok/i 1. *N.* Çî/keso ki; bi çîyên a yan jî bi kesên a pirêsnêno, pa diskêno, pa zeliqêno. *Tr. Yapışkan.* Nêbo nêbo şima mîyaneyê xwu bi ci ya bidisknê. Çunkî pirêsok o, ci ra nêcibêno. 2. *N.* Çî/keso ki alizêno, kewno pêmîyan, pêdi beno jew. *Tr. Birbirine karışan.* Kê vato pirêsok o? Ma kesî pirêsokeya ci ne dîya ne jî vînaya. Ma nêzanê kê na qisa vata.

pirêsokey 1. *Nn.* Pirêsok/i bîyayeni, wesfê pirêsokan ser o bîyayeni, tey sifatê pirêsokan bîyayeni. Çî/keso ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a zeliqêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yapışkanlık.* Şima do pirêsokeya ci dima bivînê. Nika bellî nêbena. 2. *Nm.* Pirêsok/i bîyayeni, alizîyayeni, karê pirêsnokan kerdeni, ser o wesfê pirêsokan bîyayeni, pêmîyan kerdeni, pêdi jew kerdeni, tevlihev kerdeni. *Tr. Karışmak, iç içe girmek.* A rojda ci ya pirêsokey ra yo ki zerrîya mi ci ra qelibîyaya.

pirêze *Zîr. Nn. Bw.* Firêze. Keso ki pirêze biveşno, bi mi ki beno gunakar. Çunkî hem qezencdareya erdan remena, hem jî weşbiganeyê mîyandê erdî mirenê.

piriki *Nm.* Binkewteyê ribdê tezî. Çîyo girano ki; wexto ki kergeyan di rib virazêno, kewno bin. Kergan di herrûherrîşika ki kewna ribî bin. *Tr. Pekmez yapılırken altta oluşan bütün tortulara verilen isim.* Mi rib rona tepîya, lênî bin di çi piriki est bî, ma bin ra bi kefgîrî ya, bi lawûdî ya besterdi.

piriki *Nm.* Pireki, pirdeki. Wextê kay kerdenda delloy, dello kay kerdîş di, bi gişterda îşaretî û bi gişterda girder a pirdek viraştena. *Tr. Beştaş oyununda büyük ve işaret parmağıyla altından taş geçirmek için yapılan küçük köprü, köprücük.* Ez piriki di bîya, ti jûki di bîyê.

piring *Nn.* Parçe, parîçe, lete, felqe. Hergi leteyêndê tamî. *Tr. Parça, kısım.* Mi do piringên jî bidayê ey, mi fina pey di lingi eşti.

piringey *Nm.* Piringîni, pirîngîni, pirîngîney, parîçeyey, leteyey, felqeyey, parçeyey. Piring/i bîyayeni, bitûmî ra hergi leteyê ci bîyayeni. *Tr. Parça olma.* Mi rê qalê piringeyda ci nêbîyo.

piringpiringîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hergi çîyêndê ci, hergi jewêndê ci vera canakî şîyo, vera canakî bîyo vila, bîyo virtûvila, jewaneya ci xeripîyaya. *Tr. Darmadağın olan, bölük pörçük olan, birliği bozulan.* Kufleto piring piringî bîyaye deha rew rewî vera pê nîno.

piringpiringî bîyayeni *f. M.* Piringpiringî bîyayîş. Virtûvilabîyayîş, zêdê hebana, ci ya ci ya bîyayeni, zey tizban a pêra abirîyayeni, pêjewbîna kesî herimîyayeni, hergi jewda ci canakî şîyayeni. *Tr. Bölük pörçük olmak, darmadağın olmak.* Wextê weşeyda pêrdê ci jewaneya ci weşi bî. Labelê pî merd tepîya bîy piring piringîy.

piringpiringî *Ç. N.* Virtûvila. Hergi jûda ci, vera cayên bîyayeni, jû jûy ser o nêbîyayeni, pêro vila bîyayeni. *Tr. Darmadağın, dağınık/dağılmış olmak, bölünmek.* Înan hewna vatê ma bolîy bê ki, ma dewi zebt kerê; tew Ellahî ci rê nêzana kotî ra ardi, bîy pring pringîy, jû jûy ser o nêmend?

piringpiringîkerde/ê *N.* Virtûvilakerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayeni zêdê hebandê tizban cêser visto, rişto canakî, hergi jû yan jî hebêndê ci eşto zewmbî cana. *Tr. Darmadağın edilen, tespih taneleri gibi etrafa saçılan.* Şarê şima yo, piring piringî kerde do senîn fina bişo bêro pêser?

piringpiringî kerdeni *f. M.* Piringpiringî kerdiş. Virtûvila kerdeni, zêdê hebandê tizban a vila kerdeni, hergi jew yan jî çîyêndê vera canakî vila kerdeni. *Tr. Tespih taneleri gibi dağıtmak,*

darmadağın etmek. Kerba pîzedê ci nêaniştê, vatê ez do înan piring piringî kera. Wa jû pêser o nêmano.

pirişkîyaye/ê *N. Bw.* Perişkîyaye/ê. Mi do heyfê xwu ê merdimdê pirişkîyayî ra bigirotayê ki, zerrîya mi piro honik bîyayê.

pirişkîyayeni *f. M.* Pirişkîyayîş. *Bw.* Perişkîyayeni. Esas ez do sifte ci pirişkîyayê ki, ay bizanayê do birayê mastî yo.

pirî *Nn.* Herûna dindanan, goşt û herûna dindanan. Cayo ki dindanê ser o, cayo ki dindanîy tey şîyê war. *Tr. Diş etleri, diş yatağı.* Pirîyanê ci pêro leym giroto, o yo keno şiro nêweşxanedê dindanan.

pirî *Teks. Nm.* Fanîla, atlêti, firenkuyî. Çinayê kesî yê binî yo sipe. Pirî, mîyane ra cor o, noqra ki tûman bo jî mîyane ra cêr o. *Tr. Atlet.* Mi pirîya xwu dayê xwu ra ki, bê kîber cendiş û dewarkî ame kewt zerre.

pirîsîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; têlîy senîn ki bi loxên a, bi çîyên a pêşênê, winî pêşêno. *Tr. Dolanan, sarmalanan.* O çîyo alozoko prîsîyaye do hewna bol sereyê şima bitewno.

pirîsîyayeni *f. M.* Pirîsîyayîş. Pêşîyayeni. Bi çîyên a girêdîyayeni, ser o pêşîyayeni. *Tr. Dolanmak. Makaraya ip dolanır gibi dolanıp yapışmak.* Marr bi min o pirîsîya, ez recifîyaya pêser.

pirîsnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi çîyên yan jî bi kesên a bi şikildê piştên a, bi şikildê loxên a piro pişto, anto ci ser. *Tr. Sarmalanan, dolandırılan.* O têlo pirîsnaye senîn abîya ki?

pirîsnayeni *f. M.* Pirîsnayîş. Çîyên yan jî kesên; zêdê telên a, zêdê loxên a bi çîyên a yan jî bi kesên a pişteni, pa lox kerdeni, bi ci yo girêdayeni. *Tr. Dolandırmak, sarmak, yapıştırmak suretiyle bir makaraya dolandırmak veya sarmak.* Nê têlan a loxeri ser o bipirîsni, wa nêalizîyo.

pirîsnok/i *N.* Çî/keso ki; karê pirîsnayîşî keno, kesên yan jî çîyên zêdê piropiştişî ya piro pêşeno, bi ci yo pêşeno, po girêdano. *Tr. Saran, sarmalayan, bağlayan.* Pirîsnokêndo winî hergi ca di nêvîneyêno.

pirîsnokey *Nm.* Pirîsnok/i bîyayeni, wesfê pirîsnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karê pirîsnokan keno, çîyên yan jî kesên bi çînakî yan jî bi kesnakî ya girêdano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarmak, bağlayan olmak.* Pirîsnokeyda ci di mi rê nafên nêvijîya.

pirîz *Frz. Nn.* Makênda girdi mîyan di lan (qul)a elektrîkî ya ki kes ci ra ceyran gîno, makênda plastîk, mîyan di lana ceyranîya ki, kes ci ra ceyran gîno. *Tr. Priz.* Çuwekanê asinînan qeçekan ra dûrî fînê, gînê dekenê lan (qul)da prîzî mîyan, ceyran ci tepşeno!

pirkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; lewanlew jewî kerdo pir, çî dekerdo de, tey cayêndo veng nêverdayo. *Tr. Doldurulan.* Lêno pirkerde do we şiro, şima do hend pir nêkerdayê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî hêrs kerdo, zerreyê ci bol kerdo pir, o yo keno biteqo. Kes/çîyo ki; heqdê jewî di yan jî çîyên di hendo ki ci rê çîyo xirab vajîyayo û gijgijneyayo, cora bîyo pir. *Tr. Doldurulan, dolduruşa getirilen, kızdırılan, sinirlendirilen.* Merdimo pirkerde do nika biteqo şima ser.

pirkerdeni 1. *f. M.* Pirkerdiş. hettanî fek dekerdeni, lewanlew çî dekerdeni, tey cayêndo veng nêverdayeni. *Tr. Doldurmak.* Mi do serê ci pir kerdayê, mi va beno ki qe ci rê ziraro. 2. *Zv. f. M.* Pirkerdiş. Bol hêrs kerdeni, zerreyê ci bi xirabeya pir kerdeni, mirdîya xwu hêrs kerdeni, jewî rê heqdê çîyên di yan jî jewî di bol çîyo xirab vaten û ci gijgijnayeni. *Tr. Birini sinirlendirecek çok şey yapmak, kışkırtmak, dolduruşa getirmek.* Eger to ra pir nêbîyayê, mi ser o nêteqayê!

pir *Mîm. Nn.* Pird. Çîyo ki qandê verên ra ravêrdenda verdê bînî virazîyayo. *Tr. Köprü.* Nameyê pirî, Nîssîbî neya pa.

pirnat *Zîr. Nn.* Virarênda xelle û cew û çîdê winasînana. *Tr. Bir kucaklık buğday, arpa vb. hububat yığımıdır.* Mi pirnatên mercûy kerdîy xwu virari û ez kewta rayda gidîşî.

pirnaye/ê *N.* Tanaye/ê, panaye/ê, aciviste/ê. Çî/keso ki; jewî adir nayo pa, acivisto, veşnayo. *Tr. Yakılan, tutuşturulan, alevlendirilen.* Ey kerd ki ê banê pirnayî hewna kero, tew wekerd.

pirnayeni *f. M.* Pirnayîş. Tanayeni, panayeni, acivisteni. Adir po verdayeni, adirnayeni, adir panayeni. *Tr. Yakmak, tutuşturmak, alevlendirmek.* Şima kerd bipirno, ma nêverda.

pirni 1. *Cog. Nm.* Ada, girawî, awgire, girawî, girawi. *Tr. Ada.* Pirnênda werdî di, tipûtenîya kes bimano, ez texmîn kena ki kes nêşeno îdarê xwu bikero. 2. *An. Nm.* Pirniki. Bolkî qandê fek û zincîyerda heywanan, (zv.) jî qandê zincîyerda însanan vajêna. *Tr. Hayvanların ağız ve burun bölgesini içine alan vücudu ve mecazen ise insanlar için burun kısmı.* Fina pirni (pirniki) kerdi bî, mi desteyên vaş na pirni ver, nêwerd.

pirnikberz/i *N.* Zincîberz/i, tirrek/i. Kes/çîyo ki; pirnika xwu hewadano û kebîrey keno.

Kes/çîyo ki; kesandê bînan ser o girdey keno, xwu gird vîneno, berz ra winîno kesî ra. Kes/çîyo ki; xwu gird, kesanê bînan werdî vîneno û cor ra winîno kesî ra. Kes/çîyo ki; kirê nêkeno bi kesîya werzo û roşo, bi kesîya têkilî bo. *Tr. İnsanlarla insan gibi davranmaya tenezzül etmeyen, mağrur, kibirli, büyüklük taslayan, başkalarına tepeden bakan.* Heyfê şima ki şima bi kesdê pirnikberzî ya geyrenê!

pirnikberzey *Nm.* Zincîberzey, tirrekey. Pirnik (zincî)a ci berzi bîyayeni, tirrek/i bîyayeni, kebîrey, qengirdey, qureyey, çareberzey, kirêkar nêbîyayeni, xwu gird dîyayeni, kesanê bînan werdî dîyayeni, cor ra însanan winîyayeni, berz ra winîyayeni, wesfanê kebîran xwu ser o dîyayeni. Kes/çîyo ki; kirê nêkeno ki biwinîyo kesandê bînan ra û bi înan a têkilî bo, bi înan a qisey bikero, werzo û roşo. *Tr. Kibirlilik, mağrurluk, gururluluk, büyüklük yapmak.* Boka şima soyîn pirnikberzeya ci fehm kerdi!

pirniki 1. *Zoo. Nm.* Pirni. Zincîya heywanan. Cayo ki fek û zincîya heywanan a tey di. *Tr. Hayvanların burun ve ağızlarının olduğu vücut dokusu.* Heywaneri pirnika xwu kerdi bî ari mîyan û êm werdê. 2. *Zv. Nm.* Zincî, kepugi, kepiki. *Tr. Burun. Bu şekildeki burun daha çok deyim olarak kullanılmakta olup, genellikle hoş olmayan durumlarda söylenir.* Mesela pirnik kerdeni, pirniki erd sawiteni, heram werdo, boka ci pirnikî ra bêro ûzn.

pirniki kerdeni *Zv. f. M.* Pirnikikerdiş. Zincî kerdeni, pingirîyayeni, qehrîyayeni, rî kerdeni. *Tr. Surat asmak, burun kıvırmak, darılmak, kırılmak.* Pirniki kerdeni, pingayeni, ping dayeni, pingirîyayeni, rî dayeni nê çehar heme jî bi nimî ya qehrîyayena, qehro eşkera tey çinî yo. Ez winîyaya ay pirniki kerda, sifte mi fehm nêkerd.

pirnikîraamîyaye/ê 1. *Zv. N.* Zincîraamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nîmetêndê kêfşadîya tepîya zirarêndo şên dîyo û ze ki ci zincî ra ameyo, bol û bol zirar dîyo, kerdenda ci ra bîyo poşman. *Tr. Burnundan gelen, yaptığına veya nimetten yararlandığına pişman olan.* Merdimo pirnikîraamîyaye ez texmîn nêkena ki fina bişo ê karî bêguman bikero. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka pirnikîda to ra bêro, ti pa kêf nêkerê, ti ci ra naf û xeyrên nêvînê"y deyaya. *Tr. Kendisine burnundan gelsin, hayrını görmeyesin! bedduası yapılan.* To dîyo hele, pirnikîraamîyaye, senîn zêdê zaliman şepirneno piro!

pirnikî ra amîyayeni *f. Zv. M.* Pirnikîraamîyayîş. Zincî ra amîyayeni. Kerdişî rê, werdişî rê, şîyayîşî rê, berdişî rê û hewna bol çîyandê winasînan rê poşman bîyayeni, zirar dîyayeni, kêfdê çîyên ra bi qehr a werişteni (abirîyayeni). *Tr. Burnundan gelmek, ...ne/na pişman olmak.* Nêda mi jî û bixwu jî ci ra nafên nêdî. Soyîn soyîn do ci pirnikî ra bêro.

pirnikîraarde/ê *Zv. N.* Zincîraarde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên nîmetên a tepîya, xeyrûnafên a tepîya ci kerdo poşman û ci rê "kaşka mi nêkerdayê, kaşka mi nêwerdayê, kaşka ez pa nêbîyayê ûzn." dayo vatiş. *Tr. "Pişman ettirilen, nimetten istifade ettiğine pişman ettirilen.* Cinêkeri va: Şima yê hewna ê merdimê pirnikîraardî ra çî jî posenê? Û dima zewtên nê ser û va, boka şima pirnikî ra jî bêro!

pirnikî ra ardeni *Zv. f. M.* Pirnikîraardiş. Zincîra ardeni. Jewî yan jî çîyên nîmetêna dima, naf û xeyrêna tepîya zirar ci dayeni, ci poşman kerdeni, ci rê "Kaşka"y vaten dayeni. *Tr. Burnundan getirmek, pişman ettirmek.* To hem mêrdek kerd kêfşad, hem jî to mêrdekî pirnikî ra ard, to mêrdek kerd poşman.

pirnikkerde/ê *Zv. N.* Pirnikîkerde/ê, pingirîyaye/ê, pingaye/ê. Kes/çîyo ki; qehrîyayo, rî kerdo çirç. *Tr. Kızan, surat asan.* Eger şima o merdimo pirnikkerde bîyardayê tîya, moralê mi do jî bixeripîyayê.

piro *N.* Ci ro, pa. Veromekêndê Dimilî yo ki fêlan di vajêno, yan jî nûşêno. Vera çîyên, vera jewên luwayen a, fêlên kerden a, karên kerden a. *Tr. Kendisine, kendisini vs. gibi bir şeye veya kimseye doğru fiili bir yönelim, iş, eylem yapmaktır.* Eger sifte ti pirobîyayê, to do qezenc kerdayê. O bî piro, ey qezenc kerd.

pirobîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hema bîyo bi çîyên o û giroto û ardo yan jî berdo. *Tr. Hemen kapan/alan. Vakit kaybetmeksizin davranan, alan veya götüren.* O lajeko pirobîyaye kam bî? Ez a bol meraq kena. Mi cara qeçêndo winî çapik û nişkavde nêdîyo.

pirobîyayeni 1. *f. M.* Pirobîyayîş. Dest bi ci ya kerden û giroten û ardeni yan jî berdeni, hema ardeni yan jî berdeni, wext vinî nêkerdena ardeni yan jî berdeni. *Tr. Hemen tutup getirmek/götürmek. Tutup eylemde bulunmak, bir çırpıda getirmek.* Lajekî şî bî piro û destmali ardi. 2. *f. M.* Pirobîyayîş. Bi tesîrdê kesên yan jî çîyên a çîyên (mersela awi, ron ûzn.) ser o rokerdeni, piro kerdeni. *Tr. Sıvısal maddelerin üstüne dökülmesi/bırakılması.* Eger piro nêbîyayê, ma fehm nêkerdayê hele besi bî yan nêbî. Xeyrê Ellahî ki bî piro.

pirocinaye/ê *N.* Çîyo ki ciniyayo çîyêndê awikînî mîyan ro, çîyêndê awikinî di com bîyo. *Tr. Bandırılan, daldırılan.* Esas kaşka şima do o qeç piro nêcinayê. Çunkî o qeço pirocinaye, ê pirocinayîşîya tepîya bî nêweş.

pirocinayeni *f. M.* Pirocinayîş. Ci ro cinayeni, çîyên, çîyêndê awikinî mîyan kerdeni, çîyên, çîyêndê awikinî mîyan di com kerdeni. *Tr. Bandırmak, daldırmak. Bir nesneyi sıvı bir şeyin içine batırmak.* Ê kondêzî piro mecinê. Çunkî o kondêz pak nîyo.

pirocini 1. *Zîr. Nm.* Pirojini. Çîya ki kes tenan pa rovêjeno. Babetên rovêjokêna ki serradi werdêrî û elegi girdêrî derzêna. *Tr. Kalbur.* Mi xelle, da pirocini ro, dima jî gendûgemarê ci ser ra wedard. 2. Qandê pirocinayîşî emrên o ki Mesela ze ki vajê "Çinay awi ro cini, pirocini hema wa vêşî tede nêmano" *Tr. Daldır, bandır.*

pirociniserfinaye/ê *N. Bw.* Pirociniserviste/ê. Karê şima yê pirocini ser finayî, ma tewnayê. Kaşka şima nêşayê pirocini ser fîno.

pirociniserviste/ê *N.* Pirociniserfinaye/ê. Çî/keso ki; visto pirocini ser, resayo peynî, ci ra netîce ci ra giroto, nîmçe nêverdayo, hewl kerdo. *Tr. Sonuçlanan, neticelenen, iyi biten.* Deha neya tepîya, ti şenê bi ê çîdê pirocini ser vistîya şa bê.

pirocini ser visteni *f. M.* Pirocini ser vistiş. Pirocini ser finayeni. Çîyên yan jî kesên qandê qezenc kerdişî pirocini ser visteni, sebebê qezenc kerdişdê ci bîyayeni. *Tr. Sonuç almak, sonuca ulaşmak, iyi bir sonuç almak.* Eger ti bişê pirocini ser fînê, xwu ra ti çepikîy heq kenê.

piroç/i *N.* Qirtik/i. Bol û bol tayên. *Tr. Birazcık, çok çok az.* Mi piroçên tayên nan da ci, qeyami qilanê.

piroçek/i *N.* Qirtikek/i, qirtikî ra jî tayên, piroç û piroçên ra jî tayên bîyayeni. *Tr. Azıcık, çok az, azdan da az.* Mi rê jî piroçekê bidi.

piroçekên *Nn.* Qirtikekên, bol û bol taynekên. *Tr. Çok çok az, azıcık, minnacık, neredeyse yok denecek kadar az.* Ma se bîyê, to do piroçekên jî bi ay dayê?

piroçên *Nn.* Qirtikên. Bol û bol tayên. Mi kerd ci ra piroçên cikero, ey nan eşt mi rî.

pirodaye/ê 1. *N.* Cirodaye/ê, kuwaye/ê, kuwate/ê, civiste/ê, cifinaye/ê, hekîyaye/ê, heknaye/ê, kekkerde/ê, kotekîbîyaye/ê, kotekîkerde/ê. Çî/keso ki deyayo piro, deyayo ci ro, hekîyayo, fineyayo ci, kuwîyayo. *Tr. Dövülen, dayak atılan.* Merdimo pirodaye, konîyo pirodaye, kîbero pirodaye ûzn. xeylên kes û çîyo pirodaye esto. 2. *N.* Xilîyaye/ê, şehitîyaye/ê, xilnaye/ê, xilneyaye/ê, şehitneyaye/ê, wararde/ê, cêserviste/ê, cêserfineyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên ameyo war, şehitneyayo, deyayo piro, xilneyayo, cêser fineyayo. *Tr. Yıkılan, döktürülen olan şey (ev, bina vs.) veya mecazen ise kimse.* Bano pirodaye do çiwext virazîyo? 3. *N.* Cende/ê, cenîyaye/ê. Çî/keso ki cenîyayo, deyayo piro, ci ra vengên vijîyayo. Çîyo zêdê sazî û rûbabîyo ki qandê veng vetişî deyap ci ro, deyayo piro, cenîyayo. *Tr. Çalınan. Ses çıksın diye ezgiyle veya nağmeyle dövülen veya çalınan şey.* O sazo pirodayeyo çîrê vengêndo wina tin vejeno ki?

pirodayeni 1. *f. M.* Pirodayîş. Cirodayeni, kuwateni, civisteni, kuwayeni, hek kerdeni. Bi destan a, bi lingan a, bi çîyên a çîyên ro dayeni. *Kur. Lêdan, lêxistin. Tr. Dövmek, vurmak.* Piro medê, guna yo. Wa finakî o jî qeçekandê şima ro nêdo. 2. *f. M.* Pirodayîş. Xilnayeni, şehitnayeni, war ardeni, cêser visteni. *Tr. Yıkmak.* Ez a kena banê xwu yê verênî piroda ki newedera viraza. 3. *f. M.* Pirodayîş. Cendeni. Çîyêndê zêdê niqara, zêdê sazî yan jî çîyêndo ki, ci ra veng bivijîyo, a ey cendeni. *Tr. Çalmak. Saz, davul vb. şeyleri çalmak.* Niqaragero niqara dano piro.

pirodeye/ê 1. *N.* Cirodeye/ê, cirodeyaye/ê, pirodeyaye/ê, kuwîyaye/ê, kotekîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni finayo ci, dayo piro, kotekî kerdo. *Tr. Dövülen, dayak yemiş/atılmış olan.* Kes do merdimdê pirodeyî ra lome nêkero. 2. *N.* Xilîyaye/ê, xilneyaye/ê, xilnaye/ê, cêserfineyaye/ê, wararde/ê. *Tr. Yıkılan.* Vanê ê bandê pirodeyî bin di qeçenên mendo. 3. *N.* Cenîyaye/ê, cende/ê. Çîyêndê zêdê niqara yan jî sazo (zv.) ki jewî cendo, ci ra vengêndê zêdê mûsîkî veto. *Tr. Çalınan. Ses çıkarılan.* Sazê to yo pirodeye yo, çîrê wina vengêndo tin vejeno ki?

pirodeyeni 1. *f. M.* Pirodeyîş. Cirodeyeni, cirodîyayeni, kuwîyayeni, kotekîy werdeni. *Tr. Dövülmek, dayak yemek.* Mêrdekî va: Vizêr jî deya mi ro ewro jî. 2. *f. M.* Pirodeyîş. Xilîyayeni, şehitîyayeni, war bîyayeni, cêser fineyayeni. *Tr. Yıkılmak.* Ban deya piro, yanê xilîya. 3. *f. M.* Pirodeyîş. Cenîyayeni. Pirodayîşê niqaran, têlefûnan, ê zingilikan, ê tenekan û ê çîyê çîdê winasînan. *Tr. Çalınmak. Çalınmak suretiyle vurulmak.* Niqaraya deyêna piro, kaygerê vero kay kenê, lerzinokê niqara vero lerzenê, ê yê zêdê terzîyanan govenderi derzenê.

pirogunaye/ê 1. *N.* Cirogunaye/ê, mîyankewte/ê, darwerde/ê, darwer/i, cikuwaye/ê. Kes/

çîyo ki; bêhemd, bêxebîr gunayo cayên ro, dar werdo, kewto mîyan. *Tr. İçine düşen, kazıklanan. Gayri ihtiyari bir iş veya eylemin içine düşmüş olan.* Balê xwu rind bidê karûgurweyan. Bewnîyê o mêrdeko pirogunaye yo deha nêşeno çali ra xwu ra vejo! 2. *N.* Xilîyaye/ê, xilneyaye/ê, şehitîyaye/ê, şehitneyaye/ê, wararde/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî tayên a ameyo war, xilneyayo, şehitneyayo, cêser visto. *Tr. Ev, bina, aile gibi gerçek veya mecazi anlamda yıkılan, dökülen.* Derê ki şima banê pirogunayî di rojan mîyan di fina virazê ha! 3. *N.* Cenîyaye/ê, cende/ê. Çî/sazo ki; qandê veng vetişî cenîyayo, deyayo piro. *Tr. Çalınan. Ezgiyle veya kendisinden ses çıksın diye vurulan şey veya mecazen ise kimse.* Ma sazo pirogunaye û kîbero pirogunaye eynî vengî vejeno ki ma hurdina jî eynî vengî vejê? 3. *N.* Cirogunaye/ê. Çîyo (zv.) ki; werdên di, şimîyên di yan jî zêdê çîyên di gunayo kesên yan jî çîyên ro, zirar dayo ci ro, nişto ci. *Tr. Kendisine zarar veren.* Ez texmîn nêkena ki fina ê werdê pirogunayî bûro.

pirogunayeni 1.*f. M.* Pirogunayîş. Cirogunayeni, mîyan kewteni, finêra û bolkî bêhemd cêr(war) ro gunayeni. Bêhemd çîyên, olayîyên mîyan ro gunayeni, xirab kewteni, cayêndo xirab ro gunayeni. *Tr. Kazık yemek, vartaya düşmek, aşağıya düşmek, irtifa kaybederek düşmek, gayri ihtiyari içine girmek, gafil avlanmak, kötü bir yer veya ortama düşmek.* Ez gunaya piro, boka bê mi kesên piro nêguno. 2. *f. M.* Pirogunayîş. Xilîyayeni, şehitîyayeni, xirabe/ê bîyayeni, war amîyayeni. *Tr. Yıkılmak, harabeye dönüşmek, bozulmak.* Nezdî di Wan di erdlerzanên bî, banîy pêro gunay piro; bi seyan a merdim merd. 3.*f. M.* Pirogunayîş. Çîyên yan jî kesên ro gunayeni, bi çîyên yan jî kesen a pêro gunayeni. *Tr. Çarpmak, çarpılmak, çarpışmak.* Eger ez, a kirêşa ro nêgunayê, ez do çend sey metro cêr ro gunayê. 4.*f. M.* Pirogunayîş. Cirogunayeni. Zirar cidayeni, zirar pirodayeni, ci rê zirar amîyayeni. *Tr. Dokunmak, zarar vermek.* Herga ki ê werdî weno, guneno piro.

pirokerde/ê *N.* Çîyo awikino ki; robîyayo cayên yan jî çîyêndê zêdê ney ser, debîyayo ci ser, debîyayo ci mîyan, şaneyayo ci ser o. *Tr. Sıvı maddelerde üzerine serpilen, üstüne dökülen, üzerine atılan.* Doyo pirokerde do kotî adirî hewna kero?

pirokerdeni *f. M.* Pirokerdiş. Cirokerdeni, çîyêndê awikinî çînakî ser kerdeni. *Tr. Sıvı bir şeyi başka bir şeye dökmek, üstüne serpmek, üstüne koymak.* Çend finîyo ez a vana aweri piroki, vengo nîno to.

pironaye/ê *Mîm. N.* Virazîyaye/ê. Çî/keso ki; neyayo piro, bi dês kerden a virazîyayo, peyda bîyo, ameyo meydan. *Tr. Yapılan, vücuda/ meydana getirilen, bina edilen eser veya mecazen kimse.* Pereyê bandê pironayî gereg ki rewnayo bideyayê. Çirê şima no gurwe heta nika vindarnayo ki?

pironayeni *Mîm. f. M.* Pironayîş. Bi pêserkerden a viraşteni, ban viraşteni, dês kerdeni, bîna viraşteni, viraşteni. *Tr. Yapmak, ev/bina yapmak. Duvar örerek bir eser yapmak.* Ma ban nêna piro, ma xwu rê ban herîna.

pironok/i *Mîm. N.* Viraştok/i. O/çîyo ki virazeno. O/çîyo ki; bi sîyan û beton û çîmento û xerc û lincî û tuxlayan û çîyandê zêdê nînan a nano piro, nano ser û ban û bîna virazeno. *Tr. Usta, duvar ustası, duvar ören, inşaat işi yapan.* Ey va: Pironokê nê bandê weşî, birayê birardê min o.

pironokey *Mîm. Nm.* Pironok/i bîyayeni, wesfê pironokan ci ser o bîyayeni. Ostayey, viraştokey, ostayê dêsan bîyayeni, sernayeni, viraşteni, panayeni. *Tr. Yapmak, yapıcılık, duvar yapmak, duvar ustalığı.* Pironokey di kes do wahîrê dîploma bo ki, kes pa nanê bişo bûro.

pironokê/a dêsan *Mîm. N.* Ostayê/ya dêsan, viraştokê/a dêsan. O/çîyo ki dêsîy virazeno. *Tr. Duvar ustası.* Pironokê dêsan do gamekna bêro, derdê xwu ey rê vajê. Ez derddê şima ra fehm nêkena.

piropêşîyaye/ê *N.* Piropişte/ê, ci ropêşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi şikildê mezbûtî ya xwu jewî yo yan jî çîyên o pişto, xwu po girêdayo, xwu po tepişto, bi ci yo bîyo zêdê zanqî ya. *Tr. Bir şey veya kimseye sım sıkı tutanan, bağlanan, sarılan.* Mi zanayê o keso piropêşîyaye do dima rezîldê alemî bo. Çunkî bi o babeta, kes xwu bi pêxemberî ya jî nêpêşeno.

piropêşîyayeni *f. M.* Piropêşîyayîş. Piropişteni. Bi ci yo pêşîyayeni, xwu bi kesên yan jî çîyên o pişteni, xwu po girêdayeni, xwu bi ci yo besteni. *Tr. Birisinin kendisini sım sıkı olarak başka birisine veya başka bir şeye bağlaması, ona sarması, ona tutunması.* Xwu pişt bî piro, to vatê beno ki wexto ci verdo, o do şiro feza mîyan di vinî bo.

piroqilanaye/ê *N.* Çî/keso ki; ser o xezebêndo şên yan jî çîyêndo zêdê xezebêndê şênî, ser o ameyo war, piro vijîyayo, şepirîyayo piro. *Tr. Büyük bir bela çarpan, karşılaşan.* Zalimo

piroqilaneye, do qey gamekna tîyanan di bo.

piroqilanayeni *f. M.* Piroqilanayîş. Bi ci yo qilanayeni, ser o war ardeni, zêdê felaketî ya ser o war amîyayeni, zêdê herrûweli ser o çî ardeni, zêdê sêlawîyan ser war amîyayeni, ze ki ci rê xezebîy bêro. *Tr. Bütün olumsuzlukların adeta sel gibi, tufan gibi, gazap gibi üstüne gelmesi, sanki bu tür olumsuzluklar üzerine kopmuş gibi olmak.* Çi belaûbêterîy estîy bîy, înan pêro piro qilanay.

pirorepisîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; destdê kesên yan jî tayêni ra û bi şikildê vengvetişî ya derba rehmanî, derba zerrî honik kerdişî, derba mirazî werda, deyayo piro, şepirîyayo piro. *Tr. Ses çıkacak şekilde kişinin içini rahatlatacak dayağı yiyen, yapıştırılan.* Bi mi ki, o merdimo pirorepisîyaye, do qethan nêşo nê kotekan xwu vîra kero.

pirorepisîyayeni *f. M.* Pirorepisîyayîş. Derba rehmanî, derba peyêni, derba mirazî, derba ki ci ra veng vijêna a derberi werdeni, ci ro deyayeni. *Tr. Kişinin içini rahatlatacak şekilde ses çıkaran darbeyi yemek, dövülmek.* Eger winî piro nêrepişîyayê, ê winî baqil nêbîyê.

pirorepisnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi şikildê vengvetişî ya derba rehmanî, derba mergî, derba zerrî honikkerdişî, derba heyfgirotişî daya piro. *Tr. Ses çıkacak şekilde ölümcül, nihai darbe vurulan, dövülen, dayak atılan kimse.* Ellah zano ki, ê nerehatê nelamatê pirorepisnayî derba xwu ya peyêni werdi.

pirorepisnayeni *f. M.* Pirorepisnayîş. Derba rehmanî pirodayeni, pirodayîş di veng veteni, derba mergî pirodayeni, bêmerhemet pirodayeni, derba mirazî pirodayeni. Derba ki zerrîya kesî kena rehati, ay pirodayeni. *Tr. Yapıştırmak, ölümcül darbeyi vurmak, acımadan dövmek, ses çıkacak şekilde dövmek, nihai darbeyi vurmak.* Eger şima piro nêrepisnayê, ê ma ra nêtersayê.

piroşanaye/ê *N.* Çî/keso ki; çîyên şaneyayo piro, çî ser ra bîyo, çîyên ser o vila bîyo, bi ci ro şeqîyayo. *Tr. Serpilen.* O çîyo piroşanaye weşdê mi şî, ey ra tayên jî sihanda mi ser şani.

piroşanayeni *f. M.* Piroşanayîş. Ci ro şanayeni, ser ra kerdeni, ser eşteni, ser ra şeqitnayeni, ser o şeq kerdeni, ser ra şeqnayeni. *Tr. Serpmek, üzerine dağıtmak.* Tayên awi piroşanê ki wa nêherimîyo.

piroşanik *Nn.* Çî/keso awikin o ki sawîyayo, erzîyayo çîyênro ki pa bidiskîyo. *Tr. Serpme.* Suwaxê ci piroşanik bî, dima suwaxo dûzek na pa.

piroşanok/î *N.* Kes/çîyo ki; şaneno piro, şeqêneno piro, şeqêneno bi ci yo, keno ser ra, erzeno bi ci. *Tr. Serpiştiren, üstüne döken.* Mi ki piroşanayîşên ca nêkerdayê, ez nêgeyrayê piroşanokdê ci.

piroşanokey *Nm.* Kar û wesfê piroşanokan. Kes/çîyo ki; şaneno piro, şeqêneno piro, bi şikildê hebikan a yan jî aw û çîyandê awikininan a erzeno bi ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Serpiştirici olmak, dökücü olmak.* Piroşanokeyênda ci ya weşi esta. Cora mi herînê.

piroşepirîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi hukimdê jewî ya deyayo jewî ro û ci ra veng veto. *Tr. Birilerinin gücüyle veya tesiriyle ses çıkaracak şekilde çarpılan, vuruşturulan, vurdurulan, yapıştırılan.* O qergûno piroşepirîyaye mehsûm bî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bêhemd û bêçimî gunayo çîyên ro, aqilê xwu nêgurwênayo û erzîyayo çîyên ser, kutê serdê çîyên bîyo. *Tr. Gözü kapalı bir şekilde ve aklını çalıştırmadan birileri tarafından zorlanarak bir yerlere itilen, sürüklenen, atılan.* Derê ki! Boka şima ê korê piroşepirîyayî, a çali ra vejê. Ne şikê xwu bî, ne jî ê qeçekandê xwu. Têtewr kewt bin!

piroşepirîyayeni 1. *f. M.* Piroşepirîyayîş. Bi vengên a pirogunayeni, wextê pirogunayenî ci ra vengên veteni. *Tr. Çarpmak, bilerek vuruşmak, çarparken ses çıkaracak şekilde çarpmak.* O piro nêşepirîyayê, ma do piroşepirîyayê. 2. *f. M.* Piroşepirîyayîş. Bêçimî ser qulojîyayeni, bêçimî xwu kutê serdê çîyên kerdeni. *Tr. Gözü kapalı bir şekilde, balıklamasına işin içine dalmak, kördövüşü yaparcasına işin içine girmek.* Deha mi nêva ki, girdo û werdî yo Ez finêra şepirîyaya piro.

piroşepirnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki jewî şepirnayo piro, kotekîy kerdo, wexto ki dayo piro, ci ra veng veto. *Tr. Yapıştırılan, dayak atılan, ses çıkararak dövülen, çarptırılan.* Bi mi ki deha o lajeko piroşepirnaye tîyanan nîno. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni finêra û bi hukmên a, bi hêlên a kutê serdê cayên kerdo. *Tr. İtilerek bir yere sürülen.* Sûjê ê lajekdê piroşepirnayî nêbî, ê bînî peyra kut kerd.

piroşepirnayeni 1. *f. M.* Piroşepirnayîş. Bi hukmên a pirodayeni, bi hêlên a çîyên çînakî ro dayeni, bi şikildê vengveten a çîyên çînakî ro dayeni. *Tr. Yapıştırmak, çarpmak. Bir şeyi başka bir şeye ses çıkararak vurmak, dövmek.* Pî, dîrê şivê weşîy şepirnay piro. Labelê rew ci

destî ra reya. 2. *f. M.* Piroşepirnayîş. Bêçimî ser qulojîyayeni, bêçimî xwu pirodayeni. *Tr. Gözü kapalı sokulmak, sorgusuz sualsiz ve gözü kapalı bir şekilde dalmak.* Finêra mi şepirna piro.

piroşîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bîyo ze weli, ze herri û vila bîyo, herikîyayo û şîyo. *Tr. Toprak, kum veya un gibi dağılıp giden.* Qamqeyo piroşîyaye, do senîn nê dêsî mîyan kewo ki? 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi ci yo şîyo, taqîb kerdo û şîyo, şopda ci yo şîyo. *Tr. Müteakiben giden, ardından giden, izleyerek giden.* Merdimê piroşîyayî nêşa teqatî bivîno, ti kotî dûrî ra bivînê? Ma çimê to lokiz ê? 3. *N.* Kes/çîyo ki; çîyêndo awikin bi ci yo şîyo, ci ra herikîya û şîyo. *Tr. Kendisinden sıvı bir madde akıp giden.* Tenekeyo awi piroşîyaye do şiro lehîm bo ki awi piro nêşiro.

piroşîyayeni 1. *f. M.* Piroşîyayîş. Piroşênayeni, pêra cibîyayena çîyandê wişkan, no çîyo ki; do pêra cibîyo, do bibo ze qûm, do bibo ze herri. *Tr. Sert ve kum gibi maddelerin birbirinden ayrılmaları, un ufak olmaları, dağılıp gitmeleri.* Mêrdekî pîrketên viraşti bî, qe çîmento nêdekerd bî de ki, mi senîn xwu desti di vilêşnê, hinî jî pêro piroşîyê. 2. *f. M.* Piroşîyayîş. Bi ci yo şîyayeni, taqîb kerdeni, şopa ci ramiteni, vero şîyayeni. *Tr. Müteakip, takip etmek, izini sürmek, durağan olmayan ve süreğen olan bir şeyi takip etmek.* Ez piro şîya ki vernî di awi teqaya, kaşka ez rew bişîyayê. Mi vatê beno ki awi kemîyaya. Ti nêvanê ki teqaya. hendayên wext û awa ma tinêşî. 3. *f. M.* Piroşîyayîş. Ci ra şîyayeni, çîyên mîyan ra çîyên herikîyayeni yan jî şîyayeni. *Tr. Bir şeyin başka bir şeyden akıp gitmesi.* Mi qe nêzana awi senîn bî piro şî?

piroşnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qalikê ci, pajikê ci, kermeyê ci û çîyêndê ci yo winasîno yan paj bîyaye yan jî werdî bîyaye esto û piroşîyayo yan jî wesfê piroşîyayeni ci ser o esto. *Tr. Ufaltılmış olan, ovuşturularak ufalan şey veya mecazen kimse.* Çîyêndê min o piroşnaye çinî yo ki ez pey biqehrîya.

piroşnayeni *f. M.* Piroşnayîş. Bi vilêşnayen a, bi pûrkerden a pajikê çîyan ci ser ra pûr kerdeni, çîyanê kewregan xwu dest di werdî werdî kerdeni. *Tr. İnce kabuklu ve gevrek şeyleri ovuşturmak suretiyle soymak. Toprak veya gevrek taş gibi maddeleri elde ufaltmak.* Ey nehay pêro xwu dest di piroşnay.

piroşnok/i *N.* Çî/keso ki; çîyên (zêdê nehan û herri û xelle û cew û misrî û zn.) yan jî (zv.) kesên piroşneno, karê piroşnayîşî keno, karê ci piroşnayîşo. *Tr. Ufaltan, soyan, taneler şekline getiren.* Ki to bişayê çîyêndo piroşnok bidîyayê, ma wina zehmet nêantê.

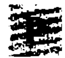
piroşnokey *Nm.* Piroşnok/i bîyayeni, wesfê piroşnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyêndê zêdê tenî û cewî û misrî û herri û winasînan piroşneno, keno werdî, tereno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Taneli şeyleri ufaltmak, soyulabilir şeyleri soymak.* Ez piroşnokeyda ci ser o nêvinderda. Çunkî mi rê wezîfeyêndo winî nêdeya bî.

piroverdaye/ê *N. Bw.* Deverde/ê. Mi kerd destê xwu bierzo ê ladê piroverdayî, ez gunaya war ro.

piroverdayeni *f. M.* Piroverdayîş. *Bw.* Deverdeyeni. Şima do piroverdayê, şima mîyan ra verdayê deha weş bî.

pirovete/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şînasnayo, pêro veto, şayo vajo no filan keso, zanayo. *Tr. Tanınan, çıkarılan, ayırt edilen.* Ez a nêşena ê kesê pirovetî bîyara pêser. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni jewên yan jî çîyên bêhemd rişto ci ver û piro veto, şanayo ci ver. *Tr. Beklenmedik anda birisinin önüne çıkarılan bir şey veya kimse.* Ez nê, o ê kesdê pirovetî ra tersa. Çunkî ez haydar bîya.

piroveteni 1. *f. M.* Pirovetiş. Poyo veteni, şînasnayeni, silasnayeni, bi ci yo veteni, ci mojnayeni. *Tr. Tanımak, çıkarmak.* Mi piro vet, hema şî dima mi zana. 2. *f. M.* Pirovetiş. Bi ci yo veteni, ver veteni, bêhemd ci ver rişteni. *Tr. Beklenmedik bir zamanda, anında karşısına çıkarmak/ çıkartmak.* O cêr ra şî, va kes bi min o nêvijêno. Mi o birayê kişta bîni ra rişt û piro vet. Şaş mend!

pirovijîyaye/ê *N.* Povijîyaye/ê, cirovijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a bêhemd vijîyayo, ser di ameyo, raştê ci ameyo, nişkên ra bi kesî yo yan jî bi çîyên o vijîyayo, xafildera tepişto. *Tr. Aniden veya beklenmedik bir anda birisinin veya bir şeyin üstüne gelen, gafilce avlayan, çıkagelen, baskın düzenleyen.* Ez a hewna şikê ê kesê pirovijîyayeyî bena! Senîn piro vijîya! Mi nêpawitê, hewtay serri şiro, ez ey ra ê pirovijîyayîşî nêpawena.

pirovijîyayeni *f. M.* Pirovijîyayîş. Povijîyayeni, cirovijîyayeni. Finêra ci qarşî di asayeni, finêra û bêhemd bi ci yo vijîyayeni. *Tr. Beklenmedik bir anda karşısına çıkmak, aniden karşısında belirmek, korkulanın başına gelmesi.* Eger a saeti piro nêvijîyayê, ey do bireynayê.

piroweriște/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi şikildê xezebên a, bi şikildê bêhemdî ya, bi şikildê fermanên

a, bi şikildê talazikên a, bi şikildê xişmên a, bi şikildê rik û kînên a bi kesên yan jî çîyên ser o werişto, po bîyo kîn û kîndar, po bîyo bixişm. *Tr. Diklenen, diklenmiş olan, gazaba gelen, gazaba gelmiş olan, hiddetlenen, hiddetlenmiş olan, öfkelenen, öfkelenmiş olan, bir ferman gibi ortaya çıkmış olan.* Ez ê tofandê piroweriştî rê heyret menda!

piroweriştení *f. M.* Piroweriştiş. Bi jewî yo vijîyayeni, po vijîyayeni, ver vijîyayeni, finêra qarşûyê jewî vijîyayeni, finêra bi jewî yo vijîyayeni, finêra qarşîdê jewî di weriştení, fermanê jewî wedardeni, fiqê jewî berdeni, bi jewî yo xezeb amîyayeni. *Tr. Birine diklenmek, birinin karşısına beklenmedik anda çıkmak, birinin fermanını çıkarmak.* Talazikên piroweriști ki, fiqê înan birna.

piroxezebamîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi kesî yo yan jî bi çîyên o ameyo xezeb, riki piro girêdaya, ci ser o hergi babet arey kerda yan jî qayîlo bikero. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser o xişmêndo gird ronayo yan jî qayîlo rono. *Tr. Büyük bir gazaba gelmiş olan. Birisine veya bazılarına büyük bir hınç, linç, intikam, kin ve öfke içinde olan.* Ella rehma xwu bi pîzedê ê kesdê piroxezebamîyayî kero. O çitil xezebo ki deha nêşeno bêro rehmi!

piroxezebamîyayeni *f. M.* Piroxezebamîyayîş. Bi ci yo xezeb amîyayeni, riki bi ci yo girêdayeni, ser o adir peknayeni, ser o zêdê adirî bîyayeni, ser o çimîy sûr kerdeni, ser o teqayeni, piroteqayeni, ci ser o teqayeni, hêrsanê xwu ser o teber kerdeni. *Tr. Üstüne/kendisine patlamak, kin bağlamak, ateş püskürmek, birinden hıncını çıkarmak.* Şarê da înan ro, ê jî ma ser o amey xezeb. Ê jî finên ki piro bêrê xezeb, tey wijdîyan çinî yo, ne vanê jew o, ne vanê didi yo.

piroxezebarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni jûnakî yan jî çînakî ser o ardo xezeb, ci ser o xişmê ci ardo war, ci ser o kerdo wahîrê kîn û riki û xezebêndê bêhesabî. *Tr. Kendisi üzerinde büyük bir gazab oturtulan, büyük bir bela ve musibet oluşturulan.* Şima nêşa ê kesdê piroxezebardî rê yardimên bikero?

piroxezebardeni *f. M.* Piroxezebardiş. Kesên yan jî çîyên kesnakî yan jî çînakî ser o bi xişmêndo gird a, bi kînênda bêhesab a, bi hêrsêndo gird a, bi xezebêndo bêhesab a ser gijgijnayeni, ser visteni, ser riştení, piro war erdeni. *Tr. Birisini veya birilerini başka birisi üzerinde ateş parçası yapıp onu yıldırmak.* Mehmûdê Xeznewî piro ard bî xezeb, hergi serri seferên eştê ci ser.

pirpar 1. *Nk. Nn.* Pirpir, zûrek. Vaşêndê mîyandê awîyan o ki tamê ci şîrvaşkin û tirşin o. Kes pirparî keno selate. *Tr. Soğukluk, temizotu, pırpırım.* Pirparî ra selate, pirpardo û wişkkerdedê ci ra jî kes fina bi no babet a beno nafîdar. 2. *Tib. Nn.* Veşaye. Bi awda germ a veşayeni, postê ci ser ra rêj bîyayeni. *Tr. Aşırı (üçüncü) derecede yanan.* Mi çaya bol germi şimiti, fekê mi, azmînê fekdê mi pêro bî pirpar.

pirparbîyaye/ê *Tib. N.* Pirparîyaye/ê, pirparîbîyaye/ê. Çî/keso ki; bol veşayena postedê ci di, awzêlikîy vijîyayê û postê ci yo deha ser ra şeqitêno. *Tr. Aşırı derecede yanarak döküntünün meydana geldiği organ.* Rîyo pirparbîyaye maya mi bi hakanan kerd weş, tew ser o şopa ci jî nêmendi.

pirpar bîyayeni *Tib. f. M.* Pirparbîyayîş. Pirparîyayeni, pirparî, pirparî bîyayeni, pirparey, pirpar bîyayeni. Bi veşayen a postê ci ser ra şeqitîyayeni, awzêlikî bîyayen û ser ra postê ci cibîyayeni, bi awda girênayê ya postê gandê kesî rêj bîyayeni. *Tr. Aşırı derecede yanmakla deride dökülmelerin oluşması.* Linga lajekî bîbî pirparî.

pirpardo *Zir. Nn.* Babetên selateyo ki pirparî kenê doy mîyan û pirpardo vijêno. Pirpardê wişkkerdî yan jî pirpardê tezî ra virazêno. *Tr. İçine ayran konulan soğukluk, soğukluk veya semizotu cacığı.* Şamîyê dewijan bê pirpardo nêbenê.

pirparey *Tib. Nm.* Pirpar bîyayeni. Ez pirpareyda ci ra bol tersaya.

pirparkerde/ê *Tib. N.* Pirparîkerde/ê, awzêlikîkerde/ê. Çî/keso ki; bi awênda bol germ a jewî veşnayo û bîyo sebebdê post bîyayenda ci, sebebê rijîyayenda postdê ci. *Tr. Çok sıcak bir suda adeta üçüncü derecede yanan veya yakılan vücut organı veya kimse.* Ziwano pirparkerde do hefteyên weş nêbo.

pirpar kerdeni *Tib. f. M.* Pirparkerdiş. Pirparî kerdeni. Bi awênda bol germ a sebebê veşayenda gandê kesên bîyayeni, ganêndê kesên awzêlikî kerdeni yan jî sebebê ci bîyayeni, *Tr. Aşırı sıcak su ile yakmak suretiyle derinin yakılmasına ve derisinin dökülmesine neden olmak.* Mi do a çay nêşimitayê, mi ziwanê xwu kerd pirpar.

pirpiriki 1. *Nm.* Firfiriki, leylî, hewalî, çîya ki qeçîy virazenê û rişeno hewara û pa kay kenê. *Tr. Uçurtma.* Ma qeçkînî di xwu rê pirpirikîy viraştê û pa kay kerdê. Kiştên ra pirpirikîy per-

rayê, kiştên ra jî ma bi kêfan ra perrayê. 2. *Zoo. Nm. Bw.* Sîsperiki. Pirpiriki do finêra nêperro. A do hêdî hêdî biperro.

pirpirikî *N. Bw.* Perperikî. Sifte va ez a bena pirpirikî û bol nêramit, kewt û merd.

pirpirikîbîyaye/ê *N. Bw.* Perperikîbîyaye/ê. Merdimo pirpirikî bîyaye vêşî nêşî, kewt û qelb ra şî.

pirpirikî bîyayeni *f. M.* Pirpirikîbîyayîş. *Bw.* Perperikî bîyayeni. Ma pêro jî o çax bîy pirpirikî.

pirpirikîkerde/ê *N. Bw.* Perperikîkerde/ê. Ti vanê qeçeko pirpirikî kerde do bişo bihewîyo?

pirpirikî kerdeni *f. M.* Pirpirikîkerdiş. *Bw.* Perperikî kerdeni. Ê dermanî ez kerda pirpirikî. Ez do îspatey bimerdayê.

pirpirîyaye/ê *N.* Kalûpîrê ki bîyê kokim. Merdimo ki bol bîyo kal, heta kaleyda xwu ra, tenya qe nêşeno wezîfeyêndê xwu jî bivîno. Pîro/a fanî, kalo fanî. Kalûpîra ki lingênda ci ya nadinî di, jewa jî adinî di. *Tr. Pir-i fani.* Filan merdimî rê vanê kalo pirpirîyaye, tew vanê o yo keno fina bizewijîyo.

pirpirîyayeni *Nn.* Pîro/a fanî bîyayeni, pîra fanî bîyayeni, kaley û pîrey di emrê xwu deha ti vajê ki qedînayeni, bol û bol kalûpîr bîyayeni. *Tr. Pir-i fani olmak.* Pirpirîyayeni zehmetênda bol giran a, bol çetin a, Ellah boka kesî destûnigan nêfîno. Amîn.

pirpitik/i *N.* Pitpitok/i. Kes/çîyo ki; bi şikildê piti piti kerden a bol qisey keno. Kes/çîyo ki; pitpiti keno, xurt nîyo, eşkera nêşeno qisey bikero, gîno xwu vero qisey keno, qiseyê ki kesî kenê hêrs, înan keno. Labelê bi piti pita nê qiseyê ci nêaşnawênê, cora qarşû hêrs beno. *Tr. Ağzından geveleyerek konuşan, ne dediği belirsiz ve sinir bozucu konuşmalar yapan ve bu şekilde baş ağırtan kimse.* Merdimêndo pitpitik o, vano wa xwu rê vajo.

pirşu *Nn.* Goşto sixme, bêeste, bêdon. *Tr. Kontrfile, kırmızı et, çîğköftelik yağsız, kemiksiz et.* Pirşuyê ci xwu rê girot, o donin jî da mi.

pirşuyîn/i 1. *N.* Çîyo ki tede goşto sixme esto, tey goşto bêeste û bêdon esto. *Tr. Kontrfile, kemiksiz ve yağsız et.* Înan tirşo pirşuyîn viraşto. 2. *N.* O/çîyo ki; fiş nîyo, ganê ci bi goşto sixme o. *Tr. İçinde yağ oranı çok az olan kırmızı et.* Mi vatê senîn, o qelaw qedê ey nêbeno? Ti nêvanê pirşuyîn nîyo, fiş o.

pirtî *Teks. Nn.* Çina, çîyo ki; ci ra çina vijêno, malzemeyê çinay pêro. *Tr. Tekstil/dokuma eşyası, manifatura, elbise, elbise malzemesinin tamamı, kumaş ve kumaş türlerinin hepsi.* Pîyê mi şî, ma hemini rê jî pirtî ard. Êdî ma yê roja roşanî pawenê.

pirtîfiroş/i *Teks. N.* Rotokê/a pirtî. Kes/çîyo ki; pirtî gîno û roşeno, karê pirtî keno. *Tr. Dokuma veya tekstil eşyası alım satımı yapan.* Ciniy bolê ci şinê pirtîfiroşdê ma yê cêrênî ser, ey ser ra pirtî gînê.

pirtîfiroşey *Teks. Nm.* Rotokê/a pirtî bîyayeni, alvêrê pirtî kerdeni, girotokeya pirtî kerdeni, pirtîfiroş/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; pirtî gîno û dano, karê pirtî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tekstilcilik, dokumacılık.* Pirtîfiroşey di kam kewto ki, ti bikewê?

pirtîkar/i *Teks. N.* Kes/çîyo ki; pirtî roşeno, karê pirtî keno, karê çina û çîyandê zêdê çinayan keno. *Tr. Tekstilci, konfeksiyoncu, manifaturacı, elbise ve benzeri bütün eşyaları satan ve yapan.* Eger pirtîkarî mi rê pirtî nêdayê, mi jî nêdayê şima.

pirtîkarey *Teks. Nm.* Karê pirtîkaran kerdeni, çinay roteni, karê çinayan kerdeni, cil û gincol roteni, no kar kerdeni. *Tr. Tekstilcilik, dokumacılık, konfeksiyonculuk.* Pirtîkarey di pere bibîyayê, qey înan do pa pîzeyê xwu mird kerdayê.

pirûncî *Nm.* Pirûncikî, penc kerdeni, penciknayeni. Nengû kerdeni, bi nengûyan a gan dirateni. *Tr. Cimcikleme, cimcik, cırmık, cırmıklama, tırnaklama.* Ay mûrekê ci visnay, a bînî jî rîyê keynekeri pirûncî kerd.

pirûncîbîyaye/ê *N.* Pencikîyaye/ê, pirûncikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pencikîyayo, bi pencikan a bîyo dirbetin, nengûy bîyo, bi nenûkan a gandê ci ser o çixazîy virazîyayê. Çî/keso ki; ci ser o pirûncîy ancîyayê, ser o yan nengûy tadeyayê yan jî ancîyayê. *Tr. Cimciklenen, tırnaklanan, tırnakla çizilen veya yaralanan.* Vanê o lajeko pirûncîbîyaye nêweş kewto. Qey mîkrob wedardo.

pirûncî bîyayeni *f. M.* Pirûncîbîyayîş. Pencikîyayeni, pirûncikî bîyayeni. Cayên, kesên yan jî çîyên bi pencan a, bi nengûyan a, bi nenûkan a dirbetin/i bîyayeni, gandê ci di çixîzîy virazîyayeni. *Tr. Cimciklenmek, tırnaklanmak. Tırnaklarla çizilmek veya yırtılmak.* Mi rê ki pirûncî nêbîyayê, ey a keyneki nêverdayê.

pirûncîkerde/ê *N.* Pencikneyaye/ê, penciknaye/ê, pirûncikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; pirûncî erzîyayê bi ci, pirûncî bîyo, pirûncîbîyaye. *Tr. Tırnaklanan. Tırnaklarla çizilen cimciklenen.* O merdimo pirûncîkerde do nêşo heyfê xwu bigîro, Çunkî o do deha nêşo ci bivîno.

pirûncî kerdeni *f. M.* Pirûncîkerdiş. Pirûncikî kerdeni, penciknayeni. Nengû kerdeni, bi nengûyan an dirnayeni, nengû tey anteni, ser o nengû tadayeni yan jî anteni. *Tr. Cimciklemek, cırmıklamak, tırnaklamak.* Eger ay a bîni pirûncî nêkerdayê, qedê ci nêbîyê.

pirûneki *Nk. Nm.* Vaşê miriçikan, vaşo ki miriçikî wenê. *Lat. Stellaria media. Tr. Serçe otu, kuş yemi.* Ez a kena şira tayên pirûki bîyara ki, ma bidê miriçikandê verdê kêdê ma. Zimistan o, bê werd mendê û nê miriçikîy jî pirûneki ra bol hez kenê.

pirûz/i *N.* Qehrîyaye/ê, rîçirç/i, rîtirş/i. Kes/çîyo ki; bîyo kêfsad û rîyo xwu kerdo çirç. *Tr. Yüzünden bin parça, yüzü buruşuk, kızgın, dargın.* Mêrdekî pirûz kerd bî, mi tew ci rê nêakerd.[1]

pirûzane *Nn.* Rîçirçane, rîtirşane. Zêdê qehrîyayan a, zêdê pirûzinan a, zêdê rîtirşan a, bi qehrîyayan mendeni, wesfê qehrîyayan tey bîyayeni. *Tr. Dargınmış gibi, dargınlar gibi, surat asanların tavırlarıyla.* Wexto ki ame tîya, pirûzane bî. Hema hend jî qehrîyaye nêbî.

pirûzaney *Nm.* Rîçirçaney, rîtirşaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di pirûzane/ê bîyayeni, wesfê pirûzinan tey bîyayeni. *Tr. Surat asmışların tavırlarını sergiliyor olmak, kızgın bir edayla, surat ekşitmişler gibi olmak.* Mi rê ki pirûzaneyda ey di, halêndo manedar est bî.

pirûzin/i *N.* Rîçirç/i, rîtirş/i, rîtûn/i, rûçikin/i. Kes/çîyo ki; pirûz kerdo, rûçik kerdo, rîyê xwu kerdo tirş û qehrîyayo. *Tr. Dargın, kızgın, somurtkan.* Kam qayîlo bi merdimêndê pirûzinî ya raywaney bikero ki?

pirûziney *Nm.* Rîçirçey, rîtirşey, rîtûney, rûçikiney. Pirûzin/i bîyayeni, pirûz kerdeni, qehrîyayeni, qehrîyaye/ê bîyayeni, rîyê xwu tirş kerdeni, tirşîyayeni. *Tr. Dargın/kızgın olmak, somurtkanlık, somurtmak, surat ekşitmek.* Mi vatê beno pirûzineya ci nika ra ya, ti nêvanê ki tim pirûzin o.

pirûzkerde/ê *N.* Pirûzin/i. Kes/çîyo ki; pirûz kerdo, qehrîyayo û enîşkê çaredê ci bîyo ze enîşkê soberi. *Tr. Kızgın, dargın, somurtkan.* Ti biellasî! Hele ê merdimê pirûzkerdî mi qarşû ra wedarni. Wa rûçikê ey mi ra nêaso.

pirûz kerdeni *f. M.* Pirûzkerdiş. Qehrîyayeni, ping dayeni, zincî kerdeni, rîyê xwu tirş kerdeni. *Tr. Somurtmak, kızmak, surat yapmak/ekşitmek.* Kesî to rê çîyên nêvato, kesî to ver ra çîyên jî nêwerdo, to çirê winî pirûz kerdo? Pirûzino pirûzin!

pirxaye/ê *Tib. N.* Xuraye/ê. O/çîyo ki xureno, xurîna ci esta. *Tr. Horlayan.* Merdimo pirxaye, do xwu rê şiro doktorî, Çunkî nêşiro, o do şarî kêfsad kero.

pirxayeni *Tib. f. M.* Pirxayîş. Xureni, xurayeni. Estê zincî ra yan jî boxazî ra vengêndo kêfsad kerdok vijîyayeni. *Tr. Horlamak.* Esas kes bi zano, pirxayeni nêweşînêna. Kes do qandê coy şiro nêweşxane.

pis *Nn.* Fis. Pisayeni, vengê teker û balon û çîyandê winasînan. *Tr. Teker, balon vs. şeylerden çıkan ses.* Pisa pisa tekerî bî, teker şîyê hewna.

pisa *Teks. Nm.* Cayo (qula şelwer û pîjaman) ki qando ki şilwalindî yan jî çîyêndo zêdê lastikî do seran ser debîyo de û do bi kesîya vinderîyo. *Tr. Şalvar ve pijama gibi giysilerin kişinin üzerinde durması için bel kısmında baştan başa astardan yapılan, lastik ya da ip geçirme yeri.* Ey lastik kerd pisara tepîya, şelwerîy ci ser o vinderdîy.

pisati 1. *Ss.* Sîleh, tifingi. Çîyo ki; kes pa dano dişmenanro ki bimiro yan jî bêliv bimano. *Tr. Silah, tüfek.* Pisati ser o bîyayê, înan nêweratdê şiro ser. 2. *Ss.* Debança, sîleha werdîya, hendê destêna, otomotîki. *Tr. Tabanca.* Pisata ci, ci mêrîya bî jî, nêşa dest bierzo bi ci.

pisiki 1. *Tib. Nm.* Pizriki, piziki, awle, bezriki, bezrî, serê qînori, a çîya ki gandê kesî di, bi xusûsîyet a rîdê kesî di amêya û tey leym vijîyayo. *Tr. Sivilce, çıban başı.* Mi ci rê va: Bi pisikandê rîdê xwu ya kay meki, ay pa kay kerd. Nika jî rîyê ci bîyo dirneyîn. Qe beno ki keye di jî bimano. 2. *Nk. Nm.* Pisîngê xalan, pispisîngi, pisîngeki, pisîngi, qulorekê darano ki wextê wesarî di daran ra cibenê û kewnê rayan ser û xirî benê û şinê. *Tr. Şeytan arabası. Bitkilerden, ağaçlarda baharda kopan ve bitkisel iğnecikleri olan, yuvarlanan yuvarlakça şeylerdir.* Pisikê şinê, qeçekê jî kewnê dimi, kenê ki tepêşê, ê yê nê şenê tepşê. 3. *Zoo. Nm.* Pisînga werdî, pisîngeki. *Tr. Kedicik.* Pisika keyî ya, a ya kena merrey tepêşo. 4. *Zoo. Nm.* Pisîngi. Seydwana meran. *Tr. Kedi.* Pisiki, neçîrvana meran a.

pisikîy 1. *Tib. Nb.* Pizrikîy, pizikîy serê qînoran. Kulekê ki gandê kesî di, rîdê kesî di ameyê û tey leym peyda bîyo. *Tr. Sivilce(ler), ergenlik sivil-*

---

1 Na vajeki, bi şikildê *"pürüz, pürüzlü"* ya vajêna. Farîsî di, bi eynî mane ya û bi şikildê *"purz"* û *"purze"* ya vajêna.

celeri, çoban başı olan irinler. Pisikîy şima rî di yenê qarişê ci mebê yan jî şirê doktor. 2. *Nk. Nb.* Pisîngê xalan, pispisîngîy, pisîngekîy, pisîngîy. Qulorekê daranê pûrtikênê ki wesarî daranra cibênê û lerî benê û welat bi welat geyrenê. *Tr. Şeytan arabası. Baharda ağaçlardan kopan ve yuvarlanarak giden tozlaşma çeşitleri*. Qeçkînî di ma bol pisikan dima remayê û gunayê erro. 3. *Zoo. Nb.* Pisika werdî, pisînga werdî, pişiki, pişoya werdî, pisîngeki. *Tr. Kedicik*. Pisikê ci yê ci dima geyrenê. 4. *Zoo. Nb.* Pisîngi, pişo, pişi, pişiki. Seydwana meran. *Tr. Kedi*. Eger pisikîy nêbê, merrey ma wenê.

pisi pisi *Nm.* Bi nimîyey a qisey kerdeni, mîyanikî bê hes. Labelê bi hêdîyek a qisey kerdeni. *Tr. Fiskos*. Înan pisi pisi kerdê, vatê beno vengo nîno mi. Halbiki vengê înan ameyê mi goşî.

pisîng/i 1. *Zoo. N.* Pisik/i, pişo. heywaneka mîyandê keyan a ki kesî meran ra sitar kena. *Tr. Kedi*. Mamosteyeya mina siftî di eger qeçekan pisîng nêardayê mi heteki, bişew mi nêşayê rakewo. Şewên tenya ez bêpisîng rakewta, a şewi jî merre perra mi giştî. hendê qirtikekên ci ra gonî amê, labelê xeylên wext jan kerdê. 2. *N.* Tersinok/i, tersanok/i, fisek/i, fisonek/i. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo ravey terso, ey rê vajêno. *Tr. Korkak, ödlek*. Zeno ze pisîng, ez senîn ki vera ci şîya apey ancîya.

pisîngekê payîzî *Nk. Nb. Bw.* Pisîngê xalan. Eger ez qeç bîyayê û wext payîz bîyayê, ez sûki di nê, dewi di bîyayê, lingê mi jî zêdê nikay vayînîy nêbîyayê, ez ariq di hema nêweş nêbîyayê, ez do xwu rê timûtim nê pisîngekandê payîzî dima biremayê. Qe beno ki ez raştê hêwandê xwu biameyê.

pisîngeki *Nk. Nm. Bw.* Pisiki 2 û 3. Qeçkînî di ma kewtê pisîngekan dimi, wexto ki na dest yan jî lingi nayê ser jî pellixîyayê.

pisîngey 1. *Zoo.* Pisîng/i bîyayeni, heywanan mîyan di çîna nê, pisîng bîyayeni. *Tr. Kedi olmak*. Eceb pisîngi jî bi pisîngeyda xwu ya ecibêna? 2. *Nm.* Tersanokey, tersanok/i bîyayeni, fisekey, fisek/i bîyayeni, fisonekey, fisonek/i bîyayeni, wesfê ci yo ravey ters bîyayeni. *Tr. Korkaklık, ödleklik*. Şima qey pisîngeya ci nêvînenê. Şima şenê ey tenya bişew birişê binîda mezelan.

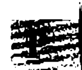
pisîngê gemi *Zoo. Nb.* Pisîngkovî, pisîngê koy, pisîngê bejîy, pisîngê kovî. Jeweka ci pisînga gemi. Pisîngê ki gema xwu bi xwu warî benê. Pisîngê keye di warî benê ê nê, ê ki keye nînê û gemi di manenê, gemi di coyênê. *Tr. Yaban kedisi*. Pisîngê gemi kemeyayê, beno ki bol cayan di bîyê vinî.

pisîngê xalan *Nk. Nb.* Pisîngeki, pisîngekê xalan, pisîngekê payîzî. Çîyekêndê vaşan ê ki kerbeş, qamîş û çîdo winasîn ra vijênê. Navikdê ci di pêro bi pê ya zeliqîyayeyê, hergi derzinîyekênda ci hendê santîmên di santîmîy dergek a, payîzî bi vayêndo tenekêna jî xirî benê (Çiki bol şenik û qulorek ê) û şinê. Ma qeçkînda xwu di, xwu rê ci dima remayê û bîyê kêfşadîy. *Tr. Şeytan arabası. Bazı bitkilerin yuvarlanan iğneli, hafif pamukçuklarıdır ki güzün uçuşup giderler*. Pisîngê xalan, ma bol kerdê kêfweşîy. Nê pisîngekîy tim lerî bîyê û şîyê. Cora ma vatê nêyê şinê kê xalan. Nameyê ci jî tîya ra mendo.

pisîngi qelişnayeni *Zv. f. M.* Pisîngiqelişnayîş. Golik veteni, olay kerdeni, mabeynî pêmîyan kerdeni, meydanî tevlihev kerdeni, çoşmî pêtewr kerdeni, gîgirey veteni, *Tr. Katı ilkeleriyle, katı prensipleriyle olay/cıngar çıkarmak, piyasayı bulandırmak, ortalığı velveleye vermek, sabote etmek, hal ve hareketleriyle, davranışlarıyla olayları provoke etmek*. Vanê filan merdim pisîngîy qelişneno, qe meveyndê ey. Wa qe o dima pey bihesîyo.

pisîngkovî *Zoo. N. Bw.* Qandê jewekeyda ci pisîngê gemi. Pisîngkovî, kesî ra remeno. Çunkî gemî yo.

piskonî *Nn.* Leteyê kolîdê nîmveşateyê hewna şîyayî, konîyo nîmveşateyo hewna şîyaye. *Tr. Yarı yanmış ve sönmüş olan odun veya odun parçası*. Ma bi piskonî ya adirê xwu wekerd û şamîya xwu peyşnê.

pispeliki *Zoo. Nm.* Pilpiliki, pisperiki, pinpiniki, cinciniki, sîsperiki, cincinîki. *Tr. Kelebek*. Pispelika çoşmedê ci ra hawêr viz bena.

pisperiki *Zoo. Nm. Bw.* Pispeliki. Pisperiki ra kes kêfsad nêbeno, tew ci ra beno kêfşad.

pispisîngi *Nk. Nm.* Pisiki, pisîngeki, pisîngê xalan. *Tr. Şeytan arabası. Bitkisel olan küresel ve uçuşan iğneli beyaz yapraklar*. Pispisîngê fina firenê. *Bw.* Pisiki 2.

pispor/i *N.* Osta. O/çîyo ki; çîyên di ravey o, çîyên ser o bîyo wahîrê cerabî, çîyên di tecrûbe qezenc kerdo, çîyên ser o îcazetnameyên giroto. *Tr. Uzman, mütehassıs*. Pisporê ci do gamekna bêro, eger ti şenê vindi, nêşenê jî ti zanê. Di gamîy ravey di pisporênna esto. Wazenê şorî aja.

pisporey *Nm.* Pispor/i bîyayeni. Çîyên di osta bîyayeni, wahîrê/a ceribîyayeni bîyayeni, çîyên di gorê ê bînan deha vêşî ravey bîyayeni, çîyên di banderok bîyayeni, çîyên ser o îcazetname giroteni. *Tr. Uzmanlık, mütehassıslık*. Bê

pisporey, tede karên çinî yo. Labelê pisporey di qezencêndo gird esto.

pisrûg/i *N.* Pap. Çîyo piroşîyaye, çîyo ki piroşêno, çîyo kewreg. *Tr. Gevrek şey. Üzüm vb. şeylerin posası.* Ê çîyê pisrûgî wedarnê, bidê dewarî.

pisti 1. *Zîr. Nm.* Mecrefe, mercefe. Huweyêndo hera yo ki, bi di merdiman a xetîy anteni di gurweyêno. Merdimên derêno destedê ci ser, jew jî bi zincîrda ci ya anceno. Bi no babet a xetê awîyan ancênê. *Tr. Gelberi.* Verî ma bi pista xetîy antê, nika bîyo gengaz, ê yê bi motoran a xetîy ancenê. 2. *Nm.* Xerc pêşanayeni. *Tr. Harç yaparken kürekle iki kişinin karıştırma eylemi yapması, gelberi.* Wexto ki ez înşaat di gurweyayê, mi jî pisti kerdê.

pistin 1. *An. Nn.* Sîne, cayê çijan, hingila, paşil, cayo ki çijeyê tede. *Tr. Kadınlarda memeler dahil bütün göğüs.* Pistinê ci pirê şit bî, ey mirdîya xwu ant, dima jî verda.[1]. 2. *Nn.* Cinîyan di, sîne di binê çinay, cayo ki cinî çîyanê xwu yê qîmetdaran nimnenê. *Tr. Göğüs ile elbise arası yer.* Mêrdê ci debanca xwu dê ci, ay kerdi xwu pistin. Pistin, Farîsî di bi şikildê *"pistan"*î ya vajêno û nûşêno.

pistinbend *Jin. Teks. Nn.* Çapûto nermeko xusûsî viraşteyo ki cinîy qando ki pistinê ci hêl nêbê, qando ki gilîyê çiçikandê ci xwu nêmojnê, qando ki pistinê ci vila nêbo, nanê xwu vera, nanê xwu pistinanan. *Tr. Sütyen.* Verî pistinbendî çinê bî, xwu rê no dima vijîyay.

pisti pisti *Nm.* Pistîni, pistîney. Pisti pisti kerdeni. Bê veng û bê hes qisey kerdeni, qisey kerdiş di henqerek ki veng vijîyayeni. Labelê vajekê ci bellî nêbîyayeni. *Tr. Fısıltı.* Qe mi fehm nêkerd, înan se va, saetên bî înan pisti pisti kerdê, mi qe nêşa qiseyênda ci bigîro.

pistîney *Nm. Bw.* Pisti pisti. Pistîney kewti înan ser, ez nêzana înan se vatê?

pisûr/i *N.* Leymin/i, lêşin/i. Kes/çîyo ki; leyminey ze ki bibo nasnameyê ci. *Tr. Pasaklı, kirli.* Ez cara şitê ê şuwanedê pisûrî nêşena bişima.

pisûrane *Nn.* Pisûrkî. şekil û bîçimê pisûran tey bîyayeni, zêdê pisûran bîyayeni, zêdê mehşnepakan bîyayeni. *Tr. Pasaklı bir şekilde, pasaklılar gibi kirli olmak.* Ez şîya winîyaya ki a ya pisûrane hemî çî kena pêmîyan û qatê serdê pê kena.

pisûraney *Nm.* Pisûrkîyey, pisûrkî bîyayeni, wesfê pisûran ci ser o bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di pisûrane/ê bîyayeni, wesfê pisûran ci ser o bîyayeni, zêdê mehşnepakan bîyayeni. *Tr. Pasaklıların, hijyenik olmayanların veya kirlilerin özelliklerini üstünde taşımak.* Ti vanê kes nêşeno pisûraneyda ci mîyan di pakeyên jî bivîno?

pisûrey *Nm.* Pisûr/i bîyayeni, wesfê pisûran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; leyminin û lêşin o, leyminey û lêşiney bîya wesfê ci yo ravey, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Kirlilik, pasaklılık.* Pisûreyda ci ra nêbîyayê, ma şayê bigîro xwu mîyan.

pişa sipê *An. Nm.* Kezeba sipê, pişa sipê, pişika sipê, qesbaya sûri, çîgera sûri. *Tr. Akciğer.* Gorê Dimilî renga pişeri jû cayan di sipê ya, jû cayan di jî sûr a. Labelê goreyê Tirkî jî renga pişeri sipê ya *(akciğer.)*

pişa sîya *An. Nm.* Qesbaya sîya, kezeba sîya, pişa sîya, pişika sîya, cîgera sîya. *Tr. Karaciğer.* Pişa ci ya sîya masê bî. Qey hîle tepişti bî.

pişeki 1. *An. Nm.* Cîgeri, kezebi, pişi, pişiki, qesba. *Tr. Ciğer.* Pişekê ci hîle girot bî. 2. *Zv. Nm.* Zerrî. (Azayê gandê kesî nîyo, cayê cesaretî yo.) Cayê cesaretî, kesî zerrî di cayo ki kes cesaret gîno, cayê xurtey. *Tr. Kişide cesaretin kaynağı olarak kabul edilen yer, Türkçe'ye göre öd (organ değildir, cesaret yeridir.)* Tey pişeki çinî ya, o nêwetano ey ser di şiro.

pişi *An. Bw.* Pîşi. Pişa ci, ci rê veşayê.

pişika sipê *An. Nm. Bw.* Pişa sipê. Cinêkeri ci rê zewtîy dayê û vatê: O bî sebebê lajdê mi, pişika ci ya sipê boka ser o sîya bo.

pişika sîya *An. Nm. Bw.* Pişa sîya. Eger nêdarî bi wero, pişa ci ya sîya do pa weşi bo.

pişiki 1. *An. Nm. Bw.* Pîşi. Pişika ci pa bîbî awzêlikî. 2. *Nm.* Hêrs, sînir, kerbi. *Tr. Asabilik, öfke, sinirlilik, kızgınlık.* Çîyên nêbeno, dîna mengîy pişika ci do anişo. Ma qey xînt nîyo û. 3. *An. Nm.* Fişiki, qesbaya sûri, qesbaya sipê. *Tr. Akciğer.* Pişika ci hîle tepişt bî.[2] 4. *Zoo. Nm.* Pisiki, pişo, pisîngeki. Pisînga werdî. *Tr. Kedicik.* Mi tenekên nan pişiki, deha tim ameyê mi heti.

pişk 1. *Nn.* Bixwu, eynî, eynî eynî, ta o bixwu. *Tr. Kendisi, ta kendisi, aynısı, tıpkısı.* Pişk vato û pêrdê xwu şîyo, pişk o yo. 2. *Nn.* O/çîyo ki zê ê bînîyo û ci vero şino. *Tr. Paralel.* Nê di çîy, pişkê pê yê. 3. *Nn.* Hergi şekil di zê pê, hergi ca di eynî. *Tr. Simetri, simetrik.* Ez şena pişkêndê ci jî, ci dûşne di viraza. Heşa, labelê zê Ellahî

---

1 Qandê pistin û sîne û çijey û guhanî *Bw.* Guhan

2 Qismên însan na pişiki weno, qismên jî nêweno.

nêbeno. Çunkî pişko pişk mexsûsê Ellahî yo. 4. *Nn.* Namê pişkeni. *Tr. Hapşırık.* Di finîy pişka, qe finê nêva: Elhemdulîllah. 5. *Nk. Nn.* Fişk, pişkov, gupiki. Çîyê ki wesar di, qedîyayenda zimistanî di, bi darana qandê çîçegan vijênê. *Tr. Tomurcuk, çiçek.* Darê kenê bipişkê û pişkîy vejê. 6. *Nn.* Zibl û pişkulê heywanandê mêşinî û bizinîyano ki nezdîyê serrên arêbîyayo pêser. *Tr. Küçükbaş hayvanların yaklaşık bir yıl boyunca toplanmış olan gübresi.* Citêrîy do pişkê heywanandê xwu berê bierzê erdandê xwu ser.

pişkaye/ê *N.* Çî/keso ki; yan serd girotişa yan jî bi sebebnakî ya pişkayo, pişkînî kewta ci ser. *Tr. Hapşıran. Serdgiroten ra deqe ra finê pişkayê.*

pişkayeni *Tib.f. M.* Pişkayîş. Pişkeni, pişkey, pişkîni, pişkîney. Xwu zincîra serdey di, finêra vengên veteni û bi no babet a rehat kerdeni. *Tr. Hapşırmak.* Pişkayeni çîyên nîya, pişkayeni di kes do fekê xwu bigîro. Wexto ki jew bipeşko, gereg ki bixwu vajo "Elhemdûlîllah" û gereg ki kesê bînîy ci rê vajê "to rê şîfa bo, to rê kefaret bo (nînan ra qiseyên yan jî keso ki pişkeno ci ra ravey bo hurna jî şeno vajo.)"

pişki pişki *Nm.* Pişkîni, pişkînî. Pêser o pêser o pişkayeni, amîyayîşê pişkayeni. *Tr. Art arda/ sık sık hapşırma.* Pişki pişka ci bî û teber jî nêvijîyayê.

pişkovi 1. *Nm. Bw.* Qumça. Deqera pişkovê xwu nay pa û kewt ray. 2. *Nk. Nm. Bw.* Gupiki 1. Eger torgi piro nêdayê, nika daran pişkovîy teqnay bî.

pişkovi aşkawnayeni *f. M.* Pişkoviaşkawnayîş. *Bw.* Gupiki aşkawîyayeni. Eger darîy pişko aşkawnê, wexta erd do bixemilîyo.

pişkovi teqnayeni *f. M.* Pişkoviteqnayîş. *Bw.* Gupiki aşkawîyayeni. Pişkovîy teqay tepîya bol nêrameno, zemîn çinayê xwu yê kuhoy dano xwu ra.

pişkuli *Zir. Nm.* Pişki. Zibilê heywananê; bizinî, mêşinî û ê devan ê. *Tr. Koyun, keçi ve deve gibi hayvanların dışkı taneleri.* Vanê: Eger qeder di bibo, kes bi pişkulên a jî mireno.

pişok *Nn.* Çortano ki destan mîyan di tam piroşyeno, beno werdî, ci ra do vijêno û şimêno. Noqra ki çortano ki nêpiroşêno û sert maneno, o jî veng werêno. A nêpiroşîyayedê nê çortanî rê vanê pişok. *Tr. Kurut, keş.* Ma ya ci, ci rê ê pişokî ra doyêndo weş vet û da bi ci.

pişotey *Nm.* Pişotîyey, pişwerdey, pişşimîyey, paşwerdey, paşşimîyey, dafikey, dafik bîyayeni, pişotî bîyayeni. Werd û şimîyo ki werok û şimîyokandê bînan ver ra mendo, a o werd û şimî bîyayeni. *Tr. Posalık, artık olma.* Pişoteyda ci ra çi zirar do bêro?

pişotî *Nm.* Dafik, pişwerd, paşwerd. Çîyo ki werdîra maneno û deha çîyên rê nêbeno, nêercêno, do bierzîyo. *Tr. Artık, posa.* Şamîya xwu werdi tepîya pişotîya xwu dê sêkurandê xwu.

pişotîbîyaye/ê *N.* Dafikbîyaye/ê, pişwerdbîyaye/ê, paşwerdbîyaye/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes, werd, şimî) ki jewî werdo tepîya mendo, bîyo werdmendeyê ci, bîyo şimîmendeyê ci. *Tr. Posalaşan, artık haline gelen şey, yiyecek, içecek veya mecazen kimse.* Her kes werdê pişotîbîyayî nêweno.

pişotî bîyayeni *f. M.* Pişotîbîyayîş. Dafik bîyayeni, pişotîyey, pişwerd bîyayeni, paşwerd bîyayeni. Werd û şimîyan di werd û şimîyo ki werok û şimîyokan dima ra mendo, a o werd û şimî bîyayeni. *Tr. Artık/posa olma, posalaşmak.* A şamîya ki şima werda, bîya pişotî, ay meymanan medê.

pişotîkerde/ê *N.* Dafikkerde/ê, dafiknaye/ê, pişwerdkerde/ê, paşwerdkerde/ê. Çîyo (zv.) ki; jewî yan jî tayêni ci ra yan werdo yan xerc kerdo yan jî şimito û kerdo pişotî, kerdo mendeyê kes û çîyandê bînan. *Tr. Artıklaştırılan, posalaştırılan.* Werdo pişotî kerde do senîn biwerîyo?

pişotî kerdeni *f. M.* Pişotîkerdiş. Dafik kerdeni, dafiknayeni, pişwerd kerdeni, paşwerd kerdeni. Werdên, şamîyên, şimîyên yan jî bi zewmbîvajeyêna kesên ra werdeni, ci xerc kerdeni, bi şikildê pişotîyên a verdayeni. *Tr. Artıklaştırmak, posalaştırmak.* To şamî kerdi pişotî, mi deha nêşa bido ê bînan.

pişotîyey *Nm.* Dafikîyayeni, dafik bîyayeni, pişwerdey, pişwerd bîyayeni, paşwerdey, paşwerd bîyayeni. *Tr. Posalaşma, artık olma.* Pişotîyeyda ci ra zerrîya şima qelibîyê yan nêqelibîyê?

pişrûg/i *N.* Nêviraşte/ê, nêpeyşate/ê, nêpeyşaye/ê, xeşîm/i. Çî/keso ki; viraştiş di, peyşatiş di xwu tam nêdîyo, xam mendo, xax mendo, nîmpeyşate mendo, nîmviraşte mendo. Mesela mîro pişrûg, mîrêndo kemîalawî yo, xwu pêya nêdisknayo, pêdi mezc nêbîyo. *Tr. Ham, kıvamına gelmemiş olan, olgunlaşmamış olan, pişme, eğitilme, terbiye edilme vb. noktalarda olgunluk derecesine gelmemiş olan yemek veya mecazen kimse.* Eger pişrûg nêbîyayê, qey do xwu pêya bidisknayê.

pişrûgey *Nm.* Nêviraşteyey, nêviraşte/e bîyayeni, nêpeyşateyey, nêpeyşate/ê bîyayeni, nêpeyşayey, nêpeyşaye/ê bîyayeni, virazîyayeni di,

peyşayeni di, banderey di, debarey di û çîyandê winasînan di kemî mendeni, xeşîmey, pêya nêdiskîyayeni, pêdi jew nêbîyayeni, jewane/ê nêbîyayeni. *Tr. Hamlık, pişmemişlik, eğitilmemişlik, acemilik, olgunlaşmamışlık. Her noktada eksik kalmış olmak, birbiri içinde mezc olamamak.* Pişrûgeya ci do zirar ma hemini ro do.

pişrûgi 1. *Nm.* Lincîya ki simerî di alawîyaya, xercê lincîyerda simerî. *Tr. Samanlı çamur hamuru.* Bano ki pişrûgi ra virazîyo, hukmê ci hend o. 2. *Nm.* Kepego ki awerda vilênermi mîyan di nermijîyayo. *Tr. Suda yumuşatılmış olan kepek.* Ez a kena na pişrûgeri bida nê bimbarekan. 3. *Nm.* Şamîya ki qesba ra virazêna. *Tr. Sote, ciğer sotesi.* Ez do şira loqanta di xwu rê pişrûgi bûra.

pişte/ê *N.* Pêçaye/ê, girote/ê. Çî/keso ki; bi çapûtên a, bi layên a girêdeyayo, serê ci bi no babet a bestîyayo. *Tr. Bağlanan, sarmalanan, sarılan, örtünen, örtülü.* Sere çirê pêşêno? Yan teweno yan jî şikêno, kes pêşeno.

pişteni *f. M.* Pîştiş. Pêçeni, pêçayeni, giroteni. Bi çapûtên a, bi layên a çîyên serê ci girêdayeni. *Tr. Sarmak, dolamak, dolandırmak, sarmalamak, örtmek, kapamak.* Ey do gişta xwu ya şikitê bipiştayê, ma nêverda.

pişti *Nm. Bw.* Paştî. Eger şima ra pişti nêgîro, wina nêşeno xurtane qisey bikero.

piştî 1. *An. Nm.* Paştî, navkêl, mîyaneyo corên, mîyaneyo hera. *Tr. Sırt, üst bel. Yükün taşındığı bel.* Pişta ci ya dejena, o yo nêşeno pişta xwu xwu ver kero. 2. *Zv.* Paştî, dayaxi cidayeni, destek cidayeni. *Tr. Arka, destek.* Eger ey ra piştî nêgîro, nêşeno nê karî bikero.

piştkerde/ê 1. *N.* Pisîngo (zv.) ki; jewî yan jî tayêni ci rê "Pişti!" vato, qewirnayo. *Tr. Pisi pisi denilen, kovulan.* O merdimo piştikerde senîn û bi çi rî ya fina şeno bêro kêdê şima ki? 2. *Zoo. N.* Heywano yan bizinî yan jî mêşinîyo ki mû yan jî peşmîya ci nîmera qesneyaya, cibîyaya. *Tr. Yünü veya kılı yarıdan kesilmiş olan hayvan veya kendisine bu olay teşbihen söylenen kimse.* Berano piştkerde do neya tepîya ageyro.

pişt kerdeni 1. *f. M.* Piştkerdiş. Pisîngan qewirnayeni, pisîngan rê "Pişti!" vateni. Mi pisîngi pişt kerdi û qewirnê. *Tr. Kedileri kovmak.* Mi pisîngi pişt kerdi, nêşî, nîrrê. 2. *f. M.* Piştkerdiş. Peşmîya çarwan, mûya bizan û bizêkan û liva verekan bin ra vera cor nîmera qesnayeni, birnayeni. *Tr. Küçükbaş hayvanların yün, tüy veya kıllarını alttan üste doğru yarım olarak kesmek, kırpmak. Amerikan tıraşı.* Emserr hewa serd o, wa şuwaney qe çarwan pişt kerê.

piştok/i 1. *N.* Pêşîyaye/ê, pêçok/i. Kes/çîyo ki; pêşîyayo, jewî yan jî kesên pişto. *Tr. Bağlayan, bağ atan, saran, sarmalayan, üstünü örten.* Madamo ki piştok o, serê ci pêşîyayo, piştokê ci kam o? 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên pişto, serê ci giroto, kerdo pişte, karê piştenî kerdo. *Tr. Bağlanan, sarmalanan, sarılan.* Wexto ki şima çîyêndê piştî bivînê, miheqeq yan piştokê ci yan jî piştoka ci do jî bibo.

piştokey *Nm.* Piştok/i bîyayeni, karê pişteni kerdeni, kesê piştişî yan jî kesê pêşîyayeni bîyayeni. *Tr. Bağlamak. Bağlanan veya bağlayan olmak.* Piştokeya ci dûrî ra bellî nêkena.

pişwerd *Nn. Bw.* Paşwerd. Qenê pişwerdê xwu ci rê bol mevînê.

pişwerd *Nn. Bw.* Paşwerd. Qenê pişwerdê xwu ci rê bol mevînê.

pit *Nn.* Vengo tewro werdî, vengê herfan, vengê nûşan. Vengo ki bi nûşana vijêno û bellî yo ki çiçî yo, maneyê ci çiçî yo. *Tr. En küçük ses.* Va do to ra pit nêvijîyo.

piteki *Nm.* Pita werdî. Qeçeka werdîya ki, bolkî besteyê marda xwu ya. *Tr. Kız bebek.* Piteka xwu pişt û kerdi qundaxdê ci û dapiro şî kargehdê xwu.

pitey *Nm.* Piti bîyayeni, keyneka werdî ya şitî bîyayeni. Tersê ci "Tûtey" a. *Tr. Süt emen kız bebek olmak.* Pitey û tûteyda ci ra nêbîyayê, ê zalimî do cilê ê qeçekan bieştayê teber.

piti 1. *Nm.* Keyneka şitî ya werdî. Keyneka werdîkek a ki hewna şit wena. Ziddê piti jî "Tût" o. Keyneki şita bibo jî hewna piti hesibêna, wexto ki jû îhtîyacanê xwu bixwu bişo bivîno, pitey ra vijêna. *Tr. Henüz süt emen kız bebek.*[1] 2. *Nm.* Piti piti, pitîni. Vengo tewro werdî, hes, heso werdîkek. *Tr. En küçük ses. En düşük sesle ya-*

---

1 Bol finîy keynandê ezaban pêrini rê piti vanê. Labelê no vatiş heqey ra nîyo, şerm ra yo, nezaket ra yo, edet ra yo, xwu gird, qarşûy jî werdî vînayeni ra yo. Bolkî jî edet ra yo. Çunkî Mesela wexto ki camêrdêndo giran keynekênda pancês serrê rê vajo keynê, ze ki ay keyna û xwu camêrdên bivîno. Tîya di cînsîyey kewna vernî, tenekên bo jî tey şermên peyda beno. Noqra ki ci rê vajo pitê, wexta ze ki bi ziwandê xwu yê halî ya vajo, ez kotî, ti kotî? Ma cînsîyet di pêra bol dûrî yê, ma deraxdê pêra nîyê, ti herûnda keynerda mi da, ti mi rê zêdê wayên a.

pılan konuşma. Ûja di pit do şima ra nêvijîyo. Eger bivijîyo vewri do bêro ma ser!

pitik *H.* Pitir. Hema verî, hema verê coy. *Kur. Pêtir. Tr. Bir önceki, evvelki. Hangi zaman kelimesinin önüne gelirse hemen öncesini ifade eder.* Pitik pêrar ra yo ki, o yo tîyanan di.

pitik pêrar *H.* Pitir pêrar. Emserr nê, par nê, pêrar nê, pitik pêrar. Yanê eger ti emserrî nêhesibnê, beno hîrê serrîy verê coy. Labelê eger kes emserrî jî bihesibno, wexta beno çehar serrîy verê coy. *Tr. Bu yıl değil, geçen sene değil, önceki yıl da değil, daha önceki yıl.* Ez pitik pêrar finên şî bîya.

pitik pitik pêrar *H.* Pitir pitir pêrar. Eger emserr nêhesibîyo çehar serrîy verê coy, eger bihesibîyo jî panc serrîy verê coy o. *Tr. Bu yıl değil, geçen sene değil, önceki yıl değil, daha önceki yıl değil, daha daha önceki yıl. Yani beş yıl önce. (Bu yıl sayılmazsa. Eğer sayılırsa dört yıl önceyi ifade eder.)* Pitik pitik pêrar ra yo ki o yo înan ser o weno.

pitir *H. Bw.* Pitik. Pitir perey ra yo ki ez a raya ci pawena.

pitir pêrar *H. Bw.* Pitik pêrar. Pitir pêrar ez jî ûja di bîya. Çirê qe mi ti aja di nêdîyê ki?

pitir pitir pêrar *H. Bw.* Pitik pitik pêrar. Ey va: Pitir pitir pêrar bî, înan amey kêdê ma di erbana cend û kewtîy hey. Hey gidî zeman, wext çendê rew ravêreno!

pitkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi herf a veng veto, ci ra veng vijîyayo. *Tr. En küçük sesle konuşan, ses çıkaran, ağzından bir harf sesi çıkan.* Hergi kesê pitkerdî koteki werdi.

pit kerdeni *f. M.* Pitkerdiş. Vengo tewro werdî veteni, qisaya ki bol bi vengêndo kemî ya vajîyaya. Bi herfan a qisey kerdeni yan jî veng veteni. *Tr. En küçük sesle konuşmak.* Pit kerdena to jî do ma bitewno, ti tew pit jî meki.

pitpiti *Nn.* Pitpitey, pitpitîni, pitpiti kerdeni. Qiseyê ki bi fisekey a vajênê, qiseyê ki kes xwu vero vano, qiseyê ki tey razî nêbîyayeni esta, labelê vatokê ci xurt nîyo ki bi xurtey a vajo. No babet a nêşeno qisey bikero, xwu vero vano. Labelê no babet vatiş jî qarşûy qehirneno. *Tr. Kem küm, gevelemek.* Xeyr o, fina pitpita to ya, ti ya winî piti piti kena? Ti do ki se vajê, bi eşkerayey a vaji.

pitpitik *Wş. Nn.* Babetên şamîyênda verênan a. Pitpitik, girddê çîgdê kuftan (çîgo kuftelix) ra virazêno. Şamîya ci zêdê birxulî virazên a. Labelê zêdê birxulî wişk nê, bi şikildê şorbayênda hest a virazên a. *Tr. Bir çeşit yemek.* Maya mi verî ma rê tim pitpitik viraştê. Labelê ma qeçekan hend ci ra hez nêkerdê.

pitpitîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; pitpiti keno, bi veng û herfandê werdîyan a qisey keno, kesan kêfsad keno, çîyan û qisanê negeregan û kêfsadkerdokan vano. *Tr. Dırdır yapan. Anlamsız ve oldukça sessiz konuşmalarla insanları rahatsız edici ve keyfini kaçırıcı sözler sarfeden, mırıldanan.* To do jew fekdê ê boşboxazdê pitpitîyayî ro dayê!

pitpitîyayeni *f. M.* Pitpitîyayîş. Piti piti kerdeni, bi hêdîyek a, xwu vero qiseyê ki rew rewî nêaşnawênê ê qisan kerdeni. *Tr. Mırıldanarak, sessizce, başkalarını rahatsız edici bir şekilde söylenip durmak, sessizce dırdır etmek.* Timûtim a do bipitpitîyo, nêşena eşkera vajo. Xeyr o, ti ya se vana, mepitpiti.

pitpitnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni pitpitnayo, bîyo sebebê pitpit kerdenda ci. *Tr. Dırdır ettirilen.* Gevezeyo pitpitnaye do çiwext vindero? Ey goşê ma berdîy!

pitpitnayeni *f. M.* Pitpitnayîş. Sebebê qiseykerdişdê kesêndê kêfsadkerdokan bîyayeni. Kesên yan jî çîyên bi qisan û vatişandê werdîyan û negeregan ser ramiteni, tey kerdok bîyayeni. *Tr. Dırdır ettirmek. Boş ve gereksiz sözler sarfettirmek.* Ellah xeyr! Ê kesî mepitpitni. Pitpitnayena ey mara kemî ya?

pitpitokey *Nm.* Pitpitok/i bîyayeni, pitpitik/i bîyayeni, bîlaheq bîlasebeb vêşî qisey kerdeni, bi qisan a sereyê însanan tewnayeni. Pitpiti kerdeni, labelê qise û vatena ci bellî nêbîyayeni. Pitpitokey di vatena pitpitokan tam bellî nêbena, labelê qiseyê ci sereyê kesî tewnenê. *Tr. Dırdır etmek, çenesi düşük olmak, ne söylediği belli olmamak, sürekli ve gereksiz konuşmak.* Ez nêşena pitpitokeya ci wedara.

pix 1. *N.* Namê tersî, ters. *Tr. Korku, korkutma adı.* Çîyanê pixan seyr meki, ti tersenê. 2. *G. Nn.* Vengêndo ki kes ci ra biterso. *Tr. Korkulacak ses. Korkutmak için çıkarılan ses.* Lajek senîn ki bişew, ê çengî ra vijêno, o nerehato nelamat finêra pix keno, o jî recifêno. Ellah zano ki bîyo cindirlî (bîyo xoftawî.)

pixawî *Nm.* Qeyd. Çîyo ki; kes pa jewî yan jî linganê çîyên girêdano. *Tr. Pranga.* Werdîyey di ez şîya dewda mixtardê maki qandê Mekteb Yatilî qeyd ba, jewêndo xînt jî bîbî pixawî. Vatê eger no veradeyo, do zirar bido merdiman.

pixbîyaye/ê *N.* Pixîyaye/ê. O/çîyo ki tersaneyayo, jewî bi pixên a, bi vengên a tersanayo. *Tr. Korkutulan.* Qe beno ki qeçêndo pixbîyaye, şan

di xwu bin di mîzî bikero.

pix bîyayeni *f. M.* Pixbîyayîş. Pixayeni, tersanayeni, tersayeni, bi vengên a, bi çîyên a tersayeni yan jî tersnayeni. *Tr. Korkutulmak, korkutmak, korkmak. Bir sesle korkutmak.* Boka kes pix nêbo, finê ki kes pix bo, deha rew rewî beşe nêbeno.

pixêrî 1. *Nn.* Adilgan, adirgan, adirca, tafayî. Cayo ki tede adir veşnenê û şamî kenê û xwu kenê germ. *Tr. Ocak, şömine.* Bixeyr zimistanî ma do adirê xwu pixêrî di wekerê, şamîya xwu bipewjê û xwu vero germ kerê. 2. *Nn.* Serê lojinda adilganî yo ki herga ki şino zêdê mastêrî ya beno tengane. *Tr. Ocakbaşının üsten daralan kısmı.* Mi pixêrî ra kerd hera.

pixin/i *N.* Çîyo ki; tede ters esto, kes ci ra terseno. *Tr. Korkulu, korku veren.* Werdîyey di ey fîlmêndo pixin temaşe kerdo, o yo hewna jî terseno.

pixîni *Nm.* Pix kerdeni, pix bîyayeni, wesfê pixî. *Tr. Pıh diye korkutma eylemi.* Bi vengên a jewî tersanayeni. Xwu koşe di limit bî, ez senîn ki o çenge ra vijîyaya, bî pixîn a ci, ez bol tersanaya.

pixkerde/ê *N.* Pixênaye/ê. O/çîyo ki; ci rê pix bîyo, bi pix kerden a tersaneyayo. *Tr. Korkutulan.* Terkeyo pixkerde deha nîno, ancax ma şirê peynî ra bîyarê.

pix kerdeni *f. M.* Pixkerdiş. Tersanayeni, kesên rê pix vateni. *Tr. Korkutmak. Sesle korkutmak.* Pix kerdeni, çîyênda weşi nîya, nêbo nêbo ki şima qeçan pix kerê, tersenê, hem jî recifênê ha!

piz/i *N.* Kus/i, qehrîyaye/ê, pingirîyaye/ê. O/çîyo ki qehrîyayo, pingirîyayo. *Tr. Küs, gücenen, dargın, darılan.* Bi min a piz o. Şima şirê veyndê ci.

pizaye/ê *N.* Vengo ki herikîyayenda awandê dêsan ra, cadê berzî ra yeno, vijêno. *Tr. Duvardan, yüksekten, eğimli araziden vb. yerlerden suyun çıkan sesi.* Vengê ci yo pizaye yo hewna mi goşî di.

pizayeni *f. M.* Pizayîş. Dêsan ra, cado berz ra, dîyaran ra bi vengêndo hêdîyek a herikîyayen a. *Tr. Duvardan, yüksekten, eğimli araziden hafifçe suyun akarken ki çıkardığı ses veya bu şekilde ses çıkarması olayı.* Pizayena aweri hewna a ya mi goşî di.

pizbîyaye/ê *N.* Pizîyaye/ê, pingirîyaye/ê, qehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kus, qehrîyayo, pingirîyayo. *Tr. Surat asan, kızmış olan, küs, küskün.* Şima şenê ê pizbîyayî berê pa bidê qise kerdeni.

pizbîyayeni *f. M.* Pizbîyayîş. Pizîyayeni, pingirîyayeni, kus bîyayeni, rî kerdeni, rûçik kerdeni, qehrîyayeni, veng nêkerdeni. *Tr. Kızmak, darılmak, surat asmak, konuşmamak.* Keyneki bîbî pizi, bi kesî ya qisey nêkerdê.

pizey *Nm.* Kus bîyayeni, qehrîyayeni, pingirîyayeni. *Tr. Küsmek, darılmak, gücenmek.* Qandê qeçekan pizey di xirabeyên çinî ya. Çunkî ê pizenê jî, gamekna pêya qisey jî kenê, kes do pizeya înan xwu rê derd nêkro. Çunkî înan rê jî derdên nîyo.

pizik/i *N.* Qehrok/i, xeyîdok/i. O/çîyo ki; deqe ra finên pingirêno, deqe ra finên qehrêno. *Tr. Alıngan.* O pizikêndo pîs o, ez bi e ya kay nêkena. Şima şinê kay kenê, kay kerê. Mi meveyndê. Ez nêşena derdê ey bianca.

piziki 1. *Nm.* Pîziki. Fîtika ki qeçekîy pîyaz û çîdê zêdê pîyazan (vaşan) ra virazenê. *Tr. Taze soğan vb. otlardan yapılan düdük.* Xwu rê pizikên viraşt û pa fitiki dayê piro. 2. *Nm.* Fîtiki, pîziki. Lûlîyeka ki kes bi qamîş û çîdo winasîn ra virazeno û veng vejena. *Tr. Düdük, mızıka. İlkel bir müzik aleti.* Pizikda ci ra vengêno nê vijêno. Na çitil pizika ki? 3. *Nm.* Fekê zirna, fekê lûlîyeri. *Tr. Zurna/kaval ağzı.* Pizika ci xeripîyaya. Cora ci ra vengo nêvijêno. 4. *Zoo. Nm.* Pisîngeki, pisînga werdî. *Tr. Dişi kedicik, dişi küçük kedi.* Pizika ci nîrrayê, ey çîyên nêdayê ci. 5. *Nm. Nk.* Pisîngeki, pisîngê xalan, pisiki. *Tr. Şeytan arabası. Ağaçlarda kopan, yuvarlanan, iğneli ve uçuşan beyaz, yuvarlakça şeyler.* Pizikê fina firenê, derê ma xwu rê tepêşê.

pizkerde/ê *N.* Qehirnaye/ê, xeyîdnaye/ê, piznaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qehirnayo, piznayo, kerdo piz, xeyîdnayo, kerdo xeyîdok" *Tr. Küstürülen, darıltılan, kızdırılan.* Qeço pizkerde sifte sifte nanî terikneno û ancêno koşeyên.

pizkerdeni *f. M.* Pizkerdiş. Qehirnayeni, xeyîdnayeni, piznayeni, pingirnayeni, sebebê qehrîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Kızdırmak, küstürmek, alındırmak.* To çirê o lajek piz kerd (kerd piz)?

piz *N.* Vengî pizîni, vengê çîyêndê werdîdê pêtî. *Tr. Küçük ve hızlı giden bir cismin çıkardığı ses.* Va piz û mi bînagoşî ra şî.

piznaye/ê *N.* Pingirnaye/ê, qehirnaye/ê. Keso ki jew yan jî tayên bîyê sebebê qehrîyayenda ci, bîyo sebebê kus bîyayenda ci. *Tr. Darıltılan, küstürülen, surat astırılan.* Ma kerd ki ê piznayî jî bixwu ya bero, înan nêverda, va beno ki deha xirab bo.

piznayeni *f. M.* Piznayîş. Pingirnayeni, qehir-

nayeni, xeyîdnayeni, sebebê kus bîyayenda ci bîyayeni, sebebê qisey nêkerdişdê ci bîyayeni. *Tr. Küstürmek, darıltmak, surat astırmak.* Eger to ra nêbîyê nêpizayê, to piznê.

pizpizik/i *Nn.* Qehrok/i, xeyîdok/i, pingirok/i. O/çîyo ki; deqe ra finên qehrêno, pingirêno. *Tr. Alıngan.* Kes bi ê pizpizikî ya qayîl nîyo ki kay kero. Çunkî deqe ra finên, o do bipizpizîyo.

pizpizîyaye/ê *N.* O/çîyo ki deqe ra finên qehrêno, kus beno. *Tr. Alınan, ikide bir kızan, darılan, küsen.* A pizpizîyayêra mi bol anto, mi rê tew ay ra qal mekerê. Ê pizpizîyayîra mi bol anto, mi rê tew ey ra qal mekerê.

pizpizîyayeni *f. M.* Pizpizîyayîş. Deqe ra finên qehrîyayeni, deqe ra finên kus bîyayeni, deqe ra finên pingirîyayeni, deqe ra finên lew kerdeni. *Tr. Sık sık darılmak, kızmak, küsmek veya alınmak.* Mi rê pizpizîyayena ay lazimi nîya. Qe ez tenya nê karî kena.

pizrikî *Tib. Nm. Bw.* Pisiki 1. Rî di, gan di pizriki bivijîyo, qarişê ci mebê, herûnda ci di leke maneno.

pizrikin/i *Tib. N. Bw.* Awleyîn/i. Nêdarî beri bidi, ê merdimdê pizrikinî.

pizrikiney *Tib. Nm. Bw.* Awleyîney. Ay do siftera pizrikineyda xwu rê bigeyrayê çareyên.

pizrikîy *Tib. Nb. Bw.* Pisikîy 1. Pizrikanê rîdê xwu meteqnê ki wa rîyê şima lekeyîn nêbo.

pî 1. *Nn.* Bawo, babî. Mêrdeyê marda kesî yo ki, kes jî ci ra bîyo. *Tr. Baba.* Pîyê mi, dîyalîzî ra ageyrayîş di bi qelb a şî rehmet. 2. *Nn.* Tû, tûkerdiş. *Tr. Tükürük, tükürme.* Pî to rê ki, ti hina nê karanê gewşegan kenê. Yanê bi to ya no kar robere yeno?

pîbîyaye/ê *N.* Tûbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tûyê serdê ci bîyo, tûkê serdê ci bîyo, pîyê serdê ci bîyo, alû erzîyaya bi ci. *Tr. Tükürülen.* Qeço pî bîyaye xwu di şikêno, tûkê serdê kesî mekerê.

pî bîyayeni 1. *f. M.* Pîbîyayîş. Ci ra ciniyerda ci rê qeç bîyayeni, wahîrê qeçekan bîyayeni, wesfê pîyey giroteni. *Tr. Baba olmak.* Pî bîyayeni hem îhtîyacên o, hem jî kêf û tamên o. 2. *f. M.* Pîbîyayîş. Tû bîyayeni, tûyê ci bîyayeni, pî ser erzîyayeni. *Tr. Tükürülmek.* Pî bîyayena ci ecêbi bî.

pîbîyaye *Nn.* Kes/çîyo ki; ciniyerda ci rê qeç bîyo, bîyo pî, bîyo bawo, wesfê pîyey giroto. *Tr. Baba olan.* O merdimo pî bîyaye o ti yê vînenê o yo senîn kêf keno? A ez do jî winî kêfweş ba.

pîdar 1. *Nn.* Kes/çîyo ki; pîyê ci esto, pa pî esto, ci het di pîyê ci jî esto, wahîrê pîyên o, winîno pêrdê xwu ra jî. *Tr. Babalı, babasına da bakmakla görevli olan.* Dewleti, meaşan (menganan) di muameleyê maydaran û pîdaran zewmbî kena. Zêdê ê bînan nîya. 2. *Sos. Nn.* Kes/çîyo ki; mêlê ci pî ser o yo, qewet û qudretê ci pîra yeno, xwu dano kiştda apan ser, vera apano, vera dedan hereket keno. *Tr. Ataerkil.* Cinî maydari bî, mêrde pîdar bî. Axirî ki nêşay pêya bikero, soyîn jî pêverday.

pîdarey 1. *Nm.* Pîdar bîyayeni, pîyê ci bîyayeni, pa (tey) pî bîyayeni, wahîrê pî bîyayeni. *Tr. Babalık, babalı olmak, yanında babası olmak.* Pîdarey di bi mi ki rizqê ci deha bol bî. Pî merd, ê yê nêşenê diligê/debarê xwu bikerê. 2. *Nm.* Pîdar bîyayeni, mêl pî ser o bîyayeni, bolkî qisaya pî û apan ravêrdeni, muamele di, giraney pî û apan ser o bîyayeni. *Tr. Ataerkillik, ataerkil olmak.* Pîdarey di malabtı sersûn bena, beşirêna. Labelê maydarey di malbati, keye, şêlig û şar deha beno şenik, malbatîy benê lete, pêra rew cibênê.

pîgawir/i 1. *N.* Bavgawir/i. Kes/çîyo ki; pîyê ci gawir o yan jî gawir bîyo, ejdadê ci gawir o yan jî gawir bîyo. *Tr. Babası veya ataları gayr-i müslim olan.*[1] Merdimo pîgawir îlla ki bixwu jî gawir nêbeno. 2. *N.* Bêbav/i. Merdimo pîzalim. Kes/çîyo ki; pîyê ci zalim bîyo, ejdadê ci zalim bîyo, bêrehm bîyo. *Tr. Babası veya atası acımasız, zalim olan.* Mêrdek pîgawir bî. Labelê bixwu bi des muslumanan kerdê.

pîgawirey *Nm. Bw.* Bavgawirey. Pîgawirey di rehm çinî ya.

pîhing *Zoo. Nn.* Hingo nerî, nerîyê hingan. Hingê nerî yê ki bê dol dayîşî zewmbî çîyên rê nêbenê. *Tr. Erkek arı.* Pîhing bê dol dayîşî çiçî rê beno? Ti jî zêdê pîhingan ê.

pîj 1. *Nn.* Xilç. Dareko (çîyo asinîn jî beno) ki serê ci kerdo tûj û pa çîyanê zêdê kengeran erd ra vejenê. *Tr. Sivri çubuk, ok, kenger çıkarma çubuğu.* Hergi kengervani di pîjên est bî. 2. *Nn.* Kayên a ki cayandê nerman di, bi pîjan a kay bena. Bi qorên a pîjanê xwu danê pîjandê pê ro. Wexto ki pîj pîjî ro deyo, o ki deyêno piro, do bideçikneyo û pîjo ki deyêno piro jî o do erd ro guno. A wexta qalên bena. *Tr. Çocukların yumuşak zeminlerde oynadıkları bir çeşit sivri çubuk oyunudur. Sivri uçlu çubuk, oyunculardan birisi tarafından yumuşak zemine süratli bir şekilde batırılır. Zemine diğer*

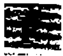
[1] Xirîstîyan û Yahûdîyan rê gereg "gawir" nêvajîyo. Çunkî bawereya gawirî Ellahî rê jî çinî ya.

sivri uçlu çubuk tarafından sökülemeyecek şekilde atılarak batırılır. Diğer kişi veya kişiler de yere batırılmış olan bu sivri uçlu çubuğu yerden sivri uçlu çubuklarıyla atarken sökmeye çalışır. Söken, kazanmış, bir puan almış olur. Bu şekilde üzerinde anlaşılmış olan zamana kadar oyun devam eder. Yaxerî erd kerdo nerm, derê ma xwu rê pîj kay kerê. 3. *Zv. N.* Tûj, bêmimkûn. Keso ki heyatdê xwu di pîj/tûj o, bi her kesî ya rew rewî nêşeno weş ravîyarno, rew hêrs beno, nerm nîyo, pêt o. *Tr. Sivri, aşırı, uzlaşılmaz, tutumsuz.* Boka şima mi bi ey a hembaz nêkerê. Çunkî o pîj o.

pîjema *Teks. N.* Pîjemay. Bolkî bi bolekeyda ci ya vajênê. Çinayê camêrdan o ki camêrdîy bişew rakewtiş di, ca di danê xwu ra. Na vajeki ê Hîndîyan a. *Tr. Pijama.* Verî pîjemayê camêrdan bolkî şûvinîy bîy.

pîjemay *Teks. Bw.* Pîjema. Nika çend citey pîjemayê ma estê. Verî kotî!

pîjik 1. *Zîr. Nn.* Pîj, xilç, xilçik. Çuwekêndê kengeran û çîyandê zêdê kengaran weqlanayeno ki, sereyêndê ci tûjek û hera yo ki pa çî weqlaneyo. *Tr. Bir ucu sivri olan ve bitkilerin patates gibi yumrularını yerden çıkarmak için kullanılan bir kazık türü.* Pîjikê kengeran do tûj û latik bo ki bişo kengeran era weqlano. 2. *Ban. Nn. Bw.* Pîncik 2. Pîjik û banderbîyaye jew nêbeno. Çunkî merdimo banderbîyaye kedkar o, pîjik kedwer o. 3. *Nk. Nn. Bw.* Pîncik 1. Mi Adana di baxçe di pîjikê daran çinayê. Çunkî nê pîjikan nêverdayê ki dari ageyro.

pîjikey 1. *Nm.* Pîjik bîyayeni, wesfê pîjikan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yerden patates gibi yumrulu şeyleri çıkarmaya yarayan kazık.* Pîjikeyda ci ra nêbîyayê, ma nêşayê înan weqlano. 2. *Nm.* Pîncikey, pîjik/i bîyayeni. Çî/keso ki bê usûl, bê paye, bê meş çîyên mûsayo, bi rayda bê banderey a, bê şîret a, bê tehsîl a karûgurweyên, seneatên kerdo xwu dest, bi no şekila mûsayo; a no kes yan jî no çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Olması gereken yol ve yöntemlerle değilde kısa yoldan, gayr-i meşru yol ve yöntemlerle basma kalıp bir şekilde bir sanat, iş, meslek veya benzeri bir ayrıcalıkla bilgi elde etmiş olan olmak.* Pîjikeya ci sereyê ma pêrini bûro. 3. *Zîr. Nk. Nn.* Pîncikey, pîncik/i bîyayeni. Vilik û gilê daranê ki kokdê daran di yenê û benê sebebê nêageyrayîşdê daran; a ê gilîy yan jî vilikîy bîyayeni. *Tr. Ağaçların köklerinde ve ağaçların gelişimine engel olan filizler.* Pîjikeya înan bî sebebê nêageyrayîşdê daran.

pîjikê kengeran *Nn.* Pîjê kengeran, pîjo ki kes pa kengerîy weqlaneno, dar yan jî asino seretûj o ki kes ba kengerîy era weqlaneno. *Tr. Yerden kenger çıkarmaya, sökmeye yarayan ucu sivri demir veya tahta çubuk.* Pîjikê xwu yê kengeran nêard bî, ma rê bî bar. Ma ê xwu dayê ci, noqra ma kemî kengerîy qilanay.

pîjiki *Ban. Nm. Bw.* Pînciki 2. Pîjiki û bander bîyayê jew nêbena. Çunkî merdima banderbîyayê kedkar a, pîjiki kedwer a.

pîjikin/i *Zîr. Nk. N.* Pîncikin/i. Çî/keso ki; tey pîjik esto yan jî tey pîncik esto. *Tr. Köklerinde filizler çıkmış olan şey veya ağaç.* Kokêndo pîjikin bî, mi pîjikê ci pêro jî rêj kerdîy.

pîjikiney *Zîr. Nk. Nm.* Pîncikiney, pîncikin/i bîyayeni, wesfê pîncikan tey bîyayeni. Tey pîncik û çîyo pîncikin bîyayeni. *Tr. Filizlilik. Yapısında ağaçların veya bitkilerin gelişimine engel olan çıkıntılar olmak.* Pîjikineyda ci ra nêbîyayê, a do weş ageyrayê.

pîjiko asinîn *Nn.* Pîjo asinîn. Çîyêndo asinîno seretûjo ki kes pa çîyanê bindê erdan erd ra weqlaneno, anceno. *Tr. Yere gömülü olan bazı maddeleri yerden sökmeye veya çıkarmaya yarayan ucu sivri demirden yapılma çubuk veya kazık.* Ey dest di pîjoko asinîn bibîyayê, ey do jî zêdê ma bol kengerîy arêdayê.

pîjiko darîn *Nn.* Pîjo darîn. pîjiko darîno ki kes pa çîyên erd ra weqlaneno. Çîyêndo darîn o, viraşte yo, seretûj o ki kes pa çîyanê bindê erdan erd ra qilaneno, vejeno. *Tr. Yere gömülü olan herhangi bir maddeyi sökmeye veya çıkarmaya yarayan ağaçtan yapılma, ucu sivri alet.* Pîjikê ci yo darîn ser ra şikîya, dûzdê Ellahî di mend.

pîjkerde/ê *Zv. N.* Gijgijnaye/ê, tûjkerde/ê, zaxkerde/ê, seqkerde/ê. Kes/çîyo ki; qandê pirodayenda jewî, qandê hêrişê serdê kesên kerdeni, tim pir bîyo, tim gijgijneyayo, tim ci rê xirabeya kesên vajîyaya. *Tr. Kışkırtılan, dolduruşa getirilen, doldurulan.* Şima jî zanê ki, keso pîjkerde serûbinê ci zirar o. Şima do pîj nêkerdayê.

pîj kerdeni *Zv. f. M.* Pîjkerdiş. Gijgijnayeni, tûj kerdeni, zax kerdeni, seq kerdeni. Kesên, yan jî çîyên qando ki hêrişê serdê kesna kero, ci gijgijnayeni, ci hazir kerdeni. *Tr. Kışkırtmak, dolduruşa getirmek, bilemek.* To kerd pîj, mi jî ci ra kotekîy werdîy.

pîkerde/ê 1. *N.* Tûkerde/ê. Kes/çîyo ki; alû çebîyaya rîdê ci, tûki erzîyaya rîdê ci. *Tr. Tükürülen.* Merdimo pîkerde do nêşo bivijîyo şêligî mîyan, pî kerdeni rindi nîya. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan

jî tayêni kerdo pî, wesfê pîyey dayo bi ci. *Tr. Baba edilen. Kendisine babalık görevi veya sıfatı verilen.* Merdimo pîkerde ki, pîyeya xwu nêzano, pîyeya ci, ci ra bigêrîyo.

pî kerdeni 1. *f. M.* Pîkerdiş. Tû kerdeni, tûki eşteni, alû eşteni, pî/tûyê kesên yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Tükürmek.* Pî rîdê ey bo ki, ey şîyo a keyneka nîmçê kerda pîsi. 2. *f. M.* Pîkerdiş. Kesên rê bi ewlad dayen a ci rê wesfê pîyey dayeni. *Tr. Babalık yapmak. Kendisine babalık rolü vermek.* Ellahî şima kerdîy pî, şima şukur nêkerd, pîyeya ci şima ra giroti.

pîkutik/i *Zv. N.* Bavkutik/i, pîxirab/i, xirab/i. O/çîyo ki; pêrdê ci rê bi wesfdê kutikî ya heqaret bîyo, pêrdê ci rê kutik vajîyayo, pîyê ci hêrişê serdê kesî keno, pîyê ci hêrişok û dirnok o. *Tr. Kötü, saldırgan, babası saldırgan olan, babasına köpek diye hakaret edilen.* Pîkutikî ra yeno ki heqê karkeran nêdo û birişo keyandê ci ha!

pîkutikey *Zv. Nm.* Bavkutikey, pîxirabey, xirabey. Bi xwu û pîyê ci xirab bîyayeni, fêlxirabey, xeberêna ki pêrdê ci rê heqaret kerdena. *Tr. Babası köpek gibi kötü ve saldırgan olmak.* Pîkutikey di merdim bixwu nê, pîyê ci xirab beno. Cora şar ci rê qisey dano.

pîl 1. *Nn. Kîm.* Çîyo ki ze lox û tey komir û nîşadir esto, teyb û radyo û çîyanê hina ceyranînan gurwêneno. *Tr. Pil.* Eger pîlê radyodê mi bibîyayê, mi do bi ci ya xeberîy goşdarey kerdayê. 3. *An. Nn.* Kulêmeki, kulomeki. Esteyê kesî yê kulomekan ê ki zêdê tasênda gird û hera yê. *Tr. Kalça ve kalça kemiği.* Pîlê min ê tewenê, ez a nêşena ser o roşa.

pîl/i *N.* Însanan di, merdimo ki bi serran û paye ya deha gird o. *Tr. İnsanlarda yaşça ve makamca büyüklük.* Mi merdimêndo pîl, kemerda pîli bin di rakewte dî.

pîlan 1. *Frz. Nn.* Çî/keso ki; kes do ser o bi rayên a, bi usûlên a, bi dûzanên a kar û muamele bikero, şopa ci biramo, taqîb kero. Vernameyo ki, kes bi şopda ci yo şiro ki, bireso raştî û selametey. *Tr. Plan.* Eger şima jî ci resayê, pîlanê ma do tepiştayê. Labelê şima nêresay, pîlanê ma jî herimîya. 2. *Nn.* Oyûn, hîle, feqi, dami, fêl û fêlbazey, dibare. *Tr. Desise, hile, oyun.* Şima kerd ki ma rê pîlanîy varzo, Ellahî şima ser nêvistîy, boka nîfîno jî. 3. *Frz. Nn.* Çîyo ki zêdê xerîtan a tey heme çîy fesilîyayê, peymîyayê. *Tr. Plan, ölçüm, biçim. vs.* Pîlanê ci weş nêbirîya bî. Cora ma nêşa ser o cayan bivîno. 4. *Nb.* Pîlîy, girdîy, ekabîr, kebîrîy, ravey, biserey, esteyê kulomeki. *Tr. Ekabir, yaşlılar, büyükler, ileri gelenler, ayanlar, kalça kemikleri.* No karo ki şima yê vanê, pîlan nêşayo çareser kero, ma do kotî ci rê çare bivînê?

pîlanbaz/i 1. *N.* Oyînker/i, oyînkar/i, dûzanbaz/i, oyînbaz/i, hîlekar/i, fêlbaz/i, hîlebaz/i. O/çîyo ki pîlananê xiraban, filimanê xiraban doş keno. *Tr. Hilebaz, entrikacı. Çeşitli film ve fırıldaklar ve dümenler çeviren.* Ez bixwu bi ey a yeqîn nêkena. Çunkî o pîlanbazên o. 2. *N.* O/çîyo ki; pîlanîy virazeno, karê ci pîlan viraşten a. *Tr. Planlama işiyle uğraşan.* Ey va: Ez Anqere di pîlanbaz a. Şenê rojên bêrê bibê meymanê mi bi.

pîlanbazey 1. *Nm.* Oyînkarey, oyîngerey, fêlbazey, dûzanbazey, hîlebazey, hîlekarey, pîlanîy û filmîy doş kerdeni. Kes/çîyo ki; dibare û hîle û filim û dolabîy virazeno, şarî xapêneno û înan keno viran. *Tr. Çeşitli entrikalar, dümenler çevirmek, hilekarlık, sahtekarlık.* Pîlanbazeya ey mi rê war nêbena. 2. *Nm.* Karê ci pîlanîy viraşteni, hesabî ser o gurwîyayeni. *Tr. Planlamacılık.* Pîlanbazey di, Anqere di kar esto.

pîlane *Nn. Bw.* Girdane. Werdîyane xîzmet biki, pîlane jî qebûl biki.

pîlaney *Nm. Bw.* Girdaney. Şima ki şenê, ê karê xeyrî meverdê wextê pîlaney.

pîlanêr/i *N.* Kes/çîyo ki; pîlan virazeno, karûgurweyan bi usûlên a, bi qorên a, bi vernameyên a, bi dûzanên a virazeno, keno hazir. *Tr. Planlamacı, plancı, planlama yapan.* Pîlanêrêndo weş biameyê, ma do no kar rew biqedînayê.

pîlanêrey *Nm.* Pîlanêr/i bîyayeni. Pîlan kerdeni, pîlan viraşteni, pîlanîy ronayeni. Karûgurweyê ci pîlanêr bîyayeni. *Tr. Planlamacılık.* Pîlanêreya mêrdekî bêqusûr a. Labelê tîya di pîlanêrey nêşina.

pîlan kerdeni 1. *f. M.* Pîlankerdiş. Pîlanekîy ronayeni, feqîy ronayeni, fêlbazey kerdeni, hîle û xurde kerdeni. *Tr. Oyun oynamak, tuzak kurmak.* Ma pîlanîy kerdîy. Labelê fayde nêkerd. 2. *f. M.* Pîlan kerdiş. Bi rayên a, bi usûlên a, bi dûzanên a karan qor kerdeni. *Tr. Planlama yapmak.* Mi pîlan kerd, pîlanê mi kemî kewt.

pîlan viraşteni *f. M.* Pîlanviraştiş. Qandê çîyên, qandê karên pîlan hazir kerdeni, bi usûlên a, bi dûzanên a, bi qorên a hazirey kerdeni. *Tr. Planlama yapmak.* Mi pîlanê xwu viraşt ki, ez dest pa kera, înan texirna, pîlanê mi tinê şî.

pîlaqe *Ît. Nn.* Lewhayo ki qandê şînasnayenda kirosayan û çîyandê winasînan neyêno vernî û peynîda ci. Kes bi pîlaqan a kirosayan, wesayîtan şînesneno. *Tr. Plaka.* Eger pîlaqeyê kiroseri

pa nêbîyayê, ma nêşayê bisilasno.

pîlaqeyîn/i *N.* Çî/wesayîto ki; pa pîlaqe esto, pîlaqeyê ci esto, ser o lewhayê ci yo şînasnok esto. *Tr. Plakalı.* Motorê ci yo pîlaqeyîn do vinî nêbo.

pîlatîn *Kîm. Îng. Lat. Nn.* Babetên elemnetên o ki nimroyê ci yê zîrek (atom)î 78 o, giran o, kes şeno bikuwo, renga ci sipiloça qurşûnî ya. Pîlatîn xeylên cayan di gurweyêno, nînan ra jew jî kardê cebirîyayîşî di estandê gurweyêno. *Tr. Platin.* Doktorî ci rê vat bî, eger îcab bikero, ma do pîlatîn to lingî mîyan kerê.

pîlbîyaye/ê 1. *N.* Girdbîyaye/ê. Çî/keso ki; resayo û bîyo gird. *Tr. Büyüyen, yaşça yetişmiş olan.* Merdimo pîlbîyaye çi zano nê karê gewşegî bikero! 2. *Nn.* Girdbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi serran a ê bînan girdêrî yo. *Tr. Büyük olanı, yaşça büyüğü olanı.* Mi zanayê o pîlbîyaye yo jî, wexta mi nêtewna. 3. *An. N.* Estan mîyan di este yo pîl (esteyê doşîyan) bîyaye. *Tr. Kürek kemiği. Pîlê mi kewtê gereg şira cebarî het ki werzayno.*

pîl bîyayeni 1. *f. M.* Pîlbîyayîş. Gird bîyayeni, resayeni, bi seran û paye ya kesandê bînan vernî di bîyayeni. *Tr. Büyümek, yetişmek.* Şima senîn ey nêzewijnenê? O lajek deha bîyo pîl. 2. *f. M.* Pîlbîyayîş. Dîrê çîyan yan jî girdan mîyan di girdê ci bîyayeni, pîlê ci bîyayeni. *Tr. Büyüğü/yaşlısı olmak.* Pîlê nê qeçekandê şima kamcîn o? Pîl, corên o, werdî (qij) jî cêrên o.

pîley *Nm.* Pîlîni, pîlîney, pîl/i bîyayeni, girdey, gird/i bîyayeni. Bi serran a, bi meqam a gird bîyayeni. Tersê ci jî "qijey" a, "werdîyey" a. *Tr. Uluk, azamet, büyüklük.* Bi seran an pîl o. Labelê pîleya xwu nêzano. Cora bi fêlana pîl nîyo, qij o.

pîlîy 1. *An. Nb.* Esteyê heywanan ê verneyinê, cordê saqan ra hetta kokê linger ê. *Tr. Kürek kemiği.* Pîlîy însanan rê nêvajênê. Eger bivajîyê ze ki bibê "kulomekîy, kulekîy, kulêmekîy." Pîlîy girotîy û berdîy, ma rê tebayên nêverda. 2. *Nb.* Girdîy. Merdimê ki serrê ci yan jî meqamê ci vêşî yo, ravey o. *Tr. Yaşlılar, ekabir, ileri gelenler.* Merdimê pîlîy arêbîyay bî pêser, înan kerdê o gire hal kero. 3. *Zoo. Nb.* Dewar û mêşinî û bizinî di esteyê lingerda ci yê verênan ê. *Tr. Kürek kemiği.* Eger nê estey lingandê peyênan di bê, wexta jî benê palîstey.

pîlkerde/ê *N.* Girdkerde/ê. Kes/çîyo ki; werdî (qij) bîyo û dima ra jewî yan jî tayêni kerdo gird, gird (pîl) mojnayo, kerdo pîl, resnayo. *Tr. Küçük olduğu halde büyütülen, yetiştirilen, büyük gösterilen.* Merdimo pîlkerde do qîmetê xwu bizano.

pîl kerdeni *f. M.* Pîlkerdiş. Gird kerdeni, gird (pîl) mojnayeni, gird hesibnayeni, werdîyey ra veten û pîl kerdeni, resnayeni. *Tr. Büyütmek, büyük göstermek.* O merdim pîl nêbî, şima xwu çimî di kerd pîl.

pîlname *Nn.* Nameyê pîlandê kesî, leqamê pîlandê kesî, nameyê malbatda kesî yo xusûsî. Nameyo ki kes û merdimê kesî yê ravey saznenê. *Tr. Soyadı, soy ismi.* Nameyê ci Şermîni bî, pîlnameyê ci Îndoqij bî.

pîlûpeleng/i *N.* Girdûgiran/i, darûcamêrd (no, camêrdan tenîyay rê vajêno). Kes/çîyo ki; deha tam bîyo resaye, ci ra bol çî pawêno. *Tr. Büsbüyük. Yaşını başını almış olan.* Aqilê min o hewna ser nêşino. O merdimo pîlûpeleng senîn şeno a qiseri ê merdimdê erdîşsipeyî rê vajo ki?

pîlûpelengey *Nm.* Pîlûpelengîni, pîlûpelengîney, girdûgiraney, darûcamêrdey (Na qisa, camêrdan tenya rê vajêna). Tam resaye/ê bîyayeni, merdimê/a wezîfan û karkerdişî bîyayeni. *Tr. Büsbüyük olmak, erişkin olmak, sorumluluk çağında olmak.* Pîlûpelengey wazena ki kes fêlo weş bikero.

pîl û qijey *Nm.* Pîl û werdîyey, gird û werdîyey. Gird û werdî pêtewr bîyayeni, hem gird hem jî werdî bîyayeni, ya gird yan jî werdî bîyayeni. *Tr. Küçüklük ve büyüklük, küçüklük-büyüklük, küçük veya büyük olmak, hem küçük hem de büyük olma, irili ufaklı.* Jûçîyan di pîl û qijey mihîm a. Mesela pîl û qij pîya nêşeno pêverikên kewo. Pîl do bi pîlî ya, qij do jî bi qijî ya pêver kewo.

pîlvatiki *Sos. Ed. Nm. Bw.* Qisaya pîlan. Vanê, "Wextê seydî gîyê tajî yeno."

pîn *Zîr. Nn.* Cayo ki kerg û qaz û ordeg û qulî û heywanekê zêdê nînan tey melisênê, bişew xwu rê tey sitare benê. *Tr. Kümes.* Lûweri fina xwu dayo bendeyê pînî, a ya kena xwu rê qutê xwu tepêşo.

pînc/i 1. *N.* Qeço/a ki; bi zîna ya, bi minasebetêndê nameşrû ya ameyo/êya dinya. *Tr. Veled-i zina, piç, gayr-i meşru doğan. Pîncey di, gunayê pîncan çinî yo.* 2. *N.* Kes/çîyo ki; hîle û xwurdeyê ci, fêl û fêlbazeya ci, dibareyê ci, çelfendeya ci bol a. Keso ki çî yan jî pîlano ki keno, aqilê kesî rew rewî fehm nêkeno, şikê înan beno. *Tr. Fırlama, kurnaz, hile hurdası çok olan.* Merdimêndo pînc o, kam şeno bi ey a baş bikero ki?

pîncane 1. *Nn.* Pîncikî, zêdê pîncan a, bi pîncan mendeni, bi pîncikan mendeni, wesfê pîncan tey bîyayeni. *Tr. Piçler gibi olmak, piçlerin*

sıfatlarına sahip olmak, piçlere yaraşır bir şekilde olmak. Kes do winî pîncane hereket nêkero, tayên raşt bo. 2. *Nn.* Pîncikî, zêdê pîncikan bîyayeni, wesfê pîncan tey bîyayeni, zêdê çimakerdan bîyayeni, zêdê elfetûnan bîyayeni, zêdê tîtîyan bîyayeni. Kes/çîyo ki; aqilê kesî ser di nêşino, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Fırlamalar gibi, fırlamalara reva, fırlamalara yakışır/ yaraşır olmak.* Kesêndo çimakerde yo, mi o livo pîncane ci ra pawitê.

pîncey 1. *Nm.* Pînc/i bîyayeni, qeçê zînay bîyayeni, qeçê pêdi vajîyayenda bê mare bîyayeni, weledê zînay bîyayeni, bê nîkah (bê mare) dinya amîyayeni. *Tr. Veled-i zina olmak, piçlik.* Pînceya ci nimnayen, eşkera kerden ra rind o. 2. *Nm.* Pînc/i bîyayeni, dibare kerdeni, çelfendey, çelfend/i bîyayeni, wahîrê/a dibaran bîyayeni, kerdokê/a kar û gurwandê aqil ser nêşîyayan bîyayeni. *Tr. Fırlama olmak, akıl ermez iş ve eylemlerin yapan kişi veya şey olmak.* Pînceyda ci ser ra, pîncey nêbena.

pîncik/i *Ban. N.* Pîjik/i. Çî/keso ki; bê usûl, bê paye, bê meş çîyên mûsayo, bi rayda bê banderey a, bê şîret a, bê tehsîl a karûgurweyên, seneatên kerdo xwu dest, bi no şekila mûsayo. *Tr. Olması gereken yol ve yöntemlerle değilde kısa yoldan, gayr-i meşru yol ve yöntemlerle basma kalıp bir şekilde bir sanat, iş, meslek veya benzeri bir ayrıcalıkla bilgi elde etmiş olan.* Mêrdekê seneatkarî va, şima senîn mi û ê pîncikî kenê jew? Ne seneatê ey seneat o, ne jî pereyê ci pere yo.

pîncikî *H.* Pîjikî. Çî/keso ki; bi rayda meşrû ya nêgêrîyayo, hema bi rayda salmekî ya, bi rayda nêbîyayê ya gêrîyayo, kar û seneato ki; bi rayda normal a, bi rayda sîstematîk a nêgêrîyayo, bi rayda teberdê usûlî ra (bêusûlane) gêrîyayo. *Tr. Meşru ve geçerli bir yoldan değil de, gayr-i meşru ve sistem dışından elde edilen sanat, iş, meslek durum. Mecazen ise yan sanayi anlamına da gelir.* O seneatkar nîyo, ey o karûgurwe pîncikî giroto.

pîncik *Nk. Nn.* Çîyo ki çîyêndê esîlî vero yan jî het di nêwazêno û vijîyayo yan jî bîyo. Gileko ki kokdê daran di, daran rê bizirar vijêno û do cibîyo jî, Çunkî nêcibîyo, do zirar bido daran. Pîncik nengûyan vero jî bi şikildê goştekî ya vijêno. *Tr. Asli bir unsurun yanında istenmediği halde çıkan çıkıntı, filiz, yavru, yavrucuk. Ağaç köklerinde ağaçlara zararlı olarak çıkan çıkıntılar, filizcikler. Yine tırnak eti soyulmasına da denir.* Mi Adana di, xeylên wext nê pîncikîy ci ra cikerdê û yewmîyeyê xwu jî girotê.

pîne *Nn.* Leteyê çinayan o ki, kes dima nano bi çinayan a, parçeyo ki kes bolkî kehaney di, nano bi cayandê çinayandê diratan a, zoleko ki kes dima bi çinayana derzeno. *Tr. Yama.* Vanê. Çinadê Bedîuzemanî di, bellî nêbî ki kamcîn pîne yo, kamcîn çinayo esîl o.

pînedûz/i *N.* Pînedûzan/i, tirşikçî. O/çîyo ki; pîney nano pa, ci rê boçikîy virazeno, peynî ra zûrîy verdano, zûranê jewî ci rê ci dima tim keno dûz, bi zûrana şehitnokîrê viraştokey keno, tirşikçîyê zûrkerî. *Tr. Yalaka, yardakçı. Sürekli yalan söyleyen ve hata yapanın yalanlarını ve hatalarını düzeltmeye çalışan şarlatan, yakıştıran, yamalayan, kılıfına uyduran.* Mêrdekî vatê: Şêxê ci hawêr bi zûran a kiramatê xwu vatê. Mirîdê ci jî ci rê hawêr kerdê dûz. Eger ki pînedûzêndo winasîn mi het di bibo, ez jî şena şêxey bikera.

pînedûzane *Nn. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîş û asayîşdê xwu di zêdê pînedûzan bîyayeni, wesfê pînedûzan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yamarcasına, yalancının yalanlarını yamarcasına davranmak.* Hele ata şorî, ci rê pînedûzane delekey meki.

pînedûzey *Nm.* Tirşikçîni, tirşikçîyey, pînedûzînî, pînedûzîney, pînedûzaney, jewêndê zûrkerî dima tim zûranê ci, xetayanê nimiteni, peyra dûz kerdeni, ci rê zûranê ci ci vero raşt kerdeni. *Tr. Yalakalık, şarlatanlık.* Pînedûzeya ci bîya menşûrî. Na kişta olimbêterên o, bi mi ki ey ser ra kesên dinya di çetin ki bivîneyo.

pînekar/i 1. *N.* Goşkar/i, pînedûz/i, sewlderz/i, solderz/i. O/çîyo ki; postalan pîney keno. *Tr. Saraç.* Pînekar do postalanê to biherimno. Çunkî ey ê mi jî herimnay bî. 2. *N.* Pînedûz/i. O/çîyo ki; pîney keno, çîyan pîney keno. *Tr. Yamacı.* Pînekar do çîyan pîne kero, pînekar çi zano qureyînî bikero!

pînekarey 1. *Nm.* Goşkarey, pînedûzey, solderzey, sewlderzey. Kes/çîyo ki; sewl û qondiran û çîyanê winasînan pîne keno, derzeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Saraçlık.* Pînekarey ra çîyên nîno, kes do xwu rê postalan îmal kero. 2. *Nm.* Pînekar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûbarê ci pîney kerdiş o, çinayan deştiş o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yamacılık yapmak.* Nê kuçî rê jî pînekarên lazim o. Çunkî deha keso çinayan pîne nêkeno.

pîneyey *Nm.* Pîne bîyayeni, wesfê pînebîyayîşî. *Tr. Yamama, yama yapma.* Zerrîya mi pîneyeyda

ci ra nêqelibêna. Çina pîneyîn beno.

pîneyîn/i *N.* Qarpalok/i. Kes/çîyo ki; pîneyê ci esto, pa pîne yan jî pîney estê, pîne yan jî pîney neyayê pa. *Tr. Yamalı.* Merdimo pîneyîn, çinayo pîneyîn, bano pîneyîn ûzn. xeylên çî û keso pîneyîn esto.

pîneyîney *Nm.* Qarpalokey. Pîneyîn/i bîyayeni, pa pîne yan jî pîney estbîyayeni, pîne yan jî pîney pa neyayeni. Dirîyayîşîya tepîya, leteyê çinayan, ê ki esîlîy nîyê, ê pa bîyayeni. Kes/çîyo ki; pa pîney estê, pîney neyayê pa, pa pîney derzîyayê; a ê pa bîyayeni, ê pa derzîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Yamalılık.* Pîneyîneyda ci di şima rê zirarên esto yan çinî yo?

pînê kergan *Nn.* Pîn/baneko werdî û nizmek o ki qandê hewênayîşdê kergan virazîyayo. *Tr. Tavuk kümesi.* Bişewi lûwa dimçaqû tim pîndê kergan çoşmey ra doş bîyê.

pîngal *Nn.* Pungal, bilun. Hako ki tim bindê kergi do ki kergi ser o hak bikero. Hako ki kenê kergi bin ki kergi ser o hak bikero. *Tr. Yumurtlamak üzere tavuğun altına konulan yumurta veya yalancı yumurta.* Fini bena ki çinêbîyayenda hakên di pîyazên jî pîngal beno.

pîngal/i *N.* Pungal/i. Çîyo ki; qandê zeyîdnayenî cayên di roneyêno. *Tr. Birikim.* Boka ti pîngalan ra xerc kerê.

pîngaley 1. *Nm.* Pîngal bîyayeni, hakê bindê kergeri bîyayeni. *Tr. Yumurtlamak üzere tavuğun altına giren, bırakılan yumurta.* Eger pîngaleyda ci ra nêbîyayê, mi do o hak jî şima rê bişiknayê. 2. *Nm.* Pîngal bîyayeni, ê pîngalî bîyayeni, çîyê vêşî kerdişî bîyayeni, çîyê zeyîdîyayîşî bîyayeni. *Tr. Birikimlilik, biriktirmek.* Pîngaleya ci ma rê ercîyê, ey rê nêercîyê.

pîngalkî 1. *Nm.* Pîngalane. Pîngal senîn roneyêno kergeri bin, winî muamele dîyayeni. Pîngal (hakê bindê kergeri) senîn wezîfe vîneno, winî wezîfe dîyayeni. *Tr. Yumurtlamak üzere tavuğun altına konulan yumurta muamelesi.* Mi o hak pîngalkî rona. Labelê înan fehm nêkerd. 2. *Nm.* Pîngalane. Zêdê pîngalan a kerdeni, bi pîngalî ya senîn muamele beno winî muamele bîyayeni, kerdeni. Senîn ki çî erzêno pêser û zeyîdêno, winî zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Nasıl ki birikim olursa, öyle birikim yapmak veya birikmek.* Pîngalkî bikerê û biwerê.

pîngi *Zoo. Nm.* Kelmêşi, kelmêsi, modiki, merşa, mêrşa, kulingi, viziki, vizviziki, merşela, meşela. *Tr. Sivrisinek.* Pîng a mi goşan vero pîngena, qey a ya kena mi perro.

pîngînî *Nm.* Bi xizên a, finêra û bi pêtên a vengên kesî goşan heti ra şîyayeni. *Tr. Pızz diye bir sesin duyulması.* Pîngînên mi goşan ver ra şî, a ya hewna mi goşan di.

pîpik *Zîr. Nn.* Qota tenan, qota xellan, qota xellî cewî. sereyê tenan, sereyê xellan, sereyê xellî û cewî. *Tr. Buğday başağı, buğdayın baş kısmı.* Dewarî pîpikê tenî pêro ser ra werdo.

pîpiki *An. Nm.* Merdeka çimî, lîliki, gulîliki, gulîlika çimî, mûreka çimî, mûraya çimî, roşna, roşnaya çimî, bîbiki, veyveka çimî, engûreki, keçiki, keçûni. *Tr. Göz bebeği.* Pîpika çimandê ci zirar dîyo, o yo keno şiro nêweşxane.

pîpit *Nk. Nn.* Babetên vaşo. *Tr. Bir çeşit ot.*[1]

pîpî *Zoo. Nm.* Qulî, luqi, hulî, eloki, eleloki, culixi, kerga şamî. *Tr. Hindi.* Pîpîyeri xwu gij gijnayo.

pîr 1. *Nn.* Kal, îxtîyar. Bi serran a bol gird. O ki serê ci yê ravêrenê. *Tr. Yaşlı, ihtiyar.* Merdimo pîr, gayo pîr ûzn. 2. *Nn.* Kal. Kumsorîyan (Elewîyan) di merdimo ki bi ci ya mişewirêno, zanayê dînî, dînzana, zanayeyê dînî, merdimo ki dînî ser o zanayey o. *Tr. Alevilerde din bilgini, dede.* Pîr Sultan Evdalê Elewîyan, nîşanê xwuserîyey o.

pîra fanî *Nn.* Pîra pirpirîyayê, pîra ki bol bîya îxtîyari. *Tr. Çok yaşlı kadın.* Pîrênda fanî rê, bi mi ki kesên nêqehrêno. Genci bo, beno ki qisaya ci kesî nişo.

Pîra Hedroy *Zv. Nm.* Pîrên a ki, wextê ra Hedro di coyaya. Bi fêlandê xwu yê xiraban a şînasîyaya. Keso ki sebrê ci nîno, qarişê jewî beno, bi no babet a ey verdano bi xwu yo, dima jî belengazey keno, beno gerrekar, ey rê vajêno. *Tr.* Çocukların dikkatini kendine çekerek, onları suçlu hale getirerek anne babalarına şikayet edenlerin ruh hali. Pîra Hedroy, qeçan ser o fennan kena.

pîra pirpirîyayê *Nm.* Pîra qofiri, pîra fanî, pîra ki bîya qof û qofiri, pîra ki tey nekme nêmendo, pîra ki deha xwuserî nêşena karûgurweyên bikero, pîra ki îhtîyacanê xwu bi kesandê bînan a vînena, pîra ki karûgurwe di mihtaca kesandê bînan a. Eger na kesi camêrd bîyayê, do kalo pirpirîyaye bîyayê. *Tr. Pir-i fani kadın kimse.* Lajekî perra destdê pîrênda pirpirîyayê bî û ravêrnê kiştda bîni.

pîra qofiri *Nm. Bw.* Pîra pirpirîyayê. Şima nêşa pîrênda qofiri beşe kero. Şima do kotî nê genc

---

1 Beno ki na vajeki bi şikildê "pîpat-pîpet-pîpit"î ya biviriyo. Çunkî Dimilî di bi şekila virîyayîş virazêno. Eger wina bo, wexta beno babetên kufkariki.

û ciwanan beşe kerê!

pîrey 1. *Nm.* Pîrîni, pîrîney, pîr/i bîyayeni. Cinîyan di serrê ci bol ravêrdeni. *Tr. Kadınlarda yaşlılık.* Cinêka qey pîreya xwu nêvînena, a ya hewna meqyaj kena! 2. *Teo. Nm.* Pîrîni, pîrîney, kaley. Kumsorîyan di zanayeyê dînî bîyayeni, dînzanê Elewîyan, zanayeyê Kumsorîyan. *Tr. Alevilikte dedelik, din adamlığı.* Pîrê Dêrsim, Seyîd Riza yo.

pîrê wesarî *Cog. Nb.* Pîrê ki destpakerdenda wesarî di hîrê rojîy peyan pey dewam kenê û tim pûk û şilî bena, ê yê. Nê pîran di kes vano beno ki qeyama kena biqilayo. *Tr. İlkbaharın başlangıcında üç gün boyunca art arda süren ve şiddetli yağış, olumsuz hava şartlarını taşıyan ilkbahar kocakarı yağışları.* Pîrê wesarî do ma kepaze kerê. *Bw.* Pîrê zimistanî.

pîrê zimistanî *Cog. Nb.* Qedîyayenda zimistanî rê hîrê rojîy manenê, pûk û şilîyêno şên virazêno. Nê hîrê rojandê pûkinan û şilîyan rê vanê pîrê zimistanî. *Tr. Koca karı soğukları ve yağışlarına denilir.* Pîrîy, şeş roj ê: Hîrêdê ci ê zimistanî yê, hîrêdê ci jî ê wesarî yê. Sifte pîrê wesarî dest kenê pa, dima jî ê zimistanî dest kenê pa. Bi no babet a şeş rojîy pêdima pîrîy mirazîya xwu kenê û qeyami qilanenê.

pîrhebokey *Nm.* Pîrhebotikey, pîrhebotiki bîyayeni, wesfê pîrhebotikan ci ser o bîyayeni, pîrheboki bîyayeni, cehdûyey, cehdû bîyayeni. Kes/çîya ki; ya bi wesfê xwu yê xasekeya yan jî bi wesfdê xwu yê tevdokeya kesan xapênena, înan ray ser finena; a a kesi yan jî a çî bîyayeni. *Tr. Cadılık, hortlak olmak.* Pîrhebokeyda ay ra di dewîy kewtîy pêyo.

pîrheboki *Nm.* Pîrhebotiki, cehdû. Kes/çîya ki; bi xasekeyda xwu ya, bi tevdokeyda xwu ya kesî xapênena û finena rayda çepi ser, rayda raşti ser ra finena. *Tr. Cadı, hortlak.* Vanê pîrheboki, kesî bişew xapênena û bena cayên ra depernena cêr û kişena.

pîri 1. *Nm.* Cinêki, cinî, zewci. Kesa ki camêrdên a zewijîyaya. *Kur. Jinik, pîrek. Tr. Eş, karı, zevce.* Wazenê bêrê. Labelê pîra ma keye di çinî ya. 2. *Nm.* Cinîya îxtîyari. Kes/çîya ki; bi serran a bol gird a, serrê ci yê ravêrenê. *Tr. Yaşlı, ihtiyar kadın.* Merdima pîri, mangaya pîri ûzn.

pîrikey 1. *Nm.* Pîrikîni, pîrikîney, pîriki bîyayeni, maya may yan jî maya pî bîyayeni. Kesa ki wahîra torinan a, a a kesi bîyayeni, payeyê pîrikan, meqamê pîrikan. *Tr. Ninelik.* Pîrikey di jî zêdê mayey goreyê xwu tamên esto. 2. *Nm.* Dapîruşkey, dapîruşki bîyayeni, wesfê dapîruşkan bîyayeni, pîrikîni, pîrikîney, pîriki bîyayeni. Kes/çîya ki; qeçardiş di cinîyan rê yardim kena, cinîyerda hali rê qeç ardiş di yardim kena; a a kesi bîyayeni, wesf û meqam û payeyê na kesi, ci ser o bîyayeni. *Tr. Ebelik.* Em Qudê dewda ma di bol cinîyan rê pîrikey kerda. 3. *Zoo. Nm.* Pîrikîni, pîrikîney, yanqereyey, nêweşîna yanqerî. Heywanan di nêweşînênda zêdê yanqerî ya ki yena heywanan sere di. Wexto ki na nêweşîni yena heywanan sere di, heywan mireno û goştê ci beno sîya. *Tr. Hayvanlarda eti siyahlaşmakla birlikte ölümle sonuçlanan bir çeşit hastalık.* Pîrekey ra emserr heywan pêro merd. 4. *Nm.* Pîrkotikey, pîrkotikîyey, awi mîyan di bol mendiş a dest û lingîy qermiçîyayeni, ganê ci zêdê kalûpîran bîyayeni. *Tr. Buruşma. Vücudunun fazla suda kalmak suretiyle buruşması, adeta yaşlıların vücudu gibi buruşması.* Destê ki zimistanî bol awi mîyan di mendîy bîy, pêro bîbîy pîrikîy.

pîriki 1. *Nm.* Yan maya marda kesî yan jî maya pêrdê kesî. *Tr. Nine. Anneanne veya babaanne.* Pîrika mi emserr şî rehmet. Nê vajekanî di xeylên zehmetê ay jî esto. Hettanî hîrê rojîy verdê merdenda ci jî, mi ci ra xeylên çîy pers kerdîy. Nînan ra çîyên jî Ermenîyan ser o pêvajeyê min û ay bî. 2. *Nm.* Dapîruşki. Cinîya ki qeç arden di, cinîyerda hali rê yardim kena. *Tr. Ebe.* Dewda ma di pîrika xeylên merdiman, Em Qudê bî. Çunkî a wahîra tecrûbêndê giranî bî. 3. *Zoo. Nm.* Bohcika ki pîrikîy (konikîy) virazena. *Tr. Örümcek, örümcek ağı yapan böcek.* Pîrikîy, pîrikanê xwu bolkî quncikan di virazenê. Çunkî şenê têlanê xwu ûja di bierzê pê. 3. *Tib. Bey. Nm.* Yanqere. Nêweşîn a ki bolkî heywanan di vijêna, zerredê nêweşî di vijêna. Cayo ki tey pîriki vijêna beno sîyayîn û nêweş finêra kewno û mireno. Goştê heywanandê pîrikîbîyayî nêwerêno. *Tr. Hayvanın hastalanması sonucu vücudu kararır ve ölür. Kesilse de eti yenmez. Bey. Nekrezol.* Pîriki pirodayê, do goştê ci do sîya bîyayê.

pîrikipirodaye/ê *Tib. Bey. N.* Yanqerepirodaye/ê. Kes/çîyo ki; pîriki dayo piro, yanqere dayo piro. Kes/çîyo ki; tey nêweşîna pîriki vijîyaya û kiştênda ci di, ganêndê ci di, cayêndo sîya bîyaye vijîyayo. *Tr. Vücudunda siyahlaşmanın görüldüğü, kısa sürede ölmenin gerçekleştiği bir hastalığa yakalanan.* Eger ti bişê ê heywanê pîrikiparodayî weş kerê, ez do hendayên pere bida to.

pîriki pirodayeni *Tib. Bey. f. M.* Pîrikipirodayîş.

Yanqere pirodayeni. Nêweşîna ki zerre di, gunaya nêweşan ro û zerredê ci cayêndo sîyayîn peyda bîyo. *Tr. Nekrezol. Dahilde vücutta siyahlaşmanın görüldüğü bir hastalığa yakalanmak.* Eger pîriki pirodayê, qey zerredê ci di cayêndo sîyayîn bivijîyayê.

pîrikî *Nm.* Pîrkotikî. Qermiçîyayena gandê kesî ya ki fini bena ki bi kalûpîrey ra bena. Eger bi no babet a bo, deha weşi nêbena. Labelê ki eger sebebdê mîyan di mendişîya bo, wexta gamna, saetnakî tepîya xwu bi xwu benê weşîy, fina gonî dekewna gandê kesî. *Tr. Vücudun yaşlanması veya çok suda kalmasıyla özellikle deri, el ve ayakların buruşması, vucudun su çekmesi sonucu oluşan görüntüdür.* Ciniy bol awi di mendîy bî. Cora dest û nigê ci bîbî pîrikî.

pîrikîbîyaye/ê *N.* Pîrikîyaye/ê, pîrikîpirodaye/ê, pîrkotîbîyaye/ê. Cayêndê gandê kesî yo ki; awi mîyan di mendena qermiçîyayo. Ganê kesîyo ki; awi mîyan di mendena bîyo zêdê gandê kalûpîran. *Tr. Suda çok kalmak suretiyle buruşan vücudun azaları.* Desto pîrikîbîyaye qermiçêno, beno zêdê gandê kalûpîran.

pîrikî bîyayeni *f. M.* Pîrikîbîyayîş. Pîrikîyayeni, pîrikî pirodayeni, pîrkotî bîyayeni. şekil û biçim û gandê xwu di zêdê gandê kalûpîran bîyayeni, qermiçîyayeni. Wexto ki dest ling û cayêndo kesî yo winasîn bol awi di maneno, ganê kesî beno zêdê gandê kalûpîran û qermiçêno. A nê halî rê vanê pîrikî; bîyayeni. *Tr. Vücut, el veya ayakların fazla suda kalmak suretiyle yaşlıların kırışmış vücudu gibi buruşması.* Ganê ci pêro bîbî pîrikî.

pîrikîkerde/ê *N.* Pîrkotîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo pîrikî, qerçimnayo, kerdo zêdê gandê kalûpîran û qermiçnayo. *Tr. Buruşturulan.* Desto pîrikîkerde û pîrikî nêkerde do senîn zêdê pê bo?

pîrikî pirodeyeni *Tib. Bey. f. M.* Pîrikîpirodeyayîş. Babetê nêweşînênda terkan (dewarana) a ki wexto ki, pîrikîy deyênê terkan ro heywan beno felcî, binê postdê ci beno ze pûç, beno ze fiş. Na nêweşîni şopi nîya. Însanan rê bi namedê na nêweşîn a zewtîy nêdeyênê. Mesela "Pîrikîy to ro dê" nêvajêno. Herûnda nay di însanan rê "Yanqere to ro do, yanqere bi to şano" vajêno.

pîrikîy 1. *Nb. Bw.* Konik, konikîy. Pîrikan pîrikîy ci vero viraştîy bî, înan va: Bol rewnayo kes tîyanan nêameyo. 2. *Nb.* Bolekê "pîriki" Yan ma yê pêran yan jî ma yê mayan. *Tr. Neneler.* Pîrikê kesî pêro bêrê pêresê, kes bin di maneno.

pîrikîyaye/ê *N.* Desto pîrikîyaye û nêpîrikîyaye biganey di jew nêbeno.

pîrikîyayeni *f. M.* Pîrikîyayîş. Pîrikî girêdayeni, pîrikî bîyayeni. *Tr. Örümcek bağlamak.* Ez winîyaya heme cayê keyandê ci pîrikîyayo, mi zana ki keye di cinî çinî ya.

pîrikpirodaye/ê *Bey. N. Nekrezol.* Çî/keso ki; nêweşîya pîrikî dayo piro, yanqere şanayo bi ci, kiştênda ci bîya sîyaûsoteri. *Tr. Bir tarafında siyahlaşmanın gerçekleştiği bir çeşit hayvan hastalığına giriftar olan hayvan.* Heywano pîrikpirodaye aşatme nêkeno.

pîrik pirodayeni *Bey. f. M. Nekrezol.* Pîrikpirodayîş. Nêweşînênda heywanan a ki wexto pîrik deyêno heywanên ro, heywan zerre ra beno zihêrokî û goştê ci beno sîya, deha nêwerêno yan jî biwerîyo jî do zirar bido kesî. *Tr. Bir hayvan hastalığı olup, hayvanlar bu hastalığa yakalandıkları zaman, hayvanların içeriden etleri siyahlaşır ve yenildiğinde kişiyi zehirler veya zehirleyebilir.* Pîrikîy da bî heywanêndê ci ro, înan belateyê ci berd eşt silloy ser.

pîrîney *Nm. Bw.* Pîrey 1 û 2. Vanê pîrîney weşi nîya. Çirê?

pîrîy 1. *Cog. Nb.* Qedîyayîşdê zimistanî û dest pakerdenda wesarî di, heftani mîyan di hîrê rojê zimistanî yê peyênîy û hîrê rojê wesarî yê verên ê. *Bw.* Pîrê zimistanî û pîrê wesarî û fina *Bw.* Heftani 2.[1] 2. *Nb.* Ciniyê îxtîyarîy, ciniyê ki serrê ci bolê û bîyê pîrikîy yan jî bîyê îxtîyarîy. *Tr. Kocakarılar, yaşlı kadınlar.* Pîrê sosinîy jî newe vijîyayê. Verî sosineya pîran rê eybûar bî. Nika înan rê jî sosiney bîya şoreti.

pîrkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo pîr, kerdo îxtîyar, kerdo kal, emrê ci qedînayo, ci rê çekû dayo natiş. *Tr. Yaşlatılan, ömrü tüketilen, kendisine çok çektirilen.* Merdimo pîrkerde do senîn genc bimano!

pîr kerdeni *f. M.* Pîrkerdiş. Kalûpîr kerdeni, ci rê çekû û çîle antiş dayeni, ci rê ezîyet û zehmet antiş dayeni. Emrê kesên yan jî çîyên qedîna-

---

1 Vanê wextê wextan di pêrîyên (pêrîxani) bena. Na vana deha wesar o û şina çinayan bişuwo. Nêzana ki hewna zimistan nêqedîyayo. Ti nêvanê ki hewna şeş rojê xezebîy mendê. Finê ra azmîn beno hewrayî, beno pûk, tofanên yeno war! Hîrê rojê zimistanî yê peyênîy û hîrê rojê wesarî yê siftekênîy piro yenê xezeb. Cinêki eynî bena gunakari. Vanê hewt qatîy emrê cinêkeri şino. Vanê ney ser ra pêrîxana ma bena pîri. Cora nê rojan rê vanê pîrîy.

yeni. *Tr. Yaşlandırmak, ihtiyarlatmak, çok çile ve zahmet çektirmek.* Maya ci ci rê va: To ez kerda ez kerda pîri.

pîrketi *Mîm. Nm.* Bolekê ci "pîrketîy" ê. Çîyênda malzemeyêndê banan o ki babetên xerc ra virazêno û herûnda sîyan di pa dês virazêno. *Tr. Briket.* Verî însanan bi sîyan a banîy viraştê, nika bi tuxla û pîrketan a virazenê.

pîrketxane *Mîm. Nn.* Cayo ki tey pîrketîy virazenê, îmalatxaneyê pîrketan. *Tr. Briket imalathanesi, briket ocağı.* Pîrketxaneyê ci yo zêdê faroqî gurweyêno.

pîro/a fanî *Nn.* Kalo pirpirîyaye, kalo bol gird. Pîra pirpirîyayê. *Tr. Çok yaşlı ihtiyar, pir-i fani.* Pîrêndo fanî bî, qisaya ci nênişti mi.

pîro 1. *Nm.* Veyndayîşê pîriki, xîtabo ki pa veyndanê pîriki. *Tr. Nineye hitap etmek.* Pîro ti ya sera şina? (Tîya di pîriki yan jî pîrikî ti ya sera şina? Nêvajêno.) 2. *Nm.* Pîra ki, serrê xwu bol girotê. *Tr. Kocakarı, nene, yaşlı.* Şorî a pîro rê vajê: Wa bêro kê ma di roşo, hettanî ki veyva ci mehlada corî ra amêya.[1]

pîroz/i *N.* Wennûs/i, firoz/i, firûz/i, bimbarek/i. Şênayîya serkewtê. Na qisa wexto ki jew çîyêndê mihîmî ser ra vijêno û çîyêndê weşî heq keno vajêna yan jî kes qayîlo ki o merdim ê çî ser ra bêro, wexta jî vajêna. *Tr. Kutlu, mübarek, hayırlı.* Newrozê şima hemini pîroz bo. Ellah şima kesî bin nêfîno, tim jî ser fino. Kawayo Asinkar senîn ki kewto ser, Şima jî boka hinî ser kewê.

pîrozane *Nn.* Wennûsane, firûzane, bimbarekane. Zêdê pîrozana, wesfê bimbarekey tey bîyayeni, bi bimbarekan mendeni. *Tr. Kutsalca, tebrik edilircesine, kutsallık derecesinde değerli görülürcesine.* Qewlêndê pîrozanî ser o vinderdîy, nêşa ser o bêro werey.

pîrozaney *Nm.* Wennûsaney, firûzaney, bimbarekaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mel û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pîrozan, zêdê wennûsan bîyayeni. *Tr. Kutsalcasına, muzaffercesine, tebriği hak edercesine.* Keso pîrozaneyda ci ser o nêşeno çînakî vajo, pêro jî hemşikê pê yê.

pîrozbîyaye/ê *N.* Wennûsbîyaye/ê, bimbarekbîyaye/ê, tebrîkbîyaye/ê, pîrozîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta jewî yan jî tayêni ra pîroz bîyo; ci rê pîroz bo, bimbarek bo, wennûs bo vajîyayo. Çî/keso ki pîroz vîneyayo yan jî qebûl bîyo. *Tr. Kutlanan, kutsanan.* Qur'ano pîrozbîyaye, sozo pîrozbîyaye û roşano pîrozbîyaye pîrozey ra nêkewno.

pîroz bîyayeni *f. M.* Pîrozbîyayîş. Pîrozîyayeni. Wennûs bîyayeni, firûz bîyayeni, firoz bîyayeni, bimbarek bîyayeni. Kişta jewî ra bimbarek bîyayeni, ci rê pîroz bo vajîyayeni, tebrîk bîyayeni. *Tr. Kutlanmak, tebrik edilmek, kutsanmak.* Rojanê ci bî pîroz.

pîrozey *Nm.* Wennûsey, bimbarekey, bixeyrey, pîrozîney, pîrozînî. Pîroz/i bîyayeni, wennûs/i bîyayeni, firûz/i bîyayeni, bimbarek/i bîyayeni, bixeyr/i bîyayeni. *Tr. Kutsilik, kutsallık, hayırlılık.* Ma kes jî pîrozeyda ci ser o nêvinderdîy.

pîrozger/i *N.* Wennûskar/i, firûzger/i. Kes/çîyo ki; keno bimbarek, keno pîroz; kesên rê vano bixeyr bo, bimbarek bo. *Tr. Kutlayan, kutlama yapan, hayırlı olsuna giden.* Pîrozger meydan di çinêbî.

pîrozgerey *Nm.* Wennûskarey. Pîrozger/i bîyayeni, wennûskar/i bîyayeni, bimbarek kerdeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di kesên yan jî çîyên pîroz (wennûs, bimbarek) vîneno, ci rê vano bimbarek bo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kutlamak.* Pîrozgereyda şima di jî xeyrên çinêbî.

pîrozkerde/ê *N.* Pîroznaye/ê, wennûskerde/ê, bimbarekkerde/ê, firozkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo pîroz, kerdo bimbarek, bimbarek dîyo, kerdo nêlûnaye/nêveyaye/ê, kerdo neliv. *Tr. Kutsanan, dokunulmaz yapılan, tebrik edilen, kutlanan.* Midûro pîrozkerde, ca û meqamo pîrozkerde, kitabo pîrozkerde ûzn.

pîroz kerdeni *f. M.* Pîrozkerdiş. Pîroznayeni. Wennûs kerdeni, bimbarek kerdeni. *Tr. Kutsamak, kutsallaştırmak, kutlamak, tebrik etmek.* Ez şîya mi newrozê ci mi pîroz kerd. Labelê mi rê "berxwudar bi" jî nêva.

pîrqîni *Nm.* Fîrqîni, firqînî, pîrqînî, pîrqîney, firqîney, firqînîyey, pîrqînîyey, pîrqi pîrqi, firqi firqi. Nişkêra huwate yan jî bermî ro gunayeni, finêra ci huwate yan jî bermî ci tepişteni. *Tr. Aniden kendisini gülme veya ağlama tutmak, sesli olarak ağlamaya veya gülmeye başlamak.* Mi senîn ki a peyhuwateki ra behs kerd, pîrqîni kewt ser. Ma deha nêşayê vindarno.

pîrûpîbar *Nn.* Pîrûpîrbav, pîrpîbar, pîrpîrbav, çendi ki kalik û pîrikê ci esto, pêro. *Tr. Soyu sopu, ceddinin tamamı, yediden yetmişe soyu.* Pîrûpîbardê ey di jewêndo zêdê to çinî yo.

pîrûpîbarey *Nm.* Pîrûpîrbavey, pîrpîbarey, pîrûpîbarey, çi kalik û pîrikê ci esto, pêro bîyayeni, temamê kalik û pîrikandê kesî. *Tr. Yet-*

1 Na vajeki, Farîsî di jî bi şikildê *"pârû"* ya esta û vajêna.

miş yedi ceddinin tamamı içinde dahil olarak. Bi mi ki ey tenya nê, kes do pîrûpîbareya ci jî serno.

pîs/i *N.* Ar/i, xirab/i, leymin/i, lêşin/i, neweş/i. Çî û keso ki weş nîyo û ar o. *Tr. Kötü, çirkin, pis, kirli.* Tayên mend bî ki ti ê cadê pîsî di ronîştayê.

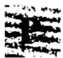
pîsane *Nn.* Arane, xirabane, leyminane, lêşinane, neweşane. zêdê çî û kesandê pîsan bîyayeni, wesfê pîsan ci ser o bîyayeni. *Tr. Pis insanlar gibi, çirkin vasıflılar gibi.* Mi rê jî pîsane ame. Şima rê nêzana.

pîsaney *Nm.* Araney, xirabaney, leyminaney, lêşinaney, neweşaney. şekil û biçim û meşdê xwu di zêdê pîsan bîyayeni, wesfê çî û kesandê aran tey bîyayeni. *Tr. Çirkince, kötü bir şekilde.* Mi pîsaneyda ci ra jî fek verda, fina nêbî.

pîsey *Nm.* Pîsîni, pîs/i bîyayeni. Arey, xirabey, neweşey, weş nêbîyayeni, rind nêbîyayeni, leyminey, lêşiney, pak/i nêbîyayeni, hewl/i nêbîyayeni. *Tr. Kötülük, çirkinlik, kirlilik.* Eger ti pîseyda ci ra haydar bîyayê, ti a herûn di ronîştê?

pîsnehs/i *N.* Pîsûnehs/i. Xirab/i, ar/i, mûsîbet/i, şîret/i, bela. Çî û keso ki weş nîyo, xirab o, ar o, madê kesî qelibneno, raşt nîyo, ci ra rîtika varena. *Tr. Kötü, çirkin, musibet, şirret, bela, mide bulandırıcı.* Ellah kesî bi ê pîsnehsî ya cayên di pêser nêaro.

pîsnehsane *Nn.* Pîsûnehsane, pîsûnehskî, pîsûnehs/i bîyayeni, wesfê pîsûnehsan tey bîyayeni, zêdê pîsûnehsan bîyayeni, bi pîsûnehsan mendeni, wesfê pîsûnehsan ci ser o bîyayeni. şekil û biçimê pîsûnehsan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kötü/çirkince olmak, musibet/şirretli olmak, belalı olmak, mide bulandırıcı olmak.* Fina qayîl bî nê kar û gurwî jî pîsnehsane hal kero, ma nêverda. Ma va raşt biki.

pîsnehsaney *Nm.* Pîsûnehsaney, pîsûnehskîyey, pîsnehskîyey. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê pîsnehsan bîyayeni, bi pîsûnehsan mendeni, wesfê pîsûnehsan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kötü/çirkince bir şekilde olmak, musibet/şirretçe olmak, zararlı ve mide bulandırıcı olmak.* Ci rê netîceyê pîsnehsaneyda ci vajê. Eger fehm nêkero, ci metersanê, ci rê babetna vajê.

pîsnehsey *Nm.* Pîsnehsîni, pîsnehsîney, pîsûnehsîni, pîsûnehsîney, pîsûnehs bîyayeni, ar û pîs bîyayeni, bela û mûsîbet bîyayeni, zirardan/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zirarkaran ci ser o bîyayeni. *Tr. Çirkinlik, kötülük, musibetlilik, zararlılık, mide bulandırıcı olmak.* Wexto ki pîsnehseya ci yena mi vîrî, ez bena xînti.

pîsûnehs/i *N.* Hem pîs/i, hem jî nehs/i. Çî xirabey esta, pêro tewr bo beno pîsûnehs. *Tr. Hem pis, hem çirkin, hem kötü, hem kirli vs. Bütün kötü ve çirkinlikler.* Pîsûnehs bî jî înan weçîna. Fini bena ki kes beno kor.

pîsûnehsey *Nm.* Çi pîsey û arey û xirabey esta, pêro tewri bo wexta bena pîsûnehsi. *Tr. Bütün kötülükler/çirkinlikler, bütün kirli şeyler ve olumsuzluklar.* Pîsûnehsey jî ser o bo, ê do fina weçînê. Çunkî sîyaset kesî keno kor; rindî xirab û xirabî jî rind mojneno.

pîş/i *N.* Pêş/i, ver/i, vernî, kişta verî, kişta vernî. *Tr. Ön, ileri.* Eger ti do ma pîş kewê û ma rê pîşdareyu bikerê, ma jî to dimi kewê û bêrê. Nara ki ti do wina nêkerê û ma pîş fînê, ma ney di çinî yê.

pîşdar/i *N.* Îmam/i, pîşkar/i, serik/i, ser ok/i, serber/i, sermîyan/i, serdar/i, rêber/i, rayber/i. *Tr. Öncü, lider.* Pîşdarê ma çinêbo, ma nêşenê raya xwu, xwu vero raşt kerê. Derê ki ma xwu rê sifte pîşdarên weçînê. û pîşdarên weçînayeni jî sunnetên o.

pîşdarane *Nn.* Îmamane, pîşkarane, serikane, ser okane, serberane, sermîyanane, serdarane, rêberane, rayberane. Zêdê sermîyan a, zêdê pîşdaran a bîyayeni, bi pîşdaran mendeni, wesfê sermîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Liderler gibi, liderlere yakışır şekilde.* Şorî pîşdarane qewmda xwu mîyan di roşi û ci doş ki.

pîşdaraney *Nm.* Îmamaney, pîşkaraney, serikaney, ser okaney, serberaney, sermîyananey, serdaraney, rêberaney, rayberaney. şekil û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê pîşdaran, zêdê sermîyanan bîyayeni, wesfê pîşdaran ci ser o bîyayeni. *Tr. Öncülere yakışır bir biçimde olmak.* Mi pîşdaraneyda ci di xeta û qusûrên nêdîyo. Şima ki dîyo, vajê.

pîşdarey *Nm.* Pîşdar/i bîyayeni. Îmamey, pîşkarey, pîşkarîni, pîşkarîney, serikey, ser okey, serberey, serdarey, rêberey, rayberey, pîşdarîni, pîşdarîney. Vernî di bîyayeni, vernî berdeni. *Tr. Öncülük, liderlik.* Pîşdarey do zirar nêvîno, eger pîşdarey zirar bivîno, şarê ma rew rewî a xwu nîno.

pîşdarîney *Nm.* Pîşdar/i bîyayeni, pîşdareya kesî. *Tr. Öncülük yapmak, liderlik.* Eger qirtikên jî pîşdarîney ser o bibîyayê, bi mi ki no kar wina nêqedîyayê.

pîşdarîni *Nm. Bw.* Pîşdarey. Ma kesî pîşdarînda ci ra ne karên dîyo, ne jî zirarên. Çi pîşdarey a, çi hal o!

pîşdest *Baz. Nn. Bw.* Destandest 4. Eger şima pîşdestê ci nêdayê, ey do peymanname bixerpnayê.

Ey dima ez anta koşeyên û mi rê mîyanikî va.

pîşdestey *Baz. Nm.* Verdestey, destan destî bîyayeni, pîşdestî bîyayeni, wesfê pîşdestî bîyayeni. Karûgurwedê alvêrî di pereyo ki veror deyêno, a o pere bîyayeni. *Tr. Avans/kapora olma.* Pers kerd û va, pîşdestey tey esta yan çinî ya?

pîşdestîni *Baz. Nm.* Mi rê pîşdestîni şima reynayê.

pîşi *An. Nm.* Cîgeri, kezebi, pişi, pişiki, qesba. *Tr. Ciğer.* Pîşa ci bîbî kuli, nêwerîyayê. Cora mi eşti, nêpewti.

pîşkar/i *N. Bw.* Pîşdar/i. Pîşkarên bibo ki ma rê rêberey bikero.

pîşkarane *Nn. Bw.* Pîşdarane. Mêrdek pîşkar nêbî. Labelê ma rê pîşkarane vernî anti û ma rê rêberey kerdi.

pîşkaraney *Nm. Bw.* Pîşdaraney. Mi rê ki pîşkaraneya winîsîni qe cayên di jî nêvîneyêna.

pîşkarey *Nm. Bw.* Pîşdarey. Pîşkareya winîsîni boka bêro ma hemini sere di jî.

pîşkarîney *Nm. Bw.* Pîşdarey. Ez nêşena pesnanê pîşkarîneyda ci bida.

pîşkarîni *Nm. Bw.* Pîşdarey. Pîşkarîni heme ca di vîneyêna. Labelê pîşkarîna zêdê ey rew rewî nêvîneyêna.

pîtajî *N.* Kes/çîyo ki; pîyê ci zêdê tajîyan o, wesfê tajîyano ci ser o. Kes/ çîyo ki; pîyê ci zêdê tajîyana şino wahîrdê xwu rê seydî tepşeno û ano nano ci vera. *Tr. Babası tazılara benzetilmiş olan kimse veya şey. Bir hakaret sözüdür.* Ez ê pîtajî kena bi qurbandê şima![1]

pîtajîyey *Nm.* Pîtajî bîyayeni, wesfê pîtajîyan ci ser o bîyayeni, pîyê ci zêdê tajîyan bîyayeni. Kes/çîyo ki; pîyê ci zêdê tajîyana besteyê wahîrdê xwu yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Babası tazı olmak, babası tazıya benzetilmiş olmak. Bir hakaret sözünün sıfatıdır.* Bewnî mi ra, "Pîtajîyey meki!" mevaji.

pîvongi *Nk. Nm.* Qandê jewekeyda ci *Bw. Pîvongîy.* Mi qeçekîni bol pîvongîy werdê.

pîvongîy *Nk. Nb.* Mijmijokîy. Jeweka ci "pîvongi" a. Kuhoyîyên a (vaşêndê gem o) gem a ki zêdê pîyazî ya, sereyê ci hendê gulleyên o û erdî bin ra vijêno. Serê ci pişte yo, wexto erdî bin ra weqlayêno, do bipajîyo ki sereyê ci biwerîyo. *Tr. Bir çeşit çiğdem veya nevruz çiçeği. Qeçekîn di mi pîvongî arêdayê.*

pîvor/i *N.* Vêreyîn/i, pîzekerde/ê. O/çîyo ki; vêre kerdo, vêreyîn o, pîze kerdo. *Tr. Göbekli, sarkık göbekli.* Merdimo pîvor qe jî weş nîyo. Hendo ki ez a nê vajekanî ser o gurweyêna. Cora mi jî tenekên pîvor verdayo.

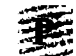
pîvorey *Nm.* Pîvor/i bîyayeni, wesfê pîvoran ci ser o bîyayeni. Vêreyîney, vêre verdayeni, şîşmaney ra, laxerokeyra pîze dayeni. *Tr. Göbeklilik.* Pîvorey di zehmetêndo vêşî esto.

pîya *Nn. Bw.* Pêya. Eger ki şima do pîya şirê, qenê xwu rê hadireya di merdiman pîya bikerê.

pîyabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi kesnakî ya pîya luweno, pîya hereket keno, pîya werzeno û roşenê, şirîgê pê yo, pêtewr o, karûgurwe û fikr û şikê ci jew o, nê karûbarandê winasînan di têtewrê pê yo. *Tr. Birlikte olan, aynı işi yapan, ortak hareket eden.* Kes nêşeno şarê pîyabîyayî cadê ci ra bilûno.

pîyabîyayeni 1. *f. M.* Pîyabîyayîş. Wexto ki en kemî di kesîy yan jî di çîy pîya bimanê, pîya karûgurweyên bikerê, pîya biluwê, pîya hereket bikerê, pîya werzê û roşê, pîya şirîgey bikerê, a nê karûgurwedê înan rê pîya bîyayîş vajêno. *Tr. Beraber/birlikte olmak, aynı işi yapmak, ortak olmak, şirket olmak, birlikte hareket etmek vs.* Pîya bîyayenda înan di şima çi zirar dîyo ki, şima yê hend adir pejiqnenê bi ci ki? 2. *f. M.* Pîyabîyayîş. Pîya temaso cînsî kerdeni. *Tr. Birlikte olmak, cinsi münasebette bulunmak.* dinya alem pêro zano ê yê pîya.

pîyabîyayey 1. *Nb.* Ê ki pîya luwenê, pîya karên kenê, şirîgê pê yê, pîya werzenê û roşenê, piya hewadanê ronanê, ê ki tim pêya yê. *Tr. Birlikte olanlar, beraber hareket edenler, ortaklar, aynı şirketi paylaşanlar, genellikle birlikte olanlar.* Merdimê pîya bîyayey, do pîya kar û zirar bikerê. 2. *Nb.* Ê ki pêdi vajîyayê, ê ki pêdi cîma kerdo. *Tr. Birlikte olanlar, beraber cima edenler.* Ê kesê pîya bîyayey, do pîya bizewijîyê ki pê helal kerê.

pîya kalûpîr bîyayeni *f. M.* Pîya kalûpîr bîyayîş. Pîya îxtîyar bîyayeni, pîya emrê xwu qedînayeni, nadinî di pîya emir kerdeni. Nadinî di, bi zewajêndo heyya bi heyya ramiteni. *Tr. Bir yastıkta kocamak.* Vanê şima qeçê xwu zewijnayê, xwu rê veyvi arda. Ellah boka nê gencanê ma pîya kalûpîr kero, nînan kêfweş û kêfşad kero. Amîn.

pîya kalûpîrbîyayey *Nb.* Ê ki pîya bîyê kalûpîrîy, ê ki pîya bîyê îxtîyarîy, ê ki nadinî di zewajêndo weş û heyya bi heyya ravêrnayo. *Tr. Bir yastık-*

---

1 Pîtajî û pîtajîyey, pîkutik û pîkutikey xirabêrî yo. Çunkî tajîy kutikan xirabêrî hesibênê. Kutik besteyê wahîrdê xwu yo. Labelê hem besteyê wahîrî yo, hem jî seydî ra nafên nêvîneno.

ta kocayanlar. Kaşka şima jî zêdê înan pîya kalûpîrîy bîyayê; werrekê mi bi ê pîya kalûpîr bîyayan bo!

pîyare *Nn.* Pîmêrî. Pîyo ki bi marda kesî ya zewijîyayo û dima bîyo pîyê kesî, mêrdê marda kesî. *Tr. Üvey baba*. Vanê pîyarê ci, ci rê pêrdê ci vêrî yo. Ellah jewêndê hinîsînî bido sêkuran pêrini ser. Amîn.

pîyaz 1. *Nk. Nn.* Vaşêndê mîyandê awîyan o ki karêno, ortedê ci di nerîyê ci esto, seredê nerikdê ci di jî gûpikên jî esta. Tezeyey di perr û nerîyê ci û wişkey di jî sereyê ci werêno. *Kur. Pîvaz. Tr. Soğan*. Heqdê nê pîyazî di bol çî vajîyayo. Doktorîy vanê: Pîyaz, safî antîbîyotîk o.

pîyazê kutikan *Nk. Nn.* Vaşên o ki; kokê ci zêdê sîrên o û ser ra jî vaşêndo zêdê pîyazêndê qertên a yo. *Tr. Toprağın dibinde bir sarımsak otuna benzeyen ve toprağın üstünde ise kartlaşmış bir soğana benzeyen bir çeşit ot*. Pîyazê kutikan, walatdê ma di esto, beno.

pîyazin/i *Wş. N.* Bipîyaz/i. Çîyo (şamî, werd) ki tey pîyaz esto, pîyaz dekerdo de, mîyan di pîyaz esto. *Tr. Soğanlı*. Birxulê ci pîyazin bî, xalê mi nêwerd. Çunkî xalê mi pîyaznewer o.

pîyaziney *Wş. Nm.* Bipîyazey, bipîyaz bîyayeni, pîyazin/i bîyayeni, mîyan di pîyaz bîyayeni, pîyaz debîyayeni. Çî/şamîya ki pîyaz debîyayo de, a o werd û a şamî bîyayeni. *Tr. Soğanlılık, soğanlı olmak*. Ê yê nêşenê nafê pîyazineyda ci bidê fehm kerdiş. Halbikî pîyazineyda ci di bol nimîy estê.

pîyazok *Nk. Nn. Bw.* Axbandiro pîyazok. Bi mi ki şamîya axbandirî do şamîyerda axbandirdê pîyazokî weşêrî bo.

pîyazo sipe *Nk. Nn.* Babetên pîyaz o ki renga ci sipê ya, heme ca di vîneyêno, pajikê ci sipe yo. No pîyaz jî zêdê pîyazandê pîyasîyê normalî nîyo. *Tr. Beyaz soğan*. Citêrîy do emserr bolkî pîyazê sipî bikarê.

pîyazo sûr *Nk. Nn.* Babetên pîyaz o ki; renga ci bi şikildê morî ya, sûrincê ya, qîmetdar o, vay o, heme nêşenê bikarê. *Tr. Mor soğan*. Pîyazo sûr vayo, qîmetdar o, karitiş di meywedar o, qezencdar o.

pîyazo şîrin *Nk. Nn.* Pîyazo ki werdiş di ziwanê kesî nêveşneno, kesî rê şîrin yeno. *Tr. Tatlı soğan*. Pîyazo tûn bolkî ziwanê kesî nê, zincîya kesî veşneno. Noqra pîyazo şîrin jî bolkî zêdê şîranî ya kesî rê şîrin nîyo. Labelê ziwan û zincîyera kesî jî nêveşneno. Kesî rê şîrin yeno.

pîyazo tûn *Nk. Nn.* Pîyazo ki bolkî ziwanê kesî nê, zincîyera kesî veşneno. *Tr. Acı soğan*. Ez bixwu îsotdê tûnî vero damiş bena. Labelê pîyazdê tûnî vero damiş nêbena. Çunkî zincîya veşena!

pîyey *Nm.* Pî bîyayeni, ca û meqamê pî, wesfê pî. *Tr. Baba olma, babalık makamı veya yeri*. Pîyey çetin a. Çunkî qeçekan warî û razî kerdiş çetin o!

pîyeykerdeni *f. M.* Pîyeykerdiş. Wezîfeyê pî ca ardeni, pî bîyayeni, rolê pî kerdeni, wezîfeyê pîyan vînayeni, kesên rê hewley kerdeni. *Tr. Babalık yapmak, babalık görevini görmek, birine iyilik yapmak*. Mêrdekî va: Pîyê ma merd, birakê mi werdîy bîy; mi ci rê, pîyey kerdi.

pîyê meştî *Nn.* Namzedê pîyey. Camêrdo ki cinîya ci giran a û nezdî ra do wahîrê qeçî bo. *Tr. Baba adayı*. Cinêki giran a, pîyê meştî yo.

pîyê veyvi *Nn.* Pîyê veyveri, pîyê veyverda kesî, vistewreyê lajdê kesî. *Tr. Gelinin babası. Gelinin babası olan dünür*. Emşo pîyê veyvo yeno, ez nêşena bivijîya.

pîyê zamay *Nn.* Pîyê mêrdedê keynerda kesî, goreyê pêrdê keyneri xenamo bîn. *Tr. Damadın babası. Kızın babasına göre diğer dünür*. Pîyê zamay vatê, awê herikîyayey vinderdê. Ci ra bol hez kerdê.

pîyîn/i *N.* Pîdar/i, bipî. Kes/çîyo ki; pîyê ci esto, wahîrê pî yo. *Tr. Babalı, babası olan, babası yanında olan veya yaşayan*. Qeçeko pîyîn û bêpî bi xwu ya bawerey di jew nêbeno.

pîyîney *Nm.* Pîdarey, pîdar/i bîyayeni, wahîrê/a pî bîyayeni, pîyê ci estbîyayeni, tey/pa pî bîyayeni. *Tr. Babası bulunmak, babası yaşayan veya yanında bulunan olmak*. Pîyîneya ci do ci rê aja di çiçî bido qezenc kerdiş?

pîyon/i *Zv. N.* Peye/ê. Kes/çîyo ki; kes qandê nafetên, qandê qezencên şeno bi gengazey a biramo cadê tehlûkî û xwu vero dalde kero. *Tr. Fedai, piyon*.[1]

pîyonek/i 1. *N.* Pîyono/a qij/i, pîyono/a werdî, payoko/a werdî, eskero/a werdî yo/ya pabîyaye/ê yan jî pîyade/ê. *Tr. Küçük piyon*. Qehrîya

1 Na vajeki, Dimilî (Kurdî, Farîsî) ra yena. Çunkî pîyade, peye (xwupay, o ki nênişto wesayîtên), pîya (pa), pîyayan (na vajeki Mesela fekdê Çewlik û kişta corî di pîyoyon bena. û fina bi gengazeya y'êndê ci kewno. Eger y'êndê ci, o'yên beno derg, o jî nêvajêno. Xwu ra wexta dîreg pîyayan (ê ki pa yê, ê ki bi şahî ya yê. *Birlikte olanlar, şahla beraber olanlar*) beno pîyon. Xwu vîra mekerê ki xwu ra Vajekandê Tirkî (*Türk Dil Kurumu Sözlüğü*) di jî maneyê ci yo bîn, pîyade deyayo ci. Fina xwu vîra mekerê ki na vajeki vajekênda

û va: Qîmetê ci hendê ê pîyonekî jî çinêbo, wa şiro xwu bierzo ro. 2. *N.* Pîyono/a qij/i, pîyono/a werdî, payoko/a werdî, peyeyo/êya werdî, ganfêdayo/ya werdî. *Tr. Küçük fedai/fedakar kimse, küçük piyon.* Ey o pîyonekê xwu ramit vernî û bixwu peynî di mend.

pîyoney 1. *Nm.* Pîyon/i bîyayeni. Kayda satrancî di heşt eskerandê werdîyan ra jûwên bîyayeni, eskerê şahî bîyayeni, peyeyê şahî bîyayeni. *Tr. Satranç oyununda piyon özelliği/vasfını taşımak.* Pîyoneya pîyonandê to, zêdê to ya. Şima hurna jî çîyên rê nêbenê. 2. *Zv.* Fedaîyey, peyeyey. Pîyon/peye bîyayeni, fedaî bîyayeni, ver ramîyayeni. Qandê nafetên bi şikildê pîyonên a ver ramîyayeni. *Tr. Fedailik.* Ez heyatê pîyoneyda înan jî zana. Labelê ma dest di hewna çîyên çinî yo.

pîyon *Lat. Frz. Nn.* Eskero bêrutbe, eskero ki rutbeyê ci çinî yo, eskero ki bi kesên a yo, bi kesên a beste yo, eskero ki şahî çoşman di ci rê beno sersûn, sersûnê şahî, parêzêrê şahî. Kayda satrancî di heşt eskerandê verênan ra jû. *Tr. Piyon.* Ey pîyonê xwu di gamîy ramit vernî û estora ci tersanê û estora ci, dê rem ro.

pîzangi *Zoo. Nm.* Zerqeti. Mêşênda zerd a, gorê hingan tenekên deha derga û barî ya, hingimînêndê ci yo talaxsipe esto, talaxê ci bolkî hendê herayeyda destên o û bêhingimîn o, pîzagi perrena kesî, bi zihêrina. *Tr. Yaban arısı.* Kerd ki hingimînê pîzangeri vejo û bigîro pîzangi perrê ci.

pîze 1. *An. Nn.* Mîde û loqre û nê cayan di heme çî. *Tr. Karın.* Pîze di dej bivijîyo, kes do şiro dahilîye. 2. *Nn.* Cisn, nesîl, sulale, pî, kalik, rêzeyê bîyayeni. Na vajeki, bolkî bi bolekeyda ci ya vajêna. *Tr. Batın, doğum, göbek, nesil, soy, baba, ced, ata, şecere.* Mêrdekî va, xerîb o, qe beno ki şeş pîzan di jî ma nêreseno.

pîzeante/ê *N.* Kes/çîyo ki; keseri anta, bi qehrûqotikên a zerre anto, ze ki kerba zerredê ci teber bivijîyo. *Tr. İç çeken. İçindeki öfkesini iç çekmek suretiyle dışarıya vuran.* Merdimê pîzeantî senîn ki kerd, axirî ki pîzeyê xwu kerd rehat.

pîze anteni *f. M.* Pîzeantiş. Keseri anteni, qehr û hêrs û qaxûyê xwu bi vengên a teber eşteni. *Tr. İç çekmek, kederlenmek.* Cinêkeri senîn ki pîze ant, mêrde qehrîya, va Ellahdê xwu rê şukrê xwu bîya!

pîzeçepel/i *An. Tib. N.* Werok/i. Kes/çîyo ki; mird nêbeno, werok o, bol weno. *Tr. Obur, abur cubur yiyen, doymaz.* Merdimêndo pîzeçepel o, ez bi ey a nêşena bûra.

pîzeçepeley *An. Tib. Nm.* Werokey, pîze veyşaney, pîzeçepel/i bîyayeni, esas çimveyşaney a, nanwerokey, bol werdeni, pîze herayey, pîze nemirdey. *Tr. Yemede doyumsuzluk, sürekli aç olmak.* Pîzeçepeley, çîyênda xirab a. Çunkî pîzeçepel meymaney di jî şarî keno kêfsad.

pîzedaye/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki o yo keno bişehitîyo, pîze dayo û o yo keno bixilîyo, o yo şehitîyayîşî ser o, qandê xilîyayîşî o yo bahanan ser o. *Tr. Yıkılmaya gebe olan, yıkılmak veya dökülmek üzere olan şey veya yapı. (Mesela ev, duvar vs.).* Dêsdê pîzedayî vero meroşê, yeno şima ser. 3. *Zv. N.* Çî/keso ki; qandê bîyayîşî, qandê peyda bîyayeni, qandê meydan amîyayîşî, qandê virazîyayeni, mersela; qandê çîyêndê zêdê nînan o yo keno bibo. *Tr. olmaya hazır, oluşmakta olan, meydana gelmek üzere olan, teşekkül üzere olan.* Şima çirê şinê veyênê bi lejdê pîzedayî ki?

pîzedayeni 1. *f. M.* Pîzedayîş. Haley, biqeçey, biqeç bîyayeni, giraney, hamîle/ê bîyayeni, gumaney, guman/i bîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik.* Keyneki pîze dayo, vanê ê yê kenê berê nêweşxane. 2. *f. M.* Pîzedayîş. Şehitîyayenî rê hadire/ê bîyayeni, xilîyayeni rê hazir/i bîyayeni, xwu verdayena dêsan, pîze dayena dêsan, namîyayena dêsan, mîyan ra vera teber şîyayena dêsan. *Tr. Duvarların içten dışarıya doğru yıkılmak üzere olması.* Dêsê ci pîze da bî, înan xilna ki kesî ser ro nêguno. 3. *Zv.* Pîzedayîş. Bîyayena çîyên, meydan amîyayena çîyên, vijîyayena çîyên. *Tr. Herhangi bir şeyin oluşumu, meydana gelmek üzere olması, gebe olması, olayların olgunlaşma dönemine girmesi.* Gireyê merselerda Kurdan dinya di pîze dayo.

pîzedayê *Nm.* Kes/çîya ki pîze daya, giran a, hal a, hamîlê ya, biqeç a, pîze di qeçê ci esto. *Tr. Hamile, gebe.* Şirê a merdimda pîzedayê rê, nînan nînan jew bi jew vajê.

pîzedayê *Zv. Nm.* Kes/çîya ki; (zv.) pîze daya, giran a, bi hal a, hamîle ya, pîze di ze ki qeç bibo. *Tr. Gerçek anlamda şişman, kilo almış olan, mecazi anlamda ise mağlup, yenik, yıkılacak durumda olan.* Şirê ê merdimdê pîzedayî rê nînan nînan jew bi jew vajê.

pîzedej/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; pîzeyê ci yo teweno, o yo dejeno, pîzedê ci di dej esto. *Tr. Karnı*

---

satrancî ya û satranc jî Îran di (welatê Kurdan û Farîsîyan) virazîyayo.

ağrıyan. Nêweşê pîzedejî berê a geçada bîni.

pîzedejey *Nm*. Pîzedejîni, pîze tewatiş. Pîze di tewatişên yan jî janên peyda bîyayeni. *Tr. Karın ağrısı*. Pîzedejey ser o nuşteyêndo newe nuşîyayo, vanê gereg ki zanîş pêro newedera dest ra ravêro.

pîzedejîni *Nm*. Çimdejîn û zerredejîn û pîzedejîni do bibo cayê xebatdê doktoran.

pîzemird/i *N*. Mird/i. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci mird o, veyşan nîyo. *Tr. Tok*. Merdimo pîzemird do kotî pîzeveyşanî ra fehm bikero? Cora roje dîyayena ci, ci rê naf kena.

pîzemirdane *Nn*. Pîzemirdkî. Qandê camêrdan bi şikildê pîzemirdey a, bi şikildê mirdey a. *Tr. Tok karınla, tok bir şekilde*. Pîzemirdane kar biki.

pîzemirdaney *Nm*. Pîzemirdane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê pîzemirdan a bîyayeni. Bi pîzedo mird a, veyşan nê, veyşan nêbîyayen a. *Tr. Tok olarak, tok bir şekilde*. Pîzemirdaney di, o do weş kar bikero.

pîzemirdey *Nm*. Pîzemirdîni, pîzeyê ci mird bîyayeni, mirdey, veyşan nêbîyayeni, nan werde bîyayeni. *Tr. Karnı tok olmak*. Pîzemirdey û pîzeveyşaney jewi nîya.

pîzeveş/i *N*. Merhemetkar/i, şefqatkar/i, birehm/i. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci bi kesî yo veşeno, tey rehma pîzî esta, tey şefqat esto, wahîrê rehmda pîzî û şefqatî yo. *Tr. Şefkatli, acıyan, merhametkar*. Merdimo pîzeveş wina zalimey nêkeno, zerrîya ey bi kesî yo veşena; o wahîrê merhemetî û hewlîno.

pîzeveşaye/ê *N*. Zerrîveşaye/ê, merhemetkerde/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci bi jewî yo veşaya, jewî rê merhemet kerdo, ci rê zulmêndo gird bîya û pîzeyê ci veşayo, tewayo. *Tr. Acıyan, merhamet eden, merhamet edilmesi gereken, acınan, büyük gadre ve zulme uğrayan*. Bêlome bo, merdimo pîzeveşaye qe beno ki pîze jî veşneno.

pîze veşayeni *f. M*. Pîzeveşayîş. Merhemet kerdeni, gunayê kesî bi jewî yo amîyayeni, zerrîya kesî bi jewî yo veşayeni. *Tr. Birine acımak, içi yanmak*. Pîzeyê ci bi ma biveşayê, qey ey do ma rê merhemet bikerdayê.

pîzeveşayeyê ci *f. M. Bw*. Pîzeveşayê ci. Kaşka pîzeveşayeyê pêrini bibo. Wexta qe kes jî no hal do xirab di nêbîyê.

pîzeveşayê ci *Nn*. Pîzeveşayeyê ci. Kes/çîyo ki; ci rê qehrêno, ci rê pîzeyê ci veşeno, qadê ci qehrêno, qandê xatirdê ci pey qehrêno, qandê xatirdê ci merhemet kewno ci pîze. *Tr. Acıyanı, merhamet edeni*. Eger pîzeveşayê ci bibîyayê, qey ewro no hal di jî nêbîyê.

pîzeveşey *Nm*. Merhemetkarey, şefqatkarey, birehmey. Pîzeveş/i bîyayeni, pîzeyê ci bi kesî yo veşayeni, wahîrê rehm û şefqatî û merhemetî bîyayeni, zerrîya ci bi kesîyo veşayeni, tey hîssê yardim kerdenî bîyayeni. *Tr. Şefkatkar/merhametkar olmak, yardımsever olmak, acımak, acıyan olmak*. Pîzeveşey cinîyan di deha bol o. Çunkî Ellahî qeçekan verdayîş dayo înan. Goreyê na pîzeveşey sebir jî dayo ci.

pîzeveşnaye/ê *N*. Zerrîveşnaye/ê. Keso ki zerrîya jewî veşnaya, ci rê zulmêndo gird kerdo. *Tr. Zulmedilen, içi yakılan*. Esas şima do kesdê pîzeveşnayî ra bitersê. Çunkî serûbinê ci pêro tehlûke yo.

pîze veşnayeni 1. *Fîz. f. M*. Pîzeveşnayîş. Mesela bi çîyêndê zêdê îsotî ya yan jî Mesela bi çîyêndê zêdê dirbetinên a dejên yan jî tewatişên pîzedê kesên yan jî çîyên mîyan kerdeni. *Tr. Karın ağırtmak, karnı sancılatmak*. Ê îsotî pîzeyê mi veşna. Ez a şewra ra yo nêşena kunifi ra bivijîya. 2. *Zv. f. M*. Pîzeveşnayîş. Jewî rê zulmêndo gird kerdeni, zerrîya jewî veşnayeni, pîzeyê jewî veşnayeni. *Tr. İçini yakmak, içine ateş düşürmek, çok zulmetmek, çok incitmek*. Eger mi pîzeyê ci biveşnayê, heqê ey est bî ki mi ra biqehrîyo, ki çîyêndo wina nêbo jî ez se vajî, Ellah ci rê merhemet kero.

pîzeveyşan/i 1. *N*. Veyşan/i. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci yo vengo û mird nîyo. *Tr. Aç*. Merdimo pîzeveyşan nêşeno bigurweyo. Şima do sifte sifte pîzeyê ci mird kerê. 2. *Zv. N*. Feqîr/i, neçar/i, warway/i, viran/i. Kes/çîyo ki; nanê ci jî çinî yo ki bûro. *Tr. Aç, perişan, sefil, yoksul*. Ti senîn merdimdê pîzeveyşanî ra çî pawenê ki?

pîzeveyşane 1. *Nn*. Bi şikildê veyşaney a, bi şikildê pîzeveyşan bîyayen a. *Tr. Aç bir şekilde, aç olarak*. Ey pîzeveyşane karê şima kerd, şima senîn ci rê winî muamele kerd ki? 2. *Zv. Nm*. Bi şikildê feqîrey a, bi şikildê neçarey a, bi şikildê viraney a, bi şikildê warwayey a, sanî viran û warway. *Tr. Karnı aç, fakir, yoksul vb.. kimselerin davranışları gibi*. Hergi saeta înan pîzeveyşanê bî.

pîzeveyşaney 1. *Nm*. Mird nêbîyayeni, veyşaney, veyşan bîyayeni, çîyên nêwerdeni. *Tr. Açlık, karnı aç olmak*. Pîzeveyşaney çetin a. Nefs cora teslîm beno. 2. *Zv. Nm*. Feqîrey, neçarey, neçar bîyayeni, viraney, viran bîyayeni, warwayey, warway bîyayeni. *Tr. Açlık, çıplak, fakirlik, yoksulluk*. Pîzeveyşaney, mîyanê qeçekan şiknena.

Hukmatîy, do sifte sifte bi pîzeveyşaney veranê.
pîzeyîn/i 1. *Zv. N.* Pîzekerde/ê. Çî/keso ki; pîze kerdo, pîzeyê ci esto, qandê şehitîyayîşî yan jî xilîyayeni, hadire yo, bîyo hazir. *Tr. Göbek vermiş duvar, yıkılmaya hazır, yıkılmaya hazır olan.* Nê dêsê xwu ronê, rojên do bêro jewî ser, wexta şima do gunakîy bê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; o yo keno bibo, keno bêro meydan, keno peyda bo, keno virazîyo, keno tehsîl bo. *Tr. Olmak üzere olan, olmaya meyilli, an meselesi olan, eli kulağında olan.* Lej pîzeyîno, nêbo nêbo şima dest pa nê. Dima şima ser o teqeno ha! 3. *Zv. N.* Pîzekerde, vêreyîn/i. Kes/çîyo ki; bi kîlo girotişîya bîyo pîzeyîn yan jî vêre kerdo, kediki kerda, kediki verdaya, meşkeki verdaya. *Tr. Göbekli, göbeği sarkmış olan.* Nînan beri bidi ê mêrdekdê pîzeyînî û bê.
pîzeyîney 1. *Zv. Nm.* Pîzeyîn/i bîyayeni, wesfê pîzeyînan ci ser o bîyayeni, qandê xilîyayeni yan jî şehitîyayeni pîzedaye/ê bîyayeni, hazirê şehitîyayişî û xilîyayeni bîyayeni. Çîyo ki; o yo ya keno bixilîyo, o yo ya keno bişehitîyo, o yo ya keno birijîyo; a o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yıkılma/dağılmaya hazır olmak, yıkılmak üzere olmak. Ev, duvar veya benzeri bir yapıda yıkılmayla karşı karşıya olmak.* Ez tim jî pîzeyîneyda ci ra tersena. Ez vana o do jewî ser o bêro war. 2. *Zv. Nm.* Pîze kerdeni, pîze kerde/ê bîyayeni, wesfê pîzeyînan ci ser o bîyayeni, vêreyîni, xilîyayişî ser o bîyayeni, dûmdê şehitîyayişî di bîyayeni, hema hema xilîyayişî ser o bîyayeni. *Tr. Yıkılmak üzere olmak, yıkılmaya gebe olmak, devrilmek üzere olmak.* Ma pîzeyîneya ci qe şima haydar nêkerdîy? 3. *Zv. Nm.* Bîyayîş di bîyayeni, hadireyê bîyayîşî bîyayeni, virazîyayeni di bîyayeni, peyda bîyayîş di bîyayeni, bahanan ser o bîyayeni, meydan amîyayîşî feko bîyayeni. *Tr. Gerçekleşmek üzere olmak, eli kulağında olmak.* Pîzeyîneya ci mi rê rewnayo nîşan kerd bî ki, o do bibo. 4. *Jin. Nm.* Giraney, girani bîyayeni, haley, hali bîyayeni, hamîleyey, hamîlê bîyayeni, pîzekerdê bîyayeni, biqeçey, biqeçi bîyayeni, pîze di qeç estbîyayeni. *Tr. Hamilelik, gebelik.* Pîzeyîneyda ci nêwinîya, cinêki giroti û berdi peme.
pîzeyîni *Jin. Nm.* Pîzekerdê, girani, hali, hamîlê, girani, biqeçi. Kes/çîya ki; giran a, biqeç a, pîze di qeç esto, hamîlê ya, bi hal a. *Tr. Hamile, gebe.* Kes do ferqê pîzeyîni û bêpîzê bizano. Çunkî pîzeyîney zêdê bêpîzeyîney nîya.
pîzeyo çepel *An. Tib. Nn.* Pîzeyo ki ci rê mirdey çinî ya, pîzeyo ki mird nêbeno, pîzeyo ki bol weno, pîzeyo werok. *Tr. Açılmış olan mide, obur mide, yemeye alıştırılmış olan mide.* Pîzeyo çepel do tim nan biwazo, kes do ey vêşî nêakero.
pîzeyo şenik *An. Nn.* Pîzeyo ki mabeyndê nakî û heşa berzikî do. *Tr. Göbekle etek arası vücudun bölümü.* Pîzê ci yo şenik asayê, mi do ci rê bi vatayê; ay va: Mi ci rê vato, ay vato: Wa qe. Ti nêvanê ki, a ya bilebile akena. Mala gawirî! 2. *Tib. Nn.* Pîze şenikey. Pîzeyo ki giran nîyo, bêhaley, gûman nêbîyayeni, giran nêbîyayeni, hamîlê nêbîyayeni, şenikey. *Tr. Hamile olmamak, hamilelik açısında negatif olmak.* A bi pîzeyo şenika amê, ti bi pîzedo girana amêya. Şima hurdina mi rê jew nêbenê.
pîzeyo verên *Nn.* O/çîyo ki verî bîyo, o ki verê ê bînan marda xwu ra bîyo, o ki verî ameyo dinya. *Tr. İlk doğan yavru/çocuk.* Pîzeyo verêno, înan rê biqîmet o.
pîzîney *Nm. Bw.* Pîzîni. Vizêr pîzîney kewto tifingan ser, nêzana înan eştê kê?
pîzîni *Nm.* Pîzi pîzi, pîzîni, pîzîney, pîzi pîzîni. Vengê pîzey, vengo ki kesî bînagoşî ra finêra û çîdê barî û werdî ra yeno. *Tr. Kurşun, taş veya küçük bir çubuk parçasının sekerken çıkardığı ses.* Qey şima pîzîna ci xwu bînagoşan di nêdî. Cora şima yê bi gengazey a vanê.
po 1. *Nn.* Ser, ser o. Ser o bîyayeni, cinişte bîyayeni, cinişteni. *Tr. Binili/üstünde olmak.* Ez a po. Wazenê xwu rê biremi, wazenê jî bidi. 2. *Nn.* Şopi. Şopo bîyayeni, taqîb, taqîb kerdeni, dima kewteni, dimi kewteni, peynî di ci taqîb kerdeni, şopa ci ramiteni. *Tr. İz, izinde olmak, takip ediyor olmak.* Ez a po yo şina, wazenê ti jî a bîno şorî.

po bi po *Nn.* Ci dima şîyayeni, ci taqîb kerdişî ya kar kerdeni, muameleyê po bîyayîşî. *Tr. Müteakiben, takip etmek suretiyle, takip ede ede.* Ez po bi po resaya ci, qe finên jî xwu dima nêwinîya.
pobîyaye/ê 1. *N.* Poyobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kayên di ser o yo, nişto ci, nişto ser, o yo po. *Tr. Oyunda (dama, satranç vb.) binili, üstünde olan, avantajlı olan.* Merdimo pobîyaye do vajo: Ez a po! Eger nêvajo, nêşeno sîyêri (pûlî) biwero. 2. *N.* Poyobîyaye/ê, pedeşîyaye/ê. Çî/keso ki o yo şopa çîyên yan jî kesên rameno, o yo çîyên yan jî kesên taqîb keno, o yo ey xelyal keno. *Tr. Müteakip, takip eden, iz süren, izinde olan, ardında olan, ardına veren.* Ez raştê ê merdimdê pobîyayî nêamêya. Labelê ez raştê poyo pobîyayî amêya.
pobîyayeni 1. *f. M.* Pobîyayîş. Poyo bîyayeni.

Kayênda zêdê daxmî û satrancî di ser o bîyayeni, qandê sî giroteni cinişteni. *Tr. Dama ve satranç gibi oyunlarda taşa binili olmak.* Keko ez a po yo. Ela to ya, biremi. 2. *f. M.* Pobîyayîş. Poyo bîyayeni, taqîb kerdeni, xeyal kerdeni, bi ci yo bîyayeni, şopa ci ramiteni. *Tr. İzini sürmek, takip etmek.* Ti tew meraq meki, ez a po. Eger xwu biluno, ez do ortedê çarî di piroda.

poceribîyaye/ê 1. *N.* Poceribîyaye/ê, poyoceribîyaye/ê, bi ci ya/ci yo ceribîyaye/ê. Merdimo ki xwu jewî ya yan bi qisan a yan jî bixwu bi ci ya temaso cînsî kerdo. *Tr. Biriyle cinsi ilişkide bulunan veya birine sözlü tacizde bulunan.* Ey da ê merdimdê xwu yê, bi marda ci ya ceribîyayê ro. 2. *N.* Poceribîyaye/ê, poyoceribîyaye/ê, bi ci ya/ci yo ceribîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu bi çîyên a ceribnayo, xwu kerdo po. *Tr. Kendini birisi üzerinde deneyen, tecrübe eden.* O merdimo poceribîyaye ser nêkewt, kewt bin.

poceribîyayeni 1. *Zv. f. M.* Poceribîyayîş. Paceribîyayeni, poyoceribni, bi ci ya/ci yo ceribîyayeni. Bi jewî ya yan bi kerden a yan jî bi qisan a xwu ceribnayeni, bi ci ya temaso cînsî kerdeni, verûpeynîda ci rê qisey kerdeni, kufro pîs kerdeni. *Tr. Küfretmek.* Mesela vanê, mi do mar û ciniyerda to nêzana se kerdayê. (No, babetên xwu po ceribnayen a.) 2. *f. M.* Poceribîyayîş. Paceribîyayeni, poyoceribni, bi ci ya/ci yo ceribîyayeni. Bi çîyên yan jî kesên a qandê meramên, qandê karûgurweyên bîyayîş yan jî nêbîyayîşî rê ceribek bîyayeni, pa îmtîhan bîyayeni. *Tr. Kendisiyle denenmek, sınanmak, test edilmek.* O jî po ceribîya. Axirî ki ma dî ki o jî nêbî.

poceribnaye/ê 1. *Zv. N.* Paceribnaye/ê, poyoceribnaye/ê, bi ci ya/ci yo ceribnaye/ê. Yan bi qisan a yan jî bixwu bi kesên a ceribnayîş, pa temaso cînsî kerdeni, yan ceniyên a yan jî bi qisan a karê temasdê cînsîyey kerdeni. *Tr. Kendisini birisine cinsi olarak test eden veya sinkaflı sözler söyleyen.* Ê do senîn bişê ê merdimê poceribnayî bihewênê? Ez texmîn nêkena ki o merdim bişo neya tepîya biheweyo. 2. *N.* Paceribnaye/ê, poyoceribnaye/ê, bi ci ya/ci yo ceribnaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê ceribnayîşî di bi kesên a yan jî bi çîyên a qandê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşî ceribneyayo, îmtîhan bîyo. *Tr. Test edilen, sınanan, denenen.* Kaşka şima o haleto poceribnaye nêeştayê.

poceribnayeni 1. *f. M.* Poceribnayîş. Paceribnayeni, poyoceribnayeni, bi ci ya/ci yo ceribnayeni, pa/po îmtîhan kerdeni, qandê bîyayeni yan jî nêbîyayeni po ceribek kerdeni. *Tr. Denemek, denetmek, sınamak.* Mi xwu po ceribna, mi nêşa a sî bileqno. Çunkî bol girani bî. 2. *f. M.* Poceribnayîş. Paceribnayeni, poyoceribnayeni, bi ci ya/ci yo ceribnayeni, bi ci ya temaso cînsî kerdeni, zîna kerdeni, bixwu yan jî bi qisan a qalê cinayîşî kerdeni. *Tr. Birisiyle kendisini veya başkasını fiili veya sözlü cinsel ilişkide test/deneme etmek.* Mêrdekî xwu bi marda ci yo ceribna, ey jî şî ci rê gerre kerd.

podrebîyaye/ê *N.* Keso ki; podre sawîyayo ci ra, pa podre ci esto. *Tr. Pudralanan.* Cayo podrebîyaye do tavilên weş bo.

podre bîyayeni *f. M.* Podrebîyayîş. Podre ci ra sawîyayeni, podreyê ci bîyayeni, wahîrê podrî bîyayeni, podre kesî ra sawîyayeni. *Tr. Pudralanmak.* Eger podre bibîyayê, înan do o qeçek podre kerdayê.

podre *Frz. Nn.* Çîyo tozin û weşboy o ki bi derman a, bi vaşan a bi şikildê tozî ya virazîyayo û serê ganî keno nermek, şeliqîyayeni rê weş yeno, cayanê şeliqîyayan keno weş, çirçineya ganî keno weş, terikîyayenirê weş yeno. *Tr. Pudra.* Mîtyanê şeqandê qeçekan şeliqêno, kenê podre ki bibo weş.

podrekerde/ê *N.* Keso ki jewî podre sawito ci ra, podre kerdo. *Tr. Pudralanan.* Ganê podrekerdî bol nêramit bî weş.

podre kerdeni *f. M.* Podrekerdiş. Podre ci ra sawiteni, bi podrî ya vilênayeni, podre ci şanayeni. *Tr. Pudralamak.* Mi di rojîy kerd pudre, bî weş. Ti jî podre kerê, ê to do jî tavilên weş bo.

podreyîn/i *N.* Podrebîyaye/ê, podrekerde/ê. Keso ki podre sawîyayo ci ra, podreyê ci esto, bipodreyo. *Tr. Pudralı.* Gano podreyîn rew bî weş, o bêpodre berey bî weş.

podreyîney *Nm.* Bipodreyey, podreyîn/i bîyayeni. Pa podre bîyayeni, podre ci ra sawîyayeni, podreyê ci bîyayeni. *Tr. Pudralılık.* Eger podreyîneyda ci di jî nafên nêbî, ti şinê nêweşxane, doktor winîno to ra.

pokerde/ê 1. *N.* Pakerde/ê, poyokerde/ê, ciyokerde/ê, bi ci yo kerde/ê, bi ci ya kerde/ê. Keso ki jewî kayên di qali kerda po, kabokên nayo ser. *Tr. Oyunlarda galip gelinen.* Merdimo pokerde, tim qayîlo ki heyfê xwu bigîro. Cora kay ra mird nêbeno. 2. *N.* Pakerde/ê, poyokerde/ê, ciyokerde/ê, bi ci yo kerde/ê, bi ci ya kerde/ê. Çî/keso ki; jew nişto ci, qandê werdenî nişto ci, o yo po. *Tr. Dama, satranç gibi oyunlarda binilen, üzerinde olunan.* Mi do livo pokerde qebûl nêkerdê, ez winîyaya o do bol bilebayo,

mi qebûl kerd. 3. *N.* Pakerde/ê, poyokerde/ê, cîyokerde/ê, bi ci yo kerde/ê, bi ci ya kerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî fînayo dimi, visto dimi, o yo şopa ci dano ramitiş, o yo dano xeyal kerdeni. *Tr. Kendisine iz sürdürülen, takip ettirilen.* Merdimê şima yê pokerdî jî nêşa tepêşo. 4. *N.* Pakerde/ê, poyokerde/ê, cîyokerde/ê, bi ci yo kerde/ê, bi ci ya kerde/ê. Çî/keso ki; jewî kerdo po, kerdo mîyan, bi ci yo sawito, visto de. *Tr. Dahil ettirilen, müdahil, bulaştırılan.* Merdimo pokerde, do na saeta tepîya, deha xwu nêşeno pak kero.

pokerdeni 1. *f. M.* Pokerdiş. Cîyokerdeni, poyokerdeni, pakerdeni, bi ci yo kerdeni, bi ci ya kerdeni. Kayan di qali bi ci kerdeni, ser o verdayeni, serkewteni. *Tr. Oyunlarda karşı tarafta oyun vurmak, yenmek, üstün olmak, galip olmak.* Ma di kay, kaykerdîy. Ez didi, o qe. Ewro mi kerd po. 2. *f. M.* Pokerdiş. Poyokerdeni, pakerdeni, cîyokerdeni, bi ci yo kerdeni, bi ci ya kerdeni. Kayandê zêdê daxmeyî û satrancî di qandê werdeni ser o bîyayeni, cinişteni, sî nişteni. *Tr. Dama ve satranç gibi oyunlarda karşı rakibin taşını alıp kaldırmak üzere binili olmak, takip ettirmek.* Ez a po. (Mi kerd po.) Wazenê biremi, wazenê jî bidi. 3. *f. M.* Pokerdiş. Poyokerdeni, pakerdeni, cîyokerdeni, bi ci yo kerdeni, bi ci ya kerdeni. Qandê taqîb kerdenî, jûy ci dimî visteni. *Tr. Takip ettirmek, izini sürdürmek, izini sürdürtmek, peşine adam koydurmak.* Mi jû kerdo po. Şima meraq mekerê. 4. *f. M.* Pokerdiş. Poyokerdeni, pakerdeni, bi ci yo kerdeni, bi ci ya kerdeni, ci ya/ci yo kerdeni. Pabîyayeni, bi ci ya bîyayeni, mîyan kewteni, tey di bîyayeni, bi ci yo sawîyayeni. *Tr. Dahil olmak, bulaşmak, girmek.* Xeyrê Ellahî ki, to xwu nêkerd po. Çunkî fînê mi xwu kerd bî po, mi deha nêşayê ki xwu ci ra pak kero.

pol 1. *An. Nn.* Doşî, gurmiki. Cayê gandê kesî yê bazî yo qulorek û bi kok o ki resayo vîyey heti. *Tr. Omuz.* Polê min o raşt o hewna a roji ra yo ki teweno. 2. *Nn.* Kişti, hêmi, devi, teref, daşti, doşî, ver, heti. *Tr. Yan, yön, taraf.* Polo raşt ra şî, polo çep ra ame. 3. *Md.* Polat. Mehdeno ki hewna asinî ra metînêrî yo, qethan nênamêno û rew rewî jî nêşikêno. *Tr. Polat, çelik.*[1]

polat *Md. Nn.* Polad, çelîk. Çîyo ki; deha ey mezbûtêrî çinî yo, ey metînêrî çinî yo. Farîsî di vanê: *Pulad.* bi şikildê "polat"î ya jî ravêrdo Tirkî. *Tr. Çelik.* Verîndera yo kalik û pîrikanê ma vatê: Zeno ze polat. Nameyê lajekan jî polat neyêno pa. Suwêreki di Xal Polatên esto, şewûroj, zimistan û amnan, hergi demserri, ser ra diwês mengi paltoyê ci yo ci ra û hergi şefaqên şino rezan mîyan bi torzîndê xwu ya dar û kolî şikneno, bi zonpedê xwu ya jî sî şikneno. Ci rê ne edizîyayîş, ne jî betilîyayîş esto. Wext beno ki torzîn û zonpeyê xwu virneno, fina şiknayeni dewam keno, wexto ki torzîn û zompeyanê xwu virneno jî vano, no torzînê mi, no zonpeyê mi edizîya, cora virneno. Eger torzîn û zompeyê ci nêbetilîyo, o nêbetilêno.

polatey *Nm.* Polatîni, polatîney, polat/i bîyayeni, çelîk bîyayeni, zêdê çelîkî, zêdê polatî bîyayeni, bol mezbût/i bîyayeni, bol metîn/i bîyayeni. *Tr. Çelik olmak, çelik gibi olmak, çeliklik, sarsılmazlık, metanet.* Polatey, mi Xal Polatê Suwêreki û Xal Bekirê Hedroyîjî ser o dîya.

polek *Nn. Bw.* Rubîye. Çehar paranra parênda altûnî polek o. Polekên pakerê, bes o.

polîskey *Nm.* Pilîsk bîyayeni, gendûgemarê mîyandê soberi bîyayeni, wesfê pilîskî. *Tr. Soba içindeki kirlilik.* Mi pilîskeyda ci ra fek verda, noqor zewmbî girey vijîyay.

polîtîka *Yûn. Ît. Nm.* Sîyaset, sîyaseto ki raşt û neraşt, hewl û nehewl, helal û heram nêvano û îdare keno, ravêrneno. Raya ki bi bol kiştan a kes rameno û pa dewletan, pa dezgehan îdare keno. *Tr. Politika, siyaset.* Vanê polîtîka (fen û çelfendîy) mekerê, ma rê raştî vajê.[2]

pompa *Nm.* Çîya ki, çîyan pif kena, pif pir kena, wezîfeyê pir kerdişî kena. Çîya ki, hewa dekena çîyandê zêdê tekeran û balonan. *Tr. Pompa.* Kaşka pompaya to bibîyayê, ma tîya di nêmendê, ma do tekerê xwu pa pompa kerdayê.

pompabîyaye/ê *N.* Çîyo (bi mecaz a kes) bi pûmpayên a pif bîyo, hewa debîyayo de, çîyêndo zêdê heway yan jî çîyêndo zêdê xazî debîyayeyo de. *Tr. Pompalanan.* Tekerê pompabîyayî ê reynay.

pompabîyayeni *f. M.* Pompabîyayîş. Bi pompayên a, mîyanê çîyên pirê hewa bîyayeni, bi pompayên a mîyanê çîyên pif bîyayeni, bi pompayên a zerreyê çîyên hewa debîyayeni. *Tr. Pompalanmak.* Di tîpîy pompa bîy, didîyê bînîy mendê.

pompakerde/ê *N.* Çîyo (zv.) ki; jewî yan jî çîyên bi pompa ya pifê mîyandê ci kerdo, pirê hewa

1 Farîsî di kest a û bi şikildê "*pulad*"î ya ravêrena.
2 Polîtîka mîyan di "pol/polî" Dimilî di bi "bol"î ya jew o.

kerdo, hewa dekerdo de. *Tr. Pompalanan.* Vanê tekerê ci yo pûmpakerde teqayo.

pompakerdeni *f. M.* Pompakerdiş. Bi pompayên a hewa çîyên (mersela çîyêndê zêdê teker û balona) kerdeni, mîyanê ci bi pompa ya pirê hewa kerdeni. Tirkî di vanê *"Pompalamak.* Mi kerd pompa kero, şima va: Hewayê ci bes o!

por *An. Nn.* Pûrtîya seredê însanan, mûyê seredê însanan. *Tr. Saç.* Por, ser o bîyo palax.

porçik *An. Nn.* Poro vila, poro ki kesî ser o vila bîyo. *Tr. Dağınık saç.* Keynê! Ê porçikê xwu tenekê dûzan di.[1]

porçiknaye/ê *N.* Poravornaye/ê. Kes/çîyo ki; porê ci avornayo, qilanayo, weqlanayo. *Tr. Saçları yolunan.* Lajeko porçiknaye do miheqeq bigeyro heyfdê xwu.

porçiknayeni *f. M.* Porçiknayîş. Porê ci, ci ra cikerdeni, porê ci ci ra weqlanayeni, porê ci, ci ra qilanayeni, porê ci, ci ra anteni. *Tr. Saçlarını yolmak.* Bêbavi senîn dest eşt bi seredê ci, porê ci pêro porçikna.

porek *Nk.* Qapaxê serdê pûstekandê fekîyan û zerzewatanê ki, hewna newe viliki ra vijîyayê, a înan rê vajîyeno. *Tr. Henüz çiçek düşürdükten sonra ortaya çıkan meyve ya da sebzelerin kılıfı.* Xewxan hana porekê xwu nêvisto.

porhene/ê *N.* Porheneyîn/i. Keso ki, porê xwu hene kerdo, bi henî ya kerdo kili. *Tr. Kınalı saç, saçına kına yakmış olan.* O lajeko porhene do gamekna dekewo kayeri mîyan.

porheneyey *Nm.* Porhene/ê bîyayeni, porê xwu hene kerdeni, porê xwu bi henîya kil kerdeni. *Tr. Saçı kınalı olmak, saçına kına yakmış olmak.* Bi mi ki, a do porheneyeyda xwu ya jî xaseki nêbo. Çunkî xasekey, bi henî ya nîya, bi erddê kesî ya, bi neqşdê kesî ya ya.

porheneyîn/i *N. Bw.* Porhene/ê. O keso porheneyîn do bi kêya şiro?

porheneyîney *Nm.* Porhene/ê bîyayeni. Porê ci hene bîyayeni, por bi henî ya kil bîyayeni. *Tr. Saçı kınalı olmak, saçına kına yakmış olmak.* Şima kê porheneyîneya mi xwu rê kerda gire ki?

porkulav/i 1. *N.* Porpalax/i, genco/a porsipe/ê. Kes/çîyo ki; gencey di porê ci bîyo ze palax û bîyo sipe. *Tr. Genç yaşta saçı ağaran, beyazlaşan.* Şirê veyndê ê gencdê porkulavî, wa bêro tîya. 2. *N.* Merdimo ki porê ci zêdê keçeyî, zêdê kulavî sert o û gulî gulîy (qiwircix) o. *Tr. Sert ve kıvırcık saçlı.* Berberî rê qesnayena porkulavî çetin o.

porkulavey 1. *Nm.* Porpalaxey. Porkulav/i bîyayeni, genco/a porsipe/ê bîyayeni, rew û gencey di porê ci sipe bîyayeni. *Tr. Genç yaşta saçı beyazlaşmak/ağarmak.* Mêrdekî va: Ez do çirê porkulaveyda xwu ra bişermaya ki, ma ez kal a? 2. *Nm.* Porê ci zêdê keçeyî, zêdê kulavî sert û gulgulî bîyayeni. *Tr. Keçe gibi sert ve kıvırcık saçlı olmak.* Porkulaveyda ci ra nêbîyayê, mi do weş biqesnayê.

porpalax/i *N.* Porkulav/i. Kes/çîyo ki; porê ci têtewr sipe yo. No babet porsipeyîni bi seran a, bi îxtîyarey a nîya marûpêr ra ya, bi kalik û pîrikan a ya. *Tr. Saçları tamamen ağaran. Yaşa bağlı olmayan, irsi olan bir çeşit ak saçlı kimse.* Merdimênda porpalaxi ame, tîya ra çîyên persa û ravêrd, şî.

porpalaxbîyaye/ê *N.* Merdimo ki porê ci gencey di porê ci bîyo sipe û zêdê palaxi. *Tr. Genç yaşta saçı kar gibi ağarmış olan.* Şorî nînan teslîmê ê mêrdekdê por palaxbîyayî di û bêrî.

porpalaxey *Nm.* Porkulavey. Porpalax bîyayeni, wahîrê porêndê sipe bîyayeni, porî di zêdê vewri bîyayeni, bê kaley û bê pîrey porî di sipe bîyayeni. *Tr. Saçda yaşlılığa bağlı olmayan apak bir saça sahip olmak.* Mi porpalaxeyda ci ra va beno ki kalo, ez vernî ra winîyaya ki genc o.

porpalaxkerde/ê *N.* Merdimo genco ki; yan bixwu yan jewî yan jî tayêni porê ci kerdo zê palaxa, kerdo sipe. *Tr. Saçlarını kar gibi ağartmış olan genç kimse.* Zerrîya mi bi ê xortdê por palaxkerdî veşê.

por palaxkerdeni *f. M.* Por palaxkerdiş. Porî zêdê vewr a, zêdê palax a sipe kerdeni, porê ci zi zêdê palax a zerd bîyayeni. *Tr. Saçları kar gibi ağarmak.* Lajê ci qehran ra por kerdo palaxi, xema ci jî nîya.

porsing *Nn.* Pozsing, possing. Mûreka altûnîn a, mûreka sîmîn a yan jî çîya sosin a ki debêna qulekda zincîyeri. *Tr. Hızma.* Kaşka o porsingê to sîmîn nê, altûnîn bîyayê.

porsingin/i *N.* Possingini, pozsingini. Kesa ki bi zincîda ci ya porsing esto, merdima ki porsing kerdo bi zincîda xwu ya. *Tr. Hızmalı.* Wa a porsingin vera mi nêro, ez ci ra îri vejena.

porsipe/ê 1. *N.* Porsipeyîn/i. Merdimo/a îxtîyar/i. Merdimo/a ki serê ci bol ê. *Tr. Ak saçlı,*

1 Porçik. Dimilî di bolkî bi şikildê argo ya vajêno. Mesela porçikê mi nêvajêno, porê mi vajêno. Labelê Mesela bolkî herûnda "ez do porê to avora" di "ez do porçikê to avora" vajêno. Zêdê "rî û rûçik"î ya. Mesela herûnda "hele bewnî ê rî ra!" di bolkî "hele bewnî ê rûçikî ra!" vajêno.

yaşlı başlı kimse. Ti merdimêndo porsipey ê. Mi to ra çîyêndo winasîn nêpawitê. 2. *N.* Porsipeyîn/i. Merdimo ki porê ci sipeyo yan jî bîyo sipe. *Tr. Beyaz saçlı, saçları ağarmış olan*. Eger ti şenê şorî ê porsipî rê, na qisaya min a mîyanikî vaji.

por sipebîyaye/ê *An. N.* Îxtîyarbîyaye/ê, kalbîyaye/ê. Keso ki bîyo kal, bîyo îxtîyar. *Tr. Yaşlanan, ihtiyarlaşan, saçları ağaran*. Boka şima ê mêrdekê por sipebîyayî jî ma mîyan kerê.

por sipebîyayeni 1. *f. M.* Por sipebîyayîş. Porê ci sipe bîyayeni, renga porî eger ki bi kalûpîrey a, eger ki bi îrsîyey a renga vurnayen û sipe bîyayeni. *Tr. Saçı ağarmak, saçları beyazlaşmak*. Porê tayên tayêni rew beno sipe. 2. *Zv. f. M.* Por sipebîyayîş. Kalûpîr bîyayeni, porê ci kaley û pîrey ra sipe bîyayeni, îxtîyar bîyayeni, kalûpîr bîyayeni. *Tr. Yaşlanmak*. Serrîy ravêrdîy bî, por bîbî sipe. Senîn nêaro xwu vîrî! 3. *f. M.* Por sipebîyayîş. Kalûpîran ra hesibîyayeni, kalûpîran mîyan di bîyayeni. *Tr. Yaşlılardan sayılmak*. Mi rê vajê, porsipe bîyayen û genc û cîwan bîyayeni di do çi ferq estbo?

por sipekerde/ê 1. *N.* Keso ki por kerdo sipe, bîyo kal, bîyo îxtîyar, porê ci bîyo sipe. *Tr. Yaşlanan, ihtiyarlanan*. Şirê ê kesdê por sipekerdî ra bipersê, o deha weş zano. 2. *N.* Keso ki porê ci yo sipe aseno, o yo biriqêno. *Tr. Saçları beyaz görünen, saçları parlayan*. O merdimo por sipekerde yo şima ra nêaseno?

por sipekerdeni 1. *f. M.* Porsipekerdiş. Porê ci yan bixwu sipe bîyayeni yan jî porê xwu bi boyaxdê sipî ya boyax kerdeni. *Tr. Saçlarını beyazlaştırmak, saçlarını ağarmak*. Por kerd bî sipe, kesî ci rê weş nêvînayê. Kaşka por zerd kerdayê. 2. *f. M.* Por sipekerdiş. Por sipe asayeni, por biriqîyayeni. *Tr. Saçları beyaz bir görüntü vermek, saçları parlamak*. Porî sipe kerdê. Mi rê şewqê tîjî ci ser o bî. 3. *f. M.* Por sipekerdiş. Kalûpîr bîyayeni, îxtîyar bîyayeni, serê ci şîyayeni, seran ra porê ci sipe kerdeni. *Tr. Yaşlanmak, ihtiyarlanmak*. Por kerd bî sipe, fina jî hergi roji şîyê xortan mîyan di ronişte. Dêmax kî, heyatê ci cahîl bî.

porsipeyey 1. *Nn.* Porsipeyîney, porsipe/ê bîyayeni, îxtîyarey, kaley, kalûpîrey, serê ci vêşî bîyayeni. *Tr. Yaşlılık, ihtiyarlık*. Ez a porsipeyeyda ci ra nêancêna, ez a bêxulqeyda ci ra tersena. 2. *Nm.* Porê ci sipe bîyayeni, porî reng vurnayeni. *Tr. Ak saçlılık, saçı ağarmak, saçı beyazlaşmak*. Porsipeyeya ci ci hemini mîyan di mojnena.

porsipeyîn/i *N. Bw.* Porsipe/ê. Merdimo porsipeyîn do bi ma ya nêro, bi şima ya bêro.

porsipeyîni 1. *Nm. Bw.* Porsipê. Merdima porsipeyîni do bi ma ya nêro, bi şima ya bêro. 2. *Nm. Bw.* Porsipeyey. Porsipeyîna ci ci ra nêasena.

porteqali *Nk. Nm.* Pûrteqali. Na fekî bi darda pûrteqalêr a bena. Meyweyê ci zerdin ê û qulorekê zenê ze topekîy. Na vajeki, namedê Portekîzî (Purtiqil) ra yena. Turûncîyan ra ya. *Latînî* di darerda ci rê vanê *"Citrus Aurantium*. *Tr. Portakal veya portakal ağacı*. Mi Adana di, bol pûrteqalîy arêdayê û werdê.

porwişkêri *Rob. Sn. Nm.* Porwişkkari. Makînaya por wişk kerdenî, makînaya ki pa poranê hîyan kena wişk. *Tr. Saç kurutma makinası*. Kaşka mi porwişkêrênda weşi biherînayê, weş wişk nêkena.

poseney 1. *Nm.* Posenîni, poseni bîyayeni, wesfê posenan, wesfê positişî, waştenî di bîyayeni, waştiş. *Tr. Beklenti içinde olma*. Poseneya ey û ê ni jewi nîya. 2. *Nm.* Posenîni, poseni bîyayeni, wesfê posenan, şermey, şerm bîyayeni, wesfê şermî, arey, ar/i bîyayeni. *Tr. Utanma/çekinme duygusu*. Eger qirtikên jî poseneya ey bi mi bimendayê, no hal nêameyê ma sere di. 3. *Nm.* Posenîni, poseni bîyayeni, wesfê nimitişî, sergiroteni, tepisnayeni. *Tr. Gizleme, saklama. Saklamakla koruma, örterek koruma*. Ey nêşa bi poseney a beşe kero. Wa qe poseneya winîsîni çinêbo.

poseni 1. *Nm.* Positeni, poşteni, posteni, paweni, pawiteni, pawitiş di bîyayeni, pawok bîyayeni, waşteni, waştenî di bîyayeni. *Tr. Beklenti, beklemek, ummak, arzu/ümit etmek*. Birayê mi, ti bêrî, ma rê zewmbî çîyên lazim nîyo. Ma to ra çîyên nêposenê. 2. *Nn.* Şerm, ar. Çîyo ki kes ci vero şerm keno. *Tr. Ar/utanma duygusu*. Ez pîlê to ya. Ez to vero posena, ti mi vero nêposenê. 3. *Nm.* Positeni, nimiteni, ser giroteni. Bi sergirotiş û nimitiş a beşe û mehfeze kerdeni. *Tr. Gizlemek. Saklamak suretiyle muhafaza etmek, korumak, değerlendirmek*. Eger şima bişayê tayên biposayê, no hal nêameyê.

posenkar/i *N.* Kes/çîyo ki; meramênda ci esta, posenênda ci esta, omidîyênda ci esta, bawerênda ci esta, waştenîyênda ci esta, wahîrê posenî yo. *Tr. Ümitli, beklenti içinde olan*. Eger posenkar bîyayê, ey do heta nika bipawitayê.

posenkarey *Nm.* Posenkarîni, posenkar/i bîyayeni, poseni di bîyayeni, wesfê posenkaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; posenênda ci esta, wahîrê posenî yo, meramên û omidîyên do; a

o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir beklenti içinde olmak.* Mi çimî di ki do posenkareyda xwu ra netîceyên nêşo bigîro.

posite/ê 1. *N.* Posîyaye/ê, posaye/ê. Çî/keso ki; bi nimitiş a, bi sergiroten a mehfeze bîyo, beşirîyayo, bîyo beşe. *Tr. Gizlenen, saklanan. Üstü kapatılarak korunan, muhafaza edilen.* Eger şima bişayê o çîyo positeyo birûmet dîna rojîy jî biposayê, deha çîyên jî nêbîyê. La ki şima nêşa biposo. 2. *N.* Posîyaye/ê. Kes/çîyo ki; posîyayo, ci ra omidîyên esto, wazîyayo, pawitişê kesên yan jî çîyên ci ra esto. *Tr. Beklenen, arzu edilen, istenen, ümit edilen.* O dûriko posite do çiwext binûşîyo?

positeni 1. *f. M.* Positiş. Poseni, nimiteni. Bi nimitiş a beşirnayeni, serê ci girotena mehfeze kerdeni, bi limitiş a sitar kerdeni. *Tr. Saklamak. Gizlemek suretiyle korumak, muhafaza etmek.* Eger mi nêpostayê, o çî beşe nêbîyê. 2. *f. M.* Positiş. Pawiteni, waşteni, pawitiş di bîyayeni, waştiş di bîyayeni, wesfê waştokan ci ser o bîyayeni, omidî ser o bîyayeni. *Tr. Beklenti içinde olmak, isteği/arzusu olmak.* Mi bol positê ki do bibo. Hema nêbî.

posîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi şikildê sergirotenî ya, bi şikildê nimîyayen a, bi şikildê gêrîyayen a mehfeze bîyo, beşirîyayo, sitar bîyo. *Tr. Üstü kapanmak suretiyle, gizlenerek veya saklanarak korunan, muhafaza edilen, değerlendirilen.* Ellah xeyrêno, şima çîdê posîyayî ra jî gazincênê. Ma ma deha se kerê? 2. *N. Bw.* Posite/ê. Wexto ki ey zana o heyalê ci yo posite do ca nêro, omidîya ci têtewr şikîyê.

posîyayeni 1. *f. M.* Posîyayîş. Bi nimiten a, bi sergiroten a mehfeze bîyayeni, beşe bîyayeni, hewadeyayeni, beşirîyayeni, sitar bîyayeni. *Tr. Gizlenmek, örtünmek. Kapatılmak suretiyle korunmak, muhafaza edilmek, değerlendirilmek.* Mi va wa biposîyo. Labelê ma nêşa ser o vindero. Cora nêposîya. 2. *f. M.* Posîyayîş. Poseni bîyayeni, waştenî di bîyayeni, omidîda waştenên di bîyayeni. *Tr. Beklenti/temenni içinde olmak.* O çîyo ki şima vatê, verînderayo posîyayê. La ki nêbî.

posta 1. *N.* Berdiş û ardişê xeberan hemini. Mektûbîy û telxrafîy û çîyê winasînîy heme. *Tr. Posta.* Ci rê posta ameyo, o bixwu jî çinî yo. 2. *Nm.* Kirêşaya ki berdiş û ardişê xeberan û çîyan û kesan kena. *Tr. Her türlü haber, mal, ve kişi sevkiyatı yapan araç, vasıta.* Postaya dewi gama bîni şî. Kaşka ti desna deqey veror biameyê. 3. *Nn.* Emirber. Kes/çîyo ki; xîzmetdê sereskeran do û emranê nînan beno û ano û xîzmetê sereskeran keno. *Tr. Komutanların hizmet ve posta işlerinde çalışan asker.* Eskerey di postayê serbazê ma Ermenîyên bî. 4. *Nm.* Cemi, heli. Demo ki bi ceman a, bi, helan a beno û ci rê zemanêndo bellî tayîn bîyo. *Tr. Posta, öğün, vardiya.* Hîrê postay kar esto. Ti şenê ci rê çend postay bigurweyê? Na qisa Dimilî di esta. Na vajeki Dimilî di bi şikildê "poseni, posayîş, posite, positê, positeni, posayeni, posîyaye, posîyayê, û posîyayeni" a ravêrena.

postakar/i *N.* Kes/çîyo ki; karê postay keno, mektûbîy û telxrafîy û têlefûnîy û çîyo winasîn beno û ano. *Tr. Postacı, posta işçisi.* Postakar do mektûban, waştokan resneno.

postakarey *Nm.* Postakar/i bîyayeni, karê postakaran kerdeni, wesfê postakaran ser o bîyayeni. *Tr. Postacılık.* Wazenê xwu rê postakarey biki, wazenê jî kirêşokey biki.

postal *Nn.* Sewl. Çîyê xwupay kerdişî. Çîyo ki kes keno xwu pay. Bê qondiran hergi çîyê xwupaykerdişî postal o. *Tr. Ayakkabı.* Qeçekîni di jû fini ma nêşayê postalîy biherîno yan jî bivîno, demeyên ma warway mendê.

postalbend/i *Teks. Nn. Bw.* Sewlbend/i. Mêrdekî linga xwu eşti payendanî ser ki postalbendanê xwu girêdo, qarînên kewti ser, ti nêvanê ki dejêndê firki kewto ci mîyane.

postalê lastikinîy *Kim. Sn. Nb.* Qîrikîy. Postalê ki bi mamuldê rafinerîyan a bi qîrî ya virazênê. *Tr. Lastik ayakkabı.* Qeçkîni di mi bol postalê lastikinîy (qîrikîy) kerdê xwu pay.

postalîy *Nb.* Sewlîy. Qabê lingan. Çîyê ki kes keno xwu pay ki lingê kesî bibeşirîyê, tey sitar bê, dirnetinîy nêbê, qirmîy nêşirê ci ra. *Tr. Ayakkabı.* Postalê ci, ci rê bol biqîmetîy bî, jû finanvetê û kerdê xwu qoltixan bin. Vatê, wa kehanîy nêbê.

postaxane *Nn.* Cayo ki kes mektûban û perekanê xwu rişeno, tey wezîfeyê pêresikdê xwu vîneno, wezîfeyê xwu yê mektûb û têlefûnî û têlxrafî û çîyandê zêdê nînan vîneno. *Tr. Postane, postaevi.* Nika postaxaney wezîfeyê panqan jî vînenê.

postbîyaye/ê *N.* Postebîyaye/ê, postkerde/ê. Çî/keso ki; posteyê ci, ci ser ra terîyayo, postê ci, ci ser ra gêrîyayo. *Tr. Derisi yüzülen.* Berano postbîyaye do senîn para bo, do çendini ser ra para bo?

postbîyayeni *f. M.* Postbîyayîş. Poste bîyayeni, postê ci, ci ser ra terîyayeni. *Tr. Yüzülmek, derisi yüzülmek.* Tayên mendo a ya kena post bo. Key post bî, ma veyndanê to.

poste *Nn.* Post, çerm, çerme. Çîyo ki mûyê weşan pa yenê, goştê weşan beşirneno. *Tr. Deri, post.* Posteyê mîyeri, ê pizeri rindêrî yo.

postebîyaye/ê *N.* Postbîyaye/ê. Çî/keso ki; posteyê ci, ci beden ra abirîyayo. *Tr. Derisi yüzülen.* Kanî Cersîso (Cercîs) postebîyaye, kanî Nesîmîyo postebîyaye!

postebîyayeni *f. M.* Postebîyayîş. Post bîyayeni, postî ganê weşan pêra abirnayeni, teriteni. posteyê ci, ci ra gandê ci ra abirnayeni, çermî ci ra abirnayeni. *Tr. Derisi yüzülmek.* Tayên mend bî ki, ma do jî poste bîyayê.

postekar/i *N.* Postkar/i, çermekar/i, çermkar/i. Kes/çîyo ki; karê postan keno, postey gîno û roşeno, bazirganeya postan keno. *Tr. Derici, deri tüccarı.* Qesabî postê xwu day, ê postekardê Entabî.

postekarey *Nm.* Postekar/i bîyayeni, postkarey, çermekarey, çermkarey, bazirganeya postan, bazirganê postan bîyayeni, postey giroten û roteni, girotok û rotokeya postan. *Tr. Dericilik, deri ticareti yapmak.* Mi postekarey nêkerda. Labelê ez zana ki; karêndo bizehmet o.

postekerde/ê *N.* Postkerde/ê. Çî/keso k; posteyê ci gandê ci ra abirneyayo. *Tr. Derisi yüzülen.* Arwêşo postekerde do meşti rê abirya.

postekerdeni *f. M.* Postekerdiş. Post kerdiş, çermeyê ci gandê ci ra abirnayeni. Çerme û ganê weşan pêra abirnayeni, postê ci, ci ser ra şeqitnayeni. *Tr. Derisini yüzmek, yüzmek.* Ma do pîya, o conge poste kerdayê, înan nêveyndayo mi, tenya post kerdo.

postesûr/i *N. Bw.* Çermesûr/i. Postesûr û zencî sipan dest di kişîya. Rîyê sipan, sipe nîyo, sîya yo.

postesûrey *Nm. Bw.* Çermesûrey. Postesûreya postesûran û zencîyeya zencîyan û qureyeya sipan!

posteyîn/i *N.* Çermeyîn/i, postin/i. Çîyo ki poste ra yo, postê ci esto, wahîrê postî yo, tey poste esto, pa poste esto, çermeyîn o, çermeyê ci esto, wahîrê çermî yan jî çîdê çermeyînî yo. *Tr. Derili, deriden olan.* Zimistanî çîyo posteyîn dano xwu ra ki nêzûzikîyo.

postî ser *Nn.* Çermî ser. Çîyo ki kes bi postî ya, bi çermî ya fehm keno, hîs keno. *Tr. Dokunsal, dokunma duyusu.* Dest panayeni halêndê postî ser o.

postkerdeni *f. M.* Postkerdiş. Poste kerdeni, çermeyê ci, ci ser ra şeqitnayeni, postê heywanan û însanan ci ser ra bi kardî ya werzanayeni. *Tr. Yüzmek, derisini yüzmek.* A heywaneki heta saetna boka şima post kerê ki, ma goştê ci vila kerê.

postsûr/i *N. Bw.* Çermesûr/i. Eger sîlehan ra nêbîyayê, sipan nêşayê postsûr xwu bin kero.

postsûrey *Nm. Bw.* Çermesûrey. Qarşûyê însaney di postsûreya înan û sipeyaya ma di çi ferq esto?

poşîyaye/ê *N.* Pedeşîyaye/ê, paşîyaye/ê, taqîbkerde/ê, şobberde/ê, şobber/i. Çî/keso ki kewto çîyên yan jî kesên dim û o yo şopa ci beno, o yo pede şino, o yo taqîb keno, o yo raya ci rameno. *Tr. Takip eden, iz süren, izini sürdüren, sürdüren, müteakiben giden.* Ti şenê ê merdimê poşîyayî ca kerê? Nê, mi rîyê ci nêdî, mi peynî ra dî.

poşîyayeni *f. M.* Poşîyayîş. Taqîb kerdeni, pede şîyayeni, pa şîyayeni, şopda ci yo şîyayeni, şopa çîyên ramiteni. *Tr. Müteakiben gitmek, takip etmek, sürdürmek, izini sürdürmek, ardından gitmek.* Ez kewta ci dim û po şîya. Mi soyîn kê ê sûjdaran di dî.

poşman/i *N.* Poşmanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; poşmaney kewta ser, bîyo poşman. Kes/çîyo ki; kerdenên û qerarên û vatişên û çîyêndo winasîn di vato kaşka wina wina bibîyayê; winî nêbîyayê. Kes/çîyo ki; pey di (paştî ser) gami eşta. *Tr. Pişman.* Ellah zano do poşman bo. Çunkî ez winîyaya, mi poşmaneya ci rîdê ci ra fehm kerdi.[1]

poşmanbîyayeni *f. M.* Poşmanbîyayîş. Poşmaney, pey di gami eşteni, karûgurweyê ci di kaşka bîyayeni. *Tr. Pişmanlık, pişman olmak.* Ez bîbîya poşmani jî, mi nêşayê pey di bêro.

poşmaney 1. *Nm. Bw.* Poşman bîyayeni. Poşmaneya ci ya peyêni do naf nêkero. Derdo ki bişo nika ageyro. 2. *Nm.* Heqê poşmaney, pereyo ki vera poşmaney deyêno. *Tr. Pişmanlık, pişmanlık ücreti, pişmanlık tazminatı.* Meraq mekerê, eger ma poşman bê, ma do poşmaneya şima bidê.

poşmankerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî poşman kerdo, bîyo sebebê poşmaneyda ci, ci rê kaşkay dayê vateni, ci rê heyf o deyayo vateni. *Tr. Pişman ettirilen, pişman ettirilmiş olan, hayıflanmasına neden olunan, kendisine keşkeler dedirtilen.* Eger şima şenê zerrîya ê merdimdê poşmankerdî bigîrê.

poşmankerdeni *f. M.* Poşmankerdiş. Kesên yan jî çîyên rê kaşka vaten dayeni, sebebê poşman

---

1 Na vajeki Farîsî di, bi şikildê *"peşîman"*î ya vajêna, esta.

bîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Pişman ettirmek.* Merdimêndo bêar o, mi kerd poşman jî ar nêkeno.

poşte/ê *N.* Poste/ê, posîyaye/ê. Çî/keso ki posîyayo, omid bîyo, pawîyayo ki do bibo. *Tr. Arzulanan, beklenen.* O çîyo poşte do key bibo?

poşteni *f. M.* Poştiş. *Bw.* Poseni. Kaşka to ey ra nê, mi ra bipoştayê. (Yan jî bipoştê)

pot/i *Nn.* Pote/ê. Çî/keso ki; boçik (peyîk)a ci yan çinî ya yan jî kilm a. *Tr. Kuyruksuz veya kısa kuyruklu.* Çîyêndê ci yo pot est bî.

potane *Nn.* zêdê potan bîyayeni, wesfê potan tey bîyayeni, bi potan mendeni, drofê potan tey estbîyayeni, ze ki pot/i bo. *Tr. Kısa kuyruklular gibi, kuyruksuzmuş gibi.* Mi ra potane asa.

potaney *Nm. şekil û* bîçimê kes û çîyandê potan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kısa kuyruklular gibi olmak.* Ez potaneyda ci ra haydar nêbîya.

potbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; boça ci, ci ra cibîyaya yan jî ze ki çinêbo. Çî/keso ki; gilê ci, ci ra cibîyayo yan jî ze ki pa çinêbo. *Tr. Kuyruğu kısalan/kesilen, budanan.* Ez bixwu çîdê potbîyayî ra hez nêkena. Labelê jû cayan di lazim jî beno.

potbîyayeni *f. M.* Potbîyayîş. Boçika ci, ci ra cibîyayeni, boça ci ci ra yan bi temameya yan jî qismêndê ci, ci ra cibîyayeni. Bêgil verdeyayeni, gilê ci, ci ra cibîyayeni. *Tr. Kuyruğu kesilmek, dal ve budakları kesilmek.* Dara ci bî poti tepîya, înan hewna bi hemberîyanandê xwu ya lej nêkerdo.

potek/i *N.* Çîyo, keso ki; werdîyo ki yan bi temamey a bêboç o yan jî boçika ci kilm a. Çîyo, keso werdîyo ki; boçika ci, şax û gilê ci, ci ra yan cibîyayê yan jî roterîyayê. No kes û çî jû fini werdî yo, jû fini mehsûmek o, jû fini jî zerrîya kesî pey veşena û qergûn o. *Tr. Kuyruğu kısacık, zavallı ve masum kısa kuyruklu, dal ve budakları budanmış.* Mi kerd destê ê gilê potekî jî cikero, fina heyfê mi pey ame.

potekey *Nm.* Potek/i bîyayeni, gilîy û şaxîy û boçika ci yan kilmi bîyayeni yan jî têtewr (kok ra) cikerde/ê bîyayeni, wesfê potekey ci ser o bîyayeni. *Tr. Kuyruğu, dal ve budakları ya hepten olmamak veya kısacık olması.* Potekeyda ci ra, pey di gami meerzi, bê meyweyeyda ci ra bitersi.

potey *Nm.* Boçik (peyîk)a ci çinêbîyayeni yan jî kilmi bîyayeni. Gil û şaxê ci yan kilmîy bîyayeni yan jî têtewr çinêbîyayeni. *Tr. Kuyruksuzluk veya kısa kuyrukluluk, dal ve budakları budanmış olmak.* Ez potey, kirosayan di jî nêwazena.

potin/i *N.* Pot/i, pote/ê. Çî/keso ki; tey potey esta, tey kilmey û cibîyayîş esto. *Tr. Kuyruğu kısa veya kesik olan, dal ve budakları budanmış olan.* To rê ki potin bî yan nêbî?

potiney *Nm.* Potîney, potîni, potin/i bîyayeni. Gil û boçik û peyîk û şaxê ci yan kok ra çinbêbîyayeni yan jî kilmek bîyayeni. *Tr. Kısa kuyrukluluk, dal ve budakları budanmış olmak.* Potineya kergeri înan rê ercîyê. Çunkî kesî nêgiroti, ey rê kewti.

potîn *Nn.* Na vajeki tenya nê, bi bolekeyda ci ya vajêna. Yanê kes do vajo potînîy. Werdîyê cîzman. Cîzmeyê werdî. Sewlê derg ê ki hettanî gozekida kesî yenê. Potînan kes zimistanî û şilîyan di keno xwu pay. *Tr. Potin.* Wextên ra qeçan qîmiş nêbîyê ki potînanê xwu xwu pay kero.

potîni *Nm. Bw.* Potey. A potîna winîsîni qeta. Wa vêşî poti nêbo, hend çîyên nêbeno.

potkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni boçiki yan jî gilê ci ci ra cikerdê, bêboç û bêgil mendo. *Tr. Kuyruksuz, kesik kuyruklu, kuyruğu kısaltılan, budanan.* Ma ma, dîkdê şima yê potkerdî ser o mendê?

potkerdeni *f. M.* Potkerdiş. Kilm kerdeni, boçika ci, ci ra yan cikerdeni yan jî kilm kerdeni, bêboç kerdeni. Gilanê ci, ci ra cikerdeni. Kesên yan jî Mesela çîyenda zêdê dari yan bêboçi verdayeni yan jî gil û boçiki û şaxê ci kilm kerdeni. *Tr. Kuyruğunu kesmek, kuyruğunu kısaltmak, budamak.* Mi dara ma kerdi poti. Eger mi pot nêkerdayê, ma do bi hemberîyanan a lej bikerdayê.

poverdaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni verdayo po, hêrişê serdê ci kerdo, qandê pirodayîşî rişto ser, verdayo bi ci. *Tr. Kışkırtılan, musallat edilen, saldırtılan.* Eger şima o po nêverdayê, înan jî o kutiko poverdaye nêkiştê. 2. *N.* Aciviste/ê, tanaye/ê, panaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni adir verdayo po, nayo ta, nayo po, veşnayo. *Tr. Yakılan, ateşe verilen, tutuşturulan.* Bano poverdaye xeylên kesan dûzdê Ellahî di verdo.

poverdayeni 1. *f. M.* Poverdayîş. Bi ci yo verdayeni, pa lej kerden dayeni. Kesên yan jî çîyên bi kesên o, bi çîyên averdayeni, pa lej kerdiş dayeni, hêrişê serdê ci kerdiş dayeni. *Tr. Saldırtmak, musallat etmek, kışkırtmak, saldırtmak.* Şima bi kamcîn aqil a kutik verda po? 2. *f. M.* Poverdayîş. Acivisteni, tanayeni, panayeni. Adir poverdayeni. Adir ser visteni. *Tr. Yakmak, tutuşturmak, yangın çıkarmak.* Vanê ê mûsîbetî banê înan verdayo po.

poverdayeni *f. M.* Poverdayîş. Bi ci yo verdaye-

ni, pûknayeni, gijgijnayeni. Kesên yan jî çîyên qando ki pirodo, qando ki ci pero yan jî qando ki zirar ci ro do, yan bi qisan a, yan jî bi livî ya bi kesên o verdayeni, ser rişteni. *Tr. Kışkırtmak, saldırtmak.* Ê lajekî do ci nêveyayê. To verda po. Poverdayeni çîyênda weşi nîya.

poxi *Nm.* Rî, sebeb, semed, qandê coy, cora, sebi. *Tr. Sebep, neden, saika, dolayısıyla, yüzden.* Poxida ey ra nêbîyayê, a roji ez do jî bîyameyê. Poxda ey ra ez nêameya. Poxda ay ra dezayê min o jî, bi min a qisey nêkeno.

poyo kerdeni *f. M.* Poyokerdiş. Sernayeni, ser o bîyayeni, qandê werdeni (daxme di, satranç di, fiki di, newsîyeki di ûzn.) ser o bîyayeni. *Tr. Dama, satranç, dokuztaş gibi oyunlarda pulu/taşı yemek üzere binmek veya binili olmak.* Mi kerdo po, ey nêdê û kewt fikda mi. Xwura ez jî qayîl bîya ki nêdo, nêdê jî. *Bw.* Poyo kerdeni jî.

poz 1. *Cog. Nn.* Milik, puz, tûjik, serîçiq, gaz, xaz, zemaq, qil, kend, kendal, seranîya koyan. *Tr. Zirve, doruk, dağın zirvesi.* Hergi merdim nêşeno şiro pozdê Araratî ser. 2. *Cog. Nn.* Hergi cayê koyo vijîyaye, heme cadê koy di hergi cayê koyo vijîyaye. *Tr. Dağdaki her bir çıkıntının adı.* Pozê koy bolîy bê, ko beno rêzko.

pozbend 1. *Zoo. Nn.* Layo (layo pehn o viraşte) ki debêno pirnikda mêşinî û bizinîyan ki pa bizinî û mêşinîy vinderîyo, çîyên nêwerîyo, pa gemîy bo, pa zebtûrebtîy bo. *Tr. Küçükbaş hayvanların bağlanması için burun, ağız kısımlarına takılan yapılmış olan genişçe ip, şerit.* Ma şuwanîni di pozbend kerdê pirnikda heywanan ki hewna ma şayê xwu rê rehat kero. Eger ma pozbend nêkerdayê pirnikda înan, ê do bişew bireyayê û bişîyayê. 2. *Nn. Bw.* Pozgolik 1. Şima pozgolikê ci, golikî nêkerdo pa, golikî may lînaya.

pozberan/i *Zv. Nn.* Zincîgird/i. Merdimo ki zincîya ci zêdê zincîyerda berana girda. Merdimo pozberan, xurt jî beno. *Tr. Büyük ve kalın burunlu, cesur.* Ti senîn ki bivînê, ti bisilasnê. Çunkî merdimêndo pozberan o, xwu dûrî ra mojneno.

pozberaney *Zv. Nm.* Zincîgirdey, zincîya ci gird û qalin bîyayeni, xurt bîyayeni. *Tr. İri ve geniş burunlu, cesur olmak.* Pozberaney, wesfêndê camêrdey û bedenê zincîyerda kesî yo.

pozgolik 1. *Nn.* Pozik, pozbend. Çîyêno ki; kenê fekdê golikan a ki, golikîy nêşê şitê marda xwu bişimê. Pozgolikî kenê pirnikda golikan a. *Tr. İnek yavrularının ağzına konulan ve yavruların annelerini emmelerine engel olan bir bağ.* Şima ewro pozgolik nêkerd bî pirnikda golikî ya, golikî şitê marda xwu pêro werd bî û vîjikî jî gunaya ci ro. 2. *Tib. Nn.* Nameyêndê nêweşîn o. Masatişêndo seredê gişto ki seredê gişteri di leym arêbeno, beno zêdê pozikdê golikî. *Tr. Parmak ucunda mikroplanmaya bağlı olarak oluşan irin toplama hastalığı.* Vanê giştera xwu pozikdê golikî sawê, gişta şima do weşi bo. Tabî ki çîyêndo winasîn çinî yo, vatişênd pûç o.

pozik 1. *Nn.* Kişta serî, kişta vernî, kişta serîçiqdê çîyên, sereyê lingerda kesî, sereyê postalandê kesî. Vernî, serîçiq, zincîya çîyan û nê çîyan ser o. *Tr. Eşya, şey ve nesnelerin uç/burun kısmı.* Linggogêrî pozikê xwu da piro, gogeri va da xwu û xwu çoşme ra govelekîy vetîy. 2. *Nn. Bw.* Pozgolik 1. Pozikê ci çinêbî, heta şewra may lînaya, bîyo vîjikî.

pozikey *Nm.* Tûjikey. Pozik bîyayeni, wesfê pozikî, sereyê çîyan, tûjikê çîyan bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin en sivri veya en uç noktası.* Ez a pozikeyda ci ra nêremena.

pozikê nigan *An. Nn.* Pozikê lingi, pozikê lingeri, pozikê nigi, pozikê nigeri, pozikê nigan. Sereyê giştandê lingandê kesî, kişta seredê lingandê kesî, kişta seredê sewldê kesî. *Tr. Pisburun, ayağın burun kısmı, ayakkabının sivrice yeri.* Zalimî pozikdê lingandê xwu ya, dîrê teney pay day tûtikandê ci ro! Tûtikîy ser o sîya û morîy!

pozikê qondirî *Nn.* Pozikê qondiran, tûjikê qondirî, tûjikê qondiran. *Tr. Kunduranın en ilerideki sivri burnu.* Cendirman verî, qandê mehkûmên ma çiman vero, bi pozikdê qundiredê xwu ya dayê girdandê ma ro.

pozikê sewlî *Nn.* Pozikê postalan, pozikê postalî, pozikê sewlan, tûjikê sewlan, tûjikê postalan. Sewlan di, postalan di cayo tewro vernekêno tûjek. *Tr. Pisburun. Ayakkabıların öne doğru sivrilen en uç yerleri.* Linggogêrî pozikê sewlanan da gogeri ro, gogeri çif da xwu û dîzdar şaş kerd, şî bi file ya diskîyê.

pozikê zincî *An. Nm.* Tûjekê zincî. Seredê zincî di cayo tewro tûjek. *Tr. Burnun en sivri ucu.* Gogi gunê pozikdê zincî ro, hesrîy çimî ro amey.

poziknaye/ê *N.* Pozikkerde/ê, pozikpirodaye/ê, pozikpironaye/ê. Çî/keso ki; jewî bi pozikdê sewlî ya, bi pozikdê qondiran a, bi pozikdê postalan a dayo piro, dayo ci ro. *Tr. Pisburunla vurulan.* Ez vana o çimo poziknaye do kor bo!

poziknayeni *Nn.* Poziknayîş. Pozik kerdeni, pozik pirodayeni, pozik cirodayeni, bi pozik a pirodayeni. *Tr. Pisburun vurmak.* Mepozikni, bi kalekda ci ya pirodi.

pozikpironaye/ê *N.* Pozikkerde/ê, poziknaye/ê, pozbendkerde/ê, pozbendpanaye/ê. Çî/heywano ki qando ki maya xwu nêlîno, pozik (pozbend) kerdo bi ci fekîyo û fekê ci girêdayo. *Tr. Annesinin sütünü emmemesi için ağız kısmına band (bağ) vurulan yavru hayvan.* Goliko pozikpironaye senîn şeno maya xwu bilîno ki?

pozik pironayeni *f. M.* Pozikpironayîş. Pozgolik pa kerdeni, pozbend panayeni, pozgolik bi fekî yo kerdeni, manîyê şit antişdê golik û leyrandê dewarî bîyayeni. *Tr. Hayvanların annelerinin sütünü emmemeleri için ağız kısmına bağ vurulması.* Gawanî va, pozikî pironê ki mayanê xwu nêlînê.

pozsing *Nn. Bw.* Porsing. Eger ez pozsing xwu ya kera, a do jî xwu ya kero. Çi merdimênda asanger a ki!

pozsingin/i *N. Bw.* Porsingin/i. Kê va pozsingin bî? Bi mi ki pozsingin nêbî.

pozsinginey *Nm. Bw.* Porsinginey. Kê va pozsinginey pa esti bî? Bi mi ki pozsinginey pa çinêbî.

protesto *Frz. Nn.* Karûgurweyên vero bîyayeni venga, bi çepikan a yan jî bi babetnakî ya însanan veronayeni, bi nê babetan a qehrê xwu ardeni. Babet babetî protesto esto. Mesela çepikîy pirodayeni, sewl eşteni, şamikîy eşteni, hakê cilqîy eşteni, wa qehr bo filan kes yan jî çî vateni û zêdê nînan. *Tr. Protesto, tepki eylemi.* Nê rojana ser okê partîyen bi sewl eştişî ya protesto bî.

protestokar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyêndê nêbîyayî, bi babet babetî fêlan a telîn keno, lingi dano piro, nêwaştişê xwu ci rê îfade keno, ci rê qehrê xwu ano. *Tr. Protestocu.* Protestoy di, eger protestokar jî sebebê protestoy bo, do se bo?

psîkolog/i *Frz. Yûn. Tib. N.* Uzmanê/a îlmdê psîkolojîy. Merdimo/a ki psîkolojîy ser o îxtîsas keno/a yan jî kerdo. Merdimo ki fêlandê kesan ser o xebat keno û nê karî ser o îxtîsas kerdo. *Tr. Psikolog.* Ma dî ki, fêlê ci yê xerpênê, ma berd psîkologî ser.

psîkolojî *Frz. Yûn. Tib. Nn.* Rûhîyat. Îlmo ki fêlandê însanan ser o xebitêno. *Tr. Psikoloji.* Psîkolok, psîkoljîy ser o xebat keno, ostayê psîkoljîyo.

pufîyaye/ê 1. *N.* Pufaye/ê, masaye/ê, masate/ê. Çî/keso ki; bi pifî ya bîyo pir, bîyo pirê va yan jî hewa. *Tr. Hava veya gazla doldurulmuş olan.* Tekero pufaye, çirê wina rew bî veng ki? Tirim teqayo? 2. *N.* Pufaye/ê. Çîyo (mersela marr) ki vato puf û vengê hêrişokey veto. *Tr. Püflenen, saldırı veya tehlike sesi meydana gelen ve puf diye ses çıkaran şey veya yılan gibi bir hayvan.* Marro pufaye, xof dano kesî.

pufîyayeni 1. *f. M.* Pufîyayîş. Pufayeni, pufeni, pir bîyayena hewa û çîyandê zêdê hewayan. *Tr. Dolmak. Gaz veya hava dolmak, doldurulmak. Hava veya gaz gibi bir maddenin bir şeyin içine doldurulması.* Teker pufîya. 2. *f. M.* Pufîyayîş. Pufayeni, pufeni, bi şikildê hewa ya veng veteni. Veng vetişdê, mar û çîyandê zêdê marran. *Tr. Püflemek. Hava şeklinde ses çıkarmak, yılan sesi, yılan sesi çıkarmak.* Palaxi mîyan di senîn ki mar pufa, ez pey di ancîyaya.

pungal *Zoo. Nn. Bw.* Pîngal. Pîn di, pungal çinêbî ki, kergîy ser o ronişê.

puşkulîy *Zîr. Nk. Nb.* Buncikîy. Babeten kuhoyîyê karitişî yê ki; zêdê patatan û tilpan a govdeyê ci erdî bin do, renga govdedê ci mişmişî ya. Labelê zêdê nînan kom û qulorek nîyo, dergûbarî yo, ci ra selate û şamî virazêno. *Tr. Havuç.* Puşkulîy bi karê ki, ma xwu rê ci ra bostanî virazê.

puwa *Nk. Nn.* Puya. Babetên kufkarikê serardû (serradirî) yê ki kokandê çinayêran û tayên darandê zêdê nînan di benê, verê adirgan (adilgan) bi ney a adir webîyê. *Tr. Kuruduğunda ateş tutuşturmada kullanılan bir çeşit mantardır. Çınar gibi bazı ağaç köklerinde çıkar, yenilmez.* Mi bi puwa ya adir we nêkerdo. Çunkî wexto ki ez resaya ser, adir bi adilgan an bîyê.

puy/i 1. *N.* Pûç/i, qof/i, mîyanveng/i, wezîfe rakewte/ê, hêçbîyaye/ê. *Tr. Çürük.* Textêndo puy o, linga xwu meerzi ser, ti gunenê war ro. 2. *N.* Acifinok/i. Çîyo ki; kes bi sîyerda çaqmaqî ya acifineno. *Tr. Çakmak taşıyla kullanılan ve tutuşturma görevi gören nesne.* Puy bîyarê ki ma bi ci ya adir we kerê. 3. *Nk. N.* Lîfê daran, perrê daran o ki pa lîf virazêno. *Tr. Ağaç süngeri. Ağaçtan yapılan sünger.* Bi puy a qorika mi bişuwi. 4. *N.* Çirûg/i, hukimravete/ê, hukimravijîyaye/ê, bêhukim/i. *Tr. Geçersiz, hükümsüz, vazifeden düşen, işlevliği iptal edilen.* Ey şîyo puyê xwu veto, do neya tepîya eskerey nêşiro.

puybîyaye/ê 1. *N.* Pûçbîyaye/ê, qofbîyaye/ê, mîyan vengbîyaye/ê, seqetbîyaye/ê, çirûgbîyaye/ê. *Tr. Çürüyen, içi boşalmış olan.* Lêno puy bîyaye do se bo, çiçî rê bibo ki? 2. *N.* Wezîfe rakewte/ê, çirûgvijîyaye/ê, seqetvijîyaye/ê, hukimrakewte/ê, hukm nêmende/ê, karakewte/ê. *Tr. Çürük çıkan, çürütülen, işlevsiz kalan, iş görmez raporu verilen.* Ê merdimê puybîyayî, rapora xwu kerdi xwu dest û vera keye kewt ray ser, şî. To bidîyayê, zê virsika şîyê. Qey vatê

beno ki ê do ci pey di bigîrê eskerey.

puybîyayeni 1. *f. M.* Puybîyayîş. Pûç bîyayeni, seqet bîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni. *Tr. Çürümek, içi boşalmak, koflaşmak.* Puy bîyayeni di eger tamîrê çîdê kesî mimkun nêbo, kes do çîyanê xwu bivirno û newe kero. 2. *f. M.* Puybîyayîş. Çirûg vijîyayeni, çirûgey, pûçey, bêhukmey, hukim ra vijîyayeni, wezîfe nêdîyayeni. *Tr. Çürük çıkmak, işlevsiz çıkmak, iş görmez raporu almak.* Merdimo ki puy bo, kes do jî ci rê yarmetîni bikero.

puykerde/ê 1. *N.* Puynaye/ê, pûçkerde/ê, qofkerde/ê, mîyan vengkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo qof, kerdo veng, mîyanê ci veto. *Tr. Çürütülen, çürük çıkartılan, içi boşaltılan.* Çîyo puykerde do newedera dest ra ravêrîyo ki mezbût bo. 2. *N.* Puynaye/ê, çirûgvete/ê, hukimravete/ê, karaviste/ê, bêhukimkerde/ê. *Tr. İşlevsiz bırakılan, vazife dışı bırakılan.* Ez şena ey puy kera. Labelê wa bizano ki merdimêndo puykerde weş nêvîneyêno ha.

puykerdeni 1. *f. M.* Puykerdiş. Puynayeni, pûç kerdeni, qof kerdeni, mîyanê ci veng kerdeni, çirûg kerdeni. *Tr. Çürütmek, içini boşaltmak.* Ti do ki puy kerê, tew mîyanê ci pir ki wa deha weş biaso. 2. *f. M.* Puykerdiş. Puynayeni, çirûg veteni, pûç veteni, pûç kerdeni, bêhukim kerdeni, wezîfe ra visteni, kar ra visteni. *Tr. Çürük çıkarmak, işlevsiz raporu çıkartmak, iş görmez hale getirmek.* Mêrdekî kerdê lajdê xwu rê puy vejo. Çunkî tersayê, vatê: Lajêndê min o tipûtenîya yo, ez nêwetana ey jî birişa eskerey.

puynok/i 1. *N.* O/çîyo ki; çirûg vejeno, hukim ra fineno, pûç keno, wezîfe ra fineno, bi nuşten a kar ra fineno. *Tr. Çürüten, çürük çıkaran, içini boşaltan.* Ehmed puyok o (pûç vijîyayo), puynokê ci jî Doktor Şamîl o.

puynokey 1. *Nm.* Puynok/i bîyayeni, wesfê puynokan. Karê puynokî, karo ki puynok keno, çirûg veteni, pûç veteni. *Tr. Çürütmek.* Puynokey jû cayan di lazim a. 2. *Nm.* Karê wezîfe ra visteni kerdeni, hukim ra veteni. *Tr. İş görmezlik çıkartmak/vermek, bu işi yapan olmak.* Ez bi xwu nêşena puynokey bikera. Çunkî karêndo bitehlûke o.

puyok/i 1. *N.* O/çîyo ki; pûç bîyo, bîyo pûç, bîyo qof, mîyanêci bîyo veng. *Tr. İçi boşaltılan, çürütülen.* No çîyo puyok, kamcîn puynokî destî ra vijîyayo ki? 2. *N.* Wezîfe rakewte/ê, karakewte/ê, bêhukimmende/ê. *Tr. İşlevsiz kalan, iş görmez hale gelen.* Puyok, di gamîy şî vera ci û va: O merdimo puyok ez a, puynok jî no doktor o.

puyokey 1. *Nm.* Puyok/i bîyayeni, wesfê puyokan ci ser o bîyayeni. Karê pûç kerdeni, karê puy kerdeni, puynayeni, pûç kerdeni. *Tr. Çürütülme, içi boşaltılma.* Puyokey rê puy bîyayeni lazim a. 2. *Nm.* Kar ra visteni, çirûg kerdeni, pûç kerdeni, karê pûçey kerdeni. *Tr. Çürütmek, işlevsiz bırakmak.* Puyokey çîyênda weşi nîya, puynokey tew weşi nîya.

puz *Cog. Nn. Bw.* Poz 1. Puz û binîya koy jewi nêbena. Pûkey, bolkî puz di bena. "Merdiman, payanver kerdî jî şerm nêkerd."

pûç/i 1. *N.* Puyaye/ê. Çîyo, keso puy, çîyo, keso seqet, çîyo, keso qof, çîyo, keso ki mîyanê ci vengûvarit o. *Tr. İçi bomboş olan, çürük.* O merdimo pûço, o do kotî bişo bi ey a gulaş bikero? 2. *N.* Hukimrakewte/ê, hukimravete/ê. Çîyo, keso ki hukmê ci nêmendo. *Tr. Hükmü/yürürlüğü kaldırılan.* Mi do o merdim pûç kerdayê, o bi xwu bî pûç. 3. *Teks. N.* Çîyo ki ancêno çîyên ser, çapûto barî yo ki ancêno çîyên ser. Pûçik jî tîya ra yeno û maneyê ci jî, çîyo ki ancêno pay ser, lingi ser. *Tr. Kılıf, örtü.* Çi pûçê ci estîy bî, înan pêro kerdîy boxçayandê xwu.

pûçbîyaye/ê 1. *N.* Puyaye/ê, puybîyaye/ê, seqetbîyaye/ê, qofbîyaye/ê. O/çîyo ki mîyanê ci bîyo veng, xeripîyayo, hewlîneyda xwu ra kewto û bîyo ze merde. *Tr. Çürümüş olan, içi boşalmış olan.* Merdimêndo pûçbîyayeyên dayo mi ki, qe nêşeno di gamî jî şiro. Tam mi rê cerîmeyên o. 2. *N.* Netaw/i. Çî/keso ki hukmê ci wedarîyayo, hukmê ci werişto. Çî/keso ki; deha pîyasa di nêravêreno. Çunkî deha taw nîyo. *Tr. Geçersiz, kükmü kaldırılan, yürürlükten kaldırılan.* Dewleti do bi berdayê eskerey, ey şî xwu kerd pûç, o ewroya tepîya merdimêndo pûçbîyaye o. Deha kes nêşeno ey bero eskerey. 3. *Tıb. N.* Felcbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayêndê ganî ra bîyo pûç, bîyo felc, bîyo nêşeyê cayêndê ganî. *Tr. Felçli.* Bazîyê ci yo pûçbîyaye yo keno hêdî hêdî weş bo. 4. *N.* Çengizîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a, bi destdê doktorên a çengizneyayo. *Tr. Uyuşan.* Destê ci yo pûçbîyaye di saetan mîyan di bî emelet û ame a xwu.

pûçbîyayeni 1. *f. M.* Pûçbîyayîş. Puyayeni, puy bîyayeni, qof bîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni, seqet bîyayeni. *Tr. Çürümek, içi boşalmak, kiymetten düşmek.* Ez do zê darda pîri, nînan vero pûç ba û nê jî çi heyf o ki, do kêfşadîy bê. 2. *f. M.* Pûçbîyayîş. Bêhukmey, hukim ra kewteni, kar ra kewteni, xebatî ra kewteni, hêle ra kewteni, deha çîyên rê nêbîyayeni. *Tr. Geçersizlik,*

çürük durumuna düşmek, hükümden düşmek, yürürlükten düşmek. Pûç bîyayenida dehkarê, hewna xeylên zeman esto. Çunkî hewna hêrsê înan nêanişto. 3. *Tib*. Pûçbîyayîş. Felc bîyayeni, nêşeyê cayêndê ganî bîyayeni, cayêndê ganêndê kesî nêtepişteni. *Tr. Felç olmak, işlevsiz kalmak*. Vanê mêrdek qezaya tepîya mûndî ra cêr ra bîyo pûç. 4. *Tib.f.M*. Pûçbîyayîş. Çengizîyayeni, halê çengizîyayîşî dekewteni. *Tr. Uyuşmak*. Linga ci bî pûçi, dima emelet kerdi.

pûçey 1. *Nm*. Puyey, qofey, tede çîyên çinêbîyayeni, wezîfe ra kewteni, wesfê pûç bîyayîşî. *Tr. Çürüklük, görevsizlik*. Pûçeya gozan û ê merdiman jew nîya. 2. *Nm*. Pûç bîyayeni, seqet bîyayeni, xwu seqet veteni, hukim ra veteni, hukim ra vijîyayeni. *Tr. Çürüklük, çürük çıkarma/çıkma, sağlamlıktan çıkma*. Pûçey di merdim eskerey nêkeno. Çunkî wezîfe ra kewno, ze ki bikero.

pûçik *Teks. Nn*. Bolekê ci "pûçikîy" ê. Gêrwe, panc. Çîyo ki ancêno lingan ser, kes anceno payandê xwu ser. Gêrwey, çîyê ki pa wa, wey, pay, lingîy gêrênê. Panc (pa anc) çîyo ki, ancêno lingan, pay, pay ser.[1]

pûçikê galikîy *Teks. Nb. Bw*. Gêrweyê galikîy. Pûçikandê rêsînan rê pûçikê galikîy vajêno. Pûçikê galikîy hergi ca di nêvîneyênê.

pûçin/î 1. *N*. O/çîyo ki; tede pûçey esta. *Tr. Çürük*. Çîdê pûçinî di xeyrên nîno. 2. *N*. O/çîyo ki; tede seqetey esta, çîy (kes)o ki tede qofey, ci di hukim werişeni esta. *Tr. Hükmü kaldırılan, yürürlükten kaldırılmışlığı olan*. O keso pûçin do newdera şiro eskerey. Çunkî vanê qanûnê eskerî virîyayo.

pûçiney 1. *Nm*. Puyey, puyîney, seqetey, seqet bîyayeni, qofey, qofiney, wezîfe ra kewteni. Pûçin/i bîyayeni, wesfê pûçiney ci ser o bîyayeni. *Tr. Çürüklük, çürümek, sakatlık, görevsizlik*. Pûçiney di kes do zirarê esnafî telafî kero. 2. *Nm*. Tede çirûg bîyayeni, tede hukim nêbîyayeni, wezîfe ra werzîyayeni. *Tr. Yürürlükten kadırılmış olmak, hükümsüzlük*. Pûçiney rê kêf keno, halbûki şarî mîyan di qedrê ci yo kemêno.

pûçkerde/ê 1. *N*. Puykerde/ê, qoşkerde/ê, seqetkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên zerreyê ci, mîyanê ci kerdo veng, kerdo qof, kerdo qoş. *Tr. Çürütülen, sağlamlıktan çıkarılmış olan*. Daro pûç kerde do wezîfê pirdî nêvîno. 2. *N*. Netaw/i, hukimravete/ê, hukimrakewte/ê, qîmet rakewte/ê. *Tr. Geçersiz, yürürlükten kaldırılan, hükmü kadırılan*. Xorto pûçkerde do neya tepîya serbest bigeyro. 3. *Tib. N*. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên çengiznayo, ardo wezîyetdê bêganî. *Tr. Uyuşturulan*. Doktoran bazîyê ci yo pûçkerde saetên mîyan di kerd emelet. 4. *Tib. N*. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên kerdo seqet, kerdo nêşe, tey nêşeyên veto, tey dekewtiş peyda kerdo. *Tr. Felç edilen*. Şima do o bazîyê ci yo pûçkerde jî doktoran mojnayê.

pûçkerdeni 1. *f. M*. Pûçkerdiş. Puy kerdeni, seqet kerdeni, qof kerdeni, qoş kerdeni, mîyanê ci veteni, weşey ra veteni, nîmmerdim kerdeni. *Tr. Çürütmek, sağlamlıktan çıkarmak, içini boşaltmak*. Çîyo ki o pûç kero, kes nêşeno newedera virazo. 2. *f. M*. Pûç kerdiş. Seqet kerdeni, netaw kerdeni, tawey ra veteni, hukim ra veteni, qîmet ra veteni, qamet û qîmet ra visteni. *Tr. Çürütmek, yürürlükten kaldırmak*. Mi a dawa înan, bi qaymeqamî ya kerdi pûçi. Eger îfadedê mi ra nêbîyayê, dawa şima ser o pûç nêbîyê. 3. *Tib.f. M*. Pûçkerdiş. Puy kerdeni, çengiznayeni. *Tr. Uyuşturmak*. Doktorî dindanê ci sifte kerdîy pûç, dima jî antîy. 4. *Tib. f. M*. Pûçkerdiş. Felc kerdeni, seqet kerdeni, cayên yan jî kesên nêşe kerdeni. *Tr. Felç etmek*. Ereba qulojnê ci ser, mîyane ra cêr kerd pûç. O yo no yo, mîyane ra cêrê ci yo nêtepşeno.

pûjikîyaye/ê *Cog. N*. Çîyo (zv.) ki hêdî hêdî vareno, pûjikêno, yeno war, tene tene vareno, heb hebî vareno, nêtewneno û weş vareno. *Tr. Çiseleyen/miş*. Yaxero pûjikîyaye kesî nêtewneno, kes qayîlo tim winî bivaro.

pûjikîyayeni *Cog. f. M*. Pûjikîyayîş. Hêdî hêdî varayîşê yaxerî û hewri. Varişî di, mabeyndê varayîş û nêvarayîşî di bîyayeni. *Tr. Çiselemek. Ahmak ıslatan yağmuru*. Ez winîyaya yaxero pûjikêno, pîyê to yo jî linganê xwu hewadano.

pûjiknaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; hêdî hêdî, tene bi tene, heb hebî deyêno varitiş, rişêno war. *Tr. Çiseltilen*. Bê Ellahî varinokê varişdê pûjiknayî kam beno?

pûjiknayeni *Cog. f. M*. Pûjiknayîş. Hêdî hêdî varayîşê varenî û vewr, pûjiknayeni çilkan û heban an bena. *Tr. Kar ve yağmur için çiselmek, tatlı tatlı yağmaya başlamak, tane tane, damla damla atışmaya başlamak*. Wexto ki ez kewta yaxerî pûjiknayê.

---

1 Papûç jî Tirkî nîyo, Kurdî (Dimilî) û Farîsî ra şîyo dekewto Tirkî. Çunkî maneyê ci jî çîyo ki (Qab, *Tr*. kılıf) ancêno pa, pay, lingan ser (yanê pa+pûç) Eger ez zimistanî rojên pûçikanê xwu, xwu pay nêkera, ez bena nêweş.

pûk 1. *Cog. Nn.* Şilîyey, hewa di yaxerey, firtene, heway di vayey, hewa di vayîney, tozlan, vewraîyey, hewa (ayam) weş nêbîyayeni. *Tr. Genellikle uzun süreli yağış. Yağışlılık. Tipi, yağmurluluk, karlılık vs. olumsuz bütün hava şartları.* Ewro şeş o ki tim şilîya û tede hecac jî esto. 2. *Zv. Nn.* Gijgijîk, werişte, hêrs bîyayeni, wezîyet weş nêbîyayeni. *Tr. Olumsuz şartlar, sinirlilik/öfkelilik hali.* Ey va: Ti yê çirê hinî pûkenê ki, ti nêşenê tenekên hêdîyeka qisey bikerê? 3. *Cog. Nn.* Xirabeya hewaya berdewami. *Tr. Süreğen olan olumsuz hava şartları.* dinya pûk o, ez ba, ez nêşina karwaney.

pûkane 1. *Nn.* Zêdê pûkî ya, ze ki pûk bo, pûkin bîyayeni, varişî di zêdê hewadê nêbîyayî bîyayeni. *Tr. Olumsuz hava şartlarına benzer olmak.* Vanê ûja do pûkane bo. 2. *Nn.* Gijgijane. Zêdê gijgijokan, zêdê pûkinokan bîyayeni, bi gijgijokan mendeni. *Tr. Kışkırtılmışlar, sinirlenmişler, öfkelenenler ve kükrêyenlere yakışır gibi olma.* Pûkane ame ser.

pûkaney *Nm.* Pûkane/ê bîyayeni, wesfê pûkaney ci ser o bîyayeni, gijgijane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di pûkane/ê bîyayeni. *Tr. Olumsuz hava raştlarının olması, asabilik halinin meydanda olması.* Ez rîdê pûkaneyda ci ra bîya rezîldê alemî.

pûkayî 1. *Cog. Nm. Bw.* Pûkin 1. Xeyrê Ellahî, ti a pûkayî di nêkewtî ray. 2. *Zv. Nm. Bw.* Hewrayî 3. Ez ba, ez nêşina. Çunkî Cemîlî va ûja di cendermey estîy bîy, aja pûkayî bî.

pûkey *Cog. Nm.* Varişey, şilîyey, bi yaxerey, bi firtineyey. *Tr. Yağışlılık, olumsuz hava şartları.* Pûkeyda ci ra kes terseno. Çunkî wexto ki vareno, zêdê olimbêterî vareno.

pûkin/i 1. *N.* Pûkayî, şilîyeya azmînî, bi yaxerbîyayen a azmînî, ayam weş nêbîyayeni. *Tr. Yağışlılık, bulutluluk, olumsuz hava şartları.* Hewa pûkin o. Ez texmîn kena ki emşo sî do jî bivarê. 2. *Zv. Nn.* Gijgijîyaye/ê, gijgijok/i. Kes/çîyo ki; gijgijîyayo, bîyo hêrs. *Tr. Sinirlenen, kükrêyen, öfkelenen.* Mêrdeko citira yeno, kesî şewra ra yo ki nanê ci nêberdo, mêrdek pûkin o, vila bê, wa hettanî ki hêrsê ci aniştê kes tîyanan di nêaso.

pûkiney 1. *Cog. Nm.* Pûkîni, pûkayî, pûkin/i bîyayeni, wesfê pûkayî ci ser o bîyayeni. Serri û demserr û ayam û mengi pûkayî bîyayeni, wesfê pûkayî ci ser o bîyayeni; şilaî û vewrayî û hewrayî û firtine û hecacî di ravey bîyayeni, ayamo nêbîyaye bîyayeni. *Tr. Olumsuz hava şartlarının olması.* Mi rê pûkineya emserrî ê parî xirabêrî nîya. 2. *Psîk. Nm.* Gijgijîyaye/ê bîyayeni, gijgijok/i bîyayeni. Pûkîni, pûkayî, pûkin/i bîyayeni, wesfê pûkayî ci ser o bîyayeni. hêrs û sînîr û qehrîyaye/ê bîyayeni. Karûgurwe û wesfî di hêrs û qehr û sînîr û hesebîyey û gijgijîyayîş bîyayeni. *Tr. Sinirlilik, asabilik, kızgınlık gibi olumsuz durumların var olması.* Ez cadê pûkinî di nêşena vindera. Çunkî pûkiney o mi nîna.

pûknaye/ê 1. *Cog. N.* Çî/hewayo ki; Ellahî pûknayo, kerdo pûkin, kerdo yaxer û şilî û va û vater û vewrayî û zêdê nê wezîyetdê hewayê nêbîyayî. *Tr. Yağmur, kar, dolu gibi olumsuz hava şartalarına sahip kılınan şartların her birisi.* Hewayê pûknayî ma tewnayê. 2. *N.* Gurgurnaye, gijgijnaye. Çî/keso ki; jewî gurgurnayo, gijgijnayo, bîyo sebebê gijgijîyayenda ci. *Tr. Kışkırtılan, provoke edilen.* Şima bî sebebê ê merdimdê pûknayî. 3. *N.* Çî/jewo ki; kesên çîyên ser o zeyîdnayo, kerdo vêşî, şidikê ci, derênikê ci, pêtey û şîş bîyayena ci kerda vêşî. *Tr. Şiddeti, tazyikatı, baskısı arttırılan.* Şima do, rew tedbîrê ê yaxerdê pûknayî bigirotayê.

pûknayeni 1. *Cog. f. M.* Pûknayîş. Pûk kerdeni, hewayo nêbîyaye, hewayo ki pûkneno, hewa di şilî û vewrayî û va û vater û şertê hewayê kesî tewnenê, zirar danê kesîro. *Tr. Yağışlı, yağmurlu, karlı, rüzgarlı vb. olumsuz hava şartlarının oluşması veya oluşturmak.* Hewayo pûkneno, ez texmîn nêkena ki ma bişê ewro şirê. 2. *Zv. f. M.* Pûknayîş. Lebayeni, qehrûqotikan vêşî kerdeni yan jî vêşî vateni, zeyîdnayeni. *Tr. Serzenişte bulunmak, yakınmak, olumsuz şartları sürekli, dile getirmek, dillendirmek.* Mi kemêna, ey tim pûkna. Cora înan lej kerd. 3. *Zv. f. M.* Pûknayîş. Gijgijnayeni, tûj kerdeni, kutê serdê çîyên yan jî kesên kerdeni. *Tr. Kışkırtmak, provoke etmek.* Merdimo rind do nêpûkno, do bitepisno ki lej nêzeyîdîyo.

pûknok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; pûkneno, hewa û şertanê hewadê pûkîyayî ano meydan. *Tr. Olumsuz hava şartlarını meydana getiren etken/faktör.* Pûknokê hewa yo tenîya, bêguman ki Ellaho Ezîmûşşan o. 2. *N.* Gurgurik/i, gurgurok/i, gijgijnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pûkneno, gijgijneno, jewî tayêni hucûmê serdê kesên yan jî tayêni keno. *Tr. Provoke eden/ettiren, kışkırtan, saldırtan.* Pûkaye û pûknaye û pûknok qethan jew nêbeno. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni şidikê ci, pêteya ci, vêşîyeya ci, derênikê ci, xarikê ci zeyîdnayo, kerdo vêşî. *Tr. Şiddetini, baskısını, kesafetini (yoğunluğunu), hızını artıran.* Ez zana, ser o pûknokên nêbo,

o bixwu hendayên nêpûkêno.

pûknokey 1. *Nm.* Pûknok/i bîyayeni, ser o wesfê pûknayeni bîyayeni, karûgurweyê pûknokan ser o bîyayeni, pûknayeni, ci ra pûknayeni amîyayeni. *Tr. Olumsuz hava şartlarını yaratan Allah, herşeyi olumsuz gören kişi.* Ez pûknokeyda Ellahî ra jî rehmetdê Ellahî ra jî bêşufê ya. 2. *Nm.* Gurgurikey, gurgurik/i bîyayeni, gurgurokey, gurgurok/i bîyayeni, gijgijnokey, gijgijnok/i bîyayeni, ser o wesfê gijgijnayenî bîyayeni, karûgurweyê gijgijnokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên gijgijneno, pûkneno, hucûmê serdê jewî keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Provoke etmek, kışkırtıcılık.* Ez tim jî pûknokeyda ci ra tersena. Çunkî merdimêndo tevdok o. 3. *Nm.* Pûknok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; şidik û xarik û pêtey û derênikê çîyên yan jî kesên zeyîdneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin şiddetini, hızını, yoğunluğunu veya baskısını artırmak.* Eger pûknokeyda şima ra nêbîyayê, nika ma qedîna bî.

pûkpîr *Cog. Nn.* Tozlanê qereqişî, tozlanê çilî, tozlanê ortedê çilî. *Tr. Kara kış tipisi.* Pûkpîr esto, teber mevijîyê.

pûkpîr/i *N.* Îxtîyar/i, kal, pîr/i. *Tr. Yaşlı, ihtiyar.* Kesî cara pûkpîrên rê hina neheqey kerda?

pûkpîrey *Nm.* Pûkpîr bîyayeni, wesfê pûkpîrî bîyayeni, îxtîyarey, kaley, pîrey, kalûpîrey, kalûpîri bîyayeni. *Tr. Yaşlılık, ihtiyarlılık.* Gencey di ki çinêbî tepîya! Ez pûkpîrey di se kera pey?

pûkûpelêk *Cog. Nn.* Pûkûpilok, pûkayîya wişki. Hewayo ki vewrayî û hewrayî û serdayî û tozlan û hecac û wezîyeto winasîn di virazêno, peyda beno. *Tr. Kar, tipi, boran, fırtına, soğuk vb. kötü hava şartlarının tamamı.* Birayê mi, ê to nêbîyayen a. Hewa xirab bî, pûkûpelêk bî, ti yê vanê ray kewê.

pûkûpelêkey *Cog. Nm.* Pûkûpilokey, pûkûpelêkîni, pûkûpilokîni, pûkayîya wişki bîyayeni. Heway di, ayamî di, demserrî di, serri di û çîdo winasîn di pûkûpelêk bîyayeni, wesfê pûkûpilokî ci ser o bîyayeni; hewrayî û firtine û tozlan û şilayî û serdayî di ravey bîyayeni, nêbîyaye bîyayeni. *Tr. Hava şartlarının olumsuz olması.* O nerehet, na pûkûpelêkey di şino tebera gogi kay keno.

pûlik *Nn. Bw.* Pampûlik. O yo hewna newe newe pûlik şino.

pûlikî *N.* Pampûlikî. Bi pûlikan an şîyayeni, di destîy û di lingan xwu vera nayen a şîyayeni. *Tr. Emekleme, emekleyerek gitmek.* Hewna newe kewto pûlikî. Qamî rê jî hewna esto.

pûnc *Nk. Nn.* Lewr. Pîjikîy. Darê zêdê encillewran û henarlewran û villewran ê ki rîçan di jew ê, kok di fina abirîya yê, fina ser o govilen peyda kerdo. *Tr. Fiskil.*[1] *İncir ve nar gibi ağaçların diplerinden fışkıran sahte filizler.* Pûncê ci, ci binê dari girot bî. Bi qazme ya pêro wekerdî, binê dareri pilolî kerd.

pûne 1. *Nk. Nn.* Suwêreki jî "Pûne" rê vanê: *Yarpuz.* Çewliki jî vanê: *Nane.* Tîya di *"yarpuz"* û *"nane"* bi Tirkî ya vajîyayo, Dimilî nîyo. *Kur. Pung. Tr. Yarpuz.* Pûne kuhoyîyênda şamîyan a. Ci ra Mesela tirşikê pûnî virazenê.

pûr 1. *Nn.* Pûrik, kepeg, sîvî, kûpik. Çîyo ki hewna pajikî jî barîyêrî yo. Pajiko bol barî. *Tr. Çok ince kabuk. Yalnız zardan daha kalındır.* Mersela: Dari qaşêna, patata pajêna û neha û xelle jî pûrikênê. 2. *Cog. Nn.* Binê erdî yo ki, qandê karitişî nêbeno, binê erdî, qûm û çaxil û kirêcin o ki tey çîyê karitişî nêbeno, nêkarêno. Na tebaqaya erdî bi guvişikdê xazî ya peyda bena. *Tr. Yerin kil, kireç, kumul tabakasıdır. Bu tabakada ekin olmaz, tarımsal açıdan kısırdır.* Aweri hera weşi ser ra berdi, bin ra pûrê ci vijîya. 3. *Nk. Nn.* Babetên serardûyêndê darandê serwîyan. Qirşûqal û qalikê daran o werdî û tenik o ki pa adir webeno. *Tr. Ardıç ağacının çıralık olarak kullanılan hafif ve yakılabilir ince kısmı.* Mi pûr arêda ki şima pa adir tanê, şima girot o pûr da şarî.

pûrbîyaye/ê 1. *N.* Pûrikîyaye/ê, pûrdaye/ê, pûrikdaye/ê, pûrikîbîyaye/ê, pûrikneyaye/ê, pûrçikneyaye/ê, pûrçiknaye/ê. Kes/çîyo pûrikin o ki; pûrikê ci, ci ser ra werzaneyayo, qaş bîyo, terîyayo. Kes/çîyo pajikino ki; pajikê ci, ci ser ra terîyayo yan jî pûr bîyo. *Tr. Soyulan, sıyırılan çok ince kabuklu şey veya mecaz anlamda hırsız tarafından soyulan.* Pûrikê ê çîdê pûrbîyayî mi dest ra rijîya şaleri ser. 2. *Cog. N.* Pûrikîyaye/ê, pûrikneyaye/ê. Erdo (ca, çî) ki erdî di erdey û hereyda weşi ra vijîyayo û bîyo çaxilin, bîyo qûm û qûmîstan. *Tr. Yerinde kumlu, çakıllı, kireçli ve verimsiz bir tabakanın oluşması veya bu olayın meydana gelmesi.* Erdo pûrbîyaye do kêrê biercîyo? 3. *N.* Pûrikîyaye/ê, pûrikneyaye/ê. Çîyo ki ci ra babetên serardû virazîyayo. *Tr. Kendisinden bir çeşit çıralık yakacak oluşan madde.* Vaş û

---

[1] Herêma Alanya ra.

qirşo pûrbîyaye do kotî ra bêro?

pûrbîyayeni 1. *f. M.* Pûrbîyayîş. Pûrikîyayeni, pûr dayeni, pûrikneyayeni, pûrçikîyayeni, pûrçikneyayeni, pûrikî bîyayeni, pûrçikî bîyayeni. Çîyandê pajikininan di, pajikê ci, ci ser ra pajîyayeni, pûr bîyayeni. *Tr. Mercimek, nohut, buğday, patates gibi çok ince kabuklu maddelerinin kabuklarının soyulması veya sıyırılması olayı.* Ma nehay kerdîy leblebîy, pêro pûrikîyay. Eger winî pûr nêbîyayê, ma do pey di kerdayê. 2. *Cog.f. M.* Pûrbîyayîş. Pûrikîyayeni, pûrikî bîyayeni, pûrey. Erd û herri û çîdo winasîn di, her û erddê weş û ercîyayî bin di qatmanêndo çaxilin û qûmin û kirêcino nêercîyaye peyda bîyayeni. *Tr. Yerin dibinde kireçli, kumlu, çorak bir katman toprağın meydana gelmesi olayı.* Şima o erd çewt ramit, pêro bî pûr. 3. *f. M.* Pûrbîyayîş. Pûrikîyayeni, pûrikî bîyayeni. Vaş û dar û çîyandê winasînan ra babetên serardûyên peyda bîyayeni. *Tr. Ardıç ağacınından bir çeşit yakacak oluşması.* Înan dara xwu, xwu rê kerdi pûri. Eger a pûri nêbîyayê, do çîyên rê nêbîyayê.

pûrçiknaye/ê *N.* Porçiknaye/ê, pûrnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni porçikê ci, ci ser ra weqlanayo, ser ra qilanayo, avordo. *Tr. Yolunan.* Gunayê mi, bi ê teyrdê pûrçiknayî ame.

pûrçiknayeni *f. M.* Pûrçiknayîş. Pûrnayeni, porçiknayeni, pûrikê ci ser ra pûrnayeni, mûyanê cîyanê werdî û barîyekan ser ra weqlanayeni, anteni, pûr kerdeni. *Tr. Tüylerini yolmak.* Bizeri, mûyê bizeri pûrçiknayê.

pûrçiknok/i *N.* Pûriknok/i, porçiknok/i, pûrinok/i, avorok/i. Çî/keso ki; porê kesên yan jî mûyanê çîyên ci ser ra porçikneno, pûrikneno, avorneno. *Tr. Yolan.* Eger meydan di pûrçikîyayenên û pûrçiknayeni bibo, gereg ki pûrçiknokê ci jî bibo.

pûrçiknokey *Nm.* Pûrçinok/i bîyayeni, wesfê pûrçiknokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; porêndê kesên yan jî çîyên porçikneno, avoreno, ser ra pûrikneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yolmak, yolan olmak.* Pûrçiknokeyênda bêeman a ci ser o.

pûrdaye/ê *N. Bw.* Pûrbîyaye/ê. Ganê ci yo pûrdaye do bol nêramo, weş bo.

pûrikîyaye/ê *N.* Pûrîyaye/ê. Çîyo (zv.) ki pûrik kewto ci ser, pûrîyayo, pajîyayo û pajikê ci bi şikildê pûlana kewto ci ser. *Tr. (Çok ince kabuklu şeyler için) pullanan, soyulan, sıyırılmış olan.* Çîyê werdî yo pûrikîyaye do senîn emaret bo?

pûrikîyayeni *f. M.* Pûrikîyayîş. Pûrîyayeni, pûrpûrî bîyayeni, pûr ser kewteni, pajiko barî ser kewteni. Çîyandê zêdê nehan û patatan û xelîlokan û zêdê nînandê pajikbarîyan di bajikê ci têtewr ci ser kewteni. *Tr. Pullanmak, tüylenmek. İnce kabuklu şeylerde kabukları adeta lime lime olmak, ince hav tüyler gibi soyulmak, sıyrılmak.* Pajikê ci rew bîbî pûrikî.

pûrikpûrikî *H.* Bi şikildê pûrikîbîyayîşî ya, wesfê pûrikîyayeni tey bîyayeni, têtewr pûrikîyayeni, zêdê pûlan a bîyayeni, têtewr rêj bîyayeni. Çîyandê bajikbarîyan di têtewr pajîyayen û hergi pajikêndê ci jî bi şikildê dolekênda werdî ya bîyayeni. *Tr. Çok ince kabuklu şeylerde pul pul olma, pul şeklinde soyulma.* Serê ci pêro bîbî pûrik pûrikî.

pûrikpûrikîbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo pajikbarî yo ki têtewrê ci pajîyayo û bîyo pûrik pûrikî, ze ki ser ra têtewr biterîyo. *Tr. Pul pul olan, pullar şekline dönüşen.* Mi rê eger şenê ê çîdê pûrikpûrikî bîyayî ra bîya. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "Ti bê, boka ti bi pûrik pûrikî bê! Ganê to, to ser o awzêlikî bo! Çermeyê gandê to, to ser ra zêdê pûlan a werzîyo!" vajîyayo. *Tr. Derin soyulsun, vücudunun derisi pul pul olsun, büyük işkencelere maruz kalasın! diye beddua edilen.* To dîyo hele pûrikpûrikî bîyaye! Hele senîn ma rê zulim keno!

pûrikpûrikî bîyayeni *f. M.* Pûrikpûrikî bîyayîş. Zêdê pûlan a pûrikîyayeni, hergi leteyê post û pajikdê ci, ci ser ra zêdê verdê pîyazî ya, ci ser ra bi şikildê hebhebî ya werişteni. *Tr. Pullanmak. Pullar şeklinde deri, kabuk vs. de soyulma gerçekleşmek.* Ganê ci pêro bîbî pûrik pûrikî.

pûrikpûrikîkerde/ê *N.* Pûriknaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo pûrik pûrikî, pûriknayo, pûrnayo, têtewr serdê zêdê pûlan a werzanayo yan jî werzanayîş di kar bi ci qewimîyayo. *Tr. Yolunan, soyulan, pul pul edilen şeyler.* Key ki şima o lajeko pûrikpûrikî kerde bireyno, şima şenê nê nêweşî jî bireynê.

pûrikpûrikî kerdeni *f. M.* Pûrikpûrikî kerdiş. Sebebê pûrik pûrikî bîyayîşî, pajikê çîyanê barîyan ci ser ra werzanayeni yan jî sebebê nê kar û gurwî bîyayeni. *Tr. İnce derili, ince kabuklu şey veya kimselerin bu kısımlarının pullandırması.* Eger ez ey xwu dest kera, ez do ey pûrik pûrikî kera.

pûrkerde/ê *N.* Pûriknaye/ê, pûrnaye/ê, pûrikîkerde/ê. Çî/keso ki pajik û mûy û porê ci, ci ser ra pûr bîyo, ser ra terîyayo, ser ra gêrîyayo. *Tr. Soyulan, yolunan. İnce kabukları, saçları ve tüyleri üzerinden alınan.* Şekeroko pûrkerde û pûr nêkerde do senîn vayey di jew bo?

pûrkerdeni *f. M.* Pûrkerdiş. Pûriknayeni, pûrnayeni, pûrikî kerdeni. Pûrtîya seredê ci, ci ra cikerdeni, qaşikê çîyanê tenikî ci ra teriteni, pajikê çîyan ci ser ra teriteni. *Tr. Yolmak (tavuğun tüylerini almak), ince kabuklu (mercimek, buğday, nohut vs. şeylerin kabuğunu almak) şeyleri soymak.* Mi kergi pûr kerdi, ti jî ci ra şamîyên virazi.

pûrteqali *Nk.* Firtqali, porteqali. Na fekî, bolkî bi bolekeyda ci ya vajêna. Zêdê turuncan û leymûnan a ya. *Lat. Citrus sinensis. Tr. Portakal.* Werdîyey di, wexto ki kalikê ma, ma rê pûrteqalîy ardê, ma sifte xwu rê pa kay kerdê, dima werdê.[1]

pûrtik *N.* Pûrtî, mûyê nermekîy. *Tr. Tüy, hav ve ince kıllar.* Mi ser ra pûrtikê ci pûrtiknay.

pûrtikin/i *N.* Pûrtîyîn/i, mûyîn/i. Çî/keso ki pûrtîya ci esta, pûrtîyîn o, ser o pûrtî esta, pûrtîya gandê ci bola. *Tr. Tüylü, kıllı.* Meyweyêndo pûrtikin bî, mi nêşa rehat bûro.

pûrtikiney *Nm.* Pûrtîyîney, mûyîney, mûyîn/i bîyayeni, pûrtikin/i bîyayeni. Gandê ci di, erddê ci di pûrtî bîyayeni, mûyê gandê ci bîyayeni, gan û erddê ci ser o yan pûrtî yan jî mûy bîyayeni. *Tr. Tüylülük, kıllılık.* Pûrtikineya xîrokan weşdê mi nêşina.

pûrtikî *H.* Pûrtî bîyayeni, pûrtî kerdeni, karê pûrtî kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Tüylenmek. Tüylerini aldırmak veya yolmak.* Ez winîyaya o yo nêpûrtikêno, mi çekerd awerda germi mîyan, gengaze ya pûrtikîya.

pûrtikîyaye/ê *N.* Pûrtîbîyaye/ê. Çî/keso ki; pûrtikîyayo, pûrtîya ci, ci ra cibîyaya, ca bi ca, ci ra pûrtî rûçikîyaya. *Tr. Yolunan.* Zerecê şima o pûrtikîyaye sera şîyo, o yo çirê nêwaneno.[2]

pûrtikîyayeni *f. M.* Pûrtikîyayîş. Pûrtikî bîyayeni, pûrtîya ci, ca bi ca cibîyayeni, ancîyayeni, ca bi ca bêpûrtî mendeni. *Tr. Yolunmak.* Mirîçiki pûrtikîyê bî, xasekya ci, ci ra şî bî.

pûrtiknaye/ê *N.* Pûrtikîkerde/ê, pûrtîkerde/ê. Çî/keso ki; pûrtikneyayo, ca bi ca pûrtîya ci cibîyaya, bi no babet a xasekeya ci şîya û bîyo ar. *Tr. Yolunan, yoldurulan.* Teyrêndo pûrtiknaye, ame mi vero anişt û mi rê qaqibo kerd.

pûrtiknayeni 1. *f. M.* Pûrtiknayîş. Pûrtî kerdeni, pûrtikî kerdeni, pûrtîya ci ser ra weqlanayeni, ca bi ca mûyanê ci qilanayeni û bi no babet a xasekeya ci, ci ser ra berdeni. *Tr. Yolmak, yoldurmak, tüylerini sökmek, güzelliğini gidermek, çirkinleştirmek.* Eger mi pûrtiknaya, vajê. La ki mi nêpûrtiknaya jî ma do to ser o cerîme bibirnê. 2. *f. M.* Pûrtiknayîş. Pûrtî kerdeni, pûrtikî kerdeni, viran kerdeni, rûtûrepal kerdeni, pa çîyên nêverdayeni. *Tr. Yolunmuş kaza çevirmek, soyup soğana çevirmek, talan etmek.* Ê do îspatey, ê çimwelikinî bipûrtiknê.

pûrtî 1. *Nm.* Mûya teyrûtûrî. *Tr. Kuş tüyü.* Vanê rojên cinîya Hz. Silêmanî bena milokî, Hz Silêman jî veyndano teyrûtûrî û vano birûçikîyê ki ez cinêkeri rê pa balişnayên viraza. Teyrûtûr vanê rûçikên o. Labelê kund îtiraz keno û nêrûçikêno. Qandê merselerda kûndî *Bw.* Kund. 2. *An. Nm.* Mûyê gandê kesî yê barî. Labelê por û zimbêlîy, pûrtî nêhasibênê. *Tr. İnsan vücudunun ince tüyleri. Saç ve bıyık buna dahil değildir.)* Pûrtîya binçengdê weqlanayê, bi cilêt a teraş nêkerdê. 3. *Nk. Nm.* Serpûşê ki meywan (fekîyan) ser o yê. *Tr. Meyve veya bitkilerdeki kısa ince sarı tüyler. Ayva tüyü gibi.* Pûrtîya meywan rê, serpûş vajîyeno.

pûrtîkerde/ê *N.* Pûrtiknaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni gandê ci ser ra pûrtîya ci weqlanaya, pûrtî kerdo, pûrtiknayo. *Tr. Yolunan, tüylenen.* Ey teyrê xwu yo pûrtîkerde, rişt keye ki ma rê bipeyşno.

pûrtîkerdeni *f. M.* Pûrtîkerdiş. Pûrtiknayeni. Pûrtîya ci ser ra weqlanayeni, ser ra pûrtîya ci cikerdeni. *Tr. Yolmak. Tüy veya ince kıllarını üzerinden almak.* Hulîy do cibîyê, do bipûrtikîyê, tayên do pûrtî kerê, tayên do jî ci ra şamî virazê.

pûrtîya arwêşan *Zoo. Nm.* Mûyê arwêşan, pûrtîya arwêşî, pûrtîya ki arwêşan ra cibîyaya. *Tr. Tavşan tüyü.* Arwêşeko pûrt nermeko çi namekêndo weş!

pûrtîya bindoşî *An. Nm. Bw.* Mûyê binçengî. Pûrtîya bindoşî do bitaşûyê.

pûstiki *Zîr. Nm.* Dimayê vilikandê encûr û xeyar û zebeşan û beşîlan û kelekan û zêdê nê çîyan di newe bîyayeyê ci. Wexto ki hewna nê bostanî dekewnê belate, înan rê vajêno. Belateyê bostanîyan o ki hewna neweyo û zêdê kabokênda giştên o. *Tr. Bostan ürünlerinin henüz yeni verilen küçücük yavru ürünleri.* Zirar medê pûstikandê xeyaran ki girdîy bê.

pûş 1. *Nk.* Pirç. Vaşo wişk, çîyo kuhoyî yo ki bîyo

---

1 Na kelîma, namedê Portekîzî yê esîlî ra yanê Portugalî ra yena. Esas Dimilî di narince yo. Labelê narince pûrteqali tenya nîya, malbatda nînan hemini rê vajêna.

2 Pûrtikîyayeni, rûçikîyayeni kesî kena ar. Cora wesfêndo pîs o. Fini bena ki însanan rê jî vajêno.

wişk. Vaşo kilm û wişk. *Tr. Kuru step, bozkır, kurumuş ot.* Qeçekîni di, dewi di, pûşî mîyan di xuşîna marran, tim jî xofê pîzedê ma bî. Jû finan ma mar pay jî kerdê. 2. *Nn.* Sapê tenan û mercûyan û cewan û çîyandê zêdê nînan. Sapê tenan o ki, do ci ra simer bivijîyo. *Tr. Tahıl ürünlerinin sap gibi kuru bütün yerleri.* Karê dewijan rew rewî nêqedêno. Neya tepîya jî pûş do simer bo û biancîyo zerre. 3. *Nn. Ed.* Dimilî di pûş, çîyanê vengî, çîyanê bîlaheq û bîlasebebî îfade keno. *Tr. Çürük, gereksiz, kof, mesnetsiz.* No werdo ki to ma rê viraşto, zeno ze pûş.

pûşin/i *N.* Çî/keso ki; tey pûş esto, ser o pûş esto, pa yan jî mîyan di pûş esto. *Tr. Kurumuş otları olan, bozkır/stepleri olan, üstünde kurumuş ince otlar olan.* Cayêndo pûşin bî. Cora ez tey bol nêmenda.

pûşiney *Nm.* Pûşin/i bîyayeni, wesfê pûşî ci ser o bîyayeni, ze pûş, pa (tey, mîyan di) pûş estbîyayeni. *Tr. Kurumuş otları olmak.* Pûşineya ci, şima rê zirarên dana yan nêdana?

pûşkuwate/ê *N.* Pûşkuwaye/ê. Kes/çîyo ki; bîlaheq û bîlasebeb gurweyayo, xebat û cefayê ci tinê şîyo. *Tr. Gereksiz bir şekilde, boşu boşuna çalışan, sıfır elde sıfır şekliyle çalışmış olan.* Şima şirê nê karê tinêşîyayî, ê merdimdê pûşkuwatî ra bipersê.

pûş kuwateni *f. M.* Pûşkuwatiş. Pûş kuwayeni, cefayo tinê xerc kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb karûgurwe kerdeni, xebato tinêşîyaye. Pûşî ra senîn ki çîyên nêvijêno û kuwatişê ci negereg o, eynî bi o babet a no jî tinêşîyayeyo. *Tr. Heba olma, nafile iş yapmak, boşu boşuna çalışmak, nafile yorulmak, sap dövmek, saptan ürün çıkarmaya çalışmak.* Tam serrên o ki, ma yê ê kendalî di gurweyênê ki xizna vejê, ma pûş kuwa.

pûşt/i 1. *N.* Qûnde/ê, qûnek/i. O keso ki; peynî ra şino kesan. Keso ki, paştî ra şino kesan. *Tr. Homoseksüel.* Wa kes bi ê pûştî ya nêwerzo û nêroşo.[1] 2. *Zv. N.* Ageyrok/i, qelleş/i. O/çîyo ki; qisandê xwu ra fek verdano, bi ci ya emeley nêbena. *Tr. Dönek, kalleş, güvensiz.* Bi merdimdê pûştî ya karêndê mi nêbeno. Wa xwu rê şiro canakî, wa xwu rê biewnîyo kîbernakî.

pûştane 1. *Nn.* Pûştikî. Zêdê pûştan. Bi pûştan mendeni. *Tr. Puştça.* Ti kenê jî pûştane meki. 2. *Nn.* Pûştikî, ageyrokane. Zêdê pûştana, zêdê bêemelana. Bi bêemelan mendeni, wesfê bêemelan tey bîyayeni. *Tr. Dönekler gibi.* Ti tim jî na pûştanê kenê. Fêlo pûştane weş nîyo.

pûştey 1. *f. M.* Kes/çîyo ki; heşa pey ra xwu dano, fehşey keno, eşaretey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Homoseksüellik.* Pûşteyda ci ra nêbîyayê, o do govilî mîyan di bîyayê. 2. *f. M.* Pûştîni, qûnekey, qûnekîni, ageyrokey, bêemeley. Kes/çîyo ki; pey emeley nêbena, qisa û sozdê xwu ser o nêmaneno, verûpeyê ci bellî nîyo; geh winî yo, geh wina yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Döneklik, kalleşlik, güvensizlik.* Pûştey tim jî ci ser o esta. Cara ma nêşayo vajo: Aferîm! noqor rind û raşt kerdo.

pût/i 1. *Baz. N.* Destserik/i. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qandê deyndê ci yan jî bi sebebên a dest nayo ser. *Tr. İpotek, tutu, rehin, el konulan.* Pûtê înan do embardê pûtî di bo, ê do dima aja ra bigîrê û berê keye. 2. *Teo. N.* Çî/keso ki; bi şikildê însanên a virazîyayo û însanîy ci rê îbadet kenê, ci vero çewt benê û ci rê nimazûnîyaz kenê. *Tr. Put, totem, mabut.* Verê Hz. Muhemmedî (sew) Kabe di 360 pûtîy estîy bî. Tewrê mihîmmê nînan jî Lat û Uzza û Menat bî. Hz. Pêxemberî nê pûtîy day şiknayeni.

pûtey 1. *Baz. Nm.* Destserikey, dest sernayeni. *Tr. İpotek altına almak, el koymak, rehin tutmak.* Pûtey di jî qanûnên esto. Her kes nêşeno xwu serî pût rono çîyandê şarî ser. 2. *Teo. Nm.* Pût/i bîyayeni, zêdê pûtan bîyayeni, ci rê îbadet bîyayeni, şerto nêwerişte bîyayeni, şerto şert bîyayeni. *Tr. Putlaşmak.* Pûtey ra pûtey jî ferq esto. Pût esto ki, bi qanûnî ya sitarîyayo, kesekên nêwetano ki qe lingen jî pirodo. Pût esto ki hina nîyo, labelê fina jî tey pûtey esta.

pûtxane *Teo. Nn.* Cayo ki tey pûtîy roneyayê û însanîy yenê vero çewt benê, ci rê nimazûnîyaz û duay kenê, ci xwu rê kenê rebb. Cayo ki tey pûtîy virazênê. *Tr. Tapınak, put yeri. Put yapılan yer, put imalat yeri.* Wextên ra Sultan Mehmûdê Xeznewî pût û pûtxaneyê Hîndîstanî pêro şikitîy, vila kerdîy. Labelê Hîndîstan di hewna pût û pûtxaneyê Sîndan estê.

P

1 Farisî di *"pûşt"* pey o, paştî ya.

Q

Q: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîstî ya. herfênda bêveng a, xwuserî nîya, bestoka venganêyan a, bê înan jî tenya nêvijêna. Vijîyayîşê ci hina o: Çenge do akerde bo, peynîda ziwanî ra vengêndo wişk do bivijîyo. Zêdê k'y fina peynîda ziwanî di, nezdîyê qiri di kîberekên do virazîyo. Kes keno ki k'y vejo, kes do vengêndo deha wişk û sert vejo. A ma nê nîşanî rê jî vanê Q. No veng, goreyê "k"y deha peynî di û deha wişk o.

qa/ê *N.* Qa/ê. Çîyo (zv.) ki nişkêra û zêdê kergan û dîkana qîrînî kewta ci ser. *Tr. Aniden bağıran, yılan sokmuş gibi çığlık atan veya ses çıkaran kümes hayvanı.* Dîko qa, qeço qa û zêdê nînan.

qab *Nn.* Çîyo ki ancêno çîyan ser ki, o çî pa bibeşirîyo, beşe bo, mehfeze bo, sira bo. *Tr. Kap, kılıf.* Tifinga ci qabkerdê bî. Eger qab kerdê nêbîyayê, wina nêbeşirîyayê, newe nêmendê.

qabanozi *Sn.* Şûşaya ki bi şikildê qutîyên a cam ra virazîyaya û bi qapaxên a gêrêna. *Tr. Kavanoz.* Mi kerd ki ronî qabanozi mîyan kero, mi dest ra şeqitîyê û şikîyê.

qabbîyaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki ci rê qab virazîyayo, serê ci jewî kerdo qab, bi qabên a beşirneyayo, mehfeze bîyo. *Tr. Kaplı, kaplanan.* Zanayîşo ki ez zana çîyo qabbîyaye, goreyê ê çîyandê bînan deha bol sitarêno.

qabbîyayeni *f. M.* Qabbîyayîş. Qabê ci virazîyayeni, qab serneyayeni, ser o qabê ci bîyayeni, mehfezeyê ci virazîyayeni. *Tr. Kaplanmak, mahfazası olmak veya oluşturulmak.* Kaşka qab nêbîyayê. Çunkî mesrefên bî di mesrefîy.

qabirxe 1. *An. Nn.* Esteyê sînî û ê kalekda kesî yê ki hergi di kiştandê kesî dê yê. *Tr. Göğüs kafesi. Göğüs kemikleri ile kenarlardaki kaburga kemikleri.* Qabirxeyê ci şikîya bî, ma berd nêweşxane. 2. *Zv. Nn.* Pingayeni, xwu gird tepişteni. *Tr. Gurur, büyüklük, gurur meselesi.* Ey winî nêkerdayê, mi jî qabirxe nêgirotê.

qabirxekerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qabirxe keno, kebîrey keno, girdey keno, xwu gird vîneno. *Tr. Büyüklük yapan, gurur yapan, gurur meselesi yapan.* Merdimo qabirxekerde zêdê firewnan o.

qabirxe kerdeni *Zv. f. M.* Qabirxekerdiş. Qabirxe giroteni, pingayeni, xwu gird tepişteni, xwu gird vînayeni, zewmbîyan jî werdî dîyayeni. *Tr. Huylanmak, kibirlenmek, büyüklük damarının ortaya çıkması.* Mi ey ser ra qabirxe kerd.

qabirxeyîn/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qabirxeyê ci, kebîreya ci, girdeya ci esta, xwu gird vîneno. *Tr. Kibirli, gururlu, kibirli.* Ez qabirxeyînî ra hez nêkena.

qabirxeyîney *Zv. Nm.* Qabirxeyîn/i bîyayeni, wesfê qabirxeyînan ci ser o bîyayeni, kebîrey kerdeni, kebîr bîyayeni, xwu gird vînayeni, karûgurweyo ki zêdê ci nêşino, ê kar û gurwî xwu rê gire kerdeni. *Tr. Büyüklük yapmak, kibir yapmak, gurur meselesi yapmak.* Qabirxeyîney wesfêndo xirabo, kes do qabirxeyîn nêbo.

qabkerde/ê *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki qandê beşirîyayeni, qandê sitarîyayeni, qandê beşe bîyayeni serê ci bi qabên a gêrîyayo, mehfeze bîyo. *Tr. Kaplanan, mahfaza yapılan.* Zengenê min ê qabkerdî, destê mi qebar nêkerdîy, ê qab nêkerdî kerdîy.

qabkerdeni *f. M.* Qabkerdiş. Qandê beşirnayeni, qandê mehfezî, qandê sitarnayeni, qandê beşe kerdeni serê çîyan bi mehfezeyên a giroteni, qabên panayeni. *Tr. Kaplamak.* Wexto ki şima serê ê çîdê xwu qab kerdê, ez ûja ra ravêrda. Mi veng da jî şima nêaşnawit.

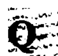
qabze *Er. Nn.* Deste, cayê destî, cayo ki kes çîyên pa tepşeno. *Tr. Kabza.* Qabzeyê tifingeri tepişt û destê xwu eşt cadê nigerda ci û pilozna. Dimayê ci ti bihesibni.

qabzêrik *Nk. Nn. Bw.* Qazêrik. Zereciy qabzêrikî ra bol hez kenê.

qaçax/i *T. N.* Qedexe/ê. Çîyo ki; qanûnî ci rê îzin nêdayo, o yo bêqanûn virazêno û beno. *Tr. Kaçak.* O merdimo karo qaçax keno, qaçaxçîni do kê ey biveşno.

qaçaxçî *T. N.* Qedexekar/i. Kes/çîyo ki; karê qaçaxî, karê qedexî keno; karûgurwedê ci mîyan di, bi nimitiş a muamele kerdeni esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; şino bêqanûn, bêusûl û bêray karûgurweyo nimî keno. *Tr. Kaçakçı.* Qaçaxçî bî, şîyê sînor ra ravêrdê û çîyo qaçax ardê.

qaçaxçîni *Nm.* Qaçaxçîyey, qedexekarey, qedexekar/ bîyayeni, wesfê qedexekaran ci ser o bîyayeni, kar û gurwe û muameleyê qaçaxçîyan, qaçaxçî bîyayeni. *Tr. Kaçakçılık.* Qezencê ci qaçaxçîni ser o bî. Ney ser ra şî guna mayînî ro û bî virt vila.

qaçaxçîyey *Nm. Bw.* Qaçaxçîni. Eger qaçaxçîyey di qezencên û tamêndo werdî esto, qe beno ki, tey des qatîy jî vinî kerdiş û ters û xofêndo gird esto.

qaçaxey *Nm.* Qaçaxîni, qedexeyey, qedexe bîyayeni, qedexe kerdeni, qaçax bîyayeni, qaçax kerdeni, wesfê qaçaxî, karûgurwe û muameleyê karûgurwedê qaçax (qedexe)î. *Tr. Kaçaklık.* Qaçaxeyda ci ra şima çi wexta ra yo haydar ê?

qaçor *Dad. Nn.* Qançûr. Çîyo (pere û mal) ki kes qezencdê xwu ser ra dano dewleti ki, dewleti kesî rê bi ey a xizmet bîyaro. *Tr. Vergi.* Qaçorê xwu dewleti ra remneno, fina jî vano xizmeto nîno. Qaçor biremo, kes do xizmetî bi çiçî ya bîyaro ki?

qaçordan/i *N.* Kes/çîyo ki; bi qaçor dayîşî ya bîyo wezîfedar. Kes/çîyo ki; gereg ki qaçor bido dewleti. Kes/çîyo ki; qezencdê xwu yê meşrûy û helalî ser ra nê qezencî ra pere yan jî malêndo meşrû û helalo bellîkerde dano dewleti ki, dewleti ci rê û hemwelatîyandê ci rê xîzmet bêkero. *Tr. Vergi veren, vergi mükellefi.* Ki qaçordan qaçor ra biremo, dewleti nêşena hemwelatîdê xwu rê xîzmet bîyaro.

qaçordaney *Nm.* Qaçordan/i bîyayeni, wesfê qaçordanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qezencdê xwu yê meşrû û helalî ser ra pere yan jî malêndo bellî kerde/ê dano ki, dewleti ci rê xîzmet bîyaro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Vergi mükellefliği.* Cayên di zêdê qaçordaneyda ma qaçordaney çinî ya. Qaçordanê ma tim jî binkewteyê qaçorî û dewlet o.

qaçordar/i *N.* Kes/çîyo ki; dewleti nameyê qaçordanî nayo pa, kerdo mukellefê qaçorî, kerdo wahîrê qaçorî. *Tr. Vergi yükümlüsü.* Eger qaçordar qaçor ra, wezîfedar wezîfe ra biremo, wexta halê dewleti beno dûman.

qaçordarey *Nm.* Qaçordarîni. Qaçordar/i bîyayeni, wesfê qaçordaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi qaçor a bîyo wezîfedar, gereg ki qaçor bido, bîyo wahîrê qaçorî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Vergi vermekle görevli olmak.* O yo qaçordarey ra nêremeno, vêşîyeyda qaçorî ra remeno.

qaçor dayeni *f. M.* Qaçordayîş. Qezencdê xwu ra qismêndê ci yê bellî kerdî bi namedê xîzmetî ya dewleti dayeni. *Tr. Vergi vermek.* Qaçor dayeni wezîfeyê qezenckarî yo.

qaçorgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; qaçordanan ra qaçor gîno, karûgurwe û muameleyê ci qaçor girotiş o. Kes/çîyo ki; bi namedê dewlet a, bi ray û usûlêndo bellîkerde ya qaçor gîno. *Tr. Vergi memuru, vergi alan.* O yo dezgeyêndo qaçorgîn di gurweyêno.

qaçorgîney *Nm.* Qaçorgîn/i bîyayeni, wesfê qaçorgînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi namedê dewleta, bi rayên û usûlêndo bellîkerde ya, goreyê qezencî qezenckaran ra qaçor gîno, pere yan jî mal gîno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Vergi memurluğu.* Qaçorgîneya înan a înan tatmîn nêkena, a do kotî ma tatmîn kero?

qaçqûn/i *T. N.* Fîrarî. Merdimo ki o yo çîyêndê xwu yê qaçaxî û qanûn ra remayo, ê yê geyrenê ci. *Tr. Kaçak, firari.* Ez texmîn kena ki na vajeki do Tirkî di *"kaçkın"*î ra bêro. Yan jî vajekênda Azerîyan ra amêya. Merdimo qaçqûn do miheqeq rojên tepêşîyo.

qaçqûney *Nm.* Fîrarîyey. Qaçqûn bîyayeni, firar kerdeni. Qanûn ra remayeni. *Tr. Kaçak/firari olmak.* Qaçqûney rojên di rojîy, ma tim bena?

qadî *Dad. Er. Nn.* Dadger. Merdimo ki dadgeh di dadgerey keno, sûj û qebehetanê însanan birneno, fesilneno. *Tr. Hakim, yargıç.* Serdo serdo qadî merdo, kefen kerdo, nêwederdo!

qadîr *Er. Nn.* Wefa. Wahîrê qewet û qudretdê bêpeynî, wahîrê kerdenda heqîqîyeri. *Tr. Gücü her şeye yeten, yetenekli, güçlü, itibar sahibi, bu sıfatların taşıyan Allah.* Qadîr, o yo ki qewet û qudretê ci hemî ser ra o, hergi çî şeno bikero. û gengazey û çetiney ey rê jew a.

qadîrşînas/i *N.* Qedirşînas/i, wefakar/i. O/çîyo ki qedrûqîmet zano, silasneno, wefakar o. *Tr. Kadir, kiymet bilen, vefalı, değer veren.* Merdimo qadîrşînas o, kes şeno bi ci ya vinderîyo. Nankor nîyo.

qadîrşînasey *Nm.* Qedirşînasey, wefakarey, qadîrşînas/i bîyayeni, wesfê qadîrşînasan tey bîyayeni. Qedrûqîmet zanayeni, rind û xirabî weçînayeni, wefakarey. *Tr. Kadir ve kiymet bilme, vefakarlık, vefalılık, kadirşinaslık.* Qadîr şînasey di kes zirarên nêvîneno, ser orde kes kar vîneno.

qadîyey *Dad. Nm.* Dadgerey, hakîmey. Kar û meslegê heqûneheqey di wahîrê/a sozî bîyayeni, heqdê înan di sûjî tesbît kerdeni. *Tr. Hakimlik, yargıçlık.* Qadîyey, karê heqûhuqûqî kerdena.

qaf 1. *Nn.* Rîçalê balikan, rîçalo ki kûwandê balikan ra virazêno. *Tr. Dilimlenip suda haşlanan bal kabağı tatlısı.* Hergi serri kes do xwu rê û meymanandê xwu rê qaf virazo û mirdîya xwu bûro. 2. *Nn.* Qapax, lewik, qulif, mehfeze, sitareyê serdê çîyan, serikê çîyan. *Tr. Kapak, kılıf.* Qafê ci, do ci rê dîrê serrîy şiro. 3. *An. Nn.* Sere. Hergi babetî sere. *Tr. Baş, kafa.* Qafê ci, qafê heran o. Çîyên fehm nêkeno. Kamo ki ci rê vano, o yo tim ê xwu vano. Ha ey rê vato, ha na sîyerda wişkeri rê vato. Qisa sere di war nêşina. 4. *An. Nn.* Esteyê serî, lewikê serî, qapaxê serî. *Tr. Kafatası kemiği.* Qeza kerd bî, qafê seredê ci bîbî vila. 5. *Nn.* Qafek, qafik. Babetên kuwa desteyîn a ki, kes keno wişk û cayêndê ci keno qul û pa seranê xwu şuweno, lênî mîyan ra awi, rib û çîyanê winasînan vejeno. *Tr. Kulplu ve su kabağı cinsinden olan su taşıma aygıtı.* Mi qafîya rib jî awi jî veta.

qaf/i *N.* Veng/i, zerreveng/i, pûç/i, puy/i, çirûg/i, qof/i, qoş/i. Çî/keso ki mîyanê ci bîyo veng. *Tr. İçi boş olan, çürük.* Mi do mîyanê ci qaf kerdayê, ez winîyaya ki, do fina ci ra çîyên nêvijîyo, mi ci ra fek verda.

qafbîyaye/ê *N.* Qofbîyaye/ê, mîyan vengbîyaye/ê. *Tr. İçi boşalmış olan, koflaşmış olan.* Çîyo qafbîyayî ez do se bikera ki?

qafbîyayeni *f. M.* Qafbîyayîş. Qof bîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni, çirûg bîyayeni, zerre veng bîyayeni, qoş bîyayeni. *Tr. İçi boşalmak, çürümek, koflaşmak.* Qaf me bi, ti bişê jewî rê yarmatînên bikerê.

qafconge/ê *Zv. N.* Qafcange/ê, axmax/i, qafqul/i, totikval/i. Kes/çîyo ki; qafê ci zêdê cangan o, aqilê ci nêgurweyêno. *Tr. Ahmak, aptal, enayi, öküz kafalı.* Eger o merdim qafconge nêbîyayê, ey na xetaya şenika winasîni nêkerdê.

qafcongeyey *Zv. Nm.* Qafcangeyey, qafcongîni, qafcangeyîni, qafcongeyîni, qafcongeyîney, qafcangeyîney, axmaxey, qafquley, totikvaley, aqil nêgurweyayeni, aqil ra kemî bîyayeni, bêtotik/i hereket kerdeni. *Tr. Ahmaklık, enayilik, aptallık, öküz kafalılık.* Bi mi ki verî jî qafcongeyeya ci esti bî.

qafcongîni *Zv. Nm.* Qafconge bîyayeni, qafcongeyey, totikvaley, qafquley, xîntane, ze xînt bîyayeni. *Tr. Ahmaklık, öküz kafalılık.* Çiçî ki ameyo ci sere di, pêro jî qafcongînda ci ra ameyo.

qafekê gullî *Ss. Nn.* Qapaxo ki qurşûno tede, qalikê serdê qurşûnî. *Tr. Kurşun kabı, mermi kovanı.* Qafekê gullî do tenekên mezbût bo ki, vila nêkero.

qafê kesa *Zoo. Nn.* Qapaxê serdê kesan, qalikê serdê kesan. *Tr. Kara kaplumbağasının üst kabuğu.* Ê nerehatî sîyênda girdi werzanê û dê qafê kesa ro ki, hettanî mîyanê ci jî asa.

qafê reqi *Zoo. Nn.* Qapaxê serdê kesan, qalikê serdê kesan. *Tr. Su kamlumbağasının üst kabuğu.* Qafê reqi, reqeri derban ra sitarneno.

qafê serî *An. Nn.* Qafê sereyî, qafê serey. Esteyê serî yo qulor o têtewr. *Tr. Kafatası kemiği.* Qafê seredê ci bişikîyo, rew rewî weş nêbeno. *Bw.* Qaf 4. jî.

qafilqeda *Nn.* Belayo ki nêaseno û finêra yeno, qezayo ki nêvano ez a yena, qezayo ki xafildera yeno. *Tr. Görünmeyen, beklenmeyen, bilinmeyen bela, musibet, kaza.* Hergi kardê cînan di hîle û xurde est bî, hemini jî ci rê xirabeya ci va. Labelê înan rê, tîya ra ameyê ûja ra şîyê. Qafilqedayên ci rê ameki, heyfê hewtay sêkûran ci ra gêrîya. Herêno şima, şima baqil nêbenê, de şirê fina bûrê ho!

qafkerde/ê *N.* Qofkerde/ê, qoşkerde/ê. Çî/keso ki; mîyanê ci kerdo veng, zerre veng kerde, bîyo qof, çirûg kerde, puy kerde. *Tr. Çürütülen, içi*

boşaltılan, koflaştırılan. Çîyê qafkerdî nêwazeno, ê pirî wazeno. Derdê ci nêancêno ki.

qafkerdeni *f. M.* Qafkerdiş. Qoş kerdeni, qof kerdeni, zerê ci veng kerdeni, mîyanê ci veteni, puy kerdeni, pûç kerdeni. *Tr. İçini boşaltmak, çürütmek, koflaştırmak.* Înan bîlaheq bîlasebeb mîyanê a dareri qaf kerd. Qaf kerdena a dareri marîfetên nîya, derdo ki kes bişo hingan bîyaro mîyan kero.

qafqor *Nn.* Taftal, firaqfol, çî mî, qafûqor. Çîyê mexzeni pêro, çîyo nêercîyaye pêro. *Tr. Kapkacak.* Mêrdekî qafqorê xwu jî pêro arêda û vijîya, şî.

qafqul/i *Zv. N.* Totikval/i, bêaqil/i, vîrkemî, vîrkêm/i, axmax/i. Kes/çîyo ki; qafê ci vengo tey çîyên nêmaneno, qafê ci qulo, tey çîyên nêmaneno, vîrê ci kemî yo. *Tr. Ahmak, aptal, enayi, kafası boş.* Ti senîn bi ê qafqulî ya emel kenê ki? O yo nêzano ey vizêr çiçî werdo, o do kotî parî bîyaro xwu vîrî ki?

qafquley *Zv. Nm.* Totikvaley, qafqulîni, bêaqiley, vîrkemîyey, vîrkêmey, axmaxey. Qafê ci, sereyê ci ze ki qul bo û ci vîrî di çîyên nêmano, zêdê totikvalan bîyayeni, wesfê qafqulan tey estbîyayeni. *Tr. Aptallık, geri zekalılık, aklında bir şey tutamamak.* Qafquleyda ci ra nêbîyayê, nika qey o jî resa bî cayên.

qafrût/i 1. *Tib. N.* Qafrûtin/i, kel/i, bêpor/i, porrijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; porê rijîyayo. *Tr. Kel, saçsız.* Na dosya beri ê qafrûtî di. 2. *N.* Qafrûtin/i, sererût/i. Kes/çîyo ki; çîyên nênano xwu serî ser, sere ra çîyên nênayo xwu ser. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê kilawên a, çefiyên a, şewqayên a nênayo xwu serî ser yan jî nêpişto xwu serî ro. *Tr. Başına hiçbir şey geçirmemiş olan, başı örtülü veya sarılı olmayan.* Verî camêrdan merdimêndo bêçefî dîyê, ci rê vatê qafrût, bol eyb bî. Nika tayên mendo ki (heta sûkan di esto) biçefiyey, bişewqayey, bipoşîyey eybûar bo. Însan, nezano rew xwu keno vinî!

qafrûtane *Nn.* Zêdê qafrûtan bîyayeni, wesfê qafrûtan tey bîyayeni, sererûtiney, sererût/i bîyayeni, wesfê sererûtan tey bîyayeni, bi sererûtan mendeni, porrijîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Keller gibi, başı örtüsüzler gibi, saçsızlar gibi, saçını usturaya vurmuşlar gibi olmak.* Ame qafrûtane xasekî ma hemini mîyan di ronişti. Qe ne eyb, ne jî ar!

qafrûtaney *Nm.* Sererûtaney. Qafrûtane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê qafrûtan bîyayeni, wesfê sererûtan tey bîyayeni. *Tr. Başı kelcesine, başı keller gibi, başı örtüsüzler gibi.* Ez a kena to rê qafrûtaneyda ci ra behs bikera, ti yê nêverdanê ki ez qisey bikera.

qafrûtey 1. *Tib. Nm.* Qafrûtiney, qafrût bîyayeni, sere di por çinêbîyayeni, keley, kel bîyayeni, bêporey, bêpor bîyayeni, porê ci rijîyaye bîyayeni. *Tr. Kellik, saçsız olmak.* Qafrûteya ci bi ci yo robera yena. 2. *Nm.* Qafrûtiney, sererûtey, sererût/i bîyayeni, qafrût/i bîyayeni, sereyo çîyêndê zêdê çefiyeri, zêdê şewqeri, zêdê kilawên, zêdê kulehên çinêbîyayeni, sereyê ci viran bîyayeni. *Tr. Genellikle başı açık olmak, başında herhangi bir örtünün (kefiye, külah, takke, şapka vs.) olmaması.* Verî qafrûtey bol eybi bî; nika bol cayan di tersê ci bîyo eyb.

qafur *Tib. Nk. Bw.* Kafuri. Vaşêno ki qandê dermanî serf beno, ci ra derman virazêno. *Tr. Hekimlikte kullanılan bir çeşit defnegillerden olan Kafur ağacı.* Dermanê dara Qafûri, hem hekîmey di hem jî werdî di ercîyaye yo.

qafûqorey *Nm.* Taftaley, taftal bîyayeni, firaqfoley, firaqfol bîyayeni, çî mî bîyayeni, qafûqorey, qafûqor bîyayeni. Hergi çîyê mexzeni û çîyo nêercîyaye yan jî çîyo negereg bîyayeni. *Tr. Her tür işe yaramaz, fazla, gereksiz malzeme ve kapkacaktan olma.* Ma bi qafûqoreyda înan a nêmendê!

qaîm *Nn.* Zêdê pê, eynîy, jewîy, ê ki kapokê ci jew ê. *Tr. Kaim, beraberlik.* Ma şeş kay kaykerdîy. Ma nêşa pê bin fino, ma qaîm vijîyay. Ez hîrê, o hîrê. 3. *Nn.* Xwu mîyan giroteni, mîyan kerdeni, serê ci giroteni, xwu mîyan di nimiteni. *Tr. İçine almak, massetmek, saklamak.* Ma o qaîm kerdo, o yo sitaredê ma bin di.

qaîm/i 1. *N.* O/çîyo ki; cayê ci bellîyo, o yo ronişeno, koçer nîyo o yo roşeno. *Tr. Oturan, meskun, yerleşik.* O merdim qaîm o, ti şorî jewdê koçerî bivînî, qe beno ki o to rê ê karî bikero.

qajayeni *f. M.* Qajayîş. Qaji, qajeni, qaji, qajîni, qaji qaji. Veng vetena qazan, vengê qazan. *Tr. Kazların çıkardıkları ses.* Qazîy qajayê, kûtikîy kûzayê, pisîngîy nîrrayê, marrîy halûni ra vijîyayê. Ti nêvanê ki erdlerzano keno bibo.

qaji *Zoo. Nm.* Qijiki, qiji, balweri, qela, qirawili, zagi. *Tr. Kuzgun, karga.* Lûweri qaji qajnê, penîrê fekdê ci guna erro, ay jî werd.

qajo *Nk. Nn.* Qamzirik, kazo, tahlik. Vaşêndê zerecan o. Êmê zerecan pa beno. No vaş, hendê bejnên derg beno. Cêr ra hettanî cor hendê hebênda xellî gupikê ci estê. *Tr. Keklik otu. Bir boy kadar uzayabilen bir çeşit ot olup buğday büyüklüğündeki habbeleri kekliklere verilir.*

Mi qandê zerecandê keyî bol qajo arêdayo.

qal 1. *Nn.* Vatiş, qisa, behs, heqdê çîyên yan jî kesên di çîyo, qiseyê ki vajênê. *Tr. Söylemek, konuşmak, bahs, bahsetmek.* Şima qandê çiçî qalê mi kerd bî? 2. *Nn.* Kokê qalikî. *Tr. Zazacada kalın kabuk anlamına gelen* "qalik" *kelimesinin kökü.* Qalikê ci bol qaling bî. 3. *Nn.* Bolkî bi ci ya vajêna, hend jewekeyda ci ya nêvajêna. Kabok, kapok. Kayên di hergi puano ki beno jewî ser. Vajeka "gol"î esas tîya ra yena. Mi delleyo kay kerd, mi çehar qalîy kerdîy pa.

qalas *Nn. Bw.* Metere. Mi qalas kerd pirê awi û mi berd vero rona.

qalax/i *N.* Zaîf/i, bêqewet/i, bêhêl/ê. *Tr. Zayıf, anif.* Merdimêndo qalax o. Ez texmîn nêkena ki bişo ê karî hettanî şan biqedîno.

qalaxi 1. *Zîr. Nm.* Kerma, koma kerman, loda kerman. *Tr. Bir kasnakla sıkıştırılmış tezekten yakacak için yapılmış biriket.* Înan xwu rê qalaxên viraşta, ê do zimistanî xwu rê biveşnê. 2. *Zoo.* Serpirniki. Pirnika heywanan, serê pirnikerda heywanan. *Tr. Hayvanlarda burun ucu.* Qalaxa terkî pêro terikîyaya. 3. *Nk. Nm.* Qalikê daro ki tîjî vero bîyo wişk. *Tr. Güneşte kurumuş olan ağaç kabuğu.* Ê qalaxan arêdê ki ma xwu rê biveşnê.

qalaz *Nn. Bw.* Metere. Qalas (qalaz), bolkî qandê meteredê şuwanî rê vajêno.

qal bi qal *Db.* Qisa bi qisa, qisey bi qisey, vaten bi vateni, vaje bi vaje. *Tr. Konuşa konuşa, söz ede ede, konuşmasını sürdürerek, konuşma hengamesinde.* To senîn zana ki o yo keno biremo? Qal bi qal mi fehm kerd. Ey qisa mîyan di a qisa xwu fekî ra reynê.

qalbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki ci ra behs bîyo, behsê ci bîyo, qalê ci bîyo, ci ra qal bîyo, ser o qisey bîyê, bîyo mewzû behîs, persê ci bîyo. *Tr. Sözü geçen/edilen, sorulan, bahsedilen, zikirêdilen.* Merdimo qalbîyaye, ame qisandê xwu ser, dêmax kî hewl o (vanê)

qalbîyayeni *f. M.* Qalbîyayîş. Kişta ê bînan ra qalê ci bîyayeni, fekandê zewmbîyan ra behs bîyayeni, fekandê ê bînan ra mewzû behîs bîyayeni, pers bîyayeni. *Tr. Bahsedilmek, konuşulmak, sorulmak, mevzu bahis olmak, zikredilmek.* Vanê diwêlan ser ra jî qalê min o beno. Eger ki rindeya min a vajêna, rind o. Tersena ki xirabeya min a vajêna.

qal ci kerdeni *f. M.* Qal ci kerdiş. Qal pokerdeni, ser o kay verdayeni. *Tr. Üzerinde oyun bırakmak, yenmek, galip gelmek.* Mi di qalîy kerdîy bi ci û ez amêya.

qaleni *f. M.* Qalayîş. Vengo biz û bizêkîy vejenê, zêdê bizinîyan veng veteni. *Tr. Keçinin ses çıkarması veya melemesi.* Qalena bizandê ci bî, cor ra veng ameyê.

qalêr/i *N.* Vajeger/i, vateger/i. O/çîyo ki; namedê komêna qisey keno, namedê komêna qisa gîno û vano. *Tr. Sözcü, söz alan.* Qalêrê înan, do verê qalêrdê ma qisey bikero, dima jî qalêrê ma do qisey bikero.

qalêrey *Nm.* Vajegerey, vategerey, qalêr/i bîyayeni, vera komên qisey giroten û kerdeni. *Tr. Sözcülük, söz almak.* Qalêrey di cesaretên û qisa weşey lazim a. Nê xusletîy jî degme kesî di nêvîneyênê. Cora jî hergi merdim qalêr nêbeno.

qali *Nm.* Kaboka ki qerezên, pêverikên yan jî kayênda pêservistişî di fîneyaya kesên yan jî çîyên ser. *Tr. Bir maç, bir müsabaka, bir karşılaşma veya yenmeye dair bir oyunda karşı (rakip) oyuncuya vurulan her bir puan, her bir değer.* Ma dello kay kerd, mi panc qalîy vîstîy ci ser. Ey qe qalên jî nêvisti mi ser.

qalib 1. *Nn.* Şeklo bellî, çîyêndo şekil kewte, şeklêndo xusûsî. *Tr. Kalıp, biçimlenmiş olan.* Qalibê ey bindê erdî kewo, o çiçî rê beno ki? 2. *An. Nm.* Bîçimê gandê însanî, beden, şeklê bedendê merdimî. *Tr. Vücut şekli/kalıbı.* Qalibê ci çîyên rê beno. Labelê aqilê ci çîyên rê nêbeno.

qalibê sabûnî *Kîm. Nn.* Sabûno ki kerdo qalib, sabûno bitane. *Tr. Sabun kalıbı, katı sabun.* Mêrdekêndo weswas bî, fînê di nezdîyê qalibên sabûn xerc kerd. Ez winîya hendo ki şito, destê ci bîyo tenik. Kes ey dima qori nêkewtê, Çunkî şarî zanayê ki rew rewî nêwerzeno. Înîyê ey ze ki xusûsî bo.

qalik *Nk. Nn.* Tuwale, qaşik, kerme, çûle, pajiko qalin. Kermeyê serdê daran, qaşiko qalin. *Tr. Ağaç. Ağaç meyveleri vb. olan kalın kabuk.* Çîyên çinêbî biveşnê, înan şîyê xwu rê qalikê daran arêdayê û veşnayê. Qandê qaşik û qaş kerdeni û pajik û paj kerdeni *Bw.* Pateni.

qaliki *Nm.* Qaleki, qisa werdî, qiseki, vatiki, vajiki. *Tr. Küçük söz, sözcük, birkaç söz.* Şî vera ci û ci goşî di ci rê qalikên vati, vatiş o vatiş, cinêkeri sereyê xwu girot û şî, şîyayîş o şîyayîş. Fina jî nêame.

qalikin/i 1. *N.* Çîyo ki; qalikê ci esto, pa qalik esto, kermeyê serdê ci yo ki ci beşe keno, o esto. *Tr. Kabuklu.* Firtqali, meyweya qalikin a. 2. *N.* Biqal/i. Kes/çîyo ki; qalênda ci esta, vatişêndê ci esto, çîyêndê ci yê vatişî esto. *Tr. Söyleyecek bir konuşması/sözü bulunan.* Şima çirê qisa nêdê ê merdimdê biqalî?

qalikiney 1. *Nm.* Qalikin/i bîyayeni, wesfê qalikian ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; qandê beşirnayenda ci, ci ser o qalik yan jî kermeyên esto, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kabukluluk, kabuklu olmak.* Qalikineyda ci ra nêbiyayê, wina nêbeşirîyayê. 2. *Nm.* Biqaley, biqal/i bîyayeni, qalikin/i bîyayeni, biqalik/i bîyayeni, wesfê qalikinan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qala ci esta, vatişê ci esto, çîyo ki do vajo esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sözü olmak, söz sahibi olmak.* Qalikineya ci wazena ki qal bikero, qisey bikero. Eger qalikin nêbîyayê, do qalda ci rê îhtîyac jî çinêbîyayê.

qalikîy 1. *Nb.* Qaşikîy, tuwaley, çûley, kermeyê serdê daran û dirbetan. Çîyo kermeyîn o ki, daran û dirbetan ser o virazêno ki, kiştên ra dar û dirbeteri beşirneno, kiştên ra dar û dirbeteri yan keno weş yan jî keno newe. Jewek (jûamor) ê ci "qalik" o. *Tr. Kabuk(lar.) Ağaç dalları ile yaraların kabukları.* Qalikîy do senîn se ra rêj bê? 2. *Nb.* Qalekîy, qiseyê werdîy, qisekîy, vatikîy, vajikîy. Vatiş û vajekîy û qiseyê werdîy pêrko. *Tr. Küçük sözler, küçük çaptaki konuşmalar.* Jewek (jûamor)ê ci "qaliki" ya. Qalikê ci nêkewtîy mi beyn.

qalikkerde/ê 1. *N.* Çîyo ki qaliknayo, qaşikê ci pajnayo. *Tr. Kabuğu soyulan.* Kolîyo qalikkerde do nêpajîyo. Çunkî finên qalikîyayo. 2. *N.* O ki qisey kerdê, qalik (qisey) kerdê. *Tr. Söz söyleyen, konuşan, bahseden.* Qalikkerde do bêro. Çunkî bê ey kes nêzano.

qalikkerdeni 1. *f. M.* Qalikkerdiş. Qaliknayeni, qaşiknayeni, paşnayeni. Qalikê ci ser ra giroteni. *Tr. Kabuğunu almak/soymak.* Ma va ma dareri qalik kerê, înan va, mekerê. 2. *f. M.* Qalikkerdiş. Qalekîy kerdeni, qisey kerdeni, vateni. *Tr. Konuşmak, bahsetmek, söz söylemek, zikretmek.* Ay va: Bêrê ma xwu rê dîrê qalikîy bikerê, ê vera ci nêşî.

qaliknaye/ê *N.* Qaşnaye/ê. Çîyo ki qalikê ci pajîyayo, qaşîyayo, qaşikê ci yo qaling ci ra cibîyayo. *Tr. Kabuğu soyulmuş olan.* Kolîyo qaliknaye do wedarîyo ki nêherimîyo.

qaliknayeni *f. M.* Qaliknayîş. Qaşiknayeni. Qalikê ci wedardeni, qaşikê ci yê qalingî pajnayeni. *Tr. Kabuğunu soymak.* Jû do bi qalikno, jew do jî bitero ki qaliknayeni ra jî nafên bivîneyo.

qaling/i *N.* Qalin/i. Tersê ci barî yo. Çî/keso ki; wexto ki kes xwu virarî kero, wexto ki kes xwu destan mîyan kero, kesî rê vêşî yeno, fesala ci kişta herayey nê, kişta dergey ser nê, kişta berzey ser nê, kişta bîni ser vêşîyo. Çî/keso ki; wexto ki kes xwu virarî kero yan ji bi mîtroyên a çorçoşme ra bipeymo do normalî ser ra bo. *Tr. Kalın, kalınlığı çok olan.* Camêrdêno qaling o kurtine bî, darênda qalinga dergi bî ûzn.

qalingey *Nm.* Qaliney. Goreyê xwu virar kerden a, goreyê xwu destan mîyan kerden a vêşî bîyayeni, vêşîyey. Goreyê çorçoşme bi mîtroyên a peymitiş di normalî ser ra bîyayeni. *Tr. Kalınlık.* Qalingeya ci hendê estûnda şima bî.

qali ser *Nn.* Qisa ser, mesela. Wexto ki kes keno mîsalên bido, kes vano. *Tr. Söz gelimi, örneğin, mesela, misal.* Qali ser ma vajê ki şima ameyê. Wexta şima do kotî di rakewê?

qalix *Nn.* Vewr û cayê vewrerda nimitê yo ki, kes qando ki vera amnanî bûro nimneno, ci rê cayêndo sitare virazeno. *Tr. Yazın yenmek üzere özel şartlarda yerin dibinde saklanılan kar ve karın yeri.* Mi nêdîyo ki kesî qalix ra vewri veta û werda. Labelê çîyêndo winasîn esto.

qalîy 1. *Nb.* Kabokê ki kayên di, pêverikên di, qerezên di erzîyayê hemberî ser, bîyê bi ci. *Tr. Bir oyunda, bir müsabakada, bir maçta oyun oynarken karşı (rakip) tarafa atılmış her bir puan, atılan her bir gol, her bir sayı.* Ma dello kay kerd. Des qalê mi kewtîy ay ser. 2. *Nb.* Qisey, vatikîy, vajikîy. Hergi qisey û vatişanrê vajêno. *Tr. Sözler, konuşmalar, zikirler.* Ellah zano qalê mi zordê ci şîy ki o werişt.

qalîy bi ci bîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kayên di, qerezên di, pêverikên di, kay bi ci yo menda, kabokê kay tey mendê, kay fineyaya bi ci, mexlûb bîyo, kay yan jî kabokîy tey mendê, kewto bin. *Tr. Bir oyunda, bir maç/yarışmada, bir karşılaşmada oyun kendisinde kalan, altta kalan, mağlup olan, skor kendisinin zararına gerçekleşen, kendisine gol atılan.* Ti jî zanê ki keso qalîy bi ci bîyaye do hêrs bo û!

qalîy bi ci bîyayeni *f. M.* Qalîy bi ci bîyayîş. Kayên di, qerezên di, pêverikên di kabokîy bi ci bîyayeni, kay servisteni, ser o amorê kabokandê kay bîyayeni, sebirê kay ci ser o mendeni. *Tr. Bir oyunda, bir müsabakada, bir karşılaşmada oyun oynarken rakip oyuncuya sayısal üstünlük sağlamak, örneğin gol atmak.* Ma çendiki kay kerd, tim mi qalîy vistîy bi ci (ci ser)

qalîy bi ci kerde/ê *N.* Qalîy cikerde/ê, qalîy bi ci bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kayên di, pêverikên di, qerezên di jewî yan jî tayêni qalîy kerdê bi ci, qalîy vistê ci ser, sebirê kay kerdê bi ci, amorê kayê ki bi şikildê kabokan a bîyê bi ci. *Tr. Bir maç/oyunda, bir iddiada kendisine sayısal*

anlamda oyun vurulan, örneğin gol atılan. Kaygero qalîy bi ci kerde gereg ki nêqehrîyo. Çunkî na kayêna, zewmbî çîyên nîya.

qalîy bi ci kerdeni *f. M.* Qalîy bi ci bîyayîş. Qalîy ci kerdeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di qalîy, kabokê servistişî kesên yan jî çîyên ser visteni, ze ki ci rê golîy eşteni, ze ki kabokîy ci ser fînayeni. *Tr. Bir oyunda, bir müsabakada, bir karşılaşmada birisine sayısal puan vurmak.* Ma linggogî di hîrê qalîy vistîy înan ser.

qalîy ci bîyayeni *f. M.* Qalîy bi ci bîyayiş. Qalîy pobîyaeni, qalîy serkewteni, golikan ver şîyayeni. Kayên di, pêverikên di, qerezên di kabokê ki do sebebê binkewtişî bê, a ê kabokîy ci ser bîyayeni. *Tr. Bir müsabakada, bir maçta karşı tarafa sayısal üstünlüğü getirecek olan puan vurulmak.* Eger kay di qalîy bi ci bê, qeyami qilaneno. Binkewtişî tew qebûl nêkeno!

qalkerde/ê *N.* O/çîyo ki; qalê ci bîyo, ser o qisey bîyê, bîyo mewzû behîs, behsê ci bîyo. *Tr. Söylenen, zikredilen, zikri geçen, sözü edilen, bahsi geçen, konuşma nedeni olan.* Merdimo qalkerde eger ki rind bîyayê, do qisandê xwu ser biameyê (vanê)

qalkerdeni *f. M.* Qalkerdiş. Behs kerdeni, ci ra qal kerdeni, mewzû behîs kerdeni, bi qisan a ser o vinderdeni. *Tr. Zikretmek, zikri geçmek, söz etmek, bahsetmek, hakkında konuşmak, mevzu bahis etmek.* Ma şîyê ki xwu rê kirosera ci biherînê, fîyetên va ki ma tew ci rê qalê herînayîşî nêkerd.

qalmaşey *Nm.* Qalmaş/i bîyayeni, wesfê qalmaşan ci ser o bîyayeni. Qiseyê salmey kerdeni, qisê beyxwudey kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb qisey kerdeni. Qiseyê ki sereyê kesî tewnenê, înan kerdeni. *Tr. Boş laf etmek, saçma sapan konuşmak.* Qalmaşey, sereyê merdiman tewnena.

qalmaşêr/i *N.* O/çîyo ki; qisanê salman keno, bîla heq û bîla sebeb qisey keno, gevezîney keno. *Tr. Boş laf söyleyen, gevezelik eden, lakırdı yapan, lafazanlık yapan.* Qalmaşêro fina qisey keno, ez texmîn nêkena ki hettanî dîna deqan kesên ûja di bimano.

qalmaşêrey *Nm.* Kes/çîyo ki; bîlaheq û bîlasebeb qisey keno û bi nê qisan û vatişandê xwu ya, sereyê însanan tewneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Geveze bîyayeni, boşboxazey, boşboxaz bîyayeni. Qalmaşêrey jû cayan di gerega. Labelê bi mi ki, fina jî gevezîna. *Tr. Lafazanlık, boş ve saçma sapan konuşmak.* Qalmaşêreyda ci ra nêbîyayê, înan do bigirotayê xwu mîyan.

qalmaşi *Nm.* Qala beyxwudê, qisaya salmê, qisaya bîlaheq û bîlasebebi. *Tr. Saçma sapan söz, boş laf, lakırdı.* Ez nêşena qalmaşanê eyê salman goşdarey bikera.

qalmequli *Nm.* Qisaya ki kewna kesî aqil, qisaya ki kewna kesî sere. *Tr. Makul ve akla yatkın söz, mantıklı söz.* Qalmequla kes şeno pey emeley bikero.

qalnêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; heqdê ci di çîyên nêvajîyayo, persê ci nêbîyo, ser o çîyên rojanî nêameyo, behsê ci nêbîyo, ser o qisey nêbîyê. *Tr. Konuşulmayan, sözedilmeyen, zikredilmeyen, zikri geçmeyen, mevzu bahis edilmeyen, gündeme gelmeyen.* Çî û keso ki qalnêbîye, çi zano ki bêro ziwandê kesî ser? Wa her kes hedê xwu bizano!

qalnêbîyayeni *f. M.* Qalnêbîyayîş. Ci ra behs nêbîyayeni, rojanî di nêbîyayeni, persê ci nêbîyayeni, heqdê ci di çîyên nêvajîyayeni, ser o çîyên nêvajîyayeni, ser o qisey nêbîyayeni. *Tr. Sorulmamak, konuşulmamak, söz konusu olmamak, zikredilmemek, mevzu bahis olmamak, gündemde olmamak.* Bi mi ki, aja di qalê ey nêbî, çirê ey, a qisa giroti xwu ser ki?

qalnêkerde/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; ci ra behs nêbîyo, heqdê ci di çîyên nêvajîyayo, rojanî nêameyo, heqdê ci di qisey nêbîyê, O/çîyo ki; persê ci nêbîyo. *Tr. Konuşulmayan, sorulmayan, zikredilmeyen, mevzu bahis edilmeyen, söz konusu olmayan, gündeme gelmeyen.* Merdimo qal nêkerde jî, mara gazincîya bî.

qalnêkerdeni *f. M.* Qalnêkerdiş. Qisey nêkerdeni, ci ra behs nêkerdeni, heqdê ci di çîyên nêvateni, rojanî di nêbîyayeni, ci ra çîyên nêvajîyayeni, persê ci nêkerdeni. *Tr. Konuşmamak, sormamak, zikretmemek, bahsetmemek, sözetmemek, bahsi olmamak.* Ma kesî qalê ci nêkerdo.

qalpazan/i *N.* Qelpezan/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyanê qelpan, perandê qelpan, suxten, suxtekaran û suxtekareya peran zano û keno. *Tr. Kalpazan, sahte para bastıran.* Qalpazan do heta kotî bişo biremo?[1]

qalpazaney *Nm.* Qelpezaney. Qalpazan/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; peranê qelpan zano virazo û

1 Dimilî di vajeka "qelp"î esta. Mesela mermîya qelpi, fişenga qelpi, keso qelp, karkero qelp ûzn. Qelp: Çî/ keso ki nêgurweyêno, wezîfe nêvîneno, kar nêkewno, suxteyo, heqîqî nîyo.

keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Suxtekareya kardê peran zanayen û kerdeni. *Tr. Kalpazanlık*. Qalzaneya ci do ci pirnikî ra bêro!

qalquşte *Nn.* Mexelo şên, belateyo şên, dirîyayena qezencî, bin di teqayena meywe û sebze û qezencan. Fekî (meywe) di wexto ki mexelên (belateyên)do bol dekewno de vanê: Qalquşte dekewto de. *Tr. Yüksek verim/ürün. Ürünün patladığı andaki verim.* Ez raştê qalquştedê amêya, ez şaş menda. Mi verê coy cara winî nêdî bî.

qalse *Nm.* Çîya latika ki, kes çîyan dekeno de. *Tr. Kasa*. Pûrteqalîy çînayen di, ez qalsager bîya, mi bi qalsena pûrteqalîy antê û berdê kamyoni ver.

qaltaxane *Nn.* Qaltaxkî, fehşane, fehîşane, qehpikane. Zêdê qaltaxan a, bi qaltaxan mendeni, wesfê qaltaxan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaltaklar gibi olmak, kaltakça*. Qehrîyê va: Meşorî înan het, qaltaxane xwu meroşi!

qaltaxey *Nm.* Qaltaxînì, fehşey, fehîşeyey, qehpikey, orispîyey. Qaltaxi bîyayeni, wesfê qaltaxan ci ser o bîyayeni. Cinîya bênamûsi bîyayeni, cinîyan di bênamûs bîyayeni. *Tr. Kaltaklık, orospuluk.* Kam şeno qaltaxeyda ci rê çîyên vajo? Ay rê qey şoret o!

qaltaxi *Nm.* Fehşi, fehîşa, qehpiki, orispî. Cinîya bênamûsi, cinîya ki rayandê xiraban di. *Tr. Orospu, kahpe, kaltak.* Ez bi xwu, bi a qaltax a keynera xwu nêrişena.

qaltûj/i *N.* Kes/çîyo ki; qala ci, qisaya ci, vatişê ci tûjo, qisaya ci nişena kesî, kesî tewnena. *Tr. Sözleri dokundurucu, acıtan, üzen kimse.* Kesdê qaltûjî ra kes teweno.

qaltûjey *Nm.* Qisa tûji kerdeni, qisaya ki kesî nişo kerdeni. Kes/çîyo ki; qiseyê ci tûj ê, hema bimenê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Keskin, iğneleyici, dokundurucu söz söylemek veya söyleyen olmak.* Qaltûjey, nişena kesî, hergi ca di nêbena.

qaltûji *Nm.* Qisaya tûji, qisaya ki nişena kesî. *Tr. Keskin, iğneleyici, dokunaklı söz.* Ez şîya kê ci, ey kê xwu di mi rê qaltûjên kerdi, o yo noyo ez a deha nêşina kê înan. A qali, ey kê ma di mi rê bikerdayê, zordê mi hend nêşîyê. Labelê ki ey do cilda xwu ser o a qali mi rê nêkerdayê.

qalûçi *Zîr. Nm.* Vaşterî, vaştirî, vaşterînì, qalûçî. Çîya ki pa vaş terêno, haletîya palî ya kes pa palî keno. *Tr. Orak.* Qalûça girdi jî werdî jî esta. Mi bi qalûça palî kerda. Mi bi werdîyer a, pîyê mi bi girder a palî kerdê.

qalûqîl *Nn.* Vateni, hergi babetî vatiş. *Tr. Söylenti, söylem, zikredilen her şey, rivayet, dedikodu, gıybet.* Ma hergi çî û kesî ra qalûqîl kerd.

qalûqîley *Nm.* Qalûqîl bîyayeni, qalûqîl kerdeni, wesfê qalûqîlî, hergi babetî vatiş û zîkir kerdiş. *Tr. Rivayet, söylenti, gıybet, dedikodu, konuşma yapma.* Do qalûqîleyda ey ra çiçî bikemeyo? Çirê ma qalûqîlê ci nêkerê?

qam 1. *Nn.* Bejni. Derganeya bejnên, hendê bejnên berz bîyayeni. *Tr. Boy, boy uzunluğu.* Qamê ci kilm o, bikilmeya wezîfe nêbeno. 2. *Nn.* Hendê bejnên xorîyey. *Tr. Suda bir boy kadar olan derinlik.* Awênda xorî ya, qe cayêndê ci di jî qam çinî yo. Medekewê de, safî tehlûkê ya. 3. *Nn.* Qandê qeçan pay ra vinderdeni, pay ra vinderîyayeni. *Tr. Bebekler için ayakta durma, kıyam.* Piteka înan û tûtekê ma pîya Ellahî day, ê înan kewta qami, ê ma hewna nêkewto qam.[1]

qambîyaye/ê *N.* Çî/dolo ki; tey xorîyeya ci yan hendê bejnên a yan jî bejnên kemîyêrî ya; yanê kes tey nêfetisêno. *Tr. İçinde bir boy veya bir boydan daha az derinlik bulunan su veya benzeri bir şey.* Dolo qambîyaye û qam nêbîyaye asnaw di jew nêbeno.

qambîyayeni *f. M.* Qambîyayîş. Awi di, hendê bejnên xorî bîyayeni. Xorîyeya ki hendê bejnên yan jî bejnên kemîyêrî ya. *Tr. Suda bir boy veya bir boydan daha az bir derinliğin var olması.* Awi di qam esto. Eger awi di qam çinêbo, kes tey fetisêno.

qamçinêbîyaye/ê *N.* Çîyo ki tede qam çinî yo, çîyo ki awda ci di qam (bejni) çinî yo/a. *Tr. Yüzmek için içinde bir boy kadar derinlik olmayan su.* Rodê qam çinêbîyayî di hettanî nika qe beno ki des merdimîy fetisîyayê.

qamçinêbîyayeni *f. M.* Qamçinebîyayîş. Awi di qandê asnawî bejnê xorîyey çinêbîyayeni. *Tr. Yüzecek kadar boyun olmaması.* Qam çinêbîyayeni di kes do asnaw nêkero ki tehlûke nêravêrno.

qamd *An. Nn.* Fetiq, arîzayê gunan. Arîzayo ki, bi şikildê fetiqî ya gunan di peyda bîyo. *Tr. Kasık yarığı, fıtık.* Ci di qamd peyda bîyo, o yo keno şiro emelet bo.

qamdaye/ê 1. *Cog. N.* Çî/awa ki; tey qam esto, bejnên vêşêrî xorî nîya, kes tey nêfetisêno, kes şeno payra tey vindero, kes şeno mîyan di bi linganan ray şiro. *Tr. Boy veren su. Bir boydan*

1 Na vajeki gereg ki Erebî bo. Çunkî bi *"qaîm, qiyam."* ya têkildar a.

daha derin olmayan sular. Vero qamdaye do ma nêfetisno. 2. *N.* Tût û pitekê ki deha şenê xwu lingan ser o vinderê, hewna newe newe kenê payan ser o vinderê. *Tr. Henüz yeni ayağa kalkabilen bebek veya küçük çocuk.* Kaşka şima o tûteko qamdaye jî bi xwu ya biberdayê.

qamdayeni 1. *f. M.* Qamdayîş. Xorîyey di hendê bejnên bîyayeni, sereyê kesî na xorîyey bin di nêmendeni. *Tr. Suda boy vermek. Suyun bir boydan fazla olmaması durumu.* Şima şenê dekewê awi, Çunkî a ya qam dana. 2. *f. M.* Qamdayîş. Qandê tûtek û pitekan newe newe payra vinderîyayeni, lingan ser o bizor vinderîyayeni. *Tr. Bebekler için henüz yeni ve ancak ayakları üzerinde durabilmek.* Piteka ci ya deha qam dana.

qamderg/i *N.* Bejnderg/i. O/çîyo ki bejna ci derg a. *Tr. Uzun boylu.* Ez û ey a jew nêben ê. O qamderg o, destê ey deha bol reseno gilan ser.

qamdergey *Nm.* Qamderg/i bîyayeni, wesfê qamdergan ci ser o bîyayeni. Bejndergey, bejna ci dergi bîyayeni. *Tr. Uzun boyluluk.* Qamdergey weçînayena her kesî ya. Labelê dergeya bêhesabi ra jî kes hez nêkeno.

qame *Nn.* Vera cor, dîyar, qeyme. *Tr. Yukarı, yukarı doğru, yokuş yukarı.* Ez qame bîya tepîya o ame. Cora mi nêşa vera ci şiro.

qamebîyaye/ê *N.* Dîyarkewte/ê, dîyarbîyaye/ê. Çî/keso ki; verê xwu kerdo vera dîyar (qame) û şino, ray girota. *Tr. Tırmanan, yokuş yukarı giden.* Ez, a ê kesê qamebîyayî pers kena.

qamebîyayeni *f. M.* Qamebîyayîş. Dîyar kewteni, vera dîya şîyayeni, vera cor şîyayeni, vera qame şîyayeni, verê xwu vera berz kerdiş û şîyayîş. *Tr. Yokuş yukarı gitmek, tırmanmak.* Ez do aja ra qame bîyayê, înan va verê vera cêr ki û şorî. Cora ez ray ser kewta.

qamekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni vera cor rişto, verê ci kerdo vera qame, vera dîyar ray daya bi ci yan jî bixwu qame bîyo. *Tr. Tırmandırılan, yokuş yukarı gönderilen/giden.* To o keso qamekerde dî yan nêdî?

qamekerdeni *f. M.* Qamekerdiş. Dîyar kerdeni, vera dîyar şîyayeni, vera cor şîyayeni. Qame rişteni, verê ci vera qame kerdeni, vera cor rişteni. *Tr. Yokuş yukarı gitmek veya koyulmak, tırmanmak, tırmandırmak, yokuş yukarı yollamak.* Eger qame nêkerdayê, ez ci nêresayê.

qamet *Er. Teo. Nn.* Qandê werîştenda nimazî veyndayenênda xusûsî ya, zêdê ezanîya ya, labelê nê dawetî di, di finîy qisaya "qedîqametîssalah" jî esta. Qametê muezzîn waneno. *Tr. Kamet.* Muezzînî qamet ard tepîya ma pêroy vinderdîy saf.

qamet û qîmet *Nm.* Qedrûqîmet, derece û qîmet, paye û qîmet. Qedrê ci yê cêrancorî. *Tr. Kamet ve kiymet, değeri ve derecesi.* Boka qamet û qîmetê ci şima het di bol o?

qamet û qîmetey *Nm.* Qamet û qîmet bîyayeni, wesfê qamet û qîmetî, derece û qîmet bîyayeni, paye û qîmet bîyayeni. Cêrancorî qedrûqîmetê kesî. *Tr. Kişinin kamet ve kiymeti, toplam kiymet, değeri ve derecesi.* Ti kewtê qamet û qîmeteyda ci dimi. Kaşk to bişayê cayê ci yê mîyandê însanan bidîyayê.

qamey *Nm.* Qam bîyayeni, wesfê qamî, tey bejni bîyayeni, xorîyeyda ci di, hendê bejnên yan jî bejnên kemîyêrî xorîyey bîyayeni. *Tr. Bir boy kadar derinliğini var olması.* Ki ti qameyda ci ra haydar bîyayê, beno ki ti jî biameyê.

qameyey *Nm.* Dîyarey. Qame bîyayeni, wesfê qamey, dîyar bîyayeni, wesfê dîyarey, vera kaş bîyayeni, ver bi vera corî bîyayeni. *Tr. Yokuş yukarı olma, yokuş olma.* Ez qameyda ci ra haydar nîya.

qamên *Nn.* Awi mîyan di, dolan mîyan di hendê bejnên xorîyey bîyayeni, awi mîyan di, hendê pay ra vinderdenî, xorîyey bîyayeni. *Tr. Suda derinlik olarak bir boy kadar derinliğin olması.* Eger xorîyeya doli qamên bo, ez jî şena dekewa de.

qamîş *Nk. Nn.* Zel. Kuhoyîyêndê mîyandê awan o ki beno derg, perrê ci jî dergûbarî yo û birok o. Kes dîqet nêkero destanê kesî birneno. Qamîşî ra selîy, kuwarî, şertikê dêsandê çoşmî virazenê, erzenê serdê banan û holikan. *Tr. Kamış, kamış otu.* Ma qeçkîni di, şîyê layan mîyan ra qamîş vetê û bostanan mîyan di xwu rê pa holiki viraştê.

qamîşek 1. *Nn.* Qamîşo werdî. *Tr. Küçük kamış, kamışçık.* Ê qamîşekî nata ki ki, ez pa holiki pîne kera. 2. *Nn.* Cayo ki tey qamîş beno. *Tr. Kamışlı, kamış biten veya yeşeren yer.* Ez şîya ê qamîşekî vero ronişta.

Qamîşeki *Nm.* Vakurdê rojawandê Suwêreki di nameyê dewên o. *Tr. Siverek'in kuzeybatısında bir köy adı.* Qamîşeki di bolkî Qelenderijîy roşenê. Cayo ki tey qamîş beno û tey dewên yan jî cayêndê roniştişî beno, ûjay rê qamîşeki vajêno.

qamkilm/i *N.* Bejnkilm/i. O/çîyo ki bejna ci kilm a. *Tr. Kısa boylu.* Qamkilmên qe beno ki destê ci gilan ser nêreso.

qamkilmey *Nm.* Qamkilm/i bîyayeni, wesfê qamkilman tey bîyayeni. Bejnkilmey, bejna ci kilm bîyayeni. *Tr. Kısa boyluluk.* Qamkilmey,

çîyênda weşi nîya. Labelê seneatêndê Ellahî yo, bi ci ya delxa nêravêrêna.

qamnêdaye/ê 1. *Cog. N.* Çîyo (dengiz, ro) ki hendê bejnên bolêrî xorîyeya ci esta, kes nêşeno ci ra ravêro. Qandê çîyo ki tey qam çinî yo, bejnên vêşêrî xorî yo, qandê asnaw nezanan xorî yo, tehlûke yo. *Tr. Bir boydan daha derin olan su.* Dengizo qamdaye û qam nêdaye asnawî di jû nêbeno, o qam nêdaye deha tehlûke o. 2. *N.* Tûtek û piteka ki hewna qam nêdana, nêşena xwupay vindero, nêşena lingandê xwu ser o vindero, hewna yan werdî ya yan jî gidî ya. *Tr. Henüz ayakta duramayan, ayağa kalkamayan bebek.* Qeçeko qam nêdaye do senîn xwupay o vindero ki?

qamnêdayeni 1. *Cog. f. M.* Qamnêdayîş. Tey hendê bejnên qam çinêbîyayeni, bejnên vêşêrî xorî bîyayeni, tey tehlûkeyê fetisîyayîşî bîyayeni, asnawkar nêbîyayenirê tey tehlûke bîyayeni. *Tr. Derinliğin bir boydan fazla olması. Suyun yüzme bilmeyenler için tehlikeli olması.* Awa qam nêdana, qe medekewê de. 2. *f. M.* Qamnêdayîş. Qandê tûtek û pitekan hewna zemanê pay ra vinderdişî nêamîyayeni, hendê pay ra şîyayenî nêresayeni, gird nêbîyayeni. *Tr. Bebekler için henüz ayakta duracak kadar büyümemiş olmak, ayakta duramamak.* Ne tûtê ci, ne jî piteka ci ya qam dana, ê yê hewna qam nêdanê.

qamqam *Nn.* Pay ra vinderdeni, pay ra vinderîyayeni û gamên bo jî çekerdeni. *Tr. Ayakta durmak, ayakta durma sözü.* Qeçekan rê vanê: “Qamqam biki, xalo ci rê postalîy bigîro.”

qamqe *Nn.* Leteyo girdo bêbîçim, dirdeyo gird, dirneyo gird, parçeyo girdo bêdûzan. Leteyo girdo ki, cayên ra qilaneyayo. Leteyo ki çîyên ra, kesên ra bi masatiş a, bi werimîyayen a ci ra yan abirîyayo yan jî payo, labelê bîyo ci ya. Hem dirbetan di, hem jî zewmbî çîyan di qamqe beno. Mesela qamqeyê dari, qamqeyê gandê ci ûzn. *Tr. Büyük ve biçimsiz parça veya yara.* Senîn ki jû dê piro, winî jî ci ra qamqeyên weqlana.

qamqeyîn/i *N.* Çî/keso ki; tey qamqey estê, bîyo qamqeyîn. Çî/keso ki; tey dirdeyê girdîy estê, dûz nîyo, pirûzin o. Çî/keso ki; ci ra leteyê girdê dirneyînîy abirîyayê. *Tr. Kendisinden büyük parça kopan, yara çıkan veya yapısında böyle bir durum olan ve böyle olmakla tesviyesiz hale gelen pürüzlü.* Dêso qamqeyîn (dêso ki ci ra qamqey cibîyayê) pîs aseno, hettanî meymanê ma nêameyê, ma bidawê.

qamqeyîney *Nm.* Qamqeyîn/i bîyayeni, wesfê qamqeyînan tey bîyayeni. Ci ra leteyê girdîy cibîyayeni, pa dirneyê girdîy bîyayeni, leteyê ci yê girdê bêbîçimîy pa bîyayeni, ser o zêdê dirdan a parçeyê girdîy peyda bîyayeni û qamqeyîn asayeni, qamqeyê ci bîyayeni, ser o qaliko gird o bêbîçim bîyayeni. *Tr. Büyük pürüzleri olmak, gövdesinden büyük parçalar kopmak suretiyle tesviyesiz, çentikli, pürüz ve çukurları olan.* Qamqeyîneya xwu nêdîya, winîna dirdandê mi ra.

qamraperraye/ê *N.* Çîyo (ro, dol) ki kişta xorîyey ra bejnên bolêrî yo, qam nêdano, merdimo bêasnaw nêşeno ci ra bivêro. *Tr. Boyu aşan, aşırı derinliği olan. Yüzme bilmeyenlerin geçemeyeceği kadar derin olan yer.* Ez do kotî ê rodê qamraperrayî ra bivêra. Ma ez asnaw zana?

qam ra perrayeni *Zv. f. M.* Qamraperrayîş. Tede qam çinêbîyayeni, tey bejnên xorîyey çinêbîyayeni. *Tr. Suda bir boyu aşmak. İçinde yüzme bilmeyenler için boğulma tehlikesi bulunmak.* Lajekî va: Mi dî ki dengizo qam ra perreno, ez nêdekewta de, ê dekewtîy, fetisîyay.

qamsilat 1. *Cog. Nn.* Serdo wişk, serdo bol, bi tewrdê serdî ya pîya vayo wişk jî yeno. Qamsilat seqamî serdêrî yo. Qamsilat di tûka kesî hewara cemidêna. *Tr. Kuru soğuk, çok/sert soğuk, soğuklarla birlikte ayaz. Sıvı maddelerin (örneğin tükürüğün havada donduğu) aşırı hava soğuğu.* Qamsilat bî, raywanîy nêşayê ray o şiro. 2. *Sos. Nn.* Pûko ravey, pûkineya ravey. Olayîyan di, hedîsan di bol xirabey, bol xirab bîşyayeni, sî sî ser o nêmendeni. *Tr. Olumsuz sosyal olay/lar, nahoş olayların gerçekleştiği kötü olay/lar, olağanüstü kötü olay/lar.* Qamsilat o, ceng lûk o, diwêlîy pêro kuwayê pê ro. Qamsilat, seqamî tehlûkeyêrî yo.

qamsilatey 1. *Cog. Nm.* Bi serddê wişkî ya pîya va amîyayeni, serdo ki kesî tewneno, kes ci ra nêwetano ki bivijîyo teber, dest û rîyê kesî terikneno. *Tr. Sert ve kuru soğukla birlikte ayazın esmesi. Sıvı maddelerin havada donduğu şekildeki soğuk hava veya bu durum.* Qamsilatey ra nêbîyayê, ma do bişîyayê.[1] 2. *Sos. Nm.* Pûkineya ravey, pûk bîyayena ravey, olayîyan di bol xirabey peyda bîyayeni, wezîyet/halo ki sî sî ser o nêmana, a o hal di bîyayeni. *Tr. Taşın taş üstünde kalmadığı, hiçbir şeyin kararında olmadığı olağanüstü kötü olayların geliştiği*

1 Qamsilatey, seqamey giranêrî ya.

veya gidişatın çok vahim olduğu durum veya bu durumda olmak. Şima yê na qamsilateya nê welatî nêvînenê, şima yê wina xwu rê xwu ver ra hêdî hêdî û bi weşey a qisey kenê?[1]

qamşaxe/ê *N.* O/çîyo ki; kişta bejna vêşî ravey şîyo. *Tr. Boy posça gelişmiş olan.* Merdimêndo qamşaxe senîn ki vera ci şî, o merdimo tersanok jî, vera pey dîrê kamîy eştîy.

qamşaxey *Nm.* Qamşax/i bîyayeni, wesfê qamşaxan ci ser o bîyayeni. Qamşaxîni, bejn di ravey şîyayeni. *Tr. Boyca gelişmişlik.* Qamşaxey, çîyênda weş a ki şarê ma yo şino qamşaxge.

qamşaxîni *Nm.* Qamşaxey, bejn di ravey şîyayeni. *Tr. Boyca gelişmişlik.* Qamşaxîni û qamşaxeyey eynî ya.

qamur *Nk. Nn.* Qamir. Vaşêno ki erdandê awîyan di, cayo ki awdeyêno, ûjanan di beno. *Tr. Sulak yerlerde yeşeren bir bitki.* Mi qamur nêdîyo. Labelê vanê awîyan di beno.

qamzirik *Nk. Nn. Bw.* Qajo. Werdîyey di (verê mekteban), qandê zerecan mi bol qamzirik arêdayo.

qanad *T. Nn.* Perr, parzane, qol, bazî. Çîyo ki teyrûtûr û teyaran hewa ra vindarneno, perneno. *Tr. Kanat.* Ya Rebbî, ti ma perr û qanadandê xwu mîyan kerê, ma bisitarnê.

qanci *Nk. Nm.* Kanci, menewşa. *Tr. Menekşe.* Qancênda xaseki dê ci, ci rê eşqê xwu êlan kerd.

qancik/i *N.* Bêedeb/i, bêterbîye/ê, bênezaket/i. O/çîyo ki; nêzano do kotî di senîn biluwo. *Tr. Küstah, kaba, edebsiz.* Bi merdimdê qancikî ya karê mi çinî yo, ez nêşena bi înan a werza û roşa.

qancikey *Nm.* Qancik/i bîyayeni, wesfê qancikan ci ser o bîyayeni. Bêedebey, bêterbîyey, bêşermeyey, bêarey, wehşîyey, terbîye û arey ra kemî bîyayeni. *Tr. Küstahlılık, kabalık, edepsizlik.* Qancikey di ne şerm, ne jî terbîye esto.

qançûr *S. Nm. Bw.* Qaçor. Dewleta ki nêşo hemwelatîyandê xwu ra qançûr bigîro, nêşena xîzmetî jî jewane bîyaro.

qand *Nn.* Qewî, semed, sedam, sebi, poxi, sebeb. *Tr. İçin.* Qandê to, qandê çiçî (çi qewî)? Ez qandê şima nêameya.

qandê coy *Gr. Bw.* Cora. Ma pêya nêvatê û o jî bi şima ya ameyê. Bi ey a, awa ma erqên ra nêşina. Qandê coy ez ûja di nêmenda û amêya.

qani 1. *f. M.* Qîştiş. Qirani, qîştîni, qîşti qîşti. Finêra û bêhemd bermî yan jî vengêndo pêt ci ro gunayeni. *Tr. Ansızın büyük ve sesli bir çığlık veya ağlama sesinin yükselmesi.* Qanên gunê piro ki, mi va beno ki marr perra ci. 2. *f. M.* Qîştiş. Qani. Vengê kergan, vengo ki kergî piroyen di vejenê. *Tr. Kümes hayvanlarının bağırması.* Bi sîyên a qani kewti kergeri ser.

qanik *Nn. Bw.* Vîncele. Qanik dindanan keno pak û pirîyê dindanan keno mezbût.

qanik cawiteni *f. M.* Qanikcawitiş. Xwu fekî di qanikî berden û ardeni û bi dindanan a pêser o pêser o gaz kerdeni. *Tr. Sakız çiğnemek.* Ti yê zêdê qanikî mi cawenê.

qanikêr *Nk. Nn. Bw.* Qanikvaş. Qanikêrî ra qanik vijêno, kes ê qanikî caweno. Qanikêndo şîrin nîyo, bêtam o.

qanikvaş *Nk. Nn.* Qanikêr. Vaşên o ki, ci ra qanik vijêno. *Tr. Kenger otu.* Qanikvaş dewandê ma di est bî, ma ci ra qanik vetê.

qanqil *Zîr. Nn.* Cîrtim. Goşeyêndê engûri ra leteyêndo werdî. *Tr. Bir üzüm salkımından küçük bir parça.* Eger to qanqilên bidayê bi ci, marê ci ma nêameyê.

qanqilêz *Mat. Nn.* Çolçiv. Çîyo ki; tey zêdê şopda marran şeklîy estê. *Tr. Zikzak.* Raya Pêtirge'y qanqilêz a.

qanqilêzey *Mat. Nm.* Çolçivey. Tey qanqilêzîy bîyayeni, tey zêdê şopda marran bîyayeni çolçivîy bîyayeni. *Tr. Büklümlülük, zikzaklılık.* Qanqilêzeya ey zêdê coydê min û zêdê rayda Pitêrge'y ya.

qanqilêzin/i *Mat. N.* Çolçivin/i. Çîyo ki tey çolçivîy estê, tey qanqilêzîy estê, tey zêdê şopda marran çewtekîy estê. *Tr. Büklümlü, yılanvari eğik, zikzaklı.* Eger qanqilêzin nêbîyayê, ma nêşayê mîyan kero.

qanqilêziney *Mat. Nm.* Çolçiviney. Çolçivin bîyayeni, tey çolçivîy/qanqilêzîy estbîyayeni, tey zêdê şopda marran çewtekîy bîyayeni, tey çixîzê pêdimî yê ata natay bîyayeni. *Tr. Zikzaklılık, büklümlülük.* Ez qanqilêzeyda ci ra tayên şubheya bîya jî, fina ez ser o nêvinderda.

qanqir/i *N.* Peyên/i, peynekên/i. O/çîyo ki kayên di peynî di mendo, peynî di qerezên qedînayo, pêverikên di peynî mendo yan jî pêverik peynî di qedînayo. Tersê ci "Berik" o. *Tr. Bir maç/ oyunda, bir yarışmada sonuncu.* Pêverikî di qanqir bî, nêşa qanqireya xwu wedaro. Cora bi ma ya lej kerd.

qanqirey *Nm.* Qanqirîni, qanqir/i bîyayeni, wesfê qanqiran. Peynekêney, peynekên bîyayeni, kayên yan jî pêverikên peynî di qedînayeni. Tersê ci "abaerikey" a. *Tr. Sonunculuk.* Kes do

[1] Qamsilatey, seqamey giranêrî ya.

nêqehrîyo. Eger kayên bibo, pêverikên bibo, çîyên di qerezên bibo, helbet ki jû do qanqir bo. Pêro ne vernekên benê, ne jî ortekên. Wa qanqirey zordê kesî nêşiro.

qanquranîy *Nk. Nb. Bw.* Arsizokîy. Hedroyîjîy arsizokan rê vanê qanquranîy.

qantar 1. *Er. Nn.* Qentar. Hebê merdimî vanê barêndê deve yo. Hebê jî vanê barê qantirî yo. Na kelîma ro ci jî manena. Babetên giraneyên a ki; kolî/hîzimrotokî vanê 230 kg o. *Tr. Kantar.* Verî ma hergi serr qantaran a kolî girotê. 2. *Er. Nn.* Qentar. Babetên setokê giranandê bolano, giraneya vêşî benê ser û pa sencenê. *Tr. Kantar. Büyük ağırlıkları tartmaya yarayan bir çeşit ağırlık ölçücüsü aleti.* Kirêşera xwu bigî şorî qantarî ser, ez a to dima yena.

qantari *Er. Nm.* Sencok a ki, giraneya bol girdan sencena, makînaya ki giranane bol vêşîyan sencena. *Tr. Kantar.* Ma do şelaga xwu berê qantari ser ki bisencê.

qanûn *Dad. Nn.* Kitaban vato Erebî yo, Yûnanî yo. Bêwahîr bo, Dimilî ra beno nezdî. *Tr. Kanun.* Qanûndê înan di zulm û zordarey û înkar esto. Çunkî qanûnêndo zulimkar o.

qanûnê şerîetî *Nn. Bw.* Qanûno şerî. Eger qanûno şerî bibîyayê, wina nêbîyê.

qanûnî *Dad. N.* Çîyokeso ki; kerdena ci goreyê qanûnî normal a, kerdenda ci di zirarên çinî yo, kes şeno ê çî bikero. *Tr. Yasal, kanuni.* Karê mêrdekî qanûnî bî, çirê înan o eşt hepis ki?

qanûnîyey *Nm.* Qanûnî bîyayeni, goreyê qanûnî bîyayeni, rayda qanûnî di bîyayeni, bi qanûnî ya luwayeni. *Tr. Kanunilik, yasallık.* Ez qanûnîyeyda ci di gumankar a.

qanûnname *Dad. Nn.* Nuşteyo ki tey qanûnîy nuşîyayê, dûzanê însanan o ki usûlê ray şîyayîşdê ci tey nuşîyayo. *Tr. Kanunname.* Welatê Kurdan, dewrê Yavuz Sultan Selîmdê Osmanîyan di, bî bindest û Qanûnnameyê Kurdîstanî jî dewrê Sultan Suleymanê Osmanîyan di virazîya. No qanûnname gam bi gam werişt û dewrê înkareyda Kurdan dest bî pa.

qanûno bingeyî *Dad. Nn.* Qanûno esîl, qanûno esasî, qanûno ki qanûnê bînîy ci ra vijênê. Çimeyê qanûnandê bînan. *Tr. Anayasa, temel kanun.* Ê qanûnê bînîy, pêro qanûndê bingeyî ra peyda benê.

qanûno şerî *Dad. Nn.* Qanûnê şerîetî, qanûnê şerî. Qanûno ki goreyê şerîetî virazîyayo, qanûno ki goreyê sunnetandê Hz. Muhemmedî (sew) û Qur'anî virazîyayo. *Tr. Şeriat Kanunu.* Dewrê Osmanîyan di, di babetîy qanûn virazîyayo; jew Qanûno Şerî bîyo, jew jî Qanûno Urfî bîyo. Labelê qanûno esîl, Qanûno Şerî bîyo, Qanûno Urfî tersê Qanûndê Şerî nêbîyo. Çunkî Qanûno Urfî, edet û usûlandê qewmanda Tirkan ra peyda bîyo.

qanûno urfî *Dad. Sos. Nn.* Qanûno ki edetandê qewman ra virazîyayo. Qanûno Urfî ziddê Qanûndê Şerî nêbeno. *Tr. Örfi Kanun, Kanun-i Örfi.* Qandê zanîşdê vêşî *Bw.* Qanûno Şerî.

qapana destî *Nm.* Terazîyê destî yo ki, yayêndê ci esto û bi destan a pa giraney sencenê. *Tr. El ölçeği, el kantarı.* Qapana destî ya mi bol giraney seta.

qapani 1. *Nm.* Setoka giranan, sencoka giranan. A çîya ki kes pa çîyê giraney senceno. *Tr. Kantar. Bir çeşit ağırlık ölçme aygıtı.* Kirosa do şiro qapani ser ki ma bişê giraneya ci bisencê. 2. *Nm.* Feqi, dami, dehfi, dafi. *Tr. Tuzak, fak.* Ma do ci rê qapanên ronê ki, o do şaş bo.

qapaqap *T. Nn.* Talan, yaxme. Bi şikildê neheqey a destandest kerdeni, xwu ra xwu ra dest maldê şarî ser nayeni. *Tr. Yağma, talan.* Ey va: Ma do qapaqapê ci bikerê. Çunkî verorde înan ê ma kerd bî.[1]

qapax 1. *T. Nn.* Lewik, serikê çîyan, qaf, tûtik. Çîyo ki kes pa serê çîyan gîno ki bibeşirno, çîmîyo zirardan nêdekewo de. *Tr. Kapak.* Qapaxê quşxanî bigîrê ser, hend bewnê ki mêşûmorên dekewo de. 2. *Zoo. Nn.* Bolekê ci "Qapaxîy" ê. Estoran û bergîran di, mabeyndê dindanandê verênan û peyênan di mabeyndê nînan di nê, hema kalekda nînan di, ci vero hurna kiştan di, dindanên esto ki nê dindanî rê vajêno. Wexto ki estorên yan jî bergîrên nê dindanan vejo (qapax bierzo), wexta bena hîrê serrê û yena cili, cili erzêna ser, pa bar kirêşêno, kes şeno cinişo.

qapaxeşte/ê *Zoo. N.* Qapaxeştok/i. Heywano yeksimî yo hîrê serre yo ki, dindanê xwu yê qapaxîy eştê, deha kes şeno cili bin kero, pa citi bikero, pa bar bikirêşo û cinişo. *Tr. Üç yaşını doldurmuş, kapak atmış olan yük ve koşum hayvanı.* Ma qayîlê xwu rê bergîrêndo qapaxeşte biherînê.

qapax eşteni *Zoo. f. M.* Qapaxeştiş. heywanandê yeksimîyan (estor û qatir û heran ûzn.) di heywano ki hurna kiştan di, mabeyndê dinda-

1 Ez texmîn kena ki na vajeki do jî Tirkî bo. Çunkî na vajeki *"kapa kapa, kapan kapana (kapmak)"y* ra yena. Zêdê nay yaxme jî Tirkî yo. Labelê bi mi ki talan do Tirkî nê, Dimilî bo.

nandê ci yê werdîyan û girdan di, ze dindannakî ameyo û deha kes şeno cili bierzo ser û pa bar bido anteni. Eger estorên bêro cili, wexta kes deha şeno pa bar bikirêşo. Qapax eştişê yeksimîyan, hîrê serre di beno. Qapaxîy, hurna kiştan di vijênê. *Tr. Üç yaşına girmiş olan yük ve koşum hayvanlarının her iki tarafta, büyük ve küçük azı dişlerinin yanlarında birer çıkıntı olarak yeni dişlerin çıkmasıdır. Bu olaya "Kapak atma" denilir ki, kapak atan bir hayvana artık semer giydirilebilir, yük yüklenebilir ve araca koşturulabilir.* Na cehnîyeri qapax eşto, ma berê barî bin kerê.

qapaxeştokey *Zoo. Nm.* Qapax eşteni, qapaxeştok/i bîyayeni, heywanandê yeksimîyan di, heywano hîrê serre û qapaxeşte bîyayeni, heywano dindanê qapaxîy eşte bîyayeni. heywanandê yeksimîyan di cili amîyayeni, wezîyetdê bar kiriştişî amîyayeni. *Tr. Yük ve koşum hayvanlarından üç yaşını dolduran, yük ve koşum durumuna gelen, kapak dişlerini düşüren erişkin hayvan.* Eger ma qapaxeştokeyda ci ra haydarîy nêbîyayê, ma do vinî kerdayê.

qapaxê çarî *An. Nn. Bw.* Textê çarî. Kerd ki ser ra çekero, dê qapaxdê çarî ro.

qapaxê çimî *An. Nn.* Goştê çimê serî yo ki, çiman gîno, tozûtebalî ra û çîyandê bînan ra beşirneno. *Tr. Göz kapağı.* Mi senîn ki sîlleyên eşti bi ci, ey hema qapaxê çimandê xwu girot û çimê xwu mehfeze kerdîy.

qapaxê quşxanî *Nn.* Lewikê quşxanî. Lewiko ki, neyêno quşxanan ser ki, çîyên mîyan nêkewo, şamî tey serd yan jî germi nêbo, tey bibeşirîyo. *Tr. Tencere kapağı.* Eger qapaxê quşxanî ser o nêbîyayê, qe beno ki jî lajek pirogunayê.

qapaxê saqî *An. Nn. Bw.* Textikê saqî. Qapaxê saqedê ci guna sî ro, dejî ra aqilê ci şî.

qapaxê serî *An. Nn.* Textikê serî, tepeligê serî, textikê qafî, qafekê serî, lewikê saqî, tewro corê serî. *Tr. Kafanın üst kapağı.* Qapaxê serî do emelet bo ki, awka vêşî beyndê ci ra bigîrê.

qapî 1. f. *Nn.* Ber, kîber. Çîyo ki vernîya banan, keyan gîno ki; kesên yan jî çîyêndo zirardan nêdekewo de. *Tr. Kapı.* Qapîyê kêdê ma meymanan rê akerde û belaûbêteran rê jî girote yo. 2. *Zv. Nn.* Neqeb, kîber, ber. Belayûbêter û qedayûbela û mûsîbetîy. *Tr. Bela, musibet, sorun, müşkil, kötü gelişmeler.* Bi kesî ya lej û ma rê jî qapî meakerê.

qapîabîyaye/ê *Zv. N.* Neqebabîyaye/ê, kîberabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê belaûbêterîy, mûsîbetîy peyda bîyê, lej û çîyo zêdê lejan kewtê kîberdê ci. *Tr. Kendisine olumsuz şartlar oluşan. Bela, beter, kaza ve musibetle karşılaşan.* Merdimo ci rê qapîabîyaye do sifte vernî kewo ki, ma jî ci dimi kewê.

qapî abîyayeni 1. *f. M.* Qapîabîyayîş. Kîber abîyayeni, ber abîyayeni, abîyayena kîberî, abîyayena beran. *Tr. Kapı açılmak, kapının açılması.* Kîber abîya û kes zerre nêdekewt. 2. *Zv. f. M.* Qapîabîyayîş. Neqeb abîyayeni, belaûbêterîy amîyayeni, qedayûbela û mûsîbetîy amîyayeni. *Tr. Kaza, bela, beter, musibet vb. olumsuz şartların oluşması.* Mi bizanayê do ci rê qapî abîyo, mi a roji ûja nêriştê.

qapîakerde/ê 1. *N.* Berakerde/ê. Kes/çîyo ki; ci rê yan jî ci ser o kîber abîyayo, ber/kîberê ci abîyayo. *Tr. Kapısı açılan.* Merdimo qapîakerde gereg ki nêgazincîyo. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê qapî/kîber abîyayo, jewî ci rê belayên, qezayên yan jî mûsîbetên peyda kerdo, ci rê giregîyên peyda bîyo. *Tr. Kendisine bir bela, bir musibet veya girift bir sorun açılmış olan.* Şima boka ê qapîakerdî rê yardimên bikerê.

qapî akerdeni 1. *f. M.* Qapîakerdiş. Kîber/ber akerdeni. *Tr. Kapı açmak/ aralamak.* Mi senîn qapî akerd, peynî ra guna erro. 2. *Zv. f. M.* Qapîakerdiş. Kîber/ber akerdeni, neqeb akerdeni. Sebebê belayên yan jî mûsîbetên bîyayeni, lejên yan jî vengê jewî xwu ardeni. *Tr. Kapı açmak. Bir bela veya musibete sebebiyet vermek.* Çi wext ki qisey bikero, do ma rê qapîyên akero. Fekê ci rehat nêvindeno.

qapqapî *Nm.* Qapqapik. Şekalê berz ê textîn ê ki, bolkî camîyan di benê. *Tr. Takunya.* Qapqapîyanê xwu, xwu pay ki û dima awdazê xwu bigî.

qapût *Teks. Nn.* Palto, saqo. Paltoyêndo derg û qalin. *Tr. Palto.* Mi do xwu rê qapûtêndo ercan biherînayê, ma do xwu rê dîrê zimistanîy xwuradayê.

qaqibo 1. *N.* Wendena zerecan. *Tr. Keklik ötüşü, kekliğin meydan okuması.* Zerecan qaqibo kerdê, ey jî qaqiboyê înan kerdê teybî mîyan. 2. *Zv. N.* Hodrê meydan, hadrê meydan, meydan veydayeni, bûh kerdeni. *Tr. Meydan okumak, hodri meydan demek.* Qaqiboyê ci resa bî diwêlan ser, kesî nêwetardê ci rê bivijîyo meydan.

qaqibokerde/ê *Zv./N.* Bûhkerde/ê. Kes/çîyo ki; zêdê zerecên a waneno, meydan waneno, jewî yan jî çîyên veyndano meydan, ci rê bûh keno. *Tr. Keklik gibi okuyan hayvan, mecazen ise meydan okuyan, hodri meydan diyen.* Zereco qaqibokerde û keso qaqibokerde tabî ki jew nêbeno.

qaqibo kerdeni 1. *f. M.* Qaqibokerdiş. Wendena zerecan. Veng vetiş û meydan wendişê zerecan. *Tr. Keklik okuması.* Zerecan qaqibo kerdê, pêdi qerez kerdê û pêrê wendê. 2. *f. M.* Qaqibokerdiş. Meydan wendeni, hadrê meydan vateni, hadrê meydan vateni. *Tr. Meydan okumak, hodri meydan demek.* Şewra ra yo, o yo mi rê qaqibo keno, mi tim ci rê war kerd, o rehat nêvinderd. Soyîn jî mi totên da piro û eşt, çekerd war.

qaqilbaz/i *Zoo. N. Bw.* Qaqlîbiz/i. Qaqilbazi do acêr bo û maseyê xwu wedaro bero.

qaqla qîqî *Nn.* Nameyê veyndayenda dîkan. *Tr. Öüüürü üüü! Horoz sesinin kelimeleşmiş ifadesi.* Dîko vano: Qaqla qîqîîî!

qaqlîbiz/i *Zoo. N.* Qaqilbaz/i, ewarê. Teyrênda dengizan (ê serdê awan) a ki goştê ci nêwerêno, cora seydê ci jî nêbeno. *Tr. Martı.* Qaqlîbiza ser o doş bena, qey a ya xwu rê geyrena masey.

qaragîni *Nm.* Dêza 1. Hergi babet firaqo ki, herrida sûrkerdê ra virazêno. *Tr. Çömlek.* Şima ewro qaragîni nêrişti firûni?

qarane *Nn.* Ze ki biqaro, bi qarîni mendeni, wesfê qarîni ci ser o bîyayeni. *Tr. Bağırırcasına, nara atarcasına.* A roji bî qarane ame. Labelê nêva se bîyo?

qaraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û wezîyetdê xwu di qarane bîyayeni, ze ki qîrîni ci ser kewo. *Tr. Nara atarcasına.* Ey va beno ki, do bi qaraney a bibo, nêbî.

qarangê çimî *An. Nn.* Postê verdê çiman, posteyê bindê çiman, pêlekê çimî, pêlekê çiman, posteyê verdê çimî. *Tr. Göz torbacığı.* Qarangê çimî veradyok o, çimî sitarneno.

qaraye/ê 1. *N.* Recakar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra rîcakerdo, bîyo recakar, ci ra çîyên waşto. *Tr. Ricacı, yalvaran.* Eger kesî di wijdîyan bibo, kes do dest bierzo kesdê qarayî. 2. *N.* Qîraye/ê, baraye/ê. Kes/çîyo ki; qarayo, qîrîni kewta ci ser, bi vengêndo pêt a yan bermayo yan jî qîrayo. *Tr. Bağıran, yüksek sesle çağıran.* Vanê: Lajek, bolkî ê merdimdê qarayî ra recifîyayo.

qarayeni 1. *f. M.* Qarayîş. Rîcakerdeni, vero geyrayeni, ser o geyrayeni. Qandê amoş kerdenda kesên, bol xebat kerdeni. *Tr. Yalvarmak, yakarmak, rica etmek, böğürmek.* Bol qara. Cora mi qebûl kerd. 2. *f. M.* Qarayîş. *Bw.* Qarûwari. Finên ki qarayeni ci ser kewo, ma kam şeno ci vindarno!

qarey *Nm. Bw.* Qarûwari. Eynî qarey kewti bî ci ser. Çi nêbermayê!

qargaşe *Nn.* Qargaşe, qerepere, xijbilo, mij. *Tr. Kargaşa, arbede.* Tîyanan di qargaşe mekerê.[1]

qari qari 1. *Nm.* Qarîni, qar û wari, qîrîni, bi vengêndo pêt a bermayeni. *Tr. Yüksek sesle ağlamak, çığlık atarak ağlamak.* Qari qara ci bî, bermayê. 2. *Nm.* Qîrîni, qîri qîri. Bi qehrên a, bi vengêndo pêt a veyndayen û jewî yo qehrîyayeni. *Tr. Birinin üzerine bağırarak kızmak.* Xeyr o? Qari qara to ya, ti yê çirê qehrênê ki?

qarîney *Nm. Bw.* Qarûwari. Eger qarîney ci ser kewtayê, qey mi do jî bişinawitayê.

qarîni *Nm. Bw.* Qarûwari. Boka qarîni to ser kewo cinêkî!

qarmaç 1. *Tib. Nn.* Qarmaşik, karmak. Qalikê dirbeto qalin, kermeyê serdê dirbetero qalin. *Tr. Yaranın kalın kabuğu.* Dirbeta ci qarmaç tepişt bî, înan melhem sawit ci ra ki tenekên nerm bo. 2. *Nn.* Leymo ki kerme giroto, bîyo zêdê kerman a. Lêşo qalin o ki bîyo ze kerme. *Tr. Katmanlaşmış kir tabakası.* Hendo ki bîbî leymûlêşin, ganê ci pêroy qarmaç tepişt bî. 3. *Nn.* Qarmaşik, karmak. Qalik tepişteni, kermeyo qalin. Bêmanewîyatey ra (manewîyetkemîyey ra) jî heyatê kesî qarmaç tepêşeno. *Tr. Kalın kabuk, kasavet, kalp katılığı.* Lingi bîbî dirbetini, nêşî nêweşxane, ser o qarmaç tepişto.

qarmaçane *Nn.* Qarmaşikane, karmakane. Zêdê qarmaçî ya, zêdê kerman a leymûlêş tepişteni, qalik girotişê dirbetandê kermeyînan. *Tr. Kir veya yara katmanlarına benzer olmak.* Mi rê qarmaçane ame. Dêmax kî winî nêbî.

qarmaçaney *Nm.* Qarmaşikaney, karmakaney. Wesfê qarmaçanî ser o bîyayeni. Tey qatmanê leymûlêşî û qatmanandê nînan bîyayeni. *Tr. Kir ve yaradan karmanlaşmanın meydana gelmesi.* A qarmaçaneya ci, ci rê vay amê.

qarmaçin/i *N. Bw.* Qarmaçkin/i. Wexto ki mi dî, bol qarmaçin nêbî. Xwu rê ki dima vêşî qarmaç girêdayo, ez ey nêzana.

qarmaçkin/i 1. *Tib. N.* Qarmaçin/i, qarmaşikin/i, karmakin/i, qartikin/i. Çî/keso ki; qarmaç girêdayo, kermeyo qalin girêdayo, bîyo qarmaçkin. *Tr. Yarası kalın kabuk bağlayan kişi veya vücut organı.* Qey ti yê destê xwu yê qarmaçkinî nêvînenê? 2. *N.* Qarmaçin/i, qarmaşikin/i, karmakin/i, qartikin/i. Çî/keso ki; hendo ki pîsûnehsey ra leymûlêş girêdayo, gan û bedendê ci qartik û qarmaç û kermeyê girêdayê, bîyo kemêlin. *Tr. Aşırı kirlilikten dolayı*

1 Farîsî di jî bi şikildê *"qarxaşe"* ya ravêrena.

kir katmanları bağlayan. Înan va ê merdimê qarmaçkinî nêgînê kêdê xwu! 3. *Zv. N.* Qartikin/i, qarmaşkin/i, qarmaçin/i, karmakin/i, zengîn/i, lord/i. Keso ki malûmilkê ci bol o, bêhesab o. *Tr. Zengin, ensesi kalın olan.* Merdimêndo qarmaçkin o, no pere goreyê ey tayên o, ey eyb kerd o.

qarmaçkiney 1. *Tib. Nm.* Qarmaçiney, qarmaşiney, karmakiney. Qarmaçkin bîyayeni, qarmaşin bîyayeni, karmakin bîyayeni, pa kermeyo qalin bîyayeni. Dirbeterda ci ser o, gandê ci ser o, parçeyêndê gandê ci ser o kermeyêndo qalin bîyayeni yan jî girêdayeni. *Tr. Yaranın kalın kabukluluk hali.* Ey senîn ki qarmaçkiney a ci dî, hema va mevinderî, şorî doktor! 2. *Nm.* Leymûlêşî ra gandê weşan di qartik (qarmaç, qarmaşik, qarmaçk, kerme) girêdeyayeni, kerme tepêşîyayeni. *Tr. Vücudunda kir katmanlarının oluşması.* Madê mi, a qarmaçkineyda înan ra qelibîya. 3. *Zv. Nm.* Qartikiney, qarmaçiney, qarmaşkiney, lordey, zengîney, zengîn bîyayeni, lord bîyayeni, milqaliney, milê ci qalin bîyayeni. *Tr. Yağlılık, zenginlik, kalın enseli olmak..* Tew! Şima hewna qarmaçkineya winîsîni ne dîya, ne vînaya.

qarna 1. *Frz. Nm.* Kaxita bimor a resmî ya ki kabokanê telebandê mekteban mojnena. *Tr. Karne.* Qarnaya qeçekan weş bo, benê kêfweşîy. Eger pîsi bo jî, benê kêfsadîy. 2. *Frz. Nm.* Kaxita ki ser o çîyê kesan mojnena. *Tr. Kişilerin bazı ihtiyaçlarının sayısal değerlerini ifade eden kiymetli evrağı, karne.* Vanê wextê xela, hukmatî bi qarnaya nan dayê kesan.

qarnabit *Nk. Nn.* Qunnebit. Vaşêndê werden o ki, awîyan mîyan di karêno. *Tr. Karnabahar.* Qarnabitî selatî mîyan di werdî kerê ki, wa pa weş biwerîyo.

qarpalok/i *N.* Pîneyîn/i. Kes/çîyo ki; pa pîney estê, pa pîney (qarpalîy) derzîyayê. *Tr. Yamalı.* Merdimêndo qarpalok o. O do kotî bişo çina şima ro do?

qarpalokey *Nm.* Pîneyîney, pîneyîn/i bîyayeni, pa pîney bîyayeni, pîneyê ci bîyayeni, qarpalok bîyayeni, pa qarpalîy bîyayeni. *Tr. Yamalılık.* Eger pîney pa bê, xwu ra qarpalok hesibêno.

qarqajîyaye/ê 1. *N.* Qa/ê. Heywanêndo zêdê dîkî yo ki; ze ki mar ci perro û qîştînî kewta ci ser. *Tr. Çığırtkanlık yapan kümes hayvanı.* Mi şivên eşti bi dîkdê qarqajîyayî û mi qewirna. 2. *N. Bw.* Qarqazîyaye/ê. Mi rê ki ê lajekdê qarqajîyayî rê kes nêşeno çîyên vajo.

qarqajîyayeni 1. *f. M.* Qarqajîyayîş. Qani. Ze ki kergi yan jî dîko ki mar ci perro. *Tr. Kümes hayvanlarının çığırtkanlık yapması.* Finêra pîn di kergîy û dîkîy qarqajîyay. Ez şîya ki maro pîn di û koval bîyo. 2. *f. M.* Qarqajîyayîş. *Bw.* Qarqazîyayeni. Kaşka o cado dalde şima nêqarqajîyayê. Şima do şarî mîyan di xirab bê.

qarqajnaye/ê 1. *N.* Çîyêndo zêdê dîkî yo ki; kesên yan jî çîyên ci ra vengêndo pêt û biters veto. *Tr. Çığırtılan kümes hayvanı.* Dîkê qarqajnayî sereyê ma teqna. 2. *N. Bw.* Qarqaznaye/ê. Mi rê ki sûj ê lajekdê qarqajnayî di nîyo. Qarqajnokan do.

qarqajnayeni 1. *f. M.* Qarqajnayîş. Qani ro dayeni. Çîyêndê/a zêdê kergi yan jî dîkên ra qanî veteni. *Tr. Kümes hayvanlarını çığırttırmak.* Mi bi sîyên a kergîy pêrko qarqajnay. 2. *f. M.* Qarqajnayîş. *Bw.* Qarqaznayeni. Ez nêşena ê kasan bi zor a, o dalde di biqarqajna.

qarqazîyaye/ê *N.* Qarqajîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi jewî ya yan jî bi tayên a mîyanikî ameyo pê heti û pêya qisey kerdê, pêvînikên viraşto. *Tr. Gizlice görüşüp konuşanlar, iletişimde bulunanlar.* Şarê înan o qarqazîyaye do, ti vanê bişo bi nê qarqazîyayîşî ya derdanê xwu hal kero?

qarqazîyayeni *f. M.* Qarqazîyayîş. Qarqajîyayeni. Mîyanikî pê heti amîyayeni û pêya qisey kerdeni, pêvînik viraşteni. *Tr. Gizlice buluşup görüşmek veya konuşmak.* Mi rê ki fina çîyêndo gîrangîr esto. Çunkî şewra ra yo, ê yê qarqazênê. Na qarqazîyayena înan a hewtî ya.

qarqaznaye/ê *N.* Qarqajnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi kesên a mîyanikî ano pê heti û pêya mişewirên ronano. *Tr. Gizlice buluşturulan/görüştürülen, gizlice konuşturulan.* O keso qarqaznaye do senîn bişo nê qarqaznayîşî mîyanikî verdo?

qarqaznayeni *f. M.* Qarqaznayîş. Qarqajnayeni. Tayên kesan yan jî çîyan mîyanikî pê heti ardeni û mabeyndê înan di têkilî (hîlb)yên yan jî pêdînikên peyda kerdeni û çîyên ser o mişewirên viraştiş dayeni. *Tr. Gizlice buluşturmak/görüştürmek.* Kê şima wina qarqaznayê? Mi çimî di ki şima wina nêwetardê biqarqazîyo?

qarşî 1. *Nn.* Qarşû, anver, hember. Ters, zid, verkar, peyanrî. *Tr. Karşı, ters, zıt.* Ey bi înan a qarşîyê mi lej kerdê. 2. *Nn.* Dûş, dûşne, hember. Cayo ki kes winîno ci ra, hetta ki kes winîno tira. *Tr. Kişinin baktığı yön, karşı taraf.* Eger qarşîdê mi di bîyayê, mi do îlla kî bidiyayê.

qarşîbîyaye/ê *N.* Qarşûbîyaye/ê, hemberbîyaye/ê, tersbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qarşîyê kesên yan jî çîyêno, ci het di nîyo, teref û heta ci nîyo.

Tr. Muhalif, karşıt. Merdimo qarşî bîyaye çi zano nê erbetan bikero?

qarşî bîyayeni 1. *f. M.* Qarşîbîyayîş. Qarşû bîyayeni, hember bîyayeni, vero bîyayeni, ters bîyayeni, zid bîyayeni, bi zêdê ci nêbîyayena pîya ci vero bîyayeni. *Tr. Karşı olmak, muhalif olmak, zıt davranmak, itaat etmemek.* Ez qarşîyê ci bîya. Cora ey mi ra hez nêkerdê. 2. *f. M.* Qarşîbîyayîş. Qarşû bîyayeni, hember bîyayeni, vero bîyayeni. Goreyê kesên ci rî di. Labelê ci dûşne di bîyayeni, rîyan rîyê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Karşı/da olmak, yüzünün baktığı tarafta olmak.* O cayo ki ti yê vanê, peynî nê, qarşî bî.

qarşîvijîyaye/ê 1. *N.* Qarşûvijîyaye/ê, hembervijîyaye/ê, vervijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qarşîyê kesên yan jî çîyên vijîyayo, ci rê îtiraz kerdo, ci ver vijîyayo, lingi daya piro, vatişê ci nêkerdo, ci rê sere wedardo, ci rê îtaat nêkerdo. *Tr. Muhalif, karşı çıkan, itiraz eden.* Eger îcab bikero, kes do kesê qarşîvijîyayî jî bisînayo. 2. *N.* Hembervijîyaye/ê, vervijîyaye/ê, qarşûvijîyaye/ê, raştamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şîyayîş di raştê kesnakî yan jî çînakî ameyo, vijîyayo ci ver, ameyo qarşîdê ci. *Tr. Karşı çıkan, karşıdan çıkan, karşılaşan, denk gelen, rastlaşan.* To ê merdimdê qarşîvijîyayî rê va se?

qarşî vijîyayeni 1. *Zv. f. M.* Qarşîvijîyayîş. Qarşû vijîyayeni, hember vijîyayeni, vervijîyayeni, îtîraz kerdeni, lingi pirodayeni. Kesên yan jî çîyên rê îtaat nêkerdeni, ci vero mil nêronayeni, serewedardeni, tersê ci kerdeni yan jî livî di babetna bîyayeni. *Tr. Karşı çıkmak, itiraz etmek, muhalefet etmek.* Ez cara qarşîyê pêrdê xwu nêvijîya bîya. Labelê qeçekê nikayênîy pêrdê xwu ver vijênê. 2. *f. M.* Qarşîvijîyayîş. Qarşû vijîyayeni, hember vijîyayeni, vervijîyayeni, raşt amîyayeni, raştê kesên yan jî çîyên amîyayeni. *Tr. Karşılaşmak, tesadüf etmek.* O cor ra şî, ez vijîyaya qarşîdê ci. Mi zanayê o do, a ray ra xwu verdo cêr.

qarşûkar/i *Nn. Bw.* Verokar/i. Mi bizanayê ki wina do qarşûkarê ma bo, ma hendayên vernî jî nêramitê.

qarşûkarey *Nm. Bw.* Verokarey. Karê partîyan qarşûkare yo.

qartik *Nn.* Qartik, qatik, zeng, qatê lêşî, qatê leymî, qatqateya leymî, qatqatî bîyayena leymî. *Tr. Kir katmanı.* Ganê ci qartik tepişt bî, kesî sereyê ci nêşit bî.

qartikane 1. *Nn.* Qatikane, qartikinane. Zêdê qatdê leymûlêşî ya, bi şikildê qatman an leymûlêş bîyayeni. *Tr. Kir katmanları gibi.* Leym qartikane ci ser o arêbîya bî. Qey nêşayê xwu pak kero. 2. *Nn.* Qatikane, qartikinane, zengînane, lordane, zêdê lordan a, bi lordan û qartikinan mendeni, wesfê kes û çîyandê qartikinan bîyayeni. *Tr. Aşırı zengin olanlara yakışır gibi olmak.* To vatê beno ki, dinya pêro ê ey o. Qartikane tekelluf kerdê. 3. *Nn.* Qatikane, qartikinane, lordaney, qîmetdarane. Zêdê çî û kesandê bol vayan a, bi çî û kesandê bol û bol vayan mendeni, wesfê qartikinan tey bîyayeni. *Tr. Süper değerli/kiymetliler gibi olmak.* Mi nêzana çirê winî qartikane bî? Mi rê ki hend jî birûmet nêbî.

qartikaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê ci di qartikane bîyayeni, zengînane bîyayeni, wesfê zengînan û lordan û birûmetan û biqedran tey bîyayeni, wesfê kes û çîyandê leyminandê qat qatîyan tey bîyayeni. *Tr. Kirlilikte, zenginlikte ve değerlilikte katmerli olmak, katmerlilere yakışır olmak.* Eger ez qartikaneyda ci dimi kewtayê, wina jî nêbîyê.

qartikin/i 1. *N.* Qatikin/i. Çî/keso ki; serê ci qartik tepişto, serê ci çend qorîy leym tepişto. *Tr. Kir katmanı tutan.* Zerrîya mi nêgiroti ki kes bi ê qartikinî ya nan bûra. 2. *Zv. N.* Qatikin/i, zengîn/i. Kes/çîyo ki; kişta malûmilkî ya ê bînan vêşêrî yo. *Tr. Süper zengin.* Merdimêndo qartikin o, ma bi ey a nêşenê bimeşê, werzê û ronişê. 3. *Zv. N.* Qatikin/i, vay/i, qîmetdar/i, biqîmet/i, birûmet/i, biqedr û biqîmet/i. Çî/keso ki; vayo, qedrûqîmetê ci bol o, rew rewî nêvîneyêno. Çî/keso ki; hergi merdim nêşeno bi peran an biherîno. *Tr. Kiymetli, değerli, pahalı.* Vîştirayêndo qartikin o, ma nêşenê biherînê. Ancax kesêndo qartikin bêrê biherîno.

qartikiney 1. *Nm.* Qatikiney, qartikin/i bîyayeni, wesfê qartikinan ci ser o bîyayeni. Bi şikildê qat qatî ya ser o leymûlêş û gendûgemar bîyayeni. *Tr. Kirlilikte katmerli olmak.* Ez a qartikineyda nînan ra remena. 2. *Nm.* Qatikiney, lordaney, lordane/ê bîyayeni, wesfê bol û bol zengînan tey bîyayeni, qartikin/i bîyayeni, wesfê qartikinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Süper zenginler gibi.* Ê do senîn hesabê a qartikineyda xwu bidê? 3. *Nm.* Qatikiney, qartikin/i bîyayeni, wesfê qartikinan ci ser o bîyayeni. Zêdê bol biqîmetan bîyayeni, wesfê bol qîmetdaran ci ser o bîyayeni. *Tr. Çok değerlilere reva olma.* Qartikineyda ci ra nêbîyayê, înan do xwu çimî kerdayê.

qartoli *Nk. Nm. Bw.* Patata. Key ki to şa qartolîy bivîno, bê kîloyên şamikîy jî ez dana to.

qartolîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Patata. Qartolîy bi kişfbîyayenda Qita da Emerîqa ya, Emerîqa ra vila bîyê.

qartonfîlm *Nn.* Fîlmê qartonan, fîlmê qartonî, fîlmê qeçekan o ki bi qartonan a virazêno. *Tr. Çizgi film.* Qartonfîlmêndo weş bî. Labelê tenekna do lejî ra dûrî bîyayê.

qarton *Frz.* Kaxito qalin o ki tey lîf esto. *Tr. Karton.* Qartonê ci çinêbî, nêşa resîm virazo.

Qarûn 1. *Er. Nn.* Merdimêndo lord o hemdemê Hz. Mûsa yo. Hz. Mûsay ci ra zikîya waşto, ey jî nêdayo. Cora Hz. Mûsay jî ci rê zewtên daya, tewrdê malûmilkdê xwu ya comê bindê erdî bîyo. *Tr. Karun.* Zê Qarûnî mebê, zikîyayê maldê xwu bidê. 2. *Nn.* Lordo zalim, bol zengîno zulimkar, zengînê zengînan o ki kes malûmilkdê ci ra naf nêvîneno. Merdimo ki malûmilkê nêhesibêno, labelê ci ra, qe boy jî nêdano kesî. *Tr. Çok zengin olan zalim kişi.* Ya Rebbî, eger ti ma kenê lord û maldar, ma Qarûn meki. Amîn.

Qarûnane *Nn.* Qarûnkî. Zêdê Qarûnî ya bîyayeni, bi Qarûnî mendeni, wesfê Qarûnî tey bîyayeni. Zêdê Qarûnî ya lord û zordest bîyayeni. *Tr. Karun gibi zengin ve zalim olmak.* Zalimî Qarûnane, waştena ê feqîrekî bi peynîda destdê xwu ya red kerdi.

Qarûnaney *Nm.* Qarûnane/ê bîyayeni. şekil û bîçimê fêl û hereketandê Qarûnî ek senî no, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Karunlar gibi olmak, davranmak.* Wa Qarûnaney nêkero, ê bînî ma şenê hal kerê.

Qarûney *Nm.* Qarûn/i bîyayeni, wesfê Qarûnan tey bîyayeni. Zêdê Qarûnî ya lord û zalim bîyayeni. *Tr. Karunlaşmak, Karun gibi zengin ve zalim olmak.* Qarûney çîyênda xirab a.

qarûwarane *Nn.* Qarwarane. Bi şikildê qarûwar a bîyayeni, bêhemd û nişkêra qîrînî ci ser kewteni. *Tr. Çığlık atarak, bağırıp çağırarak dikkat çekmek.* Ez winîyaya qarûwarane yo yeno vera mi, mi, nêzana mar perrayo bi ci.

qarûwaraney *Nm.* *şekil* û bîçim û meş û mêldê xwu di bi qar û qarîn a bîyayen û bermayen û veyndayeni û zêdê nînan. *Tr. Çığlık atma, bağırıp çağırma ile, feryad u figan ile olmak.* Qey ti yê a qarûwaraneyda ci rê çîyên nêvanê?

qarûwarey *Nm.* Qarwarey, qarûwarîni, qîrînî, qîrîni, qîri qîri, qîri qîri bîyayeni. Bi vengêndo pêt û şidênaye ya veyndayeni. *Tr. Bağrışma, nida, vaveyla, feryad u figan etme, kıyameti koparmak.* Mi rê ki qarûwarey kewti bî înan ser, bermayê. Ellah zano ki kesêndê înan merd bî.

qarûwari 1. *Nm.* Qari qari, qarey, qarayeni, qarîni, qarîney, qarînîyey, qîrî qîri. Bi vengêndo pêt a jewî ser qîrayeni, ci ro qehrîyayeni. *Tr. Birinin üzerine yüksek bir sesle bağırmak.* Qarûwara to ya, tî se vanê? 2. *Nm.* Qîrîni, qarayeni, qari qari, qar û warîni. *Tr. Yüksek bir sesle ağlamak.* Qarûwara cinêkeri bî, bermayê.

qas 1. *N.* Hend, çend, mîqdar. Bi amordena, bi seten a, bi peymiten a çendeya çîyan yan jî kesan. *Tr. Kadar. Miktar belirten bir kelimedir.* Çiqas ki, mi ci rê va jî, o nêbî fehmîdar.

qasey *N.* Çendey, hendey, mîqdarey. *Tr. Miktarı, ölçüsü.* Çi qaseya ci nê, senîn bîyayena ci mihîm a.

qasê *H.* Hendê. Mîqdarî mojnayeni di vajêna. *Tr. Kadar, o kadar.* Wa ê mi jî qasê to estbo.

qasnax *Nn.* Pirocina bêbini, darê çoşmandê pirocinan û serradan, çîyo quloro, orteyê ci vengo ki kes pa çuxurîy (kermeyê viraşteyê, qalib kerdey) virazeno. *Tr. Kasnak.* Qasnaxê pirocinerda ci şikîya bî, berd ki bido viraşteni.

qaş *Nn.* Qandê qalikandê qalinan paj, pajnayeni, nameyê qaş kerdişî. *Tr. Kalın kabuklar için soyma fiilinin adı.* Mi dari seran ser qaş kerdi.

qaşan 1. *Nn.* Binpîze, binpîzeyê cilda heri. Layo ki pa cila heran, cila qatiran bestenê. *Tr. Semer bağı/kemeri.* Qaşanê ci bîbî sist, cili ser ra gunayê erro. 2. *Nn.* Binê cuwênan o ki besterîyayo, binê cuwênano ki bîyo repin. *Tr. Harmanın düzeltilmiş olan tabanı.* Qaşanî weş bibesterê ki wa tene tede nêmano.

qaşaxe *Zoo. Nn.* Babetên qijneyê heywanan o. Heywanan di babetên qijneyên o. *Tr. Hayvanlarda bulunan bir çeşit kene.* Eger kes heywanan darî nêkero, qaşaxey do heywanan bûrê.

qaşbîyaye/ê *N.* Çî/daro ki; qalikê ci, ci ser ra terîyayo, qaş bîyo. *Tr. Soyulmuş olan kalın kabuklu madde.* Kolîyê qaş bîyaye do deha berey biveşo.

qaşbîyayeni *f. M.* Qaş bîyayîş. Qaşênayeni, dar û çîyandê qalikinan di terîyayeni, qalikê ci, ci ser ra terîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu maddelerde soyulmak.* Key ki a dari wextdê ci di qaşîyê, wexta şima şenê persê qaş bîyayenda ci ya tewra verêni bikerê.

qaşênaye/ê *N.* Qaşbîyaye/ê, qaşkerde/ê. Çîyo ki; qalikê ci ser ra wedarîyayo, qaş bîyo. *Tr. Kalın kabuğu alınan veya soyulan kalın kabuklu madde.* Fîyetê dardê qaşênayî û nêqaşênayî jew nêbeno.

qaşênayeni *f. M.* Qaşênayîş. Qaş bîyayeni, qaşikê ci, ci ra cibîyayeni, qalikê ci, ci ra cibîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu maddelerin soyulması.* Darê

darîstanî do biqaşeyê, dima biroşîyê.

qaşik *Nn.* Qalik, çûle, tuwale. Qabê serdê daran. Çîyo ki qaş beno, a kalikê înan. *Tr. Kalın kabuklu ağaç veya soyulabilecek maddelerde kabuk.* Qaşik, qaşêno yan jî pajêno. Qaşikê dareri ci beşe keno, meqaşnê ki dari pa bisitarîyo.

qaşikane *Nn.* Zêdê qaşikî bîyayeni, wesfê qaşikan ci ser o bîyayeni, bi qaşikî mendeni, dirofê qaşikan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu maddeler gibi.* O do îspatey qaşikane çoşmedê a darerda wişki di wişk bo.

qaşikaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşê qaşikî ci ser o bîyayeni, wesfê qaşikan tey bîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu maddeler gibi çatlamak.* A qaşikaneyda xwu ra dersi jî nêşeno bigîro.

qaşikin/i *N.* Qalikin/i. Çîyo (dar, kolî) ki ci ser o qaşik esto, qalikê ci esto, qalikê ci yo qalin esto. *Tr. Kalın kabuklu ağaç vb. maddelerde kabuklu olarak kabul edilen madde.* Kolîyo qaşikin şima sera eşt?

qaşikiney *Nm.* Qalikiney, qalikin/i bîyayeni, qaşikin/i bîyayeni, wesfê dar û çîyandê winasînandê qaşikinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu maddelerde kabukluluk.* Qaşikineya ci ci beşirnena. Senîn ti bêqaşikineyda ci het di benê?

qaşkerde/ê *N.* Qaşênaye/ê. Çîyo (dar, çîyê qaş bîyayîşî) ki jewî yan jî tayênî qaşikê ci, ci ser ra terito, qalikê ci, ci ser ra wederdo. *Tr. Kalın kabuklu maddelerde soyulan.* Daro qaş kerde çirê wina berey veşa? Çunkî serardûyê ci nêmend.

qaşkerdeni *f. M.* Qaşkerdiş. Qaşikê ci wedardeni, qalikê ci werzanayeni, daran pajnayeni, qalikê daran ci ra cikerdeni. *Tr. Ağaçların vb. kalın kabuklu şeylerin kabuklarını soymak, sıyırmak.* Mi darîy qaş kerdê, ey jî bi teritokî ya teritê.

qaşnaq *Zoo. Nn.* Qaşnax. Babetêndê qijnan o ki, pindik nîyo, zaîf o, bêgonî yo, serûbinê ci ze pêya zeliqîyaye bo, zeno ze çerme û bol tehlûkeyo. *Tr. Bir kene türü olup üstü altına adeta yapışık, kansız, tehlikeli, etsiz bir kenedir.* Eger qaşnaq kesî perro, kes tehlûkeyêndo gird ravêrneno.

qaşo *Nn. Bw.* Qaşto. Qaşo şima do eya tepîya dezgehê ma viraştayê?

qaştay *Nm. Bw.* Qaştîni 3. Mi bizanayê ey qaştay va, ez bi ci ya nêşîyê. Mi va beno o yo raştay vano.

qaşteni *f. M. Bw.* Qaştîni 1 û 2. Mêrdekî va, eger qaşteni ci ra nêvijîyayê, mi nêzanayê lû kewta pîn.

qaştîni 1. *Nm.* Qaşteni. Qaştey, qîrînî. Nişkêra vengên pêt ser kewteni, vengêndo pîzedej ser kewteni. *Tr. Aniden bir ağlama, bir çığlık sesini çıkarmak.* Qaştîna ci mehla ra vijîyê. Ez şîya ki qe çîyêndê ci jî çinêbî. 2. *Nm.* Qaşteni. Vengê kerganê tersayeni. *Tr. Tavuklardan çıkan korku sesi.* Qaştîni kewti kergan ser, ez şîya ki mar kewto pîndê cînan. 3. *Nm.* Qaştay. Ne raşt, ne jî zûr, kuşat, qeşmerey, qeşmerînî. *Tr. Zahiren, doğru olmayan, şaka olarak.* Ellah xeyr! Mi to rê se fini vato ki nê qaştînanê xwu terk ki. Ma yê bi nê qaştînandê to ya tim xapênê.

qaşto 1. *Nn.* Qaşo, yanê, yano. Çîyo ki kes paweno ki bibo, labelê nêbîyo. *Tr. Güya, yani, meğer.* Qaşto to do ez jî biberdayê? Ez a di rojî yo pawokê to. Ti jî şî û nêameyê. No senîn beno? 2. *Nn.* Qaşo. Çîyandê nêbîyayeni rê heyret di vajêno. *Tr. Meğer, güya.* Qaşto ti do bişîyayê çarşî? Hewna ti yê tîya di. 3. *Nn.* Qaşo. Çîyo neraşt, çîyo ki heqîqî nîyo, çîyo ki esîl nîyo. *Tr. Sözde, sözüm ona, güya.* Qaşto ma zûrker ê, qey ê raşt ê.

qat 1. *Teks. Nn.* Çeko belg, çinayo belg, çinayo biqat. *Tr. Takım elbise.* Hewt qatîy çinayê ci yo, o yo hewna vano: Mi rê qatna biherînê. 2. *Nn.* Geçayê ki pêser o yê. *Tr. Kat.* Bînayêndê ci yo şeşqat esto. 3. *Nn.* Qor. Fini, hergi fini. *Tr. Kafile, grup, sıra, bölük, takım.* Şeş qatîy amey, şeş qatîy jî şî. 4. *Nn.* Pêser o qor kerdeni. *Tr. Katlamak.* Ey dayê mi, mi jî tim qat kerdê. Cora ez ser o bîya osta. 5. *Mîm. Nn.* Bîna, apardûman, bano qat qatî, bano ki bi qatan an pêser o virazîyayo. *Tr. Bina, apartman.* Nika kesandê sûkan rê, ca nêmendo ki qatên virazê, ê yê caelmatî xwu rê qatîy virazenê. 5. *Nn.* Qor, ca, meqam, paye. *Tr. Paye, defa, kere.* Qatê ci ravey o, heta çend qatê jî min o. Bi mi ki mêrdek, hewt qatîy to vêrî yo. 6. *Nn.* Bitûmên ra hergi pari. *Tr. Oran, nispet, temsil, oranti.* Ellah zano ki şeş qatan ra, qatêndê ci do ê înan bo.

qat bi qat *Db. Nn.* Qor bi qor, rêz bi rêz. Eger pêdima, eger pêser o tim jî bi şikildê pê ya beno. *Tr. Dizi dizi, sıra sıra, bölüm bölüm, kat kat.* Qat bi qat şîy, qat bi qat jî amey.

qat bi qatey *Nm.* Qor bi qorey, qor bi qor bîyayeni, qat bi qat bîyayeni, rêz bi rêzey, rêz bi rêz bîyayeni, wesfê qat bi qatan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kat kat olma, dizi dizi olma, ardı sıra olma, zincirleme olarak.* Ez qat bi qateyda ci ra nêtersaya, mi va do bes nêkero.

qatbîyaye/ê *N.* Qorbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi şikildê xwu ya şîyo pêser, ci ra qornakî virazîyayo.

Tr. Katlanan. Çinayo qatbîyaye, kaleko qatbîyaye, bînayo qatbîyaye, hîsseyo qatbîyaye ûzn.

qatbîyayeni 1. *f. M.* Qatbîyayîş. Çinay ra qat virazîyayeni, şekil û bîçimê çinadê qat panayeni. Bi şikildê qatî ya viraşteni, meydan ardeni. *Tr. Takım elbise olmak, kendisinden takım elbise oluşturulmak.* O qumaşê to se bî? Şima ci ra çiçî vet? O qumaş bî qat, ci ra qatên çina vijîya. 2. *f. M.* Qatbîyayîş. Bi şikildê mêrdifanan a, bi şikildê geçandê pêser o bîyayana virazîyayeni, meydan amîyayeni. *Tr. Basamaklaştırılmak.* Bînayê ci bî şeş qat. Qatêndê ci vêşî yo. 3. *f. M.* Qatbîyayîş. Qor bîyayeni, qefle bîyayeni, kerî bîyayeni. *Tr. Kafileleşmek, gruplaşmak, bölükler haline gelmek.* Tîya ra bîy qat qatîy û şîy.

qatik *Nn. Bw.* Qartik. Mehşê marda ci pîs bî. Hetta ki ganê qeçekan qatik nêtepiştê, maya ci qeçekê xwu nêşitê.

qatikin/i *N. Bw.* Qartikin/i. Mêrdek qatikin bî, bi qatikinan a geyrayê û werîştê ronîştê.

qatikiney *Nm. Bw.* Qartikiney. Kes qatikineyda ci rê şadeyîni nêkerdi.

qatir/i *Ed. N.* Dimilî di qewetî û bêemeley (emel nêbîyayeni) û bi kar nêkerdişî ya pîya îfade keno. *Tr. Güç, güçlü. Güvensizlikle beraber tembîhlliği ifade eder.* Vanê: Zeno ze qatir. Ti şinê vernî, gaz beno to ro; ti şinê peynî, pay dano to ro. Ne ver o û nepey o!

qatirane *Nn.* Qatirkî. Zêdê qatiran a mezbût û hêledar bîyayeni. Labelê axmax û bêmeywe û bênesîl bîyayeni, wesfê qatiran ci ser o bîyayeni. Fêl û cisnê qatiran ci ser o bîyayeni. *Tr. Katırlar gibi güçlü, ancak ahmak, meyvesiz, üremeyen, neslini devam ettirmeyen olmak.* Ti yê çirê winî qatirane luwenê?

qatiraney *Nm.* Qatirkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê qatiran a bîyayeni, wesfê qatiran ci ser o bîyayeni, bêmeywe û bênesîl û axmax bîyayeni. *Tr. Katır gibi güçlü, ancak ahmak, nesilsiz, soyunu devam ettiremeyen birisi olmak.* Ez na qatiraneyda ci dest di merda û helîya ya.

qatirbaşî *Nk. Nn.* Babetêndê henarî yo ki, hebê ci sipe yê. Labelê hebê ci bol awikinîy nîyê, hebê ci tixtixikîn ê, yanê hebandê ci di çinçinikîy estê, tamweş ê, goreyê rehalîyan deha şîrin ê, sereyê ci yo gird jî werdî esto. *Tr. Beyaz taneli, az sulu, nakışlı habbesi olan, güzel tadı olan bir çeşit nar.* Qatirbaşîyê kalikdê mi estê, ma yê hana wenê.

qatirek/i *Zoo. N.* Qatiro/a werdî. *Tr. Minik katır, yavru katır.* Qatireka ci nêardi bî. Cora pey di şî.

qatireki *An. Nm.* Esteyê doşîda kesî yê ki; şikildê huwekên a hurna kiştandê ci di estê û fini bena ki dekewnê, wexto ki dekewnê eynî nefesê kesî birêno. Zafamorê ci "qatirekîy" ê. *Tr. Üst belde yer alan kürek kemikleri.* Qatireka ci dekewti bî, boya ci gêrîyê bî.

qatirey *Zoo. Zv.* Qatir/i bîyayeni, wesfê qatiran ci ser o bîyayeni, heywanan mîyan di qatir bîyayeni, zêdê qatiran a mezbût û hêladar bîyayeni, wesfê qatiran tey/ser o bîyayeni. Zêdê qatiran a mezbût, labelê axmax û bênesîl û bêmeywe bîyayeni. *Tr. Hayvanlar aleminde katır. Katır gibi güçlü, ancak meyvesiz, üremeyen, nesli devam etmeyen birisi olmak.* Eger a qatirey jî ci ser o çinêbîyayê, beno ki jî ma bigirotayê govildê xwu mîyan.

qatir *Zoo. Nn.* Heywanêndê bar kiriştişî yo ki, her û bergîran ra beno. Labelê nêzêno, ne her o, ne jî bergîr o. Bi qelafat a heran girdêrî yo, bergîran werdêrî yo. Pîyê qatiran her o, maya ci jî estor a. *Tr. Katır.* Qatirê kalikdê mi est bî, mi dî.

qatîl/i *Er. N.* Kiştkar/i. Kes/çîyo ki; bi qesda merdimên kişto yan jî bîyo sebebê merdenda jewî. *Tr. Katil, cani.* Qatîl do dest û bazîyanê xwu hêl kero û tîyanan di nêgeyro. Do hepis bipawo.

qatîlbîyaye/ê *N.* Kiştkarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; merdimên kişto, kewto heyatdê ci, bîyo sebebê merdişdê ci, qetlên kewto ci mil (vîye) *Tr. Katil, katil olan.* Merdimo qatîlbîyaye do adinî di senîn bişo hesabê xwu bido?

qatîlbîyayeni *f. M.* Qatîlbîyayîş. Kiştkarey, kiştkar/i bîyayeni, wesfê kiştkaran ci ser o bîyayeni, qatîl/i bîyayeni, mexsûs merdim kişteni, gan giroteni. *Tr. Katil/cani olmak, cinayet işlemek.* O bî qatîl tepîya, wareyê ci jî bî vila.

qatkerde/ê *N.* Çî/keso ki; qat bîyo, şehitîyaye nêmendo. *Tr. Dürülen, katlanan.* Ez nêzana ki, kê o çinayo qatkerde fina serbindo kerdo ki?

qatkerdeni *f. M.* Qatkerdiş. Pêser o dûzan dayeni, bi qorên a dûzan dayeni. Pêser o pêser o rêz kerdeni, çîyên dîrê finîy ci ser eşteni. *Tr. Dürmek, katlamak, istif etmek, dizmek.* A têli di finîy qat ki ki, ma pa deştenî bikerê.

qatma *Wş. Nn.* Nana serdê tewq a ki bi şikildê nanênda tîr a virazîyaya û toraq, lori, penîr, kuhoyî û çîyo winasîn debîyayo de. *Tr. Katmer, gözleme.* Hergi nanîya tepîya, maya mi, ma rê qatmey viraştê. Tamê qatmayên şima bizanê ki çend weş o!

qatmeka leglegi *Nk. Nm. Bw.* Toraqeki. Bi qatmekda legleg a qatmey nêvirazênê, nameyê ci

winîsîn o.

qatmeki 1. *Nm.* Babetêndê neqşandê Dimilîyan o. Bi şikildê qulorekan yan jî bi şikildê sîmetrîyan o. *Tr. Bir çeşit nakış olup yuvarlak şekilli veya simetrik şekillerden meydana gelmektedir.* Cilda ci ser o qatmeki bibo, do fehm kero ki no neqşê Dimilîyan o. 2. *Ş. Nm.* Qatmaya werdî. *Tr. Küçük katmer/gözleme.* Hele bewnî, ey rê di qatmey viraştê, mi rê qatmekên viraşta!

qatmeyê leglegi *Nk. Nb. Bw.* Toraqeki. Bi qatmeyê legleg a niqurekîy benê.

qatna *H.* Qatnakî, hendna, hendnakî. Çî/keso ki; ci ra behs beno, ey ra jûnakî bîyayeni. *Tr. Bir o kadar daha. Sözü geçen her ne ise, onun bir katı, bir cinsi daha.* Qatna însan, qatna çina, qatna teyr, qatna daîre ûzn.

qatnakî *H. Bw.* Qatna. Eger qatnakîna bibîyayê, do bes bikerdayê. Labelê hendayên bi mi ki do bes nêkero.

qat qat *H.* Bol qatîy, qatê bolîy, qatê vêşîy, vêşî bîyayena qatan, hergi fini zêdê çî û kesdê verîya zeyîdîyayeni. *Tr. Kat kat.* O merdim qat qat to rindêrî yo.

qatqatî *H.* Qat bi qat. Pêser o, pêpeyo tim zêdê verênan a şîyayeni, bîyayeni, meydan amîyayeni ûzn. *Tr. Katmerli, katlamalı, kat be kat, katlayarak.* Boka şima qatqatî bikerê ki, şima ci ra nafên bivînê.

qatqatîyey *Nm.* Qatqatî bîyayeni, wesfê qatqatî, qat bi qat bîyayeni. Eynî çî yan jî kesan ra hal û wezîyetî diyan pêpeyo yan jî pêver û pêdimî ya tim zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Katmerli bir şekilde, katlamalı olarak.* Mi bolkî qatqatîyeyda ci ra naf dî.

qatran *Kîm. Nn.* Birq, ronê qîrî. Çîyêndo sîyayo ze rono awikin o ki malê petrolî yo. *Tr. Katran.* Vanê adinî di merdimo cehnimî do qatrandê sîyay mîyan di biveşo.

qatranin/i 1. *Kîm. N.* Birqin/i. Çîyo ki pa qatran esto, tey qatran esto, qatranê ci esto. *Tr. Katranlı.* Bîdono qatranin do bişoyo ki qatranê ci, ci ra pak bo.

qatraniney *Kîm. Nm.* Birqiney. birqin/i bîyayeni, qatran bîyayeni. *Tr. Katranlı olmak.* Qatraniney di pakey jî lazim a.

qat viraşteni *Mîm. f. M.* Qatviraştiş. Daîre viraşteni, bîna di ban viraşteni. *Tr. Daire yapmak, binada ev yapmak.* Heta nika mi xwu rê qatên tenya viraşto.

qav 1. *Nn.* Acifînok. Çîyo ki kes bi sîyerda çaqmaqî ya acifineno. *Tr. Çakmak taşı ile yakılan tutuşturucu şey.* Qavî berê, wa pa adirî wekerê. 2. *Nk. Nn.* Lîfê daran, sîngerê daran. *Tr. Ağaç süngeri.* Qav bi daran a beno.

qav/i *N.* Puy/i, pûç/i, qof/i. Çî/keso ki; mîyanê ci veng o, pûç o, qoş o. *Tr. Boş, çürük.* Merdima qavi, do nêşo nê karan bikero.

qawut *Nn.* Teneyo piranaye. Xelleyo ki adirî ser o piraneyayo. *Tr. Kavrulmuş buğday.* Verî babet babetî çerez çinêbî, şarê ma xwu rê qawut çerez kerdê.

qaxê encîlan *Zîr. Nn.* Encîlê wişk kerdey. *Tr. İncir kurusu.* Kes qaxê encîlan bi pastêx a bûro.

qaxê miroyan *Zîr. Nn.* Miroyê wişk kerdey. *Tr. Armut kurusu.* Qaxê miroyan ra kes şeno xişawîyênda weşi vejo.

qaxê mişmişan *Zîr. Nn.* Çîrîy, çîrê mişmişan, mişmişê wişk kerdey. *Tr. Kayısı kurusu.* Qaxandê mişmişan ra xişawî virazena.

qaxê sayan *Zîr. Nn.* Sayê wişk kerdey, sayan dîlim kenê tepîya, kenê wişk û ci ra xişawî virazenê. *Tr. Elma kurusu.* Dewda ma di qaxê sayan jî virazênê.

qaxîy *Nm.* Jeweka ci "Qaxi" a. Meyweyo wişkkerde, meyweyê wişkkerdey, fekîyê wişkkerdey. *Tr. Kak. Kurutulmuş meyve.* Qaxê miroyan, qaxê mişmişan, qaxe sayan ûzn. Verî ma tim jî qaxîy viraştê. Xişawîya qaxan bol weş a.

qaxû *Nn.* Derd, gire, meraq. Çî/keso ki; kes xwu rê keno derdên, kes xwu rê keno meraqêndo biderd, bîyayeni yan jî nêbîyayena ci xwu rê derdên vîneno. *Tr. Merak, kaygı, tasa, endişe, problem, sorun, telaş.* Noqra jî qeçê şarî xwu rê kerdê qaxû, o yo şino parêzêreya înan keno. Keno înan hepis ra vejo.

qaxûgirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; kes qaxûyê ci gîno, kes ey xwu rê keno derd, kes poxda ci ra pey qehrêno. *Tr. Kaygılanılan, tasalanılan, endişelenilen.* O yo bolkî kewno ê çîdê qaxû girotî ver.

qaxûgiroteni *f. M.* Qaxûgirotiş. Çîyên yan jî kesên xwu rê qaxû kerdeni, qaxûyê çîyên yan jî kesên giroteni, çîyan xwu rê derd kerdeni, şikê çîyandê giredaran bîyayen û nê gireyan xwu rê derd kerdeni. *Tr. Kaygılanmak, endişelenmek, tasalanmak.* Ez hettanî dihîrê qaxûyê kêdê xwu gîna, dehîra tepîya jî qaxûyê kêdê şarî gîna.

qaxûravêrnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qaxûyê xwu ravêrnayo. Kes/çîyo ki çiçî ki ci rê bîyo qaxû, o ravêrnayo. Kes/çîyo ki; çiçî ki ci rê bîyo derd, o ravêrnayo, pey di eşto. *Tr. Endişesini, kaygısını, tasasını geçiren.* To ki şa, ê qaxûravêrnayî bîya tîya, ez wexta vana ti ostayê.

qaxû ravêrnayeni *f. M.* Qaxû ravêrnayîş. Qaxû ravîyarnayeni, qaxûyê xwu, derdê xwu ravêr-

nayeni, ci rê çareyên dîyayeni, qaxûy çareser kerdeni. *Tr. Kaygısını, tasasını, derdini, problemini çözmek, izale etmek, gidermek.* Qaxû ravêrnayo, bîyo biqîmet.

qaxûyey *Nm.* Qaxû di bîyayeni, qaxûy ser o bîyayeni, biderd/i bîyayeni, giredar/i bîyayeni. *Tr. Kaygılılık, tasalılık, endişelilik.* Qaxûyeya ci do, ci bela fîno.

qayde 1. *Er. Nn.* Usûl, meş, ray, ray şîyayeni, meşayeni. *Tr. Yol, yöntem, tarz, usül, gidişat, metot.* Qaydê şima yo, opê nîno. 2. *Mûs. Nn.* Meqam, hewa, babetê mûsîkîdê çîyên. *Tr. Makam, ezgi, ritim.* Mi rê qaydeyê dêrda ci weş nêbî.

qaydeyê ziwanî *Ed. Nn. Nb.* Rêziwan. Qaydey û usûlê ki ziwanî di estê. *Tr. Dil kuralları, gramer bilgisi.* Eger ziwanên di qaydeyê ziwanîy çinêbê, bi ê ziwanî ya, kes nêşeno pê fehm bikero.

qaydim *Zîr. Nn.* Qandê bi gengazey a ramitişdê erdî, erdê xwu bi çend paran a abirnayeni di, hergi para ki bi şikildê çiximandê awî ya, hêgayan di abirîyaya. *Tr. Ekilip biçilen arazilerde sürmede kolaylık sağlamak için araziyi bölümlere/parçalara ayırma.* Citêrî, erdê xwu kerd şeş qaydimîy û kewt mîyan.

qayîl/i *Er. N.* Razî, waştok/i. O/çîyo ki qayîl o, pey razî yo, wazeno, waştok o. *Tr. İstekli, arzulu, memnun.* Lajek pey qayîl o, ma û pîyê ci yo nêwazeno.

qayîlane *Nn.* Mêldarane, razîyane. Ze ki qayîl bo, ze ki razî bo, mêlê ci qayîley ser o bîyayeni. *Tr. İstekli, istekliler gibi, arzularcasına.* Bi mi ki, livê ci qayîlanî ser o bî. Labelê dima pey di kerd.

qayîlaney *Nm.* Bm. Mêldarey, mêl ser o bîyayeni, ze ki biwazo, waştenî ser o bîyayeni. *Tr. İsteklilik, adeta istiyor olmak, sanki istiyor olmak, arzululuk üzerinde olmak.* Qayîlaneya ci kemî bî, labelê o xwu ra bahanan ser o bî.

qayîlbîyaye/ê *N.* Qayîl/i, razî. Merdimo ki qayîl o, qebûl keno, wazeno, razîy o. *Tr. İstekli, arzulu, razı.* Merdimo qayîlbîyaye do çirê lingi pirodo ki?

qayîlbîyayeni *f. M.* Qayîlbîyayîş. Razîyey, razî bîyayeni, waşteni, qebûl kerdeni. *Tr. İstemek, arzu etmek, razı olmak.* Ez qayîli bîya. Labelê a qayîli nêbî. Cora nêbî.

qayîley *Nm.* Qayîl bîyayeni, pey razî bîyayeni, waşteni, waştokey. *Tr. İsteklilik, rıza göstermek, memnuniyet.* Qayîley qeta, pêranê ci yê ci nêrişenê. Gereg ki ma sifte înan razî bikerê.

qayîmey 1. *Nm.* Ronişteni, cayên di bîyayeni, koçer/i nêbîyayeni, cayêndo bellî di bîyayeni. *Tr. Meskun/yerleşik olmak.* Qayîmey di kar esto, zirar çinî yo. 2. *Nm.* Patayey, pata bîyayeni, zê pêyey, zêdê pê bîyayeni. *Tr. Beraberlik.* Qayîmey qandê birayîni deha weş a. 3. *Nm.* Mîyan giroteni, xwu mîyan kerdeni, zerre giroteni, xwu zerre giroteni. *Tr. Massetmek, içine almak.* Înan o kerd qayîm, qayîmey jî ci rê weşi bî.

qaymeqam/i *S. Er. N.* Îdaregerê/a qezayan. Keso ki qezayên îdare keno, serikê qezayan. *Tr. Kaymakam.* Qaymeqamê înan o weş gurweyêno.

qaymeqamey *S. Nm.* Qaymeqam/i bîyayeni, wesfê qaymeqaman, karê qaymeqaman, cayê qaymeqaman, cayo ki qaymeqamîy tey roşenê û qezayên îdare kenê. Keso/a ki qezayên îdare keno, qezayên di payeyo tewro gird, ê ey o; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaymakamlık, kaymakamlık idare konutu.* Qaymeqamey çetin a. Çunkî îdareyê qezayên çetin o.

qayte/ê *Er. N.* Pawok/i. Vero bîyayeni, çim çarnayeni, pawokê ci bîyayeni. *Tr. Korumak, beklemek.* Ez qayteyê ci bîya, ay mi rê va, şorî ez tenya şena vindera.

qaytebîyaye/ê *N.* Sersûnbîyaye/ê, verovinderde/ê, qaytekerde/ê, pawokbîyaye/ê. *Tr. Korunan, muhafaza edilen, bekçilik edilen, beklenilen.* Keso qaytebîyaye tabî ki beşirêno.

qaytebîyayeni *f. M.* Qaytebîyayîş. Vero bîyayeni, ci rê sersûn bîyayeni, vero mendeni, sitar kerdeni, mehfeze kerdeni, ci rê kizîrey kerdeni, çim çarnayeni, beşirnayeni. *Tr. Korumak, önünde durmak, bekçiliğni yapmak, muhafaza etmek.* Ez nêşena qayteyê ci ba. Çunkî karê mi jî esto.

qaytekerde/ê *N.* Pawite/ê, pawokbîyaye/ê, verovinderde/ê. Kes/çîyo ki; jewo vero, o yo qayteyê ci beno. *Tr. Bekçilik edilen, korunan, muhafaza edilen, beklenen.* Çîyo qaytekerde mend, o qayte nêkerde bivinî.

qaytekerdeni *f. M.* Qaytekerdiş. Vero vinderdeni, vero bîyayeni, sitar kerdeni, beşirnayeni, pawokê ci bîyayeni. *Tr. Beklemek, korumak, muhafaza etmek, bekçisi olmak.* Esas mi nê, ay do qayte kerdayê. Çunkî a ya keyî vero, ez nê.

qazêrik *Nk. Nn.* Qabzêrik. Babetên vaşê zerecan o. *Tr. Kendisinden keklik yemi elde edilen bir çeşit ot.* Mi qeçkîni di qandê zerecan qazêrik arêdayê.

qazi *Zoo. Nm.* Heywanênda hakan a. Zêdê kergan mîyan di geyrana rehatey û qûtdê xwu û pîn di manena. Qazi kergan girdêrî ya, qulîyan jî werdêrî ya. Bolkî renga ci sipê ya û niqura ci jî sûr a. Qazîy qajenê, ci ra qajîni vijêna, bena qaji qaja ci. *Tr. Kaz.* Kirdasî di mêrdeko dengbêj vano: *Ez çûm mala Elîyê Zaza, ji mir danî goştê*

qaza. Dimilî ya ci wina ya: Ez şîya kêdê Elîdê Zaza'y mi rê rona goştê qazan.

qazik *Nn.* Sîtilê şitî. Sîtilo ki şit debêno de, sîtilo ki şit tey beşirêno. *Tr. Süt kovası.* Mi tenekên şit qazikî ra girot û ci rê da şimiteni.

qazmebîyaye/ê *Zîr. N.* Kolbebîyaye/ê, kalanbîyeye/ê, kolanbîyaye/ê, zengenbîyaye/ê. Çîyo (erd, ca) ki qazme bîyo, qazme deyayo piro, vaşê mîyandê ci bi zengenî ya kenîyayo. *Tr. Kazılan, çapalanan.* Ma do nê erddê qazmebîyayî dima, şirê erddê vakurdê dewi.

qazmebîyayeni *Zîr. f. M.* Qazmebîyayîş. Kolan bîyayeni, kalan bîyayeni, zengen bîyayeni, zengen pirodeyayeni, vaşê mîyandê ci bi qazme ya, bi kolbî ya pirodeyayeni, gerîyayeni. *Tr. Çapalanmak, kazılmak.* Mi rê ki tîya qazme nêbîyo. Eger qazme bîyayê, vaş tey nêmendê.

qazmekerde/ê *Zîr. N.* Qazmebîyaye/ê, zengenbîyaye/ê, kolbebîyaye/ê, kolan (kalan) bîyaye/ê. Erd/baxçeyo ki; bi qazmî ya, bi kolanî ya, bi zengenî ya kolan bîyo, deyayo piro, vaşê mîyandê ci gêrîyayo. *Tr. Çapalanan, kazılan.* Baxçedê qazmekerdî di vaş nêmendo.

qazmekerdeni *Zîr. f. M.* Qazmekerdiş. Zengen kerdeni, kolan kerdeni, kalan kerdeni, bi kolbe ya vaşê mîyandê erdan û baxçan giroteni. *Tr. Çapalamak, kazmak.* Ma yê kenê meşti erdê xwu yê doşîda çepi qazme kerê.

qazme *T. Nn.* Zengen. Haletîyê kalanî, çîyo ki fekên yan jî di fekê ci estê û kes pa erdî keneno yan jî aşaneno. *Tr. Kazma.* Qazmeyê ci guna erro, serîlxatî qewirna.

qazmeyo arwêşek *Zîr. Nn. Bw.* Zengeno arwêşek. Eger qazmeyê to yo arwêşek bibîyayê, to do bişayê weqlanayê. Bi ê zengenî ya nêweqlayêno.

qazocaxî *T. Nn. Gaz ocağı* ra yeno. Adilrganê xazî, adilganê xazî, adilgano ki kes bi xaz a gurwêneno. *Tr. Gaz ocağı.* Pîyê min ê rehmetî Helebî di, ma rê çoşmeyê 1970 di qazocaxî ard, pa bolkî çay viraştê.

qazqulingi *Zoo. Nn. Bw.* Quling. Qazqulingi do bi rexo anişo û biwano.

qazqulîni *Zoo. Nm.* Qulîni, qulingi, qaza gemi, qazkovî, qaza kovî. Bolekê ci "qazqulînîy" *Tr. Yabani kaz, yaban kazı.* Seydwanîy qayîlê xwu rê qazqulînîy tepêşê.

qazaxî *Teks. Nm.* Çîya xwuradayen a ki; yan têlandê pemedê qalinî ra yan jî peşmî ra virazêna û zimistanî deyêna xwu ra. *Tr. Kazak.* Nê vajekê ki bi şikildê kokî ya yê, ma yê nêzanê ki Tirkî yê yan Dimilî yê? Senedêndê nînan çinî yo. Mersela, qapî Tirkî yo. Çunkî *kapamak* ra yeno. Labelê senedêndê qazaxi çinî yo.

qe 1. *Mat. Nn.* Sifir, bixwu bîyayeni. Labelê sabirê ci çinêbîyayeni. *Tr. Sıfır.* Ma kay kerd. Ez didi bîya, o qe bî. 2. *Nn.* Hêç, çîyên nê. *Tr. Hiç, bir şey değil, önemli değil.* Merdimên: Ti yê se ra şinê? O bîn: Qe, ez a cayên nêşina. 3. *Nn. Tr. İcabında, icab ederse, belki, gerektiğinde, gerekirse.* Kesî ra bêro, kes do bikero. Qe ti bewnîyê ki bî. Çîyanê raştan bikudênê. Qe to dî ki ti resayê ci.

qebala *Baz. Nm.* Îhale. Qandê kerdenênda karên, zeman û fîyet û şertan ser o werey amîyayeni, çîyêndo winasîn ser o qewlên viraşteni. *Tr. İhale, kabala.* Mi karê şima, bi des hezarî ya, di rojan rê qebala giroto.

qebaladaye/ê *Baz. N.* Çî/keso ki; îhale deyayo, qandê zemanên û bedelêndo bellî deyayo jewî yan jî tayêni. *Tr. İhale/kabala verilen.* Mektebo qebaladaye, do meştdi hadire bo.

qebala dayeni *Baz. f. M.* Qebaladayîş. Îhale dayeni, bi wextên û bedelêndo bellî ya karê çîyên yan jî jewên bi jûnakî yan jî bi taynakîyan dayeni. *Tr. Kabala/ihale vermek.* Nika hukmat bolkî bînayane xwu qebala dano.

qebalagêrîyaye/ê *Baz. N.* Çî/keso ki; qandê wextên û bedelêndo bellîkerde ya, qandê bazirganeyên gêrîyayo. *Tr. Kabala/ihale alınan.* Mektebo qebalagêrîyaye, ê bînî rewêrî virazîya.

qebala gêrîyayeni *Baz. f. M.* Qebalagêrîyayîş. Îhale gêrîyayeni. Qandê alvêrên, qandê bazirganeyên hendê wextên û bedelêndê bellîkerdî ya gêrîyayena, tepêşîyayena kesî. *Tr. Kabala/ihale alınmak.* Qebala gêrîyayen di şertname esto.

qebalagirote/ê *Baz. N.* Çî/keso ki; qebala gêrîyayo. *Tr. Kabala/ihale alınan.* Cayo qebalagirote, mêrdekan xwu ser ra kerd, vero nêvinderdîy.

qebala giroteni *Baz. f. M.* Qebalagirotiş. Îhale giroteni. Çîyên yan jî kesên bi wext û pereyêndo bellîkerde ya, qandê alvêrên giroteni, tepişteni. *Tr. Kabala/ihale almak.* Êganê ma yê Îstanbûl di karanê dewlet û ê şexsan xwu rê qebala gînê û virazenê û pa tîcaret kenê.

qebalagîr/i *Baz. N.* Çî/keso ki; qebala gîno yan jî giroto, bi qebala ya kar keno, qebala girota, wahîrê qebaleri. *Tr. Kabalacı, ihaleci.* Hembazêndê min o qebalagîr esto. Wexto ki jewên bol kar keno yan jî dewarên bol vaş weno, vanê: Hele bewnîyê, ti vanê beno ki qebala girota.

qebalagîrey *Baz. Nm.* Qebala giroteni, karê qebalagîran kerdeni, qebalagîr/i bîyayeni. *Tr. Kabala almak, ihale almak, ihaleci olmak.* Qebalagîreya ci helal a.

qebalayey *Baz. Nm.* Bi şikildê qebalaya kar kerdeni, bi îhalîya kar kerdeni. *Tr. Kabala, ihale ile iş yapmak.* Qebalayeyda ci karên û qezencêndê ci çinêbî, xwu rê ser o mûsayê.

qebarbîyaye/ê *N.* Masate/ê. Çî/keso ki; tey qebarîy vijîyayê, ci gan di qebarîy peyda bîyê. Çî/leteyê gandê kesî yo ki, tey bi zor cidayen a, masatişo zêdê tamaran vijîyayo. *Tr. Kabarıklaşan, şişen, kabarıklar oluşan.* Mîro qebarbîyaye do bialawîyo.

qebarbîyayeni *f. M.* Qebarbîyayîş. Gandê kesî qebarîy vijîyayeni, gandê kesî di zêdê şeklandê şîşan a masatenîy vijîyayeni. Gandê kesî di, bi zor cidayen a, çîyê zêdê tamaran vijîyayeni. *Tr. İnsan vücudunda kabarıklar oluşmak, kabarmak.* Kaşka mi destan di qebarîy bibîyayê. Labelê mi lingan di nêbîyayê.

qebari *Tib. Nm.* Bolekê ci "qebarîy" ê. Kar kerdeni di zorî bin kewtena kesî destan di cayê masatey vijîyayeni, bi karê çetinî di destan di şuvê masatey vijîyayeni. *Tr. Kabar, kabarma.* Werdîyey di kolanê Adana'y di destandê mi di qebarîy vijîyayê. Peqliqan di, miheqeq tey çîyo awikin esto. Labelê qebaran di awi bena, lakîn bîyayena ci şert nîya.

qebarîyaye/ê *N.* Qebarîbîyaye/ê, qebarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi zoreyên a, zorî bin di mendena dest û lingandê ci di masatey vijîyayê. *Tr. Şişen, kabaran.* Kam şeno bi destdê qebarîyayî ya kar bikero ki?

qebarîyayeni *f. M.* Qebarîyayîş. Qebar veteni, qebar bîyayeni, tey qebarîy peyda bîyayeni, masayeni, berz bîyayeni, zêdê tamaran kesî ganî di masateyy vijîyayeni. *Tr. Kabarmak.* Destê mi qebarîya, mi nêşa ki zengenî tepêşo.

qebarkerde/ê *N.* Qebarnaye/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî kesên bîyo sebebê qebarîyayenda ci, bi zor cidayîş a qebarnayo, kerdo qebarî, masnayo. *Tr. Zorlamak suretiyle veya maya ile kabartılan, şişirilen.* Mîro qebarkerde, desto qebarkerde û hewna zêdê nînan xeylên çîyo qebarkerde esto.

qebarkerdeni *f. M.* Qebarkerdiş. Qebarnayeni. Leteyêndê gandê kesî di, bi zor cidayen a masnayeni, ganî di qebarîy veteni, xetê masatey û nasir bîyayey veteni. *Tr. Kabartmak, şişirmek.* Mi bol kar kerd, mi destê xwu kerdîy qebar.

qebarnaye/ê *N. Bw.* Qebarkerde/ê. Ey destê xwu yo qebarnaye bol lûna, dest ci ser o werimîya.

qebarnok/i *N.* Kerdokê qebarnayîşî. Kes/çîyo ki; qebarneno, keno qebar qebarî. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di Mesela destên yan jî çîyêndê zêdê ney masneno, tey tamarê masatey vejeno. *Tr. Kabartan, şişiren.* Mi rê ki çîyên di qebarîyayeni û qebarnayeni peyda bo, kes do qebarnokê ci qebûl kero.

qebarnokey *Nm.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qebarneno, tey qebarîy peyda keno, masneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; gan yan jî dezgehdê çîyên di çîyê zêdê tamaranê masatan vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kabartmak, şişiren.* Qebarnokeya ci şima het di vajîyaya.

qebar qebarî *H.* Bi şikildê qebaran a, bi şikildê şîşan a yan jî bi tamarandê qebaran a masatişîy peyda bîyayeni. *Tr. Kabar kabar olma, çalışmaktan elleri kabarma.* Ganê ci pêro bîbî qebar qebarî.

qebarvete/ê *N.* Qebarîyaye/ê. Çî/keso ki; gandê ci di qebari yan jî qebarîy vijîyayê, qebarîyayo. *Tr. Kabaran, şişen, şişik.* Desto qebarvete do senîn weş bo ki?

qebarveteni *f. M.* Qebarvetiş. Gandê kesî di qebarîy peyda bîyayeni, vijîyayeni, gandê kesî di masatey vijîyayeni. *Tr. Vücutta kabarıklar oluşmak.* Destê mi nazik nîyo, rew rewî qebarîy nêvejeno.

qebaxêri 1. *Nk. Nm.* Dara qebaxan. Dara qabixêri. Darênda bêmeywê ya. *Tr. Kavak ağacı.* Qebaxêra ci, îspatey şî bî resê bî azmîn. 2. *Ed. Nm.* Dimilî di, dergey îfade kena. Tîya di, merdima ki bejna ci zêdê qebaxêran, a ya. *Tr. Zazaca'da uzunluğu ifade eder.* Lajekî va: Ez merdima ze qebaxêri pey se kerî? Mi rê jûda kevoti lazim a.

qebe *Mîm. Nm.* Dara werdî ya ki erzîyaya serdê estûnan û pa enişkên viraşto. *Tr. Topraklı damlarda sütunların üstüne atılan ve bir dirsek oluşturan üst mertek, ağaç.* Qebeya ci jî weşi bî. Cora serê ci weş ame.

qebedayî *T. Nn.* Kes/çîyo ki; bi fêlandê xwu yê qebeyana, bi hal û hereketandê xwu yê xirabana xaloyîni keno, apoyîni keno, însanan rê neheqane sersûney keno, zêdê heqperstan a luweno. *Tr. Kabadayı.* Va keko: Ti mi rê nêşenê qebedayîni bikerê! Ez xwu ser ra qebedayî nêsilasnena! Ez a hewna şarî rê qebedayîni kena!

qebedayîyey *Nm.* Qebadayîni, qebedayîney, qebedayî bîyayeni, hal û wesfê qebedayîyan. Fêl û liv û hal û hereketê kesandê qebeyan o ki zêdê heqperestan a şarî ser o xaloyîni, apoyîni, sersûney keno. *Tr. Kabadayılık.* Nê welatî di her kesî rê qebedayîyey nêbena. heme qebedayîyê.

qeberde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kayên di, pêverikên di yan jî qerezên di qe kabokîy bi ci nêdeyayê,

qe beriyayo, sifir beriyayo. *Tr. Bir oyun veya maçta sıfır götürülen.* Merdimo qeberde senîn û bi çi rî ya şeno bêro fina maç biwazo ki?

qe berdeni *f. M.* Qeberdiş. Kesên yan jî çîyên kayên di, qerezên di, pêverikên di qe berdeni, ci rê kabokîy nêayeni, ci ser visteni. *Tr. Sıfır götürmek, kendisine hiç puan vermemek.* Ez do zêdê finda verî qe bera.

qebeyîni *Nm.* Qebeyîney, qebe/ê bîyayeni, nazîk û nazenîn û nazdarey tey çinêbîyayeni, bi şekil û wezîyetdê qebeyan a bîyayeni. Viraşte û nazîk û nazenîn û nazdar nêbîyayeni, salmekî viraşte bîyayeni. Tersê ci kîbarîna. *Tr. Kabalık, kibar olmama.* Qebeyîni deha bîya wesfê ci yo tewro ravey.

qebîla *Er. Sos. Nm.* Beri. Merdimê pê yê ki; reîseyda reîsên bin di arêbîyayê û bi gonî ya merdimê pê yê, pêra nezdî yê. Rêzeyê merdimey, girdey ra vera werdîyey wina rêz benê: Qewmi, ezbeti (eşîri), qebîla (beri) û keye. No rêze, goreyê merdimey o, pêra bi merdimey a (bi gonî ya) nezdî bîyayen a o. Ometi nînan girdêrî û herayêrî ya, labelê goreyê dînî û emelî ya, goreyê merdimey û gonî ya nîya. *Tr. Kabile, boy.* Mesela Suwêreki di Xelikan û Hecîyan hergi jû keyeyên o. Çunkî welatdê nînan rê Kê Xelikan, Kê Hecîyan vajêno. Suwêreki di Bûcax, Kurdan mîyan di jî Zirkî (Ezraqî) jî ezbeta (eşîri) nînan a. Qebîla bolkî Ereban mîyan di vajêna. Noqra Kurdey/Dimiley jî nameyê qewmda nînan o. Xwu ra keso ki hemdînê pê yo jî beno ometi.

qebîyaye/ê 1. *N.* Heramşîyaye/ê, sifirşîyaye/ê, sifirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kayên di, qerezên di, pêverikên qe kabokên jî nêgiroto û heram şîyo. *Tr. Bir maç/oyunda, bir karşılaşmada sıfır giden.* Mi rê ki keso qebîyaye û qe nêbîyaye jew nêbeno. 2. *N.* Hêçbîyaye/ê, bêqîmetbîyaye/ê, netebabîyaye/ê, nêercîyayebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bêqedr û bêqîmet o, qedrûqîmetê ci, cayê ci yê ercîyayîşî çinî yo. *Tr. Değersizlik, önemsizlik, hiçlik.* Keso qebîyaye wa qe tîyanan di jî nêaso. Çunkî qe yo.

qebîyayeni 1. *f. M.* Qebîyayîş. heram şîyayeni, heram bîyayeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di qe şîyayeni, qe kabokîy nêgiroteni, sifir şîyayeni. *Tr. Bir müsabakada, bir oyunda, bir maçta hiç gitmek, sıfır gitmek.* Ez ê pêverikî di qe bîya, o didi bî. 2. *f. M.* Qebîyayîş. hêç bîyayeni, çîyen nêbîyayeni, tebayên nêbîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Hiç olmak, değersiz/kiymetsiz olmak, bir kiymet-i harbiyesi olmamak.* Eger ez qe bîya, şima çirê veynda mi ki?

qebr *Er. Nn.* Gori, gorni, mezel, tirbi. Ca/herûna ki; wexto ki însan mireno, debêno de. *Tr. Kabir, mezar.* Kesêndo welî bî. Eger qebra ci aşanê, ez bawera ki meyîtê ci neherimîyayo.

qebrax/i 1. *N.* Keso ki; cinîyan roşeno û bi no babet a bênamûsey keno. *Tr. Kadın satan, kadın ticareti yapan.* Vanê filan keso qebrax tepêşîyayo erzîyayo hepis. 2. *Zv. N.* Rezîl/i, gewşeg/i, bêşexsîyet/i, bêterbîye/ê, bêexlaq/i. Kes/çîyo ki; ci ra karûgurweyo pîs û ar û bişerm yeno, ci ra çîyo pîs pawêno. *Tr. Alçak, rezil, ahlaksız, gevşek, karaktersiz. Kendisinden her tür kötülük beklenebilen kimse.* Werzi şorî la qebrax! Bê mi, ti nêşenê jûna bivînê? Ti mi rê bîyê peyîk. 3. *Teo. N.* Adirperest/i, agirperest/i. O/çîyo ki; adirî vero îbadet keno, adir ci rê bîyo qulbe. *Tr. Ateşe tapan, ateşperest.* Qebrax o, dînê ma û ê ey jew nîyo.

qebraxey 1. *Nm.* Qebraxîni, qebraxîney. Qebrax bîyayeni, wesfê qebraxan ci ser o bîyayeni. Keso ki cinîyan roşeno û bi no babet a bênamûsey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kadın ticareti yapmak.* Vanê filan keso qebrax, tepêşîyayo erzîyayo hepis. Soyînê qebraxey nîno. 2. *Zv. Nm.* Qebraxîni, qebraxîney, bêşexsîyetey, bêşexsîyet bîyayeni. Rezîley, bênamûsey, bêarey, bêşermey, bêexlaqey. Qebrax bîyayeni, wesfê qebraxan ci ser o bîyayeni. Xirabey, nehsey, arey, pîsey. Kes/çîyo ki; ci ra karûgurweyo pîs û ar û bişerm yeno, ci ra çîyo pîs pawêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Alçaklık, rezillik, kavatlık, pislik, karaktersizlik, güvensizlik. Kendisinden beklenmeyen kötülükler gelebilen, fiil ve eylemleri kötü olmak.* Werzi şorî la qebrax! Bê mi ti nêşenê jûna bivînê? Ti mi rê bîyê peyîk. Xwu rê şorî kesnakî dima qebraxey biki! 3. *Teo. Nm.* Adirperestey, adirî vero îbadet kerdeni, adirî vero secde kerdeni, adirî vero xwu çewt kerdeni. *Tr. Ateşperestlik, ateşe tapmak.* Mêrdekî rê qebraxey xirabi nîya ki. Çunkî o xwura adirperest o.

qebraxîney *Nm. Bw.* Qebraxey. Eger qebraxîneyda ci ra nêbo, ziwanweş o. Cora pêro do jî, ci xwu rê wertax kerê.

qebrîstan *Nn.* Gorîstan, tirbi, mezelîstan. Cayê merdan, cayo ki merdeyê tey der. *Tr. Kabristan, mezaristan, mezarlık.* Qebrîstanê sûki bol hetan di est bî.

qebûlkar/i *N.* Razî, waşte/ê, waştok/i, razok/i. O/çîyo ki qebûl keno, bîyo razî, razî yo, wazeno. *Tr. Razı, gönüllü. kabul eden.* Mêrdek siftera

qebûlkar bî. Ê bînan qebûl nêkerdê. Cora ma bende bîy.

qebûlkarey *Nm.* Qebûlkar/i bîyayeni, razîyey, razî bîyayeni, razokey, razok/i bîyayeni, waşteni, waşte bîyayeni, qebûl kerdeni, pey razî bîyayeni, vatokê ey bîyayeni. *Tr. Razı olmak, kabul etmek, isteklilik, gönüllü olmak.* Mi bizanayê tey qebûlkarey esta, ez ci ra dûrî nêkewtê.

qeç/i *N.* Biko, doman/i, qij/i. Qeçeko/a werdî. *Kur. Zaro. Tr. Küçük çocuk.* Qeço ki zerrî ra şîretîy nêgîro, do teberî ra bigîro.

qeçan ser *Ped. Nn.* Mêrdekê palikêrî va: Ez qeçan ser nêpalikîyaya. Birayê min o qij palikî ya. Ti yê ma şanenê pê.

qeçan vera dayeni 1. *f. M.* Qeçanveradayîş. Qeçekan vera dayeni. Qeçekan rê xîzmet kerdeni, ci vero bîyayeni, pawokeya ci xwu ser giroteni, qeçekan rê wahîrey kerdeni. *Tr. Çocukların bakımını üstlenme.* Ez a tîya di qeçan vera dana. Bê qeçanvera dayîşî, zewmbî karêndê mi çinî yo. 2. *f. M.* Qeçanveradayîş. Qeçekan veradayeni, qeçan serbest veradayeni, qeçekan xwuserî veradayeni, qeçekan azad kerdeni. *Tr. Çocukları serbest bırakmak.* Belê, mi qeçîy tepiştîy bîy. Labelê saetên verê ney, mi qeçîy veraday.

qeçanverberde/ê *N.* Qeçekanver berde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qando ki biwinîyo qeçekan ra, qeçekan ver bido, ci bi xwu ya berdo. *Tr. Çocuklara bakması için, çocuklara mukayyit olması için götürülen.* Qeço qeçanver berde, çi zano nêwinîyo qeçekan ra?

qeçanverberdeni *f. M.* Qeçanverberdiş. Qeçekan ver berdeni. Kesên yan jî çîyên qando biwinîyo qeçekan ra, ci bi xwu ya berdeni. *Tr. Birisini çocuklara bakması, hizmetini icra etmesi için götürmek.* Ez do to bera qeçekan ver.

qeçanverdaye/ê *N.* Qeçekanverdaye/ê. Kes/çîyo ki; xîzmetê qeçan kerdo, winîyayo qeçekan ra, bîyo pawokê qeçekan, qeçekan rê pawokey kerda. *Tr. Çocuklara bakım yapan.* Ez qedayê ê lajekdê qeçanver dayî gîna ha! Şima senîn ey jî nêbenê geyrayîş?

qeçanverşîyaye/ê 1. *N.* Qeçekanverşîyaye. Kes/keyeyo ki; hendo ki qeçekîy yenê ci heti yan jî kêdê ci, eynî lingandê qeçekan ver şîyo. *Tr. Çocukların çokluğundan, çocukların çokça gidip gelmesinden dolayı adeta bıkan, illallah eden.* Kes do keyedê qeçanver şîyayî rê lome nêkero. 2. *N.* Qeçekanver şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qando ki bewnîyo qeçekan ra, ci ver bido, pawokê qeçekan bo, bewnîyo xîzmetdê ci ra, şîyo qeçekan ver. *Tr. Çocuklara bakım yapmaya giden.* Şima do qedrê ê lajekdê qeçanver şîyayî bizanê ki, vero vindero.

qeçan ver şîyayeni 1. *f. M.* Qeçanverşîyayîş. Qeçekan ver şîyayeni. Boleyda qeçan ver şîyayeni, lingandê qeçan ver şîyayeni, bol şîyayîş û amîyayîşdê qeçekan ra eciz bîyayeni, kêfsad bîyayeni. Gire û derd û vêşîyeyda qeçekan vero îllallah kerdeni. *Tr. Çocukların çokça gidip gelmesinden dolayı, sorunlarının fazlalığından dolayı kendisine gına gelmek, bıkmak.* Qeçîy zenê ze gulîy. Labelê qeçê kêdê ma hendo ki bol ê, ma qeçan ver şîyê! hendayên jî nêbeno! 2. *f. M.* Qeçanverşîyayîş. Qeçekan ver şîyayeni. Qandê winîyayîşî û pawokeyda qeçekan qeçekan ver şîyayeni, qandê xîzmetdê qeçekan bi kesên yan jî bi çîyên a pîya şîyayeni. *Tr. Çocuklara bakmak için gitmek veya birisine bu amaçla refakat etmek.* Ez şî bîya qeçan ver.

qeçarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi xwu ya qeçên ardo yan jî berdo cayên. *Tr. Beraberinde çocuk da getirmiş olan, çocuklu.* Ma siftera vato qeç do nêro. Wa keso qeçarde bêro war.

qeçardeni 1. *f. M.* Qeçardiş. Qeç dinya ardeni, zayeni, qeç peyda kerdeni, qeçê ci bîyayeni, cinîyeri rê qeç bîyayeni. *Tr. Doğum yapmak.* Eger ay qeç nêardayê, ê zalimî do a cinîya xwu verdayê. 2. *f. M.* Qeçardiş. Bi xwu ya, qeç cayên berdeni. *Tr. Çocuk götürmek/getirmek.* Mi ci rê va, qeçan meyarê, înan fina qeç ardo. Nêzanêki cayê qeçan ûja di çinî yo.

qeçardê *Nm.* Cinîya ki ci rê qeç bîyo, qeç ardo dinya. *Tr. Doğum yapan.* Kes do veromey bido cinîyerda qeç ardê.

qeççinêbîyaye/ê *Tib. N.* Bêqeç/i. Keso ki qeçê ci çinî yo, ci rê qeç nêbîyo, Ellahî ci rê qeç nêdayo, tey qeç çinî yo, bi ci ya qeç çinî yo. *Tr. Çocuğu dünyaya gelmemiş olan, çocuğu yanında olmayan.* Mêrdekî va: Keso qeççinêbîyaye wehîd o, tenya yo, vîyeçewt o.

qeç çinêbîyayeni *Tib. f. M.* Qeççinêbîyayîş. Bêqeçey, bêqeç/i bîyayeni. Na nêweşîni di hettanî wexta qeç nêbîyo, do ser o vinderîyo, dima do bibo yan nêbo bellî nîyo. Labelê qeç nêbîyayeni di goreyê doktoran do qeç nêbo. Çunkî spermê ci (avika ci) merdeyê. Pa qeç çinêbîyayeni, tey qeç çinêbîyayeni, ci rê hewna qeç dinya nêamîyayeni, Ellahî ci rê qeç nêdayeni. *Tr. Çocuksuzluk, çocuğu dünyaya gelmemiş olmak, yanında çocuk olmaması.* Qeç çinêbîyayeni di kes tim milçewto, sûsê mekteban qeçî yê.

qeçek/i *N.* Qeç/i, qijek/i, qijalek/i. Qeço/a werdêk/i, leyrê/a însanan. Însano werdî yo ki

marên û pêrên ra bîyo, ewladê marûpêro werdî. Labelê qeçek deha werdî yo. *Tr. Yavru, evlad, küçük yavru.* Çend qeçê şima estê? Terbîye bidê qeçandê xwu. Çîyên nêbeno, qeçîy nêbê nêkenê. Yanê qeçeki, marûpêrên ra bîyo ewlad, zewmbî jî werdî yo.

qeçekan ser o *Ped. Nn.* Qeçekan ser, qeçan ser o, qeçan ser, heqdê qeçekan di, merselaya ci merselaya qeçekan bîyayeni. *Tr. Çocuklarla ilgili, çocuklar hakkında.* O yo keno qeçekan ser o, tezê xwu yê giranî binûşno.

qeçekan xwu lingî şanayeni *Zv. f. M.* Qeçekan xwu lingî şanayîş. hurdina linganê xwu, xwu vero bi şikildê adirganî kerden û qeçekan tey roşanayeni, pa wezîfeyê kunif (tuwalet)i dîyayeni. *Tr. İki ayağını bir yer ocağı gibi yan yana koyarak küçük çocukların tuvalet ihtiyacı için lazımlık görevini gördürmek.* Girot qeçekê xwu şana xwu lingî û îhtîyacê ci dî.

qeçekey *Nm.* Qeçey, qeçekîni, qeçkîni, qijekîni, qijekey, qijekînî, qijaleyey, qijalîni, qijalekîni, lorikey, domaney. Qeçek/i bîyayeni, qeç/i bîyayeni, qijek/i bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocuk olmak.* Ez qeçekeyda xwu di zaîf û porgulî bîya.

qeçekê kuçeyramendey *Nb.* Qeçê kuçeyramendey, qeç/qeçekê bêwihêrîy. Qeçê ki kuçey ra mendê, qeçekê bêkesê ki kesî ci rê wihêrey nêkerda û kuçey ra mendê. *Tr. Sokak çocukları, sahipsiz/kimsesiz çocuklar.* Desê xwu bierzê qeçekandê kuçey ra mendan ki, şima sewab qezenc kerê.

qeçeko/a biwihêr/i *N.* Qeçeko/a biwahîr/i. Qeçeko/a ki wahîrê ci esto, bêkes/i nîyo/a. *Tr. Sahipli çocuk.* Qeçeko biwahîr vîyeçewt nîyo, labelê yan qeçeko bêwihêr?

qeçey *Nm.* Qeç/i bîyayeni, wextê qeçekey, qeçekîni, zemanê qeçekey, hal û wezîyetê qeçekan. *Tr. Çocukluk, çocuk olma, çocukluk zamanı veya hali.* Vanê qeçey di wina xirab nêbî, mi rê ki qeçeyda xwu di jî wina nehs bî.

qeçê/a kuçan *N. Nb.* Qeçekê/a kuçan, qeçê/a serdê kuçan, qeçekê/a serdê kuçan. Qeço ki, sebebên ra kuçe di mendo û bîyo salme, qeçekê ki kuçan di mendê. Qeçekê salmey, qeçekê bêwihêrîy, qeçeko bêwahîr. *Tr. Sokak çocuğu, kimsesiz çocuklar, sahipsiz çocuklar.* Eger wahîrê xeyrên destê xwu bierzo qeçekandê kuçan, do fêlxirabîy nêbê.

qeçê bêkesîy *Nb.* Qeçekê ki, kesêndê ci nêmendo. Qeçekê bêwihêrîy, qeçekê salmey. Qeçekê ki kuçan di mendê û kesêndê ci yan nêmendo yan jî keseno ci rê wihêrey nêkeno. *Tr. Kimsesiz çocuklar.* Qeçê bêkesîy eger kesên ci rê wahîr nêvijîyo, ê do şardê xwu rê tim girey bê.

qeçê bêwahîrîy *Nb.* Qeçekê bêwihêrîy, qeçê bêwihêrîy. Qeçekê ki wahîrê ci çinî yo, qeçekê ki keso, ci rê wihêrey nêşeno bikero, qeçekê ki ma û pîyê ci, welîyê ci çinî yo. *Tr. Kimsesiz/sahipsiz çocuklar.* Çi belayûbêtero sûtal ame nê welatî ser, pêro qeçekandê bêwahîran ra ame. Serûbinê qeçekandê bêwahîran tehlûke yo.

qeçê biwahîrîy *Nb.* Qeçê biwihêrîy, qeçekê biwahîrîy, qeçekê biwihêrîy. Qeçekê ki wahîrê ci esto, qeçekê ki kesêndê ci esto, qeçekê ki bêwihêrîy nîyê. *Tr. Sahipli, sahipsiz olmayan çocuklar.* Ferqê qeçekandê biwahîran û bêwahîran jew nêbeno.

qeçêrî *H.* Qeçekêrî, werdîyêrî. Deha qeç, deha qeçek. En kemî, di qeçekan pêvernayîş di, qeçekey di deha qeçek bîyayeni îfade keno. *Tr. Daha küçük, daha çocuk/su, çocuktan daha çocuk, küçükten daha küçük.* Filan kes mi qeçêrî yo.

qeçê salmey *Nb.* Qeçekê salmey, qeçê bêwahîrîy, qeçê bêwihêrîy, qeçekê bêwahîrîy, qeçekê bêwihêrîy, qeçê kuçan, qeçekê kuçan. Qeçekê ki bêwahîrê û kuçeyra mendê. *Tr. Sahipsiz/kimsesiz çocuk/lar, sokak çocukları.* Kes do qeçandê salman rê wahîr bivijîyo ki, qeçekê salmey nêzeyîdîyê û qeçekanê bînan jî nêherimnê.

qeçî ver şîyayeni *Jîn. f. M.* Qeçîverşîyayîş. *Tr. Doğumda ölmek, doğum yaparken ölmek.* Maya ci, bîyayîşdê ci di, qeçî ver şî.

qeçkîney *Nm.* Qeçekîney, qeçkîni, qijkîni, qijekîney. Halê qeçekîney, wezîyetê qeçkîney, zemanê qeçkîni, hergi çîyê qeçkîni. *Tr. Çocukluk.* Kes hend jî qeçkîney di şikê nê çîyan nêbeno.

qeçkîni *Nm.* Qeçekîni, qeçekey, qijekîni, qijekîney. Wext û halê qeçekey, zemano ki kes qeç bîyo, serê qeçekeyda kesî. *Tr. Çocukluk, çocukluk zamanı/yılları.* Qeçkînda ma di, no çîyo winasîn çinêbî, qeçkîna ma deha weşi bî.

qeçnêardeni *f. M.* Qeçnêardiş. Qeçî rê manî bîyayeni, bilebile qeç nêardeni. *Tr. Doğum kontrolü yapmak, çocuk doğurmamak, çocuk dünyaya getirmemek.* Ciniyera qeç nêardê, o jî newedera zewijîya.

qeçnêbîyaye *Tib. Nn.* Qeç çinêbîyaye/ê. Keso ki ci rê qeç nêbîyo, qeçê ci dinya nêameyo û bêqeço. Keso ki do ci rê qeç nêbo. *Tr. Çocuksuz kimse, bir çocuğu dünyaya gelmemiş olan kimse. Kendisine çocuk olmayacak kimse.* Doktoran va, ma yê kenê ê kesdê qeç nêbîyayî ser o palikêr bê.

qeçnêbîyayeni *Tib. f. M.* Qeçnêbîyayîş. Qeççinê-

bîyayeni. Qeç nêzayeni, qeç dinya nêardeni, qeçê ci çinêbîyayeni, bêqeçey, bêqeç bîyayeni, ci rê qeç nêbîyayeni. Goreyê doktoran, do qeç nêbo. *Tr. Çocuğunun olmaması, çocuksuzluk.* Kes do bigeyro çaredê qeç nêbîyayeni. Eger bi xebat û qeyretîya tepîya jî qeç nêbo, xwu ra teqdîrê Ellahî yo.

qeço/a bêkes/i *Nn.* Qeçeko/a bêkes/i. Qeço ki kesêndê ci, wahîrêndê ci nêmendo û bi no babet a tenya mendo. *Tr. Kimsesiz/sahipsiz çocuk.* Qeçandê bêkesan rê wihêrey bikerê. Eger kesên nêşo qeçdê bêkesîrê wihêrey bikero, qeço bêkes, do meşti bîrro safî tehlûke bo.

qeço/a kuçeyramende/ê *N.* Qeçeko/a kuçeyramende/ê, qeço/a bêwihêr/bêwahîr/i, qeço/a bêkes/i, qeç/qeçekê kûçan, qeçekê salmey, qeçeko bêkeso ki ci rê wahîr nêvijîyayen ra kuçan di mendo, bîyo salme. *Tr. Sokak çocuğu, kimsesiz/sahipsiz çocuk.* Bizanê ki hergi qeço kuçeyramende bi şikildê bûmbayên a lûk o, tehlûke yo.

qeçqir *N.* Qeçekan qirkerdeni, wesfê qeçqirey, qeçekan kişteni. *Tr. Çocuk katliamı.* dinya bîyo modern. Labelê hewna nêbîyo medenî. Çunkî bol cayan di hewna qeçqir esto.

qeçqirey *Nm.* Qeçqir bîyayeni, wesfê qeçqirî, qirê qeçekan bîyayeni. *Tr. Çocuk katliamı, çocuk kıyımı.* Qeçqirey arêrî çiçî esto?

qeçûqûl 1. *Db. Nn.* Qeçqûl, çel û çûk. Qeç û kesê ki, kes bi ci ya persdar o, kesî ra pers benê. Qeçîy, cinîy û kesê ki kesî ra werdî yê û kesî ra pers benê. Mesela ma û pî û kalik û pîrikê kesîy, qeçûqûl nêhesibênê. Eger na persirê cewab bideyo, wexta cewabê na vajekeri jî deyêno. Persi: Qeçûqûlê to kam o? Mesela cewabên: Qeçê min ê, cinî yan jî cinîyê min ê, eger estîy bê, sêkurê min ê, fina eger bibê, kesê ki ez a xwu rê warî kena ûzn. *Tr. Çocuklar. Birlikte kalınıp birinin sorumluluğu altında olan ve genellikle de yaşça küçükleri.* Ez qeçûqûlê xwu nêşena pêrîşan kera, ez do bi xwu ya bîyara. 2. *Db. Nn.* Qeçqûl. Qeçîy û kes ê ki zêdê qeçekan ê. *Tr. Çoluk çocuk.* Ewro roşan o. Qeçûqûl do xwu rê kêf bikero; şeker arêdo, çinayo weş xwuradyo, xercî arêdo û zêdê nînan hewna bol kiştanan şa bo.

qeçûqûley 1. *Db.* Qeçqûley, qeçûqûlîni, çel û çûkey. Qeçûqûl bîyayeni, qeçêndê kesên, cinîyêndê kesên, warîkerdeyêndê kesên, pers bîyayeyêndê kesên bîyayeni. *Tr. Birinin sorumluluğu altında olan çocuklar, eşler, evlatlıklar, yetimler ve sorumludan yaşça daha küçükleri olmak.* Qeçûqûleya înan, bi înanan robere nîna. Pîyê înan bol biqedr û biqîmet o. Labelê ê winî nîyê. 2. *Db.* Qeçqûley, qeçûqûlîni. Qeçûqûl bîyayeni, kesê qeçekîy bîyayeni, qeç û zêdê qeçekan bîyayeni. *Tr. Çoluk çocuk olma.* Eger nê qeçekîy nê fêlan qeçûqûley di jî nêşê bikerê, do çi wext bikerê?

qeç verşîyayeni *Tib. f. M.* Qeçverşîyayîş. Ver şîyayeni, ver şîyayena bihalan, ver şîyayena hamîlan, gûmani qeçê xwu nîmçera dinya ardeni. Qeçê pîzedê xwu visteni. *Tr. Düşük yapmak.* Eger qeçê ci ver şiro, qehr bena.

qeçverşîyayê *Tib. Nm.* Cinîya ki qeç ver şîyo, gûmana ki qeçê ci ver şîyo, cinîya ki gûmaney di qeçê xwu kerdo vinî û qeçê ci merdo. Cinîya gumana ki qeçê pîzedê xwu visto. *Tr. Düşük yapan kadın.* A cinîya qeçverşîyayê, do neya tepîya deha vêşî balê xwu bido xwu.

qed *Nn.* Qewet, hêl, taqet, qewetê kerdeni, şayeni, îrade, zor. *Tr. Güç, kuvvet, irade, yapabilme, erk, takat.* Eger ez qedê xwu nêba, ez nêşena qedê kesî jî ba jî.

qeda *Er. Nn.* Qeza, bela, mûsîbet, çîyo ki kes qayîl nîyo bêro kesî sere di. *Tr. Musibet, bela, kötülük.* A serri qedayên pêşîya piro, ey fina jî ar nê kerd. Hinî merdimêndo nelamato ki, ti tû kerê rî ci, o do vajo: Yaxer o vareno.

qedabela *Er. Nn.* Qeza û bela, qeza bela, mûsîbet, derd. *Tr. Kaza bela, musibet, olay, sıkıntı.* Ellah boka qeda belay ver kero. Amîn.

qedabelayey *Nm.* Qeda bela bîyayeni, qedaûbela bîyayeni, wesfê qedaûbelay. Çi belaûbêterîy û çîley û zehmetîy estê, heme. *Tr. Bütün kaza, bela, musibet, sıkıntılar.* Ez qedabelayeyda ci ver nêkewta.

qedadan/i *N.* Kes/çîyo ki; xwu ser ra qedaûbela û mûsîbet û zehmet û çekûyê xwu dayo, ci ra reyayo, barê xwu yê qedaûbelay ronayo. *Tr. Kaza, musibet, sıkıntı ve zahmetini gideren, indiren, bundan kurtulan.* Mi rê ki o keso qedadan do newedera raştê qedayan bêro. Çunkî o yo qedayan ra dersi nêgîno.

qedadaney *Nm.* Qedadan/i bîyayeni, wesfê qedadaney ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qedaûbela û mûsîbet û çek û zehmetan xwu ser ra dano, keno dafulbela, keno çîyên ver; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kazayı, belayı, musibeti, sıkıntı ve zahmetleri defeden veya atlatmak.* Qedadaneyda ci rê, kesî çîyên fehm nêkerdo.

qedagêrîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci ser ra qeda gêrîyayo, ci ser ra qedaûbela gêrîyayo, ci ser ra def bîyo. *Tr. Kazası alınan, bela ve musibeti*

defedilen. Merdimo qedagêrîyaye do se kero?

qeda gêrîyayeni *f. M.* Qedagêrîyayîş. Qedaûbela û zehmet û çekûyê kesên ci ser ra wedarîyayeni, ci ser ra gêrîyayeni, çîyên ver kewteni. *Tr. Kaza ve bela alınmak, kaza ve belası defolmak, giderilmek*. Eger qedayê ci nêgêrîyayê, wina rehat nêkerdê.

qedagirote/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; ci ser ra qedaûbela û zehmet û giraney û çîyo winasîno nêbîyaye gêrîyayo, ci ser ra wedarîyayo, bîyo daful bela, ci ser ra erzîyayo. *Tr. Çeşitli dua, sadaka veya benzeri bir durumlarla üzerinden kaza, bela, musibet, sıkıntı ve zahmet alınan, defedilen*. Mi vano beno ki, şima yê kenê ê kesê qedagirotî rê, duay bidê kerdeni.

qeda giroteni *f. M.* Qedagirotiş. Qeza û belayê ci giroteni, jewî ser ra qezayê ci, belayê ci bi duan a giroteni, bi duan a xwu vernayeni. *Tr. Dua veya isteklerle kaza bela almak, birinin üzerinde musibeti almak (gayri ihtiyari veya sui ihtiyarından olabilir.)* Ez qedaûbelayê ci bigîra! Boka ez ver kewa!

qedagîn/i *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ser ra qedaûbela û mûsîbet û zehmet û çekû û çîyo winasîn gîno, keno qedayan û belayan ver, keno daful bela. *Tr. Kaza ve bela alan, kaza ve bela defedici, kaza ve belanın önüne geçen*. Vanê qedagînê ê kesdê reyayî sedeqeyêndo werdî yo.

qedagîney *Nm.* Wedagîn/i bîyayeni, wesfê qedagînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser ra qedaûbela û mûsîbet û çekû û zehmet û giraneyên gîno, keno dafulbela, keno qeza û belay ver; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaza ve belayı defedici olmak veya defeden olmak*. Mevaji ez bi qedagîneyda ci ya bawerey nêkena. Vaji beno ki ez guman kena.

qedapirodaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; qeda gunayo piro, qeza deyayo piro, qeza kerdo, belayêndo gird ci rê ameyo. *Tr. Büyük musibete duçar olan*. Merdimo qedapirogunaye tîyanan di nêmend, şî. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê: Boka qedaûbelay pirogunê, boka qedaûbelayan ver kewo. *Tr. Musibetlere uğrayası, inşaallah kaza ve belalara çarpılır! şeklindeki bir beddua*. Qedapirogunaye, hele senîn da ê lajekdê xwu ro, ti vanê beno, o yo dano dişmenandê xwu ro.

qedapirodayeni *f. M.* Qedapirodayîş. Qezayan û belayan ver kewteni, raştê qedayan û belayan amîyayeni. *Tr. Kaza, bela, musibetlere duçar olmak/çarpmak*. Boka qeda kesî ro nêdo, finê ki qeda kesî ro guno, kes rew rewî beşe nêbeno.

qedapirogunaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; qedaûbela gunayo piro, raştê qeza û belayan ameyo. *Tr. Musibete duçar olan, başına felaket gelmiş olan, kazaya çarpılmış olan*. O merdimo qedapirogunaye do biameyê şima heti, mi ci rê da fek verdayeni. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê, boka qeda bela ci rê bêro, boka qedaûbelay piro bêrê. *Tr. İnşaallah kaza, bela ve musibetlere denk gelir anlamında bir beddua*. Qedapirogunaye! Çi kîna ci esta, tim jî mi di kudêneno. Mi hettanî nika nêdîyo ki zewmbî kesî rê riki kudênaya. Qe nêzana mi ci rê se kerdo ki? Ti vanê beno ki mi pîyê ci kişto.

qedapirogunayeni *f. M.* Qedapirogunayîş. Qezayan ver kewteni, qeza û belay pirogunayeni, raştê qedadê xwu amîyayeni. *Tr. Kaza/felakete uğramak, başına bela gelmek*. Ellah boka kesî bisitarno, finê ki qeda kesî ro guno, kes deha rew rewî nêşeno mîyanê xwu raşt kero.

qedaûbela *Nn.* Qeza û bela. Mûsîbetîy, çi qeza û çi belay estê, pêro. Çi çîyê nebxeyrîy estê, heme. *Tr. Bütün musibetler, belalar ve büyük olumsuzluklar*. Boka tesediqê seredê pêrdê şima bo û qedaûbelayan ver kewo.

qedaûbelayey *Nm.* Qedabelayey. Çi qeza û bela û mûsîbetîy û girey û çekû û zehmetîy estê, heme. *Tr. Bütün kaza ve belalar, bütün sıkıntı ve musibetler*. Ez a qedaûbelayeyda ci ra nêtersena, ez a vana tirim ma do kotîdê înan di bê?

qedayey *Nm.* Qezayey, qeda (qeza) bîyayeni, wesfê qedayan. Qeza û bela û mûsîbetîy û zehmetîy pêrko. *Tr. Her tür kaza ve bela olma*. Qedayeyda ci rê se vajî, belayeyda ci rê vajî se?

qedayîf *Er. Nn.* Şîraneyên o ki bi şehrîdê zêdê têlanan û bi penîrî ya virazêno. *Tr. Kadayıf*. Qedayîfê Dîyarbekirî bişohret o.

qedayîfo penîrin *Nn. Bw.* Kunefe. Qedayîfo penîrin mi bixwurê bol weş o.

qedbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; zorê ci bi ci beno, şeno otesîya ci bêro, hêlê ci bi ci beno, qewetê ci bi ci beno. *Tr. Gücü, erki, kuvveti yeten, yapabilen, üstesinden gelen, zorlu, kudretinde olan*. Merdimo qedbîyaye çi nêşeno bîyaro, dêmax kî ti qedê ci nêbenê.

qedbîyayeni *f. M.* Qedbîyayîş. Zorê ci, bi ci bîyayeni, hêlê ci ci rê bes kerdeni, bi ci şayeni, otesîya ci ya amîyayeni, ser ra amîyayeni. *Tr. Gücü, kuvveti, kudreti yetmek, yapabilmek, üstesinden gelmek, iradesinde olmak*. Eger ti qed bîyayê, to do bişayê bîyardayê tîya.

qedehi *Nm.* Şûşaya çay, awcamika ki kes pa çay şimeno, çîya camîna ki kes pa çay şimeno. *Tr.*

Çay bardağı. Qedeha ci ci dest bo û nêşo xwu rê çayên bigîro. Çi merdimêndo tede mende yo!

qedehi werzanayeni *f. M.* Qedehi werzanayîş. Qedehi wederdeni. Qandê şerefî, qandê serkewtişî, qandê çîyendê zêdê ney qedeheri werzanayen û bi şerefdê, bi namûsdê filan çî vatiş. *Tr. Bardak kaldırmak.* Qedehi werzanê û va bi şerefdê şima!

qeden/i 1. *Zoo. N.* Qeden/ê, hengiz/i. Estorênda biqelafati, estorênda beden girdi. *Tr. İri yarı bir çeşit at.* Qedenên xwu rê herînê bî, to vatê beno ki xwu rê xoş kêşên herînaya. Niştê ci û finê rapeknayê o sere, finê rapeknayê no sere. 2. *N.* Qedene/ê, hengiz/i. Kesandê biqelafatinan rê jî vajêno. *Tr. İri yarı, biçimsiz.* Qedenêno, o yo bi ê werdêkekî ya qerez keno.

qedene/ê *Nn. Bw.* Qeden/i. Mêrdek merdimêndo qedene bî. Ez do kotî pey bişa?

qedeney *Nm.* Hengizey. Qedene/ê bîyayeni, biqelafat/i bîyayeni, qelafatê ci gird bîyayeni, qelefatê ci pir û gird bîyayeni. *Tr. İri yarılık, bedenen büyük ve etine dolgun olmak.* Va: Eger tey wesfê qedeney çinêbo, ez do xwu bierza ro.

qeder *Er. Nn.* Teqdîr, muqadder, fesali, fesalnayeni, fesilnayeni, çîyo fesilîyaye, çîyo peymîyaye. Peymitena, setena, fesilnayena Ellahî ya çîyandê nadinî ya. *Tr. Kader.* Qeza beno tepîya, vanê: Qey qederdê ci di est bî.

qederar/i *N. Bw.* Qedernehs/i. Boka kes raştê kesdê qederarî nêro. Ki finên bêro, kes deha rew rewî nêşeno gîrîyaneyê xwu ci destî ra vejo.

qederbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qederdê ci est bîyo, peymîyayo, fesilîyayo, sencîyayo, hewadeyayo û roneyayo. *Tr. Kader olan, kaderinde olan, ölçülüp biçilen.* Çîyo qederîyaye beno, ci rê nêbîyayîş çinî yo.

qederbîyayeni *Sos. f. M.* Qederbîyayîş. Qeder vijîyayeni, pîya zewijîyayeni yan jî qandê zewajî şertîy ca amîyayeni. *Tr. Kaderi olmak, kaderi çıkmak, evlenmeye hazır olmak.* Nêzana, qey qeder di bî, zewijîyay.

qederkerde/ê *N.* Teqdîrkerde/ê. Çî/keso ki Ellahî bîyayîşê ci fesilnayo, peymito û ardo meydan. *Tr. Takdir edilen, kader haline getirilen.* Ez vana ki çîyo qederkerde do bêro ca.

qederkerdeni *f. M.* Qederkerdiş. Teqdîr kerdeni. Çîyên, kesên, olayîyên peymiten û seten û cikerden û serkerden û zêdê nînan tayîn kerdeni, bîyayîşîrê hadire kerdeni. *Tr. Takdir etmek, kader haline getirmek.* Eger Ellah qeder kero, do bêro ca jî.

qedernehs/i *N.* Qederpîs/i, qederxirab/i, qederar/i. Çî/keso ki; qederê ci nehs o, pîs o, ar o; însanan çimî di weş nêfesilîyayo, weş nêpeymîyayo, weş nêcibîyayo, weş nêbirîyayo, weş nênûşîyayo, qelema ci weş nêtepêşîyaya. *Tr. Kaderi, normal topluma göre olmayan.* Ey çimî di qederê ey nehs o. Eger qedernehs bo, hendayên karûgurweyo hewl ci destî ra nêvijêno.

qedernehsey *Nm.* Qederarey, qederarîni, qederpîsey, qederpîsîni, qederxirabey, qederxirabîni. Wherê/a qederdê nehsî bîyayeni, qederê ci ar bîyayeni. Kes/çîyo ki; qederê ci xirab o, qederê ci ar o, qederê çimandê însanan di weş nêvirazîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaderi, normal toplum standardına göre olumsuz yönde farklı olmak.*

qedernêbîyaye/ê *N.* Teqdîrnêbîyaye/ê. Çî/keso ki; nêzewijîyayo, positişê ci yan jî hêwanê ci ca nêameyo. *Tr. Takdir edilmeyen, evlenmesi veya gerçekleşmesi için uygun şartları oluşmayan.* Zewajo qeder nêbîyaye, do senîn bêro ca! Tabî ki nîno.

qedernêbîyayeni *f. M.* Qedernêbîyayîş. Teqdîr nêbîyayeni. Bi destdê Ellahî ya, bi destdê Qudretî ya nêpeymîyayeni, nêfesilîyayeni, nêcibîyayeni, ser nêbîyayeni û zêdê nînan hal nêbîyayeni. *Tr. Takdir olmamak, meydana gelmesi için gerekli şartların Allah tarafından takdir edilmiş olmaması.* Qeder nêbî, nêşa pey bizewijîyo. Qeder nêbî, ci rê qeç nêbî.

qedernêvijîyaye/ê *N.* Qedernêbîyaye/ê, teqdîrnêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê musaade nêvijîyayo, nêpeymîyayo û nêfesilîyayo; cora nêbîyo. *Tr. Kaderi çıkmamış olan, takdir edilmemiş olan, evlenmesi veya gerçekleşmesi için gerekli irade çıkmış olmayan.* Merdimo qeder nêvijîyaye do qederê xwu bipawo.

qedernêvijîyayeni *f. M.* Qedernêvijîyayîş. Qeder nêabîyayeni, zewajdê ci rê destûr nêdayeni, bîyayîşdê çîyên yan jî kesên rê musaade çinêbîyayeni. *Tr. Takdir çıkmamak, takdir olmamak.* Dêmax kî qeder nêvijîyayo ki nêşî.

qedero nehs *Nn.* Qedero pîs, qedero ar, qedero xirab, qedero nêbîyaye. Qedero ki însanan çimî di, heqdê kesên yan jî çîyên di weş nêfesilîyayo, weş nênûşîyayo, weş nêbirîyayo, weş nêpeymîyayo, weş nêesncîyayo, qelema ci weş nêtepêşîyaya. *Tr. İnsan nazarında kötü görünen kader, çirkin gözüken kader.* Bê Ellahî kam şeno qederê nehsî qûlî ser ra werzano?

qedero weş *Nn.* Qedero rind, qedero hewl. Qe-

dero ki Ellah Teale'y çimandê însanan di tey qelema xwu weş tepişta, weş fesilnayo, weş birnayo, weş nûşnayo, weş peymito, qeş deşto, weş seto. *Tr. İnsanların nazarında iyi, güzel, latif ve hoş görünen kader.* Kes qederdê weşî rê nêşeno vajo xirab.

qederweş/i *N.* Çî/keso ki; çimdê însanan di qederê ci weş o, weş raştê ci ameyo, heqdê ci weş viraziyayo, weş peymîyayo, weş fesilîyayo, weş cibîyayo, weş nûşîyayo û zêdê nînan weş ameyo. *Tr. İnsan nazarında veya nazari olarak kaderi iyi tayin edilmiş olan, iyi çizilen, iyi gerçekleşen, iyi görünen.* Merdimêndo qederweş bî, winî asayê. Înşaallah û rehman do tim ûm tim winî bo.

qederweşane *Nn.* Qederhewlane. Çî/keso ki; qederê ci hewlane o, weşane o, rindane o, zêdê weşan o, bi hewlan maneno, wesfê qederandê weşan tey estê, bi qederandê weşan maneno. *Tr. Kaderi iyi olanlara gibi olmak, kaderi veya takdiri iyi seçilmişlere benzemek.* Mi rê jî qederweşane ame.

qederweşaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di qederweşane/ê bîyayeni, wesfê kesandê qederweşan ci ser o bîyayeni, bi qederweşan mendeni, dirofê kesandê qederweşan tey der bîyayeni. *Tr. Kaderi iyi olanların özelliklerini taşıyor olmak.* Va: Ez hewna, qederweşaneya înan manedar nêvînena.

qederweşey *Nm.* Qederweşîni, qederhewley, qederhewlîni, qederindey, qederindîni. Qederê ci weş bîyayeni, qederê ci hewl bîyayeni. Peymitiş û fesilîyayîş û cibîyayîş û setiş û qelema ci weş tepêşîyaye/ê bîyayeni, wesfê qederdê weşan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaderi, takdiri iyi olmak.* Qederweşeya ci, ci rê tim jî payeyên o.

qedex/i *N.* Yasax. Çî/keso ki; bîyayîş yan jî kerdişdê ci men esto. *Tr. Yasak.* O çîyo ki ti yê kenê, qedex o. Ez ba, ez nêkena. Fina jî xwu rê ti zanê.

qedexe/ê *N.* Çî/keso ki; gereg nêbo, do nêbo. Çî/keso ki; yan dînî yan jî dewleti vato: Meki, tey zirar esto, eger bibo, tey ceza esto. *Tr. Yasak, illegal.* Dewleti o kerd bî qedexe, înan rê kerdena ci bîbî şîrini.

qedexebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; dewleti, qanûnî yan jî dînî kerdo yasax, kerdişdê ci di zirar esto. Çî/keso ki ci ser o qedexe esto, ci ser o yasax esto. *Tr. Yasaklı.* Çî û keso qedexebîyaye di rehmet esto.

qedexebîyayeni *f. M.* Qedexebîyayîş. Çîyên yan jî kesên rê kişta qanûnî ra, kişta dewleti ra, kişta dînî yan jî çîyêndê zêdê nînan ra ci rê qedexe ameyo, ci rê yasax ameyo. *Tr. Yasaklanmak.* Wexto ki çîyên qedexe bo, gereg ki kes ey nêkero, ci nêveyo, nêlûno.

qedexekar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û kesên û çîyêna keno yasax, ci rê yasax vejeno. Kes/çîyo ki; bi hukimdê xwu ya karûgurwe û çîyên û kesên keno qedexe. *Tr. Yasakçı, yasak koyan.* Eger cayên di kesên yan jî çîyêndo qedexekerde yan jî qedexebîyaye bibo, gereg ki qedexekarê ci jî bibo. Çunkî qedexe, bêqedexekarî nêbeno.

qedexekarey *Nm.* Qedexekar/i bîyayeni, wesfê qedexekaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kesên û çîyên keno qedexe, ci rê yasax roneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yasakçılık, yasakçı olmak, yasaklayan olmak.* Qedexekareyda ey dı ez texmîn nêkena ki rehmetên bibo.

qedexekerde/ê *N.* Qedexnaye/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên kerdo qedexe, kerdo yasax, ci rê nêveyayîş ardo. *Tr. Yasaklı, yasaklanan.* Nano qedexekerde do nêwerîyo.

qedexekerdeni *f. M.* Qedexekerdiş. Qedexnayeni. Kesên yan jî çîyên qandê hîkmet û nafên kişta kesên, kişta dewleti, kişta dînî yan jî kişta çîyêndê zêdê nînan ci rê qedexe ardeni, nêveyaye/ê kerdeni, nêlûneyaye/ê kerdeni, yasax kerdeni. *Tr. Yasaklamak.* Dewletîy, kesîy, pîy, may, resîsîy û zêdê nînana kes û çîyê pîlîy û emirberîy şenê kes û çîyan qedexe kerê.

qedexeyey *Nm.* Qedexe/ê bîyayeni, yasaxey, yasax/i bîyayeni, kerdena ci goreyê qanûnî yan jî goreyê dînî xeta û kerdenda ci ceza bîyayeni. *Tr. Yasaklılık, kanun/yasadışı olmak.* Mêrdekî va: Mi qedexeyeyda ci di zirar nê, kar dî.

qedik *Teks. Nn.* Kehke. Qumaşo pemeyîn o sipe yo dûz û nêviraşte. *Tr. Patiska.* Qedikîra di mîtroy ci ki ki ez xwu rê pa çinayên viraza.

qedikin/i *Teks. Nn.* Çîyo ki tede qedik esto, çinayo ki tede qedik esto. *Tr. Patiskalı, padiskadan.* Ey va: Ê şalanê qedikan meherîni, rew dirênê.

qedikiney *Teks. Nm.* Tede qedik bîyayeni, tede kehke bîyayeni, kehkeyîney. *Tr. Patiskalılık.* Qedikiney di çina kesî kêfsad nêkeno. Labelê sentetîkey di kes pa beno kêfsad.

qedirneşinas/i *N.* Qadîrneşînas/i, qedirneşinas/i, bêwefa. Kes/çîyo ki; wefakar nîyo, qedrê kesdê silasnayî nêzano, tey wefakarey çinî yo, qedrûqîmetê dost û hembazan û hewlînan nêzano, tey nankorey esta. *Tr. Vefasız, nankör, kadir kıymet bilmez.* Kes do bi kesdê qedirşinasî ya werzo û roşo, kes do bi merdimdê qedirneşinasî ya nêwerzo û nêroşo. Çunkî hewlîni, desta

keno xwu vîra.

qedirneşinasey *Nm.* Qadîrneşînasey, bêwefayey, nankorey. Qedîrneşînas bîyayeni, wesfê qadîrneşînasan ci ser o bîyayeni, bêwefa bîyayeni, tey wefa çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê kesan û hewlînanê însanan nêzano, nankor o, tey nankorey esta; A o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kadir bilmezlik, nankörlük, vefasızlık.* Qedirneşinasey xusletêndo pîs o, bêemeley peyda keno.

qedîfe *Er. Teks. Nn.* Qumaşêndo serê ci dûz o, nermek o û biriqêno, wexto ki kes destê xwu nano ser, destê kesî ser ra şeqitêno. *Tr. Kadife.* A do xwu rê, qedîfe ra çinayên bido viraşteni.

qedîfeyîn/i *Teks. N.* Çîyo ki qedîfe ra virazîyayo, cisnê ci qedîfe ra yo. *Tr. Kadifeden olan, kadifeli.* Çinayo qedîfeyîn, do deha weş ro ci bêro.

qedîfeyîney *Teks. Nm.* Qedîfe ra virazîyayeni, qedîfe ra bîyayeni. *Tr. Kadifeden olma, kadifeli olmak.* Qedîfeyîneya ci ci rê giran ame.

qedîm/i *Er. N.* Verên/i, kehan/i, kevnar/i. Çî/keso ki verên o, ê verî yo, verî ra mendo, wesfanê verênan xwu ser o çarneno. *Tr. Kadim, klasik, eski, eskiye ait.* Edetêndo bol qedîm bî, kes ci nêveya bî.

qedîmey *Nm.* Verêney, kehaney, kevnarey. Qedîm/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qedîman xwu ser o çarnayeni. Kes/çîyo ki; verî ra mendo, verênan ra yo, wesfê kevnareyê ci ser o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kadim/klasik olma, eskiye ait olma.* Qedîmeya ci qîmetê ci zeyîdnena.

qedînaye/ê *N.* Qezînaye/ê, peynîarde/ê, temamkerde/ê. Çî/keso ki qedîneyayo, bîyo temam, jewî yan jî tayêni bi werden a, bi kerden a, bi xerckerden a peynîya ci arda. *Tr. Tamamlanmış olan, bitirilmiş olan.* Karo qedînaye kesî keno kêfweş, o nêqedînaye jî keno kêfsad. Merdim hergi çî ra jî beno bintesîr.

qedînayeni *f. M.* Qedînayîş. Qezînayeni, temam kerdeni, kut kerdeni, qedênayeni, xelisnayeni, peynîya ci ardeni, bi xerckerden a nêverdayeni, wezîfî ca ardeni, ca ardeni, peynîya ci ardeni. *Tr. Bitirmek, tamamlamak, tüketmek, sona erdirmek, vazifeyi görmek.* Derdo ki kes bi rinde ya û çîyên havil kerdena biqedîno, eger hinî nêbo, her kes şeno karan xwu ser ra bikero û bi no babet a biqedîno. Qedînayîş ra qedînayîş jî ferq esto.

qedîyaye/ê *N.* Qezîyaye/ê, xelasîyaye/ê, xelisîyaye/ê, nêmende/ê. Çî/keso ki qedîyayo, nêmendo, xelasîyayo, peynîya ci amêya. *Tr. Sona eren, neticelenen, biten, tükenen.* Fîlmo qedîyaye, hêleyo qedîyaye, sebro qedîyaye, qeweto qedîyaye, darmano qedîyaye û hewna zêdê nînan xeylên çî û keso qedîyaye.

qedîyayena serri *Nm.* Qedîyayîşê serri. Peynîya serri, peyê serri. *Tr. Yıl/sene sonu.* Ma do qedîyayenda serri di, şirê tatîl.

qedîyayeni *f. M.* Qedîyayîş. Qezîyayeni, xelas bîyayeni, xelasîyayeni, xelisîyayeni, nêmendeni, werte ra vijîyayeni, peynîya ci amîyayeni. *Tr. Bitmek, tükenmek, sona ermek, neticelenmek, sonuçlanmak, hitama ermek, nihayet bulmak.* Zeman nêmaneno û qedêno, werd werêno û qedêno, fîlim bi temaşe ya qedêno, dersi bi kerden a qedêna ûzn.

qednêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qewet û qudretê ci yo bi ci nêbeno, o yo nêşeno ser ra bêro, destbera ci ya bi ci nîna. *Tr. Gücü ve kudreti yetmeyen, güç ve kuvvet yettirilmeyen.* Merdimo qed nêbîyaye, qenê xwu rê ravîyarneno, ti yê ey jî nêkenê?

qednêbîyayeni *f. M.* Qednêbîyayîş. Qewet û qudretê ci bi ci bes nêbîyayeni, zorê ci bi ci nêbîyayeni, ser ra nêamîyayeni, otesîya ci nêamîyayeni. *Tr. Gücü ve kudretinde olmamak, gücü yetmemek, üstesinden gelememek.* Ez a qed nêbena. Cora ez a xwu rê îdare kena.

qedr *Er. N.* Qîmet, vayey, deger, rûmet. Çîyo ki, kes do pa çîyan bihesibno. *Tr. Kadir, kiymet, değer, saygınlık, baha, eder.* Eger qedrê ci ma het di bibo, ma do veyndê ci.

qedro 1. *Ît. Nn.* Ca, texsîsat, paye, ca deyayeni. Keso ki do ci rê ca bideyo. Qandê wezîfeyên yan jî qandê karûbarên kesên rê ca abirîyayeni. *Tr. Kadro, ekip, takım, paye.* Mamostandê sinifi rê des hezarîy, ê branşî rê panc hezarîy qedro abirîyayo. 2. *Ît. Nn.* Wezîfeyo yan jî wezîfedaro esîl, karûgurweyo ki wexto ki bideyo kesî, kesnakî deha rew rewî nêşeno ê merdimî ê karî ra vejo. Karûgurweyo ki, bi qanûnandê mezbûtan a girêdeyayo. *Tr. Kadro.* Tayênê şenê xwu rê qedro bigîrê, tayênê hewna pawenê. Qedro jî çetin deyêno.

qedroyîn/i *N.* Kes/çîyo ki; qedroyê ci esto, qedro deyayo ci. *Tr. Kadrolu.* Heqûhuqûqê mamostedê qedroyînî û mamostedê peymandarî jû nêbeno.

qedroyîney *Nm.* Qedroyîn/i bîyayeni, qedroyê ci bîyayeni, ci rê qedro deyayeni, wahîrê/a karûgurwedê qedroy bîyayeni. *Tr. Kadroluluk.* Gereg ki ti qedroyîneyda xwu rê şukur bikerê. Bolê ci bêdeqro yê.

qedrûqîmet *Nn.* Qîmet, vayey, fiyet, hesibîyayîş, deger. Kerdena çîyên, degerê çîyên, qîmetê çîyên, vayeya çîyên. *Tr. Kadir kiymet, değer, eder, fiyat, itibar, saygınlık.* Mi heteki qedrûqîmetê ey bol o. Labelê, ez ê xwu nêzana, ey heteki qedrûqîmetê mi esto çinî yo.

qedrûqîmetey *Nm.* Qedrûqîmet bîyayeni, wesfê qedrûqîmet, çendi ki qedrûqîmetê ci esto, heme. *Tr. Kadir kiymet olma.* Çirê qedrûqîmetey nê karî di wina şima rê mihîm o?

qedûm 1. *Nn.* Hurak, hirag, tefşo. Çîyo birok û şiknoko ki neccar û qalipkarê înşaatî xwu destî ra kemî nêkeno û pa mêxîy qilaneno, textan û daran tereno. *Tr. Keser.* Qedûmê qalibgerî bişikîyo, qalibger deha nêşeno bixebitîyo. 2. *Nn.* Qewet, kerdena vetoki, hêle, dayaxi, paştîdan, paştîdanê kesî, şayîş, desbera kesî, îxtîyarê kesî, omidî, çîyo kes ci ra paştî gîno, estûna ki kes xwu derêno ci. *Tr. Enerji, kuvvet, irade, yapabilme gücü, dayanak noktası, gücünün kırılma noktası, istinatgah, ümit, asıl destek, işlerlik gücü, işlevsellik gücü.* Senîn ki jû dê ci newqî ro, qedûmê ci şikna, ûja di ravist.[1] *Nn.* Geça, qisim. Hergi cayê çîyên, parçeyê çîyên, bitûmî ra parênda ci ya bellî. *Tr. Kısım, bölüm.* Di qedûman ra qedûmêndê ci qedîyayo, qedûmêndê ci jî qey mendo. 4. *Nn.* Omidî. Çî/keso ci ra paştî gîno, keso xwu dano ser. *Tr. Ümit, dayanak noktası, istinatgah.* Tayên mend bî ki ez qedûmê ci bişikna, fina ame a xwu.

qedûmşikate/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qewet ra fîneyayo, hêle ra visto, bi hereketên a omidîya ci şikîyaya; o çîyo ki o yo pey perreno, ey ci dest ra veteni û ci bê ey verdayeni û bi no hal a nêşe kerdeni. *Tr. Temel dayanak noktası kırılan, ümidinden vurulan, işlevsiz bırakılan.* Taximo qedûmşikate do neya tepîya a xwu nêro, hewna jî do fekûrû şiro erd.

qedûmşikateni *Zv. f. M.* Qedûmşikitiş. Omidîya şikiteni, nêşe kerdeni, qewet û qudretê ci şikiten, qewet ra visteni, o çîyo ki merdim pey edilêno û pa perreno, ey şikiteni. *Tr. Güç ve kuvvetini kırmak, dayanak noktasından vurmak, işlevsiz bırakmak, ümidini kırmak.* Mi destirmayê ci ci dest ra vet, eynî mi qedûmê ci şikit.

qedûmşikîyaye/ê 1. *Zv. N.* Qedûmşikate/ê, qedûmşikite/ê, qedûmrakewte/ê. Kes/çîyo ki; qedûmê ci şikîyayo, bi qedûmşikîyayen a nêşe veto, kar û qewet ra fîneyayo, estûna paşîda ci şikîyaya, qewet û qudretê xwu kerdo vinî, pey vinderîyayeyê ci ci ra gêrîyayo, omidîya ci şikîyaya, destbera ci ci ra gêrîyaya, îradeyê ci ci dest ra gêrîyayo. *Tr. Kırılma noktasından vurulan, dayanak noktası kırılan, ihtiyar ve iradesi elinden alınan.* Şima senîn merdimdê qedûmşikîyayî ra kar û hunerêndo weş pawenê ki? 2. *N.* Qedûmşikate/ê, qedûmşikite/ê, hurakşikîyaye/ê, hurakşikate/ê, hiragşikate/ê, hiragşikîyaye/ê, tefşoşikîyaye/ê, tefşoşikate/ê. Kes/çîyo ki; qedûmê ci, hurakê ci, hiragê ci, tefşoyê ci şikîyayo. *Tr. Keseri kırılan.* Neccaro qedûmşikîyaye yo, keno şiro asinkarî ser, xwu rê qedûmên bido viraşteni.

qedûmşikîyayeni 1. *Zv. f. M.* Qedûmşikîyayîş. Qewet û şayena ci şikîyayeni, omidîya ci şikîyayeni, qedûm ra kewteni, estûna paştîda ci şikîyayeni, kerdişê ci ci destî ra gêrîyayeni, qedûm şikîyayeni ra nêşe mendeni. *Tr. Dayanak noktası kırılmak, kırılma noktasından vurulmak. Güç ve kuvvetini, ümidini, yapabilme iradesini kaybetmek, işlevselliğini kaybetmek.* Vanê filan linggogêrê filan govilî bi sûrqert a kay ra erzîya, qedûmê ci şikîya. Eya tepîya a xwu nêamey, kewtîy bin. 2. *f. M.* Qedûmşikîyayîş. Hurak şikîyayeni, hirag şikîyayeni, tefşo şikîyayeni. *Tr. Keserin kırılması.* Senîn ki qedûmê neccarî bişikîyo, neccar nêşeno kar bikero û kara kewno; winî jî Mesela şik û fikrê nûştokan jî ci destî ra bigêrîyo, qedûmê înan jî şikêno, ê jî nêşenê kar bikerê, roşnayî bikerê.

qedûmşiknaye/ê 1. *Zv. N.* Qedûmşikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qedûmê ci şiknayo, kar ra visto, wezîfe ra visto, kar û wezîfe di kerdo nêşe, omidîya ci şiknaya, kerden û şayena ci ci dest ra girota, estûna paştîyerda ci ci pey ra finaya, qewet û qudretê ci ci dest ra giroto, destbera ci ci destî ra girtim kerda. *Tr. Dayanak noktasından edilen, kırılma noktasından vurulan, ihtiyar ve iradesi elinden alınan, yapamaz hale getirilen, işlevlikten çıkarılan.* Merdimo qedûmşiknaye kam çi zano, do çiwext bêro a

---

1 Qedûm (hurak, hirag, tefşo), qewet û qudretê ci neccarî yo. Wexto ki no bişikîyo, neccar kar ra kewno, wesfê xwu keno vinî, beno neteba, şayîşê xwu keno vinî û beno nêşe, nêşe vejeno. A qedûm şikîyayeni, qedûm şiknayeni, qedûmşikite/ê, qedûmşikîyaye/ê, qedûmrakewte/ê, qedûm ra kewteni û vajekê zêdê nînan pêro tîya ra vijênê. Ca esto ki vano qudûm yan jî qidûm, o jî eynî yo, çînakî nîyo. Çunkî Dimilî di vengê U'y beno I û fina zêdê ney vengê E'y jî beno I. Çunkî nînan di veng (herfi) bena teng. 3.

xwu! 2. *Nn.* Qedûmşikîyaye/ê. Keso ki; jewî yan jî tayêni qedûmê ci, tefşoyê ci, hurakê ci, hiragê ci şikito, kişta qedûmî ra kerdo nêşe. *Tr. Keseri kırılan, keseri kırılmış olan.* Kaşka şima o neccaro qedûmşiknaye, bigirotayê û biberdayê asinkarî ser.

qedûmşiknayeni 1. *Zv. f. M.* Qedûmşiknayîş. Qedûm şikiteni. Kesên yan jî çîyên qewet ra visteni, şayena ci ci dest ra giroteni, destbera ci ci dest ra giroteni, estûna paştîda ci ci pey ra visteni, nêşe kerdeni, omidîya ci şiknayeni, kesen yan jî çîyên kar ra, wezîfe ra visteni. *Tr. Dayanak/kırılma noktasından vurmak, ihtiyar ve iradesini elinden almak. İşlerlikten, işlevsellikten etmek, ümidini kırmak.* Hekemî dizdarê filan govilî eşt, qedûmê ci şikna. Ey a tepîya înan qalîy werdîy û werdîy. 2. *f. M.* Qedûmşiknayîş. Qedûm şikiteni. Tefşo şiknayeni, hurag şiknayeni, hirag şiknayeni. *Tr. Keser kırmak.* Neccar neccarey di qedûmî, keyna rayda aweri di dori, dadeger jî dadgehi di qelemeri şikneno.

qef 1. *Cog. Nn.* Qirşûqalê sêlawîyan. Gendûgemarê serdê awan o ki, awsêlan dima herûni di maneno. *Tr. Sel sularından sonra su yatağında kalan bütün tortular.* Hendo ki awsêlîy vijîyay, qefê ci qandê ardûy besê dewijan kerd. 2. *Nn.* Parçe, qafqor, qafûqor. Çîyo parçe yo nêercîyaye. *Tr. İşe yaramayan türdeki çeşitli parçalar, çürük şeyler.* Qefê ci wa qe şima rê bo. O do çiçî rê bibo ki? Şima yê bîlaheq bîlasebeb xwu pa ediznenê. 3. *Cog. Nn. Bw.* Ref. Terke pêrko bi qef a verda bî û ame bî keye.

qefbar *Nn.* Qefpar, parqef, para qefî. Leteyêndê girî, qismêndê girey, girî ra leteyêndê ci. *Tr. Parçasal/kısmi yük/sorun.* Ey do bi şikildê qefbarî ya, a Mesela hal kerdayê, ê nêzanayan nêşa binimno, înan kerdi eşkera.

qef bi qef *Db.* Parçe parçe. Hergi fini, bi şikildê parçeyêndê ci ya. *Tr. Tikel/parçasal olarak, kısmi; tümel değil, tikel olarak.* Înan va: Ma do qef bi qef biqedînê.

qefbîyaye/ê *N.* Puyaye/ê. O/çîyo ki çirmiş bîyo, rindey ra vijîyayo, hewley ra bîyo teber, kerdo xirab, kerdo wîrane. *Tr. İyilik halinden çıkarılmış olan, bozulmuş olan, çürütülmüş olan.* Darîstano qefbîyaye, deha rew rewî şên nêbeno.

qefbîyayeni *f. M.* Qefbîyayîş. herimîyayeni, puyayeni, qor bîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni, hewley ra vijîyayeni, rindeya xwu vinî kerdeni. *Tr. Bozulmak, iyilik, halinden çıkmak, kötüleşmek.* Kes rew aya bo, kes şeno vernîya qef bîyayeni bigîro. Labelê berey bimano, çetin ki kes bişo bi otesî ya ci bêro.

qefelîyaye/ê *N. Bw.* Qefilîyaye/ê. Camêrdo qefilîyaye (virarîbîyaye, virarîkewte), bewrano qefilîyaye (zûzikîyaye), kîbero qefilîyaye (kilîtbîyaye, qufilpirodeyaye), mehkûmo qefilîyaye (tepêşîyaye, qeydbîyaye)

qefelnaye/ê *N. Bw.* Qefilkerde/ê. Serdo, ê merdimê qefelnayî qenê tebera meqefelnê. Eger bi zerrî ya nîno, biqefelnê û kîberê qefelnayî jî fina bi zor a akerê û bi zor a berê zerre kerê. (Serd o, ê merdimê qeydkerdî, qenê tebera meqefilnê-mezûziknê. Eger bizerrîya nîno, wexta kîberê kilîtkerdî akerê, xwu virarî kerê û bi zor a berê zerre kerê.)

qeferîyaye/ê *N.* Pilozîyaye/ê, pirêsîyaye/ê. Çî/keso ki; mabeyndê di çî yan jî kesan di mendo û bi no şekila pilozîyayo, pirêsîyayo. *Tr. Kıstırılan, sıkıştırılan, preslenen, sıkışan.* Mi kerd dest bierzo ê lajekdê qeferîyayî, tew ez jî mabeyn di qeferîyaya.

qeferîyayeni *f. M.* Qeferîyayîş. Cayên di, koşeyên di, quncên di pilozîyayeni, derênikên bin kewteni, pirêsîyayeni, mabeyndê di çîyan yan jî di kesan menden û ûja di pilozîyayeni. *Tr. Kısılmak, kıstırılmak, sıkıştırılmak, preslenmek.* Mêrdek mabeyndê di ereban di qeferîya, merd.

qefernaye/ê *N.* Pirêsnaye/ê, piloznaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên en kemî mabeyndê di çîyan yan jî di kesan di bi derênikên a piloznayo, guvişnayo. *Tr. Kıstırılan, sıkıştırılan, preslenen.* Şima, o deftero qefernaye se kerd, se ra eşt?

qefernayeni *f. M.* Qefernayîş. Piloznayeni, pirêsnayeni. En kemî, mabeyndê di çîyan yan jî di kesan di derênikên bin di mendeni, bi no şekila pirêsîyayeni. *Tr. Kıstırmak, preslemek, sıkıştırmak.* Mi o merdim cayên di nêqefernayo, qey kesnakî qefernayo. Çunkî ez a ray ra nêşîya.

qeferneyaye/ê *N.* Pirêsneyaye/ê, pilozneyaye/ê, guvişneyaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên a yan jî çîyên a en kemî mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di mendo û bi no şekila guvişîyayo, zirar dîyo, bîyo bintesîr. *Tr. Kıstırılan, sıkıştırılan, preslenen, baskı altına alınan.* Mi kerd dest bierzo ê merdimdê qeferneyayî, merdimê ci yardim qebûl nêkerd. Va: Ma dişmenê.

qeferneyayeni *f. M.* Qeferneyayîş. Bi destdê kesên a, bi tesîrdê çîyên a en kemî mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di guvişîyayeni, pilozîyayeni, pirêsîyayeni, zor vînayeni. *Tr. Kıstırılmak, sıkıştırılmak, preslenmek.* Eger ez, bi o babet

a biqeferneyayê, mi o merdim nêşayê ef kero, mi do çîyên biardayê ci sere di.

qefernok/i *N.* Pirêsnok/i, piloznok/i. Çî/keso ki qeferneno. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên en kemî mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di verdano û ûja di pilozneno, guvişneno. *Tr. Kıstıran, sıkıştıran, presleyen.* Ne ez qefernokê ci ya, ne jî o qeferneyaye yo.

qefernokey *Nm.* Qefernayeni, qefernok/i bîyayeni, wesfê qefernokan ci ser o bîyayeni, karê qefernokan kerdeni, karûgurwey û meslegê qefernokan, qefernok bîyayeni. *Tr. Presleme işi, presleyicilik, persleme mesleği, presleyen olmak.* Kaşka to qefernokey nêkerdê û mi jî no defterekê xwu to ser nêardayê.

qefes *Nn.* Çîyo ki kes çîyandê biqedr û biqîmetan, birûmetan nimneno. Çîyo ki kes, çîyanê xwu yê nimîyan tey nimneno, mehfeze keno. *Tr. Kafes.* Qefesê ci davîstên serr ro hewna esto.

qefesbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; debîyayo qefesî mîyan, jewî kerdo hepis. *Tr. Kafeslenen, hapsedilen.* Teyro qefesbîyaye do nêşo qefesî ra bireyo.

qefesbîyayeni *f. M.* Qefesbîyayîş. Qefes kewteni, hepis bîyayeni, qefesî mîyan kewteni, tepêşîyayeni, derdest bîyayeni. *Tr. Yakalanmak, kafeslenmek, kodese girmek, hapsedilmek.* Eger ki o qefes bîyayê ewro ma rê na erbetey nêkerdê.

qefesê çinayan *Nn.* Qefeso ki kes çinayanê xwu tede nimneno, qefeso ki çinayan dekeno de. *Tr. Çamaşır kafesi, elbise kafesi.* Cihêzdê keynan mîyan di qefesê çinayan jî esto.

qefesê mirîçikan *Nn.* Qefeso ki teyro tûr debeno. *Tr. Kuş kafesi.* Wa qefesdê mirîçikan di dêrê mirîçikîy bibê ki, ma ci rê vajê qefesê mirîçikan o.

qefesê sînî *An. Nn.* Qefsîng. Qefeso ki zerrîy û qelb û o çoşme tede mehfeze beno. *Tr. Göğüs kafesi.* Qefes sînedê ci ser o bîbî teng, qayîl bî xwu rê şiro cayên. Labelê tede pere çinêbî.

qefesê zerecan *Nn.* Qefeso ki zerecan dekenê de. *Tr. Keklik kafesi.* Zerecîy qayîlîy bî ki, qefesdê xwu yê zerecan ra bivijîyê. Labelê ê caxekanra nêşayê ki bivijîyo. Hinî tim jî qaqibo kerdê.

qefesîpeykerde/ê *N.* Hepiskewte/ê, zîndankewte/ê, derdestbîyaye/ê, derdestkerde/ê, tepişte/ê, tepêşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a kewto qefesî pey, kewto hepis, kewto hepisxane, kewto zîndan. *Tr. Tutuklanan, hapsedilen, zindana atılan, kafeslenen.* Şima şenê, ê welatdê ê zalimî di, ê kesê qefesîy pey kewtî ra omid nêbirnê?

qefesî pey kerdeni *f. M.* Qefesîpeykerdiş. Kesên yan jî çîyên qefes kerdeni, tepişteni, derdest kerdeni, hepis kerdeni, zîndan kerdeni, zîndan eşteni. *Tr. Tutuklamak, hapsetmek, kodese koymak, kafeslemek, kafese koymak.* Va, finên ki ey qefesî pey kerê, wexta ez zana do birayê mastî yo!

qefesîpeykewte/ê *Nn.* Hepsîbîyaye/ê, hepisbîyaye/ê, hepiserzîyaye/ê, zîndanerzîyaye/ê, derdestbîyaye/ê, tepêşîyaye/ê, beste/ê, êsîrgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a erzîyayo qefesî mîyan, bîyo hepsî, erzîyayo zîndan, bîyo derdest, kewto lepan mîyan, bîyo êsîr, bîyo beste, bestîyayo. *Tr. Kafeslenen, derdest edilen, tutuklanan, kodese sokulan, esir edilen, el konulan, hapse atılan.* Mi rê ki ê do meşti bîrro ê kesê qefesî pey kewtî qefes ra vejê û azad kerê. Çunkî paştîya ey mezbût a.

qefesî pey kewteni *f. M.* Qefesîpeykewtiş. hepis bîyayeni, hepsî bîyayeni, zîndan erzîyayeni, qefes bîyayeni, derdest bîyayeni, lepan mîyan kewteni, tepêşîyayeni. *Tr. Tutuklanmak, hapse atılmak, kafeslenmek, esir edilmek.* Boka qefesî pey nêkewo. Ki finên qefesî pey kewo, o do qehran ra bimiro.

qefeskerde/ê *N.* Çî/merdimo ki jewî tepişta, eşta zîndan, çekerda hepis, derdest kerda, dest nayo ser, kerdo qefesî mîyan û tepişto, derdest kerdo. *Tr. Kafeslenen, kodese sokulan, yakalanan, hapsedilen.* Şêrê qefeskerdan di, çi xeyr esto.

qefeskerdeni *f. M.* Qefeskerdiş. hepis kerdeni, derdest kerdeni, dest sernayeni, zîndan çekerdeni, tepişteni, xwu destan mîyan kerdeni. *Tr. Yakalamak, derdest etmek, hapsetmek, kafeslemek, kodese atmak.* Înan o kerd qefes. Labelê, nêşa bi otesîda ci ya bêro.

qefik/i *N.* Lete/ê, parçe/ê, hergi leteyêndê bitûmî. *Tr. Parça, kısım, par, bölme.* Mi bi şeş cayan an qefna û mi kerd para. Labelê mi xwu rê qe qefikên jî nêabirna.

qefiknaye/ê *N.* Letebîyaye/ê, letekerde/ê, parçekerde/ê. Çîyo, keso bitûmo ki pêra abirneyayo. *Tr. Parçalanan, bölünen.* O merdimo qefiknaye do dima bideyo wahîrandê ci.

qefiknayeni *f. M.* Qefiknayîş. Parçe kerdeni, lete kerdeni, bitûmî pêra abirnayeni. *Tr. Bölmek, parçalamak, kısımlara ayırmak.* Eger şima biqefiknayê, qina weş nêameyê.

qefil *An. Nm.* Virari, virarî. Orteyê hurdina bazîyandê kesî. *Tr. Kucak.* Mi do qefil kerdayê, înan va tey hesê xwu meki.

qefilbîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; kilît deyayo piro,

deha nêşeno xwu di biluwo. *Tr. Hapsedilen, kilitlenen, işlevsiz bırakılan.* Merdimo qefilbîyaye do nêşo bireyo. 2. *N. Cog.* Qefilîyaye/ê. O/çîyo ki cemedîyo, cemidîyayo, serdan ra bîyo ze sî. *Tr. Donan.* Mêrdeko qefilbîyaye, eger bişew tebera nêmandê, do nêqefilîyayê. 3. *N.* Qefilîyaye/ê. Virarîbîyaye/ê, virarbîyaye/ê, virarkewte/ê, virarîkewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto qolandê kesên mîyan. *Tr. Kucaklanan.* Merdimo qefilbîyaye şa beno, o qefil nêbîyaye jî pexîley keno, mixul weno.

qefilbîyayeni 1. *f. M.* Qefilbîyayîş. Qefilîyayeni, kilît bîyayeni, nêgurwîyayeni, bêxebat mendeni, tepêşîyayeni, hepis bîyayeni, bêliv medeni. *Tr. Kilitlenmek, hapsolunmak, kapanmak.* Merdimo ki bi qefilneyo nêşeno karên bikero. 2. *Cog. f. M.* Qefilbîyayîş. Cemidîyayeni, qefilîyayeni, cemed bîyayeni, wezîyetê cemedî giroteni. *Tr. Donmak.* Qefil bîyayeni di merdim nêşeno rew rewî aya bo. 3. *f. M.* Qefilbîyayîş. Qefilîyayeni. Virarî bîyayeni, virari piro pêşîyayeni, qolan mîyan bîyayeni, bazîy piro pêşîyayeni, jewî virarî mîyan bîyayeni. *Tr. Kucaklanmak, kollar arasına alınmak.* Eger ti jî qefil bîyayê, to wima mixul nêwerdê. Mixulwereya to pêro ûja di qefil nêbîyayeni ra o.

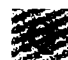
qefilik *Nn.* Kelamçe, kelepçe, wasilbend, qeydê destan. *Tr. Kelepçe.* Cendirmey amey tepişt û qefilik eşt ci destî û berd qereqol.

qefilik/i *N.* Çî/keso ki; qefilneno, cemidneno. *Tr. Donduran.* Penîrî erzenê cemedxane ki, aja di biqefilîyo. Çunkî ûja qefilikên o, wezîfê cemedxanî vîneno.

qefilîyaye/ê 1. *N.* Qefelîyaye/ê. Çî/keso ki serdan ra cemidîyayo û bîyo kilît û nêşeno wezîfe bivîno. *Tr. Üşüyen, donan.* Kes do merdimdê qefilîyayî rê sifte sifte adir wekero ki xwu germ kero. 2. *N.* Qefelîyaye/ê. Çî/keso ki; qufil deyayo piro û bîyo kilît. *Tr. Kilitlenen, kapanan.* Kîbero qefilîyaye do fina bi kilîtêna abîyo. 3. *N.* Qefelîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo kelamçe, kelamçe deyayo piro. *Tr. Kelepçelenen.* Merdimo qefilîyaye do bi semedên a verdeyo. Labelê ez texmîn kena ki serê ci do bitewo. 4. *N.* Qefelîyaye/ê, qefilbîyaye/ê, virarîbîyaye/ê, qolîy piropêşîyaye/ê. Çî/keso ki jewî kerdo xwu virarî û bazîyê xwu piştê piro. *Tr. Kucaklanan, kollar arasına alınan.* Qeçeko qefilîyaye do kêfweş bo, şa bo.

qefilîyayeni 1. *f. M.* Qefilîyayîş. Qefelîyayeni, bi çîyên a bi kilîtên a kilît bîyayeni, qufil pirodeyeni, bi kilîten a gêrîyayeni. *Tr. Kilitlenmek.* Qefilîyayeni di zehmetêndo giran esto, qandê abîyayeni jî kilîtên weş lazim o. 2. *f. M.* Qefilîyayîş. Qefelîyayeni, cemedîyayeni, zûzikîyayeni, serdan ra cemed giroteni. *Tr. Donmak.* Merdim çîyêndo qaling nêdo xwu ra, kes do biqefilîyo, qefilîyayeni jî çîyênda xiraba. 3. *f. M.* Qefilîyayîş. Qefelîyayeni, kelamçe bîyayeni, bi qeydêndê destî ya qeyd bîyayeni, tepêşîyayeni. *Tr. Kelepçelenmek, tutuklanmak, yakalanmak.* Çetineya qefilîyayeni a ya ki kes nêşeno biewnîyo rîdê şarî ra. Çunkî şar nêzano to se kerdo. 4. *f. M.* Qefilîyayîş. *Bw.* Qefil bîyayeni. Pêro jî qefilîyay, kes peynî ra nêmend. 5. *f. M.* Qefilîyayîş. Betilîyayeni, edizîyayeni, qefelîyayeni, betil mîyan kewteni, edizî dekewteni. Kar ra kewteni, tey hêle yan nêmendeni yan jî kemîyayeni. Tey yan qewet nêmendeni yan jî qewetê ci kemîyayeni. *Tr. Yorulmak. Gücü ve kuvveti azalmak veya kalmamak.* Pêro jî qefilîyay bîy, deha gamên jî nêşayê kar bikero. Çunkî şewra ra yo înan kar kerdê, ray şîyê.

qefilkerde/ê 1. *N.* Qefilnaye/ê, qefelnaye/ê. Çî/keso ki; bîyo kilît, kesên qufil nayo pa û kerdo kilît. *Tr. Kilitlenen.* Kîbero qefilkerde do beşe bo, o qefil nêkerde do beşe nêbo. 2. *Cog. N.* Cemidnaye/ê, cemednaye/ê, qefilnaye/ê, qefelnaye/ê. Çî/keso ki; jewî cayên do serd di yan jî cemedxaneyên di zûziknayo, cemidnayo. *Tr. Dondurulan.* Çîyo qefilkerde do dolab di mehfeze bo. 3. *N.* Qefilnaye/ê, qefelnaye/ê. Çî/keso ki; kelamçe deyayo piro, bi kilîtî ya kilît bîyo, tepêşîyayo. *Tr. Kelepçelenen, tutuklanan, yakalanan.* Merdimo qefilkerde do dîna rojîy fina berîyo qereqol. Labelê ro ci ra haydar nîyo.

4. *N.* Qefilnaye/ê, qefelnaye/ê, virarkerde/ê, virarîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo qefil, kerdo xwu virarî, bazîyê xwu piştê ci ro, kerdo xwu qolan mîyan, xwu bi qolan a pişto piro. *Tr. Kucaklanan, kollar arasına alınan.* Kaşka şima o merdimo qefilkerde jî bidîyayê. 5. *N.* Ediznaye/ê, betilnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci ediznayo, betilnayo, qewet ra visto, hêle ra visto, taqet ra finayo. *Tr. Yordurulan. Güç, kuvvet ve takatten düşürülen.* Ti do kotî ra ê bergîrdê qefilkerdî ra bişê naf bivînê ki?

qefil kerdeni 1. *f. M.* Qefilkerdiş. Qefilnayeni, qefelnayeni. Kilît kerdeni, qufil pirodayeni, bi qufil a giroteni. *Tr. Kilitlemek.* Qefil kerdeni, qandê sitar kerdî bîranbîr o. 2. *f. M.* Qefilkerdiş. Qefilnayeni, qefelnayeni. Cemednayeni, cemidnayeni, zûziknayeni. *Tr. Dondurmak.* Ti do ki bierzê cemedî mîyan û biqefilni, nêqefilnê deha weş o. 3. *f. M.* Qefilkerdiş. Qefilnayeni,

qefelnayeni. Kelamçe kerdeni, bi qeydê destî ya kilît kerdeni, qeyd pirodayeni, tepişteni, derdest kerdeni. *Tr. Kelepçelemek, tutuklamak, yakalamak, tutmak, ele geçirmek.* O ki mi qefil kero, hewna marda xwu pîze ra nêameyo dinya. 4. *f. M.* Qefilkerdiş. Qefilnayeni, qefelnayeni. Virar kerdeni, virarî kerdeni, xwu virar kerdeni, xwu olan mîyan kerdeni, qolanê xwu piro pişteni. *Tr. Kucaklamak, kolları arasına almak.* Qeçekan qefil kenê, ciniyan qefil kenê, cemanê tenan qefil kenê, giraneyên qefil kenê ûzn. 5. *f. M.* Qefilkerdiş. Ediznayeni, betilnayeni. Kesên yan jî çîyên ediznayeni, ci betilnayeni, sebebê betilîyayenda ci bîyayeni. Hêle ra, qewet ra, taqet ra visteni. *Tr. Yormak, yordurmak. Güç ve kuvvetten düşürmek, enerjisini tüketmek.* Eger şima qefil kerd, qenê şima dest bieştayê bi ci. Ma gawirey bî!

qefilnok/i 1. *N.* Qefelnok/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, karê qefilkaran keno, kilît keno, qufil dano piro, bi qufilî ya kilît keno, bi qufilî ya gîno. *Tr. Kilitleyen.* Qefilnokê kîberdê qefilnayî bol nêrameno, meşti bîrro beno eşkera. 2. *N.* Qefelnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên cemedneno, bîyo sebebê cemidîyayenda ci. *Tr. Donduran.* Filan kes sereskerê Cephedê Kafkasyay bî, ey hend eskerê ma ûja di qefilna. Şima yê çirê geyrenê qefilnokîna? 3. *N.* Qefelnok/i. Kes/çîyo ki; bi kelamçeyên a, bi qeydên a kesên yan jî çîyên kerdo qeyd, kerdo derdest, tepişto yan jî dayo tepişteni, besto. *Tr. Kayıt altına alan, kapatan, kilitleyen, tutuklatan, bağlatan, kelepçeleten.* Kilîtê ci yo qefilnokî het di, bê ey ma kesên nêşenê akerê. 4. *N.* Virarkerde, virarîkerde. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên kerdo xwu virarî, destê xwu piştê ci ro. *Tr. Kucaklayan.* Nika mi rê vajê, qefilnok kam o, qefilîyaye kam o? 5. *N.* Qefelnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, edizneno, betilneno, hêle ra yan jî qewetîra fîneno yan jî beno sebebê nê halî. *Tr. Yoran, yorduran. Güç veya kuvvetten düşüren.* Key ki şima şa qefilnokê ci bivîno, wexta bêrê ma ser o qisey bikerê.

qefilnokey 1. *Nm.* Qefelnokey. Qefilnok/i bîyayeni, wesfê qefilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, keno qufil, keno kilît, girêdano, kilît dano piro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kilitleyicilik, kilitlemek.* Kesî qefilnokey ci ser o nêdîya. 2. *Nm.* Qefelnokey, cemidnokey. Qefilnok/i bîyayeni, wesfê qefilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, cemidneno, keno cemed, zûzikneno; a o kes/i yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dondurmak, donduran olmak.* Qefilnokeya ci çiwext şima ferq kerdi? 3. *Nm.* Qefelnokey. Qefilnok/i bîyayeni, wesfê qefilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, kelamçe dano piro, bi kelamçî ya keno kilît, keno bêliv; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bağlamak, bağlayıcılık, kaydedicilik, kayıt altına almak.* Mi rê ki tey qefilnokeyên çinêbî. Eger bibîyayê, ey ey do ma qeyd kerdê. 4. *Nm.* Qefilnok/i bîyayeni, wesfê qefilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên keno xwu virarî, a o kes yan jî o çî bîyayeni, yan jî wesfê nê kesan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kucaklayıcı olmak, kucaklayan olmak.* Qe qefilnokeya wina cara nêvîneyaya. 5. *Nm.* Qefelnokey, ediznokey, betilnokey. Qefilnok/i bîyayeni, wesfê qefilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefilneno, betilneno, edizneno, hêle ra fîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yormak, yoran olmak, kuvvetten düşürmek veya düşüren olmak.* Qefilnokeyda ci ser o ma pêro jî hemşik ê. Labelê reynokeyda ci ser o ma kes jî wahîrê qeneatî nîyê.

qefiyaye/ê *N.* Parçebîyaye/ê, letebîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo qef, bîyo parçe û bîyo nêercîyaye, bîyo lete. *Tr. Parçalanan.* Mi o çîyê ci yo qefiyayeyo nêercîyaye waşt, ay nêda mi.

qefiyayeni *f. M.* Qefiyayîş. Qef bîyayeni, parçe bîyayeni, lete bîyayeni, pêra cibîyayen û bitûmey ra vijîyayeni, parbîyayena bitûman. *Tr. Parçalanmak.* Ma biqefiyê jî, fina jî ma qedê şima benê.

qefkerde/ê *N.* Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a ercîyayeni ra erzîyayo, ercîyayeni ra erzîyayo teber, hewley ra vijîyayo, rindey ra çebîyayo teber. *Tr. Çürütülen.* O çîyo qefkerde do hewna feqîran destî ra jî ravêreyo. Çunkî hewna ê ki mihtacê ey ê jî estê.

qefkerdeni 1. *f. M.* Qefkerdiş. Herimnayeni, puynayeni, çirmiş kerdeni, hewley ra veteni, rindey ra veteni. *Tr. Bozmak, çürütmek.* Mi çi bi zor a tekerê înan kerd bî herûnda ci. Înan lej kerd û fina xerpna, qef kerdeni gengaz a, derdo ki kes bişo hewl kero. Nê merdimê winasînîy pêro malê hezîranan ê.

qefle 1. *Nn.* Qelfe, kerî, bol, celeb. *Tr. Kafile, sürü.* Qefleyo peyên, ê verênî ra bolêrî bî. 2. *Nn.* Hergi fini, hergi şîyayena çîyên ardeni, şîyayen û amîyayeni. *Tr. Bir defaya mahsus olan gidiş-geliş,*

dönüm, git-gel. O merdim, bî di qefley o yo şino û yeno, ez hewna qefleyên jî nêşîya.

qefle bi qefle *Db.* Qelfe bi qelfe, kerî bi kerî, celeb bi celeb, kom bi kom, govil bi govil. Bi qeflan a pêver û pêdima karûgurwe û muamele kerdeni. *Tr. Sürü/kafilelerle, sürüler/kafileler halinde, kafile kafile, kümelerle, grup/kümeler halinde.* Vanê zaliman ê qefle bi qefle berdê kiştê û eştê rodê Feratî mîyan. Qey rojên şima û sermîyanê şima jî adinî qefle bi qefle rişênê cehennem.

qeflebîyayeni *f. M.* Qeflebîyayîş. Qelfe bîyayeni, kerî bîyayeni, kom bi kom bîyayeni, bi qeflan a pêdima rêz bîyayeni. *Tr. Kafile olmak.* Sifte mecbûr ci ra qefley bîy, dima jî zaliman mehsûmekîy berdîy eştîy ro.

qeflekerdeni *f. M.* Qeflekerdiş. Qelfe kerdeni, kerî kerdeni, bi koman a muamele kerdeni. *Tr. Kafile/takım haline getirmek, gruplaştırmak, bölükleştirmek.* Zulimkaran ci ra qefley viraştîy û berdîy eştîy ro. Eger qefle nêkerdayê nêşayê bero.

qefnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni parçe kerdo, jewî yan jî tayêni lete kerdo. *Tr. Parçalanan, bölünen.* Kolîyo qefnaye do hewna dîna finîy biqefneyo ki şiro soberi. 2. *N.* Çîyo puykerde/ê, keso çirûgkerde, çî yan jî keso çirmiş kerde. *Tr. Çürütülen, işlevsiz bırakılan.* Merdimo qefnaye do çend serrîy deha damişê ê derdandê giran a bo ki? Soyîn do cayêndê barî ra bierzîyo teber. 3. *N.* Ediznaye/ê, betilnaye/ê. Çîy (kes)o ediznaye/ê, o ki betilneyayo. *Tr. Yordurulan, bıktırılan.* Merdimo qefnaye, do tabî ki remî nîmçe verdo. Esas sûj, antronêrdê ey do, ey di nîyo.

qefnayeni 1. *f. M.* Qefnayîş. Parçe kerdeni, lete kerdeni. Bitûmî pêra abirnayeni. *Tr. Parçalamak, bölmek.* Ey do îspatey ez biqefnayê, ê mêrdekê bimerhemetî ez ci destî ra reynaya. 2. *f. M.* Qefnayîş. Pûç kerdeni, puynayeni, puy kerdeni, çirûg kerdeni, çirmiş kerdeni. *Tr. Çürütmek.* Her kes şeno biqefno, derdo ki kes bişo rind kero. 3. *f. M.* Qefnayîş. Ediznayeni, betilnayeni. *Tr. Yormak, yordurmak.* Derê boka şima biqefnê ki ma bi ci ya baş bikerê ha!

qefnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; qefeno, çîyên yan jî kesêndê bitûmî keno letey. *Tr. Bölen, parçalayan, kısımlara ayıran.* Qefnokê nê bitûmî, ez nîya. Labelê ez zana qefnokê ci kam o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên keno pûç, puyneno, beno sebebê puynayenî, beno kerdokê pûç bîyayîşî. *Tr. Çürüten.* Qefnoko heqîqî û qefnoko asaye jew nêbeno. 3. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên betilneno, edizneno yan jî beno sebebê betilîyayîşî. *Tr. Yoran.* Qefîyaye û qefnok têtewr o, tesîrkarê pê yo.

qefnokey 1. *Nm.* Qefnok/i bîyayeni, wesfê qefnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qefneno, keno letey, bitûmey ra vejeno, pêra abirneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bölücülük, ayrımcılık.* Qefnokeya ci kesî nêşinawita. Hema tevdokeya ci namdara. 2. *Nm.* Puynokey. Qefnok/i bîyayeni, wesfê qefnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên keno pûç, puyneno, keno qef, keno qof; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çürütmek, çürük çıkaran olmak.* Qefnokeya ci bol zirar da maro. 3. *Nm.* Qefnok/i bîyayeni, wesfê qefnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên betilneno, edizneno, hêle ra fineno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yordurucu olmak, yormak.* Kirêşayênda qefnok a. Qefnokeya ci bi fekanfekî bîya vila.

qefok/i 1. *N.* Çî/keso ki rew parçe beno, rew lete beno. *Tr. Kırılgan.* Medeyê nê darî ser. Çunkî no dar qefok o, hema şikêno. 2. *N.* Pûçok/i, puyok/i. Çî/keso ki; rew beno pûç, tey wesfê pûç bîyayîşîyo ravey esto. *Tr. Nazik olan ve erken çürüyen.* Ez serrna qayîli nîya ê sadîlî bikara. Çunkî o sadîl qefok o, rew qefêno. 3. *N.* Edizok/i, betilok/i. O/çîyo ki rew betilêno, rew edizêno. *Tr. Tez/erken yorulan.* O vaştok do nêşo hêrişî biqedîno. Çunkî o qefok o.

qefokey 1. *Nm.* Qefok/i bîyayeni, wesfê qefokan ci ser o bîyayeni. Ci di qefokey, parçe bîyayeni di zaîfey bîyayeni, lete bîyayeni di zaîf estbîyayeni. *Tr. Kırılgan.* Qefokey jû çîyan di bena. 2. *Nm.* Qefok/i bîyayeni, wesfê qefokan ci ser o bîyayeni. Pûçokey, puyokey, tede pûçey estbîyayeni. *Tr. Çürümede zaafın olması.* Qefokey di, kes do balê xwu rind bido çîyan ki kes ci ra zirarên nêvîno. 3. *Nm.* Qefok/i bîyayeni, wesfê qefokan ci ser o bîyayeni. Edizokey, betilokey, ci di betilîyayeni vêşî bîyayeni, ci di edizîyayeni vêşî bîyayeni. *Tr. Erken yorulmak.* Qefokey kesî di bibo, kes do xwu dîqet kero.

qefşi *Nn.* Desta, qewşa, qefti, maxi. *Tr. Deste, tutam.* Qefşên gulîy bidi ci ki, wa to ra hez bikero.

qeftbîyaye/ê 1. *N.* Virarbîyaye/ê, virarkerde/ê, xwu bazîyan mîyan kerde/ê û ci ropêşîyaye/ê. *Tr. Kucaklanan.* Merdimo qeftbîyaye do kêfsad bo. 2. *N.* Bi destedê ci ya tepişîyaye/ê, xwu destî mîyan kerde/ê. *Tr. Tutulan, avuçlanan.* Qeftbîyayeyên bêro tîyanan, gunayê kesî do bi

ci bêro. 3. *N.* Çî/keso ki; bîyo desta, ci ra destayên virazîyaya, ci ra komekên peyda bîyo. *Tr. Demetlenen, gruplaşan, kümeleşen.* Ey o vaşo qeftbîyaye kotî ra da ardeni?

qeftbîyayeni 1. *f. M.* Qeftbîyayîş. Virar mîyan bîyayeni, virari mîyan kewteni, bazîyan mîyan kewteni. *Tr. Kollar arasına alınmak, kucaklanmak.* Qeft bîyayeni di, kêfê merdimî yeno. 2. *f. M.* Qeftbîyayîş. Bi destan a tepêşîyayeni, girtim bîyayeni. *Tr. İki el arasına alınmak, tutulmak.* Qeft bîyayeni di kes xwu destan mîyan nêverdo. 3. *f. M.* Qeft bîyayîş. Desta bîyayeni, komeki bîyayeni, cemaya werdî bîyayeni. *Tr. Demetlenmek, demetleşmek, kümeleşmek.* Eger şima ûja di qeft bîyayê, ma do biqewirîyayê.

qeftê gijikî *Nn.* Destayê por, hendê bi destên a por. *Kur. Qevd. Tr. Bir tutam saç.* Şî û qeftê gijikê ci tepişt û zalimane xwu dima anti.

qeftê gulan *Nn.* Destaya gulan, desteyê gulîy. *Tr. Gül demeti.* Qeftê gulan dergê herî kerd ki bido ci, herî va: Ez se kerî? Mi rê bidi kengerî.

qeftê porî *Nn. Bw.* Qeftê gijikî. Ez do to bi qeftê porî ya tepêşa û bianca, bera çekera silloy ser ha!

qeftê tifingi *Ss. Nn.* Cayo ki kes pa tifingi tepêşeno, qabzeyê tifingi. *Tr. Tüfengin kabzası, tüfengin kavrama yeri.* Qeftê tifingeri di tepişt ki pano, pîyê ci xînteyda ci rê bî manî.

qeftê xellî *Nn.* Destaya xellî, desteyên xelle. *Tr. Buğday demeti, bir tutam buğday.* Bi qeftê xellî ya vera estori şî ki ci tepêşo, estori payên dê piro û kaleka ci kerdi mori.

qefti 1. *Nm.* Virari, hendê di destana xwu virar kerdeni. *Tr. Demet. Kucak dolusu demet.* Qeftên vaş biçîni û bidi dewarî. Emşo ci rê qey bes o. 2. *Nm.* Desta, qewşa, qefşi, maxi, cayê tepişteni, cayo ki kes tepşeno. *Tr. Kabza, tutacak yer.* Mi qefta ci tepişti ki derzinîya ci bianca, ey nêverda.

qeftkerde/ê 1. *N.* Xwu virari kerde/ê. O/çîyo ki gêrîyayo virari. *Tr. Kucaklanan.* Qeftkerdeyêndo mûsîbet wa nêro no keye. 2. *N.* Zebtkerde/ê. Bi destan a, bi zor a tepêşte/ê. *Tr. Zorla alıkonan.* Mi do o qeftkerdayê, mi destî ra reya. 3. *N.* Çî/keso ki; bîyo desta, ci ra desta virazîyaya. *Tr. Demetlenen, kümeleştirilen.* Komo qeftkerde do newedera biqeftîyo.

qeftkerdeni 1. *f. M.* Qeftkerdiş. Xwu virari kerdeni, xwu qolan mîyan kerdeni, virara xwu bi ci yo pişteni. *Tr. Kucaklamak.* Ey kerd ki ey ro do, mi ci qeft kerd, ey nêşa pirodo. 2. *f. M.* Qeftkerdiş. Bi destan a, bi zorey a xwu destan mîyan kerdeni, ci tepişteni. *Tr. Zorla elleri arasına alıp yakalamak.* Eger ey, no laj qeft kerdayê, ey nêşayê zirar bido ci. Tayên jî o sûjdaro. 3. *f. M.* Qeftkerdiş. Desta kerdeni, kom kerdeni, ci ra cemayênda werdî viraşteni. *Tr. Kümeleştirmek, demetlemek, kümeleştirmek.* Ez do qeft kera, şima jî biancê gidîşî ser.

qeftnaye/ê 1. *N.* Xwu destî kerde/ê, tepişte/ê. *Tr. Tutulan, elle kavranan, elle yakalanan.* Merdimo qeftnaye do rew rewî nêşo biremo. Çunkî weş gêrîyayo. 2. *N.* Destakerde/ê, cemakerde/ê. *Tr. Destelenmiş olan, demetlenmiş olan.* Palî di wezîfê ey qeftnayeni bî, ê mi jî înan arêdayeni bî. Labelê qeftnayey çinêbî. Cora ez jî ronişţê. Noqra zordê ê palîgeranê bînan şîyê. 3. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci ra destayên viraşta, ci ra komekên viraşta. *Tr. Demetlenen, kümeleştirilen.* Ê çîyê qeftnayî tîyanan ra wedarê ki kes nêvîno.

qeftnayeni 1. *f. M.* Qeftnayîş. Xwu destan mîyan kerdeni, derdest kerdeni, tepişteni, hukim ci ra giroteni. *Tr. Tutmak, yakalamak, derdest etmek, ele avuca koymak, güç yettirmek.* Mi finê ki biqeftnayê, ey fina nêşayê bireyo. Hema mi nêşa biqeftno. 2. *f. M.* Qeftnayîş. Desta kerdeni, cema kerdeni. *Tr. Demetlemek, destelemek.* Qetfnayeni tenekên gengaz a. Labelê ki yan qeftên bin di marên bivijîyo kes do se kero? 3. *f. M.* Qeftnayîş. Xwu virarî kerdeni, bi destana tepişteni, qabze kerdeni, bi pêtêna tepişteni. *Tr. Tutmak, kavramak, kabzetmek.* Ez do biqeftna û ti jî pirodi.

qehirnaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki jewî qehirnayo, jewî zerrîya ci veşnaya. *Tr. Üzdürülen.* Merdimo qehirnaye do neya tepîya înan mîyan nêşiro. 2. *N.* O/çîyo ki; jew bîyo sebebê qisey nêkerdîşdê ci, o ki deha qisey nêkeno, deha bi tayêna hesê xwu nêkeno. *Tr. Darıltılan, küstürülen.* Merdimê qehirnayî, rîdê birardê xwu ra, no welat jî terikna. 3. *N.* Hêrskerde/ê, hesebîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî qehirnayo, kerdo hêrs, kerdo hesebî, xezeb ardo sere di. *Tr. Kızdırılan, sinirlendirilen, öfkelendirilen.* Ma şima nêzanê merdimo qehirnaye, do şima ro do?

qehirnayeni 1. *f. M.* Qehirnayîş. Zerrîya ci veşnayeni, qehr ci dayeni, çîyo ki do ci rê weş nêbo, ser ardeni. *Tr. Üzdürmek.* Ey meqehrnê, guna yo. 2. *f. M.* Qehirnayîş. Sebebê hes nêkerdenida ci bîyayeni, semedê qisey nêkerdîşdê ci bîyayeni. *Tr. Küstürmek, darıltmak.* Şima yê çirê ci qehirnenê ki? Qey şima yê, qehrîyayenida ci ra tamên vînenê. 3. *f. M.* Qehrîyayîş. Hêrs kerdeni,

hesebî kerdeni, tey xezeb peyda kerdeni, tey qehir peyda kerdeni, wezîyetê hêrs bîyayîşî. *Tr. Sinirlendirmek, kızdırmak, asabileştirmek, öfkelendirmek.* Eger to nêqehirnayê, înan ma ser o moz nêkerdê.

qehirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qehirneno, keno qehrî, keno qehrok; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ney ci ser o bîyayeni. *Tr. Kahreden, üzen.* Qehirnoko tewr o ravey Ellah o. Eger qayîl bo, şeno hemî çî bi emrêndê "kûn feyekûn"î ya qehir kero.

qehirnokey *Nm.* Qehirnok/i bîyayeni, wesfê qehirnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan yan jî çîyan qehirneno, keno qehrî, keno wahîrê qehrûqotikan, qehran ra kişeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kahhar olma, kahredicilik.* Kê ki ser o qehirnokey bibo, roj bêro, do qehir kero.

qehm *Nm.* Hergi çîyêndê kêfsadî qehm o. *Tr. Üzme eylemi.* Ey mi rê qehm kerd, fina jî ez qarişê ci nêbîya.

qehmok/i *N.* Qehrok/i. O/çîyo ki; deqera finê qehrêno û rî dano şino. *Tr. Alıngan.* O merdimo qehmok wa nêro taximdê ma, Çunkî ma nêşenê qehrê ey biancê.

qehmokey *Nm.* Qehrokey. Deqera finê qehrîyayeni, deqera finê qehrîyayeni û rî dayeni. *Tr. Alınganlık.* Qehmokey, çîyênda xirab a ki karûgurweyê kesî çinî yo ki deqe ra finên şiro qehmokan aş kero. Kes soyîn jî vano: Wa bi bindê lingerida min a biqehmo.

qehpe/ê *N. Bw.* Qehpik/i. Ez nêşena bi qehpikî ya werza û roşa.

qehpeyane *Nn.* Fahîşane, qehpikane, qehpeyane. Zêdê qehpikan a, bi fehşan mendeni, wesfê qehpeyan tey bîyayeni. *Tr. Kahpece, fahişeler gibi, fahişece.* Ti nêşenê qehpeyane wina wina bikerê!

qehpeyaney *Nm.* Fahîşaney, qehpikaney, qehpeyaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê qehpeyane bîyayeni, wesfê qehpeyan tey bîyayeni. *Tr. Kahpece olmak, fahişelere yakışır bir biçimde.* Mi rê ki fêlandê ci rê vatişê qehpeyaney jî kemî kewno.

qehpik/i *N.* Qehpe/ê, fehş/i, fahîşe/ê. Kes/çîyo ki; kişta namûsî ra çîyanê xiraban keno, çîyanê aran keno. *Tr. Fahişe.* Eger qehpik nêbo, keynandê şarî dimi nêkewno.

qehpikey *Nm.* Qehpeyey, fahîşeyey, fehşey. Qehpik/i bîyayeni, wesfê qehpikan ci ser o bîyayeni. Kiştda namûsî di rayda xirabi di bîyayeni, bi xirab a bîyayeni. *Tr. Kahpelik, fahişelik.* Kesî, bi qehpikeyda ci ya nêecibnaya.

qehr 1. *Er. Nn.* Derd, qaxû, zerrîveşey, zerrî veşayeni. Çîyo ki kes do pey kêfsad bo, do kesî bitewno, nefesê kesî do pey teng bo, kes do pey biqehrîyo. *Tr. Üzüntü, üzülme, dert, kaygı, tasa, endişe.* Qehrê mi, mi rê bes o. Ez nêşena qehrê şima jî bianca. 2. *Er. Nn.* Hêrs. Nameyê hêrs bîyayîşî, hîssê zirtikîyayenî. *Tr. Sinir, sinirlenme.* Mi senîn ki va ma filan kar jî kerdo, qehrîya, va şima çirê xwuserî kar kenê? Mi cara qehrêndo winî şên ser o nêdî bî. 3. *Er. N.* Nameyê hes nêkerdeni, nameyê qisey nêkerdişî, nameyê kus bîyayeni. Qisan birnayeni. *Tr. Küskünlük, dargınlık.* Mabeyndê ma di zêdê înan qehr çinî yo. Labelê ma hend pêser di jî nêşinê û nînê. Çunkî ma pêrê kişti ser ê.

qehrarde/ê *N.* Qehrê xwu arde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê qehrê xwu ano, qandê ci qehrêno, rîdê ci ra xem gîno, bêxem nîyo. Kes/çîyo ki; rîdê kesên yan jî olayîyen ra şa bîyaye nîyo, razî nîyo, cora qehrê xwu ardo, qehrîyayo, hal û wezîyetê xwu bi qehrîyayîşî ya mojnayo. *Tr. Kızan, tepki gösteren, tepki ve duyarlılığını dile getiren.* Nika ti raşt pers kenê, nê gurwandê winasînan di keso qehrê xwu arde û nêarde jew nêbeno. Kes do qehrê xwu bîyaro ki, hember jî xwu rê ray akero.

qehr ardeni *f. M.* Qehrardiş. Qehrê xwu ardeni, qehrîyayeni, weşdê ci nêşîyayeni, şa nêbîyayena xwu bellî kerdeni, razî nêbîyayena xwu eşkera kerdeni. *Tr. Kızgınlığını, üzüntüsünü, tepkisini, memnuyiyetsizliğini dile getirmek.* Di merdiman dayê jewî ro, di merdimanê bînan jî ci rê qehrê xwu ardê.

qehrbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qehrî ci tepişto, qehrî çorçoşmeyê ci tepişto, felaketê qehrî ameyo ci sere di. *Tr. Kahrolan.* Şirê ki, şima ê mêrdekê qehrbîyayî amoş kerê.

qehrbîyayeni 1. *f. M.* Qehrbîyayîş. hal û wezîyetdê qehrî di bîyayeni, qehrî çorçoşmeyê ci giroteni, teqayeni, çatilme bîyayeni, qehrokî bîyayeni, felaketê qehrî ci sere di amîyayeni. *Tr. Kahrolmak.* Qe pers meki. A roji ez ûja di îspatey bîya qehr! Mi qehrêndo winîsîn cara nêdî bî. 2. *f. M.* Qehrbîyayîş. Qehr peyda bîyayeni, qehr meydan amîyayeni, bîyayîşê qehrî. *Tr. Kahrın gerçekleşmesi.* Nika şima yê jû vanê qehr bî, jû vanê nêbî. Çirê no qehr nîyo. O ki ame to sere di jî qehr o, no jî qehr o.

qehreman/i *N.* Egît/i, cesûr/i, pîşdar/i, pêşdar/i, yeman/i, elfetûn/i. Kes/çîyo ki; qeyretkarey di, herbên di, cengên di vernî di şino,

nêterseno, wahîrê cesaretî yo. Kes/çîyo ki; kesan qehr keno. Kes/çîyo ki; pêverikên di vernî di şino û destanîy verazeno. *Tr. Kahraman, yiğit, alperen.* Merdimo qehreman kesî ver nêremeno, dano remnayeni.

qehremaney *Nm.* Qehreman/i bîyayeni, wesfê qehreman, egîtey, egît/i bîyayeni, yemaney, yeman/i bîyayeni, cesûrey, cesûr/i bîyayeni, cengawerey, cengawer/i bîyayeni, lejkarey, lejkar/i bîyayeni, pîşdarey, pîşdar/i bîyayeni, pêşdarey, pêşdar/i bîyayeni, elfetûney, elfetûn/i bîyayeni, vernî di şîyayeni û destanîy viraşteni. Kesan qehr kerdeni. Kes/çîyo ki; dişmenanê xwu qehr keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yiğitlik, alperenlik, kahramanlık, önderlik.* Qehremaneya ci bi senedî ya. mecbûr nîyo fina bivijîyo meydan.

qehrê xwu arde/ê *N.* Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyêndê tamsalî, qandên çîyêndê qehirnokî qehrê xwu ardo, kêfneweşeya xwu eşkera kerdo. *Tr. Herhangi olumsuz bir durum karşısında memnuyiyetsizliğini, üzüntüsünü veya kızgınlığını belirten.* Merdimo qehrê xwu arde yan beno hewl yan jî beno xirab. Çunkî bedelê hemî çî esto.

qehrê xwu ardeni *f. M.* Qehrê xwu ardiş. *Bw.* Qehr ardeni. Mêrdekî qehrê xwu ard, ey jî pey di gami eşti. Dêmax kî kes qehrê xwu bîyaro, hukmê ci esto.

qehrîyaye/ê 1. *N.* Miradîyaye/ê. O/çîyo ki; jewî qehrnayo, çîyên ra qehrîyayo, jewî ver ra qehrîyayo. *Tr. Üzgün, üzdürülen.* Merdimê qehrîyayî şima do aş kerê. Çunkî eger şima ey aş nêkerê, no kormişkanê şima do şima ser o zihêr bo. 2. *N.* Miradîyaye/ê. O/çîyo ki; rî dayo û deha bi kesî ya qisey jî nêkeno. *Tr. Dargın, küskün, darılan, küsen.* Merdimo qehrîyaye, derdê ci yo deha nêancêno. Çunkî finê nîya û didi nîya. O yo timûtim qehrêno. Kes deha qayîl nîyo şiro bîyaro. 3. *N.* Miradîyaye/ê, hêrsbîyaye/ê, hesebî, hesebîbîyaye/ê. Çî/keso ki; ser o hesebîyey esta, bîyo hêrs ki ci ra zirar jî yeno kesî sere di. *Tr. Kızgın, sinirli, asabi.* Merdimêndo qehrîyaye tîya ra ravêrd. Labelê ma peynî ra dî. Çunkî ma ci dima bîy.

qehrîyayeni 1. *f. M.* Qehrîyayîş. Miradîyayeni, pey qehrîyayeni, ver ra qehrîyayeni, zerrîya ci bi ci veşayeni. *Tr. Üzülmek, üzdürülmek, acımak.* Meqehrî, Ellah Kerîm o. Qey reseno hêwandê xwu ser. 2. *f. M.* Qehrîyayîş. Qisey nêkerdeni, miradîyayeni, deha hes nêkerdeni. *Tr. Darılmak, küsmek, konuşmamak.* Qehrîyayena ay pîs a. A finê ki biqehrîyo deha rew rewî kes nêşeno ci amoş kero. 3. *f. M.* Qehrîyayîş. Miradîyayeni, hêrs bîyayeni, hesebî bîyayeni, tey hesebîyey estbîyayeni. *Tr. Kızmak, kızgınlık, sinirlenmek.* Qehrîya ma ro, to bidîyayê hele senîn qîrayê. Eynî ma qutifîyay, ma remay, kewtîy dûrî. 4. *f. M.* Qehrîyayîş. Miradîyayeni. Bi qehr a kê pêran şîyayena veyvên. *Tr. Bir gelinin darılmak suretiyle baba evine gitmesi.* Vanê ê lejdê gîrgînî ser ra yo ki, veyva înan qehrîyaya û şîya kê pêran.

qehrîyayê *Nm.* Miradîyayê. Veyva ki bi qehr û leja kê mêrdî ra şîya kê pêran. *Tr. Darılmak suretiyle baba evine gitmiş olan gelin veya evli kadın.* Şima nêşa a veyva qehrîyayê bero kê vistewran?

qehrkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo qehr, kerdo qehrî, çija qehr ci ser o nêverdayo, çorçoşmeyê ci qehr di verdayo, kerdo wahîrê qehrî, hesebîyey û heşerîyey û qehrîyayeni vista ci ser. *Tr. Kahredilen.* Şima yê vanê wa merdimo qehrkerde jî cadê xwu sebrane vindero! Çîyo ki nêbo! Şima do ki biqehirnê û ci ra livo sebrane bipawê, meqehirnê.

qehrkerdeni *f. M.* Qehrkerdiş. Qehirnayeni, sebebê hesebîyey kerdeni, încîraxî kerdeni, çorçoşmedê ci qehr peyda kerdeni, wahîrê qehran kerdeni. *Tr. Kahretmek.* Înan ti kerdê qehr.

qehrok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi çîyên a, rîdê kesî ra qehrîyayo, bîyo kêfsad, bîyo kêfsal. *Tr. Üzgün, tez üzülen.* Mi o merdimo qehrok pa nêdî.

qehrokey *Nm.* Wesfê qehrokan, qehrok/i bîyayeni, qehr ci sere di amîyayeni, çi qehrûqotikîy estê, pêro raştê ci amîyayeni. Kes/çîyo ki; qehrîy û qotikîy ameyê ci sere di, bîya qehrî. *Tr. Kahırlanmak.* Mi hewna a qehrokeyda ey ser ra qehrokey nêdîya.

qehrokîbîyaye/ê *N.* Qehrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qehran ra ameyo haldê mergî di vinderdo. *Tr. Kahrolan.* Şima do, halê ê merdimdê qehrokîbîyayî bidîyayê.

qehrokî bîyayeni *f. M.* Qehrokîbîyayîş. Bol qehrîyayeni, qehr bîyayeni, qehrî pirodayeni, qehran ver haldê mergî amîyayeni. *Tr. Çok üzülmek, üzüntüden kahrolmak.* Ez nê qeçandê salma vero bîya qehrokî.

qehrokîkerde/ê *N.* Qehrkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo qehrokî, ardo haldê mergî di verdayo. *Tr. Kahredilen.* Şima senîn ê merdimdê qehrokîkerdî ra şenê hewna na rîweşey û ziwanweşey bipawê?

qehrokî kerdeni *f. M.* Qehrokîkerdiş. Qehr ker-

deni, qehran ra kişteni, qehran ra nêweş kerdeni, sebebê qehr bîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Kahretmek, kahırdan hastalatmak.* Ey ez qehrokî kerda, Ellah jî ey qehrokî kero.

qehrûqotik *Nn.* Çi derd esto pêro, hem qehr hem jî qotik, hezar babetî derd. *Tr. Bin bir türlü dert, sıkıntı ve çile.* Pêrê ci qehrûqotikê apandê ci ant û tew ser o jî apanê ci hezar babetî deyn û dûn jî ser o verda û rema û şî.

qehrûqotikey *Nm.* Qehrûqotik bîyayeni, bîyayena qehrûqotikî, derd, çîle, ezîyet, nêweşînîy pêro. *Tr. Sıkıntı, çile, eziyet, hastalıklar vb. gibi birçok olumsuzluklar.* Mêrdekî bê qehrûqotikî çîyên nêverda û şî.

qehwe *Nn.* Çîyo hebin û toz o ki ci ra babetên şimî virazêno û şimitokan rê fincan di îkram beno. *Tr. Kahve.* Vanê; Qehweyên, çewres serr xatirê ci esto.

qehwevan/i *N.* Kes/çîyo ki; qehwe virazeno, qehwe keno, qehwexane gurwêneno, karûgurweyê ci qehwe îkram kerdena. *Tr. Kahveci, kahve yapan, kahvehane çalıştıran.* Ewro qehwevanê ci çinêbî, mişterîyê ci pey di şî.

qehwevaney *Nm.* Qehwevan/i bîyayeni, karûgurweyê qehwî kerdeni, xebatkarê qehwî bîyayeni, qehwe kerdeni, qehwe viraşteni, qehwexane gurwênayeni. *Tr. Kahvecilik, kahvehanecilik, kahve işi yapmak.* Qehwevaneyê ci weşi bî, ey mişterîy pêro arêday tîya.

qehwexane *Nn.* Ca/dûkano tey qehwe û çay virazêna. *Tr. Kahvehane.* Nika bol însan bêkarey ra şino koşedê qehwexanan di roşeno, çay û qehwe şimeno, kay keno; qismên însanî jî, jewbînî rê kar vînenê, karûgurwe di edizênê, qandê aresnî, qandê dîyayîşdê hembazan şinê qehwexanan û roşenê, kay kenê, çay, qehwe şimenê.

qehweyê qiznawan *Wş. Nn.* Qehweyê qîzikan. Qehweyo ki qiznawan ra virazêno. *Tr. Menengiç kahvesi.* Ma het di qehweyê qiznawan bol virazêno.

qehweyê qîzikan *Wş. Nn. Bw.* Qehweyê qiznawan. Qehweyê qîzikan giran o. Cora gereg ki bi şit a virazîyo.

qekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kabokê ci jewî besterdo û kerdo qe, haldê verî di vindarnayo. *Tr. Sıfırlaştırılan, sayıları silinen.* Tabeladê qekerdî di, ti yê geyrenê kamcîn kabokî?

qekerdeni *f. M.* Qekerdiş. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan qe berdo yan jî tabela di kabokên est bîyo jî, ê kabokîy besterdê û kerdê zêdê verîya. *Tr. Sıfırlamak, skoru silmek veya temizlemek.* Tabeladê qe kerdî di, kabokîy çinêbîy. Qe kerdeni, kayeri qedînayena.

qela 1. *Zoo. Nm.* Qijiki, qaji, balweri, qirawili, zagi, qerpelasi. *Tr. Karga.* Qela do bêro na dari ser o anişo. 2. *Nm. Leş. Sp.* Dizi, kela. Cayo ki verî dewletên yan jî qewmên qando ki xwu şerdê dişmenandê xwu ra bibeşirno, bi şikildê dêsêndê girdî ya viraşto. *Tr. Kale.* Qelaya înan, do înan nêşo sitar kero. Çunkî dişmenê ci yê noqra bi tîtirvanan a nînê, ê yê bi teyaran a yenê. 3. *Zoo. Nm.* Çîyênda zêdê qijik a, boçikderg a, teyrênda zêdê zag a. *Tr. Karga türü bir kuş.* Qelaya yena, teyrandê bînan heti. 4. *Md. Nn.* Qelay. Mehdenên o. Karê qela kerdeni, zengarî ver kewteni. *Tr. Kalay, kalaylama.* Ê yê kenê firaqanê xwu qela kerê. 5. *Nm.* Komîn. Pere yan jî debar (dilig)o şirîgî. *Tr. Komin. Ortak para veya bütçe.* Mesrefî qela ra xerc kerê. 6. *N.* Kes/çîyo ki; qelaya tey di, qela teslîmê ci kerda, komîno ci di, komîn teslîmê ci bîyo, wahîrê pere û xezînada şirîgî yo. *Tr. Ortak para, ortak bütçe veya ortak gelirin kendisinde olan kimse veya şey.* Mersela, kesê ki şinê zîyaretey vanê: Wa her kes, xwura xwura pere xerc nêkero. Wa qelaya ma bibo. Çiçî ki xerc bî, wa qela ra xerc bo. Dima mesrefî ma pêra para kenê. 7. *N.* Karûgurweyêndê şirîgî di Kes/çîyo ki; şirîgîy ser o ameyê werey, ser o îttîfaq virazîyayo. *Tr. Ortak bir iş veya eylemde üzerinde uzlaşılan, anlaşılan veya ittifak edilen.* Keko, ma yê şinê înan ser, wa her kes xwura xwura qisey nêkero, wa qelaya ma qisey bikero.

qelabalixey *Nm.* Qerebalixey. Qelabalixeya ci hend boli nêbî, la ki hend tayêni jî nêhesibîyayê.

qelabalixey kerdeni *f. M.* Qelabalixeykerdiş. Qerebalixey kerdeni, vêşî mijûl kerdeni, çîyên ser o derênikêndo vêşî ronayeni, karûgurweyan xetimnayeni. *Tr. Kalabalık etmek, yoğunluk yağmak, gereksiz bir fazlalık meydana getirmek.* Şêlig, qelabalixey mekerê ki ma kar û gurwanê xwu wextdê ci di biqedînê!

qelabîyaye/ê *Kîm. N.* Qelaybîyaye/ê. Çîyo (çîyê mexzeni, firaqfol) ki bîyo qalay, qalay kerdo, bi qalaykerdiş a biriqnayo û kerdo pak. *Tr. Kalaylanan.* To dî no quşxaneyo qelabîyaye senîn biriqîya û çi bî pak!

qelabîyayeni 1. *Kîm. f. M.* Qelabîyayîş. Qalay bîyayeni, Qelay bîyayeni. bi qalay a biriqîyayen û pak bîyayeni. *Tr. Kalaylanmak.* Firaqfolê ci pêro bîy qela. 2. *Sp. f. M.* Qelabîyayîş. Kela bîyayeni, dizi bîyayeni. Cayê ci, herûna ci qela bîyayeni, ci ra dizi virazîyayeni. *Tr. Kale olmak.* O cayo ki şima va nêbeno, bî qela.

qeladar/i *Leş. Sp. N. Bw.* Dizdar/i. Eger qeladarê ci çinêbîyayê, ê do dizi mîyan kewtayê.

qeladarey *Leş. Sp. Nm. Bw.* Dizdarey. Antronêrî va: Bi mi ki qeladarey, lingogêrandê bînan girîngêrî ya. Çunkî înan ra jû wezîfeyê xwu îhmal kero, qe beno o bîn wezîfeyê ci keno. Ya qeladar xirab bo, do se bo?

qelafat *An. Nn.* Kapok, beden, govde, asayîşê bejni, bîçimê bejni. *Tr. Beden, gövde, kalafat.* Qelafatêndo weş û bifesal ser o bî. Labelê tey zerrî çinêbî.

qelafatin/i *An. N.* Kapokin/i, bedenin/i, govdeyîn/i, biqelafat/i. Kes/çîyo ki; asayîşê biqelafat o û gird aseno. *Tr. Cüsseli, iri, kalafatlı.* Jû do qelafatin bî.

qelafatiney *An. Nm.* Kapokiney, bedeniney, govdeyîney, biqelafatey. Qelafatin/i bîyayeni, wesfê qelafatinan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; gird o, gird aseno, qelafatê ci xwu gird mojneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Cüsselilik, kalafatlılık, iri gövdelilik.* O yo vano: Beno ki ez do qelafatineyda ey ra bitersa. O nêzanayo ki zerrî mi zêdê ey qutifoki nîya.

qelager/i 1. *N.* O/çîyo ki; qela keno, cîla keno, bi qelaya çîyan biriqneno. *Tr. Cilacı, boyacı, kalaycı, boya yapan, parlatan.* Ma yê kenê şirê qelagerî ser ki, firaqanê ma qela kerê. 2. *N.* Dizdar/i, dîzdar/i, qelakar/i, qeladar/i, keladar/i. Kes/çîyo ki; qelareya eskerey keno, eskerê qelayo, qela paweno, linggogêrê diz o. *Tr. Kaleci, kale bekçisi, kale askeri, kale oyuncusu, kaleyi bekleyen.* Qelagerê şima weş bî, şima xirabîbîy.

qelagerane 1. *Kîm. Nn.* Qelakarane, zêdê qelakaran a bîyayeni, wesfê qelageran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; firaqfolî qela keno, a zêdê ey bîyayeni, wesfanê nê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kalaycılar gibi, kalaycıların tavırlarını sergilemek.* Qela kerd, hema senîn? Qelagerane kerd. 2. *Leş./Sp. Nn.* Qelakarane, qeladarane, keladarane, kelakarane, dizdarane, zêdê kaygerandê diza bîyayeni, bi qelageran mendeni, wesfê qelageran ci ser o bîyayeni, zêdê eskerandê dizi (qela) bîyayeni. *Tr. Kaleciler gibi, kale bekçileri gibi, kale savaşçıları gibi, kalede oynayan oyuncular gibi.* Lajekî qelagerane kay kerdê. To vatê beno ki qelager o.

qelageraney *Leş./Sp. Nm.* Qelakaraney, dizdaraney, dîzdaraney, kelakaraney, keladaraney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê eskerandê qela bîyayeni, zêdê xebarkarandê qalaya bîyayeni, wesfê dizdaran tey bîyayeni. *Tr. Kalaycılar gibi olmak, kale bekçilerinin özelliklerini taşımak, kale askerlerinin tavırlarını sergilemek.* Kes qelageraneyda ci rê şahîd nêbîyo ki ez jî biba.

qelagerey 1. *Nm.* Dîzdarey, dizdarey, kelakarey, keladarey, qelakarey, qeladarey. Qelager/i bîyayeni, karê qelageran, meslegê qelageran. Kes/çîyo ki; qelayan paweno, qela di eskerey keno, qela rê liggogêrey keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kalecilik, kale askeri olmak, kalede oyun oynayan kimse olmak.* Qelagereyda ci rê qisa nêvajêna. Çunkî mêrdekî ser ra qelager çinî yo. 2. *Kîm. Nm.* Qelakar/i bîyayeni, karê qelay kerdeni. *Tr. Kalaycılık.* Qelagereya ci hemini jî weşêrî ya.

qelakerde/ê 1. *Leş. Sp. N.* Çî/keso ki; jewî pira qela (dizi, kela) veta, ci ra qela arda meydan. *Tr. Kaleleştirilen.* O cayo qelakerde, şima rê ercîya yan nêercîya? 2. *Kîm. N.* Qelayîn/i, qelaykerde/ê. Çîyo (zv.) ki qando ki zencarin/i nêbo kerdo qela, biriqneyayo. *Tr. Kalaylanan.* Lêno qelakerde do bibeşirîyo ki rew rewî nêzengarîyo.

qelakerdeni 1. *Sp. f. M.* Qelakerdiş. Dizi kerdeni, kela kerdeni. Cayên yan jî çîyên ra qela viraşteni, dizi viraşteni, şeklê qela cidayeni. *Tr. Kaleleştirmek, kale haline getirmek.* Ma do na estûneri qela kerê. 2. *Kîm. f. M.* Qelakerdiş. Qelayîney, qelay kerdeni. Cîla kerdeni, qelay kerdeni. *Tr. Parlatmak, cilalamak, kalaylamak.* Mi lêma kerdîy qela, êy jî qundireyê xwu kerdîy qela.

qelanciki *An. Nm.* Gişta dest û lingan a tewra werdî. Hergi dest û lingan di giştê tewrê teberî yê, tewrê werdîkekîy. *Tr. Serçe parmağı.* Postalê ci qelancika ci kerdi bî dirbetini.

qelanqîziki *Nm.* Kutênda sere tûjên erdo denişknenê, tam ortedê darênda dûz û raşti di hettanî nîme qulekên akenê. Qula na dareri kenê cadê tûjikdê kuterida bîni. Na dari kuti ser o vindena. Di merdimê ki giraney di jewê nişenê hergi sereyêndê na dari ser. Nê di merdimîy bi hêl a pê doş kenê. Wexto ki na dari xazêndo pêt gîna, kes nêşeno çimanê xwu vero akero. *Tr. Gıncırlak, dönme dolap. Bir direk üstünde iki kişi tarafından döndürüldüğünde dönen tahtarevalli.* Ez werdîyey di bol nişta qelanqîziki û mi bol qelanqîziki doş kera.

qelaquçiki *An. Nm. Bw.* Gişta lîçi. Qelaquçika ci birîyê bî, şî bipêşo.

qelaqup *Nn. Bw.* Gur gop Hesen top. Kayênda qeçan a ki, qisey nêkerdîş o, hes nêkerden a. Kam ki bol bişo vinderîyo û qisey nêkero qezenc

keno. O ki qisey bikero jî do vinî kero. *Tr. Çocukların kendi aralarında konuşmama oyunudur. Bu oyunun amacı konuşmayıp susabilmektir.* Qeçêno, derê ma qelaqup kay kerê.

qelaş *Nn. Bw.* Qelîş. Qelaş dekewt de, ma nêşayê mîyan di awi vindarno.

qelaw/i *N.* Kes/çîyo ki; goştin o, kîloyîn o, pa goşt esto, zaîf nê, bigoştino. *Tr. Semiz, besili, etine dolgun, hafif şişman.* Merdimêndo qelaw bî, rew rewî nêşayê xwu rê kiroseri di cayên bivîno.

qelawane *Nn.* Zêdê qelawan a bîyayeni, wesfê qelawan ci ser o bîyayeni, bi qelawan mendeni. *Tr. Etine dolgun olanlara benzemek.* Mi rê jî qelawane asa.

qelawaney *Nm.* Qelawane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û yîsil û meş û mêldê xwu di qelawane bîyayeni, wesfê qelawan tey bîyayeni. *Tr. Etine dolgun bir görünüm vermek.* Ti yê çirê qelawaneyda ci rê şaş manenê ki?

qelawey *Nm.* Qelaw/i bîyayeni, warîkerde/ê bîyayeni, goştin bîyayeni, goştê ci gandê ci di pir bîyayeni. *Tr. Etine dolgunluk, hafif şişmanlık, semizlik.* Qelawênda pîsi nê, qelaweyênda weşi ser o esta.

qelawin/i *N.* Qelaw/i. Çî/keso ki; qelaw aseno, ze qelaw bo. *Tr. Etine dolgun.* Qelawin bî, zaîf qethan nêbî.

qelawiney *Nm.* Qelawin/i bîyayeni, zêdê qelawan bîyayeni, wesfê qelawan ci ser o bîyayeni, qelaw asayeni. *Tr. Etine dolgun görünümlü olmak, hafifçe şişman görünmek.* Qelawineya ci, ci rê weşa. Pa, robere yena.

qelay *Md. Nn.* Qela 4. Nê firaqan pêrini arêdê û berê qelay kerê.

qelaybîyaye/ê *N. Bw.* Qelabîyaye/ê. Firaqfolo qelaybîyaye weş û pak aseno.

qelb *An. Er. Nn.* Uzwê gandê însanan o ki, qefsîngî bin do û wexto vindero yan jî nêgurweyo, kes mireno. *Tr. Kalp.* Eger qelbê kesên vindero, kes do bi hurna destandê xwu ya qefsîngdê ci serno û tim pûmpa kero, hetta ki fina bigurweyo kes do derênik serno û werzano.

qelberz *Cog. Nn.* Çirik, çir, awxîz, awçirik, awrêjik, awrêjnok, awşir, çirçirik, çirtan. *Tr. Şelale.* Qelberzêndo gird vanê Mûskan (dewênda Suwêreki) di jî esto.

qelberzi 1. *Cog. Nm.* Sêlawî, awsêl, awsêlî, laseri. *Tr. Büyük sel suları dalgası.* Qelberzi do zirar bido çarşîyan. 2. *Cog. Hg.* Qili, şîpi. Awa ki cayêndo berz ra rijêna. *Tr. Yüksekten akan akarsu.* Qelberzi do cor ra bêro ki gerrokan (turîstan) bianco.

qelb eşteni *Tib. Psîk. f. M.* Qelbeştiş. Qelb çekerdeni, yan tersî ra yan jî çîyêndê zêdê kelecanî bîyayîşî ra erzîyayena qelbî, kut kut bîyayena qelbî. *Tr. Kalbin atması, nabzın artması.* Va pîyê to yo yeno, to bidîyayê, qelbê ci senîn eştê!

qelbnermek/i *Zv. N.* Qelbnerm/i, qelbnermik/i. Kes/çîyo ki; qelbê nermo û mehsûmek o, hewl o. Kes/çîyo ki; qarşûyê însanan qelbê ci nermo, hewleya însanan wazeno, merhemetkar o, merhemetê ci vêşî yo, zalim nîyo. Tersê ci, "qelbwişk" o. *Tr. Yumuşak kalpli, merhametli.* Eger ti qayîlê, ê merdimdê qelbnermekî rê rindey biki.

qelbnermekey *Zv. Nm.* Qelbnermey, qelbnermikey. Qelbnermek/i bîyayeni, qelbê ci nerm bîyayeni, merhemetkarey, merhemetkar/i bîyayeni, merhemetê pîzedê ci bol bîyayeni, terefgîrê/a rindey bîyayeni. *Tr. Yumuşak kalplilik, merhametlilik.* Eger qelbnermekeya ci çinêbîyayê, wina hewley nêkerdê.

qelbpirodayeni *Tib. f. M.* Qelbpirodayîş. Nişkêra bi qelbî ya yan şîyayeni yan jî nêweşînênda qelbî ya girdi ravêrnayeni. *Tr. Kalp krizi geçirmek.* Çîyêndê ci çinêbî, nişkêra dest eşt qelbdê xwu û hema ca di robîya û ne da ne girot!

qelbşikate/ê *Zv. N.* Qelbşikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qelbê şikîyayo, tewayo û şikîyayo, şûşaya zerrîda ci tewaya. *Tr. Kırık kalpli, gönlü/kalbi kırık.* Merdimo qelbşikate xwu ra rehat nêbeno.

qelbşikateni *Zv. f. M.* Qelbşikitiş. Qelb şiknayeni. Jewî tewnayeni. Ca/çîyo ki nêpawêno, ûja di tersê ci hereket kerdeni û bi no babet a ci kêfsad kerdeni. *Tr. Kalp kırmak.* Bi qiseyênda xwu ya boyîna qelbê mêrdekî şikna.

qelbşiknaye/ê *Zv. N.* Qelbşikite/ê, qelbşikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qelbê ci şikito/şiknayo, kesên yan jî çîyên ci tewnayo, kerdo gunakar. *Tr. Kalbi kırılan, incinen, mahcup edilen.* Eger şima ra yeno, ê kesê qelbşiknayî zerrîweş kerê, zerrîya ci bigîrê, amoş kerê.

qelbşiknayeni *Zv. f. M..* Qelbşikitiş. Qelb şikiteni, kesan tewnayeni, kesên qehirnayeni, kesên şêligên yan jî kesên vero gunakar kerdeni, ci tewnayeni. *Tr. Kalp kırmak, incitmek, mahcup etmek.* To ê şêligî mîyan di qelbê ci nêşiknayê.

qelbvinderde/ê *N.* Kes/çîyo ki; qelbê ci vinderdo, xebatê qelbdê ci vinderdo, o yo nêgurweyêno. *Tr. Kalbi duran.* Merdimo qelbvinderde, bi şoqî ya newedera aya bî.

qelbvinderdeni *f. M.* Qelbvinderdiş. Xebatê qelbî qedîyayeni, qelb vinderîyayeni, nêgurweyayena qelbî, qedîyayena livdê qelbî. *Tr. Kalbin*

durması. Ti winînê hawêr merdimo vano qelbê filan kesî vinderdo. Qelb vinderdeni bîya boli.

qelbvinderîyaye/ê *N.* Keso ki qelbê ci çîyêndê nebellî ra vinderdo, o yo nêgurweyêno. Qelbraşîyayeni, bi vinderdişdê qelbî ya merdeni, şîyayeni. *Tr. Kalbi duran*. Şima senîn merdimê qelbvinderîyayî sewkê canay kenê ki? Şima do tîya di ser o vinderdayê.

qelbvinderîyayeni *f. M.* Qelbvinderîyayîş. Semedêndê nebellî ra vinderdena qelbî, kar û wezîfe qedînayena qelbî. *Tr. Kalbin durması*. Mi bizanayê qelbê ci do vinderîyo, mi birapeknayê û biberdayê Reha. Ma kesî cara qelb vinderîyayenî dişubhekerdo?

qelbwişk/i *Zv. N.* Bêmerhemet/i. Kes/çîyo ki; qelbê ci wişk o, tey tamara zalimey esta, qandê însanan weşey û rindey nêwazeno, tim qayîlo ki kesê bînîy bin kewê, ser nêkewê. *Tr. Katı kalpli, merhametsiz*. Eger qelbwişk nêbîyayê, ey do bi ereber a ê kalûpîrîy werzanayê.

qelbwişkane *Nn.* Zêdê qelbwişkan a bîyayeni, wesfê qelbwişkan tey estbîyayeni, bi qelbwişkan mendeni. *Tr. Katı kalpliler gibi, merhametsizce*. Ey do qelbwişkane mi rê a qisa nêvatayê.

qelbwişkaney *Nm.* Qelbqişkane/ê bîyayeni. Meş û mêldê xwu di zêdê qelwişkana bîyayeni. *Tr. Katı kalpliler gibi, merhametsizcesine*. Kam peyhesîyayo ki qelbwişkaneyda ci ra bîyo?

qelbwişkey *Zv. Nm.* Bêmerhemetey, bêmerhemet/i bîyayeni. Qelbwişk/i bîyayeni, qelbê ci wişk bîyayeni, tey tamarê zalimey bîyayeni, weşey û hewley nêwaşteni. Kes/çîyo ki; qelbê ci wişk o, tey tamara zalimey esta, wahîrê merhemetî nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Katı kalplilik, acımasızlık*. Qelbwişkeyda ci ra nêbîyayê, qey ewro jî şar ci rê wina xezeb nêameyê.

qelbxirab/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qelbê ci pak nîyo, qelbdê ci xirabey esta, şik û aqilê ci tim xirabey ser o yo, heqdê ê bînan di rind şikêr nêbeno û ê bînan jî zêdê xwu vîneno. *Tr. Kötü kalpli*. Şima senîn ê merdimdê qelbxirabî rê vano rind o ki?

qelbxirabey *Zv. Nm.* Qelbxirabîni. Qelbê ci xirab bîyayeni, weş şikêr nêbîyayeni, heqdê însanan di xarb şik bîyayeni, însanan jî zêdê xwu xirab dîyayeni. *Tr. Kötü kalplilik*. Qelbxirabeya ci dayo ci rî ro jî.

qelbxirabîni *Zv. Nm.* Kam ki bişo wesfanê qelbxirabîni rêze kero, o do se kabokanê xwu xwu tûnik kero.

qeld/i 1. *N.* Çî/keso ki pey di keno, pey di rişeno. *Tr. Çeviren, geri gönderen, çevirgen, yansıtan, yansıtma*. O qeld o. Çunkî ey şewqê ci pey di rişt. 2. *N.* Ters/i, ekis/i, mirrik/i. *Tr. Aksi, zıt, inatçı*. O merdim bîyo qeld. Ti ci rê se ki vajê, o do tersê ci bikero. Madamo ki hinî yo, ti tew qarişê ci mebi bes o.

qeldaye 1. *N.* Çî/keso ki; qelibîyayo, verdîm bîyo. *Tr. Üstü alta, altı üste getrilen, devirilen*. Eger çuwalo qeldaye fekê ci nêgêrîyo, çî do mîyan ra birijîyo. 2. *N.* Açarîyaye/ê, peydikerde/ê. Çî/keso açarneyayo, ageyrneyayo. *Tr. Çeviri, çevrilen, döndürülen*. Wesayîto qeldaye do senîn bol xizmet bikero?

qeldayeni 1. *f. M.* Qeldayîş. Tadeyayeni, qulûbîyayeni, qelibîyayeni, dîmdeyayeni, verdîm bîyayeni, cêrancorî bîyayeni. *Tr. Altı üstüne gelmek, ters çevrilmek, devrilmek*. O merdim senîn ki linga ci terrişîyê, paştî ser qeldeya. 2. *f. M.* Qeldayîş. Açarîyayeni, ageyrayeni, tersan ters bîyayeni, peyanser bîyayeni. *Tr. Geri döndürülmek, ters çevrilmek, geri iade edilmek*. Eger ey biaşnawitê, do biqeldîyayê.

qeldbîyaye/ê 1. *N.* Qeldîyaye/ê. O/çîyo ki pey di bîyo, pey di rişîyayo. *Tr. Geri çevrilmiş/gönderilmiş olan*. Şekero qeldbîyaye do newedera bigîreyo. 2. *N.* Qeldîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo mirrik, bîyo eks, wesfê şeytaney girota. *Tr. İnatlaşan, tersleşen, aksi*. Kes do, merdimê qeldbîyayî îdare kero. Çunkî tey wesfê şeytaney peyda bîyo. Eger kes jî zêdê ey bikero, heme çî do ray ra bivijîyo.

qeldbîyayeni 1. *f. M.* Qeldbîyayîş. Qeldîyayeni, pey di bîyayeni, pey dirişîyayeni. *Tr. Geri gönderilmek, geri verilmek, geri çevrilmek*. Ey bizanayê do qeld bo, o nêşîyê. 2. *f. M.* Qeldbîyayîş. Qeldîyayeni, ekis bîyayeni, ters bîyayeni, mirrik bîyayeni. *Tr. Aksileşmek, tersleşmek, zıtlaşmak, inatlaşmak*. Jû xetayên bikero û pa bibo qeld, kes do jî xwu vervadê ey nêkero.

qelde/ê 1. *N.* Açarîyaye/ê, açarneyaye/ê, açarnaye/ê, verdîmbîyaye/ê. Çî/keso ki; açarîyayo, açarneyayo, verdîm bîyo. *Tr. Çeviri, çevrilen, döndürülen, ters yüz edilen*. Nuşteyo qelde ê mi nêbî, ê ey bî. 2. *N.* Çî/keso ki qelibîyayo, verdîm bîyo. *Tr. Devrik*. Welato qelde senîn beno? Eger cêrancorî bo, beno qelde. Wexta jî axirdewr beno.

qeldey 1. *Nm.* Qeldîni. Qeld/i bîyayeni, wesfê qeldan ci ser o bîyayeni. Açarîyayeni, pey di bîyayeni, wesfê pey di bîyayeni yan jî pey di kerdeni. *Tr. Geri dönme, iade olma, geri gönderilme*. Ez a hewna nêzana, qeldeya ci înan senîn qebûl kerdi? 2. *Nm.* Qeldîni, eksey, mir-

rikey, tersey. Qeld/i bîyayeni, wesfê qeldan ci ser o bîyayeni. Mirrik/i bîyayeni, wesfê eksan û mirrikan ci ser o bîyayeni. *Tr. Aksilik, inatçılık, inatlaşma, terslilik.* Mi rê qeldeyda înan ra tew qal mekerê! Ez înan ra îri vejena.

qeldkerde/ê 1. *N.* Qeldnaye/ê, peydirişte/ê, peydikerde/ê, serûbinî kerde/ê, açarnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni pey di kerdo, açarnayo, kerdo serûbinî. *Tr. Geri gönderilen, iade edilen, döndürülen, çevrilen, alt üst edilen.* Pereyê pirtûkdê qeldkerdî do nêdeyê. Çunkî o yo tim ma rê nê xetay keno. 2. *N.* Qeldnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayeni kerdo mirrik, kerdo eks, ray ra veto. *Tr. İnatlaştırılan, aksileştirilen, yoldan çıkarılan.* Wexto ma o lajek ki rişt înan heteki, ze bî ze melek. Qe mi fehm nêkerd o senîn hinî kerd qeld ki? Mi hewna merdimêndo hinî qeldkerdeyên nêdîyo.

qeldkerdeni 1. *f. M.* Qeldkerdiş. Pey di rişteni, pey di kerdeni, açarnayeni, serûbinî kerdeni, peyanver kerdeni. *Tr. Geri göndermek, iade etmek, ters yüz etmek, çevirmek, alt üst etmek.* Ez bixwu nêşena ey qeld kera, ti xwu rê kenê biki. Ma finê giroto, qeld kerdeni, çîyênda rindi nîya. 2. *f. M.* Qeldkerdiş. Mirrik kerdeni, ters kerdeni, eynad kerdeni, ekis kerdeni. *Tr. Tersletmek, aksileştirmek, inatlaştırmak, aksetmek, zıtlaştırmak.* O finê nişto kirdê şeytanî balam ti qeld meki.

qelemi 1. *Er. Ban. Nm. Bw.* Panuşi. Qerarê xwu da û qelema xwu şiknê, yanê îdamdê ci rê qerar da. hettanî 1984, bi no babet a, xeylên merdimo fodil fineya dar. 2. *Nm.* Qelema qederî, zanayîş, îlim, huner, hunermendey, marîfet, seneat, ostayey/ostayîni, dayena Ellahî, dirof, xeti, bîçim, şekîl, viraştena însanan û ê çîyên. *Tr. Yaratılış kalemi, yüz hatları, biçim, stil, şekil, benzerlik vs.* Ellahî qelema ci weş tepişta, bol xasek a.

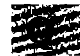
qelemşûr/i *N.* Qelemtûj/i, qelemtûjin/i, zorqelem/i. Nûştoko ki qelema ci zena ze şûr. Nuştoko ki; qelema ci nuşteni di bol mezbût a, wexto ki qelema xwu keno xwu destî, zano do çîçî binûşno, şeno pa çîyanê mihîman biqedîno, şeno çîyan ser ra bêro, şeno bi otesîda persgireyan o bêro û înan çareser kero. *Tr. Kalemi zorlu, kalemi keskin.* Mêrdek wexto kewno şêligî mîyan, di qisan nêşeno bîyaro pêser. Labelê wexto ki qelema xwu keno xwu dest, bol çîyan havil keno. Çunkî qelemşûr o.

qelemşûrey *Nm.* Qelemtûjey, qelemtûjiney, zorqelemey. Qelemşûr/i bîyayeni. Qelemda xwu di şûr bîyayeni, qelema ci tûj bîyayeni, nûştokey di mezbût bîyayeni, bi qelem a çîyan, gireyan çareser kerdeni, bi qelem a girey hal kerdeni. *Tr. Kalemi keskin olmak, iyi bir yazar olmak.* Qelemşûrey, jûwanê çelfendan qulda ci ra vejena.

qelender *Nn.* Evdal, derwêş, gerrok. Merdimo weş û delal, rind û hêja. Keso ki; şoret ra kewno dûrî û malûmilkdê dinyay di, bi şenikey a coyêno, zerrîya ci malûmilkdê dinyay di çinî ya, qandê dawerda xwu kewto rayano tim geyreno. *Tr. Abdal, derviş, sade yaşayan. Dünya mal ve mülkünde pek gözü olmayan, inancı ve davası uğruna mecnunane gezen.* Merdimo qelender cayên di nevindeno, zêdê evdalan tim geyreno.

qelenderey *Nm.* Qelender bîyayeni, gerrokey, şoretî ra dûrî coyayeni, malûmilkdê dinayay di çimê ci çinêbîyayeni, zêdê evdalan dawerda xwu dima tim geyrayeni, geyrok bîyayeni, malûmilkdê dinyay di comird bîyayeni. *Tr. Kalenderlik. Dünya malında gözü olmamak, sade yaşamak, cömertlik.* Pêrini jî qelendereya mêrdekî tesdîq kerda.

Qelenderî 1. *N.* Çîyê qelenderan, mexsûsê qelenderan, ê qelenderan, mal û çîyê qelenderan, qelenderan ser o, heqdê qelenderan di. *Tr. Kalenderilik.* Qethan fêlêndê ci yo qelenderî çinî yo, şima senîn ey rê vanê comird o? 2. *N.* Kes/çîyo ki; qelenedran ra o, qelenderan dima şino, qelenderan taqîb keno, şopa qelenderan rameno, tarîqatdê Qelenderîyan ra yo. *Tr. Kalenderileri takip eden, kalenderler gibi cömert, dünya mal ve mülkünden uzak, gösterişsiz bir hayat yaşayan, Kalenderî Tarikatı'ndan olan kimse.* Eger Qelenderî bîyayê, ey wina dinyayên malûmilkê dinyay nêarêdayê pêser. 3. *N.* Vakur û Rojawandê Suwêreki di ezbet (eşîr)ênda Dimilîyan a. Qismêndê nînan xwu Ereb qebûl keno, vano ma kiştda Heranî ra ameyê. Labelê kesêndê ci (ne kalik, ne jî pîrika ci) Erebî nêzano. Erebîy esmer ê giran ê, heta qismêndê ci sîya o, nê sûrek ê, sipeyê zêdê Dimilan (Kurdan) ê. Qethan bi Ereban nêmanenê. *Tr. Siverek'in kuzey ve batısında yaşayan bir Zaza aşireti.* Suwêreki di Kosan jî Qelenderî yê. 4. *N.* Qelenderij. Keso ki qewmda Qelenderîyan ra o, ezbet (eşîr)da Qelenderîyan ra o. *Tr. Kalender aşireti/ailesi'nden olan, Kalenderli olan, Kalenderlere mensup kişi.* Merdim esto ki Bûcaxij o, esto ki Qirwarij o, esto ki Îzolî yo, noqra esto ki jî Qelenderî yo.

qelfe 1. *Nm.* Pari, payi. Hergi leteyêndê bitûmî. *Tr. Bölüm, bölüşüm.* Ma do qelfe bi qelfe şirê.

Eger to rê çetin beno ez di qelfey, ti qelfeyên şo. 2. *Nn.* Şîyayîş û amîyayîş. *Tr. Bir gidiş-geliş.* Di dolmişê, qelfe bi qelfe, ê do şirê û bêrê. 3. *Nn.* Nobeti, qori, rêzi, sure. *Tr. Nöbet, sıra.* O merdim, bî di qelfey o şino, ez hewna qelfeyên jî nêşîya. Noqra qelfeyê min o. 4. *Nn.* Kerî, bol, celeb, kom. Bolê çî û kesano ki bolinan ra peyda beno. *Tr. Kafile, sürü, grup.* Qefle bi qefle şî zozanan.

qelfeyey *Nm.* Kerîyey. Qelfeyeyda ci di jî keramatên çinêbî.

qelibîyaye/ê 1. *N.* Dîmdeyaye/ê, verdîmbîyaye/ê, qulibîyaye/ê, qulûbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dîmdeyayo, gunayo erro, verdîm bîyo, bi têserî û têdima şîyayen a dengeyê ci xeripîyayo. *Tr. Devrilen, devrik.* Merdimo qelibîyaye do newedera bêro ser. 2. *N.* Wereykewte/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci kewta werey, serê ci ameyo bin, bîyo leymin. *Tr. Bulanan, bulanıklaşan, midesi bulanan.* Merdimo zerrî qelibîyaye do neya tepîya xwu di poşet biçarno.

qelibîyayeni 1. *f. M.* Qelibîyayîş. Qulibîyayeni, qulûbîyayeni, dengeyê xwu vinî kerdena kewteni, lerî bîyayeni, tekerî bîyayeni. *Tr. Devrilmek.* Kamyona ci kaş di qelibîyê. 2. *f. M.* Qelibîyayîş. Werey kewteni, mehden qelibîyayeni. *Tr. Bulanmak, kusma.* Zerrîya mêrdekî kamyoni mîyan di qelibîyê, nêşa ray biqedîno, ame war. 3. *f. M.* Qelibîyayîş. Raştê kesên amîyayeni, çîyên yan jî kesên ser di şîyayeni. *Tr. Karşılaşmak, tesadüf etmek, denk gelmek.* Ez şîyê mehlada corî, ma ê meydandê înan di qelibîyay pê.

qelibnaye/ê 1. *N.* Qulûbnaye/ê, qulibnaye/ê, pirodaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni qelibnayo, qulojnayo, dayo piro, ramito ser. *Tr. Çarptırılan, kaza ettirilen.* Şima jî o çîyo qelibnaye dî yan nêdî? 2. *N.* Qulûbnaye/ê, qulibnaye/ê. Çî/keso ki jew yan jî çîyên bîyo sebebê bi ci qelibîyayîşî, raştê ci ardo, ci rê deng ardo. *Tr. Tesadüf ettirilen, karşılaştırılan.* Mêrdekî va: O keso to qelibnaye mi rişt to ser. 3. *N.* Qulûbnaye/ê, qulibnaye/ê, verdîmkerde/ê, dîmdaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dîmdayo, verdîm kerdo, ca û meqamdê ci kerdo, ronayo, raşt û tîkbîyayîşî ra visto. *Tr. Devrik, devirilen, ihtilale uğratılan.* Hukmato qelibnaye û nêqelibnaye senîn xîzmet di beno jew? 4. *N.* Qulûbnaye/ê, qulibnaye/ê, wereyviste/ê, madqelibnaye/ê, cêserviste/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni visto werey, kerdo leymin û lêşin. *Tr. Bulandırılan, karıştırılıp kirletilen, mide bulandırılan, tiksindirilen.* Ti do senîn bişê ê madê qelibnayî newedera akerê?

qelibnayeni 1. *f. M.* Qelibnayîş. Qulûbnayeni, qulibnayeni, ser qulojnayeni, ser ramiteni, pirodayeni. Yan bi zanayîş a yan jî bi, nêzanayîş a kirêşayên, heywanên kesên yan jî çîyên ser ramiteni, pirodayeni. *Tr. Çaptırmak, çarpıştırmak, kaza yapmak.* Ramêrêndê dolmişda Dîyarbekirî Quruçeşme di, kişta raştî ra qelibna kirêşerda mi. Na qelibnayeni di, se ra se sûjdar vijîya. 2. *f. M.* Qelibnayîş. Qulûbnayeni, qulibnayeni, sebebê raşt amîyayîşdê kesên yan jî çîyên amîyayeni, jewî yan jî kesên ser rişteni. *Tr. Denk gelmesinde amil (etken, faktör) olmak, tesadüf ettirmek.* O do nêqelibîyayê to, mi rişt û qelibna to. 3. *f. M.* Qelibnayîş. Dîmdayeni, verdîm kerdeni, Qulûbnayeni, qulibnayeni, bi leq pirodayen a têserî û têdima lerî kerdeni. Ca û meqamên di, cayê kesên yan jî çîyên vurnayeni. *Tr. Devirmek, inkılap veya ihtilal etmek.* Kenan Evrenî îqtîdaro meşrû qelibna û bixwu kewt herûnda ci. 4. *f. M.* Qelibnayîş. Qulûbnayeni, qulibnayeni, werey visteni, serê ci bin û binê ci ser ardeni, leymûlêşin kerdeni. *Tr. Bulandırmak, mide gibi şeyleri bulandırmak, tiksindirmek, tiksindirtmek.* Ey madê mi qelibna, cora mi nêşa çîyên bûro.

qelibnok/i 1. *N.* Çî/keso ki; çîyên qelibneno çînakî yan jî kesên. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên dano çînakîro yan jî kesnakîro. Çî/keso ki; en kemî, di çîyan yan jî di kesan fîneno pêro û bi no şekla qeza dano kerdiş. *Tr. Çarpıştıran, çarptıran, kaza yaptıran.* Merdimo qelibnok bîyo vinî, herûni di merdey estê. 2. *N.* Çî/keso ki; mexsûs en kemî, di çîyan yan jî di kesan raştê pê ano, vera pê ano. *Tr. Karşılaştırılan, denkleştirilen, rastlaştırılan.* Înan pêdi hes nêkerdê, qelibnokê ci o bîn bî. 3. *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên dîmdayo, qelibnayo, qulibnayo, virnayo, cêrancorî kerdo. *Tr. Deviren, inkılab/ihtilal yapan.* Na dinîya kihani di, çi hukmatî qelibîyay. 4. *N.* Çî/keso ki; werey fîneno, qelibneno, madîrê keno xirab, madî werey fîneno. *Tr. Kirleten, mide bulandıran, karışmasına neden olan, bulandıran.* Bi mi ki qelibnokê zerrîda mi, filan çîyo pîs o.

qelibnokey 1. *Nm.* Qelibnok/i bîyayeni, qelibnayeni, pirodayeni, karê qelibnokan kerdeni, çîyên yan jî kesên çînakî ro yan jî kesnakî ro dayeni, teqiş kerden dayeni. *Tr. Çapıştırmak, çarpıştıran olmak.* Eger qelibnokeyda ci ra nêbîyayê, wina kesî ci ra heyf newaştê. 2. *Nm.* Qelibnok/i bîyayeni, karê qelibnokan kerdeni,

raştê kesên yan jî çîyên ardeni, bi ci yo pê het ardeni yan jî arden dayeni. *Tr. Denk getirtmek, rastlaştırmak, karşılaştırmak, karşılaştırtmak.* Key ki şima, qelibnokeyda ci ra nafên dî, wexta bêrê ma ser o pêvaje bikerê. 3. *Nm.* Qelibnok/i bîyayeni, karê qelibnokan kerdeni, dîmdokey, dîmdayok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên, çîyên fineno, ronano cêr, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Devirmek, deviren olmak, ihtilal yapan olmak, inkılapçı, inkılapçılık.* Eger qelibnokeyda ci ra nêbîyayê, nika ma des serrîy ravey di bîy. 4. *Nm.* Qelibnok/i bîyayeni, qelibnayeni. Kes/çîyo ki; werey fineno, qelibneno, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ê kesî yan jî ê çî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Bulandırmak, bulandıran olmak, kirletmek veya kirleten olmak, mide bulandırmak veya mide bulandıran olmak.* Eger qelibnokeya ey ma di bîyayê, kesî ma nêbexişnayê.

qelin *Nn. Bw.* Qeling. Nika Suwêreki di Dimilîyan mîyan di qelin tayên gêrêno. Labelê Kirdasan mîyan di jû cayan di (mersela çoşmedê Qerejdaxî û Qeregecî di nezdîyê vîst-vîst û panc mîlyarîy (nika şeş sifirîy erzîyay bî vîst û panc hezarîy) lîra pere gêrêno.

qeling *Nn.* Qelin. Veyvi waşteni di, veyve kerdeni di pereyo ki qandê zewajdê veyveri, qandê veyvînida veyveri, qandê vijîyayîşdê veyveri kişta zamay ra deyêno pêrandê veyveri. Nê perey, pereyê paşqapî nîyê, ê şitî nîyê, bolkî pereyo şêno ki beno sebebê zewaj û nêzewajdê nê di merdiman. *Tr. Başlık, başlık parası.* Verî qandê qelingî bazareyênda çetini bîyê, bol merdimîy (xortê delalîy) rîdê nê qelingî ra keye di ezeb mendê. Nika bol cayan di marûpêrîy vanê wa keyneyê ma şirê xwu rê rehat bikerê, qeling ya nêwazenê yan jî bi namedê xelatên a çîyêndo bêqîmet gînê.

qelişîyaye/ê *N.* Şeqîyaye/ê, qelaşîyaye/ê, şeqîfnaye/ê, verişîyaye/ê, şeqbîyaye/ê, dicaybîyaye/ê, letebîyaye/ê, qelîşbîyaye/ê. Çî/keso ki qelîş dekewto de, dirîyayo û xetên tey peyda bîya. *Tr. Yarılan, ikiye ayrılan.* To ki nêşa ê darekê qelişîyayî pêra abirno, ti do kotî a dara terneri biqelişnê?

qelişîyayeni *f. M.* Qelişîyayîş. Verişîyayeni, qelaşîyayeni, şeqîfîyayeni, lete bîyayeni, parçe bîyayeni, di cay bîyayeni, qelîş bîyayeni, qelîş dekewteni. *Tr. Yarılmak, parçalanmak, ikiye ayrılmak.* Mêrdekî bi pêta senîn ki torzînên da qelîşokî ro, o jî qelişna.

qelişnaye/ê *N.* Qelaşnaye/ê, şeqifnaye/ê, verişnaye/ê. Çî/keso ki; jewî qelişnayo, qelîş dekerdo de, kerdo qelîş, jewî kerdo di cay. *Tr. Yarılmış, parçalanmış olan.* Kolîyo qelişnaye, do dîna cayanan biqelişîyo ki hewna bişo şiro soberi.

qelişnayeni *f. M.* Qelişnayîş. Qelaşnayeni, şeqîfnayeni, verişnayeni. Lete kerdeni, verişnayeni, qelîş kerdeni, qelîş dekerdeni, parçe kerdeni, di cay kerdeni, şeq kerdeni, bi di caya pêra abirnayeni. *Tr. Yarmak, ikiye bölmek, iki parçaya ayırmak.* Mi senîn ki zebeşi ronê qelişîyê.

qelîş *Nn.* Qelaş, şeqîf, qul bîyaye. Çî/keso ki; qelişîyayo, derganey ser bîyo qul, tey xeta qelîşî esta. *Tr. Yar, yarık.* Erdlerzanê Adana di, erdê dewda înan di, seranser qelîşêndo gird peyda bîbî.

qelîşê qeni *An. Nn.* Şeqîfê qeni. Qelîşê gandê kesî yo ki qedîyayîşdê mîyanî ra dest beno pa û hettanî mîyandê şeqandê kesî rameno. *Tr. Kıçın açılıp kapanması için, oturabilmek için, defi hacet yapabilmek için fitri olarak var olan kıç yarığı.* Miqaytê xwu bi, qelîşê qenda to yo tebera ha!

qelîşok *Nn.* Daro qelişîyaye o bêbîçim, daro wişko ki bêbîçim û bêhemd qelişîyayo. *Tr. Yarılmış olan, yarık, gelişigüzel yarılan, parçalanan ve özenle yarılmayan odun parçası.* Mi do qelîşokên dekerdayê soberi mîyan, tew jî fehm jî nêkerdayê.

qelîşok/i *N.* Verişok/i, qelaşok/i. Çî/keso ki; hema qelişêno, rewane qelişêno. Çî/keso ki; tey zaîfeya qelişîyayeni esta, kişta qelişîyayîşî ra zaîf o. *Tr. Kırılgan, parçalanma vasfı olan.* Kokêndo qelîşok o, ez senîn ki torzînî dana piro, hema qelişêno.

qelîşokane 1. *Nn.* Qelaşokane, verîşokaney, verişokaney. Wesfê welîşokan tey bîyayeni. Bi qelîşokan mendeni, zêdê qelîşokan bîyayeni. Çî/keso ki rew qelişêno, rew ver dekewno de, rew pêra abirêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kırılganlara benzeyen, kırılganların özelliklerini gösterenler.* Mi nêwetard dest pano, qelîş dekewt de. Nêzana, hema mi rê qelîşokane ame. Xeyrê Ellahî ki ez ci nêveyaya. 2. *Nn.* Zêdê dardê qelişîyayî bîyayeni, wesfê dardê verîşokan tey bîyayeni, bi qelîşokan mendeni. *Tr. Yarılmış bir odun veya ağaç parçası gibi olmak.* Mi vatê beno ki o do qelîşokane bo.

qelîşokaney *Nm. şekil* û biçim û usûl û meş û mêl û şik û fikirdê xwu di, qelîşokane/ê bîyayeni, wesfê qelîşokan ci ser o bîyayeni, zêdê qelîşokan

bîyayeni, bi qelîşokan mendeni. *Tr. Yarılmış, parçalanmış, bölünmüş şey veya kimselerin özelliklerini taşımak.* Kesî qe qelîşokaneyda ci ra qal nêkerd. Beno ki jî o wesfê ci jî esto.

qelîşokey *Nm.* Qelaşokey, verişokey, şeqîfokey. Qelîşok/i bîyayeni, wesfê qelîşokan tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey wesfê qelîşokan esto, rew qelişêno, rew qelîş dekewno de, rew şikêno. *Tr. Kırılganlık.* Qelîşokeyda ci ra nêbîyayê, wina rew nêqelişîyayê.

qelîşqelîşîbîyaye/ê *N.* Şeqîfşeqîfî bîyaye/ê. Çî/keso ki; heme cadê ci qelîşîy estê, verişîyayo, verîy dekewtê de, wesfê ci yo tewro ravey qelîşê bolîy mîyan kewteyê. *Tr. Her tarafında yarıklar oluşan, parça parça olan, bölük pörçük olan.* To do o daro qelîşqelîşî bîyaye se kerdayê ki?

qelîşqelîşî bîyayeni *f. M.* Qelîşqelîşîbîyayîş. Şeqîfşeqîfî bîyayeni. heme cadê ci qelîşîy peyda bîyayeni, hergi hetda ci cayê qelişîyayey virazîyayeni. heme cadê xwu di dirîyayîşîy û pêra abirîyayîşîy meydan amîyayeni. *Tr. Temel özelliği, yapısında yarıklar, çatlaklar, yırtılmalar oluşmak, meydan gelmiş olmak.* Sereyê ci pêro bîbî qelîş qelîşî jî, ey hewna lej kerdê.

qelîşqelîşîkerde/ê *N.* Şeqîfşeqîfî kerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni heme cayê ci qelişnayo, qelîşîy dekerdê de, tey qelîşîy peyda kerdê, heme cayê ci pêra abirnayo û kerdo zîbal û zîbalî. *Tr. Her tarafında yarıklar, parçalanmalar, bölünmeler meydana getirilen.* Zerrîya kesî, do senîn bi seredê qelîşqelîşî kerdî yo nêveşo?

qelîşqelîşî kerdeni *f. M.* Qelîşqelîşîkerdiş. Şeqîfşeqîfî kerdeni, zîbal zîbalîy kerdeni, heme cadê ci di qelîşîy meydan ardeni, zîbal zîbalîy kerdeni. *Tr. Parça parça etmek, bölük pörçük yapmak.* Qehrîya û va: Eger ki sereyê ci, eger ki linga ci, eger ki kotîyê ci mi dest kewo, ez do qelîş qelîşî kera.

qellaş/i *N.* Tizik/i, keleş/i, qeşmer/i, kuşatkar/i, peyhuwatek/i, ze qird/i. Kes/çîyo ki; kesan dano huwateni ro. *Tr. Komedyen, şaklaban, maskot, şakacı, sevimli, sempatik.* Tûtekêndo qellaş o, şewra ra yo, ma yê xwu rê pey şa benê.

qellaşane *Nn.* Tizikane, keleşane, qeşmerane, kuşatkarane, peyhuwatekane. Zêdê qirdan, zêdê qellaşan, zêdê peyhuwatekan bîyayeni. Bi peyhuwatenan mendeni, wesfê qellaşan û qirdan û peyhuwatekan tey bîyayeni. *Tr. Maskotlar gibi olmak, şaklabanlar gibi olmak, komiklere benzemek.* Hergi hal û livdê xwu di qellaşane bî.

qellaşey *Nm.* Qelaşîni, qellaşîney, tizikey, tizik/i bîyayeni, keleşey, keleş/i bîyayeni, qeşmerey, qeşmer/i bîyayeni, qellaş/i bîyayeni, qellaşey kerdeni, bi hal û hereketandê xwu yê peyhuwatekan a xwu hez kerden dayeni, bi no babet a şemate kerdeni, şênemegîyey kerdeni. *Tr. Gırgır ve şamata yapmak, eğlendirici olmak, maskotluk yapmak, muziplik yapmak, şaklabanlık.* Fini bena ki ez qellaşeyda ci ra hêrs bena.

qelle 1. *Nn.* Tene, bisere. *Tr. Tane. Tane şeklinde olan şey.* Qellayên şeker kerdi xwu fekî, a ya kena bûro. 2. *Sn. Nn.* Şekero pêyabeste, şekero wişkkerdeyo pêyabeste. *Tr. Küp şeker.* Verî, mi di qelley şeker dekerdê çayerda xwu, dima mi jû kemêna.

qelle bi qelle *Nn.* Tene bi tene, hergi fini qelleyên, hergi qor bi qelleyên a şîyayeni, hergi fini bi qellan a hereket kerdeni, muamele vînayeni. *Tr. Tane tane, taneler şeklinde.* To qelle bi qelle dekerd de, hetta ki to binê ci ard.

qellekerde/ê *N.* Çîyo bitûm yan jî tozino ki, ci ra qelle virazîyayo. *Tr. Bütünken küçük parçalara ayrılan veya toz haldeyken küçük bütün parçalar haline getirilen.* Şekero qellekerde, çay mîyan di berey helêno.

qellekerdeni *f. M.* Qellekerdiş. Çîyandê bitûman û tozinan ra leteyêndo werdî yo bitûm veteni. *Tr. Bir bütünden veya toz şeklindeki bir maddeden belirli taneler şeklinde olan bir başka şekil çıkarmak, küp haline getirmek.* Na sîyera girdi ti, nê şekerê tozinî jî ez, ma qelley kerê.

qelle qelle *H.* Qelle bi qelle, bi şikildê qellan a. *Tr. Küp şekiller halinde.* Cemed kerd, qelle qelley û kerd mîyan.

qelleyey *Nm.* Qelle bîyayeni, wesfê qelleyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Küp olma.* Ti vanê şekerî di qelleyey weşa yan toziney?

qelleyîn/i *N.* Qelle/ê. Çîyo ki; bi şikildê qellan a yo, qelle yo, pa qelle esto. *Tr. Bütünün parçaları halinde olan, küp şekilli olan şey veya madde.* Eger qelleyîn bîyayê, do deha bol biercîyayê.

qelleyîney *Nm.* Qelle/ê bîyayeni, wesfê qelleyan ci ser o bîyayeni, pa/tey qelle bîyayeni, wahîrê şekîlandê qellan bîyayeni, tey qelley estbîyayeni. *Tr. Küplü olma, küpler şeklinde olma, yapısında küçük parçalara ayrılmış bütünler bulunmak.* Qelleyîneya ci, ma rê qe nêercîyê. Kaşka şima bi şikildê tozî ya biriştayê.

qelmbîyaye/ê *Zîr. N. Bw.* Mişonbîyaye/ê. Cuwênde qelmbîyayî ra tebayên nêvijîya. Emserr qezenc kemî yo.

qelmbîyayeni *Zîr. f. M.* Qelmbîyayîş. *Bw.* Mişon bîyayeni. Mi rê ki qelmi berey bî. Eger rew bi-

bîyayê, ma do qezencê xwu nika biantayê zerre.

qelmi *Zîr. Nm.* Mişon. Haletîyêndê cuwênan o ki bolkî di textandê dûzan ra peyda beno. Binê ci bi çîyên a werdî werdî kenê qul û sîyanê çaqmaqî şiknenê, hergi zelêndê ci bi qîrî ya kenê ê qelîşandê qelma û bi gayan a, bi estoran a hole kenê. *Tr. Döven.* Mi werdîyey di bol qelmi çarnaya.

qelmkerde/ê *Zîr. N. Bw.* Mişonkerde/ê. Teneyo qelmkerde reya, o nêkerde bî mizmûhal.

qelmkerdeni *Zîr. f. M.* Qelmkerdiş. *Bw.* Mişon kerdeni. Mi verê mekteban qelmi kerda, mi dimayê ci bol nêkerda.

qelp/i *N.* Qelpin/i, zexel/i, xezel/i, terral/i, tembîhl/i, suxte/ê. Çî/keso ki; heqîqî nêvijîyayo û wezîfe nêvîneno, nêgurweyêno. Çî/keso ki; kar nêkewno. Çî/keso ki; ser o wesfê heqîqîyey çinî yo, heqîqî nîyo. *Tr. Sahte, tembîhl, işlevsiz, çalışmayan, tembîhllik ayaklarına yatan.* Merdim qelp beno, qurşûn û mermîy benê qelpîy, ga citi nêkeno, wexta beno qelp ûzn. bol çî beno qelp.

qelpane *Nn.* Qelpinane, zexelane, zexelbazkî, zexelnazane, xezelane, xezelbazkî, xezelbazane, terralane, tembîhlane, suxteyane. Zêdê qelpan a, bi qelpan mendeni, wesfê kes û çîyandê qelpan ci ser o bîyayeni. *Tr. İşlevsizce, işlevsizler gibi, çalışmayıp sahte olanlar gibi.* Şewrara yo, o yo tîya di xwu rê qelpane vindeno.

qelpaney *Nm.* Qelpinaney, zexelaney, zexelbazaney, zexelbazkîyey, xezelaney, xezelbazaney, xezelbazkîyey, terralaney, tembîhlaney, suxteyaney. Zêdê qelpan a bîyayeni, bi qelpan mendeni, wesfê kes û çîyandê qelpan ci ser o bîyayeni. *Tr. İşlevsizce olmak, işgörmezler gibi olmak, çalışmayıp sahte olanlar gibi olmak.* Qe ti qelpaneya ci jî xwu rê nêkenê derd?

qelpey *Nm.* Qelpiney, qelp/i bîyayeni, wesfê çî yan jî kesandê qelpan ci ser o bîyayeni. Wezîfe nêdîyayeni, gurwe nêkerdeni, zexeley, xezeley, terraley, tembîhley, qaplemeyey, qapleme bîyayeni. *Tr. Atalet, tembîhllik, çamura yatarak iş yapmamak, rahatına düşkünlük, iş görmezlik, vazife görmemek, çalışmamak.* Qelpeyênda giran a ser o. Qethan wezîfeyên nêvîneno, a terralê bexdadî vaji, şorî.

qelpok/i *N.* Çî/keso ki; tey qelpey, karo suxte, karê tembîhlan, karê zexelan ravey o, hal û karê ci karo qelp o. *Tr. İşi gücü tembîhllik, tembîhllik ayaklarına yatmak, sahte iş yapmak olan.* Şima bi zor, o keso qelpok mi rê rişt?

qelpokey *Nm.* Qelpok/i bîyayeni, wesfê qelpokan ci ser o bîyayeni, karûgurweyê ci, karo sexte û zexeley kerdiş bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwedê xwu di, muamele û îşkeleyandê xwu di qelpey keno, xwu dano xezelîni ro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sahtecilik, gerçek olmayan iş veya eylemlerin ardından dolaşmak.* Ma deha qelpokeyda ey ra îllallah kerdo.

qelqelî *N.* Bolqat, qatqatî, bişax. Çî/keso ki; tey bol finîy estê, tey qat bi qat çî esto. *Tr. Katmerli, kat kat, dallanıp budaklanmış olan, tekrar be tekrar olan, birbirine üstünlük sağlayan durum veya şey.* Mêrdekî va, ti zûrîy kenê, qenê qelqelî meki.

qelqelîyey *Nm.* Qelqelî bîyayeni, ser o qesfê qelqelî bîyayeni, diqat, hîrêqat, bolqat. Tey bolqatey bîyayeni, ser o wesfê bolqatan bîyayeni. *Tr. Kat kat olma, katmerli olmak, katmanlarla olmak, çok katlılık.* Qelqelîyeya ci fehm nêbî. To kotî ra zana?

qelqe *Nn.* Çîyêndo bitûm o biparçe ra hergi parçeyêndê ci qelqe hesibêno. *Tr. Birden çok parçası olan bir bütünün her bir parçası.* Diqelqe, hîrêqelqe, çeharqelqe esto. Berkeyê pemî diqelqe yo.

qember/i 1. *N.* Xizimkar/i, qerwaş/i, bewnîger/i. O/çîyo ki xizmet keno. *Tr. Hizmetçi, hademe, bakıcı.* Qembero keyî vero, golikvano golikî vero. 2. *N.* Egît/i, qehreman/i, xurt/i. *Tr. Yiğit, kahraman, efe, gözü pek, gözü kara.* Qemberê înan bol ê, ê ma tayên ê. 3. N. Qenber. Nameyê koleyê Hz. Elî yo.

qemberey 1. *Nm.* Qember/i bîyayeni, wesfê qemberan ci ser o bîyayeni. Xizimkarey, qerwaşey, bewnîgerey. *Tr. Hizmetçilik, bakıcılık, hademelik.* Qembereya ci weşa, her kes şeno ey bigîro xwu heti. 2. *Nm.* Egîtey, qehremaney, xurtey. Qehreman bîyayeni, egît bîyayeni, wesfê qehremanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yiğitlik, kahramanlık, efelik.* Qemberey çinêbo dîrokê kesî jî nêbiriqêno.

qemer/i *Nn.* Çî yan jî reng û wahîrê rengênda mabeyndê sîya û sipe û zerdikinî mîyan do. *Tr. Siyah, beyaz ve sarı renkler bulunan karışım.* Merdimêndo qemer bî, dindananê ci sipe kerdê.

qemerey *Nm.* Qemer/i bîyayeni, tey renga sîya û sipe û zerdikin bîyayeni, wesfê nê rengan ci ser o bîyayeni. *Tr. İçinde siyah, beyaz ve sarılık bulunmak.* Mi qemereya ci weş nêvînê.

qemter 1. *Nn.* Qenter. Cil û çekê heywanandê ciniştokan. *Tr. Binek hayvanlarının koşum takımları.* Qemterê estori hazir ki ki ez şira kolî.

2. *Nn.* Gem. Çîyo ki dekenê fekdê heywanandê cinîştokan ki, tenê şarî nêçerê. *Tr. Gem.* Qemterî bergîrî fek kerê ki wa cewo vêşinde nêwero. 3. *Nn.* Heqîbe, heqîbeyo ki erzêno peynîda zîndê estoran. *Tr. Binek atlarının eyerinin arkasına atılan çift taraflı heybe.* Qemterê ci bierzi ser ki ma çî dekerê de.

qenab *Teks. Nn.* Qinab, cilbend, derab. Layê orxanan û doşegan, layo qalin. *Tr. Kınap, kalın iplik.* Qenabê ci kemî kewo, ma do fina biherînê.

qenabçe *Teks. Nn.* Çîyê keynan û cinîyan o ki, bi têl û tixan a qandê neqşî virazêno. *Tr. Dantel, örgü, oya vb. kadınların el ile ördükleri iş.* Verî keynan cihêzê xwu bi qenabçî ya kerdê sosin.

qenabçeyîn/i *Teks. N.* Çîyo (qumaş) ki ser o qenabçe virazîyayo, sosinneyayo, ser o neqşîy virazîyayê. *Tr. Dantel ve örgü işleri örülen veya işlenen malzeme, kumaş, elbiselik, perde, örtü vs.* Perdeyo qenabçeyîn kesî rê deha weş o.

qenabçeyîney *Teks. Nm.* Qenabçeyîn/i bîyayeni, ser o qenabçey bîyayeni, wesfê çîyandê qenabçeyînan ci ser o bîyayeni, bi sosinan a, bi dantêlan a, bi neqşan a sûsîy ci deyayeni. *Tr. Oya, tantel, nakış, süs vb. örgü işleri yapılmış olmak.* Qenabçeyîneyda ci di şima çi keramati dî?

qendirxe *Nk. Nn. Bw.* Qindirxe. Qendirxe, bêperr o, zêdê qamîşêndê barîyekî ya dergûbarî yo.

qendîli *Cog. Nm.* Cayo kort û derg û hera. *Tr. Vadi.* Şima yê qendîlênda derg û gird û hera di roşenê. Bol dewîy qendîlda Feratî ra werîştîy, herûna ci bî garanawî.

qeneat 1. *Er. Nn.* Bi çîdê mîyandê lepan a bes kerdeni, çîyo ki kes wahîrê ci yo, bi ey a bes kerdeni, ey rê jî şukur kerdeni, nankor nêbîyayeni. *Tr. Kanaat.* Merdimo ki nêzano qeneat bişkero, o çîyê mîyandê destan keno vinî. 2. *Er. Nn.* Şik û fikir. Çîyo ki; şik û fikrîyo ki ci ser o, goreyê zanayîşdê kesî şik û fikrêndê kesîyo xusûsî jî peyda beno, virazêno. *Tr. Kanaat, düşünce, oluşmuş fikir.* Înan jî qeneatê xwu, dima ma pêrini pîya qerar girot.

qeneatkar/i *Nn.* Biqeneat/i. Kes/çîyo ki; qeneat keno, bi çîdê mîyandê lepan a bes keno, şukur keno, nankorey nêkeno. *Tr. Kanaatkar.* Ellah, merdimdê qeneatkarî ra hez keno, ci rê deha bol jî îcab bikero dano.

qeneatkarane *Nn.* Zêdê qeneatkaran a bîyayeni, wesfê qeneatkaran tey bîyayeni, bi qeneatkaran mendeni. Kes/çîyo ki; bi malûmilkê mîyandê destdê xwu ya îdare keno, pey qeneat keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ekonomik davrananlar, iktisat edenler gibi, kanaatkarlar gibi.* Mêrdekî tam mengên qeneatkarane roje tepişt. û nika jî bîyo musluman.

qeneatkaraney *Nm.* Qeneatkarane/ê bîyayeni, wesfê qeneatkaran ci ser o bîyayeni. şekil û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di qeneatkarane bîyayeni, wesfê beskerdişê malûmilkdê mîyandê destî bîyayeni. *Tr. Kanaatkarcasına iş veya eylemde bulunmak.* Kesî a qeneatkaraneya winîsîni ne dîya ne jî vînaya.

qeneatkarey *Nm.* Qeneatkar/i bîyayeni, qeneat kerdeni, karê qeneatkaran, bi nîmetdê mîyandê destan a bes kerdeni, şukur kerdeni, îzanê şukrî kesî di bîyayeni. *Tr. Kanaatkarlık.* Qeneatkarey, wesfêndo weş o, Ellah qeneat û qeneatkarî ra hez keno. Şima jî qeneatkar bê, wa şima di wesfê qeneatkarey bibo.

qeneste *An. Nn.* Qineste. Esteyê qeni. *Tr. Kalça kemiği.* Qen esteyê ci bişikîyo, rew rewî nêcebirêno.

qenê *Gr.* Qenekê, qenêka, balam, bala, eger ki nêbo, qe nêbo. *Tr. Bari, hiç olmazsa.* Şima ci rê şamî nêronê, qenê şima ci rê şîraneyên jî ronayê.

qenêla gî *Nm. Bw.* Kerîzi. Qenêla gî, do bol hera û xorî bo ki, kes bişo mîyanê ci jî pak kero.

qenêli *Cog. Nm.* Erqi, erqa girdi. Awa ki erdan mîyan ra şina û citêrîy pa erdanê xwu, awîyanê xwu awdanê. *Tr. Kanal.* Qenêlê erdandê Adana zêdê tamarandê gandê însanan ê.

qengiran/i *Zv. N.* Cangiran/i, gangiran/i. Kes/çîyo ki; qena ci giran hesibêna, cora nêşeno xwu bilûno û şiro karûgurweyên bikero. Cora tembel o, terral o, bi tembeley û terraley a beno sûjdar. *Tr. Ağırbezirgan, tembîhl, kıçı büyük, kilolu.* Lajekê înan qengiran o, nêşeno qena xwu werzano ki karûgurweyên bikero. O yo winî tim zêdê cinîyan a keye do.

qengiraney *Zv. Nm.* Gangiraney, cangiraney. Qengiran/i bîyayeni, wesfê qengiranan ci ser o bîyayeni, tembîhl/i bîyayeni, terral/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; ze ki hendo ki kîlo giroto yan jî winî vîneyêno, tembîhley û terraley nişta ci, deha nêşeno karûgurweyên bikero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser ro bîyayeni. *Tr. Ağırbezirganlık, tembîhl olmak.* Mi rê wesfê ci yo tewro xirabo tewro ravey jî qengiraneya ci ya.

qengird/i 1. *Zv. N. Bw.* Zincîberz/i. Mi rê merdimo winî qengird nêbeno. Do feqîrek bo. 2. *An. N.* Peynîgird/i. Çîyo ki; qena ci gird a, vêşî ya, hera ya. *Tr. Arkadan, kıç kısmından iri/büyük*

olan, geniş olan, yüksek olan, olağandan büyük olan. Dewl do qengird nêbo, do qenteng bo.

qengirdey 1. *Zv. Nm. Bw.* Zincîberzey. Ey bolkî qengirdeyda xwu ra vinî kerdo. 2. *Nm.* Peynîgirdey. Qengird bîyayeni, kiştda qeni ra, kiştda peynî ra gird/i, hera, berz/i bîyayeni. *Tr. Arkadan, kıç kısmından büyük olmak.* Eger qengirdeyda ci ra nêbîyayê, do ci rê ca bes bikerdayê.

qengînin/i 1. *Zv. N.* Paşmûrde/ê, pejmûrde/ê, tedemende/ê, nêvete/ê. Merdimo ki hendo ki tede mendo, nêşeno ki nepakeya xwu pak kero. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz, iş görmez.* Merdimêndo qengînin o, o yo hewna mi nêecibneno. 2. *N.* Kes/qeço ki; qena xwu nêşita yan jî nêşuweno. *Tr. Taharetsiz, kıçı kirli.* Qena ê qeçdê qengînini bişuwê, wa rakewo!

qengînineу 1. *Zv. Nm.* Paşmûrdeyey, pejmûrdeyey, tedemendeyey, nêveteyey, hêçekey. Karûgurwe veteni di, nêşe bîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, liyakatsızlık, iş görmezlik, yeteneksizlik, işe yaramazlık.* Qengînineyda xwu ra nêwinîno, ma rê qusûrî vejeno. 2. *Nm.* Qena ci gîyîni bîyayeni, qenira nepak/i bîyayeni, bêdehlet bîyayeni. *Tr. Taharetsizlik, kıçı kirli olma.* Ma qengînineyda ci ver şî.

qenhera 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qandê wezîyet û haldê xirabey hemî çî rê hera yo, şeno bikero, şeno qebûl bikero. Kes/çîyo ki; çîyo xirab ci ra yeno, ci ra pawêno, wijdîyanê ci gotir keno. *Tr. Kendisinden kötü şey beklenebilen, yapabilen, sık dokuyup ince elemeyen, her şeye (kötülüğe) bile açık olan.* Merdimêndo qenhera yo, ez ci ra hemî çî jî pawena. 2. *N.* Peynîhera. Çî/keso peynîya ci hera ya. Çîyo/keso peynî ra hera ya, qul (lan)a ci hera ya. *Tr. Arkadan, kıç tarafından, geriden geniş olan.* Çuwalo qenhara nê cay rê nêbeno. Ê çuwalê qentengî bîyarê, ma dekerê.

qenherayey 1. *Zv. Nm.* Qenhera bîyayeni, qena ci hera bîyayeni, hemî çî rê akerde bîyayeni, rind û xirabî, hewl û nehewlî, gird û werdî, pîl û qijî pêra nêweçînayena hemî çîyan qebûl kerdeni. Ci ra xirabey pawîyayeni, dînê ci xirabîrê jî akerde bîyayeni, wijdîyanê ci xirabey gotir kerdeni. *Tr. Uygunsuzluğu da yapabilmek, iyi ve kötüyü ayırt etmeksizin birçok şey kendisinden beklenen olmak.* Ma rê qenherayey nêbena. Çunkî ma yê tim çimandê şarî mîyan di. 2. *Nm.* Peynîherayey. Qenhera bîyayeni, peynî ra, qeni ra hera bîyayeni, kiştda peynî/qeni ra hera bîyayeni. *Tr. Arka/kıç taraftan geniş olmak.* Qenherayeyda a xirari ra nebîyayê, a do ma rê bibîyayê.

qeni 1. *An. Nm.* Lani, qini. Cayo ki kes ci ra vijêno teber. *Kur. Qûn. Tr. Kıç, anüs ağzı.* Heşa qeni ra basûr bîyo, o yo keno şiro emelet bo. 2. *An. Nm.* Qini. Cayo ki kes ser o ronişeno. *Kur. Qûn. Tr. Kişinin oturduğu vücudunun yeri, oturmalık.* Nêşeno xwu qeni ser o roşo, şêligî mîyan di, xwu derg keno. 3. *Nm.* Peynî, qini, dim. *Tr. Kıç, arka, ard, anarya, arka taraf.* Wexto ki şima kiroseri qeni ser ramenê, rind balê xwu bidê ci.

qenidaye/ê *N.* Qûnde/ê, orispî, îbne/ê, nermo. O/çîyo ki heşa qena xwu dano. *Tr. İbne, oğlan, homoseksüel.* Merdimo qenidaye, cayê ci degme çinêbeno.

qeni dayeni *f. M.* Qenidayîş. Qena xwu dayeni, pûştey kerdeni, xwu gadayeni, fehşey kerdeni. Na qisa, bolkî qandê camêrdan vajêna. *Tr. Lutilik, kıçını vermek, puştluk etmek, homoseksüellik yapmak.* Qendayeni xirabêrî çiçî esto ki?

qenirêj *Nn.* Qeni ser kaş bîyayeni, qeni ser kerancî bîyayeni, bi qeni erdî yo sawitişî ya şîyayeni. Qena xwu bi erdî yo kaşkerden a şîyayeni. *Tr. Kıçını yerden sürükleyip gitme hali.* Maya mi va: Rehmetî Ap Beyrem kewt bî, gûndê xwu yê dimayênî di qenirêj şîyê.

qeni ser 1. *N.* Pey ser. Vera kiştda qeni, vera pey, apey. *Tr. Anarya, kıç üstü, arkaya doğru, geriye, geriye doğru, arka üstü, gerisin geriye, gerilemek, irtica etmek.* Eger mêrdek qeni ser nêameyê, bi mi ki do qeza nêkerdayê. 2. *Zv. Nn.* Xirab şîyayeni, weş nêşîyayeni, cayo ki ci ra weş fehm nêbeno, şîyayîşo ki soyînê ci hend weş nîyo û qontrol kerdena ci hend jî kesî dest di nîya, vinî kerdena xirabi. *Tr. Kontrolsüz gidiş, iyi olmayan gidişat, hezimet, büyük yenilgiye gitmek veya karşılaşmak, kötüyle sonuçlanma ihtimali yüksek olan durum.* Ma tim ci rê va: Bi ey a melûwi, o tim şî bî boçika ey. Ey jî o qeni ser da erro. (Yanê kewt wezîyetêndo xirab, îflas kerd, zirarêndo şên da ci ro ûzn.)

qeniserbîyaye/ê *N.* Apeybîyaye/ê, peyserbîyaye/ê, peyanverbîyaye/ê, anaryabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qeni ser bîyo, vernîya ci vera pey bîya, winîyayo pey ra, pey ser winîyayîş di bîyo, vera pey şîyaye bîyo, vera anarya şîyayîş di bîyo. *Tr. Arkaya dönük olan, seyri arkaya doğru olan, anaryada olan, yüzü arkaya dönük veya gitmekte olan, geriye doğru olan, arkaya doğru gitmekte olan.* To senîn kerd, to ramêro qeniserbîyaye nêdî, şima gunayê pêro?

qeni ser bîyayeni *f. M.* Qeniserbîyayîş. Vera pey bîyayeni, apey bîyayeni, anarya bîyayeni, vernîya ci vera pey bîyayeni, peyanver bîyayeni.

Tr. Anarya olmak, kıç üstü olmak, yönünün arkaya dönük olması, arkaya dönük olmak. Ez qeni ser bîya, mi o nêdî.

qeni serey 1. *Nm.* Qeni ser bîyayeni, peyserey, peyser bîyayeni, vera peyey, vera pey bîyayeni, apeyey, apey bîyayeni, heta pey şîyayeni, hereket kerdeni. *Tr. Anarya, arkaya doğru, kıç üstü, geriye doğru, gerilemek.* Qeni sereya ci bî sebebê qezadê mi. 2. *Zv. Nm.* Vera xirabey, apey şîyayeni, vera vinî kerdişî şîyayeni. *Tr. Kötü gidişata doğru, iflasa doğru, kayba doğru, gerilemek.* Şima vanê: Wa qeni sereyda xwu di jî, qezenc kero. Ma wina mimkun o?

qeniserkerde/ê *N.* Peyanverkerde/ê, anaryarişte/ê, apeyrişte/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vernîya kerda qeni ser, pey di rişto, vera pey rişto, cayo ki ameyo fina vera ûja rişto, rişto cadê ci yê siftekênî. *Tr. Arkaya doğru yönü çevirtilen, geriye gönderilen, geldiği yere gönderilen veya yönü değiştirilen.* Mi çimî di o merdimo qeniserkerde xwudi şikîya.

qeni ser kerdeni *f. M.* Qeniserkerdiş. Apey kerdeni, vera pey kerdeni, peyser kerdeni, pey di rişteni, anarya kerdeni, anarya rişteni, vera ci vera pey kerdeni, vera kiştda peynî kerdeni. *Tr. Geri göndermek, geriye doğru çevirmek, yönünü değiştirmek.* Ez winîyaya o do zirar bivîno, mi kerd qeni ser. Reya û şî.

qeniserkewte/ê 1. *N.* Peyserkewte/ê, peynîserkewte/ê. Kes/çîyo ki; qeniser gunayo erro, kewto. Kes/çîyo ki; kişta peynî ser bîyo çewt, namîyayo, dîmdeyayo. *Tr. Arkaya doğru yatan, arka üstü eğilen, arka üstü devrilen, kıç üstü düşen.* Ez do ê merdimê qeniserkewtî werzana û raşt kera. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kewto zirardê şênî bin, bi şikildê xirabî ya vinî kerdo û kewto bin. *Tr. Hezimet yaşayan, büyük yenilgi alan, büyük bir zararla karşılaşan ve yaşayan.* Zêdê ma kesî nêkerd, qeni ser kewt. Kam qayîl beno merdimê qeniserkewtî wedaro ki? Çunkî barêndo giran o.

qeni ser kewteni 1. *f. M.* Qeniserkewtiş. Pey ser kewteni, kişta peynî ser kewteni, kişta peynî ser amîyayeni, kişta pey ser çewt bîyayeni. *Tr. Arka üstü düşmek, arkaya doğru yatmak/eğilmek.* Lajek qeni ser kewt, pey ra pêro bî lincî. 2. *Zv. f. M.* Qeniserkewtiş. Zirarêndê şên ser kewteni, bi şikildê xirabî ya vinî kerdeni, pîs vinî kerdeni. *Tr. Hezimete uğramak, büyük yenilgi almak, kötü bir şekilde yenilmek.* Ma tim ci rê va ti do xeta bikerê, ey zêdê ma nêkerd. Cora qeni ser guna erro.

qeniserşîyaye/ê 1. *N.* Apeyşîyaye/ê, vera pey şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; peyser şino, kemêneno, keno kemî. *Tr. Gerileyen, arkaya doğru giden, anarya yapan.* Merdimo qeniserşîyaye do cayên jî nêşo bireso. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çimkor (bêçimî) şîyo, zirarêndo şên dîyo, gunayo felaketên ser, zirarêndo bêhesab ameyo ci sere di, şîyo ki şîyo. *Tr. Bir oyunda, bir ticarette, bir müsabakada onarılmaz büyük bir zarara duçar olan.* O keso qeniserşîyaye şorî ki deha bişo zirarê xwu açarnayo!

qeni ser şîyayeni 1. *f. M.* Qeniserşîyayîş, pey ser şîyayeni, apey şîyayeni, vera pey şîyayeni, kemênayeni, kişta peyser şîyayîş. *Tr. Arkaya doğru gitmek, gerisin geriye gitmek, irtica etmek, azaltmak, gerilemek, kıç üstü gitmek.* Kaşka qeni ser bişîyayê, bi mi ki o yo qeni ser jî nêşino, o yo serî ser şino. 2. *Zv. f. M.* Qeniserşîyayîş. Bêfesal şîyayeni, bêfesal vinî kerdeni, zirarêndo şên dîyayeni, normalî ser ra vinî kerdeni, bêçimî şîyayeni, felaketên ser ro gunayeni. *Tr. Anormal kaybetmek, felaketle karşılaşmak, hezimete uğramak.* Ez texmîn nêkena ki o bazirgan bişo mîyaneyê xwu raşt kero. Mi rê qeni ser şî.

qenpak/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; heşa qena ci pak a, qenpakey di kemaneya ci çinî ya, binê ci pak o, binê xwu kerdo pak. Tersê ci "qengîyîn/qengînin" o. *Tr. Kıçı temiz olan, avret yeri temiz olan, avret yeri temizliğini yapmış olan.* Mewinîyê qenda ci ra, lajek qenpak o. Gameka bîni mara ci qena ci kerdi paki. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; heşa qena ci pak a, karûgurwe û fêl û qisaya ci ya pîs û ar û nepaki çinî ya, raşt o. Kes/çîyo ki; ci dest û fekî ra karûgurweyo xirab nîno, biawdaz û nimaz a yo. *Tr. Temiz olan, abdestli namazlı, iş veya eylemleri doğru olan, kötülüğü olmayan, dürüst olan, namazında ve niyazında olan.* Merdekêndo qenpak o, qengînin nîyo. Ti şenê pey emeley bikerê.

qenpakey 1. *Nm.* Qeni paki bîyayeni, pakeya qeni, heşa pakeya eybandê kesî. *Tr. Avret yeri temizliği.* Qena qeçekandê ci tim jî paka. Ez qenpakeyda qeçekandê ci rê nêşena çîyên vaja. 2. *Zv. Nm.* Qena ci paki bîyayeni. Karûgurwe û fêl û muameleyo xirab, ar, pîs, nepak nêkerdeni. Çîyo ki herûnda xwu di pîs û ar û nehs o, a o çî nêkerdo. *Tr. Kirli iş veya eylemleri olmamak, işi temiz olmak, ardından kötü işleri çıkmamak, kirli çamaşırları olmamak.* Qenpakeyda ci rê nêşena çîyên vaja. Labelê tey terbîye çinî yo, şîretîy nêdayê ci. Qenpakeyda xwu nêwinî-

no, şarî nêrîdêno.

qentar 1. *Nn.* Çî/haceto ki giraney senceno. *Tr. Kantar.* Ez a kena ereberi bera qentarî ser ki bisenca. *Bw.* Qantar. 2. *Nn.* Giraneyên a. *Tr. Bir ağırlık birimi. 230 kg.* To berd set. Çend qentarîy ame? *Bw.* Qantar.

qenterek *Nn.* Qe beno ki na vajeki, "qemterî" ra bêro. Cora *Bw.* Qemter. (-ek Dimilî di ca bi ca peyomekê werdîyey û xasekey û mehsûmey û qergûney o, ti do ney jî pa kerê û bi o babet a şikêr bê.)

qentirme *Mîm. Nn.* Babetên viraştişê vernîda keyan û ê camîyan o ki, wexto ki kes dekewno de kesî ser o cor di ze nîmdaîreyên, nîmçemberên, nîm kovalên şoret deyayo bi ci. *Tr. Kemer.* Qentirmeyê camîyan şoretên dano camîyan, kes qayîlo ki dekewo mîyan.[1]

qentirmeyîn/i *Mîm. N.* Çîyo (ban, camî, geça, ca) ki viraştişdê ci di qentirme esto, qentirmeyê ci esto, ci rê qentirme virazîyayo. *Tr. Kemerli.* Dekewtişê camîyan ci pêrini jî qentirmeyîn bî.

qentirmeyîney *Mîm. Nm.* Qentirmeyîn/i bîyayeni. Bîna û camîyan û cayandê zêdê nînan di vernî di qentirme bîyayeni, cor ra fekê ci vera cêr nîmkovalên bîyayeni. *Tr. Kemerlilik.* Mezopotamya di, bînayan di qentirmeyîney *V.* î'y çoşmedê 2000î di dest kena pa.

qentirrek/i *Psîk. Sos. Zu. N.* Tirrek/i. Kes/çîyo ki; tirrekeyda xwu ra xwu nêronano ki merdiman vero werzo pay, pey qisey bikero, pey bihîlbîyo, pa têkildar bo. Merdimo tirrek, merdimo ki berz ra winîno însanan ra, merdimo ki xwu gird vîneno. *Tr. Kibirli, gururlu, enaniyetli, enesi kavi, egoist.* O merdimo qentirrek o pêrdê xwu vero nêwerzeno pay, o do kotî ma vero werzo?

qentirrekey *Psîk. Sos. Zu. Nm.* Qentirrek/i bîyayeni, tirrek/i bîyayeni, tey wesfê xwu nêronayîşî û kebîrey bîyayeni, wesfê kirê nêkerdişî tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tirrekey keno, kebîrey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kibirlilik, gururluluk, kabadayılık.* Eger qisey nêkeno, qentirrekeyda xwu ra nêkeno. Pêro vanê qentirrek o.

qentoriki *An. Nm.* Qalça. Cayê kesî yo ki; kes ser o ronişeno û zewmbî jî ser û bin û mîyan û heme cayê ci. *Tr. Genel olarak kalça.* Xeyr o ho? To bin di qentoriki çinî ya? Ti yê şêligî mîyan di qeni kenê anvero!

qenxeti *Zîr. Nm.* Peynîya xeteri, tewra peynîya xeti. *Tr. Sulanan yerin en son yeri, arkın son tarafı, fazla suyun boşaltılacağı yer, ark veya kanal boşaltım yeri.* Qenxeti tenekna berz bîyayê, awi do ser kewtayê. Verxeti nêawdeyê.

qenxewar/i *Tib. N.* Fisembar/i, fisilembar/i. Kes/çîyo ki; tim rakewno, tim hewnê ci yeno, hewnan ra nêşeno çimanê xwu akero, hewnan vero nêşeno werzo, merdeyê hewnî yo. *Tr. Uykucu, uyku düşkünü, uyku ölüsü.* Ez bi ê merdimdê qenxewarî ya, nêşena karên bikera. O yo tim rakewno, o yo tim hewn di.

qenxewarane *Nn.* Qandê nerî û camêrdan vanê zêdê qenxewaran an, qenxewarîy senîn benê, winî bîyayeni, şekil û bîçimê qenxewaran senîn beno, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Uykucular gibi, uykucu gibi olmak.* Mêrdekî karûgurweyê xwu qenxewarane kerd û ci ra kewt dûrî. Ey va beno ki ey karê dinya alemî pêroy kerd.

qenxewaraney *Nm. şekil û* bîçimê qenxewaran senîn o, winî kerdeni, winî bîyayeni, fêlê qenxewaran, qiseyê qenxewaran, asayîşê qenxewaran. *Tr. Uykucular gibi.* Eger qenxewaraney di diremên naf bibîyayê, filan merdim do qey merdim bîyayê.

qenxewarey *Tib. Nm.* Qenxewarîni, fisembarey, fisilembarey. Qenxewar/i bîyayeni, hewnan vero sereyê xwu nêhewadayeni, ci rê hewn şîrin bîyayeni, bestokê hewnî bîyayeni, hewnan vero çiman nêakerdeni, qandê hewnî merdeni, merdeyê/ya hewnî bîyayeni. *Tr. Uykuculuk, uyku ölüsü olmak.* O yo qenxewarey ra, nêşeno kar û gurwanê xwu biqedîno ki, bêro şêligî mîyan di roşo.

qepişk *Zoo. Nn.* Guvelik, korbilîz, silik şeytanok. *Bw.* Guvelik. *Tr. Salyangoz, sümüklü böcek.* Qepişk, jû cayan di werêno û loqantayê ci jî estê. Labelê muslumanîy nêwenê.

qer/i *N.* Sîya, zencî. *Tr. Kara, zenci.* Tebîet wazeno ki merdimo qer do bolkî bi qeran a bizewijîyo. Labelê no şert nîyo.

qerante/ê *N.* Qertenos/i. Merdimo dergo qalino ze bêterê Ellahî û winîno xwu ra. *Tr. İri yarı, boylu, bakımlı.* Qeranteyêndê ma jî bibo, ma do birişê gulaş.

qerar 1. *Er. Nn.* Çîyo ki vajîyayo do bibo. Çîyo ki yan bîyayîşdê ci rê yan jî nêbîyayîşdê ci rê teqezey kewta de. Şik û fikr û qeneatên di netîceyo ki ameyo meydan yan bîyo yan jî do bibo. *Tr. Karar.* Eger qerar bideyo ci, kam şeno ey pey di kero? 2. *Nn.* Fînêra, finên di, bişubhenêkerden a, tey pey di gami eşteni çinêbîyayeni. *Tr.*

1 Na vajeki ez texmîn kena ki do bi "kemer"î ya bihîlbîyo. Na vajeki jî Farîsî ya.

Bir çırpıda, an, bir anda, aniden, birden, kısa sürede, içinde şüphe veya tereddüt olmaksızın. Lajekî torzîn bi qerarên a da piro, orte ra kerd di letey.

qerardan/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di qerar dayo, wahîrê qerarî yo. Netîce di vato: Yan do bibo yan jî do nêbo, qandê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşdê qisa û muameleyê ci yo peyên bîyo. *Tr. Kararlı, karar veren, karar sahibi.* Ez nêzana qerardan yan qerargîn deha mihîm o?

qerardaney *Nm.* Wahîrê/a qerarî bîyayeni. Qerardan/i bîyayeni, wesfê qerardanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qerar dano, qisa û muameleyê peyênî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Ca û meqamê qerar dayîşî. *Tr. Karar mekanizması, karar veren makam olmak, karar sahibi olmak.* Qanûnandê nikayênan di qerardaney ê şarî ya, ê raveyan tenya nîya.

qerardaye/ê *N.* Çî/keso ki qerarê ci deyayo; qisaya ci ya peynî vajîyaya, karûgurwe û muameleyê ci yo dimayên bîyo, doieregê ci bibo. *Tr. Kararlaştırılan, karara bağlanan, sonuca bağlanan.* Pêseriko qerardaye gereg ki pey di nêerzîyo. Çunkî tim bêemeley peyda bena.

qerardayeni *f. M.* Qerardayîş. Qerar giroteni. Karûgurweyo ki ser o mişewro beno yan bîyo; a netîceyê ê karî bellî bîyayeni, soyîn di ci rê qerarên gêrîyayeni. *Tr. Kararlaştırılmak.* Mi qerar da. Labelê qerarê îstîşarî, ê mi ser ra yo, ez qebûl kena, ez şena qerarê xwu pey di bigîra.

qerarge *Nn. Bw.* Qerargeh. Cayê qerargeyê pêserikê ma virîya.

qerargeh *Nn.* Qerarge. Cayê îdarî, cayo ki kes cayên tey îdare keno. Cayo ki; kesî xwu rê kerdo sersûnên û kesî tey qerarê xwu girotê, tey pîlan û vernamey viraştê. *Tr. Karargah.* Ma do qerargehê xwu înan dest nêvistayê.

qerargirote/ê *N.* Qerargêrîyaye/ê. Çî/keso ki; qerarê ci gêrîyayo, peynîya qiserda ci yan jî netîceyê muameledê ci bîyo eşkera. *Tr. Kararı alınan, kararlaştırılan, karara bağlanan.* Pey di erzîyayena karûgurwedê qerargirotî weşi nîya, boy dano.

qerargiroteni *f. M.* Qerargirotiş. Qerar gêrîyayeni. Karûgurwe û muamele û dawayên di qisera peynekêni, vatişê dimayênî vateni, kerdeni, geregê ci eşkera û êlan kerdeni. Qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê karûgurweyên qisaya peyêni vateni. Ray û şekil û bîçimê bîyayîşî yan jî nêbîyayîşe ci bellî kerdeni. *Tr. Karar almak, kararlaştırmak, sonucu açıklamak, son sözü söylemek veya ilan etmek.* Arêbîyay pêser û wina va: Ma vizêr qerar girot, ma do serrên mîyan di bar kerê.

qerargîn/i *N.* Wahîrê/a qerarî. Kes/çîyo ki; qerar giroto, peynîya qisa û muameleyan kerda yan jî arda. *Tr. Karar veren/alan.* Qerargînê ma jew nîyo, komê ma yê şewirîyayîşî yo.

qerargîney *Nm.* Wahîrê/a qerarî bîyayeni. Qerargîn/i bîyayeni, wesfê qerargînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qerar giroto, qerar dayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Karar alma, karar sahibi olmak.* Ma qerargîneyda xwu ra çiçî vinî kerdo ki ma poşman bê?

qerarname *Nn. Bw.* Birename 1. Eger qerarnameyê min ê mamosteyîni tenekna deha rew bivijîyayê, mi do dîna mengîy deha rew dest bi mamostîn a kerdayê.

qerasi *Zîr. Nm.* Xerasi, sîndiriki, dîng, ding, arsî, sîarî, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di tenî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Qerasi, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

qerat *Mat. Nn.* Olçek. Nîmeyê tenekedê 18 kg' o. No hesab, çîyandê qezencî do. Di tenekeyê 18 kîloyan kenê çehar qeratîy, çehar qeratîy jî kenê timinên (Q=1/4 t) Çehar paran ra parênda timinî ya. Nîmtimin di cay bo, beno di qeratîy. *Tr. 18 (On sekiz) kiloluk bir tenekenin hububat cinsinden yarısı kadarı.* Mêrdekî xwu rê, hendê qeratên tenya tene karito.

qerat bi qerat *Zîr. Db. H.* Qerat qeratî, olçek bi olçek. Hergi fini bi qeratên a luwayeni. *Tr. Her defasında 18 kiloluk bir büyük tenekenin yarısı kadar bir ölçekle iş yapmak.* Ey qerat bi qerat dayê bi ci, ci rê bes nêkerdê. Cora ey a tepîya timin bi timin da bi ci.

qeratên *Zîr. H.* Qeratê, ölçekên. hendê nîmedê tenekê 18 kîloyan. *Tr. 18 kiloluk büyük bir tenekenin yarısı kadar bir ölçek.* Mi do qeratên cew bidayê ci, ey qebûl nêkerd, mi tew ci nêda.

qeratû 1. *Nn.* Qeretû. Çîyêndo zêdê heykelên o ki qandê temsîlên virazîyayo. *Tr. Maket, korkuluk. Uzakta ne olduğu net anlaşılmayan insan, heykel veya maket şeklindeki nesne.* Mi rezî mîyan di qeratûyên dî. Labelê mi fehm nêkerd ki merdim bî yan çîna bî. 2. *Nn.* Pay ra, nêkewte/ê. Çîyêndo mabeyndê xwuser o bîyayen û nêbîyayen di bîyayeni, çîyo ki payr a vinderde o. *Tr. Ayakta olmak, ayakta olmakla olmamak arasında, henüz düşmeyip ayakta olmak.* Mêrdekê kalî va: Şima yê senîn? Ey va: A qeratû yo.

qeratûyey *Nm.* Qeretûyey. Qeratû bîyayeni, wesfê qeretûy, xwupayra bîyayeni, îdare bîyayeni, mabeyndê pay ra bîyayîşî û nêbîyayîşî di bîyayeni. *Tr. Ayakta olmakla olmama arasında olmak, idare ediyor olmak, henüz direnip ölmemiş olmak.* Mi rê qeratûyeya ci jî bes a.

qeratûyîn/i *N.* Qeretûyîn/i. Ca/keso ki; qeratûyê ci esto, tey qeratû esto, tey çîyo zêdê maketî yan jî heykelî esto. *Tr. Korkuluğu olan, maketi veya heykeli olan.* Ti nêvanê ki, ma şîyê dekewtê bostanêndê qeratûyînî.

qeratûyîney *Nm.* Qeretûyîney. Qeratûyîn/i bîyayeni, ca û keso ki tey qeratû esto, a o ca yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Cayo ki tey maket yan jî heykel yan jî çîyê tersanayîşîyo ki bi şikildê maketan û heykelan a virazîyayo, a o çî bîyayeni. *Tr. Korkuluklu olma, içinde maket veya heykel türü şeyleri olan yer veya şey olmak.* Nika qeratûyîneya ci bî sebebê sersûneyda ci yan nêbî?

qerax *Cog. Nn.* Verê awan. Cayo ki awi û berrî reseno pê. *Tr. Sahil, kıyı.* Ez şîya qerax û mi lingê xwu kerdîy awi mîyani ez bîya honik.

qerç *Nn.* Qirç, vengê qîrçînî. Vengê şikîyayîşdê estan û qirşan û çaran, kolîyan û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Bir defalık olan her tür kırılma sesi.* Va qerç û fine ra şikîya.

qerçey *Nm.* Qerçey kewti ci ser. Mi zana esteyê ci yê şikênê.

qerçîney *Nm. Bw.* Qerçîni. Wexto marrî war kerd, qerçîney kewti estandê ci ser.

qerçîni *Nm.* Qerçi qerçi, qerçînî, qerçîney, qerçey, qirçîni, qirçi qirçi, qîrçîni, qîrçi qîrçi. Vengo ki şikîyayenda este û kolî û çîyo winasîni ra vijêno. *Tr. Kemik, odun vb. şeylerin kırılırken çıkardıkları ses.* Wexto ki destê ci şikîya, ci ra qerçîni vijîyê.[1]

qerde 1. *Nn.* Miheqeq, qethî, qetîyen, teqez, mutleqa. Eger nêbo, nêbeno, do îlla ki bibo. Çî û keso ki; tey zûr, şubhe û çep çinî yo. *Tr. Kesinlik, muhakkak, kati, net.* Mi ci rê va: Do qerde bibo, ez ata nata nêzana. 2. *Nn.* Qaîdeyo bidûzan, bi meşên a ray şîyayeni, bi dûzanên a rayşîyayeni. Hêdî, labelê bi giraneyên a şîyayeni, bi usûlêndo ca di ya şîyayeni, bi rayênda weş a şîyayeni, bi meşêndo biqerar a û tey bêqerar nêbîyayen a şîyayeni. *Tr. Ağır, fakat kararlı ve istikrarlı yürüyüş. Düzenli, sistemli, metotlu yürüyüş.* Mêrdek zemano teng û çetin di jî bi qerdeyên a şîyê; tey ne ters, ne xof û ne jî bêqerarey esti bî. Ti vanê beno ki jewî bi hêwanêndo biomidî ya best bî.

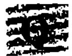
qerdebîyaye/ê *N.* Çî û keso ki bîyo qerde. Çî û keso ki bîyo miheqeq. Çî û keso ki yan raşteyda ci di yan jî çepeyda ci dişubhenêmendo. *Tr. Kesinleştirilen, doğruluğu veya yanlışlığı netleşen veya kesinlik kazanmış olan.* Ez a hewna fehm nêkena, şima yê çirê wina kewnê ê çîdê qerdebîyayî dimi?

qerde bîyayeni *f. M.* Qerdebîyayîş. Teqez bîyayeni, miheqeq bîyayeni yan raşteyda ci di yan jî qaşteyda ci di şek ûşubhenêmendeni. *Tr. Doğrulanmak, kesinleşmek. Doğruluğunda veya yanlışlığında şüphe kalmamak.* Eger ez qerde nêbîyayê, mi bi înan a şirîgey nêkerdê.

qerdekar/i *N.* Çî û keso ki; çîyênşubhera veto û kerdo teqez, kerdo raşt, raşteya ci îspat kerda. *Tr. Kesinleştirici, kesinleştiren.* Qerdekarê nê gireyan hemini ez a. Şima gereg ki mi rê teşekkur bikerê, şima yê mi kenê sujdar.

qerdekarey *Nm.* Qerdekar/i bîyayeni, wesfê qerdekaran ci ser o bîyayeni, qerde kerdeni, karê qerdey, wezîfeyê qerde kerdişî. *Tr. Kesinleştirmek, kesinlik kazanmak veya kazanan olmak.* Ez do qerdekareyda ci ser o vindero.

qerdekerde/ê *N.* Çî û keso ki; qerdeyeya ci bîya eşkera. Çî û keso ki; teqezeya ci bîya temami. Çî û keso ki bîyo teqez. *Tr. Kesinleştirilen, netleştirilen, katileştirilen.* Ez a merdimdê qerdekerdî ser o nêvindena; ez a winîna ki ma merdimê şubhedarî jî qerde kerê.

qerde kerdeni *f. M.* Qerdekerdiş. Teqez kerdeni, miheqeq kerdeni, bîyayen û nêbîyayenda ci ser o teqezey viraşteni. Bîyayen û nêbîyayena ci safî kerdeni. Şubhe û guman û dûmaniney ci ser ra werzanayeni. *Tr. Kesinleştirmek, katileştirmek, netleştirmek.* Eger şima nê karê siftekênî qerde nêkerê, ez e nêşena vaja.

qerdeyey *Nm.* Teqezey, teqez kerdeni, qerde/ê kerdeni, safîyey, safî kerdeni, bîyayena ci yan jî nêbîyayena ci safî kerdeni, tey şife nêverdayeni. *Tr. Şeksiz şüphesiz, kesinlik, netleşme, netlik, katilik.* Mi qerdeyeyda ci ra şubhe kerdê.

qereaxaci *T. Nk. Nm.* Qerecêri, dara qereci. Babetên darên a ki girênayenda rîçandê ci ra dermanên virazêno, no darîyê ci qandê kul û dirbetan rind yeno. Na dari, Suwêreki di kişta Bûcaxî di dewda ma di esta. *Tr. Karaağaç.* Rî-

---

1 Esas qirçi qirçi, qîrçi qîrçi, qîrçîni pêro jî "qerçîni" ra xeripîyayê. Çunkî nê vajekandê bînan pêroy di jî vengdengey peyda bîya.

çanê qereaxacı bigirênê ki ma kulandê ci sernê.

qerebafûn *Mûs. Nn.* Pîlaq. Çîyo ki sîdîyan ceneno. Haletîyê dêran o ki kes çîyanê zêdê sîdîyan nano ser, ceneno û pa mûzîk goşdarey keno. *Tr. Plak.* Verî kê hergi merdimî di qerebafûn çinêbî. Dewandê ma di Kê Emer Axadê Remo'y di tenya est bî.

qerebalix/i *N.* Qelabalix/i, tamzik/i, sixlet/i. Çî/keso ki; mijûleya vêşî ya, nifûsê ci bol o. *Tr. Kalabalık, yoğun.* Cayêndo qerebalix bî, ma nêşa tey rehat bikero.

qerebalixey *Nm.* Qelabalixey, qelabalix/i bîyayeni, mijûleya vêşî, tamzikey, tamzik/i bîyayeni, nifûsê ci vêşî bîyayeni, sixletey, sixlet/i bîyayeni. *Tr. Kalabalıklık, yoğunluk.* Ez qerebalixeyda ci ra jî kêfsad bîya.

qerebalixey kerdeni *f. M.* Qerebalixeykerdiş. Qelabalixey kerdeni, tamziknayeni, tamzik kerdeni, sixletey kerdeni, vêşî mijûl kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb nifûsî vêşî kerdeni. *Tr. Kalabalık etmek, yoğunluk kazandırmak.* Eger şima qerebalixey nêkerdayê, nika ma karûgurwe pêro qedîna bî.

qerebataxi *T. Zoo. Nm.* Qerebatî, qerebati, ordega gemi, babetên mirîçikênda seydî ya ki ordegên werdêrî ya, awan mîyan di, cayandê awîyan di, çoşmandê deran di, çoşmandê layan di coyêna. *Tr. Karabatak.* Qerebataxîy bolkî cayandê awîyan di coyênê.

qerece 1. *Nn.* Toximê kixsan, kixse, bezrê kixsî. Toximo ki sifte do bi ci ya kixse, dima jî kixse do bikarîyo ki ci ra pîyaz bibo. *Tr. Soğan tohumu.* Dewandê ma di qerece karêno. 2. *Nk. Nn.* Toximêndo sîyak û koşeyîn o ki, xwu bi xwu beno. *Tr. Kendiliğinden yetişen, siyah ve köşeli bir tohum.* Qerece jî zêdê zîwani tenan mîyan di beno.

qerecêri *Nk. Nm.* Qereaxaci. Babetên darên a. *Bw.* Qereaxaci. *Tr. Karaağaç.* Qerecêri ra cêr, di cayê weşîy deha estê. Labelê qorîyan mîyandê, ma nêşenê wahîran ra îzin biwazê. Çunkî hettanî nika înan kesî rê îzin nêdayo.

Qereçî 1. *Etn. N.* Mitirbî, cîngane. Merdimo ki kişta Pakîstanî ra, kişta Hîndîstanî ra welatdê Qereçî ra yo. *Tr. Karaçi ülkesinden olan, Pakistan ve Hindistan civarındaki Karaçi Bölgesi'nden olan etnik grup.* Qereçîy goreyê ziwandê Dimilî heta Pakîstanî û Hîndîstanî ra yenê. 2. *Zv. N.* Mitirbî, cîngane, heşek. Merdimo ki parse keno, parsekkar, parsekar. *Tr. Dilenci.* Kes qereçîyan rê bol nêvîneno. Çunkî parse kerdeni înan rê bîyo xusletên. 3. *Zv. N.* Dinênedik, şarî ra teber. Merdimo ki ze ki dinya nêvîno, hergi karûgurwedê xwu di şarî ra tebero. *Tr. Dünya görmez, bedevi, görgüsüz.* Mêrdek ze bî ze qereçî, senîn ki nanê xwu werd, hema kerd teber. Qe "Berxwudar bi" jî nêva.

Qereçîyey 1. *Etn. Nm.* Mitirbîyey, cînganey. Qereçîni, Qereçîyîni, Qereçî bîyayeni. Qereçîyan ra bîyayeni, şardê Qereçîyan ra bîyayeni. Şardê Qereçî ra û mabeyndê Pakîstanî û Hîndîstanî ra bîyayeni. *Tr. Karaçi/li olmak, Karaçi bölgesi halkından olmak.* Qereçîyey di çi xirabey esta ki? 2. *Zv. Nm.* Qereçîni, qereçîyîni, mitirbîyey, mitirbîni, cînganeyey, cînganîni, parsekarey, parsekarîni, parsekar/i bîyayeni, parsekaranra bîyayeni. *Tr. Dilencilik.* Qey qereçîyey weşdê to şina? 3. *Zv. Nm.* Qereçîni, qereçîyîni, dinênedikey, dinênedik/i bîyayeni, karûgurwedê xwu di şarî ra teber bîyayeni, berrînîyey, berrînî bîyayeni. *Tr. Görgüsüzlük, bedevilik, medeniyetten uzak olmak.* Heme ca di jî qereçîyey keno, qereçîyey ti vanê beno ki ci ser o tapîkerdê ya.

qereerûgi *Nk. Nm.* Babetên erûgê sîyak ê. *Tr. Karaerik, karaerik ağacı.* Qereerûgên kewti ci dest, nêşa beşe kero, bî wişki.

qerepere *Nn.* Şemate, kelbût, derrabûl. Vengo ki kesî keno kêfsad. Qerepere di ne kes kesî ra çîyên fehm keno, ne jî kes kesî rê hûrmet jî keno. *Tr. Gürültü, şamata, kaos.* Mamostî va: Qeçêno, wa kes qerepere nêkero ki ma pêra çîyên fehm bikerê.

qerepere bîyayeni *f. M.* Qereperebîyayîş. Şemate bîyayeni. Çîyo (veng û fêlîy) ki kes do pey kêfsad bo, rehateya kesî do bixeripîyo, a ê bîyayeni. *Tr. Gürültü olmak.* Mi zanayê bi hendayên qeçî ya aja di qerepere do bibo.

qerepere kerdeni *f. M.* Qereperekerdiş. Şemate kerdeni. Veng û fêlê ki însanan kenê kêfsad, kesan kenê kêfsal, rehat û rehateya însanan benê, a ê olayîyan, ê fêlan kerdeni, ê venganê neweşan veteni. *Tr. Gürültü/şamata yapmak.* Qerepere mekerê û kêfê însanan meremnê.

qerepereyîn/i *N.* Şemateyîn/i. Ca/keso ki; qerepereyê ci esto, tey qerepere esto, qerepere keno, bi qereperedê xwu ya sereyê însanan tewneno, beno sebebdê rehat û rehateya însanan. *Tr. Gürültülü.* Mi zana do qerepeyîn bo, cora ez nêamêya veyvedê înan.

qerepereyîney *Nm.* Şemateyîney. Şemateyîn/i bîyayeni, qerepeyîn/i bîyayeni, wesfê kes û cayandê qerepereyînan ci ser o bîyayeni. Kes/cayo ki; qerepeyê ci esto, wahîrê qereperî yo, tey qerepere esto, kesan keno kêfsad, rehat û

rehateya kesan beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gürültücü olmak, gürültüsü olmak.* Qerepereyîneya ci bî sebebê lej kerdişdê ma.

qereqapî *Nn. Bw.* Kerxane. Qereqapî, eybûareyênda dewletan a.

qereqiş *T. Cog. Nn.* Zemherîr. *Tr. Kara kış.* Qereqişê ci do bol serd bo.

qereqol *T. Leş. Nn.* Cayo ki cendermey û polîsîy tey vindenê, cayê cenderman û polîsan. *Tr. Karakol.* Qereqol di daseyên cendermey estîy bî, înan kerdê xwu bierzo cayên ser.[1]

qeresolawî *Nm.* Solawîya ci bêbîçim, bêfesali soli dequlojîyaya ser. Solawîya ki bêhemd û bê fesalên a soli debîyaya de, soliney ra deha şamîya ci nêwerêna. *Tr. Aşırı tuzlu.* Mi nêwetard xwu fek kero, to bidîyayê, solawî nêbî, qeresolawî bî! Vajê ma şima somande mendîy bîy!

qeresolawîyey *Nm.* Qeresolawî bîyayeni, soliney ra nêwerîyayeni, bêhemd û bêfesal soli dekerdeni. *Tr. Tuzlulukta aşırı tuzlu olma durumu.* Qeresolwîyeya ci sereyê mi doş kerdi mi va tansîyonê mi do bifiro.

qereşîrê *Nk. Nm.* Babetên engûr a. Engûrênda şîrêya rengsîya ya. *Tr. Siyah şire üzümü.* Bira na engûra şima ya qereşîrê ya çiwext vijêna?

qerey 1. *Nm.* Qer/i bîyayeni, renga ci qehwerengî bîyayeni, renga ci renga qehwî bîyayeni, tey renga piranayê bîyayeni. *Tr. Kahverengilik, rengi kavrulmuş bir esmerlik.* Ey qereya ci nêecibnê. 2. *Nm.* Qer/i bîyayeni, zencîyey, zêdê zencîyan sîya bîyayeni. *Tr. Zencilik, siyahlık, koyu siyah olmak.* Bi qereyda ci ya mehuwê. Çunkî qereya ci, Ellahî daya.

qerez *Nn.* Pêverik, kîni. Jewî, bi eynadeya qandê qezenc kerdenî, bi jûnakî ya pêvero vinderdeni. Jewî tehrîk kerdeni, jewî rê qicix dayeni, bi jewî ya digdigî kerdeni. *Tr. Rekabet, yarış/ma, kin, inadına rekabet/yarış, müsabaka, maç.* Ma pêdi qerez kerd. Ey qezenc kerd, mi kerd vinî. Qerezê mi to di çinî yo, mi tey nêşa qerez bikero, tim mi di qerez keno ûzn. bol cayan di vajêno.

qerezey *Nm.* Qerezîni, qerez bîyayeni, wesfê karûgurwedê qerezan. Qerez kerden, qerez bîyayeni. *Tr. Kıyasıya yarışma, müsabaka, maç, karşılaşma, inadına yarış.* Qerezeya înan, qandê qezenc kerdişî nêbî; pexîleyda ci ra bî. Derdo ki kes qandê qezencî pêdi qerez bikero.

qerezkar/i *N.* Qerezkewte/ê. Kes/çîyo ki; qerez keno, bi jewî ya kewno qerez, qandê qezencên bi jewî ya yan jî bi kesan a kewto qerez, bi kes yan jî kesan a o yo pêverikên keno, bi kesên yan jî bi tayên a kewto riki ser, kewto kîni ser. *Tr. Rakip, kinci.* Merdimo qerezkar yan do qezenc kero yan jî vinî. Labelê qerezî di hend jî nafên nêaseno.

qerezkarey *Nm.* Qerezkarîni, qerezkar/i bîyayeni, wesfê qerezkaran ci ser o bîyayeni, karê qerezkaran kerdeni, qerez kerdeni, bi kesêna riki kewteni, bi kesên a pêverikên kerdeni, tey rekabet kerdeni. *Tr. Rakip olmak, rekabet yapmak, mücadeleci olmak.* Qerezkareya ci do zirar bido ci, mi nêdana.

qerezkarîni *Nm.* Mi rê vaji, qerezkarîni wesfê kêya, ê kê nîya?

qerezkerdeni *f. M.* Qerezkerdiş. Qandê kayên yan jî mucadelên qezenc kerdişî pêdi qerez kewteni. *Tr. İnadına yarışa girmek.* Mabeyndê ma di kayan qezenc kerdiş, sere şîyayîş, pûrteqalan girotiş, kaygerê veromî cakerdiş û hembazêndê xwu sere resnayîş est bî. Na poxi ra ma pê ya qerez kerd, zêdê finandê verênan fina ma kerd vinî.

qerezkewteni *f. M.* Qerezkewtiş. Qerez kerdeni, qerezî mîyan kewteni. Bi kesên yan jî çîyên a qandê qezenckerdişdê maçên yan jî çîyên bi qeyretêndo gird û rikdar û şên a pêverikên mîyan kewteni, bi kîn a hemberê xwu berden û ardeni. *Tr. İnadına kıyasıya bir yarışa, bir maça, bir müsabakaya girmek.* Ma pêdi kewtîy qerez, soyîn fina mi kerd vinî.

qerfi *Nm.* Term. Bolekê ci "qerfîy" ê, bolekê "term"î jî "termîy" ê. Bi jewî ya xwu rê wext ravêrnayeni, pa delxa kerdeni. *Tr. Alay, istihza, dalga. tenya* nêvajêna, bi bolekeyda ci ya vajêna. Ti bi min a qe nêşenê qerfên jî bikerê.

qerfiy *Nb. Beqûnî.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Qerfi. Eger bi şima ya qerfanê xwu keno, mevinderê û bêrê. Qîmet û qametê xizmetî xwu vîra mekerê.

qerfiybîyaye/ê *N.* Termîybîyaye/ê, beqûnîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi ci ya qerfiy bîyê, bi ci ya delxa ravêrîyaya, bi ci ya wextêndê peyhuwatekî ravêrîyayo. *Tr. Dalga geçilen, alay edilen.* Merdimo qerfiybîyaye do tîyanan di rî nêvîno.

qerfiy bîyayeni *f. M.* Qerfiybîyayîş. Termîy kerdeni, beqûnî bîyayeni. Bi kesên a yan jî çîyên a delxa ravêrîyayêni, qerfiy bîyayeni, wextê peyhuwatekî ravêrîyayeni. *Tr. İstihza/alay edil-*

---

1 Tirkîya verêni di qere (*kara*), mezbût o, metîn o, hêlewan o, biqewet o û fina qol (*kol*) jî het a, kişt a, hêm a, doşî ya ûzn. Goreyê ney, qereqol beno *"kolluk kuvvetleri, güçlü, kuvvetli taraf, askeri yer veya mıntıka."*

mek, alay konusu olmak. Bi mi min a qerfiy bibê, ez damiş nêbena. Cora ez jî bi kesên a qerfiy nêkena.

qerfiykerde/ê *N*. Termîykerde/ê, beqûnîkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi ci ya qerfiy bîyê, bi ci ya delxa ravêrîyaya, bi ci ya bi huwaten a wextêndo peyhuwatek ravêrîyayo. *Tr. İstihza/alay edilen, dalga geçilen*. O keso qerfiykerde do bol bişikîyo.

qerfiy kerdeni *f. M*. Qerfiykerdiş. Termîy kerdeni, beqûnî kerdeni. Bi jewî ya yan jî bi çîyên a delxa kerdeni, wextê xwu ravêrdeni, huwayeni, ci werdî vînayeni, pey çîy/qiseyê ki o do weş nêvîno, ey kerdeni. *Tr. Alay/istihza etmek, dalga alay konusu yapmak*. O merdim deraxdê şima ra nîyo, pey qerfanê xwu mekerê.

qerfkar/i *N*. Termkar/i, beqûnîkar/i. Kes/çîyo ki; bi kesên a qerfanê xwu keno, bi ci ya delxa ravêreno, bi ci ya huweno û pey wextê ravêreno. *Tr. Alaycı, dalga geçen*. Ez bixwu merdimdê qerfkarî ya qayîl nîya ki şira cayên. Çunkî qerfkar kesêndo cilq o.

qerfkarane *Nn*. Termkarane, beqûnîkarane. Bi şikildê qerf kerdişî ya, zêdê qerfkaranan, ze ki bi jewî ya qerfanê xwu bikerê. *Tr. Alay edercesine, alay bir şekilde*. Mi ê haldê ci yê qerfkaranî ra tew hez nêkerd.

qerfkaraney *Nm*. Termkaraney, beqûnîkaraney. Zêdê qerfkaraneya, zê qerfkerdişî ya, qerfkarîy senîn ki luwenê, winî. Eger şeklê hereketdê qerfkaran senîn o, winî kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Dalga geçercesine, alaycı bir şekilde*. Tew qerfkaraneya ci ez kişta.

qerfkarey *Nm*. Qerfkarîni, qerfkarîney, qerfiykerdiş, termkarey, beqûnîkarey, kardê qerfkaran ser o bîyayeni, bi jewî ya wext ravêrdeni. *Tr. Alay/istihza etmek, dalga geçmek*. Ez tew qerfkareyda ci ra hez nêkena.

qerfok/i *N*. Peyhuwatek/i. Kes/çîyo ki; bi ci ya qerfiy benê, kes pa qerfanê xwu keno. *Tr. Alay konusu olan, alay edilen, dalga geçilen*. Merdimêndo qerfok o, pêro bi ci ya qerfiy kenê.

qerfokey *Nm*. Qerfok/i bîyayeni, peyhuwatekey, pey delxa ravêrîyayeni, pey wext ravêrîyayeni. *Tr. Dalga geçilmek, alay konusu olmak*. Qerfokeya ci qedrûqîmetê ci finena.

qergûn/i *N*. Bêçare/ê, mehsûm/i, feqîrek/i, gunakaro/a mehcûb/i. O/çîyo ki destûdoşîyan ra kemî yo, kes ci rê yardim nêkeno, bêpaştî, xirabey ra bêhay, bêguna. *Tr. Zavallı, fakir, çaresiz, desteksiz, yardımsız, yalnız, acınacak durumda olan*. Lajeko qergûn tenya bî, xwu bi xwu karûgurweyê xwu vetê.

qergûnane *Nn*. Bêçareyane, mehsûmane, feqîrane, feqîrekane, gunakaro mehcûbane. Zêdê qergûnan a, bi qergûnan mendeni, wesfê qergûnan tey bîyayeni. *Tr. Zavallıca, zavallılar gibi, sahipsizcesine*. Ame a qunci di qergûnane ronişt û qe nêva ez a veyşani jî.

qergûnaney *Nm*. Bêçareyaney, mehsûmaney, feqîraney, feqîrekaney, gunakarey di mehcûbaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê feqîrekan bîyayeni, zêdê qergûnan bîyayeni, bi qergûnan mendeni, bi bêkesan û bêwareyan mendeni. *Tr. Sahipsiz ve boynu bükükler gibi olmak*. Mewinîyê a qergûnaneyda ci ra, a qergûneyda ci bin di çimpehaneyênda ravey esta.

qergûnek/i *N*. Wesfî di qandê raveydê ci *Bw*. Qerqûnek/i. Bira, qergûnekey hewna qergûney ra jî ata ya. Eger qergûn finên qergûn o, qergûnek di finîy qergûn o. Wesfê nînanê qergûnekey jî fina wina o.

qergûnekey *Nm*. Wesfî di qandê raveydê ci *Bw*. Qerqûnekey. Bira, qergûnekey hewna qergûney ra jî ata ya. Eger qergûn finên qergûn o, qergûnek di finîy qergûn o. Wesfê nînanê qergûnekey jî fina wina o.

qergûney *Nm*. Qergûnîni, bêçareyey, bêçare/ê bîyayeni, wesfê bêçareyan ci ser o bîyayeni, mehsûmey, mehsûm/i bîyayeni, wesfê mehsûman ci ser o bîyayeni, bêkesey, bêkes/i bîyayeni, wesfê bêkesan ci ser o bîyayeni, feqîrekey, feqîrek/i bîyayeni, wesfê feqîrekan ci ser o bîyayeni, gunakarey, gunakar/i bîyayeni, wesfê gunakaran ci ser o bîyayeni. *Tr. Zavallılık, kimsesizlik, boynu bükük olmak, mahcubiyet içinde olmak, acınan olmak*. Şima yê winînê şikildê ci yê qergûnî ra. Şima nêzanê, qergûneya ci zûrkeranê ya, finên ki wesarê jewî ey dest kewo, heyatê ci gîno.

qerifiyaye/ê *N*. Qurifiyaye/ê, qurmiçîyaye/ê, şikîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra bi şikildê qurmiçîyayen a cibîyayo, ser ra şîyo. *Tr. Üstünden kırpılmak, kopmak suretiyle kırılan, kesilen*. Ti yê nêşenê ê gilê qerifiyayî bidê mi, ti do kotî kokê ci vera mi kerê ki?

qerifiyayeni *f. M*. Qerifiyayîş. Qurifiyayeni, qurmiçîyayeni, şikîyayeni, ser ra cibîyayeni. *Tr. Kırılmak, kopmak. Üzerinden kırılarak kopmak*. Qey destê ci qerifiyay bîy, nêşe vat bî, nêşayê taseri tepêşo.

qerifnaye/ê *N*. Qurmiçnaye/ê, qurifnaye/ê. Çîyo (zv.) ki ser ra cibîyayo, ser ra şikîyayo, ci ra

vengê qurifiyayîşî vijîyayo, ci ra vengê qerçînî vijîyayo. *Tr. Üstten kırılan. Kırılırken kırç diye ses çıkarılan.* Vaşê qerifnayî awa xwu verdê erdî ser û çelmisîya.

qerifnayeni *f. M.* Qerijnayîş. Qurifnayeni, qurmiçnayeni, ser ra cikerdeni, ser ra qopax kerdeni, ser ra bi şikildê qirçînî ya bi vengvetiş a şiknayeni. No fêlê qerifnayîşî bolkî qandê vaşan û darandê kuhoyan vajêno. Labelê bi zewmbîvaje ya kesan rê jî vajêno. *Tr. Gerçek manada bitkilerin ve mecazi anlamda da kişilerin üst taraftan, ucundan veya başından kırç diye de ses çıkarak koparılması, kesilmesi.* Mi senîn ki qerifna, awa xwu pêro verdê erdî ser.

qerifnok/i *N.* Qurmiçnok/i, qurufnok/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî (zv.) kesên qurmiçneno, karê qurmiçnayîşî keno, ser ra bi vengvetişdê qerçînî ya cikeno, qopax keno. *Tr. Başından, ucundan, üstünden koparan.* Şima zanê qerifiyayî ca kerê, şima çi nêzanê qerifnokê ci ca kerê?

qerifnokey *Nm.* Qurmiçnokey, qurufnokey. Qerifnok/i bîyayeni, wesfê qerifnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi manedê xwu yê heqîqî ya, çîyanê kuhoyîyan û manedê xwu yê zewmbîvajî ya jî kesan qurmiçneno, qurifneno, ser ra cikeno, bi vengê qerçînî ya ser ra qopax keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gerçek manada bitki türü şeyleri ve mecazi manada da kişileri başından, ucundan, üstünden kırç diye de ses çıkararak koparan veya koparma eylemini gerçekleştiren olmak.* Qerifnokeyda ci ra tebayên nêvijîya.

qerik/i *N.* Esmerane/ê. Kes/çîyo ki; ze esmer, ze ki esmer bo. *Tr. Esmerimsi, esmere çalan.* Veyndê ê lajekdê qerikî jî, wa o jî bêro xwu rê nan bûro.

qerikey *Nm.* Qerikîni, zê qeran bîyayeni, qerey, qer/i bîyayeni, ze ki esmer bo, zêdê esmeran bîyayeni, esmerey di pitanaye bîyayeni. *Tr. Esmerimsi olmak.* Hîndîstanijîy pêro jî qer ê. Labelê qerikineya ci zêdê ma nîya, piranayê ya.

qerimî *N.* Edizî, betilî, wesfê qerimîyayîşî. Pozîsyono eynî yo ki kesî edizneno. Betilîyayîşo ki, bi livdê jewanî ra yeno kesî sere di. *Tr. Aynı tip hal ve hareketten kaynaklanan yorgunluk.* Ez a kena qerimîya xwu bigîra ki fina bigurweya.

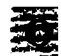
qerimîgirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi şeklêndo jewane ya bol gurweyayo û nê edizîyayîşîya tepîya jî edizîya xwu yê nê livî girota. *Tr. Tek tip çalışmadan kaynaklanan yorgunluktan sonra bu yorgunluğunu gideren.* Karbidesto qerimîgirote do qerimî girotişî tepîya deha weş bigurweyo.

qerimî giroteni *f. M.* Qerimîgirotiş. Edizî giroteni, westani giroteni, qerimîya xwu giroteni, edizîya xwu giroteni, westana xwu giroteni. Karûgurweyên di kes wexto ki gurweyêno, kes mecbûr maneno, kes roşeno edizîya xwu gîno, kes qerimîyayîşê xwu gîno. *Tr. Tek tip hareket veya durumdan kaynaklı yorgunluğunu gidermek/aldırmak, vücut gerginliğini gidermek, oturup dinlenmek.* Wexto ez xebitêna, ez qerimêna, ez caelmat manena, hendê dades deqey jî qerimîya xwu gîna.

qerimîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; pay ra bi livêndo jewane ya yan jî bi vinderdiş a betilîyayo, deha lingê ci nêtepêşênê, ci nêwegînê. *Tr. Ayakta çok durmak veya tek tip durumdan dolayı iyice yorulan, artık mecali kalmayan.* Merdimo qerimîyaye do westana xwu bigîro ki bişo pay ra vindero û karên bikero.

qerimîyayeni *f. M.* Qerimîyayîş. Qerimî bîyayeni, bi livêndo jewane ya yan jî bi pay ra vinderdiş a edizîyayeni, lingê ci nêtepişteni, pay ra nêşayena vinderdeni, payra betilîyayeni, betilîyayeni ra gandê kesî di çengizîyayeni peyda bîyayeni. *Tr. Aşırı ayakta kalmak veya aynı tip hareket sonucunda aşırı yorulmaktan dolayı ayakta duramayacak olmak ve böylelikle işlevsiz kalmak.* Ez pay ra qerimîyaya, noqra mi bi ronişten a kar serdewam kerd.

qerimnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi livdê jewanî ya ediznayo, betilnayo. *Tr. Tek tip hareket veya çalışmadan dolayı yordurulan.* Janêndo gird kewt destdê min ê qerimnayî, mi ci vero nêşayê hewînî bikero.

qerimnayeni *f. M.* Qerimnayîş. Sebebê qerimîyayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. Bi livêndo jewane ya betilîyayeni, edizîyayeni, wezîfe û karûgurwe ra kewteni. *Tr. Tek tip çalışmaktan kaynaklanan yorulma veya yordurulma olayı.* Karê dest û lingê mi qerimnay. Gereg ki ez qerimîyayîşê xwu bigîra.

qerin/i *N.* Qer/i, qerane/ê. Çî/keso ki qer o, ci ser o qerey esta, renga ci esmera giran a, ze ki bipiraneyo. *Tr. Kavrulmuş bir esmerliği olan.* Lajekêndo qerin tîya ra ravêrd. Labelê pa kes çinêbî.

qerineу *Nm.* Qerin/i bîyayeni, wehêrê/a rengerda girana piranayê bîyayeni, nezdîyê zencîyan bîyayeni. *Tr. Kavrulmuş esmer olmak, zenciliğe yakın esmer olmak.* Qerineyda ci winî morênda Ellahî ya xaseki est bî.

qerisîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; serddê ravey ra

lerzên dekewto de, qers dekewto de, o yo lerzeno. *Tr. Soğuktan donma durumuna gelmiş olan, vücuduna titreme giren, adeta kasılan.* Vanê vizêr koy ser o xîjonekkarêndo qerisîyaye vîneyayo.

qerisîyayeni *f. M.* Qerisîyayîş. Qers dekewteni, lerzê serdî dekewteni, bol serd giroteni, sawêndo şên dekewteni. *Tr. Donacak derecede üşümek, soğuktan dolayı titremeye durumuna gelmek.* Mêrdek bişew ûja di qerisîya, şima qe ci rê betanîyên jî nêberdi.

qerman/i *N.* Wahîrê/a xezeb û kînî/i. Merdimo/a kîndar/i, merdimo/a hêrsbîyaye/ê, merdimo/a ki hema qehrêno/a û wexto ki qehrêno/a jî ci ra zirarên yeno, hema beno/a adirçimî. *Tr. Kinli, kindar, öfkeli.* Mi meberê ê kesdê qermanî heti.

qermanek/i *N.* Kîndaro/a werdî, xezebkaro/a werdî, hêrsbîyayeyo/êya werdî. Wahîrê/a xezebî yo/ya werdî. Keso/a werdî yo/ya ki wahîrê/a xezebî yo/ya. *Tr. Kükreyen, ateşin, ateş parçası, öfkeli, öfkelenen, sinirlenen, kin duyan küçük.* O qermanek do ma ser o bêro xezeb?

qermaneki *Nm.* Başûrdê Rojawandê Suwêrekî di nameyêndê dewên o ki maneyê xwu "Xezeb û kîn û hêrs bîyayîşdê ravey ra" gîno. *Tr. Siverek'in güneybatısında bir köy adı olup Türkçe kendisine Duraklı denilmiştir.* Rayda Reha ya newê ser o Qermaneki esta.[1]

qermaney *Nm.* Qerman/i bîyayeni, kîndarey, kîndar/i bîyayeni, adirey, çiman ra adir pekayeni, hêrs bîyayeni, wahîrê xezebî bîyayeni. *Tr. Öfkelilik, kinlilik.* Ez bixwu tim jî qermaneyda ci ra tersena.

qermey *Nm.* Kîney, kîndarey, wahîrê/a kîni bîyayeni, kesî di kîni bîyayeni, xezebey, wahîrê/a xezebî bîyayeni. *Tr. Kinlilik, öfkelilik.* A qermeya ci, ci werdo, a ya cora nêageyrena.

qermi *Psîk. Nm.* Kîni, xezeb, kerba pîzî. Çîyo zirardano ki, kesî pîze di esto û wexto ki vijêno teber, zirar dano kesî. *Tr. Kin, öfke, gazap, sinirliliğin zirvesi, ateşler saçma.* Qerma ci do sifte zirar bido ci, dima do bido ê bînan.

qermiçî *H.* Halê qermiçîyayîşî, wesfê qermiçîyayyeni, qermiçîyayeni, tezeyey û zîndeyeya ci, ci ser ra şîyayeni. *Tr. Tazeliğinin üzerinden gitmesi, kırışma, solma, büzüşme.* Halê xwu yê qermiçî nêvîneno, bi qermiçîyayîşdê şarî ya huweno.

qermiçîyaye/ê *N.* Qermiçîbîyaye/ê, qermiçokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qermiçîyayo, tezeyeya xwu kerda vinî û tede pirûziney vijîyayê. Kes/çîyo ki; rîyê ci, ganê ci ancîyayo pêser û bîyo çirç. *Tr. Su kaybetmek suretiyle tazeliğini ve canlılığını yitiren; pürüzler, girinti ve çıkıntıları oluşan, buruşan, halavetini yitiren.* Eyb nîyo, cinêkênda fodili berda kalêndê qermiçîyayî ser û ê yê kenê ci rê biwazê.

qermiçîyayeni 1. *f. M.* Qermiçîyayîş. Qermiçî bîyayeni, qermiçokî bîyayeni, tezeyeya ci şîyayeni, rî di ci ser ra serrîy şîyayen a pirûzîy, girmitîy vijîyayeni, ganan di, çîyandê kuhoyîyan di pêser ancîyayeni. Biganeya xwu vinî kerdeni, zîndeyeya xwu vinî kerdeni, rîdê kes û çîyan di pirûzîy vijîyayeni. *Tr. Tazeliğini yitirmek, büzüşmek, suyu çekilerek canlılığını yitirmek, yaşlanırken ki vücutta meydana gelen pürüzlerin oluşması.* Rîyê cinêkeri qermiçîya bî, bîbî zêdê enîşkdê soberi. 2. *f. M.* Qermiçîyayîş. *Bw.* Qurmiçîyayeni. Mi sere ra qermiçna, ser ra fina ame.

qermiçnaye/ê *N.* Qermiçokîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî awi ci nêdaya, vero nêvinderdo, warî nêkerdo û bi no babet a tezeyeya ci şîya, genceya ci şîya, zergûneya ci bîya vinî, kuhoyîyeya ci ser o nêmenda û û qermiçîyayo û bîyo ze kal. *Tr. Bakımsız bırakarak, su vermeyerek, beslemeyerek tazeliğinin gitmesine neden olunan, kırıştırılan, büzüştürülen, zindeliği, gençliği, canlılığı yok edilen, yaşlatılan, ihtiyarlaştırılan.* Şima do senîn hesabê ê baxçedê qermiçnayî bidê?

qermiçnayeni 1. *f. M.* Qermiçnayîş. Qermiçî kerdeni, qermiçokî kerdeni, sebebê qermiçîyayenda ci bîyayeni, bi şikildê aw ci nêdayen a, bi şikildê warî nêkerden a kal kerdeni, zîndeyeya ci berdeni, zîndeyeya ci vinî kerdeni, pîr kerdeni, sebebdê şîyayenda zergûneyda ci, sebebê şîyayenda kuhoyeyda ci bîyayeni. *Tr. Çürütmek, tazeliğinin gitmesine neden olmak, yaşlatmak, ihtiyarlatmak, kırıştırmak, büzüştürmek.* To awi ci nêdê û qermiçnê.

qermiçnok/i *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên qermiçneno, beno sebebê qermiçnayenda kesên yan jî çîyên. *Tr. Taze, yeşil, canlı olan bir bitkiyi, bitki meyvesini veya sebzesini kırıştıran, büzüştüren, solduran, tazeliğinin yitirmele-*

---

1 Nameyê na dewi beno ki jî "qereman"î ra bixeripîyo. Eger tîya ra bêro, wexta fina beno Dimilî. Çunkî "qer, qere, qerik û man" xwu ra Dimilî di esto. Maneyê ci jî wina beno: Kes/çîyo ki; rengda xwu di vêşî esmer o, nezdîyê zencîyan o, ze esmero piraneye o.

rine neden olan veya genç birisini yaşlatan. Qermiçnokê çiçî yo ki şima yê nêşenê ca kerê?

qermiçnokey *Nm.* Qermiçnok/i bîyayeni, wesfê qermiçnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê kuhoyî, daran, çîyanê tezeyan qermiçneno, tezeyeya ci ci ser ra beno, keno pîrikî, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; gencên qermiçneno, keno kalûpîri, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bitki, meyve, sebze ve ağaç türü şeyler solduran, kırışmasına neden olan, tazelğinin gitmesine neden olan, insanlarda ise bir genci yaşlatan, kırışmasına ve gençliğinin gitmesine neden olan olmak.* Wesfêndê ci yê qermiçnokey ez texmîn nêkena ki bibo.

qermiçok/i *N.* Qermiçîyaye/ê. Wesfê qermiçîyayîşî, qermiçî bîyayeni, tezeyeyra kewteni. Çî/keso ki; qermiçîyayo, wesfê qermiçîyayîşî gunayo piro. *Tr. Tazeliği giden, solup sararan, kırışan, canlılığını yitiren.* Xeyarêndo qermiçok tey di bî, geh nayê ê kesî vera, geh nayê nê kesdê bînî vera.

qermiçokey *Nm.* Qermiçok/i bîyayeni, wesfê qermiçîyayîşî, qermiçokî bîyayeni. Çî/keso ki; qermiçîyayo, bîyo kalûpîri, biganeya ci, ci ser ra şîya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sararıp solmak, kırışmak, canlılığını yitirmek.* Qermiçokeyda ci ra, qe qal nêbî.

qermiçokî *H.* Hal û wesfê qermiçîyayîşî, kalûpîr bîyayena kesan, tezeyey ra kewtena çîyandê kuhoyîyan. *Tr. Sararıp solma/k, tazeliğini yitirme/k, gençliğini yitirip teni veya vücudu kırışma/k.* Bîbî qermiçokî jî hewna xwu genc vînayê.

qermiçokîbîyaye/ê *N. Bw.* Qermiçîyaye/ê. Ti yê vanê ez hendê ê kesdê qermiçokîbîyayî jî nêşena bikera?

qermiçokî bîyayeni *f. M.* Qermiçokîbîyayîş. *Bw.* Qermiçîyayeni. Qermiçokandê ci ra bellîyê ki xeylê serrî kerdê. Qermiçokî bîyayan ra jew jî kalikê min o.

qermole *Psîk. Nn. Bw.* Qerqure 2. Bîşewka mi timûtim qermoley dîy, mi qermolan ver îspatey hewn nêkerd.

qer *Nn.* Esmer, qehwerengî, renga qehwî. Rengênda piranayê ya, esmereyênda sîya ya pirana yê. *Tr. Kara ve kavrulmuş renk, kahverengi.* Gayo qer do bêro, cara cayên di nêmaneno.

qero/ê *N. Bw.* Qerok/i. Ê qeroy nata kerê ki, şîretên jî ez bi ci da.

qerok/i *N.* Qerik/i, qero/ê. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo tewro ravey qer o, esmer o, sîyayîn o, tey sîyayîna piranayê esta. *Tr. Bariz özelliği net esmer olan, hatta zenci gibi olan, çok esmer olan.* Mi bi qerokî ya rişt kê şima. Ame yan nêame?

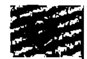
qerokey *Nm.* Qerikey, qeroyey, qeroyîni, qeroyîney, qero/e bîyayeni, qerik/i bîyayeni, qerok/i bîyayeni, sîyayîneya piranayê, tey sîyayeya piranê bîyayeni, zêdê zencîyan esmer yan jî sîya (qer) bîyayeni. *Tr. Aşırı esmerlik, zenci gibi esmer olmak, kavrulmuş bir esmerliğe sahip olmak.* Eger qerokeyda ci ra nêbîyayê, ey do keynaya xwu bidayê bi ci.

qerpal/i 1. *N.* Dirate/ê. Çî/keso ki; dirîya yo. *Tr. Eski püskü ve yırtık olan.* Cinêki ganzincîyayê û vatê: Qerpalanê xwu danê qeçandê mi, bixwu jî newey danê xwu ra. û dima jî vanê, ma yê winînê ci û qeçandê ci ra. 2. *N.* Bêpaştî, bêkes/i, bêpaştîgîr/i. Kes/çîyo ki; paştîgînê ci çinî yo. *Tr. Desteksiz, kimsesiz, arkası olmayan.* Vanê filan kes qerpal o. Cora şar ci ra heqûhuqûqê ci, ci ra gîno.

qerpalin/i *N.* Dirate/ê. O/çîyo ki; dirîya yo, keso ki çinayo dirate û aşkawte dano xwu ra, ser o çîyo dirate esto, wahîrê çîyandê diratan. *Tr. Eski püskü eşya giyen, eski püsküsü olan.* O lajeko qerpalin, do meşti bêro ki, ma ci rê çîyo newe biherînê.

qerpaliney *Nm.* Qerpalin/i bîyayeni, wesfê qerpalinan ci ser o bîyayeni. Dirate û aşkawte bîyayeni. *Tr. Eski püskü giysili olmak.* Qerpaliney eybi nîya, lêşiney eyb a.

qerpe *Teks. Nn.* Çapûto ki kesî mehfeze keno, çapûto ki cinîy wextê zaclaniney û wextê haldê xwu yê xusûsî di xwu pa mehfeze kenê. Çapûto ki cinîy pa binê qeçekan girêdanê. *Tr. Koruyucu bez. Kişi, çocuk ve özellikle kadınların özel hallerinde kullandıkları bez.* Cinîy xwu het di qerpeyê xwu kemî nêkero.

qerpeyê cinîyan *Teks. Nn.* Qerpeyo ki cinîy zaclaniney di, halandê xwu yê xusûsîyan di kenê xwu bin ki, pa bisitarîyê. *Tr. Kadın bezi, çocuk bezi, pet. Kadınların özel hallerinde koruyucu olarak kullandıkları bez.* Qerpeyê cinîyan, do cinîyan ra kemî nêbo ki, wexto teng nêkewê.

qerpeyê qeçan *Teks. Nn.* Çapûtê qeçekano ki, cinîy pa binê qeçekan girêdanê ki binê ci mîzî û nehsî ra bisitarîyo. *Tr. Çocuk bezi.* Qerpeyê qeçan, eger çapût bo, do rew bivirîyo; eger hazir bo, do berey nêkewo ki binê qeçekan pa nêşeliqîyo.

qerpilasi *Zoo.* Qerpelasi. Qijika bejî, zagi, qirawili, qaji, qajiki, qijiki, qela, qijika sîya. *Tr. Kara karga.* Qerpilasi do bêro sîyeri ser o anişo, ma

do jî temaşê ci bikerê.

qerqasi *Nk. Nm. Bw.* Çindoleki. Şima şenê xwu rê nê erdan mîyan di bigeyrê qerqasi, xwu rê hetta ki ma şinê keye, pa îdare bikerê.

qerqaşe *Nn.* Qerepere, qargaşe, qergaşe. Venganeya lejî, vengê lejîyo ki kes ci ra kêfsad beno, qerepereyo ki kes ci ra teweno. *Tr. Arbede, sözlü kavga, söz dalaşı, gürültülü ve kavgalı söz ortamı.* Mi dî ûja di qerqaşeyên esto, ez tew ûja nêşîya. Mi va se beno se nêbo?[1]

qerqaşe bîyayeni *f. M.* Qerqaşebîyayîş. Qerepere bîyayeni, qargaşe bîyayeni, qergaşe bîyayeni, şemate bîyayeni, derrabûl û kelbût têtewr bîyayeni. Çîyo (veng û fêl) ki do kesî kêfsad kero, a o çî û fêl bîyayeni. *Tr. Kargaşa olmak, kargaşa meydana gelmek, gürültü olmak, şamata olmak.* Aja di senîn ki qerqaşe bibo, o do biremo. Çunkî o damişê qerqaşî nêbeno.

qerqaşe kerdeni *f. M.* Qerqaşekerdiş. Şemate kerdeni, qerepere kerdeni, qargaşe bîyayeni, derrabûl û kelbût û vengo kêfsadkerdo pêro têtewr kerdeni. *Tr. Kargaşa/gürültü yapmak.* Qeçekêno, tîya di qerqaşe mekerê, ma yê rakewnê!

qerqaşey *Zoo. Nm.* Mîyan mîyan di mîya dimederg û sipê bîyayeni. *Tr. Bir çeşit koyun cinsi olmak.* Qerqaşeyda ci di tebayên çinêbî.

qerqaşi *Zoo. Nm.* Babetêndê mîyan a ki; dimederg a, sipê ya. *Tr. Uzun kuyruklu beyaz koyun.* Qerqaşê şuwanan ci rê birûmet ê.

qerqer *Nn.* Qerqerî. Damiş nêbîyayeni, hewîni nêkerdeni, cadê xwu hewîni nêkerdeni, deraxdê teqayîşî di bîyayeni. *Tr. Çatlama/patlama derecesi, dayanmanın tükendiği nokta/zaman.* Qerqer kewt bî mêrdekî ser, deha nêşayê xwu ser o vindero.

qerqere 1. *An.* Îskelet, esteyê weşan tenîya. *Tr. İskelet.* Qerqereyê ci do jî herri bo. Wexto ki vanê, ti bi qerqere bê, ze ki vajê ti bi boka îskelet bê, ti bihelîyê, estê to tenya bimano. 2. *Nn.* Corê kefenî, cayê kurdikda kefenî. *Tr. Kefenin gömlek kısmı, kamis.* Terzî ci rê qerqere viraşt.

qerqerey *Nm.* Qerqerîyey, qerqerî bîyayeni, qerqere bîyayeni, wesfê qerqerî. Deraxdê tewayîşî di bîyayeni. Xeta ki keso keno biteqo, a a xeti bîyayeni. *Tr. Çatlama/patlama sınırında olma.* Qerqerey çîyênda bol xiraba, kes bi qerqere ya îspatey mireno.

qerqerikî *Nm.* Qerqerî, wesfê qerqerî bîyayeni, tey hewn herimîyayeni. *Tr. Uykusunun bozulması üzerine adeta deliye dönmek.* Ez rojên bîya qerqerikî, îspatey mi kerdê bibehcîyo.

qerqerikîbîyaye/ê *N. Bw.* Qerqerîbîyaye/ê. Finên ez jî bîya nîmqerqerikî.

qerqerî *N.* Qerqerikî. Behicî, behicîyayeni, încîraxî, încîraxî bîyayeni. Kesî ser o hewn herimîyayeni. *Tr. Çatlama derecesi, patlama noktası, çatlama durumu, uykunun bozulup çatlama derecesine gelme olayı.* Lajek îspatey bî qerqerî, nêşa rakewo, soyîn xayîs kewt.

qerqerîbîyaye/ê *N.* Qerqerikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bêhewney ra deha încîraxî bîyo, bêhewneya îspatey o yo keno biteqo. *Tr. Uykusuzluktan çatlama durumuna gelen.* Mêrdekî nêşayê şewqî vero rakewo û nêşayê vajo jî, îspatey bîbî qerqerî.

qerqerî bîyayeni *f. M.* Qerqerîbîyayîş. Qerqerikî bîyayeni, qerqerîney. Bêhewney ra îspatey teqayeni, sebebên ra çimî pê nêkuwayeni. *Tr. Uykusuzluktan çatlamak.* Eger kes şewên qerqerî bo, bi mi ki kes xînt jî beno. Çunkî kes kewno orxanî bin nêbeno, kes kewno balişna bin nêbeno.

qerqerîkerde/ê *N.* Qerqerikîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bêhewn verdayo, bîyo sebebê herimîyayîşdê ci, ser o hewn herimnayo û wahîrê hewnî yo, îspatey keno biteqo, o yo deha nêşeno ki rakewo. *Tr. Uykusuzluktan çatlayacak duruma getirilmiş olan.* Vanê ê merdimê qerqerîbîyayî xwu cor ra eşto cêr. Şima nêzanê ki merdimo qereqerîkerde aqil ser ra şino?

qerqerî kerdeni *f. M.* Qerqerîkerdiş. Qerqerikî kerdeni, bêhewney ra deraxdê teqayîşî verdayeni, sebebê qerqerî bîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Herhangi birisinin uykusuzluğuna, uykusunun bozulup çatlama derecesine gelmesine neden olmak.* Boka Ellah to dêris kero, to ez kerda qerqerî!

qerqerîn/i *N.* Kes/çîyo ki; bîyo qerqerî, qerqerî gunayo piro, xaîleyên ra hewnê ci remayo û deha senîn senîn keno hewnê ci nîno. Kes qerqerîyeyra îspatey behicêno. *Tr. Uykusu kaçıp adeta deliye dönen.* Ê merdimê qerqerînî îspatey kerdê xwu qatê didini ra bierzo cêr.

qerqerîni *Nm.* Qerqerî bîyayeni, qerqerikî bîyayeni, hewn ci ser o herimîyayeni. *Tr. Uykusunun kaçması üzerine adeta deliye dönmek.* Qerqerîni kesî kena xînt. Finên ez jî hinî bîya.

qerqile *N.* Şubhe, şek, reyb, guman. *Tr. Şüphe.* Tew ê mêrdekî ra pers mekerê. Çunkî ey di di-

---

1 Farisî di jî bi eynî mane ya û bi şikildê *"xerxeşe"* ya ravêrena.

remên qerqile çinî yo.

qerqiley *Nm.* Qerqile bîyayeni, qerqile di bîyayeni, guman bîyayeni, wesfê gumaney, şubhedi bîyayeni, şubheyey. *Tr. Şüphe olma, şüphelenme.* Qerqiley, qandê xeylê çîyan lazim a.

qerqilîbîyaye/ê *N.* Qerqilok/i, qerqilokîbîyaye/ê. Vêşî şufîyaye, nêweşîneyda şiffî di mende. *Tr. Septik. Şüphecilik hastası.* Mêrdeko qerqilîbîyaye do hewna dîna finîy bêro nêweşxane.

qerqilî bîyayeni *f. M.* Qerqilîbîyayîş. Qerqilokî, qerqilokîyey, qerqilokî bîyayeni, qerqilokey, nêweşê şufî bîyayeni. *Tr. Şüphecilik hastası olmak, septitisizm, septik olmak.* Qerqilî bîyayeni di, kes do şiro nêweşxane. Eger kes biterso û nêşiro do kesî ser o deha giran bo.

qerqilîkerde/ê *N.* Qerqilokîkerde/ê, şubhedi verdaye/ê, nêweşînda şufî di verdaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî ardo deraxdê qerqilî di verdayo, bîyo sebebdê ci yê gumankarey. *Tr. Şüphede bırakılan, septik edilen, şüphelendirilen.* Mêrdeko qerqilîkerde do hina nêbîyayê û bî. Ma çîyên nê karî ra fehm nêkerd.

qerqilî kerdeni *f. M.* Qerqilîkerdiş. Qerqilokî kerdeni. Nêweşînda şufî di verdayeni, nêweşê şufî kerdeni, qerqilokî kerdeni. *Tr. Septikleştirmek, şüphecilik hastalığında bırakmak.* Înan ez kerda qerqilî. Boka ê Ellahdê xwu ra bivînê. Amîn.

qerqilîyaye/ê *N.* Şufîyaye/ê. O/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şufêno yan jî şubheyayo. *Tr. Şüphelenen, şüpheli.* Qerqilîyayeyên do bi ma ya bîyayê ki, ma no persgire hal kerdayê.

qerqilîyayeni *f. M.* Şufîyayeni. Şubhedi verdeyayeni, guman di mendeni. *Tr. Şüphelenmek.* Esas ez do biqerqilîyayê, qe nêzana mi o xeta senîn kerd ki? Halbiki qerqilîyayeni, wesfêndê mi bî.

qerqilnaye/ê *N.* Şufênaye/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayêni dayo şubhero, deyayo şubhero, şubhedi verdayo. *Tr. Şüphelendirilen.* O qerqilnaye do meşti bêro nê persgirî bipalikno.

qerqilnayeni *f. M.* Qerqilnayîş. Şufênayeni, şubhedi verdayeni, wirindîyê gumanî dekerdeni. *Tr. Şüphelendirtmek, şüphelendirmek, kuşkulandırmak.* Mi o qerqilna, o deha rehat nêkeno. Mi hinî wirindîyên kerd ey ki, o meşti nêvindeno yeno tîya. Wexta ma winînê îcabdê ci.

qerqişîyaye/ê *N.* Qerqişbîyaye/ê, qerqişîbîyaye/ê. Çîyo (zv.) ki kişta jewî ra qerqişîyayo, jewî qerqişnayo, jewî qaş kerdo, çîyo qaşikqalino ki jewî qaş kerdo. *Tr. Soyulan kalın kabuklu şey veya mecazen kimse.* O çîyo qerqişîyaye do wedarîyo ki nêherimîyo.

qerqişîyayeni *f. M.* Qerqişîyayîş. Qerqiş bîyayeni, qerqişî bîyayeni, qaşîyayeni, qaş bîyayeni, qandê qaşikdê qalinan terîyayeni, xwu bi xwu qaş bîyayeni. *Tr. Kalın kabuklu cisimlerde kendiliğinden soyulmak, soyulma olgunluğuna gelmek.* Qerqişîyayena gozan û daran jew a.

qerqişnaye/ê *N.* Qaşiknaye/ê, qerqişkerde/ê, qerqişîkerde/ê. Çîyo (zv.) ki jewî yan jî tayêni ser ra qaşikê ci qaşnayo, qaş kerdo. *Tr. Kalın kabuklu meyvelerde soydurulan, kabuklarından sıyırtılan madde.* Çîyo qerqişnaye do deha weş bo.

qerqişnayeni *f. M.* Qerqişnayîş. Qaş kerdeni, qerqiş kerdeni, qerqişî kerdeni, qaşikê ci ser ra wedarnayeni. *Tr. Kabuğu kalın olan cisimleri soymak.* Ez a kena gozan biqerqişna.

qerqure 1. *Psîk. Tib.* Hawale. Çîyo ki wextê hawalî yeno kesî çiman ver û bi babet babet şeklan a kesî ra aseno. Nêweşîni di wextê hewnî û a ya bîyayîşî di şeklê xirabê ki yenê kesî ver û kes ci ra terseno. *Tr. Havale, hallisünasyon. Havale sırasında hastanın gözlerine görünen çeşitli şekiller, yaratıklar, garip şeyler.* Nêweşî berê nêweşxane. Çunkî o yo qerquran ver o, o yo xwu ver vajêno. 2. *Psîk. Nn.* Qermole, kebis. Hewnê bitersîy, hewnê ki wexto ki kes vîneno, kes ci ra terseno, kes kewno xewfî bin. *Tr. Kabus, korkulu rüya.* Lajek wexto ki rakewno hema qerqurey vîneno. Cora tim terseno ki rakewo. 3. *Psîk. Nn.* Çîyo ki kes yan hewnan di yan jî rojdihîri di vîneno û ci ra beno xoftawî. *Tr. Gulyabani, rüyada veya gündüz gözüyle bazıları tarafından görülebilen korkunç yaratık.* Merdimo esto ki hewnan di, noqra esto ki jî rojdihîri qurquran vîneno.

qerqurediyaye/ê 1. *Tib. N.* Qerqurevînaye/ê, hewalediyaye/ê, hewalevînaye/ê, hewaleravêrnaye/ê. Kes/çîyo ki; nêweşînên vero qerqure dîyo, hewale ravêrnayo, zerbetandê nêweşîni vero o yo hewnandê giranan vîneno û ata nata doş beno, xwudi nîyo. *Tr. Havale geçiren.* Nê nêweşê qerquredîyayî mevindarnê, berê nêşxane resnê. 2. *Psîk. N.* Qermoledîyaye/ê, qeremolevînaye/ê, kebisdîyaye/ê, kebisvînaye/ê. Kes/çîyo ki; hewn di hewnanê biters û xofan vîneno yan jî dîyo. *Tr. Kabus gören, korkunç rüya veya rüyalar gören.* Kes do merdimê qerquredîyayî bero psîkologên mojno. 3. *Tib. Psîk. N.* Qerqurevînaye/ê, pîrhebokidîyaye/ê, pîrhebokivînaye/ê, pîrhebotikidîyaye/ê, pîrhebotikivîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bişew yan jî rojdihîri çîyanê zêdê cehdûyan vîneno, çîyanê zêdê pîrhebotikan

vîneno. *Tr. Geceleyin veya gün ortasında çeşitli yaratıklar veya gulyabaniler gören, bu tür şeyler gözleri önüne gelen kimse.* Ti vanê merdimo biroj qerqurediyaye normal o?

qerqure dîyayeni 1. *Tib. f. M.* Qerqurediyayîş. Qerqure vînayeni. Hawale dîyayeni, hewale vînayeni, nêweşînan di hewnan vero vajîyayeni, babet babetî hewnê bixofîy vînayeni, erbetandê hewnan vero bîyayeni. *Tr. Havale geçirmek, hallisünasyon görmek.* Lajekî va, wexto şima vatê, mi qerqurey dîyê, ez qerquran vero bîya. 2. *Psîk. f. M.* Qerqurediyayîş. Qerqure vînayeni. Qermole dîyayeni, qermole vînayeni, kebis dîyayeni, kebis vînayeni, kebsan vero bîyayeni. Hewn di çîyê biters û bixofîy vînayeni, ecêb ecêbîy çîyan vînayeni. *Tr. Kabus görmek, korkunç rüyalar görmek.* A şewi çiçî bî! Mi tim qerqurey dîyê, ez tim qerquran vero bîya. 3. *Tib. Psîk. f. M.* Qerqure dîyayîş. Qerqure vînayeni, pîrheboki, dîyayeni, pîrhebotiki vînayeni. Rojdihîri yan jî bişew çîyo biters û bixofo ki yeno kewno kesî çiman ver û kes ci ra terseno, a ê çî vînayeni. *Tr. Yaratık görmek, gece veya gündüzleyin insana görünen veya göründüğü düşünülen korkunç yaratıklar görmek.* Keyneki hewn di nêbî, ay vatê ez a filan filan çîyanê bixofan vînena. Nê qerqurey filan merdimî jî dîyê.

qerquşik *Nn.* Çîyo ki bi şikildê însanan di virazîyayo. *Tr. Maket, korkuluk.* Verî ma bostanan mîyan di qerquşik viraştê ki, teyrûtûr biterso û nêro zirar nêdo bostanan.

qerquşikey *Nm.* Qerquşik/i bîyayeni, tersanokê mîyandê bostanan û cayandê zêdê nînan bîyayeni, wesfê qerquşikan ci ser o bîyayeni, bi qerquşikan mendeni, zêdê qerquşikan bîyayeni. *Tr. Maketlik, maket gibi, korkuluk gibi.* Qerquşikeyda xwu ra nêwinîno, şarî rê vano qerquşik!

qerraç 1. *Cog. Zîr. Nn.* Qerraçin. Cayo ki tey qezenc nêkarêno, qandê qezencan nêabirîyayo. Cayo ki; hem kaş o hem jî cayê qezencî nîyo, tey qezenc nêkarêno. Çunkî erdê ci wişk o, tey qûm esto, tey ca bi ca herra sipê esta, hera qezençdari tey tayên a. *Tr. Kıraç.* Erdê dewda înan pêro qerraç ê, ê ma qezençdar ê. 2. *Cog. Nn.* Qerraçin. Cayo kaşin, cayo rampayîn, cayo serbicor. *Tr. Meyilli/eğimli arazi.* Ê qerraçanan megeyri, vera cêr lerî benê ha! 3. *Zv. Nn.* Qerraçin. Çî/keso ki meywe nêdano, tey meywe û qezenç nêvijêno. *Tr. Meyvesiz, ürünsüz, kıt, kısır.* Nika çirê ti yê hend ê lajekî ser o vindenê? O lajek qerraç o, meywe nêdano.

qerraçane *Nn.* Ze ki qerraç bo, bi qerraçîyo/a mendeni, wesfê cayandê qerraçan ci ser o bîyayeni, ze ki fekîdar nêbo, ze ki meywedar nêbo. *Tr. Kıraçça, kısır/kıraçlar gibi olmak, meyvesiz gibi.* Mi rê jî qerraçane ame.

qerraçaney *Nm.* Qerraçane/ê bîyayeni, wesfê çî û kes û cayandê qerraçan ci ser o bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê kes û çî û cayandê qerraçan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kıraç olan yer, kişi veya şeylerin özelliklerini taşımak.* Qerraçaneya ci qet mi vîrî nêşina. Ma di serê xwu bîlaheq û bîlasebeb xerc kerdîy.

qerraçey 1. *Cog. Zîr. Nm.* Qerraçiney. Qerraç bîyayeni, wesfê cayandê qerraçan ci ser o bîyayeni. Ca/erdo ki; qerraç o û qandê karitişî nêbeno, karitişî rê nêercêno. *Tr. Kıraç olma.* Şima çirê nêkarito? Qerraçeyda ci ra. 2. *Cog. Nm.* Qerraçiney, qaşiney. Erd/cayo ki; qerraç o, kaş o, kaşin o, serbijêr o. *Tr. Meyillilik, eğimlilik.* Mi rê qerraçeya ci qet a, peynî bellî nîyo ê kê yo. 3. *Zv. Nm.* Qerraçiney, bêmeyweyey, bêmeywe bîyayeni, belate nêdayeni, bêmexeley, bêmexel/i bîyayeni, fekîdar/i nêbîyayeni. Ca/çîyo ki; kes nêşeno ci ra meywe, qezenc yan jî nafên bivîno; a o ca, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Verimsizlik, ürün vermemek, kısırlık.* Eger qerraçeyda ci ra nêbîyayê, ez do ci ser o bigurweyê.

Qerral/i *S. N.* Hukimdar/i. Ser oko ki dewletên ser o tenya hukimdarey keno. Merdimo ki Qerraley keno, dewletên rê serdarey keno. *Tr. Kral.* Qerralê Erebîstanî û ê canakî jew nêbeno.

Qerraley *S. Nm.* Qerral/i bîyayeni, Qerralîyet, dewletên ser o tenya hukimdar/i bîyayeni. Wesf û meqamê Qerralan. *Tr. Krallık.* Qerraley, îdaregereyênda weşi nîya.

qerrase *Fiz. Nn.* Çîyêndo derg û mezbût o, asinîn yan jî darînêndo mezbût o ki, ki kes pa çîyanê giranan cadê ci ra leqneno û werzaneno. *Tr. Kaldıraç, manivela.* Mi bi kalikdê xwu ya bol sî bi qerrase ya werzanayê.

qerrase/ê *Zv. N.* Çekme/ê. Merdimo ki zêdê qerasî ya derg û mezbût o, qewetê ci bol o, bêbîçim wahîrê qewetî yo. *Tr. Kaldıraç adam, kaldıraç gibi güçlü olan.* O merdimêndo qerrase o. Senîn ki a sîyeri bin kewo, o do weqlano.

qerrasebîyaye/ê *N.* Çekmebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; barên vero, giraneyên vero bîyo zêdê qerasan a, xwu kerdo qerrase, xwu nayo ci vera. *Tr. Kaldıraç gibi bir ağırlığa asılan, kendisine kaldıraç (manivela) biçimi verip ağırlığın altına giren.* Ê mêrdekê qerrasebîyayî nêşa vindarno,

soyîn xilîya.

qerrase bîyayeni *f. M.* Qerrasebîyayîş. Çekme bîyayeni. Bi şikildê qerraseyên a zor çîyan dayeni, ci rê wezîfeyê qerasan kerdeni, xwu bar û giraneyan vero nayeni. *Tr. Asılmak, kaldıraç görevini görmek.* Mêrdek bî qerrase jî, fina nêşa qelibîyayenda ci ver kewo. Soyîn bar guna erro.

qerrasekerde/ê *N.* Çekmekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bar û giraneyên vero kerdo qerrase, nayo ci vera ki vinderîyo, nêxilîyo, pa bende bo. *Tr. Kaldıraç edilen, kendisine kaldıraç görevi gördürülen.* Mi rê ki o daro qerrasekerde do jî ci bin di bişikîyo.

qerrase kerdeni *f. M.* Qerrasekerdiş. Qandê werzanayeni zor cidayeni, xwu zêdê qerasî kerdeni, xwu bi hukmêna ci ser dayeni, xwu bi ci ya qerrase kerdeni. *Tr. Asılmak, asılıp kaldırmaya yeltenmek, kaldıraç gibi zor kullanmak, kaldıraç görevini görmek.* Mi xwu qerrase kerd jî ma nêşa cara bileqno.

qerraş/i *Zîr. N.* Arîvan/i, ardwan/i. Merdimo ki arîye gurwêneno, arîye di ardîy tehneno û nê karî keno. *Tr. Değirmenci.* Ehmedo Qerraş do ardanê ma meşti bitehno.

qerraşey *Nm.* Qerraşîni, qerraşîney, arîvaney, ardwaney. Bi arîye gurwênayîş a diligê xwu veteni. *Tr. Değirmencilik.* Qerraşeya verêni diligêndo weş est bî. Labelê nika heme çî hazir yeno.

qerraye/ê *N.* Çî/keso ki qera yo, rind û rind bîyo tarî. *Tr. Kararan, karanlık basan.* Ma wextdê qerayî di şîy kewtîy dewi mîyan. Cora înan ma nêdîyê.

qerrayeni *f. M.* Qerayîş. Rind û rind tarî bîyayeni, şewi dekewteni. *Tr. Kararmak, karanlığın bastırması.* Mi va wa şewi rind û rind biqerayo, dima ma şirê dewi mîyan kewê.

qert/i 1. *N.* Tersê ci "genc o, cîwan o" Kal, pîr/i, îxtîyar/i, bi serran a gird/i, yanê xort û cîvan û genc nê, çîyo ki wext û zemanê ci vêrdo. *Tr. Yaşlı.* Ti çirê xwu kenê vervadê ê xortî ki, ti merdimêndo qert ê? 2. *N.* Vêrde/ê. Tersê ci teze o. Çîyo ki tezeyey ra vijîyayo û werdeni ra yan kewto yan jî deha werdena ci weşi nîya. *Tr. Kart.* Encûrê qertî xwu rê bigî, ê tezî bidi mi.

qertane 1. *Nn.* Ze qert, bi qertan mendeni, wesfê qertan tey bîyayeni, ze ki teze nêno, çîyê werdî yo ki ze ki wextê bivêro û werdê ci weş nêbo. *Tr. Kartça, kart gibi.* Mi rê qertane ame. Cora mi herîna. 2. *Nn.* Pîlane, ze ki pîl bo, keso ki ze ki serê ci raveyê û o yo vera kaley şino. *Tr. Kart gibi, kart görünümlü, yaşı ileriyi gösteriyor olmak.* Mi rê jî serrê ravey amey, heta mi rê mêrdek qertane asa. Hema şima yê vanê genc o.

qertaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di qertane asayeni, zêdê qertan bîyayeni, bi qertan mendeni. *Tr. Yiyecek maddelerinde kartlaşmış bir görünüm içinde olmak, insanlarda da yaşça ileriymiş gibi bir tavır veya görünüm içinde olmak.* Mi qertaneyda ci ra fek verda, egernakîyêndê ci vijîya.

qertbîyaye/ê 1. *N.* Çîyo kuhoyîyo (vaş, çîyê werdî) ki tezeyey ra kewto û bîyo qert, werdişê ci deha weş nîyo. *Tr. Kartlaşan.* Werdişê xeyardê qertbîyayî weş nîyo. Kes do xeyarî tezeyey di bûro. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; serrandê xwu di, peyeyînda xwu di eger kal nêhesibîyo jî ravey şîyo, genceya xwu kerda vinî. *Tr. Yaşı ilerleyen.* Gayo qertbîyaye senîn ki nêşeno citeri dûz bero, winî jî merdimo qertbîyaye jî taw nîyo ki xetayê nêbîyayey bikero.

qertbîyayeni 1. *f. M.* Qertbîyayîş. Nebat û dar û çîyandê werdîyê kuhoyî di tezeyeya ci vinî bîyayeni, werdî rê wextê ci vêrdeni. *Tr. Kartlaşmak.* Bostan di bostanî pêro jî bîbî qert, jû jî nêwerîyayê. 2. *f. M.* Qert bîyayîş. Seran di, pîley di, ravey şîyayeni, genceyra vijîyayeni, vera kaley û pîrey ray giroteni. *Tr. Gençliğini, tazeliğini, fidanlığını, körpeliğini, zarafetini kaybetmiş olmak, artık yaşlanmaya doğru yol almış olmak.* Qert bîyayeni çiçî di rind a ki? Kuhoyî û daran di yan însanan di rindi bo?

qertel/i *Zoo. N.* Helî. Teyrêndo goştwer o. Labelê goştê ci newero ki wezîfedarê nepakey o, bi nikulda xwu ya çoşman keno pak. *Tr. Kartal.* Qertelîy verî bolîy bîy, nika kemîyayê.

qertelane *Nn.* Qertelkî, zêdê qertelan a, wesfê qertelan ci ser o bîyayeni, bi qertelan mendeni. *Tr. Kartalca, kartallar gibi.* Ame qertelane girot û şî.

qertelaney *Nm.* Qertelkîyey, qertelkî bîyayeni, qertelena/ê bîyayeni, wesfê qertelan ci ser o bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê qertelan bîyayeni, bi qertelan mendeni, zêdê qertelan bîyayeni. *Tr. Hal ve hareketinde, tavırlarında, inişinde, uçuşunda, yaklaşımında bir kartala yakışır bir biçimde olmak.* Ez bîya heyrandê a qertelaneyda ci.

qerteley *Zoo./Zv. Nm.* Heywanan mîyan di qertel bîyayeni, wesfê qertelan ci ser o bîyayeni, zêdê qertelan derg û panceyîn û hêrişok bîyayeni. *Tr. Hayvanlar aleminde kartal, kartallar gibi olmak, kartal görünümlü olmak.* Qerteleya ey ey nêreynena, o do kotî ma rê biercîyo?

qertelo/a bicil/i *Zoo. N.* Qertelo/a gancil/i. Qertelo ki goştê însanan jî weno. No qertel, bol gird o, parzaneyê ci zenê ze cilîy. *Kur. Qertelê piştbicil. Tr. Akbaba.* Qertelo bicil bi leşan a warî beno. Qertelê bicilî heta vanê dergûşi remnaya.

qertelo/a gancil/i *Zoo. N. Bw.* Qertelo/a bicil/i. Qertelêndo gancil ame, perra bi çêlekdê peskovîyên û hewada berd!

qertenos/i *N.* Pîlûpeleng/i, girdo/a bêbîçim/i, qert/i. Çî/keso ki bi girdeyda xwu ya nîşan bîyo. *Tr. Biçimsiz büyük, iri, kartlaşmış olan, büyüklüğü ve cüsseliğiyle göze giren.* Ze bî ze qertenos. Ez do kotî bişa bi ey a pêverikên bikera! *Bw.* "Girdanos" ra jî.

qertenosane *Nn.* Qertenoskî. Zêdê qertenosan bîyayeni, wesfê qertenosan tey bîyayeni, bi qertenosan mendeni, zêdê gird û bêbîçim û bêfesalan bîyayeni. *Tr. Büyük, iri yarı, cüssesli, devasa ve ölçüsüz olmak.* Ez nêşena zêdê ey winî qertenosane bikewî û karên nêkerî! Gereg ki ez hergi roji bigurweyî.

qertenosey *Nm.* Qertenosîni. Qertenos/i bîyayeni, wesfê qertenosan ci ser o bîyayeni, zêdê qertenosan bîyayeni, bi qertenosan mendeni, zêdê qertenosan gird û guloberî û bêbîçim bîyayeni. *Tr. İri yarı, biçimsiz büyük, cüsseli ve ölçüsüz olmak.* Ez a qertenoseyda ey ra îri vejena.

qertey 1. *Nk. Nm.* Qert/i bîyayeni, wesfê qertan ci ser o bîyayeni. Tezeyey ra kewte/ê bîyayeni, wextê ci yê werdî vêrdeni, vêrde/ê bîyayeni. *Tr. Kartlaşmak.* 2. *Nm.* Qert/i bîyayeni, wesfê qertan ci ser o bîyayeni. Serrandê xwu di, wextdê xwu di goreyê kes û çîyandê bînan ravey bîyayeni, vêrde/ê bîyayeni. Genc û cahîl nêbîyayeni. Mabeyndê gencan û kalan di bîyayeni. *Tr. Kartlık, yaşça ileri olmak, orta yaşı geçmiş olmak.* Mêrdek eger qerteyda xwu ra nêşermayo, şeno bi a gencer a jî bizewijîyo.

qertilîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a yan bi antiş a yan jî bi weqlanayîş a dirîyayo, dirneyayo, cêser fineyayo. *Tr. Çekilmek veya yerinden koparılmak suretiyle yırtılan.* Çinayê ci yê qertilîyayî da zerrîda ci ro. Cora nano ci zerrî ra war nêşino.

qertilîyayeni *f. M.* Qertilîyayîş. Çîyên yan jî kesên yan bi antiş a yan jî bi weqlanayîş a dirîyayeni, ca ra vijîyayeni, cêser kewteni. *Tr. Çekilmek veya sökülmek suretiyle bir şeyin veya kimsenin yırtılması olayı.* No çina senîn wina fînêra qertilîya? Şima kesî nêdî?

qertilnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qertilnayo, yan bi antiş a yan jî bi weqlanayen a dirnayo. *Tr. Koparmak veya çekmek suretiyle yerinden sökülüp yırtılan.* Çinayo qertilnaye do şiro terzîyandê xeşîman ser, o do fesali ra bikewo.

qertilnayeni *f. M.* Qertilnayîş. Bi antiş a dirnayeni, bi weqlanayen a dirnayeni. *Tr. Koparıp sarkıtmak, yırtmak.* To fina jî winî nêqertilnayê. Çunkî qertilnayena ci çîyên ma dest nêfinena.

qertilnok/i *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên yan bi antiş a yan jî bi weqlanayîş a dirneno, cêser fineno, pêra cikeno. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi ya çekerek veya yerinden sökmek suretiyle yırtan.* Cayên di çîyêndo qertilîyaye bibo û qertilnokê ci yan jî qe qertilnokênda ci çinêbo! Ma karê aqilî yo?

qertilnokey *Nm.* Qertilnok/i bîyayeni, wesfê qertilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan bi antiş a yan jî bi weqlanayîş a dirneno, cêser fineno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyi veya kimseyi çekmek veya yerinden koparmak suretiyle yırtmak.* Wesfê qertilnokey tey bibîyayê, wina nêbîyê mevaji.

qertin/i *N.* Vêrde/ê. Çîyê werdî yo kuhoyîyo ki wextê ci vêrdo, tezeyey ra kewto, werdişê ci bîyo xirab, qert aseno. *Tr. Bitki, ağaç ve yenilebilir yeşilliklerde zamanı geçen, kart, tazeliğini yitiren.* Xeyaro qertin weş nêwerêno. 2. *N.* Kes/heywano ki serrê ci bîyê ravey, gencey û cîwaney ra kewto û vera kaley û pîrey ray girota, qismên wezîfan ra kewto. *Tr. Yaşı ilerlermiş olan, kartlaşmış olan.* Mi rê ki jî qertin bî. Hema bolini va qertin nîyo.

qertinane *Nm.* Qertin, zêdê qertan bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qertan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kart görünümlü, tazeliğini veya gençliğini kaybetmiş gibi.* Wexta qertinane asa. Dima ez winîya ki genc o.

qertinaney *Nm.* Qertinane/ê bîyayeni, wesfê çî û kesandê qertan tey estbîyayeni. *Tr. Kart görünümlü, yaşlanmış gibi, tazeliğini yitirmiş gibi.* Ti raşt pers kenê, qertinaneya ci weşdê mi jî nêşî.

qertiney *Nm.* Qertîni, ze qert bo, zêdê qertan bîyayeni, wesfê qertan tey estbîyayeni; hergi babetî kuhoyî di tezeyey ra kewte û vêrde bîyayeni, însanan û heywanan di jî vêrde û serê ci ravey bîyayeni, xortey û gencey û cahîley ra kewte bîyayeni. *Tr. Bitkilerde tazeliğini kaybetmiş olmak, yenilebilirliğini yitirmiş olmak, insanlarda ise gençliğini, körpeliğini kaybetmiş olmak ve yaşlılık basamaklarına ayak*

atmış olmak. Qertineya ci heme cadê ci xwu bellî kerdo.

qerti *Yûn. Nm.* Babetên nasnamêya kesî ya ki; kes pa wezîfeyê pere antişî, bilêti hesibnayîşî û çîyanê winasînan vîneno. *Tr. Kart*. Wadeyê qerterda ci qedîya bî, nêşayê pa perey bianco.

qertkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi ser o nêvinderdiş a, Mesela awi ci nêdayen a, ser ra zeman û serrîy ravêrnayen a kerdo qert yan jî bîyo sebebê qert bîyayenda ci. *Tr. Kartlaştırılan, gençliğinin veya tazeliğinin gitmesine göz yumulan veya izin verilen*. Nebato qertkerde do kotî biwerîyo?

qertkerdeni *f. M.* Qertkerdiş. Sebebê qert bîyayenda ci bîyayeni, deraxdê çî û kesandê qertan di verdayeni. *Tr. Kartlaştırmak*. Eger şima awdayê, qert nêbîyê. Şima bi aw ci nêdayena kerd qert.

qerwaş/i *N.* Xizimkar/i, xizmekar/i, qember/i, bewnîger/i, xedeme/ê. *Tr. Hizmetli, hademe*. Qerwaş do şiro keyî vero bo, ma do şirê meymaney.

qerwaşbîyayeni *f. M.* Qerwaşbîyayîş. Xizimkar bîyayeni, qember bîyayeni, bewnîger bîyayeni. *Tr. Hizmetçi olmak*. Qandê qerwaş bîyayeni jî kes do qeyretên xerc kero.

qerwaşey *Nm.* Xizimkarey, xizmekarey, bewnîgerey, qemberey, xedemeyey, xedemeyîni. *Tr. Hizmetçilik, hizmetlilik, hademelilik*. Qerwaşey di qezencêndo bol çinî yo.

qerwaşkerdeni *f. M.* Qerwaşkerdiş. Xizimkar kerdeni, bewnîger kerdeni, qember kerdeni. *Tr. Hizmetçi etmek*. Qerwaş kerdeni jî bîya çetini.

qerxîni *Zîr. Nn.* Mîyan di, mêşinî di, qatixî di tenîrey (tenîrî) vilêşnenê (helênenê), ci ra do vijêno. Ney rê vanê qerxîni. *Tr. Katıkta çökelek eritmekle elde edilen ayran*. Mi qerxîni beno ki şimita.

qes *Teks. Nn.* Parçê çinayan, ê layan, zolek. *Tr. Bez parçası, ip parçası*. Qesê ci, ci rê nêbeno.

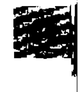
qesab/i *N.* Merdimo ki karê goştî keno, heywan cikeno û roşeno. *Tr. Kasap*. Ez a kena şira qesabî ser ki, ma rê tayên goşt bihcrîna.

qesabey *Eko. Nn.* Qesabîni, qesabîney, qesab bîyayeni, karê qesaban kerdeni, goşt cikerden û roteni. *Tr. Kasaplık*. Qesabey û neccarey bi qîmet a jew ê. Çunkî bi bîyayenda jewî ya herûna ê bînî pir nêbena.

qesabîni *Eko. Nm. Bw.* Qesabey. Wexto ki mêrdekî qesabîni kerdê, hewna kesî nêzanayê qesabey çiçîya.

qesab *Nn.* Cayê qesabî, cayo ki tey goşt roşêno, cayo ki tey heywan cikenê û goşt roşenê. *Tr. Kasap. Et kesim ve satım yeri*. Mi kerd ki şiro qesab, qesabî mi rê goşt rişt.

qesar 1. *Teks. Nn.* Kirwas. Kirwas jî babetên kehkeyo pemeyîn o. Kirwas peme ra virazêno ki pa çina virazîyo. Çunkî kehke hewna çina nîyo. *Tr. Bir pamuklu patiska, bir çeşit pamuklu beyaz kumaş*. Qesar ra do çina virazîyo. Viraşten û muameleyê qesarî winasîn o: Kehke (kirwas) beno dolixîy. Dolixan jî şuwenê û kenê rêxda golikan mîyan û tey têvdanê. û şewdirêrî jî bi no babet a hettanî şan şuwenê. Panc dolixan finêra şuwenê û nînan benê affinenê. Neya tepîya jî pancindê bînan şuwenê. (Çiki des teney şuwênê. Labelê hergi fini pancini şuwenê. Nînan jî kenê difinikî.) Hettanî êreyên bi no babet a nê pancina hettanî ki sipe bê, şuwenê. (Do zê xasî bê.) Dima wişk kenê û anê keye. (Verê nê karî jî ciniy, pemî bi qews a cenenê, bi no babet a pemî kenê fitalîy. Fitalan bi dolabî ya rêsenê û bi meqleb a wekenê û kenê qajîy. Nê qajan benê çilagî ser, çilag jî ci ra kirwas vejeno.) Neya tepîya karê kirwasî serdewam beno. Ard keye tepîya nê kirwasî ra bi no babet a qesar vejenê. Bî qesar tepîya terzî derzeno û ci ra çina virazeno. Hettanî ki no qesar yeno terzî ser, çareyê karkeran teqeno. Kes nê çinayê winasînî nêdo xwu ra deha rind o (!) 2. *Nn.* Şitena çinayan, şitena gincûgolî, şitena terkî (dewarî), şitena çarwan (mî û bizan) Qesar zêdê keraşoy her dem nêbeno, dekewten û vijîyayenda demserran di bena. Wexto ki amnanî vijênê teber, wexto ki zimistanî kewnê zeran şinê qesaran pakey kenê, çîyan şuwenê. *Tr. Mevsim başlarında veya sonlarında komple yapılan bir yıkanma, temizlik işi*. Dewijê kenê şirê qesar. 3. *Kîm. Nn.* Tozê awda çinayan o ki wexto ki dekenê awi mîyan û ci ra awa çinayan virazenê, pa çinayan şuwenê, çinayan keno sipe, keno pak. Verî çinêbîyayeni ra, aver nêşîyayeni ra sifte çinay dekerdê weli mîyan û pa şitena verori kerdê. Dima bi qesarî ya şitê, bi qesarî ya çinay bîyê sipe. *Tr. Çamaşır tozu, deterjan*. Ciniyê şinê keraşo ki ûja di serşoyê pêrini bikerê, cilûcolî bişuwê. Labelê înan qesar kerd xwu vîra.

qesarey 1. *Nm.* Qesarîni, qesari bîyayeni, awa çinayan bîyayeni. *Tr. Çamaşır yıkama suyu olma, çamaşır suyu olma*. Qesareya ci weşi nêbî. 2. *Nm.* Qesarîni. Tebera, gema, layan û deran û erqan û royan vero yan jî keraşoyan di roja çinayan û serşo û cilûcol şitenî bîyayeni. *Tr. Genel olarak giyecek, sergi vb. bütün eşyala-*

rı yıkama günü ve eyleminin olması veya bu eylemin gerçekleşmesi. Mi qesarey di a nêdî, a ya kêdê xwu rê tim xanimey kena. Ma ay cara xizmetê kêdê xwu kerdo? 3. *Kîm. Nm.* Qesarîni. Awa çinayan bîyayeni, awa çinayan a ki laboratuwaran di xusûsî virazîyaya, a bîyayeni. *Tr. Çamaşır suyu olmak, sulardan veya sıvılardan çamaşır suyu olma durumu*. Qesarey û awa nimiteni di ferq esto. 4. *Teks. Nm.* Qesarîni. Karê qesarî, karo ki qesar (kirwas)î ser o beno. *Tr. Bir çeşit elbise üretim veya imalat işlerinin genel adı*. Qandê kardê ci *Bw.* Qesar. Qesarey çetina, xebatê ci nanî kesî pirnikîra ano.

qesari 1. *Cog. Nm.* Erqi. Cayo ki awi ci ra şina. *Tr. Akarsu akağı/mecrası*. Qesari ra awa tayên şina. 2. *Cog. Nm.* Erqa awerda vewri. *Tr. Kar suyu mecrası/yatağı*. Emserr vewri nêvarê. Cora qesari di awi çinî ya. 3. *Nm.* Awa ki pa serşo kenê, awa ki pa çinayan şuwenê. *Tr. Banyo suyu, çamaşır yıkama suyu, çamaşır suyu*. Qesari do noqra weş pak kero. Çunkî noqra ma awa biqelîtê girota. 4. *Nm.* Tebera, dere û la û erqan û royan vero û keraşoyan di roja cil û çinayan şiten û serşo kerdenîya. *Tr. Dere, çay, akarsu, nehir vb. yerlerde halı, kilim, elbise vs. üst baş yıkama günü ve olayı*. Ma do xwu ra roja qesari şirê a la ser. 5. *Kîm.* Awa çinayana xusûsî ya ki laboratuwaran di virazîyaya. *Tr. Çamaşır suyu*. Ti hetta ki bi qesar a nêşuwê, o çî pak nêbeno.

qesas/i *N.* Qisas, cezayo ki heta mexdûrî ra qebûl bîyo. Heqo ki şerîetî dayo kişta mexdûrî. *Tr. Kısas. Göze göz, dişe diş*. Lajê mêrdekî kişîya, mêrdekî qesas waşt.

qesawet *Er. Nn.* Qaxû. Çîyo ki; hettanî hal nêbo kesî kêfsad keno, kes pey qehrêno. *Tr. Kaygı, tasa, endişe*. Ez winîyaya o gireyo mi di qesawet peyda keno, cora ez amêya ki hal kera.

qesawetey *Nm.* Qaxûyey, qaxû bîyayeni, wesfê qaxûy. Çîyo ki tey qehrûqotik esto, a o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaygı/endişe olma, sıkıntı veya eziyet veren olma*. Qesaweteya nê karandê behicinokan eynî kesî kişena.

qesba 1. *An. Nm.* Zerrî, kezebi, cîgeri, pişi, pişiki, pîşi, pîşiki. *Tr. Ciğer*. Qesbada leteyên cibîya. 2. *Zv. Nm.* Cayê rehmi, cayê pîzeveşî, cayê kesî yê merhemetî. *Tr. Kişinin acıma/şefkat yeri, merhamet yeri*. Ci rê qesbaya ci bol veşayê. Qesba, sirf qandê qeçekandê kesî veşena. Çunkî qeçek, wexto ki mari pîze do, bi qesber a lîno. Qesba zewmbî kesî rê nêveşena. Ê bînan rê jî zerrî veşena. 3. *An. Nm.* Xortimo ki pîzedê mari di qeçek pa lîno. *Tr. Plasenta hortumu*. Qeç, pîzedê mari di bi qesber a warî beno.

qesba honikbîyayeni *Zv. f. M.* Qesbahonikbîyayîş. Zerrî honikbîyayeni, kezebi honik bîyayeni, zerrî weşbîyayeni, mirazîya ci bîyayeni. *Tr. İsteğine nail olmak, arzusunun yerine gelmesi, gönlü serinlenmek*. Senîn ki va o merdim merdo, zerrîya cinêkeri bî honiki. Çunkî ey lajê ci kişt bî.

qesbaletebîyaye/ê *N.* Zerrîletebîyaye/ê, kezebiletebîyaye/ê, cîgeriletebîyaye/ê, pişiletebîyaye/ê, pişikiletebîyaye/ê, pîşiletebîyaye/ê, pîşikiletebîyaye/ê, qesbaparçabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qezayên di yan jî wezîfeyen di qesbaya ci bîya lete, jewî qesbaya ci kerda lete. *Tr. Ciğeri veya ciğerleri parçalanan veya doğranan*. Heywano qesba letebîyaye û însano qesba letebîyaye jew nêbeno.

qesba letebîyayeni 1. *f. M.* Qesbaletebîyayîş. Zerrî letebîyayeni, qesba parçebîyayeni, kezebi letebîyayeni. *Tr. Ciğerleri parçalanmak/doğranmak*. Qesbaya ci bîbî lete, hema cayanê ci yê bînan zirar nêdî bî. 2. *Zv.* Qesbaletebîyayîş. Zerrî letebîyayeni, cîgeri sîyabîyayeni, kezebi sîyabîyayeni, qesba sûrbîyayeni. Bol û bol tewnayeni, zerrî veşnayeni, zerrî veşnayeni, cîgerîy veşnayeni, qesba veşayeni, qesba sîya bîyayeni, kezebi sîya bîyayeni, zerrî sîya bîyayeni. *Tr. İçini/ciğerlerini yakmak, içine ateşler düşürmek*. Şima nêzanê! Înan qesbaya mi kerda lete! Boka qesbaya înan lete nêbo!

qesbaletekerde/ê 1. *N.* Qesbaparçekerde/ê, cîgerîyletekerde/ê, zerrîletekerde/ê, kezebiletekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan qesbaya ci kerda lete, kerda parçe yan jî heywanan di qesbaya ci kerda werdî, pêra bi şikildê tîkeyan a abirnaya. *Tr. Ciğeri veya ciğerleri parçalanan*. Eskero qesba letekerde, heywano qesba letekerde yan jî qesba lete nêkerde ûzn. 2. *Zv. N.* Qesba parçekerde/ê, cîgerîy letekerde/ê, zerrî letekerde/ê, kezebi letekerde/ê, zerrîveşnaye/ê, qesbaveşnaye/ê, qesba sîyakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan qesbaya ci kerda lete, kerda parçe, zerrîya ci veşnaya, zerreyê ci kerdo parçe, bol û bol tewnayo. *Tr. İçi yakılan, içine ateşler düşürülen, ciğeri veya ciğerleri yakılan*. Kes do senîn şiro ê merdimê qesba letekerdî amoş kero! Ma amoş beno? Bêlome bo.

qesba letekerdeni 1. *f. M.* Qesbaletekerdiş. Zerrî letekerdeni, kezebi letekerdeni, qesba parçekerdeni, qesba werdîkerdeni. Qezayên

di, lejên di yan jî wezîfeyêndê zêdê qesaban di qesbaya kesên yan jî çîyên lete kerdeni yan jî werdî kerdeni. *Tr. Ciğer parçalamak/doğramak.* Qesab jî qesban keno lete, jew do zêdê Seddem Husênî û Beşar Esedî ya jî qesbaya însanan lete keno. 2. *Zv. f. M.* Qesbaletekerdiş. Kezebi letekerdeni, kezebi parçekerdeni, cîgeri letekerdeni, zerrî veşnayeni, qesba veşnayeni, qesba sîyakerdeni, bol û bol tewnayeni, derberi pîze ro dayeni. *Tr. İçini yakmak, adeta öldürmek, içine ateşler koymak.* Cinêki dayê xwu ro û vatê "înan qesbaya mi kerdi lete, boka Ellah qesbaya înan lete nêkero!"

qesbasîyabîyaye/ê *Tib. N.* Zerrîsîyabîyaye/ê, cîgerisîyabîyaye/ê, kezebisîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sebebên ra qesbaya ci bîya sîya, leke erzîyayo bi ci, nêweşînên gunaya piro û pa qesbaya ci bîya sîya. *Tr. Ciğerleri siyahlaşan/lekelenen.* Merdimo qesba sîyabîyaye gereg ki nêvinderîyo û birişîyo doktor. Ê merdimdê qesba sîyabîyayî meveyê, zewta ci şima resnena azmîn ha!

qesba sîyabîyayeni 1. *Tib. f. M.* Qesbasîyabîyayîş. Zerrî sîyabîyayeni, cîgeri sîyabîyayeni, kezebi sîyabîyayeni. Nêweşînên yan jî çîyêndo winasîn ra qesba di sîyayey, lekeyey peyda bîyayeni. *Tr. Ciğerleri lekelenmek/siyahlaşmak.* Qesbaya ci bîbî sîya. Cora ma eşti. Ma beno ki zirar bido qeçekan. 2. *Zv. f. M.* Qesbasîyabîyayîş. *Bw.* Qesba letebîyayeni 2. Şima çirê lome kenê? Peynî qesbaya cinêkeri bîya sîya.

qesba sûrbîyayeni 1. *Wş. f. M.* Qesbasûrbîyayîş. Qandê werdişî qesberi yan tewqi yan lên di, yan quşxaneyên di ron di peyşnayeni. *Tr. Ciğer pişirmek.* Qesbaya ma bî sûri tepîya, ma veynda şêligî û ma niştî ser. Hetta ki binê quşxanî asa, ma werdi. 2. *Zv. f. M.* Qesbasûrbîyayîş. *Bw.* Qesba letebîyayeni 2. Eger şima, bi a ya rêwînî bikerê, qesbaya şima do sûri bo.

qesba sûrkerdeni 1. *Wş. f. M.* Qesbasûrkerdiş. Qandê werdişî lênên yan jî çîyendê zêdê quşxanî mîyan di û ron di qeseberi yan piranayeni yan jî peyşnayeni. *Tr. Ciğer pişirmek.* Qesbaya ci sûr kerê û meymanandê xwu veranê. 2. *Zv. f. M.* Qesbasûrkerdiş. *Bw.* Qesba letebîyayeni 2. Nika şima yê marekda xwu ra çiçî wazenê! Şima qesbaya cinêkeri kerda sûrî. Eger şima wina bikerê, bizanê ki do bêro şima sere di jî ha!

qesbaveşate/ê *Zv. N.* Qesbaveşaye/ê. Kes/çîyo ki; ya ewladê ci kişîyayo yan jî zirarêndo şên ameyo ci sere di. Cora qesbaya ci veşaya. *Tr. Bir evladının ya öldürülmesi veya aşırı zarar görmesi üzerine yüreği yanan.* Merdimêndo qesbaveşate yo. Qesbaya ci bi kişîyayîşdê ewladêndê ci ya bîya ze piskonî.

qesba veşateni *Zv. f. M.* Qesbaveşatiş. Qesba veşayeni. Bi kişîyayenda ewladên a yan jî bi zirarêndo şên o ki ameyo ewladi sere di, bi ey a qesba ci veşayeni, bol û bol zirar dîayeni. *Tr. Evlat acısı yaşamak, yüreği yanmak.* Mi rê vajê, qesba veşateni xirabêrî kamcîn veşayîş esto ki!

qesbaveşnaye/ê *Zv. N. Bw.* Qesbaletekerde/ê 2. Ez bixwu merdimdê qesbaveşnayî ra hemî çî pawena. Kes do qesbaya însanan nêveşno.

qesbaya sîya *An. Nm.* Kezeba sîya, cîgera sîya, zerrîya sîya, pişika sîya, pîşa sîya. *Tr. Karaciğer.* Qesbaya ci ya sîya do jî muayene bo.

qesbaya sûri *An. Nm.* Pişiki, zerrîya sûri, cîgera sûri, kezeba sûri, pîşa sûri, pişika sûri. *Tr. Akciğer.* Qesbaya ci ya sûri hîle giroto.

qesdî *Er. Nn. Bw.* Bilebile 2. Mi va beno ki ey xwu qesdî da mi ro. Ti nêvanê ki bêhemd gunayo mi ro.

qesger/i *N.* O/çîyo ki qesneno, bi meqes a cikeno. *Tr. Kesen, kırpan.* Qesger do bêro mûyanê bizan biqesno.

qesgerey *Nm.* Karê qesgerî, qesnayeni. Çî/keso ki; qesneno, bi meqes a birneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kesme işini yapmak, kesicilik, kırpıcılık.* Qesgerey di qesger do bişo qeş biqesno.

qesîda *Mûs. Nm.* Beytî. Dêr/kelama ki; bi erbana ya dîn û cengawereyda wennûsey û pêxemberan ser o vajêna. *Tr. Kaside, ilahi.* Qesîdayênda zerrîveşi bî, zerrîya ma veşnê.

qesîdaya nebî *Teo. Nm.* Qesîdaya pêxemberî, qesîdaya ki qandê Hz. Muhemmedî (sew) nûşîyaya yan jî vajîyaya. Weşbestaya ki qandê Hz. Pêxemberî nûşîyaya û bi qaîdeyên a jî vajîyaya. *Tr. Kaside-i Nebi.* Wexto ki qesîdaya nebî ci het di vajîyayê, têserî û têdimo hesrîy kerdê war.

qesîdaya nebîyan *Teo. Nm.* Weşbestaya ki qandê pêxemberan nûşîyaya û bi qaîdeyên a jî vajîyaya. Qesîdaya ki qandê pêxemberan nûşîyaya yan jî vajîyaya. *Tr. Peygamberler için yazılan veya söylenen kaside veya şiir.* Qesîdada nebîyan di se vajîyayê yo merdimo zerrîtenik winî bermayê?

qesîdebaz/i *Mûs. N.* Qesîdevan/i. Keso ki qesîdey vano, bi erbana ya dêranê dîn û cenganê çîyandê wennûsan û pêxemberan ser o vano, lorneno. *Tr. Kaside/ilahi söyleyen.* Qesîdebazêndo kehan (verên) o, nikayên nîyo.

qesîdebazey *Mûs. Nm.* Qesîdevaney. Qesîdebaz/i

bîyayeni, dêrvanê qesîdan bîyayeni, karûgurweyê qesîdebazan, dîn û cenganê wennûsan û pêxemberan ser o qesîdey vateni, nînan ser o dêrvan bîyayeni. *Tr. Kaside söylemek.* Qesîdebezaya ci dinya di şinawîyaye.

qesîdevan/i *Mûs. N. Bw.* Qesîdebaz. Qesîdevanî mirazîya zerrîda ma piro kerdi.

qesîdevaney *Mûs. Nm. Bw.* Qesîdebazey. Qesîdevaneya ci kesî nêaşnawita. Labelê pêrini dêrvaneya ci şinawita.

qesîl *Nk. Nn.* Xesîl, vaşê hesîrî. Nê vaşî ra hesîr (kulavo vaşîn) virazenê. *Tr. Kasır, hasır otu.* Qesîlî bi çînê ki ma xwu rê ci ra hesîr virazê.

qesîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi meqes a yan jî çîyêndê zêdê meqesî ya qesneyayo, birîyayo, cibîyayo, bîyo lete û pêra abirneyayo. *Tr. Kesilen, kesilmiş olan, makaslanan, makaslanmış olan, makasla kesilmiş olan.* Çinayo qesîyaye do senîn fina biderzîyo? 2. *N.* Çîyê şitî yo ki qesîyayo, bi qesîyayîşî ya herimîyayo. *Tr. Kesilen süt ve süt ürünü.* Şito qesîyaye do se bo? Ti vanê o do çînakî rê biercîyo?

qesîyayeni 1. *f. M.* Qesîyayîş. Çîyêndê zêdê çinay bi meqes a birîyayeni, pêra abirîyayena nînan. *Tr. Kesilmek, makaslanmak, kırpılmak.* Mû qesêna, peşmî qesêna, çina qesêno. 2. *f. M.* Qesîyayîş. herimîyayena şit û çîyandê zêdê şitî. *Tr. Süt ve benzeri ürünlerin ısınırken kesilmesi veya bozulması olayı.* Şitê ci qesîya. Qey awi debîyaya de.

qesnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki bi meqesî ya birîyayo. *Tr. Makaslanan, kırpılan.* Qumaşo qesnaye pey di nêgêrêno. 2. *Zîr. N.* Şito ki kes bîyo sebebdê herimîyayenda ci û bîyo vila, kes do deha ey loriki kero. Çunkî deha şitey ra vijîyayo. *Tr. Süt ve süt ürünlerinden kesilmiş olan ürün, bozulmuş olan ürün.* Kes do şitê qesnayî nêerzo, kes do ey ra loriki vejo.

qesnayeni 1. *f. M.* Qesnayîş. Birnayeni. Bi meqes a yan jî bi çîyêndê zêdê hevringî ya peşmî, mû yan jî çîyêndê zêdê nînan birnayeni, cikerdeni, ser ra qurifnayeni. *Tr. Kırpmak.* Ma yê kenê peşmîya mîyan biqesnê. 2. *f. M.* Qesnayîş. Porî teraş kerdeni, por kur kerdeni. *Tr. Saç kesmek.* Şî berber ki porê xwu biqesno. 3. *f. M.* Çina birnayeni, çina cikerdeni. Qumaşî weş biqesni. 3. *f. M.* Qesnayîş. Sebebê qesîyayenda şitî bîyayeni, semedê herimîyayenda şitî bîyayeni. *Tr. Sütün kesilip bozulmasında etken ve sebep olmak.* Ellah xeyrî! To şit qesna, ma kes tenekên nêtêvdano?

qesnok/i *N.* Çî/keso ki; karê qesnayîşî keno, çîyêndê zêdê meqesî û hevringîya gîno xwu dest û por û mû û peşmî û çîyanê zêdê nînan birneno, pêra cikeno. *Tr. Kıl, yün, saç vb. şeyleri makas veya makas gibi bir aletle kesen.* Eger qesnayîşên bibîyayê, qey qesnokêndê ci do jî bibîyayê.

qesnokey *Nm.* Qesnok/i bîyayeni, wesfê qesnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi çîyêndê zêdê meqesî û hevringî ya por û mû û peşmî û çîyanê zêdê nînan birneno, cikeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kesmek, kesici olmak, kırpmak, kırpan olmak.* Tîya di qesnokeyênda zêdê ey weşi çinî ya.

qesri *Nm.* Koşko gird, kê zengînano bişoret, cayê diwêlano ki tede dewleti îdare kenê. *Tr. Saray, kasr.* Qesra Qencoy Kurdîstani di menşûr a.

qest *Nn.* Qestî, tey qest bîyayeni, mexsûs, bilebile, bi zanayen a. *Tr. Kast, kasti, bilerek, bile bile, mahsus.* Mi bi qest a va, înan kuşat zana.

qest/i *N.* Zûr/i, neraşt/i, çewt/i, şaş/i. Kes/çîyo ki; zûr o, zûrê ci estê, zûrîy keno, tey zûrîy estê. Kes/çîyo ki; tey çewtey esta, tey neraştey esta, tey şaşîney esta. *Tr. Yalan, yanlış.* Mi va raşt o, ey va qest o.[1]

qestel 1. *Cog. Nn.* Înîyo viraşte. Înîyo ki çoşmeyê ci bi dêsan a gêrîyayo. *Tr. Sebil. Etrafı duvarla örülen çeşme.* Qeçîy şîy, ê do awa qestelî leymin kerê.

qestey *Nm.* Qesdîni, mexsûsey, mexsûs bîyayeni, qesd bîyayeni. *Tr. Kasıt/kasdi olma, kasıtla ilgili.* Ez a nêzana, tey qesdey esta yan çinî ya?

qestkar/i 1. *N.* Zûrker/i. Çî/keso ki; zûrîy keno, raşt nê, çep vano, mexsûs tersê raştay vano, raştay keno vinî. *Tr. Yalancı.* Merdimo qestkar do adinî di bol bianco. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên bi qest a, mexsûs, bi zanayen a vano, keno ûzn. *Tr. Bir işi, bir sözü, bir eylemi kasıtlı olarak yapan veya söyleyen.* Şima ki o qestkar dî, şima veyndanê mi.

qestkarey *Nm.* Zûrkerey, neraştey. Qestkar/i bîyayeni, mexsûs şaşîni kerdeni, vateni. *Tr. Kasten yalanı, yanlışı ve doğru olmayanı tercih etmek, söylemek, yapmak.* Mi qestkareya ci ci ser o ca kerda.

qeşa *Nm.* Cayo ki tey sîyê sipey estê. Cayê sîyandê sipan, cayê mermerî. *Tr. Mermer veya beyaz*

---

1 Dimilî di jû cayan di herfa Ş'y nêşena biwaneyo. Cora qaşt di nûşa ya "A" bîya "E" û nûşaya "Ş'y jî bîya "S" Bi no babet a qaşt (neraşt, zûr, çîyo ki raşt nîyo, raştay nîyo) bîyo qest.

taşlarla kaplı olan veya beyaz bu tür madenin çıkarıldığı yer. Qeşa dewa ma Girgomezi di jî esta. 2. *Nm.* Arpîjiki, sîya çaqmaqî. *Tr. Çakmak taşı.* Ûçê (maya mi) va: Sîyê qeşa sîyê çaqmaqî yê. 3. *Cog. Nm.* Cemed, cayo cemedeşte, cemed eşteni. *Tr. Buz, buzlanma, don.* Suwêrekî di serrên mîyan di erd beno ki jî da vîstên rojîy kewno qeşa.

qeşaşit *Wş. Nn.* Dondirme. Babetên şîraneyêndê amnanî yo ki şit û çîdê şîranî ra virazêno, dima jî beno qeşa. *Kur. Qeşaşîr. Tr. Dondurma.* Amnanî qeşaşit, zimistanî jî çay şimêna.

qeşawun *Nn.* Tîmar, qaşaxo. Estoran winîyayeni, bi qaşaxo ya estoran û bergîran gendûgemardê ci ra pak kerdeni, wirênayeni, wirindîyê ci berdeni. *Tr. Kaşağı, tımar, kaşağı etme, tımar etme, bakım yapma.* Seyîsî estorîy qeşawun kerdîy.

qeşawunbîyaye/ê *N.* Çî/heywano ki; bi qaşaxo ya tîmar bîyo, qeşawun bîyo, pak bîyo, besterîya yo. *Tr. Tımar/kaşağı edilen.* Estoro qeşawunbîyaye do weş bo û do ageyro.

qeşawunbîyayeni *f. M.* Qeşawunbîyayîş. Qaşaxo bîyayeni, qeşawuney, tîmar bîyayeni, vero vinderîyayeni, verdeyayeni, bi qaşaxo ya heywanan verdeyayeni. *Tr. Bakım yapılmak, tımar edilmek.* Qeşawun nêbîyayê, wina bergîrîy nêageyrayê.

qeşawunkar/i *N.* Seyîs/i. Kes/çîyo ki; qeşawun keno yan jî kerdo. Kes/çîyo ki; estorên, bergîrên tîmar kerdo yan jî verdano, gendûgemarê mîyandê gandê nê heywanan bi qaşaxo ya vejeno, keno pak. *Tr. Seyis.* Eger ê qeşawunkarî ra nêbîyayê, na estora şima wina nêresayê, wina warî nêbîyê.

qeşawunkarey *Nm.* Seyîsey. Qeşawunkar/i bîyayeni. Kar û wezîfeyê qeşawunkaran, tîmar kerdeni, bi qaşaxo ya estoran verdayeni, gendûgemarê mîyandê gandê estoran û bergîran veteni, pak kerdeni, verdayeni. *Tr. Seyislik.* Qeşawunkareyda ci ra şima çendi ki nafên dîyo, ma jî hend dîyo.

qeşawunkerde/ê *N.* Çîyo (estor, bergîr) ki jewî bi qaşaxo ya qeşawun kerdo, tîmar kerdo, gendûgemarê mîyandê gandê ci veto, ganê ci kerdo rehat, vero deyayo. *Tr. Tımar/kaşağı yapılan, bakımı yapılan atlar vs.* Estorê qeşawunkerdî, ê bînan weşêrî xwuver da.

qeşawunkerdeni *f. M.* Qeşawunkerdiş. Tîmar kerdeni, estoran û bergîran vero vinderdeni û bi qaşaxo ya nê heywanan wirênayeni, pak kerdeni, gendûgemarê mîyandê gandê ci anteni, veteni. *Tr. Tımar etmek, atlara kaşağı ile bakım yapmak.* Eger mi qeşawun kerdayê, mi ney weşêrî qeşawun kerdê. No çitil qeşawunkar o?

qeşaye/ê *N.* Cemedeşte/ê, cemedgirote/ê, cemedtepişte/ê, cemidîyaye/ê. Kes/çîyo ki; serdandê bêhemdan ra cemed tepişto, zûzikîyayo. *Tr. Donan, buzlanan.* Werd û şimîyê qeşayî qeçekan medê, pa benê nêweşîy.

qeşayeni *f. M.* Qeşayîş. Qeşa bîyayeni, cemidîyayeni, cemed tepişteni. *Tr. Donmak, buzlanmak.* Pêro ûja di qeşay, şima nêşa tayên ardû ci resno.

qeşmer/i *N.* Kuşatkar/i. Kes/çîyo ki; kuşat keno, kesî dano huwate ro û bi no şekila jî xwu dano hez kerdeni. *Tr. Hicvetme, gırgır ve şamatası çok olan, şakacı, maskot, şaklaban, sempatik, muzip, espiri gücü yüksek.* Merdimêndo qeşmer bî, ma pa kêf kerdê.

qeşmerane 1. *Nn.* Qeşmerkî. Karo ki; bi qeşmerey a beno, tey qeşmerey esta, tey kuşat û şemate û kêf û şênemegî esta, a no bîyayeni, zêdê nînan bîyayeni, bi no babet a bîyayeni. *Tr. İşin içinde şaka, şaklabanlık, gırgır ve şamata olmak.* La willi hal û demêndo qeşmeraneyo jûk bî. 2. *Nn.* Qeşmerkî. Çîyo ki tey raşt ne jî zûr esto, xwu rê winî bîyo yan jî vajîyayo. *Tr. Espirisine, şakasına, şaka olarak, içinde gerçek aranmaksızın, gırgır ve şamata olarak.* Vatişêndo qeşmerane bî. To çirê winî raşt fehm kerd ki? 3. *Nn.* Qeşmerkî. Bi şikildê qeşmerey a, tey gengazey bîyayeni, şeklo ki tey qedrûqîmeto biraşt çinî yo û xwu rê bi qeşmerey a bîyo yan jî vajîyayo. *Tr. Adi/basit olarak.* Ma qeşmerane bî!? Zêdê herbî bî. Kê şayê bivijîyo teber!

qeşmeraney *Nm.* Qeşmerkîyey, qeşmerane/ê bîyayeni, wesfê qeşmerey tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê ci di qeşmerey bîyayeni, kuşat bîyayeni, qaşt bîyayeni, qaştîni bîyayeni, tey şênayî û şênemegîyey û şemate û kêf bîyayeni, derdê raşt û raştikî çinêbîyayeni. *Tr. İşin içinde gerçek düşünülmeksizin şaka, latife, gırgır, şamata, şaklabanlık, maskotluk, şenlik, keyif vb. durumlar olmak.* A qeşmeraney ser ra qeşmeraney çinêbî. Heme qayîlê qeşmeraneyda winîsînî mîyan di bê.

qeşmerey 1. *Nm.* Qeşmerîni. Bi kuşat a xwu hez kerden dayeni, çoşmanê xwu huwate ra teqnayeni, bi kuşat a lingda kesan ro dayeni, şemateyê kêfî kerdeni. *Tr. Gırgır, şamata, eğlence vs. işlerde bulunmak, bu işi yapan olmak.* Qeşmerey di ey ser ra merdim nêvîneyêno. 2. *Nm.* Qaştîni, qeşmerîni. Ne zûr, ne jî raşt ze kuşat. *Tr. Şaka olarak.* (Qehrêna tepîya) Meqehrî

birayê mi, mi xwu rê bi to ya qeşmerey kerdi. Mi nêzanayê ti do hendayên ver kewê. 3. *Nm.* Şenikey, qeşmerîni. Çîyo ki; kes do qedrûqîmet ci nêdo, kes do hend ser o nêvinderîyo û ravêro. *Tr. Basitlik, es geçilecek durum, önemsenmeyecek durum, adilik, bayağılık.* Birayê mi, ma qeşmerey bî! Tam rayêna şewûrojên bî.

qeşmerey kerdeni 1. *f. M.* Qeşmereykerdiş. Qeşmerîni kerdeni, şemate û kuşatê kêfî kerdeni, peyhuwatekey kerdeni, xwu peyhuwateni ro dayeni. Kuşat û şênemegî û şênayî û şemate û kelbût û derrabûlo ki tey tewnayîş çinî yo, tey pêşiknayîş çinî yo, a ê karûgurweyan kerdeni. *Tr. İçinde kırılma, yalan, dolan, gerçekten kandırma bulunmayan ve yine içinde epiri, şaka, gırgır, şamata, şaklabanlık, komiklik bulunan keyif verici iş veya eylemler yapmak.* Şewra ra yo ê yê xwu rê qeşmerey kenê, pêro îspatey huwate ra merdîy. 2. *f. M.* Qeşmereykerdiş. Qeşmerîni kerdeni, kuşat kerdeni, raşt nêkerden û nêvateni, xwu rê winî kerden û winî vateni, raştî ser ra karûgurwe kerdeni, çîyo ki tey ne raşt esto ne jî zûr esto, a o kar kerdeni. *Tr. Şaka etmek, gerçekten uzak, ama yalan da sayılmayan işi yapmak.* Nika çirê ti bi min a qeşmerey kenê ki? Heta nika mi bi to ya qeşmerey kerda? Ez a to ra çîyêndê raştî pers kena, ti yê bi min a xwu rê qeşmerey kenê! Ma ez merdimê qeşmerey kerdişî ya? 3. *f. M.* Qeşmereykerdiş. Qeşmerîni kerdeni, şenikey kerdeni, kar û qisaya şeniki kerdeni. *Tr. Adilik/basitlik yapmak. İşin içinde ciddiyetten uzak iş olmak.* Birak, qeşmerey meki, nê kardê giranî di qeşmerey nêbena, karo raşt biki. Ma qeşmere ya? Tîya di ya mendiş yan jî merdiş esto!

qet/i 1. *N.* Hêç/i, hîç/i, tew/i, nêbîyaye/ê, bêqîmet/i. Kes/çîyo ki; estey û çinêbîyayena ci jew a, mihîm nîyo/ya. *Tr. Önemsiz, hiç, nötr, varlığıyla yokluğu bir olan.* O merdim, mi bixwurê qeto. Qe wazenê veyndê ci, wazenê jî meveyndê. Ey rê rindey û xirabey qet a. 2. *N.* Visîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo parçe û hergi leteyêndê ci ra jewo. Leteyê çîyandê nerîyan, parçeyê çîyandê nerîyan, hergi qetokên ra jû. *Tr. Kesik, makaslanmış, biçilmiş olan.* To o resen kerd şeş qetîy, to qetêndê ci bi mi nêda.[1]

qetane 1. *Nn.* Çîyo ki bîyayen û nêbîyayena ci jewa, ze ki ha bibo, ha nêbo. *Tr. Varlığı ile yokluğu birmiş gibi.* Şima yê winînê qetaneyda ci ra, ez a winînan hêjayeyda ci ra. 2. *Nn.* Çî/keso ki bi qetî maneno, wesfê kes û çîyandê qetan, ê vijîyayan, ê kemîyan esto. *Tr. Eksik, kesik, kesikçe, kesiklerden her bir parça.* Ci qetane mevîni, di qetîy bêrê pêser, benê layêndo tam.

qetaney 1. Şeklê qeteyda ci, wezîyetê bîyayen û nêbîyayenda ci ya jewanê. *Tr. Varlığı ile yokluğunun bir olması şekli.* Kaşka şima jî a qetaneya ci bidîyayê, tenekên ferq bikerdayê. 2. *Nm. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê qetan, zêdê kemîyan, zêdê qetokan, zêdê letan bîyayeni, bi leteyan mendeni, wesfê parçan ci ser o bîyayeni, temam nêbîyayeni. *Tr. Eksikçesine, eksik gibi, natamam olmak.* Ez a qetaneyda ci rê hewna nêşena maneyêndo totikî bivîna.

qetek/i *N.* Hêçek/i, neteba. Kes/çîyo ki; bi seran a gird o, labelê estbîyayena ci kesên rê werdî yena yan jî nêvîneyêna. No merdim, ze ki qet bo, bi estbîyayenda ci ya jî goreyê vatokan qerfîy benê. *Tr. Önemsiz, değersiz, kiymetsiz, bir hiç sayılan, nötr, varlığıyla yokluğu bir olan.* Mêrdekê Mexrûrî va: Şima senîn ê qetekî bi lajdê min a kenê jew ki?

qetekey 1. *Zîr. Nm.* Qetek/i bîyayeni, wesfê qetekan ci ser o bîyayeni. Babeten rovêjok a ki serradi girdêrî ya, xellî û herri û kersegan pêra abirnena, a a bîyayeni, wesfê na rovêjoki ci ser o bîyayeni. *Tr. Buğday ile toprak ve toprak tortularını birbirinden ayıran ve sarattan daha büyük gözeneklere sahip olan bir çeşit kalbur olma, bu özellikteki elek çeşidi olma.* Mi rê sebebê pêra nêabirnayîşdê ci qetekey nêbî, rovêtokê ci bî. 2. *Nm.* Qetek/i bîyayeni, wesfê qetekan ci ser o bîyayeni. Neteba bîyayeni, hêçek/ bîyayeni, wesfê netebayan û hêçekan ci ser o bîyayeni, bêqerd û bêqîmety, bêqedr û bêqîmet bîyayeni, qedrûqîmetî di bîyayîş û nêbîyayîşî di jew bîyayeni, ferq nêkerdeni. *Tr. Bir hiç mesabesinde olmak, önemsizlik, değersiz olmak, varlığı ile yokluğu bir olmak, adilik.* Şima tim qetekeyda ci ra behs kerd. Cora şima nêşa qîmetê ci yo heqîqî bivîno. 3. *Nm.* Qetek/i bîyayeni, wesfê qetekan ci ser o bîyayeni. Şalan mîyan di, sofrayan mîyan di o textîn bîyayeni, wesfê şalda textînî ci ser o bîyayeni. *Tr. Tahta sofra, tahta sofra özelliğini taşımak.* Mi rê ki gire qetekeyda ci ra nêvijîya, leymin bî, ey ra vijîya.

qeteki *Zîr. Nm.* Babetên rovêjokên a ki, serradi girdêrî ya; xellî û kersegan û herri pêra abirnena, rovêjena. Zêdê serradan a, zêdê pirocinan a

---

[1] Kes do qetan qet nêvîno, şeş qetîy pêya neyê, benê resen.

qulqulî nîya û girdeya ci hendê tepsîyên a. Ortde di jî vera kiştandê ci tey mêlên esto. No wezîyet di, wexto ki rovêjok, bi na qetek a çîyan rovêjeno, nê çîy (tene, kersegîy, herri û çîyo winasîn) ê cadê mêldarî ra bi hêl bîyayenî ra rovêjênê, pêra abirênê. Qeteki, abirnok û rêvêjoka tenî û kersegan û herri û çîyandê winasînan a. *Tr. Yayvan, eğimli, kalburdan daha büyük olan ve gıda maddeleriyle toz toprak, keslek, tomar şeklindeki maddeleri ayrışma ve ayıklamada kullanlan bir elek.* Ma do ê çîyê xwu yê xusûsî sifte qeteki ro dê, dima serradi ro dê, dima pirocini ro dê. Eger îcab bikero, ma do soyîn di jî elegi ro dê. O çîdo wina muameleyêndo çetin ra ravêro. 2. *Nm.* Şala textîn. Şala nanî ya ki kes ser o werd û şimîyê xwu ronano û weno. *Tr. Tahta sofralık.* Keça mi, şorî a qeteki bîya ki ma ser o nanê xwu bûrê.

qetek *Teks. Nn.* Qeto werdî, qetoko werdî, layo visîyayeyo werdî. *Tr. Parçacık, küçük kesik ipler.* Ti qetek nêvajê û nêşirê. Qetekan ra resenên peyda beno.

qetey *1. Nm.* Qetîni, hêçey, hêçekey, tewey, netabayey. Qet/i bîyayeni, çîyên rê nêbîyayeni, netaba bîyayeni, mihîm/i nêbîyayeni. *Tr. İşe yaramazlık, beceriksizlik, iş görememezlik, nötr olmak, varlığıyla yokluğu bir olmak.* Ez a nêwinîna qeteyda ci ra, ez a winîna "Bi çend qeteyda ci ra çîyên peyda beno, nêbeno" ra. 2. *Nm.* Qetîni, qet/i bîyayeni, visîyayena ci, hergi parçeyêndê ci. Lete bîyayeni, wesfê letan ci ser o bîyayeni. *Tr. Parçalılık, kesiklik, kopukluk.* Ey bi a qeteyda ci ya jî, şa pa karên havil kero. Ê bînî jî nêşa bi resenîya karên havil kero. A jêhatîyey û nêercîyayeni!

qethan *Er. H.* Qetîyen. Teqezeya çîyandê nêbîyayîşî rê. Çî/keso ki; gereg ki nêbo yan jî nêbîyayîşê ci yo wazêno, a ê kar û gurwî di meheqeqey, wesfê meheqeqî bîyayeni. *Tr. Kesinlikle olmaması için söylenen ve kesinlik ifade eden bir söz.* Qethan ez nîna, qethan ti do nêkerê ûzn.

qethe *Nn.* Bixşîyo derg û girdo ki di merdimîy pîya ancenê û pa karûgurwe kenê, pa daran birnenê. *Tr. Kolasar. Karşılıklı olarak iki kişi tarafından kullanılan bir çeşit testere.* Mi qethan bi qethe ya dar nêbirnayo.

qeti 1. *Er. Nn.* Qetih. Birnayeni. Çîyên, kesên, qisayên yan bi kardîyêna yan bi meqesên a yan jî bi qisayên a pêra cikerdeni, qet kerdeni. *Tr. Kesmek.* Şima do ecele nêkerdayê, ma meşti qetih kerdayê. 2. *Er. Nn.* Qedînayeni, bi qedînayîş a birnayeni, temam kerdeni. *Tr. Bitirmek, sonuçlandırmak.* Ma qetih kerd bî, şima şîyo o gire newedera ronayo. Wela mi bi şima ro bo!

qetifnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi pêt û mezbûtên a kerdo xwu dest, kerdo derdest û xwu destan mîyan di kerdo hepis, tepişto, dest nayo ci ser. *Tr. Ele avuca alınarak sıkı bir şekilde tutulan, el konulan, derdest edilen, alıkonan.* Şima qayîlê polîsîy, ê kesê qetifnayî bê îfade verdê, winî nîyo?

qetifnayeni *f. M.* Qetifnayîş. Bi pêtên a tepiştiş û xwu dest di vindarnayeni, bi pêtên a û bi mezbûtên a tepişteni, bi pêt û mezbûtên a derdest kerdeni. *Tr. Sıkı bir şekilde tutup kavramak.* Eger mi nêqetifnayê, o do ma destî ra bireyayê.

qetifnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi pêtên a, bi mezbûtên a kerdo xwu lepan mîyan û kerdo hepis, kerdo derdest, dest nayo ci ser, girtim kerdo, bi pêtên a guvişnayo. *Tr. Derdest eden, tutuklayan, sıkı bir şekilde el koyan.* Çîyo ki nêbo! Şima qetifîyayîşî ra qal kenê, şima yê qetifîyayan ra qal kenê, la ki meydan di qetifnok çinî yo. Qenê wa qetifnoki bibo.

qetifnokey *Nm.* Qetifnok/i bîyayeni, wesfê qetifnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi pêt û mezbûtên a dest nano ci ser, keno derdest, tepêşeno, karê tepiştişî û destsernayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sıkı bir şekilde ele avuca almak, derdest etmek, hapsetmek, tutuklamak.* Wesfê qetifnokan ci ser o bibo, qetifnokey jî ci ser o neba mori.

qetil *Er. Nn.* Kişteni, kişîyayeni, gan ci ra giroteni yan jî ganê ci gêrîyayeni. *Tr. Katl, öldürmek, cinayet.* Eceb qetlê ci do kê ser o tesbît bo?

qetilbîyaye/ê *N.* Kişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişîyayo, bi destandê kesên a kişîyayo. *Tr. Maktul, katledilen, öldürülen.* Merdimo qetilbîyaye, ez texmîn kena do mezlûm bo.

qetilbîyayeni *f. M.* Qetilbîyayîş. Kişîyayeni, bi destdê kesên a coyê xwu vinî kerdeni. *Tr. Maktul olmak, katledilmek, öldürülmek.* Mêrdek qetil bî tepîya, kes çoşmandê qeçekandê ci di nêmend.

qetilkar/i *N.* Canî, qatîl/i, kiştkar/i. Kes/çîyo ki; kesên kişto. Kes/çîyo ki; yan mexsûs yan jî bi qezayên a coydareya jewî kerda vinî. *Tr. Katil, cani.* Merdimo qetilkar do winî bi kêfa însanan mîyan di nêşo bigeyro, gereg ki vîyeçewt bo, wina sereberz nêbo.

qetilkarey *Nm.* Qetilkar/i bîyayeni, merdim kişteni, canî bîyayeni, qatîley, ḩatîl bîyayeni. Kes/

çîyo ki; ganê kesên yan jî ê çîyên giroto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Katillik, canilik, katletmek, cinayet işlemek.* Qetilkarey, gunayandê girdan ra ya.

qetilkerde/ê *N.* Kişîyaye/ê, kişte/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mexsûs yan jî bi qeza ya jew kişto, bîyo sebebê şîyayenda coydareyda ci. *Tr. Öldürülen, katledilen, maktul.* O merdimo qetilkerde do neya tepîya bêro vîrî.

qetilkerdeni *f. M.* Qetilkerdiş. Kişteni, mexsûs yan jî bi qeza ya merdeni, coyê xwu vinî kerdeni. *Tr. Öldürmek, cinayet işlemek.* Kam ki mexsûs merdimên qetil kero, ze ki kaînatî pêroy biherimno.

qetok/i 1. *N.* Qetokin/i. Çî/keso ki; hema visêno, tey zaîfeyênda vîsîyayeni tey esta. *Tr. Çabuk kopma veya yırtılma zaafiyeti olan.* To no layo qetok da mi çiçî? Mi çendi ki encên eşt bi ci, hend finîy visîya. 2. *N.* Qetokin/i. Kes/çîyo ki; tim abirêno, abirîyayeni tey bîya xuslet. *Tr. Ayrılıkçı.* Merdimêndo qetok o, wa ma mîyan nêro, o do exlaqê ma jî bivirno.

qetokey 1. *Nm.* Qetokiney. Qetok/i bîyayeni, wesfê qetokan ci ser o bîyayeni. Çîyo/a, keso/a visîyaye/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qetqetîyan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki rew visêno, tey zaîfeya visîyayîşî esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kopma veya birbirini bırakma zaafiyeti bulunma.* Mi qe qetokeya ci hesab nêkerdi bî. Ez şikê qetokeyda ci nebîya. 2. *Nm.* Qetokiney. Qetok/i bîyayeni, wesfê qetokan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; tey wesfê zaîfeyda abirîyayîşî, wesfê zaîfeyda abirnayîşê esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ayrılıkçılık, bölücülük.* Hergi ca di kesandê tayênan di qetokey çinî ya.

qetqet *Nn.* Qet bi qet, qetqetî, parçe parçe, lete lete. Hergi çîyo ki cibîyayo, hergi parçeyo ki esîlî ra cibîyayo. *Tr. Parça parça, bölük bölük, kesik kesik.* Mêrdekî va: Mi resen kerd qet qet û mi da bi ci, ey jî eşt bi rîdê mi. Ma bî jew bi jew.

qetqetî *N.* Qetqet/i, qetqetok/i, qet bi qet. Bi şikildê qetqetey a, parçe bi parçe, lete bi lete, hergi jûda ci ya ci ya. *Tr. Parça parça, bölük bölük, kesik kesik.* Mi kerdo qet qetî ki, hewna ki înan ci ra fek verdayo. Herêno şima!

qetqetî bîyayeni *f. M.* Qetqetîbîyayîş. Qetqetok bîyayeni, qetqetîyey, qetqetok/i bîyayeni, qetqetokîni, parçe parçe bîyayeni, parçe bi parçe bîyayeni, lete lete bîyayeni, lete bi lete bîyayeni. *Tr. Kopuk şey veya kimseler halinde olmak, kesik kesik olmak, parça parça olmak, bölük pörçük olmak.* O çîyo ki ti yê vanê, mi rê ki qetqetî bî.

qetqetîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî kesên pêra visnayo, abirnayo û kerdo qetqetî, kerdo qetqetok, kerdo lete letey, kerdo parçe bi parçey, hergi jûdê ci eşto canakî. *Tr. Bölük pörçük edilen, paramparça edilen, kesik kesik parçalar şekline çevrilmiş olan.* To o reseno qetqetî kerde, sera eşt? O mi rê lazim o.

qetqetî kerdeni *f. M.* Qetqetîkerdiş. Qetqetok kerdeni, wesfê qetqetokan ci ser visteni, parçe parçe kerdeni, lete letey kerdeni, bi şikildê letan a pêra abirnayeni, bi şikildê parçan a lete bi lete kerdeni. *Tr. Kesik kesik şey veya kimseler haline getirmek, parça parça etmek, bölük pörçük etmek.* Eger ti zanê ki qetqetî kerdenda ci di nafên esto, ez jî qetqetî kera.

qetûr *Mîm. Nn.* Darekê viraşte yê ki; debênê banan mîyan ki pa sornî, dês û çî vinderîyo, pa çî darda bo, pa çîy bibeşirîyo. *Tr. Damlı topraklarda saçakları koruyan, öteberi asmak için duvarların içine konulan yapılı olan mertekler, yuvarlak ve düzeltilmiş olan mertekler.* Mi şeş qetûrîy kerdîy dêsan mîyan ki ma pa çîyan darda kerê.[1]

qewas/i *N.* Bekçî, kizîr/i, çimdar/i, çimçarnok/i, cerebber/i. O/çîyo ki çîyan keno qedexe. *Tr. Bekçi, yasakçı.* Qewaso ver o, çîyên nêbeno. Ez texmîn nêkena ki bişê şirê tiritokey bikerê.

qewasey *Nm.* Bekçîni, çimdarîni, çimçarnokey, kizîrey, cerebberey. *Tr. Bekçilik, yasakçılık.* Qewasey rê mezbûtey û çimakerdeyey lazima.

qewet *Er.* Zor, hukim, hêl, qed, xilçiq, taqet, qedûm, zidî, enerjîyê mîyandê çîyan. *Tr. Kuvvet, güç, takat, enerji, erk.* Qewet û qudretê Ellahî hemî çî ser ra yo. Xirabey di bi qewetdê xwu ya bawerî mekerê.

qewet bi ci bîyaye/ê *N.* Qewet pey bîyaye/ê, zor bi ci bîyaye, hukim bi ci bîyaye, hukim pey bîyaye, hêle bi ci bîyaye, qed bîyaye, qedê ci bîyaye, xilçiq bi ci bîyaye, taqet bi ci bîyaye, taqet pey bîyaye. Kes/çîyo ki; qewet pey beno, hêley bi ci bes keno, qedê ci beno, kes qed bi ci beno. *Tr. Güç/kuvvet yettirilebilen, başarılabilen, yapılabilen, üstesinden gelinebilen.* Merdimo

1 Tûr derg o, qetûr kilm o. Heta ez texmîn kena ki na vajeki do qetûrî ra bixeripîyo. Çunkî qet werdî yo, leteyêndê temamî yo.

qewet bi ci bîyaye û qewet bi ci nêbîyaye do bi qerezî ya bellî bo.

qewet bi ci bîyayeni *f. M.* Qewet bi ci bîyayîş. Qewet pey bîyayeni, zor bi ci bîyayeni, hukim bi ci bîyayeni, hêle bi ci bîyayeni, qed bîyayeni, qedê ci bîyayeni, xilçiq bi ci bîyayeni, taqet bi ci bîyayeni, taqet pey bîyayeni. Qewetê kesî bi karûgurwe û çîyên bîyayeni, bi otesîda ci amîyayeni, ser ra amîyayeni, pa baş kerdeni. *Tr. Güç yettirebilmek, güc yetmek, yapabilmek, üstesinden gelebilmek, başarabilmek.* Qey qewetê înan bi ci bibîyayê, wina rezîldê alemî nêbîyê.

qewetbîyayeni *f. M.* Qewetbîyayîş. Qewet bo vateni yan jî vajîyayeni. Gengaz bo, Ellah şima rê qewet bido, rehatey bivînê vateni yan jî bîyayeni. *Tr. Çalışanlara "Kolay gelsin!" gibi söylenen bir temenni sözü.* Zerrîgîn: Bira şima rê qewet bo, boka Ellah destûdoşîyandê şima di bo ha! Zerrîweş: Berxwudar bi, Ellah to ra razîbo. Ti xeyr ameyê xeyrî ser.

qewet bo *H.* Karûgurweyên di, xebatên di qandê selametey, qandê duayênda xeyrî, qandê halweşîni pers kerdeni vajêna ki ze ki vajê, "Ellah to rê qewet bo, tey qewet bibo, to rê gengaz bo ûzn." *Tr. Kolay gelsin!* Merdimo ki şino xebatkaran heti: Xebatkarêno, şima rê qewet bo, Ellah destûdoşîyandê şima di bo! Xebatkar yan jî xebatkarîy: Berxwudar bi, xeyr ameyê selamet, Ellah to ra razî bo.

qewetdan/i *N.* Kes/çîyo ki; qewetên, hêleyên, şayena kerdenên dano kesên yan jî çîyên. Kes/çîyo ki; weşey ci ra qewet û hêle gînê, bi ci ya benê şayey, bi ci ya benê xurtîy. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, enerji, yapabilme güç ve enerjisini veren kimse/şey.* Kes do qewetdan bo ki, keso qewetgîn kesî çoşme di arêbîyo.

qewetdaney *Nm.* Qewetdan/i bîyayeni, wesfê qewetdanan tey peyda bîyayeni. Kes/çîyo ki; qewet û qudret û hêle û şayena kerdenî tey peyda bîya, nê wesfan xwu ser o çarneno/a. *Tr. Güç, kuvvet, enerji, irade, yapabilme güç ve kudreti kendisinde var olan veya bu özellikler kendisinde oluşmuş olan.* Qewetdaneyda Ellahî dişubheçinî yo. Labelê qewetdaneyda qûlan pêrini jîşubheest o. Çunkî qewetdano bêguman Ellah tenya yo.

qewetdayeni *f. M.* Qewetdayîş. Hêle dayeni, qewetê ci zeyîdnayeni, ci mezbût kerdeni, ci metîn kerdeni. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, takat, enerji vermek, güçlendirmek, kuvvetlendirmek, takatini artırmak.* Eger şima waştok û qeyretkarîy bê, Ellah qewet dano şima.

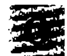
qewetê çekdaran *Nn.* Qewet/hêleyo ki çekdaran dest do, înan ra vijêno, qewetê esker û zêdê nînan. *Tr. Silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri.* Qewetê çekdaran do qewetdê sîyasetgeran dest di bo ki, çiman bin di bo.

qewetgiroreni *f. M.* Qewetgirotiş. Dayaxi ci amîyayeni. Kesên yan jî çîyên ra cesaret giroteni, qewet ci amîyayeni, paştîgîney ra tey qewet û hêle peyda bîyayeni. *Tr. Kendisinde güç, kuvvet, cesaret, enerji veya yapma iradesi oluşmak, meydana gelmek.* Qanûnê dinyay winayo, ma do kesên ra, kesên do jî ma ra qewet bigîro. Ez winîyaya o yo xwu mi rê qehirneno, mi ci ra qewet girot û mi hêrişê serdê ci kerd.

qewetgirote/ê *N.* Qewetgîn/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra qewet giroto, pa bîyo xurt, pa bîyo hêledar, tey tamarê xurtey peyda bîyê, tey şayîş virazîyayo. *Tr. Kuvvetlenen, kuvvet alan, güçlenen, enerji alan.* Şaro qewetgirote do meheqeq rojên bişo heqûhuqûqdê xwu ser reso.

qewetgîney *Nm.* Qewetgîn/i bîyayeni, wesfê qewetgînan ci ser o bîyayeni. Qewet giroteni, wahîrê/a qewetî bîyayeni. Kes/çîyo ki; qewet û hêle giroto, a yan o kes bîyayeni yan jî ser o wesfê ê kesî peyda bîyayeni. *Tr. Kuvvetlilik, güçlülük. Güç, kuvvet, enerji veya yapma iradesi üzerinde meydana gelmek.* Qewetgîneya ci verîndera yo esta. Labelê tey tamara şayîşî çinîya, nêşeno dest bi karan o kero.

qewetî ser ra *H. M.* Hêlî ser ra, taqetî ser ra. Çîyo ki qewetdê kesî ser ra o, kes beno ki jî pey nêşo, kes qedê ci nêbo. *Tr. Sözü edilen şey veya kimsenin gücünün üzerinde olması, gücünü aşması, iradesinin üzerinde olması.* Ellah zano ki o kar qewetdê mi ser ra bo, ez do ê karî nêşa (nêşî) bikera (bikerî)

qewetzeyn/i *N.* Qewetzên/i, qewetzeyîdnok/i, wahîrê/a qewetî, çimeyê qewetî, înîyê qewetî. Kes/çîyo ki; qewetan zeyîdneno, qewet û qudret û hêleyan zeyîdneno, keno vêşî, keno bol. Kes/çîyo ki; ci ra qewet û hêle zêno, peyda beno. *Tr. Güç, kuvvet, enerji, yapabilme güç ve iradesini veren ve artıran, doğuran, bunlara kaynaklık yapan, güç ve kudret kaynağı olan.* Mi rê winî qewetzeynên lazim o ki; ez bişa pa şik û fikranê xwu pêrini însanan rê bida fehm kerdiş.

qewetzeyney *Nm.* Qewetzeyn/i bîyayeni, wesfêqewetzeynan ci ser o bîyayeni. Qewetzêney, qewetzên bîyayeni, qewetzeyîdnokey, qewetzeyîdnok/i bîyayeni, wahîrê/a qewet û qudret û hêley bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci ra qewet û hêle

vijêno, qewet û şayenan zeyîdnayo, virazeno, peyda keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan xwu ser o çarnenayeni. *Tr. Güç, kuvvet, kudret, takat, enerji ve yapabilme iradesi özelliklerine sahip olmak. Güç, kuvvet, kudret, takat, enerji ve yapabilme iradesine kaynaklık yapmak.* Eger albile tenekên jî tey qewetzeyney bibîyayê, nika ma tîya di nêbî, ma do vernîda hemini di bîyayê. Tîya di bîyayena ma jî mojnena ki o merdim qewetzeyn nîyo, tey wesfê qewetzeyney çinî yo.

qewimîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi jewî ya qewimîyayo, ci rê îhtîyac bîyo, bi jewî ya mendo, bîyayen û nêbîyayena ci bi jewî ya menda. *Tr. Gereken, gerekli hale gelen. Bir işin, bir şeyin yapılması birinin yapmasına bağlı kalan şey, iktiza eden.* O çîyo bi to ya qewimîyaye nêbî. Çunkî to nêkerd.

qewimîyayeni *f. M.* Qewimîyayîş. Bi jewî ya vinderîyayeni, karê kesî bi jewî mendeni, mejbûrê kesên bîyayeni, mihtacêndê kesên bîyayeni, jewî rê wezîfeyên kewteni, jewî rê karên kewteni. Îhtîyac bîyayeni, ro ci amîyayeni, mihtacê ci bîyayeni, lazim bîyayeni, gereg bîyayeni. *Tr. İktiza etmek, gerekmek, gereklilik, lüzumluluk. Birinin eline eteğine düşmek, işinin görülmesi için birine muhtaç olmak.* Karê mi bi to qewimîya, to jî nêkerd. Boka karê kesî bi Ellahî yo biqewimîyo. Vanê eger biqewimîyo, kes vaşê baxçan jî weno. Ma rê çiçî qewimêno vaji, ma bikerê...

qewimnaye/ê *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên qewimnayo, kerdo lazim, kerdo îhtîyac, ro ci ardo, ro ci ardo, ci rê kerdo gereg, ci rê kerdo mihtac. *Tr. İktiza ettirilen, gerektirilen.* To do, o çîyo qewimnaye cidayê. Wa çimê ci tey nêmendayê.

qewimnayeni *f. M.* Qewimnayîş. Îhtîyac kerdeni, haldê îhtîyacî ardeni, ro ci ardeni, ro ci ardeni, bi ci mihtac kerdeni. *Tr. İktiza ettirmek, gerektirmek, ihtiyaç hale getirmek, muhtaç ettirmek.* Qewimna. Cora mi kerd. Eger nêqewimnayê, mi jî nêkerdê. To ma rê çiçî qewimna? Ma çiçî nêkerd?

qewimnok/i *N.* Kes/çîyo ki; qewimneno. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên qewimneno, keno îhtîyac, ro ci ano, ro ci ano, keno lazim. *Tr. İktiza ettren, gerektiren, ihtiyaç hale getiren.* Karêndê mi bi to ya qewimîyayo. Labelê qewimnokê ci, filan merdim o.

qewirîyaye/ê 1. *N.* Qewirnaye/ê. Kes/çîyo ki; qewirîyayo, qewirneyayo, bi qiseyên a yan jî bi fêlên a hetên ra rişîyayo hetnakî. *Tr. Kovulan.* Merdimo qewirîyaye gerego ki fina nêro. 2. *N.* Kes/çîyo ki; tîjî vero, rojî bin di veşayo, Rîjî dayo piro, cora bîyo esmer, bîyo sîyak. *Tr. Güneşte kavrulan, bronzlaşan, esmerleşen.* O lajeko qewirîyaye do vera zimistanî fina sipe bo.

qewirîyayeni 1. *f. M.* Qewirîyayîş. Bi qiseyên a, bi fêlên a, bi hêrsên a rem deyeni, kiştên ra kiştnakî rişîyayeni, *Tr. Kovulmak.* Ez cayo ki biqewirîya, fina nêşina ûja. 2. *f. M.* Qewirîyayîş. Tîjî bin di, rojî vero veşayeni, esmer bîyayeni, qerik bîyayeni. *Tr. Bronzlaşmak, esmerleşmek, güneşte yanmak.* Lajek tîjî vero qewirîya bî.

qewirmebîyaye/ê *Wş./Zv. N.* Çîyo ki; ci ra qewirme virazîyayo, şamîya ci ya qewirmê virazîyaya. Keso ki zêdê qewirmî veşayo, bîyo sûr, bîyo qewirme. *Tr. Kavrulan.* Goşto qewirmebîyaye û însano qewirmebîyaye do senîn pêra nêabirîyo?

qewirmebîyayeni *Wş./Zv. f. M.* Qewirmebîyayîş. Ci ra qewirme virazîyayeni, zêdê qewirmî sûr bîyayeni yan jî peyşayeni. *Tr. Kavurma olmak, kavrulmak.* Goştdê na bizeri ra qewirme beno yan nêbeno?

qewirmekerde/ê *Wş./Zv. N.* Çîyo (şamî, goşt) ki jewî yan jî tayêni ci ra qewirme viraşto, kerdo qewirme. Keso ki jewî yan jî tayêni zêdê qewirmî kerdo sûri û veşnayo. *Tr. Kavrulan.* Ez a kena ê goştdê qewirmekerdî ra ma rê ma rê di şamîyêndê weşîy veja.

qewirmekerdeni *Wş. Zv. f. M.* Qewirmekerdiş. Çîyêndê zêdê goştî ra bi pewten a qewirme veteni, qewirme viraşteni, şamîya qewirmê kerdeni. Jewî yan jî tayêni ezîyet û çekû ci dayena ci veşnayeni, ci sûr kerdeni, ci piranayeni, ci zêdê qewirmî kerdeni. *Tr. Kavurma yapmak, kavurmak.* Ez do goştê dewarî qewirme kera, ê mîyeri jî ma rê teze bi teze şamî kera.

qewirme *T. Nn.* Panayena goştî, piraneye, tanayena goştî, degiroteyê goştî. Lênan mîyan di, qandê hewadayeni ronî mîyan di goştî sûr kerdeni. *Tr. Kavurma.* Verî ma pêrini qewirme viraştê. Nika ma yê goştî kîlo bi kîlo herînenê. Dolabê ki vijîyay, qewirme wedarna.

qewirmeyîn/i *Wş. N.* Çîyo (nan, şamî, veyve) ki lîsteda ci di, tekellufdê ci qewirme esto. *Tr. Kavurmalı.* Nan û veyveyo qewirmeyîn weş o.

qewirmeyîney *Wş. Nm.* Qewirmeyîn/i bîyayeni, tey qewirme bîyayeni, qewirmeyê ci bîyayeni, biqewirmeyey, biqewirme bîyayeni. *Tr. Kavurmalılık.* Qewirmeyîneya ci bol weşdê ci şî. Rewna yo qewirme nêwerd bî.

qewirnaye/ê 1. *N.* Qewirîyaye/ê. Kes/çîyo ki;

jewên xwu het ra kiş kerdo, ci rê "Tîya ra şorî" vajîyayo, keso bi qiseyên a, bi qehrên a, bi tazîlên a rişîyayo canakî. *Tr. Kovulan.* Ez nêvana ki merdimo qewirnaye do fina bêro tîyanan. Labelê ey di nefs çinî yo, qe beno ki fina jî bêro. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî veşnayo û bi no babet a qewirîyayo. Kes/çîyo ki; jewî biveşnayen a piranayo, kerdo esmer, kerdo qerik. *Tr. Esmerleştirilen, bronzlaştırılan.* Kaşka o çîyo qewirnaye jî ma xwu di bîyardayê.

qewirnayeni *f. M.* Qewirnayîş. Xwu het ra kiş kerdeni, xwu het ra rem dayeni, bi qiseyên a, bi qehrên a, bi livên a kesên xwu heti ra remayîş dayeni. *Kur. Qewitandin. Tr. Kovmak.* To o mêrdeko salme nêqewirna. Labelê qewirnayeni xirabêrî kerd, mêrdekî rî da û şî.

qewirnok/i *N.* Keso ki qewirneno. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo zaîf, kesan qewirnayîş o. *Tr. Kovan.* Merdimo qewirnok, do qey nêşo şiro cayên jî. Çunkî beno ki biqewirîyo.

qewî *Nn.* Sebeb, semed, sebi, seba, rî, çirêyê çîyên. *Tr. Sebep, neden, binaen, üzerine.* Çi qewî ti jî nêşîyê?

qewîyey *Nm.* Lazim bîyayeni, lazim amîyayeni, gereg bîyayeni, qandê çîyên yan jî kesên sebebên bîyayeni, a poxi ra bîyayeni, ê sebebîra bîyayeni. *Tr. Gereklilik, iktiza etme, lüzum, lüzumluluk, nedensellik.* Kamcîn qewîyey ra şima nêşîy (yanê şima çi qewî nêşîyê)?

qewl *Er. Nn.* Peyman, ehd, soz, sozdarey, wad, qisaya tawi, pêwereyîk. Çîyên ser o pêrê yan bi sozên a yan jî kaxitî ser o bi nuştenên a soz dayeni, peyman kerdeni. *Tr. Geçerli söz, sözlü veya yazılı sözleşme, anlaşma, peyman.* Ma, di rojîy verê coy qewlê xwu kerd, o merdim, qewldê xwu ser ra dîna rojîy ageyra.

qewlbirîyayeni *Dad. f. M.* Qewlbirîyayîş. Peyman bîyayeni, peyman virazîyayeni, sozê ci gêrîyayeni, şert û wesfê dayîşî û girotişdê kesên yan jî çîyên ser o werey amîyayeni, bellî bîyayeni. *Tr. Sözü/sözleşmesi kesilmek, sözleşmesi yapılmak.* Vizêr qewl birîya, ewro jî şî kewt taximdê xwu mîyan.

qewlbirnaye/ê *Dad. N.* Qewlbirîyaye/ê, peymanbîyaye/ê, peymanvirazîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qewlê ci birîyayo, qewlê ci bîyo, peymanê ci virazîyayo. Çî/keso ki; mabeyndê en kemî, di kesan di, şertê ci bi wereyamîyayîş a, bi nuşten a yan bi ser o qewlkerden a tesbît bîyo û nezerdê dewleti di, nezerdê şîrketan di, nezerdê kesan di şert û cayê ci virazîyayo. *Tr. Sözü alınan, sözleşmesi yapılan/kesilen.* Çîyo qewlbirnaye pey di nêbeno. Eger pey di bo, gereg ki ci rê poşmaney bideyo.

qewlbirnayeni *Dad. f. M.* Qewlbirnayîş. Sozê ci giroteni, peyman kerdeni, peymanê ci viraşteni. Çîyên yan jî kesên ser o, en kemî, mabeyndê di kesan yan jî di şîrketan di şertê dayîşî û girotişdê ci bellî kerden û ser o werey amîyayeni. *Tr. Söz almak, söz kesmek, sözleşme yapmak.* Ma qewlê keynekeri birna tepîya, înan giroti keyneki dê zewmbîyan. Car çîyo winasîn ne bîyo, ne jî beno!

qewlbîyaye/ê *Dad. N.* Kes/çîyo ki; qewlê ci bîyo, qewlê ci deyayo, qewlê ci virazîyayo, qewldê ci ser o werey ameyo, sozê ci deyayo. Kes/çîyo ki; qalê ci bîyo ser o heqdê çîyên di vajîyayo. *Tr. Sözü edilen, hakkında konuşulan, söz/sözü verilen, üzerinde anlaşılan.* Keso qewlbîyaye senîn bî ki, fina pey di deya?

qewlbîyayeni *Dad. f. M.* Qewlbîyayîş. Ser o qisey bîyayeni, şertan di ci ser o qisey bîyayeni, sozê ci deyayeni yan jî gêrîyayeni, peyman bîyayeni, peyman virazîyayeni. Şertandê çîyên yan jî kesên ser o werey amîyayeni. *Tr. Sözü edilmek, hakkında konuşulmak, sözleşmesi yapılmak.* Qewlê ci bî. Eger qewlê ci nêbîyayê, beno ki jî ma bidayê şima. Çîyo ki bîyo û şîyo.

qewlî ser 1. *H. Bw.* Qisa ser. Bewnî, ma qewlî ser vajê. Nika qewlî ser vatiş di çîyêndo nêbîyaye esto? 2. *H.* Peymanî ser, sozî ser, heqdê peymanî di, heqdê sozî di. *Tr. Sözleşme üzerine veya üzerinde, sözleşme hakkında, söz üzerine, sözleşmeyle ilgili.* Ê yê kenê qewlî ser qisey bikerê.

qewlkerde/ê *N.* Çî/keso ki; ser o qewl bîyo, peyman virazîyayo, ser o werey ameyo. *Tr. Üzerinde anlaşma, ahitleşme, sözleşme yapılan.* Linggogêro qewlkerde, deha nêşeno qewlî ra fek verdo.

qewlkerdeni *f. M.* Qewlkerdiş. Ehd kerdeni, wahd kerdeni, wad kerdeni, wad kerdeni, peyman kerdeni, pêrê soz dayeni, jewî rê soz dayeni, bi jewî ya qewlên viraşteni. *Tr. Sözleşmek, ahitleşmek.* Ma do qewlê xwu bikerê û destê xwu bierzi bi ci.

qewlname *Nn.* Wadename, wahdname. Kaxito ki ser o wadên, qewlên bîyo û yan en kemî, di kiştan nîşan kerdo, qebûl kerdo, pa resmîyetên yan jî meşrûîyetên virazîyayo. *Tr. Sözleşme, ahitname.* Ma qewlnameyê xwu viraşt tepîya, kişta bîni xerpna.

qewmi 1. *Er. Etn. Nm.* Geli, mîlleti. Şaro ki tarîx di, qeder di, ziwan di, dîn di, hêwan di, welatên di merdimê pê yo, nînan di jewaneya ci esta.

Şaro ki verî pîya bî û dima jî qayîlo ki pîya bo. *Tr. Kavim, millet, ulus.* Qewma Dimilîyan û Kirdasîyan û Soranîyan û Goranîyan û Lûrîyan û Kelhûrîyan dolên mîyan da, eynî komi mîyan da. Wazenê tarîxî pey di berê. 2. *Nm.* Cisn, nesîl, az. *Tr. Cins, tür, nesil.* Qewma însanan, qewma kutikan, qewma cinan, qewma melekan ûzn.

qewmi ser *H.* Heqdê qewmi di, qewmi ser o bîyayeni, hîlbê qewmi, têkilîyê qewmi. *Tr. Kavmi, kavimle ilgili.* Şima yê kenê qewmi ser, înan rê se vajê?

qewmî *N.* Mîllî. Çî/keso ki; qewmi ser o yo, heqdê qewmi do, ê qewmî yo, bi qewm a yo, têkildarê qewmî o, malê qewmî yo. *Tr. Milli, ulusal, ulus ile ilgili, ulus hakkında.* Ziwan, estanikîy, kay, veyvey û şînîy û şeklê nînan pêro qewmî yo, dinyaî nîyo.

qewmîyey *Nm. Bw.* Mîllîyey. Kay, veyvey, şîn, meyman hewadayen û ronayeni pêro jî qewmîyey ser o yê.

qewqezîyaye/ê *N.* Perpizîyaye/ê, perperikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi derberda kesên yan jî çîyêndê giranî ya o yo perpizêno, o yo qewqezêno, kewto ganan ver, o yo keno heyatê xwu teslîm kero. *Tr. Büyük bir darbe ile çırpınan, ölüm terleri döken.* Seydgerî va: Ez damişê ê teyrdê qewqezîyayî nêbîya, mi, sereyo cikerd û mi teyreko reben reyna.

qewqezîyayeni *f. M.* Qewqezîyayîş. Perpizîyayeni, ganan vero perîy eşteni, mergî vero parzaney eşteni. *Tr. Dengesi bozularak çırpınmak, acı içinde kıvranmak.* Seydgerî senîn derbên dê piro, zerecê to qewqezîya.

qewqeznaye/ê *N.* Perpiznaye/ê, perperiknaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni perpiznayo, jew bîyo sebebê perpizîyayîşdê ci û kewto ganan ver, o yo keno heyatê xwu teslîm kero, o yo ganî vero. *Tr. Çırpındırılan, ecel terleri döktürülen.* Kesdê qewqeznayî ra ti yê çi rê lome kenê?

qewqeznayeni *f. M.* Qewqeznayîş. Perpiznayeni, mergî vero perpiznayeni, wezîyetê mergî ardeni, sebebê perpizîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Ölüm terleri döktürtmek.* Bi mi eger derberda to ra nêbîyayê, winî nêqewqezîyayê, to qewqezna.

qews 1. *Teks.* Qews û darê qewsî yo çewt. *Nn.* Rewtênda çewtkerdê û ladê ci yê çermeyînî ra peyda bena. Bi qewsî ya peme cenenê. *Tr. Hallacın tezgahı, hallaç işinde eğri olan kalın çubuk.* Vanê, "Rindê ma o yo, o jî qewsî çewtêrî yo." 2. *Nn.* Darê tîrikvano çewtbîyaye yo ki bi ladê ci yê tîrikmanî tîri erzenê. *Tr. Ok yayı, eğri çubuk.* Tîrikvanî peynîya tîrikda xwu nê tîrikmanî ser û sifte vera pey ant, wexto ki vera pey ant, qewsê ci vera zerre bî çewt, dima senîn ki tîra xwu verdê bi mîtroyan a şî dûrî di denişîyê.

qewseki *Ed. Nm.* Nengûyeki. Nîşana ki nûştan di, do heqdê çîyên di, çîyên eşkera bo, do wesfê ci bideyê. Cora vera pê bi şikildê nengûyên a abêna. *Tr. Parantez işareti.* Mi xwu Hemeki (hemeki, Hezro di layên a û Suwêreki di jî mabeyndê Hedro û Girgomezi di dereyên o) ra verda cêr. Na qisabenderi di nê di nengûyekîy qewsek a. Na vajeki, gereg ki bi şikildê bolekeyda ci ya (qewsekîy) vajîyo û binûşîyo. Çunkî tenya nîya, didi pêyayê.

qewsîyaye/ê *Zv. N.* Qewsbîyaye/ê, qewsî mîyan gêrîyaye/ê, qewsnaye/ê, qewskerde/ê. Çî/keso ki; gêrîyayo qewsî mîyan, kewto kodesi, gêrîyayo destan mîyan, bîyo hepsî, îradeyê ci ci destî ra gêrîyayo, bîyo bendeyê kesên yan jî çîyên. *Tr. Hallaca alınan, hallaç pamuğuna çevrilen, kıstırılan, kıskaca alınan, hapsedilen, teslim alınan, sıkıştırılan, adeta ruhu alınan.* O merdimo qewsîyaye, bî ze merre. Hero ti! Ti baqil nêbenê!

qewsîyayeni *Zv. f. M.* Qewsîyasyîş. Qews bîyayeni, qewsî mîyan kewteni, qewes di bîyaye, hepis bîyayeni, hepsî bîyayeni, derdest bîyayeni, destan mîyan kewteni, îradeyê ci ci dest ra gêrîyayeni, teslîm bîyayeni, nêşe bîyayeni. *Tr. Hallaca çevrilmek, kodese sokulmak, kıskaca alınmak, kıstırılmak, iradesiz hale getirilmek, etkisizleştirilmek.* Ez deha ê kesdê qewsîyayî ra nêtersena. Çunkî o kewto qewsî mîyan.

qewsnaye/ê *N.* Qewskerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo qewsî mîyan, kerdo nêşe, îradeyê ci, ci dest ra giroto, teslîm giroto, besto, ze ki nîre (bewse) kerê. *Tr. Hallaca alınan, kıskaca alınan, kıstırılan, teslim alınan, iradesiz kılınan, boyunduruğa alınan.* Şima nêzanê. Eger bişo, merdimo qewsnaye do şima bidirno?

qewsnayeni *f. M.* Qewsnayîş. Qewes kerdeni, qewsî mîyan kerdeni, besteni, qewsî mîyan giroteni, guvişnayeni, pirêsnayeni, derdest kerdeni, nêşe kerdeni, îradeyê kesên ci dest ra giroteni. *Tr. Hallaca almak, kıskaca almak, preslemek, iradesini elinden almak, teslim almak, kodese koymak.* Finên ki biqewsîyo, deha tebayên nêşeno bikero. Çunkî kesanê verênanê qewsnayan jî nêşayo tebayên bikero.

qewsqunceki *Ed. Nm.* Qewso quncikin, qewso quncin, qewso ki bi şikildê quncan a virazîyayo. *Tr. Köşeli parantez.* Mamostî va qeçekêno,

qewsqunceki akerê û serî ser mîyan kewê.

qewsrareyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kewto qewsî mîyan û dima reyayo yan jî xwu reynayo. *Tr. Kodes/kıskaçtan kurtulan, baskıdan kurtulan, özgürlüğüne kavuşan.* Şima do deha kotî kesê qewsîrareyayî bişê qews kerê!

qews ra reyayeni *Zv. f. M.* Qewsrareyayîş. Derênik û pirêsî bin ra reyayeni, ezîyet û çekû û zehmet û zor û zorbayîni bin ra vijîyayeni. *Tr. Hallaç düzeneğinden kurtulmak, eziyetten kurtulmak, baskı ve kıskaçtan kurtulmak, özgürlüğünü elde etmek.* Înan kerd bî qews, axirî ki dîna rojana tepîya qews ra reya.

qewşa *Nm.* Desta, qefti, maxi, qefşi. *Tr. Demet, tutam.* Qewşaya vaşî do weş roneyo ki kes fina weş bişo wedaro.

qewşayîn/i *N.* Qewşeyîn/i. Çîyo desteyîn, qefşin, qeftin, maxin. *Tr. Demetli, desteli.* Qewşayînî bigî û bêrî.

qewşayîney *Nm.* Qewşeyîney, qewşey, qeftiney, qefşiney, desteyîney, maxiney. *Tr. Destelilik, demetlilik.* Qewşayîney di palî bi dûzanên a bena, zewmbî babetî kes nêşeno otesîya ci bêro.

qey 1. *Nn.* Herhal, belkî, bi îhtîmala ki, beno jî, beno ki. *Tr. Galiba, herhalde, muhtemelen, ihtimalki, olabilir.* Qey ti do neya tepîya jî bêrê kê ma. 2. *Gr.* Miheqeq, îlla ki. Çîyandê benikan di vajêna. *Tr. Galiba, muhakkak ki.* Zana: Ti do jî meşti bêrê? Zaza: Qey ez do bêra. 3. *Gr.* Bêguman, bêşek û bêşubhe, tabî ki, eger nêbo nêbeno, îlla ki, teqez. *Tr. Kesinlikle, katiyyen, şüphesiz, şart.* Merdimên vano: Ti tey est bîyê? Mi nameyê to tey nêdî. Merdim cewab dano û vano: Ê qey ez jî tey est bîya. Ez çinêba, kam do bibo? 4. *Nn.* Çirê? Çi qewî? Qandê çiçî? Kamcîn sebeb yan jî semed ra? *Tr. Neden? Niçin? Hangi sebeple? Neye binaen?* To filan çî qey kerd?

qeya *Nn.* Qeyd. Çîyo asinîn o ki qando ki estorîy nêremê, kenê lingandê ci ya û livê ci kemênenê. *Tr. Pranga.* Ey bergîra xwu kerda qeya. Serê ci rehat o.

qeyami *Er. Nm.* Axirdewr. Wexto ki dinya axirdewr beno û çî pêro qilayêno, serê ci yeno bin, binê ci yeno ser; heme çî pêdi beno dûz. *Tr. Kıyamet.* Ti vanê beno qeyami qilayê bî. Çend ki merdim est bî, pêro aja di bî.

qeyami qilanayeni 1. *f. M.* Qeyamiqilanayîş. Soyînê dinyay ardeni, peynîya dinyay ardeni, qandê heşrî dinyay qedînayeni. *Tr. Kıyameti koparmak.* Her çî mireno, rojên dinya do jî bi qeyama bimiro. 2. *Zv. f. M.* Qeyamiqilanayîş. Qeyami qopax kerdeni, axirdewr kerdeni, tofan ardeni, bol vêşî gird kerdeni, arey kerdeni. Arey kerdeni, bol vêşî ser di şîyayeni. *Tr. Kıyameti koparmak, bir damla suda kıyameti koparmak, çok büyüterek olay, infial çıkarmak.* Cinêkeri ma ser o qeyami qilanê.

qeyar/i 1. *N.* Îkmal kerdeni, teqwîye. Çî/keso ki; herûnda kemaney di roneyayo, temam kerdok. *Tr. İkmal, takviye, ikmalci, tamamlayıcı.* Kaygerêndê ma bî seqet, ma herûnda ey di qeyarê xwu yo vinderde kerd de. 2. *Zir. N.* Çî/qezenco ki; qezencan di nêbîyo û herûnda ey di qandê bîyayîşî, qandê herûnî pir kerdişî karîyayo yan jî roneyayo. *Tr. Ekilen bir ekinin veya ağacın yerine tamamlayıcı, eksikliğini giderici olarak konulan, ekilen, dikilen şey, yeşillik, ağaç. vs.* Eger bibîyayê, qeyarê ci jî ma rê bes bî. Labelê qeyar jî nêbî. Emserr qezencê ma bêberke bî.

qeybet *Er. Nn.* Vavatik. Heqdê jewî di, heqdê tayêni di, ci pey di çîyo raşt yan qaşto neweş vateni, fek çarnayeni. Qeybet, o çîyêno ki kes merdimên pey di, heqdê ci di çîyêndo nerind vajo, eger ki o merdim pey bihesîyo, do weşdê ci nêşiro. *Tr. Gıybet, dedikodu.* Vanê înan qeybetê to kerdo? Kê? Filan kesan. Ellah xeyr! Ti yê jî mi het di qeybetê înan kenê? (yanê çi rê?)

qeybetbîyaye/ê *N.* Qeybetkerde/ê. Kes/çîyo ki; qeybetê ci bîyo yan jî o yo beno. Kes/çîyo ki; ê qiseyê ki o do ci ra hez nêkero û do pa xemgîn bo, a o bîyayeni, ê qisey ci peynî di vajîyayeni. *Tr. Gıybeti edilen, dedikodusu yapılan.* Merdimo qeybetbîyaye nasnameyê xwu keno vinî. Cayê xwu yê pîyey, ê serikey, ê dewletîyey, ê payey, ê însaney, ê xortey, ê hewlîni û hewna zêdê nînan bol çîyanê xwu keno vinî. Cora qeybet çîyêndo bol pîs o.

qeybetbîyayeni *f. M.* Qeybetbîyayîş. Bîyayena qeybetî. Kesên peynî di xirabeya ci vajîyayeni, çîyo ki o do ci ra hez nêkero, o vajîyayeni. *Tr. Dedikodu olmak, gıybet olmak.* Kê înan di tim jî qeybet beno. Bîyayîşê ê qeybetî do xeyr û hesenatê înan pêrini tinê bero.

qeybetkar/i *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni peynî di, qiseyê ki ê do ci ra hez nêkerê û pa bibê kêfsalîy, a înan keno. *Tr. Gıybetçi, dedikoducu.* Ey, qeybetkarey xwu rê kerdo mesleg.

qeybetkarey *Nm.* Qeybetkar/i bîyayeni, wesfê qeybetkaran. Qeybet kerdeni. Kes/çîyo ki; qeybet keno, kesan peynî di heqdê kesan di qiseyê ki; ê do ci ra hez nêkerê, înan vano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dedikoduculuk, gıybetçilik.* Mi rê ki kardê qeybetkaran bolêrê karnakîyêndo deha xirab

çinî yo. Qeybetkarey çi çîyênda pîs a!

qeybetkerdeni *f. M.* Qeybetkerdiş. Kesên yan jî tayêni peynî di, lingda înan ro dayeni, heqdê înan di qiseyê ki ê do ci ra hez nêkerê û ê do pey xemgînîy bê, a ê qisan kerdeni, înan vateni. *Tr. Dedikodu yapmak, gıybet etmek.* Eger şima qayîlîy nîyê xeyr û hesenatê şima, şima çimî di xiraban dest kewo, qeybetê înan mekerê!

qeybê *H.* Co, coy, cey, cuy. *Tr. İçin.* O do bişîyayê, qeybê pey di mendo nêşîyo.

qeybin *Nn.* Binê qey, qeyî bin di, sifirî bin di. Germayî di sifirî bin di bo, bena qey bin. *Tr. Sıfırın altında.* Emşo payek do qey bin di hîrê payey bo.

qeyd 1. *Er. Nn.* Qeydî. Çîyo asinîn yan jî çîna yo ki kes pa çîyan, bestokan, êsîran, heywanan girêdano. *Tr. Pranga, kelepçe.* Polîsî destê ci bi qeydî ya qeyd kerd. 2. *Er. Nn.* Girêdayeni, besteni, bi çîyên a nuşteni, çîyên ser o nuşteni. *Tr. Kaydetmek.* Pîyê mi vatê: Ma do şima mekteb di qeyd kerê, ma vatê beno ki, ê yê kenê zêdê estoran qeyd bierzê bi lingerda ma ya.

qeydbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; qeydê ci virazîyayo, gêrîyayo qeydî mîyan, bi zîncîrda asinîn a bestîyayo, livandê ci rê sînorên virazîyayo. *Tr. Pranga vurulan.* Estoro qeydbîyaye do bişo heta kotî şiro ki? Heta şiro qezencdê şarî mîyan kewo, ma resenê bi ci. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; gêrîyayo qeydî bin, tesbît bîyo, bi cayên a bestîyayo, bîyo besteyê cayên, bîyo ê ci, pa mor bîyo, ci ser o hîlb û têkildarey virazîyaya. *Tr. Kaydı yapılan, kayıt altına alınan, bağlanan, aidiyeti oluşturulan.* Ti vanê nameyê ê wendekardê qeydbîyayî çirê bî vinî? Mi bixwu nê destekandê xwu ya o merdim qeyd kerd.

qeydbîyayeni 1. *f. M.* Qeydbîyayîş. Qeyd pirodeyayeni, qeydî mîyan kewteni, bi zîncîrandê asinînan a girêdeyayeni. *Tr. Prangaya vurulmak, prangaya girmek.* Estor bîbî qeyd. Senîn reya şî kewt qezencdê şarî mîyan ki? 2. *Zv. f. M.* Qeydbîyayîş. Bi cayên a bestîyayeni, cayên di besteyê ci bîyayeni, Mesela cayêndê zêdê mektebî di, zêdê komelên di qeydê ci, besteyeya ci virazîyayeni, aîdîyetê ci virazîyayeni. *Tr. Kayıt olmak, kaydı yapılmak, kayıt altına alınmak, tespit edilmek.* May û pîyê ma, wext bi wext ma rê vatê şima yê nerehatey kenê, şima yê nêzanê cadê xwu di rehat vinderê. Eger wina bo, ez do şima qeyd kera.

qeydey *Nm.* Qeyd bîyayeni, wesfê qeyd bîyayîşdê ci, besteyeya ci, girêdeyeya ci. *Tr. Kayıt olma, kayıtlılık, kaydedilme.* Mi rê ki qeydeyda ci di xeta û egerên çinêbî.

qeydê destan *Nn. Bw.* Wasilbend. Eger zêdê mi, qeydê destan hemini mîyan di, şima dest bîyayê, şima qeyami qilanayê.

qeydê malbati *Nn.* Cayo (kaxit, herûni) ki tey qeydê keyî, qeydê malbati bîyo, nûşîyayo. *Tr. Aile kayıt yeri.* Senîn beno ki nasnamedê ci di, qeydê malbati çinêbeno?

qeydkerde/ê 1. *N.* Biqeyd/i. Çî/keso ki; bi rêzilênda asinîn a qeyd kerdo, girêdayo. *Tr. Demir bir zincirle kayıt altına alınan, bağlanan.* Mi ûja di, estorêndo qeydkerde dî. Labelê ci het di cehnî çinê bî. 2. *N.* Biqeyd/i. Çî/keso ki, estbîyayîş yan jî çinêbîyayîşê bi bi nuşteyên a nîşan bîyo, bellî bîyo, pa bestîyayo, pa girêdeyayo. *Tr. Varlığı veya yokluğu bir yazı ile yasal bir zemine oturtulan, bağlanan, kaydedilen.* Şima senîn, dosyaya wendekardê qeydkerdî, wina berey finenê û nêrişenê?

qeyd kerdeni 1. *f. M.* Qeydkerdiş. Qeydî ling û destan eşteni, bi hacetdê qeydî ya girêdayeni. *Tr. Kayıt etmek. Demirli veya zincirli bir aletle bağlamak.* Ma estora xwu qeyd kerdê ki nêremo. 2. *f. M.* Qeydkerdiş. Çîyên bi çîyên a besteni, çîyên nuşteni, vinîbîyayeni ra reynayeni, cayê ci yê qanûnî bellî kerdeni. *Tr. Kaydetmek, yazmak, yasal zemine oturtmak, hesaba katmak.* Mi ci rê na nûşnameya mi qeyd ki. Mi zewmbî ci rê çîyên nêva.

qeydûşert *Nn.* Çî/keso ki; kesan yan jî çîyan girêdano, ci rê sînorên ano, livandê ci rê xetên anceno, ci rê şertîy ano. *Tr. Kayıt ve kayda bağlı bütün şartlar.* Bikerê, senîn kenê, winî bikerê. Tey qeydûşertên çinî yo. Bê qeyd û bêşert o.

qeydûşertey *Nm.* Qeyd û şert bîyayeni, bîyayena qeyd û şertan, wesfê qeyd û şertan. Bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên rê qeydîy, şertîy, egerîy, şayetîy, hemay, labelê bîyayeni yan jî nêbîyayeni. *Tr. Kayıt ve şartların olması veya olmaması, kayıt ve şartlılık.* Haya mi, qeydeyûşerteyda ci ra çinî ya. Çunkî kesî ez pey haydar nêkerda.

qey ki *Nn.* Mutleqa, miheqeq, xwura, tabî ki, îlla kî, eger nêbo nêbeno, do bibo, şert, teqez, bê şek û bê şubhe, bê guman, tey qerqile çinêbîyayeni. *Tr. Muhakkak, kesinlikle, katiyyen, doğal olarak, olması beklenen, olmazsa olmaz, illa ki, şart, hay hay.* Hesen: Ti do jî ma mîyan kewê? Huseyîn: Qey ki.

qeymax *Wş. Nn. Bw.* Lem. Qeymaxê ci ti bûri, ez jî binê ci! Way way way!

qeymaxbeste/ê *N. Bw.* Lemgirêdaye/ê. Mastê

ci yo qeymaxbeste û qeymax nêbeste jew nêbî.

qeymaxbesteni *f. M.* Qeymaxbestiş. *Bw.* Lem girêdayeni. Eger mastê ci qeymax besto, xwu ra do biroşîyo. Labelê ki nêbesto, a wexra gire do peyda bo.

qeymaxgirêdaye/ê *N. Bw.* Lemgirêdaye/ê. Mi o masto qeymaxgirêdaye, bi a vayey a girot, to senîn o masto qeymax nêgirêdaye bi ê fiyetî ya girot?

qeymaxgirêdayeni *f. M.* Qeymaxgirêdayîş. *Bw.* Lem girêdayeni. Ki mastê ci qeymax bigirêdayo, vay bo jî o do bigîro. Noqra ki qeymax nêgirêdo, ercan bo jî do nêgîno.

qeymaxin/i *Wş. N. Bw.* Lemin/i. Mastê ci pêro qeymaxin bî.

qeymaxiney *Wş. Nm. Bw.* Leminey. Qeymaxineyda ci ra nêbîyayê, mi o mast nêherînayê.

qeymaxkerdeni *Wş. f. M.* Qeymaxkerdiş. Lem kerdeni, lem viraşteni, qeymax viraşteni. *Tr. Kaymak yapmak.* A do bi o babet a qeymax bikero.

qeymaxwerdeni *Wş. f. M. Qeymaxwerdiş.* Lem werdeni, lemê serdê çîyandê werdan werdeni. *Tr. Kaymak yemek, kaymak tüketmek.* Ez şewrane qayîla qeymax bûra.

qeyme *Nn.* Qame, dîyar, vera cor. *Tr. Yokuş, yokuş yukarı.* O vera qayme şîyê, ti me şorî.

qeyret *Er. Nn.* Qandê kerdeni kedi mojnayeni, ezîm, ser o vinderdeni, qandê bîyayenda ci wezîfeyê xwu kerdeni. *Tr. Gayret.* Mi ra qeyret, Ellahî ra dayeni.

qeyretey *Nm.* Qeyret bîyayeni, qeyret kerdeni, wesfê qeyretî. *Tr. Gayretlilik.* Ez bena heyrandê a qeyreteyda ci!

qeyretkar/i *N.* Biqeyret/i. Merdimo ki qando ki çîyên bikero yan jî o çî nêbo bol xebat keno, balê xwu rind û rind nano ser. *Tr. Gayretli.* Ellah merdimê qeyretkarî gunakar nêkeno.

qeyretkarane *Nn.* Qandê nerîyan bi şikildê qeyretkarey a, bi şikildê qeyret kerden a, zêdê qeyretkarî ya. *Tr. Gayretlicesine, gayret edercesine.* Rewane bî, qeyretkarane bî, mêrdek deha se kero ki?

qeyretkaraney *Nm.* Bi qeyretey a, zêdê qeyretkaran an, bi şikildê qeyretkaran a, qeyretkarîy senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Gayretkarcasına, gayretkarlar gibi.* Xebatêndo qeyretkarane bî.

qeyretkarey *Nm.* Qeyretkar/i bîyayeni, qeyret kerdeni, vêşî qeyret kerdeni, qandê bîyayen yan jî nêbîyayenda çîyên zaf xebat kerdeni. *Tr. Gayretlilik, gayret etmek.* Kesî qeyretkarey di kerdo vinî ki, ti jî vinî kerê?

qeyretkerde/ê *N.* Qeyretkar/i. Merdimo ki çîyên di, xebatên di, karên di qeyret kerdo, bol cefa û çekû anto. *Tr. Gayret eden.* Kaşka o merdimo qeyret kerde jî şima biardayê.

qeyretkerdeni *f. M.* Qeyretkerdiş. Qandê bîyayen yan jî nêbîyayenda çîyên vêşî qewet xerc kerdeni, bol cefa anteni. *Tr. Gayret etmek, çok enerji, efor harcamak.* Eger to tenekna qeyret bikerdayê, o karê to do bibîyayê. Labelê to qeyret nêkerd.

qeys *Nn.* Fesal, mîzan, şîn, peymitiş. *Tr. Ölçü.* Nê qeçekan qeysî (qeysî mîyan) kerê, hele ma bewnîyê bejna nînan çend santîmî ya? Mi qeysê erdî û qeysê dêsî û qeysê derserda înan giroto; ne kemî, ne jî vêşî vijîyayo.

qeysî *Nn. Bw.* Darqeys. Bawoy qeysî kerd bi lox a û banan ser ra doş kerd.

qeysîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi darqeysî ya di hetana girêdeyayo, gêrîyayo qewsî mîyan. *Tr. Bir silindirik taşın (yuvak) bağlandığı gibi bağlanan, kıskaca alınan.* Estoro qeysîyaye û daro qeysîyaye do kotî jew bo? 2. *N.* Cineyaye/ê, cinaye/ê, veyaye/ê, civeyaye/ê. Kes/çîyo ki; neyayo ci, ci rê tecawuz bîyo. *Tr. Cinsi münasebette bulunulan kişi.* Merdimo qeysîyaye, senîn şeno nê qisanê nerîyan bikero!

qeysîyayeni 1. *Nn.* Qeys bîyayeni, darqeys bîyayeni, darqeysî mîyan kewteni, qeys pirodeyayeni, hurna kiştana girêdeyayeni. *Tr. Loğ, yuvak ile bağlanır gibi bağlanmak, kıskaca alınmak.* Wexto ki; o kes qeysîya, ez aja di nêbîya. 2. *f. M.* Qeysîyayîş. Cineyayeni, neyayeni, veyayeni, civeyayeni. Bi kesên yan jî çîyên a yan bi rîzadê ci ya yan jî bi tecawuz a tey minasebeto cînsî bîyayeni. *Tr. Cinsi münasebette bulunulmak. Kes do* qeysîyayeni ya, senîn û bi çi rî ya bişo bivijîyo şarî mîyan?

qeysnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qeysneyayo bi ci, bi di hetan a girêdeyayo, hepis kerdo, senîn ki loxi kewna darqeysî mîyan, eynî bi o babet a o jî girêdeyayo. *Tr. Bağlanan, kıskaca alınan.* Keso ki qeysnaye do senîn bê yardim bişo xwu qeysî ra bireyno ki? 2. *N.* Cineyaye/ê, cinaye/ê, veyaye/ê, civeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi ci ya minasebeto cînsî kerdo, tey vajîyayo. *Tr. Cinsi münasebette bulunulan.* Merdimo ci qeysnaye şeno vajo qeysîyayo mi?

qeysnayeni 1. *f. M.* Qeysnayîş. Qeysî mîyan kerdeni, darqeys kerdeni, darqeysî mîyan kerdeni di hetan ra girêdayeni, nêşe kerdeni. *Tr. Kıskaca almak, her taraftan bağlamak.* Mi qeysna ci ki nêşo xwu bilûno. 2. *f. M.* Qeysnayîş. Qeysî

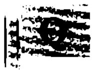
mîyan kerdeni, darqeys kerdeni, cinayeni, ci rê yan tecawuz kerdeni yan jî pa minasebeto cînsî kerdeni. *Tr. Birisine cinsi münasebette bulunmak.* Merdimo girdûgiran nêşermaya û va, ez do to qeysna ha!

qeytan 1. *Nn.* Têlê ki îpegî ra virazîyayê, çîyê têlînê ki, birîsimî ra virazîyayê. *Tr. İpek ve ibrişimden yapılan parlak ipler.* Ay xwu rê lîfêndo biqeytan viraşto. 2. *Nn.* Çîyo dergûbarî. *Tr. Uzun ve ince.* Eger qeytan bîyayê, do bi ci ya robere biameyê.

qeytaney 1. *Nm.* Qeytan bîyayeni, birîsimî ra virazîyayeni, têlê îpeginîy bîyayeni. *Tr. İpekli iplikler olmak, kiymetli ipekli iplikler olmak.* Mi bolkî qeytaneya cînan rîdê. 2. *Nm.* Qeytan bîyayeni, dergûbarî bîyayeni, xwomoj bîyayeni. *Tr. İnce, uzun ve gösterişli olmak.* Eger qeytan bîyayê, do dergûbarî û bimoj bîyayê. Winî nêbî.

qeytanin/i 1. *N.* Çî/çinayo ki; pa têlê birîsiminîy estê, têlê ci yê îpeginîy estê. *Tr. Kiymetli ve ipekli ipliklerden yapılan bir giysi, böyle bir giysi veya giysili olan.* Çinayêndo qeytanin bî. Cora mi bê ci nêwetard to do. 2. *N.* Çî/keso ki; pa qeytan ra çî esto, pa çîyo dergûbarî û xwumoj esto. *Tr. Yapısında veya kendisinde ince, uzun ve gösterişli bir alet, malzeme bulunan.* O çî qeytanin bî, mi dest pa nêna.

qeytaniney *Nm.* Qeytanê ci bîyayeni, dergûbarîyey û xwumojeya ci bîyayeni, birîsimineya ci bîyayeni, biqîmet bîyayeni, qîmetdar bîyayeni, têlandê birîsimîra bîyayeni. *Tr. Yapısında ipekli iplikler bulunan bir tekstil malzemesi olmak, ince, uzun ve gösterişli bir şey veya nesne olmak.* O yo bi qeytanineyda ci ya pesnanê ci dano.

qeyxane *Wş. Nn.* Tawa di hakan ronî mîyan di sûr kerdeni. Hako ki tawayên di, ronî mîyan di pewjîyayo. *Tr. Omlet.* Maya mi, mi rê hema di hakîy şiknayê û tawa di qeyxane viraştê.

qeyxanekerdeni 1. *Wş. f. M.* Qeyxanekerdiş. Qeyxane viraşteni. Hakan tawa di, ronî mîyan di sûr kerdeni, peyşnayeni. *Tr. Omlet yapmak.* Ezebîy bolkî xwu rê qeyxane virazenê. 2. *Zv. f. M.* Qeyxanekerdiş. Qeyxane viraşteni. Kesên yan jî çîyên zêdê qeyxanî ya veşnayeni, sûr kerdeni, ezîyet cidayeni. *Tr. Birisini omlet gibi yakmak, kızartmak, pişirmek, fena hale sokmak.* Şima ez kerda qeyxane û peyşnaya.

qeza 1. *S. Nm.* Sûkên a ki bestoka wîlayetan a û îdareyê ci qaymeqamî desti do. Sûka ki wesfê qezayey deyayo ci. *Tr. İlçe, kaza.* Qezaya ma Sêwreg a. 2. *Nn.* Çîyo ki bê qesd, bêhemd bîyo û ci ra zirarên peyda bîyo. *Tr. Kaza, olay. Kimsenin dahli olmadan ve istenmeden meydana gelen olay.* Suwêreg mîyan di, raya Dîyarbekîrî di bol qezay bîyê. *Er. Teo. Nn.* Ferz û wîtrê nemazî yê ki wextdê ci di nêbîyê, veradeyayê wextnakî. *Tr. Vaktinde kılınamayan farz ve vacip namazları.* Werdîyey ra bihesibnê, xeylên qezayê mi estê. Labelê lîsa di mi xeylê qezayê xwu bi amorden a kerdê. 4. *Er. Teo. Nn.* Caamîyayena qederî, bîyayena qederî. *Tr. Kaza. Kaderin meydana gelmesi, mukadder olan bir şeyin meydana gelmesi.* Zewajê ciniyên û camêrdên kiştên ra qeder o. Labelê nînan ra qeçên peydabîyayeni jî qezayên o.

qezabîyaye/ê 1. *S. N.* Cayo ki bîyo qeza, cayo ki bîyo bestok. *Tr. İlçe edilen yer.* Mêrdekî va, cayê ma bîyo qeza. 2. *Teo. Nn.* Çî/nemazo ki verdaye qeza yo, wextdê ci di nêşayo bikero. *Tr. Kazaya bırakılan, kazaya kalan namaz ibadeti veya namaz vakti.* Wexto qeza bîyaye, do ma ra bipersîyo.

qezabîyayeni 1. *S. f. M.* Qezabîyayîş. Bestoki bîyayeni. Wîlayetên di bestok bîyayeni, cayê qaymaqamî bîyayeni. *Tr. İlçe/kaza olmak, kaza yapılmak.* Lajekê wendî va: Eger ma qeza bîyayê, qey ma do ravey bîyayê. 2. *f. M.* Qezabîyayîş. Bê qesd çîyên ro gunayeni, bê qesd cayên ro gunayeni, bê qesd jewî ro gunayeni. *Tr. Kazanın olması, kaza.* Ewro di cayanan qeza bîyo. 3. *Teo. f. M.* Qezabîyayîş. Bêqesd ferzanê nimazî qezay rê verdayeni. *Tr. Kazaya bırakmak, kaza yapmak.* Ez rakewt bîya, ferzê mi bî qeza. 4. *Teo. f. M.* Qezabîyayîş. Qeder ca amîyayeni, caamîyayena qederî. *Tr. Kaderin meydana gelmesi, takdir edilen bir şeyin vuku bulması.* Qeza bî, mêrdek merd.

qezager/i *N.* O/çîyo ki; qeza kerdo, qeza keno. *Tr. Kazayı yapan.* Vanê ray ser o qezayên bîyo, keso nêzano ki, qezagerê ci kam o.

qezagerey *Nm.* Qeza kerdeni, karê qezagerî. *Tr. Kaza yapma.* Qezagerey di, kes do xwu dîqetkiro ki fina nêkero.

qezakerde/ê 1. *S. N.* Ronîştgeyên o ki, dewleti kerdo qeza. Ronîştgeha ki, qandê îdaregereyda qaymeqaman kerda qeza. *Tr. İlçeye dönüştürülen.* Cayo qezakerde, bi mi ki hendê cadê ma nêbeno. 2. *Teo. Nn.* Nimazo ki bîyo qeza, nimazo ki wextdê ci di nêbîyo û verdeyayo qeza. *Tr. Kazaya bırakılan namaz vakti.* Wextdê qezakerdî di vêşî sewab çinî yo.

qezakerdeni 1. *f. M.* Qezakerdiş. Bi wesayît a çîyên ro dayeni, wesayît kesî ro gunayeni yan

jî karên di wukuatên veteni. *Tr. İş kazası veya trafik kazası yapmak.* Ey do qeza bikerdayê, Ellay reyna. 2. *Teo.f.M.* Qezakerdiş. Nimazo ki wextdê ci di nêbîyo, a ê nimazî yan jî ê wextê ey dima kerdeni. *Tr. Namazın kazasını yapmak, namazını kaza yapmak.* Wexto ki ez nêşena şewrane werza, ez vera quşlixên qezayê ci kena. 3. *S.f.M.* Qezakerdiş. Bestok kerdeni, dewên yan jî nahîyeyênda girderi qeza kerdeni, ci rê qaymeqam riştenî, bi qaymeqamî ya îdare kerdiş dayeni. *Tr. İlçe yapmak, kaza haline getirmek.* Dewleti do nezdî ra, xeylên cayan qeza kero.

qezate *Nn. Bw.* Rojname. Şardê ma mîyan di bol tayên merdim qezate waneno.

qezenc 1. *Nn.* Kar. Çî/keso ki; kewto kesî dest û kesî rê karên ardo. *Tr. Kar, kazanç, kazanım.* Qezencê mi pancî rê çehar o, ê ey pancî rê didi yo. Ez deha qezencdar a. Dersan di, qezencê ci, da desên nîyê, da pancasên ê. 2. *Nn.* Mehsûl, tene (xelle, mercûy, kuşni, nehay, cew) û çîyo winasîno ki erdî ra bi citêrey a gêrêno. *Tr. Tarımsal ürünlerin tamamı.* Qezenco ki şima karit bî, do şima zirardîde nêkero. 3. *Zîr. Nn.* Heme çîyo ki erdî ser o karêno. *Tr. Tarım, ziraat.* Qezencê dewi pêro jî emserr kemî yo.

qezencbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; sifte kesî dest di nêbîyo, ê kesî nêbîyo, malûmilkê kesî nêbîyo, kes wahîrê ci nêbîyo û dima ra bi xerc kerdişdê kedên a, bi xerc kerdişdê hêle û xebatên a bîyo ê kesî, bîyo malûmilkê kesî, bi no babet a malûmilkê kesî zeyîdîyayo. *Tr. Kazanç, kazanılan, edinim.* Kes, qedrûqîmetê maldê xwu yê qezencbîyayî nêzano, rew kesî destî ra vijêno.

qezencbîyayeni *f. M.* Qezencbîyayîş. Çinêbîyayîş di, wahîr nêbîyayîş di bi qeyret û xebat û xerckerdişdê kedên a dima ra çîyên yan jî kesên rê wahîr bîyayeni, malûmilk û warîyat û serwet û hebûna kesî bîyayeni, çîyê destdê kesî zeyîdîyayeni, xwu dest finayeni. *Tr. Kazanılmak, elde edilmek, edinilmek, sağlanmak.* Eger kedi xerc bo, qeç qezenc beno, malûmilk qezenc beno, zerrîya însanan qezenc bena û zêdê nînan hewna bol çî qezenc beno. Labelê kesi xerc nêbo, qe çîyên jî qezenc nêbeno.

qezencdar/i *N.* Bikar/i. Çî/keso ki; kesî rê qezenc keno, kesî rê qezenc ano, kesî rê dano qezenc kerdeni, tey qezenc esto, tey kar esto; tey kar û binafîney esta. *Tr. Kazançlı, kârlı, verimli, meyveli.* Filan erdê ma qezencdar o. Çunkî awî yo.

qezencdarey *Nm.* Bikarey. Qezencdar/i bîyayeni, tey qezenc bîyayeni, meywedar bîyayeni, qezencê ci bîyayeni, tey kar bîyayeni, bikar bîyayeni, tey zirarî ser ra karên jî bîyayeni. *Tr. Kazançlılık, kârlılık, verimlilik, meyveli olmak.* Şima bolkî winîyayê qezencdareyda ci ra, ez bolkî winîyaya netîcedê ci ra.

qezencey *Nm.* Qezenc/i bîyayeni, wesfê qezencan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; bi ked û xebat û qeyretêna tepîya kewto kesî destî û pêlekî, a o çî yan jî kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kazanç, edinim, kazanma.* Qezenceyda ci ma çetineya ci nêdî.

qezenckar/i *N.* Kes/çîyo ki; qezenc kerdo yan jî o yo qezenc keno. Kes/çîyo ki; kar do, zirar di nîyo. *Tr. Kazançlı, kârlı, kazanan.* Merdimo qezenckar, do xwu xizmetî bin kero.

qezenckarey *Nm.* Qezenckar/i bîyayeni, qezenc kerdeni, kar di bîyayeni, zirar di nêbîyayeni. *Tr. Kazançlılık, kazançlı olmak.* Gereg ki; ti werzê roşê, qezenckareyda xwu rê şukur bikerê, hemdê xwu bîyarê. Çunkî emserr bolini nê karî di zirar kerdo, bîyo zirardar.

qezenckerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi xebat û qeyret û kedên a tepîya kerdo xwu dest, kerdo xwu pêlekî û bîyo wahîrê ci. *Tr. Kazanç, edinim, sahip olunan.* Malo qezenckerde nankor o, winîno wihêrey ra. Eger kes ci rê wahîr nêvijîyo, fina kesî lepan mîyan ra vijêno.

qezenckerdeni *f. M.* Qezenckerdiş. Çinêbîyayîş di Çî/keso ki; sifte kesî dest di nêbîyo, ê kesî nêbîyo, malûmilkê destdê kesî nêbîyo û dima bi xebat û ked û qeyretên a tepîya kewto kesî destî, kewto kesî pêlekî mîyan û kes bîyo wahîrê ci û bi no babet a kesî qezenc kerdo. Serkewteni, serkewte/ê bîyayeni, bi otesîda ci yo/a amîyayeni, ser ra amîyayeni, sereyo vijîyayeni. *Tr. Kazanmak, kârlı olmak, elde etmek, sağlamak, başarmak, elde etmek.* Ez ser ra siftî kewta îmtîhan, mi qezenç kerd. Ma malûmilkê dinyay qezenç kerd, ma rîzayê Ellahî qezenç kerd. Madamo ki wina yo, ma qezençkarê, karê ma qezençdar o, keda ki ma yê xerc kenê jî qezenç kerdiş o.

qiçkêri *Bw.* Qorçêri. Qiçkêri darênda weş sey û bifekî ya.

qidem *Er. Nn.* Tecrûbe. Wezîfeyên di, gurweyên di verêney, verên bîyayeni, mohletê ci yo ki wezîfe di ravêrnayo, goreyê ê bînan neweyey û verêneya ci, vernî yan jî peynî di bîyayena ci. *Tr. Kıdem.* Qidemê to deha vêşî yo. Çunkî ez wezîfe di heştês serê ya, ti vîst sere yê.

qidemey *Nm.* Tecrûbeyey, tecrûbe bîyayeni, wesfê tecrûbî. Verêney û nikayêney bîyayeni,

wezîfeyên di vernî di yan jî peynî di bîyayeni. *Tr. Kıdemlilik.* Jû çîyan di qidemey kesî reynena.

qidemin/i *N.* Tecrûbeyîn/i. Kes/çîyo ki; qidemê ci bol o, wezîfeyên di vernî do, goreyê ê bînan deha ravey o. *Tr. Kıdemli.* Wa sifte o merdimo qidemin bêro rêz kewo, dima jî ê bînîy wa bêrê.

qideminey *Nm.* Tecrûbeyîney. Qidemê ci vêşî bîyayeni, wezîfeyên di goreyê ê bînan vernî di bîyayeni, ravey vîyayeni. *Tr. Kıdemlilik.* Qidemineya ci do wextî di nê, do jêhatey di bellî kerdayê.

qidiş/i *N.* Bêoxir/i, bêxeyr/i, nebixeyr/i. Kes/çîyo ki; tey xeyr û wennûsey çinî ya, kes pey zirar vîneno, bi kesî yo nîno. *Tr. Uğursuz, hayırsız.* Merdimêndo qidiş o, wa nêro kêdê ma. Herga ki yeno kê ma, dewarêndê ma beno seqet.

qidişey *Nm.* Bêoxirey, bêxeyrey, nebixeyrey. Kes/çîyo ki; bi kesî yo nîno, kesî rê tey xeyr û hesenat çinî yo, tey wennûsey çinî ya, tey tim zirar esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Uğursuzluk, hayırsızlık.* Axirî ki qidişeyênda ci esta. Çunkî heta nika bolini vato, o merdimo qidiş o.

qij/i *N.* Werdî. (Bi serran a, bi derg û herayey û vînikî ya.) *Tr. Küçük.* Îndo qij (inîyo qij), birayo qij, keyeyo qij ûzn. Birayê mino pîl çinî yo, birayê min o qij esto.

qijale/ê/a *N.* Qeç/i, gede/ê/a. Kesa ki may û pîyên ra bîya, amêya dinya. *Tr. Çocuk.* Qijalayênda ci, bazarî mîyan di bîbî vinî, hesrîy kerdê war û geyrayê ci.

qijaleyey 1. *Nm.* Qijalîni, qijale/ê/a bîyayeni, wesfê qijalan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; may û pîyên ra ameyo dinya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çocukluk, çocuk olma.* Ferqê qijaleyey û girdey çiçî yo? 2. *Nm.* Qijalîni, qeçekîni, qeçkîni, qeçey, qeçîni, qijale/ê/a bîyayeni, wesfê qijalan ci ser o bîyayeni, wextê qeçekey, zemano kes qeç bîyo. *Tr. Çocukluk, çocukluk vakti/dönemi, çocukken.* Ma nê fêlîy qijaley di kerdê, kesî ma rî ro nêdayê. Çunkî bi ma yo robere ameyê.

qijane *Nn. Bw.* Werdîyane. Ma o kar qijane kerdê, ma do kotî nika bikerê.

qijaney *Nm. Bw.* Werdîyaney. Ey kerd ki qijaneyda xwu di bikero, nêşa, o yo keno girdaneyda xwu di bikero.

qijboy *Nm.* Boya veşatî, boya veşatê, boya veşatenî, boya veşateni. Boya ki; çîyandê veşatan ra yena, qijqijîni kewta ser. *Tr. Yanık kokusu.* Şamîya ci veşê bî, ci ra qijboy ameyê.

qijek/i *N. Bw.* Qeçek/i. Qijekê ci yo keno şiro mekteb, a ya kêf kena.

qijekey *Nm. Bw.* Qeçekey. Eger qijekeyda xwu di şiretîy bigirotayê, wina bêedeb nêbîyê.

qijekîney *Nm. Bw.* Qeçekîney. Eger qijekîneyda xwu di rind bo, înşaallah do dima jî rind bo.

qijekîni *Nm. Bw.* Qeçekîni. Lajek qijekînda xwu di hewl bî, kewt hembazandê xiraban mîyan, bî xirab.

qijey *Nm.* Qij/i bîyayeni, werdîyey, werdî bîyayeni. Bi seran a, bi meqam a cêr di bîyayeni, goreyê ê bînan werdî bîyayeni, cêr di bîyayeni. *Tr. Ufaklık/küçüklük, küçük olma.* Qijeya ci qet a, hemî çî ser ra yeno.

qijik/i *Zoo. N.* Qaj/i, qela, balwer/i, qirawil/i, qajik/i, qerpelas/i, zag/i. Qijikîy bi leşan a warî benê. *Tr. Karga.* Qijikîy, qijenê. Cora nameyê xwu tîya ra giroto. Qijiki, bi daran û kemeran an anişena.

qijiko/a sîya *Zoo. N.* Qajo/a sîya, qajiko/a sîya, qelayo/ya sîya, qirawilo/a sîya, qerpelaso/a sîya, zago/a sîya, balwero/a sîya. *Tr. Karakarga.* Qijiko sîya leşwer o, pakêrê çoşman o.

qijîney *Nm. Bw.* Qîjîni. *Bw.* Qijîni. Qijîney jî ser kewo, deha ez dest bi ci nêerzena. Ey dayo mi zerrî ro.

qijîni *Nm.* Qijqijîyayeni, qijqijîni, qijqijînî, qijîney. Ya adirî mîyan di yan jî fermêndo zêdê adirî mîyan di zêdê çîdê mîyandê tawaydê ron di sûrkerdiş di veşayeni, peyşayeni. *Tr. Ateşte veya aşırı sıcakta adeta tavada pişmiş gibi yanmak veya bu pişmişliğin verdiği ses.* To do qijîna ci bidîyayê, qey wexta ney rê çîyen vayê.

qijkêri *Nm. Bw.* Qorçêri. Qijkêri bin di ronişt û westana xwu giroti û fekîyê xwu werdîy û dima kewt ray û şî.

qijne *Zoo. Nn.* Qijnik. Bohcikêndê germîstanan o ki çehar lingandê xwu ser o şino, nêfireno, hendê nîm nehayên o, perreno însanan û heywanan û ci ra gonî anceno, kesî di nêweşîni jî peyda keno. Vanê qijnan ra ganê kesî tîfus vijêno. *Kur. Xwînmêj, qijnî. Tr. Kene.* Bol finîy qijne perrayo ma. Labelê çîyên nêbîyo. Belê finên qijneyê palaxî perrayo pêrdê mi, pîyê mi nîmmerde visto.

qijnikey *Zoo. Zv. Nm.* Qijnik/i bîyayeni, qijne/ê bîyayeni, wesfê qijnan ci ser o bîyayeni, zêdê qijnan gonî û keda însanan werdeni, zirardan bîyayeni. *Tr. Örümcekgillerden olan kene, kene gibi kan emici olmak, başkalarının emeğini alan kimse olmak.* Mi rê ki, qijnikey ci ser o esta. Çunkî o yo timûtim bi kedda şarî ya warî beno.

qijnikê palaxi *Zoo. Nn.* Qijneyê palaxi. Babetên

qijnikên o ki; bol kemî vîneyêno. Bolkî palaxi mîyan di aseno, wexto ki perreno kesî sereyê xwu qulojneno gandê kesî mîyan. A no wezîyet di kesî şeno bikişo. Eger bi destêndê doktorî ya qijnik gandê kesî ra bivijîyo û gandê kesî di leteyê seredê ci nêmano, beno ki kes çîyên nêbo. *Tr. Kırım Kongo Kanamalı ateşine ve hastalığına neden olan Kırım Kongo Kenesi.* Qeçkîni di qijnikê palaxi perrayo pêrdê mi bixwu, pîyê mi kerdo bimiro.

qijqijik *Nn.* Çile, orte, enîşk, werte, çîlik. Wexto (zeman, karûgurwe) ki derênik neyayo ser, bîyo giran, bîyo sûr, ser o welwele virazîyayo, a o wext û o wezîyet. *Tr. Zirve, yoğun, kesafet, kesif, en kızgın/sıcak zaman. Kızışmanın en çok yaşandığı yer, zaman, durum.* Ma qijqijidê amnanî di, demaşkulan mîyan di, korta Helebî di palî kerdê.

qijqijikê amnanî *Cog. Nn.* Wextê amnanî yo tewro germ. Wextê amnanî yo en germ. Wexto ki hak germayî di peyşeno. *Tr. Yazın kavurucu sıcaklığı veya dönemi.* Ez xortek bîya, mi Adana di, qijqijikdê amnanî di, roje tepiştê û awdani kerdê.

qijqijikî *H.* Qijqijokî. Hal û wext û zeman û wesf û rewşê qijqijikî. Qijqijik bîyayeni. Ma a deşta sîya di, bîbîy qijqijikî.

qijqijikîbîyaye/ê *N.* Qijqijikîyaye/ê, qijqijokî bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ze ki tawa di û ronî mîyan di bipeyşo, ci ra vengê qijikîyayeni bivijîyo. *Tr. Kızan, kızışan, kendisinden kazartma sesi çıkan.* Keso qijqijikî bîyaye çi zano wina lewîy hî bê?

qijqijikî bîyayeni *f. M.* Qijqijikîbîyayîş. Qijqijikîyayeni, qijqijokî bîyayeni, wesfê qijqijikîyayeni ci ser o bîyayeni, wext û zemandê tewrdê germî û giranî bin di peyşayeni, ci ra vengê qijqijikîyayenî vijîyayeni. *Tr. Kızarmak, kızgınlık yaşamak, tavada en yoğun dönemini yaşamak.* Ez ûja di bîya qijqijikî, şima kesî nêşa dest bi mi erzo.

qijqijikîkerde/ê *N.* Qijqijiknaye/ê, qijqijokî kerde/ê, qijqijoknaye/ê, qijqijnaye/ê. Çî/keso ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a jewî yan jî tayêni adirî ser o, tawa di yan jî bi şeklên a bi no babet a qijqijnayo, kerdo sûr, ci ra vengê qijqijîyayeni veto. *Tr. Kızartılan, pişirilen, yakılan, tavada yağla kızartılan, tepesi yakılan.* Ti senîn şenê ê merdimdê qijqijikî kerdî ra nê wezîfanê giranan jî bipawê?

qijqijikî kerdeni *f. M.* Qijqijikîkerdiş. Qijqijiknayeni, qijqijokî kerdeni, qijqijoknayeni, qijqijnayeni. Kesên yan jî çîyên Mesela tawa di û ronî mîyan di bi sûrkerdiş a peyşnayeni, ci ra vengê qijqijîyayeni veteni, ci veşnayeni. *Tr. Tavada, yağ içinde kızartmak, kızartma sesleri çıkarmak, bu şekilde ya yakmak veya sıcakta bunaltmış hale getirmek.* Înan o lajek a deşta sîya di kerd bî qijqijikî û verda bî. Cora çimê ci winî tersayo.

qijqijikîyayeni *f. M.* Qijqijikîyayîş. Qijqijikî bîyayeni. tîjîda bol germi vero, adirdê şênî vero, tînênda vêşî vero îspatey peyşayeni. *Tr. Aşırı sıcaklıkta adeta pişmek, kavrulmak.* Ma Suwêreki di, dewda Helebî di, Korta Bekçerî di, amnanî, wextê palî û demaşkulan mîyan di, îspatey qijqijikîyayê. Ê wexta tabî ki berajîy jî çinêbî, erdîy jî nêawdeyayê. Zêdê nikay nêbî.

qijqijîney *Nm.* Veng û halê qijqijîyayeni, çîyên ra vengê qijqijîni amîyayeni, qiji qija çîyên bîyayeni. *Tr. Kızartmadan kaynaklanan sesin gelmesi.* Qijqijîney kewti bî ser, boya ci heme cara vila bîbî.

qijqijîni *Nm.* Qiji qiji. Adirî ser o, ronî mîyan di vengê sûr kerdişî amîyayeni, vijîyayeni. *Tr. Cızırtı. Ateşte ve yağda kızartma sesinin gelmesi, duyulması.* Qijqijîna taway bî, ronpîyaz sûr kerdê ki çîg virazo, ronê ci rijîya ci ser.

qijqijîyaye/ê *N.* Qijqijikîyaye/ê. Çî/keso ki; ronî mîyan di, tîjî vero, adirî vero bi şikildê sûrbîyayenî ya veşayo, peyşayo. *Tr. Ateşte, güneşte, kızgın şeylerde pişen, kızaran.* Pîyazo qijqijîyaye, rono qijqijîyaye, merdimo qijqijîyaye pêro jî çîyêndê bol germî vero bîyê sûrîy, peyşayê, veşayê, ze ki biveşê.

qijqijîyayeni *f. M.* Qijqijîyayîş. Qijqijikîyayeni, qijqijikî bîyayeni. Adirî ser o, ronî mîyan di bol peyşîyayeni, bol sûr bîyayeni, bol pewjîyayeni, veşayeni, adir û ronî mîyan di bol piranayeni. *Tr. Ateşte, külde, fırında vs. yerlerde aşırı pişmek, kızarmak, kül olma derecesine varmak.* Ma korta Bekçerî di qijqijikê amnanî di, demaşkulan mîyan di û palî vero qijqijîyayê.

qijqirmizî *Nk. Nm.* Babetên engûrên a ki; renga ci tewra sûr a û engûra zimistanî ya. Zimistanî xwuver dana. Çunkî mezbût a, rew rewî serdey ra zirar nêvînena. *Tr. Kış üzümü olup koyu kırmızı renktedir.* Nezdîyê zimistanî, ma şîyê, rezan mîyan ra xwu rê qijqirmizî arêdayê.

qil *Cog. Nn.* Milik, serîçiq, gaz, zemaq, tûjê koy. *Tr. Doruk, zirve.* Qilê ci ra yo ki, o yo warway yeno. 2. *Cog. Nn.* Zinar, kaf. *Tr. Uçurum, yar.* Qil ra guna erd ro û ame war.

qilanaye/ê *N.* Weqlanaye/ê, weqlîyaye/ê. Çî/

keso ki; erdî mîyan ra werzaneyayo, bi kokdê ci ya erdî mîyan ra weqlaneyayo. *Tr. Sökülen. Köküyle yerden çıkarılan/koparılan.* Kanî o koko qilaneyayo ki, mi ê dêsî bin di rona bî?

qilanayeni *f. M.* Qilanayîş. Weqlanayeni. Erdî mîyan ra bi kok a veteni, kes yan jî çîyên yan tam yan jî nîme ra erdî bin do û ey erdî mîyan ra veteni. *Tr. Sökmek. Kökünden çıkarmak.* Mi sîyênda ze bêteri erd ra qilanê, ey nêşa darekênda tezê erd ra biqilano.

qilanciki *Zoo. Nm.* Teyrênda qijikî ya ki; binê pîzedê ci sipe yo, perzaney û boçika ci jî zêdê rengerda weler a ya û cayê ci yê bînîy jî sîyayê biriqîyayeyê û boçikdergê. *Lat. Pica pica. Tr. Saksağan, saksağan kuşu.* Qilanciki, besternokênda Ellahî ya ki cayan besternena.

qilberz/i *Cog. N.* Milikberz/i. Çî/keso ki; milikê ci, serîçikê ci, kumikê/a ci berz o/a. *Tr. Yüksek doruklu, yüksek zirveli.* Koyo qilberz mijino.

qilberzey *Cog. Nm.* Milikberzey, serîçikberzey, zemaqberzey. Milikê ci berz bîyayeni, tûjikê ci berz bîyayeni, serîçiqê ci berz bîyayeni, zemaqê ci berzey bîyayeni. *Tr. Yüksek doruklulük, zirvesi yüksek olmak.* Qilberzey di serdey jî vêşî bena. 2. *Nm.* Sereyê ci berz bîyayeni. *Tr. Mecazen dikbaşlılar veya yüce başlı insanlar.* Merdimo qilberz, derdê ci jî vêşî benê.

qilç 1. *Teks. Nn.* Zolek, qîlç, parçê çinayano nêercîyaye. *Tr. İşe yaramaz olan küçük kumaş veya elbise parçası.* Qilçan ra çîyêndo weş nêvirazêno. Labelê kes şeno çinayêndo hewtay reng virazo. 2. *Nk. Nn.* Serikê kuhoyîyan o tûjek o ki tim beno gird, ageyreno, beno derg. *Tr. Bitkilerin gelişen ve büyüyen sivri uçları.* Ma qilçê pemî ser ra qurifnayê ki vêşî derg nêbo.

qilçix/i 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesî qehrneno, çîyanê xiraban kesî rê keno ki kes pa biqehrîyo. *Tr. Kılçık. Kişiyi kızdıran, gıcıklık veren, kıskandırmaya çalışan.* Merdimêndo qilçix o. Zano o yo senîn keno jî, fina jî keno. 2. *Ed. N.* Dimilî di bela, mûsîbet, çîyo kudênik, şepşepoka seredê kesî, çîyo ki kesî kêfsal keno û kes nêşeno ki rew rewî gîrîyaneyê xwu ci ra bibestero. *Tr. Zazaca'da kişiyi rahatsız eden, bela, musibet, bir türlü kurtulunamayan, adeta illet olan müşkül durum, şey veya kişileri ifade eder.* Vanê, ti zena ze qilçixi kewta mi ganî û ez to ra pak nêbena!

qilçixey *Nm.* Qilixînî, qilçix/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qilçixan. Çî/keso ki; kesan keno kêfsad, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gıcık, itici olmak.* Va: Qilçixey meki û gandê kesî mekewi.

qilçixi 1. *Zir. Nm. Bw.* Dasî. Qilçixa masan, wa nêşiro ci qiri ra. 2. *Nk. Nm.* Çîya caxîn a ki; kuhoyî mîyan di bena û şina kewna kesî ganî mîyan, ganê kesî wirênena, gandê kesî di po şina û eger kesî qiri kewo kesî fetisnena. *Tr. Kılçık.* Qilçixi do, to gan kewo ki, ti bizanê qilçixi çiçî ya?

qilçixîni *Nm.* Qilçixey. Mi rê ki verîndera yo ki, qilçixîna ci, ci ser o esta.

qilênaye/ê *N.* Sûrkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qilênayo, kerdo sûr, çîyêndê zêdê taway mîyan di û ronî mîyan di keno sûr. *Tr. Kızartılan.* Rono qilênaye, hako qilênaye, îsoto qilênaye û zêdê nînan.

qilênayeni *f. M.* Qilênayîş. Sûr kerdeni, ronî mîyan di piranayeni. *Tr. Kızartmak.* To nêşa ci rê, dîrê şamik û balcanîy biqilêno?

qilif *Nn.* Qaf, qilif, qapax, lewik, serikê serdê çîyan, perdeyê serdê masan û çîyandê winasînan. Çîyo ki qando serê ci, qusûrê ci, egerê ci bigêrîyo neyêno çîyan ser. *Tr. Kapak, örtü, kılıf vs.* Mi qilifê ci ant ser û ma şîy. Dima qey vay ser ra wederdo.

qilik *Nn.* Quşxaneyo werdî. *Tr. Küçük tencere.* Qilikê cinêkeri berd û nêard! Halbûkî bol finîy, ci rê qilikê ci lazim beno.

qiliş/i *N.* Gendûgemar/i, qirşûqal. *Tr. Çerçöp, öteberi. Dağınık olan şeyler.* Qilişê înan, ma rê lazimîy nîyê.

qilîj 1. *Zoo. Nn.* Bolekê ci "qilîjîy" ê. Bolkî bi şikildê "qilîj"î ya vajêna. Hingê hêrîşokîy, hinga hêrîşoki. Hingê ki hêrîşê serdê kesî kenê. Hingê ki arêbenê kesî ser û perrenê kesî. *Tr. Saldırgan arı.* Qilîjên jî amê perrê mi. 2. *Zir. Nn.* Parçeyêndê haletîda citêran. *Tr. Karasabanın bir parçası.* Mi qilîj ne dîyo, ne jî vînayo, ez sirf zana ki esto.

qilîyaye/ê *N.* Sûrbîyaye/ê, kilibîyaye/ê. Çî/keso ki; tawayên mîyan di, bi ronî ya peyşayo, bîyo sûr. *Tr. Kızaran, yağda pişen.* Rondê qilîyayî mîyan di veşa.

qilîyayeni *f. M.* Qilîyayîş. Sûr bîyayeni, ronî mîyan di pirîyayeni, wezîyetdê piranayîşî amîyayeni. *Tr. Kızarmak. Yağda kızgın hale gelmek.* Riwenê, tawa di rind û rind qilîya tepîya, ti rizê xwu erzenê mîyan.

qilîziki *An. Nm. Bw.* Qirîçiki. Gulleyên şî qilîzikda ci, kerdê bifetisîyo.

qillik/i *Zoo. Nm.* Babetên ordegênda mîyandê awana kovî ya, siltanî nîya, curê ya. Mirîçikênda seydî ya. *Tr. Avlanabilen, yabani, cins olarak gelişmemiş bir çeşit su ördeği.* Seydwanên va: Qilliki, do bêro awi, aw bişimo, ma do seydê ci

bikerê. Ê bînî va: Awi ser o seyd kerdiş guna nîyo?

qilnizm *Cog. Nn.* Milikê kodê werdî, seriçiqê girî. *Tr. Alçak tepe/dağ zirvesi, küçük dağ zirvesi.* Tayên mend bî ki ez cadê ci yê qilnizmî resa, înan nêverda ki ez şira sere.

qilnizmey 1. *Cog. Nm.* Milikê girî bîyayeni, gireya milikdê koy. *Tr. Alçak dağ veya doruğu olma.* Qilnizmey di kes şeno dîyar kewo. Labelê qilberzey di, kes rew rewî nêşeno dîyar kewo. 2. *Nm.* Kes/çîyo ki; bi girî ya dirofîyayo, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Mecazen; uzun olup bir tepeye benzetilen insan özelliğini taşımak.* Qilnizmeyda ci ra azmîn nêasayê(!)

qilojikî bîyayeni *f. M.* Qulojikîbîyayeni. Senîn ki ma qilojikî bî ci ser, mi zana lejêndo gîrgîn do bibo. Xwu ra winî jî bî. Ma aqil esto. Kes cara bi hend merdimîya qilojîyayo cayên ser?

qilojnayeni *f. M.* Qilojnayîş. Qiloznayeni, bi hêrişên a, bi derênikên a bi şikildê bêbîçimey a çîyên yan jî kesên, çînakî yan jî kesnakî ser ramiteni, ser berdeni, ser qelibnayeni. *Tr. Bir şey veya kimseyi başka bir şey veya kimse üzerine biçimsiz ve kabul edilemez bir biçimde sürmek, altında kalmasına neden olmak, böylelikle ezmeye çalışmak.* Eger wexta ma kirêşaya xwu ser qilujnayê, ma ci ra reyayê.

qinab *Teks. Nn. Bw.* Qenab. Qinabê ci bes nêkerd, ma tayên têlîy kerdîy pêser û ma ci ra qinabên viraşt.

qindirxe *Nk. Nn.* Kiliz, qendirxe. Vaşêndê mîyandê layan û awan o ki, hendê metroyên, nîmmetroyên beno derg. No vaş, sirf derganeya ci û barîyeya ci esta, Mesela perr merrê ci çinî yo. Zêdê şişênda barî û bolkî jî sêverik o, qulorek nîyo. Qindirxe bolkî erzêno holikan ser û debêno palikan mîyan. *Tr. Sazlık. Dere, çay ve su kenarlarında bir iki metre kadar uzayabilen, çiçek ve yaprakları olmayan, yalnız çoğunlukla üçgenimsi bir şekilde yeşeren ve genellikle de çardakların üzerine konulan, gölgesinden yararlanılan, ayrıca semerlerin içine konulan bir çeşit ot.* Qindirxe layan di beno, dergûbarî û bêvilik o.

qindirxeyîney *Nm.* Kiliziney. Qindirxeyîn/i bîyayeni, tey qindirxe bîyayeni. Vaşêndo bêperr o ki mîyandê layan û awano bi şikildê şivekênda werdî ya bîyayeni. *Tr. Sazlık.* Qindirxeyîneyda ci ra nêbîyayê, ma do bişayê mîyan di doş bîyayê.

qineste *An. Bw. Nn.* Qeneste. Qin estê ci, ci ra bi kewo! Qe nêzano ki ser o roşo.

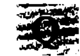
qinêberiki *Nk. Nm.* Qinîberiki. Vaşêndo perr û kokî di kuho yo. Wexto ki beno qert, gulê sipey dano, qinêberiki werêna, sûr bena û şamîya ci virazêna û hendê destên, hendê bostên bena girdi. *Tr. Kök ve yaprakları yeşil olan, bir karış kadar büyüyebilen, kızartılarak yemeği yapılan, kartlaştığında ise beyaz çiçekler veren bir çeşit yenilebilir ot.* Qinêberiki çoşmedê Feratî di esta.

qini *An. Nm. Bw.* Qeni. Qina mêrdekî ser o çinî ya ki, nêşeno qinda xwu ser o roşo.

qir 1. *Cog. Nn.* Awî ya ki erdî ser o kewna û cemedêna û bena sipê. *Tr. Kırağı.* Emşo qir kewto, pa erd bîyo sipe. 2. *Nn.* Tertele, kok vîyarnayeni. Têtewr kişten û helênayen û vinî kerdeni. Labelê R'yê qalin waneyêno, bi şikildê "Qir"î ya wendiş û waneyayîş deha raşt o. *Tr. Soykırım, katliam. Siyasi olarak ise asimile etmek, başkalaştırmak.* Cinêkeri vatê înan qirê ma ard. Boka qirê înan bêro! 3. *Mat. Nn.* Sebir (amor) an di hergi amorê 9îyo ki do amoran biresno sebirdê bînî ser. Mesela 1,9 û 2,9 û 99,9 û 109,9 di hergi sebirê 9î qir o. *Tr. Ondalık sayılarda bir sonraki sayıya tamamlayan sadece bütün 9 sayılarına verilen isim.* Qirê sebirdê 299,9î 9'o peyên o. (Mîyanê Sûwêreki)

qira/ê *N. Bw.* Qa/ê. Çiçîyê qirîştî ti kerdê aya?

qirandebîyaye/ê *N.* Qiran dekewte/ê, çordebîyaye/ê, çordekewte/ê. Kes/çîyo (ca, pîn) ki; qiran debîyayo de, qiran dekewto de, vêrêna merdo yan jî do bimiro. *Tr. Kıran giren, vebaya yakalanan.* Hewşo qiran debîyaye, do senîn bişo bireyo?

qirandebîyayeni *Tib. f. M.* Qirandebîyayîş. Çor debîyayeni, çor mîyan kewteni. Nêweşîn a ki verêna kesan û heywanan bena, a a nêweweşîni bîyayeni, wesfê na nêweşîni ci ser o bîyayeni. *Tr. Kıran girmek.* Eger finên ki qiran debîyo, ci rê reyayîş çinî yo.

qirandekewteni *Tib. f. M.* Qirandekewtiş. Qiran tede bîyayeni, çor dekewteni, çor mîyan di bîyayeni. Nêweşîn a ki vêrêna însanan û heywanan kişena, a a nêweşîni mîyan kewteni. *Tr. Kıran girmek.* Vanê qiran dekewto heywanandê înan mîyan, pira jû jî nêmendo.

qirani *f. M.* Qirîştiş. *Bw.* Qani. Şima kesî, vizêr vera şanên, dewi di qranên dî yan nêdî?

qiran *T. Nn.* Çor, tazina kergan. Nêweşînên a ki, wexto dekewna weşan, weşan pêrini verêna kişena. *Tr. Kıran, veba, hayvan vebası.* Boka

qiran dekewo de. Qe jewî jî hakîy nêkerdîy.[1]

qirawil/i *Zoo. N.* Zag/i, qaj/i, qajik/i, qijik/i, qela, qerpilas/i. *Tr. Karga.* Qirawili do aniştayê, ey tifingi teqnê; qirawili nêaniştî.

qirbiçiki *An. Nm.* Qiriçiki, zulzuliki, zuqluqi, niqiqi, kiziki. *Tr. İmik, gırtlak. Soluk borusunun üst kısımları.* Mêrdekî qirbiçika ci di tepişt û va: Ez do to bifetisna, ey jî tobe kerd û nêvinderd, nêwinîya xwu dima û rema û şî.

qirbîyaye/ê *N.* Tertelebîyaye/ê, kokvîyarnaye/ê, kokvêrde/ê, têtrewrkişîyaye/ê yan jî helêneyaye/ê. Kes/çîyo ki; qeçûqûl nêvajîyayo, qij û pîl nêvajîyayo, çekdar û bêçek nêvajîyayo, cinî û camêrd nêvajîyayo û verêna yan kişîyayo yan jî helêneyayo û kerdo zewmbî, ê xwuyey ra vijîyayo. *Tr. Eritilen, başkalaştırılan, asimile edilen, katliama uğratılan, soykırıma tabi tutulan.* Şaro qirbîyaye, qewmo qirbîyaye, welato qirbîyaye, qewma qirbîyayê.

qirbîyayeni *f. M.* Qirbîyayîş. Tertele bîyayeni, kok vêrdeni, yan kok ra kişîyayeni yan jî helîyayen û zewmbî bîyayeni. *Tr. Katliama uğramak, soykırıma tabi tutulmak, kökü kurutulmak, asimile edilmek.* Dûrikê ma qirbîyayen û terteley ser o virazîyaya.

qirç *Nn.* Qîrç. Vengê qurpnayîşî û xîjînandê kîberan û şikitişan hemini jî, bi na vajekera îfade beno. *Tr. Kırılma, kasılma, diş veya kapı gibi şeylerin gıcırdatılması ile ortaya çıkan bütün normal sesleri ifade eder.* Este qirçêno, dindan qirçeno, bena qirçi qirça mîyanî.[2]

qirçi qirçi *Nm.* Qîrçi qîrçi, qirçîni, qirçînî, qirçînîyey, qirçîney, qirçi qirçey, qîrçi qîrçey, qîrçînî, qîrçîni, qîrçînîyey, qîrçîney. Vengê qerimî girotişî û şikitenda çîyan û kesa û fina vengê pêsawitişdê dindanan û kîberan û çîyandê winasînan. *Tr. Kapı, diş gibi şeylerin sürtünmesi; çalı, çırpı, kemik vb. şeylerin kırılma sesi; kasların kasılma sesi.* Qirçi qirçi kewt bî ser, qirşîy şikitê.

qirçîyaye/ê *N.* Qirçaye/ê, qîrçaye/ê, qîrçîyaye/ê. Çî/esteyo ki; ci ra vengê qirçi qirçi, vengê qerimî girotişî, vengê şikîyayîşî vijîyayo. *Tr. Çıtlanan, kasılma sesi çıkaran, kırılan nesne veya mecazen kimse.* Esteyo qirçîyaye, cayo qirçîyaye.

qirçîyayeni *f. M.* Qirçîyayîş. Vengê qirçi qirçi vijîyayeni. Vengê şikîyayenda qirşan û giştan û çîyandê zêdê estandê giştan û giştan anteni. *Tr. Çıtlamak. Çıt diye bir kırılma sesi çıkmak.* Gişta ci qirçîyê, mi va beno ki şikîyê.

qirçnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan bi şikitiş a yan jî bi gişti antiş a, ci ra vengên veten. *Tr. Çıtlatılan. Kırarken veya parmak çekerken çıkarılan ses.* Vengê qirşûqaldê qirçnayî yo, hewna mi goşî di.

qirçnayeni *f. M.* Qirçnayîş. Çîyên ra qirçi qirçi veteni. Çîyêndê zêdê giştan yan jî şiknayîşdê çîyandê zêdê nînan ra veng veteni. Vengo ki; qirşûqalên şiknayîşî di, gişti antiş di vijêno. *Tr. Çıtlatmak. Çıt diye bir ses çıkarmak.* Giştanê xwu şêligî mîyan di meqirçnê, gişti qirçnayîş çîyêndo weş nîyo.

qird/i 1. *Zoo. N.* Meymûn/i. Heywanêndê mîyandê darîstanan o ki bol bi merdiman maneno. *Tr. Maymun.* Qirdo qensûrek jî esto. 2. *Ed. N.* Tizik/i, qellaş/i, bêşexsîyet/i, şexsîyetî ra kemîbîyaye/ê. O/çîyo ki; xwu keno ze qird. Kes/çîyo ki; bi kuşatdê xwu ya, bi qeşmereyda xwu ya, kesan ano temaşe. *Tr. Palyaço.* Ez bi ê qirdî ya, emeley nêkena.

qirdane *Zv. Nn.* Qirdkî, tizikane, meymûnane, qellaşena, bêşexsîyetane, şenikane. Zêdê qirdan, bi qirdan mendeni, wesfê qirdan tey bîyayeni, zêdê meymûnan bîyayeni, wesfê meymûnan ci ser o bîyayeni. Zêdê meymûnan peyhuwatek û şematok û şenik û şênemegîyey mîyan di bîyayeni. *Tr. Palyaço gibi, şaklabanca olmak, maskotça.* Ti yê no meydan di çirê winî qirdane kay kenê ki?

qirdaney *Nm.* Qirdkîyey, qirdane/ê bîyayeni. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê qirdan, zêdê meymûnan, zêdê peyhuwatekan, zêdê tizik û qellaşan bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şaklabanlar gibi olmak, maymunlar gibi olmak, maskotça hareketler sergilemek.* Ez, a qirdaneya ci, qet xwu vîra nêkena.

qirdek/i 1. *Zoo. N.* Meymûnek/i. Qirdo/a werdî, meymûno/a werdî, leyrê/a qirdan, leyrê/a meymûnan. *Tr. Yavru maymun, küçük maymun.* Ê qirdekî beri, marda ci heti ki bilîno. 2. *Zv. N.* Meymûnek/i, bêqîmet/i, neteba, hêçek/i, nêercîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zêdê qirdan werdî û şenik û peyhuwatek û neteba yo. *Tr. Hafif-*

---

1 Vajeka "qiran"î beno ki jî Tirkî nêbo. Çunkî Dimilî di vajekê "qirkerde/ê, qirkerdeni, qirbîyaye/ê, qirbîyayeni, qirde/ê, qirardeni" jî estê. û na vajeki *Lat.* jî bi şikildê *"criminalisation"* a esta. Sankî tîya di şarên qurbanê sûj û sûjdarey kerdeni esta. Senîn bî şî kewti na malbati pêroy?

2 Qirç û qîrç eynî vengî vejeno. Labelê qirç hêdîyo, qîrç pêt o.

meşrep, basit, komik, gülünç ve maymun gibi hareketler sergileyen. Hele hele o qirdek! Ez, tew qayîl nîya ey bivîna![1]

qirdekey 1. *Zoo. Nm.* Meymûnekey. Meymûnek/i bîyayeni, qirdek/i bîyayeni, wesfê qird (meymûn)an ci ser o bîyayeni, famîlada qirdan ra, labelê leyrê ci yan jî werdîyê ci bîyayeni. *Tr. Yavru maymun olmak, küçük maymunlardan birisi olmak.* Qirdekeya ci, winî mi rê xasek amê. 2. *Zv. Nm.* Meymûnekey. Meymûnek/i bîyayeni, wesfê qirdekan ci ser o bîyayeni. Keso/a, çîyo/a ki zêdê meymûnan şenik û werdî û kişta însaney ra hêçek û neteba û bêqedr û bêqîmet û nêhesibîyaye/ê û peyhuwateko/a; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Maymunluk, önemsizlik, kiymetsizlik, değersizlik, komiklik, palyaçoluk, şaklabanlık.* Ti yê qirdekeya xaldê xwu nêşenê wedarê?

qirdey 1. *Zoo. Nm.* Qirdîni, meymûney. Qird/i bîyayeni, wesfê qirdan tey bîyayeni, meymûn/i bîyayeni. Heywano ki malbatda meymûnan/ qirdan mîyan do. *Tr. Maymunluk. Maymun familyasından olmak.* Ê do senîn ferqê qirdey û heşey û lûyey û şêrey nêzanê? 2. *Zv. Nm.* Qirdîni, meymûney. Qird/i bîyayeni, meymûn/i bîyayeni, zêdê meymûnan bîyayeni, zêdê meymûnan bêşexsîyet û bêheya û bêaqil û şenik bîyayeni. Fêlê qirdan tey bîyayeni, giran nêbîyayeni, şenik bîyayeni. *Tr. Maymunluk, hafifmeşreplik, şaklabanlık, palyaçoluk.* Qirdeya xwu nêvîneno, bi şarî huweno!

qirdolî *Cog. Nm.* Qirdoli. *Bw.* Pindoli. Kes do rew rewî, awanê qirdolan nêanco. Çunkî dima kes zorey di maneno.

qirêncila *Zoo. Nm.* Kevcali, kerkinci, pancpay. Heywanênda bindê sîyana ki, xeylên lingê pa û pîze di saetênda ci ya, qeçkîni di, ma a saeta ci, akerdê û winîyayê hûrûpizûrdê ci ra, ma ser o palikêr bîyê. *Tr. Yengeç.* Wexto ki awi mîyan di, sîyan vero ma qirêncila tepiştê, ay perrayê ma destî. Labelê bijehri nêbî.

qirêncile *Zoo. Nn.* Beq, qirîncile. *Tr. Kurbağa.* Qirêncile do quri qurikiro ki xwu bellî kero.

qirêncileyê daran *Zoo. Nn.* Beqê daran, beqo ki daran ser o geyreno. *Tr. Ağaç kurbağası.* Qirêncileyê daran, daran ser o vindeno.

qirê pê ardeni *f. M.* Qirê pê ardiş. Pê qedînayeni, kokê pê vîyardeni, pê orte ra wedardeni. Estbîyayena pêya wucûdî, estbîyayena pêya sîyasî, estbîyayena pêya debarî ûzn. Heme çîyê pê wedardeni, qedînayeni, pê asîmîle kerdeni. *Tr. Biribirini bitirmek, kökünü kurutmak, asimile etmek, ortadan kaldırmak.* Ma bol kewtîy mabeyndê înan, ê pêra geyrî nêbîy. Bi mi ki, bi no babet a, ê do qirê pê bîyarê.

qirf *Zîr. Nn.* Başax. Çîyo ki; qezenc wedardenîya dima, ca di maneno. Ercîyayeyê qezencî yo ki arêdayenîya dima erdan ser o maneno. *Tr. Başak.* Şima jî xwu rê qirfê ci arêdayê.

qirfkar/i *Zîr. N.* Kes/çîyo ki; qirfî dima geyreno, qirf arêdano, bi qirfî ya xwu rê dilig û debar keno, bi qirfî ya îdareyê xwu keno. *Tr. Başakçı.* Şarê ma qismêndê ci qirfkar o. Bi qirfî ya îdareyê xwu keno.

qirfkarane *Nn.* Zêdê qirfkaran a, bi qirfkaran a mendeni, wesfê qirfkaran tey bîyayeni. *Tr. Başakçılar gibi.* Kes qirfkar nêbo û winî di serrîy qirfkarane bigurweyo.

qirfkaraney *Nm. şekil û* biçim û usûl û rayşîyayîş û meş û mêldê xwu di zêdê qirfkaran a bîyayeni, bi qirfkaran mendeni, wesfê qirfkaran tey estbîyayeni. *Tr. Başakçılar gibi olmak.* Ez do, bi a qirfkaraneyda ey a, îspatey încîraxî ba!

qirfkarey *Zîr. Nm.* Qirfkar/i bîyayeni, karê qirfkaran, wesfê qirfkaran. Kes/çîyo ki; bi qirfkerdişî ya, îdareyê xwu keno, verdayîşdê erdan dima, kewna erdan mîyan û xwu rê başax arêdana; a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Başakçılık.* Kam bi qirfkareya bîyo merdim ki ez merdim ba?

qirgoli *Cog. Nm. Bw.* Qirdoli 1. Dolawîya Wanî qirgolên a, vernîya ci bi erdlerzanên a gêrîyaya.

qiri 1. *An. Nm.* Qiriki. Gulbe, gulbi, gule. *Tr. Yutak/ yemek borusu, boğaz.* Mêrdekî va: Ez do, dest to qiri kera, nanî xenîmdê çimandê to kera ha! 2. *An. Nm.* Qiriki, vîye. Biçengî ra heyya estedê sînedê gandê kesî. *Tr. Boynun ön dış kısmı.* Mi dest na qiri ser û mi ci rê towbe da kerdeni.

qirierzîyayeni *f. M.* Qirierzîyayîş. Qandê fetisnayeni, qandê nefes birnayeni qandê hesabên pers kerdeni kesên qiri erzîyayeni, dest ci qiri kerdeni, qirîçekerda ci ser nişteni. *Tr. Birisini boğmak için, nefesini kesmek için, hesap sormak için boğazına atılmak, boğmaya yeltenmek.* Kaşka mi a qisa nêkerdê, erzîya mi qirî yo, îspatey ey do ez ûja di bifetisnayê.

qiriki 1. *An. Nm. Bw.* Qiri 1 û 2. Mi do qirika ci

1 Dimilî di peomekê "-ek"i werdîyey peyda keno. Eger no peyomek girdan rê bivajîyo, wexta o keso gird, werdî û hêçek û neteba û bêqîmet qebûl beno yan jî hesibêno.

nêtepiştayê jî, ey nankorey kerdi, ez damiş nêbîya. 2. *Zoo. Nm.* Qirqiriki. Teyrekên a ki; ze ki vanê: Qira ci qul a, wena nêwena mird nêbena. *Tr. Masallarda yaptığı hataya binaen boğazı delik olduğuna ve hiç bir zaman doymadığına inanılan bir kuş.* Merseleyênda qiriki jî esta. Qandê coy *Bw.* Qirqiriki. 3. *Zoo. Nm.* Babetên teyrênda çîpderg û nikulderg û masewer a ki bolkî çoşmandê awan di coyêna. *Tr. Genellikle su kenarlarında yaşayan, bacak ve gagası uzun olan bir çeşit balıkçıl kuşu.* Qiriki senîn ki xwu rona awi ser, bi nukilda xwu ya derga maseyên wederd û firê, şî.

qirileymtepişte/ê *Tıb. N.* Qiri lêştepişte/ê, qiri leymgirote/ê. Kes/çîyo ki; qira ci leym tepişto. *Tr. Boğazı iltihaplanan.* Nêweşdê qiri leymtepiştî rê, antîbîyotîk nênûşêno ki weş bo.

qiri leymtepişteni *Tıb. f. M.* Qiri leymtepiştiş. Qiri di leym arêbîyayeni, serdî ra qiri di leym vijîyayeni. *Tr. Boğaz iltihaplanması.* Bîşewka ez hewn di ariqîyaya, qira mi leym tepişto.

qirim *Zir. Nn.* Kêlimtî, karê kêlimtî. Karê qirimi, qirim kerdîş. *Tr. Tırpan işi, tırpan yapma.* Emserra qirim çinêbî ki, ma qirimi pirodê.

qirimbîyaye/ê *Zir. N.* Kêlimtîbîyaye/ê. Çî/qezenco ki qirimi dekewta de û qirima ci qedîyaya, bîya. *Tr. Tırpanlanan.* Erdê şima yê qirimbîyayî çend rojîy ramit?

qirimbîyayeni *Zir. f. M.* Qirimbîyayîş. Kêlimtî bîyayeni. Çîyandê karitişî di, qezencan di kêlimtî pirodeyayeni, bi qirimer a çîneyayeni. *Tr. Tırpan olmak, tırpanlanmak.* Ma erdo qirim bîyaye, çarwan rê verada.

qirimi 1. *Zir. Nm.* Kêlimtî. Çîya birreka desta darîn û birrekê ci jî derg û hera yo û pa mercûy, nihay, kuşni û çîyo winasîn çînenê. Nûşaya "qirimi" a R qalin a û bi şikildê R'yandê dibarî ya (r) waneyêna. *Tr. Tırpan.* Qirimkarîy Mûş ra ameyê, ê yê kenê qirimi bikerê. 2. *Zir. Nm.* Qirim kerdîş. Karê qirimi, karo ki kes bi qirim a keno, karo ki mercûy û nehay û kuşni û çîyo winasîn bi kardîda tûj a bidesteyîn a cikeno. *Tr. Tırpan işi/yapma.* Karkerîy, do meşti şirê erdan mîyan kewê û qirimi bikerê.

qirimkerde/ê *Zir. Zv. N.* Qirimnaye/ê, kêlimtîkerde/ê, kêlimtîbîyaye/ê. Çîyo (zv.) ki qirimi dekewta de, bi qirimer a çîneyayo, bi qirimer a fineyayo ci. *Tr. Tırpanlanan.* Erdê ci yê qirimkerdî, ci rê vêşî nêda qezenc kerdîş.

qirimkerdeni *Zir. Zv. f. M.* Qirimkerdiş. Qirimnayeni, kêlimtî kerdeni. Qezencên, kesên yan jî çîyên bi qirimer a çînayeni, qirimi pirodayeni, bi qirimer a muamele dîyayeni. *Tr. Tırpanlamak.* Verî qezencîy kerdê qirim. Nika bi çînokan a çînenê.

qiri qiri *Db.* Lejê fekan, bi qisan a lej kerdeni, minaqaşe, şemate. *Tr. Şamata, kavga, ağız dalaşı/kavgası, tartışmak, niza.* Ez winîyaya ki; vengêno yeno, ez vijîyaya teber û winîyaya ki qiri qira ci ya, ê yê kenê lej bikerê, ma kewtîy mabeyndê înan axirî ki ma pêra kerdîy. Ma lejêndo gird a şewi têra kerd.

qiri qiri kerdeni *f. M.* Qiri qiri kerdiş. Pêra veng veteni, lej kerdeni, teşxele kerdeni, bi fek a, bi qisan a lej kerdeni, pê ancîyayeni. *Tr. Münakaşa/niza etmek, tartışmak. Sesli bir şekilde ve birbirine bağırarak konuşmak, ağız kavgası yapmak.* Ma nêda pê ro. Labelê ma qiri qiri kerdi.

qirîçiki *An. Nm.* Qirbiçiki, niqiqi, niqîti, qilîziki, zulzuliki, zuqluqi, xirtik. Cêrê borîda nefesgirotişî. *Tr. Trake, nefes borusu, boğazın üst tarafları.* Mi dest na qirîçikerda ci ser û mi va, vaji. Eger ti nêvajê, ez do to bifetisna.

qirîçikisernişte/ê *Zv. N.* Qirîçikitepişte/ê, dest qirîçi ser naye/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayêni qandê hesab pers kerdişî, qandê tersanayîşî, qandê kiştişî yan jî qandê çîyêndê winasînî dest nayo ci qirîçiki ser, dest nayo ci boxazî ser û Mesela vato: "Eger ti wina wina bikerê yan jî ti wina wina nêkerê, ez do to bikişî, ez do to bifetisnî, ez do nê nê çî ra mehrûm kerî." *Tr. Sıkboğaz edilen, boğazına el atılan, öldürülme tehditleri savrulan, boğmaya çalışılan.* Merdimo qirîçiki ser nişte gereg ki wina xurt nêbîyayê. Ya dest nêneyayo qirîçekerda ney ser yan no bol xurt o!

qirîçiki ser nişteni *Zv. f. M.* Qirîçiki ser niştiş. Qirîçiki tepişteni. Qandê kiştişî, qandê tersanayîşî yan jî ci ra qandê hesabên pers kerdişî dest qirîçikerda kesên yan jî çîyên sernayeni, qirîçika ci tepişteni, fina qandê nê kar û gurwîya: "Bewnî eger wina wina nêkerê yan jî wina wina bikerê, ez do to bikişa, ez do nêşe kera, ez do nê çî ra mehrûm kera" û zêdê nînan ci ra hesab pers kerdeni. *Tr. Birisini sıkboğaz etmek, boğazını sıkmak, boğmaya çalışmak, tehdit etmek veya kendisinden hesap sormak.* Ez fina verî nişta qirîçikerda ci ser, ci ra bigeyrî. Eger wina bikero, ez do fina qirîçikerda ey ser nişa.

qirîçikitepişte/ê *Zv. N. Bw.* Qirîçiki ser nişte/ê. Eger tenekên bo jî zincîya ci biveşayê, keso qirîçiki tepişte dersekên gîno. Ê ney dersi nêgirota.

qirîçikitepişteni *Zv. f. M.* Qirîçikitepiştiş. *Bw.* Qirîçiki ser nişteni. Mi do qirîçika ci tepiştayê,

înan nêverda, va no bênamûs tîya di meymanê dewijandê ma yo.

qirîncila *Zoo. Nm.* Qandê marîyeyda ci *Bw.* Qirêncile. Qirîncila do awi mîyan ra xwu hulo kerdayê, poşman bî, xwu hulo nêkerd.

qirîştînî *Nm. Bw.* Qani. Wexto ki qirîştîni kewt ser, ez remaya şîya vera ci.

qirkerde/ê *N.* Tertelekerde/ê. Merdimo (kes, qewmi, eşîri, şar) ki jewî yan jî tayêni qirê ci ardo yan bi kişten a yan jî bi vurnayen a qedînayo, werte ra werzanayo, kokê ci vîyarnayo. *Tr. Yok edilen, soykırıma tabi tutulan, asimile edilen.* Welato qirkerde do miheqeq rojên newedera ajro bido.

qirkerdeni *f. M.* Qirkerdiş. Orte ra wedardeni, kokê ci ardeni, kok vîyarnayeni, qedînayeni yan bi kişten a yan jî bi vurnayen a orte ra werzanayeni. *Tr. Yoketmek, asimile etmek, başkalaştırmak, soykırıma uğratmak, soykırım yapmak.* Qirkerdeni,

qirm 1. *Nn.* Darek. Darên û çopên ra, leteyêndo bol û bol werdî. Zelêndê darekêndo werdî. *Tr. Çöp. Küçük bir çubuk parçacığı.* Qirmên şî bî ci lingi ra, nêşayê vejo. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di çîyêndê abirnayenîyo, çîyêndê girî yo, çîyêndê derdîyo. *Tr. Zazaca'da bir ayrılık, sorun, problem, olumsuzluk malzemesidir.* Ma amey werey, înan fina qirm dekerd de. Ê merdimîy, bêfêsadey karên rê nêbenê.

qirma *Ss. T.* Tifingên a ki; bolkî seyd di wezîfe kena. Gulle û saçmey û barût debêno ki *Tr. Katlanabilen ve genellikle av amacıyla kullanılan, fişeği saçmalarla doldurulan bir çeşit tüfek.* Qirma xwu giroti û bi seydwan an şî seyd. seydwanîy hergi jew bi seydêndê xwu ya amey, o bi didi na ame.

qirmdebîyaye/ê *Zv. N.* Manîbîyaye/ê, xeripîyaye/ê, şehitîyaye/ê, herimîyaye/ê, peydikerde/ê. Çî/keso ki bîyo yan jî kerdo ki bibo, jewî yan jî tayêni qandê nêbîyayîşdê ci, qandê herimnayenda ci, qandê şehitnayenda ci, qandê pey di kerdenda ci qirmên dekerdo de, şehitnayo, xeripnayo, wesfê nêbîyayî nayo ci ser, ci rê gire veto, ci rê manîyên (qirmên) veto, ci rê çîyêndê tevdokey veto. *Tr. Kendisine bir müşkül/mani çıkarılan, ifsat edilen, engellenen.* Kaygero qirm debîyaye, qelingo qirmdebîyaye, veyveyo qirmdebîyaye, şoşmano qirm debîyaye ûzn. Xeylên kes û çîyo qirm debîyaye esto.

qirmdebîyayeni *Zv. f. M.* Qirmdebîyayîş. Qirm mîyan kewteni, manî bîyayeni, xeripîyayeni, herimîyayeni, bend mîyan kewteni, bîyayîş û rindey û hewlîni ra vera nêbîyayîş û xirabey û arey şîyayeni yan jî berdeni. Tevdokey mîyan kewteni. *Tr. Olacakken çelme atmak, olmaya meyilliyken bir sorun oluşturmak, engel/mani koymak, ifsat etmek.* Ellah zano qirm debîya. Eger qirm nêdebîyayê, hema hema bîbî. Qaşto ma do fina kî biameyê û qelin bibirnayê.

qirmdekerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qirm dekerdo de, ci rê bîyo manî, bîyo sebebê nêbîyayenda ci. *Tr. Mani/mani olunan, ifsat edilen.* Karûgurweyo qirm dekerde, kesî rê beno bêmad.

qirmdekerdeni *Zv. f. M.* Qirmdekerdiş. Xeripnayeni, xirab kerdeni, herimnayeni, şehitnayeni, bêmad/bêmehden kerdeni, mehden ra visteni, nêbîyaye kerdeni, abirnayeni, pêra abirnayeni, pêra ci ya kerdeni, çîyanêbîyayan nêbîyaye kerdeni. *Tr. Mani/engel olmak. Olumlu bir sonuçla bitecek olan herhangi bir durumu, birleşmeyi, iyi hali bozmak, ifsat etmek, bozgunculuk yapmak.* Tayên mend bî ki biwazê, ê tevdokan fina zêdê verî qirm dekerd mîyan.

qirmek *Nn.* Qirmik, qirmo werdî, dareko werdîkek, parçeyêndê textêndo werdîkek, leteyêndê çarî yo werdîkek, zelekêndê çarkêndo werdîkek, ki hendo ki werdî yo şino kesî çimî ra jî. *Tr. Bir çalının küçücük bir parçası, ağaç köklerindeki küçük kuru veya yarı kuru çıkıntı.* Qirmekên şî bî ci çimî ra, doktorî bi moçanika vet.

qirmikin/i *N.* Qirmin/i. Çî/keso ki; tey qirmik esto, tey qirşûqal esto, qirşûqalin o, qirm dekewto de, qirmek şîyo pira. *Tr. Çerçöplü, çöplü, içine çöp batmış olan.* A şaleri, ê cadê qirmikinî ser o merafîni, cadê pakî ser o rafîni.

qirmikiney *Nm.* Qirmikini, qirmikin/i bîyayeni, qirşûqaliney, qirşûqalin bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qirmikinan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; tey qirmikîy estê, qirşûqal tey esto, qirm şîyo pira, qirm ser o rijîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çerçöplü olma, tozlu, kirli, küçük çubuk batmış veya bulaşmış olmak.* Qirmikineyda ci ra, mi şali ser o nêravisti.

qirmikîy *Nm.* Qirşûqal, tozûtebal. Çendi ki tozûtebal û qirş qal esto, heme. *Tr. Çöp, çerçöp, kirlilik.* Wezîfeyandê beledîyayan ra jew jî, do qirmikan arêdo, sûkeri pak kero.

qirmiz/i *N.* Sûrane/ê, sûrince/ê, qîl/i, kil/i. Reng û çîyo ki sûr nîyo. Labelê sûrane yo, mabeyndê sûrî û morî do. *Tr. Kırmızımsı, al gibi. Kırmızı*

ile mor arasında olan renk ve renkteki şey. Ê qirmizî bixwu bigî, ê kuhoy jî bidi mi.[1]

qirmizey *Nm.* Qirmiz/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qirmizan ci ser o bîyayeni. Sûraneyey, sûrinceyey. Qirmiz/i bîyayeni, renga ci qirmiz bîyayeni, çîyo qirmiz bîyayeni. Çî/keso ki; renga ci mabeyndê sûrî û morî da. *Tr. Kırmızımsı olmak. Rengi kırmızı ile mor arasında olmak.* Ûçê (maya mi) va: Mi bolkî, qirmizeya ci ecibnaya. Eger qirmizi nêbo, ez nêgîna.

qirmkerde/ê *N.* Çî/çimo ki; o yo qirm keno, ze ki qirmo şino ci ra, o yo bi qirm kerdena teweno. *Tr. Çöp batıyormuş gibi ağrıyan, iğnelenmek.* Çimê min o qirmkerde, bi ê darîdê zerdî ya bî weş.

qirmkerdeni *f. M.* Qirmkerdiş. Tewayeni, ze ki qirm şiro pira. *Tr. İğnelenmek. Örneğin göze çöp batıyor gibi olmak, ağrımak, gözün damarlanması.* Çimê min o şewra ra yo, qirm keno.

qirmok/i *N.* Kes/çîyo ki; zêdê qirmî ya zirar dano kesî yan jî şino kesî çimî ra, şino cayêndê kesî ra. *Tr. Batan, zararlı. Batmakla zarar veren.* Zeno ze qirmok, timûtim şino mi çimî ra.

qirnate *Mûs. Nn.* Zirna, bando. *Tr. Zurna, bando.* Mêrdek qirnate ceneno. Çunkî aşiq o.

qirnawik *Zoo. Nn.* Pêdi vajîyayena pisîng û malbatda pisîngan, halwet di bîyayena pisîngan, karê halwetdê pisîngan, muameleyo cînsî di pêwaştena pisîng û malbatda pisîngan. *Tr. Kedi ve kedigillerin çiftleşmesi ve çiftleşmesine verilen ad.* Meveyê qirnawikdê pisîngan.

qirnawikî *N.* Qirnawî. Qirnawik bîyayeni, qirnawî kerdeni, halwetê pisîngan û mablatda pisîngan. *Tr. Kedi ve kedigillerin çiftleşmesi.* Pisîngîy qirnawikî di bî, şima do çuwe nêdayê piro.

qirnawî *Zoo. N. Bw.* Qirnawikî. Va: Pisîngîy bîbîy qirnawîy û niştîy bîy pêser. Ez ortedê çarşî di û cinî û camêrdan hemini mîyan di raştê qirnawîdê înan amêya.

qirnawî kerdeni *f. M.* Qirnawîkerdiş. Wexto ki pisîngîy qayîlê bêrê kel (bêrê pisîngdê nerî) qirnawî kenê. *Tr. Kedi ve kedigillerin çiftleşmek isteğinin gerçekleşmesi.* Pisînga qirnawî kena, qey a ya kena bêro pisîng.

qirne *Nn.* Çoşme, dorme, dor. *Tr. Çevre, etraf, civar, muhit.* Cendirman qirneyê ci girot. Labelê nêşa tepêşo. Mehkûmêndo elfetûn bî.

qirneş *Teks. Nn.* Qumaşêndo erd girmitin û xetxetîyo ki wexto ki kes bi dest a bianco, ancêno. Çunkî tey sentetîk esto. *Tr. İçinde sentetik bulunan, zemini pürüzlü, çizgili bir çeşit kumaş.* Keyneki xwu rê çinayêndo qirneş herînayo, a ya kena xwu rê ci ra fistanên vejo.

qirpey *Zîr. Nm.* Qirpi bîyayeni, qirp kewteni, wextê qirp kewten, qandê çêlek veteni hakan ser o ronişteni. *Tr. Kuluçkaya yatmak, kuluçka dönemi.* Qirpeyda xwu di bol har a, marrîy jî qedê ci nêbenê.

qirpi *Nm.* Heywana pînan a marî ya ki; hakan ser o ronişta ki ci ra leyrîy vejo yan jî heywana pînan a ki çêlekîy vetê û a ya ci rê wahîrey kena. *Tr. Kuluçkaya yatan kümes hayvanı.* Qirpi, qandê çêlekandê xwu, bi marrî ya jî lej kena. Eger ro ci bêro, xwu bi erzen a şêrî jî.

qirpikewte/ê *Zv. N.* Keso ki; keye di zêdê cinîyan bol vindeno û deha keye ra nêzano bivijîyo teber. *Tr. İnekleyen. Adeta kuluçkaya yatmış gibi ev ortamında çok çalışan veya duran kimse.* Ti zenê ze cinî, ti keye di kewtê qirpi? Merdimo qirpikewte, ci ra hez nêbeno ha!

qirpikewteni 1. *f. M.* Qirpikewtiş. Qandê vetenda çêlekan hakan ser o ronişteni yan jî çêlekîy veteni, çêlekan rê sersûn bîyayeni. *Tr. Kuluçkaya yatmak.* Kerga ma kewta qirpi, pînî ser meşirê ki, hakîy serd nêbê. 2. *Zv. f. M.* Qirpi kewtiş. Qandê camêrdan vanê bol keye di mendeni, qeçekan winîyayeni, keye di zêdê qirpan vinderdeni. *Tr. İneklemek, çok çalışmak. Erkekler için gereğinden fazla ve kendisine yakışmayacak şekilde evde beklemek, çocuklara bakıcı olmak.* Vanê, "Ellah xeyr! Ti yê ewro pede keye di se kenê, ma ti kewtî bî qirpi?

qirpikewtê *Zoo. Nm.* Kergi/heywana pînî ya ki; qandê leyrardişî hakan ser o ronişta. *Tr. Kuluçkaya yatan kümes hayvanı.* Kerga qirpikewtê, hakan û leyrandê xwu rê xurt a, kesî çoşmedê hakan û leyrandê xwu nêverdana.

qirpiki *Tib. Nm.* Bolek (zafamor)ê ci "Qirpikîy" ê. *Bw.* Hilqiki. Merdimo pîze nehemir, çiçî ki weno qirpikîy yenê ci ver.

qirpikîy *Tib. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Hilqiki. Senîn qirpikê ci qedîyay, mêrdekî rehat kerd.

qirpi qirpi *Nm. Bw.* Qirpîni. Xeyro qirpi qirpa to ya, ti yê şêligî mîyan di winî gandê xwu ra qirpînî vejenê?

qirpîney 1. *Nm.* Vewri ser o şîyayeni di, vewri ra veng vijîyayeni, qirp vatena vengên vijîyayeni. Qirpi qirpi, qirpîni, qirpînî. *Tr. Karda yürürken ses çıkarmak, "Kırp" diye bir sesin gelmesi.*

1 Na vajeki Farisî di jî esta.

Wexto ki mi vero vewri ser o şîyê, vewri ra qirpîney vetê. 2. *Nm.* Qirpey, qirpi bîyayeni, kergan di, qandê vetenda leyran, hakan ser o ronişteni yan jî kergan di maya çêlekan bîyayeni. *Tr. Kuluçkaya yatma.* A kergi qirpîneyda xwu di bol hari bî. 3. *Nm.* Qurpîney, qirpi qirpi, veng vijîyayena estan û cayandê qerimîyayan, veng vetena gandê kesî yê qerimîyayî. *Tr. Kırpma, çıtlatma sesi. Vücutta yorgunluktan veya kemik kırılmasından dolayı bir sesin çıkması.* Qirpîneyda mîyanedê ci amê ma goşî jî, vatê mi mîyaneyê xwu nêqirpnayo.

qirpîni 1. *Nm.* Qirpi qirpi. Vengê qirp kerdeni, vengê vewri, vewri ra veng vijîyayeni, vewri di şîyayen di vengo ki vewri ra vijêno. *Tr. Kardan yürürken ve kara batarken çıkarılan ses.* Qirpîna vewri bî ci bin di veng vijîyayê. 2. *Zoo. Nm.* Qirpey. Qirpi bîyayeni, qirpi kewteni, kergan di çêlekan rê may bîyayeni, kergan di leyrîy veteni yan jî qandê leyr veteni hakan ser o ronişteni. *Tr. Tavuk veya kümes hayvanları için gurk olmak, kuluçkaya oturmak.* A kergeri qirpînda xwu di verra marran dayê. 3. *Nm.* Qirpi qirpi, qurpîni. Vengê qurpi qurpi amîyayeni, vengê estî û cadê zêdê milî qurpnayîşî. *Tr. Kemik veya vücut çıtlamaktan çıkan ses.* Xeyr o, fina to qirpîni vista mildê xwu ser? Ti yê kenê bişiknê?

qirqiriki *Zoo. Nm. Bw.* Qiriki 2. Goreyê vavatoyan: Hz. Fatîma, ci rê zewti dê û va: Qirqiriki, do bûro nêwero û bişimo nêşimo mird nêbo. Çunkî a bî semedê niştişdê derzedê mi. Eger ay ra nêbîyayê, ez do derzedê xwu niştayê. Labelê nika derzeyo nişeno mi.

qirrakerdeni *f. M.* Qirrakerdiş. Lewanlew kerdeni, hettanî fek pir kerdeni, fek ra kerdeni, sîlle kerdeni. Çîyêndê pir kerdişî di cayen dekewtişî nêverdayeni, têtewrê ci pir kerdeni, hettanî qiri pir kerdeni. *Tr. Ağzına kadar doldurmak, lebaleb etmek.* Mi ci rê qira kerd û da bi ci.

qirras *Nk. Nn.* Vaşêndo bostanî ki û ê werdî û ê kariten o. *Tr. Pırasa.* Qirras, bi rizî ya virazîyeno.

qirş *Nn.* Çari, qirm. Çîyo vaşî yo qalin o ki, bîyo wişk û şikîyayo. *Tr. Çalı çırpı, çalı kırıntısı, çöp.* Qirşên şî ci çimî ra. Cora kerdê şiro doktor.

qirşek *Nn.* Qirmek, qirmo werdî, qirşo werdî. Çîyê vaşan o wişkbîyaye yo werdî yo ki şikildê çopên a yo, şikildê letedê çarekêndê werdî ya yo. *Tr. Küçük çöp, küçük çalı parçası.* Qirşekên guna şamîyerda ci ro, arey kerdê.

qirşgiroteni 1. *f. M.* Qirşgirotiş. Qirşik giroteni. Qandê tesbîtkerdişdê dergbîyayenda bejni, bi jewî ya pêra qirş giroteni. *Tr. Boy ölçüşmek. İki kişinin hangisinin daha uzun olduğunu belirlemek için parmak uçlarıyla birbirinden ince ve küçük çubuk almaya çalışmaları. En az iki kişi arasında karşılaşma, maç, yarış olayının gerçekleşmesi veya düşünülmesi.* Ma pêra qirş nêgiroto. Labelê ez texmîn kena ki tenekên bo jî ez do ey dergêrî ba. 2. *Zv. f. M.* Qirşgirotiş. Qerez kewteni. *Tr. Boy ölçüşmek, yarışmak, iddiaya girmek.* Ti kam ê ki, ti mi ra qirş bigîrê?

qirşikgiroteni *f. M.* Qirşikgirotiş. Qirş giroteni. Pêra qirşik giroteni, bi pê ya bejna xwu ceribnayeni, peymiteni, dergeya pê mûsayeni. Di merdimîy qandê dergeyda xwu pêra qirş gînê; jew qirşên keno xwu giştan ser û o bîn keno ki nê qirşî bi serekdê giştandê xwu ya ci ra bigîro. Eger bişo bigîro, xwu ci dergêrî hesibêno. *Tr. Boy ölçüşmek. İki kişinin kimin daha uzun olduğunu tespit etmek için parmak uçlarına bir çubukçuk koyduktan sonra diğerinin bunu ondan alması sağlanır. Eger alabilirse, alan kişi daha uzun olduğunu kanıtlamış olur. Mecazen ise iki kişinin mücadele etmesi, boy ölçüşmesi.* Ma pêra qirşik girot, o mi dergêrî vijîya.

qirşin/i *N.* Çîyo ki mîyan di qirş esto, pa qirş esto, qirş dekewto de. *Tr. Çalılı. Çalı karışmış olan şey veya madde.* Ez bîyayê, mi ê cadê qirşinî di, şala xwu nêravistê. Ay rafînê.

qirşiney *Nm.* Qirşin/i bîyayeni, wesfê qirşiney ci ser o bîyayeni. Mîyan di qirş yan jî qirşîy bîyayeni, pa qirş yan jî qirşîy bîyayeni, cayê ci qirşin yan jî qirşinîy bîyayeni. *Tr. İçinde çalı/çalı çırpı bulunmak, içinde çerçöp bulunmak.* Qirşineya ci şima rê zirar dana yan nêdana?

qirşîy *Nb.* Çarîy. Vaşê qalinê yan jî gilê daran û tellîyê ki kes şeno tano, şeno biveşno û pa adir wekero, ardûyê veşateno barî. *Tr. Çalı çırpı.* Min û marda xwu ya, ma şîyê qarşîyê Încazi ra, xwu rê qandê tanayeni qirşîya arêdayê.

qirşûqal *Nn.* Çarçeq. Çî/çarê ki; kes veşneno yan jî kes şeno biveşno, ê heme. Çîyo (çar û marîy) ki çoşman kenê leymin, çoşmeyî herimnenê, a ê hemey. Zafamorê ci "qirşûqalîy" ê. *Tr. Çalı çırpı, çerçöp.* Ez a kena xwu rê, nê qirşûqalan arêda ki, pey sobera xwu wekerî.

qirşûqaley *Nm.* Qirşûqali bîyayeni, wesfê qirşûqalan ci ser o bîyayeni. Çendi ki çîyê veşatişî yo werdî û şikîyaye û wişkkerde esto, fina çendi ki qirşûqalo ki çoşman keno leymin, pa çoşme herimêno, a nê pêroy. *Tr. Yakılabilecek veya çevreyi kirletebicek her tür çalı çırpı ve çerçöp.* Nefesê ay qirşûqaleyda hewşdê ci ra bî teng.

qirşûqalîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Qirşûqal. Nê qirşûqalan arêdi, meymanê ma yê yenê.

qirtik *Nn.* Tenek, tenekên, hebek, hebekên, werdêk, bol tayên. *Tr. Çok az, azıcık, çok küçük, küçücük.* Ez do ê qirtikî se kera pey?

qirtikekên *H.* Qirtikekê, hebikekên, bol û bol tayên, zêdê çinêbîyayîşî, hendo ki aseno, henqerak ki bîyayeni. *Tr. Minnacık, azıcık, çok çok az. Neredeyse yok denecek kadar az.* hendo ki çimteng bî, qe qirtikekên jî bi ci nêda.

qirtikên 1. *H.* Qirtikê, hebekên, werdîkek, bol werdî, tenekên, bol tayên. *Tr. Çok az, azıcık, küçücük, çok küçük.* Eger qirtikên bidayê ci, ay wina qeyami nêqilanayê. 2. *Nn.* Sabûnekên, sabûnêndo werdî, parçekêndê sabûnî, sabûno werdî yo ki hendê hebekên mendo. *Tr. Bitmek üzere olan sabun, sabundan arta kalan küçük bir parça.* Serşoge di qirtikên mendi bî, mi a jî kerdi lîfî mîyan û mi pa qorika xwu şiti.

qirtiki *Kîm. Nm.* Werdîyê sabûnî, sabûno xercbîyaye. *Tr. Kullanılan ve az kalan bir sabun parçası.* Qirtikanan, ma do îdare bikerê.

qirwar 1. *Cog. Nn.* Qirware, pêtir. Cayo kaşin, cayo tam dûz nîyo. *Tr. Engebeli/eğimli arazi.* Vakurê Sêwregi, kişta Qerejdaxî qirwar o. 2. *Etn. Nn.* Namêndê eşîrênda Sêwregijan a ki kişta vakurdê Suwêreki di roşenê. Navîna ci Hop a. Xeylên hembazê ma yê qirwarijîy estê. *Tr. Siverek'te oturan ve Kırvar adında bir aşiret.* Ma keyney dayê Qirwarijan û ci ra keyney girotê.

qirware *Cog. Nn.* Pêtir. Cayo kaşin, cayo ki qandê terke warî kerdeni verdayayo. *Tr. Kırsal kesim/bölge, engebeli arazi.* Qirware di, terke warî beno, mîyan ra mîyan ra erd jî karêno.

qirwelik *Nn.* Qilwelik. Çîyo ki, rew rewî aqilê kesî ser di nêşino û hal bîyayena ci jî çetin a. Çîyê ci yê nimîy, çîyê ki kesî ra rew rewî nêasenê, çîyê ki estê û xorî dê, hend nêasenê, vînikîy, çîyê vinîbîyayey, tûr û qetûrê çîyan. Zafamorê ci "Qirwelikîy" ê. Wexto ki vajeki "Qilwelik"i bo, bolekê ci jî beno "Qilwelikîy." *Tr. Gizli, müşkül, zorlu, anlaşılması ve halledilmesi güç, sırlı, detay, içerik, bir şeyin görünmeyen cilveleri vs.* Ez çi zana, do bin di jî çîna bivijîyo? Hezar qirwelikê ci estê.

qirwelikey *Nm.* Qilwelikey, qirwelik/i bîyayeni, wesfê qirwelikan. Çî/keso ki; hend aqilê kesî ser di nêşino, aqilê kesî şaş keno, hezar babetîy qulîy û gireyê ci yê çetinîy û aqil ser nêşîyayey estê. *Tr. Bin bir türlü bilinmez, akıl almaz problemleri, sorunları, sıkıntıları, müşkül durumları olma.* Aqilê kê şino a qirwelikeyda ey ser ki?

qirwelikin/i *N.* Qilwelikin/i. Çî/keso ki; tey babet babetî dolabîy, hîley, çîyê mîyanikî, çîyê nimîy, çîyê aqil ser nêşîyayey, çîyê xorîy, çîyê ecêbîy û winasînîy estê, winasîn ê. *Tr. Bin bir türlü dolap, hile, düzen, kirli işi, akıl almaz iş ve işleyişleri, müşkül tarafları, problemleri, sorunları, gedikleri olan şey veya kimse.* Mi rê, qalê ê kardê hezar qirwelikinî mekerê, ez pey bena nêweşi.

qirwelikiney *Nm.* Qilwelikiney. Qirwelikin/i bîyayeni, qirwelikê ci bîyayeni, pa wesfê kes û çîyandê qirwelikinan bîyayeni. Çî/kesa ki; tey babet babetî dolabîy, hîley, çîyê mîyanikî, çîyê nimîy, çîyê aqil ser nêşîyayey, çîyê xorîy, çîyê ecêbîy û winasînîy estê, winasîn ê; a nê kesîy û çîy bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bin bir türlü dolap, hile, düzen, kirli işi, akıl almaz iş ve işleyişleri, müşkül tarafları, problemleri, sorunları, gedikleri olan şey veya kimse olmak.* Mi rê, qalê qirwelikineyda a daweri mekerê, pey îri vejena.

qirwelikîy *Nb.* Qilwelikîy. Çîy/kesê ki; tey hezar babetî girey û nimîy û çî û kesê mîyanikîy, merseleyê xorîy û winasînîy estê. *Tr. İçinde bin bir türlü akıl almaz dolaplar, hikayeler, derinlikler, müşkül durumlar, müşkülpesend olaylar, hile ve düzenler bulunmak ve bu tür şeyler.* Ez nêşena to rê qirwelikanê ci hemini amora. Labelê mersela; şîyê qeçê padîşahî viran kerdê.

qirwelikîy wendeni *f. M.* Qirwelikîywendiş. Babet babetî girey veteni, bol maney veteni. *Tr. Teraneler okumak, hikayeler okumak, fasa fiso, bin dereden su getirmek, gereksiz bahaneler ileri sürerek işi yokuşa sürmek, bin bir tane yama vurmak, çok detaylara girerek gerçekleri unutturmaya çalışmak, hedef saptırmak.* Mi ci ra çîyên waşt, ey mi rê babet babetî qirwelikîy vetîy û wendîy.

qirxil/i *N.* Sîya û sipe têtewr di. Çî/keso ki; renga sîya û sipê pêmîyan da. *Tr. Kirli beyaz renk.* Çinayêndo qirxil bî.

qirxiley *Nm.* Qirxil/i bîyayeni, tey wesfê rengerda sîya û sipê bîyayeni. Kes/çîyo ki; renga ci sîya û sipê ya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kirli beyaz olmak.* Qirxileya ci do ma rê kabokîy bişikno. Çunkî nêecibîyê.

qisa 1. *Nm.* Qali, vajiki, vatiki, vaje, qaliki. *Tr. Küçük söz, sözcük, kelime.* Qisaya ci boyîni bî. 2. *Nm.* Cumla, qisebendi. Esas maneyê ci no yo. Çunkî ez ser o palikêr bîya ki qisa sirf kelîmeyên nîya. Mi, cumleyê ki, şardê ma fekî ra vijênê, jew bi jew werzanay û ronay, qe jewî mîyan di

jî qisa, sirf bi manedê kelîma ya nêvajîyaya. Bi şikildê cumla ya vajêna. Mersela: Bê ma xwu rê dîrê qisey bikerê. (Tîya di qisa, bellî ya ki xeylên kelîmey pîya beste yê. Yanê cumla ya), Bê to rê qiseyên vaja. (Tîya di jî herhal na qisa, kelîmeyên nîya. Çunkî bi kelîmeyên tenya ya, kes kesî rê, nêşeno çîyên bido fehm kerdeni. Labelê bi cumleyên a, şeno bido fehm kerdeni). Ma qisa ser vajê ki, ... (Tîya di jî çîya ki qisa ser vajîyaya, herhal ki kelîmeyên tenya nîya; xeylên kelîme yê.) A mi nê rewşî ser ra, hereket kerd û mi fehm kerd ki qisa kelîma nê, cumla ya. Pekî ya Dimilî di kelîma çiçî ya? Dimilî di kelîma, "vajeki" ya. Çirê? Vaj, vat. Kokê, di kelîman o "-ek" jî peyomekêndê Dimilî yo ki bêro kamcîn kelîma peynî, ay keno werdî. Kes şeno, bi no babet a vajo: Vajeki, vateki, vatiki, vajiki, qiseki. Eger şima ziwandê Dimilî ser o rind palikêr bê, şima do bivînê ki çîyo werdî, werdîkek, tewro werdî bi no babet a virazîyayo. Biewnîyê şarê ma senîn vato, şima jî bi o babet a vajê, bivînê, virazê. Zewmbî babeta meluwê! *Tr. Cümle.* Kalikê mi, ma rê vatê, ez şima rê qisayên vana: Her bi hereyda xwu ya, finên guneno cayên ro. Şima însanê!

qisa adergi *Nm. Bw.* Qisaya dergi. Qisaa dergi hend weşdê kesî nê şina. Çunkî serê kesî dejnena.

qisa anteni *Zv. f. M.* Qisaantiş. Kesên fekî ra qisa giroteni, sirên giroteni, fekê kesên paliknayeni. *Tr. Söz almak, söz çekmek, söz çıkarmaya çalışmak.* Ti yê çirê, mi ra qisa ancenê? Mi kesî ra qisa nêanta.

qisabindimende/ê *Zv. N.* Keso ki qisayên bin di şeno bimano, şeno xwu rê îdare bikero û cewabê hergi qisa û hergi merdimî nêdo. *Tr. Sözün altında kalabilen, mütevazilik gösterebilen, sözleri içine sindirebilen, konuşmaları gerektiğinde hazmedebilen.* Eger şima şenê, ê merdimê qisa bin di mendî rê şiretîy bidê, şima yê çirê mi rê danê?

qisa bin di mendeni *Zv. f. M.* Qisa bin di mendiş. Cewab nêdayeni, bardê qisan bin di mendeni, qisa wedardeni, qisa firiknayeni, qisa hemirnayeni, îdare kerdeni, minasibey kerdeni, cewabê merdimdê qarşûy nêdayeni. *Tr. Karşılık vermemek, sözü hazmedebilmek, mütevazilik gösterebilmek.* Qisa bin di maneno, o bîno kebîr, qisa bin di nêmaneno.

qisa bin di nêmendeni *Zv. f. M.* Qisa bin di nêmendiş. Çeqançareyey, çeqançare bîyayeni. Cewab dayeni, qiseyênda kesên, vatişêndê kesên bin di nêmendeni û ci rê cewabên dayeni, resnayeni. Kebîrey kerdeni, îdare nêkerdeni. *Tr. Karşılık vermek, söz düellosunda geri kalmamak, yapılan konuşmaların veya sözlerin altında kalmamak, cevap hakkını kullanmak, restleşebilmek, konuşma ve davranışlarında dişe diş olmak.* Merdimêndo çeqançare yo, qisa bin di nêmaneno.

qisa bi qisa *Db.* Vatiş bi vatiş. Bi qisey kerden a, bi şikildê qisey kerdenî ya. *Tr. Konuşa konuşa, söz ede ede.* A roji qisey bi qisey ma o berd qulida ci ser. Hewna ey, bi o bîçima a, qisa xwu fekî ra reynaya ki, ma jî ci ra wedarnaya. O çi xoz o! Ma bi no şekila nêbîyayê, ma şayê ci fekî ra a qisa wedaro?

qisa jewkerdeni *f. M.* Qisajewkerdiş. Qisan di jew bîyayeni, qisan di zêdê pê bîyayeni, bi pê ya peymanê qerarî giroteni. *Tr. Söz/karar birliği yapmak.* Mêrdekî va: Sifte şirê qisanê xwu jew kerê, dima bêrê bi ma ya peyman virazê.

qisanişte/ê *Zv. N.* Keso ki qisa nişta ci, keso ki qisayên ci tewnaya, keso ki qiseyên ra zirar dîyo. *Tr. Dil yarasından zarar görmüş olan.* Bi mi ki; o merdimo qisa nişte, deha nê şêligdê ma nîno. Çunkî tîya di qisa nişta ci.

qisanişteni *Zv. f. M.* Qisaniştiş. Qiser ra tewayeni, vatişên ra tewayeni, vatişên ra zirar dîyayeni. *Tr. Dil yarası.* Mi zanayê qisaya ci do ey nişo. Çunkî tim jî salmekî qisey keno.

qisanverşanaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nayo qisan ver, şanayo qisan ver, ci rê bol qisey vatena henciqneyayo. *Tr. Söz yağmuruna tutulan, konuşmalarla yıldırılan.* Eger ê merdimdê qisanverşanayî di ar bibo, fina bi mina minaqaşe nêkeno.

qisan ver şanayeni *Zv. f. M.* Qisanverşanayîş. Zêdê yaxerîya qisa varnayeni, qisa vateni, qisey kerdeni, binqisa kerdeni. Kesên yan jî çîyên bi qisan a bin visteni, ci ser visteni, binkotek bîyayeyê qisan kerdeni. *Tr. Söz yağmuruna tutmak, konuşmalarla yıldırmak.* Ez do şima qisan ver şana.

qisa pêserekerdeni *Zv. f. M.* Qisapêserekerdiş. Qando ki pêrê qisa fehm kerdişdê qeyretêndo şên xerc kerdeni. *Tr. Birbirine söz anlatmak/dinlettirmek, birbirine söz anlatmaya veya kabul ettirmeye çalışmak.* Mi di saetîy qisey kerdîy, ma nêşa qisa pêsere kero.

qisaqelişnayeni *Zv. M.* Qisaqelişnayîş. Tirrika qisa veteni, bol qisan dimi kewteni, bol persîy pers kerdeni, vêşî qisa dimi kewtiş, persanpers vatokî încîrax kerdeni, bi persan an vatokan

poşman kerdeni. *Tr. Gündeme gelen bir mesele ile ilgili olarak çok soru sormak suretiyle meseleyi zikredeni, söyleyeni pişman ettirecek şekilde konuşmak, davranmak.* La ma Ellah xeyr! Ti qisa qelişnenê la!

qisa rê wahîr vijîyayeni *f. M.* Qisa rê wihêrvijîyayîş. Qisa rê wahîr vijîyayeni. Qiserda xwu rê wahîr vijîyayeni, qewldê xwu rê wahîr vijîyayeni, qiserda xwu ser ra nêageyrayeni, qewlê xwu nêwerdeni, qisaya xwu nêwerdeni, tersê vatiş û qiser û qewldê xwu nêwateni. *Tr. Ahde vefa etmek, sözünden dönmemek, tükürdüğünü yalamamak, sözünün eri olmak.* Her kes nêşeno qiserda xwu rê wahîr bivijîyo. Çunkî qisarê wahîr vijîyayeni çetin a.

qisa ser *H.* Mesela, qali ser, ma vajê ki. Qandê vatişdê qisayên, çîyên, merseleyên vajêna. *Tr. Söz gelimi, örneğin, mesela, misal olarak, söz üzerine.* Qisa ser ma vajê ki ti şîyê kê ci. To do ci rê se vajê, bi çi babetî ya na qise ra nimî, bişê eşkera kerê? Ez bixwu nêşena na qiseri ci rê vaja.

qisa ser vateni *Ed. f. M.* Qisa ser vatiş. Qewlî ser vateni, qali ser vateni, bi şikildê Mesela ya vateni, qandê raştey nêbo jî qandê zekokdê raştî vateni. *Tr. Örnek vermek, örneklendirme ile söz söylemek, nümune için söylemek.* Mi raşt nêva, mi qisa ser va. To çirê girot xwu ser ki?

qisaviraşte/ê *Ed. N.* Qisevarşte/ê. Keso ki; qisanê xwu virazeno û vano. Merdimo ki hergi qiserda ci meramênda barî û xorî esta, vatenda ci qusûrên nêvîneyêno. *Tr. Sanatlı, muciz, icazlı, veciz sözler söyleyen, yapılı sözler sarfeden.* Merdimêndo qisaviraşte nêbo, kes bi ey a panel nêdano.

qisaviraşteni *Ed. f. M.* Qisaviraştiş. Qise viraşteni. Qisa weş vateni, qisaya weşi kerdeni, zêdê kuçanî qisa ca di vateni. Qisandê xwu di, vatişdê xwu di, meramda xwu bi kelîmeyandê bes û ca di û manedarana qisey kerdeni, qisanê peymiten û fesilnayeni û amordena vateni. *Tr. Yapılı söz söylemek. Sözlerini yaparak, adeta dizerek, biçerek söylemek.* Mêrdek, qisa virazeno. Ma do koti hendê ey bişê qiseyê weşîy bikerê?

qisaya beyati *Ed. Nm.* Qisaya bêtami. Qisaya ki; wextê ci ravêrdo, qisaya ki newê nîya, verên a. Qisaya ki qando ki wextdê ci di nêvajîyaya, cora qîmetê ci jî çinî yo yan jî nêmendo. *Tr. Bayat söz. Zamanında yapılmadığı için değeri de olmayan söz veya konuşma.* Ti yê a qisera beyati bîlaheq û bîlasebeb vanê.

qisaya boyîni *Nm.* Qisaya ki; ci ra boy yena, qisaya ki merdimî tewnena, qisaya ki hergi ca di nêbena û wexto ki vajêna jî însanîy pa tewenê. *Tr. Kokan söz/konuşma. Kişileri inciten veya tiksindiren söz, konuşma ve ifade.* O merdim cara şêligî mîyan di nêşeno qisanê xwu bikero, qiseyê ci tim jî nêviraşte yê, boyîn ê. Eynî hinî bîyo ki, wexto ki qisa boyîni cayên di bena, o merdim yeno mi vîrî. Ha o, ha qisa boyîni. Bîyê jew.

qisaya çorti *Ed. Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Qiseyê çortîy. Merdimêndo weş o, cara ci ra qisayênda çorti nêvijêna.

qisaya dergi *Nm.* Qisaa dergi. Qisaya ki kilmi nîya, derga. Qisaya ki bi kelîmandê bolan a, fini bena ki merami jî îfade nêkena. Qisaya nêviraştê ya ki fini bena ki sereyê kesî tewnena, bi kelîmandê besan a nêvajêna. *Tr. Uzun söz, uzun hikaye, uzun süren konuşmalar, çok sözün sarfedildiği konuşmalar.* Qisaya dergi ra ez vêşî hez nêkena. Eger ti qiseri kilm bibirnê, ez do pey şa ba.

qisaya entîkê *Ed. Nm.* Bolkî, bi bolekeyda ci ya vajêna. Bolekê ci, "Qiseyê entîkey" ê. Qisaya ki kes ci rê heyret keno, qisaya ki kes vero şaş meneno, qisaya ki ecêbdê kesî şina, qisaya ki kesî mad di verdana. Qisaya entîkê rindi jî xirabi jî bena. *Tr. İlginç söz, hayret edilecek söz, antika söz, sıradışı söz.* Mi hewna, a qisaya entîkê nêaşnawiti bî.

qisaya gewşegi *Nm.* Qisaya ki; ci ra hez nêbeno, qisaya nepaki, qisaya boyîni, qisaya ki kes pa teweno. Qisaya ki kesî giran nê, kesî şenik keno û wexto ki beno jî însanîy pey zirar vînenê, pey şikênê. *Tr. Sevilmeyen, uygunsuz söz, incitici, hoş olmayan söz ve konuşmalar, söyleyeni veya söz sahibini alçaltan söz.* Mêrdekê nehsî qisa boyîni kerdi ki na qisa, qisaya şêligî nîya; qisaya gewşeg a. Ma cara, kê şêligî mîyan di, maya jewî vata?

qisaya kemî *Ed. Nm.* Qisaya ki do nêvajîyo, qisaya ki tey kufir esto, qisaya ki tey xeberîy û çîyo boyîn esto. Qisaya ki wexto vajîyo, kes do ci ra bişermayo. *Tr. Galiz söz. İçinde küfürler olan söz veya konuşmalar.* Nelamat şino şêligî mîyan di ma û ciniyanê şarî vano. Ma kes na qisaya kemî hergi ca di keno!

qisaya kilmi *Nm.* Qisaya ki; kes pa bi vejakandê tayênan a bol dano fehm kerdiş. Qisaya ki dergi nîya. Labelê kesî rê bol çî dana vateni. *Tr. Az ve yeterli söz, sözün kısası.* Merdimdê zanayî rê qisa dergi nê, qisa kilmi weş a.

qisaya makî *Ed. Nm.* Qisaya nermi, qisaya ki kesî

nênişena, qisaya ki wişki nîya, qisaya ki kes ci ra nêteweno. Qisaya ki vatişdê ci di kes gewşeg nêbeno, kes pey nêşermayêno. *Tr. Yumuşak söz, söylenebilir söz, sert olmayan söz, incitmeyen söz.* Kaşka sifte ra, qisaya makî bikerdayê.

qisaya nehsi *Ed. Nm.* Bolekê ci, "qiseyê nehsîy" ê. Qisaya ki hergi ca di nêvajêna, Qisaya ki wexto ki bivajîyo, kesan tewnena, şermaynena. *Tr. Argo sözler, hoş olmayan söz. Söylendiğinde kişiyi utandıran, ayıpla karşılanan söz veya konuşmalar.* Qisaya nehsi meki, wa ma kes nêşermayê, şenik nêvîneyê. Eger ti kenê jî, qisaya girani biki.

qisaya nerî *Ed. Nm.* Qisaya ki; nişena kesî, qisaya ki kesî tewnena, qisaya serti, qisaya mexsedî ravêrnena. Bolekê ci "Qiseyê nerîy" ê. *Tr. İncitici, dokundurucu, sert, maksadı aşan söz.* Mi ci rê vato ki qisaya nerî mekerê! Kes do girddê xwu rê qisaya makî bikero. Kes nerî bo jî, kes do qisaya nerî nêkero.

qisaya nermi *Ed. Nm.* Qisaya makî. Qisaya ki kes ci ra nêteweno, qisaya ki weşdê kesî şina. *Tr. Yumuşak söz.* Qisaya nermi kesî rê wezîfe dana kerdeni, qisaya nerî kesî kena har!

qisaya nêviraştê *Ed. Nm.* Qisaya bêfesali, qisaya nêpeymîyayê. Qisaya ki nêpeymîyaya, qisaya ki nêfesilîyaya, qisaya ki şikê ver û peydê ci nêbîyo û vajîyaya. Qisaya ki şeklê amîyayîş û tesîrê ci nêhesibîyayo û vajîyaya. *Tr. Yapılı olmayan söz. Nereden geldiği ve nereye varacağı kestirilmemiş olan, hesapsız ve ölçüsüz söz.* Eger a qisaya nêviraştê mi bikerdayê, şima do ez rezîldê alemî kerdayê. Labelê; qey bi fekdê ey a robera yena(!)

qisaya peyêni *Ed. Nm.* Qisaya peynekêni, qisaya ki peynî di vajêna, qisaya ki; en dima vajêna. Qisaya ki; ci dima deha qisa nêvajêna, qisaya pîli, qisaya girdi, qisaya pîlan, qisaya ki gereg fekdê pîlan ra bivijîyo. *Tr. Son söz, arka/ahirde söylenen söz, büyük söz, büyüklerin son kararla söyleyeceği söz.* Mi va: To a qisaya xwu ya peyêni nêvatayê. Ey jî va ki, şima zanê qisaya mina peyêni naya, wazenê qebûl kerê, wazenê mekerê.

qisaya pîlan *Sos. Nm.* Pîlvatiki, pîlvaje, qisaya pîlani. Qisaya kalik û pîrikan, qisaya verênan, qiseyê verênan, qisaya ki bi dîrê qisandê tayênanan pa bol çî vajêno. *Tr. Atasözü.* Vanê "tajî bi zora nêşino seyd." Fina vanê "wextê saydî gîyê tajî yeno"

qisaya pîli *Sos. Nm.* Qisaya nerî. Qisaya ki gereg fekdê pîlî ra bivajo û qijî ra vijîyaya. Qisaya ki nezaketî mîyan di nêvajîyaya, qisaya bêşîreti. *Tr. Büyük sözü, büyüklere mahsus konuşma. Küçüklerin yapmaması gereken söz ve konuşma.* Mi to rê hezar fini vato ki, ti pîl benê jî, qisaya pîli meki.

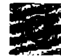
qisaya qeçan *Ed. Nm. Bw.* Qisaya qeçekan. Qisaya qeçekan do qeçek do bikero. Gird çi zano a qiseri bikero ki!

qisaya qeçekan *Ed. Nm.* Qisaya qeçan, qisaya qijan. Qisaya ki girdan ra nêvijêna, qisaya ki girdan rê rind nîna, qisaya werdî. Bolekê ci "Qiseyê qeçekan" ê. *Tr. Çocukça söz, değerli olmayan, ölçülüp biçilmeyen söz.* Gird çi zano qisaya qeçekan bikero ki?

qisaya qelişnaye *Nm.* Qisaya dirnayê. Qisaya ki jewî hendo ki bol vata, bol akerda, bi şikildo xorîyane vata, peynî di kemaney nêmenda. *Tr. Detaylarına kadar inilmiş olan söz veya konuşma, çatlatılmış söz.* Ez qiserda qelişnayê ra hend hez nêkena.

qisaya qulori *Ed. Nm.* Qisaya quloreki. Qisaya ki; kes şeno bianco hergi ca, qisaya ki zêdê lastikîya û hergi ca ancêna. Qisaya hukim nebellî. *Tr. Yuvarlak söz, lastikli/elastiki söz, her yöne çekilebilen söz.* Mi rê qisaya qulori mekerê ki ez karên bikera.

qisaya şîrini *Ed. Nm.* Qisaya weşi. Qisaya ki weşdê kesî şina û kes ci ra nêteweno, kes pa kar keno. *Tr. Tatlı söz.* Qiseyênda şîrini kerdi, lajekî teşxele verda û şî winîya karûgurwedê xwu ra. Eger bi a qiserda nerî bîyayê, lej do têra bîyayê.

qisaya tali *Ed. Nm.* Qisaya tamsali, qisaya ki kesî tewnena, kesî rê tali yena, tey tamêndo weş çinî yo. *Tr. Acı söz, incitici söz.* Çendi qisa resnaya mi, tim jî qisaya ci tali amêya.

qisaya viraştê *Ed. Nm.* Qisaya weş vajîyaya, qisaya ki ze ki kes kuçanî senîn ki roneno, winî roneyaya. Qisaya ki vernî û peynîya ci hesibîyaya, fesilîyaya û peymîyaya. *Nb.* Qiseyê viraştey. *Tr. Yapılı/veciz söz, vecize, nükteli söz, sanatlı söz.* Hergi merdim nêşeno qisaya viraştê vajo.

qisaya werdî *Ed. Nm.* Qisaya qiji. Qisaya ki; kes bi ci ya nêteweno. *Tr. Küçük söz, incitmeyen söz.* Qisaya werdî, do ci nêtewno. Labelê qisaya girdi, ci bitewno.

qisaya weşi *Ed. Nm.* Qisaya ki pey kêfê kesî yeno, tey weşey esta, tey ganselametey û ganweşîni û kêfweşîni esta, zerrîya kesî pey bena weşi, kes ci ra nêteweno, nerî yan jî tûji nîya, kesî nênişena. *Tr. Hoş/güzel söz, incitici olmayan söz.* Wexto şima vanê, qisaya weşi vajê, wa qisaya şima nerî nêbo, wa makî bo.

qiseboyîn/i *N.* Kes/çîyo ki; qisaya ci boyîna, kes pey teweno, nişena kesî, kesan dana pêro, pa tevdokey esta. Wexto ki peyhesêno, kes ci ra îri vejeno, kes kesên ra nefret keno. *Tr. Kokuşmuş söz söyleyen, altında kötülük veya içinde fesatlık bulunan söz sahibi, karıştırıcılık sıfatına sahip sözü söyleyen.* Mi şima rê va ê kesdê qiseboyinî het di mevinderê, şima goş mi nêna.

qiseboyîney *Nm.* Qiseboyîn/i bîyayeni, wahîrê/a qiserda boyîni bîyayeni, wesfê qiseboyînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qisaya ci boyîn a, qiserda ci ra boy vijêna, kesan û çîyan dana pêro, qisandê ci di tevdokey esta, qisaya ci zêdê derzinîya şina kesî ro, qisaya ci nişena kesî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kötü kokan söz söyleyen olmak, içinde fenalık bulunan sözlerin sahibi olmak, insana dokunan söz söyleyen olmak.* Fêl û wesfandê xiraban mîyan di qiseboyîney jî esta.

qisedan/i *N.* Xeberdan/i. O/çîyo ki; xeberîy dano, xeberan vano, waneno. *Tr. Haber spikeri, haber sunucusu, haberleri veren, heberleri okuyan.* Qisedanî senîn ki dest kerd pa, ma zana ki çîyêndo xirab esto. Serri 1980 bî, qisedanê çimplîşkinî xebera îhtîlaldê 12ê Îlonî dê.

qisedaney *Nm.* Xeberdaney. Qisedan/i bîyayeni, wesfê qisedanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xeberan dano, xeberan waneno, xeberan vano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karûgurwe û meslegê qisedanan. *Tr. Haber spikerliği, haber sunuculuğu.* Ez nêşena vaja, qisedaneyda xwu di, qe xwu şaş nêkerd. Însan o, kes xwu şaş keno.

qisedar/i 1. *N.* O/çîyo ki; qisey kerdeni di osta yo, şeno qisanê weş û robere bîyaro. *Tr. Konuşkan, hatipliği iyi olan, veciz konuşan.* Merdimêndo qisedar o, kes şeno wekîleya xwu bido ci. 2. *N.* O/çîyo ki; vera kesî qisey gîno û dest keno bi qisan a û heqê qisan dano. *Tr. Sözcü, konuşma vekili, birinin yerine konuşmada vekil tayin edilen.* Mamostey komekda ci ra persîy pers kerdê, mîyan ra mîyan ra, to dîyê ê lajekê boşboxazî jî, cuwab dayê ci. Soyîn mamostî ci rê ceza da û saloni ra eştîy teber û qisa dê qisedardê ci.

qisedarey 1. *Nm.* Qisedar/i bîyayeni, wesfê qisedaran tey estbîyayeni. Qisan di osta bîyayeni, qisan di weş bîyayeni, qisan di bi robere ya luwayeni. *Tr. Konuşkanlık, güzel konuşmak, iyi bir hatip olmak, konuşmada veciz olmak.* Jû cayan di qisedarey rinda, a roji ma qisedarey di ûja di kerd vinî. 2. *Nm.* Qisedar/i bîyayeni, wesfê qisedaran tey estbîyayeni. Vera jûy yan jî vera komên wahîrê/a qisan bîyayeni. *Tr. Sözcülük.* Qisedarey di, kes weş bipalikno ki, qisê kesî biecibîyê.

qisekemî 1. *Ed. N.* Qisekêm/i. Kes/çîyo ki; qisanê kemîyan keno, qisanê pîs û boyînan keno, qiseyê ki nêpeymîyayê û nêfesilîyayê, qiseyê ki tey kemaney esta, ci ra boy yena, a ê qisan keno, wahîrê ê qisan o. *Tr. Alçak söz ve konuşmaların sahibi, kötü söz söyleyen, insanları incitici söz söyleyen.* Şima bi zor ez berda kerda, taximdê ê antronêrdê qisekemî mîyan?

qisekemîyey *Ed. Nm.* Qisekêmey. Qisekemî bîyayeni, wahîrê/a qisandê kemîyan bîyayeni. Qisandê ci xeberîy û kufir û qiseyê nehsîy bîyayeni, wahîrê nê babetîy qisanb bîyayeni. Kes/çîyo ki; qisanê kemîyan, qisanê xiraban, qisanê bêfesalan, qiseyê vernî û peynîya ci nebellî ya a înan keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sözlerinde incitici ve küçük düşürücü olmak, sözlerinde sinkaflı konuşmalar olmak.* Qisekemîyeya ci kiştên ra, qiseboyîneya ci kiştên ra. Heme kiştan ra jî qisandê xwu di bêfesal o.

qisekêm/i *Ed. N. Bw.* Qisekemî. Ma camêrdo qisekêm dîyo jî, hewna ma zêdê cinîyerda qisekêmi kesên nêşinawit bî.

qisekêmey *Ed. Nm. Bw.* Qisekemîyey. Ze ki ti yê vanê, wesfandê ci mîyan di qisekêmey jî esta. Winî yo?

qisemakî *Ed. N.* Kes/çîyo ki; qiseyê ci makî yê, nerm ê, kesî nênişenê, kes ci ra nêteweno, kesî dirbetin nêkenê. *Tr. Sözleri yumuşak, incitici olmayan, zarif, kibar, ince ve zarif olan.* O merdim bixwu nerî yo, labelê qisandê xwu di qisemakî yo, qiseyê ci cara kesî nêtewnenê.

qisemakîyey *Ed. Nm.* Qisemakî bîyayeni, qiseyê ci makî bîyayeni, wahîrê/a qisandê makîyan û nerman û fesalinan bîyayeni. *Tr. Sözleri ince, kibar, narin, zarif ve nazik olmak.* Senîn ki qisemakîyey, wesfandê weşan mîyan da, winî jî qisenerîyey wesfandê xiraban mîyan da.

qisey 1. *Nb.* Hes kerdeni, vatişîy, kelamîy. *Tr. Konuşma/lar, sohbet/ler, söyleşi.* Eger mi pa qisey nêkerdayê, o kar do nêvirazîyayê. 2. *Nb.* Xeberîy, lengîy, qiseyê ki pa kesên rê kufir beno. *Tr. Sövme, galiz/kötü sözler/laflar, sinkaflı sözler.* Ci rê qisey kerdê, ey jî giroto dayo piro. Kaşka hurna hetan jî nê xetay nêkerdê.

qiseydaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dayo qisey ro, ci rê qisey dayê vatiş. *Tr. Konuşturulan, söylettirilen, konuşmaya daldırılan.*

Kam ê kesdê qiseydayî het di bî? Şima kesî o keso qisey daye dî yan nêdî? 2. *Nn.* Lengîyçînaye, xeberîydeyaye, xeberîydaye. Kes/çîyo ki; ci rê qisey bîyê, ci rê xeberîy deyayê, ci rê lengîy çîneyayê, ci rê qisey û xeberê pîsûnehsîy deyayê yan jî vajîyayê. *Tr. Sövülen, küfredilen.* Na ser û va: Ez nêşena kesdê qiseydayî ra nêtêndo weş bipawa. Wa ci rê qisey nêdeyê!

qiseydayeni 1. *f. M.* Qiseydayîş. Sebebê qise kerdişdê jewî bîyayeni, ci ra qisey veteni, kesên ra qisey veteni, kesên rê çîyên fehm kerdiş dayeni. *Tr. Konuşturmak, söyletmek.* Mi lajek da qisey ro, hêrsê ci amoş kerd. 2. *f. M.* Qiseydayîş. Xeberîy dayeni, lengîy çînayeni. Xwu bi kesên a, bi ceribnayîş a, ci rê qiseyê pîsîy nehsîy vateni. *Tr. Küfretmek, galiz sözler sarfetmek.* Nêşermaya, ci rê qisey day.

qiseyeşte/ê *Ed. N.* Qisey erzîyaye, qisey çebîyaye, qisey çekerde. Kes/çîyo ki; qisey çebîyayê bi ci, ci rê qisey bîyê, qisey deyayê piro. *Tr. Laf atılan, söz dokundurulan.* Kes do texmîn bikero ki; keso qiseyeşte, do bi qisandê erzîyayan a bitewo.

qiseyeşteni *f. M.* Qiseyeştiş. Qisey jewî ro dayeni, qiseyê ki weşdê kesên nêşinê, înan jewî ro dayeni. *Tr. Laf atmak.* Eger to qisey nêeştayê mi, mi jî gerreyê to pêrdê to rê nêkerdê.

qiseyê çortîy *Ed. Nb.* Qiseyê arîy, qisey solinîy, qiseyê şorîy, qiseyê nerî. Qiseyê ki weşdê însanan nêşinê û nişenê însanan, pey huzûrê însanan remeno. Jeweka ci "qisaya çorti" ya. *Tr. Nahoş ve kırıcı sözler.* Boka to ci rê qiseyê çortîy nêkerdîy?

qiseykerdeni 1. *f. M.* Qiseykerdiş. hesê xwu kerdeni. Çîyên ser o, merseleyên ser o, gireyên ser o şik û fikrê xwu vateni yan jî fehm kerdiş dayeni. *Tr. Konuşmak, söz etmek, bahs etmek, anlatmak.* Ez winîyaya keso qisey nêkeno, ez caelmat menda, mi qisey kerdîy. 2. *f. M.* Qiseykerdiş. Xeberîy dayeni, lengîy çînayeni, qiseyê pîsîy dayeni, ez to wina wina bikera vateni. *Tr. Sövmek, küfretmek.* Ez winîyaya o yo mi rê hawêr qisey keno, ez şîya mi gereyê ci kerd.

qiseykerdiş dayeni 1. *f. M.* Qiseykerdişdayîş. Kesên yan jî tayêni eger bi zor a, eger bi ray a qisey kerdiş dayeni, ziwan ardeni, ci rê çîyên vatiş dayeni. *Tr. Birisini veya bazılarını konuşturmak, kendisinden söz çıkmasına çalışmak.* Eger ma bi ci ya verdayê, ey qisey nêkerdê. Labelê ma zor da ci, ma da qisey kerdeni. 2. *f. M.* Qiseykerdişdayîş. Çîyên yan jî heywanên qisey kerdiş dayeni, ze ki o yo qisey keno, ci rê winî muamele dîyayeni. *Tr. İntak, konuşturmak. İnsan gibi hayvan ve cansızları konuşturma kişileştirme sanatı.* Nûştokê hîkayedê jû fini bena ki; sîyên, fini bena ki arwêşên, fini bena ki darên dano qisey kerdiş û hîkayeyê xwu sosinneno.

qiseykewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; dest keno bi qisan a û deha çîrra qisan vejeno. *Tr. Konuşmaya dalan.* Ê merdimê qiseykewtî îspatey şima kerdîy încîraxî!

qiseykewteni *f. M.* Qiseykewtiş. Dest bi qisan a kerden û nêverdayeni, çîrra qisan veteni. *Tr. Konuşmaya dalmak.* Vanê di cinîy şewra dewarî verdanê, benê kenê naxirî mîyan. Kewnê (bi) qisey, dima şan di dewar ageyreno, vanê: Di qisekê ma mendîy. Labelê dewar ame.

qiseynêdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî, qandê qisey kerdişdê ci qedexe ardo. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê qisey nêkerdişdê ci. *Tr. Konuşturulmayan, konuşmasına engel olunan, konuşma yasağı konulan.* Şima nêzanê, merdimo qisey nêdaye, do babetnakî qisey bikero.

qiseynêdayeni *f. M.* Qiseynêdayîş. Sebebê qisey nêkerdişdê jewî bîyayeni, qisey kerdenda kesên rê qedexe ardeni, qisey kerdişdê kesên men kerdeni. *Tr. Konuşturmamak, konuşmasına engel olmak, konuşmadan menetmek.* O mi vero vinderd û mi rê qisey nêday kerdeni.

qisey pêserşîyayeni *f. M.* Qiseypêserşîyayîş. Awa ci erqên di şîyayeni, qiseyê di merdiman, ro pê amîyayeni, pêya vateni, pêdi weş bîyayeni, wereykarê pê bîyayeni. *Tr. Uzlaşır/anlaşabilen olmak, uzlaşabilen olmak, sözlerini uyumlu olmak.* Qiseyê înan şinê pêser, ê pêya teşxele nêkenê.

qisim *Er. Nn.* Qism, pari, pay, payi, parîçe, hîsse, hûsse, cemi, eli, felqe. Çîyêndê bitûmî ra parçeyêndê ci, temamê çîyên nê, leteyêndê ci yo bellî kerde. *Tr. Kısım, parça, bölüm.* Qismên merdimo dinênedik esto ki kîberî nêceneno û bêmusade kewno zerandê şarî.

qismekên *H.* Qismekê. Çî û kesan mîyan rê qismêndo werdî, leteyêndo werdî, parçeyêndo werdî, qismî ra jî werdîyê ci. *Tr. Küçük bir kısım.* Mi rê qismekêndê ci jî bibîyê, bîyê. Mi pêroyê ci nêwaştê.

qismet *Er. Nn.* Nasîb. Çîyo (pari, rizq, hîsse) ki kesî rê kewno, kesî rê nûşîya, bi kesî ya bestîyayo. *Tr. Kısmet.* Eger qismetê kesî nadinî di tayên bo, bi xebatêndo şên a nêzeyîdêno. Labelê qando ki, qismet mîyanikî yo, xebatêndo şên lazim o. La ki do tey îbadet pedeverdayîş çinêbo.

qismetveteni *f. M.* Qismetvetiş. Qeder û qismet veteni, qeder bîyayeni, qeder û qismetdê ci ser riştenî, hêwandê ci ser riştenî. Kesên yan jî çîyên qismetdê ci ser riştenî. *Tr. Kısmetini çalışarak çıkarmak, kısmetine ulaşmak, kaderine ulaşmak.* Ellahî finên ki qismetê ci vet, deha kes nêşeno pey di kero.

qismetvijîyaye/ê *N.* Qismetvete/ê. Kes/çîyo ki; qeder û qismetê ci vijîyayo û o yo keno yan bizewijîyo yan jî o yo keno şiro qismetdê xwu ser. *Tr. Kader kısmeti çıkan, evlenmiş veya evlenme hazırlıklarına başlamış olan.* Lajo qismetvijîyaye do xwu ra kêfweş bo.

qismetvijîyayeni *f. M.* Qismetvijîyayîş. Qeder bîyayeni. Qandê zewajî xortî rê keyna, qandê keyna jî xort vijîyayeni. *Tr. Kısmeti çıkmak. Gençlerin evliliklerinde talihlerinin çıkması.* Qismetê ci gêrîya bî, vijîya. Ê yê kenê bizewijîyê.

qismên *H.* Qismê, leteyê, leteyên, parçeyê, parçeyên, tayêndê ci, kiştênda ci. Çî û kesandê bitûman ra hemeyê ci nê, hemî ra yan jî temamdê ci ra parçeyên. *Tr. Bir kısmı, bir parçası.* Qismên însan û qismêndê çinadê ci pêro veşa bî.

qişamastî *Nk. Nm.* Kuwa ki; ci ra bewranî (qişmast) virazêno. *Tr. Kış kabağı.* Eger qişa mastî çinêbo, qişmast (bewranî) nêvirazêno.

qişikêri *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Eger ez nêşa ci ra meywe bûra, ez qişikêri bin di nêroşa.

qişiki 1. *Nk. Nm.* Kûwa ki; bi ci ya şamîya kûwan virazenê. Zafamorê ci "qişikîy" ê. *Tr. Kış kabağı.* Maya min a kena ma rê qişiki bigîro ki, ma rê şamîya kûwan virazo. 2. *Nk. Nm.* Miza, mîrxoşi. Meywan mîyan di, babetêndê miroyanê ki, nezdîyê zimistanî benê. Nînan rê mize û mîrxoşîy jî vajênê. Qişikîy, bi alansoran a perpûn benê ki tamweşîy bê. Zafamorê ci "Qişikîy" ê. *Tr. Bir çeşit yaban armudu.* Qişiki do dîrê rojan ra finê biwerîyo. Çunkî tede vanê wîtamînêndo bêhesab esto.

qişkêri *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Qişkêri, welatdê ma di esta.

qişmast *Wş. Nn. Bw.* Bewranî. Qişmast, kuwerda qişika virazêno. Kalîy benê heyrandê ci.

qita *Er. Cog. Nm.* Erdo herayo ki bi dengizandê girdan a, bi oqyanûsan a pêra abirîyayo. *Tr. Ana kara, kıta.* Qitayê dinyay hewt ê: Asya, Awrûpa û Efrîqa qitayê verên ê; Emerîqaya Vakurî, Emerîqaya Başûrî, Oqyanûsîya û Entertîqa jî newe yê.

qitilme 1. *Nn.* Xida, zexîre, werd. Çîyê werdî û zexîrî pêrko. *Tr. Gıda.* Tene, mercû, cew, neha û çîyê werdî pêro jî qitilme yo. 2. *Nn.* Moral, kêf. Hal û weşeya heyatdê kesî ya ki, kes pey şa beno. *Tr. Moral.* Tey diremên qitilme çinêbî, şima jî vatê bê hulo bi. Kes bê qitilme şeno bireqisîyo?

qitix 1. *Nk. Nn.* Vaşêndê şertikî yo ki; kes ci ra hesîr virazeno û ser o roşeno. *Tr. Döşeme işine yarayan ot ve bu otttan yapılan malzeme.* Mêrdekî xwu rê, qitixî ra sedîrên viraşt û ser o rakewt. 2. *Nk. Nn.* Lîfê kendirî, lifê kenewîrî. *Tr. Kenevir lifi, kendir yapılan lifler.* Qitixî hergi merdim nêşeno bikaro, dewleti kêrê ki îzin bido, o do bikaro.

qizilbankî *Nk. Nm.* Qizilvankî. Babetên engûrênda sûr a, engûra werdî ya, papê ci qalin û sert o, ci ra ejkijîy virazênê, şîrê nîya. Cora kergî rê nêbena. Dergek a, verê engûrda simorê û kergan, labelê dimayê engûrda tehnebî bena, tamê ci mîrxoş/mize yo, dendikê ci pêro antîbîyotîk ê. Sûrûsipiloça ci esta, na engûri nameyê xwu vêşî sûreyda xwu ra girota. *Tr. Sapkıran denilen bir üzüm çeşidi.* Qizilbankî çoşmedê Suwêreki di esta, bena.

Qizilbaş/i *T. Teo. Nn.* Kumsorî, Elawî. Mezhebêndê muslumanan o ki, vanê wextê lejdê Îranî û Osmanîyan eskerandê ci ser o kilawa sûri esti bîya, cora nînan rê Qizilbaş (Dimilî di kumsorî) vajîyayo. *Tr. Alevi, Kızılbaş.* Qizilbaşîy, Hz. Elî ra bol vêşî hez kenê.

Qizilbaşey *Teo. Nm.* Qizilbaş bîyayeni, Elawîyey, Kumsorîyey, Qizilbaşan ra bîyayeni, îtîqaddê Elawîyan ra bîyayeni. *Tr. Alevilik, Kızılbaşlık.* Qizilbaşey jî yeqînên o.

qizilme *An. Nn. Bw.* Şewat. Qizilmeyê ganê ci bîbî 42°C.

qizilvankî *Nk. Nm. Bw.* Qizilbankî. Rezandê kalikdê mi di qizilvankî esti bî.

qizlawik *Nn.* Keçiklawik, nerm o. Kes/çîyo ki; hem lajek o, hem jî keynek a. Kes/çîyo ki; ne lajek o, ne jî keynek a yanê di cînsîyetê ci estê; tey hem cayê lajekey, hem jî cayê keynekey esto. *Tr. Çift cinsiyetli, erdişi, hünsa.* Filan artîst qizlawik bî, şî bi emelet a xwu kerd cinî.

qizlawikey *Fiz. Tib.* Qizlawikey. Qizlawik/i bîyayeni, nermoyey, nermo bîyayeni, hem cinî, hem jî camêrd bîyayeni, kesî di nerîyey û marîyey pîya bîyayeni. *Tr. Çift cinsiyetlilik, erdişilik.* Wextêra tayêni vatê: Lajek qizlawikeyda xwu ra, nêwetano ki bêro camêrdan mîyan û cinîy jî ci xwu mîyan nêginê.

qiznawêri *Nk. Nm.* Qîzikêri, qîziki, qizwanêri, venişkêri, dara qiznawan. Dara ki, pa qiznawîy benê. Qiznawêran ra qehwe jî virazêno. *Tr. Menengiç (çedene) ağacı. Fıstıkgillerden*

sakız ağacı. Dewda ma di, qiznawêrîy estê, ma qiznawanê ci hem winî wenê, hem piranenê û wenê, hem jî ma qehweyê ci virazenê.

qiznawi *Nk. Nm.* Qizwani, qîziki, venişki. *Tr. Çitlembik. Menengiç agacının meyvesi.* Qiznawên ra qehve nêvirazêno.

qiznawîy *Nk. Nb.* Jeweka ci qiznawi. Qîziki, qîzikîy, venişkêrîy. Meyweyê qiznawêri, fekîyê darda qiznawan. Çîyê wişkê ki bi darda qiznawan a benê. *Tr. Fıstıkgillerden sakız ağacının meyvesi, halk arasında çitlembik, çedene veya menengiç denilir.* Qiznawîy dewda ma di estê, ma tehnenê û ci ra qehwe jî virazenê.

qîç 1. *An. Nn.* Çeşm, çim. Parçeyêndê gandê kesî yo ki kes pa çîyan vîneno. *Tr. Göz.* Derbido qîçdê ci ro gunayê, ey xwu tada ki reya. 2. *Nn.* Vernî ra asayîşê dindanan. Vernî ra dindanan mojnayeni. *Tr. Dişlerini göstermek.* Ti yê çirê winî ê dindananê xwu yê nepakan kenê qîç ki?

qîç/i *N.* Kes/çîyo ki; dindanê ci yê ver ra pêro asenê û o yo dindanmojên keno. *Tr. Dişleri dışarda olan, diş gösterisi yapan.* Hele boka şima ê dindanqîçî tîya ra biqewirnê, ez a ey vero bol qehrêna.

qîçbîyaye/ê *N.* Çî/dindano ki; abîyayo û kesên ser o bîyo pêt û pêra dano werdiş. *Tr. Bilenen, diş bilenen.* Lajekî va ez, ê kesdê dindan qîçbîyayî ra tersaya.

qîçbîyayeni *f. M.* Qîçbîyayîş. Dindanîy şikildê qîçeya vindarîyayeni, kesên yan jî çîyên rê bi dindanan mojnayen a gefê ci werîyayeni, ez wina wina bikera vajîyayeni. *Tr. Diş bilenmek.* Dindanîy bîbîy qîçîy, qeçekî tersayê. Cora mi qeçekîy ûjara vistîy dûrî.

qîçey *Nm.* Qîçîni, qîçînî, qîçiney, qîç bîyayeni, wesfê qîç kerdişî, wesfê qîç bîyayeni, teber vetena dindanan û înan pêra sawiteni. (Yanê gefanê kesên yan jî çîyên werdeni) *Tr. Diş bileme, tehditler savurma.* Ez qîçeyda dindanandê ey ra nêtersena.

qîçik *Nn.* Çanqalêno ki, wextê vaş çînayeni di, pa patîlan tadanê. *Tr. Balya yapmada otların döndürülmesinde kullanılan çengel.* Qîçik do bibo ki ma pa vaş tadê, no kar bi destan an nêbeno.

qîçin/i *N.* Çimplîşkin/i. Kes/çîyo ki; çimanê ci plîşk tepişto, çimandê ci di plîşk esto. *Tr. Çepel/çapak gözlü.* Merdimo qîçin do şiro doktor ki bizaneyê çiçîyê ci esto.

qîçiney *Nm.* Qîçîni, qîçîni, çimpilîşkiney, pilîşkiney, çimandê ci di pilîşk bîyayeni. *Tr. Çapak/çepel gözlülük.* Qîçiney di nêwînên esta. Çunkî çim, bîlaheq bîlasebeb nêbeno qîçin.

qîçkerde/ê *N.* Kes/dindano ki; tetewr vijîyayo teber û ya wahîrê dindanano dindanan bi pêra sawitiş a kesên tersaneno yan jî o yo bêfesal vejeno teber û huweno. *Tr. Diş bileyen, diş gösterisi yapan. Korkutmak veya gülmek için dişlerini tamamen dışarıya çıkaran.* Kam merdimdê dindanan qîçkerdî ra nêterseno û nêremeno ki?

qîçkerdeni *f. M.* Qîçkerdiş. Ci rê dindanîy şiknayeni, qandê pirodayeni vera ci şîyayeni. Huwateni di jî, hêrs bîyayeni di jî, Ellahîde jî dindanîy qîç benê. *Tr. Dövmeye yeltenerek dişlerini sıkmak. Dişler fitri olarak, sinirlenirken ve gülerken dışarda kalabilir. Her hal u karda da bu terimle ifade edilir.* Mêrdekî dindanîy ser o kerdîy qîçîy û vera ci şî ki pirodo, ey xwu ver nêda, ro ci ra bî geyrî.

qîf/i 1. *N.* Sebatkar/i. Kes/çîyo ki; vatenda xwu ser o sebat keno, ageyrok nîyo, verûpeyê ci bellî yo, soz û qerardê xwu ser o vindeno, bi sebr a şeno soz û qerarê xwu bîyaro ca. Keso ki rew rewî xwu şaş nêkeno. *Tr. Sebatkar, metin, samimi.* Mêrdek Xirîstîyan o, labelê dîndê xwu ser o qîf o. 2. *N.* Çî/keso ki kes şeno pey emeley bikero, mezbût o, pey bawerî bena. *Tr. Güvenilen, sağlam, itimat edilen.* Merdimêndo qîf o, ez pey emeley kena. 3. *N.* Wahîrê baldê xorî, balkeşa vêşî xorî, kesa bi xorîyane çîyên ser o vindena, bol balê xwu nana çîyên ser. *Tr. Bir şeye çok dikkat eden, bütün ağırlığını ve dikkatini bir şeye yönelten/veren.* Mesela kîtab wenden di, kesên vano: Xeyr o, ti yê kenê mîyan kewê, ti winî ser o qîf bîyê?

qîfbîyaye/ê 1. *N.* Sebatkar/i, sebatkarbîyaye/ê, pey emelbîyaye/ê, pey bawerîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kes pey emel keno, kes pey bawerî keno, mezbût o, saxlem o, kes zano ki o do dawerda xwu di, qiserda xwu di, karûgurwedê xwu di vinderêno, ser o mijûl bo, nêageyreno, ageyrok nîyo. *Tr. Sarsılmaz, sarsılmayan, sebatkar, güvenilen, emin, itimat edilen, dönek olmayan.* Kes do qîf nêbîyayî ra biterso. Çirê qîfbîyayî ra biterso ki. Ey xwu ra balê ma yê pey bawer bîyayîşî anto. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên ser o bîyo balkeşêndo xorî, xwu rind û rind nayo ci ser, topi biteqo beno ki jî nêşinawo. *Tr. Büyük bir dikkat kesilen, büyük bir titizlilikle işini yapan.* Kam şeno ê merdimê qîfbîyayî balê ci wendişî ser ra bikero?

qîf bîyayeni *f. M.* Qîfbîyayîş. Pey emeley bîyayeni, pey bawerey bîyayeni, pey yeqîn bîyayeni. Saxlem bîyayeni, mezbût/i bîyayeni. Ageyrok/i

nêbîyayeni, mezbût/i bîyayeni, saxlem/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes şeno pey emeley bikero, kes zano ki kesî şaş nêkeno, rayşîyayîşêndê ci yo bellî esto, wahîrê rayênda bellî yo û durust o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Güvenilirlik, itimat edilen olmak, sağlamlık, sebatkar olmak, dönek olmamak.* Qeçêno mi rê vajê, qîf bîyayîşî di kamcîn zirar esto, qîf nêbîyayîşî di kamcîn naf esto. 2. *f. M.* Qîf bîyayîş. Balkeşo/a xorî bîyayeni, balkeşêndo xorî di bîyayeni, zîqê çîyan bîyayeni, bal rind û rind kes yan jî çîyên ser o bîyayeni, topi biteqo nêaşnawitiş di bîyayeni. *Tr. Pürdikkat kesilmiş olmak, top patlasa duymayan olmak, odaklanmak.* Mêrdek kitabî ser o bîbî qîf, to ci rê wezîfe da. O do kotî bîyaro xwu vîrî!?

qîfey 1. *Nm.* Sebatkarey. Qîf/i bîyayeni, soz û qerardê xwu zêdê camêrdan vinderdeni, ageyrok nêbîyayeni, metîney, mezbûtey, mezbût/i bîyayeni, dawerda xwu di mezbût bîyayeni, qisa û qerardê xwu ra rew rewî nêageyrayeni. *Tr. Metanet, sebatkârlık.* Ez heyranê qîfeyda ci ya. 2. *Nm.* Qîf/i bîyayeni, pey emeley bîyayeni, mezbûtey, mezbût/i bîyayeni, pey bawerî bîyayeni. *Tr. Sağlamlık, güvenilmek, günevilir olmak.* Ez bolkî, bi qîfeyda ci ya şa bîya. 3. *Nm.* Qîf/i bîyayeni, balantokey, balantok/i bîyayeni, rind balê xwu sernayeni, balkeşey, balkeş/i bîyayeni, xwu rind û rind çîyên sernayeni, giraneya xwu çîyên yan jî kesên sernayeni, bi giraneyda xwu ya pêyêna çîyên dimi kewteni. *Tr. Dikkatte derin olmak, sarsılmamak, dönmemek.* Pêroyê ci, bi qîfeyda ci ya kenê pesinkar.

qîjaye/ê *N.* Qaşte/ê, qa/ê. Kes/çîyo ki; finêra bi bermî ya qîjînî gunaya piro, bermîyêndo pêt û biveng kewto ci ser, finêra qîşto. Kes/çîyo ki; ze ki mar perrayo bi ci û finêra qîştînî kewta ci ser. *Tr. Yılan sokmuş gibi şiddetle bağıran/ağlayan.* Ez kewt bîya, derddê ê lajekdê xwu yê qîjayî dimi, to jî veyndayê mi. Ez senîn, veng bi to da!

qîjayeni *f. M. Bw.* Qîjîni. Qîjayenên ser o ya, qe boka kes nêaşnawo, kes pa beno gunakar.

qîjîni *Nm.* Qîjayeni. Finêra bermîyêndo pêt û biveng ser kewteni, ze ki mar ci perrayeni, bermî ra veng dinya ra veteni. *Tr. Çığlık sesi.* Qîjînên kewti ser ki. mi va beno ki mar perra bi ci, ma kes hendayên xwu keno ar?

qîjo *Ky. f. M.* Qîjokaykerdiş. *Tr. Ay ışığında* qîjo *denilen bir oyun oynamak.* Verî xortan pêrini qîjo kaykerdê.

qîl 1. *Wş. Nn.* Qeyxane. Hako sûrkerde. *Tr. Omlet.* Ey tawa di xwu rê qîl viraşt. 2. *Zîr. Nn.* Lodi. Cayo ki bi şikildê loxên a, qandê embar kerdişdê teneyan virazîyayo. *Tr. Silo, gıda ambarı.* Ma xwu rê qîlî ra şirê tene bîyarê. 3. *Wş. Nn.* Piranaye. Çîyo ki piraneyayo. Çî/keso ki; adirî ser o bêriwen peyşnayo. *Tr. Kebap, kızartma.* Ez şamikandê qîlan ra hez kena. 4. *Teks. Nn. Bw.* Zolek. Mi qandê pîne kerdenda ci, ci rê qîlên cikerd. Fina jî pa raşt nêbî. 5. *Cog. Nn.* Tap, tîl, tepe, qil. Cayêndo dûz di yan jî koyên ser o cayo tewro berz. *Tr. Tepe.* Cayêndê dûz û nizman di nêgeyrayê, tim qîlan ra geyrayê, cayê ci berzîy bîy.

qîl/i 1. *N.* Kil/i, sûr/i. Çî/keso ki; renga ci sûr a. *Tr. Kırmızı, kızıl, kızarık.* Çîyo qîl weşdê her kesî nêşino. Çunkî hergi merdim rengên ra hez keno. 2. *N.* Qîr/i. Sipûsîya, safî sîya, bol sîya, sîyayo/ya tarî. *Tr. Kapkara, simsiyah, koyu siyah, kızıl siyah, zifiri karanlık.* Gayêndê ma yo qîl est bî, bol weş citi kerdê.

qîlan *Nn.* Qeylan, qelûn. Dareko xusûsî yo ki, kes pa titûn şimeno. *Tr. Pipo.* Qîlanê ci şikîya bî, bîbî xînt.

qîlane 1. *Nn.* Zêdê kili bîyayeni, sipûsûr bîyayeni, wesfê sipûsûran tey bîyayeni. *Tr. Kıpkırmızı olma, kıpkırmızı gibi.* Mi rê qîlane bêro jî înan rê sipeyane asayo. 2. *Nn.* Sipûsîya bîyayeni, bi sipûsîyayan mendeni, wesfê sipûsîyayan tey bîyayeni. *Tr. Simsiyah olmak, zifiri karanlık.* Ez, a qîlaneyda ci ra tersaya. Çunkî verî mi çîyêndo winî qîlane nêdî bî.

qîlaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê qîlan bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qîlan tey estbîyayeni. *Tr. Kırmızılık ve siyahlık renklerinde baskınlık yoğun olarak.* Mi qîlaneyda ci ra îri veti bî, la ki înan kesî fehm nêkerdê.

qîlbîyaye/ê *N.* Sûrbîyaye/ê, kilbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo sûr. *Tr. Kızaran, kızmış/kızarmış olan, kızartılmış, közde pişirilmiş olan.* Asino qîlbîyaye do destanê înan biveşno.

qîlbîyayeni *f. M.* Qîlbîyayîş. Sûr bîyayeni, kil bîyayeni. *Tr. Kızarmak, kızarılmak, kızartılmak, közde pişirilmek.* O merdimo qîl bîyaye, do bibo ze şewato sûr û gandê şarî kewo. Çunkî qîl bîyayeni di wesfêndo winasîn jî esto.

qîlç *Teks. Nn. Bw.* Qilç 1. Çinayêndê ci yo qîlçin ser o bî, mi nêşa ci rê çinayêndo weş bido ecibnayeni. Lajek şermayayê. Bi ê çinadê qîlçinî ya bigeyrayê, bi newedê şarî ya nêşayê bigeyro. Werrekê mi bi ey!

qîley 1. *Ş. Nm.* Qîl/i bîyayeni, qeyxane bîyayeni.

Şamîyan mîyan di hako sûrkerde bîyayeni. *Tr. Yemekler içinde omlet olmak.* Mi qîleya hakî ecibnê. 2. *Nm.* Qîl/i bîyayeni. Lodey, lodi bîyayeni, embareya werdî. *Tr. Silo olma, gıda ambarı olma.* Qîleyda ci di, vêşîyey çinêbî. 3. *Nm.* Qîl/i bîyayeni. Çîyo, şamîya goştîya piranayê bîyayeni. *Tr. Et sote olma. Kızartmaya veya kebaba mahsus et sote olmak.* Mi qîleya ci rê nê, solawîda ci rê maney dîy. 4. *Nm.* Qîl/i bîyayeni, sûrey, sûr bîyayeni, kiley, kili bîyayeni. *Tr. Kırmızılık, alev rengi olma.* Qîleya ci, weşdê keynan şî, labelê weşdê mi nêşî. 5. *Nm.* Qîrey. Qîl/i bîyayeni, qîr/i bîyayeni, sipûsîyayey, sîyaûsoterey, sîya û sore bîyayeni, zêdê şewda sîya bîyayeni. *Tr. Simsiyahlık, kapkaralık, zifiri karanlık olmak.* Eger dindanan û sipedê çimandê ci ra nêbîyê, qîleyda ci ra mi ne çimê ci, ne jî rîyê ci dîyê. 6. *Teks. Nn.* Qîl/i bîyayeni, zolek bîyayeni, pirtî di parçeyo werdî bîyayeni. *Tr. Yama parçası olmak.* Eger qîleyda ci ra nêbîyayê, o çinayê to do eşte bîyayê.

qîlê ardan *Zîr. Nn.* Loda ardan, embarê ardan. Embaro ki kes ardan tey nimneno. *Tr. Un ambarı.* Qîlê ardan ra, tayên ardîy day ê feqîrekan.

qîlê qezencî *Zîr. Nn.* Loda qezencî, embara qezencî. *Tr. Gıda/hububat ambarı, ofis.* Qîlê qezencî do tim hazir bo. Çunkî kes nêzano ki xela do çi wext bivejîyo.

qîlê tenî *Zîr. Nn.* Qîlo ki tey tene (xelle, mercû, neha, kuşni, cew ez çîyo winasîn) nimêno, beşirêno, mehfeze beno. *Tr. Gıda deposu/ambarı, hububat/gıda silosu.* Dewleti, emserr xeylên tene, qîli di nimnayo. Qîlê tenî, emserr zengîn ê.

qîlê xellî *Zîr. Nn.* Loda xellî. Embara xellî tey mehfeze kene. *Tr. Buğday ambarı.* Qîlê xellî di, çîyêndo ercîyaye nêmendo.

qîlin/i 1. *N.* Lodin/i. Çî/keso ki; qîlê ci esto, embarê ci esto, pa embar esto, tey embar esto, wahîrê embarî yo. *Tr. Ambarlı.* Banêndê înan o qîlin est bî. O, ma rê bîyê. 2. *N.* Çî/keso ki; tey renga qîli esta, wahîrê rengerda qîlo, tey sipûsûrey esta. *Tr. Yapısında kıpkırmızlık bulunan.* To çirê no çinayo qîlin dayo xwu ra? 3. *N.* Çî/keso ki; tey renga sipûsîyaya zêdê şewda sîya esta. *Tr. Yapısında zifiri karanlık rengi bulunan.* Kaşka şima o motorê ci yo qîlin bîyardayê.

qîlkerde/ê *N.* Sûrkerde/ê, kilkerde/ê. *Tr. Kızartılmış olan.* Çimo qîlkerde do zerrîya şarî biveşno. Ez tew qayîl nîya ki, adinî di, cayê ê çimî bivîna. Way ki soyîndê ey rê.

qîlkerdeni *f. M.* Qîlkerdiş. Sûr kerdeni, kil kerdeni. *Tr. Kızartmak. Alev rengine boyamak.* Ay, rîyê xwu qîl kerdo û bi o babet a jî şina kewna şêligî mîyan. û dima jî vana, ez a qandê mêrdedê xwu rîyê xwu kena qîl. Na çi babetî qîl kerden a ki!

qîlnaye/ê *N.* Sûrkerde/ê, kilnaye/ê, kilkerde/ê. *Tr. Kızartılmış olan, kızıllaştırılmış olan, ateşte kızdırılmış olan.* Nehayê qîlnayey, do emşo weş biwerîyê.

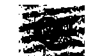
qîlnayeni *f. M.* Qîlnayîş. Sûr kerdeni, bi boyax a sûr kerdeni, bi adira sûr kerdeni, bi boyax û adira kil kerdeni. *Tr. Kızdırmak, kızartmak, kızıllaştırmak, kırmızılaştırmak, ateşte kızdırmak.* Ti şirê, ti do biqîlnê, ez herûnda to di ba, ez nêşina.

qîlp *An. Nn.* Dindano kelp, dindanê kelpîy. Dindanê kesî yê tûjê ki; hergi kişta çengedê kesî dê, kes pa çîyanê metînan cikeno yan jî şikneno. *Tr. Köpek dişi.* Qîlpê ci, ci ra bikewê. Hele senîn ganê ci ci ra cikerd!

qîm *Nn. Bw.* Bes. Birayê min o ezîz, eger to çimtengey nêkerdayê û tenekna dekerdê, ey do qîm kerdayê. To çimtengey kerdi, qîm nêkerd.

qîmanqîm *Nn.* Besanbes. Îhtîyac û wahîrê îhtîyacî pê tepişteni, opêamîyayeni, robere amîyayeni. Jewanjeweya kes û îhtîyacan. *Tr. İhtiyaç ile muhtaç arasında birebir bir orantının var olması.* O şekero ki şima ma rê rişt, tam qîman qîmê ma bî. Ma des kesîy bî, ê jî desîy bî.

qîmanqîmey *Nm.* Besanbesey. Qîmanqîm bîyayeni, wesfê qîmanqîmî. Mabeyndê îhtîyacî û mihtacan di jewanjew denge bîyayeni, ro pê amîyayeni, robere bîyayeni. *Tr. İhtiyaç ile muhtaç arasında birebir bir dengenin var olması.* Qîmanqîmeya ci, ti vanê beno ki, bi destêndê mîyanikî ya verî eyar bîbî. Ma hend ro pê yeno!

qîmbîyaye/ê *N. Bw.* Besbîyaye/ê. Qîmeyo qîmbîyaye kotî, qîmeyo qîm nêbîyaye kotî?

qîmbîyayeni *f. M.* Qîmbîyayîş. *Bw.* Bes bîyayeni. Ellah zano ki, do qîm bo. Çunkî o verên ney kemêrî bî û ê kesîy jî nînan bolêrîy bî.

qîme *Wş. Nn. Bw.* Çîg. Mi va beno ki, qîmeyê ci do qîm nêkero, di merdimîy kemî amey bî, axirî ki kerd.

qîmet 1. *Er. Nn.* Vayey, fîyet, giraney, kerdena çîyên, deger. *Tr. Fiyat, değer, baha, eder.* Qîmetê ci şeş quruşî yo. 2. *Er. Nn.* Hewl, rind, qedr, hesibnayeni, hesibîyayeni, fesala rindey. *Tr. Kiymet, değer, iyilik ölçüsü.* Qîmetê ci ma het di çinêbî, şaro nano xwu serî ser. 3. *Nn.* Deger, mihîmey, mihîm bîyayeni. *Tr. Kiymet, değer, önem, ehemmiyet.* Mi bizanayê wina biqîmet o, mi do rew bigirotayê. Mi qîmetê ci dima fehm

kerd.

qîmetdar/i 1. *N.* Vay/i, giran/i, qîmetin/i. Çî/keso ki qîmetê ci bol o, çetin herîneyêno. *Tr. Pahalı, ederi/fiyatı yüksek olan.* Lingtopêrêndo qîmetdar o, hend pere keno. 2. *N.* Biqîmet/i, qîmetin/i, biqedr/i, birûmet/i. Çî/keso ki; qedrûqîmetê ci esto. *Tr. Kiymetli, değerli.* Hembazêndo qîmetdar o, wa bi ma ya bêro.

qîmetdarane *Nn.* Zêdê qîmetdaran a, bi qîmetdaran mendeni, wesfê qîmetdaran tey bîyayeni. *Tr. Kiymetli bir şekilde, kiymetlilere yakışır bir şekilde.* Ma qîmetdarane qîmet da bi ci, ey ma nêhesibnayê.

qîmetdaraney *Nm.* *şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê qîmetdaran bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qîmetdaran tey estbîyayeni. *Tr. Kiymetliler gibi olmak.* Kê ki qal kerd, sifte sifte a qîmetdaraneyda ci ra qal kerd.

qîmetdarey 1. *Nm.* Vayey, qîmetiney, qîmetin/i bîyayeni, fiyetê ci vêşî bîyayeni, giraney. Qîmetdar/i bîyayeni, wesfê qîmetdaran tey bîyayeni. *Tr. Pahalı olmak, değeri çok/yüksek olmak.* Qîmetdareyda ci ra nîyo, esas îhtîyacê mi ci rê esto. 2. *Nm.* Biqîmetey, qîmetiney, qîmetin/i bîyayeni, qîmetê ci vêşî bîyayeni, giraney, biqedr û biqîmetey. Qîmetdar/i bîyayeni, wesfê qîmetdaran tey bîyayeni. *Tr. Kiymetlilik, değerlilik, saygınlık.* Qîmetdarey ra, kes rî jî gîno.

qîmetey *Nm.* Vayey. Qîmet bîyayeni, vay bîyayeni, vayeya çîyên bîyayeni. Kerdişê qîmetdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Eder/kiymet olma, baha olma, fiyat olma, fiyat durumu.* Ez bol qîmeteyda ci, ser o nêvinderda. Çunkî eger mi rê bibîyayê, ez qîmetdê ci nêwinîyayê, mi do biherînayê.

qîmetin/i *N.* Kê vato qîmetin nîyo? Qîmetin o, hem jî qîmetê ci bol o.

qîmetkêm/i *N.* Qîmetkemî, kemîqîmet/i. Kes/çîyo ki; qîmetê ci kemî yo, vay nîyo, bedelê ci bol nîyo. *Tr. Kiymeti/değeri az/düşük olan, pahalı olmayan.* Eger ez, înan het di qîmetkêm nêbîyayê, înan do şewên, ez xwu het di, meyman kerdayê.

qîmetkêmey *Nm.* Qîmetkemîyey, kemîqîmetey, qîmetkêm/i bîyayeni. Qîmetê ci kemî bîyayeni, vayey û bedelê ci tayên bîyayeni, birûmet nêbîyayeni, biqedr û biqîmet nêbîyayeni, ercan bîyayeni. *Tr. Değeri, kiymeti, bahası, bedeli az olmak, ucuz olmak, pahalı olmamak.* Mi nêzana çinêbîyayeni ra bî, mi va beno ki qîmetkêmeyda mi ra bî. Cora ez şima ra qehrîya bîya.

qîmetnas/i *N.* Qîmetşînas/i, qîmetşinas/i, qîmetzan/i, wefakar/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet û vayey û giraney û wesfanê malûmilkên, çîyên yan jî kesên zano, nankor nîyo, wesfê ci yê qîmetşînasey esto. *Tr. Kadir kiymet, değer, bilen, nankör olmayan.* Qîmetê nîmetî zanayen, qîmetnase ya.

qîmetnasey *Nm.* Qîmetşînasey, qîmetşinasey, qîmetzaney, wefakarey. Qîmetnas/i bîyayeni, wesfê qîmetnasan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê kes û çî û nîmetan zano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kadir kiymet bilmek veya bilen olmak.* Qîmetnaseyda ci ra guman çinî yo. Leberê deha bol şino ravey şiro.

qîmetnenas/i *N.* Qîmetneşinas/i, qîmetneşînas/i, qîmetnezan/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet û vayey û hurmet û wefa û çîyo winasîn o ki qandê teşekkurî û berxwudarî û şukrî lazim o, a no wesif tey çinî yo. *Tr. Kadir kiymet bilmeyen, değer ve baha bilmeyen, nankör.* Eger ti wina qîmetnenas bê, do ewêzîya ci bibo.

qîmetnenasey *Nm.* Qîmetneşînasey, qîmetneşnasey, qîmetnezaney. Qedrûqîmet nêzanayeni, wesfê qedrûqîmetî zanayîş tey çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet nêzano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kadir kiymet bilmemek, nankörlük, vefasızlık.* Cezayê qîmetnenasey bol o. Çunkî tey qîmetê nîmetan kemî vînayenii û şîrkêndo mîyanikî esto.

qîmetnêşînasnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; qedrûqîmet û vayeya kes û çîyan nêzano, tey nankorey esta. *Tr. Kadir kiymet bilmeyen, nankör.* Merdimo qîmet nêşînasnaye do kamcîn cezay ro deyo?

qîmetnêşînasnayeni *f. M.* Qîmetnêşînasnayîş. Qîmet nêsilasnayeni, qîmet nêzanayeni, qîmet nêşinasnayeni. Qedrûqîmet nêzanayeni, nankor/i bîyayeni, tey nankorey estbîyayeni, wefakar/i nêbîyayeni. *Tr. Kadir kiymet bilmemek, nankörlük.* Qîmet nêşînasnayeni zey nêweşînên vila bîya.

qîmey *Nm.* Besey. Qîm bîyayeni, wesfê qîm bîyayîşî tey bîyayeni. *Tr. Yeterlilik, kifayet.* Vanê wesfê qîmeyda ci senîno? Înan nêşa cewabê ci bido.

qîmkerde/ê *N.* Bes/i, besbîyaye/ê, beskerde/ê. Çî/keso ki; bes kerdo, kemî nêkewto, tayên nîyo, vera pê ameyo, robere ameyo. *Tr. Kafi, yeter, yeterli, yeten.* Kam şeno çîdê qîmkerdî ser o teşxele bikero. Labelê çîdê qîm nêkerdî ser o, bol teşxele beno.

qîmkerdeni *f. M.* Qîmkerdiş. Bes kerdeni, bes bîyayeni, temam bîyayeni, kemî nêkewteni, robere amîyayeni, vera pê amîyayeni. *Tr. Yetmek, kafi olmak.* Qîmeyê şima qîm kerd, eger tana jî bibîyayê şêligî werdê.

qîmnêbîyaye/ê *N.* Bes nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; qandê kerdiş yan jî bîyayîşdê karûgurweyên bes nêkeno, kemî kewno. *Tr. Yetmeyen, kifayet etmeyen, natamam.* Bi çîdê qîm nêbîyayî ya, kotî wezîfe do temam bo?

qîmnêbîyayeni *f. M.* Qîmnêbîyayîş. Bes nêbîyayeni, temam nêbîyayeni, kemî kewteni, kemî bîyayeni. Qandê bîyayîş û kerdiş û temam bîyayîşdê karûgurweyên hazireya ki bîya, a a hazirey kemî kewteni, bes nêkerdeni. *Tr. Yetmemek.* Eger qîm nêbo, ma do çîyêndo werdî ser kerê.

qîmnêkerde/ê *N.* Nebes/i, besnêkerde/ê. Çî/keso ki; qîm nêkeno, bes nîyo, kemîyo. *Tr. Az, yetmez, yeterli olmayan.* Şima do, bi ê çîgê qîm nêkerdîya, senîn nê şêligî mird kerê?

qîmnêkerdeni *f. M.* Qîmnêkerdiş. Nebesey, bes nêbîyayeni, bes nêkerdeni, kemî mendeni, tayên bîyayeni, temamî rê tayên mendeni, mirdîya xwu nêbîyayeni. *Tr. Yetmemek.* Şima zana ki, do qîm nêkero, qenê şima tana biwaştayê. Çirê şima şêlig veyşan verda?

qînt/i *N.* Estûn/i, kok/i. Kes/çîyo ki; keyeyên rê sermîyaney keno, bîyo kok, bîyo estûna keyî. *Tr. Temel, kök, asıl, sorumlu, danışılan, lider.* Qîntê ci bî, o jî merd, o keye bêqînt mend.

qîntera *Cog. Nn. Bw.* Zinar. Welatdê ci di qînterey bol ê.

qîntey *Nm.* Estûney, estûn/i bîyayeni, mihîney, mihîn/i bîyayeni, esasey, esas/i bîyayeni, kokey, kok/i bîyayeni, sermîyanê keyî bîyayeni. Kesê pa vinderdişî bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes paştîya xwu dano ci, o bîyayeni. *Tr. Temel/asıl olmak, kök olmak, reislik, sorumluluk sahibi olmak, evin direği olmak.* Kokim bî, labelê ma mîyan di qînt bî. Ma kokimeyda ci nêwinîyayê, ma rê qînteya ci besi bî.

qînti *Nm.* Qîntiki, kok. Kaya qîjoy di, cayo ki çimê pêrino ser o, ê yê yan qandê kok kerdenî û dest panayenî çiman nanê ser yan jî qandê beşirnayenî çiman nanê ser. Cayo nîşan kerde. *Tr. Kök, belirli yer, işaretlenmiş temel yer. Aynı zamanda kök manasına gelen "Qîjo" oyununun temelidir ki korunur, el veya ayak vurulmaya çalışılır.* Şima, di merdimîy qînti çoşme di vinderê, qînti bipawê.

qîq/i *N.* Qîqî. Çî û keso/a dergûbarî. *Tr. İnce ve uzun.* Merdimêndo qîq(î) bî, ma berd mexaza, qe çîyên jî ci rê nêbî.

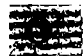
qîr 1. *Kîm.* Sîn. *Nn.* Petrolo bol hestkerde yo ki; qandê serdê rayan virazêno, asfalt. *Tr. Asfalt.* Makînaya qîrî ya qîr rokena, ê yê rayan qîr kenê. 2. *Nn. Bw.* Qîl/i 2. Merdimêndo qîr, xazilêndo qîr, hîsasêndo qîr, şima zanê kesî kotî ra keno?

qîraye/ê *N.* Qîrîyaye/ê, barizîyaye/ê, baraye/ê, çîzaye/ê, zîrçaye/ê. Kes/çîyo ki; qîrînî kewta ci ser, barînî kewta ci ser, finêra qîştayo. *Tr. Çığlık atan, bağıran, yılan sokmuş gibi bağıran ve ağlayan.* Qeçekdê qîrayî ra lome mekerê.

qîrayeni *f. M.* Qîrîni, qîrînî, qîreni, qîrîyayeni, berizîyayeni, bareyeni, çîzîyayeni, çîzîni, çîzeni, qîrîyayeni, xiraşi, zîrç, bi vengêndo pêt a bermî ser kewteni, nişkêra vengêndo pêt a veyndayeni, qaşteni. *Tr. Aniden bir ağlama/bağırma, bir çığlık sesinin çıkması.* Qîrayena ci azmîn ra vijîyê.

qîrbîyaye/ê *Kîm. N.* Çî/keso ki asfalt şaneyayo pira, sawîyayo pira, asfalt erzîyayo ser. Çîyo ki ci ra qîr vijîyayo, ci ra asfalt virazîyayo. *Tr. Asfaltlanan, asfalt sürülen/bulaşan, kendisinden asfalt oluşan.* Cehdeyo qîrbîyaye, kuçeyo qîrbîyaye, çaketo qîrbîyaye, cayo qîrbîyaye ûzn.

qîrbîyayeni *Kîm. f. M.* Qîrbîyayîş. Ci ra qîr tehsîl bîyayeni, qîr ci ra sawîyayeni, qîr piraşanayeni, qîr ci eşteni, serê ci qîr kerdeni, asfalt bîyayeni, ci ra asfalt virazîyayeni. *Tr. Asfalt yapılmak, asfalt sürülmüş/bulaşmış olmak, yapısından asfalt yapılmak.* Çiçî bî? Qîr bî, çînakî nêbî. Raya şima, bî qîr yan nêbî? E raya ma vizêr bî qîr. Ma rayda qîr kerdêra şî, tekerê ma pêro bîy qîr.

qîrçi qîrçi *Nm.* Sexênayîş, qîrçîni, qîrçînî, qîrçîney, qerçîni, qerçi qerçi. Şikîyayena estan, şikîyayena darandê wişkan, pêro gunayena dindanan. *Tr. Kemik, kuru ağaç ve odun parçalarının kırılma sesi ile dişlerin gıcırdatma sesi.* Wexto ki kirêşa ser ra şî, qîrçi, qîrça estandê ci bî.

qîrçîney *Nm.* Senîn ki marrî kerd war, bî qîrçîneyda estandê ci.

qîrçnaye *Nn.* Saxênaye. Çî/keso ki; ci ra vengê qîrçîni vijîyayo. Çî/keso ki; ci ra vengê şikîyayenî, vengê dindan pêsawîyayenî ûzn. ameyo. *Tr. Gıcırdatılan diş, kırılan sert ve ince maddeler.* Vengê ê çuwedê qîrçnayî yo hewna mi goşî do.

qîrçnayeni *f. M.* Qîrçnayîş. Saxênayeni, qîrçi qîrçi kerdeni, di çîyanê wişkan (sertan) pêsawênayeni, ci ra qîrçîni veteni, vengê şiknayîşî veteni, vengê pêsawitişê dindanan amîyayeni yan jî

veteni. *Tr. Diş gıcırdatmak, sert bir maddenin kırılması.* Ay qirşîy qîrçnayê, weşdê mi nêşîyê, mi jî ci rê dindanîy qîrçnayê, mi vatê ez do to biqurmiçna!

qîreni *Nm. Bw.* Qîrayeni. Çitil qîreni bî! Mi cara qîrînîyênda winîsîni nêdî bî.

qîrey *Kîm. Nm.* Qîr bîyayeni, asfalt bîyayeni, çîyan mîyan di asfalt bîyayeni. *Tr. Asfalt olma. Maddeler içinde asfalt olmak.* Ez qîreyda, a ray ra remaya, teker û binê kirêşada mi pêro tede mend.

qîrik 1. *Kîm. Sn. Nn.* Petrol. Awa sîya ya hest a ki erdan bin ra vijêna. *Tr. Petrol.* Qîrikê Kerkukî ser o bol fîlimî virazîyay. 2. *Kîm. Sn.* Çîyo ki petrolî ra virazîyayo, çîyê petrolî, çîyo ki maddeyê asfaltî tey esto. *Tr. Petrol ürünü.* Çîyo qîrik çoşman keno leymin. 3. *Kîm. Sn. Nn.* Jewêndê qîrikan. Sewlandê qîrikan ra hergi tekêndê ci. *Tr. Petrol ürünü olan ayakkabıların her bir teki, qîrikîy denilen ayakkabısının her bir teki.* Qîrikêndê ci bîbî vinî, ey o bîn jî eşt. Marqeyê ci jî Ermenek bî.

qîrikin/i 1. *Kîm. N.* Çî/keso ki; qîrikê ci esto, qîrik ra virazîyayo, qîrik ra tehsîl bîyo, qîrik sawîyayo pira, qîrik şaneyayo ci ra, qîrik kerdo, tey qîrik esto. *Tr. Petrollü, içinde petrol bulunan, petrole sahip olan, petrol bulaşmış olan, petrolden olan.* Çîyo ki ey vatê, qîrikin bî. Cora ma rê bîyê. 2. *Kîm. Nn.* Çî/keso ki; qîrik ra virazîyayo, qîrik ra tehsîl bîyo, maddeyê ci qîrik o. *Tr. Petrol ürünü olan.* O yo keno xwu rê çîyo qîrikin biherîno, mi rê jî gubre lazimo. 3. *Nn.* Keso ki; sewlê ci qîrikrayê, qîrikê. *Tr. Ayakkabısı petrol ürünü olan.* Mi rê ê lajekê qîrikinî birişi ki, ez ci rê citayên qondirey biherînî.

qîrikiney *Kîm. Nm.* Qîrikin/i bîyayeni, wesfê çîyandê qîrikinan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; qîrik ra yo, qîrikê ci esto, pa qîrik esto, qîrik ra virazîyayo, qîrik ra tehsîl bîyo, qîrik sawîyayo pira; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Petrolü olan, petrol bulaşmış olan, petrolden olan, yapısında petrol bulunan, petrol dökülen olmak.* Ez qîrikineyda ci ra kêfsad nêbena.

qîrikîy *Kîm. Sn. Nb.* Jewekê ci "qîrik" o. Labelê tenya nêvajêno. Lastikîy, sewlê qîrînîy, sewlê qîrikîy, postalê lastikinîy. Sewlê ki qîrik ra virazîyayê. *Tr. Lastik ayakkabı, köylülerin giydikleri içerisinde petrol ürünü olan ayakkabı.* Qeçkîni mi tim qîrikîy kerdê xwu pay.

qîrin/i *Kîm. N.* Qîrbîyaye/ê, qîrkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan qîr kerdo yan jî qîr sawito pira. *Tr. Asfaltlı.* Ez kuçedê qîrînî di wina bîya pîsi.

qîriney *Nm.* Qîrîn/i bîyayeni, wesfê çî û kesandê qîrînan, qîr kerdan, qîr bîyayan ci ser o bîyayeni, qîr ci ra sawite/ê bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qîr kerdo, qîr sawito ci ra, ser o qîr rokerdo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan pa bîyayeni. *Tr. Asfaltlılık.* Ma rê qîrîneyda ci di zirarên çinî yo. Xwu rê şima zanê.

qîri wîrri *Nm.* Qîri qîri, qîrwîrri, qîrîni. Bi vengêndo pêt a bermayeni, veng dayeni, elaman kerdeni, gazî kerdeni. *Tr. Yüksek sesle ağlamak, çığlık atmak, bağırmak, eman istemek, imdat sesleri.* Qîri wîrri, kewti kêdê ci ser, ez şîya ki qelbê pêrdê ci vinderdo.

qîrî *Nm. Bw.* Qîrînî. Eger qîrî ci ser nêkewtayê, ma kes pey nêhesîyayê.

qîrîni *Nn. Bw.* Qîrayeni. Qîrînên ser kewo, ma deha nêşenê tîya di vinderê. Eynî xwu keno rezîldê alemî.

qîrînî *Nm.* Qîrî, qîrîni, qîri qîri, barînî, barînî, barîni, bari bari. Vengêndê îmdatî û bermîyo pêt û şidênaye. *Tr. Çığlık.* Senîn ki qîrînî kewti ser, mi da teber ro. Ez şîya ki qe çîyên jî çinî yo.

qîrkerde/ê *N.* Çîyo ki ser o asfalt robîyayo, bîyo asfalt, asfalt sawîyayo pira. Çîyo ki kerdo qîr, ci ra qîr viraşto, ci ra qîr tehsîl kerdo, pey qîr viraşto. *Tr. Asfaltlanan.* Cehdeyo qîrkerde, bi mi ki hendê cehdedê sîkerdî weş nêbeno.

qîrkerdeni *f. M.* Qîrkerdiş. Asfalt kerdeni, bi petroldê hestî ya viraşteni, boyax kerdeni, asfalt pira sawiteni. *Tr. Asfaltlamak.* Rayanê Berrîyan ray pêro qîr kerdê. Cora erebeyê ma pêro qîrî di mendîy.

qîrnaye/ê *N. Bw.* Beriznaye/ê. To ê kesdê qîrnayî ra, o wezîfe jî nêpawitayê.

qîrnayeni *f. M.* Qîrnayîş. *Bw.* Beriznayeni. Jû tenya visti ci, qîrna.

qîş/i *N.* Dirate/ê, dirîyaye/ê. Çî/çinayo ki; kesên yan jî çîyên dirnayo, kerdo dirate. *Tr. Yırtık, yırtmak kökü.* Çîyo qîş bi nêt ê xeyrî ya nêdeyêno. Eger şima qandê xeyrî çîyên danê, qenê wa newe bo.

qîşbîyaye/ê *N.* Dirîyaye/ê, verişîyaye/ê. O/çîyo ki dirîyayo, verişîyayo. *Tr. Yırtık, yırtılan.* Çinayo qîşbîyaye do biderzîyo ki kesî ser o pîs nêaso.

qîşbîyayeni *f. M.* Qîşbîyayîş. Dirîyayeni, dirîyayîş, verişîyayeni. *Tr. Yırtılmak.* Kurdiki kilawi rê va: Ez qîş bîya. Eger ti emirdergi bê, ti do jî biqîşê. Axba mi bi to bo (Axba mi'b to bo). Amîn.

qîşger/i *N.* Dirnok/i. O/çîyo ki dirneno. Çî/keso

ki; bi dindanan a zirar dano kesî. *Tr. Yırtıcı.* Vera ê heywandê qîşgerî meşirê. Çunkî o do zirar bidê şima.

qîşgerey *Nm.* Dirnayeni, karê dirnokî, dirnokey, dirnok/i bîyayeni, wesfê qîşnokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yırtıcı olmak.* Qîşgerey rê qewetêndo mezbût û dindanê tûjîy lazim ê.

qîşkerde/ê *N.* Qîşnaye/ê, dirnaye/ê. Çî/keso ki; jewî dirnayo, qîşnayo. *Tr. Yırtılan.* Çîyo qîşkerde, do biderzîyo ki fina wezîfe bivîno.

qîşkerdeni *f. M.* Qîşkerdiş. Dirnayeni, qîşnayeni, çîrnayeni. (Çîrnayeni finêra dirnayen a.) *Tr. Yırtmak.* Ey çinayê xwu qîş kerd. Cora pîyê ci yo, ci rê finakî nêgîno.

qîşok/i *N.* Çî/keso ki; hema dirêno, dirîyayîş tede bi xusletêndo zaîfa esto. *Tr. Yırtılma kendisinde bir zaaf haline gelen.* Ê çinay ra megî. Çunkî çinayêndo qîşok o.

qîşokey *Nm.* Tede dirîyayeni bi boley a bîyayeni, senîn ki dest bierzê ci, do bidirîyo. *Tr. Giyside yırtılmanın zaaf olması durumu.* Wexto ki qîşokey tede bibo, ez qayîl nîya ey biherîna. û kesî rê jî tewsîye nêkena.

qîştane *Nn.* Bi şikildê qan a bîyayeni, wesfê qîştişî tey bîyayeni. Ze ki mar ci perro. *Tr. Ani bağırma sesi çıkarırcasına, yılan sokmuş gibi bağırma veya çığlık atarcasına.* Hema qîştane xwu eşt teber.

qîştaney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di qîştane bîyayeni, nê wesfîy tey bîyayeni. *Tr. Çığlık atmak veya yılan sokmuş gibi çağırıp bağırmak.* Qîştaneyda ci ra nêbîyayê, ma kesî nêaşnawitê.

qîşti qîşti *Nm.* Qîştînî, qîştîni, qaji qaji, qajînî, qajîni. Pêser o pêser o, vengo ki heywanandê pînan ra vijêno. *Tr. Kümes hayvanlarından art arda çıkan ve kendilerinin rahatsız olduklarını ifade eden ses, bağırtı sesi.* Bî qîşti qîşt a kergan û dîkan, ez şîya ki maro pîn di.

qîştîni *Nm.* Nişkêra vengêndê bermîyo pêt amîyayeni. *Tr. Yüksek bir ağlama sesinin duyulması.* Qîştînên kewti ci ser ki, mi va beno ki marr perra ci.

qît/i 1. *N.* Kok/i. Herûna tewra mezbûti, cayo mezbût, mihîno tewro mezbût. *Tr. Kök, temel, esas, asıl.* Qîtê ma apê ma yo, herûnda pêrdê ma do. 2. *N.* Navik/i, orte/ê, werte ê, mîyanik/i, navikê/a çîyan. Ca/keso ki tam ortedê çî û kesan do, heme çî ey ser o doş beno, ey çoşmeya doş beno, goreyê ey doş beno û çoşme ra geyreno. *Tr. Merkez, orta/iç kısımda olan.* Şima boka ey qît kerê ki çi olayî estê, pêro bêrê ey sere di. 3. *N.* Çeqel/i, sût/i, sûtal/i, tolaz/i, salme/ê, eware/ê, tûre/ê. Kes/çîyo ki; kuçan ra salme salme geyreno û karûbarên nêkeno, xema kesên nêgîno. *Tr. Çakal, salma, soytarı, avare, işsiz güçsüz gezen aylak.* Şima senîn keyna danê ê merdimdê qîtî? O yo timûtim kuçan ra salme salme geyreno, nê kuçan peymeno. 4. *N.* Seqet/i, kût/i, letebîyaye/ê, parçebîyaye/ê, kûtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lingê ci bîyê seqetîy, bîyo kût. *Tr. Sakat. Ayaklardan engelli.* Şima kaşka o lajeko qîtek jî werzanayê. 5. *N.* Qîtal/i, zel/i. Lete/ê, parçe/ê, zîbal/i, werdî, werdîyê/a bitûman, leteyê bitûman o werdî û barî. *Tr. Bir bütünün kendisinden ayrılmış olan küçük, ince ve çoğunlukla ya yaramaz veya ara bölmelerde kullanılabilecek parçası.* Linga ci bîbî qîti.

qîtal/i *N. Bw.* Qît 5. Boka qîtal nêbo ki biercîyo.

qîtaley *Nm.* Qîtey, zeley, qîtalî, zel bîyayeni, qît/i bîyayeni, qîtal/i bîyayeni, wesfê qîtalî. Leteyê bitûman bîyayeni. *Tr. Bir bütünün küçük, ince ve çoğunlukla yaramaz parçaları olmak.* Haya ci qîtaleyda ci ra çinêbî, mi kerd haydar.

qîtalîbîyaye/ê 1. *Nn.* Zîbal zîbalî bîyaye/ê, letelebare bîyaye/ê, parçe parçe bîyaye/ê, werdî werdî bîyaye/ê, qîtbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo zîbal zîbalî, bîyo qîtal qîtalî, heme cayê ci bîyo qît. *Tr. Parça parça olan, bölük pörçük olan.* Nika şima yê mi binkewte qebûl kenê, ez do kotî bi ê çîdê qîtalîbîyayî ya serkewa? 2. *Zv. N.* Zîbal zîbalî bîyaye/ê, letelebare bîyaye/ê, parçe parçe bîyaye/ê, werdî werdî bîyaye/ê, qîtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta "Ti bê, boka ti bi zîbal zîbalî bê, ti bi qîtal qîtalî bê, ti bi lete lete bê, ti bi letelebare bê, ti pêser o û bitûm nêmanê, leteyê to yo gird boka hendê qîtên yan jî zelên bo" bîya. *Tr. Kendisine paramparça olasın, en büyük parçan kulağın olsun bedduası yapılan.* Şima yê temaşe kenê hele o qîtalîbîyaye yo çi gurwe û bêterîy keno, çi erbetîy ano ma sere di!?

qîtalî bîyayeni *f. M.* Qîtalîbîyayîş. Qît bîyayeni, zîbalî bîyayeni, letelebare bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, hergi leteyêndê ci qirtikekên bîyayeni. Çî yan jî kesêndê; bitûman ra hergi jewda ci leteyo werdî yo, bolkî nêercîyaye bîyayeni. *Tr. Paramparça olmak, bölük pörçük olmak, parçalara ayrılmak.* Eger a olayîya tepîya wina qîtalî bîyayê, deha mi qethan nêşayê şiro ci rî.

qîtal qîtalî *Nm.* Zîbal zîbalî, letelebare/ê, letelebare bîyayeni, werdî werdî, hergi leteyêndê ci qirtikekên bîyayeni. *Tr. Parça parça, lime lime, en küçük parçalarına ayırma işi veya eylemi.* Eger mi saqeyê to qîtal qîtalî kerdayê, to ewro

bi min o wina nêkerdê.

qîtbîyayeni 1. *f. M.* Qîtbîyayîş. Ser ra cibîyayeni, ser ra birîyayeni, ser ra qot bîyayeni, qota ci cibîyayeni, letelebare bîyayeni, zîbal zîbalî bîyayeni, parçe parçe bîyayeni, kût bîyayeni, seqet bîyayeni, qurifiyayeni. *Tr. Ucundan kesilmek, sakatlanmak, dizlerinden sakatlanmak, üstten kesilmek, parça parça edilmek, lime lime edilmek.* Eger ez patozi verkewtayê, ez do qît bîyayê.

qîtey 1. *Nm.* Qît/i bîyayeni, kokey, kok/i bîyayeni, mihîney, mihîn/i bîyayeni, cayo tewro mezbût bîyayeni, cadê tewrê mezbûtî ra bîyayeni, esîley, esîl/i bîyayeni. *Tr. Köklük, asıl yer veya şeyden olmak, asil olmak, köklü yerden olmak, çok önemli bir yer teşkil etmek, sarsılmaz yerden olmak.* Ez bolkî qîteyda ci rê veşaya. Ti bê ki: Ti hem qît bê û hem jî nê fêlî bikere! 2. *Nm.* Qît/i bîyayeni, kaya qîjoy di cayê kokî bîyayeni, kaya qîjoy di cayo ki kes şino linga xwu nano ser û kayeri qedîneno bîyayeni. *Tr.* Qîjo *denilen bir oyunda ayak konulup oyunun bitirilmesine neden olunan kök, yer, merkez, merkezi üs.* Kay bî, hema ez qîteyda ci ra gumankar a. 3. *Nm.* Qît/i bîyayeni, navik bîyayeni, orteyêndê çîyên bîyayeni, merkez bîyayeni, cayo ki çim û balê hemin o ser o bîyayeni. *Tr. Her şeyin merkezi/ortası olmak, merkezi, gözler ve dikkatler üzerinde olmak.* Qîteya ci do, çiçî ci rê bido qezenc kerdeni? 4. *Nm.* Sûtey, sût/i bîyayeni, sûtaley, sûtal/i bîyayeni, çeqeley, çeqel/i bîyayeni, salmeyey, salme/ê bîyayeni, ewareyey, eware/ê bîyayeni, serserîyey, serserî bîyayeni. *Tr. Serserilik, başı boşluk, avarelik.* Eger keyna nêdê ci, bi mi ki do qîteyda ci ra nêdê. 5. *Nn.* Seqetey, seqet/i bîyayeni, kûtey, kût/i bîyayeni, lingan ra nêşe/ê bîyayeni, rayşîyayîşdê ci di kemaney bîyayeni, egeriney bîyayeni, egerin/i bîyayeni. *Tr. Sakatlık. Yürüyüşünde engel bulunmak.* Şima tim jî qîteya ci, ci rê kenê serevde. Guna yo guna!

qîtkerde/ê *N.* Qîtbîyaye/ê, kûtkerde/ê, seqetkerde/ê, letekerde/ê, parçekerde/ê, qurifnaye/ê, qurmiçnaye/ê. Çî/keso ki; jewî kerdo kût, kerdo seqet, kerdo lete, kerdo parçe, qurifnayo, qurmiçnayo, ser ra cikerdo. *Tr. Parçalanan, sakatlanan, üstten kesilen, koparılan.* Sereyo qîtkerde, mîyaneyo qîtkerde, şaro qîtkerde û hewna xeylên çî û keso zêdê nînano qîtkerde esto.

qîtkerdeni 1. *f. M.* Qîtkerdiş. Ser ra cikerdeni, ser ra birnayeni, ser ra qot kerdeni. *Tr. Uç/üstten kesmek.* Mi qît kerd, fina bî kuho.

qît *Nn.* Kaya qîjoy di çîyo (sî, dar û çîyêndo winasîn) ki roneyayo û kes do bêro linga xwu yan jî destê xwu pano. Wexto ki; jew dest yan jî linga xwu nano pa vano: Qîîît, qîîît!. Yanê ze ki vajo, bêrê kay qedîyê. *Tr. Zazalar arasında qîjo diye bilenen bir çocuk oyununda ayak vurulmak, korunmak, el konulmak üzere konulan bir taş, kütük, ağaç vb. şey.* Mi ê qît kerdîy, qalênda maya ci ser o.

qîzik *Nk. Nn.* Qîzik, perrê qizwanêran ê û serîçiqê ci werênê, ci ra şamî virazêna. Narbeyê qîzikan werêno. Qîzik, firîgeya qizwanêran a. Serîçiqê qîzikan (narbeyê ci) zêdê zerecikên a, zêdê vilikên a wenê. Dara ci qizwanêr a, wexto ki pa qîzikîy benê, darda ci rê jî vanê qîzikêri. Labelê benê girdîy dima nameyê ci virêno, vanê qizwanêr (qiznawêr)îy. Qîzikêr û qiznawêr û firêgêr û vamêr di totik jew o; darîy eynî yê, sirf pa meywe virêno. Cora name jî virêno. Mesela sifte bi vamêran a tezeyey di firîgîy benê. Wexto ki pa firîgîy benê, nameyê dari firîgêri vajêno. Dima bîyayeni di, pa vamîy benê, wexta jî name virênê, bena vamêri. Yanê dara firîgêr û vamêri jew a, babetnakî nîya. Qîzikêr û qiznawêr (qizwanêr)i bi eynî totikî ya bîya namedari. Wexto ki bi qiznawêr a qîzikîy estê (tezeyey di), dara ci eynî vamêr a jî, ci rê vamêri nêvajêna, qîzikêri vajêna. Labelê ki bîyayîş di deha pa qîzikîy çinî yê, qîzikêri nêvajêna, qiznawêri vajêna. *Tr. Menengiç (çedene) bitkisinin yaprakları olup yenilen kısmıdır.* Şima yê kenê ê qîzikan bûrê, pa se kerê?

qîzikêri *Nk. Nm. Bw.* Qiznawêri. Suwêreki di rodê Feratî vero kişta Bûcaxî di dewda ma di qîzikêrîy bol ê.

qîzikêri *Nk. Nm.* Qiznawêri. *Bw.* Qîzik. Ferqê qîzikêr û qiznawêri, firîgêr û vamêri di jî esto.

qîziki *Nk. Nm. Bw.* Qiznawêri û qiznawîy. Qîziki bin di ronişt û ci ra qîzikîy arêday.

qoç 1. *Zoo. Nn.* Çîyo ze çuwe yo ki; seredê tayên heywanana yeno. *Tr. Boynuz.* Vanê: Şiwaneyî duay nêzanayê, herûnda duan di vatê: *"Çoyê şivana qoçê berana, çoyê şivana qoçê berana.* û bi no şekila nimaz kerdê. 2. *Nn.* Qewet, hêle, taqet, hukim. *Tr. Güç, kuvvet, erk, hüküm, hükmetme.* Vanê filan kes qoç o, verom o. 3. *Nk. Nn. Bw.* Xurnik. Qoç heme ca di nêbeno.

qoçax/i *N.* Comerd/i, sexî, destakerde/ê. Kes/çîyo ki; îkram di, keremkarey di, dayîş di destê ci akerde o, comird o. *Tr. Cömert, eliaçık.* Kê înan tim jî qoçax o, tey çikosîy çinî yê. Na kelîma

rê Qer. vajîyayo ki herhal Qerexan di vajêna.

qoçaxey *Nm.* Comerdey, sexîyey, destakerde/ê bîyayeni. Dayîş û îkram û tekelluf û çîdo winasîn di destakerde bîyayeni, wesfê comirdan ci ser o bîyayeni. *Tr. Cömertlik, sehavet, eliaçıklık.* Qoçaxey bi zor a nêbena, no wesf do kesî zerre di bibo.

qoçin/i 1. *N.* Çî/keso ki; qoçê ci estê, pa qoçîy estê, wahîrê qoçan o. *Tr. Boynuzlu.* Kelo kol û kelo qoçin qewetî di jew nêbeno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qewet û qudretê ci vêşî yo, tey qewet û hêle esto, qewet û hêleyê ci bol o, wahîrê taqetdê vêşî yo, destbera ci bol a. Kes/çîyo ki; dest beno xwu, şeno kesan ro do, şeno bi otesîda çî û kesan dê çetinan bêro, mezbût o. *Tr. Güçlü, kuvvetli, dişli, elinden bir çok şey gelebilen, cesur, yaptırımı olan.* Merdimêndo qoçin bo, do bişo nê karî ser ra bêro. La ki ez texmîn nêkena ki bişo ser ra bêro.

qoçiney 1. *Nm.* Qoçin/i bîyayeni, qoçê ci bîyayeni, wahîrê/a qoçan bîyayeni, pa qoçîy estbîyayeni, tey qoçîy bîyayeni. *Tr. Boynuzluluk.* Ez qoçineyda ci ra nê, boçineyda ci ra şufiyaya. 2. *Nm.* Qoçin/i bîyayeni, hêledarey, hêledar/i bîyayeni, hêleyê ci bol bîyayeni, dest xwu berdeni, merdimê dest xwu berdişî bîyayeni, destbera ci bol bîyayeni, bi qewet û qudretdê xwu ya otesîda çîyan û kesandê çetinan ser ra amîyayeni, qoçanê xwu kes û çîyan di war kerdeni, qewet û qudretê ci yê tey war kerdişî bîyayeni. *Tr. Boynuzluluk, vurucu olmak, elinden güç ve kudret bulunmak, dişli olmak.* O yo bi qoçineyda xwu ya perreno, hema wa bizano ki, ê ki hewna ey ser ra yê jî estê.

qof/i *N.* Qoş/i, çirûg/i. Çî/keso ki mîyanê ci veng o. *Tr. İçi boş. mecazen güçsüz, kuvvetsiz, sahip olduğu görünüşünü sergilemeyen.* Qelaw bî, labelê qof bî. Qe nêşa ê lajekî gidî jî bîyaro war.

qofey *Nm.* Qoşey, çirûgey. Qofir/i bîyayeni, qoş/i bîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni, mezbût/i nêbîyayeni, çirûg/i bîyayeni, zêdê teberdê xwu nêsayeni, teberî ra xirab/i bîyayeni, bêqewet/i û bêhêle/ê bîyayeni. *Tr. İçi boş olmak, güçlü görünmesine rağmen dış görünüşünü sergilememek.* Ez înan bi qofeya ci ya şînasnena.

qofir/i *N.* Kalo pirpirîyaye, pîra pirpirîyayê. Kes/çîyo ki; bol û bol sere/ê yê û serê xwu girotê û deha tey nekme nêmendo. Çî/keso ki; hendo ki bîyo kal, heme cayê ci qermiçîyayo. *Tr. Moruk, pir-i fani, çok yaşlı.* Mi qofirên ûja di dî. Labelê het di kesnakî çinêbî.

qofirey *Nm.* Qoşey, çirûgey. Pîr yan jî, kalo pirpirîyaye bîyayeni, bi seran a qermiçîyaye bîyayeni, bêhemd serê xwu giroteni. *Tr. Pir-i fani olmak, morukluk, yaş itibariyle çok ileri olup tamamen içi boşalmış olmak.* Eger şima serrandê înan resê, qey rojên şima do qofir bê.

qol/i *N.* Cikerde/ê, bêboç/i, nîmboç/i, boçkilm/i. Pêro jî ci bo qolo, nîmçe ra jî ci bo fina qol hesibêno. *Tr. Kuyruksuz, kısa kuyruklu.* O qol wa nêro tîyanan.

qol 1. *Nn.* Ci ser, kişti, heti, ey ser, bi ey a. *Tr. Atfen, filancalara göre.* Qoldê to ra qet o. Halbiki qoldê mi ra bol mihîm o. 2. *An. Nn.* Bazî, bask, çengil, çaple, harme, hingile. Serdê doşî ra hettanî serdê kiştan ganê kesî. *Tr. Kol.* Qolê ci dejayê, cora şî nêweşxane.

qoley *Nm.* Boçiki ra cikerde bîyayeni, boçiki ra çinêbîyayeni, boçiki ra nîmçera bîyayeni. Yabelê bixwu çinêbo jî gerek herûna ci bibo. *Tr. Kuyruksuzluk, kısa kuyruklu olmak.* Dara qoli do jî cibo.

qolikê niqara *Mûs. Nn.* Qolik. Qoliko ki aşiqîy pa danê niqararo û ci ra veng vejenê. *Tr. Tokmak, davul tokmağı.* Aşiqî qolik dayê niqara ro û ci ra zirîngî vetê.

qolikhurr 1. *Ky. Nn.* Kayên a ki bi qolikî ya, bi çapûtên a, bi çefiyên a û bi çîyêndo winasîn a kay bena. Kaya qolikhurrî di kaygeran ra persîy persênê. Wexto ki cewab bivîneyo, wexta jew vano qolikhurr û qolik beno serbest. Wexto ki vanê qolikhurr, wexta deha qolik kê dest di bo, o kes deha şeno kaygeran ro do. Çunkî qolik beno hurr, beno serbest. *Tr. Dayak atılan bir çeşit oyundur.* Qeçkîni ma bol qolikhurr kay kerdo. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; hal û hereketandê xwu hurr o, xwuserî yo, serbest o, şeno pirodo, bikero, bişimo, bûro, qerar bido ûzn. *Tr. Hal ve hareketlerinde serbest, özgür, müstakil.* Madamo ki o merdim qolikhurr o, şeno qeraranê xwu jî bixwu bido.

qolikhurrey *Nm.* Qolikhurr/i bîyayeni, wesfê qolikhurran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û liv û fêlandê xwu di, qerarandê xwu di hurr o, şeno xwuserî karûgurweyên bikero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Serbestlik, özgür olma, iş veya işleyişinde başkalarına minneti veya mecburiyeti olmama.* Bolkî ma qolikhurreyda ey ra zirar dîyo.

qoliki *Teks. Nm.* Qutiki. Kurdika bazîkilmi, kurdika ki bazîyan ra kilm a û amnanî deyêna xwu ra. *Tr. Kısa kollu gömlek.* Mi qolika xwu par herînê, ez a emserr jî dana xwu ra.

qolik *Mûs. Nn. Bw.* Qolikê niqara. Qolikê niqa-

ra çinêbo, niqara û qulê zirna jî çinêbê, zirna nêcenêna.

qolinc *An. Nn.* Qolenc, qolince. Esteyê doşîyan û mîyandoşî pîya. Binê estandê doşîyan û mîyanê nê doşîyan pîya. Cayo ki qolîy pa encîyayê, encê qolan. Cayo ki pa qolîy derzîyayê, derzê qolan. *Tr. Omuz kemikleri ve bunların araları.* Qolincê ci yê tewenê, o yo keno meşti şiro nêweşxane. 2. *Tib. Nn.* Nêweşîna qolincan a ki; doşîy û mîyan doşîy dej dekewno de. *Tr. Sırt ağrıları. Omuz kemiklerinin ağrıması ve ilgili sırt ağrıları.* O merdim bîyo qolincî.

qolince *An. Nn. Bw.* Qolinc 1. Qolinceyê ci tewayê, nêşayê qe xwu rê derg bo jî. Kaşka şima rew weriştayê. Zîyareteya nêweşan derg mekerê!

qolincey 1. *An. Nb.* Qolincîy. Hurna esteyê doşîyan û mîyandoşî pîya. *Tr. Omuzların her iki arka kürek kemikleri ve bunların aralarına verilen isim.* Qolincê mi tewayê, mi nêşayê vero hewînî bikero. 2. *An. Nm.* Qolinc yan jî qolince bîyayeni, wesf û halê qolincan. *Tr. Organlardan her iki omuz arka kemikleri ve bunların araları olma.* Çirê ti yê winî qolinceyda ci ser o vindenê ki? Tey çîyêndo giran esto?

qolincî *Tib. N.* Zikêşî. Nêweşînên a ki; emelê kesî şino, pîzeyê kesî teweno, eger ki amnanî bo deha xirab o. *Tr. İshal. Sık sık karın ağrılarıyla beraber ishali olma.* Mêrdekên bîbî qolincî, kenîfi ra dûrî nêkewtê.

qolingi *Zoo. Nn.* Qulîngi, qulingi, kiringi, siqulîngi. *Tr. Turna, turna kuşu.* Dimilî di nerîyey û marîyeya nê teyran hend jî xwu bellî nêkena. Cora cisnê nînan marî qebûl beno.

qolkewte/ê *N.* Keso ki; kewto qoldê jewî bin, kewto bazîdê kesên, bi jewî ya bîyo hembaz. Keso bibi jewî ya eynî kay di bîyo hembaz, bîyo per. *Tr. Birine kanka veya arkadaş olan, birinin koltuğuna giren, biriyle omuz omuza veren.* Keso ci qol kewte, kay nêzano ki, bişê qezenc kerê.

qolkewteni *f. M.* Qolkewtiş. Bazî kewteni, pê bazî kewteni, pê qol kewteni, qolan pêser eşteni yan jî qolan pêra pişteni. Bi jewî ya hembaz bîyayeni. *Tr. Biriyle arkadaş olmak, koltuğuna girmek, birbirinin koltuğuna girmek, birbirine sevgisini bildirmek.* Kewto ci qol, ti vanê beno ki o yo keno ci rê sersûn bo.

qolo *Nn.* Boçqol/i. Bêboçik/i. Çî/keso ki boçika ci çinî ya, boçika ci kilma. *Tr. Kuyruksuz, kesik kuyruk, kuyruğu kısa.* Merdimo qolo bî, ci rê boçiki kotî ra?

qoloyey *Nm.* Qoloyîni, qolyîney, qoloyîn/i bîyayeni, qolo bîyayeni, bêboçey, bêboç/i bîyayeni, bêboçik/i bîyayeni, boçikkilm/i bîyayeni, boçika ci normal nêbîyayeni. Yan boçik cikerde/ê yan jî boçikkilm/i bîyayeni. *Tr. Kuyruksuzluk, kısakuyruklu olmak.* Çirê ti yê qoloyeya ci xwu rê kenê gire ki?

qop/i *N.* Birîyaye/ê, visîyaye/ê. Çî/keso ki; cayêndê ci visîyaye yo, birîyaye yo. *Tr. Çolak. Bir yeri kesik veya kopuk olan.* Destê ci yo qop ci rê qet bî, bi a qopeyda destdê xwu ya şeno eskerandê di sûkan rê bes bikero.

qopey *Nm.* Birîyayeni, visîyayeni, birîyaye bîyayeni, visîyaye bîyayeni, pêra cibîyaye bîyayeni. *Tr. Kesiklik, kopukluk.* Mi qopeyda ci ra zirarên nêdîyo, şima kêrê ki zirar keno, wa şiro pêya kero.

qoq 1. *Cog. Nn.* Girek, komeko qulorek, qulorek, topek. *Tr. Yumru, tepecik, küre, yuvarlak.* Aja qoqên ser o ronişt bî û rêwîy xeyal kerdê. Bi ey ki rêwî do hema bêrê. Halbiki hîrê rojî yo ê yê hewna yenê. 2. *Tib. Nn.* Kulê serdê serî, kulo ki sere di ameyo. *Tr. Kafada çıkan ur.* Ci rê, sere di qoqên peyda bîyo, ê yê kenê berê Balcalî ki tehlîlê ci virazê. Boka kulo pîs nêbo. 3. *Nn.* Parçeyê govdeyê darerda gird o ki, viraşte yan jî nêviraşteyo. *Tr. Büyük bir ağaç kütüğü.* Qoqê dari bin di mi çîyên ronayo, şorî ey bîya tîya.

qoqbîyaye/ê *N.* Qoqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni, çîyêndê zêdê kayên di, zêdê qerezên di, zêdê pêverikên di, zêdê lejên di qoqnayo, qoq kerdo, visto ci ser, mexlûb kerdo, qali bi ci kerda, kay bi ci kerda. *Tr. Yenik, yenilen, mağlup.* Eger kaygerdê qoqbîyayî di şerm bibo, gereg ki des finana tepîya mird bo. Ê no mird nêbeno.

qoqbîyayeni *f. M.* Qoqbîyayîş. Qoqîyayeni, serfîneyayeni, binkewteni, qalîy werdeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di yan jî çîyêndo zêdê lejî di qoqîyayeni, ci ser fineyayeni, bin kewteni, kay werdeni, mexlûb bîyayeni. *Tr. Yenilmek, mağlup olmak.* Ti raşt pers kenê, lajek qoq bî. Labelê hekem çinêbî, qoq bîyayena xwu qebûl nêkerdi.

qoqe *Nn. Bw.* Dewl. Verî dewijan bolini, bîran ra awi bi qoqe ya vetê.

qoqi *An. Nm.* Sere. Vîye (mêl) ra corê gandê kesî. *Tr. Baş, kafa.* Eger sî qoqda ci ro gunayê, beqa nêkerdê, merdê.

qoqîyaye/ê *N. Bw.* Qoqbîyaye/ê. Lejoko qoqîyaye, xwu rî ra mojneno.

qoqîyayeni *f. M.* Qoqîyayîş. *Bw.* Qoq bîyayeni. Mêrdeko vano: Ez a tim qoq kena. Labelê ki

qoqîyayo jî kesî nêdîyo, kes qoqîyayenda ci rê şade nêbîyo. Cora ma nêzanê.

qoqkerde/ê *N.* Qoqnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çîyêndê zêdê kayên di, zêdê pêverikên di, zêdê lejî yan jî qerezî di qoq kerdo, visto ci ser, kerdo xwu bin, dayo piro, mexlûb kerdo, qali vista ci ser. *Tr. Alt edilen, mağlup edilen, yenilen.* Ti vanê o kaygero qoqkerde do noqor mird bo? Ez texmin nêkena.

qoqkerdeni *f. M.* Qoqkerdiş. Qoqnayeni, servisteni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di yan jî zêdê nînan Mesela lejên di hemberê xwu, rakîbê xwu mexlûb kerdeni, ci bin visteni, servisteni. *Tr. Yenmek, mağlup etmek.* Herga ki ma kay kerd, mi o qoq kerd. Eger ey finên ez qoq kerda, mi des finîy o qoq kerdo. Labelê fina jî mird nêbeno. Çunkî vanê pêlewano qoqbîyaye, kay ra mird nêbeno. (Qayîlo qoq kero.)

qoqla *Nm.* Kayên a ki qeçekîy kay kenê. Jew (ebe) çimanê xwu gîno û heta da vîstên amoreno û ê bînîy jî no are di xwu nimnenê. Ebe geyreno merdimandê nimîyan, wexto ki jewî bivîno vano qoqla û yeno destê xwu nano kokî ser. Merdimo ki sifte ebe bo, noqra qori yena ê merdimî. *Tr. Saklambaç.* Qeçekê tebera xwu rê qoqla kay kenê.

qor 1. *An. Nn.* Qineste, qeneste, cayê kulemeki, corê esteyê paqan. *Tr. Leğen kemiği.* Qorê ci yo dejeno. 2. *Nn.* Rêz. Çîyo ki bi rêzên a dûzan deyayo ci. *Tr. Dizi, sıra, dize, istif.* Mi do, di qorîy bikerdayê, o bi qorên a mend. Lajek dûrî ra ameyê. Sifte sifte şî destdê marûpêri, dima bi qorên a şî destandê war û birarandê girdan. 3. *Nn.* Eli, nobeti. *Tr. Sıra, nöbet.* Qorê înan ê dewarî yo, noqra ê do şirê. 4. *Nn.* Qefle, kerî, celeb. *Tr. Kafile, sürü.* A roji qor bi qor teyrûtûr ame û ma ser ra şî. 5 *Nn.* Zêdê sîyênda sûrbîyayê, zêdê komirêndê adirî di sûr bîyayî çîyo ki bîyo sûr, bîyo se adir. *Tr. Kor, kor ateş, ateşte kızmış olan herhangi bir madde parçası.* Kesî nêşayê şiro vera ci, ey o komiro qorbîyaye kerd xwu destan mîyan. Na erbeti nîya, yan çiçî ya? 6. *Mat. Nn. Bw.* Fini. 2x2=4 (Wendişê ci wina o: Di qorîy didi, keno çehar. Yan jî di finîy didi, keno çehar.)

qor/i 1. *N.* Bol pîr/i, vêşî kal. O/çîyo ki serê ci ravêrdê û bîyo bol kal û deha nêşeno wezîfe bivîno. *Tr. Moruk, pir-i fani.* Gayê ma yo qor o nêşeno citi bikero. Gerego ki ma xwu rê jûyêndo genc biherînê. 2. *N.* Çî û keso nêercîyaye, negereg. *Tr. İş görmez, gereksiz, işe yaramaz, asıl olmayan.* Ê çîyê qaf qorî bierzi, wa şiro. Wa hend ca teng nêkerê.

qoraye/ê *N.* Çîyo (ga, heywan) ki qanê vaşên yan jî qandê îhtîyacên veng veto yan jî o yo veng vejeno, o yo oreno. *Tr. Bir ota binaen bağıran hayvan, böğüren, öküz gibi bağıran.* Şima alaf da ê gadê qorayî?

qorayeni *f. M.* Qorayîş. Qoreni, qori qori kerdeni, qorînî ser kewteni, zêdê gayan orayeni, zêdê gayan vengêndo pîs o kêfsad kerdok veteni, bermîyo ki şekil û bîçimê ci zêdê vengdê gayan o, orîni vejeno. *Tr. Böğürmek. Ağlarken veya ses çıkarırken öküzler gibi nahoş bir ses çıkarmak.* Eger qorayeni ser nêkewtê, ma kesî ferq jî nêkerdê.

qor bi qor 1. *Db.* Rêz bi rêz. *Tr. Sıra sıra, dize dize.* Çuwalan qor bi qor pêvero ronê. 2. *Db.* Nobet bi nobet, el bi eli. *Tr. Nöbetleşe nöbetleşe, nöbetleşerek.* Qor bi qor karanê xwu bikerê.

qorbîyaye/ê 1. *N.* Bol pîrbîyaye/ê. Çî/keso ki vêşî bîyo kal, kaley ra jî vêrdo, bîyo ze qofir. *Tr. Çok yaşlanan, adeta her iş ve eylemden düşen, işlevsiz kalan.* Ti bê, ti do merdimêndê wişna qorbîyayî se kerê û se ra bierzê? 2. *N.* Rêzbîyaye/ê, rêzebîyaye/ê. Çî/keso ki cayên di yan jî wezîyetên di bîyo rêz, kewto pêdima, pêdima bîyo rêzeyên. *Tr. Dizeleşen, sıralanan.* No însano qorbîyaye yo ma ra çiçî wazeno? 3. *N.* Elibîyaye/ê, nobetibîyaye/ê, nobetikewte/ê. Çî/keso ki ci ra nobeti virazîyaya, bîyo nobeti, kewto nobeti. *Tr. Nöbetleşen, nöbete girmiş olan.* 4. *N.* Qeflebîyaye/ê, kerîbîyaye/ê, celebbîyaye/ê. *Tr. Kafileleşen, sürü haline gelen.* Şima zanê o însano qorbîyaye yo se ra şino? 5. *N.* Sûrbîyaye/ê, zêdê kili sûrbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo zêdê qorî, bîyo sipûsûr. *Tr. Korlaşan, kıpmırmızılaşan.* Asinê to yê qorbîyayî do destê ma biveşnayê.

qorbîyayeni 1. *f. M.* Qorbîyayîş. Qofir bîyayeni. Bol kalûpîr bîyayeni, bi seran û halî ya bol û bol ravey bîyayeni. *Tr. Çok yaşlanmak, yaşça işlevsiz kalmak.* Qor bîyayeni kesî di senîn bellî bena? 2. *f. M.* Qorbîyayîş. Rêz bîyayeni, rêze bîyayeni, pêdima pêdima ca û herûna xwu dîyayeni. *Tr. Sıralanmak, dizilmek.* Jew bi jew qor bî tepîya, ma amordîy. 3. *f. M.* Qorbîyayîş. Nobeti bîyayeni, ci ra nobeti virazîyayeni. *Tr. Nöbet olmak/oluşmak.* Finên qor bî û fina didîy nêbî. 4. *f. M.* Qorbîyayîş. Qefle bîyayeni, kerî bîyayeni, celeb bîyayeni. *Tr. Kümeleşmek, gruplaşmak, kafileleşmek, bölük oluşmak.* Mi va qor bê ki, ez şima qor bi qor bera ci heti. 5. *f. M.* Qorbîyayîş. Sûr bîyayeni, zêdê kili bîyayeni,

bol û bol sûr bîyayeni, zêdê adirdê sûrkerdî bîyayeni. *Tr. Kızıllaşmak, korlaşmak, alev gibi olmak.* Ma na ta, o bî sûr, ma na ta, o bî sûr, soyîn bî ze qor.

qorç *Zoo. Nn. Bw.* Xirnik 3. Adinî di heqê bizida bêqorçi, do ê qorçini ra bigêrîyo. A ewêzîya qorçên jî esta.

qorçan *Baz. Nn.* Qaçorê çarwan, bacê bizinîy û mêşinîyan. *Tr. Küçükbaş hayvanların vergisi.* Verî dewletan warîkarandê bizinî û mêşinîyan ra qorçan û wihêrandê erdan ra jî saylan jî girotê.

qorçey *Zoo. Nm.* Xirnikey, qoçey. Qorç bîyayeni, wesfê qorçan ci ser o bîyayeni. *Tr. Boynuz olma.* Ti şenê emnîyetdê qorçeyda ci rê kefîl bê?

qorçê koyarîy *Nk. Nb.* Meyweyê qorçêrandê koyaran, meyweyê qorçandê zûraîyan. *Tr. Yaban armudu.* Qorçêrê koyaran kotî di benê, kotî di nêbenê?

qorçêra koyari *Nk. Nm.* Qorçêra zûraî, miroyêra zûraî, qorçêra perpûn nêkerdê, miroyêra perpûn nêkerdê. *Tr. Yaban armudu, yabani armut ağacı.* Eger qorçêranê koyaran perpûn kerê, do weş qorçîy tepêşê û do weş biwerîyê.

qorçêri *Nk.* Qijkêri, qîçkêri, qişkêri, qişikêri, xirnikêri, dara qorçan, alansoyêri, dara alansoran, qoçêri, qorçikêri, qoçgêri, qoçgîri. Dara ki pa qorçîy benê. Miroyêra zûraî ya ki eger perpûn bê, ci ra miroyê heqîqî vijênê. *Lat. Pirus Piraster. Tr. Ahlat ağacı, yaban armudu ağacı.* Qorçêrîy sûki da ma di çinî yê yan jî ez nêzana.

qorçi 1. *Nk. Nm.* Qoçi, xurniki, xirnik. *Tr. Keçiboynuzu.* Qorçê Adana werênê, qorçê Suwêreki zûraî yê, nêwerênê. 2. *Nk. Nm.* Miro, alansori, qorçiki, qişiki. Meyweya miroyêran, fekîyê darda miroyan. *Tr. Armut, armut meyvesi.* Mi qorçêri ra dîrê qorçîy çinay û werdîy.

qorçik 1. *An. Nn.* Wasil. Tamarê sipeyê ki hokan di ganî bi pîya tepşenê. *Tr. Eklem/kas kirişi, sinir kirişi, ana sinir.* Qorçikanê ci jî cikerê ki, wa rind û rind pêra cibo. 2. *An. Nn.* Tamarê sîniran ê ki kes pa liweno, kes pa livê xwu virazeno. *Tr. Hayvanların hareket kasları, sinir demeti.* Qorçika ci zirar dîyo, o yo nêşeno bazîyê xwu bilûno.

qorçikêri *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Eger qorçikêri zûraî bo, kes do perpûn kero ki meywanê ci bûro.

qorey 1. *Nm.* Qorîni, qor/i bîyayeni, wesfê qorî. Bol kalûpîri bîyayeni, wesfê kalûpîran ci ser o bîyayeni. *Tr. Çok yaşlı olmak, yaşça çok ilerleyerek işlevsiz kalmak.* Kaşka qe şima qoreya ci nêardayê rojanî. 2. *Nm.* Qorîni, nêercîyayeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê nêercîyayan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gereksizlik, işe yaramaz olmak, elverişli olmamak.* Ti nêşenê bi qoreyda ci ya qerfanê xwu bikerê! 3. *Nm.* Qorîni, qor bîyayeni, rêze bîyayeni, pêdima rêzên peyda kerdeni. *Tr. Sıra/dize olmak.* Mi cara qoreya winî ari nêdî bî. 4. *Nm.* Qorîni. Eli bîyayeni, nobeti bîyayeni. *Tr. Nöbet olmak.* Ez a hewna qoreyda înan dima. 5. *Nm.* Qorîni. Qor bîyayeni, qefle bîyayeni, kerî bîyayeni, celeb bîyayeni. *Tr. Kafile/grup olma, bölük olma.* Eger înan bişayê qor bi qor bişîyayê, ma do jî qoreya înan çimandê înan mîyan kuwayê. 6. *Nm.* Qorîni. Qor bîyayeni, zêdê kila sûrî sûrkerde/ê bîyayeni, wesfê kilida sûri ci ser o bîyayeni. *Tr. Kor ateşi olma, alev rengi olma, kızıllaşma, kıpkırmızısı olma.* Qoreya ê asinî di şima rê çiçî qezenç kerdiş do ki şima yê hend kenê sûr?

qoriki 1. *An. Nm.* Kuregi. Esteyê qatireki. Esteyê doşîyerda kesî. Bolekê ci "qorikîy" ê. *Tr. Kürek kemiği.* Qorika ci ya dejena, o yo nêşeno doşîya xwu hewado. 2. *An. Nm.* Mîyaneyo corên pêro yo. Mîyaneyê kesî yo ki destê kesî ci nêreseno. *Tr. Üst bel. Belin el yetişmeyen tarafları.* Lajekê werdî serşo di qandê qorikda xwu marda xwu ra yardim waşt, mara ci şî qorika ci şiti.

qorî *Nk. Nn.* Gilzêr. Darîstaneko şexsî, darîstaneko xusûsî. *Tr. Koru, koruluk.* Qorîyê ma, daldeyê hemin o.

qorîni *Nm. Bw.* Qorey. Nika şima yê qorînda ci ra çiçî wazenê ki? Eger şima bicoyê, şima do jî qor bê.

qorkerde/ê 1. *N.* Pêsernaye/ê, rêzkerde/ê, pêvera rêzkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi ostayînêna ci ra rêzên veto. *Tr. Sıralanan, dizilen, hizalanan.* Şima çirê o dêso qorkerde şehitna ki? 2. *N.* Kalûpîr kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi hukimdê çîlî ya, bi zordarey a, bi çekû ya kerdo qor, kerdo kal, kerdo pîr û bi no babet a tey nekme nêverdayo. *Tr. Zahmetle, çileyle, zorbalıkla, zor ve sıkıntı vererek ihtiyarlatılan, bitirilen, içi boş hale getirilen.* Ma do ê gayê şima yê qorkerdî se kerê? 3. *N.* Nobetkerde/ê, rêzkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo nobeti, kerdo pêpeyo. *Tr. Nöbete konulan, nöbetleştirilen.* Şima çirê ê kardê qorkerdî ra winî benê kêfsadîy ki? 4. *N.* Sûrkerde/ê. Çî/keso ki zêdê asindê sûrkerdî ya adirî mîyan di kerdo sûr. *Tr. Korlanan, ateşte kızartılıp kırmızılaştırılan.* Mi va beno şima do ê asinê qorkerdî bizanê bikuwê.

qorkerdeni 1. *f. M.* Qorkerdiş. Pêser o yan jî pê-

vero rêz kerdeni. *Tr. Sıralamak, dizmek, dizin/ istif etmek.* Ma do dêsî pêvero qor kerê ki, wa mezbûtîy bê. 2. *f. M.* Qorkerdiş. Bi çekû ya, bi zehmet dayen a, bi çîle ya, bi zordarey a kalûpîr kerdeni, ganweşeya ci berdeni. *Tr. İhtiyarlaştırmak, zahmet verdirerek yaşlanmasına neden olmak.* Ey hendo ki da ê gay ro, o kerd qor. 3. *f. M.* Qorkerdiş. Nobet kerdeni, rêze kerdeni, bi nobet a karî ser visteni. *Tr. Nöbetleştirmek.* Ma şîyayena xwu, bi qor kerê ki; wa kesî rê neheqey nêbo. 4. *Zv. f. M.* Qorkerdiş. Zêdê asindê sûr kerdî kerdeni, bol sûr kerdeni. *Tr. Korlaştırmak, alev kırmızısına büründürmek.* To mêrdek kerd qor û vist ma ganî.

qorkî *N.* Bi usûlên a, bi rêzên a, bi qaydeyên a, salmekî nê, molozkî nê, bi rayên a. *Tr. Kurallı, düzenli, sıralı.* Kes dêsê qorkî sîyanê ci şeno amoro. Çunkî sabirê ci bellî yo.

qorkîyey *Nm.* Bi şikildê qorên a, bi şikildê usûlên a, bi şeklê dûzanên a, tey qayde bîyayen a. *Tr. Düzenli bir şekilde, kurallı ve kaideli bir şekilde, usulüne göre.* Hem qorkîyey, hem jî molozkîyey coy di rayên a, çareyên o.

qorna 2. *Nm.* Fina, finakî, elna, elnakî, qornakî, wextna, wextnakî. Sureyêndo bîn, qorêndo bî, rêzena, rêzanakî, rêzeyêndo bî. *Tr. Bir kez/kere deha, bir başka zaman.* Înan dî ki, karo nêqedêno, va ma qorna bêrê. Qorna amey, qorna dês na pa, fina nêbî.

Qorqor Beg *Nn.* Kebîrê kebîran. Began mîyan di qureyo ki, hewna qureyan jî raveyêrî yo. Bego ki kes nêşeno hawadê ci ra bivêro. Lordey û zengîney û qureyîn di, keso ki ey ser ra çinî yo. *Tr. Mütekebbir bey, beylerin beyi, en kibirli bey, havasından geçilmeyen bey.* Ti vanê beno torina Qorqor Begî ya!

qoş/i *N.* Bênavik/i. Çî/keso ki; mîyan di yan jî bin di, çîyên çinî yo û mîyan vengo. Mîyanvete/ê, binvete/ê yan jî mîyanvijîyaye/ê, binvijîyaye/ê. *Tr. İçi veya dibi boş olan veya boşaltılan, içi veya dibi oyulan veya oyulmuş olan.* Ey xwu kokdê ci yê qoşî di nimit bî. Cora ma kesî nêdî.

qoşan *N. Venganey, mîyanvenganey. Tr. İçi boş olan." Binê erdî di bol qoşanî estê."*

qoşbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; mîyanê ci yan jî binê ci yan bixwu bîyo veng yan jî jewî kerdo veng, jewî zerreyê ci yan jî binê ci veto û kerdo qoş. *Tr. İçi veya dibi boşaltılan, içten çürüyerek kendisi boşalan.* Verdê ê kokê qoşbîyayî ma, ê pir bîyayî jî şima wedarê.

qoşbîyayeni *f. M.* Qoşbîyayîş. Bênavikey, bênavik/i bîyayeni. Mîyan yan jî bin vijîyayeni, mîyan yan jî bin veng bîyayeni, mîyan yan jî bin çirûg bîyayeni. *Tr. İçi veya dibi boşalmak, çıkarılmış olmak, çürümüş olmak.* Dari, mîyan ra bîbî qoşi. Cora, bêqewetêndo şên a, gunê erro.

qoşkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni mîyanê ci, zerreyê ci, navikê ci yan jî binê ci kerdo veng yan jî kerdo çirûg. *Tr. Oyulan, boşaltılan, çürütülmek suretiyle boşaltılan.* Qoqo qoşkerde do bi gengazey a bişikîyo, labelê o bîn zeno ze sî.

qoşkerdeni *f. M.* Qoş kerdiş. Mîyênê ci yan jî binê ci veteni, mîyan yan jî bin veng kerdeni. *Tr. Oymak, boşaltmak* Yaxer vara, xwu bizor resna qoşî mîyan.

qoşma *Mîm. Nm.* Qoşme. Babetên maxênda birik û mazêr a ki; debêna banandê herrînan mîyan. Qebaxêran ra qoşma nêvijêna, qebaxêran ra tîri vijêna. Birik û mazêr û dardo bejî ra jî, qoşma virazêna. *Tr. Topraklı damlarda kullanılmak üzere mazı, meşe vb. susuz yetişen güçlü ağaçlardan yapılan bir çeşit direk.* Banandê herrînan di, gereg ki qoşmey jî bibê.

qoşmek *Nn. Bw.* Kolî 1. Qoşmekê xwu kerdîy hadire û bar kerdîy qatirî ser.

qot/ê *N.* Viran/i, veyşanûteyşan/i, feqîrekê/a di peran. *Tr. Fakir, çulsuz, meteliksiz.* Bi mi ki, bi no babet a keso ki a qotê bi xwu ya bero çinî yo.

qot/i *N.* Bêboç/i, bêboçik/i, nîmboç/i, nîmboçik/i, ser ra cibîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra tam nîyo. *Tr. Kısa/kesik kuyruk, başı kesik.* Merdimêndo sereqot binîya filan cay di vîneyayo. Polîsan berd ki otopsî kerê.

qota serî *An.* Corê serî, vîye ra cor, seriçiqê serî. *Tr. Baş kısımları, başın en üst tarafları.* Ezo qota serî bişuwa, ez bedenî pêroy nêşuwena.

qota tenan *Zîr. Nm.* Qota tenî. sereyo ki tey tene bîyo, hebikê tenano tey di. *Tr. Başak.* Qota tenandê ci emserr weşi bî. Labelê fina jî nêşa ci ra weş xelle bigîro.

qota têlefûnî *S. Nm.* Sereyê nimroyandê têlefûnan, bi tewrdê qe(sifir)îya çehar reqamdê nimroyandê têlefûnan. *Tr. Telefon kodu.* Mi kerd xwu vîra ki, ez qota têlefûnî bi ci da.

qota xellan *Zîr. Nm.* Qota xellî. sereyê xellî/tenî. *Tr. Buğday başağı, başak. Buğday tanelerinin içinde olduğu buğday kısmı.* Torgeri, qota xellan pêro visti.

qotbîyaye/ê 1. *N.* Qotîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra cibîyayo, roterîyayo, bîyo kilm, boçiki yan jî vêşindeyê ci, ci ser ra cibîyayo. *Tr. Kırpılan Kuyruğu veya fazlalıkları kesilen veya kırpılmış olan.* Çiçîyo qotbîyaye dima bîyo temam

ki? 2. *N.* Qotbîyaye/ê. Çî/keso ki qotê ci, cayê qotandê ci nîşan bîyo, virazîyayo, bellî bîyo. *Tr. Kodlanan.* Namedê qotbîyayî di egerên nêvijîya. Labelê ê qot nêbîyayî di vijîya.

qotbîyayeni 1. *f. M.* Qotbîyayîş. Ser ra cibîyayeni, qurifîyayeni, qurmiçîyayeni. Boçiki û çîyo zêdê boçiko vêşindeyê ci ci ser ra terîyayeni, roterîyayeni, birîyayeni yan jî cibîyayeni. *Tr. Tamam veya bir bütün olan herhangi bir şey veya bir kimsenin üstten kesilmesi, kırpılması, budanması olayı.* Dari bî qot tepîya deha weş ageyrê. 2. *f. M.* Qotbîyayîş. Qotê ci virazîyayeni, nîşan bîyayeni, qotanê kesên yan jî çîyên nîşan kerdeni. *Tr. Kodlanmak.* Nameyê ci qot bîbî. Labelê mi rê ki vernameyê ci şî bî vîra.

qotey 1. *Nm.* Bêboçey, bêboçikey, bêboçik/i bîyayeni, boçikira kemî bîyayeni, nîmboçey, nîmboç/i bîyayeni, nîmboçikey, nîmboçik/i bîyayeni. Qot/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qotan. *Tr. Kısa/yarım kuyruk olma, kuyruksuzluk.* Qoteya ci to rê ki bena, ez birişa? 2. *Nm.* Birîyaye/ê, birîyaye/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê birîyayan, ci ser o bîyayeni. *Tr. Kesik olma.* Qoteya ci ya hewna jî mi heyret di verdana. Wexto ki mi verdê, qoti nêbî. 3. *Nm.* Qot bîyayeni, serê hergi çîyan bîyayeni. *Tr. Her şeyin tane, sayı veya topalak şeklinde olan uç kısımları/baş bölümleri.* Eger qoreyda ci ra nêbîyayê, ma nêşayê ca kero.

qoti 1. *An. Nm.* Sere, kati, kakati, kakuti. Vîye ra vera corê serî. *Tr. Baş, kafa.* Mi do qota xwu tenya bişitayê, ey awi rijnê mi ser. Cora mi serşoyê xwu kerd. 2. *Nm.* Sereyê çîyên, vernîya têlefûnî. *Tr. Kod, telefon kodu.* Qota têlefûnî medi, ez zana. 3. *Nm.* Çîya kilmkerdê, çîya bêboçi, çîya ki boçika ci yan kilm a yan çinî ya yan jî cibîyayê ya, ser ra cibîyayê. *Tr. Kısa/yarım kuyruk, kuyruksuz veya baştan kesik olan dişili şey.* Dara qoti vero, ma do xwu rê roşê nanî ser.

qotik 1. *Nn.* Zuqim, axû. *Tr. Zıkkım, zehir, ağı.* Vanê ay qotik şimito û xwu pa kişto. 2. *Nn.* Werdo jehrin. Çî/werdo ki; tey jehr esto, jehrin o. *Tr. Zehirli yemek.* Vanê cinêkeri qotik werdo û pa merda. 3. *Tib. Nn.* Hilqotik, xelaqotik, quxtik, qîqî. *Tr. Boğmaca.* Cinêki bîbî qotik. Merdim, qotikî di kixî ra, îspatey keno bifetisîyo. 4. *Nn.* Jan, dejêndo pîso giran. *Tr. Sancı.* Qotikên kewto ci destî, ti vanê beno ki demaşkul perrayo ci. 5. *Tib. Nn.* Tansîyon, nêweşîya ki tansîyonî ra amêya. Kes/çîyo ki; nişkêra cayêndê ci felç bo û bimiro, wexta vanê qotikî dayo piro. *Tr. Tansiyon ve tansiyondan neşet eden ani ölümler.* Vanê: Filan merdimî vizêr şan di qotikî dayo piro, beqa nêkerdo, merdo. 6. *Tib.* Nişkêra qelb şîyayeni ra merdeni. *Tr. Ani kalp krizleri ve bu şekilde meydana gelen ani ölümler.* Wexto ki jew nişkêra mireno, vanê qotikî dayo piro. Şinê doktor, doktor vano qelb ra şîyo, qelbî dayo piro. 7. *Tib.* Nêweşînda şekerî ra, nişkêra merdeni yan jî felcî pirodayeni di vajêno. *Tr. Şeker hastalıklarındaki ani ölüm vakalarına da denilir.* Vanê qotikî dayo piro, mersela; filan cayê ci bîyo felc. Şinê mojnenê doktorî, doktor vano şekerî dayo piro. 8. *Tib.* Şelpe. Cinîy pirodayeni, bi cinpirodayîşî ya nişkêra merdeni. *Tr. Cin çarpması.* Vanê qotikî dayo piro, berê şêxan heti. O bîn vano, meberê! Şima do ki berê şêxan, berê doktoran heti, ê şêxê nêweşanê. 9. *Ed. Nn.* Şelpe. Dimilî di bela, mûsîbet, çîyo ki; do kesên rê nişkêra bêro û ze ki şelpe pirodo û bi pa bero. *Tr. Müşkül durum, tehlikeli ve sancılı durum, tansiyonvari illet. Sakınılması gereken, ancak ani gelen ve çoğunlukla da ölümle sonuçlanan vahim durumlar.* Wexto ki qeçekîy nişkêra qîrenê, may şina vana xeyr o, qotikî da to ro? Fina wexto ki qeçekîy vanêdayê ez a veyşan, eger may jî qehrîyayê û mijûlîyayê bo, wexta bi qehr a vana, qotik bûri! 10. *Nn.* Bela, mûsîbet, şepşepoki, çîyo ki kes dekewno de û deha nêşeno ci ra pak bo. *Tr. İllet, bela, musibet, müşkül, müşkülpesend, müşkülküşa, girift mesele.* Bî qotik û kewt ma mîyan, ma yê deha nêşenê gîrîyaneyê xwu ci ra pak kerê. 11. *Nn.* Qoti, sere, kişta serî, kişta vernî. *Tr. Üst/baş taraf, uç vs.* Mi qotikê ci nêbesterd bî, ez do gamekna bibestera.[1]

qotikey *Nm.* Qotik bîyayeni, wesfê qotikî, hal û wezîyetê qotikî bîyayeni, senîneya qotikî. *Tr. Tanımı qotik adlı kelimede belirlenmiş olan bütün şeylerin sıfatları.* Mi rê ê yê qitokeyda ci ra jî guman kenê. Hewna bellî nîyo qotik o yan nîyo?

qotikin/i 1. *N.* Axûyîn/i, jehrin/i. Çî/keso ki pa qotik esto, pa jehr esto, pa zuqim esto, guneno kesî ro, zirar dano kesî ro. *Tr. Zehirli, zehirleyici.* Şima çi zanê şirê nezdîdê ê çîdê qotikinî heti? 2. *Tib. N.* Hilqotikin/i, xelaqotikin/i, quxtikin/i, qîqîyîn/i. Kes/çîyo ki; pa hilqotik esto, tey xelaqotik esto, xelaqotik sawîyayo pira, nêweşîna quxtikî sawîyaya ci ro, bîyo qîqî, bîyo qîqîyîn.

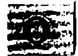
1 Na vajeki Latînî di jî bi şikildê "qot"î ya esta.

Tr. Boğmacalı, boğmacaya yakalanmış olan. Doktorî va qotikin bo, ez ci rê se kerî? 3. *Tib. N.* Janin/i, sancîyîno/a giran/i. Kes/çîyo ki; gandê ci di jan û sanci yêndo gird esto. *Tr. Büyük ve dayanılmaz bir sancısı olan.* Mêrdekî va: La willi merdimo qotikin deqeyên fina nêşeno bêhaho vindero! Çunkî mi qotik dîyo. 4. *Tib. N.* Tansîyonin/i. Kes/çîyo ki; tey tansîyon esto, qotikî dayo piro. *Tr. Tansiyonlu, tansiyonu bulunan.* Nêweşo qotikin do şiro geçada tansîyonî. 5. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; qelbî dayo piro, nêweşîna qelppirodayîşî tey esta, verê coy qelbî dayo piro; a o kes yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kalp krizi olan, kalp krizi geçirmiş olan, bu hastalığı bulunan.* Merdimo qotikin do şiro, qardîyolokî heti. 6. *Tib. N.* Çî/nêweşo ki; tey nêweşîya şekerî esta, tey şeker esto, pa şeker esto, şekerî dayo piro, şekerê ci werişto û Mesela kerdo fecir. *Tr. Diyabet/şeker hastası, şekeri yükselerek bir tarafında felç yaşanmış olan hasta.* Hebanê nêweşdê qotikinî, ci ra kemî mekerê. 7. *N.* Şelpeyîn/i. Kes/çîyo ki; cinnan da piro, bîyo cînnî, bi cinpirodayîş a cayêndê ci bîyo çewt yan jî fecir. *Tr. Cin çarpmış olduğuna inanılan, cinli olan, içine cin girmiş olduğuna inanılan hasta.* Ê yê vanê nêweşê qotikinî berê cindarî heti. Ez kotî, cindar kotî! Ez û cindar! 8. *N.* Mûsîbetin/i. Çî/keso ki; ci rê derd û gire û mûsîbet û qehrûqotik û çîyo winasîno nebellî ameyo, ci rê girekorên, gîgireyên peyda bîyo, giregîyêndê ci esto. *Tr. Çözümü oldukça güç olan.* Derd û gireyo qotikin, do kotî wina bi gengazey a çare bo? O do hewna bol sereyê înan bitewno.

qotikiney *Nm.* Qotikin/i bîyayeni, qotikê ci bîyayeni, tey (pa) qotik bîyayeni, wesfê qotikî ci ser o bîyayeni. *Tr. Tanımı yukarıda yapılmış olan "Qotikin" kelimesinin sıfatının gerçekleşmesi.* Aqilê kesî yo qotikineyda ci ser nêşino.

qotikpirodaye/ê 1. *Tib. N.* Hilqotikpirodaye/ê, hilqotikbîyaye/ê, xelaqotikpirodaye/ê, xelaqotikbîyaye/ê, qotikbîyaye/ê, quxtikpirodaye/ê, quxtikbîyaye/ê, qîqîpirodaye/ê, qîqîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto nêweşînda qotikî, qotikî dayo piro, kixîyêndê bêemanî dayo piro. *Tr. Boğmacaya tutulan.* Doktoro keno ê nêweşê qotikpirodayî rafîno. 2. *Tib. N.* Jandekewte/ê, janîtepişte/ê. Kes/çîyo ki; nêweşîna janî ci tepişto, tewatişêndo bêeman dekewto de. *Tr. Aşırı ve dayanılmaz bir ağrı ve sancı giren.* Şima qotikpirodayeyêndê werdîkekî bivînê, zerrîya şima pey nêveşena? 3. *Tib. N.* Tansîyonpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; tansîyonî dayo piro û tehlûkeyê mergî ravêrnayo. *Tr. Tansiyon vuran/ çarpan.* Mi kesêndo qotikpirodaye dî, kiştênda ci bîbî fecir. 4. *Tib. N.* Qelbpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; qelbî dayo piro, qrîzê qelbî ravêrnayo. *Tr. Kalp krizi geçiren.* Ez ba, ez nêweşê qelbpirodayî wina nêqehirnena. 5. *Tib. N.* Şekerpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; şekerê ci werişto û dayo piro, cora tehlûkeyê mergî ravêrnayo, ganselameteya xwu eşta tehlûke. *Tr. Şeker vuran.* Nêweşdê qotikpirodayî şeker vijîyayo. 6. *Tib. N.* Fecirbîyaye/ê, felcpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; felcî dayo piro, bîyo fecir. *Tr. Felç olan.* Mi kesêndo qotikpirodaye nêdî. 7. *N.* Kes/çîyo ki; raştê gîgireyên ameyo, raştê korkuçeyên ameyo, raştê mûsîbet û girekorên ameyo ki deha nêşeno mîyan ra bivijîyo. *Tr. Çözümsüz bir dert, sıkıntı veya olaya rast gelen.* Kes rew rewî nêşeno, derdê ê kesdê qotikpirodayî ser ra bêro. 8. *N.* Şelpepirodaye/ê. Kes/çîyo ki; şelpî dayo piro û cayên ra yan bîyo fecir yan jî ci rê gireganêndo bêeman vijîyayo. *Tr. Çarpılan, cin çarpması gibi bir olay başına gelen, halli güç bir duruma giriftar olan.* Ti do senîn ê kesê qotikpirodayî bizanê derba xwu çiçî ra werda?

qotikpirodayeni 1. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Hilqotik bîyayeni, qîqî bîyayeni, qotik bîyayeni, xelaqotik bîyayeni, quxtik bîyayeni, nê nêweşînîy pirodayeni. Nêweşîna qotikî kewteni, kixîyêndo bêeman kewteni. *Tr. Boğmacaya tutulmak.* Jû: Na keyneki senîn wina bî? O bîn: Qotikî da piro. 2. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Jan pirodayeni, sancî û dejêndo bêhesab pirodayeni kewteni, janan vero bîyayeni. *Tr. Büyük, şiddetli ve iyileşmesi zor bir sancıya tutulmak, gifirtar olmak.* Ellah zano ki qotikî dayo piro. Çunkî a ya hewîni nêkena. 3. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Tansîyon pirodayeni, tansîyonê ci werişteni, bi tansîyon a yan merdeni yan jî cayêndê ci di zirarêndo ezîm peyda bîyayeni. *Tr. Tansiyon vurmak, tansiyondan dolayı ya ölmek veya felçlilik gibi büyük bir zarara uğramak.* Vanê qotikî dayo piro, kiştênda ci ya nêtepşena. 4. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Qelbî pirodayeni, qelbî di qrîz ravêrnayeni. *Tr. Kalp krizi geçirmek.* Di finîy qotikî dayo piro. Eger finakîna pirodo, wexta beno gîrgîn. 5. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Şeker pirodayeni, şeker ra yan merdeni yan jî cayêndê ci di zirarêndo bêhesab dîyayeni. *Tr. Şeker komasına girmek, şekerden felç olmak vs.* Qotikê ci werişt şî resa 450, kaleka ci ya netepşena. 6. *Tib. f. M.* Qotikpirodayîş. Felc bîya-

yeni, cayêndê ci nêtepişteni, cayêndê ci nêşeyên ra, semedên ra wezîfe nêdîyayeni. *Tr. Herhangi bir nedenden dolayı felç olmak.* Qotikî da piro tepîya, şeş serî yo o yo erd o. 7. *f. M.* Qotikpirodayîş. Belayêndo gird kewteni, mûsîbetêndo gird pirodayeni, coydê xwu di korkuçeyên raştê ci amîyayeni. *Tr. Büyük bir belaya, musibete giriftar/duçar olmak.* Emserr qotikên raştê mêrdekan ameki, ê yê nêşenê xwu ci ra pak kerê. 8. *f. M.* Qotikpirodayîş. Şelpe pirodayeni, cinîy pirodayeni, cinî bîyayeni, cindirlî bîyayeni, cinderlîyey, cinderlî bîyayeni, cinîy mîyan kewteni. *Tr. Cin çarpması.* Eger qotikî pirodayê, bi mi ki wina nêbîyê.

qotîy *Teks. Nb.* Pantolê ki bêzdê çadiran ra virazîyayê. *Tr. Kot, çadır bezinden yapılan pantolon.* Qotê mi bîyê kehanîy, ez a kena xwu rê newey biherîna.

qotnaye/ê 1. *N.* Rotemaye/ê, roterîyaye/ê, qotkerde/ê, serebirnaye/ê, serera birnaye/ê, sere ra cikerde/ê, ser ra birîyaye/ê, kilmbîyaye/ê, kilmkerde/ê. Çî/keso ki; sere ra birîyayo, kilm bîyo, vêşindeyê ci, ci ser ra birîyayo. *Tr. Budanan, kısaltılan, üstten kesilen.* Velgo qotnaye, do serrna deha gur bo. 2. *N.* Qotkerde/ê. Çî/keso ki; qotê ci virazîyayê, bi qotandê xwu ya nîşan bîyo, qetê ci bellî bîyê, qotê ci mojneyayê. *Tr. Kodlanan.* Namedê qotnayî di gireyên nêvijîya. Labelê vernamedê nêqotnayî di gire vijîya. Dêmax kî, kes do biqotno.

qotnayeni 1. *f. M.* Qotnayîş. Qot kerdeni, sere birnayeni, sere ra cikerdeni, serê ci ci kerdeni, sere ra birnayeni, roterdeni. *Tr. Baş/ucundan kesmek, budamak, koparmak.* Mi sereyê xellî qotna. Ez do sereyê to biqotna, eger wexta ma biqotnayê wina nêbîyê ûzn. 2. *f. M.* Qotnayîş. Qot kerdeni. Qotanê ci nîşan kerdeni, mojnayeni, bellî kerdeni, mor kerdeni. *Tr. Kodlamak.* Mi kerd ki naman û vernamanê ci biqotno, ez winîyaya ki ê mi nîyo. Cora mi nêqotna.

qoto/ê *N.* Viran/i, veyşanûteyşan/i, feqîrekê/a di peran. *Tr. Fakir, çulsuz, meteliksiz.* Bi mi ki, bi no babet a keso ki; keynaya xwu bido bi ê qotoy, çinî yo.

qozix/i *An. Tib. N.* Xek/i, kuze/ê, xûz/i, mîyaneçewt/i. O/çîyo ki; mîyaneyê nêweşînên ra bîyo çewt yan jî çewt mendo. *Tr. Kambur.* Merdimêndo qozix tîya ra nêravêrd.

qozixane *Nn.* Xekane, kuzeyane, xûzane, mîyaneçewtane. Zêdê qozixan a bîyayeni, wesfê qozixan tey bîyayeni, bi qozixan mendeni. *Tr. Kamburca, kamburlar gibi olmak.* Ez winîyaya o yo qozixane ajana di doş beno, mi nêzana o bixwu yo.

qozixaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di, qozixane/ê bîyayeni, wesfê qozixan tey estbîyayeni. *Tr. Kamburca olmak, kamburlar gibi olmak.* Ti yê şenê erqera qozixaneyda ci ca kerê, a ya vera kotî şina?

qozixey *An. Tib. Nm.* Xekey, kuzey, kuzeyey, xûzey, mîyaneçewtey. Qozix/i bîyayeni, xek/i bîyayeni, kuze/ê bîyayeni, xûz/i bîyayeni, mîyaneçewt/i bîyayeni, wesfê qozixina ci ser o bîyayeni. Mîyane ra verdîm/i yan jî çewt/i bîyayeni, mîyaneyê ci normal yan jî tam raşt nêbîyayeni. *Tr. Kamburluk.* Belê. Qozixey babetên nêweşînên a, şehitîyayena bedenî ya.

qubbe *Mîm. Er. Nm.* Qubi. Cayo ki; camîyên yan jî tirbên ser o bi şikildê nîmgogên a virazîyayo. *Tr. Kubbe.* Mi rê ki qubbeya tewra girdi na nîya.

qubey 1. *Mîm. Nm.* Qubbeyey. Qubi (qubbe) bîyayeni, şikildê xwu di zêdê nîmgogên a bîyayeni, wesfê nîmtopên bîyayeni. *Tr. Kubbe olma.* To şa qubeyda ci ser o tayên zanîşo mîmarî bivîno? 2. *Zoo. Nm. Bw.* Qubi qubi. Ma qe qubeya ci ti kêfsad nêkerdê.

qubi *Er. Nm.* Cayêndê sehaban û şêx û welîyano, ser o qubbeyên esta ki yan tey sehabayên yan şêxên yan jî welîyêno yan roşeno yan jî tey defin bîyo. *Tr. Kubbe. Önemli ve mübarek görülen değerli insanların medfun olduğu ve kubbeli olan türbe veya defin yeri.* Nezdîyê Suwêreki Quba Kal hecî esta.

qubi qubi *Nm.* Qubey, qubîni, qubîney, qaqibo kerdena kerîdê zerecan, qaqibo vatena kerîdê zerecan, veng vetena kerîdê zerecan. *Tr. Kekliklerin topluca çıkardıkları ses.* Rexê koy di, qubi quba zerecan bî, wendê.

qubîney *Nm. Bw.* Qubi qubi. Şewra şewra qubîneyda zerecan ra ma nêşa rakewo.

qubîni *Nm. Bw.* Qubi qubi. Wexto ki qubîni kewna zerecan ser, seydbazê ma beno xînt û kewno koyan ser.

quble *Teo. Er. Nn.* Qulbe. Cayo ki; kes verê xwu keno vera ci û vindeno nimaz. *Tr. Kıble.* Xortê Delalî va: Verê mi quble, qubleyê mi Kabe û dima jî bi "Ellahû Ekberî" ya vinderd nimaz.

qubleşaşkerde/ê *Zv. N.* Qulbeşaşkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî hendo ki ci ser o tesîr kerdo yan jî derbênda girani daya piro, ci ser o qulbeyê ci şaş kerdo, verûpeyê ci kerdo şaş, cêran corî kerdo. *Tr. Kıblesi/yönü şaşırtılan, sersemleştirilen.* Merdimo quble şaşkerde, do senîn bişo hendayên kar û gurwî bin ra bivijîyo? To hendo

ki kar nayo ci doşî ser, mêrdekî qulbeyê xwu şaş kerdo.

qubleşaşkerdeni *Zv. f. M.* Qubleşaşkerdiş. Qulbe şaş kerdeni, verûpeyê xwu şaş kerdeni, cêran corî kerdeni, cêran corî bîyayeni, verê xwu şaş kerdeni, verê çîyên yan jî kesên şaş kerdeni. *Tr. Kıble/yönünü şaşırmak, alt üst etmek veya olmak.* Ey jû dê piro, qubleyê mêrdekî şaş kerd.

quçbîyayeni *f. Zv. M.* Quçbîyayîş. Quçî bîyayeni, virarî bîyayeni, virari kewteni, bazîyan mîyan kewteni, wahîr vijîyayeni, ci rê paştî deyayeni, şa bîyayeni, hurmet dîyayeni. *Tr. Kucaklanmak, kollanmak, kollar arasına alınmak, sahiplenilmek, hesaba katılmak, desteklenmek.* Eger ez jî tenekên quç bîyayê, qey mi do jî bixwuya bawerey bikerdayê. Şima ez quç nêkerda.

quçî *An. Zv. Nm.* Quçi, virari, cayo ki seredê giştandê destdê kesî ra keno pa û hettanî mabeyndê hurdina bazîyan têtewr dewan keno. *Tr. Kucak, kollar arası. Mecazen ise destek, saygı ve sevgi, sahiplenme.* Lajek kewt mi quçî, ma pêya amey werey.

quçîbîyaye/ê *N. Zv.* Quçbîyaye/ê, virarîbîyaye/ê, wihêrvijîyaye/ê, paştîvijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gerîyayo virarî, gêrîyayo bazîyan mîyan û yan ci ra hez bîyo, yan ci rê hurmet bîyo, yan paştî deyaya bi ci, yan jî ci rê wihêrey bîya. *Tr. Kucaklanan, arka çıkılan, desteklenen, sahiplenilen.* Kes şeno vajo merdimo quçîbîyaye bi xwu ya bawerey keno, kêfê ci yeno, şa beno, bi nê qewetî ya gireyanê xwu hal keno.

quçî bîyayeni *f. Zv. M.* Quçîbîyayîş. Quç bîyayeni, virarî bîyayeni, virari mîyan kewteni, paştî vijîyayeni, paştî bi ci deyayeni, ci rê hurmet bîyayeni, ci rê wahîr vijîyayeni. *Tr. Kucaklanmak, kollar arasına alınmak, destek çıkılmak, sahiplenilmek.* Kam ki quçî bo, o do bêro werey.

quçîkerde/ê *N. Zv.* Quçkerde/ê, virarkerde/ê, virarîkerde/ê, bazîyan mîyan girote/ê. Çî/keso ki gêrîyayo viraran mîyan, virarî piropêşîyayo, bazîy piropêşîyayo. *Tr. Kucaklanan, kendisine destek de çıkılan, sevindirilen, sahiplenilen.* Merdimo quçîkerde bi xwu ya bawerey keno, bi paştîgîrandê xwu ya pekeno.

quçî kerdeni *f. M.* Quçîkerdiş. Quç kerdeni, virar kerdeni, xwu virar kerdeni, xwu qolan mîyan kerdeni, virari piro pêşîyayeni. Ci rê paştî vijîyayeni, ci ra hez kerdeni. *Tr. Kucaklamak, kolları arasına almak, desteklemek, sahiplenmek, kendisine sevgi veya saygı göstermek.* Mi do quçî kerdayê, ey nêverda.

qufa *Er. Nm.* Çîya ki bolkî şitlandê vilayêran û qamîşan ra virazîyaya û dergûbarî ya û çî debeno de. *Tr. Küfe.* Mi Adana di baxçe di bol qufey antê.

qufakar/i *N.* Kes/çîyo ki; qufey virazeno, qufey roşeno, qufey anceno û zêdê nê karan keno û pa debarê xwu keno. *Tr. Küfeci, küfe yapan, küfe satan.* Mi Adana di, baxçandê pûrteqalan û mandalîyan û leymûnan di qufakarey kerdê, mi antê, cinîyan qufey pir kerdê. Ez, bolkî qufakari bîya.

qufakarey *Nm.* Qufakar/i bîyayeni, karê qufan kerdeni, qufey viraşteni, qufey roteni, qufey wegiroteni ûzn. *Tr. Küfecilik, küfe yapmak, küfe satmak.* Bolkî qufakey karê camêrdan bî, meywe arêdokey jî karê cinîyan bî. Çunkî qufey antiş, çetin bî.

qufil *Nn.* Zerze. Çîyo ki kes pa çîyan nano pêya û kilît keno. *Tr. Asma kilit.* Dûkandarîy, dûkananê xwu bi qufilêndo mezbût a kilît kenê.

qufilbîyaye/ê *N.* Zerzebîyaye/ê. Çî/keso ki; bi qufilîya bîyo kilît, gêrîyayo. *Tr. Asma kilit vurulan.* Kes şaş maneno ki, dûkano qufilbîyaye, senîn beno ki wina rewane abeno!

qufilbîyayeni *f. M.* Qufilbîyayîş. Zerze bîyayeni. Bi qufilî ya gêrîyayeni, bi qufilî ya kilît bîyayeni. *Tr. Asma kilitle kilitlenmek.* Qufil bîyayena dûkanan û dolaban jew nîya.

qufilkerde/ê *N.* Zerzekerde/ê. Bi qufila kilît kerde, qufil pirodaye, bi qufil a gêrîyaye. Çî/keso ki bi qufilîya bîyo kilît. *Tr. Asma kilit vurulan.* Vanê bano qufilkerde jî abîyayo.

qufilkerdeni *f. M.* Qufilkerdiş. Zerze kerdeni. Bi qufilî ya çîyên kilît kerdeni, giroteni, zerze pirodayeni. *Tr. Asma kilit vurmak.* Mi do verê coy jî qufil kerdayê, înan va, çîyên nêbeno.

qul/i *N.* Lan/i. Çîyo ki binê ci yan jî cayêndê ci di, qulên esta. *Tr. Delik.* Cayêndê ci di, qul çinêbî. Labelê pey şîyê.

qulab/i *N.* Fenikkar/i, dûzanbaz/i, fêlbaz/i, hîlebaz/i, qellaş/i, tirşikçî, ageyrok/i. O/çîyo ki; fenîy keno, fêlbazey keno, hîlebazey keno, qellaşey keno, tirşikçîni keno, ageyrokey keno. *Tr. Kurnaz, yalaka, yardakçı, düzenbaz, dönek, numaracı.* Qulabêndo dûzanbaz o, kam şeno bi ey a baş bikero ki?

qulabey *Nm.* Fenikkarey, dûzanbazey, fêlbazey, hîlebazey, tirşikçîni, qellaşey. Qulab/i bîyayeni, wesfê qulaban tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey fenikkarey, dûzanbazey, hîlebazey, tirşikçîn û delekey esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yardakçılık, yalakalık, döneklik, kurnazlık, düzenbazlık.* Sîyasetî

di qulabey esta. Mi di jî sîyaseto zûrkerane yo qulab çinî yo.

qulate *Teks. Nm.* Babetên kilawênda tûjek a ki ser o serikên esto û qiri bin di jî bi qumçayên a girêdeyêna. *Tr. Sivri bir başlık olup çene altında düğmeyle iliklenebilmektedir.* Qulateya xwu nê xwu ser û vijîya teber.

qula vini *An. Nm.* Qula zincî, qula pirniki. *Tr. Burun deliği.* Di qulê vinî estê. Eger jewda ci bigêrîyo, serê kesî do bidejo.

qulbaşî *Tib. Nn.* Kulêno ki bi gandê însanan a vijêno. Cayo ki no kul bivijîyo, aja di esteyê gandê kesî jî vijêno. *Kur. Kulê mûmalê. Tr. İnsan vücudunda ortaya çıkan ve çıktığı yerde kemiğe kadarki yeri eriterek veya oyarak kemiğin görünmesine, ortaya çıkmasına neden olan bir tür yara.* Berê doktor, beno ki kulê ci qulbaşî bo.

qulbaxe *Nn.* Çîyê Qerraleyo ki; Qerralîy nanê xwu serî ser, pa Qerraleya ci nîşan bena. Serikê meqamandê mihîmman o. *Tr. Taç, gerdanlık.* Verî, ma xwu rê esparikan û pîvongan (mijmijokan) ra qulbaxe viraştê û nayê xwu serî ser, ma vatê ma bîyê Qerral.

qulbaxeyê esparikan *Nn.* Qulbaxeyo ki esparikan ra virazîyayo. *Tr. Çiğdem bitkisinden yapılan taç, ottan yapılan bir çeşit taç, baş gerdanlığı.* Ma qeçkîni di, xwu rê qulbaxeyê esparikan viraştê û ma nayê xwu serî ser.

qulbaxeyê pîvongan *Nn.* Qulbaxeyo ki pîvongan ra virazîyayo. *Tr. Zazaca'da "Pîvong" (bir çeşit çiğdem veya nevruz çiçeği) denilen bir çeşit bitkiden yapılan bir çeşit taç.* Qulbaxeyê pîvongan ma ser o biriqîyayê.

qulbe 1. *Teo. Nn.* Quble. Cayo ki muslumanîy verê xwu kenê vera ci û nimaz kenê. *Tr. Kıble.* Qulbeyê ma û ê înan jew nîyo. Çunkî ê yê rojawan di, ma yê rojhelat di. 2. *Nn.* Kişti hêmi, teref, doşî. *Tr. Yön, taraf, yan.* Înan qulbeyê xwu şaş kerd bî, nêşayê mîyan ra bivijîyo, mi raya înan vero kerdi raşti.

qulbeçewt/i 1. *N.* Qulbeçep/i, qulbeşaş/i. Kes/çîyo ki; qulbeyê ci raşt nîyo. Ca/cayê îbadetî yo ki qulbeyê ci vera Kabe nîyo, çep o, çewt o, şaş o, vera canakî peymîyayo. *Tr. Kıbleye doğru olarak namaza veya ibadete durmamış olan.* Ti vanê nimazê ê merdimdê qulbeçewtî qebûl bo? Nêzana, goreyê nêtdê ci yo. Labelê fina jî Ellah bizano. 2. *Zv. N.* Qulbeçep/i, qulbeşaş/i. Kes/çîyo ki; meşê ci, verê ci, raya ci, winîyayena ci, şîyayîşê ci, qulbeyê ci, şik û fikrê ci, zîkr û îzanê ci çewt o, raşt nîyo, çep o û tîk nîyo, tey xeta esto, xetadar o, xetakar o. *Tr. Yolu, yöntemi, tarzı, gidişatı, düşüncesi, zikri ve fikri, meyli kötü olan, yanlış/hatalı olan.* Boka şima yê bi ê merdimdê qulbeçewtî ya nêşinê?

qulbeçewtey 1. *Nm.* Qulbeçepey, qulbeyê ci çewt bîyayeni, qulbeşaşey, qulbeyê ci çep bîyayeni, qulbeyê ci raşt nêbîyayeni, qulbeyê ci çewt virazîyayeni, eyarê qulbedê ci çewt bîyayeni. Qulbeyê cayêndê îbadetî, qulbeyê kesên Kabe nêwinîyayeni, canakî winîyayeni. *Tr. Kıblesi yanlış/kıblesi hatalı olmak, kıblesi Kabeye bakmamak.* Hendayên serrî yo, kesî qulbeçewteya ci nêdîya. 2. *Zv. Nm.* Qulbeçepey, qulbeçep/i bîyayeni, qulbeşaşey, qulbeşaş/i bîyayeni. Zîkrê ci, şik û fikrê ci, meş û îzanê ci, terbîye û şîretê ci çewt (şaş, çep) bîyayeni, tey xetay bîyayeni, vera xirabey bîyayeni, raya ci çewti bîyayeni. *Tr. Yolu, yöntemi, gidişatı, tarzı, terbiyesi, eğitimi, aldığı ders yanlış olmak.* Eger şima bişayê, rojên jî qulbeçewteyda ci ser o vinderdayê, wina nêbîyê.

qulbekabe/ê *Teo. N.* Musluman/i, Muslumane/ê, Muslim/i, nimazkar/i, qulberaşt/i, verbiqulbe/ê. Kes/çîyo ki; nimazûnîyazdê xwu do, nimazkar o, verê ci qulbe vîneno, raşt o, qulbeşaş nîyo, qulbeçewt nîyo. *Tr. Namazında niyazında olan, kıblesi düzgün olan, dindar, dürüst, emin.* Merdimêndo qulbekabe yo. Kes ci ra nêterseno.

qulbekabeyey *Teo. Nm.* Qulbekabe bîyayeni. Qulbeyê ci vera Kabe bîyayeni. Muslumaney, musluman/i bîyayeni, qulberaştey, verbiqulbeyey, verbiqulbe/ê bîyayeni, nimazkarey nimazûnîyazdê xwu di bîyayeni. Wesfê qulbekeabeyan ci ser o bîyayeni. Qulbeyê ci raşt bîyayeni, qulbedê xwu di çewt nêbîyayeni, qulbeyê ci vera Kabe bîyayeni. *Tr. Kıblesi Kabe olmak, doğru dürüst olmak, dindar olmak, namazında niyazında olmak, yönü doğru olmak.* Kulbekabeyeyda ci guman çinî yo. Labelê tenekên hêrsbîyaye yo.

qulberaştey 1. *Nm.* Qulberaşt/i bîyayeni, qulbeyê ci raşt bîyayeni, qulbeyê ci vera Kabe winîyayeni, winîyayîşê ci vera Kabe bîyayeni. *Tr. Kıblesi düzgün olmak, kıblesi Kabe'ye dönük çizilmiş olmak.* Heta nika kesî qulberaşteya ci nêarda rojanî. 2. *Zv. Nm.* Qulberaşt/i bîyayeni, şîyayena ci, hedefê ci, hêwanê ci, meşê ci, asayîşê ci, şik û fikrê ci, zîkr û îzanê ci raşt bîyayeni, rayda raşto bîyayeni, rayda çewti (çepi) di nêbîyayeni. *Tr. Yolu, yordamı, gidişatı, tarzı, stili, yöntemi, kıblesi yanlış olmak, yanlış yolda olmak.* Keso qulberaşteya ci nêvîneno, pêroyê winînê destdê

ci yê ewroyê heray ra. Wela mi bi ey ro bo!

qulberaşti 1. *N.* Çî/keso ki; qulbeyê ci, kişta ci ya Kabî, verê ci raşt o, qulbeyê ci bê Kabe canakî nêdeyayo. *Tr. Kıblesi düzgün olan.* Qarişê ê merdimdê qulberaştî mebê, şirê qulbeyê ê merdimdê qulbeçewtî raşt kerê. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; şîyayîşê ci meşê ci, verê ci, hêwanê ci, fikr û zîkrê ci, şik û îzanê ci raşt o, çewt yan jî çep nîyo. *Tr. Gidişatı, yolu, yöntemi, tarzı, zikr ve fikri doğru ve düzgün olan, doğru hedefte olan.* Şima do ki şirê ê merdimdê qulberaştî dimi kewê, şirê ê merdimdê qulbeçewtî dimi kewê, qenê cefayê şima tinê nêşino.

qulbeşaş/i *N. Bw.* Qulbeçewt/i. Derê ki deha şima bişê ê merdimdê qulbeşaşî ray vero raşt kerê ha!

qulbeşaşbîyaye/ê 1. *Teo. N.* Kes/çîyo ki; qulbeyê ci şaş o, raşt nîyo, çewt o, tam vera Kabe nîyo. *Tr. Kıblesi yanlış/eğri olan.* Nimazgeyo qulbe şaşbîyaye do senîn û çiwext raşt bo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi babet babetî olayîyan a, bi gireyan a ze ki qulbeyê ci şaş bo, ze ki cêran corî bo, ze ki serûbinî bo. *Tr. Kıblesi şaşan, alt üst olan, feleği şaşan.* Ez nêşena nînan ê kesdê qulbe şaşbîyayî ra bipawa. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta "Ti bê, boka qulbeyê to bi şaş bo, ti qulbeyê xwu bi vinî kerê, ti verûpeyê xwu nêvînê, ti bi serûbinî bê, ti bi têserî û têdima bê, ti bi keye nêrê, ti bi agemî kewê ûzn." bîya. *Tr. Kıblesini şaşırasın, yönünü bulamayasın, delirip çöllere düşesin, alt üst olasın gibi beddualar edilen.* Şima şenê, bi ê qulbe şaşbîyayî resnê. Boka o keso qulbe şaşbîyaye, ne verê xwu, ne jî peyê xwu bivîno!

qulbeşaşbîyayeni 1. *Teo. f. M.* Qulbeşaşbîyayîş. Quble şaşbîyayeni, qulbe çewtbîyayeni, qulbeyê ci çewt bîyayeni, verê qulbedê ci raşt nêbîyayeni. *Tr. Kıblesi yanlış/eğri olmak, kıblesi doğru olmamak.* Mi zanayê qulbeyê ci şaş o. 2. *Zv. f. M.* Qulbeşaşbîyayîş. Quble şaş bîyayeni, verê ci şaş bîyayeni, raya ci şaş bîyayeni, qulbeyê ci raşti nêbîyayeni, cêrancorî bîyayeni, serûbinî bîyayeni, normaley ra kewteni. *Tr. Kıblesi şaşmak, alt üst olmak, feleği/yolu şaşmak, yönünü şaşırmak.* Ê lejî ser ra, qulbeyê înan şaş bî. Înan nêşa xwu bivîno.

qulbeşaşey *Nm. Bw.* Qulbeçewtey. Ma qulbeşaşeyda şima ser o, şima jî qulbeşaşeyda ma ser o vinderê. Nêbeno?

qulbeşaşkerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên eger bi zanîşdo çewt a, eger bi arey û erbetan a, eger bi karûgurweyandê ecêban a bîyo sebebê qulbe şaş bîyayenda ci, verê ci vero kerdo vinî, kerdo serûbinî, kerdo cêrancorî, normaley ra veto, kerdo têserî û têdimî, qenda kutikî yo veto û kerdo rezîldê alemî. *Tr. Kıblesi/feleği şaşırılan, perişan edilen, yönü şaşırılan, olmadık şeyler başına getirilen.* Tayên mend bî ki, ez jî biba zêdê ê kesdê qulbe şaşkerdî.

qulbeşaşkerdeni *Zv. f. M.* Qulbeşaşkerdiş. Verê xwu şaş kerdeni, qulbeyê xwu vinî kerdeni, xwu şaş kerdeni, tersan ra yan jî helecanî ra raya xwu şaş kerdeni, cêrancorî bîyayeni, serûbinî bîyayeni. *Tr. Yönünü, yolunu şaşırmak/kaybetmek, kaybolmak, alt üst olmak, kıblesini şaşırmak.* Ey a sîllay tepîya, qulbeyê xwu kerd şaş. Şima nêzana çiçî ame ey sere di!

qulbeyo çep *Teo. Nn.* Qulbeyo ki çep virazîyayo, çewt virazîyayo, şaş virazîyayo; raşt nêvirazîyayo, vera Keabe nêvirazîyayo, verê ci winîno canakî. *Tr. Kıblesi yanlış ve eğri çizilen yer veya ibadethane, yanlış ve eğri kıble.* Ey hendayên serî yo, bi qulbedê çepî ya nimaz kerdo.

qulbeyo raşt *Teo. Nn.* Qulbeyo ki; ostayê ci raşt peymito, raşt viraşto, raşt ameyo. Qulbeyo ki verê ci vera Kabey virazîyayo. *Tr. Doğru kıble, Kabe'ye doğru düzgün ölçülen kıble.* Nimazê şima, bî zêdê nimazdê qulbedê çepî ya. Qulbeyo çep do senîn naf bido kesî?

qulbîyaye/ê *N.* Tey lani abîyaye/ê, tey quli abîyaye/ê, tey cayê herikîyayî abîyaye/ê. Çî/keso ki tey quli abîyayo. *Tr. Delinen.* Erddê qulbîyayî di awa vinî bena.

qulbîyayeni *f. M.* Qulbîyayîş. Lan bîyayeni. Tey quli abîyayeni, tey lani abîyayeni, tey cayê herikîyayî abîyayeni. *Tr. Delinmek.* Qul bîyayeni di kes qaynax bikero ki qula ci bigêrîyo.

qule *Nn.* Estûnê ki pêser o virazîyayê û ci ra ze minarayênda dergi virazîyaya. *Tr. Tr. Kule.* Zeno ze qule, derg o, kes nêşeno ci ra qirş bigîro.

quleki *Nm.* Qul (lan)a werdî. Cayo qulo ki kes şeno çîyên pira kero û ci ra biherikno. *Tr. Küçük delik.* Marr kewt qulekda xwu bî vinî.

quley *Nn.* Qul/i bîyayeni, lana ci bîyayeni, tey lani bîyayeni, tey qul bîyayeni. *Tr. Deliklilik, delik olmak.* Mi quleya ci ne dîya, ne jî aşnawita. Şima yê vanê qul bî. Eger qul bîyayê, qey awi do tey vinî bîyayê.

qulfe *An. Nn.* Posteyê biliki, çermeyo ki biliki ser o yo. *Tr. Sünnette kesilen pipi derisi.* Sunnetkarî, qulfê ci bilikda ci ra cikerd, ey qeyami qilanayê. Labelê, ê bimbarekî jî, bilika lajekî nêçengiznê bî.

quli 1. *Nm.* Lani, quliki. Bolkî cayo akerdeyo xorî û teng û derg. Cayo ki tey quli (lani, quliki) abîyaya. *Tr. Delik.* Gişta xwu mekerê qulda marrî,

perreno şima. 2. *Nm.* Lani. Cayo ki wehşîy (mar û mişk û mêşûmor û verg û heş û lû û heywano zêdê nînan) tede beşirênê, kewnê mîyan, tede beşe benê, tede sitar benê. *Tr. İn. Yabani/vahşi hayvanların girdiği ve barındığı deliği/yuva.* Mar şî kewt qulda xwu û tey bî vinî.

qulibîyaye/ê *N. Bw.* Qelibîyaye/ê 1. Şitdê qulibîyayî, pey ra çîyên nêmend?

qulibîyayeni *f. M.* Qulibîyayîş. *Bw.* Qelibîyayeni 1. Boka hêwanê înan biqelibîyo.

qulibnaye/ê *N. Bw.* Qelibnaye/ê. Mado qulibnaye do senîn bişo nan bûro ki?

qulibnayeni *f. M.* Qulibnayîş. *Bw.* Qelibnayeni. Kê dewleta xwu ya zulimkari nêqulibna ki, şima yê winî ci rê wahîrey kenê?

qulikîy *Nb.* Girey, qehrûqotikîy. Çîyê ki hend aqil ser nêşino û hergi jewda ci kesî rê gireyên û derdên a. *Tr. Problem, sorun. Müşkül/çözümü zor durumlar.* Rehmetî kalikê mi, wexto gireyan ra qal bîyê, vatê "Ez se kerî, qulên nîya ki, qulikîy bol ê, hezar qulikîy estê, ez heta qulên gîna, dîna hîrina qulîy abênê."

qulin/i *N.* Lanin/i. Çî/keso ki; pa qulîy estê, tey qulîy estê, qulqulî yo, wesfê ci yo ravey, tey qulikîy estbîyayena. *Tr. Delik, delikli. Mecazen ise yaralı kimse.* Mi o çîyo qulin nêwaşt, o bêqul waşt.

quliney *Nm.* Laniney. Tey qulîy bîyayeni, wesfê ci yo ravey tey (pa, mîyan di, ser o) qulîy bîyayeni. *Tr. Deliklilik.* Noqra qulineya ci mi rê ercîyê. Finan tim jî ez zirardar vijîyayê.

quling/i *Zoo. N.* Qazquling/i. Teyrêndo vengweş û vengbarî yo ki şeno weş biwano jî. No teyrek hem waneno (derg derg waneno/waqi waqi keno), hem jî şeno qisey bikero, rexan o geyreno, qira nê teyrekî derg a, bixwu jî hendê dîkleyrên beno. Seydê qulingan beno. Qazqulingîy wexto ki pîya şinê, bi şikildê xetên a firenê. (Bi şikdê Tirkî ya; *avcı kolu, avcı hattı.*) *Tr. Yabani kaz. Güzel sesli, taklit yapabilen (konuşabilen) bir kuş.* Qulingêndo weş, rew rewî nêvîneyêno.

qulingi 1. *Zoo. Nm.* Kiringi, siqulingi, qulîngi, qolingi, qazqulingi. Teyrênda çîpderg a ki germîstanan di geyrena. *Tr. Turna.* Qulingê kenê şirê germîstannakî. 2. *Nm.* Kêrî, çêrî, cacil, lindan. Dolabê cayan o ki dêsan mîyan di virazêno. *Tr. Duvara gömülü dolap, yüklük.* Cayan beri, deki qulingi mîyan.

qulixi *Leş. Nm.* Qereqol. Cayo ki esker tey maneno û ûja xwu rê kerdo cayê vinderdeni, cayê paliknayeni, cayê qontrolî. *Tr. Karakol.* Ez texmîn kena ki na vajeki do Tirkî ra bêro. Çunkî *"Kolluk, kolluk kuvvetleri.* Tirkî di esto. No jî beno cayê eskeran, qereqol. Qulixa kena serê ma bipalikno. Çunkî ê yê geyrenê sîleh.

qulî *Zoo. Nm.* Culixi, elelo, eloki, hulî, luqi, kerga şamî, pîpî. Babetên heywanênda zêdê kergan a. Labelê kergan girdêrî ya, wexto ki qehrêna gijgijêna pêser. *Tr. Hindi.* Wexto ki ma dewan di bî, qulîyê ma bolîy bî.

qulîs *Nn.* Çûl. Xwu namiteni, xwu bi namiten a çîyêndo nimî kerdeni. Çengeyên di, cayêndo dalde di sereyê xwu ronayeni, xwu çewt kerdeni. *Tr. Kulis.*[1]

qulîsîyaye/ê *N.* Çûlîyaye/ê, çûlbîyaye/ê. Çî/keso ki; xwu bi namitiş a, xwu bi qulîsnayen a nimito, çiman ra kerdo dûrî, kerdo mîyanikî. *Tr. Kendisini eğen, başını gizleyen, saklanan/gizlenen, gizlice bir iş/eylem yapan.* O lajeko qulîsîyaye nêkewt çimandê pêrî ver.

qulîsîyayeni *f. M.* Qulîsîyayîş. Çûlîyayeni, çûl bîyayeni. Xwu qulîsnayeni, qulîs kerdeni, karê qulîsîyayîşî meydan amîyayeni. Sereyê xwu yan jî bejna xwu bi namitiş û ronayen a xwu çiman ver ra vinî kerdeni, mîyanikî karûgurweyên kerdeni. *Tr. Gizlenmek, başını eğmek. Gizlice tenha bir yerde bir iş veya eylem (örneğin ikili bir görüşme gibi) yapmak.* Wexto pî ravêrd, lajek qulîsîya. Cora pêrî nêşa bivîno.

qulîsnaye/ê *N.* Çûlnaye/ê, çûlkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci qulîsnayo, namito, sere yan jî bejna ci ronaya û çiman ver ra kerdo vinî yan jî no kar bi no babet a bîyo. *Tr. Baş veya gövde eğdirmek suretiyle gizlenen, gözlerden ırak edilen.* Mi rê ki o keso qulîsnaye rîdê ê gireyî ra nêdeya teber.

qulîsnayeni *f. M.* Qulîsnayîş. Çûlnayeni, çûl kerdeni. Sere yan jî bejna xwu bi ronayîş a xwu nimiteni, çîyêndo mîyanikî kerdeni. *Tr. Başını ve/veya gövdeyi indirmekle kendisini saklamak, gizlenmek, gizli bir iş çevirmek.* Eger ey bişayê xwu biqulîsnayê, çîyêndo nêbiyayê.

qulkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo qul, bîyo qul, tey quli abîyaya, ci ra cayê herikîyayeni yan jî ney vêşêrî cayên abîyayo. *Tr. Delinen.* Vanê tiritokan dêsdê qulkerdî ra çî tirito.

qulkerdeni *f. M.* Qulkerdiş. Tey quli akerdeni, tey qulên peyda kerdeni, teqnayeni, tey lani

---

1 Qeçkînidi ma xwu qulîsnayê û xwu sîyandê lejkaran ra beşirnayê. Fini bîyê ki qando ki pîyê ma ma nêvîno, fina ma xwu qulisnayê û nimitê.

viraşteni, tey lani akerdeni. *Tr. Delmek, delik açmak.* To do ki qul kerdayê, to bişiknayê deha rew virazîyayê.

quloç *Nn.* Pêser o diqatî bîyayeni, qatê pêserî bîyayeni, bêbîçim qatê serdê pê bîyayeni, tûtê serdê pê bîyayeni. Eger însanî rê bivajîyo, wexta merdim Mesela sanci yênra qatê serdê pê beno. Eger kaxitên rê bivajîyo, wexta kaxit pincirêno, qatê serdê pê beno, beno çirç. Bi no babet a bolkî çinay rê vajêno; utîyê ci herimêno. *Tr. Büklüm, iki büklüm, ikiye katlanmak, biçimsiz katlanmak suretiyle toplanmak.* Çina quloç beno, merdim jî quloç beno.

quloçbîyaye/ê *N.* Quloçîyaye/ê, quloçîbîyaye/ê. Çî/keso ki; quloçê serdê pê bîyo, qatê pêserî bîyo, bîyo çirç, tey pirûzîy virazîyayê, bêbîçim ancîyayo pêser. *Tr. Buruşuk, iki büklüm olan, ikiye katlanan, buruşan.* Ez nêşena, ê çinayê toyê quloçbîyayî, newedera utî kera.

quloçbîyayeni *f. M.* Quloçbîyayîş. Quloçî bîyayeni, quloçîyayeni, qatê serdê pê bîyayeni, qatê pêserî bîyayeni, bêbîçim pêser o qat bîyayeni, bi pêser şîyayen a çirç bîyayeni, tey pirûzîy virazîyayeni, bêbîçim pêser ancîyayeni. *Tr. Buruşmak, iki büklüm olmak, üst üste çekilmek.* Eger to winî nêkerdayê, winî quloç nêbî. Rîdê to ra bî quloç.

quloçî *N.* Wesfê quloçî, şekl û bîçimê quloçî. Quloç bîyayeni, senîneya quloçî. Bol finîy esas quloç û quloçî, kişta manan ra jew o, kes nêşeno pêra abirno. *Tr. İki büklüm olmak, ikiye katlanmak.* Eger quloçî bîyayê, mi do fehm kerdayê.

quloçîbîyaye/ê *N. Bw.* Quloçbîyaye/ê. Mi çinayê ci yo quloçîbîyaye nêşito, ne jî utî kerdo.

quloçîkerde/ê *N.* Quloçnaye/ê, quloçkerde/ê. Çî/keso k; jewî quloçnayo, bêdûzan qulojnayo pêser, qatê pêserî kerdo, kerdo çirç, kerdo pirûzin. *Tr. İki büklüm edilen, ikiye katlanan, pürüzlenen, düzensiz olarak toplanan.* Kê ki o çinayo quloçîkerde dî, pêrini ser ra gam kerd.

quloçî kerdeni *f. M.* Quloçîkerdiş. Quloçnayeni, quloç kerdeni, qatê serdê pê kerdeni, tûtê pêserî kerdeni, vera pêdi qatî bîyayeni. Çîyên yan jî kesên qatê serdê pê kerdeni yan jî sebebê nê halî bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi ikiye katlamak, buruşturmak, iki büklüm yapmak.* Ti çinayan ser o ronîştê, to ê çinay heme kerdîy quloçîy.

quloçkerde/ê *N.* Quloçnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayênî qatê serdê pê kerdo, kerdo pirûzin, kerdo çirç, bêdûzan eşto pêser yan jî bîyo/bîyê sebebê nê halî. *Tr. İki büklüm edilen, düzensiz ve biçimsiz olarak ikiye katlanan, buruşuk, buruşturulan.* Ez fina jî nêşena, ê çinadê quloçkerdî ra fek verda.

quloçkerdeni *f. M.* Quloçkerdiş. Quloçnayeni, quloçî kerdeni, qatê serdê pê kerdeni, bêbîçim û bê dûzan a çîyên yan jî kesên pêser berdeni yan jî sebebê nê halî bîyayeni. *Tr. İki büklüm yapmak, düzensiz ve biçimsiz olarak ikiye katlamak, buruşturmak, pürüzlü hale getirmek.* Mi çina, to xwu quloçna. (Yanê mi çina quloçna, to jî xwu quloçna)

qulojikî *H.* Qilojikî, qilozikî, tamzikîyayeni. Hal û wesfê qulojikî bîyayeni. Piro qulojîyayeni. Bêhemd kesên yan jî çîyên ser di şîyayeni, hêrişê serdê ci kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Ölçüsüz ve aniden bir şey veya kimsenin üstüne çullanmak, yığılmak, izdiham olmak.* Ez winîyaya pêro qulojikî bîy ci ser, mi zana o do zirar bivîno.

qulojikî bîyayeni *f. M.* Qilojkîbîyayeni, qilozikî bîyayeni, tamzikîyayeni. bêhemd û bi herişên a kesên yan jî çîyên ser di şîyayeni, xwu ci ser eşteni yan jî ser ro gunayeni, kulonderekê serdê ci bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin üstüne ölçüsüz olarak yığılmak, atılmak, binmek, izdiham olmak.* Wexto ki qulojikîyê serdê ci bî, mi zana cayêndê ci do a kulondereki bin di bişikîyo.

qulojîyaye/ê *N.* Qilojîyaye/ê, qilozîyaye/ê, tamzikîyaye/ê, tamzikbîyaye/ê, qulojikîbîyaye/ê, qilojikîbîyaye/ê. bêhemd û bê fesal a çî û keso ki çîy û kesan ser o kom bîyo, derîyayo ser, bêçimîy nişto ser. *Tr. Aniden, uygunsuz olarak bir şey veya kimse üstünde yığın/küme oluşturacak şekilde bir yere, bir kimseye binen, yığılan, izdiham yapan.* Barê minê mi ser qulojîyayî ez tewnaya, sereyê mi şikna.

qulojîyayeni *f. M.* Qulojîyayîş. Qilojîyayeni, qilozîyayeni. Tamzik kerdeni, ser dariteni, qulojikî bîyayeni, qilojikî bîyayeni. bêhemd û bê fesal a çîyan û kesan ser derîyayeni, ser o kom bîyayeni, hêrişê serdê ci kerdeni. *Tr. Yığılma/k, üstüne izdiham yaparak veya sıkışarak binmek, üstüne hücum etmek.* Şima hema amey qulojîyay ma ser, ma bi şima ya çimîy çinêbî?

qulojnaye/ê *N.* Qilojnaye/ê, qiloznaye/ê, tamzikkerde/ê, tamziknaye/ê, qulojikîkerde/ê, qilojikîkerde/ê, darite/ê, serdarite/ê, bêfesal seramite/ê. Çî/keso ki bêhemd ramîyayo ser. *Tr. Üzerine dayandırılan, ölçüsüz bir şekilde üstüne doldurulan.* O çuwalo qulojnaye bin ra teqa. Mi şima rê vat bî vêşî mequlojnê ser.

Labelê şima goşdareya mi nêkeri.

qulojnayeni *f. M.* Qulojnayîş. Qilojnayeni, qiloznayeni. Tamzikî kerdeni, tamziknayeni, qulojikî kerdeni, qilojikî kerdeni, bêhemd ser ramiteni, bêçimî ser ramiteni, ser dekurisnayeni, bêfesal ser kerdeni, bêbîçim mîyan kerdeni. *Tr. İçine gelişigüzel veya birden doldurmak.* Mêrdekî do bi dûzanên a dekerdayê de, goşdareya mi nêkerdi, qulojna ser.

qulojnok/i *N.* Qilojnok/i, qiloznok/i, dekurisnok/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên dequlojneno kesnakî yan jî çînakî ser; bêhemd û bêfesal û bêbîçim û bêçimî rameno ci ser, rişeno ci ser, kutê serdê ci keno. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi başka bir şey veya bir kimse üstüne biçimsiz, ölçüsüz, gelişigüzel olarak yığan, yığdıran, gönderen, zorlayarak sokan veya izdiham ettiren.* Nika cayên di qulojîyayen û qulojnayen û qulojîyaye bibo, gereg ki qulojnokê nê karî jî bibo. Ma karên bêkerdok bîyo?

qulojnokey *Nm.* Qilojnokey, qilojnok/i bîyayeni, qioznokey, qiloznok/i bîyayeni, wesfê qulojnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bêçimî û bêbîçimî û bi giraney a kutê serdê cayên keno, rişeno ci ser, qulojneno ci ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ölçüsüz ve biçimsiz olarak yığan, yığdıran, gönderen, sokan, izdiham eden veya bu olayları ettiren olmak.* Ez a tey wesfê qulojnokey nêvînena.

qulopanî *N.* Dîmdeyaye/ê, neraşt/i, salmekî, nêrîdîyaye/ê, nêecibîyaye/ê, salmedera. Çî/keso ki; tam nîyo, dîmdeyayeyo, salmekî yo. *Tr. Devrik, kural dışı, hoş ve latif olmayan, beğenilmeyen.* Bi Tirkîyênda xwu ya qulopanî ya îfadeyê xwu dayê. Mêrdek qayîl bî bi Dimilî ya qisey bikero, ê zaliman nêverdayê, vatê: Ti do bi Tirkî ya îfadeyê xwu bidê. Mêrdek sûjdar nêbî, bî sûjdar.

qulopanîyey *Nm.* Qulopanî bîyayeni, neraştey, neraşt/i bîyayeni, salmekîyey, salmekî bîyayeni, salmedera bîyayeni, weş û letîf nêbîyayeni, nazîk û nazdar/i nêbîyayeni, tersê nazîk û nazdarey, fesîh nêbîyayeni, bêdûzana bîyayeni, tey dûzanên nêbîyayeni. *Tr. Devrik olma, düzgün ve/veya kurallı olmama, gelişigüzel olma, içinde fesahet bulunmama.* Gereg înan bi qulopanîyeyda ci ya jî qebûl bikerdayê, labelê pa qerfê xwu kerdê.

qulor/i *N.* Çî/keso ki; wesfê qulorey tey esto, şeklê kulorên tey esto, bi şikildê kovalênda raşt a virazîyayo. *Tr. Yuvarlak, top gibi olan.* Tarî di bî, mi nêdî çiçî bî. Labelê çiçî ki est bî, qulor bî, babetna nêbî.

qulorbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; şeklê çîyan û kesandê quloran giroto, eger sifte qulor nêbîyo jî, dima ra bîyo qulor, şeklê quloran giroto. *Tr. Yuvarlanan, yuvarlak bir şekil alan.* Mi kerdê nuştekî, o tim bîyê qulor. Ez winîyaya o yo tim beno qulor, mi ci ra fek verda. Mi va mi rê o çîyo qulorbîyaye lazim nîyo.

qulorbîyayeni *f. M.* Qulorbîyayîş. Şeklê topên, şeklê kovalênda weş a piri, şeklê gulleyên giroteni. *Tr. Yuvarlanmak, yuvarlaklaşmak. Misket/top şekline dönmek.* Lajekî xwu kerd bî qulor û ê jî tim gijgijîya serdê ci.

qulorek/i *N.* Qulor/i, quloro/a weş û xasek û mehsûmek û qergûnek û werdî. Çî yan jî keso ki; quloreko ki weşdê kesî şino, werdî yo, guna û heyfê kesî pey yeno. *Tr. Kişininin hoşuna giden, sempatiyle karşılanan, beğenilen, sevimli, küçük, masum, günahsız yuvarlak veya yuvarlakça/topalak, toraman olan.* O lajeko qulorek weşdê mi şî. Kaşka şima qelbekê ci jî nêşikitayê!

qulorekane *Nn.* Topekane, qulorekkî, zêdê topên a bîyayeni, wesfê topan ci ser o bîyayeni, şekil û bîçimê ci bi topan mendeni. Ageyraye bîyayeni. *Tr. Yuvarlakça/topalak olma.* Mi rê weş û qulorekane ame.

qulorekaney *Nm.* Qulorekane/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qulorekan ci ser o bîyayeni, bi kes û çîyandê ageyrayan mendeni. *Tr. Bir top, bir misket gibi yuvarlak veya yuvarlakça olma.* Ti vanê kes zêdê to, qulorekaneyda ci ra remayo?

qulorekey *Nm.* Topekey. Qulorek/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qulorekan ci ser o bîyayeni; weş/i û xasek/i û werdî û mehsûmek/i û pirane/ê û ageyraye/ê û qergûn/i û bêguna û zêdê topekên a bîyayeni, nê wesfîy ci ser o bîyayeni. *Tr. Hoş, latif, günahsız, küçük, gelişmiş ve topalakça olmak, yuvarlak olmak, yuvarlak şeklinde olmak.* Nika qulorekeya ci weşdê şima şî yan nêşî?

qulorekin/i *N.* Topekin/i. Çî/keso ki; wesfê qulorey ci ser o esto, ze ki qulor bo, zêdê topekên a o. *Tr. Yuvarlak, yuvarlak görünümlü, yuvarlak şekilli.* Mi rê ki jî, çîyêndo qulorekin bî.

qulorekiney *Nm.* Topekiney. Qulorekin/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qulorekan tey estbîyayeni, zêdê qulorekinan asayeni. Şekl û bîçim û asayîşdê xwu di zêdê topekên a bîyayeni. *Tr. Yuvarlakça/topalak görünümlü olma, top görünümlü olmak.* Mi rê qulorekineya ci weşi bî, o jî qulorekineyda ci ra remayê.

qulorkerde/ê *N.* Topkerde/ê, gogkerde/ê, qulornaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo qulor, kerdo top, kerdo zêdê kovalênda raşt a pirane. *Tr. Yuvarlaştırılan, top şekline çevrilmiş olan.* Ti yê kenê ê mîrdê qulorkerdî ra çiçî vejê?

qulorkerdeni *f. M.* Qulorkerdiş. Top kerdeni, qulornayeni, şeklê topên cidayeni, ci ra şeklo qulorek veteni. *Tr. Yuvarlatmak, yuvarlak yapmak.* Mi kerd qulor, dima mi na fek o.

qulp 1. *Nn.* Çemle, qulpik. Çîyo ki kes bi dest a tepşeno, desteyê çîyandê zêdê sîtilan/lênan. *Tr. Kulp.* Qulpê lênî senîn ki şikîya, hinî jî awa girênayê rijîyê lingandê ci ser. Berke ki sewlê ci, ci pay di bî. 2. *Ed. Zv. Nn.* Bahane, wesayît, eger, qusûr, kemaney. *Tr. Kusur, saika, neden, sebep, bahane, eksiklik.* Kes do tenekên weşvîn bo, kes do hergi çîrê qulpên nêvîno. Ti hemî çî rê qulpên vînenê!

qulpek 1. *Nn.* Çemlek. Qulpo werdî, çemleyo werdî. Çîyê destî yo werdî yo ki kes pey çîyanê zêdê sîtilan û quşxanan û lênan û û winasînan hewadano. *Tr. Küçük kulp veya tutacak.* Pa qulpekên est bî, o jî ci ra kewt. 2. *Ed. Zv.* Qulpo werdî, wesayîto werdî, maneyo werdî, egero werdî, qusûro werdî, kemaneya werdî. *Tr. Küçük saika/neden, küçük vesile/vasıta, küçük bahane, küçük özür/eksiklik.* Mi qe qulpekên jî nêna bî pa.

qulpê/a pey *N.* Efare/ê. Qeço/a ki peynî di bîyo/a. *Tr. En küçük/son çocuk.* No lajekê ci, qulpêpey o.

qulpik *Nn.* Qulp, qulpek, deste. Desteyê çîyandê werdîyan. *Tr. Küçük kulp.* Mi çîyên jî nêkerd. Mi senîn ki dest eşt bi qulpikeri hinî jî qulpikê ci mi desta ame.

qulpiki 1. *Sn. Nm.* Tasa awa lodeka ki; kes pa awi keno xwu ra, kes pa awi keno çîyên ra, kes pa awi şimeno, kes pa çay şimeno û qulpê ci esto. *Tr. Kulplu olan su tası, maşraba.* Ma qulpikên dekerda kunifi mîyan, jewi dekerda serşogey mîyan û tayên qulpikê ci mexzeni di. Hergi qulpikên wezîfeyên vînena. 2. *Nm. Bw.* Şemşaqi. Mi bi qulpik a awi kerda xwu ro.

qulpikiney *Nm.* Qulpikin/i bîyayeni. Qulpikê ci bîyayeni, pa qulp yan jî qulpik bîyayeni, pa deste bîyayeni. *Tr. Kulpluluk, tutacağı olmak.* Qulpikineya ci, ma rê bî nafidari.

qulpin/i *N.* Çemleyîn/i, desteyîn/i, qulpikin/i. Çîyo ki qulpê ci esto, çîyo ki çemleyê ci esto. *Tr. Tutacak/tutulacak yeri olan.* Sîtilo qulpin û bêqulp, eynî vayey di nêbeno.

qulpiney *Nm.* Çemleyîney, desteyîney. Çemleyê ci bîyayeni, qulpê ci bîyayeni, qandê tepiştişî cayê destandê ci bîyayeni. *Tr. Kulpluluk, tutacak yeri olmak.* Eger qandê qulpineyda ci ra nêbîyayê, mi do a bîni biherînayê.

qulquliki *H.* Hal û wesfê çîyandê qulqulîyan. *Tr. Deliklilik, giriftlilik.* Bîbî qulqulikî. Cora mi nêşa pa karên bikero.

qulqulikîyey *Nm.* Qulqulikî bîyayeni, heme cadê ci di qulîy bîyayeni, wesfê çîyandê qulqulîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Her tarafında delikler açılmış olma, giriftlilik.* Mi rê ki qulqulikîyeyda ci ra nêbî.

qulqulin/i *N.* Qulqulîn/i. Çî/keso ki; heme cadê ci qulîy estê, qulqulî yo, qulqulî bîyayeni bîya wesfê ci yo ravey. *Tr. Delikli Her tarafında delikler bulunan.* Şima, o çi yê xwu yo qulqulin, se kerd, se ra eşt?

qulquliney *Nm.* Qulqulîney, qulqulîn/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qulqulîninan ci ser o bîyayeni. *Tr. Deliklilik. İçinde çok sayıda ve bariz olarak delikler bulunmak.* Ey bolkî jî qulqulineyda ci ra nêwaşt. Çunkî ey xwu rê verî çîyêndo winî herîna bî.

qulqulî *N.* Çîyo ki tey qulîy estê, wesfdê ci yê siftekênî di qulqulîyey esta. Çîyo ki wesfê ci yo ravey tey qulîy bîyayena. *Tr. Delikli, deliklilik.* Mi kerd ê texto qulqulî bero, înan va ê bînî beri.

qulqulîyey *Nm.* Qulqulî bîyayeni, tey qulîy bîyayeni, wesfê ci yo siftekên, tey qulîy bîyayeni, wesfê ci yê ravey di qulîy bîyayeni, heme cadê ci di qulîy bîyayheni. *Tr. Deliklilik. En önemli özelliğinin delikli olması.* Eger qulqulîyeyda ci ra bîyayê tew mi a êlegi nêherînayê.

qult *Nn.* Qurt, çilki, qurçi, nixti, nuqtiki. Hergi warkerdenênda çîyandê awikinan a. *Tr. Yudum.* Mi hewna qe qultên jî, piro nêda bî, ey mi fekî ra anti.

qultekên *H.* Qultê. Çilkekên, çilkekê, hendê finên tenya daqultnayîşêndê werdî. *Tr. Bir yudumcuk.* Mi qultên awi şimiti, înan, a jî mi rê bol dî.

qulteki *Nm.* Çilkeki, çilkênda werdî, hendê daqultnayîşêndê werdîkekî. *Tr. Yudumcuk, bir damlacık.* Mi jî şayê qultekên awi bido ci.

qultên *H.* Qurçên, qurtên, nixtên, nuqtikên, jû qulti, jew qulti, çilkên. Hendê finên tenya daqultnayîşdê aw û çîyandê awikinan. *Tr. Bir yudum.* Mi rê qultên awi tenya heme şenê bidê kesên.

qultnaye/ê 1. *N.* Daqultnaye/ê. Çîyo awikino ki jewî kerdo war, rişto cêr, daqultnayo, şimito. *Tr. Yudumlanan.* Mi şiribê xwu qultna tepîya,

mi deha xwu nêdî. 2. *Zv. N.* Daqultnaye/ê. Çî/ keso ki; kesî caelmat qebûl kerdo, daqultnayo, kerdo war. *Tr. Hazmedilen, sindirilen, bilmecburi kabul edilen.* La willi hewna ez a jî nêşena ê merdimê nelamatê qultnayî qebûl kera. Çi zûrîy bikera.

qultnayeni 1. *f. M.* Qultnayîş. Daqultnayeni, awi yan jî çîyo awikin war kerdeni, bi şikildê qultên a awi yan jî çîyanê awikinan şimiteni. *Tr. Yudumlamak, gıdım gıdım içmek.* Mi rê ki awi qultnê, nêqultnê, eşti teber. 2. *Zv. f. M.* Qultnayîş. Daqultnayeni, war kerdeni, caelmatî qebûl kerdeni, qebûl kerdiş asayeni. *Tr. Hazmetmek, hazmedebilmek, sindirmek, sindirebilmek, bilmecburi kabul etmek, sineya çekmek.* Mi ci rê bol qultna jî, fina jî ey ez kerda gerrini.

qulûbîyaye/ê *N. Bw.* Qelibîyaye/ê 1. Kendoko qulûbîyaye do bi antokî ya wedarîyo.

qulûbîyayeni *Er. f. M.* Qulûbîyayîş. *Bw.* Qelibîyayeni 1. Erebaya mêrdekî qulûbîyê, qe zincîya kesî jî gonî nêbî.

qulûbnaye/ê *N. Bw.* Qelibnaye/ê. Motordê ma yê qulûbnayî ra çiçî mend?

qulûbnayeni *f. M.* Qulûbnayîş. *Bw.* Qelibnayeni. Mi na kemera pîli bi nê qerrasedê dergî ya qulûbnê.

qumanda *Ît. Nn.* Ahewlnok/i. Çîyo ki kes pa çîyan îdare keno, werzaneno, ata nata beno, cayê lûneno, vera cêr û vera cor beno, pa çîyan ahewlneno. *Tr. Kumanda.* Qeçekîy nika zanê bi qumanda ya qenêlan bivirnê.

qumaş *Er. Teks. Nn.* Çapûto peme, peşmî û birîsimino ki, ci ra çina virazêno, bêzo ki ci ra çina virazêno. *Tr. Kumaş.* Qumaşêndo giran herînayo ki xwu rê çinayêndê meymaney virazo.

qumaziki *Nk. Nm. Bw.* Toliki. Keyney şî hemberê dewi di ma rê qumaziki arêdê.

qumça *Sn. Nm.* Maki, gujaki, wejaki, mefta, pişkovi, zirari. *Tr. Düğme.* Qumçaya ci ci ra nêşeno cikero, o do kotî ki çinayê ci ci ser o lete kero?

qumili 1. *Zoo. Nm.* Bohcikên a ki; tenan wena, qezencî wena û zirar dana qezencî. *Tr. Kımıl.* Welatdê ma di qumili ser o xeylên dêrîy merseley estê. Çunkî wextêra qumili xela arda, ze ki tofan bîyaro. 2. *Ky. Nm.* Nameyênda kayênda veyvîya ki nameyê xwu qumili ra giroto. *Tr. Kımıl diye bilinen halk oyunudur ki, ismini kımıl böceğinden almışır. Kımıl, halkı tarımsal zararlarla ezmiştir, dolayısıyla ilgili oyun çıkarılmıştır.* Şarê ma veyvan di bol qumili kay keno.

qumqumoki 1. *Zoo. Nm.* Gumgumiki, bûkemari. Heywanênda kirancok a ki zêdê malmalokan a ya. Labelê bolkî keran ser o coyêna, zêdê malmalokan weş û xaseki nîya, zerrîya kesî qelibnena. *Tr. Kaya kertenkelesi. Bir çeşit semender.* Qumqumokîy sîyan ser o geyrenê û çîyên pîs ê, kes asayenda ci ra terseno. Ma nêdîyo ki perrayê kesî. Labelê beno ki alûya ci ya bi tehlûkê bibo. Çunkî girdanê ma vatê wa dindananê şima nêamoro. (Ez texmîn kena ki ney ra murad, alû çekena şima fekî yo) 2. *Ed. Nm.* Dimilî di arey û xirabey û tehlûkî îfade kena. *Tr. Zazaca'da sevimsizliği, çirkinliği, nefret ve tiksinilecek olan şey, kimse veya durum.* Mi bixwu rê zeno ze qumqumoki, ez tew qayîl nîya rîyê ci mi ra biaso!

quncbîyaye/ê *N.* Quncîbîyaye/ê, quncikibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a kutê mîyandê quncên bîyo, quncên di guvişneyayo, zor deyayo bi ci, quncikên di derênik neyayo ci ser, îmanê ci gêrîyayo. *Tr. Köşeye sıkıştırılan, köşeye alınan, sıkıştırılan, baskı uygulanan, etkisiz kılınan.* To qe halê merdimêndê quncibîyaye, dîyo yan nêdîyo?

quncbîyayeni *f. M.* Quncîbîyayeni, qunciki bîyayeni, qunciki di guvişîyayeni, quncên di derênik ser neyayeni, quncên di îfadeyê ci gêrîyayeni, quncên di nêşe bîyayeni. *Tr. Köşeye sıkıştırılmak, baskı/zor uygulanmak, preslenmek, köşeye sıkıştırılıp ifadesi alınmak.* Pî qehrîya qeçekandê xwu ra û va: Şima ki ûja di qunci nêbîyayê, şima do a rexi hewna vila kerdayê!

qunci *Mîm. Nm.* Qunciki. Cayo ki; zerre ra di dêsîy, yenê bi pê ya diskênê. *Tr. Açı. İki duvarın içerde oluşturduğu kesişim yeri, iç köşe.* Mêrdekêndo feqîrek bî, hettanî peynî xwu rê a qunci di ronişt. Qe ne ci ra hes, ne jî bes vijîya. To ra çend veng ame, ey ra jî hend ame.[1]

quncikanravete/ê *N.* Quncira vete/ê. Kes/çîyo ki; quncên di ya mendo, ya verdeyayo, ya şîyo vîra yan jî bêwahîr mendo û dima bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a vijîyayo, erzîyayo teber, eşkera kerdo, ardo rojanî. *Tr. Köşe bucaktan çıkarılan, kuytu bir yerden çıkarılan, gün yüzüne çıkarılan, gündeme alınan.* Ti vanê qîmetê kes û çîdê quncikanravetî esto yan çinî yo?

quncikan ra veteni *f. M.* Quncikiravetiş. Qunci

---

1 Di dêsîy bêrê, cayên di pê resê û bi pê ya neway derece virazê, wexta kişta ci ya zerrî qunc a, kişta ci ya teberî jî koşe (çenge) yo.

ra veteni. Kesên yan jî çîyên cayêndo vîra kerde û mîyanikî ra teber veteni, rojanî ardeni, meydan ardeni, meydan ronayayeni, eşkera kerdeni, ser ra perde û nimîyey werzanayeni. *Tr. Aklı, gizli, köşede veya bucakta kalmış bir şey veya kimseyi gün ortaya/yüzüne çıkarmak, aleni yapmak, gözler önüne sermek, gündeme almak.* Ti şinê nê kes û çîyanê wina qîmetdaran kamcîn qunciki ra vejenê?

quncikanravijîyaye/ê *N.* Quncanravijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayên di ya şîyo vîra, ya bêwahîr mendo, ya nimîyayo û dima ra qewîyeyda ci ra babetêna vijîyayo, erzîyayo teber, vîneyayo, ameyo pîyase. *Tr. Unutulmuşken, saklanmışken herhangi bir nedenle ortaya çıkan, zuladan çıkan.* Ez tew şikê ê kaygerdê quncikiravijîyayî nêbîya!

quncikan ra vijîyayeni *f. M.* Quncikanravijîyayîş. Quncan ra vijîyayeni. Cayêndo nimî û girote di vijîyayeni, tîyanan ûjanandê mîyanikîyan ra vijîyayeni, pîyase vijîyayeni, rojanî amîyayeni, teber vijîyayeni, nimê serdê ci werzaneyayeni. *Tr. Zuladan çıkmak, köşeden bucaktan çıkmak, gizli veya saklı bir yerden çıkmak.* Ez texmîn nêkena ki hendayên kes û çîyo qîmetdar quncikan ra bivijîyo.

quncikdimende/ê *N. Bw.* Quncíki di mende/ê. Kamo qunci di mende na sûkerda ezîmûşşani di gesti ra merdo?

quncikerde/ê 1. *N.* Quncikikerde/ê. Çî/keso ki jewî ci rê qunc (quncik)i di ca dayo, kerdo qunci (quncik)i. *Tr. Köşeye konulan, köşede kendisine yer verilen, köşeye yerleştirilmiş olan.* Eger mi bişayê o çîyo quncikerde bivîno, mi do bidayê şima. 2. *Zv. N.* Quncikikerde/ê, guvişnaye/ê, derêneyaye/ê, derênikserneyaye/ê, zordiverdeyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi çetineya zor di verdeyayo. *Tr. Sıkıştırılan, zorda bırakılan, baskı uygulanan, preslenen.* Şima nêzanê merdimo quncikerde do zirar bido şima?

quncikerdeni 1. *f. M.* Quncikerdiş. Qunciki kerdeni. Kesên yan jî çîyên quncikên mîyan kerdeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi köşeye koymak, kendisine köşede yer vermek.* Mi metere kerd qunci û ez amêya. 2. *Zv. f. M.* Quncikerdiş. Qunciki kerdeni. Merdimên yan jî çîyên bi zor cidayîş a qunci kerdeni, ci guvişnayeni, derênik sernayeni, ci zor di verdayeni, ci halêndo çetin di verdayeni. *Tr. Köşeye sıkıştırmak, zor durumda bırakmak, preslemek, baskı yapmak.* Mi kerd qunci, cora teslîm bî. Ma ki mi o qunciki nêkerdayê o qethan teslîm bîyê?

quncikidimende/ê *N.* Qunci di mende/ê. Çî/keso ki; quncên di nimite mendo, koşeyên di yan şîyo vîra yan jî nimîyaye mendo. *Tr. Bir köşede sıkışıp unutulan/kalan.* Kaşka şima o lajeko qunciki di mende jî bi xwu ya biantayê teber.

qunciki di mendeni *f. M.* Quncikidimendiş. Qunci di mendeni, koşeyên di mendeni, cayên di vîra şîyayen, yan jî bêkes û bêwahîr mendeni. *Tr. Bir köşede ya sıkışarak, ya unutularak veya sahipsiz olarak kalmak.* Ez quncikên di mendi bîya, qe ez kesî vîrî jî nêamê bîya.

quncìknûş *Rob. Ed. Nn.* Nuşteyo ki, qunca rojnameyên di weşaneyeno. *Tr. Köşe yazısı, makale.* Bol finîy kes bi quncìknûşên a çîyan ra beno haydar.

quncìknûştok/i *Rob. Ed. N.* Kes/nûştoko ki; rojnameyên di quncên di nûştanê xwu, şik û fikranê xwu bi panuş a rokeno. *Tr. Köşe yazarı.* Hembazêndê ci yo quncìknûştok esto.

quncìknûştokey *Rob. Ed. Nm.* Nûştokê/a qunc(ik)ên bîyayeni, quncikên di nuşte nûşnayeni. Rojnameyên di, sîteyên di qandê nûştokey, qandê nuşteni, qandê meramên îfade kerdeni, ci rê qandê timûtimey quncikinên abirnayeni, cayê quncìknuşteyên abirnayeni. Karûgurwe û meslegê quncìknuştokan bîyayeni. *Tr. Köşe yazarlığı.* Quncìknuştokeya ci bol newê ya. Cora o yo bol xetay keno.

quncî *Tib. Nn.* Va. Dejê mîyanî yo ki, vay ra yeno. *Tr. Romatizmal bel ağrısı.* Mi di quncî esto.

qundax 1. *Nn.* Piştenîya cinîyan a ki, vîye akerde maneno. *Tr. Kundak bağlama. Başını kundak şeklinde bağlama.* Cinêkeri keyî mîyan di sereyê xwu kerd bî qundax. 2. *Ss. Nn.* Tifingan di cayo ki kes wextê nîşan girotişî nano xwu doşî ver ki nîşan kero. *Tr. Tüfekte nişan alındığında omuza yaslanılan aksam (kısım.)* Ey hewna qundaxê tifingi nêna bî xwu doşî yo, tifingi ci dest di teqê.

qundax/i *N.* Dergûş/i. Çîyo ki; qeço teyo û pêşîyayo. *Tr. Kundak. İçinde kundak bulunan özel ve sarılı bez.* Qundaxê ci, ci di nêbî, nêşa bol vinderîyo.

qundaxbîyaye/ê *N.* Çîyo (qeçek, dergûş) ki pêşîyayo, qundax bîyo, gêrîyayo qundaxî mîyan, bi qundax a pêşîyayo. *Tr. Kundaklanan, sarılan, kundağa alınan bebek.* Tûteko qundaxbîyaye do hêlkanda ci kewo ki, lingan bin di nêmano.

qundaxbîyayeni *f. M.* Qundaxbîyayîş. Pêşîyayena qeçekan, pêçayena tûtek û pitekandê dergûşan. *Tr. Kundaklanmak, emzikli bebeklerde*

sarma. Cinêkeri va, piteki qundax bîyayê, lingê ci wina çewtîy nêbîyê.

qundaxek/i *N*. Dergûşek/i. Qeçeko pişte yo werdî. *Tr. Küçük kundak, kundaktaki küçük bebek*. Remê, nêşa qundaxekê xwu tewr bero.

qundaxê tifingi *Ss. Nm*. Peynîya tifingan a ki; wextê nîşan girotişî di kes nano xwu doşî vera ki hem weş nîşan bigêrîyo, hem jî tifingi pey di nêerzîyo. *Tr. Dipçik, tüfek dipçiği*. Seydwanêndo mezbût bî, qundaxê tifingi senîn ki na xwu doşî ver, mi zana do çimî di pirodo. û winî jî bî.

qundaxiney *Nm*. Dergûşiney. Qundaxini bîyayeni, qundaxê ci bîyayeni, maya wahîrdê qundaxî bîyayeni, dergûşa ci bîyayeni. *Tr. Kundaklılık, kucağında kundağı bulunan kadın olmak*. Qundaxineya ci sebebê nêşîyayenda ci ya. Tey eybûar çinî yo.

qundaxkerde/ê 1. *N*. Dergûşo/a pişte/ê, dergûşo/a girêdeyaye/ê. Çîyo (qeçek, tûtek) ki; may yan jî jewî qundax kerdo, bi çapûtandê xusûsî ya pişto ki hem nêterso, hem nêciniqîyo, hem hewnê ci bêro, hem jî dest û lingê ci raştîy bêrê. *Tr. Kundaklanan, sarılan bebek*. Vanê tûteko qundaxkerde dest û lingê ci raşt yenê. 2. *N*. Çî/sereyo ki bi şikildê qundaxîkî (binê qiri akerde maneno, sere peynî di pêşêno) ya girêdeyêno, pêşêno. *Tr. Kundaklama bağlama ile bağlanan/örtünen şey*. Sereyo qundaxkerde raşt pêşêno yan çewt?

qundaxkerdeni 1. *f. M*. Qundaxkerdiş. Degûşi/î pişteni, bi çapûtandê xusûsîyan a dergûşan pişteni. *Tr. Kundaklamak*. May tûtek qundax tepîya, pî kewt zerre. 2. *f. M*. Qundaxkerdiş. Cinîyan di, şeklo ki binê qiri akerde maneno û sere pêşêno, bi no şekila sereyê xwu pişteni. *Tr. Kundak bağlama. Kundaklamasına baş bağlamak veya örtünmek*. Cinêkeri sifte zerredê keyî di sereyê qundax kerdê, dima bi o şekla vijîyê teber jî.

qundaxkî *Nm*. Bi şikildê qundaxî ya, piştenî ya ki binê qiri akerde verdanê û gireyê poşî peynî di virazenê. Bi şeklên a sere girote beno. Labelê binê qiri akerde maneno. Bolkî dewijîy û cayê germîstanan bi no babet a poşîya xwu girêdanê. *Tr. Kundağ bağlama. Boyun altını açık bırakıp başörtüsünü arkada bağlama şekli*. Cinêkeri dolbenda xwu qundaxkî girêdê bî.

qundaxkîyey *Nm*. Bi şikildê qundaxkî ya, piştenîya xwu milî ser o girêdayeni û binê qiri akerde verdayeni. *Tr. Kundak şekilli bağlama. Örtünün boyun arkasında bağlama biçimi*. Tayên cinîy qundaxkî, tayên jî heme cayê xwu şidênenê. Qundaxkîyey di labelê binê qireri aseno.

qunnebit *Nk. Nn. Bw*. Qarnabit. Qunnebit do selate bo ki weş biwerîyo.

Qur'an *Teo. Er. Nn*. Wahî yo ki bi Hz. Cebraîlî ya Ellahî ra qandê dûzan û rayda raşti, qûlan rê rişîyayo Hz. Muhemmedî (sew) rê. *Tr. Kur'an, Kur'an-ı Kerim*. Eger kes bişo bivîno, Qur'an di heme çî esto. Tey gopala Hz. Ebbasî jî esta.

Qur'ano Kerîm *Teo. Er. Nn*. Kelamo Qedîm, Kitabûllah, Qur'ano Hekîm, Mishef, Fûrqan. Kitabo Kebîro Kaînato tewro peyên o ki; vîst û hîrê serran di, pey der pey bi destdê Hz. Cebraîlî ya, kişta Ellahî ra qandê rehmetdê kaînatî Hz. Muhemmedî (sew) rê rişîyayo. *Tr. Kur'an-ı Kerim*. Qur'ano Kerîm, sirf qandê însanan nêameyo, qandê kaînatî pêroy ameyo. O rehmetê kaînatî yo.

quraye/ê *N*. Qurînikerde/ê, quriquri kerde/ê. Çî/keso ki; bi veng a bermeno û qîreno, qîrîni kewta ci ser û o yo bermeno, yardimên wazeno. *Tr. Feryat ve figan ederek yardım isteyen*. Ti vanê beno ki, marr perrayo ê qeçdê qurayî.

qurayeni *f. M*. Qurayîş. Qurîni, quri quri kerdeni, feryad û figan kerdeni, bi veng a bermayeni, bermî ser kewteni, bi bermî ya yardim waşteni. *Tr. Ağlayarak yardım istemek, feryat ve figan etmek. İnleyerek ve bağırarak ağlamak*. Qurayeni kewti bî ci ser, bermayê û veyndayê ma. Ma şîyê ki, qe tebayên jî çinêbî.

qurban/i *Teo. Zoo. N*. Heywano ki qandê qewlên, qandê waştenên, qandê dafûl belayên, qandê ca amîyayena qewlên, qandê şa bîyayenên yan birîyayo yan jî abirneyayo ki bibirîyo. *Tr. Adak*. Cinêkeri va: Eger lajekê mi îmtîhanê siftekênî qezenc kero, ez do vîştirayê xwu yê belekî qurban kera.

qurbanbîyaye/ê 1. *Zoo. N*. Vera çîyên heywano ki cibîyayo, qandê qewlên yan jî mirazîyên heywano birîyayo, qandê hewlînên yan jî qewlê ci caamîyayîşên heywano ki sere cibîyayo. *Tr. Nezir, adak*. Ma do o vîştirayê xwu yo qurbanbîyaye bidayê şima. 2. *Zv. N*. Kes/çîyo ki; herûnda kesên di yan jî çîyên di xwu çimî ra veto, kerdo qurban, ci rê bîyo ewêzî, ci rê bîyo dafûl bela. *Tr. Kurban olan, yerine geçen, adanan, nezrolan, feda olan*. Axa vano: Kes do bişo, pîyê peyedê qurbanbîyayî warî kero.

qurbanbîyayeni 1. *Teo. Zoo. f. M*. Qurbanbîyayîş. Karê qurbanî bîyayeni, wezîfeyê qurbanî ca amîyayeni, virazîyayena qurbanî. *Tr. Kurban olmak, adak (nezir) olayının gerçekleşmesi*. Mîya maya gird û weşi, vizêr bî qurban. 2. *Zv.*

f. M. Qurbanbîyayîş. Ver kewteni, ecir bîyayeni, ewêzîya çîyên bîyayeni, herûnda ci qurban bîyayeni, mûsîbet û olayîyên di wesayît bîyayeni. *Tr. Kurban olmak, yerine geçmek.* Wexto ki ez bîya qurbandê to, to hesê xwu nêkerd. Nika ti yê çirê qeyami qilanenê?

qurbankerde/ê 1. *Teo. Zoo. N.* Çî/heywano ki; meramên ser ra, ewêzî bîyayîşêna tepîya, mirazîyên ser ra, caamîyayîşê waştenên yan jî mirazîyên ser ra sere birneyayo, sere cikerdo, kerdo nê qezayan û belayan û olayîyan ver û wezîfeyêndê xwu yo dînî û wijdîyanî pa ardo ca. *Tr. Bir arzu veya isteğinin yerine gelmesi veya gelmek istemesi üzerine kesilen, kurban edilen, adanan, nezredilen hayvan.* Ti yê vîştiradê qurbankerdî ra çiçî posenê? 2. *Zv. N.* Fedakerde/ê, çimîravete/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xwu rê yan jî kesên rê olayîyên ser ra, mirazîyên ser ra kerdo qurban, kerdo ewêzî, kerdo cadê ci, kerdo herûni. *Tr. Feda/kurban edilen.* Ez ba, ez do merdimanê kesdê qurbankerdî yê nezdîyan beşe kera. Çunkî mêrdek bîyo qurban.

qurbankerdeni 1. *Teo. Zoo. f. M.* Qurbankerdiş. Qando ki qedaûbelayên ver kewo, qando karûgurweyên ser ad wadneyayo, terkeyên yan jî çarwayên cikerdeni. *Tr. Adak yapmak, adamak.*[1] 2. *Zv. f. M.* Qurbankerdiş. Vera xwu, vera çîyên kesên yan jî çîyên "Ez to xwu rê qurban kera"vatiş, wina muamele dîyayeni. *Tr. Kurban etmek. Birisine seni kendime veya filan kimseye kurban ederim veya edeceğim gibi bir sözü kullanmak.* Ez to birardê xwu rê kena qurban!

qurban *Zv. N.* Ver kerdeni, herûn kerdeni, daful bela kerdeni, ci rê dayeni, çîyên, çînakî rê bexişnayeni. *Tr. Kurban.* Cinêkeri va: Ez filan kesê xwu kena bi qurbandê xwu jî, to jî.

qurç 1. *Nn.* Şikitiş. Çîyêndê zêdê çimî berden û ardeni, çim pêya nayeni. *Tr. Kırpma/k.* Ey mi rê çim qurçna. 2. *Nn.* Qult, qurt. Vengê daqultnayîşdê aw û çîyandê awikinan. *Tr. Yudumlarken çıkan sesler.* Vatê: Qurç! qurç! qurç! û awi şimitê.

qurçekên 1. *H.* Çimşikitişêndo werdî û mehsûm. *Tr. Masum gösterilmek istenen biricik göz kırpılması olayı.* Se beno, ti mi rê qurçekên bikerê! 2. *H.* Daqultekên, qultekên, qurtekên, daqurtekên, çilkekên, çilkênda werdî, qultênda werdî. *Tr. Küçük bir yudum, bir yudumcuk.* Boka ti qurçekên awi jî mi dê.

qurçeki 1. *Nm.* Çimşikitişêndo werdî û mehsûm. *Tr. Masum veya masum gösterilmek istenen minnacık bir göz kırpılması olayı.* Boka ti qurçekên rê xirab bewnê! 2. *Nm.* Qurteki, qulteki, daqulteki, daqurçeki, çilkên, dalpekên. Çîdê şimitişî ra hendê finên tenya şimitişî û war kerdişî. *Tr. Bir yudumcuk, bir yudum/içim kadar.* Înan di qurçeki jî mihîm a. Ay jî kesî nêdanê.

qurçên 1. *H.* Şikitişên, çimşikitişên, finên tenya çim şikitiş. *Tr. Bir defalık göz kırpma.* Va: Se beno, mi ci rê qurçên çim kerdo? 2. *Wş. H. Bw.* Qultên. Mi guna kerd ki, mi qurçên awa ci şimiti.

qurçi *Nm. Bw.* Qult. Mi ci ra, qurçên awi şimiti, ey mi fek ra anti, nêverda ez mirdîya xwu bişima.

qurçîyaye/ê 1. *N.* Çimo şikîyaye, çimo ki qandê nîşanên, qandê îşaretên şikîyayo. Kes/çîyo ki; ci rê çim şikîyayo, ci ra hez bîyo, ci rê îşaret bîyo, mojneyayo. *Tr. Kırpılan. Açılıp kapanan göz.* Mêrdekî va: Ez do ê çimê qurçîyayî bişikna ha! 2. *Nn. Bw.* Daqultîyaye. Ti vanê çîçîyo qurçîyaye kesî keno kêfsal?

qurçîyayeni 1. *f. M.* Qurçîyayîş. Çim şikîyayeni, ci rê bi çiman a hez bîyayeni, bi çiman a nîşan bîyayeni, bi çiman a îşaret bîyayeni, bi çiman a ci ra çîyên pers bîyayeni. *Tr. Kırpılmak, göz kırpılması, göz temasının kurulması, gözlerle işaret edilmek.* Ci rê çim qurçîya tepîya, ey do ci rê ewêzî bikerdayê. 2. *Wş. f. M.* Qurçîyayîş. *Bw.* Daqultîyayeni. Ellah zano qurçîyayenda awera tepîya, madê mi jî qelibîya.

qurçnaye/ê 1. *N.* Çimşikite/ê. Çî/keso k; ci rê çim şikîyayo. *Tr. Göz kırpılan.* Lajeko qurçnaye do vera ci şiro ki rolê xwu temam kero. 2. *N. Bw.* Daqultnaye/ê. Şerbeto qurçnaye do ci rê şîfa bo.

qurçnayeni 1. *f. M.* Qurçnayîş. Çim şikiteni, bi çiman a îşaret dayeni, kesên rê îlanê eşqî kerdeni, sewdaya xwu nîşan kerdeni. *Tr. Göz kırpmak, aşkını ilan etmek/belirlemek.* Ey ci rê çim qurçna, ay rî nêda ci. 2. *f. M.* Qurçnayîş. *Bw.* Daqultnayeni. Eger qurçên awi ci biresayê, teyşaney ra nêmerdê.

qure/ê *Sos. Psik. N.* Merdimo ki xwu gird, ê bînan jî werdî vîneno, berz ra winîno ê bînan ra, xwu nêronano ki, bi ê bînan a bi zerrîweşey a roşo

---

1 Heywano ki Roşandê Hecîyan di do bibirneyo, boraq o. Labelê bê ney, eger qandê xeyrên, qandê sozên (qewlên), qandê defdê bela û mûsîbetên, qandê bîyayenda çîyên heywanên bibirneyo jî beno qurban. Labelê şik û şik bîyayenda Tirkan ra boraq û qurban mane di kewto pêmîyan. Boraq, Tirkî di *"Kurban"* o, noqra "qurban"ê ma jî Tirkî di *"Adak"* o. Şik û fikirdê Tirkîyey ra, maneyê vajekandê Dimilî yê virênê.

û werzo û qisey bikero. *Tr. Kabadayı, kibirli.* Qurrî ra qureyîni, tirrekî ra tirrekîni pawêna.

qurebanî *Teks. Nm.* Axabanî. Şalênda yan qumaş yan jî herîr a ki pêşêna poşîyan ser. *Tr. Kavuk. Fes vb. şeylerin üzerine bağlanan ipekli veya kumaştan şal.* Qurebanî eşti bî xwu ser û vera deşti şîyê.

qureyey *Sos. Psîk. Nm.* Qureyîni, qureyîney. Qu-re/ê bîyayeni, wesfê quran, ci ser o bîyayeni. Girdey kerdeni, xwu gird û ê bînan jî werdî dîyayeni, xwu nêronayeni, qentirrekey, tirrekey. *Tr. Kabadayılık, kibirlilik, ululuk etmek.* Qureyey kesî gird nêkena, gird do xwu nê, şar do ey gird bivîno.

qurf 1. *Nn.* Xewf, xof, ters. *Tr. Korku.* Qurf dekewto de nêşeno ki bivejîyo teber. 2. *Nn.* Ser ra cibîyayeni, qurmiçîyayeni, ser ra qopax bîyayeni, ser ra şikîyayeni. *Tr. Kopmak, üstten kopmak.* Mi senîn ki dest eşt bi ci, ser ra qurifîya.

quri *Teks. Nm.* Kulehênda zêdê masterekî ya ki post û qumaşî û û çîyandê zêdê nînan a virazêna. *Tr. Kalpak.* Ey xwu rê qurên viraşti ki serdan ra bisitarîyo.

qurib *Tıb. Nn.* Saw, serd. Nêweşînên a ki kes serd gîno, kes saw gîno. *Tr. Soğuk algınlığı.* Mêrdek bîbî qurib, hergi cayê ci tewayê. Qurib girotiş çîyêndo çetin o.

quribey *Tıb. Cog.* Nameyê nêweşînda sawî. *Tr. Soğuk algınlığı.* Kes do quribey di biaresîyo ki weş bo.

quribgirote/ê *Tıb. N.* Sawgirote/ê, serdgirote/ê. Kes/çîyo ki; saw giroto, bîyo nêweşê serdî. *Tr. Soğuk algınlığına tutulan, üşütmüş olan.* Nêweşê quribgirotî biaresnê.

quribgiroteni *Tıb. f. M.* Quribgirotiş. Saw giroteni, serd giroteni, nêweşê serdî bîyayeni. *Tr. Soğuk almak, üşütmek.* Wexto ki qurib gîno, rew rewî nêşeno ci ra bireyo.

quribin/i *Tıb. N.* Sawin/i, sawgirote/ê, quribgirote/ê. Kes/çîyo ki; serdan ra saw giroto, bîyo nêweşê quribî, serdî dayo piro. *Tr. Üşüten, soğuk algınlığına yakalanan.* Nêweşdê quribinî ra dûrî kewê, quribê ci yeno bi şima jî.

quribiney *Tıb. Nm.* Sawiney, serdiney. Quribin/i bîyayeni, sawgirote/ê bîyayeni, serdgirote/ê bîyayeni, nêweşê/a sawî bîyayeni. Kes/çîyo ki; nêweşîna serdî dayo piro, bîyo nêweşê serdî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Soğuk algınlığına yakalanmak, soğuk almak, üşütmek.* Ma kotîdê quribineyda ci ra nêweş bê?

quriç *G.* Vengo ki wexto ki terkî awdanê vejenê ki, terke awi bişimo. *Tr. Hayvanları sulamak için, su içsinler diye bakıcısı tarafından çıkarılan ses.* Gawan dewarî (terkî) beno delavi ser, terke vano: Quriç! Quriç! Quriç! (Yanê terke awi bişimo) Tabî ki dewar nê vengî silasneno, zano û eger ki teyşan bo, awa xwu şimeno.

qurifîyaye/ê *N. Bw.* Qurmiçîyaye/ê. Biqurmiçîyaye! Hele senîn dano lajekî ro!

qurifîyayeni *f. M.* Qurifîyayîş. *Bw.* Qurmiçîyayeni. Mi do ser ra biqurifnayê, metîn bî, nêqurifîya.

qurifnaye/ê *N. Bw.* Qurmiçnaye/ê. Çîyo qurifnaye deha rew rewî newedera pa nêbeno.

qurifnayeni *f. M.* Qurifnayîş. *Bw.* Qurmiçnayeni. Mi va, o do ki biqurifno, qenê ez biqurifna ki dima pey nêqehrîya.

qurifok/i *N.* Qurmiçok/i. Çî/keso ki; kes senîn ki dest bierzo bi ci, hema do biqurifîyo, qurifîyayeni tamara ci ya zaîf a. *Tr. El atıldığında hemen kopuveren, nazik şeyler.* Vaşêndo qurifok o, hema qurifêno.

qurifokey *Nm.* Qurifok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qurifokan tey bîyayeni. Tey tamara qurifîyayena zaîfi bîyayeni. *Tr. Kopma, koparılma, kopuvermek.* Qurifokeyda ci ra ma bol zirar dîyo. Boka şima nêvînê.

qurimîyaye/ê *N.* Qopaxbîyaye, serqulojîyaye/ê. Çî/keso ki; bol vêşî qerebalix bîyayîş ra ze ki qulojîyayo ser. *Tr. İzdiham olan, yığılan, kopan, çok kalabalıklaşmış olan.* Meydano qurimîyaye senîn do kulonderek nêvirazo?

qurimîyayeni *f. M.* Qurimîyayîş. Qopax bîyayeni, serqulojîyayeni. Vêşî qerebalix bîyayeni. *Tr. Kopmak, üst üste yığılmak, aşırı yığılmak.* Şîn bol qerebalix bî, dinya pêro qurimîya bî ûja.

qurimnaye/ê *N.* Qopaxkerde/ê, serqulojnaye/ê. Çî/keso ki; bi tesîrde çîyên a qulojnayo ser, qopax kerdo, vêşî qerebalix kerdo, ci ra kulonderek viraşto. *Tr. Yığdırılan, koparacak duruma getiren, izdiham haline getiren veya gelen.* Ca û meydano qurimnaye do senîn veng bo?

qurimnayeni *f. M.* Qurimnayîş. Serqulojnayeni, qopax kerdeni. Çîyên ra kulonderek viraşteni. Bol vêşî qerebalix kerdeni. *Tr. Yığdırmak, koparmak, izdiham yapmak.* Ti vanê hend însan kê qurimna bî?

quriş 1. *Baz. Nn.* Se paran ra parênda kaxitên a. Kertên, 25 (vîst û panc) qurişî yê. Di teney kertîy jî kenê nîmkaxitên (pancas quriş) Di teney nîmkaxitîy (se quriş) jî kenê kaxitên (se quriş) Kaxitên, lîrayênda Tirkan a. *Tr. Kuruş. Bir Türk lirası'nın yüzde biri.* Verî jî, nika jî

bi qurişî ya hend çîyêndo biqîmet nêameyê yan jî nîno. 2. *Baz. Nn.* Keso ki mezat di çimdareya heywandê rotî yan jî girotî keno, keso bi qandê kizîrey (bekçîni)da nê heywanan xwu rê qurişîy gîno. *Tr. Hayvan pazarında satılan veya alınan hayvanlara bir ücret mukabilinde gözcülük yapan kimse.* Eger şima heqê qurişî nêdê, quriş şima rê kar nêkeno.

qurişey *Nm.* Quriş bîyayeni, çî û kesê qurişî bîyayeni, qandê bedelên xwu rê mezat di destirmayê girotok û rotokan bîyayeni. *Tr. Hayvan pazarında bir ücret mukabilinde satıcı ve alıcıların hayvnalarına gözcülük yapmak.* O yo xwu rê bi qurişey a diligê xwu keno.

qurişok/i *Zv. N.* Çikos/i, kos/i, nekes/i, pereperest/i. Çikoso ravey, bol çikos. Çî/keso ki; hendo ki çikos o, hendo ki çimê ci teng o, qurişan dima jî geyreno, bi qurişan a kar keno, karûgurweyandê xwu di bi qurişan a muamele keno, qandê qurişên jî mireno, qurişêndê xwu ra jî nêbeno, pereyan di tamara zaîfi esta, qandê pereyan qîmet bi çî û kesandê qîmetdaran jî nêdano. *Tr. Kuruşçu, pinti, çok cimri.* Ez tew qayîl nîya ê merdimdê qurişokî het jî şira.

qurişokane *Nn.* Pereperestane. Zêdê qurişokan bîyayeni, bi qurişokan mendeni, wesfê qurişokan tey estbîyayeni. Qurişokîy senîn ki kenê, a winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Kuruşçular gibi, kuruş kuruş hesap yapan pinti ve cimriler gibi olmak.* Ez nêşena quruşokane perandê kertan dima bigeyra! Eger şima do bidê, finêra bidê, perekanê mi, mekerê zêdê ardandê parsekaran.

qurişokaney *Nm.* Çikosaney, kosaney, nekesaney, pereperestaney. şekil û bîçim û usûl û ray û meş û hesab û mêldê xwu di zêdê qurişokan bîyayeni, wesfê qurişokan tey bîyayeni. *Tr. Kuruşçular gibi olmak, kuruş kuruş hareket eden kimse olmak.* Ez a qurişokaneyda ci ra, îspatey îri vejena.

qurişokey *Zv. Nm.* Çikosey, kosey, nekesey, pereperestey. Qurişok/i bîyayeni, wesfê qurişoka tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muamele û hesabdê xwu di, quriş bi quriş luweno, hereket keno, dano û gîno, bol û bol çimteng o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Aşırı cimri olmak.* Kes nêşeno vajo qurişokey çîyênda weş a. Fêlêndo pîs o.

quriş qurişî *H.* Bi qurişin a, hergi fini bi qurişan a muamele kerdeni. Qurişêndê ci vinî nêkerdeni. *Tr. Kuruşu kuruşuna, kuruşlarla muamele etmek veya hesap etmek, bir kuruşunu bile zayi etmemek.* Mêrdekî va: Şima yê qîmetê banî nêzanê. Mi no ban quriş bi qurişî arêda û herîna.

qurixi *Ast. Nm.* Babetên estareyên o ki; germîy şikênê tepîya, wextê honikayî di, kişta rojhelatî ya vijêno, însanîy pa wextê xwu kenê bellî. No estare, govildê Qarînay (*Lat. Carina*) mîyan di estareyê, tewro biriqîyaye yo ki, eynî zeman di azmîn di jî, estarandê tewrê biriqîyayan mîyan di ê didi yo. *Lat. Canopus. Tr. Süheyl yıldızı.* Qurixa rojhelat di asena, bellî yo honikayî dest kerdo pa.

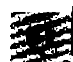
qurînciki *Nn.* Quruncî. Çîya/o ki; kes ganê jewî, keno di giştandê xwu mîyan û tadano. *Tr. Cimcik.* Qurîncika ey û ê mi jew nêbî, ey tey bol tadê.

qurîncî *Nm.* Qurunciki. Qurîncî kerdeni, qurunci bîyayeni, halê qurîncî kerdenî. *Tr. Cimcikleme, çimdikleme.* Bi mi ki qurîncî bîbî.

qurîni 1. *Nm.* Qurînî, quri qurey. Vengê mîdî, vengo ki mîde ra vijêno, vengo ki; veyşan bîyayenda mîdî ra vijêno, vengo ki xazdê mîdî ra vijêno. *Tr. Mideden çıkan guruldama sesleri (gaz, açlık vs.).* Eger ey qurîna mîdedê ma nêaşnawitê, nêvatê şima yê veyşanîy? 2. *Nm.* Qurînî, quri quri, qurayeni. Vengê beqan, vengê qirênclan, vengo ki beqan ra vijêno. *Tr. Kurbağalardan çıkan sesler.* Qurîni kewti hewzi ser, ma nêşayê pêdi qisey bikero.

qurmiçî *N.* Qurifi. Şeklê qurmiçîyayenî, şeklê qurifiyayenî, halê qurmiçîyayîşî. *Tr. Kopası, koparılası, başından veya ucundan kopası.* Boka bi qurmiçî bo. Ma mi ci rê, se kerd bî ki?

qurmiçîbîyaye/ê *N.* Qurmiçîyaye/ê, qurifiyaye/ê, qurifibîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra qurmiçîyayo, ser ra cibîyayo, ser ra kopax bîyo. *Tr. Üstten koparılan/kesilen, üst/uçtan kırpılan.* Esas o çîyo ki şima yê vanê verîndera qurmiçî bîbî, labelê şima nêdî bî. Şima bi mina dî.

qurmiçîyaye/ê 1. *N.* Qurifiyaye/ê, qurmiçîbîyaye/ê, qurifibîyaye/ê, seracibîyaye/ê, ser ra qurfbîyaye/ê, ser ra bi vengên a şikîyaye/ê. *Tr. Üstten ses çıkararak kırılan veya koparılan.* Ê vaşdê qurmiçîyayî ra fina biqurmiçni. 2. *N.* Qurifiyaye/ê, qurmiçîbîyaye/ê, qurifibîyaye/ê, seracibîyaye/ê, ser ra qurfbîyaye/ê, ser ra bi vengên a şikîyaye/ê. Zewtên a ki ze ki vajê: Boka ti bê, ti bi ser ra bişikîyê, ti boka biqurifiyê. *Tr. Sen olasın! İnşaallah üstten kopasın! Kırılasın! Ayakta duramayasın! anlamında bir beddua.* Qurmiçîyayî, soyîn zêdê xwu kerd. Mi hezar fini va ki, hînî meki.

qurmiçîyayeni *f. M.* Qurmiçî bîyayeni, qurifiyayeni, qurifi bîyayeni, Bi namîyayena ser ra şikîyayeni, qurifiyayeni, ser ra cibîyayeni. *Tr.* Kı-

rılmak, kopmak, koparılmak. Üstten eğrilmek suretiyle kırılmak ve kırılırken ses çıkarmak. Dara ki mi newe kariti, ser ra qurmiçîyê.

qurmiçnaye/ê *N.* Qurifnaye/ê. Çî/keso ki; ser ra qurmiçnayo, qurifnayo, ser ra cikerdo. *Tr. Üstten kesilen, kırpılan, koparılan.* O darpemeyo qurmiçnaye do, tersena ki wişk bo.

qurmiçnayeni *f. M.* Qurmiçnayîş. Qurifnayeni, qurmiçî ser ra cikerdeni, ser ra kopax kerdeni, ser ra şikiteni. *Tr. Üstten kesmek, kırpmak, koparmak.* Mi do biqurmiçnayê, şima va mequrmiçni.

qurmiçok/i *N. Bw.* Qurifok/i. Qurmiçok nêbîyayê, senîn ki destê mi guna piro, hema qurmiçîyayê.

qurmiçokey *Nm. Bw.* Qurifokey. Derdê mi şikîyayena ci nîya, soxê ez a damişê qurçikoyda ci nêbena.

qurn *Mîm. Nn.* Koşe, çenge, qunciki. Teber ra qunci. Cayê di dêsan o ki, teber ra reseno pê. *Tr. Köşe.* Ê qurnî ra, vera cêr şî ki ci bivîno, tam qarşî ra sîyên gunê sere ro.

qurni 1. *Zîr. Nm.* Kurni. Çîya ki kes çîyo awikin dekeno de. *Tr. Havuz.* Kes arişî û şîreyê engûran dekeno qurnda ci mîyan ûzn. 2. *Mîm. Nm.* Teqa. Cayo ki banan di roşnayî keno, qandê roşnayî abêno. *Tr. Aydınlatma alanı, yeri veya menfezi.* Înan qandê roşnayî cordê banî di qurnên verdê bî, ê hemberîyananê ci nêverdê. Va: Şima cayê xwu nêverdayo, şima nêşenê aja di qurni verdê.

qurnik *Nk. Nn.* Tellîyê xam kêsandê zûrayî. *Tr. Yabani yulaf dikeni.* Qurnik do bişîyayê ci giştan ra ki, ey wexta bizanayê, qurnik senîn o.

qurp *Nn.* Vengê pêra abirîyayenda di çîyan. Vengê qerimî girotişdê gandê kesî. *Tr. Çıtlatma sesi. Vücutta kaslar kasılırken çıkarılan ses.* Mi dî va qurp û şikîya, ey va beno, o do pa rehat bo.

qurpey *Tib. Nm.* Qurpîni, qurpînî, qurpîney. Vengê qurpîni vijîyayeni. Qurpnayeni di, vijîyayeni di, wexto ki cayêndê gandê kesî vijêno, veng vetena ci. *Tr. Çıtlatma.* Qurpeya mîyanedê ci amê mi goşî.

qurpi *Zîr. Nm.* Qirpi. Kerga ki kewta hakan ser ki, ci ra leyrîy vejo, kerga ki leyrîy vetê. *Tr. Gurk, kuluçka.* Qurpa înan erzîyê mi, ay do îspatey çimê mi bivetayê.

qurpi qurpi *Tib. Nm.* Vengê qurpîni. Qurpi qurpa ci bî, mi va beno, o yo estanê xwu şikneno.

qurpîyaye/ê *N.* Çîyo ki; ci ra vengê qurpîni vijîyayo, pêra bi vengdê qurpîna abirîyayo. *Tr. Çıtlanan. Çıt diye ses çıkarmış olan vücut organı.* Cayo qurpîyaye, do weş jî nêbo û do kirêcokî bo jî.

qurpîyayeni *f. M.* Qurpîyayîş. Ci ra vengê qurpîney vijîyayeni, cayêndê gandê kesî ra, vengê qurpîni vijîyayeni. *Tr. Çıtlamak, çıtlanmak. Kişinin, vücudunu esnerken bedeninden çıt diye çıkardığı ses.* Qurpîyayena ci bî, eger bi vengdê kes weş bîyayê, bi mi ki ey ser ra, kesên deha weş nêbeno. Labelê o yo hewna erd o.

qurpnaye/ê *Tib. N.* Çîyo ki, ci ra qurpîni vijîyaya, kesî bi anten a, bi tadayen a yan jî bi bîçimnakî ya, ci ra vengê pêverdayeni vijîyayo. *Tr. Çıtlatılan, vücudun çıtlanan organı.* Mîyanedê qurpnayî ra vengêndo xirab vijîya û hinî jî janên kewt ci mîyane.

qurpnayeni *Tib. f. M.* Qurpnayîş. Çîyên ra qurpîni veteni, çîyên ra vengêndê pêverdayeni, vengêndo pêra cibîyayeni, çîyêndê ganî rehat kerdeni veteni. *Tr. Vücudun çıtlatılması sonucu çıkan ses.* Doktorîy vanê ganê xwu mequrpnê, cayêndê şima zirar vîneno.

qurpok/i *N.* Çî/leteyê ganî yo ki; qurpînî di tey tamara zaîfi esta, ti nêwetanê dest pa nê, hema qurpêno. *Tr. Çıtlama zaafiyeti olan, hemencecik çıtlayan veya çıt diye ses çıkaran.* Enîşkê bazîdê ci qurpok o, hema qurpêno.

qurpokey *Nm.* Qurpok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê qurpokan tey bîyayeni, kişta qurpîyayîşî ra, tey tamara zaîfi bîyayeni. *Tr. Çıtlama zaafiyeti bulunmak.* Qe qurpokeya ci, to nêtersanena? Ti nêvanê qe rojên bişikîyo?

qurqurey *Nm.* Qurîni, quri quri. Veng vetena beqan, veng vetena qirênclan. *Tr. Kurbağaların ses çıkarması.* Qurqureya beqan bî, ma nêşa ki rakewo.

qurqurik 1. *Zoo. Nn. Bw.* Kûrkûrik. Qurqurik o fina şan şane qureno. 2. *Zoo. Nn. Bw.* Maseyê heran. 3. *Zoo. Nn.* Deha vêşî beqêndo kuho yo ki; mîyan di quri quri keno. *Tr. Daha çok yeşil renkli bir kurbağa olup ses çıkarmasından dolayı bu isimle adlandırılmıştır.* Qurqurik do fina emşo ma kêfsad kero, o do ma hewn nêkero.

qursê deştenî *Teks. Nn.* Qurso ki qandê deştenî mûsayenî yan jî mûsatenî deyêno kesan. *Tr. Dikiş kursu, terzilik kursu.* Qursê deştenî, do di mengîy biramo.

qurs *Frz. Nn.* Çîyo ki; kes qandê bandernayeni, qandê mûsateni, çîyên ser o kesan mûsneno, banderneno, keno hêja, çîyên ser o jêhatîyeya ci peyda keno. *Tr. Kurs.* Ma mîyanhefte şinê mekteb ders danê qeçekan, peyanhefte jî fina şinê mekteb di qurs danê qeçekan.

qursik *Teks. Nn.* Zoleko werdî yo, pîne kerdeni

rê ercîyaye, zoleko nêeşte. *Tr. Terzilikte küçük olup, yama türü durumlarda yarayabilen ve atılmayan bez parçaları.* Bi qursikan a çina nêvirazêno, bol bol kes pa pîney virazo, veromekîy û peyomekîy bierzo çinayan vernî û peynî.

qurşûn 1. *Nn. Bw.* Ertîj. Qurşûn reya û şî guna piro. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di xarikî, xazî, pêtey îfade keno. *Tr. Zazaca'da çevikliği, erkenliği, hızı, hızlılığı, çabukluğu, seriliği, atikliği ifade eder.* Zêdê qurşûnî şorî û bê.

qurşûnî *N.* Renga qurşûnî, ze zerd. *Tr. Kurşun rengi, sarıca, sarıya çalan.* Mi rê ki, rengênda qurşûnî bî.

qurşûnîyey *Nm.* Qurşûnî bîyayeni, renga ci zêdê qurşûnî zerdini bîyayeni. *Tr. Kurşun renginden olmak, rengi kurşun gibi sarıya çalmak.* Eger tey qurşûnîyey bibîyayê, xwu ra mi nêgirotê. Çunkî kurdika mina verêni xwu ra qurşûnî bî.

qurşûno reyaye *Nn.* Qurşûno ki; hedef/hêwandê xwu ra reyayo û şîyo gunayo kesên ro. Qurşûno ki bêhemd şîyo gunayo kesên yan jî çîyên ro. *Tr. Seken kurşun, kör kurşun, maganda kurşunu, yorgun kurşun, kontrol dışı gidip kişiyi vuran kurşun.* Qurşûno reyaye şî guna qeçekdê şarî ro.

qurşûnpirogunaye/ê *Nn.* Qurşûncirogunaye/ê, qurşûnwerde/ê. Kes/çîyo ki; yan qurşûn werdo, qurşûn gunayo piro yan jî jewî ci rê zewtêna winasîni daya ci rê "Boka ti bê, boka ti qurşûn bûrê, boka qurşûn to ro guno!" vajîyayo. *Tr. Mermi yiyen, kurşuna hedef olan.* Merdimo qurşûn sere di pirogunaye, ez texmîn nêkena ki bireyo.

qurşûnpirogunayeni *f. M.* Qurşûnpirogunayîş. Qurşûn cirogunayeni, qurşûn werdeni, qurşûnîyo hedef bîyayeni, mermîya sîlehan werdeni. *Tr. Kurşun yemek, kurşuna hedef olmak.* Eger qurşûn sere ro nêgunayê, eceb do se bîyayê.

qurşûnreyayeni *f. M.* Qurşûnreyayîş. Bi reyayîş a, bêhemd qurşûn cayên ro gunayeni. *Tr. Kurşun sekmesi.* Nîşan di qurşûn reya û şî guna dewarî ro.

qurşûnwerde/ê *N. Bw.* Qurşûnpirogunaye/ê. Mi jî o lajeko qurşûnwerde nêweşxane di dî.

qurt 1. *Nn. Bw.* Qult. Mi kerd ki qurt kero, mi qiri di mend. 2. *Nn.* Vengê daqultnayîşî. *Tr. Yudumlama sesi.* Wexto ki şima awi şimenê, qurti qurti mekerê, çîyêndo weş nîyo.

qurti *Nm.* Qurçi. Vengê aw şimitenda bê bîçim o. *Tr. Su içmede çıkarılan nahoş ses.* Qurti qurta ci bî, ez ver ra şermayayê.

qurtîni *Nm.* Qurtey, qurçey, qurçîni, vengê aw şimitenda bêbîçimi. *Tr. Su içerken çıkarılan nahoş ses.* Wexto ki aw şimitê qurtînên kewtê ser, her kes ver ra şermayayê. û bi xwu jî aw şimitena kesên razî nêbeno.

qurtnaye/ê *N.* Qultnaye/ê, qurçnaye/ê, daqultnaye/ê. Çîyo (bi mecaz a kes) ki finêra, bi veng a şimîyayo. *Tr. Yudumlanan. Sesli olarak içilen şey veya mecazen kimse.* Şito qurtnaye, do xwu ra rew biqedîyo.

qurtnayeni *f. M.* Daqultnayeni, qurçnayeni, qultnayeni, qult kerdeni, şimiteni, bi veng a awi û çîyo awikin şimiteni. *Tr. Yudumlamak. Sesli olarak su veya sıvı bir şeyi içmek veya yudumlamak.* Şitê xwu qurtna tepîya, fek û zimbêlê xwu besterdîy.

quruç *Nn.* Bê tasi, bê bardaxi û bê çîyêndo winasîn fekî bi awi mîyan kerdiş a awi şimiteni, bi veng a awi anteni. Vengê nê karî jî "Quruç" o. *Tr. Tas veya bardak gibi bir su içme aracı olmaksızın ağzını veya başına suya koyarak ses çıkararak su içmek veya su çekmek.* Fekê xwu, kerd bî aweri mîyan û vatê: Quruç, quruç, awi şimitê.

quruçîyaye/ê *N.* Quruçbîyaye/ê. Çî/keso ki; bê tas û bê bardaxi pirnika xwu yan jî fekê xwu dekerdo aweri mîyan û awi şimita yan jî anta. *Tr. Tas, bardak veya benzeri bir su aracı olmaksızın kafasını suya eğerek su içen veya çeken.* Bizêko quruçîyayî, ti vanê awi mîyan di, çiçî dî ki winî pey di ciniqîya? Delavi mîyan di tirim çiçî est bî?

quruçîyayeni *f. M.* Quruçîyayîş. Quruç bîyayeni. Bê tas û bardax û çîdo winasîn a û bi fekî awi mîyan kerdiş a awi anteni, awi şimiteni. *Tr. Tas, bardak veya benzeri bir su içme aracı olmaksızın ses de çıkararak su içmek/içine çekmek.* Senîn ki bergîr şî awi ser, hema fek dekerd delavi mîyan û quruçîya.

quruçkerdeni *f. M.* Quruçkerdiş. Quruçnayeni. Bê tas û bardax û çîdo winasîn a fekî yan jî heywanan di pirniki bi awi mîyan kerdiş a awi şimiteni, awi anteni. *Tr. Tas, bardak veya benzeri bir su içme aracı olmaksızın ağzını suya daldırarak su içmek, su çekmek.* Quruç kerd, mirdîya xwu awa xwu şimiti, dima delavi ra kewt dûrî.

quruncikî *H.* Quruncî, qurîncî, qurîncikî, nûçikî, nameyê quruncî bîyayeni û kerdeni. Halê quruncî kerdişî û bîyayîşî. *Tr. Cimcikleme.* Nêbo nêbo! Ti mi ê şêligî mîyan di, quruncî kerê ha!

quruncikîbîyaye/ê *N. Bw.* Quruncîbîyaye/ê.

Kamo quruncikîbîyaye a ya bî ki, o jî bibo?

qurunci *H.* Qurunciki, nûçiki, nûçikî. *Tr. Cimcik, cimcikleme, çimdik, çimdikleme.* Mi nêşa tey qurunciyên tado ki zerrîya mi rehati bo.

quruncîbîyaye/ê 1. *N.* Quruncikîbîyaye/ê, nûçikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi leteyendê gandê ci gêrîyayo mabeyndê giştera girdi û îşaret û tadeyayo. *Tr. Cimciklenen.* Eger fersend bivîno, qeçeko quruncîbîyaye do jî ewêzî bikero. 2. *Zv. N.* Quruncikîbîyaye/ê, nûçikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi quruncîkerdişî ya haydarê çîyên bîyo, ayayê çîyên bîyo. *Tr. Cimciklenmek suretiyle uyanılan, ayıktırılan, uyandırılan, hatadan çevrilen.* Totikvalê quruncîbîyayî nêşa ageyro.

qurunci bîyayeni 1. *f. M.* Quruncîbîyayîş. Qurunciki bîyayeni, nûçikî bîyayeni. Bi mabeyn girotişdê giştera gird a û ê îşaretî ya leteyêndê gandê kesên yan jî çîyên tadayeni, guvişnayeni. *Tr. Cimciklenmek.* Ganê ci bî qurunci jî lajekê vengê xwu nêkerd. 2. *Zv. f. M.* Quruncîbîyayîş. Qurunciki bîyayeni, nûçikî bîyayeni. Karûgurweyên di bi quruncikî bîyayen a haydar bîyayeni, a ya bîyayeni, xetara açarîyayeni. *Tr. Cimciklenmek suretiyle uyanılmak, uyandırılmak, ayıktırılması.* Eger to ez qurunci nêkerdayê, ez do po bişîyayê. Xeyrê Ellahî ki ez qurunci bîya.

quruncîkerde/ê 1. *N.* Quruncikîkerde/ê, nûçiknaye/ê, nûçikîkerde/ê. Çî/keso ki; bi mabeyndê giştera girda û nîşanî ya gêrîyayo û tadeyayo, zirar deyayo bi ci. *Tr. Cimciklenen.* Ganê ci yo quruncîkerde tayên bîbî mor. 2. *Zv. N.* Quruncikîkerde/ê, nûçiknaye/ê, nûçikîkerde/ê. Haydarkerde/ê, ayakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi qurunci kerdiş a xetara açarnayo, aya kerdo, haydarê xetayên yan jî çîyêndê çewt (şaş) î kerdo. *Tr. Cimciklemek suretiyle ayıktırılan, uyandırılan, hatadan çevrilen.* Axirî o keso quruncîkerde, noqra xetadê xwu ra ageyra.

qurunci kerdeni 1. *f. M.* Quruncîkerdiş. Qurunciki kerdeni, nûçiknayeni, nûçikî kerdeni. Kesên yan jî çîyên mabeyndê giştera girdi û giştera nîşanî mîyan kerden û tey tadayîk doş kerdeni, tadayeni, zirar cidayeni. *Tr. Cimciklemek.* Qeçekê girdîy bolkî ganê qeçekandê werdîyan qurunci kenê û tey pexîley kenê. 2. *Zv. f. M.* Quruncîkerdiş. Qurunciki kerdeni, nûçiknayeni, nûçikî kerdeni. Bi qurunci kerdiş a aya kerdeni, haydar kerdeni, xeta ra açarnayeni. *Tr. Birisini cimciklemek suretiyle ayıktırmak, uyandırmak, hatadan çevirmek.* Xeyrê Ellahî ki, şima mêrdek qurunci kerd. Eger şima qurunci nêkerdê, hîleyê ma do pak bivijîyayê teber.

qusûr *Er. Nn.* Xeta, eger, şaşîni, neraşt, raşt nêbîyayeni, çîyo ki rey xeta es, eger esto. *Tr. Kusur, küçük hata, eksiklik.* Qusûrê ci, dano tepîya serevde keno.

qusûrin/i *N.* Egerin/i. Çî/keso ki; tey qusûr esto, tey eger esto, tey xetayê werdî estê. *Tr. Eksik, defolu, kusurlu.* Çaketdê ci di qusûr est bî, qusûrin bî, cora înan pey di kerd.

qusûriney *Nm.* Egeriney. Tey eger bîyayeni, tey qusûr bîyayeni, tey kemaney bîyayeni, kemaney, xeyadarey, tey xetayê werdîy bîyayeni, tey şaşîni bîyayeni. *Tr. Kusurluluk, defoluluk.* Çîyandê mihîman di qusûriney, mehdê kesî qelibnena.

quşlaqçî *T. Zîr. Nn.* Keso (keye, malbati) ki qandê demêndo bellî xwu rê şina dewên di, axayên het di maneno û erdê ci xwu rê bi wadenameyên a kareno, keno û weno. Merdimo quşlaqçî, bol finîy cayêndo bellî di nêşeno bi demêndo derg a roşo, zeman zeman ca virneno, mejbûrê ca ahewlnayîşî beno. *Tr. Daha çok tarımsal alanlarda çalışmak üzere maraba usulüyle belirli bir mevsim için kısa bir süreliğine dışarıdan gelen kimselere verilen isim.*

quşlaqçîyey *Zîr. Nm.* Quşlaqçî bîyayeni, wesfê quşlaqçîyan ser o bîyayeni, qandê demêndo bellî dewên di, axayên het di xwu rê citêrey kerdeni, dewar warî kerdeni, dewên di yan jî cayên di mendeni. *Tr. Kışlakçılık.* Ma kotî, şima kotî? Mêrdekî va: Ma dewij ê, şima xwu rê quşlaqçî yê. Quşlaqçîyey û dewijey jew nêbena.

quşlixên *Nn.* Quşlixê. Wextê quşlixî. Rojakewtenîya tepîya çoşmeyê çewres, çewres û panc deqan o. *Tr. Kuşluk vakti/zamanı.* Şima zanê, ma şenê quşlixên ray kewê û sêparî jî kê xalan di bikerê.

quşlix *T. Nn.* Dûha. Roj akewtena tepîya, çoşmeyê çewres û panc deqey o. *Tr. Kuşluk, duha.* Ez bolkî hettanî quşlix xebat kena, dima aresneyê xwu gîna.

quşte *Nn.* Liv, hêriş, hereket. *Tr. Hamle, atak, hareket.* Ez texmîn nêkena ki; ey ra, o quşte bêro. Ez bi xwu ey ra ê quştî nêpawena.

quşxane *Nn.* Haletêndê mexzeno ki; lênî werdêrî yo û kes tey şamîyênda keyî virazeno. *Tr. Tencere.* Şamîya xwu quşxane ra veti û bi çemçe ya ci ra kerdi sehanan û dima jî meymanan vero ronê.

qut/i *N.* Cibîyaye/ê, cikerde/ê, birîyaye/ê, kilmkerde/ê, kilmbîyaye/ê, roterde/ê, roterîyaye/ê.

Çî/keso ki; ser ra cibîyayo, ser ra birîyayo, ze ki ser ra cibîyo yan jî kilmo. *Tr. Kesik, kısa, kasır, budanmış olan, üstten kesilmiş olan.* Mêrdekêndo qutûqalin tîya ra ravêrd. Şî dewi vero, darda quti bin di jî vîstên ronişt.

qutbîyaye/ê *N.* Potbîyaye/ê, cibîyaye/ê, cikerde/ê, birîyaye/ê, kilmkerde/ê, kilmbîyaye/ê, roterde/ê, roterîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra cibîyayo, ser ra birîyayo, ze ki ser ra cibîyo yan jî kilmo. *Tr. Kırpılmış, kesik, kısa, budanan, üstten kesilmiş olan.* Çîdê qutbîyayî ra çi xeyr do bêro ki?

qutbîyayeni *f. M.* Qutbîyayîş. Pot bîyayeni, cibîyayeni, birîyayeni, kilm bîyayeni, roterîyayeni. Çîyên yan jî kesên ser ra cibîyayeni, kilm bîyayeni, terîyayeni. *Tr. Kesilmek, kırpılmak, kısalmak, budanmak, üstten kesilmek.* Dar û qisa di qut bîyayeni senîn a?

qutey *Nm.* Qut/i bîyayeni, wesfê qutan ci ser o bîyayeni. Ser ra cibîyayeni, ser ra birîyayeni, kilm bîyayeni, ser ra kilm bîyayeni, roterîyayeni, ser ra roterde/ê bîyayeni. Çî/keso ki; ser ra cibîyayo, ser ra birîyayo, roterîyayo, bîyo kilm yan jî kilm mendo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kısalık, budanmış olma, kasırlık, kesik olma.* Ez ba, ez quteya ci xwu rê gire nêkena.

qutif *Psîk. N.* Visîyayeni, pêra cibîyayeni, teqayeni, pêra abirîyayeni. *Tr. Kopmak, ayrılmak, kırılmak, patlamak.* Zerrîya ci qutifîyê.

qutifî *Psîk. N.* Şeklê abirîyayeni, şeklê teqayeni, şeklê pêra cibîyayeni. *Tr. Ayrılma, patlama, kopuş.* Mêrdek bî qutifî.

qutifîyaye/ê *Psîk. N.* Qutifokîbîyaye/ê, zerrîteqaye/ê, xoftawîbîyaye/ê, bol tersaye/ê. Kes/çîyo ki; bol tersayo, qutifîyayo, recifîyayo pêser. *Tr. Ödü kopan, çok korkan.* Merdimo qutifîyaye, do neya tepîya, tenya a pagda terk bîyayê ra nêşiro.

qutifîyayeni *Psîk, f. M.* Qutifîyayîş. Qutifokî bîyayeni, zerrî teqayeni, jehrik teqayeni, bol tersayeni. *Tr. Ödü kopmak, çok korkmak.* Ez ê vengî ya tepîya qutifîyaya.

qutifnaye/ê *Psîk. N.* Qutifokîkerde/ê, zerrîteqnaye/ê, jehrikteqnaye/ê, xoftawîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên zerrîya ci teqnaya, bol tersanayo, ze ki jehrikê ci biteqnê. *Tr. Ödü koparılan, aşırı korkutulan.* O merdimo qutifnaye di serrîy rayda nêweşxanan ra bî.

qutifnayeni *Psîk. f. M.* Qutifnayîş. Vêşî tersanayeni, qutifokî kerdeni, zerrîya ci visnayeni, mîyan di çîyên qopaxî bîyayeni, jehrik teqnayeni, xoftawî kerdeni. *Tr. Aşırı korkutmak, ödünü koparmak.* Mi fînêra pixîni kerdi û qutifna.

qutifok/i *Psîk. N.* Tersanokê/a tersanokan. Kes/çîyo ki; zerrîya ci teqaya, tersa ra ameyo deraxdê merdan, bîyo xoftawî. *Tr. Korkağın danískası/alası, çok korkan, ödlek.* Kam bi ey a şino lej? O merdimênda qutifok o.

qutifokey *Psîk. Nm.* Zerrî teqayeni, xoftawî bîyayeni, deraxdê merdan amîyayeni, tersan ra eynî merdemi. *Tr. Ödü kopmak, korkudan adeta ölmek.* Mêrdek qutifokey ra nêwetano ki şiro teber, qe destawîya xwu jî bikero. Way, way way!

qutik/i *N.* Kilmek/i. Bol kilm/i, kilmo/a mehsûm/i, kilmo/a qergûn/i, kilmo/a reben/i. *Tr. Çok kısa olan, kısacık, zavallı kısa.* Kesêndo qutik bî, keynekeri nêrîda.

qutikey *Nm.* Qutînî, qutik/i bîyayeni, bol kilm/i bîyayeni, kilmo/a qergûn/i bîyayeni, kilmo/a mehsûm/i bîyayeni, kilmo/a reben/i bîyayeni, kilmey di rebeney. *Tr. Kısacık olmak, zavallı kısa olmak, çok kısa olmak.* Qutikeyda ci ra jî şima maney vejenê.

qutiki *Teks. Nm.* Ebayênda werdî ya kilmek a ki; bi şikildê ebayên a virazêna, eba werdêrî ya û fina çaketî jî dergêrî ya. *Tr. Ceketten daha uzun, abaya benzeyen, ancak abadan daha kısa bir giysi.* Verî kalikanê ma qutikîy dayê xwu ra, ez resaya ser. 3. *Teks. Nm.* Qoliki. Kurdika nîmqoli, kurdika ki qolan ra qol kerda. *Tr. Yarım kollu gömlek.* Welatandê germîstanan di amnanî însan bolkî qutikîy dano xwu ra.

quti quti *Nm. Bw.* Qutînî 1. Quti quti kewti kergan ser, geyrayê werddê xwu.

qutî *Nm.* Çîyênda ki; mîyanê ci akerde yo, çoşmeyê ci girote yo, bolkî qapaxê ci esto, serê ci gêrêno, tey çî nimêno, sirf qandê beşirnayenda çîyandê mihîman kes gîno. *Tr. Kutu.* Vanê, "Qutîya min a nimnimî, tije ardê genimî" (Pîlvatikên/gozi)

qutîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo qutîyan mîyan û nimîyayo, serê ci gêrîyayo, beşirîyayo. *Tr. Kutulanan, paketlenen.* Çîyo qutîbîyaye yo, vinî bîyaye do miheqeq bivîneyo.

qutî bîyayeni *f. M.* Qutîbîyayaîş. Qutîyan mîyan di nimîyayeni, qutîyan mîyan di beşirîyayeni, qutîyan mîyan kewteni. Ci ra qutî vijîyayeni, bi şikildê qutîyên a newedera çîyên bîyayeni, ci ra qutî tehsîl bîyayeni. *Tr. Kutulanmak, kutularda saklanmak, paketlenmek.* Mêrdekî va: Ez bîya qutîyan mîyan jî şima senîn amey?

qutîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; debîyayo qutîyan mîyan, kerdo qutîyan mîyan û tey beşirnayo.

Çîyo ki; ci ra qutî vijîyaya, bi şikildê qutîyên a newedera bîyo haletîyên yan jî çîyên. *Tr. Kutulanan, kutularda saklanan/korunan, kutuya dönüştürülen.* Nika çirê o çîyo qutîbîyaye nêherimîya, çirê o qutî nêbîyaye herimîya? Kes do çîyo ki do biherimîyo, ey qutîyan mîyan kero, qutî kero.

qutî kerdeni *f. M.* Qutîkerdiş. Çîyên yan jî kesên qutîyan mîyan di nimiteni, beşirnayeni, tey mehfeze kerdeni. *Tr. Kutu yapmak, kutu haline getirmek, kutulamak, kutularda saklayıp korumak.* Mi o çîyê şima ercîyaye û nêercîyaye pêro ci ya ci ya kerd qutî û wedard.

qutîni 1. *Nm.* Quti quti. Vengê kerg û qaz û ordeg û hulî û heywanandê winasînan o ki; qût werdeni di, qût geyrayen di yan jî hewn di vijêno. *Tr. Kümes hayvanlarının yem yerken, yem ararken veya uykuda iken yavaşça çıkardıkları ses.* Bîbî qutîna kerg û dîkan, înan qûtê xwu werdê. 2. *Nm. Bw.* Qutey. Qutîna ci, ci ra nêasena, bi qutînda şarîya qerfanê xwu kena.

qutîya nimnimî *Nm.* Qutîya ki çîyo nimî yo tey, qutîya ki xizna ya tey, qutîya siran. *Tr. Kara kutu, sır kutusu, şifre kutusu, şifreli kutu.* "Qutîya min a nimnimî, tije ardê genimî (Çîyekên/goza)"

qutîya titûnî *Nm.* Tebaxi. Qutîya ki şimitokîy cixara û titûnê xwu tey beşirnenê. *Tr. Tütün tabakası.* Wexto ki qutîya xwu ya titûnî vetê, dadesên rê titûn piştê.

qutkerde/ê *N.* Potkerde/ê, kilmkerde/ê, roterîyaye/ê, roterneyaye/ê, roternaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo pot, kerdo qut, kerdo kilm, ser ra cikerdo, ser ra birnayo. *Tr. Kırpılan, budanan, kısaltılan, üstten kesilen.* Banê ci yo qutkerde, do neya tepîya vêşî girotok nêvîno.

qutkerdeni *f. M.* Qutkerdiş. Pot kerdeni, kilm kerdeni, roternayeni, ser ra cikerdeni, ser ra birnayeni. Çîyên yan jî kesên ser ra cikerdeni, kilm kerdeni, pot kerdeni. *Tr. Kısaltmak, kırpmak, budamak, üstten kesmek.* Tenekna qut ki ki ma bişê pa wezîfe bikerê.

qutûqalin/i *N.* Kes/çîyo ki; hem bejni di bol kilm o, hem jî kîlo di şîşman o. Merdimêndo wahîrê bedenêndê neweşî yo, wahîrê qelafatêndê neweşî yo. Çunkî no qelafat hem kilm o, hem jî qaling o. *Tr. Kısa, kalın ve şişman, sıska.* Ma rê o merdim lazim nîyo. Çunkî qutûqalin o, bejnênda weşi ser o çinî ya.

qutûqalinane *Nn.* Zêdê qutûqalinan a bîyayeni, wesfê qutûqalinan tey estbîyayeni, bi qutûqalin an mendeni. *Tr. Kısa ve enli olarak. Kötü bir boy sergilercesine.* Winî kesêndo qut û qalinane bî, mi rê weş nêame.

qutûqalinaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û mêl û meş û asayîşdê xwu di, qutûqalinane/ê bîyayeni, nê wesfî ci ser o bîyayeni, ar adayeni, ar bîyayeni. *Tr. Kısa, kalın, enli ve kötü bir boy pos profili çizmek.* To bolkî, çiçîdê ci ra îri veti? Qutûqalinaneyda ci ra?

qutûqaliney *Nm.* Qutûqalin/i bîyayeni, hem qalin/i, hem jî kilm/i bîyayeni, pejn û qelafatî weş/i nêbîyayeni. *Tr. Kalın, kısa, şişman ve sıska olmak, bedenen biçimsiz olmak.* Mêrdeko tew bi a qutûqalineyda xwu ya, hewna keynaya ma nêrîdêno!

quxtik 1. *Tib. Nn.* Hilqotik, qotik, qotikî, xelaqotik. Nêweşînên a ki, na nêweşîni di, kixî ra ze ki kes bifetisîyo. *Tr. Boğmaca.* Quxtik di, kes do bix bido qeçekan, ki nêfetisîyê. 2. *Zv. Nn.* Qisaya ki jewî fina bi qisan a vindarnena. *Tr. Gereksiz istemlere karşı kullanılan susturucu söz.* Mêrdekî senî ki qisaya xirabi kerdi, ay quxtikên nê ver, mêrdek vindarna.

quxtikbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Hilqotikîbîyaye/ê, qotikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo nêweşê quxtikî. *Tr. Boğmacaya yakalanan.* Merdimêndo quxtikbîyaye, ame nêweşxanedê ma, ma ci rê bix da, axirî ki tenekên şa pa boy bigîro. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê "Boka ti bê, ti bi qotikî bê, boka ti nêşê boya xwu bigîrê, ti bifetisîyê" *Tr. Boğulası anlamında kullanılan beddua.* Quxtikbîyayî nêverda ki, keyneka mi şiro ata ray.

quxtikbîyayeni *Tib. f. M.* Quxtikbîyayîş. Quxtikî bîyayeni, hilqotikî bîyayeni, qotikî bîyayeni, kixî di tehlûkê mergî ravêrdeni. *Tr. Boğulma tehlikesi geçirme, boğmaca geçirmek.* Quxtik bîyayeni di kes do nêvindero şiro doktor.

quz *Cog. Nn.* Quzik, awzîmek. Cayo ki awê ci ra tenek tenekên erzenê teber. *Tr. Sızıntı, sızmanın olduğu yer.* Beri ê quzî vero verekan biçirani, vaşê ci tezek o.

quzgezî *Cog. Nn.* Cayê awzîmekan di vaş û qindirxe û qamîşeko ki beno kuho. *Tr. Sazlık. Su sızıntılarının bulunduğu yerlerde yeşeren kamış vb. otlar.* Bizê ê quzgezî het di çerenê.[1]

quzgezok *Zoo. Nn.* Buhcikêndo zêdê demaşkulî yo ki fireno, kesî dest û rî ser o anişeno, perreno

---

1 Quzgezî û quzlax vajekê pêyabesteyê. Çunkî quzgezî, gezîyê verdê awzîmekan o û quzlax jî awzîmekê ki do bivijîyê yan jî hewna newe xwu dayo teber.

gandê kesî, gandê kesî di wirindî û pizrikekîy peyda keno, labelê kesî ne zihêrokî keno, ne jî kişeno. *Tr. Akrebe benzeyen, uçarak kişinin vücuduna konan, konduğu yeri ısıran, ısırdığı yerde kızarıklık yapan ancak zehirlemeyen ve öldürmeyen bir çeşit haşere veya böcek, danaburnu.* Quzgezok, quzlaxan çoşme di bol geyreno.

quzik *Cog. Nn. Bw.* Quz 1. Vaşê verdê quzikan tim jî kuho yo.

quzilqurt *Nn.* Derdên o, nêweşînen a, mûsîbetên o, tofanên o, çîyêndê nêreyayîşî yo. Wextê zewtan di vajêno. Qeç pers keno vano, dayê! Dayê qehrîyayê ya, vana: Quzilqurt![1]

quzlax *Cog. Nn.* Cayo ki tey vaş bîyo kuho û bellîyo ki bin di awi esta. Awzîmekê ci esto, labelê awa hewna nêherikêna. Eger sondaj pirodeyo, do bivijîyo. *Tr. Su sızıntısı olan, ancak suyun akmadığı ve sondaj vurulduğunda az çok suyun akabileceği alan.* Rexdê kodê ma vero, quzlaxên est bî, dewijan kesî nêşa sondajên pirodo ki aweri vejo.

qûçi *Nm. Bw.* Qûnçi. Qûça ki ma ser o roniştîy, a nê, a bîni.

qûl/i 1. *Teo. N.* Evd/i. Goreyê Ellahî, însan û cinnî pêro evdê ci yê. *Tr. Kul, abd.* 2. *N.* Beste/ê, bestok/i, girêdaye/ê. Çî/keso ki; bi kesên a girêdeyayo, paya yo, bi ci ya yo, pa hîlbîyaye yo. Çî/keso ki; mesûleteya ci kesî rê deyaya. *Tr. Bağlı, sorumluluk altında olan, birisi sahiplensin diye sorumluluk görevi verilen.* Qeçûqûlê to senîn o? (na qisebendi di qeç xwu ra bellî yo, labelê tîya di qûl, o keso ki kesî ra pers beno yo.)

qûlbîyaye/ê 1. *Teo. N.* Kes/çîyo ki; Ellahî xwu rê kerdo qûl, xwu rê kerdo evd. *Tr. Allah'a kulu/abdi olan.* Xeyrê Ellahî ki, Ellahî ma xwu rê kerdê qûlîy. Ferqê qûlkerdî û hewyankerdî jî esto. Şayê ma xwu rê heywan kero jî. 2. *N.* Bestekerde/ê, bendekerde/ê, bi xwu ya beste/ê. Keso/a ki; jewî yan jî tayêni xwu rê kerdo/a xizimkar/i, beste/ê, bende/ê. *Tr. Kendisine uşak/kul edilen, hizmetine alınan, kendisine bağlanılan, uşak.* Tayên zulimkarîy, hemwelatîyanê xwu hemwelatîyey ra vejenê û xwu rê kenê qûlîy. A înan ra qûlkerdeyên jî na ya, zulimdê ci ra remaya, amêya tîya.

qûlbîyayeni 1. *Teo. f. M.* Qûlbîyayîş. Evd bîyayeni, Ellahî rê yan jî çînakî rê besteyê ci yo nêcibîyaye bîyayeni, Rebbeyda Ellahî yan jî ê kesên bin kewteni, ci Mabûd qebûl kerdeni. *Tr. Kul/abd olmak. Allah veya başka birisinin mabutluğu kabul edip onun himayesine girmek.* Eger şima bi layiqey a Ellahî rê qûlîy bê, Ellah do şima rê sersûn bo. 2. *f. M.* Qûlbîyayîş. Beste/ê bîyayeni, sersûneyda kesên bin kewteni, bestok/i bîyayeni. Bi kesî ya girêdeyaye bîyayeni, besteyê kesên yan jî çîyên bîyayeni. Sersûney û sermîyaneyda kesên bin di bîyayeni. *Tr. Birisinin veya bir şeyin sorumluluğu altında olmak, ona bağlı olmak.* Wexto ki şima jewî rê benê qûl, ey rê xayîney mekerê.

qûley 1. *Teo.* Nm Qûl/i bîyayeni, wesfê qûlan ci ser o bîyayeni. Wezîfeyê qûlan. Qarşûyê Ellahî wezîfeyê însanan û cinnan. Kes/çîyo ki; hemberê Ellahî di, ci rê wezîfeyê îbadetî deyayo, mecbûr o ki îbadet bikero, nîmetandê Ellahî rê şukur bikero, şukrê xwu bîyaro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kulluk, kul olmak.* Kes do qûleyda xwu di jî raşt bo. 2. *Nm.* Besteyey, bestokey. Qûl/i bîyayeni, wesfê qûlan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; wahîreya ci neyaya kesên yan jî çîyên ser ki, o kes bewnîyo ci ra, qayteyê ci bo, ci rê wahîrey bikero. *Tr. Bağlılık.* Qûley di, kes do kar û wahîrê xwu jî bizano û şaş nêkero.

qûlkerde/ê 1. *Teo. N.* Evdkerde/ê. Kes/çîyo ki; Ellahî xwu rê kerdo qûl, xwu rê kerdo evd. *Tr. Allah'ın kendisine abd yaptığı kimse.* Xeyrê Ellahî ki, Ellahî ma xwu rê kerdê qûlîy. Ferqê qûl kerdî û hewyan kerdî jî esto. 2. *N.* Bestekerde/ê, bendekerde/ê, bi xwu ya beste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xwu rê kerdo xizimkar, beste, bende. *Tr. Kendisine kul/uşak edilen, hizmetine alınan, kendisine bağlanılan.* Tayên zulimkarîy hemwelatîyanê xwu hemwelatîyey ra vejenê û xwu rê kenê qûlîy. A înan ra qûl kerdeyên jî noyo, zulimdê ci ra remayo, ameyo tîya.

qûlkerdeni 1. *Teo. f. M.* Qûlkerdiş. Evd kerdeni. Kesandê persdaran ra kerdeni, kesandê aqildaran ra kerdeni, kesandê şikêran ra kerdeni. Mesela heywan yan jî çîna nê, însan kerdeni, însanan mîyan di jî xwu rê evd kerdeni. *Tr. Abd/*

1 Qe beno ki na vajeki, Tirkî ra bêro. Eger bêro jî *"Quzılkurt"*î ra yena. Verdê Îslamî, mabeyndê Tirkan û Kurdan (Dimilîyan, dewrê Sasanîyan di) tim jî lejîy bîyê. Xwu vîra mekerê ki verg (Tirkî di *"Asena"*) rêberê Tirkan bîyo. Beno ki jî na qisa, "Tirk (parêzkarê Tirkan verg o) to rê bêro" ra yena. Yan jî wa vergo lûk (tehlûke) to rê bêro, to perro. *Tr. Amansız dert, illet, onulmaz yara, tehlikeli hastalık vb. anlamlarında kullanılan bir beddua.*

kul yapmak. Mêrdekên gunayêna tepîya destê xwu akerdîy û va: Ya Rebbî, ma xwu rê qûl ki. Aqilê ma, ma ser ra mebi. Ma qedê xwu nêbenê, ma bi ma ya meverdi. Ma heywan meki. 2. *f. M.* Qûlkerdiş. Xizimkar kerdeni, xizimkarey ra ata kerdeni, zêdê evdên kerdeni, xwu ci rê rebbên û qarşûy jî xwu rê zêdê evdên kerdeni. *Tr. Birini kendisine bir köle, bir kul, bir hizmetçi, bağlı yapmak*. Bol dewletî, şarê xwu, hemwelatîyê xwu xwu rê kerdo qûl, heqûhuqûqê ci, ci dest ra veto û kerdo ze heywan.

qûm *Cog. Nn.* Xîç, çaxilo werdî. Sîyê dûzê camînê ki bîyê parçe û werdî. *Tr. Kum*. Qûmê ci herrin bî. Cora pê nêtepiştê.

qûmbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo qûm, ci ra qûm vijîyayo, qûm sawîyayo piro, bîyo qûmin. *Tr. Kumlaşan, kum bulaşan/sürülen*. Maddeyo qûmbîyaye do çiçî rê biercîyo, çiçî rê nêercîyo?

qûmbîyayeni *Kîm. f. M.* Qûmbîyayîş. Qûm di mendeni, qûm pira sawîyayeni, ci ra qûm vijîyayeni, tey qûm bîyayeni, mîyan di qûm bîyayeni. *Tr. Kumlaşmak, kum bulaşmak/sürülmek*. Çiçî beno qûm, çiçî nêbeno?

qûmey *Kîm. Nm.* Qûm bîyayeni, wesfê qûmî. *Tr. Kum olma*. Qûmeya ci, ci rê çiçî qezenc kero?

qûmin/i *N.* Çîyo ki tey qûm esto, qûm kewto mîyan, qûm sawîyayo pira, qûmî ra virazîyayo, qûmî ra tehsîl bîyo. *Tr. Kumlu, kum sürülmüş/bulaşmış olan, kumdan meydana gelmiş olan*. Cayêndo qûmin bî, ma nêşayê tey qezencên bikaro.

qûminey *Nm.* Qûmin/i bîyayeni, tey qûm bîyayeni, qûm pira sawîyaye/ê bîyayeni, mîyan di qûm bîyayeni, qûmî ra viraşte/ê bîyayeni, qûmîra tehsîl bîyayeni. *Tr. Kumluluk, kumdan oluşmak, kum sürülmüş olmak/bulaşmış olmak*. Qûmineya ci, ma rê ercîyê. Înan rot, ma herîna. Tey xizna vijîyê.

qûmîstan 1. *Cog. Nn.* Cayê qûmî, cayo ki ci ra qûm vijêno, cayo qûmin, erdo qûmin. *Tr. Kumlu, kum çıkarılan, kumsal, kum ocağı*. No erd qûmîstan o, tey çî nêkarêno. 2. *Cog. Nn.* Belaki, deşta sîya. Deşta ki pêro qûmin a, tey qethan çîyên nêkarêno. *Tr. Çöl, kumlu düzlük*. Welatê Ereban xeylêndê ci qûmîstan o, meywedar nîyo.

qûmîstaney 1. *Cog. Nm.* Qûmîstan bîyayeni, wesfê qûmîstanî ci ser o bîyayeni. Cayê qûmî bîyayeni, qûminey, erdê qûmî bîyayeni. *Tr. Kumsallık, kumluluk*. Qûmîstaneya ûjay û ê tîyay jewi nîya. 2. *Cog. Nm.* Belakey, deşta sîya bîyayeni, qandê karitişî fekîdar nêbîyayeni. *Tr. Çöllülük, ekim açısından verimsizlik*. Erdan di qûmîstaney û meywedarey jew nêbena.

qûmkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo qûm, qûm sawito pira, qûm şanayo ci ra, ci ra qûm tehsîl kerdo, wesfê qûmî dayo bi ci. *Tr. Kumlaştırılan, kumsallaştırılan, kum sürülen/bulaştırılan, kum serpilen/atılan*. Kes deha şeno verê rodê qûmkerdî di derg bo û qûmî ser o xwu tîjî verano.

qûmkerdeni *f. M.* Qûmkerdiş. Ci ra qûm veteni, pira qûm veteni, ci ra qûm tehsîl kerdeni, qûm ci şanayeni, qûm pira sawiteni. *Tr. Kumlaştırmak, kum yapmak/çıkarmak, kum sürmek/serpmek*. To çirê tîyanan kerd qûm ki? Ti yê kenê se kerê?

qûnç *N.* Qûç. Vêşinde, bol ser ra kerde, sîlle ra cor. *Tr. Doludan da fazla olan, tepeleme*. Serê ci qûnç bî. Qey înan ser ra werdo.

qûnç/i *N.* Qûç/i. Çî/keso ki; kesî kerdo ser ra, ser ra erzîyayo, ser ra vêşinde bîyo, sîlle jî ravêrnayo. *Tr. Doldurularak taşırılmış olan*. Ê çî bierzi a qûnçi ser. Meerzi a nîmçê ser.

qûnçbîyaye/ê *N.* Qûçbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo pir tepîya ser o komên jî virazîyayo. *Tr. Yığınlaşan, lebaleb olduktan sonra üstünde bir de yığın olan*. Mi ê çîdê qûnçbîyayî ra tayên ser ra rêj kerd. Çunkî mi nêşayê werzano.

qûnçbîyayeni *f. M.* Qûnçbîyayîş. Qûç bîyayeni, ser ra bîyayeni, pir bîyayena tepîya ser o kom jî bîyayeni, ser o çîyêndo zêdê gogên a viraşteni. *Tr. Doldurulduktan sonra üzerinde bir yığın, bir küme, kürevi bir doluluk da oluşmak*. Mi bizanayê ê do tey winî qûnç bê, mi do ê bi dolmişên a biberdayê.

qûnçey *Nm.* Qûçey. Ser ra bîyayeni, ser pir bîyayeni, sîlley ser ra bîyayeni, fekî ser ra bîyayeni. *Tr. Taneli şeylerde üstünden de taşmış olma, tepeleme*. Wexto ki ez ardanê şarî bi deyn a ana, dayeni di ez ci rê kena qûnç û dana bi ci. Çunkî ez qayîl nîya ki heqê şarî bêro mi ser. Labelê ez, ê xwu helal kena.

qûnçi 1. *Nm.* Mûçiki. Çîya ki kes pa mûyanê rîdê xwu yan jî ê canakîdê xwu anceno. *Tr. Cımbız, çift kıskaç*. Qûnçi ra çîyên rew rewî nêreyêno. 2. *Nm.* Qûçi. Sîyê ki erzîyayê pêser û ci ra komêndo berz yan jî komêndo gird virazîyayo. *Tr. Yığın, üst üste konulmuş/atılmış taş kümesi*. Mi o çîyê xwu yo nimî a qûnçi vero kerd bî erdî bin, jewî qey ferq kerdo û veto.

qûnçkerde/ê *N.* Qûçkerde/ê. Çî/keso ki; serê ci kerdo pir, kerdo sîlle, kerdo fekî ser ra, hettanî lew kerdo pir tepîya ser o kom jî kerdo. *Tr. Ağzına kadar doldurduktan sonra da üzerinde*

yığın, küme de yapılan. Şima senîn şa o sîtilo qûnçkerde bero keye?

qûnçkerdeni *f. M.* Qûnçkerdiş. Qûç kerdeni, ser o kom kerdeni, ser ra kerdeni, sîlley vêşî kerdeni, sîlle kerdena tepîya fina ser o zêdê kulehi kerdeni. *Tr. Doldurduktan sonra üzerine ayrıca koymak, üzerine kulah şekli oluşturmak.* Mi xirari kerdi qunçiki nêvajo to kemî dayo, fina jî va.

qûndekar/i *N.* Kes/çîyo ki; qûnekan resneno pê û nê karê pîsî keno. *Tr. İşi puştluk olan, puştları buluşturan.* Merdimo qûnek û qûndekar do pêya heşir bo.

qûndekarey *Nm.* Qûndekar/i bîyayeni, wesfê qûndekaran tey estbîyayeni. Karê qûnekan kerdeni, qûnekey, qûndeyîni, qûndeni, qûndeyan pêresnayeni. *Tr. Puştluk.* Qûndekareya ci do ci rê nêmano, do rojên serî ser bêro war.

qûndeni 1. *Nm.* Qûndeyîni, qûndeyey, qûnekey, qenekey, îbneyey, pûştey, qendayeni. Heşa qena xwu dayeni, pûştey. *Tr. Puştluk, eşcinsellik, homoseksüellik.* Qûndena ci hergi cara aşnawîyaya.

qûnek/i 1. *N.* Qûnde/ê, qenek/i, îbne/ê, pûşt/i, qendaye/ê, nermo. O/çîyo ki heşa xwu dano, peynî ra gîno û dano, şino bi şarî. *Tr. Homoseksüel.* Merdimêndo qûnek o, bi ey a megeyrê.[1] 2. *N.* Kes/çîyo ki; hergi çî çep fehm keno yan jî bi şorekey û şematedê xwu ra qayîlo çewt fehm kero. *Tr. Gırgır ve şamata peşinde koşan, meselelere ters yaklaşan.*[2]

qûreni 1. *Nm.* Qûrayeni, mîde ra veng vijîyayeni, qûri qûra mîdî bîyayeni, vengê veyşaneyda mîdî. *Tr. Mide guruldaması. Midenin açlığından çıkan ses.* Qûreni kewti bî mîdedê ma ser, kesî nan nêdayê ma. Ti senîn înan rê vanê comird ê? 2. *f. M.* Beqan ra veng vijîyayeni, qûrînîya beqan. *Tr. Kurbağa sesi.* Qûreni kewti bî doli ser, vengê beqan ci nêameyê.

qûri qûri *Nm.* Qurîni. Vengê beqan, pêvajikê beqan. *Tr. Kurbağalaraın çıkardığı ses.* Quri qura beqan bî, ma a şew nêrakewtîy. Cora ma bîy qerqerîy.

qûrîney *Nm.* Qurayeni, qurîni kerdeni, bi vengêndo pêt û ara, bi bermîyêndo pîs a yardimên waşteni, gazî kerdeni. *Tr. Ağlayarak, seslice ve kişiyi rahatsız edercesine yardım dilemek, bu şekilde bağırıp çağırmak.* Qurîneyda ci ra, keso ki a ya nêbî, nêmend.

qût *Nn.* Werdê heywanandê pîn û pîngalan û ê teyrûtûran (biperrîyan) *Tr. Tüm kanatlı hayvanların yemi.* Mi senîn ki qût eşt eywani, kerg û qulîy û dîkîy û qazîy pêro remay amey ser.

qûtbîyaye/ê *Zv. N.* Çîyo (zv.) ki; çîyên rê yan jî jewî rê bîyo qût, bîyo werd, bîyo êm, waştenîyan û hêwanandê zewmbîyan rê bîyo wesayît, bîyo desteyê kardî. *Tr. Başkalarına yem olan, başkalarının çıkar ve emellerine maşa/alet olan.* Ez texmîn nêkena ki; o xorto qûtbîyaye winî rew rewî bişo xwu înan destî ra bireyno.

qûtbîyayeni 1. *Zoo. Zir. f. M.* Qûtbîyayîş. Werdan mîyan di werdê kergan û dîkan û heywanandê pîngalandê bînan bîyayeni, ci ra qût vijîyayeni, ci ra qût tehsîl bîyayeni, bi şikildê werddê qûtî ya newedera vijîyayeni. *Tr. Kümes hayvanlarının yemi olmak, kendisine kümes hayvanlarına yem çıkmak.* Teneyê ma, bî qûtê kergandê şima. 2. *Zv. f. M.* Qûtbîyayîş. Êm bîyayeni, werdê şalda kesandê bînan bîyayeni. Wesayîtê hêwan û waştenîda şarî bîyayeni. *Tr. Yem olmak, başkalarının amaç ve emellerine maşa/alet olmak.* Eger keyneka şima tenya û xwuserî şiro sûkandê girdan, qe beno ki qûtê cîrdonan bo.

qûtey *Zoo. Zv. Nm.* Qût bîyayeni, êmê kergan û heywanandê pînî bîyayeni, wesfê qûtî ci ser o bîyayeni. Werdê heywanandê biperrîyan yanê heywanandê pînî û pîngalî bîyayeni. *Tr. Gerçek manada kümes hayvanlarının yemi, mecazi manada ise başkalarına yem olmak.* Qûteyda ci di, çi şerm û şermezarey esta ki, şima hend qehrênê?

qûtkerde/ê *Zv. N.* Êmkerde/ê, werdkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî kesên yan jî çîyen rê kerdo qût, ci ra qût veto, ci ra qût tehsîl kerdo, eşto kesên yan jî çîyên ver, ci rê kerdo feda, ci rê kerdo desteyê kardî. *Tr. Yem edilen, yem olarak kullanılan, kendisinden yem çıkarılan.* Ti zanê merdimo qûtkerde do jî rojên jewêndê zêdê to qût kero? Ti şenê vajê qût kerdeni yan jî qût bîyayeni çîyênda rind a?

qûtkerdeni *f. M. Zv.* Qûtkerdiş. Werd kerdeni, êm kerdeni. Kesên yan jî çîyên kesên yan jî çî ver eşteni û ci ci rê werd kerdeni, ci desteyê kardî kerdeni, ci ra qût tehsîl kerdeni, ci êm

---

1 Jû finan pîlîy, bi manedê qellaşey a qeçekan rê jî vanê qûnek. Heşa ê qeçekan û ê pîlan ra tîya di kes nêşeno vajo ê yê qena xwu danê.

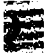
2 Heşa qeni şîyayeni, çîyêndo ters o. Nê merdimê winasînîy jî ters ê, tim qayîlê ki şemate û şorekey bibo. Qûneko fina şêligî dano huwaten ro.

kerdeni, ci feda kerdeni. *Tr. Yem etmek, yem haline getirmek, yem olarak birisinin önüne geçmek, bir gıda maddesinden yem çıkarmak.* Şima ez kerda qût. Şima va beno ki, ez kerg a. Hema şima nêzana ki dîkêndo bivijîyo şima ver.

qûtmamût *Er. Nn.* Nanpize, qûtûmamût. *"Qût-u layemût"*î ra xeripîyayo. Çîyê werdî yo ki hendo ki nêmerê. *Tr. Kut-u layemut, kıt kanaat, ölmeyecek kadar.* Lê ma qey mirdî werdeni nîya, a ma yê qûtmamût îdare kenê.

qûtmamûtey *Nm.* Nanpizey, qûtûmamûtey, qûtûmamût bîyayeni, henqerak, henqerak îdare bîyayeni, hendo ki tey îdare bibo. *Tr. Kıt kanat, idareten.* Bi qûtmamûteya bo jî rind o. Ma no çax di kê bi mirdîya xwu ya kar kerdo?

qûtûmamût *Er. Nn. Bw.* Qûtmamût. Kes bişo qûtûmamût îdare kero, o jî hewl o.

R

R: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û jewî ya. Bêveng a, xwuserî nîya, bestoka herfandê bînan a. Vijîyayena na herferi winasîn a: Çenge do akerde bo, lew do nezdîyê dindanandê vernîyandê corênan di hadire bo. Vengêndo lerzinok do bi no babet a bivejîyo. No veng, tenekên cor ra bi çenge piloznayen a, bolkî jî cêr ra ziwan lerzinayîşî ya vijêno.

ra 1. Dimilî di veromekên o. Hadê, dee. Cayê şîyayeni mojneno, vera vernîya ci mojneno. *Tr. Haydi. Yönelim gösterir. Ayrıca –e, -ye, -a, -ya gibi anlamlara da gelir.* Ra pey: Vera pey. Ra ci: a ci. Bidi ra ci. 2. Peyomekêndê vajekandê Dimilî yo. Mîyanê cayan mojneno, cewabê "Kotî" ra û "Sera" ra yo. Peynî ra, vernî ra, Dêrsim ra ûzn. *Tr. –den, -dan, -ten, -tan soneki.* Pîyê feqîran o ki; zengînan ra, bi zerrîweşey a gîno û dano feqîran. 3. *Cog. Nn. Bw.* Ro 6. Raki, rafîni, racini, roki ûzn.

rabaqa *Zîr. Nm.* Palî di babetên komêndê tenan o ki; werdîyê gidîşan o. Derganeya nê rabaqan hendê 2-3 mîtroyan a. Serê gidîşan gêrêno (nimêno), serê rabaqan nêgêrêno (nênimêno) û rabaqey derganey ser deyênê dûzan. Da des cemey rabaqayên anê meydan.[1]

rabar *Mûs. Nn.* Keman. Babetên haletêndê mûsîkî yo. *Tr. Keman.* Kaşka mi bişayê rabar biceno.

rabende/ê *N. Bw.* Bende/ê. Rabende bî. Cora nêşa bêro.

rabeste/ê *N.* Akerde/ê, verdeyaye/ê, vernîakerde/ê, vernîabîyaye/ê. Çî/keso ki; vernîya ci abîyaya, bendê ci verdeyayo, bendê ci abîyayo, herikneyayo, dêsê vernîda ci abîyayo. *Tr. Salınan, akıtılan, bırakılan, önü açılan, engeli (bendi) kaldırılan, gitmesi sağlanan.* Ez tersena o merdimo rabeste do şiro seredê ma rê belayên akero.

rabesteni *f. M.* Rabestiş. Verdayeni, vernîya ci akerdeni, bendîra reynayeni. *Tr. Bırakmak, önünü açmak, bend (engeli) kaldırıp bir şeyin akmasına veya gitmesini sağlamak.* Eger şima ê dêsî rabestê, ê do sêlawî bin di bimanê. Nêbo nêbo ki şima ê dêsî rabestê ha!

rabestîyaye/ê *N.* Verdeyaye/ê, veradeyaye/ê, serbestbîyaye/ê, vernîabîyaye/ê, vernîakerde/ê, bendwerzîyaye/ê, benwedarîyaye/ê. Çî/keso ki vernîya ci abîyaya, veradeyaya, manîyê ci hewadeyayo. *Tr. Akıtılan, önündeki bendi veya seti kaldırılan, serbest bırakılan, gidişi veya akışı sağlanan.* Sêlo rabestîyaye do înan

1 Rabaqa gidîş nîyo, gidîş jî dêzi nîya. Çunkî gidîş tenan di beno, dêzi vaşan di bena. *Tr. Yaklaşık on kucaklık buğday, arpa vs. gıda maddelerinden oluşan yeni biçilmiş ve henüz tarlada olan büyük bir gıda yığını.* Mi xeylên finîy rabaqey arêdê/kiriştê û nayê pêser.

hemini xwu bin di verdo. Çunkî sêlêndo giran o.

rabestîyayeni *f. M.* Rabestîyayîş. Verdeyayeni, veradeyayeni, vernîya ci abîyayeni, herikîyayîşê ci viraşteni, bendê ci werzîyayeni, bendê ci hewadeyayeni, manîyê herikîyayenda ci hewadeyayeni, şîyayîşê ci serbest bîyayeni, manîyê ci werzîyayeni. *Tr. Salınmak, akıtılmak, hareketi için engelin veya bendin kaldırılması, serbest bırakılması.* Eger dîna mengîya tepîya jî hepsîy nêrabestîyayê, ê do pêro gîrgînîy bîyayê.

ra bîyaye/ê *N.* ...ra bîyaye. Qandê kes û çîyan peyomekê –ra y bêro kamcîn kelîmeri peynî, do ci rê nêbîyayîşî îfade bikero. *Tr. –ra soneki hangi kelimenin sonuna gelirse, kendisine olmamayı, olumsuzluğu ifade eder.* Çiman ra bîyaye, cinî ra bîyaye, malûmilkî ra bîyaye ûzn.

ra bîyayeni *f. M.* ...ra bîyayîş. Dimilî di qalibên o ki bêro kamcîn fêlî peynî, do ci rê camendişî, nêbîyayîşî, zêdê ci nêbîyayîşî, kemî mendişî îfade kero. *Tr. Zazacada bir sonek olup sonuna geldiği fiile onsuzluk, eksiklik, ...gibi olmamak, ... ondan olmak vb. ifade eder.* Mersela: Ci ra bîyayeni, ti ra bîyayeni, mi ra bîyayeni, kar ra bîyayeni, werd ra bîyayeni, çiman ra bîyayeni, destûlingan ra bîyayeni, cinî ra bîyayeni, camêrd ra bîyayeni ûzn. Eger a cinîyeri winî xwu vinî nêkerdayê, a camêrd ra nêbîyê. Fêlanê ci yê xiraban, ci camêrd ra kerd.

racaye/ê *N.* Gêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; gêrîyayo, vernîya ci, serê ci gêrîyayo, bîyo girote, akerde nîyo. *Tr. Kapalı.* Kes rew rewî, nêşeno kîberdê racayî ra çî bitiro.

racayeni *f. M.* Racayîş. Giroteni, akerde nêverdayeni. Vernî yan jî ver yan jî çîyên yan jî kesên girote kerdeni. *Tr. Kapatmak.* Kîberî racayeni, qandê tedbîrî lazim o.

racenaye/ê *N.* Racinaye/ê, gêrîyaye/ê, akerde nêverdeyaye/ê. *Tr. Kapalı, kapanan.* Tiritokîy nêkewtîy bînadê racenayî.

racenayeni *f. M.* Racenayîş. Racinayeni, giroteni. Akerde nêverdayeni. Çîyên yan jî kesêndê vernî yan jî ver yan jî ser girotî akerde kerdeni. *Tr. Kapatmak, kapamak, örtmek.* Ay şitê xwu kerd tepîya, serê ci jî racena.

raceni *Nm.* Giroteni, akerde nêverdayeni. *Tr. Kapatmak.* Exto ki ez şina cayên, ez kîberanê xwu racenena.

racenok/i *N.* Girotok/i. O/çîyo ki; gîno, akerde nêverdayo û giroto. *Tr. Kapatan.* Racenokê panqa do jî îfade bido. Çunkî ey ra jî o yo şifeyêno.

racenokey *Nm.* Girotokey, karê girotokî, giroteni, akerde nêverdayeni. Racenok/i bîyayeni, wesfê racenokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kapatmak, kapatan olmak.* Racenokey karê mi nîya, kê ki racenayo wa ser o vinderê.

racifinaye/ê 1. *N. Bw.* Aciviste/ê. Kaşka şima verî o çîyo racifinaye bidîyayê. 2. *Nn.* Racinaye/ê, girote/ê, akerde nêverdeyaye/ê. *Tr. Kapalı, kapanan.* Kîberdê ci yê racifinayî bin ra va nêşino, senîn bîyo merre şîyo?

racifinayeni 1. *f. M. Bw.* Acivisteni. Racifinayena ci bol çetini nêbî, ma se bîyê, to do racifinayê? 2. *f. M.* Racifinayîş. Giroteni, akerde nêverdayeni. *Tr. Kapatmak, örtmek.* Mi vernîya ci racifinê ki nêşiro, fina jî şî.

racifinok/i 1. *N.* Acivistok/i. Kes/çîyo ki; acifineno, nano ta, nano pa. *Tr. Yakan, tutuşturan, ateş yakan.* Kolîyo ki neyayo ta, racifinokê ci ez a. 2. *N.* Girotok/i, racinok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên gîno, akerde nêverdano. *Tr. Örten, kapayan, kapatan.* Çîyo ki racifineyayo kîbero, racifinok jî ez nîya, vayo.

raciviste/ê *N. Bw.* Aciviste/ê. Şewqo raciviste xwu dûrî ra mojneno.

racivisteni *f. M.* Racivistiş. *Bw.* Acivisteni. Eger to tenekna berey racivistayê, ma do bireynayê.

racîyaye/ê *N.* Raceyaye/ê, gêrîyaye/ê. Çî/keso ki; verê ci, vernîya ci, serê ci, asayîşê ci, herikîyayîşê ci gêrîyayo, bîyo gêrîyaye yan jî girote. *Tr. Kapalı.* hukmatî ame dûkan racenokan rê va: Dûkano racîyaye do neya tepîya nêabîyo.

racîyayeni *f. M.* Racîyayîş. Raceyayeni, gêrîyayeni. Ver, vernî yan jî ser û herikîyayîş û asayîşê kesên yan jî çîyên girote bîyayeni, akerde û herikîyaye û pişte nêbîyayeni. *Tr. Kapatılmak.* Dizdar racîya, gogi nêşî zerre.

radarey *Nm.* Radar/i bîyayeni, zêdê radaran bîyayeni, wesfê radaran, wezîfeyê radaran kerdeni. *Tr. Radar olmak.* Ez, a radareyda ci ser o vindena.

radar *İng. Nn.* Hacet/haleto otomotîko ki; wexto kes yan jî çîyên kewno sehada ci, çimandê ci ver, lîlîkdê ci ver, delxandê ci ver ey gîno xwu mîyan, ey qeyd keno. *Tr. Radar.* Xarikê ci bol vêşî bî, nezdîyê Reha radarîy tepişt.

radarkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; kewto radar, kewto lîlikdê radarî ver, kewto sehada radarî ver, kewto delxandê radarî ver û tepêşîyayo, mîyanikîyeya ci vijîyaya, kewto çimandê radarî ver. *Tr. Radara yakalanan, gizliliği kalkmış olan, ifşa olan.* Ramêrdê radarkewtî rê, reyayîş çinî yo, qethan ef nêbeno.

radarkewteni *f. M.* Radarkewtiş. Sehada, alandê,

delxandê radarî mîyan kewteni, lîlikdê radarî ver kewteni, xetayê ci, mîyanikî kerdişê ci tepêşîyayeni. *Tr. Radara yakalanmak/girmek, gizliliği kalkmak, ifşa olmak.* Ez do jî radar kewtayê, mi rew dî, mi xarikê xwu vist.

radaye/ê *N.* Lûnaye/ê, lûneyaye/ê, luwîyaye/ê, leqaye/ê. O/çîyo ki; lûneyayo, cadê ci ra lûneyayo. *Tr. Hareket ettirilmiş olan, hareket eden.* Kes çîyê radayîyê xwu serî rew rewî nêşeno vindarno.

radayeni *f. M.* Radayîş. Luwayeni, leqayeni, liveni, hereket kerdeni. *Tr. Hareket etmek.* Rada ki şiro, pîlê ci ci rê va, me şorî ki ma pîya şirê.

radest *Nn.* Derdest. Kes/çîyo ki; bîyo teslîm, xwu teslîmê mîyandê destandê kesên kerdo, kewto destandê kesên mîyan. *Tr. Teslim olan, teslimiyetçi, baş eğen.* Key ki şima, şa merdimê radestî jî bihesibno, wexta ma şenê vajê ki, şima jî karên havil kerdo.

radestbîyaye/ê *N.* Derdest/i, derdestbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto destandê kesên yan jî çîyên mîyan, bîyo teslîmê mîyandê destandê kesên yan jî çîyên. *Tr. Teslim olan, başkalarına baş eğen, teslimiyetçi.* Kanî ki; ti bi merdimêndê radestbîyayî ya bimişewirîyê, kanî ki ti bi merdimêndê hurrî ya bimişewirîyê. Ma jû beno?

radestbîyayeni *f. M.* Radestbîyayîş. Derdest bîyayeni, destan mîyan kewteni, lepan mîyan kewteni, xwu teslîmê mîyandê destandê kesên yan jî çîyên kerdeni. *Tr. Teslim olmak, teslim bayrağını çekmek.* Mi bizanayê ez do radest ba, mi do ê pêro jî bixwu ya biberdayê.

radestey *Nm.* Derdestey, derdest/i bîyayeni, destan mîyan kewteni. Radest/i bîyayeni, karûgurwe û wesfê radestan bîyayeni, teslîmî mîyandê destandê kesên yan jî çîyên bîyayeni, fêlê teslîmîyetî. *Tr. Teslim olmak, teslimiyetçilik.* Nê kar û gurwî di radesteya şima o pê nîna.

radestkerde/ê *N.* Derdestkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo xwu lepan mîyan û teslîm giroto. *Tr. Teslim alınan, teslim olan.* Eger şima o keso radestkerde jî bihesibnayê, sebir do kemî bîyayê.

radestkerdeni *f. M.* Radestkerdiş. Derdest kerdeni, lepan mîyan kerdeni. Kesên yan jî çîyên xwu lepan mîyan kerdeni, teslîm giroteni, kesên rê yan jî çîyên rê hakîm bîyayeni. *Tr. Teslim almak, ele ve avuca almak.* Key ki înan ez kerda radest, wexta şima mi rê vanê: Gewşeg.

radîyar *Nn.* Vera dîyar, adîyar, vera cor, vera war, awar. *Tr. Yukarı doğru, yokuş yukarı, üst/yükseğe doğru.* Mi dewar kerd radîyar, înan kerd racêr.

radîyo *Sn. Nn. Bw.* Radyo. Radîyo, do ma rê bi çiçî ya, xeberîy biresno ki?

radyo *Sn. Nn.* Radîyo. Çîyo ki kes pa xeberan, mûzîkî, vernaman, çîyo winasîn bi goşan a aşnaweno û goş nano ser. Çîyo ki kes bi goşan a pêya pêresik virazeno. Radyo, *"Telegrapy"*î ra bîyo kilm. *Tr. Radyo.* Dewda ma di, en verî pîyê mi şî Semsûrî ra, ma rê radyoyên herîna û ard.

Rafizî *Er. Teo. Sos. N.* Mezhebêndê Şîîyan o ki; bestokê ci bolkî Sûrîye û Lubnan û nê çoşman di estê. Mihînê nê mezhebî, Ebdullah Îbnî Sebey ronayo. Raya ci, Çaryarê Gûzînan ra Hz. Elî ra hezkerdeni û ê bînan ra nefret kerden a. Maneyê na vajeki, Erebî di terkkerden û abirîyayen a. *Tr. Rafizi.* Mêrdeko rafizî do jî bêro zîyaret. 2. *Teo. Sos. N.* Bestokê Rafizîyan, besteyê Rafizîyan. *Tr. Rafizilik mezhebinin mensubu.* Bestokê Rafizîyan do rafizîyey rê xizmet bikero.

rafizîyaye/ê *N.* Korbîyaye/ê, çimîypelqijîyaye/ê, somandemende/ê, roşnaya çimîrijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çiman ra bîyo, çimê ci pêra visîyayê, somande mendo, roşnaya çimandê ci rijîyaya. *Tr. Gözleri kör olan, göz nuru dökülen, karanlıkta kalan.* Ti bîbîyê kor! Ma ê hembazê toyê rafizîyayî jî, nêşa xwu vero bivîno?

rafizîyayeni *f. M.* Rafizîyayîş. Kor bîyayeni, roşna rijîyayeni, visîyayeni, çimîy pelqijîyayeni, somande mendeni. *Tr. Kör olmak, gözleri çıkmak, gözlerinin nuru kaybolmak.* To senîn nêdî? Ma çimê to rafizîyay bîy!?

rafinaye/ê *N.* Raviste/ê, rakerde/ê. Çîyo ki; qando ki çîyên ser o afineyo yan jî çîyên ser o wişk bo, erd ro afineyayo, seranser rabîyo. *Tr. Serili, sergi.* Çîyo rafinaye bi zeman a beno leymin.

rafinayeni 1. *f. M.* Rafinayîş. Ravisteni, rakerdeni. Seranser erdo akerdeni, qando ki çîyên ser o ronê erdo akerdeni. *Tr. Sermek. Yere sermek/yatırmak.* Mi çinay ravistîy ki wişk bê, teyran ser o lîq kerdo, tew kerdê lêşinîy. 2. *f. M.* Rafinayîş. Ravisteni, sereyê çîyên (mersela ê heywanên, ê mirîçikên) bi destan a cikerdeni. *Tr. Baş kesmek. Bir şeyin başını kesmek/koparmak.* Geceyatmazî hema sereyê mirîçikan rafinayê. 3. *f. M.* Rafinayîş. Ravisteni, rakerdeni, eşkera kerdeni, nimîyeya ci qedînayeni, eşkera kerdeni, zerre ra teber veteni. *Tr. Açıklamak, ifşa etmek, sır perdesini aralamak veya kaldırmak.* Xinisîy mebê, çiçî ki şima zerre di esto, bîyarê rafinê, wa peynî ra çîyên nêmano û ata nata qisey jî mekerê.

rafinebîyaye/ê *N.* Agozîyaye/ê, agozneyaye/ê,

awgoznaye/ê, awguznaye/ê, awguzneyaye/ê. Çî/keso ki; hendo ki adirdê şênî bin di bîyo germ, bîyo zip û zelal û pêra abirîyayo, hergi abirîyayîşêndê xwu mîyan di bîyo jewane. *Tr. Rafine edilen, arıtılan.* Şekero rafinebîyaye, rono rafinebîyaye û petrolo rafinebîyaye.

rafinebîyayeni *f. M.* Rafinebîyayîş. Agozîyayeni, awgozîyayeni, awguzîyayeni. Karûgurweyo ki adirêndê şênî bin di timûtim bîyo germ, girêyayo û bi no şekila çîdê girênayî di sinif bi sinif pêra zewmbî zewmbî giraneya çîyan virazîyaya, hergi sinifi yan jî giraney xwu mîyan di bîya jewanê. *Tr. Rafine olmak, arıtılmak, ayrışma, ayrışım.* Eger şeker û petrol û tayên ron rafine nêbo (nêrafineyo), hilmê ci giran maneno, nêwerêno.

rafine *Frz. Nn.* Agoz, awgoz, awguz. Karê agoznayîşî, çîyanê têtewran pêra abirnayeni, agoznayeni. *Tr. Arıtım, rafine.* Ronê zeytî yo rafine kerde werêno. Labelê rono nêrafineye hilmê ci giran o, rew rewî nêwerêno.

rafinekerde/ê *N.* Agoznaye/ê, awgoznaye/ê, awguznaye/ê. Çîyo (zv.) ki; jewî yan jî tayêni, bi adirêndê şênî ya hendo ki girênayo, pêmîyan di, ci ra sinif bi sinif hestey û zelaley û giraney peyda kerda, pêra abirnayo. *Tr. Rafine edilen, arıtılan.* Ez bi rehatey a, şena zeytê rafinekerdî bûra.

rafine kerdeni *f. M.* Rafinekerdiş. Agoznayeni, awgoznayeni, awguznayeni. Çîyên yan jî (zv.) kesên; bi adirêndê şênî ya, bi girênayîş a zelal kerdeni, heset û giraneya çîyan pêra abirnayeni, xwu mîyan di jewane kerdeni. *Tr. Rafine etmek, arıtmak.* Tesîsê petrolî, sifte lênandê girdan mîyan di petrolo xamî rafine kena, dima rişena îstasyonan û ma jî qandê kirêşandê xwu ûja ra gînê.

rafinerî *Frz.* Agozgeh, awgozge, awguzge, agozxane. Cayê rafinerî, cayo ki; tey kar û muameleyê rafinî beno. *Tr. Rafineri, arımtımevi, arıtım yeri.* Welatê ma di, Rafinerîyê Batmanî esto.

rafinok/i 1. *N.* Ravistok/i, rakerdok/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê cili, zêdê xalîyên, zêdê şaleri rafineno, karê rafinayîşî keno. *Tr. Seren.* Rafinokê nê xalîyan kam o? Mêrdekî weş rafinayo, wa bêro karê ma jî bikero. 2. *N.* Serebirnok/i, ravistok/i. Kes/çîyo ki; sereyê kesên yan jî çîyên birnayo, sereyê ci cikero, ravisto, roncinayo. *Tr. Baş kesen, baş koparan.* Rafinokê hendayên teyrûtûrî, Geceyatmazo namdar bî. 3. *N.* Ravistok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndo mîyanikî kerdo eşkera, veto teber, dayo teber, êlan kerdo. *Tr. Aşikar eden, aleniyet kazandıran, ilan eden, beyan eden, açıklayan.* Mi nêşa rafinokê ci cakero. Boka ti ca kerê.

rafinokey *Nm.* Rafinok/i bîyayeni, wesfê rafinokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; rafineno, roncineno, sere birneno, sere cikeno, çîyêndê zêdê xalîyan û şalan rafineno, karûgurweyêndê mîyanikî keno eşkera, erzeno orte; a nê kesîy yan jî nê çîy bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sermek, sergi işi yapmak, yatırmak, baş kesmek, açıklamak, ifşa etmek, ilan etmek.* Rafinokeyda ci ra guman çinî yo. Labelê ma yê nêşenê ci ser o senedî kerê. Ma rê delîl lazim o.

ragirote/ê *N.* Ragînaye/ê, xwu di verdeyaye/ê, pey di vinderde/ê, goşanpey di kerde/ê, ser o nêvinderde/ê. Çî/keso ki giran tepêşîyayo, giran gêrîyayo, tey ecele nêbîyo, bi tedbîr a hereket bîyo. *Tr. İmtina edilen, hemen yapılmayan, tedbirli davranılan, acele edilmeyen, bir adım geride kalınan.* Şik û fikirdê ragirotî di zirar nêbeno.

ragiroteni *f. M.* Ragirotiş. Xwu ver nêeşteni, ragînayeni, xwu ravey nêkerdeni, xwu tayên çîyan ra ca verdayeni, xwu di tepişteni, goşan pey di kerdeni, bi hesabên a luwayeni, peynî di vinderdeni, xwu giran tepişteni, qandê şîyayenda vernî xwu giran tepişteni, qandê vinderdeni wahîrê nefsdê xwu bîyayeni. *Tr. İmtina/içtinab etmek, Geride durmak ve hemen öne atılmamak, ancak ileriye atılmak için takip etmek. Hesaplı, tasarruflu ve tutarlı davranmak.* Ma çendi ki xwu ragînê jî, fina jî ma yê a xwu nînê.

ragînaye/ê *N. Bw.* Ragirote/ê. Şima çiçîdê ragînayî di zirar kerdo ki, şima ney di jî bikerê?

ragînayeni *f. M.* Ragînayîş. *Bw.* Ragiroteni. Mi xwu bol ragîna jî, fina jî mi tey zirarêndo şên dî.

ragunaye/ê 1. *N.* Errogunaye/ê, kewte/ê. Kes/çîyo ki; gunayo erro, kewto, linga ci, ci ver şîyaya, cayêndo berz ra vera erd şîyo. *Tr. Düşen. Ayağı seken, yukardan aşağıya doğru hareket ederek dengesini kaybedip düşen.* Eger ez ê tekerdê xwu yê ragunayî dimi kewtayê, ez do jî pa ragunayê. 2. *N.* Kewte/ê, gidî, gidîbîyaye/ê, zaîf/i. Kes/çîyo ki; yan ganselametey di, manewîyatî di yan jî debarî di vera xirab şîyo, kewto, kerdo vinî, apey şîyo. *Tr. Sağlık, ekonomik, maddi veya manevi olarak gerileyen.* Vanê filan merdim bîyo nêweş, bêvan merdimî malûmilkê xwu kerdo vinî. Kes do dest bierzo merdimdê ragunayî ki bişo werzo pay.

ragunayeni 1. *f. M.* Ragunayîş. erd ro gunayeni, war ro gunayeni, kewteni, vera cêr (vera erd)

şîyayeni. *Tr. Düşmek.* Eger nêragunayê, do bîyameyê. 2. *f. M.* Ragunayîş. Kewteni, gidî bîyayeni, gewşeg bîyayeni, zaîf bîyayeni, ganweşey ra bîyayeni, ganselametey ra bîyayeni, vera nêweşey şîyayeni, maldê dinyay di apey şîyayeni, debarî di xirab bîyayeni. *Tr. Maddi ve manevi olarak zayıflamak, kötüye gitmek, can sağlığı bozulmak, ekonomik olarak bozulmak.* Herga ki şî raguna, dima îflas kerd.

rahîb *Teo. Er. Nn.* Keşe, keşîş. Xirîstîyanîyey di, merdimo ki manastiran di bêzewaj maneno, xwu dano dînî ser û coyê xwu bi dînî rê xizmeta ravêrneno. *Tr. Rahip, keşiş, karabaş.* Rahîb nêzewijêno, xwu dano dînî ser û dînî rê xizmet keno.

rahîbey *Teo.* Rahîbîni, rahîb/i bîyayeni, karê rahîban kerdeni, wezîfeyê rahîban kerdeni, kar û meslegê rahiban. *Tr. Rahiplik.* Îslametey di îmamey gengez a. Çunki îmamî ra teberdê dinyay ra çîyên nêwazêno. Labelê Xirîstîyaney di rahîbey (rahîbîni) çetin a. Çunkî ci rê zewaj bol vîneyêno.

rahîbi *Teo. Er. Nm.* Rahiba. Xirîstîyanîyey di merdima ki manastiran di manena û nêzewijêna, xwu dana dînî ser û coyê xwu bi dînî rê xizmeta ravêrnena. *Tr. Rahibe.* Rahibi nêzewijêna, xwu dana dînî ser û dînî rê xizmet kena.

Rahîm 1. *Teo. Nn.* Nameyêndê Ellahî yo ki pîlo, ki Ellah bi nê wesf û namedê xwu ya muslumanan pêrini rê merhemet keno, yardim keno, bi ci zerrî veşneno, destê xwu nano ci vera. *Tr. Rahim.* Ya Rahîm, ma xwu erzenê bextdê to, ti ma rê merhemet biki, rehma xwu ma ser ra kemî meki, ti destê xwu ma vera ni! Ma destdê zaliman û bêwîjdîyanan di nêverdê. 2. *An. Er. Nn. Bw.* No zeman di cinîyan ra xeylên kes beno kanserê rahimî.

rakerde/ê 1. *N.* Rafinaye/ê, raviste/ê. Çîyo ki; tayêni rakerdo, qandê ser o roniştî yan jî pey muamele kerdenên rafinayo. *Tr. Serili.* Cilûcolê rakerdî kam do werzano? 2. *N.* Rafinaye/ê, raviste/ê, açînaye/ê, rokerde/ê. Çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo eşkera, eşto orte, eşto meydan, serê ci akerdo, nimîyê serdê ci werzanayo, êlan kerdo, mîyanikîyey ra veto. *Tr. Açıklanan, sırrı kaldırılan, meydana atılan, ifşa edilen, gözler öününe serilen.* Kam deha şeno ê gireyê rakerdî fina bigîro? Dinyay hemî dî û şinawit!

rakerdeni 1. *f. M.* Rakerdiş. Ravisteni, rafinayeni. Çîyêndê ronişteni erdo ravisteni. *Tr. Sermek.* Mi şali rakerdi ki ser o ronişê, vay ma ver ra berdi.[1] 2. *f. M.* Rakerdiş. Ravisteni, rafinayeni, açînayeni, rokerdeni, akerdeni, eşkera kerdeni, meydan veteni. *Tr. Açmak, açıklamak, ifşa etmek, beyan etmek.* Metersê, bîyarê şima kam ki çiçî zano, akerê, vajê. Wa çîyêndo nimî nêmano.

rakewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; o yo hewn di, a ya nîyo. *Tr. Yatan, uyuyan, uyumakta olan.* Hetta ki şima ra yeno, hetta ki şima şenê karûgurweyanê xwu bixwu bikerê, kesê rakewtî a ya mekerê, dima karûgurweyê xwu bikerê.

rakewteni *f. M.* Rakewtiş. Hewna şîyayeni, çiman girotena tepîya xayîledê dinyay ra reyayeni. *Tr. Yatmak.* Mêrdek senîn ki rakewt, hinî jî şî hewna. Rakewteni (*yatmak*), erdo derg bîyayen a. Labelê hewna şîyayeni (*uyumak*) jî hergi xayîledê dinyay ra reyayen a. Ferqê rakewten û hewna şîyayeni esto.

raman *Nn.* Fikir. Çîyo (şik û qeneat) ki; qandê halkerdişdê karûgurweyên yeno kesî vîrî, ci ser o qeneatê kesî hasil beno. *Tr. Fikir.* Mi ramanê ci nêgirot, cora o mi ra qehrîya. Kaşka mi ramanê ci bigirotayê.

ramaney *Nm.* Fikrî ser, çîyo ki; fikrî ser o. *Tr. Fikirsel olarak, fikri.* Ramaneyda ci ra çîyên nêvjêno.

ramanî *Nn.* Çîyo ki; şikî ser o yo, çîyo ki ramanî ser o yo. *Tr. Fikri, fikirle ilgili, fikirsel, fikir bazında.* Ey, bi ramanî zanayê. Labelê ey nêşayê bi ci ya karên bikero.

ramdar/i *N.* Kudik/i, kudênik/i. Timûtim/i. Çî/keso ki; rameno, wextêndê ci yo bellî kerde çinî yo. *Tr. Sürekli.* Ellah ramdar o, ma pêro neramê.

ramdarey *Nm.* Kudikey, kudênikey. Ramdar bîyayeni, dewam kerdeni, hetta bi hetta şîyayeni. *Tr. Süreklilik, devam etmek.* Ramdareya ci senedî ya, do dima jî nêqedîyo.

ramedîyaye/ê *N.* Paldaye/ê, ramedok/i. Çî/keso ki; pal dayo, pala xwu daya cayên yan jî kesên. Çî/keso ki; paştîya xwu daya kesên yan jî çîyên. *Tr. Yaslanan. Bir kimseye veya bir şeye sırtını veren, bağlanan, dayayan.* Mi berd da ê merdimdê ramedîyayî, ey va: Mi nêwesênayo.

ramedîyayeni 1. *f. M.* Ramedîyayîş. Pal dayeni, ramedokey, ramedok/i bîyayeni, paştîya xwu bi kesên yan jî çîyên dayeni, ci ra qewet giroteni, pa vinderîyayeni. *Tr. Bir şeye veya bir kimseye sırtını dayamak, yaslanmak, ondan güç veya kuvvet almak.* Ez bi sî yo ramedîyaya, ez bi ê merdimdê xwu nêramedîya ya. 2. *f. M.*

1 Ra, rû, ro, rî erd o.

Ramedîyayîş. Erdo derg bîyayeni, ramedokey, ramedok/i bîyayeni, kewteni, derg bîyayen û aresneyê xwu giroteni. *Tr. Yere uzanmak, sırtını yere vermek suretiyle uzanmak ve dinlenmek, yine bu şekilde işlevsiz kalmak.* Mi dî ramedîya bî, ez ci nêveyaya. 3. *f. M.* Ramedîyayîş. Derg bîyayeni, ramedokey, ramedok/i bîyayeni, rakewteni. *Tr. Uzanmak, yatmak, uyumak.* Ez wexta ramedîya bîya, kaşka şima ez, a ya kerdayê/werzanayê.

ramednaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên bi cayên a yan jî bi kesên a ramednayo, pal dayo. Paştî ser kerdo, paştî ser bi ci ya disknayo. *Tr. Yaslandırılan, dayandırılan. Sırt üstü bir şeye veya bir kimseye dayandırılan, bitiştirilen.* Çîyê to yo ramednaye gunayo erro.

ramednayeni 1. *f. M.* Ramednayîş. Pal dayîş dayeni. Sebebê pal dayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni, bi tesîrdê kesên a yan jî çîyên a pal cayên yan jî kesên dayeni. *Tr. Yaslatmak, yere yatırmak, dayandırmak. Birinin veya bir şeyin sırtını bir kimseye veya bir şeye dayandırtmak.* Eger mi biramednayê, şima qebûl nêkerdê. Şima ramedna ci. 2. *f. M.* Ramednayîş. Aresna dayeni, qandê aresnî, qandê edizîya giroteni vindarnayeni. *Tr. Dinlendirmek, mola vermek.* Eger înan o linggogêr nêramednayê, linga ci do bişikîyayê. 3. *f. M.* Ramednayîş. Ravisteni, hewna kerdeni. Kesên yan jî çîyên rakewte kerdeni, hewna kerdeni, sebebê hewna şîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Yatırmak, uyutmak.* Ma verê ney, di rojîy nêweşê xwu nêweşxane di ramedna. Kaşka ma wexta o lajek nêramednayê.

ramednok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ramedneno, keno hewna, beno sebebê rakewtişdê ci. *Tr. Yatıran, uyutan.* Merdimo ki şîyo hewna qeçek o. Labelê ramednokê ci jî, pîyê ci yo.

ramednokey 1. *Nm.* Ramednok/i bîyayeni, wesfê ramednokan. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni keno hewna, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yatırmak, yatıran veya uyutan olmak.* Ramednokeyda ci ra kêfsad nêbîya.

ramedok/i *N. Bw.* Ramedîyaye/ê. Mi cara ramedoko wina qenxewwar nêdîyo.

ra mende/ê *Nn.* ...ra mende/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra, muameleyên ra, Mesela rewîyîni di ray ra, hembazan ra ca mendo, nêşayo ci reso, pey ra mendo ûzn. *Tr. –ra sonekinin geldiği bütün iş veya eylemlerde geride kalanı, yetişmemiş olanı ifade eder.* Pey ra mende, ci ra mende, ti ra mende, kuçey ra mende ûzn.

ra mendeni *f. M.* ...ra mendiş. Bi tewrdê menden a peyomekên o ki bêro kamcîn fêlî peynî, do ci rê camendişî, nêbîyayîşî, pey di mendişî, zêdê verênan nêbîyayîşî îfade bikero. *Tr. Bir fiille birlikte kullanılan bir sonek olup sonuna geldiği fiile eksiklik, yetişememek, geride kalmak, gibi olmamak, onsuzluk ifade eder.* Mersela: Ci ra mendeni, pay ra mendeni, hembazan ra mendeni, ray ra mendeni, werd ra mendeni, ti ra mendeni ûzn. Eger şima rew nêşîyayê, ez do hembazan ra nêmendê.

ramêr/i *N.* Şofêr/i, ramitok/i. Kes/çîyo ki; kirêşayên rameno, nasnameya ramêr (şofêr)ey girota, ehlîyeta ci ya şofêrey esta, kirêşa rameno yan jî şeno biramo. *Tr. Sürücü, şoför.* Ramêr ecemî bî, ma tim ray o tersayê.

ramêrey *Nm.* Şofêrey, ramitokey, ramêr/i bîyayeni, ramitok/i bîyayeni, ramêrey kerdeni, kirêşa ramiteni. Wesf û karûgurweyê ramitokan kerdeni. Kes/çîyo ki; kirêşa rameno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Sürücülük, şoförlük.* Ramêreya ci hendi rind nêbî, la ki hend pîsi jî nêbî.

ramêrgeh *Nn.* Ramêrge, cayê ramêrey, cayê ramitokan. Vernîya kirêşan a ki; ramêrîy û kesê kalekda ramêrîy tey roşenê. *Tr. Şoför mahalli. Araçlarda şoför ve yanındakilerin oturdukları aracın ön bölmesi.* Mêrdek bê musade, şî ramêrgeh di ronişt û ramêr pawit.

ramite/ê 1. *Zîr. N.* Ramîyaye/ê. Çî/keso ki; ramîyayo, erdo ramîyaye, erdo ki ramîyayo. Labelê no erd, felhan yan jî karite nîyo, kariteni rê bîyo hadire. *Tr. Sürülmüş arazi, sürülmüş tarla.* Ma yê kenê erdê ramitî meşti bikarê. 2. *N.* Karviste/ê, akarviste/ê, karfineyaye/ê. Çî/keso ki kar fineyayo û ray deyaya bi ci. *Tr. Çalıştırılıp sürdürülen, sürülen, yürütülen, hareket ettirilen vasıta veya şey.* Motoro ramîyaye qelibêno kesî. Labelê motoro nêramîyaye do kê qelibîyo ki? 3. *N.* Kudîyaye/ê, dewamkerde/ê, dewambîyaye/ê, livcideyaye/ê. *Tr. Devam eden, devam ettirilen, süren, sürdürülen.* Lejo hendayên vêşî ramite, kesî rê rayênda bixeyri nêmojneno. Şima do no, sifte ra bizanayê!

ramiteni 1. *Zîr. f. M.* Ramitiş. Bi gayan a, bi bergîran a, bi wesayîtdê bimotorî ya yan jî bi çînakî ya, qandê karitenda ci, erdî qelişnayeni, binê ci ser ardeni yan jî erdî qelibnayeni. *Tr. Çift sürmek.* Kaşka mi dîna finîy, o erdê ma yê peydê dewi biramitayê. 2. *f. M.* Ramitiş. Karvisteni, akarvisteni, kar finayeni, bi karvistena ray wesayîtên dayeni, bi karvisten a liv wesayîtî

dayeni. *Tr. Sürmek, yürütmek.* Eger mi bişayê biramitayê, nika mi des finîy xwu rê texsîyên herînê bî. 3. *f. M.* Ramitiş. Kudênayeni, dewam kerdeni, hereket cidayeni, lûnayeni. *Tr. Devam ettirmek, sürdürmek.* Kaşka ê lejî hendayên nêramitayê, hendayên ramit, pêrini ci ra zirar dî.

ramîy *An. Nb.* Mûyê berzikî, keşîy, tukîy, berzik. *Tr. Apış arası kıllar.* Ramîy do wext bi wext cibîyê ki, kes tim pak bo.

ramîyaye/ê 1. *Zîr. N.* Ramite/ê. Çî/erdo ki; ramîyayo, erdo ki qelişîyayo û qandê kariteni binê ci ser amîyayo. *Tr. Sürülen arazi, sürülüp ekime hazırlanan arazi veya şey.* Eger îhtîyac bibo, o erdo ramîyaye do hewna dîna finîy jî biramîyo. 2. *N.* Akarfînaye/ê, karfineyaye/ê, karviste/ê, gurwêneyaye/ê. Çî/keso ki; kar fîneyayo û ray deyaya bi ci, kiroseyê ki ramîyayê, wesayîto bimotor yan jî bêmotoro ki ray deyaya bi ci. *Tr. Çalıştırılıp hareket ettirilen, sürülen motorlu ve motorsuz araçlar.* Çîyo ramîyaye û nêramîyaye jew nêbeno. Çunkî jew ceribîyayo, jû nêceribîyayo. 3. *N.* Kudîyaye/ê. Çî/keso ki dewam bîyo. *Tr. Sürdürülen, sürülen, devam ettirilen.* O lejo ramîyaye, do sereyê ma pêrini bitewno. Derê ki! Ma ci ra fek verdê, wa nêramîyo.

ramîyayeni 1. *Zîr. f. M.* Ramîyayîş. Citi bîyayeni, qandê erdî binê erdî ser amîyayeni, qandê erdî qelişîyayeni. *Tr. Çift yapmak. Tarlanın sürülmesi anlamında sürülmek.* Ramîyayena erdan û ramîyayena kirosan jew nêbena. 2. *f. M.* Ramîyayîş. Kar fîneyayeni, akar fîneyayeni, kar kewteni, gurweyayeni. Qandê ereban, qandê kirosan şîyayeni, hereket kewteni, luwayeni, bi destdê jewî ya lûnayeni. *Tr. Motorlu ve motorsuz araçların sürülmesi anlamında sürülmek, çalışması.* Ramîyayenda kamyonan û ramîyayenda texsîyan di xarîkê ci jew nêbeno. 3. *f. M.* Ramîyayîş. Kudîyayeni, dewam bîyayeni. *Tr. Sürmek, sürdürülmek, devam etmek/edilmek.* Eger na dawa hendayên vêşî nêramîyayê, wina nêbîyê.

ramnevêr/i *Nn.* Neram/i. Çî/keso ki; tey qandê ramî, qandê ramîyayeni, qandê kudîyayeni îzin çinî yo, tim nêrameno. *Tr. Süreksiz, sürekli olmayan, süreğen olmayan.* Heyat ramdar o. Labelê însan bixwu ramnevêr o.

ramnevêrey *Nm.* Neramey. Ramnevêr/i bîyayeni, ramîrê vêr çinêbîyayeni, timûtim nêbîyayeni, hetta bi hetta nêbîyayeni, kudik nêbîyayeni, kudîyaye nêbîyayeni, soyînê ci bîyayeni, peynîya ci bîyayeni. *Tr. Süreğen/sürekli olmamak, daimi olmamak, fani/geçici olmak, sonlu olmak.* Kê ki zêdê Nemrûdî ramnevêrey di dawaya ramdarey kerdi, ey kerd vinî.

ramojîyaye/ê *N.* Mojîyaye/ê, ramote/ê, teqdîmbîyaye/ê, veraneyaye/ê. Çî/keso ki; qandê vînayîşî, qandê werdişî, qandê ecibîyayîşî yan jî zêdê nînan qandê sebebnakî teqdîmê kesên bîyo, neyayo kesên yan jî çîyên vera. *Tr. Gösterilen, arz/takdim edilen, sunulan, gösterime konulan, gözler önüne serilen.* Mi çimî di ki, o keso ramojîyaye nêecibîya, ê yê kenê jûnakî ramojnê ci.

ramojîyayeni *f. M.* Ramojîyayîş. Mojîyayeni. Kesên yan jî çîyên mojîyayeni, arz bîyayeni. Çimandê kesên yan jî çîyên ver ardeyayeni. *Tr. Takdim edilmek, sunulmak, arz edilmek.* Peynî finên keyneki ramojîyê bî ci. Şima çirê a qisaya kemî û boyîni kerdi ki?

ramojnaye/ê *N.* Ramote/ê, mote/ê, mojnaye/ê, mojîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qandê vînayîşî, qandê werdişî, qandê muamele bîyayîşî yan jî qandê çîyêndê zêdê nînan mojnayo kesên yan jî çîyên, neyayo ci vera, teqdîmê ci bîyo, ci vero roneyayo. *Tr. Gösterilen, gösterime konulan, sunulan, arz/takdim edilen.* Vanê ê filimê ramojnayî, nêşa xelata werdêkeki jî bigîro. Deha şima yê çirê winî pesnanê ci danê ki?

ramojnayeni *f. M.* Ramojnayîş. Arz kerdeni, moteni, mojnayeni, ramojnayeni, ramoteni, kesên yan jî çîyên çiman ver ardeni, qando ki kesên yan jî çîyên ci ra xerc kero, bûro, serf kero ûzn. kesên yan jî çîyên ver ardeni, ci mojnayeni. *Tr. Arz etmek, sunmak, takdim etmek, gözler önüne sermek.* Şima sifte ramojnê mi, ez hewna orte ra nêvijîya bîya, şima berdi noqra ramojnê jûnakî. No hal eybûarêndo giran o! Karê şima şarî ra teber o.

ramojnok/i *N.* Motok/i, mojnok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ramojnayîşî keno, mojneno, teqdîm keno, nano kes û çîyan ver. *Tr. Sunan, takdim eden, arzeden.* Ramojnokê ci kam bî? Mêrdekî karê xwu bol weş kerd.

ramojnokey *Nm.* Motokey, mojnokey. Ramojnok/i bîyayeni, wesfê ramojnokan, karûgurwe û meslegê ramojnokan. Kes/çîyo ki; karê ramojnayîşî keno, teqdîm keno, nano kesên yan jî çîyên vera; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Arzetme, arz, sunum yapmak, sunuculuk.* Ramojnokeyda xwu ra jî nêbeno, nêzano ramojno jî. Ma zêdê erbetan tede mendê!

ramote/ê *N. Bw.* Ramojîyaye/ê. Çîyo ramote yo mîyanikî do sereyê to bitewno!

ramoteni *f. M.* Ramotiş. *Bw.* Ramojnayeni. Ey çiçî ramot to?

rana *N.* Rayna, reyna, fina. *Tr. Bir daha, yine.* Ma do rana bê şima ser.

ranaye/ê *N. Bw.* Ronaye/ê. Gildê ranayî di çîyên çinêbî.

ranayeni *f. M.* Ranayîş. *Bw.* Ronayeni. Senîn ki rana erd, winî jî rijîya.

ranişte/ê *N. Bw.* Ronişte/ê. Merdimo ranişte jî cadê xwu ra razî nêbo ma do sekerê? Ti do merdimdê payray rê se vajê?

ranişteni *f. M.* Ranişţiş. *Bw.* Ronişteni. Ranîştena erdî û ranîştena çîyandê masatan jew nêbena.

ranîştok/i *N. Bw.* Ronîştok/i. Erdo ranîştok do demena biramîyo.

ranîştokey *Nm. Bw.* Ronîştokey. Ranîştokeya ci, do meşti bellî bo.

rapekîyaye/ê *N.* Pekaye/ê. Kes/çîyo ki; bi suratdê xwu yê peynîya şîyo yan jî o yo şino. Kes/çîyo ki; sankîla lingê xwu erd ra birnayê û o yo remeno, o yo bi xarîdê xwu yê peynî ya şino. *Tr. Adeta uçan, ayaklarını yerden kesercesine hızlı koşan, giden.* O lajeko rapekîyaye, bi mi ki deha fina tîyanan nîno.

rapekîyayeni *f. M.* Pekayeni. Ligan erd ra birnayeni û bi no babet a firayeni, bi xarîdo peyên a şîyayeni, sankîla bi firayîş a şîyayeni. *Tr. Ayaklarını yerden kesilircesine uçmak, son hızıyla gitmek.* Mi do hewna werdê ci yê ray hadire kerdayê, o rapekîya û şî. O zanayo!

rapeknaye/ê *N.* Peknaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni peknayo, sankîla lingê ci erd ra werzanayê û firneyayo, deyayo rem, deyayo xarîdo peynekên. *Tr. Ayakları, tekerlekleri yerden kesilmişçesine uçurulan, çok süratlandırılan.* Merdimo rapeknaye, do xwu ra fina nê karî bikero. Şima do wexta nêreynayê.

rapeknayeni *f. M.* Rapeknayîş. Peknayeni, peknayîş. Sankî erd ra firnayeni, bi remayîş a linganê ci erd ra wedardeni, bi xarîdê ci yê peynîya ci rem dayeni. *Tr. Adeta uçurmak, adeta ayaklarını yerle ilişkisini kesip koşturmak, uçurmak, çok süratli götürmek.* Eger mi o ûja ra nêrapeknayê, înan do zirar bidayê bi ci.

rapori *Frz. Nm.* Lapori. Nuşteyo ki; heqdê çîyên di nûşîyayo ki; şik û fikrê şarî ser o virazîyo û derdên rê qando ki çareser bo, netîceyê ci neyayo çiman ver. *Tr. Rapor.* Rapora filan partîya ki Kurdan ser o ya, bîya vinî yan jî jewî kerda bindoşegi.

raqî *Nm.* Araqî. Babetên şimîyênda alqolin a ki, goreyê dîndê Îslamî şimitena ci heram a. *Tr. Rakı, içki.* Bi raqî ya, çi keyey xilyay çi keyey nêxilîyay!

raqîwer/i *N.* Araqîwer/i. Merdimo ki araqî şimeno. Wer, werdeni di vajêno, labelê tîya di şarê ma bi werî ya şimiteni îfade kerda. *Tr. Rakıcı, içkici, içki içen kimse.* Merdimêndo raqîwer o, hergi şewi yeno keye û dano qeçekandê xwu ro.

raqîwerey *Nm.* Araqîwerey. Araqî şimiteni, raqî şimiteni, araqîwer/i bîyayeni, wesfê raqîweran tey bîyayeni. *Tr. İçki içmek, rakı içmek, sarhoş edici şeyler kullanmak, içici olmak.* Raqîwereyda ci ra nêbîyayê, a cinêki mêrdedê xwu ra nêbîyê.

raqîwerok/i *N.* Araqîwerok/i. Kes/çîyo ki; bol araqî şimeno, kêşê raqî yo, tîryakîyê araqîyer o, eger araqî nêşimo do hêc kewo. *Tr. İçkici, içki tulumu, içki tiryakisi, alkol bağımlısı.* Mi het di şima, ê raqîwerokî ra, behs nêkerê nêbeno?

raqîwerokey *Nm.* Araqîwerokey. Raqîwer/i bîyayeni, wesfê raqîweran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; raqî şimeno, kêşê araqîyer o, bol araqî şimeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İçkici olmak, içki tulumu/tiryakisi olmak, içki/alkol bağımlısı olmak.* Mi hewna, raqîwerokeyênda winî ecêbi nêdî bî. Mi nana jî raqî şimeno.

rarû *Nn.* Heta xirabey di pê mûsayeni, pêdi xirab bîyayeni, pêra nêşermayeni, pêrê fêl û qisanê tamsalan bê şerm vateni û kerdeni. *Tr. Yüz göz olmak.* Vanê ê keyî di cinî û camêrd, may û keyna, pî û laj, qij û pîl, wesnîy û cêrîy bîyê rarûyê pê.

rast/i *N. Bw.* Raşt/i. Eger rast nêameyê, ma do winî bigeyrayê ci.

rastanrast/i *N. Bw.* Raştanraşt. Eger o rastanrast nêbîyayê, karê ci wina rew nêbîy.

rastanrastey *Nm. Bw.* Raştaraştey. Mi rastanrastey a ey jî nêecibnê.

rastay *Nm. Bw.* Raştay. Rastay, ti do çi wext şirê keye?

rastey *Nm. Bw.* Raştey. Mi rasteya ci qethan nêdîya. Mi çend ki dîyo, ey tim jî zûrîy kerdê.

rastok/i *N. Bw.* Raştgîr/i. Rastok bo, do rast bierzo; eger çepok bo, do çep bierzo.

rastokey *Nm. Bw.* Raştgîrey. Ey ne rastokeya ci, ne jî çepokeya ci fehm kerdi.

raşanaye/ê *N.* Rêşanaye/ê, vilakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ata nata çekerdo, çoşman ra vila kerdo. *Tr. Dağıtılan, dağınık, serpiştirilen, serpilen, israf, israf edilen, çarçur edilen.* Çîdê raşanayî ra çi xeyr do bêro ki?

raşanayeni 1. *f. M.* Raşanayîş. Vila kerdeni, rê-

şanayeni, ata nata vila kerdeni, ata nata eşteni, çoşman ra vila kerdeni. *Tr. Dağıtmak, çarçur etmek, etrafa serpmek, israf etmek.* Eger şima şenê meraşanê, arêdê. Çunkî raşaneyani gengaz a. Labelê arêdayeni çetin a. 2. *f. M.* Raşanayîş. Rafînayeni, çîyênda zêdê şaleri erdo ravisteni, erdo dûz kerdeni. *Tr. Yere sermek.* Mi şali raşanê ki, şima ser o roşê, şima fina şîy erdo roniştîy.

raşange *Nn. Bw.* Raşangeh. Raşangeyê kermesdê filan kesan ê hemini şênêri bî.

raşangeh *Nn.* Raşange. Ca/çîyo ki; kes ser o çîyanê mojînan rafîneno. Cayo ki; kes ser o çîyê motenî rafîneno, mojneno. *Tr. Teşhirgeh. Sergi/gösteri alanı/yeri.* Mi cara raşangehê Îzmîrî nê dîyo.

raşanî *N.* Çîyê ravistişî yo ki; zêdê şal û şiq û kulav û cil û xalîyan pêrini. Çîyo ki rafînenê û kes ser o ronişeno. *Tr. Sergi, serme eşyası. Yere serilen halı, kilim, çul vb. her tür şey.* Raşanîyê ci çinêbî, ma erdo roniştîy bîy.

raşaye/ê *N.* Raşîyaye/ê, rêşîyaye/ê, şeqîyaye/ê. Vilabîyaye/ê, virtûvila bîyaye/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên a yan jî bi destdê tayên a, ata nata erzîyayo, vila bîyo, şeqîyayo. *Tr. Darmadağın olan, dağınık, çarçur edilmiş olan.* Keyeyo raşaye do çetin bêro pêser. Derd o yo ki kes nêraşano.

raşayeni *f. M.* Raşayîş. Raşîyayeni, rêşîyayeni, şeqîyayeni, vila bîyayeni, virtûvila bîyayeni, ata nata erzîyayeni. *Tr. Dağılmak, dağıtılmak, serpişmek, serpiştirilmek.* Merdimo ki biraşîyo, wa qe xwu rê çinêbo.

raşênaye/ê *N.* Rêşanaye/ê, şeqîyaye/ê, vilakerde/ê. Çîyo ki, keso ki; kesên yan jî çîyên hergi jew yan jî çîyêndê ci vera canakî vila kerdo, eşto ata û nata. *Tr. Dağıtılan, darmadağın edilen, etrafa saçılan.* Teneyê şima o raşanaye kê hendayên wextêndo tayên di şa arêdo?

raşênayeni *f. M.* Raşênayîş. Rêşanayeni, şeqnayeni, vila kerdeni, şeqnayeni, erdo vila kerdeni, bi şikildê heban a erdo vila kerdeni. Çî û kesanê hebikinan yan jî tenan erdo vila kerdeni. *Tr. Dağıtmak, serpmek, serpiştirmek, saçmak.* Mi nehay raşênay, ti jî şorî arêdê.

raşênok/i *N.* Vilakar/i, şeqnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên yan bi destdê xwu ya yan jî bi sebeb bîyayenda xwu ya vila kerdo, raşanayo, şeqnayo. *Tr. Dağıtan, dağıtımcı.* Hergi merdim şeno raşênok bo. Çunkî vila kerdeni gengaz a. Labelê hergi merdim nêşeno arêdok bo. Çunkî arêdayeni çetin a, bi zehmet a.

raşênokey *Nm.* Raşênok/i bîyayeni, şeqnokey, şeqnok/i bîyayeni, vilakarey, vilakar/i bîyayeni, ser o wesfê vilakaran bîyayeni, karê ci vila kerdiş bîyayeni. *Tr. Dağıtımcılık, dağıtımcı olmak.* Raşênokeya ci heme cara vila bîya.

raşîyaye/ê *N. Bw.* Raşaye/ê. Xelleyê xwu yo raşîyaye bi zehmetêndo gird a newedera arêda.

raşîyayeni *f. M.* Raşîyayîş. *Bw.* Raşayeni. Eger o tene nêraşîyayê, ma rê no zehmet jî nêvijîyayê.

raşok/i *N.* O/çîyo ki; bol vila bîyo, vêşî îsraf bîyo, virtûvila bîyo. *Tr. Çok dağınık, çarçur edilen.* Merdimo raşok do bişo newedera arêbo.

raşokey *Nm.* Raşok/i bîyayeni. Vila bîyayeni, karê vila bîyayî. *Tr. Aşırı israf, aşırı dağınıklık.* Raşokey di tim jî zirar esto.

raşt/i 1. *N.* Rast/i. Çîyo/a dûz/i. Çî/keso ki; tey çewtey çinî ya, çolçivîy tey çinî yê. *Tr. Doğru, düz, üzgün. Eğri büğrü, girintisi çıkıntısı, zikzakları olmayan.* Mêrdekî çuweyêndo raşt viraşt û kerd xwu destî. 2. *N.* Rast/i, durust/i. Kes/çîyo ki; bi qesd a çepeya ci, şaşîna ci, xetayê ci, hîle û xwurdeyê ci çinî yo. *Tr. Doğru, dürüst. Hata ve yanlışlarla dolu olmayan, düzgün olan.* Merdimêndo Ellahîdê xwu di raşt bî, eger hinî nêbîyayê, do bol zehmet bidîyayê. 3. *N.* Rast/i, heqîqî, nezûr/i. Çî/keso ki tey xîlaf çinî yo, tey zûri çinî ya. *Tr. Gerçek, doğru, hakiki, reel.* Bi mi ki ê nêşî cadê ci yê raştî ser, o cayo ki ê şî, înan xwu rê aja di dûkan akerd bî.

raştamîyaye/ê 1. *N.* Robereamîyaye/ê, ropêamîyaye/ê, opêamîyaye/ê, vera pê amîyaye/ê. Çî/keso ki; vera pê amîyayo, vera pê (deng) ameyo. *Tr. Denk/rast gelen. Doğru ve istenildiği gibi gelen.* Merdimo raştamîyaye do jî bivîneyo û do pey qisey bibê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; dûşdê jewî ra ameyo, kuwîyayo jewî ya. *Tr. Rastlanan, denkleşen, tesadüf edilen, karşılaşılan.* Merdimo raştamîyaye bi ma ya se kero ki? 3. *N.* Çî/keso ki; kesî rê çep nêameyo, raşt ameyo; kes senîn wazeno, kes senîn pey qayîlo, winî ameyo, yanê raşt ameyo, weşdê kesî ameyo, bi kesî ya robere ameyo. *Tr. Rast/doğru gelen, ters gelmeyen, yıldızları barışık olunan, gücü yetmek.* Hema wa tim wina raşt amîyaye bo.

raşt amîyayeni 1. *f. M.* Raştamîyayîş. Robere amîyayeni, ropêamîyayeni, opêamîyayeni, vera pê amîyayeni, ters nêamîyayeni; senîn ki kes wazeno, hinî amîyayeni. *Tr. Denk/rast gelmek. Beklenmedik anda kişinin istediği doğrultuda bir şeyin vuku bulması.* Ellah xeyr! Ma ê to, to ra nêbî, raşt amîyayeni bî. 2. *f. M.* Raştamîyayîş. Pêya kuwayeni, raştê pê amîyayeni, dûşê pê

amîyayeni. *Tr. Rastlantı, tesadüf, rastlamak, tesadüf etmek, karşılaşmak.* Esas ez qayîl nêbîya raştê ci bêra. Labelê ma a sûkda ezîmûşani di raştê pê ameyê. 3. *f. M.* Raştamîyayîş. Zêdê kesî amîyayeni. Kes senîn ki wazeno, winî amîyayeni, qewetê kesî pey bîyayeni, ters nêamîyayeni, kesî rê babetna nêbîyayeni, çep nêamîyayeni. *Tr. Gücü ve kuvveti yetmek, ters gelmemek, aksi olmamak, uygun gelmek, düzgün gelmek, arzu edilenin olması.* Mi va beno o do fina çep bêro, axirî noqra raşt ame. Mi şa pirodo.

raştande/ê *N.* Dîreg, ata nata nêbîyayeni, canakî ra nêşîyayeni, tîk, raştikî. Çî/keso ki; raşt muamele keno, raşt şino, raşt beno. *Tr. Doğrudan doğruya, direk, direk olarak, dolaylı olmamak, dolaylı olmayan.* O raştande şî, ez çolvirande şîya.

raştandeni *Nm.* Raştande bîyayeni, dîreg bîyayeni, ata nata nêbîyayeni, tîk şîyayeni, tîk muamele dîyayeni, bi çînakî ya, bi kesnakî ya yan jî bi wesayîtnakî ya nêbîyayeni. *Tr. Direk olarak, doğrudan doğruya olarak, işlem görmek, dolaylı olmamak.* Eger tey raştandeni çinêbîyayê, ma do nika biqedînayê.

raştane *Nn. Bw.* Raştikî. Mi do jî raştane ronayê.

raştaney *Nm. Bw.* Raştikîyey. Mi nêzanayê raştaney ser o yo.

raştanraşt *Nn.* Rastanrast. Raştî rê raşt, tam raşt, tey mêlnakî çinêbîyayeni, tey çep yan jî çewt çinêbîyayeni. *Tr. Doğrudan doğruya, yalan yanlış olmaksızın, içinde eğri bir şey olmaksızın, direk olarak, dolaylı olmadan, hedefe doğru olarak, doğruya doğru karşılık vererek.* Ma do raştanraşt qisey bikerê, ma do ata nata nêkerê.

raştanraştey *Nm.* Rastanrastey. Rastanrast bîyayeni, raştanraşt bîyayeni, tey ne zûr, ne jî çewt bîyayeni, bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya nêbîyayeni, mabeyndê didini di bîyayeni, kesêndê hîrêy tey nêbîyayeni, tey çewtey û çepey nêbîyayeni. *Tr. Direk olarak, aracı olmaksızın. İçinde yalan dolan, hile hurda, yalan yanlış olmaksızın, doğruya doğru karşılık vermek suretiyle.* Ma raştanraşteya kewtîy mîyan. Cora karê ma vera pê ame.

raştarde/ê 1. *N.* Rastarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni raşt ardo, vera pê ardo, ro pê ardo, ro pê ardo, deng ardo, pêdi raşt ardo. Çî/keso ki; bi amor a, bi hesab a, bi fesilnayen a, bi peymitiş a, bi setiş a vera pê ardo, raşt ardo, ro pê ardo, pêdi, kerdo jew. *Tr. Denkleştirilen, uyumu sağlanan, uyumlu kılınan, mütenasip hale getirilen, birebir düzgün getirilen.* Nê hesabê ma yê raştardî hewadê, ma rê wextnakî lazim beno. 2. *N.* Çî/keso ki; gereg bibo, gereg babetnakî nêbo û eynî bi o babet a jî bîyo, dayo ardeni. *Tr. Denk hale getirilen, doğrusu yapılan, isabetli kılınan, hedefe götürülen veya vardırılan, aslı olarak yapılan, ta kendisi yapılan.* Ez bixwu nêşena ê çîyê raştardî newedera biceribna. Ma çi bi zor raşt ardo.

raştardeni 1. *f. M.* Raştardiş. Rast ardeni, ropêardeni, opêardeni, vera pê ardeni, bi zanayen a vera pê ardeni. *Tr. Denkleştirmek, aynı zamana getirmek.* Şima bi qeyret a raşt ard, bixwu raşt nêameyê. 2. *f. M.* Raştardiş. Rast ardeni, zûr nêardeni, çînakî nê, bixwu ardeni, eslê ci ardeni. *Tr. Ta kendisini, aslını, doğrusunu getirmek.* Eger ki to do bîyardayê, to do raştê ci bîyardayê, to çirê qaştê ci ard ki?

raştay 1. *N.* Rastay, zûr nê, bixwu, pişk bixwu, eynî eynî. Çî/keso ki; çiçî ki o yo wazêno, a o bixwu, tey zûr û zêdê ci û dirofîyayeyê ci nêbîyayeni. *Tr. Hakiki, hakikaten, hakiki olarak, sahi, doğru, gerçek, gerçekten, gerçek olarak, realite.* Eger ti raştay pers kerê, ez do nêameyê tîya, ez do biravêrdayê. Çunkî kişta bînî di karêndê min o mihîm est bî, cora mi şa sereyên şima ro do. 2. *N.* Rastay, zûray nê, ta bixwu. *Tr. Yabani değil, ta kendisi, gerçeği, hakikisi.* Dara raştay û dara zûray, meywandê xwu ra, xwu kena bellî.

raştbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; çewtey ra vijîyayo û bîyo tîk. Çî/keso ki; çewtey ra vijîyayo û bîyo raşt, bîyo dûz, tey çolviney, çolbiriney nêmenda. *Tr. Doğrulan, dikelen, eğriliği giderilen.* Ê merdimê raştbîyayî senîn ki sereyê xwu werzana, guna bindê ereberi ro û sereyê ci şikîya. 2. *N.* Çî/keso ki; neraştey ra, xirabey ra, şaşîney û çewtey ra vijîyayo û bîyo raşt. Kes/çîyo ki; fêl û hereketê xwu, qisa û şik (fikr)ê xwu kerdo raşt, kerdo rind. *Tr. Düzelen. Fiil ve davranışlarında, söz, düşünce ve fikirlerinde düzenlemeler oluşan, iyileşen.* Kes do merdimê raştbîyayî rê kîberê xwu akero ki çalnakî nêkewo. 3. *N.* Raykewte/ê, rişîyaye/ê, rişte/ê, rayserkewte/ê, rêwîbîyaye/ê, raywanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kewto ray û o yo keno şiro, o yo keno biluwo. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni rişto. *Tr. Yolculanan, gönderilen, yollanan, gönderilmek üzere yola götürülen, uğurlanan.* Şima merdimdê raştbîyayî rê rayîş da yan nêda? 4. *N.* Heqîqîbîyaye/ê, vijîyaye/ê. Çî/keso ki; raşteya ci bîya eşkera, vijîyaya teber, raşteya ci tesdîq bîya. *Tr. Doğrulanan, gerçekliği or-*

taya çıkarılan, gerçekliği netleşen. Bi mi ki şima, deha na saeta tepîya nêşenê ê cerîmeyê raştbîyayî nêdê.

raştbîyayeni 1. *f.* M. Raştbîyayîş. Rast bîyayeni, çewt bîyayeni ra vijîyayeni, çewt bîyayîşî ra vera cor vijîyayeni, xwu raşt kerdeni, tîk bîyayeni. Tr. *Doğrulmak.* Ez raşt bîya ki dest bida bi ci û vaja, ti xeyr ameyê, ey finêra gurmistên dê mi rî ro. 2. *f.* M. Raştbîyayîş. Rast bîyayeni, raştay. Hal û hereket û liv û meş û mêldê xwu di durust bîyayeni, raşt bîyayeni. Tr. *Doğruluk, gerçeklik, hakikaten, durum veya olayın gerçek olması.* Mi vatê beno ki zûr a, ez a hewna newe raşt bîyayenda ci ra bena haydari. 3. *f.* M. Raştbîyayîş. Rast bîyayeni, ray kewteni, rayo kewteni, vera hêwandê xwu ray ser kewteni, dest bi ray a kerdeni. Tr. *Yollanmak, gönderilmek, yolcu edilmek, yola koyulmak, gitmeye başlamak.* Esas ez do di saetîy verorde raşt bîyayê, meymandaranê mi va, ma meymananê xwu veyşan nêrişenê. Cora ez berey menda. 4. *f.* M. Raştbîyayîş. Rast bîyayeni, durust bîyayeni, çep û çewteya kesî şîyayeni, fêlê merdimeya ci weş bîyayeni. Tr. *İnsani yönden düzelmek, beşeri anlamda efaliyle etvarıyla, akvaliyle, ahvaliye doğru olmak.* Mi vatê beno hewna nêbîyo, raşt. Ez raşt bîyayenda ci rê şa bî.

raştey 1. Nm. Rastey, rastîni, raştîni. Raşt bîyayeni, tey zûri çinêbîyayeni, tey kuşat çinêbîyayeni, eger çî û keso sifte ra û eslî ci senîn o winî bîyayena ci. Tr. *Doğruluk, gerçekten olmak, içinde yalan ve şaka gibi şeyler olmamak.* Mi vatê beno ki kuşat o, ez raşteyda ci ra, dima bîya haydari. 2. Raştîni, rastey, rastîni, raşt bîyayeni, rastîni, rast bîyayeni, durustey, durust bîyayeni, rindey û hewley, fêl û qisandê xwu di raşt bîyayeni. Tr. *Doğruluk, dürüstlük, iyilik. Söz, fiil ve davranışlarında doğru olmak.* Raştey heme ca di pere kena; hetta ki raştey bibo, kes do xirabey nêkero. 3. Nm. Rastey, rast bîyayeni, rastîni, raştîni, raşt bîyayeni, tîkey, tîk bîyayeni. Tey çewtey û namîyaye çinêbîyayeni, ata nata namîyaye nêbîyayeni. Tr. *Doğru olma. İçinde eğrilik veya eğiklik bulunmama, diklik, dik olmak.* Raşteya na şivi weşdê mi şî.

raştgîr/i 1. Tib. N. Raştok/i, rastok/i. Keso ki; bi destdê raştî ya, bi lingerda raşt a karûgurweyê xwu vîneno; bi destdê raştî ya sî erzeno, nan weno, bi lingerda raşter a pay dano çîyên ro, yanê ci rê kişta raşti deha gengazi yena. Tr. *Sağ elini, sağ tarafını veya sağ ayağını kullanan.* Eger çepgîr sî bişo bierzo ûja, raştgîr xwu ra şeno bierzo ûja. 2. N. Raştok/i, rastok/i. Kes/çîyo ki; raştî ser şino, keso ki sîyasetî di, emegî di, xîzmetên di, debarî di, banderey di şopa raştokan rameno, herûnda dewleti şexsan, şexsanê xusûsîyan ano nezer, dewletîyey keno apey, milk û malê xusûsî tim rameno vernî; kesan hergi şik û fikr û çî û maldarey di zewmbîyane vîneno. Tr. *Sağcı.* Emerîqa raştgîr a, Çîn çepgîr o; Îran û Turkîye vano, ez ne raştgîr a, ne çepgîra, la pêro zanê ki ez cîhangîr a.

raştgîrey 1. Nm. Raştokey, rastokey. Raştok/i bîyayeni, raştgîr/i bîyayeni, dest yan jî lingera xwu ya raşta karûgurweyê xwu kerdeni, bi dest û lingerda raşter a dayen û giroteni. Tr. *Sağını kullanmak.* Ey raştgîreyda xwu ra nafên nêdî, noqra vano ez bi raştgîreyda xwu ya mîyan kewa. 2. Nm. Raştokey, raştok/i bîyayeni, rastokey, rastok/i bîyayeni, raştgîr/i bîyayeni. Debarî di, banderî di malûmilkî di raştokan dima şîyayeni, şopa raştgîran ramiteni. Dewletîyey verdayeni, qîmet bi çîdê xusûsî dayeni. Tr. *Eğitim, ekonomi, aile, toplum vs. siyasetlerde devletçilik anlayışını bırakıp özel teşebbüse girmek, kiymet vermek.* Raştgîreya Emerîqa û çepgîreya Sowyetî û Çînî sereyê dinyay werd.

raştikî 1. Ç. Raştane, rastane. Raştî ser, ters nê, şaş nê, çep nê. Tr. *Doğru, doğruca, doğru bir şekilde, düzgün olarak, doğru tarafı üzerine olarak iş yapmak.* To do raştikî ronayê, bi mi ki o do bi o babet a deha weş bîyayê. 2. Ç. Rastane, zûr nê, raşt, heqqeten, bi heqîqîyey a. Tr. *Sahiden, gerçekten, hakikaten, doğru olarak.* Tersê ci jî qaştikî yo. Ti yê raştikî vanê yan qaştikî yo?

raştikîyey 1. Nm. Raştaney, rastaney, raştane bîyayeni. Raştikî bîyayeni, raştî ser, ters nêbîyayeni, şaş yan jî çep nêbîyayeni. Tr. *Doğru bir biçimde, doğruca, doğrudan doğruya.* Ez raştikîyeyda ci ra fehm nêkena, do wina wina bo. 2. Nm. Raştaney, rastaney, zûr nêbîyayen, tey zûri çinêbîyayeni, bi raşteya bîyayeni, bi şikildê heqîqîyey a, tey ata nata çinêbîyayeni. Tr. *Sahi, doğru dürüst olarak, gerçekten, hakikaten. İçinde yalan veya hilaf olmaksızın, şaka olmaksızın.* Eger to bizanayê, raştikîyeya ma do bikerdayê, ti do mîyan kewtayê.

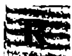
raştî ser Nn. Rastî ser, araşt, vera raşt, vernî bi raştî ser bîyayeni, hetê raştîya meşayeni, şîyayeni û wezîfe dîyayeni. Tr. *Sağa doğru, sağ üstü, sağ yönüne doğru.* Şima do hendê, di kîlometroy raştî ser şirê û xwu verdê vera awar.

raştkanî N. Rastkanî, raştvêr. Raşt eştiş, raşt ra vêrdeni, kiştda raştî ra ravêrdeni. Kesên yan jî

çîyên ra ravêrdiş di kişta raştî ra şîyayeni. *Tr. Sağı kullanmak, sağdan seyretmek, sağdan gitmek.* Mi do yan çepkanî bikerdayê yan jî raştkanî bikerdayê. Winî raşt ame, mi jî raştkanî kerd.

raştkanîyey *Nm.* Rastkanîyey, raştvêrey. Raştkanî kerdeni, raştra şîyayeni, kişta raştî weçînayeni, kişta raştî ra şîyayeni tercîh kerdeni. *Tr. Sağ taraftan gitmeyi uygun görmek, tercih etmek.* Eger ki do raştkanîyey bo, wa qe çepkanîyay bo.

raştkerde/ê 1. *N.* Rastkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi dest ci eşten a kerdo raşt, çewtey ra veto, kerdo dûz, çewtey û namîyayena ci, ci ra berda. *Tr. Doğrultulan, düzleştirilen, eğriliği giderilen, dikleştirilen.* Eger şima, ê çuwedê raştkerdî ser ra bişê biwinîyê ci ra, şima do bivînê. 2. *N.* Rastkerde/ê. Rişte/ê, rişîyaye/ê, biraykerde/ê, rêwîkerde/ê, raywankerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni biray kerdo, rişto cayên, kerdo rêwî, kerdo raywan, berdo ray ser ki şiro, berdo raşt kerdo, ci rê "Oxir bo!" vajîyayo. *Tr. Yollanan, gönderilen, yolculanan, uğurlanan, vedalaşılan.* Vanê o merdimê şima o raştkerde, qando ki çîyêndê xwu ca di verdayo, pey di ameyo. 3. *N.* Rastkerde/ê. Çî/keso ki; çîyêndê ci biraşt bîyo, kerdenda ci di qaştey, kuşat û çîyêndo winasîn çinî yo. *Tr. Gerçek/ sahiden yapılan.* Goşdarey kerê! Çîyo raştkerde babetna yo, bi kuşat a kerde babetna yo. Nînan pêmîyan mekerê. 4. *N.* Rastkerde/ê. Kes/çîyo ki; xirabeya ci, çewteya ci, şaşîneya ci, xeta û egerê ci bi destdê kesên a yan jî tayênin a berîyayo, bîyo raşt, bîyo rind, bîyo weş, bîyo hewl, bîyo durust. *Tr. Doğrultulmuş olan, dürüst hale getirilen, terbiye edilmekle ıslah edilen, düzeltilen, fiil ve davranışları iyileştirilen.* Keso raştkerde, eger bi banderey a bîyo raşt, xwu ra rew rewî nêxerpêno. La ki bi zor û zordestey a bîyo raşt, wexta esas hem raşt nêhesibêno, hem jî do rew bixeripîyo. 5. *N.* Rastkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni raştey (biraştey)a ci yan bi fêldê xwu ya yan bi qisayên a yan jî bi îmza (nîşan)da xwu ya tesdîq kerda, ci rê vato e, dest nayo ser. *Tr. Onaylanan, tasdiklenen, doğrulanan.* Bi mi ki o merdimêndo zûrker o. Çunkî ey merdimo raştkerde kerd zûrker.

raştkerdeni 1. *f. M.* Raştkerdiş. Rast kerdeni, çewtey ra veteni, çewtanê ci, şaşîneya ci wedarnayeni. *Tr. Düzeltmek, doğrultmak. Eğri ve pürüzlerini gidermek.* Mi şiva ci ya çewti kerdi raşti. 2. *f. M.* Raştkerdiş. Rast kerdeni, biray kerdeni, rişteni, rayo kerdeni, ci rê "Oxir bo!" vateni, hettanî ray ser bi ci ya şîyayeni. *Tr. Yollamak, yolculamak, göndermek, uğurlamak, yola kadar refakat etmek.* Hettanî ez şîya mi mêrdek raşt kerd, înan nêşa ki; o tûtek beşe kero. Sekû ra, serî ser gunayo erro. 3. *f. M.* Raştkerdiş. Rast kerdeni. Bi qaştên a nê, bi raştay a kerdeni, bi kuşat a nê bi raştey a karên kerdeni. *Tr. Şaka/ yalancıktan değil, sahiden gerçekten yapmak.* To raşt kerdo? Willi ez a vana beno ki, ti yê xwu rê bi kuşat a vanê, mi kerdo. Eger ki to raşt kerdo, to hewl nêkerdo. 4. *f. M.* Raştkerdiş. Rast kerdeni, durust kerdeni, fêl û qisanê û terbîyeyê ci, şîretanê ci raşt kerdeni, weş kerdeni, rayda raşti ser berdeni, dûzanên ci dayeni, vera hewl berdeni. Xirabeya ci, şaîneya ci, çewteya ci, xetayanê ci ser ra berdeni, vera rind ahewlnayeni. *Tr. Söz, fiil, hal ve hareketlerini düzeltmek, doğrultmak, iyileştirmek.* Mi lajek kerd raşt, şima newedera xerpna. 5. *f. M.* Raştkerdiş. Rast kerdeni. Raşteya çîyên yan jî kesên bi qisan an, bi vaten a tesdîq kerdeni. *Tr. Onaylamak, doğrulamak, tasdik etmek.* Ti senîn qisanê ê merdimdê zûrkerî wina raşt kenê? Ti nêzanê ti jî benê zûrkerê zûrkerî?

raştmengey 1. *Cog. Nm.* Raştmengi bîyayeni, serd û germey di zêdê posenî ayam bîyayeni, ayamî di ata nata, bol serd û bol germ, finên serd û finên germ nêbîyayeni, mengi ra eger çiçîyo pawêno, a ê çî û ê ayamî dayeni, kesan şaş nêkerdeni. *Tr. Mevsim ve hava şartlarinda beklenenı veren ay, hava ve hava şartlarını vermek, mevsim normalleri içinde olmak.* Raştmengey di kes şaş nêbeno. Labelê neraştmengey di kes bol şaş maneno. 2. *Jîn. Nm.* Edetraştey. Raştmengi bîyayeni, edetraşti bîyayeni, nêweşînda ciniyanda edetî di, edetêndo raşt, edetêndo bellî dîyayeni, zeman û wextê nêweşînda edetdê ci bellî bîyayeni. Cinîyan di bi dûzanên a edet bîyayeni. *Tr. Kadınlarda düzenli ay hali olmak.* Raştmengeya cinîyan, sihet bîyayena cinîyan mojnena.

raştmengi 1. *Cog. Nm.* Meng û ayamo ki zêdê demserrandê normalan xwu dano teber, ayamêndo anormal nêvijêno. Mesela normal di germ beno, germ û serd beno jî serravêreno, nînan ra teber nêravêreno. Menga ki ayamî di zêdê hergi finan ravêrena, kesî şaş nêkena, kesî gunakar nêkena. *Tr. Mevsim normalleri. Durumu xwura beklenen, anormal veya sürpriz olmayan ay, hava ve hava durumu.* Emserr Adar û Lîsani raştmengi bî, ma şaş nêkerdîy.

2. *Jîn. Nm.* Edetraşti. Kesa ki nêweşînda xwu ya mengi di edetê raştîy vînena, nêweşînda xwu ya mengi çolçivîy, bêdûzaney nêvînena. Cinî û keynaya ki nêweşînda ci ya edetî di wextêndo bellî esto. *Tr. Düzenli ay hali gören kadın.* Cinîya raştmeng û neraştmengi, ganweşey di jû nêbena.

raştnêamîyaye/ê 1. *N.* Robere nêamîyaye/ê, ro pê nêamîyaye/ê, vera pê nêamîyaye/ê, ro pê nêamîyaye/ê. Çî/keso ki; vera pê nêameyo, ze ki kes wazeno, hinî nêameyo, zewmbî ameyo. *Tr. Denk/rast gelmeyen.* Îmtîhanê min o raşt nêamîyaye, tersena ki hewna do mi bol biqehirno. 2. *N.* Çî/keso ki; kes ser di nêameyo, kes wextê bîyayenda ci hazir nêbîyo û nêvîneyayo. *Tr. Tesadüf edilmeyen, karşılaşılmayan, olay anında denk gelinmeyen.* Merdimo raşt nêamîyaye yo, deha vêşî mi ra gazincêno. Qenê o nêgazincîyayê?

raştnêamîyayeni 1. *f. M.* Raştnêamîyayîş. Robere nêamîyayeni, ropê nêamîyayeni, deng nêamîyayeni, vera pê nêamîyayeni, opê nêamîyayeni, ze ki kes vano, winî nêamîyayeni, zêdê waştenda kesî nêbîyayeni. *Tr. Denk gelmemek, rast/doğru gelmemek, istenildiği gibi olmamak veya gelmemek.* Raşt nêame. Eger raşt bîyameyê, ma pêrini do qezenc kerdayê. 2. *f. M.* Raştnêamîyayîş. Ser di nêamîyayeni, ser di nêşîyayeni, wextdê bîyayenda çîyên aja di hazir nêbîyayeni. *Tr. Karşılaşmamak, tesadüf etmemek.* Çend rojîy ez aja di bîya, ma qe raştê pê nêamey.

raştnêtepişte/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên raşt nêtepişto, ci rê muamele raşt nêkerdo, ci rê bêteref muamele nêkerdo, ci rê bîyo kiştikar, ci rê bi wîjdîyanêndê weşî ya muamele nêbîyo, ci rê hukmêndo bêhet nêdeyayo. *Tr. Doğru tutulmayan, doğru hüküm verilmeyen, yanlı davranılan, akl-ı selim davranılmayan, objektif olmayan veya olamayan.* Ma pêro jî zanê ki qeraro raşt nêtepişte do sereyê tayêni bitewno, tayênîy do pa zirar bivînê.

raştnêtepişteni *f. M.* Raştnêtepiştiş. Terefgîrey kerdeni, bêteref (bêkişt) nêbîyayeni, teref tepişteni, raşt nêbîyayeni, raştan raşt muamele nêkerdeni, wextê hukim dayenî heta kiştên bîyayeni. Bi wîjdîyanêndê hewlanîya muamele nêkerdeni. *Tr. Objektif olamamak, subjektiflik, akl-ı selim/sağduyulu olmamak, tarafgir olmak, hüküm verirken doğru dürüst davranmayıp yanlı hüküm vermek.* Şima raşt nêtepişt. Cora ma qarşûyê Ellahî bîyê gunakarîy.

raştok/i *N. Bw.* Raştgîr/i. Linggogî di, qîmetê çepokî, hendê raştokî beno. Çunkî raştok bol vîneyêno. Labelê çepok rew rewî nêvîneyêno.

raştokey *Nm. Bw.* Raştgîrey. Çepokeya Çîn û Sowyetan çendi ki rehatey daya însanan, raştokeya Emerîqa'y jî hend rehatey daya însanan. Hurdina hetan jî, sereyê însanan werdo.

raştray/i *N.* Rastray/i. Kes/çîyo ki; raya ci raşt a, o yo rayda raşti ser o, rayda çewti ser o nîyo. *Tr. Doğru yolda olan, gidişatı doğru olan.* Ez bena qurbandê ê kesdê raştrayî!

raştray 1. *N.* Rastray. Raya ki kiştda raştî da, raya raşti, di rayan di ê raştî. *Tr. Sağ yol.* Eger ti raştray di vinderdayê, to qeza bikerdayê. Çunkî qeza raştray di bî. 2. *N.* Rastray. Raya ki raşt û weş virazîyaya, goreyê trafiqî viraştişdê ci di kemaney çinî ya, hewl a. *Tr. Trafik açısından düzgün yapılan, kazalara sebebiyet verecek tarafları olmayan yol.* Qezayê raştray, ê çewtray kemêrî yê.

raştrayey 1. *Nm.* Raştray bîyayeni, raya raştî bîyayeni, wesfê rayda raşti ser o bîyayeni. Raya ki kiştda raştî da, a a ray bîyayeni. *Tr. Sağdaki yol olmak.* Mi rê ki; raştrayey di do qusûr çinêbo. 2. *Nm.* Cayo ki raya ci raşt û weş û tîk û goreyê trafiqî hewl virazîyaya, a a ray bîyayeni, wesfê nê rayan ci ser o bîyayeni. *Tr. Trafik açısından düzgün, iyi, doğru çizilmiş bir yol olmak.* Mi çimî di, kiştda trafiqî di, raştrayey jî tayên nêhesibêna. 3. *Nm.* Raştray bîyayeni, wesfê raştrayan ci ser o bîyayeni, rayda raşti ser o bîyayeni, rayda misteqîmi ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; rayda raşti ser o yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Doğru yolda olmak.* Kes do bi raştrayey a çiçî qezenc keno?

raştşik/i *N.* Kes/çîyo ki; şikdê xwu di, şikêreyda xwu di raşt o, çep, şaş yan jî çewt nîyo. Kes/çîyo ki; şikêreyda xwu di rayda raşti do, rayda çepi di nîyo. *Tr. İsabetli, doğru düşünen, sağduyulu.* Eger o merdim merdimêndo raştşik bîyayê, xwu ra merdim çoşme di mendê. Halbikî pa kesên nêmend.

raştşikey *Nm.* Raştşik/i bîyayeni, wahîrê/a şikdê raşti bîyayeni, şik û şikêrey di raşt bîyayeni, şik û fikir di raya ci raşt bîyayeni, çepi nêbîyayeni. *Tr. İsabetlilik, doğru düşünce sahibi olmak, akl-ı selim/sağduyulu olmak.* Lajekî va: Key, raştşikey qezencdar bîya ki nika bibo?

raştşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; o yo dûz û tîk şino, weş şino; çewt yan jî şaş nêşino, herûnda hêwanî di o yo canakî nêşino. *Tr. Doğru/düz-*

gün giden, diklemesine giden, eğri gitmeyen. O keso raştşîyaye, şî kewt xeyrî mîyan. Labelê o çepşîyaye şî guna gunay ser ro. 2. N. Karûgurweyo û keso ki weş şîyo, bi îsabet a şîyo, çewt yan jî bi şaşîn a nêşîyo. Tr. *İsabetli/doğru giden, arzu edildiği gibi giden.* Karûgurwedê raştşîyayî rê deha bol zikîya kewno.

raştşîyayeni 1. f. M. Raştşîyayîş. Dûz û tîk şîyayeni, çewt yan jî şaş nêşîyayeni. Tr. *Doğru gitmek, dümdüz gitmek. Eğri, yanlış veya yan gitmemek.* Tîya ra raşt şorî, ti do dîna sey metro ci resê. 2. f. M. Raştşîyayîş. Bi îsabet a şîyayeni, weş şîyayeni, ze ki o yo wazêno winî şîyayeni. Tr. *İsabetli/doğru gitmek, arzu edildiği gibi gitmek.* Ey va karê ci yo tim jî raşt şino. Cora bî zengîn. Ê bînî jî va xwu şaş meki, ti yê raşt şinê, bi mi ki raya to hemini jî hewlêrî ya.

raşttepişte/ê N. Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni raşt tepişto, tey teref nêgiroto, tey terefgîrey (terefgîney) nêbîya, bi wîjdîyandê însafî ya hewadeyayo û roneyayo. Çî/keso ki; gereg ki senîn tepêşîyo eynî bi o babet a tepêşîyayo, qerar deyayo, şikêrîyayo, fikêrîyayo, tey virda wirda nêvirazîyayo. Tr. *Objektif tutulan. Akl-ı selim/sağduyulu yaklaşılan, çözülen, bakılan, düşünülen, karar verilen, halledilen, hüküm verilen.* Ê giredê raşttepiştî ra şubheyê mi nêmendo, o do bi rîzadê pêrin a çareser bo.

raşttepişteni f. M. Raşttepiştiş. Raşt hukim dayeni, raşt hewadayen û ronayeni, raşt ci ra winîyayeni, raşt dîyayeni, bê kişti hukim dayeni, kişta kesî nêtepişteni, terefgîrey nêkerdeni, kalekên ser hereket nêkerdeni, heta kesên nêgiroteni, bi wîjdîyan û însaf a hereket kerdeni. Tr. *Doğru kriterlere göre hareket etmek. Meseleye akl-ı selim olarak bakmak, yaklaşmak, yanaşmak vs. Objektif bakmak, karar vermek.* Mêrdekî va, na merseleyênda mihîm a. Şima raşt tepêşê, şima teref nêtepşê. Eger şima raşt nêtepêşê, şima kê jewî veşnenê, wa şima bizanê ha!

raştvan/i N. O/çîyo ki; raşt vano, zûrîy nêkeno. Tr. *Doğru söyleyen, sözünde dürüst.* Merdimo raştvano, ez bixwu bi ci ya yeqîn kena.

raştvaney Nm. Zûrîy nêkerdeni, qisandê xwu di raşt bîyayîş. Kes/çîyo ki; qisandê xwu di raşt vano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni, nê kesan ra bîyayeni. Tr. *Sözünde doğruluk, dürüstlük.* Raştvaney, çîyênda weş a.

raştvêr/i 1. N. Kes/çîyo ki; raşt ra vêr gîno, raşt ra kirêşa rameno, raştdê erebeyên ra ereba rameno. Tr. *Sağdan yol alan/seyreden. Trafikte sağdan yol alan şey/sürücü.* Raştvêrî qeza kerd, kesî nêzana ki çirê kerd. 2. N. Kes/çîyo ki; vêrê ci, şîyayîşê ci, cayê ci yê trafîqî raşt o, çewt yan jî şaş nîyo. Tr. *Trafikteki seyri veya gidişatı doğru olan.* Polîsî şî ceza da bi ê ramêrdê raştvêrî.

raştvêrey 1. Nm. Raştvêr/i bîyayeni. Raşt ra ray giroteni, raşt ra şîyayeni, ereban raşt ra ravêrdeni, kişta raştî di şop ramiteni. Vêrê ci raşt ra bîyayeni, wahîrê/a vêrdê raştî bîyayeni. Tr. *Sağlı geçiş. Trafikte sağdan takip etmek, yolu sağ taraftan devam etmek.* Fini bena ki raştvêrey kesî reynena jî. 2. Nm. Raştvêr/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; rayda raşti ra vêr gîno, kişta raştî ra ravêreno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Tr. *Trafikte sağ yoldan seyir halinde olmak.* Raştvêreyda xwu di fina qeza kerd. 3. Nm. Kes/çîyo ki; wextdê ramêreyda xwu di bi vêrdo raşt a, bi vêrdo durust a şino, vêrdê ci di xeta çinî yo, trafîqî di îhlal çinî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Tr. *Trafik akışında trafik ihlali yapmayan, doğru olarak seyreden, kuralsızlık yapmayan.* Merdim esto ki ratşvêreyda xwu di jî ceza gîno. Polîsîy gereg ki deha balê xwu qezayan û ramêreyda ramêran dê.

raştvêrkerdeni f. M. Raştvêrkerdiş. Raşt ra vêrdeni, kişta raştî ra vêrdeni, ereban raşt ra vêrdeni, kişta raştî ra ravêrdeni. Goreyê welatî, trafîqî di xeta kerdeni. Tr. *Trafiğe sağdan girmek. Ülkeye göre hatalı sollama yapmak.* Ey kerd ki çepvêr kero, bêhemd raştvêr kerd.

raştvêr Nn. Kişta raştî ra şîyayeni, heta raştî ra vêr giroteni, vêro raşt, vêrdê raştî ser o bîyayeni, vêrê ci raşt bîyayeni. Tr. *Sağlı geçiş, sağdan trafiğe devam etmek.* Trafîqdê welatdê ma di, bolkî raştvêr beno sebebê qezayan.

ratal 1. Nn. Kesên yan jî çîyên dima şîyayeni, ci dimi kewteni, şopda ci di şîyayeni, şopa ci ramiteni, pa bîyayeni, tey bîyayeni, boçika ci bîyayeni, dimdarê kesên yan jî çîyên bîyayeni, bi ci yo şîyayeni, besteyê ci bîyayeni, payokê kesên bîyayeni. Tr. *Takılmak, tabi olmak, çizdiği yola girmek, takip etmek, izini sürmek, izinden gitmek.* Ti kewtê rataldê filan kesî, de ki ti bişê beşe bê. 2. Nn. Ca û halê sersûney, cayê hakîmîyetî, robere bîyayeni, ro pê amîyayeni. Tr. *Etki/hakimiyet sahası, uyum sağlama, uymak.* Ki ti finên rataldê înan kewê, ê deha to nêverdanê. Ê zenê ze dezgeh.

ratenaye/ê N. Pêtkerde/ê, mezbûtkerde/ê, ante/ê. Çî/keso ki; bi antiş a, bi pêt kerden a rind û rind ancîyayo, ratenîyayo. Tr. *Sıkılaştırılan,*

gerdirilen, gerilen, gerginleşen veya gerginleştirilen. Layo ratenaye guna ci çimîro, çim bî dirbetin.

ratenayeni 1. *f. M.* Ratenayîş. Şidênayeni, pêt kerdeni, bi antiş a tam tîk kerdeni, bi antiş a rind û rind ante kerdeni. *Tr. Germek, gerginleştirmek, sıkı yapmak, sıklaştırmak, germek.* Lay rind ratenê ki dima fina xwu nêverdo. 2. *f. M.* Ratenayîş. Lingan derg kerdeni, qeni xwu bin ra kerdeni, zêdê derg bîyayîşî ya ronişteni. *Tr. Ayak uzatmak, kıçını ileriye doğru uzatarak uzanır gibi oturmak.* Kes şêligî mîyan di xwu nêrateneno. Eybûar o!

ratenîyaye/ê *N.* Pêtbîyaye/ê, mezbûtşidîyaye/ê, mezbûtancîyaye/ê. Çî/keso ki; rind û rind şidîyayo, bi no babet a bîyo mezbût, bîyo pêt. *Tr. Gergin, gerilen, gerdirilen, sıkılaştırılan.* Kaşka mi o layo ratenîyaye kaş kerdayê.

ratenîyayeni *f. M.* Ratenîyayîş. Şidîyayeni, rind û rind pêt bîyayeni, bi antiş a şidîyayeni, bi antiş a pêt bîyayeni. *Tr. Gerilme/k, gerginleşme/k, gerginleşme/k. İyicene çekilmiş olmak.* Eger la biratenîyayê, dima wina xwu nêverdayê. La ki nêratenîya bî.

ravaj *Nn.* Çî/keso ki; hewna berdewam o. Çî/keso ki; o yo hewna vajî di, o yo hewna vajêno, germangermî yo, ser ra wext nêravêrdo, o yo rojanî di. *Tr. Güncel, aktüalite.* Ravaj o, hewna nêbîyo beyat, kes şeno fina ser o vindero.

ravey 1. *N.* Vernî, aver, vera vernî, kişta vernî. *Kur. Pêşî. Tr. İleri, önce, ön tarafı, öne doğru.* Eger ez gamên bişa ravey şira, bi mi ki ez do bişa bivijîya. 2. *N.* Nezdî, kesî het di. *Kur. Nêz, nêzîk, pêştir. Tr. İleri gelen, yakın. Kişiye mesafe ve/veya akrabalık olarak yakın veya ileri olmak.* Merdimêndê min o ravey bî. Cora, bi ci ya şirîgeyênda ravey kerdi.

raveyamîyaye/ê *N.* Averamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê ameyo ravey, bîyo nezdîyê ci, ci rê bîyo nezdî, mabeyndê ci gêrîyayo, vera ci ameyo. *Tr. İlerleyen, yakınlaşan, hal veya akrabalık olarak ileri bir duruma gelmiş olan.* To dî ki merdimo raveyamîyaye o to rê zirar dano, to do payên pirodayê, wa fina dûrî kewtayê.

raveyamîyayeni *f. M.* Raveyamîyayîş. Aver amîyayeni, vera vernî amîyayeni, nezdî amîyayeni, hedê xwu vêrdeni, hedê xwu ravêrdeni, sînoro ki ci rê ancîyayo; a o sînor ravêrdeni. *Tr. İleri gelmek, ilerlemek, ileri haddini aşmak.* Bira, bewnî ti bol ameyê ravey, ma do kilawa pê bivirnê ha!

raveybend *Nn. Bw.* Averbend. Ziwanzanê kenê nê panelî di raveybendê ziwandê Dimilî ca kerê.

raveybendey *Nm. Bw.* Averbendey. Raveybendeya ci hewna teqez nêbîya.

raveyberde/ê *N.* Averberde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni berdo ravey, kerdo ravey, derece û payeyê ci kerdo vera vernî, bi mesafe ya rişto ravey. *Tr. İlerletilen, geliştirilen.* Merdimo raveyberde, şaro raveyberde, qewmo raveyberde, cayo raveyberde ûzn. bol kes û çîyo raveyberde esto.

raveyberdeni *f. M.* Raveyberdiş. Aver berdeni. Kesên yan jî çîyên vera vernî berdeni, ci rê mesafe û derece û payey û meqamêndo ravey qezenc kerdiş dayeni, ci resnayeni. *Tr. İlerletmek, geliştirmek.* Kê ki şar û welatê xwu berravey, înan rayda medenîyetî di payeyê şardê xwu jî kerd ravey.

raveybîyaye/ê *N.* Averbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta mesafî û merdimey û resayîşî û ageyrayîş û xwuresnayîş û meqam û payey û çîyandê zêdê nînan di goreyê kes û çîyandê bînan deha ravey o, kesî ra deha nezdî yo. *Tr. İleri, ileri gelen, yakın, yakınlaşmış olan, yakın akraba olan, akrabalık düzeyi ileri olan.* Kes do kesê raveybîyayî wina pêrîşan nêkero!

raveybîyayeni *f. M.* Raveybîyayîş. Aver bîyayeni. Goreyê kes û çîyandê bînan kişta mesafî û nezdîyey û merdimey û resayîşî û xwuresnayîşî û ageyrayîşî di ravey di bîyayeni. *Tr. Derece, makam, mesafe, yakınlık, akrabalık, gelişmişlik açısından ileri olmak, gelişmiş olmak, daha ileri bir düzeyde olmak.* Nê kar û gurwî di ravey bîyayeni do to rê kabokîy qezenc nêkero, beno ki vinî kero.

raveykerde/ê *N.* Averkerde/ê. Kes/çîyo ki; eger sifte peynî di bîyo yan jî vernî di nêbîyo û dimara jewî yan jî tayêni rişto ravey, rişto vernî, xwu ra ardo nezdî, vera xwu kerdo. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a sifte vernî di nêbîyo jî, ravey nêbîyo jî, beno ki dûrî bîyo jî, bi babetên a kerdo ravey, derece û meqam û paye û merdimey û mesafe di bîyo ravey, rişto ravey, kerdo nezdî, kerdo raveyan ra. *Tr. İlerletilen, geliştirilen, akrabalık derecesi ileriye vardırılan, medeniyet yolunda terakki ettirilen.* Qewmo raveykerde deha rew rewî rayda medenîyetî di ca nêmaneno.

raveykerdeni *f. M.* Raveykerdiş. Aver kerdeni. Kesên yan jî çîyên di mesafe di, merdimey di, debar û diligî di, banderey di, medenîyetî di, bedenî û qelafatî di, qewet û hêle û derece û payey û meqam û çîyandê zêdê nînan di vera vernî

berdeni, vera vernî riştení, kutê vernî kerdeni, resnayeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi her alanda ilerletmek, yakınlaştırmak, geliştirmek, ileri bir düzeye vardırmak, yol kat ettirmek.* Mi do ê ravey kerdayê, înan ez însanan mîyan di vista. Bi min a pîya, ê jî kewtîy.

ravey ra *H.* Aver ra, nezdî ra. *Tr. İleri olarak, yakın olarak, yakında.* Va, qey ma do ravey ra bêrê.

raveyşîyaye/ê 1. *N.* Averşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta mesafî ra, kişta merdimey ra, kişta însaney ra, kişta medenîyetî ra, kişta derece û meqam û paye û bedenî û qelafatî û bejni û debarî û banderey ra û zêdê nînan heme kiştan ra şîyo ravey, xwu kerdo ravey, ameyo nezdî. *Tr. İlerleyen, kendisini geliştirmiş olan, yakınlaşan.* Qewmo raveyşîyaye çirê vinî kero ki? O yo xwu ra ravey di. 2. *N.* Averşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sînoro ki çirê ancîyayo yan jî xeta ki ci rê birîyaya, a o sînor yan jî a xeti ravêrnaya, hedê xwu ravêrnayo, tecawuzê sînorî kerdo, mexsedê xwu ravêrnayo, kar û çîyo ki ê ci nîyo o çî kerdo. *Tr. Haddini/maksadını aşmış olan, hakketmediği bir kerteye gelmiş olan, haddini tecavüz eden, şımarmış olan.* Şar merdimê wina raveyşîyayî ahewlneno.

raveyşîyayeni 1. *f. M.* Raveyşîyayîş. Aver şîyayeni. Vera vernî xeylê ray giroteni, pey di nêmendeni, medenîyet di ray giroteni. *Tr. İlerlemek, yol almak.* Mêrdek ravey şîyo, camende nîyo. 2. *f. M.* Raveyşîyayîş. Heddê xwu ravêrnayeni, sînoro ki ci rê fesilîyayo, ey ravêrnayeni. *Tr. Haddini aşmak, hadden tecavüz etmek, aşırı gitmek, sınırı aşmak, taşkınlık yapmak.* Biewnî, ti yê bol ravey şinê, ma do kilawanê xwu pêya bivirnê ha!

ravêrde/ê 1. *N.* Vêrde/ê, devêrde/ê, ravêrîyaye/ê. Çî/keso ki; kesî pey di mendo, kes ci ra vêrdo. *Tr. Geçilen.* Ê lajekê ravêrdeyî pêverik terikna. Çunkî omidîya ci şikîyê. 2. *Nn.* Vêrde, devêrdê, ravêrîyaye. Kes/çîyo ki; ça mendo, ravêrdo û do deha pey di nêro. *Tr. Mazi, geride kalan.* Ti ê çîdê, ravêrdeyî ra geyrî bi, biewnî ê bînan ra ki, wa ê jî to dest ra nêreyê.

ravêrdeni 1. *f. M.* Ravêrdiş. Vêrdeni, devêrdeni. Çîyêndê vinderdî ra yan jî hêdî ra ravêrayîş, ci ra vêrdeni. *Kur. Derbasbûn. Tr. Geçmek, es geçmek, önemsememek.* Mi nêşa o merdim ravêro. Zeno ze tîtî. 2. *f. M.* Ravêrdiş. Devêrdeni, vêrdeni. Dewam kerdeni, berdewamey, halhewley, halweşey. Hal normal bîyayeni. *Tr. Hal/durumunun iyi veya normal olması, genel gidişatın seyrinde gidiyor olması.* Halê şima senîn o? Ellah razî bo, o yo ravêreno.

ravêrîyaye/ê *N. Bw.* Ravêrde/ê. Kamcîn kesê ravêrîyayeyî şayo vêrdan reso? Kes do ca nêmano.

ravêrîyayeni *f. M.* Ravêrîyayîş. Vêrîyayeni, devêrîyaye. *Tr. Geçilmek.* Filan keso didîyom rewna yo ravêrîyayo, o yo keno bêvan kesê veromî ravêrno.

ravêrnaye/ê *N.* Devêrde/ê, vêrde/ê. Çî/keso ki; jew bi hal yan jî bi rayşîyayîş a ci ra ravêrdo, pey di verdayo. *Tr. Geçilen, geride bırakılan.* Ê merdimê ravêrnayeyî nêşa war kero, pey lej kerd.

ravêrnayeni *f. M.* Ravêrnayîş. Devêrnayeni, devêrdeni. Bi rayşîyayîş a yan jî bi hal a kesên yan jî çîyên ser ra şîyayeni, ey peynî di verdayeni. *Tr. Geçmek.* Mi filan kes ravêrna, ey jî hembazê min o verom ravêrna.

ravisîyaye/ê 1. *N.* Şeqitîyaye/ê. Çî/keso ki; bêhemd û nişkêra cadê xwu ra visîyayo, bîyo, kewto dûrî. *Tr. Kayan. Yerini ansızın ve seri bir şekilde değiştiren, uzaklaşan, yerinden olan, yerinden kopan.* Mi bişew estareyêndo ravisîyaye dî, mi nêşa mirazê xwu vajo. 2. *N.* Sereyo cibîyaye/ê, sere ra cibîyaye/ê, sere ra qopaxbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a sere ra cibîyayo û bi no babet a kişîyayo. *Tr. Başı koparılan. Baş gövdesinden ayrılmak suretiyle öldürülen.* Teyro ravisîyaye û însano ravisîyaye eynî ezabî nêvineno.

ravisîyayeni 1. *f. M.* Ravisîyayîş. Pêra cibîyayeni, şeqitîyayeni, ca ra visîyayeni, ca ra bîyayeni, finêra û bêhemd ca ra bîyayeni. Na vajeki estare ravisîyayeni di esta. *Tr. Yerinden kopmak, yerinden olmak, yerinden uzaklaşmak, kopup gitmek, kayıp gitmek.* Estare ravisîya, yanê şeqitîya. 2. *f. M.* Ravisîyayîş. sere ra cibîyayeni, sere ra qopax bîyayeni, sereyo cibîyayeni, sere ra visîyayeni. Zêdê cikerdişdê mirîçikên a yan jî teyrên a sere ra cibîyayeni. *Tr. Başından koparılmakla öldürülmek.* Vanê: Bêvan dezge, însanan zêdê mirîçikan ravisneno.

ravisok/i *N.* Çî/keso ki; nişkêra cadê xwu ra bîyo, cadê xwu ra kewto dûrî, waredê xwu ra visîyayo, şeqitîyayo û o yo şino. *Tr. Yerinden kopup uzaklaşan, kayıp giden.* Merdimêndo ravisoko xîntane bî, mi nêşa pey di kero.

ravisokey *Nm.* Ravisok bîyayeni, ravisîyayeni, keso ki ravisoko a o kes bîyayeni, karê ravisîyayenî kerdeni. Nişkêra ca û waredê xwu ra dûrî kewteni, visîyayeni. *Tr. Kaymak, kayıp uzaklaşmak.* Ravisokeyênda serserîyanê ser o

bî, mi nêşa dest bierzo bi ci.

raviste/ê *N. Bw.* Rafînaye/ê. Xalîya rafîneyê. Şala ravistê.

ravisteni *f. M. Bw.* Rafînayeni. Ay çîyên nêravist bî ki, ma ser o ronişê. Cora ma erdo roniştîy.

ravistok/i *N.* O/çîyo ki rafîneno, çîyên yan jî kesên ravisto, çîyan rafîneno. *Tr. Seren, yatıran, sergici.* Ravistokê ci ostayêndo kehan o.

ravistokey *Nm.* Rafînayeni, karê ravistokî. Ravistok/i bîyayeni, wesfê ravistokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sermek, sergi işi yapmak, yatırmak, dekore etmek, dekorasyon işiyle uğraşmak.* Ravistokey di karêndo pak esto.

rawa *N.* Ziwan di demîy. *Tr. Kip. Dilbilgisinde kip.* Demo hazir rawayan ra jewên o.

rawî *Teo. Er. N.* Vavatok/i. Keso/a ki ci ra çîyên, xeberên neqil bîya. *Tr. Ravi, haberi nakleden.* Rawîyê xeylên Hedîsê Şerîfan, Enesê Malik (Enes b. Malik) îyo.

rawîyey *Teo. Nm.* Vavatokey, vavatok/i bîyayeni. Rawî bîyayeni, karê rawîyan, karê vavatokan, wesfê rawîyan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; rawîyey keno, ci ra xeberîy yenê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ravilik, rivayet.* Rawîyey di xeta û çewt û şaşîney û xapênayen û hîle û xwurde û çîyo winasîn do çinêbo! Eger bibo, heme çî beno serûbin.

raxelasîyaye/ê *N. Bw.* Xelasîyaye/ê. Layo raxelasîyaye senîn fina kewt to destî mîyan?

raxelasîyayeni *f. M.* Raxelasîyayîş. *Bw.* Xelasîyayeni. Kerd ki biraxelasîyo, mi dest eşt bi ci, vinderîya.

raxelasnaye/ê *N. Bw.* Xelasnaye/ê. Bergîrê raxelasnayî sere girot û şî.

raxelasnayeni *f. M.* Raxelasnayîş. *Bw.* Xelasnayeni. Ez do înan desan mîyan ra biraxelasna. Hema ti tenekên xwu ver bidi, bes o.

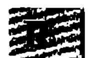
raxwuamîyaye/ê *Nn.* Axwuamîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nêweşînê tepîya, vera xirab şîyayeyêna tepîya, kewtişêna tepîya, xwu ya şîyayîşêna tepîya, vîra şîyayîşêna tepîya, zêdê nê halan halêna tepîya ameyo a xwu, ameyo ra xwu, bîyo raşt, bîyo weş, gan dîyo, heyatên dîyo, ageyrayo. *Tr. Kendisine gelen, ayılan, düzelen, iyileşen, toparlanan, normalleşen.* Şima tayên vêşî nêşîyê ê merdimdê ra xwu amîyayî ser di? Yanê nêameyê a xwu deha rind nêbî?

raxwuamîyayeni *f. M.* Raxwuamîyayîş. Axwuamîyayeni. Karûgurweyêndo xiraba tepîya, nêweşînêna dima, vera xirab şîyayîşêna dima, kewtişêna dima, vîra şîyayîşêna dima, xwu ya şîyayîşêna dima, gidî bîyayîşêna dima a xwu amîyayeni, ra xwu amîyayeni, vera hewl şîyayeni, vera rind şîyayeni, ageyrayeni, normal bîyayeni, raya weşî giroteni. *Tr. İyiye doğru gitmek, iyileşme, normalleşme, normalleşmeye doğru yol almak, kendine gelmek, kendisini bulmak, toparlanmak.* Ame ra xwu û ma dîna rojîya tepîya şîyê zîyareteyda ci.

raxwuarde/ê 1. *N.* Axwuarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên yan jî tayêni vera xwu berdo, xwu ra kerdo nezdî, xwu ra kerdo ravey. *Tr. Öze doğru götürülen, kendisine yakınlaştırılan, kendisine doğru yol aldırılan.* Eger to bişayê, o çîyo ra xwu arde, ra mi kerdayê, wexta mi do tesîrê ci bidîyayê. 2. *N.* Axwuarde/ê. Çî/keso ki; yan hewnan ra yan bi vîra şîyayen ra jewî veto, berdo vera ci yê esîlî, berdo ci ser, ameyo a xwu yan jî jew bîyo sebebdê ci yê amîyayîşdê xwu. *Tr. Uyumuşken veya baygınken öze getirilen, öze döndürülen, ayıktırılan, uyandırılan.* Şima do, o lajeko ra xwu arde, tenya verdayê, tersena ki fina şiro vîra.

raxwuardeni 1. *f. M.* Raxwuardiş. A xwu ardeni. Vera xwu ardeni, vera xwu liv cidayeni. *Tr. Öze götürmek, kımıldatmak, hareket etmek.* Mi ard ra xwu, labelê bol giran bî. 2. *f. M.* Raxwuardiş. A xwu ardeni. Aya kerdeni, vîra şîyayeni ra veteni, xwu ya şîyayeni ra veteni. *Tr. Baygınlıktan çıkarmak, ayıktırmak, uyandırmak.* Mi ard ra xwu jî, ey mi rê hewlîni nêkerdi.

ray 1. *Nm.* Çîya herrin a, qîrin a yan jî qûmin a, sîyên û çaxilin a ki kes û heywan ser ra şino. *Kur. Rê. Tr. Yol.* Ma rayo, ê şî kepir ro şî. Ma verê înan resay bi ci. Çunkî ê ma dûrî bî, labelê ê înan jî çetini bî. 2. *Nm.* Çare, abîyayena gireyî. *Kur. Rê. Tr. Çare, çözüm, yol.* Eger albile, tey rayên bibîyayê, ma do helbet ki bidîyayê. Fina jî eger ki ewro nêbo, meşti miheqeq do rayên bivîneyo.

raya awan Co. *Nm.* Raya awî, raya dengizî, raya behran, raya behrî. Raya ki kes ser ra pira şino. *Tr. Deniz yolu.* Bar û çîyo giran bi rayda awan a şiro, tey kar beno.

raya behrî *Cog. Nm.* Raya awî, raya dengizî, raya ki kes ser ra pa şino. *Tr. Deniz yolu.* Welatandê behran di raya behrî bi giraney a sazêna.

raya berrî *Nm.* Bolekê ci "rayê berrî" yê. Raya ki berrî di şina, raya ki berrî di virazêna, raya ki erdî ser o virazêna. *Tr. Kara yolu.* Ti ki Suwêreki ra şirê Koliki, ti yê kenê sifte sifte bi rayda berrî ya şirê ferîboti ver, ûja ra jî bi rayda awî ya şirê over, fina bi rayda berrî ya şirê Koliki.

raya bindê erdî 1. *Cog. Nm.* Raya ki erdî bin ra şina, rayê bi erdî bin ra şinê, raya ki bi tunêlan a

şina. *Tr. Yeraltı yolu.* Wexto ki kes sûkan ser ra şino, kes jû cayan di jî bi rayandê bindê erdan o şino. 2. *Zv. Nm.* Raya mîyanikî, rayê nimitey, raya nimî, raya nimtê. Rayê ki; her kes nêzano, tey mîyanikîyey esta. *Tr. Gizli yol/lar.* Boka tey raya bindê erdî çinêbo. Ez ba, ez do karûgurwe û gireyanê xwu bi rayandê eşkereyana çare kera, ez bi rayandê bindê erdana hal nêkena.

raya birîsimî *Nm.* Raya sîmî. Raya ki verî Çîn ra dest kerdo pa û kiştên ra vakurdê Dengizdê Sipî ra şîya, kiştên ra amêya welatdê Kurdan ra vila bîya û şîya. Raya ki Çîn ra vera Awrûpa pira birîsim (îpek) kirêşîyayo. Raya ki Çîn di dest bîyo pa, ûja ra Turkîstan, ûja ra Îran, ûja ra Kurdîstan, ûja ra jî şîya welatdê Awrûpayijan. *Tr. İpek Yolu.* Raya birîsimî Çîn ra dest kena pa, yena ma ser re ravêrena hetta Awrûpa.

raya çepi *Nm.* Raya çewti, raya ki raşti nîya, raya ki kesî nêbena cado selamet. Tersê ci "raya raşt" a. *Tr. Eğri yol, yanlış yol, soldaki yol.*[1]

raya çewti *Nm. Bw.* Raya çepi, raya şaşi. Raya çewti kesî şaş kena.

raya dergi *Nm.* Raya ki derg a û kilmi nîya. Tersê ci, "raya kilm" a. *Tr. Uzun yol, zahmetli yol.* Serewişk bi rayda derg o şî. Cora berey kewt. Eger rayda kilmer ra bişîyayê, do rew biresayê ci.

raya dewan *Nm.* Raya ki mabeyndê dewan di, qandê şîyayîş amîyayîşî, qandê wesayîtî, bi destdê dewlet a virazîyayo û bolkî herrin a, stabîlîzê ya, ca bi ca jî qîrkerdê ya. *Tr. Köy yolu.* Ma poxda xirabeyda rayda dewan ra, nêşenê şirê zîyareteyda merdiman û merdandê xwu.

raya Ellahî *Nm.* Raya Ellay. Raya şerîetî, raya raşti, raya ki Ellah vano bikerê û ci rê îzin dayo. *Tr. Allah yolu, doğru yol, sırat-i müstakim.* Kes do xwu rayda Ellahî ra şaş nêkero.

raya hera *Nm. Zv.* Raya ki goreyê şîyayîşî û amîyayîşî hera ya, bol kes û wesayît şeno ci ra şiro, şîyayîş di tenganey tey çinî ya. *Tr. Geniş yol, ferah yol, avantajlı yol.* Raya Ellahî, rayênda hera ya, çimtengey îcab nêkena.

raya heway *Nm.* Raya ki kes hewara ci ra şino. Raya teyaran û çîyandê winasînan. *Tr. Hava yolu.* Ez bi rayda heway û trêni û berrî û awa şîya.

rayakerde/ê 1. *N.* Rayakerdok/i. Kes/çîyo ki; raya ci abîyaya, raya ci virazîyaya. *Tr. Yolu açılan, yolu yapılan.* Vewrayî di Erzirûm di wesayîto rayakerde do zêdê mojlanan a bigurweyo ki ray fina nêgêrîyo. 2. *Zv. N.* Rayakerdok/i, rayberok/i. Çî/keso ki; kesên vero ray beno, ci rê rêberey keno, vero beno raywan, ci vero şino ki; o kes jî bişo şiro yan jî raya xwu şaş nêkero. *Tr. Yol açan, mürşit, rehberlik yapan, kılavuz.* Şima do o rayakerdeyê xwu nêqehirnayê.

rayakerdeni 1. *f. M.* Rayakerdiş. Ray viraşteni, cayê şîyayîşî viraşteni. *Tr. Yol yapmak, yol açmak, gidilecek olan alanı ilk kez açmak.* Mi ci rê ray akerdê, o jî ci ra şîyê. 2. *Zv. f. M.* Rayakerdiş. Vernî berdeni, rayberokey, rêberey kerdeni, raywaney kerdeni, vernî di şîyayeni, kesên rê rêber bîyayeni. *Tr. İrşad etmek, yol açmak, rehberlik yapmak. İzlenecek yol, yöntem ve gidiş tarzını belirlemek.* Eger rêberê ma çinêbê, kesên ma rê ma vernî di ray nêakero, ma nêşenê hendayên rayandê çolçivan ra şirê û hêwandê xwu resê.

raya kilmi *Nm.* Çolbiri. Raya ki kilma û dergi nîya. Raya ki zehmetê ci kemî yo û kes rew şeno hêwandê xwu ser reso. Tersê ci, "Raya derg" a. *Tr. Kısa yol, kestirme yol.* Mi ci rê va rayda kilma şorî, ey fina xwuserî hereket kerdo, rayda derga şîyo.

raya mergî *Nm.* Ray ki tey merg yan jî merdiş esto. Raya ki tey tehlûkeyê mergî esto. *Tr. Ölüm yolu.* Ti yê a rayda mergî di çiçî geyrenê?

raya misteqîmi *Nm. Bw.* Raya raşti. Ellah kesî rayda misteqîmi ra nêkero. Amîn.

raya mojlan *Nm. Bw.* Moclanî 1. Raya mojlan tey abîyê bî.

raya raşti *Nm.* Raya misteqîmi, raya heqi, raya şerîetî, raya qanûnî, raya ki Ellahî mojnaya, raya ki pêxemberan mojnaya. Tersê ci, "Raya çepi" yan jî "Raya çewti" a. *Tr. Doğru yol, sırat-i müstakim.* Rayda raşti ra meabirîyê ki şima xwu şaş nêkerê.

raya serdê erdî *Cog. Nm.* Raya serdê erdan. Raya ki erdî ser ra şina, raya asena, raya berrî, raya berrîyan, raya ki tey karûgurweyo mîyanikî, nimite çinî yo, eşkera ya. *Tr. Kara yolu. Görünen yol, aleni yol.* Raya serdê erdî, raya bindê erdî, tarîxdê xwu di tim jî teşxele di bîya.

raya sûkan *Nm.* Raya ki mabeyndê sûkan di, bi destdê Dezgedê Rayandê Berrîyan a virazîyaya, bolkî qîrkerdê ya, asfaltkerdê ya, dûz a, weş a, vero vinderîyayo. *Tr. Kent yolu, şehir yolu, şehirlerarası yol, düzgün yol.* Raya dewandê şarî, rayandê sûkandê ma weşêrî ya.

---

1 Dimilî di raya raşt û raya çepi yan jî raya çewti esta. Goreyê Dimilan, raya heqi tim jî raştî ser û raya neraşti jî tim çepî ser qebûl bîya. Elaqeyê nê weziyetî, bi raştgîrey û çepgîrey a çinî yo.

raya tengi *Nm. Zv.* Raya ki şîyayîş û amîyayîş di, gurwênayeni di, tey tenganey esta, tey huzûr çinî yo, bol kes û wesayît nêşeno pira şiro. *Tr. Dar yol, buhranlı yol, huzursuz yol.* Ci rê raya tengi nê, raya hera bimojnê.

raya trêni *Nm.* Raya ki trênîy pa şinê. *Tr. Demir yolu.* Ez rayda trêni û ê bînan a şîya. Labelê halê rayda heway zewmbîyane yo!

raya wesayîtî *Nm.* Raya ki; gereg ki wesayît ci ra şiro, raya ki qandê şîyayenda wesayîtî abirîyaya. *Tr. Araç yolu. Motorlu veya motorsuz araç yolu.* Sûkandê ma di însan bol cahîl o. Xwupay (ware, payanî) ortedê rayda wesayîtî ra şino, qutîya ci ya titûnîya ci dest di, ramêr ci dima qorna (tûtiki) ceneno, mêrdek winîno xwu pey û vano: *"Baba kor misan, görmisen tütün sariyam? War say ki ben burda bir ağacam.* Ramêr jî deha caelmatî vano, *"Baba özür dilerim."*

rayawî 1. *Cog. Nm.* Raya awan, raya awi, raya behrî. Raya ki awan ser ra şina, bi wesayîtdê awan a şina, bi wesayîtdê zêdê gemîyan û ferîbotan a kes pey şino. *Tr. Su/deniz yolu.* Ez rayawî ra jî şîya. 2. *Cog. Nm.* Raya awan, raya awi. Ray ki bi awan a yan jî bi herikîyayîşdê awer a virazîyaya. *Tr. Su yolu, ark yolu, suyun açtığı yol.* Ma xwu bi rayawî ya girot û ma şîyê. Axirî ki ma resayê ci.

raybaz/i *N.* Qilawuz/i. Kes/çîyo ki; zano ray bimojno, ray mojnayeni di ostayo, zano îdare bikero û nêkar û gurwî di ostayîna ci esta. Kes/çîyo ki; meş û ray û şîyayîş û hal û hewalan di zano, nê karûgurweyan di ostayîna ci esta. *Tr. Yol, yöntem, tarz, usul, gidişat, biçimlendirme bilen ve iyi hali anlayan.* Raybazê kesî weş weçîneyo, kes rayano nêmaneno.

raybazey *Nm.* Qilawuzey, qilawuz/i bîyayeni, raybaz/i bîyayeni, wesf û nasnameyê raybazan ser o bîyayeni, ray mojnayeni di osta bîyayeni, hal û hewal di zanayeni, meş û ray û şîyayîş û hewadi zanayeni, nê karûgurweyan di osta bîyayeni, ostayîna ci bîyayeni. *Tr. Kılavuzluk. Yol, yöntem, tarz, gidişat, iyi hal durumunu bilmek ve bu iş ve eylemlerde ustalığı, uzmanlığı bulunmak.* Ez ey ser ra raybazey qebûl nêkena. Ma bi ey a cara raya xwu şaş nêkerda û ma xeta nêkerdo.

raybend/i *N.* Bendê ray, manîyê ray. Kes/çîyo ki; ray vero bi şikildê manîyên a, bi şikildê bendên a roneyayo yan jî vinderdo. Kes/çîyo ki; rayda kesên yan jî çîyên rê beno manî, nêverdano vêr bido. *Tr. Barikat, yol engeli, kasis vs.* Sûki di gamên ra fînên raybendîy roneyayê.

raybendey *Nm.* Bendê ray bîyayeni, manîyê ray bîyayeni. raybend/i bîyayeni, wesfê raybendan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; ray vero bi şikildê manîyên a, bi şikildê bendên a roneyayo yan jî vinderdo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; rayda kesên yan jî çîyên rê beno manî, nêverdano vêr bido; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Barikat olma, yoldaki engel olma, yola konulmuş olan barikat, kasis vs. olma.* Sûki di gamên ra fînên raybendîy roneyayê. Ez a raybendeyda ci ra nêtersena. Kirêşeyê ma pêro bîy xaxûtey.

rayber/i *N.* Rêber/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni vero ci rê ray beno, ci rê ray mojneno. *Tr. Rehber, mürşit.* Rayberê şima, şima vero ray keno raşt, ê ma ma vero keno şaş.

rayberane *Nn.* Rêberane, rayberkî, rêberkî. Zêdê rêberan a, bi rayberan mendeni, wesfê rayberan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zêdê rayberano, wesfê rayberan tey esto, şeno û zano kesî vero rayan raşt kero, rayan bero, kesî hêwandê kesî ser resno. *Tr. Rehberce, rehberleri gibi.* Ey, ê pêro rayberane berdîy.

rayberaney *Nm.* Rayberkîyey, rêberkîyey, rêberaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rayberan bîyayeni, wesfê rêberan tey bîyayeni. *Tr. Yol ve yönteminde, gidişatında rehberler gibi olmak, onlara yakışır bir şekilde olmak.* Ez qe jî a rayberaneyda ci rê şaş nêmenda.

rayberde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; o yo rayda raşti ser o yo, raya ci raşta, o yo vera hêwandê xwu şino. *Tr. Doğru yolda olan, doğru giden, müstakim, hedefine doğru isabet eden.* Merdimo ray berde û ray nêberde jew nêbeno.

rayberdeni *Zv. M.* Rayberdîş. Rayda raşti ser o bîyayeni, ser o bîyayeni, poyo bîyayeni, vera hêwandê xwu şîyayeni. *Tr. Doğru yolda olmak, isabet etmek.* Mi do ray biberdayê, înan ez şaş kerda.

rayberey *Nm.* Rêberey, ray berdeni, ray mojnayeni, jewî yan jî tayêni vero ray raşt kerdeni, nê karî kerdeni. Rêber/i bîyayeni, wesfê raywanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Rehberlik, kılavuzluk.* Rayberey do weş bibo ki, merdim raya xwu xwu vero vinî nêkero.

rayberok/i *N.* Rêber/i, rayber/i, qilawuz/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero ray beno, ray berda. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên îdare keno, kesan vero ray rameno. *Tr. Rehber, mürşit. Yol götüren, yol, yöntem ve tarz öğreten.* Keso ki

rayberokê ci şaş bo, kesî jî keno şaş.

rayberokey *Nm.* Rêberey, rêber bîyayeni, rayberey, rayber bîyayeni, rayberok bîyayeni. Ray berdeni, kar û wezîfeyê rayberokan kerdeni. Kes/çîyo ki; kesî rê qilawuzey keno, kesî rê ray mojneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ê kesî yan jî ê çî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Rehberlik, kılavuzluk, mürşitlik.* Rayberokeya ey, rayberokeya bûman a.

raybir/i *N.* Rayqetok/i, raybirok/i. O/çîyo ki; rayan birneno û merdiman keno viran û çîyanê ci yê bi qîmetan ci ra gîno, eşqîya. *Tr. Haydut, yol kesen, harami, eşkıya.* Raybirî kerd ki raya înan bibirno û înan viran kero, nêşa.

raybirane 1. *Nn.* O/çîyo ki; zêdê raybirî keno, ze ki eşqîya bo. *Tr. Eşkıya gibi davranan.* Merdimo raybirane o, qethan nêşeno zê merdimî biwazo. 2. *Nn.* Zêdê eşqîyan a, ze ki eşqîya bikero. *Tr. Yol kesercesine, haydutçasına, eşkiyacasına.* Fêlê înan ray birane bî. Çunkî kes, bi o bîçim a ne gîno, ne jî wazeno.

raybirey *Nm.* Eşqîyayey, ray birnayeni. Raybir/i bîyayeni, wesfê raybiran ci ser o bîyayeni. *Tr. Haydutluk, eşkiyalık, yol kesicilik.* Raybireyda xwu di tim jî zulim kerd.

raybirreki *Nm.* Çolvir, çolbiri, rêbirreki. Raybirrekîy, rayê hera û selametane nîyê. *Tr. Kestirme, kestirme yol, kısa yol.* Raybirreki ra şorî ki, ti rew ci resê. Labelê rind balê xwu bidi mar û morî ra, wa to nêperrê.

raybîyaye/ê 1. *N.* Rişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qando ki şiro, qando ki birişîyo berîyayo ray ser. Kes/çîyo ki; qandê şîyayîşdê ci, hendê gamên, di gamîy bo jî, qewm û dost û hembazê ci, ci dima şîyê û berîyayo ray ser. *Tr. Yollanan, gönderilen, uğurlanan.* Ti yê vanê, labelê merdimo raybîyaye do senîn bişo di cay di bo? O do yan ray di bo yan jî ûja di bo. O merdim wexta rayo bî. 2. *N.* Çî/keso ki; tey ray esta, raya ci esta, mimkun o, beno, tey çareyên esto, çareyê ci esto, nêbîyaye nîyo. *Tr. İmkan dahilinde/dairesinde olan, mümkinatı olan, mümkün olan, çaresi ve yolu olan.* Mi cara çîyo tey ray bîyaye çetin nêkerdo. û ez nêkena jî.

raybîyayeni 1. *f. M.* Raybîyayîş. Rişîyayeni, oxir bîyayeni. Kiştda kesnakî ra rayo bîyayeni, qandê rişîyayenî ray ser berîyayeni. *Tr. Yollanmak, uğurlanmak, gönderilmek.* Bi mi ki wexta ez ray bîbîya. Çunkî eger verê ray bîyayenda mi bîyayê, ez jî ûja di bîya, mi do jî biaşnawitayê. 2. *f. M.* Raybîyayîş. Bîyayena ray, bîyayena çarey, tey çare bîyayeni, îmkanî mîyan di bîyayeni, mimkûney, mimkun bîyayeni. *Tr. İmkan dahilinde/dairesinde olmak, yol/çare olmak, imkanı olmak, olabilirlik, mümkinat.* Ray bîyayenda ci ra, en vêşî cinîy do bibê nafîdarîy.

rayçewt/i *N.* Rayçep/i, rayneraşt/i, rayşaş/i. Kes/çîyo ki; raya ci raşti nîya, çewt a, raştey ser o nîyo, hîle û xwurdeyê ci estê, rayda ci di çepey, şaşey esta, tey raştey çinî ya. *Tr. Yolu eğri olan, yanlış yolda olan, istikamet üzre olmayan, doğru ve dürüst olmayan, hile hurdası olan.* Merdimo rayçewt, hêwandê xwu ser nêreseno.

rayçewtey *Nm.* Rayçepey, rayşaşey, raya ci çep bîyayeni, raya ci çewt bîyayeni, hîle û xwurde kerdeni, ray neraştey, wahîrê rayda şaşi bîyayeni. *Tr. Eğri yolda olmak, yolu yanlış olmak, yanlış yolda olmak, istikamet üzre olmamak, hile hurdaları olmak.* Eger mi diremên jî rayçewteyênda ci bidîyayê, mi pa hembazîni nêkerdê.

raydar/i 1. *N.* Rêber/i, rayber/i. Kes/çîyo ki; kesên vero ray beno, raya ci esta, kesên rê ray mojneno. *Tr. Yol gösteren, mürşit, kılavuz, rehber.* Mi ci rê hembazey kerdi, o mi rê raydar nêbî. 2. *N.* Biray/i. Çî/keso ki; tey ray esta, tey çare esto, çareyê ci esto, beno çareser. *Tr. Yolu/çaresi olan, çözümü/halli mümkün olan.* Ti a kişti ra qaxû megî, eger derdêndo raydar bo, xwu ra ma hal kenê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; ray rayo, nêmerdo, nêkewto, weşe yo. Kes/çîyo ki; pay ra yo. *Tr. Diri, ayakta olan, kaim.* Eger raydar nêbîyayê, wina nêşayê xwu ver bido.

raydarey 1. *Nm.* Rêberey, raydarîni, rêber/i bîyayeni, rayberey, rayber/i bîyayeni, ray mojnayeni. Kes/çîyo ki; ray mojneno, kesên vero ray beno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Mürşitlik, rehberlik, kılavuzluk.* Kaşka a raydareya winî nê lajekdê ma ser o jî bibîyayê. 2. *Nm.* Raydarîni. Tey ray bîyayeni, wahîrê ray bîyayeni, pa ray bîyayeni, hal kerdena ci mimkun bîyayeni, çaresereya ci mimkun bîyayeni, çare kerdişê mimkun bîyayeni. Çî/keso ki çare kerdena ci mimkun a, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çözümü/halli mümkün olmak, yolu bulunmak.* Eger mi bizanayê tey raydarey çinî ya, ez ê karî bin nêkewtê. 3. *Nm.* Raydarîni. Raydar/i bîyayeni, ray ra bîyayeni, xwuser o bîyayeni, weşe/ê bîyayeni, nêkewteni, nêkewte/ê bîyayeni. *Tr. Diri/ayakta olmak, kaim olmak, düşmemiş olmak.* Ey raydareya mi nêdî, kewtêya mi dî.

raydaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qandê şîyayenda ci, qandê vînayenda karû-

gurwedê ci musade dayo ci, ci rê îzîn deyayo, ci rê ray abîyaya. *Tr. Yol verilen, izin verilen, müsaade edilen, zemin hazırlanan.* Merdimê raydayî, ma rê wextnakî nêşa ray bido. 2. *N.* Mote/ê, mojnaye/ê, misnaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê dîyayîşî, qandê zanayîşî neyayo çimandê kesên vera. *Tr. Gösterilen.* To dewa raydayê senîn fina didiy nêşa ca kero? Finên ki raya mi dê, ez deha xwu vîra nêkena.

raydayeni 1. *f. M.* Raydayîş. Ray akerdeni, raya girotê akerde kerdeni, rayeri giroteni ra veteni, vernîya rayi akerdeni, ray ser ra bendan werzanayeni. *Tr. Yol vermek, yolu açık hale getirmek, gidilmesine müsaade etmek.* Ez vernî di bîya, ay qorna cendi. Mi ci rê ray dê, şî kewti mi ser. Ez qayîl bîya ray bido mi, noqra ay ray nêdayê mi. 2. *Zv.f. M.* Raydayîş. Şîyayîşdê ci rê misahede dayeni, vernîya ci akerdeni, şîyayanda ci rê ray akerdeni. *Tr. Müsaade etmek izin vermek, yol vermek, geçişi için zemin hazırlamak.* Eger ma ray ci nêdayê, ey qethan nêşayê şiro. Ma ray dê ci. *3. f. M.* Raydayîş. Moteni, mojnayeni, misnayeni. Çîyên yan jî kesên qando ki hember (qarşû) bivîno yan jî bisilasno, bizano, ci çiman vernayeni. *Tr. Göstermek, gözler önüne koymak.* Eger ez raya to da, ti do bişînasnê. Heta nika kesî raya to nêdayo?

raydûr/i 1. *N.* Rêdûr/i, raydûrî. Kes/çîyo ki; raya ci dûrî ya, raya ci bol ramena. *Tr. Yolu uzak olan.* Merdimo raydûr do sebirane bo. 2. *N.* Rêdûr/i, raydûrî. Wahîrê rayda dûrîyeri. Merdimo ki wahîrê rayda dûrî yo. *Tr. Uzak yolun yolcusu olan.* Eger raydûr nêbîyayê, mi do o emşo tepiştayê.

raydûrey 1. *Nm.* Rêdûrey, raydûrîyey, raya ci dûrî bîyayeni, raya ci boli bîyayeni, raya ci vêşî ramiteni, nezdî nêbîyayeni. *Tr. Yolu uzak olmak.* Raydûreya ci çimanê kesî ray ra verdana. 2. *Nm.* Rêdûrey, raydûrîyey, rêdûr bîyayeni. Wahîrê rayda dûrîyeri bîyayeni. *Tr. Uzak yolun yolcusu olmak, yolu uzak olmak.* Raydûrey ra nêbî, tey taqet nêmend bî.

rayeki 1. *Nm.* Babetên neqşêndê Dimilîyan o ki bi şikildê rayan a virazêno. *Tr. Zazalar'da bir çeşit nakış olup yol şeklinde yapılmaktadır.* Merdim esto ki şiqan ser o rayekan ra hez keno, esto ki niştekan ra hez keno. 2. *Nm.* Ray werdî û barî, na ray hergi çîrê akerdê nîya, hergi wezîfî nêvînena. *Tr. Küçük ve ince yol, tali yol, trafiğe açık olmayan.* Mi xwu hema a rayeki ra verda cêr. Eger hinî nêbîyayê, ez ci nêresayê.

rayê berrî *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Raya berrî. Çendi ki rayê heway û rayê awî bizeyîdîyê jî, hendê rayandê berrîyan kar nêkenê.

rayêrayê *Wş. Nn.* Pitpit, pitpitik, rayhêrayê, rayêra. Na şamî, kuftelixdê girdî ra, lên di virazêna. Ûçê (maya mi) va: Ferqê rayhêrayê û pitpitikî esto: Rayhêrayê tenekna goreyê pitpitikî hest virazîyeno. *Tr. Bir çeşit yemek.* Rayê rayê, şamîyên a, ma bi no name ya nê, bi namedê pitpitikî ya virazenê.

rayfinaye/ê *N. Bw.* Rayviste/ê. Werdo rayfinaye gereg ki nika karkeran resayê. Eceb ray nêfîneyayo?

rayîsîyaye/ê *N.* Kirancîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi erd a kirancî bîyo, bi erd a kaş bîyo. *Tr. Sürüklenen, sürünen, yerden sürtünerek çekilen.* Ellah merdimdê rayîsîyayî rê merhemet kero.

rayîsîyayeni *f. M.* Rayîsîyayîş. Xwu erdo kirancî kerdeni, xwu bi erd o kaş kerdeni, xwu bi erd a disknayena şîyayeni, xwu erdo kaşkerdiş a vera cayên anteni. *Tr. Sürüklenmek. Yere sürünmek suretiyle bir yere doğru gitmek.* Mi vera serdê cili ardê, o tim rayîsîyayê, vera kîberî, vera enûgi şîyê. Dima ma fehm kerd ki, o yo ganan vero, o yo keno gan bido.

raykerde/ê 1. *N.* Çîyo (herûni, ca) ki kesên yan jî tayêni bi destdê xwu ya ci ra ray viraşta, kerda ray, arda şikildê ray, ci ra rayên veta. *Tr. Yol haline getirilen, kendisinden yol oluşturulan.* Vanê ê rexdê raykerdî di, komirgeyên vijîyayo, dewleta kena dest ûjay serno. 2. *N.* Rişîyaye/ê, rişte/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qando ki şiro, qando ki oxirê ci rişîyayo, berîyayo ray ser. *Tr. Gönderilen, yollanan, uğurlanan.* Filan kesek: Boka çîyên nêameyo ê komdê raykerdî sere di? Bêvan kesek: Nê nê. Nê kesnakî yê.

raykerdeni 1. *f. M.* Raykerdiş. Rişteni. Kesên yan jî tayêni, qando ki şiro/şirê, înan bi şikildê payokey a ray ser berdeni, rişteni. *Tr. Yollamak, göndermek, uğurlamak.* Eger ma ray nêkerdayê, ey vat bî ez fina înan heti nêşîyê. Xeyrê Ellahî ki ma lajek kerd ray. 2. *f. M.* Raykerdiş. Çîyên, cayên yan jî herûnên şeklê ray ardeni, ci ra ray viraşteni, ci ra bîçimê ray veteni. *Tr. Yol yapmak, yol haline getirmek.* Mîrxan: Ellah xeyr! Ti yê ê sîlangî se kenê? Mîrza: Ez a mojlan rê kena ray.

raykewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kewto ray ser, dest kerdo bi ray a, dest kerdo bi rayşîyayîşî ya. *Tr. Yola koyulan, harekete geçen.* Şima do o merdimo raykewte pey di nêkerdayê, veyndayê mi. 2. *N.* Ca/çîyo ki raya ci kewta, raya ci dekewta, raya ci sewîye (derax)dê verî ra bîya nizmi. *Tr.*

Yolu düşen/çöken, yolu alçalan. Kam bo, do saet di bi 120 km. xaz a, cadê raykewtî di qeza bikero.

raykewteni 1. *f. M.* Raykewtiş. Dest bi raya kerdeni, meşeni, dest bi ray kerden û şîyayeni. *Tr. Yola çıkmak, yola koyulmak, yolculuğa başlamak.* Ma kerd ki ray kewo, ê jî amey resay ma ser. 2. *f. M.* Raykewtiş, kewtişê ray, dekewtena ray, cadê xwu yê verênî ra nizm bîyayena ray. *Tr. Yolun düşmesi, yolun çökmesi.* Ramêr saet di, bi 120 km. ya şîyê, nêşa kewtena ray bivîno. Cora qeza kerd. Eger hêdî bişîyayê, do bizanayê ray kewt (dekewt)a.

rayna 1. *H.* Jûna ray, raya bîni, raya alternatîfi. Rayan mîyan ra raya ki mojîyaya yan jî vajîyaya, ci ra behs bîyo, îştê a ray nê, bê ay raynakî. *Tr. Diğer/öteki yol, bir başka yol, alternatif yol.* Mêrdekî vîye kerd çewt û va: Mi vatê beno ki, nê girî rê rayna bibo, ey qey çinî ya. 2. *Nn. Bw.* Rana. Eger şima rayna, nê karê pîsî bikerê, ma do pê ya çija qisa nêverdê.

raynakî *N.* Usûlnakî, zewmbî, zewmbî babet, babetnakî, çeşîtna, çeşîtnakî. Çîyê ki kesî vîrî di, bê înan. *Tr. Bir başka yol/yöntem, bir başka tarz/şekil veya biçim, bir başka usul, bir başka alternatif.* Eger bi rîzadê xwu ya nêdo ma, ma do jî bi raynakî ya çare kerê, tey bê hed û bê hesab ray estê.

raypawite/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewo yan jî tayênê raya ci pawenê, ê yê pawokê ci, ê yê vindenê ki yan bêro yan jî çîyên bikero, Mesela qerarên bido. *Tr. Beklenen, yolu gözlenen, bir karar vermesi beklenen, beklenti içinde olunan.* Ti vanê gazincê kesdê raypawitî jî çinî yo? Ma gazincê şima tenya ê raypawitî ra esto? Qey ê raypawitî jî şima ra esto.

raypawiteni *f. M.* Raypawitiş. Qandê jewên, qandê amîyayenda çîyên rayo vinderdeni. *Tr. Beklemek, yol beklemek, beklenti içinde olmak.* Mi raya şima pawitê ki şima bêrê, hewna ma pîya şirê, tew şima şîyê jî.

raypay *Nm. Bw.* Payray. Wesayîta ci sere girot bî, kewti bî raypay ser, di merdimî ca di merdî bî. Didi jî bîbîy dirbetinîy, ê jî nêweşxane di merdîy.

ray ra dûrî *H. N.* Ray ra dûrî bîyayeni, ray feko nêbîyayeni, ray vero nêbîyayeni, ray ci ser nêkewteni, lingan vero nêbîyayeni. Cayo ki, rew rewî, ray ser nêşina, a o ca bîyayeni, wesfê raydûrîyey tey bîyayeni. *Tr. Yoldan uzak, sapa olmak, uğrak olmama.* Mi bizanayê ray ra dûrî yo, mi do bivatê ma dima şirê. Çunkî şîyayîşê ma bol bizehmet bî.

ray ra dûrîyey *Nm.* Ray ra dûrî bîyayeni, wesfê kes û çîyandê ray ra dûrîyan ci ser o bîyayeni, kes û çîyan di ray feko nêbîyayeni, rayan vero nêbîyayeni. *Tr. Sapa olma, uğrak olmama.* Şima zanê, ray ra dûrîyey di, ma çendên zirar dîyo?

rayramende/ê 1. *N.* Camende/ê, peyramende/ê, rayomende/ê. Kes/çîyo ki; kerîyên, qefleyên, kirêşayên, wesayîtên şîyo/a, labelê nê kesî yan jî nê çî nêşayo şiro, pey di mendo, camendo. *Tr. Bir grup, bir bölük, bir vasıtanın gitmesinin ardından gidemeyen, yolda kalan, geride kalan, vasıtayı veya gidenleri kaçıran.* Raywano rayramende senîn do pey nêqehrîyo, ê îlla kî kes pey qehrêno! 2. *Zv. N.* Camende/ê, peyramende/ê, rayomende/ê. Çî/keso ki; rayda medenîyetî di, aver şîyayîş di, ravey şîyayîş di, xwu resnayeni di şarî ra ca mendo, peyra mendo ray ra mendo, nêşayo şiro ray, nêşayo xwu ravey kero. *Tr. Medeniyet yolunda, gelişmişlik açısından geride kalan, yolda kalan, başkası aya gitmişken kendisi yayan kalan.* Ya Rebbî, ti ma ray ra nêverdê! Mi ray ra mende nêkerê, ti min û welatê mi aver şîyaye kerê!

ray ra mendeni 1. *f. M.* Rayramendiş. Rayo mendeni, ca di mendeni, nêşîyayeni, peynî di mendeni. Wexto ki kerî, ereba, kirosa, kamyoni şina, labelê kesên ca maneno, a no hal û wezîyet peyda bîyayeni. *Tr. Yolda kalmak, geride kalmak, gidememek, bir vasıtayı kaçırmak.* Otobozi şî, ez ray ra menda. 2. *Zv. f. M.* Rayramendiş. Ca mendeni, peynî di mendeni, şarî dima mendeni, ravey nêşîyayeni, kemî mendeni. *Tr. Medeniyet yolunda geri kalmak.* Mêrdekê camendî va: Şarî pêroy xwu rê banîy viraştîy, erebey herînay, memûrey fînay xwu destî, ma ray ra mendîy.

rayraşt/i *N. Zv.* Kes/çîyo ki; rayda raşti do, rayda dûzi do, raya ci raşt a, xirabi yan jî çewti nîya. *Tr. Müstakim, doğru yolda olan, dürüst.* Merdimo rayraşt, rayraşteyda xwu ra zirarên nêvîneno. Labrê îlla ki zehmet û çekûyên vîneno.

rayraştey *Nm. Zv.* Raya ci raşt bîyayeni, rayda raşti di bîyayeni, karûgurweyandê xwu di hîle û xwurde nêkerdeni. *Tr. Doğruluk, müstakim olmak, doğru yolda olmak.* Adinî di ray raşteya ci do ci rê miheqeq kî vinderîyo.

rayraştkerde/ê *N. Zv.* Kes/çîyo ki; jewî raya ci kerda raşti, raya ci kerda dûzi, gireyê rayda ci kerdê dûz, ci rê aqil dayo, vernîya ci akerda, ci vero girey akerdê. *Tr. Gerçek manada veya mecazi anlamda yolu düzeltilen, yolu doğrul-*

tulan, akıl verilen, rehberlik yapılan, yanlışlıkları giderilen. Keso ray raştkerde noqor jî xeta bikero, deha kes ci vera raya ci raşt nêkeno.

rayraştkerdeni *f. Zv. M.* Rayraştkerdiş. Ray dûz kerdeni, aqil dayeni, kesên rê rêberey kerdeni, kesên rê raywaney kerdeni, şaşîneya ci, ci ver ra werzanayeni, ci ver ra çepey werzanayeni, xetayan û kemaneya ci, ci ver ra berdeni. *Tr. Yolunu düzeltmek/doğrultmak. Yanlışlarını gidermek için birine akıl vermek. Gerçek manada ise yol düzeltmek, yolun pürüzlerini gidermek.* Eger mi nêvatayê, kesî înan vero ray raşt nêkerdê.

rayravete/ê 1. *N.* Rayraabirnaye/ê, rayraviste/ê, rayrafinaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên a ray ra vijîyayo, ray ser kewto, rayda raşti ra vijîyayo û yan qelibîyayo yan şîyo şarampol yan jî bi no babet a raya xwu kerda vinî. *Tr. Yoldan çıkan/çıkarılan, yoldan ayrılan/uzaklaştırılan, şarampole yuvarlatılan.* Ramêrê rayravetî senîn qeza nêkerd? Ûja di heme jî qeza kenê? 2. *Zv. N.* Rayraabirnaye/ê, rayraviste/ê, rayrafinaye/ê, rayserviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ray ra abirnayo, ray ser visto, rişto rayda çepi û çewti ser, vera xirab rişto yan jî bîyo sebebê şîyayîşdê rayda xirabi. *Tr. Yoldan saptırılan, doğru yoldan uzaklaştırılan, doğru yoldan ayrılmasına neden olunan.* Telebeyo rayravete, do senîn fina raya raşti bivîno? O ki bîyo sebebê ray ra vijîyayenda ci, ze ki ray ra bivijîyo.

ray ra veteni 1. *f. M.* Rayravetiş. Ray ra visteni, ray ra finayeni. Kesên yan jî çîyên; rayda normali yan jî dûzi ra veteni yan jî sebebê ray ra vijîyayenda nînan bîyayeni. Kesên yan jî çîyêndê serdê rayên, a ray ser ra yan veteni yan qelibnayeni yan şarampol rişteni yan jî sebebê ray ra vijîyayeni bîyayeni. *Tr. Yoldan çıkarmak/ayırmak.* No wesayît kê ray ra vet? Çirê vet? Ma senîn fina ray ser finê? 2. *Zv. f. M.* Rayravetiş. Ray ser kerdeni, ray ra visteni, ray ra finayeni, rayda çepi visteni, rayda çepi ser berdeni, rayda çewti ser rişteni, sebebê vijîyayîşdê rayda kesên bîyayeni. *Tr. Yoldan çıkarmak, doğru yoldan ayırmak, saptırmak, yanlış ve eğri yola girmesinde etken olmak.* Lajekî va: Mi o ray ra nêveto, xwu ra verî ray ra vijîya bî.

rayravijîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; ray ra vijîyayo, ray ra kewto, yan qelibîyayo yan jî ray ser kewto. *Tr. Yoldan çıkan/ayrılan, yolunu kaybeden.* Wesayîto rayravijîyaye, keso rayravijîyaye û zêdê nînan bol kes û çîyo rayravijîyaye esto. 2. *Zv. N.* Rayserkewte/ê. Kes/çîyo ki; rayda raşti ra vijîyayo û kewto rayda çepi ser, kewto rayda çewti ser, şîyo rayda xirabi ser. *Tr. Yoldan çıkan, yanlış yola vasıl olan, doğru yoldan ayrılıp eğri ve yanlış yolan giren.* Kes do nêverdo qeçê kesî bi merdimdê rayravijîyayî ya hembazey bikero.

ray ra vijîyayeni 1. *f. M.* Rayravijîyayîş. Rayda dûzi ra, rayda viraştê ra vijîyayeni; yan qelibîyayeni yan jî canakî ra raya xwu dewam kerdeni. Bê ray canakî ra şîyayeni. *Tr. Yoldan çıkmak, şarampole yuvarlanmak.* Mêrdek ray ra vijîya, şî kewt felhanî mîyan. 2. *Zv. f. M.* Rayravijîyayîş. Rayda xirabi kewteni, rayda rindi ra, rayda normali ra vijîyayeni, rayê ki kes înan weş nêvîneno, ê raya kewteni, fêl û çîyo xirab kerdeni. *Tr. Kötü yola girmek, bataklığına düşmek.* Lajê ci şino esrarkeşan mîyan, şino keyandê xiraban, şino xumarxanan, dest kerdo bi vêşanî ya, welhasil ki ray ra vijîyayo.

rayraviste/ê *N. Zv. Bw.* Rayravete/ê. Bêlome bo, merdimdê rayravistî ra. ez şena bol çîyanê aran bipawa.

ray ra visteni *f. M.* Rayravistiş. Ray ser visteni, rayda raşti ra kerdeni, ci rayda xirabi ser kut kerdeni, vera xirabey rişteni, ci rê dersê xirabîy ver visteni, ci rê rêbereyênda xirabi kerdeni. *Tr. Doğru yoldan edip kötü yola sevketmek, kötü dersler vermek, yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak.* Eger ey ra nêbîyayê, o lajek ray ra nêkewtê, ey ray ra vist.

rayserarde/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo raşt, kerdo zêdê xwu, berdo ray ser, vero raya ci kerda raşti. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni amoş kerdo û berdo rayda xwu ser. *Tr. Yola getirilen, ikna edilen, fikrinden ve iddiasından vazgeçirilen.* Merdimo rayserarde gereg ki deha ray ser ra nêvijîyo. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni teberdê ray ra berdo ray ser, visto ray ser, hettanî serdê ray berdo yan jî ardo. *Tr. Yola getirilen, yola çıkarılan.* Şima yê eceb çirê qaxûyê ê qeçdê rayserardî gînê? Ma do bi xwu ya berê keye.

rayserardeni 1. *Zv. f. M.* Rayserardiş. Ser o ray raşt kerdeni, raya ci raşt kerdeni, rayda çewti ser ra abirnayeni, rayda çepi ser ra reynayeni. *Tr. Yola getirmek, yola koymak, yanlış yoldan çıkarıp doğru yola getirmek.* Eger şima ray ser nêardayê, ey nêşayê raya raşti bivînayê. 2. *f. M.* Rayserardiş. Çîyên yan jî kesên ray ser berdeni. *Tr. Birinin başka birisini veya bir şeyi yolun dışından yolun üstüne getirmesi, götürmesi veya koyması.* Mi texsî ardi ray ser, kes nêame

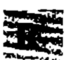
nênişt ci. Cora mi pey di berdi.

rayserberde/ê 1. *N.* Şopi ser berde/ê, ray ser o raşt kerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ray berda ci ser, dîyo, vînayo, ca kerdo. *Tr. Bulunan, görülen, tespit edilen, akla konulan, izi bulunan.* To boçika ê kesdê rayserberdî nêverdayê. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni giroto û berdo ray ser. *Tr. Yola götürülen.* O qeço rayserberde fina ray ser ra kewto.

rayserberdeni 1. *f. M.* Rayserberdiş. Çîyên rayeri ser berdîş, çîyên perrayen û ci ray ser berdeni. *Tr. Birini veya bir şeyi tutup yola götürmek.* O merdimo axmax, mi berray ser. 2. *f. M.* Rayserberdiş. Şopi ser berdeni, ray vînayeni, ray dîyayeni, rayeri ser o raşt kerdeni. *Tr. Aranan bir şeyin bulunması, araştırılırken üzerine doğru isabet etmek, çözüme doğru gitmek, isabet etmek, bulmak.* Mi do ray biberdayê ser, ey aqilê mi şana pêmîyan, mi fina ray ser o kerdi vinî.

rayserdayeni *f. M.* Rayserdayîş. Ray vurnayeni. Qandê sere piro nêdayîşî, rayera xwu vurnayeni. *Tr. Yolunu değiştirmek, yan çizmek, uğramamak için yolunu değiştirmek.* Mi cora raya xwu ser dê (dê ser).

rayserkerde/ê *Zv. N.* Rayserviste/ê, rayserfînaye/ê, rayrakerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ray ser ra visto, ray ra kerdo, raya ci ci vero kerda şaşi, raya ci ci vero kerda çewti. *Tr. Yoldan çıkarılan/edilen, saptırılan, dalalete sürüklenen.* Merdimo rayserkerde do senîn fina bişo ray kewo?

rayserkerdeni *Zv. f. M.* Rayserkerdiş. Ray ser visteni, ray ra kerdeni, ray ra veteni, sebebê ray ser ra bîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Yoldan etmek/çıkarmak, yolunu kaybettirmek, dalalete sürüklemek, saptırmak.* Ey do, ez ray ser kerdayê, ez bi ci ya nêxapîyaya.

rayserkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; şîyo kewto ray ser. Kes/çîyo ki; qandê şîyayenî kewto livî ser. *Tr. Yola çıkan, yola koyulan, gitmeye başlayan, harekete geçen.* Şima do ki, lajeko rayserkewte pey di kerdayê, şima veyndayê mi. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; rayda raşti ra vijîyayo, kewto rayda çepi ser. Kes/çîyo ki; kewto rayda xirabi ser. Kes/çîyo ki; raya çewta xiraba ki kes pa beno rezîldê alemî, ay tercîh keno. *Tr. Yanlış yola giren, doğru yoldan çıkan, çıkmaza giren, dalalete sapan, yoldan sapan, sapkın.* Esas qebehetê ma yo ki ma bi ê merdimdê rayserkewtî ya werzenê û roşenê.

rayserkewteni 1. *f. M.* Rayserkewtiş. Ray ser şîyayeni, qandê karûgurwey û muamele û şîyayîşên ray ser kewteni. *Tr. Yola çıkmak, yol üstüne çıkmak, yola varmak.* Ez kewta ray ser û ê jî resay ûja. 2. *Zv. f. M.* Rayserkewtiş. Raya raşti vinî kerdeni, xapîyayeni, xwu şaş kerdeni, bi nêzanayîş a vera xirab şîyayeni. *Tr. Aldanmak, kanmak, yanlış yola girmek, sapmak, sapıtmak, dalalete girmek.* Mi jî fehm nêkerd, o senîn ray ser kewt! Dêmax girdîy jî ray ser kewnê.

rayser okewte/ê 1. *N.* Rayserakewte/ê. Kes/çîyo ki; ray ser o bîyo û dima ra ray ra kewto, ray ser ra kewto, ray ra vijîyayo, ray ser ra vijîyayo, şîyo şarampol, şîyo teberdê ray. *Tr. Yoldan çıkan/sapan, yoldan ayrılan, gerçek bir yoldan ayrılıp tali veya gerçek olmayan yollara sapan.* Ez a nêşena, wesayîtê rayser okewtî, fina ray ser fîna. 2. *Zv. N.* Rayserakewte/ê, rayserkewte/ê, rayravijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sifte rayda raşti ser o bîyo, raya ci raya raşti bîya, rayda xirabi ser o nêbîyo, rayda weş û delali ser o bîyo û dima ra na rayda raşti ser ra kewto, şîyo kewto rayda çepi ser, rayda çewti ser, xwu şaş kerdo. *Tr. Yoldan çıkan, sapıtan, dalalete sapan, yolunu şaşıran, sırat-ı müstakimden ayrılan.* Eger bişo talîm bivîno, o merdimo rayser okewte do fina bêro ray ser.

rayserrokewteni 1. *f. M.* Rayserrokewtiş. Ray ser ra kewteni, ray ra kewteni, ray ra vijîyayeni, teberdê ray şîyayeni, şarampol kewteni, rayda raşti û dûz kerdê ser ra vijîyayeni. *Tr. Yoldan çıkmak/sapmak, yolunu terketmek, şarampole yuvarlanmak.* Ez hendê sanîyeyên tenya ray ser ro kewta, fina amêya a xwu. 2. *Zv. f. M.* Rayserrokewtiş. Ray ra vijîyayeni, ray ser ra vijîyayeni, rayda raşti ser ra vijîyayeni, rayda çepi ser şîyayeni, raya xwu ya raşti vinî kerdeni, rayda ar û xirabi mîyan kewteni. *Tr. Sapıtmak, sapmak, dalalete düşmek, kötü ve yanlış yola yuvarlanmak.* Boka kes ray ser ro nêkewo. Ki kes finên ray ser ro bikewo, deha kes rew rewî, nêşeno fina bêro rayda xwu ser kewo.

rayserviste/ê *N.* Merdim/çîyo ki; jewî ray ser visto, jewên ci rê dersê xirabîy dayê, jewî ci rê fêlê xirabîy mûsnayê, jewî aqilê ci, ci ser ra berdo. *Tr. Aklı çelinen, aklı başından alınan, yoldan çıkarılan, kötü örnek olunan, saptırılan.* Lajeko rayserviste, şî merdim kişt, o bî sebebê ci.

rayservisteni *f. M.* Rayservistiş. Ray ra veteni, rayda xirabî ser kerdeni, ci rê sebebê xirabeyda ci bîyayeni, aqilê ci, ci ser ra giroteni, ci rê dersa

xirabi dayeni. *Tr. Kötü örnek olmak, yoldan çıkarmak, aklını başından almak, saptırmak.* Lajekî ray ser mefîni, ci rê dersa rindey bidi.

rayşaş/i *N. Bw.* Rayçewt/i. Merdimo rayşaş, do pers kero ki, raya raşti bivîno.

rayşaşey *Nm. Bw.* Rayçewtey. Kes bi rayşaşeya, nêşeno qulbeyê xwu bivîno.

ray tey çinêbîyaye/ê *N.* Tey ray çinêbîyaye/ê. Çî/keso ki; ci rê rayên, çareyên çinî yo, çîyo, keso bêçare, bêray. *Tr. Çözümsüz, çaresiz.* O lejo ray tey çinêbîyaye, bi mi ki, fina nêvijêno ma ver.

ray tey çinêbîyayeni *f. M.* Ray tey çinêbîyayîş. Tey ray çinêbîyayeni, bêçareyey, tey çare çinêbîyayeni, tey ray nêbîyayeni, gireyo bêçare. *Tr. Çözümsüzlük, çaresizlik, ikinci bir yolun olmaması.* Mi bizanayê ki tey ray çinî ya, ez mîyan nêkewtê.

rayveroraştkerde/ê *N.* Vero ray raştkerde/ê. Kes/çîyo ki; ci vero raya ci raşt bîya, kesên ci rê raya raşti mojneyaya, derd û gireyê ci hal bîyê, ci rê rêberey bîya. *Tr. Yol gösterilen, gidişatı, güzergahı düzeltilen, rehberlik edilerek doğru yol bulunan.* Ê merdimê ray vero raşt kerdî, înan rê va: Berxwudar bo!

ray vero raştkerdeni *f. M.* Ray vero raştkerdiş. Vero ray raştkerdeni, gireyanê ci, ci vero dûz kerdeni, ci rê ray mojaneyni, ci rê edreso raşt vateni, edresê ci raşt kerdeni, sebebê ray dîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Kendisine doğru yolu göstermek, yolunu ve güzergahını düzeltmek, önünü aydınlatacak şekilde rehberlik yapmak.* Hetta mi vero ray raşt nêkerdi, înan nêzana şiro.

ray vero vinîbîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni raya ci, ci vero kerda vinî, bîyo/a sebebê vinîbîyayîşdê rayandê ci, bîyo/a sebebê xwu şaşkerdişdê ci, bîyo/a sebebê xetakareyda ci. *Tr. Önünde yolları kaybolan, tercihlerin çokluğu veya alternatiflerin fazlalığından dolayı var olan aklını da şaşıran.* Merdimo vero ray vinîbîyaye, do senîn raya xwu, xwu vero raşt kero?

ray vero vinîbîyayeni *Zv. f. M.* Ray vero vinîbîyayîş. Rayandê bolan vero, çareyandê bolan vero xwu şaş kerdeni, raya raşti vinî kerdeni. *Tr. Şaşırmak, ikilemde kalmak, tercihte tereddütte kalmak, şüphe ile karşı karşıya kalmak, tercih yollarının çoğalmasından dolayı ne yapacağını şaşırmak.* Babet babetî vatişana tepîya, kalikê mi vatê; Rayê ma, ma vero bî vinî. Kam ki bî sebebê vinîbîyayenda rayandê ma, Ellah înan şaş kero.

rayverşîyaye/ê *N.* Rayfek şîyaye/ê, rayfeko şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê şîyayîşdê cayên şîyo ray ver, şîyo ray ser. *Tr. Yola çıkan, bir yere gitmek üzere yola varan, yolun kıyısına giden.* O raywano rayver şîyaye senîn bî ki fina pey di ame?

rayverşîyayeni *f. M.* Rayverşîyayîş. Ray ser şîyayeni, ray fek şîyayeni, ray feko şîyayeni, ray heti şîyayeni, qandê rêwîyên ray ser şîyayeni. *Tr. Yola çıkmak.* Şî resa ray ver ki şiro, xeberên amê, pey di şî.

rayverviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; ray fîneyaya ver, jewî ci rê rêberey kerda, ray mojnaya bi ci, jewî ci rê çareyên dîyo, ci rê qandê çaresereyên teklîfên kerdo. *Tr. Çare bulunan, teklif edilen. Yol, yöntem, tarz, usul gösterilen.* Merdimo rayverviste do, tersena ki tew raya xwu, xwu vero şaş kero. Çunkî hawêr rayê fîneyênê ci ver.

rayvervisteni *f. M.* Rayvervistiş. Hem rindey di, hem jî xirabey di ci rê ray mojnayeni, ci rê çareyên dîyayeni, ci rê çînakî mûsnayeni, ci rê rêbereyên kerdeni, ray ci mojnayeni. Kesên rê yan jî çîyên rê raynakî mojnayeni, ci rê dersê xirabîy dayeni. *Tr. Yol, yöntem, usul, tarz göstermek, öneride bulunmak, başka alternatifler ileri sürmek. Ayrıca aklını çelecek veya kötü örneklikler oluşturabilecek çeşitli dersler öğretmek.* Mi amoş kerd bî. Do bişîyayê bikerdayê. Labelê şî kê xalî, xalî raynakî visti bî ver. Cora ê xalî jî nêbî, ê mi ra jî bî.

rayviraşteni 1. *f. M.* Rayviraştiş. Ray veteni, ray meydan ardeni, cayo ki tey rayên çinî ya, ûja di rayên dûzan dayeni. *Tr. Yol yapmak, yol inşa etmek.* Hukmatê nikayo hawêr ray virazeno. 2. *Zv. f. M.* Rayviraştiş. Ci rê ca hazir kerdeni, vernîya ci ya girotê akerde kerdeni, kîber akerdeni, neqeb akerdeni. *Tr. Zemin hazırlamak, gidişatı düzenlemek.* Şima pêrini ci rê ray akerdi, hetta ki şima lajek ray ser vet.

rayviste/ê *N.* Çî/keso ki; jewî gurwênayo yan jî berdo nayo ray ser ki şiro yan jî ray kewo. *Tr. Yola çıkarılan, yola koyulan, çalıştırılan.* Çîyo rayviste, rew rewî ray ra nêvijêno.

rayvisteni *f. M.* Rayvistiş. Ray fînayeni, ray ser berdeni, xebitnayeni, gurwênayeni, berzeya rayeri kemî kerdeni. *Tr. Çalıştırmak, yola çıkarmak, yola koymak, yola götürmek, yolun seviyesini düşürmek.* Ma di saetîy gurweyay, ancax ma fînê ray.

raywan/i *N.* Rêwî, seferî. Kes/çîyo ki; kewto ray û o yo qandê karûgurweyên bi ray o şino. *Tr.*

Yolcu, seferi. Kam ki kêdê xwu ra kewt dûrî, o raywan o.

raywaney *Nm.* Rêwîyey, seferîyey, rêwî bîyayeni, muameleyê rêwîyey ser o bîyayeni, seferî bîyayeni, muameleyê seferîyey ser o bîyayeni, bi wesfdê seferî (raywan)yeya muamele kerdeni. *Tr. Yolculuk, seferilik*. Eger kes do raywaney di bi şikildê raywaney a muamele nêkero, wexta ya hukmê raywaney çiçî yo?

rayziwan *Ed. N. Bw.* Rêziwan. Rayziwanê ziwandê Dimilî do bi xorîyane binûşîyo ki kemaneya ci berîyo.

razî *Er. N.* Qayîl/i, waştok/i, waşte/ê, wazîger/i. Kes/çîyo ki; qayîlo, pey razî yo. *Tr. İstekli, isteyen, arzulu, razı*. No kar, bi razîyeyda di merdimanan beno. Ez razî ya, labelê a razî nîya.

razîbîyaye/ê *N.* Keso ki bîyo razî, amoş bîyo, qebûl kerdo, çîyên waşto, îkna bîyo. *Tr. İstekli, ikna olan, razı olan, kabul eden, makbul, teskin olan, onayı ve rızası alınan*. Eger merdima razîbîyayê pey di gami bierzo, wexta zerrîya bol merdiman kewna werey.

razîbîyayeni *f. M.* Razîbîyayîş. Waşteni, qebûl kerdeni, qayîl bîyayeni, pey razî bîyayeni. *Tr. İstekli olmak, istemek, razı olmak, muvafakıyet*. Eger o jî razî bîyayê, ma do ewro biqedînayê.

razîkerde/ê *N.* Keso ki; jewî yan jî tayêni rîzayê ci giroto û ci rê çîyên dayo qebûl kerdeni. Keso ki bi çîyên a amoş bîyo, teslaya ci vista, pey razî bîyo. *Tr. İkna/razı edilen, rızası alınan, kabul ettirilen, gönlü alınan*. Ma do fina jî zerrîya ê razîkerdî bigîrê û ey amoş kerê.

razîkerdeni *f. M.* Razîkerdiş. Amoş kerdeni, îkna kerdeni, zerrîya ci giroteni, rîzayê jewî giroteni, ci şa kerdeni, ci rê qebûl kerdiş dayeni. *Tr. Razı etmek, kabul ettirmek, gönlünü almak*. Eger ma nêşayê razî kerdayê, ma jî nêşayê şiro. Çunkî şîyayena ma ey dest di bî.

razînêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; amoş nêbîyo, bi şik û fikrên a, bi çîyên a razî nêbîyo, qebûl nêkerdo, nêşayo bifirikno, nêşayo bihemirno, nêşayo war kero, xwu di nêşayo biqedîno. *Tr. Razı olmayan, kabul etmeyen, istemeyen*. Kes do kotî merdimê razî nêbîyayî bigîro û bero veyve! Weş nêbeno.

razînêbîyayeni *f. M.* Razînêbîyayîş. Pey qebûl nêbîyayeni, nêwaşteni, waşte/ê nêbîyayeni, waştok/i nêbîyayeni, nêfiriknayeni, nêhemirnayeni, war nêkerdeni, kes û çîyên ser o waşte/ê nêbîyayeni, aqil û hîssanê ci qebûl nêkerdeni. *Tr. Razı olmamak, istememek, içine sindirememek, hazmedememek*. Mi zana razî nêbîyo. Cora ez vêşî jî ser di nêşîya.

razînêkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nêşayo razî kero, nêşayo aqildê ci rê qebûl kerdiş do, nêşayo şa kero, nêşayo ci rê belê "E!" bido vatiş, nêşayo ci rê tesdîq kerdiş do. *Tr. Razı edilmeyen, rızası alınamayan, kabul ettirilemeyen*. Verînan vatê: Veyvi bi zerrî ya/ razîye ya zama ya.

razînêkerdeni *f. M.* Razînêkerdiş. Pey razî nêkerdeni, aqildê ci nêkerdeni, ci waştok/i nêkerdeni, ci rê qebûl kerdiş nêdayeni, waşte/ê nêkerdeni. *Tr. Razı etmemek veya edememek, kabul ettirememek, kabul ettirememek*. Ez winîyaya şima razî nêkerdo, ez jî ser di nêşîya. Çunkî; bi zor a, xasekey nêbena.

razîyane *Nn.* Razokane, qebûlkarane, waştokane, zêdê razîyan a. Kes û çîyê razî senîn ki benê, senîn ki asenê winî bîyayeni, winî asayeni, winî kerdeni. *Tr. Sanki razıymış gibi, razı olan gibi*. Ez winîyaya, o yo razîyane sereyê xwu hêl kena, mi va beno ki pey bîyo razî. Ez çi zana ki bêzerrî yo!

razîyey *Nm.* Razî bîyayeni, wesfê razîyey. Kes/çîyo ki; razî beno, wazeno, waştoko, pey qayîlo, bizerrîyo. *Tr. Razı olma, isteklilik, memnuniyet, arzulu olmak*. Razîyeyda ci di jî bêzerrîyey bibo, do senîn bibo?

razok/i *N. Bw.* Qebûlkar/i. O jî razok bî, ez tenya razok nêbîya. Rîdê mi ra gurwe nêvijîyayê.

razokane *Nn. Bw.* Razîyane. Pêrini jî va, razokane bî. Eger jewî jî bivatê: Mi nerazî dî. Ez do ci ra geyrî bîyayê.

razokey *Nm. Bw.* Qebûlkarey. To dî ki tey mêlê razokey esto, hema gurwî ca di biqedîni û mevindi bêrî.

Rebb *Teo. Er. Nn.* O/çîyo ki hergi çî keno terbîye, şekil û şemal dayo çîyan. Namêndê Ellahî yo. *Tr. Rabb*. Rebbê min û ê marrên û ê alemandê bînan jew o.

recifî 1. *Nm.* Terso şên, çîyo ki tersdê şênî ra peyda beno. *Tr. Aşırı korku*. Mêrdek bîbî recifî, kesî nêwetardê ki şiro ci heti. 2. *Nm.* Zûzikî, qers. Serdo şên û çîyo ki serddê şênî ra peyda beno. *Tr. Titreme, aşırı soğuk*. Lajek recifî bî tepîya, bî zatorya jî.

recifîyaye/ê 1. *N.* Qutifîyaye/ê. Tersan ra jehrikê ci teqaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki tersayo, hendo bîyo xoftawî, qulojîyayo pêser, kutê serdê pê bîyo, tûtê serdê pê bîyo. *Tr. Aşırı korkudan adeta ödü kopan*. Merdimo recifîyaye ez texmîn nêkena ki şewdir bikero. 2. *N.* Zûzikîyaye/ê, qersdekewte/ê, serdan ra pêserqulojîyaye/ê,

serdan ra tûtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki serd giroto, hendo ki serdênde şênî dayo piro, eynî qers dekewto gandê ci. *Tr. Aşırı soğuktan iki büklüm olan.* Kalekê recifiyayî xwu nêşa bibeşirno, merd.

recifiyayeni 1. *f. M.* Recifiyayîş. Qutifiyayeni, tersan ra pêser qulojîyayeni, tersan ra jehrikê ci teqayeni. *Tr. Aşırı korkmak, adeta ödü kopmak.* Mêrdekî senîn ki polîs dî, recifiya pêser. Ti nêvanê ki, debançaya ser o. 2. *f. M.* Recifiyayîş. Zûzikîyayeni, serdan ra lerzayeni, qers dekewteni. *Tr. Aşırı soğuktan dolayı içine titreme girmek.* Pêro damiş bîy. Labelê dergûşi recifiyê.

recifnaye/ê 1. *N.* Recifikerde/ê, qutifnaye/ê, qutifikerde/ê, tersan ra zerrîvisnaye/ê, tersan ra nêweşkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni tersan ra qutifnayo, zerrîya ci visnaya. *Tr. Korkudan adeta ödü kopulan.* O merdimo recifnaye, do finakî tîyanan nêwetaro bêro. 2. *N.* Zûziknaye/ê, cemednaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni serdan ra cemednayo, recifnayo. *Tr. Dondurulan, aşırı soğukta bekletilen, soğukla şok uygulaması yapılan.* Ê werdê recifnayî veji ki, ma bûrê.

recifnayeni 1. *f. M.* Recifnayîş. Qutifnayeni, qutifi kerdeni, recifi kerdeni, tersan ra zerrî teqnayeni, tersan ra xoftawî kerdeni. *Tr. Korkudan ödünü koparmak, korkudan çatlatmak/delirtmek.* Mi kerd ki birecifno, gunayê mi bi ci ame. 2. *f. M.* Recifnayîş. Zûziknayeni, serdan ra lerznayeni, qers dekerdeni, cemednayeni. *Tr. Dondurmak, soğukta şoklatmak, donacak kadar soğutmak.* Mi do awda cemedî mîyan di birecifnayê, fina mi bêwîjdîyaney nêkerdi.

recifok/i *N.* Zerrîqutifok/i, zerrîvisok/i. Kes/çîyo ki; tey wesfê recifiyayîşî esto, qutifêno, zerrîya ci teqena. *Tr. Aşırı korkusu olan ve bu olaylarda kendisini titreme tutan.* Wexto ki şima qalê ê recifokî kenê, ez îspatey îri vejena!

recifokey *Nm.* Recifok/i bîyayeni, wesfê rescifokan tey bîyayeni, zerrî teqayeni, zerrî qutifiyayeni, xoftawî bîyayeni. Kes/çîyo ki; recifêno pêserî, zerrîya ci teqena, jehrikê ci teqeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Aşırı korku durumarında kendisini humma tutan, titreme canına giren, ödü kopmak.* Ê ey, sirf wesfê recifokey ser o çinî yo, xwu di kerdeni jî esta.

recifokîbîyaye/ê *N.* Qutifiyaye/ê, qutifokîbîyaye/ê, xoftawîbîyaye/ê, visîyaye/ê, jehrikteqaye/ê. Kes/çîyo ki; tersênde şênî ra qulojîyayo pêser, bîyo xoftawî, jehrikê ci teqayo, tersan ra lerzinik dekewto gandê ci. *Tr. Aşırı korkudan sonra kendisini titreme tutan, adeta hummaya tutulan.* Ez merdimdê recifokîbîyayî ra, lome nêkena. Bê lome bo!

recifokî bîyayeni *f. M.* Recifokîbîyayîş. Qutifokî bîyayeni, tersan ra recifiyayeni, pêser ciniqîyayeni, tersan ra nêweş kewteni, qutifiyayeni, recifiyayeni, pêra visîyayeni. *Tr. Adeta ödü kopmak, cin çarpmışa benzemek, korkudan hastalanmak.* Mêrdekî va: Eger o merdim recifokî bîyayê, rew rewî a xwu nêameyê.

recifokî *Ç.* Qutifokî. Recifi bîyayeni, recifiyayeni, tersan ra qutifiyayeni, jehrikê ci teqayeni, jehrik teqayeni, tersan ra nêweş kewteni. *Tr. Ödü kopmak, korkudan ödü kopup hastalanmak.* Vanê; Remzandê Tûwêreki ser ra, xalê mi bîbî recifokî.

recifokîkerde/ê *N.* Jehrikteqnaye/ê, zerrîvisnaye/ê, qutifnaye/ê, xoftawîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hendo ki tersanayo, eynî zerrîya ci teqnaya, kerdo recifokî, recifnayo pêser. *Tr. Aşırı korkutulup adeta ödü koparılan, korkudan dolayı humma tutacak duruma getirilen, titretilen.* Ellah, boka zerrîya ê merdimdê recifnokîkerdî, honiki kero.

recifokî kerdeni *f. M.* Recifokîkerdiş. Qutifokî kerdeni, recifnayeni, qutifnayeni, zerrîya ci teqnayeni, visnayeni, zerrî visnayeni, jehrik teqnayeni. *Tr. Korkudan ödünü koparmak, cin çarpmışa döndürmek.* To ez kerda recifokî. Eger to ra nêbîyayê ez wina nêbîyê.

reco *Nn.* Eciz, ediz, hawar kerdeni, gîrîyane hêl kerdeni, gîrîyane hêl kerdiş di bîyayeni, îllallah kerdeni, el eman kerdeni, bol û bol eciz bîyayeni. *Tr. Usanma, bıkma, usanç, bıkkınlık, illallah etme, artık dayanma gücünün tükenmesi.* Însanan reco mekerê ki, şima dest di nêremê.

reçete *Nn.* Reşate, reçate. Kaxito ki; doktoran qandê nêweşînên, qandê darîyê derdên nûşnayo. *Tr. Reçete.* Doktorî ci rê reçeteyên nûşna ki, hewna kesî o reçete nênûşnayo.

redbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; qayîl bîyo qebûl bo, qayîl bîyo ci rê "e" bivajîyo û qebûl nêbîyo, ci rê nê vajîyayo, pey di bîyo, pey di rişîyayo, ci rê qebûl nêbîyayîş vijîyayo. *Tr. Reddedilen.* Merdimo redbîyaye yo, keno newedera biwazîyo.

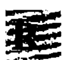
redbîyayeni *f. M.* Redbîyayîş. Qebûl nêbîyayeni, ci rê herûna ey di nê vajîyayeni, ci rê îtîraz bîyayeni, pey di rişîyayeni, pey di bîyayeni, tey pey di kerdiş bîyayeni. *Tr. Reddedilmek.* Red bîyayeni û red nêbîyayeni senîn a mevajê, red bîyayeni bol çetin a.

redkerde/ê *N.* Peydikerde/ê, peydirişte/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ci rê vato: Nê! Pey di kerdo, pey di rişto, bi peydê destî ya şorî vajîyayo, nêbeno vajîyayo. *Tr. Reddedilen.* Peymano redkerde, do senîn fina qandê qebûlî birişîyo ki?

redkerdeni *f. M.* Redkerdiş. Qebûl nêkerdeni, pawokdê ci rê "Nê!" vateni, "E!" nêvateni, pey di kerdeni, pey di rişteni, açarnayeni. Mesela pawitişdê ey rê "Nê!" vateni. *Tr. Reddetmek.* Ez tenîyaya, ez red kerî do se bo, red nêkerî do se bo mevaji! Eger ki ti zanê çewto, red ki!

ref 1. *Nn.* Refik. Çîyo ki; kes firaqan û çîyê zêdê firaqan nano ser. *Tr. Raf.* Firaqê ci nêneyay refên ser. Cora ay jî xwu rê jûnakî herîna. 2. *Cog. Nn.* Qef, refik, verko. Verê koyan. Cayo ki koyan vero yo û kaş o. Verkoy û refîy, verarojîy nîyê; goreyê merdimî cayê koyano ki aseno, o yo. Mesela kes peyanroj di bo û rexdê koyan di bo, o jî beno verko. *Tr. Yamaç, yukarılar, üst taraflar.* Qaşqûnîy, o ref ra remay û şî. 3. *Nn.* Refik. Qefleyê teyran, kerîyê teyrûtûrî. *Tr. Sürü, kuş sürüsü, dalga, kuş dalgası.* Teyrîy ref bi ref şî vera germîstan. 4. *An. Nn.* Refik, çare. Serê birwano dûz, cayê sereyî yo bêpor. *Tr. Alın.* Senîn sîyên eşti bi ci, hinî jî dê refdê ci ro.

ref/i 1. *N.* Refik/i, deng/i, derax, ta, tay, dûşne, pêdûşne ra. *Tr. Denk, uyumlu.* Wa qeçîy bi qeçan a, pîlîy jî bi pîlan a kaykerê. Wa her kes, bi refdê xwu ya kay kero, wa kes bêrefdê xwu kay nêkero. 2. *N.* Refik/i, hemsal/i, hemgûn/i, hemserr/i. Kes/çîyo ki; bi serran a, bi zemanî ya hendê pê yo. *Tr. Yaşıt, akran.* Vanê filan merdim refê min o. Ma serandê pê dê, ez şena pey gulaş bikera, ez şena pa kuşat bikera, ez şena bi ci ya roşa û werza.

ref bi ref *Nn.* Qefle bi qefle, kerî bi kerî, celeb bi celeb. *Tr. Kafile kafile, bölük bölük, bölükler/kafileler halinde.* Teyrûtûr ref bi ref kewt bî pêdimi.

referandum *S. Nn. Bw.* Şarey. Qandê weçînayîşdê reîsdê cumhûrî şarê ma do şiro referandum.

refey *Nm.* Tayey, tay bîyayeni, ref/i bîyayeni, dûşneyey, dûşne ra bîyayeni, bi jewî ya robere amîyayeni, deraxdê jewî ra bîyayeni, bi jewî yan jî bi çîyên a deng bîyayeni. Meqamên di, kîloyên di, derganeyên di, rindey û xirabeyên di, serran dê pêdi jew bîyayeni, dengê pê bîyayeni, pêdûşne ra bîyayeni, zêdê pê bîyayeni. *Tr. Denklik.* Kayan di, refey bol mihîm a. Çunkî Mesela kaya qeç û pîlan pêya nêbena. Çunkî refê pê nîyê.

refik *Nn. Bw.* Ref û refik/i. Refikdê çarî di, da piro jî ey fina ar nêkerd. Peynî merdimo bêar o.

refikê şewqa *Teks. Nn.* Cayê şewqero ki rîyê kesî rojî ra sitarêno. Cayê şewqayo ki, kesî şewqdê tîjî ra beşe keno. *Tr. Şapkanın gölgeliği.* Eger refikdê şewqerda ci ra nêbîyayê, tîjî do ci çiman mîyan ro dayê.

Reha *Er. S. Nm. Bw.* Riha. Ez a kena şira vera Reha, qe beno ki aja ra şira vera Entab jî, yenê ti jî bê.

rehalî 1. *Nk. Nn.* Rehalî. Babetên henar o ki henarêndo mîrxoş o, awikin o, girdo giloberî yo, qandê werdî bîranbîr o, hebgird û hebpembe yo. Werdîyê rehalî jî estê. *Tr. Ekşimsi, iri taneli, suyu bol ve pembe taneli bir çeşit nar.* Rehalîyê Bûcaxî menşûr ê.

rehan/i *N.* Kes/çîyo ki; kesî rê hendê rehani weş o, boy dano, kes ci ra mird nêbeno, weşdê kesî şino, kes tim qayîlo pa bo, ci het di bo, ê kesî bo. *Tr. Bir reyhan kadar hoş, hoş kokulu, güzel, nefis, çekici, albenisi güçlü olan.* Maya ci tûtekdê xwu rê vatê rehanê mi, ti yê se kenê, ti yê çiçî geyrenê, ti yê çiçî wazenê?

rehani *Nk. Nn. Bw.* Rihani. Mi rê vaşan mîyan di, rehani weşêrî vaşna çinî yo.

rehanî 1. *Nk. N.* Rihanî. Vaş/çîçega ki; rehanan ra ya, famîlya/malbatda rehanan ra ya. *Tr. Reyhangillerden olan, reyhan familyasından olan ot veya çiçek.* No vaş, rehanî nîyo. 2. *N.* Rihanî. Xasek/i, weş/i, boydan/i. Çî/keso ki; weş û delal û xasek û boy dano çoşman. *Tr. Çekici, albenisi güçlü, hoş, nefis olan ve bunlarla ilgili olan.* Şima pêro jî rehanî yê.

rehat/i *Er. N.* Gengaz/i, asan/i, qolay/i. Çî/keso ki; kerdena ci, muameleyê ci, bîyayena ci çetini nîya. *Tr. Rahat, basit, kolay.* Lajek rehat nêbî, Çunkî îmtîhan bol çetin bî.

rehatbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo weş, ganselameteya ci amêya ca, kêfsadeya ci, ci ser ra şîya, nêweşeya xwu xwu ser ra ravêrnaya. *Tr. İyileşen, rahatlayan, sağlığı yerine gelen, can sağlığına kavuşan.* Şima yê çirê ê nêweşê rehatbîyayî nêrişenê, ki ê bînan rê ca abîyo? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; cadê xwu di bîyo rehat û heyatê xwu teslîm kerdo, bi destdê kesên a kişîyayo û mirazîya xwu ci ro kerda, ravisto era. *Tr. Öldürülen. Ruhu çıkarılmak üzere rahatlatılan.* Merdimo rehatbîyaye senîn zano weş bo? Mi o kişt û ca di kerd rehat! 3. *N.* Çî/keso ki; kesî yan jî tayêni bi rehatey a, bi gengazey a, bi asaney a, bi qolayey a ardo ca, kerdo, bîyo. Çî/keso ki; wextê bîyayenda ci gan û heyatê kesî tey eciz nêbîyo, boya kesî tey tengi nêbîya ûzn. *Tr. Rahat/lıkla yapılan, yapılırken zor-*

lanılmayan, fazla ve gereksiz enerji harcanmayan, üstesinden kolay gelinen. Ez ê kardê rehatbîyayî di jî edizîyaya. Çunkî wexta sereyê mi rehat nêbî.

rehatbîyayeni 1. *Tib.f. M.* Rehatbîyayîş. Weş bîyayeni, nêweşeya ci ser ra şîyayeni, rehat nêbîyayena ci ser ra şîyayeni, kêfsadeya ci ser ra şîyayeni, bêhaleya ci ser ra şîyayeni, vera xeyr şîyayeni, ganselameteya ci, ca amîyayeni. *Tr. İyileşmek, rahatlamak, iyi olmak, hastalığını atlatmak, can sağlığına kavuşmak.* Mi persê ci kerd. Ey va ez bîya rehat. Xwu rê ki newedera bîyo nêweş, ey ra ez haydari nîya. 2. *Zv.f. M.* Rehatbîyayîş. Merdeni, kişîyayeni, heyat dayeni. *Tr. Ölmek, ruhunu teslim etmek, ruhu çıkarılmak, öldürülmek.* Mêrdekî va, eger mi bizanayê hewna rehat nêbîyo, mi do ûja di rehat kerdayê û ez do biameyê. 3. *f. M.* Rehatbîyayîş. Asan bîyayeni, gengaz bîyayeni, tey çetine nêvîneyayeni, tey vêşî qewet xerc nêbîyayeni, kerdenda ci di edizîyayîş nêbîyayeni, kerdenda ci di kes eciz nêbîyayeni, tey boya kesî teng nêbîyayeni, tey nefesê kesî teng nêbîyayeni, kerdişdê ci di gan û heyatê kesî rehat bîyayeni. *Tr. Rahat olmak, kolayca/rahat yapmak, yaparken ruhunun veya canının sıkılmadan yapması.* Wexto mi destê xwu eşt bi ci, mi zana ki do rehat bibo. Cora mi kesî ra yardim nêwaşt.

rehatey 1. *Tib. Nm.* Rehat/i bîyayeni, weş/i bîyayeni, wesfê rehatan û weşan û ganselametan. Nêweş û kêfsad û rehat remaye/ê nêbîyayeni. *Tr. İyilik, iyi olma, iyileşmiş olma.* Wexto ez ûja ra amêya, rehat bî. Rehateya ci jî ma hemini jî dî. Ma rehateya kesî, rî û haldê kesî ra, xwu nêmojnena? 2. *Zv.* Rehat/i bîyayaeni, ca di merdeni, ne dayeni û ne jî giroteni, ca di şîyayeni, heyatê xwu herûni di dayeni. *Tr. Yerinde rahatlamak, hemencecik ölmek, ölüp kurtulmak, işkencesiz ölmek.* Mêrdekî va: Rehatey bî rehat! Mi senîn jû dê piro, ca di bî rehat. Hema do dima se bo? dinya pêro, do pêya kuwo! 3. *Nm.* Gengazey, asaney, qolayey, gengaz/i bîyayeni, asan/i bîyayeni, qolay bîyayeni, tey çetiney çinêbîyayeni, bîyayîş û kerdiş û muameledê ci di çetiney nê, gengazey bîyayeni. *Tr. Rahatlık, basitlik, kolaylık.* Qey rehateya ci şima di com bî! Şima xwu vero dîmda.

rehatkerde/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; jewî kerdo weş û ser ra nêweşeya ci, kêfsadeya ci, bêhaleya ci berda, ganselameteya ci arda ca. *Tr. İyileştirilen, rahatlatılan, can sağlığı yerine getirilen.* Eger o nêweşo rehatkerde birişîyayê, nika merdimnakî rê ca abîya bî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a kişîyayo, livê ci, ci ra gêrîyayo, bi teslîmdê heyatdê ci ya, ca di bîyo rehat. *Tr. Öldürülen, ruhu teslim alınmak üzere adeta rahatlatılan, bütün kımıldanma yeteneği elinden alınan.* O merdimo rehatkerde bî sebebê ê kiştenda jûnay kî jî. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi gengazey a kerdo, bi asaney a kerdo, bi rehatey a ardo ca, tey kes nêedizîyayo, tey vêşî qewet xerc nêbîyo. *Tr. Kolayca/rahatlıkla yapılan, zorlanılmadan yerine getirilen, fazla enerji harcanmadan ifa edilen.* Karê şima yo çetin, mi rehat kerd, ez tey nêedzîyaya.

rehatkerdeni 1. *Tib.f. M.* Rehatkerdiş. Weş kerdeni, ganselameteya ci, ca ardeni, nêweşey ra veteni, kêfsadey û kêfsaley ra veteni, kêfê ci ca ardeni. *Tr. İyileştirmek, can sağlığına kavuşturmak, tıbbi muamele ile iyileştirmek.* Mi darîyê ci nûşna, Ellahî kerd rehat. 2. *Zv. f. M.* Rehatkerdiş. Kişteni, heyatê ci anteni, sebebê antenda heyatdê ci bîyayeni, livê ci qedînayeni, ca di repisnayeni, erd ra rakerdeni, bi rih antişdê ci ya, ci rehat kerdeni, rehatey resnayeni. *Tr. Öldürmek, ruhunu teslim almak.* Zalimî ca di kerd rehat û ci ra kewt dûrî. Qe ne vajo ez bera nêweşxane ki weş bo, ne jî çi! 3. *f. M.* Rehatkerdîş. Asan kerdeni, gengaz kerdeni, çetin nêkerdeni, zor nêkerdeni, gengaz ca ardeni, tey hêleyêndo zor çinêbîyayeni, tey vêşî qewet xerc nêkerdeni. *Tr. Kolayca/rahatlıkla yapmak, zorlanmadan yapmak, fazla kuvvet harcamadan bir iş veya eylemi yapmak.* Mi karê şima yo çetin rehat kerd, ez tey nêedizîyaya.

rehayîj/i *N.* Rehawî, Rihayîj/i. Merdimo ki Reha ra yo, merdimo ki rewnayo Reha di ronişeno, şarê Reha. *Tr. Urfalı.* Weşbestok Nabî Rehayîj o. Labelê *Yılmaz Güney* Suwêrekij o.

rehel *Nn.* Çinayo û çîyê xwuradayîşî yo ki bi waştişdê keyner (veyver) a pîya hettanî veyv û zama bîyayîşdê ci hurdina hetan (veyvi û zama) rê qerarê girotiş û kerdiş û viraştişdê ci deyêno. Rehal, bi waştişdê keyneri ra, dest keno pa û hettanî şîyayîşdê ci dewam keno. Kişta zamay, rehelî veyvirê û kişta keyna jî zamayrê rehel kenê. Rehel û cihêz jew nîyo. Bi cihêzî ya keye beno, bi rehelî ya veyv û zamaya virazênê, xemilnenê, kemaneya ci bena temami. *Tr. Kız istemekle birlikte (nişanlılıkla) gelin ve damat için yapılan bütün giysi ve ayakkabıların tamamını ifade eder.* Ma ewro şîy rehelê veyverda xwu herîna.

rehelkerdeni *f. M.* Rehelkerdiş. Rehel viraşteni.

Bi waştişdê veyv a pîya veyvi û zamay rê çina û çîyê xwuradayîşî viraşteni, deştiş dayeni. *Tr. Gelin istemekle birlikte gelin ve damat için yapılan bütün giysi, ayakkabı vb. her şey, hazırlamak, yapmak.* Kesî rehel kerd tepîya deha kes rew rewî nêşeno veyveri pey di kero.

reheq *Nk.* Kuhoyî, zergûnî. *Tr. Bitki, nebat.* Reheqî ser o xebat kerdeni rê, sebrêndo hera lazim o.

reheqî *Nk.* Kuhoyî, nebatî, zergûnî, kuhoyî ser o, zergûnî ser o, heqdê zergûnî di, heqdê kuhoyî di. *Tr. Nebati, bitkisel, bitki ile ilgili, bitki hakkında.* Rono reheqî û rono kelle, do senîn pêra abirîyo?

reheqnas/i *N.* Zanayeyê/ya kuhoyî, zanayeyê/ya zergûnî. O/çîyo ki; kuhoyî ser o xebat keno û nê çî ser o bîyo osta, ser o îcazetê ci esto. *Tr. Bitki bilimcisi, botanikçi.* Reheqnas Ahmet Kasımoğlu Dîyarbekir ra ame Suwêreki, ma ci rê kuhoyî ser o yardim kerd û ci rê rênasey kerdi.

reheqnasey *Nm.* Zanayeyê/ya kuhoyî, zanayeyê/ya zergûnî. *Tr. Bitki bilimciliği, bitki bilimi bilimadamı olmak.* Reheqnasey rê, fakûlteya zîraatî ra mezûn bîyayeni lazim a.

rehîm *An. Er. Nn.* Rahim, xizna. Xiznaya qeç ardenda cinîyan. Cayê qeç ardenda cinîyan. Xiznaya cinîyana ki ciniy tey qeç kenê gird û anê dinya. *Tr. Rahim.* Eger cinîyên rehîmê ci bigîreyo, a deha nêşena qeç bîyaro dinya. Ancax, a qeçê tûpekî virazo.

rehîn/i *Er. N.* Girtim/i, derdest/i. Kes/çîyo ki; qarşûyê çîyên di êsîr gêrîyayo, vera çîyên girtim bîyo. *Tr. Rehin.* No çîyê to do, hettanî ki ti ey bîyarê ca, mi heti di rehîn bo.

rehîney *Nm.* Girtimey, derdestey, derdest/i bîyayeni. Girtim/i giroteni, çîyên yan jî kesên qandê çîyên derdest kerdeni, tepişteni, nêverdayeni. *Tr. Rehin almak.* Rehîneya ay, ma pêro jî qedûm ra vistîy.

rehîngêrîyaye/ê *N.* Derdestbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; rehîn gêrîyayo, qarşûyê çîyên girtim bîyo, hettanî ki gazîya ci bêro ca, do nêverdeyo. *Tr. Rehin alınan, derdest edilen.* Çîyê to yo rehîngêrîyaye do meşti serbest verdeyo.

rehîngêrîyayeni *f. M.* Rehîngêrîyayîş. Girtim bîyayeni, derdest bîyayeni, qarşûyê çîyên derdest bîyayeni, qarşûyê çîyêndê mihîmî êsîr gêrîyayeni. *Tr. Rehin alınmak.* Rehîn gêrîyayena ci, bi şeklêndo ecêbanê ya bî.

rehîngirote/ê *N.* Girtimbîyaye/ê, êsîrkerde/ê, derdestkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî qarşûyê çîyên di, derdest kerdo. *Tr. Rehin alınan/edilen, esir alınan.* Eger şima, ê çîyê rehîngirotî bişê bidê verdayeni, ma do bêrê werey. Labelê ki nê, nê.

rehîngiroteni *f. M.* Rehîngirotiş. Rehîn kerdeni, derdest kerdeni, girtim kerdeni, êsîr giroteni, êsîr kerdeni, qarşûyê çîyên, çînakîdê mihîmî bi zorêna derdest kerdeni. *Tr. Rehin almak, derdest etmek, zorla alıkoymak.* Ma senîn ki çîyêndê ey rehîn bigîrê, o yo jî keno ma rê cewab bido.

rehma Ellahî *Nm. Bw.* Rehmetê Ellahî. Boka kes rehmda Ellahî ra nêbo. Çunkî eger rehma Ellahî çinêbo, kes û çîyên kesî rê ne ercêno, ne jî beno dost.

rehma pîzî *Nm.* Şefqat, merhemet, rehmi, zerîveşey, zerrîveşi, zerrî veşayeni, pey veşayeni, zerrîya kesî bi kesên yan jî çîyên a veşayeni. *Tr. Acıma, şefkat, merhamet.* Eger tenekên jî rehma pîzedê ci bibîyayê, ey marûpêrê wina teber nêeştê.

rehmet *Er. Nn.* Yardimê Ellahî, çîyo ki Ellahî ra qandê weşey û rindey yeno. *Tr. Rahmet, iyilik.* Rehmetê Ellahî bol o, xiznaya ci hera ya.

rehmetê Ellahî *Nn.* Rehma Ellahî. Çî/keso ki; nafîdaro zanaye û binafo ki merhemetdê Ellahî ra, zerrîveşeyda Ellahî ra, keremda Ellahî ra qandê nafetdê însanî deyayo û fina însanî rê ercîyayo. *Tr. Allah'ın rahmeti, keremi, nimeti.* Yaxer, nan, werd, şimî, ganweşey, ganselametey, qezenc, kedi, şik bîyayeni, şayeni, werzanayeni, ronayeni, aqil, qeçûqûl, zengîney û hewna xeylên çîyo winasîn pêro jî rehmetê Ellahî yo.

rehmetî *Er. N.* O/a ki; şîyo/a rehmet, o/a ki; merdo/a, o/a ki; şîyo/a rehmda Ellahî. *Tr. Rahmetli, rahmetlik, merhum, ölmüş olan.* Bi hezaran a cayo ki tey karger est bî. Eger merdimên tenya bigêrîyayê kar, o jî pîyê min o rehmetî bî.

rehmetîyey *Nm.* Rehmetî bîyayeni, rehmet şîyayeni, merdeni, dunyayê xwu vurnayeni, bi merg a rehmetê Ellahî tam kerdeni. Kes/çîyo ki; şîyo rehmetdê Rehmanî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Rahmetlilik, rahmetli olmak, ölmek.* Rehmetîyeyda ci ser ra da vîstên serri şî, hewna newe newe kemaneya ci ya xwu mojnena.

rehmi *Er. Nm.* Veşayeni, şefqat, merhemet, veşayîşê zerrîda kesî, peyveşayeni. *Tr. Acıma, acıma duygusu, yardım duygusu, şefkat, şefkat hissi, merhamet.* Rehma pîzedê Ellahî kesî di çinî ya. Rehma pîzedê înasanan û heywanan pêrini hewna hendê çilkênda rehmda Ellahî ya.

rehmişakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; merdo û Ellahî bi rehmda xwu ya şa kerdo, ci rê merhemet

kerdo, ci rê rehma xwu şa kerda, bexişnayo, ci ef û mexfîret kerdo, bi rehmda pîzedê xwu ya muamele kerdo. *Tr. Merhamet/rahmet edilen, Allah'ın merhametine layık görülen.* Ez kesdê rehmişakerdî rê nêveşena. Çunkî rehma Ellahî resaya bi ci.

rehmi şakerdeni *f. M.* Rehmişakerdiş. Na qisa, bolkî qandê merdan vajêna, şînan di qandê heyatdê merdan vajêna. Maneyê ci wina yo: Ellah ci rê rehmet bikero, bi merhemetdê xwu ya ci rê muamele bikero, rehmetê xwu ey/ay rê jî, ma hemini rê jî vila kero, raşano, ey/ay bi rehmetdê xwu ya şa kero, ci razî kero, adinî di, ci rîsîya nêkero. *Tr. Rahmetini yaymak, rahmetini vermek, rahmetiyle muamele etmek, kendisini af ve mağfiret etmek, bağışlamak.* Ezayan di wina vajêno: Bira sereyê şima weş bo! Boka Ellah! Bi rehmda xwu ya şa kero! Nêwşîna i, ci rê kefaret kero!

reîs/i 1. *Er. N.* Serdar/i, sermîyan/i, serik/i. Kes/çîyo ki; çîyên ser o, bîyo serdarê çîyên. *Tr. Başkan, reis.* Reîsê şima kam o? Şima çirê wina vilabîyaye yê? 2. *N.* Qaptanê/a gemîyan. Kes/çîyo ki; gemîyeri rameno. *Tr. Kaptan, reis. Gemi süren.* Reîso rameno, ez a şopda ci yo.

reîsey 1. *Nm.* Reîs/i bîyayeni, serdarey, serdar/i bîyayeni, sermîyaney, sermîyan/i bîyayeni, serikey, serik/i bîyayeni. Ca û meqamê resîsan. *Tr. Reislik, riyaset, reislik makamı, başkanlık, başkan olmak.* Reîseya ci hendê to nêbena, labelê weşa. 2. *Nm.* Reîs/i bîyayeni, karûgurweyê reîsan, meqamê reîsan, gemî ramiteni. *Tr. Kaptanlık, kaptanlık makamı, gemi sürme işi ve mesleği.* Reîseya winî cara mi nêdî bî.

reîsê/a belediya *S. N.* Reîsê/a şaredari, serekê/a belediya. Keso ki; belediya ser o yo, keso ki yan bi reyan a yan jî bi babetna ya kewto belediya ser. *Tr. Belediya başkanı/reisi.* Reîsê belediya eger weş xîzmet bikero, do finakî weçîneyo.

reîsê/a cumhûrî *S. N. Bw.* Ser okkomar/i. Reîsê cumhûrî, do kaxitî, bi mi ki nîşan nêkero.

reîsê/a komarî *S.* Reîsê/a cumhûrî, ser okê/a komarî, ser okkomar/i. Keso ki komarî ser o yo, keso ki cumhûrîyetî ser o yo. *Tr. Cumhurbaşkanı.* Reîsê komarî, do meştî şiro diwêlan ser.

reîsê/a ûnîversîte *N. Bw.* Rektor/i. Reîsê ûnîversîte, do dezgedar bo ki, ûnîversîte aver şiro.

rejîm *Nn.* Îdare, sîstem, îdare kerdeni. *Tr. Rejim, idare, sistem, yönetim işi.* Rejîmê Suudî Erebîstanî Qerraley a.

rejîmey *Nm.* Rejîm bîyayeni, wesfê rejîmî, îdare, îdare bîyayeni, wesfê îdare kerdişî. *Tr. Rejim, rejim olma, sistem, yönetim, yönetim işleri, yönetimin evsafı.* Rejîmeyda înan di, ceza çinî yo, xelati esta.

rekat *Teo. Er. Nn.* Rikîyat. Hergi parênda nimazî ya ki, pay ra bîyayeni ra, hettanî fina pay ra bîyayeni, çiçî ki esto, pêro. *Tr. Rekat.* Nimazê şewray, di rekatî yo, ê dihîri jî çehar o.

rektor/i *N.* Reîsê/a ûnîversîte, serzanînge/ê, serzanîngeh/i. Kes/çîyo ki; unîwersîte di ser ok weçîneyayo, vijîyayo yan jî bi tayîna ameyo ûnîversîte ser. Reîsê unîwersîteyo umûmî, resîsê ûnîversîte. *Tr. Rektör.* Rektorê Mardînî yo Kurdî ser o palikêran rê wihêrey keno.

rektorey *Nm.* Serzanîgeyey, serzanîngehey. Rektor/i bîyayeni, ûnîversîte di ser ok bîyayeni, îdaregera unîwersîteyan bîyayeni. *Tr. Rektörlük.* Hergi merdim nêşeno rektorey bikero.

remali *Cog. Nm. Bw.* Celboqi. Boka şima remali mîyan di nêmendîy?

remaliney *Nm. Bw.* Celboqiney. Remalineya ci, zirar şima nêdana.

remalini *Nn. Bw.* Celboqini. Herûna ci remalini bî, ser o ronişt, pêro bî remalin.

remanrem *H.* Bi rem a, bi remayen a, lezanlez. *Tr. Koşar adım, koşarak, koşa koşa, süratli olarak.* Mêrdek, ê teqînan ser ra, eynî qutifîya bî, remanrem şî bî û kewt bî keye, fina jî hettanî çoşme zelal nêbî, nêvijîya bî teber.

remanremey *H.* Remanrem bîyayeni, lezanlezey, lezanlez bîyayeni, bol tavilê bîyayeni, bi remayen a bîyayeni. *Tr. Koşarak, koşar adımlarla, süratli bir şekilde.* Mi va beno, ey bi remanremey a, o kar ard ca. Labelê zêdê mi nêbî.

remaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di remayo, xwu dayo remro, bi xarikêndo pêt a lezanlez şîyo, bi lingandê fetilîyayen a şîyo. *Tr. Koşan.* Keso remaye û meşaye jew nêbeno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra rî dayo û şîyo, nêşayo xwu ver bido, nêşayo mucadele bikero û caelmat mendo û şîyo. *Tr. Kaçan, mücadeleyi bırakıp yüzsüzce giden.* Ti do senîn, ê kesê remayî û vinderdî jew kerê?

remayeni 1. *f. M.* Remayîş. Bi xazên a şîyayeni, bi xizên a şîyayeni, bi rem a şîyayeni. *Tr. Koşmak.* Ez rema ya, o rema, ez rema ya, o rema. Ez verî resaya dewi, o jî dima mend. 2. *f. M.* Remayîş. Xwuver nêdayen û jewî dest ra firtanfirtî şîyayeni, tersan ra bi lez a şîyayeni. *Tr. Kaçmak.* Ci dimî dê, o yo remeno. Wa biremo, şima jî ci bifetilnê.

remelîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi cinan yan jî ci kesandê xeybîyan a xeberîy girotê, ci rê mojîy

ameyê, bi ci mojîyayê. *Tr. Kendisine cin veya gaybi varlıklarla haber gelen.* Merdimêndo tewekulîyo remelîyaye yo. Beno ki jî remelêno.

remelîyayeni *f. M.* Xeybîra xeberîy giroteni, cinan û kesandê xeybîyan ra xeberîy giroteni, mojîy giroteni, ci rê mojîy amîyayeni, ci mojîyayeni. *Tr. Gaybi haberler almak.* Eger biremelîyayê, qey ey do tayên xeberê raştîy jî bigirotayê.

remelnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xeybî ra yan jî bi fehlan a xeberîy ano, ci rê mojênê, mojîy vîneno. *Tr. Kendisine gaybi haberler verilen/ getirilen.* Ti do şirê nê çîyane ecêban, ê kesdê remelnayî ra bigîrê.

remelnayeni *f. M.* Remelnayîş. Xeyb ra xeberîy ardeni, mojî ci amîyayeni, fehli winîyayeni, xeberanê fehli ardeni. Bi fehl winîyayîşî ya cinan yan jî bi çînakî ya xeberîy ardeni, *Tr. Gaipten haber vermek. Fal bakmak, cinler veya başka bir aracılarla gaipten haber getirmek.* O yo tim remelneno. Ti vanê beno ki bîyo hembazê cinan.

remelnok/i *N.* Kes/çîyo ki; xeybra xeberan ano, mojîy yenê ci. Keso ki winîno fehlan ra, fehlîy akeno. *Tr. Gaipten haber alan.* Kaşka mi qe o remelnok nêdîyayê.

remelnokey *Nm.* Remelnok/i bîyayeni, wesfê remelnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi destdê cinan û kesandê xeybîyan a xeberanê xeybîyan ano, mojîy ano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gaybi haberler olmak.* Mi nêaşnawito kesî vato remelnoka. Tey wesfê remelnokey tey çinî yo.

remnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi nimî ya, bi nimiten a çiman ver ra kerdo vinî, perrayo ci û berdo kerdo vinî. *Tr. Kaçırılan.* Merdimo remnaye, dîna serrîya tepîya vineya.

remnayeni *f. M.* Remnayîş. Jewî yan jî çîyên, kesên yan jî çîyên ra bi nimî ya, bi nimiten a çiman ver ra vinî kerdeni, ci perrayen û berdeni. *Tr. Kaçırmak.* Welatdê ma di keyna remnayeni sûjêndo gird o, jû cayan di normal o.

remnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên remneno, çimandê kesan mîyan ra fîneno dûrî. *Tr. Kaçıran.* Şima çi babet kizîr ê? Şima ne şa remokî, ne jî şa remnokî bivîno.

remok/i *N.* Fîrarî, qaşqûn/i, qaçax/i. O/çîyo ki remayo. *Tr. Kaçak, kaçan, koşan, koşucu, gizlenen, firari.* Merdimo remok tepêşîya, dîna rojîy fina rema.

remokey *Nm.* Remok/i bîyayeni, wesfê remokan tey bîyayeni. Remayeni, firarîyey, qaşqûney. *Tr. Firarilik, koşmak, koşuculuk.* Remokey ra remokey ferq esta. Derdo ki xirabey ra remok bo.

rempiki *Nm.* Bolekê ci, hempikîyê. Hempiki, himpiki, rampiki. Çîya ki hemp vajêna û deyêna kesên yan jî çîyên ro. Koteka ki bi pêtên a, bi veng vetişên a deyêna kesên yan jî çîyên ro. *Tr. Dayak.* Mi rempikên dê piro. Labelê şarî rew mi destî ra reyna.

rempikîy *Nb. Bw.* Rempiki. Rampikîy. Şima do mirdîya xwu rempikîy pirodayê!

remrodaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni dayo remro, bîyo sebebê remayenda ci, qando ki biremo ci rê yardim kerdo. *Tr. Kaçırtılan, kaçmasına yardım ve yataklık edilen.* Şima do, senîn heqdê ê qergûndê remrodayî ra, bireyê ki?

rem ro dayeni *f. M.* Remrodayîş. Sebebê remayîşdê kesên bîyayeni, remayîşdê kesên di gişta ci bîyayeni, remayîşdê kesên rê yardim kerdeni. *Tr. Kaçırtmak, kaçmasını sağlamak.* Eger ma nêdayê rem ro, ê do bikişîyayê.

remtû *Nk. Nm.* Bolekê ci "remtûy" ê. Romtû, rintûti. Tûwa ki remtûyêra bena, tûwa mizê ya ki bi darda remtûyan an bena. *Tr. Bir çeşit siyah veya kırmızı renkteki ekşi dut.* Mi remtûy bol werdê.

remtûwêri *Nk. Nm. Bw.* Remtûyêri. Birak, mekteb ra rema bî, şî bî remtûwêri mîyan di xwu nimit bî. Ya o ki ame ci sere di?

remtûy *Nk. Nb.* Rintûy, romtûy, rintûti. *Tr. Bir çeşit ekşi dut.* Remtûy werdê ci weş o, tamê ci mize yo.

remtûyêri *Nk. Nm.* Romtûyêri, rintûyêri, rintûtêri, dara rintûtan, remtûwêri, dara remtûwan. Dara ki pa remtûy benê, tûyêra ki pa remtûy benê. *Tr. Meyvesi, dutu ekşimsi ve genellikle siyah veya kara renkte olan bir çeşit dut ağacı.* Remtûyêra serdê rayda dewda ma, bol bol remtûy dana. Ray pa bena reng bi rengi (rengîni)

rencayî *Rob. N.* Rêncayî. Çîyo (hal û hereket, edet û fêl, welhasil heme çîyê şardê kesî) ki ê şardê kesî yo û şardê kesî dest û fekî ra vijîyayo û bîyo ê ci. *Tr. Kültürel, kültürle ilgili.* Estanikîy, çîyekîy, weşbestey, nuştey, kitabîy, fêlê hewlûxirabîy, usûlê bazirganey, veyvey, şînî (eza)y û heme çîyo winasîn rencayî yo.

rencber/i *Zîr. N.* Rêncber/i, citêr/i. O/çîyo ki citi keno, diligê xwu bi cit a vejeno. *Tr. Çiftçi.* Pîyê mi dewandê şarî di rencberey kerdê. Rencberêndo karbiraşt bî. Labelê karê ci raşt nêşîyê.[1]

---

1 Na vajeki, bi şaşîn a Tirkan bi şikildê "rençber"î ya nûşnaya û girota vajekandê xwu mîyan. Halbikî maneyê

rencberey *Zîr. Nm.* Citêrey, rêncberey. Bi cita dilîg veteni, karê citêran. *Tr. Çiftçilik.* Rencbereya ci weşi bî. Labelê hend nêşayê çîyên qezenc kero.

renci 1. *Zîr. Nm.* Rênci, citi, erdî ramiteni, erdî ra qezenc hewadayeni. *Tr. Ziraat, tarım, çiftçilik, toprak işlemek.* Renca înan do înan warî nêkero. Kotî ki şima rê jî bikewo?[1] 2. *Zv. Rob. Nn.* Rênc. Xebat û kerdiş û ked û fêlê şêligîyê hewlûxirabîy û edebîyato fekî û nuştekîyê qewmên pêro. Çi hewlûxirabeya qewmên esta, heme. Erdê fêlan û hergi babet hewlûxirabeyda şardê kesî. *Tr. Çift, kültür, ekin.* Eger rencê ma no bo, xwu ra ma cayên nêresenê.

rencîdar/i *N.* O/çîyo ki ci rê heqaret bîyo, ci rê neheqey bîya, şarî mîyan di jewî qenda heri ro veto. *Tr. Hırpalanmış olan, rencide olan, hakaret edilmiş olan.* Merdimo rencîdar do jî jewî rencîdar kero, madamo ki hina o; wa qe kes jî rencîdar nêbo.

rencîdarane *Ç. Nn.* Bi şikildê rencîde kerdenî ya, bi şikildê heqaretey a, bi şikildê neheqey a. *Tr. Hakaret edilircesine, rencide olurcasına.* Mi ci rê va: Rencîdarane, bi ci ya qisey meki, ey fina jî kerd. Ze ki mi çîyên nêhesibno.

rencîdarey *Nm.* Rencîdar/i bîyayeni, wesfê rencîdaran tey bîyayeni. Rencîde bîyayeni, ci rê neheqeyênda vêşî bîyayeni, ci rê heqaret bîyayeni. *Tr. Rencide olmak, hakaret edilmek.* Rencîdarey qet a, derdo ki kes bişo wezîr kero.

renç 1. *Nn.* Heq. Çî û pere û keda ki xebatên rê ewêzî bena, hemberê xebatên deyêna kesên yan jî çîyên. *Tr. Ücret.* Rençê ci bol bî, ey heqdê xwu ra fedakarey kerdi. 2. *Nn.* Kar, qezenc. *Tr. Kar, kazanç.* Ma hurdina jî, eynî roji di, dest kerd pa. Labelê rençê ey vêşî bî. O rew bî zengîn.

reng 1. *N.* Çîyo ki; roşnayî gunena piro û kesî çimî di şekil bi şekil aseno. Mesela sûr, sûrince, sûrane, sipe, sipeyîn, sipeyane, sîya, sîyane, sîyayîn, yaşil, yaşilane, qer, qerane, kuho, kuhoyane, zerd, zerdin, zerdane ûzn. *Tr. Renk.* Rêngênda sûri bî, mi nêecibnê. 2. *Nn.* Babet. Hergi çîyo ki babetna o, zewmbî yo. *Tr. Çeşit, tür, nev.* Mêrdekê hecî va: Reng bi reng însan ame bî hec. Ti Tirkî ra vajê, ti Kurdî ra vajê, Ti Farsî ra vajê, ti Efxanî ra vajê, ti Peştûnî ra vajê, ti Îngîlîzî ra vajê, ti Çîn û Maçînî ra vajê, ti kê ra vajê, kê ra nêvajê?

renga qehwî *Nm.* Qehwerengî. Renga ki bi şikildê herrida sûr a. *Tr. Kahverengi.* Renga qehwî, nameyê xwu qehwî ra gîna.

reng bi reng 1. *Nn.* Babet babet, babet babetî, renga reng, çeşît çeşît. *Tr. Çeşit çeşit, renk renk, çok çeşit.* Ûja di reng bi reng însan û fêlîy estîy bîy. 2. *Nn.* Babet babetî. Çî/keso ki; hergi babetî yo, bol babetê ci estê, bol babetîy kişt û hetê ci estê. *Tr. Çeşit çeşit, tür tür, türlü türlü, enva-i çeşit.* Welatêndo reng bi reng bî.

rengdar/i 1. *N.* Rengîn/i, bireng/i. O/çîyo ki; renga ci esta, birengo, rengi dano. *Tr. Renk veren, renkleyen, renkli.* Ay xwu rê çinayo rengdar herîna. 2. *N.* Şên/i, oyûndar/i. Kes/çîyo ki; babet babetî oyûnîy keno, rengi ra reng kewno, babet babetî kay keno, şênayîyan keno, bol babetî kayê ci estê. *Tr. Çeşit çeşit/bin bir türlü oyunları olan, oyundan oyuna giren.* Şima hewna rengdarê ma nêdîyo. Eger şima rengdarê ma bivînê, şima yê înan rê rengdar nêvanê.

rengdarey 1. *Nm.* Rengdar/i bîyayeni, wesfê rengdaran tey bîyayeni. Rengîney, birengîney, renga ci bîyayeni, pa rengi bîyayeni, tey wesfê renk dayîşî bîyayeni. *Tr. Renklilik, renk vermek.* Rengdarey di qirmiz weşo. 2. *Nm.* Oyûndarey. Rengdar/i bîyayeni, oyûndar bîyayeni, babet babetî oyûnê ci bîyayeni, rengi ra rengi kewteni, bol çeşîtîy kayê ci bîyayeni, wahîrê/a bol babetî kaya û oyûnan bîyayeni. *Tr. Çok çeşitli oyunları, cilveleri, nazları, çalım ve fiyakaları olmak.* Rengdarey bi mi ki wesfê ci yo ravey nîyo.

rengeste/ê *N.* Kes/çîyo ki; renga ci bîya zêdê estî sipe û bîyo wişk, cemidîyayo. Wexto ki cemidîyayo jî, ci ra vengêndê rîngîni ameyo. *Tr. Kemikleşen.* No şan tebera memani, ti do ûja di rengeste bê ha!

rengestebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi hukimdê kesên a zêdê esteyên a bîyo wişkûwar, cemidîyayo. *Tr. Donan, kemikleşerek donan.* Merdimo rengestebîyaye, senîn hewna şeno nê qisan jî bikero?

rengestebîyayeni *f. M.* Rengestebîyayîş. Zêdê esteyêndê sipîya wişkûwar bîyayeni, herûni di cemidîyayeni, herûni di cemed bîyayeni. *Tr. Yerinde donmak. Bir kemik gibi donup kalmak.* Eger rengeste nêbîyayê, xwu ra do çîna bîyayê.

rengestekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên

---

ci raşt dayo. Çunkî renc, citêrey a û –ber jî kerdokê ci yo.

1 Na vajeki tenya ez raştê ci nêamêya. Labelê bellî ya ki citêreya eynî ya. Çunkî vajekê rencber, rencberey, rêncber, rêncberey, rêjber, rêjberey xwu ra welatdê ma di vajênê.

zêdê esteyên a kerdo wişkûwar û bi no şekila cemidnayo. *Tr. Kemik gibi kurutulan/dondurulan*. Şima qey o çîyo rengestekerde qedînayo, noqra şima yê geyrenê ê bînan.

rengestekerdeni *f. M.* Rengestekerdiş. Kesên yan jî çîyên zêdê esteyên a wişkûwar kerdeni, cemidnayeni, zêdê textî kerdeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi dondurmak, kemikleştirmek*. Ê do mi, nêşê zêdê to rengeste kerê.

rengeşte/ê 1. *N.* Rengçekerde/ê, rengvirnaye/ê, rengidaye/ê. Kes/çîyo ki; rengi eşta, renga ci virîyaya, rengi daya û bîyo babetna. *Tr. Renk veren, rengi bozulan, rengini değiştirmiş olan*. Çinayo rengeşte heme ca di xwu ra nêdeyêno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê tersî yan jî şermî ra renga ci virîyaya, rengi daya, boyaxê ci vijîyayo, zûr û eybûar û egerê ci vijîyayeni. *Tr. Aşırı utanmaşlıktan, korkudan veya heyecandan renk atan, renk veren, değişime uğrayan*. Zûr û tersê merdimdê rengeştî senîn rîdê ci ra bellî nêbeno!

rengi 1. *Nm.* Çî/wesfo ki; kes û çîyan bi şewq a mojneno. *Tr. Renk*. Renga ci, çiçî bi ki, winî şima nêşa biherîno? 2. *Nk. Nm.* Babetên engûrênda sûrin a, sûrincê ya. *Tr. Bir çeşit kırmızı üzüm*. Engûra rengi kotî di esta?

rengi eşteni 1. *f. M.* Rengieştiş. Rengi çekerdeni, rengi vurnayeni, renga ci, ci ra şîyayeni, rengi dayeni. *Tr. Renk atmak/vermek, boya vermek, rengi değişmek, bozulmak*. Çinayê ci rengi eşti bî. Cora, ey berd cadê ci ki, bivirno. 2. *Zv. f. M.* Rengieştiş. Şermayayeni, tersayeni, şerm yan jî tersê ci, ci rî ro dayeni, rîyê ci vurîyayeni, renga ci vurîyayeni. *Tr. Korku veya utanmadan dolayı renk atmak, rengi değişmek, sararmak, sararıp solmak, suratı/siması değişmek*. Mi senîn ki va ez do zûranê şima veja, mi dî ki lajekî rengi eşti.

rengîybîyayeni *Zv. f. M.* Rengîybîyayîş. Ecêbîy, ecebê giranîy, babet babetî oyînîy, belaûbêterîy, olimbêşan, olimbêterîy, çiçî ki yeno kesî vîrî, o. *Tr. Türlü türlü oyunlar, çeşit çeşit olaylar, ilginçlikler, tuhfaflıklar vs*. Na qiseri ser ra, rengîy bîy, pêro kewtîy pê.

rengîydaye/ê *Zv. N.* Xwuwerde/ê. Kes/çîyo ki; bi qeşmereyda xwu ya, bi kuşatandê xwu ya, bi şewq û şênayîda xwu ya kesê bînîy ardê temaşa, kêfan ra dayê erro, huwateni ra kaleki ser vistê, bi no babet a, bîyo sebebê şênemegîyênda bol weşi. *Tr. Latifeleriyle, şaklabanlığıyla, güldürü ustalığıyla, komediyenliğiyle, espirideki başarısıyla kişileri gülmekten kırdıran, dünyayı tamaşaya getiren*. Kaşka tîyatrodê şima di jewêndo wina rengîydaye bibîyayê. Şima do bi baran a, perey arêdayê.

rengîydayeni *Zv. f. M.* Rengîydayîş. Rengîy kerdeni, şênayî di bîyayeni, kêfî di bîyayeni, sebebê şewq û şênayî bîyayeni, bi kay û qeşmereyda xwu ya, însanan temaşe ardeni, xwu werdeni, ecêbîy kerdeni, rengi ra rengi kewteni, dinya temaşe ardeni. *Tr. Şen şakraklık yapmak, şen şakraklığıyla dünyayı tamaşaya getirmek*. Şima bidîyayê, bîşewka ey rengîy dayê! Ma pêro huwatera day erro.

rengîykerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; babet babetî rengîy kerdê, babet babetî oyûnîy kerdê yan kî keno, hergi babetî oyûn û rengîy mojnayê, xwu werdo. *Tr. Çeşit çeşit oyunlar sergileyen, oyunlar oynayan, kılıktan kılığa giren, rolden role giren, enva-i çeşit oyunlar sergileyen*. Şima senîn ê merdimê rengîykerdî, nêgînê na kayda şênemegî mîyan?

rengîykerdeni *f. M.* Rengîykerdiş. Oyûnîy kerdeni, hewa ra hewa dekewteni, hergi fini hewayên mîyan di bîyayeni, oyûnên oyûnda bîni ra ferq kerdeni, hergi fini babetên moj ci amîyayeni, timûtim vurîyayena rengên vurnayeni, rengên di bîyayeni, tey bol şênayî û şênemegîyey bîyayeni. *Tr. Kılıktan kılığa girmek, bin bir türlü oyunlar sergilemek, oyundan oyuna girmek, çok neşeli oyunlar sergilemek, renkten renge girmek*. Mêrdekî mojîngeh di rengîy kerdê. Kaya ki nêmojnê, nêmendi, heme mojnay. Kes do kêfşad nêbî, nêmend, pêro bîy kêfweşîy.

rengkar/i *N.* Rengvan/i. O/çîyo ki; rengîy dano çîyan ro, karê rengi keno. *Tr. Renkleyen, renk veren*. Neqqaş do neqşîy virazo, rengkar do rengîy pirodo, ez do jî renganê înan binûşna.

rengkarane *Nn.* Zêdê rengvanan, zêdê rengkaran a bîyayeni, bi rengkaran mendeni, wesfê rengkaran tey estbîyayeni. *Tr. Renkleyenler gibi, renk verenler gibi*. Mêrdeko rengkarane karê xwu keno.

rengkaraney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rengkaran a bîyayeni, wesfê rengkaran tey bîyayeni. *Tr. Renkleyenler gibi olmak*. Hele qey to a rengkaraneya ci nêdî?

rengkarey *Nm.* Rengvaney. Renkkar/i bîyayeni, wesfê renkkaran tey bîyayeni. Karê rengkaran kerdeni, reng pirodayeni, reng kerdeni, boyax pirodayeni. *Tr. Renklemek, boyamak, renkleyicilik*. Rengkareya ci weşi. Labelê vêşî pere waştê.

rengvan/i *N.* Ressam/i, rengkar/i. O/çîyo ki;

resîm xwu rê kerdo karên, resîm ci rê bîyo meslegên. Kes/çîyo ki; rengîy dano kesên yan jî çîyên ro. *Tr. Ressam, boyayan, boyacı, renkleyen.* Rengvan do rengvaney bikero ki xwu biresno.

rengvaney *Nm.* Ressamey, rengkarey, resîm viraşteni, viraştokê resman. Rengvan/i bîyayeni, wesfê rengvanan tey bîyayeni. Rengîy çîyên yan jî kesênro dayeni. *Tr. Ressamlık, boyamak, renk yapma işi.* Rengvaney di tamên esto, pa seneatên îcra beno. Labelê tede debarêndo gird çinî yo.

rep *Nn.* Bel, werişte, tîk, wişk, xwuante. Çîyo ki nermeya xwu ravêrnaya û bîyo tîk, bîyo wişk, bîyo sert, bîyo repin, qandê mehmeledê minasebetêndê cînsî yan jî Mesela ramitişêndê erdî bîyo hadire. *Tr. Kalkık, çekik, dikleşen, suyunu çeken, tavına giren.* Eger erd awa xwu bianco, beno rep yan jî repin.

repane *Nn.* Belane, weriştane, tîkane, wişkane, xwuantane, repinane. Zêdê repinan a, zêdê sertan a, zêdê tîk bîyayan a. *Tr. Cinsellik ve sulama ile ilgili durumlarda kalkar gibi, uyanmışlar gibi, hassaslaşmışlar gibi, dikleşmiş veya suyunu çekmişler gibi.* Erdê ci repane bî. Eger îcab bikerdayê, kesî şayê biramo.

repaney *Nm.* Belaney, weriştaney, tîkaney, wişkaney, xwuantaney, repinaney. Repane/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê repinan tey bîyayeni. Zêdê tîk û aya û werişte û belan a bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan tey bîyayeni. *Tr. Kalkıkların, dikleşmişlerin, uyanmışların, suyunu çekmişlerin, hassaslaşmışların veya sertlerin özelliklerini taşıyor olmak.* Ti repaneyda ci ra mewinî, hewna o erd nêrameyêno.

repaş *Nn.* Gutî. Qando ki jewî ra kes tamên bivîno, kes xwu bi jewî yo girêdano, xwu repaşê ci keno, kes ci vernî yan jî peynî ra tacîz keno. *Tr. Taciz, sarkıntılık.* Gencê nikay, sûkandê girdan di û cayandê şênan di xwu repaşê tayên ciniyan kenê.[1]

repaşbîyaye/ê *N.* Gutîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî repaşê ci kerdo, tacîzê ci kerdo. *Tr. El atılan, sarkıntılık edilen, taciz edilen.* Cenîya repaşbîyayê, qîrrê û bi çentedê xwu ya, da seredê repaşkarîro.

repaş bîyayeni *f. M.* Repaşbîyayîş. Gutî bîyayeni. Kesî rê repaş bîyayeni, peynî ra yan jî vernî ra bi çinayey a kesî rê tacîz bîyayeni, qandê şehwetîya jiwer rê repaş bîyayeni, bi jiwera zeliqîyayeni. *Tr. Taciz/sarkıntılık edilmek.* Xortên repaşê keynekeri bî, keyneki qîrrê û ci rê xeberî day.

repaşey *Nm.* Repaşîyey, gutîyey. Repaş bîyayeni/kerdeni, muameleyê repaşî, wesfê repaşî, karûgurwe û wezîyetê repaşî. *Tr. El atma, sarkıntılık yapmak.* Ti vanê cezayê repaşey jî hendê tecawuzî girano yan nîyo?

repaşî *H.* Gutî. Halê repaşey. Bi çina ser obîyayîş a xwu bi jewî yo disknayeni û ci tacîz kerdeni. *Tr. Sarkıntılık/taciz yapmak/etmek.* Repaşî bîbî. Şermayê, nêşa kesî rê vajo.

repaşîyey *Nm. Bw.* Repaşîyey di kes ceza gîno.

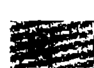
repaşkerde/ê *N.* Gutîkerde/ê. Kes/çîyo ki; repaşê ci bîyo, jewî xwu repaşê ci kerdo, ci rê tacîz bîyo, xwu bi ci yo, qandê bênamûseya girêdayo, jewî xwu pa zeliqnayo. *Tr. Taciz/sarkıntılık edilen.* Lajekê repaşkerdeyî şî gere kerd.

repaş kerdeni *f. M.* Repaşkerdiş. Gutî kerdeni. Peynî ra yan jî vernî ra qandê tamên xwu bi juwer a girêdayeni, ci tacîz kerdeni. *Tr. Taciz/sarkıntılık etmek.* Lajekê nehsî, xwu repaşê keynekeri kerd.

repaşkî *H.* Repaşane, gutîyane, gutîkî. şekil û bîçimê repaşî, wesfê repaşî. Qandê şehwetê xwu, vernî yan jî peynî ra xwu bi juwer a disknayeni, xwu po girêdayeni, xwu bi repaşê ci kerdeni. *Tr. Sarkıntılık/taciz etme fiili.* Fêlêndo repaşkî kerd. Cora ceza werd.

repaşkîyey *Nm.* Gutîkîyey. şekil û bîçim û meş û usûlê repaşkî tey bîyayeni. *Tr. Şekil, biçim ve fiil olarak sarkıntılık yapmak.*

repbîyaye/ê *N.* Repîyaye/ê, werişte/ê, belbîyaye/ê, tîkbîyaye/ê, xwuante/ê, ayabîyaye/ê, şîyarbîyaye/ê, repinbîyaye/ê, sertbîyaye/ê. Çîyo (zv.) ki; bîyo repin, werişto, bîyo tîk, qandê ramitişî yan jî qandê minasebetêndê cînsîyey bîyo aya, bîyo hadire. *Tr. Kalkan, kabaran, gerilen, gerginleşen, uyanan, sertleşen, suyunu veya gevşekliğini çekmiş olan.* Erdo repbîyaye do nêvinderîyo û biramîyo.

repbîyayeni *f. M.* Repbîyayîş. Repîyayeni, bel bîyayeni, repey, werişteni, tîk bîyayeni, aya bîyayeni, awa xwu anteni, zuwa bîyayeni, wişk bîyayeni, xwu anteni. Çîyanê tenekên bo jî, awkinan di awa xwu anten û repin bîyayeni. Heşa qamîşê ci werişteni, tîk bîyayeni, qandê minasebetê cînsî rê, hadire bîyayeni. *Tr. Kalkmak, sertleşmek, gerilmek, gerginleşmek, dikleşmek. Arazide suyu çekerek sürmeye hazır hale gelmek, cinsel bir ilişki için penisin dikleşmesi.*

---

1 Îngîlîzî di jî na vajeki bi şikildê *"rape"* ya ravêrena. Labelê Îngîlîzî di cinîyan rê tacîzî rê vajêno.

Citêrî erdê xwu yo repbîyaye ramit. Çunkî eger erd rep bo, deha kes şeno biramo.

repey *Nm.* Citêrî va: Repeyda ci mewinî, o erd nêramêno.

repeynaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; repeyneyayo, repey neyaya ci ser, zor û derênik neyayo ci ser, guvişnayo, piloznayo. *Tr. Zorlanan, dayattırılan, baskı uygulanan/yapılan.* Ez jî zana ki; merdimo rapeynaye do biremo, do nêşo, bi otesîda na rapeynayeni bêro.

repiki *Nm.* Koteki, koteka rehmanî, pirodayîşo ki kes fîneno erro, bi erd o diskneno, şepirneno erro. Bolekê ci "repikîy" ê. *Tr. Terbiye için atılan dayak. Kişiyi yere yapıştıran dayak, yerle bir eden dayak.* Repikên pirodi, wa bi erd o jew bo!

repikîni *Nm.* Repikîy pirodayeni, wesfê repikan, kotekê rehmanîy, kesên yan jî çîyên ra vengê kotekandê rehmanîyan amîyayeni. *Tr. Terbiye için dayak atma.* Wexto ki repikîni ci ro veti, vengê ci resa azmîn.

repikîyaye/ê *N.* Repikîywerde/ê. Kes/çîyo ki; kotekê rehmanî yê ki wexto ki weno, bi erd o beno jew. Kes/çîyo ki; kotekan di bi erd o bîyo jew, bi erd o rafîneyayo. *Tr. Yerle bir edilen, tuzla buz edilen, dövülürken yere serilen/yapıştırılan.* Ti yê hewna şenê pesnanê ê kesdê repikîyayî jî bidê?

repikîyayeni *f. M.* Repikîyayîş. Repikîy werdeni, repikîy pirodeyayeni. Kotekê rehmanî werdeni, kotekê rehmanî pirodeyayeni, bi kotekandê rehmanîyan a bi erd o jew bîyayeni. *Tr. Yerle bir edilmek, tuzla buz yapılmak.* Tayên mend bî ki, ûjakek di birepikîyo.

repikîywerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kotekê rehmanîyê ki; wexto ki weno, bi erd o diskêno, bi erd o şepirêno, bi erd o beno jew. *Tr. Yerken yerle bir olan, yere yapıştırılan, tuzla buz olan.* Kes do senîn bişo kesdê repikîywerdî ra kotekanê repikan biperso?

repiknaye/ê *N.* Repikîypirodaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi kotekerda rehmanî ya, bi derbênda xirab a, dayo erro, şepirnayo erro, bi erd a disknayo. *Tr. Kötü ve yıkıcı bir darbeyle yere serilen/çalınan, yere yapıştırılan.* Ellah zano ki, ê merdimê repiknayî hewna ar nêkerdo.

repiknayeni *f. M.* Repiknayîş. Repikîy pirodayeni, bi erd a kuwayeni, bi erd a disknayeni, erd ro şepirnayeni, derba rehmanî pirodayeni, bi pirodayîş a erd ro dayeni. *Tr. Yere çalmak/vurmak, yere yapıştırmak.* Mi senîn ki repikna piro, winî jî erdo şepirîya.

repin/i *N.* Îştowe/ê, werişte/ê. Çî/keso ki; bîyo repin, werişto, bîyo tîk. *Tr. Kalkık, kalkan, dikleşen, gergin, gerilen, suyunu çeken, tavında.* Erdo repin rameyên o. Labelê hî nêrameyêno.

repiney *Nm.* Repin/i bîyayeni, îştoweyey, îştowe/ê bîyayeni, werişte/ê bîyayeni, werzîyayeni, tîkey, tîk/i bîyayeni, nekmeyê xwu anteni. *Tr. Kalkık olmak, dikleşmek, dikilmek, gerginlik. Suyunu, nemini, telbisini çekmiş olmak.* Ma repineyda erdî ra bol kar kerd. Eger erd hî bîyayê, ma nêşayê wina bi gengazey a biqedîno.

repinok/i *N.* Repinok/i bîyaye/ê, repine/ê, repin/i bîyaye/ê, awa ci ante/ê. Çîyo ki; awa ci ancîyaya û bîyo wişk, çîyo ki kewteni ra, namîyayeni ra vijîyayo û bîyo tîk, bîyo wişk; a o çî yan jî o kes bîyayeni. Çî/keso ki wesfê ci repino, wişkaneyo; tîkaneyo. *Tr. Kurumuş olan, suyunu çekmiş olan, dikleşmiş/kalkık olan.* Goşîy benê repinîy yan jî repinokîy, heşa nerik werzo, beno repin yan jî repinok, erd jî awa ci biancîyo beno repin yan jî repinok.

repinokey *Nm.* Repiney, repinok/i bîyayeni, repin/i bîyayeni, werişte bîyayeni, tîk/i bîyayeni, aya bîyayeni, awa xwu antê bîyayeni. *Tr. Kalkık/uyanık olmak, suyu çekilmiş olmak, kuru/sert olmak, dikleşmiş olmak.* Eger repinokeyda ci ra nêbîyayê, înan nêşayê biramo. Ma cara erdo hî ramîyayo?

repi repi 1. *Nm.* Tepi repi, tepûrepi, repînî, şerpûrepi. Bi destan a, bi çuwan a pirodayeni, vengê pirodayeni. *Tr. Rap rap. Elle veya sopayla dövme sesi.* Repi repa ci bî, kotekîy werdê. 2. *Nm.* Tepi repi, tepûrepi, repûtepi, repînî. Vengê ling pirodayenî. *Tr. Ayak sesleri.* Repi repa lingan bî, mi fehm kerd ki ê yê îşgeleyên kenê.

repisîyaye/ê *N.* Repisokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi derb a erd o diskneyayo, bi pirodeyen a şepirîyayo erro. *Tr. Yerle bir edilen. Bw.* Repisîyayeni jî. O merdimo repisîyaye di saetana tepîya ame a xwu.

repisîyayeni *f. M.* Repisîyayîş. Repisokî, repisokî bîyayeni. Bi derb a erd o diskîyayeni, bi derb a erdo rafîyayeni, bi derb a erd o zeliqîyayeni, bi derbên a erd o mendeni. *Tr. Yerle bir edilmek, tuzla buz olmak.* Zalimî, senîn ki jû repisnê goşdê ci ro, hinî jî mêrdek nişkên ra repisîya erd ro.

repisnaye/ê *N.* Repisokîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi derb a şepirnayo erro, jûy bi pirodayen a erdo şidênayo. *Tr. Yerle bir edilen, yere serilen, yere yapıştırılan.* Ê merdimê repisnayî beqa nêkerd, merd.

repisnayeni *f. M.* Repisnayîş. Repisokî kerdeni, ci ra repînî ardeni. Çîyên yan jî jûy bi derbên a,

bi pêtên a û bi derbd a mergî ya erda disknayeni. *Tr. Birini bir darbeyle, kötü ve ölümcül bir şekilde yere sermek, yere yapıştırmak.* Mêrdekî mi hetdi, nezdîyê 12ê Îlonî di jewên repisna, mêrdek kîsedê marûpêri ra şî.

repisnok/i *N.* Kes/çîyo ki; repisnayo piro, jew yan jî çîyên şepirnayo erro. *Tr. Birisini, kötü ve ölümcül bir darbe sonucu yere yatıran.* Repisnokî nêşa xwu bireyno, desta tepêşîya.

repîni *Nm. Bw.* Tepi repi. Repîna ci bî dayê palikiro, nêşayê herî ro dê.

repkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo rep, kerdo repin, werzanayo, eger erdêndê ramitişî yo zuwa kerdo, kerdo repin, kerdo tîk, kerdo bel, kerdo gandar, qandê minasebetdê cînsîyey kerdo hadire. *Tr. Kaldırılan, uyandırılan, kalkık hale getirilen, haz duyacak duruma getirilen, suyu çektirilen, tarla ise sürülecek pozisyona getirilen, cinsellikte ise cima için uyandırılan.* Erdo repkerde û heşa emino repkerde senîn bi pê maneno?

repkerdeni *f. M.* Repkerdiş. Bel kerdeni, werzanayeni, tîk kerdeni, repin kerdeni, wişk kerdeni, zuwa kerdeni, haydar kerdeni. Minasebetdê cînsîyey di merdim û heywanan di heşa werzanayena nerikî û zuwa bîyayen û awa xwu antena erdan û ramitiş amîyayena erdan. *Tr. Kaldırmak, gerdirmek, uyuyan bir şey veya kimseyi uyandırmak, kaldırmak, canlandırmak, dikleştirmek.* Herî eminê xwu rep kerd bî û xwu eştê mankêri ser.

rep û ... Karûgurweyandê xafildereyan di, nêpawitişî di bîyayena karûgurweyan. *Tr. Şap diye. Bu söz, ani ve beklenmedik iş ve eylemler için söylenir.* Bîbî berey, nîmeyê şewi dekewt bî. Ma kes nêpawitê, ez winîyaya rep û kewt zerre. Cinîy pêro jî serqotîy bî. Ma kes wina korfehm û bêîzan beno?

repûrepi *Nm. Bw.* tepi repi. Rep û repa ci bî, çîyên gunayê çînakî ro.

repûtepey *Nm.* Repûtepi, tepi repi, terp û gurpi, terp û gurpey. Vengê pirodayîşdê kotekan û rayşîyayîşdê lingan. *Tr. Çokça olan dayak atma ve ayakların yürüyüş seslerinin duyulması.* Repûtepeyda lingan û kotekandê ci ra ez a ya nêbîya.

repûtepi *Nm. Bw.* Tepûrepi. Şima vengê repûtepida ci nêaşnawit?

req/i *Zv. N.* Sert/i, wişk/i. Çî/keso ki; zêdê qalikdê reqeri wişk o, sert o, tey çîyo goştin çinî yo, pa goşt çinî yo, çerme yo. *Tr. Kuru, sert, etsiz, zayıf. Bir deri bir de kemikten oluşan.* Zeno ze req, kes terseno ki cayêndê ci ro guno.

reqam *Er. Mat. Nn.* Hergi nîşanênêndê amorên rê vanê reqam, îşaretê amoran, îşaretê ki kes pa hesab keno. Reqamîy des teneyê. 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 û 9. *Tr. Rakam.* Reqamê 1 û 5î ya bêrê pêvero, benê 15.

reqamin/i *Mat. N.* Çî/keso ki; ser o reqam esto, pa reqam esto, tey nimroyê ci esto. *Tr. Rakamlı.* Desto reqamin û bêreqam şînasnayeni di jew nêbeno.

reqaminey *Nm.* Reqamin bîyayeni, wesfê reqaminey tey bîyayeni. Çî/keso ki; ci ser o reqam esto, pa reqam esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Rakamlılık.* Mi rê ki, ferqê reqamineyda ci û bêreqameyda ci do çinêbo.

reqiço *Ky. Nn.* Çuwereqeki. Na kay, kayêna cengî ya ki bi çuwan a kay bena, çuwey zêdê şûran deyênê pêro, bi no babet a bena reqi reqa çuwan. *Tr. Sopalarla oynanan bir oyun.* Na kayeri di mexsed, çuweyê kaygerdê nobadarî (ê ebey) şiknayena. Vanê verî girdanê ma reqiço kay kerdê, ma ci nêresay.[1]

reqiço kaykerdeni *f. M.* Reqiço kaykerdiş. Çuwereqeki kaykerdeni, çuwan bi pêrodayîş a kayên kaykerdeni. *Tr. Sopaların tokuşturulmasıyla bir çeşit kılıç oyunu oynamak.* Verî Dimilan bi çuwan a reqiço kaykerdê.

reqi reqi 1. *Nm.* Reqîni, reqînî, reqîney, reqînîyey. Vengê pirodayîşî yo. Bi çiwên a deyêno çîyandê wişkan ro, vengo ki pirodayeni ra yeno. *Tr. Dövülme/vurulma sesi. Sopalarla kuru bir maddeye vurulurken çıkarılan ses.* Bî reqi reqa çuwan, sere ro veng ameyê, mi zana ê yê danê piro, mi nêwetard ki bivijîyo şiro teber. 2. *Nm.* Reqîni, reqînî, reqînîyey, reqîney. Vengê teqayîşdê tifingan. *Tr. Tüfeklerin patlama sesi, dağlardan yankısı çıkan tüfek sesleri.* O rexo bî, reqi reqa tifingan, mi fehm nêkerd ki ê yê erzenê dewda ma.

reqisîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; dans kerdo, reqisîyayo, xwu bi hêlkerdiş û hulokerdiş a kay kerdo. *Tr. Rakseden, dans eden.* To xwu rê merdimêndo reqisîyaye dîyo, ti yê pa qerfanê xwu kenê.

reqisîyayeni *f. M.* Reqisîyayîş. Dans kerdeni, bi bedenî ya kayênda lerzinoki kay kerdeni. Mesela; *"Kolbastı"* (Tirkî di) tam qandê îzah kerdenda na kayeri bîranbîr a. Na vajeki Dimilî

---

1 Na kayeri, nameyê xwu reqînda çuwan ra girota.

ya, canakî ra nêamê ya. Labelê Tirkan Erebî ra gota. Halbikî Farisî di jî esta. Tirkan çiçî ki Erebî di dîyo, vato no malê Ereban o. Yanê vato çîyo gird ê girdan beno û girdan ra yeno; çîyo gird ê werdîyan nêbeno û werdîyan ra nîno. Wexto ki ma kayênda lerzinoki kerdê yan jî ma vêşî bi liv a kayên kay kerdê, maya mi mi rê vatê xeyr o ti yê hinî reqisênê ki?

reqisnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci reqisnayo, bi hulokerdiş û hêlkerdiş a dayo kaykerdeni. *Tr. Raksettirilen, dans ettirilen, kendisine bireysel oyun oynattırılmış olan, zıplattırılan/sallandırılan.* Çirê ti yê bi ê lajekdê reqisnayî ya qerfanê xwu kenê ki?

reqisnayeni *f. M.* Reqisnayîş. Kesên yan jî çîyên bi hulokerdiş û hêlkerdiş a kaykerdiş dayeni. *Tr. Raksettirmek, dans ettirmek.* Ti nêşenê ay bireqisnê.

reqisok/i *N.* Çî/keso ki; kay keno, reqisêno, xwu hulo keno, hulo beno. Çî/keso ki; çîyêndê zêdê dansî, zêdê govendi di kay keno û reqisêno. Mesela merdimo ki linggogî kay keno, nêreqisêno yan jî reqisok nêbeno, beno kayger. Hereketê teyban û radîyoyan û telewîzîyonan jî reqisîyayen a, kaygerandê nînan rê jî; reqisok vajêno. *Tr. Oynak/kıvrak oyun oynayan, hareket eden, hoplayan, zıplayan.* Reqisoko televîzyon di reqisêno, qeçekê ci pa reqisênê.

reqisokey *Nm.* Reqisok/i bîyayeni, kaygerê dans û govendan û temaşegeran û kayandê televîzyonanê verdê çiman. Çîyo zêdê linggogêrey, destgogêrêy, gogselîyey reqisîyayeni, reqisokey nêbena; bena kay û kayger û kaygerey. *Tr. Kıvrak oyuncu olmak, kıvrak hareketlerde bulunmak.* Reqisokeya ci xwu wena, ay ser ra reqisoki çinî ya. Reqisokey di ay ser kewtê bo, fina aya.

reqisokîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; wesfê reqisokî nayo xwu ya yan jî neyayo pa. Kes/çîyo ki; heme ca û wesfê ci bîyo lerzinok. *Tr. Oyun veya dansta titrekleşen, çok kıvraklaşan.* Ez nêşena bendedê merdimdê reqisokî bîyayî kewa.

reqisokî bîyayeni *f. M.* Reqisokîbîyayîş. Reqisokîyey, reqisokey. Wesf û nîşan û pesnê reqisokan tey bîyayeni, heme çîdê xwu di kayênda hulobîyayîşî û hêlbîyayîşî ci ser o bîyayeni. Kayan di lerzinok/i bîyayeni. *Tr. Oyunlarda, danslarda kıvrak veya titrek olmak.* Eger reqisokî nêbîyayê, wina hemini veyvan di nêveyndayê ci.

reqisokîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wesfê reqisokey nayo bi ci ya yan jî ardo haldê reqisokan verdayo. *Tr. Raksettirilen.* Hewna merdimêndo reqisokî kerde nîyo. Labelê mamosteyê ci, do ci reqisokî kero.

reqisokî kerdeni *f. M.* Reqisokîkerdiş. Wesfê reqisokan ci ser nayeni, ci rê wesfê reqisokan qezenckerdiş dayeni, wesfê kaygerandê lerzinokan panayeni. *Tr. Rakkas/e etmek veya ettirmek.* Ti nêşenê ê kesî reqisokî kerê. Çunkî wesfêndê ci yo winîsîn çinî yo. Do merdimî di bibo, merdim bi zora reqisok nêbeno.

reqi *Zoo. Nm.* Kesaya mîyandê awan. *Tr. Su kaplumbağası.* Ma şîy kewtîy doli, bê reqan û bê beqan çîyên tey çinêbî.

reqreq *Zîr. Cog. Nn.* Erdo sîlane yo ki, gam bi gam sirsî ya citêrî gunena piro. *Tr. İçinde çokça taş bulunan ve sürüldüğünde sık sık taşlara rastlanılan ekilebilir arazi.* Ez do, se kerî pey bi reqreqdê to ya? Ez a nêşena hêgayê xwu birama.

reqs *Nn.* Kay, Hulobîyayeni, hêlbîyayeni, doş bîyayeni, çerx bîyayeni, xwuserî kaykerdeni. *Tr. Raks, oyun, kıvrak hareketler.* Reqsê ci weş nîyo.

req û beqîy *Zoo. Nb.* Reqîy û beqîy, hem reqîy hem jî beqîy. *Tr. Su Kaplumbağaları ve kurbağalar, tospağalar ve kaplumbağalar.* Ez şîya la ver, ûja pirê req û beqîy bîy.

reqûbeqîy *Zv. Nb.* Kes û çîyê ki; cinnê kesî ci ra hez nêkenê, nêzana kamcîn soytarî yê. Kes/çîyê ki; xwu rê geyrenê werd û qût. *Tr. Ne idüğü belirsiz kimseler, falancalar veya filancalar, bilmem kimler kimler.* Ez tersena ki malûmilkê ma pêro reqûbeqan rê bimano!

resaye/ê 1. *N.* Wextê ci amîyaye, bîyaye, xort bîyaye, wextê xorteyda ci bîyaye. Sadîlo resaye, xorto resaye, lajo resaye ûzn. *Tr. Yetişkin, yetişen.* Kes do cayanê xortandê resayan keynandê resayan ra abirno. 2. *N.* Pê heti amîyaye/ê, pêyo temas kerde/ê, sereyê ci pê resayey. *Tr. Yetişen, kavuşan.* Ti mi rê, ê çîdê resayî ra nê, nêresayî ra xeberên bidi.

resayeni 1. *f. M.* Resayîş. Xort bîyayeni, bi seran a, bi bejn a xort bîyayeni, wextê xortey, genc bîyayeni. *Tr. Yetişkinlik, yetişmek, gençleşmek.* Lajê resayo, o yo keno xwu rê veyvi biwazo. 2. *f. M.* Resayîş. Cayên şîyayeni di ci resayeni, ci heti şîyayen û pa bîyayeni, bi ci yo temas kerdeni. *Tr. Yetişmek, kavuşmak, ulaşmak.* Sereyê lay ci nêresayê, ma tayên kerd ser, resa ci.

resen *Teks. Nn.* Çîyo ki; qandê girêdayenda çîyên lazim o û wezîfeyê şirîtî vîneno. Labelê zêdê şirîtî qulorek û barî nîyo, deha qalin û bi dest a rêsîyayo. *Tr. Bir şeyin bağlanmasına yarayan, elle dokunmuş kalın sicim.* Mi do estori bi resenî ya girêdayê, înan va: Ma bi şirîtî ya

girêdê. Cora linga ci birîyaya.

reseynaye/ê *N.* Raşanaye/ê, rafinaye/ê, raviste/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni reseynayo, raşanayo, ravisto, bi erd o rafineyayo ki, jew ser o roşo yan jî kes ser o çîyên rono. *Tr. Üzerine oturmak veya bir şey koymak için serilen.* Kam do ê cilûcolê reseynayî arêdo?

reseynayeni *f. M.* Reseynayîş. Raşanayeni, rafinayeni. Çîyêndê zêdê şali û şiq û xalî û cilan a erd o ravisteni. *Tr. Sermek.* Derê ki boka şima nê şiqan reseynê ki meymanîy ser o ronişê.[1]

reseynok/i *N.* Raşanok/i, rafinok/i, ravistok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên rafineno ki jew yan jî çîyên ser o ronişo, ser o roneyo. Kes/çîyo ki; kar û wezîfeyê ci ravistena, reseynayena. *Tr. Seren.* Reseynokê ci xirab bîyayê, wina weş nêreseynayê.

reseynokey *Nm.* Raşanokey, rafinokey, ravistokey. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên rafineno ki, jew yan jî çîyên ser o ronişo, ser o roneyo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kar û wezîfeyê ci ravisten a, reseynayen a, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Seren olmak, sergicilik.* Reseynokeyda ci rê qethan qisayên nêvajêna. Ê karî di bol ravey o.

resim 1. *Er. Nn.* Çîyo ki; kes kaxitên ser o yan jî cayêndo dûz di şeklê ci, bi qelem a yan jî bi boyaxên a virazeno. *Tr. Resim.* Xoca Haşîm bolane, çîyanê ecêban ser o resim virazeno. 2. *Nn.* Fotograf. *Tr. Fotoğraf.* Resmê min o verên, ney weşêrî ancîya bî.

resimanteni *f. M.* Resimantiş. Fotoqraf anteni. Bi makînada resman a resim anteni. *Tr. Fotoğraf çekmek.* Resim anteni di, jû fin mehzûr vijêno. Cora kes do bêxatir resim nêanco.

resimantok/i *N.* O/çîyo ki fotoqraf anceno. *Tr. Fotoğrafçı, fotoğraf çeken.* Resimantokê ci weş bo, o do jî weş biancîyo. (Nê...)

resimdar/i *N.* Biresm/i, resmin/i. Çîyo nerîyo ki resmê ci pa esto, resmino, resmê ci esto. *Tr. Resimli şey, resmi olan.* Erdê ci resimdar o, labelê resmê ci weşîy nîyê.

resimdarey *Nm.* Resimdar/i bîyayeni, wesfê resimdaran tey bîyayeni. Pa resim bîyayeni, biresmey, tey resim bîyayeni, resmê ci bîyayeni. *Tr. Resimlilik.* Resimdarey ra resimdarey ferq esto. No bêfesal o.

resimîn/i *N.* Biresim/i. Çî/keso ki ser o resmîy estê, tey resmîy estê, pa resmîy estê, ser o resmîy virazîyayê, resmê ci estê, wahîrê/a resman o/a. *Tr. Resimli.* Kitabê to yo resimîn, ê bêresimînî weşêrî yo, do deha vay şiro.

resimkerde/ê *N.* O/çîyo ki; resimîy kerdê pa, ser o resim virazîyayo. *Tr. Resimli. Üstüne resim/ler çizilmiş olan.* Çinayo resimkerde do gencan rê birûmet bo.

resimkerdeni *f. M.* Resimkerdiş. Resim viraşteni, resmê ci viraşteni, ser o resmîy viraşteni. *Tr. Resim yapmak, resimlemek.* Ay resmê ci kerd ki bikero, ey nêverda.

resimviraşteni *f. M.* Resimviraştiş. *Bw.* Resim kerdeni. Eger nûştokanê ci tey resimîy nêviraştayê, wina nêwaneyayê.

resmî *N.* Mîrî. Çî û kesê dewleti, ê dewleti, çî û keso ki; resmê dewlet o ser o, nîşanê dewlet o ser o. Nuşteyo resmî, kirêşaya resmî, şiko resmî, cayo resmî, wesayîto resmî, bînayo resmî, merdimo resmî û hewna xeylên çî û keso zêdê nînan resmî esto. *Tr. Resmi, devlete ait/mahsus.* A kirosa resmî ya. Kes nêşeno gurwedê xwu di bişuxilno.

resmîyey *Nm.* Mîrîyey. Çîyo resmî bîyayeni, çîyê dewleti bîyayeni, malê dewleti bîyayeni, ê dewleti bîyayeni, resmê dewleti ser o bîyayeni, nîşanê dewleti ser o bîyayeni, kes û çîyo ki wezîfedê dewleti do, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Resmilik, devlete mahsus olmak.* Resmîyey di wezîfeyêndo giran esto, her kes nêşeno bi otesî ya ci bêro.

resnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayên vero vinderdê û ci resnayo, kerdo gird, kerdo resaye, kerdo pîl, kerdo kuho, warî kerdo. *Tr. Yetiştirilen, yetişkin hale getirilen, bakım yapılmak suretiyle olgunlaştırılmış olan.* Kuhoyîyo resnaye, merdimo resnaye, heywano resnaye ûzn. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni resnayo cayên jî kesên, berdo ci heti. *Tr. Yetiştirilen, ulaştırılan, kavuşturulan.* Ma nêzanayê, o reseno resnaye, do kemî bikewo.

resnayeni 1. *f. M.* Resnayîş. Warî kerdeni, vero bîyayeni, verdayeni, gird kerdeni, kuho kerdeni. *Tr. Hayvan ve insanlar için büyütmek, bitkiler için ise yetiştirmek. Ürün yetiştirmek.* Nê qeçîy pêro, ê mêrdekî resnay. Jû kerd mamoste, jû kerdi hemşîra, jû jî kerdi eba. 2. *f. M.* Resnayîş. Di çîyan pêyo temas kerden dayeni, di çîyanê dûrîyan pê heti ardeni. *Tr. Yetiştirmek, kavuş-*

---

[1] Na vajeki do "Raşanayeni" ra bixeripîyo û bêro. Çunki jû cayan di Ş bi şikildê S ya waneyêno. Mesela Gergerijan mi rê vatê: Sehban. Sifte nê herfîy pêyo virênê, dima jî fek ahewlêno, wina beno.

turmak, ulaştırmak. Mi sereyê hurdina çîyan resna pê.

resnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; heywanan warî keno, kuhoyîyan bi vero vinderdiş a keno gird û keno bîyaye, însanan vero vindeno û keno gird. *Tr. İnsan, bitki ve hayvanların yetiştiricisi, besleyeni veya büyüteni.* Eger jew yan jî çîyên bireso, îlla kî resnokê ci beno. Çunkî qe çîyên jî bêresnok nêbeno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên beno resneno kesên yan jî çîyêni, beno ci heti, en kemî di çî yan jî kesan resneno pê. *Tr. Yetiştiren, kavuşturan, ulaştıran.* Wexto ki mektûbênda bixeyrî resena cayên, hema resnokê ci yeno mi vîrî. Çunkî resnayena nînan jî çîyênda bixeyr a.

resnokey 1. *Nm.* Resnok/i bîyayeni, wesfê resnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên, çîyêndê zêdê însanî, zêdê kuhoyî yan jî zêdê heywanên resneno, keno gird, keno warî, keno bîyaye û bi no bîçim a vero vindeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yetiştirmek, besicilik, beslemek, olgunlaştırmak.* Resnokeya ci çiçî ser o ya? 2. *Nm.* Resnok/i bîyayeni, wesfê resnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên resneno kesên yan jî cayên, beno ci heti; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yetiştirmek, kavuşturmak, ulaştırmak.* Resnokeya winîsîni, wa qe çinêbo. Ey resna pê, ê bînan pey di kerd.

ressam/i *Er. N. Bw.* Rengvan/i. Ressamo resmîy virazeno.

ressamey *Nm. Bw.* Rengvaney. Ressameya ci, eger jûnakî çinêbo weş a.

resûl *Er. Teo. Nn.* Pêxembero bikitab. Pêxembero ki Ellahî ci rê bi melekêna wahîyo kitabî rişto. *Tr. Resul. Kendisine kitap gönderilmiş olan peygamber.* Resûlê Ey, ci rê biqedr û biqîmet o, hem birûmet o.

resûlmal *Nn.* Pereyo esîl, sermîyan. *Tr. Anapara, anamal.* Resûl malê ci wa bido, wa qe ê bînan nêdo. Peynî o yo resûlmalê ci nêdano.

resûlmaley *Nm.* Sermîyaney, pereyo esîl bîyayeni, sermîyan bîyayeni. *Tr. Anapara olmak, anamal olmak.* Ê yê kenê resûlmaleya ci, ci dê.

reş/i *N.* Sîya. *Tr. Kara, siyah, çok/fazla esmer.* Reşa ci, ci rê bol xasek a.[1]

reşaşeki *Cog. Nm.* Hêdî hêdî erzîyayena yaxerî, weş weş erzîyayena varenî. *Tr. Çiselen yağmur, çiselti.* Ma jî raştê a reşaşeki ameyê.

reşaşîyayeni *Cog. f. M.* Reşaşîyayîş. Hêdî hêdî varayena yaxerî, bi hêdîyekên a erzîyayena varenî. *Tr. Çiselmek.* Senîn ki şilî reşaşîyê, însanan lingîy hewaday.

reşaşîye/ê *Cog. N.* Çîyo (yaxer, wezîyetê şilî) ki hêdê hêdî vareno, varayo, dest kerdo pa, bi varayîş a, o yo erzêno. *Tr. Çiselen.* Bi mi ki, o yaxero reşaşîyaye, do gamekna şên kero.

reşaşnaye/ê *Cog. N.* Çîyo (şilî, variş, wezîyetê hewa) ki jewî yan jî tayêni reşaşnayo, reşaşeka ci viraşta, arda meydan. *Tr. Çiseltilen.* Şima senîn vanê ma ê varişdê reşaşnayî ra zirar dîyo? Bi mi ki şima yê bextê xwu erzenê!

reşaşnayeni *Cog. f. M.* Reşaşnayîş. Hêdî hêdî varayeni, hêdî hêdî erzîyayena baranî, varişî di hêdîyeka kudênayeni, serdewam kerdeni. *Tr. Çiseltmek.* Ellah qayîl bo wina reşaşneno, noqra ki qayîl bo jî zêdê ûjay sîy varneno.

reşate *Nn. Bw.* Reçete. Şî ki xwu rê reşateyên bido nuşteni, ca di merd.

reşey *Nm.* Sîyayey, sîya bîyayeni, wesfê sîyayan ci ser o bîyayeni. Reşîni, reşîney, reş/i bîyayeni, wesfê reşan tey bîyayeni. Rengan mîyan di sîya (reş/i) bîyayeni. *Tr. Kara/siyah olma, siyah renk olma.* Reşeyda ci ra metersê, sipeyeyda ci ra bitersê.

reşik/i *N.* Sîyak/i, keso/a ki bol esmer/i. *Tr. Kara oğlan, kara kız, çok esmer.* Reşikê ci do ci rê vinderîyo.

reşikane *Nn.* Sîyakane. Zêdê reşikan a, bi reşikan mendeni, wesfê sîyakan, tey bîyayeni. Bi kesandê esmerandê xasekan û feqîrekan û weşan mendeni. *Tr. Esmerce, fazla fakat hoşa giden esmerler gibi.* Finê tenya winî reşikane bewnîyo to ra, to şeno bixapêno.

reşikaney *Nm.* Sîyakaney. Sîyakane/ê bîyayeni, wesfê sîyakan tey bîyayeni, bi reşikan mendeni. şekil û bîçim û mêl û meşî di zêdê reşikan bîyayeni. *Tr. Şeklen sevimli, hoş, sempatik olan çok esmerlere benzemek.* Ez reşikaneyda ci ra nêşena bivêra. Bol weşdê mi şî.

reşikey *Nm.* Sîyakey, sîyak/i bîyayeni, wesfê sîyakan tey bîyayeni. Reşikîni, reşikîney, reşik/i bîyayeni, wesfê reşikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; renga ci bol esmer a, zêdê sîyayan a; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sevimli, ve hoş veya zavallı görülen kara olma, çok esmer olma.* Reşikeya ci winî weşdê kesî jî şina.

reşiki *Nm.* Adari. Menga Martî. Menga wesarî ya siftekêni. Na mengi, welatdê Kurdîstanî di kesî

---

1 Na vajeki ma hat di Kurmancî hesibêna, tenya Dimilî di nêvajêna. Labelê bi vajekandê bînan a vajêna.

kena sîya. *Tr. Mart ayı.* Reşiki do ma sîya kero.

reşîm *Zir. Nn. Bw.* Şeqil. Tiritokanê keyî tenedê reşîm nêkerdî ra şa bî bitiro. Labelê ê reşîmkerdî ra nêşa bî bitiro.

reşîmîyaye/ê *Zir. N.* Şeqilîyaye/ê, şeqilbîyaye/ê, reşîmbîyaye/ê. Çî/loda tenya ki; cuwênan ser o qando ki tene û çîyê cuwênan nêtirîyo, vinî nêbo, bibeşirîyo, nezdîyê erdî çoşmeyê ci bi reşîmî ya reşîmîyayo, şeqil deyayo piro, babetên maleyo bimor deyayo piro. *Tr. Çalınmasın diye bir çeşit mühürlü mala ile veya ölçüyle ölçü vurullan, işaretlenen tahıl (hububat.)* Teneyo reşîmîyaye rew rewî vinî nêbeno.

reşîmîyayeni *Zir. f. M.* Reşîmîyayîş. Şeqilîyayeni, şeqil bîyayeni, reşîm bîyayeni, reşîm pirodeyayeni, şeqil pirodeyayeni, bi şeqilî ya mor bîyayeni, bi reşîmî ya nîşan bîyayeni. Qando ki tene û qezencê serdê cuwênan nêtirîyo, vinî nêbo, bibeşirîyo, mehfeze bo, bi şeqil (reşîm)î ya mor bîyayeni, îşaret pirodeyayeni. *Tr. Hazır hale gelen mahsulün çalınmaması, korunması, kaybolmaması için alt kısmı mühürlü bir çeşit özel tahta mala ile işaretlenmesi.* Eger teneyê înan bireşîmîyayê, mi çimî di ki do nêtirîyayê.

reşîmkerde/ê *Zir. N.* Reşîmnaye/ê, şeqilnaye/ê, şeqilkerde/ê. Çîyo (teneyê serdê cuwênano vaydeyayo û kombîyaye) ki qandê berdişdê keyî bîyo hadire û labelê keye nêkirêşîyayo, a no qezencê serdê cuwênano ki jewî yan jî tayêni bi maleyêndê textînê bimorî ya çorçoşmeyê ci nezdîdê erdî di nîşan kerdo, mori daya piro. *Tr. Harmanda sapından ayrılmış, eve taşınmaya hazır hale getirilmiş, fakat bölüşme ve eve götürülme gibi çeşitli muameleye henüz tabi tutulmadığı için harmanda bekletilen ve kümenin çevresi özel mühürlü bir çeşit mala veya ölçü aletiyle işaretlenmiş olan tahıl kümesi.* Teneyê ci yo reşîmkerde jî bitirîyo, kes deha çi weli xwu ro kero! Qaşto teneyê ci bî reşîm ki nêtirîyo û tirîya.

reşîmkerdeni *f. M.* Reşîmkerdiş. Şeqil kerdeni, şeqilnayeni, reşîmnayeni. Qezencê serdê cuwênano ki vaydeyayo ki deha berîyo keye û hewna keye nêşayo berîyo, a nê qezencan qandê nêtiritişî, qandê beşirnayeni, qandê mehfeze bîyayenî bi reşîmî ya reşîm kerdeni, şeqil kerdeni, şeqil pirodayeni, babetên maleyê textînê bimorî pirodayeni û bi no babet a nîşan kerdeni, îşaret pirodayeni. *Tr. Harmanda sapından ayrılmış ve eve taşınmaya hazır hale getirilmiş olan hububatın çalınmaması için kümeleştirilip yere yakın olan çepeçevresine özel bir mühürlü tahta mala ile işaretlemek.* Şima ki teneyê xwu reşîm kerdê, teneyê şima nêtirîyayê.

reşît/i *Er. N.* Aqilbalîx/i, resaye/ê. Keso ki ruşdê xwu îspat kerdo. *Tr. Reşit, akılbaliğ, aklı eren, sorumluluklar düşen.* Merdim reşît bo, rindey û xirabeya ci, ci rê hesibîyêna.

reşîtey *Nm.* Reşît/i bîyayeni, resayeyeni, resaye/ê bîyayeni, ci rê wezîfe kewteni, aqilbalîxey, aqilbalîx/i bîyayeni, aqilê ci bes bîyayeni, wextê ci yê wezîfî û kar û gurwî û ê îbadetî amîyayeni. *Tr. Akılbalığ olmak, reşit olmak, aklı yetmek, dini sorumluluklar düşmek.* Ey ne qeçkînida xwu di îbadet kerd, ne jî reşîteyda xwu di.

reşkar *Nn.* Ciniyan di hemberê na vajeki "Ciwanik" o. Kes/çîyo ki; karûgurwe kerdiş di ravey o, tey gewşegey çinî ya, karûgurweyê xwu yê ewroy meştî rê nêverdano, tey tembîhley çinî ya, jêhatî yo, hêja o. *Tr. Hamarat, çalışkan. İşlerini ve görevlerini savsaklamayan, yarına bırakmayan, zamanında yapan, tembîhllik yapmayan erkek.* Rehmetî pîyê mi merdimêndo reşkar bî, wesfê reşkarey ci ser o bi giraney a est bî.

reşkarey *Nm.* Reşkar bîyayeni, wesfê reşkaran ci ser o bîyayeni. Jêhatîyey, hêjayey. Karûgurweyan di ravey bîyayeni, tembîhl nêbîyayeni. Karûgurweyanê ewroy, meştî rê nêverdayeni, kerdişdê karûgurweyan di mihtacê kesandê bînan nêbîyayeni. Na kelîma ciniyan di ciwanikey a. *Tr. Hamaratlık, çalışkanlık. Bugünün işini yarına bırakmayan kimse olmak, tembîhl olmamak.* Reşkareya ci heme ca ra zaneyêna.

reşki *Nm.* Pexîley, pexîl/i bîyayeni, mixulwerey, mixulwer/i bîyayeni. *Tr. Kıskançlık, haset.* Reşka ci pîs a, tew qayîl nîyo ki jûna xwu rê mirdî biwero.

reşli *Zoo. Nm.* Cîqi, rîşela, keşûşki, çûkirêşi. *Tr. Sığırcık, sığırcık kuşu.* Zimistanî wextê vewri, ma nê reşlîy bi dafan a tepiştê.

reşo/ê *N.* Reş/i, sîya. Kes/çîyo ki; bol esmer o, esmerey tey bi giraneya esta, wesfê ci yo ravey sîyayey a. *Tr. Siyah, kara, çok kara/esmer.* Reşoyê ci ci rê hemî ser ra bî. Vatê Reşoyê min û gamên ravey nêşîyê.

reşoyey *Nm.* Reşo bîyayeni, wesfê reşoyan ci ser o bîyayeni. Reng û erddê xwu di bol esmer bîyayeni. *Tr. Kara olmak, çok esmer olmak.* Hele hele a reşoyeya ci çinî ya! A kesî kena xînt!

rev *N.* Livo lez, hereketo pêt, xarik, xaz, meşo ravey, livî di pêt bîyayeni, ecele, lez. *Tr. Tez,*

erken, çabuk, çabukluk, atiklik.[1] Bi rev a şo û bi rev a bê.

revan/i *N.* Çapik/i, gîrgîn/i, lezgîn/i. Kes/çîyo ki; rewane şino, rewane luweno, rewane hereket keno. *Tr. Atik, çevik, atak.* Merdimo revan do rew şiro, rew bikero, rew bûro, rew kar bikero, rew şik bo û rewane jî xwu vejo.

revaney *Nm.* Çapikey, gîrgîney, lezgîney. Revan/i bîyayeni, wesfê revanan tey bîyayeni. Liv û mêl û meşdê xwu di çapik bîyayeni. *Tr. Erkenci/tez olmak, atik/çevik olmak, iş bitirici olmak.* Mi rê ki revaneya tim jî do ci rê bido qezenc kerdeni.

revok/i 1. *N.* Remok/i, lezok/i. O/çîyo ki bol remeno, tim remeno, nêşeno damiş bo, cora hema remeno, remayeni ci rê bîya wesfên. *Tr. Kaçan.* O merdim, revoko, kes bi ey a emeley nêkeno. 2. *N. Bw.* Vaştok/i. Merdimo revok do xwu ra mi ravêro. Çunkî ez vazdok nîya ki.

revokane *Nn.* Çapikane, gîrgînane, lezgînane. Zêdê lezgînan a bîyayeni, wesfê çapikan tey bîyayeni, bi revokan mendeni. *Tr. Erkenciler gibi, atikçe, çabuk olarak.* Nêşa revokane kar bikero, camend.

revokaney *Nm.* Çapikaney, gîrgînaney, lezgînaney. Revokane/ê bîyayeni, wesfê revokan tey estbîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û mexeldê xwu di zêdê revokan bîyayeni. *Tr. Atikçe olmak, atik ve iş bitiriciler gibi.* Revokaneyênda winî bêbini mi hewna nêdî bî.

revokey 1. *Nm.* Rew/i bîyayeni, rewey, lezey, lez/i bîyayeni, çapik/i bîyayeni, çapikey. *Tr. İyi kaçmak, yürüyüşte erkence olmak.* Revokey, goreyê ey nîya. 2. *Nm. Bw.* Vaştokey. Revokeyda ci rê, her kes beno heyran. Çunkî revokêndo winî hewna nêameyo dinya.

rew *Nn.* Lez, tavilên, ecele. *Tr. Er, erken, tez, acele.* Mevindi, rew bêrî ki ma şirê, berey o.

rewan/i 1. *N.* Rewane/ê. Estoro ki bi xarikêndê dûz û bêloqloqî ya şino, ata nata nêleqeno. *Tr. Seri, düzgün, sarsıntısız giden rahvan at.* Estorêndê ma yo rewan est bî, niştokê ci ez bîya. 2. *Nn.* Rêwî, raywan/i, seferî. Kes/çîyo ki; yan do ray kewo yan jî kewto ray, o yo şino. *Tr. Yolcu, yolda olan, yola çıkan.* Rewanî rê fitri kewna.

rewanbîyaye/ê 1. *N.* Estoran mîyan di, wesayîtî mîyan di rewan bîyaye, cinişteyo dûz û bixarik bîyaye. *Tr. Binek bineklerde, araçlarda seri, düz ve süratli giden.* O estoro rewanbîyaye do deha rew biqedîno. 2. *N.* Rêwî, raywan/i. Kes/çîyo ki; bîyo rewan, bîyo rêwî, bîyo raywan. *Tr. Yolcu, yolda olan.* Mi bi ê rewanbîyayî ya kesêndê xwu nêriştê.

rewanbîyayeni 1. *f. M.* Rewanbîyayîş. Estoran mîyan di, wesayîtan mîyan di rewan bîyayeni, rew û dûz û pêt bîyayeni. *Tr. Bineklerde düz, seri ve hızlı olmak.* Mi bolkî rewan bîyayenda ci ra hez kerd. 2. *f. M.* Rewanbîyayîş. Rêwîyey, rêwî bîyayeni, raywaney, raywan/i bîyayeni, rayo bîyayeni, ray ra bîyayeni, ê ray bîyayeni. *Tr. Yolculuk, yolda olmak.* Mi do rewan bîyayenda ci rê kêf nêkerdê. Çunkî ez winîyaya ki o yo zordê ci şino.

rewane/ê 1. *N. Bw.* Rewan/i 1. Estorêndo rewane bî, cora weşdê mi şî. 2. *Nn.* Lezane, çapikane. Winî lez, winî lezane. *Tr. Çevikçe, atikçe, erkence, kıvrak bir şekilde.* Mi rê jî rewane ame.

rewaney 1. *Nm.* Rewan/i bîyayeni. Xarikî di dûz û bêleqa şîyayeni, estoran mîyan di, wesayîtî mîyan di loqloqî nêşîyayeni, dûz û bi dûzanên a şîyayeni. *Tr. Binicilikte, binek araçlarında seri, düz ve incitmemek.* Ez rewaneyda a estorirê kêfey ra vîra şîya. 2. *Nm.* Rêwîyey, rêwî bîyayeni, raywaney, raywan/i bîyayeni, seferîyey, seferî bîyayeni. Rewan bîyayeni, ray ra bîyayeni, ê ray bîyayeni. *Tr. Yolculuk, yolda olmak.* Rewaney di ma pêra pers kerê.

rewankerde/ê 1. *N.* Rêwîkerde/ê, raywankerde/ê, seferîkerde/ê, rişte/ê, raykerde/ê, raştkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo birayo, rişto, kerdo rêwî, kerdo raywan, berdo ray ser ki şiro cayên yan jî hetêna. *Tr. Yollanan, yolculanan, yola götürülen, gitmek üzere birlikte gidilen, isal edilen, akıtılan.* Merdimo rewankerde zerrîya ci bena weşi, kes do kesan rewan kero. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni wesfê rewaney nayê pa, tey îcra kerdê, bi şikildê rew û rewey û rewaney a xelq kerdo, viraşto. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni winî kerdo, winî dayo, winî viraşto ki rew û rewan û rewaney û lez û gîrgîn û nê wesfê winasînîy tey bibê. *Tr. Seri, hızlı, atik, aceleci, işbitirici şekilde yaratılan, yapılan, oluşturulan.* Mêrdekî wina va: Estoro rewankerde, wesayîto rewankerde, merdimo rewankerde, şar û qewmo rewankerde do tim jî ravey di bo.

rewankerdeni 1. *f. M.* Rewankerdiş. Rêwî kerdeni, raywan/i kerdeni, seferî kerdeni. Kesên

---

1 Na vajeki tenya Dimilî di nêvajêna. Revok, revokane, revokaney, revan, revane, revaney û zêdê nînan xeylên kelîmey estê. Labelê kokê ci tenya (rev) nêvajêno.

yan jî çîyên bi ray o kerdeni, rişteni, ray ser berdeni, raşt kerdeni. *Tr. Yolculamak, göndermek, ivme veya hareket kazandırmak.* Ti hetta ki ci rewan nêkenê, meyê! 2. *f. M.* Rewankerdiş. Wesfê rewanan panayeni. Kesên yan jî çîyên di wesfanê rewey û rewaney îcra kerdeni, ci rê nê wesfan qezenc kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê wesfanê lezanlezey, çapikey, jewane şîyayeni, loqloqî nêbîyayîşî qezenc kerdiş dayeni. *Tr. Birisine veya bir şeye serilik, atiklik, çeviklik, hızlılık, süratlilik özellikleri kazandırmak.* Ellah hemî rê Qadir o, şeno kesî rewan kero.

rewey 1. *Nm.* Rewîni, rewîney, rew/i bîyayeni, lezey, lez/i bîyayeni, eceleyey, ecele/ê bîyayeni. *Tr. Erken/tez olma. Zaman olarak henüz erken olma.* Rewey, ez jî qebûl kena ki rew bî. Labelê reweyda ci di zirarên çinêbî. *Nm.* Rewîni, rewîney, rew/i bîyayeni, lezey, lez/i bîyayeni, eceleyey, ecele/ê bîyayeni. *Tr. Erken/tez olma. Hal olarak henüz erken olma.* No kar bi rewey a nê, bi tedbîr û balkeşey a beno.

rewên/i *N.* Çî/keso ki; goreyê nikay verîndera mendo. Bi zemanî ya, goreyê nikay çî û keso ki deha ê rewî yo. *Tr. Zaman olarak daha eski ve eskiye ait olan.* No çaydan rewên o, nikayên nîyo. Labelê qando ki qelîtedar o, cora ze nikayên bo.

rewêney *Nm.* Rewên/i bîyayeni, bi zemana verên/i bîyayeni, goreyê zemanî nikayên nêbîyayeni, goreyê verêney û nikayêney deha newe bîyayeni. *Tr. Zaman olarak daha eski olmak, eskilik, geçmişe/önceye ait olmak.* Rewêneya jû çîyan ci kena qîmetdar û rewêneya jû çîyan jî ci qîmet ra fînena.

rewêrî *H.* Karûgurweyêndê rewî di, ê ecelî di, ê ravey di goreyê kes û çîyandê bînan deha ravey bîyayeni, deha rew bîyayeni, deha verên bîyayeni. *Tr. Bir iş veya işlemde başkalarına göre daha önce/erken, daha atik, daha tez/acele olma.* Vizêr ez to rewêrî amêya keye.

rewiq *Nn.* Kokê vajekerda "Rewiqîyayen" û "Rewiqnayen" o. *Tr. Sårarma solma, canlılığını yitirme, halavetini kaybetme. Aşırı güneş veya ısı altında kalmak suretiyle yanma veya sararıp solma.* Eger tîjî vero nêmendayê, tey wesfê rewiqîyayîşî tehsîl nêbîyê.

rewiqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; adirî vero yan jî tîjî vero bi hukimdê tîn a veşayo, rewiqîyayo, tezeyey ra kewto, rengi eşta, bîyo zerd, weşeyo xwu vinî kerdo. Çî û keso ki; tîjî vero awa xwu anta û bîyo zerdin ze simer. *Tr. Sararıp solan, bir deri ve bir kemik kalan, zaman aşımına uğrayan. Güneş veya ateşin etkisiyle tazeliğini yitiren, halavetini kaybeden, yanan, rengi değişen, canlılığını kaybeden bitki veya şey.* Ellah xeyrîy! Şima senîn ey bi min a robere anê, o zêdê bizêkêndê rewiqîyayî yo.

rewiqîyayeni *f. M.* Rewiqîyayîş. tîjî yan jî adirî vero tezeyeya ci şîyayeni, tîjî vero veşayeni, herimîyayena çîyandê tezeyan, roj kotî ro do, ûja beno zerd, herimêno. Awa ci ancîyayeni, çerme û este mendeni. *Tr. Sasarıp solmak, bir kemik bir deri kalmak. Bitkilerin güneş altında veya ateş hattında bozularak tazeliğini kaybetmesi Ayrıca zaman aşımına uğramak ve yine mecazen insan için de söylenmektedir.* Beşîlaya ki vizêr pelifîyê bî, dîna rojanan tepîya rewiqîyê. Qandê însanan: Xeyr o ti çirê wina rewiqîya ya, ti ya nêweynena xwu ra?

rewiqnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tînida adirî vero yan jî tîjî bin di jew bîyo sebebê veşnayenda ci, reng eştenda ci, tezeyey ra kewtenda ci. Çî û keso ki tîjî bin di, bêawey ra bêhemd bîyo wişkane. *Tr. Güneş altında yakılan, renginin değişmesine etki eden, tazeliğini kaybetmesinde faktör olan.* O çîyo rewiqnaye do bimano, texmîn nêkena ki kesên ey biherîno.

rewiqnayeni *f. M.* Rewiqnayîş. Tîjî bin di, adirî vero, bi hukimdê tîn a veşnayeni, renga ci vurnayeni, sebebê tezeyey ra kewtena ci bîyayeni, zêdê estî û postî verdayeni. Esteyên û çermeyêna verdayeni. *Tr. Güneş altında, ateş hattında yakmak/soldurmak, bir kemik ve bir deri olarak kalmasına neden olmak.* Ê bênamûsî, a cinêka qergûni, a tîjî bin di rewiqnê û verdê.

rewnayên/i *N. Ç.* Rewên/i. Biqidem/i. Çî/keso ki; goreyê nikayênan yan jî goreyê tayênan kişta zemanî ya qidemê ci deha vêşî yo. Çî/keso ki; goreyê ê bînan deha rewên o, deha verên o, deha verî ameyo dinya, deha kehan o. *Tr. Eski, evvelki, önceki, kıdemli, daha kıdemli. Zaman olarak daha eski.* Şima do, o rewnayên verê ê nikayênan zerre kerdayê.

rewnayêney *Çm.* Rewêney, rewên/i bîyayeni, rewnayên/i bîyayeni, ê verî bîyayeni, tey qidem deha bol bîyayeni, zemanî di kehan/i bîyayeni, newe/ê nêbîyayeni. *Tr. Zaman olarak daha eski olmak, evvelki olmak.* Mi kerd rewnayêneya ci jî binûşno, înan va nafê ci do çinêbo. Cora mi ci ra fek verda.

rewok/i *N.* Lezgîn/i, şît/i, şût/i, rewane/ê. O/çîyo ki rew şino, tavilê hereket keno, rewey bîya wesfê ci. *Tr. Atik, acele eden, erkenci.* Merdimo rewok karûgurweyanê xwu rewane keno.

rewokey *Nm.* Rewaney, lezgîney, şîtey, şûtey, rewok/i bîyayeni, rew hereket kerdeni, tavilêyey, tavilê hereket kerdeni, karûgurweyandê xwu di rewane bîyayeni. Kes/çîyo ki; tavilê luweno, karûgurwedê xwu di rewane o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Atiklik, çabukuluk.* Rewokeya ci ci rê se nêkerdo ki?

rewrewî *H.* Rewrewey, rewrewane. Wextê waştişî, hergi dem û zeman di, bi qorên a, hergi fini, tim, goreyê kêfî, kêfane. *Tr. Sık sık, erken dem ve zamanlarda, her zaman, her istediği vakit, ulu orta.* Ê rew rewî îzin nêşîyê cayên. Hetta pêrdê xwu ra îzin waştê, çi bi zorî! Qandê îzinî çareyê înan teqayê.

rewrewîyey *H.* Rewrewey, rewrewaney. Rewrewî bîyayeni, kêfaney, bi kêf a, hergi dem û wext, hergi waşteni di, çi wext ki kes biwazo, tim, hergi fini. *Tr. Ulu orta, sıklıkla, her vakit, her dem/zaman, istediği gibi ve şekilde vs.* Kaşka bi rew rewîyey a, no karûgurwe nêbîyayê, goreyê waştenda kesî bîyayê.

rewş *Nn.* Hal, wezîyet, senîneya çîyan. *Tr. Hal, durum, vaziyet.* Rewşê ci weş nêbî jî, nimitê, qayîli nêbî ki kesên pey bihesîyo.

rewşan *Nn.* Halîy, wezîyetîy, heway. Hergi hal û wesf û wezîyetê kesan. *Tr. Genel gidişat/durum, genel asayiş, görünen ahval.* Mi nêşa rewşanê ci pers kero.

rewşani *Nm.* Nameyê keynekên o ki maneyê ci "Rewş"î ra yeno. *Tr. Bir kız adı.* Rewşani do meşti şiro kê pêran, a do heftenakî jî ageyro.

rewşey *Nm.* Rewş bîyayeni, haley, hal bîyayeni, wesfê wezîyetî, senîneya wesfandê kesên. *Tr. Durum/hal olma.* Ez nêşena rewşeyda ci ser o vindera, ez do xwu rê winî pers kera.

rewta rêxi 1. *Nm.* Rewta ki seredê ci ya lawudeyên esto û kes pa rêxeri pak keno, kes pa binê axuran pak keno. *Tr. Ahırları temizlemek için özel olarak yapılan ve ucunda sıpatulaya benzer bir kürek olan bir çeşit mertek.* Rewta rêxi çinêbî, mi nêşa binê axuri pak kero. 2. *Zv. Nm.* Remtele/ê. Keso dergûbarî û payra hêlbîyaye o ki; eynî wext di merdimêndo neteba o, hêçek o, bêqewet o, nêercîyaye yo. *Tr. Uzun, çelimsiz, biçimsiz, güçsüz, beceriksiz, yeteneksiz kimse.* Eger mi bizanayê, ma do bi ê rewta rêxî ya bişîyayê, ez nêameyê.

rewti *Nm.* Şeyti. Çuweyo derg o, dûz o, qalin o, we qandê mexsedên virazîyayo. *Tr. Sırık, çıta, çoban sopası. Karasabanla çalışan bir çiftçinin öküzleri yürütmek için kullandığı uzun, kalınca ve düzgün sopası.* Vanê Şêxbizinî bi şeytanî ya lej kerdo, zerre di rewti daya şeytanî û bixwu jî şûr kerdo xwu dest.

rex *Cog. Nn.* Kef, verar, verpal, kaş, dîyar. *Tr. Yaka, yokuşça, yamaç, eğimli arazi.* Seydwanîy, o rexo tîk di geyrayê seyd. Aja di seyd çi geyreno ki?

rexbet *Er. Nn.* Têkildarey, têkildar bîyayeni, payokey, payok bîyayeni, wazîyayeni, waştokey, waştok bîyayeni. *Tr. Rağbet, ilgili olmak, istekli olmak, arzulanmak.* Filan çî rexbet vîneno, bêvan çî nêvîneno.

rexbetbîyaye/ê *Er. N.* Bol wazîyaye/ê. Çî/keso ki; vêşî wazêno, ci rê îhtîyaç esto. *Tr. Rağbet edilen, çok istenen/arzu edilen.* Malo rexbetbîyaye rew şino, rexbet nêbîyaye maneno.

rexbetbîyayeni *f. M.* Rexbetbîyayîş. Bol wazîyayeni, vêşî ser o vinderîyayeni, waştokê ci bol bîyayeni. *Tr. Rağbet görülmek/edilmek, çok istenmek.* Mi bizanayê, do ci rê bol wina rexbet bibo, mi do rew birotayê.

rexbetdîyaye/ê *N.* Rexbetvînaye/ê. Çî/keso ki; kesê bînîy bol geyrenê ci, bol geyrayê ci, bi qedrûqîmet o, destan ser o yo. *Tr. Rağbet görülen, rağbette olan, el üstünde tutulan.* Eger şima zemandê ci di nêşirê çîyê rexbetdîyayî nêgîrê, do rew biqedîyo. Şima do çîyandê rexbetdîyayan di, destê xwu rew bilûnê.

rexbetdîyayeni *f. M.* Rexbetvînayîş. Bol bi ci geyrayeni, ser o bol vinderîyayeni, bol têkilîyê ci bîyayeni, qedrûqîmetê ci vêşî bîyayeni. Çî/keso ki; bolê geyrenê ci, o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Rağbet görmek, rağbet görülmek, istenen veya arzu edilen olmak.* No vajekanê Dimilî, do bol rexbet bivîno.

rexbetkerde/ê *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni, bol qîmet dayo ci, ser o vinderdo, bîyo têkildarê ci, waşto, wazîyayo. *Tr. Rağbet edilen, çok istenen/arzu edilen, çok ilgi gören.* Çîyo rexbetkerde do xwu ra rew biqedîyo.

rexbetkerdeni *f. M.* Rexbetkerdiş. Ci rê rexbet bîyayeni, bol waşteni, ser o bol vinderîyayeni. *Tr. Rağbet etmek, çok alaka/ilgili göstermek.* Ma rexbet kerd tepîya, ma dima pêro bîy têkildarê ci.

rexne *Ed. Nn.* Rindey û xirabeya ci paliknayeni, rind û hewleya ci hewadayen û ronayeni. *Tr. Eleştiri, kritik, tenkit.* Rexnê ci virazê, eger şima hewl nêdî, mi rî ro dê. Eger ki şima rind dî, bigîrê çimandê mi ser.

rey 1. *Er. Nm.* Çîya (kaxit, qerti) ki kes wextê weçînikên keno, pa kesên yan jî partîyên weçîno,

kes erzeno sandiqên. *Tr. Rey, oy.* Kam kê ra hez keno dano ey. 2. *Er. Nm.* Şik, fikr, qeneat, vînik, waşteni. Çîyo ki kes wazeno, şikdê kesî di esto, fikirdê kesî di esto. *Tr. Fikir, ide, düşünce, kanaat, görüş.* Eger reya to bibîyayê, to do jî bivatayê. 3. *Nm.* Fini, qori, cari, eli. Hergi kerdeni, hergi şîyayeni, hergi fêl. *Tr. Kere, defa, kez.* Mengên di jû-di rey şinê Pîran di benê mehkema.

reya 1. *Ast. Cog. Nn.* Hewrgureni, gurrîna hewran. *Tr. Gök gürlemesi.* Hewrê sîyay estê, ez texmîn kena ki, do reyay jî bibê. 2. *Cog. Nn.* Yaxer, decne, dejne, şilî, varen, dijni, variş, baran. *Tr. Yağmur.* Reyayo vareno, derê ki ma xwu di baranî (şemsîya) jî berê. 3. *Zn.* O/çîyo ki reyayo. *Tr. Kurtuldu.* Înan do, o mehkem kerdayê, xeyrdê ê rêwîyan ci destî ra reya.

reya şarî *Nm. Bw.* Şarey. Nê weçînikîya tepîya reîso cumhûr di bi reyda şarî ya weçîneyo.

reyaye/ê 1. *N.* Hurr/i, hurrbîyaye/ê, azad/i, azadbîyaye/ê, xwuserî, xwuserîbîyaye/ê, xelasîyaye/ê, xelasbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; reyayo, azad bîyo, kewto rehatey û huzûr. *Tr. Özgür, azat, kurtulan, necat bulan, rahatlığa ve huzura kavuşan.* Axba ê kesdê reyayî şima ser o bo jî. 2. *N.* Verdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; Mesela hepis di bîyo, destan mîyan di bîyo, girêdeyaye bîyo û layê ci abîyo, cora verdeyayo, remayo û şîyo. *Tr. Kopup giden, bağlıyken bağı açıldığı için giden, portan, kurtulup firar etmiş olan.* Mehkûmo reyaye, do senîn nê darîstanî mîyan di fina tepêşîyo ki?

reyayeni 1. *f. M.* Reyayîş. Hurr bîyayeni, serbest mendeni, xwuserî bîyayeni, xwuserî mendeni, verdeyayeni. *Tr. Özgür/serbest olmak, kurtulmak, rahata ve rehaveta kavuşmak.* Mêrdek xwu rê reya û şî. 2. *f. M.* Reyayîş. Verdeyayeni, dest ra şîyayeni, çîyên ra haldê bestenî di veradîyayeni. *Tr. Kopup gitmek, salınmak, portup gitmek.* Estori ci destî ra reyê û şî ki şî. Dîyayîş, o dîyayîş!

reyb *Nn.* Şubhe, qerqile, şek, guman. *Tr. Şek, şüphe.* Tede reyb çinî yo, teqez o. Ez şima rê garantî dana.

reydar/i 1. *N.* Wahîrê/a reyi. Kes/çîyo ki; heqê ci yê rey eşteni esto, şeno rey bierzo, şeno heqdê çîyên di şik û fikrê xwu vajo, eşkera kero. *Tr. Seçmen. Herhangi bir konuda fikrini veya düşüncesini açıklama, söyleme hakkına sahip olan.* Merdimo reydar çirê nêşo reya xwu bierzo ki? 2. *N.* Wahîrê/a vînikî. Kes/çîyo ki; şik û fikr û qeneatêndê ci esto, şeno goreyê şik û fikirdê xwu reya xwu vajo, qeneatê xwu eşkera kero. *Tr. Görüş, kanaat ve fikir sahibi, oyu olan. Düşünce ve kanaatini belirtebilecek olan.* Şima çirê ci şiknenê. O jî reydar o.

reydarey 1. *Nm.* Wahîrê/a rey bîyayeni. Reya ci bîyayeni, wahîrê/a vatişdê, eşkera kerdişdê şik û fikrên bîyayeni, wahîrê reyên bîyayeni. Kes/çîyo ki; reya ci esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Seçmenlik.* Reydareya ci, ci rê çiçî bido qezenc kerdiş? 2. *Nm.* Wahîrê/a vînikên bîyayeni, qeneatê ci bîyayeni, heqdê çîyên di, heqdê kesên di wahîrê/a şik û fikrên bîyayeni, wahîrê/a reyên bîyayeni. *Tr. Oyu olmak. Düşünce ve fikrini söyleme, açıklama ve yayma hakkına sahip olmak.* Rey û reydareya winî nimî wa qe çinêbo.

reyeşte/ê *S. N.* Reyeştok/i. Kes/çîyo ki; reya xwu erzeno, bi reyda xwu ya kesên yan jî çîyên weçîneno. *Tr. Oy kullanan, seçmen.* Reyeşteyên reya xwu netaw eşta.

reyeşteni *S. f. M.* Reyeştiş. Rey çekerdeni, rey eştokey, reya xwu kesên dayeni, reya xwu jewî rê saznayeni, bi reyda xwu ya jewî yan jî çîyên weçîneyani. *Tr. Oy kullanmak.* Reyeştokîy şîy reyan ser, ê yê kenê namzedê xwu weçînê.

reyeştok/i *S. N.* Reyeşte/ê. Kes/çîyo ki; rey erzeno, reya ci esta, wahîrê rey o, wahîrê reyên o. *Tr. Oy sahibi, seçmen.* Eger reyeştokî reya xwu bizanayê bieştayê, hukmato wina ma ser nêameyê.

reyeştokey *S. Nm.* Rey eşteni, rey çekerdeni, kesê rey eştişî bîyayeni, wahîrê/a rey bîyayeni. *Tr. Seçmenlik, tercih hakkı olmak.* Zanîşê kesî çinêbo, kes çîyên nêzano, reyeştokey jî çîyên rê nêbena.

reynaye/ê *N.* Reyaye/ê, xelisnaye/ê, xelasnaye/ê, xelaskerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî reynayo, dayo verdayeni, bîyo sebebê verdayîşdê ci. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên bîyê sebebê azadîyeyda ci, kesên bîyo sebebê azadeyda ci. Kes/çîyo ki; jewî tepiştiş di dayo verdayeni, qeydey ra veto. *Tr. Kurtarılan, azad edilen, serbest bırakttırılan.* Ê merdimê reynayî qe ma rê nêva berxwudar bê jî. Çi fêlêndo ar o!

reynayeni *f. M.* Reynayîş. Xelisnayeni, xelas kerdeni. Kesên yan jî çîyên qeydên ra, bestokey ra, bestîyayeni ra, tepişteni ra, dest sernayîşî ra reynayeni, xelisnayeni, xelas kerdeni, sebebê rehateyda ci bîyayeni. *Tr. Kurtarmak, serbest bıraktırmak.* To ez reynaya, mi jî jûna. Ma do wina pêdestî kewê û bireyê û reynok bê jî.

reynok/i *N.* Xelisnok/i, xelaskar/i. Kes/çîyo

ki; kesan reyneno, xelisneno, keno xelas. Çî/keso ki beno sebebê reyayîşdê kesan. Çî/keso ki karêndê reyayîşdê kesên, karê serbesteyda jewî, karê azadîyeyda kesên kerdo. Kes/çîyo ki; karê reyayîşî, karê reynayîşî, karê serbesteyda kesên yan jî çîyên keno. *Tr. Kurtarıcı, kurtaran.* Nê axirzemanî di, reynokê ma yê zûrayî jî, bêheykel nêbenê.

reynokey *Nm.* Xelisnokey, xelaskarey. Karê reynokan kerdeni, xelaskar/i bîyayeni, reynok/i bîyayeni, reynayeni, karûgurweyê ci, reynayîş bîyayeni, ser o wesfê reynayîşî bîyayeni, ser o wesfê serbest verdayîşî bîyayeni. *Tr. Kurtarmak, kurtarıcılık.* Ez reynokeyda ey dimi nêkewta; mi rê reyayîşê ê hemini lazim o.

rey rey *Db.* Jûfinan, jewfini, wextan, wext esto ki. *Tr. Bazen, kimi zaman.* Ez tim nêşina, rey rey şina.

rez *Nk. Nn.* Baxçeyê mewan, baxçeyê engûran. Çunkî nê mewîy bi rêzêna virazîyayê, ronayayê. *Tr. Bağ. Üzüm bahçesi.* Rezê kalikdê mi dewi di rezo en şên bî, dima zêdê ê bînan rezê kalikdê mi jî pêro bî wişk.

reze *Sn. Nn. Bw.* Menteşe. Reze pakerê ki, şima bişê qufil panê û kilît kerê.

rezîl/i *Er. N.* Pêrîşan/i. Çî/keso ki; hemberdê kesên yan jî çîyên di bîyo pêrîşan, hemberê raştan di bîyo rîsîya, tey rî nêmendo ki bivijîyo însanan ver. *Tr. Rezil, perişan.* Verdê wa rezîl bo ki; bizano do birayê mastî yo. Ey goş ma nêna.

rezîlane *Nn.* Zêdê rezîlan a, bi rezîlan mendeni, wesfê rezîlan tey bîyayeni, zêdê pêrîşanan bîyayeni, rîsîyayane, zêdê rîsîyayan bîyayeni. *Tr. Rezilce, reziller gibi.* Hendayên bêterana tepîya, ame tîya di xasekî ma ra keyneki waşti. Qe ne eyb, ne jî şerm.!

rezîlaney *Nm.* Zêdê rezîlan a bîyayeni, bi rezîlan mendeni, wesfê rezîlan tey bîyayeni, zêdê pêrîşanan bîyayeni, rîsîyayaney, zêdê rîsîyayan bîyayeni. *Tr. Rezilce olmak, reziller gibi olmak.* Ez a nêşena maneyên bida, a rezîlaneyda ci ya siftekêni.

rezîlbîyaye/ê *N.* Pêrîşanbîyeye/ê. Kes/çîyo ki; cayên di, kesên vero hendo ki karûgurweyêndo eyb û şerm kerdo yan jî eger misteheq nêbîyo jî kewto no wezîyet ki, rîyê ci nêmendo ki bewnîyo însanan ra, xwudi bol û bol şikîyayo. *Tr. Rezil olan, rezil duruma düşen.* Eger to di aqil bibîyayê, to ê merdimdê rezîlbîyayî ra no karûgurweyê kunê namûsan nêpawitê.

rezîlbîyayeni *f. M.* Rezîlbîyayîş. Pêrîşan bîyayeni, rezîley, wesfê rezîlan, çetiney bin di mendeni, bol û bol çetiney dîyayeni, bi çîyêndo şerm a kesan vero rîsîya bîyayeni. *Tr. Rezil olmak, yüzü kara olmak.* Qeçê ci dewi di karûgurwedê giranî bin di bîbîy rezîlîy, ey xwu rê sûki di kêf ramitê û ciniyan dima geyrayê. O jî bi no babet a bîbî rezîldê alemî.

rezîley *Nm.* Rezîl bîyayeni. Rezîleyda xwu ra nêwinîna, ma rê vana rezîlîy.

rezîlkerde/ê *N.* Pêrîşankerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayên di yan jî kesên vero kerdo pêrîşan û verdayo, kerdo rîsîya û verdayo, ci di rî nêverdayo ki bivijîyo însanan mîyan. *Tr. Rezil edilen, perişan edilen.* Kaşka şima nêşîyayê ê merdimdê rezîlkerdî ra no çîyo bêqîmet nêwaştayê.

rezîlkerdeni *f. M.* Rezîlkerdiş. Pêrîşan kerdeni, kesên yan jî çîyên rê bol zehmet û çîle û çetiney veteni, ci no haldo pêrîşan di verdayeni. Kesên yan jî çîyên rîsîya kerdeni, ci şermêndo giran ro dayeni. *Tr. Rezil etmek, perişan etmek.* Cinêki qehrîyê û va: Şima ez na qewmda mi mîyan di kerda rezîli, boka Ellah şima zêdê xwu bikero!

rezramiteni *Zîr. f. M.* Rez ramitiş. Cita rezan kerdeni. Rezan yan bi haletîyên a yan jî bi merrîyên a herra ci serûbinî kerdeni. *Tr. Bağ sürmek.* Citêrî rezê xwu ramit, dermanê gezî eşt bi ci, serpûneyê ci nay ci bina û Rebbdê xwu yê alemînî ra berke waşt. A tewekkul no yo.

rezronaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; rez ronayo, rez karito, mewîy ronayê, baxçeyê mewan viraşto. *Tr. Bağ yapan.* Citêro rezronaye û baxçe ronaye, do keda xwu îlla kî bigîro.

rezronayeni 1. *Zîr. f. M.* Rezronayîş. Rez kariteni, baxçeyê mewan ronayeni, xwu rê rez viraşteni. *Tr. Bağ yapmak, bağ dikmek.* Kalikanê ma, xwu rê Girgomezi di rez rona bî ki pa qeçekanê xwu warî kerê, qeçekanê ci jî rez kerd kor. 2. *Zv. f. M.* Rezronayîş. Awan kerdeni, medenîyet viraşteni, şên kerdeni, viraşteni, îmar kerdeni. *Tr. İmar/tamir etmek, bayındır hale getirmek, yapmak.* Vanê:"Lû vana: Germdê êrî ra nêbîyayê, mi do xwu rê rez ronayê"

rezwan/i *N.* Baxban/i, bekçîyê/ya rezan, pa wokê/a rezan. Keso ki rezan vero vindeno ki, rezan heywan û heramweran dest ra bibeşirno, mehfeze kero. *Tr. Bağban, bağ bekçisi. Fîrri fîrra rezwanan bî, nêverdayê kes şiro rezan mîyan.*

rezwaney *Nm.* Baxbaney, karê baxbanan, bekçîna rezan, rezan rê bekçîni kerdeni, pawokeya rezan, pawokê rezan bîyayeni, rezan vero vinderdeni. *Tr. Bağbanlık, bağ bekçiliği.* Rezwa-

neya ci mengên tenya bî, ey pereyê mengên tenya kerdo heq.

Rezzaq *Er. Teo. Nn.* Nameyêndê Ellahû Teala o ki, maneyê ci; O ki hemî çî û weşan keno rizqdar, keno wahîrê werdî, wahîrê rizqî, ci warî keno. *Tr. Rezzak.* Rezzaqê pêrini jew o. Çunkî şeklê warî bîyayenda weşan hemini jew o.

rê 1. *Nm.* Kirdasî û Dimilî di ray a. Mesela zêdê rêberî. 2. Dimilî di peyomekên o ki vera çîyên hêwan mojneno. *Tr. Zazaca'da yönelim belirten bir sonektir.* Ci rê vaji, mi ey rê va ûzn. Mi kerd ki to rê vajo, înan dest kuwa mi, mi terikna û mi nêva.

rêber/i *N.* Rayber/i, raymojn/i. O/çîyo ki; kesî rê ray beno, kesî rê ray mojneno. *Tr. Rehber, kılavuz, mürşit, lider, yol gösterici.* Rêberê ci lû bo, do çelfend bo.

rêberane *Nn.* Rayberane, rayberkî. Zêdê rayberan a, bi rayberan mendeni. Rayberîy senîn ki kenê û benê, a bi o babet a kerden û bîyayeni. *Tr. Rehberce, rehberlere yakışır bir şekilde.* Mêrdek rêber jî nêbî. Labelê rêberane ma vero karûgurweyê ma viraşt û ma ci ra reynay.

rêberaney *Nm.* Rayberaney, rêberkîyey, rayberkîyey, tey wesfê rayberan bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rêberan a bîyayeni, bi înan o robere amîyayeni. *Tr. Rehberlere yakışır bir tarzda olmak.* Mi rê ki haldê ci yê rêberaney di kemaneyên çinêbî.

rêberey *Nm.* Rayberey. Rêber/i bîyayeni, ray mojnayeni, ray berdeni, ray moteni. Kesên yan jî çîyên vero ray berdeni, ci rê cayanê neşînasan mojnayeni, ci vero şîyayeni, şîyokê verdê ci bîyayeni, ci rê sermîyaney kerdeni, ci rê serdarey kerdeni. *Tr. Rehberlik, yol göstericilik, mürşitlik, kılavuzluk.* Ez bi rêbereyda ey a, cara vinî nêbîya, mi raya xwu şaş nêkerda, ez gunakar nêbîya.

rêberiki *Nm. Bw.* Kediki. Qandê ron û rib û çîyo winasîn rêberikê Babî pêro hazirîy bî. (Bab/Suwêreki)

rêberkî *H. Bw.* Rêberane. Eger ti kenê jî, qenê rêberkî biki.

rêberkîyey *Nm. Bw.* Rêberaney. Ma bi rêberkîyeyda ci ya bîyê rezîldê alemî.

rêbirreki *Nm. Bw.* Raybirreki. Rêbirreka cêrî ser o kolîy ronay bî, vêr nêda ki ez şira. Ez jî rêbirrekda corêni ra şîya. Noqra aja di jî tîr marên raştê mi ame, ez tersaya.

rêça destî *An. Nm.* Şopa destî, nîşanê destî. *Tr. El izi.* Rêça destî tede mende, ez texmîn kena ki, o do tepêşîyo.

rêça giştan *An. Nm.* Şopa giştan, nîşano ki giştan ra mendo. *Tr. Parmak izi.* Mêrdekî ser o şubheyên esto, berdîy qereqol ki rêça giştandê ci bigîrê.

rêça lingan *An. Nm.* Şopa payan, şopa postalan, şopa lingan, nîşano ki payandê ci ra mendo. *Tr. Ayak izi.* Mêrdek rêçda ci ra şînasîya.

rêça marrî *Nm.* Raya marran, şopa marran. *Tr. Yılan izi.* Rêça marrî ya, kes şeno qula marrî bivîno.

rêça pay *Nm.* Herûna payan, herûna lingan, herûna postalan, şopa payan, şopa postalan, şopa lingan. *Tr. Ayak/ayakkabı izi.* Rêça payan ra silasîya. Eger a rêçi ra nêbîyayê, ey do xwu dest nêdayê.

rêçdar/i 1. *N.* Şopdar/i, şopiram/i. O/çîyo ki şopan rameno, şop ramiteni di ostayo, ostayê şop ramiteni. *Tr. İz sürme uzmanı.* Merdimêndo rêçdar biameyê, ey do no îşkele bivetayê. 2. *N.* Nîşandar/i. O/çîyo ki nîşan nano pa, nîşan keno. *Tr. Nişancı, nişan koyan, belirleyen.* Rêçdar do bêro rêç pano ki deha ma bibê serbestîy. 3. *N.* O/çîyo ki rayda hera ra vijîyayo û kewto raybirreki. *Tr. Geniş ve asli yoldan çıkıp kestirme veya tali yola giren.* Rêçdarî êtir nêkerd, kewt raybirreki. Cora ûja di mar perra ci.

rêçdarey 1. *Nm.* Şopdarey, şopiramey, şopi ramiteni di osta bîyayeni. *Tr. İz sürme ustalığı.* Rêçdarey, karê hergi merdimî nîya. Ancax merdimo osta şeno nê karî bikero. 2. *Nm.* Nîşandarey, nîşan panayeni. *Tr. Alamet/nişan koymak.* Rêçdarey rê, hukm û îzinê dewleti do bibo ki, kes bişo bikero. Kam şeno xwu serî rêçdarey bikero ki? 3. *Nm.* Raybirreki ra şîyayeni, çol çivîy xwu dayeni. *Tr. Kestirme yoldan gitmek.* Rêçdarey di zirar esto. Çunkî cayo ki raya dûzi bibo, kes do raybirreki ra nêşiro.

rêçi 1. *Nm.* Şopi, nîşan. Çîyo (herûni, şopi) ki wexto ki kes destê xwu yan jî linganê xwu yan jî bi çînakîyêndê xwu cayên di ronano, wedardişdê ci di nîşanên vijêno. *Tr. İz, belirti, emare.* Vanê vewri di rêç nêverdano. 2. *Nm.* Raya ki bi şîyayen a virazîyaya, raya dewarî. *Tr. Patika yol.* Tiritokan xwu dima rêçi nêverdaya. Vanê: "Vewri di rêçi nêverdano"

rêçin/i *N.* Nîşanin/i, şopin/i. O/çîyo ki nîşano pa, şopi ser o esta. *Tr. İzli, nişanlı, emareli, belirlenen.* Bano rêçin, do pirodeyo ki newedera virazîyo.

rêçiney 1. *Nm.* Rêçin/i bîyayeni, wesfê rêçî ci ser o bîyayeni. Ser o şopi bîyayeni, ser o nîşan bîyayeni, şopiney, nîşaniney. *Tr. İzlilik, nişanlılık.*

Üstünde iz, belirti ve nişan olmak. Rêçiney di kiramati esta, bêrêçiney di, zirarêndo ezîm esto.

rêçi verdayeni 1. *f. M.* Rêçiverdayîş. Xwu dima şopi verdayeni. *Tr. İz bırakmak.* Boka şima xwu dima rêçi nê verdê ki şima nêvînê ha! 2. *f. M.* Rêçiverdayîş. Rayeri terk kerdeni, çolçiv xwu dayeni, bi çolviran a şîyayeni, rêbirreki ra şîyayeni. *Tr. Kestirmeden gitmek.* Mi ci rê va: Rêçi verdi, raybirreki ra şorî, ey zêdê mi nêkerd; vernîya ci birîyê bî, tepêşîya. Hero ti!

rêdaye/ê *N.* Rênaye/ê, arêdaye/ê, arêkerde/ê, topkerde/ê, komkerde/ê, pêserarde/ê, cêserarde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni arêdayo pêser, ardo têser, arêkerdo, bi arêdayîş a ardo pêser û ci ra komên yan jî têtewrên viraşto. *Tr. Derlenen, toplanan, biriktirilen.* Pereyo rêdaye, qewmo rêdaye, keso rêdaye, teneyo rêdaye, ferheng (vajekan)o rêdaye ûzn. bol kes û çîyo rêdaye esto ki, rêdayîşîya tepîya fina vila bîyo.

rêdayeni *f. M.* Rêdayîş. Arêdayeni, kom kerdeni, pêser ardeni, arêkerdeni. Çîyan û kesanê vila bîyayan, cana cana di bîyayan pêser ardeni. *Tr. Derlemek, toplamak, biriktirmek.* Mi nê vajekê Dimilan hendayên serî yo rêdayê, ez a hewna jî rêdana.

rêdûr/i 1. *N.* Raydûr/i, rêdûrî. Kes/çîyo ki; raya ci dûrî ya. *Tr. Yolu uzak olan.* Merdimo rêdûr do rayda xwu ser o bo. 2. *N.* Raydûr/i, rêdûrî. Wahîrê/a rayda dûrîyeri. *Tr. Uzak yolun yolcusu olan.* Merdimo rêdûr, çi zano hendayên vindero ki?

rêdûrey 1. *Nm.* Raydûrey, rêdûrîyey, raydûrîyey, raydûrî bîyayeni. *Tr. Yolu uzak olmak.* Kaşka rêdûrîyey ma vero zêdê koyên nêvinderdê. 2. *Nm.* Raydûrîyey, rêdûrîyey, raydûr bîyayeni. Wahîrê/a rayerda dûrî bîyayeni. *Tr. Uzak yolun yolcusu olmak.* Kê vato rêdûreya ci, ci rê bendê (manî) ya?

rêj *Nn.* Mêl, rejîm, rêjiki. Şîyayîşê çîyên, herikîyayena çîyên, bi destan a bestereni. *Tr. Akı, akış, akım. Sıvıların elle sıyırarak temizleme.* Rêjdê ci rê, mêl nêda bî ki, ci ra biherikîyo.

rêjbîyayeni *f. M.* Rêjbîyayîş. Cor ra vera cêr herikîyayen a awer û çîyandê awikinan, bi destan a besternayeni, pak kerdeni. *Tr. Akmak, temizlenmek, elle sıyrılmak, ayalanmak, aya temizlenmek.* Rêj bîyayenênda awerda ci ya weşi esti bî.

rêjey *Nm.* Rêjikey, rejim, rêj bîyayena çîyên, mêlê şîyayîşdê aweri yan jî çîyandê zêdê. *Tr. İsal, akım şekli, akımı, akış biçimi, akma.* Rêjeya ci weşi bî. Labelê tersena ki do bixetimîyo.

rêjiki *Nm.* Heriki, mêl. Şîyayîşê çîyandê awikinan, herikîyayena çîyandê awikinan. *Tr. Akım şekli, akak, akı, suyun rejimi, akım, meyil, sıvı şeylerin akım yatağı.* Rêjika gilêşkîyereda ci çinadê ci di şûvên viraşta.

rêjkerde/ê *N.* Awa ki yan jî çîyo awikin o ki; jewî yan jî tayêni vera cêr rêj kerdo yan jî heriknayo, mêl dayo bi ci, bi destana besternaye, pak kerde. *Tr. Akıtılan, temizlenen, elle sıyırılmış olan.* Şitê rêjkerdî nê, şitê pey şîyayî tîyanan kerd mizmûhal.

rêjkerdeni *f. M.* Rêjkerdiş. Awi, çîyanê awikinan heriknayeni, cor ra vera cêr mêl cidayeni. *Tr. Akıtmak, temizlemek, elle sıyırarak temizlemek, ayalamak.* Ê lajekê çilminî sirf çilm nê, gilêşkî jî awar rêj kerdê.

rêkerde/ê *N.* Arêkerde/ê, arêdaye/ê, topkerde/ê, komkerde/ê, pêserarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vila kerdiş ra arêdayo, ardo pêser, kom kerdo, topê serdê pê kerdo. *Tr. Derlenen, toplanan, kümeleştirilen, biriktirilen.* Çiçîyê rêkerdî şima şaş kerdîy, şima wina heyret di mendê?

rêkerdeni *f. M.* Rêkerdiş. Arêkerdeni, arêdayeni, kom kerdeni, top kerdeni, pêser ardeni. *Tr. Derlemek, toplamak, biriktirmek, dağınıklıktan çıkarmak.* Şima jî hendê mi rêkerdayê, nika qedîya bî.[1]

rêna *H.* Fina, finakî, jûna fini, zêdê finandê bînan jûnakî. *Tr. Yine, bir daha, tekrar.* Ez a nika şina, qaxû megî, meşti ez do rêna bêra.

rênas/i *N.* Raynas/i, rêber/i, rayşînas/i, usûlzan/i. Merdimo ki ray zano, şeno rêberey bikero, usûlan zano, şeno gireyan rê çareyên bivîno. *Tr. Yol ve yordam bilir, kılavuz, rehber, çare üretir, metotlu davranan, metot bilen.* Hergi qaptanên rê rênasên lazim o ki, gemîyera xwu nêkuwo kemeran ro.

rênasane *Nn.* Rênaskî. Bi şikildê rênasey a, bi şikildê usûlzaney a, bi şikildê rêberey a, ze ki rêber bo, rêberî ra kemî nêmendeni. *Tr. Bir kılavuz/rehber gibi.* Mêrdekî ma rê rênasane rêberey kerdi.

rênasaney *Nm.* Rênaskîyane, rênaskîyey., raynasaney, rayşînasaney. Bi şikildê usûlzaney a, bi şikildê rêberan an, zêdê rayşînasan an. *Tr. Adeta yol yordam/metot bilircesine.* Ti vanê o do ma rê bişo rênasaneya karên bimojno?

rênasey *Nm.* Rêberey, raynasey, rayşînasey, usûl-

1 Dimilî di qaydeyên: Arêkerdeni-rêkerdeni, ronayeni-naroyeni (mi rona- mi na ro) ûzn.

zaney. Karûgurweyandê xwu di ray zanayeni, hal û hewalî di fehm kerdeni. *Tr. Yol yordam bilmek, rehberlik, kılavuzluk.* Mi bixwu rênaseya ci rîdê.

rênc *Nn. Bw.* Renc. Rêncdê ma Kurdan di, veyvan di, veyvedê keynerda xwu di kay kerdeni çinêbî. Dima ra bi rêncdê Tirkan a dekewt rêncdê ma mîyan.

rêncber/i *Zîr. N.* Recber/i, rencber/i, citêr/i. O/çîyo ki; diligê xwu bi citi kerdena ravêrneno. *Tr. Çiftçi.* Rêncber do citi bikero, mêşneres do jî mêşna biresno.

rêncberane *Nn.* Rêncberkî, recberane, recberkî, rencberane, rencberkî, citêrane, rêjberkî, citêrkî. Zêdê rêjberan a, wesfê rêjberan tey bîyayeni, bi rêjberan mendeni. şekil û bîçimê ci bi rêjberano mendeni. *Tr. Bir çiftçi gibi, çiftçilere yakışır bir şekilde.* Ti jî şenê winî rêncberane bikerê û biwerê?

rêncberaney *Nm.* Rêncberkîyey, recberaney, recberkîyey, rencberaney, rencberkîyey, rêjberkîyey, citêraney, citêrkîyey. şekil û bîçim û meş û mêl û mexeldê xwu di, rayşîyayîşdê xwu di zêdê rêjberan a bîyayeni, wesfê rêjberan tey est bîyyaeni. *Tr. Çiftçilere yakışır bir tarzda, bir çiftçinin tavrıyla.* Rêncberaneyda ci di mi qusûrên nêdî.

rêncberey *Zîr. Nm.* Rêjberîni, rêncberîni, rêncberey, recberey, rêcberey, citêrey. Karûgurwe û mesleg û wesfê citêran. Bi citêreya debar û dilig kerdeni. *Tr. Çiftçilik.* Rêncberey di zêdê karandê bînan debaro helal jî heram jî esto.

rêncbîyaye/ê *N.* Awi yan jî çîyo awikino ki cor ra vera cêr herikîyayo yan jî o ya herikêno, bi destan an besterîyayo, pak bîyo. *Tr. Akan, akmakta olan, temizlenen sıvılar.* Şitê rêncbîyayî tîyanan şîre di verda.

rênenas/i *N.* Kes/çîyo ki; ray û usûlan nêzano, nêşeno rêberey bikero, nêşeno gireyandê însanan rê çareyên bivîno. *Tr. Yol yordam bilmez, rehberlik/kılavuzluk yapmaz.* Kes do bi rênenasan an karên nêkero, îşgeleyên mîyan nêkewo. Çunkî kesî kenê pêrîşan.

rênenasey *Nm.* Rênenas/i bîyayeni, wesfê rênenasan tey bîyayeni. Ray nêzanayeni, usûlan ra fehm nêkerdeni, çare nêdîyayeni, rêber nêbîyayeni. *Tr. Yol yordam bilmemek, kılavuzluk yapamamak, sorunlara çare bulamamak.* Rênenasey, çîyêndo xirab o. Çunkî rênenasî rê tim jî rênasên lazim o.

rês *Nn.* Layo peşmîyîn û mûyîn o ki; ci ra çî virazêno, bi ci ya çîyo peşmîyîn rêsêno. *Tr. Yünlü iplikler, yünlü örgü iplikleri.* A ya kena mi rê qazaxi birêso. Pîlvajeyên di vanê, "O rês û no pirês."

rêsin/i *N.* Çîyo ki; peşmî û mû ra virazîyayo, tey peşmî û mû esta. *Tr. Hayvan yünü veya kılından yapılmış olan.* Çinayê ci rêsin bî. Cora bol germin bî.

rêsiney *Nm.* Rêsin/i bîyayeni, rês ra virazîyayeni, tey rês bîyayeni. Çîyo/a xwuradayîşîyo/a ki rêsra virazîyayo/a, peşmî û mû ra virazîyayo/a; a o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yünlü veya kıllı olmak.* Eger rêsineyda ci ra nêbîyayê, hendayên germi nêbîyê.

rêsîyaye/ê *N.* Çîyo peşmîyîn û mûyîn o ki çîyêndê zêdê rêşta û dest û şîş û caxan a virazîyayo, mûneyayo, bîyo çina yan jî têlîy. *Tr. Kirmen/teşi, şiş, cağ gibi maddelerle eğirilen, örülen yün veya kıl iplikli şey veya giyecek maddesi.* No pûçiko rêsîyaye do bideyo kê?

rêsîyayeni *f. M.* Rêsayayîş. Çîyêndê peşmîyîn û mûyînî bi çîyêndê zêdê rêşta û dest û şîş û cax a mûndeni, ci ra çina yan jî têlîy veteni. *Tr. Eğirilmek, örülmek.* Kaşka hendayên çîyo weş û delal verî birêsîyayê.

rêske/ê *N.* Terrîşok/i, terîsok/i, şemîtok/i, şeqitok/i, derîsok/i, xîjonek/i, xîjonok/i, çerexok/i, derîskok/i. Çî/keso ki; qerardê xwu di nîyo, kes ser ra şeqitêno, kes ser ra xîj beno, kes ser ra terrîşêno, kes nêşeno ser o bi qerarêna vindero. *Tr. Kaygan, kararında olmayan.* Şêligdê înan di, qisey kerdeni marîfetên a. Cayê înan rêske yo, keso nêşeno qerardê xwu di bo.

rêskey *Nm.* Terrîşokey, terrîşok/i bîyayeni, şeqitokey, şeqitok/i bîyayeni, derîsokey, derîsok/i bîyayeni, şemîtokey, şemîtok/i bîyayeni, wesfê rêskeyeh bîyayeni. *Tr. Kayganlık, kaypaklık, kararında olamamak.* Rêskey di merg jî beno. Kes do xwu çimî kero.

rêskin/i *N.* Terrîşokin/i, terîsokin/i, şemîtokin/i, şeqitokin/i, derîsokin/i, xîjonekin/i, xîjonokin/i, çerexokin/i, derîskokin/i. Tede şeqitîyayeni bîyayeni. Çî/keso ki; ci di şemitîyayeni esta, qerar tede çinî yo, çîyo bêqerar. *Tr. Kaygan, kararlı olmayan, değişken.* O kar rêskin o, keso rew rewî nêşeno bin kewo.

rêskiney *Nm.* Terrîşokiney, terîsokiney, şemîtokiney, şeqitokiney, derîsokiney, xîjonekiney, xîjonokiney, çerexokiney, derîskokiney. Tede rêske bîyayeni, tede şeqitîyayîş bîyayeni, bêqerarey, bêqerar/i bîyayeni, tede vurîyayeni bîyayeni. *Tr. Kayganlık, kararsızlık, kaypaklık, değişkenlik.* Rêskiney hergi çîdê biqedr û

biqîmetî di esta. Labelê kes do ê rêsey bigîro xwu çimî.

rêsnaye/ê *Nn. Bw.* Rêste/ê. Pûçiko rêsnaye û hazir senîn do jew bo?

rêsrêsteni *Zîr. f. M.* Rêsrêstiş. Bi layandê peşmî û mûyînan ra çina yan jî çîyo winasîn veteni yan jî viraşteni. *Tr. Yün eğirmek, yün dokumak.* Maya min a rês rêsena.

rêste/ê *N.* Rêşte/ê, rêsnaye/ê. Çîyo ki rêsîyayo, çîyo ki bi şîşan an, bi caxan a virazêno. *Tr. Yün veya kıllı şeylerden eğirilen, örülen, dokunan.* Çinayo rêste do biroşîyo.

rêsteni *f. M.* Rêstiş. Rêşteni, rêsnayeni. Bi caxan a, bi şîşan a çina viraşteni. *Tr. Yün veya kıl eğirmek, dokumak, örmek.* Pûçikê rêstey, do bi şîş a birêsîyê. Nika bi makînan a rêsenê.

rêşanaye/ê *N. Bw.* Raşanaye/ê. Kes deqeyên di, şeno çuwalên tene raşano. Labelê kes ê çuwalê rêşanayî, saetên mîyan di ancax arêdo.

rêşanayeni *f. M.* Rêşanayîş. *Bw.* Raşanayeni. Eger şima ra ameyê, şima do arêdayê. Qey şima ra arêdayeni nêamê, şima raşana; şima çîyo xirab kerd.

rêşme *Nn.* Reşme, rişme, wesar, gilonc. *Tr. Yular.* Ey rêşmeyê ci tepişt bî, mi jî pey ra ramitê.

rêşna *Nm.* Biski. Hendê destên, hendê abirîyayeyên por. Porî ra qismên o ki porî ra abirîyayo û kewto dûrî yan jî mexsûs verdeyayo. *Tr. Lüle, kakül.* May va, eger ez to resa, ez do rêşnaya to avora!

rêşta *Teks. Nm.* Rişta. Çîya ki rêsena, kes pa çî rêsneno, kes pa çîyanê peşmîyînan û mûyînan û çîyanê zêdê nînan rêseno. *Tr. Makara, kirmen.* Maya mi, verî rêsê ma pêro, bi rêşterda xwu ya rêsnayê.

rêşte/ê *Teks. N.* Rêste/ê. Çîyo ki rêsîyayo, bi rêşta ya, bi caxan a, bi şîşan a virazîyayo. *Tr. Dokunan, örülen.* Çinayê rêştî birişê.

rêşteni *Teks. f. M.* Rêştiş. Rêsteni. Bi rêşta ya, bi caxan a, bi şîşan a, bi destan a çî, çina û çîyo winasîn viraşteni. *Tr. Eğirmek, örmek, dokumak.* Kaşka wexta to birêştayê, bî berey.

rêweri 1. *Nm.* Hebana awi, manaya aweri. Babetên çenteyêndê awer o ki; çerme ra virazîyayo, babetên meşkên a ki verî şuwanan, rêwîyan awa xwu dekerdê de. *Tr. Deriden olan su çantası. Tulumdan olan küçük bir su çantasıdır ki, çoğunlukla çobanlar veya yolcular suyunu bu kapta saklar ve korurlar.* Rêwerda ci di awa ci nêmendi bî, hembazdê xwu ra waşti. 2. *Nm.* Hîzi. Meşka werdî, meşka çermeyîn a ki ronê hîzî kenê de. *Tr. Yağ konulan ve tulum olarak biçilen küçük deri yayık.* Ma ronê xwu dekerd rewêri mîyan, ci ra hilmêndo giran ameyê.

rêwî *N.* Raywan/i, seferî. Kes/çîyo ki; yan o yo ray ra yan jî o yo keno ray şiro, keno rayên ra şiro, keno şiro rayênda dûrî. *Tr. Yolcu, seferi.* Cinîy û camêrdno! Otoboza kena ray kewo, wa rêwî nêmano, ci nişo.

rêwîyane *Nn.* Rêwîkî, raywanane, raywankî, seferkî, seferîyane. Zêdê rêwîyan a, bi raywanan mendeni, wesfê raywanan tey bîyayeni. *Tr. Yolcular gibi, yolcu edasıyla.* Kes rêwî nêbo, nêşeno rêwîyane nimaz bikero.

rêwîyaney *Nm.* Rêwîkîyey, raywananey, raywankîyey, seferkîyey, seferîyaney. şekil û bîçim û usûl û meşdê xwu di zêdê rêwîyan a bîyayeni, bi raywanan mendeni, wesfê raywanan tey bîyayeni. *Tr. Hal ve hareketlerinde bir yolcuyu andırmak, onlara benzemek.* To çimî di a rêwîyaneyda ci di jî kemaneyên çinêbî. Winî nîyo?

rêwîyey *Nm.* Rewîni, rêwîney, seferîyey, seferîni, raywaney, bi rayo bîyayeni, ray ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; yan o yo ray ra yan jî o yo kena ray kewo. *Tr. Yolculuk, seferi olma, yolda olmak.* Rêwîyey di kes ferzanê çehar rekatan di rekatîy keno.

rêz/i *N.* Paştîgîr/i, terefgîn/i, kiştikar/i, hetkar/i. Kes/çîyo ki; paşîya kesî gîno, kesî het do, kesî rê yardim keno, kesî rê paştî vijêno, kes bi ci yo perreno. *Tr. Arka çıkan, destekçi, taraf.* Vanê filan keye, filan dewleti, filan eşîri filan lej û bêvan cengî di rêzê ma bîyo.

rêz 1. *Nn.* Qor, sira, hîzi, eli, bad, nobeti. Çîyo ki pêpeyo bîyo qor. *Tr. Sıra.* Panqa vero, di rêzîy merdim virazîya bî. 2. *Nn.* Taxim, govil. Çî/qerebalixo ki pêya robere yeno, bi pê ya, bi eynî wesfan a xrubên viraşta. *Tr. Takım.* Şima do rêz bi rêz kay kerdayê. Çîyên nêbeno, îlla rêzên do vinî kero. Derd qezenc kerdeni nîya, kay kerdena. Îlla rêzên do vinî kero. 3. *Nn.* Dostey, îttîfaq, pêjewbînîyey, têkildarey, elaqedarey, hembazey. *Tr. Dostluk, ilişki, birliktelik, aidiyet.* Ê olayîyan ser ra rêzê înan pêra abirîya. (Dostlukları, olumlu ilişkileri, birliktelikleri bitti.)

rêzbeste/ê 1. *N.* Safbeste/ê. Çî/keso ki; bi rêzên a bestîyayo, bi rêzên a pêya girêdeyayo, saf besto. *Tr. Sıra şeklinde kurulan, sıralanan, dizelenen, saf bağlanan.* Şêligo rêzbeste do weş şiro û bêro. 2. *N.* O/çîyo ki; qor besto, rêz besto, saf besto. *Tr. Saf bağlayan, dizi oluşturan, sırayı oluşturan.* O merdimo rêzbeste kêsedê mi ra

şî, o mi rê bol lazim bî. 3. *N.* O/çîyo ki çîyêndo weşo bi bîçim o, çîyo robere viraşto. *Tr. İşleri tenasüp/uyum ile yapan.* Rêzbeste bî. Çiçî ki kewt bî ci dest, bi rindey û bi weşey a qedîya bî. Çîyên ci destî ra nêherimîya bî.

rêzbesteni 1. *f. M.* Rêzbestiş. Qor besteni, sıra besteni, saf besteni. *Tr. Sıralamak, dizmek, saf oluşturmak.* Eger ey ra nêbîyayê, bi mi ki aja di rêz nêbestîyayê. 2. *f. M.* Rêzbestiş. Robere ardeni, robere kerdeni, ropêardeni, vera pê ardeni. *Tr. Tenasüp oluşturmak, uyumlu hale getirmek, birlik ve beraberlik oluşturmak.* Şêligzan do şêligî bi rêzên a bibesto.

rêz bi rêz *Nn.* Qor bi qor, qat bi qat, saf bi saf, qefle bi qefle, govil bi govil, taxim bi taxim, hîzi bi hîzi, eli bi eli, bad bi bad, nobeti bi nobeti. Bi şikildê rêz bîyayîşî ya. *Tr. Sıra sıra, bölük bölük, dizi dizi, kafile kafile, sürülerle, nöbetleşe, kat kat.* Hewnê şewan di teyrûtûr rêz bi rêz şîyê, înan dima cinîy bîbîy rêz bi rêz, dima jî maxê banan.

rêzbîyaye/ê *N.* Qorbîyaye/ê, rêzebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêver û pêpeyo kewto rêzeyên, zêdê rêzilên a qorên viraşto. *Tr. Sıralı, sıralanan, dizilen, dizi, sıraya giren.* Ê danê şardê rêzbîyayî ro jî. Deha kotî ki nêdê şardê vilabîyayî ro.

rêzbîyayeni *f. M.* Rêzbîyayîş. Qor bîyayeni, rêze bîyayeni, bi şikildê rêzilên a qor bîyayeni, pêver û pêpeyo rêze kewteni. *Tr. Sıralanmak, dizilmek, zincirlenmek.* Qeçekê Dimil û Kirdasan mektebî vero rêz bîyê.

rêze *Nn.* Çî/keso ki; ci ra qorên, sirayên, nobetên, elên viraşta. *Tr. Dizi, sıra.* Rêzeyê tizban, rêzeyê qeçekandê mektebî, rêzeyê şeker giroteni, rêzeyê filman, rêzeyê filmandê vernamedê telewîzîyonî ûzn.

rêzebeden *Mîm.* Dêsbend. Dêso ki; qandê sersûneyda cayên yan jî sûkên bi rêzêna û bi şikildê bedenî ya virazîyayo. *Tr. Sur, beden.* Rêzebedenê Dîyarbekirî ê jewom o. Seddê Çînijan qela nîya sedd a.

rêzebend *Ed. Mat. Nn.* Şeklê qorî, bîçimê qor kerdişî, şekl û bîçimê rêze kerdişî. Vajekanê kitabên rêz kerdeni, cayê ravêrdişdê ci mojnayeni. *Tr. Dizin, diziliş, bağ.* Rêzebendê kitabdê ci nêvirazîya bî, ma nêşayê tey vajeka "Dimil û Dimilî û Kirdas û Kirdasî û Kurd û Kurdî" bivîno.

rêzefilm *Nn.* Filmo ki pêdima pêdima dewam keno. *Tr. Dizi, dizi film.* Rêzefilmêndo derg û weş bî.

rêzenuqtîy *Ed. Nb. Bw.* Nuqtikê rêzilinîy. Kaşka wexta nuşkarî, bi rêzenuqtikanan, nuşteyê xwu bibirnayê. Eger ey wexta bi rêzenuqtan a nuşteyê xwu bibirnayê, ey do, a xetaya olimbêteri nêkerdayê.

rêzenûtîy *Ed. Nb. Bw.* Nuqtikê rêzilinîy. Qandê dewam nêkerdenda eynî çîyan nûtê ki pêdima rêz benê, yanê ze ki vajê zêdê nînan kers şeno hewna bikudêno. *Tr. Sıralı nokta.* Eger rêzenûtan ra nêbo, kes do caelmatî nuşteyê xwu pêroy binûşno. Hema kes şeno bi rêzenûtan a parênda nuştedê xwu nênuşno û bibirno, verdo wextnakî.

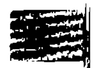
rêzey *Nm.* Rêz/i bîyayeni, rewşê rêzî, wezîyetê rêzî. *Tr. Sıra/lı olmak, dizin/li olmak.* Ez rêzeyda ci rê nê, rêzî di bêdûzaneyda ci rê qehrîyaya.

rêzi *Nm.* Qori, sira, hîzi, eli, badi, nobeti. Çîyo ki pêpeyo bîyo qor. *Tr. Sıra, dize, dizi.* Rêza ki ma vero bî, verê ma şî, qedîyê.

rêzila kekobekoy *Nk. Nm.* Babetêndê pêçek a ki; pa dolmê perran virazênê. Tamê perrandê ci, ê perrandê mewşêr (asmêr)an weşêrî yo. Dirikan (tûdirişkan) vero benê û xwu erzenê ser û tim pa vera dîyar benê*Tr. Sarmaşığa benzeyen ve yaprağından sarma yapılan bir çeşit yabani ot.*

rêzilane *Nn.* Zêdê rêzil a, zêdê fermanî ya, pêpeyo, pêdima, pêdimo, pêver û pêdimo, bi şikildê rêzilên a pêpey û pêdima rêz bîyayeni, şopa pê berdeni. *Tr. Zincirleme, zincirvari, müteselsil, silsileli.* Eger ma awandê lûkan/gîrgînan mîyan di dest bierzê pê, beno ki jî ma do rêzilane, pêro bifetisîyê.

rêzilaney *Nm.* Rêzilkîyey, rêzilkî bîyayeni. şekil û bîçimê zîncîri ki senîn o, şekil û bîçimê fermanên senîn ki pêpeyo yo, eynî bi o babet a pêpeyo û pêdima bîyayeni, bi pê ya têkilî bîyayeni, şopa pê berdeni, şopda pêdi bîyayeni, pê taqîb kerdeni, pê xeyal kerdeni, pêver û pêdimo bîyayeni. *Tr. Zincirleme, zincirvari, silsileli, müteselsilen, art arda.* Bi mi ki; sebebê merdişdê înan rêzilaneya ci bî. Çunkî eger ê rêzilane nêbîyayê, ê do bireyayê.

rêzilbîyaye/ê *N.* Qorbîyaye/ê, rêzebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêdima bîyo qor, bîyo rêze, pêpeyo kewto nobeti. *Tr. Sıralanan, art arda sıralanan, dizeleşmiş olan, nöbetleşen, zincirvari sıralanan.* Şardê cendirman vero rêzilbîyayî ra, çi marifet do bivijîyo ki!

rêzilbîyayeni *f. M.* Rêzilbîyayîş. Qor bi qor bîyayeni, rêz bi rêz bîyayeni, zêdê rêzilên a pêpeyo qor bîyayeni. *Tr. Zincirleme sıralanmak, art arda sıralanmak.* Eger şima rêzil bîyayê, şima wina pêrîşanîy nêbîyê.

rêzile *Nk. Nn.* Engûrmareki, engûrmari, engûra kovî. *Tr. Tarlalarda yetişen bir çeşit yabani üzüm olup yenmez, kimi yerlerde halk arasında köpek üzümü de derler.* Rêzile nêwereno.

rêzilê koyan *Cog. Nb.* Rêzekoy. Rêzo ki bi koyan a viraziyayo, koyê ki pêdima pêdima, pêpeyo rêz benê. *Tr. Sıradağ/lar, dağ silsilesi.* Rêzilê koyan dewandê ma ra dûrî nîyo, hema ma vero yo.

rêzili 1. *Nm.* Zencîri, zincîri, ferman, çîyo ki pêya girêdeyayo. *Tr. Zincir, fermuar, silsile, müteselsil.* Gama bîni rêzila ci, ci vîye di bî. 2. *Nm. Bw.* Gargi. Ez winîyaya pêdima bîyê rêzili, mi fehm nêkerd ki jewo vero û o yo înan beno. 2. *Nk. Nm.* Vaşêndo zerdo zêdê porî ya yo, bo nazîk û zarîf o. No vaş, erdandê awîyan di beno. No vaş, çoşmandê Suwêreki di beno. *Tr. Saça benzeyen, çok sarı, sulanabilir alanlarda kendiliğinde yetişen, zarif bir ot.*

rêzilin/i *N.* Çî/keso ki; pa rêzili esta, pa zîncîri esta, pa fermuar esto, zîncîri deyaya piro. *Tr. Zincirli, fermuarlı.* Çinayo rêzilin, çinaşoyêri di veng vejeno.

rêziliney *Nm.* Rêzilin/i bîyayeni, pa rêzili bîyayeni, rêzila ci bîyayeni, fermuarê ci bîyayeni, pa fermuar bîyayeni, po rêzili deşte/ê bîyayeni. *Tr. Zincirlilik, zincir vurulmuş olmak.* Rêzlineya ci, ci rê bî sebebê tiritişî. Eger rêzlini nêbîyayê, nêtirîyayê jî.

rêzilkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo rêzili, ci ra rêzili veta, şeklê rêzili dayo bi ci, nayo pêdima, kerdo pêdimî, kerdo zêdê zîncîrêna, şeklê zînzîri dayo bi ci, rêzili naya pa, kerdo rêzilin, fermuar nayo pa. *Tr. Sıralanan, art arda konulan, ardışık bir şekle sokulan, fermuar/zincir yapıştırılan.* Çinayo rêzilkerde, bizmeyo rêzilkerde, qewmo rêzilkerde, şaro rêzilkerde ûzn.

rêzilkerdeni *f. M.* Rêzilkerdiş. Kesên yan jî çîyên ra rêzilên veteni, şeklê rêzili cidayeni, ci ra rêzili tehsîl kerdeni, pêdimîyo kerdeni, pêdima nayeni, têserî û têdima kerdeni, rêze kerdeni, fermuar kerdeni, fermuar (zîncîri) panayeni, bi şikildê zîncîrên a pêpeyo nayeni, ci ra qorên viraşteni. *Tr. Sıralamak, dizmek, art arda koymak, silsile oluşturmak, zincirvari bir şekle koymak, zincir/fermuar yapmak, fermuar takmak.* Mi sifte qeçekîy kerdîy rêzili, dima înan rê qiseyê xwu kerdîy rêzili, tewro dima jî bi qeçekêna pantolê xwu riştîy terzî ser û mi bi terzîya pantolê xwu kerdîy rêzili.

rêzilkî *N.* Rêzilane, bi qorên a, bi sirayên a, bi elên a, bi hîzên a, pêpeyo, pêpeya, pêdima, pêdimî, rêzilwarî, rêzilkîyane. Bi şikildê rêzên a. *Tr. Sırayla, nöbetleşerek, ardı sıra, art arda, arka arkaya, zincirvari, müteselsilen.* Ma do rêzilkî bişîyayê, to nêverda.

rêzilkoy *Cog. Nb. Bw.* Rêzê koyan. Rojawandê Entalya ra Rêzilkoyê Torosî dest kenê pa, Milikê Gexti jî wegînê û Gergerî pey ra kudênê, hettanî Hekkarî şinê.

rêzilok/i *N.* Çî/keso ki; wesfê ci yo ravey bîyo rêzil, ci ra zîncîrên viraziyaya, kewto pêpeyo, kewto pêdimîyo, ci ra şekil û bîçimê rêzilên peyda bîyo. *Tr. Zincirlenen, art arda gelen, sıralanan, zincirvari, müteselsil, silsileli, ardışık.* Ellah zano ki ê rêzilokî ra çîyên do nêvijîyo.

rêzilokey *Nm.* Rêzilok/i bîyayeni, pêdimîyo/a bîyayeni, pêdimo bîyayeni, pêpeyo bîyayeni, zêdê zîncîrên a pêdima bîyayeni, jew jewî ya dima, şekil û bîçimê rêzilên ci neyayeni. *Tr. Silsileli, müteselsilen, art arda, ardışık, ardı sıra.* Ti vanê na rêzilokeyda ci ra, qe çîyên bivijîyo yan nêvijîyo?

rêzilokî *H.* Wesfê rêzli, wesfê rêzilokan, pêpeyo bîyayeni, pêdimî ya/yo bîyayeni, têserî û têdima/îyo bîyayeni, şekil û bîçim û usûlê rêzilan tey bîyayeni. *Tr. Zincirvari, müteselsil, silsileli, zincir şeklinde, ardışık, ardıl, müteakip.* Mi çimî di ki, verî tey wesfê rêzilokî est bî. Ez jî qayîli bîya rêzilokî bo, hema nêbî.

rêzilokîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; wesfê rêzilokano tey di, pêdima yo, pêpeyo yo, zêdê rêzilê, zêdê zîncîrên a pêpeyo yeno. *Tr. Zincirvari/zincirleme olan, silsileli/müteselsil, ardışık/ardıl olan, art arda gelen.* Boka şima ê çîyê rêzliokîbîyayî jî pey di nêverdê.

rêzilokî bîyayeni *f. M.* Rêzilokîbîyayîş. Pêdimîyo/a bîyayeni, pêpeyo/a bîyayeni, pêdimîyo amîyayeni, zêdê zîncîrên a, zêdê rêzlin a pêdima bîyayeni, pê taqîb kerdeni. *Tr. Ardışık gelmek/olmak, art arda gelmak, silsileli olmak, zincirvari olmak.* Eger ê zêdê mîyan rêzilokîbîyayê, înan ra qe jew jî nêmendê. Pêro do bimerdayê.

rêzilokîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî ci ra rêzilên veta, kerdo rêzliokî, pira kesên yan jî çîyêndo pêpeyo veto, nayo pêdimo, zêdê zîncîrên a ci ra şekl û bîçimên veto. *Tr. Arda arda konulan, ardışık/silsileli hale getirilen.* Ê qewmdê rêzilokîkerdî ra çi xeyr do bivijîyo ki, şima yê winî pa perrenê?

rêzilokî kerdeni *f. M.* Rêzilokîkerdiş. Pêpeyo nayeni, pêdimîyo nayeni, pêdima qor kerdeni, şekil û bîçimêndê rêzil (zîncîr)i panayeni. *Tr. Silsileli hale getirmek, müteselsil etmek, zin-*

cirvari hale getirmek, ardışık/ardıl yapmak, müteakip olan ler haline getirmek. Înan kerd ki rêzilokî kero, nêşa. Dima zêdê şima kerd.

rêziwan *Ed. Nn.* Qaydeyê ziwanî, gramerê ziwanî, raya ziwanî, rayziwan, usûl û rayê raştnuştenda ziwanî. *Tr. Dil kuralları, gramer bilgisi, gramer kitabı.* Dimilî di rêziwanî ser o kitabîy nuşîyayê. Labelê kemaneya ci bol a. Cora gereg ki kes qandê rêziwanî jî kitabnakî binuşno.

rêzkerde/ê *N.* Qorkerde/ê, pêpeyokerde/ê, pêpeyonaye/ê, pêdimîyo/a naye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ci ra rêzên veto, nayo pêdima, kerdo pêpeyo, bi qorên a viraşto, şekl û bîçimê zîncîrên nayo pa. *Tr. Sıralanan, dizelenen, istiflenen, art arda getirilen.* Mektebo rêzkerde cayêndê zêdê komî di zirar nêvîneno.

rêzkerdeni *f. M.* Rêzkerdiş. Qor kerdeni, rêze kerdeni, pêdima/o yan jî pêser o nayeni, pêpeyo yan jî pêser o nayeni, şekil û bîçim û usûlêndê bidûzanî ya rêze kerdeni. *Tr. İstif etmek, sıralamak, dizmek, art arda koymak.* Ey herga ki şîyê zêdê sîyandê dêsên a zûrê xwu kerdê rêz. Labelê qe kesî jî zûrê ci nêdayê ci rî ro.

rêzko *Cog. Nn.* Rêzkoy. Koyo ki koyandê rêzan mîyan di. Koyê ki zêdê rêzilên a pêdima yenê, pêpeyo şinê. *Tr. Sıradağ.* Rêzkoyê welatdê ma, Toros ê. Torosîy namê xwu, namedê Qerralêndê Ermenîyan ra gînê. Labelê Kurdîy nê rêzkoyan rê nêvanê Toros, hergi jewdê ci namêndê ci esto. Mesela koyo ki Nemrûdî ser o xwu rê ca viraşto, ma ci rê vanê Milikê Kolik (Milikê Gext)i.

rêzkoy *Cog. Nb.* Rêzko. Koyê ki bi rêzên a kudênê, koyê ki zêdê rêzilên a, zêdê zîncîrên a pêpeyo (pêdima) bi rêzên a şinê. *Tr. Sıradağ/lar.* Rêzkoyê welatdê ma, Îskenderûn ra dest kenê pa û hettanî Kurdîstanda Îranî kudênê. Qe beno ki Efrîqa ra dest kenê pa, Dengizdê Sipî bin ra kudênê û fina Entekya di fina vijênê teber.

rêznuşte *Ed. Nn.* Nuşteyo ki pêdima cayên (rojnameyên, quncên, sîteyên) di nuşêno. *Tr. Yazı dizisi.* Vanê: Filan nuştok, sîteyên di, wahîrê quncikên o, o yo ûja di rêznuştey nûşneno.

rib *Zîr. Nn.* Çîyê werdî yo awikin o ki; girênayenda şîredê engûran, ê tûwan, ê tûdirişkana ûzn. yan jî tîjî vernayenda ci ya virazêno. *Kur. Mot, dimis. Tr. Pekmez.* Ribê tûwan û ribê engûran ma bi destîdê xwu ya viraşto. Hendo ki ma kergey kerdê, hend vaji bes o.

ribak *Wş. Nn. Bw.* Ribhak. Maya mi, mi rê ribak virazena. Çunkî a zana ki ez ribakî ra hez kena.

ribê rojî *Zîr. Nn. Bw.* Ribê tîjî. Ribê rojî bol weş o. Labelê kerdena ci bol zehmet a, kes do bol vero vindero.

ribê tîjî *Zîr. Nn.* Aqit, ribroj, ribê rojî. Ribo ki bi adirî ya nê, rojî vernayena, bi tînida tîjî ya beno. *Tr. Güneş pekmezi.* Kalikê mi înan, ribê tîjî viraştê.

ribê tûwan *Zîr. Nn.* Ribo ki şîredê tûwan ra virazêno. *Tr. Dut pekmezi.* Min û pîrikda xwu ya, ma ribê tûwan viraşto.

ribhak *Wş. Nn.* Hakrib, ribak. Şamîyên a ki hak û ribî pêmîyan di ron di sûr kenê û wenê. *Tr. Yumurtalı pekmez.* Maya mi verî ma rê tim ribhak viraştê.

ribik *Nn.* Çarîgê se kîloy, çehar parî ra parênda se kîloy, vîst û panc kîloy. *Tr. 25 kg.a denk gelen ağırlık.* Mi ci rê bi ribikîya hîrê finîy çî dayo.

ribin/i *N.* Kes/çîyo ki; tey rib esto, rib sawîyayo pira, rib sawîyayo ci ra, rib rijîyayo ser, bîyo/a ribin/i. *Tr. Pekmezli, pekmez bulaşmış/sürülmüş olan.* Werdo ribin, çinayo ribin, tenekeyo ribin û zêdê nînan.

ribiney *Nm.* Ribin/i bîyayeni, wesfê ribiney tey bîyayeni, pa rib bîyayeni, rib pira sawîyayeni, tey rib estbîyayeni, ribê ci bîyayeni. *Tr. Pekmezlilik, pekmez sürülmüş/bulaşmış olmak.* Mi rê ribineya ci qet weş nêamê. Cora mi nêşa fek pano.

ribiz *Nk. Nn.* Babetêndê vaşê werdî yo ki perrê ci dergûbarî yo, tamê ci mize o, koyan ser o beno kuho. *Tr. İşkin. İşkin bitkisi.* Koyîjîy, ribizîy benê roşenê deştijan û sûkijan.

ribroj *Zîr. Nn. Bw.* Ribê tîjî. Ribrojê ma û ê înan jew nîyo ki fiyetê ci jî jew bo.

ribvewr *Nn.* Vewrib, celawî, vewrşîre. *Tr. Karlı pekmez, karsambaç, kar helvası.* Ribvewrê ma, verî ma nêtewnayê. Labelê ki nika ez bûra, ez pa şan nêkena.

Riha *Er. S. Nm.* Reha. Nameyê ci yo bol verên “Edessa” yo. Tayên jî Riha rê vanê Urfa. *Tr. Şanlıurfa.* Ma Dimilîy pêro jî vanê: “Riha, Reha,” ma kes jî bi Dimilî ya Urfa nêvanê. Labelê merdimo ki Tirkî di vilêşîyayo vano Urfa.

rihaney *Nk. Nm.* Çîçegan mîyan di rihani bîyayeni, zêdê rihanan boyweş/i bîyayeni, boya ci weşi bîyayeni, ci ra boya weşi amîyayeni, wesfê boyweşan tey bîyayeni. *Tr. Çiçekler içinde reyhan olmak, reyhan gibi hoş kokulu olmak.* Mi rê rihaneya ci serê hemî ya.

rihani *Nk. Nm.* Reyhani, rehani. Gulênda, bol boy weşa. *Tr. Reyhan.* Mêrdekî va, mi rihani giroti û anti xwu zerre, boya ci bol weşi bî.

rihante/ê *N.* Heyatgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; Hz. Ezraîlî, jewî yan jî çîyên heyatê ci anto, heyatê

ci giroto, bi no babet a kişto yan jî merdo. *Tr. Ruhu alınan, ruhu çekilen.* Merdimo rihante senîn nêmireno?

rihanteni *f. M.* Rihantiş. Rih giroteni, kişteni, ganê ci giroteni. *Tr. Kabz-ı ervahta bulunmak, ruh çekmek.* Rihistînî, rihê ci hewna nêant bî, mi bi ci ya qisey kerdîy.

rihantokey *Teo. Nm. Bw.* Rihîstîney. Rihantokey wezîfeyêno, bi zerrîwaştiş a nîyo.

rihantok *Teo. Nn. Bw.* Rihîstîn. Eger o rihantokê xwu bizano, o do şiro ci rê bertîl bido. Çunkî kar û gurwandê xwu hemî di bertîl dano.

Rihayîj *N. Bw.* Rehayîj/i. Merdimo Rihayîj do bişo bi gengazey a şiro Adana. Çunkî rayê ci yê virazênê.

rihdaye/ê *N.* Gandaye/ê. Merdimo ki gan dano, heyat dano, heyat dayo, o yo mireno, keso ki merdo. *Tr. Can veren, ölen, ölmekte olan.* Merdimo rihdaye, do senîn hesabê xwu bido ki?

rihdayeni 1. *f. M.* Rihdayîş, gan dayeni. Kişta Ellahî ra Ellah rih dano, kes beno weşe. *Tr. Can vermek, ruh vermek, yaşatmak.* Riho ki Ellah bido ancax fina Ellah şeno bigîro. 2. *f. M.* Rihdayîş, gan dayeni, merdeni, weşeyey ra vijîyayeni. *Tr. Ruhunu vermek, ölmek.* Mêrdekî rih dayê, ey bi mêrdekî ya qisey kerdê.

rihdaye *Nn.* Gandaye. Ellaho ki heyat dano kesî. Ellaho ki, wahîrê rihan o. *Tr. Ruh ve can veren, hayat veren Allah.* Rihdayeyê ma Ellah o, zewmbî kes nêşeno heyat bido kesî.

rihgirote *Nn.* Rihante, gandaye. Bi namedê Ellahî ya, Ezraîlî, ganê ci giroto û rişto adinî. *Tr. Ruhu kabzedilen/alınan.* Rihgirote, rihê ci giroto, keso ki peydi bêro çinî yo.

rihgiroteni *f. M.* Rihgirotiş. Ganê ci giroteni, kişteni, biganey ra veteni, biheyatey ra veteni, weşeyey ra veteni, weşe bîyayeni ra veteni. *Tr. Ruh almak, kabz-i ervah.* O yo ki rihan gîno Ellah o. Bê Ellahî kes nêşeno rihê jewnay bigîro. Rihistîn jî bi emirdê Ellahî ya rihan gîno.

rihistîney *Nm.* Rihantokey, rihantok/i bîyayeni, wesfê rihantokan tey bîyayeni. Rihistîn/i bîyayeni, felegey, feleg bîyayeni, Ezraîl bîyayeni, kar û xebatê heyatistînî. *Tr. Azrail olmak, melekulmevt olmak, kabz-ı ervahta bulunmak.* Rihistîney di tamên çinî yo, o wezîfeyên o.

rihokêri *Nk. Nm.* Rihoki. Darênda tellîyîn a. Babetên sêzêrênda sûrek a. *Tr. Kırmızı alıç ağacı. Dikenli bir ağaç olup halk arasında ekşi muşmula ağacı, barut ağacı veya Yemişen diye adlandırılmaktadır. Lat. Crataegus, Fleur D'aubepine.* Rihokêra înan emserr weş rihatokîy tepiştê.

rihoki *Nk. Nm.* Sêzê sûrîy. Meyweyê rihokêri, fekîyê darda rihoki. *Tr. Kırmızı alıç, barut ağacı meyvesi, ekşi muşmula, yemişen ağacının meyvesi.* Rihokê ci yê, dûrî ra sûr kenê û xwu wenê!

riho xebîs 1. *Teo. Nn.* Riho xirab, riho xayîn, riho pîs, riho ki ci ra xirabey yena. *Tr. Kötü ruh, fena ruh, alçak ruh, hain ruh, hain kimse.* Rihê ey, riho xebîs o. Herga ki ey bi hembazêndê xwu ya karên kerdo, ey cînan rê xayîney kerda.

rihtistîn *Teo. Zv. Nn.* Gangîr, rihantok, feleg. O keso ki; rihan gîno, Hz. Ezraîl, melekê mergî, meleko ki rihê kesî gîno, melekûl mewt. *Tr. Azrail, ölüm meleği, melekul mevt. Ayrıca birinin ölümüne neden olan veya onu öldüren.* Na vajeki, "rih histandin"î ra yena, *"ruh isteyen"*î ra nîno.[1]

rijîyaye/ê 1. *N.* Cadê xwu ra vijîyaye/ê, heb hebî vilabîyaye/ê, aw û çîyo zêdê awikinî yo ki ata nata şîyo. *Tr. Döküntü, dökülen.* Ey nêşa, çîyê xwu yê heqîbîyê rijîyayî arêdo, o do senîn şitê rijîyayê bişo arêdo ki? 2. *N.* Robîyaye/ê, xilîyaye/ê, cêserkewte/ê, waramîyaye/ê, şehitîyaye/ê. *Tr. Dökülen, yıkılan, bozulan.* Bînayo rijîyaye, do ci ser ro gunayê, o do zêdê erbetan bin di bimendayê.

rijîyayeni 1. *f. M.* Rijîyayîş. Cadê xwu ra vijîyayeni, mersela; tasi ra erd ro kewteni, pêser kewteni. Xelle rijêno, awi tasi ra rijêna, çimîy rijênê, ardîy rijênê. Yanê çîyê hebikinîy awikinîy cadê xwu ra vijênê û herimênê, eger nêherimîyê jî şîyayen û vila bîyayena ci nêawzêna. *Tr. Dökülmek.* Rijîyayenda şitîya dima bî, ê zalimî da ciniyerda xwu ya mehsûmi ro. 2. *f. M.* Rijîyayîş. Xilîyayeni, şehitîyayeni, war amîyayeni, cêser kewteni. *Tr. Yıkılmak, dağılmak, bozulmak.* Rijîyayena banî ma pêro tersanay, ma recifîyay pêser.

rijnaye/ê 1. *N.* Çîyo arêbîyayeyo ki, jewo pêser o yo ki jewî şeqênayo erd ra, erdo vila kerdo, şanayo erd ra, çîyêndê zêdê tewrî ra, çuwalî ra, xirari ra bi şikildê heban an, bi şikildê çîdê awikinî ya robîyayo erro. *Tr. Döktürülen, dökülen.* Teneyo rijnaye do fina kergan rê bibo. 2. *N.* Şehitîyaye/ê, wararde/ê, cêserviste/ê. *Tr. Bozulan, yıkılan, dağıtılan, aşağıya indirilen.* Bano rijnaye do meşti newedera virazîyo.

1 Hist, bi histandinî ya jew o. –in, în jî wesfê ci mojneno.

rijnayeni 1. *f. M.* Rijnayîş. Babetên robîyayen a. Era kerdeni, erd ra vila kerdeni. *Tr. Dökmek, döktürmek.* Ellah xeyr! Ti yê çirê şitî rijnenê? Merijni. 2. *f. M.* Rijnayîş. War ardeni, şehitnayeni, cêser visteni, siwaxanê dêsan cêr ardeni, ci ra cikerdeni. *Tr. Dökmek, yıkmak, suvaları indirmek.* Ma do ewro, dawiteyo kihan birijnê û newedera virazê.

rikdar/i *N.* Kîndar/i, xincin/i, xincikin/i, eynad/i, xezebin/i, xezebdar/i, xişimkar/i. Kes/çîyo ki; rika xwu kerda kesên û qayîlo ci ra heyfê xwu bigîro, rika ci esta, rika pîzedê ci esta. *Tr. Kinli, kinci.* Merdimêndo rikdar nêbîyayê, do ê wereyamîyayîşî ya tepîya, rika xwu bi min o nêkerdayê.

rikdarey *Nm.* Kîndarey, kîndar/i bîyayeni, cinciney, xincin/i bîyayeni, xincikiney, xincikin/i bîyayeni, xişimkarey, xişimkar/i bîyayeni, xezebiney, xezebin/i bîyayeni, xezebdarey, xezebdar/i bîyayeni, eynadey, eynad/i bîyayeni. Bi kîn a, bi rik a, bi xişm a, bi eynad a hereket kerdeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni, xişm û riki û eynadey û xezeb û kîna pîzedê ci bol bîyayeni, heyfan dima geyrayeni. *Tr. Kinlilik, kinci olmak, kin ve inatla sürdürmek.* Pêro jî haydarê rikdareyda ci yê.

rikgirêdok/i *Psîk. N.* Kîngirêdok/i, kîndar/i, xişimkar/i. Kes/çîyo ki; rika xwu bi kesên yan jî bi çîyên a girêdaya, kîni kerda bi ci, hetta ki zirar ci ro nêdeyo yan jî ci ra heyf nêgêrîyo, zerrîya ci weşi nêbo. *Tr. Kinci, kin bağlayan, kindar.* Keso rikgirêdok û bêriki kar û zirarî di jew nêbeno.

rikgirêdokey *Nm.* Kîngirêdokey, kîndarey, xişimkarey. Kes/çîyo ki; rika xwu bi kesên yan jî bi çîyên a girêdayo, kîni kerda bi ci, hetta ki zirar ci ro nêdeyo yan jî ci ra heyf nêgêrîyo, zerrîya ci weşi nêbo. *Tr. Kinci olmak, kin bağlamak, kindar olmak.* Rikgirêdokeya ci, do rojên miheqeq sereyê ci bûro. Çunkî zêdê awerda sisk a ki, çiçî ki mîyan di bo, ey jî terena, zirar dana bi ci.

riki *Psîk. Nm.* Kîni, qermi, arki. Xirabeya mîyandê însanan a ki sifte kesî bixwu, dima jî şarî tewnena û pa xirabeya zerredê kesî kudêna. *Tr. Kin.* Riki girêdayeni, çîyênda xirab a ki sifte sifte rikgirêdokî tewnena, dima jî qarşûy.

rikigirêdaye/ê *Psîk. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni riki bi ci girêdaya, xişmê xwu kerdo ci pîze, qayîlo ki heyfê xwu ci ra bigîro yan jî zirar bi ci do, hetta ki zirar piro nêdo jî zerrîya ci pey weşi nêbena. *Tr. Kin bağlanan.* Merdimo rikgirêdaye do senîn hereket bikero ki zirar nêvîno?

riki girêdayeni *Psîk. f. M.* Rikigirêdayîş. Kîni tepişteni, kîni kudênayeni, xirabeya zerrîda xwu a jewî kerdeni. *Tr. Kin bağlamak/beslemek.* Riki bi kesîyo megirêdê. Çunkî a do sifte bi şima ya bibestîyo, şima bihelêno, dima qarşûy.

rim *Nn.* Emin, neha. Qisaya ki, wexto ki kes nêşeno peynîya qiserda xwu bîyaro, kes mecbûr maneno û vano. *Tr. Şey. Sözün sonu getirilemediği veya istenilen söz veya konuşmanın akla gelemediği zaman söylenen bir kelimedir.* Rim, ez nêşena ki to rê vaja, ti do biqehrîyê.

rind/i *N.* Hewl/i, weş/i, xasek/i. Çî/keso ki; wesfandê xwu di ecibêno, rîdêno, qebûl beno. *Tr. İyi, hoş, güzel, yakışıklı, uyumlu, uygun.* Merdimêndo rind, tim hewlîni keno.[1]

rindane *Nn.* Weşane, hewlane. Zêdê rindan a, bi rindey a, bi xasekey a, bi weşey a, wesfê rind û weş û hewlan tey bîyayeni. *Tr. İyi bir şekilde, hoşçasına, güzelcesine.* Ci rê rindane bêro jî, mi çimî di rind nêbî.

rindaney *Nm.* Weşaney, hewlaney, weşane/ê bîyayeni, wesfê rind û weş û hewlan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di rindane bîyayeni. *Tr. İyi olmak, hoş ve hoşça olmak.* Rindaneya winî bibo do se bo, nêbo do se bo?

rindey *Nm.* Weşey, hewley, hewlîni, rindîni, rindîney, hewlîney. Rind/i bîyayeni. Çî/keso ki; tey wesfê rindey û hewley û normalî ser ra qedrûqîmet esto, a o çî û o wesif bîyayeni. *Tr. İyilik, güzellik, hoşluk, onaylanabilirlik, hayırlılık.*[2]

rindê *Nm.* Nameyêndê keynekandê Dimilan o ki maneyê xwu "Rind"i ra gîno. *Tr. İyi, hoş, latif, güzel, beğenilen, hayırlı manasına gelen bir kadın ismi.* Rindê ti ya se ra şina? Ti mi jî bi xwu ya nêbena?

rindo *Nn.* Nameyêndê lajekandê Dimilan o, ki

---

1 Ferqê "rind"î û "hewl"î esto. Rindî di eger kemaney çinêbo jî, beno ki tey kemaley (bîyayena temami) nêbo. Labelê "hewl" hewna "rind"î jî bin do, hemberê ci yo Tirkî *"normal"* o. Feqet bol finîy nê hurdina vajekî zêdê pê ya benê manedar.

2 Ferqê "rindey" û "hewley" esto. Rindey di eger kemaney çinêbo jî, beno ki tey kemaley (bîyayena temami) nêbo. Labelê "hewley" hewna "rindey" jî bin da, hemberê ci yo Tirkî *"normallik, normal olma"* o. Feqet bol finîy nê hurdina vajekî zêdê pê ya benê manedar.

maneyê xwu "Rind"î ra gîno. *Tr. İyi, hoş, latif, güzel, beğenilen, hayırlı manasına gelen bir erkek ismi.* Rindo ti yê sera şinê? Ti mi jî bi xwu ya nêbenê?

rintû *Nk. Nm. Bw.* Remtû. Tew qayîl nêbî, rintûyênda ci tenya vinî bo. Hendi ki tepişte bî.

rintûti *Nk. Nm.* Remtû, remtûyêri, dara remtûyan, romtû, romtûyêri, dara romtûyan, rimtû, rimtûyêri, dara rimtûyan, tûyêra sîyaka tam tirşina. Babetên darênda tûwan a ki, tûyê ci mize yê, tirşin ê. *Tr. Ekşi ve çoğunlukla siyah veya kırmızımsı renkte olan bir cins dut.* Dewa ma Girgomezi di rintûti esta. Labelê ma ci rê vanê remtû, remtûyêri.

rintûy *Nk. Nb. Bw.* Remtûy. Rintûyê Încazi tayên nîyê.

rintûyêri *Nk. Nm. Bw.* Remtûyêri. Xeylên rintûyêri estîy bî, pa werd û diligê xwu vetê.

rişîyaye/ê *N.* Şawîyaye/ê, şirawîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a rişîyayo, şirawîyayo. *Tr. Gönderi, gönderilen, yollu, yollanan.* Senîn beno çî û keso rişîyaye şima dest nêreseno?

rişîyayeni *f. M.* Rişîyayîş. Şawîyayeni, şirawîyayeni. Karûgurweyê rişîyayeni virazîyayeni, bîyayeni. *Tr. Gönderilmek.* Eger birişîyayê, qey do ci des resayê. Bi mi ki nêrişîyaya.

rişki *Zoo. Nn.* Hakê edûyan, leyrê edûyan ê werdî yê ki hewna nêbîyê edûy. Labelê do dima edûy bê. Bolekê ci "rişkîy" ê. *Tr. Sirke, bit sirkesi, bit yumurtası, bit larvası.* Ci sere di rişkîy estîy bî. Qey kesî sereyê ci rewnayo nêşit bî.

rişkîy *Nb.* Qandê jewekda ci *Bw.* Rişki. Eger kes xeylên wext nêşo sereyê xwu bişuwo, wexta rişkîy kewnê kesî sere.

rişta *Nm. Bw.* Rêşta. Eger riştaya ci ci dest di nêbîyayê, ay nêşayê hendayên rês birêso.

rişte/ê 1. *N.* Şawite/ê, şawinaye/ê, şirawite/ê. Çî/keso ki jewî qando ki jewî reso ci rê bi destdê jewî ya yan jî bi wasitadê çîyên a dayo berdeni. *Tr. Gönderi, gönderilen, yollu, yollanan.* Barê ci yo rişte, înan pey di kerdo. 2. *N.* Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bi rêşta ya yan jî bi makîna ya mûneyayo, rêsîyayo yan jî bi nînan a derzîyayo. *Tr. Örülen, dokunan.* O çiyo ki înan rişt bî, mi qebûl nêkerd. Çunkî bol gewşeg rişt bî. Hawêr ver şîyê.

riştek *Rob. Nn.* Mesaj. Nuşteyo werdîyo ki qandê meramên kesên rê rişîyayo. *Tr. Mesaj, ileti.* Ez winîyaya ki di rojan mîyan di mi rê bi seyan a riştekîy ameyê.

rişteki *Nm.* Çî/keso ki şekil û bîçimê ci zêdê riştekên a o, bi rişteki maneno. *Tr. Teşi/kirmene benzeyen, kirmen ismiyle yadedilen yerleşke.* Estanikênda Dimilîyan di wina vajeno: Berda ha berda! Berda ha berda! Rişteki ra, Gastareki ra, Sehaneki ra, Samîdeki ra berda. Berda kodê Qafî pey di werda!

rişteni 1. *f. M.* Riştiş. Şawiteni, şawinayeni, şirawteni, şirawnayeni. Çîyên, bi jewî ya jewî rê berden dayeni, ci resnayeni. *Tr. Göndermek, yollamak.* Ey mi rê mektûbên rişti, ez pa bol tewaya. 2. *f. M.* Riştiş. Rêsteni. Çîyo ki bi rêştaya rêsêno, çîyo ki bi makînaya rêsêno. *Tr. Örmek, eğirmek, dokumak.* Manga bori ci rê tim jî riştê. Pîlvajeyên di pîlê ma vanê, "Mi rişt, meran kirişt"

riştger/i *N. Bw.* Riştvan/i. Riştgerêndo mezbût o, hîle û xurdeyê ci çinî yo.

riştgerey *Nm. Bw.* Riştvaney. Riştgereya ci hewna xwu nêmojnaya. Labelê bi mi ki vernîya ci akerdê ya.

riştî *Zîr. Nm.* Citêrey di lastik o ki haletî û nîrî pêya girêdanê. *Tr. Karasaban işlerken karasaban ile boyunduruğu birbirine bağlayan bağ/lastik.* Citêrî, haletî û nîreyê xwu, bi riştî ya best tepîya, dest kerd bi cita.

riştvan/i 1. *N.* Riştkar/, riştger/, riştok/i. Kes/çîyo ki; çîyên rişeno canakî. *Tr. Gönderen, gönderici.* Mektûbên vîneyaya. Labelê riştvanê ci bellî nêbîyo. 2. *N.* Riştkar/i, riştger/i, riştok/i. Kes/çîyo ki; yan bi makîna ya yan jî bi rêşta ya çîyên rişto, rêsto. *Tr. Ören.* Pûçikê riştevê rotey estê. Labelê riştvanê ci yo nêvîneyêno ki ma biroşê.

riştvaney 1. *Nm.* Riştkarey, riştgerey, riştokey. Kes/çîyo ki; karê rişteni keno, çîyên rişeno cayên. *Tr. Gönderici olmak, göndermek.* Riştvaneya ci bi dûzanên a nîya, bêdûzan a. 2. *Nm.* Riştkarey, riştgerey, riştokey. Karê rişteni kerdeni, bi rêştayên a, bi makînayên a çîyên mûnayeni, deşteni, riştkarey kerdeni. *Tr. Ören olmak, örücülük.* Riştvaneya ci weş a. Ez qayîla tim jî qazaxanê xwu bi a ya bida rişteni.

rita *N.* Ûja, Aja. Wexto ki kes cayêndê nezdî îşaret keno, kes na qiseri vano. *Tr. Orası. Yakın yeri işaret ederken gösterilen yer veya işaret.* Bê rita ki sî to ro nêguno.

ritayên/i *N.* Ajayên/i, ûjayên/i. Çî/keso ki; ata do, rita do, a kiştda bîni do, o kişt do. Çî/keso ki; keso mojneno û vera vernî do, a ûja do, kiştda bîni do. *Tr. Diğer taraftaki, o taraftaki, karşı taraftaki.* Boka ti ê lajekê ritayênî, jî bixwu ya berê.

ritayêney *Nm.* Ritayên/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê ritayênan tey bîyayeni. Ajayêney, ajayên/i bîyayeni, ûjayêney, ûjayên/i bîyayeni. Kesên yan jî çîyên mojnayîş di kesî het di nê, yan qarşî (hember)dê ci di yan jî kiştda bîni bîyayeni. *Tr. O/diğer taraftaki olma, karşı veya yan taraftaki olmak.* Wa ritayêneya ci cayên di vindero, tew ser o wesfê ci jî xirab nêbo? A wexta nêzana ma çiçî vila kerdi!

riz *Zîr. Nn.* Birinc. *Tr. Pirinç.*[1]

rizq *Er. Nn.* Wer. Çîyê werdî û debarîyo ki, kes ci ra gida gîno, weno. *Tr. Rızık.* Ellahû Tealay rizqo meşrû wadenayo, kes do veyşan nêmano.

rizqhelal/i *N.* Kes/çîyo ki; rizqê ci, werdê ci, keda ci, pere û werdê ci yo ki yeno, kewno ci pêlekî helal o, rizqdê ci di heramey çinî ya, rizqê ci bi rayda helal a gêrîyayo, bi kedda helal a gêrîyayo. Tersê ci "rizqheram" o. *Tr. Rızkı meşru yollardan olan, rızkı helal olan.* Boka Ellah ma bi kesdê rizqhelalî ya hembaz kero û rizqheramî ra jî dûrî fino.

rizqhelalane *Nn.* Zêdê rizqhelalan a, bi rizqhelalan mendeni, wesfê rizqhelalan tey bîyayeni. Ked û xebat û debardê xwu di zêdê rizqhelalan a bîyayeni. *Tr. Helal rızıklılar gibi, hal ve hareketlerinde rızkı helal olanlar gibi.* Mêrdeko tim jî xwu rê tîyanan di, rizqhelalane gurweyêno. Keda kesî ci destî ra nêveta.

rizqhelalaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rizqhelalan bîyayeni, wesfê rizqhelalan tey estbîyayeni, wahîrê/a rizqdê heramî nêbîyayeni. *Tr. Rızkı helal olanların tavırlarını sergilemek.* O do qethan, rizqhelalaneyda xwu ra, zirar nêvîno.

rizqhelaley *Nm.* Rizqhelal/i bîyayeni, wesfê rizqhelalan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; rizqê ci helal o, rizqdê ci heramey çinî ya, rizqê bi rayda helal a, bi ked û xebatda helal a gêrîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ninan tey bîyayeni. Tersê ci "Rizqheramey" a. *Tr. Helal rızıklılık, rızkı meşru olmak.* Eger ci rê vinderîyo jî, bi mi ki rizqhelaleya ci do ci rê vinderîyo.

rizqheram/i *N.* Kes/çîyo ki; rizqê ci goreyê Şerîetî nîyo, goreyê qanûnî û helaley nîyo, karûgurwe û xebat û kedda ci di heramey esta, tey qusûr û egeriney esta, tey rizqê sêkuran û nêweşan û nêşeyan û ê şarî esto. *Tr. Rızkı haram olan, rızkı meşru olmayan. Rızkında hile, hurda, şike, gayri meşruluk bulunan.* May va, eger ti şirê, bi ê rizqheramî ya bigurweyê û rizqdê şarî kewê, ez to rê şitê xwu helal nêkena, a ti bizanê ha!

rizqheramane *Nn.* Rizqheramkî. Zêdê rizqheraman bîyayeni, tey wesfê rizqheraman bîyayeni, bi rizqheraman mendeni. *Tr. Rızkı haramlara benzemek.* Nika rizqheramane megurweyî. Ti do bigurweyê, qenê rizqhelalane bigurweyî ki, to rê adinî di biercîyo.

rizqheramaney *Nm.* Rizqheramkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rizqheraman bîyayeni, bi rizqhelalan a nêbîyayeni. *Tr. Adeta rızkı haram olanlar gibi olmak.* No tofano dimayên, bi mi ki, rizqheramaneyda ci ra ame.

rizqheramey *Nm.* Rizqheram/i bîyayeni, wesfê rizqheraman tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û xebat û debar û diligdê ci di heram esto, bi şikildê heramî ya gurweyêno, rizqê ci helal nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Rızkı haram olmak.* Rizqherameya ci kê dîya, kam şeno rizqherameyda ci rê şade bo?

rizqkemî *N.* Rizqkêm, rizqtayên. Kes/çîyo ki; rizqê ci kemî yo, bol gurweyêno ji rizqê ci tayên o, bol nîyo. *Tr. Rızkı az, rızkı eksik.* Lajekî va: Maya mi vatê rehmetî pîyê mi rizqkemî bî. Bol û helal gurweyayê jî, tim rizqê ci kemî bî, tayên bî.

rizqkemîyey *Nm.* Rizqkêmey, rizqkemî bîyayeni, rizqkêm/i bîyayeni, rizqtayêney, rizqtayên/i bîyayeni, wesfê rizqkemîyan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; rizqê ci kemî yo, rizqê ci tayên o, nadinî di herayey nêkewno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Rızkı eksik olmak.* Nadinî di, rizqkemîyeya ci bibo jî, adinî di cayê ci do hera bo.

rizqo helal *Nn.* Rizqo ki; kesî bi ked û xebatdê xwu yê helalî ya finayo xwu destî. Rizqo ki kes nêkewto kedda şarî, pa heramê şarî nêwerdo, helal gurweyayo. *Tr. Helal rızık, kendi emek ve çabasıyla, meşru yollardan elde edilen rızık, gelir vs.* Ellah ma wahîrê rizqdê helalî kero û rizqê heramî ma qirî nêkero. Amîn (belê)

rizqo heram *Nn.* Rizqo ki; kesî bi kedda xwu ya helal a, nêkerdo xwu destan mîyan. Rizqo ki kesî bi rayda helal a, bi xebatdê xwu ya nê, bi rayda heram a, bi heram werden a, bi neheqey a finayo xwu destî. *Tr. Haram rızık, meşru olmayan gelir vs.* Ma do ki bi rizqdê heramî ya

---

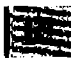
1 *"Pirinç"* vajekênda Tirkî nîya, Kirdasî di *"birinc"* o û Farîsî di *"berenc"* û *"perenc"* vajêno. Xwu ra Dimilî û Kirdasî di bol cayan di nûşeyê "e"y benê "i" Wexta vajeki xwu bi xwu bena "birinc."

bicoyê, wa qe ma bimrê ey rindêrî yo.

rizqo kemî *Nn.* Rizqo ki werd û warîbîyayîş û îdare û debar û diligdê kesî rê bes nêkeno, kemî kewno, ewêzîya îhtîyacanê ikesî nêkeno. *Tr. Az/eksik rızık, dar olan gelir, bereketsiz rızk.* Rizko kemî, fini bena qeçekanê kesî keno qeyretkar, fini bena kesî keno nankor, fini bena kesî rizqî dima fetilneno.

rî 1. *Nn. An.* Wec, wej, sigûm, sûret, betari. Vernî ra sere pêro, seredê çengedê kesî ra hettanî porî, goşdê raştî ra hettanî goşdê çepî pêro jî rî yo. *Kur. Rû. Tr. Yüz, sima, suret.* Şewra şima senîn ki werzenê rîyê xwu hîrê finîy bişuwê. 2. *Nn.* Serê çîyan o dûz. *Tr. Yüzey.* Rîyê maseri mekenê, heyf a. 3. *Nn.* Tebîhet, tebîet, erd. *Tr. Tabiat, seciye, fitrat.* Peynî rîyê mêrdekî nerm o, vêşî ser meşirê, o nêşeno xwu bivirno. 4. *Teks. Nn.* Qumaşo ki şeltî ser o neyêno doşeg û wertîyan ser. *Tr. Yorgan, döşek vb. giyecekeler dikilen en dıştaki kumaş, yüz.* Maya mi rîyê nivînan ci ra şeqitna ki bişuwo. 5. Sebeb, seba, poxi, semed, qand, qewî. *Tr. Sebep, neden, yüzden, bundan dolayı, bu nedenle, bu münasebetle, dolayısıyla.* Eger rîdê to ra nêbîyayê, ez ûja nêameyê. 6. *An. Nn.* Rîyê ganî, serê gandê însanan û hemî çîyan. *Tr. Cilt, ten.* Rîyê gandê ci pêro veşa bî. Maya mi bi zerdikdê hakana kerd weş.

rîaşmî *N.* Rîpak/i, xasek/i. O/çîyo ki; rîyê ci pak o û zê aşmî yo, rîpak o, xasek o. *Tr. Ay yüzlü, temiz, güzel, yakışıklı.* Keynekênda rîaşmî ya, tew mevindirê, şirê xwu rê biwazê.

rîaşmîyey *Nm.* Rîpakey, rîpak/i bîyayeni, wesfê rîpakan tey bîyayeni, xasekey, xasek/i bîyayeni, wesfê xesekan tey bîyayeni, rindey, rind/i bîyayeni, temîz û tentirizey, temîz û tentiriz/i bîyayeni. *Tr. Ay yüzlülük, güzel olmak, yakışıklılık.* Rîaşmîyey zewmbîyanê ya, kê ki dest kewo zengîneyên a. Bi peran a jî nêsencêna.

rîawî *Nm. Bw.* Awa rî. Wexto ki kes nêşo rîawîya xwu bivîno, kes nêşeno şarî di jî eger bivîno.

rîbelek/i *Tib. N.* Rîbelekin/i. Kes/çîyo ki; rîdê ci rîbelek vijîyayo, bîyo nêweşê rîbelekî, rîyê ci bîyo belek belekî. Kes/çîyo ki; rî di belekiney esta. *Tr. Yüzünde abraşlık hastalığı.* Mektebdê ma di telebeyêndê min o rîbelek est bî, mîyan ra mîyan ra şîyê xwu mojnayê doktorî.

rîbelekey *Nm.* Rîbelekiney, rîbelik bîyayeni, rî di belekiney vijîyayeni, nêweşê rîbelekiney bîyayeni. *Tr. Abraşlık hastası olmak.* Key ki şima rîbelekeya ci weş kero, ma şima rê sozên danê.

rîbelek *Tib. Nn.* Rîbelekin. Nêweşîna rîbelekey, rî di belekiney vijîyayeni. *Tr. Abraşlık hastalığı.* Ey rîbelek veto, ê yê kenê berê doktor.

rîbeste/ê *N.* O/çîyo ki; rîyê xwu giroto, rîyê ci bestîyayo, rîyê ci pêşîyayo. *Tr. Yüzü bağlı/sarılı olan.* Jewî sî eştê kê embiryanan, labelê qamera nêşayo eyan kero. Çunkî rîbeste bî.

rîbesteni *f. M.* Rîbestiş. Rî pişteni, rîyê xwu nimiteni, rî giroteni, rîpişteni, rîpişte/ê bîyayeni. *Tr. Yüzünü bağlamak, yüzünü kapatmak/ örtmek.* Rî besteni di îşkeleyên esto. Yan heya ra yan jî ê yê lûyên fetilnenê.

rî bi rî *H.* Pê rî di, rîyanrî, pêvero, pê het di, eşkera, germangerm, germangermî, bi tezeyayda ci ya, xasekî. Tersê ci "Peyanrî" yo. *Tr. Yüz yüze, karşı karşıya, karşısında, alenen, gizli değil, açıkça, sıcağı sıcağına, taze olarak, utanıp sıkılmadan, çekinmeden.* Heyra ma rî bi rî bîyê, ey çîyêndo winî nêva, ez nêşena zûrîy bikera.

rî bi rîyane *Nn.* Rîyanrîyane. Rî bi rî bîyayeni, wesfê rî bi rî bîyayan tey estbîyayeni, germangermey, germangerm bîyayeni, hazir di bîyayeni, pêvero bîyayeni, pê heti bîyayeni, pê rî di bîyayeni, eşkera bîyayeni, mîyanikî nêbîyayeni, heme çî eşkera û dûz di bîyayeni. *Tr. Yüz yüze olma, yüzleşenlerde olduğu gibi, sıcağı sıcağına, gizlisi saklısı olmaksızın.* Ma yê kenê na merseleri rî bi rîyane qisey bikerê.

rî bi rîyaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di rîyanrîyane bîyayeni, zêdê rî bi rîyan bîyayeni. *Tr. Yüz yüze olanlar gibi olmak, aşikarlar gibi olmak, aleni olanlar gibi olmak, sıcağı sıcağına gibi.* Boka rîyan rîyaneya înan, sereyê înan bûro. Kotî no kar rîyan rîyane bîyo?

rî bi rîyey *Nm.* Rîyanrîyey, rî bi rî bîyayeni, pêvero bîyayeni, pê rî di bîyayeni, eşkera bîyayeni, nimî nêbîyayeni, pê het di bîyayeni. Germangermî, germangermey, bi tezeyey a karûbarên kerdeni. *Tr. Yüz yüze olmak, yan yana olmak, gayri veya gizli olmaksızın, sıcağı sıcağına, tazelikle.* Mêrdekî va: Eger kes bişo vajo, rî bi rîyey û pêpeyoyey eynî yo.

rîbisîya *Zv. N. Bw.* Rîsîya. Kaşka ti bi rîbisîya nêbîyayê. Labelê ma pêro jî zanê ki ti rîbisîyayê.

rîbisîyayey *Nm. Bw.* Rîsîyayey. Boka rîbisîyayeya ci bivijîyo teber ki, deha nêşo bivijîyo şarî mîyan.

rîca *Er. Nn.* Vero geyrayeni, ser o geyrayeni, bin ra giroteni, ser ra giroteni, bi zorên a nê, bi weşey a, xwu bi ronayen a wezîfeyên kerdeni. *Tr. Rica, yalvarmak.* Ez to ra rîca kena, nê karê nehsî meki.

rîcakar/i *N.* Wahîrê rîcay. Kes/çîyo ki; recû keno. *Tr. Ricacı, rica eden, rica sahibi.* Ez ci ra bîya

rîcakar jî, mirazê mi ca nêard.

rîcakarey *Nm.* Rîcakar/i bîyayeni, rîcakerdeni, wesfê rîcakaran ser o bîyayeni. *Tr. Ricacı olmak, rica etmek.* Rîcakarey di ey ser ra kes çinî yo. Ti hema ci rê vaji rîcakar bi.

rîcakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci ra rîcabîyo, ci vero geyreyayo, qandê mirazdê çîyên, qandê hêwanên, qandê kerden yan jî nêkerdenda çîyên ver û ser o geyrîyayo. *Tr. Rica edilen, yalvarılan.* O merdimo rîcakerde, do neya tepîya mihtacê ey bo.

rîcakerdeni *f. M.* Rîcakerdiş. Vero geyrayeni, ser o geyrayeni, qandê meramên, qandê hêwanên, qandê mirazên jewî yan jî tayêni vero geyrayeni. *Tr. Rica etmek, yalvarmak.* Mi do xwu rê ci ra rîcabikerdayê, mi pa karê xwu bidayê kerdeni. Labelê to mil nêrona.

rîcayey *Nm.* Rîcabîyayeni, wesfê rîcay, wesfê karûgurweyandê rîcayan. *Tr. Ricalık durum.* Axirî ki, mi a rîcayeyda ci ya winîsîni ra, hez nekerdi.

rîçarnaye/ê *N. Bw.* Rîdaye/ê. Mi rê qe qalê ê kesdê rîçarnayî meki!

rîçarnayeni *f. M.* Rîçarnayîş. *Bw.* Rî dayeni. Mi cara rî nêçarnayo. Eger çarnayo jî ey mi ra rî çarnayo.

rîçarnok/i *N. Bw.* Rîdaye/ê. Mi do o keso rîçarnok nêbexişnayê, o bol mi vero geyra, cora mi bexişna.

rîçe 1. *Nk.* Kokê daran o ki erdî bin do, gilê daran ê ki erdî bin dê û daran bi erdî ya girêdanê. *Tr. Ağaçların yerin dibindeki kök, damarları ve rizoitleri.* Senîn ki makîna eşti bi ci, hinî jî rîçeyê ci jî pêro antîy. 2. *An. Nn.* Tamarê werdîkekîy, tamarê kesî yê ki zêdê têlandê barîyan ê. Bolekê ci, "rîçey" ê. *Tr. Kılcal damar, en ince damar.* Senîn ki doktorî meqes eşt bi ci, ci ra rîçey weqlîyay.

rîçe bi rîçe *Nb.* Rîçey pêro, rîçey heme, jû bi jû rîçeyê ci. Tamar bi tamari. *Tr. Bütün kökleri, bütün ince damarları, damarlarına kadar, rizoitlerine tek tek inilecek şekilde.* O do rîçe bi rîçe pêrini ser o vindero û mîyan ra vejo.

rîçekerde/ê 1. *Zir. N.* Rîçeverdaye/ê. Darûbero ki rîçe verdayo, qandê kuhobîyayîşî xwu rê ca dîyo. *Tr. Kök salan, ince kökleriyle yere tutunan bitki vs.* Mazêro rîçekerde, rew rewî wişk nêbeno. 2. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; rîçe verdayo, rîçe kerdo; deha rew rewî ca nêluweno, saxlem o, metîn o, cayê xwu dîyo. *Tr. Kök salan, sağlamlaşan, yerini bulan.* Mi rê ki, ê deha rew rewî nêşenê, ê şarê rîçekerdî ca ra bilûnê.

rîçevete/ê 1. *N.* Rîçeweqlanaye/ê, rîçevijîyaye/ê. Darûber û kuhoyîyo ki jewî kok û tamarê ci yê werdîkekîy jî vetê, antê, weqlanayê. *Tr. İnce kök ve damarları çıkarılan bitki.* Firiza rîçevetê, ez texmîn nêkena deha rew rewî kuho bo. 2. *Ed. Zv. N.* Rîçeweqlanaye/ê, rîçevijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî tayên a kok û tamarê ci yê werdîkekîy jî vijîyayê, qedîneyayo, peynîya ci arda. *Tr. Kök ve ince damarları çıkarılan, bitirilen, nihayete erdirilen, sonu getirilen.* Qewmo rîçevete senîn ajro dano?

rîçeveteni *Zir. f. M.* Rîçevetiş. Rîçe weqlanayeni. Kokan dar û kuhoyîyanê werdêkekan veteni, weqlanayeni. *Tr. Herhangi bir ağaç veya bitkinin ince kök ve damarlarını çıkarmak.* Şima hetta ki rîçanê ci nêvejê, firizi tim ajro bido. 2. *Zv. f. M.* Rîçevetiş. Kok û tamaranê çîyên yan jî kesên veteni, peynîya ci ardeni, têtewrê ci qedînayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin sonunu getirmek, bitirmek, kılcal damarlarını çıkarmak.* Eger ê wina bi ma bikerê, ma rîçanê înan vejê, ê do erdî ser ra bibesterîyê.

rîçeyê tamaran *Nk. An.* Tamarê weş û daranê barîyekê ki zêdê têlandê barîyekan ê. *Tr. İnce damarlar, ince kökler, kılcal damarlar.* Mi rê ki hewna rîçeyê tamarandê ci yê tey di, nêqedîyayê.

rîçeyîn/i *N. Zv.* Çî/keso ki; rîçeyê ci esto, hema ser ra nîyo, xorî do, rew rewî kes ci ra pak nêbeno, rew rewî vinî nêbeno, bi gengazey a nêqilayêno, bi gengazey a kes nêşeno peynîya ci bîyaro. *Tr. Köklü, kökü derinde olan, kök salmış olan, çabuk çabuk kurtulunamayan, öyle hafif de olmayan, erkence temizlenemeyen.* Gireyo rîçeyîn, koko rîçeyîn, tellîyo rîçeyîn, merdim û qewmo rîçeyîn ûzn.

rîçeyîney *Nm. Zv.* Çî/keso ki; rîçeyê ci esto, hema ser ra nîyo, xorî do, rew rewî kes ci ra pak nêbeno, rew rewî vinî nêbeno, bi gengazey a nêqilayêno, bi gengazey a kes nêşeno peynîya ci bîyaro, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Köklülük, kökü derinde olmak, kök salmış olmak, çabuk çabuk kurtulunamayan, erkence temizlenememek.* Rîçeyînda ci ra nêbîyayê, nika rewna yo kerd bî pak.

rîçirç/i *N.* Rîtirş/i, rîçirçin/i. Kes/çîyo ki; tim rîyê ci zêdê enîşkdê soberi çirçin o. *Tr. Surat asan, dargın, kızgın.* Kes nêtewano ki şiro kê ci, hinî tim rîçirç o, ti vanê beno ki ma do şirê ci ver ra çîyên bûrê. Qenê kê ci di çîyên jî bibo. Vergî viranêrî yo, lûy veyşanêrî yo.

rîçirçey *Nm.* Rîtirşey, rîçirçiney. Rîçirçin/i bîya-

yeni, pirûziney, pirûzin/i bîyayeni, qehrîyaye/ê bîyayeni, wesfê qehrîyayan û rîtirşan ci ser o bîyayeni. *Tr. Asık suratlılık, bir şeye karşı tepkili olmak.* Eger rîçirçeyda ci ra nêbîyayê, ey do xwu rê hembazîy bidîyayê.

rîdan/i 1. *Zv. N.* Rîdaye/ê, rîdayok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di rî dayo, qehrîyayo yan jî wezîyet nêecibnayo û ûja ra şîyo. *Tr. Yüz çeviren. Tepkisinden veya kızgınlığından dolayı yüzünü çevirip giden.* Şima do o keso rîdan, pey di nêaçarnayê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, rî dayo kesên û ci pîs mûsnayo, bîyo sebebê xusletandê ci yê pîsan. *Tr. Yüz veren, şımartan.* Cayo ki tey rîdan bibo, tabî ki kes rî bigîro. Esas kes do rî nêdo kesan ki, kesîy jî rî nêgîrê.

rîdaney 1. *Zv. Nm.* Rîdayokey, rîdan/i bîyayeni, wesfê rîdanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; rî dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüz çevirmek. Tepki veya kızgınlığından dolayı yüz çevirip gitmek.* Ez rîdaneyda ci ra, ti zerrîdaney ra ci ra metewi. 2. *Zv. Nm.* Rîdayokey, rîdan/i bîyayeni, wesfê rîdanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; rî dano, beno sebebê xusletandê kesênê pîsûnehsan û nînan ray ser fineno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüz vermek, şımartmak.* Eger rîdaney çinêbîyayê, wina xusletê xirabîy û ray ra vetey jî nêbîyê.

rîdaye/ê 1. *Zv. N.* Rîtadaye/ê, rîdan/i, rîdayok/i. Kes/çîyo ki; rî dayo û qehrîyayo şîyo, verê xwu kerdo vera canakî. *Tr. Darılan, kızan, burun yapan, görev/vazifeden kaçan.* Şima nêşenê merdimê rîdayî newedera bîyarê tîyanan. Şima do o sifte ra hesab kerdayê. 2. *Zv. N.* Rîdayok/i, rîdan/i. Kes/çîyo ki; çîyo ki heq nêkerdo ey dayeni, vêşî ser kewteni, qedrûqîmetdê ci vêşêrî qedrûqîmet ci dayeni. *Tr. Yüz verilen, şımartılan.* Merdimo rîdaye, rew rewî ray nîno. Şima do siftera rî nêdayê ci, şima rî da ci tepîya deha şima rew rewî nêşenê xwu ci ra pak kerê.

rîdayeni 1. *Zv. f. M.* Rîdayîş. Rî tadayeni, wezîfe ra remayemi, gurwe ra remayeni, jewî tenya verdayeni. *Tr. Yüz çevirmek, yüzleşmek istememek, yön değiştirmek, vazife/görevden kaçmak, burun yapmak, darılmak, kızmak.* Ewro ma do bi ey a bişîyayê gurweyên bivetayê, ey rî da û şî. 2. *Zv. f. M.* Rîdayîş. Qandê xirabey kewtenda ci, ci rê vêşî rî dayeni, vêşî qedrûqîmet dayeni, vêşî ser kewteni, vêşî ser o mendeni. Çî/qîmeto ki; heq nêkeno, ey ci dayeni. *Tr. Yüz vermek, şımartmak.* Şima bol rî dayo ci. Cora o yo bi kesî ya nêkeno, ata nata dano qeçekan ro. 3. *f. M.* Rîdayîş. Qehrîyayen û şîyayeni. *Tr. Küsüp gitmek.* Rî da û şî, fina jî nêame.

rîdayok/i *Zv. N. Bw.* Rîdaye/ê. Nika kam rîdayok o? Mamostî wendekarên ra pers kerd û va: Keso ki kesî rîdayo bi ci û ci pîs mûsnayo, keso ki bixwu rî dayo, qehrîyayo, rîyê xwu açarnayo û ca virnayo, keso ki qedrûqîmeto ki heq nêkerdo jî, o qedrûqîmet û heq deyayo bi ci. Wendekarî jî verpers da û va: Willi nê heme jî rîdayok ê.

rîdê ci ra *H.* Poxda ci ra, cora, ê semedî ra, ê sebebî ra, ey ra, ay ra, qandê coy, seba ci, cokarê, coka. *Tr. O yüzden, bu nedenle, bundan dolayı, bundan ötürü, bu vesileyle, buna binaen, binaenaleyh, bunun üzerine.* Willi o bî sebeb. Rîdê ci ra nêbîyayê, ma nêdekewtê ê xetadê winî erbetî.[1]

rîdê ney/nay ra *H.* Nê sebebî ra, ney ra, cora, qandê ney, qandê coy, nê semedî ra, na poxi ra. Na vajeki, bolkî haldo neweş di vajêna. *Tr. Bu yüzden, bundan dolayı, bundan ötürü, bu nedenle, bu sebeple.* Eger rîdê ney ra nêbîyayê, ma nê karî di vinî nêkerdê.

rîdirneyîn/i *N.* Kes/çîyo ki; rîdê ci di, zemîndê ci di, erddê ci di dirney estê, tey pirûziney esta, tey girmitîy estê. *Tr. Yüzü kırışık olan. Yüzünde, simasında, zemininde, görünüşünde girintiler çıkıntılar, pürüzler olan, yer yer sivilce veya benzeri şeylerden dolayı yüzünde pürüzler oluşan.* Tayên filman di merdimanê rîdirneyînanê aran vînenê û pa film ancenê. Filan filmî di jî merdimêndo rîdirneyîn est bî.

rîdirneyîney *Nm.* Rîdirneyîn/i bîyayeni, rîdê ci, zemîndê ci, erddê ci di dirney bîyayeni, pirûziney bîyayeni, girmitîy bîyayeni, rîyê ci/ zemînê ci/ erdê ci pak û dûz nêbîyayeni. *Tr. Yüzü kırışık olmak. Yüzü, zemini veya görünüşü pürüzlü olmak, yüzünde sivilce veya benzeri bir durumdan dolayı girintiler veya çıkıntılar oluşmak.* Bixwu rîdirneyîneya xwu nêvînena, şarî rê serevde kena.

rîdîyaye/ê 1. *Zv. N.* Ecibîyaye/ê. O/çîyo ki; ecibîyayo, begen bîyo. *Tr. Beğenilen.* O merdimo rîdîyaye do hewna qe beno ki da desna finîy jî bêro. 2. *N.* Rîvinaye/ê. O/çîyo ki rîyên dîyo, rî vînayo. *Tr. Yüz gören. Herhangi bir yüz veya sima gören.* Ê rîdîyayî bîyarê tîya ki, ma bi ci ya rîyê ê tiritokî îspatê alemî kerê.

rîdîyayeni 1. *f. M.* Rîdîyayîş. Rî vînayeni, rîyê

1 Nê vatişî di keso ki çîyên rîdê ci ra bîyo, o kes haziran mîyan di zaneyêno.

kesên vînayeni. *Tr. Birinin sima/yüzünü görmek.* Eger to rîyê ci dîyo, ma to bîyarê ci ver. Noqor eger ki to nêdîyo jî, qe tew ma dest jî nêkerê pa. 2. *f. M.* Rîdîyayîş. Rî vînayeni. Qandê karûgurweyêndê nêbîyayî xusletdê xirab vînayeni. Wexto ki jewên qandê karûgurweyêndê nehewlî keno ki hereket kewo, jewî ra rî gîno, ci ra cesaret gîno, ze ki ci rê misaade bideyo, cora kewno ray, kewno hereket. *Tr. Yüz almak, cesaret almak, şımarmak.* Mi rê ki ey înan ra rî dîyo (giroto/vînayo). Eger winî nêbîyayê, ey fina didiy na rezîley nêkerdê.

rîdîyayeni *f. M.* Rîdîyayîş. Ecibîyayeni, begen bîyayeni, edilîyayeni. *Tr. Beğeni, beğenilmek.* Kes rî bivîno, kes do bikudêno; weş bo jî xirab bo jî.

rîgêrîyaye/ê 1. *An. N. Bw.* Rîgirote/ê 1. Lajeko rî gêrîyayeyo, keno şiro herûnda ciniyan kewo û filim di kay kero. 2. *N. Bw.* Rîgirote/ê 2. To nêşa kiştên ra fotoqrafê ê merdimdê rî gêrîyayî bianco? 3. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê rîyê doşeg û wertî û balişna û çîyandê zêdê nînan gêrîyayo yan jî herîneyayo. *Tr. Kendisine yüz alınan döşek veya yorgan.* Wertîyo rîgêrîyaye beşirîya, o rî nêgêrîyaye nêbeşirîya.

rîgêrîyayeni 1. *An. f. M.* Rîgêrîyayîş. Bi destdê kesên yan jî çîyên a gêrîyayîşê mûyandê rî û gandê kesî. Mûyan ra pak bîyayena rî û gandê kesî. *Tr. Vücut, ten veya yüz kıllarının alınması, ağda yapılması.* Wexto ki rîyê kesî bigêrîyo, gan û rîyê kesî senîn aseno? 2. *Zv. M. f.* Rîgêrîyayîş. Bi çefîyên a yan jî çîyêndê zêdê çefîyên a rî pêşîyayeni, rî nimîyayeni. *Tr. Yüz bağlamak, yüzünü bağlamak/örtmek, yüz saklamak/gizlemek.* Pers kerd, va: Rî senîn gêrêno? û cewabê ci nêpawit. 3. *Zv. f. M.* Rîgêrîyayîş. Çî/keso ki kesî heq nêkerdo, kes layiqê ci nîyo û deyayo bi kesî, kesî giroto, deyayo kesî. *Tr. Yüz almak, hakketmediği hak veya şeyin alınması, yüz verilmesi.* Wexto ki rî bigêrîyo, kes deha rew rewî, nêşeno pey di kero. 4. *Zv. f. M.* Rîgêrîyayîş. Erkê ci vêrdeni, tey wesf û qewetê razî kerdişî bîyayeni. *Tr. Bir şeyi yapmaya yüzünün olması, kredisini henüz tüketmiş olmamak.* Eger rîyê ci bigêrîyayê, şayê ci rê vajo. Rîyê ci nêgirot, nêşa ci rê vajo. 5. *f. M.* Rîgêrîyayîş. Gêrîyayen û herîneyayena rîdê doşegan û wertîyan û başilnan û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Döşek, yorgan, yastık gibi sergi şeylerinin yüzlerinin alınması.* Çirê to rê gêrîyayena nê rîyan çetin a?

rîgirote/ê 1. *An. N.* Rîgîn/i, rîgêrîyaye/ê, rîkeş/i. Kes/çîyo ki; bi mûçikên a, bi axdayên a, bi layan a, bi jelî ya, bi macûnî ya, bi darîyên a yan jî zêdê nînan bi çînakî ya mûyanê rî yan jî bedendê xwu gîno, besterneno, pakeya rîdê xwu keno. *Tr. Ağda yapan, yüzünü alan. Yüzündeki kıllarını temizliğini yapan.* Ti kesdê rîgirotî rê se vanê, ti ey senîn vînenê? 2. *Zv. N.* Rîgêrîyaye/ê, rîpişte/ê, rîpêşîyaye/ê, rînimite/ê. Kes/çîyo ki; rîyê xwu bi çefîyên a yan jî bi çîyêndê zêdê na ya giroto, nimîyayo yan jî rîyê ci gêrîyayo. *Tr. Yüzü kapatılan, yüzü bağlanan, yüzünü örtmüş/gizlemiş olan.* Ez do kotî merdimê rîgirotî bişa bi qamera ya bianca? 3. *Zv. N.* Rîgîn/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di rî giroto, rî deyayo bi ci, ravey şîyo, heqo ki heq nêkerdo o heq deyayo bi ci. *Tr. Yüz alan, kendisine yüz verilen, şımaran, ileri giden, hakketmediğini alan.* Ti do ê qeçdê rîgirotî dest di gîrîyanî hêl kerê. 4. *Zv. N.* Rîgîn/i. Kes/çîyo ki; krêdîyê xwu nêqedînayo û şeno kesên yan jî çîyên ra çîyên yan jî kesên biwazo, posenê ci estê ki bîyaro ca, erkê ci vêreno ki kesên yan jî çîyên ra waştenîyên biwazo. *Tr. Kredisini tüketmemiş olan, bir şey veya istekte bulunabilme yüzü kalmış olan.* Merdimo rîgirote eger biqewimîyo şeno kesên ra çîyên biwazo. Çunkî; vêşî rî nênayo kesan ser. 5. *Teks. N.* Rîgîn/i. Kes/çîyo ki; cayên yan jî kesên ra, rîyê doşegan û orxanan û balişnayan û çîyandê zêdê nînan yan giroto yan jî herînayo, bi no babet a bîyo wahîrê rîyên. *Tr. Döşek, yorgan, yastık vb. bir sergi şeyinin yüzünü almış olan.* Girotoko rîgirote û rî nêgirote do eynî heqî nêdo.

rîgiroteni 1. *f. M.* Rîgirotiş. Rîgîney, rîkeşey, pûrtîya rî giroteni, mûyanê rîdê xwu giroteni. *Tr. Yüzünü almak, yüzündeki kılları almak, yüze ağda yapmak.* Keyney û ciniyê nikay rî xwu gînê. Mexsed vanê: Wa rîyê ma pak bo û ma xasekîy biasê. Pêro xwudfiroşey a. 2. *f. M.* Rîgirotiş. Rî pişteni. Rîyê xwu bi çîyên a pişteni, bi no babet a giroteni, setr kerdeni. *Tr. Yüzünü sarmak, yüzünü bağlamak/örtmek.* Bê guman rî giroteni di heyayên esto. Labelê şermo esîl fêlandê kesî do. 3. *Zv. f. M.* Rîgirotiş. Ravey şîyayeni, çîyên ra cesaret giroteni, çim nêkuwayeni, rî deyayena fêlê xirabîy giroteni, kerdeni. *Tr. Şımarmak, yüz almak, birinden cesaret alarak uygunsuz davranmak, toleransı suistimal etmek.* Rewna yo, ma kesî tekilmey nêdayê piro, ey rî giroto. 4. *Zv. f. M.* Rîgirotiş. Erk ravêrdeni, krêdîyê ci bîyayeni, krêdîyê xwu jewî het di nêqedînayeni, nazê ci bi jewî ya bîyayeni, rîpak bîyayeni, çîyandê weşan ra, fêlandê xwu yê weşan ra rîyê ci çîyên rê yan jî kesên

rê bîyayeni. *Tr. Bir şeyi isteyecek yüzü olmak, kredisini tüketmiş olmamak.* Mi ci rê hewlîni kerda, mi karûgurweyê ci kerdo, mi wezîfeyê ci yê giranîy ardê ca. Cora rîyê mi gîno ki ez şira waredê ci hefteyên bimana. 5. *Baz. Teks. f. M.* Rîgirotiş. Rîyê ortîyan, rîyê orxanan herînayeni. *Tr. Astar almak, döşek ve yorgan yüzü almak.* Mi kerd vizêr şarî ser ra rîyê werxanandê xwu bigîro. Çunkî hefteyên bî, ez pawokê to bîya, labelê to nêardê.

rîgîn/i *N. Bw.* Rîkeş/i. Merdimo rîgîn, bi rîgîneyda xwu ya wazeno ki xasek bo, fodil bo.

rîgîney *Nm. Bw.* Rîkeşey. Rîgîney di kes do rind balê xwu bido bi ci, Çunkî zirar dîyayena ganî mimkun a.

rîhal *Zîr. Nn.* Haletî. Bi tewrdê nîrî û teşkîlatdê ci ya haletî. *Tr. Boyunduruk ile birlikte karasaban.* Eger to rîhali nêşikitê, nika cita ma qedîyê bî.

rîher/i *N.* Bêxeyr/i, bêmeymenet/i. O/çîyo ki; rîyê ci zê heran o, çîyên ra fehm nêkeno, korfehm o, bêmeymenet o. *Tr. Eşek yüzlü, meymenetsiz, uğursuz.* Rîhereya ci ya, timûtim a ya ser o. Fina qezayên kerd ki ma pêro jî ser û bin bî.

rîherey *Nm.* Bêmeymenetey, bêoxirey, bêxeyrey, zê heran bîyayeni. Rîher/i bîyayeni, wesfê rîheran tey bîyayeni. *Tr. Uğursuzluk, hayırsızlık, meymenetsizlik, eşek yüzlü olmak.* Rîhereya ci fina ser o bî, xwura mi ci ra çîna jî nêpawitê.

rîkat *Teo. Nn. Bw.* Rekat. Nimazê ferzandê şanî di rîkatê.

rîkeş/i *N.* Rîgîn/i. Kes/çîyo ki; rîyê xwu gîno, mûyanê rîdê xwu anceno, kaş keno. *Tr. Yüzünü, yüzündeki kılları aldıran, çektiren, yüzüne ağda yaptıran veya maske yaptıran.* Mêrdekî va: Bi mi ki merdimo rîkeş mi nêşinawito.

rîkeşey *Nm.* Rîgîney. Rî giroteni, rîgîn/i bîyayeni, rîkeş/i bîyayeni, mûyanê rîdê xwu anteni, girotiş dayeni; wesfê rîkeşan ser o bîyayeni. *Tr. Yüzünü, yüzündeki kılları aldırmak, yüzüne veya vücuduna ağda veya maske yaptırmak.* No zeman di rîkeşey bol merdiman di vîneyêna.

rîleymin/i *N.* Rîlêşin/i. Kes/çîyo ki; rîyê ci, erdê ci, zemînê ci, cayê ci yo asaye leymin o; pak nîyo, nêşoyayo, pa leymûlêş esto. *Tr. Yüzü temiz olmayan, yüzü kirli (pasaklı) olan.* Madê mi, ê cadê înandê rîleyminî ra qelibîya, mi nêşa tey rakewo, ez bêhewn menda.

rîleyminey *Nm.* Rîlêşiney. Rîleymin/i bîyayeni, rîlêşin bîyayeni, rîdê ci, zemîndê ci di, erddê ci di leymûlêş bîyayeni, pak nêbîyayeni, nêşite bîyayeni. *Tr. Yüzü, zemini, yapısı, tabiatı, yaratılışı kirli olmak, kirli ve pasaklı olmak.* Key ki şima şa tey rîleyminey ca kero, wexta bêrê ma ser o werzanê û ronê.

rîlêşin/i *N. Bw.* Rîleymin/i. Fini bena ki qumaşên beno rîlêşin, fini bena ki merdimên beno rîlêşin, fini beno ki jî çînakî beno rîlêşin. Hergi çî di jî rîlêşiney mimkun a.

rîlêşiney *Nm. Bw.* Rîleyminey. Kaşka mi a rîlêşineya ci qe nêdîyayê. Madê mi ci ra qelibîya.

rîm *Tib. Nn.* Lîm, leym. Çîya sipê û gonîyîni û leymina ki wexto ki gandê kesî bi mîkrobên a pîya herikêna yan jî arêbena. *Tr. Cerahat, irin, apse.* Dirbetda ci ra rîm ameyê, cora şî nêweşxane.

rîmdar/i *Tib. N.* Lîmin/i, rîmin/i, leymin/i, lîmgirote/ê. Çî/keso ki; tede leym arêbîyayo. *Tr. Apseli, irinli, cerahatlı.* Destêndo rîmdar o. Do şiro doktor.

rîmdarey *Tib. Nm.* Lîminey, leyminey, rîminey, tede leym bîyayeni. *Tr. İrinlilik, akneli/apseli olmak.* Rîmdareya ci ci rê zirar nêdo jî do şiro doktor. Qe beno ki vernî zirar dana ci.

rîmin/i *Tib. N. Bw.* Rîmdar/i. Saqê ci yo rîmin do emelet bo.

rîminey *Tib. Nm. Bw.* Rîmdarey. Rîminey di hîleyêndê ganî îlla esto.

rîmok/i *Tib. N.* Çî/keso ki; tede rîm bol o, wext bi wext ci ra lîm yeno. *Tr. İrinli, apseli. Vücudunda sık sık apse oluşan.* Serê ci rîmok o, timûtim ci ra lîmo yeno. Qey hîleyê zerrî yo ki, o yo erzeno teber.

rîmokey *Tib. Nm.* Rîmok/i bîyayeni, wesfê rîmokan tey bîyayeni. Gandê ci di bol leymîy bîyayeni, gandê ci di wext bi wext lîm vijîyayeni. *Tr. Apseleri çok olma, vücudunda çokça irin olma.* Rîmokey ci rê bîya fêlêndo kudik.

rînas/i *Ast. N.* Rîzan/i, rîşînas/i. Kes/çîyo ki; merdimî rîdê ci ra silasneno, finên biewnîyo rîdê jewî ra, ey şeno bisilasno, rîdê merdiman ra şeno înan mane kero, înan fehm bikero. *Tr. Astrolog, şemail yorumcusu, şemaili iyi tanıyıp yorumlayabilen, şemail bilimcisi.* Ma şirê rînasî heti, wa heqdê ma di çîyên vajo.

rînasey *Nm.* Rîşînasey, rînasîni, rîzaney. Rî ra, merdiman fehm kerdeni, rîdê însanan ra, însanan muayene kerdeni, merdiman silasnayeni, heqdê merdiman di, rîdê ci ra mane veteni. *Tr. Astrologluk. Şemail yorumculuğu.* Hergi merdim nêşeno rînasey bikero. Do heqdê ci di wende bo.

rînerm/i 1. *Zv. N.* Erdnerm/i. O/çîyo ki rîyê ci nermo, tebîhetê ci nerm o, kesî nêşeno bişikno, kesî rê nêşeno vajo nê, vêşî nermo. No rî,

tim jî qandê xirabey îstîsmarey rê akerdeyo. *Tr. Yumuşak yüzlü, yumuşak tabiatlı, kimseyi kıramayan, aşırı yumuşak. İstismara açık bir tabiat.* Merdimêndo rînerm bî, nêşa vajo ki: Şima yê çirê tim yenê kê mi? Cinêki çend finîy ci rê çim qurçna jî, ey nêşa înan biqewirno. 2. *N.* Erdnerm/i. Çîyo ki wexto ki, kes destê xwu nano pa, wişk nîyo, nermo. *Tr. Dokunulduğunda yumuşak olup sert olmayan şey.* Berberê ci, senîn cilêti eşti bi rîdê ci, rîyê ci hema birîya. Berberî va: Qusûr mewnî, rîyê to bol nerm o.

rînermey 1. *Zv. Nm.* Rînerm/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê rînerman tey bîyayeni. Erdê ci nerm bîyayeni, rîyê ci nerm bîyayeni. Wahîrê/a sewdada nermi bîyayeni, sert/i nêbîyayeni, zerrîtenik/i bîyayeni, kesî nêşiknayeni, kesî rê nê nêvateni. Xuy û xusletandê xwu di, nerm/i bîyayeni, bizinî nêbîyayeni, mêşinîyey, mêşinî bîyayeni. *Tr. Yumuşak yüzlü olmak, yumuşak huylu olmak, gerekli durumlarda bile müdahale edememek.* Merdimêndo rînerm o, rînermeyda ci ra bo jî o nêşeno sermîyan bo. 2. *Nm.* Erdê ci nerm bîyayeni, wexto ki kes nano ser, dest tede war şîyayeni. *Tr. Dokunulduğunda yumuşak olmak, yumuşak yüzlülük.* Jû çîyan di rînemrey weş a, jû çîyan di weşi nîya.

rînêgiroteni 1. *f. M.* Rînêgirotiş. Rîyê xwu nêpûrtiknayeni, rîyê xwu bi axdayên a, bi têlan a, bi zamqên a yan jî bi no babet a bi çînakî ya nêgiroteni, mûyanê rîdê xwu verdayeni. *Tr. Yüzünü almamak/aldırmamak, yüzdeki kıllarını almamak/aldırmamak.* Filan merdim rîyê xwu nêgîno, ez hergi berber şîyayen di gîna. 2. *Zv. f. M.* Rînêgirotiş. Pîs nêmûsayeni, xirab nêmûsayeni, qandê fêlêndê xirabî kesî ra cesaret nêgiroteni, rî nêgiroteni. *Tr. Yüz almamak, şımarmamak, kötü bir davranış için birinden cesaret almamak.* Ma zanê ma do qeçekanê xwu senîn bibandernê. Qeçekê ma mara rî nêgînê. 3. *f. M. Zv.* Rînêgirotiş. kredîyê xwu qedînayeni, kredîyê xwu nêverdayeni, rîyê xwu nêverdayeni. *Tr. Kredisini tüketmek, bir şeyler yapmaya veya istemeye yüzü kalmamış olmak.* Rîyê mi nêgîno ki ez ci ra deyn biwaza. Çunkî mi hewna deynê xwu yê verênîy nêdayê ci. 4. *f. M.* Rînêgirotiş. Rî nêpişteni, bi çapûtên a, bi şîfonên a, bi xezên a, bi dolbendên a rîyê xwu nênimiteni, nêgiroteni, nêpişteni. Rîyê xwu akerde verdayeni. *Tr. Yüzünü sarmamak, yüzünü saklamamak/örtmemek.* A keynekeri mi ra rîyê xwu nêgirot ez ci nêşînasna.

rîngi rîngi *Nm. Bw.* Rîngînî. Rîngi rîngi meki, goşê minê tewenê! Ti yê çirê ê asinan danê pêro ki?

rîngînî *Nn.* Rîngi rîngi, rîngîney, rîngînîyey. Vengê asin erd ro gunayeni, vengê asinan, vengê asin pêro gunayeni. *Tr. Demir vb. metallerin, yere düşerken veya birbirine değerken çıkardığı ses.* Rîngîna ci bî, asinîy gunayê pêro.

rînimite/ê *N.* O/çîyo ki; rîyê ci nimîyayo, rîyê xwu nimito, rîyê xwu pişto, rîyê xwu giroto. *Tr. Yüzü kapalı, gizlenmiş veya örtülü olan kimse.* Merdimê rînimitî nêkerdo. Çunkî o merdimo rî nimite mi canakî di, dî bî.

rînimiteni *f. M.* Rînimitiş. Rî giroteni, rî pişteni, rî nimîyayeni. *Tr. Yüzünü saklamak/gizlemek, yüzünü örtmek.* Ay senîn ki ez dîya, hema finêra rîyê xwu nimit.

rînût/i *An. N.* Rînûtin/i. Kes/çîyo ki; rîyê ci bol werdî yo, zeno ze nuqtiki. *Tr. Minyon yüzlü.* Merdimêndo rînût bî, mi nêsilasna.

rînûtey *Nm.* Rînuqtikey, rînuqtikey, rînûtiney. Rînût/i bîyayeni, wesfê rînûtan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; rîyê bi hendo ki werdî yo, hendê nûtên o, hendê nuqtikên o. *Tr. Minyon yüzlü olmak.* Rînûteyda xwu ra nêwinîno, bi şarî huweno.

rînûtin/i 1. *N. Bw.* Rînût/i. Ti bi zor şîya, o lajeko rînûtin girot? 2. *An. N.* Kes/çîyo ki; rîdê ci di nûtîy estê, rîdê xwu di nût bi nûtî yê, deqekê werdîy ci rî di estê. *Tr. Yüzü benekli olan, çilli.* Ti yê ê lajekê rînûtî vînenê, nêvînene? A o ki ti yê vanê, pîyê pêrdê ey o.

rînûtiney 1. *Nm. Bw.* Rînûtey. Kaşka wesfê rînûtineyda ci çinêbîyayê. Rîyê ci hendo ki werdî yo, ti vajê ki pa nêaseno. 2. *An. Nm.* Rînûtiney. Rî di nûtîy bîyayeni, rîdê ci noxtey bîyayeni, rîdê ci di lekeyê zêdê nûtan bîyayeni. *Tr. Yüzü çilli olmak, yüzü benekli olmak.* Mi rê ki rînûtineya ci, do sebebê keyedi mendişdê ci nêbo.

rîpak/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; rîyê ci, erd (zemîn)ê ci pak o, leymin nîyo, pay leymûlêş çinî yo, yan bi aw a yan jî bi pakêrnakî ya şoyayo. *Tr. Yüzü, zemini, görünen yüzü temiz olan.* Qeçeko rîpak kesî rê tim jî xasek aseno. 2. *Zv. N.* Rîsipe/ê, nûranî. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndo ar, nehs, şerm, xirab nêkerdo. Qarşûyê hemini rîyê ci akerde yo, pak o. *Tr. Alnı temiz, yüzü ak, nurlu, nurani. Kötü ve utanılacak herhangi bir şey veya iş işlememiş olan.* Merdimên û dezgeyêndo rîpak raştê pê bêrê, ê do karêndo weş havil kerê. 3. *Zv. N.* Kes/merdimo ki rîyê ci sipe yo, sipeyîn o, sîya yan jî sîyayîn nîyo. *Tr. Beyaz yüzlü, ak yüzlü, yüzü akça ve güzel olan, kara*

veya esmer olmayan kimse. Mi rê ki jewdo rîpak bî, esmer yan jî qer nêbî.

rîpakey 1. *Nm*. Rîpak/i bîyayeni. Rîyê ci, zemînê ci, erdê ci, sifat/wesfê ci pak bîyayeni, pa leymûlêş çinêbîyayeni, şite bîyayeni. *Tr. Yüzü temiz olmak, temiz yüzlülük, kirli olmamak, yüzünde, zemininde kir veya pasak bulunmamak, yıkanmış olmak*. Bolkî înan rîpakeya ci rîdê. 2. *Nm*. Rîsipeyey, rîsipeyîney, nûranîyey. Rîpak/i bîyayeni, nûranî bîyayeni, rîsipe/ê bîyayeni, çîyo ar û xirab û nehs nêkerdeni. *Tr. Alnı ak olmak, nurluluk, nurani olmak, kötü ve haddini tecavüz etmemiş olmak*. Rîpakeya ma, ma rê tim jî kabokîy dana qezenc kerdeni. 3. *Nm*. Rîpak bîyayeni, rîsipeyey, rîsipe bîyayeni, qer yan jî sîyak nêbîyayeni. *Tr. Beyaz yüzlü olmak, yüzü esmer veya kara olmamak*. Rîpakeyda kesî bolêrî axlaqê kesî yo weş kesî keno çimî.

rîpel *Nn*. Sahîfe, sayfe, rîperr, perr. Kiştênda kaxitî tenya rîpelên o. *Tr. Sayfa, sahife*. Ma do hergi roji da dasên rîpel biwanê ki ma bişê çîyên havil kerê. Ma yê da des rojîy di nêşenê rîpelên biwanê. Bi no babet a, ma senîn merdim bê ki?

rîperr *Nn. Bw*. Rîpel. Hergi roji da desên perrîy biwano, kes bi ci nêreseno.

rîpey *Nn*. Rîyo peyên, rîyo ki peynî do, sahîfeyo peynekên. *Tr. Diğer, yüz, arka sahife, arka yüz*. Rîpey di deha vêşî resmîy estîy bî. Kaşka o rî pey, raştê mi biameyê.

rîpeyey *Nn*. Rîpey bîyayeni, wesfê rîpeyan tey bîyayeni. Rîyo vernî bîyayeni, rîdê peynî di bîyayeni, kişta peyêni, kişta peynekêni. *Tr. Arka yüz olmak, arka sahife olmak, arka tarafta olmak*. Rî peyey û rî verey ci rê jew a. Çunkî lajek xebatkarêndo ciwanik o. Rîpeyey û rî verey goreyê tembîhlan o.

rîpirûz/i *N*. Pirûzin/i, rîçirç/i, qehrîyaye/ê, rûçikin/i, rûçikkerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra rîyê xwu kerdo pirûzin, qehrîyayo, rîdê ci ra bellî yo ki yan qehrîyayo yan jî karûgurwe bi kêfdê ci ya nîyo. *Tr. Asık suratlı, kızgın, dargın*. Merdimo rîpirûzin kêfê kesî jî remneno.

rîpirûzane *Nn*. Rîpirûzinane, rîçirçane, rîçirçinane, rîtirşane, rîtirşinane, rîrûçikane, rîrûçinane. Rîdê xwu di pirûzin û qehrîyaye û rûçikin bîyayeni. *Tr. Asık suratlı bir şekilde, suratını asmnışçasına, suratını ekşitmiş gibi*. Keno jî weş nêkeno. Winî tim rîpirûzane yo.

rîpirûzaney *Nm*. Rîpirûzinaney, rîçirçaney, rîçirçinaney, rîtirşaney, rîtirşinaney, rîrûçikaney, rîrûçinaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rîrûçikinan bîyayeni, wesfê rîpirûzinan tey bîyayeni. *Tr. Asık suratlılar gibi olmak*. Kes rîpirûzineyda nêvêrd.

rîpirûzey *Nm*. Rîçirçey, rîçirçin/i bîyayeni. Rîpirûziney, pirûzin/i bîyayeni, wesfê pirûzinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüzü buruşuk olma, yüzü kırışık olma*. Rîpirûzineyda ci ra nêbo, hemî çîdê xwu di weş a.

rîpişte/ê *N. Bw*. Rîbeste/ê. Merdimêndo rî pişte, kewt kêdê înan, ci dima jî dîrina cinîy dekewtîy zerre. A wexta kê înan di qeyami qilayê.

rîpişteni *f. M*. Rîpiştiş. *Bw*. Rî besteni. Mara ci, keynerda xwu rê şîretîy dayê û vatê: Keyna mi, rî pişteni to, şerdê camêrdandê xiraban ra kena mehfeze, rîyê xwu bipêşi.

rîradaye *Nn*. Rîrodaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çîyêndo zêdê jelî, zêdê dermanî, zêdê lincî yan jî çîyêndo zêdê nînan sawito pira, kerdo bi ci, pa dawito. *Tr. Sürülen. Maske gibi bir muamele edilen*. Ti vanê nafê ê dermandê rîradayî bî yan nêbî?

rî ra dayeni *f. M*. Rîradayîş. Rî ro dayeni. Rî ra sawiteni, bi çîyêndê zêdê jelî ya rî dawiteni. *Tr. Yüze sürmek/bulaştırmak, yüze maske yapmak*. Mi jel da rî ra û ez amêya.

rîrîtik/i *N*. Kes/çîyo ki; heşa haziran ra rîdê ci ra rîtika varena, rîdê ci ra g..o vareno, bol û bol qehrîyaye û xezebin û bixişm û rûçikkerde yo; kes nêwetano şiro vera ci, kes nêwetano bi ci ya qiseyên bikero yan jî ci ra çîyên pers kero. *Tr. Suratından bin parça yağan, suratından b.k yağan, yanaşılmayan, çok kızgın, surat asmış olan*. Şima çirê, mi bi ê rîrîtikî ya anê pêver ki?

rîrîtikane *Nn*. Zêdê rîrîtikakan a bîyayeni, bi rîrîtikan mendeni. Ze ki rîdê ci ra rîtiki bivaro. *Tr. Suratından bin parça yağanlar gibi*. Keno jî rîrîtikane keno.

rîrîtikaney *Nm*. Rîrîtikane/ê bîyayeni, wesfê rîrîtikan tey bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêlî di zêdê rîrîtikan a bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Yüzünden bin bir parça yağmışçasına olmak*. Mi nêdî kesî rîrîtikaneyda ci ra behs kerd.

rîrîtikey *Nm*. Rîrîtik/i bîyayeni, wesfê rîrîtikan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; heşa huzûrî ra rîdê ci ra rîtika varena, kes nêwetano bi ci ya qisey bikero yan jî ci ra persên pers kero, hema zirtikêno yan jî verpers nêkeno, kes ci ra terseno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Suratından bin bir parça çıkmak, aşırı dercede asık suratlı olmak, yüzünden b.k akmak*. Mi rê qethan rîrîtikeyda ci ra pers meki, ez ey ra îri vejena!

rîrodaye/ê 1. *Zv. N*. Kes/çîyo ki; qisaya ci, xe-

tayê ci, eybûarê ci deyayo ci rî ro, egerê ci ci rê vajîyayo, nênimîyayo, pey di nêvajîyayo. *Tr. Ayıbı, kötüsü, hatası, eksiklikleri yüzüne vurulan/söylenen, esirgenmeyen, açıkça söylenen.* Merdimo rîrodaye gereg ki xwu raşt kero, wina çewt û şaşîneya nêluwo. 2. *N.* Çî/keso ki; derbi, deyaya ci rî ro, rî ra koteki yan jî derbên werda. *Tr. Yüzüne darbe vurulan.* Qeço rîrodaye xwu di şikêno, melekê rîdê ci şinê.

rî ro dayeni 1. *Zv. f. M.* Rîrodayîş. Kesên rî di xetayan û şaşîneya ci, çewtey û neraşteya ci vateni. Kesên rê bê şerm û bi texsîr nêkerdena xetayanê ci, eybûaranê ci vateni, kesên vero û ci rî di, rî bi rîyane çîyanê weş û neweşan vateni. *Tr. Yüzüne vurmak. Hatalarını arkasında değil de yüzüne söyleyip kendisini azarlamak.* Qiseyê ki mêrdekî vatîy bî, mi pêro day ci rî ro û ez amêya. 2. *f. M.* Rîrodayîş. Rî ra pirodayeni, derbên rî di pirodayeni, bi çîyên a yan jî bi destên a çîyên, kotekên kesî rî di pirodayeni, ci rî ro dayeni. *Tr. Darbe veya benzeri bir şeyi yüzüne vurmak.* Ez winîyaya ki, o yo bi rindeya, mi ra geyrî nêbeno, mi nûncikên ortedê rî di dê piro. Wexta mi ra bî geyrî.

rîrogunaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; derbên yan jî çîyêndê ci yo winasîn deyayo ci rî ro, rîdê ci di deyayo piro. *Tr. Yüzünden vurulan.* Nişkêra qehrîya û va o desto rîrogunaye do rojên miheqeq ki bişikîyo. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; qusûr û xetayên û eybûarêna tepîya ewêzîya ci bîya, ef nêbîyo û deyayo ci rîro, tewneyayo. *Tr. Yüzüne vurulan. Sakınmadan yüzünde kusuru veya aybı söylenen.* Merdimo xetayê ci, ci rîrogunaye do, ti vanê senîn bişo wina zerrîweş bo?

rî ro gunayeni 1. *f. M.* Rîrogunayîş. Rî di werdeni, derbi yan jî çîyêndê zêdê derber a cana ra nê, rî ro gunayeni, rî di derbi werdeni. *Tr. Darbe gibi bir maddenin yüze gelmesi, yüze vurulmak.* Eger derbi rî ro gunayê, beno ki jî rî di eger bimendayê. 2. *Zv. f. M.* Rîrogunayîş. Rî ra werdeni, xeta û qusûr û eybûaro ki jewî kerdo, a ê sebebî ra ef nêbîyayeni û ci rî di pirodayeni. Ci vero vajîyayeni, ci rî di vajîyayeni, bi tewnayîş a kîyên kesên vero vajîyayeni. *Tr. Yüze vurulmak. Sakınmaksızın bir kusurun yüze vurulması.* Wexto ki xetayêndê kesên guneno ci rî ro, kes xwu di şikêno.

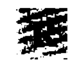
rîrûçik/i *Zv. N.* Rîpirûzin/i, rîrûçikin/i, rîtirş/i, qehrîyaye/ê, pingirîyaye/ê. O/çîyo ki; rîyê ci rûçikin o. *Tr. Yüzü bin parça, asık/ekşi suratlı.* Esas o merdim jûfinan nê, timûtim rîrûçik o. Qe rojên, mi o bi huwateya nêdî ki. 2. *N.* Kal, pîr/i, rûçikîyaye/ê. O/çîyo ki; rîyê ci rûçikîyayo, bol zaîf bîyaye. *Tr. Yüzü yolunmuş olan, yaşlanan.* O merdimo rîrûçik do, bi ma ya nêro.

rîrûçikane *Nn.* Rîrûçikinane, rîrûçikin bîyayeni, wesfê rîrûçikinan bîyayeni, zêdê rîrûçikinan bîyayeni, dirofê rîrûçikinan tey bîyayeni. *Tr. Asık suratlılar gibi.* Kes winî rîrûçikane, bi însanan a qisey nêkeno. Kes tayên rîweş û zerrîweş beno.

rîrûçikaney *Nm.* Rîrûçikinaney, rîrûçikinane/ê bîyayeni, wesfê qehrîyayan û xezebinan tey bîyayeni, ze ki rîdê ci ra leteyê adiran bivarê. *Tr. Surat asmışlar gibi olmak, yüzünden bin parça düşenler gibi olmak.* Qey ti yê, a rîrûçikaneya ci, nêanê xwu vîrî?

rîrûçikey 1. *Nm.* Rîrûçikin/i bîyayeni, rîrûçikiney, rîtirşiney, qehrîyayeni. *Tr. Yüzü bin parçalı olmak, asık suratlılık, ekşi suratlı olmak.* Rîrûçikey ra, do çi xeyrên bêro ki? 2. *Nm.* Kaley, pîrey, rîrûçikîyayeni, rî roterîyayeni, bol zaîf bîyayeni. *Tr. Yüzü sarkmak, suratı inmek, yaşlanmak, ihtiyarlanmak, çok zayıflamak.* Rîrûçikeyda ci ra meymenetên nêvijêno. Çend merdimîy ki amey, înan va: Bol gidî ya, ti vanê beno ki, nan û aweri vero gêrêdeyaya.

rîrûçikîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; yan bîyo kal, yan jî xeripîyayo û hendo rî ra roterîyayo bîyo zêdê bizênda rûçikîyayê. *Tr. Yaşlılık veya hastalık gibi bir nedenle yüzü dökülen, bozulan, kötüleşen.* Şima bi zor a, keyneka winî xaseki, dê ê kaldê rîrûçikîyayî? 2. *N.* Pingirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki rîyê xwu kerdo tirş, hendo ki o yo qehrêno, hendo ki rûçik kerdo, ti vanê beno ki qeyama kena ci rê biqilayo. *Tr. Suratından bin bir parça dökülen, aşırı kızgın, dargın ve tepkili olan.* Mi bi ê rîrûçikîyayî ya merişê, bi kê ya rişenê, birişê.

rîrûçikîyayeni 1. *f. M.* Rîrûçikîyayîş. Xeripîyayeni, xeripîyayîşê ci rîdê ci ra xwu mojnayeni, roterîyayeni, rîyê ci roterîyayeni, bol û bol yan kalûpîr yan jî nêweşey ra gidî bîyayeni. *Tr. Yüzü dökülmek, çok yıpranmış olmak, çok bozulmak.* Rîyê ci rûçikîyayo, a ya hewna dawa mêrdî kena, qayîla bizewijîyo. 2. *Zv. f. M.* Rîrûçikîyayîş. Rî pirûzin kerdeni, rûçik kerdeni, kesên yan jî çîyên ra qehrîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Surat asmış olmak, suratından bin parça dökülmek, muhatap olunamamak.* To nêdî senîn rîyê ci rûçikîya bî? Kê şayê ci ra çîyên pers kerê!

rîrûçiknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rîyê ci rûçiknayo, rîdê ci ra qamqey yan jî dirney qilanayê. *Tr. Suratı parçalanan, dayaklarla yüzünden parçalar alınan.* Merdimo rî rûçik-

nayeyo keno şiro dadgehi ki mehkema akero.

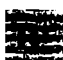
rîrûçiknayeni 1. *f. M.* Rîrûçiknayîş. Rî roterdeni, rî ra qamqey qilanayeni, rî ra dirdey werzanayeni, rî parçe kerdeni, rî lete kerdeni. *Tr. Yüz parçalamak, yüzden parça kaldırmak, yüzü tırmalamak.* Hendo ki deyayo piro, rîyê ci rûçikneyayo. 2. *Zv. f. M.* Rîrûçiknayîş. Rîyê xwu tirş kerdeni, rûçik kerdeni, bol qehrîyayeni, sigûm kerdeni. *Tr. Surat asmak, tepkisini göstermek ve karşıyı incitmek.* Ay rî rûçikna bî. Ma nêwetard ki ci ra qe persekên jî pers kero.

rî serane *Nn.* Rîserkî. şekil û bîçimo ki rî ser beno, a bi o şekila bîyayeni. *Tr. Yüzüstü olarak işlem olma.* Ez nêşena ey rîserane verda.

rî seraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û meldê xwu di rîserane bîyayeni. *Tr. Yüzükoyun olarak, yüzüstü olarak işlem veya muamele olmak/ etmek.* Eger rîseraneyda ci di xeta esto, şima çirê ma ci ra haydar nêkerdîy?

rî serey *Zv. Nm.* Rî ser bîyayeni. Kişta ki asena, a a kişti ser bîyayeni. Mesela însanan di, rî û sîne û pîze û vernîda lingan ser bîyayeni, rîyê ci vera erdî bîyayeni. *Tr. Yüzüstü olma, yüzüstü bırakılma, yüzüstü muamele etme.* Ê tabî ki rîsereyda ci di xeta est bî.

rîsernaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni rî nayo ser, kerdo mejbûr. Çî/keso ki; qando ki çîyên bibo, bol rî neyayo ci ser. *Tr. Israr edilen, musırrane istenen, illa ki yapılsın veya yapılmasın denen, ihtiyarı da elinden alınarak adeta teslime mecbur edilen, kendisine bir iş veya eylem istemeyerek de olsa yaptırılan.* Şima nêzanê, merdimo rî sernaye, do bierzo zûran ser? Şima çirê hend rî nanê mêrdekî ser?

rîsernayeni *Zv. f. M.* Rîsernayîş. Vêşî îsrar kerdeni, bol derênik sernayeni, kesên ra çîyên vêşî waşteni, kesên dest ra rîzayeya ci, ci ra giroteni, îxtîyarî îptal kerdeni, kesên çîyên rê mecbûr kerdeni. Qandê kerdişî yan jî nêkerdişî kesên ser o vêşî vêşî waştok bîyayeni. *Tr. Bir şeyin olması veya olmaması için musırrane istekli olmak, birini bir şeyin yapılması noktasında istemeyerek de olsa yapmaya zorlamak.* Ez winîyaya ki o yo bol rî nano mi ser, mi kerd. Labelê dima ez poşman bîya. Çunkî ma hemini rê tey zirar est bî.

rî ser *Zv. H.* Kişta vernî ser, kişta ki asena, a a kişti ser, însanan di rî û çiman û pîzî û sînî ser bîyayeni. *Tr. Yüzüstü, yüzükoyun.* Rî ser rakewt bî, boya ci nêvijîyê bî.

rîsipe/ê *An. N.* Kes/çîyo ki; rîyê ci sipe o, pak o, tentiriz o, temîz o, erdê ci sipe yo. *Tr. Beyaz simalı/tenli.* Ferqê merdimdê rîsipî û zencî çinî yo. Hurna jî însan ê. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyo xirab nêkerdo, bextê ci weş o, ci ra bişermayo nêkerdo, cora sereyê ci berzo, cêr di nîyo. *Tr. Yüzü ak, bahtı ak, alnı pak ve temiz.* Merdimêndo rîsipe yo. Çirê bişermayo, rîyê ci çinê bo ki şarî mîyan kewo? Wa keso rîsîya şikê ûjay bo.

rîsipeyey 1. *An. Nm.* Rîsipe/ê bîyayeni, erdê ci sipe bîyayeni, wahîrê/a erddê sipî bîyayeni. *Tr. Yüzü, siması, görünüşü, tabiatı, fiziki görünüşü beyaz olmak.* Key ki rîsipeyaya ci bî gire, wexta ma ser o qisey kenê. Nika ey jî ma rê gire meki. 2. *Zv. Nm.* Rîsipe/ê bîyayeni, rîyê ci sipe bîyayeni, karûgurweyo xirab nêkerdeni, karûgurwedê xwu di pak bîyayeni, wahîrê/a karûgurwe û fêlandê weşan bîyayeni. Wahîrê karandê eybî û şermî û xiraban nêbîyayeni. *Tr. Alnı ak olmak, temiz bir geçmişe sahip olmak.* Rîsipeyeyda ci ra nêbîyayê, kesî keynaya ci nêwaştê.

rîsîya *N.* Rîbisîya. Kes/çîyo ki; çîyêndo xirab kerdo, qebehetêndo giran kerdo, çîyêndo pîs kerdo, Kes/çîyo ki; goreyê edetan, goreyê dînî çîyo ki kes do ci ra bişermayo kerdo, zûri yan jî areyênda girani kerda û na xirabey û areya ci vijîyaya teber. *Tr. Müfteri, yüzü kara, yalan veya yanlışı gün yüzüne çıkan.* Merdimêndo rîsîya yo, nêşeno bivijîyo şêligî mîyan, o yo timûtim zerre di.

rîsîyabîyaye/ê 1. *Zv. N. Bw.* Rîsîyaye/ê. O keso rî sîya bîyaye do senîn bişo bêro ma mîyan kewo? Şêligê ma bol pak o. 2. *Zv. N.* Rî bi sîya bîyaye. Zewtên a ki ze ki vajê, "Ti bê, boka rîyê to bi sîya bo, ti nêşê kesî mîyan kewê, kesî vero rîyê to nêmano, ti eşaret bê, xirabey di, ti bi qanikê serdê ziwandê şarî bê, xirabey di, nameyê to welatan ser ra aşnawîyo ûzn." *Tr. Yüz karası, yüzü kara olası, rezil ü rüsva olası gibi anlamlara gelen bir beddua.* Hele mi rê qalê ê rîsîyayî mekerê! Ey zerrîya mi kerda sîya.

rîsîyabîyayeni *Zv. f. M.* Rîsîyabîyayîş. Rî bi sîya bîyayeni. Gunayo gird kerdeni, karêndo bişerm kerdeni, gunakareya ezîmi kerdeni, xirabeyêna kes pa nêşeno şarî mîyan kewo, ay kerdeni. *Tr. Yüz kızartıcı bir iş işlemek, yüzü kara olmak.* Boka rîyê kesî sîya nêbo. Eger kes finên rî sîya bo, kes deha rew rewî nîno a xwu.

rîsîyakerde/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo zûrker, zûrê ci vetê teber û deha rîyê ci nêmendo ki bi weş û selametey a bivijîyo însanan mîyan, bivijîyo teber. Kes/çîyo ki; şardê xwu mîyan di, xeta û zûr û eybûar û şermê ci

vijîyê teber û tey rî nêmendo ki însanan mîyan kewo. *Tr. Gizlediği, sakladığı, ifşa olunmasını istemediği yalan ve yanlışları ortaya çıkan, topluma çıkacak yüzü kalmayan veya yüzsüzleşen.* Ez nêşena merdimdê rî sîyakerdî ra hewlîni bipawa. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni, rîyê ci bi rengerda sîya ya boyax kerdo, renga sîya yan jî çîyêndo tenîyaya sawito pira. *Tr. Yüzü kara/siyah rengiyle boyanan.* Rî sîyakerdî, rew renga xwu virnê, ê sipîkerdî hewna renga xwu nêvirnaya.

rîsîyakerdeni 1. *Zv. f. M.* Rîsîyakerdiş. Karûgurweyên di, îddîyaên di, şertên di zûr û xetayên kesên veteni û ci rî ro dayeni, ey zûrker veteni, ey xetadar veteni, ey rezîldê alemî kerdeni. *Tr. Bir olayda, bir anlaşmazlıkta, bir iddiada birisini yalancı pozisyona çıkarmak, utanılacak bir duruma sokmak, yalan veya yanlışlarını ifşa etmek, kendisinde topluma çıkacak yüz çıkacak yüz bırakmamak.* Ey rîyê hembazdê xwu kerd sîya, dima rîyê ey jî, hembazandê ci mîyan di bî sîya. 2. *f. M.* Rîsîyakerdiş. Rîyê kesên yan jî çîyên bi tenya yan jî bi boyaxên a sîya kerdeni, renga sîya pira sawiteni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin yüzünü veya görünen tarafını siyaha boyamak, kara yapmak.* Mi rî kerd sîya, peynî kerdi sûri.

rîsîyaney *Nm.* Rîsîyakîyey, rîsîyakî bîyayeni, wesfê kesandê rîsîyayan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêlê kes û çîyandê rîsîyayan tey bîyayeni. *Tr. Yüzü karalar gibi olmak.* Rîsîyaneya ci kesî nêaşnawita. Hema wesfê ci yê xirabê bînîy heme jî pey hesîyayê.

rîsîyane *Zv. Nn.* Rîsîyakî. Ze ki rîyê ci bi sîya bo, bi rîsîyayan a mendeni, tey wesf û drofê rîsîyayan bîyayeni. *Tr. Yüzü karalar gibi, yalanı yanlışı çıkmışlar gibi, yüzsüzleşenler gibi.* Qe xasekî înan ez ûja di rîsîyane verdaya.

rîsîyaye/ê *Zv. N.* Rîsîyaye bîyaye/ê. Keso ki; rîyê ci bîyo sîya, gunayo ki, rew rewî ef nêbo, kerdo. Keso ki sûjêndo kesî bişermayno kerdo. *Tr. Müfteri. Utanılacak veya yüz kızartacak bir iş işleyen.* Merdimo rîsîyaye nêbîyayê, qey ey do bişayê şêligî mîyan kewo?

rîsîyayeni *f. M.* Rîsîyayîş. Rîsîya bîyayeni, rîyê ci sîya bîyayeni, gunayo gird kerdeni, gunayo ki rew rewî nêbexşêno kerdeni. *Tr. Yüz kızartıcı suç işlemek.* Qey rî sîyayenda ci ra bî nêşa bêro şêligî mîyan kewo.

rîsîyayey *Zv. Nm.* Rîbisîyayey, rîsîyayîni, rîsîya bîyayeni. Vijîyayena zûr û xetayandê kesî yê ki kes do ci ra bişermayo, kes deha rew rewî pa nêşo şarî mîyan kewo. Gunakareya girdi. *Tr. Yüzü kara olmak, müfterilik, utanılacak bir iş yapnak, büyük mahcubiyet.* Rîsîyayeya ci paştîya ma pêrini şikiti.

rîsîyayîney *Zv. Nm.* Rîsîyaye/ê bîyayeni. Rîyê ci sîya bîyayeni, şermêndo gird kerdeni. *Tr. Utanılacak ve toplum içine çıkamayacak kadar bir günah veya suç işlemek.* Rî sîyayîneyênda olimbêteri bî. Kesî hendayên xeta ne kerd bî, ne jî dî bî.

rîşela 1. *Zoo. Nn.* Melle, çekçeko, peqpeqok. *Kur. Kullî. Tr. Çekirge.* Rîşela do fînê bifiro, di fînîy bifiro, soyîn jî do tepêşîyo. 2. *Zoo. Nm.* Cîqi, keşûşki, reşli, çûkirêşi. *Tr. Sığırcık kuşu, karakuş.* Rîşela do lênî bin di bimano.

rîşite/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; rîyê ci şuwîyayo yan jî şito. *Tr. Yüzünü yıkayan.* Qeço rîşite û rî nêşite mehden di jew nêbeno. O rîşite, goreyê ê rî nêşitî madê ci akerde beno. 2. *Zv. N.* Bêar/i, bêşerm/i. Kes/çîyo ki; ar û şerm nêkeno, tey ar û şerm çinî yo. Kes/çîyo ki; fînên ar û şermê rîdê ci şuwîyayo kewto. *Tr. Utanmaz, hayasız, yüzsüz, haya perdesi yırtılmış olan, kaşarlanmış.* Kes do rîşite nêbo ki, fînên rîyê ci bişuwîyo, deha ar nêkeno. Çunkî eybûar û şermê rîdê ci kewno.

rîşiteni 1. *f. M.* Rîşitiş. Cayo ki tey çimîy û zincî û goşîy û gumîy û fek û brûy û bijangîy û çîyo winasîn esto, înan şuwiteni, bi awer a pak kerdeni. *Tr. Yüz yıkamak.* Şewra werişt, dest û rîyê xwu şit tepîya ronişt şalî ser û nanê xwu werd. Dima jî marûpêrî ra xatir waşt û şî kar. 2. *Zv. f. M.* Rîşitiş. Bêarey, bêşermey, bêşerm bîyayeni. Eybûar û şermê xwu visteni, perdeyê rîdê ci kewteni. *Tr. Yüzsüzleşmek, arsızlaşmak, haya perdesi yırtılmış olmak, kaşarlanmış olmak.* Ay fînên rîyê xwu şito, texmîn nêkena ki deha ar bikero.

rîtadaye/ê *Zv. N.* Rîdaye/ê, rîtadok/i, rîçarnaye/ê, rîçarnok/i. Qehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qayîl nîyo jewî yan jî tayêni bivîno. Cora rîyê xwu tadano û şino canakî. Merdimo ki jew tenya verdayo. *Tr. Yüzleşmek istemeyen ve bundan dolayı yön değiştiren, burun yapan, birini yalnız bırakan, darılıp başka bir yöne yönelen.* Keso mi ra rîtadaye, çi zano fina bêro mi heti ki?

rîtadayeni *Zv. f. M.* Rîtadayîş. Rî dayeni, rîçarnayeni, rîçarnokey, rîtadokey, qehrîyayeni, jewî yan jî tayêni qando ki nêvîno vera canakî şîyayeni, verê xwu vurnayeni, vera canakî doş bîyayeni, jewî tenya verdayeni. *Tr. Yüz çevirmek, yön değiştirmek, birini yalnız bırakmak.*

Xetayandê ciyê verênan ra nêbîyayê, ey mi ra rî nêtadayê. Rîyê ci çinêbî ki mi bivîno. Cora mi ra rî tada.

rîtadok/i *N. Bw.* Rîtadaye/ê. Merdimêndo rîtadok bî, bi rî tadayîşdê xwu ya şînasîyayê.

rîtadokey *Nm.* Rîdayokey, rîçarnokey. Rîtadok/i bîyayeni, rî tadayeni, rîdayok/i bîyayeni, jewî tenya verdayeni, jewî rê rî dayeni, jewî rê rî tadayeni, qando ki jewî nêvîno ci rê rî kerdeni. *Tr. Yüz çevirmek, birini yalnız bırakmak.* Kê ki rîtadokeyda ci ra, wina qal kerdo, bi mi ki jî raşt vato.

rîteraş/i 1. *N.* Rîkur/i. Kes/çîyo ki; rîyê ci teraş kerdo, rîyê ci kur kerdo, jewî yan jî tayêni rîyê ci, erdê ci yo girmitin, erdê ci yo dirdeyîn yan jî erdê ci yo dûz nêbîyaye teraş kerdo, erdîşa ci teraş kerda. *Tr. İnsanlarda sakalı, diğer varlıklarda ise zemin veya seviyesi tıraş edilen, tesviyesi yapılan, pürüzleri giderilen, düzeltilen, düzleştirilen.* Erdo rîteraş, keso rîteraş, cayo rîteraş. 2. *Teks. Nn.* Çî/qumaşo ki; rîyê ci teraşî ra virazîyayo. *Tr. Yüzü/görünen tarafı bir çeşit kaygan veya hav tüylü kaliteli kumaştan olan giysi.* O qumaşo rîteraş weşdê ci. Ey ra do fina biwesêno.

rîteraşbîyayeni 1. *f. M.* Rîteraşbîyayîş. Rî kur bîyayeni. Kesan di erdîşi teraş bîyayeni. Bê însanan jî erdê ci, zemînê ci, dirdeyîneya ci, pirûzineya ci, girmitineya ci, bi çîyêndê zêdê kardîyên a, bi jilêtên a yan jî bi çîyêndê zêdê nînan teraş bîyayeni, dûz bîyayeni, vêşindeyê ci gêrîyayeni. *Tr. İnsanlarda sakalı veya yüzü, diğer varlıklarda ise zemini, seviyesi, pürüzleri, girinti ve çıkıntıları tıraş olmak, tesviyesinin yapılması, düzleştirilmesi.* Awa erddê rî teraş bîyayî û rî teraş nêbîyayî jew vila nêbena. Cora; kes do rîyê erdandê awdanan jî, teraş kero. 2. *Teks.* Rîteraşbîyayîş. Çinayan û çîyandê ravistişan di erdê ci, rîyê ci qumaşdê teraşî ra bîyayeni. *Tr. Giysi veya sergi eşyalarında yüzünün hav tüylü ve kaliteli olan bir çeşit kaygan kumaştan olmak.* May qehrîyê û wina va: Eger rî teraş bîyayê, wina rew nêherimîyayê.

rîteraşey *Nm. Teks.* Rîteraş/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê rîteraşan tey bîyayeni. Qumaşo ki rîyê ci teraş o, a o qumaş yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüzü bir kaygan ve hav tüylü olan bir çeşit kumaştan olmak.* Rîteraşeya ci, oci nêameyê jî, deha înan caelmat qebûl kerd.

rîteraşkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni erdîşa ci, zemînê ci, erdê ci, girmitineya ci, pirûzineya ci, dirdeyîneya ci yan bi jilêtên a, yan bi kardîyên a yan jî bi çîyêndê zêdê nînan a teraş kerda, dûz kerda, pêdi kerda jew. *Tr. Tıraş edilen, sakalı kesilen, zemininin tesviyesi yapılan, girinti veya çıkıntıları giderilen, düzleştirilen.* Erdo, rî teraşkerde, weş awdeyêno. 2. *Teks. N.* Çîyê xwuradayîşî yan jî rafînayîşî yo ki kesên yan jî çîyên rîyê ci, erdê ci qumaşdê teraşî ra viraşto. *Tr. Yüzü kaygan, hav tüylü bir çeşit kaliteli kumaştan seçilen veya yapılan giysi veya sergi eşyası.* Ti vanê çinayo rî teraşkerde do deha biecibîyo?

rîteraşkerdeni 1. *f. M.* Rîteraşkerdiş. Rî kur kerdeni, erdîşi taşiteni, mûyanê erdîşi û rîyê cayan, ê erdan, ê çîyandê bînanê dirdeyînan, pirûzinan, girmitinan giroteni. *Tr. Sakal tıraş etmek, yüzdeki kılları almak, zeminin tesviyesini yapmak, bir şeyin girinti veya çıkıntılarını almak veya düzleştirmek.* Sifte amey rîyê ray teraş kerd, dima çaxil, dima xîç û dima jî qîr rokerd ser. Mêrdekan bi dûzêr a kerd dûz û ci ra kewtîy dûrî. 2. *Teks. f. M.* Rîteraşkerdiş. Rîyê çîyêndê zêdê çinayan û ravistişan teraş ra weçînayeni. *Tr. Bir sergi veya giysinin yüzünü hav tüylü, zemini kaygan ve kaliteli bir çeşit kumaştan yapmak veya seçmek.* To do, rî teraş kerdayê, derabê ci jî kehke kerdayê.

rîtiki *Nm.* Vîjiki. Tersê însanan o ki, bol awikin o. Tersê însanan o ki, eger hest bo jî bi şikildê îshalî ya vijêno. *Tr. İshal şeklinde meydana gelen insan dışkısı.* Pêro rîtiki sawîyê bî piro. May kerdê paki ki, pantolanê ci, ci pay kero.

rîtiki varayeni *f. M.* Rîtikivarayîş. Çîyo bol pîs bîyayeni, kar û çîyo ki, o yo beno, ey ra bol boya pîsi amîyayeni, sebebê karûgurweyandê bol xiraban bîyayeni. Karûgurweyê bol û bol pîsîy û arîy û lûkî (tehlûke)y bîyayeni. *Tr. Tahmin edilemeyecek kadar kötü olayların olması veya bu olaylara gebe olunması.* Kê şayê şiro teber? To vatê beno ki rîtika varena. Kam bivijîyayê teber, rîtiki do bi ey a bîyayê jî.

rîtirş/i *N.* Rîtirşin/i, kêfsad/i, rîçirç/i, pirûzin/i, rîrûçik/i, qehrîyaye/ê, pingirîyaye/ê, kêfneweş/i. Kes/çîyo ki; rîyê xwu kerdo tirş, qehrîyayeyo, pirûzin o. *Tr. Suratı ekşi, surat asan, kızgın, kırgın, dargın.* Kes jî qayîl nîyo, bi ê rîtirşî ya şiro cayên.

rîtirşane *Nn.* Rîtirşinane, rûçikane, rûrûçikane, rûçikinane. Zêdê rîtirşan a, bi rîtirşan a mendeni, wesfê rîtirşan tey bîyayeni. *Tr. Asık suratlılar gibi, surat asarcasına.* Ame bî tîya di rîtirşane ronişit bî, ne hes û ne bes.

rîtirşaney *Nm.* Rîtirşinaney, rûçikaney, rîrûçikaney, rîrûçikane bîyayeni. Rîtirşane/ê bîyayeni, wesfê rîtirşan tey bîyayeni. *Tr. Asık suratlılar gibi olmak.* Eger rîtirşaneyda ci ra nêbîyayê, mi zanayê mi se kerdê.

rîtirşey *Nm.* Rîtirşiney, pirûziney, rîtirşin bîyayeni, pirûzin bîyayeni, rîtirş bîyayeni, qehrîyayeni, qehrîyaye bîyayeni, kêfsadey, kêfsad bîyayeni, kêfsaley, kêfsal bîyayeni, kêfê ci weş nêbîyayeni. *Tr. Suratı ekşimek, üzgün olmak, moralsizlik.* Rîtirşey çîyênda weşi nîya.

rîver *Nn.* Verî, rîyo verên, rîyo ki vernî do, kişta verêni, kişta ki vernî da. *Tr. Ön yüz, ön sayfa, ön taraf.* Rîpey weşdê mi nêşî. Rîver di deha çîyo weş est bî.

rîverey *Nm.* Verîyey, rîyo verên bîyayeni, kişta verên bîyayeni, sahîfeyo verên bîyayeni. *Tr. Ön yüzlü olmak, ön yüzde/ön tarafta olmak.* Rîvereyda înan ra mi rê xeyrên nêame ki, ez hewna rîpeyeyda înan ra nafet bipawa.

rîvînaye/ê *N. Bw.* Rîdîyaye/ê 2. O merdim, merdimêndo rîvînaye o, o do neya tepîya tim jî bêro kê ci. Esas înan do rî nêdayê ci.

rîvînayeni *f. M.* Rîvînayîş. *Bw.* Rîdîyayeni 2. Rî vînayeni mikafatên hesibêno.

rîweş/i *N.* Weşrî, weşsohbet/i. O/çîyo ki rîyê ci weşo, bi kesîya weş qisey keno, tim huweno, rîyê ci tirş nîyo, şa bîyaye, pirûzin nê. *Tr. Güler yüzlü, hoşsohbet, iyi kalpli.* Merdimêndo rîweş raştê ci nêameki o ji tayên kêfşad bo.

rîweşane 1. *Nn.* Weşrîyane, weşsohbetane. O/çîyo ki; rîyê ci weş o, tim huwate do, kesî ra nezdî yo, xerîb nîyo, kesî rê xerîb nîno. *Tr. İyi, hoş kalpli, güler yüzlü bir şekilde.* Merdimêndo rîweşane o, kesî ci ra zirarên nêdîyo. 2. *Nn.* Bi şikildê rî weşey a, bi bîçimdê hewley a, bi şikildê huwaten a. *Tr. İyi, hoş ve güler yüzlü bir şekilde, hoşçasına, tebessüm edercesine.* Rîweşaney zirar to nêdana, ti yê çirê hinî rîyê xwu kenê tirş ki?

rîweşaney 1. *Nm.* Weşrîyaney, zerrîweşane. Bi şikildê rîweşey a, bi huwate ya, bi xasekey a, bi rindey a, tede xirabey çinêbîyayen a, zerrîweşey a, zerrîweşane bîyayeni. *Tr. Hoşçasına, iyicesine, güzelcesine, güler yüzcesine, tebessüm edercesine.* Eger ti to rindey bikerê, bala wa bi rîweşaney a bo. Rîçirçane hewley meki. Hewlîna rîçirçanê, hewlîni nêhesibêna.

rîweşey *Nm.* Weşrîyey, zerrîweşey, rîweşîni, rîweşîney, tim bi huwateni di bîyayeni, weşsohbet/i bîyayeni, rîtirş/i nêbîyayeni. *Tr. İyi, hoş, güler yüzlü olmak, tatlı sözlü olmak.* Rîweşey di zirarên çinî yo. Labelê tede sewabên gird esto.

rîyê zemînî 1. *Nn.* Rîyê erdî, erd, ro, rû, rî, ra. Cayo ki ma yê ser o roşenê, çî karenê, tey û sî herri esta. *Tr. Yer, zemin.* Eger to nêşa rîdê zemînî jî pak kero, ti do kotî dêsan pak kerê? 2. *Nn.* Dinya. Cayo ki merdimo ser o coyêno. *Tr. Yeryüzü, Dünya.* Cinêkeri ci rê zewtîy day û va: Boka şima rê, rîyê zemînî di jî ca çinêbo.

rîza 1. *Er. Nn.* Qayîley, qayîl bîyayeni, qebûley, zerrîgîney, zerrî bîyayeni, waşteni. *Tr. Rıza, kabul, istemek, makbuliyet.* Eger ki rîzayê ci bibîyayê, ma do jî bi ci ya bişîyayê. Labelê rîzayê ci çinêbî. 2. *Er. Nn.* Nameyêndê lajekan o ki, fina maneyê ci Erebî ra yeno. *Tr. Erkek ismi Rıza.* Rîza do meşti bêro keye.

rîzadaye/ê *Nn.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ci rê rîza dayo, bi rîza ya bîyo, bi zerrî ya bîyo, tey rîza esto, ci rê "E!" vajîyayo, ci rê îzin deyayo. *Tr. Razı olunan, onaylanan, kabul edilen, makbul.* Xebatdê rîzadayî di, serkewtiş beno.

rîzadayeni *f. M.* Rîzadayîş. Qebûl kerdeni, ci rê îzin dayeni, bi rîzadê ci ya bîyayeni, tey rîza estbîyayeni, zerrî kerdeni, tey zerrî bîyayeni. *Tr. Onaylamak, kabul etmek.* Mi rîza da ci, înan jî kerd.

rîzagêrîyaye/ê *N.* Rîzagirote/ê. Çî/keso ki; qandê bîyayîş yan jî muameledê ci, ci rê rîza gêrîyayo, ci rê rîza deyayo, tey zerrî esta, bi zerrî ya yo, ci rê "E!" vajîyayo, ci rê beno (benik) deyayo. *Tr. Rızası alınan, onaylanan, içinde gönüllülük bulunan.* Wareyo rîzagêrîyaye senîn fina şehitêno?

rîzagêrîyayeni *f. M.* Rîzagêrîyayîş. Îzin gêrîyayeni, razî bîyayeni, benikê ci bîyayeni, bibeniki bîyayeni, bibeno bîyayeni, tey beno bîyayeni, qebûl bîyayeni. *Tr. Rıza/onay alınmak, olur alınmak, gönül alınmak.* Eger şima bizanayê rîzayê ci gêrîyayo, şima do fina jî pay pirodayê?

rîzagiroteni *f. M.* Rîzagirotiş. Zerrî giroteni, qebûlê çîyên yan jî kesên giroteni, beno giroteni, benik giroteni. *Tr. Rıza/gönül almak, onay/olur almak.* Xeyrê Ellahî ki, mi ci ra rîza girot. Ki mi ci ra rîza nêgirotayê, ey ma gerrinîy kerdê.

rîzayey *Nm.* Razîyey, razî bîyayeni, zerrî bîyayeni, wesfê rîzay, "E!" bîyayeni, benik bîyayeni. *Tr. Rıza/razı olma.* Eger bi rîzayeyda ci ya nêbîyayê, qe beno ki înan pey di kerdayê.

rîzayê Ellahî *Nn.* Raya ki tey rîzayê Ellahî esto, çîyo ki Ellah wazeno, çîyo ki şerîetî yo, çîyo ki tey waştenîya Ellahî û ê pêxemberdê ci esta. *Tr. Allah rızası, Allah'ın öngördüğü gibi.* Qandê

rîzadê Ellahî nêbîyayê, ez nê kardê tehlûkî di nêbîyê.

rîzerd/i 1. *N.* Rîzerdin/i. O/çîyo ki; rîyê ci zerd o, rîyê zerdin o, rîdê ci gonî çinî ya, bîyo gidî. *Tr. Sarı benizli, zayıf, güçsüz, sıska.* Merdimo rîzerd, ez texmîn kena ki do nêweş bo. O merdim, gerego ki şiro biewnîno xwu ra. 2. *N.* Rîzerdin/i. Çî/keso ki; renga rîdê ci, renga asayîşdê ci zerd a yan jî zerdin a. *Tr. Yüz kısmı sarı olan, sarıya boyanan, sarı renkli olan.* Mi kerd o qumaşo rîzerd biherîno, mi va beno ki şima nêrîdê, cora mi ci ra fek verda.

rîzerdey 1. *Nm.* Rîzerdiney, gidîyey, bêqewetey, zaîfey, rî di gonî çinêbîyayeni. Rîzerd/i bîyayeni. *Tr. Sarı benizlilik, sıskalık, zayıflık, yüzünde kan olmamak.* Rîzerdeya ci di nêweşînên esta. Labelê ê yê nêşenê ki tesbît kerê. 2. *Nm.* Rîzerdiney. Rîzerd/i bîyayeni, wesfê rîzerdan tey bîyayeni. Renga rîdê ci, renga asayîşdê ci zerdi bîyayeni, bi rengerda zerda boyax bîyayeni. *Tr. Sarı renklilik, sarıya çalınan olmak.* Rîzerdeya ci weşdê to şî yan nê?

rîzerdin/i *N.* Rîzerd/i. O/çîyo ki; rîyê ci ze ki zerd bo, rîdê ci di ze ki zerdey bibo. *Tr. Sarı benizli, yüzü kansızca, yüzü sarıca, sarışın.* O rîzerdin, do kay kero. Labelê o qer, do kay nêkero.

rîzerdiney *Nm.* Rî di zerdiney bîyayeni, bê qewetey, qewet çinêbîyayeni, gidîyey, rî di gonî çinêbîyayeni. *Tr. Sarı benizlilik, sarıca olmak, güçsüz/kuvvetsiz olmak.* Rîzerdineyda ci ra metersê, ez texmîn kena ki, kê înan do pêro hinî bo. Rîzerdiney, kê înan di marûpêri ra yo.

ro 1. *Cog. Nn.* Şet. Awa girdi, awa ki dereyan û layan girdêrî ya. Labelê ki dengizan werdêrî ya. *Tr. Irmak, nehir, akarsu.* Welatdê ma di Royê Feratî û Royê Dîcley esto. 2. *Nn.* Bolkî Kirdasî di, tayên jî Dimilî di roj xeripîyayo û bîyo ro. *Bw.* Roj. *Tr. Gün, gündüz, Güneş.* Ewro pede, ma yê tîyanan di geyrenê bi ci, hewna ma nêdîyo. Ewro, bînro (bîrro), bînterro, pitik bînterro. 3. *N.* Dimilî di veromekên o ki; bêro kamcîn vajeki ver, do ci rê vera ci, hetê ci ya çîyên bido kerdeni. *Tr. Zazaca'da bir önek olup geldiği kelimeye yönelimi ifade eder.* Ci ro, piro, doli ro, kendal ro, erqi ro ûzn. 4. Dimilî di veromekên o ki; bêro kamcîn vajeki ver, do vera ci, heta ci çîyên bido kerdeni. *Tr. Zazaca'da bir sonek olup geldiği kelimeye yönelimi ifade eder.* Mersela: Robere, ro ci, roterde, rocinayeni, ro pê, ronayeni ûzn.

5. *An. Nn.* Têla loqran a emeletî. Layê emeletî yo ki loqran ra virazêno. *Tr. Bağırsaklardan yapılan bir çeşit ince iplik olup ameliyatta kullanılmaktadır.* Doktorê cerehî ro kerd xwu dest û emeletê mêrdekî deşt. Herga ki encên eştê bi ci... 6. *Nn.* Ra, rû, rî, erd. Cayo ki ma însanê ser o ronişenê, çî karenê, dinya. *Tr. Yer, yerküre, zemin, dünya.* Mi rona (mi na erdî ser), ez rakewta (ez erdî ser o derg bîya), ra ki (erdî ser o derg ki), rafini (erdî ser o raşani, raki) ûzn. Bi zeman a Dimilî di, na vajeki bîya vinî û goreyê tayênan Erebî ra erd dekewto herûnda ci.[1] 7. *Cog. Nn.* Nekme, hûk, nem. Çîyo ki heway mîyan di ze hîyîn o. *Tr. Nem, su buharı.* Eger cayên ro bido, citêrey di Mesela qezencêndo zêdê çayeri rê rind o. Labelê jû qezencan rê hewl nîyo. Nê nehan mîyan di ro esto. 8. *Nn.* Gire, persgire, mesele, olay. Çî/benoko ki; do însanan rê girey vejo, sereyê însanan bitewno, vijîyayîş yan jî bîyayîşdê ci çîyêndo mihîm bibo. *Tr. Düğüm, problem, sorun, mesele, olay.* Boka şima nêbê sebebê royên. Çunkî xwu ra sereyê ma bi royan a teweno.

roarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; seyd ronayo, kewto koziki, xwu bi erd a melisnayo ki xwu bierzo seyddê xwu. *Tr. Siper/pusuya giren, pusu kuran.* Zeno ze vergo roarde, senîn ki xwu ard ro, winî jî seydê xwu tepişt.

roardeni *f. M.* Roardiş. Xwu melisnayeni, xwu bi erd ro/a disknayen û seydê xwu pawiteni, koziki kewteni. *Tr. Sipere/mevziye girmek pusu kurmak.* Pisîngeri xwu ardo ro, xwu nayo ro.

robar *Nn. Bw.* Keraşo. Boka to robar di, o cayo sabûnin pay nêkerd?

robarkerde/ê *N.* Serşokerde/ê. Kes/çîyo ki; robar kerdo, serşoyê xwu kerdo, xwu şito. *Tr. Banyo yapan, yıkanan, üst başını yıkayan.* Qeço robarkerde, ci ra zêdê vilikan boya weşi yena.

robarkerdeni *f. M.* Robarkerdiş. Serşo kerdeni, serşoyê xwu kerdeni, xwu şiteni. *Tr. Banyo yapmak, yıkanmak, üst baş yıkamak.* Verê roja robarî esti bî, pêrini a roji robar kerdê. Nika timûtim serşo lazim o.

robend *Cog. Nn.* Bendê roy, dêsê roy. Dêso ki cayêndo teng di roy vero virazêno ki; ro peynî di ping bido û peynî di garanawî (beraj)ên peyda bo, awi tepêşîyo. *Tr. Nehir/ırmak önüne set olarak çekilen duvar, baraj seti, baraj duvarı.* Dolawîya Rodê Feratî eger bol bizeyîdîyo, ez

---

1 Esas şima raştê ci pers kerê, kelîma ya "erd"î tewro sifte ziwandê Sanskrîtî û Zendawesta di bi şikildê "hard"î ya esta. Cora malê Dimilî hesibêna. Çunkî malbata ziwandê Dimilî bi nînan a jew a.

tersena ki robendê ci zirar bivîno, biteqo!

robere/ê *N.* Umişey, umiş bîyayeni, vera pê, raşt, rast, senîn ki wazêno winî. *Tr. Uygun, rast, tenasüp, uygunluk, birebir denk gelme, mütenasip, denklik, reva.* Vatê wa ez robere bîyara, se beno wa bibo. Winî jî Ellahîde (Ellayde) ci rê robere ame.

robereamîyaye/ê *N.* Ropêamîyaye/ê, umişê pê bîyaye/ê, raştamîyaye/ê, rastamîyaye/ê. Senîn ki wazêno, winî amîyaye/ê. Çîyo ki goreyê waştenda kesî ameyo, kesî senîn ki waşto, winî ameyo. *Tr. Denkleşen, rast gelen, uyumlu gelen, tenasüp olan, mütenasip, birebir denk gelen.* Çîyê ci yo robereamîyaye do ma jî kêfşad kero.

robere amîyayeni *f. M.* Robereamîyayîş. Opêamîyayeni, umişê pê bîyayeni, vera pê amîyayeni, raşt amîyayeni, rast amîyayeni. Senîn ki kes wazeno, winî amîyayeni, waştenîya kesî bîyayeni, mirazê kesî bîyayeni. *Tr. Rast/uygun gelmek, mütenasip hale gelmek, arzu edildiği gibi gelmek.* Ez geyrayê ci, tew dûkanî vero bi min o robere ame.

roberearde/ê *N.* Opêarde/ê, ropêarde/ê, raştarde/ê, vera pê arde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vera pê ardo, ropê ardo, raşt ardo; senîn ki wazîyayo a winî bîyo, tey tersey nêvijîyaya. *Tr. Denkleştirilen, arzu edilen gibi yapılan.* Yanê çiçîdê roberreardî di wina zirar vijîyayo?

robere ardeni *f. M.* Robereardiş. Opêardeni, ropêardeni, raşt ardeni, rast ardeni, deng ardeni, vera pê ardeni; ze ki keso wazeno, winî ardeni. *Tr. Mütenasip yapmak, denkleştirmek, arzu edilen gibi yapmak.* Mi robere ard, înan şehitna.

robîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; erdî ser o, çîyêndê zêdê şali ser o bi şikildê vilayey a roneyayo. *Tr. Dökülen. Yere serilerek dökülen.* Çuwalêndo robîyaye û di çuwalêndê jî nêrobîyayey hewna ma vero estê. 2. *N.* Acêramîyaye/ê, awaramîyaye/ê, vera cêr amîyaye/ê, vera war amîyaye/ê, cêramîyaye/ê, waramîyaye/ê. Çîyo ki ameyo vera cêr, çîyo ki ameyo war, çîyo ki cor ra ameyo cêr. *Tr. İnen.* Merdimdê robîyayî rê çîyên mevaji! Eger ti vajê, wexta merdimo robîyaye û nêrobîyaye (ro nêbîyaye) beno jew. 3. *Nk. Nm. Bw.* Tehnebî. Engûrênda veror a, rew bena, rew werêna, rew qedêna.

robîyayeni 1. *f. M.* Robîyayîş. Çuwalên mîyan ra yan jî çîyên mîyan ra yan erdî ser o yan jî çîyêndê zêdê şali ser o war bîyayena çîyandê hebikinan. *Tr. Dökülmek.* Nehay robîyay tepîya pêro bî vilay. 2. *f. M.* Robîyayîş. War amîyayeni, cêr amîyayeni. *Tr. Aşağı/ya inmek.* Doşîya corî di tayên merdimîy vanê ez a kena dari ser ra robîya. (Yanê dari ser ra bêra war, bêra cêr.)[1]

robot/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ki xwu bi xwu nêşeno karên bikero, xwu bi xwu nêşeno qerarên bido, bestokê zewmbîyan o, şar yan jî eger ki lûnokê ci kam o, zêdê ey luweno, bi no babet a karên keno. Bixwu nêşeno bi îradedê xwu ya, bi waştenênda xwu ya karên havil kero. *Tr. Kendi başına bir iş, bir karar veremeyen, robot gibi davranan.* Merdimêndo robot o, hergi çî pers keno, çîyo ki pers nêkerdo û kerdo çinî yo.

robot *Sn. Nn.* Ziwandê Çekan ra yena. Makînayên a ki qandê kar kerdenên programêndo bellî erzîyayo de û goreyê nê programan kar keno, luweno, bê nê programan jî ne karên şeno bikero, ne jî şeno biluwo. *Tr. Robot.* Ewro robotîy kê hemini di estê.

roci *H. Gr.* Robere, bi ci, ro ci, aci, po. *Tr. ... ile, -e, -ne, denk, denklik, uyumluluk, mütenasip, tenasüp.* Oci ame yan nêame?

rociamîyaye/ê *N.* Ro ci amîyaye/ê, bi ci ya raşt amîyaye/ê. Çîyo ki, bi çîna ya deng ameyo. *Tr. Denk, denkleşen.* Mi, ê çîdê oci amîyayî ra, tanakî perey waştîy, înan jî qebûl nêkerd. Cora ma ro pê nêamîyay.

roci amîyayeni *f. M.* Ociamîyayîş. Ro ci amîyayeni. Bi ci ya raşt amîyayeni, bi ci ya deng amîyayeni, senîn ki miraz bîyo, winî amîyayeni. *Tr. Denk gelmek.* Mi tew nêzana senî bî ki. Senîn ki ma dekerd de, hinî jî oci ame.

rociarde/ê *N.* Roberearde/ê, ropêarde/ê. Çî/keso ki; robere ardo, ro pê ardo, bi ci ya tam raşt ardo, senîn wazîyayo winî kerdo. *Tr. Denkleştirilen, denkliği sağlanan, rast getirilen, uyumlu hale sokulan.* Fîlimo ociarde, ci rê xeylên kabokîy ardîy.

roci ardeni *f. M.* Ociardiş. Robere ardeni, ro ci ardeni, ropêardeni, raşt ardeni, bi ci ya raşt ardeni, senîn ki wazêno, o babeta ardeni. *Tr. Denkleştirmek, rast getirmek, uyumlu kılmak.* Eger mi oci nêardayê, wina weş nêbîyê.

---

1 Xwu vîra meki ki "ro", erd o. Hergi çîyo vay giranêrî yeno war, yeno vera erd, robêno, yeno vera cêr, yeno awar, yeno acêr. Yanê ro û erd jew o. Labelê erd, Erebî yo (goreyê vatişêndê bînî qando ki Sanskrîtî û Zendawestayî yo, cora Dimilî yo). "Ro"yê Dimilîyan, "erd"dê Ereban vero roterîyayo. Eger nêroterîyayê, ma do bivatayê royî ser o/bi ro yo roşi. (Ma yê nika vanê bi erdo roşi, erdî ser o roşi.)

rocikerde/ê *N.* Cinişte/ê, bi ci kerde/ê, suwarkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo oci, nayo ser, esparê ci kerdo, suwarê ci kerdo. *Tr. Bindirilen, üstüne konulan.* Ti do pûlê ocikerdî ser ra nêwerzanê?

roci kerdeni *f. M. Ocikerdiş.* Cinişteni, espar kerdeni, sernayeni, ser o ronayeni, suwar kerdeni. Kayên yan jî çîyêndê zêdê kayên di, sî yan jî pûlê xwu sî yan jî pûldê hemberdê xwu sernayeni, esparê ci bîyayeni. *Tr. Binmek, bindirmek, üzerine/üstüne koymak, binili hale getirmek.* Mi sîya xwu (pûlê xwu) kerd oci. Tî do biremê yan bidê?

rocimende/ê *N.* Bidermende/ê, ocimende/ê, rocimende/ê, dirofiyaye/ê. Çî/keso ki bi çîyên a yan jî bi kesên a dirofiyayo, bi ci mendo. *Tr. Benzeyen, benzeşen.* Ê çîyê rocimendî bigîrê û berê vero ronê. Eger ro ci nêame, wexta fina vajê.

rocimendeni *f. M.* Rocimendiş. Bider mendeni, ro ci mendeni, ro ci mendeni, ro pê mendeni, zêdê ci bîyayeni, dirofiyayeni, drofê ci zêdê pê bîyayeni. *Tr. Benzemek, benzeşmek.* Eger ro ci bimendayê, ma do bişînasnayê. Dêmax kî ro ci nêmendê.

rocişîyaye/ê *N.* Biderşîyaye/ê, rocişîyaye/ê, ocişîyaye/ê, drofiyaye/ê, bicişîyeye/ê, bicimende/ê. Çî/keso ki; bi kesên şîyo, bi ci mendo, dirofê ci bi ci ya jewê, zêdê pê yê, zêdê ci yê. *Tr. Benzeşen, benzeyen.* Ez şena ê merdimê rocişîyayî veja. Labelê ez do ro ci nêşîyayî senîn veja ki?

rocişîyayeni *f. M.* Rocişîyayîş. Bider şîyayeni, ro ci şîyayeni, ro ci şîyayeni, bere şîyayeni, bi ci şîyayeni, zêdê ci, bîyayeni, bi ci dirofiyayeni. Dirofê kesên yan jî çîyên, çînakî yan jî kesnakî di bîyayeni. Verên dimayênî şino. *Tr. Benzeşmek, benzemek.* Ro ci şîyê. Labelê pişk bixwu nêbî.

rodaye/ê 1. *Cog. N.* Nekmedaye/ê, hûkdaye/ê, nemdaye/ê. Çî/keso ki; ro dayo, bîyo royîn. Çîyo ki hûk dayo, bîyo ze hîyîn. *Tr. Nemlenen, nem veren.* Ez nêşena cadê rodayî di bicoya. Çunkî sereyê mi dejeno. 2. *N.* Çîyo ki bi şikildê hûkî ya tenek tenekên herikîyayo yan jî o yo herikêno. *Tr. Sızan.* Banê ci yo rodaye, newedera dest ra ravêro. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kotekî kerdo, deyayo ci ro, vîneyayo ci, kotekîy werdê. *Tr. Dövülen, tartaklanan, dayak atılan.* Şima texmîn nêkerd ki, merdimo rodaye, do bêro heyfê xwu bigîro.

rodayeni 1. *Cog. f. M.* Rodayîş. Nekme dayeni, nekmeyîney, nekme bîyayeni, hûk dayeni, hûkiney, hûkin bîyayeni. Banîy ro danê, dêsîy ro danê, sîy ro danê û hewna zêdê nînan xeylên çî ro dano. *Tr. Nem vermek, nemlenmek. Sızıntı şeklinde nemlenme.* Binê kulînan ro dayo. Cora pîyazan zîl dayo. 2. *f. M.* Rodayîş. Bi şikildê hûkî ya, awî herikîyayeni. *Tr. Sızmak, sızdırmak.* Dêso ro dano. Gereg ma biwinîyê qestelandê ci ra. Ariqo mîyane ra ro dano. 3. *f. M.* Rodayîş. Pirodayeni, cirodayeni, civisteni. *Tr. Dövmek, dayak atmak, tartaklamak.* Eger ey nêrodayê, mi do rodayê. Çunkî kotekîy kerdîy bî heq.

rodî *Nn. Bw.* Rojdî. Kesêndo rodî bî, rew bar kerd.

rodîney *Nm. Bw.* Rojdîyey. Boka rodîneyda xwu ra roj nêvîno! Ey ma kerdê rezîldê alemî! Ma rodîney wina bena?

rodîni *Nm. Bw.* Rojdîyey. Eger zêdê ma nîyo, ya rodîni senîn bena?

rodîyane *Nn. Bw.* Rojdîyane. Kaşka şima winî rodîyane bikerdayê. Şima kotî, rojdîyane kar kerdeni kotî?

rodîyaney *Nm. Bw.* Rojdîyaney. Ey va, ez bi rodîyaney a nêşena bikera.

rodîyey *Nm. Bw.* Rojdîyey. Ti bi na rodîyeyda xwu ya bêfesal a hettanî kotî bişê şirê?

roj 1. *Ast. Nn.* Tîjî. Estareyo ki ma rê keno germ û roşnayî. *Tr. Güneş. Bir yıldız olarak Güneş yıldızı.* Rojo keno şiro. 2. *Ast. Nn.* Şewqê tîjî. *Tr. Güneş ışığı.* Rojo dano ci çimî ro, o yo pa beno kêfsad. 3. *Cog. Nm.* Vîst û çehar saetê zemanî ra parênda ci. *Tr. Gün, yirmi dört saatten biri, bir gün.* Ewro 11ê Axustosê 1999 o. Welatê ma di jû cayan di roj (tîjî) tam tepêşîyê, jû cayan di jî nîmçe ra tepêşîya. 4. *Cog. Nm.* Biroj, wexto ki şewqê tîjî esto. *Tr. Gündüz.* Ma bişew nînê, ma do biroj bêrê.

roja 1. *Nm.* Rojê. A ki birojê ya, birojê. *Tr. Oruçlu kadın.* Roja do betilîyayena xwu bigîro. 2. *H.* Rojan. Jû roji, jew roji, rojê bînîy. *Tr. Diğer/sair günler.* Roja ez ameyê. Labelê vizêr ez nêamêya. 3. *Nm.* Roza. Nameyêndê keynekan o ki maneyê ci; ê tîjî, tîjî ra, zêdê tîjî germ û roşnayî û nafîdari. *Tr. Güneş, Güneş'e ait, Güneş'ten, Güneş gibi sıcak, aydın ve faydalı olan anlamlarına gelen bir kız adı.* Roja amê û Roza şî.

roja cehnimî *Nm. Bw.* Roja zebanî. Roja cehnimî, roja kesî ya ki zêdê haldê cehnimî ya ya. *Tr. Cehennemi gün.* Ellah zano ki ewro ma rojda cehnimî ra reyayê.

roja çinayan *Nn.* Roja ki çinay şuwênê. *Tr. Elbise, üst baş yıkama günü.* Verî Roja Çinayan esti bî. Ma şîyê keraşo (robar)yan, ma ûja di serşoyê xwu kerdê. Serşogeyê ma, bolkî layan vero bî.

roja dimay *Nm.* Roja peyêni, roja dimayêni. *Tr. Son gün, iddia edilen veya mezkur günün sonrasında gelen gün.* Ellah zano, roja dimay bî, ez jî şîya dekewta de. Labelê ez qebûl nêkerda.

roja dimayêni *Nm.* Roja peyêni. *Tr. Sonraki gün, mezkur günün ertesi günü.* Eger ê roja dimayêni jî ser o bimijûlîyayê, înan do biqedînayê.

roja edizanê *Nm.* Westanê, roja aresîyayîşî, rojaresî, rojaresi. Roja ki kes keno tatîl, roja tatîlî. *Tr. Tatil, tatil günü.* Ewro roja ci ya edizanê ya. O do westana xwu bigîro.

roja erefatî *Teo. Nn. Bw.* Roja Erefê. Roja Erafatî di şa bîyayeni werzena çeharpay. Roja Roşanî lingê şa bîyayeni erd ra birênê.

roja erefê *Teo. Nn.* Roja Erefatî. Rojên verê roşanî. Roja ki hecîy şinê Erefat. *Tr. Arefe günü.* Roja Erefê di hecîy şinê Erefat.

roja hera *Nm.* Roja rindi. Roja ki kes teng di nîyo, roja ganselametey, roja kesî ya weşi, roja ki kes hergi babetî weş o, roja bolaney, roja biberkê. Tersê ci, "Roja tengi" a. *Tr. Genişlik günü, bolluk zamanı, iyilik günü, geniş gün, sağlık ve esenlik günü, bereketli gün.* Kaşka ey rojda hera di paştî bidayê mi.

rojakewte/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; rojê ci akewto, roşnayîyo. *Tr. Güneş'i doğan, aydın.* Cayo rojakewte kotî, roj nêakewte kotî?

rojakewtenê *H.* Wextê tîjî akewtişî, wexto ki tîjî hewna newe akewna, wexto ki hewna newe roj akewno, şewra rewên, şewra şefaqên. *Tr. Gün doğumu zamanı. Sabahın henüz yeni ışıklarının sökmeye başladığı vakitler.* Eger ez bişa, ez do rojakewtenê ray kewa.

rojakewteni 1. *Nm.* Rojakewtiş. Akewtişê tîjî, akewtişê rojî. *Tr. Güneş'in doğması.* Eger roj nêakewtayê, nêweriştê jî. 2. *Nm.* Rojhelat, şerq. Cayo ki tey roj akewno, kişta ki tey roj akewno. *Tr. Doğu, şark, doğu yönü/tarafı.* Mi dîyo o yo şino vera rojakewteni, mi va beno ki, o yo zano. Ez çi zana ki nêzano û o yo têserî şino?

roja kilêncan *Teo. Nn. Bw.* Roja Kuloran. Roja Kilêncan, nameyê xwu kilêncey viraştiş ra gîna.

roja kuloran *Teo. Nn.* Roja Kilêncan, erefat, roja erefatî, kulorîy, kilêncey. Roja ki kulorî (kilênce)y benê/virazênê. Rojên verê roşanî kulor ê, roja kuloran a, eynî zeman di erefat o. *Tr. Bayramdan önce çöreklerin yapıldığı gün.* Verî Roja Kuloran di, teştan mîyan di kulorîy virazîyayê.

roja mehşerî *Teo. Nm.* Roja pêseramîyayen a adinî, roja adinî ya ki kes do bêro pêser, roja newedîla bîyayeni. *Tr. Mahşer günü.* Roja mehşerî her kes do bi xwu ya karbidest bo, kes do nêşo ê bînan a meşgul bo.

rojan *Nb.* Roja. Rojê bînîy, hergi roji, bê na roji, bê ewroy. *Tr. Sair/diğer günler.* Mi cara rojan wina nêkerdê û. Qey Ellahî ewro şaş kerd bîya. Mi kerd.

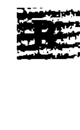
rojane *Ed. Nn.* Rojnuşte. Nuşteyo ki însanîy xwu rê roj bi roj nuşnenê. Nuşteyo ki kes xwu ser ra roj bi roj nuşneno. *Tr. Günlük. Günlük olarak yazılan her tür yazı.* Raya nuştokey rojanî ra ravêrena.

rojanî *Nn.* Mîyanroj. Çîyo ki kes a roj ser o vindero, der destê tezekkur. *Tr. Gündem.* Rojanîya ma di persgireka banderî çinêbî. Ey sirf qando ki merdimîy pê kewê, eşti mabeyn. Bi no babet a tevdokeyênda pîsi kerdi.

rojanîy *Nb.* Rojê bînîy, rojê ki rojanîda ewroy di nîyê. *Tr. Sair günler, mezkur diğer günler, öteki günler.* Mi rojanîy nê karûgurwey rew qedînayê. Labelê ez ewro berey kewta.

rojanser obîyayeni *Jîn. Zoo. f. M.* Rojanser obîyayîş. Qeçardiş yan jî zayeni di, rojandê dimayênan ser o bîyayeni, rojê ci yê zayîşî yan jî qeçardişî di bîyayeni. *Tr. Gebelik/hamilelikte doğumda son günlerinde olmak, doğum yapmak üzere olmak, doğum arefesinde olmak.* Cinêki rojandê xwu ser o bî, mêrdek eskerey ra ame.

roja rehmanî *Nm.* Roja bixeyri, roja weşi, roja rehmetî, roja berkî/bereketî. Roja kesî ya ki; kes ci ra xeyrên vîneno, roja ki kêfê kesî weş beno, roja ki karûgurweyê kesî weş şino, weş yeno. Roja ki kes ci ra, xeyrûnafên vîneno. Roja xeyrûbêran, roja ki kes qayîlo xwu rê xeyrûbêr bikero. *Tr. Hayırlı gün, yararlı gün, keyifli gün. Moralin yüksek olduğu, işlerin tıkırında gittiği, neşenin yüksek olduğu gün.* Ewro roja min a rehmanî bî. Eger îcab bikerdayê, mi malê xwu pêro jî bexişnayê.

roja rindi *Nm.* Roja hera, roja weşi, roja hewlî, roja ki kes kêfşad o, roja kêfşadî, roja kêfşadey. *Tr. İyi gün, iyilik günü, hoş gün, iyilik zamanı.* Ma a roji rojênda rindi ravêrnê. Boka hergi roja ma zêdê ay bo, ay xirabêrî nêbo.

roja robarî *Nm.* Roja keraşoy. Roja serşoy, roja ki kes çina û seranê xwu şuweno. Roja pakey a umûmî. *Tr. Üst baş yıkanma günü, genel temizlik günü.* Ewro roja robarî ya, dewijê şinê robar.

roja şerefê *Teo. Nn.* Şerafat, çinay, roja çinayan. Roja ki di rojîy verê roşanî ya, roja ki rojên verê Rojda Erefê yena. *Tr. Şerefe günü.* Roja Şerefê di, însanîy qandê serşoy xwu hadirey kenê û

şinê robaran.

roja tengi *Nm.* Roja tenganê, wexto teng, wexto tengane. Roja ki kes mihtacê delîlên o, kes tenya nêşeno karûgurweyanê xwu vejo, roja hera nîya, roja nêweşey a, roja feqîrey a, roja haley a, roja hepsîyey a, roja ki belaûbêterîy kesî ser o benê. Tersê ci, "Roja hera" ya. *Tr. Dar gün, darlık günü, sıkıntı ve zahmet günü, bereketsizliğin olduğu gün, musibetli gün.* Ellah boka ometa Muhemmedî (sew) roja tengi di nêverdo, ma jî nêverdo. Amîn. Ellah boka qûlê xwu tengdi nêverdo, ma jî nêverdo. Amîn. Çunkî tenganey çetin a.

rojawan 1. *Nn.* Xerb. Kişta roj dekewtenî, kişta rojawanî, cayo ki roj dekewno. *Tr. Batı, gün batımı, batı tarafı.* Ma do vera rojawan şirê. 2. *Nn.* Şan, mirxub. Wexto ki roj şino awan. *Tr. Güneş'in battığı vakit.* Hettanî ki rojawan nêbo, ez şima nêşena verda.

rojawanê *Nn.* Şan di, rojawanên, mirxubê. Wexto ki roj dekewno, wexto ki roj şino. *Tr. Akşam vakti, akşamleyin, mağrip zamanı, gün batımı, gün batımı vakti.* Ma do karî rojawanê biterîknê.

rojawanê başûrî *Cog. Nn.* Cayo ki mabeyndê rojawanî û başûrî di maneno. Cayê ki kiştda rojawandê başûrî di manenê. *Tr. Güneybatı.* Rojawandê başûrdê Suwêreki di Erdê Reha esto.

rojawanên 1. *Nn. Bw.* Rojawanê. Ancax şima roajwanên bişê bêrê. 2. *Nn.* Wextêndê rojawanî di, zemanêndê rojawanî di. *Tr. Bir akşam/bir mağrip vakti.* Qey ma do rojawanên nê karî bikerê.

rojawanê vakurî *Cog. Nn.* Cayo ki mabeyndê rojawanî û vakurî di maneno. Cayê ki rojawandê vakurî di manenê. *Tr. Kuzeybatı.* Rojawandê vakurdê Suwêreki di erdê Semsûrî esto.

rojawanî *N.* Rojawanij. Kes/çîyo ki; rojawan ra yo, ê rojawanî yo, qîmetê rojawanî yo. *Tr. Batılı, batıya ait olan, batıdan olan kimse veya şey.* Merdimê rojawanîy ameyê tîyanan di ziwandê ma ser o bîyê palikêrîy, ma hewna nika nika ser o palikêr benê.

rojawanîyey *Nm.* Rojawanî bîyayeni, kiştda rojawanî ra bîyayeni, ê rojawanî bîyayeni, qîmet û vayeya rojawanî bîyayeni, kes û çîdê rojawanî ra bîyayeni. *Tr. Batılılık, batıya ait olmak, batılı bir değer olmak.* Keso rojawanîyeyda ci ser o nêvindeno, pêroyê heqşînaseyda ci ser o vinderênê.

roja westanê *Nn.* Roja tatîlî, rojaresî, roja edizanê. Roja ki kes edizîya xwu gîno. *Tr. Tatil günü.* Roja min a westanê çinî ya. Panc rojê mi bi dersan a, di rojê mi bi qursan a, mabeyn di bi nobetan a û hendê nînan jî bi nê Vajekandê Dimilî ya ravêrena.

roja xirabi *Nm.* Roja ki rindi nîya, roja tengi, roja ki weş nêravêrda, roja kêfsadey, roja ki kes kêf weş nîyo, roja kes kêfşad nîyo. *Tr. Kötü gün, kişinin iyi olmadığı gün.* Rojê xirabîy hergi merdimîy coy di benê. Boka Ellah kesî şerdê rojda xirabi ra sitar kero. Amîn.

rojbaş *N.* Rojweş, şewdiro weş, şewdirê şima weş bo, şewdirê şima weş, şewdirê şima bixeyr bo, şewdirê şima bixeyr. *Tr. Günaydın, iyi sabahlar, hayırlı sabahlar, iyi günler.* Keyna ci ci rê dayê, rojbaş! May ci jî ci rê va, rojbaş keyna mi.

rojbaşey *Nm.* Rojbaş bîyayeni, rojî hewli bîyayeni, roja hewli bîyayeni, roja rindi bîyayeni. *Tr. Günün iyi veya hoş/ça olması.* Rojbaşeya ci jî kesî tewnena.

roj bi roj *Db.* Hergi roj. Karûgurweyo ki hergi rojî beno. *Tr. Her gün. Sistemli olarak her gün.* Roj bi roj êdê şirê hebûna xwu bidê.

rojbîn/i *N. Bw.* Rojdî. Eger rojbîn nêbîyayê, nêşayê hal û hewalê welatî jî fehm kero.

rojbîney *Nn.* Rozdîyey, rojdîney, rojbîn bîyayeni, rojvîney, rodîyayeni. Rojbîn/i bîyayeni, wesfê rojbînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; roj dîyo, roj vînayo, ca nêmendo, pey ra nêmendo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Güngören olmak, güngörmüş olmak, geride kalmış olmamak, medeniyet görmüş veya geçirmiş olmak.* Rojbîneyda ci ra nêbo, hendayên ravey nêbeno. Dêmax kî rojbîn o.

rojda *Nm.* Rojê, roza. Nameyêndê keynakan o ki maneyê ci; çî û kesa ki Rojî ra ya, zêdê Rojî roşnayî ya, Germa û nafîdar a. *Tr. Rojda diye bilinen bir kız adıdır ki, Güneş gibi parlak olan, Güneş gibi sıcak olan anlamına gelmektedir.* Şima do Rojda jî, bi xwu ya bîyardayê. A do ûja di sekero?

rojdan/i *N.* Kes/çîyo ki; rojî dano, çimeyê rojî yo, şewqê tîjî dano, dayokê rojî yo. *Tr. Işık kaynağı, ışık veren, aydınlatan, aydınlatma kaynağı.* Tîjî rojdan a.

rojdayey *Nm.* Rojda bîyayeni, wesfê rojdayan ci ser o bîyayeni. Germayî û roşnayîya rojî bîyayeni, çimeyê germayî û roşnayî bîyayeni. *Tr. Güneş'in ısı veya ışık kaynağı olma, ısı veya ışık kaynağı olan güneş'in kaynağı olmak.* Rojdayeyda tîjî ra nêbîyayê, ma wina germîy û roşinîy nêbîyê.

rojdihîrê *H.* Orteyê dihîri, wexto dihîri, wextê rojî, wext ki orteyê dihîro yan jî zêdê dihîri roşnayîya û tey wesfê tarîyey çinî yo. *Tr. Güpegündüz, gün ortası, öğle vakti.* Eger kes xwu şaş nêkero, kes rojdihîrê nê karûgurweyê xaxî keno?

rojdihîri *Nm.* Nîmeyê roji, orteyê roji, dihîrê, biroj. Şewi nê. *Tr. Gündüz, gündüzleyin, güneş gözüyle, gün ortası.* Ma do rojdihîrê nê karî bikerê, no kar bişew nêbeno.

rojdî *Nn.* Rozdî, rojdîn/i, rojbîn/i, rojvîn/i, rodî. Nameyêndê lajekan o ki maneyê ci; kes û çîyo ki roj dîyo, rojî dayo piro, rojî ser o germey û roşnayîya xwu mojnayo. Kes û çîyo ki bîyo nûranî, nûrî dayo piro. Keso ki medenîyet dîyo, keso ki kes nêşeno ci rê vajo dinênedik. *Tr. Güngören, medeni, aydın, aydınlık gören, Güneş gören, Güneş'ten yararlanan.* Mi Rojdî ra medenîyet dîyo. Kê to ra çiçî dîyo?

rojdîn/i *N. Bw.* Rojdî. Rojdîn do, tayêna weşbestey binûşno ki, ma ci ra kitabên çap kerê.

rojdîney *Nm. Bw.* Rojdîyey. Rojdîney di kam ravey nêşîyo ki o jî nêşiro?

rojdîyane *Nn.* Rodîyane, rojvînayane, rojdînkî, rojvînkî. Zêdê kes û çîyandê rojdîyayan, zêdê rojvînan, bi rojvînan mendeni, wesfê rojdîyayan tey bîyayeni. *Tr. Güngörenler gibi.* Ti jî şenê zêdê nînan rojdîyane şirê ê kesan mîyan û bê teşxele bêrê.

rojdîyaney *Nm.* Rodîyaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê rojdîyayan bîyayeni, bi rojdîyayan mendeni, wesfê rojvînan tey bîyayeni. *Tr. Güngörenler gibi olmak, güngören edasıyla.* Çimîy girotîy û va: Mi rê rojdîyaneya înan nê, teknîkê înan lazim o.

rojdîyaye/ê *N.* Rodî, rojdî, rojvîn/i, rojdîn/i. Kes/çîyo ki; rayda medenîyetî di ravey şîyo, pey ra nêmendo, ca nêmendo, tarîdilmat di nêmendo, karûgurwe û xebat û dilig û debar û însaney û fêlîy û çîyandê zêdê nînan di aver şîyo, ca nêmendo. *Tr. Güngören, medeniyette geri kalmamış olan.* Ti do merdimê rojdîyayî û roj nêdîyayî senîn bişê pêra ferq kerê? Fesalênda nînan esta yan çinî ya?

rojdîyayeni *f. M.* Rojdîyayîş. Roj vînayeni, medenîyet ravey şîyayeni, medenîyet vînayeni, pey ra nêmendeni, ca nêmendeni, şarî ra dima nêbîyayeni, tarî di nêbîyayeni. Ray ra însaney û medenîyetî di cayê xwu yê însaney û medenîyetî vînayeni, ci ra ca nêmendeni. *Tr. Gün görmek, medeniyet görmek, insanlık medeniyetinden geri kalmamak.* Eger kes roj bivîno, kes pey ra nêmaneno. Noqor ki kes roj nêvîno jî, çîyêndê kesî bi şarî nêmaneno.

rojdîyey *Nm.* Rojdîney, rojvîney, rodîni, rodîyey, rodîney. Rojdî bîyayeni, wesfê rojdîyan ci ser o bîyayeni. Roj vînayeni, roj dîyayeni, wahîrê medenîyetî bîyayeni, medenîyet vînayeni, rojî ra pey nêmendeni. Kes/çîyo ki; roj dîyo, pey ra nêmendo, bol çî dî û vînayo, ca nêmendo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gün görmek, medeniyet görmek, çağın gerisinde kalmamış olmak.* Ey rojîyeyda xwu ra çiçî fehm kerdo ki, ma ci ra fehm bikerê?

roje/ê 1. *N.* Biroje/ê, birojeyîn/i, fekroje/ê. Merdimo ki roje tepşeno, o yo roje gîno. *Tr. Oruçlu.* O roje o. Qe qarişê ey mebê, wa vindero. 2. *N.* Yewmîye, yomîye, biroje, birojeyîn. Çîyo ki rojên mîyan di beno, çî û kesê rojên. Karûbarê kesî yê rojên. *Tr. Günlük, gündelik, yevmiye.* O biroje gurweyêno, bimangane nêgurweyêno. Rojeyê ci jî Ellah zano ki da çewresên kaxitî yo.

rojebetal/i *Teo. N.* Kes/çîyo ki; roje tepişto. Labelê rojeyê ci bi çîyêna xeripîyayo, bîyo betal. *Tr. Orucu bozuk/geçersiz.* Merdimo rojebetal do rojeyê xwu newedera tepêşo.

rojebetaley *Teo. Nm.* Rojebetal/i bîyayeni, rojeyê ci betal bîyayeni, rojeyê ci taw nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; rojeyê ci bîyo betal, bîyo netaw, gereg ki qezayê ci bikero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Orucu geçersiz olmak, orucu bozulmak.* Kes do rojebetaley di rojeyê xwu newedera tepêşo.

roje *Nn.* Babetên terbîye kerdenênda nefsî ya. Şertêndê Îslametey o ki, wextê îmsakî ra hettanî ezandê mirxubî veyşanûteyşan mendena. *Tr. Oruç.* Emserr roje fina amnan do.

rojeyey *Nm.* Birojeyey, rojeyîney. Roje/ê/biroje/ê bîyayeni, fekroje/ê bîyayeni. *Tr. Oruçluluk, oruçlu olmak.* Rojeyey di kes bêtaqet beno. Rojandê bînan di kes wina nîyo.

rojeyê remezanî *Teo. Nn.* Rojeyo ki muslumanîy goreyê Teqwîmdê Hîcrî, mengda Remezanî di qandê rayda Ellahî roje tepiştiş ferzo. *Tr. Ramazan Orucu.* Ewro 23ê Rojedê Remezanî yo.

rojeyî 1. *H.* Wextê rojî wexto ki kes roje tepşeno. *Tr. Oruçluluk zamanı/vakti, oruç ayı, oruçlu günler, Ramazan ayı.* Rojeyî nefsî rê zor bo jî, bê êla tepişten weş a. 2. *H.* Halê rojeyî, roje bîyayeni, rojeyî di bîyayeni. *Tr. Oruçluluk hali, oruçluluk.* Rojeyî bî, ma erdî ser o bi fekdo roje ya û bi destdê awdanî ya hettanî nimazdê yasûya tepîya, heta ma hettanî nimaz û terawîda yasûya tepîya veyşanûteyşan mendîy. Çunkî

axayê ma ma rê fitari ancax wexta ardi.

rojeyîn/i *Teo. N.* Roje/ê, biroje/ê, fekroje/ê. Keso ki; biroje yo, roje tepişto/giroto, fekroje o. *Tr. Oruçlu.* O rojeyîn o. Ma ti çiçî yê ki ti yê nêwenê?

rojeyîyey 1. *Teo. Nm.* Rojeyî bîyayeni, wextê rojî bîyayeni, zemanê rojî bîyayeni, roje di bîyayeni. *Tr. Oruçluluk zamanı/vakti, oruçluyken.* Kes do rojeyî di çimandê rojeyan vero nan û şimî ra dûrî kewo. 2. *Teo. Nm.* Rojeyî bîyayeni, hal û hereketê rojî bîyayeni, wesfê haldê rojî. *Tr. Oruçluluk hali.* Kes rojeyîyey di bêtaqet beno. Cora kes do bi rojeyîyan nêveyo.

rojên 1. *H.* Jû roji, rojêk. *Tr. Bir gün, yalnız bir gün.* Ti çend rojî ûja di mendê? Ez rojên tenya menda. 2. *H.* Rojênda nêzanayê, rojênda nebellî, rojan ra rojên. *Tr. Belirsiz bir gün.* Vanê rojên qeçekên û mayên û pîyêndê nînan beno.

rojên nê rojên *H.* Rojê nê rojê. Di rojan ra finên. *Tr. İki günde bir. Bir gün değil, diğer gün evet.* Wazenê hîrê rojan ra finên bê, wazenê jî rojên nê, rojên bê. Ti zanê, xwu rê senîn yenê, winî bêrî.

rojên ravey *H.* Rojên veror, rojên verom, rojên rew. Çendi ki rew hend rind o. *Tr. Bir gün evvel, bir an evvel, ne kadar erken olsa o kadar iyidir.* Eger ma bişayê rojên ravey no kar biqedînayê, ma do dest bieştayê karnakî.

rojên rew *H. Bw.* Rojên ravey. Şima do ki, hêdî hêdî bikerê û ê karanê bînan xwu destî ra biremnê; qenê xwu rê rojên rew biqedînê ki, şima dîrê cay deha xwu dest finê.

rojê ravey *H.* Rew, verorde, rojên deha rew, berey nê, verê wadîla. *Tr. Bir gün erken, bir gün evvel, bir an evvel, ivedilikle, erken, acilen.* Vanê şilîya yena. Derê ki! Ma rojê ravey nê karî bi qedînê ki, ma dest bierzê ê kardê bînî.

rojê verî 1. *H.* Wextê ci di nê, rojên verê coy. Roja ci di nê, rojên rew, rojên verê coy. *Tr. Gününde değil, bir gün evvel. Olması gerekenden bir gün önce.* Ti do ki wextê ci di şirê, rojê verî şorî ki tehlûke nêkewo. 2. *H. Nb.* Rojê nikay nê; rojê ki ravêrdê, rojê ki bîyê kehanîy. *Tr. Eski günler, geçen/mazideki günler.* Rojê ma yê verî, rojandê ma yê nikay hewlêrî bî.

rojê xebatî *H. Nb.* Rojê ki keso xebati di, rojê kesî yê xebatî, rojê kesî yê ki kes gurweyêno, rojê westanê nê. *Tr. Mesai günleri, çalışma günleri.* Rojê kesî yê xebatî rew ravêrenê, ê westanî berey ravêrenê. To dî vanê hereketî di bereket esto.

rojgirote/ê *Ast. N.* Rojgêrîyaye/ê, rojtepêşîyaye/ê. Ca/welato ki rojê ci gêrîyayo, şewqê tîjîda ci gêrîyayo. *Tr. Güneş tutulması yaşanan yer.* Welatê rojgirote beno tarî.

roj giroteni *Ast. f. M.* Rojgirotiş. Roj gêrîyayeni, roj tepêşîyayeni, roj tepişteni, tîjî gêrîyayeni, tîjî tepêşîyayeni. Wexto ki aşmî kewna mabeyndê dinya û tîjî, tîjî ra roj nîno dinya. Cora roj gêrêno. *Tr. Güneş tutulması.* Verî roj giroteni di, ma tenekey cendê ki, dişmenîy rojî verdê.

rojhelat *Cog. Nn.* Rojakewteni, şerq. Cayo ki roj akewno, cayo ki roj beno helat, kişta ki tîjî akewna. Tersê ci jî "Rojawan" o. *Tr. Doğu, şark, doğu tarafı/yönü, gündoğusu.* Tîjî tim rojhelat di akewna. Cora şewqê rojî jî tim ûjara zeraq dano.

rojhelatey *Cog. Nm.* Rojhelat bîyayeni, wesfê rojhelatî, wezîyetê rojhelatî. *Tr. Doğu/şark olma, doğu tarafı olma.* Mi çimî di ki qusûr û kemaney rojhelateyda ci di nîya, înan bixwu da.

rojhelatê başûrî *Cog. Nn.* Rojakewtişê başûrî. Cayê başûrîyo ki tîjî akewna. *Tr. Güneyin doğu tarafı, güneyde olan bir yerin doğusu. Dikkat et, bu yön, güneydoğu değildir, tarifte önemli bir kavramdır.* Başûr di nêbî, rojhelatdê başûrî di bî.

rojhelatê vakurî *Cog. Nn.* Rojakewtişê vakurî. Wexto ki keso keno vakur di cayên bimojno, a ûja nê, hewna vera rojhelatdê ûjay. *Tr. Kuzeyin doğu tarafları.* Rojhelatdê ci di deştênda sîya esti bî. Tey kuhoyî nêbîyayê.

rojhelatî *N.* Rojhelatij, şerqî, şeqij/i. Keso/a ki rojhelat ra o/ya, keso/a ki kiştda rojhelatî ra o/ya, çî û kesê/a rojhelatî, qîmet û qametê rojhelatî. Keso/a ki rojjhelat di coyêno/a. *Tr. Doğulu, şark/doğuya ait, şarki, doğuda yaşayan, doğu kültüründen olan her şey.* Merdim û çîyo rojhelatî ci rê bol biqîmet o.

rojhelatîyey *Nm.* Rojhelatijey, şerqîyey, şerqî bîyayeni, rojhelatij/i bîyayeni, çî û kesê rojhelatî bîyayeni, rojhelat di coyayeni, qîmet û qametê rojhelatî bîyayeni, têkilîyê rojhelatî bîyayeni. *Tr. Doğululuk, doğuya ait olmak, doğulu bir değer/kiymet olmak, doğuda yaşıyan bir kişi veya şey olmak.* O yo xwu rê geyreno rojawanîyeyda ci, nêgeyreno rojhelatîyeyda ci.

Rojhelato Mabeyn *S. Nn.* Rojhelato mabeynî, rojhelato mabên, rojhelato ki orte do, werteyê rojhaletî, rojhelato navik. *Kur. Rojhelata Navîn. Tr. Orta Doğu.* Rojhelato Mabeyn di, awa sîyasetî, axirî tim gireyena.

rojî *Nn.* Çîyo ki rojên mîyan di bîyo û germangerm o. *Tr. Günlük, aktüalite.* Çîyo rojî, bi mi ki, pey emeley nêbena. Çunkî hewna ser ra boya

sîyasetî nêravêrda, dûrik û zûrikê ci bol ê. Kes do bi pawo ki ser ra tayên wext ravêro ki ser o awi zelali bo.

rojîn/i 1. *N.* Nameyêndê qeçekan o ki maneyê ci; ê Rojî, Rojî ra, çî û keso ki zêdê rojî germ û roşnayî û nafidar o. *Tr: Güneş, Güneş'e ait, Güneş'ten olan, Güneş gibi sıcak, aydın ve yararlı olan.* Rojîn do bi ma ya bêro. 2. *N.* Zêdê rojî, zêdê tîjî, ze tîjî, eşkera, nenimî, meydan di, orte di, pîyase di, çîyê rojî. Çî/xebato ki biroj beno. Tersê ci, "şevîn" o. *Tr. Güneş gibi, gün gibi, gündüzleyin, açık seçik, alenen, açıkça, aşikar, gündüz vakti, gündüz vardiyası, gündüzleyin yapılan iş veya eylem.* Karêndo rojîn bî, o mi nêameyê.

rojîney *Nm.* Rojîn/i bîyayeni, wesfê rojînan tey bîyayeni, zêdê rojî germ û roşnayî û nafidar bîyayeni. *Tr. Güneş'e ait olma, Güneş ile ilgili olma, Güneş gibi sıcak ve aydınlatıcı olmak.* Ê yê nêşenê rojîneyda ci ra fek verdê. Ê, bê ey nêbenê.

rojî perkuwateni *Zv. f. M.* Rojî perkuwatiş. Tîjî perkuwateni. Hema hema wextê şîyayenda rojî, hema hema rojawanên, çendna deqey deha şirê roj do şiro. *Tr. Güneş'in batmakta olduğu an, güneş'in batacağı dakikalar.* Rojî perr kuwayê xwocay nimazê êrî kerd.

rojkor/i *Tib. N.* O/çîyo ki; biroj nêşeno bivîno, korê tîjî. *Tr. Gündüz körü, gündüz görememe hastalığı veya kusuru olan.* Merdimêndo rojkor o. Wa teber nêvijîyo.

rojkorey *Tib. Nm.* Nêweşînên yan jî egerêno ki; rojdihîri kes nêşeno bivîno, korê tîjî bîyayeni, rojdihîri nêdîyayeni. *Tr. Gündüz körü, gündüzleyin görememe kusuru, Güneş ışığı karşısında görmeme problemi olmak.* Rojkorey ra bî, nêşa ehlîyet bigîro.

rojname *Nn.* Qezate, nusar. Xeber û nuşteyê ki roj bi roj yan jî hefte bi hefte bi şikildê defterên a yan jî bi şikildê kitabên a vijênê. *Tr. Gazete, ceride.* Kurdan jî nezdîyê vilabîyayenda Osmanîyan, welatî ser o rojnamey vetîy.

rojnameger/i *N.* Nusarger/i, nusarvan/i, rojnamevan/i. Merdimo ki rojname nûşneno yan jî nusarî ser o xebat keno. *Tr. Gazeteci, gazete yazarı, gazete çalışanı.* Eger rojnamegerê ma çinêbo, ma nêşenê jû derd û gireyanê xwu bîyarê rojanî.

rojnamegerey *Nm.* Nusargerey, nusarvaney, rojnamevaney, rojnameger bîyayeni, roj bi roj yan jî hefte bi hefte qezateyên rê yan xeberîy yan nuştey yan jî xebatên resnayeni, xebatkarê rojnamî bîyayeni. *Tr. Gazetecilik.* Rojnamegerey çetin a. Çunkî wext beno ki kes xwu herbî mîyan di jî vîneno.

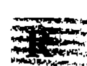
rojnedî *N. Zv.* Kes/çîyo ki; roj nêdîyo, camendo, pey ra mendo; hal û hereket û wesfandê xwu yê însaney û teknîkî di peynî di mendo, bîyo peyhuwatekê kesandê bînan, karûgurweyê ci şarî ra teber o. *Tr. Güngörmemiş, güngörmeyen, geri kalmış, gülünç durumda olan, medeniyet yüzü görmemiş olan.* Ti yê çirê ê rojnedî û rojdîyayî nanê pêvera ki?

rojnedîyey *Nm.* Rojnedî bîyayeni, wesfê rojnedîyayan ci ser o bîyayeni, medenîyetî ra camende bîyayeni, karûgurwe û asayîş û muameledê xwu di peyhuwatek bîyayeni, peynî di mendeni. *Tr. Güngörmemiş olmak, geri kalmış olmak.* Rojnedîyeya ci do, ci vero hewna bol rayan şaş kero!

rojnêdîyayeni *f. M.* Rojnêdîyayîş. Peynî di mendeni, camendeni, rojnedî bîyayeni, wesfê rojnedîyan ci ser o bîyayeni, hembaz û dost û hemsal û hemberîyanan û hemgûnandê xwu ra camendeni, kes û çîyê zemanî nêbîyayeni, zemane nêbîyayeni. Çîyandê newan ra pey mendeni. *Tr. Gün görmemek, geride kalmak, görülmesi ve/veya yaşanması gerekeni görmemek veya yaşamamak.* Kes ki kotî di ki, bi kê ya ki bicoyo, kes do roj bivîno. Eger kes roj nêvîno, kes do pey ra bimano.

rokerde/ê *N.* Çîyo (zv.) ki jewî çîyên mîyan ra rokerdo cayên yan jî çîyêndê rakerdî mîyan. *Tr. Dökülen, döktürülen.* Çuwalo rokerde do newedera pir bo.

rokerdeni *f. M.* Rokerdiş. Çîyanê hebikinan yan jî çîyanê mîyandê çuwalî ra erd rijnayeni. *Tr. Dökmek. Taneli veya herhangi bir çuvala, kaba doldurulmuş olan eşyaların yere veya serili olan bir şeyin içine dökülmesi.* Mi mercûy rokerdî û weçînay.

Rom *Etn. Nn.* Rûm, şarê Ûnanî, şarî Yûnanî, şarê Bîzansî. *Tr. Rum, Yunan halkı, Bizans halkı.* Verê Tirkan, Rom hemberîyanê ma bî. Tirkan Romîy qewirnay û bi xwu kewtîy herûnda ci. Herûnda Roman ra yo ki, ma Tirkan rê jî vato Rom, Rûm. Na vateni îspatê verêneyda Kurdan a.

romatîzma *Tib. Nn.* Va. Bol babetî nêweşînê romatîzma(va)y estê. Ze ki gandê kesî di, tim vayên doş bo. *Tr. Yel, romatizma.* Qeçkîni di romatîzmayê mi, fini bîyê ki ez kerdê kûti.

romatîzmayîn/i *Tib. N.* Vayîn/i. Kes/çîyo ki; gandê ci di va esto, romatîzma esto. *Tr. Romatizmalı.* Merdimo romatîzmayîn fini bena ki

nêşeno romatîzma vero hewînî bikero.

romatîzmayîney *Tib. Nm.* Vayîney, vayîn/i bîyayeni, romatîzmayîn/i bîyayeni, romatîzmayê ci bîyayeni, nêweşê/a vay (ê romatîzmay) bîyayeni. *Tr. Romatizmalılık, romatizmalı olmak.* Romatîzmayîneya ci ya, ci rê bol dana anteni.

Romey 1. *Etn. Nm.* Rûmey, Bîzansey, şarê Bîzansî bîyayeni, Rom/i bîyayeni, Şarê Roma'y bîyayeni. *Tr. Romalılık, Bizanslılık. Kürtler'in batı komşusu olan Rom veya Roma halkından olmak.* Kurdan verî Romey ra antê, nika ê yê babetna Romey ra ancenê. 2. *Etn. Nm.* Tirkey, Tirk/i bîyayeni, wesfê Tirkan, Tirkan ra bîyayeni. *Tr. Türk olmak.* Romeya Tirkan, goreyê cadê Roman a.[1]

Romî 1. *N.* Çîyo ki Roman ser o yo, çîyo ki heqdê Roman do, Romî ser o, ê Romî, ê Roman. *Tr. Rum ile ilgili, Rum hakkında, Rum üzerine.* Fêlê ci weş nîyo, fêlê ci fêlê Romî yo. 2. *Nn. Bw.* Rom. Hergi zulm û zordestey Romî ra nêameya.

Romîyey 1. *Etn. Nm.* Rûmîyey, Rûmî bîyayeni, wesfê Ruman ci ser o bîyayeni, Rom/i bîyayeni, Roman ra bîyayeni, şarê Romî bîyayeni, kes û çî û edetê Romî bîyayeni. *Tr. Romalılık, Romaya ait olmak.* Romîyeya tayên kesan goreyê cadê ci ya, ê tayên kesan jî goreyê azdê ci ya. 2. *Etn. Nm.* Tirkey, Rûmîyey, Tirk/i bîyayeni, Tirkan ra bîyayeni, şarê Tirkan bîyayeni, têkildarê Tirkan bîyayeni, mora Tirkan ser o bîyayeni. *Tr. Türklük, aidiyeti Türk'e olmak.* Romîyeya Tirkan cadê ci ra ya, azdê ci ra nîya.

romtû *Nk. Nm. Bw.* Remtû. Zerrîya min a veşena, kaşka no zimistan romtûyên mi dest kewtayê.

romtûy *Nk. Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Remtû. Romtûyê darda ci, weşîy bîy. Labelê bol tenekên kewtîy ma dest.

romtûyêri *Nk. Nm. Bw.* Remtûyêri. Nê romtûyêri welatdê ma û çinêbîyayena birîsimdê ma, tew robere nîna!

ron *Zîr. Nn.* Rûwen. Çîyo ki; bi mastî nîrdena heywanan ra gêrêno û debêno şamîyan mîyan, çîyo ki zeytûn û misrî û peme û soya û gêneg û kuhoyîyandê winasînan ra gêrêno û pa şamî bena, awênda qalin û vilêşkin a. *Kur. Rûn. Tr. Yağ.* Şamîya bêroni, encîlî ya.

ronaye/ê 1. *N.* Ranaye/ê, anaye/ê. Awarbîyaye/ê, acêrbîyaye/ê, vera cêr bîyaye/ê, vera war bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cor ra vera cêr fîneyayo. *Tr. Yere konulan, oturtulan, indirilen.* Lewîyeyo ronaye qe nêzana senîn bî vinî ki? 2. *N.* Ranaye/ê, anaye/ê. Çî/keso ki; bîyo qanûn û jewî yan jî tayêni kerdo taw. *Tr. İhdas edilen, yürürlüğe konulan.* Qanûn, sirf qandê merdimdê ronayî nêroneyayo. 2. *N.* Rijnaye/ê, anaye/ê, wararde/ê, şehitnaye/ê, rokerde/ê. Çî/keso ki rijneyayo, jewî yan jî tayêni şehitnayo, ardo war. *Tr. Bozulan, yıkılan.* Bano ki şeş mengan di virazîyayo, kes şeno şeş deqqan di rono.

ronayeni 1. *f. M.* Ronayîş. Ranayeni, anayeni, vera erd berdeni/kerdeni, vera cêr berdeni/kerdeni. Çîyo ki cor do, o yo hewara ey cêr kerdeni, ey war kerdeni, ey erda nayeni. *Tr. Yere indirmek, oturtmak, yere/aşağı koymak.* Mi şeş finîy rona cêr, ey jî hend finîy hewada cor.[2] 2. *f. M.* Ronayîş. Anayeni, kerdena qanûnî, viraştena qanûnî, qanûn ronayeni, şîyayîşdê ci rê ray dayeni. *Tr. Mer'iyet kazandırmak, yürürlüğe koymak, ihdas etmek.* Dewleti qanûn rona, înan sankî hewada. 3. *f. M.* Ronayîş. Zerrîweşey, anayeni, xwu ronayeni, girdey nêkerdeni. *Tr. Mütevazilik, tenezzül etmek, alçak gönüllülük, gururuna yedirmek.* Eger bişayê xwu ronayê, do bîyameyê kê ma jî.

ronbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo ron, ron sawîyayo ci ra, bîyo ronin, ci ra ron virazîyayo, açarîyayo ronî ser, şeklê ci bîyo ron yan jî ronin. *Tr. Yağlı, yağlanan, yağ sürülen/bulaşan, yağ haline gelen, yağlaşan.* Çinayo ronbîyaye rew rewî pak nêbeno.

ronbîyayeni *f. M.* Ronbîyayîş. Ron pa sawîyayeni, ron mîyan debîyayeni, ron ci ra sawîyayeni, çîyên ra ronî ser açarîyayeni (mersela dendikîy helênê û benê ron), ronin bîyayeni. *Tr. Yağ olmak, yağa dönüşmek yağ sürülmek/bulaşmak, yağlanmak, içine yağ girmek.* Çinayê ci bî ron, zeytûnîy bîy ron, pantolîy bîy ron û hewna xeylên çîyo winasîn beno ron.

roncinaye/ê *N.* Roncineyaye/ê, roncinîyaye/ê, roncinite/ê, roncîyaye/ê, ante/ê, ancîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni roncinayo, kerdo werdî werdî, kerdo têl têlî. *Tr. Doğranan, çekili, kıyma, çekilen.* Ma do ê goştê roncinayî lehmecûnîy kerê, ê tîkî ra jî tirşik virazê.

roncinayeni *f. M.* Roncinayîş. Ronciniteni, wer-

---

1 Verî hemberîyanê ma Romîy bîyê, ê şîyê Tirkîy ameyê. Noqor ma nînan rê vato Rom. Labelê Tirkîy Romîy nîyê. Tirkîy rojhelat ra ameyê, Romîy rojawanij ê, Roma ra ameyê.

2 Ro, ru, rî, ri Dimilî di erd o. Yanê vera erd berdeni, vera erd kerdeni, berz ra nizm kerdeni. Ronayeni di îlla kî erdî ser o ronayeni şert nîyo, vera cêr kero bes o, beno ronayîş.

dî werdî kerdeni, lete lete kerdeni, letelebare kerdeni, têl têlî kerdeni, anteni. *Tr. Doğramak, et vb. şeyleri çekmek.* Mi goştê ci roncina, ey jî ma rê çîgkufte viraşt.

ronciniyayeni *f. M.* Ronciniyayîş. Roncîyayeni, ancîyayeni. Bi destdê kesên yan jî çîyên werdî werdî, lîme lîme, têl têlî bîyayena tayên werd û çî û kesan. *Tr. Doğranmak, lime lime edilmek.* Eger goş bironciniyo, qismên şamîyan rê nêbeno. Labelê xeylên şamîyan rê ercêno.

roncinok/i *N.* Antok/i. Kes/çîyo ki; karê roncinayîşî keno, roncineno, keno werdî werdî, keno parçe parçe, bi şikildê hebhebîyandê werdêkekan a yan jî zêdê mastî ya keno werdî û pêdi keno jew. *Tr. Doğramacı, doğrayan.* Va roncinokê nê goştdê ma, filan keso mehş pak o.

roncinokey *Nm.* Antokey, antok/i bîyayeni, roncinok/i bîyayeni, wesfê roncinokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê goştî, zêdê çîyêndê şamikan keno werdî werdî, keno hebhebî, keno zêdê mastî, pêra abirneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Doğramak, doğrayan olmak.* Roncinokeyda xwu di serkewte bî. Labelê zewmbî jî çîyên rê nêercîyayê.

ronê donî *Nn.* Ronê serdê velkan û hûrî. Rono ki donî ra virazêno. *Tr. İç yağı.* Bi rondê donî ya kes do goganê çermeyînan ron kero ki nêqelişîyê.

ronê fabrîkay *Sn. Nn.* Rono nebatî. Rono ki faroqe di nebatî ra, kuhoyî ra vijêno. *Tr. Nebati yağ. Suni olan bitkisel yağ.* Ronê faroqî jî eger jewane bo, bêzirar o.

ronê grêsî *S. Nn.* Rono ki pa birxûy, wîday, çerxîy û makîney ron benê. *Tr. Gres yağı.* Eger tey ronê grêsî bibîyayê, nê wîdayan wina pê nêwerdê.

ronê hîzi *Zîr. Nm.* Rono ki debêno hîzeri mîyani, rono ki debêno meşkerda ci mîyan. Ronê kellî sifte helênenê, dima beno serdin tepîya dekenê hîzeri mîyan. Muameleyê ci vêşî yo. Cora no ron vay o. *Tr. Sade yağ.* Ronê hîzi bol bizehmet û vay o.

ronê keyî *Zîr. Nn.* Rono kelle. Ronê dewaran, ronê heywanan, rono ki keye di bi nîrden a vijêno. *Tr. Tereyağı.* Ronê keyî di heta nika zirarên nêvîneyayo.

ronin/i *N.* Rûwenin/i. Çî û keso ki ronê ci bol o, ron vêşî dekerdo de, ron sawîyayo pira, bîyo ronin. *Tr. Yağlı, yağ bulaşan/sürülen.* Mêrdekê citêrî va: Rizo ronin û şito ronin kesî keno mird.

roniney *Nm.* Rûweniney. Ronin/i bîyayeni, rûwenin/i bîyayeni, ronê ci bol bîyayeni, tey ron vêşî bîyayeni. Ron pira sawîyayeni. *Tr. Yağlılık, yağ sürülmüş/bulaşmış olmak.* Ronineyda ci ra nêbîyayê, mi do jî biwerdayê.

ronişte/ê 1. *N.* Ranişte/ê, denişte/ê, denişîyaye/ê, cematkî bîyaye/ê. Cematkî ya ronîştiş. Keso ki hurna kulemekan ser o, erd o yan jî çîyên ser û sabît mendo. *Tr. Oturan.* Lajeko ronişte do werzo ki, ma bişê biamorê. 2. *N.* Ranişte/ê, anişte/ê. Çî/keso ki; ameyo war û cayê xwu dîyo, vera cêr (acêr) ameyo, bi no şekila cayo ki do roşo dîyo. *Tr. Oturan, yere inen, yerini bulan.* Erdo ronişte, ancax Ellahî ra emrên bigîro kii fina werzo, şiro. 3. *N.* Ranişte/ê, denişte/ê, denişîyaye/ê, cêrşîyaye/ê, warşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vera cêr şîyo, ronişto, berzeyda xwu ra çîyên vinî kerdo. *Tr. İnen, irtifa kaybeden, oturan. Yüksekken bir miktar aşağıya inen.* Ma o motoro ronişte ancax şa bi motornakî ya cara vejo. 4. *N.* Ranişte/ê, ranişîyaye/ê, namzed/i, namzedbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karêndê zêdê weçînayîşdê wekîleyda mîlleti, zêdê reîsêndê cumhûrîyey, zêdê reîseyda şaredarî bîyo namzed, ronişto ki weçîneyo. *Tr. Aday, namzet.* Hezar reya mi bibo, ez jewênda ci nêdana ê merdimdê ma yê ronişti. Çunkî merdimêndo heramwer o. 5. *N.* Ranişte/ê. Kes/çîyo ki; o yo cayên di îkamet keno, keyeyê ci yo ûja di, meskûn o, îkametgeyê ci yo ûja di. *Tr. İkamet eden, mukim, iskanı bulunan.* Heqê muxtar (keya)îy çinî yo ki, merdimê ronişti mehla ra bierzo.

ronişteni 1. *f. M.* Ronîştiş. Ranişteni, denişîyayeni, denişteni. Pay ra bîyayeni ra cêr amîyayeni, erd amîyayeni, cematkî ronişteni, pay ra nêbîyayeni. *Tr. Oturmak.* Mêrdek ronişt şalî ser ki nan bûro, ci rê xeberên amê û terk kerd û şî. 2. *f. M.* Ronîştiş. Ranişteni, kê mêrdî nêşîyayeni, qehrîyayeni, qandê xwu verdayeni, kê mêrdî nêşîyayen û kê pêrî di ronişteni. *Tr. Darılmış olan bir kadının baba evinde kalıp boşanmasını veya isteklerinin yerine gelmesini beklemesi.* Cinêki ronişta û vana hettanî ki mi nêabirnê, ez nêşina kê mêrdî. 3. *f. M.* Ronîştiş. Ranişteni, bi vera cêr şîyayen a cayê xwu dîyayeni, war amîyayeni, cayê xwu vînayeni. *Tr. İnmek, yere gelmek, yerini bulmak.* Senîn ki awi amê ci bin, winî jî şî ronişti. 4. *f. M.* Ronîştiş. Ranişteni, namzed bîyayeni. Qandê cayêndê îdare kerdenî, qandê meqamêndê sîyasî namzed bîyayeni, qandê weçînikên ronişteni. *Tr. Aday/ namzet olmak.* Kerd ki muxtarey rê ronişo, tew şarî qandê beledîya, da ronişteni û qezenc

jî kerd. 5. *f. M.* Roniştiş. Ranişteni, cayên di bi keyî ya vinderde bîyayeni, mende bîyayeni. *Tr. Oturmak, ikamet etmek.* Ma hendê hewt serrîy Helebî di roniştîy.

roniştok/i 1. *N.* Ronişte/ê, ranişte/ê, raniştok/i. Kes/çîyo ki; ronişeno, war do, ameyo cêr, yeno war, o ki; kulemekan ser o, cematkî ronişto. Çî/keso ki nişto ro. *Tr. İnen, oturan.* Erd ronişeno, merdim ronişeno ûzn. 2. *N.* Ronişte/ê, ranişte/ê, raniştok/i. Keso ki qehran ra, karûgurweyên nêkeno û karûgurwe vindarnayo. *Tr. Darılan, küsen, alınan.* Ez deha nêşena ê roniştokî aş kera. 3. *Nn.* Ronişte/ê, ranişte/ê, roniştok/i, namzed/i, namzedbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo namzedê çîyên yan jî meqamên. *Tr. Aday, namzet.* Ez nêşena ê roniştokî rê vaja, werzi, meroşi.

roniştokey *Nm.* Raniştokey. Roniştok/i bîyayeni, wesfê roniştokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; şino war, şino cêr, cematkî ronişeno, berzey keno vinî, anişeno, qandê weçîneyayîşî beno namzed. *Tr. Oturmak, iniş yapmak, aday olmak.* Roniştokeyda ci ra guman çinî yo. Labelê bi mi ki, o do nêşo qezenc kero.

ronkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ron sawito ci ra, kerdo ronin, ron şanayo pira, ron kerdo de. *Tr. Yağlanan, yağ sürülen/bulaştırılan.* Erdo ronkerde, pêlewano ronkerde, texto ronkerde, asino ronkerde û hewna xeylên çîyo zêdê nînan o ronkerde esto.

ronkerdeni *f. M.* Ronkerdiş. Ron ci ra sawteni, ron mîyan kerdeni, ronin kerdeni. *Tr. Yağlamak, yağ bulaştırmak/sürmek.* Eger şima ron nêkerê, do şemîtok nêbo. Cora do ray jî nêgîro, do nêşiro. Kulorîy ron kerdîy tepîya ardîy ma vero ronay.

rono bezîr *Zîr. Sn.* Rono ki bezîrî ra vijêno, rono ki toximdê ketenî ra vijêno. *Tr. Bezir yağı.* Ronê bezîrî, do ma rê jû cayan di lazim bo.

ronok/i *N.* Çî/keso ki; çîyên cor ra ano vera cêr, tey nizmey peyda keno, tey berzey kemêneno. Çî/keso ki; çîyên roneno. *Tr. İndiren, yüksekliği azaltan.* Ronokê ci xwu bellî kerd, ma verada û amey.

rono kelle *Zîr. Nn. Bw.* Ronê keyî. Qismên doktoran sifte va, rono kelle kesî di qollestrol virazêno, dima jî heyetên na qisa kerdi zûri.

ronokey *Nm.* Ronok/i bîyayeni, ronayeni, wesfê ronayîşî ser o bîyayeni, tey sifatê ronayîşî bîyayeni, tey sifatê ronokan bîyayeni, tey qewet û wesfê ronayeni bîyayeni. *Tr. Kaldırıcılık. Kaldırma gücü, kuvveti veya özelliği bulunmak.* Mi ronokeya hurna jî dî. Labelê siftekên deha mezbût bî.

ronpîyaz *Ş. Nn.* Qandê şamîyan ronî mîyan di pîyaz sûr kerdeni. *Tr. Yemeklerde kullanılmak üzere yağda kızartılmış soğan. Yemek için hazırlanan yağlı soğan.* Ronpîyaz tenya nêwerêno, şamîy debênê de, dima tey peyşenê.

rontgen *İng. Tib. Nn. Bw.* Fîlim 2. Nika hema rontgenê zerredê kesî ancenê, salmekî tedawî nêkenê.

ronzaç *Kîm.* Bw. Zaç. Firikên o ki tede hîdrojen, sulfur, oksîjen û kukurd esto. Labelê no çîyo newe, wesfanê nê çîyan nêgîno, çînakî ci ra peyda beno. *Tr. Sülfürik asit, kar boya.*[1]

ropêamîyaye/ê 1. *N.* Opêamîyaye/ê, roberreamîyaye/ê, vera pê amîyaye/ê. Çî/keso ki; opê ameyo. *Tr. Müttefik, ortak, anlaşan, uzlaşan, uyumlu gelen vs.* Merdimêndo ropêamîyaye yo ki; kes şeno bi ci ya yeqîn bikero. 2. *N.* Raştamîyaye/ê. Çîyo ki raşt ameyo. *Tr. Denk/rast gelen, uyumlu gelen, tenasüp olan, tenasüplü, uyumlu.* O merdim, bi ey a ropê ame, di merdimê ropêamîyayey bî. 3. *N.* Wereyamîyaye/ê. O ki ameyo werey. *Tr. Barışan, barışık.* Ê merdimî rê qe behs mekerê. Çunkî o merdim ropêamîyaye bî. Tersena ki şima tewna.

ropêamîyayeni 1. *f. M.* Ropêamîyayîş. Opêamîyayeni, werey amîyayeni, ûmişê pê bîyayeni. *Tr. Anlaşmak, uyuşmak, uzlaşmak, barışmak, uyumlu olmak.* Eger ropê nêameyê, înan do hewna bol zirar bikerdayê. Xeyrê Ellahî ki amey opê. 2. *f. M.* Ropêamîyayîş. Raştê pê amîyayeni. *Tr. Rast/denk gelmek, karşılaşmak.* Ê Pirddê Zengiçûri ser o ropê amey. 3. *f. M.* Şirîgey, ortaxey. Pîya şirîgey kerdeni. *Tr. Müttefiklik, ortaklık.* Di dewletîy ropê amey. Neya tepîya ê do pîya biluwê.

ropêamîyayey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Ropêamîyaye/ê. Merdime ropêamîyayey, do neya tepîya, pîya lej nêkerê.

ropêarde/ê 1. *N.* Roberearde/ê, opêarde/ê, umişê pê kerde/ê, vera pê arde/ê. *Tr. Barıştırılan, uyumlu hale getirilen, uyuşturulan.* Merdimo ropêarde, do bi texmîn, neya tepîya nêqehrîyo. 2. *N.* Roberearde/ê, opêarde/ê, raştê pê arde/ê. *Tr. Rast getirilen, denkleştirilen, uyumlu hale getirilen.* Ma o çîyo ropêarde eşt kamyoneri mîyan. 3. *N.* Şirîgkerde/ê, ortaxker-

---

1 Vajeka *"sülfurik"*î Latînî ya. Na vajeki mîyan di *"sülfürik"* jî asît o. Dimilî di jî asît, firik o.

de/ê. *Tr. Ortak/müttefik edilen, ortaklaştırılan.* Labelê o merdimo ropêarde do bi ê bînana ro pê nêro.

ropê ardeni 1. *f. M.* Ropêardiş. Robere ardeni, werey ardeni, opê ardeni, ûmiş kerdeni. *Tr. Uyumlu hale getirmek, uzlaştırmak, barıştırmak.* Ma ê ropê ardîy. Gereg ki neya tepîya deha pîya lej nêkerê. 2. *f. M.* Ropêardiş. Raştê pê ardeni, raşt ardeni. *Tr. Denkleştirmek, tenasüp etmek, birebir yapmak, eşitlemek.* Mi şîn da ci ki, ropê bîyaro, nêşa. Merdimêndo vete nîyo. 3. *f. M.* Ropêardiş. Şirîgê pê kerdeni, pîya şirîg kerdeni, pîya ortax kerdeni. *Tr. Müttefik etmek, ortaklaştırmak.* Mi kerd ki înan ropê bîyaro, ez ewnîyaya ki pêra bol dûrî yê. Mi va, qe beno ki zulm bo. Cora mi ropê nêardîy.

ropêardok/i 1. *N.* Opêardok/i, robereardok/i. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên kesîy ardê ropê, vera pê ardê, ûmişê pê kerdê, ardê werey, kerdê wereykar. *Tr. Uyuşturan, uzlaştıran, barıştıran, mütenasip edilen, birebir duruma getiren.* Wexto ki kesên bi kesnakî ya yan jî çîyên bi çînakî ya ropê bêro, gereg ki ropêardokê nînan jî bibo. 2. *N.* Opêardok/i, robereardok/i. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayêni ardê ropê, vera pê ardê, ûmişê pê kerdê, pêdi kerdê jew, mabeyndê ci di jewaney viraşta. *Tr. Denkleştiren, birebir olarak uyumlu hale getiren.* Kes kardê ropêardî rê çepikîy pirodo û ropêardokê ci xwu vîra kero! Wela mi ê çepikkaran ro bo! 3. *N.* Opêardok/i, robereardok/i. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên ardê ropê, vera pê ardê, ûmişê pê kerdê, pêdi kerdo şirîg, mabeyndê ci di wertaxey viraşta. *Tr. Ortaklaştıran.* Ropêardokê nê şîrketî kam o? Çirê o yo fina nêkewno mabeyndê nînan?

roqela *An. Nm.* Bolekê ci "roqeley" yan jî "roqelay" ê. *Bw.* Loqra. Werd fek di jî roqela di jî hemirêno.

roşan *Nn.* Rojşan, rojşên. Roja şênayî, roja roşnayî, roja roşini, roja weşi, roja ki kes bol kêf keno, roja rindi, roja rinda ki her kes şênaî keno, roja rinda ki hema hema pêro şênaî kenê. *Kur. Eydî. Tr. Bayram.* Roşanê ma yê dînî Roşanê Rojîyan û Roşanê Hecîyan o. Roşanê ma yo mîllî jî Newroz o. Roşanê mayo tewro verên, Newroz o.

roşanaye/ê 1. *N.* Merdimo ki, ci rê cayê ronîştişî deyayo û deyayo ronîşteni. *Tr. Oturtulan.* Merdimo roşanaye çi zano bixwu werzo ki? 2. *N.* Çîyo ki tozûtebaldê ci ra bîyo pak û roşaneyayo. *Tr. Silkinen.* Çaketo roşanaye do xwuradeyo ki roşanayîşê xwu bimojno. 3. *N.* Çî/keso ki; bi hêlkerdena çîyê serdê ci roşaneyayo. *Tr. Sallanmak suretiyle üzerindeki meyve ve yükleri dökülmesi sağlanan.* Kes do şalên, çîdê roşanayî bin di afîno ki, çîyo ci yo meywedar erd ro nêguno.

roşanayeni 1. *f. M.* Roşanayîş. Ronîşten dayeni. Pay ra bîyayeni ra veteni. *Tr. Oturtmak.* Keyneki qehrîyê bî. Pîyê ci ardi dê roşanayeni. Dima jî amoş kerdi. 2. *f. M.* Roşanayîş. Ronîşten dayeni, verdayen dayeni, sebebê verdayenda cinîyeri bîyayeni. *Tr. Boşatmak. Kadının velisinin kadını boşatması.* Pîyê ci keynaya xwu dê ronîşteni, bê ey kê keyna roşanaya? 3. *f. M.* Roşanayîş. Tozûtebalandê ci ra pak kerdeni, bi destan an yan jî bi çîyên a tozanê ci, ci ra bi hêlkerden a pak kerdeni, barê serdê ci, bi hêlkerden a ser ra eşteni. *Tr. Çırpmak, silkmek, silkelemek.* Şala xwu roşanê û ser o çîyê xwu ravist. 4. *f. M.* Roşanayîş. Bi hêlkerden a bardê ci ra pak kerdeni, barê ci ser ra bi hêlkerden a ronayeni, bi hêlkerden a meyweyê ci ser ra visteni. *Tr. Sallamak suretiyle üzerinden yükü veya meyveleri indirilmek, sökülmesini sağlamak, döktürmek.* Mi dara tûwan roşanê ki, tûyê ci, ci ra birijîyê şaleri ser. 5. *f. M.* Roşanayîş. Merdimên rê, kesên rê, tayêni rê, bi zor a yan jî bi ray a cadayeni, ronîştişî mecbûr kerdeni. *Tr. İkamet ettirmek, oturtmak, ikamet etmeye mecbur etmek.* Dewijan rê tehda kerdê, dewleti ard sûki di roşana (da ronîşteni)

roşanayê *Dad. Nm.* Merdim/cinîya ki pêranê ci, ci dayo verdayeni yan jî bi qerardê hakîmî ya verdeyaya, mêrdî ra kerda ci ya. *Tr. Boşatılan kadın.* Cinîya roşanayê do kê pêran di ronîşo.

roşaney *Nm.* Roşan bîyayeni, wesfê roşanan, roşan bîyayeni. Kêf û şênayî û şênemegî û roja şêni û roja weşûwari bîyayeni. *Tr. Bayram olma.* Ti roşaneyda ci ra fek verdi, qe tey kêfên jî çinêbî.

roşanî *N.* Çîyê roşanî, roşanî ser o, heqdê roşanî di, têkildarê roşanî, xwuradayîşê roşanî, edetê roşanî, aîdîyetê roşanî. *Tr. Bayramlık, bayrama ait olmak, bayramla ilgili, bayram hakkında, bayram üzerine.* Noqra ci rê roşanî girot bî û tew bi zerrîda ci bî jî.

roşanîyey *Nm.* Çîyê roşanî bîyayeni, roşanî ser o bîyayeni, heqdê roşanî di bîyayeni, têkildarê roşanî bîyayeni, xwuradayîşê roşanî bîyayeni, edetê roşanî bîyayeni. *Tr. Bayramlık olma, bayrama ait olma, bayramla ilgili olma, bayram hakkında olma.* Noqra ci rê roşanî girot bî û tew bi zerrîda ci bî jî. Roşanîyeydê ci di qusûr

û kemaney çinêbî

roşin/i *N.* Çî/keso ki; şewqê ci esto, tarî nîyo, tey tarîyey çinî ya, tey roşinayî esta, wexto ki kes biwinîyo, kes şeno bivîno. Tersê ci "Tarî" yo. *Tr. Aydın, aydınlık, ışıklı.* Wexto ki ma kewtîy zerre odeyê ci roşin bî. Labelê dîna deqey dima ma ser o bî tarîdilmat.

roşinayî *Nm.* Roşnayî, roşitî. Roşin bîyayeni, tey roşiney bîyayeni, tew şewq bîyayeni, wesfê ci roşin bîyayeni, wesfê ci şewqdar bîyayeni, qandê dîyayeni gireyên çinêbîyayeni. *Tr. Aydınlık, aydınlık olma.* Bolkî jî ez roşinaîda ci ra bîya kêfweşi.

roşinayîyey *Nm.* Roşnayîyey, roşitîyey. Roşinayî bîyayeni, şewqê ci bes bîyayeni, wesfê ci roşin bîyayeni, nasnameyê ci roşin bîyayeni, wezîyetê roşnayî. *Tr. Aydınlık olma, ışıklı olmak, ışığı çok olmak, ışıklılık durumu.* Ez roşinayîyeyda ci ser o, şima jî germayîyeyda ci ser o vinderê.

roşinbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo roşin, şeno vernîya xwu bivîno, şeno kesên ra biaso, şeno bivîno, ci ra tayên kes û çî bîyan eşkera yan eyan. *Tr. Aydınlanan, ışığı görünen.* Tiritokîy nêşenê kuçedê roşin bîyayî tiritokey bikerê.

roşinbîyayeni *f. M.* Roşinbîyayîş. Tey roşinayî peyda bîyayeni, tey şewq peyda bîyayeni, qandê averşîyayîşî û vernîya xwu dîyayîşî bi şikildê bes bîyayîşîya tey şewq û roşinayî peyda bîyayeni. *Tr. Işıklanmak, ışık görmek, aydınlanmak, nurlanmak, münevver olmak.* Kuçe bî roşin, qewma ci na seserrida 21î di bî roşini.

roşineki 1. *Nk. Nm.* Babetên vilikênda (kuhoyî) vilzerd a ki, verdê veran di însanan pa/wişkayî di bi lîfandê ci ya vernîya xwu kerdê roşin. Roşineki, bêtellî ya, tellîyê ci çinî yê, hendê mîtroyên bena dergi, vilikê ci zerd ê, perrê ci cêr di hera yê, cor di çinî yê, hingîy bi ci ya anişenê û ci ra hingimîn virazenê. Kutaenda ci di dara ci bena têl bi têlî û ci ra destayên virazêna. *Tr. Lifleri olan, sarı renkte çiçeklere sahip ve kuruduğunda ise aydınlatmada kullanılan bir çeşit bitki.* Na roşineki meherimnê, a do wişkey di vernîya ma roşin kero[1] 2. *Nm.* Verê çilayan babetên haletîyênda roşinayî ya ki, însanan pa vernîya xwu kerdê roşin. Na haletî, babetên vilikênda lîf/pordê ci yê vilzerdî ra virazîyayê. *Tr. Bir çeşit ilkel aydınlatma gereci olup en ilkel şartlarda (çıradan bile daha erken dönemde) kullanılmaktaydı.* Mêrdek bi roşineka şî axuri, vero êm da dewardê xwu.

roşiney *Nm.* Roşin bîyayeni, tey roşnayî bîyayeni, tarî nêbîyayeni, tey şewq bîyayeni, verê xwu vînayeni, vernîya xwu dîyayeni. *Tr. Aydınlık, ışıklılık, ışıklı olmak.* Roşineya ê banan ez fetih kerda, zewmbî jî mi rê çîyêndê ci ar nêbî.

roşinkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci roşin kerden a, roşin keno, bi roşnayîda xwu ya, bi şewqdê xwu ya beno sebebê vernî dîyayîşdê kesan û çîyan. *Tr. Aydınlatan, aydın, ışık kaynağı, görevi aydınlatma olan, çevresinde örneklik teşkil eden.* Merdimo roşinkar, do çoşmedê xwu rê rêber bo ki, roşinkar bihesibîyo.

roşinkarey *Nm.* Karê ci, wezîfeyê ci, wesfê ci roşin kerdiş bîyayeni. Çî/keso ki; roşin keno, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê roşinkaran tey bîyayeni. *Tr. Aydınlatma, örnek olmak, aydın olmak.* Roşinkareya ci ma qezenc nêkerdi.

roşinkerde/ê *N.* Şewq ci rodaye/ê, roşnayîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên çilay yan jî çîyê ci yo zêdê nînan acivisto, kerdo roşnayî, ardo haldê vînayîşî di verdayo. *Tr. Aydınlatılan, ışıklandırılan, tenvir edilen, nurlandırılan.* Odeyê roşinkerdî di, bigurweyê ki çimê şima nêxeripîyê.

roşinkerdeni *f. M.* Roşinkerdiş. Roşnayî kerdeni, şewq kerdeni, şewq û çila û çîyanê winasînan acivisteni. Şewq cirodayeni, vernîya ci akerdeni, haydarê zanîşî û raveyşîyayîşî kerdeni. *Tr. Aydınlatmak, ışıklandırmak, nurlandırmak, tenevvür etmek, tenvir etmek.* Roşin kerê, tarî mekerê. Mi kerd roşin, şima çila kerdi hewna û bî tarî.

roşitî *N.* Roşinayî. Eger şima, xwu ra xwu ra Dimilan û Dimilî ser o xebat bikerê, do nînan ser o roşitî bo.

roşitîyey *Nm. Bw.* Ronayîyey. Roşitî bi xebat û qeyreta yena.

roşna 1. *Nm.* Şewq. Çîyo ki kes pa çîyan vîneno, îşiq. *Tr. Işık, nur.* Vanê roşnaya çimî peysaya, o yo keno şiro doktor. 2. *An. Nm.* Gulîliki, keçiki, keçûni, roşnaya çiman, roşnaya çimî, pîpiki, bîbiki, gulîliki, gulîlika çimî, engûreki, veyveka çimî, mûreka çimî, mûreka çimî. Çimî mîyan di cayo ki kes pey vîneno, karê vînayîşî ano ca. *Tr. Göz bebeği, göz nuru, göz feri.* Boka roşnaya ci, ci ro nêpeyso. Ay da mi çiman orte ro.

roşnaya çiman *An. Nm.* Roşnaya çimî, roşinaya çiman, ronîya çiman. Mûreka çiman a ki kes ci ra vîneno. *Kur. Ronîya çavan. Tr. Göz nuru, göz bebeği, göz feri.* Mêrdekî va: Roşnaya çimandê

---

1 Mi na vajeki jû cayan di nerî jî nûşnaya.

ci zirar bivîno jî, doktorîy şenê newedera ci rê şewqên peyda kerê.

roşnaya çimî *An. Nm. Bw.* Roşnaya çiman. Roşnaya çimî do jî zirar bidîyayê, ma rew şîyê nêweşxane.

roşnayî 1. *N.* Roşiney, nûranîyey, binûrey. Roşin bîyayeni, tarî nêbîyayeni, şewqin bîyayeni, şewq estbîyayeni. *Tr. Aydınlık, ışıklılık, nurluluk.* Geçaya mi roşnayî bî. Labelê ê birardê mi tarîyanê bî. 2. *N.* Rojê heray, rojê roşinîy, rojê weşîy, rojê kêfşadey. Meraq meki, wa roşnayî bo, ma do şirê.[1]

rote/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni roto yan jî dayo rotiş. *Tr. Satılık, satılmış olan.* Ti bizor şîyê, to dest na ê dolabdê rotî ser?

roteni *f. M.* Rotiş. Karê roteni. Kesên yan jî çîyên, bi pere yan jî bi çîyêndo qîmetdar a cidayeni, maleya ci cidayîş. Tersê ci "Herînayeni" a. *Tr. Satmak.* No zeman di tayên însanê berrînîy gînê keynanê xwu zêdê heywanan roşenê.

roterde/ê 1. *Nn.* Roterîyaye/ê, roternaye/ê, qolbîyaye/ê, qotbîyaye/ê. Çîyo kuhoyî yo ki; gil û dirdey û girmitineya ci, ci ra cibîyaya. *Tr. Dal ve budakları kesilen, kısaltılan.* Villewro roterde do çiwext newedera kuho bo? 2. *N.* Roterîyaye/ê, roternaye/ê. Kuhoyîyo bêmeyweyo ki; gil û vêşindeyê ci, ci ra cibîyayo. *Tr. Budanan meyvesiz ağaç.* Çiçîdê roterdî di, wina qezenc beno? 3. *Zv. N.* Roterîyaye/ê, roternaye/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên pak zirar deyayo bi ci, kerdo şillût, kerdo viran, kerdo rûtûrepal. *Tr. Soyup soğana çevrilen, her şeyi kendisinden zorla alınan.* Şima yê deha ê kesdê roterdî ra çiçî wazenê? Ma pa çîyên mend?

roterdeni 1. *f. M.* Roterdiş. Roternayeni. Gilanê daran, ci ra cikerdeni, vêşîyanê ci, ci ra cikerdeni, gilan bi dar a dûz kerdeni, girmitanê ci ci ra cikerdeni. *Tr. Ağaçların fazla olan dallarını kesmek, budamak.* Ti yê qandê çiçî a dareri roternenê? Meroterni, winî weş nêasena. 2. *f. M.* Roterdiş. Daranê bêmeywan budeme kerdeni. *Tr. Meyvesiz ağaçlarda budama yapmak.* Mêrdekî dara xwu roternêbî. Labelê qe gilên nêverda bî ki. 3. *Zv.* Roterdiş. Qot kerdeni, qol kerdeni, vêşindanê ci, ci ra cikerdeni, pa çîyên nêverdayeni, viran kerdeni, heme çîyê ci yê qîmetdarî ci ra cikerdeni, ci nêçar û feqîr verdayeni. *Tr. Soyup soğana çevirmek, budamak, zenginliklerini alıp götürmek.* Tam di serrî yo, ê yê mi ra wenê. Înan ez roternaya. Roterdena winasîni, cayên di ne vîneyaya, ne jî çi.

roterîyayeni *f. M.* Roterîyayîş. Gil û vêşinde û zengîney û qartikineya çîyên yan jî kesên ci ra cibîyayeni, ci ra pak bîyayeni, rûtûrepal bîyayeni, viran bîyayeni, feqîr û neçar mendeni, darandê bêmeyawan di gilê ci, ci ra cibîyayeni. *Tr. Meyvesiz ağaçlarda budanmak, mecazen ise budanmak, soyulup soğana çevrilmek, temizlenmek.* Dari roretîyê, ez roterîyaya, şima roterîyayê.

roternok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyênda zêdê darên roterneno yan jî roterda, gil û vêşindeyê ci, ci ra cikerdê. *Tr. Budamacı, budayan, budama yapan.* Madamo ki şima zanê dari roterîyaya, pekî roternokê ci kam o?

roternokey *Nm.* Roternok/i bîyayeni, wesfê roternokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; gilanê daran, vêşindeyanê çî û kesan, zengîney û hebûna însanan ci ra pak keno, ci ra cikeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karûgurweyê roternokan. *Tr. Budamacılık, budama işi, budama yapmak, soyup soğana çeviren olmak, soygun yapmak.* Roternokeya to çiçî ra bellî ya? Rixsetnameyê, to yê roternokey esto?

rotişgeh *Nn.* Rotişge, cayê rotişî. Cayo ki kes tey çî roşeno. *Tr. Satış yeri.* Qandê alvêrdê otoyan, sifte xwu rê bi kîra ya rotişgehên tepişt, dima dîrê teney kirêşey kerdîy mîyan û vero vinderd.

rotok/i *N.* Firoş/i. Kes/çîyo ki; malûmilk roşeno, çî roşeno herînokan. Tersê ci "Herînok" o. Jû cayan û jû finan girotok jî herînok qebûl beno. *Tr. Satıcı.* Eger wexta ti rotok bîyayê, ez do jî herînok bîyayê. La ki ti rotok nêbîyê yan jî ti rotoko mird bîyê.

rotokey *Nm.* Firoşey. Roteni. Rotok/i bîyayeni. Kar û meslegê ci rotiş bîyayeni. *Tr. Satmak, satıcılık.* Eger ti rotokeya ci rîdênê, ez jî rîdena.

rotokeya lezgîni *Baz. Nm.* Rotokey di lezgîn bîyayeni, rotişî di qezencî berz nêtepişteni, şikê qezencî hend nêbîyayeni, qayîlê rew rotişî bîyayeni, roten di desttepişte nêbîyayeni, roten di comird bîyayeni. *Tr. Tok olmayan satıcı olmak, tok olmayan satıcılık, satışta cömert davranmak.* Rotokeyênda ci ya lezgîni esta, ez şena bi ey a alvêr bikera.

rotokeya mirdi *Baz. Nm.* Rotokey di mird bîyayeni, zemanêndo hera di û bi şikildê qezencdarey a malûmilk roteni. *Tr. Tok satıcılık, tok satıcı olmak.* Rotokeyda mirdi di herînokan rê hend karên çinî yo.

---

1 Na vajeki "roşinayî" ra xeripîyaya. *Bw.* Roşinayî.

rotoko/a lezgîn/i *Baz. N.* Rotoko/a ki ci rê berey o, ci rê ecele o, qayîlo/a ki; tenekên rew, rojên ravey û bi kemîkar a malûmilkê xwu biroşo. Rotoko/a ki yan hend qezencî ser o nêvindeno/a yan jî xwu rê bi zemano hera di qezenc keno/a. *Tr. Malını ivedilikle satmak isteyen, tok olmayan, sürümden kazanmak isteyen veya karı pek düşünmeyen satıcı.* Mi rê rotokêndo mird nê, rotokêndo lezgîn lazim o.

rotoko/a mird/i *Baz. N.* Rotoko/a ki bi mirdaney a malê xwu roşeno/a. Rotoko/a ki ci rê ecele nîyo, malûmilkê xwu bi sebirane roşeno/a. Rotoko/a ki çîyanê xwu zemanêndo hera di qayîlo/a biroşo, qayîlo/a bi sebirane û qezencdarane biroşo. *Tr. Tok satıcı.* Ez ê rotokî ra çî nêherînena. Çunkî rotokêndo mird o.

roveger 1. *Zîr. Nk. Nn. Bw.* Verxax. Rovegerê ci çinêbo, debarê ci nêbeno. O yo xeyrdê rovegerey diligê xwu şeno bikero. 2. *Cog. Nn.* No dem û rojên û wextên û halên o ki, bi ageyrayîşdê nê zemanî ya xeylên çî virêno, qismên sebze û meywe beno bîyaye. No dem û zeman û wext û hal 21ê Hezîranî ya dest keno pa. *Tr. Gün dönümü.* Bi nê wezîyetî ya say û miroy û engûr û tayên sebze û meywe hêdî hêdî xwu mojneno.

rovegerey 1. *Nk. Nm.* Roveger/i bîyayeni, wesfê rovegeran tey bîyayeni. Engûran ra roveger (cusani, cisani) bîyayeni, babetên engûra ki verê engûrandê bînan bena. *Tr. Zamanından daha erken yetişen bir çeşit turfanda üzümü olmak.* Rovegereya ci, ci rê qîmet qezenc kena. 2. *Nm.* Babetên miroya rovegeri bîyayeni, miroyan ra miro ya ki verê wextdê miroyandê bînan bena, a na miro bîyayeni. *Tr. Erken yetişen (turfanda) bir çeşit armuttan olmak.* Rovegereya miroyêri do fina ci rê kabokîy qezenc kero. 3. *Zîr. Cog. Nm. Bw.* Verxaxîyey. Rovegereya nê sebzan û meywan çiçî ana şima virî? 4. *Cog. Nm.* Roveger bîyayeni, wesfê rovegeran tey bîyayeni. Vurîyayena demî û halî û zemanî û demserran a ki; 21ê Hezîrani di dest keno pa û zêdê sebzan û meywan û ayamîya xeylên çî virêno. *Tr. Gün dönümü olayının gerçekleşmesi.* Bolê însanan nêzano bi rovegereya se beno û çiçî virêno.

rovegeri 1. *Nk. Nm.* Cusani, cisani. Babetên engûr a ki goreyê engûrandê bînan, verê wextdê ci bena. Na engûri, wextên û demserrêndo bellî di bena. *Tr. Diğer üzüm çeşitlerinden farklı olarak zamanından erken olgunlaşan ve turfanda olan bir üzüm çeşidi.* Rovegera ma verî boli bî. Nêweşîni ra, zêdê engûrandê bînana çor dekewti de, qedîyê. 2. *Nk. Nm.* Babetêndê miroyan a ki, verê ê bînan bena û tamweş a. *Tr. Zamanından erken yetişen bir çeşit armut.* Ma bi çehar çiman a, raya rovegeran pawitê ki, ma bûrê, demendan tew zeng werd.

rovegerîy 1. *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Rovegeri 2. Rovegerê her cay jewîy nîyê. Ê jû cayan tamweş ê, ê jû cayan jî tamsal ê.

rovete/ê *N.* Girevete/ê, girekar/i. Kes/çîyo ki; gireyên veto, bîyo sebebê gireyên, bîyo sebebê olayên. *Tr. Sorun oluşturan, problem yapan, düğümleştiren.* Mi rê ê rovetî vejê, ez zana, ez çi ceza dana bi ci.

roveteni *f. M.* Rovetiş. Gire veteni, gire kerdeni, gire peyda kerdeni. *Tr. Sorun yapmak/oluşturmak, problem oluşturmak.* Boka ti aja di, ro nêvejê.

rovêjîyaye/ê *N.* Keso yan jî çîyo xilt û xeşîm û xam û têtewro ki bi çîyêndê zêdê eleg a, zêdê pirocin a, zêdê serrad a yan jî çîyêndê zêdê nînan a pêra abirneyayo, pêmîyan ra vijîyayo, ceribîyayo, bîyo îmtîhan, erzîyayo qerezên mîyan. *Tr. Elenen, sınanan, test edilen, ayıklanılan.* Teneyo rovêjîyaye û nêrovêjîyaye do senîn pêra abirîyo?

rovêjîyayeni *f. M.* Rovêjîyayîş. Rovêneyayeni, rovîyayeni. Bi eleg a, bi pirociner a, bi serrader a çîyên yan jî kesanê xiltan û xaman û xeşîman pêra abirnayeni, pêmîyan ra veteni, îmtîhan û ceribîyayîşî ra ravêrnayeni. *Tr. Elenmek, sınanmak, denenmek, test edilmek.* Ti yê şewra ra yo çiçî rovêjenê? No karê to yê rovitişî nêqedîya?

rovêjok/i *N.* O/çîyo ki; rovêjeno, çîyanê xiltan, bi rovitiş a pêra abirneno. *Tr. Eleyen.* Ma rê di rovêjokîy, didi jî pirocinokîy lazimê.

rovênaye/ê 1. *N.* Rovite/ê, rovîyaye/ê. Çî/keso ki; bi elegên a, bi pirocinên a û bi çîyêndo winasîn a rovêjîyayo, bi hêlkerden a pêmîyan ra vijîyayo, çîyo gird û werdî, ercîyaye û nêercîyaye, waşte û nêawşte pêra vijîyayo. *Tr. Elenen, ayrışan, ayırştırılan.* O çîyo rovênaye, do tîya ra şiro canakî ki, bibeşirîyo. 2. *N.* Rovite/ê, rovîyaye/ê, ceribîyaye/ê, îmtîhanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; îmtîhan ra ravêrdo. *Tr. Sınanan, imtihana giren, denenen.* Ê merdimê rovênayî, bi mi ki kerd vinî.

rovênayeni 1. *f. M.* Rovênayîş. Roviteni, rovêjeni, bi eleg a, bi pirocin a, bi serrad a û bi çîyandê winasînan a roviteni, neya tepîya çîyanê hewlan û nehewlan pêra abirnayeni. *Tr. Elemek, eleğe vurmak. Elek, kalbur vb. şeylerle iç içe olan iki değişik maddeyi birbirinden ayırtmak.* Verî cinîyan cûnan an tepîya merdê ki qezencî

birovêjê. 2. *f. M.* Rovênayîş. Roviteni, îmtîhan kerdeni, ceribnayeni, îmtîhanî di tayêni bin visteni, tayêni jî ser visteni. *Tr. Elemek, sınamak.* Mi pêro jî rovênay, qe jewî jî nêşa ravêro, pêro kewtî bin.

rovêrde/ê *N.* Rovite/ê, rovêjîyaye/ê, rovênaye/ê. Çîyo, keso xilt û xeşîm û xam û nêceribîyayeyo ki, deyayo elegi ro, bi eleg a rovêjîyayo, xiltey û xeşîmey û xamey û têtewreya ci werzaneyaya. *Tr. Elenen, ayıklanan.* Teneyo rovêrde, do meşti şiro arîye.

rovêrdeni *f. M.* Rovêrdiş. Roviteni, rovênayeni, eleg ro dayeni, bi eleg a roviteni. *Tr. Elemek, ayırma işlemini yapmak.* Ma nêşa rovêrdo, boka şima rovêrnê.

rovite/ê *N. Bw.* Rovênaye/ê. Teneyo rovite, do qey emserr îdare kero.

roviteni *f. M.* Rovitiş. *Bw.* Rovênayeni. Werdîyey di ma jî meraq kerd û jû finan elegi marda xwu destî ra girotê û çî rovitê.

rovîyaye/ê *N. Bw.* Rovênaye. To rê ki, çîyo rovîyaye yan çîyo nêrovîyaye deha weş beşirêno?

rovîyayeni *f. M.* Rovîyayîş. *Bw.* Rovêjîyayeni. Mi rovîyayenda nê tenî ra çîyên fehm nêkerd.

roza *Nm. Bw.* Rojda. Eger Roza bîyayê, ay do qezenc kerdayê. Çunkî hîsabê ci mezbût bî.

rozdî *Nn. Bw.* Rojdî. Eger ki Rozdî do nêro, qenê ez jî nêra ki ma aja di pêrîşan nêbê.

Rustem *Nn.* Nameyêndê lajekandê Kurdan o. *Tr. Kürtler ve İrani halklarda bir erkek çocuk adı.* Rustemî, ê zalimîy kerdîy virtûvila, pergelê înan vila kerd.

Rustemê Zalî *Etn. Nn.* Rustemê Zalî qehremanêndê Kurdan o. Dûrikê ci bi Tirkan a lej kerdişî di ravêrdo. hendo ki pêlewan û mezbût û hêledar o ki, wexto ki perrayo bi sîyên, îlla kî erd ra a sî qilanaya, werzanaya, resnaya hêwandê xwu ser. Rustem, lajê Zalî yo, Îran di welatdê Kurdan di coyayo. Îranîyan jî (Şehnameyê Fîrdewsî di) no qehreman Kurd qebûl kerdo.

ruswa 1. *Er. N.* Rezîleya bêteri, pêrîşaneya tewra ravey. *Tr. Rüsva, rezilliğin daniskası.* O merdim, bî rezîl û ruswa. 2. *An. Nb.* Kisîy, heyayê cinîyan. *Tr. Kadının dişilik uzvu.* Cinî ruswadê xwu ra nêweş bo, caelmatî do doktorî mojno, mojnayeni jî caîz o.

ruşwet *Er. Nn.* Karûgurweyandê dewleti di, bi hîle û xurde ya, bi çimgiroten a, bi nimî ya, qezenco ki bi neheqey a kewto kesî dest yan jî deyayo kesî. *Tr. Rüşvet.* Ruşwet heramo. Kam ki bido jî bigîro jî beno heramwer.

ruşwetdan/i *N.* Kes/çîyo ki; ruşwet dano, kargehêndê dewleti di vera karêndo şexsî pereyên û qezencêndo neheq gîno û ci ra beno nafetdar. *Tr. Rüşvet veren.* Mi bi ê ruşwetdanî ya karûgurweyên nêkerd bî. Labelê înan ez kerdê sûjdar.

ruşwetdaney *Nm.* Ruşwetdan/i bîyayeni, ruşwet dayeni, karê ruşwetî kerdeni, ruşwet dayeni. *Tr. Rüşvet veren olmak, rüşvet vermek.* Ruşwetdaneya ci menşûra, merdimo ki pey nêhesîyayo çinî yo.

ruşwetdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ruşwet dayo, qandê karêndê xwu, qezencêndo neheq dano memûrêndê dewleti. *Tr. Rüşvet veren.* Keso ruşwetdaye jî rew rewî mirdî nêweno.

ruşwetdayeni *f. M.* Ruşwetdayîş. Qandê karûgurweyêndê xwu, kargehê dewleti di qezencêndê neheqî xebatkardê dewleti dayeni, ci tûniki kerdeni, sebebê qezenc kerdenda ci ya neheqi bîyayeni. *Tr. Rüşvet vermek.* Bi mi ki merdimo ki ruşwet bido jî bigîro jî sûjdar o.

ruşwetgirote/ê *N.* Ruşwetgîn/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê dewleti di vera karên dîyayeni, qandê şexsdê xwu çîyên qezenc kerdo yan jî keno. *Tr. Rüşvet alan.* Merdimo ruşwetgirote, bi mi ki nêşeno bi ê maldê xwu ya çîyên ser fîno.

ruşwetgiroteni *f. M.* Ruşwetgirotiş. Karûgurweyên di dewleti di, qezencêndo neheq xwu dest visteni, jewî destî ra giroteni. *Tr. Rüşvet almak.* Vanê eger filan kesî hettanî nika albile tayên jî ruşwet bigirotayê, nika rewnarayo bîbî zengîn.

ruşwetgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; ruşwet gîno, kargeyêndê dewleti di, vera karêndê jewî, ci ra qezencêndo neheq gîno û ci ra beno nafidar. *Tr. Rüşvet alan.* Merdimo ruşwetgîn, bi ruşwetgîneyda xwu ya cayên jî nêreseno.

ruşwetgîney *Nm.* Ruşwet giroteni, ruşwetgîn/i bîyayeni, kargeyêndê dewleti di vera karûgurweyên vînayeni, qezencêndo neheq xwu tûnişkî kerdeni. *Tr. Rüşvet almak, rüşvetçilik.* Ruşwetgîney, kesî cayêndo selamet nêresnena.

ruşwetkar/i *N.* Kes/çîyo ki; ruşwet keno, karûgurweyê ci ruşwet dayen û girotena, ruşwet keno, dano û nê karî di mijûlêno. *Tr. Rüşvetçi, rüşvet alıp veren.* Merdimo ruşwetkar, îfleh nêbeno.

ruşwetkarey *Nm.* Ruşwetkar/i bîyayeni, karê ruşwetî kerdeni, ruşwetî ser o xebat kerdeni, ruşwet dayen û giroteni. *Tr. Rüşvetçilik, rüşvetçi olmak, rüşvet işini yapmak, rüşvet almak ve vermek.* Ruşwetkareya ci, ci rê nêmendi, fitîl fitîl ci zincî ra ame.

ruşwetwer/i *N.* Kes/çîyo ki; ruşwet weno, karûgurweyên di, dewleti di, vera karên kerdeni, qezencêndo neheq gîno û ê qezencî keno xwu tûniki yan jî xwu rê keno qezencên. *Tr. Rüşvet yiyen, rüşvet alan, rüşvetle geçinen veya rüşvetle haram lokma yiyen.* Merdimo ruşwetwer, bi ruşwetdê xwu ya aşatme nêkeno.

ruşwetwerey *Nm.* Ruşwet werdeni, karê ruşwetî kerdeni, ruşwetwer/i bîyayeni, karûgurweyêndê dewleti di vera karên, qezencên xwu tûniki kerdeni yan jî nê karî ra qezencên vînayeni. *Tr. Rüşvet yemek, rüşvet yiyen veya alan olmak.* Pêro jî ruşwetwereyda ci ra haydar ê.

ruwa *N. Bw.* Hest. Kaşka mastê mi jî ruwa bîyayê.

ruwayane *Nn. Bw.* Hestane. Eger ruwayane bîyayê, qey bê to jî zewmbîyan do bivatayê.

ruwayaney *Nm. Bw.* Hestaney. Mi kerd ki dîrê qisey ruwayaneyda ci ser o binûşno, ez winîyaya ki ê do mi berê dari, deha mi ci ra fek verda.

ruwaye/ê *N.* Kuho, kuhobîyaye/ê. *Tr. Biten, yeşeren, göğeren, göveren.* Teneyê şima o ruwaye do emserr weş qezenc bido.

ruwayeni *f. M.* Ruwayîş. Kuho bîyayeni, bîyayeni, fina siftî di bîyayeni. Kuho bîyayen a kuhoyîyan, kuho bîyayena hergi çîdê nebatî. *Tr. Yeşermek, gövermek, göğermek, bitmek.* Teney do emserr weş biruwayê yan jî ruwayena tenana emserrî ê parî weşêrî ya.

ruwayîn/i *N. Bw.* Hestin/i. Mi va beno, ronê mi ruwayîn debîyayo, ti nêvanê ê to ruwayîn debîyayo.

ruwayîney *Nm. Bw.* Hestiney. Kê ki ci ra qal kerd, ruwayîneyda ci ra qal kerd. Kesî tamdê ci ra qal nêkerd.

ruxset *Er. Nn.* Îzîn, rîza. *Tr. Ruhsat, izin, rıza ve rıza belgesi.* Eger ci rê ruxset bideyo, o do bişo karên bikero.

ruxsetdan/i *N.* Kes/çîyo ki; ruxset dano yan jî ruxset dayo. *Tr. Ruhsat veren.* Ruxsetdanê nê ruxsetnamedê to kam o?

ruxsetdaney *Nm.* Merdimê ruxset dayîşî bîyayeni, ruxsetdan/i bîyayeni, ruxset dayeni. *Tr. Ruhsat veren olmak, ruhsat vermek.* Wextê ruxsetdaneyda înan do qey rojên biqedîyo.

ruxsetgirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; ruxset giroto, ci rê îzinê kerdenda çîyên vijîyayo. *Tr. Ruhsat alan.* Keso ruxsetgirote, do bi ruxsetdê xwu ya, çi kar bikero neya tepîya?

ruxsetgiroteni *f. M.* Ruxsetgirotiş. Çîyên rê, dûkanên rê, qandê bazirgeyên rîza giroteni, îzinê ci giroteni, ruxsetnameyên giroteni. *Tr. Ruhsat/izin almak, ruhsatname almak, izin belgesi almak.* Mêrdekê dûkandarî ruxset girot nêgirot, hema dûkanê xwu akerd.

ruxsetname *Nn.* Kaxita ruxsetî. Kaxita ki qandê rîzadê çîyên deyêna û ruxsetgîn bi ê ruxsetî ya karên keno. *Tr. Ruhsatname, izin belgesi.* Eger ruxsetnameyê ci bibîyayê, ey do xwuserî o dûkan akerdayê.

rû *Cog. Nn. Bw.* Ro 6. Mêrdek, senîn ki terrişîya fekûrû şî era.

rûbi *Nm.* Çarîgi. Çehar ra jew, çar paran ra parên. *Tr. Çeyrek, dörtte bir.* Rûbêndê ci wa ê şima bo, rûbêndê ci jî wa ê ma bo. Di rûbê ci yê bînîy jî, wa ê bînan bê. Çi qisayênda çetin a!

rûbîye 1. *Nn.* Polek. Altûno çarîg, zêro çarîg. *Tr. Çeyrek altın.* Ma do jî ci rê rûbîyeyên bikerê. Bes o, ma vêşî nêşenê bikerê. 2. *Nn.* Çarîg. Çehar ra jew, çar paran ra parên. *Tr. Çeyrek, dörtte bir.* Rûbîyeyêndo bê qîmet ci rê bidi, Ma do se bo? Hend gird meki.

rûçikî 1. *H.* Rûçikîyayeni, wesfê rûçikîyayîşî. *Tr. Asık, asma, asık/ekşi surat durumu.* Kaşka ez ê rûçikî ra nêwinîyayê. Wesfê rûçikî pêro ci ser o bî. 2. *H.* Viran bîyayeni, rûçikîyayeni, pûrtî bîyayeni, post û peşmî û mû û çîyê ci yo winasîn ci ser ra terîyayeni, hal û wesfê rûçikîyayîşî tey bîyayeni, yaxme bîyayeni, talan bîyayeni, pa tebayên nêmendeni. *Tr. Yolunmak, soyulmak, talan olma, çıplak edilme.* Eger birûçikîyayê, wesfê rûçikî do paneyayê. Labelê nêrûçikîya.

rûçikîyaye/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; yan biraşt yan jî bi zewmbîvaje ya pûrtî û mû û post û vêşinde û qartik û zengê ci, ci ra viran bîyo, rûçikneyayo, bîyo talan, bîyo yaxme û pa çîyên nêverdeyayo. *Tr. Yolunan, talan edilen, soyulup soğana çevrilen.* Merdimo rûçikîyaye, dîko rûçikîyaye, wexto rûçikîyaye.

rûçikîyayeni *f. M. Zv.* Rûçikîyayîş. Por û gan û goşt û vêşinde û qaritikiney û zengîney û maldara ci, ci ra cibîyayeni, qilaneyayeni, werişteni bi zor a gêrîyayeni. Viran bîyayeni, talan bîyayeni, pa tebayên nêverdeyayeni. *Tr. Yolunmak, talan edilmek, yolunmuş kaza çevrilmek, soyulup soğana çevrilmek.* Tayên mend bî birûçikîyo.

rûçiknaye/ê *N.* Çî/keso ki; ser ra Mesela porê ci weqlaneyayo, ganê ci bi nengûyan a ser ra ancîyayo, cibîyayo. Pa çî û zengîneya ci nêverdeyaya, bi zorên a ser ra gêrîyaya. Mesela goşto ki estan ra nêverdeyayo. *Tr. Yolunan, yüzülen.* Şima senîn ê merdimdê rûçiknayî ra hewna yardim pawenê?

rûçiknayeni *f. M.* Rûçiknayîş. Çîyên, çînakî ra bêbîçim cikerden a, zirar ci dayen a. Çîyên, çî-

nakî ra eger bi anten a cibîyo, wexta rûçikêno. Mesela goşt estî ra abirîyo, rûçikêno, Mesela por postî ra weqlaneyo fina rûçikêno, Mesela kes bi nengûyanan postê kesên ci ra biqilano fina rûçikêno. *Tr. Yolmak, yoldurmak, yüzmek, yüzdürmek.* Mi goşt estedê ci ra rûçikna, mi porê ci pêro rûçikna, mi nengûy eştîy û postê ci ci ra rûçikna, to çirê winî rûçiknayo? To ata nata pêro verdayo.

rûkeş/i *N.* Bêemel/i, rîyakar/i, sextekar/i. O/çîyo ki; verûpeyê ci jew nîyo, bêemel o, rîyakar o, sextekar o. *Tr. İçi dışına uymayan, sahte, riyakar.* Merdimêndo rûkeş o ki kes bi ci ya emel nêkeno.

rûkeşey *Nm.* Bêemeley, rîyakarey, sexteyey, verûpeyê ci jew nêbîyayeni. *Tr. Sahtelik, içi dışına uymama, homojen olma.* Rûkeşey di zirar esto, karên çinî yo. Çunkî xusletêndo xirab o. Merdimo rûkeş, soyîn soyîn jî erdo maneno.

Rûm *Etn. Nn. Bw.* Rom. Rûm, şarê Yûnanîstanî, qismên şarê Qibrisî yo.

rûmet *Nn.* Qîmet, deger, vayey, kerdena çîyên, hesibîyayeni, îtîbar, xatir. *Tr. Değer, saygınlık, eder, kiymet, baha, fiyat.* No zeman di rûmet, kewto çîdo maddî.

rûmetane *Nn.* Zêdê rûmetan a, bi rûmetan mendeni, tey wesfê rûmetî bîyayeni, tey qedr û qîmet bîyayeni, tey xatir û qîmet û hesibîyayîş bîyayeni. *Tr. Kadir kiymetçe, değerli ve sayılır olma.* Bi rûmetane şî ci heti. Labelê derdo ki o jî şiro ci heti.

rûmetaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê birûmetan bîyayeni, tey hesibîyayîş bîyayeni, tey qedrûqîmet û hesibnayîş bîyayeni. *Tr. Saygınca, hesaba katılırcasına, kadir kiymet taşırcasına.* Kaşka şima jî, a rûmetaneya ci ya nazîk û nazdari bivînayê.

rûmetey *Nm.* Biqîmet/i bîyayeni, biqedr û biqîmet/i bîyayeni, hesibîyayeni, vayey, vay bîyayeni, ercîyayeni. *Tr. Saygınlık, sayılmak, değerlilik, itibarlılık.* Rûmeteya ci eşîrda ci ra nîya, merdimeyda ci da.

rûmetin/i *N.* Birûmet/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê ci esto, hesibêno, destan ser o tepêşêno, vayo, girano. *Tr. Saygın, sayılır, sayılan, değerli, kiymetli.* Mi rê rûmetin bo tepîya, mi rê vatişê kesandê bînan lazim nîyo.

rûmetiney *Nm.* Birûmetey. Birûmet/i bîyayeni, tey wesfê birûmetan bîyayeni. Biqedrûqîmet bîyayeni, hesibîyayeni, destan ser o tepêşîyayeni, ercîyaye vîneyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmet deyêno bi ci, hesibêno, destan ser o tepêşêno, ci vero pay werzêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kadir kiymeti/değeri olma, saygınlık, sayın olma.* Rûmetineyda ci ra şaro qedrûqîmet dano qeçekandê ci jî. Halbikî hewt qeçekê ci estê, hewt heme jî sereyên sîr nêkenê.

rûmetkêm/i *N.* Rûmetkemî, kemîrûmet/i, kêmrûmet/i. Kes/çîyo ki; qîmetê ci kemî yo, degerê ci kemî yo, vay nîyo, bedelê ci tayên o, bol nêhesibêno, însanan mîyan di hend nêhesibêno, îtîbarê ci kemî yo, hend muhterem nîyo. *Tr. İtibarı az, kadir ve kiymeti az.* Mi nêva rûmetkêm o. Çunkî rûmetê ci xwu ra şa bîyaye o. Mi va, merhemetkemî yo.

rûmetkêmey *Nm.* Rûmetkemîyey, kemîrûmetey, kêmrûmetey. Qedrûqîmetê ci kemî bîyayeni, vay nêbîyayeni, bedelê ci tayên bîyayeni, vêşî nêhesibîyayeni, şarî mîyan di qîmetê ci bol nêbîyayeni. *Tr. Kadir ve kiymeti/değeri az olmak, fazla saygın/muteber olmamak.* To rûmetkêmeya ci, verî dî bî. Labelê bi mi ki ti verî, rehmkemîyeyda ci ra haydar nêbîyê.

rûmetnas/i *N.* Rûmetşînas/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê kesî zano, rûmet dano bi kesî, kes ci het di vay û girano, ercan nîyo, kes ci het di, bêqîmet nîyo, kesî destan ser o tepêşeno. *Tr. Kadir kiymet bilen, insanın değerini bilen ve hesaba katan.* Mi bizanayê filan kes hend rûmetnas o, mi do rojên tekelluf kerdayê.

rûmetnasey *Nm.* Rûmetşînsey. Rûmetşînas/i bîyayeni, rûmetnas/i bîyayeni, wesfê rûmetnas (rûmetşînas)an tey bîyayeni, qedrûqîmetê însanan ci het di bîyayeni, kesan zanayen û hesibnayeni. Karê rûmetnas (rûmetşînas)an bîyayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê kesan zano, qedrûqîmet dano însanan, însanan hesibneno, însan înan het di biqedr û biqîmet o, vay o, giran o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci het di bîyayeni. *Tr. Kadir kiymet/değer vermek, insanı hesaba katan veya ona değer vermek.* Nika kes do biwinîyo rûmetnaseyda înan ra yan feqîrey û zengîneyda înan ra?

rûmetnenas/i *N.* Rûmetneşînas/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê kesî nêzano, qedrûqîmetê însanan ci het di çinî yo, ci rê kes ha bîyo, ha nêbîyo, însanan nêhesibneno, eger ki tirrekeyda xwu ra, eger ki poxda çînakî ra însanan ercan vîneno, înan şenik vîneno, cora qîmet jî ci nêdano. *Tr. Kadir kiymet bilmez, insan onur veya şerefini hiçe sayan, insanı saygın görmeyen, gerektiği saygın yere oturtmayan.* Merdimo rûmetnenas rûmetî jî heq nêkeno. Roj bêro, o

do bêrûmet bimano, o do raştê rûmetnenasan bêro. Çunkî winî coya.

rûmetnenasey *Nm.* Rûmetneşînasey. Rûmetnenas (rûmetneşînas)/i bîyayeni, wesfê rûmetnenas (rûmetneşînas)an tey bîyayeni. Qedrûqîmet nêzanaye/ê bîyayeni, ci het di qedrûqîmet nêzanayîş bîyayeni, ci het di hesibnayîş çinêbîayeni. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê însanan çinî yo, însanan nêhesibneno, însanîy ci het di ercanê, şeref û heysîyet û birêzey ra kemî yê, şenik ê, bêqîmet û bêqîmet ê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kadir kiymet bilmemek, insanı hesaba katmamak. İnsanın onuru, değeri, şerefi, haysiyeti onun için kiymetli olmamak.* Rûmetnenaseya dewletan, înan comê mîyandê dûrikî kena. Cora dûmê bol dewletan kemî yo.

Rûmî 1. *Etn. N.* Rûm, Rom, şarê Rûman, şarê Yûnanîstanî. Kes/çîyo ki; Rûman ra yo. *Tr. Rum, Bizans. Yunanistan, Kıbrıs, Girit gibi adalarda oturan halk.* Nika lewhê mehfûzî abîyayo, bellî beno kam Rûmî yo, kam Tirk o, kam Dimilî yo, kam Ereb û kam çîna o. 2. *N.* Romî, Rûmîyey, Romîyey, Rûm bîyayeni, Rûman ser o bîyayeni, têkildarê Rûman bîyayeni, heqdê rûman di bîyayeni. *Tr. Rumluluk, Rum olmak, Rumlar üzerine, Rumlarla ilişkili olarak.* Teqwîmo Rûmî, keso Rûmî, fêlo Rûmî. 3. *N.* Romî, Anadoluyîj. Kes/çîyo ki; kişta Anadolî di ronişeno. Keso ki rojawandê Kurdan di roşeno. *Tr. Anadolulu, Anadolu'da oturan veya meskun olan.* Mewlana Celaleddîno Rûmî, Rûm di coyayo. Cora no name giroto. 4. *N.* Romî, Tirk, Tirkey, şarê Tirkan. Şarê Tirkan o ki, Rom şîyo tepîya, ameyo herûnda ci di, ca giroto û no name bîyo nameyê ci, no name neyayo pa. *Tr. Türk. Türkler Rom memleketinde meskun olduğu için, Romlar'ın yerine geçtikleri için Kürtlerce kendisine bu isim verilmiştir.* Rûmî xeylên zeman muslumanan rê sermîyaney kerdi.

Rûmîyey 1. *Etn. Nm.* Rûm bîyayeni, Rom bîyayeni, şarê Rûmî bîyayeni, şardê Romî ra bîyayeni, şarê Yûnanî û Qibrisî û Bîzansî û merdimandê nînan ra bîyayeni. *Tr. Rum olmak., Yunanistan, Kıbrıs, Girit gibi yerlerin halkından olmak.* Rûmîyey û Tirkey û Erebey û Ermenîyey pêro jî medenîyetî di pêjewbînî kenê temam. 2. *Nm. Bw.* Rûmî 2. Rûmîyeyda ci ra nêbîyayê, înan do winî nêkerdê. 3. *Nm.* Rûmî bîyayeni, Romî bîyayeni, wesfê Rûmîyan ci ser o bîyayeni, Anadoluyîjey, Anadoluyîj bîyayeni, Anadolî ra bîyayeni. *Tr. Anadoluluk. Anadolu'da oturan halktan olmak.* Rûmîyey do şima rê kamcîn namî qezenc kero ki, şima yê hend nê namî ser o vinderênê? 4. *Nm.* Romîyey, Romî bîyayeni, Rûmî bîyayeni, Tirkey, Tirk bîyayeni, wesfê Tirkan ci ser o bîyayeni, Şarê Tirkan bîyayeni. *Tr. Türklük, Türk olmak.* Rûmîyeya Tirkan bi cadê ciya ya, bi azdê ci ra nîya. Çunkî heqeten Tirk û Rûm jew nîyo, heta welat û dûrikê ci yo siftekên jî jû nîyo.

rûpel *Nn. Bw.* Rîpel. Ewro ez a bi pûntoyê 12î ya rûpelê 1587[3]ê nê Vajekandê Dimilî nûşnena.

Rûs *Etn. Nn. Rûs.* Qewmênda Vakurdê Dengizdê Sîya ya ki, malbata ziwandê Rûsan û Dimilî jew o. Cora xeylên vajekê ci jî jew ê. *Tr. Rus.* Rûsî, verê wextdê Herbdê Umûmî welatê Kurdan îşgal kerd. Hêwanê Rûsî o yo ki xwu verdo germîstan.

Rûsey *Etn. Nm.* Rûsîni, Rûsîney, Rûsîyey. Rûs/i bîyayeni, qewma Rûsan, Rûsan ra bîyayeni, şarê Rûsî, hemwelatîyê Rûsî. *Tr. Rus olma, Rusya vatandaşı olma.* Şima çiçî ra Rûseya ci zanê?

Rûskî 1. *Fil. H. Bw.* Rûsî. Lajek nikara o yo Rûskî jî zano. 2. *Etn. N.* Herfa ci ya siftekêni werdî ya. Fêlê Rûsan, hal û hereketê Rûsan. *Tr. Ruslar'ın davranış biçimleri, Ruslara reva olma.* Mi çimî di ki kayê Rûskî wina nîyê.

rût/i 1. *N. Zv.* Rût/i, viran/i, çîplax/i, bêçina. Kes/çîyo ki; bêçina yo, çina nêdayo xwu ra, viran o. *Tr. Çıplak, elbisesiz, örtüsüz, üst başı olmayan.* Sîneyê kodê înan, darûberî ra rût bî. Kesî darên tey nêkariti bî. 2. *Zv. N.* Rût/i, feqîr/i, neçar/i, viran/i. Kes/çîyo ki; hendo ki feqîro, qe çina jî pira çinî yo. *Tr. Çıplak, fakir, yoksul.* To zewmbî kesên nêdî, ti yê şinê ê rûtî ra pere wazenê?

rûta *N.* Akişt, okişt, o ca, ûja, aja. Wexto ki keso keno cayêndê dûrî yan jî kesên mojno, kes bi destdê xwu ya mojneno û vano rût a. *Tr. Şurası, o uzak yer.* Ê merdimê şima gama bîni rûta şî.

rûtane *Nn.* Rûtkî, virankî. Zêdê rûtan a, bi rûtan mendeni, wesfê rûtan tey bîyayeni, bi viranan mendeni. *Tr. Çıplak gibi, çıplakçasına, çıplak görünümlü.* Dûrî di nê, hema rûta di kesêndo rûtane ronişt bî. Ciniy ci ra remayê.

rûtaney *Nm.* Rûtkîyey, virankîyey. Rûtane/ê bîyayeni, wesfê rûtan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di rûtane bîyayeni, wesfê rûtan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çıplaklık, çıplakçasına.* Rûtaneya pitekî weşyê herkesî şîyê.

rûtayên/i *N.* Atayên/i. Çî/keso ki; rûta do, ata do, hember do, kê het di nîyo û goreyê kesî tana dûrî do. *Tr. Öteki, diğeri, diğer taraftaki, öte taraftaki.* Ney nê, rûtayênî berê.

rûtayêney *Nm.* Rûtayên/i bîyayeni, wesfê rûtayênan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; kesî het di nîyo, tenekna dûrî do, tenekna ata do; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Öteki/diğeri olma, diğer/öte taraftaki olma.* Mi rê rûtayêneya ci jî mihîma. Çunkî ez qayîl nîya ne natayêna ci bibo, ne jî rûtayêna ci.

rûtey 1. *Nm.* Rûtiney, viraney, viran/i bîyayeni, wesfê viranan tey bîyayeni. Rût/i bîyayeni, wesfê rûtan tey bîyayeni. Bêçinayey, bêçina bîyayeni, ser o çina çinêbîyayeni. *Tr. Çıplaklık, elbisesizlik, üst başsız olmak.* Rûteya ci rîdê hemini di şermên peyda kerd ki, pêrini milê xwu kerd xwu vernî. 2. *Zv. Nm.* rûtiney, viraney, viran/i bîyayeni, wesfê viranan tey bîyayeni. Rût/i bîyayeni, wesfê rûtan tey bîyayeni. Bêdarûberey, bêdarûber bîyayeni, tey dar û kuhoyîra çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Çıplaklık, örtüsüzlük, ağaçsızlık.* Îdaregeranê ci, qe rûteya welatdê xwu nêdîya. Qey somande mendê. 3. *Nm.* Viraney, viran/i bîyayeni, wesfê viranan tey bîyayeni. Rût/i bîyayeni, wesfê rûtan tey bîyayeni. Feqîrey, feqîr/i bîyayeni, neçarey, neçar/i bîyayeni, kişta hebûni ra qe çinakê ci jî çinêbîyayeni. *Tr. Çıplaklık, yoksulluk, naçar olmak.* Rûteya ci ya ci ra nêasena, ê yê bi şarî huwenê.

rûtin/i *N. Bw.* Rût/i. Ez texmîn nêkena ki rûtineya ey xwu rê gire kero. Çunkî bixwu jî rûtin o.

rûtiney *Nm. Bw.* Rûtey. Qey do rojên rûtineya xwu bişo bivîno.

rûtûrepal/i 1. *Zv. N.* Virtûviran/i. Çî/keso ki; tewro viran o, çîyên ser o/ci ra çinî yo, çîyên nêdayo xwu ra. *Kur. Tip û tazî. Tr. Çırılçıplak, anadan üryan.* Merdimêndê rûtûrepalî ortedê çarşî di belediya pirotesto kerdê. Qey balê însanan arêdayê xwu ser. 2. *Eko. N.* Virtûviran/i, veyşan/i, veyşanûteyşan/i, cilda sîya ser o mende/ê. Feqîrê/a feqîran, neçarê/a neçaran, bol neçar/i. Merdimo ki çîyêndê ci yê xwuradayenî jî çinî yo. *Tr. Çıplak, aç, sefil, perişan.* Merdimêndo rûtûrepal bî, ma do ey ra çiçî biwaştayê ki?

rûtûrepalane 1. *Nn.* Rûtûrepalkî. Virtûvirankî. Zêdê rûtûrepalanan, rûtûrepalîy senîn benê winî bîyayeni, zêdê şikildê rûtûrepalanan bîyayeni, kerdeni û winasîn. *Tr. Çıplaklar gibi, çıplakçasına, anadan üryanlar gibi.* Qe ci rê qe! Mêrdek rûtûrepalane vijîya bî teber. Ci rê ha bîyo, ha nêbîyo. 2. *Eko. Nn.* Rûtûrepalkî, virtûviranane, virtûvirankî. Zêdê virtûviranan a, zêdê veyşanûteyşanan a, ze ki cilda sîya ser o bimanê, merdimê ki cilda sîya ser o senîn manenê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Aç ve perişanlar gibi, sefiller gibi, sefilane, sefilce.* Mêrdek qaşto şî kar! Rûtûrepalane şî, fina winî jî ame.

rûtûrepalaney 1. *Nm.* Bi şikildê rûtûrepalan a bîyayeni, kerdeni, bîçimê virtûvirana senîn beno winî bîyayeni, winî kerdeni, merdimê ser o qandê xwuradayenî çîyên çinêbeno senîn kenê û senîn benê, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Çıplaklar nasıl olur ise, öyle olmak, çıplakçasına, anadan üryan nasıl iseler, öyle olmak.* Ma kesî rûtûrepalaneya ci nêdîya. Eger ki şima dîya ma rê vajê. 2. *Eko. Nm.* Zeydê veyşanûteyşanan hereket kerdeni ûzn. *Tr. Açlar gibi, ekonomisi perişan olanlar gibi olmak.* dinya di kes nêşeno rûtûrepalaneyda xwu ya, xwu qure kero. Çunkî çîyêndo winasîn xwu ra nêbeno.

rûtûrepaley 1. *Nm.* Rûtûrepal/i bîyayeni, virtûviraney, virtûviran/i bîyayeni, çina ci ra nêbîyayeni, kişta çinay ra çîyên ser o çinêbîyayeni, bêçina bîyayeni. *Tr. Çırılçıplaklık, anadan üryan olmak.* Kes bi rûtûrepaleya kuçe nêşino. 2. *Eko. Nm.* Rûtûrepal/i bîyayeni, virtûviraney, virtûviran/i bîyayeni. Veyşanûteyşan bîyayeni, bol neçar bîyayeni, cilda sîya ser o mendeni. *Tr. Çırılçıplaklık, aç ve sefil olmak, sefalet, açlıktan dolayı, ekonomik olarak perişan olmak.* Qey rûtûrepaleyda xwu ra nêwinîno, bi ma yo qerfanê xwu keno.

rûwen *Zîr. Nn. Bw.* Ron. Rûwenê şamîda ci tayên bî, weşdê mi şî. Labelê weşdê ê bînan nêşî.

rûwenin/i *N. Bw.* Ronin/i. Şamî do rûwenini nêbo, kes do şikê nêweşan bo jî.

rûweniney *Nm. Bw.* Roniney. Şamîyan di rûweniney, nêweşan tewnena.

S

S: Na herfi, alfabeya Dimilî di, herfa vîst û didi ya. Na herfi bêveng a, xwuserî nîya, bi herfênda venganêyan a vijêna. Erebî di *"safîran"* ra hesibêna. Cora herikêna û vijêna, vinderdê (statîki) nîya. Vijîyayîşê ci wina yo: Çenge do akerde bo, akerdena çengî do tengi bo, hera nêbo. Azmînê fekî do ziwanî ser o tenganey virazo. Vengo ki do cêr ra bêro gerek ki fekî mîyan di hepis bo, tenekêndê ci do jî verdeyo. Ziwan do bi azmîndê fekî ya nêdiskîyo, tenekên do bi vernî ya dindanandê verênan a bidiskîyo, ze ki mar veng vejo, vengêndo winasîn do bivijîyo. A ma nê karakterî rê vanê "s" Eger ziwan bi seredê xwu ya dindanandê verênandê corênan a bidiskîyo, vengêndo peltek do bivijîyo ki no veng, Dimilî di nê, Erebî di esto. Ney rê vanê "s"o peltek.

sa 1. *Nk. Nm.* Fekîyê darda sayan, meyweyê sayêran. Say bolkî hendê lepên ê, sûrûsipeyê ci estê. Sayê sipey, renga ci zêdê kaxitî nîya, zerdin a. Labelê Dimilî di senîn ki rengda merdiman rê vanê sûrek (halbikî merdim sûr nêbeno), hinî jî sayandê zerdanan rê vanê saya sipê. *Kur. Sêv. Tr. Elma.* û bi Tirkîda verên a jî *"Alma"* ya. 2. *Zv. Nm.* Dimilî di sa bi xasekey a, bi vero vinderden a, bi resnayen a zaneyên a. *Tr. Zazaca'da Bakımlılığı ifade eder.* Vanê: Maşallah! Gumê ci bîyê ze sayê sûrîy. (Yanê bîya xaseki)

saba *Nn.* Bêwext. Wextdê ci di nê, yan rew yan jî berey. *Tr. Erken veya geç olan zamansızlık.* Emserr zimistan saba yo. Texmîn kena ki qezenc do kemî bo.

sabani *Nm.* Şala nanî. Şala ki kes ser o nan rafîneno û weno. *Tr. Sofra.* Veyva keyî, sabani rakerdi û nanê xwu rona. Çîyo ki nêbî çinêbî.

sabaş *Nn.* Bexşîş, bexş, hedîye, xelati. Xelata ki kesên qarşûyê xîzmetêndê kesên bê bedel dano kesên. *Tr. Bahşiş.* Lajekî ci rê nan rona tepîya, mêrdekê veyşanî ci rê tayên sabaş jî da.

sabayey *Nm.* Sabayîni, bêwextey. Teberdê wextdê normalî di; berey yan jî rew bîyayeni, wextê ci nêbîyayeni. *Tr. Vakitsizlik, zamanında olmama.* Sabayey di rehatey nê, zehmet esto.

sabir *Nn.* Amor. Bi amordiş a mîqdar. *Tr. Sayı.* Vanê sabirê mîyan, sabirê merdiman, sabirê heywanan, sabirê teleban ûzn.[1]

sabrî *Mat. N.* Sebir, amor. Hesabî di, amordişî rê sabrî vajêno. *Tr. Sayı.* Bira şiwane, sabrîyê nê çarwandê to çend o? Şiwane: Se û vîst û panc o.

sabûnbîyaye/ê 1. *N.* Sabûnin/i. Çî/keso ki; sabûn sawîyayo pira, bîyo sabûnin. Çî/keso

1 Na vajeki qisebendan mîyan di bi şikildê "sabirnayeni, bisabirni, bisabirnê, mesabirnê, mesabirni, sabir ki, sabirîyayeni ûzn. nêvajêna, nêsazêna. Mesela amorîyaye/yê, amorîyayeni, amorde/amordê, amordeni, biamori, biamorni, meamori, meamornê vajêno.

ki; qandê şitişî yan sabûn sawîyayo ci ra yan jî bi sabûn a şoyayo. *Tr. Sabunlanan, sabun sürülen/bulaşan, sabunla yıkanan.* Erdo sabûnbîyaye do bi lîterên awa pak bo. 2. *N.* Çîyo ki ci ra sabûn virazîyayo, bi şikildê sabûnî ya dekewto şikilnakî. *Tr. Sabun haline gelen, kendisinden sabun oluşturulan.* Perro sabûnbîyaye do birişîyo kotî?

sabûnbîyayeni *f. M.* Sabûnbîyayîş. Bi sabûn a şuwîyayeni, xwu bi sabûn a şiteni, sabûn ci ra sawîyayeni, sabûniney. *Tr. Sabunlanmak, sabunla yıkanmak, sabun sürünmek, kendini sabunlamak, sabun sürülmek.* Ez bîya sabûn tepîya, mi xwu eşt awi mîyan ki mi ra şiro.

sabûnê serşoy *Kîm. Sn. Nn. Bw.* Sabûno qalib. Sabûnê serşoy, rew rewî deger ra nêkewno. Labelê dişterîyê xozî ra kotekên werdi.

sabûnin/i *N.* Çî/keso ki; pa sabûn esto, sabûn sawîyayo pira, pa kef esto, kefin o. *Tr. Sabunlu, sabun sürülen/bulaşan, köpüklü.* Mêrdek sabûnin bî, do kotî bivijîyo teber û bêro to rê kîberê akero. Eger sabûnin nêbîyayê, beno ki jî bişayê bivijîyo teber.

sabûnkerde/ê *N.* Sabûn ci ro sawite/ê. Çîyo ki; bi sabûn a şuwîyayo, jewî yan jî tayêni sabûn kerdo, sabûn sawito pira, bi sabûn a şito. *Tr. Sabunla yıkanan, sabunlanan, sabun sürülen/bulaştırılan.* Çinayo sabûnkerde û nêkerde jew babeta nêşuwîno.

sabûnkerdeni *f. M.* Sabûnkerdiş. Bi sabûn a şiteni, sabûn ci ra sawiteni. *Tr. Sabunlamak.* Mi sabûn kerd ki ez bişuwa, mi legani di verda û dima jî kerd xwu vîra.

sabûn *Kîm. Nn.* Çîyo awikin yan jî qalibkerde yo ki; kes pa sere û çinayan şuweno. Hacetê pakkerdişî. *Tr. Sabun.* Hetta ki kes destanê xwu bi sabûn a nêşuwo, zerrîya kesî rehat nêkena.

sabûno awdar *Kîm. Sn. Nn.* Sabûno awikin. Sabûno ki awkin o. Sabûno hest o. *Tr. Sıvı sabun.* Sabûno awdarî di gengazey esta.

sabûno qalib *Kîm. Sn. Nn.* Sabûnê serşoy, sabûno ki kes pa serê xwu şuweno, sabûno wişk, sabûno ki qalib giroto. *Tr. Katı sabun, kalıp sabun.* Sabûno qalib o destpakerdişdê dişterîdê xozî ra yo ki deha bol nêşino. Çunkî pakey, sabûndê awdarî da.

sabûno wişk *Kîm. Sn. Nn. Bw.* Sabûno qalib. Sabûno wişk, verdê dişterîdê xozî deha vêşî şîyê. Nika o yo bol nêşino.

saçma *T. Nm. Bw.* Şaşma. Eger saçma tey çinêbo, arwêş nêguneno erro.

saçmey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şaşma. Vêşî vêşî saçmey dekerdîy de ki, ci ra qe nêbo jî jû piro guno. La ki a jî piro nêgunê.

sad *Nn.* Sal, qehir, qehrîyaye, qehrîyayeni, kêfneweş, kêfneweşey, bêhal, bêhaley. *Tr. Üzülme, üzgün, müteessir, müteessir olma.*[1] Mesela "ez bîya sad" nêvajêno. Labelê "ez bîya kêfsadi, bî kêfsad, ci kêfsad mekerê" û bi no babet a bol vajêna.[2]

sadbîyaye/ê *N.* Qehrîyaye/ê, peyqehrîyaye/ê. Çî/keso ki; karûgurweyêndê ar û pîs û xirab û nêbîyayî ra qehrîyayo, kefê ci remayo, bîyo bêhal, rehateya ci, ci destî ra şîya. *Tr. Müteessir, üzgün, üzülen, rahatsız olan, keyfi kaçan, rahatı kaçan.* Boka ti nêveyayê bi ê kesdê sadbîyayî?

sadbîyayeni *f. M.* Sadbîyayîş. Qehrîyayeni, pey qehrîyayeni, rehatey ra bîyayeni, kêf ra bîyayeni, kêfê ci remayeni, bêhal bîyayeni. *Tr. Üzülmek, keyfi kaçmak, rahatsız etmek, rahatı kaçmak, müteessir olmak, olumsuz etkilenmek.* Ki sad bîyayê, fina nêameyê. Halbikî a olayî ser ra, qe beno ki des finîy ame.

sadey *Nm.* Saley, sal bîyayeni, sad bîyayeni, wesfê sadî û sadey. Qehrîyayîş, pey qehrîyayeni, bêhaley, bêhal/i bîyayeni, kêf ra bîyayeni, rehatey ra bîyayeni, şên û şênayî û şênemegîyey ra bîyayeni. *Tr. Üzgünlük, üzülme, rahatsızlık, keyfinin kaçması, teessür, müteessir olma.* Ez sadeyda ci ra haydar nêbîya. Labelê vanê bîyo sad.

sadîl *Nk. Nn.* Toximê sebzan o, karite yo, kuhobîyaye yo ki; bolkî hewna hendê bostekên o. *Tr. Sebze fidesi.* Şewra ma yê kenê şirê over ki sadîlê şamikan û îsotan bîyarê. Verî bi sadîla ma hergi îhtîyacê xwu hal kerdê, nika Awrûpayîjan, Îsraîlîyan toximên veto ki gereg ki ma hergi fini newedera toximê ci bigîrê. Verî ma finên tenya herînayê, xeylên dima ma ci ra sadîl vetê û karitê.

sadîlkariteni *Zîr. f. M.* Sadîlkaritiş. Toximê sebzan o ki, bîyo hendê bostên ki, ney karitişî rê vanê "sadîl kariteni" *Tr. Sebze fidesi ekmek.* Verî citêran sadîl karitê, sadîl karitiş karêndo xwuserî bî. Nika Awrûpayîjan û Îsraîlî sadîlî rê kar nêverda. Çunkî sirf toximo karêno, ci ra

1 Na vajeka Dimilî bi zeman a bîya vinî. Cora tenya nêgurweyêna, bi vajekandê bînan a û bi şikildê pêyabesteyey a gurweyêna.

2 Na vajeki bi şikildê *"sad"* û *"sadden"*î ya Îngilîzî di jî esta.

sadîl nêbeno. Dest nayo citêrey ser.

sadkerde/ê *N.* SAdanaye/ê, salkerde/ê, qehirnaye/ê, kêfsalkerde/ê, kêfsadkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi karûgurwe û fêl û wesfêndê xirab û ar û nehs û pîsî ya qehirnayo, kêfê ci remnayo, kerdo bêhal, rehat û rehateya ci remnaya. *Tr. Üzdürülen, müteessir edilen, keyfi/neşesi kaçırılan, keyifsiz kılınan.* Ti şenê kes û çîdê sadkerdî ra xeyrên bivînê?

sadkerdeni *f. M.* Sadkerdiş. SAdanayeni, qehirnayeni. Kesên yan jî çîyên kêf ra kerdeni, kêfê remnayeni, sebebê şên û şênayî û şênemegîyeyda ci bîyayeni, ci bêhal kerdeni, rehateya ci remnayeni, bêkêf kerdeni, kêsad û kêfsal kerdeni. *Tr. Üzmek, üzdürmek, müteessir etmek, rahatsız etmek, neşesini/keyfini kaçırmak.* Lajekî sad mekerê. Eger şima ra yeno, ci kêfweş kerê.

sado *Nn.* Sizme. Doy kenê tewre, tewre di mezbût awa xwu rêj keno. Herga ki şino, do beno qalin û beno ze mast. Neya tepîya lepên sola xwu jî dekenê tewrî mîyan, noqra beno ze mîr. Şalênda xwu rakenê, ney ra gûdîy virazenê. Nê gûdan nanê tîjî vera û nê gûdîy benê wişkîy. Bi no babet a sado (sizme) virazêno. Zimistanî sadoy ra şorbaya sadoy (şorbaya sizmî) virazenê. *Tr. Süzme.* Gergerijîy "sizme"dê ma rê vanê sado. Weş vanê. Çunkî "sizme" Tirkî di *"süzme"* ra xeripîyayo.

saeta destî *Sn. Nm.* Saeta qolî, saeta wasili, saeta ki debena destî, saeta ki bi desta girêdeyêna. *Tr. Kol saati.* Saeta destî ya hêdî hêdî werzena. Çunkî têlefûnê ki vijênê, pêro bi saet ê. Deha saeta destî rê îhtîyac nêmaneno.

saeta dêsan *Sn. Nm.* Saeta ki bi dêsana darda keno û pa wextî vînenê. *Tr. Duvar saati.* Saeta dêsan çinêbo, ez nêşena wextê xwu eyar kera.

saeta kemî *Zv. Nm.* Saeta xirabi, gama xirabi, wexto teng, wexto xirab, demo xirab. Wexto (saeti, gami) ki kesî ser o bîyo teng, kesî ser o bîyo xirab, kesî ser o belaûbêterîy varayê, mûsîbetîy ameyê kesî ser di. *Tr. İyi olmayan vakit. Kötü, musibetli, belalı, hoş olmayan, kişinin dert, sıkıntı, zahmet ve baskı altına girdiği an, vakit, zaman vs.* Şirê lajê mi, boka Ellah şima saeta kemî ra sitar kero. Amîn.

saeta neweşi *Nm.* Zemano xirab, zemano ki kes kêfsado, saeta kêfsadey, wexto ki weş nîyo. *Tr. Hoş olmayan zaman/vakit veya an.* Saeta neweşi di kes weş nêbeno.

saeta qelpi *Sn. Nm.* Saeta xeripîyayê, saeta ki raşt nêgurweyêna. *Tr. Sağlıklı çalışmayan saat, bozuk saat.* Saeta qelpi ez xapênaya. Mi vano beno a ya raşt gurweyêna. Ti nêvanê tam saetên peynî da.

saeta qûmî *Nm.* Saeta ki bi qûm rijnayena bena temam û wextî mojnena. *Tr. Kum saati.* Saeta qûmî saetênda verên a.

saeta rojî *Nm.* Saeta tîjî. Saeta ki bi roj vijîyayîşîya wextî mojnena. *Tr. Güneş saati.* Mi saeta rojî camîyan di dîya.

saeta tengi *Zv. Nm.* Wexto teng, saeta kemî, zemano teng, zemano biçekû, wexto ki kesî ro bîyo teng, wexto ki zemano aleydê kesî di şino, wextê kesî yo ki hera û weş nîyo. Wexto kesî yo teng û xirabo ki tey ravêrdiş çinî yo, zeman nêzano ravêro. *Tr. Kötü an, dar vakit, sıkıntılı an. Bir türlü geçmesini bilmeyen zaman, an veya vakit, sıkıntının bastığı vakit.* Ellah boka kesî saetida tengira sitar kero. Amîn.

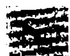
saeta tîjî *Nm. Bw.* Saeta rojî. Suwêreki di hema hema hergi camîda verêni di saeta tîjî esta.

saeta tûnikan *Sn. Nm.* Saeta tûniki. Saeta ki kes keno xwu tûnik û pa wextê xwu eyar keno. *Tr. Cep saati.* Saetênda ci ya tûniki esti bî, bi a ya winîyayê zemandê xwu ra.

saeta tûniki *Nm.* Saeta ki kes keno xwu tûniki. *Tr. Cep saati.* Verî bolini saetê xwu bi rêzilên a girêdayê û kerdê xwu tûniki. Saetê tûniki gird û pehanîy bîy.

saeta wasili *Sn. Nm. Bw.* Saeta destî. Saeta xwu ya wasili kerdi xwu destî û çuweyê xwu jî kerd ê destdê xwu yê bînî û kewt rayda xwu ser.

saeta weşi *Zv. Nm.* Wexto weş, demo weş, gama weşi. Gama ki kêf û kêfşadeya kesî ca da, keso şênemegî di. *Tr. İyi, hoş, latif, güzel, şenlikli, keyifli vakit, dem, zaman, saat veya an.* Veyveyên di ti winînê jî vijêno û vano: Kay kerê, weş kerê, şênemegî kerê, saeta şima weş (yanê saeta şima weşi bo)!

saeta xirabi *Nm.* Saeta kesîya tengi, saeta kesî ya ki weşi nîya, wextê kesî yo xirab, zemanê kesî yo ki weş nêravêreno. *Tr. İyi/hoşça olmayan/geçmeyen vakit, kötü zaman, kötü an.* Saeta ci ya weşi çinî ya ki ma saetda ci ya xirabi ra behs bikerê.

saeta zêrîni *Nm.* Saeta altûnîni, saeta zernî, saeta ki altûn ra virazîyaya. *Tr. Altın saat.* Saeta ci ya zêrini bî vinî, qe xema ci jî nêbî.

saeti 1. *Er. Nm.* Haceta ki kes pa zemanî, wextî, demî, mûseno. *Tr. Saat.* Dûrik di babet babetî saetîy virazîyayê; nînan ra jû jî saeta qûmî ya. 2. *Er. Nm.* Demo ki bi şeştîy deqan a yeno meydan. *Tr. Saat. Altmış dakikalık bir süre.* Ez saetên û nîm ûja di vinderda, şima nêamey, ez şîya.

saf *Sos. Nn.* Rêz, qisim, sira. Qorê şêligî yo pêkiştî, rêzê pêkiştî. Rêz bîyayena şêligî ya pêkiştî, qorbîyayena cematî ya pêkenarî. *Tr. Saf, cemaatin namaz için yanyana sıralanması veya saf tutması.* Safê şêligî çend mezbût bo hend rind o. Labelê kes do kalan nêhenciqno. Çunkî ê zaîf ê û damiş nêbenê.

saf/i 1. *N. Psîk. Nn.* O/çîyo ki; fêlbazeya ci çinî ya, hîle û xwurdeyê ci çinî yo û heta qelbî ra temîz o. *Tr. Hile ve hurdası olmayan, temiz, katışıksız.* Merdimêndo saf o. Kes şeno bi ci ya yeqîn bikero. 2. *Psîk. N.* Bêşik/i, şikzaîf/i. O/çîyo ki şikê ci zaîf o, bêşik o, şikzaîf o, hîle û xwurdan hesab nêkeno. Labelê gerego ki nînan jî hesab kero. Çunkî zirar vîneno. *Tr. Saf düşünen, düşüncesi zayıf olan, yeterli düşünemeyen.* O safo tim jî zirar keno. 3. *N.* Pak/i, zelal/i, bêxilt/i, nexilt/i. *Tr. Katışıksız, arı, temiz, duru.* Çîyo saf o. Tede çîyêndo xilt çinî yo.

safbeste/ê *Sos. N.* Safgiredaye/ê. O/çîyo ki saf besto, qor giroto, kewto rêzi. *Tr. Saf bağlayan.* Merdimdê safbestî ra zirarên nîno. Çunkî şêligî zano û bi qaydan û usûlan an luweno.

safbesteni *Sos. f. M.* Safbestiş. Qor giroteni, saf girêdayeni, rêz kewteni. Bi şêligî ya pê kişta rêz besteni, bi cematî ya pê kişta qori giroteni. *Tr. Cemaatle saf bağlamak.* Saf besteni rehmetêndo weş esto.

safdîl/i 1. *N.* Safdil/i, safek/i. Kes/çîyo ki; saf o, ci qelb di çîyêndo xirab çinî yo, pak o. *Tr. Safdil.* Merdimêndê safdîlî ya kes şeno şirîgey bikero. 2. *N.* Merdim û çîyo totikval o ki rew xapêno. *Tr. Muhakeme gücü zayıf, erken kandırılabilen.* Merdimêndo safdîl nêbo, hendayên finîy bi eynî şekila nêxapêno.

safdîlane *Nn.* Zêdê safdîlan a, bi safdîlan mendeni, wesfê safdîlan tey estbîyayeni, pak û zelal û bêhîle û bêxwurde û bêfilim û bêdûzan bîyayeni. *Tr. Safdillik, berrak bir gönüle sahip olmak, saf gönüllü olmak, kandırılabilir bir özellliğe sahip olmak.* Kerd, hema senîn kerd? Mi rê ki safdîlane kerd.

safdîlaney *Nm.* şekil û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyyaîşdê xwu di safdîlane/ê bîyayeni, wesfê safdîlan tey bîyayeni. *Tr. Safdil olmak, temiz olmak, sade/net olmak, berrak olmak, arı olmak, kanmaya açık olmak.* Kê va heme çî a safdîlaneyda ci ra bî?

safdîley 1. *Nm.* Safdiley, safey, saf bîyayeni, zerrî di, qelb di diremên xirabey çinêbîyayeni. *Tr. Saf ve temiz olmak, kalbinde kötülük olmamak.* Eger safdîleyda ci ra nêbîyayê, ma nêgirotê xwu mîyan. Çunkî merdimêndo nezan o. 2. *Nm.* Safekey, sadîl bîyayeni, rew xapîyayeni, tey totikê hewadayen û ronayeni çinêbîyayeni. *Tr. Erken kanabilen bir yapıya sahip olmak.* Tey safdîley esta. Cora pêranê ci ci tenya nêverdanê cayên.

safey 1. *Nm.* Saf bîyayeni, wesfê safan, pak bîyayeni, temîz bîyayeni, jawane/ê bîyayeni, zelaley, zelal/i bîyayeni. *Tr. Saflık, netlik, sadelik, homojenlik, tekdüzelik.* Safeyda ci di şima rê çi zirar esto ki, şima yê nêverdanê saf bo? 2. *Nm.* Safdîley, safdîl bîyayeni, saf bîyayeni, wesfê safan, bêşik û şikzaîf bîyayeni, xapênok bîyayeni. Kes/çîyo ki; saf o, rew xapêneyêno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Saflık, erken inanan veya kanan bir kişiliğe sahip olmak.* Mi rê şaro safeya to keno desteyê kardî.

safênaye/ê *N.* S'yê ci qalin waneyêno, barî nîyo. Agoznaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni safênayo, kerdo saf, xiltey ra veto, kerdo jewane, pêdi kerdo jew. *Tr. Arıtılan, rafine dilen, saflaştırılan, netleştirilen, imtizaç ettirilen, mezcedilen, sadeleştirilen.* Şîreyo safênaye, hesabo safênaye, lejo safênaye, derdo safênaye, kabokê safênayey ûzn.

safênayeni *f. M.* Safênayîş. S'yê ci qalin waneyêno, barî nîyo. Agoznayeni, saf kerdeni, pêra veteni, zelal kerdeni. *Tr. Arıtmak, durulamak, saflaştırmak, netleştirmek.* Awi safêneyêna, şîre safêneyêno, hesab safêneyêno. Mi hesab û pêtewreya înan a xilti/xiltanê safênê.

safi 1. *N.* Jewane/ê, pak/i, bêxilt/i, nexilt/i, jûwane/ê. *Tr. Saf, temiz, berrak, sade, karışık olmama.* Safi mercûyê, xilt nîyê. 2. *N.* Temamê ci, pêroyê ci, heme/ê. *Tr. Tamamen, umumen, hepsi, bütünü.* Safi mi da, ey qe kertênda ci jî nêdê. 3. *N.* Bêerbe/ê. Çîyo ki tey zewmbî çîyên çinî yo, bêerbe yo, bê giraneyda çîyande bînan o. *Tr. Net, brüt olmayan, kesin.* Bi erbedê ci ya 7 kîloy û 250 xram o. Safi jî 7 kîlo yo.

safibîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; pêra vijîyayo, çareser bîyo, bîyo temam, hal bîyo, bîyo jewane. Çî/keso ki; ser o awi bîya zelali, tey xiltey nêmenda. *Tr. Netleşen, sadeleşen, karışıklığı giderilen, sorunu çözülen, halledilen, safileşen.* Şima yê çirê ê meseleyê safibîyayî fina erzenê orte ki?

safibîyayeni *f. M.* Safibîyayîş. Temam bîyayeni, netîceyê ci bellî bîyayeni, pêra bi temamey a geyrî bîyayeni, pêra veteni, pêra vijîyayeni, çaresereya girî hal bîyayeni, xilteya ci şîyayeni. Ser o awi zelal bîyayeni. *Tr. Netleşmek, tamamlanmak, sonuçlanmak, halledilmek, çözülmek,*

düğümlerin ve sorunların giderilmesi. Mi va beno ki, na merseleya Ergenekonî do emserr safî bo. Labelê nêbî. Çunkî gîgireyê ci bol ê.

safîkerde/ê N. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo hal, pêmîyan ra veto, çareser kerdo, kerdo jewane, kemaneyênda ci nêmenda, xiltey ra veto. *Tr. Netleştirilen, çözümlenen, karışıklığı giderilen, safileştirilen, netlik kazandırılan.* Çîyê safî kerde, sereyê ma tewna.

safîkerdeni f. M. Safîkerdiş. Hal kerdeni, pêra veteni, gireyan çareser kerdeni, pêrazî kerdeni, xiltey ra veteni, jewane kerdeni, têmîyandeyey ra veteni, gireyanê ci akerdeni, ser o awi zelal kerdeni. *Tr. Çözmek, netleştirmek, safileştirmek, halletmek, karışıklığı gidermek.* Mi do safî kerdayê, ey kerd.

safîr Kîm. Nn. Mehdenêndo bol biqedr û biqîmet o ki bol tayên vîneyêno. *Tr. Gök yakut.* Kam ki; citayên çîyo safîr xwu destî fîno, o do bibo lord.

safîyaye/ê N. S'yê ci qalin waneyêno, barî nîyo. Agozîyaye. Çî/keso ki; safîyayo, pêdi bîyo jew, tey jewaney peyda bîya, bîyo zelal, xilteya ci şîya. *Tr. Anlaşan, durulan, netleşen, saflaşan, yoğunluğu eşitlenen.* Hesab û şîreyo safîyaye ma kêfsad nêkeno. La ki hesabo nêsafîyaye, tabî ki ma keno kêfsad.

safîyayeni f. M. Safîyayîş. S'yê ci qalin waneyêno, barî nîyo. Agozîyayeni, saf bîyayeni, pêdi jew bîyayeni, jewaney, jewane bîyayeni, xilteya ci şîyayeni, têtewrey ra vijîyayeni, pêtewrey ra reyayeni. *Tr. Anlaşmak, durulaşmak, netleşmek, saflaşmak.* Mi senîn o çî eşt mîyan, qey abirnok bî. Cora hema pêra abirîya, safeya/safîya.

safîyey Nm. Safî bîyayeni, sax bîyayeni, wesfê kes û çîyandê safîyan, jewaney, jewane/ê bîyayeni, çarebîyayeni, hal bîyayeni, têmîyan ra vijîyayeni, zelal bîyayeni, temam bîyayeni, wesfê temam bîyayîşî. *Tr. Netlik, homojenlik, sadelik, tekdüzelik, arılık, duruluk.* Ez bi safîyeyda ci ya nêxapêna. Ti jî bewnî kardê xwu ra.

safran 1. Nk. Nn. Pîyazok. Vaşêndê pîyazî yo ki *Tr. Süsengillerden soğanlı bir soğan bitkisi.* Roj bêro ki zanayey do safranî ra bol derman virazê. 2. Kîm. Nn. Darîyê pîyazokî yo boydan, dermanê safranî yo boydan. *Tr. Bu bitkiden elde edilen kokulu sarı toz.* Safranî ra tozêndê darî vejenê û pa benê nafîdarîy.

sahênaye/ê N. Paliknaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destan a, bi çiman a serê ci wîneyayo, palikîyayo, bîyayîş û çinêbîyayîşê ci dest û çiman ra ravêrneyayo. *Tr. Yoklanan, kontrol edilen.* Namedê sahênayî ser ra hereket mekerê, fini bena sahênayenênda zûraî jî raştê kesî yena.

sahênayeni f. M. Sahênayîş. Paliknayeni. Serê kesên yan jî çîyên geyrayeni, bi destan a yan jî bi çiman a kesên yan jî çîyên paliknayeni, bîyayîş yan jî çinêbîyayîşê winîyayeni. *Tr. Kontrol etmek, yoklamak, üzerini aramak.* Eger înan ez jî bisahênayê, mi qebûl nêkerdê, ma do ûja di lejên têra kerdayê.

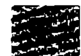
sahîyaye/ê N. Kes/çîyo ki; bi dest û çimandê kesên a serê ci geyrîyayo, palikîyayo, bîyayîş û çinêbîyayîşê ci yan jî ê çînakîdê ci çimçarneyayo. *Tr. Yoklanan, üst baş kontrolü yapılan.* Namey û bedenîy pêro jî jû bi jû sahîyay. Keso nêsahîyeye nêmend. Jewdo sahîye çiman ver ra finêra bî vinî. Eger çîyen kerdo, qey ey kerdo.

sahîyayeni f. M. Sahîyayîş. Palikîyayeni, serê ci geyreyayeni, serê kesên yan jî cayên di çîyên yan jî kesên geyrîyayeni. *Tr. Yoklanmak, üst baş kontrolu yapılmak.* Ez sahîyaya, mi çîyên nêva. Çi to winî qeyami qilanê?

sahriz Nn. Mabeynê şewra şefaqên û bişewi di wextêndo teng. *Tr. Geceninin tükenişini ifade eden ancak seher veya sehere yakın olan bir vakit.* Verî pêro sahrizên werîştê û karûgurweyê xwu kerdê. Wextî di berke est bî.

sahûri Er. Teo. Nn. Paşşîvi. Nanê şewo ki wexto ki muslumanî kenê werzê roje tepşê, bişew nan wenê. Nano ki nîmedê şewanan tepîya, çoşmeyê saet hîrê di qandê roje tepiştişî werêno, o yo. *Tr. Sahur.* Ma emşo (19/08/2010 di), werîştîy sihori. Qandê rojî îmsakîya tepîya deha ne awi şimêna, ne jî nan werêno. Çunkî deha dest bi rojî ya beno.

sahûrwerişte/ê N. Paşşîvwerişte/ê. Kes/çîyo ki; qandê roje girotişî desta şewdirî, verê wextdê nimazdê dihîri, verê îmsakî werîşto nan werdo. *Tr. Sahura kalkan.* Qeçeko sihorwerişte, heta dihîrê roje tepişt. Maya ci va: Rojeyê mirîçikan helê no!

sahûrwerîşteni f. M. Sihorwerîştiş. Paşşîvi werîşteni. Qandê roje tepişteni verê îmsakî, wextê sihori (sihorê) nan werdeni rê aya bîyayeni. *Tr. Sahura kalkmak, oruca kalkmak.* Ma do werzê sahûri ki ma hem damişê rojeyî bê.

saîyey Nm. Bw. Pakaîyey. Ey rê saîyey û hewraîyey di ferq çinî yo, sûtalên o, heran vero yo. Wahîrê tebayên nîyo.

sak Zîr. Nn. Tapan. Çîyo ki erdan pa kenê dûz. *Tr. Tapan, tesviye aracı.* Motori citi kerdi, bi sakî ya jî înan erd kerd dûz.

sak/i Zoo. N. Camûso/a jûsere/ê. Camûso/a ki serrêna xwu kerda pir/i. *Tr. Bir yılını doldur-*

muş olan manda. Mêrdekî va: Sakê ma kewt bî zîyanîdê înan, înan ma ser o zîyanîyê xwu birna.

sakbîyaye/ê *Zîr. N.* Tapanbîyaye/ê. Erdo ki dûzanên deyayo ci, erdê ci kerdo dûz û silaney ra veto. *Tr. Tapan/tesviye yapılan/edilen.* Erdê sak bîyayî di ma nêediziyay. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki dûzanên deyayo ci, bîyo dûz, bîçimêndo weş deyayo ci, çi girmitê ci yê coyî estê pak bîyê. *Tr. Rendelenen, pürüzleri giderilmiş olan, düzeltilmiş olan, terbiye ve tesviye edilmiş olan.* Merdimêndo sakbîyaye yo. Ez texmîn nêkena ki neya tepîya ê xetayanê girdan bikero.

sakbîyayeni 1. *Zîr. Zv. f. M.* Sakbîyayîş. Dûz bîyayeni, sîlaney ra vijîyayeni, girmitan ra pak bîyayeni, şîret giroteni, wahîrê şîretan bîyayeni, bîçimêndo weş û narîn ci deyeni. *Tr. Tesviye olmak, rendelenmek, düzeltilmek.* Ma qayîlîy bî ki ci sak kerê. Ez winîyaya ki qandê coy hewna ci rê hewt firûnîy nan werey lazim a, mi ci ra dest verda. 2. *f. M.* Sakbîyayîş. Terbîye bîyaeni, rende bîyayeni, dûz bîyayeni, tey jewaney virazîyayeni. *Tr. Rendelenmek, terbiye/tesviye edilmek, homojen bir yapıya kavuşturulmak.* Eger sak nêbîyayê, wina weş nêasayê.

sakey *Zoo. Nm.* Sak/i bîyayeni, wesfê sakan ci ser o bîyayeni. Camûso/a jûsere/ê bîyayeni. *Tr. Bir yıllık manda yavrusu.* A camûsa ma, sakeyda xwu di deha weşi bî. Nika bîya gidî.

saki *Nm.* Sakîna. Nameyêndê keynekan o ki, Dimilan mîyan di bi şikildê "sak" a beno kilm. Saki wina wina ard mi sere di.

sakîn/i *Er. N.* Vinderde/ê, amoşîyaye/ê, aşkerde/ê, amoşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên amoş kerdo, vindarnayo, aş kerdo. *Tr. Sakin, durgun, ikna olan.* Merdimêndo sakîn o, ci ra metersi. Kesî ganî nêkewno.

sakîney *Nm.* Vinderde/ê bîyayeni, bêzirarey, bêzirar/i bîyayeni, amoş bîyaye/ê bîyayeni, zirar û kelbût û teşxele û şemate û çîyandê wina zirardanan ra nata bîyayeni. *Tr. Sükunet, zararsızlık.* Sakîneya ci jî ma rê bes kena. Çunkî ma ci ra na jî nêpawitê.

sakîyaye/ê 1. *Zîr. N.* Tapanbîyaye/ê. Çîyo ki tapan bîyo, bi tapan a bîyo dûz. *Tr. Tapanlanan, tesviye edilen.* Erdo sakîyaye, do neya tepîya weş biramîyo. Verî hettanî ki ma ramitê, çend finîy haletîyê motoran şikîyayê. 2. Zîr *N.* Patozkerde/ê. Çîyo (zv.) ki deyayo patozi ro. *Tr. Patosa vurulan.* Na teneyo sakîyaye do di rojan mîyan di biancîyo zerre ki zirar nêvîno. 3. *Zv. N.* O/çîyo ki dûzanên deyayo ci, girmitandê ci ra bîyo pak, sîlaneyda ci ra bîyo pak. *Tr. Tesviye edilen, düzenlenen, pürüzleri giderilmiş olan, terbiye edilmiş olan.* Merdimo sakîye, gerego ki deha yarmetê merdiman bo.

sakîyayeni 1. *Zv. f. M.* Sakîyayîş. Tapan bîyayeni, dûzan ci deyeni, terbîye bîyayeni, bîçim ci deyeni. *Tr. Düzenlenmek, biçimlendirilmek, terbiye edilmek, düzene sokulmak.* Sakîyayeni di kesên zirarên nêvîneno. 2. *Zv. N.* Sakîyayîş. Patoz bîyayeni, terbîye bîyayeni, werdî werdî terbîye vînayeni, hettanî zerandê ci dûzan ci deyeni. *Tr. İliklerine kadar, zerrelerine kadar terbiye edilmek, düzenlenmek.* Banderey di jî, debarey di jî kes do bi sakî yo ki çîyêndo weş bivejîyo.

sakkerde/ê *Zîr. Zv. N.* Çîyo (erd, zv. kes) ki nedûzeya ci, pirûzineya ci, girmitineya ci dûz bîya, bîya weşi, gireyê ci bîyê dûzîy. *Tr. Girinti ve çıkıntıları tesviye edilen, düzleştirilen, tapanlanan.* Erdo sakkerde, do noqra berkedar bo.

sakkerdeni *Zîr. Zv. f. M.* Sakkerdiş. Tapan kerdeni, bi sak (tapan)î ya dûz kerdeni, felhanî ca di dûzan dayeni, teswîye kerdeni. Pêdi jew kerdeni, dûz kerdeni, jewane kerdeni, teswîye kerdeni. *Tr. Tapan yapmak, tesviye etmek.* Mi erdo corên sak kerd, o cêrên mend.

saknaye/ê 1. *Zîr. N.* Tapanbîyaye/ê, tapankerde/ê, dûzandeyaye/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki jewî yan jî tayêni kerdo tapan, dayo tapani ro. *Tr. Tesviye edilmiş olan, tapanlanmış olan.* Erdo saknaye do neya tepîya deha vêşî mexel bido. 2. *Zîr. N.* Patozbîyaye, patozkerde. Çîyo (zv. kes) ki deyayo patozi ro. *Tr. Patoslanan.* Teneyo saknaye do bikirêşîyo zerre ki nêherimîyo.

saknayeni 1. *Zîr. f. M.* Saknayîş. Tapan kerdeni, dûzan dayeni, terbîye roci dayeni. *Tr. Tesviye etmek, terbiye etmek, düzenlemek.* Kes do erdanê xwu, bisakno ki ci ra deha zaf mexel bigîro. 2. *Zîr. f. M.* Saknayîş. Patoz ro dayeni. *Tr. Patoza vurmak.* Verî ma qelmi kerdê, nika ma saknenê.

sako *Teks. Sn. Nn.* Çaket, çaketo derg. *Tr. Ceket, uzun ceket.* Mêrdekî sakoyê xwu eşt xwu doşîyan ser û vera qame bî. To vatê beno ki, dinya alem pêro bîyo ê ci. Qergûnê mi, qe caran sako nêda bî xwu ra ki. Marran viranêrî bî, lû û vergan veyşanêrî bî.

sakok/i 1. *N.* Tapankerdok/i, dûzkerdok/i, dûzêr/i. O/çîyo ki; sakneno, keno tapan, keno terbîye, dûzanên dano bi ci, bîçim dano ci. *Tr. Tapanlayıcı, düzeltici, tesviyeci.* Sakokê ci nebellî yo. Ma bizanê sakokê ci kam o, ma do şirê ey xwu rê jî bidê ardeni. 2. *N.* O/çîyo ki; dano

patozi ro. *Tr. Patozlayan.* Sakokîy, dûman bin di mendîy.

sakokey *Zîr. Nm.* Dûzan dayeni, terbîye kerdeni, tapan kerdeni, karê tapan kerdeni, o ki karê tapaney keno, a o bîyayeni. *Tr. Tapanlayıcılık, düzelticilik, tesviyecilik.* Sakokey, çîyênda çetin a. Çunkî sakokîy bolkî benê mîyanokîy. 2. *Zîr. Nm.* Patoz ro dayeni, karê patozi kerdeni. *Tr. Patoslamak.* Sakokeya cewî bol çetin a. 3. *Zv. Nm.* Karê patozi, karê tapanî kerdeni, terbîye kerdeni, şekil ci dayeni, bîçim ci dayeni, dûzan ci dayeni. *Tr. Terbiye etmek, düzeltmek, pürüzlerini gidermek.* Ez, a banderey di sakokey kena.

sala destî *An. Nm.* Kefa destî, kefi. Cayê destdê kesîyo ki; mabeyndê giştan û bazî do û zêdê salên a dûz o. *Tr. Aya, el ayası.* Mi senîn ki, qor kerd xwu destî, engûştîy û sala destdê mi pîya veşay.

salaneki *Ky. Nm.* Kayên a ki çixzîyan ser o kay bena. *Tr. Çizgiler üzerinde oynanan bir çeşit oyun.* Qeçekê kenê xwu rê salaneki kay kerê.

salaw *Nn.* Serşogeh. Cayo ki kes tede ser şoyê xwu keno. *Tr. Duşluk, banyonun yapıldığı yer.* Ey şî salaw di serşoyê xwu kerd.

salawî *Nm.* Serşo, sereşiteni, sereşitiş, serê xwu şuwiteni. *Tr. Banyo, banyo yapma, yıkanma.* Salawê cînan geçaya cadê ci di bî. Mêrdekî û cinekerda xwu ya halwetîya tepîya şî salaw di salawîya xwu kerdi û Rebbdê xwu yê Rehîmî rê destê xwu akerdîy.

saleki 1. *Wş. Nm. Bw.* Sehliki. Mi do salekên biwerdayê, ez winîyaya ki bol weş ê, mi dîna salekîy werdîy. 2. *Nm.* Sîya dûz a werdî ya barî. *Tr. Küçük, ince ve düz taş.* Mi salekên eşti aweri mîyan û mi pa panc-şeş nanekîy werdîy.

salekîy *Nb.* Qandê boleyda ci *Bw.* Sehliki. Salekê ki maya mi viraştê, finan ma giştê xwu jî pa werdê. Nînan ma yê nêzanê ki, destê xwu berê bi ci ki, ma bûrê.

sali 1. *Nm.* Sîya dûzi, sîya pehan a dûzi. (S'yê ci qalin o.) *Tr. Düz taş.* Ez do sereyê to bi sali ro da ha! 2. *An. Nm.* Kefi, misti. Kefa destî, zerreyê destî. *Tr. Aya.* Sala destê ci do ci ra cibîyayê, do esteyê ci tenya bimendayê. Labelê ey destê xwu ci ra reyna. 3. *Nm.* Sîya dûz a ki kes nano kodikan ser ki girey di pa vila nêbê. *Tr. Sarma ve dolma yemeğinde dağılmasın diye üzerine konulan düz taşlar.* Salê ma berdîy û nîyardîy. Qaşto ewro ma do xwu rê kodikîy viraştayê. 4. *Nm.* Serri. Nameyê diwês mengan pêroy. *Tr. Yıl, sene.* Sala ki o Ellahî da, ma bar kerd.

salik/i *N.* Dûzo ki tenekên kort o, korto dûz, dûzo kort. *Tr. Yayvan olan düz, yassı olan düz.* Dest şogeyê înan salik o.

salincêri *Nk. Nm.* Erûgsîya, erûgsîyaki. Dara erûgandê sîyayan, erûgêra sîya. *Tr. Kara erik ağacı.* Salincêrênda ma bibîyayê, ma do xwu rê, ci ra salincîy biwerdayê.

salinci *Nk. Nm.* Erûga sîya, erûga sîyaki. Erûgê sîyayê ki bi darda erûgerda sîya ya, bi salincêr a benê. *Tr. Kara erik.* Ma xwu rê tayên salincîy herînay, ma do dîrê kîloy jî erûgê sipey biherînê.

salix *Nn.* Edres. Cayê ci, cayê ci yo bellî kerde, cayo ki tim roşeno, cayo ki o yo qandê zemanêndê bellî roşeno. *Tr. Adres.* Salixê ci bellî nêbî. Cora mektûba ci nêresê bi ci.

salîb 1. *Teo. Er. Nn.* Çarmêx, nîşanê Xirîstîyanan, îşareto ki xirîstîyanî xwu ser o çarnenê. *Tr. Haç, istavroz, salip.* Salîbê înan fina ci ser o bî. Dîndarê dîndê xwu yê. 2. *Teo. Er. N.* Xirîstîyanîy, ê şopida dîndê Hz. Îsay ra şinê. *Tr. Hristiyan.* Ehlê Salîbî, tim jî pê tepşenê.

salme 1. *Tib. Nn.* Saw, serd, dişterî. Serdên o ki; bi şop a ravêreno ê kesandê bînan jî. *Tr. Grip, nezle, soğuk algınlığı, bulaşıcı hastalık.* Salmeyên kewto merdimandê ma mîyan ki boka Ellah wedarno. 2. *Baz. Baz. Nn.* Pereyo ki, do jewanjew bideyo. *Tr. Ödenmesi gereken eşit para, bire bir ödenen para.* Ma xwu mîyan di, bi şikildê salme ya pereyê ci day. 3. *Nn.* Bê pîlan, bê dûzan, bê qayde, bê usûl. Senîn ki ame. Bi şikildê raşt amîyayîşî ya, senîn ki raşt ame. *Tr. Gelişigüzel, rastgele, plansız programsız, düzensiz, tesadüfi.* Şima yê salme şinê, ray ûja ra nîya, tîya ra ya.

salme/ê 1. *N.* Merdimo/a xwuserî. Merdimo/a ki kesî goşdarey nêkeno/a, cayêndê ci yo bellîkerde çinî yo. *Tr. Başıboş, avare, serseri.* Merdimêndo salme yo, rojên tîya do, di rojîy cana do. 2. *N.* Terkkerde/ê, verdeyaye/ê. Çîyo/a ki terk bîyo/a. *Tr. Metruk, terkedilen.* Estoro salme kê tepişt?

salmede *H. Bw.* Salmekî. Pîyê ci qehrîya pira û va: Mi to rê hezar fini vato ki salmede kar meki, sereyê to teweno, to fehm nêkerd.

salmede ra *H. Bw.* Salmekî. Çendi ki salmedera û bêçimî dekewto de, hend jî serî ser şîyo. Hema korfehm o, fehm nêkeno. Ez a bîlaheq û bîlasebeb xwu rê xwu teqnena. Çentedê ci di di qumçeyê sîyay û hîrê makê sûrîy û panc jî makê qerîy estê. Nînan ra salmedera makên vetiş di îhtîmalê makênda sûri çend o?

salmekî *N.* Salme, salmede, salmedera, bêdû-

zanên, bêpîlan, senîn ki raşt bêro, bi şikildê raşt amîyayîşî ya. *Tr. Gelişigüzel, rastgele, düzensiz olarak, plansız ve programsız olarak.* Mi salmekî çîyên viraşt, ey jî qebûl kerd. Esas qandê qebûlkerdişî bahanan ser o bî.

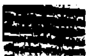
salmekî awdani *Zîr. Nm. Bw.* Awdana salmekî. Cayandê camendan di bolkî bolkî salmekî awdani bena.

salmekîyey *Nm. Bw.* Salmeyney. Ki no kar bi salmekîyey a bibo, ez do sereyê xwu cikera!

salmeyane *Nn.* Salmane, senîn ki ame, zêdê saşman a, bi salman mendeni, wesfê salman tey bîyayeni, bi şert û dûzanên û usûl û qaîdeyêna nê, senîn ki raşt ame, a winî. *Tr. Düzensiz olarak, gelişigüzel olarak, planlama yapmaksızın.* Şima winî salmeyane nêkerdayê, bi pîlanên û dûzanên a bikerdayê.

salmeyaney *Nm.* Salmekîyey, saşmekî bîyayeni, karûgurwe û muamele û vatiş û çîyandê zêdê nînan hemini di salme/ê bîyayeni, bi dûzanên û usûlên û qaîdeyên û şertên a nêbîyayeni, senîn ki raşt ame bi winîya bîyayeni. Bê pîlan û bê dûzan a bîyayeni. *Tr. Rastgele olma, gelişigüzel olmak. Kural, kaide ve düzen olmama.* Eger salmeyaneyda înan di qaîde bibîyayê, peynîya ci wina nêbîyê.

salmeyey *Nm.* Xwuserîyey, salmeyîney, salmeyîn/i bîyayeni, xwuserî bîyayeni, tey pîlan û program çinêbîyayeni, bi raştamîyayîş a bîyayeni, terkbîyaye/ê bîyayeni, wesfê terkkerdan tey bîyayeni, verdeyayeni, verdeyaye/ê bîyayeni. Salme/ê bîyayeni, wesfê salman tey bîyayeni. *Tr. Rastgele olmak, gelişigüzel olma, terk edilmiş olmak, salınmış olmak, plansız ve programsız olmak, başına buyruk olma.* Ez a hendo ki salmeyeya ci nûşnena, peynîya wesfandê ci nîna. Ma cara salmeyeyda wina di kes vijîyayo sereo?

salmeyîn/i *N.* Salmedera. Bi şikildê salmekî ya hereket kerdeni. *Tr. Gelişigüzel olan, salma olan.* Ê çîyê salmeyînî tîya meyarê.

salname *Nn.* Çîyo ki serrê mîyan di nûşêno, teqwîmê serrên. *Tr. Yıllık, almanak.* Hitîtan bi salnaman a dîrokê xwu qeyd kerdo. Dîrok di Etîy, na kişti ra siftekên ê.

salok/i *N.* Keso ki; karê ci yan jî wezîfeyê ci yo bi îdare ya beno, karê ci yan jî gurweyê ci yo qandê wextêndê bellî beno, eger îcab bikero do dima terk bo. *Tr. Bir işi veya bir görevi idareten yapan.* Şima yê çirê qehrênê ki? Ma xwu ra hêrî kesîy bîy. Ma di merdimîy şirîgê pê bîy; o bîn jî salok bî. Ma nêşa, ma o mêrdek vet, o mêrdek xwu ra salok bî. û ma bi ci ya wadenameyên jî nêviraşt bî.

salokey *Nm.* Salok/i bîyayeni, karûgurweyên di bi îdare ya ci rê muamele bîyayeni, esîl nêbîyayeni. *Tr. Bir iş veya bir görevde ikincil olmak, idareten işi ve görevi yapılmak, asli/temel olmamak.* Kaşka salok nêbîyayê. Çunkî salokey kesî kena qaxûy bin.

saloni *Mîm. Alm. Nm.* Geçaya meymanan. Keyî mîyan di geçaya ki kes bi meymandê xwu ya, bi şênayî ya werzeno roşeno. Geçaya keyî ya tewra hera. *Tr. Salon.* Salona kêdê ma, geçaya tewra hera ya û ma meymanandê xwu ya pîya tey roşenê.

salsaley *Nm.* Bi şikildê lincîda qûmin a, bi şikildê celboqda qûmin a. *Tr. Çamur kıvamında olmak.* Salsaley ci rê zalim a.

salsali *Nm.* Celboqa qûmini. *Tr. Kumlu ince çamur.* Bi salsala awbend nêvirazêno. Ci rê lincîya qelawi lazim a.

sam 1. *Nn.* Gîbeq, gîqrêncle, gîqincêl, kevz. Gendûgemarê serdê awan o ki şikildê pêyabeste ya aweri ser o arêbeno, renga ci kuhoya zerdanê ya. *Tr. Su yosunu. Su üstünde biriken yosunlar.* Gereg ma ê samî ser ra vera kenarên dê ki, ma ci ra ravêrê. 2. *Dîr. Nn.* Nameyê lajdê Hz. Nûhî yo. Vanê Erebîy ney ra ameyê Dinya. *Tr. Hz. Nuh'un oğlu Sam.* Sam, kalikê Ereban o.

samî *Etn. Er. N.* O/çîyo ki; kokdê Samî ra yeno. *Tr. Sami, Sam'ın kökünden gelen.* Erebîy Samî yê, Kurdîy Hamî yê û Tirkîy jî Yasefî yê.

samîde *Zîr. Nn.* Samîr. Çuweyê nîrî. Çuweyê ki citi di, sereyê gayan bi nîrî ya girêdanê. *Tr. Çift sürme boyunduruğunun iplerini tutturan ve öküzlerin başlarını sabitleyen çubuklar.* Samîdan bîyarê ki, ma gayan pa girêdê û dest bi cit a kerê.

samîdeki *Nm.* Namên o ki merseleyên di ravêreno, namêyê cayên o. Suwêreki di dewda Hedro'y di cayêndo winasîn esto. Labelê ez texmîn nêkena ki Samîdeki erdêndê Hedro'y bo. Vanê wextêra vergên keynekên gîno û perreno ci û erzeno xwu paştî ser û beno. Keyneki jî bi no babet a gazî kena. Vana: "Berda ha berda! Berda ha berda! Rişteki ra, Samîdeki ra, Gastareki ra, Lengerîyeki ra, Sehaneki ra berda! Pehaneki ra berda, Kodê Qafî pey di werda." Qe beno ki nê cay çinêbê. Qe beno ki nê çî yan jî cay, wesfê şardê Dimilan bê. Coydê şardê Dimilan di samîde, riştî, rişteki, gastar, gastare, lengerî, sehani û çîyo zêdê koy û Koyê Qafî bol esto. Labelê Suwêreki û çoşmedê Suwêreki di bi peyomek-

dê –ek'î ya zêdê Sayêreki, Tuwêreki, Qonaxeki, Qermaneki, Gozeleki, Gozêreki, Vilayêreki, û Qurdeka xeylên dewîy û cay jî estê ki, nînan mîyan di Suwêreki jî esta. Nê cayanê winasînan çorçoşmeyê Suwêreki giroto.

samîyey *Etn. Nm.* Kokdê Samî ra bîyayeni, soydê Samî ra bîyayeni. *Tr. Sami kökenli olmak.* Samîyey, kesî bi pê ya nêgirêdana. Labelê debar û bander kesî bi pê ya girêdano.

sandalî *Nn. Er. Nn.* Sandalîye. Çîyo ki; peynî di, qandê paştî, bi ci ya disknayeni cayên viraşto û kesên tenya ser o ronişeno. *Tr. Sandalye.* Hergi merdimî rê sandalî çinî yo. Çi heyf o ki dîrê merdimîy do pay ra bimanê.

sandawîçi *İng. Wş. Nm.* Bolekê ci "sandawîçîy" ê. Mîreko hendê kefda destî yo ki bi hukimdê mîrazî ya maseno û wexto ki erzenê firûnan, beno nermek û beno ze peme. Dima jî çîyê werdî (zêdê şamikan û xeyaran û kerrikan û sos û çîyo winasîn) dekenê de û wenê. *Tr. Sandviç.* Şewra şewra werişt û xwu rê sandawîçên werdi.

sandawîçîy *Nb.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Sandawîçîy kesî kenê laxerok. Şarê Erddê Emerîqay pêro bi no babet a bîyo laxerok.

sandiqa reyan *S. Nm.* Sandiqa ki wextê weçînayeni reyan erzenê de. *Tr. Seçim sandığı.* Sandiqa reyan do cayêndo dalde roneyo ki şar bêguman reyanê xwu bierzo û partîya xwu yan jî merdimê xwu weçîno.

sangari Zîr *Nm.* Qufa. Çîya şertini yan jî qamîşin a ki qandê çîyêndê zêdê engûri debêna de. *Tr. Küfe.* Sangari kerdi bî pirê engûri û berdê kergî ser.

sankî *Gr. Nn.* Sankîla, ze ki, eger ki. Wexto ki, na vajeki vajêna, şikêrey di, zewmbî babetê ci jî yan beno yan jî bîyayena ci qebûl bena. *Tr. Sanki, güya.* To bikerdayê, sankî bibîyayê? Fina nêbîyê. Wazenê biceribni.

sankîla *Gr. Bw.* Sankî. Ma ez bêra, sankîla o do jî bêro. O yo mi keno desteyê kardî. Ez bêra jî o nîno.

santîmetre *Lat. Nn.* Santîmetro. Derganeyên û haletîyêndê dergane yo ki se qat ra qatêndê metre yo. Des qatîy ra qatêndê desîmetre o. Nîşanê ci cm. o. *Tr. Santimetre.* Şima desna santîmetrey ser kerdayê, wexta do bes kerdayê.

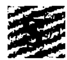
santîmetro *Lat. Nn. Bw.* Santîmetre. Eger santîmetroyêna derg kerdayê, deha mîyan nêkewtê.

sape *Nn.* Cumleyan mîyan di bi şikildê "sapey" a jî vajêna. Na kelîma, cumleyan mîyan di herûna "taqet, qewet, hêle"y gîna. Fina, o çîyo ki; kes ci ra qewet gîno, paştîya xwu dano bi ci, sebebê payra vinderdişdê ci yo, sebebê xwu ser o vinderdişdê ci yo. Labelê qetha, bi nînan a hemmane nîya. Na kelîma, bi şikildê "sape/y ra visteni, sape/y ra kewteni, sape/ ra bîyayeni, sape/y ra kerdeni" a vajêna. Labelê Mesela "sapeyê ci çinî yo, bêsape o, wahîrê sape yo. Eger bol bûro, sapeyê ci do bizeyîdîyo" nêvajêno. Beno ki na kelîma, "sap" ra bêro. Na kelîma jî Tirkî ya yan nîya? Ez nêzana. "Sap", kuhoyîyan xwu ser o vindarneno, noqor îskeletê însanî jî "sap" qebûl bo, o jî însanî xwu ser o vindarneno. Wexto ki îskelet (estey/sap)ê însanî bişikîyo, însan sapey ra kewno yan jî beno. Beno ki dûrika ci tîya ra bêro. *Tr. Dayanak noktası, güç, kuvvet, takat, mecal.* Eger nê kar û gurwî di sape/y ra nêkewtê, o do ewro ma rê biercîyayê.

saperabîyaye/ê *N.* Sapeyrabîyaye/ê, saperakewte/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên do giran di yan jî Mesela bi pirodayîşî ya sape/y ra bîyo, qewet û qudret û hêle û taqetê xwu kerdo vinî; o çîyo ki ci ra paştî girota, xwu dayo ci ser, a o vinî kerdo, ci ra bîyo. *Tr. Dayanak noktasından olan, dayanak noktasını kaybeden, güç ve kuvvetten olan.* Nika ti yê vanê merdimo saperabîyaye deha nêşeno bêro a xwu?

sape ra bîyayeni *f. M.* Saperabîyayîş. Sapey ra bîyayeni, sape ra kewteni, sapey ra kewteni. Taqet ra bîyayeni, taqet ra kewteni. Qewet û qudret û hêle ra bîyayeni/kewteni. Çîyo ki paştîya xwu daya ci û o yo ci ra paştî gîno, a ey ra bîyayeni, ey vinî kerdeni. *Tr. Dayanak noktasından olmak, dayanak noktasını kaybetmek. Güç, kuvvet ve takatten düşmek.* ro citi di sape/y ra bî.

saperaviste/ê *N.* Saperafinaye/ê, sapeyrafinaye/ê, sapeyraviste/ê, saperakerde/ê, sapeyrakerde/ê, taqetraviste/ê, taqetrafinaye/ê, hêleraviste/ê, hêlerafinaye/ê, qewetraviste/ê, qewetrafinaye/ê. Kes/çîyo ki; ya karûgurweyêndo bol çetin di gurwêneyayo yan jî bi kotekandê şênan a qewet û qudret û hêle û taqet ra fineyayo, kerdo nêşe, paştîgîr ra bîyo. *Tr. Dayanak noktasından mahrum edilen, güç ve takatten edilen.* Merdimo saperaviste, do senîn bişo nê karûgurweyandê çetinan bin ra bivijîyo?

sape ra visteni *f. M.* Saperavistiş. Sapey ra visteni, sape ra finayeni, sapey ra finayeni, sape ra kerdeni, sapey ra kerdeni. Kesên yan jî çîyên qewet û qudret û taqet û hêle ra visteni, paştîgîrê ci, ci destî ra veteni, nêşe kerdeni, destbera ci, ci dest ra giroteni. *Tr. Dayanak noktasından vurmak, yeti ve yeteneklerini elinden almak,*

güç ve takatten düşürmek, mecalsiz bırakmak. Çehar merdimîy niştê ci, mêrdek sape ra vist.

sapey ra visteni *f. M.* Sapeyravistiş. Mi ki ti sapey ra nêvistê, ti vînenê!

sapirey 1. *Nm.* Koçeni, koteni. *Tr. Massedilme, somurulma, sömürülme.* Sapirey di xirabey esta. 2. *Nm.* Nekmeyê ci ancîyayeni, awa ci ancîyayeni, bi zulm û zordarey a gonîya ci ancîyayeni. *Tr. Zulmedilmek, sömürülmek, sömürgecilik.* Sapirey di, gonî wereyênda wehşîyanê esta.

sapirn 1. *Nn.* Bi zulmî ya gonîya merdiman werdeni, zulm û zordarey. *Tr. Sömürmek, kanını emmek, zulm etmek.* Bi serran a sapirna û dima jî verda. 2. *Nn.* Koteni, koçeni. *Tr. Massetme, emme.* Çîyo sapirnaye do biqedîyo.

sapirnaye/ê 1. *N.* Koçîyaye/ê, kote/ê. O/çîyo ki koçîyayo, nekmê ci ancîyayo. *Tr. Emilen, massedilen.* Çîdê sapirnayî di nekme nêmaneno. 2. *N.* Koçîyaye/ê, kote/ê. O/çîyo ki bi zulm û zordarey a ci rê neheqey bîya, bi zulm û zordarey a gonîya ci ancîyaya. *Tr. Sömürülen, zulm edilen.* Verî cayêndo sapirnaye bî. Nika deha xwuserî yo, minneta ci kesî rê çinî ya. Wa coy bo, coyo xwodserane!

sapirnayeni 1. *f. M.* Sapirnayîş. Koteni, koçeni, nekmeyê ci anteni. *Tr. Massetmek, somurmak, nemini almak.* Kes do bi bîran an awanê bindê erdî nêsapirno. Çunkî wişkaî virazêna. 2. *f. M.* Sapirnayîş. Koteni, koçeni. Bi zulm û zordarey a qedînayeni, zirar ci dayeni, ganîya ci anteni, ci rê zulmo gird kerdeni. *Tr. Sömürmek, zulmetmek.* Kesî mesapirnê. Çunkî keso ki sapirêno, o jî sapirnayeni mûseno.

sapirnok/i 1. *N.* O/çîyo ki; sapirneno, koçeno. *Tr. Masseden, somuran, emen.* O merdimo sapirnok, do bol zulm bivîno. Çunkî merdimo zulmdar, beşe nêbeno. 2. *N.* O/çîyo ki; bi zulm û zordarey a neheqey keno, bi zulmî ya luweno, bi zulm û zorey a gonîya tayêni anceno. *Tr. Sömürgeci, sömüren, sömürücü.* Sapirnokêndo çetin o, bêrehm o.

sapirnokey 1. *Nm.* Koçeni, awa ci anteni, tede nekme nêverdayeni. *Tr. Suyunu çekmek, somurmak, massetmek, emmek.* Sapirnokey di kes do hergi çî şik bo ki rindey û xirabeya ci bellî bo. 2. *Nm.* Bi zulm û zorey a gonîya ci anteni, tede nekme nêverdayeni. *Tr. Sömürgecilik, sömürmek.* Hettanî nika kesî sapirnokey di karêndo bêpeynî nêdîyo. Qey o do jî nêvîno.

sapirok/i 1. *N.* O/çîyo ki sapirêno, koçêno, nekmê ci ancêno. *Tr. Massedilen, emilen, somurulan.* Merdimo sapirok do bisapirno. 2. *N.* O/çîyo ki bi zulm û zordarey a gonîya ci ya koçêno, werêna, şimêno. *Tr. Sömürülen.* O cayo sapirok do neya tepîya qîmetê dewletda xwu bizano.

sapirokey 1. *Nm.* Koçîyayeni, nekmê ci gêrîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên sapirneno, koçeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Massedilmek, somurulmak, suyu çekilmek, sömürülen olmak.* Sapirokey di nekmê kesî nêmaneno. 2. *Nm.* Bi zulm û zordarey a ci rê neheqey bîyayeni, sankî gonîya ci ancîyayeni. Kes/çîyo ki; bi zulm û zodarey a ze ki gonîya ci bişimîyo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sömürülmek, zulmedilmek, sömürülen, zulmedilen.* Sapirokeyra nêbîyayê, ê do jî qey ravey bişîyayê. Hendayên wexto camendeyê sapirokey ê.

saq 1. *An. Nn.* Çîpi, lingi, nigi, pali, şeqi. *Tr. Baldır.* Saqê ci do çîp lax bîyayê ki ey ar bikerdayê. 2. *Nn.* Çiv, vîraj. Çî/keso ki; tey çiviney esta, çolçiviney esta, tey vîrajîy estê. *Tr. Viraj, kıvrım.* Suwêreki di çivîrê saq jî vaneyêno.

saqan ser *Nn.* Zanan ser, çogan ser, tûtikan ser. Çî/keso ki o yo tûtikan ser o yan roşeno yan hereket keno yan karûgurweyên keno. *Tr. Diz üstü, diz üstü olmak, hareket etmek, oturmak, iş yapmak vs.* Ca çinêbî, ez saqan ser ronişt bîya.

saqan serey *Nm.* Saqan ser bîyayeni, zanan ser bîyayeni, çogan ser bîyayeni, tûtikan ser bîyayeni. Yan saqan ser ronişteni yan saqan ser vinderdeni yan saqan ser nan werdeni yan jî saqan ser karûgurweyên kerdeni. *Tr. Diz üstü olmak.* Saqansereya mi, hendê pay ra bîyayenda ey a. Jewêndo bol kilm o.

saqe *An. Nn.* Çog, dîz, tûtik. Kişta serî ra werteyê lingan û paqan di cayê çewt bîyayîşî. *Tr. Diz.* Saqeyê ci bîyê kirêcokî, o yo nêşeno ki bi gengazey a çewt bo.

saqebend *Nn.* Saqepişt, saqepiştîy, belekpanc, zanbend, çogbend. Bolkî bi şikildê "saqebendîy"a vajênê. No wezîyet di bi şikildê "zanbendîy, çogbendîy" a vajênê. *Tr. Tozluk, tabansız çorap, dizlik, dizleri bağlayan alet.* Saqebendê ci çinêbî, nêvijîya seha.

saqebendîy *Nb. Bw.* Saqebend. Saqeyê Ûçê bîbî seqetîy, doktorîy ci rê saqebendîy day bî.

saqepiştîy *Nb. Bw.* Saqebend. Wa ci rê saqepiştîy bimanê. Çunkî o do jî kaykero.

saqîyaye/ê *N.* Çivîyaye/ê, çolçivîyaye/ê. Çî/keso ki saqîyayo, tey çivîy virazîyayê, tey çolçivîy peyda bîyê. *Tr. Kıvrımlaşan, viraj haline gelen.* Şima senîn o koşeyo saqîyaye nêşa bivîno?

saqîyayeni *f. M.* Saqîyayîş. Çivîyayeni, çivîy piro-

deyayeni, vîrajîy bîyayeni, mîyan di çiv (vîraj) îy virazîyayeni yan jî peyda bîyayeni. *Tr. Kıvrımlaşmak, virajlar oluşmak.* Ray saqîyê bî, ma nêzanayê. Cora ma qeza kerd.

saqkerde/ê *N.* Saqnaye/ê, çivnaye/ê, çolçivnaye/ê. Cayo (kes, çî) ki bi destdê kesên yan jî çîyên a saqîyayo, saqneyayo, çolçivîy deyayê bi ci. *Tr. Kıvrımlaştırılan, viraj haline getirilen, kendisine kıvrımlar kazandırılan.* Şima cara pirdo saqkerde dîyo yan nêdîyo?

saqkerdeni *f. M.* Saqkerdiş. Saqnayeni, çivnayeni, çolçivnayeni. Cayên di, kesên di yan jî çîyêndo winasîn di saqîy viraşteni, çivîy viraşteni, çolçivîy peyda kerdeni. *Tr. Kıvrımlaştırmak, virajlaştırmak.* Ê yê kenê ê koşeyê raya bîni jî saq kerê.

saqnaye/ê *N. Bw.* Saqkerde/ê. Kaşo saqnayeyo tim beno sebebê qezayan û belayan.

saqnayeni *f. M.* Saqnayîş. *Bw.* Saq kerdeni. Boka şima o koşe jî nêsaqna? Çunkî saqnayena ajay weşi nêbena.

saqo *Teks. Nn.* Palto, qapût. Çîyê xwuradayenî yo qalin û dergo ki qumaşî ra virazêno. *Tr. Palto.* Mi saqoyê xwu da xwu ra û ma kewtîy ray.

satil *Nn.* Sîtil. Çîyo asinîn û baqirîn û bafûn û darîn o ki kes awi û çîyanê winan yan awikinan yan jî hestan dekeno de. *Tr. Bakraç, su kabı, kova.* Satilê xwu kerd xwu qol û şî înî ser ki awi bîyaro, linga ci şemitîyê û gunê erd ro û mezgî ra gonî amê, merdi.

satori *Sn. Nm.* Kardîya qesaban a tûj a ki pa goşto bieste werdî beno. *Tr. Satır.* Herkes nêzano satoreri bigirweyno, gereg tim jû cay ro do ki, este goştî mîyan di caxil caxilî nêbo.

satranc *Ky.* Kayênda lejî ya ki; vanê sifte sifte Îran di vijîyaya, tey pîyonîy, estorîy, filîy û wezîrên û şahên a estê. *Tr. Satranç.* Ez şîya qursdê satrancî, ez tayên jî mûsaya. Labelê ez hend wahîrê sebrêndê heray nêbîya. Cora hend nêkewti mi sere.

savani *Nm.* Şala nanî. Şala ki nanî dekenê de û ser o wenê. *Tr. Ekmek sofrası.* Cinêkeri savana xwu ronê û nan û werdê xwu na ser.

saveki *Cog. Nm.* Vaya ki bi awandê yaxeran a xwu bi xwu virazîyaya, barî û tengek a. *Tr. Yağmur sularıyla kendiliğinden açılan, ince ve küçük ark veya akak.* Hembazî va: Ap Îsa kişîya bî, kulika ci saveki ver şî bî.

saw *Tib. Nn. Bw.* Serd 2. Qeçê ma zenê ze naylonînîy. Zimistanî tim jî saw gînê.[1]

sawê xenzîrî *Tib. Nn. Bw.* Dişterîyê xozan. Eger sawdê xenzîrî ra nêbîyayê, nika ma dersa xwu qedînê bî. Ma sawdê xenzîrî ra, camendîy.

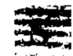
sawê xozî *Tib. Nn. Bw.* Dişterîyê xozan. Sawê xozî yo ki kesan pêrini şikneno.

sawger/i *N.* Ramêr/i. O/çîyo ki rameno. *Tr. Sürücü.* Sawgero vero rameno, muawîno jî ray dano ci. 2. *N.* Besternok/i. O/çîyo ki bestereno. *Tr. Silen, silici.* Sawger do bisawo ki pak bo.

sawgerey 1. *Nm.* Ramiteni, karê ramêrî, ramitiş. Sawger/i bîyayeni, wesfê sawgeran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî wesayîtên rameno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sürücülük, sürdüren olmak.* Sawgerey ra sawgerey ferq esto. Merdim esto ki vano beno sawger o. Haybû ki alaqeyê cî û bi sawgerey a çinî yo. 2. *Nm.* Besternokey, bestereni, besternayeni, karê sawgerî. *Tr. Silicilik, silmek.* Sawgereya şarî ecibnaya ki ê yê tim yenê ser.

sawgirote/ê *Tib. N. Bw.* Serdgirote/ê. Merdimo sawgirote do aresneyê xwu bigîro ki weş bo.

sawgiroteni *Tib. f. M.* Sawgirotiş. *Bw.* Serd giroteni. Bol merdim senîn ki saw gîno, hema xwu erzeno kîberdê nêweşxanan. Ti vanê beno ki şîfadar o esîl ajana yo.

sawi *Nm.* Seli. Sela gird û heraya ki, bin di çîyan nimnenê. *Tr. Geniş, büyük, içinde veya altında eşya saklamak üzre kullanılan yayvan sepet.* Sawi bin di nan esto, xwu veyşan meverd.

sawite/ê *N.* Sawîyaye/ê, sawnaye/ê. Çî/keso ki; sawîyayo çîyên ra, sawîyayo kesên yan jî çîyên

---

1 Na nêweşîni bolkî serdî ra yena. Bolkî zimistanî, tayên jî demserrandê bînan di peyda bena. Wexto ki kes winîno kokdê na kelîmeri ra, kes zano ki kelîma "sawîyayeni" ra amêya. Qando ki bolkî "zimistanî" û "serdey" ra peyda bena, herga ki şîyo maneye ci yo heqîqî bîyo vinî û şîyo "serd"î ser. Heta bi kelîmerda "serd"î ya bîyo jew. Esas "saw" babetên şop a. Tirkî di bi no maney a nay rê *sari, salgın, bulaşıcı hastalık* vajêno. Saw di kes serd gîno, lerz û qers û tewi kewna gandê kesî. Saw (tîya di "serdo bişop" o), alwey, mîrkutokîy, sûriji, xelaqotik (hulqotik, kuxtik), zerdaney (zerdaneya nerî û makî), tîfo, tîfus û werem jî şopan ra yo. Goreyê nînan "şopi" Tirkî di hem *bulaşıcı hastalıklar* hem jî *salgın/sari hastalıklar* hesibêna. Qando ki "saw" û "şopi" bolkî bi aw û hilmî ya ravêrdê însanan, şarê ma vato beno ki "saw" serd di serdî tenîyay ra yeno. Labelê ewro bîyo eşkera ki, saw zewmbî çîyan ra jî sawêno însanan ra. Eger no xeta peyda nêbîyayê, ma do nêweşînê ki Tirkî di bi namedê *salgın/sari hastalık* a îfade benê, ma do înan rê "şopi" û nêweşînê ki bi namedê "*bulaşıcı hastalık*" a îfade bîyê jî, ma do înan rê "saw" bivatayê.

ra. *Tr. Sürülmüş olan, bulaşmış olan, sürtünen.* Çîmentoyo sawite do jî bihesibîyo ki hesabê ma raşt bivijîyo.

sawiteni *f. M.* Sawitiş. Sawnayeni. Bi çîyêna kerdeni, çîyêndê awikinê hestî rîdê çînakîya bi desta yan jî bi çînakî ya kerden û pa dawiteni. *Tr. Sürmek, sürtmek, bulaştırmak.* A lincîyeri ê dêsi ro sawi ki wa nêterîyo.

sawitok/i *N.* Sawger/i. O/çîyo ki saweno ci ra. *Tr. Sürten, süren, badanacı, bulaştıran.* Sawitokî banê ma herimna û nêşa boyaxêndo weş ci sawo.

sawitokey *Nm.* Sawitok/i bîyayeni, wesfê sawitokan ci ser o bîyayeni. Karê sawgerî, karê sawitokî, sawiteni. *Tr. Sürtmek, badanacılık, sürmek, bulaştırmak.* Sawitokey jî karên o.

sawîyaye/ê *N.* Sawite/ê. Çî/keso ki; sawîyayo çîyên ra, bi çîyên a (mersela bi destan a, Mesela bi male ya) sawîyayo rîdê çînakî ra. *Tr. Sürülen, bulaşan, ilişkilenen.* Şeker sawîya rîdê qeçekî ra.

sawîyayeni *f. M.* Sawîyayîş. Bi çîyên a, rîdê çîyêna sawîyayeni, pa bîyayeni. *Tr. Sürülmek, bulaşmak, sürtünmek, ilişkili olmak.* Sawîyayeni xirabêrî hewna fina sawîyayena. Çunkî ez finê sawîyaya dehkerda înan ra, mi deha xwu nêşa ci ra pak kero.

sawnaye/ê *N. Bw.* Sawite/ê. Çîyo sawnaye, do bi awandê bolan a bişuwîyo ki ci ra pak bo. Eger hinî nêbo, rew rewî ci ra pak nêbeno.

sawnayeni *f. M.* Sawnayîş. *Bw.* Sawiteni. Sawnayeni rê merdimêndo sawitok lazim o.

sax/i *N.* Safi, tey zewmbî çîyên çinêbîyayeni, sade. *Tr. Sade, safi, net, brüt olmayan.* O çîyo ki şima yê vanê sax bî, tey babetnakî çîyên çinêbî.

saxbîyaye/ê *N.* Safibîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo safi, bîyo sade, tey xiltey nêmenda. *Tr. Netleşen, sadeleşen, safileşen.* Şima yê merdimdê saxbîyayî ra çiçî wazenê ki? Eger şima qusûrên bigeyrê, qenê merdimdê sax nêbîyayî di bigeyrê.

saxbîyayeni *f. M.* Saxbîyayîş. Safi bîyayeni, sax bîyayeni, xiltey ra vijîyayeni, sade bîyayeni, jewaney, jewane bîyayeni, tede zewmbî çîyên nêmendeni, pêdi jew bîyayeni. *Tr. Netleşmek, safileşmek, karışık/brüt olmaktan çıkmak, sadeleşmek.* Eger înan bişayê pêdi sax bîyayê, ma do bişîyayê kêdê înan.

saxey *Cog. Nm.* Sax/i bîyayeni, kortey, dere xazey, gemey, çataxey. *Tr. Vadi olma.* Bi mi ki welatên di saxey û deştey û pêtirey pêro jî lazim a. Jew jewnay ra hewlêrî nêbeno, pêrko jî gereg o.

saxêri *Cog. Nm.* Kûrika werdî, korta werdî, dereyo werdî, saxa werdî, dere xaza werdî. *Tr. Dere yatağı, akak, mecra, küçük akarsu, yeşil vadi, vaha.* Saxêra înan, ê werdêrî ya. Labelê ê ma, ê înan kuhoyêrî ya.

saxi *Cog. Nm.* Çataxi, dere xazi, gemi. Korta xorî û dergi. *Tr. Vadi, oluk.* Saxa Feratî, vayan rê girotê ya û tede germeyênda herêmî esta. Cora tede goreyê cayandê bînan fekîy hem rew benê, hem jî deha bol benê.

saxkerde/ê *N.* Safikerde/ê. Çî/keso ki; pêra veto, pêdi kerdo jew, kerdo safi, xiltey ra veto, kerdo çareser. *Tr. Net, netleştirilen, sade, sadeleştirilen, safi.* Gurweyo saxkerde do sereyê şima nêtewno. Labelê ki o bîn bişubhe yo.

saxkerdeni 1. *f. M.* Saxkerdiş. Qelin birnayeni, dayeni. Keynera keyî ya resayê bi soz a dayeni, qelingê ci birnayeni û zêdê amanetî keye di vindarnayeni, ci rê zêdê amanetên muamele kerdeni. *Tr. Kızı sözlü yapmak, başlık parasını veya mihrini kesmek.* Eger înan keynaya xwu sax nêkerdayê, ma do bişîyayê biwaştayê. 2. *f. M.* Saxkerdiş. Safi kerdeni, sade kerdeni, pêra veteni, xiltey ra veteni, pêdi jew kerdeni, temam kerdeni. *Tr. Netleştirmek, sadeleştirmek, safileştirmek, tamamlamak, eksik veya gedik bırakmamak.* Ma do karûgurweyê xwu pêro sax kerdayê, dima bişîyayê aresne.

saxsîr *Wş. Nn.* Sogilme. Balcanan kenê adir, dima pejênê û werdî kenê, dima jî bi sîr û ron û îsotandê tezan an pîya alawenê. Bi no şekila saxsîr vijêno. Werdî bîyayeyê balcanandê piranayan o ki bi ron û îsotî ya pîya virazenê, vero jî pîyaz werdî kenê û wenê. Eger tey di goşto ante jî bibo no tirkî di beno Alinazik. *Tr. Alinazik, hünkar beğendi, söğülme.* Qey hukimdarî, saxsîrê ma rîdê (ecib)nayo.

saya *Sn.* Çermeyê postalan, çermê serdê postalan. *Tr. Ayakkabıların üst derisi, ayakkabı derisi.* Qondireyê ci sayayêndo weş ra vetê. Çend serî yo ê yê ci pay di. Ze ki newe xwu ra do.

saye *Cog. Nn.* Hewayo wişk, wişk bîyayena heway. *Tr. Ayaz.* Teber di hewa saye o, vayêndo wişk esto. Rîyanê kesî terikneno.[1]

sayeka erdî *Nk. Nm.* Vaşêndê werdî yo ki *Tr. Yer elması, yıldız kökü.* Werdîyey di, sayeka erdî ma werdê.

---

1 Saî/sayî û sayeya jew nîyo. û vajeka "sa"y bi şikildê "saye"ya jî nênûşêna. Eger binûşîyo, bi na vajeker a bena xelet.

sayeka gumi *An. Nm.* Rîdê însanî di, çiman vero este û cayo ki zêdê sayekên a Ellahîde viraşte o. *Tr. Elmacık kemiği ve üstü.* Sayeka gumi çiman sitarnena.

sayeki 1. *Nk. Nm.* Vaşêno ki meyweyê ci çîyêndo ze sayek o, perrê ci hera û pûrtikin o, şuwaney bi perrdê ci ya şit şimenê. Sayekê ci werênê. *Tr. Bir çeşit ot olup yaprakları geniş ve tüylüdür, gövdesinde elmacık denilen bir yumru oluşmakta ve bu elmacıklar yenilebilmektedir.* Ma qeçkîni di wexto ki ma het di tasên çinêbîyê, ma bi nê sayekan a şit şimitê. 2. *An. Nm.* Babetên esteyê qulorek ê ki estandê kulomekan mîyan di, cayo ki mofikandê kulomekan di, esteyê lingan resenê pê, aja dê. Hurna hetan di estê. Têtewrê ci didi yê. Zafamorê ci "sayekîy" ê. *Tr. Uyluk başı, uyluk başı kemiği. Hokka çukuru içine giren bir çeşit yuvarlak kemiktir. Kalça leğen kemikleriyle bacağın birleştiği eklem alanı içindeki yuvarlak kemikleridir. Sağ ve sol olmak üzere iki adettir.*

sayekîy 1. *Nk. Nb.* Meyweyê kengerkûzikî yê zêdê şikildê sayan a yê, hem veng werênê, hem jî tirşikê ci virazêno. *Tr. Dikenli ve yaprakları dar olan bir çeşit yabani bitkinin köklerinde yetişen ve elmacık (küçük elma)lara benzeyen, sulu yemeği yapılabileceği gibi, yavan da yenilebilir bir ot.* Qeçkînî di mi bol sayekîy werdê. 2. *An. Nb.* Qandê jewamoreyda ci *Bw.* Sayeki 2. Sayekîy esteyê qulorek ê.

sayekvaş *Nk. Nn. Bw.* Sêvanoki. Sayekvaşî ser o xwu rê mêl bî û kewt hewn.

sayê rovegerîy *Nb.* Sayê cusanîy. Sayê ki, wextdê ci rewêrî benê. *Tr. Zamanından daha erken yetişen bir çeşit elma.* Sayê dewda ma yê rovegerîy estê.

sayî *N. Bw.* Pakayî. Vizêr tîyanan sayî bî ewro hewrayî yo, kes selametey di nîyo. Heme tellîyan ser o yê.

saylan *T. Zîr. Nn.* Qaçorê erdan, bacê hêgayan o, baco ki bîyayenda erdan ra gêrêno. *Tr. Tarla/arazi vergisi.* Saylanê ma kemî yo. Çunkî erdê ma tayên ê. Na kelîma *sayılan* ra virîyaya.

saz 1. *Mûs. Nn.* Haletêndê dêran o ki govdeyê ci gird û hera yo, boçika ci jî derg a, pa têlê asinînî yê dergîy estê û bi ci ya lornenê û dêrwan vero dêrîy keno. *Tr. Gövdesi geniş, irice, çelikten telleri olan bir çalgı aleti.* Sazî hergi merdim nê, sazbend ceneno. 2. *Nn.* Oyîn, şeklê cendişî, şeklê ray şîyayîşî, şeklê meşî, şekîl, bîçim, ray, ray şîyayeni, şekil û bîçimê livî. *Tr. Usul, yol, yöntem, tarz, gidiş, gidişat.* Qeçekandê xwu ser o tesîrkar nîyo. Hergi qeçekêndê ci yo bi sazên a şino. Maya mi tim vatê, de min û no saz! (bê ki ti ney a baş bikerê, bê ki ti bişê nê derdîy biancê, bê ki ti bi otesîda ney o bêrê, de ki ti ney ser ra bêrê, ancîya ûzn.)

sazbend/i *Mûs. N.* Kes/çîyo ki; sazên ceneno, saz dano piro. *Tr. Saz çalan, bir müzik aleti çalan.* Dêrvan hazir bî, sazbendê ci hewna nêame bî.

sazbendane *Nn.* Sazbend senîn ceneno hinî, bi şikildê sazbendî ya, bi hewadê sazbendan an karên kerdeni. *Tr. Saz çalarcasına, bir çalgıcı havasında.* Mêrdek sazbend nêbî. Labelê sazbendane cendê.

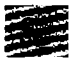
sazbendaney *Nm.* Zêdê sazbendey a, bi şikildê sazbendey a, ze ki saz piro. *Tr. Çalgıcı edasıyla, bir çalgıcı kadar sazda usta olma.* Wa vatena ci ûja di bo, sazbendaneya ci jî weşi bî.

sazbendey *Mûs. Nm.* Sazbend/i bîyayeni, ostayê saz cendenî bîyayeni, saz pirodayeni, saz cendeni. *Tr. Saz çalmak, saz sanatçısı olmak.* To çend sazbendeya ci dîya, mi jî hend dîya.

sazbîyaye/ê *N.* Teşkîlbîyaye/ê, meydanamîyaye/ê, virazîyaye/ê. Çî/keso ki; çîyên ra, kesên ra çîyêndo zêdê dezgeyên ra, zêdê banên ra peyda bîyo. *Tr. Oluşturulan, tesis edilen, kurulan, meydana getirilen.* O pêseriko sazbîyaye, do dîna rojîy biramo.

sazbîyayeni *f. M.* Sazbîyayîş. Virazîyayeni, teşkîl bîyayeni, meydan amîyayeni, peyda bîyayeni, çîyên ra yan jî kesên ra dezgeyên vera pê amîyayeni. *Tr. Oluşturulmak, tesis edilmek, teşkil edilmek, meydana gelmek, peydahlanmak, bina oluşturulmak.* Eger rew saz bîyayê, ma do karûgurweyê ci jî rew biqedînayê.

sazek *Nn.* Giraneya çîyandê awikinan û hestan a mîyandê qutîyandê ronî yê panc kîloyan. Giraneya çîyandê awikinan û hestan a ki kes dekeno qutîyênda ronî ya panc kîloy. *Tr. Beş kiloluk bir yağ kutusuna konulan sıvı (yağ, su, çikolata vs.) ağırlık.* Mi sazekên ron da ci, ey mi rê heqê ci rişt.

sazge *Nn.* Dezge. Çîyo ki virazîyayo û tey vinderêno, pey karûgurwe vîneyêno, pey hêwanên teşkîl beno. *Tr. Kurum, kuruluş, tesis.* Ray ser o xwu rê sazgeyên viraşt, dîna serrîy ray ahewlîyê. To dî va: Saliho bêtalih o!

sazkerde/ê *N.* Saznaye/ê, teşkîlkerde/ê, peydakerde/ê, virazîyaye/ê, meydanarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo meydan, ci ra çîyêndo zêdê banî viraşto. *Tr. Oluşturulan, tesis edilen, kurulan, meydana getirilen, teşekkül edilen.* O çîyê şima yê sazkerdî no welat di çi xîzmet

kerdo? Şima do bi ey a wesfanê dezgedareyda xwu bidê.

sazkerdeni *f. M.* Sazkerdiş. Viraşteni, saznayeni, meydan ardeni, teşkîl kerdeni, peyda kerdeni, ci ra çîyêndo zêdê banî viraşteni, eyar kerdeni, pêya kerdeni. *Tr. Kurmak, oluşturmak, teşkil etmek, meydana getirmek, peydahlamak, bina/tesis etmek.* Ma do dezgeyên saz kerê ki, ziwandê Dimilî rê geverên abîyo.

saznaye/ê 1. *N. Bw.* Sazkerde/ê. Ez vana gereg ki îlla kî saznokê dezgedê saznayî bibo. 2. *N.* Karfînaye/ê, kardaye/ê, karnaye/ê, gurwênaye/ê, gurewkarkerde/ê. *Tr. Kullanılan, işlenen.* Çîyo saznaye, do xwu ra bikemeyo yan jî kehan bo.

saznayeni 1. *f. M.* Saznayîş. Viraşteni, peyda kerdeni, bi pêser ardiş a çîyên meydan ardeni, eyar kerdeni, *Tr. İşlemek, kurmak, teşkil etmek, oluşturmak, bina etmek.* Ez a kena mektebêndê Dimilî yê serlingan, o yo jî keno banêndo saznayeyêndo xeyalî bisazno. 2. *f. M.* Saznayîş. Kar ardeni, kar dayeni. *Tr. Kullanmak, çok amaçlı işlem yapmak.* Ez a kompîturî saznena.

saznok/i 1. *N.* Teşkîlkar/i, sazkar/i, viraştok/i, peydakerdok/i, karfînok/i, karvistok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û dezge û çîyêndo zêdê nînan peyda kerdo, ardo meydan, viraşto, teşkîl kerdo. *Tr. Müessis, tesis eden, teşkil eden, oluşturan, meydana getiren, örgütleyen, kuran.* Boka saznokê ci eşkera bo. Eger nêbo, qeyami qilaneyêna. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên bi viraşteni û gurewkar kerdena, bi kar fînayen a ano ca. *Tr. Kullanan.* Eger mi bisaznayê, ez do saznokê ci bîyayê.

saznokey 1. *Nm.* Viraştokey, karfînokey, karvistokey. Saznok/i bîyayeni, karê saznokan, wezîfeyê saznokan. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ano ca, ano meydan, virazeno, teşkîl keno, wesfê teşkîlkaran tey do. *Tr. Kuruculuk, tesis etmek, meydana getirmek.* Saznokeya winî ecêbi rew rewî nêvîneyêna. 2. *Nm.* Saznok/i bîyayeni, wesfê saznokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di wezîfeyê serfkerdişî keno, xerc keno, fîneno kar, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İşleyen veya kullanan olmak.* Saznokeyda ci ra ez gerekar nîya. Labelê o yo zordê mi şino ki, çirê to nêvato ti saznok ê?

se 1. *H. Bw.* Çe, çi, çiçî. Qe nêzana ki ci ra se vano ki? *Tr. Ne?* Qey ey aqilê xwu kerdo vinî. 2. 3. Peyomekêndê ziwandê Dimilî yo ki, pa şert virazêno. *Tr.* -se, -sa, ise"[1]

seba *N.* Qand, semed, çirê? Çîyo ki sebebê çîyên pey vajêno. *Tr. İçin, neden, sebep.* Ez seba to amê ya. To seba çiçî no wezîfe kerdo? û zêdê nînan.

sebaş *Mûs. Nn.* Qirxim. Pere arêdayena aşiqan, pere arêdayena gewendan. *Tr. Davulcu ve zurnacıların düğün sırasında düğün sahiplerinden veya davetlilerden aldıkları para.* Sebaşê aşiqan kemî bo, kesî kenê gunakar.

seba vateni *f. M.* Sebavatişî. *Bw.* Sebebê vateni. Seba vatenda mi, a nêbî. Şima yê tim geyrenê qesdên. Tey qesdên çinêbî.

sebebê hîkmetî *Er. Nn.* Sebebê o babet kerdenda ci, sebebê bi hîkmetên a kerdenda ci, sebebê kerdenda ci ya seneatkaranê, sebebê hîkmetdê ci yê mexsûsî. *Tr. Sebeb, hikmeti, hikmetinin nedeni.* Mesela sebebêndê hîkmetdê nimazîyê panc wextî bîyayeni, xwu pak kerdena.

sebebê kansêrî *Tib. Nn.* Semedê kansêrî. Çîyo ki bîyo sebebê kansêlî, çîyo ki pa kanser vijîyayo. *Tr. Kanserin nedeni, kanser saikası.* Vanê bîyo kansêr. Labelê doktorê nêşenê sebebê kansêrdê ci bivînê.

sebebê kerdeni *f. M.* Sebebê kerdişî. Semedê kerdeni. Çî/keso ki; qandê kerdeni, qandê bîyayeni sebeb o, beno sebebên. *Tr. Yapma nedeni, yapma gerekçesi.* Sebebê kerdenda ci, heyf bî. Kaşka mi heyfê xwu nêgirotayê.

sebebê nêkerdeni *f. M.* Sebebê nêkerdişî. Semedê nêkerdeni, kerdişî rê sebeb, seba nêkerdeni. Çî/keso ki; qandê kerdenda ci manî yo, gereg ki nêbo. *Tr. Yapmamanın nedeni, yapmaya mani, yapmaya engel olan.* Mi bizanayê sebebê nêkerdenda to no yo, mi do rew o sebeb orte ra werzanayê.

sebebê nêvateni *f. M.* Sebebê nêvatişî. Semedê nêvateni, semedê nêvatenî, seba nêvateni. Çî/keso ki; sebebê nêvatişî yo, sebebê nimitenda çîyên yan jî kesên o. *Tr. Söylememe nedeni,*

---

1 Ez texmîn kena ki; no do Tirkî ra biferqizîyo û bêro Dimilî mîyan kewo. Labelê eger ki Tirkî ra ameyo jî bol rewna yo ameyo. Çunkî hem kewto fekandê Dimilî, hem jî kewto fekandê Kirdasî. Suwêreki ra heyya Dêrsim esto. Labelê wexto ki bi ney a şert virazêno, bellî yo ki ziwandê ma ya robere nîno. Jewaneya Dimilî xerpneno, tey kemaney peyda keno, şîrineya Dimilî werzaneno. Ze ki tellîyên ziwandê Dimilî mîyan kewo. Qisebend (cumle)ê ki tey –se esto, ez şena pêrini jî bierza û maneyê ci nêxeripna. Mersela; Ti bêrêse, ez do jî bêra. (Eger ki ti bêrê, ez do jî bêra yan jî eki ti bêrê ez do jî bêra yan jî ki ti bêrê, ez do jî bêra), Mi werdose vaji (eki mi werdo vaji, eger ki mi werdo vaji, ki mi werdo vaji) ûzn.

söylemeye engel saika, gizleme nedeni. Mêrdekî va: Sebebê nêvatenda to çiçî yo? O bîn: Sebebê nêvatenda mi, dewrê mîrasdê pêrdê min o vinî bîyaye o.

sebebê vateni *f. M.* Sebebê vatişî. Semedê vateni, seba vateni. Çî/keso ki bîyo sebebê vateni, qandê vatenda ci bîyo sebeb, bîyo semed, bîyo sebi. *Tr. Söyleme, zikretme, konuşma nedeni/ sebebi. Bir şey söylemenin sebeb-i hikmeti.* Sebebê vatenda mi, tevdokeya ey bî. Tevdokey kerdê, mi va ki kes pey nêxapîyo.

sebi *Nm. Bw.* Qand. Eger ti şena mi bêrê kê apdê mi. Ti yenê jî seba xwu bêrî.

sebir *Er. Nn.* Hewînî, hewîyayeni, hewnîni kerdeni. Qewetê pawitişdê muameleyan. Sebr. Karûgurwe û muamele û bîyayîş û kerdişên di qewetê pawitişdê bîyayenda nînan. *Tr. Sabır.* Nê kardê winasîndê bênamûsî di, senîn kes şeno sebir bikero?

sebirane *Nn.* Sebrane, bi sebir a, kêf ra, kêfdê xwu ra, sebir senîn ki beno winî bîyayeni, winî kerdeni. Ecele nêkerdena karûgurwe kerdeni, bêecele, ecele tey çinêbîyayen a. *Tr. Sabırlıca, sabırlılıkla, sabredercesine, sabreder gibi.* Eger to karûgurweyê xwu sebirane nêkerdayê, to jî zêdê ey zirar bikerdayê.

sebiraney *Nm.* Sebraney, bi sebir a bîyayeni, kêf ra bîyayeni, kêfdê xwu ra bîyayeni, sebir senîn ki beno winî bîyayeni, winî kerdeni. Ecele nêkerdena karûgurwe kerdeni, bêecele, ecele tey çinêbîyayen a bîyayeni. *Tr. Sabırlıca olmak, sabırlılıkla olmak, sabredercesine yapma veya olma, sabreder gibi olmak.* Sebiraneyda kê di zirar û zîyan bîyo ki ê to di bibo?

sebirkerde/ê *N.* Êtirkerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, muameleyên di, kerdiş û bîyayîşên di şayo sebrane biluwo, şayo vindero, şayo bi lez nêkerdişî ya livdê weşî û rindî ya biluwo. *Tr. Sabreden.* Ellahxeyrêno, mi rê vajê, keso sebir nêkerde çiçî qezenc keno, o sebir kerde çiçî keno vinî?

sebirkerdeni *f. M.* Sebirkerdiş. Êtir kerdeni. Karûgurwe û muamele û bîyayîş û kerdişên di livê geregî mojnayeni, ecele nêkerdeni, bi sebr a hereket kerdeni. *Tr. Sabretmek.* Eger sebir bikerdayê, wina nêherimîyayê.

sebirnêkerde/ê *N.* Êtirnêkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi livdê weşî û rindî û delalî ya nêluwayo, ecele kerdo, nêşayo vindero, nêşayo bi livdê normalî ya hereket kero. *Tr. Sabretmeyen.* Ez bixwu kesdê sebir nêkerdî ra tersena, Ez tersena ki o do qeza bikero.

sebirnêkerdeni *f. M.* Sebirnêkerdiş. Êtir nêkerdeni. Karûgurwe û muameleyên di bi sebr a hereket nêkerdeni, ecele kerdeni, bi eceleya luwayeni, bi livdê normalî ya nê, bi livdê rewî ya hereket kerdeni. *Tr. Sabretmemek, aceleci olmak.* Mi çendi ki va, ey sebir nêkerd û ecele kerd. Şî çatray di qeza kerd.

seboxîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a giraney ra bolêrî hêdî bîyo, livo ki kesî încîraxî keno, a bi o hal a bîyo. *Tr. Ağırbezirgan. Geç olanın bile ötesinde bir geçle hareket eden, sabır taşıracak bir şekilde geç olan.* Ê karê seboxîyayî ez kerda nêweşi.

sebr *Er. Nn. Bw.* Sebir. Mi çimî di ki wahîrê sebrêndê heray nîyo.

sebrane *Nn. Bw.* Sebirane. Kaşka şima sifte ra sebrane bikerdayê.

sebraney *Nm. Bw.* Sebiraney. A sebraneya winî weşi kesî ser o çinî ya.

sebrî 1. *N.* Kes/çîyo ki; sebrî ser o yo, bi sebrî ya zaneyêno, wahîrê sebrî yo, sebrî di ravey o. *Tr. Sabri, sabırda ileri olan, sabırlı.* Bixwu Sebrî yo. Labelê wesfê sebrîyan ci ser o çinî yo. 2. *N.* Heqdê sebirî di, sebrîyan ser o, têkilîyê sebrîyan. *Tr. Sabırla ilgili, sabır hakkında/ üzerine.* Nê karî di jî sebrî beno yan nêbeno? 3. *Nn.* Nameyêndê lajekan o ki maneyê xwu fina sebirî ra gîno. Kes/çîyo ki; sebir keno, wahîrê sebrî yo, sebrane luweno. *Tr. Sabri adıyla bilinen bir erkek adıdır ki, manasını sabırlıdan almaktadır.* Sebrî wahîrê sebrî yo, sebrê ci bol finîy ser ra şino, bi sebrane hereket keno. Fini bena ki kesî keno încîraxî jî.

seccade *Teo. Er. Nn.* Şala nimazî, nimazlix. Şala ki kes ser o nimaz keno. *Tr. Namazlık, seccade.* Mêrdekî xerîbî seccadeyên waşt û dest eşt vera nermikdê goşandê xwu û va: Ellahû Ekber.

secde *Teo. Er. Nn. Bw.* Sejde. Secde di hinî vinderd ki, mi va deha o do nêwerzo. Axirê zê mi nêvijîya.

secera *Er. Nm.* Şecera. Nuştenameyê kokî, nuştenameyê soy. Nuşteyo ki; kokê merdiman û nezdîyandê kesî tey nuşîyayo. *Tr. Soy ağacı, soy kütüğü.* Secereya ma mi heteki esta. Labelê hettanî Xelik (Xelîl) î şina û ey a tepîya nêşina.

sedam *Nn.* Qand, qandê, sebeb, semed, seba, poxi. *Tr. Sebep, neden.* Ma do xwu rê di quruşîy qezenc bikerdayê, bî sedamê ma, ma nêşa qezenc kero.

sedef 1. *Er. Nn.* Sîyênda bi qîmeta û sipêya paka. *Tr. Sadef, inci, plaka.* Hec Hesenî, mi rê Hec ra, citê tizbeyê sedefî ardîy.

sedefi *Nm.* Namêndê keynan o ki, ci ra murad sipe û pakey û xasekey a.

sedeqe *Teo. Er. Nn.* Çîyo ki kes qandê xeyrî, qandê dehf kerdenida qezayan û belayan û mûsîbetan dano. *Tr. Sadaka.* Wa sedeqeyê serdê şewray bo, bigî.

sedeqeyo carî *Teo. Nn.* Sedeqeyo ki xeyrê ci tim jî beno. *Tr. Cari sadaka, sadaka-i cariye.* Pirdên viraşteni, camîyên viraşteni ewladêndo salîh verdayeni, kitabêndo bixeyr nuşteni sedeqeyêndo carî yo.

sedeqêya serdê şewdirî *Nm. Bw.* Sedeqeya serdê şewray. Keyna ci şefaqên werişti û sifte sifte nanên qandê sedeqedê şewdirî veti, neya tepîya dest kerd bi kardê xwu ya. A roji karê ci pêro jî raşt şî.

sedeqêya serdê şewray *Teo. Nm.* Sedeqeya serdê şewray. Sedeqeya ki şewra, şefaqên qando kes qezayan û belayan û mûsîbetandê a roji ra bireyo, deyêna. *Tr. Sabah sadakası.* Dayê va: Keyna mi, sedeqanê serdê şewray, tew xwu vîra mekerê.

sedeqêya şewdirî *Nm. Bw.* Sedeqeya serdê şewray. Kes do sedeqeya şewdirî vejo ki rîzayê Homadê xwu bigîro.

sedeqêya şewray *Nm. Bw.* Sedeqeya serdê şewray. Sedeqeya şewray nê veti bî, maya mi tim jî xwu ra tersayê. Vatê: Eceb ewro çîyêndo xirab nêro mi ser?

sefer 1. *Er. Nn.* Rêwîni, raywaney. Ray şîyayeni, rêwîni kerdeni, rayênda dûri kewteni, raywan bîyayeni. *Tr. Yolculuk, sevkedilme, gönderilme.* No seferê ma weş nêbî. 2. *Er. Nn.* Nameyêndê lajekan o ki maneyê xwu jî rêwîni ra gîno. *Tr. Erkeklere konulan ve yolcu anlamına gelen bir isim.* Xal Seferî rê vajê, wa neya tepîya babetna biluwo.

seferber *Nn.* Keso ki kewto ray, bîyo rêwî, bîyo raywan. Rişîyayeni, karê rişîyayeni, karê rişteni, sewk bîyayeni, sewk kerdeni, têtewr rişteni. *Tr. Sevketmek. Topluca bir yere göndermek veya gönderilmek.* Ma bîyê seferber, ê do bibê seferber, ma do înan seferber kerê ûzn.

seferberane *Nn.* Ze ki kes seferber bo, zêdê seferberî ya, zêdê seferber bîyayen a. *Tr. Seferber olurcasına.* Sulaleyê înan seferberane şî, seferberane jî ame.

seferberaney *Nm.* Zêdê seferberey a, kes senîn ki seferber beno, winî şîyayeni, zêdê seferberî ya rêwîyey kerdeni, şekil û bîçimê seferberî. *Tr. Seferber olurcasına.* Kaşka şima pêrini seferberaneya înan bidîyayê.

seferberbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; têtewr rişîyayo cayên, sewkê cayên bîyo, vera cayên raywaney kerda, qewet û hukmê xwu bi hêrişên a vera cayên kerdo, rişto. *Tr. Seferber olan, sevkedilen. Topluca bir yere gönderilen veya yolcu olan, bütün gücünü bir yer veya yöne yönelten.* Merdimo seferberbîyaye lazim o ki karûgurweyên jî bişo havil kero.

seferberbîyayeni *f. M.* Seferberbîyayîş. Bi hukimdê xwu yê peyênî ya vera cayên şîyayeni, raywaney kerdeni, xwu cayên ser eşteni, vera cayên zêdê sêlawî ya sewk bîyayeni. *Tr. Seferber olmak, sevkedilmek. Bir yere doğru topluca yönelmek, adeta hücum etmek.* Bizanê ki eger ma finên seferber bê, deha kesên rew rewî nêşeno ma tepêşo!

seferberey *Nm.* Seferberîni, seferberîney, seferber/i bîyayeni, ray visteni, ray kewteni, têtewr ray kewteni yan jî ray visteni, rêwî bîyayeni, sewkê cayên bîyayeni, cayên ser qulojîyayeni, xwu cayên ser eşteni kar û şeklê raywaneyên. *Tr. Seferber olmak. Bir yere sevkedilmek, bir yere yolculuk yapmak.* Ma kesî seferbereyênda ci di zehmetên nêdî.

seferberîney *Nm.* Seferber bîyayeni, raywaney, rêwîni, sewkê cayên bîyayeni. *Tr. Seferber olmak, sevkedilmek. Bir yere topluca gönderilmek.* Şima ki seferberîneyda înan ra şa maneyên bivîno, ê ma ra jî bivînê.

seferey *Nm.* Karê seferî, raywaney, rêwîyey, rêwîni, sewkê cayên bîyayeni. *Tr. Seferber olmak, yollanmak.* Qey şima do sefereyda xwu ra bişê tamên bivînê!

seferi *Cog. Nm.* Bi Erebî nameyêndê mengêna. *Tr. Arapça'da bir ay adı.* Seferi ma rê bixeyr amê, ma bîy qezencdarîy.

seferî 1. *N.* Rêwî, raywan/i. O/çîyo ki kewto rayan. *Tr. Seferi, yolcu.* Mêrdek seferî bî, erkê ma ci nêravêrd. 2. *Teo. N.* Merdimo ki rêwî yo û o do nimazanê xwu zêdê seferîyan an bikero. *Tr. Yolcu, seferi. Namazını seferiler gibi kılması gereken.* Ez seferî bîya, cora mi nimazê xwu yê çehar rekatîy bi şikildê, di rekatan an kerdîy.

seferîni *Nm.* Seferî bîyayeni, rêwîyey, rêwî bîyayeni, raywaney, raywan bîyayeni. *Tr. Seferi/yolcu olmak, namaz ve ibadette yolcular gibi olmak.* Ey seferîna xwu nêkerdi, zêdê ma nimazûnîyazê xwu kerd.

seferîyey *Nm.* Seferî bîyayeni, raywan bîyayeni, rêwîyey, rêwîni kerdeni, rêwî bîyayeni. *Tr. Seferi olmak, yolculuk, namaz ve ibadette yoılcular gibi olmak.* Seferîyey, karûgurweyandê mus-

lumanan di, ci rê asaney peyda kena, muslumanan zehmetdê ray ra reynena.

seferkerde/ê *N.* Rişte/ê, raykerde/ê, rayokerde/ê, seferîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rişto, biray kerdo, kerdo seferî. *Tr. Yollanan, yolcu edilen, gönderilen.* Qefleyo seferkerde do dîna rojîya tepîya aja reso.

seferkerdeni *f. M.* Seferkerdiş. Ray kerdeni, rişteni, rayo kerdeni, ray ser fînayeni. Karê seferî kerdeni. *Tr. Yollamak, göndermek.* Ma kerd sefer û ma pey di amey.

sefra *An. Nm.* Babetên têtewreyê çîyandê awikinan o ki tey awi û kollesterol û lesîtîn sola zifrawî û zêdê nînan tayên çîy estê. *Tr. Safra.* Sefraya ci hîle giroto.

sefrawî *Nm.* Zerdawî. Awênda zerd a ki, awa mîyandê torbedê safra ya, awênda zerda ki nêweşey di, zerrî qelibîyayen di, kes bi viriten a erzeno teber. *Tr. Safra kesesi suyu, safra suyu.*[1] Sefrawîyên eşti ki zerrîya kesî ci ra qelibîyayê.

sehani *Nm. Bw.* Tebaxi, firaqi. *Tr. Tabak, sahan.* Cinêkeri, rizê xwu dekerd sehani mîyan û tayên nan jî na ser o, berdi şamîya şewda înê veti. Aferîn ci rê!

sehliki *Wş. Nm.* Saleki. Kulorê serdê tewqan ê ki mîrdê bilxurî ya virazênê, goreyê ê kulorandê bînan deha weş benê sûrîy. Çunkî kepegê sehlikan deha tayên gêrêno. Bolekê ci "sehlikîy" ê. *Tr. Kepeği az alınan, sacda kızartılan, bulgur hamurundan yapılan ve yağ sürülüp yenilen bir çeşit bazlama.* Sehlikê ci bol weş bîbîy. Labelê ez şermayaya ki vêşî bûra.

sehlikîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Sehliki. Sehlikê ci bolîy bî jî. Bîlaheq û bîlasebeb ma vêşî nêverdîy.

sejde *Teo. Er. Nn.* Secde. Nemazî di, sere bi erdî ro ronayeni, vera cayê seccadî şîyayeni. *Tr. Secde.* Ey sejde kerd xwu vîra, ruknêndê nimazî terk kerd.

sekban/i *N.* Pîyade/ê, eskero/a xwupay/i, eskero/a pîyade/ê. *Tr. Piyade, piyade eri/askeri.* Tayên eskerîy eskerey di eskereya xwu bi şikildê sekbaney a kenê. Esas sekben û suwarî pê kenê temam, kemaneya pê qedînenê.[2]

sekbaney *Nm.* Pîyadeyey, xwupayey, eskerey di xwupayey, eskerey di pîyadeyey. *Tr. Piyade/yayan olmak, piyade eri olmak.* Sekbaney û suwarîyey di zêdê rehmetdê ci, zehmetêndê ci esto.

sekerat *Er. N.* Wextê mergî, ganan vero bîyayeni. *Tr. Sekerat, ölüm vakti.* Mêrdekê erdîşsipî sekeratî di jî şiretîy dayê qeçekandê xwu. Îmanê ci hendê Kodê Qafî bîyê.

sekeratdibîyaye/ê *N.* O/çîyo ki; ganan vero yo, keno ganî bido. *Tr. Sekeratta olan, ruhu kabzedilen.* Sekerat di bîyayên ame nêweşxane, tayên şî, merd.

sekerat di bîyayeni *f. M.* Sekeratdibîyayîş. Ganan vero bîyayeni, wextê gan dayeni di bîyayeni, wextdê sekeratî di bîyayeni. *Tr. Ölüm vaktinde olmak, sekeratta olmak, kabz-ı ervahta olmak.* Mêrdekî sekeratî di jî şiretîy dayê qeçekandê xwu.

seklaw/i *Zoo. N.* Rewan/i, seklawî. Estoro/a ki bi şikildê pêt û jewaney a şino/a, meşdê ci di loqloqîyey çinî yo. *Tr. Kıvrak koşu atı.* Seklawê ci verê hemini pêverik qedîna.

seklawî 1. *Zoo. N. Bw.* Seklaw/i. Estorêndê ci yo seklawî est bî, ci rê serê hemî bî. 2. *N.* Hurhoban/i, hurhobane/ê, bêusûl/i, usûl ra teber/i. Karûgurweyê ci şarî ra teber/i, bêqayde/ê, senîn ki raşt ame/ê. *Tr. Usülsüz, kuralsız, nasıl olsa farketmez, şeş beş farketmez.*

seklawîyey *Nm.* Bêusûley, bêqaydeyey, senîn ki raşt ame, bi raşt amîyayî şa. *Tr. Usulsüzlük, kuralsızlık. Şeş beş farketmez olmak. Belli bir kural veya kanuna bağlı olmamak. Mêrdekî va, seklawîyey bi min o nîna. Eger şima qayîlê, ma şertanê xwu ronê û kay kerê.*

sekman/i *N.* Tûjkar/i. O/çîyo ki; keno tûj, çîyan tûj keno. *Tr. Bileyici, bileme işi yapan.* Ma kardîyê xwu pêro girotîy berdîy sekmanî ser ki, kardîyanê ma tûj kero, ey remnay û berdîy.

sekmaney *Nm.* Karê tûj kerdeni, tûj kerdeni, tûjkarey. *Tr. Bileme işi yapmak.* Sekmaneya ci gidî ya. Ez bi xwu fina kardîyanê xwu nêbena ey ser.

sekû *Mîm. Nm.* Keyan vero, bincewên ra heta nîm metroyên cayo berzo ki kes ser o ronişeno, rakewno, nanê xwu weno. Erdan vero jî virazenê ki herrberok nêbero. *Tr. Seki.* Cinikê va: Ma roniştîy ki nanê xwu sekû ser o bûrê, ma dî ki meymanêndê mayo camêrd ame. Nanê serdê sekûyeri ma vero herimîya.

sela 1. *Teo. Er. Nn.* Êlanê merdan, merdena însanan êlan kerdeni. Êlano ki ze ki vajê merde/ê esto/a, bêrê nimaz. *Tr. Cenaze ilanı.* Selaya mêrdekî deyê, ma nêaşnawiti. 2. *Nn.* Êlanê Nimazdê Înî. Dua û qiseyê Erebî yê ki verê Nimazdê Înî mina-

1 Na vajeki "zifraawî" ra yena. A jî "safra awî" ra yena. Bi no babet a tim xwu virnayo.

2 Na vajeki Tirkî nîya, "peyatî (Kirdasî di esta û Dimilî di maneyê ci xwupay" o.

ra ser o yan jî bi veyndokî (hoparlor) ya vajêno û nîşanê nimazdê înî yê. *Tr. Cuma namazının ilanı*. Selaya wanêna, meşti Îne yo. 3. *Nn.* Delal, êlan, aşnawik, şinawik. Çîyên aşnawiten dayeni, vengane, bivenga çîyên eşkera kerdeni. *Tr. İlan, duyuru*. Eger çîyên bîyo, şirê wa milla şima rê qandê coy sela bido.[1]

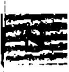
sela cewî *Zir. Nm.* Sela xusûsî ya dîrê tonî ya ki qandê beşirnayenda cewî, qandê mehfeze kerdenda cewî, qandê depo kerdenda cewî bi şitlandê vilayêran an, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamîşî ya virazîyaya û zêdê lodekên a şekîl deyayo bi ci û cew debîyayo de. *Tr. 2-3 tonluk olarak yapılan ve arpa konulan silo şeklindeki büyük sele, büyük sepet*. Sela ci ya cewî esta, nêakeno, ma ra cew wazeno. Ey la şar xwu çi çimakerde hesibneno!

seladaye/ê *N.* Çî/keso ki; sela ci deyaya, êlanê ci bîyo, êlan kerdo, şinawitişê ci deyayo. *Tr. Selası verilen, ilan edilen*. Merdeyo seladaye, do gam werzaneyo, o sela nêdeyaya do vindero meşti.

seladayeni *f. M.* Seladayîş. Êlanê merdişdê ci bîyayeni, êlan bîyayeni, êlan kerdeni, şinawitişê ci dayeni, peyhesnayeni. *Tr. Duyuru/ilan yapmak, sela vermek, ölüm ilanı vermek*. Selaya mêrdekî deyaya. Ê do dihîrê, Camîda Şêx Ebdulqadirdê Geylanî di nimazê ci bikerê, dima berê Mezeldê Asrî di defin kerê û Şînxanedê Jewekî di jî roşê.

sela fekîyan *Nm.* Sela meywî, sela meywan. Sela ki kes meywe dekeno de, sela ki kes pa meywe arêdano. *Tr. Meyve sepeti*. Sela fekîyan di, fekîy nê mendê.

sela gulan *Zir. Nm.* Sela çîçegan. Sela ki kes pa gulîy arêdano, sela ki gulîy dekenê de. *Tr. Gül sepeti, çiçek sepeti*. Sela Gulçîn a gulan esta, labelê tede gulîy çinî yê. Çunkî Gulçîni gulîy nêçînayê. Na çi bîçim gulçîn a ki?

sela kuşni *Zir. Nm.* Sela dîrê (2-3) tonî ya ki qando tey kuşni bibeşirnê, qando ki tey kuşneri depo kerê, bi şikildê lodekên a, bi şitlandê vilayêran a, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamîşî ya virazîyaya. *Tr. Depo amacıyla yapılan, 2-3 tonluk olan, söğüt dallarından, sıtma dallarından, kamıştan yapılan ve burçak konulan büyük sepet, büyük sele*. Ma selda şima ya kuşnerdi kuşni nêmenda, şima yê ma ra kuşni wazenê?

sela mercûyan *Zir. Nm.* Sela dîrê tonî ya ki qando tey mercûy bibeşirîyê, qando ki mercûy mehfeze bê, qando tey mercûy depo bê, bi şitlandê vilayêran a, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamîşî ya zêdê lodekên a virazîyaya. *Tr. Mercimek konulmak üzere 2-3 tonluk olarak yapılan depo şeklindeki büyük sele, büyük sepet*. Sela ma ya mercûyan a kena biqedîyo, hewna serri nîme nêbîya.

selamet/i *Er. N. Nn.* Ganweş/i. Kes/çîyo ki; ganê ci weş o, nêweş mêweş nîyo, çîyên nêbîyo bi ci û hewna weş o, dirbetin yan jî merde nîyo. *Tr. İyi, sağlam, sağ ve sağlam olan, can güvenliği yerinde olan*. Ma şî dî, maşallah selamet bî, qethan çîyêndê ci çinêbî, tew qaxû megîrê.

selametane *Nn.* Zêdê selametî ya, bi selametî mendeni, wesfê selametî tey bîyayeni. *Tr. Selametçe, sağ ve salim olanlar gibi*. Boka şima selametane şîyê û ameyê?

selametaney *Nm.* Selametane/ê nîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di selametane, zêdê selametan a bîyayeni, wesfê selametan tey bîyayeni. *Tr. Selametçe olmak, sağ ve salim olanlar gibi olmak*. Eger şima şa selametaneyda ci ra çîyên fehm kero, wexta ma şenê fikir pê dê û bigîrê.

selametey *Nm.* Ganweşey, ganselametey, hewlîni, hewl/i bîyayeni, rindey, weşe/e bîyayeni, zînde/ê bîyayeni. Nêweş/i, dirbetin/i yan jî merde/ê nêbîyayeni. *Tr. Sağ salim olma, iyilik hali, esenlik, selametlik, can güvenliği*. Mesela lejên ser ra qando ki lej têra bo, jew vano: Çîyên nêbeno, wa selametey bo fina rind o.

selametê ganî *Nn.* Selameteya ganî, rehateya ganî, weşeya ganî, weş bîyayeni, weş bîyayena gandê kesî. *Tr. Can güvenliği, can sağlığı, iyilik hali*. Wa selametê gandê ci bibo bes o.

selami *Er. Nm.* Nîşana însaney, nîşana muslumanîni. Selami kê deyo, ey rê selametey wazêna, ci rê weşey wazêna, ci rê hewlîni wazêna. Bi şikildê "esselamûn aleykûm" yan jî "selamûn eleykûm"î ya vajêna. Merdimo ki ci rê selami deyêna jî bi şikildê "we aleykûmusselam" yan jî "aleykûm selam"î ya gîno. Bê nînan, selami bi şikildê çaxê şima bixeyr, şanê şima bixeyr, şewdirê şima bixeyr, şima rê qewet bo ûzn. jî deyêna. Labelê nê selamê bînîy do mexsûs qandê wedardenda selamandê verênan nêdeyê. *Tr. Selam*. Mêrdekî va, selamûn aleykum û ravêrd. Ze ki vajo, selami ci di û dest ci medi.

sela nanî *Nn.* Sela ki nan dekenê de. Babetên sel a ki bolkî qamîş û şertik ra virazêna, no dima tayên bi asin a jî danê viraşteni. Nanî dekenê

1 Na vajeki *"salat"*î (nimaz) ra virîyaya.

de ki, nan tey teze bimano, nêherimîyo û nan meran û mişk û morî ra mehfeze bo. *Tr. Ekmek sepeti.* Sela nanî di, nan beşirêno/beşe beno.

sela nehan *Zîr. Nm.* Sela ki zêdê lodekên a hendê 2-3 tonîy qezenc gîna û bi şitlandê vilayêranan, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamîşî ya virazîyaya û nehay debîyayê de. *Tr. Nohut konulmak üzre 2-3 ton olarak tasralanan ve gıda ambarı amacıyla yapılan büyük sele, büyük sepet.* Mêrdekî hemberîyandê xwu rê va: De ki, min û to ya, ma sela min a cewî û sela to ya tenî, pêyo bivirnê.

sela qezencî *Zîr. Nm.* Selê ki xusûsî qandê qezenc dekerdenî virazîyayê û çoşmeyê dîrê tonan qezenc gînê. Nê selîy, bi şitlandê vilayêran a, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamişî ya virazênê, zêdê lodên a yê, hendê 2-3 tonîy qezenc gînê xwu mîyan. Tene (xelle, mercûy, kuşni, cew, nehay û çîyê werdîyo winasîno nêvarşte) debêno de. *Tr. İşlenmemiş olan gıda maddelerinin korunması ve depolanması için yapılan 2-3 tonluk seleler, büyük sepetler.* Sela qezencdê înan û ê ma jew nêbena; ê axa yê.

sela rêxi *Nm.* Sela silî. Sela ki pa rêx û ziblî ancenê, rêx û zibl û nepakê axuri dekenê de û benê erzenê çalda rêxi mîyan. Na seli dergûbarî ya, goreyê mîyanedê kesî virazîyaya, bi no babet a hem pa xeylên rêxi ancêna, hem jî pa mîyaneyê kesî nêteweno. *Tr. Hayvan gübresi taşıma sepeti.* Ap qehrîya ci ra û va, sela rêxi ti yê çirê ê dewarî winî ramenê qezencdê şarî?

sela silî Zîr *Nm.* Sela rêxi. Sela ki kes pa rêxi arêdano. *Tr. Hayvan dışkısını atmak için kullanılan sepet, tezek sepeti.* Sela silî ardi ki pa silî bero û bîyaro, poşman bî, pa çînakî kirişt.

selate *Nn.* Werdêndê verşamî yo bi xeyaran a yan jî encûran û çelqemastî ya beno. Qandê selatî yan xeyaran yan jî encûran kenê werdî werdî û kenê çelqemastdê cendî mîyan û pêmîyan di rind û rind têvdanê. *Tr. Cacık.* Selatî şamîyan vero wenê.

sela teneyî *Zîr. Nm.* Sela tenan, sela xelleyan, sela xelleyî. Sela hendê dîrê tonan a ki tey tene (xelle, cew, mercûy, nehay, kuşni, gilgil, misrî û çîyo winasîn mehzefe kenê. *Tr. Buğday, arpa, mercimek, nohut gibi gıda maddelerini saklamaya yarayan 2-3 tonluk sele.* Şima do emserr xwu rê çend selê tenî virazê?

selateyê encûran *Nn.* Selateyo ki encûr û doy ra virazêno. *Tr. Acur salatası/cacığı.* Mi rê selateyê encûran jî hendê selatedê xeyaran weş o.

selateyê şamikan *Nn.* Bostanî. Selateyo ki şamik û xeyar û îsot û bi awda henaran an pîya virazêno, awikin nîyo. *Tr. Çoban salatası.* Selateyê şamikan, ma bolkî şuwanîni di viraştê.

selateyê xeyaran *Nn.* Selateyo ki xeyaran ra virazêno, selateyo ki bi xeyaran û do ya virazêno. *Tr. Salata, salata cacığı, hıyar salatası.* Ma selatedê selatan û encûran rê bolkî vanê "selate" û ê bînî rê (şamikan û xeyaran û îsotan rê) jî vanê "bostanî."

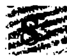
selaveyndaye/ê *N.* Seladeyaye/ê. Keso ki, êlanê mergdê ci deyayo. Kes/çîyo ki; selaya ci veyndeyaya, êlan kerdo, peyhesnayo, peyhesikê ci deyayo, peyşinawikê ci deyayo. *Tr. Duyurulan, ilan edilen, selası verilen, işittirilen, öldüğü duyurulan.* Merdimo selaveyndaye do senîn weşe bo?

selaveyndayeni *f. M.* Selaveyndayîş. Sela dayeni. Qandê merdişên, qandê nimazdê înî, qandê vinîbîyayeyên yan jî qandê çîyêndê zêdê nînan bi kesêna yan jî bi vengdanên a însanan pey hesnayeni, êlan kerdeni. *Tr. Sela vermek, duyuru yapmak, ilan etmek, duyurmak.* Selaya veyndana, ewro îne yo.

sela vilikan *Zîr. Nm.* Sela gulan, sela çîçegan. Sela ki vilikîy dekenê de. *Tr. Çiçek sepeti.* Sela xwu ya vilikan kerda vinî, a ya geyrena ci. Bi mi ki bi xwu jî xwu di nîya; vinîbîyayê ya. Gerego ki jew jî bigeyro ay.

selawati *Nm.* Duayê ki qandê pêxemberan û Hz. Muhemmedî (sew) ser waneyênê. *Tr. Salavat.* Şeytanê xwu recim kerê, pêxemberî rê selawat bîyarê.

selawati anteni *Teo. f. M.* Selawatiantiş. *Tr. Salavat çekmek, salvele çekmek.* Wexto ki nameyê Hz. Muhemmedî (sew) ravêreno, kes selawati anceno.

sela xellî *Zîr. Nm.* Sela tenî, sela tenan. Sela dîrê tonî ya ki, zêdê lodekên a, qando ki tey xellî bibeşirnê, qando ki tey xellî mehfeze kerê, qando ki depo kerê bi şitlandê vilayêran a, bi şitlandê xerîbdostan a, bi qamişî ya virazîyaya. *Tr. Eskiden bugünkü mahsul ofisi amaçlı yapılan 2-3 tonluk buğday alan sele, büyük sepet.* Sela xelledê înan bîya quli, ci ra xelle yo şino.

selexîyaye/ê *N.* Postbîyaye/ê, postebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; postê ci, ci ser ra terîyayo, cibîyayo, qilaneyayo. *Tr. Yüzülen, derisi üzülen.* Kaviro selexîyaye, do birişîyo keye, ê do keye di lete kerê.

selexîyayeni *f. M.* Selexîyayîş. Post bîyayeni, poste bîyayeni, postê ci ci ganî ra terîyayeni, postê ci ci ganî ra rêj bîyayeni. *Tr. Yüzülmek,*

derisi yüzülmek. Kaşka aja di nêselexîyayê, aja cayêndo heram bî.

selexnaye/ê *N*. Postkerde/ê, postekerde/ê. Kes/çîyo ki; postê ci gandê ci ra abirnayo, qilanayo, werzanayo yan jî terito. *Tr. Derisi yüzülen/yüzdürülen*. Ê do senîn gunadê kesdê selexnayî ra bivijîyê ki?

selexnayeni *f. M*. Selexnayîş. Post kerdeni, poste kerdeni, posteyê ci avordeni, posteyê ci, ci ganî ra teriteni. *Tr. Derisini yüzmek*. Şima do ca di biselexnayê û biardayê. Şima fina çirê ard tîya.

selexnok/i *N*. Kes/çîyo ki; kesên yan jî post keno, poste keno, postê ci gandê ci ra abirneno, tereno. *Tr. Deri yüzen*. Do tîya di cibîyo, dima do biberîyo selexnokî ser, o do jî biselexno.

selexnokey *Nm*. Selexnok/i bîyayeni, wesfê selexnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên post/e keno, post û ganê ci pêra abirneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Karê selexnokan, meslegê selexnokan. *Tr. Deri yüzmek*. Selexsnokeya ci tamîrkareyda ci weşêrî ya. Madamo ki winayo, wa xwu rê selexnokey bikero.

seli *Nm*. Çîya ki; kes qamîşan yan jî şitlandê daran ra virazeno û çî dekeno de, sepeta girda û hera û nizma ki kes nanî tey beşirneno. *Tr. Sele, yayvan sepet*. Seli ra seli ferq esto. Seli esta ki bol gird a, seli esta ki werdî ya.

selkar/i *N. Bw*. Selvan/i. Selkarî do ma rê selên bikerdayê, labelê nêame.

selkarey *Nm. Bw*. Selvaney. Eger mi selkareya ci biecibnayê, mi do ci ra, da desên selîy biherînayê û biriştayê hembazandê xwu rê.

selkem/i *Zoo. N*. Hero/a ki deha bar beno/a, herê/a barî. *Tr. Yük taşıyacak yaşa gelen genç eşek*. Bê selkemêndê ci çîyêndê ci jî çinêbî, ewro apardûmanê ci estê. Mêrdekî pêro jî bi doşîyandê xwu ya qezenc kerd. Keda ci helal a.

selmastik *Nk. Nm*. Vaşêndo zêdê koksorî yo. *Tr. Kökü kırmızı olan bir çeşit ot*. Mi bixwu selmastik nêdîyo senîn o?

selmik *Nk. Nn*. Koksor, koksûr, lêxindûr. Babetên vaşên o ki perrê ci hera yê, kokê ci sûr û qalin o. *Tr. Kökü kalın, kırmızı ve yaprakları genişçe olan bir ot*. Welatê selmikî hera yo, hettanî Adana di jî esto.

selt *Nn*. Tenîyayey, wehîdey, vengey. Bêbar û bêgiraney û bêşelagi bîyayeni, veng bîyayeni, wehîd bîyayeni, pa kesên yan jî çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Tek/yalnız başına olmak, boş olmak*. Ez jî, o jî selt ame bî.

selt/i 1. *N*. Veng/i, wehîd/i. Kes/çîyo ki; tey yan jî pa kesên yan jî çîyên çinî yo, tenîyayo, tey giraneyên çinî ya. *Tr. Yalnız, tek. Yanında herhangi bir yük olmayan*. O selt bî. Ey bi xwu ya şelagi yan jî kesên nêard bî.[1]

seltane *Nn*. Seltikî, seltikînî. Bi şikildê seltî ya bîyayeni, wesfê seltan tey bîyayeni, zêdê seltan bîyayeni. *Tr. Yalnızcasına, tekçesine, birlikte başka bir kimse olmadan*. Ez nêşena, xwu hêlkera û winî seltane şira.

seltaney *Nm*. Seltikîyey, seltikînî, tenîyaney, tenîyane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di tenya yan jî selt bîyayeni, wesfê kesandê seltan ci ser o bîyayeni. *Tr. Birlikte başka birisi veya şey olmazcasına*. Mi rê seltaneya ci weşi nêbî. Kaşka selti nêbîyayê.

seltbaş/i *N. Bw*. Xwuserî 2. Ez nêşena bi kesdê seltbaşî ya qerez kewa.

seltbaşey *Nm*. Başnewekîley. Seltbaşeya ci, do bibo belayê seredê ci.

seltbîyaye/ê *N*. Tenîyabîyaye/ê, xwuserîbîyaye/ê, wehîdbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bê ci zewmbî kesnakî yan jî çînakî pa/tey çinî yo. *Tr. Tek/yalnız olan, yanında veya beraberinde başka birisi veya şey olmayan*. Ez do merdimdê seltbîyayî rê se vaja! Gereg ki selt nêameyê û ameyo.

seltbîyayeni *f. M*. Seltbîyayîş. tenya bîyayeni, wehîd bîyayeni, bêbar û bêşelag bîyayeni, pa kesên yan jî çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Yalnız/tek olmak, tek başına olmak, beraberinde bir şey veya kimse bulunmamak*. Çirê şima qayîlê selt bo ki? Madamo ki selt bî, o lajeko werdî kê ard?

seltey *Nm*. Tenîyayey, tenya bîyayeni, bê bar û bê kesnakî bîyayeni. Selt/i bîyayeni, wesfê seltan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; pa kesnakî yan jî çînakî çinî yo û tenya ya. *Tr. Yalnızlık, birlikte başka birisi veya bir şey olmamak*. Ez a selteya ci, xwu rê gire nêkena, a ya payokeya mi, xwu rê kena gire.

seltikî *H. Bw*. Seltane. Boka ti zêdê ê bêşerm û bêarî winî seltikî nêşîyê?

seltikînî *Nm. Bw*. Seltane. Ez seltikîna winî nêwazena.

seltikîyey *Nm. Bw*. Seltaney. Seltikîyeya wina rezîli, cara kesî nêdîya.

selvan/i *N*. Selkar/i. Keso ki selîy virazeno û roşeno û pa debarê xwu keno. *Tr. Sepetçi, sepet imalatçısı, sepet satıcısı*. Selvanî selîy ardîy,

1 Nûşaya ci ya "s"y qalin waneyêna.

totikvalî ardîy dekerdîy.

selvaney *Nm.* Selkarey. Karê selan kerdeni, selîy viraşten, roteni û nê karan kerdeni. *Tr. Sepetçilik.* Verî selvaney karê Qereçîyan bî, nika pêro kenê. Çunkî ferqê Qereçîyan û kesandê bînan di çîyên nêmendo.

selxane 1. *Nn.* Meslexane, mezbexane, cayo ki heywan cikenê. *Tr. Kanara, mezbahane, hayvan kesimevi.* Selxane di heywanan cikenê û dima rişenê qesaban. 2. *Nn.* Cayê selan, cayo ki selîy tede virazenê. *Tr. Sepet imalat yeri, sepet imalathanesi.* Kê qereçîyan zêdê selxanî yo.

selxane/ê *N.* Eware/ê, bêkar/i, betal/i, serserî. O/çîyo ki eware geyreno, *Tr. Aylak, berduş, avare, boş gezen.* kimse. Kes keyna xwu nêdano ê selxanî, wa sifte xwu rê karên bivîno.

semawer *Rûs. Nn.* Hacetêndê girênayîşdê awda çay o ki bi şikildê depoyên a yo, pa înîyekên (qestelekên) esto, cayandê qerebalixan di tey awa çay girênenê. *Tr. Semaver.* Semawerê ci tim jî ser o bî. Kê ci çay di, zêdê çayxanî gurweyayê.

semed *H.* Qandê, rî, co, sebeb, sebi, cora, qewî, bahane, cokarê, coka, poxi. *Tr. Neden, sebep, için, ... yüzden.* Semed ey ra bî o merdim nêame tîya, ez a semedê to yena çarşî ûzn.

semedey *Nm.* Sebebey, sebeb bîyayeni, sebayey, seba çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Sebeplilik, nedensellik.* Ez a kena semedeyda înan ser o vindera.

semedê kerdeni *Nm.* Semedê kerdişî. *Bw.* Sebebê kerdeni. Eger to bivatayê, semedê kerdenda mi filan çî bî, mi do qebûl kerdayê.

semedê nêkerdeni *Nm.* Semedê nêkerdişî. *Bw.* Sebebê nêkerdeni. Kaşka semedê nêkerdeni no karo ar nêbîyayê.

semedê nêvateni *Nm.* Semedê nêvatişî. *Bw.* Sebebê nêvateni. Eger semedê nêvateni, jew bîyayê, beno ki mi bivatayê. La ki jew nîyo, beno ki desê.

semedê vateni *f. M.* Semedê vatişî. *Bw.* Sebebê vateni. Bi mi ki, şima kesêm jî, semedê vatenda ey nêzanê.

semik *Nn.* Peymokêndo hendê nîm donimi, peymokêndo hendê panc sey metrodolek (qare) *Tr. Yarım dönümlük arazi ölçüsü birimi.* Panc semikîy erdêndê ci esto. Deha bi ey ki o axa yo.

semle *Nk. Nn.* Pincar, tari, tereke, belazî, parzû. *Tr. Pancar, pancar otu.* Semle dewandê ma besê sûkêno.

semt 1. *Nn.* Hemd, tedbîr, ecele nêkerdeni, gam bi gam û hergi gami di şikêndo xorî bîyayeni, bi hemddê xwu ya karûgurweyên kerdeni. *Tr. Basamak, merhale, aşama, tedriclik, teenni, sindire sindire, hazmede ede, tedbirle iş veya eylemler yapmak.* Bi semtên a kar biki, bi semtên a bûri, bi semtên a şorî, bi semtên a şikêr bi û bi semtên a bifikirî. 2. *Er. Nn.* Ca, ronîştgeh. Cayo ki cayêndê heray mîyan di teng û xusûsî maneno. *Tr. Yer, yerleşke.* Sûkandê girdan di xeylên semtîy jî estê.

sencîyaye/ê *N. Bw.* Sete/ê. Şima senîn, kîloyê ê qeçekdê nêweşê sencîyayî, xwu het di qeyd nêkerdo?

sencîyayeni *f. M.* Sencîyayîş. Bi destdê kesên a bi kîloxraman a yan jî bi cêrqat û corqatandê kîloxraman a giraneya kesî tesbît bîyayeni, bellî bîyayeni. *Tr. Ağırlığı ölçülmek.* Ez sencîyaya. Labelê o merdimo laxerok nêsencîya.[1]

sencok/i *N. Bw.* Setok/i. Mi berd sencokî ser, sencokê ci raşt nêbî, kemî set.

sencokey *Nm. Bw.* Setokey. Eger sencokeya ci raşti bîyayê, kesî wina qeyami neqilanayê.

sendîka *Frz. Yûn. Nm.* Dezgeyo (dezgedarey) ki qandê averkerdenda heq û huqûqî peyda bîyo, ameyo meydan. Pêseramîyayîşê heq û huqûqî yo dezgedarî. *Tr. Sendika.* Hettanî ki kes sendîqa nêkewo, kes nêşeno jû heqanê xwu bigîro; sendîqa qewet o, jewbîyayena medenîyetî ya.

sendîkayîn/i *N.* Bestokê/a sendîqa, besteyê/êya sendîqa. Keso/a ki; sendîqayênda ci esta. Keso/a ki; xwu sendîqayêna girêdayo, kewto/a sendîqayên mîyan, ci rê menganê dano/a, pa şino/a yeno/a. *Tr. Sendikalı.* Sendîqayîn wahîrê qewetêndê şênî yo, merdimo bêsendîqa, mehrûmê jû qewet û heqan o.

sendîkayîney *Nm.* Sendîqayîn/i bîyayeni, wahîrê sendîqa bîyayeni, bestokeya sendîqa, bestokê/a sendîqayên bîyayeni, heqûhuqûqî di, bi sendîqayên a pêyabeste bîyayeni, karê sendîqa kerdeni, sendîqa ser o bîyayeni. *Tr. Sendikalılık.* Heta nika bolini sendîqayîney ra naf dîyo. Ti vajê ki zirar nêdîyo; ê xwu ra bedelê hergi karî esto, ê sendîqa jî esto.

seneat *Er. Nn.* Çîyo ki bi şeklêndo weşa beno resîm, bi vengêndo weş a beno mûzîk, bi xebatênda weş a bîçim gîno ûzn. *Tr. Sanat.* Seneatêndê ci bibo, qey o do xwu rê beşe bo.

seneatkar/i *N.* Kes/çîyo ki; wahîrêndê seneatî

---

[1] Qisebendandê Dimilî di, zemanandê ravêrdan di "seteni", zemandê nikayan û amîyayokan di jî "senceni, sencîyayeni" sazêna, virazêna, nûşêna.

yo, ci destî ra karêndo bimarîfet yeno, çîyên şeno havil bikero. *Tr. Sanatkar, sanatçı.* Merdimo seneatkar çi nêzano xwu rê karên bivîno ki?

seneatkarane *Nn.* Seneatkarkî. Zêdê seneatkaran a, bi seneatkaran mendeni, wesfê seneatkaran tey estbîyayeni, dirûv û asayîşê seneatkaran û marîfetkaran tey bîyayeni. *Tr. Sanatkarcasına, sanatkarlar gibi.* Keno, senîn nêkeno? Hem jî seneatkarane keno.

seneatkaraney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û wesf û mêl û meşê seneatkaran tey bîyayeni, bi seneatkaran mendeni. *Tr. Sanatkarlar gibi olmak, sanatkarlara reva/yakışır bir şekilde olmak.* Mi rê seneatkaraneyda ci rê çiçî! Ez a kişta ci nêwişnînena. Mi rê kişta ci ya însaney lazima, a jî tey çinî ya.

seneatkarey *Nm.* Karê seneatkaran, seneatkar/i bîyayeni, seneatên ser o xebat kerdeni. *Tr. Sanatkârlık.* Eger karên ey bireyno jî, seneatkareya ci do ci bireyno.

sened/i *N.* Teqez/i, metîn/i, mezbût/i. *Tr. Kesinlik, katilik ifade eden.* Wa to rê sened bo ki ez do bîyara.

sened *Er. Eko. Nn.* Kaxitê bazirganey o ki; qarşûyê peran yan jî deynên mabeyndê di merdiman yan jî deha bolini di nîşan beno, îmza beno. *Tr. Senet.* Xeyrê Ellahî ki ma mabeyn di sened est bî. Qe beno ki deynê xwu jî înkar kerdayê.

senedey *Eko. Nm.* Sened bîyayeni, wesfê senedî ci ser o bîyayeni. *Tr. Senetlilik, senet olma.* Ti qe senedeyda ci ser o jî vinderdê?

senedîbîyaye/ê *N.* Teqezbîyaye/ê, qetîbîyaye/ê. Çî/keso ki; tey guman nêmendo û bîyo senedî, bîyo raşt. *Tr. Katilik kazanan, kesinleşen, netlik kazanan.* Ez ba, ez ê çîdê senedîbîyayî rê, xwu pîze di qerqile nêronana.

senedî bîyayeni *f. M.* Senedîbîyayîş. Teqez bîyayeni, teqezeyda ci di guman nêmendeni. *Tr. Kesinlik/katiyet kazanmak, kesinleşmek, netleşmek.* Nê olayîya tepîya bî senedî.

senedîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi seneda viraşto, kerdo teqez, îspat kerdo, nayo çiman vera, tey guman nêverdayo, ser o awi kerda zelali. *Tr. Senetleştirilen, kesinleştirilen, katiyyet kazandırılan.* Senîn beno ki, ti çîdê senedîkerdî di wina qerqile kenê xwu pîze?

senedî kerdeni *f. M.* Senedîkerdiş. Teqez kerdeni, qetî kerdeni, îspat kerdeni, qerqile û guman û şufan rê ca nêverdayeni. *Tr. Kendisine bir senet sıfatı kazandırmak, kesinleştirmek, katiyyet kazandırmak, şek ve şüpheden beri hale getirmek.* Eger to senedî nêkerdayê, înan fina jî qebûl nêkerdê. To kerd senedî û kerd çiman mîyan ki, hewna ki înan qebûl kerd.

senedkerde/ê *Eko. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni wesfê senedî ci rê dayo qezenc kerdiş, ci rê sened birnayo, bi senedî ya giroto garantî bin. *Tr. Bir işte, bir ticarette, bir alım satımda kendisine senet kesilen, senetle garanti edilen, senede bağlanan.* Mi bazirganeya xwu kerdi senedi. Çunkî alvêro senedkerde serê hemî yo.

senedkerdeni *Eko. Baz. f. M.* Senedkerdiş. Karûgurwe û tîcaret û bazirganey û çîyêndê zêdê nînan di bi sened a kar kerdeni, karî bi sened a girêdayeni, alvêrî bi seneda garantî kerdeni. *Tr. Senet yapmak, senede bağlamak, senet ile garanti altına almak.* Ez do alvêrê xwu ci ser o sened kera. Çunkî ez pey emeley nêkena.

senedo akerde *Eko. Nn.* Senedo ki, deynê ci, sened girotok do binûşno. No sened her kesî rê nê, merdimandê peyemelokan rê deyêno. Çunkî îcab bikero, topa kesî jî erzeno. *Tr. Açık senet.* Senedo akerdo her kesî nêdeyo.

senedo sexte *Eko. Nn.* Senedo suxte. Senedo ki heq nîyo, senedo ki raştay nîyo. Senedo ki ewêzîya ci çinî ya, pa pere nêdeyêno. *Tr. sahte/karşılıksız senet.* Senedê ci senîn sexte vijêno ki?

senedviraşte/ê *Eko. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ci ser o sened viraşto, sened nîşan kerdo, ser o bi senedîya ameyê werey. *Tr. Hakkında senet yapılan, senetle anlaşılan.* Banê ci yo senedviraşte, ê ci nêhesibêno.

senedviraşteni *Eko. f. M.* Senedviraştiş. Karûgurwe û muameleyêndê tîcaretî di, qandê kardê garantîy bi peymanên a sened hadire kerdeni, bi senedî ya kar kerdeni, sened nîşan (îmza) kerdeni. *Tr. Senet imzalamak, senet yapmak.* Bixwu zano. Eger nêşo perekanê ci bido, ê do senedê ci bidê mehkema. Çunkî sened viraşto.

senî *Nn. Bw.* Senîn. Senî bî ki, ti pey di ageyrayê?

senîbîyayeni *f. M.* Senîbîyayîş. *Bw.* Senîn bîyayeni. Nika senî bîyayena ci mihîma yan jî kotî şîyayena ci?

senîn 1. *Nn.* Senî, çitil, çi babet, çi çeşîd. Vajekênda perser a ki wezîyetî pers kena, rewşî, halî mojnena. *Tr. Nasıl?* Ti senîn şenê bê pêrdê xwu, xwu rê keyna biwazê ki? 2. *Nn.* Senî, çend, çitil, fiyet, vayey. *Tr. Kaç? Ne kadar? Fiyat.* Şima yê nê çîyê xwu senîn ra danê?

senînbîyayeni *f. M.* Senînbîyayîş. Senî bîyayeni, wesf û hal û rewş û wezîyetê ci pers bîyayeni. *Kur. Çawabûn, çitobûn, çitilbûn, çerbûn, çerrebûn, çitorîbûn, bi çi hewabûn. Tr. Nasıl*

olmak. Çîyo ki nêbo! Va mi senîn bîyayena ci pers nêkerdi. Çunkî wext çinêbî.

senîney *Nm*. Senîn bîyayeni, senî bîyayeni, hal û wezîyet û rewşê ci pers bîyayeni, wesf û halê ci pers bîyayeni. *Tr. Nasıllık. Hal veya vaziyetinin nasıl olduğu veya özelliklerinin sorulması*. Ti bewnî senîneyda ci ra, ez jî bewnîya serkewtişdê ci ra. Ma do bi no babet a fehm bikerê.

senîn ki *H*. Wexto ki keso keno bi fehmkerdişdê hemberdê xwu rê qisayên bi merselan a bido fehm kerdeni kes vano. *Tr. Nasıl ki. Şöyle ki. Gibi*. To dî senîn ki to kerd, ez jî qayîl bîya winî bikera. Senîn ki ê to nêbî, eynî bi o babeta jî ê mi jî nêbî.

senîn ra *H. Nn. Bw*. Senî ra. Girotokî va, no mastê to senîn ra yo? Rotok tew mêrdekî rî ro jî nêwinîya.

senîn ra bîyayeni *f. M*. Senînrabîyayîş. Senî ra bîyayeni, senî bîyayeni, senîney, çend ra bîyayeni, fîyetê ci/vayeya ci senîn ra bîyayeni/ çend bîyayeni, qedrûqîmetê ci çend bîyayeni. *Tr. Kaç liradan olmak, ederi/fiyatı ne kadar olmak*. Cinêkeri çerçî ra pers kerd, va nê kardîyê to senîn ra yê? Çerçî va, belaş ê. Cinêkeri va, herimîyaye! Ma kes ciniyên rê nê qisan keno? Dima va, bibexişni, bi des a yê.

senî ra *H*. Senîn ra?, Çend ra? Kamcîn fîyet ra? Bi çiçî ya? Bi kamcîn fîyet a? *Tr. Kaçtan, kaç liradan, kaç birimden vb*. Ti yê makînan senî ra roşenê?

senî ra bîyayeni *f. M*. Senîrabîyayîş. *Bw*. Senîn ra bîyayeni. Ez hend senî ra bîyayenda ci ser o nêvindera. Çunkî mi ser o pere çinêbî, xwu ra mi do nêherînayê.

senîyey *Nm. Bw*. Senîney. Mi rê senîyeya ci tew lazimi nîya.

sentetîk *Teks. Nn. Bw*. Carse. Çinayo sentetîk, ganî rê nafidar nîyo.

sentetîkey *Teks. Nm. Bw*. Carseyey. Sentetîkineyda ci ra nêbîyayê, ganê ci hendayên nêveşayê.

sentetîkin/i *Teks. N. Bw*. Carseyîn/i. Ki sentetîkin nêbîyayê, wina nêveşayê.

sentetîkiney *Teks. Nm. Bw*. Carseyîney. Ellah zano ki sentetîkineya ci bî sebebê wina veşatişdê ci.

seper 1. *Nn*. Koziki, meterîsi, hîzi, tuwali, birsi, zaxi. Cayo dalde, cayo sersûnbîyaye, cayo sitare, cayo ki kes şeno tey roşo û kesên rê feqên rono, dafên virazo. *Tr. Mevzi, korunak, muhkem yer, üs*. Ma seper girot tepîya, ma eştîy bi ci û ma ci ra jû nêverda. 2. *Nn*. Xem. Çî/keso ki; kesî ser o tesîrên virazeno, kes ci ra beno bintesîr. *Tr. Umur, kaygı, sorumluluk alanı*. Ey va seperê mi nîyo; wazenê şirê, wazenê vinderê. 3. *Nn*. Bê kuşat, raşt. Çî/keso ki; tey cîddîyet esto, raşt o, tey qaştîni çinî ya. *Tr. Ciddi, doğru*. Ey va beno ki kuşato, halbikî pêro seper bî.

seperarde/ê *N*. Çî/keso ki; jewî giroto seper, kuşatî ser ra, qeşmerey ser ra veto û kerdo raşt. *Tr. Ciddiye alınan, ciddilik kesbeden*. Keso seperarde do xwu ra bi xwu ya emeley bikero. Çunkî dayaxi yena ci.

seperardeni *f. M*. Seperardiş. Raşt tepişteni, raşt giroteni, kuşat ra, qeşmerey ra veteni, raştî ser ardeni. *Tr. Ciddiye almak, ciddiyet kesbetmek*. Mi tim seper ardê, ey ramitê qeşmerey ser.

seperey *Nm*. Tey kuşat çinêbîyayeni, raştey, raşt bîyayeni, tey qaştîni çinêbîyayeni. *Tr. Ciddiyet*. Mi sepereya ci jî dî, kuşatê ci jî. Eger seperey bi ey a bimano, gerego ki kes coydarey ra seperey jî vejo.

seq *Nn*. Kokê vajekda tûjî. *Tr. Bilemek anlamına gelen* seq *kelimesinin kökü*. Biseqi ki ma paşivi virazê.

seqali *Nm*. Sali, lehtî. Babetên sîyên a ki bolkî deran vero, mîyan di bi lerîbîyayen a bena dûz û dêsan mîyan di, zemîn di sazêna, wezîfe vînena û hendê 4-5 cm. qalineya ci esta, kewna kesî destî mîyan. *Tr. Genellikle dere, çay veya akan suyla yuvarlanıp yassılaşan, düzleşen, 4-5 cm. kalınlığında olup duvar, zemin gibi yerlerde kullanılan bir çeşit düz taş*. Ma do a seqali kodikan sernayê, înan berdi kerdi dêsî mîyan.

seqam *Cog. Nn*. Qandê mane û pêverardişî *Bw*. Qamsilat. Zimistan o, seqam o, kes nêwetano bivijîyo teber, kes qefilêno.

seqamey *Cog. Nm*. Qandê mane û pêverardişî *Bw*. Qamsilatey. Eger seqamey nêşikîyo, ma nêşenê ray kewê.

seqamşikîyayeni *Cog. Nm*. Seqamşikîyayîş. Qamsilat şikîyayeni, tesîrê serddê wişkûwarî şikîyayeni, tenekên germ bîyayeni. *Tr. Sert ve kuru soğuğun, ayazın kırılması*. Senîn ki seqam şikêno, ti nêvindenê, kewnê ray. Nêbo nêbo ki ti nê seqamî di ray kewê ha!

seqav *Tib. Nn*. Nêweşînênda estoran a ki estorîy pa mirenê. *Tr. Sakağı, ruam*. Seqavî da estorandê dewda înan ro. Ez texmîn nêkena ki ci ra qe jew jî bimano.

seqavêl *Nn*. Şertik, gezik, gezok. Gezîyê şertikî. *Tr. Çalı süpürgesi*. Keyneki do biwazîyayê, qandê coy gereg ki wazgencîyan ra biasayê. Maya ci va: Keyna mi, ê seqavêlî xwu destî ki û çoşman bidewri. Ay jî hinî kerd.

seqbîyaye/ê 1. *N*. Tûjbîyaye/ê, tûjkerde/ê. O/

çîyo ki bîyo tûj. *Tr. Bilenen, keskinleşen.* Mêrdek keye di seqkerd bî, ame û hema lej kerd. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki bîyo pir, zê îsotî bîyo pir û teqayeni rê hadire yo. *Tr. Dolmuş olan, doldurulan, patlamaya hazır hale getirilmiş olan.* O merdimo seqbîyaye do zirar bido înan jî, xwu jî.

seqbîyayeni *f. M.* Seqbîyayîş. Tûj bîyayeni. *Tr. Bilenmek, keskin olmak.* Qandê ci kerden û herimnayeni seq bîyayeni lazim a.

seqdaye/ê *N.* Çîyo ki; deyayo tûj kerdeni, jewî qandê tûj bîyayîşî dayo tûjkarî ki ci tûj kero. *Tr. Bilenmeye verilen.* Zengeno seqdaye bî vinî. Sekmanî vato, ez do bida. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki; deyayo pir kerdeni, kişta jewî ra seqîyayo, bîyo pir. *Tr. Doldurulan, patlatmaya hazır hale getirilen.* Mêrdeko seqdaye do seq bo û zê barûtî biteqo.

seqdayeni *f. M.* Seqdayîş. Tûj kerdîş dayeni. Qandê tûj bîyayîşî tûjkarî ser berdeni. *Tr. Bilemeye vermek.* Seq dayeni rê do kardîyênda ercîyayê bo. Eger ki hinî nêbo kardî do çirê bi deyo seq ki? 2. *Zv. f. M.* Seqdayîş. Pir kerdeni, zêdê barûtî pir kerdeni, teqnayeni rê hadire kerdeni, pûknayeni. *Tr. Doldurmak, barut fıçısı gibi doldurmak.* Ey o seq kerd ki biteqo înan ser, tew o teqa ey ser.

seqet/i 1. *Tib. N.* Kût/i, nêşeyê/ya lingan. Kes/çîyo ki; lingi ra bîyo nêşe. Kes/çîyo ki; yan lingên ra yan jî hurna lingan ra yan nêşe yo yan lûkimêno yan jî lengeno. *Tr. Sakat, topal, aksayan, özür oluşan.* Mêrdekêndo seqet tîya ra ravêrd, ci vero jî mêrdekêndo lengerok şîyê. 2. *Tib. N.* Leteyê gandê kesî yo ki tey eger peyda bîyo, şikîyayo, tey uzir virazîyayo, tey nêşeyên peyda bîyo. *Tr. Sakat. Vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen bir özür, sakatlık.* O yo saqedê xwu yê seqetî vero hewînî nêkeno. 3. *Zv. N.* Şikîyaye/ê, xeripîyaye/ê, şehitîyaye/ê, qusûr mîyan kewte/ê, egerin/i. Çîyo ki tey eger peyda bîyo, tamey ra kewto, tey kemaney peyda bîya, şikîyayo, xeripîyayo, şehitîyayo, qusûr kewto mîyan. *Tr. Özürlü, sakat.* Lajekî berê doktor. Çi ki niga ci ya seqeti, hewnê ci nêana, gereg ki tedawî bo.

seqetbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo seqet. Kes/çîyo ki; yan lingên ra yan jî hurna lingan ra yan nêşe veto yan o yo lengeno yan jî o yo lûkimêno. *Tr. Ayaklarından topallayan, aksayan.* Şima o lajeko seqetbîyaye sera rişt? 2. *Tib. N.* Çî/keso ki; tey eger peyda bîyo, tey nêşe virazîyayo, tey seqetey virazîyayayo. *Tr. Sakat, sakatlanan. Vücudun herhangi bir bölgesinde (göz ve beyin hariç) oluşan organsal, vücutsal bir sakatlık, özür vs.* O yo bolkî saqedê xwu yê seqetbîyayî ver nêşeno hewînî bikero. 3. *Zv. N.* Çî/keso ki; tey eger peyda bîyo, şikîyayo, tey kemaney peyda bîya, xeripîyayo, şehitîyayo, tamey ra kewto, bîyo seqet, kewto normalî bin, normalî ser ra vijîyayo. *Tr. Sakatlanan, kusur oluşan, yapısında defoluluk oluşan, ayardan düşen, normal işleyişin dışına çıkan.* Rojeyê min ê seqetbîyayî, ez jî kerda kêfsadi. Labelê mi di nêweşîni nêvijîyê. 3. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "ti bê boka ti bi seqet bê, ti bê boka ti bi lingan ra nêşe bê, ti bê boka ti kût bê, ti bê boka ti bi lingan ra bilûkimê, ti bê boka ti bi lingandê xwu ya nêşê karûgurweyên bivînê, ti bê boka ti nêşê xwupay şirê ûzn." *Tr. Bir beddua olup "sen olasın topallayasın, sen olasın ayakların tutmaya, sen olasın yürüyemeyesin, sen olasın sakat olasın, sen olasın ayaklarında özürler oluşa vb.* Seqetbîyaye! To dîyo hele, senîn zêdê zaliman a dano piro? Ma kes winî keno?

seqetbîyayeni 1. *Tib. f. M.* Seqetbîyayîş. Kût bîyayeni, nêşeyê lingan bîyayeni, lingan ra yan kut bîyayeni yan lengayeni yan jî lûkimîyayeni. Lingan di egerin peyda bîyayeni. *Tr. Sakatlanmak, aksamak, topallanmak.* Cinêki serrên mêrdifanan ra dekewti, linga ci bî seqeti.[1] 2. *Tib. f. M.* Seqetbîyayîş. Leteyêndê ganên di, eger virazîyayeni, uzir peyda bîyayeni, tey nêşe peyda bîyayeni. *Tr. Vücudun herhangi bir organında (mesela gözler ve beyin hariç) bir özrün oluşması, sakatlanma.* Eger doşî seqet nêbîyayê, beno ki jî bişayê xwu rê hemaley bikero. Labelê seqet bîyayenda doşîya tepîya çetin ki... 3. *Zv. f. M.* Seqetbîyayîş. Tey eger peyda bîyayeni, bitûmey ra vijîyayeni, tamey ra kewteni, normalî ser ra kewteni û normalî bin kewteni, şikîyayeni, şehitîyayeni, xeripîyayeni, tey qusûr vijîyayeni. *Tr. Sakat olmak, normal işleyişin dışına çıkmak, yapısında bir noksanlık meydana gelmek.* A roji meymanê mi ame, mi nêşa şiro terawî, terawîya mi bî seqeti.

seqetey 1. *Tib. Nm.* Seqet/i bîyayeni, lingan ra nêşeyey, lingan ra nêşe/ê bîyayeni, lingan ra

---

1 Goreyê şikdê ziwandê Dimilî lingan ra, bazîyan ra, doşîyan ra destan ra, kulomeki ra, giştan ra seqetey bena. Labelê çiman ra seqetey nêbena. Çim di eger peyda beno, beno kor. Beden di bol cayan di seqetey peyda bena. Labelê mezg (beyîn) di jî seqetey nêvajêna; xînt, egerin, nêşe û jû çîyo winasîn vajêno.

yan lengeni yan jî lûkimîyayeni. *Tr. Sakatlık, topallık, aksaklık gibi herhangi bir özrün bulunması.* Eger o merdimo melanet bi a seqeteyda xwu ya jî bişo wina olimbêteriy bikero, eceb seqet nêbo do se kero? Dêmax kî, Ellah ko vîneno û vewri varneno. 2. *Tib. Nm.* Leteyêndê gandê kesî di egerên yan jî nêşeyên virazîyayeni, peyda bîyayeni. *Tr. Vücudun herhangi (göz ve beyin hariç) bir organında bir sakatlanma veya özrün meydana gelmesi.* O yo seqeteyda kulomekan vero nêşeno karûgurweyên bikero. 3. *Zv. Nn.* Seqet bîyayeni. Çîyên di, vernameyên di, karûgurweyên di normalî ser ra kewteni, tamî xerpnayeni, kemênayeni, şikiteni, normalî bin kewteni. *Tr. Sakatlık. Yapısında bir eksiklik veya bir kusur oluşmak, normal gidişatta bir noksanlığın meydana gelmesi.* Seqeteya rojedê min a mi kena kêfsad.

seqetkerde/ê 1. *Tib. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo seqet. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên bîyo sebebê seqet bîyayenda ci. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên yan linga ci şiknaya yan kerdo lengerok yan jî bîyo sebebê lûkimîyayenda ci. Çî/keso ki; kesên lingandê ci egerên peyda kerdo. *Tr. Sakat edilen, aksatılan, aksamasına neden olunan.* Ti do senîn gunadê ê lajekdê seqetkerdî ra bişê bivijîyê? 2. *Tib. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni tey eger veto, tey eger peyda kerdo, tey nêşeyên peyda kerdo yan jî jû bîyo sebebê seqeteyda ci, bîyo sebebê egerineyda ci. *Tr. Sakatlandırılan, özür oluşturulan.* Sifte dîqet nêkerd, nika jî ê saqedê seqetkerdî dima bîyo rezîldê alemî. 3. *Zv. N.* Çîyo (vername, meş, rayşîyayîş) ki jewî yan jî tayêni kerdo seqet, xerpnayo, şehitnayo, eger dekerdo de, bitûmey ra veto, tamey ra visto, qusûr kerdo mîyan. Çîyo ki jewî normaley ra veto, kerdo normalî bin. *Tr. Sakat edilen, bozulan, normalin dışına çıkarılan.* Meşê ey o seqetkerde do miheqeq ey kêfsad kero.

seqetkerdeni 1. *Tib. f. M.* Seqetkerdiş. Linga kesên yan jî çîyên yan şiknayeni yan sebebê lûkimîyayenda weşan bîyayeni yan jî sebebê lengerokeyda weşeyên bîyayeni. *Tr. Sakatlatmak, aksak yapmak.* Verî seqet nêbî, mi bi derbên a kerd seqet. 2. *Tib. f. M.* Seqetkerdiş. Leteyêndê gandê kesên yan jî weşeyên di eger peyda kerdeni, şiknayeni, ca ra veteni, sebebê seqeteyda ci bîyayeni. *Tr. Vücudun herhangi bir bölgesinde (gözler ve beyin hariç) sakatlık meydana getirmek.* Mi bol derênik na mîyanedê ci ser, mîyaneyê ci bî seqet. Mîyaneyê mêrdekî mi kerd seqet. 3. *Zv.* Seqetkerdiş. Bitûmey ra veteni, qeza kerdeni, çîyêndê zêdê rojî û nimazî wextdê ci nêkerdeni, dimay rê verdayeni, tamey ra veteni, kemênayeni, eger mîyan kerdeni, şiknayeni, şikite dekerdeni, normalî ser ra kewteni, normalî bin kewteni. *Tr. Kazaya/sonraya bırakmak, serisini bozmak, düzenli gidişatı bozmak, sakatlamak, özürlü hale getirmek, kusur koymak.* Mi rojeyê xwu kerd seqet, ey serrên bî hergi roji vername viraştê, vernameyê xwu kerd seqet ûzn. xeylên çîyo winasîn beno seqet.

seqkerde/ê *N.* Seqnaye/ê, tûjkerde/ê, sekmanî dest ra ravêrde/ê. *Tr. Bilenen, keskinleştirilen.* Merdimê seqkerdî merdim kişt. Kes do bîlaheq û bîlasebeb kesî nêdo seq. 2. *Zv. N.* Pirkerde/ê, teqayeni rê hadirekerde/ê, tûjkerde/ê. *Tr. Barut fıçısına döndürülen, doldurulan, dolduruşa getirilen, patlatmaya hazır hale getirilen.* Merdimê seqkerdî, tew zirar da xwu û înan. Zirar nêda ê bînan. Kes nêzano zirarê seqkerdî do sera şiro.

seqkerdeni *f. M.* Seqkerdiş. Seqnayeni, tûj kerdeni, birok kerdeni. *Tr. Bilemek, keskinleştirmek.* Ti do ki, ay seq kerê, xwu rê jewda newê biherîni. Çunkî a, seq kerdeni rê nêercêna. 2. *Zv. f. M.* Seqkerdiş. Seqnayeni, pir kerdeni, teqayeni rê hadire kerdeni. *Tr. Doldurmak, dolduruşa getirmek, barut fıçısına döndürmek, patlatmaya hazır hale getirmek.* Mi o seq nêkerd. Labelê fina jî o mi ser o seqa.

seqok/i 1. *N.* O/çîyo ki seqneno, keno tûj, tûjkar, *Tr. Bileyen, bileme aygıtı, bileme taşı, bileme makinesi.* Seqok do biseqno, dar do jî kût kero. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki pir keno, keno tûj, tûjkar. *Tr. Dolduran, bileyen, patlatmaya hazır hale getiren, dolduruşa getiren.* Seqok do biseqno. Labelê wezîfeyê ey do jî nêseqîyayeni bo.

seqokey 1. *Nm.* Seqok/i bîyayeni, wesfê seqokan tey bîyayeni. Pir kerdeni, karê seqokî, tûj kerdeni, karê tûjkarî, tûjkarey. *Tr. Keskinleştirmek, çok keskinleştirmek.* Seqokey ra vêşî rê zewmbî karûgurwey estê. 2. *Zv. Nm.* Tûjkarey, pirkerdokey, pir kerdeni, karê tûjkarî, zêdê barûtî kerdeni. *Tr. Dolduruşa getirmek, doldurmak, patlamaya hazırlamak.* Seqokey di zirar sirf qarşûy nîno, zirar yeno bi kesî jî.

ser- Vajekênda Dimilî ya ki, bolkî bi şikildê veromekên a vajekê newey virazena. Mersela; serşuwane, sernûştok, sernuşte, sermîyan, serwezîr, serbazirgan, serbijêr, serbijor, serlewhe, serkar, serdar, serhat, serxet, serbar

ûzn. *Tr. Zazacada bir önek olup baş- anlamına gelmektedir.*

ser 1. *Nn.* Kişta binî nê, kişta serî. Tersê ci "bin" o. *Tr. Üst, üzeri.* Serê masa do newedera pak bo. 2. *Nn.* Vernî. Peynî nê vernî, pey nê, ver. *Tr. Ön.* Serê ci tepşi, peynîya ci verdi, ez tepêşa. 3. *Nn.* Ver, vernî. *Tr. Uç.* Serê xeti do nêkarîyo. Çunkî ma do ûjaya qandê dor bîyayenda motori verdê. 4. *Nn.* Vêşinde, vêşî, mende. Çî/keso ki; karûgurweyêndê hesabî di vêşî mendo, pey di mendo, ser ra mendo. *Tr. Üstü, fazlası, artısı, artanı, zaid, kalanı, gerisi.* Ramitokê otobozi, winîya lîlikî ra û va: Keso ki serê perandê xwu nêgiroto esto? 5. *Nn.* Qoti. Verikê ci. *Tr. Kod, kodu.* Serê nimrodê ci, mi nênûşnayo. 6. *Nn.* Heq, heqdê çîyên di, çîyên ser o, pa, elaqedar. *Tr. Hakkında, ile ilgili, alakadar, üzerine, üstüne.* Mi şima ser o îfade nêdayo, înan dawa ser o (heqdê dawa di) mi ra çîyên pers kerd. 7. *Ed. Nn.* Veror, verorde, vernî di, vernî di bîyayeni, herûna çîyan, herûna çîyan giroteni, cadê ci di. *Tr. Üstünlük, yeğ, yeğ olmak, galip olmak, yerini tutmak, yerine geçmek, bedel olmak.* Serê şewdirî şorbayên şimiteni serê hemî çîya. 8. *Nn.* Çî/keso ki; hergi merdimî yan jî çîyên rê kewno. *Tr. Kişi başına düşen, payına düşen, her birine, her birisine. Kişi başına düşen şey, miktar veya durum.* Mi serê merdimîy şeş nanîy vila kerdîy, înan mi ra serê merdimîy des nanîy waştîy. 9. *Nn.* Ser o, heqdê ci di, ci ser o, merselerda ci ser o bîyayeni, têkilîyê ci bîyayeni, mewzûyê ci bîyayeni. *Tr. Konusunda, konusu olmak, üstünde, üstüne, üzerine, üzerine olmak, üzerinde olmak, konusu olmak.* Mêrdekî va: Mi îlimdê fenî û şêlignasî û hîsabî ser, di serrîy wendo ki, ez a şena jû qisa vajî. Ma ez a zêdê şima pêlek ra erzena?[1]

sera *Cog. Frz. Nn.* Citêreya ki kes veror naylon an, camekan an bin di citi keno û fina veror jî meywe û sebzeyê ci gîno. *Tr. Sera, seracılık, turfanda, turfandacılık.* Adana di ez bol serayan di gurweyaya.

se ra 1. *H.* Par kerdeni di, husseyên di, malûmilk û hesabên safî kerdeni di bi sey (%) ser ra hesab dîyayeni. *Tr. Yüzde, yüzden. Yüzlük bir dilimden bir mikarını ifade etmek için kullanılmaktadır.* Mi se ra pancê ci waşt, înan mi rê bol dî. Se ra des kewt mi dest. 2. *H.* Kotî? Vera kotî? Vera ça? û zêdê nînan persên a ki, kê ra persi bo, şîyayîşê cadê ci pers beno. *Tr. Nereye?* Şima yê se ra şinê? Ez jî bi şima ya bêra?

seradir *Nn. Bw.* Serardû. Seradirê ci çinêbî. Cora nêşa adirê xwu wekero.

seradirey *Nm. Bw.* Serardûyey. Kaşka to qîmetê seradireyda ci bizanayê.

serakerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; serê ci abîyayo, serê ci girote nîyo. *Tr. Üstü, üzeri açık olan.* O lajeko werdî serakerde bî. Mi serê ci girot tepîya, ez rakewta. 2. *N.* Serqot/i, serserqot/i. Kes/çîyo ki; sereyê xwu nêpişto, nêpişte, sere nêpişte. *Tr. Başı açık, başörtülü olmayan.* Vanê: Keko Mehmet Elî yo Serqot wahîrê keramat bî.

serakerdeni *f. M.* Serakerdiş. Serê çîyên yan jî kesên akerdeni, akerde verdayeni, nêgiroteni. *Tr. Herhangi bir şeyin veya kimsenin üstünü açmak, açık bırakmak.* Mi serê quşxanî akerd ki, şamî serdi bo, ey şî fina serê ci girot. 2. *f. M.* Serakerdiş. Serqot kerdeni, serserqot kerdeni, pişteyê seredê kesên yan jî ê xwu akerdeni. *Tr. Baş açmak, açtırmak, başörtüsünü açmak, açtırmak.* Şima senîn şenê serê ci akerê, şima ê aqil û totik û qewetî kêra gînê?

serame *Nn.* Serancame, serencam, serencame, mersela, hîkaye, dûrikê coydê ci. *Tr. Hikaye, özgeçmişi. Başından geçen olaylar.* Mi rê serameyê xwu va, mi rê gengaz ame.

seramîk *Frz. Yûn. Nn.* Çîyo ki ki firûnan di bi germeyênda şên a herrida sûrkerdê ra, herrida pewtê ra viraziyeno. *Tr. Seramik.* Guldan û dêzika şamîyan û çîyo winasîn pêro jî seramîk o.

seramîyayeni *f. M.* Seramîyayîş. *Bw.* Ser di amîyayeni. Ma kerd çîyê ci wedarno û bero, mêrdek ame ser.

serancam *Nn. Bw.* Serancame. Eger serancamê mi hendê to rengîn nêbo, qe ez çîyên nêzana.

serancame *Nn.* Serancam. Coyo şexsî, coyê kesên yan jî çîyên, dûrika coydê kesên yan jî çîyên. *Tr. Bir kimsenin veya şeyin başından geçen hikaye, tarih, tarihçe-i hayat.* Serancameyê mi renga reng o.

serande/ê *Nn. Zv.* Biqîmet/i, qîmetdar/i, birûmet/i, rûmetdar/i. Çî/keso ki; neyayo kiştda serî, doşîda serî di roneyayo. Serande û payande tersê pêy o. *Tr. Baş/üst veya ön taraflara konulan.* Şima wazenê, wa sîya giloberî ci rê serandê bo û kuçanî jî ci rê payandê bo.

serandeyey *Nm. Zv.* Serande bîyayeni, wesfê serandî tey bîyayeni. Çî/keso ki; kişta serî di roneyayo, neyayo serî heti; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kiymetli*

---

1 Vatişê "heqdê qeçekan di" hendê vatişdê "qeçekan ser/ser o"y nêbeno, no dimayên deha fesîhî yo.

olmak, baş tarafina konulan olmak. Serandeyeya înan qîmetdareyda ci ra nîya, tersdê ci ra ya.

seranî 1. *N.* Kişta tewra corêni, kişta tewra vernekêni, ser û çoşmeyê serdê ci, cor û çoşmeyê cordê ci. *Tr. Uçlar, uç kısımları, üst ve üst kısımları.* Mi şamîya şima seranîya erdî di ronê bî. Boka şima ser ra nêşîyê! 2. *Nm.* Înternetî di pero esîl, geçaya esîli, geçaya siftekên a ki tey heme çî bi navikîyey a asena. *Tr. İnternette ana sayfa. Her şeyin özet olarak görüldüğü veya gösterildiği özet sayfa.* Ez winîyaya, mi seranî di o name nêdî. Qey seranîya ci weş nêvirazîyaya.

seranîya koyan *Cog. Nm.* Tewro serê koyan, serê koyan, dest pakerdena koyan, corê koyan, serîçiqê koyan, serikê koyan, en serê koyan. *Tr. Zirve, doruk. Dağların en üst/zirve tarfları, dağların başlangıç tarafı.* Ma yê binanîda koyan di, ê yê seranîda koyan.

seranîya serri *H. Nm.* Rojê serê siftekêniy, rojê serê vernekênîy, hewna serê serri. *Tr. Ta yılın ilk zamanları, henüz yılın başı.* Hewna seranîya ser ra, oy mi rê peynîya ci hesibneno.

seranîyey *Nm.* Seranî bîyayeni, wesfê seranî tey bîyayeni. Kişta tewra corêni, kişta tewra siftekêni, kişta tewra destpakerdeni bîyayeni. *Tr. Başlangıç/uç kısım/tarfları olmak, baş kısımları olmak.* Seranîyeyda ci di keramati çinêbî.

seranok *Ed. Nn.* Çî/qisaya ki; qandê vîrîardişî deyêna însanan ki; însanîy ê çî yan jî ê kesan bîyarê xwu vîrî. *Tr. İpucu. Herhangi bir şeyi veya kimsenin hatırlanması için ilgili kişiye verilen ipucu, hatırlatıcı şey veya nesne.* Eger qirtikên jî seranok bidayê mi, mi do bivetayê. Labelê ey, ez seranokî ra kerda mehrûm. Mersela: Perserda "Kalikê ma yo tewro pîl kam o?" Eger verperseri di seranokê ci yo "X..." bideyo, beno ki jî bişo vajo Xelik o.

seranokey *Ed. Nm.* Seranok bîyayeni, wesfê seranokan. Çî/keso ki seranok o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İpuçluğu, ipucu olmak.* Lajekî îtîraz kerd û va: Mi rê ki seranokey winî nêbena. Seranokê ci tenekna akerde bîyayê, mi do bivetayê.

seranroji *Nm.* Saetê rojê verênîy, destpakerdişê roji, wextê rojê siftekênîy. *Tr. Günün ilk saat/vakitleri, başlangıcı.* Ez seranroji di bîlaheq û bîlasebeb kê şarî nêşina.

seranser *Nn.* Seraser, pêro, temamê ci, heme, pêrko, qompîla, qompîle, cêrancorî, serên ra hettanî serdê ci yê bînî. Serên ra hettanî seredo bîn. *Tr. Tamamı, hepsi, bütünü, komple, bir uçtan diğer uca, baştan başa, geride hiçbir şey kalmaksızın, çepeçevre.* Seranserê nê merdiman ey teraş kerdîy. Bê ey kesî jî nêkerdîy.

seranserey *Nm.* Seraserey, seranserê ci, pêroyê ci, hemeyê ci, serêndê ci ra hettanî serdê ci yê bînî. *Tr. Baştan başa olarak, bir uçtan, diğer uca kadar.* Bi mi ki seransereya ey û seransereya ney jew nêbena.

seranserri *Nm.* Serê serri, nezdîyê seredê serri, rojê serrê peyênîy. *Tr. Yılbaşı, yılın ilk günleri, senenin ilk zamanları.* Mi rê ki peyanseri û seranseri nezdîyê pê yê.

serardû *Nn.* Seradir. Qirşûqalo (pûşûpalax) ki; kes pa ardûyanê ternan, ardûyanê qalinan veşneno, kes pa ardûy veşneno, kes pa adirî wekeno. *Tr. Çıralık.* Verî tim jî, qando ki adirî bişê wekerê, zel melîy, pûş û palaxi û çîyo winasîn o serardû ma peyda kerdê.

serardûyey *Nm.* Seradirey. Serardû bîyayeni, seradir/i bîyayeni. Çar û çîyê adir veşnayîşî yo ki, kes pa adirî aci fîneno. *Tr. Çıralık olmak.* Serardûyeya ci ma rê lazimi nîya, biroşi.

seraşmî 1. *Nn.* Serê mengi, seranîya aşmî, seranîya mengi, çoşmê dîrê rojandê mengi. *Tr. Ayın ilk başı/günleri, ay başı.* Metersê, ma do seraşmî di, perekanê şima bidê. 2. *Tib. Nn.* Edet. Nêweşîna cinîyan a ki, hergi mengi di yena ci sere di, ci ra gonî şina. *Tr. Aybaşı, ay hali, adet, adet kanamaları.* Ser aşmîya cinêkerda ci ya, o yo rapekneno beno meymaney. Merdimêndo qafqul o, qe goşdareya cinîyan nêkeno. Bi ey ki o camêrd o. Wela mi ci ro bo. 3. *Tib. Nn.* Nêweşînênda qeçekan a ki ser û binê mengi di qeçekandê werdîyan di peyda bena. Emel û şewat û boy kewna qeçekan ser, çimê qeçekan dîmdeyênê, qeçekan benê kalûpîrandê keda marûpêri nê werdan ser û kenê tenî. *Tr. Çocukların ateşli ve ishal oldukları kabul edildikleri ve tıpça kabul edilmeyen gel git olaylarının etkilediği sanılan bir çeşit ay başı ve ay sonu hastalığı.* Qeçan benê kalû pîran heti, kalûpîrîy ci tenî kenê. Qeçekê ma tim kewtê seraşmî.

seraw *Nn. Bw.* Serawî. Babet babetî serawîy estê.

serawçir *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Seraw, çirdê ci ra qe beno ki bibo. Çunkî çirê ci bol ê.

serawçirik *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Eceb çirê ê welatî esto ki, serawçirikê ci jî bibo.

serawî 1. *Cog. Nn.* Seraw, serê aweri, serê awi, binê awi nê serê ci. *Tr. Suyun üstü, su yüzü.* O merdim asnaw nêzano. Cora serawî di nêmaneno; kewno binawî. 2. *Cog. Nn.* Seraw, serê

aweri, seranîya awi, peynîya aweri nê serê ci. *Tr. Su başı, suyun ucu.* Serawî ra bigî û şorî hettanî cor hele awi kotî di teqaya. 3. *Cog. Nn.* Seraw, çime, fekawî. Cayo ki ci ra awi vijêna. *Tr. Kaynak başı, kaynak, suyun gözü.* Mêrdekê Kalî hendo ki bêrîya dewda xwu kerdi bî, va: Wa serawîda dewda ma ra mi tayên awi bişimitayê û wa qe mi şan nêkerdayê. 4. *N.* Seraw, taşûteni, şitena verori, arawî di şiteni. *Tr. Ön yıkama, ön yıkama suyu.* Mi sifte kerd serawî, dima jî pêro şit. 5. *Zîr. N.* Seraw. Qezenco ki şilîya tepîya karêno. Çiçî yo ki yaxerana tepîya karêno, pêro. Ziddê ci "binawî" ya. *Tr. Yağmurun düşmesinden sonra ekilen bütün ekinler, bütün bitkiler.* Ne serawîyê nê citêrî esto, ne jî binawîyê ci. Citêrêndo totikval o. 6. *Zîr. Cog. N.* Seraw. Ser eştena awdani kerdeni, çîyo ki awi erzêna ci ser û bi no babet a awdeyêno, beno hî. Serawî, bolkî xeyaran di, sadîlan di bena, bezran di û çîyo winasîno nazîk û nazenîn di bena, eger awa salmê ci deyo, wexta do biçelmisîyo, pûç bo. *Tr. Serpme su. Serpme yöntemiyle sulama yapmak, serperek ıslatmak.* Vêşî awi medê ci, eger şima şenê, hema tenekên serawî kerê, serawî ci rê besa. 7. *Nm.* Seraw. heywanan awi ser berdeni, heywana awdayeni, qandê aw ci dayeni heywanan têtewr awi ser berdeni, aw heywanan dayeni. *Tr. Hayvanları su içirmek. Hayvanları topluca suya götürüp su içirmek.* Şuwanî, gama bîni heywanîy serawî kerdîy, ê yê nika çerenê.

serawîkerde/ê 1. *N.* Çîyo (zv. ya kes) ki jewî yan jî tayêni kerdo serawî, bi şitenda veror a şito, arawî di şito. *Tr. Ön yıkaması yapılan, ön yıkamaya tabi tutulan.* Çinayo serawîkerde, do deha tayên awi û hêle xerc kero. 2. *Zv. N.* Çimekerde/ê, fekawîkerde/ê. Çîyo ki keso ki karûgurwe û muameleyêndê palikîyayîşî di kerdo çime, kerdo çimeyo veror, kerdo delîlo tewro ravey. *Tr. Temel/ana kaynak halinde gösterilen/getirilen, menbalaştırılan.* Înan o kitabo serawîkerde çiman ra vet. 3. *Zîr. N.* Çîyo (fekî, sebze, erd) ki jewî yan jî tayêni awdana ci bi ser ra kerdena kerda, awi şanaya piro û awdayo. *Tr. Serpme su ile sulaması yapılan.* Awîyo serawîkerde çirê wina pey ra mend ki? Gereg ki ê bînan hewlêrî bîyayê û!

serawî kerdeni 1. *f. M.* Serawîkerdiş. Şitena verori kerdeni, bi verorey a şiteni, arawî di şiteni. *Tr. Ön yıkama yapmak, ön yıkamadan geçirmek.* Sifte serawî ki, dima bierzi çinaşoyêri, wa bişuwo. 2. *Zv. f. M.* Serawîkerdiş. Çime kerdeni, fekawî kerdeni. Çîyên yan jî kesên; karûgurwe û muameleyên di, çime kerdeni, fekawî kerdeni, çime mojnayeni, çimeyo esîl û siftekên û tewro ravey kerdeni. *Tr. Herhangi bir çalışmada, bir şeyde, bir iddiada bir şeyi veya bir kimseyi ana/asıl kaynak göstermek, temel kaynak olarak dile getirmek.* Ez do kitabê ci serawî kera. 3. *Zîr. f. M.* Serawîkerdiş. Bi awi ser ra kerdena awdani kerdeni, bi awi piroşanayen a çîyan awdayeni. *Tr. Serpme ile sulama yapmak.* Erdê ci serawî kerdeni di deha bol qezenc da.

serawrêjik *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Serawrêjikêndê ci bibo, dinya alem do ser qulojîyo. Çunkî zozana ci hendo ki weş a, kesî desti nêkewna.

serawrêjnok *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Seraw rêjnokî bin di roşi û zebeşi lete ki.

serawxîz *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Seraw xîzdê ci ra mi aw şimita.

serban *Mîm. Nn.* Serbane, serê banan, banan di kişta serî. *Tr. Dam üstü, çatı.* Beledîyey, gereg ki banan pêrini rê serbanî bikerê mejbûr. Çunkî serbanîy zimistanî banan kenê germ û amnanî jî banan kenê honik.

serbane *Mîm. Nn. Bw.* Serban. Serbaneyê ci nêdawîya bî. Cora gidî mend bî.

serbar/i 1. *Baz. N.* O/çîyo ki; barê ci yo siftekên o, barî di hewna siftekên o. *Tr. İlk yük.* Mêrdekî, di rojî yo dest kerdo pa, ewro bî serbar. 2. *Zv. N.* Sifte/ê. Bar bîyayeni di siftekên/i. *Tr. Yük/ sorun olmada birinci olan, her zaman sorun olan, baş sorun.* Serbarê keyî yo timûtim o. Qe mi nêdî ki rojên bîyo çareser. 3. *N.* Çî/baro ki; mabeyndê di baran di, kişta serî di neyayo barandê bînan ser. Serbar, barandê esîlan girdêrî nêbeno, ci werdêrî yo. *Tr. Asıl yüke ilave olarak iki yük arasında yüklenen ve asıl yükten daha küçük olan ek yük.* Şima serbarê herî/kamyoni weş bar nêkerdo, deperîya cêr.

serbarey 1. *Baz. Nm.* Serbar/i bîyayeni, wesfê serbaran tey bîyayeni. Barî di fina sifteyey, sifte bîyayeni. *Tr. Yük olmada ilk olmak.* Serbarey di zirarên çinî yo. Tersê mi o yo ki deha qori nêro kesî. 2. *Zv. Nm.* Persgirek di tim siftekên bîyayeni, persgireko siftekên bîyayeni. *Tr. Sorun olmada ilk olmak, sorunluluk.* Çareserey di peynekêno, labelê serbarey di siftekên o. 3. *Nm.* Serbar bîyayeni, baro dimayên o ki, bardê esîlî ra deha tayên o, a o bar bîyayeni, wesfê nê barî ci ser o bîyayeni. *Tr. Yedek veya ilave yük olma. Temel yük değil de tali yük olma.* Serbareya ci ma rê nêbî baro giran.

serbaz/i *N.* Serbazî, pîşdar/i, pêşkeş/i, serdar/i,

serik/i, ser ok/i. Kes/çîyo ki; vernîya kayên, dezgeyên, karên anceno, vernî do. *Tr. Elebaşı, örgütbaşı, örgüt lideri, teşkilat önderi, başı çeken.* Hetta ki serbazê ci nêtepêşîyo, zerreyê ci jî eşkera nêbeno.

serbazargan/i *Baz. N. Bw.* Serbazirgan/i. Serbazargan ki nê fêlê xiraban bikero, deha ê bînîy do çi nêkerê?

serbazarganey *Baz. Nn. Bw.* Serbazirganey. Serbazarganey bi peran an tenya nêbena. Qandê ci, durustey û weşqiseyey jî lazim a.

serbazey *Nm.* Serbazîyey, serbazî bîyayeni, pîşdarey, pîşdar/i bîyayeni, pêşkeşey, pêşkeş/i bîyayeni, serdarey, serdar/i bîyayeni, serikey, serik/i bîyayeni, ser okey, ser ok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; vernîya kayên, dezgeyên, karên anceno, vernî do, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Elebaşılık, örgüt liderliği, teşkilat önderliği, başı çekmek.* Hetta ki serbazeya vila nêbo, ma bi înan nêşenê.

serbazirgan/i *Baz. N.* Bazirganbaşî, bezîrganbaşî, bazarganbaşî, sermîyanê bazirganan, serdarê bazirganan, serik/ser okê bazirganan. Kes/çîyo ki; bi namedê bazirganan a kar keno, qisey keno û wezîfeyê bazirganan vîneno. *Tr. Bezirganbaşı, baştüccar, baştacir.* Eger destûrê serbazirganî çinêbo, bazirganê bînîy nêşenê xwuserî hereket bikerê.

serbazirganey *Baz. Nm.* Serbezîrganey, serbazarganey, serbazirganey, sermîyan/serdarê/a bazirganan bîyayeni, bazirganan mîyan di ser ok/i bîyayeni, bi namedê bazirganan a kar û wezîfe dîyayeni. *Tr. Bezirganbaşılık, baştacirlik.* Bazirgano olimbêter o. Bi serbazirganey a bî lord.

serbazî 1. *Nn.* Serpêşî, serkay, pîşgovend/i, serikê kayi, pîşdarê/a kay. O/çîyo ki; kayeri anceno. *Tr. Halaybaşı, oyunbaşı, oynu çeken.* Serbazîya înan cinêkên bî. Labelê ê ma camêrdên bî. 2. *Nn. Bw.* Serbaz/i. Serbazîyê ma filan merdim bî, dima jî ez ameyê.

serbazîyane *Nn.* Serpêşîyane, serkayane, pîşgovendane, pîşdarane. Zêdê serpêşîyan a, zêdê serbazîyan a bîyayeni, wesfê serbazîyan tey bîyayeni. *Tr. Adeta halaybaşı olmak, adeta oyunbaşı olmak.* Wezîfeyê xwu serbazîyane kerd û ci ra kewt dûrî..

serbazîyaney *Nm.* Serpêşîyaney, serkayaney, pîşgovendaney, pîşdaraney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê serpêşîyan a bîyayeni, zêdê serbazîyan a bîyayeni, wesfê serbazîyan tey bîyayeni. *Tr. Adeta halaybaşı gibi olmak, adeta oyunbaşı gibi olmak.* Wezîfeyê xwu yê serbazîyaney bi weşey a ard ca û ci ra kewt dûrî..

serbazîyey *Nm.* Serbazey, serbazî bîyayeni, serbaz/i bîyayeni, serpêşîyey, serpêşî bîyayeni, wesfê serpêşîyan ci ser o bîyayeni, ser okê/a dezgeyên bîyayeni, pîşdarey, pîşdar/i bîyayeni, karûgurweyên di, kayên di, îşkeleyên serik/i bîyayeni, vernî di bîyayeni, vernîya karûgurweyan anteni. *Tr. Bir iş veya eylemde, oyunda, örgütte başı çeken olmak, lider olmak, örgüt elebaşısı olmak.* Eger serbazîyeyda ci di qezencêndê şardê ma bibîyayê, nika qey şarê ma resa bî şarî.

serbend/i 1. *N.* Sermanî. Manîyê/ya hemini. O/çîyo ki beno manîyê hemini. *Tr. Temel engel, asıl mani olan.* Serbend o yo. Eger ti bişê ey werte ra werzanê, ma rê bes o. Çunkî ma yê kenê nêkenê, nêşenê bi otesîda ey a bêrê. 2. *N.* Serebeste/ê, serebende/ê, seregirêdaye/ê. O/çîyo ki sereyê ci beste o, sereyê ci girêdeya o. *Tr. Kafası/başı bağlı olan, kafası/başı sargılı olan.* Merdimêndo serbend ame nêweşxane û înan nêvindarna, berd keye.

serbendane 1. *Nn.* Sermanîyey, sermanî bîyayeni, wesfê sermanîyan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; manîyê hemî kes û çîyan o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Temel/asıl mani gibi olmak, ana engelleyici gibi olmak.* Ez şena serbendane bierza ci ver. La ki bi wesfandê min o robere nîno. 2. *Nn.* Serebendane, serebestane, seregirêdayane. Bi serebestan o mendeni, wesfê serebendan tey bîyayeni. *Tr. Başı bağlılar gibi, kafası bağlanmışlar gibi.* Ci rê serebendane aqil medi.

serbendaney *Nm.* *şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di serbendane bîyayeni, manîyo tewro ravey bîyayeni, bendeyo tewro ravey bîyayeni. *Tr. Temel mani/engel, asıl barikat olmak.* Serbendaneyênda ecêbi tey da. Ma cara nêşayo ê serbendî ser ra gam kero.

serbende/ê 1. *N.* Serebeste/ê, seregirêdaye/ê. O/çîyo ki; sereyê ci beste yo, sereyê ci girêdeya yo. *Tr. Kafası/başı bağlı olan, kafası sargılı olan.* Merdimênda serbendê amê nêweşxane û înan nêvindarnê, berdi keye. 2. *Tib. N.* Çîyo/a ki pa sere pêşîyayo, çapûtê serî, çapûto ki pa sere girêdeyayo. *Tr. Başı/kafası bağlı/sargılı olan, başı ağrıyan.* Serbendê pa kerê ki wa serd nêgîro.

serbendey *Nm.* Serê manîyey, manî bîyayeni di serê hemini bîyayeni, manîyo esîl bîyayeni. *Tr. Temel/asli engel/mani olmak, engellerin başı olmak.* Serbendê çîyandê bi xeyran bol ê.

Labelê ser bendê ci jî nefsê kesî yo.

serber/i 1. *N.* Serpêşî, pîşdar/i, pêşkeş/i, sermîyan/i, ser ok/i, serik/i. O/çîyo ki serî beno, vernî anceno, kewto vernî. *Tr. Herhangi bir şeyin ucunu taşıyan/götüren.* Serberê ci kişîya, dawa ci merdi. 2. *N.* Kes/çîyo ki; serberiki vernî di beno yan jî serberiki vernî di qedînayo, bîyo verom, bîyo vernekên, bîyo ê siftî. *Tr. Bir müsabaka/yarışmada, bir maçta yarışmayı önde götüren/bitiren veya birinci olan.* Eger serber bo, o do xelata tewra girdi bigîro.

serber 1. *Mîm. Nn.* Serkîber. Serê kîberî. *Tr. Kapı üstü. Kapı kasasının üst kısmı ve kirişi.* Serberê ci weş mûnd bî, kîber hema dekewt de. 2. *Rob. Nn.* Ray/geçûto ki cor ra vêr dano, kes ser ra şino, kes cor ra şino. *Tr. Üst geçit.* Gereg ki qeçekîy na rayda gîrgînî di serber ra şirê ki qeza nêkerê.

serberare *Mîm. Nn. Bw.* Serkîberi. Serberareyo ki no osta virazo, ancax hendayên beno.

serberde/ê 1. *N.* O/çîyo ki; berdo sere, hettanî peynî berdo, soyînê ci dîyo, tede bîyo muwaffaq, resayo hêwandê xwu ser, hêwanî ser resaye. *Tr. Mutlu sona kavuşan, sonuna kadar götüren, sonucunu görebilen, başarılı olan.* Merdimêndo serberde yo, bê ey kesî na nêberda sere. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî berdo sere. *Tr. Başa götürülen, mutlu sona götürülen, kavuşturulan.* A deşti di çolbirêndo serberde çinî yo. Kê karê dinyay berdo sere.

serberdeni 1. *f. M.* Serberdiş. Sere berdeni, qedînayeni, hettanî peynî berdeni. *Tr. Başa götürmek, sonuna kadar götürmek, sonuca ulaştırmak.* Ey do na persgireki, biberdayê sere. 2. *f. M.* Serberdiş. Hettanî pey berdeni, hettanî soyîn berdeni, qedînayeni, peynîya ci ardeni. *Tr. Sonuna kadar götürmek, başa kadar götürmek.* Ez do bera ser ki wa vajê kar kerdo. Eger ki ez nêşa bera ser, ze ki ez nêkera.

serberiki *Nm.* Pêverik, maç, pêya kay kerdeni, bi şikildê di merdiman a yan jî bi şikildê taximên a, bi şikildê govilên a pêya kayên viraşteni. *Kur. Pêşbirk. Tr. Maç, karşılaşma, müsabaka.* Ma yê kenê xwu mîyan di serberikên virazê. Labelê kam ki serber bivijîyo, fina ma do xwu mîyan di, ci rê di altûnîy jî xelati bidê.

serberiki viraşteni *f. M.* Serberikiviraştiş. Pêverik viraşteni. Bi şikildê di merdiman a, bi şikildê taximên a, bi şikildê govilên a serberikên saznayeni, serberikên meydan ardeni, pêya maç kerdeni, pêya kay kerdeni. *Tr. Maç/müsabaka yapmak, yarışmak, yarışma düzenlemek.* Şima ki, serberikên bişê virazê, ma do jî kay kerê.

serbeste/ê 1. *N.* Serbende/ê, seregirêdaye/ê. O/çîyo ki; sereyê ci bestîyayo, sereyê ci girêdeyayo. *Tr. Başı/kafası bağlı olan.* Merdimêndo serserbende ame tîya ki tedawî bo, tew bî xirab û kewt. Ma bi zor a bi ambûlans a rişt nêweşxanedê Rehay. 2. *N.* O/çîyo ki; sere besto, sere girêdayo, sereyê jewî besto. *Tr. Baş bağlayan/saran.* Merdimo serbeste, do finakî bi bestno ki wezîfeyê xwu bîyaro ca. 3. *N. Bw.* Zîmmet û zîmmetkerde/ê. Serbeste yê mi, ê şima bolêrî yo. Mi ser o şeş depoy estê.

serbesteni 1. *f. M.* Serbestiş. Sere girêdayeni, sere pişteni, bi serî yo çapût pişteni. *Tr. Baş bağlamak/sarmak, başa sargı bezi bağlamak.* Serbestê ci a ya. Ay rê, ser bestiş çetin nîyo, di deqan di bestena. 2. *f. M.* Serbestiş. Derdên rê darîyên bîyayeni, persgirekên rê darmanên bîyayeni, derdên rê çareser bîyayeni. *Tr. Bir derde derman/çare olmak, bir sorunu çözmek.* Ay ser best. Mi çîyên nêşa havil kero. 3. *f. M.* Serbestiş. *Bw.* Zîmmet kerdeni. Eger şima serbestena nê cayan bidîyayê, şima wina wina nêkerdê.

serbicêr *Nn.* Serbijêr, acêr, war şîyayeni, awar, vera cêr, verê ci, vera cêr bîyayeni, kişta cêrîya luwayeni, vera cêr şîyayeni. *Tr. Baş aşağı, baş aşağıya, aşağıya doğru, aşağıya doğru gitmek/yönelmek, yokuş aşağı, eğim.* Ez finên serbicêr bîya, dima ageyraya adîyar bîya.

serbicêrey *Nm.* Serbijêrey, serbijêr bîyayeni, serbicêr bîyayeni, acêr bîyayeni, vera cêr bîyayeni, verê ci vera cêr bîyayeni. *Tr. Aşağı doğru olma, başaşağı olma.* Serbijêreyda ci di şima rê zirar esto yan nê?

serbicor *Nn.* Serbijor. Qame bîyayeni, dîyar bîyayeni, verê ci vera cor bîyayeni, acor, acor bîyayeni, kişta corî ser şîyayeni. *Tr. Yukarıya doğru gitmek, yokuş yukarı gitmek/yönelmek.* Serbicor bîyayena cî û amîyayena ey bi mi ki jewi bî.

serbicorey *Nm.* Serbijorey, serbijor bîyayeni, serbijorî, acorey, acor bîyayeni, serbicor bîyayeni, qameyey, qame bîyayeni, vernî bi cor (qame) bîyayeni. *Tr. Yukarı doğru olma, baş yukarı doğru olma.* Mi do xwu rê serbicorey biwaştayê, înan verî waşt bî.

serbikar/i *N. Bw.* Gurewkar/i. Ez serbikar bîya, o eware bî. Cora, mi va şirê ey heti.

serbikarey *Nm. Bw.* Gurewkarey. Serbikareya ci, ci rê nêercêna ki, mi rê biercîyo.

serbindo 1. *N.* Cêrî cor û corî jî cêr berdeni, serî

bin û binî jî ser berdeni, *Tr. Altını üstüne, üstünü de altına çevirmek, karıştırmak, darmadağın etmek.* Ez do şira ê çî serbindo kera û bêra. 2. *Nn.* Salmekî kar kerdeni, pêtewr kerdeni, bi dûzanên a karên nêkerdeni. *Tr. Bir işi maslahata muvafık değil de, gelişigüzel yapmak.* Ellah xeyr! Ma to karên kerd? To serbindo kerd, bi no babet a bîyayê, to nêkerdayê deha rind bî.

serbindobîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê çîyên yan jî kesên a bîyo serbindo, serê ci bin û binê ci jî ser ameyo. Çî/keso ki; ze ki mehkema ra bivijîyo. *Tr. Alt üst edilen, darmadağın edilen.* Pêlewano serbindobîyaye û serbindokar do senîn jew bo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi weş û delaley a, bi raştey a, bi zêdê lazim bîyayîşî ya nêbîyo, salmekî bîyo, salmedera bîyo. *Tr. Maslahata muvafık değil de gelişigüzel yapılan, rast gele yapılan.* Kardê serbindobîyayî di çi xeyr do bivijîyo ki, şima yê winî cor ra firenê?

serbindobîyayeni 1. *f. M.* Serbindobîyayîş. Serê çîyên yan jî kesên bin û binê ci jî ser amîyayeni. Virtûvila bîyayeni. *Tr. Alt üst olmak, darmadağın olmak.* Ez şîya ki keye bîyo serbindo. Kê kerdo? Tabî ki qeçekan kelbût kerdo, kerdo serbindo. 2. *f. M.* Serbindobîyayîş. Salmekî karûgurwe bîyayeni, têserî û têdimî bîyayeni. *Tr. Gelişigüzel olmak, rastgele olmak.* Mi ci rê va: Wa serbindo nêbo. Eger beno wa raşt bibo.

serbindokerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni serê ci ardo bin û binê ci jî ardo ser. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni virtûvila kerdo, ata nata eşto, kerdo têserî û têdimî. *Tr. Alt üst edilen, darmadağın edilen.* Kes do, ê lajekdê serbindokerdî ra çi keramati bipawo ki? 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni salmekî kerdo, bi weş û delaley a nêkerdo, xwu rê senîn ki raşt ameyo winî kerdo. *Tr. Rastgele yapılan, gelişigüzel yapılan, maslahata muvafık yapılmayıp da baştan savma bir şekilde yapılan.* Kardê serbindokerdî ra xeyrên mepawê! Ci ra xeyrên nêvijêno.

serbindokerdeni 1. *f. M.* Serbindokerdiş. Çîyêndê kesên yan jî çîyên serê ci bin û binê ci jî ser ardeni, têtewr kerdeni, virtûvila kerdeni, ata nata çekerdeni, cêser visteni, heme cayê ci çim çarnayeni. *Tr. Alt üst etmek, darmadağın etmek, altını üstüne çevirmek.* Mi do ti, ê şêligî mîyan di serbindo kerdayê, fina gunayê mi bi to ame. 2. *f. M.* Serbindokerdiş. Salmekî kerdeni, senîn ki raşt ame winî kerdeni. *Tr. Gelişigüzel yapmak, rastgele yapmak.* Mi ki serbindo bikerdayê, xwu ra wina pêser o nêmendê.

serbindoyey 1. *Nm.* Serbindo bîyayeni, wesfê karûgurwe û çî û kesdê serbindoyan. Serûbin bîyayeni, virtûvilayey, virtûvila bîyayeni. *Tr. Alt üst olma, darmadağın olma.* Şima jî serbindoyeya ci dî yan nêdî? 2. *Nm.* Serbindo bîyayeni, wesfê serbindoy, salmekî bîyayeni, salmedera bîyayeni, wesfê karûgurwedê salmekîyan. *Tr. Gelişigüzel olma, rastgele olma, maslahata muvafık olmama.* Ez a hewna serbindoyeyda ci rê ecêb manena.

ser bi ser *H.* Berber, beranber, veranver. Jewî rê jew, jewanjew, jûwanjû, sereyên rê sereyên, merdimên rê merdimên, çîyên rê çîyên. No kar, hîsabî di, muameleyên di, alvêrên di (mersela kîloyên henaran rê kîloyên tene ûzn.) kayên di û zêdê nînan di beno. *Tr. Bire bir. Mesela bir şeye karşın bir şey, bir kişiye karşılık bir kişi, bir kiloya karşın bir kilo vb.* Ma bi hembazan a kay kerd, bellî nêbî kam gidîyo. Noqra ma do, ser bi ser kay kerê ki, gidîyê ma bellî bo.

serbixwu *N.* Xwuserî. Bi kesnakî ya nê. Karûgurweyên tenya kerdeni, bi jûnakî ya nêkerdeni, tenya bîyayeni, tenya qerar dayeni, aqil û şikdê xwu ser o bîyayeni. *Tr. Bağımsız, müstakil, kendi başına olmak, bir iş veya eylemi kendi başına yapmak, yaparken başkasıyla yapmamak, başkasının etkisi altında olmamak vs.* Mêrdekî va: Eger ez serbixwu bîyayê, mi wina nêkerdê, mi do wina wina bikerdayê.

serbixwuyey *Nm.* Xwuserîyey, xwuserî bîyayeni, serbixwu bîyayeni, bi kesnakîya nêbîyayeni, aqil û şikdê xwu ser o bîyayeni, tenya bîyayeni, pa kesnakî çinêbîyayeni, tey wesayîtnakî çinêbîyayeni, bi wasitanakî nêkerdeni, tey destnakî çinêbîyayeni. *Tr. Bağımsızlık, müstakil olmak, beraberinde başka birinin olmaması veya başkasının müdahalesi olmamak, başka bir vasıta veya araç olmamak, kendisinin öz ve kararı, aklı, işi, eylemi olmak.* Serbixwuyeya ci do ci rê xeylên kabokîy bîyaro, ê do bi no şekla qezenc kerê.

serbizêr/i 1. *N.* Altûnger/i, zêrger/i, zêrkar/i. Kes/çîyo ki; adirî ser o altûnan helêneno, şekîl dano bi ci. *Tr. Altın imalatçısı. Ocakta altın döven ve altına ocak ortamında şekil veren.* Serbizêrêndo raşt o, kesî rê mexsûs xeta nêkeno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; altûnîy nano ser, altûnîy nano ser û helêneno, nan û werê ci zê altûnî yo, keda ci zêdê altûnan biqîmet a. *Tr. Altın pişiren, emeği altın gibi kiymetli olan.* Merdimêndo serbizêr o, ma nêşenê bi ey a werzê û roşê. 3. *Wş. N.* Babetên şamî ya. Na şamî, bi

birxuldê bêşehrî ya virazêna. Sifte pîyazo wişk werdî beno, bi no şekila ronpîyazê ci virazîya tepîya debêno nê birxuldê bêşehrî mîyan. Key ki girîyayen di awa ci qedîyê, peyşeno îkram beno. *Tr. Yağda kızartılıp tencerede pişirilen soğanlı bir çeşit pilav yemeği.* Ez serbizêrî ra hez nêkena.

serbizêrey *1. Nm.* Altûngerey, zêrgerey, zêrkarey. Altûn helênayeni, firûnan di şekîl zêran dayeni, altûnan ser o xebatê helênayeni kerdeni. *Tr. Fırında, ocakta altın dövmek, altın imalatçılığı.* Serbizêreya Suwêreki rewêna. 2. *Zv. Nm.* Wahîrê/a kedda biqîmeti bîyayeni, keda kesî qîmetdari bîyayeni, kedda qîmetdari ser o bîyayeni, wext û keda kesî bi qedr û biqîmet bîyayeni. *Tr. Kiymetli bir emeğe, zamana, enerjiye sahip olmak, vakti ve emeği kiymetli olmak, altın imalatçısı gibi her şeyi kiymetli olmak.* Qe mi nêdî ki serbizêreyda xwu ra xeyrên dî? Herga ki karê ma bi ci yo qewimîya, ma rê bî serbizêr. Qe rojên jî ma serbizêreyda ci ra nafên bidîyayê.

serbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; neyayo ci ser, zeyîdîyayo, bîyo vêşî. *Tr. Artırılan, ulanan, eklenen, ziyadeleştirilen.* Mi jî zana, o rono, serbîyaye do giran bêro. 2. *N.* Serikbîyaye/ê, ser okbîyaye/ê, sermîyanbîyaye/ê, pêşdarbîyaye/ê, serdarbîyaye/ê. Çî/keso ki; ser nêbîyo jî dima bîyo ser, bîyo serik, bîyo sermîyan, bîyo lîder yan jî îdareger. *Tr. Baş haline gelen, liderleşen, şef haline gelen, önderleşen, sorumlu hale gelen.* Keso ki serbîyaye do, xwu ra ser bîyayîş di wahîrê tewazû bo.

serbîyayeni 1. *f. M.* Serbîyayîş. Na vajeki, bolkî bi şikildê ...ser bo ya vajêna. Sond werdenên a, çîyên ser sond werden a. Jû finan bi no şekila qerfîy jî benê. (Mersela; bi a kilawda to ser bo ki? Bi çimdê to yê korî ser bo ki?) Wexto ki bi qerfan a na vajeki bivajîyo, wexta ze ki vajê ti yê zûrîy kenê. *Tr. Herhangi bir şeyin üstüne yemin etmektir. Bazen bununla alay, istihza da edilir. Alay edildiği vakit, tekzip etmek amacıyla söylenir.* Bi nandê şima ser bo ki mi nêkerdo, bi seredê qeçandê to ser bo ki, mi o merdim tew nêdîyo ûzn. 2. *f. M.* Serbîyayîş. Zeyîdîyayeni, serneyayeni, vêşî bîyayeni, berkeyê ci bol bîyayeni, amor yan jî mîqdarê ci bol bîyayeni. *Tr. Artırılmak, ilave edilmek, ulanmak, eklenmek.* Vizêr tenekna ron bî ser. Eger tenekna ron ser nêbîyayê, o ron şamî rê bes nêkerdê. 3. *f. M.* Serbîyayîş. Serik bîyayeni, serdar bîyayeni, ser ok bîyayeni, serê ci bîyayeni, sermîyan bîyayeni. *Tr. Lider/şef olmak, sorumlu olmak, baş olmak.* Eger ti ci rê ser bîyayê, şima nêşayê qezenc kero. Çunkî serey (serik)eya to weşi nîya.

ser bo *H. Bw.* Ser bîyayeni. Bi kêdê Ellahî ser bo ki, ez mîyan di nîya.

sercenan/i *Zır. N.* Kes/çîyo ki; serdareya cenan gîno xwu ser. Kes/çîyo ki; cenanandê bînan rê wekîley keno, wekîley û sermîyaneya cenanan gîno xwu ser. Sercenan, karên nêkeno, erdî îcar keno, cenanandê bînan ser o vindeno, ci rê sermîyaney keno. *Tr. Tarım arazisini kiralayan tarım çalışanların sorumlusu, sorumluluğunu üzerine alan baş kişi.* Eger çîyên bibo, wahîrê erdî bi sercenanî ya dano û gîno.

sercenaney *Zır. Nm.* Sercenan bîyayeni, kar û wesfê sercenanan ser o bîyayeni, cenanan pêrini rê sermîyaney kerdeni. *Tr. Baş icarcılık, kiralama usulüyle çalışan kişilerin sorumlusu olmak.* Vanê sercenaneya filan kesî, weşi bîya. Ey a tepîya cenanan, qezencî di tim jî zirar kerdo.

serçe *Nn. Bw.* Çûçiki. Teyrên o ki mirîçikan ra yo. Serçe do bifiro.

serçime *Ed. Cog. Nn.* Çime. Cayo ki awi ci ra vijêna, cayê zayen yan jî vijîyayenda aweri. *Tr. Kaynak, çeşme gözü, menba, suyun çıktığı yer.* Pîlvajeyênda Dimilî di vanê "biza gerrini şina serçime ra awi şimena"

serçir *Cog. Nn.* Serçirtan, serawrêjik, serawrêjnok, serawxîz, serawçir, serawçirik, serqelberz. Çiriko ki çirikandê bînan ser o. *Tr. Baş çavlan, baş şelale, ana şelale, çeşme başı.* Serçirê ci jî set bî, înan xerpna. Çirikê werdîy mendîy.

serd 1. *Cog. Nn.* Tersê germî. Çîyo ki kesî qefilneno, saw dano kesî, zêdê cemedî kesî tewneno. Tîna cemedî. *Tr. Soğuk.* Mi rê serd bî jî, mi nêşa çîyên biwazo ki xwu ra da. 2. *Nn. Tib.* Saw, qurib, dişterî, salme. Nêweşînên a ki, ganê kesî saw gîno, kesî rê tim serd beno, zerrîya kesî leym tepşena, kes kixeno, tewîy yenê kesî. *Tr. Soğuk algınlığı, soğuk almak.* Serd bigîro do hema biremo, şiro nêweşxane.

serdane *Nn.* Ze ki serd bo. Serd senîn ki beno, winî bîyayeni. Zêdê serdî ya. *Tr. Soğukça, adeta soğuk gibi.* Serdane bî, fina jî şa bûro.

serdaney *Nm.* Serdane bîyayeni, pa serd bîyayeni, tey serdin bîyayeni, serd senîn ki beno winî bîyayeni, zêdê serdan an. Bi şekil û bîçimdê serdaney a. *Tr. Soğukça olmak, soğuk gibi.* Demserr amnan bî, serdaneyênda weşi ser o bî.

serdangermêri *Rob. Nm. Bw.* Serdangermoki. Serdangermêri eger serri ra finên ci ver nêdeyo,

do hêdî hêdî arîza bido.[1]

serdangermoki *Rob. Nm.* Serdangermêri. Qlîma. Çîya di kesî finên kena serd, finên kena germ. Çîya ki kesî rê hem kena serdini (honik), hem jî kena germin. *Tr. Klima.*[2]

serdanserd/i *N.* Bi şikildê serdey a, bi serdey a, serdê ci nêşikitiş a. *Tr. Soğuk olarak, soğuk hali/şekliyle.* Mi şimî serdan serd şimit, qira mi gêrîyê.

serdanserdey *Nm.* Serdanserd bîyayeni, bi şikildê serdeyda ci ya, bi germ nêkerden a. *Tr. Soğuk hali/şekliyle, soğuk olarak.* Eger bi serdanserdey a nêbîyayê, tenekên vindarnayê, wina nêbîyê, qira to nêgêrîyayê.

serdar/i *N.* Sermîyan/i, serik/i, reîs/i. Serê qismên însanan. *Tr. Lider, imam, serdar, şef, öncü, önder.* Ez bi şima ya qisey nêkena. Wa serdarê şima bêro, ma bi ey a qisey bikerê.

serdarey *Nm.* Serdar/i bîyayeni, wesfê serdaran ci ser o bîyayeni. Sermîyaney, serikey, reîsey. Serê qismên însanan bîyayeni. *Tr. Liderlik, imamlık, serdarlık, şeflik, öncülük, önderlik.* Serdareyda xwu di kesî rê ornag nêbî.

serdawey *Cog. Nm.* Serdaweyda ci di çiçî esto ki şima yê winî ci ra lebayênê?

serdawî *Cog. Nm.* Serdawi. Awa serdi, awa bindê erdan û dengizan a ki serd herikêna. *Tr. Soğuk sular, soğuk su akıntıları.* Tayên cayan di germawî herikêna, tayên cayan di jî serdawî herikêna.

serdawîyey *Cog. Nm.* Serdawey, serdawî bîyayeni, awa ki awan mîyan di serda, a a awi bîyayeni. *Tr. Su soğuk su olma, soğuk su akıntısı olmak.* Serdawîyeyda ci di çitor wesif esto?

serdem *Nn.* Çîyo ki wextê ci yê demî, wextê ci yê destpakerdenî, wextê ci yê demserrî ameyo. Çîyo ki ca do, ca û zemanê ci yo. *Tr. Dönem başı, tam yeri/zamanı.* Serdemê mekteban bêro, ma do fina mesrefan bin kewê.

serdemserr *Nn.* Serê demserrî. Seranîya demserrî, rojê demserrî yê verênîy. *Tr. Mevsim başı, mevsimin ilk günleri.* Serdemserrî di bol merdim serd gîno, beno nêweş.

serdersi *Nm.* Dest bi ders a kerdeni, dest pey kerdeni, wextê dest pakerdişdê dersi. *Tr. Dersbaşı, derse başlamak, start vermek.* Ma vizêr serdersi kerd, ewro jî ma do aresne kewê.

serdersi kerdeni *f. M.* Serdersikerdiş. Dest bi ders a kerdeni, fina siftî ya ki, kes dest keno bi ders a û dersi dewam keno. *Tr. Dersbaşı yapmak, derse başlamak.* Ma do emserr 12ê Îlonî di serdersi kerê.

serdest/i 1. *N.* Sermîyan/i, şef/i, serdar/i, ser ok/i. Merdimo ki kes ey destan ser o tepşeno. *Tr. Baş, öncü, lider.* Serdestê ci bî. Cora bi ci ya mişewirîyayê. 2. *N.* Biqîmet/i, birûmet/i. Çî/keso ki qedrûqîmetê ci bol o, kesî rê birûmet o, kesî çimî di vayeya ci vêşî ya, ravey a. *Tr. Güzide, seçkin, değer, değerli, paha, pahalı, kiymet, kiymetli, eder, ederi çok.* Çîyêndo serdest bî. Bêqîmet nêbî ki, şima bidê ci. 3. *N.* Çî/keso ki; qewet û qudreto ci dest di. Çî/keso ki; şeno waştenîya xwu, gazîya xwu bîyaro ca, bikero, tey qewet û qudret esto, hêledar o. *Tr. Hakim, hükümran. Gücü, kuvveti, kudreti, hakimiyeti bulunan, erk sahibi.* Serdestê welatdê ma o bî, o jî ma rê nêvinderîya.

serdestane 1. *Nn.* Sermîyane, şefane, serdarane, ser okane. Zêdê serdestan, bi, serdestan mendeni, wesfê serdestan tey bîyayeni. *Tr. Lider/şefler gibi, başlar gibi, önder/liderler gibi, öncüler gibi.* Eger serdestane nêameyê no karo çetin nêkerdayê, ma nêşayê mîyan ra bivijîyo. 2. *Nm.* Biqîmetane, birûmetane, vayane, giranane. Zêdê biqedrûqîmetan a, bi rûmetan mendeni, wesfê birûmetan tey bîyayeni. Zêdê kes û çîyandê vayan û giranan bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vay û giranan tey estbîyayeni. *Tr. Değerli/kiymetliler gibi, saygınlar gibi, pahalılar gibi, güzide/seçkinler gibi.* Ma nêşenê ê kesî zêdê ê bînan winî serdestane hewadê û ronê. Hema şar şeno. 3. *Nn.* Zêdê hakîman a bîyayeni, zêdê kesandê zordestan bîyayeni, zêdê wahîrdê destandê mezbûtan bîyayeni. *Tr. Hakimler gibi, hakimlere yakışır bir biçimde.* Dewleta Emerîqay şena olayîyan serdestane bol cayan di vindarno.

serdestaney *Nm.* Serdestane bîyayeni, wesfê serdestan tey bîyayeni, biqedr û biqîmetane bîyayeni, zêdê biqedr û biqîmetan bîyayeni,

---

1 Serdangerm û serdangermey xwu ra Dimilî di estê. Mi jî peyomekê "-êr"î na "serdangerm"i pey, bî "serdangermêr." Noqra na vajeki Dimilî marî hesibêna. Wexta jî vajeki bena "serdangermêri."

2 Serdangerm û serdangermey xwu ra Dimilî di estê. Noqra fina eger Dimilî di peyomekê "-ok"î bêro kamcîn vajekeri peynî jî ci rê faîl (kerdokê ê fêlî) virazeno. Zêdê wer û werokî, zêdê girot û girotokî, zêdê rot û rotokî, zêdê nûşt û nûştokî û winasîn. Mi peyomekê "-ok"î na peynîda vajekerda "serdangerm"a, bî "serdangermok" Na vajeki Dimilî di marî ya. Cora bena "serdangermoki" Wexta jî maneyê ci beno "çîya ki wezîfeyê ci, karûgurweyê ci hem beno serd kerdeni, hem jî beno germ kerdeni." Ê xwu ra qlîma jî nê wezîfî kena.

zêdê gûzideyan bîyayeni, zêdê kes û çîyandê vay û giranan bîyayeni, zêdê destresan bîyayeni, wesfê destresan tey bîyayeni, zêdê sermîyanan û ser okan û serdestan bîyayeni. *Tr. Liderlere yakışır bir şekilde olmak, hükümranlara reva olmak, seçkin ve elitlere benzemiş olmak, pahalı veya ağır olanlar benzemek, değerli veya kiymetli bir biçimde olmak.* Kesî hewna nêşayo, serdestaneyênda winî ecêbi canakî di bivîno.

serdestbîyaye/ê 1. *N.* Sermîyanbîyaye/ê, ser okbîyaye/ê, serikbîyaye/ê, vernîberde/ê, averbîyaye/ê, raveyberde/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê jewî yan jî tayên a bîyo serdest, rişîyayo vernî, bîyo serik, bîyo sermîyan, bîyo ser ok. *Tr. Lider/önderleşen, şef haline gelen.* Eger serdestbîyaye bîyayê, qey şayê ma rê wihêrey jî bikero 2. *N.* Birûmetbîyaye/ê, qîmetdarbîyaye/ê, birêzbîyaye/ê, raveybîyaye/ê, giranbîyaye/ê, vaybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a bîyo qîmetdar, bîyo ravey, bîyo giran, bîyo vay, qedrûqîmetê ci zeyîdîyayo, ercaney ra vijîyayo, wesfê vay û giranan neyayo ci ser. *Tr. Değerli olan, kiymetlenen, pahalı hale gelen, değeri artan olan.* Keso serdestbîyaye do sera birişîyo? 3. *N.* Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a bîyo wahîrê qewetî û qudretî. *Tr. Güçlenen, kuvvetlenen, hakim kılınan, erk sahibi haline getirilen.* Qeçê padîşayê serdestbîyayî welatê xwu kerd aver.

serdestbîyayeni 1. *f. M.* Serdestbîyayîş. Sermîyan bîyayeni, ser ok bîyayeni, serdar bîyayeni, serik bîyayeni, vernî di bîyayeni. *Tr. Baş/lider olmak, şef olmak, el üstünde tutulan olmak, değer verilmek, başa getirilmek.* Kam ki bî serdest, o do merselanê şardê xwu çareser kero. 2. *f. M.* Serdestbîyayîş. Weçînaye bîyayeni, biqedr û biqîmet bîyayeni, destan serneyayeni, qîmetdar bîyayeni. *Tr. Kiymet kazanmak, el üstünde tutulmak, değerlenmek, güzide/seçkin olmak.* Eger ez jî zêdê ey serdest bîyayê, mi do jî bi xwu ya bawerî bikerdayê. 3. *f. M.* Serdestbîyayîş. Wahîrê qewet û qudretî bîyayeni, wahîrê hukmî bîyayeni, qewet û qudret û hukim ci dest di bîyayeni. *Tr. Kuvvet, kudret, hakimiyet sahibi olmak, bu erkleri elinde bulundurmak.* Ti bîyê serdest, to nêşa çîyên havil kero. Tiyê çirê ma ra wazenê?

serdestey 1. *Nm.* Sermîyaney, ser okey, serdarey, ser o bîyayeni, vernî di bîyayeni. *Tr. Baş olmak, liderlik, el üstünde tutulmak, değer verilmek, başa getirilmek/getirmek.* Serdestey di kes do bişo xwu destan ser o verdo. Merdim esto ki xwu nêşeno destan ser o verdo. 2. *Nm.* Biqedrûqîmetey, biqedr û rûmetey, qîmetdar bîyayeni, rûmetdare bîyayeni, qîmetdarey, rûmetdarey. *Tr. Güzidelik, seçkinlik, değerlilik, kiymetlilik.* Serdestey, ro ci nêamê. Ê merdimî nêşa xwu destan ser o verdo. Di rojan mîyan di, xwu bin di kerd. To dî qiseyênda Kurdan a ki bi Tirkî ya wina vajêna: *"Qiz Qereçî xatûn olmaz.* 4. *Nm.* Serdest bîyayeni, qewet û qudretê ci bîyayeni, wahîrê qewet û qudretî bîyayeni, hukmê ci bîyayeni, hukimdarey, hukimdar bîyayeni, hêledarey, hêledar bîyayeni, wahîrê şayîşî bîyayeni. Kes/çîyo ki; şeno çîyan bikero, bîyaro ca, bûro, bido werdeni, cor fino, cêr fino, ata û nata kero, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Hakimiyet, hükümranlık. Gücü, kuvveti, kudreti, erki olmak.* Serdesteyda înan di, kê şayo rehat kero?

serdestkerde/ê 1. *N.* Sermîyankerde/ê, ser okkerde/ê, serikkerde/ê, vernîrişte/ê, averkerde/ê, raveyrişte/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo serdest, rişto vernî, kerdo serik, kerdo sermîyan, kerdo ser ok. *Tr. Lider yapılan, şef haline getirilen.* Şima hem mêrdekî kenê serdest hem jî destan ser ra finenê. 2. *N.* Birûmetkerde/ê, qîmetdarkerde/ê, birêzkerde/ê, raveykerde/ê, girankerde/ê, vaykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo qîmetdar, kerdo ravey, kerdo giran, kerdo vay, qedrûqîmetê ci zeyîdnayo, ercaney ra veto, wesfê vay û giranan nayo ci ser. *Tr. Değerli kılınan, kiymetlendirilen, pahalı hale getirilen, değeri artırılmış olan.* Keso serdestkerde do sera birişîyo? 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo wahîrê qewetî û qudretî. *Tr. Güçlendirilen, kuvvetlendirilen, hakim kılınan, erk sahibi haline getirilen.* Qeçê padîşayê serdestkerdî welatê xwu kerd aver.

serdestkerdeni 1. *f. M.* Serdestkerdiş. Sermîyan kerdeni, serik kerdeni, serdar kerdeni, verik kerdeni. Kesên yan jî çîyên xwu rê pîşdar kerdeni. *Tr. Baş yapmak, sorumlu kişi yapmak, lider/şef yapmak, başkan yapmak.* Keso ki mi xwu rê serdest kero, o şeno fina mi serdestey ra vejo jî. Mi rê serdesteyênda winasîni geregi jî nîya. 2. *f. M.* Serdestkerdiş. Biqedrûqîmet kerdeni, vay kerdeni, qîmetdar kerdeni, qedrûqîmetê ci zeyîdnayeni. *Tr. Değerlendirmek, değerini artırmak, kiymetlendirmek, kiymet kazandırmak, seçkin/güzide yapmak.* Eger şima o serdest nêkerdayê, wina ma ser o vay nêameyê. 3. *f. M.* Serdestkerdiş. Çî/keso ki; jewî

yan jî tayêni kerdo wahîrê qewet û qudret û hukmî; qewet û qudret û hêleyê ci zeyîdnayo. *Tr. Güçlendirmek, kuvvetlendirmek, gücünü artırmak, hükümran etmek, hakim/egemen kılmak.* Pêrini a qewma nêercîyayê kerdi serdesti, noqra keso nêşeno serdestey ra vejo.

serdest *Nn.* Serê destî, kişta cordê destî. *Tr. El üstü, elin üst tarafı.* Sî gunê serdestdê ci ro.

serdewam/i *N. Bw.* Berdewam/i. Vernameyê înan hewna serdewam bî, ez vijîyaya.

serdewamey *Nm. Bw.* Berdewam bîyayeni. Ez a nêwinîna serdewameyda înan ra, ez a winîna qelîtedê vernamedê înan ra.

serdey 1. *Cog. Nm.* Germ/i nêbîyayeni, wezîyetê qefilîyayîşî, hewadê zimistanî di bîyayeni. *Tr. Soğuk olma, soğukluk.* Hewna serdeya zimistanî nêşikîyê bî ki serdnakî vijîya. 2. *Zv. Nm.* Weş nêbîyayeni, zerrîweş nêbîyayeni, qarşûyê înasanan dûrî di mendeni. *Tr. Sıcakkanlı olmamak, soğuk olmak, uzak durmak, araya mesafe koymak.* Nêzana, axirî ki ma rê serd bî. Labelê ê bînan rê winî nêbî.

serdê şewray *Cog. Nn.* Serdo ki şewrane beno, serdê şewdirî. *Tr. Sabah soğuğu.* Serdê şewradê payîzî û ê wesarî kesî keno nêweş.

serdê vewri *Cog. Nn.* Serdo ki; yan cayên di varayîşdê vewri ra yeno yan jî serdo ki do vewri bi xwu ya bîyaro. *Tr. Kar soğuğu.* Vakur ra serdê vewr o yeno; yan koyandê vakurî di vewri varaya yan jî do tîyanan di bivaro.

serdê ziwanî ya *H.* Bi serdê ziwanî ya, bi zerrî ya nê, caelmat. *Tr. Gönülsüz, gönülsüzce, dil ucuyla, o kadar ki söylemek, söylemekle söylememek arasında.* Va, labelê bi zerrî ya nêva, bi serdê ziwanî ya va.

serdgirote/ê *Tib. N.* Sawgirote/ê, sawgîn/i. Kes/çîyo ki; serd giroto, bîyo nêweşê serd girotişî. Kes/çîyo ki; serd (sew)î dayo piro û bîyo nêweş. *Tr. Soğuk alan.* Nêweşo serdgirote do tayên ca kewo ki weş bo.

serdgiroteni *Tib. f. M.* Serdgirotiş. Saw giroteni, serdey ra nêweş bîyayeni, dişterî bîyayeni. *Tr. Soğuk almak.* Qeçekanê ma pêrini jî nê rojana serd giroto.

ser di amîyayeni *f. M.* Serdiamîyayîş. Ser amîyayeni, ser amîyayîş. Ser ro gunayeni, raştê ci amîyayeni, dengê ci amîyayeni. Wextê olayî û îşkelî di ser ro gunayeni. *Tr. Denk gelmek, rastlamak, olayın anına/üzerine gelmek, tesadüf etmek.* Ma qalê Ehmedî kerdê, Ehmed qaldê xwu ser di ame.

serdigerm/i *Cog. N.* Vilênerm/i. Çîyo ki ne serd o, ne jî germ o, çîyo awikin o ki ne germ o, ne jî serd o, hem germ o, hem jî serd o yan jî mabeyndê nînan do. *Tr. Ilık.* Mi destdê xwu kerd şitî mîyan, serdigerm bî.

serdigermey *Cog. Nm.* Vilênermey, girênayena tepîya vilênerm bîyayeni, vilênerm bîyayeni, germey û serdey di normal bîyayeni. Ne serd, ne jî germ bîyayeni, hem germ, hem jî serd bîyayeni, mabeyndê serdî germî di bîyayeni. *Tr. Ilık olmak.* Ey rê jî serdigermey weşi bî.

serdin/i *N.* Çî û keso ki; serd o, dereceyê ci kemî yo, kes ê wextan di qefilêno, eger vêşî serd bo, wexta jî kes zûzikêno. Tersê ci, ziddê ci jî "germ" o. Çî û keso ki pa serdey esta, tey serdey esta. *Tr. Sıcak, sıcakça, ısısı kendisini hissettirecek derecede olan.* Mi rê serdin bî. Labelê înan vatê germin o.

serdinane *Nn.* Çî/keso ki; wesfê ci serdin o, ze serd o, wesfê serdî tey esto. *Tr. Soğuk hissi veren, soğuğa benzeyen.* Mi rê jî serdinane ame. Mi va beno mi tenya rê serdinane yo.

serdinaney *Nm.* Serdinane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û wesfdê xwu di serdinane bîyayeni, serdin bîyayeni, ze serd bîyayeni. *Tr. Soğukça olmak, soğuk hissi vermek.* Serdinaneya ci bol weşdê mi şî. Cora ez qayîla ma fina şirê.

serdiney *Nm.* Serdin/i bîyayeni, serd/i bîyayeni, pa serd bîyayeni, dereceyê ci kemî bîyayeni, tey serdey bîyayeni. *Tr. Sıcakça olmak, sıcak olmak, ısı derecesi düşük olmak.* Eger ma bişayê serdineyda ci vero xwuver bidayê, înan do ma aja di meyman kerdayê.

serdişîyaye/ê 1. *N.* Serrogunaye/ê, bêhemd serdişîyaye/ê, raştê ci amîyaye/ê, nêzanayîş ra raştê ci amîyaye/ê. *Tr. Karşılaşan, tesedüf eden, rastlayan, denk gelen.* Ê merdimê serdişîyayî, ê merdimîy pê heti di dîy. 2. *N.* Ser o rayvinîkerde/ê, serkewte/ê. Kes/çîyo ki; rayser kewto, raya xwu vinî kerda. *Tr. Iskalayan, isabet edemeyen, sapan, yolunu şaşıran, yoldan çıkan.* Keso serdişîyaye/ê do çetin ki fina raya xwu bişo bivîno, a deşta sîya di deha texmîn nêkena ki bişo rêberên bivîno. 3. *N.* Kes/çîyo ki; tam wextdê ci şîyo, berey nêkewto, ravey jî nêşîyo; tam wextdê ci di şîyo û gunayo ser ro. *Tr. Başlangıcına yetişen, başa yetişen, tam zamanında ulaşan.* Dadger do veyndo ê lajekdê serdişîyayî jî. Çunkî ey tenya dîyo.

ser di şîyayeni 1. *f. M.* Serdişîyayîş. Ser ro gunayeni, bêhemd ser ro gunayeni, nêzanayen a ser di şîyayeni. *Tr. Tesadüf etmek, rastlamak, kar-*

şılaşmak. Ez çi zana, ê do a saeti, ê çî bikerê, ez ser di şîya. 2. *f. M.* Serdişîyayîş. Rayser kewteni, ray vinî kerdeni, şopa ci vinî kerdeni, raya xwu vinî kerdeni, ser o ray vinî kerdeni, ray ser ra qelibîyayeni. *Tr. Iskalamak, görmeden geçmek, isabet etmemek, hedefini/yolunu şaşırmak, yoldan sapmak*. Mîsalên: Qaşto ez kewti bîya rayda ci ser, ti nêvanê ki, ez çatray di ser di şîya. Jûnakî: Ez jî ser di şîyaya. Qe ez nêzana ez senîn ser di şîyaya ki? Qey mi nêdîyo û ez ravêrda. 3. *f. M.* Serdişîyayîş. Wextdê bîyayen di şîyayeni, wextê dest pa kerdenî di şîyayeni, wexto ki çîyêno hewna newe keno bibo, wexta şîyayeni. *Tr. Tam zamanında yetişmek, başlangıca yetişmek, herhangi bir olayın başlangıcına denk gelmek, yetişmek*. Eger ez ser di nêşîyayê, mi do biremnayê. 4. *f. M.* Serdişîyayîş. *Bw.* Ser şîyayeni 5. Eger şima ser di bişîyayê, gereg ki wina veyşanûteyşanîy nêbîyayê. Çunkî şima nan û werdê xwu sî ra vetê.

serdîni *Nm.* Serdane. Zêdê serdî, ser o serdey bîyayeni, serdey, wextê serdey, zeman û wezîyetê serdey. *Tr. Soğukça, soğuk olma, soğuk zaman ve şartları*. Mi ci rê va ki, ma serdîni nêşenê ray kewê, ey va çîyên nêbeno.

serdîstan *Cog. Nn.* Cayo serd, welato serd, memleketo serd. Tersê ci, "germîstan" o. *Tr. Soğuk yer, soğuk ülkeler, soğuk memleketker, soğuk kuşak, soğuk iklim*. Erzirûm û Sîbîrya serdîstan o, Erebîstan jî germîstan o.

serdîstaney *Cog. Nm.* Welato serd bîyayeni, memleketo serd bîyayeni, cayo serd bîyayeni. *Tr. Soğuk yer veya soğuk memleket, soğuk ülke olma, soğuk kuşak olmak*. Serdîstaney û germîstaney debarî di geri çî virnena.

serdoqlêr/i 1. *N.* O/çîyo ki; tim serê ci doş beno, tim aqilê ci şino, tansîyonê ci kewno. *Tr. Sürekli başı dönen, tansiyonu düşmüş*. Serdoqlêrên gameka bîni tîya di serî ser guna erro. 2. *N.* Serxoş/i. O/çîyo ki; aqilê ci ser o nîyo, bi tesîrdê çîyêndê serxoşkerdişî ya, aqil ser ra şîyo. *Tr. Sarhoş, serseri, aklı başında olmayan*. Serdoqlêrî rê çîyên mevajê. Çunkî aqilê ci ser o nîyo. Piro jî medê.

serdoqlêrey 1. *Nm.* Sere doş bîyayeni, aqil şîyayeni, tansîyon kewteni. *Tr. Başı/aklı dönmek, tansiyonu düşmüş olmak*. Serdoqlêrey di, kes tim tewş beno. 2. *Nm.* Serxoşey, aqil ser o nêbîyayeni, tewşey, bi tesîrdê çîyêndê serxoşkerdişî ya aqil ser ra şîyayeni. *Tr. Sarhoşluk, sersemleşmek, aklı başında olmamak*. Serdoqlêrey di kes qarişê ser doqlêrî nêbo. Çunkî xwura, ser doqlêrî finê belayê xwu dîyo.

serdor/i *N.* Çî/keso ki; ser ra dor bîyo, ser ra dewrên virazîyayo, ser ra eynî çî ra, eynî wextî ra, eynî wezîyetî ra dewrên ravêrdo. *Tr. Dönüm, dönüşüm. Üzerinden aynısından bir yıl, bir süre, bir dilim geşmiş olan*. Bî di finîy serdorê ci yo yeno, ma yê nêşenê çîyên bikerê.

serdor *Nn.* Sere şîyayen û ageyrayeni, dor kerdeni, finên sere şîyayen û amîyayeni. *Tr. Dönüm, dönüşüm, devir. Bir defalık gidiş-geliş, bir kezlik dönüş veya zamanı*. No serdorê ci yê hewtî yo ki, ma yê şinê seranî û yenê binanî. Mesela citêr şiro seranîda xeti û fina ageyro cadê verî, no/na beno/a serdor/i.

serdoşî *An. Nm.* Sergurmiki, serê doşîyan. *Tr. Omuz üstü*. Serdoşîya ci dejayê jî doktor nêşî. Hinî xwuranedik o. Qey nê rojana serdo, cora serdoşîy û mîyandoşîy û bindoşîyê min ê pêro tewenê.

serdrom *Mîm. Nn.* Serkîber, serber. Serê kîberî, kişta serdê kîberî, perwazê serdê kîberî, cayo ki kes qandê kîberî cordê ci di virazeno. *Tr. Kapı üstlüğü, lento. Kapıların üst taraflarını veya kapıların üst pervazlarını ifade eder*. Serdromê kîberî weş nêvirazîya bî. Cora kîber kîp nêbî.

sere 1. *An. Nn.* Qoti, qaf. Bi şikildê sere ya nûşêno ki, wexta beno milî ra corê kesî, o çîyo ki beynê kesî yo, rîyê kesî yo, goşîy û çimê kesî yê tey dê. *Kur. Ser. Tr. Baş, kafa*. "Vanê sereyo ki nêteweno, çirê bipêşa?"[1] 2. *Nn.* Vernîya ci, kişta ki kes dest keno pa, kişta vernî. *Tr. Uç, başlangıç kısmı. Herhangi bir şeyin baş/ön kısım*. Mi seredê ci di, ey jî peynîda ci di tepişt û ma pîya berd keye.

sereb *Nn.* Erqa bindê erdan, erqa ki erdan bin di bi sîyan a zêdê rayên virazîyaya û tey awa şina. Xetawî ya ki erdî bin di şina. *Tr. Yeraltı kanalı/kanaleti*. Dewandê ma di serebîy bolkî rayan bin di virazîyayê.

serebelek/i *An. N.* O/çîyo ki; sereyê ci belekino, porê ci xilto, tam sîya nîyo, seredê ci di şuvênda sipê esta. *Tr. Başında beyaz akıtma olan, saçlarında beyaz bölgeler veya hatlar da bulunan*. Serebelekê mino jî bi mina qerfanê xwu kena. Ez bîya pey hûwatekê lûyan jî.

serebelekey *An. Nm.* Sere di belekiney bîyayeni, pordê ci di belekîy bîyayeni, pordê ci di, şuvê

---

1 Bi şikildê "sere" ya nûşêno. Qalin waneyêno, bi serdê ziwanî ya nênûşêno.

sipey jî bîyayeni. *Tr. Baş veya saçlarından akıtma veya beyaz hatlar olmak.* Serebelekey jî mohrênda Ellahî ya. Seregondoyey, serewişkey, seregirdey, serewerdîyey, seretûjey, porsûrey, porsîyayey, porpalaxey ûzn.

sereberz/i 1. *N.* Çareberz/i, qopix/i, qure/ê, kebîr/i. Keso ki; xwu nêronano ki bi însanan a qisey bikero, werzo û roşo. Keso ki kebîrey keno, qopixey keno, qureyîni keno. *Tr. Kibirli, gururlu, kabadayı.* Bi ê merdimdê sereberzî ya karûgurweyêndê mi nêbeno. Merdimo ki xwu nêrono, kesî di qisey bikero. Kes do çirê bi ey a karûgurweyên bikero ki? 2. *N.* Bextsipe/ê, bextîyar/i, çarepak/i. Keso ki karûgurweyê ci pak o, kesî vero mecbûr nîyo ki sereyê xwu rono, milê xwu çewt kero. Keso ki serey (vîye/mil)ê ci tîk o, çewt nîyo, çî û gurweyêndo ar nêkerdo. *Tr. Başı dik, alnı ak, kötü iş ve eylemleri olmayan, veremeyecek hesabı olmayan.* Dezge û merdimêndo sereberz o. Şeno îfadeyê xwu bido, karûgurweyêndo ar û nehs nêkerdo.

sereberzey 1. *Nm.* Çareberzey. Sereberz/i bîyayeni, sereyê ci berz bîyayeni, kebîrey, kebîr bîyayeni, kebîrey kerdeni, qopixey, qopix bîyayeni, qureyey, qure bîyayeni. Kîbîr ra, kebîrey ra sereyê ci tim hewa ra bîyayeni. Merdimo/a ki tey sereberzey bena, xwu nêronano/a ki biwinîyo kesî ra, cora tim sereyê ci berz o, tey sereberzey esta. *Tr. Kibirlilik.* Pêro vanê jî, kes nêşeno rojên sereberzeya ci ci rê serevde kero. 2. *Nm.* Sereyê ci berz bîyayeni, namerdî rê sere nêronayeni, wahîrê îzzetî bîyayeni, çî û kesandê gewşegan vero xwu nêronayeni, çîyo ar nêkerdeni, gunakar nêbîyayeni. *Tr. Alnı ak ve başı dik olmak, mahcubiyeti bulunmamak.* Sereberzeya ci îzzetdê ci ra yena, serewişkeyda ci ra nîna.

serebirîyaye/ê *N.* Serecikerde/ê, serecibîyaye/ê, sere qopaxkerde/ê, serequrifnaye/ê, kişte/ê, kişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên a sereyê ci birneyayo, qurban bîyo, kişîyayo. *Tr. Başı kesilen, kurban edilen, öldürülen.* Tew! Kaviro serebirîyaye peyşa û werîya jî.

serebirîyayeni *f. M.* Serebirîyayîş. Sere cibîyayeni, sere qopax bîyayeni, kişîyayeni, merdeni, merdeni, kişîyayeni, heywanan di qurban bîyayeni. *Tr. Başı kesilmek/koparılmak, başı uçurulmak. Hayvanlarda ise kurban edilmek, kesilmek veya öldürülmek.* Ma kesî sere birîyayena ci nêdîya.

serebirnaye/ê *N.* Serecikerde/ê, sere qopaxkerde/ê, sere qutkerde/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci birneyayo, qurban bîyo, sereyê ci cibîyayo. *Tr. Başı kesilen, kurban edilen, başı koparılan.* Merdimo serebirnaye, vaşo serebirnaye, kerîyo serebirnaye, maro serebirnaye.

serebirnayeni *f. M.* Serebirnayîş. Qurban kerdeni, sereyê ci cikerdeni, sere ra cikerdeni, sereyê çîyên yan jî kesên ci ra qurpnayeni, sere ra qurifnayeni. *Tr. Başını kesmek/koparmak, kurban etmek.* Ma o beranê xwu sere birna.

serecibîyayeni *f. M.* Serecibîyayîş. sere û beden pêra abirîyayeni. *Tr. Başı kesilmek.* Sereyê ci, ci ra cibîya jî hewna gan tey est bî.

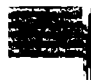
serecikerde/ê *N.* Serebirnaye/ê, serecibîyaye/ê. Çî/keso ki; sere û bedenê ci pêra birneyayo. *Tr. Başı kesik, kesik baş, kafası kesik, kesik kafa.* Merdimo serecikerde, do şiro otopsî ki bellî bo kam o.

serecikerdeni *f. M.* Serecikerdiş. Sere birnayeni, sere û bedenê çîyên pêra abirnayeni. Kişteni, qurban kerdeni, heywan birnayeni. *Tr. Başını kesmek. Bir canlının başı ile gövdesini birbirinden ayırmak. Kesmek, kurban etmek, öldürmek.* Mi kerga maya sîya sere cikerdi, ma pewti û werdi.

serecirodaye/ê *N. Bw.* Serepirodaye/ê. Merdimo serecirodaye do cewabê persan bido.

serecirodayeni *f. M.* Serecirodayîş. *Bw.* Sere pirodayeni. Eger to sereyên ci rodayê, ey do ti şa kerdayê.

serecironaye/ê *N.* Serecirodaye/ê, serepirodaye/ê, sere pakuwîyaye/ê, perskerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên sere dayo piro, sere nayo ci ro, sere kuwayo pa, persê ci kerdo, hal û xatirê ci pers kerdo. *Tr. Başvurulan, müracaat edilen, sorulan, uğranılan.* Merdimo sereciroonaye gereg ki, hendayên jî nêlebayo.

sereciroonayeni *f. M.* Sereciroonayîş. Sere pironayeni, sere pirodayeni, muracaat kerdeni, zîyaret kerdeni, persê ci kerdeni. *Tr. Başvurmak, müracaat etmek, sormak, ziyaret etmek, hal hatır sormak.* Ti hetta ki sereyên ci ro nênanê, meyê.

serefi *Cog. Nm.* Vay. Qandê awrêjî erqeka ki virazîyaya. *Tr. Su akıntısı için yapılan küçük kanalet, ark.* Ez bi serefo po şîya. Labelê serefi mîyan di çinêbî.

seregêj/i 1. *Bey. N.* Heywano ki bîyo gêj, qerarê xwu kerdo vinî. *Tr. Deli dana hastalığa yakalanmış olan hayvan, sersemlenen hayvan, kararlılığını kaybederek sersemleşen hasta hayvan.* Vîştirayo seregêj do, to ro do, vera ci meşo. 2. *Zv. Nn.* O/çîyo ki; xwu di nîyo, aqilê ci ser o nîyo, o yo nêzano ki se keno, vete nîyo, kar û gurwan nêşeno pêra vejo. *Tr. Sersem, aklı*

başında olmayan, beceriksiz. Merdimo seregêj, do bi ma ya bo. Çunkî pîyê ci kerdo teslîmê ma.

seregêjey 1. *Bey. Nm.* Gêj bîyayeni, qerar ra vijîyayeni, mezgî di nêweşînên vijîyayeni, serserî bîyayeni, ray ra vijîyayeni. *Tr. Deli dana hastalığı. Hayvanlarda görülen, baş dönmesi, sersemlik ve huysuzluk yapan bir beyin hastalığı.* Seregêjey di heywan jû finan beno har, jû finan nêbeno har. 2. *Zv. Nm.* Aqil ser o nêbîyayeni, sersemey, serserîyey, kar û gurwan pêra nêveteni, tewşey, nêvetey. *Tr. Sersemlik, beceriksizlik, aklını kullanamamak.* seregêjey wesfêndê ci yo siftekên o. Keso ey ra çîyên nêaweno. Çunkî o xwu rê jî nafîdar nîyo.

seregêrîyaye/ê 1. *N.* Serepişte/ê, serepêşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci bi çîyêndê zêdê leçeg a, zêdê xez a, zêdê dolbenda yan jî bi çîyêndê zêdê nînan a pêşîyayo, gêrîyayo, bîyo pişte. *Tr. Başı bağlanan, başı örtünen.* Keso seregêrîyaye vano ki beno ki kişta muslumanîni ra ey heme çî hal kerdo. Halbikî muslumanîni kotî, sere gêrîyayeni tenya kotî? 2. *Zv. N.* Qontrolravijîyaye/ê, îsyankerde/ê, serewedarde/ê. Kes/çîyo ki; sere giroto û qontrol ra vijîyayo, îsyan kerdo. *Tr. Başını alıp gitmiş olan, kontrol dışına çıkan.* Keso seregêrîyaye do heta kotî bişo biremo? Soyînê remayîşî esto? Îlla kî o do dest kewo. 3. *N.* Vernîgêrîyaye/ê, vernî vinîkerde/ê. Kes/çîyo ki; qerezên di, kayên di yan jî çîyêndo zêdê nînan di jewî yan jî tayêni vernî ci ra girota, ci ra vernî û serpêşîyey girota, vernî kerda vinî. *Tr. Kendisinden baş alınan, kendisinden birincilik alınan, yakalanılan, yetişilmiş olan.* Vaştoko seregêrîyaye yo çirê winî zirtikêno ki? Madamo ki qayîl nîyo ci ra sere bigêrîyo, qenê wa xwu rê tim îdman bikero. 4. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci ra sereyê çîyêndê zêdê lay, zêdê têlên, zêdê resenî yan jî sereyê çîyêndê zêdê nînan giroto yan jî gêrîyayo. *Tr. Ucu/başı alınan, uç kısmı alınan.* Ez çi zana gastareyê resendê seregêrîyayî do bireyo û ci çare ro guno.

seregêrîyayeni 1. *f. M.* Seregêrîyayîş. Sere pişteni, sere pêşîyayeni, serî bi çîyêndê zêdê leçeg a, bi çîyêndê poşîyên a giroteni, pişteni. *Tr. Baş bağlamak, örtü takmak, başını örtmek.* Ay sereyê xwu girot bî, zewmbî heme cayê ci akerde bî. Mi va: keynekî, bi sere gêrêyayena tenya muslumanîni nêbena. 2. *Zv. f. M.* Seregêrîyayîş. Kontrol ra vijîyayeni, sere wedardeni, îsyan bîyayeni, îsyan kerdeni. *Tr. Başını alıp gitmek, kontrolden çıkmak, isyan etmek.* Kes do sere ci nêdo, finên ki sere kesî ra bigêrîyo, kes deha bi ci nêşeno. 3. *f. M.* Seregêrîyayîş. Vernî gêrîyayeni, serpêşî gêrîyayeni, sere xwu dest finayeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di sere/vernî jewî dest kewteni. *Tr. Baş almak, başa geçmek, birinciliğin yakalanması, öncülük veya liderlik alınmak, öne geçilmek, birincilik alınmak.* Eger finên sere bigêrîyo, omidîya ci şikêna. Derê ki şima serî bi înan nêdê. 4. *f. M.* Seregêrîyayîş. Sereyê çîyêndê zêdê lay, zêdê resenî, zêdê têlên gêrîyayeni, jewî dest kewteni. *Tr. Ucun alınması, baş/uç kısmının alınması.* Sere gêrîya. Cora mi kaş kerd. Ez çi zana, o do sereyê ci xwu destî ra verdo.

seregird/i *Zv. N. Bw.* Seregondo. Seregird nêbo, qey sereyê ci bêbîçim jî nêbo.

seregirdey *Zv. Nm.* Tiyê winî seregondoyeyda ey ra? Winî mewinî, o winî nîyo.

seregirote/ê *N.* Çî/keso ki; sere giroto û destan mîyan ra vijîyayo. Çî/keso ki; qontrol ra vijîyayo û deha rew rewî bi ci ya baş nêbeno. *Tr. Baş kaldıran, isyan eden, asi, zapt u rapt altından çıkan, kontrolden çıkan, başını alıp giden, tehlikeli olmaya başlayan.* Estorê seregirotî, mêrdek berd da o war ro.

seregiroteni *f. M.* Seregirotiş. Bi kesî yo nêkerdeni, başnewekîley, başnewekîl bîyayeni, xwuserî luwayeni, hereketo xwodserane, sere werzanayeni, hukim ra vijîyayeni, destan mîyan ra vijîyayeni. *Tr. Baş kaldırmak, başını alıp gitmek, kontrolden çıkmak, hakimiyetinin altından çıkmak, ayaklanmak, isyan, başkaldırı.* Şarê welatên ki sere bigîro, rew rewî bi ey a, kes nêşeno sereyo bivijîyo.

seregondo *Nn. Nm.* Serelên/i, seregird/i, sereglobêrî. Kes/çîyo ki; sereyê ci bêbîçim gird o. *Tr. İri kafalı, başı büyük.* Jewêndo seregondo ame tîya û qiseyênda xwu ya boyîni jî kerdi û şî.

seregondoyey *Nm.* Serelêney, seregirdey, sereglobêrîyey. Sereyê ci zêdê lênî ya, zêdê çîyêndê gulobêrî ya bêbîçim gird bîyayeni. *Tr. Kafası biçimsiz büyük olmak.* Seregondoyeyda xwu ra nêwinîno, bi şarî huweno.

sereher/i *Zv. N.* Hersere/ê. Axmax/i, totikval/i, qafqul/i, aqilkêm/i, aqilkemî. Keso ki sereyê ci zêdê heran o û aqilê ci nêgurweyêno. *Tr. Ahmak, eşek kafalı.* Eger sereher nêbo, do tenekên jî şikê marûpêrdê xwu bo.

sereherey *Zv. Nm.* Herserey. Axmaxey, totikvaley, totikvalîni, aqilkêmey, aqilkemîyey, qafquley, sereher bîyayeni, tey totik çinêbîyayeni, tey aqil çinêbîyayeni, sereyê heran pa bîyayeni, aqil nêgurweyayeni. *Tr. Ahmaklık, eşek kafalılık,*

aklı çalışmamak. Çiçî ki ameyo ci sere di, pêro serehereyda ci ra ameyo ci sere.

serekerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ci rê dayo fehm kerdiş, kerdo ci sere, aqilê ci berdo ser, ci rê raya aqilî akerda. *Tr. Anlaması sağlanan, aklına koyulan, anlaşılması sağlanan, fehmettirilen, idrak ettirilen*. La willi o keso serekerde bol çetin o, rew rewî çîyên ci sere nêkewno. Eger şima şayo ci sere kero, bol weş o, şima çîyêndo mihîm havil kerdo.

serekerdeni *Zv. f. M.* Serekerdiş. Aqil kerdeni, aqildê ci mîyan kerdeni, bi vatena çîyên, şik û fikrên kesên aqil kerdeni. Bi fehm kerdişdayen a, jewî rê çîyên qebûl kerdiş dayeni. *Tr. Anlamak, anlatmak, aklına koymak, bellemek, belletmek, fehmetmek, derketmek, anlatarak kabul ettirmek*. Ma di merdiman, di saetan a tepîya axirî ki kerd ci sere.

serekewte/ê 1. *Zv. N.* Çî/keso ki; karûgurwe û fehmêndo çetin kewto ci sere, aqilî ci qebûl kerdo, aqilê ci ray berda ser. *Tr. Mantığı kabul eden, makul karşılanan, kafaya yatan, uygun görülen, aklına veya mantığına sığışan*. Mi rê ki o linggogêro serekewte do ey rehat kero. Çunkî tam goreyê înan o. 2. *Zv. N.* Merde/ê, kişîyaye/ê, serebirîyaye/ê, sereşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û lejên û cengên di sereyê ci kewto, sereyê ci şîyo, sereyê ci ci ra cibîyayo, sereyê ci deyayo piro. *Tr. Başı koparılan, kafası düşürülen, başı kesilen, öldürülen, kellesi götürülen*. Cengewaro serekewte înan çimî di bî qehreman. 3. *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên destî ra sereyê çîyêndê zêdê lay, zêdê resenî, zêdê şerîtî kewto. *Tr. Uç kısmı düşen veya portmuş olan, ucu elden çıkan*. Reseno serekewte, tayên mend ki, bi tewrdê gastaredê ci ya, şiro lingandê mêrdekî ver kewo ha!

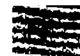
serekewteni 1. *Zv. f. M.* Serekewtiş. Aqil kewteni, aqilî qebûl kerdeni, ters nêbîyayeni. *Tr. Aklına girmek, makul karşılamak, uygun görmek, aklına yatmak*. Eger to sere nêkewtayê to nêkerdê. Dêmax kî kewto to sere. 2. *Zv. f. M.* Serekewtiş. Merdeni, kişîyayeni. *Tr. Kellesi gitmek, öldürülmek, kellesi koparılmak veya öldürülerek düşürülmek*. Ê cengîy di bol serey kewtîy. Bedelê ci bol bî. 3. *f. M.* Serekewtiş. sere erd ro gunayeni, sere fineyayeni. *Tr. Başının düşmesi, uç kısmının yere düşmesi veya portması*. Eger sereyê ci mi destî ra nêkewtayê, to sere ro jî nêgunayê.

serekuncênaye/ê *N. Zv.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi çîyêndê zêdê sîyer a yan jî çîyêndê zêdê çakûçî ya sereyê ci kuncênayo, bi hezaran a finîy şikito yan jî bi zewmbîvaje ya henciqnayo, kerdo nêşe, nêşe verdayo, wezîfe ra visto, a nêbîyayê arda ci sere di. *Tr. Başı ezilen*. Maro serekuncênaye do kotî bişo kesî perro?

serekuncênayeni *f. M. Zv.* Serekuncênayîş. Sereyê kesên yan jî çîyên bi çîyêndê zêdê sîyer a yan jî çîyêndê zêdê çakûçî ya timûtim bi pirodayîşî ya rind û rind şikiten û nêwezîfe verdayeni. No kar eger bi zewmbîvaje ya bo, wexta ê kesî rind û rind henciqnayen a, nêşe kerden a. *Tr. Baş ezmek, başını ezmek*. Mi sereyê ci nêkuncêna. Cora fina sere wederd. Eger fina siftî, mi sereyê ci bikuncênayê, ey newedera wina sere nêwerdedê.

serekuncîyaye/ê *Nn. Zv.* Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên bi çîyêndê zêdê sîyer a yan jî zêdê çakûçî ya sereyê ci bi desan a finîy deyayo piro, fineyayo bi ci. Çî/keso ki; hêle ra fineyayo, qewet û qudret ra fineyayo, qedûmê ci şikneyayo. *Tr. Ya gerçekten başı ezilen veya adeta başı ezilmiş gibi yapamaz duruma getirilen*. Merdimo serekuncîyaye senîn şeno hendayên arey bîyaro şima sere di?

serekuncîyayeni *f. Zv. M.* Serekuncîyayîş. Sere ra bi çîyêndê zêdê sîyer a, bi çîyêndê zêdê çakûtî ya yan jî bi çîyêndê zêdê nînan bi desan a finîy pirodeyeyana dirbetin/i bîyayeni yan jî bi zewmbîvaje ya nêşe/ê fineyayeni, gurew ra kewteni. *Tr. Başı ezilmek, bütün güç ve kuvveti elinden alınmak*. Mi rê sere kuncîyayena ci kertên nêkena. Gereg sereyê pêrdê ci jî bikuncîyayê. Çunkî hetta ki pîyê ci weş bo, o do hewna sebebê qeçekandê xwu yê bînan bo jî.

sereleymin/i *N.* Serelêşin/i. Kes/çîyo ki; sereyê ci, çinayê ci leymin o, lêşin o, gereg ki serşoyê xwu bikero. *Tr. Kirli, başı kirlenen, yıkanma zamanı gelmiş olan*. Şima qe nêşenê serşoyê nê qeçekdê sereleyminî bikerê?

sereleyminbîyaye/ê *N.* Serelêşinbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci bîyo leymin, gereg ki serşoyê xwu bikero. *Tr. Üst başı kirlenen, kirlenmiş olan, yıkanması gereken*. Keso sereleyminbîyaye, do serşoyê xwu bikero ki pak bo.

sereleyminbîyayeni *Jîn. Tib. f. M.* Sereleyminbîyayîş. *Bw.* Çina amîyayeni. Sereyê ci bîyo leymin, a nêşena nimaz bikero.

sereleyminbîyayê *Jîn. Tib. Nm. Bw.* Çinaamîyayê. Şima o wezîfe nêdayê a sere leyminbîyayê, şima do bidayê a paki.

sereleyminey *Jîn. Tib. Nm. Bw.* Çina amîyayeni. Cinîyera wendê va: Sere leyminey di, kes nêşeno

nimaz bikero, kes nêşeno roje tepêşo.

sereleymini *Jîn. Tib. Nm. Bw.* Çina amîyayê. Mi kerd ki ê wezîfî bido a sere leymini, înan goşê mi çingna.

seremazî *Zv. N.* Serewerdî. Keso ki sereyê ci zêdê mazîyan a werdî û vera cor tûjeko bêbîçim o. *Tr. Mazı başlı, mazı kafalı, mazı gibi kafası/başı küçük ve yukarıya doğru sivrice ve biçimsizce olan.* Kê ti berda bi ê merdimdê seremazî ya daya şînasnayeni?

seremazîyey *Zv. Nm.* Seremazî bîyayeni, sereyê ci zêdê mazîyên a werdî û vera cor tûjeko bêbîçim bîyayeni. *Tr. Mazı kafalılık. Kafasının yapısı mazı gibi küçük ve yukarıya doğru hafifçe sivri ve biçimsiz olmak.* Ez a seremazîyeyda ci rê çîyên nêvana, totikvaleyda ci rê qehrêna.

seremûre *Nn.* Balcanîy panayeni, balcanîy degiroteni, balcanîy qonserwe kerdeni, balcanan solawî di qandê werdî hadire kerdeni. *Tr. Patlıcanları turşu yapmak, patlıcan konservesi.* Cinîy arêbîyayê pêser, ê yê balcanîy kenê seremûre.

serencam *Nn.* Eger serencamê bibîyayê, înan do qebûl kerdayê.

serencame *Nn. Bw.* Serame. Ma ci ra serencameyê ci waşt, înan nêşa bido.

serenerm/i *N.* Kes/çîyo ki; sereyê ci nerm o, sere di qisa war şina, tey qisa kar kena, sereyê ci wişk nîyo, mirrik û kudik û eynad nîyo, qisa fehm keno. Tersê serenermî, "serewişk" o. *Tr. Yumuşak, anlayışlı, inatçı veya kuru kafa olmayan. Bunun tersi ise kuru kafadır.* Lajek serenerm o, eynad û mirrik û bêîzan nîyo.

serenermey *Nm.* Serenerm/i bîyayeni, sereyê ci nerm bîyayeni, sereyê nerman ser o bîyayeni. Eynad û kudik û mirrik nêbîyayeni, qisa sere di war şîyayeni, aqil û totikê ci rind bîyayeni, kişta fehm kerdişîra hewl bîyayeni. *Tr. Anlayışı, kavrayışı, sözden anlaması iyi olan, yumuşak başlı olmak.* Serenermeya ci ci rê hebûnênda girda.

serepirçik/i *N.* Gerekar/i, asê, lebayok/i, gazinckar/i. Kes/çîyo ki; bi çîyên a hemed nêbeno, bes nêkeno, tim gazincêno, tim lebayêno, tim gere keno û vano wina winayo, çinî yo, bes nêkeno, îdare nêkeno, şima yê sereyên miro nêdanê, şima yê persê mi nêkenê, şima mi nêdanê ûzn. Merdimo ki serdî di serdî ra, germî di germî ra, lejî di lejî ra, nuşteni di nuşteni ra, wendeni di wendeni ra, karî di karî ra û bi no babet a heme çî ra gazîncêno, gerekar o, asê yo. *Tr. Yakınan, şikayetçi, yetinmeyen, az gören.* Boka kesêndo serepirçik bi şima ya hembazîni nêkero. Eger bikero, deha şima nêşenê ci mird kerê, bi otesîda ci ya bêrê.

serepirçikey *Nm.* Serepirçik/i bîyayeni, lebayokey, lebayok/i bîyayeni, gazinckarey, gazinckar/i bîyayeni, asêyey, asê bîyayeni, gerekarey, gerekar/i bîyayeni, bes nêkerdeni, hemî çî rê bahaney vînayeni yan jî nê wesfê xirabîy pa bol bîyayeni, wesfdarê nê wesfandê xiraban bîyayeni. *Tr. Şikayetçi olmak, yetinmemek, serzenişte bulunmak, yakınmak.* Keye pêro jî serepirçikeyda ci ra tewayo, bi ci ya îllallah kerdo.

serepirodaye/ê 1. *N.* Serecirodaye/ê. Kes/çîyo ki; zîyaret bîyo, persê ci bîyo, halê ci persîyayo. *Tr. Sorulan, hali ve hatırı sorulan, ziyaret edilen şey.* Merdimo serepirodaye do çi ma ra bigazincîyo ki? 2. *N.* Serecirodaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê halên, qandê çîyên, qandê waşteniyên şîya bixwu yan jî ni nuşteyêna sere deyayo piro, ci ra çîyên wazîyayo. *Tr. Müracaat edilen, başvurulan, dilekçe sunulan.* Merdimo serepirodaye do kesî girdêrî û mezbûtêrî bo ki, derddê kesî rê darîyên bo. 3. *N.* Serecirodaye. Kes/çîyo ki; sereyê xwu dayo çîyên ro, sereyê xwu dayo çîyên ro û tewnayo. *Tr. Baş/kafasını bir yere çarpan, vuran ve ağrıtan.* Merdimo serepirodaye do, tersena ki neya tepîya rayandê nêweşxanan ra kemî nêbo. 4. *N.* Serecirodaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci deyayo piro û bi no babet a kişîyayo. *Tr. Başı vurulan/kesilen, başı kesik, kellesi vurulan.* Wezîro serepirodaye şî ki şî. Labelê wezîrê bînîy do nêwetarê karêndo estûrane bikerê.

serepirodayeni 1. *f. M.* Serepirodayîş. Zîyaret kerdeni, halê jewî pers kerdeni, wezîyetê jûy persayeni, vera jewî şîyayîş û ci pers kerdeni. *Tr. Ziyaret etmek, uğramak, hal hatır sormak.* Mi Sereyên da piro, ez kerda poşmani. 2. *f. M.* Serepirodayîş. Qandê mirazên bi kaxitên a, bixwu ci ra çîyên waşteni. *Tr. Müracaat etmek, başvurmak.* Mi do jî sere pirodayê, dima ez bîya poşmani. 3. *f. M.* Serepirodayîş. Sereyê xwu çîyên ro dayeni. *Tr. Başını bir şeye vurmak/ çarpmak.* Mi sereyê xwu da sîyênda wişkiro. 4. *f. M.* Serepirodayîş, sere cikerdeni, sereyê ci pirodayeni, bi şikildê sere cikerdişî ya merdim kişteni. *Tr. Kelle kesmek/vurmak.* Verî padîşahan sere dayê piro û merdim kiştê. Kê wetardê qarşûyê padîşayan bivijîyo ki?

sereqorx *Nk. Nn. Bw.* Vaşê kirdasîyan. Sereqorx, vaşêndo derg û viliksûr û perhera o.

sereravete/ê *N. Bw.* Çildirmekerde/ê. Bizanê ki

keso sereravete kesî rê qethan nafidar nêbeno. Labelê zirardan beno.

sere ra veteni *f. M.* Sereravetiş. *Bw.* Çildirme kerdeni. Şima yê qeçekan bi nê şîretana sere ra vejenê. Ê bînan jî wina sere ra vetîy.

sereravijîyaye/ê *N. Bw.* Çildirme/ê. Mi kerd ê merdimdê sereravijîyayî rê yarmetîni bikero, ey zirar da mi jî.

sere ra vijîyayeni *f. M.* Sereravijîyayîş. *Bw.* Çildirmeyey. Madamo ki sere ra nêvijîyê bî, ay çirê kerdê xwu bierzo war ki?

sererût/i *Tib. N.* Sererûtin/i, qafrût/i, keçel/i, kel/i. O/çîyo ki serê ci bîyo rût, seredê ci di por nêmendo, rijîyayo. *Tr. Dazlak, kel, saçsız.* O merdimo sererût o, keno xwu rê citêrêndo weş bivîno û xwu rê por bikaro.

sererûtane *Nn.* Sererûtkî. Zêdê sererûtan a, bi sererûtan mendeni, wesfê sererûtan tey bîyayeni. *Tr. Dazlak/kel gibi, saçsızlar gibi.* Nêzana. Aja di sererûtane vinderd bî.

sererûtey *Nm.* Sererûtiney, sererût/i bîyayeni, wesfê sererûtan tey bîyayeni, bêpor/i bîyayeni, keçel bîyayeni. *Tr. Dazlaklık, kellik, saçsızlık.* Sererûteyda ci ra nêbîyayê, mi do bişayê çoşmeyê xwu bidîyayê.

sererûtin/i *N. Bw.* Sererût/i. Şima ki şenê, mi rê ê merdimê sererûtinî birişê tîya. Şima nêşenê jî, qe ci meveyê.

sererûtiney *Nm. Bw.* Sererûtey. Şima sererûtineyda ay ra çi zirar dîyo ki, şima yê kar nêgînê?

seresker/i *N.* Serleşker/i, qomutan/i. Kes/çîyo ki; eskeran ser o yo. *Tr. Komutan, erbaş.* Sereskerê mefrezedê înan bî, bi derba siftekên a kewt.

sereskerane *Nn.* Serleşkerane. Zêdê sereskeran a, sereskerîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Komutanca, komutanlar gibi, erbaşçasına, erbaşlar gibi.* Eger sereskerane emir nêdayê mi, mi do waştena ci biardayê ca.

sereskeraney *Nm.* Serleşkeraney. şekil û bîçimê fêl û hereketandê sereskeran. şekil û bîçimê kerdişdê sereskeran senîn ki beno, winî kerdeni. *Tr. Erbaşların, komutanların hareket etme şekilleri, fiilleri.* Ez sereskeraneyda ci ra nê, bîçimdê serweşînda ci ra qehrîyaya.

sereskerey *Nm.* Serleşkerey, sereskerîni, seresker/i bîyayeni, eskeran mîyan di serik bîyayeni, qomutaney, qomutan bîyayeni, serikê eskeran bîyayeni. *Tr. Komutanlık, erbaşlık.* Menganêya sereskerey û mîran jewi nîya.

sereskerîni *Nm. Bw.* Sereskerey. Eger pa sereskerîni jî çinêbîyayê, ma kesî o nêhesibnayê.

seresoqî *Nn.* Kes/çîyo ki; sereyê xwu bi şikildê seredê soqî ya kur kerdo, teraş kerdo, dayo jilêti ro û sereyê ci yo zêdê pîyazî ya, zêdê sîrî ya biriqêno. *Tr. Dazlak, saçını usturaya vurmuş olan, saçlarını sıfıra vuran.* Keso ki sereyê xwu kerdo zêdê seredê soqîya û o yo biriqêno. To o seresoqî, kotî ra ferq kerd?

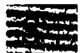
seresoqîyey *Nm.* Seresoqî bîyayeni, sereyê ci zêdê seredê soqîyên a, zêdê seredê pîyazên a, zêdê seredê sîrên a sipe keno, bi o şekila sereyê xwu kur/teraş kerdo û kerdo rûtûrepal, biriqnayo. *Tr. Kabak başlı olmak, dazlaklık, kafasını usturuya vurmuş olmak.* O yo seresoqîyeyda xwu ra nêşrmayêno, ez do kotî bişermaya?

seresûr/i *N.* Kes/çîyo ki; sere ra sûrince yo, sere ra qizil o, porsûr/i, porê ci sûrane yo. *Tr. Başı ve/veya saçları kızılca olan.* Merdimo seresûr, pîyazo seresûr, qeço seresûr ûzn.

seresûrey *Nm.* Sereyê ci sûr bîyayeni, sere ra sûr bîyayeni, porê ci yan jî sereyê ci qizil bîyayeni, sûrince bîyayeni. *Tr. Baş ve/veya saçlarından kızılca olma.* Seresûreya ci, ma rê nîşanên o, ma deha şenê ey ca kerê.

sereşite/ê 1. *N.* Serşokerde/ê, serşobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci şuwîyayo, bedenê ci şuwîyayo, serşoyê ci bîyo. *Tr. Yıkanan, banyosu yaptırılan.* Wext çinî yo ki ma newedera ê sereşitî bişuwîyê. 2. *N.* Qotişite/ê, qafşite/ê. Kes/çîyo ki; qota ci şuwîyaya, vîyera corê bedendê ci şuwîyayo. *Tr. Kafası yıkanan. Boyundan yukarısı yıkanan.* Tajîyo sereşite do bibo ze vilikîy.

sereşiteni 1. *f. M.* Sereşitiş. Serşo kerdeni, bedenê xwu şiteni, serşoyê xwu kerdeni, pakeya bedenî. *Tr. Banyo yapmak, üst baş yıkamak, bedensel temizlik yapmak.* Sere şitena ey û serşoyê mi jew nîyo; ez xwu bi lîf a şuwena, o sereyê xwu bi awda xalî ya şuweno. 2. *f. M.* Sereşitiş. Qoti şiteni, qaf şiteni, vîye ra corî şiteni, milî ra corê bedenî şiteni. *Tr. Kafasını yıkamak. Boyundan yukarı olan beden kısmını yıkamak.* Mi sereyê xwu tenya şit.

sereşte/ê 1. *N.* Serçekerde/ê. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên erzîyayo ci ser, rafineyayo, pa serê ci gêrîyayo. *Tr. Üste atılan, üstüne serilen, sergi olarak kullanılan.* Çinayo sereşte û bin eşte do senîn pêra abirîyo? 2. *N.* Serçekerde/ê, sernaye/ê, cende/ê, cenîyaye/ê. Banto ki, qaseto ki yan jî çîyêndo zêdê nînan o ki erzîyayo ser, qandê cendişî neyayo ci ser. *Tr. Çalınan.* Qaseto sereşte xeripîyaye nêbîyayê, do cenîyayê. 3. *N.* Serçekerde/ê, hêrişkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni eşto ser, hucûmê serdê ci kerdo, hêrişê serdê ci bîyo. *Tr. Saldırılan, hücum ya-*

pılan, atak veya depar edilen. Şima jî zanê ki şaro sereşte, do xwu biparêzno.

sereşteni 1. *f. M.* Sereştiş. Ser o ravisteni, ser çekerdeni, ser çekerdiş. Qandê serê ci giroteni çîyên çînakî ser eşteni. *Tr. Üzerine atmak, üzerine sermek.* Mi şali eşti şali ser û dima jî selên nê ser. 2. *f. M.* Sereştiş. Qando ki biceniyo bantên, qasetên, pîlakên yan jî çîyêndê zêdê CDyên sernayen û cendeni. *Tr. Çalınmak üzere bir müzik parçası atmak.* Mi pîlakê Koçeroy eşt ser, nêcend. 3. *f. M.* Sereştiş. Ser çekerdeni, hucûmê ci kerdeni, hêrişê serdê ci kerdeni, xwu ser eşteni, qandê pirodayîşî bi hêrişên a ser di şîyayeni. *Tr. Baskın yapmak, saldırmak, üzerine atılmak, hücum etmek, depar/atak yapmak.* Ma jî dîna rojanan tepîya xwu eşt ser. Labelê ma nêşa xafildera tepêşo, xwu ra zewmbî jî zorê ma pey nêbîyê.

seretewate/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; sereyê ci yo teweno, seredê ci di dejên peyda bîyo. *Tr. Başı ağrıyan.* O keso seretewate do jî bêro nêweşxane. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê gire peyda bîyo, ci rê meseleyên vijîyayo û pa sereyê ci yo teweno. *Tr. Sorunlu, başı ağrıyan.* Keso seretewate, do sereyê ê bînan jî bitewno.

seretewateni 1. *Tib. f. M.* Seretewatiş. Sere di dejên, tewatenên vijîyayeni yan jî veteni. *Tr. Baş ağrıtmak, başağrısı.* Sî gunê seredê ci ro, cora sereyê ci yo teweno. 2. *Zv. f. M.* Seretewatiş. Ci rê gireyên peyda kerdeni yan jî peyda kerdeni. *Tr. Kendisine bir problem/sorun oluşturmak.* Kaşka mi ci rê nêvatayê. Çunkî pa sereyê ci tewa.

seretewaye/ê 1. *Tib. N.* Seredejaye/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci tewayo, sereyê ci yo teweno, sereyê ci yo dejeno. *Tr. Başı ağrıyan, başında bir ağrı olan.* O keso seretewaye, rew rewî nîno a xwu. 2. *Zv. N.* Giredar/i. Kes/çîyo ki; ci rê girey peyda bîyê, ci rê meseley vijîyayê û ê yê sereyê ci tewnenê. *Tr. Sorun/problem oluşan.* O keso seretewaye do jî bol bimano. Çunkî gireyê ey rew rewî nêabênê.

seretewayeni 1. *Tib. f. M.* Seretewayîş. Sere dejayeni, sere di dejên peyda bîyayeni, serhêşî bîyayeni, tewatenênda ci ya serî peyda bîyayeni. *Tr. Başı ağrımak.* Sere tewayeni, çîyênda bol pîs a. Çunkî hewt serrîy sereyê mi tewayê. 2. *Zv. f. M.* Seretewayîş. Sere dejayeni, derd û girey peyda bîyayeni, meseleyê ki pa sereyê kesî teweno vijîyayeni, problemîy vijîyayeni. *Tr. Sorun/problem oluşmak/çıkmak.* Eger ti qayîlê qelbê to bihuzûr bo û sereyê to nêtewo, sîyaset û zûran ra dûrî kewi.

seretewnaye/ê 1. *Tib. N.* Seredejnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî, bi çîyên a sereyê ci tewnayo, sereyê ci dejnayo. *Tr. Başı ağrıtılan.* Merdimo seretewnaye, do bi mi ki şiro gere bikero. 2. *Zv. Nn.* Seredejnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi derd û gireyanan ci rê qehrûqotik peyda bîyo. *Tr. Başı ağrıtılan, kendisine sorun/problemler çıkarılan.* Kaşka ê seretewnayî, bişayê şima ef kerdayê.

seretewnayeni 1. *Tib. f. M.* Seretewnayîş, sere dejnayeni, sere dejneni, sere di tewatenên peyda kerdeni, sere di dejên peyda kerdeni, semedê seredejdê ci bîyayeni. *Tr. Baş ağrıtmak, baş ağrısının olmasına sebep olmak.* Eger ey gurmisti nêdayê ci sere ro, sereyê ci do nêtewayê. Sere tewnayeyê ci o yo. 2. *Zv. f. M.* Seretewnayîş. Seredejnayeni. Ci rê derd û girey û qehrûqotikîy peyda kerdeni. *Tr. Sorunlar çıkararak baş ağrıtmak.* Hergi deyndê xwu ya înan sereyê mi tewna.

seretombok/i *N.* Çî/keso ki; sereyê ci tombok o, zeno ze topek, zêdê gogêna qulorek o. *Tr. Ucu top gibi yuvarlak olan.* Eger mi bizanayê, mi do xwu rê o seretombok nê, o seretûjek bigirotayê.

seretombokey *Nm.* Seretombok bîyayeni, seregogey, seregog bîyayeni, seretopek bîyayeni, sereyê ci zêdê gogên a topek û qulorek bîyayeni. *Tr. Başı top şeklinde yuvarlak olma.* Xwura mi seretombokey nêpawitê, mi xwu het di vatê seretûjek o, winî jî vijîya.

serevde *Nn.* Rindeya xwu ci rî ro dayeni, tim rindeyda xwu ra behs kerdena, merdimo ki ci rê hewlîni bîya, încîraxî kerdeni, ci rê bi no şekila ezîyet kerdeni, ci rê zehmet dayeni. *Tr. Başa kakmak.* Eger serevdeyê ci jî nêbîyayê, bi mi ki o do hemî ser ra bîyayê.

serevdebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; hewlîna ki, rindeya ki ci rê bîya serevdê, deyaya ci rî ro, ci rê şerm vîneyayo, kerdo gunakar. *Tr. Başa kakılan.* Merdimo serevdebîyaye xwu di şikênê, cesaretê ci şikêno.

serevdebîyayeni *f. M.* Serevdebîyayîş. Karûgurweyên di hewlîni kesên yan jî çîyên rî ro deyayeni. *Tr. Başa kakılma.* Karûgurweyên di, serevde bîyayîş zordê kesî şino.

serevdekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; hewlînên, rindeyên deyaya ci rî ro, qarşûyê hewlînên kerdo gunakar. *Tr. Başa kakılan, yapılan iyilikleri yüzüne vurulan.* Xeyrdê serevdekerdî di xeyrên nêmaneno. Kes do xeyrî serevde nêkero.

serevdekerdeni *f. M.* Serevdekerdiş. Hewlîna xwu kesên rî ro dayeni, jewên rê hewlîna xwu vatena ey gunakar kerdeni, ey şerm ro dayeni,

ey şikiteni. *Tr.* *Başa kakmak.* Eger ki ti do serevde bikerê, rindey meki, deha rind o.

serevdeyîn/i *N.* Çî/keso ki; tey serevde esto û rindeya ci bîya eşkera û bi no şekila jî, kesên a hewlîni bin di xwu di şikîyayo. *Tr.* *Başa kakılan.* O çîyo serevdeyîn nêbîyayê, deha rind bî.

serevdeyîney *Nm.* Serevdeyîn/i bîyayeni, wesfê serevdî. Tey serevde bîyayeni, tey bi vatişdê hewlîna şikîyayeni bîyayeni. *Tr.* *Başa kakılmak.* Serevdeyîneyda ci ra jî nêbî, xwura ez qayîl nêbîya şira ay heti.

sereverdîm/i *Zv. N. Bw.* Çimpehan/i. Merdimdê sereverdîmî ra kiramatên nêvijêna.

sereverdîmey *Zv. Bw.* Çimpehaney. Kaşka sereverdîmeya ci jî nêbîyaye.

serewedardani *Nm. Bw.* Serewedardeni. Eger serewedardana ma çinêbîyayê, ma ne heq, ne jî huqûq dîyê.

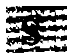
serewedarde/ê 1. *Zv. N.* Serewerzanaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê heqên, qandê huqûqên, vera neheqeyên qarşûyê dezgeyên, qarşûyê dewletên, qarşûyê qewetêndê şênî sere wedardo, sere werzanayo, neheqeya ci red kerda. *Tr.* *Hakkı görüp gözetenlere göre başkaldıran ve ayaklanan; zorbalara göre ise asi, isyan eden. Her ikisine göre de kitlesel tepki gösteren.* Merdimo serewedarde eger serkewo, bolkî do sere bûro. Noqra ki bin kewo jî sereyê ci do şiro, biwerîyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; sere cêr di bîyo û qandê dîyayîşên sereyê xwu werzanayo, sere wederdo. *Tr.* *Aşağı konumdayken görmek için başını yukarıya kaldıran.* Kamcîn merdimê serewedardî kerd ki biewnîyo cor, sere da ê asindê verdayî ro.

serewedardeni 1. *Zv. f. M.* Serewedardiş. Sere werzanayeni, serewedardani, sere wedarnayeni, serewedarokey, serewerzanokey, serewedarok bîyayeni, lingan xwu ver nayeni, îsyan kerdeni. Qarşûyê dezgeyên, qarşûyê dewletên, qarşûyê qewetêndê şênî sere werzanayeni, qarşî vijîyayeni, çîyê ci, hukmê ci red kerdeni, qebûl nekerdeni. *Tr.* *Başkaldırı, asilik, baş kaldırmak, isyan etmek, ayaklanmak, kıyamda bulunmak.* Vanê verî şarê xeylên dewletan, qarşûyê dewletda xwu bol finîy sere wedardê, dima jî bol gonî rijîyayê. Ki gonî nêrijîyo, rew rewî heq jî nêgêrêno. Şarê Misirî Meydandê Tehrîrî di ser okê dewleta xwu Husnî Mubarekî vero sere wedardo. 2. *f. M.* Serewedardiş. Sere werzanayeni, serewedarokey, serewedarok bîyayeni, sereyê xwu werzanayeni, sere cêr di bîyayeni di sereyê xwu vera cor kerdeni. *Tr.* *Başını yukarıya doğru kaldırmak.* Înan senîn ki sereyê xwu wedardê, mehkûmanê giranan dayê sere ro.

serewedarok/i 1. *Zv. N.* Serewerzanok/i. Kes/çîyo ki; qandê heqên, qandê huqûqên, qandê neheqeyên sere werzanayo, sere wederdo û qarşûyê dezgeyên, qarşûyê dewletên, qarşûyê qewetêndê şênî ameyo, vijîyayo, neheqey red kerda. *Tr.* *Hakkı görüp gözetenlere göre başkaldıran veya ayaklanan; zalim ve despotlara göre ise, asi, isyan eden. Her ikisine göre de kitlesel olarak, kitlelerle birlikte direnen, direniş gösteren.* Merdimo serewedarok, eger bizano o yo senîn bi adirî ya kay keno, beno ki jî babetnakî biluwo. Tew beno ki, ê bînîy jî, nê adirdê weşî mîyan kewê. 2. *N.* Serewerzanok/i. Kes/çîyo ki; sere cêr di bîyo û qandê dîyayenî yan jî qandê çînakî sereyê xwu werzanayo, werzaneno, sere wedardo. *Tr.* *Baş aşağıyken görmek veya başka bir nedenle başını kaldıran.* Merdimê serewedarokî vernîya xwu dî û şa pasên bido hembazdê xwu yê kaygerî. Noqra kaygerê sere nêwedarokî nêşa qe pasên jî bi ci do.

serewedarokey *Nm. Bw.* Sere wedardeni. Mêrdekî va: Mi serewedarokeya înan nêecibnê. Çunkî înan îdareyêndê adîlî rê sere wedard.

serewer/i *N.* Kes/çîyo ki; sereyê kesên weno, zirar dano bi ci, belaûbêterên ardo kesên sere di, nam û nîşanê kesên kerdo vinî, besterdo. *Tr.* *Birisinin başını yiyen, onun silinmesine veya büyük bir zarar görmesine neden olan.* Serewerêndê her kesî esto. Ê tayêni nezdîyê ci yo, ê tayêni jî dûrî yo.

serewerde/ê 1. *Zv. N.* O/çîyo ki; sereyê jewî werdo, belayên ardo jûy sere. *Tr.* *Birinin başına bela getiren, başını yiyen, hayatını kaydıran, başına mühim kazalar getiren.* O merdimo serewerde do tîya nêro, eger ki bêro ez do jî sereyê ey bûra. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni sereyê ci werdo, belayêndo gird ardo ci sere di. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên bîyê sebebê coydê jewî, ci rê kîberêndo gird akerdo. *Tr.* *Başı yenilen, büyük zarara uğratılan, başına büyük felaketler getirilen, iflas ettirilen.* O merdimo serewerde fina jî a xwu nêame.

serewerdeni *Zv. f. M.* Serewerdiş. Belayên jewî sereyo ardeni, jewî rê kîberên akerdeni, qezayêndo mihîm jewî sereyo ardeni. Sebebê coyêndê kesên yan jî sebebê çîyêndê zêdê coydê kesên bîyayeni. *Tr.* *Birinin başını yemek, başına bela getirmek, kapı açacak kadar zarar*

vermek. Kes do sere nêwero. Şar jî sereyê kesî weno.

serewerey *Zv. Nm.* Serewer/i bîyayeni, wesfê sereweran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; sereyê kesên weno, zirarêndo şên dano bi kesên, beno sebebê besterîyayenda kesên, nam û nîşanê kesên keno vinî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Baş yemek, birisinin başını yemek, başyiyici olmak, birisinin silinmesine neden olan olmak*. Serewerey wesfê kesandê rikkaran o.

sereweriyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; sereyê ci werîyayo, belaûbêterêndo gird ameyo ci sere di ki pa ya zirarêndo şên vînayo yan jî coy di besterîyayo, heyatê ci vera xirab virîyayo. *Tr. Başı yenilen, hayatta adı silinen, başına büyük zararlar getirilen*. Vanê o keso sereweriyaye serî ser şî ki şî!

sereweriyayeni *Zv. f. M.* Sereweriyayîş. Karûgurwe û xebat û çîyêndê zêdê nînan di zirarêndo şên peyda bîyayeni, nam û nîşan û wesfê kesên besterîyayeni, sebebê heyat û averşîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Baş yemek, baş yenmek, aşırı bir zararın meydana gelmesi sonucu birisinin adının hayattan silinmesi*. Kes nêşeno sere werîyayeni weş bivîno. Labelê tayên esto ki gereg ki sereyê ci jî biwerîyo.

serewerzanaye/ê *N. Bw.* Serewedarde/ê. Zordar bişo o do seredê serewerzanokî ro do.

serewerzanayeni *f. M.* Serewerzanayîş. *Bw.* Sere wedardeni. Sere werzanayeni rê cesaretêndo gird lazim o.

serewerzanok/i *N. Bw.* Serewedarok/i. Bi mi ki o merdimo serewerzanok do bol nêşiro, do sere rono.

serewerzanokey *Nm. Bw.* Serewedardeni. Serewerzanokeyênda pêti lazima ki kes bişo ser kewo.

sereweş/i *N.* Serxoş/i. Kes/çîyo ki; bi çîyên şimiten a yan jî anten a bîyo serxoş, aqil ser o nîyo. *Tr. Sarhoş*. Merdimêndo sereweş bî, şimiyişîya tepîya ca di kewt bî, hettanî şewra ûja di zûzikîya bî.

sereweşey 1. *Nm.* Serxoşey, serxoş/i bîyayeni, sereweş/i bîyayeni. Bi tesîrdê şimitiş yan jî antişdê çîyêndê serxoş kerdenî ya xwu ya şîyayeni, aqil ser o çinêbîyayeni. *Tr. Sarhoşluk*. Sereweşeya ci do rojên ci kendalên ro do. 2. *Nm.* Şîn, eza, tazîye. Nezdîyandê merdan rê "Sereyê to/şima weş bo, Ellah to/şima rê sebrêndo weş bido, Ellah rehma xwu şa kero, Ellah bi rehmda xwu ya şa kero, Ellah rehmet kero, ca/mekanê ci cennet bo ûzn." vateni/şîyayeni. *Tr. Başsağlığı*. Ma nêşa şiro sereweşeyda ci.

sereweşeykerdeni *f. M.* Sereweşeykerdiş. Sereweşey şîyayeni, şîndê kesên şîyayeni, ezada kesên şîyayeni, şînên di kesên rê qiseyê tesellî vateni, ci rê sebir waşteni. *Tr. Başsağlığı dilemek, başsağlığına gitmek*. Ma yê kenê şirê sereweşeya ci bikerê.

sereweşeyşîyayeni *f. M.* Sereweşeyşîyayîş. *Bw.* Sereweşey kerdeni. Mîlleta bi dolmiş a kena şiro sereweşeyda rehmetî, ma jî pa şirê.

serewirindî *Nn.* Wirindîyê serî. Wirindîyo ki seredê ci do. *Tr. Baş/kafadaki kaşıntı, iş çokluğu*. Mêrdekî sere di serewirindîyên peyda bîbî ki, kesî nêşayê ci rê darîyên peyda kero.

serewişk/i *Zv. N.* Eynad/i, aynemez/i, yekane/ê, kone/ê, korfehm/i, awreş/i, bextsîya, bêtalih/i, korbext/i, bextkor/i. Kes/çîyo ki; çîyên fehm nêkeno, qisa sere di war nêşina, herda xwu ra war nîno, tim zêdê xwu vano. Kes/çîyo ki; Nûh vano û pêxember nêvano. *Tr. İnatçı, kuru kafa, anlayışsız, bildiğini okuyan*. Merdimêndo serewişk o, qisa sere di war nêşina.

serewişkane *Nn.* Zêdê serewişkan a, serewişkîy senîn ki kenê, winî kerdeni, winî bîyayeni, zêdê eynadan a, zêdê mirrikan a bîyayeni. *Tr. İnatça, inatçılar gibi, kuru kafalılar gibi*. Ey serewişkane, o kar nêkerd û ci ra kewt dûrî.

serewişkaney *Nm.* Zêdê şikildê serewişkan a, şeklê kerden û bîyayenda serewişkan senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. Kuru kafalıların yaptığı/davrandığı gibi yapmak/davranmak*. Eger înan o karûgurwe bi serewişkaney a nêkerdê, qey ê do jî gamîy ravey bişîyayê.

serewişkey *Zv. Nm.* Serewişkîni, eynadey, yekaneyey, aynemezey, korfehmey. Sereyê ci wişk bîyayeni, qisa sere di war nêşîyayeni. *Tr. Kuru kafalılık, inatçılık, anlayışsızlık, anlama güçlüğü çekmek*. Serewişkeyda ci ra nêbo, esas hewl o.

serewişkîni *Nm. Bw.* Serewişkey. Eger sebeb bo, serewişkîna ci do sebeb bo.

serey 1. *Nm.* Ser bîyayeni, wesfê serî tey bîyayeni, bin nêbîyayeni, wesfê binî tey nêbîyayeni. *Tr. Üst olma, üste ait olma*. Sereya ci weşdê mi şî. Labelê mi zanayê ez do bi serey a jî ser nêkewa. 2. *Nm.* Sere bîyayeni, wesfê serey tey bîyayeni, kişta pirniki, kişta serikdê ci bîyayeni. *Tr. Uç olma, uç taraftaki olmak, uç kısma ait olmak*. Eger mi sereyda ci ra vinî kerdayê, wina nêbîyê.

sereyê doşî *An. Nn. Bw.* Gurmiki 3. Eger sereyê

doşîda ci nêtewayê, ey o sîtil nênayê xwu serî ser.

sereyê merdimî *Nn. Bw.* Serê merdimî. Eger sereyê merdimî şeş hebîy bikewê, bes keno. Ki sereyê merdimî panc bikewê, gereg ki ma ageyrê û serê ci temam kerê.

sereyên sîr nêkerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; hendê sereyêndê sîrên nêercêno, bêqedr û bêqîmet o, tebayên rê nêbeno, nêercîyaye o. *Tr. Değersiz, kiymetsiz, işe yaramaz.* To şî şî ê merdimdê sereyên sîr nêkerdî ra deyn waşt? Ma to zewmbî nêşa kesên bivîno?

sereyên sîr nêkerdeni *Zv. f. M.* Sereyên sîr nêkerdiş. Hendê seredê sîrî nêbîyayeni, nêercîyayeni, tebayên rê nêbîyayeni, çîyên rê nêbîyayeni, hêçekey, hêçek bîyayeni, çekerde bîyayeni, eşte bîyayeni. *Tr. İşe yaramaz olmak, bir baş/ kelle sarımsak etmemek.* Înan pêrini arêdê pêser, hendê sereyên sîr nêkenê.

sereyê pê werdeni *Zv. f. M.* Sereyê pê werdiş. Serê pê werdeni, ziraro şên pêro dayeni, pê qedînayeni, ziraro gird pê ro dayeni, felaket û tofan û xezebîy pêsere di ardeni. *Tr. Birbirinin başını yemek, birbirini bitirmek, başına felaketler getirmek.* Derê ki ma înan mabeyn kewê. Eger kesên ci mabeyn nêkewo, ê do sereyê pê bûrê.

sereyê zincî *An. Nn.* Vernî ra cayê zincî yo tewro tûjo vernekên. *Tr. Burnun ucu, burnun sivri kısmı.* Sereyê zincîda xwu sawit ci ra, zincîya ci bî dirbetini.

sereyovete/ê *N. Bw.* Çildirmekerde/ê. Şima çi xwu kenê vervadê ê kesdê sereyovetî ki?

sereyoveteni *f. M.* Sereyovetiş. *Bw.* Çildirme kerdeni. Eger mi ti sereyo bivetayê, mi do ti biberdayê doktor jî. La ki mi ti sereyo nêveta.

sereyovijîyaye/ê *N. Bw.* Çildirme/ê. Mi kaşka verî ê ti merdimdê sereyovijîyayî ra haydar kerdayê.

sereyovijîyayeni *f. M.* Sereyovijîyayîş. *Bw.* Çildirmeyey. Mêrdek sereyo vijîyayo, ma yê nêtewanê ki keye di rakewê. Do bişew çîyên ma ro do!

serê demserrî *H. Bw.* Serdemserr. Honik o. Serê demserrî yo, wext wextî ra nêşermayêno.

serê doşî *An. Nn. Bw.* Gurmiki 3 û 4. Bar wegirotiş ra serê doşîda mêrdekî tewayê.

serê doşîyan *An. Nn. Bw.* Gurmiki 3. Serê doşîyandê ci di qînorên vijîyê bî.

serê erdî 1. *Cog. Nn.* Cayê erdî yo ki, bi çiman an kesî ra aseno. Cayê erdî yo ki, tey sîy û herra asayê tey esta û o yo çiman vero. *Tr. Yerin görünen yüzü, yeryüzü, zemin yüzü, yerin üst tabakası.* Eger serdê erdî ra nêbo, însan pêro veyşan maneno. 2. *Zv. Nn.* Coy, heyat, coyayeni, cayo ki kes tey coyêno. Tersê ci, binê erdî yo. *Tr. Yaşam, hayat, yaşanılan yer.* Welatdê zaliman di binê erdî, serddê erddî hewlêrî yo.

serê giştan 1. *An. Nn.* Çoşmeyê nengûyan, goştê bindê nengûyan, serikê giştan. *Tr. Parmak uçları.* Serê giştan dê ci jew finan tevizêno û dejeno. 2. *An. Nn.* Ser ra gişta kesî, dergey û herayey ser kişta serê giştandê kesî. *Tr. Parmakların üstü/ üzeri, parmakların üst derisi.* Serê giştandê ci terikîyay bî, ci rê qrem herîna ki ci sawo.

serê gişti 1. *An. Nn.* Seranîya gişteri, serîçiqê gişti, dûşnedê nengûy di, serê gişteri. *Tr. Parmak ucu.* Cayêndê min o nêdejeno, serê giştерda min a raşto dejeno. Hinî derzinî keno. 2. *An. Nn.* Kişta serri ra gişti, postê gişteri, binê gişti nê, serê gişti. *Tr. Parmak üstü, parmağın üst tarafları, parmak derisi.* Serê giştеrda ci veşa, ay zerikê hakî na ser, bî weş.

serê hemî *H.* Serê pêrini, verê hemini, pêroy ser ra, heme çî cayên o canakî. *Tr. Her şeye rağmen, her şeyden evvel, evvelen, evvela, her şeye bedel, her şeyin başında, özellikle, bilhassa, hassetan.* Serî hemî to do lajekê xwu qeyd kerdayê. Serê hemî to do fina jî karê ci bivetayê.

serê lingi 1. *An. Nn.* Serê nigi. Kişta giştandê lingi. *Tr. Ayak ucu.* Serê lingda ci guna sî ro, tewê. 2. *An. Nn.* Kişta teberê lingeri, kişta vernîda lingerda kesî. *Tr. Ayağın üst tarafı. Ayakta dizin olduğu bölgenin baştan başa olan yeri.* Seredê giştandê linger ra hettanî cordê lingeri, kişta vernî ra ganê kesî, serê linger o. Qey mi giraneya sandiqeri nêbî lingerda xwu ser, bîya mori û a ya tewena.

serê merdimî *Nn.* Sereyê merdimî. Hergi merdimî rê, para kerden di merdiman amorenê û ci rê çîyan para kenê. A no muamele serê merdimî yo. *Tr. Adam başı, kişi başı, kişi başına.* Se saya mi bî û des jî merdimê ma bî. Mi serê merdimî des say para kerdîy. Xwu ra des finî des, se keno.

serên/i 1. *N.* Çî/keso ki; o yo ser o û kaleki di, peynî di, vernî di yan jî bin di nîyo. *Tr. Üstteki.* Mi sîllayên dê lajekdê serênî ro û mi pêra kerdîy ci ya. 2. *Zv. N.* Xalîb/i, qezencdar/i, qezenckar/i. Kes/çîyo ki; qezenckarey do; vinîkerdiş di nê, qezenckerdişî do. *Tr. Kazançlı, kârlı, galip, üstte olan, yenik olmayan.* Ez do heta serênî bigîra. Mi rê binênі lazim nîyo. Çunkî ma yê xwu ra timûtim bin dê. 3. *N.* Corên/i. Kes/çîyo ki; kiştda corî do û zewmbî cayan di nîyo. *Tr. Yukarıdaki.* Madamo ki şima dî serên bî, şima

çirê ez haydar nêkerda?

serên a *H.* Verên a, bi serên a, bi verên a. Cayên di bi dest pakerdişên a û winî po şîyayeni. *Tr. Bir noktadan başlandığında sistemli olarak, düzenli olarak, geride bir şey bırakılmadık bir şekilde muamelede bulunmak.* Mi kerd tepîya, ez do serên a şira.

serêney 1. *Nm.* Serên bîyayeni, ser o bîyayeni. Kes yan jî çîyê serî bîyayeni. Çî yan jî kesê verî, ê peyî, ê dimay, ê binî yan jî ê çînay nêbîyayeni. *Tr. Üstteki olmak, üzerindeki olmak.* Mêrdekî va, ne serêneya to, ne jî binêneya to mi elaqedar kena. 2. *Zv. Nm.* Ser o bîyayeni. Kes yan jî çîyê serî bîyayeni. Qezencdar bîyayeni, qezenckar bîyayeni, xalîbey, xalîb bîyayeni, pata û bin di nêbîyayeni. *Tr. Galibiyet, galip olmak, üstte olmak, kârlı veya kazançlı olmak.* Pîyê qeçekan va: Ez binêneyda şima rê nê. Labelê serêneyda şima rê şa bena. 3. Corêney, corên bîyayeni. Çî yan jî kesê kiştda corî bîyayeni. Çî yan jî kesê hetda corî bîyayeni, ê cadê bînan nêbîyayeni. *Tr. Yukarıdaki, yüksekteki olmak.* Mabeyndê serêney û binêneyda ci di şeş mîtroy ferq esto.

serê pêrini *H. Bw.* Serê hemî. Kaşka to serê pêrini o wezîfe bidîyayê.

serê pê werdeni *Zv. f. M.* Serê pê werdiş. *Bw.* Sereyê pê werdeni. Hemberîyanê cinêkeri zerrîya ci veşnê bî. Cora cinêkeri va, boka serê pê bûrê, înan îspatey serê ma werd.

serê roşanî *Nn. Bw.* Fekê roşanî. Serê roşanî bî, amê keynaya xwu waşti ki bero zeyî, ma va no roşan di ma nêşenê birişê, qehrîyê û şî. Dima keynaya xwu dê ronîştiş.

serê serri 1. *H.* Rojê serê siftekênîy. *Tr. Yılın ilk günleri.* Hewna serê ser ro, şima yê çirê hendayên ecele kenê ki? 2. *Nn.* Sersali, roja ser ra siftekênî. *Tr. Sene başı, yılbaşı.* Serê serri ame, ma hadireya xwu jî nêkerda. Ma do senîn hesabê xwu pêmîyan ra vejê ki?

serê şewdirî 1. *H.* Serşewdir, serşewra, serê şewray, destê şewray, şefaqên. Wexto ki hewna newe roj akewno. *Tr. Şafak, sabahın erken saatleri, gün ışığının sökülmeye başladığı ilk vakitler, ilk saatler.* Serê şewdirî ma kewtîy ray, hettanî şan ancax ma resay wija. 2. *Ş.* Serşewdir, serşewra, serê şewray. Nan û pere û werdo ki kes şewra rew qandê dehfê belay vejeno, beno dano mihtacan yan jî kesên. *Tr. Sabahın erken saatlerinde kaza ve belanın önüne geçsin diye çıkarılan sadaka nevindeki ekmek, para veya yiyecek.* Şima eger ewro serê şewdirî nêvetayê, beno ki jî ma nê qezay ra nêreyayê.

serê şewray *H. Bw.* Serê şewdirî. Serê şewray bî, ma dest bi karî ya kerd, nika jî şano. O şewra, no şan!

serê zerrî 1. *Zv. Nn.* Qesba ver, veyşaney di zerrî ser, zerrî ver kerdeni, pîze eşteni, tenekên werdeni, hendo ki gestdi nêmerdeni di çîyên werdeni. *Tr. Yeme içmede atıştırmalık, bir iki lokma kadar yemek.* Mi tayên nan kerd serdê zerrîda xwu, înan qeyami qilanê! 2. *Nn.* Tesîr kerdiş di cayê zerrîda kesî yo tewro nazîk, tewro nazdar, tewro bintesîr. Caelmat, bi nêwaşten a. *Tr. İnsan vücudunda etkilenme, hislenme olayında en nazik yer, en müteessir olan yeri. Ayrıca isteksizlik, istenmeden, bilmecburiye, istemeden yapmak zorunda olmak.* Qayîl nêbî jî bi serê zerrî ya va. Cora ez jî nêşîya.

serê zerrîbîyaye/ê *Zv. N.* Çî/keso ki; veyşaney di kesên yan jî çîyên rê bîyo zêdê nan û werdê serê zerrî, qandê nêmerdişî bîyo werd û qût. *Tr. Ölmemek için birisine gıda haline gelen yiyecek, birisine atıştırmalık olan.* Ti mi rê nan û werdê serdê zerrî yê!

serê zerrî bîyayeni *Zv. f. M.* Serê zerrî bîyayîş. Zerrî ver kewteni. Nan û wero ki bi mirdaney a nê, bi îdare ya, qandê gestdi nêmerdişî rê werêno, erzêno qesba ver, erzêno zerrî ver. *Tr. Atıştırmalık olma, ölmemek için yenilen yiyecek olmak.* O werdê şima ci rê bî nanê serdê zerrî. Ma bi hewt nanandê zêdê înana mird beno?

serê zerrîkerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veyşaney di, hêrs bîyayeni di, lejî di yan jî çîyêndo wina di xwu rê kerdo werdê serdê zerrî, eşto xwu zerrî ver, eşto xwu qesba ver, xwu rê kerdo werdo verom, xwu rê kerdo nan û qût û werdo veror. *Tr. Ölmeyecek kadar, doymak için değil de atıştırmalık olarak kullanılan şey veya gıda.* Ê nanê toyê serdê zerrî, ti kerdê mird yan nê?

serê zerrî kerdeni *Zv. f. M.* Serê zerrî kerdiş. Kesên yan jî çîyên werdiş di werdê serê zerrî kerdeni, werdena verori kerdeni, werdena îdarê kerdeni, qandê hendo ki nêmerdişî werdeni. *Tr. Birisini gözden çıkarmak veya bir yiyeceği ölmemek için gıda yapmak, yedek gıda yapmak, idareten yiyecek veya kut haline getirmek.* Hêrişê serdê mi kerd û mi rê va, ez do to xwu rê nanê serdê zerrî kera! Ti mi rê qet ê!

serê zincî *An. Nn.* Cor ra kişta seredê zincîyeri. Ser ra cayê zincî yo dergek o tûjek. *Tr. Burun ucu.* Mêrdekî va: Lajek Laz bî, bi mi ki serê zincîda ci, hendê des pancêsên santîmên est bî.

serf *Er.* Xerc, xerc bîyayeni, muameleyê xercbî-

yayîşî yan jî xerckerdişî. *Tr. Sarf, harcama.* Mi do jî serf kerdayê, gunayê mi pey ame. Cora mi serf nêkerd.

serfbîyaye/ê *N.* Xercbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xerc bîyo, serf bîyo, ci ra şîyo, gurwîyayena ci ra kemeyayo. *Tr. Harcanan, kullanılan, sarfiyatı yapılan.* Nano serfbîyaye nê, nano serfbîyayeyo vêşinde kesî keno gunakar.

serfbîyayeni *f. M.* Serfbîyayîş. Xerc bîyayeni, tey xercî bîyayeni, tey kar û wesfê serf bîyayîşî yan jî serf kerdişî bîyayeni. *Tr. Harcanmak, sarf olma, kullanılmak.* Eger awi serf bo, a do bikemeyo, noqor ki serf nêbo jî xwu ra nêkemeyêna.

serfê veşindey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Serfo vêşinde. Serfandê vêşindan ra biremê. Serfo vêşinde nankore ya.

serfinaz/i *N.* Şad/i, kêfşad/i, kêfweş/i, bextîyar/i. *Tr. Bahtiyar, mutlu, keyifli.* Nan û pîyaz û awda şamikana jî serfinaz o. Serfinazey bi zengîney a nîya.

serfinazey *Nm.* Şadey, kêfşadey, kêfweşey, bextîyarey. Serfînaz/i bîyayeni, wesfê serfinazan tey bîyayeni. *Tr. Bahtiyarlık, mutluluk, keyifli olmak.* Serfinazeya ci rê vateni çinî ya. Qeç û gan selameteya ci, ci rê hemî ser ra ya. Feqîr ê, labelê xemgînê ci nîyê.

serfiraz/i 1. *N.* O/çîyo ki; sereyê ci berz o û çareyê ci pak o, hemserrîyandê xwu ra ravey o. *Tr. Yüce, bülend. Yaşıtlarına göre başarılı, üstün, daha yüksek olan.* Dawada xwu di tim jî bî serfiraz. Serfirazey xwu rê kerda xusletêndo weş.

serfirazey 1. *Nm.* Ravey şîyayeni, vernî di şîyayeni, goreyê ê bînan vernî di bîyayeni, sereberz û çarepak bîyayeni. *Tr. Başı dik olmak, yaşıtlarına göre başarılı ve ileride olmak, ilerlemek, başarılılık.* Serfirazey ci rê karên jî nêhesibêna. Dest erzeno çi karî beno serfiraz. 2. *Nm.* Oxirey, bitalihey, bioxirey, bibextey, bextakerdeyey. *Tr. Talihlilik, şanslılık, uğurluluk.* Serfirazeya ey, serfirazeya ma ya. Çunkî netîce di ma pêro weş hal bê.

serfiraz *Nn.* Oxir, şans, bext. *Tr. Baht, şans, talih.* Serfirazo ki karûgurweyê ci yê pêro vera pê şinê.

serfiyat *Er. Nn.* Xercîy, xercî pêro, çendi ki tey xerc kerdenî estê pêro. *Tr. Sarfiyat, masraflar, harç.* Serfiyatê ci bol nîyo. Labelê ki kemî jî nêhesibêno.

serfkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni serf kerdo, xerc kerdo, xwu rê kerdo xercî, ci ra kemênayo. *Tr. Harcanan, sarfedilen, harcama ile eksilen.* Ti vanê çiçîyê ma yê serf kerdî ma wina vistê bino?

serfkerdeni *f. M.* Serfkerdiş. Xerc kerdeni, çîyên ra kemênayeni. *Tr. Sarfetmek, harcamak, kullanmak.* Ki şima hendayên nan û wer serf nêkerdayê, şima wina nêageyrayê.

serfo vêşinde *Nn.* Îsraf, serfiyato vêşî, serfo negereg, serfo nelazim. Serfo ki lazim nîyo û bîyo yan jî do bibo. Bolekê ci "serfê vêşindey" o. *Tr. İsraf, gereksiz harcama.* Serfo vêşinde heram o. Çunkî heqê zewmbîyan o.

sergerdan/i *N.* Xwuserî, xwodserane/ê. O/çîyo ki; kesî goşdarey nêkeno, bi kesî ya nêmişewirêno, bi kesî yo nîyo xwuserî yo, xwodserane o. *Tr. Sergerde, kendi başına, başına buyruk, aylak, başıboş, serseri, kafası bulanık.* O merdimêndo sergerdan o, kes nêşeno bi ci ya karên bido kerdeni.

sergerdaney *Nm.* Serserîyey, xwodseraney, kesî goşdarey nêkerdeni, bi kesî ya nêmişewirîyayeni, xwuserîyey, xwuserî geyrayeni, xwuserî kerdeni, tenya bîyayeni, şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Serserilik, avarelik, başıboşluk, soytarılık, başına buyrukluk.* Sergerdaneyda ci ra kes kêfşad nîyo, hemeyê ci ra lebayênê.

sergerde/ê *N.* Xwuserî, serserî, eware/ê, berdûş/i. Kes/çîyo ki; xwuserî geyreno, bi kesî yo nêkeno, xwuserî hereket keno, bi kesî ya nêmişewirêno, ê xwu keno, keso ki eware eware geyreno. *Tr. Başına buyruk, sergerde, avare, aylak, berduş, kimseyi dinlemeyen, istişare etmeyen, kimseye kulak asmayan, serseri.* Lajekêndo salme yo sergerde bî, zêdê ma kesî nêkeno.

sergerdeyey *Nm.* Sergerde/ê bîyayeni, sergerdeyînî, sertgerdeyîney, sergerdeyîney eware/ê, eware/ê geyrayeni, serserîyey, serserî bîyayeni, berdûşey, berdûş/i bîyayeni, xwuserîyey, xwuserî luwayeni, goş bi kesî nênayeni, zêdê kesî nêkerdeni, sergerdan bîyayeni. *Tr. Serserilik, berduşluk, avarelik, aylaklık, hodserane hareket etmek.* Pêro jî şenê sergerdeyeyda ci rê şadînî bikerê.

sergêj/i *Tib. N.* Gêj/i, sersem/i, bêaqil/i. O/çîyo ki sereyê ci bîyo gêj, aqilê ci sere di nîyo, ze ki aqilê ci sereyo nêbo. *Tr. Aklı başında olmayan, sersem, serseri, deli gibi bir hastalığı olan.* Sergêjên o, kam do ci rê se vajo ki?

sergêjey *Tib. Nm.* Gêjey, bêaqiley, sersemey, ze xînt/i, sersemeya zê xînti, aqil ser o nêbîyayeni, gêjey, gêj bîyayeni, bêaqiley. *Tr. Sersemlik, aklı başında olmamak, bir çeşit akli hastalık, aklının tam olarak şarj etmemesi.* Tede sergêjey bibo, kes do vajo normal o. Labelê no,

sergêjo negêj o.

sergêrîyaye/ê 1. *N.* Sergirote/ê. Çî/keso ki; serê ci gêrîyayo, serê ci akerde nêverdeyayo. *Tr. Üstü kapanan.* Senîn beno no çîyo pîs kewno lêndê sergêrîyayî? Tirim, kesên serê ci kerd a? 2. *N.* Serpêşîyaye/ê, sergirote/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci, qota ci, porê ci gêrîyayo, bîyo pişte, pêşîyayo. *Tr. Başı bağlanan, başörtüsü takmış olan.* Binê ê kesdê sergêrîyayî do se bo? Ma kes serê xwu tenya gîno? 3. *N.* Çîyo (kar, alvêr, pere, mîqdar) ki serê ci gêrîyayo, pey di deyayo. *Tr. Bir alışveriş olayında fazlalığı/üstü alınan, artık kısmının iadesi sağlanan.* Ti vanê bi ê peredê gêrîyayî ya çiçî biameyê? Yanê pere gêrîyaye do çîyên rê biercîyayê?

sergêrîyayeni 1. *f. M.* Sergêrîyayîş. Kişta serî ra, kişta asayîşî ra gêrîyayeni, girote/ê bîyayeni, wesfê çî û kesandê sergirotan tey bîyayeni. *Tr. Üstü/üzeri kapalı olmak.* Egerê ser bigêrîyayê, xwura wina tozûtebal û gendûgemar nêdekewtê de. Dêmax kî serê ci nêgêrîya bî. 2. *f. M.* Sergêrîyayîş. Sere gêrîyayeni, por gêrîyayeni, sere ra gêrîyayeni, sereyê ci pişte bîyayeni, çîyên ci sereyo bîyayeni. *Tr. Başı/kafası bağlanmak, başı örtülü olmak.* Wexto ki ser bigêrîyo, gereg ki bin deha bol bigêrîyo. Çunkî tesîrê binî ê serî bolêrî yo. 3. *f. M.* Sergêrîyayîş. Karûgurwe û muameleyêndo hîsabî di vêşindeyê peredê ci, vêşindeyê qîmetdê ci pey di gêrîyayeni, wezîfeyê caamîyayîşdê pey di gêrîyayîşî yan jî dayîşê nê kar û gurwî. *Tr. Bir iş veya alışveriş olayında üstünün/fazlalıkların geri alınması/iade edilmesi.* Eger ser bigêrîyayê, ma no karo mende nêşayê biqedîno. Xeyrê Ellahî ki serê nêgêrîya bî.

sergileyebilmek. Ez a bolkî roboteyda ci ra nêwazena.

sergirote/ê 1. *N.* Serante/ê. Çî/keso ki; serê ci gêrîyayo, serê ci akerde nîyo. *Tr. Üstü/üzeri kapalı.* Teneyo sergirote di zirar bivîno, o serakerde do nêvîno. 2. *N.* Serpişte/ê. Kes/çîyo ki; serê ci gêrîyayo, serêyê xwu pişto, çîyên eşto xwu ser û xwu pişto. *Tr. Örtülü, kapalı, başı kapalı.* O merdimo sergirote do jî bişo îmtîhan kewo. 3. *N.* Çî/keso ki; kesî ra sere giroto û şîyo, keso nêşeno serî ci ra bigîro, keso nêşeno vindarno, bêhemd û bi xazên a o yo şino û keso deha nêşeno ki vindarno. *Tr. Başını alıp giden.* Estorê sergirotî mêrdek berd da cayêndo zinar ro. 4. *N.* Çî/keso ki; vêşindeyê ci gêrîyayo, ser ra gêrîyayo. *Tr. Artık/fazlalığı alınan, gereksiz kısmı alınan.* Çîyo sergirote do biherimîyo, kaşka ma serê ci nêgirotayê.

sergiroteni 1. *f. M.* Sergirotiş. Serê ci giroteni, serê ci akerde nêverdayeni. *Tr. Üst/üzerini örtmek/kapatmak.* Mi do serê ci bigirotayê, ey nêverda. 2. *f. M.* Sergirotiş. Serê ci ro kerdeni, ser ra kerdeni, vêşinde kerdeni. *Tr. Artırmak, üstüne koymak, ziyadeleştirmek.* Tenekna awi bigî ser ki, wa wişk nêbo. 3. *f. M.* Sergirotiş. Seregiroteni, sergêrîyayeni, xwu yan jî jew pişteni. *Tr. Başını alıp gitmek, ipini koparmak, elden çıkıp kaçmak, hakimiyetini kaybetmek.* Estoreri ser girot û şî.

sergovend/i *N.* Serpêşî, pêşbazî. Kes/çîyo ki; serê govendi anceno, kayênda veyvî di vernî anceno. *Tr. Halaybaşı.* Eger o bibo, kes bê ey sergonvendi nêkewno.

sergovendane *Nn.* Sergovendkî, serpêşîyane, pêşbazîyane. Zêdê pêşbazîyan a, bi sergovendan mendeni, wesfê sergovendan tey bîyayeni, bi serpêşîyan mendeni. *Tr. Halaybaşısı gibi, halaybaşı edasıyla.* A roji sergovendane kay kerdê.

sergovendaney *Nm.* Sergovendkîyey, pêşbazîyaney, pêşbazîyane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê sergovendan bîyayeni, wesfê pêşbazîyan tey bîyayeni. *Tr. Halaybaşıların tavırlarını sergilemek.* Ti vanê o merdimo ki bi wesfdê sergovendaneya kay kerdê, o bî?

sergovendey *Nm.* Serpêşîyey, sergovendîni, serpêşî bîyayeni, pêşbazîyey, pêşbazî bîyayeni. Sergovend/i bîyayeni, serê govendi bîyayeni, kayênda veyvî di vernî di bîyayeni, vernî anteni. *Tr. Halaybaşılık.* Ti vanê beno ki, sergovendey ey ser o tapî bîya. Hetta ki o bibo, ma kes nêwetanê serpêşî bê.

serhed *S. Nn.* Serxet, sînor, xeti, kişta sînorî, kişta xeti, nata sînorî, seranîya dewleti, seranîya welatî. Tersê ci jî "binxeti" a. *Tr. Serhat, sınır, ülke sınırı.* Sûka Wanî serhed a.

serhedey *Ss. Nm.* Serhed bîyayeni, sînor bîyayeni, serxet bîyayeni, kişta sînorî û nezdîyê xeti bîyayeni, seranîya sînorî bîyayeni. *Tr. Sınırda olmak, serhat olmak, ülke sınırında olmak.* Serhedey, di sînor di bîyayen a bena, bi mîyanwelatey a nêbena.

serheng/i *N.* Qedexekar/i. O/çîyo ki keno qedexe, keno yasax. *Tr. Yasakçı, yasaklayan.* Ma şî ki; dekewê panqa mîyan ki karê xwu bivînê, ê serhengî ma nêverday.

serhengey *Nm.* Serheng/i bîyayeni. Qedexekarey, qedexe kerdeni, karê serhengan. *Tr. Ya-*

saklamak, yasaklayan olmak. Serhengey di werdêndo şên çinî yo, serhengîy bolkî bi pîzemirdey a kar kenê.

serhêş/i *N.* Seredej/i, seretewate/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci yo teweno, tim sereyê ci teweno, seredejî bîyo. *Tr. Baş ağrısı çeken, başı ağrıyan.* O keso serhêş do gamna bêro dekewo heyeti.

serhêşey *Tib. Nm.* Seredejîyey, seredej/i bîyayeni, sere tewateni, seredejayeni. Serhêşîni, serhêşîyey, serhêşî bîyayeni, wesfê serhêşan tey bîyayeni. O/çîyo ki timûtim sereyê ci dejeno, sereyê ci teweno, seredê ci di dej/tewatiş esto; a o kes, yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Başı ağrımak, başında ağrı olmak.* Serhêşeya winî ecêbi, mi cara nêşinawita. Wexto ki sereyê ci dejayê, sereyê xwu dayê dês û kîberan ro.

serhêşîbîyaye/ê *Tib. Zv. N.* Seredejbîyaye/ê, sere tawaye/ê, sereyê ci dejaye/ê, sere di dej (tewatiş) peyda bîyaye/ê. Ci rê qehrûqotik û derd û girey peyda bîyaye/ê. *Tr. Başı ağrıyan, kendisine çeşitli baş ağrıtıcı problemler oluşan.* To merdimêndo serhêşîbîyaye dîyo, ti yê vanê beno ki serhêşî bîyayena tewra ravey a ya. Ti kotî, serhêşî bîyaye dîyayîş kotî!

serhêşî bîyayeni *Tib. Zv.* Serhêşîbîyayîş. Sere tewayeni, sere di tewatiş peyda bîyayeni, sereyê ci dejayeni, sere di dej peyda bîyayeni, wahîrê/a qehrûqotikan û derd û gireyan bîyayeni, ci rê girey peyda bîyayeni. *Tr. Başı ağrımak, başında ağrılar çıkmak, başına çeşitli bela ve musibetlerle problemler yumağı oluşmak.* Boka Ellah kesî serhêşî nêkero. Ki finên kes serhêşî bo, deha kes rew rewî nêşeno bin ra bivijîyo.

serhêşîkerde/ê *Tib. Zv. Nn.* Seredejnaye/ê, seretewnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo serhêşî, sereyê ci tewnayo, sereyê ci dejnayo, ci rê qehrûqotik û derd û girey peyda kerdê û sereyê ci tewnayo. *Tr. Başı ağrıtılan, başına bela ve musibetler çıkarılan.* Eger şima bizanayê o keso serhêşîkerde do bişo nê gireyan bin ra bivijîyo, şima a axbeti ci sere di nêardê. Xirabîna şima jî şima rê mendi.

serhêşî kerdeni *Tib. Zv. f. M.* Serhêşîkerdiş. Sereyê ci tewnayeni, sereyê dejnayeni, tewatiş yan jî dej seredê kesên yan jî çîyên kerdeni, seredê ci dej (tewatiş) peyda kerdeni, ci rê girey û derdîy peyda kerdeni. *Tr. Başına ağrı koymak, başını ağırtmak, başına problemler çıkarmak.* Kes nêşeno nê kesanê wina bêaqilan serhêşî kero. Ê serheşîy nêbenê. Çunkî totikval ê.

serik/i 1. *N. Bw.* Ser ok/i. Serikê ci çinêbî, înan nêşa xwuver bido, bîy teslîmîy. 2. *N.* Çî/keso ki; tam seranî do, tam kiştda serî do, tam cor do, tam sere di do. *Tr. En baştaki, en uçtaki, zirvedeki, en üstteki.* Serikê panuşi na defterî ser, hêdî hêdî bêqerarane çend qisey nûşnay û bî kelgirî. Dima jî hesrîy war kerdîy û vera roy remê, şî çekmî ser û winîyê vera cêr. Mêrdekî ci xeyal kerdê. Mêrdek mîyanikî, sîyer peynî ra vijîya û bi hêdîyek a kerd ki dest bierzo bi ci...

serîçiq *Nn.* Qil, tûjik, milik, zemaq, gaz, tewro cor, en cor, vera cor en serê ci. *Tr. Zirve, en uç, doruk.* Serîçiqê dari ra mirîçiki perrê.

serîlxat/i *N.* Keso ki; îlxatî ser o yo, sermîyanê îlxatî. Wekîlê elçî. Wekîlê wekîldê axa yo ki îlxatî ser o yo. Keso ki elcî kerdo sermîyanê îlxatî. *Tr. Irgatbaşı.* Serîlxatê ma rind bo, axa ma rê nêşeno çîyêndo xirab vajo.

serîlxatey *Nm.* Serîlxat/i bîyayeni, karkerandê peme û çîyo winasîn di sermîyanê îlxatî bîyayeni, xebatdê serdê erdan di îlxatî ser o wekîlê elcîy bîyayeni. *Tr. Irgatbaşılık.* Serîlxatey gengazi nîya, çetin a. Çunkî persdarey bixwu xwura zor a.

serî ser 1. *Nn.* Kişta serî ser, heta serî ser, sereyê ci vera cêr bîyayeni, wezîyeto sereyê ci vera cêr o, vera serî, kişta seredê ci. *Tr. Baş aşağı, baş üstüne doğru, kafa kısmına doğru.* Kaşka serî ser biameyê war û ma ci ra bireyayê! 2. *N.* Hay hay vateni, tabî ki vateni. Qebûl kerden a bikêfi, bi kêf a qebûl kerdeni, bi qisandê weşan an qebûl kerdeni, bi zerrîweşey a qebûl kerdeni. *Tr. Onaylamak, kabul etmek, emredersiniz, baş üstüne, baş-göz üstüne, hay hay, tabiki olur, hüsn-ü teveccühte bulunmak, hiç olmaz mı?* Ehmed: Eger to ra ame, ti kenê. Ki to ra nêame jî tebayên nêbeno. Sebrî: Serî ser, ez do ey înşaallah û rehman bikera. 2. *N.* Bê pers, bê tedbîr, bê hend. Bi pers nêkerden a. *Tr. Balıklamasına, sorgusuz- sualsiz, tedbirini almaksızın bir iş veya bir eylemi yapmak.* Ti bi kesî ya nêmişewirîyayê û to xwu serî ser eşt mîyan. Ma helawi bîbî serdi?

serî serey 1. *Nm.* Serî ser bîyayeni, vera serî şîyayeni, sere vera cêr û lingîy jî vera cor bîyayen di war amîyayeni, meş û şîyayîşê ci hetê serî serîya bîyayeni. *Tr. Baş aşağıya doğru gitmek veya iş görmek.* Mi serî sereya ci nêdî. Labelê mi dî o yo xirî beno û yeno war. 2. *Nm.* Serî ser qebûl kerdeni, bi zerrîweşey a qebûl kerdeni, çiman ser a kerdeni. *Tr. Baş- göz üstüne diyerek kabul etmek.* Kaşka bi serî serey a nêkerdayê, ay ez kerda minneti bin.

serîserkewte/ê 1. *N.* Sereverdîmkewte/ê, sere-

verdîmşîyaye/ê, serîser errogunaye/ê. Kes/çîyo ki; serî ser kewto, serî ser ameyo cêr, sereyê ci gunayo erro. *Tr. Baş/kafa üstü düşen, baş aşağı düşen*. Vanê mezgê ê merdimdê serîserkewtî vila bîyo. 2. *Zv. N.* Sereverdîmkewte/ê, sere vera cêr kewte/ê, serîserşîyaye/ê, combîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muameleyêndo zêdê bazirganey di verdîm şîyo, bi xeyr a vijîyayîşê ci hema hema mimkun nîyo. Çunkî cadê pîsî û arî ser di şîyo. *Tr. Tepetakla giden, baş üstü giden, iflas eden*. Bê Ellahî kes nêşeno ê bazirganê serîserkewtî bireyno.

serî ser kewteni *f. M.* Serî ser kewtiş. Kişta serî ser kewteni, kişta serî ser erd ro gunayeni, kişta seredê ci ser çewt bîyayeni, kişta serî ser namîyayeni, kişta serî ser dîmdeyayeni. *Tr. Baş üstü düşmek, baş üstü eğilmek, baş üstü yatmak*. Eger serî ser nêkewtayê, qe çîyên jî nêbîyê. 2. *f. M.* Serî ser şîyayîş. Îflas kerdeni, vera îflasî şîyayeni, bin kewteni, şîyayîşdê nêtepiştî di bîyayeni. *Tr. Baş aşağı gitmek, dibe/iflasa doğru gitmek, ekonomik bataklığa doğru gitmek*. Merdek serî ser şî. Ez texmîn nêkena ki fina bişo mîyaneyê xwu raşt kero.

serîserşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; serî ser şîyo, vera serî şîyo, sereverdîm şîyo, kişta serî û ver cêr şîyo. Kes/çîyo ki; lingan ser, paştî ser, kaleki ser, vernî ser nê, şeklo deha xirabo ki serî ser şîyo, pîs şîyo, xirab şîyo, bi livdê mergî ya şîyo. *Tr. Baş/kafa üstü giden, baş aşğıya doğru giden, ölüm tehlikesi baş aşağıya doğru yuvarlanan*. Pêro jî zanê ki merdimo serîserşîyaye do ya bimiro yan jî seqet bimano. 2. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwedê çîyêndê zêdê alvêrî di, zêdê tîcaretî di, zêdê debarî di sereverdîm şîyo, bi şikildê îflaskerdişî ya şîyo, bi şikildê bi têtewrvinîkerdişî ya şîyo, ci rê reyayîş çinî yo. *Tr. Tepetakla giden, baş aşağı doğru giden, batacak şekilde giden*. Şima yê hewna ê bazirgandê serîserşîyayî ra omidî kenê ki bireyo! Tew! Tew! Tew! Totikvalên o, ma heta nika keso winî serîserşîyaye reyayo ki, o jî bireyo?

serî ser şîyayeni 1. *f. M.* Serî ser şîyayîş. Sere vera cêr şîyayeni, bi şikildê serî ser erd ro guanyen a şîyayeni, serî ser verdîm bîyayen a şîyayeni, serî ser lerî bîyayeni, heta serî ya vera erd şîyayeni. *Tr. Baş üstü gütmek, baş aşağı gitmek/yuvarlanmak*. Serî ser şî, guna erro. Mezgê ci bî vila. 2. *Zv. f. M.* Serî ser şîyayîş. Verûpeyê xwu nêdîyayen a şîyayeni, com bîyayeni, têtewr vinî kerdeni, sereverdîm şîyayeni, bi şikildo xirab a şîyayeni. *Tr. Baş üstü gitmek, tepetakla gitmek, batacak şekilde gitmek, iflas edecek şekilde gitmek*. Şî, hema senîn şî? Mêrdek serî ser şî. Fina jî nêşa mîyaneyê xwu raşt kero.

serîsnag *Cog. Nn.* Hefteyê mengida demserrdê payîzî yo dimayên. Wezîyetê serîsnagî bolkî serd beno. *Tr. Güz mevsiminin son ayının son haftasıdır. Ve genellikle hava soğuk olur*. Serîsnagê emserrî serd ame.[1]

serîsnagi 1. *Cog. Nm.* Menga payîzî ya dimayêni, menga payîzî ya badoyêni. *Tr. Kasım*. Serîsnaga dima, menga zimistanî ya siftekêni yena. 2. *Cog. Nm.* Peynîya payîzî, rojê payîzîyê peyênîy. *Tr. Sonbaharın sonları, sonbaharın son günleri, son demleri/vakitleri*. Serîsnagi serdin a.

serjinik *Nn. Bw.* Jinok. Merdimê serjinikî, sifte sifte cinîyan mîyan di bigeyri.

serjinikane *Nn. Bw.* Jinokane. Ey serjinikane şî dekewt cinîyan mîyan, wext ûja di qedîna.

serjinikaney *Nm. Bw.* Jinokaney. Bi serjinikaney a nê, bi camêrdaney a karê xwu biki.

serjinikey *Nm. Bw.* Jinokey. Eger ma şîyê kotî, ey tim jî serjinikeya xwu mota.

serkar/i 1. *Eko. N.* O/çîyo ki; gurweyêno, mesaî do, karî ser o yo, dest kerdo bi karî ya. *Tr. İşbaşı yapan, çalışan*. Motor, hîrê saetî yo serkar o. 2. *Eko. N.* O/çîyo ki; karan û gurweyan gîno û dano zewmbîyan, sîmsarê karan. *Tr. İşin taşeronluğunu yapan, müteahhit*. Serkarê ma remayo, ma yê nê şenê perekanê xwu bigîrê. 3. *Eko. N.* O/çîyo ki winîno karkeran ra, karkeran ser o yo. *Tr. Irgatbaşı, işçi/amele başı*. Serkareyda xwu di mezbût bî, soyînê xwu nêard. Serkarêndo weş bî, dest çekerd zewmbî çîyan, kerd vinî. 4. *Eko. N.* Serbikar/i, meşgul/i. O/çîyo ki meşgul o, o yo karî ser o. *Tr. Meşgul*. Ê merdimê serkarî meveyê. O do xwu şaş kero. 5. *S. N.* O/çîyo ki karûgurweyan hazir kerdeni di vernî anceno, kar û wezîfe dayeni di, vila kerdeni di, dezgedarey di pîşdarey keno, kewto vernîda pêrini. *Tr. Organizatör, işin öncülüğünü yapan, liderlik yapan*. Ez serkardê nê pêserikî rê vêşî vêşî mînnetdar a, berxwudar bo, wa timûtim bi namedê xwu yê weşî ya bicoyo.

serkare *Nn.* Wextê xebatî, zemanê gurwîyayeni, saeta xebatî, saeta mesaî, saeta serkarey. *Tr. Çalışma, mesai saatleri, çalışma vakti*. Serkare (yê na banqa), şewra: 08:00 û 12:00 û dihîrê: 13:30 û 15:30 o.

---

1 Xwu vîra meki ki, teqwîm (hîsabê)ê ma, goreyê ê Tirkan 13 rojîy peynî di şopi rameno.

serkarey 1. *Nm.* Serkareyey, serkare/ê bîyayeni, xebatî di bîyayeni, mesaî di bîyayeni, serkar/i bîyayeni, şuxilîyayeni, gurweyeyani, karî ser o bîyayeni. *Tr. İş başında olmak, çalışıyor olmak, mesaide olmak.* Serkarey di kes do ser karî kêfsad nêkero. 2. *Nm.* Serkareyey, serkare/ê bîyayeni, destbikarey, dest bi karî ya bîyayeni, karî ser o bîyayeni. *Tr. İş başında olmak.* Serkarey kesî kena kêfweş. 3. *Nm.* Serkareyey, serkare/ê bîyayeni, sîmsarê karan û gurweyan bîyayeni, muttehhîdey. *Tr. İş taşeronluğu yapmak, iş taşeronluğu, iş simsarlığı, müteahhitlik.* Serkareyda ci ra kesî nafên nêdî, tew erdlerzandê Maramaray di xeylini ci ra zirar jî dî. 4. *Nm.* Serkareyey, serkare/ê bîyayeni, serbikarey, meşxul bîyayeni, karî ser o bîyayeni. *Tr. Meşguliyet, meşgul olmak.* Serkarey di merdim do kêfsad nêbo. Çunkî merdimo serkar xwu şaş keno. 5. *Nm.* Serkareyey, serkare/ê bîyayeni, wesfê serkaran tey bîyayeni, karan îdare kerdeni, karan rê wekîley kerdeni, karan di kardanî rê wekîley kerdeni. *Tr. İşçi/amele başı olmak, ırgatbaşılığı.* Serkarey di serkar do pey emel bo ki karê kardanî bibo. 6. *Nm.* Serkar bîyayeni, wesfê serkarî. *Tr. İşbaşı olma.* Mi rê ki serkareya ci do ci rê biercîyo.

serkareyey *Nm. Bw.* Serkarey. Serkareyay xwu di xetayo gird nêkerd. O bes o.

serkarkerde/ê 1. *N.* Destpabîyaye/ê. Çî/keso ki; karûgurweyên di dest bîyo pa, startê ci deyayo. *Tr. Başlanan, start verilen.* Weçînayîşo serkarkerde do çiwext biqedîyo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo serkar, kerdo sîmsar, sîmsarey deyaya bi ci. *Tr. Kendisine simsarlık veya işin taşeronluğu verilen.* Merdimo serkarkerde ki şa nêbî, ê bînîy xwura şa nêbenê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayeni kerdo serkar, kerdo serîrxat, kerdo sermîyanê xebatkaran. *Tr. Çalışanların sorumluluğu verilen, ırgatbaşı edilen, çalışanların şefliği verilen.* Eger ê kedwerê serkarkerdî bişayê, ey heramê şîrketî werdê. 4. *N.* Dezgedarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo serkar, wesfê serkaran nayo bi ci ya. *Tr. Kendisine örgütçü bir sıfat kazandırılan, örgüt elebaşısı haline getirilen, kendisine organizatörlük görevi verilen.* Keso serkarkerde çirê do dezgî com kero ki?

serkarkerdeni 1. *f. M.* Serkarkerdiş. Dest bi karî ya kerdeni, dest bi karûgurweyên a kerdeni. *Tr. İşbaşı etmek, işe başlamak, işe koyulmak, işe start vermek.* Ma ewro saet 12:15 di serkar kerd. 2. *f. M.* Serkarkerdiş. Sîmsar kerdeni, sîmsareya karûgurweyên jewî dayeni. *Tr. İş taşeronluğunu veya simsarlığı birisine vermek.* Ay do ti serkar kerdayê, ti pîyase di çinêbî. 3. *f. M.* Serkarkerdiş. Kesên yan jî çîyên serkar kerdeni, ci serikê karkeran kerdeni, ci karî sernayeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi baş çalışan, çalışanların sorumlusu yapmak.* Eger şima ez serkar kerdayê, mi nêşayê hendayên kes bigurweyno. Çunkî goş mi nênanê. 4. *f. M.* Serkarkerdiş. Kesên yan jî çîyên meşgul kerdeni, ci eware kerdeni. *Tr. Birisini meşgul etmek, oyalamak.* Mêrdekî va mi serkar mekerê, ez xwura serkar a. 5. *f. M.* Serkarkerdiş. Dezgedar kerdeni. Kesên yan jî çîyên serikê karan kerdeni, sermîyanê karûgurweyên kerdeni. *Tr. Birini elebaşı yapmak, örgütçülük sıfatını kazandırmak.* Ê yê kenê ê xortê xeşîmî nê dezgedê giranî rê serkar kerê.

serkar *Nn. Eko.* Dest bi karî kerdeni, dest bi xebatî kerdeni. *Tr. İşbaşı, işe başlamak.* Rewnayo ma serkar ê.

serkarwan/i *Eko. N.* Serkerwan/i, serikê/a kerwanî, ser okê/a kerwanî. Kes/çîyo ki; karwanî rê sermîyaney keno, ser okê înan o. *Tr. Başkervan, kervanbaşı.* Enter serkarwanê înan bî.

serkarwaney *Eko. Nm.* Serkerwaney, serikeya karwanî, ser okeya karwanî. Serkarwan/i bîyayeni, sermîyanê karwanî bîyayeni, ser okê karwanî bîyayeni, merdimê/a karwanîyo/a tewro/a ravey bîyayeni. *Tr. Başkervanlık, kervanbaşılık.* Serkarwaneya ci weşi bî, şayê sermîyaney bikero, kes ci ra nêtewayê.

serkay/i *N.* Serpêşî, sergovend/i. O/çîyo ki vernî di kay keno, vernî gîno û beno. *Tr. Halaybaşı, oyuncu başı.* Serkayê ma o bî, ey jî teslîmê ê bînan kerd.

serkayey *Nn.* Serpêşîyey, sergovendey, kayan di serik/i bîyayeni, kay anteni, kayan di vernî anteni. *Tr. Halaybaşılık, oyun yöneticiliği.* Serkayey karê hergi merdimî nîya. Çunkî serkay do zêdê delamî bişo kayeri doş bikero.

serkelami *Nm.* Serqali, servaje/ê, servajiki, serqisa. *Tr. Ön söz, başlama sözü, başlama yazısı. Herhangi bir yazıda ilk başlanan sözler.* Mêrdekî dest kerd bi qisandê xwu û hema ser kelami di soyînê qisan ard. Mi fehm kerd ki no qisanê salmey keno. Çunkî vernî û peynîya qisandê xwu di bêfesal bî.

serkerde/ê *N.* Zeyîdneyaye/ê, serneyaye/ê, sernaye/ê. Çî/keso ki; neyayo ser, zeyîdneyayo. Çî/keso ki; kesên ser o kerdo vêşî û pa berkeyê ci bîyo vêşî. Çî/keso ki; amor yan jî mîqdarê ci

qando ki vêşî bo, debîyayo de, neyayo ser, kerdo vêşî, zeyîdneyayo. *Tr. Artırılan, ziyadeleştirilen, üstüne konulan, eklenen, ulanan, ilaveli, ilave edilen.* Şima do peranê cewdê serkerdî çi wext birişê? Ma rê lazim ê.

serkerdeni 1. *f. M.* Serkerdiş. Sernayeni, çîyên çînakî ser kerdeni, vêşî kerdeni, zeyîdnayeni, bi mîyan kerden a vêşî kerdiş. *Tr. Eklemek, ulamak, ilave etmek, artırmak, üstüne koymak suretiyle artırmak, ziyadeleştirmek.* Mi jî tayên perey kerdîy ser. Labelê fina jî qandê coy bes nêkerdîy. Ma serê ci canakî ra tedarîk kerd. 2. *f. M.* Serkerdiş. Çîyên, kesên yan jî wezîfeyên bi zor a, bi minnet a, bi dibare ya, bi hîle û xwurde ya kesnakî ser dariteni, xwu ser ra yan jî kesnakî ser ra barê ci werzanayen û kesnakî sernayeni. *Tr. Bir şeyi, bir kimseyi veya bir görevi birinden alarak bir başka kişi veya şey üzerine yüklemek, bindirmek, koymak.* Mi wezîfeyê xwu yo giran na/kerd ey ser, ey tew nêzana jî.

serkerwan/i *Eko. N. Bw.* Serkarwan/i. Serkerwanêndo fodil bî, tim jî qezenc kerdê.

serkerwaney *Eko. Nm. Bw.* Serkarwaney. Mi qe serkerwaneya kêdê înan jî nêşinawiti bî.

serkeş/i 1. *N. Bw.* Serkêş/i. Ez bi merdimdê serkeşî ya nêşena raywaney bikera. 2. *N.* Serik/i, ser ok/i, serdar/i, sermîyan/i, pîşdar/i, pêşdar/i. Keso ki sereyê çîyê anceno, çîyên xwu dima kaş keno. Keso ki sere anceno, vernî di û ê bînan xwu dima ancen (kaş ken)o û beno. *Tr. Elebaşı, başı çeken, lider, öncü, baş, şef, serkeş.* Serkeşê înan kam bî, çirê sere antê?

serkeşey 1. *Nm. Bw.* Serkêşey. Mi bizanayê wina ser o serkeşey esta, mi pa pêvero nênayê. 2. *Nm.* Serikey, serik/i bîyayeni, ser okey, ser ok/i bîyayeni, pîşdarey, pîşdar/i bîyayeni, pêşdarey, pêşdar/i bîyayeni, vernî di bîyayeni, vernî anteni, çîyan û kesanê bînan xwu dima kaş kerdeni. *Tr. Liderlik, şeflik, öncülük, önde/başta olmak, başı çekmek, elbaşılık.* Kesî hewna serkeşeya ci nêaşnawita.

serkewte/ê 1. *N.* O/çî/keso ki; o yo ser o, bin di nîyo, çîyan ser ra ameyo. *Kur. Serkeftî. Tr. Başarılı, başaran, galip, muzaffer, üstün.* Merdimo ser kewte do nê karî fina biceribno. 2. *N.* Çîyo ki ey ser kewto, ci ser kewto, kes ey dexîl nêvîneno, kes ey nêhesibneno, bê ey, ey ra teber. *Tr. Hariç tutulan.* Ey serkewte bo, nameyê mi vajêno. (Yanê eger ki ma ey nêhesibnê, nameyê mi vajêno.) 3. *N.* Kes/çîyo ki; kewto ser, o yo ser o. *Tr. Güreş vb. şeylerde üste çıkan, üstte olan.* O merdimo serkewte do jî qey rojên bin kewo. 4. *N.* Serviste. Kes/çîyo ki; qezencî di kewto cor, qezencî di kerdo vêşî. *Tr. Kazanan, artıran, ziyadeleştiren.* O keso serkewte do tim jî vêşî kero. Çunkî finê mûsayo. 5. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; derênikên nano çîyên yan jî kesên ser, bi qewetdê xwu yê peyênî ya xwu erzeno çîyên yan jî kesên ser ki yan bûro yan zirar bido ci yan jî ser o karên bikero. *Tr. Bir şeye veya bir kimsenin üstüne üstüne giden, baskı veya basınç uygulayan, bütün gücüyle kendisine yapmak için eğilen.* Mi o lejeko serkewte ser ra rona, noqra pî xwu eşt ser.

serkewtebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki ravêrîyayo, teber di verdeyayo, nehesibîyayo, hukmê ci yo ravey xwu ra qebûl bîyo. *Tr. Hükmü, gücü, üstünlüğü kabul edildiği için dışarıda tutulan, hesaba katılmayan, birinci olarak geçilen.* Ma o lajeko serkewtebîyaye xwu ra kerd verom.

serkewtebîyayeni *f. M.* Serkewtebîyayîş. *Bw.* Serkewteni 2. Bi şikildê serkewte bo ya vajêna. Lingtopî di to serkewte bo, ez vernî da.

serkewtekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni visto ser, kerdo serkewte, kerdo muwaffaq. *Tr. Başarılı kılınan.* Eger keso serkewtekerde nêşo qe vajo berxwudar bi, o keso serkewtekerde deha çiçî rê beno?

serkewtekerdeni *f. M.* Serkewtekerdiş. Sebebê serkewtişdê kesên yan jî çîyên bîyayeni, ey servisteni, ey ser berdeni, ey muwaffaq kerdeni. *Tr. Birisinin başarmasınında etken olmak, başarılı kılmak.* Şima o kerdo serkewte?

serkewteni 1. *f. M.* Serkewtiş. Ser o bîyayeni, bin di nêbîyayeni, galîb bîyayeni, mexlûb nêbîyayeni, qezencdarey, qezencdar bîyayeni. *Tr. Muvaffak/başarılı olmak, başarmak, galip olmak, üstte olmak, muzaffer olmak.* Pêverikî di ma hîrê û jew kewtîy bî ser, serkewtey bî. 2. *f. M.* Serkewtiş. Serkewte bîyayeni, Eger kes ey ravêro, bê ey bo, o tey çinêbo, ey vêrde bo, eger ma ey nêhesibnê. *Tr. Hariç sayarsak, dışta tutarsak, dışında, dışarda bırakmak, bir yana bırakırsak -den, -dan gayri, onu hesaba katmazsak gibi anlamlara gelmektedir.* Nuşteni di filan merdimî serkewte bo, filan hembazê min o. (Yanê hembazê mi ê didin o. Çunkî ê jewî o filan merdim o.) Fini bena ki jû bi qerfan a vano: Maşallah rindey ser kewte bo, hemî çî di ê siftî yo. (Yanê xirabey di tim vernî do.) 3. *f. M.* Serkewtiş. Çîyên ser o bîyayeni, çîyên ser vijîyayeni. *Tr. Üste çıkmak.* Ez vîjîya bîya banî ser. Cora mi şa bivîno. 4. *f. M.* Serkewtiş. Newe

dest pa kerdeni, karên yan jî çîyêndo new di bîyayeni. *Tr. Yeni işe başlamak, Bismillah demek.* Ez rewna yo kewta karî ser. Labelê birayê mi hewna newe kewto karî ser. 5. *Zv.f. M.* Serkewtiş. Ser qulojîyayeni, xwu ser eşteni yan bêhemd û vêşî qandê werdeni yan jî fina bêhemd û vêşî pirodayeni jewî yan jî çîyên ser o war amîyayeni. *Tr. Bir şeye veya kimseye yığılmak, yoğunlaşmak, üstüne üstüne gitmek, tazyikat yapmak, hücum etmek.* Ez bol bîbîya veyşani. Ez kewta ser, mi ci ra çîyên nêverda, mi pêro werd. Mi senîn ki o werd. Eger ez bêra to ser kewa, ez do to jî winî bûra, winî mehkem kera, wa ti bizanê ha! 6. *f. M.* Serkewtiş. Ser o vinderdeni, bi îsrar a dewam kerdeni, po bîyayeni, qîmet ci dayeni, ser o balkeş bîyayeni, ci dimi kewteni, boçika ci nêverdayeni. Mihîm dîyayeni, biqedr û biqîmet vînayeni. Cora şopa ci berdeni. *Tr. Önemsemek, kiymetli görmek, peşine düşmek, ısrarla araştırmak.* Ez bol kewta ser. Eger ez vêşî ser nêkewtê, ma nêşayê bîyaro, nê deraxî di verdo. 7. *f. M.* Serkewtiş. Mûsayeni. Raya karûgurweyên zanayeni, mûsateyê karûgurweyên bîyayeni. *Tr. Öğrenmek, kavramak, farkına varmak.* Înan dî ki, ez finên di ser kewta (kewta ser), înan mi ver ra mixul werd, ez kar ra eşta.

serkêş/i *N.* Serkeş/i, serxwoş/i. Kes/çîyo ki; sereyê ci kêşo, aqilê ci ser o nîyo; aqilê ci bi çîyên a bîyo serxwoş, bi çîyêna bestîyayo, bi çîyên a girêdeyayo, bê çîyêndê bellî çînakî qebûl nêkeno. *Tr. Serkeş, sarhoş, aklı başında olmayan. Maddi veya manevi herhangi bir şeye aşırı bir şekilde düşkün olan, bağımlı olan, esrar vb. bağımlılık yapan bir maddeye bağımlı olan.* Eger kesêndo serkêş nêbîyayê, qey ey do ma vera nênayê.

serkêşane *Nn.* Serkêşkî, serkeşkî. Zêdê serkêşan an, serkêşîy senîn kenê, winî kerdeni, ze ki aqil ser nêbo, zêdê merdimdê bestokî ya, zêdê merdimdê bi çîyên a girêdokî ya; merdimo ki do ci rê çîyêndo weş bibo û eger o çî nêbo nêşeno bicoyo, kewno krîzên, xewirêno. *Tr. Serkeşane, serkeşçe, serkeşler gibi.* Mêrdek serkêşane şî, serkêşane ame.

serkêşaney *Nm.* Serkêşkîyey, serkeşkîyey. Serkeşane/ê bîyayeni, wesfê serkeşan tey bîyayeni. şekil û bîçim û fêlê serkêşan senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni, winî şîyayeni. Ze ki kes serkêş bo, ze ki bestok û girêdok senîn beno, winî bîyayeni, winî şîyayeni û winî meşeni. *Tr. Serkeşler nasıl olursa öyle olmak, öyle davranmak, öyle sürdürmek vs.* Eger şima zêdê mi qe sera pancên jî serkêşaneya ci bidîyayê, şima qebûl nêkerdê.

serkêşey *Nm.* Serkeşîni, serkêşîni. Sere kêş bîyayeni, aqil ser o nêbîyayeni, bestokê çîyên bîyayeni, bi çîyên a yan heqeten serxwoş bîyayeni yan jî ze ki serxwoş bîyayeni, aqilê xwu bi çîyên a vinî kerdeni. Bestokê/a araqî, esrarî û çîyêndê winasînî bîyayeni, bi nê çîyandê antokan an aqilê xwu vinî kerdeni. *Tr. Sarhoşluk, tiryaki olmak, bağımlı olmak, serkeş olmak, aklı başında olmamak, çekici olan maddi veya manevi herhangi bir şeye aşırı düşkün olmak.* O merdim, bi serkêşey a cayên jî nêresno.

serkîberi *Mîm. Nm.* Serberare. Sîya viraştê ya ki banviraştiş di neyêna kîberan ser. *Tr. Lento. Mimaride kapıların üstü için yapılmış özel yapılı uzun taş lahit.* Na serkîberi weş virazîyaya û weş roneyaya.

serko *Cog. Nn.* Serê koy, serê koyan, cayo dûz û berz. *Tr. Yayla, plato, yüksek ve düz yerler, dağ tarafları.* Dewê serkoyan, amnanî dewandê ma honikêrî yê. Labelê zimistanî jî dewandê ma serdêrî yê.

serkoyane *Etn. Nn.* Zêdê serkoyan a, bi serkoyan mendeni, wesfê serkoyîjan tey bîyayeni, zêdê şardê serkoy bîyayeni. *Tr. Dağ ve yaylalılar gibi, dağ ve yayla halkının özelliklerini taşımak.* Ame winî serkoyane înan het di ronişt û qe qisayên nêkerdi û werişt û şî.

serkoyaney *Etn. Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwuy di zêdê serkoyan a bîyayeni, wesfê serkoyîjan tey bîyayeni. *Tr. Dağ ve yaylalılara benzemek, dağ ve yaylalıların özelliklerini taşımak.* Serkoyaneya ci çirê winî şima rê ari yena ki?

serkoyey *Etn. Cog. Nm.* Serkoyîyey, zozanîyey, zozanî bîyayeni, şarê koyan û zozanan bîyayeni, serkoyî bîyayeni, serkoyîjey, serkoyîj/i bîyayeni, wesfê serkoyîjan tey bîyayeni. *Tr. Dağlı veya yaylalı olmak, dağdakilerin özelliklerini taşımak.* Serkoyeyda ci di keramatên çinêbî. Halbikî serkoyîjîy comirdîy benê.

serkoyî *Etn. Cog. N.* Serko û zozanîyey, şarê serkoyan û zozanan bîyayeni, serkoy û zozanan ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; serkoy û zozanan ra yo, ko û zozanan ra ameyo, welatdê serko ra yo, ê serko yo, mal û kesê serko yo. *Tr. Dağlı, yaylalı, dağ ve yaylaya ait olan.* Însan û heywano serkoyî tim jî mezbût o, weş o, comird o. Labelê tayên çîyan ra mehrûmeya ci esta.

serkoyîj/i *Etn. Cog. N.* Şarê serkoy û zozanan. Kes/çîyo ki; serko û zozanan ra o, cayandê corê-

nan ra yo. *Tr. Dağlı, yaylalı. Dağ veya yayla halkından olan.* Eger serkoyîj bîyayê, qey do comird bîyayê.

serkoyîjey *Etn. Cog. Nm.* Serkoyîyey, serkoyî bîyayeni, serkoyîj/i bîyayayeni, wesfê serkoyîjan tey bîyayeni. Şardê serdê koyan û zozanan ra bîyayeni, wesfê şardê serkoyan û zozanan tey bîyayeni. *Tr. Dağlı veya yaylalı olmak.* Heta nika serkoyîjeya ci ma rê xeyrûnafên ardo, zirar û nebixeyrey nearda.

serleşker/i *N. Bw.* Seresker/i. Serleşkerî, çawişî ra îştima waşt.

serleşkerey *Nm. Bw.* Sereskerey. Serleşkereyda ci wezîyet hend rind nîyo, bîyê panc letey.

sermaye *Nn.* Pere, zengîney, warîyat, hebûni, pereyo esîl, pereyo ki sifte sifte debîyayo karûgurweyên. *Tr. Sermaye, anapara, ana kapital.* Mêrdekî va: Kes bê sermaye nêşeno karûgurweyên kewo. Sermayeyê şima kotî ra yo?

sermayedar/i *N.* Zengîn/i, wahîrê/a peran, wahîrê/a hebûni, wahîrê/a qezencî. Kes/çîyo ki; sermayeyê ci esto, pereyê ci esto, warîyatê ci esto. *Tr. Zengin, varlık sahibi, sermayedar, sermaye sahibi.* Xeyrê Ellahî ki sermayedarê ci çinî yo. Kes bi merdimdê wina xirabî û sermayedarî tew nêşeno.

sermayedarane *Nn.* Sermayedarane/ê bîyayeni, wesfê sermayedaran tey bîyayeni, zêdê zengînan a bîyayeni, wesfê sermayedaran tey estbîyayeni, bi zengînan mendeni. *Tr. Sermayedarlar gibi, varlıklılar gibi, sermaye sahipleri gibi.* Ti ki sermayedar nêbê, ti şenê winî sermayedarane qisa bikerê?

sermayedaraney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê sermayedaran a bîyayeni, wesfê sermayedaran tey bîyayeni, fêlê wihêrandê sermayî tey estbîyayeni. *Tr. Sermayedarlar gibi olmak, sermaye sahiplerine benzemek.* Înan vatê. Labelê mi tey sermayedaraneyênda zêdê vatişdê înan nêdî.

sermayedarey *Nm.* Sermayedar/i bîyayeni, wesfê sermayedaran tey bîyayeni, wahîrê/a sermayî bîyayeni, wahîrê peran bîyayeni, pereyê ci bîyayeni, hebûna ci bîyayeni. *Tr. Sermayedar olmak, sermayedarlık, varlıklılık.* Mi sermayedareya înan hurdina nê pêvera, sermayedareya sermayedardê şima giran amê.

sermîyan/i 1. *N.* Serdar/i, reîs/i, serik/i, şef/i, pîşdar/i. Kes/çîyo ki; qismên însanan rê serdarey keno, bi namedê înan a qisey keno, bi namedê înan a çîyên keno, bi namedê înan a qerar dano, zêdê ney bi namedê înan a hereket keno û îznê nê babet hereketî ci rê deyayo. *Tr. Serdar, reis, önder, öncü, lider, şef, yönetici, idareci vs.* Sermîyanê kêdê ma, pîyê mi bî. 2. *Nn.* Welî. Kes/çîyo ki; sermîyaneya kesên gîno xwu ser. Kes/çîyo ki; persdareya jewî gîno xwu ser. *Tr. Veli.* Sermîyanê ê lajekî ez a. Ez a kena, bi wekaletnameyên a dewrê birardê xwu ser kera.

sermîyanbîyaye/ê 1. *N.* Serdarbîyaye/ê, reîsbîyaye/ê, serikbîyaye/ê, şefbîyaye/ê, pîşdarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; serdareya qismên însanan girota xwu ser, bi namedê înan a qisey keno, bi namedê înan a çîyên keno, bi namedê înan a qerar dano, zêdê ney bi namedê înan a hereket keno û îznê nê babet hereketî ci rê deyayo. *Tr. Serdar/reis haline gelen, lider/önder haline gelen, şef/yönetici haline gelen, idareci haline gelen.* Şarê ma kesdê sermîyanbîyayî ra bol çî paweno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; sermîyaneya kesên girota xwu ser. Kes/çîyo ki; persdareya jewî girota xwu ser. *Tr. Veli haline gelen, velilik hakkı kazanan.* Merdimo sermîyanbîyaye do wezîyefê sermîyaney bîyaro ca ki, fina bişo sermîyan bo.

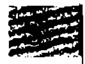
sermîyanbîyayeni 1. *f. M.* Sermîyanbîyayîş. Serdar bîyayeni, reîs bîyayeni, serik bîyayeni, şef bîyayeni, pîşdar bîyayeni. Qismên însanan rê serdarey kerdeni, bi namedê înan a qisey kerdeni, bi namedê tayên a karûgurwe kerdeni, bi namedê însanan a qerar dayeni, zêdê neya bi namedê tayên însanan a hereket kerdeni û îznê nê babet hereketî ci rê deyayeni. *Tr. Serdar/reis olmak, önder/lider olmak, şef/yönetici olmak, idareci olmak.* Kes do çiwext sermîyaneya raşti bikero? 2. *Nn.* Welî bîyayeni. Persdareya kesên xwu ser o giroteni. *Tr. Veli olmak, velayetini almak.* Sermîyanê ê lajekî ez a. Ez a kena bi wekaletnameyên a dewrê birardê xwu ser kera.

sermîyaney 1. *Nm.* Serikey, serdarey, serik/i bîyayeni, ser okey, ser ok/i bîyayeni, serdarey, serdar/i bîyayeni, reîsey, reîs/i bîyayeni, çîyên ser o bîyayeni. *Tr. Sorumluluk, başkanlık, lider olmak, öncü olmak, şef olmak.* Sermîyaneya ci weş a. Ma kesî tey qusûrên nêdîyo. 2. *Nm.* Welîyey, welî bîyayeni, welîyeya jewî xwu ser giroteni, persdareya kesên xwu ser giroteni. *Tr. Velayet, velilik.* Sermîyaneya ci weş a. Ma bi ci ya şa yê.[1]

---

1 Kurdan di, Dimilîyan di sermîyan pî yo. Ey ser kewte bo, birayo gird o. Bol kemî bo jî fini bena ki may jinmêri bena. Wexta jî may jî bena sermîyani. A wexta nameyê nê keyan, nê ezbetan bi namedê cinîyan a vajêno.

sermîyaneya keyî *Nm.* Reîseya keyî, serdareya keyî, reîseya malbati. *Tr. Aile reisliği.* Sermîyaneya keyî jî înan mîyan di bena sebebê teşxelî.
sermîyaneya komarî *S. Nm.* Ser okkomarey. Sermîyaneyda komarî rê giraneyên û tehsîlêndo şên lazim o.
sermîyaney kerdeni *f. M.* Sermîyaneykerdiş. Wezîfeyê sermîyaney caardeni, karûgurweyê sermîyaney xwu ser giroteni. *Tr. Sorumluluk üzerine almak, velilik yapmak.* Qayîlo ma rê sermîyaney bikero, dest nêbeno xwu tûniki. Wina sermîyaney nêbena.
sermîyanê/a keyî *N.* Xanedar/i. Kes/çîyo ki; keyî ser o yo, keyî îdare keno, keye ci ra pers beno. *Tr. Aile reisi.* Sermîyanê kêdê ma, verî kalikê mi bîyo. Dima pîyê mi kalikdê mi ra abirîyayo, bîyo pîyê mi.
sermîyayey *Eko. Nn.* Qapîtal bîyayeni, wesfê qapîtalî, pereyo esîl bîyayeni, wesfê peredê esîlî bîyayeni, pereyo ki siftera debîyayo karûgurweyên a, o pere yan jî o warîyat bîyayeni. Pereyo ki bê qezenc debîyayo karên, a o pere bîyayeni. *Tr. Anapara/sermaye olma, kapital olma.* Mêrdek kewt bin. Ez tersena ki sermîyayê xwu jî nêşo ci ra vejo. Ez a sermîyayeyda ci rê tebayên nêvana, o yo mi ra geyrî nêbeno.
sermuawîn/i *N.* Muawîno ki muawînandê bînan ser o yo, muawînê bînîy ci ra pers benê. *Tr. Başyardımcı.* Sermuawînê mektebdê şima kam o?
sermuawîney *Nm.* Sermuawîn/i bîyayeni, wesfê sermuawînan, meqamê sermuawînan. *Tr. Başyardımcılık.* Sermuawîneya ci kehan a, da des serrîy esta.
sername *Nn.* Vername, namenasnok, leqam, unwan, verikê naman. Çîyo ki yeno vernîya naman, çîyo ki naman dano şînasnayeni. *Tr. İsme gelen ve kişinin vasfını tanımlayan diğer adlar, unvanlar, lakap, ön ad, ilk ad vs.* Milla Nesreddîn, Xwoca Xecê, Kor Misto, Çerçî Bekir ûzn.
sernaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki neyayo ser. *Tr. Üstüne konulan.* Merdimo sernaye, do çirê roneyo? 2. *N.* Cende/ê. Bi sazên a, bi rûbabên a, bi çîyêndê cendenî ya çîyo ki cenîyayo. *Tr. Çalınan, ezgiyle, sazla nağmelendirilen.* Banto sernaye, do hettanî çi wext bicenîyo? 3. *N.* Zeyîdneyaye/ê, zeyîdîyaye/ê, vêşîkerde/ê, serkerde/ê. Çî/keso ki jewî zeyîdnayo, kerdo vêşî. *Tr. Arttırılan, çoğaltılan.* Qezencê ci yo sernaye kemîyayo, zewmbî çîyên nêkemênayo.
sernayeni 1. *f. M.* Sernayîş. Ser o ronayeni, kişta serdê ci ronayeni. *Tr. Üstüne/üzerine koymak.* Mi qisa nê qisa ser. 2. *f. M.* Sernayîş. Cendeni. Çîyêndê zêdê bantî, zêdê teybî cendeni, ci ra veng veteni. *Tr. Çalmak. Bir çalgı aletinin üzerine bir kaseti, bir bandı, bir plakı, bir CD'yi koyup çaldırmak.* Bantî serni ki, ma goşdareya ci bikerê. 3. *f. M.* Sernayîş. Vêşî kerdeni, zeyîdnayeni, ser kerdeni. *Tr. Eklemek, artırmak, ilave etmek, ulamak.* Didini ti biki, jûnay jî ez nana ser, beno şino. 4. *f. M.* Sernayîş. Şamî yan jî qandê pewtişî çîyêndo zêdê şamî jî neyêno ser ki bipeyşo, bipewjîyo. *Tr. Yemek, süt vb. pişrilmesi gereken şeyler de ateşe konulmuş olur.* Ay şamîya xwu nêser û vijîyê teber. Amê ki şamîya ci pêro bîya kozlaxi. 5. *f. M.* Sernayîş. Pa girêdayeni, bi ci ya besteni, ci rê sebeb kerdeni, pa besteni, ci rê bahane kerdeni, bi ci ya qewimnayeni, pa qewimnayeni. *Tr. Dayandırmak, atfetmek, bağlamak, bir nedene bağlamak, bir şeye bina etmek, neden yapmak, bahane yapmak, vesile yapmak.* Nêamîyayena xwu, nê nêşîyayenda xwu ser. Fina xetayê xwu nay xetayandê mi ser. Ma mi xeta kerdo, ey rê xeta kerdeni kewna? Sûj û xetayanê xwu çîna ser menê. 6. *f. M. Zv.* Sernayîş. Kesên yan jî çîyên rê bar bîyayeni, barê kesên bîyayeni. Bi bar û zehmetdê xwu ya kesên ser nişteni. *Tr. Yüklenmek, yük olmak.* Ez cara xwu kesî ser nênana.
sernêkewteni 1. *f. M.* Sernêkewtiş. Muwaffaq nêbîyayeni, kayên di yan jî mucadeleyên di, ser o yan jî qezenc kerdeni di nêbîyayeni. *Tr. Başarılı olamamak, muzaffer olamamak, kazanamamak.* Ma panc finîy pêverik viraşt. Ma qe finên jî ser nêkewtîy. Ma tim jî bin di bîy. 2. *f. M.* Sernêkewtiş. Vêşî ser o nêvinderdeni, bol nêpaliknayeni, ci dimi nêkewteni, bi îsrar a nêkudênayeni, bi îsrar a po nêşîyayeni, bi îsrar a ser o nêvinderdeni. *Tr. Önemsememek, üzerinde fazla durmamak.* Ti raşt pers kenê, ez hend ser jî nêkewta. Çunkî vêşî wextê mi jî çinêbî.

sernêweşî *Tib. Nm.* Hewna neweyê nêweşîni, wexto ki nêweşîni hewna newe dest kerdo pa, vernîya nêweşîni, rojê nêweşeyda verînîy. *Tr. Hastalığın başlangıcı, hastalığın ilk günleri.* Sernêweşî di, mi ci rê va şorî nêweşxane, ey xwu ser ra kerd, nêşî; bi dîrê heban a îdare kerd. Cora nêweşîya ci ser o bî girani.
sernêweşîyey *Tib. Nm.* Nêweşîni di rew bîyayeni, nêweşîni di qandê tedawî wext bîyayeni, hewna vernîya nêweşîyey, serê nêweşîyey. Roj û wext û halê nêweşîyan o ki wextê ci yo, rew yan jî berey nîyo, zemanê ci yo, rojê nêweşînê

veromîy, siftekênîy. *Tr. Hastalığın başlangıcı, ilk günleri olma.* Kes do muayenan û tedawîyanê xwu sernêweşîyey di bikero ki bişo vernîya nêweşînida xwu bigîro.

sernişte/ê *N.* Suwar/i, espar/i. Çî/keso ki; nişto çîyên yan jî kesên ser. Çî/keso ki; suwarê çîyên yan jî kesên bîyo. *Tr. Binili, süvari, atlı, üstünde olan.* Daxme di sernişte do vajo, ez nişta ci, (remenê) biremi. Eger mîyanikî sîyerda ci nişo, a kay qebûl nêbena.

sernişteni *f. M.* Sernişteni. Po bîyayeni, ser o bîyayeni, ci nişteni, suwar bîyayeni. *Tr. Binmek.* Ez nişta ser ki sîya ci bûra, ey nêdê. Xwura mi jî nêdayîşê ci pawitê, bi no babet a mi kaya ci qedînê.

sernuşkarey *Ed. Nm.* Sernuşkar (sernuştok)/i bîyayeni, wezîfeyê sernuşkar (sernuştok)an kerdeni, tey wesfê sernuşkar (sernuştok)an bîyayeni. Ser o meqam û wezîfeyê sernuşkar (sernuştok)an bîyayeni. *Tr. Başyazarlık, başyazarlık makamı.* Sernuşkareya filan merdimî nikayêni nîya, bol verên a.

sernuşte 1. *Ed. Nn.* Nuşteyo ki bolkî seranîda nuştandê bînan di nuşêno û bolkî goreyê nuştandê bînan deha vêşî qîmet deyêno bi ci, deha bol balê wendekaran anceno. Nuşteyo ki qelemda sernuşkar (sernuştok)î ra vijêno. *Tr. Başyazı.* O keso ki; ti yê vanê, qey sernuştî jî nêecibneno? 2. *Ed. Nn.* Nameyê nuştan, nameyo ki seranîda nuştan di nuşêno û balê kesan pa anceno. *Tr. Başlık, başlık yazısı, başlık adı, yazının ismi.* Nuştokî nuşteyên nuşna bî. Labelê ci rê sernuşte nêeşt bî. 3. *Ed. Nn.* Manşet. Nuşteyo ki bi nuşandê girdan a nuşîyayo û balê wendekaran anceno xwu ser. *Tr. Manşet.* Vizêr rojnaman bolini sernuştedê xwu di "Deha Na Merselera Kurdan Çareser Kerê" nuşna bî.

sernuştok/i *Ed. N. Bw.* Sernuşkar/i. Eger o înan mîyan kewtayê, înan do o rojnamedê xwu rê sernuştok kerdayê.

sernuştokey *Ed. Nm.* Sernuşkarey. Ez sernuşkareya ci nêrîdena. Çunkî panuşda ci ra wihêrandê meqaman û lordan rê delekey/tirşikçîni herikêna. Ne finêno ne jî didi yo.

sernûşkar/i *N.* Sernûştok/i. Nûşkar (nûştok)o ki qisaya ci, nuşteyê ci goreyê nuşkar/nuştokandê bînan veror a, ê bînan ser o yo. Nuşkar (nuştok) o ki ci rê wezîfeyê sernuşkar (sernuştok)ey deyayo. *Tr. Başyazar.* Sernuşkarê ci goş maldaran nêdano, çeqançare yo. Çiçî ki, bêro ci aqil vano, kesî ra çim nêkuweno.

ser o 1. *Nn.* Ser di, çîyên ser o bîyayeni, ci bin di nêbîyayeni. *Tr. Üstünde, üzerinde.* Kaşka to a panuşi, masa ser o ronayê. 2. *Nn.* Pa, bi ci ya, tey, tey di, ci di. *Tr. Ek olarak, ilave olarak, birlikte, dahil olarak.* Eger şima hendayên hendayên çîy biherînê, ez do ser o jî nînan nînan bida şima. 3. *Nn.* Ser, heqdê çîyên di bîyayeni, merselerda ci ser o bîyayeni. *Tr. Konusunda, hakkında, ile ilgili olmak, üzerine, üstüne.* Mêrdek qehrîya û va: Mi qeçekan û cinîyan û vîyan û bênamûsan ser o îlim tehsîl kerdo. Ya to se kerdo?

seroarêbîyaye/ê *N.* Kombîyaye/ê, topbîyaye/ê, govilê serdê ci bîyaye/ê, ser o kombîyaye/ê, ser o pêseramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyên çîyên yan jî tayêni ser o arêbîyayo, ci ser o kom bîyo, ci ser o top bîyo, qulojîyayo ci ser. *Tr. Üstünde toplanan, üzerinde toplaşan, üzerine yığılan, üzerine hücum eden, üzerine kümeleşen, üzerine biriken.* To bidîyayê, ê qewmê ser o arêbîyayî çiçî ardi înan ser di!?

seroarêbîyayeni *f. M.* Ser oarêbîyayîş. Yan qandê pirodayeni yan jî qandê çînakî (mesela alvêrî) ser o top bîyayeni, ser o kom bîyayeni, bi bol merdiman a ser şîyayeni. *Tr. Üzerinde toplanmak, üzerinde bir araya gelmek.* Çerçî va: Bêrê çîyo belaş, bêrê çîyo belaş! Cinî û camêrd, qeçûqûl pêro ser o arêbîya, peynî bê şorekey ser o çîyên jî çinêbî.

seroarêbîyayey *Nb.* Ser o kombîyayey, serqulojîyayey, komê serdê ci bîyayey, govilê serdê ci bîyayey, topê serdê ci bîyayey. Kes/çîyê ki; qandê karûgurweyên cayên di, kesên yan jî çîyên ser o arêbîyayê, komê ci bîyê, ser o govilîyayê, qulojîyayê ci ser. *Tr. Herhangi bir şey üzerine toplaşanlar, birikenler, kümeleşenler, yığılanlar, üşüşenler.* Mi qe nêşa ê kesandê ser o arêbîyayan rê tebayên jî vajo. Pêrko çekdarîy bîy.

seroarêkerde/ê *N.* Ser o komkerde, ser o topkerde, ser o govilnaye. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên ser o arêkerdo, ci ser o top kerdo, rişto ci ser, hêrişê serdê ci kerdo, ramito ci ser. *Tr. Üstünde toplatılan, üstünde toplanan, üzerine yığdırılan, üzerine hücum ettirilen, üzerine gönderilen.* Mi çimî di ki ê qewmdê ser o arêkerdî di tebayên çinêbî. Cora hukmê înan, ci destî ra gêrîya.

seroarêkerdeni *f. M.* Ser o arêkerdiş. Ser o kom kerdeni, ser o top kerdeni, ser o govilnayeni, serqulojnayeni, ser o gog kerdeni. Tayêni yan jî tayên çîyan çinakî yan jî tanakî kesan ser o arêdayeni, ci ser o kom kerdeni. *Tr. Üstünde toplamak, üzerine yığmak, üstüne üşüştürmek, üstüne yürütmek.* Mi da vîstên merdim

ser o arêkerd, tersa. mecbûr mend, xwu het ra qewirna.

serobirîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê zêdê citêrey, zêdê zîyanîyeyda qezencî vera zirardayîşên di qandê ewêzîya ci, ci rê cerîmeyên birîyayo, ci rê fatûrayênda zirarî birîyaya. *Tr. Tarımsal veya benzer bir olayda yapılmış bir zarara karşın kendisine zarar faturası veya cerime kesilen.* O şuwaneyo neçar o ser o zîyanî birîyaye, do bi çi babet a bişo ê zîyanî bido? 2. *N.* Kes/çîyo ki; Mesela awdankaro ki awdan kerdiş di awa ci yan jî çîyêndê ci yo winasîn ci ser o birîyayo, ci ser o miçiqîyayo, ci ser o peysayo. *Tr. Tarımsal bir olayda sulama yaparken üzerinde suyu kesilen veya kurutulmuş olan.* Awdankaro ser o awi birîyaye bîbî ze îsot. Kerdê biteqo. 3. *N.* Çî/keso ki; ci ser o karê birîyayîşî, karê cibîyayîşî bîyo, ameyo meydan. *Tr. Üstünde kesilme olayı gerçekleşen.* Texto ser o mîr birîyaye do çiwext besterîyo?

serobirîyayeni 1. *f. M.* Ser o birîyayîş. Karûgurweyêndê zîyanî di, zirardayîşî di jewî ser o fatûrayênda zirarî birnayeni. *Tr. Özellikle herhangi bir zarara sebep olunmada zarar veren kimseye bir faturanın kesilmesi.* Çarwey kerdîy tenedê ci mîyan, şêligî ci ser o zîyanîya ci birnê. Birîyayîşê nê halî do înan rê pey di gami bierzo. 2. *f. M.* Ser obirîyayîş. Ser o peysayeni, ser o miçiqîyayeni. Karûgurweyêndê zêdê awdankarên di awdan bi bîyayîş di ci ser o Mesela awi birîyayeni. *Tr. Üstünde su gibi bir şeyin kuruması, su veya akan bir şeyin kesilmesi, sulama suyunun kesilmesi.* Eger ci ser o awi bibirîyayê, ey do arey bikerdayê. 3. *f. M.* Ser obirîyayîş. Çîyêndê zêdê goştî, zêdê mîrî yan jî çîyêndê birîyayîşî û cibîyayîşî çîyên yan jî kesên ser o birîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin bir şey veya bir kimse üzerinde kesilmesi.* Destê ci terzî ser o birîya bî, qesabî ser o nê.

serobirnaye/ê 1. *Nn.* Kes/çîyo ki; ci ser o çîyêndê zêdê zîyanî, zêdê cermî ci ser o birîyayo, ci rê fatûrayênda zîyanî veta. *Tr. Üstünde fatura/cerime olarak kesilen.* Kam do ê zîyane siftekênê ser o birnaye bido? 2. *N.* Ser o peysnaye/ê, ser o miçiqnaye/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ser o birneyayo, peysnayo, miçiqnayo. *Tr. Üstünde kesilen, kurutulmuş olan, sonu getirilmiş olan.* Erdo awa ci, ci ser o birnaye kamcîn het di bî? 3. *N.* Çî/keso ki; jew yan jî çîyên ci ser o birneyayo, ci ser ro cibîyayo. *Tr. Üstünde bir şey veya kimse kesilen.* Eger o texto qurban ser o birnaye bibîyayê, nika ma karûgurweyê xwu qedîna bî.

serobirnayeni 1. *Zv.f. M.* Ser o birnayîş. Zirarî ci ra giroteni, ci rê cerîme birnayeni, ci rê cezayên birnayeni, heqê zirarî agiroteni. *Tr. Herhangi bir zarardan ötürü suçluya bir cerime kesmek, zararı telafi ettirmek, zarar faturası kesmek.* Şuwanê ci, teneyê ma çirana bî. Ma jî ser o birna. 2. *f. M.* Ser obirnayîş. Peysnayeni, miçiqnayeni. Kesên yan jî çîyêndê zêdê awdankarî ser o awa ci birnayeni, peysnayeni, miçiqnayeni. *Tr. Sucu gibi birisinin devam eden suyunun sulama yapılırken kesilmesi, kurutulması.* Ey awa ci ci ser o birnê, ê bînan jî zîyanîya ci ya parêni ci ser o birnê. 3. *f. M.* Ser obirnayîş. Çîyên ser o ronişten û ci yan jî çînakî birnayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin üstünde kendisini veya başka bir şeyi kesmek.* E willi mi gilê dari, dari ser o birna.

serobîyaye/ê 1. *N.* Cinişte/ê, cinîştebîyaye/ê, espar/i, esparbîyaye/ê, pobîyaye/ê, suwarî, suwarîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nişto çîyêndê zêdê kirêş a, zêdê estor û herên. *Tr. Binili.* Eger merdimo ser o bîyaye jî bigazincîyo, ya o war di bîyaye do senîn razî bo? 2. *N.* Serkewte/ê, serkewtebîyaye/ê, galîb/i, galîbbîyaye/ê, qezenckar/i, qezenckarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo qezenc di, qezenckar o, bin di nîyo, a heti ra o yo ser o. *Tr. Kazançlı, kazanmakta olan, galip, galip gelmekte olan, başaran, başarmakta olan, başarı yolunda olan.* Şima do merdimdê bin di bîyayî rê çepikîy bicendayê. Halbikî şima merdimdê ser o bîyayî rê cendîy. 3. *N.* Pobîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kayênda zêdê daxmî di, zêdê satrancî di nişto sî yan jî pûldê kaygerdê hemberî ro, hamle giroto. *Tr. Satranç veya dama gibi bir oyunda karşı oyuncunun taşının veya pulunun üstünde olan, binili olan, hamle almış olan.* Ti do kaygerdê ser o bîyayî rê vajê biremi ki, o jî xwu biparêzno.

serobîyayeni 1. *f. M.* Ser o bîyayîş. Cinişte/ê bîyayeni, espar bîyayeni, po bîyayeni, suwarîyey, suwarî bîyayeni. *Tr. Binmek.* Ser o bîyayen û war di bîyayeni jewi nîya. 2. *f. M.* Ser obîyayîş. Serkewte/ê bîyayeni, galîb/i bîyayeni, qezenc kerdenî di bîyayeni. *Tr. Başarı yolunda olmak, üstte olmak, galip olmak, puanlamada üstte olmak, yeniyor olmak.* Tamê ser o bîyayeni ê bin di bîyayeni weşêrî yo. 3. *f. M.* Ser obîyayîş. Kayên di cinişteni, espar bîyayeni, po bîyayeni. *Tr. Dama, satranç gibi bir oyunda taş yemek, pulunu almak, galip gelmek üzere iken binili*

olmak, üstünde olmak. Mêrdeko ser o, biremi. Nê, ez nêremena wa bûro, fikênda mi jî esta.

serogeyraye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero geyrayo, ser o geyrayo, ci rê tim ser ra giroto, winî kerdo ki nêqehirîyo, nêxeyîdîyo, winî kerdo ki şa bo, razî bo. Kes/çîyo ki; ci rê bi kîbarey û nazikey û nazdareya muamele bîyo, nêtewneyayo. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyêno keno ci rê bi nazîk û nazdar û kîbarey a çîyên qebûl kerdiş do, ci bi no şekila nêtewno û razî kero. *Tr. Kibar/nazik davranılan, kırılmadan kendisine bir şeyler kabul ettirilmeye çalışılan, incitilmemeye çalışılan.* Merdimo ser o geyraye jî nêşo nînan bi no hal a qebûl kero. Mi çimî di ki qîmetê ser o geyrayîşî jî nêmendo. 2. *N.* Ser o doşbîyaye/ê, serageyraye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên ser o geyrayo, doş bîyo, şî û ameyo. *Tr. Üstünde dolaşan, üzerinde tur atan, üstünde gezinti yapan.* Şima şa, ê kesê banî ser o geyrayî, haydar kero?

serogeyrayeni 1. *Zv. f. M.* Ser o geyrayîş. Bi nezaket a, bi kîbarey a, bi rindey a çîyên vateni, çîyên waşteni, çîyên fehm kerdiş dayeni. *Tr. İyilikle söylemek. İncitmeden, kırmadan, nazikçe, kibarca bir şeyler ifade etmek, ikna ile bir şeyler söylemek, anlatmak.* Birayê mi, ez vero jî geyraya, ser o jî geyraya. Mi dî ki o yo nêbeno, ez mecbûr menda, mi da piro. 2. *f. M.* Ser ogeyrayîş. Cayên di kişta serî di geyrayeni, ser o doş bîyayeni. *Tr. Üstünde gezmek, üzerinde dolaşmak.* Beno ki di saetîy ez ser o geyraya, çîyên nêbî. Bol mezbût bî.

serok/i *S. N.* Serik/i. Kes/çîyo ki; kes û çîyandê bînan pêrini ser o yo, sermîyanê ê bînan hemino, serdarê ê bînan pêrin o. Kes/çîyo ki; kesanê xwu, hemwelatîyanê xwu bi ser okey a îdare keno. *Tr. Başkan.* Hettanî ser okdê ci fek ra qiseyên nêvijîyo, ê bînîy nêşenê qerar bidê.

serokane *Nn.* Serikane. Zêdê ser okan a, bi serikan mendeni, wesfê ser ok (serik)an tey bîyayeni. *Tr. Başkanlar gibi, bir başkan edasıyla.* Mêrdek ser ok nêbî. Labelê karûgurweyê hemwelatîyan, ser okane kerd û ci ra kewt dûrî. Ne minneti, ne jî çi!

serokaney *Nm.* Serikaney. Ser okane/ê bîyayeni, wesfê ser okan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê ser okan bîyayeni. *Tr. Bir başkan gibi olmak, bir başkan edasıyla hareket etmek.* Ey ser okaneyda xwu di qe ma nafîdar nêkerdîy.

serokey *S. Nm.* Serikey, ser okîni, ser okîney, serik bîyayeni, ser okîni, ser ok bîyayeni, îdareyên ser o ser ok bîyayeni, bi ser okey a kesan yan jî hemwelatîyanê xwu îdare kerdeni. *Tr. Başkanlık, başkanlık sistemi.* Welat jî hemwelat jî bêser okey nêbena.

serokkomar/i *S. N.* Ser okê/a komarî, sermîyanê/a komarî, reîsê/a cumhûrî, reîsê/a dewleta komarî. *Tr. Cumhurbaşkanı.* Ser okkomarê Kurdîstana Mehabadî, Qadî Muhemmed o.

serokkomarey *S. Nm.* Ser okkomar/i bîyayeni, sermîyaneya komarî, wesfê ser okkomaran tey bîyayeni. Reîsê cumhûrîyey, ser okê komarî bîyayeni, cumhûrîyetî ser o bîyayeni, serdarê cumhûrî bîyayeni. *Tr. Cumhurbaşkanlığı, cumhurbaşkanlık makamı, cumhurbaşkanı olmak.* Ser okkomareyda xwu di, kesî rê xizmetên nêkerd, o yo şarî rê nesîhetîy dano!

serokuhobîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bol û bol qîmet dano çîyên, ey xwu rê keno derd, bol ser o vindeno, ser o bol palikêr beno. *Tr. Ders gibi durumlarda inekleyen. Üzerinde çok duran, üstünde çok durmak suretiyle adeta yeşeren.* Mi qe rojên nêşa ê merdimê ser o kuhobîyayî bivîno, hele senîn ser o beno kuho?

serokuhobîyayeni *Zv. f. M.* Ser o kuhobîyayîş. Ser o bol vinderdeni, ser o bol gurweyayeni, bol qîmet cidayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin üzerinde çok durmak, adeta üstünde yeşermek. Ders gibi çalışmalarda ineklemek.* Xeyr o ho to? Ti do ganê xwu sernê ha! Hend vêşî ser o kuho mebi.

serokwezîr/i *S. N.* Serwezîr/i, serikwezîr/i. Wezîro/a ki wezîrandê bînan ser o yo/ya, înan rê hukim keno/a, înan rê wezîfe dano/a û fina înan qontrol keno/a, virneno/a, keno/a newe. *Tr. Başbakan, başvezir.* Ser okwezîr do hemini rê ser okwezîrey bikero, do bêkişti bo.

serokwezîrey *S. Nm.* Serwezîrey, serikwezîrey. Wezîran ser o bîyayeni, ser okê wezîran bîyayeni, meqamê ser okwezîrî. *Tr. Başbakanlık, başbakan olmak, başbakanlık makamı, başvezirlik, başvezir olmak, başvezirlik makamı.* Ser okwezîreya ci ra xeylini naf dî.

serolerzaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser o hendo bol vinderdo, hendo ki bol mendo, hendo ki ser o bol gurweyayo yan qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci, ci ser o lerzayo, ser o mad mendo. *Tr. Üstünde titreyen, üstünde ısrarla duran, üstünde ihtimamla duran, çok önem veren, üzerinde hassasiyetle duran.* Nika ti kabokanê bolan danê merdimdê ser o lerzayî yan merdimdê ser ra gam kerdî?

serolerzayeni *Zv. f. M.* Ser o lerzayîş. *Tr. Üzerinde*

titremek, hassasiyetle üzerinde durmak, çok önem vermek, ısrarla bakmak. Verî welîyê ma, ma ser o hend jî nêvinderdê. Cora destbera ma zeyîdîyayê. Nika welîy qeçekan ser o bol lerzenê. Cora qeçîy nêşe vejenê.

seromende/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser o mendo yan jî maneno, qayteyê ci beno, ci rê payokey keno, ci rê çimdarey keno, pa maneno, poyo, po maneno, ci rê beno sersûn, sersûnneno. *Tr. Refakat eden, refakatçı, bakmakla görevli olan, nezaret eden, mukayyit olan.* Merdimo ser o mende û ser o nêmende senîn eynî peran gîno?

seromendeni *f. M.* Ser omendiş. Ser o bîyayeni, pa mendeni, qayteyê ci bîyayeni, ci het di mendeni, qando ki qayte bo ser o vinderdeni, payokê ci bîyayeni, refaqatdarê ci bîyayeni, bi ci ya mendeni, qandê beşirnayenî sersûnê ci bîyayeni. *Tr. Refakatçisi olmak, beraberinde olmak, üstünde ve yanı başında olmak, başında kalmak, mukayyit olmak için yanında bulunmak.* Wexto ki teng di ti nêmendê ki, wextanakî qe ser o memani.

seromêlbîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çîyên ser o ronişto û nêdano, çîyên girtim kerdo û pey di nêdano, çîyên visto xwu dest û deha pey di nêdano. *Tr. Bir şeyi temellük edip geri vermeyen, üstüne yatan.* O keso maldê mi ser o mêlbîyaye do soyîn jî ceza bûro. 2. *N.* Heywano ki çîyên ser o bîyo mêl û o çî ci bin di mendo. *Tr. Herhangi bir şeyin üstüne çömelen hayvan.* Gayo ser o mêlbîyaye, eger werzo, ez do ey ci bin ra bigîra.

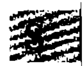
seromêlbîyayeni 1. *Zv. f. M.* Ser o mêlbîyayîş. Girtim kerdeni, bi zor a giroten û pey di nêdayeni, xwu bin kerdeni, derdest kerdeni, ser o ronişteni. *Tr. Zorla almak ve vermemek, temellük etmek, gaspetmek, üstüne yatmak.* Zalimî erdê ci girot û ser o mêl bî. 2. *f. M.* Ser o mêlbîyayîş. Çîyên ser o heywanên mêl bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin üstünde herhangi bir hayvanın çömelmesi, yatması.* Manga sewldê ci ser o mêl bîya û nêwerzena.

seromêlkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çîyên yan kî kesên ser o mêl kerdo, ser o dayo ronіştiş, ser o kerdo derg, qandê ser o rakewtişî rişto ser. *Tr. Üzerinde yatırılan, üzerinde çömeltilen, üzerinde temellük sahibi kılınan, kendisine gaspetme gücü verilen.* Dewaro ser o mêlkerde, însano warîyatdê kesên ser o mêlkerde ûzn.

seromêlkerdeni 1. *f. M. Zv.* Ser omêlkerdiş. Bi destdê kesên a heywanên çîyên ser o ravistiş, sebebê dergbîyayenda ci bîyayeni, qandê aresîyayeni çîyên ser o ravisteni, çogandê ci ser o ronіştiş dayeni. *Tr. Hayvanların dinlenmesi veya uyumaları için bir şey üstünde yatırılmaları, dinlendirilmeleri.* Ey, a manga a şali ser o mêl nêkerdi, manga bixwu şîya şali ser o mêl bîya. 2. *Zv. f. M.* Ser omêlkerdiş. Kesên yan jî çîyên girtim kerdeni, wahîreya ci çinêbo jî, ci rê wahîr vijîyayeni, dest sernayeni, bi zor a giroteni, derdest kerdeni, ser o rakewteni, temellûk kerdeni. *Tr. Üzerine yatmak, gaspetmek, temellük etmek.* Wexto ki şima da ci, mi zana o do ser o mêl bo. Kaşka şima siftera ci nêdayê!

serorakewte/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê biqedr û biqûmetî ser o rakewto, ser o mel bîyo, dest nayo ser, girtim kerdo, derdest kerdo, zebt kerdo. *Tr. El konulan, üstüne yatılan, zabtedilen.* Çîyê to yo ser o rakewte, do vanê meşti pey di bideyo. 2. *N.* Çî/keso ki; jew yan jî tayên ci ser o rakewtê, hewna şîyê, qandê dergbîyayîşî ser o derg bîyê. *Tr. Üzerinde yatılan.* Textbendê min o ser o rakewte vanê a roja şima şikîyayo.

serorakewteni 1. *Zv. f. M.* Ser orakewtiş. Zebt kerdeni, derdest kerdeni, dest sernayeni, giroten û pey di nêdayeni, bi zorên a giroteni, bi rayênda normal a giroten, lakîn pey di nêdayeni. *Tr. Üstüne yatmak, zabetmek, zorla alıkoymak, derdest etmek.* Mêrdekî çîyê mi girot û ser o rakewt. 2. *f. M.* Ser orakewtiş. Çîyên ser o derg bîyayeni, çîyên ser o hewna şîyayeni, çîyên ser o rakewteni, çîyên ser o hewna şîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin üstünde yatmak, uzanmak, uyumak.* Veyve di ca nêmend bî. Ez jî orxanî ser o rakewtê.

seroronişte/ê 1. *Zv. N.* Ser o rakewte/ê, destsernaye/ê, girtimkerde/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên ci ser o ronіştê, ser o rakewtê, dest nayo ci ser, girtim kerdo, derdest kerdo. *Tr. El konulan, derdest edilen, zorla alınan.* Hele vaji, bolkî çiçîyê to yê ser o ronіştî ti pey qehirnayê? 2. *N.* Çî/keso ki; jew yan jî tayên ci ser o ronіştê, ser o niştê ro, ser o niştê a. *Tr. Oturulan.* Eger ez ê çîdê xwu yê ser o ronіştî ver kewtayê, mi nêşayê hewley bikero. Xeyrê Ellahî ki, ez ê çîdê nêercîyayî ver nêkewta.

seroronişteni 1. *Zv. f. M.* Ser oronіştiş. Girtim kerdeni, dest sernayeni, bi zor a çîyên rê yan jî kesên rê wihêrey kerdeni, wahîr vijîyayeni. *Tr. El koymak, ipotek altına almak, zorla sahip olmak.* Kam şeno perandê filan kesdê zorbî ser o ronişo? 2. *f. M.* Ser oronіştiş. Çîyên yan jî kesên

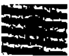
ronişteni, xwu bin di verdayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya cismin üzerinde oturmak.* Ez erdî ser ra amêya, veyşani bîya. Ez amêya şali ser o ronişta. Mi şala xwu ant xwu ser û mi dest kerd bi nanî ya. û mi eşt aver.

seroşermayayeni *f. M.* Ser o şermayayîş. Hewlîni dima gereg ki kes nêşermayo û o hal kewteni. Gunakar bîyayeni, merhemet merez qezenc kerdeni. *Tr. Yapılan bir iyiliğe rağmen utanmak, utanç duymak, üzüntüyü sonuçlandıracak bir durumun meydana gelmesi.* Mêrdekî va: Mi ci rê hewlîni kerdi. Ay, ez ûja di kerda gunakar. Tew ser o ez şermayaya.

serovindarnaye/ê *Zv. N.* Pawokkerde/ê, çimda kerde/ê, qeytekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qando bewnîyo kesên yan jî çîyên ci ser o vindarnayo, kerdo pawokê ci, kerdo çimberê ci, nayo ci ser, ci ser o ronayo, ci ser o verdayo. *Tr. Üstünde durdurulan, bakımına bırakılan, mukayyit edilen, bakması için görevlendirilen, gözcü veya bakıcı görevi verilen.* Tekero ser o vindarnaye, qeçeko ser o vindarnaye, kizîro ser o vindarnaye û xeylên çî û keso wina ser o vindarnaye esto.

serovindarnayeni *f. M.* Ser ovindarnayîş. Kesên yan jî çîyên çînakî yan jî kesnakî ser o vindarnayeni, livê ci ci ser o vindarnayeni, peynîya livdê ci çîyên yan jî kesên ser o qedînayeni. *Tr. Üzerinde durdurmak. Herhangi bir şey veya kimsenin hareketini bir şey veya bir kimse üzerinde durdurmak veya bırakmak.* Mi teker berd, tûpekî ser o vindarna. Ez çi zana, înan dînamît kerdo ê tûpekî bin?

serovinderde/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên ser o bol vinderêno, balê xwu bol dano ser, zaf dîqet keno, ci vero vindeno, ci rê bol yardim keno ûzn. *Tr. İhtimam gösteren, dikkat eden, hassasiyetle meseleye eğilen, itina ve titizlikle gösteren.* Merdimo ser o vinderde eger o bo, weşdê mi jî şî. 2. *N.* Çî/keso ki; nişto yan jî vijîyayo çîyên ser yan jî jewî ser. *Tr. Birinin ya da bir şeyin üstüne çıkıp duran.* Merdimo sî ser o vinderde, soyîn jî aja ra guna erro.

serovinderdeni 1. *Zv. f. M.* Ser ovinderdiş. Balê xwu rind sernayeni, bol dîqet kerdeni, qandê bîyan yan jî nêbîyayenda ci bol ser o mendeni. *Tr. Üzerinde ihtimam/itinayla durmak, üstünde titizlilikle/dikkatle durmak, üzerinde hassasiyet ve önemle durmak.* Lajekê ma teslîmê Ellahî, teslîmê to. Boka ti ser o vinderê ha! 2. *f. M.* Ser ovinderdiş. Ser o vinderîyayeni, ser ra war nêamîyayeni, çîyên ser o bîyayeni, bi lingan an, bi beden a çîyên yan jî kesên ser o vinderdeni. *Tr. Herhangi bir şeyin veya kimsenin üstüne çıkmak.* Sîyero ser o vinderd bî, qethan nêleqayê.

serovinderîyaye/ê 1. *Zv. N.* Ser o vinderde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser o bi qeyret a, bi giraney a, bi waştiş a, bi zerrî ya vinderîyayo, bîyo qayretê ci, bîyo pawokê ci, bîyo bendekarê ci. *Tr. Herhangi bir şey veya kimse üzerinde hassasiyetle, ihtimamla, önemle duran, mukayyit olan, kendisine bekçilik veya gözcülük yapan.* Mamosteyo ser o vinderîyaye û ser o nêvinderîyaye qîmet di gereg ki jew nêbo. 2. *N.* Çî/keso ki; livêndê xwu yo serdewam cayên di yan jî kesên ser o qedînayo, vindarnayo, peynîya livdê xwu yê kudikî arda. *Tr. Durulan, duraklayan, devam etmek olan (süreğen) bir hareketi biten veya duraklayan.* Mi rê ki, o livê ma yo, ê cay ser o vinderîyaye, do ma rê xeyrên nêaro.

serovinderîyayeni 1. *Zv. f. M.* Ser o vinderîyayîş. Ser o vinderdeni, qayteyê ci bîyayeni, bi balkeş û dîqet a, ci ser o vinderdeni, ci rê pawokey kerdeni. *Tr. Üzerinde durmak, üzerinde dikkat ve ihtimamla durmak, önem vermek.* Eger ma ser o nêvinderîyayê, soyînê ci wina bixeyr nêameyê. Kes do ser o vinderîyo. 2. *f. M.* Ser ovinderîyayîş. Ser o vinderdeni, livêndê serdewamî ci ser o qedînayeni, kesên yan jî çîyên ser o hereketêndê kudênayî qedînayeni. *Tr. Durulmak, duraklamak. Devam etmekte olan bir hareketi bitirip durmak.* Kirêşaya mi amê, ê cadê şima yê verênî di vinderîyê.

serpa *Zoo. Nm.* Sere û payê heywanan, sere û lingê heywanan a ki; ci ra şamîya kellî virazêna. *Tr. Kelle paça.* Cinêkera hêja va: Eger şima bidê mi, ez do xwu rê serpaya ci bigîra û ci ra şamîyênda serpa viraza.

serpaya kengeran *Wş. Nm.* Kelleyê kengeran. Babetên şamîyên a ki kengerîy û nehay û kuwate ra virazêna. *Tr. Bir çeşit kenger yemeği olup kenger, nohut ve döğme karıştırılıp yapılır. Kenger çorbası demek daha uygundur.* Keyanê ma bol serpaya kengeran viraştê.

serpene *Zîr. Nn.* Serpûne. Darekê çeqin ê viraşte yê ki rezwanîy kenê mewandê rezan bin ki, gilê mewan engûri bin di nêşikîyê. *Tr. Serpene. Bağcılıkta ağırlaşan bağ ağaçlarının altına konulan ve ağacın üzüm yükünü kaldıran çatallı özel çubuk.* Ma do emserr vêşî serpeney biherînê. Çunkî emserr mexelê engûri vêşî yo.

serpenegîreni *Nk. Nm.* Babetên engûr a. *Tr. Bir*

çeşit üzüm.

serpezi *An. Nm.* Talaxi, silpezi, silperzi, sîlperi, helpezi, patreşki. *Tr. Dalak.* Serpeza ci bîbî sîya.

serpêlewan *Nn.* Kes/çîyo ki; pêlewaney di verom vijîyayo, pêlewanê bînîy pêro kerdê bin, dayo înan ser ro, mîyaneyê pêlewanandê bînan pêro ardo erd/war. *Tr. Başpehlivan.* Vanê mêrdek, pêverikdê pêlewaney di, serpêlewan vijîyayo. Mîyanê pêlewanandê bînan pêrini jî ardo war.

serpêlewaney *Nm.* Serpêlewan bîyayeni, wesfê serpêlewanan ci ser o bîyayeni, pêlewanan mîyan di verom bîyayeni, karê serpêlewanan. *Tr. Başpehlivanlık.*[1]

serpêşî *N. Bw.* Serbazî û sergovendi. O keso çimakerde rehmetî di serpêşîyê ma yo, zehmetî di jî binpêşîyê ma yo.

serpêşîyey *Nm. Bw.* Serbazîye û sergovendey. Mêrdekî va: Hetta ki o merdimo ercîyaye bibo, serpêşîyey ma dest nêkewna.

serpirojin/i 1. *Zîr. N.* Serpirocin/i. Çîyê qezencî û ê tenandê cuwênan o ki deyayo pirojini ro û ser o mendo, nêkewto bin. Çîyê cuwênan o qîmetdar o ki pirojini ro dayîş di pirojini ser o mendo û ercîyaye yo, qîmetdar o. *Tr. Kalburaltı.* Teneyo serpirojin, do sera birişîyo û kotî di beşe bo? 2. *Zv. N.* Serpirocin/i. Qîmetdar/i, birûmet/i, biqîmet/i, ercîyaye/ê, nafidar/i, binaf/i, bixeyr/i, hêja, jêhatî. Kes/çîyo ki; karûgurwe û îmtîhanên ra ravêrdo û nê îmtîhanî di qezenc kerdo. Çunkî rovitiş di kewto ser, ser o mendo. *Tr. Bir eleme sonucunda kazanan, elemeyi geçmiş olan, çalışkan, değerli, kiymetli, becerikli, yetenekli.* Ma îmtîhan kerd, meşti serpirojin û binpirojin do eşkera bo. Wexta ma zanê do birayê mastî yo.

serpirojiney 1. *Zîr. Nm.* Serpirociney. Çîyê qezencî û ê tenandê cuwênan o ki deyayo pirojini ro û ser o mendo, nêkewto bin, a o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Çîyê cuwênan o qîmetdar o ki pirojini ro dayîş di pirojini ser o mendo û ercîyaye o, qîmetdar o, a no çîyê qezencî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kalburaltı olmak.* Teneyo serpirojin do sera birişîyo û kotî di beşe bo? Serpirojineya ci do senîn û çiwext eşkera bo? 2. *Zv. Nm.* Serpirociney. Qîmetdarey, birûmetey, biqîmetey, ercîyaye/ê bîyayeni, nafidarey, binafey, bixeyrey, hêjayey, jêhatîyey. Kes/çîyo ki; karûgurwe û îmtîhanên ra ravêrdo û nê îmtîhanî di qezenc kerdo. Çunkî rovitiş di kewto ser, ser o mendo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir eleme sonucunda kazanan, elemeyi geçmiş olan, çalışkan, değerli, kiymetli, becerikli, yetenekli.* Ma îmtîhan kerd, meşti serpirojin û binpirojin do eşkera bo. Esas ma qayîlîy nêbîy, wina bi serpirojiney û binpirojiney a wesfê însanan bivijîyo teber jî, bî. Wexta ma zanê do birayê mastî yo.

serpûne *Zîr. Nn. Bw.* Serpene. Mêrdekî hewna xwu rê serpûney nêviraştê.

serpûşî *Teks. Nm.* Çefî, serpoşî, çîyênda hera û dolekên a ki kes nano xwu ser. *Tr. Erkeklerin kışın soğuktan ve yazın da sıcaktan korunmak için başlarına örttükleri poşu.* Serpûşîya ci sûri bî, ê bînan jî sîya bî.

serpûşîyey *Nm.* Şeklê serpoşî, şeklo ki poşîyan girêdanê. *Tr. Poşu bağlama şekli.* Serpûşîyeya ci weşdê mi nêşî. Zêdê cinîyan a pişti bî.

serpûş *Nk.* Pûrtîya zerd û nermeka ki, ro misrî pêşîyaya û serdê ci ra veradîyaya teber. *Tr. Mısır püskülü.* (Çîyeki) Bi xwu zere der o, porê ci teber a yo. (Misrî)

serqelberz *Cog. Nn. Bw.* Serçir. Serqelberzî ra weşêrî, fina bixwu yo.

serqelibîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kes qelibîyayo ser, kes ser di şîyo, kes gunayo ser ro. *Tr. Tesadüf edilen, karşılaşılan, deng gelinen.* Mi do ê kesdê serqelibîyayî rê, di qisey bikerdayê û zerreyê xwu veng kerdayê. Labelê înan nêverda. 2. *N.* Kes/çîyo ki; qelibîyayo çîyên ser, gunayo ser ro, gunayo piro. *Tr. Rastlayan, tesadüf eden, karşılaşan, denk gelen.* Esas keso serqelibîyaye, do xwu ra bişermayo, çirê a do bişermayo ki? Gunayêndê ay çinêbî ki, a kê xwu di bî. Ma kes kîberî nêceneno û kewno zerre?

serqelibîyayeni 1. *f. M.* Serqelibîyayîş. Ser ro gunayeni, ser di amîyayeni, piro vijîyayeni. *Tr. Çıkagelmek, karşılaşmak, tesadüf etmek, denk gelmek.* Eger ez nêqelibîyayê ser, ey do bi min a qisey nêkerdayê. Derdo ki, bi ser di nêqelibîyayen a bi min a qisey bikerdayê. 2. *f. M.* Serqelibîyayîş. Bi çîyên a ser ramîyayeni, ser ro gunayeni, bi çîyên a ser ro gunayeni, bi ci qelibîyayeni. *Tr. Üzerine sürmek. Bir araç sürerken üzerine binmek, üzerine düşmek.* Linga ci terrişîyê, qelibîya mi ser ro.

serqelibnaye/ê *N.* Serqulûbnaye/ê. Çî/keso ki; çîyêndê zêdê kirêşa û wesayîtêno ki jewî

---

1 Vajeka *"pehlivan"*î Tirkî nîya. Çunkî Tirkî di *"küçük ve büyük ünlü uyumu"* esto. Tîya di no usûl xerpêno. û xwura na vajeki Farisî di jî esta.

yan jî tayêni ramito ci ser, qulûbnayo ci ser, hêrişê serdê ci kerdo. *Tr. Üstüne sürdürülen. Öldürmek veya kaza süsü vermek için üstüne sürülen.* Cerîmeyê, ê kesdê serqelibnayî, do îlla kî bibirîyo.

serqelibnayeni *f. M.* Serqelibnayîş. Ser qulûbnayeni, ci ser o qelibnayeni, ser dîmdayeni, ser qulojnayeni, ser ramiteni. *Tr. Üstüne sürmek, üstüne bindirmek, kaza yapmak, üstüne binmek.* Va: Mi kirêşa qelibnê ci ser jî, bin di nêmend. Şansê ci est bî.

serqirdîyan/i *Dad. Nn.* Serikê qirdîyanan, ser okê qirdîyanan, serdarê qirdîyanan. Merdimo ki, hepisxaneyêndê girdî mîyan di, bîyo wezîfedarê qirdîyanan pêrini. *Tr. Başgardiyan.* Serqirdîyanî, qirdîyanê xwu pêro arêday û ci rê dadgerey înan rê ser o zanîş da.

serqirdîyaney *Dad. Nm.* Serikê qirdîyanan bîyayeni, ser okê qirdîyanan bîyayeni, serdarê qirdîyanan bîyayeni. Qirdîyanan pêrini rê serqirdîyan bîyayeni. *Tr. Başgardiyanlık, bagardiyanlık makamı.* Menganêya qirdîyaney û ê serqirdîyaney jew nêbena.

serqot/i 1. *N.* Serserqot/i, serakerde/ê. Kes/çîyo ki; sereyê ci akerdeyo, sereyê ci pişte nîyo. *Tr. Başı açık. Başı örtülü olmayan.* Merdimê serqotî çefîyên nê xwu ser û tîjî ra beşirîya. 2. *Zîr. N.* Sereyê xellî û cewî. *Tr. Başak, buğday ve arpanın baş kısmı.* Çarwanê şima, serqotê tenedê ma pêro çerdo.

serqotane *Nn.* Serserqotane, serqotkî, serserqotkî, wesfê serserqotan tey bîyayeni, bi serqotan mendeni. *Tr. Başı açıkların tavırlarını sergilemek, başı açıklar gibi.* A şena serqotane bigeyro. Labelê ê ma nêwetanê serqotane bigeyrê.

serqotaney *Nm.* Serserqotaney, serqotane/ê bîyayeni, serqotkîyey, serserqotkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê serqotan a bîyayeni, wesfê serserqotan tey estbîyayeni. *Tr. Başı açıkların tavırlarını sergiler gibi olmak.* Eger sereqoti nêbo jî, serqotaneyda ci rê, şadeyên gereg çinî yo.

serqotey *Nm.* Serserqotey, serserqot/i bîyayeni, sereyê ci akerde bîyayeni, porê ci akerde bîyayeni, bi sereyo çîyêndê piştişî çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; ci sereyo çîyêndê piştişî çinî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Başı açık olmak.* Ê ay da verêni, serqoteya ci, ci rê sebebê raveybîyayîşî qebûl bîyê. Labelê hendê diramatên aqil ci sere di çinêbî. Ê ay da peyêni jî heta serî ya cayêndê ci yo teber di bîyaye çinê bî. Labelê hendê diramatên fêlêndo weş tey çinê bî. Ellah kesî bi fesal a bido.

serra/ê *N.* Bahane/ê, sebeb/i, wesîle/ê. Çî/keso ki; pêşîyayo, rêsîyayo, rêşiyayo ci sereyo û ci rê bîyo bahane. *Tr. Bahane, neden, sebep, saika, vesile.* Serrayêndê ci çinêbî jî, ey o gurweyo xirab kerd.

ser ra 1. *H.* Vêşî ser o nêvinderdeni, bol mihîm nêdîyayeni, bol mihîm nêbîyayeni, qismên bibo, bes bîyayeni. *Tr. Yüzeysel.* Tersê ci "bin ra" yan jî "bira" o. Xwu hend meedizni, ser ra (ser ra) bigî, bes o. 2. *H.* Dima, tepîya, tepîla, bado, behdo, bîyayenda çîna tepîya. *Tr. Sonra, sonrası, ardından, ardı sıra, arkasından, arkasında, bilahere.* Mêrdekî va: Şima do bivînê, eger yaxerî ser ra heme ca nêbî kuho, wexta vajê. 3. *H.* Sebeb ra, semed ra, rî ra, cora, cokarê, wesîle ra. *Tr. Dolayısıyla, münasebetiyle, vesilesiyle, bu yüzden, bundan ötürü vs.* Cinêkeri va: Ez zana nêzana, ê yê a dehka ser ra nêşinê û nînê. 4. *H.* Goreyê cay, goreyê meqamî, goreyê rewş û wezîyetî ser o bîyayeni, ravey bîyayeni, vêşî bîyayeni, kemî nê vêşî bîyayeni. *Tr. Üstünlük, üstün olmak, ileri, ileri olmak.* Mêrdekî va: No welat di asnawgerey di mi ser ra asnawger çinî yo.

serraamîyaye/ê *N.* Serravijîyaye/ê, bi ci yo/a başkerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, wezîfe û muameleyên di bi otesîda ci ya ameyo, ser kewto. *Tr. Başa çıkan, başaran, üstesinden gelebilen, galip gelebilen.* Ê gereg ki şima ê kesdê serraamîyayî rê xelatênda ercîyayê bidê.

ser ra amîyayeni *f. M.* Serraamîyayîş. Ser ra vijîyayeni, bi ci yo/a baş kerdeni, otesîda ci ya amîyayeni, serkewteni, ci rê xalîb amîyayeni. *Tr. Üstesinden gelmek, başarmak, yenmek, galip gelmek.* Ez ser ra amêya, boka şima jî bişê ser ra bêrê.

serrabirnaye/ê *N.* Serracibîyaye/ê, serrabirîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra çîyên birîyayo, ser ra cibîyayo; ser ra yan bi çîyêndê zêdê meqesî ya yan çîyêndê zêdê kardî ya yan jî çîyêndê zêdê nînan a cibîyayo, birîyayo, bîyo kilm. *Tr. Kırpık, kırpılan, kesilen, kısaltılan.* To do o çîyo serabirnaye jî bi ci ya birîştayê.

ser ra birnayeni *f. M.* Serrabirnayîş. Kişta serî ra cikerdeni, kişta serî ra/corî ra cikerdeni. *Tr. Kırpmak, ucundan kesmek, üstten kısaltmak.* Mi kerd ser ra bibirno, mi va do bes nêkero. Cora mi ci ra fek verda.

serrabîyaye/ê *N.* Raveybîyaye/ê, averbîyaye/ê, vêrîbîyaye/ê, vernîdibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta

derece û paye û meqam û qatî di kesên yan jî çîyên vernî do, ci ra ravey o, ci ser ra o, ci vêrî yo. *Tr. Üstün, ileri.* Ez qedayê merdimdê mi serabîyayî gîna ha! Ez senîn ey şiknena!?

ser ra bîyayeni *f. M.* Serrabîyayîş. Rindey yan jî xirabey di vêşî bîyayeni, derece û meqamê ci berz bîyayeni, deha bol bîyayeni. *Tr. Üstünlük, ileri olmak.* Mêrdek hewlîni kerdeni di tim jî ma ser ra yo. Zêdê Ebûbekirê Siddîqî yo, pêrini ser ra yo.

serracibîyaye/ê *N.* Serravisîyaye/ê. Çî/keso ki ser ra cibîyayo, ser ra visîyayo, karûgurweyêndê cibîyayîşî yan jî visîyayîşî di kişta serî ra çîyêndê zêdê kardî yan jî zêdê nînan a pêra abirîyayo. *Tr. Üstten kesilen, üstten kopan.* Çiçîyo seracibîyaye newedera ameyo ki o jî newedera bêro?

ser ra cibîyayeni *f. M.* Serracibîyayîş. Ser ra visîyayeni. Karûgurweyêndê cikerdişî di kişta serî ra pêra abirîyayeni, wezîfeyê cikerdişî kişta serî ra meydan amîyayeni. *Tr. Üsten kesilmek, üstten kopulmak.* Destê ci ser ra cibîya bî.

serradeki *Zoo. Nm.* Gandê heywanî di, cayên o ki bi vêrî ya yo û tey rêxi esta. Zêdê serrada yo, cora vanê serradeki. *Tr. Mideye yapışık ve kalbura benzer olan bir hayvan organı.* Serradeka ci ci ra cibîyê bî.

serradi *Zîr. Nm.* Haceta roviten a girdi, haceta ki tenan û çîyanê qezencî rovêjena. Labelê derzê ci hera yê, kêsî ser o verdana, tenî û gendûgemarê ci jî finena bin. Serradi ro dayeni di çîyo ercîyaye kewno bin, nêercîyaye jî kewno ser, ser o maneno. Labelê pirocin û elegi ro dayeni di hewlê ci, ercîyayeyê ci ser o maneno, nêercîyayeyê ci jî kewno bin. *Tr. Sarat, büyük aralıklı, büyük delikli kalbur.* Mi o da serradi ro, nêkewt bin. (Yanê vinî kerde.) Labelê ki bin kewtayê jî hewna rindey û xirabeya ci eşkera nêbîyê. Gereg ki pirocini ro deyo, heta gereg qandê tewrê hewlî jî hewna elegi ro deyo. Îmtîhandê Dimilîyan di bîyayeni çendê çetin a!

serradirodaye/ê 1. *Zîr. N.* Serridîyaye/ê, serradîyaye/ê, serridnaye/ê, serradnaye/ê. Çî/teneyo ki; deyayo serradi ro ki ercîyaye û nêercîyayeyê ci, tene û kêsê ci, qezenc û gendûgemarê ci pêra abirîyayo. *Tr. Kalburlanan, kalbura vurulan.* Ez a kena teneyê serradirodayî bikirêşa keye. 2. *Zv. N.* Serridîyaye/ê, serradîyaye/ê, serridnaye/ê, serradnaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê weçînayîşî û abirîyayîşdê veromî deyayo serradi ro, dest ra ravêrdo, îmtîhan bîyo, ceribîyayo. *Tr. Kalburlanan, ön elemesi yapılan, öncelikle elenen veya ayrılan, seçimi veya eleme olayı gerçekleşen.* O tene yo serradirodayey abirnê kiştên ser.

serradi ro dayeni 1. *Zîr. f. M.* Serradirodayîş. Serridnayeni. Çîyêndê qezencî bi serrad a roviteni, çîyanê qezenci yê ercîyayan û nêercîyayan pêmîyan ra veteni, pêra abirnayeni. *Tr. Kalbura vurmak, kalburla elemek.* Ma do tenî û kêsî serradi ro dê, do pêra abirîyo. 2. *Zv. f. M.* Serradi ro dayîş. Serridnayeni. Weçînayîş û binvistişê veromî kerdeni. *Tr. Ön elemeye tabi tutmak.* Wexto ki kes serradi ro do, çî û keso ercîyaye û nêercîyaye do pêra abirîyo.

serradirodeyaye/ê 1. *Zîr. N.* Serridîyaye/ê, serridneyaye/ê, serradîyaye/ê, serradîyaye/ê, serradirodeye/ê. Çîyê qezencdê cuwênan o ki qandê weçînayîşî, qandê abirîyayîşî, qandê pêra vijîyayîşî deyayo serradi ro, serridîyayo, serradîyayo, bi serrad a rovêjîyayo, bi serrad a ercîyaye û nêercîyayeyê ci abirneyayo. *Tr. Saratla elemeye tabi tutulan, ön elemesi yapılan, ön ayıklaması yapılan harmandaki hububat (gıda) maddesi.* O tayên qezencê ma yo serradirodeyaye yo mi vîrî nîno. 2. *Zv. N.* Serridîyaye/ê, serridneyaye/ê, serradîyaye/ê, serradîyaye/ê, serradirodeye/ê. Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a, deyayo serradi ro ki pêra abirîyo, pêra bivijîyo, biceribîyo, îmtîhan bo, weçîneyo. *Tr. Saratla (büyük kalbur) ayıklanan, elemeye tabi tutulan, denenen, tecrübe edilen, sınanan.* Mi heme çîyê ma o serradirodeyaye vet, hewna o çîyo ki ti yê vanê, o yo mi vîrî nîno.

serradi ro deyayeni *Zîr. f. M.* Serradirodeyayîş. Serridîyayeni, serridneyayeni, serradi ro deyeni. Bi serrad a rovêjîyayeni, rovitişê serradi bîyayeni, qandê weçînayîşî û rovitişdê veromî serradi ra ravêrîyayeni. *Tr. Harmandaki hububat (gıda) maddelerinin kalbur (sarat)la elenmesi, elden geçirilmesi veya elemeye tabi tutulması.* Pers kerd û va, serradi ro deyayeni, do şima rê çiçî qezenc bikero ki şima yê kenê serradi ro dê? 2. *Zv. f. M.* Serradirodeyayîş. Serridîyayeni, serridneyayeni, serradi ro deyeni. Kesên yan jî çîyên qandê rovitiş û abirnayîş û weçînayîşdê veromî bi serrad a rovêjîyayeni, dest ra ravêrîyayeni, bi serrad a muamele bîyayeni. *Tr. Sarat (geniş delikli kalbur) ile elenir gibi, seçilir gibi, ayıklanır gibi ayıklanmak, elenmeye tabi tutulmak, denenmek veya sınanmak.* Mi serradi ro deyayena ci nêdî. Labelê mi pirocini ro deyayena ci dî.

serra diwêsmengi *H. Nm.* Serrên mîyan di timû-

tim yan jî zêdê timûtimî bol bîyayeni. *Tr. On iki ay boyunca, sürekli, daima, yıl boyunca.* Ma yê serra diwêsmengi tîya di. Ma ti di mengîy tîya di bîyê, bol o?

serradnaye/ê *Zîr. Zv. N.* Serridnaye/ê. Çîyo (tene, qezenc) ki serridneyayo, deyayo serradi ro, dest ra ravêrneyayo. *Tr. Kalbura vurulan, kalburdan geçirilen, kalburla elenen, elden geçirilen, ön elemesi yapılan gıda maddesi veya mecazen ise kimse.* Eger teneyo serradnaye wina bo, kam çi zano teneyo nêserradnaye do senîn bo?

serradnayeni *f. M.* Serradnayîş. Serridnayeni, serradi ro dayeni. *Tr. Büyük kalbura vurup elemek, ilk eleme, öncü eleme.* Mi serradnay, bi mi ki jû jî çîyên rê nêbeno.

serragambîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; ser ra gami erzîyaya û ravêrîyayo, şîyo. *Tr. Üzerinden adımlanan, üzerinden adım atılıp geçilen.* Vanê qeçeko serragambîyaye gird nêbeno, bejni nêanceno, werdî û kilm maneno. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qedrûqîmet ci nêdeyayo, sere piro nêdeyayo, zîyaret nêbîyo, ci het di nêşîyo û ravêrîyayo. *Tr. Es geçilen, kiymet/değer verilmeyen, baş vurulmayan, ziyaret edilmeyen, uğranmayan.* Senîn merdimo serragambîyaye do bişo hend rehat rakewo!?

ser ra gambîyayeni 1. *f. M.* Serragambîyayîş. Bi gaman a ser ra şîyayeni, ser ra gamên yan jî gamîy eşteni. *Tr. Üstünden adım atılıp gidilmek.* Mi va qeçekan ser ra gam meki jî, ê kudikî ci ser ra gam kerd û ravêrd. Ti vanê beno ki ca hesret o! 2. *Zv. f. M.* Serragambîyayîş. Ser ra şîyayeni, sere piro nêdayeni, qîmet ci nêdayeni, bêqîmet dîyayeni, zîyaret nêbîyayeni. *Tr. Uğranmadan geçilmek, ziyaret edilmemek, es geçilmek, önemsenmemek, kiymet verilmemek, uğranmayıp geçilmek.* Eger mi ser ra gam bo, ez nêşena wedara. Çunkî kesî ser ra gambîyayîş, çîyêndo çetin û ar o.

serragamkerde/ê 1. *N.* O/çîyo ki; bi gaman a ser ra gam bîyo, ser ra gami erzîyaya. *Tr. Üzerinden es geçilen.* Merdimo seragamkerde do biveşo. 2. *Zv. N.* Nêhesibîyaye/ê. O/çîyo ki nêhesibîyayo û ser ra gam bîyo. *Tr. Sayılmayan, es geçilen.* Merdimo serragamkerde do fêlanê xwu raşt kero. Çunkî o do rind û xirabî ferq bikero.

ser ra gamkerdeni 1. *Zv. f. M.* Serragamkerdiş. Nêhesibnayeni, ser ra şîyayeni û nêhesibnayeni. *Tr. Üstünden geçmek, uğramamak, es geçmek, önemsememek, tanımamak, kişiliğini, kimliğini tanımamak.* Mi ser ra gam kerdîy, şî zîyareteyda înan. 2. *f. M.* Serragamkerdiş. Ser ra gamîy eşteni, ser ra şîyayeni. *Tr. Üzerinden adım atmak, üzerinden geçmek.* Vanê qeçekan ser ra gam mekerê, dima girdîy nêbenê werdî manenê. (Qandê ganselameteyda cînan tedbîrêndo weş o, aferîn girdandê ma rê!) Hergi vatenda pîlan bin di, çîyêndo mihîm nimîyayo.

serrageyrok/i *N.* Kes/çîyo ki; qandê karûgurweyên, qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê çîyên kesan yan jî çîyan ser ra geyrayo, qontrol kerdo. *Tr. Denetçi, kontrolör, üstünde dolaşan.* Mi rê ki, kes ser ra nêgeyrayo. Eger kesên ser o bigeyro, gereg ki şima bişê ma rê serrageyrokêndê ci ca kerê.

serrageyrokey *Nm.* Serrageyrok/i bîyayeni, wesfê serrageyrokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di qandê dîyayîşî yan jî qontrol kerdişî ser ra geyreno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Denetçilik, kontrolörlük.* To ra serrageyrokey tenya kemî bî ha! Malê nêzana kê!

ser ra gêrîyayeni 1. *Zv. f. M.* Serragêrîyayîş. Qandê karûgurwe û amoşîyên û wereyardişên bi kibarey a, bi nezaket a, bi weşey û hewlîney a, bi hêdîyek a û bi nêtewnayîş a vera kesên yan jî çîyên şîyayeni, ci rê muameleyo weş kerdeni. *Tr. Üstten almak, onu aziz tutmak, izzetini kırmayarak, alttan almak, kırmadan davranmak, nazik ve kibar davranmak, adeta yalvarır gibi nazik ve ağırdan davranarak ikna etmeye çalışmak.* La bira, ma ser ra jî girot, ma birra jî girot. Axirî ki nêbî ki nêbî! 2. *f. M.* Serragêrîyayîş. Bîyayîşê muameledê ser ra girotişî. Karûgurwe û îşkeleyên di kişta serî ra, kişta rîdê ci ra, kişta ki asena a kesên yan jî çîyên gêrîyayeni. *Tr. Üstten taraftan alınmak.* Eger ser ra bigêrîyayê, qehr mîyan nêkewtê. Mi des finîy va birakêno ser ra bigîrê.

serragirote/ê 1. *Zv. Ed. N.* Serragêrîyaye/ê. Çî û keso ki; ci rê nazîkane, bi weşey a muamele bîyo, qando ki nêtewo, ci rê nermane, weşane, hêdîyekane û bi fesalên a û merdimane vajîyayo, vera ci şîyo. *Tr. İnsanca, nazikçe, yumuşakça ve hilm olarak kendisine davranılan, muamele edilen, söylenilen.* Eger o qewlo serragirote jî ey bitewno, deha peynî ra çîyo ki ey nêtewno nêmaneno. 2. *N.* Serragêrîyaye/ê. Çî û keso ki; kişta serî ra gêrîyayo, kişta corî ra gêrîyayo, heta dîyar ra gêrîyayo. *Tr. Üstten alınan, yokuş taraftan alınan.* Şito serragirote, gereg ki kef rêj nêkero.

ser ra giroteni 1. *Zv. f. M.* Serragirotiş. Jewên rê, kesên rê, tayêni rê bi weşey a, merdimane, bi

rindey a, tey şiknayeni nêbîyayen a, bi hewley a û zerrîweşey a çîyên vateni, muamele kerdeni. *Tr. İncitmeden, nazikçe, insanca bir şeyler söylemek, davranmak, muamele etmek, üstten almak.* Ti ey rê ser ra bigîrê jî o do biqehrîyo. Çunkî merdimaney ra fehm nêkeno. 2. *f. M.* Serragirotiş. Çî û kesên kişta serî ra, kişta corî ra, kişta berzî ra giroteni. *Tr. Üstten almak, yukarıdan almak.* Mişterî bin ra şamikîy girotîy, dûkandar qehrîya, va ser ra bigî.

serra gurizi *Nm.* Serra nanweşey, serra nanweşîni, serra wişkayî. Serra ki kesî nan nêdîyo ki biwerê. Cora xwu rê gurizi werda û pa îdare kerdo. *Tr. Kıtlık, kıtlık yılı, gıdasızlığın yaşandığı yıl.* Serra gurizi bol însan, veyşaney ra saqeyê ci şikîyayo û merdo.

serrakerde/ê 1. *N.* Çî û keso ki; çîyên yan jî kesen ser o deyayo, vera çîyên neyayo ser, ewêzîya çîyên yan jî kesên bîyo. *Tr. Bir şeye karşılık olarak ilaveten verilmiş olan.* Ser okê Taximdê Beşîktaşî va: Qewlnamedê ê linggogêrdê serrakerdî di, gireyên vijîya, cora ma nêşa o linggogêr jî biherîno. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan bi zor a yan bi hîle û xwurdeyên a yan jî bi babetnakî ya eşto kesên yan jî çîyên ser, kerdo ê ci, kerdo persdareyda ci bin, xwu serra kerdo. *Tr. Birileri tarafından başka birilerine istemediği veya gönülsüz olduğu halde verilen, üstüne atılan, sorumluluğuna verilen, uhdesine koyulan, adeta musallat edilen, bela edilen.* Ê yê hewna tesîrdê ê linggogêrdê serrakerdî bin di, şima yê tew kenê ê linggogêrê netebayê bînî jî, ci ser ra kerê.

ser ra kerdeni 1. *f. M.* Serrakerdiş. Sernayeni, ewêzîya ci çîyên dayeni di, çînakî sernayeni. Çîyên yan kî kesên jî ser o dayeni. *Tr. Üstüne ek olarak, ilave olarak vermek, eklemek, ulamak.* Mi vera a rindeyda ci, na rindey kerdi û mi filan filan çî jî kerd ser ra. 2. *f. M.* Serrakerdiş. Ci ser eşteni, servirnayeni, civirnayeni. Çîyên yan jî kesên; bê zerrîda ci, bi nêwaştişdê ci ya ser eşteni, bi hîle û xwurde û dibare ya ci ser kerdeni, ser o dayeni. *Tr. Üstüne atmak, üzerine yığmak. İstemediği veya razı olmadığı halde bir şeyi, görevi veya işi birinin üstüne atmak, birinin üstüne yığmak.* Mi çi bi zor a bi hîle û xwurde ya kerdo ser ra. Ti yê jî kenê ser ra wedarê. Ellah xeyrê xwu bi to kero! 3. *f. M.* Serrakerdiş. Derbanê zêdê qurşûn û mermî û fişengan kesên ser ra eşteni yan jî bi ci eşteni. *Tr. Üzerine ateş etmek, üzerine darbeyi sallamak, mermi ve kurşun gibi ateşleyici maddeleri üzerine atmak.* To do, dîrê mermîy ey ser ra kerdayê jî.

serrakewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên ser ra bêhemd ameyo war, gunayo erro, şîyo acêr, ciniştiş di gunayo erro. *Tr. Bir yerden düşen, yukardan aşağıya gayri ihtiyari yere inen.* O merdimo banî serrakewte vanê gonî kewta mezgdê ci, dima jî merdo. 2. *N.* Vinîkerde/ê, mexlûbbîyaye/ê, waramîyaye/ê, acêrkerde/ê, acêrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qalîy bîyê bi ci, cora kerdo vinî. *Tr. Yenik, mağlup, alta düşen, kaybeden, aşağıya doğru inişe geçen.* Moralê ê merdimdê serrakewtî, bî vinî, cêser kewt. Cora ez texmîn nêkena ki, fina bişo xwu arêdo pêser û ser kewo.

ser ra kewteni 1. *f. M.* Serrakewtiş. Çîyên ser o di bîyayeni di war kewteni, war ro gunayeni, serê corên ra cêr kewteni. Ciniştiş di erd ro gunayeni. *Tr. Bir şeyin üstünden yere düşmek, aşağıya düşmek.* Mêrdek, dari ser ra kewt, esteyê kulomekda ci şikîya. 2. *Zv. f. M.* Serrakewtiş. Ser o bîyayen di war amîyayeni, vinî kerdeni, bin kewteni, mexlûb bîyayeni, qalîy bi ci yo bîyayeni. *Tr. Yenilmek, mağlubiyet.* Taximê ma yo ser ra kewno, o yo hêdî hêdî şino vera bindê govi.

serramite/ê *N.* Çî/keso ki; ramîyayo ser, şîyo ser di, hucûmê ci bîyo, eşto fekî ser, hêrişê serdê ci bîyo, erzîyayo ser. *Tr. Hücum edilen, üstüne atılan, atak edilen, saldırılan.* Qurşûno serramite, pey di nêbeno.

serramiteni *f. M.* Serramitiş. Hêriş kerdeni, hêrişê serdê ci kerdeni, hucûmê serdê ci kerdeni, ser şîyayeni, vera ci ramiteni, qandê pay kerdenî vera ci şîyayeni. *Tr. Hücum etmek, üstüne yürümek, atak yapmak, saldırmak, üstüne üstüne gitmek, yıldırmaya çalışmak, mermiyi ağzına sürmek.* Mi qurşûn ramit ser ki piroda. Ma qe çinî yo, des finîy ramito ser ûzn.

serramîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi hukimdê jewî yan jî tayên a hêrişê serdê ci kerdo, şîyo ser, hucûmê ci kerdo. *Tr. Yürütülen, saldırılan, saldırtılan, hücum edilen/ettirilen, üstüne gönderilen.* Merdimo serramîyaye, do serramîyayîşî bimûso.

serramîyayeni *f. M.* Serramîyayîş. Bi tesîrdê jewî yan jî tayên a jewî ser şîyayeni, xwu ci ser eşteni, hêrişê jewî yan jî tayêni kerdeni. *Tr. Başkasının etkisiyle birilerinin üstüne yürümek, saldırmak, hücum etmek, depar yapmak.* Ser ramîyayena ma, bi ma ya nêbî, bi înan a bî.

serran *H.* Serrê bînîy, zêdê serrandê bînan, tayên serrîy, jû serri, jew serri, jew serrî, jû serrî, *Tr.*

Kimi yıl/sene, bazı yıllar, diğer/geçen yıllar. Esas ez jî şaş menda. Serran wina nêbîyê. Nêzana çirê emserr wina bî?

serrane *Nn.* Çî/keso ki; heqdê serrên do, qandê serrên virazîyayo, qandê îhtîyacdê serrên, peyda bîyo yan jî gêrîyayo. *Tr. Yıllık, almanak.* Memûran aresneyê xwu yo serrane girot, ê do mengnakî ageyrê karî ser.

serra newê *Nm.* Serra ki newe dekewta, serra ki serra kehani dima ra amêya. *Tr. Yeni yıl.* Ewro heşt o, serra newê dekewt (08/01/2015)a. Serra newê hewna newe dekewta. Ti yê çirê hendayên mi ser o derênik ronanê ki?

serraney 1. *Nm.* Serran bîyayeni, wesfê serran tey bîyayeni. Serrê bînîy bîyayeni, zêdê serrandê bînan bîyayeni, tayên serrîy bîyayeni, jû serri bîyayeni, jew serri bîyayeni, jew serrî bîyayeni, jû serrî bîyayeni. *Tr. Kimi yıl/lar olma, bazı yıllar olma, diğer/yıllar olmak.* Ci rê serraneya ci lazim nîya, derdo ki şima bizanê emserr se bîyo. 2. *Nm.* Serrane bîyayeni, wesfê serranî xwu ser o çarnayeni, çîyo ki heqdê serrên do, a o çî bîyayeni, wesfê ey xwu çarnayeni. *Tr. Almanak olma, yıllık olma.* Serraneya ci ma rê nê, ê bînan rê ercîyê.

serrani *Nm.* Serrayey, serra bîyayeni, bahane bîyayeni, sebeb bîyayeni, wesîle bîyayeni, bîyayenda çîyên rê wesayît bîyayeni. *Tr. Vesile/sebeb olmak, saika olmak, bahane olmak. Bir şeyin başına sarılması, bir şeye bağlanmış olmak.* Ez bi serranda ci yo nêmanena, ez do hewna bol şopa ci birama.

serraşîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bîyo pir û deha o yo ser ra şino, vêşindeyê ci yo, ci ser ra şino. *Tr. Taşan.* Sîtilo serraşîyaye do wedarîyo ki o bîn pir bo. 2. *N.* O/çîyo ki; ser ra gam kerdo û şîyo. *Tr. Üzerinden gidilen, üzerinden adımlanıp geçilen.* Merdimo seraşîyaye do bi qehrîyo. Çunkî o merdim do vajo, mi ser ra gam kerdîy û persê mi nêkerdîy.

ser ra şîyayeni 1. *f. M.* Serraşîyayîş. Pir bî tepîya ser ra şîyayeni, vêşindeyê ci şîyayeni. *Tr. Taşmak.* Ser ra şîyayeni îsraf o, kes pir kero bes o. 2. *f. M.* Serraşîyayîş. Ser ra gam kerdeni, ser ra lingan eşten û şîyayeni. *Tr. Üzerinden adım atarak geçmek.* Vanê qeçekan ser ra meşirê, gird nêbenê. 3. *Zv. f. M.* Serraşîyayîş. Ci nêhesibnayeni, ser ra gam kerdeni, ser ra şîyayeni û ci pers nêkerdeni. *Tr. Üzerinden es geçilmek, üzerinden geçip sormamak.* Mêrdekî ser ra şî û ci pers nêkerd. Ma kotîdê birarîni esta ki? 4. *Zv. f. M.* Serraşîyayîş. Temsîl dayeni, ornag dayeni, mîsal dayeni. Bi temsîl yan jî mîsal a hereket kerdeni. *Tr. Örnekle, temsilen, söz gelimi olarak, örnek olarak, örnek almak suretiyle.* Mesela xwu ser ra şorî. To senîn ki wendo, xwu ediznayo, xwu betilnayo û to bi no zehmet a karûgurweyên finayo xwu dest û jew ameyo ti wezîfe ra eştê, senîn ki to rê çetin o û ti qayîlê zalimeya ey biqîrê bi azmîn o, nê mehsûmê feqîy jî winî yê.

serraşt/i *N.* Serrast/i. Çî û keso ki; raştî ser o yo, durustey ser o yo, çewtey ser o nîyo, çepey û neheqey ser o nîyo. *Tr. Doğru, müstakim, yalan ve dolanı olmayan.* Merdimêndo serraşt o. Ez ci ra fêlbazey û zûri nêpawena.

serraştey *Nm.* Serrastey, serrastîni, serraştîni. Serraşt/i bîyayeni, serrast/i bîyayeni, çewt/i nêbîyayeni, namîyaye/ê nêbîyayeni, tey zûr û fêlbazey nêbîyayeni, tey neheqey û xeyrî edalet nêbîyayeni, îstîqamet, îstîqametî ser o bîyayeni. *Tr. Doğru olma, müstakim olmak, istikamet üzre olmak, yalan ve dolanı olmak.* Serraştey kesî resnena cado selamet.

serrawinîyaye/ê *N.* Corrawinîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kiştda ser yan jî cordê çîyên ra, winîno çîyên ra. *Tr. Üst/yukarıdan bakan.* Keso serawinîyaye û bin ra winîyaye do bi çi babetî ya bivîno, mevaji. Îlla kî şeno bivîno.

ser ra winîyayeni *f. M.* Serrawinîyayîş. Cor ra winîyayeni, kiştda serî ra winîyayeni. *Tr. Üstten bakmak, yüksekten bakmak.* Ez winîyaya, o yo verçimekan ser ra winîno, mi nêzana o yo qehrêno mi ra.

serray *Rob. Nm.* Raya serêni, raya ki ser ra virazîyaya, raya ki ser ra deyaya ci. *Tr. Viyadük, üst yol.* Bol sûkan di bi serrayan a şîyayîş û amîyayîşê kirêşan beno şenik.

serrayey *Nm. Bw.* Serrani. Eger şima serrayeyda ci ser o nêvinderê, şima hewna bol geyrenê serradê ci yê raştî.

serr bi serri *H.* Hergi serri, bi qorên a hergi serri. Verên a hergi serri. *Tr. Her yıl, yıldan yıla, sistemli olarak her yıl, istisnasız her yıl.* Ma serr bi serri sereyên dayê piro jî, fina vatê şima yê qe nînê sereyên nêdanê ma ro.

serrdori *Nm.* Çî/keso ki; ser ra tam serrên ravêrda, serra ci bîya piri, serra ci dewr kerdo, zeman ser ra doş bîyo û fina eynî wext ameyo. *Kur. Salveger. Tr. Yıldönümü.* Na serdora ci jî bêro, tam beno şeş serdorîy ki ma yê ser di nêşinê, ci zîyaret nêkenê.

serresaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; resayo karûgurweyên ser, tey vîneyayo, nêqedîyayîşdê kar û gurwî di

vîneyayo. *Tr. Başa yetişen/kavuşan.* Ti çi rê şinê merdimdê ser nêresayî ra persenê? Ma cayo ki merdimo serresaye bibo, kes merdimdê ser nêresayî ra pers keno?

serresayeni *f. M.* Serresayîş. Kerdênda kar û gurwî di vîneyayeni. Kerdenda kar û gurwî di bîyayeni. Karûgurweyêno ki; bi destdê kesnakî ya beno, kerdişdê ser resayeni. *Tr. İşe yetişmek, başa yetişmek.* Ez tenekên rew kewta ray. Cora resaya ser. û serresayena mi bol jî naf kerdi.

serrên nê serrên *H.* Di serran ra finên. Karûgurweyên di bîyayîş, muamele, nêbîyayîş, qori, rêze, kardiş û nêkerdiş, nobeti û çîyandê winasînan di serrên bîyayeni, serrên jî nêbîyayeni yanê di serran ra qorên bîyayeni yan jî nêbîyayeni. *Tr. İki sene/yılda bir.* Ma do neya tepîya serrên nê, serrên şirê zîyareteyda ci.

serri *Nm.* Wextên o ki çehar demserran ra, diwês mengan ra û 52 heftan ra peyda beno. *Tr. Yıl, sene.* Serra ci bî dewr, hewna nêameyo.

serridîyaye/ê 1. *Zîr. N.* Çîyo (mercû, qezenc, tene) ki wextê ci yê çînayîşî ameyo û bîyo bîyaye. *Tr. Olgunlaşan, olgunlaşma dönemi giren, toplama veya hasat dönemi girmiş olan gıda maddesi.* Kes do wextdê ci di tenedê serridîyayî mîyan kewo ki zîyanî nêbo. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; wextê ci yê meywedarey ameyo, gereg ki kes ci ra nafdar bo, ci ra meywe arêdo, kes pa karûgurweyên bikero. *Tr. Olgunlaşan, olgunlaşma dönemine giren kimse.* Ti vanê wendekarê ma yo serridîyaye, do bişo nê vernamî bin ra bivijîyo?

serridîyayeni 1. *Zîr. f. M.* Serridîyayîş. Tenan di bîyayîş, wextê bîyayîşdê ci amîyayeni. *Tr. Gıda maddelerinde olgunlaşmak, hasat dönemi girmiş olmak.* Xelle û mercû neha û kuşni biserridîyo kes do mîyan kew û biçîno. 2. *Zv. f. M.* Serridîyayîş. Bîyayeni, temam bîyayeni, qandê karûgurweyên hadire bîyayeni, wextê ci yê bîyayeni amîyayeni. *Tr. Olgunlaşmak, verimlilik dönemine girmiş olmak.* Ez bizana şima serridîyayê, ma pancan werşanê û mîyan kewê. Labelê bi mi ki şima hewna nêserridîyayê.

serridnaye/ê 1. *Zîr. N. Bw.* Serradnaye/ê. Boka şima o teneyo serridnaye, xwu vîra nêkerd? 2. *Zîr. N.* Çîyo (tene, qezenc) ki bi babet babetî mumelan a jewî kerdo bîyaye, wextê ci yê arêdayîşî, wextê ci yê cuwênan ardo, kerdo temam. *Tr. Çeşitli aşamalardan geçirilip olgunlaştırılan, hasat dönemine sokulan gıda maddesi.* Şima yê qey hîkmetanê ê tenedê serridnayî nêşenê bivînê? 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bi muamelandê babet babetan a jewî yan jî tayêni ardo deraxdê meywedarey di, deraxdê nafîni di, deraxdê hewl û weşey di verdayo, wextê ci yê bîyayenî ardo, wextê arêdayîşdê meywedê ci ardo. *Tr. Verimlilik dönemine getirilen, olgunlaştırılan, hasat aşamasına getirilen kimse.* Şima bi çi babet a ê merdimê min ê serridnayî mi lepan mîyan ra vejenê?

serridnayeni 1. *Zîr. f. M.* Serridnayîş. *Bw.* Serradnayeni. Eger şima vero nêserridnayê, wina çîyo weş nêvijîyayê. 2. *Zîr. f. M.* Serridnayîş. Hal û wezîyetdê bîyayîşî ardeni, tenan di bi muameleyên a wextdê bîyayîşî visteni, wextê tenanê bîyayîşî ardeni. Mercû û neha û kuşni û tenanê winasînan bîyaye kerdeni, wextê ci yê arêdayîşî ardeni. *Tr. Olgunlaştırmak, hasat dönemine getirmek, çeşitli muamelelerle gıda maddelerinin olgunluk dönemlerini meydana getirmek.* Ellahî bi mehmelandê xwu ya teney serridnay. 3. *Zv. f. M.* Serridnayîş. Bi babet babetî mehmelan a, kesên yan jî çîyên bîyaye kerdeni, wextê ci yê nehdarey ardeni, meywedar kerdeni. *Tr. Bir kimseyi çeşitli etkinliklerle olgunluk dönemlerine getirmek, kendisinden verim alınacak veya yararlanılan birisi haline getirmek.* Mi, bi hezar babet karûgurwe û vurnayen a şima serridnay. Nika jî şima yê mi nêecibnenê.

serri ra finên *H.* Serrên ra finên, serrên mîyan di finên, hergi serri ra do şiro, ay mîyan di finên bîyayeni, kerdeni, muamele dîyayeni. *Tr. Yıl/senede bir.* Kaşka ma bişayê serri ra finên jî bidîyayê.

serrîştane *Nn.* Senîn ki bahaney benê, winî bahaney kerdeni, winî sebebîy dîyayeni, winî wesîley dîyayeni, winî sereyo pişteni. *Tr. Bahane edercesine, bahane göstercesine.* Wendewanî, serrîştane nêkerdenda wezîfî ra ray dî.

serrîştaney *Nm.* şekil û bîçimê serrîştî, serra senîn ki beno, winî kerdeni, winî ray şîyayeni, winî hereket kerdeni, zêdê riştişî ya, zêdê bahaneykerdişî ya, şekil û bîçimo ki kes bahaney vîneno, a bi şekil û bîçim a bîyayeni, wesfê serrîştanî tey bîyayeni. *Tr. Bahane edercesine bir şekilde olmak, bahaneye reva olacak bir şekilde olmak.* Eger ez serrîştaneyda ci ser o nêvinderdayê, mi o gire nêşayê çareser kero.

serrname *Nn.* Salname, teqwîm. Çî/olayîyo ki; serr bi serri, wext bi wext nûşîyayo. Nuşteyo ki serrên mîyan di çiçî ki ser ra ravêrdo, nûşîyayo. Nuşte/kitabo ki serrên mîyan di çiçî ki bîyo; roj bi roji, meng bi mengi, serr bi serri nûşîyayo;

rojan û mengan nîşan keno. *Tr. Takvim, yıllık, almanak.* Serrnameyo Dimilî do binûşîyo ki, Dimil olayîyan taqîb kero.

serrogunaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bêhemd, bê zerrî, bi nêwaştiş a, bê xebîr raştê kesên yan jî çîyên ameyo, gunayo ser ro. *Tr. Biriyle veya bir şeyle karşılaşan, onunla denk gelen, tesadüf eden.* Mi rê ki o keso serrogunaye, do bol bişermayo. Çunkî çî û cayêndo weş nêbî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; gunayo çîyên yan jî kesên ser ro, gunayo piro, cor ra ameyo ci ser ro. *Tr. Üstten birisinin üstüne düşen, kaza yapan, çarpışan.* Keso serrogunaye, do cerîmeyê serrogunayîşî bido?

ser ro gunayeni 1. *f. M.* Serrogunayîş, ser di amîyayeni, wextdê ci ser di şîyayeni, bê xebîr ser di şîyayeni. *Tr. Tesadüf/tevafuk etmek, karşılaşmak, denk gelmek, gizli bir şeyin üzerine denk gelmek, habersiz üstüne varmak.* Lajekî va: To kîber nêcendo û ti kewtê zerre. Ey jî va: Mi nêzanayê ciniyên û camêrdên a, do tenya keye di halêndo neweş di vinderîyê. Ez gunaya ser ro. 2. *f. M.* Serrogunayîş. Ci ro gunayeni, pirogunayeni, qeza kerdeni, bi çîyên yan jî kesên a pê ro gunayeni. *Tr. Üstüne düşmek, çarpışmak, kaza yapmak.* Min û bi estûn a ma gunay pê ro, ez gunaya lênî ser ro, ez gunaya bîdonî ser ro.

serr û nîm *H. Nm.* Serrên û nîmi, serrên ser o nîmnakî. *Tr. Bir buçuk yıl.* Ser û nîma tepîya ê do ca pê bivirnê.

sersali *Ast. Cog.* Serê serri. Roja serrida newê ya siftekêni, roja serrida newê ya veromi. *Tr. Yılbaşı.* Ma qeçekîni di sersali pîroz kerdê. Labelê sersala ma na sersala Tirkan yan jî ê Awrûpayîjan nêbî.

sersaqe *Rob. Sn. Nn. Bw.* Kompîturo sersaqe. Nê kardê min ê Vajekandê Dimilî rê sersaqe bîranbîr o. Çunkî herga ki ez vajekên bivîna, ez şena manedar kera û biqedîna. Wexta mi rê nê defterekîy do lazimîy nêbîyayê.

sersaz *Nn.* Çî/keso ki; awaney di, şengey di, weş û delal kerdeni di virazîyayo, kerdo. Çî/keso ki; dima û mihînî ser o saznayo, dima çîyên yan jî kesên ser o viraşto. Çî/keso ki; binsazîya tepîya virazîyayo, ameyo meydan. *Tr. Üstyapı.* Mêrdekî va, şima binsazê ci nêrona û hema dest kerd bibinsazîya. Cora wina bî xopan.

sersazey *Nm.* Sersaz/i bîyayeni, ser o sazîyayeni, ser o virazîyayeni. Çî/keso ki; binsazîya dima virazîyayo, o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Üstyapı olmak. Bir temel veya esas üzerinde sonradan yapılmak.* De bêrî ki! Ti na binsazey û sersazeya nê işkelî bisaznê.

serserî *N.* Sere cêr di bîyayeni, sere bin di, lingîy cor di bîyayeni, aqil ser o nêbîyayeni, xwu di nêbîyayeni. *Tr. Aptallık, şaşmışlık.* Merdimêndo serserî bî, mi xwu nêkerd po.

serserîyane *Nn.* Serserikî, zêdê serserîyan a, wesfê serserîyan tey bîyayeni, bi serserîyan mendeni. *Tr. Serseriler gibi, serserice.* Ti jî şenê zêdê ey winî serserîyane hendayên bigeyrê?

serserîyaney *Nm.* Serserikîyey, serserîyane/ê bîyayeni, wesfê serserîyan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û mêl û meşdê xwu di serserîkî bîyayeni, zêdê heşerîyan a bîyayeni, zêdê bitirbîyayan a bîyayeni. *Tr. Serserilerin tavırlarını sergilemek, serserilere yakışır bir biçimde olmak.* Serserîyaneya winî ecêbi degme nêvîneyêna.

serserîyey *Nm.* Serserî bîyayeni, wesfê serserîyan, ci ser o bîyayeni. Aqil ci ser o nêbîyayeni, ser bin di û bin jî ser di bîyayeni. *Tr. Serserilik.* Ek serserîyeyda xwu ra fek nêveradyo, mi çimî jî nêkewno.

serserrad/i *N.* Çî/keso ki; (zv.) serradi ra ravêrdo, deyayo serradi ro. *Tr. Kalburüstü, elenen, bir çeşit elekten geçirilen.* Çîyo serserrad do bierzîyo. Mesela kês serserrad o, veşnayeni rê beno. Labelê çîyo ercîyaye kewno bin. Mesela tene, binserrad o, lazim o. Serserrad goreyê bin serradî xirab o.

serserradey *Nm.* Serê serradi bîyayeni, serrad/i ser o mendeni. *Tr. Kalburüstü olmak, elenmiş olmak, bir çeşit elekten geçirilmiş olmak.* Ez qayîli nîya serserradi ba. Boka ez serpirocin ba. Serradi ro dayeni di biney, pirocini ro dayeni jî serey weş a. Çunkî serradi di, ser o mendeni û piroci di jî bin kewteni nêercîyayena.

sersey *Cog. Nm.* Sersî, versî, virsi, virsnedari, mazalla. Çî/keso ki; kesî rê sey keno û kesî germeyda tîjî ra, germeyda rojî ra beşirneno. *Kur. Sersî. Tr. Gölgelik, gölge yapan.* Ez şîya a sersey bin, mi xwu tîjî ra sersûn kerd. Amnanî rojdihîrên wa kesên tîjî bin di nêmano, wa heme xwu bidê sersey bin, amnanî kesî rê zirarê tîjî û zimistanî jî zirarê sey esto.[1]

---

1 Esas sey û sersey jewi nîya. "Sey" rê *Tr. Gölge.* Labelê "sersey" rê *Tr. Gölgelik.* Yanê sey, şewqo ki rojê ci gêrîyayo. Labelê sersey jî çîyo şewqê ci gîno yo. Mersela, eger tarîyeya roşnayî sey a, çîyo tîjî rê tarî keno jî sersey a.

sersiba *Nn.* Serê şewdirî, şewra rew, serê şewray, şewdirên, wextê rojakewteni, nezdîyê rojakewtişî. *Tr. Sabahleyin, sabahın erken saatleri.* Merdimêndo cuwanik o, tim sersiba şino erdî ser.

sersî *Nm. Bw.* Sersey. Mi rê sersî meki, ez zewmbî to ra çîyên nêwazena!

sersokan 1. *Nn.* Kes/çîyo ki; sokanî ser o yo, bi sokan ramitişî ya gemîyan rameno. *Tr. Kaptan, gemi kaptanı.* Verî Hedro di rodê Feratî di sersokan est bî. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; komên, cayên îdare keno, ci rê ramêrey keno, sersûney keno. *Tr. Kaptan, direktör, direksiyonu yöneten, idareci.* Sersokanê na komerda şima kam o?

sersokaney 1. *Nm.* Sersokan/i bîyayeni, wesfê sersokanan tey bîyayeni, ramêrê/a gemîyan bîyayeni, gemî ramitiş. Kes/çîyo ki; sokanî ser o gemî rameno, gemîyeri îdare keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gemi kaptanlığı.* Eger bişo diwêlan ser ra şiro, sersokaneyda ci ra guman nêbeno. Labelê ki ... 2. *Nm.* Sersokan/i bîyayeni, wesfê sersokanan ci ser o bîyayeni; o Kes/çîyo ki; cayên, komên, dezgehên îdare keno, ci rê ramêrey keno, ser o vindeno, ci ra mesûl o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şeflik, direktörlük, direksiyonu kullanan, idarecilik, yöneten, direktif ve talimatlar veren.* Sersokaneya ci eger weşi bîyayê, komeleyê ci wina vila nêbîyê.

sersoqî *Nn.* Mîrkut. Çîyo ki kes pa soqî kuweno, kes pa teneyê mîyandê soqî kuweno. Sersoqî hem dar ra, hem jî sî ra virazêno. Sersoqî desteyê ci dar o. Labelê cayo ki kes dano soqî ro jî sîya viraştê ya. Labelê darsoqî, dar ra virazêno. heme cayê ci (deste û cayê ci yê kuwatişî) jî dar ra virazêno. *Tr. Dövme döğülen destesi tahta ve döven tarafı taş olan alet, dövücü.* Mêrdekî sersoqî giroto xwu dest û o yo zêdê pêlewan a kuwate kuweno.

sersûkey *S. Nm.* Paytextey. Sersûki bîyayeni, cayê îdare û îdaregeran bîyayeni, sûkan mîyan di serikê dewleti bîyayeni. *Tr. Başkentlik.* Sûka Amed, xeylê dewletan rê sersûkey kerda.

sersûki *S. Nn.* Paytext. Sûka ki tey dewleti îdare bena, sûka sûkan, sûka ki îdare û îdaregerê dewletê tede û ûja di dewleti îdare kenê. *Tr. Başkent, payitaht.* Zemanê di sersûkê Eyyûbîyan; Qahîre, Şam û Hama bîya.

sersûkij/i *N.* Payîtextij/i. Kes/çîyo ki; sersûki ra yo, şarê sersûk o, welatê ci sersûk a. *Tr. Başkentli.* Merdimêndo sersûkij bî. Cora karûgurwedê xwu qeyretkar bî.

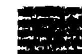
sersûkijey *Nm.* Sersûkij/i bîyayeni, wesfê sersûkijan tey bîyayeni, şardê sersûki ra bîyayeni. *Tr. Başkentlilik.* Sersûkijeya ci, ci rê naf nêkena.

sersûn/i *N.* Mehfezekar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayên rê sersûney keno, qayteyê ci beno, ci mehfeze keno, qol û qanadanê xwu nano ser, xwu nano ver û tehlûkan ra reyneno, persê ci keno. *Tr. Hami, koruyan, koruyucu, gözeten.* Sersûnê ci bî, zaliman o jî ci destan mîyan ra vet.

sersûnbîyaye/ê *N.* Mehfezekarbîyaye/ê. Kes/ çîyo ki; kesên yan jî tayêni rê dima ra bîyo sersûn, bîyo qayteyê ci, ci mehfeze kerdo, qol û qanadê xwu nayê kesên yan jî çîyên ser, xwu nayo ver û tehlûkan ra reyna, persê ci kerdo. *Tr. Hamileşen, koruyan, gözeten kimliğini kazanan, kol ve kanat haline gelen.* Çikesîyo sersûnbîyaye yo ki, şima yê hend ser o vindenê?

sersûnbîyayeni *f. M.* Sersûnbîyayîş. Mehfezekar bîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê wahîrey kerdeni, ci rê qol û qanadanê xwu akerdeni, qayteyê ci bîyayeni, ci tehlûkeyan ra pawiteni. *Tr. Hamilik yapmak, korumak, koruyup kollamak, gözetmek, kol ve kanat germek.* Eger o kes ma rê sersûn nêbîyayê, ma xwuserî nêşayê o dezgeh akero.

sersûney *Nm.* Mehfezekarey. Sersûn/i bîyayeni, karê sersûnan kerdeni, qol û qanadandê xwu bin kerdeni, xwu kesên yan jî çîyên veranayeni, ser o vinderdeni, qayteyê kesên yan jî çîyên bîyayeni, sitarnokên kesên yan jî çîyên bîyayeni, kesên yan jî çîyên rê sitarnokey kerdeni. *Tr. Hamilik, koruyuculuk, kol ve kanat germek, himaye.* Wexto ki sersûneya Emerîqa ser ra werişti, wexta kewtîy pê. Çunkî xwuserîyey rê hazirîy nêbîy.

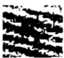

sersûneykerdeni *f. M.* Sersûneykerdiş. Wesfê sersûnan ci ser o bîyayeni, mehfezekarey kerdeni, wesfê mehfezekaran ci ser o bîyayeni. Kar û gureweyên di sersûn bîyayeni, qol û qanadanê xwu kesên yan jî çîyên ser o akerdeni û ci tehlûkeyan ra mehfeze kerdeni. *Tr. Hamilik yapmak, koruyup kollamak, kol ve kanat germek.* Eger jew kesî rê bişo sersûney bikero, kes jî şeno di gamîy aver şiro.

serşîyaye/ê 1. *N.* Serserî, bêaqil/i, aqilê xwu vinî kerde/ê. Kes/çîyo ki; hal û hereket û qisandê xwu di bol ravey şîyo û hedê xwu nêzanayo û tecawûz kerdo. *Tr. Serseri, serkeş, haddini aşan, kontrolden çıkan.* O keso serşîyaye, do qey rojên raştê mi jî bêro. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "boka ti bê, ti bi serî ser di şirê û ti

aqilê xwu vinî kerê" *Tr. Aklını kaybedesin, baş üstü devrilesin, bir daha kendini bulamayıp sersemleyesin anlamında bir beddua.* Ê qey, ê merdimdê serşîyayî rê çîyên nêbeno? Qey rojên cayên di ez raştê ci yena! 3. *N.* Kes/çîyo ki; bêhemd gunayo çîyên ser ro. *Tr. Üstüne varan, tesadüf eden, karşılaşan.* Ê merdimê serşîyayî, ma ci rê şahîd kerê, qebûl nêkeno?

serşîyayeni 1. *f. M.* Serşîyayîş. Bêaqiley. Aqilê xwu vinî kerdeni. Hal û herekatandê xwu di, bol ravey şîyayen a, hal û herekatan û qisan di bêfesaley a ki bêîzaney hesibêna. *Tr. Serserilik, haddini/maksadını aşmak, kontrolden çıkmak, hal ve davranışlarında ölçüsüzlük.* Wext bêwext serşîyayena ci esta. 2. *f. M.* Serşîyayîş. Ci ser şîyayeni, ser di şîyayeni, ser ro gunayeni, bêhemd ser ro gunayeni, hesab nêkerdena ser di şîyayeni. *Tr. Tesadüfen üstüne varmak, rastlamak.* Mi bizanayê, ez nêşîyê. Ez çi zana, ê do a saeti, ê karî bikerê? Finêra ez ser şîya. 3. *f. M.* Serşîyayîş. Qeza û belay ver kewteni, vera qeza û belay şîyayeni. *Tr. Kaza ve belaların yerine/önüne geçmek.* Wexto ki çîyên şikêno û zirarên deyêno kesênro, wexta vanê, "boka qeza û belay ser şiro." 4. *f. M.* Serşîyayîş. Derênik sernayeni, qandê hal kerdenda çîyên vera ci şîyayeni, ci ef nêkerdeni. *Tr. Baskı yapmak, eleştirmek, üstüne üstüne gitmek, affetmemek, tazyikat yapmak.* Ey a tepîya, ma tim jî şîyê ser. Soyîn ey dî ki do nêreyo, verda û rema şî. 5. *f. M.* Serşîyayîş. Qandê lejên, qandê minaqaşayên, qandê teşxeleyên bi nêtêndo xirab a, nêbîyayeya kesên ser şîyayeni, ci ra hesab pers kerdeni, qandê îfadedê ci, ci ser şîyayeni. *Tr. Üstüne gitmek, hesap sormak, ifadesini almak, kavga/münakaşa etmek, üzerine varmak.* Qeçekanê ci da bî lajekdê ma ro. Ma şîy ser, mêrdekan ma ra rîcakerd, ma ci nêveyay. 5. *f. M.* Serşîyayîş. Ser di şîyayeni, ci mendeni, po mendeni, bi ci mendeni, ro ci mendeni, oci mendeni, zêdê ci bîyayeni, bi ci yo dirofîyayeni. *Tr. Benzemek, benzeşmek.* Nê qeçekê şima, şima ser nêşîyê. Derg û qelaw ê. Şima kilm û zaîf û sîyaûsoter ê. Şima vanê qeçekê şima kê ser şîyê?

serşo *Nn.* Seraşo. Sere şiteni, sereyê xwu şiteni, bedenê xwu şiteni, pakeya xwu ya umûmî kerdeni. *Kur. Serşûştî. Tr. Banyo, banyo yapmak, yıkanmak, üst ve başını yıkamak, genel temizlik yapmak.* Verî qandê serşoy, keraşoyêndê dewi bîyê û fina roja serşoy jî bellî bî. Dewijan a roji şîyê keraşo di serşoyê xwu kerdê.

serşobîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; serşoyê ci bîyo, jewî sereyê ci şito, jewî serşo ra ravêrnayo. *Tr. Banyosu yapılan, yıkanan, umumi bedensel temizliği yapılan.* Qeço serşobîyaye û serşo nêbîyaye jew nêbeno. O serşobîyaye ageyraye, o serşo nêbîyaye gidî beno.

serşobîyayeni *f. M.* Serşobîyayîş. Sere şuwîyayeni, sere û beden û ganê kesî şoyayeni (şuwîyayeni), pakeya serşoy bîyayeni, pakeya bedenî ya umûmî (pêroyî) bîyayeni. *Tr. Banyo olmak/yapmak.* Serşo bibo jî nêbo jî, ma şima qandê serşoy birişê serşogeh.

serşoge *Nn. Bw.* Keraşo. Serşogehî ra vengê "h"y kewto, bîyo serşoge. Nika serşogeyê marûpêran cîya virazenê.

serşogeh *Nn. Bw.* Keraşo. Serşogeyêndê keyî do jî bibo. Çunkî raya medenîyetî pakey ra ravêrena.

serşokerde/ê *N.* Sereşuwîyaye/ê, sereşoyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a sereyê ci şoyayo, pakeya ci ya pêroyî virazîyaya. *Tr. Üst başı yıkanan, genel bedensel temizliği/banyosu yapılan.* O qeçeko serşokerde nêbeşirîya, ey serd girot.

serşokerdeni *f. M.* Serşokerdiş. sereyê kesên yan jî çîyên şiteni, şerşoyê ci kerdeni, pakeya gan û bedendê ci yê umûmî kerdeni. *Tr. Bedensel genel temizlik yapmak, banyo yapmak.* Maya qeçekan va, mi sifte serşoyê qeçekan kerd, dima jî serşoyê xwu kerd.

serşoyey *Nm.* Seraşoyey. Serşo kerdeni, sere şiteni, pakeya xwu ya umûmî kerdeni, sereyê xwu şiteni. *Tr. Banyo yapmak, yıkanmak, üst baş yıkamak, genel vücut temizliği yapmak.* Serşoyey, pakan rê medenîyetên o.

serşoyî *Nn.* Sereşiteni, karê serşoy, serşoyê xwu kerdeni, xwu şiteni, aw xwu ro kerdeni. *Tr. Yıkanmak, banyo yapmak, üstbaş yıkamak, genel bir temizlik yapmak.* Hefte ra finên serşoyî lazima.

serşoyîyey *Nm.* Serşoyî bîyayeni, wesfê serşoyî, sereşuwîyayeni, serşo bîyayeni, gan û beden şuwîyayeni. *Tr. Banyo olma/yapılma, genel vücut temizliğinin yapılması.* Serşoyîyeyda ci di egerên çinêbî.

serşuwane/ê *Eko. Nn.* Şuwaneyo ki bi şuwaneyda xwu ya şuwanandê bînan rê sermîyaney keno, înan jî îdare keno, dezgedareya înan jî keno. *Kur. Serşivan. Tr. Başçoban, çobanbaşı.* Maldarî va: Ewro serşuwane nêweşo, ti do serşuwanîni bikerê.

serşuwaney *Eko. Nm.* Serşuwaneyey, serşuwanîni, serşuwane bîyayeni, tewrdê şuwaneyeyda xwu ya sermîyanê şuwanan jî bîyayeni. Kes/

çîyo ki; bolên rê beno serşuwane, şuwanan hemini rê sermîyaney keno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Başçobanlık.* Serşuwaney, goreyê şuwaneyeyda ê bînan deha çetin a. Cora menganêya serşuwaney jî deha vêşî ya.

sertac *Nn.* Şêlboxe, tacê serî. Nîşanê Qerraley o ki Qerralîy danê xwu serî ser. *Tr. Tac.* Sertacê ci, bi ci ya robere ameyo.

sertacey *Nm.* Şêlboxeyey, şêlboxe bîyayeni, helboxeyey, helboxe bîyayeni, qulbaxayey, qulbaxe bîyayeni, qulbaxeyê seredê Qerral bîyayeni, tacê Qerralan bîyayeni, wesfê tacdê Qerralan ci ser o bîyayeni. *Tr. Taç olma.* Mi rê ki sertaceya ci hewna nîşan nêbîya. Çunkî sertaceyda ci di guman esto.

serteşî *Zoo. Nm.* Pilpilikênda serdê awan a ki şina awan vero bi qindirxan a, bi qirşan a, bi vaşan a û bi çîdo winasîn a anişana. Boçikeka ci dergek a, sereyê ci zêdê rêşta ya (zêdê teşî ya) qalingek û topek a, bîçimdê elîqopter a ya. Sûr û sîya û zerd û zêdê nînan babet babetî rengê ci estê. *Lat. Libellula variegata. Tr. Yusufçuk, Kız böceği.* Qeçkîni di ma şîyê bi boçikerda ci ya tepiştê, ser o palikêr bîyê.

serûber *Nn.* Pîlan, program, vername. Çî/keso ki; tey tertîb û dûzan esto, bi tertîb û dûzanên a beno, do bi tertîb û dûzanên a şiro û bimeşo. Çî/keso ki; yan o yo bi rayênda bellî ya şino yan jî do bi rayênda bellî ya şiro. *Tr. Plan, program, düzen ve tertip.* Ma yê kenê bi serûberên a bikerê. Ma di do verane bibo, ma torpîl qebûl nêkenê. Serûberê ci do jî, mi destan bin di û mi çiman vero bo.

serûberane *Nn.* Serûberkî, serûber bîyayeni, bi şekil û bîçimdê serûberî ya bîyayeni, tey vernameyêndo eşkera û bellî û bêguman bîyayeni, bi tertîb û dûzanên a bîyayeni. *Tr. İçinde belli bir plan veya program bulunmak.* Nika serûberane bî yan nêbî? Ti mi rê ey vaji.

serûberaney *Nm.* Serûberkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê ci serûberane bîyayeni, wesfê serûberanî ci ser o bîyayeni, tey bêtertîbey û bêdûzaney çinêbîyayeni. *Tr. Planlı ve düzenli bir biçimde olmak.* Kesî hewna serûberaneyda ci ser o teşxeleyên nêviraşto. Neya tepîya jî nêzana bibo yan nêbo.

serûberey *Nm.* Bi pîlan a, bi dûzan a, bi tertîb a, bi rayênda bellî ya, bi meşêndê eşkera ya bîyayeni, verûpeyê ci bellî bîyayeni, virda wirdayê ci çinêbîyayeni. *Tr. Planlılık, plan ve düzen ile olma, içinde usule aykırı bir durumun olması.* Eger hêwanî ser reso, xwu ra serûbereya ci bena eşkera. La ki hêwanî ser nêreso jî şima tew mi rê qalê serûbereyda ci mekerê!

serûbin 1. *Nn.* Serûbinî, têtewr, pêro, qompîla, heme, cêrancor, cêrancorî, sere ra hettanî binî. *Tr. Komple, tamamı, hepsi, baştan başa, tümü.* Mi serûbinê ci rot. Mi to rê tebayên nêverda. 2. *Nn.* Serûbinî. Hem ser, hem jî bin. *Tr. Üst ve alt, hem üst hem de alt, üstüyle altıyla birlikte.* Bi mi ki serûbin di jî nêbeno. Ne ser o, ne jî bin o. 3. *Tib. Nn.* Serûbinî. Nêweşînên a ki newe bîyayîş û kehan bîyayenda aşmîyan di qeçekîy benê nêweş, emel gunena piro û zerrîya cînan qelibêna, fini bena ki çimê ci dîmdeyênê. *Tr. Ayın yenilenmesi veya eskimesi hallerinde küçük çocukların ishal, mide bulantısı geçirmesi şeklinde gerçekleşen bir çeşit hastalık.* Cinêkeri va: Qeçekê ma hurna jî bîy serûbinîy. Ez a kena bera tenîkerdiş da. 4. *N.* Cêrancorî. Qulbeyê xwu şaş kerdeni, verê xwu şaş kerdeni. *Tr. Geçici bir durumdan dolayı (örneğin yolculuk, merdiven dönüşlerinde vs.) alt üst olmak, yönünü şaşıracak bir duruma gelmek.* Jewêndo qulbeşaş otobozi ra ame bî cêr, bîbî serûbinî (cêrancorî), maya xwu jî vera xwu kaş kerdê.

serûbinî 1. *N. Bw.* Serûbin 1, 2 û 3. Wexto ki kes beno serûbinî, heta kes nêaqilîyo, kes nêzano ki keso xeta keno, keso rayda çewti di.

serûbinîbîyaye/ê 1. *N.* Têtewrbîyaye/ê, hemebîyaye/ê, pêrkobîyaye/ê, seranserbîyaye/ê, kokbîyaye/ê, pakbîyaye/ê, temamê ci bîyaye/ê. Çî/keso ki; serûbinî bîyo, têtewr bîyo, heme bîyo, pêrko bîyo, seranserî bîyo, pakê ci bîyo. *Tr. Kökten olan, tamamı/hepsi olan veya gerçekleşen, baştan aşağıya olan/gerçekleşen.* Ê çîdê serûbinî bîyayî di ma rê ne xeyrên esto, ne jî nafên. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; qeçeko werdîyo ki newe bîyayîş û kehan bîyayîşdê aşmîyeri di şewate û virite û vîjikî gunaya piro, bîyo serûbinî, bi no babet a bîyo nêweş. *Tr. Ayın yenilenmesi ve eskimesi durumlarında ayın etkisinden dolayı ishal olan ve ateşlenen küçük çocuklar.* Qeçeko serûbinî bîyaye hema hellêno. 3. *N.* Cêrancorîbîyaye/ê, qulbe şaşbîyaye/ê, verûpey vinîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; halêndo zêdê rêwîyey di, zêdê mêrdifani şîyayîş yan jî hewn ra werişteni di aqilê ci ci ser ra şîyo, qulbeyê xwu şaş kerdo, verê xwu şaş kerdo. *Tr. Yolculuk yapma, araçtan inme, uykudan uyanma gibi bir durumda kıblesini/yönünü şaşıran, sersemleşen, bünyesi alt üst olan.* Kes do merdimdê serûbinî bîyayî rê yardim bikero. Çunkî o nêzano ki, ey

verê xwu şaş kerdo, o bîyo serûbinî.

serûbinî bîyayeni 1. *f. M.* Serûbinîbîyayîş. Têtewr bîyayeni, cêrancor bîyayeni, hemeyê ci bîyayeni, temamê ci bîyayeni, pêrko bîyayeni, seranser bîyayeni, qompîle bîyayeni. *Tr. Hepsi olma, tamamen olma, baştan aşağıya olma.* Eger serûbinî bîyayê, wina tayên ca nêmendê. Dêmax kî serûbinî nêbî. 2. *Tib.* Serûbinîbîyayîş. Nêweşînida neweyey û kehaneyda aşmîyeri kewteni. Newe û kehan bîyayenda aşmîyeri di emel û vîjikî bîyayeni û viritena qeçekan. *Tr. Ayın yenilenmesi ve/veya eskimesinde bebek ve küçük çocuklarda ishal, kusma veya ateşli olmaya bağlı olarak meydana gelen bir çeşit hastalığın gerçekleşmesi.* Ellah zano ki a, ci rê serûbinî bîyayenda ci rê mendi. 3. *f. M.* Serûbinîbîyayîş. Cêrancorî bîyayeni. Çîyêndê zêdê rêwîyey û mêrdifani şîyayîş di ray û qulbe û verê xwu şaş kerdeni, aqilê ci têserî şîyayeni. *Tr. Yol/yolculuk gitmek, motorlu araçtan inmek, merdivende geçici yön kaybetmesi olayının gerçekleşmesi.* Banî ser o raya camîyeri xwu şaş keno, keno nêkeno nêvîneno. ti nêvanê ki serûbinî bîyo.

serûbinkerde/ê 1. *N.* Serûbinîkerde/ê, têtewrkerde/ê, pakkerde/ê, hemekerde/ê, kokkerde/ê, seranserkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni têtewr kerdo, heme kerdo, pak kerdo, seranser kerdo, temamê ci kerdo û ardo ca. *Tr. Tamamı yapılan veya gerçekleştirilen, kökten yapılan, baştan aşağıya yapılan veya yerine getirilen.* Çiçîdê serûbin kerdî di şima rê xeyrên vîneyayo ki, ê serûbin kerdedê bînî di bêro? 2. *N.* Serûbinî kerde/ê, cêrancorkerde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên kerdo serûbinî, kerdo cêrancorî, qulbeyê ci şaş kerdo, kerdo sersem, verûpeyê ci kerdo şaş, kerdo şaştirme yan jî bîyo sebebê şaş bîyayîşdê ci. *Tr. Sersemleştirilen, aptallaştırılan, kıblesi veya yönü şaşırılan.* Ez texmîn nêkena ki ê kesdê serûbin kerdî di şima rê qezencên bibo.

serûbinkerdeni 1. *f. M.* Serûbinkerdiş. Serûbinî kerdeni, kok kerdeni, heme kerdeni, têtewr kerdeni, pak kerdeni, temamê ci kerdeni, seranser kerdeni. Peynî ra bi çîyên nêverdayîş a karûgurwe û wezîfeyên kerdeni yan jî caardeni. *Tr. Kökten yapmak veya yerine getirmek, baştan aşağıya yapmak, sonuna kadar yapmak.* Eger ez bikera, ez do serûbin bikera. Ez winî nîmçe ra nêkena. Wa şima pêrko jî bizanê. 2. *Tib. f. M.* Serûbinkerdiş. Serûbinî kerdeni, sebebê nêweşînda ci ya serûbinî bîyayeni. Newe bîyayeni û kehan bîyayenda aşmîyeri di bi qeçekan û tûtek û pitekan o şewate û emel û virite peyda kerdeni yan jî na nêweşîni sebeb û kerdok bîyayeni. *Tr. Ay yenilenmesi veya eskimesinde bebeklerde veya küçük çocuklarda ishal, ateş, kusma ve gözlerden kayma gibi bir hastalığa sebep olma.* Şima zanê çiçî qeçekan keno serûbin? 3. *f. M.* Serûbinkerdiş. Serûbinî kerdeni, cêrancorî kerdeni, sersem kerdeni, verûpey şaş kerdeni, sebebê verûpeyê xwu vinî kerdişî bîyayeni, sebebê serûbinî bîyayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Sersemleştirilen, kıblesi şaşırtılan, alt üst ettirilen.* Mi çimî di ki otobozeri nê, to ez kerda serûbin. Çunkî to aja ra ta tîya bi min a qisey kerdîy, to qulbeyê mi şaş kerd. Ez nê, ya kam serûbin bo?

ser û nîm *Mat. Nn.* Qat û nîmê çîyên. Wexto ki kes di çîyan pêver kero, ci vero nîmên jî vêşî bimano, wexta beno ser û nîm. *Tr. Matematiksel ve ticari hesaplamalarda herhangi bir şeyin satılmasında veya hesaplanmasında bire bir buçuk kat, bire bir buçuk hesaplama.* Çerçî, çîyê xwu bi henaran a ser û nîm dayê. Mesela qalsayên loqimî rê kîloyên û nîm henarîy girotê.

ser û nîmey *Mat. Baz. Nm.* Ser û nîm bîyayeni. Serên rê, ser û nîm bîyayeni. Qatên rê, qat û nîm bîyayeni. Mesela alvêrên di kîloyên şamikan rê, kîlo û nîm xelle yan jî nehay giroteni. *Tr. Bir alışverişte, ticarette veya hesaplamalarda bir birim olarak sayılan veya satılan bir maddeye bir buçuk kadar karşılık almak.* Dûkandarî çîyê xwu bi ser û nîm a da, tey zirar kerd. Gereg ki diser bidayê ki tey qezenc bikerdayê. Çunkî ser û nîmey di, heta nika kesî, nê alvêrî di kar nêkerdo.

servaje *Nn.* Serkelami, serqisa, servajiki. *Tr. Söze giriş, önsöz, giriş, ilk söylenen sözler, başlama sözü, başlama yazısı, mukaddime, yazının takdim kısmı.* Servajeyê xwu nênûşt bî, mi ard ci vîrî.

serveng/i 1. *N.* Çîyo ki serê ci veng o. *Tr. Üstü boş olan.* Ma rê çuwalên tene rişt bî, o jî serveng bî. 2. *N.* Serê qisan, ser qisa. *Tr. İlk kelimeler, ilk sözler.* Mêrdekî vengdanî di balkeş antê, servengî di vatê: Balkeş! balkeş! Ez a vengî ceribnena, ez a vengî ceribnena!

servengey *Nm.* Serveng bîyayeni, ser pir nêbîyayeni. *Tr. Üstü boş olma.* Servengey jî jû cayan di ercêna. Tenekeyê mi veng bî, ê ey pir bî. Ê ey teqa, ê mi nêteqa.

serverdaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo çîyên yan jî kesên ser, verdayo ci ser,

nayo ser. Çî/keso ki; kesên tenekên bo jî cor ra verdayo çîyên yan jî kesên ser ki yan bizeyîdîyo yan jî bi serverdayen a wezîfi bikero. *Tr. Üzerine bırakılan, üstüne ilave edilen, üstüne konulan, üzerine dökülen.* Ez vana beno ki şitê serverdayî tamê ci xeripna. Çunkî şit nê çî ser nêverdeyêno.

serverdayeni *f. M.* Serverdayîş. Ser kerdeni, mîyan kerdeni, zeyîdnayeni, çîyên çînakî ser kerdeni, tenekên cor ra çîyên çînakî ser rêj kerdeni. *Tr. Üzerine dökmek, üzerine koymak, ilave etmek, dökmek vs.* Cinêkeri va: Keynekî, tayên nan depiroşni, tenekên şit jî verdi ser û kotêlî mîyan ki, bidi kutikî wa xwu rê pîzekê xwu mird kero.

serviste/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; neyayo ser, kerdo vêşî, zeyîdneyayo. *Tr. Eklenen, ulanan, ilave edilen, arttırılan.* Kes do tim ser fîno. Çunkî ser viste qîmetdar o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kay deyaya piro, qalîy kerdê piro. *Tr. Yenilmiş olan, mağlup edilen.* Merdimo tim serviste deha nîno kay. Kes do jû finan jî kay bido ci ki nêremo.

servisteni 1. *f. M.* Servistiş. Zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, bol kerdeni. *Tr. Artırmak, eklemek, ulamak, ilave etmek.* Serfînê ki wa şima bizanê ki şima yê qezenc kenê. Çunkî pîyê şima hettanî nika çîyên hewna nêvisto ser, wa şima bizanê ha! 2. *f. M.* Servistiş. Qalîy pakerdeni, kayan di cirodayeni, xalîb amîyayeni, qalîy po kerdeni. *Tr. Yenmek, galip gelmek, bindirmek.* Peynîya xwu, ê bîyê bindestîy. Çend ki serfînê jî ar nêkenê.

serwan/i *N.* Şuwaneyê/ya devan. Şuwaneyo ki şino devan ver, devan ver dano. *Tr. Deve çobanı, devebakan.* Serwanî devey berdîy mergan di o yo çiraneno.

serwaney *Nm.* Karê serwanan, meslegê serwanan. Şuwaneya devan, şuwaneyê devan bîyayeni, devan ver dayeni, devan ver şîyayeni, devan vero bîyayeni, devan rê şuwaney kerdeni, şuwanîna deva. *Tr. Deve çobanlığı.* O yo nêşeno şuwanîni bikero, o do kotî serwaney bikero?

serwaz/i 1. *N.* Waştokan mîyan di, waştoko/a siftekên/i, waştoko/a tewro/a sifteken/i. Kes/çîyo ki; verê kes yan jî çîyandê bînan kesên yan jî çîyên waşto. *Tr. İlk isteyen, ilk talipli, en isteklisi, ençok isteyen.* Merdimandê ma mîyan di serwazê keynerda ma filan kes bî. Cora ma dê ci. 2 *N.* Çî/keso ki goreyê çî yan jî kesandê bînan deha rew, deha veror wazîyayo. *Tr. Öncelikle istenen, ivedilikle istenen, ilk istenen, daha önce istenen.* Ez serwazeyda ci ra haydar nêbîya. O yo vano ez serwaz a, ez verê şima wazîyaya.

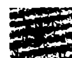
serwazey 1. *Nm.* Serwaz/i bîyayeni, wesfê serwazan ci ser o bîyayeni. Waştoko tewro verên yan jî siftekên bîyayeni. Goreyê waştokandê bînan keso/a veror/i bîyayeni. *Tr. İlk isteyen olmak.* Înan serwazeya mi qebûl nêkerdi, şîy gunay ê merdimdê zirardanî ser ro. 2. *Nm.* Serwaz/i bîyayeni, wesfê serwazan ci ser o bîyayeni. Sifte sifte wazîyaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; goreyê kes yan jî çîyandê bînan sifte wazîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan (waşte/ê, wazîyaye/e bîyayeni) xwu ser o çarnayeni. *Tr. İlk istenen, ilk talipli olunan, öncelikli istenmek, ivedilikle istenmek, ilk arzu edilen olmak.* Serwazeya ci ci rê hend jî nêbena qezenckari.

serwe *Nn.* Karûgurweyan qedînayeni, wezîfe kerdeni, wezîfe caardeni. Karûgurweyên di serkewteni, muwaffaq bîyayeni, mesûlîyetanê xwu caardeni. Heta qeçekan a karûgurweyê xwu yê zewajî yan jî wahîrê karûgurweyan kerdeni di wezîfe caardeni. *Tr. İşlerini bitirmek, başarmak, elden geleni yapmak, sorumluluğunu yerine getirmek. Özellikle çocuklarını evlendirmek ve onları işli güç sahibi yapmak.* Qeçekê xwu pêro jî serwe kerdê. Peynî ra tebayên nêverdayo.

serwekerdeni *f. M.* Serwekerdiş. Heta qeçekan û karûgurwe û zewajdê înan ra wezîfeyê xwu kerdeni, mesûlîyetê xwu caardeni. *Tr. Özellikle çocuklarını evlendirmek, ev bark sahibi yapmak; görev ve sorumluluklarını yerine getirmek.* Kê ki qeçekê xwu kerdê serwe, ê do xwura kêf bikerê.

serwer/i *Zv. N. Bw.* Serxwur/i. Serwerê ê di lajandê xortan jî pîyê ci yo totikval o.

serwerey *Zv. Nm. Bw.* Serxwurey. Dûrika dinyayî di zulmê serweran tim esto.

serweşey *Nm.* Serweşîni, serweşîney. Pê pers kerdeni, hal û xatirê pê pers kerdeni, senîneya jewî pers kerdeni, "Şima yê senîn? Şima rind ê? Şima selamet ê?" ûzn. kesan yan jî pê pers kerdeni. *Tr. Hal hatır sormak.* Ma hema lingan ser o, di deqey serweşey kerdi, şima qeyami qilanê.

serweşeykerdeni *f. M.* Serweşeykerdiş. Serweşîni kerdeni, hal xatir pers kerdeni, senîney û hal û xatir û rindey û nêweşeya kesên yan jî çîyên pers kerdeni, zerrîya ci giroteni. *Tr. Hal hatır sormak, hasta sormak.* Ma ancax nigan ser ra, şa serweşey bikero.

serweşîney *Nm. Bw.* Serweşîni. Serweşîneya ci bêzerrî bî. Caelamat pers kerdê.

serweşîni *Nm.* Serweşîney, serweşî. Halê pê pers kerdeni, xatirê pê pers kerdeni, senîneya ci pers

kerdeni, rîzayê zerrîda ci giroteni. *Tr. Hal hatır sormak.* Ma şîyê serweşînda ci, rî ma nêda.

serwet *Er. Nn.* Zengîney. Malûmilk, çîyê zengîney. *Tr. Servet, zenginlik, mal ve mülk.* Serwetê şima, ê ey bolêrî yo jî fina jî çimê şima mird nêbeno.

serwetey *Nm.* Zengîn bîyayeni, malûmilkdar bîyayeni, wahîrê mal û milkî bîyayeni. *Tr. Servet edinmek, mal ve mülk edinme.* Serweteya ci, sereyê ci werdi.

serwext *H.* Wextdê ci di. Ne berey, ne jî rew. *Tr. Zamanında. Ne erken, ne de geç.* Wexto ki ê amey serwext nêbî, bêwext bî. Ma jî nêşa vero vindero. Ê cora qehrîyayê. Halbiki gereg înan ma bişayê fehmkero. Çunkî bawulê ma, ma desti di bî. Ma ray o bî. Înan do vinderdîş, ma ra nêpawitayê. Na dehka di ma mehsûmîy bî, bîy gunakarîy.

serwext/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; aqilê ci yo ser o, herûni di luweno, linga xwu tim raşt erzeno, çîyo xirab ci ra nêpawêno, tim wextdê ci di hereket keno, qisa keno nano pa. Kes/çîyo ki; verûpeyê ci jew o; geh hina, geh wina nîyo, kes zano ki do senîn ray şiro. *Tr. Akl-ı selim, sağduyulu, ağırbaşlı, vakur, bekleneni veren, umulanı yapan, yerli yerinde hareket eden.* Eger merdimêndo serwext nêbîyayê, do ma gunakarîy kerdayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; goreyê zemanî, goreyê wext û halî şino, ca nêmendo, peynî di nêmendo, geregê zemanî çiçî ki bibo, ey keno, bi ey a luweno. Kes/çîyo ki; kes ver ra nêşermayêno, kes zano ki o yo ca di û wextî di hereket keno, luweno, şino, şikêrêno, fikirêno ûzn. *Tr. Çağdaş, asri, güngören, modern, çağdaş.* Vanê filan kes serwext o, zanaye yo, zano do kotî di senîn biluwo, çiwext senîn hereket bikero, goreyê zemanî û halî, goreyê weziyetî gama xwu bierzo.

serwextane *Nn.* Wextdê ci di bîyayeni, zêdê wextdê xwu bîyayeni, bi serwextan mendeni, wesfê serwextan tey bîyayeni, ne berey û ne jî rew bîyayeni, zemandê xwu di bîyayeni. *Tr. Zamanında olmak, yerinde ve zamanında olan kimseler gibi olmak.* Eger serwextane bîyayê, xwura wina nêbîyê. Dêmax kî serwextane nêbî. 2. *Nn.* Zêdê merdimandê serwextan bîyayeni, wesfê serwextan ci ser o bîyayeni, wahîrê/a aqil û fehmî bîyayeni, wesfê aqildaran û totikdaran ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; ca di luweno û ca di gami erzeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ağırbaşlı olmak, vakur olmak, sağduyulu olmak, yerinde ve zamanında hareket etmek.* Eger serwextane nêbîyayê, mi pey bawerî nêkerdê. 3. *Nn.* Kes/çîyo ki; goreyê zemanî, goreyê çaxî hereket keno, ca yan jî pey di nêmendo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çağdaş olmak, çağdaşlar/ muasır gibi davranmak, çağdaşlara yakışır bir edayla.* Hergi kes û çî ra livo serwextane nêpawêno. Çunkî serwextane bîyayîş çetin o.

serwextaney *Nm. şekil* û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di, vinderdişdê xwu, hal û wezîyetdê xwu di, asayîş û dîyayîşdê xwu di, şik û fikrdê xwu di serwextane bîyayeni, serwext bîyayeni, wahîrê livdê bîyayî bîyayeni, wahîrê zemanî û çîdê wextî bîyayeni, ca nêmendeni, pey di nêmendeni, wext û zemandê ci di karûgurwe kerdeni, şarê zemanî û wextî bîyayeni. *Tr. Zamanında hareket eden veya davranan olmak, vakur olmak, ağırbaşlı olmak, asri/ muasır olmak, çağdaş olmak, geri kalmamış olmak, sağduyulu hareket.* Kê ki serwextaneyda xwu di, gama weşi eşti, ey qezenc kerd. Timûtim kes nêşeno serwext bo.

serwextey 1. *H.* Wextê ci di bîyayeni, zemanê ci di bîyayeni. Ne berey, ne jî rew bîyayeni. *Tr. Zamanında. Ne geç, ne de erken tam zamanında olmak.* Elhemdulîllah ma serwext şî, bêwext nêşî. Eger ma bêwext bişîyayê, ma do bişermayayê. 2. *Nm.* Serwext/i bîyayeni, kes û çîyê zemanî bîyayeni, camende/ê nêbîyayeni, peymende/ê nêbîyayeni, goreyê wextî hereket kerdeni, geregê zemanî ca arde bîyayeni, ca ardeni, qisa û fêl û aver şîyayen di goreyê zemanî bîyayeni. *Tr. Çağdaşlık, muasır olmak.* Şima serwexteya ci nêdîya. Şima yê çirê ci pey di winî qisey kenê?

serwezîr/i *N. Bw.* Ser okwezîr/i. Serwezîrê welatandê raveyan, wexto ki xetayêndo muhîm keno, zano îstîfa kero. Noqor serwezîrê welatandê camendan û antîdemokratîkan ti vanê beno ki bi meqamî ya mezbût pirêsîyayo, cadê xwu ra nêcibêno.

serwîs 1. *Frz. Nn.* Nan/çîyo ki; kewto xizmetêndê kesan. *Tr. Birilerinin hizmetine sunulan yemek vs. şeyler.* Fitara kena bibo, şima hewna serwîs nêronayo. 2. *Nn.* Cayê xîzmetî, cayo ki tey xîzmetêno beno, geçaya xîzmetî. *Tr. Hizmet bürosu, servis.* Şorî serwîs ra, kaxita xwu bigî û beri, filan ca. 3. *Nn.* Cayê tamîrî, cayo ki tey xîzmetê tamîrî yo beno. *Tr. Tamir vs. hizmetlerinin verildiği yer.* "Bê karkeran, kesên nêşeno dekewo serwîs!"

serwîsi *Frz. Nm.* Wesayîta xîzmetêndê xusûsî. Erebeyên yan jî çîmakîyêna ki jewî yan jî tayêni kerda xizmetêndê kesên yan jî ê tayêni. *Tr. Servis arabası/aracı.* Ma yê raya serwîsi pawenê.

serxari *Nm.* Derzinîya dolbend da cinîyan. *Tr. Kadınların baş örtülerini saçlarına tutturdukarı iğne, toka.* Serxarê ci, ci ra kewti, dolbenda ci, ci ser ra şeqitîyê.

serxas *Nk. Nn.* Vaşêndê çoşmedê awan o ki perê ci zêdê giştan o. *Tr. Eğrelti otu.* Serxasî ra ravêrê şima do awi bivînê.

serxeti *S. Bw.* Serhed. Qers, sûkênda serxetî ya.

serxoş/i *N.* Sereweş/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê serxoşey şimito. *Tr. Sarhoş.* Merdimo serxoş, bi serxoşeyda xwu ya ne şeno nimaz bikero ne jî şeno kirêşa biramo.

serxoşane *Nn.* Serweşane. Zêdê serxoşan a, bi serxoşan mendeni, wesfê serxoşan tey bîyayeni. Kes/çîyê ki; çîyêndê sere serxoş kerdişî şimito, a ê kesîy yan jî ê çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarhoşça, sarhoşlar gibi.* Ti yê tîyanan di, winî serxwoşane çiçî geyrenê?

serxoşey *Nm.* Sereweşey, serkêşey, serekêşey. Serxoş/i bîyayeni, serekêş/i bîyayeni, çîyêndê serxoş kerdişî şimiteni yan jî anteni. *Tr. Sarhoşluk.* Serxoşey, aqilê kesî kesî sere ra bena.

serxwur/i *Zv. N.* Serwer/i. Kes/çîyo ki; sereyê merdiman weno, zêdê makînan a însanan xerc keno, beno sebebdê ravey şîyayenda însanan, beno sebebdê kişten û zirardîdena merdiman. *Tr. Başyiyen.* Serxwurê ma nêamorîyenê, Çunkî serxwurê ma jî ma ra vijîyayê.

serxwurey *Zv. Nm.* Serwerey, sere werdeni, zêdê makînan însan xerc kerdeni, sebebê nêercîyayenda însanan bîyayeni, sebebê vinî bîyayenda merdimî bîyayeni. *Tr. Adam harcamak, insanın gelişmesinin önündeki engel olmak.* Serxwurey û fehşeya a cinêkeri menşûr a. Ay, a daweri di, di laj û di keyney nay ser.

serzakîr/i *N.* Serikê/a zîkrî, pîşdarê/a zîkrî, pêşdarê/a qisan. Kes/çîyo ki; zîkîr kerdiş di, ê bînan rê ray mojneno, vernî anceno. *Tr. Serzakir, zikirbaşı.* Serzakîrê ma pêrini Hz. Muhemmed (sew) o.

serzakîrey *Nm.* Serzakîr/i bîyayeni, zîkrî di serik/i bîyayeni, zîkrî di vernî nateni, pêşdarê/a zîkrî bîyayeni, wahîrê/a qisan bîyayeni, sifte sifte vateni. *Tr. Serzakirlik, zikirbaşı olmak.* Serzakîreya ci ma rê ya, bê ma kes serzakîreya ci qebûl nêkeno.

serzanînge/ê *N. Bw.* Rektor/i. Serzanîngeyê ci kemî nêgurweyêno. Labelê xebatkarandê ci yê bînan di çîyên çinî yo.

serzanîngeh/i *N. Bw.* Rektor/i. Sifte sifte serzanîngeh do weş bivîno ki, ê bînîy jî bivînê.

serzewaj/i *N.* Fekzewaj/i. Xorto/a ki wextê ci yê zewajî ameyo, deha do bizewijîyo, wextê ci yê zewajî ameyo û bîyo/a fekzewaj/i. *Tr. Evlenme zamanı/sırası gelmiş olan, evlilik arefesinde olan.* Lajê şima ser zewajo. Gerego ki şima texmînê zewajdê ey jî bikerê. Eger şima nê karî mîyan kewê, ez texmîn kena ki zewajê lajdê şima do bin kewo. Fina jî şima zanê. Me vajê ki ti gurwanê ma lûnenê.

serzewajey *Nm.* Fekzewajey. Wextê zewajî bîyayeni, zewaj vernî kewteni. Kes/xorto ki wextê ci yê zewajî ameyo û bîyo fekzewaj, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Evlenmede sırada olmak.* Serzewajeya xwu nêdano ê birarandê xwu yê werdîyan. Çunkî finên binzewaj bo, terseno ki deha qora xwu vinî kero.

serziwan/i 1. *Ed. N.* Serziwane/ê. Çîyê serdê ziwanî, keso ki ziwanî ser o yo, şîyo vîra. Labelê hema hema o yo keno bêro vîrî. *Tr. Dil üstünde/ucunda olan.* O çîyo ki ti yê vanê serziwan bî jî o yo nîno mi vîrî. 2. *Ed. N.* Serziwane/ê. Çî/keso ki; o yo bi serdê ziwanî ya vajêno, bi zerrî ya, bi qelb a o yo nêvajêno. *Tr. İstenmeden, dil ucuyla istenen, arzu edilen, söylenen.* O çîyo ki ti ya vana mi vato. Mi bi serdê ziwanî ya va. Mi rê serziwan bî. Mi bi zerrî ya nêva. Çîyan, gurweyan hend gird mekerê, mekudênê.

serziwaney 1. *Ed. Nm.* Serziwaneyey, serziwan bîyayeni, hema hema vîrî di bîyayeni, ziwanî ra nezdî bîyayeni. *Tr. Hatıra yakın olmak, dil ucunda olmak.* mi vîrî nêame. Çîyê min o serziwan, tim ameyê mi vîrî. 2. *Ed. Nm.* Serziwaneyey. Bi serdê ziwanî ya vateni. *Tr. Dil ucuyla söylemek/olmak.* Kaşka şima ez serziwaneyda ci ra haydar nêkerdê. Eşkera nêbîyayena jû çîyandê serziwanan, deha weş a.

seserre/ê *N.* Pirpirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; se serrê ci bîyê pirîy, bol bîyo kal. *Tr. Yüz yaşındaki, çok yaşlı.* Bi mi ki seserreyên esto.

seserreyey *Nm.* Seserre/ê bîyayeni, bol û bol kal yan jî pîr bîyayeni, wesfê kalûpîrandê pirpirîyayan ci ser o bîyayeni. *Tr. Pir-i fani olmak, çok yaşlı olmak, yüz yaşında olmak.* Seserreyey di, kamcîn çîyê çetinîy estê?

seserri *Nm.* Se finîy serrên, des finê des serrîy. *Tr. Yüz yıl, asır.* Ma yê seserrida 21î dê. Hewna seserrida 22î rê 90 serri mendo.

setam *Tib. Nn.* Serd, saw. Nêweşîna serdî, nêweşîna sawî, nêweşîna ki serd girotişî ra yena. *Tr.*

Soğuk algınlığı. Ez şîya eczaxan (dermanxane) î ser, eczager (dermankar)î va, dermanê ma yê setamî nêmendo, wazenê ez hebê dejî bi to da.

sete/ê *N.* Sencîyaye/ê. Çî/keso ki sencîyayo, jewî seto, giraneya ci bellî kerda. Çî/keso ki; jewî bi kîloxraman a yan jî bi corqatan û cêrqatandê kîloxraman a giraneya ci tesbît kerda. *Tr. Kilogram veya kilogramın alt veya üst katlarıyla tartılan.* O lajeko sete dîna finîy ame qapani ser. Ti vanê beno ki o do bi dîna finana bikemeyo.

seten *Teks. Nn.* Qumaşêndo pemeyîn o û biriqêno ki *Tr. Saten.* Ay xwu rê setenî ra çinayên da viraşteni.

seteney *Teks.* Seten/i bîyayeni, wesfê qumaşdê setenî ci ser o nîyayeni. Qumaşan mîyan di seten bîyayeni. Çî/çinayo ki seten ra virazîyayo, a o çî yan jî o çina bîyayeni. *Tr. Saten kumaşından yapılmış olmak.* Seteneyda ci ra nêbîyayê, do deha bol biercîyayê.

seteni *f. M.* Setiş. Senceni. Karê setenî kerdeni, giraneya ci giroteni, giraneyên peymiteni, bi kîloyan an yan jî bi çîyêndo winasîn a giraneya ci tepît kerdeni. Setiş yan bi kîloxram a yan jî corqat û cêrqatandê kîloxram a beno. *Tr. Tartmak, ağırlığını ölçmek.* Mi do bisetayê, ey nêverda. Va: Wa winî to rê bo, ti yê bîlaheq û bîlasebeb çirê sencenê ki?[1]

setere *Teks. Nn.* Çaket. Çinayo qalin o kilm o ki kes wexto ki dano xwu ra, kesî kulomekan ser ra yan jî binîda kulomekan o maneno. *Tr. Ceket.* Serd o, bin di setereyê xwu, ser o jî paltoy xwuradê.

setir *Er. Nn.* Giroteni, tepisnayeni, çîyên yan jî kesên bi çîyên sereşten a çiman ver ra vinî kerdeni. *Tr. Setr, örtmek, kapatmak.* Eger bisetirnayê, bîyê setir.

setirîyaye/ê *N.* Sersûnneyaye/ê, sitarîyaye/ê, setirbîyaye/ê, mehfezebîyaye/ê, beşirîyaye/ê, beşebîyaye/ê. Çî/keso ki; setirîyayo, sitarîyayo, serê ci gêrîyayo, mehfeze bîyo, beşirîyayo, bîyo beşe. *Tr. Örtünen, korunan, muhafaza edilen.* Çimê ma ê kesdê setirîyayî dima nêmaneno.

setirîyayeni *f. M.* Setirîyayîş. Sitarîyayeni, setir bîyayeni, beşirîyayeni, sitar bîyayeni, sersûnneyayeni, sersûn bîyayeni, ci rê sitare bîyayeni, mehfeze bîyayeni, serê ci gêrîyayeni, beşe bîyayeni, hewîyayeni, hewêneyayeni. *Tr. Korunmak, barınmak, üzeri örtünmek, muhafaza edilmek.* Setirîya tepîya, aqilê mi ci dima nêmend.

setirnaye/ê *N.* Sersûnnaye/ê, mehfezekerde/ê, sitarnaye/ê, sitarkerde/ê, beşirnaye/ê, beşekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi serê ci girotiş a mehfeze kerdo, sitar kerdo, ci rê bîyo sersûn, beşe kerdo, beşirnayo. *Tr. Setredilen, korunan, muhafaza edilen.* Ti vanê destêndo nimî, ê kesdê setirnayî ser o bî yan nêbî?

setirnayeni *f. M.* Setirnayîş. Sitarnayeni, mehfeze kerdeni, beşirnayeni, sersûn kerdeni, sersûnneyayeni, sersûnnayeni, sitare kerdeni. *Tr. Korumak, setretmek, barındırmak, muhafaza etmek.* Ma şima setirnay, roji bêro ki kesnakî do jî ma bisetirno.

setok/i *N.* Sencok/i. Kes/çîyo ki; senceno, bi kîloxraman a yan jî bi cêrqat û corqatandê kîloxraman a çîyên yan jî kesên seto, giraneya ci kerda bellî, giraneya ci bi no babet a tesbît kerda. *Tr. Tartı, tartan.* O mêrdek setok o, wezîfeyê ci setokey a.

setokey *Nm.* Sencokey. Setok/i bîyayeni, sencok/i bîyayeni, karê seteni kerdeni, ser o wesfê setokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên senceno, a o kes bîyayeni, kesê ê kesî yan jî ê çî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ağırlık tartmak.* Mi setokeya ci nêrîdê. Çunkî setenda xwu di fêlraşt nîyo.

setorin/i *N.* Keso/a pirpirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; se torinê ci esto, bol kalûpîr o, seran di bol û bol ravey o. *Tr. Yüz torunlu, pir-i fani, çok yaşlı olan.* Eger nêşermayo, o do ê kalekdê se torinî rê nobeti binûşno.

setoriney *Nm.* Bol û bol kalûpîri bîyayeni, seran di pirpirîyayeni, seran di bol û bol ravey bîyayeni, wahîrê/a se torinan bîyayeni. *Tr. Pir-i fani olmak, çok yaşlı olmak, yüz torunlu olmak.* Wa setorineya ci ata bo, bîyo zêdê qeçekandê werdîkekan. Ma kes nêşeno halê ci bîyaro xwu çiman ver!

setterna *H.* Setternakî. Emserr nê, serrnakî jî nê, hewna ser ra bîni, di serrîya tepîya, di serrîya dima, badê di serran. *Tr. Seneye değil, daha ondan sonraki yıl. Ya da bu yıl değil, sonraki yıl değil, bir sonraki yıl. Yani bu yılı saymazsak iki yıl sonra olmaktadır.* Emserr ma yê tey. Cora nêhesibêna. Cora beno dîna serrîya tepîya.

setternakî *H. Bw.* Setterna. Eger şima bişê deynê xwu setternakî jî bigîrê fina rindo. Çunkî ey dest ra kincî nêrijêno. Deyndê xwu rê bol giran o.

sevanoki *Nm.* Baranî, varenî, seyvanoki, şemsîya. *Tr. Şemsiye.* Sevanoki ra nêbîyayê, o do

1 Dimilîyan di sermîyan pî yo. Ey ser kewte bo, birayo gird o. Bol kemî bo jî fini bena ki may jinmêri bena. Wexta jî may jî bena sermîyani. A wexta nameyê nê keyan, nê ezbetan bi namedê cinîyan a vajêno.

hî bîyayê.

sevek *Nn.* Mehfeze, beşe, sitar. *Tr. Muhafaza, koruma.* Mi rê sevekê ey lazim nîyo. Wa mi rê zirarê ci nêbo. Mi rê bes o, vêşî yo jî.

sevekîyaye/ê *N.* Beşirîyaye/ê. O/çîyo ki sevekîyayo, sitar bîyo, bîyo beşe. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* O merdimo sevekîyaye, do neya tepîya qedrûqîmetê şima bizano. Çunkî ey şima ra xeyrên dîyo.

sevekîyayeni *f. M.* Sevekîyayîş. Beşirîyayeni, beşe bîyayeni, sitarîyayeni, sitar bîyayeni, mehfeze bîyayeni. *Tr. Korunmak, muhafaza edilmek.* Eger ki merdim bisevekîyo, do cesaret bigîro û bişo deha vêşî ravey şiro. Dêmax kî sevekîyayeni jî derdên rê darîyên a.

seveknaye/ê *N.* Beşirnaye/ê, sitarnaye/ê. O/çîyo ki mehfeze bîyo, çîyandê bi tehlûkey û xiraban ra beşe bîyo. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* Merdimo seveknaye, do neya tepîya bi şima ya bo, bi înan a nêbo.

seveknayeni *f. M.* Seveknayîş. Beşirnayeni, beşe kerdeni, sitarnayeni, sitar kerdeni, mehfeze kerdeni. *Tr. Korumak, muhafaza etmek.* Mi do o biseveknayê, ey mi rê xayîney kerdi. Cora mi nêsevekna.

sewab *Er. Nn.* Xeyr. Çîyo ki adinî di kesî rê ewêzî keno, netîceyê xeyrandê kesan. Çîyo ki kerdenda ci di tey xeyr esto, adinî di yan bi rîzadê Ellahî ya yan jî bi cennetî ya ewêzîya ci bena. *Tr. Sevap.* Jûfinan bi sewabê serevilênayenda qeçî ya qeçî şa kerdeni, hendê boraqên sewab kesî rê ano.

sewabey *Nm.* Sewab bîyayeni, wesfê sewabî ser o bîyayeni. *Tr. Sevaplılık.* Ti zanê sewabeyda ci ra bî yan çînakî ra bî?

sewabgiroteni *f. M.* Sewabgirotiş. Karûgurweyêndê xeyrî di kabokê sewabîy giroteni, xeyr qezenc kerdeni, wahîrê sewabî û xeyrî bîyayeni. *Tr. Sevap almak/kazanmak.* Kam do çiçî ra sewab bigîro. Sewab giroteni gengaz a yan çetin a?

sewabgîn/i *N.* Sewabgirote/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêdê sewabî û xeyrî di xeyr û sewabî heq keno yan jî kabokanê sewaban gîno, beno wahîrê sewaban. *Tr. Sevap alan/kazanan.* Karûgurweyêndê xeyrî û sewabî di sewabgîn bi, gunagîn mebi.

sewabgîney *Nm.* Xeyrgîney, xeyrgîn/i bîyayeni, wesfê xeyrgînan ci ser o bîyayeni. Sewabgîn/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê xeyrî û sewabî di xeyr û sewab gîno, beno wahîrê sewaban û xeyran; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sevap almak, hayır sahibi olmak.* Kes do bi sewabgîneyda xwu ya pesnanê xwu nêdo. Çunkî senîn ki şewat çîyan veşneno, eynî bi o şekila jî pesnê xwu dayeni jî sewaban veşnena.

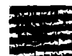
sewbîni *Nm.* Jûbîni, jewbîni, pêjûbîni, pêjewbîni. *Tr. Birbirini, birbiriyle, birlikte aynı işi yapmak.* Eger mabeyn nêkewtayê înan do pê sewbîni bikiştayê.

sewbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo zewmbî, bîyo babetna, bîyo çeşîtnakî, virîyayo, bîyo zêdê kes û çîyandê bînan. *Tr. Ötekileşen, başkalaşan, hal veya durum değiştiren.* Vanê filan çîyeko sewbîyaye yo keno serikê dezgedê filan û bêvanan bo. Winî yo?

sewbîyayeni *f. M.* Sewbîyayîş. Zewbîyayeni, zewmbî bîyayeni, vurîyayeni, bixwuyey ra vijîyayeni, zêdê zewmbîyan bîyayeni, babetna bîyayeni, babetê ci vurîyayeni, babetnakî bîyayeni, şik û fikr û şekil û bîçimî di vurîyayeni. *Tr. Ötekileşmek, başkalaşmak, özünü kaybetmek.* Eger hendayên serrî yo nêsewbîyayo, bi mi ki neya tepîya deha nêsewbêno.

sewda 1. *Nn.* Eşqo giran, eşqo ki kes pa nêweş kewno. *Tr. Sevda, büyük aşk.* Lajê înan kewto sewda, o yo keye ra nêvijêno. 2. *Nn.* Sebir, êtir, hewîni, qewetê damiş bîyayeni, xulqo hera. *Tr. Sabır, metanet.* Mêrdekî ci rê xeylên va jî, ey fehm nêkerd. Soyîn mêrdekî va, hend jî sewdaya mi çinî ya. Ti zanê. 3. *Tib. Nm.* Sara, epîlepsî. Babetên nêweşînên a ki wext bi wext nêweşê na nêweşîni kewno. *Tr. Sara, epilepsi.* Vanê sewdaya ci esta, deme ra fînên kewna.

sewdakar/i 1. *N.* Aşiq/i, sewdayîn/i. Merdimo ki kewto sewda, bîyo aşiq, zerrîya ci kewta jewî yan jî çîyêndo weş. *Tr. Aşık, sevdalı.* Merdimo sewdakar aqil ser o nêbeno, ay ra ci ra çîyo aqilane pers nêbeno. 2. *N.* Sebirkar/i. Merdimo ki bi sebrên a hereket keno, sebrê ci esto, sebirane yo. *Tr. Sabırlı.* Sewdakarêndo delal bî, ma qîmetê ci nêzana.

sewdakarey 1. *Nm.* Sewdayîney, sewdayîn/i bîyayeni. Eşq, aşiqey, sewda kewteni, eşqêndo giran kewteni. *Tr. Aşık olmak, aşk olayı, sevdaya tutulmak.* Sewdakareya ci zêdê kesandê bînan nêbî. 2. *Nm.* Sewdayîney, sebirkarey, sebir kerdeni, sebirane hereket kerdeni. *Tr. Sabırlılık, sabretmek.* Eger sewdakarey tey nêbîyayê, bi mi ki kesî pa karên nêkerdê. Çunkî bêpere yo.

sewdakewte/ê 1. *N.* Keso ki kewto eşqêndo giran ki eynî pa bîyo nêweş. Keso ki kewto eşqêndo giran. *Tr. Sevdalı, sevdalanan, aşk travması*

yaşayan. Eger ci rê rêberey nêbo, lajeko sewdakewte do îspatey xwu bikişo! 2. *Tib. N.* Sarakewte/ê, sarabîyaye/ê, epîlepsîbîyaye/ê. Kes/nêweşo ki bîyo sewda, bîyo nêweşê sara. *Tr. Sara/epilepsi hastalığına yakalanan*. Keyneka sewdakewtê, vanê ziwanê xwu kerdo war.

sewdakewteni 1. *f. M.* Sewdakewtiş. Eşqo giran ravîyarnayeni, bi eşqdê giranî ya haldê nêweşan di vinderdeni. *Tr. Sevdalanmak, aşk ateşiyle yanmak, aşk travmasına girmek*. Lajek kewto sewda, keso nêwetano ci rê qisayên vajo. 2. *Tib. f. M.* Sewdakewtiş. Sara bîyayeni, epîlepsî bîyayeni. Nêweşê/a sara kewteni. Nêweşê/a epîlepsî bîyayeni. *Tr. Sara olmak, epilepsi hastalığına yakalanmak*. Hembazênda Emînada ma, sewda kewti, ziwanê xwu war kerd û pa merdi.

sewdakêm/i *N.* Sewdakemî, kemîsebir/i, kemîsewda. Kes/çîyo ki; sewdaya ci, sebrê ci, hewîna ci kemî ya, tey bêsebrey û bêsewdayey esta. *Tr. Sabırsız, sabır gücü eksik olan*. Kaşka şima biberdayê merdimêndê sewdabolî heti. O kes, kesêndo sewdakêm o.

sewdakêmey *Nm.* Sewdakemîyey, kemîsebirey, kemîsewdayey. Sewda û hewîni û sebirî di, xwuverdayîşdê çîyandê sebirî di kemî bîyayeni, tey kemaney bîyayeni, zaîf/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; sebirî di, hewîni di, xwuverdayîşî di kemaneya ci esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sabırsızlık, metaneti eksik olmak, dayanıklılık gücü eksik olmak*. Sewdakêmeyda ci ra, ma nêwetard ki raya to bipawo.

sewdaya nimî *Nm.* Eşqo nimî. Sewda û eşqo ki kes kewno mîyan, kesî zerre ra weno û kes nêşeno ki bido teber û kesî rê vajo. *Tr. Gizli aşk/sevda*. Sewdaya nimî, zerrîda xortan di, bolkî nimî manena.

sewl *Nn.* Bolekê ci "sewlîy" yê. Postal. Çîyo ki kes keno xwu pay. *Kur. Sol. Tr. Ayakkabı*. Verî bol finîy sewlê ma dirîyayê, kesî nêşayê şiro sûki ki ma xwu rê sewlîy bidê ardeni.

sewlbend *Nn.* Postalbend, paybest. Layê sewlan, layê postalan. Layo ki kes pa sewl û postalanê xwu girêdano. *Tr. Ayakkabı bağı*. Sewlbendê ci naylonîn o. Cora deqe ra finên sewlbendê ci yo abêno.

sewldan *Nn.* Çî/refo ki; kes ser o sewlan, postalan, qundiran roneno, keno mîyan, tey sewlan beşirneno. *Tr. Ayakkabılık*. Sewldanîy bolkî kîberan vero roneyênê.

sewlderz/i *N. Bw.* Goşkar/i. Verî hergi kuçeyên ser o sewlderzêndo mezbût est bî. Nika nanê înan jî kewt teyara.

sewlderzey *Eko. Nm. Bw.* Goşkarey. Sewlderzeya ci qandê debarî mirdîya xwu besi bî.

sewlê qîrikîy *Kîm. Sn. Nb. Bw.* Qîrikîy. Hendo ki ma qeçkîni di sewlê qîrikîy kerdîy xwu pay, deha çimê ma bîy sipey.

sewlîy *Nb.* Postalîy, qabê lingan. Çîyê ki kes keno xwupay ki lingê kesî mehfeze bê. Jewekê ci "sewl" o. *Tr. Ayakkabı*. Qeçkîni di ma qîmişê sewlandê xwu nêbîyê, ma sewlê xwu kerdê xwu dest ki, qirmîy pira nêşirê.

sewq *Er. Nn.* Riştiş. Karûgurweyê riştişan pêrini. *Tr. Sevk, sevketme*. Nêweş sewqê nêweşxanî û bar jî sewqê barxanî beno.

sewqbîyaye/ê *N.* Rişte/ê, rişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sewq bîyo, rişîyayo, kutê canakî bîyo. *Tr. Gönderilen, havale edilen*. Malo sewqbîyaye do şiro cadê ci, nêweşo sewqbîyaye do jî şiro yan nêweşxaneyên yan jî cayendê ganweşîni.

sewqbîyayeni *f. M.* Sewqbîyayîş. Rişîyayeni, hewale bîyayeni, kutê cayên bîyayeni, cayên ra canakî hewale bîyayeni. *Tr. Sevkedilmek, gönderilmek, havale edilmek*. Finê ki nêweş sewq bo, gereg bigêrîyo.

sewqgirote/ê *N.* Sewqagîn/i. Kes/çîyo ki; rişteyên giroto, sewqên giroto. *Tr. Sevki/havaleyi alan, bir gönderiyi alan*. Merdimo sewqgirote do sewqî mor kero ki, kes bizano sewq gêrîyayo.

sewqgiroteni *f. M.* Sewqgirotiş. Rişteyên giroteni. Çîyên yan jî kesêndê riştî giroteni, xwu dest kerdeni. *Tr. Bir sevki/gönderiyi veya havaleyi almak*. Kê ki sewq girot, ey nêşa cewabên birişo ki riştokê ci jî xeberdar bo.

sewqkerde/ê *N.* Rişte/ê, rişîyaye/ê, hewalebîyaye/ê. Çî/keso ki; cayên ra rişîyayo canakî, hewaleyê canakî bîyo. *Tr. Havale edilen, sevkedilen, gönderi*. Şima usûldê ê nêweşdê sewqkerdî xeta kerdo. O do sewqê nêweşxanenakî bîyayê.

sewqkerdeni *f. M.* Sewqkerdiş. Hewale kerdeni, rişteni. Kesên yan jî çîyên cayên ra canakî rişteni yan jî hewale kerdeni. *Tr. Sevketmek, havale etmek, göndermek*. Mi mektûbên, ey nêweşên, ê bînî jî barên sewq kerd. Mi sewqê sûkênda girdi, ey sewqê nêweşxaneyên, ê bînî jî sewqê barxaneyên kerd.

sewq sewqî ser o *H.* Hatîla sewq kerdeni, hatîla sewq bîyayeni, pêser o pêser o sewq bîyayeni yan jî sewq kerdeni. *Tr. Sevk sevk üstüne, habire sevk etme veya sevkedilme*. Kes sewq rişeno riştiş. Ma kes wina sewqî sewqî ser o rişeno!?

sewt *Nn.* Veng, vengo pêt, bi qîrayîşî ya veydayeni. *Tr. Ses, yüksek ses*. Sewtê ci bipeyso. O

yo safî nerindey keno, çîyanê nerindan vano.[1]

sewtkewte/ê *Nn. Zv.* Sewtdekewte/ê. Kes/çîyo ki; sewtê ci kemîyayo, vengê ci yo pêt yan kewto yan bîyo kemî. *Tr. Sesi kısılan, sesi düşen, sesi azalan.* Boka fina jî vengê ê kesdê sewtkewtî ma goşî nêro!

sewtkewteni *f. M. Zv.* Sewtkewtiş. Sewt dekewteni, sewt kemîyayeni, sewt kemî bîyayeni, vengêndê pêtî di kemîyey peyda bîyayeni. *Tr. Sesin azalması, sesin düşmesi, ses tonunun kısılması.* Boka sewtê ci hetta bi hetta bikewo. Heta kewteni jî bes nêkena, boka sewtê ci bipeyso!

sewtpeysate/ê *N.* Sewtpeysaye/ê, sewtpeysîyaye/ê, sewtmiçiqîyaye/ê, sewtbirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sewtê ci, vengê ci yo pêt peysayo, miçiqîyayo, birîyayo, nêmendo. *Tr. Sesi ve soluğu kesilen, sesinin sonu gelen.* Mi rê tew qalê ê kesdê sewtpeysatî mekerê!

sewtpeysateni *f. M.* Sewtpeysatiş. Sewt peysîyayeni, vengê ci birîyayeni, vengê ci xetimîyayeni, vengê ci yo pêt kemîyayeni, qîri qîra ci kemîyayeni. *Tr. Sesi kesilmek, yüksek sesinin azalması veya kesilmesi.* Boka sewtê ê zalimî bipeyso.

sewtpeysnaye/ê *N.* Sewtbirnaye/ê, sewtmiçiqnaye/ê. Keso, çîyo sewtpêt o ki jewî yan jî tayêni sewtê ci, vengê ci yo pêt birnayo, peysnayo, qedînayo, soyînê ci ardo. *Tr. Sesi soluğu kesilmiş veya kestirilmiş olan, bitirilmiş olan, kurutulmuş olan.* Şima çirê fina vengê ê kesdê sewtpeysnayî ard mi ki?

sewtpeysnayeni *f. M.* Sewtpeysnayîş. Vengêndê pêtî birnayeni, vengêndê bolî miçiqnayeni. Vengêndê kesên yan jî çîyêndê pêtî peysnayeni soyînê ci ardeni, qedînayeni. *Tr. Gür olan bir sesi kesmek, bitirmek, sonuçlandırmak, kurutmak.* Kê şayo sewtê filan kesan bipeysno ki, ê ma bişo bipeysno?

sexî *Er. N.* Comird/i, qoçax/i. Kes/çîyo ki; dayîş di muameleyo ravey keno, bi muameledê bolî ya hereket keno. *Tr. Cömert.* Eger sexî nêbîyayê, wina zaf nêdayê. Na kelîma, Erebî di *"sexawet"*î ra yena. Na kelîma rê "Qer." vajîyayo ki herhal Qerexan di vajêna.

sexîyey *Nm.* Qoçaxey, comerdey, destakerde/ê bîyayeni. Sexî bîyayeni. Kes/çîyo ki; îkram di, vilakerdiş di, dayîş di destê ci akerde o, çikos nîyo; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ci ser o bîyayeni, nînan ra kesên bîyayeni. *Tr. Cömertlik, eliaçıklık.* Sexîyey bi dayîş û îkram û keremkarey û tekelluf di xwu mojnena.

sexte/ê *N.* Çî/keso ki; heqîqî nîyo, teqlîdê ci yo. *Tr. Sahte, taklit.* Çîyêndo sexte bî. Cora mi nêgirot.

sextekar/i *N.* Çî/keso ki; karo sexte keno, çî û karê ci heqîqî nîyo, qando ki karûgurwedê ci sexteyey esta, cora pey emeley jî nêbena. *Tr. Sahtekar.* Merdimo sextekar do bimaya nêro.

sextekarey *Nm.* Sextekarîni, sextekarîney, sextekar/i bîyayeni, wesfê sextekaran tey bîyayeni. Karo sexte kerdeni, karê ci sexte bîyayeni, fêlê sextey kerdeni. *Tr. Sahtecilik, sahtekârlık.* Sextekarey çîyênda weşi nîya; xirab a.

sextekarîni *Nm.* Sextekarey. Mi ci rê va, sextekarîni bi to nîn a, ey bi min a emel nêkerd, guna zirardê şênî ser ro. Hero ti!

sexteyey *Nm.* Sexte/ê bîyayeni, sexte bîyayîşê çîyên. Wesfê kes û çîyandê sixtan ci ser o estbîyayeni. *Tr. Sahte olmak.* Sexteyeya ci, ci rê qet a, wa hema ci rê bibo, bes o.

sextîyan *Sn. Nn.* Posto debbaxkerde, çermeyo ki beşirîyayo. *Tr. Meşin, tabaklanmış olan koyun derisi, tabaklanarak parlatılmış olan deri.* Sextîyanî ra, o yo keno xwu rê kurkên virazo.

sey 1. *Cog. Nm.* Viriste, seynî. Çîya ki kes kewno ci bin û xwu tîjî ra, xwu rojî ra mehfeze keno. *Kur. Sî. Tr. Gölge.* Seya darandê encillewran kesî tewnena. 2. *P.* Ze, zey, zê, zêdê, zeydê. Vajekênda payokên a ki bi jewî ya ropêardeni di, drofnayeni di sazêna. *Kur. Wek, mîna. Tr. Gibi.* Sey to (zê to, zey to), eger to bişayê to do sey mi bikerdayê ûzn.

seya banan *Nm.* Serseya banan, seynîya banan. Seya ki bi banan a peyda bena. *Tr. Dam gölgesi, damaların gölgesi.* Seya banan bin di roşê ki; şima boya herrida ci jî biancê.

seya daran *Nm.* Serseya daran, seynîya daran. Seya ki bi daran a peyda bena. *Tr. Ağaç gölgesi.* Qe çîyên herûna (ser)seyda daran nêtepşena.

seyb/i *N.* Kes/çîyo ki; verdeyayo, bîyo salme, jewî yan jî tayêni bi dûz o verdayo. *Tr. Salınan, başı boş bırakılan.* Bi mi ki heywanêndo seyb o. Eger seyb nêbîyayê, înan wina serko nêvedayê.

seyban *Nm.* Şemsîya, tîjêri. *Tr. Şemsiye, gölgelik.* Seybana ci kemî bî, ey xwu rê jûda girdi herînê.

seybellah/i *N.* Kes/çîyo ki; layê ci verdayayo, bîyo salme, salme salme verdeyayo, bê kar û bê bar verdeyayo. *Tr. Avare avare salınan, aylakça salınan, başı boş bırakılan.* Ez kewta ê haywandê seybellahî, mi nêşa tepêşo.

---

1 Kişta Bîngolî di, no veng beno qulorek û ci ra "sot" vijêno. Esas na çekû, sewt a. Cora ez nê babetan nênûşnena.

seybellahey *Nm.* Seybellah/i bîyayeni, wesfê kesî yan jî çîyandê seybellahan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; layê ci verdayayo, bîyo salme, salme salme verdeyayo, bê kar û bê bar verdeyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Avare avare salınmak, aylak olmak, başı boş bırakılmak.* Ez kewta ê heywandê seybellahî, mi nêşa tepêşo. Ez seybellaheyda ci rê bol qehrîyaya.

seybey *Nm.* Seyb/i bîyayeni, wesfê seyban ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; verdeyayo, bîyo salme, jewî yan jî tayêni bi dûz o verdayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Salınmak, salma edilen, başı boş bırakılan.* Bi mi ki heywanêndo seyb o. Eger seyb nêbîyayê, înan wina serko nêverdayê. Labelê gereg ki seybeya ci ca kero.

seyd *Er. Nn.* Şîyayîş û geyrayîşê werdî û rizqî. Werd û rizq geyrayîşê heywanan û însanan. Tebera werd û rizq geyrayîşê însanan û heywanan. *Kur. Seyd, nêçîr. Tr. Av.* O ki seyd bikero yan beno seydwan yan jî seydger.

seyda 1. *Nn.* Xwocayê medreseyî. Xwocayo ki medresan di şeno bi şikildê ostayên a dersi bido wendekaran û îcazetê xwu jî seydayan ra giroto. *Tr. Medrese hocası, icazetli/diplomalı öğretim görevlisi.* Seyda do ders bido ci, o yo nêşeno ki dersa werdî ra biravêro. 2. *Nn.* Dînzan, zanayeyê dînî. *Tr. Din bilgini.* Seyda do, qerarê ci do, ma çi zanê? 3. *Nn.* Mirîdê şêxî yo zanaye yo ki dergahdê şêxî di dersi dano mirîdandê şêxî. *Tr. Bir dergahta şeyhin müridi olarak medreselilere ders veren.* Wendekarîy heme seyday çoşmeyo arêbîyay bî û ci ra dersa xwu girotê.

seydayey 1. *Nm.* Xwocayîna medresan, xwocayîna medresan a biîcazeti. *Tr. Diplomalı öğretim görevliliği, icazetli medrese hocalığı.* Verî medresan di seydayey çetini bî. Çunkî hergi merdimî nêşayê seydayey bigîro. Çunkî qandê seydayeyîn, gereg bî ki merdim xeylê dersan ra bi xeylê kitaban ra ravêro. Bol merdim feqe mendê. Cora jî Kurdîstan di, bi namedê feqanan xeylê cay estê. Mesela Suwêreki di, dewa Feqî esta. 2. *Nm.* Dînzaney, dînî di zanaye bîyayeni. *Tr. Din bilginliği.* Seydayey jî çetin a. Çunkî seyday bi gengazey a nêresenê.

seydbaz/i *N. Bw.* Seydwan/i. Dewda ma di seydbazêndo overij est bî, herga ki bi tifingerda xwu ya teyrûtûr ronayê, ey do ma qeçekan jî şa kerdayê, çimê ma tey nêverdayê.

seydbazey *Nm. Bw.* Seydwaney. Dewda ma di, *jewerî* tebera seydbazey kerdê, pisîngera ma jî zerre di kerdê. Esas pisînga ma, seydbazey ra kemî nêbî.

seydger/i *N. Bw.* Seydwan/i. Seydgerî nîşanê xwu girot, derzinîya tifingeri anti, kerd verdo ki pano, şuwaneyêndo "saliho bêtalih" vijîya.

seydgerey *Nm. Bw.* Seydwaney. Ez bixwu bolkî seydgereya pisîngan ecibnena. Pisîngîy şinê kulînan vero xwu tût kenê û seydê xwu pawenê û bi şenikeyda gandê xwu ya xwu erzenê merreyan ser.

seydkerdeni 1. *f. M.* Seydkerdiş. Seyd şîyayeni di kar û wezîfeyê seydî ca ardeni. Seydê xwu tepişteni, seydî di bîyayeni. *Tr. Avlanmak.* Seydwanî va, ez şîya ki seyd bikera, ez bîya seyd, ez kewta feqda xwu ya vizêrini mîyan. 2. *Zv. f. M.* Seydkerdiş. Nîşandar bîyayeni, pirodok bîyayeni, pirodokey, bêters seydî dima geyrayeni, wezîfe vînayeni, karûgurwe ca ardeni. *Tr. Vurucu olmak, vuruculuk, bitiricilik.* Ti yê tîyanan di çiçî geyrenê? Ez geyrena seyddê xwu.

seydwaney *Nm.* Seydgerey, seydger/i bîyayeni, karê seydwanan kerdeni, seydbazey, seydbaz/i bîyayeni, karê seydbazan kerdeni, seyd kerdeni, karûgurweyê seydwanan, îş û meslegê seydwanan. *Tr. Avcılık, avlanmak.* Hergi merdim nêşeno seydwaney bikero. Seydwanî rê xulqêndo hera û sewdayênda weşi lazim a. Çunkî seydwan roji bena ki koyan ser ra geyreno, çekû û çîle anceno, koyan ser ra lerî beno, labelê destveng yeno keye.

seyîn/i *Cog. N.* Viristeyîn/i, seynîyîn/i. Viristeyê ci bîyayeni, ser o viriste bîyayeni, ser o sey bîyayeni, seya ci bîyayeni. *Tr. Gölgeli.* Cayêndo seyîn bî, ma bin di beşirîyay.

seyîney *Cog. Nm.* Viristeyîney, seynîyey. Seya ci bîyayeni, ser o sey bîyayeni, cayê ci viriste bîyayeni. *Tr. Gölgelilik, gölgeli olmak.* Seyîneyda ci ra nêbîyayê, ma nêecibnayê.

seyîs/i *Er. N. Bw.* Qeşawunkar/i. Seyîso winîno estoran, tîya di mendişê ma negereg o.

seyîsey *Er. Nm. Bw.* Qeşawunkarey. Seyîsey di estoranver dayeni, ci warî kerdeni jî esta.

seynî *Cog. Nm. Bw.* Sey 1. Mi rê seynî meki, mi rê xeyrê to lazim nîyo.[1]

seynîbîyayeni *f. M.* Seynîbîyayîş. Sersey bîyayeni, sey bîyayeni. Tîjî ver kewteni û kesên yan jî çîyên û rojê ci birnayeni. *Tr. Gölge olmak, gölgelenmek.* Senîn ki bî seynî, şî teber.

1 Na qisa Sêwregi di, dewda Dîwanî û çoşmedê ci di vajêna.

seynîkerdeni *f. M.* Seynîkerdiş. Sersey kerdeni. Rojdê kesên yan jî çîyên ver kewteni û ci rê sersey kerdeni. *Tr. Gölge etmek/yapmak.* Şî kewt mabeyndê ci û tîjîyerda ci ver û ci rê seynî kerdi.

sey pê *Çn. Bw.* Zê pê. Eger înan jî bişayê sey pê bikerdayê, ê do jî serkewtayê.

sey pê bîyayeni *f. M.* Sey pê bîyayîş. *Bw.* Zêdê pê bîyayeni. Kaşka înan sey pê nêkerdayê, înan sey pê kerd, ê bî rezîldê alemî!

sey pê bîyayey *Nb. Bw.* Zê pê bîyayey. Çîyê sey pê bîyayey kesî rê tamên nêdanê.

sey pê kerdeni *f. M.* Sey pê kerdiş. *Bw.* Zê pê kerdeni. Sey pê kerdena înan xeta bî, kaşka ma wexta sey pê nêkerdayê.

sey pê kerdey *Nb. Bw.* Sey pê kerdey. Kaşka ê sey pê kerdey, ma sey pê nêkerdayê, ma bi o babet a xeta kerd.

sey pêyey *Çm. Bw.* Zê pêyey. Sey pêyeyda ey di bêro, ma senîn ey sey pê nêkerdo ki?

seyvanoki *Nm.* Sevanoki, sîvanoki, varenî, baranî. Çîya ki kesî rê sey kena, çîya ki kesî sey û yaxerî ra sitar kena. *Tr. Şemsiye.* Seyvanoka ki kesî rê ne bişo sey bikero û ne jî bişo yaxerî ra sitar kero, a çiçî rê bena?

seyyar/i *Er. N.* Biliv/i, bihereket/i. O ki luwêno, bi hereketî yo, vinderde nîyo, bêliv nîyo. *Tr. Hareketli, seyreden.* O merdim, ettaro seyyar o.

seyyarey *Nm.* Biliv/i bîyayeni, bihereket/i bîyayeni, vinderde/ê nêbîyayeni. *Tr. Durağan olmamak, hareketli olmak.* Seyyarey di heqê kîrada dûkanî çinî yo. Cora jî ercaney a.

sê *N.* Hîrê. Na vajeki Kirdasî rê bî mal. Çunkî bi şikildê vajekênda xwuserî Dimilî di nêsazêna, nêgurweyêna. Labelê bi vajekandê bînan a yan jî bi şikildê vajekandê pêyabestan a Dimilî di gurweyêna. Mesela sêmehani (*Kur. sêmeh*, sêkur (*Kur. sêwî)*, sêcarik, sêgulî, sêkokel, sêberik, sêver, sêverik, sêkurekîy, sêkurîy, sêkişt, sêpare, sêki ûzn.

sêber *Baz. Mat. Nn.* Sêberik. Jewî rê hîrê qat, parên rê hîrê parîy. *Tr. Bire üç, üçte bir, 1/3. Ticaret yaparken bu durumda her zaman 1/3 oranına göre muamele yapılır.* Mesela di kîloy sayan rê şeş kîloy xelle, kîloyên loqimî rê hîrê kîloy mercûy ûzn.

sêberane *Baz. Mat. Nn.* Sêberikane, sêberikkî, sêberkî. Bi şikildê sêberî ya, bi şikildê jewî rê hîrê qatî ya, bi şikildê jûy rê hîrê qorîy. *Tr. Bire üç, üçte bir, 1/3 şeklinde.* Ettarî va: Ez sedilezemî[1] bi sayan a dana. Labelê sêberane yo.

sêberaney *Baz. Mat. Nm.* Sêberikaney, sêberkîyey, sêberikkîyey. şekil û biçim û usûl û meş û mêlê sêberikanî tey bîyayeni. Karûgurwe û muameledê xwu di jewî rê hîrê qat (qor)îy bîyayeni. *Tr. Bire üç veya üçte bir ile olmak.* Aqilê min o sêberaneyda ci ser nêşino. Mi sêberaneyda ci ra çîyên fehm nêkerd ki ez persanê to verpers kera.

sêberey *Baz. Mat. Nm.* Sêberikey, sêber bîyayeni, sêberik bîyayeni, jewî rê hîrê qatîy bîyayeni, hergi fini jûy rê hîrê verkerdeni. *Tr. Bire üç olma, üçte bir olma.* Mi çimî di ki no kar bi sêbere ya nêbeno. Çunkî qîmetê ci hend jî nîyo.

sêberik *Baz. Mat. Nn. Bw.* Sêber. Şar: Ti yê şekerê xwu bi çiçî ya danê? Çerçî: Senîn yanê? Bi pere ya yan bi verkerdiş a? Şar: Bi sayan a. Çerçî: Eger bi sayan a bo, ez a şekerî sêberika dana.

sêberikane *Baz. Mat. Nn.* Boka şima bi sêberikaneya nêkerd? Çunkî sêberikane ci rê kemî kewno.

sêberikaney *Baz. Mat. Nn.* Nê hesabî di sêberikaney, ey rê peyhuwatek hesibîyena.

sêberikey *Baz. Mat. Nn.* Sêberikey ci rê bol a jî.

sêcarik/i *N.* Hîrêfinik/i, hîrêfine/ê. Çî/keso ki; karûgurweyanê xwu bi hîrê finan a keno, hîrê finan di keno/qedîneno. *Tr. Üçlü, üç kereli/dedalı. İş ve işleyişinde üçlü olan, soktuğunda üç kez sokan, yarıştığında üç defada işini bitiren.* Merdim esto ki sêcarik o, noqor esto ki jî hewtcarik o.

sêcarikey *Nm.* Hîrêfiney, hîrêfine/ê bîyayeni, wesfê hîrêfinan tey bîyayeni, hîrêqorey, hîrêqore/ê bîyayeni, wesfê hîrêqoran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwe û muamele û bîyayîş û kerdiş û meşdê xwu di hîrê finan di keno, hîrê finan di qedîneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Üçlü olmak. İş ve işleyişinde her defasında üçlü olmak, üç kezde bitirmek veya biteren olmak.* Sêcarikeyda xwu di cara qezenc nêkerdo jî tim jî pêverikanê xwu sêcarik wazeno.

sêçeqe/ê *N.* Hîrêçeqe/ê. Çîyo (zv. kes) ki hîrê çeqê ci estê, wahîrê hîrê çeqan o. *Tr. Üç çatallı.* Mi kerd xwu rê ê sêçeqeyî bigîro, înan mi rê diçeqeyê ci tewsîye kerd.

sêçeqeyey *Nm.* Hîrêçeqeyey. Sêçeqe/ê bîyayeni. Çîyo (zv. kes) ki hîrê çeqê ci estê, wahîrê hîrê çeqan o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Üç çatallılık.* Mi kerd xwu rê ê sêçeqeyî bigîro, înan mi rê diçeqeyê ci tewsîye kerd. Labelê ma nêzana ki; sêçeqeyeya ci do

1 Tr. Sadrazam lokumu.

ma rê senîn biercîyo.

sêgaveşteni *Ky. f. M.* Sêgaveştiş. Sêgavi çekerdeni, sêgavi kay kerdeni. *Tr. Üç adım atmak. Üç adımla uzun atlama oynamak.* Eger na kay sêgav eştişi bîyayê, înan mi di nêşayê qerez bikero.

sêgavi *Ky. Nm.* Kayênda sporî ya ki; cayêndê hulo bîyayênî nîşan kenê, tayên peynî ra yenê û hîrê gaman mîyan di, linga xwu nanê ê cadê nîşan kerdî ser û xwu vera verî bi pêtên a hulo kenê û aver xwu erzenê dûrî. Dima jî şinê bi mîtroyan a peymenê û serkewtan tepît kenê. *Tr. Atletizmde üç adımlı uzun atlama oyunu.* Sêgavi, rem û yixtirme di hembazan mîyan di kesî bi min a nêşayê baş bikero.

sêgavkî *Ky. N.* Sêgavane, zêdê sêgav a, bi sêgavi mendeni, wesfê sêgavi tey bîyayeni. *Tr. Üç adımlı uzun atlama gibi.* Yixtirme bî. Labelê sêgavkî bî.

sêgavkîyey *Ky. Nm.* Sêgavaney, sêgavkî bîyayeni, wesfê sêgavkî tey bîyayeni, zêdê kayerda sêgaveri bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê sêgavi bîyayeni, wesfê sêgavi tey bîyayeni. *Tr. Üç adım gibi bir çeşit uzun atlama oyununun özelliklerini taşımak.* Mi cara sêgavkîyeya winî ecêbi nêdî bî.

sêgulî *Zîr. Nm.* Hîrêgoşê, bêçiki, milêbî. Bi sêgulîyera sap çebêno. *Tr. Üç çatallı/parmaklı dirgen/yaba.* Sêgulî do di gulî ra deha rew vaydo.

sêki *Nm. Bw.* Hîrêki. Sêka deloy û sêka kaxit kay kerdenî jewi nîya.

sêkişt *Mat. Nn.* Nuşte. Şeklêndo hîsabî yo ki hîrê nûtê ci yê û hîrê jî verê ci yê. Nê verîy û nûtê resenê pê, ci ra no şeklo hîsabî sazêno. *Tr. Üçgen.* Hîrêçimeyê sêkiştî estê. Çimeyê ci yê mîyanî pêro 180 derecey ê.

sêkokel 1. *S. Nn.* Kar kerdenên di şirîgeya hîrê merdiman yan jî hîrê gelan (kerîyan) yan jî hîrê komekan a ki, esas no bîçim şirîgey di kes hîrê cay beno. Labelê kes qayîl nîyo ki nê hîrê cayan ra cayên teber di verdo. Cora qandê totikdarey, qandê havilkarey kes bi hîrin a şirîgeyên keno. A na şirîgey rê vanê sêkokel. Eger na şirîgey bi di cayan a bo, wexta jî bena hevgeli. *Tr. Üçlü koalisyon, üçlü ortaklık. Ortaklaşa ve anlaşmalı, şartları belli olan üç kişi veya gruba dayanan iş ortaklığı.* 2. *Nn.* Doraniki, şepşepoki, goveleki, dordorî. Çîyo ze labîrent. Çîyo ki kes dekewno de û deha nêşeno ki ci ra bivijîyo, kes poşman beno ki dekewto de. *Tr. Labirent, şeytan üçgeni, girift, çıkışı çok zor, insanın girdiğine pişman olduğu giriş/iş.* Ma kewtîy sêkokelên ki, hewtay merdim bêro ma nêşeno mîyan ra vejo.

sêkur/i *N.* Sêwî. Keso ki yan maya ci yan pîyê ci yan jî ma û pîyê ci çinî yo, merdo. *Tr. Yetim. Annesi veya babası veya hem annesi hem de babası olmayan.* Qergûnek sêkur bî, kalik û pîriki winîyayê ci ra.

sêkurani *Nm.* Roja sêkurani. Na roji, hîrê rojîy verê roşanî ya ki, sêkurîy na roji di, şinê hemberîyanan ra lênîy û teştîy anê, pa çinayanê xwu şuwenê, hadireya serşodê xwu kenê. Çunkî eger sêkurîy berey bimanê, zemano giran di nêşenê qandê pakey lên û teşt û çîyo winasîn bivînê. (Verî lên û teşt û çîyo winasînê şitişî hergi keye di çinêbî, çinêbîyayeni esti bî.) *Tr. Bayramın hazırlık günlerinden biri olup yetimlere tahsis edilmiştir. Bu gün, bayramdan üç gün evvel olup bu günde yetimler üst başlarını yıkarlar.* Keso sêkurani di lên û teştîy nêdo sêkuran çinî yo. Eger tey diramatê îman û wijdîyan çinêbo, o zewmbî yo.

sêkurey *Nm.* Sêwîyey. Sêkur/i bîyayeni yan may yan pî yan jî hem may, hem pî çinêbîyayeni, merdeni. Yan may ra yan pî ra yan jî hurdina ra mehrûm bîyayeni. *Tr. Yetim/öksüz olmak. Ya annesi veya babası veya her ikisi ölmüş olmak.* Mêrdekê xeyrwazî va: Qusûr mewinîyê, ez sêkureyda ci nêwinîna, mi rê baqileya ci deha mihîm a.

sêkurîy 1. *Nb.* Sêkurekîy. Hîrê rojîy verê roşanî rê vajêno. Verê roşanî roja hîrini rê vajêno. Roşanan di rojên verê pêrinan (çinayan) a ki, na roji di sêkuran kenê kêfşad, winînê sêkuran ra, ci rê çîyo lazim herînenê. Verê roşanan rojîy wina rêze benê: Sêkurekîy (sêkurîy)-çinay (prênîy, şerefat)-kulorîy (erefat)-roşan. *Tr. Bayramlarda bayram öncesi yetim günü olarak isimlendirilen bir gündür ki bayramdan üç gün evveldir.* Kalekê erdîşşipî va: Ewro sêkur ê. Ma do sêkuran kêfweş kerê. 2. *Nb.* Kesê ki; yan maya ci yan pîyê ci yan jî hem maya ci, hem jî pîyê ci çinî yo. *Tr. Yetimler, öksüzler. Annesi veya babası veya hem annesi hem de babası olmayanlar.* Gama bîni ê sêkurîy tîya di bîy û bî vinî. Nêzana ki sera şîy?

sêl *Cog. Er. Nn.* Çîyo ki, awa yaxeran û vewrana ki bi pêtên a vijêna û şelag û giraney xwu vero bena. *Tr. Sel.* Sêlêndê însanan ame, zêdê sêlawîdê varişî ya heme çî xwu vero berd.

sêlawî *Cog. Nn. Bw.* Laser. hendo ki sêlawîy amey, înan nêşa derî bivêro.

sêmehani *Teo. Nm.* Hîrê meng ê ki muslumanî, xwu rê bol bol îbadet kenê. Nê mengîy; Recebi,

Şabani û Remezan a. *Kur. Sêmehe. Tr. Üç aylar.* Sêmehani, demserre bi demserre virêna, tim demserreyê ci jew nîyo. Bî di finîy ez a amnanî roje tepşena. Jû vajeki esta ki Kirdasî asena. Labelê Dimilîy babetna vanê, Kirdasîy na vajeki babetnakî vanê. No jî mojneno ki esas Dimilî û Kirdasî ziwanên o. Labelê bi bander nêbîyayîş a yan jî ca bi ca bi bander bîyayen a bi hezar seran a pêra kewtê dûrî û virîyayê. Na vajeki di "sê" û "mehe" Kirdasî hesibêno. Labelê –an Dimilî yo. Bi no babet a, na vajeki bîya Dimilî. Çunkî Dimilî di sê, hîrê yo û mehe jî meng a yan jî jû cayan di aşmî ya.

sênex *Teks. Nn.* Germaj, germac. Resenêno ki mû yan jî têlandê pemî ra virazêno û hendê qalineyda di giştan o. Sênex, di vajekana peyda bîyo, vajekênda pêyabestê ya. Dimilî di sê, hîrê yo (Labelê hergi ca di nê, jû cayan di û bolkî jî vajekandê pêyabestan di vajêno. Mesela sêmehani, sêverik, sêkokel ûzn.), nex jî la o. Yanê maneyê ci beno layo hîrêqat yan jî hîrêla. Sênex, nîmresenên o. Eger fina qatê pêserî kerê, wexta beno şeşqat. Sênex bolkî mûyan ra, jû fini jî mû û peme pêmîyan kerdena jî virazêno. Sirf pemî ra nêvirazêno. *Tr. Kıl veya kıl ile pamuk ipliklerininin karışımından yapılan ve iki parmak kalınlığında olan bir sicim.* Welatdê ma di bi sênexî ya kolî ancîyayê, derze wedarîyayê.

sênî *Nm. Bw.* Sînî. Nanê xwu sênîyeri ser o roni û şorî dewarî verdi.

sênûtîy *Ed. Nb.* Nuştiş di, qandê cayo ki, kes qayîl nîyo binûşno, cayo ki kes qayîlo wendekaran rê verdo, cayo ki kesî nêdayo û cayo ki dewam kerdenda şik û fikrandê zêdê pê nûşênê ki, ze ki vajê bi no bîçim a dewam beno, dewam beno. *Tr. Üç nokta, art arda üç nokta olan.* Mi telebey riştîy û ....

sêpare *Nn.* Nanê şewra yo heqîqî yo. Tayên însan "sêparî" û "ara" keno pêmîyan. Vano beno ki, hurna jî eynî yê. Jew nîyê. Verî însanan şewra rewên, nimazdê şewraya hema tepîya şîyê tebera kar kerdê. Verê karî tayên nan werdê. No nan, nanê serdê zerrî bî. Bi îdarey a no werdê. A nê nandê serdê zerrî rê vanê "ara" Noqra ki şîyê dest kerdê bi karî ya tepîya, saeti ameyê çoşmeyê heştî yan jî newî (îcab bikerdayê, goreyê veyşaney new û nîm des jî bîyê) girotê noqra sêpare kerdê. A no werdê nê wextîy bîyê raştanraşt nanê şewray. O siftekên qando ki mîde nêkenîyo, sancî û jan kesî pîze nêkewo, kesî bi îdarey a kerdê. Cora "*kahvaltı*"yê Tirkan ma di beno "sêpare" Welhasilê kelami "ara" sifte bena. Çunkî bi îdarey a bena. Çunkî qando ki mîdeyê kesî nêtewo werêna. Halbûkî sêpare werdêndo temam o, temamkerdok nîyo. Nanêndê cemên o. Keso do bewnîyo ceman ra û nameyê ci pano. Cema siftekêni şewra yo, werdê ci sêpare yo. Cema didîy dihîr a, cemê ci "nanê dihîri" yan jî "taştare" yo. Noqor cema dimayêni jî şan o ki nameyê nandê ci jî "şamî" yan jî "nanê şanî" yo. Bê nînan "ara" û "paşşîvi" jî esta ki, nê werdîy, werdê ceman nîyê, xwu rê vernan ê ki, Tirkî di nînan rê vanê *"atıştırmalık." Tr. Kahvaltı.*[1]

sêrbaz/i *N. Bw.* Sihîrbaz/i. Lajekî va: Ey heme çî mi çiman vero virna, Ellah zano ki sêrbaz bî.

sêrbazey *Nm. Bw.* Sihîrbazey. Keso sêrbazeyda ci ra, guman nêkeno.

sês *Nn.* Ezîyet. Çekûyo giran, çîleyo giran, derêniko giran, vêşî vêşî jewî ser o ezîyet peyda bîyayeni. *Tr. Eziyet, çile, şiddetli baskı, dayanılmaz eziyet.* Cinî mêrdedê xwu rê vana: Mêrdek, ti şîyê eskerey, maya to tim mi ser o sês kerd/rona. Sêso ki mi ser o roneya, to ser o jî roneyayê, ti do jî biqehrîyayê bişîyayê kê pêran.

sêsante/ê *N.* Sêsin/i. Kes/çîyo ki; çîle û çekû anto, zehmet û giraneya boli anta. *Tr. Dayanılmaz sıkıntı ve zahmetler çeken, çileler çeken, baskı ve zahmet gören.* Keso sêsante, beno bîyaye.

sêsanteni *f. M.* Sêsantiş. Çekû û çêle û zehmeto giran anteni, çekû û çîle zehmetdê giranî bin di bîyayeni. *Tr. Büyük çile, sıkıntı, baskı ve ağırlık altında olmak.* Va: Ez a jî zêdê to sês ancena. Kesî hendê mi sês nêanto.

sêsbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tey sês esto, zehmet û çekû û çêleyo giran esto. *Tr. Büyük sıkıntı, zahmet, çile, baskı veya ağırlık haline gelen.* Mi rê ki deha derdê ê kesdê merdimdê sêsbîyayî nêancêno. Gereg ki kes ey ra bireyo.

sêsbîyayeni *f. M.* Sêsbîyayîş. Çîle û çekû û zehmet

---

1 Dimilî di sêpare nêwerêno, beno. Mesela şiklê nê vatişan çewt o: Bê ma sêpare bûrê. Şima sêpare werdo? Eger ma sêpare biwerdayê. Key ki şima sêpare werd. Herûnda nê vatişan di gereg ki nê vatişîy bivajîyê: Bê ma sêpare bikerê. Şima sêpare kerdo? Eger ma sêpare bikerdayê. Key ki şima sêpare kerd. No xusûs di Tirk û Îngîlîzîy jî wina vanê. Mersela; Tirkîy vanê *"Gel kahvaltı yapalım."* Nêvanê *"Gel kahvaltı yiyelim."* Îngîlîzîy di jî *"Have breakfast"* vajêno ki, fina tîya di kerdiş esto, werdiş çinî yo. Zêdê nînan Dimilî di serşo beno. Vanê mi serşoyê xwu kerdo.

û derênik û giraneya boli bîyayeni. *Tr. Büyük çile, sıkıntı, zahmet, baskı olmak.* Eger sês bîyayê, o do biremayê. Dêmax kî sês nîyo.

sêser *Mat. Baz. Nn.* Sêserik. Jewî rê hîrê qatîy dayeni, hesab kerdeni. *Tr. Bire üç.* Çerçî do çîyanê xwu sêser bido.

sêserane *Mat. Nn.* Hîrêserane, hîrêverane, sêserikane. Bi şekil û bîçimdê sêserî ya, jewî rê hîrê bîyayeni. *Tr. Bire üç kat.* Eger sêserane bîyayê, wina kemî nêkewtê. Ellah zano şima çeharserane dayo.

sêseraney *Mat. Nm.* Hîrêveraney, hîrêseraney, sêserikaney. Sêserane bîyayeni, wesfê sêserî tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di sêserane bîyayeni. *Tr. Matematiksel işlemlerde bire üç ile işlem yapmak.* Sêseraneyda ci di xeta est bî.

sêserey *Mat. Nm.* Sêserikey, hîrêserey, hîrêverey. Sêser bîyayeni, wesfê sêserî tey bîyayeni. Karûgurweyêndê hîsabî di bi sêserî ya, jewî rê bi hîrê qatî ya muamele kerdeni. *Tr. Matematiksel işlemlerde bire üç metoduyla hareket etmek.* Mi va beno ki şima do bi sêserey a şirê, şima bi diserey a şîy.

sêsey *Nm.* Çekû û çîle û zehmet û derêniko ravey. *Tr. İleri derecede zorlama, baskı, çile ve zahmet.* Sêseyda xwu, xwu gunakar nêkerd. Peynîya xwu bi xeyr a ardi.

sêsik *Nn.* Zehmet û çekû û çîle û derênik û zoro ravey. *Tr. İleri derecedeki baskı, çile, zahmet, zorlama.* Mêrdekî va: Key ki to dî ki ci ser o sêsik esto, wexta ma winênê çaredê ci ra.

sêsîyeki *Nm.* Hîrêsîyeki. Kayên a ki; bi şeş sîyan a kay bena. Hîrê sîyan kenê rêze. Cora na kay rê vanê sêsîyeki. *Tr. Altıtaş oyunu.* Na kay wina kay bena: Dolekên (*Tr. Kare*) mîyan di çehar dolekîy virazênê. Nê çehar dolekan mîyan di new teney pêresikîy peyda benê. Şeş sîy bi babetên reng a, şeşnakî jî bi babetna reng a hadire benê. Kay, bi di merdiman a kay bena. Hergi merdim hergi fini sîyênda xwu ronano. Eger nînan ra jew, bi hîrê sîyandê xwu ya rêzeyên virazo, xwura qezenc keno. Eger nêşo rêzeyêndê hîrê sîyan virazo jî, noqra hettanî na rêziki yan jî fikên virazîyo do bikudîyo. Kaykerdiş di amorê kayeri goreyê waştenda kaygeran kudêno.

sêskar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ser o sês ronano, ci rê çîle û çekû û derênik û zordareya çetini ronano, ci rê zehmeto ravey ronano. *Tr. Baskıcı, çile çektiren.* Merdimo sêskar do senîn heyatê xwu teslîm kero ki?

sêskarey *Nm.* Sêskar/i bîyayeni, wesfê sêskaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; sêskar o, sês keno, zor û zehmet û çîle û çekû ronano kesan ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Baskıcılık.* Sêskareya ci nêşena ci rê bisêsno, a do kotî ê bînan rê bisêsno?

sêskerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci ser o sês ronayo, ci rê çîle û çekû û derênikêndo ravey nayo ci ser. *Tr. İleri derecede bir çile, baskı ve zahmet konulan veya çektirilen.* Keso sêskerde, do senîn zewmbîyan rê sês nêrono?

sêskerdeni *f. M.* Sêskerdiş. Kesên yan jî çîyên ser o çekû û çîle û derênik û zehmet û giraneyênda ravey û nêantê ronayeni. *Tr. İleri derecede bir baskı, çile, sıkıntı ve zahmet vermek veya yapmak.* Mi va sês meki, ey tim sês kerd. Soyîn xebatkaranê ci pêrini sere wederd.

sêşeme *Nn.* Roja ki mabeyndê dişemî û çarşemî da. *Kur. Sêşem, sêşemî. Tr. Salı, salı günü.* Eger şima şenê, roja sêşemî şirê.

sêşemeyane *H.* Sêşemane. Wextê sêşeman. *Tr. Salı günleri.* Ma do neya tepîya, sêşemane şirê kê înan.

sêvan/i *N.* Girdo/a nêviraşte/ê. Çî/keso ki bi qelafat a bê bîçim girdo û nêvirazîyayo. *Tr. Bedenen/görünüm olarak kaba, iri yarı, fakat biçimsiz.* Mi bi xwu rê sêwan ame. Cora ez pey qayîl nêbîya. Eger sêwan nêbîyayê, ez do pey qayîl bîyayê.

sêvanoki *Nk. Nm.* Sayekvaş. Vaşêndê gem o bisayek o ki, sayeka ci hendê di gullan a û bi govdedê ci ya bena û sayeka ci werêna, bi perdê ci ya jî şit şimêno. Sêvanoki perrê ci nermek û pûrtikin ê, bi err a vila û derg benê. Perrê ci nermek o. Dewandê rojawandê Suwêreki di beno. *Tr. Gövdesinde bir çeşit elma veya elmacık bulunan bir çeşit yumuşak ve tüylü ot, yabani elma.* Mi bi sêvanok a, bol şit şimito û sayeka ci jî bol werda.

sêverik *Mat. Nn.* Sêver. Nişte, nuşte, dolek, çêlek, leyrek. Şeklo hîsabîyo ki; bi hîrê nûtan û hîrê veran a reseno pê û virazêno. *Tr. Üçgen.* Babet babetî sêverikîy estê; sêveriko tîkçime, sêveriko jewane (sêveriko jûwane) û sêveriko vercêwik (sêveriko verdilet)

sêveriko jewane *Mat. Nn.* Sêveriko jûwane. Nê sêverikî di hîrê ver û hîrê çimeyê ci zêdê pê yê, hendê pê yê, jewê, tey ferq çinî yo. *Tr. Eşkenar üçgen.* Sêverikêndê jewanî di hergi çimeyên 60° keno. Hîrê finîy şeştî derece, keno 180°.

sêveriko jûwane *Mat. Nn. Bw.* Sêveriko jewane. Sêverikêndê jûwanî di kenar (ver) û çimeyên çend bo, ver û çimeyê bînîy jî hendê.

sêveriko tîkçime *Mat. Nn.* Nê sêverikî di çimeyên tîko, dereceyê ci 90 o. Çimeyê ci yê bînîy hendê pê yê, benê 45°y. *Tr. Dik açılı üçgen.* Mamostî qeçekan rê va, sêverikêndê tîkçimî di çimeyên 45° o. Çimeyê ci yê bînîy çend kenê?

sêveriko vercêwik *Mat. Nn. Bw.* Sêveriko dilet. Mamostî, hîrê teney sêverikê vercêwik, ê zewmbîy mojnay û va, çimanê nînan hesab kerê, bivînê.

sêveriko verdilet *Mat. Nn.* Sêveriko vercêwik. Sêveriko ki di verê ci, di kenarê ci jewê, zêdê pê yê, eynî yê. *Tr. İkizkenar üçgen.* Sêverikdê verdiletî di, dergeya di verandê ci, hendê pê ya. Nê sêverikî di çimeyê verandê pê nêresayan jî jew ê, hendê pê yê. Mesela çimeyo corên eger A bo, çimeyê cêrênîy benê B û C. A sêverikdê diletî di nê çimeyê B û C'y hendê pê yê. Mesela eger çimeyê A'y 80 derece bo, wexta B û C hergi jû beno 50 derece.

sêviki *An. Nm.* Esteyê lingerda kesî yo ki kulomeki di reseno pê û qulorek o. *Tr. Om, bacağın üstten bittiği yerdeki yuvarlak bacak kemiği.* Eger tenekna derênik serneyayê, sêvika ci do bişikîyayê.

sêvito *Ky. Nn.* Babûrtan. Kayên a ki sifte sifte merdimên sereyê xwu keno xwu ver û xwu çewt keno, ê bînîy jî destê xwu nanê mîyane (paştî) dê çewtbîyayî ser û xwu ser ra erzenê, do piro nêgunê. Eştiş di lingêndo seredê çewtbîyayî heti ra şiro, a bîni do jî qenida çewtbîyayî heti ra şiro. Mesela xwu peynî ra yan jî kişta serî ra eştiş nêbeno. Merdimo ki xwu ser ra erzeno, do ê siftekênî hema peynî (hendo ki o keso ki xwu erzeno, piro nêguno) di çewt bo ki ê bînê ki qor dê, bêrê xwu ey ser ra jî bierzê. Hergi merdimo ki xwu ser ra erzeno, şino peynîda ê bînan di xwu keno çewt. Rêze tim wina zeyîdêno. Bi no babet a kaygerîy çoşmedê dewa geyrenê, hetta ki biedizîyê. *Tr. Birdir bir.* Verî ma bol sêvito (babûrtan) kay kerdê.

sêvok *Mîm. Nn.* Sornî. Cayê serdê banandê herrinan o ki kes bi tûr û qetûr û çaran a tenekên dêsî bolêrî keno derg ki awê serdê banan dêsan di war nêşirê û dêsî nêşehitnê. *Tr. Saçak.* Vanê roja înî, merdeyê kesî yenê sêvokdê kesî di şamîya şewda înê pawenê. Hettanî ki şewa înê nêvijêna jî nêşinê. Wexto ki şewi dekewna eger ki hewna şewa înê nêvijîyaya, şinê û nehletîy kenê ê keyî. Cora verênan vatê, miheqeq şewa înê vejê.

sêwan *Nn.* Zompe. Çuweyo qalin o ki; qandê lejî xusûsî virazîyayo. *Tr. Saldırı, kavga veya savaş için özel olarak hazırlanmış olan sopa.* Ramêr (şofêr)an bolini het di sêwanê ci esto.

sêwî *N.* Sêkur/i. Kes/çîyo ki; yan maya ci yan pîyê ci yan hem maya ci, hem jî pîyê ci merdo. *Tr. Öksüz.* Tûtekên û pitekênda sêwî bî. Cora ma ci rê bîyê sersûn.

sêwîyey *Nm.* Sêkurey. Sêwî bîyayeni, sêkur/i bîyayeni yan maya ci yan pîyê ci yan jî hem maya ci, hem pîyê ci merde bîyayeni, çinêbîyayeni. *Tr. Öksüzlük.* Zerrîya min a bolkî sêwîyeyda ci rê veşena.

sêxwur/i *N. Bw.* Sêxwuran/i 2. Ellah kesî rataldê sêxwurî nêkero. Willi kesî bi post a weno.

sêxwuran/i 1. *Zoo. N.* Şijeyo zîxwurin, şijeyo bicax, bitîr o. Heywanêndo zêdê meran o, dijeyo ki zîxwurîy pa estê, şijeyo ki caxîy/tîrîy erzeno bi kesî. Sêxwuran, qandê postî nê, qandê goşdê ci tepêşêno, hergi merdim jî goştê ci nêweno. Sêxwuran çoşmedê Feratî di, dewandê ma di esto. Zîx, zixt, tîr a, xwuran jî werok o. Wexta maneye namedê ci beno, çî/heywano ki wahîrê tîran o, wahîrê caxan o û werok o. *Tr. Oklu kirpi.* Mi bixwu caxê sêxwuranî kê ma pey di dîyê û arêdayê, ardê sûki.[1] 2. *Ed. Zv. N.* Sêxwur/i. Çî/keso ki; weno nêweno mird nêbeno. Dimilî di sêxwuran kê rê bivajîyo, bol werdenda ci ra qal beno. *Tr. Obur, doymaz.* Ti vanê beno ki sêxwuran o, weno nêweno mird nêbeno.

sêxwurane *Nn.* Hûtane, zêdê hûtan bîyayeni. Zêdê sêxwuran a bîyayeni, bol werdeni, mird nêbîyayeni, zêdê mird nêbîyayan. Kesê ki wenê nêwenê, mird nêbenê. Kenê nêkenê mird nêbenê. Gînê xwu zerre nêgînê, bes nêbenê; a zêdê înan bîyayeni, wesfê înan ci ser o bîyayeni. *Tr. Doyumsuzcasına, doyumsuzlar gibi, oburlar gibi.* Çiçî ki kewt ci fekî, sêxwurane werd. Qethan mird nêbî.

sêxwuraney *Nm.* Sêxwurane/ê bîyayeni, wesfê sêxwuran tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu yê kerdişî di, xwu pîze kerdişî di, girotişî di, xwu zerre antişî di qethan mird nêbîyayeni, ci rê mirdey çinêbîyayeni. Timûtim zêdê veyşanan bîyayeni. *Tr. Doyumsuzcasına olmak, doyumsuzlara benzemek, oburlara benzemek, içi deliklere benzemek.*

---

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"xarendaz"*î ya ravêrena. Farîsî di xar, bi vajekda "xwar" û "wer"î ya eynî mane do. Mesela Dimilî di jî merdimwer, keswer, vêşanîwer, heramwer, faîzwer (faîzxwur) esto û vajêno. Qandê zanîşî *Bw.* Zîxwuri.

Mi rê sêxwuraneyda ci ra nê, çim nebareyda ci ra qal bikerê.

sêza kovî *Nk. Nm. Bw.* Sombizêki. Eger sêza kovî perpûn bo, ma do ci ra bol berke bigîrê.

sêza zûrayî *Nk. Nm. Bw.* Sombizêki. Ey sêza raştay dê mi, sêza zûrayî jî xwu rê giroti.

sêzeki *Nk. Nm.* Firizi, sêzi. *Tr. Ayrık, ayrık otu.* Ti do sêzeki erdî ser o nê, erdî bin di temaşe bikerê.

sêzê kovî *Nk. Nm.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Sêza kovî. Eger şima bişê zêzanê kovîyan perpûn kerê, şima do ci ra xeylên dilig vejê.

sêzêra kovî *Nk. Bw.* Sombizêkêri. Sêzêrê şima yê kovî do perpûn kerdiş di bol pere bikerê.

sêzêra zûrayî *Nk. Nm.* Sombizêkêri. Sêzêra înan a zûrayî jî sêzêrda ma ya raştay vêşêrîy sêzîy tepiştê.

sêzêrê zûrayî *Nk. Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Sombizêkêri. Sêzêrê ci yê zûrayî do bi destdê dewlet a perpûn bê.

sêzêri *Nk. Nm.* Somêri, guvîjêri, dara sêzan, dara sêzan, dara guvîjan. Dara ki pa sêzîy benê, dara ki pa guvîjîy benê, dara ki sêzîy dana. *Tr. Alıç ağacı.* Sêzêrê dewda ma, ma rê bes kenê.

sêzi 1. *Nk. Nm.* Somi, guvîji. Babetên meyweyên a ki hendê nehayên a. Mîyan di dîrê teney dendikîy estê, bi darda sêzêr a benê. Bolekê ci "sêzîy" ê. *Kur. Guvîj. Tr. Alıç.* Labelê "sêzi" bolkî tenya nêvajêna, bi bolekeyda ci ya vajênê. Yanê raştê ci, beno "sêzîy." Sêzêna mi kewti, ey xwu rê werdi. 2. *Nk. Nm. Bw.* Sêzeki. Eger sêzi erdên di kuho bo, ê erdî di rew rewî qezenc nêbeno û kes rew rewî jî nêşeno erdî sêzi ra pak kero.

sêzîy *Nk. Nb. Bw.* Qandê bolekeyda ci Sêzi. Sêzîy dewda ma di estê. Sêzîy, bi darandê sêzan a (yan jî bi sêzêran a) benê.

si *Nm. Bw.* Hurri 2. Ez winîyaya şuwaneyo tim vano si si si! Ti nêvanê ki o yo mîyan rameno, qewirneno, lûneno, dano hereket kerdiş.

sibati *Cog. Nm.* Guciki. Menga zimistanî ya peynekêni. *Tr. Şubat, Şubat ayı.* Sibati mîzgînîya wesarî ya. Sibati 28 rojîy ancena. Labelê 4 seran ra finên jî 29 rojîy ancena.

sidike *Nn.* Eger, qusûr, kemaney. Wexto ki alvêrên di, bazirganeyên di, waştokê pê bîyayeni di çî pey di gêrêno û tey eger peyda beno vajêno. *Tr. Sekte, leke.* Şima keyna ci pey di kerdi keynera ci sidike werd, şima sidike da piro.

sidikepirodayeni *f. M.* Sidikepirodayîş. Eger cirodayeni, eger pirodayeni, tey eger peyda kerdeni, bi fêlan û tercîhdê xwu yê xirabî ya kesên yan jî çîyên di sidike (eger) peyda kerdeni. *Tr. Sekte vurmak, lekelendirmek.* Kaşka şima a pagi nêgirotayê û pey di nêkerdayê. Şima sidike da piro, a ya deha nêşina.

sidikewerdeni *f. M.* Sidikewerdiş. Eger werdeni, tey qusûr peyda bîyayeni, nameyê ci yan jî bixwu lekedar bîyayeni. *Tr. Sekte yemek, lekelenmek.* Eger sidike nêwerdayê, do rew veyvi bîyayê.

sidikeyîn/i *N.* Egerin/i, qusûrin/i, biqusûr/i, kemane/ê. Wexto ki alvêrên di, bazirganeyên di, waştokê pê bîyayeni di çî pey di gêrêno û tey eger peyda beno a no kes yan jî çî beno egerin, beno sidikeyîn. *Tr. Sekteli, lekeli.* Şima do sidike nêdayê heywanandê ci ro. Nê fêlîya tepîya heywanê ci bî sidikeyîn.

sidikeyîney *Nm.* Egeriney, egerin/i bîyayeni, qusûrê ci estbîyayeni, pa kemaney asayeni. Sidikeyîn/i bîyayeni, pa sidike bîyayeni, sidikeyê ci estbîyayeni. Kes/çîyo ki; eger û sidike û lekeyê ci esto, sidikeyîn o, qusûrê ci esto, wahîrê sidikî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci, ser o bîyayeni. *Tr. Sekteli olmak, kusurluluk, lekeli olmak.* Sidikeyîneyda ci ra nêbîyayê, beno ki jî biroşîyayê.

siftah *Nn.* Sifteh. Çî/keso ki; karûgurweyên di sifte sifte dest bîyo pa, dest bîyo bi ci. *Tr. Siftah, başlangıç, başlamak, start vermek.* Dûkandarî va, ma ewro hewna siftah nêkerdo.

sifte *Ç.* Verî. Ê bînan vernî di, verê ê bînan, verê hemini, verê dimayênan. *Tr. Önce, ilk, ilkin, birinci, evvel.* Esas sifte ez do zerre kewtayê.

sifteh *Nn.* Verî verî, verê hemini, verê coy nêbeno, tewro ver, ela verêni. *Tr. İlk, ilkin.* Mi hewna siftehê ci jî nêkerdo.

siftekên/i *N.* Çî/keso ki; vernî do, verê ê kes û çîyandê bînan yeno, wexto ki rêz kerê, do vernîda ê bînan di bo. *Tr. İlk, birinci, önde gelen.* Wendoko siftekên do miheqeq mikafatê xwu yê siftekêney bigîro.

siftekêney *Nm.* Siftekên/i bîyayeni, vernî di bîyayeni, ê siftî bîyayeni, vernîda hemini di bîyayeni, verên bîyayeni, qor kerdeni di siftekên bîyayeni, rêzey di vernî di bîyayeni. *Tr. İlk olmak, birincilik.* Siftekêneyada ci keramatên çinî ya. Çunkî jewî paştî dêbî bi ci.

sifteki *Ban. Nm.* Destpêki, veromek, nuşteyê dest pakerdeni, qiseyê siftî, qiseyê siftekênîy. *Tr. Başlama/giriş yazısı, mukaddime, giriş.* Mêrdek hewna sifteki di mend bî ki, înan tepişt, berd eşt hepisxane.

sifte ra *H.* Verê coy, sifte sifte, verî verî, verorde, veror. Çîyo ki sifte ra yo ki o yo dewam keno. *Tr. Baştan, ilkin, önceden, evvelen, öncelikle.* Mi

sifte ra karê înan qebûl nêkerdê. Nika ra nêbî.

sifte sifte *Nb.* Verê hemî çî û kesî, verê heme çî û kesandê bînan. Çî û keso ki hewna verê ci çinî yo, a o kes yan jî o çî. *Tr. Ezeli, evveli olmayan, her şey veya herkesten daha evvel.* Ellahî sifte sifte Hz. Adem dayo, dima însano bîn dayo.

sigûm *An. Nn.* Rî, rûçik, wec, wej, şekl, şeklê rî, betari, asayîşê beden û rîdê kesên yan jî çîyên. *Tr. Sima, yüz, surat, şekil, görünüm.* Tim jî sigûm kerde bî, qe rojên mi rîweş nêdîyo.

sigûmin/i *N.* Rîkerde/ê, rîçirç/i, rîçirç/i, rîtirş/i, rî tirşkerde/ê, qehrîyaye/ê. *Tr. Asık suratlı, surat asmış olan, ekşi suratlı, kızgın suratlı, kızmış olan.* Merdimêndo sigûmin bî. Mi nêşa bi ci ya îdare bikero.

sigûminey *Nn.* Sigûmê ci bîyayeni, sigûm kerde bîyayeni, rîtyirşey, rîtirş bîyayeni, rî kerdeni, şeklê xwu pîs kerdeni, pirûziney, pirûzin bîyayeni. *Tr. Surat asmış olmak, suratlılık, kızgınlık.* Ellah to ki to sigûmineyda ci ra ûja terk kerd û ti ameyê.

sigûmkerde/ê *N.* Rîtirş/i, rî tirşkerde/ê, rîçirç/i, rîçirçin/i, rîçirçinbîyaye/ê, pirûzin/i, pirûzkerde/ê, qehrîyaye/ê, zincîkerde/ê. Keso ki rîyê xwu kerdo tirş û qehrîyayo. *Tr. Surat asan, kızgın, burun etmiş olan.* Ez nêşena derd û qehrê sigûmkerdî wedara.

sigûmkerdeni *f. M.* Sigûmkerdiş. Rî kerdeni, zincî kerdeni, qehrîyayeni, rîtirşin bîyayeni, pirûziney, pirûzin bîyayeni, qandê semedên, rî pîs kerden û qehrîyayeni. *Tr. Herhangi bir nedene bağlı olarak suratını asmak, yüz şeklini bozmak, surat ekşitmek.* Eger ay sigûm nêkerdayê, mi do a jî bi xwu ya biberdayê.

sigûmo pîs *Ed. Nn.* Weco pîs, wejo pîs, rîyo tirş. Rîyo ki ci ra rîtik a varena. *Tr. Çirkin surat, ekşi surat.* Hele biewnî ê sigûmdê pîsî ra, çi rîtik a ci ra varena!

sihaneki *Nm.* Sehaneki. Sehana werdî, sehana qiji. Cayo ki şeklê ci zêdê sehan a yo, bi sehani maneno. Qandê estanikerda ci *Bw.* Rişteki. *Tr. Küçük tabak/sahan, çanak.* Sihanekênda ci esti bî, a jî kerdi bî vinî.

sihani *Nm.* Sehani, tebaxi. Çîya ki kes şamî dekeno de û tey weno. *Tr. Sahan, tabak.* Eger nêbo, ma do şamîyera xwu dekerê sihani mîyan, ma do bi îskanan a jî şorbera xwu bişimê.

sihun *Psîk. Nn.* Wesfê însanî bi giraneya û bi dûzanên a însanî di xwu mojnayeni. *Tr. Kişisel özelliklerin davranışa disiplinli ve ciddi bir şekilde yansıması ve kendisini kişide göstermesi.* Ewro sihunê to giran o. *(Bugün duruşun ağırdır.)*

sihuney *Nm.* Bi giraney û bi dûzanên a wesfê însanan xwu moteni. *Tr. Kişi davranışlarının kişide disiplinli ve ağırlıklı olarak yer alması.* Mi cara ey di sihuneya winasîni nêdî bî.

sil *Nn.* Gî, ters. Çekerdeyê hergi weşî, çekerdeyê hergi biganî. *Tr. Bok, gaita, kaka.* Labelê ki tayên vanê beno ki silê hingan hingimîn o. Silê înan, hingimîn nêhesibêno, çekerdeyê hingan jî esto û sil o.

sila *N.* Dawet, tekelluf. Karûgurweyêndê zêdê sunnetî, zêdê veyvî, zêdê çîyêndê winasînî di kesên veyndayeni, ci rê tekelluf kerdeni. *Tr. Davet.* Ma yê kaxitanê xwu yê silayan (silaname) nika ra kenê hadire.

silabîyaye/ê *N.* Dawetbîyaye/ê, tekellufbîyaye/ê, veyndeyaye/ê. O/çîyo ki sila bîyo, dawet bîyo, veyndeyayo. *Tr. Davet edilen.* Merdimo silabîyaye, do şiro silada xwu ser. Şîretê Hz. Pêxemberî hina yo.

silabîyayeni *f. M.* Silabîyayîş. Dawet bîyayeni, veyndeyayeni, tekelluf bîyayeni. Qandê çîyen kesî rê silaname rişîyayeni. *Tr. Davet edilmek, çağrılmak.* Sila bîyayeni sunnet o. Labelê şîyayîş wacîb o.

siladar/i *N.* Dawetdar/i, dawetkar/i, tekellufkar/i. O/çîyo ki dawet bîyo, veyndeyayo. *Tr. Davetli, çağrılan.* Ez nê veyvî di siladar nîya, qey ez vîra şîya.

siladarey *Nm.* Dawetdarey, dawetkarey, tekellufkarey. Dawet bîyayeni, veyndîyayeni, ci rê dawet name rişîyayeni, bi sila bîyayeni. *Tr. Davetlilik, davetli olmak.* Siladarey jî hesibîyayenên a.

silager/i *N.* Silakar/i. O/çîyo ki sila keno, jewî veyndano çîyêndê mihimî ser. *Tr. Davetçi, davet eden.* Silager do silanamê xwu bi balkeşên a binûşno ki merdimanê xwu xwu vîra nêkero.

silagerey *Nm.* Silakarey. Karê silageran, sila kerdeni, dawet kerdeni, karê dawetkarî. *Tr. Davetçilik, davet etmek.* Silagereyêndê weş û bi dûzanên rê jew nê, dîrê merdimê aqildarîy lazimê. Çunkî bi jewî ya, silanamêndo weş peyda nêbeno.

silakerde/ê *N.* O/çîyo ki; sila bîyo, veyndeyayo, dawet bîyo. *Tr. Davet edilen.* Merdimo silakerde do şiro silada xwu ser. Çunkî sunnetên o.

silakerdeni *f. M.* Silakerdiş. Dawet kerdeni, veyndayeni, ci rê silaname riştenî. *Tr. Davet etmek, çağırmak.* Sila kerdeni sunnet o. Labelê îcabet kerdeni wacîb o.

silaname *Nn.* Dawetname, nuşteyê silay, kaxita

dawetî. *Tr. Davetname, davet yazısı, davetiye, davet mektubu.* Veyve di ci rê silaname nêşî bî, o jî qehrîya bî. Cora nêame bî.

silasîyaye/ê *N.* Şînasîyaye/ê, şinasîyaye/ê, nasîyaye/ê, nasbîyaye/ê, zaneyaye/ê. Merdim û çîyo nasbîyaye, kişta kesandê bînan ra zanayebîyaye. *Tr. Tanıdık, bildik, aşina, tanınan, bilinen, deşifre olan.* Xefîyeya silasîyayê, do cadê xwu di nêmeno, ca bivirno.

silasîyayeni *f. M.* Silasîyayîş. Şînasîyayeni, şinasîyayeni, nasîyayeni, nas bîyayeni, xerîbey ra vijîyayeni, zaneyayeni. Merdim yan jî çîyêndo şînas bîyayeni, silasnaye/ê bîyayeni. *Tr. Tanınmak, bilinmek, aşina olmak, bilinen biri olmak, yabancı olmaktan çıkmak.* Ez ûja di silasîyayê. Cora mi jûna rişt.

silasnaye/ê *N.* Şinasnaye/ê, şînasnaye/ê, zanaye/ê, nasnaye/ê, nasbîyaye/ê, şînasbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên silasnayo, heqdê ci bîyo wahîrê malûmatî. *Tr. Tanıdık, bildik, tanınan, bilinen, hakkında malumat sahibi olunan.* Şima kê o merdimo silasnaye tîya ra qewirnayo?

silasnayeni *f. M.* Silasnayîş. Şinasnayeni, şînasnayeni, nasnayeni, nas kerdeni, zanayeni, heqdê ci di wahîrê zanîşî, malûmatî bîyayeni, xerîbey ra veteni, pêra veteni, pêser ardeni. *Tr. Tanımak, bilmek, hakkında bilgi sahibi olmak.* Eger mi nêsilasnayê, înan do ez bixapênayê.

silayey *Nm.* Dawetey, dawet kerdeni, veyndayeni. *Tr. Çağrıda bulunmak, davetlilik.* Silayey di kes do balkeş bo.

silhî *Nn.* Dorîyêndê awên o ki kes tey awi dano merdiman. Silhîy bafûnî ra, baqirî ra, camî ra û naylonî ra jî virazênê. *Tr. Sürahi.* Silhî ra awi meşimê, bi qedehananbidê teyşanan.

silik *Zoo. Nn.* Şeytanok, korbilîz, silik, şeytanok, qepişk, guvelik. *Bw.* Guvelik. Heywanêndê mîyandê awan o ki serê ci qalikin o û mîyanê ci (bixwu) jî bêeste û bêîskelet o ki wexto ki soli verdanê ser, helêno. *Tr. Salyangoz.* Silik, jû cayan di werêno.

silk *Nk. Nn.* Vaşên o ki awîyan di karêno, hendê qamîşî beno gird, perrê ci hera yê, kokê ci kenê werdî û xaşênenê û dima jî kenê birxulî ver û bi no şekila wenê. Perrê ci degîrênê (zêdê dolman a) jî, kokê ci dekenê siski mîyan, ci ra degirote (turşu) virazenê. *Tr. Bahçepancarı.* Silkî di xeylên marîfetîy estê.

sillo 1. *Zîr. Nn.* Çixuri, axpîn, çala rêxi. *Tr. Tezek çukuru.* Ma do rêxeri berê bierzê silloy ser. 2. *Nn.* Tozik, kûlik, kulxan. *Tr. Çöplük.* Nê gendûgemarî beri, bierzi silloy ser.

sillop *Nn. Bw.* Sillope. To ci ra xeyro? Se kerdo bi to? Ti zenê ze sillop, ti yê lajekî ra geyrî nêbenê!

sillope *Nn.* Sillope. Bêterên gî, komên gî. *Tr. Bir küme insan dışkısı, bir küme bok.* Ez ûja ra nêşina, ûja di sillopeyên esto.

sillote/ê *N.* Çî/keso ki; çim ra kewto û deha çîyên rê nêbeno û gunayo silloy ser, erzîyayo silloy ser. *Tr. Atık, gözden çıkarılan ve çöpe atılan.* Kesêndo sillote bî. Ma do çi bi ci ya şirîgey bikerê ki?

silloteyey *Nm.* Sillote/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê sillotan tey bîyayeni. Ê silloy bîyayeni, çî û kesê silloyan bîyayeni, erzîyayeni, çebîyayeni, nêrecîyayeni, çiman ra kewteni, çim ra vijîyayeni, kes û çîyê serdê tozikan bîyayeni. *Tr. Atık olmak, atık malzemesi olmak, yaramamak, gözden düşmek.* Mi rê ki silloteyeyda ci di guman çinî yo, eynî o bixwu yo.

silloyey 1. *Nm.* Sillo bîyayeni, wesfê silloy. Çixurey, çixuri bîyayeni, çala rêxi bîyayeni, axpîney, axpîn bîyayeni. *Tr. Tezeklerin biriktirildiği çukur veya yer olma.* Ti yê qandê çiçî silloyeya ci pers kenê? 2. *Nm.* Tozikey, tozik bîyayeni, kûlikey, kûlik bîyayeni, kulxaney, kulxan bîyayeni. Cayê tozikî bîyayeni, wesfê nê cayan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çöplük olma.* Eger silloyeyda ci ra nêbîyayê, nika înan rewna o kerd bî tapî!

silperzi *An. Nm.* Helpezi, talaxi, serpezi, patreşki, silpezi, sîlperi. *Tr. Dalak.* Silperza ci do muayene bo.

silq *Nk. Nn.* Gunder, pincarê şekerî. *Tr. Şeker pancarı.* Silqî ra dîrê girana tapîya şeker do bivijîyo.

silqo sipe *Nk. Nn.* Pincarê silqî yo sipe. *Tr. Şalgam pancarı.* Silqdê sipîra jî şelxem virazêno.

silqo sûr *Nk. Nn.* Pincaro sûr. *Tr. Kırmızı pancar otu.* Silqo sûr do se bo?

silug *Nk. Nn.* Vaşên o ki sereyê ci tûjek o û zêdê qamîşî ya yo. *Tr. Ucu sivri kamışa benzeyen bir çeşit ot.* Tûjekê silugî şî ci destî ra.

siluxi *Nm.* Êşigi, awki. Venîya keyî, hema kîberî vero. *Tr. Eşik.* Eger şima siluxi ra lingeri bierzê teber, şima do ferq kerê ki zilm û zordareya kudêna.

silvêre 1. *Zoo. Nn.* Nameyê mîdedê heywanandê mişor ardokan. *Tr. İşkembe.* Silvêvereyê heywanan jî roşêno. 2. *Zv. An. Nn.* Mîdeyo gird, mîdeyo ki bîyo zêdê heywanan, bîyo gird, abîyayo, mîdeyo ki helal û heram nê vano û weno. *Tr. Büyük/obur mide, helal ve haram demeden gelişigüzel her şeyi yiyen terbiye edilmemiş olan mide.* Mi rê qalê ê silvêrî mekerê. O ne

helal zano, ne jî heram.

silxe *Nn. Bw.* Suxre. Çendi ki silxeyê ci estîy bîy, berdê bi ci ya hal kerdê. Labelê rojîn ci rê nêvinderîya. Vatê beno ki merdimê silxan o.

sim 1. *Zoo. Nn.* Babetên sewl (postal)ê heywanan o ki qismên jûsim ê, qismên jî zêdê mangan a disim ê). *Tr. Tek veya çift toynaklı hayvanların ayak tabanları, tırnakları.* Herûna simdê herî tey vijîyê bî. 2. *Zoo. Nn.* Peynî ra gireyê lingandê heywanan o ki hema payda cînan ser o yo û tenekên veteyo, ze gire. *Tr. Hayvanların ayaklarının arka tarafta hemen üstündeki çıkıntı.* Sî, peynî ra gunê simdê ci ro, tewa, heywan tenekên lenga.

simaq *Nk. Nn.* Çîyo ki bi simaqêr a beno, çîyo tirşino ki kes keno şamîyan mîyan ki pa şamîy tenekên tirş bê û malêzineya jû çîyan ci ra şiro. *Tr. Sumak.* Simaqê simaqêrandê dewda ma estîy bî, dima kes vero nêvinderd. Cora pêro bî wişkîy.

simaqawî *Nm. Bw.* Siski 1. Simaqawî sûs û tamê selatî ya.

simaqêri *Nk. Nm.* Dara simaqî. Dara ki pa simaq beno. Suwêreki di kişta Bucaxî di simaqêrîy estê. *Tr. Sumak ağacı.* Ez resaya simaqêrandê dewda ma ser. Labelê nika bîy xopan, herûn di çîyên nêmend.

simer *Zîr. Nn.* Sapê tenana yo ki bi mişonî ya, bi patoz a werdî werdî kerdo û heywanan rê bîyo werdê zimistanî. *Kur. Ka. Tr. Saman.* Ez nimşewên şîya dekewta axuri û mi simer da dewaran.

simerin/i *N.* Çî/keso ki serê ci bîyo simer, simer ser o rijîyayo. *Tr. Samanlı.* Ê cayê simerinî, bidewri ki pak bo.

simeriney *Nm.* Simerin/i bîyayeni, simer pira sawîyayeni, ser o simer bîyayeni. Çî/keso ki; simer şîyo ser, simer sawîyayo ci ra, simer rijîyayo ci ser; a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Samanlılık, samanlı olmak.* Simerineya ray bî sebebê tozûtebalî, tozûtebal jî bî sebebê qezadê ci.

simero sipe *Zîr. Nn.* Simerê xellî, simerê cewî. Simero ki renga ci sipê ya. No simer, hendê simerdê sûrî qewet nêdano heywanan. *Tr. Beyaz saman. Buğday ve arpa samanı.* Înan tim simero sûr dayê heywanandê xwu, ma simero sipe dayê ci. Kotî heywanê ma do ageyraye bê?

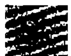
simero sûr *Zîr. Nn.* Simero ki renga ci sûr a. Simerê mercûyan, simerê nehan, simerê kuşni. No simer, simerdê sipî mezbûtêrî yo. *Tr. Beyaz saman. Mercimek, nohut ve burçak samanı.* Kes do simero sûr bido dewarî ki, dewar pa ageyro.

simerwerdeni 1. *f. M.* Simerwerdiş. Tehneyayeyê xellî û cewî û nehan û mercûyan û çîyandê winasînan werdeni. *Tr. Saman yemek.* Dewaro nika simer weno, gamna werzani. 2. *Zv.* Simerwerdiş. Werdişî ra nafên nêdîyayeni, werdo bênaf werdeni. Werdo ki werdo, ze ki simer bo. *Tr. Saman yemek, yediği yiyeceğin bir saman gibi yararsız ve boşuna ve tatsız olması.* Vanê ti yê çirê winî gam ra finên kewnê? To simer werdo?

simili *Zîr. Nm.* Çîyê ki tenî ser o zenê ze zimbêlîy. *Tr. Başak, sümbül.* Simila xellî û ê cewan esta.

simît 1. *Wş. T. Nn.* Nano piranaye yo ki bolkî bi şikildê kovalên a, jû fini jî bi şikildê tepikên a bi kincî ya virazêno. *Tr. Simit.* Merdimê nikay bolkî qando ki cinî û camêrd gurweyênê, cora şewrane bi simîtên a xwu rê araya xwu kenê û xwu rê îdare kenê. 2. *T. Nn.* Haletîyê gemî û ferîbotan o ki; bi şikildê simîtên a sînger û çîdo zêdê sîngerî ra virazîyayo û kesan rê gandarey keno. *Tr. Simit, can simidi.* Ferîboti di goreyê seredê însanan simîtîy bol kemîy bîy. Eger ferîboti com bo, pêro do kîsedê marûpêrdê xwu ra şirê.

simore/ê *Zoo. N.* Sîsik/i, mişkê dari. *Tr. Sincap.* Simore yo bi dar a dîyar beno. vanê: Simore, hukmune gore.

simorê *Nk. Nm.* Şileki. Engûra simorê, babetên engûri. Engûrênda şîrêya ki pa pastêx, sincixîy, tirsekîy û kesmey virazênê. *Tr. Bir çeşit şire üzümü.* Simorê weşa, her kesî dest nêkewna.

simteraş *Nn.* Nalkerdiş di, wexto ki heywanîy bi destdê nalbendî ya benê nalîy, nalî vêşêrî tebera simê heywanan maneno. A teraş kerdişdê nê nalî rê, bi kardî yan jî bi çîyêndê zêdê nînan a nalî terrişnayeni rê vanê "simteraş." *Tr. Nal yaparken, nal yapılan ayakta nalı aşan ayakların fazla olan taban kısmının tıraş edilmesi olayına verilen isim.* 1.[1] 2.[2]

---

1 No meyan di vajeka "tıraş"î jî Tirkî nîya, Dimilî ya. Çunkî terrişnayeni, teriten a, ser ra terrîş kerden a, xîj kerden a, şeqitnayen a, şemîtnayen a.

2 *Türkçe'de tıraş, kıl veya sakal gibi bir şeyi kesmekken, Zazacada sıyırmak, kıl veya sakal gibi şeyleri kesmektir. Unutmayınız ki "–iş" veya "–îş"* Zazacada *bir sonektir.* Wazenê *Bw.* Terriş, terrişîyayeni, terrişnayeni, terrîşok, terrîşnok ûzn.

simûsîya *N.* Simûsîya, sîyaûsoter. Bol sîya, ze zencî. *Tr. Simsiyah, kapkara.* Çinayên xwu rê herînayo, renga ci simûsîyaya, axirî ki mi nêrîdê.

simûsîyayey *Nm.* Simûsîya bîyayeni. Sîyaûsoterey, sipûsîyayey. Simûsîya bîyayeni, bol sîya bîyayeni, ze zencî bîyayeni. *Tr. Simsiyahlık, kapkara olmak.* Simûsîyayeyda ci ra kes zê erbetan terseno.

simzêri *Nk. Nm.* Sêzêra zerdi. Dara sêzandê zerdan. Sêzêra ki pa sêzê zerdîy benê. *Tr. Sarı alıç ağacı.* Ez simzêri bin di ronişta.

simzi *Nk. Nm.* Sêza zerdi. *Tr. Sarı alıç, sarı alıç ağacının meyvesi.* Simzi do çiwext biwerîyo?

sinacêr *H. Bw.* Vera cêr. Wexto ki bi hêrsên a cor ra sinacêrê dewi bî, mi zana o do arey bikero.

sinc *Nk. Nn.* Darênda tellîyîn a ki boyênda weşi jî ser oya. *Tr. İğde, iğde ağacı.* Çuweyê ci sinc ra yo.

sincêri *Nk. Nm.* Dara sincî. Darênda tellîyîn a, boyweş a. *Tr. İğde ağacı.* Mi xwu rê şuwanîni di, şivênda sincêri viraşti bî.

sindirik/i *Zoo. N.* Teyrêndo dirnok o ki *Tr. Şahin, şahin kuşu.* Sindiriko hewara doş beno ki seydê xwu tepêşo.

sindirik 1. *Nn. Bw.* Nasal. Qîmî rovêjenê, ci ra sindirik vijêno. Werdîyê çîgî yo. Sindirikî kenê kuftelixî mîyan ki kuftey pa kewregîy bê û fina bi sindirikî ya salekîy virazenê. Şikatê birxulî yo. Labelê nê birxulî danê pirocinda çîgî ro, çîg ser o maneno, sindirik kewno bin. Bi sindirikî ya şîrane (helawi/*irmik helvası*) virazêno. *Tr. İrmik.* Verî bi çi çetiney a sindiriki dîngan di virazîyayê, nika arîyey bi gengazey a virazenê.

sing *Nk. Nn. Bw.* Gurizi. Babetêndê guriz o. Sing, lema ci heraye ser o abêna û bi xilçî ya jî weqlayêno, dima jî werêno.

singi *Nk. Nm.* Vaşêndo gemî yo ki, bixwu beno û werêno. Singi erdî bin di kok dana, perrê ci jî erdî ser o yo, cayê perrdê ci yê werdenî erdî ser o hendê giştên derg beno. Bê nê cadê ci yê perrî cayêndê ci nêwerêno. Labelê erdî bin di jî sayekê ci yê zêdê xelîlokan estê, nê jî werênê. Di babetî singîy estê: Babetên topek a, vaşê ci esto, wexto ki kes anceno, rîçey pa yenê, pa kok çinî yo. Çunkî kok nêgirêdana. Cayê ci yê werdî vaşê ci yo. Noqra babetna jî bi şikildê patatan a kokê ci erdî bin do, cayê ci yê werdişî vaşê ci nîyo, kokê ci yo. Kokê ci bi şikildê bellûyên a yo. Tamê ci şîrinin o, weş o. *Tr. Yabani bir ot olup yer üstünde yapraklı olup yaprağının bir kısmı yenilebilir; yerin dibinde ise yumrulu kökü (elmacıklar gibi) yenilebilir bir bitkidir.* Singi do to mird nêkero.

sinifi *Er. Nm.* Ca, meqam, dersxane. Cayo ki tede dersi kenê. Ca û keso ki ci rê wesfêndo bellî abirîyayo û bi pê ya jew ê. *Tr. Sınıf.* Sinifa ci şeş a, sinifa ci pîyade yo.

sinix/i *Psîk. N.* Kêfsad/i, kêfsal/i. Kes/çîyo ki; bêkêf o, kêfê ci çinî yo, moralê ci xeripîyaye yo, ze ki karûgurweyêndê ci yo mihîm bixeripîyo. *Tr. Keyifsiz, moralsiz. Karadenizde gemileri batmış olan.* Ez winîyaya winî sinix o, mi fehm nêkerd ki cinêka nêweşxane di geçada girani di.

sinixey *Psîk. Nm.* Kêfsadey, kêfsaley, bêmoraley. Sinix/i bîyayeni, wesfê sinixan ci ser o bîyayeni. Bêmoral bîyayeni, moralê ci çinêbîyaye bîyayeni. Bêmoraley ra winî vinderîyaye bîyayeni. Keso ki ze ki karûgurweyêndê ci yo mihîm bixeripîyo, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Moralsizlik. Karadenizde gemileri batmış olmak, sorun ve sıkıntılardan durgun olmak.* Mi cara winî sinixey ser o nêdî bî. Ti nêvanê ki cinêka nêweşi û qeçekîy dûzdê Ellahî di mendê.

sinît *Nn.* Zêdê qîrî maddeyêndo zanqin o sîyayîn o. *Tr. Yapışkanlık özelliği olan kesif ve siyah bir zamk olup katılaşmıştır. Asfalt gibi bir maddedir, ancak mıknatıs değildir.*

sipas *Nn.* Berxwudar, teşekkur. Vajekênda berxwudarî ya ki wexto kesên kesên rê rindey, hewlîni keno kes ci rê beno mînnetdarê qisayênda weşi, wexta kes nay vano. *Tr. Teşekkür, sağol.* Kesên vano: Senîn ê, rind ê? Keso bîn vano: Sipas kena, Ellah razî bo, hewl o, qeretû yo.

sipasbîyayeni *f. M.* Sipasbîyayîş. Kesî rê "sipas kena" vajîyayeni, kesî rê "berxwudar bi" vajîyayeni. *Tr. Teşekkür edilmek.* Eger goşê kesî sipas bîyayeni biaşno, kes şa beno.

sipaskerde/ê *N.* Sipasbîyaye/ê. Keso ki ci rê "berxwudar bi" vajîyayo, ci ra bi vajekda "sipasî" ya razîyey vajîyaya, wazîyeya. *Tr. Teşekkür edilen.* Merdimo sipaskerde do xwura kêfşad bo.

sipaskerdeni *f. M.* Sipaskerdiş. Jewî rê bi vajekda sipasî ya razîyeya xwu vateni, ci rê bi qiserda sipasî ya "berxwudar bi" vateni, ci rê zerrîweşeya xwu mojnayeni. *Tr. Teşekkür etmek.* Ez sipas kena.

sipaye/ê *N.* Sapirnaye/ê, aspawîyaye/ê. O/çîyo ki; gêrîya xwu mîyan, bi qewetên a ancîyayo xwu mîyan. *Tr. Somurulan, emilen, massedilen.* Merdimo sipaye, do neya tepîya şima rê

dişmeney bikero. Çunkî şima qewetên na ser.

sipayeni *f. M.* Sipayîş. Siparnayeni, aspawîyayeni. Bi qewetên a xwu mîyan anteni, bi zorên a xwu mîyan kerdeni. *Tr. Somurmak, emmek, massetmek.* Înan do, o nêsipanayê.

sipe/ê *N.* Çîyo ki renga sipê ya ser o, çîyo sipeyîn, çîyo gewr, çîyo gewrin. *Tr. Beyaz olan.* Lajekê înan sipe o, ê ma esmer o.

sipe 1. *Nn.* Gewr. Renga kaxitdê bêrengî, renga pemedê bêrengî, renga hewrdê amnanî yê vewrinî, renga vewri. *Tr. Beyaz renk.* Erebî di vanê *beyza Kur. sipî* û *gewr*. Kes do amnanî çîyo sipe xwuradyo ki şewqê tîjî ata kero.

sipebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo sipe, bi rengerda sipê ya bîyo boyax, sipe sawîyayo pira, bîyo sipeyîn, ser ra wext ravêrîyayena kewto şikildê sipî ya. *Tr. Beyazlanan, beyazlaşan, aklaşan.* Kes do çinayê sipebîyayî, çekero yan xwuradyo?

sipebîyayeni *f. M.* Sipebîyayîş. Bi rengerda sipê ya boyax bîyayeni, sipe ci sawîyayeni, renga sipê ci sawîyayeni, rengda sipêro cinîyayeni, şekl û bîçimê ci sipe bîyayeni. *Tr. Beyazlaşmak, beyaza boyanmak, ak olmak.* Por sipebîyayeni, kel bîyayen ra rind o.

sipe çimî ser eşteni *Tib. f. M.* Sipe çimî ser eştiş. Leke çimî ser eşteni, çimî ser o sipeyên, lekeyên peyda bîyayeni, çimî di bi lekeyên a arîza vijîyayeni. *Tr. Gözün lekelenmesi.* Sipî eşt bî çimî ser. Cora ma berd çimkarî ser.

sipedari *Nk. Nm. Bw.* Darsipê. Sipedara ci dergûbarî bî.

sipeger/i 1. *Kîm. N.* Sipekar/i. O/çîyo ki; keno sipe, çîyên keno sipe, renga çîyên virneno û keno sipe. *Tr. Beyazlatıcı, beyazlatan.* Sipegerê ci rind nêbî. Cora çinayê ci leymin mend. 2. *N.* Qelakar/i. Kes/çîyo ki; çîyan keno sipe, renga çîyandê leyminan yan jî kehanan keno sipe. *Tr. Kalaycı, kalaylayıcı.* Sipeger do, nê firaqanê ma sipe kero.

sipegerey 1. *Kîm. Nm.* Sipekarey, sipeger/i bîyayeni, wesfê sipegeran ci ser o bîyayeni, sipe kerdeni, karê sipegeran. *Tr. Beyazlatıcılık, parlatıcılık.* Sipegerey bi xebatî ya, bi wenden a, bi ostayey a qezenc bena. 2. *Nm.* Qelakarey, qela kerdeni, karê qelakaran. *Tr. Kalaycılık.* Sipegerey rê wextêndo hera û bi sebirane lazim o.

sipekerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo sipe, sipe sawito pira, bi sipî ya kerdo boyax. *Tr. Beyazlatılan, beyaza boyanan.* Poro sipekerde, çinayo sipekerde, gincûgolo sipekerde, çareyo sipekerde, qedero sipekerde, dêso sipekerde ûzn. hewna xeylên çî û keso sipekerde esto.

sipekerdeni *f. M.* Sipekerdiş. Bi rengda sipê ya boyax kerdeni, sipe ci ra sawiteni, şikildê sipî di vindarnayeni. *Tr. Beyazlatmak, beyaza boyamak, beyaza çalmak.* Vanê filan kesî por kerdo sipe. Mi bi ecr a kerd sipe.

sipeki 1. *Nk. Nm. Bw.* Encîlê sipey. Sipeka baxçedê înan, ê ma weşêrî bî. 2. *Nm.* Çîya xasek û weş a sipêya werdî. *Tr. Sevimli, hoş, iyi, güzel beyaz dişil şey.* Keyneka ci, sipeka xasek a.

sipekîy *Nk. Nb. Bw.* Encîlê sipey. Sipekê înan tayên ê; înan rê bes nêkenê.

sipeyey *Nm. Bw.* Sipeyîni 2. To bolkî sipeyeyda ci ra, mi werdîyeyda ci ra ecibna.

sipeyê çimî *An. Nn.* Sipê çimî, sipeyê çiman, sipê çiman. *Tr. Gözün ak kısmı, gözün beyaz tabakası.* Sipeyê çimî weli erzîyê ser, kerdê kor bo, ma berd doktorî ser, doktorî muayene kerd.

sipeyê hakî *Nn.* Cayê hakî yo sipe, binê qalikdê hakî û serê zerikdê hakî. *Tr. Yumurta akı.* Sipê hakî jî jû çîyan di weş o.

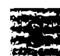
sipeyîn/i *N.* Sipe/ê, gewr/i. Çîyo ki renga ci ze sipê ya, renga sipê ya ser o. *Tr. Beyaz, beyazlı, beyazımsı, beyaz görünümlü.* Bi mi ki o çinayo sipeyîn, do deha weş bo.

sipeyîney *Nm. Bw.* Sipeyîni 2. Sipeyîneya ci tew weşdê mi nêşî.

sipeyîni *Nm.* Sipeyey, sipeyîney, gewrey. Sipe/gewr bîyayeni. *Tr. Beyazlık, beyaz olmak.* Bi mi ki sipeyîney û zencîyey di goreyê însaney ferq nêkeno. Cora ha sipeyîni ha zencîyîni.

sipê *Nk. Nm.* Babetên engûra ki renga ci sipeyîn a. *Tr. Rengi beyazımsı olan bir üzüm çeşidi.*

sipênaye/ê *N.* Aspawnaye/ê, kote/ê. Çî/keso ki; bi qewetdê fekî û azmîndê fekî û lewan a ancîyayo, tey tamên geyreyayo. *Tr. Emilen, emdirilen.* Pistindê sipênayî di şit nêmend jî, hewna qayîlo bisipêno.

sipênayeni *f. M.* Sipênayîş. Koteni, aspawiteni, koçeni. Çîyên yan kesên bi fek û azmîndê fekî û lewan a anteni, kaş kerdeni, tey tamên geyrayeni. *Tr. Emmek.* Mi sipna, ci ra awa şîrî nêvijîyê.

sipîyaye/ê *N.* Koçîyaye/ê, aspawîyaye/ê, kote/ê. Çî/keso ki; bi fek û azmîn û lewandê kesên yan jî çîyên a ancêno yan jî ancîyayo, mîyan ra tamên vijêno. *Tr. Emilen.* Erdo sipîyaye, çijeyo sipîyaye, daro sipîyaye ûzn.

sipîyayeni *f. M.* Sipîyayîş. Koçîyayeni, bi ziwan û lewan û azmîndê fekî ya ancîyayena çîyên. *Tr. Emilmek.* Çijeyê sipîyayî di diremên şit nêmend, noqra a do ê bînî bisipno (bisipo)

sippe/ê *Çn. N.* Çiqsipe/ê, çîlsipe/ê, tewro/a si-

pe/ê, tam sipe/ê, safi sipe/ê. Çî/keso ki; tey zewmbî rengîy çinî yê û safi sipe yo û xwu bi sipeyey a mojneno. *Tr. Bembeyaz, apak.* Sippe bî. Cora mi nêşa biherîno.

sippeyey *Çm. Nm.* Çiqsipeyey, çîlsipeyey, tewro sipe bîyayeni, safi sipeyey, safi sipe bîyayeni, tey zewmbî rengîy çinêbîyayeni yan jî nêasayeni. *Tr. Bembeyazlık, apaklık.* Sippeyeya ci, ci rê bîbî gireyêndo gird.

sipûsûr/i *Çn. N.* Sipûsûrin, çîlsûr, çiqsûr, tewro sûr, pêro sûr, hemeyê ci sûr, temamê ci sûr, pêrko sûr, safi sûr, sûro sûr. Çî/keso ki; xwu bi sûrey a mojneno, safi sûr o, dûrî ra sûreya ci xwu mojnena. *Tr. Kıpkırmızı.* Ez bixwu sipûsûrî ra hez nêkena.

sipûsûrey *Çm. Nm.* Sipûsûriney, safi sûrey, çîlsûrey, çiqsûrey, pêrko sûr bîyayeni, temamê ci sûr bîyayeni, hemeyê ci sûr bîyayeni, tey zewmbî rengîy çinêbîyayeni. *Tr. Kıpkırmızılık.* Ey sipûsûreyda ci rê, bahaney dîy û pey di kerdi.

siqulingi *Zoo. Nm.* Kiringi, qulingi, qulîngi, qolingi. Teyrêna ki *Tr. Turna.* Siqulingi do bifiro û şiro welatandê germîstanan.

siqû *Wş. N.* Suqî. Çîyê werdî yo wişk o ki; rew rewî kesî qiro war nêşino. (Mersela toraqo wişk, eywa, şiqoqê fetisnokîy, çîgo wişk ûzn.) Çî/werdo ki; firikîyayena (hemirîyayena) ci çetin a, bizinî yo. *Tr. Yemesi pek rahat olmayan, boğazdan rahatlıkla geçmeyen. Hazmı zor olan yiyecekler.* Birxulê ci weş nêpeyşa bî, ze bî ze siqû, mi kerd bifetisîyo.

siqûyey *Wş. Nm.* Suqîyey. Siqû bîyayeni. Kişta firikîyayeni (hemirnayeni) ra werdo çetin yan jî bizinî bîyayeni. Werdan mîyan di werdo ki çetin war beno, o werd yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Hazmı veya yutulması zor yiyeceklerden olmak.* Mi siqûyeyda ci ra bol zirar dî.

sirabîyaye/ê *N.* Rêzekewte/ê, rêzebîyaye/ê, qorikewte/ê, eligirote/ê, dorkewte/ê. Çî/keso ki kewto sira. *Tr. Sıralanan, hiza/sıraya giren, nöbete giren.* Qeçîy bîbîy sira, mamostey jî qeçan vero bî.

sirabîyayeni *f. M.* Sirabîyayîş. Qori kewteni, rêz bîyayeni, rêze kewteni, rêzili kewteni, dor kerwteni, dori di bîyayeni, eli giroteni, eli di bîyayeni, pêpeyo vinderdeni. *Tr. Sıralanmak, sıraya girmek, nöbete girmek.* Ma bîy sira tepîya, ma jew bi jew gêrîyay zerre.

sirakerde/ê *N.* Rêzkerde/ê, qorkerde/ê. Çî/keso ki; jewî ê bînan dima kerdo rêze. *Tr. Sıralanan, sıralanmış, sıraya konulan.* Merdimo sirakerde do çirê fina bixeripîyo ki, çirê ez do tazîlîy bûra?

sirakerdeni *f. M.* Sirakerdiş. Rêz kerdeni, dori kerdeni, eli kerdeni, bi rêzeyên a pêdimî ya vindarnayeni. Kesan, çîyan pêpeyo rêz kerdeni. *Tr. Sıra yapmak, sıralamak.* Mi do ê sira kerdayê, înan qorê bejnda xwu girotê.

sirat *Er. Teo. Nn.* Pird. Pirdên o ki her kes goreyê emeldê xwu yê nadinî, goreyê raşteyda xwu ser ra yan ravêreno reyêno şino cennet yan jî guneno war ro û şino cehennem. *Tr. Sırat, sırat köprüsü.* Ellah boka siratî ra zêdê virsik a birişo. Amîn.

sira *T. Nm. Bw.* Dori 2. Siraya kê ki bêro, o do şiro. Wa kes sira kesî nêgîro.

siratê misteqîm *Teo. Nn. Bw.* Sirato misteqîm. Merdimê ki nadinî di rayda raşti ra şirê, înşaallah û rehman pêro do jî siratê misteqîmî ser ra ravêrê.

sirf *N.* Tenîya, zewmbî nê bixwu. *Tr. Sadece, yalnız.* Ez a ney sirf qandê to kena, zewmbî qandê kesî nê.

sirgûn/i *T. N.* Qewirok/i, qewirîyaye/ê, nefiybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qewirîyayo, jewî yan jî tayêni cayên ra qewirnayo canakî, ci rê cayên kerdo qedexe. *Tr. Sürgün edilen.* Vanê o keso sirgûn do bi nimî ya pey di bêro.

sirgûnbîyaye/ê *N.* Nefiybîyaye/ê, qewirîyaye/ê, bi zor a rişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayên ra bi zor a rişîyayo canakî, nefiy bîyo, sirgûn bîyo. *Tr. Sürgün edilen.* Wextê hedîseya Şêx Seîdî di, bol merdimîy sirgûn bî.

sirgûnbîyayeni *f. M.* Sirgûnbîyayîş. Qewirîyayeni, nefiy bîyayeni, bi zor a canakî rişîyayeni. *Tr. Nefiy edilmek, sürgün edilmek.* Mamosteyêndê Kurdan, sirgûnê Anadolîda naviki bî, wezîfe verda û nêşî.

sirgûney *Nm.* Sirgûn/i bîyayeni, qewirîyayeni, nefiy bîyayeni, bi zorên a cayên ra canakî rişîyayeni. *Tr. Sürgün olma, sürgünlük.* Sirgûneyda ci di, ci rê xedir bî.

sirgûnkerde/ê *N.* Nefiykerde/ê, qewirîyaye/ê, qewirnaye/ê, bi zor a rişîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni, cayên ra bi zor a rişto canakî. *Tr. Sürgün edilen, sürülen, nefiy edilen.* Mamosteyê sirgûnkerdî ser kerd? O jî nêşî cadê xwu yê sirgûnî. Mirazîya xwu kerdi. Çunkî nêtê sirgûnkaran rind nêbî.

sirgûnkerdeni *f. M.* Sirgûnkerdiş. Nefiy kerdeni, qewirnayeni. Kesên yan jî çîyên bi zor a cayên ra canakî rişteni. *Tr. Sürgün etmek, nefiy etmek.* Dewleta qedexekari bê sirgûn kerdişî çîyên nêşena bikero. Çunkî dadî yo ki paştîya

xwu bi ci do, çinî yo.

siriki *Ş. Nm.* Ronê kellî helênenê û ardan dekenê de, bi no babet a şamîyên virazêna. Nay rê vanê siriki. Siriki, bi nanî ya werêna, debêna şamîyan mîyan, debêna kodikan mîyan. Siriki, tenekên solin a. Siriki di sol û ron pêmîyan do. No wezîyeti di helêneyêna. *Tr. Eritilen tereyağının içine un konulmasıyla elde edilen bir yemek türü.* Mi siriki destandê marda xwu ra werda.

siritmebîyaye/ê *N. Bw.* Zorbebîyaye/ê. Gereg ki o kîbero siritmebîyaye nêabîyayê û ...

siritmekerde/ê *N. Bw.* Zorbekerde/ê. Eger kîbero siritmekerde jî abîya, xwura deha siritme kerdiş lazim nîyo mevaji! Çunkî siritme kerdiş wezîfeyên û îbadetên o.

siritmekerdeni *f. M.* Siritmekerdiş. *Bw.* Zorbekerdeni. Kê ki kîberê xwu siritme kerd, o selamet di mend, mevaji. Çunkî tesîro heqîqî siritme nîyo. Ti bewnî wezîfedê xwu ra.

siritme *T. Az. Nn.* Zorbe, zorba, zirbe, zerbe, surutme. Çîyo ki kes kîberî pey ra rameno fek ki pa kîber kilît bo. *Tr. Sürgü.* Mi do kîber siritme kerdayê, şima mi ser o ecele kerd, mi kerd xwu vîra.

siritmeyîn/i *N.* Zorbeyîn/i, zorbayîn/i, zirbeyîn/i, zerbeyîn/i, çanqalin/i. Çî/keso ki; siritme bîyo, pey ra zorbeyê ci, çanqalê ci derîyayo ci. *Tr. Sürgülü.* Vanê xirxiz kîberdê siritmeyînî ra şîyo zerre. Ti vanê senîn akerdo?

siritmeyîney *Nm.* Zorbayîney, zorbeyîney, zerbeyîney, zirbeyîney, çanqaliney, zorbeyîn/i bîyayeni, peynî ra zorbeyê ci bîyayeni, bi zorbe ya girote/ê bîyayeni. Çî/keso ki bi siritme (zorbe, çanqal, zerbe, zirbe) ya gêrîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sürgülülük, sürgülü olmak.* Xirxizî rê siritmeyîneya ci qeyretêndo gengazek o. Hema di deqan mîyan di şeno akero.

sirsî *Zîr. Nm.* Çîyênda hendê vîst-vîst û panc santîmetrey a, vera vernî bena derg û tûji ki, kenê fekdê haletîya û erdî pa ramenê. Sirsî, sifte sifte darîni bîya, dima jî bîya asinîni. *Tr. Tarlayı sürmeye yarayan aletin üzerine konulan ve tarlayı daha kolay yaran bir karasaban aleti.* Esas a sirsî nika jî erdan bi motor a qelişnena.

siski 1. *Nm.* Simaqawî, awa simaqî. Awa tirş a ki simaqî ra virazêna. *Tr. Sumak suyu, ekşi su.* Siski do keyan di kemî nêbo. 2. *Nm.* Awa sîrkî, sîrkeawî. *Tr. Sirke suyu.* Siski debêna şamîyan û selatan mîyan.

sist/i *N.* Nepêt/i, gewşeg/i, gavêl, nêşidênaye/ê. O/çîyo ki metîn nîyo, mezbût nîyo, pêt nîyo. *Tr. Sıkı ve sağlam olmayan, gevşek, şiddeti ve basıncı az olan.* Kesêndo sist kesî keno weremî.

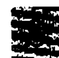
sistane *Nn.* Gavilane, gewşegane, ze sist, zêdê sistî ya, ze ki pêt nêbo, derênikê ci kemîyane. Çî/keso ki; ze ki mezbût nêbo, ze ki şidênik nêbo, ze ki gewşeg bo. Çî/keso ki; mezbût û pêt û şidîyaye nîyo û ze ki gewşeg bo. *Tr. Gevşek, gevşekçe, gevşek gibi.* Mi sistane dî, mezbût nêbî.

sistaney *Nm.* Wezîyetê sistanan, wezîyetê mezbût nêbîyayan, şekil û bîçimê mezbût nêbîyayan, halê gewşegan, halê nepêtan, halê neşidikan. *Tr. Gevşeklik, sağlam olmama.* Eger ma sistaneya ci xwu rê derd nêkerdayê, xwura gire çinêbî.

sistbîyaye/ê *N.* Gavilbîyaye/ê, gewşegbîyaye/ê. Çî/keso ki; metîney û pêtey û xiz û xarik û saxlemeya xwu kerda vinî û bîyo sist, bîyo gavil, bîyo gewşeg. *Tr. Gevşeyen, hızını veya süratını kaybeden.* Resenê sistbîyayî, ez tersanaya. Eger ma rew nêdîyayê, bar do erd ro gunayê.

sistbîyayeni *f. M.* Sistbîyayîş. Gavil bîyayeni, gewşeg bîyayeni, metîneya xwu vinî kerdeni, pêteya xwu vinî kerdeni. Xiz û surat û xarikê xwu vinî kerdeni yan jî kemênayeni. *Tr. Gevşemek, gevşek olmak, hızını veya süratını düşürmek veya kaybetmek.* Resen bî sist, mi va o do bireyo.

sistek/i *N.* Keso feqîreko sist, nêşidênayeyo feqîrek, keso mehsûmeko sistek, keso ki sisto û zerrîya kesî pey veşena. Kes/çîyo ki; xiz û pêtey û xarikê xwu kerdo vinî. *Tr. Kişinin acıdığı ve zavallı gördüğü.* Heyran heyran! O lajeko sistek o bêkes, do senîn xwu vejo ki?

sistekey *Nm.* Sistek/i bîyayeni, wesfê sistekan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; sistek o, metîn nîyo, mezbût nîyo, saxlem nîyo, xiz û xarikê ci kemî yo, winî vêşî xwuser o nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni û nînan ser o jî feqîr û mehsûm û qergûn bîyayeni. *Tr. Zavallı, masum, günah, acınan, çaresiz sağlam olmayan, gevşek, hız ve sürati düşük, derli ve toplu olmayan olmak.* Çirê a sistekeya ciya hend to rê kemaney asena ki?

sistey *Nm.* Gavêley, nepêtey, pêt nêbîyayeni, mezbût/i nêbîyayeni, gewşegey, gewşeg/i bîyayeni, metîn/i nêbîyayeni, xiz û xarikê ci kemî bîyayeni. *Tr. Gevşeklik, sıkı ve sağlam olmamak, şiddeti ve basıncı düşük olmak, yavaşlamak, hız ve sürati az olma.* Sisteya ci, ci rê hergi kerda vinî, o yo nêzano! Ma sifte xwu kerd sist. Dima ma dî ki ma yê berey kewnê, ma tavilê tavilê xebitîyay.

sistin/i *N.* Ze sist/i, ze ki sist/i bo, bi sistî/i mende/ê. Kes û çîyo ki wesfê kes û çîdê sistan tey esto, tey wesfê xiz û xarik û pêtey kemî yo. *Tr. Gevşekçe, sağlam olmayan, hızı veya süratı eksik olan gibi, diri olmayan.* Eger sistin bo, ez jî nêgîna.

sistiney *Nm.* Ze sistey tey esti bo, zêdê sistan a bîyayeni, bi sistan mendeni, wesfê sistan tey bîyayeni, drofê sistan mîyan di bîyayeni. Çî/keso ki; tey kemaneya metîney û xarikî û pêtey û saxlemey û xwuser o bîyayeni esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey estbîyayeni. *Tr. Gevşekçe, gevşekler gibi, sağlam olmayanlar gibi olmak, hızı ve süratı düşükler gibi.* Willi ez nêşena hend sistineyda ci dimi kewa.

sistkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo sist, pêtey ra visto, şidikê ci kemênayo, kerdo gewşeg. *Tr. Gevşetilen.* Layê sistkerdî ez xapênaya, ez sisteyda ci ra gunaya erro. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pêtey ra visto, kerdo gewşeg, şidikê serkewten û xebatdê ci kemênayo. *Tr. Çalışma, başarı, enerji vb. noktalardan azaltılan, gevşetilen, yumuşatılan, aksatılan.* Xebatê şima o sistkerde do şima ra sere bigîro, şima do deha pey nêşê.

sistkerdeni 1. *f. M.* Sistkerdiş. Çîyanê pêtan gewşeg kerdeni, şidikê çîyan kemênayeni, pêteya çîyan kemî kerdeni. *Tr. Gevşetmek, şiddetini azaltmak.* Resenî tenekên sist kerê ki, bar xwu verdo cêr. 2. *Zv. f. M.* Sistkerdiş. Kemênayeni, zaîf bîyayeni, zaîf kerdeni, gidî kerdeni, xebatî visteni. *Tr. Yavaşlatmak, tempoyu düşürmek, gevşemek, başarıyı düşürmek, çalışma standardını azaltmak.* Mi xebat kerd sist tepîya, mi ser o bî giran. Mi do sist nêkerdê.

sistok/i *Nn.* Çî/keso ki; bol û bol sist o, gewşeg o, gaviliney di ravey o, wesfê ci yo ravey sistey a. *Tr. En önemli sıfatı gevşeklik olan, sağlam olmayan, sıkı veya hızlı olmayan, süratı düşük olan.* Ez nêşena bi ê sistokî ya ray şira.

sistokey *Nm.* Sistok/i bîyayeni, wesfê sistokan ci ser o bîyayeni. Metîney û saxlemey û xiz û xarik û şidik û şidîyayeni ra tey eser çinêbîyayeni. *Tr. Çok gevşek olmak. Sağlamlık adına, hız veya sürat adına, dirilik adına kendisinde eser bulunmamak.* Sistokeya ci ya ci rê bol çîyan vinî kena.

sistolî *N.* Şehitîyaye/ê, şelto/a şehitîyaye/ê, sistek/i. Merdimo/a ki keno/a pêra cibo, birijîyo, vila bo. *Tr. Dökülecek kadar gevşek olan.* Merdimêndo/a sistolî yo/a, nêşeno/a gurwan biqedîno.

sistolîyey *Nm.* Sistolî bîyayeni, wesfê sistolîyan tey bîyayeni, zêdê gavilinan tey bîyayeni, zêdê cêser kewtey bîyayeni. *Tr. Çok gevşekler gibi, dağılacaklar gibi olmak.* Ez nêşena bi otesîda sistolîyeyda ci ya bêra.

sistûpist/i *N.* Çî/keso ki; keno pêra bikewo, keno pêra abirîyo, tew nêşîdîyayo, keno pêverdo. Çî yan jî keso bol sist, xaxûte. *Tr. Çok gevşek, dökülecek kadar gevşek olan.* No barê şima sistûpisto. Bi mi ki do keye nêreso.

sistûpistane *Nn.* Zêdê sistûpistan bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê sistûpistan bîyayeni, zêdê kes û çîyandê vilabîyayan bîyayeni, bi kes û çîyandê vilabîyayan mendeni. *Tr. Dokunsan dağılacakmış gibi olanlara benzemek.* Boka şima winî sistûpistane nîyê?

sistûpistaney *Nm.* Sistûpistane bîyayeni, wesfê sistûpistan tey bîyayeni, wesfê kes û çîyandêd cêserkewtan tey bîyayeni, wesfê metîn û xarikkar û saxleman tey çinêbîyayeni, bi wesfê sistûpistan an şînasîyayeni. *Tr. Dağılacak gibi görünmek, çok gevşek ve dağılacak görüntüsü içinde olurcasına.* Ez nêşena fina a sistûpistaneya ci bîyara şima ver. Bixwu xwu rê bîyarê xwu çiman ver.

sistûpistek/i *N.* Kes/çîyo ki; hem sistûpist o, hem jî werdî (qet, qetek, neteba, neçî, nêercîyaye) û mehsûm û qergûn û bêçare aseno yan jî xwura winî yo. *Tr. Dağılacak tipte olan zavallı, çaresiz, işe yaramaz.* Ez şima rê hendê ê merdimdê sistûpistekî jî nêbena?

sistûpistekey *Nm.* Sistûpistek/i bîyayeni, wesfê sistûpistekan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; hem sistûpistek o, hem netaba û nêercîyaye yo hem jî dest ci veyo, o do vila bo, ci kenara metîney û mezbûtey qethan nêgeyrena, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Dokunsan dağılacakmış gibi olan gariban, zavallı, çaresiz, işe yaramaz kimse/şey.* Eger a sistûpistekeyda ci ra nêbîyayê, mi şayê bigîro xwu heti.

sistûpistey *Nm.* Sistûpist/i bîyayeni, nepêtey, nêpête/ê bîyayeni, gewşegey, gewşeg/i bîyayeni, bol gewşeg bîyayeni, pêya nêdiskîyaye bîyayeni. Çî/keso ki mezbût/i nîyo/a, şidênaye/ê nîyo/a û ti dest panê, do xwu verdo, do pêra cibîyo, do vila bo yan jî no hal û wezîyetê nînan. *Tr. Aşırı gevşeklik, sıkı olmamada dağılma noktasında olmak.* Şima çirê na sistûpisteya ci nêşenê bivînê ki?

sitarane *Nn.* Ze ki sitar bo, zêdê sitarî ya, zê ki kes sitar kero, zêdê sitarbîyayîşî, wesfê sitarey

tey bîyayeni. *Tr. Korunak gibi, korunmuş gibi.* Ûja mi rê sitarane ame.

sitaraney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê sitare ya bîyayeni, wesfê sitarî tey bîyayeni. *Tr. Korunaklar gibi olmak.* Sitaraneyda ci di kemaney çinêbî.

sitarbîyaye/ê *N.* Sitarîyaye/ê, sersûnneyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, mehfezebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kes û çîyêndê lûkî ra, tehlûkî ra reyayo yan jî reyneyayo. *Tr. Korunan.* O lajeko sitarbîyaye şeno vajo deha çîyên bi mi nêbeno? Coyê garantî bin do ki?

sitarbîyayeni *f. M.* Sitarbîyayîş. Sitarîyayeni, mehfeze bîyayeni, zirardê kesên yan jî çîyên ra reyayeni. *Tr. Korunmak, muhafaza edilmek.* Noqor jî sitar bo, înşaallah û rehman deha ci rê çîyên nêbeno.

sitare/ê *N.* Cayo ki kes şeno xwu tey bibeşirno, kes xwu şeno tey hemed kero, cayê mehfezî, daldeyên. Cayo ki kes tey sitar beno, sitarêno, kes û çîyandê lûkan ra reyêno. *Tr. Korunak, barınak, ilticagah.* Qurşûnîy zêdê torgi varayê. Mi bi zorên a xwu eşt ê sitarî, ez se kera ki ûja di marên vijîya, perra mi.

sitare/ê bîyayeni *f. M.* Sitare/ê bîyayîş. Dalde/ê bîyayeni, cayê sitarî bîyayeni. Çî/keso ki; tey wesfê sitarî esto, a ûja bîyayeni. *Tr. Korunak olma, korunulan olma.* Ki mi bizanayê ûja sitare o, mi jî riştê. Çunkî sitare bîyayena ci bawerî dana mi.

sitarebîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê bîyo sitare, bîyo dalde, bîyo sebebê sitare bîyayîşî. *Tr. Korunak haline gelen.* Cayo sitarebîyaye do ci rê weş bêro. Çunkî xwura o yo jî geyreno çîyêndo winîsîn.

sitarek/i *Nn.* Sitareyo/êya werdî, sitareyo/êya bêqîmet/i, sitareyo/êya nêercîyaye/ê, sitareyo/êa ki hend bawerîya kesî pey nîna. *Tr. Sığınakcık, küçük sığınak, önemsiz sığınak, küçük ilticagah, geçici sığınak veya korunak.* Şima qenê o sitarek jî bi ma dayê.

sitarekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni wesfê sitarey nayo pa, kerdo sitare, kerdo dalde, qandê sersûn bîyayîşî wesfê sitarî nayo pa. *Tr. Sığınak haline getirilen, iltica edilen yer haline getirilen.* Koziki û keyeyo sitare kerde çirê winî şima şaş keno ki?

sitarekerdeni *f. M.* Sitarekerdiş. Cayên yan jî kesên rê wesfê sitarî qezenc kerdeni, ci sitare kerdeni. Wesfê sitarî panayeni. *Tr. Korunak yapmak, ilticagah yapmak.* Ez do ûjay sitare kera, şima do şirê mîyan di sitar bê.

sitareyîn/i *N.* Sitare/ê. Ca/çîyo ki sitareyê ci esto, pa sitare esto, tey sitare esto, wahîrê sitarî yo. *Tr. Korunaklı, içinde sığınak veya korunak bulunan.* O cayo ki şima yê qalê ci kenê, cayêndo sitareyîn o. Şima şenê tey biheweyê.

sitareyîney *Nm.* Sitare/ê bîyayeni, sitare bîyayeni, wesfê sitaran tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey sitare esto, dalde o, tey cayê beşe bîyayeni esto; a o ca yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sığınak olma, sığınılan olmak.* Eger sitareyîneyda ci di guman bibîyayê, mi jî tewsîyê nêkerdê.

sitarkerde/ê *N.* Sitarnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên şer û xirabeyênda kesên yan jî çîyên ra sitar kerdo, sersûn kerdo, mehfeze kerdo, beşirnayo, beşe kerdo, reynayo û bi no babet a anto selametî ser. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* Şima kesî cara kêfê merdimêndê sitarkerdî dîyo? A ê ey jî winî yo.

sitarkerdeni *f. M.* Sitarkerdiş. Sitare kerdiş, mehfeze kerdeni, sitarnayeni, beşirnayeni, hemednayeni, hemed kerdeni, sitare eşteni, destê xwu ser eşteni, ci rê cayêndo sitare vînayeni. *Tr. Korumak, himaye etmek.* Mi ci rê sitare kerd. Mi girot kêdê xwu û ez deha ci rê se kera?

sitarnayeni *f. M.* Sitarnayîş. Sitar kerdeni, mehfeze kerdeni, beşe kerdeni, beşirnayeni, sersûnnayeni, sersûn kerdeni, tehlûkedê kes û çîyandê tehlûkan ra sitar kerdeni. *Tr. Korumak, muhafaza etmek.* Eger Ellahî şima nêsitarnayê, nika şima çinêbî.

sitarnok/i *N.* Sersûn/i. Kes/çîyo ki; kesan sitar keno, şer û xirabeyda çî û kesandê tehlûkan ra mehfeze keno, ci rê sersûney keno. *Tr. Hâmi, muhafız, muhafazakar, settar, koruyucu, koruyan.* Sitarnokê ma o tewro ravey Ellah o ezîmîşşan o.

sitarnokey *Nm.* Sitarnok/i bîyayeni, karê sitarnokan kerdeni, ser o wesfê sitarnokan bîyayeni, tey wesfê sitar kerdenî bîyayeni, sitarnayeni, sersûney, sersûn kerdeni, sersûn bîyayeni, şer û xirabey ra reynayeni, karê sitarnayîşî kerdeni, mehfeze kerdeni, mehfezekar/i bîyayeni, karê mehfezekaran kerdeni, ser o wesfê mehfezekaran bîyayeni. *Tr. Himaye, hamilik, koruyuculuk, korumak, muhafaza etmek, muhafazakarlık.* Eger wesfê ci yê sitarnokey çinêbîyayê, ma ci dima nêşîyê.

siûd *Nn.* Şans, talih. Çîyo ki qederdê kesî di nûşîyayo û kes ne rindeya ci, ne jî xirabeya ci zano, hema kesî rê senîn bêro kes gîno, vîneno. Labelê hewleya ci kesî kena kêfşad û xirabeya ci

jî kesî kena kêfsad. *Tr. Şans, talih.* Eger siûdê ci bibîyayê, no gurweyo ecêb ci sere di nêameyê.

siûdey *Nm.* Şansey, şans bîyayeni, siûd bîyayeni, talihey. *Tr. Şans olma, talih olmak.* Siûdey winî ci rê waşt. Wa qebûl bikero.

sivik/i *N.* Şenik/i. Çî/keso ki; goreyê qewetdê kesî, goreyê giraneyên giran nîyo. Tersê ci "giran" o. *Kur. Sivik. Tr. Hafif. Bw.* Şenik. Merdimêndo sivik bî, bi her kesî ya werîştê û ronîştê.

sivikey *Nm.* Şenikey, sivik/i bîyayeni, wesfê sivikan, giran nêbîyayeni, fêl û hereketandê xwu di giran nêbîyayeni. *Tr. Hafiflik, ağır olmamak, hafifmeşreplik.* Giraneya çîyan û giraneya fêlandê kesî jew nîya.

sivîng *Mîm. Nn.* Sornî, sornîg. Leweyê serdê banan o ki; awa serdê banan dêsan ro nêro war. *Tr. Saçak.* Yaxeran di mirîçikî kewnê sivîngan bin.

sixêbi *Nm. Bw.* Kurani. Eger sixêba înan girani nêbîyayê, beno ki jî keyna bi ci dayê.

sixlet *Er. N.* Vêşî, qerebalix, mijûleya vêşî. *Tr. Kalabalık, yoğun, kesif, meşguliyetinin çok olması.* Ez hend cadê sixletî nêkewna.

sixlet/i *Nn.* Çî/keso ki ser o sixletey esta, ser o qerabalixey esta, karûgurweyê ci, zemanê ci, wextê ci pêver û pêdima o, pêver û pêpeya o, tey ara çinî ya, tey wexto veng çinî yo, kes nêşeno qerabalixeyda ci ra çimanê xwu akero. *Tr. Yoğun, kalabalık, kesif.* Ez a roji tenya sixleti bîya. A roji jî to mi rê îdare nêkerd, to mi rê a kemaneya mi kerdi serevdê. Çîyên nêbeno, wa to rê winî bo!

sixletey *Nm.* Qerebalixey, qerebalix bîyayeni, derênik ser o bîyayeni, jû çîyan di vêşîyey. *Tr. Kalabalıklık, yoğunluk, kesafet.* Ma şîy nêweşxane, sixletey bî, ma pey di amey. Ma do dima wextnakî şirê.

sixmane *Nn.* Safîyane, nexiltane. Zêdê goştdê bêeste û bêdonî bîyayeni. *Tr. Sade et görünmülü.* Goştêndo sixmane bî.

sixmaney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê ci di sixmane bîyayeni, tey don û este çinêbîyayeni. *Tr. Sade ve katışıksız et olma, kemiksiz ve yağsız olma.* Va, eger a sixmaneya ci şima razî nêkerdi, şima bi çîyêna jî razî nêbenê.

sixme *Nn.* Sade, pirşu saf, safî, bêxilt, nexilt, bêeste û bêdon, goşto safî. Goştê çîgkuftî. *Tr. Sade, katışıksız et, çiğ köftelik et, kırmızı sade et.* Mi rê sixmeyê ci bidi, wa qe vay bo.

sixmeyey *Nm.* Sixmeyîney, pirşuyiney, sixmeyîni, sixme bîyayeni, wesfê sixmî tey bîyayeni, bêdon û bêeste bîyayeni. *Tr. İçinde kemik veya yağ bulunmamak.* Bolkî jî ez a qandê sixmeyeyda ci şina ê qesabî ser.

sizeg *T. Nn.* Arden, sizgec, parzûn, rêjnok. Çîyo ki çîyan parzûnneno, rêj keno û pêra abirneno. *Tr. Süzgeç.* Çîyanê hebikinan sizeg ro dê ki, wa awa ci rêj bo.

sizme *Wş. T. Nn.* Sado. Masto parzûn di rêj bîyaye. *Tr. Süzme, süzülmüş yoğurt.* Sizmî weşêrî çiçî esto ki?

sî 1. *Cog. Nm.* Beri. Erdo çîya sert a ki bi hezar serran a dima bi hukimdê germey û serdey û pêyakuwayen a, pêrodeyayen a bena herri. Çîyê wişk ê ki pa banîy virazênê. *Kur. Kevir. Tr. Taş.* Babet babet sîy estê: sîyê dûzîy, sîyê nermîy, sîyê girmitinîy, sîyê lehîtîy, sîyê neqirneyayey, sîyê giloberî, salîy, kemerîy û hewna zêdê nînan babet babetîy. 2. *Ed. Nm.* Dimilî di kelîmaya sîyeri mezbûtey, wişkey, tede qisa war nêşîyayeni, eynadey mojnena. *Tr. Sağlam/lık, sıkı/lık, sert/lik, söz dinlemez/lik, inat, inatçılık, vurdumduymaz/lık..* a) Mi kerd ze sî. Qethan deha cêser nêkewno. b) Mi xirari kerdi ze sî. Bi mi ki deha nîmkolîyên jî nêşina mîyan. c) Ti vanê beno sî ya, qisa sî di war şina, ey di war nêşina.

sîarî *Zîr. Nm.* Xerasi, sîndiriki, dîng, ding, arsî, qerasi, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di tenî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Sîarî, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

sîcî *Cog. Nm.* Sîjî. Îspatey rê nêbîyayena heway, sondî rê hewa çinêbîyayeni. *Tr. Yaprak kımıldayacak kadar bile havanın (esintinin) olmaması.* Sîcîya heway çinî ya, sîci ya heway nîna.

sîdeniçnayeni *f. M.* Sîdenişnayîş. Sî deniçknayeni, sîyeri tîk ronayeni. *Tr. Taş dikmek, bir taşı dik indirmek veya oturtmak.* Mi sîyên deniçnê ki, ma nîşanê ci bigîrê, bixwu gunê erro.

sîeşteni 1. *f. M.* Sîeştiş. Sî çekerdeni, sî kerdeni. Bi destî ya yan jî bi çîyên a sî dûrî eşteni. *Tr. Taş atmak, taş fırlatmak, taşlamak.* Mi sî eşti cêr, gunê ci sere ro. 2. *Zv. f. M.* Sîeştiş. Sî kerdeni. Xirabeya ci vateni, xirabeya ci nuşteni, ci lingî ro dayeni, qeybetê jewî kerdeni. *Tr. Taşlamak, eleştirmek, kritiğini yapmak, tenkit etmek, gıybetini yapmak, dedikodusunu yapmak.* Xeyr o, şima yê fina çirê sî erzenê mi? Şima bê mi nêzanê qisey bikerê?

sîfat *Er. Nn.* Wesf. Senîneya ci, amorê, sabirê ci, sebrîyê ci, çendeya ci. *Tr. Sıfat, özellik.* Sîfatê ci mi nêdî. Labelê vatê weş o.

sîgirdi *Nm.* Sîya pîli. Sîya girdi (pîli) sîyênda xusûsî nîya, werdêkeki ra hettanî bol û bol girdi

şina. Wesfêndê ci yo bellî çinî yo. Mesela xilikên ra hettanî kemerên yan jî kerayên şina. Hendê banên girdi bo jî sîya, hendê xilikên werdî bo jî fina sîya. Çunkî "sî" nameyê kemer û kerreyan o umûmî yo. *Tr. Büyük taş*. Mersela: Mi riz werdê, tey sî vijîyê, dindanê mi şikîya. Eger tîya herûnda sî di kemeri yan jî kerd ra bivajîyo, ecêbênda girani bena, vatokê/a ci beno/a peyhuwatekê/a haziran. Fina eger "sîya ki rizî mîyan ra ey veti, virnê cinêki ra û va cinêkî, ma ti kor a, ti nêşena sîyanê rizî weçînê?" bivajîyo, fina ecêbênda girani bena û kes beno peyhuwatekê şarî. Çunkî a sîya mîyandê rizî hendo ki werdî ya ki kesên virnayîşê ci mimkun nîyo.

sîhîr *Er. Nn.* Sêr. Çiman vero gird kerdeni, çiman vero bi hîleyên a çîyan vurnayeni. *Tr. Sihir, büyü.* Wexto ki sîhîrbazên nêşo sîhîrên jî bikero, kes do deha ê sîhîrbazî se kero?

sîhîrbaz/i *Er. N.* Sêrbaz/i. Kes/çîyo ki; çîyan kesî çiman vero bi hîleyên a, bi fenên a virneno û keno gird, kesî qarşûyê ê çî di keno şaş, heyret di verdano. *Tr. Sihirbaz, sihirci, büyücü.* Sîhîrbazî kerd ki sîhîr bikero, fenê ci pêro bîy eşkera, bî rezîldê alemî.

sîhîrbazey *Nm.* Sêrbazey. Sîhîr kerdeni, karê sîhîrî kerdeni, karê sîhîrbazan, meslegê sîhîrbazan. *Tr. Sihirbazlık.* Sîhîrbazey çetin a, karê hergi merdimî nîyo.

sîhîrey *Nm.* Sêrey, sîhîr bîyayeni, wesfê sêrî, wesfê sîhîrî, senîneya sêrî. *Tr. Sihir/büyü olayı, sihir olma.* O yo keno sîhîreyda ci ser o vindero.

sîhîrin/i *N.* Sêrin/i. Çî/keso ki pa (tey, mîyan di, ser o) sîhîr esto, wahîrê sêrî yo. *Tr. Sihirli, sihiri olan, içinde sihir bulunan, sihirle ilişkili olan.* Ti şenê ê kardê sîhîrinî di, kemaneyên bivînê?

sîhîriney *Nm.* Sêriney, sîhîrin/i bîyayeni, tey wesfê kes û çîyandê sîhîrinan bîyayeni. Çî/keso ki tey (ser o, pa, mîyan di) sîhîr esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sihirlilik, sihirli olmak, büyülü olmak.* Ez sîhîrineyda ci rê nêşena garantî bida. Beno ki jî sîhîrê ci çinêbo.

sîhîrkerdeni *f. M.* Sîhîrkerdiş. Sêr kerdeni, sîhîr mojnayeni, halêndo sîhîr meydan ardeni. Bi zewmbî moten a, bi hîlekarey a, bi çimgiroten a karûgurwe û muameleyêendo ecêb mojnayeni. *Tr. Sihir/büyü yapmak.* Eger sîhîrbaz bîyayê, ey do bişayê sîhîr bikero.

sîhîrmojnayeni *f. M.* Sîhîrmojnayîş. *Bw.* Sîhîr kerdeni. Mi va, ki ti sîhîr bimojnê, ez do bi to ya emeley bikera. Hema nêşa.

sîjî *Cog. N. Bw.* Sîcî. Sîjîya heway qethan çinî ya. Na vajeki, tim seranîda cumle di vajêna.

sîke *Nn.* Mihîno asinîn. *Tr. Demir kazık.* Sîke denişt ki estoreri pa girêdo, estoreri payên dê piro, mêrdekî beqa nê kerd. Ne da, ne jî girot.

sîkewte/ê *Zv. N. Bw.* Sî mîyan kewte/ê. Ellah zano ki hewna aqilê to yo ê nuştedê toyê sî kewtî di. Çunkî ti yê neşenê xwu amoş kerê.

sîkewteni 1. *Zv. f. M.* Sîkewtiş. *Bw.* Sî mîyan kewteni. Gamên verê ney jî çefîya mi tîya di bî. Ti vanê beno ki soxê kewti sî. 2. *Zv. f. M.* Sîkewtiş. Çinêbîyayeni, nêvîneyayeni, bol raexbet kerdeni di çinêbîyaye bîyayeni. *Tr. Taşa girmek, yok olmak, sırra kadem basmak, bulunmaz Hint/Bursa kumaşı olmak.* Wexto ki ma rê ban lazim bî, ban kewt bî sî. Nika jî ban lazim nîyo, banîy bîyê ze herrûweli.

sîlane *Cog. Nn. Bw.* Sîlangeh. Sîyîn bo, xwura sîlane o jî.

sîlaney *Cog. Nm.* Sîlangeyey, sîlaney. Sîlane bîyayeni, wesfê cadê sîlanî tey bîyayeni. Cayo sîyîn bîyayeni, wesfê cadê sîlanî ci ser o bîyayeni. Ocaxê sîyan bîyayeni. *Tr. Taşlık olma, taş ocağı olma.* Qey sîlaneya ci dersên nêdê şima?

sîlangeh *Cog. Nn.* Sîlange, sîlane. Cayo sîyîn, cayo ki tey sîy estê. *Tr. Taşlık, taşlı yer, taş yeri, taş ocağı.* Makîna kewta sîlangehî ver, a ya sîyan tehnena.

sîleh *Er. Nn.* Çek. Lejên di hacetêndê herbî yo ki kes pa dano dişmendê xwu ro. *Tr. Silah.* Tayên dest di sîleh bibo û ê ê bînan dest di çinêbo, a wexta neheqey bena.

sîlehdar/i *N.* Çekdar/i. Kes/çîyo ki; sîlehê ci, çekê ci, çîyê ci yê pirodayîşî esto, wahîrê çekî yo. *Tr. Silahlı.* Şarê înan sîlehdar bî, ê ma bêsîleh bî. Ma do kotî bi înan bişê?

sîlehdarey *Nm.* Çekdarey, çekdar/i bîyayeni, wesfê çekdaran tey estbîyayeni. Sîlehdar/i bîyayeni, wesfê sîlehdaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci dest di sîleh esto, wahîrê sîlehî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Silahlılık.* sîlehdareyda ci ra nêbîyayê, ma qedê înan bîyê. Labelê sîlehdarîy bîy.

sîlehşûr/i *N.* Sîlehtûj/i. Kes/çîyo ki; tifingda xwu rê mezbût o, sîleha ci tûj a, hema şeno nîşanê xwu ca kero. *Tr. Silahşör, keskin silahlı.* (Na vajeki, Dimilî ra xeripîyaya û şîya kewta Tirkî.) Ê sîlehşûrî senîn ki nîşan girot, ê bînî dê piro jî.

sîlehşûrane *Nn.* Sîlehtûjane, zêdê sîlehşûran, bi sîlehşûran mendeni, wesfê sîlehşûran tey bîyayeni. *Tr. Keskin silahlılar gibi, silahşörler gibi.* Ti jî şenê zêdê ey sîlehşûrane pirodê?

sîlehşûraney *Nm.* Sîjehtûjaney, sîlehşûrane

bîyayeni, wesfê sîlehtûjan tey bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di zêdê sîlehşûran bîyayeni. *Tr. Silahşörler gibi.* Kê hewna sîlahşûraneyêna winî ecêbi dîya?

sîlehşûrey *Nm.* Sîlehtûjey. Sîleh, tifingi, çek û çekdareyda xwu di mezbût bîyayeni, xurt bîyayeni, nîşandar bîyayeni, lejî di xurt bîyayeni. *Tr. Silahşörlük, keskin silahlılık.* Sîlehşûreya ci namedar a.

sîlla *Nm.* Lapat. Koteka ki bi mîyandê destan a erzêna rîdê kesî. *Tr. Sille, tokat, şamar.* Mêrdekî sîlleyên dê piro, deha bî gunakar. Verî bîyayê, kes nêqehrîyayê. Nika zeman virîyayo.

sîllabîyaye/ê *N.* Kotekîbîyaye/ê, sîlleybîyaye/ê, sîllaeşte/ê, sîllaçebîyaye/ê, sîllaçekerde/ê, sîllaerzîyaye/ê. Kes/çîyo ki; sîlla deyaya piro, koteki bîyo. *Tr. Sille vurulan, şamar/dayak atılan.* Eger ê kesdê sîllabîyayî di ar bibo, o fina sîllan ver nêkewno.

sîllabîyayeni *f. M.* Sîllabîyayîş. Koteki bîyayeni, koteki werdeni, sîlley bîyayeni, sîlla çebîyayeni, sîlla erzîyayeni. Bi kotekan û sîlan an pirodeyayeni. *Tr. Sille atılmak, şamar atılmak.* Ti zanê a roji kam bî sîlley?

sîllaeşteni *f. M.* Sîllaeştiş. Sîlley çekerdeni, sîlley eşteni, sîlley kerdeni, koteki kerdeni, koteki cirodayeni, koteki pirodayeni, sîlley pirodayeni, bi sîllan a kesên ro dayeni. *Tr. Şamar atmak, sille vurmak, tokat atmak.* Kam şeno sîlley bi ê kesdê biwihêrî erzo? Ma winî sîlla çebêna hemini?

sîllakerde/ê *N.* Sîlleykerde/ê, sîlleyçebîyaye/ê, sîlleywerde/ê, kotekîwerde/ê, kotekîbîyaye/ê, kotekîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni sîlla kerdo, bi sîllan a dayo piro, koteki eştê bi ci. *Tr. Sille vurulan, şamar atılan, tokatlanan.* Kamo sîllakerde sîlley bîyayîşî rê hez keno?

sîllakerdeni *f. M.* Sîllakerdiş. Sîlley kerdeni, sîlley eşteni. Bi sîllan a kesên yan jî çîyên ro dayeni, bi sîllan a koteki kerdeni. *Tr. Sille vurmak, şamar/tokat atmak.* Qehrîya û va ez do to sîlla kera ha!

sîllan ver *H.* Koteki kerdeni di boleya kotekan îfade keno. *Tr. Dayak manyağı.* Ez do ci bierza sîllan ver.

sîllanveranaye/ê *N.* Sîllanvereşte/ê, sîllanverbîyaye/ê, sîllanvereşte/ê, sîllanverçekerde/ê, sîllanverkerde/ê, şîlmaxanvernaye/ê, şîlmaxanveranaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eşto sîllan ver û kotekê rehmanî dayê piro. *Tr. Şamaroğlanına çevrilen, şamaroğlanına döndürülen.* Ci rê va, to qe kesêndo sîllanveranaye dîyo yan nêdîyo? A ez do to winî bikera ha!

sîllanveranayeni *f. M.* Sîllanveranayîş. Kotekan veranayeni, şîlmaxan vernayeni, şîlmaxan veranayeni, binkoteki kerdeni, kutikê sîllan kerdeni, bi kotekan a xînt kerdeni. *Tr. Şamaroğlanı yapmak.* Ez do şima hemini sîllan verana ha!

sîllanverbîyaye/ê *N.* Sîllanverkewte/ê, kotekanverbîyaye/ê, binkotekîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên eşto sîllan ver, çekerdo sîllan ver, neyayo sîllan bin, erzîyayo kotekan ver, erzîyayo şîlmaxan ver. *Tr. Şamaroğlanına çevrilen.* Çilka ê kesdê sîllanver bîyayî bibo, do ar bikero.

sîllanverbîyayeni *f. M.* Sîllanverbîyayîş. Sîllanver kewteni, kotekanver bîyayeni, binkoteki bîyayeni. Kotekan bin kewteni, kotekan ver kewteni, bi sîllan a kotekîy werdeni. *Tr. Şamaroğlanına çevrilmek, dayak delisi edilmek.* Kaşka o jî zêdê to sîllanver bo!

sîllanvereşte/ê *N. Bw.* Şîlmaxanverkerde/ê. Keso ki erzîya bî sîllanver, tîya ra da piro û şî.

sîllanvereşteni *f. M.* Sîllanvereştiş. *Bw.* Şîlmaxanver kerdeni. Mi do jî o sîllanver eştayê, kesî mi rê nêtepişt.

sîllanverkerde/ê *N. Bw.* Şîlmaxanverkerde/ê. Keso sîllanver kerde do bêro heyfê xwu bigîro.

sîllanverkerdeni *f. M.* Sîllanverkerdiş. *Bw.* Şîlmaxanver kerdeni. Mi do o sîllanver kerdayê, tew ey ez kerda sîllan ver.

sîllawerde/ê *N.* Şîlmaxîywerde/ê, sîllabîyaye/ê, sîlleywerde/ê, kotekîbîyaye/ê, kotekîyçebîyaye/ê. *Tr. Şamar yiyen, dayak yiyen.* O keso sîllawerde çikesî bî?

sîllawerdeni *f. M.* Sîllawerdiş. Şîlmaxîy werdeni, sîlla bîyayeni, sîlley werdeni, koteki bîyayeni, kotekîy çebîyayeni. *Tr. Şamar yemek, dayak yemek.* Kes do çirê sîlla bûro ki, çirê wina îzzetûnefsê ci bişikîyo?

sîlle/ê *N.* Fek ra, hettanî fek pir, çime ra, hettanî çim, lew ra, lewanlew, tam pir/i. *Tr. Lebaleb, ağzına kadar dolu olan.* Mi ci rê tasên sîlle kerd û rişti.

sîllebîyaye/ê 1. *N.* Şîlmaxbîyaye/ê, şîlmaxîbîyaye/ê. Keso ki bi mîyandê destan a rî ra, guman ra kotekîy werdê, deyayo piro. *Tr. Şamar edilen, şamarlanan.* Bi mi ki neya tepîya, o merdimo sîllebîyaye, do tîyanan pay jî nêkero. 2. *N.* Çî/keso ki; hettanî fek, hettanî lew bîyo pir, o yo keno deha ser ra şiro. *Tr. Ağzına kadar dolu olan.* Nika çuwalê sîllebîyayî beri, ti dima jî ê nîmçî benê.

sîllebîyayeni 1. *f.* *M.* Sîllebîyayîş. Sîlley werdeni, bi mîyandê destan a rî ra koteki̇̂y werdeni, pirodeyayeni. *Tr.* *Şamar yemek.* Mêrdekî va, eger ti verê coy sîlley bîyayê, to nika wina nêkerdê. 2. *f.* *M.* Sîllebîyayîş. Pir bîyayeni, hettanî fek, hettanî lewan pir bîyayeni, lewanlew bîyayeni. *Tr.* *Ağzına kadar dolmak.* Sîlle bî tepîya şima ser o qunc kenê û danê ci. Wa ziwanê ci ma ser o derg nêbo.

sîllekerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; sîlley deyayê piro, jewî ra sîlley werdê. *Tr.* *Tokatlanan, şamar atılan.* Merdimo sîllekerde jî deha ar nêkero, ti do ci rê se kerê? 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo pir, kerdo sîlle, kerdo fek ra, hettanî fek kerdo pir. *Tr.* *Lebaleb edilen, ağzına kadar doldurulan.* Şima senîn şa yo çuwalo sîllekerde hewado?

sîllekerdeni 1. *f.* *M.* Sîllekerdiş, şîlmax kerdeni, sîlla kerdeni, bi mîyandê destan an rî ro dayeni. *Tr.* *Şamar atmak, tokatlamak.* Sîlle kerdeni, çîyêndo weş nîyo. 2. *f.* *M.* Sîlle kerdiş. Fekra kerdeni, lewanlew kerdeni, çimra kerdeni, hettanî fek pir kerdeni. *Tr.* *Ağzına kadar doldurmak, lebaleb etmek.* Sîlle kerdeni lazimi nêbî, o do şaş fehm kero.

sîlleybîyaye/ê *N.* Şîlmaxîybîyaye/ê, şepalîybîyaye/ê, şepalîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi mîyandê destan a kotekîy bîyo, bi mîyandê destan a rî ra, guman ra kotekîy werde. *Tr.* *Şamar atılan, şamar yiyen.* O merdimo sîlleybîyaye, do gamekna o çenge ra bivijîyo, ti wexta ci ra bibexşîn wazenê.

sîlleybîyayeni *f.* *M.* Sîlleybîyayîş. Şîlmaxîy bîyayeni, şepalîy bîyayeni, şepalîyayeni, bi mîyandê destan a kotekîy werdeni. *Tr.* *Şamar atılmak, şamarlanmak.* Mêredkî va: Ti cara sîlley nêbîyê. Cora ti yê baqil nêbenê.

sîlleyeşte/ê *N.* Şîlmaxîyeşte/ê. Kes/çîyo ki; bi mîyandê destan a kotekîy erzîyayê bi ci, bi mîyandê destan an rî û gumandê xwu ra kotekîy werdê. *Tr.* *Şamar atılan.* Keso sîlleyeşte cesaret û hukmê ci kişêno.

sîlleyeşteni *f.* *M.* Sîlleyeştiş. Sîlley kerdeni, şîlmaxîy kerdeni. Bi mîyandê destan a kotekî bi rî û guman eşteni. *Tr.* *Şamar atmak.* Mi do sîlley bi ci yo eştayê, gunayê mi bi ci ame.

sîlleykerde/ê *N.* Şîlaxîykerde/ê, şepalîykerde/ê, şepalnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi mîyandê destan a kotekîy rî û gumandê xwu ra werdê. *Tr.* *Şamar atılan, şamar yiyen.* Nefs û îzzetê merdimdê sîlleykerdî şikêno.

sîlleykerdeni *f.* *M.* Sîlleykerdiş. Şîlmaxîy kerdeni, şepalîy kerdeni, şepalnayeni, bi mîyandê destan a rî û gumandê jewî ro dayeni. *Tr.* *Şamar atmak, şamarla vurmak.* Eger ki a roji to o sîlley kerdayê ewro ti wijdîyanî ra rehat nêbîyê. Rind o ki to o, a roji sîlley nêkerd.

sîlleywerde/ê *N.* Şîlmaxîywerde/ê, bi sîllan a kotekîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi mîyandê destan a kotekîy werdê. *Tr.* *Şamar yemek.* Merdimo sîlleywerde do qey noqra ar bikero.

sîlleywerdeni *f.* *M.* Sîlleywerdiş. Sîlley bîyayeni, şîlmaxîy werdeni, bi mîyandê destan a rî ra, guman ra şîlmaxîy werdeni. *Tr.* *Tokatlanmak, şamar yemek.* Lajekê bêarî sîlley werdîy, fina jî ar nêkerd.

sîm *Nn.* Mehdenêndo biriqîyaye yo ki *Tr.* *Gümüş.* Sîmê ci ser ra şiro, qîmetê ci nêmaneno.

sîmanik/i *Zoo.* *N.* Barût/i, sîman/i. Veng vetena sîmanikandê nerîyan babetna ya, ê sîmanikandê marîyan babetna ya. Bolkî qezencan mîyan di coyênê û zayeni di, 7-8 teney leyrîy vejenê. Erddê ci yê sipî ser o nûtê ci yê sîyay estê. Yanê wexta benê sîya û sipeyînîy. Goştê cînan bol tamweş o, pûrtîya ci tayên a, boli nîya, tenekên ze ki birûçikîyê. *Tr.* *Bıldırcın.* Seydgerî va: Sîmanikî ez dîya, mi xwu qulîsna, dima ez ser o amêya xezeb.

sîmawî *Md.* Awa sîmini, awa ki çîyanê sîminan dekenê de ki serê çîyan pak bo, sîmin bo, bibiriqîyo. *Tr.* *Gümüş suyu.* Zêrgeran ser o sîmawî vîneyêna.

sîmin/i *N.* Çî/keso ki; ser o sîm esto, pa sîm esto, sîm o. *Tr.* *Gümüşlü.* Çinayê ci yo sîmîn, deha weş ser o vindeno. Çunkî sîmê ci ser o biriqêno.

sîminey *Nm.* Sîmin/i bîyayeni, ser o sîm bîyayeni, tey sîm bîyayeni, pa sîm bîyayeni, bisîmey. *Tr.* *Gümüşlülük, gümüşü olmak.* Sîmineya ci mi rê bes nêkena, do tenekên jî nerm bo.

sîmîyankewte/ê *Zv.* *N.* Sîkewte/ê. Kes/çîyo ki; ti vanê beno ki kewto sîyeri mîyan, nêaseno, çiman vero xasekî bîyo vinî, nêaseno. Çî/keso ki; vinî bîyayîşdê ci rê aqil bes nêkeno, kes vinî bîyayîşdê ci rê şaş maneno û aqilî nêşeno bero ser. *Tr.* *Adeta taşlara giren, akıl almaz bir şekilde kayıplara karışan, sırra kadem basan.* Hewna ez a, ê çîdê xwu yê sî mîyan kewtî rê veşena. Çunkî aqilê min o hewna jî vinî bîyayena ci nêgîno, qebûl nêkeno.

sîmîyankewteni *Zv.* *f.* *M.* Sîmîyankewtiş. Sî kewteni, vinî bîyayeni, çiman mîyan ra vinî bîyayeni, bi heyret a vinî bîyayeni, zêdê erbetan vinî bîyayeni, vinî bîyayena ci karê aqilî nêbîyayeni. *Tr.* *Kayıplara karışmak, adeta taşa girmek,*

sırra kadem basmak. Gama bîni tîya di bî û, ti vanê beno ki kewt sîyeri mîyan.

sîmkaş/i *Sn. N.* O/çîyo ki çîyandê sîmînan ra têlo sîmîn anceno, seneatkaro ki sîmî ra têl anceno. *Tr. Gümüşün içinde yer aldığı maddeden gümüşten tel çeken zanaatkar, çok usta, uzman*. Ney berê sîmkaşî ser ki wa şekil û şemaîldê ci raşt kero.

sîmkaşey *Sn. Nm.* Sîmkaş/i bîyayeni, wesfê sîmkaşan ci ser o bîyayeni, seneatkareya sîman. Kes/çîyo ki; bi seneatêndo weş a têlanê sîm û çîyandê sîmînan anceno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Karûgurweyê sîmkaşan, ostayeya raveyi. *Tr. Uzmanlık, gümüş ustalığı*. Sîmkaşeyda ci rê vateni çinî ya.

sîmsar/i *Nn.* Kes/çîyo ki; sîmsarey keno, çî rotenên di heqê rotişdê xwu gîno. Kes/çîyo ki; are dîyayenên di heqê are dîyayîşdê xwu gîno. *Tr. Komisyoncu, simsar, arabulucu*. Sîmsar, do heqê xwu hem şima ra, hem jî kardanî ra bigîro.

sîmsarey *Nm.* Sîmsarîni, sîmsarîney, sîmsar/i bîyayeni, alvêrên di are dîyayeni, heqê rotenî giroteni. *Tr. Komisyonculuk, arabuluculuk, simsarlık*. Kam ki sîmsarey bikero, o do heqê sîmsareyda xwu bigîro.

sîmsim *Nk. Nn.* Kincî. Babetên vaşêndê werdî yê qezencî yo ki, ci ra kincî beno, kes ci ra kincîrib û helawa kincî, xeylên pasta û şîranîyan û kilêncan di gurwêneno. *Tr. Susam*. Yeno mi vîrî, werdîyeyda mi di ma jî sîmsim karitê.

sîn *Nn.* Eşq, hez, evîndarey, evîni, hezkerdiş. *Tr. Sevgi, aşk*. Ellahîde, sînê ci esto. Eger ki hinî nêbo, nêşena bicoyo. O yo bi sîndê ci ya coyêno.

sînamekî *Tib. Nk.* Perrê daran o ki; şeklê ci zêdê zeytûnan o û wexto kes ci ra tayên weno, kesî emel keno, qepseya ravêrneno, qepseya kesî kesî ser ra beno. *Tr. Zeytin ağacı yaprağına benzeyen ve yenildiğinde kişiyi ishal eden, kabızlığı gideren bir çeşit yaprak, ot*. Şima dî ki nêşeno bivijîyo teber, tenekên sînamekî bidê ci, gereg ki bişo bivijîyo teber.

sînaye/ê *N.* O/çîyo ki ci ra hez bîyo, kes bîyo eşqê ci. *Tr. Sevilen, aşık olunan*. Merselada ma di sînaye, lajekêndo dergûbarî bî. 2. *N.* O/çîyo ki ecibîyayo, ridîyayo, begen bîyo. *Tr. Takdir edilen, beğenilen*. Kes çîyê sînayî pey di nêkeno. Ancax kes çîyê nêsînayî pey di keno.

sînayeni 1. *f. M.* Sînayîş. Hez kerdeni, evîni kerdeni, eşqê ci bîyayeni, bi şikildê pesnanê ci dayîş a çîyên yan jî kesên ra hez kerdeni. *Tr. Sevmek, aşık olmak. Övmek ve methetmek suretiyle bir şey veya bir kimseyi sevmek*. Ez ser o sîneyaya. Labelê a mi ser o nêsîneyê. 2. *f. M.* Sînayîş. Ecibnayeni, rîdênayeni, begen kerdeni. *Tr. Beğenmek, kabullenmek, razı olmak*. Ay jî, ey jî sîna. O ki ne sîneya û ne jî sîna ez bîya. 3. *f. M.* Sînayîş. Qebûl kerdeni, pey razî bîyayeni, ro ci amîyayeni, ûmişê bîyayeni, goreyê ci bîyayeni. *Tr. Uyum sağlamak, uyuşmak, uygun gelmek*. Na dari no ca û erdo newe sîna. Ma bol cayan di karita. Labelê xeylên erd nêsîna.[1]

sîncirik/i *N.* Sûrbîyaye/ê, kilibîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo zêdê adir û kili û çîdê wina sûrî. *Tr. Kızgın, kızgınlaşmış, ateşleşen, ateş parçası, kor, korlaşan*. Asino sîncirik û asino serd jew nêbeno.

sîncirikey *Nm.* Sîncirik/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê sîncirikan ci ser o bîyayeni. Zêdê kili adiro sûrkerde bîyayeni, peyşayeni, peyşateyo ravey bîyayeni. *Tr. Kızgınlaşmak, kor haline gelmek*. Sîncirikeya ci ez tersanaya.

sîncirikiney *Nm.* Pan sîncirik bîyayeni, wesfê sîncirikî tey bîyayeni. Çî/keso ki; adiro sûro ze kil o, keno bix bido, a o bîyayeni yan jî nê wesfî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kızgınlaşmak, kızgın olmak*. Sîncirikineya ez tersanaya.

sîncirîyaye/ê *Fiz. N.* Çîyo, keso ki adirî mîyan di yan jî adirê ser o bîyo sûr û bîyo ze kili. *Tr. Ateşte korlaşan, kızgınlaşan*. Asino sîncirîyaye lingda kê ser ro guno, beqa nêkeno!

sîncirîyayeni *f. M.* Sîncirîyayîş. Adirî ser o, adirî mîyan di sûr bîyayeni, zêdê kileri bîyayeni. *Tr. Ateşte korlaşmak, ateşte kıpkırmızı olmak*. Ez bizana ki asinê ci do bisîcirîyo, ez hema nika ê karî kena.

sîncirnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî sîncirnayo, adirî ser o yan jî adirî mîyan di kerdo sûr, kerdo ze kili. *Tr. Korlaştırılan, kızgınlaştırılan*. Desteyê çî dê asinî yo sîncirnaye, do bibo ze melhem û ma do bişê şekîl bidê bi ci.

sîncirnayeni *f. M.* Sîncirnayîş. Adirî ser o yan jî adirî mîyan di sûr kerdeni, zêdê kili kerdeni. *Tr. Ateşte kızartmak, kızgınlaştırmak, korlaştırmak*. Ez ey hettanî ki nêsîncirna, ez rehat nêkena.

sîndiriki *Zîr. Nm.* Xerasi, qerasi, dîng, ding, arsî, sîarî, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di pa tenî

---

1 Na kelîma bi kelîmerda "sîne"ya mertawîyayê ya. Çunkî gîna xwu sîne, ancena xwu sîne û ze ki qebûl kena, pey razî bena, ecibnena, ûmişê ci bena, ro ci yena.

tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Sîndiriki, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

sîne 1. *An. Nn.* Cayê gandê kesî yo ki seredê zerrî ra hettanî vîye serdewam keno. *Kur. Sîng. Tr. Göğüs.* Sîneyê lajekî akerde bî. Pî qehrîya ci ro, lajekî hema sîneyê xwu girot. 2. *Cog. Nn.* Rex, ref, kaşê koy yan jî cayandê zêdê nînan. *Tr. Yaka, yamaç.* Dewaro sînedê Dolpisîng o şino, şima deha nêşenê ci resê, meşirê.

sînebend *Jîn. Teks. Nn.* Pistinbendo hera yo ki bi tewrdê pistinan a sîne û cayanê bînan jî gîno. *Tr. Mayo, geniş sütyen.* Keynekera werdî sînebendê xwu girêda û şî kewti awi.

sînek *Cog. Nn.* Refek, rexek. Sîneyo werdî, refo werdî, rexo werdî, cayo mêldaro werdî. *Tr. Küçük yaka/yamaç, yamaççık, yakacık.* Mi bi o sîne yo, çarwey çiranayê. Ez ci ra dûrî bîya, mi dî di merdimîy erzîyay pê, ez heta şîya resaya ser, hêle ra kewtê.

sîngili *Tib. Nm. Bw.* Vira. Gencey di, mi destî di bol sîngilîy amey bî, axirî ki dima şîy. Farîsî di nameyê nay bi şikildê *palû* ya ravêreno.

sînî *Nm.* Sênî. Tebsîya girdi, tebsîya ki kes tey nan ronano, kes ser o nan weno. *Tr. Sini.* Cinêkeri sînîya xwu qandê meymanda xwu ronê û ci ra kewti dûrî, meymana ci, ci rê va wayê bê ma nan bûrê.

sînor *Nn.* Xeti. Çixaza (ca) ki di çîyan, di erdan, di welatan pêra abirnena. *Tr. Sınır, hat. İki şeyi birbirinden ayıran çizgi.* Kerd ki sînor ra ravêro, qergûnê ci hema ûjaka di kişîya.

sînorraeşte/ê *N.* Sînorraçekerde/ê, sînorraerzîyaye/ê, sînorraçebîyaye/ê, binxetibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dewleti yan jî kesên eşto teber, sirgûnê teberî kerdo, zerredê welatî ra qewirnayo. *Tr. Sınırdışı edilen, ülkeden kovulan.* Qeçêno hele mi rê vajê, kamo sînorraeşte tebera merdo, kamo sînorraeşte ameyo zerre di merdo?

sînor ra eşteni *f. M.* Sînorraeştiş. Xeti ra eşteni, sînor ra teber kerdeni, binîya xeti eşteni, binîya sînorî kerdeni, akişta sînorî eşteni. Kesên yan jî çîyên dewleti ra teber kerdeni, teber eşteni, dewleti ra veteni. *Tr. Sınırdışı etmek, vatandan ihraç etmek.* Dewleta Turkîyay *Yılmaz Güney* sînor ra eşt.

sînor ra teber *H.* Xeti ra teber, binîya xeti, dewlet ra teber, ata xeti, ata sînorî, aşta sînorî, aşta xeti. *Tr. Sınırdışı.* Dewleti o merdim sînor ra teber kerd. Xwura ki sînor ra teber nêbîyayê, do tîyanan di bicoyayê.

sînorrateberkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; dewleti, jewî yan jî tayêni sînor ra eşto teber, eşto aşta xeti, eşto binîya xeti, ci rê zerreyê dewleti kerdo qedexe. *Tr. Sınırdışı edilen, yurttan çıkarılan.* Mêrdekê huqûqşînasî va: Goreyê heqûhuqûqdê serdiwêlan, merdimo sînora teberkerde şeno xwu rê canakî di hemwelatîyey bigîro.

sînor ra teberkerdeni *f. M.* Sînorrateberkerdiş. Kesên yan jî çîyên sînor ra teber eşteni, welat ra qewirnayeni, ci ata sînorî eşteni, ci binxeti rişteni. *Tr. Sınırdışı etmek, ülkeden kovmak.* Dewleti o mêrdek qandê şik û fikrandê ci sînor ra teber kerd.

sînor ra zerre *H.* Teber ra zerre kerdeni, bîyayeni, ata xeti ra nata xeti bîyayeni, aşta sînorî ra naşta sînorî bîyayeni. *Tr. Sınırdan içeri alma, dahil etme.* Kê ki sînor ra teber kerd, ancax fina o sînor ra zerre kero.

sîpe/ê *N.* Kirî. Leyrê/a heran. *Tr. Sıpa, yavru eşek, eşek yavrusu.* Sîpeyê ci, ci het di nêbî.

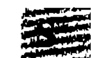
sîpeyey *Nm. Bw.* Kirîyey. Sipeyeyda xwu di deha ageyraye bî.

sîpeyê/êya heran *Zoo. N. Bw.* Kirîyê/ya heran. Kirîyê heran do xwu ra zêdê kirîdê heran bo.

sîpeyê/êya herî *Zoo. Nn. Bw.* Kirîyê/ya heran. Sîpeyê herî yo heri dima çîrtikîy dano xwu ro.

sîr *Nk. Nn.* Vaşêndê karitenî yo ki zêdê pîyazî yo, erdî bin di sereyê ci esto ki; wexto ki kes pêra abirneno, beno hebik hebikî. Kes nê hebikan pûrikneno û bi sîrkutî ya kuncêneno û dekeno şamîyan mîyan ki pa tamê ci weş bo, sîr darîyê bol çîyan o. *Tr. Sarımsak.* Dimilî vanê: Hewt heme, sereyên sîr nêkenê.

sîrawî *Ş. Nm.* Na şamî tenya nêwerêna, bilxur, riz, goştê kergi û çîyandê winasînan vero werêna. Sîrî kuwenê, ron û pîyazî mîyan di sûr kenê, dima nê şamîyan vero wenê yan jî na sîrawî rijnenê nê şamîyan ser, şamî pa bol bena weşi. *Tr. Döğülmüş sarımsağı yağ ve kuru soğanda kızartıp pilavların üzerine veya tavuklu yemeklerde kullanılan bir çeşit sarımsaklı özel hazırlanmış soslu yemek suyu.* Maya ma, ma rê sîrawî viraştê, ma pa destê xwu werdê.

sîrdo *Wş. Nn.* Doyo sîrin, doyo ki tey sîr kuweyayo. *Tr. Sarımsaklı ayran.* Sîrdo ganê kesî keno rehat.

sîrdoyey *Wş.* Sîrdo bîyayeni, wesfê sîrdoy ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarımsaklı ayran olma.* Ti sîrdoyeyda ci ser o palikîyayê, to tey keramatên dî yan nêdî?

sîrdoyîn/i *Wş. N.* Çî/keso ki; tey (pa, mîyan di) sîrdo esto, wahîrê sîrdo yo. *Tr. Sarımsaklı ayranı olan, içinde sarımsaklı ayran bulunan.* Eger sîrdoyîn bîyayê, do ci ra boy biameyê.

sîrdoyîney *Wş. Nm.* Sîrdoyîn/i bîyayeni, esfê sîrdoy tey bîyayeni, wahîrê/a sîrdoy bîyayeni, wesfê sîrdoy mîyan di bîyayeni. *Tr. Sarımsaklı ayranı olmak, içinde sarımsaklı ayran bulunmak.* Sîrdoyîneya ci tansîyonê ci senîn virna? Virna yan nêvirna?

sîrê marran *Nk. Nn. Bw.* Sîrmarr. Sîrê marran biwerîyayê, kesî sîro bîn nêkaritê.

sîrgulikîy *Nk. Nb.* Jeweka ci "sîrguliki" a. Çîyêndê zêdê gîlîyazan, zêdê teyan werdî yê, bi dirikîya benê. Dara ci tellîyîna, meyweyê ci werênê. Tey zerdê, labelê renga sîrgulikan zêdê çîlekan a ya. Tamê ci, zêdê çîlekan mize yo, tirşin o. Çîlekîy sebzan ra yê, sîrgulikîy meywan ra yê. *Tr. Kiraz ve dardağan bitki ve meyvesine benzeyen bir meyve ağacıdır. Tadı ekşimsidir.* Sîrgulikîy çoşmedê Feratî di estê.

sîrik 1. *Nk. Nn.* Şîrik, nebî, misrî. Kuhoyîyêndê werdenî yo ki karêno, beno derg, ser o sereyêndo derg û hebikin peyda beno, ci ra nan û ronê misrî vijêno. *Tr. Mısır, darı.* Mi werdîyey di hem bol sîrik awdayo, hem jî arêdayo. 2. *Nk.* Katîki. Lodeka misrî ya ki ser o hebikê misrî beno. Darekê misrî yo zêdê lodek o ki ser o hebikê misrê benê. *Tr. Sömek.* Ma misrîyê xwu ci ra pûrikna tepîya, ma sîrikê ci jî zimistanî soban di veşna.

sîrimi *Nk. Nm.* Kironti. Babetên vaş o ki werêna, debena tayên çîyandê werdî jî. *Tr. Yaban sarımsağı.* Sîrimi weş û binaf a.

sîrimvaş *Nk. Nn.* Babetên vaşêndê werdî yo ki kokê ci zêdê pîyazîya o. Labelê şîrinok o. Sîrimvaş, rojawandê Suwêreki di esto. *Tr. Sirik otu, yapraklı (Frenk) ot.* Werdîyey di mi sîrimvaş dî bî, nika tamê ci mi vîrî di nîyo.

sîrin/i *N.* Bisîr/i, sîr tede bîyaye/ê, çîyo/a bisîr/i. *Tr. Sarımsaklı.* Selateyo sîrin û şîrin mi rê weş nîyo.

sîriney *Nm.* Bi sîrey, sîr tede bîyayeni. Sîriney di hergi şamî nê, jû şamî bena.

sîrkut *Nn.* Çîyo darîn yan jî asinîn o ki kes pa sîr kuweno. *Tr. Sarımsak döğme aleti.* Cinîy û aşkarîy bi sîrkutî ya sîr kuwenê.

sîrmarr *Nk. Nn.* Sîrê marran, sîrmarrek. Zêdê engûrmareki sîrê marran jî seto. Sîrêndê serdê koyan o ki xwu bi xwu beno, nêkarêno. *Tr. Yabani sarımsak.* Sîrmarr, koyan ser o beno, erdandê terk bîyayan di beno.

sîrmast *Wş. Nn.* Hakçil. Masto sîrkerde. Masto ki tey sîr kuwayo. Sîrmast, bolkî debêno qeymaxî ser. *Tr. Sarımsaklı yoğurt.* Kamê Dimilîyan mastê bêsîrî nêweno ki? Sîrmast serê zerrîda hemin o.

sîroji *Tib. Nm.* Nêweşînên a ki dezgeyê qesbada sîya xerpêno û tey hucreyê merdey peyda benê. Cora na qesba nêşena wezîfeyê xwu bivîno, awi şina pîze di cayandê vengî di arêbena. Na nêweşîni, bolkî nezdîyê di serran di kesî kişena, nêweşînênda merganê ya. Latînî û *Tr. Siroz.* Sîroji, bolkî araqîwerey ra yena. Labelê zewmbî semedan ra jî peyda bena.

sîrojin/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; sîrojîya ci esta, bîyo sîrojî, sîrojî veta, kewto sîrojî, bîyo nêweşê sîrojî, tey (pa) sîrojî peyda bîya. *Tr. Siroz olan, siroz hastası.* Nêweşo sîrojin, do şiro Dîyarbekir. Çunkî tîyanan di nêşenê bewnîyê ci ra.

sîrojiney *Tib. Nm.* Sîrojî bîyaye/ê, sîrojîya ci bîyayeni, tey (pa) sîrojî bîyayeni, nêweşê/a sîrojî bîyayeni, sîrojî kewteni, sîrojî veteni, wesfê sîrojîyey tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey sîrojî vijîyayo, bîyo nêweşê sîrojî; a o kes yan jî; o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sirozluluk, siroz hastası olmak.* Sîrojineya ci, bî sebebê verdeyayenda ci jî.

sîrojîbîyaye/ê *Tib. N.* Sîrojîkewte/ê, sîrojîvete/ê, nêweşê sîrojî. Kes/çîyo ki; kewto nêweşînda sîrojî, bîyo sîrojî, sîrojî ci tepişto. *Tr. Siroz olan, siroza yakalanan, siroz hastası.* Şima texmîn kenê ki o nêweşo sîrozîbîyaye bişo hîrê serrîy bicoyo? Mi çimî di ki, di serran mîyan di mireno.

sîrojî bîyayeni *Tib. f. M.* Sîrojîbîyayîş. Siroz bîyayeni, sîrojî kewteni, sîrojî veteni, nêweşê sîroji bîyayeni, nêweşînda sîrojî kewteni, nêweşê qesba bîyayeni, qesba di awi arêbîyayeni. *Tr. Siroz olmak, siroz hastalığına yakalanmak.* Merdimo ki sîrojî bo, ez texmîn nêkena bişo mergî ra bireyo.

sîrojîkewte/ê *Tib. N. Bw.* Sîrojîbîyaye/ê. Nêweşo sîrojîkewte eger di seran mîyan di nêmiro, mi rê ki weş winîyayo xwu ra.

sîrojî kewteni *Tib. f. M.* Sîrojîkewtiş. *Bw.* Sîrojî bîyayeni. Bol merdim kewno sîrojî û nezdîyê di seran mîyan di mireno.

sîro teze *Nk. Nn.* Sîro kuho, sîro zergûn. Sîro ki hewna wişk nêbîyo. *Tr. Taze/yeşil sarımsak.* Sîrê tezî ra tayên jî ma rê bîya. Çunkî sîro teze mi rê lazim o.

sîro wişk *Nn.* Sîro ki bîyo tepîya banan ser o kerdo wişk û werdî rê bîyo hadire. *Tr. Kuru sarımsak.* Sîro wişk, vay o. Çunkî bol sencêno.

sîs/i *N.* Sipe/ê, gewr/i. Çî/keso ki renga ci, asayîşê ci sîs (sipe, gewr) aseno. *Tr. Beyaz, ak.* Hewrêndê sîsî azmînê ma giroto.

sîsalik/i 1. *Zoo. N.* Keçelek/i, herwer/i. Teyrêndo dirnok o, belatewer o, sereyê ci keçel o, niqûra

ci namîyayê û mezbût a. Lingê ci derg ê. Labelê zaîf ê, arîyekê ci gird o, çimê ci dûrî ra şenê seydê xwu bivînê, goştê ci heram o û nêwerêno. Cora seydê ci jî nêbeno. Sîsalikîy qijikîy nîyê, qijikan dergêrîy û girdêrî yê, qertelîy jî nîyê, welatdê ma di estê, verî bolîy bî, nika kemîyayê. *Tr. Akbaba*. Sîsalikîy leşwer ê. Cora seydê ci nêbeno, goştê ci nêwerêno. 2. *Zv. N.* Keso dergûbarî û zaîf û mehrûmê nan û werdî yo. *Tr. Uzun, iri ayaklı, biçimsiz, yeme içmeden mahrum, zavallı.* Xeyr o, ti zenê ze sîsalik, ti yê çiçî wazenê?

sîsalikey *Zv. Nm.* Sîsalikîni, sîsalikîney, sîsalik/i bîyayeni, wesfê sîsalikan tey bîyayeni, zêdê sîsalikan çîpderg û zaîf û mehrûmê/a nan û werî bîyayeni. *Tr. Uzun bacaklı, zayıf, aç ve sefil olmak.* Sîsalikeyda xwu ra nêwinîna, şarî rê vana!

sîsik/i *Zoo. N. Bw.* Simore/ê. Eger sîsikî ra nêbo, darîstan bi mi ki kemî maneno.

sîsin/i *N.* Sipeyîn/i, gewrin/i. Çîyo sipe, çîyo ki tede sipe esto. *Tr. Beyazlılık, beyazlı olmak.* Sîsiney çina di weş a, zewmbî çîyan di qe beno ki weşi nêbo. Labelê hergi çîyo sîsin jî weş nêbeno.

sî sî sernaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; sî naya sî ser, en kemî di sîy nayê pêser, pêser o ronayê. *Tr. Taş taş üstüne koyan.* Şima do merdimdê sî sî sernayî rê, bizanê vajê "berxwudar bi" 2. *Zv. N.* Ercîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tayên bo jî ercîyayo û sîyên naya sîyên ser, karûgurweyêndê kesên dîyo, bîyo nafidar, xeyrê ci resayo kesên. *Tr. Yarayışlı, yarayan, yardımı dokunan, destek veren.* Şima do ki ê merdimdê sî sî sernayî rê bahaney bivînê, şirê xwu bi ê kesdê sî sî ser nênayî sawê.

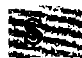
sî sî sernayeni 1. *f. M.* Sî sî sernayîş. En kemî di sîyan pêsernayeni, sîyên sînakî sernayeni. *Tr. Taş taş üstüne koymak.* Mi sî nê sî ser û ez ci ra kewta dûrî. Nîşandaran jî nîşan eşt bi ci. 2. *Zv. f. M.* Sî sî sernayîş. Ercîyayeni, ci rê nafetê kesî bîyayeni, nafidarey, nafidar bîyayeni, yardim resnayeni, çîyên rê naf û xeyr û yardimê kesî resayeni. *Tr. Herhangi bir şeye veya kimseye yardımı dokunmak, yaramak, yaranmak, katkıda bulunmak, işe yaramak.* Qenê ey sî naya sî ser. Ma to se kerdo? To sî naya sî ser?

sî sî ser nênaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; sî sî ser nênaya yan jî nênano. Kes/çîyo ki; di sîyan nênano pêser o, pêser o nêronano. *Tr. Taş taş üstüne koymayan.* Sî sî sernayîşî ra lej vijîyayo. Şima yê ê merdimdê sî sî ser nênayî ra çiçî wazenê? 2. *Zv. N.* Nêercîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qe hendê diramatên bo jî xeyrûnaf û yardim nêameyo. Kes/çîyo ki; qe sî jî nênaya sîyên ser, ci ra nafetên kesên nêresayo kesandê bînan. Kes/çîyo ki; qandê hewlîni qe mîzî jî nêverdaya destdê kesî yo. *Tr. Taş atş üstüne koymayan, hiç bir şeye yaramayan.* Şima ê merdimê sî sî ser nênayî gînê. Labelê nê rebenekî jî ca di verdanê. Ma wina beno!?

sî sî ser nênayeni 1. *f. M.* Sî sî ser nênayîş. Sîyên sînakî ser nênayeni, en kemî di sîyan pêser nênayeni, pêser o nêronayeni. *Tr. Taş taş üstüne koymamak.* Mi sî sî ser nênê. Çunkî esas nêtê mi sî sî ser o nêverdayeni bî. 2. *Zv. f. M.* Sî sî ser nênayîş. Nêercîyayeni, nafidar nêbîyayeni, qe qirtikên bo jî kesî rê yardim nêkerdeni, paştî ci nêdayeni, destbera xwu ca nêardeni, qe mîzî jî bi gişt o nêverdayeni, xeyrûnafetê ci ci kîber di mendeni, xeyrê ci kesî nêresayeni. *Tr. Taş taş üstüne koymamak, hiç kimseye yardımı dokunmamak, yaramamak.* Winî kesên o ki sî sî ser nêmano. Bol mixulwer o.

sî sî ser o nêmendeni *Zv. f. M.* Sî sî ser o nêmendiş. Heme çî cêrancorî bîyayeni, heme çî serûbinî bîyayeni, heme çî serbindo bîyayeni, qethan çîyên zêdê verî normal nêmendeni, heme çî vurîyayeni û xeripîyayeni. *Tr. Taş üstünde taşın kalmamış olması, hiç bir şeyin normal ve karanında kalmaması ve bozularak değişmesi.* O zemano ki ti yê vanê, hal û wextê ma weş bî, ma hêledarîy bî. Nika sî sî ser o nêmend, ma pêrini vinî kerd. Mi bîy piring piringî!

sî sî ser o nêverdayeni *Zv. f. M.* Sî sî ser o nêverdayîş. Hemî çî şehitnayeni, xilnayeni, xirabe kerdeni, herimnayeni. hemî çî xirabe kerdeni, serbindo kerdeni, çîyên dûzan di nêverdayeni, dûzanê ci, pergelê ci vila kerdeni, virtûvila kerdeni. *Tr. Taş taş üstünde bırakmamak, her şeyi alt üst etmek, yıkmak, bozmak.* Mongolan Asya di, sî sî ser o nêverdê, kutubxaney veşnay, heme çî herimna, şehitna, xilna, kerd xirabe. Eger kitabêndo Dimilî bî jî, tey şî, veşa.

sîsperiki *Zoo. Nm.* Pilpiliki, pelpeliki, cinciniki, cincinîki, pirpiriki, pinpiniki, pinpinîki, pispeziki, pispeliki. *Tr. Kelebek.* Wextê sîsperikan o. Ge perrenê ge anişenê.

sîvanoki *Nm. Bw.* Sevanoki. Sîvanoka ci ci sitar kero.

sîvernaye/ê *Zv. N.* Sîveranaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni sî naya vera, nêverdano ki bişo bikero. Çî/keso ki; jew yan jî ci rê bîyê manî, nêverdanê ki zêdê xwu bikero, hêwanê xwu bîyaro ca ûzn. *Tr. Engellenen, mani olunan, önüne set/barikat kurulan, önüne taş konulan,*

iradesi elinden alınan. Şima senîn merdimdê sîvernayî ra ê çîyanê çetinan posenê ki?

sîvernayeni *Zv. f. M.* Sîvernayîş. Sîveranayeni. Manîbîyayeni, sebebê nêbîyayenda çîyên bîyayeni, vero bendên viraşteni, nêverdayeni. *Tr. Engel olmak, set/barikat kurmak, mani olmak, taş koymak*. Mersela; Jû: "Ti yê deha hetê ma ya nînê, xeyr o? O bîn vano: "To sî naya vera, ez a deha nêşena bêra."

sîvî *Nn.* Kepeg, pûrikê tenî, pûrikê xelle û çîdê zêdê tenî. *Tr. Kepek*. Sîvîyê tenan deyêno dewarî.

sîvîl/i *Frz. N. Bw.* Siwîl/i. Merdimo sîvîl do qethan ma ra nêtewo.

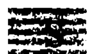
sîvîl/i *Frz. N.* Sibîl/i. Çî û merdimo ki; eskeran ra yan jî dewleti ra nîyo. Çî û merdimo ki ser o unîformayênda eskeran yan jî dewleti/resmî çinî ya. Çî û merdimo ki; ci dest di wesf û sîlehêndo nîzamî çinî yo. *Tr. Sivil*. Qomûtanî va: Qarişê ê merdimdê sîvîlî mebê.

sîvîley *Frz. Nm. Bw.* Siwîley. Fêlê kesîyê eskerey û sîvîley jew nêbenê.

sîvîley *Nm.* Sibîley. Siwîl/i bîyayeni, wesfê siwîlan ci ser o bîyayeni. Esker yan jî dewletî/ê dewleti nêbîyayeni, ser o wesf û unîformaya eskeran çinêbîyayeni, ser o wesf û unîformayênda dezgeyêndê nîzamî yan jî mîrî çinêbîyayeni. *Tr. Sivillik*. Sîvîley, bê sîlehey û bê unîformayey a. Labelê ma bol eskerê bêçekîy jî dîyê ha!

sîvîlîni *Nm. Bw.* Siwîley. Sîvîlînda xwu di kes ci ra nêtewayo. Labelê eskereyda ci ra haydari nîya.

sîvîlqir *Nn.* Sîvîlan qir kerdeni, kesanê bêçek û çekdaran verêna kişteni. *Tr. Sivillerin öldürülmesi/katledilmesi*. Cayo ki tey sîvîlqir bibo, ûja di edaletî ra behs nêbeno.

sîvîlqirey *Nm.* Sîvîlqir bîyayeni, qirê sîvîlan virazîyayeni, kesê ki destê ci çek û çekdarey nêtepşenê, a înan kişteni, înan qedînayeni. *Tr. Sivillerin katledilmesi*. Sîvîlqirey di zirarêndo giran esto. Çunkî bawerîya însan û heqandê însanan nêmanena.

sîya 1. *N.* Renga tarî, renga tarî dilmati, renga şewda sîya. *Kur. Reş. Tr. Kara, siyah*. Bi qelemênda sîya ya, bextêndo sipe jî nûşêno. 2. *Etn. N.* Zencî, merdimo ki renga ci, irqê ci sîya yo, zencî yo. *Tr. Siyahi, zenci*. Awrûpayîjan, serûbinê welatdê sîyayan werd û mêrdekîy cilda sîya ser o verday. Awrûpayîjîy hetta bi hetta heqandê sîyayan ser o vinderê jî, çetin ki bişê xetanê xwu raşt kerê. 3. *Zv. N.* Reşik/i, sîyak/i, bol esmer/i. *Tr. Çok/koyu esmer*. O sîyayê ma do jî bi şima ya bêro. 4. *N.* Bêfekî, bêmeywe, bênaf. Çî/keso ki tey hewley çinî ya, tey weşey û hewley çinî ya. *Tr. Verimsiz/lik, yaramaz*. Deşta sîya, koyo sîya, bexto sîya, rîsîya ûzn.

sîya arî *Zir. Nm.* Xerasi, sîndiriki, dîng, ding, arsî, sîarî, qerasi, aresî. Sîya ki, kes arîye di teneyî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı*. Sîya arî, bi bergîrdê dîngî ya doş kerdê û pa tene tehnayê.

sîya azmînî *Ast. Nm.* Sîya ki azmîn di, zêdê estaran asena yan jî şeqitêna û cayên ra, vera canakî şina. *Tr. Göktaşı, meteorit*. Boka sîya azmînî ci ro guno. A ki ey ardi ma sere di, kesî nêarda kesî sere di.

sîyabîyayeni 1. *f. M.* Sîyabîyayîş. Renga sîya pira sawîyayeni, renga ci sîya bîyayeni. *Tr. Siyah olmak, kara olmak*. Senîn ki sawîyê tewqi ra, bî sîya. 2. *Etn. f. M.* Sîyabîyayîş. Zencî bîyayeni. Kes/çîyo ki; reng û nijadê ci sîya yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, înan ra biyayeni. *Tr. Siyahi/zenci olmak*. Qe beno ki ma sîya bîyayê. Ma dest di nîyo. Cora ma nêşenê bi sipeyeyda xwu ya pesnanê xwu bidê. 3. *Etn. f. M.* Sîyabîyayîş. Sîyak/i bîyayeni, reşik/i bîyayeni, bol esmer/i bîyayeni. *Tr. Çok esmer olmak, çok kara olmak, koyu esmer olmak*. Eger ez sîya bîyayê, mi do o sîya fehm kerdayê. 4. *f. M.* Sîyabîyayîş. Bêfekîyey, bêmeyweyey, bêmeywe bîyayeni, tey fekîdarey çinêbîyayeni, qezencdar/i nêbîyayeni, hewl û weş û delal nêbîyayeni. *Tr. Meyvesizlik, içinde kazanç veya faydalılık bulunmamak, çorak olmak*. Mi zanayê do welatêndo sîya bo.

sîya çerxî *Nm.* Sîya ki pa kardî û qalûçî û dehrî û çîyo winasîn keno tûj. *Tr. Bileme taşı*. Mi kardîyê keyî pêro arêday û berdîy çerxokî ser, ey jî bi sîyerda çerxî ya pêro kerdîy tûjîy.

sîya deçiknayê *Dîr. Nm. Bw.* Sîya deniçnayê. Verî însanan sîyerda deçiknayê vero îbadet kerdê. No, guna yo. Cora Ellah Tealay bi fehlan a pîya sîyê deçiknayey jî Qur'anê Kerîmî di kerda qedexe.

sîya deniçnayê *Dîr. Nm.* Sîya deçiknayê, sîya denişnayê. Sîya ki qandê nuşteyên, qandê dîrokên, qandê tarîxên, qandê îbadet kerdenî denişîyaya, sereyêndê ci erdo kerda war, pay ra vindarneyaya. Bolekê ci "sîyê deniçnayey" ê. *Tr. Dikili taş*. Sîyê Tirkan ê deniçneyaye yê Kok Tirkan, nîşanê dîrok û ziwandê Tirkan ê. Eger nê sîy qandê îbadetî bê, Qur'anê Kerîmî sûrada Maîda di kerdê qedexe. Ellah Teala'y vato: "Sîyê deniçneyayey û tîrê fehlan hergi jûda ci karêndê şeytanî yo. Înan ra biremê (dûrî kewê) ki şima îfleh bê!"

sîya denişnayê *Dîr. Nm. Bw.* Sîya deniçnayê. Sîya denişnayê do adinî înan bişo bireyno!

sîya gulçikan *Tib. Nm. Bw.* Sîya gurçikan. Herga ki şino, sîyênda gulçikandê xwu bi makînerda ci ya rovêjeno û fineno.

sîya gulçiki *Tib. Nm. Bw.* Sîya gurçikan. Kaşka sîya gulçikda ci werdî bîyayê. Wexta doktoran do bê kardî birovitayê û bivetayê.

sîya gurçikan *Tib. Nm.* Sîya gulçikan, sîya gurçiki, sîya gulçiki. Sîya ki gurçikan mîyan di virazêna, sîya ki gurçikan mîyan di virazêna û gurçikan çelmisnena. *Tr. Böbrek taşı.* Wexto ki sîya gurçikandê ci kewna, eynî ganê ci vijêno!

sîya gurçiki *Tib. Nm. Bw.* Sîya gurçikan. Eger sîya gurçikerda pîrikda mi çinêbîyayê, ay do gurçika xwu lajdê xwu rê bibexşnayê.

sîyaheb *Nk. Nn. Bw.* Boyînvaş. Sîyaheb, vaşêndê kilêncan o.

sîya hêlî *Sp. Nm.* Sîya hêlî (hêle), sîya qewetî. Sîyênda viraştê ya ki gencîy pa hem kay kenê, hem jî pey qewetê xwu peymenê, pa pêverikên kay kenê. *Tr. Kuvvet taşı, gülle, gülle oyunu.* Mi qeçkîni bol finîy sîya hêlî eşta û ez bolkî verom vijîyayê.

sîyaî 1. *Cog. N.* Berrî, cayo ki awî nîyo, cayo ki cayê awi nîyo. *Tr. Kara, karasal, karaya ait. Deniz veya su olmayan yerler veya şeyler.* Va, "Zerec, ê ling (çîp)ê to çi rê winî sûr ê? Zerecî va, vewraî ya, ey ra sûr ê." Va, "Mi sîyaî di jî ti dîyê." 2. *N.* Çî/keso ki heqdê rengerda sîya do, renga ci sîya ya, rengandê sîyayan ser o yo. *Tr. Kara/siyah ile ilgili, siyah renkler hakkında.* Mi o çîyo sîyaî nêecibna. 3. *An.* Zencî, sîya. Kes/çîyo ki; renga ci, nijadê ci, irqê ci, erdê ci sîyaûsoter o. *Tr. Zenci, siyahi.* Mi bi sîyaîyan a hembazey nêkerda. La ki rêwîyey di hembazêndê min o sîya bî.

sîyak/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; bol esmer o, nezdîyê zencîyan o. Labelê sîyayeya ci weşdê kesî şina. *Tr. Tatlı, hoş, sevimli, sempatik olan çok esmer kimse.* Madamo ki weşdê to şino, kaşka sîyak mêrdeyê to bîyayê. 2. *N.* Keso werdî û qergûn û mehsûm û bêçare yo sîya. *Tr. Sevimli, hoş, sempatik, zavallı, çaresiz ve küçük zenci veya çok esmer kimse.* Hembaza keynekeri ci rê va: Boka o sîyak waştî yê to bo.

sîyakerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni renga ci bi rengerda sîya ya virnaya, kerda boyaxi, sîya sawito pira. *Tr. Siyah renkle boyanan.* Çinayo sîyakerde weşdê mi nêşî. Labelê weşdê ey şî. 2. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo bêmeywe, kerdo bêfekî, meywedareya ci, ci ra girota, hewley û rindey û weşey, yan ci ser ra girota yan jî bi nêdayîşa dayo, ardo meydan, peyda kerdo. *Tr. Çoraklaştırılan, meyvesiz ve kazançsız bir şekilde meydana getirilen/yaratılan.* Erdo sîyakerde û mexeldarkerde senîn beno jew!?

sîyakerdeni 1. *f. M.* Sîyakerdiş. Bi rengerda sîya ya boyax kerdeni, renga sîya pira sawiteni. *Tr. Siyahlaştırmak, karalamak.* Mi sifte kerd sipe, dima kerd sîya. Dimayênê ci deha bî weş. 2. *Cog. Zîr. f. M.* Sîyakerdiş. Bêmeywe kerdeni, fekîdar (meywedar) nêkerdeni, bêqezenc kerdeni, qezencê ci, ci ser ra werzanayeni. *Tr. Çorak/ürünsüz yapmak, kazançsız ve işe yaramaz hale getirmek.* Ellahî, tayên ca kerdo qezencdar û ci ra meywe dayo teber, tayên ca jî kerdo sîya û kerdo nêercîyaye.

sîyakey *Nm.* Sîyak/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; werdî yo, mehsûmek o, zerrîya kesî pey veşena, xasek o û weşdê kesî şino, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Sempatik, iyi, güzel, hoş, küçük esmer kişi olmak.* Sîyakeya ci bol weşdê mi şîyê. Hele hele a mehsûmey û esmereya ci çinî ya! Ay ez werda!

sîya kêlimtî *Nm. Bw.* Sîya qirimi. Asinkarî, kêlimtîya xwu nê horstî ser û bi sebrane, bi sîyerda kêlimtîyer a hêdî hêdî kerdi tûji. Jû fini tûjeya kêlimtî bi giştерda xwu ya ceribnayê, gişta xwu sawitê ci ra, vatê hele birnena yan nêbirnena?

sîyakîy 1. *Nk. Nb. Bw.* Encîlê sîyay. Sîyakîy, bi mi ki sipekan weşêrî yê. 2. *Nb.* Çîyê xasekîy û rengsipey. *Tr. Kendisi güzel, hoş, iyi ve rengi de siyah.* Mêrdekî va: Wa sîyakê verdê keyandê ma vinderê, ma biewnê hewşandê şarî ra. 3. *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* sîyaki 3. Engûrê sîyakîy, qandê ejkijan ê, zewmbî çîyên nîyê.

sîya koranî 1. *Cog. Nm.* Sîya ki, ser o nêgurweyayo, rew rewî kes qedê ci nêbeno, ser o zor gurweyêno, sîya çetini, qewet û qudretê hergi merdimî pey nêbeno. *Tr. Yontulmamış olan zorlu taş.* Osta şî sîyênda koranî ver û zompê xwu hedî hêdî da piro. 2. *Zv. Nm.* Kes/çîyo ki; rew rewî ne banderêno, ne jî şîretîy deyênê bi ci. Kes/çîyo ki; rew rewî terbîye nêbeno, rew rewî zor bi ci nêbeno, merdimo çetin. *Tr. Yontulamayan, zaptedilemeyen, terbiye edilemeyen, eğitilemeyen, zorlu, güç yetirilmeyen.* Sîyênda koranî nêbîyayê, qey şima do bişayê biantayê kiştda xwu. Des merdimîy bêrê, fina nêşenê ey raşt kerê.

sîya koşî 1. *Mîm. Nm.* Nehîti. Sîya viraştê ya ki ban viraşteni di, koşan di ronanê ki pa koşey weş bêrê. *Tr. Köşetaşı.* 2. *Zv. Nm.* Kes/çîyo ki; cado bellî ra yo, wexto ki qisa keno weş keno,

wexto ki çîyên keno, ca di keno. *Tr. Köşetaşı gibi oturaklı, belirli bir yerden olan, ağırbaşlı, vakur*. Merdimo ki ti yê vanê, zeno ze sîya koşî, giran o, qiseviraşte yo.

sîya qewetî *Sp. Nm. Bw.* Sîya hêlî. Key ki to sîya qewetî di, da ci ro, wexta ez cerîmeyê ci ancena, vera ey to rê nanên dana werdeni. Wa o nêdo. Çunkî bi o babet a beno xumar.

sîya qirimi *Nm.* Sîya kêlimtî. Sîya ki kes pa kêlimtî (qirimi) keno tûj. Qirimeri (kêlimtîyeri) sifte êge kenê, dima bi sîda qirima horstî ser o tûj kenê. *Tr. Kırım bileme taşı*. Eger sîya qirimi çinêbo, sî tûj nêbena.

sîya ristimî *Nm.* Sîya kokî. Sîya giran a ki, cadê ci roneyaya, her kes nêşeno hewado û heqdê ci ra bêro. Sîya Rustemê Zalî. Babetên sîyênda tilîsimî ya ki qelîşok a, qul a, babetên çetelini hesibêna, qeçekanê xoftawîyan benê bin ra ravêrnenê ki tersê ci agêrîyo. Vanê sîya tilîsimî sebebê şîfagirotişî ya. *Tr. Temel taş, kök taşı. Kaldırmaya veya kullanmaya herkesin harcının olmadığı zorlu taş veya mecazen kimse*. Zeno ze sîya ristimî, her kes nêşeno cara weqlano.

sîya sebrî *Teo. Nm.* Sîya ki, kes pa sebrê xwu ano, sîya ki kes ser o sebrê xwu ceribneno. *Tr. Sabır taşı*. Şî sîyerda sebrî ser ki sebrê xwu pey bipeymo, nêşa serkewo, kewt bin.

sîyaset *Nn.* Polîtîka. Dewleti îdare kerdeni, îdareyê dezgeyan.[1] *Tr. Siyaset, politika, idare, yönetim*. Sîyasetê bol dewletan, bindest kerdena. Bindestîyey, sereyê însanan werdo, însan sere ra veto.

sîyasetge *Nm. Bw.* Sîyasetgeh. Qehrîya û va: Tîya sîyasetge nîyo, şirê xwu rê sîyasetgeyên bivînê ki, şima sîyaset bikerê. Ê bînî jî va: Xalo, şima wina kerd kerd, ta ki ma sîyaset ra vistîy dûrî. Mi çimî di ki, heme ca sîyasetge yo. Teşxeleyê înan wa bikudîyo, ma bêrê zanîşdê xwu ser.

sîyasetgeh *Nn.* Sîyasetge. Cayê sîyasetî, cayo ki tey sîyaset beno, cayo ki gereg ki tey sîyaset bibo, cayo ki tey dewletîy îdare benê, qandê îdaredê ci qisey benê, sîyaset beno. *Tr. Siyaset yeri, siyaset meydanı*. Sîyasetger do sîyasetgeh di bo, o yo tîya di çiçî geyreno?

sîyasetger/i *N.* Kes/çîyo ki; sîyaset keno, polîtîka keno, dezgeh û diwêlan îdare keno. *Tr. Siyasetçi, politikacı*. Sîyasetgero ki zûran ser o sîyaset bikero, rew rewî aşatme nêkeno.

sîyasetgerey *Nm.* Sîyasetger/i bîyayeni, sîyaset kerdeni, polîtîka kerdeni, wesfê sîyasetgeran ser o bîyayeni, xwu ser o wesfê sîyasetgeran çarnayeni. Bi sîyaset a, bi polîtîka ya, bi rayên û meşêndo bellî ya, dewlet û dezgeyan îdare kerdeni. Kar û wesf û meslegê sîyasetgeran. *Tr. İdarecilik, siyasetçilik, politikacılık*. Sîyasetgereya ci weşdê mi nêşî.

sîyasetkerdeni *f. M.* Sîyasetkerdiş. Karûgurwe û wezîfeyê îdarî kerdeni, karê îdaregeran caardeni, polîtîka kerdeni, sîyasetî ser o xebat kerdeni, yan dewlet û dezgeyan îdare kerdeni yan jî nînan ser o qisey kerdeni. *Tr. Siyaset yapmak, politika yapmak, yönetmek*. Bol merdim esto ki, qehrêno û vano şima yê sîyaset kenê û bixwu jî hemini bolêrî sîyaset keno.

sîyasetzan/i *N.* Kes/çîyo ki; sîyasetî, îdarî, polîtîkay, ray û meşanê îdare kerdişî zano, ser o ostayeya ci esta, ser o bandereya ci esta. *Tr. Politika/siyaset uzmanı/bilirkişisi*. Kes do sîyesetî sîyetzanî rê, cit û rêncberey citêrî rê û banderey jî bandernokî rê verdo; kes do gişta xwu hemî çî mîyan nêkero.

sîyasetzaney *Nm.* Sîyasetzan/i bîyayeni, sîyasetî zanayeni, wesfê sîyasetzanan ser o bîyayeni, xwu ser o wesfê sîyasetzanan çarnayeni, sîyasetî ser o osta bîyayeni, sîyasetî ser o bander bîyaye bîyayeni, banderîyayeni. *Tr. Siyaset bilimcisi olmak, politika/siyaset uzmanlığı*. Sîyasetzaneyda ci ra millet naf dîyo.

sîyasî *N.* Polîtîk. Çîyo ki heqdê sîyasetî do, heqdê polîtîkay do. *Tr. Siyasi, politik, politika/siyasetle ilgili, siyaset hakkında*. Merdimo ki heme cayê ci sîyasî bo, ez bixwu ey ra remena.

sîyasîyey *Nm.* Sîyasî bîyayeni, politîk bîyayeni, polîtîka ser o bîyayeni, heqdê polîtîkay di bîyayeni, çelfendey, çelfen bîyayeni. *Tr. Siyasi olmak, politik olmak*. Sîyasîyeya ci, bol ravey a. Ma nêşenê bi ci ya baş bikerê.

sîyater/i *N.* Merdimo yan jî çîyo bol sîya, qer, bol qer, sîyayey di bol tarî. *Tr. Siyah. (Siyahî değil.)* Kesêndo sîyater bî, mi ra di persê şubheyînîy kerdîy û şî. Nêzana kam bî.

sîyaterey *Nm.* Sîyater/i bîyayeni, wesfê sîyateran ci ser o bîyayeni, bol sîya bîyayeni, qerey, qer bîyayeni, sîyayey di bol tarî bîyayeni, labelê zencîyey nîya. *Tr. İleri derecede esmer olmak*.

1 Prof. Dr. Hesen Îbrahîm Hesen vano: "Sîyaset Erebî nîyo, Farisî û Mongolkî yo. Sê, hîrê qanûnê Cengîz Xanî yê û yasa jî Mongolkî yo. Nê di vajekîy ameyê pêya bestîyayê, ci ra "sêyase (hîrê qanûnîy)" vijîyayo. Tîya ra bîyo ze Erebî û bîyo sîyaset."

Sîyatereya ci, ci ra nêasena, o yo bi ma ya termanê xwu keno.

sîya tilîsimî *Nm.* Babetên sîya şîfadar û çetelin a ki qeçekanê nêweşan benê mîyan ra ravêrnenê, vanê na sî ci rê bena şîfadari. *Tr. Tılsımlı olduğuna inanılan, çatallı bir çeşit taş olup, hastaları içinden geçirerek iyileştirilmesi umulur.* Verî cinîyan qeçekîy berdê sîyerda tilîsimî bin ra ravêrnayê ki weşîy bê.

sîyaûsoter/i *N.* Sîyaûsoterin, simûsîya, sipûsîya, tey bê sîyay çîyên çinêbîyayeni, bol sîya bîyayeni, ze şewa sîya bîyayeni. *Tr. Kapkara, simsiyah, zifiri karanlık olan.* Çîyêndo sîyaûsoter bî, mi tew ferq nêkerd ki çiçî bî.

sîyaûsoterane *Nn.* Bi kes û çîyandê sîyaûsoteran mendeni, wesfê sîyaûsoteran tey bîyayeni, drofê sîyaûsoteran tey estbîyayeni, ze ki sîyaûsoter biaso. Çî û keso ki sîya ze şewa sîya biaso, a zêdê înan aseno. *Tr. Zifiri kara veya karanlık olma.* Ti bi zor şîyê, to ci rê, o sîyaûsoterane dî?

sîyaûsoteraney *Nm.* Wesfê sîyaûsoteraneyda ci, sîyaûsoterane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê kes û çîyêndê sîyaûsoterî bîyayeni, zêdê şewda tarî bîyayeni. *Tr. Kapkaranlık gece olmak, zifiri karanlık olanlar gibi olmak.* Çi zûrîy bikera, ez sîyaûsoteraneyda ci ra tersaya.

sîyaûsoterey *Nm.* Sîyaûsoteriney, simûsîyayey, sipûsîyayey. Sîya û sorter/i bîyayeni, ze zencî bîyayeni, ze şewa sîya bîyayeni, bol û bol tarî bîyayeni. *Tr. Kapkaranlık, kapkara/zifiri olmak, simsiyah olmak.* Ez sîyaûsotereyda ci ra nêtersaya. Mi nêzana ki çiçî yo. Cora mi ci ra xof girot.

sîyaûsoterin/i *N. Bw.* Sîyaûsoter/i. Ellah zano ki, o do jî sîyaûsoterin bo. Çunkî tenekên şewqî di jî, mi ra çîyêndê ci nêasa.

sîyaûsoteriney *Nm. Bw.* Sîyaûsoterey. Kaşka sirf sîyaûsoterineya ci xirabi bo, bixwu jî xirab a.

sîya werdî *Nm.* Sîya qiji. Sîya ki goreyê sîyandê bînan werdî (qij) ya. Tîya di werdîyey goreyê sîyandê bînan a. Mesela sîyênda werdî ya cayên, canakî di gird (pîl)i bena. *Tr. Küçük taş.* Nêşeno a sîyerda werdî ser ra jî gam kero.[1]

sîyayey *Nm.* Sîya bîyayeni, wesfê ci sîya bîyayeni, renga ci renga tenî bîyayeni. *Kur. Reşbûyîn, reşbûn. Tr. Siyahlılık, karalık.* Sîyayeya ci hend weşdê mi nêşî. Labelê sîyayeya ci, mi rê gireyêndo ar jî nîyo.

sîyayîn/i *N.* Çîyo ki renga ci ze sîya bo, ze sîya, sîyayane. Çîyo ki, renga sîya ya ser o. *Tr. Karaca, kara renkli, siyahımsı, karamsı.* To mi rê, o çîyo sîyayîn biardayê.

sîyazerik *Tib. Nn.* Merdimo ki, bîyo sîyazerikî, kewto nêweşînda sîyazeriki. *Tr. Hepatit B hastası.* Ê merdimê sîyazerikî hergi ca meberê. Çunkî, bi ê bînan a jî diskêna.

sîyazerikey *Tib. Nm.* Sîyazerikî, sîyazerik bîyayeni, wesfê nêweşînda sîyazerikî, senîneya sîyazerikî. *Tr. Hepatit B olma.* Doktoran hewna nêşayo sîyazerikeya ci tesbît kero.

sîyazeriki *Tib. Nm.* Zerikirêşî, zerikirêşi. Nêweşînên a ki eger kes rind balê xwu ci nêdo, sawêna kesî yo jî. *Tr. Bulaşıcı bir hastalık olup tıpta Hepatit B (gizli sarılık) diye bilinir.* Eger tedbîrê ci nêgêrîyo, sîyazeriki do tîyanay mehf kero.

sîyazerikî *Tib. N.* Zerikirêşî, zerikirêşîyey, zerikirêşi, zerikirêşey, sîyazerik bîyayeni, nêweşîna sîyazerikî, wesfê nêweşînda sîyazerikî bîyayeni. *Tr. Hepatit B hastalığı.* Vanê ê mêrdekî nêweşîna sîyazerikî wederda, bîyo sîyazerikî.

sîyazerikîbîyaye/ê *Tib. N.* Zerikirêşîbîyaye/ê, zerikirêşbîyaye/ê, zerikirêşîvete/ê, zerikirêşivete/ê, sîyazerikîvete/ê, sîyazerikivete/ê, zerikirêşîpirodaye/ê, zerikirêşîpirodeyaye/ê, zerikirêşî. Kes/çîyo ki; nêweşîna zerikirêşî veta, bîyo nêweşê sîyazerikî. *Tr. Hepatit B hastalığına yakalanan, Hepatit B hastası olan.* Şima emel kenê ki, doktorîy do bişê, ê merdimê sîyazerikîbîyayî bireynê?

sîyazerikî bîyayeni *Tib. f. M.* Sîyazerikîbîyayîş. Zerikirêşî bîyayeni, zerikirêşî pirodayeni, zerikirêşî pirodeyayeni, zerikirêşî pirodeyayeni, sîyazerikî veteni, zerikirêşî veteni, zerikirêş/i bîyayeni, nêweşê/a sîyazerikî bîyayeni, nêweşînan mîyan di sîyazerik/i/î bîyayeni, nêweşînda sîyazerikî kewteni. *Tr. Hepatit B olmak, Hepatit B hastalığına yakalanmak.* Boka sîyazerikî nêbo. Eger sîyazerikî bo, deha rew rewî weş nêbeno.

sîyazerikîkerde/ê *Tib. N.* Zerikirêşîkerde/ê, zerikirêşîpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi muameledê xwu yê xirabî ya kerdo sîyazerikî, kerdo zerikirêşî, nêweşîna sîyazerikî kerda po. *Tr. Hepatit B hastalığı bulaştırılan.* Doktoran kamcîn nêweşo sîyazerikîkerde şayo bireyno?

---

1 Herûnda sîyerda gird (pîl)i di kemeri yan jî keraya gird (pîl)i û herûnda sîyerda werdî (qiji) di jî kemeri yan jî keraya werdî (qiji) nêvajêna. Çunkî sî û kemer û kera jew nîyê. Ferqê nînan esto.

sîyazerikî kerdeni *Tib. f. M.* Sîyazerikîkerdiş. Zerikirêşî kerdeni, zerikirêşî pirodayeni, sebebê nêweşînda sîyazerikî kerdeni. Bi muameledê xwu yê xirabî ya sebebê sîyazerikî bîyayeni. *Tr. Birisine Hepatit B hastalığı bulaştırmak.* Kê no lajek kerdo sîyazerikî?

sîyazerikîyey *Tib. Nm.* Zerikirêşîyey, zerikirêşî bîyayeni, sîyazerikî bîyayeni, wesfê nêweşînda sîyazerikî bîyayeni, nêweşê sîyazerik (zerikirêş) î bîyayeni. *Tr. Hepatit B hastası veya hastalığı olmak.* Eger bimerdayê, do sîyazerikîyeyda xwu di bimerdayê.

sîyê deniçnayey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Sîya deniçnayê. Sîyê deniçnayey, fini bena kesî resnenê cehnim, fini bena ki kesî resnenê dûrikdê ci ser.

soba *Nm.* Çîya tenekeyîn a ze dora ki kes adir tey wekeno ki odey, keyey pa germ bê, sobey bolkî zêdê lodekên a yê. *Tr. Soba.* Sobaya ma, do bişew jî hêdî hêdî biveşo. Çunkî sobaya ma, ê kolîyan nîya, ê komirî ya.

sobaya ceyranî *Nn. Bw.* Sobaya ceyranîni. Sobaya înan, sobaya ceyranî ya, bi ceyranî ya gurweyêna.

sobaya ceyranîni *Nm.* Sobaya ceyranî. Sobaya ki bi ceyran a gurweyêna. Sobaya ki, bi elektrîk a kewna kar. *Tr. Elektrikli soba.* Ardûyê soberda ceyranîni hêle yo.

sobayîn/i *N.* Çî/keso ki tey soba esta, bisoba o, wahîrê sober o. *Tr. Sobalı.* Odeyo sobayîn û bêsoba, germey di senîn jû beno!

sobayîney *Nm.* Sobayîn/i bîyayeni, sobaya ci bîyayeni, tey soba bîyayeni, tey çîya germkerdişî bîyayeni, wahîrê/a soberi bîyayeni. *Tr. Sobalılık, sobalı olmak.* Sobayîneya ci, ci rê dayo qezenc kerdiş?

sobe *Nn.* Bi qirşûqalî ya dere û layan û awandê tayênan di masey tepişteni. Feqa masan a ki mîyandê dereyan û layan û awandê tayênan di, bi qirşûqalî ya virazêna. *Tr. Böğet. Akarsularda çalı çırpı ile yapılan balık avlama tuzağı.* Ma qandê masan, lada ma di sobe viraştê, bol finan ma nêşayê masey tepêşo.

sofî *Teo. Nn.* Keso safî, keso ki xwu dayo dînî ser, xwu dayo îbadetî ser, teşxeledê dînyay ra kewto dûrî, nimazûnîyazdê xwu balkeş o. *Tr. Sofu.* Mêrdek sofî yo, fêsadeya ci çinî ya.

sofiyane *Nn.* Zêdê sofiyan a, bi sofiyan mendeni, wesfê sofiyan tey bîyayeni. *Tr. Sofuca, sofular gibi olmak.* Ti şenê, winî sofiyane sîyasetî ra dûrî kewê?

sofiyaney *Nm.* Sofiyane bîyayeni, wesfê sofiyan û sofiyanî tey bîyayeni. *Tr. Sofuca olmak, sofular gibi olmak.* Ez a hewna, şikê a sofiyaneyda ci bena. Mi rê ecêb ame!

sofiyek 1. *Nn.* Sofiyo werdî, sofiyo ki serê ci werdî yê, sofiyo qeçek. *Tr. Küçük veya çocuk yaşta olan sofu.* Ti qe hendê ê sofiyekî jî nêbenê! 2. *Zv.* Sofiyo werdî, sofiyo neteba, sofiyo ki însanîy bi sofiyeyda ci ya qerfanê xwu kenê, ci sofiyo heqîqî nêvînenê. *Tr. Sofucuk, gerçek olmayan sofu, gülünç/maskara sofu.* Wexto ki nameyê ê sofiyekî mi het di vajêno, ez îri vejena. 3. *Nn.* Keso sofiyo qergûn û mehsûm û feqîr û bêçare û gunak o. *Tr. Zavallı, kimsesiz, çaresiz, fakir, masum ve acınacak durumda olan sofu.* Şima bi qurbandê ê sofiyekî bê ki şima yê nêşenê ci fehm kerê!

sofiyey *Teo. Nm.* Kar û wezîyetê sofiyan. Sofiyîni kerdeni, sofi bîyayeni, xwu nimaz û îbadetî ser dayeni, teşxeledê dinyay ra reyayeni. *Tr. Sofuluk.* Hergi merdim nêşeno giraneya sofiyey wedaro.

sofiyo safî *Teo. Nn.* Sofiyo pak û temîz, sofiyo ki tey hîle xwurde çinî yo, sofiyo ki xapandokey nêzano, ter û temîz o, pak û tentiriz o, sofiyo ki teber ra senîn ki aseno, zerreyê ci jî winî yo. Sofiyo ki nêxapêneno. Labelê tey tamara xapîyayenî esta û bola jî. *Tr. Temiz ve katışıksız sofu. Samimi, hilesi ve üçkağıtçılığı olmayan sofu.* Eger sofiyêndo safî nêbîyayê, ma tey filna ca nêşîyê.

sogilme *Ş. Nm.* Adirî di, kozî di, firûni di balcanîy kebab bî tepîya pajnenê û ronpîyazî mîyan di, bi sîrdê kuwatî ya pêya kuwenê. *Tr. Söğülme.* Sogilmeyê ma, Tirkan kerdo “Söğülme”.

sohbet *Ed. Er. Nn.* Pêvaje, weşqisey. Çîyo ki, tewr kemî, di merdimîy pêya, weş weş çîyên ser o vajênê. *Tr. Sohbet, söyleşi.* Ma do emşo, ziwanî ser o sohbet bikerê.

sohbetweş/i *Ed. N.* Weşsohbet/i. Kes/çîyo ki; sohbetê ci weş o, kes qayîlo pey qisey bikero, qiseyê ci kesî kene rehat, rehatey danê kesî, ze ki kesî tedawî kerê. *Tr. Sohbeti iyi, hoş, güzel olan, sohbetinde kişiyi tadavi eden.* Kes do xwu rê kesêndê sohbetweşî hembaz kero.

sohbetweşey *Ed. Nm.* Weşsohbetey. Sohbetweş/i bîyayeni, sohbetê ci weş bîyayeni, qisey û pêvajeyê ci weş bîyayeni, qiseyê ci sereyê însanan nêtewnayeni, qiseyê ci kesî rehat kerdeni. *Tr. Hoşsohbetlilik, sohbeti tedavi edici olmak.* Eger sohbetweşeyda ci ra nêbo, kes ci heti nêşino.

sokan *Nn.* Huweyo ki gemîyandê werdîyan di, teknan di gemîyeri pa kut kenê, gemîyeri pa

ramenê. *Tr. Sal veya tekneleri yürütmede kullanılan kürekler.* Parzaneyê qertelan zêdê sokandê gemîyanayê. Senîn ki xwu verdîmê awi kenê, winî jî tepşenê û benê.

sol *Nn.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Solîy. Solêndê ci diriya bî, pêrdê xwu ra solîy waştê.[1]

sola îyotini *Kîm. Nm.* Sola îyotî. Sola îyotîni. *Tr. İyotlu tuz.* Sola îyotini hebê merdiman rê zirar a.

sola îyotî *Kîm. Nm. Bw.* Sola îyotini. Eger sola îyotî nêdekero şamîyandê xwu mîyan, a do zirar bivîno.

solawî *Nm.* Awa solini, awa ki qandê şamî soli debîyaya de û wextê ci bêro, a do debîyo şamîyeri mîyan. *Tr. Tuzlu su. Yemek gibi şeyler için özel olarak tuzlandırılmış su.* solawî kerdi bî hazir, înan kelbûtî di rijnê.

solbîyaye/ê *N. Zv.* Çî/keso (bi mecaz a şîretbîyaye, terbîyebîyaye) ki; sola ci debîyaya de, soli şanaya pira. *Tr. Tuzlanan, tuzu serpilmiş olan, mecazen ise terbiyelenen.* To do o werdo solbîyaye nêwerdayê. Çunkî to di tansîyono gird esto.

solbîyayeni *f. M. Zv.* Solbîyayîş. Soli debîyayeni, sola ci mîyan di bîyayeni, tey soli bîyayeni, soli çebîyayeni. Bi zewmbîvaje ya terbîye bîyayeni, şîretî bîyayeni. *Tr. Tuzlanmak, mecazen ise terbiyelenmek.* Şima yê bîlaheq û bîlasebeb çirê fina kenê soli? Xwura verî bîyo sol.

soldanî *Nm.* Soldani. Sol heywanan dayen, karo ki soli deyêna heywanan, soli danê heywanan ki hem teyşanîy bê û êm bûrê hem jî estê ci bibo metîn. *Tr. Hayvanları tuzlama. Hayvanlara tuz verme eylemi.* Mi bol fini soldanî kerda.

soldanîyey *Nm.* Soldaney, soldanî bîyayeni, wesfê soldayîşdê heywanan, heywanan rê soli dayeni, muameleyê soldayîşî kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Hayvanlarını tuzlamak. Hayvanlara özel olarak belirli gün veya mevsimlerde tuz yedirme eyleminin.* Soldanîyeyda ci di, ma roti bî şima.

soldo *Nn.* Doyo solin, doyo ki sola ci tenekên vêşî ya ki tansîyonê kesî bierzo normalî ser, sola gandê kesîya ki bîya vinî bîyaro herûni. *Tr. Tuzlu ayran, tuzu bol ayran.* Çîmê ci yê delîlênê, ez texmîn kena ki tansîyonê ci yo kewno, tenekên soldo bidê ci ki tansîyonê ci tenekên werzo.

soldoli *Md. Nm.* Dola solan. Dola ki ci ra soli vijêna, solineyda ci ra bîya solgehi. *Tr. Tuzgölü, tuz çıkarılan göl yatağı.* Soldola tewra gird a Konya di.

solgeh *Md. Nn.* Solge, şorîstan, solîstan, şûrîstan. Cayê soli, cayo ki tey soli vijêna, cayê solan. *Tr. Tuzla, tuz yatağı.* Karker û makîneyê solgeh ra soli vejenê, rafinerî (agozkar) yo jî agozneno. Erzîngan Kemalîye cayê solgeh yo.

soli *Kîm. Nm.* Şori. Çîyênda kîmweyî ya ki; sipê ya. Soli ra boy nîna. Çunkî bêboy a. Çîyan mîkroban ra beşirnena (mersela postan soli kenê, pa nêxerpênê), *Tr. Tuz. Îng. Sold. Kur. Xwê, xwoyê.* Soli nêkerdi bî şamîyeri mîyan. Cora şamî vîsoli bî.

solixên *T. Nn.* Wexto ki kes, hendê nefes girotenên, hendê boy antenên şino. Fini bena ki no wext, hendê vîstên, hendê aresneyên, hendê molayên jî beno. *Tr. Çok kısa bir süre, nefes alıp vermek kadar kısa bir süre. Bu süre abartıldığında bir mola zamanı, beş on dakika, yirmi dakika vb. bir süre de olabilir.* Ma ûja di solixên vinderdîy, kaşka ma nêvinderdayê. Ey ma kerdîy gunakarîy.

solix *T. Nn.* Nefes, boy. Hewayo ki zerre ra vijêno. *Tr. Soluk, nefes.* Nêşa solix bigîro, merd.

solîstan 1. *Cog. Nn.* Şorîstan, şûrîstan. Cayo ki erdê ci solin o, cayo şorin. Nê erdî di çî nêkarêno. Çunkî çîyan veşneno. *Tr. Tuzlu, çorak ve verimsiz toprak, yer.* Konya di erdê solîstanîy bol ê. 2. *Cog. Nn.* Solgeh, solge. Cayo ki tey soli vijêna, cayê solan. *Tr. Tuz çıkarılan yer, tuzla, tuz madeni.* Solîstan bî, înan sola xwu ûja ra vetê.

solîstaney 1. *Cog. Nm.* Şorîstaney, şûrîstaney, erdo solin bîyayeni, karitişî di erdo fekîdar nêbîyayeni. *Tr. Tuzluluk, çoraklılık, arazide verimsizlik.* Eger solîstaneya ci xwu bellî nêkerdayê înan do xwu poyo kerdayê. 2. *Cog. Md. Nm.* Cayê solan bîyayeni, solgehey, solgeyey. Cayo ki ci ra soli vijêna, ûja bîyayeni. *Tr. Tuzla olmak.* Ez do solîstaneyda ci ser o palikêr bîyayê, înan nêverda.

solîy *Nb.* Jewekê ci "sol" o. Sewlîy, postalîy. Çîyê ki kes keno xwu pay ki, lingê kesî sersûn bê. *Tr. Ayakkabı.* Solîy pay di çinêbî, tellîy şîy pay ra.

solkerde/ê *N. Zv.* Çî/keso (bi mecaz/zewmbîvaje ya terbîyekerde, şîretgîn) ki sola ci deyaya ci, soli şaneyaya pira, soli sawîyaya ci ra, sola ci erzîyaya mîyan. *Tr. Tuzlanan, mecazen ise terbiyelenen.* Ez texmîn nêkena ki o posto solkerde

1 Sol bolkî Kirdasî di vajêno. Çunkî Dimilî di "sewl" vajêno. Labelê Dimilî di bol cayan di nûşaya "o"y bi şikildê "w" ya virêna. Mesela sol û sewl, ortax û wertax, ordeg û werdeg, osta û westa, ode û wede, sond û suwend.

heta meşti bixeripîyo.

solkerdeni *f. M. Zv.* Solkerdiş. Sola ci mîyan çekerdeni, soli mîyan eşteni, soli piraşanayeni. *Tr. Tuzlamak, mecazen ise terbiye etmek.* Eger mi o post sol nêkerdê, o do biherimîyayê.

som/i *N.* Topnewe/ê, nip û newe/ê, xaşêlin/i, cipcirît/i. Çîyo bol neweyo ki hewna kesî ci ra îstîfade nêkerdo. *Tr. Hiç kullanılmamış olan, yepyeni şey. Şima* do o çîyo som mi rê biherînayê.

somande/ê *N.* Qethan nêdîyayeni, tarîdilmat di mendeni, roşnaya xwu vinî kerdeni, roşnada xwu ra bîyayeni, çimê xwu têtewr vinî kerdeni. *Tr. Zifiri karanlık, zifiri karanlıkta kalan, göz nurunu veya ferini tamamen kaybeden.* Ellah kesî somande nêverdo. Amîn.

somandemende/ê 1. *N.* Somanderamende/ê. Kes/çîyo ki; somande ra mendo, somande mendo, roşnaya çimandê ci rijîyaya, gilîya çimandê ci rijîyaya, kişta dîyayîşî ra hendê diremên jî nêşeno bivîno. *Tr. Gözleri tamamen körleşen, zifiri karanlıkta kalan, göz nurunu kaybeden.* Merdimo somandemende nêşeno bivîno ki dest bierzo to. 2. *Zv. N.* Somanderamende/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê zewta "boka ti bê, ti bi somande bimanê, çimê to korîy bê, ti bi tarîdilmat di bimanê, roşnaya to birijîyo, gilîya çimandê to birijîyo, çimê to bipelqijîyê, to ra nêçirûsîyo" kerda. *Tr. Kendisine kör olasın, hiç göremeyesin, kapkaranlıkta kalasın, gözünün nuru veya feri dökülesi, gözlerini tamamen kaybedesin bedduası edilen.* To dîyo hele somandemende senîn qelibêno şitî! Ti vanê beno ki somande di mendo!

somandemendeni *f. M.* Somandemendiş. Somande ra mendiş. Tew nêdîyayeni, tarîdilmat di mendeni, çimîy kor bîyayeni, gilîya çiman rijîyayeni, roşnaya çiman vinî kerdeni. *Tr. Hiç görememek, kör olmak, göz ferini/nurunu kaybetmek, karanlıkta kalmak.* Ellah kesî somande di nêverdo, mêrdek somande mendo.

somandeyey *Nm.* Somandera mendeni, somande bîyayeni, wesfê somandî, kok ra çimanê xwu, roşnaya çimandê xwu vinî kerdeni. *Tr. Zifiri karanlık olma/kalma, asla görememe.* Doktorê somandeyeyda ci ser o gurweyênê. Labelê ê yê nêşenê çîyên havil kerê.

somane *Nn.* Zêdê kok newan a, zêdê top newan a, kok ra newe bîyayeni, wesfê xaşêlinan tey bîyayeni. *Tr. Hiç kullanılmamış olmak.* Topênda somanê bî.

somaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêldê xwu di somane bîyayeni, wesfê kes û çîyandê somanan tey bîyayeni. *Tr. Son derece yeni olmak, hiç kullanılmamış olmak, fabrikasyon olmak.* Somaneya ci, ci somande verda bî. Nêşayê zewmbî çînakî bivîno.

sombizêki *Nk. Nm.* Sêzê zûrayî. Meyweyê sêzêrda zûrayî. *Tr. Yaban alıcı, yabani alıç.* Mi sombizêki ra nêwerdo.

somêri *Nk. Nm.* Sêzêri. Dara sêzan. Dara ki pa sêzîy/somîybenê. *Tr. Alıç ağacı.* Somêrîy welatdê ma di, çoşmedê Rodê Feratî di jî estê.

somini 1. *S. Nm.* Babetên çîyê asinîn ê ki mîyanê ci bi şikildê kovalên a veng û kişta zerrî ra birxûyîn o, qulorekê sanayî di qandê şidênayîşdê çîyandê xusûsîyan gurwêneyênê. *Tr. Somun.* Sifte wîdayên waşt, dima pûlên, ey a tepîya jî sominên. Girot tekerê xwu best. 2. *Wş. Nn.* Nanê firûn o ki bi şikildê derg û mîyanpirane ya virazêno. *Tr. Somun, somun ekmeği.* Wexto ki ez rib wena, ez qayîla bi somin a bûra. Çunkî somini ribî zêdê sîngerî ya weş ancena.

somi *Nk. Nm.* Sêzi. Meyweyê sêzêran, meyweyê somêran. Fekîyê darda sêzi. *Tr. Alıç, alıç ağacının meyvesi.* Mi somîy werdê, tamê somi weş o. Labelê hend ercîyayê nîya.

somir *Wş. Nn.* Babetên werd û şîraneyên o ki bi do û kurîkî ya virazêno. Eger ron verdeyo ser, ci ra şamî. Labelê ki rib yan jî çîyêndo şîrin verdeyo ser jî ci ra şîrane virazêno. *Tr. Ayran ve dövülmüş darı (mısır değil, ince taneli olup civcivlere verilen ince taneli bir darı çeşididir, Zazacada* kurîk *denilir.) yağda kızartılırsa yemeği, eger şeker, pekmez veya benzeri tatlı bir madde ile birlikte pişirilirse tatlısı yapılmış olur. Bu yemek veya tatlı uzun süre (örneğin Bingöl'den İstanbul'a kadar olan bir sürede) sıcaklığını koruyabilir. Somir ile ilgili Palu-Lice arasında bir de hikaye bulunmaktadır.*

son *Nn.* Tam, ekl. Çîyo ki wexto ki kes çîyanê werdî weno, netîcedê werdî di kewno kesî fek. *Tr. Tat, damak tadı.* Sonê nê şamîyan jû jî weş nîyo.

sonaye/ê *N.* Çîyo (zv. kes) ki wîneyayo tamdê ci ra. *Tr. Tadılan.* Şîraneyo sonaye, do ê şîranandê bînan weşêrî bo.

sonayeni *f. M.* Sonayîş. Tam kerdeni, tamdê ci winîyayeni. *Tr. Tatmak.* Mi şamî sonê, weşdê mi nêşî.

sond *Nn.* Peyman, suwend. Çîyo ki qandê teqezeyda çîyên, qandê emel kerdenda çîyêndê raştî yan jî qaştî werêno. Sondan di kes vano: Willi, wellahî, willi bîlli, bi namedê to bo, bi Qur'an, ebi mishef, eb camî, eb seredê lajdê to bo, eb

nîmet, eb seredê sêkurandê to bo ki, bi nîkah, eb nikah, eb zîyareti, eb kê şêx filan kesî, bi merdandê to ser bo ki ûzn. xeylên babetîya sondo caîz yan jî necaîz werêno. *Tr. Yemin, misak, peyman*. Salmekî kes do sond nêwero. Çunkî hem guna yo, hem jî qîmetê sondî nêmaneno.

sonddar/i *N.* Bisond/i, sondwer/i. Kes/çîyo ki; sond werdo, o yo bi sond a. *Tr. Yeminli*. Ti sonddarê. Labelê ez nîya.

sonddarey *Nm.* Sondwerey. Sonddar/i bîyayeni, bi sond bîyayeni, sondî ser o bîyayeni, sondwer bîyayeni. *Tr. Yeminli olmak*. Sonddareya ci mihîmm a. Çunkî merdimêndo biemel o.

sondî rê *H.* Qethan, qetîyen, tew. *Tr. Kesinlikle, asla, katiyyen, yemin billah, yemin etsem bile, yemin olsun ki*. Sondî rê, mi diremên soli jî nêdekerda de!

sondî ser *H.* Suwendî ser, bi sondî ya, sondî serey, teqez, qetîyen. *Tr. Yeminle, yemin üzerine, kesinlikle, asla, muhakkak*. Sondî ser bo ki, mi no kar nêkerdo.

sondwer/i *N.* Suwendwer/i, sondxwar/i. Kes/çîyo ki; sond werdo, çîyên ser o sond werdo. *Tr. Yeminli*. Sondwerê ma do sonddê xwu ser ra war nêro. Çunkî mezbût o.

sondwerde/ê *N.* Suwendwerde/ê. Kes/çîyo ki; sond werdo, çîyên ser o sond kerdo. *Tr. Yeminli*. Merdimo sondwerde do sozdê xwu ser ra cêr nêro.

sondwerdeni *f. M.* Sondwerdiş. Suwend werdeni, qandê pey emel kerdeni çîyêndê biqedr û biqîmet û birûmetî ser o çîyên ser di qisanê sondî vateni. *Tr. Yemin etmek, and içmek*. Ez sond wena ki ey nêkerdo. Çunkî o çîyo ki şima yê vanê bîyo, wextdê ey di, ma filan ca di pîya bîyê. Ebi Mishef ki ey nêkerdo.

sondwerey *Nm.* Suwendwerey, sonxwarey. Sond werdeni, sondwer/i bîyayeni, wesfê sondweran tey bîyayeni, karê sondwerî. *Tr. Yeminli olmak*. Ez bixwu sondwereyda ci ra bol emel nêkena. Çunkî merdimêndo bêemel o.

sondwerok/i *N.* Suwendwerok/i, sondxwarok/i. Kes/çîyo ki; vêşî vêşî sond weno, deqera finên sond weno, sondwerey di zaîf o. *Tr. Sık sık yemin içen, yemin noktasında zaafı bulunan, dolayısıyla güven yitiren*. Eger o sondwerok nêbîyayê, mi do bi ci ya emel bikerdayê.

sondwerokey *Nm.* Suwendwerokey. Sondî di zaîf bîyayeni, sond ci rê qet bîyayeni. *Tr. Yemin içmek*. Sondwerokey, çîyênda weşi nîya.

soqî 1. *Zir. Nn.* Hawangi, hewan. Sîya ki mîyanê ci kerdo qul û tey kuwate kuwenê. *Tr. İçinde bulgur dövülen oyulmuş taş, büyük taşdibek*. Verê dîngî, soqî di kuwate kuwayê. Soqî rê dîrê merdimîy lazim ê ki bi nobetî ya darsoqîyan bigurweynê. Dêra ci qismêndê ci hina bî: Ey yome danê me ye/ pelkute ye/ axa nexwe besê me ye/ ê danê pelkutanê/ lêxin bira deng here Cilmanê![1] Mi jî no kar kerdo. 2. *Nn.* Dimilî di soqî, hukm û hêle û metîney û mezbûtey û pêtey û saxlemey îfade keno. *Tr. Zazacada dibek, güç, kuvvet, sağlamlık, metanet ve ses getirmeyi ifade eder*. To dî vanê zeno ze soqî!

soqîyane *Nn.* Zêdê soqî ya, bi soqî mendeni, wesfê soqî tey bîyayeni, zêdê soqî mezbût û pêt û şidênaye û metîn bîyayeni. *Tr. Dibek gibi olmak, güçlü, kuvvetli, sağlam ve vururken ses çıkaran olmak*. Mi jew do soqîyane da piro.

soqîyaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwudi zêdê soqîya bîyayeni, wesfê soqîyanî tey bîyayeni. *Tr. Dibek gibi ses getirici olmak. Güçlü, kuvvetli, iş bitirici olmak*. Eger soqîyaneya ci şima bidîyayê, şima wina nêkerdê.

Soran *Etn. Nn.* Şarê Soranî. Şaro ki qismên şardê Kurdê Başûrî yê ki; Kurdîstana Iraqî dê. Ziwanê ci jî Soranî yo. *Tr. Soran, Irak Kürdistanından olan Soran halkına verilen isim*. Kürtçenin Sorani lehjçesi.

Soranî 1. *Fil. N.* Ziwanê Sorandê Kurdan, ziwanê şardê Soranî. *Tr. Sorani lehçesi, Soranca*. Ez tenekên Soranî fehm kena. 2. *Etn. N.* Çîyê Soranan, malê Soranan, edetê Soranan. *Tr. Soranlara ait, Soran gelenek ve görenekleri*. Mêrdekî va: Eger Soranî bo, ez ferq kena.

Soregi *S. Nm.* Sûki, Suwêreki, Kîneba, Suweyda, Sûrxi. *Tr. Siverek*.[2]

soring *Nn.* Tozûdûman, tozûtebal. Çîyo (nepakey, leyminey, tozlan) ki bi va ya, bi firtinî ya, bi hecacî ya kewno pêmîyan. *Tr. Toz, kir, hortum,*

---

1 Cilman, ortedê Hêlwanî û Reha di cayên o. *Tr. Akziyaret*. Nameyê na dêri pelkutan a. Jû cayan di jî vanê mîrkût. Namedê Cilmanî ra jî bellî yo ki na dêri, dêra nê çoşmandê ma yê Sêwreg a. Bi di merdiman a kuwate kuweyayê û na dêri vajîyayê.

2 Soregi, Sêwregi ra xeripîyaya. Mesela tayên fekandê Dimilîyan di nê vajekê siftekênîy, bi vajekandê dimayênan a wina xerpênê: Şewra-şora, şewdir-şodir, werdek-ordeg, ban-bon, ganî-gonî, xan-xon, karwan-karwon ûzn. Vajekda Sêwregi di wexto herferda W û U'ya yenê pê heti, benê zêdê "o" ya. Cora Soregi vijêna.

kasırga, fırtına, rüzgar vb. durumlarla oluşan tozluluk durumu. Hecacîya tepîya soringên vijîya, ma nêşayê çimanê xwu akero.

sornî *Mîm. Nn. Bw.* Sivîng. Eger sornîyê banandê herrininan çinêbo, awa serdê banan do bêro dêsandê ci ser û ê do bixilîyê.

sornîg *Mîm. Nn. Bw.* Sivîng. Kaşka şima bişîyayê ê sornîgdê ci bin, şima do sersûn bîyayê.

sosik 1. *Nn.* Sûs, neqiş. Çîyo ki seneato ki bi sosinneyayen a virazîyo, bi neqşîn a virazîyayo. *Tr. Süs.* Sosikê ci, bi ci nêamey bî. 2. *Nk. Nn. Bw.* Sosinik. Sosikê ci vaşandê bînan weşêrî bî.

sosin/i *N.* Bisos/i, bisûs/i, sûsin/i, sûsê ci bîyaye/ê, xemilnok/i, xemilnaye/ê, xemilîyaye/ê. Çî/keso ki sosinneyayo, sûs deya bi ci, xemilneyayo. *Tr. Süslü, süslendirilen.* Ez ê çîdê sosinî ra hend hez nêkena.

sosinane *Nn.* Sosinkî, sûsinanê. Zêdê sosinan a, ze ki sûs bidê ci, sûs senîn deyêno ci winî kerdeni, winî bîyayeni, sosin senîn beno winî bîyayeni, zêdê xemilîyayenî ya. *Tr. Süslüce, bezenircesine.* Sosinane şî û sosinane ame.

sosinaney *Nm.* Sosinkîyane, sosinkîyey, sûsinaney. Sosinane senîn beno winî bîyayeni, zêdê sosinkîyey a, xemilîyayeni senîn bena winî bîyayeni. *Tr. Süslü bir biçimde, bezenircesine.* Eger ay sosinaneya ci bidîyayê, ay do deha bol birîdîyayê.

sosiney *Nm.* Sosin/i bîyayeni, bisosi, bisos/i bîyayeni, sûsiney, sûsin/i bîyayeni, sûsî ci bîyayeni, wahîrê/a sûsî bîyayeni, xemilîyayeni, xemilnaye/ê bîyayeni, xemilneyayeni. *Tr. Süslülük, bezenmiş olmak.* Mi do sosineyda ci ra nêwinîyayê, ez bolkî ûja di kewta çali.

sosinik *Nk. Nn.* Sosik. Vaşêndê werdî yo ki sosin o, pa sûsîy, şoretîy estê. Kokê sosinikî werêno, renga vaşdê ci yaşil (abî, mawî) û sipeyîn a. Kuhoyîyêndo kokvaş o, kakdar nîyo. *Tr. Kökleri yenilebilir, beyazımsı ve mavimsi renklerde olan bir çeşit süslü otsu bir bitki.* Sosinikîy, çoşmedê Feratî di estê.

sosinnaye/ê *N.* Xemilnaye/ê, tawnaye/ê. Çîyo ki jewî xemilnayo, Çî/keso ki jewî tawnayo, sûs dayo ci. *Tr. Süslü, süslenen, bezenen.* O çî, vêşî sosinneya bî. Çîyo sosinnaye kesî çimênokî keno.

sosinnayeni *f. M.* Sosinnayîş. Xemilnayeni, tawnayeni, sûs cidayeni, sosin kerdeni. *Tr. Süslemek, bezemek.* Texsîya veyveri mêrdekan sosinnê bî, kerdi bî zêdê veyveri.

sosret/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bol şîyo ravey, heddê xwu ravêrnayo, sînor ra ravêrdo, kewto xetda sûri mîyan, zêdê sûrikên, o yo çiman vero hêl beno û kewno çimekandê şarî mîyan. Kes/çîyo ki; gereg hend vernî di û eşkera nêbo û bîyo. Kes/çîyo ki; bi hal û hereketandê xwu ya kewto ofsayt û şaro keno penaltîyê ci bierzo. Kes/çîyo ki; bi fêlandê xwu yê neweşan a zêdê sûrikên a o yo hêl beno û şar kerdo tamojikî, bol nêramo şar do zirar bido bi ci. *Tr. Uçuk, ifrat eden, aşırı giden, sivrilen, ofsayta düşen, yanlış davranış ve tutumlarıyla başkalarının gözlerine batan, yanlış bir şekilde bayraklaşmış bulunan.* Bîy sosretîy, hettanî ki şarî fîna bi ci, repisnay erdo.

sosretane *Nn.* Zêdê sosretan a, sosretîy senîn ki benê winî bîyayeni. *Tr. Bayraklaşırcasına, ifrat edercesine, alarm çalarcasına, göze batarcasına, dalgalanırcasına, kızarırcasına, yanarcasına.* Finên sosretane kewt mi çiman mîyan, dima guna peynî ro û çiman vero bî vinî.

sosretaney *Nm. şekil û* biçimê sosretan, wezîyet û wesfê sosretan. *Tr. Bayraklaşmışçasına, ilan olmuşçasına, ifrat edercesine, müfritane, göze batmışçasına.* Derdo ki kes bişo a sosrtaneya ci bibeşirno û bikudêno. Kotî!

sosretbîyaye/ê 1. *N.* Sosretîbîyaye/ê, veşaye/ê, sûrbîyaye/ê, peyşaye/ê, qelîyaye/ê, komirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; veşayo, peyşayo, bîyo sûr, qelîyayo, bîyo zêdê piskonîyên, kizîrîyayo. *Tr. Yanan, pişen, kızan, kavrulan.* Înan do o werdo sosretbîyaye, fina nêpeyşnayê. 2. *N.* Sosretîbîyaye/ê, sûrikîbîyaye/ê, eşaretbîyaye/ê, êlanbîyaye/ê, eşkerabîyaye/ê, delaldeyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û fekêndê kesên a bîyo reklam û fekan o zêdê sûrikên a, zêdê qanikên a o yo hêl beno, cawêno. *Tr. Bayraklaşan, dalgalanan, ilan edilen, reklam konusu haline gelen, ağızdan ağıza zikredilen.* Key ki şima lajekê xwu yo sosretbîyaye, şa fekan ra rono, bêrê ma rê jî serevde kerê. La ki nêşenê jî herûnda xwu di roşê. 3. *N.* Sosretîbîyaye/ê, heddê xwu vêrde/ê, xetda sûri di bîyaye/ê, sînorvêrde/ê, bol ravey şîyaye/ê, sereyovijîyaye/ê. Çîyo ki keso ki xeta sûri jî vêrdo, sereyo vijîyayo, deha keso nêşeno pey sereyo bivijîyo û baş bikero. *Tr. Çizgiyi/haddi aşan, kırmızı çizgileri aşan, ifrat eden, çok ileri giden, başkalarının iştahını kabartacak kadar dikkatleri üzerine çeken.* Çîyên nêbeno, qey o merdimo sosretbîyaye, do rojên raştê erebdê xwu bero.

sosretbîyayeni 1. *f. M.* Sosretbîyayîş. Sosretî bîyayeni, sosretîyey, soeretey, sûr bîyayeni, veşayeni, koz bîyayeni, komir bîyayeni, kizîrîyayeni, peyşayeni, zêdê piskonî ya veşayeni/

bîyayeni. *Tr. Yanmak, kızarmak, pişmek, köz olmak, kavrulmak.* Ez sosret nêbîya. Labelê haldê sosret bîyayeni ra fehm kena. 2. *f. M.* Sosretbîyayîş. Sosretî bîyayeni, sosretîyey, sosretey, sûrikî bîyayeni, eşaret bîyayeni, êlan û eşkera bîyayeni, delal deyayeni, zêdê sûrikên a darda hêl bîyayeni, rezîldê alemî bîyayeni, zerdê ziwandê şarî rê qanik bîyayeni, fekan mîyan di cawîyayeni. *Tr. Bayraklaşmak, dalgalanmak, reklam konusu olmak.* Ti bîya sosreti jî to şerm nêkerd. Zincîya to nêveşena, ez se kerî? 3. *f. M.* Sosretbîyayîş. Sosretî bîyayeni, sosretîyey, sosretey, xeta sûri ravêrdeni, xetda sûri di bîyayeni, alarm di bîyayeni, heddê xwu vêrdeni, eşaret bîyayeni, îfrat kerdeni, îfrat di bîyayeni, bêhemd ravey şîyayeni, sereyo vijîyayeni, bi wezîyetdê xwu yê xirabî ya ziwandê şarî ser o bîyayeni, şarî fekî di zêdê qanikên a cawîyayeni. *Tr. Kırmızı hatta olmak, alarmda olmak, ifrat etmek, aşırı sivrilmek, başkalarının dikkatini olumsuz olarak üzerine çekmiş olmak.* Rewnayo bîbî sosret, şarê xwu rê raya saeta tengi pawitê.

sosretî 1. *H.* Sosret bîyayeni, veşayeni, sûr bîyayeni, koz bîyayeni, sipûsûr bîyayeni, şekil û bîçimê sosretan, şekil û bîçimê sûr kerdenda mîyandê kozan. *Tr. Yanma/k, kızarma/k.* Bîbî sosretî, ma fina nêzanayê. 2. *H. Bw.* Sûrikî. Bi haldê xwu yê sosretî ya jî kewtê heme ca. Qe şerm jî nêkerdê. 3. *H.* Sûrikî, eşaret/i, xeti ravêrnayîş, heddê xwu ravêrdeni, bol vernî kewteni, şekil û bîçimê vernî di bîyayeni, xetda sûri mîyan kewteni, bi hal û hereketan û fêlandê xwu ya şarî tamojikî kerdeni. *Tr. Ofsayta düşme. İfratta olmak, aşırılıklarıyla başkalarının dikkatlerini üzerine çekmiş olmak, adeta bayraklaşmış olmak.* Rewna yo bîbî sosretî, pêrini verdayê pêrê; vatê wa derbera xwu jûnay ra bigîro.

sosretkerde/ê 1. *Nn.* Sosretîkerde/ê, sosretnaye/ê, veşnaye/ê, sûrkerde/ê, kozkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veşnayo kerdo zêdê piskonî ya. *Tr. Yakılan, yakılarak köz haline getirilen.* Şima nêşenê fina ê çîyê sosretkerdî qezenc kerê. Çunkî finên şima destî ra şî. 2. *N.* Sosretîkerde/ê, sosretnaye/ê, sûrikkerde/ê, eşaretkerde/ê, êlankerde/ê, eşkerakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo sosret û mojnayo hemini, pêrini zêdê sûrikêna ci dîyo. *Tr. Bayraklaştırılan, ayan beyan ortaya atılan veya sürülen, dalgalandırılan.* Eger tey eger û qusûrên bibo jî, sosretkerdeyê şima o. Ê ma nîyo. 3. *Zv. N.* Sosretîkerde/ê, sosretnaye/ê, totê verîkerde/ê, kutê ravey kerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi hukimdê zorî ya aver kerdo, rişto xetda sûri ser, kerdo çiman mîyan, kerdo tamojikîyê şarî ki şar bûro, zirar pirodo. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rişto sehada cezay, rişto xetda ofsaytî. *Tr. İfrat ettirilen, kırmızı ve alarm hattına düşürülen, aşırı sivrilmesine neden olunan, ofsayta düşürülen, başkalarının iştahını çekecek kadar ileri itilen.* Şima do bizanayê merdimo sosretkerde do bêro no hal. Şima pozikê lingerda xwu nêşenê bivînê, însanan ramenê vernî û kenê sosret.

sosretkerdeni 1. *f. M.* Sosretkerdiş. Sosretî kerdeni, sosretnayeni, veşnayeni, sûr kerdeni, koz kerdeni, haldê piskonî di verdayeni. *Tr. Yakmak, kızartmak, köz etmek, tutuşturmak, kor ateş haline getirmek.* Înan ez kerda sosret, ez helênaya. 2. *f. M.* Sosretkerdiş. Sosretî kerdeni, sosretnayeni, sûriki kerdeni, eşaret kerdeni, nîşan kerdeni, zêdê sûrikên a hemini çiman vernayeni. *Tr. İlan etmek, bayraklaştırmak, gözler önüne sermek, ifşa etmek, açıklamak, ayan beyan göstermek.* Şima sifte lajek kerd sosret, dima şima ci rê wahîr nêvijîyay. 3. *Zv. f. M.* Sosretkerdiş. Sosretî kerdeni, sosretnayeni, jewî yan jî çîyên bi hukimdê zorî ya vernî rişteni, kutê vernî kerdeni, sînor rişteni, sebebê xetda sûri şîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. Kesên yan jî ofsayt visteni, bi xirabey a çimandê şarî mîyan kerdeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi ofsayta düşürmek, sivriltmek, uçuk hale getirmek, ifrat ettirmek, birini bayraklaşmasına veya dalgalanmasına neden olmak.* Eger şima a sosret nêkerdayê, a no hal nêameyê.

sosret *Nn.* Veşayeni, sûr bîyayeni, koz bîyayeni, sipûsûr bîyayeni. *Tr. Kızarmak, kıpkırmızı olmak, yanmak, közde kızarmak.* Çîyê şima o sosretbîyaye do gamekna hadire bo. 2. *Nn. Bw.* Sûriki û sûrikî. Boka şima sosret nêbê.

sosyal/i *Frz. N.* Merdimşînas/i, merdimnas/i. Kes/çîyo ki; şêligî mîyan di şeno biluwo, zano do senîn hereket kero, bi şêligî ya robere yeno. *Tr. Sosyal.* Eger sosyal nêbîyayê, nêşayê bi ma ya hereket kero.

sosyalîst/i *Frz. N.* Meşdarê sosyalîzmî. Kes/çîyo ki; rayda sosyalîzmî ser o şino. *Tr. Sosyalist.* Sosoyalîst hettanî ki qapîtalîstî reso, qarşûyê qapîtalîstî yo.

sosyalîzm *Frz. Nn.* Modelêndê debarî û şikê şardê nê modelî yo ki kedi di, kar û qezencî vêşî kerdena xusûsî nêwazeno, modelê debarî yo ki qezenco xusûsî û kar kerdeni nê, huzûrê şardê

xwu wazeno. *Tr. Sosyalizm.* Sosyalîstey jî debar û îdarey ser modelên a,

sot *Nn. Bw.* Sewt. Eger ma nêşê sotê ci bipeysnê, şima tew nêşenê.

soxe/ê *N.* Demende/ê, mêrat/i. *Tr. İllet, sıkıntı, girift mesele, sorun, Allah'ın cezası, ceza/sıkıntı olarak, mesele olarak ortaya çıkan ve kişiyi uğraştıran durum, bilmem ne idüğü vs.* Wexto ki kes nêşo bi otesîda çîyên a bêro, wexta kes vano, "Soxe, o yo çirê nêbeno ki?"

soxemende/ê *N.* Demende/ê, mîrat/i, mîratmende/ê. Çî/keso ki; kes bi ci ya bîyo încîraxî, kes pey kewto ceza yan jî cerîmeyên mîyan û keso deha nêşeno ki ci ra bireyo. *Tr. Allah'ın bir cezası pozisyonuna düşen, bela olan, musallat olan, illet olarak karşıya çıkan.* Mi rê qe qalê ê soxe mendî mekerê!

soxemendeni *f. M.* Soxemendiş. Mîrat mendeni, demendeni, cezayêndê Ellahî bîyayeni, cerîmeyên bîyayeni, çîyo ki kesî dano îllallah kerdiş a o çî bîyayeni. *Tr. Cezalandırıcı bir sebep olmak, ceza veya cerime olmak, girift bir sorun olmak, kurtulunamayan bir şey veya kimse olmak.* Soxe bimano, ez nêşena ro ci bîyara.

soxeyey *Nm.* Soxe bîyayeni, demendeyey, demende/ê bîyayeni, wesfê demendan, wesfê soxan, mîratey, mîrat/i bîyayeni, sebebê cezay yan jî cerîmeyên bîyayeni. *Tr. Allah'ın bir cezası olmak, girift bir mesele olmak, içinde çıkılmaz bir hal almak.* Boka soxeyeya ci sereyê ci bûro.

soxilcan *Zoo. Nn.* Zûlî, lolik, mirçulik. *Tr. Solucan.*

soyîn *Nn.* Peynî, pey, netîce, qedîyayeni. Peynîya çîyên yan jî kesên. *Tr. Son, sonuç, hitam, netice.* Ma senîn senîn kerd tenya nêşî, soyîn ma jî tey şîyê. Boka soyînê xwu bi xeyr a bîyaro. Boka soyînê kesî bi gîya nêro.

soyînamîyaye/ê *N. Zv.* Peynîamîyaye/ê, qedîyaye/ê, netîceyê ci amîyaye/ê. Kes/çîyo ki; peynîya ci amêya, qedîyayo, netîceyê ci vîneyayo, bîyo temam. Çî/keso ki; peynîya ci bi xeyr a ameyo/êya, peynîya xwu bi hewley a qedîyaya. *Tr. Sonlanan, sonu gelen, sonuçlanan, hitama eren, neticelenen, sonu hayırla gelen, hüsn-ü hatime ile biten.* Merdimo soyînamîyaye xwu rê reya.

soyînamîyayeni *f. M.* Soyînamîyayîş. Peynî amîyayeni, qedîyayeni, netîceyê ci amîyayeni. *Tr. Sonu gelmek, bitmek, hitama ermek, neticelenmek.* Eger ewro soyînê ci nêameyê, ma do nêvinderdayê, ma do jî bişîyayê.

soyîn bixeyr amîyayeni *f. M.* Soyîn bixeyr amîyayîş. Soyîn xeyr amîyayîş, peynî bixeyr amîyayeni, netîceyê ci bi xirab a nêqedîyayeni, soyînê ci bi xeyr a ardeni. *Tr. Güzel son ile bitmek.* Boka soyînê kesî bi xeyr a bêro. Amîn.

soyîney *Nm.* Soyîn bîyayeni, peynîyey, peynî bîyayeni, dimayey, dima bîyayeni. Çî/keso ki; en dima o, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Son olma, netice olma, nihayet.* Ez nêkewna soyîneyda ci dimi, mi rê ferq nêkeno.

soyînê ci *H.* Peynîya ci, netîce di, welhasil, welhasilê kelami, peynîya qisa, peynîya qiseri. *Tr. Netice olarak, son olarak, velhasıl, velhasıl-ı kelam.* Nika şima hend yeni mi ser di, soyînê ci mi di çinî yo, mi ra nîno. Hend mi ser di meyêrê.

soyînê soyînî *H.* Peynîya peynî, tewro soyîn, tewro soyîn. O çîyo ki ey dima soyîn nêbeno. *Tr. Sonun sonu, en son.* Nika soyînê soyînî no yo. Vêşî mi ser di meyêrê.

soyînnêamîyaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; soyînê xwu bi xeyr a nêşayo bîyaro, soyînê ci bi xirabey a qedîyayo, karûgurwedê ci ra veng vijîyayo, çî û karo ar kerdo, dinya yan jî axreta xwu eşta tehlûke. Kes/çîyo ki; o çîyo ki ci ra pawîyayo, o çî nêşayo bikero, tew ser o bol çî û gurweyo xirab jî kerdo, bi hal û hereketandê xwu ya şarî vero, qanûnî vero, şerîetî vero, şik û fikirdê umûmî vero gunayo wezîyetêndo ar. *Tr. İş veya eylemlerini, dünyevi veya uhrevi işlerini hüsn-ü hatime ile bitiremeyen, kötü bitiren.* Merdimo soyîn nêamîyaye kam o, senîn o? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî ci rê zewtên kerda ki, ze ki vajo "ti bê, boka soyînê to nêro, boka tofanîy bêrê to sere di, ti bi xwu destî ya xwu vero dîmdê, arey bêrê to sere di, ti verûpeyê xwu nêvînê, a ki nêbîya bêro to sere di, ti qarşûyê şarî, qarşûyê Rebbdê xwu, qarşûyê însanetey ti gunakar bê ûzn." *Tr. İş ve eylemlerinde hüsn-ü hatime ile neticelenmemesi için kendisine beddua edilen.* To dîyo hele! Soyîn nêamîyaye, senîn bi qeçekandê sûkuran a ezîyet keno?

soyînnêamîyayeni *Zv. f. M.* Soyînnêamîyayîş. Soyîn xirab amîyayeni, soyîn pîs bîyayeni, bi xirabey a merdeni, bi xirabey a şîyayeni, çî û gurweyê nêbîyayey ci ser (sere di) amîyayeni, wezîyeto xirab ci sere di amîyayeni. *Tr. Herhangi bir iş veya eylemin hüsn-ü hatime ile bitmemesi, kötü neticelenmesi, utanılacak pozisyona düşmesi.* Tana sebir bikerdayê, lajî do xwu rê rayên bidîyayê. Laj kişt, soyînê xwu nêard. Bêlome bo!

soyîn soyîn *H.* Miheqeq, netîce di, ya nika yan jî dima, ya peynî di yan jî vernî di, miheqeq do

bibo, îlla, îlla ki, senîn ki bibo jî. *Tr. Önünde sonunda, mutlaka, kesinlikle, muhakkak, katiyyen*. Mêrdek hendo ki qehrîya bî, va: Soyîn soyîn ez do to biqewirna!

soyîn xeyr amîyayeni *f. M.* Soyîn xeyr amîyayîş. *Bw.* Soyîn bixeyr amîyayîş. Eger Ellah do soyînê ma xeyr nêaro, qe wa nê malûmilkê dinyay jî ma nêdo.

soytarî 1. *N.* Sotarî, salme: Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci bellî nîyo, soyê ci tarî yo, soyûsopê ci bellî nîyo kam o, bellî nîyo ki kê ra o. *Tr. Soysuz*. Merdimo sotarî nêbo, nê qisanê salman nêkeno. 2. *N.* Qeşmer/i. Kes/çîyo ki; kesan dano huwate ro. *Tr. Komik, işi gırgıra vuran, gayri ciddi*. Mi raşteya ci ê soytarî nêdîya.

soytarîyey 1. *Nm.* Soytarî bîyayeni, sotarîyey, sotarî bîyayeni, cilqey, cilq/i bîyayeni, şenikey, şeniki/i bîyayeni, salmeyey, salme/ê bîyayeni, cisnê ci tarî bîyayeni, kokê ci tarî bîyayeni, soyûsopê ci bellî nêbîyayeni, kê ra bîyayena ewladeyda ci bellî nêbîyayeni. *Tr. Soytarılık, soyu sopu belirsiz olmak*. Mi soytarîyeyda ci ra behs nêkerd. 2. *Nm.* Soytarî bîyayeni, qeşmerey, qeşmer bîyayeni, karûgurweyê ci qeşmerey bîyayeni. *Tr. Gırgır, şamata, komiklik yapmak, palyaçoluk*. Mi soytarîyeyda ci ser ra soytarîyey hewna nêdîya.

soz *Nn.* Qewl, wad, ehd. Çîyo ki bi qisan a deyêno pê û ser o pêdi qewl beno. *Tr. Söz, kavl, ahd, ahit*. Ez bixwu ê merdimdê sozdarî ra nêtersena. Çunkî o merdim, sozdarê sozdê xwu yo.

sozdar/i *N.* Kes/çîyo ki; soz dano yan jî soz dayo, qewlê xwu kerdo yan jî bi ci ya qewlên bîyo. Merdimo ki bi namedê kesên yan jî dezgeyên a qisa gîno û qisey keno. *Tr. Sözlü, sözcü, söz vermiş olan, sözleşme yapmış olan*. Ez sozdarê sozdê xwu ya. Labelê ê ê bînan nîya.

sozdarane *Nn.* Zêdê sozdaran a bîyayeni, wesfê sozdaran tey bîyayeni. Kesê ki soz danê, bi kesên a qewl kenê, a zêdê înan a bîyayeni. *Tr. Söz verircesine, ahitleşircesine, sözcüler gibi*. Ez neşena şima rê sozdarane bikera. Mi soz nêdayo şima.

sozdaraney *Nm.* *şekil û* bîçim û mêl û meşdê xwu di sozdarane bîyayeni, wesfê sozdaran tey bîyayeni. *Tr. Söz vermişlere yakır bir şekilde olmak*. Ez sozdaraneyda ci ser o, ti jî bîçimdê sozdê ci ser o vindi ki, ma peynî di kemaneyên nêverdê.

sozdarey *Nm.* Sozdar/i bîyayeni, soz dayeni, bi namedê tayênan a qisey giroten û qisey kerdeni, jewên rê sozdar bîyayeni, qewl kerdeni, biqewl bîyayeni. *Tr. Sözcülük, sözü/kavli olmak, söz vermiş olmak*. Sozdareyda ci ra ez bixwu qethan nêşifêna.

sozdaye/ê *N.* Ehdkerde/ê, ehddaye/ê, wadkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rê vato: Ez do wina wina bikera, ez do şira filan ca, ez do filan zemanî di filan karûgurweyê şima bikera û zêdê nînan bi ci ya peymanên kerdo, pey qewlê xwu kerdo, pey wad kerdo. *Tr. Sözleşmiş olan, sözleşme yapan*. Va widî! Merdimo sozdaye senîn sozê xwu nêano ca?

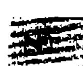
sozdayeni *f. M.* Sozdayîş. Ehd kerdeni, qewl kerdeni. Kesî yan jî tayêni rê, mersela; ez do wina wina bikera, ez do filan wext di bêra, ez do nînan nînan bida şima, ez do sinifa xwu bi teqdîr a ravêra, ez do perekanê to heftena roja çarşemî bida ûzn. *Tr. Söz vermek, ahdetmek, sözleşmek*. Bî des finîy, ti yê mi rê soz danê, ti yê vanê ez do perekanê to meşti bida, ser ra şeş mengîy ravêrdîy, hewna ti yê danê!

sube *Nn.* Sibe, meşti. Rojda nikay di, rojda ewroy di meştêrîyê ci, goreyê ewroy roja ki yena. *Kur. Sibe. Tr. Yarın*. Ez a kena sube şira sûki.[1]

sultan *Er. Nn.* Siltan, hukûmdarê muslumanan, Qerralê muslumanan. Îdaregerê cadê sultanî. *Tr. Sultan, hükümdar*. Siltanê înan siltanêndo heqşînas bî.

sultani *Nm.* Nameyêndê keynekan. *Tr. Kız ismi Sultan. Verî nameyê Siltani estî bî, nika hend çinîyê.*

sultanî 1. *Cog. Nn. Nn.* Di donimîy erd, di hezarîy metre dolekîy erd. *Tr. İki dönümlük arazi*. Da seyên erdo siltanî kesî şeno idare bikero. 2. *Nk.* Babetên fasûleyê sipiloç ê weşîy. *Tr. Bir tür iyi beyaz fasulye*. Fasûleyê siltanî, tewrê weşê ci yê. 3. *S. N.* Çîyo ki xasê siltanan o, ê siltanî yo, malê siltanî yo. *Tr. Sultana ait olan şeyler, sultanın malı, miri malı*. Kes nêwetano dest maldê siltanî serno. 4. *N.* Çîyo xas, fekîdar/i, meywedar/i. Çîyo ki şeno xwu newe kero, şeno xwu virazo, çîyo tewro rind, o ki kujot nîyo, o ki cûrre nîyo, çîyo ravey şîyaye, çîyo ageyrayeyo mihîm. *Tr. Has, verimli, kendini yenileyebilen, kendini tazeleyebilen en iyisi. Tersi cılız, sıska,*

1 1: Na vajeki, Erebî ya. Jû cayan di vanê *subhe* (Kirdasî di), jû cayan di vanê *sube*. (Dimilî di), jû cayan di vanê *suwe* (Dimilî di), jû cayan di vanê *sibe* (Kirdasî û Dimilî di) û *Er.* û *Tr. Sabah*. 2: Labelê Tirkî di sabah meşti nîyo, şewdirê meştî yo, destpakerdena meştî ya.

gelişmemiş olan şey. Çîyo siltanî yo, cûrre û kujot nîyo. 5. *N.* Esîl/i, bixwu. Çîyo/a qelîtedar/i, çîyo/a tewro/a biqelîte/ê. Çîyo ki asanok nîyo, teqlîd nîyo bixwu yo, çîyo weş resaye. Tersê ci jî "cûrre" yo. *Tr. Öz be öz, kaliteli, taklit olmayan, ta kendisi, orjinal, en iyi cins*. Zerec siltanî yo, koter cûrre yo.

sultanîyey 1. *Nm.* Di donimîy erdê kesî bîyayeni, di hezarîy doleki erdê kesî bîyayeni. *Tr. İki dönümlük araziye sahip olmak ya da bu kadarlık tarlanın varlığı*. Siltanîyey rê qewetêndo siltanî lazim nîyo. Çunkî erdêndo bêhesab nîyo. 2. *S. Nm.* Malê siltanî bîyayeni, ê siltanî bîyayeni, malê mîrîyey, mîrîyey. *Tr. Sultana aitlik, sultanlık, miri malı olmak, devlete aitlik*. Siltanîyey rê, qewetêndo gird lazim o ki kes bişo ey îdare bikero. 3. *Nm.* Rindê ci bîyayeni, esîlê ci bîyayeni, heqîqîyey. *Tr. Kendini yenileyebilme, kendini tazeleyebilme, haslık, iyisi olma, sahte ya da kötüsü olmama*. Eger ti do bigîrê, wa siltanî bo. Çunkî siltanîyey di xeylên hîkmetîy estê.

sungi *Nk. Nm.* Çetmari, darboli, govleki, kufkariki, kerakuriki. Bolek (zafamor)ê ci "sungîy" ê. *Tr. Mantar*. Mi xwu rê baxçe di sungên dî.

sungîy *Nb. Bw.* Sungi. Ma qe emserr sungîy nêwerdê.

sunnet 1. *Teo. Er. Nn.* Merdimo sunnetkar, bilika qeçekandê muslumanan û ê yahûdîyan qirtikên postekê ci hendo ki gulleyê ci biaso, ser ra cikeno, a nê karî rê vajêno. *Tr. Sünnet. Müslüman ve Yahudilerde erkek çocukların pipi derisinin hafiften uçtan kesilmesi*. Qeçkîni di, do sunnet bîyayê, rema. Kewrayê mi ez tepişta, arda sunnetkarî heti. 2. *Teo. Nn.* Hal û hereket û vatenê Hz. Pêxemberî yê ki qandê muslumanan tewsîye bîyê. *Tr. Hz. Peygamberin bütün söz ve davranışlarına denir*. musluman do bi sunnetî ya werzo, bi sunnetî ya roşo, û bi sunnetî ya biluwo.

sunnetbîyaye *Teo. Nn.* O/çîyo ki; bîyo sunnet, qeço ki postê bilikda ci tenekên ser ra cibîyayo. *Tr. Sünnet olan çocuk*. Kes do qeçekê sunnetbîyayî, dîrê rojî hemed kero ki cayê sunnetdê ci mîkrob nêgîro.

sunnetbîyayeni *Teo. f. M.* Sunnetbîyayîş. Postedê biliki ra tenekên cibîyayeni, nê sunnetê Hz. Îbrahîmî ca ardeni. *Tr. Sünnet olmak*. sunnet bîyayeni, kes do qeçekandê xwu rê sunnetkarêndo dest şenik tepêşo.

sunnetkar *Teo. Nn. Berber*. O/çîyo ki; kesî keno sunnet, karûgurweyê ci qeçekan bi heqdê xwu ya sunnet kerden a. *Tr. Sünnetçi*. Sunnetkarî qeçekê ma, bê gire sunnet kerdîy.

sunnetkarey *Teo. Nm. Berberey*. Karê sunnetî, sunnet kerdeni. Kar û meslegê ci sunnet kerdiş bîyayeni. *Tr. Sünnetçilik*. Sunnetkarey, karê hergi merdimî nîyo, destê tayêni şenik o, kes do bi înan a bido sunnet kerdeni.

sunnî 1. *Teo. Nn.* Kes/çîyo ki; bawerîyeyda xwu bi rayda sunnîyan ra şino. Kes/çîyo ki; Îslametey di mezhebandê Henefî û Şafiî û Henbelî û Malikî ra jewî ra şino, nê rayan ra rayên şopineno. *Tr. Sünni, Sünnilik Mezhebinden olan*. Şaro fini beno sunnî, fini beno ki; ê muslumananê bînan keno wesayîtê xwu û muslumanan keno lete.

sunnîyey *Teo. Nm.* Mezhebê Sunnîyan, bawerîya sunnîyan. Qeyd û qayde û ray û meşo ki muslumanan mîyan di kesê sunnîyanê ci ra şinê. *Tr. Sünnilik, Sünni Mezhebi*. Sunnîyey di çehar mezhebê heqîqîy estê.

suntale *Nn.* Qaxîy. Wişkkerdeyê sayan û miroyan û ê çîyandê winasînan ê. *Tr. Elma armut kurusu, kak*. Suntaley xişawî di weş ê.

sure *T. Nn.* Dori 2. Sureyê ci, ê şeşî bî, înan hewna pawitê. Cora ez amêya.

surgûbîyaye/ê *N.* Zorbebîyaye/ê, zirbebîyaye/ê, çanqalbîyaye/ê. Keso çîyêndê zêdê kîberî yo ki kişta peynî ra bi çanqalî ya gêrîyayo, bîyo kîlîd. *Tr. Sürgülenen*. Kîbero surgûbîyaye rew rewî nêabêno.

surgûbîyayeni *f. M.* Surgûbîyayîş. Zorbe bîyayeni, zirbe bîyayeni, çanqalîyayeni, bi çanqalî ya peynî ra gêrîyayeni. *Tr. Sürgülenmek*. Eger surgû bîyayê, xirxizî nêşayê dekewo. Dêmax kî surgû nêbîyo.

surgûkerde/ê *N.* Surgûyîn/i, zorbekerde/ê, zirbekerde/ê, çanqalkerde/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a kişta peynî ra surgû bîyo, çanqal bîyo, gêrîyayo. *Tr. Sürgülenen*. Kîberdê surgûkerdî ra senîn şî zerre! Qey xwu teber ra verdayo ser!

surgûkerdeni *f. M.* Surgûkerdiş. Zorbe kerdeni, zirbe kerdeni, çanqal kerdeni. Çîyêndê zêdê kîberî bi surgû ya, zêdê zorbe ya kişta peynî ra giroteni, girote kerdeni. *Tr. Sürgülemek*. Mi kîberê xwu surgû kerd tepîya, ez vijîyaya. Ez çi zana ki tiritok do dêsî ser ra şiro dekewo de!

surgû *T. Nn.* Zorbe, zirbe, çamqal. Çîyo zêdê babetên kîlîdên o ki kes kîberî peynî ra pa kîberan gîno. *Tr. Sürgü*. Surgûyê ci xeripîya bî, cora ma nêşa kîlîd kero.

surgûyey *Nm.* Surgûyîni, surgûyîney, surgû bîyayeni, zorbeyey, zorbe bîyayeni, wesfê surgîyan.

Tr. Sürgü olma. Surgûyeyda ci rê çîyêndo xirab çinî yo.

surgûyîn/i *N.* Surgûkerde/ê. Mi bizanayê surgûyîn o, mi zor ci nêdayê. Mi zor da bi ci, şikîya.

surgûyîney *Nm.* Surgûyîn/i bîyayeni, surgû kerde/ê bîyayeni, wesfê çîyandê surgû bîyayan yan jî surgû kerdena tey bîyayeni. *Tr. Sürgülülük, sürgülü olmak.* Surgûyîneya ci weşi bî. Labelê gereg ki kesên di kîlîdê ci bibo.

surûtmebîyaye/ê *N. Bw.* Zorbebîyaye/ê. Ti şenê mi rê vajê çiçî yo surûtmebîyaye abîyayo?

surûtmebîyayeni *f. M.* Surûtmebîyayîş. *Bw.* Zorbe bîyayeni. Eger kîberê şima surûtme bîyayê, nêabîyayê. Dêmax ki surûtme nêbîyo.

surûtmekerde/ê *N. Bw.* Zorbekerde/ê. Ez ba, ez kîberdê surûtmekerdî ra nêşubheyêna. Çunkî tedbîrê ci gêrîyayo.

surûtmekerdeni *f. M.* Surûtmekerdiş. *Bw.* Zorbe kerdeni. Verî însanan qandê tedbîrî kîberîy pêro kerdê surûtme ki, tiritok nêşo keyan kewo.

surûtmeyîn/i *N. Bw.* Zorbebîyaye/ê û zorbekerde/ê. Cadê surûtmeyînî ra senîn xirxiz dekewno de?

suwar/i *N. Bw.* Suwarî. Madamo ki suwar bîyê, heqê suwarîyey bidi.

suwarbîyaye/ê *N.* Esparbîyaye/ê, cinişte/ê, suwarîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ništo wesayîtên yan jî çîyêndê cinîştişî. *Tr. Binili.* Merdimo suwarbîyaye û suwar nêbîyaye rayênda dûrî di jew nêbeno.

suwarbîyayeni *f. M.* Suwarbîyayîş. Cinişteni, espar bîyayeni. Wesayîtên yan jî heywanên ser nişteni, suwarê ci bîyayeni, esparê ci bîyayeni. *Tr. Binmek, binili olmak.* Ez suwarê estori bîya, o bîn suwarê kirêşayênda bimotori bîyayeni.

suwarey *Nm.* Suwar/i bîyayeni, ser o bîyayeni, cinişteni, cinişte/ê bîyayeni. *Tr. Binili olmak, süvari olmak, atlı olmak.* Suwarey û suwar nêbîyayena ci ma kotî bizanê?

suwarî *N.* Nişte/ê, espar/i, niştbar/i, cinişte/ê, cinîştok/i. Kes/çîyo ki; ništo wesayîti, ništo çîyên ser. *Tr. Binili, süvari, atlı.* Suwarîyên û di xwupay gama bîni tîya ra ravêrdîy û vera cêr bîy.

suwarîyey *Nm.* Suwarî bîyayeni, esparey, espar/i bîyayeni, estor nişteni, estor nişte/ê bîyayeni, cinişteyey, cinişte/ê bîyayeni, cinîştokey, cinîştok/i bîyayeni, niştbarey, niştbar/i bîyayeni. Çîyên yan jî kesên ser o bîyayeni. *Tr. Binili olmak, atlı olmak.* Kaşka a roji ma ê suwarîy nêdîyayê.

suwarkerde/ê *N.* Esparkerde/ê, niştbarkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ništo çîyêndê zêdê heywanên yan jî wesayîtêndê kirîştişî ser. *Tr. Bindirilen.* O keso suwarkerde kê rona erd?

suwarkerdeni *f. M.* Suwarkerdiş. Espar kerdeni, sernayeni. Kesên yan jî çîyên çîyêndê zêdê heywanên yan jî wesayîtên sernayeni, barê ci kerdeni. *Tr. Bindirmek.* Ez do ki to suwar kera, ez bixwu nişena ci.

suwarkî *H.* Esparkî. Bi şikildê suwar bîyayîşî ya, bi şikildê esparî ya. *Tr. Binitliler gibi.* Ez nêşena na kayeri suwarkî kay kera.

suwarkîyey *Nm.* Esparkîyey, esparkî bîyayeni, wesfê suwaran bîyayeni. şekil û bîçimî di zêdê suwarîyan bîyayeni. *Tr. Atlılar/binitliler gibi olmak.* Boka ti nêşê bi suwarkîyey a ci jî kay kerê!

suwax *Nn.* Dawitiş, namê dawiteni. *Tr. Sıva.* Ma yê kenê bananê xwu suwax kerê.

suwaxger/i *N.* O/çîyo ki suwax keno, karê suwaxî keno, ostayê suwaxî. *Tr. Sıvacı usta.* Suwaxgerî suwaxê ma weş nêkerdo.

suwaxgerey *Nm.* Suwaxger/i bîyayeni, wesfê suwaxgeran ci ser o bîyayeni, suwax kerdeni, karê suwaxî, ostayîna suwaxî. *Tr. Sıvacılık.* Suwaxgerey nêbo qîmetê banan jî nêmaneno. Hendê viraştenida ci, suwaxgerey jî mihîm a.

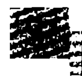
suwe *Nn. Bw.* Sube. Kaşka şima ewro nê, suwe bişîyayê a zîyaretey.

suwend *Nn. Bw.* Sond. Kam ki rew rewî suwend nêwero, o do adinî di ewêzîya ci bivîno.

suwendî ser *H. Bw.* Sondî ser. Va bê guman nê, suwendî ser bo ki mi nêwerdo.

suwendwer/i *N. Bw.* Sondwer/i. Eger mi emel kerdayê ki suwendwer o, xwura ez do vêşî ser di nêşîyayê. Labelê bi mi ki suwendwer nîyo.

suwendwerde/ê *N. Bw.* Sondwerde/ê. Şirê ê kesdê sondwerdî ra pers kerê. Çunkî merdimo suwend werde, deha bol zano.

suwendwerdeni *f. M.* Suwendwerdiş. *Bw.* Sond werdeni. Ki mi bişayê filan çî ser o suwend biwero, înan do mi na bawerî bikerdayê. La ki mi nêşa.

suxberi *Nm.* Êşîgi. Vernîya kîberdê zeran. *Tr. Eşik.* Xusletêndê ci yo xirab est bî, tim suxberi di ronişţê. Keso ki şîyê û ameyê, ser ra gam kerdê û ravêrdê.

suxre/ê *N.* Silxe/ê. Çîyo ki kesî rê dima ra vijîyayo û wezîfeyê kesî yo esîl nîyo. Labelê do kesî biedizno, betal kero, qewet û qudretê kesî bifîno. *Tr. Suhra, gereksiz, angarya, karşılıksız.* Ê yê tim jî mi rê karo suxre vejenê. No wina nêbeno. No wina bo, soyîn jî ez do qelbê înan xwu ra verda.

suxrebîyaye/ê *N.* Silxebîyaye/ê. Kes/çîyo ki;

kesên yan jî çîyên ser o yan bîyo suxre, bîyo karûgurweyo bîlaheq û bîlasebeb yan jî bi şikildê suxrî ya ameyo meydan. *Tr. Suhra/boş iş olarak gerçekleşen, angaryalaşan, gereksiz olarak oluşan veya meydana gelen.* Qehrîya û va: Şima tim karê suxrebîyayî anê anê mi ser o vindarnenê!

suxrebîyayeni *f. M.* Suxrebîyayîş. Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni ser o bîyo karûgurweyo suxre, bîyo karûgurweyo bîlaheq û bîlasebeb. *Tr. Angarya/suhra olmak, suhralaşmak, gereksiz ve boş bir iş durumuna gelmek.* Eger suxre nêbîyayê, mi do bikerdayê. Fina jî mi ser o bî suxre.

suxrekar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyanê suxran keno, karûgurweyandê suxran dima geyreno, kesan rê karûgurweyanê suxran û bîlaheq û bîlasebeban ano û keno barê doşîyan. *Tr. Suhracı, gereksiz ve angarya işlerle uğraşan veya birisine bu tür gereksiz işler üreten.* Ne mi bi ê kesdê suxrekarî ya bidê şînasnayeni, ne jî mi bikerê suxrekarê ê kesî.

suxrekarey *Nm.* Suxrekar/i bîyayeni, wesfê suxrekaran tey bîyayeni. Karûgurweyandê suxran dima geyrayeni. Karkerê suxrekaran bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurwedê suxreyan û bîlaheq û bîlasebeb kerdeni yan jî nînan jewî rê kerdiş dayeni. *Tr. Suhracılık, angaryacı olmak, angarya olmak.* Mi rê suxrekareya ci lazimi nîya. Ez suxrekarey ra xwu ra hez nêkena.

suxrekerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni xwuserî kerdo, raşt nêkerdo, bîlaheq û bîlasebeb kerdo, nêercîyaye kerdo, belaş feqet bi o şekila jî bê dîqet a kerdo. *Tr. Suhra olarak yapılan, gereksiz ve işe yaramaz bir şekilde yapılan, baştan savularak yapılan.* Kardê suxrekerdî di xeyrên kesî nêreseno.

suxrekerdeni *f. M.* Suxrekerdiş. Karo bîlaheq û bîlasebeb kerdeni, karûgurweyanê nêercîyayan kerdeni, karûgurweyan belaş kerdeni. *Tr. Angarya iş yapmak, boş ve gereksiz işleri yapmak.* Karanê suxreyan pêrini rişenê mi ser, ê qîmetdaran jî rişenê şarî ser. Qey mi suxrekar vînenê.

suxreyey *Nm.* Suxre bîyaye/ê, bîlaheq û bîlasebebey, bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni, karûgurweyo ki bi nêercîyayen a bîyo, a o karûgurwe bîyayeni, wesfê karûgurwedê suxrî. Karûgurweyo ki dendika gozeri pir nêkeno, a o kar bîyayeni, wesfê nê çîyandê winasînan tey bîyayeni. *Tr. Suhra olma, gereksiz ve işe yaramaz iş olma.* Ez qayîla suxreyeya ci şima çiman verana, ez a nêşena serkewa.

suxreyîn/i *N.* Suxre/ê. Çî/karo ki tey suxre esto, tey nêercîyayeni esta, tey bîlaheq û bîlasebebey esta. *Tr. İçinde suhra/gereksiz iş bulunan.* O kar jî suxreyîn bî.

suxreyîney *Nm.* Suxreyîn/i bîyayeni, tede suxre bîyayeni, pa suxre bîyayeni, tey karûgurweyo bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni, suxreyê ci estbîyayeni, tey karo nêercîyaye û belaş û bar bîyaye bîyayeni. *Tr. İçinde suhra iş olmak, içinde beleş ve gereksiz iş olmak.* Ellah to rê merhemet kero. Ti hendo ki mîyan di fetisîyayê, ti yê nêşenê suxreyîneya ci bivînê!

suxte/ê *N.* Telebe/ê, wendevan/i, wendekar/i, wendok/i. *Tr. Öğrenci, talebe.* Suxteyê medresedê ci tayênîy bî, înan jî medreseyê xwu girot.

suxteyey *Nm.* Telebîni, telebeyey, wendevaney, wendokey. *Tr. Öğrencilik, talebelik.* Suxteyeya ci jî bi suxteyey nêmanena.

sûc *Nn.* Sûj. Çîyo ki goreyê qanûnî, goreyê edetan cezay bîyo û cezay wazeno, ci rê do ceza bideyo yan jî ceza heq kerdo. *Tr. Suç.* Sûcê ci, rew vaten a, do berey bivatayê.

sûcdar/i *N.* Sûjdar/i. Kes/çîyo ki; sûc kerdo, qebehetên kerdo, qanûnî ra teber, edetan ra teber karêndo xirab kerdo. *Tr. Suçlu.* Keso sûcdar, do cezayê xwu bipawo ki, ne o finakî ê sûcî bikero, ne jî jûna bikero.

sûcdarey *Nm.* Sûjdarey, sûcdar/i bîyayeni, wesfê sûcdaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; sûc kerdo, qebehetên kerdo, goreyê qanûnî yan jî goreyê edetandê cayên xeta kerdo, teberdê edetan û qanûnan çîyêndo eybûar û şerm û qedexe kerdo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Suçluluk, suçlu olmak.* Sucdareya ci goreyê çiçî ya?

sûcirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; (çîyê ramojî, ê çinay, ê zêdê nînan di) deraxdê veşayî di bîyo germ, qijqijikîyayo. *Tr. Yanma derecesinde kızaran veya ısınan tekstil/dokuma eşyası.* Ez do senîn bişa ê çinayê toyê sûcirîyayî bida kesnakî? Xwura herimîyayo.

sûcirîyayeni *f. M.* Sûcirîyayîş. Çîyandê çina û xwuradayîşî û ramojî û çilagey di deraxdê veşayayîşî di germ bîyayeni, sûr bîyayeni, qijqijîyayeni. *Tr. Dokuma, sergi ve tekstil türü eşyalarda yakma derecesinde ısınma, kızartılmak.* Eger çinayê mi tenekna tey bimendayê, o do

bisûciriyayê.[1]

sûcirnaye/ê *N.* Çîyê çinayo (çîyê xwuradayîşî, çîyê çilagan, çîyê ramojî, çîyê ravistişî) ki jewî yan jî tayêni deraxdê veşnayîşî di kerdo germ, kerdo sûr. *Tr. Yakma derecesinde ısıtılan, sıcak edilen, kızartılan ve eril olarak kabul edilen dokuma, giyecek ve sergi gibi eşyalar.* Çinayê to yo sûcirnaye herimîya, winî nîyo?

sûcirnayeni *f. M.* Sûcirnayîş. Çîyanê çilagan, çîyanê deştenî, çîyanê xwuradayenî, çîyanê ramojî (mojî) nezdîyê veşnayîşîya girênayeni, germ kerdeni, sûr kerdeni. *Tr. Dokuma eşyasını yakma derecesinde ısıtmak.* Kaşka şima o kehke nêsûcirnayê.

sûj *Nn. Bw.* Sûc. Merdimo ki sûj bikero û ci rê cezayên nêdeyo, helbet ki do fina biwazo ki bikero.

sûjdar/i *N. Bw.* Sûcdar/i. Şima yê sûjdardê esîlî ser o nêvindenê, şima yê sûjdardê werdî ser o vindenê û hinciqnenê!

sûjdarey *Nm. Bw.* Sûcdarey. Sûjdareya ci hend jî mihîmi nîya, têtewr dorên şikita. Şino dorên herîneno, beno şino. Şima yê çirê nê gurwî hend kenê gird ki?

sûka bazirganey *Cog. Eko. Nm.* Sûka tîcaretî, sûka bezîrganey, sûka bazarganey. Sûka ki debarê ci bazirganey ser o yo, bi bazirganey a îdareyê xwu kena. *Tr. Ticaret şehri/kenti.* Medîna û Mekka û Şam sûkê bazirganey ê.

sûka lîmanî *Cog. Eko. Nm.* Lîmano ki tey sûki esta. Lîmano ki nezdî di yan jî çoşmedê ci sûkên virazîyaya. *Tr. Liman şehri/kenti.* Entalya, Îstanbûl, Îzmîr û Mêrsîn sûkê lîmanî yê. Sûka lîmanî her çî di ravey şina.

sûka qerabalixi *Cog. Eko. Nm.* Sûka şêni. Sûka ki nufûsê ci bol o, tey qerebalixey esta. *Tr. Kalabalık kent/şehir.* Kes sûkerda qerabalixi di nêşeno hend bihewîyo.

sûka rêncberey *Cog. Eko. Nm.* Sûka zîrehetî. Sûka ki debarê ci rencberey ser o yo, bi zîrehetî ya îdareyê xwu kena. *Tr. Tarım/ziraat kenti.* Sêwreg û Reha hergi jû sûkênda rêncberey a.

sûka zîratî *Cog. Eko. Nm. Bw.* Sûka rêncberey. Ferqê sûka zîratî û ê sûkerda sinayî bol o.

sûkey *S. Nm.* Sûki bîyayeni, wesfê sûkan ci ser o bîyayeni, cadê ronîştişî di sûki bîyayeni. *Tr. Kent/şehir olmak.* Giraneya ci sûkey ser o bî.

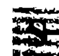
sûki 1. *S. Nm.* Ronîştgeya ki çarşî û bazarê ci estê. *Kur. Bajar, şar. Tr. Şehir, kent.* (Na vajeka *"Kent"*î Tirkî nîya, Sanskirîtkî ya. Sanskirîtkî, malbata ziwandê ci bi Dimilî ya jew a. Bi nê name ya xeylên vajekê Dimilî û Kirdasî estê. Çoşmedê ma di Xelokendî û çoşmedê Kurdîstan'da Rojhelatî di jî Xalkendî û zewmbî jî bi no name ya vajekê Dimilî estê.)[2] 2. *S. Nm.* Sûrxi, Suweydîya, Suweydîye, Kîneba û Suwêreki. Nameyêndê Suwêreki o ki Sûrxi ra xeripîyayo û bîyo sûki. Çunkî nameyêndê Suwêreki jî Sûrx o. *Tr. Siverek'in Zazacada ki bir adı.* Dûrika Sûki bol derg a.

sûkij/i 1. *Sos. N.* Kes/çîyo ki; sûkan di ronîşeno, sûkan ra yo, sûkên di ameyo dinya û fina ûja di bîyo codar. *Tr. Şehirli, kentli.* Sûkijîy jû çîyan di dewijan zanayêrî yê û nê çîyan di dewijan vêrî yê. Labelê jew çîyan di jî dewijîy sûkijan zanayêrî yê û nê çîyan di jî sûkijan hewlêrî yê. Mersela: Dewijîy sûkijan comirdêrî yê, meymandarey di sûkijan hewlêrî yê. 2. *S. N.* Sûrxij/i, Suwêrekij/i, Suweydîyayîj/i, Kînebayîj/i. Kes/çîyo ki; sûki ra o, welatê ci, cayê ronîştişdê ci Sêwreg a. *Tr. Siverekli.* Ti Sûkijî ra pers kerê, ti kotî ra yê? Do vajo: Ez Sêregija.

sûkijey *Sos. Nm.* Sûkijîni, sûkijîney, sûkij/i bîyayeni, sûkira bîyayeni, bi fêl û hereketan a sûki ra bîyayeni, bi edetan a sûki ra bîyayeni, sûki di ronîşteni. *Tr. Şehirlilik, kentlilik.* Fini bena ki dewijey weş a, fini bena ki sûkijey weş a.

sûkijkî *H. N.* Sûkijane, zêdê sûkijan a, bi sûkijan mendeni, wesfê sûkijan tey estbîyayeni. *Tr. Kent/şehirli gibi.* Fêlê înan sûkijkî nêbîy.

sûkijkîyane *Nn.* Çî/keso ki; hal û hereket û fêlê ci sûkijkî yo, tey wesfê sûkijey estê. *Tr. Hal ve hareketleri, tavırları, görünümünde şehirli gibi görünen.* Ellah zano, o wesfê înan jî sûkijkîyane nêbî. Çunkî dûrî ra xwu xirab mojnayê.

sûkijkîyaney *Nm.* Wesfdê xwu di sûkijkîyane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û mêl û meşdê xwu di sûkijkîyane bîyayeni. *Tr. Şehirli görüntüsü vermek, şehirlilere benzemek.* Mi cara sûkijkîyaneya ecêbi ne dîya, ne jî vînaya.

sûkijkîyey *Sos. Nm.* Sûkijaney. Sûkijkî bîyayeni, zêdê sûkijan bîyayeni, medenî bîyayeni, bi fêlan a, bi hereketan a, bi cotan (kultur)î ya sûkij bîyayeni, sûki ra bîyayeni. *Tr. Şehirlilik, medeni olmak.* Mêrdekî ci dima va: Wa sûkijkîyeya

---

1 Vajekê sûciriyaye/ê, sûciriyayeni, sûcirnaye/ê û sûcirnayeni bi zewmbîvaje ya qandê însanan jî vajênê. Çunkî însan jî beno kozlax.

2 Xel, Xal, Xello Xelîl o. Ze ki vajê cayê Xelîlî, kend (sûk)a Xelîlî. Dewijîy qatix û êmiş û çîyanê rêncberey roşenê sûkijan û sûkijan ra jî çîyo ki dewan di nêbeno, ey herînenê.

şima û dewijkîyeya înan jewi nêbo.

sûki şîyayeni *f. M.* Sûkişîyayîş. Qandê karûgurweyên dewi ra yan jî cayêndê zêdê teberdê sûki ra sûki mîyan şîyayeni. *Tr. Şehre/kente gitmek.* Dewij şino sûki, nêzano bi fêlandê sûkijan a hereket bikero.

sûr/i *N.* Çîyo ki renga ci sûr a, çîyo sûr, çîyo sûrin. *Tr. Kırmızı.* Çinayê ci sûr o. Labelê bi xwu sûrek nîyo.

sûra *Er. Teo. Nm.* Sûre. Hergi geçayênda Qur'anê Kerîmî ya ki, sûrey bê sûrada Tewbeya bi "bîsmîllahîrahmanîrahîm" a dest kenê pa û qedênê. *Tr. Sure.* Qur'anê Kerîmî di sûrayên jî Îxlas a. Tey wesfê Ellahî deyênê.

sûrane *Nn.* Ze sûr, sûrince, zêdê rengerda sûr a, bi sûran mendeni, wesfê kes û çîyandê sûran tey bîyayeni. *Tr. Kırmızımsı, kırmızı görünümlü.* Mi rê jî sifte sifte sûrane ame, dima ez winîyaya ki sûr nîyo.

sûraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêl û asayîşdê xwu di zêdê sûrî ya bîyayeni, wesfê kes û çîyandê sûran tey bîyayeni. *Tr. Kırmızı görünümlü olmak, kırmızımtrak.* Eger sûraneya ci zêdê to bîyayê, ma do ferq nêkerdê.

sûravêlki *Zoo. Nm.* Heywanênda vîyederg û vîyeçewta ki; awan mîyan di coyêna. *Tr. Flamingo, flaman kuşu.* Sûravêlki kergênda weş a.

sûrbina *Tib. Nm.* Qînori. Dirbeta ki bi mîkrobên a ganî di vijîyaya û tey leym esto. *Tr. Akne, çıban, kan çıbanı, irinli kabartı.* Sûrbinaya ci, do ber bo ki weşi bo.

sûrbiza *Nk. Nm.* Vilikê sûrîy. *Tr. Kırmızı yabani lale, gelincik.* Ma şirê erdan mîyan di xwu rê sûr bizey arêdê. Ez do sûr bizayên jî bida marda xwu.

sûrbîyaye/ê 1. *N.* Merdimo ki renga ci bîya sûri. *Tr. Kırmızılaşan.* Ey, çinayê xwu yo sûrbîyaye eşt. 2. *N.* Çî/keso ki; qehrîyayo, bîyo ze adir, bîyo arpizot. *Tr. Kızaran, kızışan, ateş gibi parlayan, sinirlenen.* Ma kesî nêşayê o lajeko sûrbîyaye vindarno. Pî vinderdê, noqra o lajeko sûrbîyaye nêvinderdê. 3. *Ş. N.* Çî/werdo ki adirî ser o û ronî mîyan di, bêawi peyşayo, o yo peyşeno. *Tr. Kızaran, ateşte ve yağda susuz olarak pişen.* Mi bixwurê penîro sûrbîyaye, ê bînî weşêrî yo. 4. *Nk. N.* Sebze û meyweyo ki bîyo bîyaye û renga ci bîya sûri. Sebze û fekîyo ki wextê ci yê werdî ameyo. *Tr. Olgunlaşan sebze ve meyve.* Şirê awî mîyan, sebzeyê sûrbîyayî biçînê, ê sûr nêbîyayî meçînê. 5. *Zv. N.* Şidîyaye/ê, şîşbîyaye/ê. Çî/keso ki şidîyayo, bîyo pêt û o yo kudêno, o yo serdewam beno, o yo bi hukimdê xwu yê peyênî ya dewam beno. *Tr. Kızışan, son sürat devam eden.* Ez texmîn kena ki; o karo sûrbîyaye, qe di rojîy jî xwu ver nêdano.

sûrbîyayeni 1. *f. M.* Sûrbîyayîş. Renga ci sûr bîyayeni, renga ci qirmiz bîyayeni, renga ci zêdê sayerda sûrî bîyayeni, renga ci zêdê rengerda şamikênda bîyayê bîyayeni. *Tr. Kırmızı olmak, kırmızılaşmak.* Çaketê ci çinay mîyan di bîbî sûr. 2. *f. M.* Sûrbîyayîş. Qehrîyayeni, zêdê adirî bîyayeni, ze kili bîyayeni, adir ci kewteni. *Tr. Kızmak, kızışmak, ateşpare olmak, müthiş sinirlenmek.* Mêrdek bîbî sûr, qeçanê ci nêzanayê ki kotî kewo, ci rê cayê Ellahî nêmend bî. 3. *Ş. f. M.* Sûrbîyayîş. Adirî ser o, ronî mîyan di, bê awi qijqijîyayeni, peyşayeni. *Tr. Kızarmak. Ateşte ve yağda, fakat susuz olarak pişmek.* Mi xwu rê şamîya ezaban kerdi. Mi hema tawa di şamik û balcan û îsotîy kerdîy sûr. 4. *Nk. f. M.* Sûrbîyayîş. Bîyayeni, wextê ci yê werdî amîyayeni, bîyayen di renga ci sûr bîyayeni. *Tr. Sebze ve meyvelerde olgunlaşmak, kızarmak.* Şirê baxçî mîyan, xwu rê sayanê sûran, meywanê sûrbîyayan biçînê û bûrê. 5. *Zv. f. M.* Sûrbîyayîş. Şidîyayeni, şîş bîyayeni, pêt bîyayeni, bi hukimdê xwu yê peyênî ya berdewam bîyayeni, şîyayeni, ramîyayeni. *Tr. Son sürat devam etmek, iyice kızışmak.* Şêlig ame helecan, mi zana kar do sûr bo. Xwura bol jî nêramit.

sûre *Er. Teo. Nm. Bw.* Sûra. Qur'anê Kerîmî di sûre esta ki Mekkî ya, esta ki Medenî ya.

sûrek/i *N.* Kes/çîyo ki; renga ci mabeyndê sûrûsipe û zerdî da. *Tr. Sarışın, sarıya çalan. Sarı, kırmızı ve beyaz arasında sayılabilecek insan rengi..* Renga porsûran, renga Tirkan, renga tayên gawiran, renga Awrûpayîjan, renga Almanan sûrek a, ê bixwu jî sûrek ê. Hembazêndê min o sûrek jî esto.

sûreka vilikî *Nk. Nm.* Babetêndê engûran a. Na engûri qulorek a, sert (pêt) a, sûrûsipê ya, wextê engûrandê bînan bena, heta yaxeran manena, serdan vero xwu ver dana (damişê serdan bena), zêdê engûrda şirê şîrini nîya, tezê werêna, qandê ejkijan hend jî tercîh nêbena, cayo ki rezan rê beno, ûjanan di bi erdî ya robere yena. Na engûri sûreki nîya, "sûreka vilikî" ya. Renga mewerda ci, goreyê rengerda mewandê bînan kuho nîya, deha akerdê ya. Perrê ci goreyê perrandê mewandê bînan deha bol pehan ê. *Tr. Yuvarlak, sert, kabuklu, kırmızıya çalan bir beyazlığı olan, yağmurlara kadar ömrü uzayabilen, soğuklara dayanıklı, şire olmayan*

ve taze olarak tüketilen bir üzüm çeşidi. Sûreka vilikî Sêwreg û Çêrmûki di esta.

sûrekey *Nm.* Sûrek/i bîyayeni, wesfê sûrekan. Kes/çîyo ki; renga ci mabeyndê sûrûsipe û zerdî da; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarışınlık, sarıya çalmak. Sarı, kırmızı ve beyaz arasında sayılabilecek insan renginden olmak.* Sûrekey senîn ki sebebê zewmbîyaney nîya, sîyayey jî sebebê kemaney nîya.

sûret *Er. Nn. Bw.* Rî 1. Ez qayîl nîya sûretê înan bivîna. Çunkî înan serikê ma kişt.

sûrey *Er. Teo. Nb. Bw.* Sûra. Qur'anê Kerîm di 114 teney sûrey estê. Tewra dergi sûreya Baqara ya tewra kilm jî sûreya Kewser a.

sûrgulêri 1. *Nk. Nm.* Şîlanîy, şîlanokîy. Gulêrênda sûr a ki *Tr. Kırmızı yaban gülü ağacı.* Sûrgulêrênda weşi kepir di est bî. 2. *Nk. Nm.* Şîlanîy, şîlanokîy. Gulêrên a ki tozdê ci ra babetên çayên virazena. *Tr. Kuşburnu ağacı.* Sûrgulêri ra xwu rê çay virazê ki şima bişimê.

sûrguli *Nk. Nm.* Şîlani, şîlanoki. Vilikênda sûra ki *Tr. Kırmızı yaban gülü.* Sûrguli do nêçîneyo ki cayê xwu weş kero. 2. *Nk. Nm.* Şîlani, şîlanoki. *Tr. Kuşburnu.* Sûrgula ci, ci rê bes nêkena, do kotî ma rê bido.

sûrgulîy *Nk. Nm.* Şîlanîy, şîlanokîy. *Tr. Kuşburnu.* Sûrgulê ci hewna nêbîbîbîyayey.

sûrhewziki *Cog. Nm.* Darbesi, terbesi, hewtrengi, mûndîya azmînî, mûndîya eyşfatma, mûndîya nebîyan, mûndîya fatmaya nebîyan, kesk û sûr û zeri, keskûsorûzerdi. Bolkî wesarî wexto ki azmînî di rengan reng mûndîyên vijêna. *Tr. Gökkuşağı, elvan-ı seb'a.* Vanê kam ki sûrhewziki bin ra bişo şiro, çi merama ci bibo, yena ca.

sûriji *Tib. Nm.* Sûrinci. Babetên nêweşînênda qeçekan a. Na nêweşîni bi vîrusda *Morbilli* ya ravêrena kesan. Vanê sifte sifte doktor Razîyê Îranî ferq kerda. *Tr. Kızamık, kızamık hastalığı.* Verî sûriji bol însanîy bi xwu ya berdê.

sûrijivete/ê *Tib. N.* Sûrijîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo sûriji, sûriji veta. *Tr. Kızamık çıkaran.* Merdimo sûrijivete do kesandê bînan ra dû kewo ki, nêweşîna ci ê bînan nêşiro.

sûriji veteni *Tib. f. M.* Sûrijivetiş. Sûrijî bîyayeni, nêweşê/a sûriji bîyayeni. *Tr. Kızamık çıkarmak.* Keyneka ci ya werdîyeri sûriji veta.

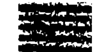
sûriki *Nm.* Soriki, sosreti. Çîya nîşanî ya sûri, çîya ki pêro nîşaneya ci zanê. Çîyo ki êlan bîyo, eşkera bîyo. Xeza sûrek û pembeyîn a ki; veyve di erzêna veyvan ser. *Tr. İlan edilen, herkesçe bilinen, bayrak, nişan, kırmızı bayrak, kırmızı nişan, dalgalanan kırmızı bayrak veya işaret/nişan. Düğünde gelinlerin üstüne atılan, tül gibi ince, genellikle de kırmızı veya pembemsi örtü.* Sûrika veyvedê ma pembê bî. Labelê sûrikîy bolkî sûrince yê. Vanê, ti bi sûrik bê. (Tîya di maneyê ci: *İsmin kötüye çıksın, dillere kötü olarak düşesin, ilan olan, ağızlara düşesin, adın çıksın vs.*)

sûrikî *N.* Nîşan bîyayeni, wezîyetê nîşanî, îşaret bîyayeni, zêdê nîşanda welatên bi darên a, bi estûnên a hêl bîyayeni. *Tr. İlan olmak, ilan şekli, aşikar olmak, dalgalanmak, bayraklaşmak, gizlisi saklısı olmamak.* Bîbî sûrikî jî fina ar nêkerdê.

sûrikîbîyaye/ê *Zv. N.* Sosretîbîyaye/ê, eşaretbîyaye/ê. Keso ki çimandê pêrini vero bîyo eşkera û pêrini vero bîyo bi erbetî, zêdê nîşan a welatên çiman vero o yo hêl beno, o yo aseno, nimîyêndê ci nêmendo, çi eybûarêndê ci esto, o yo pêro çiman veroyo û o yo aseno. *Tr. Her türlü ayıbı, iyisi, kötüsü ilan olunan, gizlisi ve saklısı kalmayan.* Merdimo sûrikîbîyaye çi zano nêşermayo!

sûrikî bîyayeni *Zv. f. M.* Sûrikîbîyayîş. Sosretî bîyayeni, eşaret bîyayeni, eşkera bîyayeni, erbeti bîyayeni, nameyê ci dinyayo vijîyayeni, nîşan bîyayeni, çimandê pêrini vero rezîl yan jî eşkera bîyayeni, çi çîyê ci esto, pêro çiman vero eşkera bîyayeni. *Tr. Bayraklaşmak, ilan edilmek, gizlisi saklısı kalmamak, rezil ü rüsva olmak, adı çıkmak.* Maya ci, ci rê va, boka ti bi sûrikî bê.

sûrin/i *N.* Sûrince/ê, ze sûr/i, zêdê sûrî ya, ze ki sûr/i bo. Çî/keso ki; renga ci zêdê rengerda sûr a, bi sûran manena. *Tr. Kırmızımsı, kırmızıya çalan, kırmızı görünümlü.* Mi bixwurê sûrin ame. Mi va beno ki sûr o.

sûrincane *Nn.* Sûrane, ze sûr, zêdê sûrî ya, bi sûrî mendeni, wesfê sûrî tey bîyayeni. *Tr. Kırmızı gibi, kırmızıya çalmak, kırmızı görüntüsü vermek.* Mi va neyo ki sûrincane o, winî nêame.

sûrincaney *Nm.* Sûrincane bîyayeni, wesfê sûrincî tey bîyayeni, bi rengerda sûrini mendeni. Şeklê ci û asayîşê ci bi sûrincî mendeni. *Tr. Kırmızıya çalınmış olmak.* Sûrincanêya ci jî o amoş nêkerd.

sûrince/ê 1. *N.* Rengên a ki ze sûri. Bi sûr mendeni. *Tr. Kırmızıya çalan bir renk.* Mi bi xwu rê sûrince weş o. Labelê hergi çî ser o nê. 2. *Nn.* Çîyo ki renga ci zêdê sûrî ya, sûrane, ze sûr, sûrin. *Tr. Kırmızıya çalan.* Çîyêndo sûrince bibîyayê, do deha weş bîyayê.

sûrinceyîn/i *N.* Sûrince/ê, sûrane/ê. Çîyo ki renga ci sûrincê ya, bi sûrî menano, tey sûraney esta. *Tr. Kırmızılı, kırmızı görünümlü, kırmızıya çalan.* Eger sûrinceyîn bîyayê, mi do dûrî ra fehm kerdayê. Çunkî ê mi jî winî bî.

sûrinceyîney *Nm.* Sûrince/ê bîyayeni, wesfê sûrincan tey estbîyayeni, sûraney, sûrane/ê bîyayeni, wesfê sûranan tey bîyayeni, renga ci bi sûran mendeni, zêdê sûrinceyan bîyayeni. *Tr. Kızılca olmak, kırmızıya çalmak, kırmızı görünümlü olmak.* Eger sûrinceyîneya ci jî nêşayo balê şima bianco, xwu ra rengê bînîy jî nêşenê biancê.

sûriney *Nm.* Sûrin/i bîyayeni, ze ki sûri bo, renga ci zêdê rengerda sûri bîyayeni, wesfê kes û çîyandê sûrinan bîyayeni. *Tr. Kırmızılı olmak, kırmızıya çalmak.* Ez a sûrineya ci nêşena bifirikna, hewna ti yê sipeyeyda ci dima yê.

sûrkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi rengerda sûr a bîyo boyax, renga sûri sawîyaya bi ci. *Tr. Kırmızıya boyanan, kırmızılaştırılan, kızıllaştırılan.* Dêso sûrkerde û zerd kerde jew nêbeno. 2. *N.* Çî/keso ki; adirî ser o bi ronî ya qijqijneyayo, rind û rind peyşayo. *Tr. Kızartılan. Ateşte ve yağ ile iyice kızartılmış olan, pişirilen.* Ez do nêşamikan û îsotan û balcananê xwu ron di sûr kera û dima pêmîyan kera, eya tepîya jî bîyara şima verana. Ki şima tamojikî nêbî, fina vajê. 3. *Zv. N.* Gijgijneyaye/ê, pûknaye/ê, pûkneyaye/ê, serqulojneyaye/ê. Ser o girankerde, ser o vêşîkerde, ser o derênikên ronaye. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ser o kerdo sûr, vêşî vêşî ser o vinderîyayo, bi qewet û qudretêndê vêşî ya bîyayeni yan jî nêbîyayenda ci ser o vinderîyayo. *Tr. Kızıştırılan, kızdırılan, yoğunlaştırılan, ivme kazandırılan, önemle üzerinde durulan, baskı uygulanan.* Lejê sûrkerdî zirar da pêrini, de ki wa kesên bişo xwu nê lejdê sûrkerdî ra dûrî fino ho! 4. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo hêrs, kerdo ze arpizot. *Tr. Aşırı sinirlendirilen, kızdırılan, kızıştırılan, öfkelendirilen.* Şima deha rew rewî nêşenê ê kutikê sûrkerdî vindarnê. 5. *Nk. N.* Çîyo (sebze û meywe) ki jewî bi hukimdê çîyan a kerdo bîyaye, renga ci bi sûrey a kerda bîyayê. *Tr. Başka bir saika ile, normalin dışında olgunlaştırılan, kırmızılaştırılan meyve ve sebze.* Meywedê sûrkerdî di tam nêbeno.

sûrkerdeni 1. *f. M.* Sûrkerdiş. Bi rengda sûr a boyax kerdeni, sûri ser anteni, renga sûri ci sawiteni. *Tr. Kırmızıya boyamak, kırmızıya çalmak, kırmızılaştırmak.* Mi kerd sûr jî înan nêrîda. 2. *f. M.* Sûrkerdiş. Adirî ser o ronî mîyan di qijqijnayeni. *Tr. Kızartmak, kızgınlaştırmak. Yağda ve ateşte iyice pişirmek.* Mi şamik û îsotîy xwu rê kerdîy sûr û mi sêpare di werdîy. 3. *Zv.* Gijgijnayeni, şîş kerdeni, ser o vêşî kerdeni, pûknayeni, ser o giran kerdeni. *Tr. Kışkırtmak. Oluşan, yönelen, meydana gelen bir şeyin dozajını artırmak, kızıştırmak, kuvvetini artırmak.* Eger mi ser o sûr nêkerdayê, înan qethan, o kar nêqedînayê. Mi va, dê ha, dê, dê ha dê, axirî ki ma qedîna. 4. *Zv. f. M.* Sûrkerdiş. hêrs kerdeni, arpizot kerdeni, bol qehirnayeni. *Tr. Kızdırmak, kızıştırmak, alevlendirmek, köpürtmek, aşırı sinirlendirmek.* Eger to sûr nêkerdê, winî hêrişê serdê mi nêkerdê. 5. *f. M.* Sûrkerdiş. Sebebê bîyayenda meywe û sebzan bîyayeni, bîyaye kerdeni, bi bîyayen a renga çîyandê sebze û meywan sûr kerdeni. *Tr. Olgunlaştırmak.* Citêro şamikan bi hukimdê tîpan an keno sûr. Cora tey tam çinî yo.

sûrmar/i *Zoo. N. Bw.* Maro/a sûr/i. Sûrmar bol tehlûke yo.

sûrmarey *Zoo. Zv. Nm.* Maro sûr bîyayeni, marran mîyan di sûrê ci bîyayeni. Însanan mîyan di girgîn û lûk bîyayeni. *Tr. Gerçek manada kırmızı yılan, mecazi anlamda da kişi olarak tehlikeli olmak.* Sûrmareya ci, ci rê lûk a. Mi rê nêşeno lûk bo.

sûr *Nn.* Rengên a, renga gonî ya. *Kur. Sor. Îng. red. Tr. Kırmızı.* Renga sûrî ra ma nêşenê fek verdê.

sûro/a belek/i *N.* Tewro/a sûr/i, sûro/a sûr/i, bol sûr/i, çiqsûr/i, sûro/a belekin/i, sûro/a ki eynî xwu weno/a. *Tr. Çok kırmızı, uzaktan kendini gösteren kırmızı.* Çîyêndo sûro belek bî, ti senîn nêşenê pêmîyan ra vejê ki?

sûro/a belekin/i *N. Bw.* Sûro/a belek/i. Çîyêndo sûrûbelekin bî. Cora mi nêecibna.

sûrsûriki 1. *Nk. Nm.* Vilika sûri, vilikê sûrîy, gangiloya sûri, sûrbiza. *Tr. Kırmızı lale.* Ma yê kenê erdan ser o xwu rê sûrsûrikîy arêdê. 2. *An. Nm. Bw.* Zotiki. Sûrsûrika ci vijîyaya teber, ê do berê doktor, labelê şermayeno. Halbikî nêweşey û doktorey di eybûar nêbeno. 3. *An. Nm.* Heywanan di borîya ki werd mîyan ra şino mîdî mîyan. *Tr. Hayvanlarda yemek borusu, yutak borusu.* Sûrsûrika ci xeripîyê bî. 4. *Nm.* Nîşana dewletan, nîşana dewletana sûri. *Tr. Bayrak, albayrak.* Verî ma wexto ki veyve kerdê, ma sûrsûriki ronayê, ma sereyên pîyaz/jû cayan di henar jî nayê ser.

sûrûbelek/i *N.* Sûrûbelekin/i, kurûbelek/i, kurûbelekin/i, kurûsûr/i, sûrûkur/i, sûrû-

sip/ê. Hem sûr/i hem jî belek/i. Kes/çîya ki tey sûrûsipe û sûrûbelekiney esta, rengan di zînde/ê o/ya, bigane/ê o/ya. *Tr. Al al, kırmızı ve beyaz arası olan, adeta renkte parlayan.* Merdimêndo sûrûbelek bî.

sûrûbelekane *Nn.* Sûrûbelekkî, sûrûsipeyane, sûrûsipeyîn, kurûbelekane, kurûbelekin, kurûbelekîn, ageyraye. Hem sûr hem jî belekin, renga ci ageyrayê bîyayeni. Ze sûrûsipe, ze kurûbelek, ti vanê beno ki ci ra gonîya kena teber do. şekil û bîçimê sûrûbelekan ser o bîyayeni. *Tr. Al al. Çok gelişmiş, semizlik veya gelişmişlikten dolayı içinden kan fışkıracak gibi olmak.* Mi bi çimandê xwu ya dî, sûrûbelekane bî.

sûrûbelekaney *Nm.* Sûrûbelekkîyey, sûrûsipyaney, sûrûsipyîney, kurûbelekaney, kurûbelekiney, kurûbelekîney, ageyrayeni. Ageyraye/ê bîyayeni. Wesfê çî û kesandê sûrûbelekan tey bîyayeni, bol û bol ageyraye/ê bîyayeni, ti vanê/a beno ki gonî do rî ra teber do. *Tr. Gelişmişliği yüzüne al al şeklinde vurmak.* Mi rê ki înan a sûrûbelekaneyda ci ra xwu rê veyvi nêkerdi. Wihêra kok û binyatî bî. Cora înan xwu rê berdi.

sûrûbelekey *Nm.* Sûrûbelekiney, kurûbelekey, kurûbelekiney, sûrûkurey, sûrûsipeyey. Sûrûsipe bîyayeni. Rengan di bol akerde, bol bigane, bol zîndeyey, xwu werdeni. *Tr. Al al olmak, canlılık, renklerde canlı olmak, albenisi çok olmak.* Sûrûbelekeya ci eynî xwu werdê.

sûrûkur/i *N. Bw.* Sûrûbelek/i. Mêrdekî mi rê va sûrûkur bî, winî nêvijîya. Cora mi jî nêherîna. Ti wazenê xwu rê biherîni.

sûrûkurey *Nm. Bw.* Sûrûbelekey. Bi ey ki çîyênda sûrûkuri bî. Halbikî sîyaûsoteri bî.

sûrûkurîney *Nm.* Sûrûkurîni, sûrûsipyey. Sûrûkur/i bîyayeni. Rengan di zînde bîyayeni, xwu werdeni. *Tr. Al al olma, çok canlı olmak.* Sûrûkurîneyda ci ra, ma qîmiş nêbîyê ki biwinîyê ci ra.

sûrûsipane *Nn.* Kurûbelekane. Zêdê kurûbelekîya, bi sûrûsipê ya mendeni, wesfê kes û çîyandê sûrûsipeyî ya, wesfê kes û çîyandê ageyrayan bîyayeni. *Tr. Al al olmak. Kırmızı ve beyazlık kendisini ciddi derecede hissettirmek.* Kesêndo sûrûsipane bî.

sûrûsipaney *Nm.* Kurûbelekaney, Tey wesfê kes û çîyandê kurûbelekan û çîyandê ageyrayan bîyayeni. *Tr. Al al olmak. Kendisini hissettirecek derecede kırmızı ve beyazca olmak, yanaklarına kan kırmızısı reng yansımak.* Eger sûrûsipaneyda ci ra nêbîyayê, kesî qandê pêrandê ci nêwaştê.

sûrûsipe/ê *N.* Kurûbelek/i. Çî/keso ki renga ci hem sûr a hem sipê ya; renga ci zîndê û akerdê û biganê ya, ageyraye o, xasek o. *Tr. Çok canlı, al al, iyi gelişmiş, hoş, yakışıklı.* Lajekêndo sûrûsip bî.

sûrûsipeyey *Nm.* Sûrûsip/ê bîyayeni. Renga ci sûrûsipe/ê bîyayeni, sûrûsipê pêmîyan di bîyayeni; hem sûr/i hem jî sipe/ê bîyayeni, rengan di zîndeyey. *Tr. Al al olmak, canlı olmak, kırmızıya beyaz çalmış olmak.* Esas ez bi sûrûsipeyeyda ci ya xapîyaya.

sûrûsipeyîn/i *N.* Kurûbelek/i, sûrûsip/ê, kurûbelekin/i. Çîyo ki renga ci, ageyrayîşê ci kurûbelek o, bol weş ageyra o, rîdê ci ra ze ki gonî bierzîyo. *Tr. Al al olan, kıpkırmızı olan, kan çıkacakmış gibi olan, çok iyi gelişmiş olan.* Mi rê ki jî do sûrûsipeyîn bo. Înan winî va.

sûrûsipeyîney *Nm.* Kurûbelekiney, sûrûsipyey, kurûbelekiney. Wesfê sûrûsipeyan. Çîyo/a ki; renga ci, ageyrayîşê ci kurûbelek a, bol weş ageyra o/ya, rîdê ci ra ze ki gonî bierzîyo. *Tr. Al al olmak, kıpkırmızı olmak, kan çıkacakmış gibi olmak, çok iyi gelişmiş olmak.* Hele a sûrûsipyîneya ci!

sûrvaş *Nk. Nn.* Koksor. Babetêndê vaşî yo ki kokê ci sûr o. *Tr. Kökü kırmızı olan bir çeşit ot.* Erddê ci mîyan di xeylên sûrvaş est bî.

sûs 1. *Nn.* Xemil, tawn, şoret, neqş. Çîyo ki lazimey ser ra o, vêşinde yo. Labelê kesî rê şoretên dano, kesî yan jî çîyan keno weş, keno xasek. *Tr. Süs, bezek.* Qey şayo çina xwu ra do, sûs wazena! 2. *Nk. Nn.* Bîyan. Kuhoyîyêndo bikok o, kokê ci zêdê daran qalin nîyo, qûmîstanan di beno, wexto ki emaret kenê beno zêdê porîya û ci ra şerbetê (bîyan, sûs) virazêno. Welatdê ma di bol cayan di beno. *Tr. Meyan kökü, meyan bitkisi ve meyan şerbeti.* Mi bixwu sûs hem arêdayo, hem jî şerbetê ci viraşto û şimito.

sûsawî *Nm. Bw.* Awa sûsî. Eger ez rojeyî di sûsawî nêşima, hewîna mi nîna.

sûsela *Nm.* Selaya merdan, merdî delal dayeni, merdena merdî êlan kerdeni, selaya ki camîyan di qandê merdan deyêna. *Tr. Ölü selası.*[1] bi

---

1 Bi texmîndê mi ki na vajeki yan na "sela" di awi esta, merde şuwêno, cora vajîyaya yan jî verî hakîmey *"subaşı"*yan dest di bîya, ûja ra yena. Yanê yan delaleya merden a ki tey aw û şiteni esta yan jî bi emirdê eskeran a (*su*, Tirkî di *"esker"* o, *"ordu"* yo. No jî nîşanê resmîyetî yo.) delal deyêno, êlan beno, bi namedê

meqam (hewa)dê Huseynî ya waneyêna.

sûsele *Nn.* Sulale, kok, kokê ci, kokê însanan, malabat dûrî û nezdî. *Tr. Sülale, soy sop, köken.* Ez sûseleyê înan pêrini jî zana, înan mîyan di merdimêndo winî hewl çinî yo, o înan ra nîyo.

sûsik/i 1. *Zoo. N.* Babetên zerec o. *Tr. Bir cins keklik.* Sûsik senîn o, kamcîn o? Ez bixwu nêzana. 2. *Nk. Nm.* Bîyange, bîyangeh, cayê bîyanî, cayo ki tey bîyan (sûs, sûsik) karêno. *Tr. Meyan kökü yetiştirilen yer veya yerleşke.* Sûsikda rodê Feratî di sûs beno kuho.

sûsiki *Nm.* Başûrdê Rojawandê Suwêreki di nameyêndê dewên o. Sûsiki di, qey verî sûsik bîyo kuho ki no name neyayo pa. Esas sûsiki nameyêndê babetên zerecên o jî. Beno ki cayê zerecan bîyo. Çunkî ê çoşman di verî zereco sûsik jî est bîyo, sûsik jî karîyayo bîyo. *Tr. Siverek'in Güneybatısında Zazaca/Kürtçe bir köy adı.*

sûsin/i 1. *N.* Sosin/i, neqşîn/i, neqişîyaye/ê. Çî/keso ki; sûs pa esto, sûsin o, neqşîn o. *Tr. Süslü, bezenmiş.* Mi rê tayên tebançeyo sûsin birişi. 2. *N.* Bîyanin/i. Çî/keso ki; tey sûs esto, mîyan di sûs esto, bîyan debîyayo de. *Tr. İçinde meyan kökü/suyu olan.* Ez, ê rexdê sûsinî di bol geyraya.

sûsiney 1. *Nm.* Sosiney, sosin/i bîyayeni, neqşîney, neqşîn/i bîyayeni, tey sûsîy bîyayeni, sûs (neqş)ê ci estbîyayeni. *Tr. Süslülük, nakışlılık.* Mi sûsineyda ci ra çîyên fehm nêkerd. 2. *Nm.* Bîyaniney, bîyanin bîyayeni, bîyanê ci bîyayeni, tey bîyan bîyayeni, pa bîyan bîyayeni. *Tr. Meyan köküne/suyuna sahip olmak.* Eger sûsineya ci jî şima razî nêkerdê, xwu ra çîyên nêşeno şima razî kero.

sût/i *Sos. N.* Sûtal/i, çeqel/i, soytarî, salme/ê, tûre/ê, qît/i, tolaz/i. Kes/çîyo ki; teberdê exlaqdê şêligî hereket keno, hal û karê ci teberdê şarî yo, goreyê exlaqdê şêligî nêluweno. *Tr. Gayr-i ahlaki, kural dışı, sefihane davranışları olan kimse.* Qeçê xwu tembîh kerê, wa bi sûtan a nêgeyro.

sûtane *Sos.* Sûtalane. *Nn.* Bi şikildê sûtî ya, zêdê sûtî ya, zêdê sûtan a, zêdê salman a, salmekî, zêdê fêlxiraban a. *Tr. Soytarılar gibi, sefihane, sefihçe.* Sûtanê şî, sûtanê amê. Qethan tey çîyên nêvirîya.

sûtaney *Sos. Nm.* Sûtalaney. Sûtkî, sûtkîyey, zêdê sûtan a, bi şikildê sûtalan a. *Tr. Sefihane olmak, sefihane bir durum olmak.* Sûtaneya ci ci rê tim jî zirar ard.

sûtey *Sos. Nm.* Sûtaley, sûtîni, salmeyey, salmîni, soytarîyey, tûreyey, qîtey, tolazey. Exlaq di teberdê şarî di bîyayeni, exlaq di şarî ra teber bîyayeni, wahîrê exlaqdê xirabî bîyayeni. *Tr. Gayr-i ahlaki davranışa sahip olmak, avarelik, kural dışılık.* Verîndera sûteya înan esti bî.

sûtqerane *Nn. Bw.* Berbendane. Şewrarayo, ti yê tîyanan di winî sûtqerane se kenê û çiçî vila kenê?

sûtqeraney *Nm. Bw.* Berbendaney. Eger sûtqeraneyda xwu ra haydar bo, kesî rê sûtqere nêvano.

sûtqere/ê *N. Bw.* Berbende/ê. Kesêndo sûtqere yo, ne karêno ne jî gurweyêno.

sûtqereyey *Nm. Bw.* Berbendeyey. Qehrîya pira û va nika werzi şorî bewnî karûgurwedê xwu ra, sûtqereyey lazimi nîya!

---

hukimdaran a çî waneyêno, tîya ra yena. Na vajeki bi şikildê *"susela"*, *"suselasî"*, "selaya merdan" vajêna. Labelê bi şikildê "selaya su" yan jî "selaya suy" a nêvajêna. Sela bi maqamdê Huseynîya waneyêna.

Ş: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û hîrê ya. Na herfi, bêveng a, bestoka herfandê vengînan a. Goreyê înan şekîl gîna. Vijîyayena na herferi winasîn a: Çengey do bigêrîyê û lewîy do abîyê. Bi no babet a vengên vera vernî kut beno. Kut kerdenda nê vengî di çenge jî tenekên abeno. Na herfi, herfa dindanan û ziwanî ya.

şa 1. *N.* Şad, kêf, hîssê rindey, hîssê weşey, mesûdey, kêf di bîyayeni, herayey. *Tr. Sevinç, sevgi, sevinmek, mutlu, mutluluk, meserret, keyif.* Ellah ci şa kero. Ci rê şeqşeqokên bîya, wa pa şa bo. 2. *N.* Vêşî, vêşîyey, vila, vilayey, zeyîdîyayeni, zeyîdîyayeni, boley, bol bîyayeni, berke, berkeyey, berke bîyayeni. *Tr. Artma, artış, bereket, bereketlenme, ziyade, yayılma, yaygınlık.* Ellah rehma xwu şa kero. Ellah nîmetanê xwu ya şa kero. Şima jî îlm û zanîşê xwu şa kerê. Wa zengînîy tekellufê xwu şa kerê ûzn. 3. *H.* Qandê şexsan ze ki vajo ay, ey, înan, ma, şima şa bikero, şa bûro, şa bişimo ûzn. Tersê ci "nêşa" yo. *Tr. Yapabildim, yapabildin, yapabildi, yapabildik, yapabildiniz, yapabildiler.* Jewî va: Şa nêşa? Ê bînî va: Şa.

şabik *An. Nn.* Şahbik, şehvik. Por qesnayenda camêrdan di hendê destên, hendê tepiştenên vernî di poro ki verdeyêno. *Tr. Erkeklerin saçlarını tıraş ederken alnının yukarısından ön tarafta doğru bıraktıkları bir tutamlık saç.* Berberan verî ma rê şabik verdayê. Dima no şabik bî mode.

şabirxan *Nk. Nn.* Şabilxan, şavilxan. Babetên vaşêndo biqilçix o zirardan o ki, erdandê fekîdaran di, erdandê sûran di beno. Bi şikildê xelledê zûrayîyên o. *Tr. Humuslu topraklarda buğday içinde yetişen ve buğdaya zarar veren, buğdaya benzeyen, kılçıklı zararlı bir çeşit ot.* Şabirxan do zirar bido tenan.

şabîyaye/ê 1. *N.* Şadbîyaye/ê, kêfşadbîyaye/ê, kêfweşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi karûgurwe û çîyên û kesêndê weş û delal û xasek û bi xeyrî ya kêfê ci ameyo, bîyo şa, bîyo bextîyar, wext û coydê xwu yê qismî ra bîyo razî, bi kêfdê ci ya karûgurweyên bîyo. *Tr. Sevinen, mutlu olan, mutluluk duyan, bahtiyar olan.* Qeço şabîyaye girdey di qeçekan keno şa. 2. *N.* Şênbîyaye/ê, zeyîdîyaye/ê, vêşîbîyaye/ê, şênaî mîyankewte/ê, vilabîyaye/ê. Çî/keso ki; bi vila bîyayen a bîyo vêşî, zeyîdîyayo, bîyo bol, şênayî dekewta mîyan. *Tr. Şüyu bulan, artan, çoğalan, ziyadeleşen, intişar eden.* Kêfê şabîyayî şî heme kerdîy şa.

şabîyayeni 1. *f. M.* Şabîyayîş. Şad bîyayeni, kêfşad bîyayeni, kêfweş bîyayeni. Mesûd bîyayeni, pey kêf kerdeni, qandê coy kêfê ci amîyayeni, hal û wextdê xwu di weşey di bîyayeni. *Tr. Mutlu/ bahtiyar olmak, sevinmek, keyfetmek, mutlu*

olmak. Ma zewijnay, ma va wa pêya şa bê, ma çi zanê ki awa ci do erqên ra nêşiro. 2. *f. M.* Şabîyayîş. Şên bîyayeni, zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, vila bîyayeni. *Tr. İntişar olmak, şüyu bulmak, yayılmak, ziyadeleşmek, çoğalmak, artmak, üremek*. Eger rehma Ellahî şa bo, heme do ci ra naf bivînê.

şad/i *N. Bw.* Şa 1. Qeçekan şad kerê, înan kêfsal mekerê.

şadane *Nn.* Şayane, zêdê şabîyayan a, bi şabîyayan mendeni, wesfê şabîyayan tey bîyayeni. *Tr. Mutluca, bahtiyarca*. Boka şima şa şadane bikero?

şadaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê şadan a bîyayeni, wesfê şadan tey bîyayeni, bi şadan mendeni. *Tr. İş ve işleyişinde mutlu veya bahtiyarcasına olmak*. Kes şadaneyda ci rê, şahîd nêbîyo.

şade/ê *N.* Şahîd/i. Kes/çîyo ki; çîyên rê yan jî olayîyên rê bîyo şahîd, dîyo, ci çiman vero bîyo. *Tr. Şahit, tanık*. Boka ti mi nêkerê şade. Çunkî wextê ma şîyayîş û amîyayîşdê dadgerê çinî yo.

şadebîyaye/ê *N.* Şahîdbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên rê bi çimandê xwu ya bîyo şahîd. *Tr. Bizzat kendisi gören, şahit olan*. Şadebîyayeyê a hedîsa, tenya xalzayê mi no.

şadebîyayeni *f. M.* Şadebîyayîş. Şadeyey, şade/ê bîyayeni, şahîd/i bîyayeni, şadeyîney, dîyayeni, vînayeni, olayên het di bîyayeni, bîyayenda olayên di ci het di bîyayeni. Karûgurwe û merdimên bi çimandê xwu ya dîyayeni. *Tr. Şahit olmak, tanık olmak, görmek*. Ez şade nêbîyê, înan bol rî na mi ser. Ez deha caelmat menda, cora bîya şade.

şadekerdeni *f. M.* Şadekerdiş. Şahîd kerdeni. Kesên yan jî çîyên olayîyên rê vînok kerdeni, şade kerdeni. *Tr. Şahit/tanık yapmak*. Nêbo nêbo ki şima ê zûrkerî xwu rê şade kerê.

şadey *Nm.* Şayey, şadîni, şadîney, şad/i bîyayeni, wesfê şadan ci ser o bîyayeni, kêfweşey, kêfweş/i bîyayeni, wesfê kêfşadan ci ser o bîyayeni. *Tr. Mutluluk, meserret, sevinç*. Şadeyda ci ra mi çîyên fehm nêkerdo. Şar wexto ki şad beno, keno ze ki bifiro.

şadeyey *Nm.* Şahîdey, şadeyîni. Şade/ê bîyayeni, şahîd/i bîyayeni, dîyayeni, vînayeni, çiman vero olay bîyayeni. Keso ki çîyên yan jî kesên dîyo, ci çiman vero olayîyên bîyo, a o kes bîyayeni. *Tr. Şahitlik, tanıklık*. Eger şadeyeya ci çinêbîyayê, o do jî rew verdeyayê.

şadeykerde/ê *N.* Şahîdîni kerde/ê, şadîni kerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên dîyo û ci rê şade, ci rê şadîni kerda. *Tr. Tanıklık/şahitlik yapan*. Ti yê kamdê şadeykerdî rê nînan vanê?

şadeykerdeni *f. M.* Şadeykerdiş. Şahîdîni kerdeni, bîyayîşdê karûgurweyên rê bi çimandê xwu ya şade bîyayeni, mehkemayên di îfade dayîşî rê şade bîyayeni. *Tr. Tanıklık/şahitlik yapmak, görgü tanığı olmak*. Şadey kerdeni kêrê bena, kêrê nêbena?

şadî *N.* Şaî, şabîyaye/ê, şadbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di şayo, şabîyayeyo, bîyo kêfşad, kêfê ci weş o. Nameyêndê lajekan o jî. *Tr. Sevinç, sevinen, meserret, mutlu, bahtiyar, baht-ı yaver*. Kam şadî bî, kam kêfsal bî?

şadîyey *Nm.* Şadî bîyayeni, wesfê şadîyan ci ser o bîyayeni, kêfşadey, kêfşad bîyayeni, kêfweşey, kêfweş/i bîyayeni. *Tr. Mutluluk*. Şadîyey rê çiçî lazim o?

Şafiî 1. *Nn.* Mezhebo Şafiî, mezhebo ki Îmamê Şafiî ronayo. *Tr. Şafiilik*. Goreyê Şafiîyan kes şeno rêwîyey di, bi dûzanên a nimazî verorde kero yan jî bitexirno. 2. *N.* O keso ki Şafiî yo, mezhebdê Şafiîyan ra yo. *Tr. Şafiî Mezhebi mensubu*. Ez bixwu Şafiî nê, Henefî ya.

Şafiîyey *Teo. Nm.* Şafiî bîyayeni, rayda Îmamê Şafiî ra şîyayeni. Îbadetê xwu, bi rayda Îmamê Şafiî ra şîyayena kerdeni, caardeni. *Tr. Şafii olmak*. Şafiîyey jî zêdê Henefîyey mezhebên o.

şagirt/i *N.* Çirax/i, destirma. Kes/çîyo ki; destan vero gurweyêno. *Tr. Şakirt, çırak*. Şagirtê ci şîyo aresge, o yo tenya nêşeno otesîya karî bêro.

şagirtey *Nm.* Karûgurweyêndê zêdê hunerî di çiraxey, verdestey, verdest/i bîyayeni, çirax/i bîyayeni, destirmayey, destirma bîyayeni. Şagirtîni, şagirtîni, şagirt/i bîyayeni, wesfê şagirtan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; destan vero gurweyêno, yardim keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çıraklık, yardımcılık*. Şagirteya ci weş bî. Labelê ostayeyda xwu di herimîya.

şah 1. *S. Nn.* Kes/çîyo ki; dewletên ser o bîyo hukimdar yan jî hukimdarê welatêndê dewleti. *Tr. Şah*. Yanê "şah", hewna "padîşah"î bin do. 2. *Ky. Nn.* Kaya satrancî di sîya en qîmetdari, sîya ki hemini bolêrî pawêna, sîya ki biwerîyo kay vinî bena. *Tr. Satrançta şah olarak bilinen en önemli taş*. Mi va şah, ey eskerên ci rê kerd perdedar û mi ra nimit.

şahane *Nn.* Şahkî, zêdê şahan a, bi şahan mendeni, wesfê şahan tey estbîyayeni, zêdê hukimdarî bîyayeni, wesfê hukimdaran tey bîyayeni. *Tr.*

Şah gibi. Eger ez şah bîyayê, mi jî şayê winî şahane îdare bikero.[1]

şahaney *Nn.* Şahkîyey, şahkî bîyayeni, şahane/ê bîyayeni, zêdê şahan a bîyayeni, bi şahan mendeni, wesfê şahan tey estbîyayeni, zêdê hukimdarî bîyayeni, wesfê hukimdaran tey bîyayeni. *Tr. Şah gibi, şaha benzer*. Şahaneya zêdê înan ma di jî esta.

şahbik *An. Nn. Bw.* Şabik. Maya lajekî berberî rê va: Kaşka şima ci rê vernî di şahbikên verdayê.

şahbîyaye *Ky. Nn.* Kes/çîyo ki; şîyo bîyo şah, resayo payedê şahî, ci ra şah vijîyayo. *Tr. Şahlanan, şah olan*. Mêrdeko şahbîyaye û pûlo şahbîyaye.

şahbîyayeni *Ky. f. M.* Şahbîyayîş. Şahey, şeqamê şahî xwu dest fînayeni, herûnda şahî di ronişteni. *Tr. Şahlanmak, şah olmak*. Wexto ki Erdeşîrê Babekî bî şah, dewrê Sasanîyan bî.

şahey *Nm.* Şahîni, şah bîyayeni, wesf û payeyê şahan. *Tr. Şahlık, şahların makam*. Şaheyda xwu qethan zulim nêkerd. Wesf û namê ci Enûşîrwano Adîl bî.

şahhingi *Zoo. Nm.* Dahingi. Na hingi, sermîyanê kuwarî ya. *Tr. Ana arı, kraliçe arı*. Nê hingîy, bi şitdê hingan a warî benê. Nînan ra hergi kuwarî di jû bena. Goreyê marîyandê bînan deha gird ê, hakê hingan kenê û eger ki zemanên û zemînêndo weş bivînê hergi jewda ci şena rojên di di hezarîy hak bikero.

şahî *N.* Çî/keso ki; ê şahî yo, heqdê şahî do, şahî ser o yo, malûmilkê şahî yo. *Tr. Şahi, şahla ilgili, şah hakkında, şahın malı veya mülkü*. Malûmilko şahî hemî ser ra yo.

şahîd/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; olayên dîyo yan jî olayên rê bîyo temaşeger. *Tr. Şahit, tanık, herhangi bir olayın görgü tanığı olan kimse*. Eger şima deynêndê xwu danê, wa şahîdêndê şima bibo.

şahîdîni *Nm.* Şahîdey, şahîdîney. Şahîd/i bîyayeni. *Tr. Şahitlik, tanıklık*. Şahîdînda zûrkeran ra, adinî di dûman do bivijîyo.

şahîn *Nn.* Çîyê şahî, malûmilkê şahî, zêdê şahî. *Tr. Şahin, şahla ilgili, şaha ait*. Eger şahîn bo, beno mîrî jî.

şahîney *Nm.* Şahîn bîyayeni, ê şahî bîyayeni, heqdê şahî di bîyayeni, têkildarê şahî bîyayeni, malûmilkê şahî bîyayeni. *Tr. Şahinlik, şahla ilgili olmak, şah hakkında olmak*. Şahîneyda ci di ma rê zirar nêvîneyêno.

şahîni *Nm. Bw.* Şahey. Şahîna winî çetini cara nêvîneyêna.

şahîyey *Nm.* Şahî bîyayeni, ê şahî bîyayeni, şahî ser o bîyayeni, malûmilkê şahî bîyayeni, wesfê şahan bîyayeni. *Tr. Şahi olmak, miri olmak, şahla ilgili olmak, hükümdarlıkla ilgili, hükümdara ait olmak*. Şahîyeyda ci ra ma rê çi xeyr do bêro ki?

şahkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo şah, ca û meqam û payeyê şahan dayo bi ci, berdo cadê şahî di verdayo. *Tr. Şahlaştırılan, şah edilen*. Keso şahkerde qando ki bîyo şah, kes şeno fina bi zordê kesên a şahey ra rono.

şahkerdeni *f. M.* Şahkerdiş. Kesên yan jî kaygerdê satrancî rê dereceyê şahî dayeni. *Tr. Şah etmek/yapmak*. Keso ki bişo jewî şah kero, fina şeno ci şahey ra rono jî.

şahmarrani *Zoo. Nm.* Ser okê marran, maya marran, maymarrani. *Tr. Başyılan, şahmaran. Bütün yılanların anası*. Şahmarrani do şima perro ha!

şahreng *Nn.* Cayo ki tamari erzêna, cayo ki ganselameteya kesî bi ci ya peymêna. *Tr. Nabız*. Peymok na şahrengda ci ser û şah rengê ci pa peymit.

şahrengi *An. Nm.* Tamara pîli, tamara tewra girdi. *Tr. Atardamar, ana damar, şahdamar*. Şahrenga ci ci ra cibîyê, merdim merd.

şahzade *Nn.* Şehzade. Qeçê şahan, qeçê şahî. Kes/qeço ki yan qeçê şahan o yan jî lajê lajandê şahan ra yo. *Tr. Şehzade, şah çocuğu*. Kanî şahzade, kanî begzade, kanî raveyey, kanî verorey? Pêro peynî di mendîy, pêdi bîy jewîy.

şahzadeyey *Nm.* Şehzadeyey, şehzade bîyayeni, qeçandê şahan ra bîyayeni yan qeçandê qeçandê şahan ra bîyayeni. *Tr. Şehzadelik*. Şehzadeyeyda xwu ra tamên nêdî, wextdê ci di tim jî lejê mîyanî est bî.

şakerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni şa kerdo, kerdo kêfşad, kêfê ci kerdo weş, bîyo sebebê şa bîyayenda ci. *Tr. Mutlu edilen/ettirilen, sevindirilen, mesrur edilen*. Qeço şakerde do adinî di ci rê vinderîyo, ewêzîya şa kerdişdê ci do adinî di bibo. 2. *N.* Şeqnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo şên, vila kerdo, zeyîdnayo, kerdo vêşî. *Tr. İntişar edilen/ettirilen, şenlendirilen, abad edilen, imar edilen, yapılandırılan, güzelleştirilen, yaydırılan*. Şaro şakerde, do aver şiro.

şakerdeni 1. *f. M.* Şakerdiş. Kêfê ci ardeni, kêfşad kerdeni, sebebê kêfdê ci bîyayeni. *Tr. Sevindirmek, mutlu etmek*. Merdimêndo xêrxwaz o, tim

---

1 Vajeka Tirkan a "*şahane*"y tîya ra yena.

qeçekan şa keno. Boka Ellah jî ey şa kero. 2. *f. M.* Şakerdiş. Şeqnayeni, şên kerdeni, vila kerdeni, zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, kerdeni, rind kerdeni, weş kerdeni. *Tr. Şenlendirmek, yaymak, intişar etmek.* Ellah boka rehma xwu şa kero.

şakulî *Mîm. Nn.* O çîyo ki; kes pa fesala dêsan peymeno ki dêsîy çewt nêrê. *Tr. Çekül.* Şakulî bianci ki, dês çewt nêro. 2. *Mat. Nn.* Tîkmaya vera cêri, layo ki vera cêr bi delamên a verdeyayo, çixîza ki vera cêr tîk ancîyaya. *Tr. Düşey doğrultu.* Şakulî wa çewti nêro ki ma bişê hîsabê xwu raşt vejê.

şal *Nn.* Çapûto qalino viraşte. *Tr. Herhangi bir amaca yönelik olarak yapılmış, dikilmiş kalınca bez.* Eger şalênda ci bibîya, ey do o çî biercnayê.

şala ardan *Nn.* Afkûn. Şala ki ser o mîr alawenê, şala ki ser o ardîy rovêjenê, şala ki textê nanî, nanê ser û ser o nan akenê. *Tr. Ekmek açarken un etrafa saçılmasın diye ekmek tahtasının altına konulduğu bez.* Şala ardandê ci qul bî. Cora ardê ci pêro rijîyay bî erd.

şala firaqan *Nn.* Şala ki cinî pa firaqan besterenê. *Tr. Bulaşık kurutma bezi.* Şala ci ya firaqan jî tim ci destîyo bî. hend cuwaniki bî.

şalakîy *Nb.* Jewekê ci "şalak" o. Payçil. *Tr. Kar ayakkabısı, leken.* Şalakê ci çinêbî, nêşa şiro vewri di xwu xîj kero.

şala nanî *Nm. Bw.* Sabani, şala nanî. Mêrdek gest di merd bî. Cinêka mehş nepaki şala xwu ya nanî ardi ki, çiçî bîyaro? Ser o bê nanî hergi çîyo nepak esto, madê mêrdekî birîya.

şala nanî *Nn.* Sabani. Şala ki ser o nan werêno, nan û şamî ser o ronanê. *Tr. Sofra bezi.* Şala nanî rafînê, meymanîyê kenê bêrê.

şalbate 1. *Nn.* Jop. Çuweyê polîsan o lastikin. *Tr. Cop.* Polîsan bi şalbatî ya dayê piro, ey jî xwu ver dayê. 2. *Nn.* Hacetê camêrdeyo bêhesab gird. *Tr. Olağandan büyük penis.*

şaldesti *Teks. Nm.* Şala destan a ki kes pa dest û rîyê xwu bestereno. *Tr. Mendil, silme bezi, küçük havlu.* Şaldesta xwu, xwu destî ra meroni ki wa destê to tim jî pakîy bê.

şaldoşî 1. *Teks. Nm.* Şala cinîyan a ki cinîy erzenê doşîyandê xwu ser. *Tr. Kadınların sırtlarına veya omuzlarına aksesuar olarak attıkları şal, bez.* Şaldoşî nika her ca di bîyo edet. Bolkî cenîyê Erzirûmijî erzenê xwu ser. 2. *Teks. Nm.* Xawlîya ki robar di, serşo kerdeni di erzêna doşîyan ser. *Tr. Vücut kurutma bezi, sırt ve üst baş havlusu.* Lajekî xwu rê robar di karê şaldoşîyan dî. Ê ki serşoyê xwu kenê senîn ki robar ra vijênê, lajek hema reseno ci yo, şaldoşîyeri erzeno ci doşîyan ser. Şar jî ci rê bexşîş dano.

şalên/i *N.* Qer/i. Renga qehwî. *Tr. Kahverengi, kahverengili.* Çaketêndê ci yo şalên esto, ci ra bol hez keno.

şalgeh *Zîr. Nn.* Şalge. Xermanê fekîyan, xermanê meywan, cuwênê meywan. Cayo ki şala meywan roneyaya, şala fekîyan roneyaya. *Tr. Meyve harmanı.* Şalgehê meywandê înan ez tersena ki çimênokî bo. Emserr meyweyê înan maşallah bol o! 2. *Zîr. Nn.* Şalgeh. Babetên cayêndê gozandê wişkkerdan o ki gozan erdî bin di, cayêndo qûmîstan di yan jî cayêndo sîlangeh di nimnenê ki gozîy tey bibeşirîyê, mehfeze bê, tey nêherimîyê û vinderîyê. Têkilîyeya şalgehî û herri pêra birîyaya. *Tr. Yerin dibinde, toprakla ilişkinin kesildiği kumsal veya taşlık bir yerde cevizlerin saklandığı korunak yer.* Waran: Ê do hendayên gozanê xwu yê bolan, kotî di û senîn bibeşirnê? Zerrîweş: Şalgeyê înan esto. Ê do şalge di bibeşirnê.

şali *Teks. Nm.* Şala ki kes çî ser o rafîneno, kes çî ser o afîneno, kes çî dekeno de. *Tr. İçine eşya konulan, özellikle de sergi olarak serilen şeylerin altına temizlik için konulan ve çoğunlukla da kare şekilli büyük ve genişçe kalınca bez.* Mara mi sifte şala xwu ravisti, dima şî ser ro cilîy rafînay. Noqra ê bînan jî dareri bin di şala xwu agiroti ki tuyanê xwu mîyan di roşanê.

şalîy *Nb.* Şelwerîy. Şelwerê ki camêrdîy danê xwu ra. *Tr. Şalvar.* Xwu rê citeyên şalê qeberdînîy girotîy bî.

şalpix 1. *Cog. Nn.* Awa vewr û yaxeran a ki dolekîy viraşta. *Tr. Kar ve yağmur sularının oluşturduğu gölet.* Yaxer hendo ki vara, şalpixê ci do jî nika laserîy bê. 2. *Ç. N.* Hîhulokey. *Tr. Sırılsıklamlık.* Yaxerî vero bî şalpix.

şalşit *Nn.* Parzûn. Çapûto ki pa şitî agoznenê. *Tr. Sütü sağdıktan sonra arındırmak için kullanılan ince ve tenteneli bez, süzgeçlik özelliği olan bez.* Cinêkeri şitê xwu dit tepîya şalşitî ra ravêrna û girêna, dima jî kerd amîn.

şalûlê *Zoo. Nm.* Şalûli, şehlûri. Teyrên a ki sîyan ser o bolkî anişena, bol xasek a, ze veyvi. *Bw.* Şehlûri. Şalûlêya kena bifiro.

şalzîni *Nm.* Şala ki qando ki qena kesî dirbetini nêbo ronîştena serdê zînî di erzêna zînî ser. *Tr. Ata binerken kıçını uzun süren yolculuklarda yaralamaktan koruyan eyer bezi/sergisi.* Şal zîna ci bi erzê zînî ser ki; wa şima pa nêtewê.

şam *S. Cog. Nn.* Sersûka Sûrîye ya ki xeylên Kurd û Tirk jî tey ronîşeno. Verî cayê bazirganeyênda şêni bî. *Tr. Suriye'nin başkenti olup çok sayıda*

Kürt ve Türk de oturmaktadır. Verî xeylên çî Şamî ser ra ameyê Suwêreki. Nînan mîyan di "şamikîy" jî estê.

şamayîni *f. M.* Şamayîş. Şa bîyayen û kêf kerdeni ra moj kerdeni, xwu mojnayeni, kêfşadey û şa bîyayeni ra rengîy kerdeni û xwu werdeni. *Tr. Keyiften, sevinçten, gururdan adeta uçmak, keyif gösterisi yapmak.* Veyve di dewijan şamayîni kerdi, şamayê.

şamboxe/ê *Zv. N.* Merdimo hêlewan, merdimo mezbût o ki biqewet, merdimo xurt. *Tr. İri, güçlü, kuvvetli, metin, dayanıklı, pehlivan şeklindeki şey veya kimse.* Vanê filan kes zeno ze şamboxe, o şamboxe yo.

şamboxe *Zoo. Nn.* Girdê melleyan, melleyo girdo biqoç. *Bw.* Melle. Senîn ki dîkê şamî esto, melleyê şamî do jî bibo. *Bw.* Dîkê Şamî. *Tr. Büyük ve iri çekirge.* Şamboxey benê sebebê nanweşey (xela).

şamerg *Nn.* Bi şa bîyayenida vêşî ra merdeni. Poxda bol vêşî şabîyayîşî ra merdeni. Mergo ki kesî rê şabîyayîş û kêfêndê bêhesabî ra ameyo. *Tr. Aşırı sevinçten ölmek.* Vanê şa mergî dayo piro.

şamergey *Nm.* Bi şabîyayîşdo vêşî ra merdîş, damişê şabîyayîşî nêbîyayeni û merdeni. *Tr. Aşırı sevinçten ölme.* Ellah hemî çîyê bixeyrî bido kesî. Şabîyayenda vêşî ra jî merdim mireno. Şamergey jî çîyênda çetin a.

şamika bîyayê *Nk. Nm.* Şamika ki bîya sûri û deha werêna, ci ra şamî virazêna. *Tr. Olgun domates.* Şamika bîyayê û şamika kerriki dûrî ra ferq bena.

şamika kerriki *Nm.* Şamika ki hewna kuhoya û sûri nêbîya, ci ra şamî nêvirazêna, ci ra şamika degirotê vijêna. *Tr. Ham domates, olgunlaşmamış domates.* Şamika kerriki do bidegêrîyo, ci ra şamiki nêvijêna.

şamikê şiqoqîy *Nk. Nb.* Şamikê ki tîjî vero mendê û germey ra çelmisîyayê û zîndeyeya xwu kerda vinî. *Tr. Güneş altında çok kalmış ve sıcaktan dolayı solmuş, canlılığını yitirmiş domates.* Cinêki şî bostanî mîyan, tayên şamikê şiqoqîy arêday, ardîy meymanandê xwu rê bê zerrî ci ra şamîyên viraşti.

şamikê xilorîgîy *Nk. Nb.* Şamikê xulorîgîy. Babetên şamik ê ki werdî yê, tenedûz ê, bi gilên a, bi lemên a bolîy benê. Bi nêşamikan a bolkî awa şamikan virazêna. *Tr. Çeri domates.* Cinêkeri şî dûkanî ser ra da desên qalsey şamikê xwu yê xilorîgîy herînay, ardîy û kurni mîyan di pay kerdîy û kerdîy lênan û ci ra awa xwu ya şamikan veti.

şamiki *Nm.* Bolekê ci "şamikîy" ê. Frengi, balcana sûri. Bi bolekey a "balcanê sûrîy" ê. Sebzeyên o ki awîyan di karêno. Girdeya ci bolkî hendê sayênda sûr a, mîyanê ci awikin o, pa tirşik, şamîyê awikinîy virazênê. Ze ki îlmî ra ma mûsayê şamikîy û patatey kişfê qitandê newan a tepîya ameyê. Cora gereg ki nameyê ci jî xerîb bîyayê (zêdê frengan, zêdê patatan). Labelê hina nêbîyo, bi şikildê "şamik" a nameyêndo Dimilî vijayayo. Ez şena ney bi di babetan a texmîn bikera. Siftekên: Wexta (1492 di Emerîqa kişf bîya, nê sebzey jî ûja ra ameyê), Şam merkez/ navikê bazirganey bî. Cora no sebze Şamî ser ra ame welatdê ma. Ê didini: Nê sebzî ra şamî (werdo awikino ki lên di, quşxane di adirî ser o peyşeno) virazêna. Wexta ze ki no sebze çîyê şamî bo, malzemeyê şamî bo. Eger bi no babet a bo xwura bena şamiki. Çunkî ma, jewo ki tayên esmer bo ci rê vanê reşik yan jî qerik. Wexto ki çîyên şertî ra virazîyo, ma vanê şertik. Wexto ki çîyên zêdê tentenî bo, ma vanê tenik ûzn. Çîyo ki ci ra şamî virazîyo jî şarê ma vato şamik/i. Nê hurdina şikîy jî mezbût ê; jew jewî ra ecêbêrîya o. *Kur. Şamik, freng, balcanê sor. Tr. Domates.* Ez şewrane şîyê awî mîyan di, mi şamikê pelifiyayey werdê û tey diremên hormon jî çinêbî.

şamî 1. *Ş. Nm.* Çîyê werdî yo ki lên di, quşxane di û çîyandê winasînan di adirî ser o peyşeno. Bê nê şeklî ya şamî nêbena. Labelê werd beno. Mesela nan û penîr û awi jî qandê nan werdenî ya werêna. No babet werd şamî nêbeno. Labelê ki werdên o. *Tr. Yemek (İsimdir, fiil değildir.)* Şamîya ma ya emşoy bol solini bî. Cora ma qarşûyê meymanandê xwu bîy gunakarîy. 2. *N.* Çîyê sûkda Şamî, ê Şamî, Şamî ser o, heqdê Şamî di. *Tr. Şam ile ilgili, Şam hakkında, Şam üzerine, Şam'a ait olan.* Ma yê nêşenê çîyandê Dîyarbekirî rê wahîrey bikerê. Deha ma do kotî ki Şamî rê wahîr bivijîyê?

şamîkerdeni *f. M.* Şamîkerdiş. Qandê werdî werdêndo awikin viraşteni. Çîyêndê werdî lên di, adirgî ser o pewteni, viraşteni. *Tr. Yemek yapmak.* Cinêka mexzeni di şamî kena, qeçekê raya şamî pawenê.

şamîsernaye/ê 1. *N.* Çîyo ki şamî neyaya ci ser. *Tr. Üstüne yemek konulan şey.* Fekê adirganî yo şamî sernaye şîyo hewna, keye pêro bîyo binxaz. 2. *N.* Keso şamî naya ser, şamîya hadirê naya adilganî ser. *Tr. Yemek hazırlayan/yapan, hazırlanan yemeği ocağa koyan.* Werdkaro şamîsernaye bîyo vinî, qey şamî kerda xwu vîra.

şamîsernayeni *f. M.* Şamîsernayîş. Çîyê werdîyo ki qando do bipeşîyo, neyayo adilganî ser, neyayo adirî ser. *Tr. Ocağa yemek koymak.* Ecele mekerê, ma şamî naya ser, nîmna saetîya tepîya bena hadirê. Ma bûrê, dima ma şima rişenê.

şamîviraşteni *Wş. f. M.* Şamîviraştiş. Şamî pewteni. Çîyêndê zêdê werdên çîyên zêdê lên û tawa û çîyandê winasînan mîyan di qandê werdî viraşteni. *Tr. Yemek yapmak.* Dayêya şamî kena, cinêka şalî kena hazir.

şamîya beyati *Wş.* Şamîya ki ser ra rojên ravêrda. *Tr. Bayat yemek.* Jû şamîya beyati kesî tetirxanî jî kena.

şamîya dehîri *Wş.* Nanê dihîri, şamîya dihîri, şamîya ki dehîrên virazêna û werêna. *Tr. Öğle yemeği.* Şamîya dehîri, edizîya kesî pêroy kesî ser ra erzena.

şamîya dihîri *Wş. Bw.* Şamîya dehîri. Kes do şamîya dihîri erdî ser o bûro ki, kes ci ra tamên bivîno.

şamîya germi 1. *Nn.* Şamîya ki hewna germa û nêbîya serdi. Şamîya ki hewna newe lênê ci roneyayo, şamîya ki hewna newe quşxane ra debîyaya de. *Tr. Sıcak yemek.* Şamîya germi mewerê ki ziwanê şima nêveşo. 2. *Ş. Nm.* Şamîya tezê, şamîya ki hewna beyati nêbîya. *Tr. Taze/sıcacık yemek.* Ellah xeyr, ma rê bahaney meki. Çunkî şamîya germ a, beyati nîya.

şamîya înî *Wş. Nm.* Şamîya merdan. Şamîya ki roja pancşemî şan di virazêna û goreyê edetî gerek kes qandê merdan, qandê rayda Ellahî vejo. *Tr. Cuma yemeği. Perşembe günü akşamleyin töresel olarak Allah rızası ve ölülerin hayrına çıkarılan yemek.* Verî kalik û pîrikanê ma tim şamîya înî vetê. Nika qe beno ki hergi roji şamî vijêna. Labelê şamîya înî goşan pey di bî.

şamîya karkeran *Wş. Nm.* Şamîya emelî, şamîya emelan. Şamîya ki qandê karkeran virazêna. *Tr. İşçi yemeği.* Eger şamîya karkerandê kesî ê kesî ra nêbo, îmandê kesî di kemaney esta. Çunkî karkerê kesî, kêdê kesî ra hesibêno.

şamîya merdan *Wş. Nm.* Şamîya înî. Şamîya ki şewa înê (roja panc şemî şan di), qandê rihdê merdan vijêna. *Tr. Perşembe günü akşamleyin ölülerin ruhuna hayır olarak çıkarılan yemek.* Dayê va: Şamîya merdan mi rê veteni miheqeq lazima. Çunkî ez keyna mîyandê keyî ya, ê kokî ya. Eger ez veja mi rê guna nê, xeyr o û eger ez veja do kokdê ma hemini rê şiro. Çunkî ez û pêrdê to ma kokên ra yê.

şamîya serdi *Wş. Nm.* Şamîya ki germey ra kewta. Labelê beyati nêbîya. *Tr. Soğuk yemek.* Şamîya serdi, beyati nêhesibêna, kes do na şamîyeri germ kero û bierzo koçikan ver û bûro.

şamîya şanî *Wş. Nm.* Şamîya ki kes şanên keno û weno. *Tr. Akşam yemeği.* Kes do şamîya şanî, kemî bûro ki kes pa nêtewo.

şamîya tezê *Wş. Nm. Bw.* Şamîya germi 2. Şamîya tezê, kesî rew rewî kêfsad nêkena.

şan 1. *Er. Nn.* Girdey, gird bîyayeni, wesfê girdey, namedarey, namdarey. *Tr. Şan, namlılık, ad/isim yapmak, şöhretlilik.* Şanûşohretê ci resa bî Awrûpa jî. 2. *Cog. Nn.* Mixurbe, êvar, rojawan, rojawanên, wextê rojawanî, rojawanî ra hettanî yatsûyên şano, ey a tepîya bena şewi. *Tr. Akşam.* Hergi çîyê xwu bi pîlanên û bi dûzanên a biki, mevaji: Teba nêbeno, key ki bî şan, ma ci rê çareyên vînenê.

şanane *Nn.* Hergi şan, wextê şanî, zêdê şanandê bînan, zêdê hergi şanî. *Tr. Akşamları, akşam vakitleri, her akşam, akşamları mutat olarak.* Ma şanane şaneşîn di ronişenê. Çunkî zerre di ma nêheweyênê, zaf germ o.

şanaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki guneyayo piro, deyayo piro, bi ci yo disknaye, bi ci ya temas bîyo, çîyo ki şaneyayo ci. *Tr. Dokundurulan, dokunulan, yapıştırılan, değdirilen.* Ê textî jî bi ci şani, mêxnakî bi ê textê şaneyî şani. 2. *N.* Piroşaneye/ê, bi ci yo şeqitnaye/ê, serakerde/ê, bi ci şanaye/ê. *Tr. Serpiştirilen. Serpiştirilerek dahil edilen.* Wa teneyo bi ci şanaye jî qe ma ra bo. 3. *N.* Kes/çîyo ki; verê xwu kerdo bi cayên a û o yo luweno, şino, hereket keno. *Tr. Yönelen. Bir hedefe kitlenen ve o hedefe doğru harekete geçen.* Seydbaz o xwu vera koy şanaye do ewro seydêndo weş bikero. Çunkî ûjanan di peskovîy estê.

şanayeni 1. *f. M.* Şanayîş. Ci ser eşteni, ser ra kerdeni, ser pijiqnayeni. *Tr. Serpiştirmek, serperek eklemek.* Verî kesî nêşayê xelleyo safî bero arîye, tayên jî gilgil şanayê bi ci. 2. *f. M.* Şanayîş. Piroşanayeni, bi ci ya zeliqnayeni, bi ci yo mêx kerdeni, bi ci ya disknayeni, pakerdeni. *Tr. Dokundurmak, yapıştırmak, çivilemek, dayandırmak vs.* Qando ki mezbût bo, mi qe beno ki daseyên rewti şanê bi ci yo, ey hewna jî va: To do deha bol bi ci şanayê. O, hewna mi mezbûtêrî bî. 3. *f. M.* Şanayîş. Verê xwu vera cayên kerden û şîyayeni, balê xwu sernayeni, çiman ser o bel kerdeni. *Tr. Yönelmek. Bir şeyi müteakiben gitmek, dikkat etmek, bir şey veya kimseye dikkat çekmek, bir şeyde yoğunlaşmak.* Seydwanî verê xwu şana koyan û şî seyd.

şanbîyayeni *f. M.* Şanbîyayîş. Wext şan bîyayeni,

şan amîyayeni, wextê şanî amîyayeni. *Tr. Akşam olmak, akşamlamak, akşama çıkmak.* Finên ki şan bîyayê, mi zanayê mi se kerdê, hema o yo şan nêbeno.

şanboxe *Zoo. Nn. Bw.* Şamboxe. Şamboxey bol bivijîyê fina xela yena. Ellah însanan şanboxan ra sitar kero. Amîn.

şane/ê *Eko. N. Bw.* Şuwane/ê. Şaneyê çarwan û ê verekan jew nêbeno.

şanebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bi şanî ya bîyo şane, por û mû û peşmîya ci bi şanî ya bîya şane. *Tr. Taranan, tarakla düzeltilen.* Porê ci yo şanebîyaye senîn di deqan mîyan bî vila? 2. *N.* Şuwanebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kizirê çarwan. *Tr. Çoban olan, çobanlık mesleğine giren.* Keso şanebîyaye û gawan bîyaye, do welatî rê bibo bixeyr.

şanebîyayeni *f. M.* Şanebîyayîş. Şuwane bîyayeni, kizirî çarwan bîyayeni. *Tr. Çoban olmak.* Kes şane bo, kes do heqê şaneyey bido.

şanekerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo şane, bi şanî ya dayo dûzan. *Tr. Taranan.* Poro şanekerde yo senîn aseno? 2. *N.* Şuwanekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çarwan rê kerdo şuwane, kerdo kizîrê mî û bizan. *Tr. Çoban edilen/yapılan.* Lûwo şanekerde do senîn çarwan rê kizîrey bikero ki?

şanekerdeni 1. *f. M.* Şanekerdîş. Bi şanî ya dûzan dayeni, şane mîyan ra berdeni. *Tr. Taramak.* Kes do porê xwu şane kero. Çunkî por şane kerdeni, şêligîyey a, nêkerdeni jî şarî ra teberey a. 2. *f. M.* Şanekerdiş. Şuwane kerdeni. Kesên yan jî çîyên çarwan ver kerdeni, şuwane kerdeni. *Tr. Çoban yapmak.* Ê yê kenê filan kesî, şane kerê ki çarwanê xwu bikerê kedîkerdey.

şane *Nn.* Çîyo ki; kes dûzan dano porê xwu, kes pa mû û peşmî avoreno. *Kur. Şe. Tr. Tarak.* Lajekî şaneyê xwu girot û şî lîlikî ver û porê xwu bi jole ya şane kerd. Vijîya teber, mi va beno ki manga lêsto.

şaneşîn *Mîm. Nn.* Balqoni, şamşîni. Qato serên o ki vero balqona ci esta. *Tr. Taraça, teras.* balkon. Peşki di cire şaneşîn kewt. Şaneşînê kêdê ma, ma rê bes nêkenê, kaşka tenekna heray bîyayê.

şaneyê destî *An. Nn.* Ganê kesî yo ki; serdê kabokdê destî ra dest keno pa hettanî kokdê giştandê destî şino. Bi tewrdê estandê ci ya serê destdê kesî. *Tr. El bilek kemikleri ve bu alandaki tarakların tamamı.* Zalimî bi çuweyêndê girmitinî ya, da şanedê destdê ci ro. Eynî heyatê mêrdekî vijîya.

şaneyê lingi *An. Nn.* Şaneyê lingeri, şaneyê lingi, şaneyê nigi, şaneyê nigan, vera lingeri corê giştandê lingi. Cayê lingero ki giştandê lingan ser ra dest keno pa, hettanî verdê gozekan şino. *Tr. Vücudun ayak tarağı, ayak tarak düzü, ayak tarak kemikleri.* Lewîye guna şanedê lingda ci ro, aqilê ci şî.

şaneyê marrî *An. Nn. Bw.* Balişnaya marrî. Şaneyê marrîy bolkî nêperrenê kesî. *Tr. Çıyan.* Şaneyê marrî ki kesî perro, qe beno ki jî kes gan bido.

şaneyê peşmî *Nn.* Şaneyê rêsî. Şaneyo ki kes pa peşmî şane keno, kes pa peşmî avorneno. *Tr. Yün tarağı.* Verî kê hemini di şaneyê peşmî est bî.

şaneyê porî *Nn.* Şaneyo ki kes pa porî şane keno. *Tr. Saç tarağı.* Şaneyê porî û şaneyê peşmî jew nêbeno.

şaneyê rêsî *Nm. Bw.* Şaneyê porî. Kes bi şanedê rêsî ya rêsî avorneno.

şaneyîn/i 1. *N.* Çî/keso ki; şaneyê ci esto, pa şane esto. *Tr. Taraklı.* Motoro şaneyîn do to rê senîn bierciyo ki, ti yê motorê şaneyînî wazenê? 2. *N.* Şuwaneyîn/i. Çî/keso ki şuwaneyê ci esto, tey (pa) şuwane esto. *Tr. Çobanlı, çobanı bulunan.* Keriyo şaneyîn do çirê qezencê şarî biçero ki?

şaneyîney 1. *Nm.* Şaneyîn/i bîyayeni, wesfê şaneyînan tey bîyayeni. Çî/keso ki şaneyê ci esto, pa şane esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Taraklılık, taraklı olmak.* Şaneyîneya ci ma rê ercîyê. 2. *Nm.* Şuwaneyîney. Çî/keso ki; şuwaneyê ci esto, tey (pa) şuwane esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çobanlılık, çobanı bulunmak.* Şaneyîneyda ci di keramatênda weşi çinêbî.

şanê marrî *Zoo. Nn. Bw.* Balişnaya marrî. Ma qeçkînî do bol finî şanê marrî kerdo xwu destan mîyan. Labelê ma nêperrayo. La ki tayêndê sîyayê pîsîy estê ki perrenê kesî. Nînan rê *Tr. Çıyan.* Şanê marrî lûk o. Çunkî axûyîn o.

şanêrey *Nm.* Şanêrî bîyayeni, wesfê şanêrî tey bîyayeni. *Tr. Akşamı olmak. Sözü edilen şeyin akşamı olmak.* Ez şanêreyda ci rê, şewdirêrîyeyda ci rê qehrêna.

şanêrî *H.* Şanê ci. O çîyo ki vajêno, şanê ê çî. *Tr. ... akşamı. Sözü edilen günün akşamı.* Ma qayîlîy bî a roj rojdihêrên şirê, înan nêva bêrê, ma jî şanêrî şî.

şanî ser *H.* Wextê şanî, nezdîyê şanên, rojawanê, nezdîyê rojawanî, vera rojawanên. *Tr. Akşam üstü, akşama yakın, akşam vakti.* Ma do şanî

ser ray kewê.

şankerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; resayo şan, heta şan ameyo, heta şan zirarên ci nêameyo. *Tr. Akşama çıkan/ulaşan. Akşama kadar herhangi bir zarar görmemiş olan.* O keso şankerde boka şewra kero jî. Çunkî ma rê şewra jî lazim o.

şankerdeni *Zv. f. M.* Şankerdiş. Şan resayeni, şan ardeni, şanê ci amîyayeni. Ziddê ci jî "şan nêkerden" a. *Tr. Akşama yetişmek/çıkmak, akşamı getirebilmek, akşama sabredebilmek, akşamdan önceki sıkıntıları aşarak akşama ulaşabilmek.* Rojeyî bî, roji bol çetini bî. Qeçekîy pêro bîbîy teyşan û veyşan. May va: Eger ma şan kerê, şima do qultên awi xwu qiri kerê û qey ez do jî şima rê şamî bikera. Ki ma şan nêkerd jî xwu ra meramê Ellahî yo.

şankîl *Mîm. Nn.* Ware, keye. Cayo ki kes besteyê ci yo û kes bi malbatda xwu ya tey di roşeno, tey beşe beno, tey sitarêno. *Tr. Konut, yuva, yurt.* Şima şankîlê mêrdekî veşna, şima kerd virtûvila.

şanqaye/ê *N.* Qîraye/ê. Kes/çîyo ki; şanqayeni kewta ser, qîrînî kewta ser. *Tr. Bağıran, bağırışan, çığlık atan.* Mi kerd ê kesê şanqayî name kero, şanqayenda ci ser ra mi ci ra fek verda.

şanqayeni *f. M.* Şanqayîş. Qîrayeni, qîrîni ser kewteni, bi veng û qewetêndo şên a bermayeni, şanqînî ser kewtiş. *Tr. Yüksek sesle ağlamak. Bağırarak, çağırarak ağlamak. Acıyla, sesli bir şekilde ağlamak.* Finêra şanqa, ez tersaya. Ti nêvanê ki mar perra ci.

şanqîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şanqîni kewta ser, bermîyêndo pêt û şên û biveng gunayo ser ro. *Tr. Sesli bir şekilde ağlayıp sızlayan, inleyen, çığlık atan.* Keso şanqîyaye û nêşanqîyaye jew nêbeno ki ma jî ci rê zêdê pê muamele bikerê.

şanqîyayeni *f. M.* Şanqîyayîş. Şanqîni ser kewteni, şanqîni kesî ser gunayeni, bi vengêndo pêt û şên û vêşî ya bermayeni, feryad û figan kesî ser ro gunayeni. *Tr. Yüksek, şiddetli ve sesli bir şekilde ağlamak, feyrad u figan etmek.* Sifte va, ez şanqîyaya, dima dadgeh di kerd înkar.

şanqnaye/ê *N.* Çî û keso ki; finêra şanqneyayo, bi vengêndo vêşî ya dayo bermîyêndo pêt û şênî ro. *Tr. Yüksek sesle, feryatla ağlattırılan.* Keso şanqnaye do bi çi babet a amoş bo?

şanqnayeni *f. M.* Şanqnayîş. Şanqîni pirodayeni, şanqîni ser visteni, bermîyêndo şên û pêt û biveng ser ro dayeni. *Tr. Yüksek, sesli, aşırı bir şekilde ağlattırmak, feryad u figan ettirmek.* Eger şima nêşanqnayê, ma do ci amoş kerdayê.

şanqulî *Nm.* Babetên feqên a ki, bi şikildê gazlîgên a virazîyaya. Darekêndê ci yo zêdê gazlîgên (hîlali) esto, no darekê ci bi layên a (bolkî bi mûyandê boçikda estoran a) girêdeyayo, tey yayên jî esto. Wexto ki perbelek û teyrandê zêdê perbeleki yena dekewna de, şanqulî ser o bi şarqîn a gêrêna û bi no babet a tepêşêna. *Tr. Bir yay, bir iplik ve bir de çataldan oluşan bir çeşit tuzak aletidir ki çoğunlukla kuş vb. av hayvanlarının yakalanması için kurulur.* Ma qeçkînî di bi şanqulîyer a bol finîy teyrekîy (mîriçikê zerdîy, miriçikê sîyay, çîqîy ûzn.) tepiştê.

şanşane *Nn.* Şanane, her şan, wextê şanan. *Tr. Akşamları, akşam vakitleri, her akşam.* Ez şan şane yena. Labelê şewrane nîna.

şanşaneyey *Nm.* Şanane bîyayeni, şanşane bîyayeni, her şan bîyayeni, wextê şanan bîyayeni. *Tr. Akşamları olmak, akşam vakitleri olmak, her akşam olmak.* Ez nêkewta şan şaneyeyda ci dimi. Labelê wa şewrane jî nêbo.

şanşîn *Mîm. Nn.* Bano xwumoj, bano mojîni, ban û weş û delal o ki zengînan bi şikildê qesrên a, bi şikildê sarayên a viraşto. Bano ki qandê bol çîyan (mersela şanûşînan, şênemgîyey û şînan) beno. *Tr. Görkemli/şatafatlı ev, kapsamlı ev, çok amaçlı ev, saray tipinde olan ev, içinde düğün ve taziye bile yapılabilecek kadar geniş büyük ve cazibeli ev.* Însan pêro şanşîndê ci arêbîya bî.

şanûşohret *Nn.* Nam û namdar, raveyey, bi şanûşohretî ya şan tey estbîyayeni. *Tr. Şan ve şöhret, nam.* Şanûşohretê ci dinya ra vila bîbî.

şanûşohretey *Nm.* Nam û namdarey, şanûşohret bîyayeni, raveyey, ravey bîyayeni, bi şanûşohretî ya şan tey estbîyayeni. *Tr. Şan ve şöhret olma, nam salmak, namlılık.* Şanûşohreteyda ci ra nêbî, merdimê mi bî. Cora mi dest eşt bi ci.

şapikîy *Teks. Nb.* Pantolîy, pantolê rêsinîy. *Tr. Pantolon, yün pantolon.* Maya ci, ci rê citayên şapikîy deştîy bî, qe beno ki ci rê da desên serrîy jî şî.

şaplori 1. *Tib. Nm. Bw.* Îri 1. Gandê ci di şaplori vijîyê bî. 2. *Tib. Nm. Bw.* Kulê serri. Şaplora ci hewna rîdê ci asayê.

şaplorîy *Tib. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Îri 1. û Kulê serri. Şaploranê ci gandê ci lekey verday bî.

şaqî 1. *Er. N.* Eşqîya, raybir/i, raybirok/i. Kes/çîyo rayanê şarî birneno û îna keno viran. *Tr. Şaki, eşkiya, haydut, yolkesen.* Şaqîyên kewt ma vernî, ma derba ci dê ci ro. Hero ti, Ti aqil nêbenê! 2. *Er. N.* Qaşqûn/i, firarî, revok/i. O/çîyo ki kerdo firar û remayo şîyo. *Tr. Firari, kaçan.* Şaqî do nêşo tepêşîyo. Çunkî noqra xeylên

zeman dekewto mabeyn.

şaqîl 1. *Zîr. Nn.* Qirşûqal û perrê daran o ki daran bin di arêbîyayo, gendûgemarê bindê darîstanan. *Tr. Ağaçların dibindeki, ormanlık alanlardaki çürümüş ağaç kabukları ve yaprakları, ağaç tortuları.* Derê ma şirê xwu rê darîstanî ra xwu rê şaqîl arêdê ki ma bierzê bindê axuri û biveşnê. 2. *Zîr. Nn.* Kûlik û kêsê simerî, gendûgemarê vaşan o ki erzêno axuran bin. *Tr. Ahırların dibine atılan çeşitli saman ve saman artıkları.* Wexto ki dewar binê xwu keno hî, qando ki axuri tim wişk bi mano ma jî şaqîl erzenê bin.

şaqîyey 1. *Nm.* Şaqî bîyayeni, wesfê şaqîyan ci ser o bîyayeni, eşqîyayey, raybirey, rayubir/i bîyayeni, raybirok/i bîyayeni. *Tr. Haydutluk, şakilik, eşkiyalık, yolkesicilik.* Şaqîyeya ci ma rê nê, zaîfan rê ravêrena. 2. *Nm.* Revokey, qaşqûney, remayeni, firarîyey. *Tr. Firarilik, kaçmak.* Şaqîyeya ci rê bimano, hewna bol merdimîy do şaqî bê.

şar/i 1. *N.* Tersê ci "xomal/i" o. Xerîb/i. O/a ki kesî ra nîyo/nîya, teber ra o/ya, merdimê/a kesî nîyo/nîya. *Tr. Yabancı, el, yerli olmayan.* Ez bixwu bi şarî ya nêşena şirîgey bikera. 2. *N.* Hemwelatî. O/a ki welatdê kesî ra o/ya, teber ra nîyo/a. *Tr. Vatandaş, yurttaş.* Şarê ma do bi tedbîr a şiro teber.

şaraye/ê *N.* Şanaye/ê, piraşanaye/ê, vilakerde/ê, vilabîyaye/ê. *Tr. Dağıtılan, dağınık.* Nihayê şarayey do senîn arêbê ki?

şarayeni *f. M.* Şarayîş. Vila kerdeni, şanayeni, pijiqnayeni. *Tr. Dağıtmak, etrafa saçmak.* Eger şima şenê arêdê. Çunkî arêdayeni kerdena, şarayeni jî şehitnayena.

şaredari *S. Nm.* Belediya. Cayo ki wahîrê belediye yo, îznê ci yê belediyey esto. *Tr. Belediye.* Şaredara şima ya karûbarên nêkena û şardê şima ra qaçor arêdana.

şarey 1. *Nm.* Şarîni, şarîney, xerîbey, xerîb/i bîyayeni, şar/i bîyayeni, wesfê şarî tey bîyayeni, şaro xerîb bîyayeni, kesî ra nêbîyayeni, şarê kesî nêbîyayeni, teber ra bîyayeni, merdiman ra nêbîyayeni. *Tr. Yabancılık, akraba olmama, el olma.* Derdê to şareya ci bî yan nê? 2. *Nm.* Şarîni, şarîney, şarê welatîra kesên bîyayeni. Hemwelatîyan ra kesên bîyayeni, şarê welatî pêro bîyayeni. *Tr. Halk/ahali olmak.* Ez şareyda ci ra xeberdar nêbîya. 3. *Nm.* Şarîni, şarîney, şarê teberdê welatî ra bîyayeni, xerîb bîyayeni, ecemîyey, ecemî bîyayeni, eceman ra bîyayeni. *Tr. Yabancılık.* Eger şareyda ci ra nêbîyayê, înan mêrdek teber nêkerdê.

şarê/a adinî *Zv. N.* Dinênedik/i, berrînî, korfehm/i, şarê/a axreti. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci şarî ra teber o, ûsilan nêzano, usûlan ra fehm nêkeno, ze ki nadinî di nêcoyo, ze ki xwu rê adinî di bo, ze ki karûgurweyo ki o yo ci ra qal beno, ey nêvîneno, ci ra dûrî bo. *Tr. Yabani, dünya görmemiş, anlayışsız, anlamaz, kaide ve kuralları bilmeyen.* Zeno ze şarê axreti. Qethan usûlan û şêligî nêzano. Qe xwu rê nêzana kotî di coyayo ki?

şarê/a dewan *Sos. N.* Şarê/a dewi. Şaro ki dewan di roşeno, coyêno. *Tr. Köylü, köy halkı.* Şarê dewan citêrey keno, heywan warî keno û bi kedda ariq û destdê xwu ya warî beno û coyêno.

şarê/a dewi *Sos. N.* Wesfê şarêndê dewi jî pakey û kedhelaley û kedherамey ra remayena.

şarê/a keyî 1. *N.* Merdim/i. O ki keye ra o, ehlê keyî, kulfetê keyî, malbatda keyî ra o, şar nê, xerîb nê, nifûsda keyî ra yo. *Tr. Ev halkından olan, aileden olan, akraba olan, evin nüfusuna dahil olan.* O merdim şarê kêyî yo, xerîb nêhesibêno. 2. *Nn.* Hemwelatî. O ki welatî ra yo, zerre ra yo, teber ra nîyo, dewletda kesî ra yo. *Tr. Yatandaş, yurttaş.* Şarê ma û şarê şarî jew nêbeno. Çunkî çîyo ki o û o bîn dano jî jew nîyo. Mesela kes şarê xwu şeno bero eskerey. Labelê kes şarê şarî nêşeno bero.

şarê/a ma 1. *Nn.* O ki zerre ra yo, teber ra nîyo, merdimê kesî yo, keye ra yo, kesî ra nezdî yo, xerîb nîyo. *Tr. Bizim insanımız, yabancı olmayan, yerli, akraba, ev halkından olan olan.* Şarê ma bî, kaşka ma nêqewirnayê. 2. *Nn.* Hemwelatî. O ki welatdê kesî ra yo, zerre ra yo, teberdê welatî ra nîyo, xerîb nîyo. *Tr. Yurttaş, vatandaş.* Şarê ma do goreyê şardê şarî deha vêşî meymandar bo. Çunkî meymanperwer o.

şarê/a sûki *Sos. N. Bw.* Şarê/a sûkan. Şarê sûkda ci bol ravey o, bol medenî yo, qethan tey livo zewmbîyane yo nêbîyaye çinî yo.

şarê/a teberî 1. *Nn.* Xerîb/i. O ki keye ra nîyo, zerre ra nîyo, ehlê keyî nîyo, xerîb o, merdimê kesî nîyo. *Tr. Yabancı, akraba olmayan, ev halkından olmayan.* Şarê teberî bî, kaşka şima rî ci nêdayê. Çunkî o bî sebebê kêfşadeyda ma. 2. *N.* O ki welatdê kesî ra nîyo, zerredê welatî ra nîyo, nas namê ci welatnakî ra yo. *Tr. Vatandaş/yurttaş olmayan.* Şarê teberî do bi şardê ma ya bişo alvêr bikero. 3. *N.* Welato xerîb, xerîbîstan. *Tr. Ülke olarak yabancı, yabancı ülke, yurt dışı.* Ma yê kenê bi şardê teberî ya şirîgey bikerê.

şarê/a welatî 1. *N.* Şaro ki welatdê kesî ra yo, xerîb nîyo. *Tr. Memleketli.* Şarê welatdê ma şino

teber di şeno bi şardê teberî ra robere bikero. 2. *N.* Hemwelatî. O ki welatdê kesî ra yo, teber ra nîyo. *Tr. Vatandaş, ülke insanı.* Şardê welatî rê qaçor do tayên bo.

şarê/a zerrî 1. *N.* Merdim/i. O ki xerîb nîyo, keye ra yo, nezdîyê kesî yo. *Tr. Akraba, kişinin yakını, ev halkından olan, yabancı olmayan.* Muameleyê şarîdê zerrî û ê teberî jew nêbeno. 2. *N.* Hemwelatî. O ki welatdê kesî ra yo, teber ra nîyo zerre ra yo. *Tr. Vatandaş/yurttaş, yabancı olmayan, içerdeki insan.* Şarê zerrî bî, cora fiyet ci rê tayên ame. Eger şarê teberî bîyayê, fiyet do di qatîy ci rê bîyayê.

şarê sûkan *Sos. N.* Şarê sûkî. Şaro ki sûkan di roşeno, coyêno. *Tr. Şehirli, burjuva, burjuvazi.* Şarê sûkan, esnafey û bazirganey û sinaîkarey û dezgedê xîzmetî di gurweyêno û debarêno; şarê dewan jî citêrey/rencberey keno û heywan warî keno.

şargêj/i *N.* Gêj/i, gêje/ê şarî, nezanê/a şarî, hêçekê/a şarî, nêveteyê/êya şarî, tedemendeyê/êya şarî, bêaqilê/a şarî ûzn. *Tr. El âlemin delisi, deli insan, aklı eksik, ahmak.* Mi rê o şargêj lazim nîyo.

şarîmende/ê 1. *N.* Soxe/ê, demende/ê. Kes/çîyo ki; bixwu yan jî bi merdimandê xwu û merdimandê mîran, merdimandê xasan nê, bi şarî yo mendo, bîyo zêdê xerîban, ê xwu ra vijîyayo, bi şarî mendo, bi şarî drofiyayo. *Tr. Başkalaşan, ötekileşen. Kendi öz değerlerini yitiren, el gibi olan.* Nûştokêndo şarîmende o, do kotî bişo edebîyatdê Dimilî ser o xorî bo? 2. *N.* Kes/çîyo ki; şarî ra camendo, şarî dima mendo, şarî peynî di mendo. *Tr. El âlemin gerisinde kalan, geri, beceriksiz.* Kesêndo şarîmendeo, do kotî hêja bo? 3. *N.* Zewtên a ki ze ki kesên rê vajê, "ti bê, boka ti bi şarî ra bimanê, bi şarî yo bimanê, ti bi zêdê şarî bê, ti ca bimanê, ti kesî nêresê, ti bi rezîldê alemî bê, ti şardê xwu ra dûrî kewê, ti bibê xerîb û bi xerîbey a şirê, ti kesdê xwu ra bibê û ti hesretdê şardê xwu di bimanê ûzn." *Tr. Bir beddua olup, sen olasın yabancılaşasın, ötekileşesin, başkalaşasın, kendi insanının hasretiyle yanasın, geri kalasın, kimseye yetişemeyesin vs.* To dîyo hele şarîmende, o yo senîn maya xwu keno încîraxî, o yo senîn ezab dano kêdê xwu?

şarîmendeni 1. *f. M.* Şarîmendiş. Demendeni, soxe bîyayeni. Şardê xwu mîyan ra vijîyayeni, bi şardê şarîyo mendeni, zêdê şarî bîyayeni, bi şarî yo mendeni, xerîb bîyayeni, xerîban ra bîyayeni, bi şarî yo dirofiyayeni, şardê xwu ra vijîyayeni, şardê xwu ra dûrî kewteni, zewmbî bîyayeni, çîyanê xwu yê weşan û qebûl bîyayan vinî kerdeni. *Tr. Başkalaşmak, yabancılaşmak. Asliyetini, tatlılığını, halavetini, orjinalliğini kaybetmek.* Merdimo ki şarî bimano nêşeno ma rê nafîdar bo. 2. *f. M.* Şarîmendiş. Şarî ra camendeni, peynîda şarî di mendeni, şarî nêresayeni. *Tr. El âlemin gerisinde kalmak, geri kalmak.* Ma şarî mendê, şar şîyo ravey.

şarî ra teber *Sos. Nn.* Bêqayde, bêusûl, usul ra teber, edetan ra teber, zêdê şarî nêbîyayeni (Wexto ki kesên jewî sûjdar kerê vanê, çîyêndê şima zêdê şarî nîyo, ê şima tim şarî ra teber o), gereg ki zêdê şarî bo û nêbîyayeni, zewmbî bîyayeni. *Tr. Kural dışı, sıradışı, töreden hariç, usülsüzce, iyi olmayan bir şekilde, ele benzememek (benzemesi gerektiği halde benzememesi.)* Wexto ki nêbîyayeyên (*olumsuzluk*) yeno kesî sere di vajêna. *Bw.* Karî ra teberî ra jî. Ellah xeyrîn o, şima çirê winî kerdo, heme çîyê winî şarî ra teber o! Qe finên jî zêdê şarî bikerê, ma do se bo?

şarî ra teberey *Sos. Nm.* Şarî ra teber bîyayeni, bêusûley, bêusûlane, bêusûlkî, bêqaydeyey, zêdê şarî nêbîyayeni, bêedet bîyayeni, edetan ra teber bîyayeni, bêbîçimey, tey bîçimêndo weş nêbîyayeni. *Tr. Kuralsız bir şekilde, sıradışı olarak, töre dışı, el gibi olmamak, ele benzeyememek.* *Bw.* Karî ra teber û karî ra teberey jî. Ti yê winînê şarî ra tebereyda ci, mi tew tey însaney jî nêdîya.

şarîstan 1. *Nn.* Sûkîy, cayê sûkan. *Tr. Kent, şehir.* Şarîstanê Kurdîstani bolkî camende yê. Pîlê ma pîlvatikên di vanê, "Şar, bi fitik a geyreno herdê kesî." 2. *Nn.* Xerîbey, cayê xerîban, xerîbîyey, cayo şar. *Tr. Yadeller, yabancı yerler, gurbet.* Kesa ki şarîstan di bêro dinya, ci rê nameyê "Şarîstani" nanê pa.

şarîstaney 1. *Nm.* Şarîstan bîyayeni, wesfê şarîstanan ci ser o bîyayeni, sûkey, sûkijey, sûkîyey, sûk bîyayeni, medenîyey, medenî bîyayeni. *Tr. Kentlilik, şehirlilik, medeni olmak.* Şarîstaneya înan, hendê dewîyeyda ma jî nêbena. 2. *Nm.* Şarîstan bîyayeni, wesfê şarîstanan ci ser o bîyayeni. Xerîbey, xerîb bîyayeni, cayê xerîbîy. *Tr. Yabancılık, gurbetlilik.* Şarîstaneya ki kesî şar bivîno, weşi nîya. Esas kes do şarîstaney di şînasî bo.

şarîstani *Nm.* Nameyê keynekan o ki keyneka ki xerîbey di bêro dinya, ci rê nê namî nanê pa. *Tr. Zazacada Şaristan adıyla anılan ve manasını medeniyet ve şehir, şehir yerleşkesinden alan*

bir kız adı. Ma mîyan di xeylên Kurdîstan û Gulîstan û Şarîstanîy estê.

şarîyaye/ê *N.* Vilabîyaye/ê. Çîyo ki bîyo vila. *Tr. Dağınık, dağıtılan.* Şîrane yo şarîyaye do nêwerîyo.

şarîyayeni *f. M.* Şarîyayîş. Vila bîyayeni, cêser kewteni, pêra cibîyayeni yan jî abirîyayeni. *Tr. Dağıtılmak, dağılmak.* O taxim şarîya.

şarjûr *Frz. Nn. Bw.* Carcûr. Şarjûrê ci xeripîya bî, mermîy nêeştê ver.

şar *Nn.* Xelq, însan, ehl, kes. *Tr. Halk, insan, kimse.* Şarê ma do nê persgirekê alizîyayî pêra vejo.

şaro/a xerîb/i 1. *N.* Şar/i, xerîb/i. Ê kesî nê, o/a ki kesî ra nîyo/a. *Tr. Yabancı, el, akraba olmayan.* Şaro xerîb bî, mi nêşa bigîro zerre û meyman kero. Çunkî keye di camêrd çinêbî. 2. *N.* O/a ki welatdê kesî ra nîyo/a, o/a ki hemwelatî nîyo/a, o/a ki memleketdê kesî ra nîyo/a. *Tr. Yabancı halk, yabancı insan, el âlem, yerli olmayan, vatandaş olmayan.* Şaro xerîbo bêqaçor kar keno, ma yê biqaçor kar kenê.

şarp *N.* Şarp. Bi vengêndo pêt a pirodayîşî yan jî pê ro gunayîş. *Tr. Yüksek düzeyde olan çarpma veya çarpışma sesi.* Va: Şerp û guna piro!

şarpa *Teks. Nm.* Eşarpi. Çîya cinîyan a serepiştişî ya ki cinîy sereyê xwu pa seran ser pêşenê, rîyê ci tenya ci ra aseno. *Tr. Eşarp.* Keynê nikayê serepiştey bolkî şarpay ancenê xwu ser.

şarpi şarpi *Db. Bw.* Şarpîni. Şarpi şarpa to ya çirê ti yê winî awira veng vejenê?

şarpîney *Nm.* Şarpey, şerpînî, şerpînîyey, şarpîni veteni, şarpîni kerdeni, vengê şarpîni veteni, şarpi şarpi. *Tr. Şarp diye bir ses çıkarmak.* Senîn ki da piro, ci ra şarpîney veti.

şarpîni *Nm.* Şarpi şarpi. Vengo ki kes bi destî ya dano awiro vijêno, o. *Tr. Elle suya vurulduğunda şarp diye çıkarılan ses.* Wexto ki dest da piro, şarpîni ci ra vijîyê. Ti yê jî vanê veng mi nêame.

şar û şarîstan *Nn.* Sûk û cayê sûkîyey. *Tr. Şehir ve şehirsel, kent ve kentsel.* Nifûsê şar û şarîstanî û dewan jew nêbenê; dewr bi dewr virênê.

şarvilêr *Nk. Nn. Bw.* Şavlêr. Darandê bellûyêran rê vanê şarvilêr.

şarz *Nn. Frz. Nn.* Pir, hêle, enerjî, qewet, taqet, moral giroteni. *Tr. Şarz, dolma, depolanma, moral alma, enerjik alma.* Pîl kerd şarz û kerd makînada ci mîyan. Hetta ki şarzê ci nêqedîya tey di mend.

şarzbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo veng tepîya qewet û hêle giroto û bi no babet a bîyo pir. *Tr. Şarz olan, dolan, enerji depolayan.* Pîlo şarzbîyaye, merdimo şarzbîyaye û hewna zêdê nînan xeylên çî û keso şarzbîyaye esto.

şarzbîyayeni *f. M.* Şarzbîyayîş. Pir bîyayeni. Veng bîyayîşîya tepîya pir bîyayena kes û çîyan. Qewet û hêle giroteni. *Tr. Şarz olmak, dolmak, enerji almak.* Têlefûnê ci bî şarz.

şarzêr/i *Rob. N.* Şarzkar/i. Çî/keso ki; kes pa qewetê kesên yan jî çîyên zeyîdneno, enerjîyê ci keno vêşî, vengeya ci ya enerjî wedareno û ci rê qewet keno pir. *Tr. Enerji veren, enerji dolduran, şarzeden.* Şarzêrê ci bibîyayê, do têlefûnê xwu şarz kerdayê.

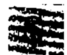
şarzêri *Rob. Sn. Nm. Bw.* Makînaya şarzî. Makînaya ki çîyanê elektronîkan kena pirê qewet, pirê enerjî. *Tr. Şarz makinası.* Şarzêra mi barî ya, ro têlefondê to nîna.

şarzkarey *Nm.* Şarzkar/i bîyayeni, wesfê şarzkaran tey estbîyayeni. Kes/çîyo ki; qewet û hêle dano kesên yan jî çîyên, ci keno pir; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şarz etmek, doldurmak, moral veya enerji yüklemek.* Şarzkareya ci, ci rê bes nêkena, a do kotî ra ma rê bes bikero?

şarzkerde/ê *N.* Pirkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şarz kerdo, qewet û hêle û moral dayo bi ci. *Tr. Şarzedilen, enerji depolanan, doldurulan, moral yüklenen.* Pîlê şarzkerdî jî bes nêkerd.

şarzkerdeni *f. M.* Şarzkerdiş. Pir kerdeni. Çîyên yan jî kesêndê vengî, bi qewet û hêle û moralîya pir kerdeni, bi nînan a ci rê depoyên viraşteni. *Tr. Şarz etmek, doldurmak, enerji depolamak veya depolatmak.* Ez nêşena şima şarz kera. Boka şima ma zêdê şarzêr a şarz kerê.

şaş/i 1. *Tib. N.* Şaşvîn/i, şaşdîn/i. Kes/çîyo ki; çimdê ci di şaşey esta, çewt winîno. Merdimo ki winîyayen di nêşeno raşt bivîno yan çewt vîneno yan jî çîyên dibare vîneno. *Tr. Şaşı.* Merdimo şaş, raşt nêvîneno. 2. *N.* Şaşvîn/i, şaşdîn/i. Çewt/i, neraşt/i. Çî/keso ki raşt nîyo, çepo. *Tr. Eğri, yanlış.* Bi mi ki o ca şaş bî.

şaşbaz/i *N.* Kes/çîyo ki; xwu kerdo şaş, şaş bîyo, şaş mendo, şaş bîyayena xeta kerdo. *Tr. Şaşı gören, şaşıran, şaşkın.* A derberi di mêrdek winî bî şaşbaz ki, ne verê xwu, ne jî peyê xwu dî.

şaşbazey *Nm.* Şaşbazîni, şaşbazîney, xwu şaş kerdeni, şaşîni, şaş bîyayeni, verûpeyê xwu şaş kerdeni, şaşbaz/i bîyayeni, şaşbazîni, bi şaşeya xeta kerdeni. *Tr. Şaşkınlık, şaşmak, şaşırmak, şaşıran olmak.* Ne finên o, ne didi yo. Şaşbazeya ci tim jî esta.

şaşbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Şaş/i. Çî/keso ki; bîyo şaş û

çimê ci raşt nêvîneno, wexto winîno çewt vîneno yan jî çî ci vero didi asenê. *Tr. Şaşı.* O lajeko şaşbîyaye do şiro doktor ki weş bo. 2. *Zv. N.* Merdimo ki; jewî ci rê zewtên daya û ze ki vajo, "ti bê boka ti bi şaş bê, ti verûpeyê xwu nêvînê, ti raştî nêvînê, ti xwu vinî kerê, boka ti îfleh nêbê ûzn." *Tr. Bir beddua olup, iflah olmayası, şaşırası, yönünü bulamayası vb. anlamlara gelmektedir.* Şaşbîyaye! To dîyo hele senîn keynandê şarî dima geyreno! 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; xwu vinî kerdo, şaş mendo, xwu şaş kerdo, xeta kerdo. *Tr. Kendini şaşıran, kendini kaybeden, aklı başından giden, aşırı sinirlenen.* Şima nêşa dîrê teney ê merdimdê şaşbîyayî ro do? 4. *N.* Kes/çîyo ki; ecêb di mendo, heyret di mendo. *Tr. Taaccüp eden, şaşıran, hayretler içinde kalan.* Merdimdê şaşbîyayî rê şaş memanê, beno jî beno. 5. *N.* Çî/keso ki; şaş o, xeta o, xetadar o, çewt o, raşt nîyo, çep o, tey raştey çinî ya. *Tr. Hata, yanlış, doğru olmama, eğri olma.* Telebey, mamostî rê va: Senîn beno ti cewabdê e yê şaşbîyayî rê kabokîy danê û cewabdê min ê raştbîyayî rê qe kabokên jî nêdanê?

şaşbîyayeni 1. *Tib.f. M.* Şaşbîyayîş. Xwu vinî kerdeni, xetayo gird kerdeni, raştî ser ra şîyayeni, raştî vinî kerdeni, verê xwu yan jî heşê xwu vinî kerdeni. *Tr. Şaşırmak, kendini kaybetmek, taaccüp etmek, yanlışa girmek.* Bira ti şaş bîyê, ti yê çirê winî kenê? 2. *f. M.* Şaşbîyayîş. Xeta bîyayeni, çewt bîyayeni, raşt nêbîyayeni. *Tr. Yanlış olmak, hatalı olmak, eğri olmak.* Mi zana o cewab şaş o jî, mi wa bikero, hele se beno? 3. *Tib. f. M.* Şaşbîyayîş. Çiman di egerê şaşîni vijîyayeni. Çiman di wesfê dibare dîyayîşî peyda bîyayeni. *Tr. Şaşı olmak.* Na nêweşîni ser ra bî şaş. Cora ma yê benê doktor.

şaşdîyaye/ê 1. *Tib. N.* Şaş/i. Şaşvînaye/ê. Kes/çîyo ki; bi çimê raşt nêvînenê. Çunkî tey şaşey esta. Kes/çîyo ki; çimandê ci di çewtey esta, tey dibare vînayeni esta. *Tr. Şaşı, eğri gören, çift gören.* Merdimdê şaşdîyayî ra lome nêbeno. Kes do merdimê şaşdîyayî bero doktor. 2. *N.* Şaşvînaye/ê. Kes/çîyo ki; raşt nêvîneno, çewt vîneno, çep vîneno, yanliş vîneno, vînikê ci raşt nîyo. Cora şaş vîneno. *Tr. Eğri gören, yanlış gören, doğru göremeyen.* Şima dî ki o yo nêşeno raştî bivîno, şima jî merdimê şaşdîyayî verdê, biwinîyê merdimdê raştdîyayî ra.

şaşdîyayeni 1. *Tib.f. M.* Şaşdîyayîş. Şaş vînayeni. Vînayeni di raşt nêvînayeni, çewt vinayeni yan jî dibare vînayeni. *Tr. Şaşı görmek, eğri görmek, gözlerde şaşı olmak.* Lajekî şaş dîyê, cora înan berd doktor. 2. *f. M.* Şaşdîyayîş. Şaş vînayeni, çewt vinayeni, xetadar vînayeni, çep vînayeni, bi xeta ya vînayeni, kemî vînayeni, raşt nêvînayeni. *Tr. Yanlış/hatalı görmek, kusurlu görmek, doğru görememek, düzgün görememek.* Ey ez şaş dîya, ez winî nêbîya.

şaşey 1. *Tib. Nm.* Şaşîni, şaşvîney, şaşdîney. Şaş bîyayeni, bi çiman a çewt dîyayeni, çimîy çewt bîyayeni. *Tr. Şaşılık, şaşı olmak, gözleri eğri ve ikili veya daha çoklu görmek.* Şaşey, egerêndê çiman o. 2. *Nm.* Şaşîni, şaşvîney, şaşdîney. Çewtey, xeta, xetadarey, bixeta bîyayeni, neraştey, tîk û dûz nêbîyayeni. *Tr. Doğru olmama, yanlış olma, eğri olmak, düzgün olmama.* Mi şaşeya ci nêdî. Labelê mi zanayê tey şaşîni esta.

şaşîney 1. *Tib. Nm.* Şaşîni. Şaşey, şaş bîyayeni, raşt nêvînayeni, çiman di egerê winîyayîşî bîyayeni, çiman di yan çewtey bîyayeni yan jî dibare vînayeni. *Tr. Şaşılık.* Şaşîneya ci do ci hembazan mîyan ra teber kero. 2. *Nm.* Şaşîni. Şaş bîyayeni, şaşey, xeta, xetayey, xetadar bîyayeni, çewt bîyayeni, neraştey, neraşt bîyayeni, tîk û dûz nêbîyayeni, tey çewtey bîyayeni. *Tr. Hata, hatalı/eğri olmak, doğru olmamak, yanlış olmak, düz ve dik olmamak.* Kê ki dî bî ez nêzana. Labelê zanayîşo ki, ma zanê tey şaşîney teqez esti bî.

şaşîni *Nm. Bw.* Şaşîney. Kaşka şaşîna ci sirf çiman di bîyayê. Raya ci jî şaşi bî.

şaşkerde/ê *N.* O/çîyo ki jewî yan jî tayêni kerdo şaş, bîyo şaş, ci rê bîyo sebebdê xetay. *Tr. Şaşırılan, şaşırılmış olan, şaşırtılan, yanıltılmış olan.* Merdimê şaşkerdî qeza kerd.

şaşkerdeni 1. *f. M.* Şaşkerdiş. Sebebê xetay bîyayeni, ci rê xeta kerdeni. *Tr. Yanıltmak, şaşırtmak, hataya sürüklemek.* Mi şaş mekerê, ez do kabokîy vinî kera. 2. *f. M.* Şaşkerdiş. heyret di verdayeni, ecêb di verdayeni. *Tr. Hayrette bırakmak, şaşırtmak, beklenmedik hareketler yapmak.* Ey ez şaş kerda, mi ci ra nêpawitê!

şaşma *Ss. T. Nm.* Saçma, saçmey, şaşmey, hebikê mermîyan. Gulleyê mîyandê mermîyanê hebhebî yê werdîy. *Tr. Saçma.* Şaşman kerdîy bîy qulqulî.[1]

şaşmende/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; çimandê ci di egerê şaşey mendê û çimê raşt nêbîyê, kes û çîy ci çiman vero dibare aseno. *Tr. Gözleri şaşı kalan.* Qeço şaşmende hembazandê xwu mîyan di şermayêno. Cora gereg ki ser o bol vindero.

1 Na vajeki Tirkî di vajekda *"saçma"* ra xeripîyaya û amêya kewta Dimilî mîyan.

2. *N.* Ecêb di mende/ê, heyret di mende/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û olayîyên vero ecêb di mendo, heyret di mendo, nêşayo ci normal bivîno. *Tr. Şaşırıp kalan, hayrette kalan, afallayan, taaccüp eden.* Ez jî merdimdê wina şaşmendî rê şaş manena.

şaşmendeni 1. *f. M.* Şaşmendiş. Çimê şaş mendeni, weş nêbîyayeni, çimê raşt nêbîyayeni. Bi qeyretên a jî çim weş nêbîyayeni. *Tr. Şaşı kalmak.* Cinêkeri va ma senîn senîn kerd, ma nêşa çimê raşt kero, soyîn çimê şaş mendîy. 2. *f. M.* Şaşmendiş. heyret di mendeni, ecêb di mendeni. *Tr. Şaşmak, şaşırıp kalmak, şaşakalmak, hayrette kalmak, taaccüp etmek.* Mi jî nêzana o yo senîn keno, ez şaş menda!

şaşmey *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şaşma. Tey xeylên şaşmey estîy bîy. Labelê qe jî nêgunaya piro.

şaşvîn/i *N. Bw.* Şaş/i. Senîn ki merdimo raştvîn, şaş nêvîneno, winî jî merdimo şaşvîn jî raşt nêvîneno.

şaşvînaye/ê *N. Bw.* Şaşdîyaye/ê. Merdimo şaşvînaye do senîn bişo raşt biwinîyo coy û coydarey ki?

şaşvînayeni *f. M.* Şaşvînayîş. *Bw.* Şaşdîyayeni. Şaş vînayeni, raşt dîyayeni rê bendên a. Kes do ê bendî orte ra werzano.

şaşvîney *Nm. Bw.* Şaşey. Qey rojên o do şaşvîney ra jî şaş bo.

şatik *Nn.* Kok, mihîn, esas, esîl. Cayo ki dest beno pa. *Tr. Kök, temel esas, asıl.* Şatikê ci ra dareri bibirni.

şatikê milî *An. Nn.* Kokê milî, kortika milî, cayo ki serî ra mil dest keno pa. *Tr. Ense kökü, ensenin çukurca yeri.* Şatikê mildê ci ra gonî ameyê. Çunkî ey derbi şatikdê mildê xwu ra giroti bî.

şavilxan *Nk. Nn. Bw.* Şabirxan. Eger şavilxan tenan mîyan ra nêweçîneyo, bol zirar dano tenan.

şavlêr *Nk. Nn.* Bellûyêri, şarvilêr. Mêşe ra babetêndê daran o. Nê darîy eger bi namedê bellûyan a bivajîyê, bellûyêrîy vajênê. Noqra ki eger bi bellûyan a nêvajîyê jî bi namedê şavlêrî ya vajênê. Şavlêr ra komirêndo weş vijêno. Labelê mazêr ra komiro zaîf vijêno. Çunkî şavlêr metîn û giran o, mazêr zaîf û şenik o. *Tr. Palamut ağacı.* Şavlêrê dewda ma yê kemênê.

şawinaye/ê *N. Bw.* Rişte/ê 1. Heta nika çiçîyê şima o şawinaye pey di ameyo ki no jî bêro?

şawinayeni *f. M.* Şawinayîş. *Bw.* Rişteni 1. Nika wendekaran, dima jî ma û pîyanê ci bişawinê.

şawinok/i *N.* Rişîyaye/ê, rişte/ê. Kes/çîyo ki; vera cayên rişîyayo, tey riştiş esto. *Tr. Gönderi, gönderilen, havale.* Ma şawitokê ci ca kerd, ma yê nêşenê şawinokê ci ca kerê.

şawite/ê *N. Bw.* Rişte/ê 1. Kaşka şima o merdimo şawite pey di nêriştayê.

şawiteni *f. M.* Şawitiş. *Bw.* Rişteni 1. To ewro şawit. Kaşka to meşti bişawitayê (bişawitê)

şawitok/i *N.* Riştok/i, riştkar/i, riştger/i. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên rişto cayên. *Tr. Gönderen, havale eden.* Cayên di çîyên yan jî kesên bişawîyo cayên, gereg ki şawitokê ci jî bibo.

şawîyaye/ê *N. Bw.* Rişîyaye/ê. Şirê ê çîyê înan ê nimî yê şawîyayî ûja ra bigîrê û kêdê înan ver ra tadeyê, mevinderê û bêrê.

şawîyayeni *f. M.* Şawîyayîş. *Bw.* Rişîyayeni 1. Ez şawîyayenda ê rewîyana tepîya şawîyaya.

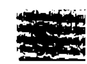
şawut *Zoo. Nn.* Maseyêndê dolan û erqan û layan û royano ki dergek o. *Tr. Uzun boylu bir tatlı su balığı.* Şawutîy awandê aw û awdanî di coyênê.

şax *Nn.* Bazik, gil, az. Hergi gilêndê girdî rê vajêno. *Tr. Dal budak, bölme, bölüm, büyük dal.* Dara înan şaxîy dayê.

şaxab *Nn.* Matqab. Çîyo ki bi birxûyandê xwu ya çîyan keno qul, tey qulîy akeno. *Tr. Matkap.* Eger mi di şaxabên bibîyayê, mi jî şayê o lîlik bi ê dêsî yo kerdayê.

şaxanpok/i *N.* Xapandok/i. O/çîyo ki kesî xapêneno, karê xapênayîşî keno. *Tr. Kandırıkçı, kandıran.* Ez bi ey a emeley nêkena. Çunkî a şaxanpok a.

şaxanpoki *Zoo. Nm.* Şivanxapoki, xapandoki. Teyrên a ki kes vano beno ki nêweş a. Wexto ki kes kewno ci dima û ver ra ci dano jî, kesî xapênena û firena û şina. O ki kesî rê maneno jî ci dim kewtani û edizîyayena kesî ya. *Tr. Çobanaldatan kuşu. Çok sevimlidir, kesik kesik uçar, kırık kanatlı zannedilir, sonra aldata aldata uçar gider.* Şaxanpoki do ci bixapêno.

şaxbax/i *N.* O/çîyo ki; jew nîyo, zêdê pê nîyo, bi jewî ya eynî nîyo. *Tr. Eşit olmayan, benzer olmayan.* O bi ci ya şaxbax nîyo, o vêşî yo.

şaxbaxey *Nm.* Şaxbax/i bîyayeni, wesfê şaxbaxan ci ser o bîyayeni, zê pê nêbîyayeni, jew nêbîyayeni, eynî nêbîyayeni. *Tr. Benzer olmama, eşit olmama, aynı olmama.* Comirdey di bi ci ya do şaxbaxi bo. Xwura ez ci ra çîyêndo hinî gewşeg jî nêpawena.

şaxbîyaye/ê *N.* Gilbîyaye/ê, baskbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi şikildê gilandê daran a bîyo şaxîy û vila bîyo. *Tr. Dallanan, dallanıp budaklanan, intişar eden.* Qewmo şaxbîyaye do heta kotî şaxîy bido?

şaxbîyayeni *f. M.* Şaxbîyayîş. Gil bîyayeni, bask

bîyayeni. Bi şikildê gilandê daran a vila bîyayeni. *Tr. Dallanmak, dallanıp budaklanmak, kanat olmak.* Bîbî şaxîy û vila bîbîy.

şaxdan/i *N. Bw.* Baskdayok/i. Doktorî va, kulêndo şaxdan o. Ma nêşenê rîçanê ci weqlanê.

şaxdaney *Nm. Bw.* Baskdayokey. Kesî hewna şaxdaneya ci ne dîya, ne jî vînaya.

şaxdaye/ê *N.* Şaxok/i. Gildaye/ê, herabîyaye/ê, felqedaye/ê, dergbîyaye/ê, zeyîdîyaye/ê. Çî/keso ki şaxîy dayê, pa gilîy ameyê, bi gilan an zeyîdîyayo, felqeyê ci bîyê bolîy. *Tr. Dallanıp budaklanan, kanatlanan, intişar eden, yayılan.* Ereb û Tirk, şarêndo şaxdaye yo.

şax dayeni *f. M.* Şaxdayîş. Az dayeni, bask dayeni, şaxokey, felqe dayeni, gil verdayeni, bazik dayeni. Hergi gilêndê ci vera cayên şîyayeni, vêşî bîyayeni, zeyîdîyayeni. *Tr. Dal budak salmak, çoğalmak, artmak, dallanmak, dubaklanmak, yayılmak, üremek, kanatları olmak, genişlemek.* Eger şima jî zêdê înan şax bidayê, şima do jî bolîy bîyayê.

şaxkerde/ê *N.* Baskkerde/ê, vilakerde/ê, gilkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo şax, ci ra şaxîy vetê, bi şikildê gilan a vila kerdo. *Tr. Dallandırılan, dallandırılıp budaklandırılan.* Çiçîyo şaxkerde vinî nêbîyo ki?

şax kerdeni *f. M.* Şaxkerdiş. Bask dayeni, pa gilîy amîyayen û vila bîyayeni. Karûgurweyên di şaxîy meydan ardeni, şaxîy veteni. *Tr. Dallandırmak, dallandırtmak, dallandırıp budaklandırmak, intişar etmek veya ettirmek.* Boka şima tîyanan ra şax kerê ki, ê bi otesîda şima o nêrê.

şaxkor/i *N.* Çî/keso ki; deha resayîş û bîyayîş û dayîş û zayîşê xwu kerdo temam, ci ra az û nesîl nêdeyêno. *Bw.* Korşax. *Tr. Dal budak salmayan, gelişmesi durmuş olan, gelişmesini tamamlamış olan.* Şaxkorên mi do jî bidîyayê, nêame.

şaxkorey *Nm.* Korşaxey, korşax/i bîyayeni, şaxkor/i bîyayeni, wesfê korşaxan tey estbîyayeni, gil nêdayeni, resayena xwu temam kerdeni, vinderîyayeni. Kes/çîyo ki; gil û şaxîy û ewlad û leyr û qeç nêdano, ci ra nê nêbenê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gelişmesini tamamlamış olmak, artık gelişmemek, gelişmesini durdurmak.* Şaxkorey di hergi çî deha nêreseno, resnayena xwu keno temam.

şaxok/i *N. Bw.* Şaxdaye/ê. Kurd, bi hêga ya, bi erdî ya beste yo. Cora şaxok nîyo, vilabîyaye nîyo. Noqra Tirk, bi hurrey a beste o. Wexto ki hurrîyetê ci ci destî ra şîyo jî, da piro û şîyo canakî. Cora şax dayo, zeyîdîyayo.

şaxokey *Nm.* Şax dayeni, şaxok/i bîyayeni, şaxdaye/ê bîyayeni, wesfê şaxokan ser o bîyayeni, azdaye/ê bîyayeni, az dayeni, bi gilan a zeyîdîyayeni, zeyîdîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Dal budak salmak, intişar etmek.* Kesî şaxokeyda ci ra nafên nêdîyo. Labelê bolini ci ra zirar dîyo.

şayeni *f. M.* Şayîş. Eşkeni, eşkayeni. Qed bîyayeni. Qandê kerdenda ci qewet û qudretê kesî pey bîyayeni, qandê kerdeni kesî di hêle/taqet bîyayeni. *Tr. Yapabilmek, edebilmek.* Ez şena nê karanê şima yê des rojan, hîrê rojan di bikera.

şayet *P.* Eger, eki, ki. Şertê bîyayen yan jî nêbîyayenda çîyan o. *Tr. Şayet, eger, ki.* Şayet o do jî bêrê, qenê ma bi xwu ya qandê ey jî filan çî berê.

şayet ki *P.* Eger ki, şayet kî, kî, şertê çî û kesan. Çî/keso ki do çîyên yan jî kesên ser ra bibo. *Tr. Şayet ki, eğer ki.* Şayet ki şima zanê o nezan do jî bêro, qenê ez nera.

şayet kî *P. Bw.* Şayet ki. Şayet kî şima do bi no hal a bikerdayê, şima çirê ez nêkerda haydar?

şayey 1. *Nm.* Şadey, şayîni, şayîney, şad/i bîyayeni, şa bîyayeni, kêfweş bîyayeni, bextîyar/i bîyayeni, wesfê şa û şadî, razîyey, razî bîyayeni, kêf û hal û rewşdê xwu ra razî bîyayeni yan jî keso ki razîyo a o kes bîyayeni. *Tr. Memnuniyet, razı olmak, meserret, mesrur olmak, keyifli olmak, mutluluk.* Şayeya ci ya ma jî kena şa. Çirê ma pey şa nêbê? 2. *Nm.* Şayîni, şayîney, zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, şa bîyayeni, bolaney, bol bîyayeni. *Tr. Çoğalmak, çoğalan olmak, artmak veya artan olmak, intişar etmek veya intişar eden olmak.* Mi rê ki şayeya înan hendê ê ma nêbena.

şeb 1. *Kîm. Nn.* Çîyêndê dirbetan kewênayenî yo ki zêdê sol a, zêdê şikildê naftalînî ya, zêdê sîyandê mermerî yê hebikneyan a o. *Tr. Şap.* Qeçkîni di beranî da mi ro, sereyê mi xeylên şikîya (hewna cayê ci bellî yo), wexta doktor ne bi xasekêna est bî, ne jî kesî şayê ma bero nêweşxane. Cora pîyê mi ard şeb dekerd de û bi şebî ya kewêna. 2. *Sn. Nn.* Astarê çîmento yê awikinî yo ki serê betonî bol keno dûz. *Tr. Şap. Zemindeki ince sıva.* Derê ki boka şima şebdê ci rê sersûn bê ki, wa nêterîyo. Çunkî finê ki biterîyo, deha ver do dekewo de û do tim po şiro.

şebaki *Mîm. Nm.* Teqa. Teqaya ki kişta keyî ra esta û çî debêno de. Labelê kişta teberî ra akerdê nîya. *Tr. Evin iç kısmında var olup dışarıya açılmayan ve eşya konulmak için yapılan iç pencere veya kör pencere.* Şarê ma bol çîyanê xwu keno şebakan mîyan. Hergi geça di miheqeqe jû-didîyên şebakîy benê.

şed *N.* Ser o vinderdeni, bi xusûsîyet a, ser o ser o. *Tr. Vurgu, vurgulu, özellikle, hususiyetle.* Qe beno ki se fini şed kerd. Fina jî înan xwu serî kerd.

Şeddad 1. *Dîr. Nn.* Hukimdarêndê Ereban dê Yemenî yo zalim o ki dîrok di, bi zorbayînda xwu ya bîyo menşûr û Îran di xwu û hetkarandê xwu rê cinnetêndo zûrayî viraşto ki nameye ci jî "Îrem" o. *Tr. Yemen Arap tarihinde zalimliği ve zorbalığıyla meşhur olan ve İran'da yalancı bir cennet oluşturan, ancak taraftarlarıyla beraber bu cennete girmeye çalışırken helak edilen hükümdar.* Ellahî senîn ki nadinî di Şeddad kerd helaq, o do zalimanê bînan jî ya nadinî di yan jî adinî di helak kero. 2. *Nn.* Nameyê pêrdê Muhemmedî (Muhemmed b. Şeddad) yo ki Azerbaycan (Qerebax) di dewletênda Kurdan viraşta. Sersûka ci sifte Aran bîya, dima berda Gence. Şeddadîy, sifte kewtê Selçûqîyan bin, dima jî welatê ci kewto Osmanîyan dest. *Tr. Azerbaycan-Karabağ'da Muhammed b. Şeddad tarafından kurulan bir Kürt devletinin kurucusunun babası.* Şeddadî xwu dima ewladêndo dewlet viraştok verda. Ey jî xwu dimay rê Dewleta Şeddadîyan (951-1174) verdê.

şeddad/i *Nn.* Zorba, zalim/i, sert/i, pêt/i. *Tr. Katı yanlısı, zorba, şahin, sertlik yanlısı kimse.* Mêrdekêndo şeddad o. Sîyasetî rê jewêndo tenekna nerm lazim o.

şeddadey *Nm.* Zorbayîni, zordestey, zalimey, zulumkarey, sertey, nermey nê. *Tr. Zorbalık, şiddetlilik, sertlik yanlısı olma.* Jew cayan di şeddadîyey, labelê xeylên ca jî nermikey weşa. To dî vanê: Nermiko û bi derbiko. Xwura derba şeddadan asena.

Şeddadîy *Nb.* Dewletênda Kurdan a ki Azerbaycan (Qerebax) di bi destdê Muhemmed b. Şeddadî ya virazîyaya û 951 ra hettanî 1174 kudîyaya. Şeddadîyan, Ermenî, Bîzans û Gurcîyan ra muslumanî parêz kerdê. Sifte Deylemîyan hêrişê serdê nînan kerdo, dima jî Şeddadîy sifte kewtê Selçûqîyan destî bin, xeylên dima jî welatê ci kewto Osmanîyan destî bin.

şedênaye/ê *N.* O/çîyo ki şedêneyayo, ser o bol û bol vinderîyayo, bi xusûsîyet a ser o vinderîyayo. *Tr. Üzerinde özellikle durulan, özellikle vurgulanan, vurgu yapılan.* O çîyo şednaye do miheqeq bibo.

şedênayeni *f. M.* Şedênayîş. Ser o bol vinderdeni, bi xusûsîyet a ser o vinderdeni. *Tr. Vurgu yapmak, özellikle üzerinde durmak, parmak basmak.* Bişedêni ki karê to do virazîyo.

şedîyaye/ê *N.* Gişti sernayeni. Çî/keso ki; jew yan jî tayên bol ser o vinderîyayê, ser o bîyayeni, miheqeq, bi îsrar a bîyaye. *Tr. Vurgulanan, vurgu yaparak, üzerinde durulan.* Çîyêndo şedîyaye bî ki zêdê ey bî.

şedîyayeni *f. M.* Şedîyayîşş. Ser o vinderîyayeni, bol kesî ser o vinderîyayeni. *Tr. Vurgulu olmak, vurgulanmak.* Çend finîy ez şedîyaya. Fina jî mi şa pa bido kerdeni.

şefaat *Er. Nn.* Yardim, zerrîveşey, zerrî veşayeni, heta pê kerdeni, pêrê veşayeni. *Tr. Şafaat, yardımlaşmak.* Adinî di, boka pêxember bi îzindê Ellahî ya, ma rê şeffat bikero!

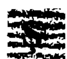
şefaatkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karê ci şefaat kerden a, destê xwu dergê kesî keno. Kes/çîyo ki; kesî rê yardim keno, zerrîya ci bi kesî veşena û paştî dano kesî, kesî rê şefaat keno. *Tr. Şefaatkar, şefaat eden.* Şefaatkarê ma o tewro heqîqî, Ellahû Teala yo.

şefaatkarane *Nn.* Şefaatkarane/ê bîyayeni, wesfê şefaatkaran tey bîyayeni. Zêdê şefaatkaran a bîyayeni, karûgurwedê xwu di bi şefaatkaran mendeni. *Tr. Şafaatkarcasına, şafaatkarlar gibi.* Erzenê jî destê xwu winî şefaatkarane bierzi bi ci ki, adinî di ewêzîya ci bibo.

şefaatkarey *Nm.* Şefaatkar/i bîyayeni, şefaat kerdeni, karê şefaatkaran kerdeni, destê xwu dergê mihtacan kerdeni. *Tr. Şefaat etmek, şefaatkârlık.* Ez bixwu şefaatkareyda Ellahî û ê Resûldê ci raşubhenêkena. Çunkî ne Resûlullah bê Ellahî şefaat keno, ne jî Ellah Resûlê xwu şikneno.

şefaatkerde/ê *N.* Şefaatbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê şefaat bîyo, dest erzîyayo bi ci, ci rê yardim bîyo. *Tr. Şefaat edilen, yardım edilen.* Vanê merdimo şefaatkerde, do adinî di Siratî ser ra bi gengezey a ravêro.

şefaatkerdeni *f. M.* Şefaatkerdiş. Dest ci eşteni, ci rê yardim kerdeni, ci rê paştî vijîyayeni, destê xwu dergê ci kerdeni. *Tr. Şefaat etmek, yardım etmek.* Esas, adinî di keda kesî ya nadinî do kesî rê şefaat kero. Çunkî Hz. Muhemmed (sew), Hz. Fatima rê vano; "Ya Fatima, meki xwu vîra ki, Adinî di sirf kerdena to ya nadinî do to reso."

şefaq *Er. Nn.* Nezdîyê rojakewtenî, hema verê rojhelatî. *Tr. Sabaha yakın henüz Güneş doğmadan önceki bir zaman.* Eger şefaq bîyayê, ma do ray kewtayê.

şefaqane *Nn.* Wextê şefaqan. Hema hema hergi wextdê şefaqî di bîyayeni. *Tr. Şafakları, şafak vakitleri, zaman içinde şafak olma.* Ez tim jî şefaqane şina.

şefaqey *Nm.* Şefaq bîyayeni, wextê şefaqî bîya-

yeni, wextê destda şewdirî ya rewî bîyayeni. *Tr. Şafak olma.* Ti kewtê şefaqeyda ci dimi. Ma yê nêşenê şewra resnê jî.

şefaqê *H.* Wextê şefaqî, desta şewdirdê rewî. Wexto ki hewna roj nêakewto û o yo keno akewo. *Tr. Şafak vakti.* Ez do şefaqê ûja di ba.

şefaqêrî *H.* Şefaqê ci. Wexto ki keso tey, şefaqê ey. *Tr. Bulunulan vaktin şafağı.* Mehkûmî va: Ma do şefaqêrî ray kewtayê, ma tepêşîyay û erzîyay hepisxane.

şefikîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî şefiknayo, kerdo ef, ci rê sersûney bîya, qol û qanadîy ser ra agêrîyayê, qando ki zirar ci nêreso ci ra fek verdeyayo. *Tr. Esirgenen, bağışlanan, korunan, imtina edilen, zarar görmesin diye geri adım atılan.* Şima do bizanayê merdimo şefikîyaye do fina nê fêlanê xiraban bikero. Şima çi rê bîlaheq û bîlasebeb o merdimo nehs şefikna?

şefikîyayeni *f. M.* Şefikîyayîş. Bexşîyayeni, ef bîyayeni, pey di gami erzîyayeni, ci ra fek verdeyayeni, sersûn bîyayeni, qol û qanadîy ser o agêrîyayeni, sitar bîyayeni, beşirîyayeni, beşe bîyayeni, bi dest sernayen a mehfeze bîyayeni. *Tr. Esirgenmek, bağışlanmak, krunmak, affedilmek, imtina olmak, zararın görülmemesi için geri adım atılmak.* O merdim wexto ki şefikîya, ey zana o do dima fina bişefikîyo. Cora rî girot.

şefikkar/i *N.* Şefiknok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şefikneno, ef keno, ci ra fek verdano, qandê zirar nêdayîşî pey di gami erzeno. *Tr. Esirgeyen, bağışlayan. Geri adım adım atarak zarardan koruyan.* Merdimo şefikkar do rojên bişefikneyo.

şefikkarey *Nm.* Şefiknayeni, wesfê şefikkaran, tey wesfê şefikkaran bîyayeni, karê şefiknokan kerdeni, ef kerdeni, qol û qanadanê xwu kesên yan jî çîyên ser ra akerdeni û ci rê sersûn bîyayeni, karê şefikkaran kerdeni. *Tr. Esirgemek, korumak, kol ve kanat açmak.* Mi şefikkareya ci nêecibnê. Çunkî ez winîyaya tey zalimey esta.

şefiknaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şefiknayo, ef kerdo, ci rê sersûney kerda, qol û qanadê xwu nayê ser, mehfeze kerdo, qandê reyayîşdê zirarî ci ra fek verdeyayo. *Tr. Esirgenen, sakınan, bağışlanan, imtina edilen.* Hergi fêlo şefiknaye do rojên sereyê ma bitewno.

şefiknayeni *f. M.* Şefiknayîş. Ca verdayeni, zirar ci ro nêdayeni, ef kerdeni, ci sersûn kerdeni, ci ra fek verdayeni, zirarî ra pey di gami eşteni, bexişnayeni, sitar kerdeni, beşirnayeni, beşe kerdeni, bi dest sernayîş a tehlûke ra reynayeni. Qando ki zirarên ci nêreso, pey di gami eşteni, ci ra fek verdayeni, zerrî pey veşayeni. *Tr. Muhafaza etmek, selamete erdirmek, esirgemek, imtina etmek, bağışlamak, korumak.* Merdimêndo nermek o, qisa şefikneno. Ez bixwu qisa nêşefiknena, wazenê wa bitewê.

şefqat *Er. Nn.* Pîzeveşey, zerrîveşeye, zerrî veşayeni, merhemet, rehmi. *Tr. Şefkat, merhamet, acıma.* Kes do kesan rê şefqat kero ki, Ellah jî kesî rê şefqat kero.

şefqatkar/i *N.* Merhemetkar/i, pîzeveş/i, zerrîveş/i. Kes/çîyo ki; kesan rê pîzeyê ci veşeno, yeno merhemet, rehma pîzedê ci esta. *Tr. Merhametkar, şefkatkar, acıyan.* Merdimo şefqatkar pîzeyê ci bi kesî veşeno. Labelê ê ey nêveşeno.

şefqatkarey *Nm.* Wahîrê/a şefqatî bîyayeni, tey rehm û merhemet bîyayeni, pîzeveş bîyayeni, zerrîveşey, zerrîveş bîyayeni, tey wesfê pîzeveşey bîyayeni, rehma pîzî ravey bîyayeni. *Tr. Şefkatlilik, merhametlilik, merhamet etmek.* Kesî di şefqatkarey hendê pêxemberdê zîşanî nêbena. Şefqatkareyda Ey ser ra şefqatkarey ne vîneyêna, ne ki jî esta.

şehadet *Er. Nn.* Şehîdey, şehîd bîyayeni. Rayda Ellahî di vera adinî vurîyayeni, dinyayê xwu vurnayeni. *Tr. Şehadet, şehitlik.* Şehadetê şehîdan şerbetêndo nermek bî, ne înan zana ê yê şimenê, ne jî ma zanê ê yê senîn benê coydar.

şehadetarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; şehadeta xwu arda, kelîmaya xwu ya "eşhedû enla îlahe îllallah we eşhedû enne Muhemmeden abduhû we'r-resûluhû/we resûlullah"î arda. *Tr. Şehadetini getiren, kelime-i şehadeti getiren.* Merdimo şehadetarde do înşallah û rehman şiro cennet.

şehadetardeni *Teo. f. M.* Şehadetardiş. Eşheda xwu ardeni. Kelîmaya muslumaney ardeni yan jî vateni. "Eşhedû enla îlahe îllallah we eşhedû enne Muhemmeden abduhû we'r-resûluhû" vateni. *Tr. Şehadet getirmek, kelime-i şehadeti okumak.* Kalê erdîşsipî şehadeta xwu ardi û heyatê xwu teslîmê Rebbdê xwu yê Rehmanî kerd.

şehadetkerde/ê *N.* Şehîdbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; rayda Ellahî di bîyo şehîd, dinyayê xwu virnayo, şîyo rehmetdê Ellahî. *Tr. Şehit olan.* Merdimo şehadetkerde û merde do kotî jew bo?

şehadetkerdeni *f. M.* Şehadetkerdiş. Şehîd bîyayeni, rayda Ellahî di cayê xwu yê dunyayî vurnayeni, rehmetdê Rehmanî şîyayeni. *Tr. Şehit olmak.* Eger şehadet nêkerdayê, meqamdê corî nêşîyê.

şehadetnamê *Nm.* Îcazetname, dîploma. *Tr. Diploma, sertifika, tanıma belgesi.* Şehadetnameya xwu, hewna nêgiroti bî, ceza werd.

şehitîyaye/ê *N.* Xeripîyaye/ê, xirabe/ê, cêserkewte/ê. Çî/keso ki; xeripîyayo, wezîfe ra kewto, cêser kewto, deha kar nêkeno. *Tr. Bozuk, bozulan, dağılan, çalışmaz hale gelen.* Dûzanê ci yo şehitîyaye ez texmîn nêkena ki fina virazîyo.

şehitîyayeni *f. M.* Şehitîyayîş. Cêser kewteni, xirab bîyayeni, pêser o bîyayeni ra vijîyayeni, xeripîyayeni, cêserkewtena çîyandê virazîyayan. *Tr. Bozulmak, dağılmak, iş görmez hale gelmek.* Dêsê ki to viraşt bî, mi şehitna. Bixwu nêşehitîya.

şehitnaye/ê *N.* Xeripîyaye/ê, cêserkewte/ê, cêserviste/ê, xirabkerde/ê, xerpnaye/ê, karrakewte/ê, karnêvînaye/ê. Çî/keso ki; jewî şehitnayo, cêser visto, karî ser ra visto. *Tr. Bozuk, bozulan, bozdurulan, dağılan, dağıtılan, işlevsiz kılınan.* Derzeyo şehitnaye, do newedera virazîyo ki wezîfî bivîno.

şehitnayeni *f. M.* Şehitnayîş. Xerpnayeni, xirab kerdeni, cêser visteni, karî ser ra visteni, semedê wezîfe nêkerdenda ci bîyayeni. *Tr. Dağıtmak, bozmak, işlevsiz kılmak.* Na dinî di, jewaney çinî ya. Cora tayênê virazenê, tayênê jî şehitnenê.

şehitnok/i *N.* Kes/çîyo ki; şehitneno, karê ci şehitnayîş o, karê ci xirabe kerden a. *Tr. Bozan, bozguncu, yıkıcı, yıkan, tahripçi.* Merdimo şehitnok, vano beno ki bixwu merdimêndo hêldar o. Halbûkî karê ci gengaz o, cora winî aseno.

şehitnokey *Nm.* Şehitnok/i bîyayeni, wesfê şehitnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci şehitnayîş o, karê şehitnayîşî keno, karê xirabe kerdişî keno; a o kes ya bîyayeni, wesfê nê kesan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bozgunculuk, tahripçilik.* Şehitnokey çîyênda xirab a.

şehitok/i *Nn.* Çî/keso ki; mêlê ci mêldê xeripîyayenî ser o yo, rew xerpêno, rew şehitêno, kes hema senîn dest pano, do hema bişehitîyo, bixeripîyo. *Tr. Bozulma meyli olan, bozulma zaafiyeti olan, bozulmaya müsait.* Dêsêndo şehitok o, xilxan o, aman ha dest ma menê!

şehitokey *Nm.* Xeripîyayeni, şehitîyayeni, şehitok/i bîyayeni, mêlê ci mêldê xeripîyayîşî ser o bîyayeni, rew herimîyayeni, mêlê ci mêldê herimîyayîşî ser o bîyayeni. *Tr. Bozulmak, bozulma meyli içinde olmak, bozgunculuk, ifsat, müfsitlik.* Merdimêndo ziwanweş o. Labelê ki kaşka şehitokeya ci nêbîyayê.

şehîd/i *Er. N.* Merdimo ki qandê Ellahî rayda Ellahî di şîyo rehmda Ellahî. *Tr. Şehit.* Ayetên di Ellahû Teala bi meal a vano: "Şehîdan rê mevajê merdey. Çunkî ê weşey ê." Şehîdê muslumanano siftekên, Yasîr b. Ammar o.

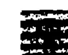
şehîdey *Nm.* Şehîd/i bîyayeni, rayda Ellahî di rehma Ellahî şîyayeni, rayda Ellahî di dinyayê xwu vurnayeni. *Tr. Şehitlik, şehadet.* Şehîdey bi di qurşûnan a nê, bi nobet a nê, bi rîzadê Ellahî ya ya, rîzayê Ellahî qezenc kerden a ya.

şehla *Nn.* Babetên egerineya çiman a ki şaşey hesibêna. Labelê şaşeyênda weş a, pîsi nîya. *Tr. Şehla, göze veya kişiye güzellik katan bir çeşit şaşılıktır.* Şehlayê ci est bî. Ci rê weş ameyê.

şehlûri *Zoo. Nm.* Şehlûli. Mirîçikênda bol xasek a, hewtreng a (rengê ci bol ê) ki bolkî sîyan vero anişena. Neslê ci yo kemeyêno. Heywanênda seydî ya, bi daran a anişena, bolkî wesarî vijêna, renga ci ya girani pembê ya û zêdê bilbilî weş wanena. Heqdê şehlûri di Suwêreki di bi Kirdasî ya hina vajêno: *Rêya Kosanê cehdekin/ Kevir û daran şehdekin/ Me dî ki di teyran bi hev ra gotin/ "Bilbil û şehlûr tev ketinin cot.* Nê weşqisan ra jî o yo fehm beno ki bilbil û şehlûr a zêdê di gayandê citên ê. Weş wendeni di şehlûri, raqîbênda bilbilî ya. *Lat. Merosapiaster. Tr. Arıkuşu.* Şehlûri do fina rengîy bikero!

şehne/ê 1. *N.* Wekîlê/a wekîldê/a axay. Merdimo ki karûgurwedê citêreyda axayan di wekîldê axay rê wekîley keno, karûgurwedê citêreyda axayan di yarmeteya wekîlî, yardimkarê wekîldê axay, destirmayê wekîldê axayan. *Tr. Ağanın ziraat işlerinde vekilinin yardımcısı, kahyası.* Şehne do bêro qezencî para kero. 2. *Zîr. N. Bw.* Cenan/i. Şehneyo keno xwu rê erd kîra kero.

şehnekar *Zîr. Nn.* Karê şehnan, şehne, cenan. Şehne yo şehnekar keno.

şehnekarey *Zîr. Nm.* Cenaney, cenan, karê cenan, cenaney kerdeni. Şehnekareyênda ci ya îlmî esti bî. Labelê nêşa xwu hemed kero. Çunkî nêşa şilwalîndîda xwu rê wihêrey bikero.

şehneyey *Zîr. Nm.* Cenaney, cenanîni, awdankareya, bi kirê ya erd kariten û awdayeni. *Tr. İcarcılık, kira/icar yoluyla tarım/çiftçilik yapmak, sulamacı olmak.* Şehneyeya ci weşi bî.

şehneyê lûwan *Zv. Nn.* Şehneyê lûyan, şuwaneyê lûwan, wekîlê lûwan, lûwa lûwan, tewra lû, lûwa fenikkari. *Tr. Tilkilerin tilkisi, tilkilerden daha tilki, tilkilerin sorumlusu.* O merdim şehneyê lûwan o, ma kotî bişê bi ey a baş bikerê?

şehneyîney *Zîr. Nm. Bw.* Cenaney. Şehneyîneyda ci di qusûrên çinêbî. Labelê o merdim destvila bî.

şehneyîni *Zir. Nm. Bw.* Cenaney. Şehneyînênda weşi ser o bîyayê, qey o do îfleh bîyayê.

şehnika çengî *An. Nm.* Korteka çengî, çaleka çengî. Korteka ki çengedê jû însanan di vîneyêna. *Tr. Çene çukurcuğu.* Keynekeri va: Bi mi ki şehnika çengî bi ci ya robere nêameya, ci kerdo ar.

şehnik *An. Nn.* Goştekêndê rî yo ki mîyanê ci pir o, zêdê beng a yo. Labelê bengi bêgoşt a, no bigoşt o. Bengi kesî weş mojnena, şehnik, kesî pîs mojneno. *Tr. Vücuttaki et benleri.* Şehnikîy, însanan bolini di estê.

şehnikin/i *An. N.* Kes/çîyo ki; rîdê ci, gan û bedendê ci di şehnikîy estê, şehnikin o. Kes/çîyo ki; rî û beden û gandê ci goştekê ci yê vijîyayeyê mîyanpirîy estê. *Tr. Yüz veya bedeninde et beni olan.* Şehnikin bîyayen jî nîşanên o.

şehnikiney *An. Nm.* Şehnikin/i bîyayeni, rî û beden û gandê ci di şehnik yan jî şehnikîy bîyayeni. Gan û beden û rîdê kesî di goştekê pirê vijîyayey bîyayeni. *Tr. Et benli olmak.* Şehnikineya ci, ci rê weşi bî, ari nêbî.

şehri *Teks. Nm.* Poşîyênda ciniyandê minasiban a ki bolkî sîyaya û qalina û çend finîy pêşêna sere ro. *Tr. Ağabani.* Maya min û pîrika mi verî şehri dayê xwu ser. Labelê no dima înan jî ronê. Çunkî herga ki şî şehrîy wedarîyay.

şehrieşteni *f. M.* Şehrieştiş. Şehri çekerdeni. Lejên di, dawayênda girani di wexto karûgurweyo nêbîyaye bîyê, ciniyan dîyê ki lej do deha bol xirab bo, şehra xwu eştê meydan, camêrdan xirabeya wezîyetî fehm kerdê û lej qedînayê. *Tr. Büyük ve tehlikeli olay ve kavgalarda olayın vehametini kavrayan kadınların başörtülerini ortaya atarak olayı bitirmeleri.* Cinîyera keyî, dî ki camêrdîy do bikewê, şehra xwu eşti meydan û lej qedîna.

şehrikî *Nn.* Babetên serepiştişê ciniyandê pîlan o ki bi şehr a sereyê xwu pêşenê. *Tr. Evli kadınların bir çeşit baş bağlaması.* Cinîyanê Dimilîyanê verênan şehrikî xwu piştê.

şehrî *Ş. Nn.* Mîrî ra ze rêzilekîy yan jî ze loxekê werdî û barîyekîy virazenê, beno wişk tepîya yan kenê sûr û wenê yan jî kenê riz û birxulî ver û wenê. *Tr. Şehriye.* Rizo ki şehrî ver nêbo, weş nîyo.

şehvik *Nn. Bw.* Şabik. Şehvik verdayeni edetê ma Kurdan bî, dima şî Emerîqa, qey bî şîrin ki bî mode. Hetta ki ma dest di bî qey bêqîmet bî.

şehwet *Er. Nn.* Waşteniya cînsî. *Tr. Şehvet, cinsellik dürtüsü.* Lajek bi şehwet a winîya keynekeri ra, keyneki cora ci ra remê.

şehzade *Nn. Bw.* Şahzade. Welato ki tey ferqê şehzadan û paşazadan û begzadan û kesandê bînan çinî yo, do tim pêdi wereykar bo.

şehzadeyey *Nm. Bw.* Şahzadeyey. Eger înan het di şehzadeyey çîyandê bînan ra ravey nêbo, wereyîk jî beno.

şek *Nn.* Şubhe, reyb, qerqile, guman. *Tr. Şüphe, kuşku.* Tede ne şek, ne jîşubheest o.

şekal *Nn.* Pawij, lekaş, papûç. Labelê na vajeki, bi şikildê ci yê jewekî ya nê, bi şikildê ci yê bolekey a vajêna, yanê kes do vajo şekalîy. Sewlê ki peynîya ci çinî ya, vernîya ci jî qando ki hewadarîy bê kerdê qulîy. *Tr. Terlik, terlik ayakkabı.* Serşoge di şekalanê xwu, xwu pay kerê ki, wa şima nêterrişîyê.

şekalane *Nn.* Şekalkî, zêdê şekalan, bi şekalan mendeni, wesfê şekala tey bîyayeni. *Tr. Terlik gibi, terlikçe, terlik gibi giymek.* Sewlîy, şekalane kerdîy xwu pay û vijîya teber.

şekalaney *Nm.* Şekalkîyey, şekalkîni, şekalkîney, şekalkî bîyayeni, şekalane bîyayeni, wesfê şekalan tey estbîyayeni. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê şekalan a bîyayeni. *Tr. Terliğin giyildiği veya kullanıldığı gibi kullanılması.* Mi rê şekalaneya ci jî weşi nêbî.

şekaley *Nm.* Şekal bîyayeni, wesfê şekalan tey bîyayeni, zêdê şekalan a bîyayena sewlan. *Tr. Terlik gibi kullanılmak.* O yo keno şekaleyda ci ra, şima rê çîyên bido fehm kerdiş.

şekalin/i *N.* Kes/çîyo ki; şekalîy kerdê xwu pay, şekalê ci pay di. *Tr. Terlikli.* Nê peran beri bidi ê merdimdê şekalinî û pey di bê.

şekaliney *Nm.* Şekalin/i bîyayeni, şekalê ci bîyayeni, wahîrê/a şekalan bîyayeni, ci di pay di şekalîy estbîyayeni. *Tr. Terlikli olmak.* Mîyandê odî di, şekalineya ci bî sebebê qewirîyayenda ci.

şekalîy *Nb. Bw.* Şekal. Şekalanê xwu salmekî mekerê xwu pay, Çunkî peynî ra balişnaya lingerda şima terikêna, qelişêna.

şekalkî 1. *N.* Şekalane, zêdê şekalan xwuradayeni, bi şikildê şekalan a, bi biçimdê şekalan a, zêdê terligan a, sewlan peynî ra serê ci pay kerdena. *Tr. Terliğin giyildiği gibi, terlik şeklinde.* Mêrdekî hema ecelan ra qondireyê xwu şekalkî kerdîy xwu pay û erzîya teber.

şekbaz/i 1. *N.* Buhtankar/i. O/çîyo ki xeberê zûrîy vila keno, buhtan keno, îftîra keno. *Tr. Yalan haber uyduran, müfteri, iftiracı, asparagas haber.* Merdimêndo şekbaz bêro to heti, ti do ci ra bi remo. 2. *N.* Muxbîr/i. O/çîyo ki xeberîy beno û ano. *Tr. Muhbir, ajan, haber getirip götüren.* Şekbazî xeberîy ardê û berdê, soyîn jî belayê xwu dî.

şekbazey 1. *Nm.* Buhtankarey, fêsadey. Şekbaz/i bîyayeni, wesfê şekbazan tey bîyayeni. Xeberê zûrîy vila kerdeni, zûrkereya rojnameyan. *Tr. Asparagas haber yapma, iftira etmek, yalan haber uydurma.* Şekbazeya ci tesîr nêkerd. 2. *Nm.* Muxbîrey, hayberey. Şekbaz/i bîyayeni, wesfê şekbazan tey bîyayeni. Xeber arden û berdeni. *Tr. İhbar etmek, ajan, ajanlık.* Şekbazey ra xeyrên nîno. Labelê bê dewlet o. Çunkî hergi dewleti di şekbazey lazim a.

şeker 1. *Nn.* Şîreyê kuhoyîyan o ki yan bi şikildê tozî ya yan jî bi şikildê qellî ya debêno çayan mîyan. *Tr. Şeker.* Na vajeki, ziwanê tîyanan û ê Awrûpay di, hema hema jew (*sugar, şekir, şeker, şukar* ûzn.) a. Verî mi di şekerê qelley dekerdê çayerda xwu mîyan. Mi bi semtên a qedîna. Nika ez a çaya bêşekeri şimena. 2. *Tib. Nn.* Nêweşî ya ki şeker ra yena, nêweşîn a ki şeker werden di zeyîdêna, nêweşîn a ki şekerê ci perneno, keno vêşî, nêweşîna ki gereg nêweş şekerî ra dûrî kewo. *Tr. Şeker hastalığı, diyabet.* Verî ma kesî sêpare di çay nêşimitê. Ma bolkî şorbaya mercûyan şimitê. Nika keso şorbaya mercûyan nêşimeno, pêro yê sêpare di çay şimenê. Cora bolini di şeker esto, nêweşîna şekerî jî zeyîdîyaya.

şekerane *Nn.* Şekerkî, zêdê şekerî ya, bi şekerî mendeni, wesfê şekerî tey bîyayeni. *Tr. Şeker gibi, şeker görünümlü.* Şî şekerane kerd û ame. Ma ney di çi giraney esta ki?

şekeraney *Nm.* Şekerkîyey, şekerkî bîyayeni, şekerane/ê bîyayeni, tey wesfê kes û çîyandê şekeran bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê şekeran a bîyayeni, bi şekeran mendeni. *Tr. Şeker gibi olmak, lokum gibi olmak, bal gibi olmak, çok iyi ve tatlı olmak.* Hele a şekeraneya ci çinî ya! Ez bena heyrandê ay.

şekerawî *Nm.* Awa şekerî, awa şekeran. *Tr. Şekerli su.* Verî eger ki ma rib nêşayê bivîno, eger kî çînakî ra bî, ma şekerawî ra şolik viraştê.

şekerbîyaye/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; bîyo şeker, tey wesfê şekerî peyda bîyê, bîyo weş, bîyo rind, weşdê kesî şîyo. *Tr. Şekerlenen, şeker gibi tatlılaşmış olan.* Hingimîno şekerbîyaye, nano şekerbîyaye, qeçeko şekerbîyaye û hewna zêdê nînan a xeylên kes û çîyo şekerbîyaye esto.

şekerbîyayeni *f. M. Zv.* Şekerbîyayîş. Zêdê şekerî bîyayeni, şîrin bîyayeni, waştok bîyayeni. Çî/keso ki; bol wazêno a o kes yan jî o çî bîyayeni, tamê ci zêdê şekerî bîyayeni. *Tr. Şekerlenmek, tatlı olmak, şeker kıvamına gelmek.* Eger nanê ma o wişk, şeker nêbîyayê, ma nêşayê bûro.

şekerdan/i *N.* O/çîyo ki şeker dano. *Tr. Şekerci, şeker veren.* Roşan bî, şekerdanê ci çinêbî, mêrdekîy bêşeker şîy.

şekerdan *Nn.* Qutîya şekerî. Çîyo ki kes şekerî dekeno de, tebaxa şekerî ya xorî ya xusûsî. *Tr. Şekerlik.* Cinêki ze bî ze gêji. şekerdanê xwu ard, çaydan kerd xwu vîra; çaydanê xwu ard, serikê ci kerd xwu vîra. dima ne bixwu amê, ne jî serikê çaydanî ard.

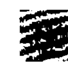
şekerey *Nm. Zv.* Şeker/i bîyayeni, wesfê şekerî tey bîyayeni, zêdê şekerî şîrin û şîrinayî bîyayeni. *Tr. Şeker olma, şeker gibi tatlı, hoş, lezzetli ve sempatik olmak.* Şekereya ci hemî ser ra bî.

şekerin/i *N.* Çî/keso ki tey şeker esto, şeker sawîyayo pira, şeker debîyayo de, mîyan di şeker esto. *Tr. Şekerli.* Mi rê çîyo şekerin weş nîyo.

şekeriney *Nm.* Şekerin/i bîyayeni, şekerê ci bîyayeni, tey şeker bîyayeni, şeker ci sawîyayeni. Çî/keso ki; tey şeker esto, şeker sawîyayo pira, şeker debîyayo de, mîyan di şeker esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şekerlilik, şekerli olmak.* Eger şekerineyda ci ra nêbîyayê, pêrini do jî biwerdayê.

şekerkerde/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni wezîyet û wesfê şekerî dayo bi ci, kerdo şeker, kerdo zêdê şekerî, berdo deraxdê şekerî di verdayo, ci ra şeker viraşto, açarnayo şekerî ser. *Tr. Şekerleştirilen, şeker haline getirilen. Şeker gibi hoş, sevimli, sempatik ve cazibeli hale getirilen.* Kam çîdê şekerkerdî ra remeno?

şekerkerdeni *f. M. Zv.* Şekerkerdiş. Şeker mîyan kerdeni, wezîyetdê şekerî ardeni, wezîyetê şekerî cidayeni, deraxdê şekerî ardeni, zêdê şekerî şîrin kerdeni, haldê şekerî ardeni. *Tr. Şekerletmek, şeker haline getirmek, tatlandırmak, çok leziz hale getirmek, arzulanan hale getirmek.* Kalikê mi nanê ma o wişk, kerd şeker. Ma dima cina awi ro û werd.

şekerok *Nk. Nn.* Tellîyo seretombok, tellîyê heran. Kuhoyîyêndê gem o ki seredê ci ser o hendê şamikênda quloreki tellîyê ci yo sereyîn beno, nê serî bin di jî hendê gulleyên şekerekê ci beno. Cora nê nebatî rê vanê şekerok, yanê pa şeker esto. *Tr. Dikenli bir bitkidir. Bu dikenli bitkinin ucunda misket büyüklüğünde yenilebilen bir tatlandırıcısı vardır.* Ma werdîyey di hergi çîyê werdî zanayê, ma no şekerok jî werdê.

şekero xîçin *Nn.* Şekero toz. *Tr. Toz şeker.* Şarê corî çayeri di şekerê xîçinî wenê.

şekerwerişte/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; şekerê ci werişto, şekerê ci bîyo vêşî. *Tr. Şekeri kalkan/*

yükselen. Nêweşo şekerwerişte gereg ki nêvinderîyo şiro nêweşxane.

şekerwerişteni *Tib. f. M.* Şekerwerîştiş. Werîştena nêweşînda şekerî, zeyîdîyayena şekerdê gandê kesî. *Tr. Şekerinin artması/yükselmesi.* Wexto ki kes dîqet nêkero, şekerê kesî werzeno 400-450.

şekîl *Er. Nn.* Şekîl, şekl, asayîş, bîçim, rî. *Tr. Şekil, görünüm, yüz.* Mi rê no şekîl weş nêbî.

şekîlbedelîyaye/ê *N.* O/çîyo ki şeklê ci virîyayo, bîçimê ci virîyayo, bi şekila virîyayo. *Tr. Şekil/kılık değiştiren.* O merdimo şekîlbedelîyaye do ma mîyan nêkewo.

şekîlbedelîyayeni *f. M.* Şikilbedelîyayîş. şekil vurîyayeni, şiklê ci vurîyayeni, bi şekila vurîyayeni, beden ra vurîyayeni. *Tr. Şekil, kılık ve bedenen değişmek.* Jew cayan di şekîl bedelîyayeni rind a, jew cayan di jî xirab a.

şekîlbedelnaye/ê *N.* O/çîyo ki şiklê xwu virnayo, xwu vurnayo û kerdo babetnakî. *Tr. Şekil/kılık değiştiren.* Şekîlbedelnayeyên ame nêweşxanedê ma, hemini ci ra rî tada.

şekîlbedelnayeni *f. M.* Şikilbedelnayîş. şekil vurnayeni, xwu babetnakî kerdeni. *Tr. Şekil değiştirmek, kılık değiştirmek, başkalaşmak.* Kes şekîl bedelnayena şeno xwu bitiro û biremo.

şekîldaye/ê *N.* O/çîyo ki şekil deyayo bi ci, şiklê ci virîyayo. *Tr. Kendisine şekil verilmiş olan.* O merdimo şekîldaye do jî bi ma ya bêro ki ma bişê ser o xebat bikerê.

şekîldayeni *f. M.* Şikildayîş. Ci ser o şekîl viraşteni, bedendê ci ser o şekil viraşteni, çinayê ci vurnayeni. *Tr. Şekil vermek, değiştirmek.* şekîl dayeni di kes do qelema xwu weş tepêşo ki weş şekîl bideyo bi ci.

şekîlgirote/ê *N.* O/çîyo ki şekil giroto, şekil deyayo bi ci. *Tr. Şekil almış olan, değişmiş olan.* Şekîlgirote do jî biameyê, ê bînan nêverda.

şekîlgiroteni *f. M.* Şikilgirotiş. Bi şekila vurîyayeni, şiklê ci vurîyayeni, bi şekila bedelîyayeni. *Tr. Şeklen değişime uğramak, şekil almak.* şekîl giroteni di kes do heqdar bo.

şekî ser *Nn.* Şufî ser, qerqilî ser, gumanî ser, bi gumanî ya, bi şekî ya. *Tr. Şüphe üzerine.* Ez bixwu şekî ser nêluwena.

şeklûşemal *Nn.* Qelafat, beden, asayena bedenî, asayîşê cêr ra hettanî cordê ci. *Tr. Şekli ve şemali, bedeninin görünüşü.* Mi bixwurê şeklûşemalê ci bol weş bî. Labelê esas bi mi ki kes do biewnîyo xulqdê ci ra.

şel 1. *An. Nn.* Doşî. Cayo ki kes pa çî hewadano. *Tr. Sırt. Omuz ve eşya taşınan yer.* Şelda ci ser o barêndo giran est bî. Ey cora nêşa bi to ya qisey bikero. 2. *Teks. Nn.* Enc, deştenî, babetên tegel, şilwêl, şelal. *Tr. Bir çeşit teyel. Sürekli alttan üste atılan dikiş şeklidir ki, amaç bir şeyin içinden dökülmesini önlemek, dışarıya kapatmaktır. Bw.* Şilwêl.

şelaga roy *Cog. Nm.* Wegîroka roy. Barê awero ki ro wegdareno, wegîno û kirêşeno. *Tr. Nehir debisi, ırmak veya akarsu debisi. Nehrin taşıdığı su miktarı veya yükü.* Şelaga Rodê Feratî, ê Rodê Dîjley vêşêrî ya.

şelagey *Nm.* Şelag/i nîyayeni, wesfê şelagi. *Tr. Yük olma.* Ez a hewna şikê şelageyda ci bena.

şelagi *Nm.* Wegîroki, deng, bar, baro viraşte, mîqdarê barî, baro ki qandê wedardeni virazîyayo, giraneya barî, giraneya çîyandê werzanayenî. *Tr. Kaldırılmak veya taşınmak üzere hazırlanmış olan yük, yük miktarı, yük kapasitesi.* Cinêkeri senîn ki şelaga xwu anti xwu ser, hinî jî firki dekewti ci mîyane.[1]

şelagin/i *N.* Barin/i. Çî/keso ki ci ser o şelagi esta, şelagiş wegirota. *Tr. Yüklü.* Royo şelagin, merdimo şelagin, bergîro şelagin.

şelaginey *Nm.* Bariney. Çî/keso ki; ci ser o şelagi esta, şelagi wegirota, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüklülük, yüklü olmak.* Ti vanê şelagineya ci, bena sebebê mîyane dekewtenda ci?

şelagîn/i *N.* Şeleyîn/i, bibar/i. O/çîyo ki şelaya ci esta, barê ci esto. *Tr. Yüklü.* Merdimêndo şelagîn tîya ra ravêrd, qe beno ki hendê bergîrên bar hewada bî.

şelagîney *Nm.* Şelagîn/i bîyayeni, wahîrê/a şelagî bîyayeni. Bibarey, şeleyîney, bişeleyey, ser o şelagi bîyayeni, barî bin di bîyayeni. *Tr. Yüklülük, yükü olmak.* Şelagîney di kes do wihêrdê şelagi rê yardim bikero.

şelagkar/i 1. *N.* Barkar/i. O/çîyo ki; şelagi wegîno, şelagi bin do, kewto barî bin. *Tr. Yük altında olan.* Şelagkarêndo mezbût lazim o ki bişo ê barê giranî wegîro. 2. *N.* Hemal/i. O/çîyo ki barî bin do. *Tr. Hammal.* Şelagkar do, hergi barî ra dîrê qurişîy bigîro.

şelagkarey 1. *Nm.* Şelagkar/i bîyayeni, wesfê şelagkaran tey estbîyayeni. Barkarey, şelagi wegiroteni, bar wegiroteni, karê hemalan. *Tr. Hammallık, yük kaldırmak, yük altında olmak.* Wa kes xwu rê şelagkarê barandê şarî

---

1 Qandê "derze" û "şele" û "şelag" û "bar"î *Bw.* Binvajedê şele'y ra.

bo, wa kes şelagkarê ê bardê nezdîyandê xwu nêbo. 2. *Nm.* Hemaley, hemal/i bîyayeni, kar û wesfê hemalan. *Tr. Hammallık.* Şelagkarey di do kesî di qewetêndo şên bibo.

şelagsivik/i *N. Bw.* Barşenik/i. Merdimêndo şelagsivik bo, ma şenê teneknakî şelaga ci giran kerê.

şelagsivikey *Nm. Bw.* Barşenikey. Kerd ki karê înan bikero finên winîya bargiraneyda xwu ra, finên jî winîya waştenîda keyî ra, vîye kerd çewt û bî kelgirî.

şelagşenik/i *N. Bw.* Barşenik/i. Bergîrêndo şelagşenik nêbo, hendayên rew nêreseno keye.

şelagşenikey *Nm. Bw.* Barşenikey. Eger şelagşenikeyda ci ra nêbîyayê, a kirosa a vewri di nêşayê nêşemitîyo.

şelal 1. *Teks. Nn.* Şel, enc, derz, deştenî. *Tr. Dikiş.* Herga ki şelal eşt bi ci, xeta kerd. Çunkî sewdakar bî. 2. *Nn.* Deştenîya ki hergi encê ci bi şikildê herayey a erzêno. *Tr. Tr. Teyel. Geniş aralıklı dikiş, tek ilmekli dikiş.* Şelalê ci weşdê mi şî. Ez do hewna finakî jî bêra.

şelalîyaye/ê *N. Bw.* Şelîyaye/ê. Çîyê şelalîyayî keso ki nêwazo, çinî yo.

şelalîyayeni *Teks. f. M.* Şelalîyayîş. *Bw.* Şelîyayeni. Çiçî ki şelalîya, bî weş. Ê to jî nêzana.

şelalnaye/ê *N. Bw.* Şelnaye/ê. Çinayê ci yo şelalnaye do meşti şiro bideyo bi ci.

şelalnayeni *Teks. f. M. Bw.* Şelnayeni. Ma a êlega to vizêr nê, perey şelalnê.

şelamûndî *Nm.* Şilabendi, şilwalindî (şilwalmûndî & şelwermûndî) *Tr. Uçkur. Dış giysilerin şalvar vb. şeylerin bağı.* Şelamûndîya ci sist a, di deqe ra finên ci ra kewna.

şelaq *Nn.* Qamçî. Çîyo lastikin o ki kes pa heywanan tersaneno ki pa heywanîy şirê. *Tr. Kamçı.* Şelaq kerd bî xwu destî û bê wijdîyaneya dayê piro.

şelaqîyaye/ê *N.* O/çîyo ki jewî kerdo şelaqî, şelaqîyayo, jewî bi şelaqî ya, bi qamçî ya dayo piro. *Tr. Kamçılanan.* Estorê şelaqîyayî payên dê wahîrdê xwu ro, wahîrê xwu fekûrû da erd ro.

şelaqîyayeni *f. M.* Şelaqîyayîş. Qamçî bîyayeni, bi qamçî ya cirodeyeni, bi şelaqî ya cirodeyeni. *Tr. Kamçılanmak.* Bi mi ki heywan şelaqêno. Eger ki ey şelaqîy werdê, dêmax ki ey qedrê xwu nêzanayo ki werdê.

şelaqnaye/ê *N.* Qamçîbîyaye/ê. O/çîyo ki jewî qamçî kerdo, jûy şelaqnayo. *Tr. Kamçılanan.* Merdimo difin şelaqnaye dêmax kî bêar o ki di finîy şelaqêno.

şelaqnayeni *f. M.* Şelaqnayîş. Qamçî kerdeni, bi qamçî ya pirodayeni. *Tr. Kamçılamak, kamçıyla dövmek.* Kes do ki bişelaqneyo, wa kes xwu rê erdî bin kewo, deha rind o.

şelaye/ê *N.* Çî/deştenîya ki tegelê ci virazîyayo. *Tr. Teyellenen.* Çinayo şelaye do xwu bûro.

şelayeni *Teks. f. M.* Şelayîş. *Bw.* Şelnayeni. Eger hettanî nika to bişelayê, mişterî ma ser nêameyê.

şelbate 1. *Nk. Nn.* Babetên qamîş o ki; kuhoyî di pa çî virazêno (Mersela beno şitlîy û pa selîy virazênê)o, beno çuwe û pa heywanîy ramênê. *Tr. Kamış bitkisi, kamış gibi maddelerden elde edilen sopa veya ince çubuk.* Selvanî va: Mi bi şelbatî ya selîy viraştîy. 2. *Nn.* Qamçî. *Tr. Kırbaç.* Pîyê ci lajdê xwu rê va: Lajê mi, biewnî ez do to şelbatan ver şana ha!

şele 1. *Nn.* L'yê ci qalin yan jî bi şikildê di L'yan a (dibare) waneyo. Bar, baro viraşte, şelagi. *Tr. Yapılı yük.* Hemalîy do şelî virazê û bixwu jî wegîrê. 2. *Zîr. Nn.* L'yê ci qalin yan jî bi şikildê di L'yan a (dibare) waneyo. Çîyê cuwênî yo ki erzîyayo ereberi ser ki şiro cuwênan ser ki ser o mişon virazîyo, îskeleyê ereber o ki barê ereberi keno vêşî. *Tr. Arabaların yük hacmini artırmak için arabaya ilave edilen iskele şeklindeki artı kısım, arabaya üst kısımdan eklenen artırıcı yük taşıyıcı.* Ma xelle û mercû û çîyo winasîn erdan mîyan ra bi şele ya antê cûnan ser.[1] Tirkî di nay rê vanê *"Yük, yük kaldırma kuvveti, yük kaldırma kapasitesi. Suda olsa debi olur, suyun debisi, suyun kaldırabileceği yük olur. Mesela* şelaga rodê Feratî, şelagda rodê Dîjley vêşêrî ya.

şelekar/i 1. *N.* Barkar/i, şelagkar/i, hemal/i. O/çîyo ki bar wegîno. *Tr. Hammal, yük taşıyan.* Şelekarî bi doşîyandê xwu ya werdê xwu vetê. 2. *N.* Barkar/i. O/çîyo ki baran wegîno, şele anceno. *Tr. Tarla vb. yerlerden arabaya ek*

1 Manandê şele, derze, şelagi û barî di ferq esto. Bar, nînan (şele, derze, şelagi) pêrini gîno xwu mîyan, maneyê ci bol hera o. Hetta fini bena ki derdîy, girey, qehrûqotikîy jî benê bar. Labelê şelagi, derze, şele nêbenê. Mesela derze, şidîyayo; ser ra, bin ra, kalekan ra şidîyayo, bi layan a, bi şirîtan a, bi resenan a bîyo pêt, nameyê ci yo ser o ze ki biderzîyo. û derze bolkî qirşûqal, çarîy kiriştiş di virazêno, vajêno. Şele bi kirêşan a, bi bergîran a, bi ereban a, bi heran a, bi qatiran a barê qezencî, barê tenan, barê çîdê kiriştişî cuwênan ser antişî rê sazêno, vajêno û beno. Na vajeki têkilîyê cuwênan, tenan, palî û ê citêrey a. Barîya tepîya vajeka ki maneyê ci bol hera o, şelag a. Şelagi, finên di wegirotena barî ya.

olarak eklenmiş çekicilerle yük taşıyan. Şelekar do bêro cûnan ser ki ma nanê xwu bi werê.

şelekarey 1. *Nm.* Barkarey, bar wegiroteni, karê barkaran, hemaley. Şelekar/i bîyayeni, wesfê şelekaran tey bîyayeni. *Tr. Hamallık, yük yükleme, yük taşıma işi yapma*. Şelkarey rê qewetêndo mezbût lazim o. 2. *Zîr. Nm.* Karê şelî kerdeni, şele anteni. Şelekar/i bîyayeni, wesfê şelekaran tey bîyayeni. *Tr. Arabaya üstten yapılan eklemelerle yük taşımak*. Şelekarî vêşî şele na bî kiroseri ser. Cora polîsî ci rê ceza birna bî.

şelengo 1. *Tib. Nn. Bw.* Mîrkutoki, mîrkutokîy. Ganê lajekî pêroy şelengoy vetê. 2. *Nk. Nn.* Şeklê ci zêdê kuwer o, ne derg o ne jî qulor o, cisnê ci encûr o, tamê encûran tey esto. Lema ci zêdê xeyaran a. Labelê perrê ci perdê xeyaran girdêrî yo, werdena ci zêdê werddê bostanî ya. Selate û dolmeyê ci virazênê, perrê ci deyêno heywanan, werdîyandê ci ra jî dolmey û kodikîy virazênê. Şelengoy bolkî şîrin/tamweş ê. Labelê talê ci jî estê. Şelengo û şêling, teqez zewmbî yo, jew nîyo. Wextnakî: Xwoca Farûqî şelengoy Wêranşar ra ardîy, ma werdîy.

şelesivik/i *N.* L'yê ci pir (qalin û latik) waneyêno. *Bw.* Barşenik/i. Ez winîyaya şelesivik o. Mi des bi ci nêeşt.

şelesivikey *Nm.* L'yê ci pir (qalin û latik) waneyêno. *Bw.* Barşenikey. Gereg ki şelesivikeyda xwu rê şukur bikero û qe tey nêtê şukrî çinî yo!

şeleşenik/i L'yê ci pir (qalin û latik) waneyêno. *N. Bw.* Barşenik/i. Şeleşenik bî jî, ê bînan ra yardim pawitê. Kes şeleşenik bo û hewna ê bînan ra yarmetîni biwazo!

şeleşenikey L'yê ci pir (qalin û latik) waneyêno. *Bw.* Barşenikey. Zanayîşo ki ez zana, şeleşenikeya ci ci rê sebebê zewmbîyanê nîya.

şelewegirote/ê *N. Bw.* Barwegirote/ê 2. Mi kesêndo şelewegiroteyo tîya ra ravêrde nêdî.

şelewegiroteni *f. M.* Şelewegirotiş. *Bw.* Bar wegiroteni 2. Wexto ki kes şele wegîro, kes do ci bin di bibetilîyo.

şeleyey 1. *Nm.* Bişele bîyayeni, bibar bîyayeni, barî bin di bîyayeni, bişelagi bîyayeni. *Tr. Yüklü olmak, yük altında olmak*. Şeleyey di kes do qîmetê gandê xwu bizano, werdê xwu mezbût bûro. 2. *Zîr. Nm.* Bi şelan a kirosey berden û ardeni, bi şelagda ereban a bar berden û ardeni. *Tr. Üstten yapılan eklerle yük taşıma*. Kes çimnebar bo, kes do bi şele ya bar bero û bîyaro. Labelê ki kes do cezayê polîsan jî bigîro xwu çimî.

şeleyîn/i 1. *N.* Bibar/i, şelagin/i, bişelag/i, bişele/ê, wahîrê/a barî. O/çîyo ki barê ci esto, wahîrê barî yo, tey şele esto, şele neyayo ci ser. *Tr. Yüklü*. Merdimdê şeleyînî ra kes erk nêkeno. Çunkî ci ra nîno. 2. *Zîr. N.* Çîyo ki ser o şele esto, kirosaya ki ser o vêşîyekê ci esto û pa şenê şelagi wegîrê. *Tr. Ek yüke sahip olan*. Dewi di di şeleyînîy estîy bî, jew jî apê mi bî.

şeleyîney 1. *Nm.* Bibarey, bişelagey, barî bin di bîyayeni, barê ci bîyayeni, wahîrê barî bîyayeni. *Tr. Yüklülük*. Şeleyîney di kes do raya verordê bido ci. 2. *Zîr. Nm.* Ser o şele bîyayeni, bi şelan an bar anteni, kirosan di ser o jî cayê barî bîyayeni, eraban ser o qandê barî cayo vêşîyek viraşteni. *Tr. Arabalı yük taşımada üstte, kasasında ekstra yük alma yerinin olması*. Wahîrê kiroseri çim bar nêkerd. Cora hendê cêrî cor di jî şele na ser. Polîsî tepişt û ci rê nêzana çend sey kaxitîy cerîme birna.

şeliq *N.* Bi pêra sawîyayen a veşayeni. Veşayen a ki bi pêra sawîyayen a yena meydan. *Tr. Sürtünme sonucu olan vücut pişikleri, yiyeceklerde yarım pişme, pişmenin bozulması*. Nan şeliqîya, şeqîy şeliqîyay.

şeliqî *N.* Veşayena ganî, nîmveşayeni, bêhemd veşayeni. *Tr. Yarı pişme, pişmenin bozulması, vücutta pişik*. Çî şeliqî bîyo.

şeliqîyaye/ê *N.* Nîmpeyşate/ê. Kes/çîyo ki; mîyandê şeqandê ci, ganê ci yo ki sawêno pêra veşayo, ze ki şewat dekewo de. *Tr. Pişen*. Tûteko şeliqîyaye yo, îspatey keno bibehicîyo.

şeliqîyayeni *f. M.* Şeliqîyayîş. Mîyandê şeqan ci pêra sawîyayena veşayeni, bêhemd veşayeni. *Tr. Ani ve kıvamında olmayan bir pişme eylemi, vücudunun sürtünme, terleme veya tuzlu alanda beklemesi sonucu yanması, pişmesi*. Nan jî şeqîy jî şeliqênê.

şeliqnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi awi mîyan di verdayîş a, bi pêra sawitiş a, bi bêhemd adirdê gurrî vero verdayîş a veşnayo, kerdo nîmpewte, kerdo nîmpeyşate, herimnayo. *Tr. Fazla suda bırakmakla, fazla ve kıvamında olmayan ateş önüne koymakla yakılan veya yakılmış olan, yarayışlılıktan çıkarılan, yarı yakılan, yarı pişirilen, zarar görmüş hale getirilen*. Nano şeliqnaye, qeçeko şeliqnaye, cayo şeliqnaye.

şeliqnayeni 1. *Tib. f. M.* Şeliqnayîş. Bi karûgurweyên a cayêndê ganî, bi awi mîyan di verdayîş a binê qeçekan veşnayeni, sûr ze kili kerdeni. *Tr. Pişirmek. Vücudu sürtünmek suretiyle, çocukların ise ıslak ve/veya çişli bez*

içinde bırakmak suretiyle pişmesine neden olmak. Ti nêwinîyaya ci ra, lajek şeliqîyayo, to şeliqnayo. 2. *f. M.* Şeliqnayîş. Bi gurik a, bi adirdo şên a çîyêndê zêdê nanî peyşnayeni, piranayeni. *Tr. Yemek, ekmek, nohut vs. yiyecekleri gür ateşte, aniden, ölçüsüz bir şekilde pişirmek, kıvamında olmayan bir şekilde pişirmek.* Nan pêro şeliqnayo. Ez ê nanî nêwena.

şeliqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi adirdê gurrî vero verdayîş a, bi vêşî awi cidayîş a, bi bêhemd adir po verdayîş a veşnayo, kerdo nîmpewte, kerdo nîmveşate, herimnayo, ercîyayeni ra veto û kerdo nîmercîyaye. *Tr. Suda fazla bekletmek suretiyle, fazla ateş önünde bekletmek suretiyle pişik hale getiren, yarayışlılıktan çıkarılan.* Kotî di ki çîyên bişeliqîyo, îlla kî aja di çîyêndo şeliqnok esto.

şeliqnokey *Nm.* Şeliqnok/i bîyayeni, wesfê şeliqnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên yan bi vêşî awi di verdayîş a, yan bi guriki vero verdayîş a yan jî bi hewayêndo winasîn a şeliqneno, keno nîmpewte, keno nîmpeyşate; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Suda çok bekleterek, fazla ve aşırı ateşte bırakarak bir şeyi pişiren, pişik hale getiren, yarı yakmak.* Şeliqnokeya ci kêra yan jî kotî ra yena mevaji. Çunkî wesfê şeliqnokey tey çinî yo.

şelîyaye/ê 1. *Teks. N.* Şilwêl/i, şelalîyaye/ê, şilwêlîbîyaye/ê. Deştenîyên a ki tim jî kenarandê çîyan di bena. Tim jî ser ra erzenê bin, têli kenarî ser ra şina. Çîyo ki bi na deştenî ya derzîyayo. 2. *N.* Şilwêl/i, şelalîyaye/ê. Babetên çîyo tegelnaye o ki *Tr. Teyellenen.* Çuwalo şelîyaye do çîyan nêrijno.

şelîyayeni 1. *f. M.* Şelîyayîş. Şelayeni, şilwêlîyayeni, şilwêlî bîyayeni, şelalîyayeni. *Tr. Teyellenmek. Kabaca dikilmiş olmak. Herhangi bir şeyin sökülmesini önlemek için sürekli ipliği yırtık veya sökük yerin dışından üste atmak ve kenarlarından sökük veya yırtık yeri içe alarak dikmek.* 2. *f. M.* Şelîyayîş. *Bw.* Şilwêl. *Tr. Teyellenmek.* Şelîyayeni rê sewdayênda girdi lazimi nîya.

şelnaye/ê 1. *Teks. N.* Şilwêlnaye/ê, şelalnaye/ê, şelîyaye/ê, şilwêlîkerde/ê. O/çîyo ki cêran corî derzîyayo. *Tr. Büklümlenen. Sürekli alttan dikiş atılarak kenarlardan dikilen dikiş şekli.* Cinêkeri çuwalo şelnaye reyna. 2. *Teks. N.* Şilwêlnaye/ê, şelîyaye/ê, şelalnaye/ê, şilwêlîkerde/ê. Çîyo (çina û çîyêndo zêdê çinay) ki hema bi şikildê qebe ya derzîyayo, deştenîya ci bîya. *Tr. Teyellenen.* Cayê şelnayî ez hettanî keye berda.

şelnayeni *f. M.* Şelnayîş. Bi babetên deştenî ya derzîyayeni, şilwêlnayeni, şelalnayeni, şelîyayenî, şilwêlî kerdeni, tim cêr ra vera cor eştena derzîyayeni, parçeyên çîyê ser eşteni. *Tr. Teyel yapmak, teyel etmek, kabaca dikmek, büklümlemek, üstüne kıvırmak.* Mi bişelnayê, ay nêverda. û haybû ki dima jî mecbûr mendi şelna.

şelnok/i 1. *N.* Şilwêlnok/i, şelnok/i. Kes/çîyo ki; cêrancorê çîyên deşto, kenaran ser ra, bin ra eşto ser û çîyên deşto. *Tr. Sürekli alttan ipliğini üste doğru atarak dikiş yapan.* Mi bizanayê şelnokê ci çinî yo, mi nêberdê înan ser. 2. *N.* Şilwêlnok/i, şelnok/i, şelalnok/i. Kes/çîyo ki; tegel kerdo, deştenîya tegelî kerda. *Tr. Teyel yapan.* Mi ne şelnokdê ci ra, ne jî şelnayenda ci ra hez kerd.

şelpe 1. *Cog. Nn. Bw.* Hores. Şelpeyê vewri do fina bolaneyda vewri di erd ro guno. 2. *Nn.* Wextêndo teng, wextêndo kemî. *Tr. Süre, bir süre, bir vakit. Belirli kısa bir süre.* Eger wextê to beno, bêrî ma xwu rê şelpeyên roşê, sohbet bikerê. 3. *Teo. Nn.* Netekin. Çî/keso ki; nêvîneyêno û ci ra kesî rê derbênda şên û girani yena, kes pa zirarêndo şên vîneno. *Tr. Cin. Gaip olduğuna inanılan ve kişiyi sakat bırakabilecek kadar tehlikeli bir yaratık.* Vanê şelpe gunayo piro, kişta ci ya raşta nêtepşena. 4. *Tib. Nn.* Nêweşîna kes pa beno felç, kes pa beno seqet. *Tr. Tansiyon, şeker vb. gibi insanları felç eden hastalıkların genel adı.* Eger şelpe pirodo, do seqet bimano. 5. *Nn.* Qewet û qudret û hêle û cayê sersûn bîyayîşî, sehaya qewetdê kesî. *Tr. Çekim alanı, hakimiyet alanı, güç ve kuvvet sahası, kol ve kanatlarının gerebildiği alan veya yer.* Qe rojên ti kewnê şelpedê mi ver, wexta ez zana to se kena. To şelpan ver kewo ti se kerê?

şelpepirodaye/ê 1. *N.* Şalpepirodaye/ê, şelpepirodeye/ê, şelpepirodeyaye/ê, hewrêspirodaye/ê, hewrêswerde/ê, vewrhêzpirodaye/ê, vewrhêzwerde/ê. Kes/çîyo ki; şelpe gunayo piro, çelpî dayo piro. Kes/çîyo ki; vewra şêni şeqitîyaya û gunaya ci ser ro. *Tr. Çığ vuran, çığ akınına uğrayan, çığ çarpan.* Keso şelpepirodaye ancax wesarî bivijîyo. 2. *N.* Netekinpirodaye/ê, cinpirodaye/ê, şelpepirodeyaye/ê, şelpepirodeye/ê. Kes/çîyo ki; cinan dayo piro, netekinan dayo piro. Kes/çîyo ki; bi pirodayîşdê netekinan a bîyo seqet, bîyo felc. *Tr. Cin çarpan. Cin çarpmak suretiyle bir tarafı felç veya sakatlık geçiren.* Vanê o merdimo şelpepirodayeyo beno weş. 3. *Tib. N.* Şelpepirodeye/ê,

şelpepirodeyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyêndo zêdê tansîyonî yan jî şekerî dayo piro û bi no babet a bîyo felc, bîyo seqet, felc ravêrnyayo. *Tr. Tansiyon veya şeker gibi bir hastalıktan dolayı felç geçiren, sakatlanan.* Ez ba, ez merdimê şelpepirodayî qe gamên jî nêvidarnena, bena nêweşxane.

şelpepirodayeni 1. *f. M.* Şelpepirodayîş. Şalpe pirodayeni, şelpe pirodeyeni, şelpe pirodeyayeni, hewrês pirodayeni, vewrhêz pirodayeni. Bi şêney a şeqitîyayena vewri kesên yan jî çîyên ser ro gunayeni. *Tr. Çığ vurmak.* Vanê a saeti o jî ûja ra ravêrdo, şelpî dayo piro. 2. *f. M.* Şelpepirodayîş. Netekin pirodayeni, cin pirodayeni, şelpe pirodeyeni, şelpe pirodeyayeni, xişmê netekinî ci ro gunayeni. *Tr. Cin veya gulyabaninin hışmına uğramak.* Vanê şelpî dayo piro. Cora çengeyê ci bîyo çewt. 3. *Tib. f. M.* Şelpepirodayîş. Felc bîyayeni, şelpe pirodeyeni, şelpe pirodeyayeni. Tansîyon, şeker yan jî çîyêndê winasînî ra felc ravêrnayeni. *Tr. Tansiyon, şeker vb. gibi bir durumdan dolayı felçlik veya sakatlık geçirmek.* Vanê şelpî dayo piro û kalekênda ci ya nêtepêşena.

şelpeyên *H.* Wextên, demeyêndo kilm, tayên wext, zemanên. *Tr. Bir süre, bir vakit, dar bir zaman.* Ma do eya tepîya şelpeyên jî şima het di roşê.

şelpnaye/ê *N.* Çelpnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên ci ra şelpînî veta, kerdo şelpi şelpi. *Tr. Şapırdatılan.* Feko şelpnaye xwu ra kesan keno kêfsadi.

şelpnayeni *f. M.* Şelpnayîş. Şelpînî veteni, şelpînî kerdeni, şelpi şelpi kerdeni, çelpi çelpi kerdeni, çelpînî kerdeni, çelpînî veteni, çelpnayeni. Çîyandê awikinan di di çîyan pêrodayeni. *Tr. Şapırdatmak. Şapırtı sesi çıkarmak, sıvı/suya bir şeyler vururken sesler çıkarmak.* Aweri meşepnê, çilkîy şinê şarî ser.

şelqat *Nn. Bw.* Şerbût 1. Ti nêşermayênê, ti bi şelqatan a danê ê qergûnekî ro!

şelte 1. *Teks. Nn.* Çapûtê bindê cilan, çapûtê bindê palikan. *Tr. At ve eşek gibi hayvanlarda semerden önce hayvanın üstüne atılan kaba bez.* Bergîrî rê şelteyên virazi. 2. *Teks. Nn.* Şelt. Astarê doşeg û orxanan, çapûtê doşeg û ortîyano sipe yo binên, bêzê doşeg û orxanan o ki rîdê ci bin do. *Tr. Yorgan ve döşeklerin en alttaki beyaz ve kalın bezleri.* Şelteyê ci do jî abîyo. Çunkî debixîyayo, o do bişoyo.

şelte/ê *Zv. N.* O ki zêdê şeltî pêra o yo cibêno, pêra şehitêno. *Tr. Sağlam olmayan, birbirini tutmayan, macunu zayıf.* Zeno ze şelte, o yo çirê pêra cibêno ki?

şelto/a şehitîyaye/ê *Zv. N.* Cêserkewte/ê, gewşeg/i. Kes/çîyo ki; pêser o nîyo zeno ze şelto şehitîyaye, ti dest panê, o di vila bo. *Tr. Bozuk, dağılmış olan, metaneti olmayan, gevşek, dokunsan dağılacak türden olan.* Şima qandê nê kardê çetinî bizor mi rê o merdimo şelto şehitîyaye rişt?

şelto şehitîyaye *Nn.* Şelto cêserkewte. Çina û ortî yo ki cêser kewto û çina bo kesî ser o nêvindeno û ortî bo jî kes nêşeno ser o rakewo, kesî tewneno, şino kesî ra, kesî keno kêfsad. *Tr. Bozuk elbise/yatak, dağılmış elbise veya yatak.* Pêrê ci cinêkeri rê va, nê şeltê şehitîyayî bierzê, ci rê şeltêndo newe biherînê.

şema 1. *Nm.* Mûmi. Çîya ki kes pa vernîya xwu keno roşnayî. *Tr. Mum.* Elektrîkê ma şino, jew finan keye di şemaya ma çinê bena, ma tarî di manenê. 2. *Nm.* Çîya ki biriqêno, roşna, roşanî, roşnay. *Tr. Parlayan/yanan nesne.* Şemaya çimandê ci bîya tarî. 3. *Nm. Kîm.* Çîyo sipe û zerdane yo ki hingî kuwarî di virazenê û tey hingimînê xwu kenê. *Tr. Bal mumu.* Verî şema tim jî hingan viraştê. Nika sanayî di jî şema virazêna. Nika şemaya haziri nanê hingan ver.

şemadar/i *N.* O/çîyo ki mûma ci esta, wahîrê mûmer o, mûma ci ya veşena, tey mûmi esta. *Tr. Mumlu, mumu yanan, ışıklı, parlak, aydın.* O merdimo şemadar do verê ma jî roşnayî kero.

şemadarey *Nm.* Bimûmey, tey mûmi bîyayeni, wahîrê/a mûmi bîyayeni, roşnayîyey, roşin bîyayeni, mûma ci veşayeni, tarî di nêbîyayeni. *Tr. Mumluluk, aydın olmak, aydınlıkta olmak, ışıkta olmak.* Şemadarey hergi ca di weş a. Merdimo şemadar jî bi şemadareyda ci ya bellî beno.

şemamoki 1. *Nk. Nm.* Beşîlaya zûrayî ya ki erdan mîyan di, awîyan mîyan di û bostanan mîyan di bena. Hendê şamikênda werdî ya, ser o şûvê sûr û zerdîy estê. Şûvê ci vera cêr ê, boyênda bol weşi ser o esta, nêwerêna, qandê sûsî, qandê boyda ci kes xwu di çarneno, keye di, kargeyên di ronano. *Tr. Şemame, süs kavun.* Şemamokê min ê werdîyey qet mi vîra nêşinê. Mi boya ci, hettanî rîçandê gandê xwu antê. Kûvîya ci jî petîşok a, petîşoki boy nêdana, zerdi jî nêbena, tim kuho manena û bol tal a. 2. *Nm.* Edebîyatdê Dimilî di boya weşi îfade kena, nîşana boyda weş a. *Tr. Zazacada hoş kokuyu ifade eder.* Vanê, boya filan çî yan jî zena ze şemamoki.

şemaşe/ê *Teo. N.* Telebeyo/êya ki keşîşan dest

di waneno/a. Telebeyê ki papazan ra dersîy gînê. Telebey o/êya ki keşan dest di waneno/a, telebeyê manastiran. *Tr. Manastır öğrencisi, keşişlerin elinde okuyan öğrenci.* Şemaşe do papazî ra ders bigîro ki dînê xwu bimûso.

şematane *Nn.* Derrabûlane, qereperane, kelbûtane. Bi şikildê şematî ya veng veteni, bi şematî mendeni, wesfê şematî tey bîyayeni. *Tr. Gürültü yaparcasına, şamata edercesine.* Vengo şematane ame şima jî?

şemataney *Nm.* Derrabûlaney, kelbûtaney, qereperaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu bi şikildê şematî ya bîyayeni. *Tr. Şamata edercesine iş yapmak, şamatalı bir biçimde.* Ez bolkî jî a şemataneyda ci ra bîya kêfsadi.

şemate *Er. Nn.* Qerepere, minaqaşe, kelbût, derrabûl, qiri qiri. Vengo ki kesî keno kêfsad, vengo ki rehateya kesî remneno. *Tr. Şamata, gürültü.* Mamostî va qeçêno, şemate mekerê!

şematebîyayeni *f. M.* Şematebîyayîş. Qerepere bîyayeni, vengo ki kesî keno kêfsad vijîyayeni. *Tr. Şamata/gürültü.* Cayo ki şemate bibo, ez bixwu nêşena aja di vindera.

şematekar/i *N.* Kelbûtkar/i, şematevan/i, şematok/i. Kes/çîyo ki; şemate keno, qerepere keno, bi vengênde xirabî ya kesan keno kêfsad. *Tr. Şamatacı, gürültücü.* Çi merdimêndo şematekar o! Şewra ra yo goşê ma berdîy.

şematekarane *Nn.* Derrabûlkarane, şematevane. Zêdê şematekaran, bi şematekaran mendeni, wesfê şematekaran tey bîyayeni. *Tr. Gürtültücüler gibi, şamatacılara benzer.* Ti yê çirê winî şematekarane kay kenê ki?

şematekaraney *Nm.* Derrabûlkaraney, şematevaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê şematekaran bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şematekaran tey estbîyayeni. *Tr. Şamatacı bir davranış sergilemek.* Kesî cara a şematekaraneya winîsînî nêdîya ki, bişê ser o qisey bikerê.

şematekarey *Nm.* Derrabûlkarey, şematevaney, şematokey. Karê şematekaran. Kes/çîyo ki; şemate keno, qerepere keno, venganê kêfsadkerdokan vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gürültücü olmak, şamatacılık, şamata işi.* Ma kesî, cara şematekareyda ci ra rehat nêkerdo. Boka aşatme nêkero!

şemate kerdeni *f. M.* Şematekerdiş. Qerepere kerdeni, kelbût kerdeni, derrabûl kerdeni. Vengo ki kes pa beno kêfsad kerdeni. *Tr. Şamata/gürültü yapmak.* Heqê kesî çinî yo ki şemate bikero û zewmîyan kêfsad kero.

şemateyîn/i *N.* Kes/çîyo ki; şemateyê ci esto, kelbût keno, derrabûl keno, keno, kesan pa keno kêfsad, kesîy pa tewenê. *Tr. Gürültülü, gürültü yapan, şamata eden.* Ez bixwu nêşena cadê şemateyînî di werza û roşa.

şemateyîney *Nm.* Şemateyê ci bîyayeni, wahîrê şematî bîyayeni, tey qerepere bîyayeni, tey derrabûl bîyayeni, tey kelbût bîyayeni, kelbûtkarey, derrabûlkarey. *Tr. Şamatacı olmak, gürtültücü olmak.* Şemateyîneya ci esta. Labelê fini bena ki, ma pêrini jî huwateni ra teqneno. Cora ma ci nêşiknenê.

şematok/i *N.* Şematekar/i. Kes/çîyo ki; şemate keno, qerepere keno, vengê ki kesî kêfsad kenê, înan vejeno. *Tr. Şamatacı, gürültücü, şamata eden.* Filan bant şematok o, filan merdim şematok o; bol şemateyê ci esto, kesî keno kêfsad.

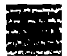
şematokey *Nm. Bw.* Şematekarey. Senîn şematokeyda ci di çîyo ki kesî keno kêfsad çinî yo!?

şemdîn/i *N.* Şewqdîn/i. Kes/çîyo ki; roşnayî dîyo, şewq dîyo, kewto roşnayî, kewto heraî. *Tr. Aydınlığa kavuşan, güngören, ışık/aydınlık gören, aydınlanan.* Merdimêndo şemdîn bî, wesfê ci zêdê namedê ci bî.

şemdîney *Nm.* Şewqdîney. Şemdîn/i bîyayeni, wesfanê şemdînan xwu ser o çarnayeni, roşnayî dîyayeni, roşindarey, roşindar bîyayeni, şewqdîney, şewqdîn bîyayeni. *Tr. Aydın olmak, ışık görmek, güngören olmak.* Şemdîneyda xwu ra bixwu naf nêdîyo ki ma rê nafidar bo!

şeme *Nn.* Paşîne, badê înî, behdê înî. Roja ki mabeyndê înî û bazarî da, roja ki înî dima yena û verê bazarî yena. *Tr. Cumartesi.* Şemî dima kîre (bazar) yeno.

şemerîyaye/ê *N.* Werşaneyaye/ê. Çî/pance yo ki; yan xwu bi xwu werşaneyayo yan jî bi tesîrdê kesên yan jî çîyên a şemerîyayo, werşaneyayo. *Tr. Sıvanan. Sıvanmak suretiyle toplanan paça ve saire yerler.* Bazîyê ci yê şemerîyayî fina xwu bi xwu verdeya.

şemerîyayeni *f. M.* Werşîyayeni, werşaneyayeni, cayêndo zêdê bazîyan û pancan di pêser ancîyayeni. *Tr. Sıvanmak. Paça ve benzeri yerlerin bir etki ile toplanması.* Mêrdekî va, ma pancey bixwu şemerênê? Ey va eger cinnê ci bibê, şemirênê.

şemernaye/ê *N. Bw.* Werşanaye/ê. Bazîyêndo şemernaye gamna fina verdeya.

şemernayeni *f. M.* Şemernayîş. *Bw.* Werşanayeni. Dest û lingê xwu şemernay tepîya kewt mîyan. Mi zana hettanî ki nêqedîno nêverdano.

şems *Er. Nn.* Tîjî, roj. Adirê azmînî yo ki ma rê biroj şewq dano. *Tr. Güneş.* Şems do akewo ki şewra bo.

şemsî 1. *Nn.* Çîyê tîjî. Çîyo ki tîjî ra yo, tîjî ser o virazîyayo, goreyê tîjî virazîyayo, Çî/keso ki winîneyayo tîjî ra û virazîyayo. *Tr. Güneş hakkında, Güneş ile ilgili, Güneş'e ait.* Teqwîmo şemsî, goreyê livdê tîjî hesab bîyo. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o ki maneyê ci roşnayî û germey a, germey û roşnayî dano kesî. *Tr. Güneşe ait, Güneş, Güneş gibi ısı ve ışık veren.* Eger Şemsî jî bi şima ya bêro, amîyayena mi deha negerega.

şemsîya *Nn.* Baranî, varenî, seyvanoki. Çîya ki kesî yaxeran ra, şilîyeyda yaxerî ra sitar kena, nêverdana ki kes hî bo. *Tr. Şemsiye.*[1]

şemşaqi *Nm.* Qulpiki. Qulpika awa naylonînî. *Tr. Maşraba. Kulplu naylonlu su bardağı.* Şemşaqa ci, ci rê bol biqîmeti bî. Cora rew şikîyê.[2]

şemşêr *Nn. Bw.* Şûr. Şemşêrêndê ci yo derg û biçetel est bî, bixwu jî, şemşêrê ci jî elfetûn bî.

şemşêrey *Nm.* Şûrey şûr/i bîyayeni, wesfê şûran tey bîyayeni. Şemşîr/i bîyayeni, wesfê şemşîran rey bîyayeni, zêdê şûrî birnok/i bîyayeni. *Tr. Kılıç gibi keskin olmak.* Ez a şemşêreyda ci ra nêtersena, tersena ki mi ser o bimano.

şemşîrêr/i *N.* O/çîyo ki; şemşêr anceno, şûr anceno, lejan di şeno şûr bianco. *Tr. Kılıç kullanan.* Şemşîrêrî û dêwîya do bivejîyê meydan û lej bikerê. Ma do dêwî wexta bivînê.

şemşîrêri 1. *Zoo. Nm.* Maseyo şemşîr. *Tr. Kılıç balığı.* Şemşîrêri ra werdêndo weş do bivijîyo. 2. *Nk. Nm.* Dar şemşîri. Darênda sert a, wişk a, kîber viraştenî rê darênda neccaran a. *Tr. Şimşir ağacı.*

şemşîrkay *Sp. Nm. Bw.* Kalmekay. Do şemşîrkay kay kerdayê, açarna cirîtî ser. A jî kayênda lejî ya.

şemşîrkayêr/i *Sp. N. Bw.* Kalmekayêr/i. Şemşîrkayêrî senîn ki şemşîrê xwu kerd xwu dest, tersanokîy pêro meydan ra remay.

şemşît/i *N.* Şût/i, vete/ê, barî, nazik/i, nazenîn/i, lezgîn/i, rewane/ê. Kes/çîyo ki; tavilê karûgurweyanê xwu keno, bi tavilêyeyda xwu ya narîn o jî. *Tr. Atik, çevik. Atik ve çevikliğine rağmen nazik.* Mi karên da ê lajekdê şemşîtî, tavilê kerd.

şemşîtane *Nn.* Şûtane, veteyane, barîyane, nazikane, nazenînane, lezgînane, rewane. Çî/keso ki; tey wesfê ci yê rewey û şûtey û lezgîney û vetan û nazikan û nazenînan esto û zêdê nînan o. *Tr. Atikçe, çevikçe, nazenin ve kibarlar gibi.* Şî şemşîtane karê xwu kerd û ci ra kewt dûrî.

şemşîtaney *Nm.* Şûtaney, veteyaney, barîyaney, nazikaney, nazenînaney, lezgînaney, rewaney. Çî/keso ki; tey wesfê ci yê rewey û şûtey û lezgîney û vetan û nazikan û nazenînan esto û zêdê nînan o, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Atikçe olmak, çevikçe olmak, nazenin ve kibarlar gibi olmak.* Şemşîtaneyênda weşa ci ser o.

şemşîtey *Nm.* Şûtey, lezgîney, rewaney. Karûgurwe veteni di çimakerde bîyayeni. *Tr. Atiklik, çeviklik.* Şemşîtey jî zêdê xasekey serwetên o.

şen *N.* Ken, eşken, şa, şayîş. Qeweto ki kesî yan jî çîyandê hêldaran mîyan di esto. *Tr. Yapabilme, irade.* Ez şena karûgurweyan pêra veja. O şeno bûro. Ti şena mi rê yarmetey bikerê, Çewlikijîy eşkenê nîna bikerê ûzn. *Kur. Kan.* Mersela: *"Ez dikanim bixwînim. Ez ê qey bikanibim/bikaribim ser wî tiştê giranî werim.* û Îngîlîzî di jî na vajeki esta û bi şikildê *"can"*î ya nûşêna û bi şikildê *"ken"*î ya jî waneyêna. Mesela *"I can speak Dimilish" Tr. –ebilmek, -abilmek. Ben Zazaca konuşabilirim, ben Zazaca yazabilirim, ben ancak fikrimi söyleyebilirim vb.* Kes bişo û nêkero, tey persdarey esta.

şenaq *Nn. Bw.* Çenaq. Mi ser o şenaq nêdî. Labelê vatê ser o şenaqêndo gird est bî.

şenaqî *H. Bw.* Çenaqî. Eger ti, şenaqî bîyayê, qey wina veng to ra nêvijîyayê. Şenaqî bîyayîş kotî, ti kotî? Ti yê qîrenê mi ser!

şenaqîbîyaye/ê *N. Bw.* Çenaqîbîyaye/ê. Sebebê ê tûtekdê şenaqîbîyayeyî, bermî bî.

şenaqî bîyayeni *f. M.* Şenaqîbîyayîş. *Bw.* Çenaqî bîyayeni. Qeçekî marda xwu ra pers kerd, va: Kes çi wext beno şenaqî? May cewab da, va: Bermî di, teyşaney di, qehrêndo şên di ûzn.

şenaqîkerde/ê *N. Bw.* Çenaqîkerde/ê. Şenaqî bîyayena kesdê şenaqîkerdeyî do rojên miheqeq kesî ra pers bo. Çîyên tinê nêşino.

şenaqî kerdeni *f. M.* Şenaqîbîyayîş. *Bw.* Çenaqî kerdeni. Şenaqî kerden û nêkerdena hêgayan Ellahî dest da. Qayîl bo, şeno erdan şenaqî kero, qayîl bo jî şeno awdar kero.

---

1 Şemsîya, Dimilîyan û Kirdasîyan û Tirkan mîyan di kesî yaxerî ra beşirnena. Labelê Ereban mîyan di yaxer tehlûkeyêndo gird nîyo, kemaneyênda girda. Cora eger yaxer bêro, ê do xwu binanê ki xwu rê hî bê. Nê semedî ra, ê rojî ra remenê. Cora vato şemsîye.

2 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"çamçaq"* û *"çumçe"* ya ravêrena.

şenaqîyey *Nm. Bw.* Çenaqîyey. A serri şenaqîyeya erdan ma pêrini dî.

şendilîyaye/ê *N. Zv.* Dardabîyaye, êdambîyaye, dardobîyaye, darviste, darfineyaye. Kes/çîyo ki; şendilîyayo, darda bîyo, darfineyayo, bi darvistiş a kişîyayo yan jî qandê wişk bîyayîşî afineyayo. *Tr. Asılan, idam edilen, kurusun veya ölsün diye ağaça asılan/serilen veya bağlanan.* Ti senîn ê merdimdê şendilîyayî ra reyayîşî pawenê ki?

şeng/i 1. *N.* Kêfşad/i, kêfweş/i. O/çîyo ki; şênayî mîyan do, weş bîyo, weş resayo. *Tr. Neşeli, şen, keyifli, eğlenceli, şen şakrak.* Merdimêndo şeng o, kes xwu rê şemate û şênayî vîneno. 2. *N.* Gurr/i, şên/i, şênayî, abîyaye/ê, weş/i, weşresaye/ê, weşbîyaye/ê, verovinderde/ê. Tersê ci "xopan" o. *Tr. Gür, şen, kalabalık, iyi bakımlı, şenlenmiş olan, açılıp gelişmiş olan.* Rezo şeng di ma engûra êrî biwerê. Dewda ma di namêndê rezên şeng o (Rezê Şengî) Tersê şengî, "xopan" o. 3. *N.* Çime/ê, zên/i, zeyn/i. Çîyo ki awa ki û çîyo winasîn ci ra vijêno, o çîyan ra nîyo çî ey ra o. *Tr. Kaynak, menba. Eşyaların çıkışına neden olan asli şey.* Çîyo şeng, keso şeng, awa şengî ûzn.

şengane *Nn.* Kêfşadane, kêfweşane. Çî/keso ki; tey kêfweşey û kêfşadey û şên û şênayî û şênemegî esto û wesfê ci noyo, bi ney maneno. *Tr. Neşeli, keyifli, zevkli, safalı, şen olmak.* Wext û cayêndo şengane bî. Cora weşdê ma şî.

şenganey 1. *Nm.* Kêfşadaney, kêfweşaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê kêfweşan û kêfşadan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Tey zewq û safa û şên û şênaî û şeng û şênemegî bîyayeni. *Tr. Şen şakrak olma, şen ve mutlu olmak. İşin içinde şenlik, zevk, safa, eğlence, sevinme, meserret olma.* Eger şenganeyda ci ra nêbîyayê, wina weşsohbet nêbîyê.

şengey 1. *Nm.* Şengîni, şengîney. Kêfşad/i bîyayeni, kêfweş/i bîyayeni. O/çîyo ki şênayî mîyan do, weş bîyo, weş resayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şen/neşeli olmak, keyifli/eğlenceli olmak, şen şakrak olmak.* Merdimêndo şeng o, kes şengeyda ci ra xwu rê şemate û şênaî vîneno. 2. *Nm.* Şengîni, şengîney. Gurr/i bîyayeni, şên/i bîyayeni, şênayî bîyayeni, abîyaye/ê bîyayeni, weş/i bîyayeni, weş resaye/ê bîyayeni, weş/i bîyaye/ê bîyayeni, vero vinderde/ê bîyayeni. Tersê ci "xopani" a. *Tr. Gürlük, şenlik, kalabalık, iyi bakımlı olmak, şenlenmiş olmak, açılıp gelişmiş olmak.* Rezo şeng di ma engûra êrî biwerê. Şengey weşdê kê nêşina!? Dewda ma di namêndê rezên şengo (Rezê Şengî) Tersê şengi, "xopani" a. 3. *Nn.* Şengîni, şengîney. Çime bîyayeni, zên bîyayeni, zeyn bîyayeni. Çîyo/a ki awa ki û çîyo winasîn ci ra vijêno, o çîyan ra nîyo çî ey ra o. *Tr. Kaynak/menba olmak. Eşyaların çıkışına neden olan asli olmak.* Çîyo şeng, keso şeng, awa şengî ûzn. Şengey û şênemegîyey û zewqeyda kesî nêşayê gam kero. O bîçim bî!

şengîney *Nm. Bw.* Şengey. Eger şengîneyda ci ra nêbo, kes bi ci ya karûgurweyên nêkeno.

şengîni *Nm. Bw.* Şengey. Ez şengînda winî ra hez nêkena.

şenik/i 1. *Fiz. N.* Sivik/i. Çî/keso ki; bi seten a kîloyê ci tayên o û giran nîyo. *Tr. Hafif.* Mi tûtekê ci kerd xwu virarî, şenik bî. Hendê teyrekên şenik bî! 2. *Zv. N.* Cahîl/i, bîlmez/i. Bi seran a werdî, genco/a çarês serre/ê, genco/a pancês serre/ê. *Tr. Yaşça çok genç, 14-15 yaşında olan.* Gencêndo şenik bî. Ez nêzana înan qandê zewajî çirê winî ecele kerdê ki? 3. *Psîk. Zv. N.* Keso ki exlaqê ci weş nîyo, fêl û hereketê ci yê neweşîy estê, goreyê serrandê xwu xulqdê ci di kemaneya ravey esta. *Tr. Hafifmeşrep.* Eger şenik nêbîyayê, mi do bivatayê keyneri bidi ci.

şenikane 1. *Psîk. Nn.* Exlaq û fêlan di zêdê şenikana bîyayeni, şenikîy senîn ki benê, winî bîyayeni, giran nêbîyayeni. *Tr. Hafifmeşrepler gibi.* Mi şenikane dî. Mi rê hend weş nêame. 2. *Nn.* Bîlmezane. Bi serran a werdî senîn benê, winî bîyayeni. Zêdê xortandê çarês-pancês serran bîyayeni. *Tr. 14-15 yaşındakiler gibi olmak.* Ez winîyaya fêlê ci yê şenikaney estê, fina jî ez ci ra geyrî bîya.

şenikaney *Nm.* Şenik bîyayeni, zêdê şenikana kerdeni, zêdê sivikana bîyayeni. *Tr. Hafifmeşrepler gibi olmak.* Mi bixwu şenekaneyda ci ra bol nefret kerd.

şenikbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kîloyê ci, giraneya ci şenik vijîyaya, şenik sencîyayo, şelaga xwu, barê xwu ronayo û bîyo şenik. *Tr. Ağırlığını indiren, hafif gelen, hafifleyen.* Keso şenikbîyaye do bewnîyo xwu ra ki giran bo, kîlo bigîro.

şenik bîyayeni 1. *f. M.* Şenikbîyayîş. Şenikey, şelaga xwu ronayeni, barê xwu ronayeni, barê ci kemîyayeni, giraney ra kewteni. *Tr. Hafiflemek.* Seydgerî va: Mi çekûrextê xwu rona tepîya, ez bîy şeniki. 2. *f. M.* Şenikbîyayîş. Şenikey, giran nêbîyayeni, rind nêbîyayeni, waştişî bin di bîyayeni, tey giraney çinêbîyayeni, fêl û hereketê ci, ca di nêbîyayeni. *Tr. Hafifmeşreplik.* Ma şîyê ki keynaya ci xwu rê biwazê, ma dî ki şenik a, ma

qey keynaya ci jî winî ya. 3. *f. M.* Şenikbîyayîş. Cahîley, bîlmezey, nezaney, gencey. Resaye nêbîyayeni. *Tr.* *Gençlik, genç olmak, bilmezlik, yetişkin olmamak.* Ez winîyaya şenik a, tey şenikey esta. Mi tew xwu vervadê ci jî nêkerd.

şenikey 1. *Fîz. Nm.* Şenikîni, sivikey. Kîloyê ci kemî/tayên bîyayeni, giran nêbîyayeni, bi seten a giraneya ci kemî bîyayeni. *Tr.* *Hafiflik.* Şenikeya ci, mi rê bî sebebê şîyayenda ci ya gengazi. 2. *Nm.* Şenikîni, sivikey, bîlmezey. Bi serran a werdî bîyayeni, bi serran a çarês-pancês serre/ê bîyayeni. *Tr.* *14-15 yaşında bir genç olmak.* Şenikeya ci mi rê qet a. Ez bixwu winîna qewetdê ci ra. 3. *Psîk. Nm.* Şenikîni, sivikey. Exlaqî di goreyê hembazandê xwu, hemsalandê xwu şenik bîyayeni, weş nêbîyayeni, fêl û hereketê ci weş nêbîyayeni. *Tr.* *Hafifmeşreplik.* Mi a şenikeya ci dî tepîya, mi ci ra fek verda.

şenikîni *Nm.* Sivikey. Mi cara şenikîna winî ari nêdî bî. Mi a jî dî.

şenikkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; eger ki giran bîyo jî sencîyayo ki bîyo şenik, jewî kerdo şenik, kîlo û şelagi û giraneya ci ronaya. *Tr.* *Hafifleştirilen, ağırlıklarını indiren.* Baro şenikkerde gereg ki to nêtewno.

şenik kerdeni *f. M.* Şenikkerdiş. Giraneya ci, ci ser ra ronayeni/werzanayeni, giraneya ci kemênayeni, kîloyanê ci ci ra giroteni yan jî eşteni. *Tr.* *Hafifletmek.* Eger mi şenik nêkerdayê, ay tenya nêşayê nîmsaeti mîyan di tîya reso.

şep *Nn.* Werdeni, werd werdeni, çîyê werdî werdeni. *Tr.* *Yeme, yeme işi, yemek.* Ti ya çiçî şep kena?

şepali *Nm.* Koteki, şîlmaxi, lepaş, sîlla. Bi mîyandê destan a koteka ki gunena/deyêna kesî ro. *Tr.* *Tokat, şamar.* Do şepalên pirodayê, mi nêverda. Mi va qeç o, guna yo.

şepalîyaye/ê *N. Bw.* Sîlleybîyaye/ê. Ez bixwu merdimdê şepalîyayî ra deha hewlîni nêpawena.

şepalîyayeni *f. M.* Şepalîyayîş. *Bw.* Sîlley bîyayeni. Xeyrê Ellahî ki ez nêşepalîyaya. Eger ez bişepalîyayê, ez deha ûja di nêvinderdê.

şepalnaye/ê *N. Bw.* Sîlleykerde/ê. Merdimo şepalnaye ez texmîn nêkena ki şîretîy bigîro. Do herga ki şiro, xirab bo.

şepalnayeni *f. M.* Şepalnayîş. *Bw.* Sîlley kerdeni. Va, eger mi rewnayo bişepalnayê, wina nêbîyê. Ez berey kewta.

şepe *Nn.* Nano destikî, nanê destî, çêkirî û xerabkirî. Nano ki bi destan an virazêno. *Tr.* *Elle yapılan bir çeşit açık ekmek.* Şewra şewra, maya min a kena ma rê şepe virazo.

şepirîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bêhemd û bê dûzanên a gunayo çîyên ro, şepirîyayo çîyên ro, xwu dayo çîyên ro. *Tr.* *Aniden veya mecburen kendini bir şeye vuran, vurulan, çarpılan.* Çîyên do bêro ê çîdê şepirîyayî ser ro.

şepirîyayeni *f. M.* Şepirîyayîş. bêhemd û bê dûzanên a piro gunayeni, bêhemd ci ro gunayeni, bi vengên a çîyên mîyan ro gunayeni. *Tr.* *Sesli bir şekilde bir şeyle çarpışmak, çarpılmak, çarpmak, düşmek.* Ez winîyaya nêbeno, ez hema şepirîyaya lincî ro û ravêrda.

şepirnaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi şepirnayen a kotekîy werdê û deyayo piro. Kes/çîyo ki; bê merhemet deyayo piro û ci ra vengê şeprîyayeni ameyo. *Tr.* *Şapur şupur dayak yiyen, acımasızca dayak yiyen.* O lajeko şepirnaye do biterso û neya tepîya qethan nêro nezdîyê tîyanan.

şepirnayeni *f. M.* Şepirnayîş. Bê dûzanên a, bê merhemet, bi şikildê senîn ki gunê piro ya pirodayeni, ci yo anteni. *Tr.* *Gelişigüzel, acımasızca, nereye değeceği düşünülmeden dövmek, yapıştırmak.* Ez senîn ki resaya bi ci, mi hema xasekî şepirnay piro ki tew dest jî nêşo bero xwu.

şepirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi vengêndo pêt û bêbav a dayo kesên yan jî çîyên ro, şepirnayo pira. *Tr.* *Şimşek gibi çarpan, sesli bir şekilde bir şey veya bir kimseye çarpan.* Kê kotekîy werdê, kam şepirîyayo û şepirnokê ci kam o?

şeplori 1. *Tib. Nm.* L'yê qalin (fekpir) waneyêno. *Bw.* Îri 1. Çi wext ki goşt bûro, ganê ci şeplorîy vejeno. 2. *Tib. Nm.* L'yê qalin (fekpir) waneyêno. *Bw.* Kulê serri. Ci di şeplori vijîyê bî, hewna şopa ci rîdê ci di bellî kerdê.

şeploriveteni 1. *f. M. Tib.* Şeplorivetiş. Qandê jewekeyda ci *Bw.* Îribîyayeni. Kes do şeplori veteni di serî sera ro do? 2. *Tib. f. M.* Şeplorîyvetiş. Kulê serri veteni, şaplorîy veteni. *Tr.* *Şark/Urfa çıbanı çıkarmak.* Rîdê ci di şeplorên tenya vijîyê bî, ay rîyê ci herimna bî.

şeplorîy 1. *Tib. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Îri 1. Wexto ki goşt bûro, ganê ci pêro şeplorîy vejeno. 2. *Tib. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şeplori 2. Qandê herimîyayenda ci, ci rê şeplorên besi nîya?

şeplorîyvete/ê 1. *Tib. N.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Îribîyaye. Nêweşo şeplorîyvete do nêvinderîyo û berîyo nêweşxane. 2. *Tib. N.* Kulê serri vete/ê, şaplorîyvete/ê. Kes/nêweşo ki rîdê ci kulê serri vijîyayo. *Tr.* *Urfa/şark çıbanı çıkaran.* Merdimo şeplorîyvete do senîn nêzaneyo? Dûrî ra şînasêno.

şeplorîy veteni 1. *Tib.f. M.* Şeplorîyvetiş. Qandê bolekeyda ci *Bw.* Îri bîyayeni. Eger şeplorîy bivetayê, bindê postdê ci alwey do bivijîyayê. 2. *Tib.f. M.* Şeplorîyvetiş. Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şeplori veteni. Xeyrê Ellahî şeplorîy nêvetê. Eger şeplorîy bivetayê, qe beno ki timûtim şopa ci bellî bîyayê.

şeplorvete/ê 1. *Tib. N.* Qandê jewekeyda ci *Bw.* Îribîyaye/ê. Merdimo şeplorvete do birişîyo kotî? 2. *Tib. Nn.* Şeplorîyvete, şaplorvete, şaplorîyvete, kulê serri vete. Keso ki rîdê ci kulê serri vijîyayo. *Tr. Urfa/Şark çıbanı çıkaran.* O keso şeplorvete sera rişîya?

şepşep/i *N.* Kes/çîyo ki; şubheyê ci esto, şubhekeno. *Tr. Şüpheci, kuşkucu.* Eger şepşep nêbîyayê, qelbê ci do safî bîyayê.

şepşepey *Psîk. Nm.* Şepşep/i bîyayeni, şepşepokey, şepşepok/i bîyayeni, wesfê şepşepokan tey bîyayeni, gumaney, teyşubhebîyayeni, tey qerqile bîyayeni, heta çîyên ra zerrîrehat/ii nêbîyayeni, raşteyda ci raşubhekerdeni. *Tr. Şüphecilik, şüphe etmek, şüphelenmek, kuşkucul, kuşkulanmak.* Şepşepey pêrini di peyda bena, labelê ey di şepşepokey esta.

şepşep *Nn.* Qerqile, guman, şek, şubhe, reyb, didil, tewtew. *Tr. Şüphe, kuşku.* Tey şepşep esto, ma nêşa razî kero.

şepşepok/i 1. *Psîk. Tib. N.* Kes/çîyo ki; tey nêweşîna şufî esta. Kes/çîyo ki; tey şubhe, qerqile, gumaney zêdê nêweşên a esto. *Tr. Septik, şüpheci.* Kaşka şepşepok nêbîyayê, destê xwu nêşeno bi çîyên a no, vano pa mîkrob esto. 2. *Mîm. N.* Govelek/i. Çî/gireyo ki kes rew rewî nêşeno mîyan ra bivijîyo. Çîyo ki bi şikildê alizîyayen a virazîyayo. Çîyo (ban, mîmarî, ca) ki kes finên mîyan kewo, kes rew rewî nêşeno mîyan ra bivijîyo, kes tey beno vinî. *Tr. Labirent. İçinden çıkılması çok zor yapı, mimari eser.* Şepşepokê ki merrey virazenê, merrey bixwu jî beno ki nêşenê mîyan ra bivijîyê. 3. *Zv. N.* Çîyo (derd, hal, wezîyet, rewş, gire) ki kes finên ki mîyan kewo, kes deha rew rewî nêşeno xwu ci ra pak kero, mîyan ra bivijîyo, çare û hal kero, ci rê çareyên bivîno ûzn. *Tr. Müşkül, zor, çetin, girift. İçinden çıkılması zor iş, mesele, sorun, problem vs.* No şepşepoko ma dekewtê de, boka kes nêdekewo de.

şepşepokey *Psîk. Tib. Nm.* Şepşepok/i bîyayeni, nêweşê/a şufî bîyayeni, nêweşeya şufî, kesên di şek û gumanêndo bêter bîyayeni. *Tr. Septisizm, şüphecilik, şüphelenme hastalığı, kuşku sahibi olmak.* Doktorî va: O lajeko atayên şepşepokey ra ameyo nêweşxanedê ma.

şeq *Nn.* Parçe, parîçe, kişti, lete, qisim, heti. Hergi tûmî ra jewêndê ci. *Tr. Parça, taraf, kısım, bölüm, bölme.* Panc şeqan ra şeqênda ci wa mi rê bo.

şeqbîyaye/ê *N.* Şeqîyaye/ê. Çîyo ki bîyo şeq, bîyo di letey, bîyo di cay, bîyo di parçey. *Tr. Yarık, yarılan, ikiye bölünen.* Kolîyo şeqbîyaye do hewna dîna finîy jî şeq bo ki biveşo.

şeqbîyayeni *f. M.* Şeqbîyayîş. Şeqîyayeni. Di letey bîyayeni, di cay bîyayeni, di parçe bîyayeni. *Tr. İki parçaya ayrılmak, yarılmak, ikiye bölünmek.* Wexto ki kes finê şeq bo, kes rew rewî deha nêşeno bêro pêser.

şeqderg/i *N.* Şeqdrêj/i, çîpderg/i. Kes/çîyo ki; lingê ci derg ê. *Tr. Uzun bacaklı.* Merdimo şeqderg bolkî weş nêvîneyêno.

şeqdergane *Nn.* Şeqdrêjane, şeqdrêjkî, şeqdergkî. Zêdê kesdê şeqdergî, bi şeqdergan mendeni, wesfê kesandê şeqdergan (şeqdirêjan) tey bîyayeni. *Tr. Uzunbacaklılar gibi.* Ti yê çirê winî şeqdergane linganê xwu derg kenê ki?

şeqderganey *Nm.* Şeqdirêjaney, şeqdirêjkîyey, şeqdergkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê şeqdergan a bîyayeni, wesfê şeqdergan tey estbîyayeni. *Tr. Uzunbacaklıların özelliklerini taşımak.* Mi îspatey ê ronîştişdê ci yê şeqderganey rê îri vetê!

şeqdergey *Nm.* Şeqdirêjey, çîpdergey, şeqdergîni, şeqdergîney, şeqdrêjîni, şeqdrêjîney. Şeqderg/i bîyayeni, şeqê ci dergîy bîyayeni, lingê ci dergîy bîyayeni. Wesfê şeqdergan ci ser o bîyayeni, wahîrê/a şeqandê dergan bîyayeni. *Tr. Uzun bacaklılık.* Şeqdregeya ci ci weş nêmojnayê.

şeqet *Nn.* Qeza. Çîyo ki kes qayîl nîyo bibo, labelê kes nêşeno manîyê ci bo. Cora beno. *Tr. Kaza.* Ey kerdo ki ray bivirno, pey ra kiroseri dayo piro şeqetêndo pîs kerdo.

şeqet/i *N.* Tehlûke/ê, lûk/i. Çî/keso ki; tey tehlûke esto, tey ganselametey rê zirarêndo mihîm esto. *Tr. Tehlike.* Eger ti şirê ez texmîn kena ki şeqetêndo bêter do tede bibo.

şeqetey 1. *Nm.* Qeza kerdeni, ci destî ra qezayên vijîyayeni. *Tr. Kaza etmek. Elinden bir kaza yapmak.* Jûfinan kes bol vêşî jî beno baş, fina jî şeqet kesî destî ra vijêno. Şeqeto soxe eger bêro, kes nêşeno bibendîyo. 2. *Nm.* Tehlûkeyey, tehlûke viraşteni. Tehlûke bîyayeni, lûk/i bîyayeni. *Tr. Tehlikelilik, tehlike yapmak.* Şeqetey rê axirî çarey benê. Kes do tedbîrî xwu dest ra nêverdo.

şeqetkar/i 1. *N.* O/çîyo ki; şeqet keno, ci destî ra

qezayên yeno, qeza keno. *Tr. Kaza yapan. Elinden kaza çıkan.* Merdimê şeqetkarî kes do bi tedbîr a bido gurwênayeni. 2. *N.* O/çîyo ki; bîyo sebebêndê qezayên, beno sebebê tehlûkeyên, ci destî ra çîyêndo tehlûke vijîyayo. *Tr. Tehlike sebebi/kaynağı.* Şeqetkarî tepşê û bîyarê tîya.

şeqetok/i *N.* O/çîyo ki; hawêr ci destî ra qeza û belay û tehlûkey vijênê. *Tr. Sakar.* Derê ma xwu bidê kenar. Çunkî şeqetok o yeno.

şeqetokey *Nm.* Hawêr dest ra qeza amîyayeni, hawêr sebebê tehlûkeyan bîyayeni. *Tr. Sakarlık.* Şeqetokey çîyênda pîs a. Çunkî kes deha bi xwu ya emeley nêkeno, kes nêşeno ser kewo.

şeqey 1. *Nm.* Parçe bîyayeni, parçeyey, di cay bîyayeni, di cayey, di kiştey, di kiştîy bîyayeni. *Tr. Parçalılık, kısımlılık, taraflılık.* Şeqey jû cayan di weş a, jew cayan di jî xirab a. 2. *Nm.* Şeqîni, vengêndo pêt amîyayeni, bi namedê şeqîy vengên amîyayeni, vengê abirîyayenda çîyêndê wişkî. *Tr. Şak diye gelen kuru bir şeyin bölünme sesi.* Şeqeya ci bî, kolîy qelişîyayê.

şeqi 1. *An. Nm.* Paqi, çaqi. Kişta mîyanî ra, cordê saqan ra linga kesî. *Tr. Dizden yukarı, içten ve karşı karşıya denk gelen ayak kısmı.* Kes do dîqet kero ki; şeqê kesî do jewnay ra nêasê. 2. *An. Nm.* Lingi. Pay ra hettanî kulomeki, ganê kesî. *Tr. Bacak.* Merdimêndo şeqderg bî.

şeqil *Zîr. Nn.* Reşîm. Çîyêndo textîn o ki ci bin di mora ci esta, babetên kaşe yo ki wextê tenan, qezencdê citêran, citêrîy cuwênan ser o qando ki tene, qezenc nêtirîyo û vinî nêbo, ze ki çoşmanê ci pa mor kenê. Çîyêndo zêdê malî yo, labelê destikê ci ser o yo û no, bimor o. *Tr. Harmanda hububat nişan/işaret etme aleti.* Şeqilê ci a roji çinêbî şeqil nêkerd, tiritokan a roji teneyê ci tirit.

şeqilbîyaye/ê 1. *Cog. Zîr. N.* Şeqilîyaye/ê. Erd/hêgayo ki bi pirodayîş a yan jî bi kuwatiş a aresîyayo, edizîya xwu girota, aresîyayo û bîyo meywedar. *Tr. Dövülerek, işlenerek dinlendirilen tarla veya arazi.* Hêgayo şeqilbîyaye û şeqil nêbîyaye qezencdayîşî di jew nêbeno. 2. *Zîr. N. Bw.* Reşîmîyaye/ê. Kes rew rewî nêşeno şiro cuwêndê şeqilbîyayî ser. Cuwênê xwu bişeqilnê.

şeqilbîyayeni 1. *f. M. Cog. Zîr.* Şeqilbîyayîş. *Bw.* Şeqilîyayeni 1. Eger şeqil bibîyayê, do biaresîyayê û meywedar bîyayê. Dêmax kî şeqil nêbîyo. 2. *f. M. Cog. Zîr.* Şeqilbîyayîş. *Bw.* Reşîmîyayeni. Tiritokî nêzana bîyo şeqil, şî guna ser ro û tepêşîya.

şeqilîyaye/ê 1. *Cog. Zîr. N. Bw.* Şeqilbîyaye/ê 1. O yo vano ez do erddê şeqilîyayî ra emserr bol qezenc bigîra. Şima yê se vanê? 2. *Cog. Zîr. N. Bw.* Reşîmîyaye/ê. Hembazê tiritokî tiritokî rê va: Boka ti nêşîyê nêgunayê cuwêndê şeqilîyayî ser ro?

şeqilîyayeni 1. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilîyayîş. Şeqil bîyayeni. Bi pirodayen a aresnayena erdî. *Tr. Dövülmek suretiyle toprağın dinlendirilmesi.* Eger erd nêşeqilîyayê, wina qezencdar nêbîyê. 2. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilîyayîş. *Bw.* Reşîmîyayeni. Boka o cuwênê şima o peydê dewi şeqil bîyo?

şeqilkerde/ê 1. *Cog. Zîr. N. Bw.* Şeqilkerde/ê 1. Erdê înan o şeqilkerde, do noqor jî qezencdar nêbo. Çunkî sirf bi şeqil kerdiş a erd qezencdar nêbeno. 2. *Cog. Zîr. N. Bw.* Reşîmkerde/ê. Teneyê mayo şeqilkerde beşirîya. Labelê o şeqil nêkerde nêbeşirîya.

şeqilkerdeni 1. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilkerdiş. *Bw.* Şeqilnayeni 1. Mi rê ki înan par hêgayê xwu şeqil nêkerd bî. Cora qezencê ci tayên bî. 2. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilkerdiş. *Bw.* Reşîm kerdeni. Mi do vizêr jî teneyê şima şeqil kerdayê, înan va: Ma do bikerê, deha cora mi nêşa bikero.

şeqilnaye/ê 1. *Cog. Zîr. N.* Şeqilkerde/ê. Erd/hêgayo ki qandê qezencdareyda ci, kesên yan jî çîyên bi pirodayîşî ya yan jî bi kuwaten a aresnayo, qandê edizî girotişî kerdo hadire. *Tr. Dövmek suretiyle dinlendirilen arazi.* Hêgayo şeqilnaye do emserr ver ra bol qezenc bido. 2. *Cog. Zîr. N. Bw.* Reşîmkerde/ê. Çiçîyo şeqilnaye tirîya ki, no jî bitirîyo?

şeqilnayeni 1. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilnayîş. Şeqil kerdeni. Bi pirodayîş a, bi kuwaten a erdî (hêgay) aresnayeni. *Tr. Toprağı döverek dinlendirmek.* Şima do sifte bişeqilnê, dima bisaznê. 2. *Cog. Zîr. f. M.* Şeqilnayîş. *Bw.* Reşîm kerdeni. Tenan bişeqilnê ki teneyê şima nêtirîyê.

şeqitîyaye/ê 1. *N.* Şemitîyaye/ê, deriskîyaye/ê, terrişîyaye/ê, xijbiyaye/ê. *Tr. Kaymış olan.* O lajeko şeqitîyaye serê ci şikîya bî. Ma dîrê kêlîy eştîy bi ci. 2. *N.* Qelişîyaye/ê, verişîyaye/ê. Çî/keso ki qelişîyayo. *Tr. Çatlak, çatlayan, ikiye bölünen.* O kolîyo şeqitîyaye, do nêşiro soberi mîyan. 3. *Nn.* Çî/keso ki; bi poxên ra, bi sebebên a, cor ra vera cêr bi asrax o mendo û vera cêr o yo hêl beno, darda mendo. *Tr. Sarkık, sarkan.* Ey destê xwu dergê ê ladê şeqitîyayî kerdê jî, qey bejna ci kilmi bî, nêşayê ci reso.

şeqitîyayena estaran *Ast. Nm.* Cay vurîyayena estaran, şeqitîyayena estaran û sîyan û peyîkandê azmînî. *Tr. Yıldız kayması.* Şeqitîyayena estaran amnanî deha weş asena.

şeqitîyayeni 1. *f. M.* Şeqitîyayîş. Şemitîyayeni,

deriskîyayeni, terrişîyayeni, xîj bîyayeni. *Tr. Kaymak.* Şeqitîyayeni bolane zimistanî bena. Çunkî erd şeqitok beno. 2. *f. M.* Şeqitîyayîş. Parçe bîyayeni, di letey bîyayeni, di cay bîyayeni. *Tr. Çatlamak, ikiye ayrılmak.* Eger çî wişk bo û zorên bidarîyo ser, do bişeqitîyo. 3. *f. M.* Şeqitîyayîş. Vera cêr darda bîyayeni, kiştênda kesên yan jî çîyên cor di mendeni û kişta bîni jî hewa ra hêl bîyayeni, vera cêr bi asrax o mendeni. *Tr. Sarkmak.* Cili vera cêr şeqitîyê bî. Labelê ez şeqitnokdê ci ra haydar nîya.

şeqitnaye/ê 1. *N.* Şemîtnaye/ê, derisknaye/ê, terrîşnaye/ê. *Tr. Kaydırılan.* Koyo şeqitnaye guna dewi ser ro. 2. *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo di cay, jewî kerdo di letey, jewî kerdo di parçey, jewî qelişnayo, qelişnaye. *Tr. Çatlatılan, ikiye bölünen.* O koyo şeqitnaye do dewda înan ser ro guno. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî poxda çîyên ra vera cêr kerdo, dar kerde verdayo. *Tr. Sarkıtılan.* Zerrîya mi qutifiyê. Mi va o lajeko şeqitnaye do serî ser erd ro guno. 4. *N.* Çî/keso ki jewî vera cêr kerdo û yan veto yan jî acêr rişto, bi terrîşnayen a wezîfeyê vetişî kerdo. *Tr. Kaydırmak suretiyle alelacele çıkarılan.* Ey çinayê xwu yo şeqitnaye kerd xwu vîra ki fina xwu ra do.

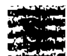
şeqitnayeni 1. *f. M.* Şeqitnayîş. Şemitnayeni, derisknayeni, terrişknayeni, xîj kerdeni. *Tr. Kaydırmak.* Me şeqitni, cayêndê ci şikêno. 2. *f. M.* Şeqitnayîş. Di cay kerdeni, parçe kerdeni, di letey kerdeni, di caya abirnayeni. *Tr. Çatlatmak, ikiye ayırmak, ikiye bölmek, parçalamak.* Ê kolî bişeqitni ki ma çekerê soba mîyan. 3. *f. M.* Şeqitnayîş. Vera cêr verdayeni, serê çîyên, verê çîyên, kiştênda çîyên vera cêr verdayeni, acêr kerdeni. *Tr. Sarkıtmak.* Mi şiqa ci ya şitê qandê aw rêj bîyayeni cor ra vera cêr şeqitnê, têtewr gunê erd ro û fina bî pîsi. 4. *f. M.* Şeqitnayîş. Çinayan vera cêr ronayeni, veteni. *Tr. Giysi, elbise vb. şeyleri aşağıya doğru sarkıtarak, kaydırarak hızlıca çıkarmak.* Ey pîjamayê xwu şeqitnay ki ca kewo, ci rê têlefûn ame, fina day xwu ra.

şeqitnok/i 1. *N.* Şeqitnok/i, şemîtnok/i, derîsknok/i, terrîşknok/i. O/çîyo ki; şeqitneno, derîskneno. *Tr. Kaydıran.* Faroqe di çîyêndo şeqitnok bo ki bişeqitno, çîyêndo jî teritok bo ki bitero, dûz kero. 2. *N.* Qelîşnok/i. Çî/keso kiçîyên yan jî kesên keno di cay, keno di parçey, qelişneno. *Tr. Kaydıran.* Torzîn şeqitnok o, kolîyan şeqitneno. 3. *N.* Çî/keso ki jew yan jî çîyên kiştênda ci vera cêr kerda û asraxo verdayo. Çî/keso ki jew yan jî çîyê vera cêr darda kerdo û winî hêl bîyayîş di verdayo. *Tr. Sarkıtan.* Cili şeqitîyê bî. Labelê mi fehm nêkerd şeqitnokê ci kam bî?

şeqitnokey 1. *Nm.* Şemîtnokey, derîsknokey, terrîşknokey. Şeqitnok/i bîyayeni, wesfê şeqitnokan ci ser o bîyayeni. Karê şeqitîyayeni kerdeni. *Tr. Kaydırmak, kaydırıcı olmak.* Şeqitnokey di çîyo ki şeqitneno do weş bişeqitno ki karîy têmîyan nêkewê. 2. *Nm.* Qelîşnokey, di cay kerdeni, di letey kerdeni, di parçey kerdeni, karê qelişîyayeni, karê qelîşnokî. *Tr. Bölücülük.* Şeqitnokey di fêsadey lazima. 3. *Nm.* Şeqitnok/i bîyayeni, şeqitnayeni, karê şeqitnokan kerdeni, wezîfeyê şeqitnokan kerdeni, ser o wesfê şeqitnokan bîyayeni. *Tr. Sarkıtmak.* Mêrdekî va, şeqitnokeya ey sereyê ey bûro. O çi zano bişeqitno.

şeqitok/i 1. *N.* Terrîşok/i, şemîtok/i, derîsok/i, rêske/ê, derîskok/i, terîsok/i, xîjînok/i, xîjonek/i, xîjdar/i. Çî/keso ki kes ser ra şeqitêno, kesî şeqitneno, wesfê şeqitnayîşî ci ser o esto. *Tr. Kaygan.* Kuçeyê şima zimistanî tim jî şeqitok o. 2. *N.* Qelîşok/i. Çî/keso ki kes nêwetano ki dest pano, hema qelişêno. *Tr. Çatlak.* Çîyêndo şeqitok ci ver şani. 3. *N.* Çî/keso ki asraxo mendo, darda mendo yan hêl bîyo yan jî hewna o yo hêl beno. Çî/keso ki kiştênda ci cor di darda menda, kiştênda ci ya vera cêr hêl bena. *Tr. Sarkık, sarkan, asılı.* Eger destê to reseno ci, ê çîyê şeqitokî roni erd.

şeqitokey 1. *Nm.* Terrîşokey, şemîtokey, derîsokey. Şeqitok/i bîyayeni, wesfê şeqitokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kayganlık.* Şeqitokey cayandê awîyan di, cayandê vewrinan di, cayandê rûweninan di bena. 2. *Nm.* Dicayey, dilete bîyayeni, di parçeyey. *Tr. Çatlaklık, çatlama.* Şeqitokey di kes do rind balkeş bo. Çunkî çîyên guneno kesî sere ro. 3. *Nm.* Şeqitok/i bîyayeni, wesfê şeqitîyayeni ser o bîyayeni, asraxo mendeni, kiştênda ci cor di, kiştênda ci jî vera cêr darda mendeni. *Tr. Sarkmak, sarkık olmak, asılı olmak.* Şeqitokeya ci mi jî dî, mi va beno ki wahîranê ci winî kerdo.

şeqîf *Nn. Bw.* Qelîş. Mi şeqîfê erdlerzandê Misîsî dî. Erd pêra abirîya bî.

şeqîfê qeni *An. Bw.* Qelîşê qeni. Mêrdek, şeqîfdê qeni ra emelet bîbî. Bê lome bo!

şeqîfiyaye/ê *N. Bw.* Qelişîyaye/ê. To cara erdlerzanêna tepîya cayêndo şeqîfiyaye dîyo yan nêdîyo?

şeqîfiyayeni *f. M.* Şeqîfiyayîş. *Bw.* Qelişîyayeni. Aşmî bi giştерda Hz. Pêxemberdê ma yê wen-

nûsî ya şeqîfiyê.

şeqîfnaye/ê *N. Bw.* Qelişnaye/ê. Key şima o çîyo şeqîfiyaye moto mi?

şeqîfnayeni *f. M.* Şeqîfnayîş. *Bw.* Qelişnayeni. Zewmbî kamcîn desto wennûs şeno aşmîyeri bişeqîfno?

şeqîy 1. *An.* Jewekê ci "şeq" a. Faqîy, çaqîy. Kişta mîyanî ra paqê kesî. Kişta zerrî ra (mîyan ra) saqe ra dest kenê pa, hettanî heyadê kesî mîyan ra çîpê kesî, cayo ki paqîy winînê pêra. (Labelê corê saqan o.) *Tr. İç uyluk. İç kısımdan dizlerle başlar, kişinin haya yerine kadar ki bacak kısımları.* Hendo ki etego kilm da bî xwu ra, şeqê ci asayê. 2. Lingîy, çîpîy, nigîy. *Tr. Bacak.* Cinîyênda şeqdergi bî, mi nêsilasnayê. Bi mi ki na fina sifteyî bî mi dî.

şeqîyaye/ê 1. *N.* Pijiqîyaye/ê. Çî/keso ki; bi destan a, bi pêt a vila bîyo, bi destan a yan jî bi çinakî ya bi pêt a bîyo vila. *Tr. Darmadağın edilen, dağıtılan, etrafa saçılan.* O tene yo şeqîyaye do fina arêbo. Kê ki şeqnayo, wa hinî jî arêdo. 2. *N.* Şeqbîyaye/ê, dicaybîyaye/ê, dileteybîyaye/ê, diparçeybîyaye/ê. *Tr. İkiye ayrılan, parçalanan, bölünen.* O asino şeqîyaye do çîyên rê biercîyo.

şeqîyayeni 1. *f. M.* Şeqîyayîş. Pijiqîyayeni, virtûvila bîyayeni, bi pêt a vila bîyayeni. *Tr. Saçılmak, etrafa savrulmak/dağılmak, darmadağın edilmek.* Şeqîyayeni di kes beno virtûvila. 2. *f. M.* Şeqîyayîş. Di parçey bîyayeni, di letey bîyayeni, di cay bîyayeni, virtûvila bîyayeni, ata nata erzîyayeni. *Tr. İkiye ayrılmak, ikiye bölünmek, iki parçaya ayrılmak.* Eger ma xwu ver nêdayê, ma do bişeqîyayê.

şeqkerde/ê *N.* O/çîyo ki; kerdo şeq, kerdo di cay, kerdo di parçey, kerdo di letey. *Tr. Parçalanmış olan, iki tarafa ayrılmış olan, bölünmüş olan, ikiye ayrılmış olan.* Texto şeqkerde deha nê cay rê nêbeno, derê ki ma ey canakî rê pîne kerê.

şeqkerdeni *f. M.* Şeqkerdiş. Di letey kerdeni, di cay kerdeni, di parçey kerdeni. *Tr. İki kısma ayırmak, iki parçaya ayırmak, ikiye bölmek.* Eger şima şenê şeq kerê, eger şima nêşenê jî wa cadê ci di vindero.

şeqnaye/ê 1. *Nn.* Pijiqnaye/ê, virtûvila kerde/ê, ata nata eşte/ê. *Tr. Saçılmış olan, etrafa saçılan/atılan, etrafa fırlatılan, savrulan.* O merdimo şeqnaye do jî newedera bêro. 2. *N.* Qelîşnaye/ê, dicaykerde/ê, diletekerde/ê, diparçekerde/ê. *Tr. İkiye ayrılan/bölünen.* Çîyo şeqnaye do bi qeyretên a bişeqîyo ki pêra cibo.

şeqnayeni 1. *f. M.* Şeqnayîş. Pijiqnayeni, virtûvila kerdeni, ata nata eşteni. *Tr. Etrafa saçmak/savurmak, etrafa dağıtmak.* Mi do bişeqnayê, mi şeqna; dima wahîrê ci ame û qehrîya. Xeyrê Ellahî mi nêşeqna. 2. *f. M.* Şeqnayîş. Qelişnayeni, di cay kerdeni, di parçey kerdeni, di letey kerdeni. *Tr. İkiye ayırmak/bölmek, iki parçaya ayırmak.* Yahûdîy xeylên finîy şeqneyayê. Mesela Babîlan wextê Buhtunnasirî di finê şeqnayê. Îspanya seserra 15. di, fina tayên qir kerdê, tayên jî şeqnayê.

şeqnok/i 1. *N.* Pijiqnok/i. O/çîyo ki; pijiqneno, vila keno, ata nata erzeno. *Tr. Etrafa saçan/dağıtan, darmadağın eden.* Teneyê ci şeqîya bî, mêrdekî şî gere kerd, dadgerî palikna û şeqnok tepişt. 2. *N.* Qelîşnok/i. O/çîyo ki qelîşneno, kerdo di cay, kerdo di letey, faîlê di cay kerdeni. *Tr. Saçan.* Şeqnokê ci, dadgerî palikna û şeqnok tepişt. 3. *N.* Qelîşnok/i. O/çîyo ki; qelîşneno, kerdo di cay, kerdo di letey, faîlê di cay kerdeni. *Tr. Parçalayan, bölen.* Şeqnokê Yahûdîyan Îspanya û Babîlîyan ê. Muslumanan jî Yahûdîyan rê yarmetey kerda.

şeqnokey 1. *Nm.* Karê şeqnokan, pijiqnayeni, virtûvila kerdeni. *Tr. Darmadağın etmek, etrafa saçmak/savurmak, darmadağan etmek, savurmak.* Şeqnokey di o jewemîno. 2. *Nm.* Qelîşnokey, karê şeqnokan, di cay kerdeni, lete kerdeni, di parçey kerdeni. *Tr. İkiye ayırmak/bölmek, parçalamak.* Kes do ki bi şeqnokey bikero, kes xwu rê ano pêser.

şeqşeqo 1. *Nk. Nn.* Vaşên o ki; wexto ki beno gird, seredê ci ya tayên hebekîy vijênê ki mîyanê ci vengo û tede hendê nîmmercûyên çîyekîy estê. Wexto ki no vaş beno wişk, kes şino bi şikildê desteyên a arêdano û xwu destî di hêl keno. Hêl kerdeni di nînan mîyan di şeqîni vijêna, yanê şeqi şeqi keno. Nameyê xwu na şeqîni ra gîno. Pa maşallah virazîyayê, babetên sûso. Noqra, tezeyeyda xwu di, ci ra tenekên şit herikêno, cora deyêno zerecan, werdêndê zerecan o. Qandê dêrda ci *Bw.* Alan. *Tr. Bir bitki/ot olup tazeyken kekliklere yem olarak verilir, kuruyunca da içindeki şakırdayan taneciklerden dolayı çocuklar sallamak üzere kendisiyle eğlenir, oyun oynarlar.* Şeqşeqo Alan teqo/ Şar vera ma biteqo. 2. *Nn.* Xişixişik. Kayekînokêndo ze şeqşeq o. *Tr. Şıkşık.* Şeqşeqoyê ci bidê ci dest, wa pa vindero.

şeqşeqok/i 1. *N.* Çepikkar/i. Kes/çîyo ki; kesên rê yan jî çîyên rê çepikîy ceneno, kêfê ci pa ano, ci rê bi çepikan a şeqi şeqi keno. *Tr. Alkışçı, alkış çalan.* Şeqşeqokê ci tayênîy bîy. Cora qayîl nêbî

dêrîy vajo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; timûtim ci ra zêdê çepikan şeqîni vijêna. *Tr. Şakırdayan.* Bi mi ki ûja di şeqşeqokên est bî. Çunkî hettanî şan a şeqîna ci mi goşî ra nêvijîyê. 3. *Zv. N.* Delek/i, tirşikçî. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê tim çepikîy ceneno, ze ki vajo ti yê raşt kenê, ti yê raşt vanê, ti yê weş vanê, bi mi ki jî winî yo û bi no babet a raşt û zûrdê ci rê, çewt û raştdê ci rê, rind û xirabdê ci rê tim vano e, tim çepikîy dano piro, çîyên ci rî ro nêdano. *Tr. Yalaka, alkşçı, dalkavuk.* Şeqşeqokê ci, ci het di nêbî, kesî qîmet ci nêda.

şerab *Er. Nn.* Çîyo şîreyîn o awikin o ki; eger çîyêndê çengiznokî jî dekerê de, kes pa xwu ya şino. *Tr. Şarap.* Jû cayan di şerab bol şimêno.

şerabiki *Nm.* Şerbetiki. Tasa şerabî, tasa şerbetî. Tasa ki kes pa çîyo awikin şimeno. *Tr. Bakırdan yapılmış su içme tası, su içme kabı, şerbet tası.* Şerabiki ra şerab nê, xwu rê aweki bişimi.

şerabî *Nk. Nm.* Babetên engûrênda şerabî û şîrê ya. *Tr. Şarap yapılan bir çeşit şire üzümü.* Şerabîya Entabî weş a.

şerbet *Er. Nn.* Şîre. Awa şîranî. *Tr. Şerbet.* Şerbetê ci şîrin bî. Cora mi nêşa bişimo.

şerbetiki *Nm. Bw.* Şerabiki. Şerbetiki di şerbet bişimi, şerabiki ra jî şerab.

şerbût 1. *Nn.* Şelqat. Çuweyo barî yo ki binamîyo jî nêşikêno; çewt beno, namêno, qatê pêserî beno, labelê nêşikêno. *Tr. Elastiki çubuk, katlanabilen, eğrilebilen, fakat kırılmayan çubuk.* Mêrdekî bi şerbût a dîrê teney şepirnay piro, eynî fiqê ci birna. 2. *Zoo. Nn.* Babetên maseyên o ki barîyek o. *Tr. İnce bir balık çeşidi.* Şerbût lada ci di çinî yo, o yo şino şerbûtî tepşo.

şeref *Er. Nn.* Awa rî. Terbîye, îzan, rindeya însanan, hewlîna însanan, keda însanan a ki ci mojnena. *Tr. Şeref.* Şerefê însanî, bi mi ki rindey û seneatê ci yo.

şerîet *Er. Nn.* Qanûn, qanûnê Ellahî, qanûno îlahî. Qanûnê Îslamî yo ki goreyê Sunnetê Senîyyey û Qur'anî virazîyayo. *Tr. Şeriat, kanun, ilahi kanun.* Pêya werey nêamey. Cora mabeyndê xwu di şerîet kerd hekem.

Şerîetê Muhemmedî *Teo. Nn.* Şerîetê Muhemmedî (sew), qanûnêÎslamî, Şerîetê Qur'anî, şerîeto ki Qur'anî ra vijîyayo, emr û fermanê Ellahî. *Tr. Şeriat-ı Muhammedi (sew).* Şerîetê Muhemmedî hem qandê dinyay hem qandê adinî însanan rê rişîyayo. Cora gereg ki qûl bi ey a bicoyo.

şerîetnas/i *N.* Şerîetşînas/i. Kes/çîyo ki; qanûnî zano, bi şerîet a emel keno, şerîetî tatbîk keno. Kes/çîyo ki; qaîde û usûl û qanûnê dîndê Îslamî û Muhemmedî (sew) zano û tatbîk keno, pey emel keno. *Tr. Şeriat bilir, şeriat bilen, kanun bilen ve uygulayan.* Ti vanê merdimo merdimşînas rave yo yan şerîetnas?

şerîetnasey *Nm.* Şerîetşînasey. Şerîetnas/i bîyayeni, wesfê şerîetnasan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; şerîetî şînasneno, qanûnan zano, bi şerîet û qanûnan a emel keno, bi qanûndê Ellahî ya emel keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kanun adamı olma, Allah'ın kanunuyla amel etme, tanıma.* Ez a hewna nêşena şerîetnaseya ci fehm kera.

şerm *Nn.* Ar, eyb, fedî. Çîyo ki tey eybûar esto, kerdişdê ci kes şarî vero milî ronano û şermayêno. *Tr. Hicap, haya, utanma.* Mi vatê beno ki tey şerm esto. Halbûkî tey ne eyb ne ar ne jî şerm esto.

şermaye/ê *Nn.* Şermkerde/ê, eybûarvînaye/ê. Çîyêndê xirabî vero poşman bîyaye/ê. *Tr. Utanan, utanç duyan.* Merdimo şermaye do nêşo bêro kê ci.

şermayeni *f. M.* Şermayîş. Şerm kerdeni, eybûar kerdeni. Qarşûyê xirabeyên xwu ra şerm kerdeni, poşman bîyayeni. *Tr. Utanmak, utanç duymak.* Kabokê ci kemîy bî, cora şarî vero şermaya.

şermayî *H.* Şerm, çîyê şermî; wesfê şermî, şerm di bîyayeni. *Tr. Utanma, haya, utanma ile ilgili.* Kes do wextê şermaî şerm bikero, vernîkewtiş biqewimîyo jî kes do vernî kewo.

şermayîyey *Nm.* Şermayî bîyayeni. Wesfê şermayî ca amîyayeni, heyayî ser o bîyayeni, şerm kerdiş û şerm bîyayîş. *Tr. Utanma/hicap olayı.* Eger şermayîyeyda înan di diremên jî şerm esto, wa qe ez bêşerm ba.

şermey *Nm.* Şerm. Şermayeni, şerm kerdeni, eybûar di bîyayeni, karê şermî, çîyo ki şermî ser o yo. *Tr. Utanma, utanma duygusu.* Şermey tey tabî ki esta. Labelê tey çîna jî esto.

şermezar/i *Psîk. N.* Şermîzar/i, şermînzar/i. O/çîyo ki; şermên ser o esto, şermayayo, xwu ra şermayayo. *Tr. Utanan, utanç duyan, ayıplanan.* Ey ez ê şêligî mîyan di kerda şermezar.

şermezarbîyaye/ê *Psîk. N.* Şermîzarbîyaye/ê, şermînzarbîyaye/ê, şermayaye/ê, şermî ser gunaye/ê. *Tr. Kınanan, utanılacak hale gelen, utanan.* O merdimo şermezarbîyaye fina jî nîyame na taxida ma.

şermezar bîyayeni *Psîk. f. M.* Şermezarbîyayîş. Şermîzar bîyayeni, şermînzar bîyayeni, şerm ro deyayeni. *Tr. Kınanmak, utanmak.* Ez do ki ûja

di şermezar bîyayê, wa qe ez xwu rê bimerdayê.

şermezarey *Psîk. Nm.* Şermayeni, şermezar/i bîyayeni, şerm kewteni, çîyêndo eyb kerdeni. *Tr. Utanç duyma.* Şermezareyda xwu di bi eynî halî ya bî.

şermezarkerde/ê *Psîk. N.* Şermîzarkerde/ê, şermînzarkerde/ê. O/çîyo ki; jewî kerdo şermezar, jewi dayo şerm ro, jewî şermaynayo. *Tr. Kınanan, utandırılan, ayıplanan.* Balkeş bê ki merdimo şermezarkerde do rind nê, tersena ki deha xirab bo. Çunkî şermê rîdê ci do bikewo.

şermezar kerdeni *Psîk. f. M.* Şermezarkerdiş. Şermaynayeni, şermîzar kerdeni, şermînzar kerdeni, şermî ser ro dayeni, şermî ro visteni, arî ser ro dayeni. *Tr. Kınamak, utandırtmak, utandırmak.* Eger şima ra yeno, ci rê rayênda weşi bimojnê. Ki nîno jî qenê ci şermezar mekerê.

şerminok/i *N.* Şermînok/i, şermok/i. Kes/çîyo ki; tey şerm esto, şermayêno, kerdiş û caardişdê karûgurweyan di, ci ser o tersê kerdişdê nînan esto, şerm bîyo wesfê ci. Senîn ki karker kar keno û kar kerdeni ci rê bîya xusletên, hinî jî şerminok, şermayêno û şerm tey bîyo xusletên. Şerm û şermîn rind o. Labelê şermok, şerminok û şerminokey xusletêndo weş nîyo. Nê xusletan di kemaney esta. *Tr. Utangaç.* Lajekê şima ame resa keye û fina pey di şî. Ma senîn senîn kerd, nêvinderd meştêrîdê ci. Şerminok bî, tim winîyayê xwu ver ra.

şerminokane *Nn.* Şermînokane. Zêdê şermînokan, wesfê şerminokan tey bîyayeni, bi şermînokan mendeni, xusletê şermînokan tey estbîyayeni. *Tr. Utangaçlara ve çekingenlere benzemek.* Ame tîya di şerminokane saetên ronişt û werişt şî.

şerminokaney *Nm.* Şermînokaney. Wesfê şermînokan tey estbîyayeni, zêdê şerminokan bîyayeni, bi şermînokan mendeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di bi şermînokan mendeni. *Tr. Utangaçça olmak, sıkılganca olmak.* Mi rê ki no kar û gurwe bi şerminokaney a nêbeno.

şerminokey *Nm.* Şermokey. Şermînok/i bîyayeni, şerminok bîyayeni, tey wesfê şermî giran bîyayeni, tey şermo vêşî û bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni. *Tr. Utangaçlık.* Eger ki tey vêşî şerminokey bibo, qe beno ki nêşo namûsê xwu jî beşe kero.

şermî *H.* Heqdê şermî di, ê şermî, şermî ser o, têkildarê şermî. *Tr. Haya/utanma ile ilgili.* Namûs û heya û xwu zanayîş pêro şermî yo.

şermîn/i *N.* Bişerm/i. Çî/keso; girano ki tey şerm esto, şeno xwu hewado û rono. *Tr. İffet, haya, utanma sahibi, ağırbaşlı.* Merdimêndo şermîn o, bêşerm nîyo.

şermîney *Nm.* Şermîn/i bîyayeni. Wesfê şermînan tey bîyayeni. Şerm û namûs û heya û çîyandê winasînan ser o bîyayeni, heqdê nînan di bîyayeni. *Tr. İffet, haya ve utanma ile ilgili olmak.* Wesfdê şermîney di çiçî ki esto, binûşni.

şermîni 1. *Nm.* Bişermi. Çî/kesa; girana ki tey şerm esto, şena xwu hewado û rono. *Tr. İffet, haya, utanma sahibi, ağırbaşlı kadın.* Merdimênda şermîn a, bêşermi nîya. 2. *Nm.* Namêndê keynekan o ki maneyê ci "wahîra şermî, a ki şermayên a, a ki wahîra namûsî û eybûarî ya." *Tr. İffet. Bir kız ismi.*

şermkar/i *N.* Şermîn/i, bişerm/i, fedîkar/i. Keso ki tey şerm esto, eybûarî zano, zincîya ci veşena, kes fêlan û qisandê ci vero nêşermayêno, kes vero gunakar nêbeno. *Tr. Haddini bilen. Kendisinde utanma, haya duygusu olan, iyi ve kötüyü düşünebilen ve ona göre davranabilen.* Merdimo şermkar kesî şêligî û şarî mîyan di gunakar nêkeno.

şermkarey *Nm.* Şermîney, fedîkarey. Bişerm/şermkar bîyayeni. Eybûarî zanayeni, zincîya ci veşayeni, fêl û qisandê xwu di însanan gunakar û poşman nêkerdeni. Rind û xirabî û hewl û nebihewlî zanayeni. *Tr. Utanmak, iyi veya kötüyü farkedebilmek, burnu yanmak, ayıp veya kusurluluğu bilmek.* Şermkarey, bol finîy zengîneyên a.

şermkerde/ê *N.* Fedîkerde/ê. Keso ki eybûarên vero, çîyêndê nebihewlî vero şermayêno, tey şerm aseno. *Tr. Utanan, hissi beliren.* Lajekê şermkerdeyî do eger beyan kerdê, şima nêverda ki egerê xwu bivîno.

şerm kerdeni *f. M.* Şermkerdiş. Fedî kerdeni. Şermkar bîyayeni. Eyb û heyay vero şermayeni, zincî veşayeni, tey şerm bîyayeni, çîyêndê eybûarî vero gunakar bîyayeni yan jî tey hîssê şermî peyda bîyayeni. *Tr. Utanmak, utanma duygusu belirmek.* Mi ê fêldê ci ver ra şerm kerd, ay rê qet bî.

şermnaye/ê *N.* Şermaynaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi fêlêndo pîs a yan jî qisayênda şermrodayê ya şermaynayo, dayo şerm ro. *Tr. Utandırılan.* Mi çimî di ki; o keso ki şermnaye do fina ma heti nêro.

şermnayeni *f. M.* Şermnayîş. Şermaynayeni, şerm ro dayeni. Kesên yan jî çîyên bi qisayên yan jî fêlêndo xirab a şerm ro dayeni, ci şikna-

yeni, bêrî kerdeni, eybûarî ser ro dayeni. *Tr. Utandırmak.* Ay ez şermnaya, daya şerm ro.

şermok/i *N. Bw.* Şerminok/i. Lajek şermok o, nêşenê vajo "ez a veyşan, mi rê nan bîyarê."

şermokey *Nm. Bw.* Şerminokey. Şermkarey weş a. Labelê şermokey weşi nîya.

şerp *Nn.* Şerpîni. Vengê ci kewten yan jî perayênda çîyandê şenikan. *Tr. Genellikle küçük sayılabilecek olan hafif maddelerin düşerken veya bir yere çarparken çıkardıkları ses.* Va şerp û guna erro.

şerpey *Nm. Bw.* Şerpîni. Wezîyetê vengdê şerpî. Ma pêrini jî şerpeya ci aşnawiti.

şerpîney *Nm. Bw.* Şerpîni. Eger şerpîneyda ci ra nêbîyayê, ma kesî do tew nêaşnawitayê!

şerpîni *Nn.* Şerpey, şerpînî, şerpîney, şerpînîyey, vengê şerpî, vengo ki yan kewtenda çîyandê şenikan ra yan jî pêro deyayenda çîyandê şenikan ra vijêno. *Tr. Hafif maddelerin çarpma veya düşme sesi.* Ez şerpînda ci ya bîya a ya.

şerq *Er. Nn. Bw.* Rojhelat. Şerqdê ci di sûkênda gird esta û rojawandê ci di jî qezayênda werdî esta.

şerqij/i *N. Bw.* Şerqî 2. Mêrdekî wina va: Ma winî beno? O ki şerqij o, xerbij nêbeno, o ki xerbij o jî şerqij nêbeno.

şerqijey *Nm. Bw.* Şerqîyey 2. Şerqijeyda ci di qe keramatênda werdî jî çinî ya.

şerqî 1. *N. Bw.* Êzidî 1 û 2. Şerqîyan di dinya û rih fanî nîyo, hetta bi hetta o. 2. *N.* Şerqij/i, rojhelatij/i. Kes/çîyo ki; şerq ra yo, kiştda rojhelatî ra yo. *Tr. Doğulu.* Merdimêndo şerqî yo, goreyê dîndê Êzîdîyey/Şerqîyey hereket keno. 3. *N.* Şerqî ser o, heqdê rojhelatî di, rojhgelatî ser o, bi rojhelatî ya. *Tr. Doğu/şark ile ilgili, şark/doğu hakkında.* Fêlo şerqî û fêlo Awrûpayî jew nêbeno. Çinayo şerqî û çinayo Awrûpayî jî winî yo. 4. *N.* Zanayeyê/ya şerqî, zanayeyê/ya rojhelatî. O/a ki şerqî ser o xebat keno/a, rojhelatî ser o gurweyêno/a û ser o bîyo/a zanaye/ê. *Tr. Şarkıyatçı, oryantalist.* Rewnayo şerqî yê welatdê Kurdan ser o xebat kenê, verê ma ziwandê ma ser o kitabîy nûşnayê. 5. *Mûs. N.* Bi meqamên a, zêdê dêran a mûzîk vaten a, kerden a, mûsîkî ser o xebatên o. *Tr. Şarkı. Müziksel bir tür.* Mêrdekî va: Ez dêrvan a, şerqîvan nîya.

şerqîni 1. *Fiz. Nm.* Vengêndê çîyandê şenik û barîyan o ki wexto ki yeno guneno erro, xwu bi erd o gîno. Cora ci ra vengêndo pêt vijêno. *Tr. Çat diye büyük bir ses.* Şerqîna virsikan bî, lajek tersayê, herga ki ameyê, ey xwu ronayê. Zerrîya kesî qutifîyayê. Camêrdan jî xwu qulîsnayê. 2. *Teo. Nm. Bw.* Şerqîyey 1. Şerqîna ci jewanê bî, ser o qîf bî.

Şerqîyey 1. *Teo.* Şerqî bîyayeni, Êzîdîyey, Yezîdî bîyayeni. Dîndê Şerqî ra bîyayeni, bi dîndê Êzîdîyan an emel kerdeni. *Tr. Ezidilik.* Şerqîyey di hîrê wextîy nimaz kerdiş esto. 2. *Nm.* Şerq ra bîyayeni, şerqijey, şerqij bîyayeni, kiştda şerqî ra bîyayeni, kişta rojhelatî ra bîyayeni. *Tr. Şarklılık, doğululuk, doğudan olmak, doğu taraflarından olmak.* Goreyê rojawanijan ez jî şerqî ya. 3. *Nm.* Rojhelatî ser o bîyayeni, heqdê rojhelatî di bîyayeni, şerqî ser o bîyayeni. *Tr. Şark/doğu ile ilgili olmak, doğu hakkında/üzerine olmak.* Mi çina di şerqîyeya ci nêrîdê. Labelê fêl û hereketandê ci di mi şerqîyeya ci ecibnê. 4. *Sos. N.* Zanayeyê/ya şerqî bîyayeni, şerqî ser o, rojhelatî ser o, rojhelatijan ser o wahîrê/a îlmdê giranî bîyayeni. *Tr. Şarkıyatçılık, doğu bilimcisi olmak, oryantalistlik.* Şerqîyeyda ci dişubheçinî yo. Mêrdekî şerqî ser o hergi babet xebat kerdo. 5. *Mûs. Nm.* Mûsîkî di Mesela tirkî, dêri, lûlîcendey nê, şerqî bîyayeni. *Tr. Müzikte şarkı olmak.* Şerqîyeyda ci di jî ci rê awantajên çinêbî.

şerr/i *N.* Xirab/i, ar/i, pîs/i. Çî/keso ki; tey hewlîni, rindey çinî ya, tey arey esta, tey pîsey esta, tey nebixeyrey esta. *Tr. Şer, kötü, kabih, hayırsız.* Mi zana şerr o jî, ez bêhemd kewta mîyan.

şerrane *Nn.* Zêdê şerrî ya, şerr senîn ki beno, winî bîyayeni, tey wesfê şerrî bîyayeni. *Tr. Şer gibi, adeta şer gibi.* Mi ci rê xeyr nêkerd, tew ey ma rê şerranê qedînê.

şerraney *Nm.* Şerrane bîyayeni, tey wesfê şerrî bîyayeni, zêdê şerrî ya bîyayeni, şerr senîn ki beno winî bîyayeni, tey şekl û bîçimê şerrî bîyayeni. *Tr. Şer gibi olmak.* Ez şerraneya ci nêşena kiştên ser kera. Ez do şerraneyda ci ser o jî vindera.

şerrey *Nm.* Şerr/i bîyayeni, arey, ar/i bîyayeni, pîsey, pîs/i bîyayeni, xirabey, xirab/i bîyayeni, nebixeyrey, nebixeyr/i bîyayeni, tey hewlîni çinêbîyayeni, ser o wesfê şerrî (xirabî) bîyayeni. *Tr. Kötülük, kabihlik, şerlik, hayırsızlık.* Kê ki va, şerreyda ci ra va. Kesî qe xeyrûbêrdê ci ra qal nêkerd.

şerrûd/i *N.* Şîret/i. Zirarkarê zirarkaran, xirabê xiraban. Kes/çîyo ki; kes deha ey bolêrî xwu kesnakî ra nêbeşirneno, hemed nêkeno. *Tr. Şirret, azgın.* Boka şima xwu bi ê şerrûdî ya nêkerd? Şima deha nêşenê xwu ci ra pak kerê ha!

şerrûdey *Nm.* Şîretey, şerrê şerran bîyayeni, zi-

rarkarê zirarkaran bîyayeni, xirabê xirabkaran bîyayeni. Şerrûd/i bîyayeni, wesfê şerrûdan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şirretlilik, zararlı/kötülerin zararlısı/kötüsü olmak.* Ellah boka şerrûdeyda ey ra sitar kero.

şert 1. *Nn.* Behs. Qandê teqezeyda çîyên, çîyo ki keso keno ser o behsên kewo. *Tr. İddia, şart.* Ez to rê kewna şert ki hinî nêbî. Ti jî kewnê şert? 2. *Nn.* Ferz, îlla kî, miheqeq. Çîyo ki miheqeq do bibo, kes nêşeno ci ra fek verdo, nêbo nêbeno. *Tr. Şart, farz, olmazsa olmaz.* Nimaz di Qur'anî ra dîrê ayatan wendeni şert o. Erebî di nê wendişî rê vanê *"Qîra'at.* 3. *Nn.* Wezîyet, hal, rewş. *Tr. Şart, koşul, vaziyet, durum.* Lajekî va, eger şima keyneri bidê mi, destêndê keynerda şima do awda germi ra awda serdi nêkewo. Pîyê keyneri ney ser ra va: Keko ez nê şertan di nêşena keynekera xwu bi to da.

şerte 1. *Nk. Nn.* Şertik, gezik, gezok, seqavêl. Namê kuhoyîyên o ki hergi babetîy qirşûqalo kilm o nedar esto. *Tr. Makilik. Çalı çırpı şeklindeki kısa ve dikenli bitki türü.* Ma do xwu rê şertey ra şertik virazê ki pa binê axurandê xwu bidewrê. 2. *Nn.* Gezîyêndê hewşan dewritişî yo ki şertikî/şerte ra virazîyayo. Bi nê gezî ya serê cilan, serê şiqan, serê şalan nê, hewşîy, axurîy dewrênê. Çunkî bi şerte ya ser ra ser ra cay dewrênê. *Bw.* Şertik 4. *Tr. Avlu ve benzeri yerleri süpürmede kullanılan çalıdan yapılan kaba bir süpürge.* Şertikî bigî û hewşî pêroy bidewri.

şertik 1. *Nn.* Şerte, çarber. Dêso şertikin o ki çoşmandê keyan di virazêno. Dêsê çoşmî yo ki şertey ra virazêno, şertikî ra virazêno. *Tr. Çalı çırpıdan yapılan ihata duvarı.* Ê nelamatî şertikî ra quli akerda û ci ra şîyo zerre. Ma çi bi zor a o şertik viraşt bî. 2. *Nk. Nn. Bw.* Şerte. Şertik emserr vêşî yo. Ma do çoşmeyê banandê xwu pa dês kerê. 3. *An. Nn.* Cinaq. Esteyê sînedê kergan. *Tr. Lades kemiği.* Kişta şertikî goştê ci weşo. 4. *Nn.* Seqavêl. Gezîyo ki şertik ra virazîyayo, gezîyo şertikin. *"Daha çok çalıdan yapılan ve genellikle de ahır ile avluyu süpürmek için kullanılan bir çeşit süpürge.* Şertikî bigî û hewşî bi dewri, meymanê ma yê yenê.

şertikin/i *N.* Şerteyîn/i, çarberin/i. Çîyo ki şertikê ci esto, tey şertik esto, pa şertik esto. Çîyo ki şertikê ci esto, bi şertikî ya gêrîyayo, şertik ancîya ci, bi şertikî ya çorûçoşmeyê ci gêrîyayo. *Tr. Bir çeşit süpürgelikten yapılan ve ihata duvarlı veya süpürgesi olan.* hewşo şertikin û akerde jew nêbeno.

şertikiney *Nm.* Şerteyîney, çarberiney, şertikin/i bîyayeni. Çîyo/a ki; şertikê ci esto, tey şertik esto, pa şertik esto. Çîyo/a ki; şertikê ci esto, bi şertikî ya gêrîyayo/ya, şertik ancîya ci, bi şertikî ya çorûçoşmeyê ci gêrîyayo, a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir çeşit süpürgelikten yapılan ve ihata duvarlı veya süpürgesi olan olmak.* Key ki şertikineya ci, ci rê bî sersûni, wexta ma qisekên kenê.

şertikviraşteni *f. M.* Şertikviraştiş. Şertik ra gezî yan jî çoşmehewş (dorhewş) viraşteni, peyda kerdeni, saznayeni. *Tr. Süpürge otundan süpürge veya ihata duvarı yapmak.* Maya ma kêdê ma rê şertik viraştê û ma pey hewş gezî kerdê.

şertî ser *H.* Bi şert a karûgurweyên kerdeni. Karûgurweyên di şert bîyayeni. Îddîa kerdeni. *Tr. İddia etmek, iddia ile, şartına girmek, şartla, iddiasına iş yapmak.* Şertî ser ez şena paştîya ey bîyara ca! Eger şertî ser o bo, ez tey esta. Eger şertî ser nêbo jî ez tey çinî ya.

şertkewte/ê *N.* Behskewte/ê, îddîakewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto şertî ser, bi şert a karûgurweyên kerdo, çîyên ser o kar kerdo. *Tr. Bahse giren, iddia ile iş yapan.* Ez merdimdê şertkewtî weş nêvînena. Kes şeno bê şert karûgurweyên bikero.

şertkewteni *f. M.* Şertkewtiş. Behs kewteni. Çîyên, kesên yan jî dawayên ser o vatenda xwu ser o îsrar kerdeni, ê xwu kudênayeni. *Tr. Şart/bahse girmek, iddiaya girmek.* Eger şima şert kewtayê, to do vinî kerdayê. Çunkî ez ûja di bîya, mi dî zêdê ey bî.

şertok/i *N.* Kes/çîyo ki; deqe ra finên kewno şert, hema vano bêrî ma şert kewê. *Tr. Bahse girme, sürekli bahsine girmek isteyen.* Ez bixwu qayîl nîya ê merdimdê şertokî rê çîyên vaja. Çunkî o do fina vajo, ma şert kewê.

şertokey *Nm.* Şertok/i bîyayeni, deqe ra finê ma şert kewê vateni, gami ra finên şert kewteni, karê şertokî kerdeni. *Tr. Sürekli şartlı iş yapmak.* Şertokey kesî eciznena, kes do hend jî şertok nêbo.

şertûşûrt *Nn.* Karûgurweyên di şertîy û behsîy û çîyê zêdê nînan. *Tr. Şart şurt. Şart ve şaret ile ilgili her şey.* Ez şertûşûrt nêzana! Şima do heqneheq bikerê!

şertûşûrtey *Nm.* Şertûşûrt bîyayeni, wesfê şertûşûrtan tey bîyayeni. Çîyê ki tey şertûşûrtîy estê, tey behsîy estê, a ê çîy bîyayeni. *Tr. Şart ve şurt olma.* Ez a şertûşûrteyda ci dimi di, ez nêzana o yo çiçî wazeno ki?

şerwan/i *N.* Lejkar/i, lejyoner/i, lejyonêr/i, cengawer/i. Kes/çîyo ki; lejan di, cengan di, herbî di weş lej keno, weş şer keno. *Tr. Savaşçı, muharip, cesur, kahraman, yiğit ve efe.* Mêrdekî va: Şerwanê ma o koyan ser o lej û şer keno.

şerwaney *Nm.* Lejkarey, cengawerey, lejyonerey, lejyonêrey. Şerwan bîyayeni, lej di, herb di lejkar bîyayeni, weş lej kerdeni, jar û gurweyê ci lejkar bîyayeni. Xurtey, xurt bîyayeni, cengên di tey ters çinêbîyayeni. *Tr. Savaşçılık, muhariplik, efelik, yiğitlik, korkusuzluk.* Şubheyê kesî şerwaneyda Rustemê Zaldê Kurdî ra çinî yo.

şerwaz/i 1. *N.* R'yê ci qalin waneyêno. *Bw.* Cengwaz/i. Mêrdekî va: Eger merdimêndo şerwan bo, qey do şerwaz bo jî. Çunkî tamarê ci jew ê. 2. *Nn.* R'yê ci qalin waneyêno. Kes/çîyo ki; şerî wazeno, xirabey wazeno, arey wazeno, nerindey keno. *Tr. Kötülük taraftarı, kötülük isteyen, kötülüğü tercih eden.* Xeyr û wazî û şerwazîya zêdê sîya û sipî ya tersê pê yê, jû ca di nêvinderênê.

şerwazey 1. *Nm.* R'yê ci qalin waneyêno. *Bw.* Cengwazey. Cengwazeyda ci bin di, sîlehfiroşeya ci esti bî. Cora dinya pêro koyna ro pê ro. 2. *Nm.* R'yê ci qalin waneyêno. Şer waşteni, xirabey waşteni, heta şerî bîyayeni, kişta şer û arey bîyayeni, ci ra şer û xirabey amîyayeni, nerindey kerdeni, wahîrê nerindey bîyayeni. *Tr. Şer taraftarı olmak, kötülük isteklisi olmak.* Vanê şeytaney û tevdokey çinêbo, şerwazey û xêrwazey do pêya birayîni bikero.

şeş *Mat. Nn.* Amordeni di amoro ki verê pancî û hewtî dima yeno. *Tr. Sayma sayılarından beşten önce ve yediden sonra gelen.* Di şeşîy kenê diwês.

şeşadiri *S. Sn. Nm.* Şeşagiri. Debançaya şeşfiniki, debançaya ki şeş finîy teqena, debançaya ki şeş mermî gîna. *Tr. Altılı tabanca, altı mermili tabanca.* Şeşadira ci jî ci rê bes nêkena, wa bi keleş a bêro mi.

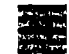
şeşaşmî 1. *N.* Şeşmenge/ê. Qeço şeşmenge. *Tr. Altı aylık bebek, üzerinde altı ay geçen.* Aqilê ci hendê şeş aşmîyerî jî nêbeno. 2. *H.* Şeş mengîy, nîm serri. *Tr. Yarıyıl, altı aylık bir zaman dilimi.* Şeş aşmî yo ki ey keye nêdîyo. Ma zewajo hina beno?

şeşber/i 1. *N.* Şeşbere/ê, şeşberik/i, şeşberî, şeşkîber/i, şeşkêver/i, şeşkeyver/i. Çîyo (ca, kes) ki şeş kîberê ci estê, pa şeş kîberîy estê, tey şeş kîberîy estê, wahîrê şeş kîberan o. *Tr. Altı kapılı.* Şima banê xwu yo şeşber rot kê? 2. *N.* Şeşbere/ê, şeşberî, şeşberik/i. Kes/çîyo ki; şeş berê pa, şeş berê ci dima, o yo şeş beran ra qewet û hêleyê xwu gîno, ci peynî di şeş berîy estê. *Tr. Altı büyük aileli, altı büyük aileyi arkasına alan, güçlü, altı aşiret gibi büyük aileleri destek olarak arkasına alan.* Kes do kotî bişo, bi otesîda kesdê şeşberî bêro?

şeşberey 1. *Nm.* Şeşbereyey, şeşbere/ê bîyayeni, wesfê şeşberan tey bîyayeni, şeşberikey, şeşberik/i bîyayeni, wesfê şeşberikan tey bîyayeni, şeşberîyey, şeşberî bîyayeni, wesfê şeşberîyan tey estbîyayeni, şeşkîberey, şeşkîber/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şeşkîberan tey bîyayeni, şeşkêverey, şeşkeyverey. Çîyo (herûni, kes) ki şeş kîberê ci estê, pa şeş kîberîy estê, tey şeş kîberîy estê, wahîrê şeş kîberan o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Altı kapılılık, altı kapısı olmak.* Ez a kena şeşbereyda ci ser o bipalikîya. 2. *Nm.* Şeşberey, şeşber/i bîyayeni, wesfê şeberan tey bîyayeni, şeşbereyey, şeşbere/ê bîyayeni, şeşberîyey, şeşberî bîyayeni, wesfê şeşberan tey bîyayeni, şeşberikey, şeşberik/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şeşberikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; şeş berê pa, şeş berê ci dima, o yo şeş beran ra qewet û hêleyê xwu gîno, ci peynî di şeş berîy estê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan tey estbîyayeni. *Tr. Altı büyük aileli olmak, altı büyük aileyi arkasına almak, güçlü olmak, altı aşiret gibi büyük aileleri destek olarak arkasına alan olmak.* Şeşbereya ci timûtim sebebê qezenckerdişdê ci nîya.

şeşbêç/i *Nn. Bw.* Şeşgişt û şeşgişt/i. Şeşbêçê ci, ci rê bol qîmetdar o.

şeş bi şeş *H. Db.* Hergi fini bi şeşa şîyayeni, hergi fini bi şeşa amordeni, şeşîrê şeşa gurwe dîyayeni, şeşîrê şeş, hergi fini bibi şeşîya yan zeyîdnayeni yan jî kemênayeni. *Tr. Altışar altşar, altışarlı, her defasına altı ile iş görmek, altıya altı ileri gitmek veya sürmek.* Mamostey ci rê va: Lajê mi şîyês ra dest pa ki, mi rê şeş bi şeş vera se bi zeyîdni û amori.

şeşderbi *S. Sn. Nm.* Şeşagiri, şaşadiri. Debançaya ki bi şeş derban a erzêna, debançya ki şeş mermîyê ci estê û şeş finîy erzena. *Tr. Altı mermili tabanca.* Şeşederba ci, ci ra şarî tirawiti.

şeşek/i *Mat. N.* Şeşik/i. Çî/kaxito ki ser o nimroyê şeşî nûşîyayo. *Tr. Üstünde altı rakamı veya numarası yazılı olan.* Kaşka to ê şeşikî biherînayê.

şeşeki *Teo. Nm.* Şeş rojê ki Rojedê Remezanî dima Mengerda Şewwalî di tepêşênê yê. Nînan senîn ki kes şeno pêdima tepêşo beno, winî jî are bidê ci û tepşê jî beno. *Tr. Ramazan Orucundan*

sonra Şevval ayında tutulan altı günlük sünnet orucu. Şeşeki, sunnetê Hz. Pêxemberî yo.

şeşfin/i *N.* Şeşcar/i, şeşfine/ê. Çîyo ki bi şeşik a şino, pa şeş finik esto. *Tr. Altılı, altı kez/defalı şey, usulen altıyla giden*. Dewrêndo şeş fino, bi mi ki bi panc a nêşino.

şeşfiney *Nm.* Hergi fini bi şeş a şîyayeni, pa şeşiki bîyayeni, şeş carey, şeş bi şeş çî kerdeni ûzn. *Tr. Altılı, altı kezli, altıyla iş yapmak, altılılık*. Şeş finey di kar û zirar do birayê pêyo.

şeşfinik/i *N.* Çî/keso ki; şeş finîy eynî karî keno, karên şeş finan di keno. *Tr. Altılı, altı defalı, altı kez yapan, işi altı defa yapan*. To do o şeşfinik bigirotayê. Ti poşman nêbîyê.

şeşfinikey *Nm.* Şeşfineyey. Şeşfine/ê bîyayeni, Şeşfinik/i bîyayeni. Wesfê kes yan jî çîyandê şeşfinan tey bîyayeni. Çî/keso ki; karûgurweyanê xwu şeş finan di, keno, bi şeş finan a şino; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Altılı olmak*. Eger ez şeşfinikeya ci pey nêhesîyayê, mi do xwu rê pancfinikên biwaştayê.

şeşgişt/i *An. N.* O/çîyo ki bi destdê ci ya şeş giştîy ameyê, dest ra egerin o, şeş giştê ci estê. *Tr. Altı parmaklı*. Lajeko şeşgişt, do şeş serrîya tepîya şiro emelet bo ki gişta ci ya vêşî ci ra cikerê.

şeşgiştey 1. *Nm.* Şeşbêçey, şeşbêçîyey. Şeş giştê ci bîyayeni, wahîrê/a şeş giştan bîyayeni, dest ra egerin bîyayeni. *Tr. Altı parmaklılık. Ellerinde özürlü olarak altı parmak bulunmak*. Goreyê tibbî şeşgiştey egerin o, gerego ki kes şiro doktorî ser, muayene bo. 2. *Nm.* Şeşşîşey, şeşbêçîyey, şeşgulîyey. Wahîrê/a şeş giştekan bîyayeni. *Tr. Altı parmaklılık, aletlerde altı şişli olmak, altı çıkıntısı olmak*. Şeşgiştêya ci do jî ci rê naf nêkero. Çunkî qarşûdê ci di heştgişt esto.

şeşgişti *Zir. Nm.* Şeşşîş/i, şeşbêçi. Çî/bêçika ki; şeş şîşê ci estê, wahîrê şeş şîşan o. *Tr. Altı parmaklı zirai aletler, altı şişli madde*. Mêrdek şî asinkarî ser, va mi rê şeşgiştên virazi ki ez xwu rê pa çî darda kera. Şeş giştanê ci jî ci rê nafên nêda.

şeşik/i *Mat. N.* Çîyo ki ser o nimroyê 6î nûşîyayo, bi şeşan a virazîyayo, şeş bi şeş hadire bîyo. *Tr. Altılı. Altı sayısını taşıyan şey veya numara, altı numaralı*. Şeşikên û desikên bîyarê pêser, do şîyês kero. Mi ci ser o şeşik dî.

şeşiki *Teo. Nm.* Şeşeki. Mengandê Erebî di menga *"Şewwal"*î ya ki kes tey şeş rojîy roje tepşeno. *Tr. Şevval orucu*. Kam ki şeşiki tepşo, o do Rebbdê xwu ra merama xwu bipawo.

şeşkişt *Mat. Nn.* Şeşkişte, şeşver. Şekl/çîyo ki şeş verê ci yê raştîy estê, şeş kenarê ci yê raştîy estê. *Tr. Düzgün altıgen*. Mamostî qeçekan ra çoşmeyê şeşkiştî pers kerd, înan jî hesab kerd.

şeşkişt/i *N.* Şeşcîhet/i. Çî/keso ki; şeş kiştê ci, şeş hetê ci, şeş kenarê ci estê. Çî/keso ki; wahîrê şeş kiştan o, wahîrê şeş kenaran o, wahîrê şeş veran o. Çî/keso ki; çepûraşt, ver û pey û cêr û cor (ser û bin)ê ci esto. *Tr. Altıgen, altı yönlü/taraflı olan, altı cepheli*. Mi bi şeş kiştan a çim çarna, mi xof girot.

şeşkiştey *Mat. Nm.* Şeşverey, şeşverê ci yê raştîy bîyayeni, şeşcîhetey, şeşcîhet/i bîyayeni, şeş cîhetê ci bîyayeni, şeklan di wahîrê şeş kenarandê raştan bîyayeni. Wahîrê şeş kiştan, şeş kenaran, şeş veran bîyayeni. *Tr. Düzgün altıgen/li olmak, altı taraflı/cepheli olmak*. Şeş kişteya ci weş nê virazîyay ki lajek bi şo, ê persgirekî çareser kero. Ez jî tede şaş mend bîya.

şeşkoşe *Mat. Nn.* Şeklo raşt o şeşkoşe. Çîyo raşto ki ser o şeş koşey estê, pa şeş koşey estê. *Tr. Düzgün altı köşeli şekil*. Hergi çimeyê şeş koşî di, şeştî derece esto.

şeşkoşeyîney *Mat. Nm.* Şeşkoşeyê ci bîyayeni, şekîldê raştî di şeş koşeyê ci bîyayeni. *Tr. Altı köşelilik*. Şeşkoşeyîney di persgirekî çareser kerdeni, goreyê heştkoşeyîney deha gengaz o.

şeşmenge/ê *N. Bw.* Şeşaşmî. Şeşmenge do perpûn bo ki, nêweş nêkewo.

şeşmengey *Nm.* Şeşmengeyey, şeşmenge bîyayeni, dûmê ci şeş mengîy bîyayeni. *Tr. Altı aylık olmak, ömrü altı aylık olmak*. Çirê ti yê şeşmengeya ci xwu rê kenê gire ki?

şeşqor/i *N.* Şeşqat/i, şeşqorik/i. Çî/keso ki; (zv.) şeş qor o, şeş qorê ci estê, şeşqatî yo, şeş qatê ci estê. *Tr. Altı katlı*. Şima no dêso şeşqor qandê bedenî viraşto?

şeşqorik *Nn. Bw.* Şeşqor. Ma emserr teneyo şeşqorik karito, înşaallah û rehman, do biberke bo.

şeşqor *Zir. Nn.* Şeşqorik. Babetên xelle û cewo biberkeyo ki seredê ci şeş qor (şeşqat)îy rêzey estê. No tene û cewo biberke yo. Normal di seredê tenan û cewan di çehar qorîy benê. No babet cew û xelle şeşqor o, cora biberke o, berkedar o, na poxi ra eger qewetê citêran bireso, ê do teneyê şeşqorî bikarê. *Tr. Başak kısmında altı sıra halinde buğday veya arpa bulunan bir çeşit hububat cinsi olup bereketlidir, ekim işinde pahalı ve tercihlidir*. Citêranê zengînan verî teneyo şeşqor karitê.

şeşroje/ê 1. *N.* Qeç yan jî çîyo şeşroje. O/çîyo ki şeş rojê ci bîyê pir. *Tr. Altı günlük şey/bebek*. Qeço şeşroje bolkî nakê xwu fineno. 2. *H. N.* Çî/

keso ki şeş rojê ci bîyê pir. *Tr. Altı günlük.* Doyo şeşroje, qe beno ki tirş bo jî.

şeşşîş/î *N. Bw.* Şeşgişt/i û şeşgişti. Şeşşîşê ci do, ci rê xeylên çîyan wedaro.

şeştî 1. *Mat. Ç.* Jû bi jû amordeni di sabiro ki pancas û newî û şeştî û jewî mabeyn do. *Tr. Sayma sayılarından altmış (60) sayısı.* Mi ci rê şeştî fin rişto. Ez deha nêrişena. 2. *Nn.* Dimilî di zêdê hewtî, zêdê desî, zêdê hewtêsî, zêdê vîst û hewtî, zêdê çewresî, zêdê pancasî, zêdê şeştî, zêdê hewtay, zêdê sey, zêdê hezarî boley û vêşîyey îfade keno. *Tr. Zazacada altmış sayısı diğer bazı sayılar gibi çokluğu veya abartıyı ifade eder.* Mi to rê şeştî fini vato ki nê karûgurweyê arî meki! To goş mi nêna.

şeşver *Mat. Nn. Bw.* Şeşkişt. Ey mamostî ra şeşver pers kerd. Labelê mamoste jî ci ra fehmîdar nêbî, ez texmîn kena ki persa ci do raşti nêbo, çewti bo.

şeşverey *Mat. Nm. Bw.* Şeşkiştey. Şeşverey di, kes do sifte sifte verêndê ci bivîno ki veranê ci yê bînan jî bişo bivîno.

şev *N.* Şew. *Tr. Gece.*[1]

şevikîyaye/ê *N.* Sitarîyaye/ê, sersûnneyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, sitarbîyaye/ê, mehfezebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şeviknayo, kerdo mehfeze, sitar kerdo. *Tr. Korunan, muhafaza olan/edilen.* Keso şevikîyaye gereg ki şeviknokî rê vajo berxwudar bi.

şevikîyayeni *f. M.* Şevikîyayîş. Sersûneyayeni, sersûn bîyayeni, sitarîyayeni, sitar bîyayeni, mehfeze bîyayeni. Bi dest û qewetdê kesên yan jî çîyên a beşirîyayeni, mehfeze bîyayeni, sitar bîyayeni. *Tr. Korunmak, muhafaza edilmek.* Eger dewleti destê xwu kesandê bêkesan serno, pêro do jî bişevikîyê. Çunkî dewleti rê şeviknayeni, bêkesan rê jî şevikîyayeni robera yena.

şeviknaye/ê *N.* Sersûnnaye/ê, sersûnbîyaye/ê, sitarkerde/ê, mehfezekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni sitar kerdo, mehfeze kerdo. *Tr. Korunan, muhafaza edilen.* Destê mi ê çîdê şeviknayî ra nêbeno ki ez ci ra bivêra. Mi rê bol rind o.

şeviknayeni *f. M.* Sersûn kerdeni, ci rê sersûn bîyayeni, sitar kerdeni, ci rê sitare bîyayeni, mehfeze kerdeni. *Tr. Korumak, muhafaza etmek.* Mi ê qîrdê nehletmî ra çinayê xwu, to jî sereyê xwu şevikna.[2]

şeviknok/i *N.* Mehfezekar/i, sitarnok/i, sersûn/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyan şevikneno, sitar keno, mehfeze keno, sersûn keno. *Tr. Hami, koruyan, koruyucu, muhafazaklar.* Mi şevikîyaye, ne şeviknaye, ne jî şeviknokê ci dî. Mi çîyên ne dî, ne jî vîna.

şeviknokey *Nm.* Şeviknok bîyayeni, karûgurweyê şeviknokan kerdeni, wesfê şeviknokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; şevikneno, sitar keno, sersûn keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê ê kes yan jî ê çîyan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Koruyuculuk, hamilik.* Eger bişevikno, xwura wesfê ci yê şeviknokey beno. Kê nê wesfî xwu ser o nêçarno jî, xwura şeviknok nêbeno.

şevîney *Nm.* Şevîni bîyayeni, wesfê karûgurwedê şewan bîyayeni. Karûgurweyên bişew kerdeni, bişew çarwan ver şîyayeni, bişew nobeti pawiteni. *Tr. Gece işi yapmak, gece vardiyasında çalışmak, geceleyin çobanlık yapmak.* Şevîneyda xwu di bol zehmet anto.

şevîni *Nn.* Bişew kardeni, karê şewi kerdeni, bişew nêrakewten a yan jî bi nobet a rakewtena kar kerdeni. *Tr. Gece çobanlığı, gece vardiyası, gece işi/çalışması, gece tetikte olmak.* Mi duajoyîna şuwanîni di, şevîni jî kerdi. Çi çetin a!

şevînikerdeni *f. M.* Şevînikerdiş. Karûgurweyên di bişew gurwîyayeni, bişew xebat kerdeni. Nobeta bişewî kerdeni, wardîyada bişewî di gurwîyayeni, bişew çarwan çere wedardeni. *Tr. Geceleyin çalışmak, gece vardiyasında çalışmak, küçükbaş hayvanları merada geceleyin otlatmaya kaldırmak.* Mi bixwu jî şevîni kerda.

şevînkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bişew karûgurweyên kerdo, bişew werişto karûgurweyên, bişew gurweyayo, çarwey bişew tebera werzanayê çere" *Tr. Geceleyin çalışan, gece vardiyasında çalışan, merada geceleyin küçükbaş hayvanları otlatmaya kaldıran.* Kes do merdimdê şevîn kerdî nêveyo. Çunkî merdimo şevînkerde betilîyayo, gereg ki biaresîyo.

şevok/i *N.* Şewok/i. Kes/çîyo ki; bişew dest keno bi kar û gurwî ya, qordê şewî di kar û gurwanê xwu vîneno. Keso ki Mesela biroj yan jî dehîrên yan jî şewra nê, bişew gurweyêno, nobeti yena ci. Karker û nobedarê şewi. *Tr. Gececi, gece vardiyasında çalışan, geceleyin iş ve vazife-*

---

1 Na vajeki, tenya Kirdasî hesibêna. Çunkî herûnda nay di Dimilî di "şew" esta. Labelê bi vajekandê bînan a û bi şikildê pêyabesteyey a vajêna. Mesela şevîni, şevîni kerdeni, şevok, şevokey ûzn.

2 Kokê na vajekeri jû cayan di bi şikildê "şevek"î ya ravêreno. Goreyê ney vajekê bînîy jî bi no şekila gereg ki ravêrê: "şevekîyaye/ê, şevekîyayeni, şeveknaye/ê, şeveknayeni, şeveknok û şeveknokey" a ravêrena.

sini, nöbetini yapan. Şuwaneyê ci yo şevok bî. Cora şewra rakewtê.

şevokey *Nm.* Şewokey. Şewok bîyayeni, şevok bîyayeni, qorda bişewî di karûgurwe û xebat kerdeni, dorda bişewî di dest bi kar û gurwî ya kerdeni. *Tr. Gececilik, gece işi yapmak. Gece vardiyasında işini, nöbetini, görevini yapmak.* Şevokey karê her kesî nîya.

şewadir *Nn.* Adirê şewi, adiro ki bi şew veşeno. *Tr. Gece ateşi, gece yakılan ateş.* Qeçekî, xwu bişew adirîyo girot û şî vera ci. O şî, şewadir şî, o şî şewadir şî. Soyîn nêresa bi ci.

şewa henî *Nm.* Şewa ki kes verê veyvi veteni destanê veyveri keno hene, û kê pêrandê veyveri di şênemegîyên virazeno. *Tr. Kına gecesi.* Şewa henî, veyvi tayên keye ra abirîyayîşî ra, tayên jî nazî ra bermena. Labelê ki keye di bimano û keye ra nêşo bivijîyo jî do deha bol bibermo. Keyney çi nazdar ê!

şewa înê 1. *Nn.* Şewa ki roja pancşemî bi rojda înê ya girêdana. *Tr. Cuma gecesi (Perşembeyi cumaya bağlayan gece.)* Ez şewa înê amê ya. 2. *Nm.* Şamîya merdan. Şamîya şewda înê. Şamîya ki roja pancşemî û şewda înê di, qandê xeyrûbêrdê rihdê merdan deyêna yan vejêna. *Tr. Cuma gecesi akşamı (Perşembe günü akşamleyin) ölülerin ruhunun rahatı çıkarıldığına inanılan akşam yemeği.* Şima şewa înê veti yan nêveta?

şewalî *Zoo. Nm.* Masewera çîpdergi. Teyrên a ki bi masan a warî bena, çîp û niqura ci derg a, mîyan ra pa masey vejena û wena. *Tr. Uzun bacaklı bir çeşit balıkçıl kuşu.* Zêdê şewalî ya xwu comê aweri kena û maseyan vejena.

şewane *Nn.* Bişew, wextê şewan, zemanê şewan, şewê bînîy. *Tr. Geceleri, gece vakitleri/zamanları.* Ez şewane kena, labelê birojane nêkena.

şewaney *Nm.* Şewane bîyayeni, wextê şewan bîyayeni, bişew bîyayeni, şewê bînîy bîyayeni. *Tr. Geceleri olma, sair/diğer geceler olmak.* O yo keno şewaneya ci pers kero.

şewaq/i 1. *Eko. N.* Karkero/a demserre/ê. Kes/çîyo ki; şino zozanan, şino serdîstanan ki honikeyda ci ra nafîdar bo. Keso ki demserre şino xebat. *Tr. Mevsimlik işçi, yaylacı.* Merdimo şewaq, bi tewrdê heywanandê xwu ya şino zozanan, şino waran, demserre şino kar. 2. *N.* Veşate/ê. Çî/keso ki tîjî vero, adirî vero veşayo, piraneyayo. *Tr. Kızgın güneş altında veya ateşte yanan, adeta kömürleşen.* Şûro şewaq o, xwura do weş bibirno.

şewaqey 1. *Eko.* Şewaq/i bîyayeni, zozanan şîyayeni, karê zozaney kerdeni, waran şîyayeni, serdîstanan ra geyrayeni û ûjanan di kar kerdeni. Karkereya zozanan û demserrey. *Tr. Yaylacılık, yörüklük, göçerlik.* Şewaqeya ci, ci rê bol qezenc ana. 2. *Eko. Nm.* Karo demserre kerdeni, dem bi dem kar vurnayeni. Karkero demserre bîyayeni. *Tr. Mevsimlik işçilik.* Şewaqey di jî mêrdekîy xwu rê boraq kenê. 3. *Zoo. Nm.* Şewaq/i bîyayeni. Mîyê şewaqî bîyayeni, çarweyê şewaqî bîyayeni, mîyandê serdîstanan ra bîyayeni. *Tr. Şavak koyunu, soğuk memleket koyunu.* Mi şewaqeyda înan ra nafên nêdî.

şewa sîya *Nm.* Şewa tarî. Wexto ki çim çimî nêvîneno. Şewa ki tarî dilmat o. Wext/olayîyo ki kesî ra çîyên nêaseno, ne delîl, ne jî şade esto. *Tr. Zifiri karanlık. Bilgi, kanıt ve şahidin olmadığı yer, durum ve zaman.* Ma şewa sîya bî, to rojdihîri di nêşa bivîno?

şewa sîya di bîyayeni *f. M. Zv.* Şewa sîya di bîyayîş. Tarî dilmat di bîyayeni, şewa tarî di bîyayeni, çim çimî nêvînayîş di bîyayeni. Heqdê karûgurweyên di qethan delîlên çinêbîyayeni, bêzanîş û bêmalûmat bîyayeni. *Tr. Zifiri karanlıkta olmak, bilgi ve belgenin asla olmaması, hiç bir iz veya alametin olmaması.* Ez şewda sîya di bîya, delîlêndo werdîkek jî çinêbî.

şewa sîya di mende/ê 1. *Zv. N.* Tarî dilmat di mende/ê. Kes/çîyo ki; şewa tarî di mendo, kiştda çila û şewq û roşnayî û îşiq û zanîşî malûmatî û delî ra qethan ci rê çirûsikên nêasayo. *Tr. Zifiri karanlıkta kalan, kapkaranlıkta kalmış olan; ışık, aydınlık, bilgi veya belge adına asla bir şeyi bulunmayan.* Mi qe nêşa hendê ê kesdê şewa sîya di mendî jî havil kero! 2. *Zv. N.* Tarî dilmat di mende/ê. Kes/çîyo ki; ci rê "ti bê, boka ti bi tarî dilmat di bimanê, ti bi şewda sîya di bimanê, ti bi somande bimanê, ti bi kor bê, roşnaya to birijîyo, gilîya çimandê to birijîyo, çimê to bivijîyê" û zêdê nînan zewti bîya. *Tr. Kendisine kör olası, gözleri çıkası, göz nurunu kaybedesi, kapkaranlıkta kalası, zifiri karanlıkta kalası gibi çeşitli beddualar edilen.* Şewa sîya di mende! To dîyo o yo senîn ser ra ravêreno. O yo nêgeyreno bi ci ki!

şewa sîya di mendeni *f. M. Zv.* Tarî dilmat di mendiş. Cayên yan jî çîyêndê tarî dilmatî di mendeni, qandê diremên bo jî qethan çilayên, roşnayîyên, nîşanêndê delîlên yan jî wesîqa û zanîşên werdî bo jî çinêbîyayeni û no hal di mendeni. *Tr. Zifiri karanlıkta kalmak. Işık, bilgi veya belge, malumat veya delil adına kesinlik bir şeyi olmamak.* Qey ez şewa tarî

di mendi bîya. Senîn mi o keso nelamat ferq nêkerd?

şewat 1. *Tib. Nn.* Tanya, qizilme. Veşatena ganî, adirê ganî. *Tr. Vücut ateşi.* Şewatê ci bîbî vêşî, ma mecbûr mendîy, ma berd nêweşxane. Doktorî va, şewatê ci bîyo 40 °c. 2. *Tib.* Sancî, gandej, dejê ganî, tewatena ganîya vêşî. *Tr. Sancı, şiddetli ağrı, sızı.* Şewatên kewt bî gandê ci ki, vero nêhewîyayê.

şewate 1. *Nn.* Adiro ki kewno cayên, kewno banên, pa cayên veşeno. Eger adir cayên nêveşno şewate nêbeno, qando ki şewate bo, gerego ki qontroldê kesî ra bivijîyo û cayên biveşno. Çunkî eger qontroldê kesî di bo, wexta şewate nê, beno adir. *Tr. Yangın, ateş.* Banê ci şewatî (esas gereg ki şewatey bo, labelê herfa e û î yena pêheti, wexta beno şewatî, şewateî yan jî şewatey nêbeno.) veşna, çîyêndê ci nêmend, cora bêban mendîy. 2. *Tib. Nn. Bw.* Şewat 2. Şewateyê gandê ci bol bî, cora ma berd nêweşxane. 3. *Nn.* Sancî, dejo şên, tewatan vêşî. *Tr. Sancı, büyük ağrı.* Qeçkînî di gandê mi di şewateyê vay est bî.

şewate hewnakerdeni *f. M.* Şewatehewnakerdiş. *Bw.* Adir hewna kerdeni. Hewnakerdokê şewatî, eger bişê şewatî hewna kerê, ma do xelatanê ci cidê bi ci.

şewate tepisnayeni *f. M.* Şewatetepisnayîş. *Bw.* Adir hewnakerdeni. Eger ki înan nêşayê şewatî bitepisno, ma do heqdê înan di mehkema akerdayê. Çunkî berey kewtîy.

şewatetepisnok/i *N. Bw.* Adirtepisnok/i. Şewatetepisnokî xwu eşt tehlûke û şewate tepisna.

şewateyîn/i 1. *N.* Bişewate/ê. Çî/keso ki; tey sancî, tey şewate esto, o yo veşeno, o yo teweno. *Tr. Sancılı, çok ağrısı olan.* Hewnê merdimdê şewateyînî nîno. 2. *Tib. N.* Çî/keso ki; gandê ci di sancî, dejo şên, tewatenêna vêşî esta. *Tr. Sancılı, büyük ağrısı olan, şiddetli ağrısı olan.* Êwellah ey rê, aqilê min o hewna ser nêşino, o yo senîn bi ê destdê şewateyînî ya kar keno ki?

şewateyîney 1. *Tib. Nm.* Bişewateyey, şewateyê ci bîyayeni, adirê gandê ci bîyayeni, gandê ci di şewateyên bîyayeni. *Tr. Ateşlilik. Vücudun ateşli durumu.* Doktor jî şewateyîneyda ci rê şaş mend. 2. *Tib. Nm.* Şewateyê ci bîyayeni, dejêndê gandê ci yo şên bîyayeni, gandê ci di tewatenênda şîş kerdê bîyayeni. *Tr. Şiddetli ağrının olması.* Şewateyîneyda ci rê nê, labelê bêelaqe mendenda ci rê ez qehrîyaya. Di saetî yo ma yê ûja di pawenê, keso bi ma ya tew elaqedar nêbo!

şewbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; ser o şewi dekewta, bîyo şew, şewa ci amêya, ser o bîyo tarî. *Tr. Gecelenen, gecesi gelmiş olan, zaman üstünde gecelenmiş olan.* Mi nêşa wextê şewbîyayî ci ser o îspat kero. 2. *N.* Bêhemdbîyaye/ê, finêrabîyaye/ê, nişkêrabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi hemddê xwu ya nê, bêhemd bîyo, bêhemd bîyo bîyaye, virazîyayo, ameyo meydan. *Tr. Kıvamında olmayıp aniden veya zorlama ile gerçekleşen, olgunlaşan, meydana gelen, ortaya çıkan.* Tamê çîdê şewbîyayî weş nîyo, kesî keno kêfsad.

şewbîyayeni 1. *f. M.* Şewbîyayîş. Roj dekewtena tepîya, yasûya tepîya berey berey wext bîyayeni. *Tr. Gece olmak.* Eger şew nêbîyayê, ma do hewna kar bikerdayê. 2. *Zîr. f. M.* Şewbîyayîş. bêhemd bîyayeni, kemî bîyayeni, bîyayena ci kemî mendeni, bi hemdên a nê, (bi hemddê xwu ya nê) bêhemd bîyayeni. *Tr. Zoraki olgunlaşmak, bir gecede olgunlaşmak, ani ve kıvamında olmayan olgunlaşma şekli.* Şamikê ci şewbîyayey bî. Çîyo şewbîyaye weş nêbeno. Çunkî bêhemd bîyo bîyaye. Mersela; Eger yaxer nêvarna jî, wa nêvaro xelle do bişew bibo bîyaye (bibo nîmbîyaye).

şewdir *Nn. Bw.* Şewra. Şewdir bî, ma kewtîy ray.

şewdirbîyayeni *f. M.* Şewdirbîyayîş. Şanêrîyê ci ma pêra qehrîyay, xwura bî şewdir û rapekna şî. Şîyayeni, a şîyayeni. Fina nêame.

şewdirên *H.* Şewdirê, şewrayê, şewrayên. Şewrayan ra jû şewra, şewdiran ra jû şewdir. Şewrayêndo nebellî. *Tr. Bir sabah.* Ez şewdirên werişta şîya teber ki, çiçî bivîna!

şewdirêrî *Nn.* Şewrayêrî, şewrayê ci. O wexto ki; keso tey di o nê, şewrayê ey. Çîyo ki keso ci ra behs keno, o wext nê, şewrayê ê wextî. *Tr. Ertesi günün sabahı.* O wexto ki ma va, mi nêşa bêro, ez şewdirêrî amê ya, noqra şima çinêbî. Şima jî şanêrî amey bî.

şewdirêrîyey *Nm.* Şewrayêrîyey, şewrayêrî bîyayeni, şewdirêrî bîyayeni, wesfê karûgurweyandê şewrayêrîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ertesi günün sabahı olmak, ertesi sabah olmak, mezkur vaktin sabahı olmak.* Ez a hewna fehm nêkena, ti yê çirê hendayên şewdirêrîyeya ci fetilnenê ki?

şewdirkerde/ê *Zv. N. Bw.* Şewrakerde/ê. Mi ne o keso şewrakerde dîyo, ne ki jî ci rê yardim kera.

şewdirkerdeni *Zv. f. M.* Şewdirkerdiş. *Bw.* Şewra kerdeni. Ma vatê emşo, ma deha şewdir nêkenê. Labelê kes do Ellahî ra omidîya xwu nêbirno, axirî bi çetineya ma şewra kerd.

şewdirok/i *Nn.* Kes/çîyo ki; şewra şefaqên werzeno û dest keno bi karûgurwedê xwu ya. Kes/çîyo ki; bişew yan jî dehîrên nê, şewra şefaqên dest keno bi xebatî ya. *Tr. Sabahçı, sabah var-*

diyasında olan, sabahın erken saatlerinde işe başlayan, işe el atan. Ma şeş merdimîy bî. Ma didi bi didi gurweyayê. Ma didi şewokîy bî, didiyê bînîy dehîrokîy bî, didiyê bînîy jî şewdirokîy bî. Labelê o merdimo ki şima yê vanê, bi mi ki şewdirok nêbî.

şewdirokey *Nm.* Şewdirok/i bîyayeni, şewra şefaqên dest bi kar û gurwîya kerdeni, qorda şewray di bîyayeni, dihîrê yan jî bişew nê, şewra şefaqên dest bi kar û gurwanan kerdeni. Wesfê şewdirî ser o bîyayeni. *Tr. Sabahçılık, sabah vardiyasında çalışmak.* Şewdirokeya ci, ci rê bol nafidari bî, ame bî dihîrok, tey huzûr nêmend.

şewey *Nm.* Şewi bîyayeni, wesfê şewi ci ser o (pa, tey) bîyayeni. *Tr. Gece olma.* Ez bolkî jî şeweyda ci ra kewta qerqile.

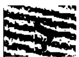
şewêr/i *N. Bw.* Şewger/i. Şewêr do bişew bixebitîyo.

şewêrey *Bw.* Şewêrey. Şewêrey do jewane vila bo ki, kesî rê neheqey nêbo. Menga bîni di mi rê şewêrey vêşî nûşîyê bî. Balê xwu rind bidê bi ci ki noqra boka zêdê verî nêbo.

şewê varenî *Cog. Nb.* Şewê yaxerî, şewê ki yaxer vareno. *Tr. Yağmurlu geceler.* Şewandê varenî di zerrîya mi bi sêkuran veşena.

şewê yaxerî *Cog. Nb. Bw.* Şewê varenî. Şewê yaxerî serdinê, kes do texmînê xwu yê serdî bikero.

şewger/i 1. *N.* Şewok/i, şevok/i. Bekçîyê/ya şewi. Bekçîyo/ya ki bişewi paweno/a, pawokê/a şewi. *Tr. Gece bekçisi.* Şewger do bişew bipawo, rojger do biroj bipawo. 2. *N.* Şevok/i, şewok/i. O/çîyo ki bişew xebat keno, bişew gurweyêno, bişew xebitêno, karûgurweyê ci bişewo. *Tr. Gececi, gece vardiyasında çalışan.* hettanî rojger nêro, şewger do nêşiro keye. 3. *Nn.* Şewêr/i. O/çîyo ki; coyê ci yê bişewi esto, çîyo nimî keno, çîyanê nebixeyran keno, şino bi cinîyan. *Tr. Gece hayatı olan. Gizlisi saklısı ve/veya karı kız ayakları olan.* Merdimêndo şewger o, ez texmîn nêkena ki kesên keyna xwu bi ci do.

şewger/i *Tib. N.* O/çîyo ki; bişew rakewno û xwupay ra geyreno. *Tr. Uyurgezer.* Şewgerê ma do rojên cayên ra deperîyo, leteyê ci do gird, do goşê ci bo.

şewgerey 1. *Nm.* Şewokey, şevokey, şewêrey. Bekçîna bişewey, bişew bekçîni kerdeni. *Tr. Gece bekçiliği.* Şewgerey ra tamên bivînayê, ey do şewgerey nêteriknayê. 2. *Nm.* Şewokey, şevokey, şewêrey. Xebatê bişewi, bişew xebat kerdeni, hela birojî kar nê, bişewi kerdeni. *Tr. Gece vardiyasında çalışmak, gececi olmak.* Şewgereya ci jî weşi nêbî. Sifte gêrîya rojgerey, dima jî kar ra erzîya. 3. *Nm.* Şewêrey, şevokey, şewokey. Karûgurweyo nimî kerdeni, karûgurwe yo heram kerdeni. *Tr. Gececilik, gizli saklı ve kötü ilişkiler içinde olmak.* Şewgereya ci esti bî, mi bi ci ya hembazeya xwu qedînê.

şewgerey *Tib. Nm.* Bişew bi hewn a geyrayeni. Kes/çîyo ki; bişew geyreno û şino tîya û ûja, kes ci ra terseno ki o fina şiro cayên ra bideperîyo. *Tr. Uyur gezerlik.* Şewgerey di kes do şiro tedawî bo. Eger ki nêşiro tedawî nêbo, qe beno ki rojên cayên ra bideperîyo cayên jî.

şewi *Cog. Nm.* Tersê "biroj"î. Wexto ki yasûya tepîya hergi ca beno tarî, hettanî şefaqên şew a, orteyê yasûy û ê şefaqên. *Kur. Şev. Tr. Gece.* Adana Qiziltexte di, şewênda tarî dilmati bî, filimê tersî temaşe kerdena tepîya ez mezelan mîyan ra, saet diwêsîya tepîya şîyê çadiran.

şewir 1. *Er. Nn. Bw.* Mişewir. Eger şima bi ci ya bişewrîyê, şima poşman nêbenê. Çunkî kesêndo nêbîyaye nîyo. 2. *Zir. Nn.* Nişkêra, bêmexel û bi şeliqîyayen a resayena qezencan. *Tr. Kıvamına gelmeden, ani ve ürünsüz bitkilerin olgunlaşması.* Bi mi ki nê wezîyetî di, şewir do qezencan ro do.

şewirîyaye/ê 1. *Er. N. Bw.* Mişewirîyaye/ê. Eger çîyêndo şewirîyaye bol finîy bêro mi ver, ez bi xwu ci ra bena eciz. 2. *Zir. Nn.* Nişkê ra, finê ra û bi şeliqîyayen a bîyayena qezencan a ki bi no babet a qezencîy mexel nêdanê, meywedar nêbenê, bacîcîy nêtepşenê. Çî/qezenco ki; nişkê ra û bi şeliqîyayen a resayo, bîyo bîyaye û meywe nêdayo. *Tr. Aniden yanmak/pişmek suretiyle olgunlaşan gıdasal bitki.* Emserr ma yê qezencdê xwu yê şewirîyayî ra mexel nêpawenê.

şewirîyayeni 1. *Er. f. M.* Şewirîyayîş. *Bw.* Mişewirîyayeni. Kam ki bi ci ya şewirîyayo, poşman nêbîyo. Çunkî merdimêndo durust o. 2. *Zir. f. M.* Şewirîyayîş. Tenan di, cewan di, mercûyan di, nehan û çîyandê zêdê nê qezencan di bêhemd bîyayeni, şeliqîyayeni, bi hemdên a nêbîyayeni (bi hemdê xwu ya nêbîyayeni, finê ra bîyayeni), tey bacîcîy nêbîyayeni, meywedar/fekîdar nêbîyayeni. *Tr. Tarlada olan gıda maddelerinin ani olgunlaşması, kıvamında olmaması, ürün vermeden olgunlaşması, yanmak suretiyle olgunlaşması olayı. Bu durumda ürün meyvesiz olur, verim elde edilemez.* Vanê nehay şewirîyayê, tey bacîcîy/behcîcîy çinî yê.

şewirmend/i *N.* Kes/çîyo ki; kes bi ci ya mişewirêno, bi ci ya tanişêno, kes çîyêndê mihîmmî bi ci ya werzaneno û roneno. *Tr. Da-*

nışman, müşavir. Şewirmendo ki kes bi ci ya emel bikero, nika rew rewî nêvîneyêno.

şewirmendey *Nm.* Şewirmend/i bîyayeni, karê şewirmendî kerdeni, mişewirnayeni. *Tr. Müşavirlik, danışmanlık, danışmak, istişare etmek.* Şewrimendeyrê aqil û wextêndo şên lazim o.

şewirnaye/ê 1. *N. Bw.* Mişewirnaye/ê. Netîceyê çîdê şewirnayî û nêşewirnayî jew nêbeno. 2. *Zir. Nn.* Çî/qezenco ki; jewî yan jî kesên şewirnayo, bêbacîcîy û bêqezenc û bêmexel resnayo, kerdo bîyaye. *Tr. Aniden ve pişmek suretiyle içinde ürün olmaksızın olgunlaşan, olgunlaştırılan tarladaki tahıl ürünü.* Qezenco şewirnaye do înan bol bitewno. 2. *N.* Mişewirnaye/ê. Çî/keso ki; tayêni şewirnayo, mişewirnayo, hewadayo û ronayo. *Tr. İstişare edilen.* Mi rê ki o gireyo şewirnaye do fina rojanî nêro.

şewirnayeni 1. *f. M.* Şewirîyayîş. *Bw.* Mişewirnayeni. Mi nêşewirna, eger mi bişewirnayê, înan do mi rê fenîy bikerdayê. 2. *Zir. f. M.* Şewirnayîş. Nişkêra, finêra, bêhemd bîyaye kerdena yan jî resnayena qezencan a. Bêmexel û bi şeliqnayen a qezencan a. *Tr. Aniden ve meyvesiz olgunlaştırmak, pişirmek, yetiştirmek.* Fini bena tîjî şewirnena, fini bena germey şewirnena, fini bena ki Ellah kesî keno îmtîhan û şewirneno.

şewirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurwe û meseleyên bi kesnakî yan jî bi tayên a mişewirineno, rindey û hewleya ci, bîyayîş û nêbîyayîşê ci, benik û nêbenikê ci hewadano û ronano. *Tr. Herhangi bir meseleyi istişare eden/ettiren, istişare konusu yapan/yaptıran.* Vanê mesela şewirîyaya. Labelê ez a nêzana şewirnokê ci kam o.

şewirnokey *Nm.* Şewirnok/i bîyayeni, wesfê şewirnokan tey bîyayeni. Karo ki şewirnokê kenê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên mişewirneno, hewadano û roneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İstişare eden veya ettiren olmak.* Ki wesfê şewirnokey tey bibîyayê, xwura înan do qebûl kerdayê.

şewkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di hettanî şewi ramito, berdo, ci ser o şewi dekewta. *Tr. Geceleyen, üstünde gece vakti giren, geceye kadar süren.* Mi rê qe ê kesdê şewkerdî ra qal jî mekerê.

şewkerdeni *f. M.* Şewkerdiş. Şewi ardeni, wextî şewi kerdeni, heta bişew berdeni. Karûgurweyên di xwu ser o şewi kerdeni, xwu ser o wextê şewi ardeni. Wext heta şewi şîyayeni, ser o şewi dekewteni. *Tr. Gecelemek, geceye çıkmak, vaktin geceye çıkması, geceye dayanmak.* Soyîn ma do wextê xwu ser o şewi kerê.

şewkî *Nn.* Çî/keso ki tamî ser o yo, heqdê tamî do, wesfê tamweşey ci ser o yo. *Tr. Şevki, şevk ile ilgili, şevk hakkında, tad ve lezzet ile ilgili.* Nan û şamî û şîrane pêro jî şewkî yo, şewkî ser o yo.

şewkîyey *Nm.* Şewkî bîyayeni, heqdê şewkî di bîyayeni, şewkî ser o bîyayeni, tamî ser o bîyayeni, tamweşey ser o bîyayeni. *Tr. Lezzet veya tatlı ilgili olmak.* Şewkîyeyda ci ra şima çiçî fehm kerd?

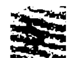
şewkor/i *Tib. N.* O/çîyo ki; bişew çimê ci nêşenê bivînê, bişew çiman ra kor o. *Tr. Tavukkarası hastalığı olan, gece körlüğü olan.* Şewkorêndê înan esto ki bişew nêşeno bivîno, cora qethan bişew nêvijêno teber.

şewkorey *Tib. Nm.* Şewkor/i bîyayeni, korê şewi bîyayeni, bişew nêvînayeni, bişew çiman ra tarî bîyayeni. *Tr. Tavukkarası hastalığı, gece körlüğü, gece görememek, tavukkarası hastası olmak.* Şewkorey di kes do tenya nêmano û kes do nêweşê xwu jî na nêweşîni di tenya nêverdo.

şewl *Nn. Bw.* Şewle 2. Eger şewldê rojî ra nêbîyayê, mi çimî di qeza nêkerdê.

şewle 1. *Nn.* Şûle. Şewqê serdê rayandê qîrkerdan û cayandê zêdê nînan o ki biriqêno, kes vano beno ki aw a, dere yo ûja ra şino. *Tr. Serap.* Dûrî dûrî şewleyên mi anceno. Ez şina, o şino, ez şina, o şino. Ma pê nêresenê. 2. *Nn.* Şewl, çirûsik, şewq. Şewqê tîjî û aşmî û çîyandê zêdê nînan o ki dano çimandê kesî ro û kes pey kes û çîyan û verê xwu vîneno. *Tr. Parıltı, ışık.* Şewleyê tîjîyeri şewra şewra dayê verdê dêsan ro.

şewmeş/i 1. *N.* O/çîyo ki; meşê ci bişewo, bişew ray şino, bişew kar û gurwanê xwu vîneno. *Tr. Gece yürüyen, işlerini geceleyin yapan.* O merdim şewmeşên o, ti nêşenê bi ci ya baş bikerê. Ti xwu rê biewnî kîbernakî ra. 2. *N.* Şewêr/i. O/çîyo ki kar û gurwanê nimîyan keno, çelfendey keno. *Tr. Karanlık dümenler/işler çeviren.* Şewmeş o. Bi ci ya meş o. Eger ti bizanê hina to rê bol weş o. Eger ki ti nêzanê jî bizani ki meşo hinî neweş o. 3. *N.* O/çîyo ki bi hêdîyekên a şino, hendo ki hêdî şino meşdê ci ra veng nêvijêno. *Tr. Duyulmayacak kadar sessiz bir yürüyüşe sahip olan.* Winî şewmeşêndê ci esto ki rihê kesî nêşeno pey bihesîyo.

şewmeşey 1. *Nm.* Bişew kar û gurwanê xwu dîyayeni, bişew ray şîyayeni. *Tr. İsra. Gece yürüyüşü, geceleyin işlerini görmek, gece çalışmak.* Şewmeşey, kesî kena dînc. 2. *Nm.* Bişew karûgurweyê nimî kerdeni, çelfendey kerdeni, çelfendey. *Tr. Kaçak işler yapma, çeşitli dü-*

menler çevirmek. Gizli, karanlık işler yapma, kaçakçılık vs. Şewmeşeya ci esti bî, a ray di merd. 3. *Nm.* Bi hêdîyek a şîyayeni, şîyayîşdê xwu ra veng nêveteni. *Tr. Çok yavaş yürüyüp yürüyüşünden asla ses çıkarmamak.* Şewmeşeyênda ci esta ki aqil û goşê kesî ser nêşino.

şewnimaz 1. *Teo. Nn.* Şolnimaz, şonimaz, nimazê şewi. *Tr. Mübarek geceler.* Şewnimazîy goreyê edetdê Tirkan panc ê. Nê şewnimazîy: Şewnimazê Beratî, şewnimazê Mewlîdî, şewnimazê Mîracî, şewnimazê Regaîbî û şewnimazê Qedîrî (Leyletulqedr) yo. Labelê mi bol merdiman ra pers kerd, şewnimazê Dimilîy/Kurdan esas panc nîyê, hîrê yê. Nê: Leyletul Qedr, leyletul Berat û Mewlîd o (Goreyê Hec Evdilqadirê Xalitan.) Berat şewnimazên o, menga Şabanî do. A şewi muslumanîy bişew jî xwu rê nimazûnîyaz kenê. 2. *Nn.* Şolnimaz, şonimaz. Kulor û çîyo ki na şewda nimazî di virazêno. *Tr. Mübarek gecelerde yapılan veya dağıtılan çörek vb. yiyeceklerin tamamı.* Ma yê kenê qandê merdandê xwu emşo şewnimazîy vila kerê. 3. *Teo. Nn.* Şolnimaz, şonimaz, nimazê şewi. Îbadetê şew o ki bolkî bi şikildê nimazî ya beno. *Tr. Teheccüt, teheccüt namazı.* Şewnimaz jî nimazêndo meqbûl o. Hz. Pêxemberî nêteriknayo. Ma rê sunnetên o.

Şewnimazê Beratî *Teo. Nn.* Şonimazê beratî, şolnimazê beratî. Şewa nimazî ya beratî. Şewa mengerda Şabanî ya ki roja çarêsî bi pancêsî ya bestena di bena. Na şewi di vanê "Qur'an roneyayo azmîndê dinyay" Qandê coy vanê na şewi di eger muslimanîy nimazûnîyaz û îbadet bikerê, gunayê muslumanan ef beno, muslimanîy berat kenê. *Tr. Berat Gecesi.* Hergi serri şewnimaz di muslumanî xwu rê bişew bol bol nimaz û duay kenê.

Şewnimazê Mewlîdî *Teo. Nn.* Şonimazê mewlîdî, şolnimazê mewlîdî. Şewa bimbarek a mewlîdî, şewnimazê mewlîdî yo wennûs. Na şewi di Hz. Muhemmed (sew) Şewda 12 ê mengerda Rebbîulewweli di ameyo dinya. Maneyê vajekerda "mewlîd"î, "bîyayeni, dinya amîyayeni" a. *Tr. Mevlit Kandili.* Şewnimazê mewlîdî di nimazûnîyaz beno, qûlîy Ellahî ra bexişnayîş wazenê.

Şewnimazê Mîracî *Teo. Nn.* Şewa ki Hz. Muhemmed (sew) bi Boraqî ya Mekka ra şîyo Kudûs (nê olayî rê vanê îsra) û tîya ra jî şîyo huzûrdê Ellahî (ney rê jî vanê mîrac), a a şew a. *Tr. Miraç Gecesi/Kandili.* Şewnimazê mîracî di nimazê şewi beno. Şeklêndê ci yo bellîkerde û biqayde çinî yo. Çunkî dima ra vijîyayo.

Şewnimazê Qedrî *Teo. Nn. Bw.* Leyletulqedri. Eger şewnimazê qedrî bi nimaza ravêrnayê, no gurwe do ci sere di nêameyê. Çunkî do keye di bîyayê.

Şewnimazê Regaîbî *Teo. Nn.* Şonimazê regaîbî, şolnimazê regaîbî, şewa regaîbî ya bimbareki. Goreyê Teqwîmdê Hîcrî Menga Recebî di, şewa înî (şewa ki pancşeme bi înî ya bestêno) şewnimazê regaîbî yo. Şewda regaîbî ra Qur'anê Kerîmî di behsên çinî yo. *Tr. Regaip Gecesi/ Kandili.* Şewnimazdê regaîbî di muslumanîy nimaz kenê, îbadet kenê.

şewok *N.* Adirê şewi, şewateyê şewi. *Tr. Gece yakılarak etrafında toplanılan ateş, gece ateşi.* Şewok do çoşmî roşnayî kero.

şewok/i *N. Bw.* Şewger/i. Şewok do, wezîfî îhmal nêkero ki kes zirar nêvîno.

şewoki *Nm.* Mûreka sîya. *Tr. Siyah boncuk.* Bişew bî jî şewoka ci, ci vîye di biriqîyayê.

şewpay/i *N. Bw.* Şewmeş/i. Şewpayêndo mezbût o. Hergi merdim bi ci ya nêşeno ray şiro.

şewpayey *Nm. Bw.* Şewmeşey. Şewpayeyênda mi çinî ya, cora ez bi ci ya nêşina. Kam ki qayîlo xwu rê bi ci ya şiro, wa xwu rê bi ci ya şiro. Kar û zirarî jî o do bihesibno.

şewpeli *Zoo. Nm. Bw.* Şewşewoki. Şewpela ci, ci dest ra do bireyayê; ey xwu destî di bi pêtên a tepişti bî.

şewperi *Zoo. Nm. Bw.* Şewpeli. Şewperên dari mîyan ra firê û gunê mi rî ro.

şewq 1. *Ast. Cog. Nn. Bw.* Roşna. Hergi çîyo ki kesî rê roşnayî keno, kes pa verê xwu vîneno. Roşnaîya tîjî jî, ê aşmî jî şewq o. *Tr. Işık.* Şewqê tîjî dayê enîşkdê çaredê ci ro. Cora nêşayê ki kiroseri biramo. 2. *Nn.* Hîsê kesî yo ki kesî rê waştişî dano, kesî keno livkarê karûgurweyan. *Tr. Şevk, iştiyak, haz.* Wexto ki mi dî, bi mi ki ze bî ze merde. Tey ne şewq mend bî, ne jî eşq.

şewqa *Rûs. Teks. Nm.* Çîya ki refik (verikên)dê ci esto û kes nano xwu serî ser ki, kesî rojî ra, tîjî ra bixelisno, şewqa şoretên jî dana kesî. *Tr. Şapka.* Verî xeylêni qandê şewqa merg dî, dima şarê ma şermayayê ki nay xwu ser ra bierzo, nika jî ê yê teriknenê.

şewqayî *N.* Şewqiney, şewqin bîyayeni, tey şewq bîyayeni, wesfê ci şewqin bîyayeni, ci ra şewq vijîyayeni. *Tr. Işıklılık, aydın, aydınlık.* Şewqayîyeya ci dûrî ra jî bellî ya.

şewqayîn/i *N.* Kes/çîyo ki; ser o şewqa esta, şewqaya ci esta, şewqa naya xwu ser. *Tr. Şapkalı.* Merdimo şewqayîn do gamên şiro ravey.

şewqdan/i *N.* Çî/keso ki şewq dano çoşman-

dê xwu û çoşmanê xwu keno roşin, ci ra şewq vijêno, dayokê şewqî yo. *Tr. Işık kaynağı, ışık saçan, ışık saçıcı.* Senîn ki roj şewqdan o, winî jî merdimo wende jî şewqdan o.

şewqdaney *Nm.* Şewqdan/i bîyayeni, wahîrê/a şewqî, ci ra şewq vijîyayeni, çimeyê çewqî bîyayeni. *Tr. Işık vermek, ışık kaynağı olmak, ışığa kaynaklık yapmak, etrafı aydınlatan olmak.* Kesî heta nika şewqdaneya ci ca nêkerdi bî, sifte sifte mi dî.

şewqdaye/ê *N.* Şewqdan/i. Çî/keso ki cayên rê şewq dano ûjay keno roşin, ci ra şewq vijêno, roşnayî keno. *Tr. Işık saçan/veren, aydınlatan, aydınlatıcı, ışık kaynağı.* Ti esas pers kenê, mi rê şewq dayena ê şewqdanî nê, şewqdanê ê şewqdayî lazim o.

şewqdayeni *f. M.* Şewqdayîş. Şewqî çîyên ro dayeni, çîyên ra şewq vijîyayeni, çîyên rê roşnayî kerdeni. *Tr. Işık saçmak, ışık vermek, aydınlatmak.* Çilaya ci ya weş şewq dana. Labelê o yo nêşeno verê xwu bivîno. Çunkî çiman ra somande yo.

şewqderg/i *N.* Kes/şofêro ki şewqê ci yê dergîy estê, şewqê xwu yê dergîy acivistê. *Tr. Uzun ışıkları olan, uzun ışıklarını yakan.* Wexto ki îhtîyac nêbeno ez ramêrêndo şewqderg vînena, ez pey qehrêna.

şewqdergey *Nm.* Şewqderg/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê şewqdergan ci ser o bîyayeni. Şewqê ci derg bîyayeni, wahîrê/a şewqandê dergan bîyayeni, tey şewqê kilmîy bîyayeni, ramêrey di şewqanê xwu yê dergan acivisteni. *Tr. Uzun ışıklara sahip olmak, uzun ışkılarını yakmış olmak.* Esas a roji şewqdergeya ci nê, destdergeya ci ez kerda kêfsad.

şewqey *Nm.* Şewq bîyayeni, wesfê şewqî ci ser o bîyayeni. *Tr. Işık olma, ışık kaynağı olma, sıfatında ışık bulunmak.* Mi rê şewqeya ci tew mihîmi nîya.

şewqê adirî *Nn.* Şewqo ki adirî ra vila beno û çoşmeyê kesî, verê kesî keno roşinayî. *Tr. Ateş ışığı, ateş aydınlığı.* Çila çinêbî. Eger şewqdê adirî ra nêbîyayê, ma nêşayê mûreyê xwu arêdo.

şewqê aşmî *Nn.* Şewqo ki aşmî ra vijêno û çoşman keno roşinayî. *Tr. Mehtap, ay ışığı.* Eger şima şenê şewqê tîjî bê, şewqê aşmî nêbê. Çunkî şewqê aşmî, aşmî ra nîyo.

şewqî *Nm. Nn.* Roşinayî. Kes yan jî çîyê şewqî. O/çîyo ki roşinayî ser o yo. Nameyêndê lajekan. *Tr. Aydın, aydınlıkla ilgili olan.* Şewkî ti yê şenê şewq bidê coşmandê xwu?

şewqîyey *Nm.* Şewkî bîyayeni, wesfê şewkîyan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesan rê şewq dano, çoşme ra şewq vila keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Aydınlatma.* Mi rê ki şewkîyey coşmedê ci ra nêgeyrena.

şewra *H.* Şewdir. Şefaqîya tepîya, şefaqîya dima, çoşmeyê rojakewtenên, wextê rojakewtenî, wexto ki roj akewno. *Tr. Sabah, sabahleyin.* Ezo meşti şewra bêra. Ez nêşena şefaqên bêra. Labelê qaxû megî, ez dihîri jî nêmanena.

şewrabîyayeni *f. M.* Şewrabîyayîş. Şewdir bîyayeni, şewi qedîyayeni, roj akewteni yan jî nezdîyê rojakewtişî bîyayeni. *Tr. Sabah olmak.* Mi şan di, ci rê va ma do nêşirê, bî şewra, ez winîyaya do tey kemaney bibo, ma da piro û şîy.

şewrakerde/ê *Zv. N.* Şewdirkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi qehrûqotikan a, bi çekûyan a, bi zehmet û çîle ya şewra kerdo, resayo şewra, şewi qedînaya, vijîyayo şewra, qehrûqotik û şewi ser o qedîyaya. *Tr. Bütün olumsuzluklara rağmen önceki (gece sıkıntısı vs.) sıkıntılara sabaha taşıyabilen, yetişebilen, çıkabilen.* Gereg ki kes dest û linganê ê camêrddê şewrakerdî maç kero. Heta nika kê ê şertan di şayo şewra kero?

şewrakerdeni *Zv.* Şewrakerdiş. Şewdir kerdeni, şewra resayeni, derd û çekûyanê verê şewray, ê şanî şewra resnayeni, şewra vijîyayeni. *Tr. Sabahlamak, sabaha çıkmak, sabaha yetişmek/ulaşmak, sabah öncesi (akşam ve özellikle de gece) sıkıntıları sabaha yetiştirmek, sabahı göğüsle çekmek, sabahı iple çekmek.* Eger emşo bixeyr ma şewra kerê, ma înşaallah û rehman do qurbanên cikerê.

şewrane *Nn.* Wextê şewray, zemanê şewray, wexto ki şewra dekewto o wext. *Tr. Sabahları, sabah vakti, sabah zamanı, her sabah.* Ez bolkî, şewrane ê karî kena. Labelê fini bena ki ez şanane jî kena.[1]

şewraney *Nm.* Şewrane bîyayeni, wesfê wextandê şewray. *Tr. Sabahları olma.* Mi şewraneya ci jî nêdîya.

şewra ra *H.* Şewra dest pa kerdeni, bi şewra ya sifteh kerdeni. *Tr. Sabahtan, sabahla başlama, başlangıcı sabah olmak.* Ez a şewra ra yo tîya di to pawena.

şewrayên/i *N.* Çîyê şewray, ê şewray, hîlbbîyayê şewray. Çîyo ki şewra ra mendo. *Tr. Sabaha ait, sabahtan kalma.* Nano şewrayên bî beyat nêbî.

1 Na vajeki, "şewraane" ra xeripîyaya. Çunkî di teney herfê a'y pê heti nêbenê, jew kewna û a bîni jî bena dergi.

şewrayêney *Nm.* Şewrayên/i bîyayeni, wesfê wihêreyda şewray ci ser o bîyayeni, têkildarê şewray bîyayeni, ê şewray bîyayeni. *Tr. Sabaha ait olma, sabahleyin çıkmış olmak.* Mi rê şewrayêneya ci jî bena. Ez şewrayêneya ci, xwu rê gire nêkena.

şewreng 1. *Nn.* Tarîyeya şewi, tarîyê şewi. *Tr. Gece karanlığı.* Ê do şewreng di şirê. 2. *Md. Nn.* Komiro sîyîn, sîkomir. *Tr. Taşkömürü.* Şewrengî qandê asin helênayeni veşnenê. Sobandê ma di ma lînyît veşnenê. Çunkî veşnokeya şewrengî bol vêşî ya, soban helêna.

şewrûmişewr *Nn.* Şewrûmişewre. Qandê qerarên merselan hewadayen û ronayeni, ser o bi xorîyane vinderîyayeni. *Tr. İstişare, müşavere.* Wexto ki to têlefûn kerd, ma şewrûmişewr di bîyê. Cora mi nêşa biwinîyo.

şewrûmişewr bîyayeni *f. M.* Şewrûmişewrbîyayîş. *Bw.* Şewrûmişewre bîyayeni. Eger şewrûmişewr bîyayê, qey ma do biaşnawitayê.

şewrûmişewre *Nn. Bw.* Şewrûmişewr. Şewrûmişewreyê înan çehar-panc saetîy rameno.

şewrûmişewre bîyayeni *f. M.* Şewrûmişewrebîyayîş. Şewrûmişewr bîyayeni, merselayên bi xorîyane hewadeyayen û roneyayeni, ser o vinderîyayeni. *Tr. Derinlemesine müşavere olmak, istişare olmak, kaldırılıp indirilmek, ele alınmak.* Vanê a Mesela bîşewka şewrûmişewre bîya. Ti vanê meşti qerarê ci nêdeyo?

şewrûmişewre kerdeni *f. M.* Şewrûmişewre kerdiş. Şewrûmişewr kerdeni, xorîyane hewadayen û ronayeni, serdest kerdeni, ser o vinderîyayeni. *Tr. Bir meseleyi derinlemesine ele almak, istişare etmek, müşavere etmek, kaldırıp indirmek.* Ez texmîn kena ki înan na Mesela şewrûmişewre nêkerda. Çunkî hewna tew kesî nêaşnawita.

şewrûmişewr kerdeni *f. M.* Şewrûmişewrkerdiş. *Bw.* Şewrûmişewre kerdeni. Bi mi ki şewrûmişewr kerdena ci do jî ci rê çareyên nêbo.

şewş/i *N.* Tewş/i, tewşin/i, şewşin/i. Ze gêj/i, metîn nêbîyaye/ê, payrahêlbîyaye/ê, sersembîyaye/ê, sersem/i, xwu ser o nêbîyaye/ê. *Tr. Sersem, aklı başında olmayan, adeta aklını kaybeden.* Lajekêndo şewş ame tîya, ma ci ra persîy pers kerdîy, qe çîyên rê jî nêşa cewab bido.

şewşane *Nn.* Tewşane. Zêdê şewşan bîyayeni, zêdê tewşan bîyayeni, bi şewşan mendeni, dirofê şewş (tewş)an ci ser o bîyayeni. *Tr. Sersemler gibi, sersemce.* Mi rê ki şewşane bî, winî xwu ser o nêbî. Xwu ra halê ci jî şewşane asayê.

şewşaney *Nm.* Tewşaney, şewşane/ê bîyayeni, wesfê tewşan ci ser o bîyayeni. Zêdê gêjan bîyayeni, wesfê gêjena ci ser o bîyayeni. şekil û biçim û usûl û asayîşdê xwu di zêdê şewş (tewş) an bîyayeni. *Tr. Adeta sersemler gibi olmak, sersemce olmak.* Ez a şewşaneyda ci dest di gîrîyane hêl kena!

şewşbîyaye/ê *N. Bw.* Gêjbîyaye/ê. Çirê ez bi ê kesdê şewşbîyayî ya şira?

şewşbîyayeni *f. M.* Şewşbîyayîş. *Bw.* Gêj bîyayeni. Qey hewn ra werişt bî. Şewş bî, şewş asayê.

şew şewan *H.* Qismên şewîy, tayên şewîy, şewê bînîy, şewê ki bê nê şewanê. *Tr. Sair geceler, diğer geceler, kimi geceler.* Ez şewşewan nêşina.

şewşewik/i *Zoo. N. Bw.* Şewşewok/i. Şewşewika ci, ci dest ra reyê.

şewşewikey *Zoo. Zv. Nm. Bw.* Şewşewokey. Eger şima bişê şewşewokeya ci îspat kerê, ez do şima rê zêdê pisîngan binî ra.

şewşewok/i *N.* Şewşewik/i. Kes/çîyo ki; karê xwu bişew keno, karûgurweyo qedexe keno, karûgurweyo mîyanikî keno. *Tr. Karanlık ve gizli işler döndüren/çeviren.* Şewşewoko fina geyreno, îlla do çîyêndo xirab bikero.

şewşewok/i *Zoo. N.* Şewpel/i, şewşewik/i, şewper/i, şexper/i, şêxper/i, bîvaz/i, bîwaz/i. *Tr. Yarasa.* Şewşewoki do bişew bigeyro.

şewşey *Nm. Bw.* Gêjey. Ez bixwu şewşeyda ci rê bîya şahîdi.

şewşin/i *N. Bw.* Şewş/i. Ez a kena bera bida ê kesdê şewşinî.

şewşiney *Nm. Bw.* Gêj bîyayeni. Şewşineya ci do rojên sereyê ci bûro, o do war ro guno.

şewşîn/i *N. Bw.* Gêj/i. Mi ki nêdîyayê şewşîn o, mi tew lingi jî piro nêdayê.

şewşîney *Nm. Bw.* Gêj bîyayeni. Kê şewşîneyda ci ra qal kerdo ki ez bikera?

şewşkerde/ê *N. Bw.* Gêjkerde/ê. Heywano şewşkerde do senîn bişo citi bikero ki?

şewşkerdeni *f. M.* Şewşkerdiş. *Bw.* Gêj kerdeni. Ê hendo ki derîyay mi ser, înan ez kerda şewş.

şewtar *Nn.* Hêrişê şewi, hêrişo ki bişew beno, hêrişo ki bişew bîyo. *Tr. Gece baskını.* Înan do şewtarên bieştayê ma ser, nêşa cayê ma ca kero.

şewûroj *H.* Hem bişew, hem jî biroj, zemanêndo werdî mîyan di timûtim. *Tr. Gece gündüz, gece ve gündüz. Kısa süreli zamanda süreklilik.* Mi şewûroj ci nêgurwênayo. O yo zûrîy keno.

şewûrojey *H.* Hem bişewey, hem jî birojey a. Zemanêndo tayênîy mîyan di timûtimey. *Tr. Gece ve gündüz olarak.* Ez bişewûrojey bi ci ya bimana, bi mi ki do mi ra ediz nêbo. Çunkî

mi ra hez keno.

şewvan/i *N. Bw.* Şewger/i. Şewvan do bişew ray kewo ki bişo hêwandê xwu reso.

şewvaney *Nm. Bw.* Şewgerey. Şewvaney di gengazey nê, çetiney esta.

şewwer/i *N.* O/çîyo ki bişew jî werdê ci esto, bişew jî weno. *Tr. Gece yemesi olan, gece yiyen.* Meymanêndo giran o. Çunkî şewwer o. Eger ki bêro kê to, gerego ki ti ci rê bişew jî werd bidê.

şewwerey *Nm.* Bişew jî werdê ci bîyayeni, bişew jî nan werdeni. *Tr. Gece yeme ve içmesi olmak, gece yemek yemek.* Şewwerey çetin a û gandê kesî rê jî zirar a.

şexis/i *N.* Merdim/i, kes/i. *Tr. Şahıs, kimse, birey, fert, zat.* Şexiso rind jî esto, şexiso xirab jî.

şexsey *Nm.* Kesey, merdimey, şexis/i bîyayeni. *Tr. Kimse olmak, kişilik.* Mi bixwu rê şexsey nê, xulq mihîm o.

şexsî *Nm.* Xusûsî. Çîyo ki ê kesên o, ê merdimên o, çîyo xusûsî. *Tr. Kişisel, bireysel, özel, zati, hususi.* Ê merdimê nelamatî çîyê min o şexsî jî bi xwu ya berd bî. Merdimêndo heramwer bî.

şexsîyey *Nm.* Xusûsîyey. Ê merdimên bîyayeni, ê kesên bîyayeni, xusûsîyey. *Tr. Kişisellik, hususilik, zatilik, özellik, bireysellik.* Şexsîyey di çî do ê şexsî bo.

şeytan *Teo. Er. Nn.* Îblîs, xennas. O ki sifte ra yo ki qarşûyê Ellahî ameyo, sirf xirabey rê xebat keno, xebatkarê xirabey. *Tr. İblis, şeytan.* Şeytanî ra şeytaney, melekî ra jî melekey pawêna.

şeytaney *Nm.* Karê şeytanî, xirabey kerdeni, fêsadey, tevdokey, wezîfeyê şeytanî kerdeni. *Tr. Şeytanlık, ifsat, fesatlık, karıştırmak, bozmak, bozgunculuk, şeytanın vazifesi, şeytani iş ve eylemde bulunmak.* Mi hendo ki vato şeytaney meki, deha hend vaji bes o.

şeytanok *Zoo. Nn. Bw.* Silik. Şeytanokî awi ra vejenê û adirî ser o piranenê, dima jî wenê. Musluman bolkî şeytanok nêweno.

şeytî *Nm. Bw.* Rewti. *Tr. Sırık.* Mi bi şeytî ya zeytûnî roşaynay.

şêhmar *Zoo. Nn.* Şêlmar, balişna marrî, paşna marrî, dimpistik, dimpiştik, zîvzîve, zov, şanê marrî. *Tr. Kırkayak.* Şêhmar do ci ser ra bişîyayê, werişt şî.

şêl *Nn.* Çîm û her a ki weqlanayeni di pîya yena. *Tr. Kaldırıldığında bir tutam çim ve toprakla beraber kalkan madde.* O şêlo ki to bi huwî ya wedard, ey fina roni cadê ci.

şêli *Ky. Nm.* Sali. Sîya dûz a ki kenê xwu lingan mîyan, hêl kenê û erzenê dûrî. *Tr. İki bacak arasına konulan ve yaylanmak, yaylatmak suretiyle uzağa atılmasına çalışılan, yuvarlak olmayan, düz bir taş ve taş oyunu.* Ma do bi qeçekan a şêli kay kerê.

şêlig *Nn.* Cemat. Merdimê qerebalixê ki pê silasnenê. *Tr. Cemaat, topluluk.* Şêligêndo silasnaye di hergi qisa nêvajêna. Kes do şêligan di qisanê xwu bifesilno û vajo.

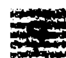
şêligane *Nn.* Şêligîyane, şêligkî, cematkî. Zêdê şêligî, bi şêligî mendeni, wesfê karûgurwedê şêligî tey bîyayeni. *Tr. Sosyal, sosyaliteye uygun, toplumsal gibi.* Kes do bişo şêligane qisey bikero ki, şêlig kesî rê kabokîy bido.

şêliganey *Nm.* Şêligîyaney, şêligkîyey, cematkîyey. Zêdê şêligî bîyayeni, bi şêligî mendeni, wesfê karûgurwedê şêligî tey bîyayeni. *Tr. Sosyallik, sosyal olmak.* Şêliganeya ci kêrê xeyrûnafên arda ki, to rê jî bîyaro.

şêligey *Nm.* Cematey. Şêlig bîyayeni, wesfê şêligî, qerebalixo werdî yo pêşînasok bîyayeni. *Tr. Cemaat olma, topluluk olma.* Şêligeyda înan di keramatên çinî ya.

şêligî *N.* Cematî. Çî û keso ki; şêligî ser o yo, heqdê şêligî do, şêligî mîyan di zano do senîn hereket bikero. *Tr. Sosyal, toplumcul, toplumsal, topluma uygun, toplumla ilgili, sosyo, münasip, topluma uyum sağlayabilen.* Mêrdekêndo şêligî yo, zano do senîn bikero. Qisaya cematî, fêlo cematî.

şêligîbîyaye/ê *N.* Cematîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şêlig (cemat)î mîyan di bîyo zêdê şêligî, kes deha ver ra nêşermayêno, kêfê kesî pey yeno, însanan mîyan di bîyo zêdê însanan. Kes/çîyo ki; însanan mîyan di kes fêl û qisey û liv û çîyandê ci yê zêdê nînan ver ra şerm nêkeno, kes ci rê eybûar nêvîneno. *Tr. Sosyal, sosyalleşen, toplumcul, medenileşen.* Bi mi ki kes însanan mîyan di şeno merdimê şêligîbîyayî û şêligî nêbîyayî ferq kero.

şêligî bîyayeni *f. M.* Şêligîbîyayîş. Cematî bîyayeni, şêlig (cemat)î mîyan di zêdê şêligî bîyayeni, zêdê şêligî werişten û ronişteni, bi şêligî ya robere bîyayeni, kar û fêl û qisandê xwu di şêligî mîyan di kesêno ki kes ver ra nêşermayêno o kes bîyayeni. Însanan mîyan di însan bîyayeni, wehşîyey ra vijîyayeni, bi edetandê xwu ya însan bîyayeni. *Tr. Sosyalleşmek, toplumsallaşmak, sosyal olmak, toplumcul olmak.* Eger merdim şêşigî bo, xwura ci rê xirabeyên çinî ya. Noqra ki kes kovî bo jî, ha koy ser o, ha sûkan mîyan di û însanan mîyan di bo ferq nêkeno.

şêligîkerde/ê *N.* Cematîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şêlig (cemat)î mîyan di usûlê

şêligî dayê ci, mûsnayo, şîret û terbîyeyê şêligî dayo ci û bi no babet a bandernayo. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni fêl û qisey û werişt û roniştê şêligî dayo ci û bi şekila însanan mîyan di zêdê însanan bandernayo. *Tr. Sosyalleştirilen, medenileştirilen.* Ti merdimdê şêligîkerdî ser o bigurweyî, ez jî merdimdê şêligî nêkerdî ser o bigureweya. Ma ferqê merdimdê şêligîkerdî û şêligî nêkerdî wexta bivînê.

şêligî kerdeni *f. M.* Şêligîkerdiş. Cematî kerdeni, kesên yan jî çîyên şêlig (cemat)î mîyan di zêdê şêligî kerdeni, însanan mîyan di zêdê însanan kerdeni, ûmişê însanan kerdeni. Kesên kişta liv û qisan û fêlan û werişt û roniştişî ya însanan mîyan di hewl kerdeni, normal kerdeni, weş kerdeni. *Tr. Sosyalleştirmek, toplumsallaştırmak, medenileştirmek.* Kes do qeçekan, bi mi ki sifte sifte mekteban di şêligî kero, dima zanîşan barê serdê doşîyandê ci kero. Bol cayan û mekteban di sifte sifte zanîşan kutê serdê aqilandê qeçekan kenê.

şêligîrateber/i *N.* Kovî. Kes/çîyo ki; karûgurweyandê xwu o şêligî nemaneno, şêligîra tebero, şêligîra teber luweno, xwuserî hereket keno, zêdê şêligdê bînî, zêdê kesandê bînan nêşeno bi kesano robere bêro, robere hereket bikero. *Tr. Yabani, asosyal.* Merdimêndo şêligîra tebero, ma cara nêdîyo ki, şêligî mîyan di werişto û ronişto, werd û şimito, da û giroto ûzn.

şêligîrateberey *Nm.* Kovîyey, kovî bîyayeni, berrînîyey, berrînî bîyayeni, karûgurwedê xwu di normal nêbîyayeni, normalî bin di bîyayeni, bi şarî nêmendeni, bi karûgurwe û qisa û fêlandê cematî, ê şêligî nêbîyayeni. *Tr. Yabanilik, asosyallik.* Şêligî ra teberey senîn bena? Eger ti karûgurweyên nêşê bi eşkera şêligî mîyan di bikerê, şêligî mîyan di vajê, a no hal beno şêligî ra teber û teberey.

şêligîyey *Sos. Nm.* Şêligî bîyayeni, cematîyey, cematî bîyayeni. Heqdê şêligî di bîyayeni, şêligî ser o bîyayeni, zêdê însanan bîyayeni, çîyo ki şêlig qebûl keno, o bîyayeni, qaydeyê şêligî bîyayeni, edet û usûlê cematî bîyayeni. Tersê ci, "kovîyey" a. *Tr. Sosyo kültürel, sosyallik, toplumculluk, toplumsallık, sosyal normlara uygun olmak.* Fêlê kesî yan şêligîyey ra benê yan jî koyarey ra benê. Şêligî bê deha weş o.

şêligkî *H.* Şima qisey kenê şêligkî bikerê, şima wenê şêligkî bûrê, şima ray şinê fina şêligkî şirê. Bi kilmaney hemî çîdê xwu di şêligkî bê.

şêligkîyey *Nm.* Şima çiwext û kotî di şêligkîyey di zirar dîya ki, şima yê vanê ê do jî şêligkîyey di bivînê?

şêlignas/i 1. *N.* Şêligşînas/i. Kes/çîyo ki; hal û hereketandê şêligî ra weş fehm keno, zano do kotî di senîn biluwo. *Tr. Toplumu iyi kavrayan, maslahata uygun hareket eden.* Şima va mêrdek şêlignas o, ma jî bi ey a mişewirîyay. 2. *N.* Şêligşînas/i. Kes/çîyo ki; hal û hereketandê şêligî ser o palikêr beno, hal û hereketanê şêligî hewadano û ronano. Kes/çîyo ki; hal û hereketandê şêligî ser o, dûrikdê ci ser o îlim tehsîl keno, bîyo zanayeyê nê kar û gurwî, şêligî ser o bîyo wahîrê îlmêndê xorî. *Tr. Toplum bilimci, sosyolog.* Eger mêrdekêndo şêlignas bîyayê, ey do na dawa bişayê çare kero.

şêlignasey 1. *Nm.* Şêligşînasey. Şêligî silasnayeni, hal û hereketandê şêligî ra weşi fehm kerdeni, şêligî mîyan di ca di luwayeni, hal û hereketdê cematî ra fehme kerdeni û goreyê ey hereket kerdeni. *Tr. Toplumun hal ve hareketlerini iyi kavramak, hale mutabık olmak.* Şima qe şêlignaseyda ci ra persên nêpersê. 2. *Nm.* Şêligşînasey. Şêlignas bîyayeni, şêligşînas bîyayeni, hal û hereketandê şêlig (cemat)î ser o îlim tehsîl kerdeni, şêligî ser o palikêr bîyayeni, hal û hereketanê şêligî xorîyane hewadayen û ronayeni. *Tr. Toplum bilimcilik, sosyologluk.* Mi jî hewna şêlignaseyênda wina gewşegi nêdîya.

şêligo camende *Nn.* Şêligo apey. Şaro pêyabeste yo ki pey ra mendo, camendo, apey mendo, aver nêşîyo. Şaro pêyabeste yo ki sanayî di, sûkey di, medenîyet di, teknîk di, eskerîyey di, têkildareyda însanan di, heqûhuqûqdê kesan di camendo, pey ra mendo. *Tr. Geri kalmış toplum, ilkel toplum, gelişememiş toplum.* Kes rew rewî nêşeno şêligê camendî pêya girêdo, pêya bido kay kerdeni, pêya mişawere kero ûzn.

şêligo ravey *Nn.* Şêligo averşîyaye, şêligo raveyşîyaye. Şêligo ki goreyê kesandê bînan ravey do, camende yan jî pey ra mende nîyo. Şêligo ki sanayî di, eskerîyey di, teknîk di, pêyabesteyey di, pêdi jûbîyayeni di şîyo ravey. *Tr. İleri toplum, gelişmiş toplum, terakki etmiş toplum.* Wexto ki kes kewno şêligdê ravey û şêligdê camendî mîyan, xwu heme cara zêdê şewqdê tîjî ya mojneno.

şêligşînas/i 1. *N. Bw.* Şêlignas/i. Şayet ki o keso ki; şima yê vanê şêligşînas bî, eger raştay şêligşînas bîyayê, ê şêligî mîyan di a qisaya boyîni nêkerdê. 2. *N. Bw.* Şêlignas/i. Merdim çehar serrîy şêligî ser o tehsîl bikero û ser o dîna serrîy jî nê îlmî ser o ostayey bikero, senîn şêligşînas nêbeno? Mi şêligşînaseyda şima ra çîyên fehm

nêkerdo.

şêligşînasey 1. *Nm. Bw.* Şêlignasey. Mêrdekî verpers kerd, va: Şêligşînasey, hal û hereketan û edetan û tometenê cematî zanayen a, silasnayen a, goreyê ci jî luwayen a. Mêrdekî verpersêndo ze soqî da ci.

şêling *Nk. Nn.* Çîyêndo bostanî yo ki tamê ci zêdê beşîlan o û şeklê ci jî zêdê encûran o. Labelê ki ne beşîla ya, ne jî encûr o, xwuserî nebatêndê werdî yo, tamê ci mize yo. Qandê toximî jî wedarêno. *Tr. Tadı kavuna, kendisi de acura benzeyen ve kendine özgü bir bostan bitkisi.* Mi bixwu şêling werdo. Mi bekçîna ci jî kerda.[1]

şêlmamoki *Nk. Nm. Bw.* Şêlmoki. Şêlmamoki, tûnin a, werêna.

şêlmar *Zoo. Nn.* Zov, şêhmar, zîvzîve, paşna marrî, balişna marrî, dimpistik, dimpiştik, şanê marrî. *Tr. Kırkayak.* Şêlmar do to perro ha!

şêlmoki *Nk. Nm.* Şêlmamoki, xerdeli. Babetên vaşêndê werdî yo tûnin o, perrê ci hera û derg û kuho yê tarî yê, ci ra şamî jî virazêna. *Tr. Yenilebilir, geniş yapraklı, koyu yeşil renkli bir çeşit ot. Yabani bir rokaya benzemekle birlikte bu otta biber acısı tadı vardır.* Şêlmoki, mi bol werda.

şên/i 1. *N.* Gurr/i, vêşî, bol/i, qerebalix/i, pêt/i. Çî/keso ki nifûsê ci bol o, bixwu vêşî yo. *Tr. Gür, yoğun, kalabalık, çok, fazla.* Şêligêndo şên bî. Mi va ma do nêşê nan bûrê, ez ûja ra vijîyaya amêya tîya. Yaxerêndo şên (bişîddet) vara 2. *N.* Bikêf/i, kêfweş/i, kêfşad/i. Kes/çîyo ki; kêfê ci bol o, ser o şêney esta, tey qehrûqotik çinî yo, bol mersele û çîyan di weşvîn o, weş vîneno. *Tr. Şen, sevinçli, güler yüzlü, somurtkan olmayan, şakası/latifesi çok olan, dolu dolu olan.* Merdimêndo şên o, şima şenê xwu rê pa wextêndo weş ravêrnê.

şênayî 1. *Nm.* Şên bîyayeni, şêney, tey şêney bîyayeni, şênemegî, tey zewq û kêf bîyayeni, tey şayey bîyayeni, tey şa bîyayeni bîyayeni, tey halweşey bîyayeni, tey kêf kerdiş bîyayeni. *Tr. Şen şakrak, meserret, sevinç, şen şakraklık, mutluluk, şenlik, zevk u safa, eğlence, şehrayin.* Ez winîyaya, welatdê ma di bermî û ters est bî, ê înan di kêf û şênayî est bî. Mi va, werrekê mi! 2. *Nm.* Şêney, qerebalixey, qerebalix bîyayeni, pêtey, pêt bîyayeni, tey nifûsêndo şên/bol bîyayeni, şidikê ci vêşî bîyayeni, şîş kerde bîyayeni, şîş kerdişê ci bol bîyayeni. *Tr. Şiddetlilik, kalabalıklık, baskısı veya basıncı çok olmak.* Şênayîya yaxerî û şênayîya kardê ci goreyê ma nêbî, ma ser ra bî.

şênayîney *Nm. Bw.* Şênayîyey. Madamo ki tey şênayîney çinî ya, çirê hendayên kergîy tey werîyayê?

şênayîni *Nm. Bw.* Şênayîyey. Tey şênayîni çinêbî. Labelê beno ki jî dîna serrîy bibo.

şênayîyey 1. *Nm.* Şênayîni, şênayîney, şênayî bîyayeni, wesfê şênayî tey bîyayeni. Tey zewq û kêf bîyayeni, tey şabîyayeni estbîyayeni, tey kêf û şênemegî bîyayeni, weşûwarey bîyayeni. *Tr. Şenlik olma, şen şakrak olma, zevk ve safa olmak.* Ê yê kenê bi şênayîyey a nê wextî ravêrnê. 2. *Nm.* Şênayîni, şênayîney, şênayî bîyayeni, wesfê şênayî tey bîyayeni. Qerebalixey, qerebalix bîyayeni, pêtey, pêt bîyayeni, nifûsî di vêşîyey û qerebalixey bîyayeni, şidênikê ci bol bîyayeni. *Tr. Şiddetlilik, kalabalıklık, kesif olmak, baskısı veya tazyikatı/basıncı çok olmak.* Şênayîyeyda a sûkeri ra nêbîyayê, hendayên tene ûja di nêqedîyayê.

şênemegî *Nm.* Şênayî, şewq û şeng, zewq û kêf. Karûgurweyo ki tey kêf û şênaî û zewq û hang esto. *Tr. Şenlik, zevk ve eğlence, şehrayin. İçinde eğlenme, sevinme, çeşitli eğlendirici ve keyif verici oyunsal etkinlikler olma.* Va: Cayo ki tey şênemegî çinêbo, coy jî çinî yo û nêame.

şêney 1. *Nm.* Gurrey, gurr/i bîyayeni, qerebalixey, qerebalix/i bîyayeni, pêtey, pêt/i bîyayeni, şîş kerdeni, şîşkerde/ê bîyayeni, nifûsê ci bol bîyayeni, cisindê ci ra çî yan jî kesîy bol bîyayeni. *Tr. Kalabalıklık, gürlük, kesafet, çokluk, şiddetli olmak.* Ez wina şêneyda şêligî ra ci ra haydar nêbîya, ma gunay ser ro. 2. *Nm.* Kêfweşey, kêfweş/i bîyayeni, şên bîyayeni, ser o şênayî bîyayeni, ser o şênemegî bîyayeni, rîyê ci huwateni di bîyayeni, kêf û huzûrê ci ca di bîyayeni, kuşat û qisan û çîyandê winasînan di weş û şênemeg bîyayeni. *Tr. Sevinçlilik, meserret, şen olmak. Şakası, latifesi yerinde olmak, somurtkan olmamak, dolu dolu olmak.* Şêneyda ci rê kes nêwetano çîyên vajo, mêrdek şên o.

şêr/i *Zoo. N.* Heywanêndê daristanî yo tewro xurt o ki; goreyê estanikan, Qerraleya daristanî ey desti da. *Tr. Aslan.* Vanê, "Şêr kewno, beno peyhûwatekê lûwan."

şêrbeç/i *Zoo. N. Bw.* Şêrbeçe/ê. Şêrbeçê ci vinî bo, a do tim jî bikûzo.

şêrbeçe/ê *Zoo. N.* Şêrbeç/i, leyrê/a şêrî, şêrleyr/i. *Tr. Arslan yavrusu.* Şêrbeçeyêndo werdîkek

---

1 Şêling û şelengo jew nîyo, babet babetî yo, zewmbî zewmbî yo.

darîstanî mîyan di bî. Maya ci ci çoşman di çerx bîyê.

şêrbeçey *Zv. Nm. Bw.* Şêrbeçeyey. Şêrbeçeya cî û şêreya ci jew bî. Tim jî şêrey ser o esti bî.

şêrbeçeyey *Zv. Nm.* Şêrbeçey, leyr şêrey, leyrê şêrî bîyayeni, xurt bîyayeni, afat bîyayeni, arpizot/i bîyayeni, zêdê adirî bîyayeni. Na vajeki, bolkî qandê qeçekandê bîtiriman vajêna. *Tr. Arslan yavrusu olmak, arslan gibi olmak, arslandan bir parça olmak, ateş parçası olmak, iş bitirici olmak vs.* Qeçêndo bîtirim o, şêrbeçeyey tam wesfêndo ci yo.

şêrgile/ê 1. *Zoo. N. Leyrê şêran.* Çî/keso ki; şêrî ra yo, parçeyêndê şêrî yo. *Tr. Arslan yavrusu.* Şêrgiledê şêrî ra şêr, leyrdê kutikî ra jî kutik vijêno. 2. *Zv. N.* Hergi leteyê çîyan o gird û zordest. *Tr. Her şeyin büyük ve zorlu parçası.* Mi şima rê vatê şêrgile yo, şima pey emel nêkerdê.

şêrleyr/i *Zoo. N. Bw.* Şêrbeçe/ê. Şêrleyrêndo gird darûberî mîyan di bî.

şêrleyrey *Zv. Nm. Bw.* Şêrbeçeyey. Şêrleyrey, karê hergi qeçî nîyo, karê qeçekandê arpizotan o.

şêx *Teo. Nn.* Kal, kalmêr. Serokêndê terîqetî, kesê dînî yo ki wahîrê keramatan û murîdan o. *Tr. Şeyh.* Şêxê ci do ci rê dersîy bido ki, hewna şêxmend bo.

Şêxbizinî *Nn. Etn.* Eşîrênda Kurdan a ki xeylên cayandê Kurdîstanî di şaxê ci esto. *Tr. Kürdistan'da birçok bağlısı olan Şeyhbızın aşireti.* Suwêreki di dewa Şêxbizinîyan Daraxun (Daraxwîn) a.

şêxey *Teo. Nm.* Kaley, kalmêrey, şêx bîyayeni, serokê terîqetên bîyayeni. Dînî di wahîrê keramatan û murîdan bîyayeni. *Tr. Şeyhlik.* Şêxey, bi zanayen a nê; bi keramatan a ya. Kaşka bi zanayen a bîyayê.

şêxi 1. *Teo. Nm.* Keyna şêxan, cinîya şêxan. *Tr. Şeyh eşi, şeyh kızı vs.* Şêx Fatma do ci rê şîretîy bido. 2. *Nm.* Cinîya ki keramata ci esta, cinîya ki kişta dînî ra zanayê ya. *Tr. Bir takım kerametleri olan, dini noktalarda malumatı olan kadın.* Şêxa ay, ez nîya; Şêx Fatma ya.

şêxî 1. *Teo. N.* Çî û keso ki; keramatê ci estê, wahîrê keramatan o. *Tr. Şeyhlik özellikleri olan, kerametleri olan, bir takım harika halleri olan.* Mêrdek şêxî yo, şima yê bi ci ya qerfanê xwu kenê. Îştê winî beno ha! 2. *Sos. N.* Keso ki şêxan ra yo, malbatda şêxan ra yo, pêranê ci şêx ê. *Tr. Şeyh ailesi/soyundan olan.* Eger şêxî nêbîyayê, bi nê fêlan a kesî çîyên jî ci rê nêdayê tam kerdeni. 3. *Teo. Sos. N.* Şêxan ser o, heqdê şêxan di, çîyê şêxan. *Tr. Şeyhlerle ilgili, şeyhler hakkında, şeyhlere ait olan her şey.* Halêndo şêxî ser o bî. Labelê ma aqil nêame. 4. *Sos. N.* Eşîr/ezbetênda şên a ki mabeyndê Sêwreg û Hêlwan û Wêranşar û Reha di roşena. *Tr. Siverek, Hilvan, Viranşehir ve Şanlıurfa arasında ikamet eden Şeyhanlı Aşireti.* Şêxî bol finîy xwu mîyan di mebûs vejenê. 5. *Sos. N.* Keso ki ezbetda înan ra yo, eşîrda Şexîyan ra yo. *Tr. Şeyhanlı Aşireti'ne mensup olan.* Mi vatê beno Kûrî yo, ti nêvanê Şêxî yo.

şêxîney *Teo. Nm. Bw.* Şêxey. Şêxîney di keramati do bibo, bê keramati şêxîney nêbena.

şêxîni *Teo. Nm. Bw.* Şêxey. Şêxîni bi hergi merdimî ya nêbena, bi wihêrdê keramatî ya bena.

şêxîyey 1. *Teo. Nm.* Şêxî bîyayeni, wahîrê/a keramatan bîyayeni, halê kesdîyê ecêbîbîyayeni. *Tr. Şeyh olmak, keramet sahibi olmak.* Kaşka pa şêxîyey bibîyayê, bi mi ki diremên şêxîyeya ci jî çinî ya. 2. *Sos. Nm.* Şêxî bîyayeni, şêxan ra bîyayeni, malbatda şêxan ra bîyayeni, pêranê ci şêxîy bîyayeni, nesildê şêxan ra bîyayeni. *Tr. Şeyh ailesinden olmak, şeyh soyundan olmak.* Keso şêxî bixwu jî zêdê saltanatî ya beno şêxî. 3. *Teo. Nm.* Şêxî bîyayeni. Heqdê şêxan di bîyayeni, şêxan ser o bîyayeni, ê şêxan bîyayeni, çî û kesê şêxan bîyayeni. *Tr. Şeyhlerle ilgili olmak, şeyhler hakkında olmak, şeyhlere ait olmak vs.* Halên û qisayênda şêxî bî, ez ci nêveya. 4. *Sos. Nm.* Eşîrda Şêxîyan ra bîyayeni, ezbetda Şêxîyan ra bîyayeni, nesildê Şêxîyan ra bîyayeni. *Tr. Şeyhanlı Aşireti'nden olmak, Şeyhanlı Ailesi'nden olmak.* Şêxîyeya ci bisenedî nîya, o yo xwu înan ser o hesibneno. 5. *Sos. Nm.* Şêxî bîyayeni, bizinî nêbîyayeni, nerm bîyayeni, xulqnermey, xulqnerm bîyayeni, eynad nêbîyayeni, nêperrayeni, zêdê mîyên baqil bîyayeni, serserî nêbîyayeni, rehat bîyayeni, nerehat nêbîyayeni, kesî nêtewnaye bîyayeni, zirarê ci kesî nêresayeni, sert nêbîyayeni, zirarê ci dewam nêkerdeni, kudik nêbîyayeni, yekane nêbîyayeni, kone nêbîyayeni, tey wesfê xirabîy nêbîyayeni. *Tr. Uysallık, akıllı olmak, yaramaz olmamak, inatçı olmamak, anlayışlı olmak, olumlu olmak.* Eger şêxî nêbîyayê, qey do bizinî bîyayê.

şêxmend/i *Teo. N.* Wekîlê/a şêxî. O/a ki şêx bi ci ya mişewirêno/a. *Tr. Şeyh vekili, şeyh danışmanı.* Şêxmend do rayda şêxdê xwu ra şiro.

şêxpel/i *Zoo. N. Bw.* Şêxper/i. Şêxpeli, heywanênda çijeyîn a.

şêxper/i *Zoo. N.* Bîwaz/i, bîvaz/i, fatik/i, şewpel/i, şewşewok/i, şewşewik/i. *Tr. Yarasa.* Şêxperi do

to rî ro guno ha!

şêxşeytan/i *N.* Keso ki şexê ci, rêberê ci, şewirmendê ci, aqildanê ci yan şeytan bixwu yo yan jî kesêndo zêdê şeytanî yo. *Tr. Şeyhi, rehberi, danışmanı, akıl hocası şeytan veya şeytani olan.* Eger cayên di şêxşeytanên bibo, ûja îfleh nêbeno.

şêxşeytaney *Nm.* Şêxşeytan/i bîyayeni, wesfê şêxşeytanan ci ser o bîyayeni. Keso ki şexê ci, rêberê ci, şewirmendê ci, aqildanê ci yan şeytan o yan jî kesêndo zêdê şeytanî yo; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesî ci ser o bîyayeni. *Tr. Şeyhi, rehberi, danışmanı, kılavuzu, akıl hocası şeytan olmak.* Mi cara ze ki şima yê vanê, şêxşeytaneyênda ci ne dîya ne jî vînaya.

şidênaye/ê 1. *N.* Şîşkerde/ê, pêtkerde/ê, zixmkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şidênayo, kerdo pêt, kerdo şîş, kerdo zixm. *Tr. Şiddetlendirilen, sağlamlaştırılan, kuvvetlendirilen, tahkim edilen, yoğunluk kazandırılan.* Yaxero şidênaye, baro şidênaye, keso şidênaye. 2. *N.* Hazirkerde/ê, amadekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo hadire, kerdo amade. *Tr. Hazırlatılan, hazır hale getirilen.* Şima çirê o genco şidênaye jî bi xwu ya nêberd? 3. *N.* Temamkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qandê temam kerdişî vêşinde dayo gurwênayeni, dayo xebat. *Tr. Pekiştirilen, tamamlanan.* Xebato şidênaye, do ma rê serkewtişî bîyaro.

şidênayeni 1. *f. M.* Şidênayîş. Şîş kerdeni, pêt kerdeni, zixm kerdeni, mezbût kerdeni, mezbût girêdayeni, bi hêlên a besteni. *Tr. Şiddetlendirmek, kuvvetlendirmek, iyice bağlamak, tahkim etmek, sağlamlaştırmak.* Aver: Barî rind bişidênî, wa ma rê ray ra gireyên peyda nêbo. Acor: Qaxû megî, mi bar şidênayo. Eger şima jî xwu şidênayo ma ray kewê şirê. 2. *f. M.* Şidênayîş. Xwu hazir kerdeni, xwu temam kerdeni, kemaneya xwu berdeni, qandê şîyayenên, qandê karûgurweyê xwu mezbût hadire kerdeni. *Tr. Hazırlanmak, hazır hale gelmek.* Eger şima xwu şidênayo ma ray kewê. 3. *f. M.* Şidênayîş. Qandê kemaneyda tayên karûgurweyan xwu bi şikildê temamkerdişî ya gurweyayeni. *Tr. Pekiştirmek, ikmal etmek.* Derê ki! Ma no heftedo peyên di, dersanê xwu bişidênê ki ma teqdîrname bigîrê.

şidênik *Nn.* Şidik. Çîyo ki kesên yan jî çîyên ser o bi giraney a çetiney û zalimey û bêemaney virazîyaya, ser o şîşikên bîyo. *Tr. Şiddet, baskı, zor kullanma, uygulanan şiddet olayı.* Mêrdekî va, cinîyan ser o şidênik çinî yo, çilkên awi di qeyami qilanenê. Labelê kes do şidênik qeç û kalûpîran û zaîfan ser nêno. Çunkî zirarê ci dima vijêno.

şidênok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şidêneno, keno pêt, keno mezbût, keno saxlem, keno zixm, keno şîşkerde. *Tr. Sağlamlaştıran, yoğunlaştıran, şiddetlendiren, sıkılaştıran.* Kam şidîyayo, kê şidênayo yanê şidênokê ci kam o? 2. *N.* Hadirekerdok/i, amadekerdok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şidêneno, keno hazir, keno amade. *Tr. Hazırlayan.* Eger şidênokê ci ca nêbo, ma nêşenê dest bi dawerda ci kerê. 3. *N.* Derênok/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe kerdeni di şidîyayeni, piloznayeni, pirêsnayeni, derênik ronayeni tercîh keno, na raya xirabi weçîneno, şidik/derênik nano kesan yan jî çîyan ser û peynîya ci rind nêbena, karûgurweyê ci, wesfê ci şidik/şidênik nano çî û însanan ser, însanan keno mengene, însanan pilozneno. *Tr. Şiddet yanlısı, şiddet gösteren, baskıcı.* Merdimo şidênok, rew rewî merdiman nêşeno bihewêno. Çunkî pêro ci ra remenê.

şidênokey 1. *Nm.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên şidêneno, keno hazir, keno pêt, keno saxlem, keno şidîyaye, keno mezbût, keno şîş, keno zixm; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Karê şidênokan. *Tr. Hazırlamak, şiddetlendirmek, yoğunlaştırmak, tahkim etmek.* Şidênokeyda ci rê qethan delîlêndo werdîkek jî çinî yo. 2. *Nm.* Derênokey. Wesfê şidênokan ser o bîyayeni, terfegînê şidîyayeni, pirêsnayeni, guvişnayeni bîyayeni. Kes/çîyo ki; şidênik ronano, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Şiddet taraftarı olmak, baskıcılık, baskı uygulamak.* Ma rewna yo şidênokeya ci zanê. Labelê ma rê raynakî çinî ya ki ma ci ra biremenê.

şidiki *Teks. Nm.* Çatme, çarebend. Çîya ki kes pa çîyanê seredê xwu girêdano, pa serî ser o dano tepişteni. Şidiki şidênayeni ra hasil bena. Çunkî şidiki çîyanê serdê serî şidênena, çarî ser ra vera pey çîyanê serî, serî ser o şidênena. Yanê bena çîyeka şidênayeni. Bone, porî mehfeze keno, noqra şidiki jî poşîyan mehfeze kena. *Tr. Üst bone. Başörtülerini baş üstünde tutmaya yaran ve başörtülerini başa bitiştiren bir el genişliğindeki bağ.* Verî maya mi şidiki girêdayê, nika nêgirêdana.

şidikigirêdayeni *f. M.* Şidikigirêdayîş. Bi bendêndo dûz û hera ya dolbendi yan jî poşîyên yan jî bê nînan çarî ser ra vera pey bendêndo dûz û hendê kefênda destî girêdayeni. *Tr. Bone bağlamak. Başörtüsü üstüne veya örtüsüz başa*

bir bağ bağlamak. Cara şidiki nêgirêdayê. Mi nêzana ki keyneka ci merda!

şidikigirêdayê *Nn.* Kes/çîya ki; şidiki girêdaya, şidiki naya xwu ser, sereyê xwu bi şidik a girêdaya. *Tr. Bone bağlayan. Başbağı bağlayan, başını bir bağla bağlayan kadın.* De ki! Ti nînan berê, bidê a ciniyerda şidiki girêdayê û bêrê.

şidikiney *Nm.* Şidikini bîyayeni, şidika ci bîyayeni, sereyo şidiki bîyayeni. *Tr. Başında veya başörtüsünün üstünde üzüntü veya baş ağrısının olduğunu ifade eden bir bağın bağlanmış olması.* To şidikineya ci dî yan nêdî?

şidikini *Nm.* Kes/çîya ki; şidiki girêdaya, şidiki anta xwu sere, şidika ci esta, bi şidik a sereyê xwu girêdayo. *Tr. Boneli. Başını veya başörtüsünü çembersel olarak bir el genişliğindeki bir bağla bağlamış olan kadın.* Ney beri bidi a ciniyerda şidikini û bêrî.

şidîyaye/ê 1. *N.* Pêtkerde/ê, xizmkerde/ê, şîşkerde/ê, mezbûtkerde/ê, saxlemkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şidênayo, kerdo saxlem, kerdo mezbût, şîş kerdo, kerdo pêt, kerdo zxim. *Tr. Yoğunlaştırılan, tahkim edilen, sağlamlaştırılan.* Ez bardê şidîyayî ra şubhe nêkena. 2. *N.* Amadekerde/ê, hadirekerde/ê, hazirkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo hadire, kerdo amade, qandê gurwênayîşî kerdo hazir. *Tr. Hazırlattırılan.* Mi bizanayê şima do ê kesê şidîyayî nêberê, mi hendayên zehmet nêwerdê û nêşidênayê. 3. *N.* Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a kemaneya ci bîya temami, bîyo pêt, bîyo mezbût. *Tr. Pekiştirilen, ikmal edilen.* Xebato şidîyaye, do mi rê ki şima rê serkewtişî bîyaro. Ti se vanê?

şidîyayeni 1. *f. M.* Şidîyayîş. Bi destdê kesên yan jî çîyên a pêt bîyayeni, mezbût bîyayeni, saxlem bîyayeni, şîş bîyayeni, şidikê ci bol bîyayeni, zexm bîyayeni. *Tr. Tahkim olmak, tahkim edilmek, sağlamlaştırılmak, yoğunlaştırılmak, sıkı hale getirilmek, muhkem olmak.* Eger barê ci bişidîyayê, ser ra nêşeqitîyayê. Dêmax kî barê ci nêşidîya bî. Hem şidîyayena raştikî jî wina nêbena. 2. *f. M.* Şidîyayîş. Hadire bîyayeni, hazir bîyayeni, amade bîyayeni. *Tr. Hazırlanmak.* Ez winîyaya şidîyaya, mi fehm kerd ki a ya kena şiro meymaney. 3. *f. M.* Şidîyayîş. Karûgurweyên di kemaney temam bîyayeni, bi pêtbîyayen a ravey şîyayeni. *Tr. Pekişmek, pekiştirilmek, ikmal olmak.* To dî dersîy şidîyay tepîya senîn bîy weşîy?

şije/ê *Zoo. N. Bw.* Jije/ê. Şije do nika xwu tût kero. Çunkî ey ma dîyê.

şijî 1. *Kîm.* Awa penîrî ya ki kewna ser, awa mastî ya ki kewna ser. *Tr. Peynir veya yoğurdun üstüne çıkan mavimsi, yeşilimsi suyu.* Vanê şijî sîyanê gurçikan fînena. 2. *Cog. Nn.* Mijineya dinyay, mijineya heway, ayam mijin bîyayeni, wezîyetê heway, wezîyetê dinya yo ki aseno renga ci zêdê şijî bîyayeni. *Tr. Sisli, sislilik, havanın sisli olması.* Ez winîyaya dinya şijî yo, ez tew teber nêvijîyaya. Çunkî vergîy nê heway ra hez kenê, lûk o.

şik 1. *N.* Xeberi, zanayîş, malûmat. *Tr. Haber, bilgi, malumat.* Şikê to, to rê bes nêkeno ki ti do senîn mi rê biresnê. 2. *N.* Fehm. hîssê fehmkerdişî. *Tr. Anlak duygusu, his.* Şikêndo weş o ser o. Labelê nêşeno bigurwêno. 3. *Nn.* Fikir, qewetê şik bîyayenî. Senîneya çîyan a, çîyan ser o aqil berden û ardeni, çîyan ser o bandereya aqilî ya, muhakemeya aqilî ya, gama palikêreyba siftekên a. *Tr. Düşünce, ideoloji, fikir, muhakeme.* Merdim esto ki çîyan û olayan şik beno, esto ki şik nêbeno, esto ki şikê ci mezbût o, esto ki şikê ci zaîf o, esto ki korşik o, esto ki jî şik akerde yo.

şikar/i *N.* Bêqîmet/i, bêrûmet/i. Çî/keso ki mihîm nîyo. Çîyo bêqîmet o ki nêbo deha rind o. *Tr. Önemsiz, kiymetsiz, değmez, değersiz.* Jew: Vanê ey qisaya şima berda resnaya neyarandê şima. O bîn vano: Şikar o, wa vajo. (Yanê mihîm nîyo, çîyên nîyo, bêqîmet o, degerê ci çinî yo, vano wa vajo.)

şikarey *Nm.* Bêqîmetey, bêrûmetey, mihîm nêbîyayeni. Pey çîyên nêşehitîyayeni yan jî nêvirazîyayeni. *Tr. Önemli olmama, değmeme, önemsizlik, kiymetsiz olma.* Ez şikareyda ci nêwinîna, ez bîyayenda ci winîna.

şikat *Er. Nn.* Na vajeki *"şikayet"*î ra xeripîyaya û kewta Dimilî mîyan. *Bw.* Gere. Şikatê kesî kenê, dima jî şikar kerdişê ma înkar jî kenê.

şikatbîyaye/ê *N.* Gerebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rê gereyê ci bîyo, şikatê ci bîyo, xirabeya ci vajîyaya, îxbarê ci bîyo. *Tr. Şikayet edilen, ihbar edilen.* Merdimo şikatbîyaye do senîn kêfweş bo ki?

şikatbîyayeni *f. M.* Şikatbîyayîş. Gere bîyayeni, heqdê çîyên di kesên rê xirabeya ci vajîyayeni, îxbar bîyayeni. *Tr. Şikayet edilmek/olmak, şikayeti olmak, ihbar edilmek.* O şikat bî tepîya, tîyanan bî pak.

şikatkerde/ê *N.* Gerekerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên heqdê ci di xeberênda xirabi vata, gereyê ci kerdo, qando ki yan zirar bivîno yan jî zirarê ci, ci ser ra şiro, îxbarê ci jewî yan jî

tayêni kerdo. *Tr. Şikayet edilen, ihbar edilen.* Merdimo şikatkerde gereg ki tenekên xwu ahewlno û bido pê.

şikatkerdeni *f. M.* Şikatkerdiş. Gere kerdeni, îxbar kerdeni, kesên yan jî tayêni het di xirabeya kesên yan jî çîyên vateni. *Tr. Şikayet etmek, ihbar etmek.* Mi mamostî rê şikat kerd, ey çîyên nêkerd.

şikbarî *N. Bw.* Barîvîn û barîvîni. Eger kesêndê înan o şikbarî bibîyayê, înan do o pîlanê ê zaliman ferq kerdayê. Labelê kesêndê ci yo şikbarî çinêbî. O çîyo olimbêter ame ci sere di.

şikbarîyey *Nm. Bw.* Barîvîney. O bi şikbarîyeyda xwu ya bol perrayê. Labelê mi va, derdo ki şar şikbarîyeyda to rê çepikîy biceno.

şikbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şikêr beno, aqil beno çîyan ser, serûbinê çîyan ano xwu vîrî, haydarê çîyan o. *Tr. Düşünebilen, akıl erdirebilen, muhakeme edebilen.* Ez şena ê lajekê şikbîyayî bi xwu ya bera.

şikbîyayeni *f. M.* Şikbîyayîş. Aqilî ser berdeni, serûbinê ci xwu vîrî ardeni, senîneya ci, hal û hewalê ci xwu aqil ardeni. *Tr. Düşünebilmek, akıl erdirebilmek, muhakeme edebilmek.* Ez şikê ey bîya. Labelê o mi nêame.

şikdar/i 1. *N.* Haydar/i. O/çîyo ki haya ci ci ra esta, zano, xebera ci, ci ra esta. *Tr. Haberli, bilgili, malumatlı.* Kes şeno ceza bido merdimdê şikdarî. Çunkî bîyo haydar û nêkerdo. 2. *N.* O/çîyo ki fehm keno, fehmîdar, şeno weş fehm bikero. *Tr. Anlayışlı, anlak duygusu olan, hissedebilen.* Şikdarêndo rind o, hettanî nika se ki vato vijîyayo jî. 3. *N.* O/çîyo ki şikê ci esto û weş o. *Tr. Düşünceli, belirli bir düşüncesi olan, akıl erdiren, aklı ermeye yeten.* Qey merdimêndo şikdar o ki to karê xwu bi ey o verdayo.

şikdarey 1. *Nm.* Haydar/i bîyayeni, xeberdar/i bîyayeni, zanayeni. *Tr. Haberlilik, bilgisi olmak, malumatı olmak.* Şikdareyda ci ra jî şufê mi esto. 2. *Nm. Nm.* Xwu zerrî di çîyên hîs kerdeni û xwu aqil ardeni. *Tr. Hissetmek, anlamak.* Şikdarey gurweyê hergi merdimî nîyo. 3. *Nm.* Şik bîyayeni, aqil ser berdeni, şikêrey. *Tr. Düşünebilmek, düşünmek, düşünceli olmak, akıl erdirmek, düşüncelilik.* Şikdarey di kes zêdê ey nêbeno. Şikêndê ci yo bê hesab esto.

şikefti *Nm.* Mixara. Sîyê kirêcin û kalkerin û jîpsîn ê gird ê ki bi hukimdê yaxeran a, bi hukimdê însanan a qismêndê ci helîyayê û tey qulê girdîy abîyayê û mîyanê ci bîyo zêdê banan a. *Tr. Mağara.* Coşmedê Feratî di, nezdîyê dewandê ma di bol şikeftîy estê.

şikêr/i *Ed. N.* Şikvan/i. Kes/çîyo ki; zanîşan ser o fikran ser o, gireyan ser o, hergi çîyandê meraqan ser o şik beno, şikê ci beno, ser o fikirêno. Merdimê şikî, merdimê fikrî, keso ki tefekkur keno. *Tr. Düşünce insanı, düşünür, düşünen.* Şikêro ki şima bireyno, o yo ma hetek di.

şikêrey *Nm.* Şikvaney. Şikêr/i bîyayeni, çîyandê bimeraqan ser o şik bîyayeni, ser o tefekkur kerdeni, ser o fikirîyayeni, şikan di xorî bîyayeni. *Tr. Düşünce insanı olmak, düşünürlük, düşünmek.* Şikêreyênda ci ya ravey esta.

şikite/ê *N.* Şikîyaye/ê, şikate/ê. Çî/keso ki şikîyayo, kişta nêşikîyayenî ra wezîfe ra kewto. *Tr. Kırık, kırgın, kırılan.* Camê şikitî destê ci birna.

şikiteni *f. M.* Şikitiş. Şiknayeni. Çîyên parçe kerdeni, qelişnayeni, wezîfe ra veteni, zerrîya ci verdayeni. *Tr. Kırmak.* Ey ez şikita, mi jî lîlik şikit.

şikitkar/i *N.* Şiknok/i. O/çîyo ki şikneno, şikito, çîyên yan şikito yan jî o yo şikneno. *Tr. Kıran, kırıcı.* Çîyo ki şikîyayo lîlik o, labelê şikitkarê ci filan kes o.

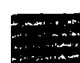
şikitkarey *Nm.* Şiknayeni, karê şikitişî kerdeni, şikitkar bîyayeni. *Tr. Kırıcılık, kırmak.* Şikitkareya ci tim esta.

şikîyaye/ê *N.* Şikate/ê, şikite/ê. Çî/keso ki tey şikitiş peyda bîyo. Çî/keso ki yan pêra bi şikiten a abirîyayo yan jî celxeyên dekewto de. *Tr. Kırık, kırılan.* To do o çîyo şikîyaye rew bieştayê. Destê to wexta nêbirîyayê.

şikîyayeni *f. M.* Şikîyayîş. Bi şikitişa pêra yan abirîyayeni yan jî celxe dekewteni. *Tr. Kırılmak, çatlak atmak.* Şikîyayena a şûşa ma rê xeyr ard.

şikkor/i *N. Bw.* Korşik/i. Merdimêndo şikî di kor o, kes do şikkorî rê ravîyarno.

şikkorey *Nm.* Korşikey, bêşikey. Şikî di kor bîyayeni, şikî di bol zaîf bîyayeni. *Tr. Düşünce fakiri olmak, düşünce mahrumu olmak.* O yo tim jî zirarê şikkoreyda xwu vîneno.

şiknaye/ê *N.* Çî/keso ki bi destdê jewî ya şikîyayo yan bi destdê kesên a pêra abirîyayo yan jî celxe dekewto de. *Tr. Kırılan.* Çîyê eyo şiknaye do meşti virazîyo. Çunkî o yo keno pa kar bikero.

şiknayeni *f. M.* Şiknayîş. Bi şikitiş a pêra abirnayeni, celxe dekerdeni, çatlax dekerdeni. *Tr. Kırmak, çatlak koymak.* Mi kolîy, to qelb, ey jî bendo xirab şikna. Ewêzîya ma pêrini do jî bibo.

şiknêbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şikê çîyan nêbeno, aqilî nêbeno çîyan ser, çîy ci rê a bîyê, ha nêbîyê, bol çîy ci rê aja ra ameyê, tîya ra şîyê, ci rê bol çîy qet ê. *Tr. Düşünemeyen, akıl erdiremeyen, olayları ihata edemeyen.* Merdimo şikbîyaye

û şik nêbîyaye jew nêbeno.

şiknêbîyayeni *f. M.* Şiknêbîyayîş. Aqil ser nêberdeni, haydar nêbîyayeni, senîneya ci ra, hal û hewaldê ci ra fehm nêkerdeni, aqilê jewên ci rê bes nêkerdeni. *Tr. Düşünememek, akıl erdirememek, olayları ihata edememek.* Va, tew ez şikê ûjay nêbîya!

şiknok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên şikneno, karê şikitişî keno. *Tr. Kıran, kırıcı.* Eger şima nêşê şiknokî bîyarê, dinya alem bêro nêşeno na kemeri bişikno.

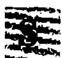
şiknokey *Nm.* Şiknok/i bîyayeni, karûgurweyê şiknokan kerdeni, şiknayeni, wesfê şiknayeni ser o bîyayeni, kar û xebatê ci şiknayîş bîyayeni. *Tr. Kırıcılık, kırmak, kırıcı olmak.* Mi şiknokeyda ci ra rîdê, eger şiknokeya ci çinêbîyayê, mi nêrîdayê.

şiko betal *Nn.* Şiko netaw. Şiko ki tawey ra kewto, şiko ki bîyo betal, şik û fikro ki hem tawey ra kewto, hem jî bîyo betal. *Tr. Geçersiz düşünce, batıl düşünce, yanlışlığı kanıtlanan ve saf dışı bırakılan düşünce ve fikir.* Şiko betal, malê şikêrdê betalî yo.

şikvan/i *N.* Şikêr/i. Merdimo ki şikê çîyên beno, şikî di ravey o, merdimê şikî. *Tr. Düşünür, düşünce adamı, düşünce insanı.* Şikvanê ma kemî yê. Cora ma ca mendê.

şikvaney *Nm.* Şikêrey. Şikêr/i bîyayeni, şikê çîyan bîyayeni, şikî di ravey bîyayeni, karê şikêrey bîyayeni, karê şikî di bîyayeni. *Tr. Düşünürlük, düşünce insanı olmak.* Şikvaneyda ci ra bolkî şaîreya ci ravey a.

şikzûr/i 1. *N.* O ki xeberê zûrîy resneno û beno û ano. *Tr. Yalan yanlış haber, bilgi, malumat veren.* Merdimêndo şikzûr o ki hettanî nika mi ci ra çîyêndo bixeyr nêaşnawito. 2. *N.* O ki şikê ci, fikrê ci heq nîyo, zûr o. *Tr. Batıl düşünceli, yalan yanlış fikirli, davası hak olmayan kimse.* Eger merdimo şikzûr na ray di bişo şiro, ma şik heqê ki gerego ki ma deha rehat bişê şirê. 3. *N.* Korfehm O ki fehmê ci kor o, rew rewî fehm nêkeno. *Tr. Anlayışsız, anlama güçlüğü olan.* Şikzûr do tayên şiro bol şiro vinî kero. Çunkî bi şikdo zûr a kes nêreseno cayêndo selamet.

şikzûrey 1. *Nm.* Şikzûr/i bîyayeni, wesfê kesandê şikzûran tey bîyayeni. Xeberê zûrîy berden û ardeni û resnayeni. *Tr. Yalan yanlış haber, bilgi, malumat vermek/taşımak.* Şik zûrey di kes nêşeno xwu bivîno. 2. *Nm.* Şik û fikran di neheq bîyayeni. *Tr. Fikir ve düşüncelerinde batıl olmak, yanlış olmak.* Şikzûrey di kes nêşeno dawaya xwu îspat kero. Çunkî mihînê ci mezbûtîy nîyê. 3. *Nm.* Korfehmey, fehmîdar nêbîyayeni, rew rewî fehm nê kerdeni. *Tr. Anlama güçlüğü çekmek.* Şikzûreya ci menşûr a ki kam ki vîneno ci ra remeno.

şil/i *N.* Viran/i, çîplax/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê çinay ci ser o çinî yo û viran o. *Tr. Çıplak, nu.* Resmêndo şil viraşt bî ki kesî jî nêecibna.

şilamûndî *Teks. Nm. Bw.* Şilwalindî. Şilamûndîya xwu kerdi pisa ra û qame bî.

şilayî *Cog. Nm. Bw.* Şilî 2. Şilayî bî, mi va dima şorî, ey şîyayîşê xwu kudêna.

şilek *Zîr. Nn. Bw.* Awî 1. Kergê korîy bolkî erdo şilek di coyênê.

şileki *Zîr. Nm. Bw.* Simorê. Ez zêdê şileki qizilvankî ra jî hez kena.

şiley *Nm.* Lêşiney, leyminey, nepakey. Şil/i bîyayeni, wesfê şilan ci ro bîyayeni. *Tr. Kirlilik.* Şiley ra şiley jî ferq keno. 2. *Nm.* Çîplaxey, viraney. *Tr. Çıplaklık.* Verî şiley, koley û carîyan rê edet bî. Labelê nika jî bîyo tersê ci.

şilêr/i 1. *N.* Leymin/i, lêşin/i. Çî/keso ki; ci ser o leymûlêş û gemar esto, gemarin o, leymin o, lêşin o. *Tr. Kirli, pasaklı.* Şilêr do şitî mîyan nêkewo, eger ki hinî nêbo, ez ey nêşimena. 2. *N.* Viran/i, çîplax/i. Çî/keso ki; wesfê şilan û şilêran ci ser o esto, leymin o, lêşin o, gendûgemarin o. *Tr. Çıplak.* Keso şilêr do do xwu mehfeze bikero.

şilêrey 1. *Nm.* Leyminey, lêşiney, nepakey. Şilêr/i bîyayeni, wesfê şilêran ci ser o bîyayeni. *Tr. Kirlilik, pasaklılık.* Şilêrey di kes do şerm bikero. 2. *Nm.* Viraney, viran/i bîyayeni, wesfê viranan ci ser o bîyayeni, çîplaxey, çîplax/i bîyayeni. *Tr. Çıplaklılık, müstehcenlik.* Şilêrey di jî eger ki nêşermayo, deha çîyên ra jî nêşermayêno. Şermê rîdê ci guneno erro.

şilik *An. Nn.* Şiltik, mil, pey ra vîye, vile, berzîn. *Tr. Ense.* Şilikê ci do ci ra cibîyayê, axirî ki reya.

şiliki *Zîr. Nk. Nm.* Babetên erûgên a bol mizê ya werdî ya ki bolkî darandê mêşan mîyan di bena. *Tr. Çoğunlukla meşe ağaçları içerisinde olan, ekşimtırak bir tadı olan bir çeşit üzüm.* Şilikîy besteya Çewliki dewda Darahênî (Genci) Kavar di esta. Şiliki zaf tirş a.

şilikî *Ş. Nn.* Şolik, çimzirq, xilt. Mîrê awikinî tewqi ser o sûr kenê û peyşnenê. Dima jî erzenê ribdê girênayeyî mîyan. No, hem şîraneyên o, hem jî şamîyên a. *Tr. Şıllık tatlısı.* Na vajeki Dimilî ra kewta Kirdasî mîyan, Kirdasî ra jî şîya Tirkî mîyan. Çunkî "o" bi tenganeya beno "i", labelê "i" bi herayey a nêbeno "o."

şilî 1. *Cog. Nm.* Yaxer, varen, variş, baran, dijni,

decne, dejne, reya. *Tr. Yağmur.* Şilî esta. Qando ki şima hî nêbê, xwu rê baranî berê. 2. *Cog. Nm.* Şilayî, varenî, yaxerin bîyayeni, varenîyey, dijnîyey, baranîyey, reyayey. *Tr. Yağmurluluk, yağışlılık, ıslaklılık.* Şilî di kes hî beno, wişkayî di nêbeno.

şilîyaye/ê *N.* Viranbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo viran. *Tr. Çıplak hale gelen, soyunan.* Şilîyayêndo ze bêterê Ellahî ray ser o vinderd bî, nêşermayayê jî bermayê.

şilîyayeni *f. M.* Şilîyayîş. Viran bîyayeni, kesî ra çina vijîyayeni yan jî kewteni. *Tr. Çıplaklaşmak, soyunmak.* Şilîyayeni di kes xwu ra şermayêno.

şilîyey 1. *Cog. Nm.* Varenîyey, yaxer bîyayeni, hewayo biyaxer. *Tr. Yağmurluluk.* Şilîyey di kes kirosan hêdî û bi balkeş biramo. 2. *Nm.* Hîyey, hî bîyayeni. *Tr. Islaklık, hava durumunun yağışlı olmasından yerlerin ıslak olması.* Şilîyey di kes terrîşêno. Kes do hêdî hêdî ray ra şiro, linganê xwu kilm bikilm bierzo.

şilnaye/ê *N.* Viranbîyaye/ê. O/çîyo ki jewî kerdo viran, bîyo viran. *Tr. Soyulan.* Merdimêndo şilnaye çebîya bî kinardê ray, înan do werzanayê, ê xwu ra tersay; nêşa werzano.

şilnayeni *f.* Şilnayîş. Viran kerdeni, çîplax kerdeni. Çina yan jî çîyê ci yê xwuradayîşî, ci ra veteni. *Tr. Soymak.* Şilnayeni di merdim tepêşîyo, do bierzîyo hepisxane.

şiltik *An. Nn. Bw.* Şilik. Mil, pey ra vîye, vile, berzîn. Şiltikdê ci ser o demaşkulên est bî, axirî ki ci nêperra.

şilûşelpik/i *N. Bw.* Hîhulok/i. Senîn ki yaxerî şîş kerd, ma pêro bîy şilûşelpikîy.

şilûşelpikey *Nm. Bw.* Hîhulokey. Kaşka şima jî a şilûşelpikey ser o bidîyayê!

şilût/i *N.* Virtûviran/i, rûtûrepal/i. *Tr. Çırılçıplak.* Jewî va: Mêrdekêndo şilût mi ortedê deştênda sîya di dî. 2. *N.* Tipûtenîya. *Tr. Yapayalnız.* Mi rê neheqey kerdi, hembazan ci rê nêverda, şilût mend.

şilûtey 1. *Nm.* Virtûviraney, rûtûrepaley. Qandê xwuradayîşî ci ser o qethan tebayên çinêbîyayeni. *Tr. Çırılçıplaklık.* Şilûtey exlaqê însanan xerpnena. 2. *Nm.* Tipûtenîyayey, tipûtenîya bîyayeni. *Tr. Yapayalnızlık.* Şilûtey di heyatê kesî zirar vîneno.

şilwalindî *Teks. Nm.* Şîlabendi, şilabendi, şelamûndî, şilamûndî, şelwermûndî, doxînî. Layo mûnde yo ki kes keno pisada şelwaran û pa şelweranê xwu, xwu bi mêrî yo vindarneno. *Tr. Uçkur, şalvar bağı.*[1]

şilwêl 1. *Nn.* Babetên deştenî ya ki; enca xwu, tim bin ra danê piro û ser ra vejenê. Labelê cayo dirate tim mîyan di maneno ki cadê diratî ra hem çîyên nêrijîyo, hem jî fina nêaşkawîyo. Na deştenî timûtim jî kenaran di bena. *Tr. Dikişi/ipliği sürekli alt taraftan atılan ve üstten çıkarılan, ipilikleri gizli bırakılan bir çeşit dikiş biçimi.* 2. *Nn.* Tey çewt kerdeni, derzo ki kes finên derzinîyeri çekeno bi ci û bin ra vejeno û fina dekeno de. *Tr. Büklüm.* Na derzinîyeri bi derzînikî ya bişilwêlnê ki ci ra nêkewo û kesî nigîra nêşiro.

şilwêlîbîyaye/ê *Teks. N. Bw.* Şelîyaye/ê. Gereg ki çinayo şilwêlîbîyaye wina ver nêerzo.

şilwêlî bîyayeni *Teks. f. M.* Şilwêlîbîyayîş. *Bw.* Şelîyayeni. Çiçî ki bîbî şilwêlî pêro jî aşkawîya bî.

şilwêlîkerde/ê *Teks. N. Bw.* Şelnaye/ê. Ellah zano ki o panceyo şilwêlîkerde do newedera şilwêlî bo. Çunkî weş nêşilwêlîyayo.

şilwêlî kerdeni *Teks. f. M.* Şilwêlîkerdiş. *Bw.* Şelnayeni. To çiçî ki kerd şilwêlî, pêro jî aşkawîya.

şilwêlîyaye/ê *Teks. N. Bw.* Şelîyaye/ê. Çîyo şilwêlîyaye gereg ki deha weş xwu bimojno, tew gêrîyayo.

şilwêlîyayeni *Teks. f. M.* Şilwêlîyayîş. *Bw.* Şelîyayeni. Mi şilwêlîyayenda ci ya tepîya bol ecibna.

şilwêlnaye/ê *N. Bw.* Şelnaye/ê. Çîdê şilwêlnayî ra, o nê, ez hez kena.

şilwêlnayeni *Teks. f. M.* Şilwêlnayîş. *Bw.* Şelnayêni. Kaşka şima verî bişilwêlnayê.

şilwêlnok/i *N. Bw.* Şelnok/i. Şilwêlnokê ci weş bo, şilwêlnayena ci do jî weşi bo.

şilwêlnokey *Teks. Nm. Bw.* Şelnayeni. Wa şilwêlnokeyda xwu ra şerm nêkero, ey xirabêrîy jî estê.

şima *Nb.* Bolekey di nameyê didiy, nameyo bolek, o ortekên. Ma, şima, ê. *Tr. Siz.* Şima do kotî bi ma ya bêrê? Qe beno ki ma pey di nînê.

şima ki *H.* Eger şima, şayet ki şima, ki şima. Wexto ki kes keno bi şert a bi vajekda "şima" ya qiseyên bikero vajêna. Şima ki şî, wexta ez vana şima camêrd ê.

---

1 Na vajeki, şelwermûndî ra xeripîyaya. Şilwalindî, peme ra virazêna. Peme sifte bi qews a cenêno. Nê pemedê cendeyî ra fitalîy virazenê. Fitalan bi dolab a rêsenê. Ney jî kenê diqat û nê fitalanê diqatan bi dolab a tadanê û anê wezîyetdê di giştîy hera û hendê mîtroyên vêşêrî jî dergî ser. Qalineya şilwalindî hendê qelemên a. Herûnda lastikî di debêna pisada şelweran mîyan.

şimite/ê *N.* Şimîyaye/ê. Çîyo awikin o ki jewî şimito. *Tr. İçilen.* Çîyo şimiteyo nêercîyaye do bi şikildê ariq û destawî ya fina bierzîyo teber.

şimiteni *f. M.* Şimitiş. Çîyanê awikinan bi rayda qir a war kerdeni. *Kur. Vexwarin. Tr. İçmek.* Ez awi şimena, o bîn araqî şimeno, o bîn cixara şimeno, hergi merdim miheqeq çîyên şimeno.[1]

şimîyaye/ê *N. Bw.* Şimite/ê. Çîyo şimîyaye do ci rê biercîyo.

şimîyayeni *f. M.* Şimîyayîş. Kişta jewî ra, kişta çîyên ra zêdê çîyêndê awikinî ya war şîyayeni. *Tr. İçilmek.* Erdî di awi şimîyayeni û merdimî di jî koteki nêwerîyayeni weş a.

şimîyey *Nm.* Şimî bîyayeni, wesfê çîyandê şimîyan. Çî/keso ki şimêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İçecek, meşrubat.* Ez a kena şimîyeyda ci ser o palikêr ba.

şimûndî *Teks. Tib. Nn.* Layo barî yo ki mûyandê bizan ra virazîyayo û dima beno pêser û ci ra layêndo qalin virazêno û fina verî bi ladê ci yê barî ya, layê emeletî virazîyayê, wezîfeyê emeletî vînayê. *Tr. Keçi kılından elde edilen ince urgan. Bu ince urganlar birleştirildiğinde şerit türü ipler oluşmaktadır.* Şimûndî do pêt bo ki, wezîfeyê birnayeni bivîno.

şinas/i *N. Bw.* Şînas/i. Merdimêndo şinas bî. Eger nêşinasîyayê, ma pey nêweriştê nêroniştê.

şinasîyaye/ê *N. Bw.* Silasîyaye/ê. Merdimo şinasîyaye gereg ki deha xwu nênimno.

şinasîyayeni *f. M.* Şinasîyayîş. *Bw.* Silasîyayeni. Ki ti finê şinasîyayê, tew a ja di mevindi.

şinasnaye/ê *N.* Şînasnaye/ê, silasnaye/ê, xomal/i, ê bînan ra vete/ê. *Tr. Tanınan, tanınmış olan, tanıdık, aşina, bilinen.* Merdimo şinasnaye, do çi xwu bido şinasnayeni ki?

şinasnayeni *f. M.* Şînasnayeni, silasnayeni, nasnayeni, nas kerdeni, zanayeni, pêser ardeni, pêra veteni. Wexto ki kes bivîno, kes şeno bizano ki kam o. *Tr. Tanımak.* Mi senîn ki dî, mi şinasna.

şinasnok/i *N.* Şînasnok/i. Kes/çîyo ki; kesan yan jî çîyan nas keno, pêra vejeno, ferq keno. *Tr. Tanıyan, farkeden.* Kê ki vato şinasnok o, bextê xwu erzeno.

şinasnokey *Nm.* Şînasnokey, şînasnok/i bîyayeni, wesfê şînasnokan tey bîyayeni, şinasnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; tayên kes yan jî çîyan şînasneno, ferq keno, pêra vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tanıyan, bilen, farkeden.* Boka şima kes şinasnokeyda ci ra haydarîy nîyê.

şinga pergiji *Nk. Nm.* Babetên şing a ki, perrê ci gijikin ê, kokê ci çinî yo, rîçan ser o bena girdi *Tr. Kıvırcık yapraklı, yenilebilir, tatlı olan bir çeşit ot.* Mi şinga pergiji nêdîya yan jî nîna mi vîrî.

şingi *Nk. Nm.* Vaşêndê werdî yo şîrinok o ki perrê ci dirate yê, kokê ci derganey ser beno gird û derg o. *Tr. Uzun ve yırtık yapraklı yenilebilir, tatlı bir çeşit ot.*

şiqi *Teks. Nm.* Çîyênda ravistenî ya, dergûbarî ya. *Tr. Kilim, yolluk.* Ma do şiqa xwu rafînê û ser o ronişê.

şiqoqêri *Nk. Nm.* Dara şiqoqan, dara miroyandê zûrayîyan, miroyêrê perpûn nêkerdey, miroyêra zûrayî. *Tr. Yaban armudu ağacı.* Emserr hend şiqoqîy bi şiqoqêrda ci ya nêtepiştîy bî.

şiqoqi *Nk. Nm.* Bolkî bi bolekeyda ci ya (şiqoqîy) vajênê. Miroyê zûrayî yê, miroyê kovî yê, miroyê koyî yê, miroyê gem ê. Nê miroy, gema xwu bi xwu benê. *Tr. Yaban armudu.* Şiqoqên ci dest kewo, o jî şeno bûro.

şiqoqîy *Nk. Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şiqoqi. Şiqoqîy kerrandê welatdê ma di benê.

şirawite/ê *N.* Şirawnaye/ê, şawite/ê, şawinaye/ê, rişte/ê. Çî/keso ki jewî rişto. *Tr. Gönderi, gönderilen.* Vanê çîyo şirawite, do pey di bêro. Çunkî edresê ci çep o.

şirawiteni *f. M.* Şirawitiş. Şirawnayeni, şawiteni, şawinayeni, rişteni. Çîyên yan jî kesên, cayên ra canakî hewale kerdeni yan jî karê riştişî kerdeni. *Tr. Göndermek.* Eger mi nêşirawitayê, şima nêşayê bigîro.

şirawîyaye/ê *N.* Şirawite/ê, rişte/ê, rişîyaye/ê, şawîyaye/ê, şawite/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a cayên ra vera canakî rişîyayo, şirawîyayo, hewaleyê ûjay bîyo. *Tr. Gönderi, gönderilen.* Vanê kolîyê ci yo şirawîyaye bîyo vinî, înan jî gere kerdo.

şirawîyayeni *f. M.* Şirawîyayîş. Rişîyayeni, şawîyayeni, hewale bîyayeni. Bi destdê kesên yan jî çîyên a rişîyayena kesên yan jî çîyên. *Tr. Gönderilmek.* Finê ki kes bişirawîyo, kes do pey di gami nêerzo.

şirawnaye/ê *N.* Rişte/ê, şinawite/ê, şirawite/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî rişto, hewaleyê cayên kerdo. *Tr. Gönderi, gönderilen, havale edilen.* Çiçîyê şima yo şirawnaye bîyo vinî ki, şima yê şinê dadgehi?

şirawnayeni *f. M.* Şirawnayîş. Şirawiteni, rişteni,

---

1 Cixara şimêna, titûn û nargile ancêno.

şinawnayeni, şinawiteni, hewale kerdeni. Kesên yan jî çîyên cayên ra vera canakî riştеni, ray cidayeni. *Tr. Göndermek, havale etmek.* Eger mi bişirawnayê, mi do bivatayê mi şirawito. Labelê mi nêşirawnayo.

şirdaye/ê *N.* Şîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şîyo yan jî o yo şino. *Tr. Giden.* Şima yê kesdê şirdayî ra se vanê? Biewnîyê nêşirdayî ra.

şirdayeni *f. M.* Şirdayîş. Şîyayeni, hereket kewten û vera vernî luwayeni. *Tr. Gitmek.* Eger bişirdayê, ey do bidîyayê.

şirgîn/i 1. *N.* Xurt/i, giran/i, zordar/i, biqewet/i, hêldar/i, hêlwan/i, hêlewan/i. O/çîyo ki qewet û qudretê ci esto û ney di giran o. *Tr. Güçlü, kuvvetli, zorlu.* Merdimo şirgîn nêvano neheqey meki. Çunkî o heqgînên o. Sawê ci ser o bîyo şirgîn (giran) 2. *N.* Qehrîyaye/ê, xezebkar/i. O/çîyo ki qehr û xezebê ci bol o û şeno bikero jî. *Tr. Şiddetli, celalli, kızgın.* Ellah, a roja Sodom û Gomorey di, ûjay ser o şirgîn bî, ser o ame xezeb. Çunkî şarê ûjay xwu şaş kerd bî. 3. *N.* Gîrgîn/i, giran/i. Çî/keso ki derênikê ci bîyo bol, bîyo giran, şîş kerdo, şidîyayo. *Tr. Yoğun, kesif, yoğun, şiddetli.* Ûja di finêra di kesîy erzîyay pê. Dima ûja di merdimîy bîy bolîy, lej bî şirgîn.

şirgîney *Nm.* Xurtey, giraney, zordarey, hêlwaney, hêlewaney, biqewet û qudret bîyayeni, zordestey, qewet û qudretê ci çîyên rê bes kerdeni. *Tr. Güçlülük, kuvetlilik.* Şirgîneya ci ya ci rê bes nêkena, o do kotî mi bireyno? 2. *Nm.* Qehrîyayeni, xezeb amîyayeni, xezebkarey, xezebê ci bol bîyayeni, şîşkerde bîyayeni, pirbîyaye bîyayeni, pir bîyayeni, hêl, qewet, zordarey û şayeni ser o bîyayeni. *Tr. Şiddetlilik, kızgınlık, celadet.* Eger Ellahî ser o şirgîney çinêbo û qulî ser o jî şirgîney bibo, zulm û zordarey û fêsadey vijêna. 3. *Nm.* Şirgîney, giraney, şidîyayeni, şidîyaye bîyayeni, derênikê ci bol bîyayeni. Çî/keso ki; giraney ser o bîya boli, şîş kerdo, kes deha rew rewî nêşeno bi otesîda ci ya bêro. *Tr. Tazyikat, yoğun, kesafet, azan, şiddetli, şiddetlilik.* Ez şirgîneyda qonferansî ra tersaya. Mi va ma do nêşê ser ra bêrê.

şirib *Tib. Nn.* Darîyo şîreyîn o awikin. Dermanê qeçekan o şîrin o ki bi şikildê awênda hest a virazîyayo. *Tr. Şurup.* Vanê filan şirib kixî rê bîranbîr o.

şiribê dejî *Tib. Nn.* Şiribê tewateyî, şiribê tewatişî, şiribê tewateni. Şiribo ki qandê tewatişdê gandê kesî bolkî deyêno qeçekan. Darîyo awikin o, şîreyîn o ki bolkî qandê dejên, qandê tewatişên deyêno qeçekan. *Tr. Ağrı kesici şurup.* Mi, di koçikîy şiribê dejî da lajekî, dejê ci hema birna.

şiringa *Yûn. Ît. Tib. Nm.* Enjektor. Çîyo ki kes pa, aw yan jî darîyêndo awikin anceno yan jî bi derênikên a pilozneno û kutê gandê nêweşî yan jî perpûney di bikar yeno. *Tr. Enjektör, şırınga, iğne.* Eger şiringa çinêbîyayê, ma nêşayê a aweri a qulda tengi kero.

şiringakerde/ê *N.* Awa îlacina ki, bi şiringa ya kutê mîyandê gandê ci bîyaye. *Tr. Şırınga edilen, enjekte edilen, zerkedilen.* Darîyo şiringakerde, do şiro bi gandê weşan a bigeyro.

şiringakerdeni *f. M.* Şiringakerdiş. Enjekte kerdeni, mîyan kerdeni, zerre kerdeni, kutê zerrî kerdeni, zerre qulojnayeni, bi derzînîyên a çîyêndê awikinî zerre kerdeni. *Tr. Enjekte etmek, zerketmek.* Va: Mi do şiringa kerdayê, destê terrişîya, şî guna ci çimî ro.

şirîg/i 1. *N.* Şerîk/i, wertax/i, ortax/i. Kes/çîyo ki; bi çîyêndê kesî yo; malûmilkî di, xebat û pers bîyayîşî di bi kesî ya yo, hîssedarê kesî yo, malûmilk û dayîş û girotişê kesî pêmîyan do. *Tr. Şerik, ortak.* Îcab bikero kes her kesî rê, her kes jî kesî rê beno şirîg. Labelê ki ne kesên Ellahî rê, ne jî Ellah kesî rê beno şirîg.

şirîgey 1. *Nm.* Şerîkey, şirîgîni, şirîgîney, wertaxey, ortaxey. Çîyên di bi çîyên a, bi kesî ya wertax bîyayeni, pêya karên kerdeni. *Tr. Ortaklık, şirket olmak, iştirak etmek.* Şirîgeya ci weş ravêrdi. Mêrdekan pê nêtewna û pêra abirîyay. Qenê eger îcab bikero, fina şenê pîya şirîgeyênnakî bikerê. 2. *Sos. Nm.* Şirîgîni, şirîgîney, şirîg/i bîyayeni, keyeyên mîyan di veyv û gorim û vistirî bîyayeni û goreyê pê wezîyetê pêdi bîyayeni. *Tr. Ev halkından kaynana, gelin ve görümce olma ve birbirilerine göre birbirinin bazı ortak rolleri bulunmak.* Veyva keyîya werdî va: Eger şirîgey ra nêbîyayê, mi zanayê mi gorimda xwu rê se vatê. Labelê ez a şarî mîyan di xwu ra şermayêna.

şirîgkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karê ci şirîgey a, şik û fikrê ci şirîg qebûl beno. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di bi şirîgey a muamele keno, bi fikîrdê şirîgeya hereket keno, Ellahî rê şirîg (ortax) qebûl keno yan jî bi nêzanayîş a winî vîneno. *Tr. Bir iş veya eylemde şirketlik anlayışı üzerinde olan, bu bağlamda hareket eden, şirketi ve ortaklığı kabul eden, Allah'a şirk, şirket, ortaklık koşan.* Gunayo tewro gird kufr o, înkar o. Eya tepîya şirîgkarey a. Reyayîşê merdimdê kafir û şirîgkarî çinî yo. Labelê karûgurweyandê nadinî di merdimo şirîgkar reyêno û kewno ser. Çunkî bê şîrket û şirîgkarey merdim zaîf

o, bolkî xwuserî nêşeno serkewo.

şirîgkarey *Nm.* Şirîgkar/i bîyayeni, bi şirîgey a hereket kerdeni, şirîgey ser o bîyayeni, karûgurweyandê xwu di, bi şîrketî ya, bi ortaxey a hereket kerdeni, wesfê şirîgey qebûl kerdeni, kesên yan jî çîyên xwuserî qebûl nêkerdeni, wesfê winasînî weş nêvînayeni, Ellahî rê ortax (şirîg) qebûl kerdeni yan jî bi no babet a wesfanê Ellahî şaş û çewt dîyayeni, karê ci şirîg û şirîgey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi şirîgey a hereket keno, Ellahî rê yan jî çîyên rê wertax qebûl keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şirk koşmak, şirket anlayışıyla hareket etmek, şirk koşma veya şirketli çalışmayı kendisine anlayış olarak kabul etmek.* Ez nêşena şirîgkareya ci jî bianaca xwu zerre.

şirîgmîras *Nn.* Mîraso şirîgî. Mîrasê dinya yo ki babet babetî cayan û qewman û şêligan û kesan ra ameyo û nafê ci hemini rê esto. Şik, edebîyat, îlim (zanîş) û seneat şirîgmîrasî ra yo. Şirîgmîras, ê cayên yan jî ê qewmên tenya nîyo, şirîgî yo, ê pêrin o, pêroyî yo. *Tr. Ortak miras.* Şirîgmîrasî ra, Mesela teker welatdê ma (Mezopotamya) di, matbaa û kaxit û qutupname û barût jî Çîn di virazîyayo. Zêdê nînan, babet babetî cayan û qewman mîyan di peyda bîyo.

şirît 1. *Teks. Nn.* Şerît. Reseno ki faroqe di, virazîyayo û tey naylon vêşîyo yan jî tey naylon vêşî nêbo jî bolkî sipe û qulorek o. *Tr. Şerit.* Şirîtê ci reya bî, estori sereyê xwu giroti bî şî bî. 2. *Nn.* Kîrîş. Cayo ki dêsîy pêya vinderîyayê, cayê dêsan û ê azmîndê banan o ki bi asinan a erzîyayo pê ki pê tepêşo. *Tr. Kiriş.* Şirîtê banandê nikayênan mezbût ê.

şirrika lewî *An. Nm.* Rêjika lewî. Lewî di cayo ki şirriki ci ra rêj bena, orteyê lewdê binênî di cayo ki gilêşkî ci ra rêj bena. *Tr. Alt dudağın ortasında bulunan girintili yer.* Şirika lewî ra gilêşkî war bîyê.

şirriki: *Nm.* Gilêşkî. Awa ki kesî bi şikildê gilêşkî ya kesî fekî ra rêj bena. *Tr. Salya. Akmakta olan salyaya denilir.* Şirriki ci fekî ra rêj bîyê.

şirri şirri *Nm.* Şîrrînî, şîrrînî, şîrrîney, şîrrînîyey. Vengê şirri şirrida awer û vengê çîyandê winasînan o. *Tr. Şarıltı.* Şiri şira awer û cîqi cîqa teyran kewti bî pêmîyan.

şirt *Nk. Nn.* Gezîyo salme yo ki kurfî ra virazîyayo. Şirt û şertikîya jew nîyê. *Tr. Çalı çırpı şeklindeki süpürge otundan yapılan kaba süpürge.* Şirtê ci, ci rê bes kerdê, labelê hemberîyanan nêverdayê ki ci rê bimano.

şirxe *Nn.* Gale, xurc. Heqîbeyo gird o ki ata nata erzêno her û qatir û bergîran ser û çî debêno de. Esas ney rê heqîbe nêvajêno, labelê zêdê heqîbî yo. Heqîbe werdî yo û bolkî însan erzeno xwu doşîyan ser û tûr û qetûrê xwu dekeno mîyan. Labelê şirxe bol gird o û erzêno her û qatir û bergîr û çîdê winasînan ser, çîyo bolane debêno de. *Tr. At, eşek, katır gibi hayvanların iki taraflı olarak atılan ve içine eşya konulan büyük heybe.* Şirexeyê ci çinêbî, cora karê ci bol ramit.

şit 1. *Zoo. Wş.* Çîyo sipe yo awikin o ki çiçikan ra, çijan ra, guhanan ra yeno û qandê werdokandê ci mûcîzeyên o. Bi Kirdasî ya vanê "Şîr. *Tr. Süt.* Şitê mari ci rê serê hemî çî yo. Qethan werdnakî herûna şitdê mari nêtepşeno. 2. *Zv. N.* Dimilî di pakey îfade keno. *Tr. Zazacada berraklığı, temizliği ifade eder.* Lajek zêdê şitî pak o.

şitabîyaye/ê *N.* Qeçeko/a ki şit ra bîyo/a, tûtek û pitek a ki deha şit ra kerda, do deha şit nêwero. *Tr. Sütten kesilmiş olan çocuk.* Qeço şitabîyaye, hewîni nêkeno.

şita bîyayeni *f. M.* Şitabîyayîş. Deha şit nêwerdeni, qeçekan mîyan di şitî ra vijîyayeni, gird bîyayeni, tût û pitey ra vijîyayeni. Bi destdê marda ci ya şitê ci birîyayeni. *Tr. Sütten kesilmek, bebeklik dönemini atlatmak.* Şita bîyayeni di, qeçek çîyêndê xwu yê bol û bol biqedr û biqîmetî vinî keno.

şitakerde/ê *N.* Şitrabirnaye/ê. O/a ki şit ra birnayo/ya, tûtek û piteka ki şit ra kerda. *Tr. Sütten kesilmiş çocuk.* Tûteko şita kerdeyo keno îspatey bermî ra vîra şiro.

şita kerdeni *f. M.* Şitakerdiş. Şitê ci birnayeni, ci şit ra kerdeni, deha şit ci nêdayeni. *Tr. Sütten kesmek.* Wexto ki kes qeçekî şita kero, kes do ci bi çînakî ya bixapêno ki qeçek pede nêşiro.

şitaşîyayeni *f. M.* Şitaşîyayîş. Şit ra birîyayeni, şitê ci birîyayeni, citê ci peysayeni. Mayandê biqeçekan di şitê qeçekan bixwu birîyayeni. *Tr. Sütü kesilmek, sütten olmak.* May bî nêweşi, şita şî. Keyneki herga ki şî, bî gidî.

şitbira *Nn.* Birayê kesî yo ki kesî pa eynî mari ra pîya şit werdo. *Tr. Süt kadeş.* Şitbirayê ci do bi ci ya bêro. Çunkî o bê şitbiradê xwu cayên nêşino.

şitbirayey *Nm.* Birarîna şitî. Eynî mari ra şit werdeni, şitî di bira bîyayeni. *Tr. Süt kardeşliği.* Şitbirayey di kes do pêdi xayîn nêbo, zêdê birarandê raştan bo.

şitdaye/ê *N.* Qeç/çîyo ki şit deyayo bi ci. *Tr. Kendisine süt verilmiş olan.* Şitdayî, şit kerd xenîmdê çimandê xwu. Qe maya xwu ya şitî, rojên jî şa nêkerdi.

şitdayeni *f. M.* Şitdayîş. Şit werden dayeni, şit ci

dayeni, şit ci rê şimitiş dayeni. *Tr. Süt vermek, süt içirmek, süt yedirmek.* May bê pawokî şit dana qeçekandê xwu. Labelê qeç do biewnîyo marda xwu ra.

şitdoşêri *Sn. Rob. Nm.* Şitdoşkari, makînaya şitî. Makînaya şit ditenî, makînaya ki pa şit doşenê. *Tr. Süt sağan, süt sağma makinası.* Eger înan bişayê şitdoşêrên biherînayê, karûgurweyê înan do wina pêmîyan nêkewtê.

şite/ê *N.* Şuwîyayeyê. Çî/keso ki; şuwîyayo, şoyayo. *Tr. Yıkanan.* Çuwalo şite, do hewadeyo ki; fina leymin nêbo. Şima eşto kulînan bin.

şitê heran 1. *Zoo. Nn.* Şitê heri. Şito kes heran ra gêrêno, şito ki heran ra yeno. *Tr. Eşek sütü.* Şitê heran nêwerêno. Labelê sîpandê ci rê bîranbîr o. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di sebebê totikvaley o, sebebê axmaxey o. *Tr. Zazacada ahmaklık, geri zekalılık sebebi ve işaretidir.* Merdimandê tede mendan rê vanê: Ma to şitê heran werdo?

şithelal/i *N.* O/çîyo ki şîretêndo weş giroto, terbîyeyêndo helal giroto, helal û heramî zano û pêra abirneno. *Tr. Temiz kişi, sütü helal olan, her yönüyle temizliği alışkanlık haline getiren.* O merdimo şithelal, do xwu şaş nêkero; do raştî weçîno.

şithelaley *Nm.* Hergi ca di, helalî tercîh kerdeni, terbîyeyo raşt giroteni, şîreto raşt giroteni, helal û heramî zanayeni û pêra abirnayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyandê xwu di rind û weş û hewl û raştan weçîneno, şîretê ci helal o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Her yönüyle temiz olmak, helal ile haramı birbirinden ayırtmak, haram yememek.* Şithelaley sûkên a.

şit helalkerdeni *f. M.* Şithelalkerdiş. Şitê xwu helal kerdeni, heqê xwu helal kerdeni, keda xwu helal kerdeni. *Tr. Sütünü helal etmek, hakkını helal etmek.* Şitê xwu kes do helal kero ki kesî qiri di nêmano.[1]

şitheram/i *N.* Kes/çîyo ki; şitê ci helal nîyo, heram o; şîretî ra kemî yo, terbîyeyê ci bes nêkeno, usûlan ra teber o, karûgurweyê ci şarî ra teber o, ci ra çî û karo heram pawêno. Kes/çîyo ki; ma û pêrdê ci ra karûgurweyo heram kerdeni mimkun a û pawêno, bi heramwerey a, bi kardo pîs a şit û şîretê ci di kemaney peyda bîya. *Tr. Sütü bozuk, sütüne haram girmiş olan, terbiye veya eğitimden yoksun, kendisinden kötülük veya yüz kızartıcı iş ve eylemler beklenebilen.* Şima do bi ê merdimdê şitheramî ya bawerey nêkerdê.

şit herambîyayeni *f. M.* Şitherambîyayîş. Şitê ci heram bîyayeni, terbîye û îzan û şîretî ra yan kemî bîyayeni yan jî çewt cideyayeni. *Tr. Sütü bozuk/haram olmak, terbiyeden yoksun olmak, eğitimi eksik veya yanlış olmak.* Eger şitê ci heram bîyayê, nê karûbarê weşîy nêkerdê.

şitheramey *Nm.* Şitheram/i bîyayeni, şitê ci heram bîyayeni, terbîye û şîretî di kemaney bîyayeni, ci ra şarî ra teber bîyayeni, usûlan ra teber bîyayeni pawîyayeni, karûgurweyo heram kerde bîyayeni, wesfê terbîyedê heramî tey bîyayeni, marûpêrî ra kişta terbîye û şîretî ra xirabey pawîyayeni. Şitê kesî senîn ki beno heram, bi o babet a bîyayeni, xeripîyayeni. *Tr. Sütü bozuk olmak. Terbiye ve eğitimden yoksunluk.* Ma kesî tey şitheramey nêdîya.

şit heramkerdeni 1. *f. M.* Şitheramkerdiş. Heqê helal nêkerdeni, heqî xenîmê çimandê ci kerdeni. Qandê qeçekandê xiraban, şitî heram kerdena mayan. *Tr. Sütünü haram etmek, hakkını haram etmek.* Eger ki; a do şitê xwu mi rê heram kero û helal nêkero; wa qe sifte ra nêdo mi. 2. *f. M.* Şit heramkerdiş. Qeyret nêkerdeni, bê qeyret kar kerdeni, o ki do ci ra bêro ey nêkerdeni, keda xwu helal nêkerdeni, heram gurwîyayeni. *Tr. Elinden gelebilecek bir işi, esirgemek, yapmamak, helal çalışmamış olmak.* Ey şitê xwu kerd heram. Ey ra hewna bol ameyê, ey şeş paran ra ancax parên kerda.

şitili *Nk. Nm. Bw.* Şitli. Eger to dest di şitilênda to ya karitişî bena, bikari.

şitli 1. *Nk. Nm.* Şitili. Boleka ci "şitlîy" ê. Dara werdî ya ki; hewna hendê şivênda werdêk a. Dara werdî ya ki; do hewna cadê ci yê esîlî bikarîyo. *Tr. Fidan.* Şitla darerda mişmişan do bikarîyo ki hewna mişmişêri bo. 2. *Nm.* Şiva daran a hî ya werdî ya barîyeki. *Tr. Yaş ağaçların ince ve kesilmiş dallarına verilen isim.* Şitlên ci dest di bî, pa çarwey ramitê.

şito awin *Zîr. Nn.* Şito awikin. Şito ki hest nîyo, şito ki tede awi vêşî ya. *Tr. Yağlı olmayan süt, ince süt, sulu süt.* Şito awin do vêşî ron nêdo.

şito germ *Nm.* Şito ki jewî kerdo germ. *Tr. Sıcak süt.* Kes do sawî di şito germ bişimo ki, ci rê naf bikero.

şito hazir *Zîr. Nn.* Şitê mîyandê paketan, şitê mîyandê qutîyan. *Tr. Hazır süt, paketlenmiş süt.*

1 Nê maney mîyan di ewêzîya şitdê mari û ê şitmari kerdiş, înan razîkerdiş û eger îcab bikero heqê şitwerdişdê înan dayîş jî esto.

Şito hazir pak o. Labelê bi mi ki; o bîn deha tamweş o.

şito hest *Zîr. Nn.* Şito ronin, şito rûwenin. Şito ki ronê ci bol o. *Tr. Kesif süt, yağlı süt, kalın süt.* Şito hest, tim jî deha weş o.

şito qesîyaye *Zîr. Nn.* Şito ki; germ kerdeni di qesîyayo, germ kerdiş di herimîyayo. Şito qesîyaye nêerzêno, ci ra loriki vijêna. *Tr. Kesilmiş olan süt. Böylesi olan sütten ancak lor peyniri yapılır, bu süt atılmaz.* Şito qesîyaye ra ma loriki vejenê.

şito xax 1. *Nn.* Şito nêgirêneyaye. Şito ki nêgirêneyayo û xax mendo. Şito ki kesî giroto yan jî dito û dest pa nênayo. *Tr. Ham süt, işlenmemiş süt.* Ez bixwu şitdê xaxî ra hez kena û şena bişima. 2. *Zv. Nn.* Bêemeley, bêbawerîyey, xeşîmey, ecemîyey. Tey îhtîmalê çewt û şaş û xetay bîyayeni. *Tr. Acemilik, tecrübesizlik, güvensizlik, ham süt içmişlik, yanlış yapma ihtimali olmak.* Beno jî beno. Çunkî însan o, şito xax werdo!

şito xax şimiteni 1. *f. M.* Şito xax şimitiş. Şito xax werdeni, şito nêpewte werdeni, şito nêgirêyaye şimiteni yan jî werdeni. *Tr. Ham süt içmek.* Verî ma şuwanîni di şito xax bol şimitê, ma nêşayê wextê germ kerdişî bivîno. 2. *Zv. f. M.* Şito xax şimitiş. Şito xax werdeni. Bêemel bîyayeni, ci ra xeta û çewt û şaş û xirab û nehs pawîyayeni, îhtîmalê xetayan bîyayeni. *Tr. Güvensiz olmak, yalan veya yanlış yapma ihtimaline sahip olmak.* Keno jî keno. Çunkî şito xax şimito.

şito xax werdeni *f. M. Zv.* Şito xax werdiş. *Bw.* Şito xax şimiteni. Keso ki şito xax bûro, ey ra xeta û zûr û çewt jî pawêno.

şitpirogunaye/ê *N.* Şit ci rogunaye/ê. Kes/çîyo ki; şit şimit (werd)o û no şit gunayo piro (ci ro), pa yan bî emel (vîjikî) yan jî zêdê ney bîyo zehêrokî. Kes/çîyo ki; şit ro ci nêameyo û ci ra vînayo, pey bîyo vîjikî. *Tr. Süt dokunan, sütten zarar gören.* Qeçeko şitpirogunaye do berîyo doktor ki şit pirogunayîş ravey nêşiro.

şitpirogunayeni *f. M.* Şitpirogunayîş. Şit ci ro gunayeni, şitî ra zirar dîyayeni, şit oci nêamîyayeni, şit ci ro zehêrokî bîyayeni. Bolkî tûtek û pitekan di şitî ra zirar dîyayeni. *Tr. Sütten zarar görmek, kendisine süt dokunmak, sütten zehirlenmek.* Pîyê marda ci merd, may bol qehrîyê, şitê may guna piro. Çendên o ma yê benê doktorî o yo weş nêbeno.

şitrakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; şitê ci werzanayo, ci ra şit dûrî visto, şitî ra kerdo mehrûm. *Tr. Sütten mahrum kılınan.* Qeçeko şitrakerde û şit ra nêkerde jew nêbeno.

şit ra kerdeni *f. M.* Şitrakerdiş. Şitî ci rê vêşî dîyayeni, şitî ra mehrûm kerdeni. *Tr. Sütten mahrum kılmak.* Manga ma roti, ma şit ra kerdîy.

şitşimite/ê *N.* Kes/çîyo ki; şit şimito, şit werdo. *Tr. Süt içen.* Qeço şitşimite û şit nêşimite kotî do ageyrayîşî di jew bo?

şit şimiteni *f. M.* Şitşimitiş. Şit werdeni. Bi lew û fekî û azmîndê fekî ya şitê însanan yan jî ê heywanan şimiteni, xwu zerre anteni. *Kur. Şîr vexwarin. Tr. Süt içmek.* Ki tenekên bo jî şit bişimitayê, wina gidî nêmendê.

şitway *Nm.* Wayşiti. Waya kesî ya şitî, waya kesî ya ki marda kesî ra nîya. Labelê kesî, bi ci ya marên ra şit werdo. *Tr. Süt kız kardeş.* Şitwayê ci û wayê ci yê bînîy ci rê jew ê, înan pêra nêabirneno.

şivanverşanaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şanayo şivan ver, bi şivan a ser o pêser o pêser o amordê, bi şivan a kerdo mehkem, bi şivan a mehkem visto; zêdê torg û zîpikan a ser o şivîy amordê. *Tr. İnce sopalarla şamaroğlanına çevrilen, çok dövülen.* Ellah xeyr! Ma to o hero şivanver şanaye kerd gêj, o do kotî bişo barî ver kewo?

şivan ver şanayeni *Zv. f. M.* Şivanverşanayîş. Bi şivan a pêser o pêser o pirodayeni, bi şivan a mehkem kerdeni, bi şivan a mehkem visteni, şivan ser o zêdê torg û zîpikan a varnayeni, bi şivan a ser o amordeni. *Tr. İnce ve yapılı olan sopalarla, şitillerle dövüp şamaroğlanına döndürmek.* Lajek bi şivana kewt ser, şana şivan ver, fina jî ar nêkerd. Peynî qeçêndo bêar o.

şivanxapoki *Zoo. Nm. Bw.* Şaxanpoki. Şivan xapoki do dima biremo.

şivi *Nm.* Çuweyo barî û tern(hî) o ki; bi dûzanên a virazîyayo. Çuweyo tern o barî. *Tr. İnce, yaş ve yapılı sopa veya çubuk.* Şivi şuwanî dest di bî, pa dayê mîyan ro.

şiwîyaye/ê *N.* Şuwîyaye/ê, şoyaye/ê. O/çîyo ki; şuwîyayo, xwu şito, jewî şito, bi aw a şuwîyayo. *Tr. Yıkanan.* Kulavo şiwîyaye do, hettanî zimistanî nêroneyo ki newe bimano.

şiwîyayeni *f. M.* Şiwîyayîş. Şuwîyayeni, şoyayeni, bi destdê jewî ya, bi aw a şuwîyayeni, pak bîyayeni. *Tr. Yıkanmak, temizlenmek.* Şiwîyayeni, çîyênda bol weş a û şiwîyayeni îmanî ra ya.

şixre *Zîr. Nn.* Babetên şelagênda simerî ya ki; yan bi heywanên a yan jî bi di merdiman a wedarêna, şalênda (yan jî çîyêndo zêdê şali) hera agînê, dima darên dekenê ortedê na şaler û seranê na şaleri bi na dar a girêdanê û heywanên yan jî di merdimîy dekewnê bin û ancenê benê mereki.

Şixreyê simerî, şixreyê ziblî ûzn. zewmbî şixrey jî benê. *Tr. İki kişiyle çekilen bir saman veya hayvan gübresi vb. çekme düzeneğidir. Genişçe bir çulun ortasına bir mertek konulur, çulun uçları bu merteğe bağlanır, ortasında oluşan boşluğa saman veya benzeri bir şey doldurulur. Bu şekildeki oluşan yükü bir hayvan tek başına taşıyabileceği gibi iki kişi de biri önde, diğeri arkada olmak üzere merteğe asılı olan samanı veya yükü taşıyabilir.* Girdê ma pêro jî ma çiman vero kewtê şixrî bin. Qe beno ki; ma jî kewtê şixreyêndê werdî bin.

şixreyê/êya ziblî *Zv. N.* Kes/çîyo ki; nameyê ci bi xirab a vajîyayo, ci rê "şixreyê/êya ziblî" vajîyayo. Çunkî şixreyê ziblî pîs o, boyîn o, çîyê eştişî yo. *Tr. Kendisine büyük zibil torbası, kokuşmuş, kötü denilen.* Şixreyê ziblî! Ti yê çirê winî danê a piteki ro?

şixreyê simerî *Zîr. Nn.* Şixreyo ki kes pa simer anceno. Dezgeyê simerî yo ki yan heywanên yan kewno bin û anceno yan jî di merdimîy kewnê darerda ci ya wertekêni bin û ancenê. *Tr. Bir hayvan veya iki kişi tarafından çekilebilen bir saman düzeneği.* Verî dewijan bi şixredê simerî ya bol bol simer antê axuri.

şixreyê ziblî *Zîr. Nn.* Barê ziblî yo ki yan qandê heywanên bi şalên a yan jî qandê di kesan, bi şalên û darên a virazîyayo. *Tr. Hayvan gübresi çekilen bir hayvan veya iki kişi için hazırlanan özel bir düzenek.* Ez şena nê ziblî bi şixredê ziblî ya rojên di biqedîna.

Şîa *Teo. Er. N.* Şîayî, Îtîqad di mezhebêndo Şîî. Bolê ci Îran di esto. *Tr. Şia, Şiilik, Şii itikadı, Şiiliğe mensup olan.* Besteyê Şîay bolkî Îran di coyênê.

Şîayî *Teo. Er. N. Bw.* Şîa. Eger şîayî bîyayê, wina nimaz nêkerdê.

şîfadar/i *N.* Şîfayîn/i. Çî/keso ki; tey şîfa esto, pa şîfa esto, ci ra şîfa yeno, şîfa vila keno. *Tr. Şifalı, şifa veren, şifa dağıtan.* Vanê werdê şîfadarî bûrê ki şima şîfa bivînê.

şîfadarey *Nm.* Şîfayîney. Şîfayîn bîyayeni, şîfadar/i bîyayeni, pa şîfa bîyayeni, wezîfeyê şîfa dayeni kerdeni, tey şîfa bîyayeni, wahîrê/a şîfay bîyayeni, ci ra yan jî ci destî ra şîfa vijîyayeni. *Tr. Şifalılık, şifa vermek, şifa sahibi olmak.* Mi şîfadareya ci dîya, ez ci ra şubhe nêkena.

şîfakar/i *N.* Şafî. Çî/keso ki pa/tey şîfa esto, şîfa dano kesî, ci destî ra yan jî ci ra şîfa yeno bi kesî. *Tr. Şifa veren.* Şîfakaro tewro ravey Ellah o.

şîfakarey *Nm.* Şafîyey. Şîfakar/i bîyayeni, karê şîfay kerdeni, karê ci şîfa dayîş bîyayeni, şîfa dayeni, tey şîfa bîyayeni, pa şîfa bîyayeni, wahîrê/a wesfdê şîfay bîyayeni. Kes/çîyo ki; şîfa dano/a a o/a kes yan jî o/a çî bîyayeni. *Tr. Şifa vermek, şifalılık.* Ez şîfakareyda Ellahî tenya ra şubhe nêkena.

şîfawî *Nm. Bw.* Şîfaawî. Şîfaawî ra tenekên bişimitayê, do weş bîyayê. Labelê ki nêşimiti.

şîfayê xeyrî *Nn.* Kefaretê xeyrî. Şîfayo ki ci ra xeyr yeno yan jî ci ra xeyr pawêno. *Tr. Hayırlı şifalar, hayır beklenen şifa.* Ellah boka to rê şîfayê xeyrî bido Amîn.

şîfayîn/i *N. Bw.* Şîfadar/i. Eger şîfayîn bîyayê, qey do ci rê naf bikerdayê.

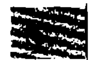
şîfayîney *Nm. Bw.* Şîfadarey. Şima hemini jî şîfayîneya ci dîya. Labelê şima nankorê ki şima qayîl nîyê ki şîfayîneya ci bivînê.

şîfoni *Teks. Nm.* Poşîyênda erdgirmitin a tenik a naylonin a ki bolkî bin ra porê cinîyan aseno. *Tr. Kadınların başlarına taktıkları ince ve çoğunlukla da alttan saçların görünebildiği bir başörtüsüdür ki daha çok kızlar bağlarlardı. Şifon bir bayanın kız olduğuna delil idi.* Keynekeri şîfona xwu anti xwu ser ki bivejîyo teber, kîberî vero meymanî peyda bî.

şîfonigirêdayeni *f. M.* Şîfonigirêdayîş. Şîfoni besteni, şîfoni pişteni, sere di şîfoni girêdayeni, bi serî yo şîfoni girêdayeni, şîfoni serî ser eşteni, sereyê xwu bi şîfon a pişteni. *Tr. İnce, naylon ve altı gösterebilecek olan bir çeşit tül bağlama ile başını bağlamak veya örtmek.* Verî keynekan şîfoni û cinîyan jî dolbendi girêdayê.

şîfonini *Nm.* Kesa (cinî, keyna) ki ci sereyo şîfoni esta, xwu bi şîfon a pişto, bi şîfon a sereyê xwu girêdayo. *Tr. Başında ince ve genellikle de altı gösterebilecek şekilde ince olan bir çeşit tül bağlayan kadın.* Ez a kena a keynada şîfonini rê vaja.

şîî *Teo. Er. N.* Qandê jewamoreyda ci *Bw.* Şîa. Mi bixwurê ferqê şîî û sunnî çinî yo. Beso ki wa goreyê Qur'anî û sunnetdê senîyyey bicoyo.

şîîyey *Teo. Nm. Bw.* Şîayey. Şîîyeyda ci rê delîlên esto yan çinî yo?

şîlabendi *Nm.* Şilwalindî, şelwermûndî. *Tr. Uçkur, şalvar vb. şeyleri bağlamada kullanılan bağ.* Şîlabendi do pêt bigirêdeyo ki kesî mêrî ra nêkewo.

şîlaf *Zoo. Nn.* Leteyêndê gandê heywanan o, uzwêndê zerredê heywanan o. Bi loqrandê barîyan an girêdeyayo. Sifte hewtqatik yeno, dima şîlaf, dima loqreyê barî, dima jî loqreyê qalinîy yenê. Werd hewtqatikî di hemirêno (firikêno), dima şîlafî di awikêno, beno hî û deha vêşî beno nermek û erzêno loqrandê barîyan

mîyan. Tîya di jî tehneyêno û erzêno loqrandê qalinan mîyan. Loqreyê qalinîy jî wezîfeyê xwu yê werdî vînenê tepîya erzêno teber. Nêweşîna şekerî şîlafî di virazêna. Şîlafî kenê wişk, dima soli kenê, ci ra meya virazenê. Verî şîlafî ra meya viraştê û meya ci dekerdê penîrî mîyan. Şîlaf (şîlav), cayê firik (hemir)nayen o, tey firik (hemir) esto, awênda kîmyewî ya, awa firikî ya ki çîyanê werdî firiknena. *Tr. Pankreas. Hayvanlarda sindirim sistemi içinde, gıdaların sulandırılmasında, salgılanmasında görev alan bir organ.* Şîlaf, werdî keno nerm û firiknayenda ci rê gengazey virazeno.

şîlan *Nk. Nm.* Sûrguli, sûrgulêri, sîrguli, sîrgulîy, sîrgulêri, sîrgulêrîy, şîlanokîy. Vilika şîlanokan. Meyweyêndo koyar o ki bi çaran a beno, cayê ci yê werdişî hendê seredê giştên o, serê ci dûz û sûr û mişmişî yo û zerreyê ci jî pûrtikin û bidendikî yo, tamê ci tenekên mize yo, dara ci gulêr a, tayên tellîyîn a. Latînî di ez winîyaya resimandê ci ra, bolkî zêdê "Rosa Canina" yê. Labelê şîlanîy meyweyê ci deha dergek o. Suwêreki di şîlanîy vakur, rojhelatê vakurî û rojawandê vakurî di estê. Kişta Qerexanî di, bi namedê şîlan a dewên jî esta (Şîlani) Arîye şîyayîş yan jî heywanan ver şîyayeni di ma werdê. Labelê çara ci tellîyêri bî, mîyan jî pûrtikin bî. Cora werdê ci bizehmet bî. *Tr. Kuşburnu.* Hembazêndê mi, nameyê keynerda xwu Şîlani naya pa.[1]

şîlanoki *Nm.* Şîlanokêri. Bolekê ci "şîlanîy" ê yan jî "şîlanokîy" ê. Dara şîlanan, dara ki pa şîlanîy benê, dara şîlanokan. Dara şîlanokan çar a, tellîyîn a, bolkî hendê bejnên a. *Tr. Kuşburnu, kuşburnu ağacı. Ağacı çalılıktır, Zazacada çalısına* şîlanok *ve meyvesine de* şîlan *denilir.* Vakurdê Suwêreki di, kişta Qerexanî, Şîlan (dewên) di şîlanokîy resenê. Qandê zanîşdê vêşî *Bw.* Şîlan.

şîlav *Zoo. Nn.* Zerre di parçeyêndê gan dê heywanan dê mişorî yo ki tede vaş firikêno. *Tr. Şırdan.* Şîlav do çerî bifirikno.

şîlik *Nn.* Orte, werte, tam mîyan. Eger kes bişo bipeymo, cayo ki heme cara hendê pê dûrî yo. *Tr. Orta, merkez, orjin.* Mi kerd ki şîlikdê çarî di pirodo, fina gunayê mi pey ame.

şîlikê çarî *An. Nn.* Tam ortê çarî, werteyê çarî. Cayo ki çarî mîyan di heme cara pêra zêdê pê dûrî yo. *Tr. Alnın ortası, alnın merkezi.* Şîlikdê çaredê veyver di, bengên est bî.

şîlmaxanverkerde/ê *N.* Sîllanverkerde/ê, sîllanvereşte/ê. Kes/çîyo ki; bi şîlmaxan a deyayo piro, erzîyayo şîlmaxan ver. *Tr. Şamar atılan, şamaroğlanına döndürülen, tokatlanan.* Ê kesdê şîlmaxanver kerdî ra, deha hewlîni mepawi. Çunkî o do, a xirabey bierzo xwu zerre.

şîlmaxan ver kerdeni *f. M.* Şîlmaxanverkerdiş. Sîllan ver kerdeni, şîlmaxan ver eşteni. Bi sîllan a pirodayeni. *Tr. Tokatlamak, şamar atmak.* Lajek kerd şîlmaxan ver, qe lajekî ra ne hes, ne jî bes vijîya.

şîlmaxanverkewte/ê *N. Bw.* Destanver kewte/ê. Ti vanê o merdimo bêar o şîlmaxanver kewte bişo fina nêro tîya?

şîlmaxanvernaye/ê *N. Bw.* Sîllanveranaye/ê. Kes do xortdê sîllanvera nayî ra biterso. Xort û sîlley bîyayeni.

şîlmaxi *Nm.* Sîlla. Bolekê ci "şîlmaxîy" ê. Koteka ki; kes bi mîyandê destandê xwu yê akerdenan, erzeno bi jewî. *Tr. Şamar, tokat.* Wa qe destekê mi bişikîyayê û wa mi şîlmaxên jî nêdayê piro! Mi şîlmaxên dê piro, ez deha bîya gunakari.

şîlmaxîbîyaye/ê *N.* Sîlleybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo sîlley, şîlmaxîy deyayê piro, bi mîyandê destan an rî û guman ra kotekîy werdê. *Tr. Şamarlanan, tokatlanan.* Kaşka şima şîlmaxî nêkerdayê. Çunkî merdimo şîlmaxîbîyaye di îzzetûnefs şikêno.

şîlmaxî bîyayeni *f. M.* Şîlmaxîbîyayîş. Sîlley bîyayeni, bi sîllan a kotekîy werdeni, bi mîyandê destan an rî û guman ra kotekîy werdeni. *Tr. Şamar atılmak, tokatlanmak.* Eger ez şîlmaxî bîyayê, mi zanayê mi se kerdê.

şîlmaxîkerde/ê *N.* Sîlleykerde/ê. Keso ki bîyo sîlley, bîyo şîlmaxî, bi mîyandê destan a rî û gumandê xwu ra kotekîy werdê. *Tr. Şamar atılan, tokatlanan.* O keso şîlmaxîkerde do çi wext fina bêro tîyanan?

şîlmaxî kerdeni *f. M.* Şîlmaxîkerdiş. Sîlley kerdeni, kotekî kerdeni, bi mîyandê destan a gum û rîdê jewî ro dayeni. *Tr. Şamar atmak, tokatlamak, sille atmak.* Kam ki jewî şîlmaxî kero, rojên o do jî raştê nê fêlan bêro.

şîlmaxîy *Nb.* Qandê jewekda ci *Bw.* Şîlmaxi. Kesî şîlaxîy mekerê ki wa xurteya ci nêbendîyo.

1 Şîlanîy û xîrokîy eynî ca di benê. Xîrokîy kokê ci dar o, eger nêbirneyo beno hendê bejnên. Labelê şîlanîy kokê ci barî yo, zêdê çaran o. Şîlanîy *"kuşburnu"* yê, xîrokîy *"kuşburnu"* nîyê. Hebê şîlanan, hebandê xîrokan girdêrî yê, hendê seredê giştên ê û dergek ê. Noqra xîrokîy meyweyê ci hendê teyên ê û qulorek ê. Çay şîlanan ra virazêna, xîrokan ra heta nika kesî nêviraşta.

şîlmaxîywerde/ê *N.* Sîlleywerde/ê. Kes/çîyo ki; sîlley bîyo, bi mîyandê destan a kotekîy deyayê piro. *Tr. Şamar atılan, tokatlanan.* Mêrdeko şîlmaxîwerde, do kûçî bivirno ki bişo şiro. Çunkî o yo şermayêno.

şîlmaxîy werdeni *f. M.* Şîlmaxîywerdiş. Sîlley bîyayeni, kotekî bîyayeni, kişta zerredê destan a gum û rî ra kotekîy werdeni. *Tr. Şamar atılmak, şamar yemek, tokatlanmak.* Kaşka ay jî şîlmaxî nêwerdayê. Çunkî tey ne îzzet ne jî nefsê cinîyey mend.

şîloq *Nk. Nn.* Fîloq. Babetên bûncikênda zûrayî ya. *Tr. Bir çeşit yabani havuç.* Erdan mîyan ra şîloqiy weqlanay.

şîmel *Zîr. Nn.* Başax. Camendeyê qezencdê kesî yê serdê erdî. Çîyê tene û cew û çîdo winasînîyo camendeyo ki arêkerdişê ci nêercîyayo û erdî ser o verdeyayo. *Tr. Başak.* Axay nêverda ki feqîr û fiqare xwu rê şimelê misrî arêdo.

şîmendîferi *Frz. Sn. Nm.* Trêni. Kirosaya ki bi loqomotîfî ya ancêna û rêwî û bolkî jî bar ancena. *Tr. Tren.* Şîmendîferi geça bi geça pêdimîya ya, raywan û baran ancena, na heti ra bi dilîya ya.

şîmşadi *Nk. Nm. Bw.* Dara şemşîri. Şîmşadi kotî di bikarîyo ûja beno awan.

şîn 1. *Baz. Nn.* Terazî, şînik. Çîyo ki kes pa giraney senceno. *Tr. Terazi.* Mi penîrê xwu dima şînî ser o set ki, di kîloy kemî yo. 2. *Nn.* Ez a, tazîye. Şîn, bi fesalênda dînî ya, merdimê xwu yê merdan wedarden a. *Tr. Taziye, yas.* Pîyê mi merd tepîya, ma şînê xwu kerd û laîlahe îllallah Muhemmed û resûlûllah weriştîy xwu ser.

şînas/i *N.* Şînas/i, şînasnaye/ê, silasnaye/ê. Kes/çîyo ki; şînasêno, silasêno. *Tr. Tanıdık, aşina, bildik.* Merdimêndo şînas bî, xerîb nêbî.

şînasber/i *N.* O/çîyo ki; timûtim persê hal û xatirdê kesî keno. *Tr. Sık sık hal hatır soran.* Merdimêndo şînasber o, kê ki kotî di vîneno persê ci keno.

şînasberey *Nm.* Tim hal û wextê kesan pers kerdeni. Kes/çîyo ki; tim hal û xatirê kesan perseno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sık sık hal hatır sormak.* Şînasberey di zirar nê, kar beno.

şînasdaye/ê *N.* Nasdaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên kesnakî yan jî çînakî rê dayo silasnayeni, dayo fehm kerdeni, wesfê ci vatê. *Tr. Tanıtılan.* Şima senîn o merdimo şînasdaye pêra nêvet?

şînasdayeni *f. M.* Şînasdayîş. Silasnayîş dayeni, nas dayeni. Jewî yan jî çîyên kesnakî rê silasnayîş dayeni, wesfanê ci kesnakî rê vateni. *Tr. Tanıtmak.* Ma mi şima ci rê day şînasnayeni mi xirab kerd?

şînasî 1. *N.* Silasnaye/ê, şînasnaye/ê, şinasnaye/ê, nasbîyaye/ê, şînasbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesîy ey silasnenê, ey zanê, zaneyêno, heqdê wesfandê ci di malûmat esto. Çî/keso ki; heqdê çîyan yan jî kesandê zaneyeyan do, çî û kesandê zaneyayan ser o yo, şar yan jî xerîb nîyo, silasnaye o. *Tr. Aşina, tanıdık, bilindik, tanınan, bilinen.* Şima do ê çîdê şînasî ser o vinderdayê. Şima çirê ê çîdê xerîbî ser o hend manenê? 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o ki maneyê ci "nasîyaye yo, sinasîyaye o, naskerde o, şar nîyo, xerîb nîyo." *Tr. Zazalarda erkek çocuklara verilen ve tanıdık, bildik, aşina, yerli manasına gelmektedir.* Eger Şînasî bi şima ya biameyê, şima do ca kerdayê.

şînasîyaye/ê *N. Bw.* Silasîyaye/ê. Mi kerd ê lajekê şînasîyayî agahdar kero jî, fina mi pey di gami eşti.

şînasîyayeni *f. M.* Şînasîyayîş. *Bw.* Silasîyayeni. Meraq meki, key ki ti ûja di şînasîyayê, wexta geyrenê çarenakî.

şînasîyey *Nm.* Şinasîyey, silasîyaye/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şînasîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şinasi olmak, tanıdık/bildik olma, aşina.* Ti do şînasîyeyda ci ra çiçî fehm kerê?

şînasnaye/ê *N. Bw.* Şinasnaye/ê. Keso şînasîyaye do bi ma ya nêro. Çunkî ma rê nêşînasîyaye lazim o.

şînek 1. *Zîr. Nn.* Peymokên o ki hendê di paran ra parênda tenekedê şîyês kîloyan o. *Tr. 1/4 ölçek, 1/2 gaz tenekesinin hacmi.* Bi şînekî ya, da des finîy da bi ci, fina jî bes nêkerd. 2. *Zîr. Nn.* Heşt kîloy tene ûzn. *Tr. Tahıl için kullanılan 8 kiloluk ölçek.* Şînekê ci bibîyayê, ey do heqê ci bidayê bi ci. 3. *Ast. Nn. Bw.* Şînekîy. Şîneko ci ra nêaseno. Çunkî dinya hewrayî yo.

şîneki *Ast. Nm.* Hergi jewênda estarandê şînekan. *Bw.* Şînekîy. *Tr. İki terazinin kefeleri gibi görünen ve parlak olan iki yıldızdan birisi.* Şîneka winîna embazda xwu ra.

şînekîy *Ast. Nb.* Hîrê estarey ê ki zêdê terazîyan (şînan), azmîn di biriqênê. Ortekên qulpê şînî û didîyê bînî jî kefeyê ci hesibênê. *Tr. İki terazinin kefeleri gibi gökyüzünde aynı hizada duran üç parlak yıldız.* Şînekîy do pêya bireqisîyê, ma do jî temaşe kerê.

şîngi şîngi *Nm. Bw.* Şîngînî. Bî xîşti xîşt a kardîyan û şîngi şînga şîşan, meymanî zana ki ê yê kenê kebab bikerê. Cora xwu giran tepişt.

şîngîni *Nm.* Şîngînî, şîngi şîngi. Vengê çîyandê asinînandê barîyan. Vengê firaqan û şivandê asinînan û şîşan û çîyandê winasînan. *Tr. Metalik ses.* Şîngîni kewti mexzeni ser, ez şîya ki heme çîyo erd o.

şîngînî *Nm. Bw.* Şîngîni. Eger şîngînî ser nêkewtayê, ma do nêaşnawitayê.

şînik *Baz. Nn. Bw.* Şîn 1. Dûkandarî sifte şînikê xwu kerd eyar, dima jî çîyê xwu set û da girotokan.

şînîgi *An. Bw.* Pehnî. Hergi însanî di, di şînîgîy estê: Jû lingerda raşti da, jew jî lingerda çepi da.

şînîgîy *Nm.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Pehnî. Hendo ki xwupay şî bî, nêşayê linganê xwu şînîgan serno.

şînîki *Ss.* Tifingênda verên a. *Tr. Eski model bir tüfek.* Şînîka xwu eşti bi doşî û rextê xwu, xwu mêrî ya girêda.

şînrodaye/ê *N.* Çîyo (qisa, şik û fikr) ki deyayo şîn ro, raştey û çewteya ci, giraney û şenikeya ci peymîyaya, ceribîyaya, tey xamey û xeşîmey nêmenda. *Tr. Mizan/mihenge vurulan, ölçülüp biçilen, teraziye vurulan, değerlendirilmeye tabi tutulan.* Çî û fêlo şînrodaye, rew rewî xirab nêvijêno. Çunkî ceribîyayo.

şîn ro dayeni *f. M.* Şînrodayîş. Raştey û çewteya çîyên, qisayên, qisebendên, şînî sernayeni, raştey û neraşteya ci ceribnayeni, giraney û şenikeya ci peymiteni. *Tr. Mîheng/mizana vurmak, tartmak, ölçmek, değerlendirmek, ölçmek ve biçmek.* Saîdê Kurdî vano: Qisanê mi şîn ro dê, raştanê mi qebûl kerê, çewtanê mi, mi rî ro dê.

şîp *Cog. Nn.* Çirik. Awa ki cayêndo berz û bol ra yena. *Tr. Şelale.* Şîpî bin di honikayî esta.

şîpa behrî *Hîd. Cog. Nm.* Pêlê dengizî. *Tr. Deniz dalgası.* Şîpa behrî di nêşino, do senîn la di şiro ki?

şîpa dengizî *Hîd. Cog. Nm. Bw.* Şîpa behrî. Şîpda dengizî ra ferqê ci çinî yo.

şîpa girdi *Cog. Nm.* Pêlo gird, delxêro gird, pêlo şên. *Tr. Büyük ve yüksek dalga.* Şîpa girdi vero boka şiro.

şîpa hari *Hîd. Cog. Nm.* Pêlo har, pêlo ki kesî xwu ver beno, tava bol şêni. *Tr. Azgın dalga.* Şîpda hari vero şî, deha şî ki şî. Şîyayîş o şîyayîş!

şîpanşîp *H.* Pêl bi pêl, pêlanpêlî. *Tr. Dalga dalga.* Şîpanşîp ame û şî.

şîpa vay *Cog. Nm.* Pêlê vay, tava vay. *Tr. Hava ve rüzgar dalgası.* Senîn ki şîpa vay dê piro, hinî jî germijîya.

şîpderg/i *Nn.* Çîyo ki wahîrê şîpda derg o. *Tr. Uzun dalgalı.* Radyoyêndê min o şîpderg bibîyayê, mi do pa radyoyê Pekînî goşdarey kerdayê. Labelê çinî yo.

şîpey 1. *Cog. Nm.* Delxayey, delxa bîyayeni, pêley, pêli bîyayeni. Şîpi bîyayeni, wesfê şîpan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dalga olmak.* O yo keno şîpeyda ci ser o vindero, ez do jî girdeyda şîpda ci vindera. 2. *Cog. Nm.* Çirikey, çirik bîyayeni, wesfê çirikan ci ser o bîyayeni. Şîpi bîyayeni, wesfê şîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Şelale olmak.* Şîpeya ci ata ki, qe tey awi jî çinêbî. 3. *Mat. Nm.* Çixîzey, çixazey, çizxîyey, xetey, şûvey, barixey, hîvey. *Tr. Hat/çizgi olma.* Key ki to şa şîpeyda ci rê rengên bivîno, wexta ma minaqaşe kenê.

şîphar/i *Cog. N.* Çî/keso ki wahîrê pêldê harî yo. *Tr. Azgın dalgalı.* Dengizo şîphar, do a gemîyeri dîmdo.

şîpi 1. *Cog. Nm.* Qelberzi, qilî, pêl, pêlo gird, tava girdi. *Tr. Büyük ve etkili sel dalgası, dalga.* Zimistane, şîpê behran benê harî, bimetroyan a kewnê hewa. 2. *Nm.* Çixîzi, çixazi, çizxî, xeti, şûvi, barixi, hîvi. *Tr. Hat, çizgi.* Şîpa ci çewt amê bî, mi kerdi raşti.

şîpin/i *Cog. N.* Tavin/i, pêlin/i, bitav/i, bipêl/i. *Tr. Dalgalı.* Rodê şîpinî di ez şena asnaw bikera. 3. *Nm.* Qenêla awerda pêtkerdê. Qenêla ki qandê şîş kerdenda (qandê pêt şîyayenda) xusûsî virazîyaya. Awa ki pêt şina. *Tr. Hızlı akan su, hızlandırmak için özel yapılan kanal, ark, akak.* Şîpa ci weş virazîyê. Nika awa weş herikêna.

şîpiney *Cog. Hîd. Nm.* Pêliney, bipêlî bîyayeni, taviney, bitavî bîyayeni. *Tr. Dalgalılık.* Dengizandê girdan di şîpiney tehlûkê ya.

şîpîni *Cog. Hîd. Nm.* Vengê şîperi, vengo ki pêlî ra yeno. *Tr. Dalga sesi.* Senîn ki şîpînîya pêlî amê, hema winî jî gemî dîmdeyê.

şîpkilm/i *N.* Çî/keso ki delxa ci kilm a, rayda kilmi ser o virazîyaya. *Tr. Kısa dalgalı.* Şîpkilmi di mi çîyên nêdî. Noqra jî ez do şîpdergi di bigeyra.

şîpla *Hîd. Cog. Nm.* Pêlê awandê werdîyan. *Tr. Irmak, çay, akarsu vb. suların dalgası.* O şîplayan vero bîle şino, o do deha senîn şîpharan vero damiş bo ki?

şîppirodaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki şîpi dayo piro, kewto delxêri ver, tavi dayo piro. *Tr. Dalga çarpan, dalganın akıntısına kapılan.* Merdimêndo şîppirodaye do tîya di bîyayê ki ma ci ra bipersayê. 2. *N.* Zewtên a ki ci ra miraz, "boka ti bê ti bi şîpan ver kewê, boka ti bê ki ti bi pêlan ver kewê" ya. *Tr. Bir bedduadır ki bundan murat, sen olasın dalgalarda gidesin!* Şîppirodayî hele senîn da keynekerda mi ro. Ma kes hinî dano piro? Zalim lajê zalimî!

şîppirodayeni *f. M.* Şîppirodayîş. Pêlî pirodaye-

ni, delxa pirodayeni, tavi pirodayeni. *Tr. Dalga çarpmak, dalgaya tutulmak.* Şîp pirodayeni di, kes do heyecan nêgîro.

şîpwerte/ê *N.* Şîporte/ê. Çîyo ki rayda wertekêni ser o virazîyayo. *Tr. Orta dalgalı.* Jew qenalîy şîpwerte di vijênê, jew jewî jî şîpdergan di vijênê.

şîrane 1. *Nn.* Çîyo şîrin o ki qandê werdî virazîyayo, bi şerbetî ya virazîyayo. *Tr. Tatlı.* Şîraneyê şewda ma tenya kemî bî, zewmbî heme çî est bî. 2. *Nn.* Verê veyvî, veyvi waştena dima wextê şîrane werdenda veyveri. *Tr. Nişan günü. Evlenen gençlerin evlilik tatlısının yenildiği gün ve merasimi.* Ma yê kenê şîranedê veyverda xwu.

şîraneger/i *Eko. N.* Kes/çîyo ki; şîrane virazeno, şîrane roşeno, şîrane îmalat keno. *Tr. Tatlı imalatçısı, tatlıcı, tatlı satan.* Şîranegerê ma bi rondê kellî ya şîrananê xwu virazeno.

şîranegerey *Eko. Nm.* Şîrane roteni, şîrane kerdeni, bi şîranî ya debarê xwu kerdeni, karûgurweyê şîranî ser o mijûlîyayeni, rotokê şîranî bîyayeni, viraştokê şîranî bîyayeni. *Tr. Tatlıcılık, tatlı satmak, tatlı imalatçılığı.* Şîranegerey di kes do raşt bo, xulqhera bo, karî bikudêno ki qezenc bikero.

şîraneviraşteni *Wş. f. M.* Şîraneviraştiş. Mîr û ardîy û ron û şit û şeker û mîrazî û çîyandê zêdê nînan ra çîyê werdî yo şîrin viraşteni. *Tr. Tatlı yapmak.* Tayên kesîy şenê keyandê xwu di jî şîraney virazê.

şîrawî *Kîm. Nm. Bw.* Şerab. Şîreawî bi şikildê şîrawî ya xeripîyaya yan jî virîyaya.

şîraze 1. *Nn.* Şirîto ki mishafanê kitaban teber ra beşe keno. *Tr. Kitap formlarını dıştan koruyan şerit.* Şîrazeyê kitabekdê mi ci ra abîya. Tersena ki kitab jî pêra abîyo. 2. *Nn.* Layeko ki cayê wendenda kesî ya kitabî bellî keno. *Tr. Ayıraç, kitap aralarını ayıran ip.* Mi şîraze kerd bî orte ki, ez bişa cayê xwu bivîna, înan şîraze mîyan ra vet û kerdo canakî. Gerego ki ez newedera seranî ra biwana.

şîrdan *Zoo. Nn. Bw.* Şîlav. Şîrdandê ci ra şamîyênda weşi vijêna.

şîre *Zîr. Nn.* Şerbetê meywan, awa meywan, awa engûran, awa fekî. *Tr. Üzüm, kayısı, dut vb. meyvelerin suyu/şerbeti.* Şîre ra xeylê çî vijêno.

şîre/ê *Zoo. N.* heywana ki hewna dindanê xwu yê şitî nêvistê. *Tr. Henüz süt dişlerini dökmemiş olan hayvan.* Şîrê bî, to do rew nêrotayê. Wa tayên ageyrayê, qey to dima bi rotayê.

şîreeşte/ê *Zoo. N.* Şîreeştok/i. Mêşinî û bizinî yo ki bîyo jûsere û dindanê xwu yê şîrey eştê û deha ci ra qurban û boraq vijêno, beno. *Tr. Bir yaşını doldurup süt dişlerini düşürmüş ve artık kurban edilebilir olan küçükbaş hayvan.* Şîreeşteyê ci weş vijîya.

şîreeşteni *Zoo. f. M.* Şîreeştiş. Şîreeştokey. Heywanande mêşinî û bizinîyandê jûseran di mabeyndê dindanandê werdîyan û girdan di, babetên dindanên o ki hurna kiştan di jî vijêno û nê dindanîy nîşanê qurban û boraq bîyayenî yê. *Tr. Küçükbaş hayvanlarda bir yaşına giren bir hayvanın süt dişlerini atması ve artık kurban edilebilir olması.* Nê tişkî şîrey eştê, şima şenê boraq kerê.

şîreeştok/i *Zoo. N. Bw.* Şîreeşte/ê. Eger şîreeştokê ci weş bîyayê, do ci ra nezdîyê hîris kîlo goşt bivijîyayê.

şîreeştokey *Zoo. Nm.* Şîreeştok/i bîyayeni, şîre eşteni, heywanandê mêşinî û bizinîyan di serrênda xwu pir kerdeni, dindanê şîrî eşten û qandê qurban û boraqî hadire bîyayeni. *Tr. Küçükbaş hayvanlarda bir yaşını doldurmuş olmak, süt dişlerini düşürüp kurbanlık durumuna gelmiş olmak.* Ez a şîreeştokeyda ci rê çîyên nêvana. Labelê pa qirtikên goşt çinî yo. Şîreeştê bo, do se bo, nêbo do se bo?

şîremo *Nk. Nn.* Babetên vaşêndo werdî yo sereyê ci lemda xellî ya yo, binê ci zêdê sereyêndê sîrî ya yo. Nê sereyê ci yê zêdê sîrî erdî bin ra vejenê û cawenê. Sereyê ci zêdê sîrî ya sipe yo û bêvilik o, vilaka ci çinî ya. *Tr. Bir çeşit yenilebilir ot olup başı buğday başı gibidir, yerin dibinde ise sarımsak başı gibi olup bu kısmı çiğnenmek suretiyle yenilebilir.*

şîret *Nn.* Terbîye, îzan, bander, nesîhetîy, lakave. Fêl û çîyo zanîş o ki qandê hewley deyêno kesî. Bolekê ci "şîretîy" ê. *Tr. Terbiye, eğitim, nasihat, öğüt.* Mêrdekî va: Ma pîlandê xwu ra şîretê rindey, ê meymaney, ê qij û pîley, ê weş û xirabî û ê werişten û ronişteni dîyo. Şîretê ma, şîreto pêxemberî yo.[1]

şîretdan/i *N. Bw.* Terbîyeger/i. Şîretdanêndo weş ameyo mektebdê ma. Ma do qeçekanê xwu emserr birişê mektebdê mehlerda xwu.

şîretdaney *Nm.* Şîretdan/i bîyayeni, terbîyegerey, terbîyeger/i bîyayeni, bandernokey, bandernayeni, bander kerdeni, kesê şîretan bîyayeni, karûgurweyê ci şîretîy dayeni bîyayeni, karûgurweyê ci fêlanê kesan ser o vinderdeni

1 "Şîret", Tirkî di bolkî *"eğitim"*î, "îzan" jî bolkî *"terbiye"*y îfade keno.

bîyayeni, fêlan kesan weş kerdeni. *Tr. Eğitimcilik, eğitimci olmak, eğitim vermek.* O merdimo ki şima yê vanê, bi mi ki mihtacê şîret girotenî yo; o do senîn şîretdaney bikero.

şîretdaye/ê *N.* Şîretdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; şîret deyayo bi ci, terbîye deyayo ci, banderîyayo. *Tr. Eğitilen, terbiyelenen, nasihat ve öğüt verilen.* Merdimo şîretdaye û şîret nêdaye jew nêbeno.

şîretdayeni *f. M.* Şîretdayîş. Bander kerdeni, lakave dayeni, lakave kerdeni, terbîye kerdeni, nesîhetîy cidayeni, jewî rê rind û xirabey ser o xebatên kerdeni. *Tr. Öğüt vermek, nasihatta bulunmak, eğitmek, terbiye vermek.* Eger înan tayên şîretîy bidayê ci, wina bêterbîye nêmendê. Dêmax kî şîret nêdayo ci.

şîretger/i *Sos. N. Bw.* Terbîyeger/i. Şîretger do şîretê weşîy bido qeçekan, ma kesî cara vato, maran û pêrandê xwu ver bivijîyê? Bol bol kes vajo, xirabeya marûpêrdê xwu xwu rê rêber mekerê.

şîretgerey *Nm.* Bandernokey, bandernok/i bîyayeni, wesfê bandernokan tey bîyayeni. Şîretger/i bîyayeni, wesfê şîretgeran tey bîyayeni, îzan û nesîhet û terbîye ra ravêrnayeni. Kes/çîyo ki; şîretîy dano, terbîye û îzan dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğitimcilik, eğitmek, terbiye etmek.* şîretgereya ci ci rê bes nêkena, a do kotî şarî rê naf bikero?

şîretgirote/ê *N. Bw.* Şîretgîn/i. Kesdê şîretgirotî rê nînan û nînan vaji, ê şîret nêgirotan rê jî nînan û nê bînan vaji.

şîretgiroteni *f. M.* Şîretgirotiş. Bander bîyayeni, terbîye bîyayeni, nesîhetîy giroteni, rindey û xirabey ser o dersîy giroteni. *Tr. Terbiye almak, nasihat almak, eğitilmek.* Şima ki tayên şîret bigirotayê, şima wina wehşîyane nêluwayê.

şîretgîn/i *N.* Şîretgirote/ê. Kes/çîyo ki; şîret gîno, kesên yan jî tayêni bander kerdo, banderey daya ci. *Tr. Eğitilen, nasihat alan.* Merdimo şîretgîn, gereg ki fêlanê xwu yê xiraban terk kero.

şîretgîney *Nm.* Şîret giroteni, şîretgîn/i bîyayeni, wesfê kesandê şîretgînan, ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; şîretîy gîno, îzan gîno, banderêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğitim almak, nasihat almak.* Şîretgîneya winî, wa qe nêbo. Bî şîretgîn û şî tiritokeya şarî kerdi! Mi çiçî fehm kerd ki?

şîretîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Şîret. Şîretîy nêgirotê ki terbîye bo.

şîretkar/i *Sos. N. Bw.* Terbîyeger/i. Şîretkarênda weş a. Hettanî nika qeçekanê pa bol kêf kerdê.

şîretkarey *Nm. Bw.* Terbîyegerey. Vanê şîretkarey di ay ser ra şîretkari nêbena.

şîreyê engûran *Zîr. Nn.* Awa engûran, şîvikê engûran, awa ki engûran ra vijêna. *Tr. Şire, üzüm suyu.* Ma kergan di şîreyê engûran ra rib, pastêx, kesmey, tirsekîy û sincixîy virazenê.

şîreyê henaran *Zîr. Nn.* Awa henaran, şîvikê henaran, awa ki henaran ra vijêna û hemed bena. *Tr. Nar şiresi/suyu.* Şîreyê henaran ra ma do xwu rê awa henaran vejê û dekerê selatî ser.

şîreyê mişmişan *Zîr. Nn.* Awa mişmişan, şîvikê mişmişan, gilêşkîya mişmişan. *Tr. Kayısı suyu/ şiresi.* Şîreyê mişmişan kesî sawîyo, kes do bi şuwo.

şîreyê tûwan *Zîr. Nn.* Awa tuwan, şîvikê tuwan. *Tr. Dut suyu/şiresi.* Şîreyê tuwan ki mi destî yo sawîyo, ez do miheqeq şira bişuwa. Çunkî ez şîvikî ra bena kêfsadi.

şîreyê xewxan *Zîr. Nn.* Awa xewxan, şîvikê xewxan. *Tr. Şeftali suyu/ şiresi.* Şîreyê xewxan hest o, gereg ki ti şirê bişuwê.

şîrez *Zîr. Nn.* Zanq. Şîviko ki çîyan bi çîyan a zeliqneno. *Tr. Zamk, yapıştırıcı ağaç suyu.* Bi şîrezî ya bizeliqni, deha ci ra nêcibeno. 2. *Nn.* Şîviko ardin o ki pa çîyan çirîs kenê. *Tr. Çiris unu, tutkal.* Eger bi şîrezî ya pa nêzeliqîyo, ancax kes bi şîrezdê Japonî ya biçirîsno.

şîrezan *Rob. Nn.* Kilmaneya karûgurweyên û vatişan. Şîreyê zanîşî, kakilê qisan. *Tr. Özet, hülasa.* Mamostî va qeçêno şîrezanê ci bi di rîpelan a vejê bes o.

şîrêj/i *N.* Bant, padiskok/i. Çîyo ki bi çîyên a diskêno yan jî çîyo ki kes di çîyan pêya diskneno. *Tr. Yapışkan, bant.* Mi bi şîrêjî ya defterê qeçekan pêya disknay.

şîrê *Nk. Nm.* Babetê engûr a ki ci ra şîre vijêno; rib, pastêx, tirsekîy, kesmey ûzn. çîyê şîrî ci ra vijêno. *Tr. Şire üzümü.* Verî şîrêda Suwêreki ser ra şîrê çinêbî. Labelê sûka Suwêreki herga ki bî girdi, rezê Suwêreki kewtî înşaatan ver.

şîrik 1. *Nk. Nn. Bw.* Sîrik 1. Şîrik ra bol werd vijêno, nanê şîrikî jî nînan ra yo. 2. *Nn.* Şîrin, şîrinin, ze şîrin. *Tr. Tatlı, tatlıca, tatlımsı.* Şîrikê ci vêşî bî. Mi nêşa biwero.

şîrinok *Nk. Nn.* Babetêndê henaran o ki şîrin o, hebê ci sûr ê, bolkî qandê werdî karênê. *Tr. Tatlı, kırmızı taneli bir çeşit nar.* Henarlewrandê kalikdê mi mîyan di hergi babet henar û henarlewr jî esto.

şîrk *Er. Teo. Nn.* Şirîgey, şirîg bîyayeni, ortaxey, wertaxey, ortak/wertax bîyayeni, karûgurweyên di hembazê ci yê qewetî bîyayeni. Ellahî rê şirîg/

ortax dîyayeni. *Tr. Şirk, şirket, ortaklık.* Şirîgê Ellahî çinî yo, tey şîrk nêbeno.

şîrket *Baz. Er. Nn.* Cayê bazirganey o ki bi şirîgey a virazîyayo. *Tr. Şirket.* Şîrketê ma do limîted nê, do hevgamî (anonim) bo.

şîromvaş *Nk. Nn.* Babetên vaşêndê werdî yo ki zêdê pêçeki kok girêdano û bi xellî yo maneno. Şîromvaş, rojawandê Suwêreki di esto. *Tr. Sarmaşık otu gibi kök bağlayan, ancak buğdaya benzeyen yenilebilir bir çeşit ot.* Şîromvaş, nîno mi vîrê tamê ci senîn bî.

şîrpi şîrpi *Nm. Bw.* Şîrînî. Qey şima şîrpînîyeya ci nêaşnawiti?

şîrpînî *Nm. Bw.* Şîrînî. Mi senîn ki jû anti bînagoşdê ci ra, winî jî ci ra şîrpînî amê.

şîrpînîyey *Nm. Bw.* Şîrînî. Eger vengê şîrpînîyeyda ci nêameyê mi goşî, ez bi ci ya haydar nêbîyê.

şîrqîni 1. *Nm.* Şîrqînî, şîrqînîyey. Vengêndê bermînênda pêti. *Tr. Ağlamada büyük bir ses, büyük çığlık.* Şîrqîni kewti lajekî ser ki, mi va beno mar perra bi ci. 2. *Nn.* Vengê pirodayenênda pêti. *Tr. Şarp, çap diye büyük bir ses, vurma, dövme sesi.* Şîrqînî kewti ser, hettanî ez resaya ser bî vila.

şîrrîney *Nm. Bw.* Şîrri şîrri. Şîrrîneya aweri bî. Cor ra ameyê war ro.

şîrrîni *Nm. Bw.* Şirri şirri. Eger şîrrîni aweri ser, kûti kûti kûtkûtokan ser nêkewtayê, ez ûja di nêheweyayê.

şîrrînî *Nm.* Şîrrîney, şîrri şîrri, şîrpînî, şîrpi şîrpi. Vengê pirodayîşdê sîllan, bi sîllan a pirodayeni di vengo ki mîyandê destandê kesî ra yeno. *Tr. Tokatlarken avucunun içinden çıkan ses.* Mêrdekî sîlley kerdê, şîrînî ci ra ameyê.

şîrrînîyey *Nm.* Şîrrîni vijîyayeni, şîrpînî, şîrpînîyey, şîrpi şîrpi amîyayeni. Pirodayeni di vengê sîllan amîyayeni. *Tr. Tokatlama sesi.* Mi şîrînîyeya ci nêaşnawiti. Eger şima aşnawita, vajê.

şîrvaşkin/i *N.* Çîyo (şamî, werd) ki gereg şîrin nêbo û tey şîriney esta. No werd, bi no babet a tam ra kewno, beno bêtam, deha kes qayîl nîyo ki bûro. *Tr. Tatlımsı.* Mi rê werdê to şîrvaşkin ame, mi nêşa bûro.

şîrvaşkiney *Nm.* Şîrvaşkin/i bîyayeni, gereg ki şîriney tey çinêbo û tey şîriney bîyayeni. *Tr. Tatlımsı olmak. Tatlı olmaması gereken yiyeceklerde nahoş bir tatlılığın var olması.* Bolkî jî zerrîya mi, şîrvaşkineyda ci ra qelibîyê. Mi nêdîyo cara rizê kesî bîyo şîrvaşkin.

şîryani *An. Nm.* Tamara ki qelbî ra gonî kutê cayandê bînan kena. *Lat. Arter. Tr. Atardamar.* Şîryani gonîya paki ancena û gonîya leymini jî rişena.

şîş *Nn.* Şîddet, pêt, şidik, şidîyaye, şidênaye, pêdima pêdima bîyayena çîyên. *Tr. Tazyikat, şiddet, baskın, baskı, şiddetlenme.* Yaxer ser o bî şîş.

şîşa kebabî *Nm.* Şîşa ki goreyê kebabî yan hera û kemver a yan jî qulor a û pa kebab virazêno. *Tr. Kebap şişi.* Mi bi şîşerda kebabî ya kebab viraştê, ey jî adir kerdê.

şîşa nanî *Nm.* Şîşa ki kes pa nano tîr dîmdano. *Tr. Ekmek çevirme şişi.* Mara ci, ci rê va, keynê nanî weş dîmdi, ay va nê, wexta mar a ci, bi şîşda nanî ya jû dê piro.

şîşa şînî *Baz. Nm. Bw.* Şîşa terazî. Terazîyê ci xeripîyaye bî. Cora şîşa şîndê ci jî şaşi bî.

şîşa terazî *Baz. Nm.* Şîşa şînî. Şîşa terazî ya ki giraneya ci mojnena, erbeyê terazî, erbeyê şînî. *Tr. Terazi ibresi.* Şîşa terazî 5 kg. mojnayê, ey heqê 6 kg. an girotê.

şîşbîyaye/ê *N. Bw.* Tîrbîyaye/ê. Yaxerê tîrbîyayî, heme ca awi bin di verda.

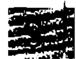
şîşbîyayeni *f. M.* Şîşbîyayîş. *Bw.* Tîr bîyayeni. Ez ki finê tîr ba, deha kesên nêşeno mi vindarno.

şîşek/i *Zoo. N.* Kaviro jû-di sere. Kaviro ki; serrê ci hendê serrên yan jî di serran a yê. *Tr. Bir-iki yaşındaki kuzu.* Mi şîşekê xwu berandê weşêrî da.

şîşi *Nm.* Şiva dergûbarî ya yan darîn a yan jî asinîn a ki wezîfeyê ci babet babetî yo. *Tr. Şiş.* Şîşa ci çinêbo, a do kê ma ra biwazo.

şîşkebab/i *N.* Zêdê şîşkebabî ya, bi şîşkebabî mendeni, wesfê şîşkebabî tey bîyayeni, weş û delal, weş û delaley, weş û delal bîyayeni. Çî/keso ki; zêdê şîşkebabî ya weş û delal o û tamweş o û bi kêfdê kesî ya yo. *Tr. Şişkebap.* Wextê ma şîşkebab bî. Mi ci ra mird nêbîyê.

şîşkerde/ê 1. *N.* Şidênaye/ê, şidikkerde/ê. Bi qewet a bîyaye/ê, bi pêt a kerde/ê, bi pêt a bîyaye/ê, vêşî sernaye/ê. *Tr. Tazyikatı artırılan, yoğunlaştırılan, şiddetlenen.* Dejo şîşkerde do ci bitewno. 2. *N.* Çî/keso ki; deyayo şîşi ro, kerdo şîşi ra. *Tr. Şişlenen, şişe vurulan.* O mehkûmo şîşkerde rişîya nêweşxaneyo eskerî.

şîşkerdeni 1. *f. M.* Şîşkerdiş. Şidênayeni, pêt kerdeni, bi qewet a çîyên peyda kerdeni. *Tr. Şiddetlendirmek, kuvvetlenmek, şiddetini artırmak, tazyikatını artmak, yoğunlaşmak, baskı yapmak, bastırmak.* Varişo şîş keno. Verî qeçkînî di wexto ki ma qayîlîy bî yaxer bivaro, ma bi Kirdasî ya dêrekîy kerdê û hina vatê: "Barano şîşke şîşke/ Kêla genim qurişke/ Nûr Hemze heyran bibar/ Sêwîyan serê hev xwar/ Çûçikan genimê ma xwar" 2. *f. M.* Şîşkerdiş. Şîşi ci ro dayeni, bi şîş a kerdeni. *Tr. Şişe takmak,*

şiş vurmak, şişlemek. Ê goştî şîşi ro di ki, ma xwu rê bipiranê (kebab kerê).

şît/i *N. Bw.* Şût/i. Ti jî şenê hendê ê şîtî şirê û bêrê?

şîtane *Nn. Bw.* Şûtane. Eger şîtane nêbîyayê, xwura ez pey nêxapîyayê. Şîtaneya ci ez xapênaya.

şîtaney *Nm. Bw.* Şûtaney. Şîtaneyênda ecêbêna ci ser o ki, kerkesî xwu ser o mad verdana.

şîtey *Nm. Bw.* Şûtey. Ez jî şîteyda ci rê şade ba. Çunkî mi bi xwu çimî ya şîteya ci dîya.

şîto *Nn.* Şûto. Kes/çîyo ki; ci rê bi wesfdê şîtan a veng deyayo. *Tr. Kendisine becerikli, yetenekli, erken, bitirim gibi sıfatlarla seslenilen*. Eger ê şîtoy şîtey nêkerdayê, no karûgurwe nêqedîyayê.

şîtoyey *Nm.* Şûtoyey, şûto bîyayeni, şîto bîyayeni, wesfê şûtan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; şît o, lezgîn o, revok o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Erkenci, bitirimci, işbitirici olmak*. Şîtoyey do ci rê çiçî qezenc kero ki o yo hend kewno şîtoyeyda ci dimi?

şîv *Zîr. Nn.* Tilf. Papê engûrda şîrê. Engûra şîrê ya ki qandê kergî, qandê şîre vetenî kurnên mîyan di rind û rind guvişîyaya û sîyên neyaya ser û tey hendê direматên nekme, şîre, awa engûran nêverdeyaya. Şîv, qandê êmdê heywanan tenya ercêno, zewmbî çîyên rê nêbeno. *Tr. Şire havuzunda iyice sıkılan ve hayvan yemi olmak dışında içinde hiç yarayacak madde üzüm posası, kalmayan şire üzümünün artıkları*. Şîvî bigîrê bidê terkî. Heyf o, wa rezî ser o nêmano.

şîvan 1. *Nn.* Bi pêtên a bermayeni, bi veng a bermayeni, qehrêno şên. *Tr. Matem ve yastan dolayı oluşan karmaşa, bağırtı, çağırtı, çığlık*. Qezayên kerd bî. Cora şîvan kerdê. 2. *Nn.* Şane, şaneyê pûrtî. *Tr. Saç tarağı, yün, kıl tarağı*. Şîvan ard bî ki pa pûrtî şane kero, hemberîyanan ci ra waşt, nêşa karê xwu bikero. 3. *Nn.* Haletîya ki pa çîyandê zê vaşan arêdanê. *Tr. Tırmık*. Ma do palîya xwu bi qalûçan a biçînê û bi şîvan a jî arêdê.

şîvane *Zv. Nn.* Tilfane. Zêdê tilfî ya bîyayeni, zêdê şîvî ya henciqîyayeni, tey nekme nêmendeni, zêdê merdan bîyayeni, eşte bîyayeni, çekerde bîyayeni, paymal bîyayeni. *Tr. Ezilmek, dayak yiyerek şire üzümünün posası gibi yaramaz hale gelmek*. Mi kerd şîvane jî ê xwu ra nêkewt.

şîvaney *Zv.* Şîvane/ê bîyayeni, tilfaney, tilfane/ê bîyayeni, zêdê tilfî ya bîyayeni, zêdê tilfî henciqîyayeni, zêdê tilfî pay bîyayeni, zêdê şîvî kuncîyayeni. şekil û bîçimê şîvîyayenî. *Tr. Şire üzümünün posası gibi ayaklar altına alınıp ezilmek, işlevsiz hale getirilmek*. Şima eger şîvaneya ci bidîyayê, qey şima jî zêdê ey nêkerdê.

şîvbîyaye/ê *Zîr. Zv. N.* Tilfbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi paykerden a, bi guvişnayen a bîyo zêdê tilfî, bîyo zêdê papdê engûrda şîrê, henciqîyayo û tey nekme nêmendo. *Tr. Ezilen, iyice sıkılan, suyu çıkarılan, içinde hayat kalmayacak kadar ezilen*. Eger ê kesdê şîvbîyayî di ar bibo, o neya tepîya hergi ca di wina qiseyê kemî nêkeno.

şîvbîyayeni *Zv. f. M.* Şîvbîyayîş. Tilf bîyayeni. Kuncîyayeni, paymal bîyayeni, guvişîyayeni, tey nekme mêmendeni, rind û rind pay bîyayeni, payan vero nêşe bîyayeni, zêdê papdê engûran bîyayeni, henciqîyayeni. *Tr. Şire üzümünün posası gibi ezilmek, ölümden beter olmak*. Eger o merdim a roji zêdê ewroy şîv bîyayê, ey wexta wina ma rezîldê alemî nêkerdê.

şîvey *Nm.* Tilfey, tilf/i bîyayeni, wesfê tilfan ci ser o bîyayeni. Şîv/i bîyayeni, wesfê şîvan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi henciqîyayen a bîyo zêdxê tilfî, bîyo zêdê encîl a, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Papê engûri bîyayeni. *Tr. Üzüm posası gibi basılmak, ezilmek*. Şîveya ci, mi vîrî di nîya.

şîvik 1. *Nn.* Awa şîrin a ki; çîyandê şîreyînan ra vijêna, destanê kesî pêya zeliqnena yan jî çîyên bi çînakî ya zeliqnena. *Tr. Şireli su, iki maddeyi birbirine yapıştıran ve yapışkanlık özelliği olan sıvı*. Mi engûri werdi, destê mi pêro bî şîvik. Cora ez şîya destşogeh û mi destê xwu şitîy. 2. *Zîr. Nn.* Awa pemî ya ki destanê kesî pêya disknena yan jî şîreyîn a. *Tr. Pamuk salgısı*. Şîvikê pemî, pemî bi destandê kesî ya zeliqneneo. 3. *Nn.* Awa şîranî, awa şîranan, awa hergi çîdê şîrinî. *Tr. Tatlı şiresi, tatlı suyu, tatlıdan kaynaklanan yapışkanlık*. Mi şîrane werd, şîvikê ci sawîya kurdikda mi ro.

şîvikey *Nm.* Şîvik bîyayeni, awa çîyandê şîrinan bîyayeni, zeliqokî bîyayeni. *Tr. Şireli olmak, tatlı veya herhangi bir maddenin sıvısının salgılanması veya yapışkanlık durumunun meydana gelmesi*. Ez şîvikeyda ci ra bol tersena, çinayê mi do pa şîvik bo.

şîvikin/i 1. *N.* Çî/keso ki; şîvikê çîyandê şîranî sawîyayo ci ra, awa şîranî sawîyaya pira. *Tr. Şireli, şire suyu bulaşan, yapış yapış olan*. Şorî destê xwu yê şîvikinî bişuwi. 2. *Zîr. N.* Çî/keso ki; awa pemî û çîyandê zêdê pemî sawîyaya ci ra û kerdo zeliqokî. *Tr. Pamuk, bamya vb. maddelerin sıvısı bulaşan*. Peme arêdayeni di wexto ki perrê pemî yo şîvikin sawîyayê mi ro, wexto ki boya pemî ya girani kewtê mi zincî, zerrîya mi werey kewtê, çiçî ki mi pîze di est

bî, mi eştê teber.

şîvikiney 1. *Nm.* Şîvikin/i bîyayeni. Bi çîyên a, bi kesên a awa şîrê bîyayeni, awa şîranî ci ra sawîyayeni, awa zeliqoki ci sawîyayeni. *Tr. Şirelilik, şire/tatlı suyunun bulaşmış olması.* Ez a kena şîvikineyda ci ra, ci bişuwa. 2. *Zîr. Nm.* Şîvikin/i bîyayeni. Bi çîyên a, bi kesên a awa çîyêndê zêdê pemî, zêdê bamyan sawîyayeni. *Tr. Bir nesneye veya bir kimseye pamuk, bamya vb. bir maddenin suyunun bulaşmış olması.* Eger şîvikineyda pemî ra nêbîyayê, eger çewtbîyayîşî ra nêbîyayê, eger mîyane tewatişî ra nêbîyayê, eger zerrî qelibîyayîşî ra nêbîyayê mi jî şayê peme arêdo.

şîvîyaye/ê *Zv. N.* Tilfîyaye/ê. Çî/keso ki; zêdê engûrda şîrê kurnên mîyan di, cayên di henciqîyayo, payan bin di bîyo mehkem, merdane kewto. *Tr. Üzüm posasına benzetilen, paymal edilen, ayaklar altına alınan.* Boka o merdimo şîvîyaye jî şima ro do.

şîvîyayeni *Zv. f. M.* Şîvîyayîş. Tilfîyayeni, tilfîyayîş, zêdê papdê engûr a tilf bîyayeni, paymal bîyayeni, merdane kewteni, zêdê merdan bîyayeni. *Tr. Üzüm posasına benzemek, dövüle dövüle ezilmek, adeta suyu çıkarılmak.* Ti ûja di şîvîyayê tepîya, wa qe to rê o kar jî nêmendayê.

şîvkerde/ê *Zîr. Zv. N.* Tilfbîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni zêdê engûrda şîrê pay kerdo û tey nekme nêverdayo, tey cayêndo ercîyaye nêmendo, kerdo mehkem û eşto ûja. *Tr. Ezilen, iyice sıkılan, paymal edilen, ayaklar altına alınan.* Labelê ki merdimo şîvkerde jî ar nêkero, kam do bikero?

şîvkerdeni *Zîr. f. M.* Şîvkerdiş. Tilf kerdeni. Zêdê engûrda şîrê ci ra pap veteni, tey nekme nêverdayeni, paymal kerdeni, lingan bin di henciqnayeni, tey awa şîrê nêverdayeni, zêdê merdan kerdeni, mehkem kerdeni. *Tr. Ezmek, ayaklar altına alıp suyunu sıkacak kadar ezmek, posa/atık haline getirmek.* Mi a roj kerd şîv jî, tey ar çinî yo. Dîna rojîya tepîya ey fina xwu kerd bi min o.

şîvnaye/ê *Zv. N.* Tilfnaye/ê. Tilfkerde/ê, şîvkerde/ê, zêdê papdê engûran henciqîyaye/ê, paybîyaye/ê, tey nekme nêmende/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi payan an kewtê ser û tey nekme nêverdayo. *Tr. Şire üzümünün posası gibi ezilen, atık hale getirlen.* Şima şenê merdimêndê şîvnayî mi mojnê?

şîvnayeni *Zv. f. M.* Şîvnayîş. Şîv kerdeni, tilf kerdeni, bi payan an ser kewten û henciqnayeni, tey nekmeyên nêverdayeni, zêdê merdan kerdeni, mehkem kerdeni. *Tr. Şire üzümünün posa gibi ayaklar altına almak, ezmek, ölesiye dövmek.* Lajekî ci rê va: Wexto mi ti tenya şîvnay, to çîyên nêva. Ti yê şêligî mîyan di xwu kenê qure.

şîvok/i *Zv. N.* Tilfok/i. Kes/çîyo ki; zêdê papdê engûrda şîrê şîvîyayo, bîyo tilf, tilfîyayo. *Tr. En bariz özelliği üzüm posası olan.* Şîvok bî, o yo xwu keno qure. Qey kesêndo xurt ûja di nêmendo.

şîvokey *Zv.* Şîvok/i bîyayeni, tilfokey, tilfok/i bîyayeni, zêdê papdê engûran paymal bîyayeni, payan bin di mendeni, henciqîyayeni. *Tr. Üzüm posası haline gelmek, ezilmek, atık olmak.* Şivokeya ci, ci rê bimendayê, ma deha ci ziwanî ra nêreyayê.

şîyaye/ê 1. *N.* O/çîyo ki şîyo, kewto ray û o yo şino yan jî şîyo. *Tr. Giden.* O merdimo minasib o şîyaye, do neya tepîya tîyanan nêro. Çunkî o merdim xwuserî şîyo. Do bimişewrîyayê û bişîyayê. 2. *Zv. N.* Destraşîyaye/ê, vera merg şîyaye/ê. O/çîyo ki vera xirabî, vera mergî şino. *Tr. Gidici olan, ölmek üzere olan.* Ê merdimê şîyayî do ez jî bi xwu ya biberdayê.

şîyayeni 1. *f. M.* Şîyayîş. Ray kewteni, vera cayên luwayeni, vera cayên hereket kerdeni. *Tr. Gitmek.* Şîyayena weşi, a ki vera hewley a. Şîyayena xirabi jî a ki vera nerindey a. 2. *f. M.* Şîyayîş. Vera merg şîyayeni, vera merdeni, hema hema merdeni, ze ki bimiro. *Tr. Gidici olmak, ölüme gitmek.* Eger to dest bi ci nêeştayê, o do bişîyayê. 3. *f. M.* Şîyayîş. Bi ci şîyayeni, ci şîyayeni, po mendeni, po şîyayeni, dirofîyayeni, zêdê ci bîyayeni. *Tr. Benzemek, gibi olmak.* Bi mi ki bi ci nêşîyo. Eger bi ci bişîyayê, qey do tenekên drofê ci bibîyayê. Ap û pî kunê şîretî bîy. Qey bi xalan şîyo. 3. *Zv. f. M.* Şîyayîş. Merdeni, vinîbîyayeni. *Tr. Ölmek, elden çıkmak, ölmek suretiyle kaybolmak.* Îspatey o yo dest ra şino. A ha! Şî ki şî! Merd! 4. *f. M.* Şîyayîş. Kudîyayeni, dewam kerdeni, ramîyayeni. *Tr. Devam etmek, sürmek.* Keko, hal o senîn şino? Hewl o, o yo rind şino.

şîyês *Mat. Ç.* Des û şeş. Amordeni di, sabiro ki pancêsî dima û verê hewtêsî yeno, amoro ki mabeyndê pancêsî û hewtêsî do. *Tr. Sayma sayılarından onaltı (16) sayısı.* Şîyês serê bî, bî veyvi. Hewtês serê bî ci rê qeç bî, pa bî may û bî hîris serê, bî pîriki. Hîris û panc serran di torinanê ci, ci rê vatê pîro.

şîyok/i *N.* Kes/çîyo ki; şîyo, herûn di nêmendo ravêrdo û şîyo. *Tr. Mazi, maziye gitmiş olan, giden, geçen.* Mi şopa ê merdimdê şîyokî berdi,

şî kewt kêdê dostêndê ma yê ravey.

şîyokey *Nm.* Şîyok/i bîyayeni, ravêrde bîyayeni, ravêrdeni, peynî di mendeni, şîyayeni, şîyaye bîyayeni, karê şîyokan kerdeni. *Tr. Gidici olmak, gitmek.* Mi rê şîyokeya ê çî nê, wesfê ê çî lazim ê.

şo 1. *Nn.* Şiteni, şoyeni, şiwiteni, şuwiteni. Çîyên yan jî kesên yan bi aw a yan jî bi çîyêndê zêdê aw a şiteni. *Tr. Zazacada yıkama, yıkama anlamında olan* şoyeni *kelimesinin kökü.* Serşo, keraşo, çinaşo, firaqşo ûzn. xeylên vajekan di esta. Mi serşoyê xwu nêkerdo, ez do şan di bikera. 2. *H.* Wextê ci, zemanê ci, wadeyê ci, çaxê ci, wextê ci bîyayeni. *Tr. Zamanı, anı, yeri.* Eger şoyê ci bêro, keso ki manîyê ci bîyayeni yan jî nêbîyayenda ci di çinî yo. 3. *Nn.* Şorî. Qandê kesdê jewekdê siftekênî "şorî" vateni. *Tr. Birinci tekil şahıs için "git!" anlamında bir emir.* Şo keye, keyî xeberdar ki û bê.

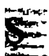
şofêr/i *N. Bw.* Ramêr/i. Şofêro çewresserre bî. Ez senîn bi ci ya bawerey nêkera!

şofêrey *Nm. Bw.* Ramêrey. Eger şima biwinîyê zemandê şofereyda ci ra, o mi rindêrî aseno. La ki ma winî yo?

şofêreykerdeni *f. M.* Şofêreykerdiş. Ramêrey kerdeni, kirêşa ramiteni, ramêrê kirêşayên bîyayeni, wahîrê/a ehlîyetên bîyayeni, ereba ramiteni, ramitokê erebayên bîyayeni. *Tr. Sürücülük, sürme işi, araba sürmek, şoförlük, şoförlük yapmak.* Ez a, par ra yo, şofêrey kena.

şoger/i *N.* Şuwitkar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şuweno, karê şitişî keno, wesfê ci şitişo. *Tr. Yıkamacı, yıkayan.* Nê şogerî kirêşaya ci weş şita.

şogerey *Nm.* Şuwitkarey, şuwitkar/i bîyaeni, şoger/i bîyayeni, wesfê şogeran ci ser o bîyayeni. Karê şitişî, karê şogeran. Kes/çîyo ki; karê şitişdê çîyan ser o gurweyêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yıkamacılık, yıkama işi.* Wesfêndê ci yê şogerey çinî yo.

şogerê/a meyîtan *N.* Kes/çîyo ki; meyîtan şuweno, merdan şuweno. *Tr. Ölü yıkıyan.* Gereg ki beledîyan di şogerê meyîtan bibo.

şohret 1. *N.* Çîyo ki tede mojnayeni esta, kes qayîlo biaso, kes qayîlo bimojno. *Tr. Gösteriş, çalım, fiyaka, cilve.* Altûn, sîm û herîr pêro şohret o. Namdar o û biqedr û birûmet o. 2. *N.* Naz, qandê bîyayenda ci çalimî kerdeni. *Tr. Naz, işve.* Şohretê ci vêşîyo, mi nêşa wedaro. 3. *Nn.* Mode. Çîyo ki wextê xwu di destan ser o tepişyêno û qîmet gîno. *Tr. Moda.* Mîrza: Çirê to o çina winî dayo xwu ra? Pêrîxani: Şoret o. Nika pêroyê ney danê xwu ra.

şohretin/i *N.* Bişohret/i. O/çîyo ki şohretê ci esto, bi şohret o. *Tr. Gösterişli, çalımlı.* O merdimo şohretin o, ez nêşena ey werzana û rona. 2. *N.* Binaz/i, nazdar/i. O/çîyo ki; naz û tîzê ci estê, naz û tîzê ci bîyayeni. *Tr. Nazlı.* Ez bixwu merdimdê şohretinî ra hez nêkena. Kam ki qayîlo bi ci ya şirîgey bikero, wa qe bikero. Labelê ez persdarê ci nîya.

şohretiney 1. *Nm.* Bişohretî bîyayeni, bi şohret a luwayeni, normalî ser ra luwayeni. *Tr. Gösterişlilik, çalımlılk, fiyakalılık.* Şohretiney, jew finan kesî finena lingan bin. 2. *Nm.* Nazdarey, binazey, nazî di bîyayeni, xwu qedrûqîmetî ser visteni. *Tr. Nazlılık, işvelilik. Kendini kiymete bindirmek.* Şohretiney, xusletêndo giran o. Ez bixwu nêşena merdimê şohretinî wegîra. Tehemmulê mi kemî yo, kaşka ez jî tenekên zêdê şima tehemmulkar bîyayê.

şo ki *V.* Vatişên o. Qisayên a ki merselandê gireyan di, merselandê girekoran, merselandê nêbîyayan di vajêna, netîceyê ci weş nêpawêno, weş nêvîneyêno. *Tr. Git ki, gel ki, gel ki bu iş olsun? Gel de bir daha bu mesele çözülsün anlamına gelir.* Mersela; Merdimên vano: Filan kesî çekûrextê xwu girêda û nişt estor û şî. Şo ki şima bişê deha ey tepêşê. Jûnakî vano: Bê ki gişta xwu, xwu çimî kuwo! (Yanê merdimên bikişo, kesên dirbetin kero, çîyên bîyaro kesên sere di yan jî çîyêndo winasîn bikero.)

şolik *Wş. Nn.* Xilt, çimzirq, şilikî. Hem şamîyên a, hem jî şîraneyên o. Bi rib û mîrdê awikinî ya virazêno. Mîrê zêdê celboqi tewqi ser o peyşnenê û dima jî ron ribê xwu verdanê ser. Hem bi nêtê şamî ya, hem jî bi nêtê şîranî ya werêno. *Tr. Şiliki, akıtma.* Herga ki maya mi bêro mi heteki, ez ci rê şolik dana viraşteni.

şolikî *H.* Wesfê şolikî tey bîyayeni, zêdê şolikî bîyayeni, zêdê şolikî verdeyaye/ê û awikin bîyayeni. *Tr. Şiliki/akıtma gibi kendini salan. Mesela: Suyu fazla olan hamur gibi, ciddi olmayan cıvık hareketler gibi.* Nê karûgurweyê wina giranî wina şolikî meki, metîn tepşi!

şolnimaz *Teo. Nn. Bw.* Şewnimaz. Şolnimaz di, çîyê werdenî, dost û hemberîyanan ra vila beno.

şonimaz *Teo. Nn. Bw.* Şewnimaz. Şonimaz di kes do bişew nimazûnîyaz bikero, veyndo Ellahdê xwu.

şopa verênan *Nm.* Şopa verî, edetîy, kelepûr. Çîyo ki verênan ra rameno û yeno. *Tr. Töre, gelenek-görenek, adetler, eskilerin izi.* Ez fini

bena ki; şopa verênan ramena, fini bena ki goreyê aqil û totikdê xwu luwena.

şopa verî *Nm. Bw.* Şopa verênan. Azên vijîyayo ki tew şopa verî qebûl nêkeno, xwuserî hereket keno.

şopber/i *N.* Kes/çîyo ki; şopi beno, bi şopên a şino, şopên gîno û po şino. *Tr. İzci, iz süren, müteakiben giden, iktida eden, ittiba eden, uyan, uyum gösteren.* Merdimo şopber senîn nêşeno a şopa eşkera ca resno?

şopberde/ê *N.* Şopiramok/i, şopber/i. Kes/çîyo ki; şopa kesên yan jî çîyên berda yan jî o yo beno, o yo şopda ci di şino. *Tr. İzci, iz götüren, iz süren.* Ez qedayê Ellahdê ê merdimdê şopberdedê mîrxasî bena ha!

şopberey *Nm.* Şopber/i bîyayeni, wesfê şopberan ci ser o bîyayeni. Şopi berdeni, şopi ramiteni, peynî di şîyayeni, dimdarey, dimdar/i bîyayeni, bi şopên a po şîyayeni, wesfê ci şopi berdeni bîyayeni, şopa kesên yan jî çîyên kudênayeni. *Tr. İzcilik, iz sürmek, takipte olmak, takipçi olmak.* Pêro jî şopbereyda ci ra gazincênê.

şopdar/i *N.* Şopiramok/i, şopiram/i, rêçdar/i, wahîrê/a şopi. Kes/çîyo ki; şopên rameno, kudêneno. *Tr. İz süren, arkasından giden, takip eden, uyan.* Şopdarê ci bî. Labelê şopa ci hettanî keye nêberdi.

şopdarey *Nm.* Şopiramokey, şopiramey, rêçdarey. Şopdar/i bîyayeni, şopa kesên yan jî çîyên ramiteni, peynîda ci di bîyayeni, raya ci kudênayeni, dimdarê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. İz sürmek, izci olmak, ardından yürümek, iktida etmek.* Şopdareyda ci rê qusûr çinî yo. Maşallah gamên tenya kemî nêmaneno.

şopi 1. *Nm.* Raya ki jew ci ra şîyo û cayê şîyayîşdê ci, ci ra bîyo bellî. Cayo ki jew ci ra şîyo, herûna kesan a ki kesî şîyayeni di verdaya. *Tr. İz, belirti.* Mi şopa ci nêşa ca kero. Çunkî vanê: Şopa mêrdekî vewri di bellî nêbena, bol xorî yo, heme çîyê ci nimî yo. 2. *Tib. Nm.* Nêweşîn a ki merdimên ra ravêrena merdimdê bînî. Nêweşîn a ki bi nefesî ya, bi gonî ya, bi pêdi vajîyayen a yan jî bi babetna ravêrena kesandê bînan jî. *Tr. Bulaşıcı/sari hastalık, salgın hastalık.* Vanê şopên kewta sûki ser ki pêrini saw giroto, pêro bîyê dişterî.[1]

şopiberdeni *f. M.* Şopiberdîş. Şopa ci ramiteni, taqîb kerdeni, bi şopda ci ya şîyayeni, ci dim kewteni, şopi ramiteni. *Tr. İz sürmek, takip etmek.* Ma do şopa ci biramitayê, ey ma vero şopa ci kerdi vinî.

şopiram/i *N. Bw.* Şopdar/i. Kesêndo şopiram bî, şopa gireyêndê girdî ramitê.

şopiramey *Nm. Bw.* Şopdarey. Şopirameya ci menşûr a, ca di vîneno.

şopiramite/ê *N.* Kes/çîyo ki; şopa kesên yan jî çîyên ramita, o yo şopa ci beno, o yo karê ramitişdê şopda kesên yan jî çîyên keno. *Tr. İz süren, müteakiben giden, takip eden.* Mi nêşa şopa ê kesdê şopiramitî biramo.

şopiramok/i *N.* Şopdar/i. Çî/keso ki; şopi rameno, şopi beno. *Tr. İzci, iz süren.* Mi bi merdimêndê şopiramokî ya lej kerd, ey va: O merdimê rêberê ma yo, ma ey dima şinê, ey rê qisaya neweşi meki. 2. *Tib. N.* Çî/nêweşîn a ki; bi şop a ravêrena kesandê bînan. *Tr. Bulaşıcı, bulaştıran.* Kaşka şima ê şopiramokî het di nêvinderdayê.

şopnas/i *N. Bw.* Şûvşînas/i. Kaşka şima biberdayê şopnasêndê şînasî heti. A do nêzano.

şopnasane *Nn.* Şopşînasane, şûvnasane, şûvşînasane. Zêdê şopşînasan a bîyayeni, bi şopnasan mendeni, wesf û dirofê şopnasan tey estbîyayeni. *Tr. İzciler gibi, izcilere benzemek.* Meşdê xwu şopnasane şîyê. Mi va beno ki şopnas o.

şopnasaney *Nm.* *şekil* û bîçim û meş û mêl û mexeldê xwu di zêdê şopşînasan a bîyayeni, wesfanê şopnasan xwu ser o çarnayeni. *Tr. İzciler gibi olmak.* Ez şopnasaneya ci nêşena xwu rê ornag kera.

şopnasey *Nm. Bw.* Şûvşînasey. Ellah zano do şopnaseya ci çinêbo.

---

1 Na nêweşîni bolkî serdî ra yena. Bolkî zimistanî, tayên jî demserrandê bînan di peyda bena. Wexto ki kes winîno kokdê na kelîmeri ra, kes zano ki kelîma "sawîyayeni" ra amêya. Qando ki bolkî "zimistanî" û "serdey" ra peyda bena, herga ki şîyo maneyê ci yo heqîqî bîyo vinî û şîyo "serd"î ser, heta bi kelîmerda "serd"î ya bîyo jew. Esas "saw" babetên şop a. Tirkî di bi no maneya nay rê *"sari, salgın, bulaşıcı hastalık."* vajêno. Saw di, kes serd gîno, lerz û qers û tewi kewna gandê kesî. Saw (tîya di "serdo bişop" o), alwey, mîrkutokîy, sûriji, xelaqotik (hulqotik, kuxtik), zerdaney (zerdaneya nerî û makî), tîfo, tîfus û werem jî şopan ra yo. Goreyê nînan "şopi" Tirkî di hem *"bulaşıcı hastalıklar"* hem jî *"salgın/sari hastalıklar"* hesibêna. Qando ki "saw" û "şopi" bolkî bi aw û hilmî ya ravêrdê însanan, şarê ma vato beno ki "saw" serd di serdî tenîyay ra yeno. Labelê ewro bîyo eşkera ki, saw zewmbî çîyan ra jî sawêno însanan ra. Eger no xeta peyda nêbîyayê, ma do nêweşînê ki Tirkî di bi namedê *"salgın/sari hastalık"* a îfade benê, ma înan rê "şopi" û nêweşînê ki bi namedê *"bulaşıcı hastalık"* a îfade bîyê jî, ma do înan rê "saw" bivatayê.

şopnezan/i *N.* Şopneşînas/i, şopnenas/i. Kes/çîyo ki; şop ramitişî ra fehm nêkeno, îlmê ci yê şopiramitişî çinî yo, nêşeno po şiro, nêşeno şopi biramo, nêşeno bi şopi ramitiş a şiro sere yan jî peynîya çîyên bîyaro. *Tr. İz süremeyen.* Mi bi ê şopnezanî ya pîya merişê.

şopnezaney *Nm.* Şopnenasey, şopnenas/i bîyayeni, wesfê şopnenazan tey bîyayeni. Şopnezan/i bîyayeni, wesfê şopnezanan tey bîyayeni. Şopneşînasey, şopneşînas/i bîyayeni, wesfê şopneşînasan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; şopiramitişî ra fehm nêkeno, nêzano şop biramo; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İz bilmez, iz süremez olmak, iz sürme sanatından yoksun olmak.* Şopnezaneya ci, ci rê bî belayê serî.

şopramiteni *f. M.* Şopiramitiş. Şopi berdeni, taqîb kerdeni, vero şîyayeni, ci dimî kewteni, ci dim kewteni. *Tr. İz sürmek, takip etmek, devam etmek, müteakiben.* Ma yê şopa pêrdê xwu ramenê. Ma şopa rêberandê xwu biramê deha rind o.

şopserberde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; yan bîyo vinî yan şopa ci bîya vinî yan jî şopa ser nêşinayo û dima vîneyayo, ca bîyo, şopi berîyaya ci ser. *Tr. Bulunan, izine rastlanan, yeri tespit edilen, hedefe gidilen.* Boka deha şima ê merdimê şopserberdî fina vinî kerê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî tayêni berdo şopi ser, berdo hedefî ser, berdo hêwandê ci, berdo cadê ci yê waştişî yan jî mirazînda ci ser. *Tr. Hedefe götürülen.* Ez şena to bera bi ê kesdê şopserberdî ya bimişewirna. Labelê ez nêşena ê kesê şopserberdî bîyara to heti.

şop ser berdeni 1. *f. M.* Şopiserberdiş. Kesên yan jî çîyêndê vinîbîyayî di yan jî nêasayî di ray ser berdeni, şopi ci ser o berdeni, ci dîyayeni, ci vînayeni, ci cakerdeni. *Tr. Aranan, takibedilen yola, ize götürmek.* Ey raya xwu kerdi bî vinî, ma dima şop berdi ser. 2. *f. M. Bw.* Rayser berdeni 1. Şopa ki keso rameno, ay dîyayeni. *Tr. Hedefe doğru gitmek, isbat etmek, doğruyu bulmak.* Axirî ki mi şop berdi ser.

şopserkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; şopi kewta ci ser, şopa ci ca bîya, şopa ci bellî bîya. Keso ki rayda ci ya raşti di, edresê ci ca bîyo, edresê hema hema vîneyayo. *Tr. İzine rastlanan, izi tespit edilmiş olan, yeri veya adresi bulunan.* Şima yê çirê merdimdê şopserkewtî ra tersenê ki? Tayên mend ki ma ci quli di tepêşê!

şop ser kewteni *f. M.* Şopiserkewtiş. Şopi ci ser şîyayeni, şopi ser berîyayeni, şopi ser şîyayeni, cayê ci vîneyayeni, cayê ci cabîyayeni, ray ser o raşt bîyayeni, raya ci raşt bîyayeni, edresê ci bellî bîyayeni, edresê ci cabîyayeni, edres û şopa edresdê ci vîneyayeni, şopa ci raşt bîyayeni, cayê ci raşt bîyayeni. *Tr. Yeri bulunmak, izine rastlanmak.* Ti qaxû megî, finên ki şopi ci ser kewo, ma deha boçika ci nêverdanê û vinî nêkenê. Nika ez zana ki şop kewta ci ser.

şopsernaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni şopi naya ci ser, şopa ci cakerda, şopa ci bellî kerda, şop û edresê ci hema hema tesbît kerdo yan jî qerar dayo ki do filan şopi ra şiro ser. *Tr. Üstüne aranması için iz konulan, hedefi belirlenen, takip edilmesi gereken yolu belirlenmiş olan.* Zanayîşo ki ez zana, merdimo şopsernaye do deha bivîneyo. Çunkî şopi neyaya ci ser.

şopsernayeni *f. M.* Şopisernayîş. Qandê geyrayîşî û vinayîşdê kesên yan jî çîyên, şopa ci bellî kerdeni, şoperda ci dim kewteni, ca û edresê ci ronayeni yan jî cakerdeni. *Tr. İzinin tahlilini yapmak, izlerden yorum yaparak sonuca varmak.* Ma gameka bîni şop nê ci ser, ma do meşti jî ray kewê û bigeyrê ci.

şopserşîyaye/ê *N.* Poşîyaye/ê, şopîyaye/ê, şopinaye/ê, şopiramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şopi neyaya ci ser, şopa ci ramîyaya, şopa ci ramîyaya, geyreyayo bi ci. *Tr. İzi sürülen, takip edilen, aranan, iz konulan, hedefe konulup aranan.* Ti merdimo şopserşîyaye bê, ti şenê xwu hendayên eskerî ra bireynê?

şop ser şîyayeni 1. *f. M.* Şopiserşîyayîş. Po şîyayeni, taqîb kerdeni, ci dima şîyayeni, ray şopda ci ser o berdeni. *Tr. İzini sürmek, takip etmek.* Ez a şina şopda ci ser. Mi ci vero ray kerdi vinî jî, soyîn a şî şopda ci ser. 2. *f. M.* Şopiserşîyayîş. Şopi ci ser şîyayeni. Şopa ki a ya ramêna, a a şopi ci ser şîyayeni. *Tr. Bir şey veya kimsenin üstüne iz gitmek, iz sürdürmek.* Eger şop ci ser nêşîyayê, nêvîneyayê.

şopşînas/i *N. Bw.* Şûvşînas/i. Şopşînaseya ci unîwersîte ra gêrîyaya, xwuserî nîya. Cara kesî şopşînasêndo wina rind nêdîyo.

şopşînasey *Nm. Bw.* Şûvşînasey. Ey a dîploma mektebdê şopşînasey ra giroto, xwuserî nêvirazîyayo û suxte jî tew nîyo.

şopşînasîney *Nm. Bw.* Şûvşînasey. Kaşka ti jî a serri xwu rê bişîyayê mektebdê şopşînasîney.

şopşînasînî *Nm.* Şûvşînasey. Mi cara şopşînasînda ci di kiramatên nêdîya. Çend merdimîy bîy vinî, ey nêşa şopa ci biramo û bivîno.

şop vewri di berdeni *Zv. f. M.* Şopi vewri di berdiş. Karûgurweyo gengaz kerdeni, çîyo normal

kerdeni, çîyo bîyaye kerdeni. *Tr. Kolay bir işi yapmak, olabilecek normal bir iş veya eylemi gerçekleştirmek.* Şopi her kes şeno vewri di bero. Derdo ki şopa kesî vewri di jî nêşiro.

şop vewri di nêşîyayeni *Zv. f. M.* Şopi vewr di nêşîyayîş. Nimîyê nimîyan bîyayeni, bol mîyanikî karûgurwey kerdeni, şopa ci nêramîyayeni, xwu dima şoperi vewri di jî bellî nêkerdeni. Şopi vewri di weş şina. *Tr. Ser verip de sır vermemek. Çok gizli, karda bile izi belli olmamak.* Şopa ki vewri di jî nêşiro, şima do wahîrê ci senîn ca kerê ki!

şor/i *N.* Lolin/i. Çîyo solin. Çîyo ki sola ci vêşî ya. *Tr. Tuzlu.* Şamî şor bî, mi nêşa bûro.

şorane *Nn.* Solinane, şorikane, şorinane, ze solin, ze şor, zêdê şorî ya, bi şor (solin)î mendeni, wesfê kes û çîyandê solinan tey bîyayeni. *Tr. Tuzluca, tuzlu gibi.* Sifte werdê ci şorane ame. Dima nêzana ez mûsaya? Axirî mi rê şorane nêame.

şoraney *Nm.* Solinaney, şorinaney, şorikinaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û asayîşdê ci di şorane amîyayeni, wesfê çîyandê solinan tey bîyayeni. *Tr. Tuzlu bir görüntü vermek.* Mi bi şoraneyda ci ya pey di gami nêeşti, ez winîya qeresolawîyanê bî.

şorba *Wş. Nm.* Şamîya awikin a ki; tene tehneyen a virazêna û şimêna, bi nanî ya werêna. Babet babetî şorbey estê: Şorbaya nehan (şorbenoki), şorbaya mercûyan (şorbenîski), şorbaya gawanan, şorbaya doy, şorbaya şitî, germî ûzn. Labelê tirş (tirşik) û şorbey jew nêbenê. *Tr. Çorba.*

şorba doy *Wş. Nm.* Germî, meyrî, şorbaya doy. *Tr. Ayran çorbası.* Şorba doy germey di jî serdey di jî werêna. Labelê serdîstan di, bi namedê germî ya vajêna. Çunkî serdîstan di germ weş a. Noqra germîstan di serd weş a, serd/honik werêna.

şorba maşikan *Wş. Nm.* Şorbaya maşikan, şorbaya ki maşikan ra virazêna. *Tr. Bir çeşit lobyas çorbası, bir çeşit börülce çorbası.* Şorba maşikan nêzana beno ki mi nêwerda jî.

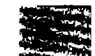
şorba mercûyan *Wş. Nm.* Şorbaya mercûyan. Şorbaya ki bi mercûyan a virazêna. Na şorba, mercûy û awa şamikan û ron û pîyazî ya virazêna, dima jî nehne û îsotu sûr û baharat (wişkkerdeyê pincaran) erzêno mîyan. *Tr. Mercimek çorbası.* Welatdê ma di, şorba mercûyandê sûran, Anadolîya Navikî di jî şorbaya mercûyandê kuhoyan bena.

şorba nehan *Wş. Nm.* Nehakîni, şorbaya nehan. Na şorba, bi kuwate (dogme) û nehan a virazêna. Nê çîy ronpîyazî mîyan di benê sûr û dima jî awa ci verdeyêna ser, peyşena tepîya bena şorba nehan (nehakîni) Îsoto wişkkerde o kuwate debêno de. Tayên bi awda şamikan a jî virazenê. Bi awerda şamikan a nehakîni bena tirşini. *Tr. Nohut çorbası.* Maya mi verî ma rê şorba nehan viraştê.

şorbaya çortanî *Wş. Nm.* Şorba çortanî. Kuwatî peyşnenê, dima kenê legani mîyan û beno serd. Bî serd tepîya kiştên ra jî çortanî emaret kenê (Wina emaret beno: Çortan wişk o, zeno ze sî. Nê çortanê wişkî erzenê leganên mîyan û tayên awi verdanê ser û beno nerm, vilênenê beno ze mast. Neya tepîya tanakî awi dekenê mîyan, noqra beno doyo hest.) A nê doyê hestî erzenê kuwatî mîyan. Dima teneknakî têvdanê û bi no şekila ci ra şorbaya çortanî vijêna. *Tr. Keşten, süzme yoğurttan yapılan ayran çorbası.* Şorbaya çortanî şorberda doy weşêrî ya.

şorbaya gawanan *Zv. N.* Xilt, têtewr, pêmîyan di, çirto pirto, çirto virto, bê dûzanên a, salmekî. Na vateni esta. Labelê na şorba çinî ya. Gawanîy şinê nan û şamî arêdanê, hergi babetîy nan û şamîy kewnê pêmîyan. Gawani do kotî hendayên babetîy şamî û şorban ci ya ci ya arêdo, mecbûr manena, şorbayan kena pêmîyan. Tabî ki, şorba jî şorbayey ra vijêna. A nê semedî ra vanê şorbaya gawanan. *Tr. Sığırtmaçların köylülerden topladıkları ve iç içe girmiş, çorba olmaktan çıkmış karışık çorba. Aslında böyle özel bir çorba olmayıp karışıklığı ifade eden bir deyimdir.* Veyvera mêrdekî ci rê şorbeyênda tamsal û salmekî viraşti bî, vistewreyê ci, ci rê va, na şorbaya to bîya ze şorbaya gawanan.

şorbaya sadoy *Wş. Nm. Bw.* Sado. Şorba sadoy, şorbaya sizmî, şorbaya sizmî. Şorbaya ki sadoy ra virazêna, şorbaya ki sizmî ra virazêna. *Tr. Yoğurtlu keş çorbası.* Şorbaya sadoy weş a, zerrîya kesî kena honiki.

şorbaya sizmî *Wş. Nm. Bw.* Şorbaya sadoy. Bi mi ki şorbaya sizmî, şorbada doy weşêrî ya.

şorbenoki *Wş. Nm.* Bilxulnoki. Bi nehan û bulxulî ya peyşnenê. Şamîya nînan a awikin a. *Tr. Nohut ve bulgur çorbası.* Şorbenoki, şamîyênda verênan a.

şorek/i *N.* Qellaş/i, kuşatkar/i, henekkar/i. O/ çîyo ki qisan ra hez keno û weşqisey o, bi oyîndareyda xwu ya gevezînî jî keno. *Tr. Espritüel, mizahi yönü yüksek, şakacı, lafazan, lafı seven, konuşkan ve bununla birlikte gevezeliği yapan.* Merdimêndo şorek o. Hettanî şewra şeno qisey bikero.

şorekane *Nn.* Qellaşane, kuşatkarane, henekka-

rane. Zêdê kuşatkarana bîyayeni, wesfê kuşatkaran tey bîyayeni, wesfê şorekan tey estbîyayeni. *Tr. Konuşkanlar gibi, mizahi yönü yüksek gibi, lafazanlar gibi, sözü veya konuşmayı sevenler ve laf ebeliğini yapanlar gibi.* Fina zêdê finida verî ame mi het di şorekane qisey kerdîy û berey berey şî.

şorekaney *Nm.* Qellaşaney, kuşatkaraney, henekkaraney. Zêdê kuşatkarana bîyayeni, wesfê kuşatkaran û şorekan tey estbîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û mexeldê xwu di zêdê şorekan a bîyayeni, wesfê şorekan tey bîyayeni. *Tr. Konuşkanlar gibi olmak, espiri gücü yüksek olanlar gibi olmak, lafazanlar gibi olmak, laf ebeliğini yapanlar gibi olmak.* Eger a şorekaneya ci ya tamsali çinêbo! Do dehana weş bîyayê.

şorekey *Nm.* Qellaşey, henekkarey, kuşatkarey. Şorek/i bîyayeni, qellaş/i bîyayeni, henekkar/i bîyayeni, henekan ra hez kerdeni, kuşatkar/i bîyayeni, qisan ra hez kerdeni, xwu hez kerdiş dayeni. *Tr. Kendini sevdirmek, lafazanlık, espiri gücü yüksek olmak, bunlarla birlikte gevezeliği de bulunmak.* Ey bi şorekeyda xwu ya ma dayê huwateni ro û xwu dayê hez kerdeni.

şoreş *Nn.* Ceng, herb, lej. Bi lejî ya îdareyên dîmdayeni. *Tr. Savaş, kavga, harp, savaşmak suretiyle, bir yönetimi devirmek, ihtilal yapmak.* Şarê mayo qarşûyê çehar diwêlan şoreş keno.

şoreşger/i *N.* Cengawer/i, lejyoner/i, lejyonêr/i. Keso ki qandê dawayên, qandê xwuserîyey, qandê namûsî, qandê qewmda xwu herb keno, lej keno, ceng keno. *Tr. Savaşçı, mücadeleci, gidişatı değiştirmek için savaşan veya mücadele eden.* Şoreşgera kê ki çinê bo, o do tim jî bindestî bo.

şoreşgerey *Nm.* Şoreşger bîyayeni, lejkarey, lejyonere ya îdareyî vurnayeni. *Tr. Savaşmak, savaşçılık, mücadele etmek, mücadelecilik.* Pêrini şoreşgereya mêrdekî tesdîq kerda, qebûl kerda. Kesî nêvato şoreşgerêndo xirab o.

şoreşgereya pîrozi *Nm.* Şoreşgereya wennûsi, cengawereya pîrozi, cengawereya wennûsi. Şoreşgereya ki Ellahî het di, mîlleti het di, goreyê welatî û wetenî ya wennûs a yan jî wennûs vîneyêna. *Tr. Kutsal savaşçılık, kutsal mücadelecilik.* Eger şoreşgereyda eshaban a pîrozi ra nêbîyayê, seserra hewtî û dimayê ci di dinya do tarî di bimendayê.

şoreşgereya wennûsi *Nm. Bw.* Şoreşgero wennûsi. Ma yê hewna xeyrdê şoreşgereyda înan a wennûs a coyênê.

şoreşgero/a pîroz/i *N.* Şoreşgero/a wennûs/i, cengawero/a pîroz/i, cengawero/a wennûs/i. Şoreşgero ki qandê xwuserî bîyayeni, qandê namûsî, qandê dînî, qandê îmanî, qandê qewmên, qandê dawayênda wennûsi lej/ceng keno, herb keno. *Tr. Kutsal bir dava için mücadele eden, savaşan.* Şoreşgerdê pîrozî rê dawayênda pîrozi lazim a ki şoreşê xwu bikero. Şoreşgero pîroz, bi dawandê lêşinan a beno lêşin û bi dawandê pakan a jî beno pak.

şoreşgero/a wennûs/i *Nn. Bw.* Şoreşgero/a pîroz/i. Kê ki ci ra behs kerd, va, mêrdek şoregerêndo wennûs bî.

şoreşo pîroz *Nn.* Şoreşo wennûs. Şoreşo ki qandê dînî, qandê îmanî, qandê namûsî, qandê şerefî, qandê xwuserîyey deyêno. *Tr. Kutsal savaş/ mücadele.* Şoreşê înan o pîroz, do miheqeq rojên serfiraz bo.

şoreşo wennûs *Nn. Bw.* Şoreşo pîroz. Eger şoreşêndê înan o wennûs bibîyayê, înan wina namûsê şarî paymal nêkerdê.

şorey *Nm.* Soliney, solin/i bîyayeni, tamê ci solin (şor) bîyayeni. Şor/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şorinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tuzluluk. Tuzu fazla olma.* Şoreya ci, bî sebebê nêwerdişdê mi.

şorge *Md. Nn. Bw.* Şorgeh. Rojhelatdê Kurdîstanî di sûka Xoy di şorge esto. Ay ra vanê sûka Xoy. *Kur.* Xwê.

şorgeh *Md.* Şorge, şorîstan, şûrîstan. Cayê solan, madenê soli. Cayo ki tey soli vijêna. *Tr. Tuzla, tuz yeri, tuz madeni.* Şorgeh ra soli, asingeh ra asin vijêno.

şorikane 1. *Nn.* Zêdê gilêşkî ya, bi gilêşkî mendeni, wesfê gilêşkî tey bîyayeni, malêzin bîyayeni, zêdê gileşkî malêzin bîyayeni. *Tr. Salyamsı, salya gibi.* Tim jî werdê ci weş nêvirazêno, mi rê şorikane ame. 2. *Nn.* Şorane, şorkî, solinane. Ze solin bo, wesfê soliney tey bîyayeni, bi kes û çîyandê solinan mendeni. *Tr. Tuzluca, tuzlu gibi, tuzlu görüntüsünü vermek.* Eger werdê ci şorikane biameyê.

şorikaney 1. *Nm.* Şorikane/ê bîyayeni, zêdê gilêşkî bîyayeni, tey wesfê gilêşkî bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu zêdê gilêşkî bîyayeni. *Tr. Salyalı olma.* Ez a kena şorikaneyda ci ser o vindera. 2. *Nm.* Solinaney, solinane/ê bîyayeni, asayîşdê xwu di solinane (şorikinane) bîyayeni. *Tr. Tuzlu bir şekilde, adeta tuzlu olmak.* Ez şorikaneyda ci rê nêşena maneyên bivîna.

şoriki 1. *Nn. Bw.* Gilêşkî. Şorika ci, ci fek ra rêj bo û a jî bigîro. Tew! Sankî ez ay nêsilasnena!

şorikin/i 1. *N.* Solin/i, şorin/i, şorîn/i. Çîyo ki sola ci vêşî ya. *Tr. Tuzlu.* Rizê ci şorikin bî. Mi nêşa ci ra tamên bigîro. 2. *N. Bw.* Gilêşkin/i. Merdimo ki, ci fekî ra gilêşkî rêj bena. Kes ê şorikini nêgîno.

şorikinane *Nn. Bw.* Şorane. Mi va beno ki; noqor jî do şorikinane bêro, axirî ki noqor şorikinane nêame.

şorikinaney *Nm. Bw.* Şoraney. Noqor îdare kerdê. Şorikinaneya ci, fina verî ez bol tersanaya. Mi va tansîyonê mi do werzo.

şorikiney 1. *Nm.* Soliney, şoriney, şorîney, solin/i bîyayeni, sola ci boli bîyayeni, sola ci normalî ser ra bîyayeni. Şorikin/i bîyayeni, wesfê şorikinan tey bîyayeni. *Tr. Tuzlu olmak, tuzu fazla olmak.* Şima şa şorikineya ci biceribno? 2. *Nm.* Gilêşkiney, malêziney, şoriney, şorîney. Gilêşkin/i bîyayeni, malêzin/i bîyayeni, ze ki gilêşkî tey bibo. *Tr. Salyalılık, salya gibi yapışkanımsı bir madde bulunmak.* Mi bolkî jî şorikineyda ci ra nêşa bûro. Zerrîya mi qelibîyê.

şori *Nn.* Soli. Çîya sipê ya ki soldolan ra, dengiz ra, kerran ra vijêna û debêna şamîyan ki; pa şamî soliniy bê, tamê ci weş bo. *Tr. Tuz.*[1] Şamîya ci şorini bî, mi nêşa bûro.

şorî *H.* Şorinayî, solinayî. Çî/keso ki; şor o, solin o, tey şoriney esta, tey soliney esta, wesfê soliney ci ser o esto, heqdê solinî do. *Tr. Tuzluluk, tuz ile ilgili.* Eger şorî bo, ez tey çinî ya.

şorîstan *Cog. Nn. Bw.* Solîstan. Eger erdê ci şorîstan nêbîyayê, ey nêrotê.

şorîstaney *Cog. Nm. Bw.* Solîstaney. Şorîstaneya hergi erdî jew nîya.

şorîstani *Nm. Bw.* Solîstani. Şorîstana şima hendê ma zengînî nêbena. Şora şorîstanda ma hem qelîtedar a hem jî bol a.

şorîstanî *N.* Heqdê şorîstanî di, şorîstanî ser o, bi şorîstanî ya hîlbîyayeni, bi şorîstanî ya têkilîyayeni. Fekîdar yan jî qezencdar nêbîyayeni. *Tr. Tuzla ile ilgili olmak, tuzla hakkında, tuzlu olma, çorak olma, verimsizlik.* Welatêndo şorîstanî bî. Mi nêşayê tey bicoyo.

şorîstanîyey *Nm.* Şorîstanî bîyayeni, ca û welat û çîyê şorîstanî bîyayeni, wesfê şorîstanîyey tey bîyayeni, bêqezenc û bêfekî bîyayeni, tey qezenc çinêbîyayeni, cayê karitişî nêbîyayeni, hesretê hebûni bîyayeni. *Tr. Çoraklık, verimsizlik, kazançlı olmamak.* Şorîstanîyeya ci, goreyê çiçî ya? Ê nêkaritişî ya yan soliney a?

şorîyey *Nm.* Şorî bîyayeni, wesfê şoriney ci ser o bîyayeni. Soliney ser o bîyayeni, bêqezenc bîyayeni, bûre bîyayeni, fekîdar (meywedar) nêbîyayeni, heqdê soli di bîyayeni, solin bîyayeni, şor bîyayeni. *Tr. Çoraklık, verimsizlik, tuzlu olmak, tuz veya tuzluluk hakında olmak.* Ti şenê şorîyeya ci mane kerê û nêrê?

şownimaz *Teo. Nn. Bw.* Şewnimaz. Şownimazan di, muslumanîy camîyan di arêbenê.

şubhe *Er. Nn.* Guman. Çîyo (zanayîş, îlm, xeberi, bawerî) ki tey teqezey çinî ya; bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê ci di guman esto, tey gumankarey esta, bi delîlên a îspat nêbîyo. *Tr. Şüphe, kuşku.* Kes şeno tey şubhe jî bikero, bawerî jî bikero. Labelê kes malûmatan di şubhe bikero ki, kes bişo teqezeya ci ca kero.

şubhedar/i *N.* Gumankar/i, şubhekar/i. Kes/çîyo ki; şubheyê ci esto, kesên yan jî çîyên ra guman keno; tey di bi teqezey a emelkar nîyo. *Tr. Şüpheli, kuşkulu.* Ez winîyaya tayên şubhedar o, cora mi ci rê kerd eşkera.

şubhedarey *Nm.* Gumankarey, şubhekarey, wesfê gumankaran û şubhedaran. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra şubhe keno, teqezeyda ci ra bawerkar nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şüphelilik, kuşkululuk.* Mi rê ki hewna jî şubhedareya ci, ci ser ra nêşîya.

şubhekarey *Nm.* Şubhekareya ci, ti biroj ata verdi, mi rê ki bişew jî xwu mojnayê.

şubhênaye/ê *N.* Qerqilnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênişubhe di verdayo, qerqilnayo, qerqile di verdayo. *Tr. Kuşkulandırılan, şüphelendirilen.* Merdimo şubhenaye se keno, se nêkeno?

şufe *N.* Qerqilîyaye/ê. Çî/keso ki karûgurweyên di şufîyayo, qerqilîyayo, guman kerdo, şubhekerdo. *Tr. Şüphelenen.* Çirê şima merdimê şufîyayî winî ecêb vînenê ki?

şukr *Er. Nn. Bw.* Şukur. Ellahî rê şukrê xwu bîyarê, sere mewedarnê!

şukrê xwu ardeni *f. M.* Şukrê xwu ardiş. Ellahî rê şukur kerdeni, îbadet û taatê xwu kemî nêkerdeni, îsyan nêkerdeni, Ellahî rê sere nêwederdeni, Ellah û qederî ra nêgazincîyayeni û nêlebayeni. *Tr. Allah'a şükretmek, Allah'a hamdetmek.* Va: Ellahî rê şukrê xwu bîyarê, şukurkar bê, tim xwu ra cêr bewnê!

şukur *Er. Nn.* Hemd, şukr. Şukur kerdeni, nîmetandê Ellahî rê deynanê xwu dayeni, nîmetan, xiznada Ey ra zanayeni. *Tr. Şükür, hamd.* Şukur

1 Na vajeki di R bîyo L û vajeki virîyaya.

ki ma şa, deynanê xwu bido.

şukurdar/i *N.* hemdkar/i, şakîr/i. O/çîyo ki, şukrê xwu ano, şukur keno, şakîr o. *Tr. Şakir, şükürlü, şükreden.* Merdimêndo şukurdar nêbo, feqîr û fiqarî rê hendayên xeyr û hesenat nêkeno.

şukurdarey *Nm.* Hemdkarey, şakîrey. Şukur kerdeni, hemd kerdeni, wezîfandê xwu yê muslumaney rê mezbût bîyayeni. *Tr. Şakirlik, şükürlülük, şükretmek.* Şukurdarey, çîyênda weş a. û xiznada Ellahî ra ya.

şukurkerdeni *f. M.* Şukur kerdiş. Hemd kerdeni, hemdê xwu ardeni, şukrê xwu ardeni, nîmetandê Ellahî rê hemdê xwu ardeni, nimazûnîyazdê xwu di, kemaney nêverdayeni. Qeneatkar bîyayeni, qeneat kerdeni, nîmetan kemî nêvînayeni. *Tr. Şükretmek, kanaat etmek.* Çendi ki ame, şukur kerd, rojên sere nêwedard.

şuwane/ê *Eko. N.* Şane/ê. Keso ki; şino mêşinî û bizinî ver, şino çarwan û bizan ver. Keso ki çarwan û bizan gema warî keno. *Kur. Şivan. Tr. Çoban.* Eger şuwaney bolîy bê, nînan mîyan di dûajo û serşuwane jî beno.1[1] 2[2]" 3[3]

şuwaneyey *Eko. Nm.* Şuwaney, şuwanîney, şuwanîni, şaney, şaneyey. Şuwane/ê bîyayeni, çarwan û bizan ver şîyayeni, gema mîy û bizîy warî kerdeni. Karê şuwanan, karo ki şuwaney kenê. *Tr. Çobanlık.* Şuwaneyeya ci weşa, heywanan weş keno mird, weş keno warî.

şuwanîni *Eko. Nm.* Şuwaneyey. Mêşinî û bizinî vero bîyayeni, çarwan vero bîyayeni, mî û bizan vero bîyayeni, qayteyê çarwan bîyayeni, karê şuwanî. *Kur. Şivanîn, şivantî. Tr. Çobanlık.* Pîyê mi, jû serran şîyê kişta Erzirûmî di, şuwanîni jî kerdê.

şuwîyaye/ê *N. Bw.* Şiwîyaye/ê. O çîyo şuwîyaye do tîya kewo, o nêşuwîyaye do jî na kiştda bîni kewo.

şuwîyayeni *f. M.* Şuwîyayîş. *Bw.* Şiwîyayeni. Şiwîyayeni mihîmi nîya. Derdo ki kes bişo xwu pak tepêşo.

şuxil *Er. Nn.* Xebat, kar, gurweyayeni, gurwîyayîş, serbikar. *Tr. Çalışma, iş.* Kamo ki bişuxilîyo, do qarşûyê şuxildê xwu bigîro.

şuxilîyaye/ê *N. Bw.* Gurweyaye/ê. Kamo şuxilîyaye camendo ki ti jî bimanê?

şuxilîyayeni *f. M.* Şuxilîyayîş. Xebitîyayeni, gurwîyayeni, serbikar bîyayeni, kar kerdeni. *Tr. Çalışmak, iş yapmak, meşgul olmak.* Şuxilîyayen di, kesî zirarên nêdîyo ki ti jî bivînê!

şuxilkar/i *N. Bw.* Xebatkar/i. Şuxilkarê ci, çinêbî û vatê ez a kar gîna. Kamê ci do bişuxilîyo?

şuxilkarey *Nm. Bw.* Xebatkarey. Ez bixwu cara bi şuxilkareyda winî gewşega razî nêbena û nêecêbnena.

şuxilnaye/ê *N. Bw.* Gurwênaye/ê. Ez ba, ez merdimê şuxilnayî tebrîk kena. Şima yê çirê qe "berxwudar bi!" jî nêvanê?

şuxilnayeni *f. M. Bw.* Gurwênayeni. Mi kerd bişuxilno, ez winîyaya kar do nêbo, faroqe do doş nêbo, mi nêşuxilna.

şuxilnok/i *N. Bw.* Xebitnok/i. Mi nêşa xebitnokê ci ca kero.

şuxilnokey *Nm. Bw.* Xebitnokey. Wa qe xebitnokeya winî ecêb û gewşegi çinêbo.

şûba *Er. Nm.* Sinifi, geça. Hergi jewdê bi tûmî. *Tr. Şube.* Demê ma jew bî. Labelê şuba ma zewmbî bî.

şûle *Er. Nn.* Şewle. Şewqo ki deştan di, qîrî (rayda asfaltî) yan jî cayêndê zêdê nînan ser o, zêdê awer a aseno, biriqêno. *Tr. Serap.* Qîrikî ser o şûle virazîyayo, ti vanê beno ki dere yo.

şûnik *Nn. Bw.* Konî. Herga ki şûnik dayê piro, ci ra leymûlêş zêdê herîşika şîyê.

şûr 1. *Nn.* Şemşêr, şemşîr, kalme, gorde. Sîlehêndo verêno tûj o û derg o ki kes pa pêvera lej keno. *Tr. Kılıç.* Şûrê Hz. Elî di fek bî. 2. –şûr. Dimilî di, dima bîyo peyomek. Esas vajekên a. *Bw.* Şûr. Labelê dima ci ra peyomekên vijîyayo. Kes şeno vajo vajekê pîyabestey jî. No peyomek bêro kamcî vajeki peynî, do ci rê qewet û mezbûtey bido, do ê karî di, zêdê şûrî tûj bîyayeni peyda kero. *Tr. Zazacada isimden isim yapan bir sonek olup keskinliği ifade eder.* Mesela qelemşûr, qelema ci zena ze şûri. sîlehşûr, sîleha ci zena ze şûri. qisaşûr, qisaya ci zena ze şûri ûzn. Ellah kesî çimşûran ra sitar kero. Amîn.

şûrê şamî *Nn. Zv.* Şûro xas, şûro tûj. Şûro ki Şam

1 Farîsî di *"çumane"* heywan o. Ez texmîn kena ki şuwane û çumana eynî kok ra bêro. Çunkî şuwane, pawokê "çumanan" o. Dimilî û Farîsî di ca bi ca Ç û Ş pêyo virêno. Xwura kes nê di vajekan di Ç û Ş'y pêyo bivirno, maneno M û W ki, nê jî herfê lewanê ki Dimilî û Farsî di jî û ziwanandê bînan di nê nûşey pêyo virênê. Mersela; zeban-ziman- ziwan.

2 Farîsî di *"çûb"* çuwe o, *"çuwane"* jî heywan o. No wezîyet di *"çoban"*ê Tirkan jî beno Farîsî û maneyê ci beno "merdimo ki heywana dima bi çuwî ya/bi çûbî ya geyreno û ci rê pawokey keno.

3 Heta Farîsî di *"çopan"* jî şuwane yo.

di virazîyayo û metîn o, saxlem o, rew rewî cêser nêkewno, rew rewî nêkewno, rew rewî erd ro nêguneno. *Tr.* *Sağlam, zorlu, çabuk çabuk düşmeyen veya teslim olmayan, sadık kılıç, Şam kılıcı.*[1]

şûrîstan *Cog. Nn. Bw.* Solîstan. Şûrîstanî di, çendi ki çî karêno, seredê ey di jî hend war şino.

şûrîstaney *Cog. Nm. Bw.* Solîstaney. Eger şima do bi şûrîstaneyda ci ya biecibnê, biherînê.

şûrkay *Sp. Nm. Bw.* Kalmekay. Şûrkay, bi şûrkayêrî ya kay bena.

şûrkayêr/i *Ky. N. Bw.* Kalmekayêr/i. Şûrkayêr şî û ame, şî û ame, axirî nêşa şûrên pirodo û birepisno.

şûşa 1. *Nm.* Qabo camîn, qabo ki camî ra virazîyayo, firaqa ki şûşan (caman) ra virazîyaya. *Tr.* *Cam kap.* Şûşaya ki kes do şamî dekero de, do paki bo. 2. *Nm.* Qedeha camîni. Qedeha ki cam (şûşa) ra virazîyaya. *Tr.* *Cam bardak.* Keynekî a şûşeri bidi ami. 3. *Nm.* Qabo camîn o ki; derganey ser o virazîyayo. *Tr.* *Şişe.* Şûşa benzînî di, benzîn nêmend bî. eger ki tede benzîn bimendayê, ban do biveşayê. Çunkî hem çaqmaq, hem jî şûşa pîya ê qeçekî desti bî. 3. *Nm.* Çîyo camîn o ki neyêno çilayan ser. *Tr.* *Fanus ve çıraların üstüne konulan cam şişe.* Wextêra hergi şanşane ma şûşa besterdê û nayê çila ser.

şûşa awi 1. *Nm.* Şûşaya awi. Şûşaya ki kes awi dekeno de. *Tr.* *Camlı su kabı.* Şûşa awi di awi çinêbî ki bişimo. Ti yê ci ser o neheqey kenê. 2. *Nm.* Şûşaya awi. Qedeha awi, tasa camîn a ki kes awi pa şimeno. *Tr.* *Su bardağı.* Bi şûşada aw a, di şûşey awi şimiti. Kerd ki jewna bişimo, ey nêverda.

şûşa dilî *Nm. Bw.* Şûşa zerrî. Peynî şûşa dildê mi şikesnaya.

şûşaya dilî *Nm. Bw.* Şûşa zerrî. Boka to şûşaya dildê ci nêşikiti!?

şûşaya dilî şikateni *Zv. f. M. Bw.* Şûşaya zerrî şikateni. Boka şûşaya dildê nêşiknaya?

şûşaya şiribî *Nn.* Şûşaya ki şirib debêno de. Şûşaya ki derman debêno de. *Tr.* *Şurup şişesi.* Şûşaya şiribdê tûtekî gunê erro, şirêbê ci pêro rijîya erd.

şûşaya zerrî *Nm.* Şûşa dilî, şûşaya dilî, şûşaya zerrî, camê zerrî, qedûmê zerrî. Cayo ki tey zerrî şikêna yan jî virazêna. Cayê zerrî yo ki nazîk o, narîn o, barîçek o ki rew şikêno, labelê bol berey virazêno. *Tr.* *Gönül şişesi, kırılgan, zarif ve nazenin olan gönül veya gönül şişesi ki erken kırılır, fakat geç yapılır.* Esas ay şûşaya zerrîda mi şikita. Ez qayîl nîya ki bi a ya pîya bivijîya werdxane.

şûşaya zerrî *Zv. Nm. Bw.* Şûşa zerrî. Ez senîn senîn kena peynî zerrîya mi pey germi nêbena. Çunkî ey şûşaya zerrîda mi şikita.

şûşaya zerrî şikateni *Zv. f. M.* Şûşaya zerrî şikatiş. Şûşaya zerrî şikiteni, şûşaya dilî şikiteni, şûşaya dilî şikateni, cadê xorî ra qelb şikiteni. Cayo ki; do rew rewî cebar nêbo, a derbi ûja ro dayeni. *Tr.* *Gönlü derinden vurmak, kalpte onulmayacak yaralar açmak.* Ez a nêşena ey bibexişna. Çunkî ey şûşaya zerrîda mi şikita. Finên ki şûşaya zerrîda kesî bişikîyo, deha rew rewî cebar nêbena. Şikatena şûşerda zerrî xirab a!

şûşaya zerrî şikiteni *Zv. f. M.* Şûşaya zerrî şikitiş. *Bw.* Şûşaya zerrî şikateni. Şûşaya zerrîda însanan meşiknê. Çunkî rew rewî cebar nêbena.

şûşaya zerrî şikîyayeni *Zv. f. M.* Şûşaya zerrî şikîyayîş. Şûşaya dilî şikîyayeni. Cadê xorî û cebar nêbîyayî ra zerrî şikîyayeni, cado xorî ra qelb şikîyayeni. *Tr.* *Gönlün derinden yaralanması, gönülde onarılmaz yaralar açılmak.* Boka şûşaya zerrîda kesî nêşikîyo. Finên bişikîyo, ez texmîn nêkena rew rewî bicebirîyo.

şût/i *N.* Şît/i, vete/ê, gizgerik/i, jêhatî, hêja, çapik/i, lezgîn/i, gîrgîn/i, rewok/i, revok/i, tîtî, tavilok/i, bîtirim/i. *Tr.* *Çevik, atik, atak, çalışkan, erkenci, iş bitirici.* Kes qedayê Ellahîdê (Ellaydê) merdimdê şûtî gîno.

şûtane *Nn.* Şîtane, veteyane, gizgerikane, jêhatîyane, hêjayane, çapikane, lezgînane, gîrgînane, rewokane, revokane, tîtîyane, tavilokane, bîtirimane. *Tr.* *Çevikçe, atikçe, atakça, çalışkanca, erkence, iş bitirici bir şekilde.* Lajeko şûtane aseno. Hema fina jî kes do bivîno.

şûtaney *Nm.* Şîtaney, veteyaney, gizgerikaney, jêhatîyaney, hêjayaney, çapikaney, lezgînaney, gîrgînaney, rewokaney, revokaney, tîtîyaney, tavilokaney, bîtirimaney. Zêdê şûtana bîyayeni, wesfê kes û çîyandê şûtan ci ser o bîyayeni. *Tr.* *Çevikçe olmak, atikçe olmak, atakça olmak, çalışkanca olmak, erkence olmak, iş bitirici bir şekilde olmak.* Çirê ez a nêşena şûtaneya ci bivîna?

şûtek/i *N. Bw.* Şûtik/i. Ez a kena şira bi ê şûtekî ya birişa.

---

1 Dimilî di çîyo ki Şam di virazîyo, metîn o, saxlem o, weş o û wesfê ci rind ê. Mesela dîkê şamî, şelwerê şamî, şûrê şamî ûzn.

şûtekey *Nm. Bw.* Şûtikey. Ez se kerî pey şûtekeyda ci yo? Derdo ki şûtekeya ci ma rê bierciyo.

şûtey *Nn.* Şûtîni, şûtîney, şîtey, veteyîni, gizgerikey, jêhatîyey, hêjayey, çapikey, lezgîney, gîrgîney, rewokey, revokey, tîtîyey, tavilokey, bîtirimey. *Tr. Çeviklik, atiklik, çalışkanlık, erkencilik, iş bitiricilik.* Kes qedayê Ellahîdê (na vajeki do bi şikildê "Ellaydê" biwanîyo) şûtey gîno.

şûti çekerdeni *f. M.* Şûti çekerdiş. Şûti eşteni. Bi linger a gog/toperi dizi yan jî çîyêndê zêdê nay eşteni. *Tr. Şut çekmek, şut atmak.* Ey şûtên çekerdi, qunciki ra kerdi xol.

şûti eşteni *f. M.* Şûti eştiş. *Bw.* Şûti çekerdeni. Kaşka to şûti bieştayê. Ey nêşa xol çekero.

şûtik/i *N.* Qandê werdîyan, qandê qijan wina vajêno: Şît/i, şûtek/i, vete/ê, gizgerik/i, jêhat/i, jêhatî, çapik/i, hêja, lezgîn/i, gîrgîn/i, revok/i, rewane/ê, tîtî, tavilok/i, bîtirim/i. *Tr. Çevik, atik, atak, atılgan, çalışkan, iş bitirici.* Şûtikêndo elfetûn o. Şima kes nêşenê bi otesîda ci yo bêrê.[1]

şûtikey *Nm.* Hêjayey, çapikey, jêhatîyey, gizgerikey, veteyey, şûtekey, lezgîney, bîtirimey, tavilokey, tîtîyey, revokey, gîrgîney, rewaney. Qij/werdîyan di şûtik bîyayeni, şûtek/i/gîrgîn/i bîyayeni, vete/ê/gizgerik/i bîyayeni, jêhatî/hêja bîyayeni, çapik/i/tîtî bîyayeni, lezgîn/i/revok/i bîyayeni, rewane/tavilok bîyayeni, bîtirim bîyayeni. *Tr. Çeviklik, atılganlık, çalışkanlık, iş bitiricilik.* Ez şûtikeyda ci rê şaş menda.

şûti *Nm.* Linggogêrey di, pirodayena goger a ki; erzêna dizi ki şiro "qali" bo. *Tr. Şut.* Şûta ci pêti nêbî.

şûti reynayeni *Ky. f. M.* Şûti reynayîş. Gog (top)a bi kaygerên eşta dizi, a ay reynayeni û bi tor/file ya pê nêresnayeni. Bi livên a xoleri reynayeni. *Tr. Şut kurtarmak.* Dizdarê înan weş bî. Bol şûtê taximdê hemberî reynay.

şûti werdeni *Ky. f. M.* Şûti werdiş. Xoli werdeni, goga ki şina dizi, ay nêreynayeni, manîyê ci nêbîyayeni. *Tr. Şut yemek, gol yemek.* O yo hergi hefte şûtîy weno. No hefte jî şûtên werdi.

şûvbarî *N.* Çî/keso ki; şûva ci barî ya, şûvê ci narîn ê, xetê mîyandê ci, xetê serdê ci barî yê. *Tr. İnce çizgili, hatları ince ve narin olan.* Çinayêndê to yo, şûvbarî est bî. O se bî?

şûvbarîyey *Nm.* Şûvnarîney, şûvbarî bîyayeni, wesfê şûvandê barîyan ci ser o bîyayeni, şûvê ci narînîy bîyayeni, şûvê ci barî bîyayeni, xetbarîyey, xetê ci barî bîyayeni, xetê ci barî bîyayeni. *Tr. Hat/çizgileri ince ve narin olmak.* Eger şûvbarîneyda ci ra nêbîyayê, mi bixwu nêrîdayê.

şûvi 1. *Nm.* Şopi, şîpi, çixazi, çixzî, çizxî, doxi, xeti, barixi, hîvi, erqi. Cayê şîyayenda kesên yan jî xeta ki kesan çixîz kerda. *Tr. Hat, çizgi, iz.* Şûva xwu pey di nêverdano. 2. *Mîm. Nm.* Sîya ki xusûsî qandê banan yan jî çîyêndê winasînî dergûbarî virazîyaya. *Tr. Taştan yapılmış lento.* Ci rê şûvênda weşi viraşti bî. Ostay a şûvi kerdi serkîber.

şûvin/i *N.* Xetin/i. Çî/keso ki; tey xetîy estê, tey şûvîy estê. *Tr. Çizgili, hatlı.* Kaxito şûvin ercan nêbeno.

şûviney *Nm.* Şûvin/i bîyayeni, tey şûvîy bîyayeni, ser o şûvîy, xetîy bîyayeni, pa şûvîy bîyayeni, wahîrê/a xetan bîyayeni. *Tr. Çizgililik, hatlılık.* Şûvineya ci, bi ci ya bol robere amêya.

şûvnarîn/i *N.* Çî/keso ki; şûvê ci, xetê serdê ci, çixazê ki ser o yê barî yê, weş ê, weşdê kesî şinê. *Tr. İnce hatlı. Çizgileri kişinin hoşuna giden, çizgisel estetiği olan.* Tenekên leymin bî, labelê çinayêndo şûvbarîn bî.

şûvşînas/i *N.* Şopşînas/i, şopnas/i, şopzan/i, şûvnas/i. Kes/çîyo ki; şopan silasneno, şûvan zano û silasneno. *Tr. İzci, iz süren, iz sürme usta.* Deştandê Ereban di eger şûvşînasêndê kesî çinêbo, kes nêşeno rayanê xwu bivîno.

şûvşînasey *Nm.* Şopşînasey, şopnasey, şopzaney, şûvnasey, şopan silasnayeni, şopanê kesan û çîyan di osta bîyayeni. *Tr. İzcilik, izci sürmede usta olmak.* Şûvşînaseyda ci rê kesên nêşeno qusûrên bivîno.

---

1 Eger peyomekê –ik, -îk'î bêro vajekên pey, wexta jû cayan di hem xasekey û rindekey hem jî mehsûmey û werdîyey ci rê dano qezenckerdiş.

T

T: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û çeharî ya. Na herfi, herfa vengîni nîya, xwuserî nîya, bestoka herfandê vengînan a. Vijîyayena nay winasîn a: Çenge abêno, ziwan bi şikildê herayey a diskêno peynîda dindanandê verênandê corênan. Bi no babet a vengêndo teqate do bivijîyo. "P" bi lew a teqeno. Yabelê "t" bi ziwanî ya teqeno.

ta 1. *H.* Wext, zeman, tanî. *Tr. An, zaman.* 1995 ra ta nika (ewro 28/07/2015 o) ez a nê Vajekandê Dimilî ser o xebitêna. 2. *H.* Heta, hettanî, tanî. *Tr. -den... -e kadar.* Deşta Dîyarbekirî ra ta Çebaxçûr ray koyan ra şina. 3. *Nm.* Kişti, hêmi, heti, teref, paştî. *Tr. Taraf, yan, yön, kenar.* O do bêro taya to bikero. 4. *Nn.* Tîya, no ca, înca. *Tr. Bura, burası, bu yer.* Ti ta di (tîya di) roşi, ez a gamekna yena. 5. *Nn.* Adir. Tanayeni di kokê kelîmerda tanayen (*yak, ateşe ver, tutuştur.*) o. *Tr. Zazacada yakmak anlamına gelen* tanayeni *kelimesinin kökü olan* 'ta'*dır.* Nê kolîyan tani. *(Tutuştur! Yak!)* 5. *Tib. Nn.* Nêweşînên a, merezên o, derdên o, gireyên o. *Tr. Bir hastalık, illet, maraz, sorun, dert.* Qeçek wext bêwext veyndano û vano: "Da!" May jî deha încîraxî bena û vana: "Da û ta." Yanê ze ki vajo dert, nêweşîni, gire bêro to ro guno, Ellah belayê to bido ûzn. 6. *Tib. Nn.* Tewa mergî, tewa mirini, tewa ki wextê mergî yena kesî. *Tr. Ölüm zamanı kişinin yakalandığı amansız titreme veya humma.* Mêrdek kewt tayan ver, nêşeno ci ra pak bo. Ez emel nêkena ki; na ta ra tepîya pirênî bidirno!

tabeş *Tib. Nn. Bey.* Tebek, tewek, tebekî, tewekî. Nêweşînênda heywanan a ki; ling û fekî di dirbetîy peyda benê, fek helikêno, simê heywanan ci ra kewnê. Darîyê na nêweşîni çinî yo, heywanîy do sifte ra perpûn bê ki, na nêweşîni nêkewê. *Tr. Şap hastalığı.* Terkeyê ci pêro bîyo tabeş.

tabîr *Er. N.* Îzah, tarîf. Senîneya çîyan vateni, serûbineya ci vateni. *Tr. Yorum, tabir, açıklama.* Ez bixwu tabîrê nê hewnandê to nêzana. Ti ancax xwu rê tabîrokênnakî bivînê.

tabîrkerde/ê *N.* Tarîfkerde/ê, îzahkerde/ê, manekerde/ê. Çîyo ki îzahê ci bîyo, tarîfê ci bîyo. *Tr. Açıklanan, yorumlanan, tabir edilen.* Hewno tabîrkerde, dîna mengîya tepîya vijîya.

tabîrkerdeni *f. M.* Tabîrkerdiş. Îzah kerdeni, tarîf kerdeni, maneyê ci dayeni, senîneya ci vateni. *Tr. İzah etmek, açıklamak, tarif etmek, yorumlamak, yormak.* Hewnê ci senîn ki tabîr kerd, hinî jî vijîya.

tabîrok/i *N.* O/çîyo ki tabîr keno, îzahê çîyan keno, serûbinê çîyan vano, tarîf keno. *Tr. Tabirci, tabir eden, yorumlayan.* Tabîrokê hewndê ci mezbût o.

tabîrokey *Nm.* Tabîr kerdeni, karê tabîrokan, îzah kerdeni, serûbinê ci vateni. *Tr. Tabir etme, yorumlamak, açıklamak.* Tabîrokey rê jî erbabeyên lazim a, hergi merdim nêşeno çîyan tabîr kero.

tabîyaye/ê *N.* O/çîyo ki; lez hadire bîyo, xwu rew hadire kerdo. *Tr. Erken/çabucak hazırlanan.* Tabîyayî pêverik qezenc kerd. Çunkî çapik bî, çapikeyda xwu ra kewt vernî.

tabîyayeni *f. M.* Tabîyayîş. Lez hadire bîyayeni, rew hazir bîyayeni. *Tr. Acele/tez hazırlanmak.* Tabîyayeni rê çapikey jî lazim a.

tablo *Frz. Nn.* Kaxit, çapût yan jî erdo ki ressamên ser o resîm viraşto. *Tr. Tablo.* Akerdişdê mekteban di, tabloyê mamoste Haşîm jî mojîngehêndo serakerde di mojîyay.

tabur *Leş. Nn.* Vajekênda Moxolî yan jî Macarî ya. Eskerîyey di, alay werdîyêrî û qeflên girdêrî pêjewikêna. Bi 400-900 kesan ra yena meydan. *Tr. Tabur.* Taburê ma di xeylên Kurdîy estîy bî, zêdê hergi cay.

tabure *Frz. Nn.* Çîyo ki ser o ronişêno, labelê kiştandê ci di cayê pali, cayê mîyanî pa çinî yo û serê ci jî dûz o, zêdê kursî ya nîyo. *Tr. Tabure.* Werdxanandê serdê lingan di, bolkî taburey û zemaseyê dergîy benê.

tabût 1. *An. Nn.* Çoşmeyê zotiki. *Tr. Anüs, makat.* Doktor şeno biewnîyo tabûtî ra. Çunkî qandê sihetî, ey rê cewaz deyayo. 2. *Nn.* Dolabê merdan, o çîyo ki kes merdan dekeno de. *Tr. Tabut.* Cenîyan bi tabût a, camêrdan bê tabût defin kerden caîz o.

taçarnaye/ê 1. *N.* Nîrde/ê, cende/ê, çelxîyaye/ê. Çîyê werdî yan jî şimî yo ki çelxîyayo. *Tr. Çalkalanan.* Masto taçarnaye do weş ron/riwen bido. 2. *N.* Taşûte/ê, şite/ê. Çî/keso şuwîyayo, neyayo awi vera, şitena ci ya verori bîya. *Tr. Ön yıkaması yapılan, çalkalanan.* Cinêkeri, keynerda xwu rê va: Legana taçarnayê, do fina bişoyo ki paki bo.

taçarnayeni 1. *f. M.* Taçarnayîş. Cendeni, nîrdeni, çelxnayeni. *Tr. Çalkalamak.* Mi nêtaçarnayê, hendayên ron ci ra nêvijîyayê. Dêmax kî vêşî taçarnayeni rind a. 2. *f. M.* Taçarnayîş. Taşûteni. Şitena ci ya veror kerdeni. Bi aw a, bi çîyêndê pakî ya aw yan jî çîyêndo pak pirodayeni, pak kerdeni. *Tr. Ön yıkamasını yapmak, çalkalamak.* Mi taçarnê tepîya, mi eşti firaqşoyêri ki rind û rind paki bo.

taçarnok/i 1. *N.* Cendok/i, nîrdok/i, çelxok/i. O/çîyo ki nîreno, ceneno. *Tr. Çalkalayan.* Taçarnokê to do qey bivijîyo. 2. *N.* Taşûtok/i, şitok/i. Kes/çîyo ki; çîyên şuweno, taçarneno, şitena ci ya veror keno, çîyên yan bi awênda pak a yan jî bi çînakîdê pakî ya şitena ci ya verori keno, şaneno çîdê pakî ra. *Tr. Herhangi bir şeyin ön yıkamasını yapan.* Eger taçarnokê ci ti bê, xwura do wina nepak bo.

taçarnokey 1. *Nm.* Cendeni, nîrdeni, çelxnayeni. Taçarnok/i bîyayeni, wesfê taçarnokan tey estbîyayeni, karê cendok/nîrdokan, karê çelxokan. *Tr. Çalkalamak.* Taçarnokey rê qewetêndo mezbût lazim o ki bişo taçarno. 2. *Nm.* Taşûteni. Taçarnok/i bîyayeni, şitena verori kerdeni. *Tr. Ön yıkamacılık, ön yıkama yapmak.* Mi cara taçarnokeya ci nêecibnaya.

tada *Nm. Bw.* Tehda. Kes do tada bi ci nêkero ki, o jî tada kesî rê nêkero.

tadabîyaye/ê *N. Bw.* Tehdabîyaye/ê. Ez nêşena vaja psîkolojîyê merdimdê tadabîyayî weş maneno.

tadabîyayeni *f. M.* Tadabîyayîş. *Bw.* Tehda bîyayeni. Kêrê ki tada bibo, o qe beno ki veşeno.

tadadaye/ê *N. Bw.* Tehdadaye/ê. Keso tada daye, do rojên lome bivîno.

tadadayeni *f. M.* Tadadayîş. *Bw.* Tehda dayeni. Tada dayeni jî zulm a.

tadakar/i 1. *N. Bw.* Tehdakar/i. Tadakarê ma o zerre di. 2. *N.* Tadok/i, açarnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên tadano yan jî tadayo, çîyên açarnayo yan jî açarneno. *Tr. Çeviren, döndüren, iade eden, çevirmen.* Merdimo tadakar do dewarî jî, kitabî jî û ziwanî jî tado.

tadakarey *Nm.* Bw Tehdakarey. Tadakareya ci, ci rê jî zirar dana.

tadakerde/ê *N. Bw.* Tehdakerde/ê. Ne keso tadakerde, ne şaro tadakerde, ne jî cayo tadakerde wedarêno.

tadakerdeni *f. M.* Tadakerdiş. *Bw.* Tehda kerdeni. Tada kerdeni, çîyênda xirab a ki, kotî di tada bibo, û ja xwu rê herûnên vînena.

tadakeş/i *N. Bw.* Tehdakeş/i. Merdimo tadakeş do tesîrê tada bizano.

tadakeşey *Nm. Bw.* Tehdakeşey. Tadakeşeya ci, ci rê sebrêndo şên mûsna.

tadar/i *N.* Terefdar/i, kiştikar/i, terefgîr/i, hêmdar/i, hetkar/i. Keso ki kiştên tepşeno, terefê kiştên o, heta cayên o, tayê kesên o. *Tr. Taraftar, sübjektif, bağlılık bildiren.* Keso bêtay çinî yo, îlla ki kes tadarê kesên yan jî çîyên beno.

tadarey *Nm.* Terefgîrey, mêldarey, mêldarê kesên yan jî çîyên bîyayeni, terefgîr bîyayeni, kiştikarey, kiştikar/i bîyayeni, hetkarey, hetkar/i bîyayeni. Tadar/i bîyayeni, kişta kesên yan jî

çîyên tepişteni, heta jewî bîyayeni, mêlê ci heta çîyên yan jî kesên bîyayeni. *Tr. Taraftarlık, tarafgirlik, objektif olmamak, sübjektif olmak.* Mi tadarey nêkerdi jî ez tepêşîyaya. Qenê mi taya xwu eşkera kerdayê. Qenê tîya di tadarê mi bîyê.

tadaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki tadayayo, guvişîyayo pêser. *Tr. Bükülen.* Çinayo tadaye do rafineyo ki wişk bo. 2. *N.* Çî/keso ki vernî ra tadayayo, açarîyayo. *Tr. Döndürülen, çevrilen.* Qefleyo tadaye do vinî nêbo. Labelê o bîn qe beno ki vinî bo jî.

tadayeni 1. *f. M.* Tadayîş. Çolçivan ci dayeni, tey quruncî tadayeni, kişta raştî ra vera çep yan jî kişta çepî ra vera raşt ci mîyan di zêdê vîday doş kerdeni. *Tr. Kıvırtmak, kıvırmak. Sürekli saat yönünde ya da tersine dönen vida gibi hareket etmek.* Mi çinayê xwu şit tepîya, mi tada û awa ci kerdi zuwa. 2. *f. M.* Tadayîş. Açarnayeni. Vera pey, apey kerdeni, apey liv cidayeni. *Tr. Çevirmek, döndürmek.* Kirosaya xwu kerdi bî vera Dîyarbekir, mi pey di tada, ma pîya şîyê Reha. 3. *Ed. f. M.* Tadayîş. Açarnayeni. Çîyêndê edebî ziwanên ra ziwanandê bînan ser açarnayeni, eşteni. *Tr. Çeviri yapmak, tercüme etmek.* Mi kitabên nêtadayo. Labelê mi nuştey tadayê.

tadayok/i *N. Bw.* Tadok/i. Ez zana tadeyayo. Labelê ma yê nêşenê tadayokê ci ca kerê.

tadayokey *Nm. Bw.* Tadokey. Mi rê ki tadayokeyda ci jî kemaney çinî ya. Çunkî weş tadayo.

tadîyaye/ê 1. *N.* Tadeyaye/ê. Çî/keso ki; bi dest yan jî tesîrdê kesên yan jî çîyên a tadeyayo, hetên ra vera hetnakî doş bîyo. *Tr. Kıvrılan, büklümlenen, cimciklenen.* Destê min o tadîyaye henciqîyayo. Cora ez a şina nêweşxane. 2. *N.* Tadeyaye/ê, açarîyaye/ê, peydibîyaye/ê, peyserişîyaye/ê, apeyşîyaye/ê, vera pey rişîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni pey di kerdo, pey di rişto, açarnayo, hetên ra vera hetnakî bîyo. *Tr. Çevrilen, döndürülen.* Terkeyo tadîyaye senîn şeno fina şiro ajanan? 3. *Ed. N.* Açarîyaye/ê, tadeyaye/ê. Çîyo (kitab, vatiş) ki ziwanên ra ziwannakî ser açarîyayo, virîyayo. *Tr. Çevrilen, çevirisi/tercümesi yapılan kitap, dergi, cümle vs.* Kitabê ci yo tadîyayeyo xwu rê rengîy keno!

tadîyayeni 1. *f. M.* Tadîyayîş. Tey quruncî viraşteni, tey çolçivîy viraşteni. Çîyên yan jî kesên hetên ra vera hetnakî doş kerdeni. *Tr. Kıvırtmak, cimcikleyerek canını acıtmak.* Kê va tey quruncî nêtadeyêno? Mi tey quruncî tada. 2. *f. M.* Tadîyayîş. Tadeyayeni, açarîyayeni, pey di bîyayeni, pey ser rişîyayeni, vera pey (apey) rişîyayeni. *Tr. Geri gönderilmek, geri çevrilmek, iade edilmek.* Qeçîy do bişîyayê dewi, gama bîni nîmçe ra tadîyay. 3. *Ed. f. M.* Tadîyayîş. Açarîyayeni. Halên ra vera halnakî açarîyayeni, ziwanên ra vera ziwannakî açarîyayeni, kitabên yan jî qisebendê ziwanên ra ziwannakî ser açarnayeni. *Tr. Tercüme etmek, çeviri yapmak.* Nika tadîyayena nê qisan do şima rê çiçî qezenc kero?

tadok/i *N.* Tadakar/i, tadayok/i, açarnok/i. Kes/çîyo ki; tadano, karê tadayîşî keno. *Tr. Döndüren, çeviren, çevirici, büken, bükücü.* Eger tado, beno "tadok". Eger biwero, beno "werok". Eger bigîro jî beno girotok. Labelê ki biroşo, nêbeno "roşok", beno "rotok".

tadokey *Nm.* Açarnokey, tadayokey. Karê tadayîşî kerdeni, tadok bîyayeni. *Tr. Döndüren olmak, döndürmek, çevirmenlik, bükmek.* Mi tadokeya ci, tehlûkeyên dî.

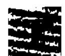
tafayî *Nn.* Adirgan, adilgan, pixêrî, adirca. Cayo ki kes ser o şamî peyşneno. *Tr. Şömine, ocak.* Mi tafayî di adirê xwu wekerd ki ez ser o şamîya xwu bipeyşna, varenî da ci ro, pêro hewna kerd.

tafilnaye/ê *N.* Fîltekenkerde/ê. Çîyo ki fîlteken bîyo. *Tr. Çengellenen.* Vay çinayo tafilnaye jî pernayo berdo.

tafilnayeni *f. M.* Tafilnayîş. Fîlteken kerdeni, bi fîlteken a pa kerdeni. *Tr. Çengellemek.* Eger to bitafilnayê, ci ra nêkewtê. Çunkî tafilnayeni, tedbîrên a.

tafinaye/ê 1. *N.* Aciviste/ê, panaye/ê. Çî/keso ki; acifineyayo. *Tr. Çakılan, yakılan, tutuşturulan.* Ê vaşdê tafinayî ra bê weli çîyên nêmend. 2. *N.* O/çîyo ki kuyayo bi ci, dest neyayo bi ci, kut bîyo. *Tr. Dokunulan.* Ê lajekê tafinayî şî gere kerd.

tafinayeni 1. *f. M.* Tafinayîş. Acivisteni, panayeni, adir panayeni, adir poverdayeni. *Tr. Yakmak, çakmak, tutuşturmak, ateşlemek.* Firêzî tafinayeni di zirar esto, kar çinî yo. Çunkî hem werdê dewarî şino, hem bocikîy û zûlîyê mîyandê erdî mirenê, hem jî erdî di qezencdarey nêmanena. û hewna zêdê nînan babet babetî zewmbî jî zirarîy estê. 2. *f. M.* Tafinayîş. Ci kuwayeni, bi dest a kut kerdeni, kut kerdeni. *Tr. Dokunmak, itmek.* Ta meku, guneno erro.

taftal *Nn.* Malê bazirganey, malê ticaretî, malo ki kes pa al vêr keno. *Tr. Emtia, ticaret eşyası, ticari mal.* Taftalê ci çîyên rê nêbeno ki şar bigîro. Şarî çendi ki giroto, bîyo poşman. To dî vanê: Ma fina Kefernaz û nimaz.

tafte *Teks. Nn.* Tafta. Babetên qumaşên o. Qu-

maşêndo rewên o, ciniyan rê ci ra pirên û camêrdan rê ci ra kurdikîy vijîyayê. Wedarîyayo, nika çinî yo. *Tr. Bir çeşit kumaş.* Xwu rê tafteyên giroto ki ci ra çinayên virazo.

tagilme *Nn.* Bolekê ci "tagilmey" ê. *Bw.* Tekilma. Ez herga ki şina kê ci, a do tagilmey mi ro do. Cora deha ez qayîl nîya ki şira kê ci.

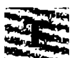
tahfîlbîyaye/ê *Teo. N.* Goreyê mezhebê Henefîyan, firaqo ki; kutikî alêsto, herri da pak a, do lincî virazîyo û bisawîyo firaqî ra. Dima hîrê finî awi fek ra pir bo, hergi fin ser ra şiro û bişoyo. yanê; finên bi herr a, hîrê finî bi aw a pak bo, a nê usûlî rê tahfîl vajîyeno. *Tr. Köpek gibi necis hayvanların dokundukları tabak çanakları salyasından temizlemek için, bir defa toprak, üç defa su doldurup boşaltma yöntemine denir.* Firaqê tahfîlbîyayey, ziwa bî tepîya ma şenê te de şamî bûrê.

tahfîlbîyayeni *f. M.* Tahfîlbîyayîş. Tahfîl bîyayena firaqan, finê bi herr a, hîrê finî bi aw a beno. *Tr. Bir kere toprak, üç kere su ile necaset bulaşmış şeylerin temizlenmesi.* Bi tahfîl bîyayen a, zerrîya kesî rehet kena.

tahfîlkerdeni 1. *f. M.* Tahfîlkerdiş. Çîyê heram kerdan, necîs kerdan, tahfîl kerden. *Tr. Bir kere toprak, üç kere bol su ile necis olan eşyaları temizlemek.* Besternayeni, pak kerdeni, temîz kerdeni, bi tahfîl kerdena helal kerdeni.

tahfîl *Teo. Nn.* Îslametey di, goreyê mezhebdê Henefîyan, finê bi herr a, hîrê finî firaqan bi aw a pirkerdiş û veng kerdiş a şiteni rê, tahfîl vajîyeno. *Tr. Necis olan şeylerin helallenmesi için, bir kere toprak, üç kere bol su ile necis olan eşyaları temizleme usulü.* Tahfîlê heme çî beno.

tahfîra *Nm.* Namêndê cinîyan o. *Tr. Zazacada bir kadın adı.* Înan namê keynerda xwu tahfîra nayo pa.

tahlik *Nk. Nn. Bw.* Qajo. Tahlikî ya gupikekîy estê ki zerecîy ci ra bol hez kenê; qeçkînî di, mi bol arêdayê.

tahndaye/ê *N.* Kutkerde/ê, totkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên, vera vernî derênikên nayo ser. *Tr. İtilen, iteklenen.* Ê lênê tahndayeyî, nata kerê.

tahndayeni *f. M.* Tahndayîş. Kut kerdeni, tot kerdeni. Bi qewetên a vera vernî derênikên kesên yan jî çîyên sernayeni. *Tr. İtmek, iteklemek.* Mi tahnên da piro û eşt rota.

tajî 1. *Zoo. N.* Tehjî. Kutikê seydî, kutikê seydgerî yo ki seydger pa neçîr keno. Heywanêndo zêdê kutikêndê zaîfî yo ki kes pa seyd keno. Tajîy bolkî seyeddê arwêşan di wezîfe kenê. Tajîy lingê ci derg ê, pîze anteyo, verdaye nîyo. Di kîlometreyan di şenê boya seyddê xwu bigîrê. *Lat. Canis familiaris grajus hibernicus. Tr. Tazı.* Vanê "wextê seydî gîyê tajî yeno." (Qisapîli, pîlvatiki) 2. *Ed. Zv. N.* Tehjî. Zaîf/i. Dimilî di, bol zaîfey rê vajêna. *Tr. Zayıflığı ifade eder.* Zeno ze tajî. 3. *Zv. N.* Revok/i. Merdimo ki bol remeno, remî di ravey o. *Tr. Atlet, çok koşan, çevik.* Kes nêşeno ci reso, zeno ze tajî. 4. *Zv. N.* Tehjî. Keso ki verûpeyê ci bellî nîyo, bi ci ya emeley nêbena, boy (boya werdî) bigîro wezîfe keno, nêgîro wezîfe (seyd) nêkeno. *Tr. Güvensiz.* Tajîyên o, çi wext biwazo yeno, nêwazo nîno.

tajîyey 1. *Zoo. Nm.* Tehjîyey. Tajî bîyayeni, kutikê seydî bîyayeni. *Tr. Tazılık, köpekgillerden tazı,* Mi rê ki tajîyeya ci sebebê qewirnayîşdê ci nîya. 2. *Zv. Nm.* Tehjîyey. Tajî bîyayeni, wesfê tajîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tazılık.* Tajîyeya ci, do ci rê sebebê kemaney bo. 3. *Zv. Nm.* Tehjîyey. Tajî bîyayeni, zêdê tajîyan a zaîf û fetilnok bîyayeni, wesfê fetilnokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tazı olmak, tazı gibi olmak.* Eger tey tazîyey çinêbîyayê, nêşayê wina karûgurweyan bifetilno.

takerde/ê *N.* Namite/ê, namîyaye/ê. O/çîyo ki namîyayo, bîyo çewt. *Tr. Eğrilen, bükülen.* Bazîyo takerde şikîya, şiknokê ci şî kewt hepisxane.

takerdeni *f. M.* Ta kerdiş. Namiteni, çewt kerdeni, wesfê çewtey ci sernayeni. *Tr. Eğmek, bükmek.* Ta kerd ki bişikîyo, fina jî nêşikîya.

takêş/i *N.* Tekbabet/i. Çîyo ki tekê pê nîyo, hergi jûdê ci ê tekêna yo, ê tekdê bînî yo. Mesela sewlên nimroyê ci 42 bo, ê ê bînî jî 40 bo. Fina Mesela kesên pûçikêndê sûrî û gêrweyêndê sûrincî xwu pay kero, nê hurna sewlîy û pûçikîy benê takêşîy, benê tekbabetîy. *Tr. Tekeş, terkeş, farklı tekler, birbirinin çifti olmayanlar.* Lajekî gêrwey û sewlê xwu takêş kerdîy bîy xwu pay.

takêşey *Nm.* Tekbabetey. Takêş/i bîyayeni, tekbabet/i bîyayeni, bi şikildê tekdê pêya xwupay nêkerdeni, xwu ra nêdayeni. *Tr. Çiftlerden herbiri ayrı tekten giyinmek veya kullanmak.* Çirê o merdimo hend takêşey ser o maneno ki? Qe beno ki pûçikê mêrdekî çinî yê.

takoran 1. *Nn.* Niqurey, niqur kerdeni. *Tr. Gagalanan.* Takoran biki, ti bizanê takor kerdeni senîn a. 2. *Nn.* Sûka Suwêreki di kişta rojawanî di, rodê Feratî ver di, namêndê dewên a ki kewta berajî mîyan û bîya nîmada. *Tr. Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi'nin batısında bir köy adı.* Ma çend finîy qeçî berdîy Takoran, cayêndo bol weş o. Ma bi gemîyan a şî kafandê Gergerî mîyan.

takote/ê *N.* Pakuwaye/ê. O/çîyo ki; bi ci ya kuwayo, linga ci bi çîyên a kuwayayo. *Tr. Takılan.* Merdimo takote guna erd ro û fekûrû şî erd û çengê ci şikîya. 2. *Zv. N.* O/çîyo ki gamekên vera bi ci şîyo, gamekên sereyên dayo piro. *Tr. Bir ara uğrayan, kısa bir görüşme için giden, başvuran.* O merdimo takote bol nêmend, rew şî.

takoteni 1. *f. M.* Takotiş. Pakuwayeni, lingi bi ci kuwayeni. *Tr. Takılmak. Ayağın takılması.* Takoteni di, kes lerî beno û kewno jî. 2. *Zv. f. M.* Takotiş. Gamekên vera ci şîyayeni, gamekên sereyên pirodayeni. *Tr. Bir ara uğramak, başvurmak.* Takoteni di zirar çinî yo, ray ser o takoti û bê.

takuwa *Nm.* Nameyê kuwateni, nameyê tot kerdeni, nameyê kut kerdeni. *Tr. Depik, tepik, itme gücü, itme, itiş.* Mi takuwayên da piro, tot bî şî guna çali ro.

takuwate/ê *N.* Takuwaye/ê, totbîyaye/ê, totkerde/ê, kutbîyaye/ê, kutkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi hêleyên a, bi qewetên a, ca ra lûnayo/ya, vera canakî riştoa, ci rê vera vernî hereket dayo kerdîş. *Tr. İtilen, tepiklenen.* O merdimo takuwate xwu di şikîya.

takuwateni *f. M.* Takuwatiş. Kut kerdeni, tot kerdeni, Çîyên yan jî kesên bi qewetên a, bi derênikên a, bi hêleyên a ca ra leqnayeni, ca ra lûnayeni, vera canakî kerdeni. *Tr. İtmek, tepmek.* Eger ey, ez winî takuwayê, mi qebûl nêkerdê. Boya mi hend hera nîya.

takuwayeni *f. M.* Takuwayîş. Kut bîyayeni, tot bîyayeni. Bi destdê kesên a, bi qewetdê çîyên a yan jî bi destdê tayên a vera vernî kut bîyayeni, tot bîyayeni. *Tr. İtilmek, tepiklenmek.* Ez takuwaya, mi va beno ki ê do ey nêtakuwê.

tal *Nn.* Tamê vaşan, tamê çerî, tamê meyaroy. Tersê ci "şîrin" o. *Tr. Ot acısı.* Xeylên babetîy tamîy estê; înan ra tayêndê ci nê yê: Tal, tûn, tamsal, mize, tirş, şîrin, vîsol, kêmsol, şîrinok, tirşok, talince ûzn. Mi xeyarên werd, tal bî, ze bî ze zihêr. Mi pa virit.

talan *Nn.* Çîyo ki dişmenan dima ra mendo, çîyê dişmenan o ki remayîşdê dişmenan tepîya kewto destandê dişmenandê ci. *Tr. Yağma, talan.* Talanê ci nişt serdê zerrîda înan pêrini. Çunkî pêro jî mêrdekan ser o neheqîy bî.

talanbîyaye/ê *N.* Keso ki talan bîyo, jûnay yan jî taynakîni kerdo talan û heme çîyê ci destan mîyan ra veto û bi zorên a giroto. *Tr. Talan olan, elinden malı ve mülkü zorla elinden alınan.* Ez qayîl nîya merdimêndo talanbîyaye bivîna. Çunkî finên mi dîyo jî.

talanbîyayeni *f. M.* Talanbîyayîş. Malûmilkê kesî bi zorên a şarî desti kewteni, malûmilkê kesî bi zorên a kesî ra gêrîyayeni. *Tr. Talan edilmek, talan olmak, yağmalanmak.* Herhal talan bîyayeni xirabêrî çîyên çinî yo. Çunkî keda destdê kesî ya bi zorên a kesî destan mîyan ra gêrêna û keso jî nêşeno çîyên bikero. Ney ra xirabêrî!?

talankerde/ê *N.* Qapaqapkerde/ê. Çî/keso ki talan bîyo, dişmenanê ci dişmeneya tepîya finayo xwu destî. *Tr. Talan, edilen, yağmalanan.* Kê ci yo talankerde, do ci ro nêfirikîyo.

talankerdeni *f. M.* Talankerdiş. Qapaqap kerdeni, yağme kerdeni, dişmeneya tepîya çîyandê mendan bi zorên a xwu destî visteni, dest sernayeni, bi zorên a derdest kerdeni. *Tr. Talan etmek, yağmalamak.* Dişmenanê ci, ci kerd talan jî, fina jî mêrdekan xwu rewane arêda pêser.

talaq 1. *Er. Dad. Nn.* Goreyê dîndê Îslametey di cinî verdayeni di hergi qedemeyêndê nê kardê verdayîşî yo. *Tr. İslam dininde evliliğin sona ermesi için takibedilen her bir aşama.* Ê merdîmê zulmkarî, cinîya xwu ya qergûni bi hîrê talaqî ya verdê. 2. *Er. Dad. Nn.* Dînê Îslamî di, sondê cinî verdayeni. *Tr. Evliliğin sona ermesiyle ilgili olan yemin.* Ey nika cinîya xwu bi talaqên a verdaya. Eger nêro ray, o do bi hîrê talaqî ya jî verdo.

talaş *Nn.* Gendûgemarê xizaran. *Tr. Yonga, talaş.* Înan do xwu bi talaşî ya îdare bikerdayê, zimistan xirab ravêrd. mecbûr mendîy, xwu rê xazil herîna.

talax *Nn.* Hergi leteyê hingimînî yo bitûm. Talaxîy bolkî kemver benê. *Tr. Petek, arı peteği, bal peteği.* Hingan kokdê dari mîyan di şeş talaxîy hingimîn viraşt bî, ma xwu rê mîyan ra vet.

talaxi *An. Nm. Bw.* Helpezi. Eger talaxa ci biwerîyayê, xwura ma do xwu rê biwerdayê. Biewnî hîleyîn a!

talaxreş/i *Zv. N.* Bêrehm/i, bêmerhemet/i, pîzeneveş/i. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci bi kesî yo nêveşeno, tey merhemet çinî yo, tey zalimey esta. *Tr. Merhametsiz, acımasız.* Merdimêndo talaxreş o. Zerrîya ci bi kesî yo nêveşena, qeçan jî marûpêri jî erzeno teber.

talaxreşey *Nm.* Talaxreş/i bîyayeni, bêrehmey, bêmerhemetey, bêrehm/i bîyayeni, bêmerhemet/i bîyayeni, zerrî bi kesî yo nêveşayeni, tey merhemet û zerrîveşey çinêbîyayeni, gunayê ci bi kesî yo nêamîyayeni. *Tr. Acımasızlık, merhametsizlik.* Kerba pîzedê mêrdekî, talaxreşeyda ci ra yena.

taleb *Er. N.* Waşteni. *Tr. Arzu, istek.* Talebê min

û ê ey jew nêbî, ma nêşa pêya razî bo.

talebbîyaye/ê *N.* Waşte/ê, wazîyaye/ê. O/çîyo ki wazêno. *Tr. Talep edilen, istenen.* Merdimo talebbîyaye hergi ca di nêvîneyêno. Çunkî biqîmet o.

talebbîyayeni *f. M.* Talebbîyayîş. Wazîyayeni, bi ci geyrîyayeni. *Tr. Arzu edilmek, istenmek, aranmak, talep edilmek.* Taleb bîyayeni rê qelîte lazim o. Çunkî hergi merdim nêwazêno, taleb nêbeno.

talebkerde/ê *N.* Waşte/ê. O/çîyo ki wazîyayo, wesêneyayo. *Tr. İstenen, arzu edilen, istenen.* Kompîturo talebkerde hewna tîya nêresayo.

talebkerdeni *f. M.* Talebkerdiş. Waşteni. *Tr. Arzu etmek, istemek, talep etmek.* Mi a, ay jî ez taleb kerda. Ma hurdina jî pê taleb kerd. Çunkî no kar, bi taleb kerden a bîyê.

taleki 1. *Nk. Nm.* Taloki, tehliki. Babetên vaşên o ki nêwerêno. Perrê ci gird û hera yê, bejna lemda ci, hendê mîtroyên bena. Kokê ci erdî bin di zêdê şikildê sîngerî yo, heywan nê vaşî nêweno, qezencan rê zirardar a. Vaşêndo bejî yo, awî nîyo, bolkî qûmîstanan di beno. Taleki, Girgomezi di bolkî çoşmandê mezelan di bena. *Tr. Çok acı bir çeşit ot.* Taleki tal a.

taley *Nm.* Tal/i bîyayeni, tamê çîyandê talan, tamê vaşandê talan. *Tr. Ot acısı olma.* Wa taleya ci hetêna bo, werdî rê ercîyayê jî nêbî.

talik 1. *Nk. Nn.* Namêndê vaşêndê talî yo ki; wexto dekewno tenan mîyan, tamê tenan keno tal, zirar dano bi ci. *Tr. Hububata karıştığında hububatın tadını acılaştıran zararlı bir çeşit bitki/ot.* Talikê ci mîyan ra weçînê ki dima tamê tenê tal nêbo. 2. *Nk. Nn.* Zîwani, xelleweri. *Tr. Buğdayla beraber yetişen zararlı ve acı bir ot.* Talik do teneyî biherimno. 3. *Nk. Nn.* Hergi vaşandê talan rê vajêno. *Tr. Her türlü acılık veren ot.* Hergi talikîy tal ê. Labelê hergi talîy talikîy nîyê.

talik/i 1. *N.* Çîyo/a tal/i. *Tr. Tadı acı olan nesne, acımsı.* Ez ê çîyê talikî nêşena bûra.

taliki *Nk. Nm.* Vaşêndo tal o. No vaş do, na vajeki do, taliki bo. Çunkî bena marî. *Tr. Kantaron otu.* Taliki do weçîneyo. Eger ki nêweçîneyo, xellan herimnena.

talin/i *N.* Talane/ê, talince/ê, ze tal/i. Çî/tamo ki tamê ci tal yan jî talin o, talince yo, talane yo, tamê vaşandê talan ro ci ser o. *Tr. Acı, acımsı.* Mi rê ki talin bî. Yanê şîrin nêbî.

talince/ê *N.* Ze tal/i, talane/ê, ze ki tal/i bo, tey taliney bîyayeni. *Tr. Acımsı, ot acımsı.* Talince bî, mi nêşa bûro. Mi da hembazandê xwu.

talinceyey *Nm.* Talaney, talince/ê bîyayeni, tamê ci ze ki tal/i bo, tey taliney bîyayeni. *Tr. Otlar için acımsı olmak, acımtırak olmak.* Mi talinceyeyeda ci ra nêşa bûro.

talinceyîn/i *N.* Talince/ê, talane/ê, talin/i. Çîyo (bi zewmbîvajey a kes) ki tamê ci zeno ze tal, talince o, tamê vaşandê talincano ci ser o. *Tr. Acımtırak, ot acısında olan.* Mi rê ki talinceyîn bî. Hele hele şîrin tew nêbî.

talinceyîney *Nm.* Talaney, talane/ê bîyayeni, zêdê talî ya bîyayeni. Talinceyîn/i bîyayeni, wesfê tamandê talincan ci ser o bîyayeni. Tamê vaşandê talan ci ser o bîyayeni. *Tr. Acımtırak olmak.* Ellah zano talinceyîney ci ser o esti bî. Heta kes şeno vajo tal bî jî.

taliney *Nm.* Tal/i bîyayeni, talinceyey, talince/ê bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê talan ci ser o bîyayeni. Tamê vaşandê talan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ot acılığı, acımtıraklık.* Zerrîya mi bolkî jî talineyda ci ra qelibîyê.

taliq *Er. Nn.* Taliq, talox, texirnayeni, pey di eşteni, pey di kerdeni. *Tr. Erteleme, tehir etmek, geriye atmak.* Mi o karo dimayên taliqê dîna rojan kerd.

talîm *Er. Nn.* Bander, banderey, perwerde. Mûsnayeni, mûsayeni, mamosteyên ra malûmat giroteni. *Tr. Eğitim ve öğtretim, talim.* Talîmê ci giran bî; nêşa biqedîno. Cora verda.

talîmat *Er. Nn.* Çî/qiseyê ki; qandê emrên, qandê kerdenda çîyên, qandê ca ardenda waştenên deyênê kesên yan jî tayênî. *Tr. Talimat.* Qaşto ey do mi ra talîmat bigirotayê, bê talîmat şî, ez texmîn kena ki do pey di bêro.

talîmbîyaye/ê *N.* Banderbîyaye/ê, talîmdîyaye/ê, talîmvînaye/ê, perwerdebîyaye/ê, mamosteyên destî ra çîyên vîneno, waneno. *Tr. Eğitilen, öğretilen, talim edilen.* Merdimdê talîmbîyayî ra çîyê weşîy pawênê, posenê însanan ci ra bolîy benê.

talîmbîyayeni *f. M.* Talîmbîyayîş. Bander bîyayeni, perwerde bîyayeni, talîm dîyayeni, talîm vînayeni, talîm giroteni. Mektebên di, bandergeyên di, mamosteyên yan jî ostayên dest ra çîyên mûsayeni, ci destan ra çîyêndê lazimî giroteni, qandê coy, qandê hewley malûmat giroteni, bi no şekila vera weşey/rindey şîyayeni. *Tr. Eğitilip öğretilmek, talim olmak.* Lajê xwu xwu di berd çarşî, va: Wa bêro tehlîmê diligî jî bivîno.

talîmdar/i *N.* Kes/çîyo ki; talîm keno, talîm dîyo. *Tr. Talim gören, talimden geçirilen, eğitilip öğretilen.* O lajo talîmdar, do şima rê nafîdar bo.

talîmdarey *Nm.* Talîmdar/i bîyayeni, wesfê talîmdaran ci ser o bîyayeni. Talîm dîyayeni, talîm ra ravêrdeni, karê talîmdarî kerdeni. *Tr. Talim etmek, eğitilip öğretilmek, öğrencilik.* Talîmdareya ci, ci rê bes nêkena, o do kotî ê hembazandê xwu yê bînan rê bibo nafok.

talîmdîyaye/ê *N. Bw.* Talîmbîyaye/ê. O merdimo talîmdîyaye, ti vanê beno ki hewna çîyên nêdîyo.

talîmdîyayeni *f. M.* Talîmbîyayeni. Talîm dîyayeni di, xwura kes do zorey û çetiney bivîno.

talîmey *Nm.* Talîm bîyayeni, talîm ra ravêrdeni. *Tr. Eğitim öğretim işi, talim.* Talîmeya ci di ma pêro tenganey mîyan di bî.

talîmkar/i *N.* Kes/çîyo ki; talîm dano, bander keno, jewî mûsneno û malûmat û fêlîy dano jewên. *Tr. Talimci, eğitim ve öğretim işi yapan, öğretici.* Talîmkarêndo mezbût o, kam ki ci dest ra ravêrdo, çîyên fînayo xwu destî.

talîmkarey *Nm.* Talîmkar/i bîyayeni, wesfê talîmkaran tey bîyayeni. Karê talîmî kerdeni, talîm kerdeni. *Tr. Talim işi yapmak, öğreticilik, eğiticilik.* Mêrdekî va: Talîmkarey, karê ma nîyo, ma sirf ci rê qeçekan vînenê, ê jî înan talîm kenê.

talîmkerde/ê *N.* Banderkerde/ê, perwerdekerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên talîm dayo ci, ci mûsnayo. *Tr. Eğitilip öğretilen, bilgilendirilen, malumat verilen, eğitim ve öğretimden geçirilen, talim edilen.* Kutikê talîmkerdî şî eroîn dî.

talîmkerdeni *f. M.* Talîmkerdiş. Bander kerdeni, perwerde kerdeni, mektebên di, bendergeyên di, cayêndê talîmî di kesên yan jî çîyên mûsnayani, ci talîm kerdeni, ci rê malûmat û fêlê weşîy dayeni. Eger çîyo xirab û nehs jî bideyo ci, fina talîm hesibêno. *Tr. Talim etmek, eğitip öğretmek, talim ve terbiyeden geçirmek.* Mi o qandê hewley talîm kerd. Labelê ey talîmê xwu xirabey di kudêna.

talok *Er. Nn. Bw.* Texirnayeni. Ez a talokeyda ci ser o vindena. Labelê ê yê nêşenê ki ci rê ray bivînê.

taloki *Nk. Nm. Bw.* Taleki 1. Kaşka şima a taloka mîyandê qezencî biçînayê.

taloq 1. *Er. Nn. Bw.* Taliq. Mi taloq kerdayê, fina zerrîya mi pey veşê.[1] 2. *Nn.* Heqdê ci di, ser o, elaqedar. O çîyo ki gîno xwu zerrî mîyan. *Tr. Ait olan, dair, kapsayan, içine alan.* O çîyo mihîm, taloqê e çîdê nemihîmî nîyo.

taloqbîyaye/ê *N.* Talokbîyaye/ê, texirîyaye/ê, texirneyaye/ê, peydibîyaye/ê, peydikerde/ê, peydieşte/ê. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Çiçîyo taloqbîyaye weş ameyo ki, o jî bêro!

taloqbîyayeni *f. M.* Taloqbîyayîş. Talok bîyayeni, texirîyayeni, pey di erzîyayeni, pey di çebîyayeni, qandê kerdişdê karûgurweyên wextêndo dima rê verdayeni. *Tr. Ertelenmek, tehir edilmek.* Boka taloq bîyo?

taloqey *Nm.* Taloq kerdeni, taliqey, taliq kerdeni, texirnayeni, pey di eşteni, apey kerdeni, wextêndo bîni eşteni. *Tr. Erteleme.* Taloqeya nê karî ma rê bixeyr nêamê.

taloqkerde/ê *N.* Talokkerde/ê, texirnaye, texirîyaye/ê, peydierzîyaye/ê, peydiçebîyaye/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a taloq bîyo, texirneyayo, pey di erzîyayo, pey di çebîyayo, verdeyayo wextêndo dima. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Bi mi ki karê to yê taloqkerdî, sereyê to bol tewna.

taloqkerdeni *f. M.* Taloqkerdiş. Talok kerdeni, texirnayeni, pey di eşteni, pey di çekerdeni. Karûgurweyên wextêndê dimay rê verdayeni. *Tr. Ertelemek, tehir etmek.* Mi kerd karûgurweyê xwu yê şexsî taloq kero ki, ê şima biqedîyo, tew şima ser o mi rê qehrêndo olimbêter vet.

talşîre/ê *N.* Mîrxoş/i, mize/ê. *Tr. Mayhoş.* Mi rê talşîre weş bîyayê, mi do bol biwerdayê.

talşîreyey *Nm.* Mîrxoşey, mizeyey. Talşîre/ê Bîyayeni, wesfê tamandê talşîreyan. *Tr. Mayhoşluk.* Talşîre yo, gereg ki ti biecibnê.

talûke/ê *Er. N.* Tehlûke/ê, şeqet/i, gîrgîn/i, bivok/i, lûk/i. Çî/keso zirar dano kesî ro, wexto kes ci veyo yan jî dest pano yan jî qarişê bibo, kes do ci ra zirar bivîno. *Tr. Tehlike, sakınca, sakıncalı, tehlikeli.* Dêsêndo talûke yo, hend nezdîyê ci meşirê, zirar dano şima.

talûkeyey *Nm.* Tehlûkeyey. Şeqetey, şeqet bîyayeni, gîrgîney, gîrgîn bîyayeni, bivokey, bivok bîyayeni, lûkey, lûk bîyayeni, ci veyen di ci ra zirar peyda bîyayeni. *Tr. Tehlikelilik, sakıncalılık.* Talûkeyeya ci axreti rê nîya, dinyay rê ya.

talûkeyîn/i *N.* Şeqetin/i, gîrgîn/i, bivokin/i, lûkin/i. Çî/keso ki; pa talûke esto. Çî/keso ki; qariş bîyayenda ci di şeqet esto, gîrgîn o, lûk o. *Tr. Sakıncalı, tehlikeli.* Talûkeyîneya ci, hettanî nika bol merdiman rê zirar dayo. Eger talûkeyîn nêbîyayê, mi tew nêgirotê xwu ziwanî ser.

talûkeyîney *Nm.* Tehlûkeyîney, şeqetiney, lûkey, gîrgîney, bivokey, bivokiney. Tey şeqet bîyayeni. *Tr. Tehlikelilik, sakıncalılık.* Talûkeyîneyda

1 Na kelîma, *"te'eluk"* ra xeripîyaya.

ci ra, qethan şife çinî yo. Labelê ma yê rew rewî nêşenê bivînê.

talvamêri *Nk. Nm.* Talvameki, aji, ajêri. Vamêra koyari, vamêra gemi. Babetê vamênêrênda zûrayî ya. Dendik û meyweyê ci tal o, bîyayîş di nêwerên o. Labelê tezeyey (firîgey) di meyweyê ci werêno. Vanê nêweşînida şekerî rê rind ê, bi şikildê darî (dermanî) ya werênê. Meywedê ci rê talvam vajêno. Ferqê vaman û talvaman, talvamêrîy tenekên tellîyîn ê. Talvamêrîy bi koyan a, zinaran ser o û cado asê di benê. Talvamêrîy, çoşmedê rodê Feratî di estê. *Tr. Yabani badem ağacı.* Talvamêran qandê nêweşînda şekerî hewadê, wa nêqedîyê.

talvami *Nk. Nm.* Meyweyê talvamêran, aji, ajîy. *Tr. Yabani badem/meyvesi.* Nêweşan rê talvamîy bidê werdeni. Talineya ci, bi na nêweşîn a lej kena.

tam 1. *Nn.* Kemî nê, senîn ki wazêno hinî. Ne kemî ne jî vêşî. Hendê xwu. Hendo ki wazêno, hend. Mersela, eger ki şeş biwazîyo şeş, des biwazîyayo jî des. (Herfa ci ya sifteyî barî ya.) *Tr. Tam.* Ma tam şîy, ê kemî amey. 2. *An. Nn.* Hîsê ziwanî. Çîyo ki wexto ki kes çîyên weno, ziwan ci ra ekil gîno. (Herfa ci ya sifteyî qalin a.) *Tr. Tat.* Mi rê va, hele na şamîyeri tam ki, sola ci senîn a? Ez winîyaya, mi tamê ci vîsol dî. 3. *Nn.* Perpûn, deq, darpûn, aşî, aşle. Çî/keso ki; qando ki ya zûrayîyey ra bivijîyo û meywedar bo yan jî qando ki nêweş nêbo, darîyê nêweş nêbîyayîşî deyêno. *Tr. Aşı.* Eger şima bişayê par na dara xwu tam kerdayê, emserr do xeylên meywey bidayê.

tamara awi *Cog. Jeo. Nm.* Tamara ki bi şikildê erqer a erdan bin da. *Tr. Yeraltı suyunun herhangi bir arkı, bir kanalı, yer altındaki su damarı.* Ê do raştê tamarda aweri nêrê. Çunkî ê sondajî danê cadê çepî ro.

tamara camêrdey *Zv. Nm.* Tamara ki kesî di esta û kesî kena camêrd, kes pa camêrd zanayêno, kes tersê camêrdan karên nêkeno, kes pa bênamûs nêbeno, kes pa livo xirab nêkeno, kes pa xurt aseno, kes bi na tamar a xurto tersanok nîyo, pa wahîrê cesaretî yo fisekey nîyo. *Tr. Erkeklik hissi, erkeklik duygusu, erkeklik damarı, cesaret kaynağı olma, yiğitlik damarı, sebat vb.* Ma ki tey tamara camêrdey bibîyayê, ey ma ray o verdayê?

tamara namûsî *Zv. Nm.* Tamara ki kesî da û kesî kena wahîrê namûsî, kes beno binamûs, kes xwu ra şermayêno û kes karûgurwe û fêlo namûsdar keno. Tamara ki kesî da û zincîya kesî pa veşena û kes zano kes do kotî di senîn biluwo. *Tr. Namaus damarı, haya damarı, sorumluluk hissi, mesuliyet duygusı. Kişiye ölçülülüğü, utandırmayacak şekilde davranmayı kazandıran anlayış. Kişide vicdan, güven, sebat, sadakat gibi hisleri oluşturan damar.* Eger tey tamara namûsî bibîyayê, ey winî maya xwu şarî mîyan di tenya nêverdayê, ci ra dûrî nêkewtê.

tamara tersî *Zv. Nm. Bw.* Tamara xewfî. Ellah zano ki do tey diramatên tamara tersî çinêbo. Derê ki ma ey tamarda payey ra feqi kerê.

tamara xewfî *Zv. Nm.* Tamara xofî, tamara tersî. Tamara ki kesî di qebûl bena û kes kes û çîyan ra terseno. Tamarênda zaîf a ki kesî di esta û kes a poxi ra jû kesan û jû çîyan ra terseno. Merdimo ki tey tamara tersî bibo, o kes yan jî o çî tersanok o, fisek o, a kişti ra zaîf o, kes şeno a kişti ra ey serfîno, ey bendeyê xwu kero. *Tr. Korku damarı/duygusu.* Înan tamara ci ya xewfî vînê, kerd besteyê xwu.

tamara xîntey *Zv. Nm.* Babetên tamara ki yan jî tamari hesibêna ki; kê ki di bibo, o kes tenekên bo jî xînt hesibêno, liv û fêlanê xîntan û aqilnêşeyan keno, wext biwext ci ra xîntey vijêna. *Tr. Delilik damarı.* Ellah zano ki tamara ci ya xîntey verîndera yo ki esta. Tamarênda nikayêni nîya.

tamara xofî *Zv. Nm. Bw.* Tamara xewfî. Mêrdekî va, bi mi ki tey tamara xofî çinî ya. Labelê fina jî ma biwinîyê.

tamari 1. *An. Nm.* Gonîberi, damari. Erqekê mîyandê gandê kesî yê ki tey gonî herikêna. *Tr. Damar.* Tamara ci bivisîyo, bi gonî vinîkerdiş a mireno jî mireno! 2. *Zv. Nm.* Damari, hîs, xuy, xulq, karakter, erd, tebîet. Babetê bîyayîşdê xuyan o ki kesî di babet babetî tamarîy yan jî rîçeyê tamaran qebûl benê. Mersela; tamara şermî, tamara arî, tamara namûsî, tamara bênamûsey, tamara camêrdey, tamara cinîyey, tamara hurhobaney, tamara aşiqey, tamara aşiqan, tamara Qereçîyey yan jî Qereçîyan, tamara Gewendeyan, tamara Mitirbîyan ûzn. *Tr. Damar, huy, ahlak, karakter, his.* Mêrdek kunê tamaran o. Ti tamarda namûsî rê vanê, ti tamarda camêrdey rê vanê, ti tamarda xurtey rê vanê, ti tamarda şermî rê vanê, ti tamarda wijdîyanî rê vanê, ti çiçî rê vajê çiçî rê nêvajê. Hema hema hergi tamara xeyrî tey esta.

tamari bi hezar bîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê duaya "boka ti bê, tamara to bi hezari bo, jewa to bi hezari bo, Ellah kemaneya to nêdo, kesê zêdê to bizeyîdîyê, neslê to bizeyîdîyo ûzn." bîya. *Tr. Senin gibiler ve senin neslinden ge-*

lenler binlerce olsun, binlerce artsın vb. duası yapılan. Tamari bi hezar bîyayî, ez kerda mirdî. Di rojîy bî, ez veyşan bîya.

tamari bi hezar bîyayeni *Zv. f. M.* Tamri bi hezar bîyayîş. Tamari bi hezar bîyayeni, biberkeyey, biberke/ê bîyayeni, zeyîdîyayeni, qandê zeyîdîyayenî kesî rê duay bîyayeni. *Tr. Biri bin olmak*. O merdim, tamari bi hezar bo. Nafê ey bol resayo mi.

tamari pêsererzîyayeni *Tib. Zv. M.* Tamari pêsererzîyayîş. Babetên tewatişêndê gandê kesî yo ki jan kewno kesî gan, kes vano beno ki tamarê kesî erzîyayê pêser. *Tr. Kramp*. Ellah zano tamarê ci erzîyayê pêser.

tambîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; se ki bîyo, tam bîyo; nîmçe û kemî nêbîyo, bes bîyo. (Herfa ci ya sifteyî barî ya.) *Tr. Tam olan/gerçekleşen, eksik olmayan*. Belayo tambîyaye ganê kesî, îmano nîmçebîyaye axreta kesî veşneno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci ra tam bîyo, bi ziwanî ya wesfê ci ferq bîyo. (Herfa ci ya sifteyî qalin û pir a.) *Tr. Tadılan*. Werdo tambîyaye senîn tamê xwu nêdano kesî ziwan? 3. *Nk. Tib. N.* Perpûnneyaye/ê, perpûnbîyaye/ê, darpûnneyaye/ê, darpûnbîyaye/ê, aşlebîyaye/ê, aşîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; perpûn/darpûn bîyo, aşle/aşî bîyo. (Herfa ci ya sifteyî barî ya.) *Tr. Aşılı, aşılanan*. Merdimo tambîyaye rew rewî nêweş nêkewno. Labelê tedbîr do dest ra nêverdeyo.

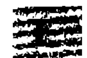
tam bîyayeni 1. *f. M.* Tambîyayîş. Kemî nêbîyayeni, temam bîyayeni, tey wesfê kemaney çinêbîyayeni, bes bîyayeni. (Herfa ci ya sifteyî barî ya.) *Tr. Tam olmak, eksik olmamak, yeterli olmak, kifayet etmek*. O çîyo ki şima yê vanê, tam bî. Labelê mi va, se beno se nêbeno. Mi tanakî kerd ser. 2. *f. M.* Tambîyayîş. Hîssê ziwanî ci ser o bîyayeni, bi ziwanî ya wesfê ci ferq bîyayeni. (Herfa ci ya sifteyî qalin û pir a.) *Tr. Tadılmak, tadına bakılmak*. Çîyê werdî do tam bo ki fehm bo senîn o. 3. *Nk. Tib. f. M.* Tambîyayîş. Tamneyayeni, perpûnneyayeni, deqîyayeni. Perpûn/darpûn bîyayeni, deq bîyayeni, aşî/aşle bîyayeni. (Herfa ci ya sifteyî barî ya.) *Tr. Aşılanmak*. Darîy û kesîy û heywanîy gereg ki tam bê ki nêweş nêkewê.

tamcidaye/ê 1. *N.* Zerrî bi ci kerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên tamê xwu dayo bi ci, eşqê xwu da bi ci, aşiqê ci bîyo, zerrîya xwu kerda bi ci. *Tr. Aşık olunan, gönül verilen, gönül kaptırılan*. A ya geyrena kesdê tam cidayî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; nîmçera nê, tam dayo bi ci. *Tr. Tamamen veren, bütünüyle vermiş olan*. Ê çîyê min ê tam cidayî qe nîmçe ki. 3. *N.* Kes/çîyo ki; tamê xwu dayo bi ci, tamê xwu kerdo ci mîyan, tamdê xwu ra dayo ci, tamê xwu verdayo ci mîyan. *Tr. Kendisine tat kaçmış olan, tatları birbirine kaçmış olan her bir bireyden birisi*. Eger o çîyo tam cidaye nêvirîyayo, xwura nêbeno tam cidaye.

tamcidayeni 1. *f. M.* Tamcidayîş. Eşqê xwu ci dayeni, jewî aşiqê xwu kerdeni, zerrîya jewî giroteni. *Tr. Kendine aşık ettirmek, birinin gönlünü çalmak*. Eger to tam ci nêdayê, wina nêbîyê. To tam da ci, a jî bi to ya remê. 2. *f. M.* Tamcidayîş. Nîmçera nê, temamê ci cidayeni. *Tr. Tamamı/bütününü vermek*. Birayê mi, eger ti do bidê bi ci, tam bidi bi ci. Çunkî a ya to rê nêercêna, qenê wa ey rê biercîyo. 3. *f. M.* Tamcidayîş. Tamê xwu tey verdayeni, tamê xwu cidayeni, tamê xwu mîyan kerdeni, ci rê tam dayeni. *Tr. Yapısına tat vermek, tadını yansıtmak, lezzetini vermek*. Pê het di bîy, qey tamê xwu dayo bi ci. Cora bîyo mize.

tamdîyaye/ê *N.* Tamvînaye/ê. Kes/çîyo ki; malûmilkdê dinyay ra tamên vînayo, tamê dinyay kewto ci fekî, heyatdê xwu ra tam û zewqên dîyo, çîle û çekû û zehmetî bin di nêmendo. *Tr. Tadan, dünyanın lezzetini tadan, çile ve sıkıntıdan beri olan*. Însano tamdîyaye û tam nêdîyaye senîn jû beno!

tamdîyayeni 1. *Zv. f. M.* Tamdîyayîş. Tey tam bîyayeni, tam vînayeni, tamê dinyay yan jî çîyên bîyayeni, weş bîyayeni, tey kêfsadey çinêbîyayeni, tey kêf bîyayeni. *Tr. Tadını görmek, dünyanın veya herhangi bir şeyin lezzeti veya tadı olmak*. Mi tey tam dî, eger şima nêdîyo, qey şima yê nêzanê tey tamên bivînê. Eger şima do. 2. Tamdîyayîş. Tam vînayeni. Kemî yan jî nîmçera nêvînayeni. *Tr. Tam görmek. Eksik ya da yarıdan görmüş olmamak*. Tam ame mi çiman ver, mi tam dî, mi kemî nêdî.

tamey 1. *Nm.* Tam/i bîyayeni, kemî nêbîyayeni, kemî-vêşî nêbîyayeni, tayên û bol nêbîyayeni, qandê bes kerdenî senîn ki o yo wazêno, hendên. *Tr. Tam olmak, eksik olmamak, yeterli olmak*. Ez tameyda ci ra nê, qelîtedê ci ra winîna. 2. *Nm.* Tamê ci, tam bîyayeni, tam kerdeni, weşey û weş nêbîyayena çîyêna serdê ziwanî. *Tr. Tatma, tadımlılık*. Ti do biewnîyayê tameyda ci, ti çi winînê peyşayenda ci ra?

tamê dinyay *Nn.* Tamê coy, tamê jûnî, zewqê dinyay. *Tr. Dünya lezzeti, dünyanın lezzetleri, dünyanın tadı*. Tamê dinyay ci fek di mend, mirdîya xwu nêşa bûro û şî.

tamê fekî *Nn.* Tamê serdê ziwanî, tamo ki fekî

di, tamê werdan, tamê çîyan. *Tr. Ağız tadı, eşyaların tadı.* Nêweş o, tamê fekdê ci çinî yo. Heme çî ci rê tamsal yeno.

tamê jûnî *Nn.* Tamê coy, tamê dinyay. Tamo ki malûmilk û xasekey û weşdê dinyay ra gêrêno. *Tr. Dünyanın tadı tuzu.* Tamê jûnî ra ey fehm nêkerd. Çunkî coyê ci, timûtim xirabey di ravêrd.

tam fek di mende/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; tam mird nêbîyo yan jî weşeya ci ra mird nêbîyo. *Tr. Tadı damağında kalan.* O merdimo tam fek di mende, do neya tepîya tim bêro werdxanedê ma.

tam fek di mendeni *f. M.* Tam fek di mendiş. Mird nêbîyayeni, weşeyda ci ra mird nêbîyayeni, weşeya ci xwu vîra nê kerdeni. *Tr. Tadı damağında kalmak, doymamak, çok şahane olduğunu anlatmak.* Werdkarî şamî hendo ki weş viraşti bî, tamê ci fekî di mend.

tamîr *Er. N.* Viraştiş. Çîyanê xeripîyayan viraşteni, çîyanê herimîyayan viraşteni, çîyên di cayêndê ci yê xeripîyayî, cayêndê ci yê herimîyayî pîne kerdeni, çîyên panayeni, viraşteni. *Tr. Tamir, onarım, onarma.* Viraştena ci, bi mi ki; do tamîrdê ci ra weşêrî bo.

tamîrbîyaye/ê *N.* Virazîyayena çîdê xeripîyayî, pîne bîyayena çîyandê herimîyayan. Çîyo ki xeripîyayo tepîya cayêndê ci virazîyayo. *Tr. Tamir edilen, onarılan.* Motoro tamîrbîyaye eger fina bixeripîyo, mesrefê ci ma ra yo.

tamîrbîyayeni *f. M.* Tamîrbîyayîş. Virazîyayeni. Xeripîyayena tepîya, herimîyayena tepîya cayanê xeripîyayan û herimîyayan viraşteni, pîne bîyayena ûjanan. *Tr. Tamir edilmek, onarılmak..* Tamîr bîyayeni di ma cayêndê ci jî şikna.

tamîrey *Nm.* Tamîr bîyayeni, wesfê tamîrî. *Tr. Tamir işi, onarım.* Tamîreya ci, viraştenda ci bolêrî mesref girot.

tamîrkar/i *N.* Kes/çîyo ki; tamîr keno. Kes/çîyo ki; çîyanê xeripîyayan û şehitîyayan û cêserkewtan kenê pêya, virazeno, nano pêya, ano pêser û keno zêdê verî ya. *Tr. Tamirci, onarımcı.* Merdimê tamîrkarî, no çîyê ma weş tamîr nêkerdo, o do fina tamîr biwazo. ·

tamîrkarey *Nm.* Tamîrkar/i bîyayeni, wesfê tamîrkaran ci ser o bîyayeni. Tamîr kerdeni, karê tamîrkaran, tamîrkar bîyayeni. *Tr. Tamir etme, tamircilik.* Mêrdekêndê nezanî va: Tamîrkarey di karên bimendayê, filan ostayê olimbêterî do ci ra nan biwerdayê.

tamîrkerde/ê *N.* Çî/keso ki; tamîrkarî cayêndê ci yo xeripîyaye, cayêndê ci yo herimîyaye viraşto. *Tr. Tamir edilen, onarılan.* Çîyo tamîrkerde do rew rewî nêxeripîyo, eger bixeripîyo qehrê kesî yeno.

tamîrkerdeni *f. M.* Tamîrkerdiş. Cayêndê xeripîyayî di, cayêndê herimîyayî di, cayê ci yê xeripîyayî û herimîyayî viraşteni, pîne kerdena ci. Kes û çîyanê xeripîyayan û herimîyayan û şehitîyayan û cêserkewtan zêdê finda verî pêser arden yan jî viraşteni. *Tr. Tamir etmek, onarmak.* Tamîr kerdena ci bol çetini bî. Kaşka ma xwu rê newedera bidayê viraşteni.

tamî ser *Nn.* Çî/keso ki; heqdê taman do, tamî ser o, ziwanî ser o, heqdê ziwanî do, kes bîyayîş yan jî wesfê ci bi ziwanîya fehm keno. *Tr. Tatmakla ilgili, tatma hakkında.* Ma do senîn tamî ser qisey bikerê? Gereg ki ma tam kerê ki ma fehm bikerê.

tamkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; temam bîyo, jewî kerdo temam, kemaneya ci bîya temami. *Tr. Tamamlanan, ikmal edilen.* Mi ê çîdê tamkerdî ra tamên nêdî. 2. *N.* Çîyo (zv. kes) ki winîyayo tamdê ci ra, tam bîyo, bi ziwanî ya winîyeyayo tamdê ci ra. *Tr. Tadına bakılan.* Tawayo tamkerde, fina jî vîsol ameyo. 3. *Nk. Tib. Bw.* Tamnaye/ê. Eger şima bişayê bitamnayê, wina nêweşîy nêkewtê.

tamkerdeni 1. *f. M.* Tamkerdiş. Tamdê ci ra winîyayeni, bi ziwanî ya wesfê çîyandê werdî fehm kerdeni. *Tr. Tatmak.* Mi tam kerd, bi mi ki mize bî. 2. *Nk. Tib. f. M.* Tamkerdiş. *Bw.* Tamnayeni. Kaşka şima siftera tam kerdayê. Şima berey mendîy. Cora darîy pêro bîy nêweşîy.

tamnaye/ê *Nk. Tib. N.* Perpûnbîyaye/ê, perpûnkerde/ê, deqkerde/ê, darpûnkerde/ê, aşlekerde/ê. Çî/keso ki perpûnê ci bîyo, tamneyayo, bîyo aşî. *Tr. Aşılı, aşılanan.* Encillewro tamnaye, do emserr weş encîlîy bido.

tamnayeni *f. M.* Tamnayîş. Perpûn kerdeni, deq kerdeni, darpûn kerdeni, aşle/aşî kerdeni. Koyarey ra veteni, zûraîyey ra veteni, meywedar kerdeni, fekîdar kerdeni. *Tr. Aşılamak.* Ewro hembazêndê min o zanaye, do bêro nêdaranê ma yê zûrayîyan bitamno.

tamnedî *Nn.* Tam nêdîyaye/ê. Kes/çîyo ki; dinya di, coydê xwu di, heyatdê xwu di tam nêdîyo, kêf nêdîyo, tim çekûyan bin di bîyo, çîle û zehmetan bin di mendo. *Tr. Dünya adına bir lezzet görmeyen, sürekli sıkıntı ve zahmet çekmiş olan, hayatından memnun olmayan.* Merdimêndo/da tamnedî bî, çîlekeş/i bî.

tamnedîyey *Nm.* Tamnedî bîyayeni, tamê heyatî yan jî dinyay nêdîyayeni, ser o wesfê tam nedîyan ser o bîyayeni, çîlekeş bîyayeni, çîle û

çekûyan bin di bîyayeni. *Tr. Dünya lezzetlerini tatmamak, tat görmemek.* Şima jî tim tam nedîyeyda ci ra behs kenê, tayên jî huzûrdê ci ra qal bikerê.

tamnêdîyaye/ê *N.* Tam nêvînaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra tamên nêdîyo, zehmet û çîle û çekûyê dinyay tenya vînayo, zewq û sefadê dinyay ra ca mendo. *Tr. Tat alamamış olan, dünya lezzetini alamamış olan, dünyanın zevk ve safasından geri kalmış olan.* To do na persi ê kesdê tam nêdîyayî ra pers nêkerdê.

tamnêdîyayeni *Zv. f. M.* Tamnêdîyayîş. Tey tam nêbîyayeni, tamê ci çinêbîyayeni, tey lezzetên çinêbîyayeni, tey kêf û şênayî çinêbîyayeni. Tey xeyrên çinêbîyayeni, xeyrê ci çinêbîyayeni. *Tr. İçinde tat, lezzet, keyif olmamak, hayır görmemek.* Vana: Mi cara tey tamên nêdîyo ki ez dima jî bivîna.

tamnêvînaye/ê *N. Bw.* Tam nêdîyaye/ê. Boka kes bi kesdê tam nêvînayî ya îmtîhan nêbo. Çunkî kes pey beno kulbizikî.

tamnêvînayeni *f. M.* Tamnêvînayîş. *Bw.* Tam nêdîyayeni. Bî kelgirî û va, mi qe nêdîyay ra tam nêdî ki, ez bizana senîn o.

tamnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; werdên yan jî çîyêndê werdî tam kerdo, bi ziwandê xwu ya wesfê ci fehm kerdo. *Tr. Tadan.* Mi rê ki tamnokê ci nêşayo tam kero. Çunkî tamê ci weş nîyo. 2. *Zîr. Nk. Tib. N.* Perpûnkar/i, darpûnkar/i, deqnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên tamnayo, tam kerdo, perpûn kerdo, perpûnnayo, darpûn kerdo. *Tr. Aşılayan.* Mi nêşa tamnokên bivîno ki ez tamkerdiş dî.

tamnokey 1. *Nm.* Tamnok/i bîyayeni, wesfê tamnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî (zv. kes) tam keno, winîno tamdê ci ra; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Tatmak.* Ez a nêşena tamnokeya ci ferq kera. 2. *Zîr. Nk. Tib. Nm.* Perpûnkarey, darpûnkarey, deqnokey. Tamnok/i bîyayeni, perpûnkar/i bîyayeni, darpûnkar/i bîyayeni, deqnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; nêweşên yan jî darênda meyweyî perpûn/aşle keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Aşıcılık, aşılamak.* O yo des serrî yo to het di. Çi heyf o ki to hewna tamnokeya ci, fehm nêkerda.

tamojik/i *N.* Kes/çîyo ki; fekdê ci di, ziwandê ci yan jî cayêndê ci di tam mendo, mird nêbîyo. *Tr. Tat olarak sulanan, tadına doyamayan, tadı damağında kalan.* Ez tamojikê a şamî bîya. Labelê kesî nêveynda mi.

tamojikane *Nn.* Zêdê tamojikan bîyayeni, wesfê tamojikan tey bîyayeni, ze ki tamojikî bo, ze ki tamdê ci ra bihelîyo. *Tr. Sulanan, adeta ağız suyu akanlar gibi.* Ez winîyaya, o yo tamojikane şino vera ci. Mi nêzana, do na arey bikero.

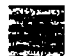
tamojikaney *Nm.* Tamojikane/ê bîyayeni, wesfê tamojikan tey estbîyayeni, wesfê tamojikan. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê tamojikî bîyayan bîyayeni. *Tr. Sulanırcasına bir hal almak, adeta sulanmış olmak, adeta tadında kalmış olmak, adeta ağzından sular akmış olmak.* Hele şima a tamojikaneya ci bidîyayê. Wexta şima fehm kerdê, tamojikî bîyayeni çiçî ya!

tamojikî *N.* Tamdê ci ra mird nêbîyayeni, tamê ci tey mendeni, tamê ci xwu vîra nêkerdeni. *Tr. Tadı damağında kalmak, sulanmak.* Şamîyê cinêkeri bol weşîy bî, mêrdek bî tamojikî, tamê ci tey di mend.

tamojikîbîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; hendo ki tamê çîyên yan jî kesên dekewto ci fekî, eynî o yo keno tam xînt bo, tamdê ci vero rêjika ci fekî ra rêj bena. *Tr. Sulanan, tadı damağında kalan, tadından dolayı adeta ağzından sular akan.* Kes ê xortdê tamojikîbîyayî ra terseno. Kes vano o do hema, xwu huloyê serdê ci kero!

tamojikî bîyayeni *f. M.* Tamojikîbîyayîş. Teşwîq bîyayeni. Tamê ci kesên yan jî çîyên mîyan di mendeni, ci bol waşteni, ci rê waştok/i bîyayeni, bol û bol waştokê/a kesên yan jî çîyên bîyayeni. Kes/çîyo ki; tamê ci kesên yan jî çîyên di maneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni. Tamdê kesên yan jî çîyên ra, fekî ra gilêşkî rêj bîyayeni. *Tr. Teşvik edilmek, tahrik edilmek, tadı damağında kalmak, lezzeti damağında kalmak. Cinsel anlamda sulanmak ve yiyeceklerde ise canı çok arzulamak, tadından adeta ağzından sular akıyor olmak.* Tamojikîyê ci bîbî, deha nêşayê ki ci ra cibo.

tamojikîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi tam a anto xwu ser, vera xwu kerdo, ci fekî ra rêjiki rêj kerda, ci fekî ra gilêşkî rêj kerda, xwu rê kerdo aşiq, kerdo heyranê xwu. *Tr. Tahrik edilen, kendisine sulandırılan, adeta kendisine aşık edilen.* O merdimo tamojikîkerde, do zirar bido to ha!

tamojikî kerdeni *f. M.* Tamojikîkerdiş. Teşwîq kerdeni. Tamê ci tey verdayeni, heyranê ci û heyranê tamdê ci kerdeni, tamê ci kesên yan jî çîyên mojnayeni, labelê ci mirdî nêkerdeni. Tamê kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên fekî di verdayeni. *Tr. Ağzını sulandırmak, teşvik etmek, tahrik etmek, kendisine celbettirmek, çok leziz veya tatlı bir şeyi veya bir kimseyi*

birisine gösterip tadını damağında bırakmak. Şima a mojnê min û ez tamojikî kerda, tamê mi mîyan di verda.

tamojikîyey *Nm.* Wesfê tamojikî tamojikî bîyayeni, tam tey di bîyayeni, heyranê ci bîyayeni, bi tamdê fekî ya kesên fekî di rêjiki rêj bîyayeni. *Tr. Sulanmak, tadı damağında kalmış olmak, tahrik olma.* Eger nê karî di tamojikîyey çinêbîyayê, hendayên arey nêbîyê.

tamsal/i *N.* Bêtam/i. Çîyo (zv. kes) ki tamê ci zeno ze sali (sîya dûzi), wexto ki kes ziwanê xwu nano sali ro eger kes çiçî hîs keno, winî. Wexto ki soli, ron û çîyo winasîn debêno şamîyeri mîyan, tamên dano bi ci. Labelê ki nînan ra qe çîyên jî nêdebîyo de, fina tamên tey beno. A nê tamî rê vanê tamsal. *Tr. Tatsız, tadı tuzu olmayan, nahoş.* Tawayê ci bol tamsal bî.

tamsalane *Nn.* Tamsalin, ze tamsal, bi tamsalî mendeni, wesfê tamsalî tey bîyayeni. *Tr. Tatsızca, tatsız gibi, tat ve tuzdan yoksuncasına.* Mi rê tamsalane ame. Ez şima rê nêzana.

tamsalaney *Nm.* Tamsalane/ê bîyayeni, ze tamsal bîyayeni, wesfê bêtamey tey estbîyayeni. şekil û biçimî di tamsal bîyayeni. *Tr. Tatsız tutsuz gibi olmak, tadı nahoşça olmak.* Ez a hewna, tamsalaneya ci fetilnena.

tamsaley *Nm.* Bêtamey, bêtam/i bîyayeni, wesfê bêtamey tey bîyayeni. Tamsal/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tamsalan tey bîyayeni. Tey ham û tam çinêbîyayeni. *Tr. Tatsızlık, tattan yoksun olmak.* Bi tamsaleyda ci ya jî ma qedîna. Çunkî ma bol veyşanîy bî.

tamsalin/i *N.* Çî/keso ki tamê sal o, tamê ci çinî yo, bêtam o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Ze tamsal, ze bêtam. *Tr. Tatsız gibi, tattan yoksun gibi.* Ellah zano tamsalin bî.

tamsaliney *Nm.* Tamsalin/i bîyayeni, wesfê kesd û çîyandê tamsalan tey bîyayeni, zêdê bêtaman bîyayeni, ze ki tey tam û ham çinêbo. *Tr. Tadı tuzu yokmuş gibi olmak, tatsızmış gibi olmak.* Key ki tamsalineya ci şima ferq kerdi, bêrê vajê.

tamtîtik/i *N.* (Nûşaya T ya siftekêni qalin waneyêna.) Kes/çîyo ki; tamandê weşan ra, tamandê xorîyan ra, tamandê şamîyan û werdan ra bol fehm keno, bol jî geyreno nê tamandê weşan. *Tr. Gurme.* Bixwu hem tamtîtik o, hem jî geyreno tamtîtikan. Tamtîtikeya ci dinya ra vijîyaya.

tamtîtikey *Nm.* Tamtîtik/i bîyayeni, wesfê tamtîtikan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; tamandê werd û şimîyan ra, bol fehm keno, û geyreno tamandê werd û şimîyandê weşan, o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Gurmelik.* Tamtîtikey jû werdxanan di geregi bena.

tamvînaye/ê *N. Bw.* Tamdîyaye/ê. Kamcîn merdimo tamvînayê nê dinyay ra bîyo mird ki, ti jî bivînê.

tamvînayeni *f. M.* Tamvînayîş. *Bw.* Tam dîyayeni. Cinêkeri va: Ki mi nê dinyay ra tam vînayo, ez nê serandê xwu yê vêrdan ra tamên nêvîna.

tamweş/i *N.* Çî/keso ki; tamê ci weş o û ne vîsol o, ne solin o, ne encîlî yo, ne tirş o, ne tûn o, ne jî zewmbî yo, bê nînan tamê ci weş o. *Tr. Tadı hoş.* Mi werd, mi rê tamweş ame. Wazenê ti jî bewnî ci ra.

tamweşey *Nm.* Tamweş/i bîyayeni, tamê ci weş bîyayeni. Çî/keso ki tamê ci tirş û tûn û encîlî û bêtam û tamsal û mize û çîyo winasîn nîyo, weşdê însanî şino. *Tr. Tadı güzel olmak, tadı kıvamında olmak.* Ey rê tamweşeya ci, hemî ser ra bî.

tamzik 1. *Nn.* Qerebalixey, guvişîyayeni. Qerebalix bîyayeni, qerebalixey ra pê kewteni. *Tr. Sıkışma, sıkıştırma, sıkışıklık, izdiham.* Senîn ki aja di mîlleti amê pêser, hema tamzikên virazîya. Dîrê merdimîy lingan bin di mendîy. 2. *Nn.* Pê kut kerdeni, pê pay kerdeni. *Tr. İtişip kakışma.* A roji ma do aja di tamzikên viraştayê, o mêrdek bî manîyê tamzikî. 3. *Nn.* Qulojnayeni, dekurisnayeni. *Tr. Dar bir mekana alınabileceğinden fazla yığılma yapma, yığmak.* Mi do tamzik kerdayê, ez dima poşman bîya. 4. *Nn.* Pirêsik, guvişik, derênik, pilozik, viniki. *Tr. Cendere, pres.* Ez a kena înan ser o tamzikên viraza, nêbo nêbo ki ti ci rê vajê û ci haydar kerê!

tamzikbîyaye/ê 1. *N.* Pirêsîyaye/ê. Çî/keso ki; en kemî di çîyan mîyan di guvişîyayo, tamzikîyayo, pirêsîyayo, pilozîyayo. *Tr. Sıkışık, yığılan.* Deftero tamzikbîyaye, mezbût mendo. 2. *Nn.* Pirêsîyaye, pêyadiskîyaye. Çî/keso ki; bi pê ya diskîyayo, pêya zeliqîyayo. *Tr. Preslenen.* Çîyo tamzikbîyaye, do hewna dîna finîy tamzik bibo.

tamzikbîyayeni 1. *f. M.* Tamzikbîyayîş. Guvişîyayeni, pêser şîyayeni, zor di mendeni, bi qewetên a kewteni. *Tr. Sıkışmak, yığılmak.* Mêrdek tamzikî bî. Labelê çîyên jî sere di nêame. 2. *f. M.* Tamzikbîyayîş. Pirêsîyayeni, pirêsî bîyayeni. *Tr. Preslenmek, cendereye girmek.* Tamzik bî. Labelê dîna rojanan tepîya fina cêser kewt.

tamzikkerde/ê 1. *N.* Guvişnaye/ê, bi pêtên a pêser ante/ê. Çî/keso ki bi qewet û derênikdê kesên yan jî çîyên a ancîyayo pêser, erzîyayo pêser, kutê serdê pê bîyayo, pilozîyayo pêser. *Tr. Sıkıştırılan, yığılan.* Çîyanê tamzikkerdan ti do

weş tamzik kerê ki pê nêverdo. 2. *Nn.* Pirêsîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Çî/keso ki; pêya zeliqîyayo, bi pê ya diskîyayo. *Tr. Preslenen, cendere giren.* Kitabo tamzikkerde, qethan cêser nêkewt. Labelê o kitabo tamzik nêkerde hema cêser kewt.

tamzikkerdeni 1. *f. M.* Tamzikkerdiş. Guvişnayeni, bi pêtên a cêser ardeni, bi pêtên a kom kerdeni. *Tr. Sıkıştırmak, yığmak.* Mi kerd ki tamzik kero, tew şikîya. 2. *f. M.* Tamzikkerdiş. Pirêsnayeni, pêya zeliqnayeni. *Tr. Preslemek, cendere etmek.* Kes do ki tamzik kero, kes bi zamqî ya pêya zeliqneno deha rind o.

tanakî *H.* Tayênna, tenekna, bineyna. Çî/keso ki; ci ra xerc bîyo, ci ra virazîyayo, ci ra ameyo meydan; a ey ra fina hendê ey yan jî ê çîdê siftekênê ra bineyna. *Tr. Biraz daha, az daha.* Mi rê tanakî şeker bidi, wa deha şîrin bo. Şîrineya ci kemî ya.

tanaye/ê *N. Bw.* Panaye/ê 1 û 2. Eger şima şenê, xwu rê hem kerrikîy, hem jî îsotîy tanê, şima yê qandê coy çirê neyênê bi min a ki? Qe şima îsotêndo tanaye danê mi jî.

tanayeni *f. M. Bw.* Panayeni 1 û 2. Ma çiçî nêna ta ki? Ti şamikan ra vanê, ti îsotan ra vanê, ti kolîyan ra vanê, ti ban û merdiman ra vanê. Ellah xeyranê ma qebûl kero, gûnyanê ma jî ma vero tano.

tanbeko *Zîr. Nn.* Tembîhkî. Titûnê nargilî. *Tr. Nargile tütünü, tömbeki.* Tanbekoy ra tenekên şimit, aqilê ci doş bî.

tanekê *H.* Tanekên, çîyekên, bineyên, hebekên, tenekên. *Tr. Az, biraz.* Tanekê çî bidi mi.

tanekên *H.* Tanekê, tayên, tirşim, tirşimên, bineyên, tenekê, tenekên, hebên, hebekên, tayênekên. *Tr. Biraz, birazcık, az, azıcık.* Mi do ci ra tanekên biwaştayê, ey bol da mi.

tanî 1. *N. Bw.* Ta 1 û 2. Sûki ra tanî dewi, ez xwupay şîya. 2. Vatişêndê jû cayan o ki; ze ki vajê ez tana, ez tanî, ze panî, ez pana, ez biveşna. *Tr. Zazacada bazı ağızlarda "yakayım" veya "yakayım mı?" Anlamına gelmektedir.* Ez tanî yan nêtanî? (Ez pana yan nêna pa?/ Ez biveşnî yan nêveşnî?/ Ez biveşna yan nêveşna?)

tanîyaye/ê 1. *N.* Taneyaye/ê, paneyaye/ê, veşneyaye/ê, adirponaye/ê, adirpanaye/ê, adirpiroverdeyaye/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a neyayo ta, neyayo pa, adir verdeyayo bi ci. *Tr. Yakılan, tutuşturulan, yandırılan.* Adir tanê! Meymanî do bêrê.

tanîyayeni *f. M.* Tanîyayîş. Taneyayeni, paneyayeni, poneyayeni, adir poverdeyayeni. Adir bi kesên yan jî çîyên o verdeyayeni. *Tr. Yakılmak, ateşe verilmek, yandırılmak, tutuşturulmak.* Balê min o hewna tanîyayenda ê çaran ser o ya.

tanok/i *N.* Veşnok/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên nano pa, adir verdano po, adir nano pa, veşneno. *Tr. Yakan, yangın çıkaran.* Bano taneyaye bellî yo. Labelê hewna kesî tanokê nêşayo ca kero.

tanokey *Nm.* Veşnokey, veşnok/i bîyayeni, wesfê veşnokan ci ser o bîyayeni. Panok/i bîyayeni, wesfê panokan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yakıcı olmak, yakan olmak, alevlendiren olmak.* Tanokeyda ci rê delîlêno nêaseno.

tanqi *Îng. Ss.* Makînayênda herbî ya ki ser o sîlehê giranîy roneyayê, tifingê makîneyînîy estê, topîy estê û herûnda tekeran di paletê ci estê ki, bi nê paletandê xwu ya na makîna şena dîyar kewo, şiro koyan ser. *Tr. Tank.* Tanqeri, pêser o pêser o topîy eştê anver, nêverdayê ki çimanê xwu akerê.

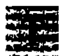
tanya *Tib. Nm.* Şewat, şewatê ganî, qizilme, tîni. Germeya çîyandê german, germeya tîjî û adirî û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Ateş. Vücutta oluşan ısı.* Gandê ci di, hinî tanayayên virazîyê bî ki, to vatê beno o yo keno biveşo.

tap *Cog. Dîr. Nn.* Tepe, tapi, tîl, til, gir. Cayo ki dûz do û goreyê cayandê bînan deha berz o. *Tr. Tepe.* Tapê dewda ma bol ê. Bol cayan di tapîy estê.[1]

tapan/i *Zv. N.* Çîyo/a, keso/a bêbîçim/i. Çîyo/a, keso/a bêfesal/i. Çîyo/a, keso/a ki nazik û narîn/i nîyo/a. *Tr. Ölçüsüz, biçimsiz, nazik ve narin olmayan kaba.* Qelafatê ci yo tapan o qey ci ra nêaseno!

tapanbîyaye/ê *N. Bw.* Sakbîyaye/ê 1. Erdê şima yê tapanbîyayî bol, ê tapan nêbîyayî tayên mexel da.

tapanbîyayeni *Zîr. f. M.* Tapanbîyayîş. *Bw.* Sak bîyayeni 1. Kaşka rew tapan bîyayê. Eger winî bîyayê, do bol mexel bidayê.

tapaney *Nm.* Sakey, sak/i bîyayeni, wesfê sakan ci ser o bîyayeni. Tapan bîyayeni, wesfê tapanî ci ser o bîyayeni, teswîye bîyayeni, wesfê teswîyey. *Tr. Tesviye olma, düzleşme.* Ez a tapaneyda ci dimi di.

tapankerde/ê *Zîr. N. Bw.* Sakkerde 1. Erdê ci yê tapankerdî weş belate da.

tapankerdeni *Zîr. f. M.* Tapankerdiş. *Bw.* Sak kerdeni 1. Citêrîy erdanê xwu tapan kenê ki, erdê ci weş qezenc bidê.

1 Tap û tapan û tepiki, tapan bîyayeni û tepikî kerdeni û tepisnayeni kokên ra yenê. Na kelîma Farîsî di jî esta.

tapan *Zîr. Nn. Bw.* Sak. Citêrîy bi tapanî ya erdan kenê dûz.

tapey *Cog. Nm.* Tap bîyayeni, wesfê tapan ci ser o bîyayeni. Tepeyey, tîley, tiley, girey. Cayo ki dûz do û goreyê cayandê bînan deha berzo, a o ca bîyayeni. *Tr. Tepelik, höyüklük.* Mi rê tapeya ci deha mihîm a.

tapikbîyaye/ê *N.* Tepikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kotekî bîyo, deyayo piro. *Tr. Dövülen.* O merdimo tapikbîyaye finakî na taxi nîno. Çunkî ey dersa xwu ya weşi finê giroti.

tapikbîyayeni *f. M.* Tapikbîyayîş. Tepikî bîyayeni, tepikî werdeni, kotekî werdeni, pirodeyeni. *Tr. Dayak atılmak, dövülmek, dayak yemek, şamar yemek.* Tapik bîyayeni kes do giraneya xwu xwu ser ra nêerzo.

tapiki 1. *Nm.* Rêxa ki hema bêdûzanên a qandê wişk kerdeni virazîyaya. *Tr. Yakılmak üzere kabaca elle düzeltilmiş olan tezek.* Cinêki dewar kerd teber tepîya, ageyrê tapikê xwu jî viraştîy. 2. *Nm.* Koteki, tepiki, hergi pirodayenênda kesî. *Tr. Dayak, kötek, şamar.* Mêrdekî, qe rojên tenya cinêki ra tapikên nêwerdi ki, vajo kotekîy xirabê.

tapikîy 1. *Zîr. Nb.* Tepikîy. Rêxê ki bi simera alawîyayê û deyayê wişkdêsan ro yan jî erdî ser roneyayê. *Tr. Yakacak için; sığır dışkısına saman ekleyerek duvarlara yapıştırılan ya da yerlere konan tezek.* Tapikê ma, ma rê bes ê. 2. *Nb.* Kotekîy, bolekê hergi pirodayenêni. *Tr. Sille, şamar.* Mêrdekîy lajê xwu şana tapikan ver. Labelê zerreyê mêrdekî veşayê. Çunkî lajê ci sûjdar nêbî.

tapikîyaye/ê *N.* Tepikîyaye/ê. O/çîyo ki; bîyo kotekîy, kotekîy werdê, deyayo piro. *Tr. Dayak atılan, tokatlanan, dövülen.* O lajeko tapikîyaye do jî bitapikno. Çunkî merdimo ki tapikîy weno, tapiknayeni jî mûseno.

tapikîyayeni *f. M.* Tapikîyayîş. Tepikîy werdeni, tepikîyayeni, kotekî werdeni, pirodîyayeni. *Tr. Dayak atılmak, tokatlanmak, dayak yemek.* Tapikîyayeni di kes şermayêno, kes eşkera nêkeno.

tapikkerde/ê *N.* Tepikîkerde/ê, tepikîwerde/ê, kotekîwerde/ê, kotekîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tepikîyayo, tepikîy werdê, kotekî werdê, deyayo ci ro. *Tr. Dayak atılan, tokatlanan, dövülen.* Merdimo tapikkerde, tim mûseno kotekîy, tew deha vêşî xirab beno.

tapikkerdeni *f. M.* Tapikkerdiş. Tepikî kerdeni, pirodayeni, kotekî kerdeni, cirodayeni. *Tr. Dayak atmak, tokat atmak, dövmek.* Mi do aja di hinî weş tapik kerdayê, fina gunayê mi bi ci ame.

tapiknaye/ê *N.* Tepiknaye/ê, kotekîpirodaye/ê. O/çîyo ki kotekîy deyayê piro. *Tr. Dayak atılan, dövülen, tokatlanan.* Merdimo tapiknaye jî deha ar nêkero, bi mi ki tapikî pirodayeni jî veng o.

tapiknayeni *f. M.* Tapiknayîş. Pirodayeni, kotekî kerdeni, tepikî kerdeni, cirodayeni. *Tr. Dayak atmak, tokat atmak, dövmek.* Mi çend ki tapikna, o hend bî xirab. Tapikan xirabêri fina tapikê.

tapiksili *Zoo. Nm.* Kêzika rêxi, kêzika gî, moza gî. *Kur. Gogerîn. Tr. Mayıs böceği, bok böceği.* Tapiksili do sil arêdo. Ti do zewmbî ci ra çiçî bi pawê ki?

tapin/i *Cog. N.* Tîlin/i, tilin/i, tepeyîn/i. Çî/cayo ki tey tapîy estê. *Tr. Tepeli, höyüklü.* Cayêndo tapin bî. Labelê mi zewmbî nêşa fehm kero ki kotî bî.

tapiney *Cog. Nm.* Tîliney, tîlin/i bîyayeni, tiliney, tilin/i bîyayeni, giriney, girin/i bîyayeni, wesfê giran ser o bîyayeni. Tapin/i bîyayeni, wesfê tapan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tepelilik, höyüklülük.* Tapineyda ci ra şima nêşa aja terk kero. Tapineya ci şima rê ercîyayê.

tapirês *Nn.* Pêyo diskîyayeni, pêro pêşîyayeni, tat bîyayeni, mîyan ra nêvijîyayeni, tepêşîyayena ganêndê kesî. (Mersela ziwan tapirês beno.) *Tr. Korku, şaşkınlıksevinç vb. sebeplerle, dili tutulmak.* Ez tapirês bîya, mi nêşayê merama xwu vajo.

tapirêsbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ziwanê ci gêrîyayo, tepêşîya û nêşeno ki merama xwu vajo. *Tr. Dili tutulan, dili tutulmuş olan.* Merdimo tapirêsbîyaye yo, hewna jî şikê tapirês bîyayîşdê xwu nêbeno.

tapirêsbîyayeni *f. M.* Tapirêsbîyayîş. Ziwanê kesî pêro pêşîyayeni, ziwanê kesî tepêşîyayeni, ziwan tepêşîyayeni ra qisanê xwu nêvateni. *Tr. Dilinin dolanması, dilinin tutulması, meramını ifade edememek.* Ez qey tapirês bîbîya, mi nêşayê qisey bikero.

tapirêskerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo tapirês, ziwanê ci kerdo pêpeyo, nêverdayo qisanê xwu bikero. *Tr. Dili dolandırılan, dili sürçtürülen.* Merdimo tapirêskerde xwu di şikîya.

tapirêskerdeni *f. M.* Tapirêskerdiş. Ziwanê kesên girêdayen, sebebê ziwan nêgeyrayîşdê kesên bîyayeni. *Tr. Birisinin dilinin sürçmesine neden olmak.* Elllahî ziwanê ci tapirês kerdo ki hewna ki şayo vindero.

tapizî *N.* Pirêsî, guvişî, zeliqî. *Tr. Sıkışma, yığıl-*

ma, presleme. Ey do tapizî kerdayê, mi nêverda.

tapizîbîyaye/ê N. Guvişîyaye/ê, pirêsîyaye/ê. O/çîyo ki guvişîyayo, pirêsîyayo. *Tr. Sıkışan, yığılan.* Mi merdimêndo tapizîbîyaye nêdî ki, ez ci rê vaja tapizîyayeni senîna.

tapizî bîyayeni *f.* M. Tapizîbîyayîş. Tapizîyayeni, guvişîyayeni, pirêsîyayeni, ortedê di çîyan di menden û bi pêtên a pêser qulojîyayeni. *Tr. Sıkışmak, yığılmak, preslenmek.* Kes do ki tapizî bo, kes wezîfeyê xwu bivîno, deha rind o.

tapizîkerde/ê N. Tapiznaye/ê, pirêsnaye/ê, guvişnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni tapiznayo, guvişnayo, piloznayo, pirêsnayo, kerdo pirêsî. *Tr. Sıkıştırılan, yığılan, preslenen.* Çîyo tapizîkerde do weş pêya bimano.

tapizî kerdeni *f.* M. Tapizîkerdiş. Tapiznayeni, pirêsnayeni, guvişnayeni, pêser qulojnayeni, bi pê ya zeliqnayeni. *Tr. Sıkıştırmak, yığ(dır)mak, preslemek.* Mi kerd ki tapizî kero, tew dirîya.

tapizîyaye/ê N. Pirêsîyaye/ê, guvişîyaye/ê, pêserşîyaye/ê. Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a guvişîyayo, pirêsîyayo, tapizneyayo, kutê serdê pê bîyo. *Tr. Preslenen, sıkışan, yığılan.* O merdimo tapizîyaye fina nêwetano bêro tîyanan.

tapizîyayeni *f.* M. Tapizîyayîş. Pirêsîyayeni, guvişîyayeni, bi pêtên a pêser qulojîyayeni, bi pê ya zeliqîyayeni. *Tr. Sıkışmak, preslenmek, yığılmak, izdiham yaşamak.* Çend sey merdim fekdê saha di tapizîya.

tapiznaye/ê N. Pirêsnaye/ê, guvişnaye/ê, pêserqulojnaye/ê, bi pê ya zeliqnaye/ê. Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a guvişneyayo, kutê serdê pê bîyo, qulojneyayo pêser. *Tr. Sıkıştırılan, izdiham yaşatılan, preslenen.* Merdimê tapiznayî, mecbûr mend kardî dê piro. Kes do hend jî kesî nêtapizno.

tapiznayeni *f.* M. Tapiznayîş. Pirêsnayeni, guvişnayeni pêser qulojnayeni, ortedê di çîyan di bi pêtên a guvişnayeni. *Tr. Sıkıştırmak, preslemek, izdiham yapmak.* Ez winîyaya ki o yo hele senîn vano: Ê verênan bitapiznê ki.

tapî Nn. Senedê wihêreya milkî, nuşteyê resmîyeyda milkan. *Tr. Tapu.* Ey va: Tapîyê milkandê ma çinêbo jî kes nêşeno ma destan mîyan ra vejo.

tapîbîyaye/ê N. Çîyo tapîkerde, Çîyo ki bîyo tapî. Çî/keso ki; jewî ser o yan jî çîyên ser o bi senedêndo resmî ya, bi wesîqayên a bîyo malê ci, bîya malê ci yo tapîbîyaye. *Tr. Tapulanan.* Erdê ci yo tapîbîyaye do senîn ci destî ra şiro ki?

tapîbîyayeni *f.* M. Tapîbîyayîş. Jewî ser o tapî bîyayeni, ê jewî bîyayeni. Bi senedên a, bi resmîyetên a, bi tesdîqên a ê jewî bîyayeni, jewî ser o nûşîyayeni. *Tr. Tapulamak.* Ey va beno ki ez ey ser o bîya tapî, ma ez tapîyê ey a?

tapîkerde/ê N. Çî/keso ki; wihêreya ci jewî ser o bi senedên a, bi wesîqayên a, bi tesdîqên a, bi wadên a nûşîyayo. *Tr. Tapulanan, tapusu yapılan.* Erdê ci yo tapîkerde, ci destan mîyan ra vet. Deha senîn, o do erdê tapî nêkerdî, ci ra nêgîro ki?

tapîkerdeni *f.* M. Tapîkerdiş. Bi senedên a, bi wadên a, bi wesîqayên a, bi nuşteyêndo resmî ya, wihêreya çîyên jewî ser anteni. *Tr. Tapulamak, tapu yapmak.* Pîyê înan milkê ci, ci ser o tapî nêkerdîy. Ê cora kewtîy pê. Weşey di tapî kerdena milkan, çareyên o.

taplame Ş. Nm. Kûfteyê qesberda sîya. *Tr. Karaciğer köftesi.* Kam ki taplaman ra hez nêkero, deha xwu rê ze ki çîyên jî nêzano.

taptapiki Wş. Nm. Babetêndê kûftandê çîgî. *Tr. Kabuksuz buğday kırmasından etsiz olarak pişirilen yağlı, yoğurtlu ve sarımsaklı köfte.* Taptapikê ci zaf bi ekil bî.

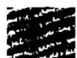
taqet Nn. Bw. Qewet. Tey taqet çinêbî. Çunkî çîyên nêwerdê.

taqetrakewte/ê N. Bw. Hêlerakewte/ê. Gunayê mi, bi ê merdimdê taqetrakewtî ame.

taqet ra kewteni *f.* M. Taqetrakewtiş. Bw. Hêle ra kewteni. Mêrdeko jêhatî taqet ra kewto ki, hewna ki vinderdo.

taqîb Er. Nn. Şopi, bal, ser o bîyayeni, bal ser o bîyayeni, po, po bîyayeni, xeyal, xeyal kerdeni. *Tr. İz, izlemek, seyretmek, seyir.* Mi do taqîb nêkerdayê jî, mi meraq kerd, cora mi taqîb kerd.

taqîbat Er. Nn. Po, bal, ser o bîyayeni, ramiteni, kudik. Ser o bîyayeni, kudênayeni, bal sernayeni, bal po bîyayeni, şopa ci ramiteni. *Tr. Takibat.* Ma do taqîbatê ci nêkerdayê. Ez winîyaya ki zirarê ci ma reso, cora ma taqîbatê ci kerd.[1]

taqîbbîyaye/ê N. Çî/keso ki; xeyal bîyo, jewo po, jewo ser o, jewo yan jî tayênê şopa ci ramenê. *Tr. Takibedilen, izlenen.* Lajeko taqîbbîyaye soyîn jî derdest bî.

taqîbbîyayeni *f.* M. Taqîbbîyayîş. Şopi ramîyayeni, xeyal bîyayeni, ser o bîyayeni, bi kesî yo bîyayeni, kesî ser o bîyayeni. *Tr. Takibedilmek,*

1 Na kelîma, Erebî di zafamor a. Labelê Dimilî di nerî û jewamor hesibêna. Mesela "Mi taqîbatê ci kerd" raşt o. Labelê "mi taqîbata ci kerd" yan jî "mi taqîbatê ci kerdîy" nêvajêno.

izlenmek. Taqîb bîyayena ci qeta, tersena ki ci tacîz kerê!

taqîbkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni taqîb kerdo, şopa ci ramita, xeyal kerdo, bal nayo ser, şopa ci berda, çim nayo ser. *Tr. İzlenen, takibedilen.* Qaşqûno taqîbkerde, dere di deya piro.

taqîbkerdeni *f. M.* Taqîbkerdiş. Şopi berdiş, şopa ci berdeni, bal sernayeni, bal ser o bîyayeni, xeyal kerdeni, ser o bîyayeni, po bîyayeni, xwu po kerdeni, şopda ci di şîyayeni, şopa ci berdeni. *Tr. İz sürmek, ardından gitmek, takibetmek.* Eger şima taqîb nêkerdayê, ma do şopa ci vinî kerdayê, wextnakî jî deha ma nêşayê bivîno.

taqoz *Yûn. Nn.* Çî/keso ki; çîyan vindarneno, wesfê vindarnokan ser o esto. Textêndo sêverik o ki erzenê tekerandê kirêşan bin ki kirêşey pa vinderîyê, pey di yan jî ver di nêşirê. *Tr. Takoz.* Eger taqozî ra nêbîyayê, kirêşaya ma, do dîyaro nêvinderdê.

tar/i *N.* Sipe/ê, gewr/i. Renga sipê. Çî/keso ki renga ci sipê ya. *Tr. Ak, beyaz, rengi beyaz olan.* Mi şima ra sîya nê, tar waşt. Şima şî mi rê sîya ard. Kaşka şima, o taro tewro tar biardayê.

tar 1. *Nn.* Koz, çiqlik, qor, adiro sûr. Çîyo ki adirî di sûr bîyo. *Tr. Kızgın ateş, köz.* Tardê ci ra, mi nêwetard ki şiro vera ci. 2. *Nn.* Şewatê adirdê şênî, tîna şewateyê adirdê şênî. *Tr. Yüksek ısı/ hararet.* Tarê ci di veşa. Eger adir bixwu ser o gunayê, este jî veşayê. 3. *Nn.* Texrîb, texrîb kerdeni, şehitnayeni, virtûvila kerdeni, serûbin kerdeni, serbindo kerdeni. *Tr. Altüst etmek, dağıtmak, talan etmek, yakmak yıkmak, tahrip etmek, bozmak.* Seserra 13 di Mongolan welatê muslumanan tarûmar kerd.

tareki *Nk. Nm.* Babetên vaş o ki tal o, talince o. *Tr. Acı bir çeşit ot.* Bolkî rojhelatê Feratî û vakurdê ci di esta.

taret *Teo. Nn.* Taharet, pakeya cadê awretî. *Tr. Taharet.* her finaki kes şino teber (kenîf), kes taretê xwu gîno.

tareti *Nm. Ss.* Tereqi. Tifinga ki adir peknena, tifinga ki adir erzena. *Tr. Ateş püsküren silah.* Taretên xwu rê giroti bî, deha ey vatê beno ki ey heme çî girot bî.

tarey *Nm.* Sipeyey, sipe bîyayeni, gewrey, gewr bîyayeni, tar bîyayeni, renga ci tari bîyayeni, renga ci sipê bîyayeni. *Tr. Beyazlık, aklık.* Eger tareyda ci ra nêbîyayê, erebaya ci çîyên rê nêbîyê.

tari 1. *Nk. Nm.* Vaşê ki werênê, vaşê werdî. *Tr. Yenilebilen otların genel adı.* Tari mîdî rê binaf a. 2. *Nk. Nm.* Pincar, tereki, belazî, semle, parzû. *Tr. Pancar otu.* Qatmê tari benê. 3. *Nk. Nm.* Îspanaq. *Tr. Ispanak.* Tari ra, şamîya birxulî jî virazêna. 4. *Nk. Nm.* Veşateni, pirpar bîyayeni, bi çîdo germ a veşayeni. *Tr. Haşlama, haşlanma, ağır yanık.* Awi rijê lingida mêrdekî ser, bî ze tari. 5. *Nk. Nm.* Kû. Kûwa werdî. (Werdêki nîya, ê werdî ya, werêna, ci ra şamî virazêna.) *Tr. Yemeklik kabak.* May lajdê xwu rê va: Lajê mi ez to rê tari sûr kera.

tariş *Nn.* Heywan û çîyo ki heywanan ser o yo, têkilîyê heywanan o. *Tr. Hayvan ve hayvansal maddeler.* Terke û tarişê mêrdekî esto û bol o.

tarî *N.* Roşin nêbîyayeni, roşnayî nêbîyayeni, şewq çinêbîyayeni, bêşewqey, çima çîyên nêdîyayeni. Ca/çîyo ki şewqê ci çinî yo ki kes bivîno. *Tr. Karanlık.* Jû kes tarî ra terseno, tersê min ê tarî çinî yo.

tarîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; sifte ra roşinayî bîyo jî dima ra ci ser o bîyo tarî, roşiney ra vijîyayo, şewqê ci qedîyayo. Kes/çîyo ki; roşinayîya xwu kerda vinî, şewqê ci şîyo. *Tr. Kararan, karanlıklaşan, ışığını kaybetmiş olan.* Çimo tarî bîyaye do senîn fina bivîno?

tarîbîyayeni *f. M.* Tarîbîyayîş. Bêşewqey, nêdîyayeni, nêvînayeni, kor bîyayeni. Qedîyayena şewqî û roşnayî. *Tr. Karanlık olmak, görememek, ışıksızlık.* Tarî bîyayena ci qet a. Tersena ki deha nêşo bivîno.

tarîdilmat *Nn.* Tarîyo ki qethan şewqê ci çinî yo, tarîyo ki çim çimî nêvîneno. Tarîyeya ki hendê diramatên jî tey roşinayî çinî ya. *Tr. Zifiri karanlık, kapkaranlık.*[1]

tarîdilmatey *Nm.* Wesfê tarîdilmatî, tarîdilmat bîyayeni, hendê diramatên roşinaî çinêbîyayeni. *Tr. Zifiri karanlık olma, kapkaranlık olma.* Ti yê hewna tarîdilmateyda ci rê nêşenê maneyên bivînê?

tarîdimende/ê 1. *N.* Çî/keso ki; tarî di mendo, roşinayîya xwu kerda vinî, şewqê xwu kerdo vinî û tarî di mendo. *Tr. Karanlıkta kalan.* Ez a kena na çila bera bida ê merdimdê tarî di mendî ki, bişo alef bido dewardê xwu. 2. *N.* Korbîyaye/ê, somandemende/ê. Kes/çîyo ki; çimê ci bîyê korîy û o yo nêşeno verê xwu bivîno. *Tr. Körleşen, gözlerinin nurunu kaybeden.*

1 Dilmat, Erebî yo. Çunkî zulûmatî (tarîyo tewro tarî) ra yeno. Pîyê ci, peyê banan di, geçayên dê bî ci. Labelê cayê ci tarîdilmat bî.

Eger ez bişa, ez do ê lajekdê tarî di mendî rê yardim kera. 3. *Zv. N.* Somandemende/ê, nêdîyaye/ê, nêvînaye/ê, korfehm/i, bêfehm/i. Kes/çîyo ki; eger ki kor nîyo jî nêşeno bivîno, tey bi zewmbîvaje ya korey esta, bêfehm o, korfehm o. *Tr. Anlayışsız, anlama kabiliyeti eksik olan, pisişik kör.* Qe şima yê, tarî di mendişê ci jî nêvînenê? O jî zêdê tarî di mendedê şima o. 4. *Zv. N.* Somandemende/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta "ti bê, boka ti bi tarî di bimanê, ti bi kor bê, ti bi hafiz bê, ti roşinaya çimandê xwu vinî kerê" bîya. *Tr. Kendisine sen olasın karanlıkta kalasın, gözlerin görmesin, zifiri karanlıkta kalasın gibi beddular edilen.* Tarî di mende! To dîyo hele, o yo senîn bi marda xwu ya eskence keno!

tarî di mendeni 1. *f. M.* Tarîdimendiş. Şewq nêmendeni, şewq şîyayeni, vinî bîyayena şewqî. *Tr. Karanlıkta kalmak.* Senîn ki şewqê sûki pêro şî, ma jî tarî di mendîy. 2. *Zv. f. M.* Tarîdimendiş. Kor bîyayeni, korey, çimîy nêdîyayeni, somande mendeni. *Tr. Göz nurunu kaybetmek, kör olmak, körelmek.* Çimê ci tarî di mendîy bî. 3. *Zv. f. M.* Tarîdimendiş. Nêasayeni, nêvînayeni, ze ki kes kor bo, ze ki çimê kesî çinêbê. *Tr. Pisişik, adeta kör olmak.* Mi çiman vero bî jî, mi nêdî. Ez tarî di mendi bîya. Qey ez bîbîya kori.

tarîfbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki mojneyayo, tarîf bîyo, senîneya ci vajîyaya, name deyayo, nîşan bîyo. *Tr. Tanımlanan, tarif edilen.* O merdimo tarîfbîyaye do bixeyalîyo.

tarîfbîyayeni *f. M.* Tarîfbîyayîş. Mojîyayeni, tarîf bîyayeni, senîneya ci vajîyayeni, nîşan deyayeni. *Tr. Tanımlanmak, tarif edilmek, gösterilmek.* Xirabey di tarîf bîyayeni xirabêrî ma eceb çînakîna jî esto?

tarîf *Er. N.* Mojnayeni, wesfê ci dayeni, senîneya ci vateni, tarîf kerdeni, nîşan dayeni, name kerdeni. *Tr. Tanımlamak, tanıtmak, göstermek, vasıflandırmak.* Mi tarîfê ci nêecibna.

tarîfkar/i *N.* O/çîyo ki; mûsneno, mojneno, tarîf keno. *Tr. Muarif, tanıtan, tanımlayan.* O merdimo tarîfkar do bixwu jî ray vinî kero.

tarîfkarey *Nm.* Tarîfkar/i bîyayeni, wesfê tarîfkaran ci ser o bîyayeni. Mojnayeni, wesfanê ci dayeni, name kerdeni, nîşan kerdeni. *Tr. Muarriflik, tanıtım, tanıtımcılık.* Tarîfkareya ci, ci rê hewlîni ardi. Çunkî jew resna hêwandê ci ser.

tarîfkerde/ê *N.* Mojnaye/ê, senîneya ci vate/ê, wesfê ci daye/ê. *Tr. Tanımlanan, tarif edilen, vasıflandırılan.* Welato tarîfkerde vîneyêno.

tarîfkerdeni *f. M.* Tarîfkerdiş. Mojnayeni, nîşan kerdeni, wesfê ci dayeni, senîneya ci vateni. *Tr. Tanımlamak, tanıtmak, tarif etmek, vasıflandırmak.* Kes do weş tarîf kero ki qarşû jî bişo fehmîdar bo.

tarîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni şewq û çilay û roşinayîya ci kerda vinî, kerda hewna, qedînaya û bi no babet a kerdo tarî. *Tr. Karartılan, karanlık yapılan.* Odedê tarîkerdî di o do xwu rê tenekên biaresîyo.

tarîkerdeni *f. M.* Tarîkerdiş. Roşinayî qedînayeni, şewqan vinî kerdeni, şewqan vemirnayeni, çilayan hewna kerdeni, cayêndê roşinayî tarî di verdayeni. *Tr. Karanlık yapmak, karartmak.* Mi çileyê geçerda xwu, kerdi tarî. Ey mi ser o kerd tarî. Însano herga ki şino, dinyayê xwuy xwu ser o kenê tarî.

tarîx *Er. Nn.* Dûrik, serancam. Zanîşo ki verînderayo yeno û serencameyê kes û çîyan qeyd keno, mojneno. *Tr. Tarih.* Tarîxê ci kerd xwu vîra, mamostî ard ci vîrî. Dima tarîxê ci, ca di nûşna.

tarîxeşteni *f. M.* Tarîxeştiş. Tarîxê ci nuşteni, tarîxê ci bellî kerdeni. *Tr. Tarih atmak, tarih koymak.* Ey mektûbên nûşti. Labelê tarîx nêeşt bi ci.

tarîxî 1. *N.* Tarîxî ser o, heqdê tarîxî di, bi elaqederê tarîxî ya. *Tr. Tarihi, tarih hakkında, tarihle ilgili.* Merdimêndo tarîxî yo. Se û vîst û panc serre o. 2. *N.* Senedî, bisened, heqîqî, ser o şubhe çinêbîyayeni, bi tesdîq. *Tr. Belgeli, kesin, şüphesiz.* Ez a to rê qisa vana deha, tarîxî yo. Eger tede xelet bî, ayîdê min o.

tarîyey *Nm.* Tarîni, tarîney, tarî bîyayeni, bêçila û bêroşinayî û bêşewq bîyayeni. *Tr. Karanlık, ışıksızlık.* Merdimo rewşenbîr şeno tarîyey di jî bivîno. Çunkî o, bi çimandê xwu ya nê, bi aqil û şikêreyda xwu ya vîneno.

tarîyîn/i *N.* Ze tarî, zêdê tarîyan, bi tarîyan mendeni, wesfê kes û çîdê tarîyan tey di bîyayeni. Çî/keso ki; zêdê tarîyan o, wesfê tarîyan tey do. *Tr. Loş, loşça, karanlıkça.* Odeyêndo tarîyîn bî. Cora weşdê mi nêşî.

tarpose/ê *N.* Laxeroko/a bêbîçim/i, şîşko, qaling/i, girdo/a ze bêterê/a Ellahî. *Tr. Şişman, kalın, hantal, iri yarı.* O merdimo tarpose do senîn mird bo ki?

tartafaye *Nn.* Koz, çiqlik, tar, kozê adirî, kozê adilganî. *Tr. Ocak közü.* Tartafayeyên ci lingi ser o guno, linga ci do biveşo.

tarûmar *Nn.* Serbindo bîyayeni, pêrîşan bîyayeni, talan bîyayeni, îspatey çîyêndê ci nêmendeni, virtûvila bîyayeni, çor dekewteni, serûbinê ci jew bîyayeni, bi ci ya çîyên nêmendeni, veşaye-

ni, şewatî ra zirar dîyayeni, zîrûzeber bîyayeni, letelebare bîyayeni, çîyên zê verî nêmendeni. *Tr. Talan olmak, perperişan olmak, iflas etmek, her şeyinin heba olması.* Mongolan wareyê muslumanan, wextêra tarûmar kerd, bi ci ya çîyên nêverda.

tarûmarbîyaye/ê *N.* Talanbîyaye/ê, yaxmebîyaye/ê, zîrûzeberî bîyaye/ê, pêrîşanbîyaye/ê, sî sî ser o nêmende/ê, serbindobîyaye/ê, serûbinî bîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo tarûmar, bîyo yaxme, bîyo talan, bîyo zîrûzeberî, bîyo mizmûhal, sîyênda ci sîyênda ci ya bîni ser o nêverdeyaya, bîyo virtûvila. *Tr. Darmadağın olan, yakılıp yıkılan, taş üstünde taşı kalmayan, paramparça olan, talan olan, yağmalanan.* Welatdê tarûmar bîyayî ra, kes do çiçî bipawo ki!

tarûmarbîyayeni *f. M.* Tarûmarbîyayîş. Tarûmarey, wesfê tarûmarî, zîrûzeber bîyayeni, virtûvila bîyayeni, serbindo bîyayeni, têserî û têdimî bîyayeni, talan bîyayeni, çîyên zêdê verî nêmendeni, pêrîşan bîyayeni, mizmûhal bîyayeni, eynî veşayeni, ze ki çor dekewo, letelebare bîyayeni, sî sî ser o nêmendeni. *Tr. Adeta yağmalanmak, darmadağın olmak, iflasın eşiğine gelmek, perişan hale gelmek.* Kobanî bi destdê IŞÎD'î û paştîgîrandê ci ya bî tarûmar.

tarûmarkerde/ê *N.* Talankerde/ê, yaxmekerde/ê, veşnaye/ê, adirpoverdaye/ê, adirpanaye/ê, virtûvila kerde/ê, mizmûhalkerde/ê, pêrîşankerde/ê, zîrûzeber kerde/ê, serbindokerde/ê, serûbinî kerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni veşnayo, kerdo serûbinî, kerdo serbindo, kerdo talan, kerdo yaxme, kerdo zîrûzeberî, sî sî ser o nêverdaya. *Tr. Yağmalanan, yakılıp yıkılan, alt üst edilen.* Kes qîmiş nêbîyê, bewnîyo ê welatdê tarûmar kerdî ra.

tarûmarkerdeni *f. M.* Tarûmarkerdiş. Talan kerdeni, yaxme kerdeni, serûbin kerdeni, bincomî kerdeni, pêrîşan kerdeni, mizmûhal kerdeni, sî sî ser o nêverdayeni, virtûvila kerdeni, pêro ronayeni, pêro şehitnayeni, veşnayen û şehitnayeni, zîrûzeberî kerdeni, tertele kerdeni, letelebare kerdeni. Çîyên zêdê verî normal nêverdayeni. *Tr. Yakıp yıkmak, talan etmek, yağmalamak, alt üst etmek.* Traûmarkerden, karê Mongolan o. Çîyên zêdê verî nêverda.

tarûtûr *Nk. Nn.* Kuhoyî 2. Nanweşey di, deha tar û tûr jî erdo nêmend bî.

tasa awi *Nm. Bw.* Tasa awî. Mêrdekî va: Eger kesî eyb nêdîyayê, mi do xwu rê tim jî bi tasa aw a awi bişimitayê.

tasa awî *Nm.* Tasa awi. Tasa ki kes pa awi şimeno. Çîyo xorî û zêdê dorîyekêndê werdî ya yo û kes pa awi şimeno. *Tr. Su bardağı.* Tasa awî di, şerbet jî deyêno merdimî.

tasa çewresinan *Nm.* Tasa ki cinîy qeçardenî ya tepîya qando ki çewresanê xwu vejê, pa serşoyê xwu kenê. *Tr. Kırklı kadınların yıkanmak için kullandıkları özel bir tas.* A ya geyrena taserda çewresinan ki xwu pa bişuwo.

tasa mangan *Nm.* Tasa şitî. Tasa ki kes tey şit doşeno, girda, zena ze lên, hendê hîrê çehar lîtreyan bena. *Tr. İneklerden süt sağmak için kullanılan yayvan ve iri tas.* Tasa ci ya mangan çinêbî, nêşa şitê xwu bidoşo.

tasa sipê awa zelali *Zv. Nm.* Aqil/keso ki ci rê dinya qet o, ci rê dinya tîya ra ameyo û ûja ra şîyo, ci rê girey ha bîyê ha nêbîyê, dinya heşa bi qen a kuwayo pê xema ci nîya. *Tr. Umurunda olmama, dünyayı basit görme, olaylara akl-ı selim yanaşmama, dünyayı toz pembe görme.* Ellah xeyr! To rê qet o, tasa sipê awa zelali! Ti yê vanê ziwan û Kurdey mi rê lazimi nîya. Labelê qandê nînan şarî qirê pê ardo. Derdo ki kes bişo mîyan kewo û nê adirê bêemanî hewna kero. Ez jî şena dûrî kewa û vaja mi rê lazim nîyo! Tasa sipê, awa zelali!

tasa şitî *Zir. Nm.* Tasa mangan. Tasa ki kes pa/tey şit roşeno. *Tr. Süt sağmak veya satmak için ölçeklendirilmiş olan süt kabı, süt tası.* Mi verî dîyê ki pîlanê ma, bi tasda şitî ya şit hem ditê, hem jî rotê.

tase 1. *Nm.* Cirna darîni, kurna darîni. *Tr. Ağaç tekne.* Tase mîyan di, dewar do awi bişimo. 2. *Nm.* Cirna mîrî, kurna ki kes tede mîr alaweno. *Tr. Hamur yoğurma teknesi.* Firûnkarî tase di mîr alawit û vindarna ki xwu bigîro. 3. *Nm.* Cirna çina şitenî, kurna ki kes tede çinay şuweno. *Tr. Çamaşır yıkama teknesi.* Taseya çinayan di, çinay şuwênê. 4. *Nm.* Kurna keraşoy, kurna robarî, kurna hemamî. *Tr. Büyük banyo leğeni, küvet.* Awi dekerdi tase û tas bi tasi kerd xwu sere ro.

taseki *Nm.* Tasa werdî, tasa şimîyan a werdî. *Tr. Küçük tas.* Taseka xwu kerdi înî ra ki xwu rê awên bişimo, fînê ra çiçî bivîno ki! Mêrdekêndo erdîş sipeyêndo bimbarek vijîya û...

tasi *Sn. Nm.* Qaba awa ki kes pa awi şimeno. Tasa tewra verêni darîni bî, dima bi bafûn û baqir ra viraştîy, nika jî porselenê ci estê. *Tr. Tas.* Mêrdekî ci destî ra tasên awi şimiti, ci rê qe beno ki hezar duay kerdîy. Va, rehmet şiro estandê pîrûpîbardê to.

taşite/ê 1. *N.* Taşûte/ê. Çîyo ki cineyayo awi ro,

deyayo awi ro, bi awerda veror a şuwîyayo. *Tr. Çalkalanan, ön yıkaması yapılan.* Lêndê taşitî di dinyayên gendûgemar vijîya. Na çi bîçim taşiten a? 2. *N.* Kurbîyaye/ê, teraşbîyaye/ê. Çî/keso ki; çîyêndê zêdê jilêt a taşîyayo, kur bîyo teraş bîyo, mûyê ci cibîyayê. *Tr. Tıraş edilen.* Sereyo taşite û erdo taşite kotî do jew bo.

taşiteni 1. *f. M.* Taşitiş. Taşûteni, bi aw a şitena verori kerdeni, awro dayeni. *Tr. Suyla çalkalamak, ön yıkama yapmak.* Mi lên taşit, ma şan di jî bişuwê. 2. *f. M.* Taşitiş. Teraş kerdeni, kur kerdeni. Bi cilêt a, bi çîyêndo zêdê cilat a kur kerdeni, ser o mûy nêverdayeni. *Tr. Tıraş etmek.* Ez herga ki erdîşa xwu taşena, hend jî fina bena dergi.

taştayî *Nm. Bw.* Teştayî. Kaşka taştayîya ci çinêbîyayê. Ey do xwu nêçekerdayê awi mîyan.

taştayîyey *Nm. Bw.* Teştayîyey. Taştayîyeyda xwu ra, xwu eşt doli mîyan û fetisîya.

taşte *Nn.* Taşta, sêpare. Nanê dimadê ara. Nano ki kes ara dima weno. *Tr. Kahvaltı.* Taşte ra yo ki ey çîyên nêwerdo. Tam şîyês saetî yo ki o yo veyşan. O do îspatey gesti bimerdayê.

taştere 1. *Nn.* Taştare. Şamîya dehîri, nanê dihîri, şamîya ki kes dehîrê weno. *Tr. Öğle yemeği.* Taştere, bolkî çoşmeyê diwêsî û jewî di beno. 2. *Nn.* Dihîri, dehîri. Wexto ki beno nîmeyê rojda birojî, wextê dihîri. *Tr. Öğle, öğle vakti.* Kanî qaşto şima do taştare di bişîyayê?

taştê *H.* Quşlixên, taştên, wextê quşlixî. *Tr. Sabahleyin, kuşluk vakti/zamanı.* Ez texmîn kena ki o do taştê bêro.

taştên *H. Bw.* Taştê. Taştên do fina biwero.

taşûte/ê *N.* Awrodaye/ê, taşawute/ê. Çîyo ki; bi aw a bi şeklê verorî ya şuwîyayo, deyayo awi ro. *Tr. Suda çalkalanan, yıkanan, temizlenen.* Serê lêndê taşûtî do bigêrîyo ki bibeşirîyo.

taşûteni *f. M.* Taşûtiş. Taşawuteni, bi aw a veror şiteni, awrodayeni, şitena firaqana verori. *Tr. Suyla veya sıvı olan herhangi bir şeyle çalkalamak, ön yıkamasını yapmak, temizlemek.* Firaqan bitaşû, dima ma rind şuwenê.

tat *An. Nn.* Pîzeyo verdeyaye, pîzeyo ki şîşmaney ra verdeyayo, vêre. *Tr. Göbek, karın şişkinliği.* Tatê ci yo ci ra nêaseno, o yo bi şarî ya qerfanê xwu keno.

tatalês/i *N.* Paşmûrde/ê, tedemende/ê, neteba, hêçek/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezefeyên caardiş di vete nîyo, jêhatî (hêja) nîyo; tedemende yo, neteba yo, paşmûrde yo, hêçek o. *Tr. Beceriksiz, yeteneksiz.* Şima kaşka tew ê kesdê tatalêsî rê nêvatayê. O nêşeno nê karûgurweyandê çetinan mîyan ra bivijîyo.

tatalêsey *Nm.* Paşmûrdey, tedemendey, netebayey, hêçekey. Karûgurwe û wezefeyên caardiş di vete nêbîyayeni, jêhatî (hêja) nêbîyayeni; tedemende bîyayeni, neteba bîyayeni, paşmûrde bîyayeni, hêçek bîyayeni, wesfê nê kesan rey bîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik.* Mi rê ki bolkî înan wesfdê ci yê tatalêsey ra nêveynda ci. Tatalêseya ci hema ci di zaneyêna.

tatê pîzî *An. Nn.* Vêre. Pîzeyo ki şîşmaney ra verdeyayo. *Tr. Göbek, karın şişkinliği.* Tatê pîzedê ci, ci ra ravêrdo.

tatin/i *N.* Vêreyîn/i. O/çîyo ki vêre verdayo. *Tr. Göbekli.* O merdimo tatin do werte di nêşo roşo. Ey kinar di roşanê.

tatiney *An. Nm.* Tatin/i bîyayeni, wesfê tatan ci ser o bîyayeni. Vêreyîney, vêre verdayeni. *Tr. Göbeklilik, göbek salmak.* Tatiney çîyênda weşi nîya, labelê kes do lome nêkero.

tatîl *Er. Nn.* Ares, aresne, are. hendê demeyên xebatî verdayeni, mola dayeni. *Tr. Tatil, dinlenme.* Tatîlê nê Vajekanê Dimilî qe nêzana çi wext bibo ki? Mi emrê xwu ney di qedîna.

tatîlbîyaye/ê *N.* Tatîlkewte/ê, aresîyaye/ê, aresîkewte/ê. Kes/çîyo ki; tatîlê ci dest kerdo pa, karûgurwe verdayo yan jî are dayo bi ci. *Tr. Tatil olan, tatile giren, tatili başlayan, dinlenmeye çekilen.* Qeço tatîlbîyaye, do xwu rê mirdîya xwu biaresîyo ki, bi kelecanî ya, dest bi banderîyayîşî ya kero.

tatîlbîyayeni *f. M.* Tatîlbîyayîş. Tatîl dest pakerdeni, aresîyayeni, aresî kewteni, are cidayeni, verdayîşê kar û gurwî û xebatî. *Tr. Tatil olmak, tatilin başlaması, dinlenmeye geçmek.* Mektebî bîy tatîl, ma jî şî kê dê xwu.

tatîley *Nm.* Tatîl bîyayeni, karê tatîlî, wesfê tatîlî, aresîyayeni, karûgurwe verdayeni. *Tr. Tatil olma.* To nêşa tatîleyda ci ser o, di qisey bikero û xwu ser ra bikero?

tatîlkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo tatîl, are dayo kar û gurwî, aresnayo. *Tr. Tatil edilen, dinlendirilen.* Merdim vano beno ki mektebo tatîl kerde, deha nêbanderneno. Halbikî kes şeno tatîl di jî însanan bibanderno.

tatîlkerdeni *f. M.* Tatîlkerdiş. Aresnayeni, aresî kewteni, tatîl kewteni, kar û gurwî verdayeni, mola mîyan kewteni. hendê dûmêndê bellî are karûgurweyan kerdeni. *Tr. Tatil etmek, tatile girmek, dinlenmeye çekilmek.* Ma do karî, şima jî mekteban tatîl kerê, ma pîya şirê aresî.

tatpîze/ê *N.* Pîzemasate/ê, tatvêre/ê, vêreyîn/i, pîzeverdaye/ê. Kes/çîyo ki; vêre verdayo, meş-

keki verdaya, pîze kerdo gird û verdayo. *Tr. Şişkin göbekli, şişkin karınlı.* O merdimo tatpîze do bi na şamîye ra mird nêbo.

tatpîzeyey *Nm.* Tatpîze/ê bîyayeni, wesfê tatpîzan, ci ser o bîyayeni. Pîzemasayey, tatvêreyey, vêreyîney, pîze verdayeni. *Tr. Göbeklilik, şişmanlık.* Tat pîzeyey, çîyênda rindi nîya.

tatvêre/ê *N. Bw.* Tatpîze/ê. O merdimo tatvêre, do neya tepîya parêzi bikero.

tatvêreyey *Nm. Bw.* Tatpîzeyey. Tatvêreyey ra, xirabêrî jî çîyên esto. O jî cara nêwerişten a.

taûni *Tib.* Tazini, weba. Nêweşînêna şop a ki merreyan ra ravêrena însanan. Herbê Umûmîyê Siftekênî di, xeylên merdim pa şîyo. *Tr. Veba hastalığı.* Taûni ra, bi hezaran a merdim merdo.

tava gewşegi *Cog. Nm.* Yaxer yan jî vayo ki bi livêndo gewşeg a, bi şenikey a yeno, zirar çîyên yan jî kesên nêdano. Tava yaxer û vay a ki şenik herikêna û ravêrena şina. *Tr. Kuvvetli/şiddetli olmayan, zarar vermeyen, şiddetli olmayan yağmur veya rüzgar dalgası.* Tavênda gewşegi, zirar qezencî nêdana.

tava şêni *Cog. Nm.* Yaxer yan jî vayo ki bi şênayî ya, bi giraney a yeno. Tava yaxerî yan jî ê vaya pêt a ki herikêna û ravêrena şina. *Tr. Kuvvetli/ şiddetli yağmur veya rüzgar dalgası.* Emerîqa di tava şêni, fini bena ki kirêşan û çîyanê giranan jî qelibnena, werzanena û xwu ver bena.

tava vay *Cog. Nm.* Livê vay, livê firtiney, livê va û firtinî û pîya û bi qewetêndo pêt yan jî gewşeg a yeno. Tava vaya ki herikêna û ravêrena. *Tr. Hava/rüzgar kütlesi, hava/rüzgar dalgası.* Tavênda vaya weşi amê, ma pa bîy honikîy.

tava wesarî 1. *Cog. Nm.* Tava yaxerî ya bêzirar a ki wesarî yena û hema ravêrena, zirar kesî nêdana, kesî nêweş nêkena. *Tr. Zararsız, gelip geçici ve baharleyin gelen yağmur dalgası, hafif ve serinletici dalga.* Kes do tavda wesarî ra nêterso. 2. *Zv. Nm.* Çîyo (tesîr, olayî) ki yeno û şino, zirar kesî nêdano, kesî bintesîr nêkeno. *Tr. Kişiyi etkilemeyen, zarar vermeyen türdeki her olay, durum veya etki.* Zirarê qezencî, înan di zêdê tavda yaxerî yo, înan di bellî nêkeno. Ci wirêneno, dirbetin nêkeno.

tava yaxerî *Cog. Nm.* Livê yaxerîyo ki pîya û yan bi qewetêndo pêt a yan jî bi qewetêndo şên a yeno, hereket keno, luweno. Tava yaxerî ya ki herikêna û ravêrena. *Tr. Yağmur dalgası.* Tavênda şêni amê, şuwaney pêro hîhulokîy.

tavi *Cog. Nm.* Livê vay, ê firtinî yan jî ê yaxerî yo ki yan pêt yan jî şenik yeno û ravêreno. *Tr. Dalga, kütle. Yağmur, hava veya rüzgar dalgası/kütlesi.* Eger a tavda dimayêni ra nêbîyayê, tenan zirar nêdîyê.

tavil *Nn.* Rew, lez, ecele. Bi wext vinî nêkerden a karûgurweyên kerdeni, normalî ser ra karên kerdeni. *Tr. Acele, ivedi, tez, erken, çabuk.* Ey vatê tavilê biki, labelê tavilê ma kesî jî jew nêbî.

tavilê *H.* Rew, lez, ecele, rew biki, ecele biki, bilezni, lez biki. *Tr. Acele, ivedilikle, erken, tez.* Mi tavilê çîyê ci serbindo kerd û ez firtanfirtî remaya.

tavilok/i *N. Bw.* Şût/i. Boka to mi rê, merdimêndo tavilok rişt.

tavilokey *Nm. Bw.* Şûtey. Bê mi pêrini tavilokeyda ci ra, nafên dîyo. Mi tenya nafên nêdîyo.

taviste/ê 1. *N.* Panaye/ê, aciviste/ê. Çî/keso ki; neyayo pa, neyayo ta, acifineyayo, paneyayo. *Tr. Tutuşturulan, yakılan, ışıklandırılan.* Gidîşdê tavistî ra, qe çîyên jî nêmend. 2. *N.* Bişewq/i, şewqin/i. Çî/keso ki; aci fineyayo û ci ra şewqêno vijêno. *Tr. Işıklı, nurlu.* Daro tavisteyo şewq dano çoşman.

tavisteni 1. *f. M.* Tavistiş. Panayeni, acivisteni, adir panayeni, adir poverdayeni. *Tr. Tutuşturmak, yakmak, ateşlemek.* Tafîni ki wa biveşo. 2. *f. M.* Tavistiş. Şewq ci dayeni, bişewq kerdeni. *Tr. Işıklandırmak, ışığını yakmak, nurlandırmak.* Tafînê, hewna mekerê.

taw/i *H. N.* Qebûl/i, ravêrde/ê, ravêrîyaye/ê, hesibîyaye/ê, benik/i, qebûlbîyaye/ê. Çîyo ki beno. Çî/keso ki; ya do qebûl bo yan jî bîyo qebûl. Tersê ci jî "netaw" o. *Tr. Geçerli, kabul.* Ma kay kerd. Mi bi fikên a kerd ey ser. Ey va netaw o, mi va taw o. Ey ser ra ma kay nîmçera verdê.

tawa 1. *Nn.* Dimederg, çakilpêç. Qabo qulpin o ki kes tey çîyê werdî sûr keno. *Tr. Tava.* Tawa di riwen bî sûr tepîya, hakê xwu hêdîka sero çarnay û peyşa tepîya, pa ara xwu kerd. 2. *Wş. Nn.* Şamîyênda tawa ya ki, bolkî tebsîyan mîyan di erzenê firûnan û werêna. Tawa, şamîyênda Suwêrekijan a. Malzemeyê ci: Şamikîy, îsoto kuho, îsoto wişko werdîkerde, dîrê serey sîr, ron, goşto ante yan jî goşto tîke, soli, û vero qandê sogilmeyî jî dîrê teney balcanê sogilmeyî. Hazir kerdena ci wina ya: Şamikan û sîr û îsotanê xwu yê tezeyan tebsîyên mîyan di werdî werdî kenê (Çendi ki werdî bê, hend rind o). Dima îsotê xwu yê wişkê werdîkerdeyî kenê ser ra. Neya tepîya jî bi tewrdê goştdê xwu yê anteyî yan jî tîkeyî ya alewenê. Merdim esto ki nêalaweno, bin di goştê xwu, ey ser o şamikanê xwu yê werdîkerdan, înan ser o jî sîrê xwu û riwenê xwu ser ra çarneno û beno erzeno firûni.

Eger firûna keyî bo, hendê firûnda çarşî weş nêpeyşnena. Kes taway şeno adirdê kolîyan ser o, keye di, adilganî ser o jî bikero. *Tr. Tava yemeği.* Esnafê Suwêreki, hema hema hergi roj, tawa virazeno.

tawa kerdeni *Wş. f. M.* Tawakerdiş. Tawa viraşteni. Şamîya taway viraşteni. Qandê na şamî *Bw.* Tawa 2. Ma yê kenê emşoy rê tawa bikerê.

tawa viraşteni *Wş. f. M.* Tawaviraştiş. Qandê na şamîyeri *Bw.* Tawa 2 û Tawa kerdeni. Ma jî zêdê Suwêrekijandê bînan dîrê rojan ra finên tawa virazenê.

tawbîyaye/ê *N.* Qebûlbîyaye/ê, ravêrîyaye/ê, ravêrde/ê, hesibîyaye/ê. Çî/keso ki; taw bîyo qebûl bîyo, hesibîyayo, ci rê temam/beno vajîyayo, ci rê benik deyayo. *Tr. Geçerlilik kazanan, onay çıkan, meşrulaşan.* Kes bi qanûndê tawbîyayeyî ya şeno emel bikero. Labelê bi qanûndê tawnêbîyayeyî ya nêşeno emel bikero. Çunkî taw nêbîyayeyî di, ceza esto.

taw bîyayeni *f. M.* Tawbîyayîş. Qebûl bîyayeni, hesibîyayeni, ravêrîyayeni, qebûley, tawey. *Tr. Kabul olmak, geçerli, geçerli olmak.* Bi mi ki taw bîyayena cî û taw nêbîyayena ci jew a.

tawey *Nm.* Ravêrîyayeni, qebûley, hesibîyayeni. Taw bîyayeni, qebûl bîyayeni, esteya ci qebûl bîyayeni. *Tr. Geçerlilik, geçerli olmak, sayılmak.* Şima qe taweyda ci ser o nêvinderdîy? Taweya înan, şarî ra teber a.

tawiki *Nm.* Babetên kirêşa/antoka serdê vewr a ki, vewri, ser ra velg û çîyanê zêdê velgan ancenê. Şeklê ci zêdê haletîyênda erdkarişî yo. *Tr. Şekli karasabana benzeyen ve kar üzerinden meşe balyası veya benzeri maddeleri çekmeya yarayan bir çeşit kızan veya çekici.* Ma do bi tawika velg bikirêşê.

tawli *Zir. Nm.* Toli, axura estoran. *Tr. At ahırı.* Tawlida ma di estorîy nêmendîy.

tawmaye/ê *N.* O/çîyo ki resayo hêwandê xwu ser, resayo waştenîda xwu ser, mirazîna ci bîya. *Tr. Kavuşan, nail, erişen.* Eger ti qayîlê merdimêndê tawmayî bivînê, bêrî ki ez to mojna. 2. *N.* Beskerde/ê, besbîyaye/ê. O/çîyo ki bes keno. *Tr. Yeterli, zamanını yettirebilen.* Wextê ci yo tawmaye çinî yo ki şima bişo zîyaret bikero.

tawmayeni 1. *f. M.* Tawmayîş. Ci ser reseni, ci reseni, hêwanî ser resayeni, mirazîni bîyayeni. *Tr. Kavuşabilmek, zamanlayabilmek, nail olabilmek.* Mi do bitawnayê, wextê mi bes nêkerd. 2. *f. M.* Tawmayîş. Bes kerdeni, oci ardeni, zêdê ci kerdeni, kemî nêverdayeni. *Tr. Yetiştirmek, yettirebilmek, kifayet ettirmek.* Eger o nêameyê, ey do nêtawnayê, ey tawna.

tawmnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni resnayo hêwandê ci ser, hêwan ser resnaye, resnaye, seresnaye. *Tr. Kavuşturulan, nail edilen.* Merdimo tawmnaye do şa bo. 2. *N.* Beskerdişdaye/ê, temamkerde/ê, resnaye/ê. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên dano bes kerdiş, ro ci ano. *Tr. Yetitirilen, kifayet ettirilen.* Mi o çî tawmna ki şima rê derd nêbo, tew bî derd. Ez çi zana ki tawmnayena ci şima rê derd a! Çîyo ki şarî rê çare o, şima rê derd o.

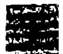
tawmnayeni 1. *f. M.* Tawmnayîş. Hêwanî ser resnayeni, resnayeni, ci resnayeni. Çîyên yan jî kesên çînakî yan jî kesnakî ser resnayeni, hêwandê ci ser resnayeni, mirazînda ci ser sernayeni. *Tr. Kavuşturmak, yettirmek, nail ettirmek.* Çîyo ki bitawmno, ma ey di kemaney bena? 2. *f. M.* Tawmnayîş. Bes kerdeni, temam kerdeni, kemî nêverdayeni. *Tr. Yettirmek, kifayet ettirmek, yetişirmek, kavuşturmak.* Bê ey bi mi ki kesî nêşayê bitawmno.

tawn/i *N.* Weş/i, xasek/i, rind/i, rindek/i, sos/i, sûs/i, xemil/i. *Tr. Süs, bezek, yakışma, yakışık, güzel.* Tawno, tawneya xwu dûrî ra mojneno.

tawnaye/ê *N.* Bisosin/i, bisûs/i, sosin/i, sûsin/i, xasek/i, fodil/i, rindek/i, rind/i, weş/i. O/çîyo ki sosê ci esto, xasek o, fodil o, rindek o, rind o, weş o. *Tr. Süslü, bezekli, yakışmalı, şık, güzel, yakışıklı.* Heme çîyê ci tawn o. Tawneya ci jî ser o xwu mojnena. Merdimo tawnaye ancax wina bena.

tawnayeni *f. M.* Tawmnayîş. Sosin kerdeni, bi sûsî kerdeni, xemilnayeni, xasek kerdeni. *Tr. Süslemek, bezemek, güzelleştirmek, yakışıklı hale getirmek.* Mi do hewna vêşî bitawnayê, mêrdî nêverda.

tawney *Nn.* Xasekey, weşey, fodiley, viraşte/ê bîyayeni, sosiney, xemilnaye/ê bîyayeni, xemilîyayeni. Çî/keso ki; tawn o, xasek o, fodil o, weş o, rind o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Güzellik, yakışıklılık, görünümlülük, alımlı olma, alımlılık, albenisi yüksek olma.* Tawneya ci, ci rê bîbî belayêndo gird û kewt bî kîberdê ci.

tawnêbîyaye/ê *N.* Nêravêrîyaye/ê, nêvêrde/ê, qebûl nêbîyaye/ê, nêhesibîyaye/ê. Çî/keso ki; ci rê benik nêvijîyayo, qebûl nêbîyo, nêravêrîyayo, ci rê beno nêvajîyayo, nêşayo ravêro, ci rê "e!" nêvajîyayo. *Tr. Geçerli olmayan, geçerlilik kazanamayan, olur verilmeyen, kabul görmeyen.* Ti yê senîn bi kabokdê taw nêbîyayî ya kenê şirê qeydê xwu virazê ki? Ê kabokan ser

ra çixîzi ancîyê.

tawnêbîyayeni *f. M.* Tawnêbîyayîş. Netawey, qebûl nêbîyayeni, nêravêrîyayeni, ravêrde nêbîyayeni, red bîyayeni, nêhesibîyayeni. *Tr. Geçersizlik, sayılmamak, kabul edilmiş olmamak.* Taw nêbîyayenda ci di, bi mi ki qesdên çinî yo. Çunkî ê ki deraxdê ey dê, pêro jî kaxita ci taw nêbîya.

tawnêkerde/ê *N.* Nêhesibnaye/ê, nêravêrnaye/ê, nêvêrde/ê. Çî/keso ki; benik ci nêdeyayo, ci rê tawey nêvijîyaya, ci rê "e!" nêvijîyayo, qebûleyda ci rê "e!" nêvajîyayo. *Tr. Geçerli kılınmayan, onaylanmayan, meşrulaştırılmayan, olur verilmeyen.* Ellah zano o qanûno taw nêkerde do sereyê ma hemini bitewno.

tawnêkerdeni *f. M.* Tawnêkerdiş. Nêhesibnayeni, nêravêrnayeni, qebûl nêkerdeni, qebûlkerde nêkerdeni, ci rê benok nêveteni, manîyê benikdê ci bîyayeni. *Tr. Geçerli kılmamak, meşrulaştırmamak, meşrulaştıramamak, onay vermemek, onay çıkarmamak veya çıkaramamak.* Nika meclîsî, o qanûn nêkerd taw? (Yan jî taw nêkerd?)

tawoki *Nm.* Kirosaya serdê vewr a ki kes pa xwu şeqitneno, şemîtnoka serdê verwran, terîsnoka serdê vewri. *Tr. Kızak, kar kızağı.* A do xwu bi tawmok a vewri ser o biterîsno.

taxa cêrî *Nm.* Mehlaya cêrî, kişta cêrî, doşîya cêrî, heta cêrî. Cayo bellîkerde yo cêrên. *Tr. Aşağı mahalle, aşağı yerleşke veya küçük bölge.* O yo taxda cêrî di, ez a taxda corî di.

taxa corî *Nm.* Mehlaya corî, kişta corî, doşîya corî. Cayo bellîkerde yo corên, mehlaya bellîkerdê ya corêni, doşîya bellîkerdê ya heta corî. *Tr. Yukarı mahalle, belirlenmiş olan üst mahalle veya yerleşke.* Eger taxa corî to rê nêbo, taxa cêrî tew nêbena.

taxi *Nm.* Mehla, kişti, ca, cayo bellîkerde yo ki kes tey roşeno. *Tr. Mahalle, lokal, yerel, mıntıka.* Cayê mamostînda min a siftekêni di, taxa cêrî û corî pêra dûrî bî. Cora zimistanî qeçê taxida corî nêşayê bêro mektebi.

taxim 1. *Nn.* Sînor, xeti, çixaza ki wertedê di çîyan di virazîyaya. *Tr. Hat, sınır.* Taximê dewda ma û înan vanê kewto pêmîyan. Keso nêşeno pêra vejo. 2. *T. Nn.* Kom, gov, govil. Ê ki ameyê pêser û ci ra bi hêwanêna govên vijîyayo. *Tr. Takım, grup, lig, küme.* Taximê kê ki mezbût bo, o do qezenc kero.

taximdaş/i *T. N.* Hemsînor/i, jûsînor/i, jewsînor/i, hemxet/i, jûxet/i, jewxet/i. Ê ki sînorê ci jew ê, ê ki xetê ci jew ê, ê ki bi sînoran an pêya yê, ê ki pê heti dê. *Tr. Sınırdaş, aynı ülke veya yerleşke sınırında olan.* O merdim, taximdaşê ma bî. Nika ma ra kewto dûrî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi jewî ya eynî taximî tepşeno. Merdimê ki taximê pê tepşenê, terefdarê jû taximî yê. *Tr. Takımdaş.* Ma taximdaşê pê yê. Cora ma do hurdina jî şirê geçayên.

taximdaşey 1. *Nm.* Taximdaş/i bîyayeni. Sînorandê pêdi bîyayeni, xetandê pêdi bîyayeni, xet û sînorê ci jew bîyayeni, eynî sînoran di bîyayeni. *Tr. Sınırdaş olmak, aynı hatta olmak.* Taximdaşey ma û ê înan raştay a. 2. *Nm.* Jû taximî ra bîyayeni, terefdarê jû taximî bîyayeni, jû taximî tepişteni. *Tr. Takımdaşlık.* Ez û hembazdê min a ma taximdaşê pê yê.

tay/i *N.* Hemsal/i, hemserr/i, derax. Gûnd/deraxdê pêra bîyayeni, tayê pê bîyayeni. Serran û girdey û werdîyey di, hergi kişti ra zêdê pê bîyayeni. *Tr. Yaşıt, akran, denk, yaşıtlık.* Lajekê to, tayê lajekdê mi nîyo, ê keynerda min o.

tayey *Nm.* Hemsaley, hemserrey. Gûndê pêra bîyayeni, hemsalê pê bîyayeni, hem serrê pê bîyayeni, deraxdê pêra bîyayeni, serrê ci hendê pê bîyayeni. Hergi kişti ra zêdê pê, hendê pê bîyayeni, dengê pê bîyayeni. *Tr. Yaşıtlık, akranlık, denklik.* Tayeya înan jî bi mi ki jûfikirê nîya.

tayên 1. *H.* Tenekên. Bol nê, vêşî nê. Mîqdaran mîyan di vêşî nê, tayênê ci. *Tr. Az, çok değil.* Tayên şiro bol şiro do fina mihtacê to bo. 2. Qismên. Bitûmî mîyan ra, qismêndê ci. *Tr. Kimi, bazısı, bazıları, bir kısmı.* Tayên merdimîy estê ki goştwer ê, noqra tayên jî estê ki goştnewer ê. Goştwer goştneweran, goştnewer jî goştweran nêrîdeno.

tayên bol 1. *H.* Yan tayên yan jî bol. *Tr. Az çok, muhakkak ki, elbette ki.* Heqê mêrdekî yo nebellî tey esto. Axirî ki ti yê kenê tayên bol bidê bi ci. Heqê to çinî yo ki ti nêdê ci. 2. *H.* Tenekên bol, yanê tayên nêbeno. *Tr. Biraz çok, biraz fazla.* Ellah xeyr! Ti yê zêdê merdan çînenê, tayên bol bi çîni.

tayên boley *Nm.* Bi şikildê yan tayêney a yan jî boley a, ema miheqeq bi bîyayen a; eger ki tayên, eger ki bol miheqeq çîyên bîyayeni. *Tr. Azlık çokluk, az veya çok olma. Eğer ki az, eğer ki çok; ama muhakkak olmak.* Mi rê tayên û boleya ci qet a. Çîyo mihîm o yo ki; ê mêrdekî qeçêndê xwu bi ma ya rişt kar.

tayênek/i *N.* Çî/keso ki; tayên mendo, boley ra kewto, bol nîyo, goreyê ê bînan kemî yo. Bolekê ci tayênekî yê. *Tr. Azınlık, az olan.* Dewletda Osmanîyan di Rûmîy, tayênekîy hesibîyayê.

tayênekê *Nn. Bw.* Tayênekên. Tayênekê çî bidi ê sêkurî jî, ma se beno?

tayênekên *H.* Tayênekê. Tenekên, tenekê, tayênê ci, bitûmî ra tayêndê ci. *Tr. Azınlık, azı olan, az bir kısmı, bütünün az bir kısmı.* Mi do tayênekên jî bi ey dayê, şima nêverda ez bidî bi ci.

tayêney *H.* Tayên bîyayeni, bol nêbîyayeni, kemîyey, kemî bîyayeni. *Tr. Azlık, azınlık, miktarı az olmak.* Tayêneya ci mihîmi nîya, mihîmey qelîtedê ci da.

tayêney boley *Nm.* Kemî-vêşî bîyayeni, beskerdeni, besnêkerdeni, tayên bîyayen, bol bîyayeni. *Tr. Azlık çokluk, kemiyet keyfiyet.* Tayêney boleya ci, mi rê qet a. Labelê tayêni rê mihîm a.

tayêney û boley *Nm.* Yan tayên yan jî bol bîyayeni yan kemî yan jî vêşî bîyayeni. *Tr. Az veya çok olmak, miktarı az veya çok olmak, eksik veya fazla olmak.* Mi bi xwu rê tayêney û boleya ci jew a. Mihîm o yo ki înan ma hesibnayê û nê çîy ma rê riştê.

tayênkerde/ê *N.* Kemênaye/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a kemêneyayo. *Tr. Azaltılan.* O çîyo tayênkerde mi kemî dî. Cora mi jî zeyîdna.

tayênkerdeni *f. M.* Tayênkerdiş. Kemênayeni, kemî kerdeni, mîqdarê ci kemî kerdeni. *Tr. Azaltmak, eksiltmek.* Jûfinan tayên kerdeni di, jew finan jî bol kerdeni di kerameti esta.

tayên tayên *H.* Tayê tayê. Hergi fini tayên, bi tayên a şîyayeni, bi tayên a amordeni, bi tayên a luwayeni, timûtim bi tayên a kar kerdeni. *Tr. Azar azar, az olarak.* Tayên tayên bidê ki, wa hemini rê bes bikero. Eger ki şima vêşî vêşî bidê, do tayênani rê bes nêkero.

tayên û bol *H.* Tayên û bol, tayên û bol pîya bîyayeni, hem tayên hem jî bol. *Tr. Az ve çok, hem az hem de çok, az ve çok birlikte.* Mi rê ki tayên û bol ferq nêkerdê. Şima aja di bîyayê bes bî.

tayê tayê *H. Bw.* Tayên tayên. Ey tayê tayê da ci, lajek qehrîya û rî da û şî. Şîyayîş o şîyayîş. Çend serrî yo, ma kesî rîyê ci nêdîyo.

tayîn *Er. Nn.* Rişîyayeni, rişîyayena kesên yan jî çîyên. Karûgurweyê rişîyayîşdê memûran û wezîfedaran. *Tr. Tayin, atama.* Tayînê ci vijîya bî jî hewna şa nêbîyê.

tayînbîyaye/ê *N.* Tayînvijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan fina siftî yan jî fina bîni cayên ra yan bi waştişdê ci ya yan jî bi zor a rişîyayo canakî, kutê canakî bîyo. *Tr. Tayin olan, tayini çıkan, atanan.* Eger o memûro tayînbîyaye, nêşîyayê cadê tayîndê xwu, o do îstîfakerde bihesibîyayê.

tayînbîyayeni *f. M.* Tayînbîyayîş. Tayîn vijîyayeni. Memûran û wezîfedaran di, yan bi waştiş a yan jî bi zor a cayên ra canakî rişîyayeni. *Tr. Tayin olmak, atanmak.* Tayînê mi sifte sifte vijîya Sîirt. Wexto ez tayînê ûjay bîya, ez vîst û şeş serê bîya.

tayînkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni yan bi zerrîda ci ya yan jî bêzerrî tayîn kerdo, rişto canakî, tayînê ci veto canakî. *Tr. Atanan, tayini çıkarılan, tayin edilen.* Wezîfedaro tayînkerde do nêvindero û pancês rojan mîyan di şiro dest bi kardê xwu ya kero.

tayînkerdeni *f. M.* Tayînkerdiş. Memûran û wezîfedaran di cayê cîye xebatî yan fina siftî yan jî fina bîni bellî kerden û ci rişteni. Memûran û wezîfedaran di kesên cayên ra canakî rişteni. *Tr. Atamak, tayin etmek, tayin çıkarmak.* Wexto ki dewleti ez tayîn kerda, serrên bî ki mi bixwu, bi zerrî yo pawitê.

taynekê *H.* Taynekên, qirtikên, tanekên, hebekên. *Tr. Birazcık.* Taynekê aja ra dûrî kewê ki şimaro nê guno.

tazina kergan *Tib. Nm.* Çor, qiran. Nêweşîna heywanandê pînan a ki wexto ki yena, verêna heywanîy mirenê. *Tr. Kıran. Tavuklarda görülen veba salgın hastalığı.* Tazina kergan di, kergên nêmendi, pêro merdîy.

tazini *Tib. Nn.* Taûni, weba. *Tr. Veba, yumurcak denilen salgın hastalık.* Tazina dewarî do dewarî pêrini biqedîno.

tazîl *Nm. Bw.* Tazîlîy. Na vajeki, bi bolekeyda ci ya vajêna, bi jewekeyda ci ya nêvajêna.

tazîlbîyaye/ê *N.* Tazîlwer/i. Kes/çîyo ki; tazîlîy deyayê ci, tazîlîy werdê. *Tr. Fırçalanan, kırıcı sözler söylenen.* Merdimo tazîlbîyaye, do ancax tazîlîy jewî ro do.

tazîl bîyayeni *f. M.* Tazîlbîyayîş. Tazîlwerey. Tazîlîy werdeni, qiseyê qelbşîkenîy werdeni, ci rê qiseyê giranîy vajîyayeni. *Tr. Fırçalanmak, kalp kırıcı sözler söylenmek.* Eger ez wina tazîlîy bîyayê, mi nêşayê ê qisan wedarno.

tazîldaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tazîlîy dayê jewî ro, qiseyê qelbşîkenîy dayê jewî ro. *Tr. Fırçalayan, kalp kırıcı söyleyen.* Merdimo tazîldaye, do neya tepîya nêşo tazîlîy şarîro do.

tazîley *Nm.* Tazîlîy bîyayeni, tazîlîy werdeni, bi qisandê qelbşîkenan şîretîy dayeni, terbîye kerdeni. *Tr. Fırçalama.* Bi tazîley a şîret dayeni weşi nîya.

tazîlîy *Nb.* Qisey kesî ro dayeni, qiseyê ki kes rew rewî nêşeno bin ra bivijîyo, înan werdeni yan jî pirodayeni. *Tr. Fırça, laf vurma, incitici sözler.* Mi girdandê xwu ra bol tazîlîy werdê. Labelê

qarşûyê girdan vijîyayeni raşt nîyo.

tazîlîydaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tazîlîy deyayê ci, tazîlîy werdê, firçe erzîyayo bi ci. *Tr. Fırçalanan, kötü ve incitici sözler söylenmiş olan.* Merdimo tazîlîydaye xwura do bitewo.

tazîlîydayeni *f. M.* Tazîlîydayîş. Tazîlîy eşteni. Qiseyê xirabîy, qiseyê qelbşîkenîy pirodayeni. *Tr. Fırçalamak, kalp kırıcı sözler söylemek.* Mi tazîlîy day ci. Cora o yo mi ra remeno.

tazîlîy werdeni *f. M.* Tazîlîywerdiş. Qiseyê qelbşîkenîy werdeni, jewî ra qiseyê ki pa qelbê kesî şikêno werdeni. *Tr. Fırçalanmak, kalp kırıcı sözler yemek.* Eger ey verîndera tazîlîy biwerdayê ewro nêşikîyayê, nêqeherîyayê. Çunkî nêmûsayo.

tazîlkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; tazîlîy deyayê piro, tazîlîy werdê, qiseyê qelbşîkenîy deyayê ci ro. *Tr. Kendisine kötü ve kırıcı sözler söylenen, fırçalanan.* Şima deha nêşenê, ê merdimê tazîlkerdî bîyarê nê cay.

tazîlkerdeni *f. M.* Tazîlkerdiş. Tazîlîy cirodayeni, qiseyê qelbşîkenîy pirodayeni. *Tr. Fırçalamak, kalp kırıcı sözler söylemek.* Eger a roji, to o tazîl nêkerdayê, o ewro wina nerm nêbîyê.

tazîlwer/i *N.* Kes/çîyo ki; qiseyê qelbşîkenîy werdê, ci rê qiseyê xirabîy û giranîy bîyê, tazîlîy werdê, qisey deyayê piro. *Tr. Kalp kırıcı sözler söylenen, fırçalanan.* Merdimo tazîlwer, bi zeman a mûseno tazîl werdeni, dima jî tazîlîy tey kar nêkenê. Esas ti raşt pers kenê, tazîlwerey çîyênda weşi nîya, xirab a.

tazîlwerey *Nm.* Tazîlwer/i bîyayeni, wesfê tazîlweran ci ser o bîyayeni. Tazîlîy werdeni, karê tazîlweran, qiseyê qelbşîkenîy werdeni, tazîlîy bîyayeni. *Tr. Fırçalanmak, kalp kırıcı sözler söylenmek.* Tazîlwereya ci ya, ci rê zirar dana.

tazîye *Tib. Nm.* Şîn, eza. Qandê merdan, kê wihêrandê merdan şîyayen û ci rê tesellî dayeni, giraneya qehrî bi qisandê weşan an kemeynayeni. *Tr. Taziye, yas.* Tazîyeyê ma di, merdimîy û dostîy ma rê vinderîyay.

te 1. *P.* Mîyan di, pa. *Tr. Birlikte, beraber, müştereken.* Ez winîyaya, tede bî. Tey nêbîyayê, mi do qeyami biqilanayê. 2. *Sn.* Plastîk sanayî di babetêndê girêdokê borîyan o ki bi şikildê herferda T ya yo. Cora ci rê T vajîyayo. Pa hîrê borî girêdeyênê. *Tr. Sıhhi tesisatta bir çeşit boru, T borusu.* Awdankaran te nêard bî, ma nêşa erd awdo.

teba *Nn.* Çî. Hergi çîyên tebayên o, qîmet, vayey, deger, bîyayeni, estbîyayeni. *Tr. Şey, eşya, nesne, durum, olay, değer, önem, dikkate alınması gereken şey veya kimse.* Se bîyo? Tebayên nêbîyo: O çiçî yo to fekî di? Tebayên çinî yo. ûzn.

tebarikey *Nm.* Tebariki bîyayeni, wesfê tebariki ci ser o bîyayeni. Darîyê weşbîyayîşî bîyayeni. *Tr. İksir olma. Az ancak ilaç gibi olmak.* Ez a teberikeyda ci dimi di.

tebariki *Teo. Nm.* Çîyo viraşteyo ki kes pey emel keno ki tey şîfayên, çareyên, darîyên, dermanên esto. *Tr. İksir, teberik, teberük.* Şêxê ci, ci rê tebarikên dê bî, hergi roj ay ra tayên tayên werdê.

tebaxi 1. *Nm.* Sehani, sihani, nalbiki. Çîya ki kes şamî dekeno û weno. Bolekê ci "tebaxîy" ê. *Tr. Tabak, sahan.* Mi ci rê di tebaxîy tirşik rona, fina jî mird nêbî. Di rojîy bî ki, nan nêwerd bî. 2. *Nm. Bw.* Qutîya titûnî. Bolekê ci "tebaxîy" ê. *Tr. Tütün tabakası/kutusu.* Tebaxa ci, tim jî ci tûniki di bî. 3. *Nm.* Menga amnanî ya peyênî. Menga Axustosî. Bolekê ci "tebaxîy" ê. *Tr. Ağustos, Ağustos ayı.* Pîlvatikên di wina vanê: "Tebaxi, engûri bena laxi." 4. *Tib. Nm.* Nêweşînênda dewaran a ki dewarîy pey mirenê. *Tr. Şarbon denilen bir çeşit hayvan hastalığı.* Tebaxi, do dewarî pêroy bikişo.

tebaxîy *Nb. Bw.* Tebaxi 1 û 2. Senîn destvilayey çinî ya! Tebaxê ki televîzyonan di qandê zewqî şikênê hed û hesabê ci çinî yo.

tebayey *Nm.* Tebayîni, tebayîney, tebayîni bîyayeni, teba bîyayeni, wesfê tebayan ci ser o bîyayeni. Çîyey, çî bîyayeni, wesfê çî ser o bîyayeni. *Tr. Eşya olma, şey olma, varlık olma, bir varlık olma.* Ez nêkewta tebayey û netebayeyda ci dimi, ez a vana tirim kamcîn kesi bî?

tebayê *H. N. Bw.* Tebayên. Na qisa di tebayê çinêbî. Çirê ti winî hulo bîyê ki?

tebayên *H. N.* Tebayê, çîyê, çîyên, tebayan (çîyan) mîyan ra çîyên bîyayeni, mihîm bîyayeni, hesibîyayeni. *Tr. Bir şey, önemli, bir şey veya bir eşya.* Tebayên nêbeno, noqor bibexişni. Mi tim va: Tebayên nîyo, soyîn sereyê ma tewna. Ez zana tebayên nîyo jî, winî pesnanê xwu dano ki, kes vano beno ki tebayên o, ci destî ra bol çî yeno. Halbûkî o kotî, havil kerdiş kotî! Netabayo neteba!

tebayên nêbeno *H. Bw.* Çîyên nêbeno. Ey va: Ez bizana ki tebayên nêbeno, ez jî zêdê şima kena. Ê bînî fina va: Tebayên nêbeno, qey ti jî zêdê ma kenê.

tebayênnêbîyayeni *f. M.* Tebayênnêbîyayîş. Çîyên nêbîyayeni, neteba bîyayeni, neçî bîyayeni, çîyên nêbîyayeni, bêqîmet bîyayeni, qîmetê ci çinêbîyayeni, çîyêndo ercîyaye nêbîyayeni,

mihîm nêbîyayeni. *Tr. Önemli olmamak, değerli olmamak, büyük bir zarar ya da büyük bir kaza olmamak.* Wa tebayên nêbîyayena ey hetêna bo, tew ser o ma jî tebayên nêhesibno! Tew lo!

tebek *Bey. Nn. Bw.* Tabeş. Heywanî wextê şilî di, benê tebekîy.

tebekî *Zoo. H.* Tewekî, tebek bîyayeni, wesfê nêweşînda tebekî, tabeşî, tabeşî bîyayeni, wesfê nêweşînda tewekî. *Tr. Şap hastalığına yakalanma.* Eger tebekî nêbîyayê, do emserr bolîy bîyayê.

tebekîbîyaye/ê *N.* Tabeşîbîyaye/ê, tewekîbîyaye/ê. Heywano ki ling û fekê ci bîyo tebekî, lingan di dirbetîy vijîyayê û fekê ci helikîyayo. *Tr. Şap hastalığına yakalanan hayvan.* Beytar, do terkeyê ma yê tebekî bîyayî, senîn bişo bireyno?

tebekî bîyayeni *Zoo. Bey. f. M.* Tebekîbîyayîş. Tewekî bîyayeni, tabeşî bîyayeni. Heywanan fekî û lingan di nêweşînî peyda bîyayeni, fekê heywanan helikîyayeni, mîyanê lingandê ci di dirbetîy virazîyayeni. Na nêweşînî bê perpûn bîyayeni weş nêbena. *Tr. Tabak hastalığına yakalanmak.* Lingê heywanan pêro bîyê tebekî.

teber 1. *Nn.* Tersê ci "zerre" o. Cayo serakerde, mîyan nê, dexîl nê, mîyan di nê, tey nê, cayo ki bi dêsan a, bi çîyên a serê ci, çorçoşmeyê ci nêgêrîyayo. *Tr. Dış, hariç.* Mesela teberê keyê, teberê dewleti, teberdê kesî ûzn. Ez teber ra amêya, ti zerre di bîyê. Gereg ki ti bizanê ki nê çîyê Çînî yê ki teber ra amîyayey, pêro çirûgîy nîyê. 2. *Sn. Nn.* Torzîn, tevir, birrekêndo hendê destên hera û fina hendê di destan jî qaling o û kes bi pirodayen a kolîyan lete keno. *Tr. Balta.* Teberdarî teberê xwu werzana ki dareri lete kero, desteyê teberdê ci şikîya û teberê mêrdekî guna ci sere ro. 3. *Nn.* Zewmbî, babetnakî, zêdê şarî nê, çeşîtnakî. *Tr. Farklılık, farklı, sıradışı, başkaca.* Karê vistewrandê to şarî ra teber o.

teberbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; vijîyayo teber, jewî veto teber, vijîyayo. *Tr. Çıkarılan, dışarı çıkarılan, hariç edilen, ihraç edilen, eksiltilen, eksilen.* Merdimo teberbîyaye, senîn ki vijîya teber, winî jî fina xwu eşt zerre.

teberbîyayeni *f. M.* Teberbîyayîş. Teber vijîyayeni, xwu teber eşteni, mîyan ra vijîyayeni, zerre ra vijîyayeni, ci ra kewteni. *Tr. Dışarı çıkarılmak, atılmak, ihraç olmak, ihraç edilmek, hariç olmak, çıkarılmak, dış olmak.* Linggogêr, bi qertda sûr a, bî teber.

teberdar/i 1. *S. N.* Teberkar/i. O/çîyo ki karanê zerrî nê, karanê teberî keno. *Tr. Dışarıdaki işleri yapan kişi, dış işleri bakanı.* Navikê Komîteya Teberdarê Dewletan Strazburg da. 2. *N.* Tevirdar/i, torzînkar/i. O/çîyo ki torzîn gurwêneno. *Tr. Baltacı.* Teberdarî verî diligê xwu weş kerdê. Labelê makînê ki nika vijîyayê, bîyê sebebê nandê teberdaran.

teberdarey 1. *Nm.* Karê teberî kerdeni, bi teberî ya kar kerdeni, bi torzînî ya kar kerdeni, bi tevirî ya debarê xwu veteni. *Tr. Baltacılık.* Darîstanan di, teberdarey jî debarê kesî vejena. 2. *S. Nm.* Teberkarey. Karê zerrî nê, ê teberî kerdeni, bi karandê teberî ya mijûl bîyayeni. *Tr. Dış işlerini yapmak, diş işleriyle meşgul olmak, dış işleri bakanlığı.* Teberdarey û zerredarey jewi nîya. Bi mi ki teberdarey deha mihîmm a û deha çetin a.

teberdaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî dayo teber, veto meydan, veto pîyase, nimîyeya ci werzenaya. Çî/keso ki; kesên dayo teber, zerre di nêmendo, eşto teber, tesîrê şîyo dayo teber. *Tr. Dışarı vurulan, dışarıya atılan, dışarıya nüfuz eden, ifşa edilen, ortaya çıkarılan şey/sır.* Merdimo nimite, înan da teber. Merdimdê teberdayî ra, ma rê deha xeyrên nîno. Bêro bêro, ci ra sirf zirar yeno.

teberdayeni *f. M.* Teberdayîş. Çîyên yan jî kesên teber kerdeni, teber eşteni, tesîrê ci teber rişteni, hukmê ci teber eşteni. *Tr. Açığa vurmak, ifşa etmek, ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak, dışarı yansıtmak, dışarıya vurmak.* Eger şima nê çîyê nimî teber dê, mevajê nêvato. Wexta ma dawaya pê vînenê!

teberde/ê *N.* Çî/keso ki; teberde yo, tey nîyo, mîyan di nîyo, wezîfeyêndê ci çinî yo, dexîl nîyo. *Tr. Muaf, hariç, dahil değil, dışında.* Merdimêndo teberde bî. Şima senîn şenê wezîfe bidê ey? Şima yê xwuserî hereket kenê.

teberdeyey *Nm.* Teberdeyîni, teberdeyîney, teberde bîyayeni, zerre di nêbîyayeni, dexîl nêbîyayeni, tey nêbîyayeni, mîyan di nêbîyayeni, wezîfedarên nêbîyayeni, nêhesibîyayeni. *Tr. Dahil olmamak, muaflık, muafiyet, hariç olmak.* Ez ne zerre di bîyayenda ey rê, ne jî teberdeyeyda ey rê qehrêna.

tebererzîyaye/ê *N.* Teberdeyaye/ê, teberçebîyaye/ê. Çî/keso ki erzîyayo teber, rişîyayo teber, veto teber. *Tr. İhraç edilen, dışarı çıkarılan, posa olarak atılan, atık duruma getirilen.* Werdo tebererzîyaye, kaygero tebererzîyaye, qeço tebererzîyaye, hemwelatîyo tebererzîyaye, karkero tebererzîyaye ûzn.

tebererzîyayeni *f. M.* Tebererzîyayîş. Teber çe-

bîyayeni. Kesên yan jî çîyêndê zerre di bîyayî/ê teber eşteni, teber çekerdeni, teber veteni, ci zerre ra eşteni. *Tr. Dışarı atmak, ihraç etmek.* Hefteyên bî werdê xwu nêşayê bierzo teber. Wexto ki şa bierzo teber jî dinya alem bî ê ci. Kay di qandê kaygeran teber erzîyayeni jî eşta.

tebereşte/ê *N. Bw.* Teberkerde/ê. Finên teber eşt, xwu kerd rehat, finên jî erzîya teber, yanê jewî eşt teber, qehrîya. Yanê di finîy teber kerdeni di qehrîya, finên jî teber kerdeni di xwu rehat kerd. Na fina dimayêni hemî ser ra bî.

tebereşteni *f. M.* Tebereştiş. *Bw.* Teber kerdeni. Teber eşteni, di finîy xirab a, labelê fina dimayêni, hemî ser ra ya.

teberey *Nm.* Teber bîyayeni, wesfê teberî. *Tr. Dışarı olma, hariç olma.* Tebereyda xwu di jî zerre di bî.

teberê keyan *Mîm. Nn.* Teberê keyî, teber ra keyey, kişta teberdê keyan. *Tr. Evlerin dış kısmı.* Eger teberê keyan weş nêbo, bol finîy kes tew nêkewno zerre. Teberê keyan, nîşanê hewley û xirabeyda zerredê keyan o.

teberê keyî *Mîm. Nn. Bw.* Teberê keyan. Teberê keyî do weş û pak bo ki, kes qayîl bo şiro zerre.

teberê sînorî *Nn.* Teberê xeti, binîya xeti, binîya sînorî. Kişta teberdê xeti, akiştê xeti, akiştê sînorî, teberê dewleti, ata dewleti. *Tr. Sınırdışı, sınır ötesi.* Ey heqdê dewleti çîyo nimî kerd eşkera, dewleti jî o eşt teberdê sînorî/teber kerd.

teberkar/î *N. Bw.* Teberdar/i 1. Karanê teberan do Teberkardo bikero.

teberkarey *Nm. Bw.* Teberdarey 2. Teberkareyda xwu di vera Awusturalya nêşî.

teberkerde/ê 1. *N.* Qewirnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qewirnayo, jewî eşto teber. *Tr. Kovulan, atılan, çıkarılan.* Merdimo teberkerde gerego ki fina nêro. Labelê eger kes bêar bo, şeno bêro. 2. *N.* Defê haceti kerde/ê, tebervijîyaye/ê, taharetkerde/ê, îhtîyacê xwu yê kunifi dîyaye/ê. *Tr. Def-i hacet eden, tuvalet ihtiyacını gören.* Merdimê teberkerdî, kaşka teber nêkerdayê. O sêso ki ey ard ma sere di! 3. *N.* Remaye/ê, firtanfirtî xwu teber eşte/ê. *Tr. Aniden kendini dışarıya atan, dışarıya kaçan.* Ê teberkerdî, eger dîna sanîyey nêşayê biremo, mi do tîri sere ro dayê. 4. *N.* Eşte/ê, tebereşte/ê, tebererzîyaye/ê. *Tr. Atık, atılan, harici, harice atılan.* Çîyo teberkerde, fina war nêşino.

teberkerdeni 1. *f. M.* Teberkerdiş. Qewirnayeni, teber eşteni. *Tr. Kovmak, atmak, dışarı atmak.* Ti qisena bikerê, ez do to teber kera. 2. *f. M.* Teberkerdiş. Teber vijîyayeni, defê hacet kerdeni, tuwaleta xwu kerdeni. *Tr. Def-i hacet etmek, tuvalet ihtiyacını gidermek.* Mêrdekî nêşayê teber kero, çi serwetê ci est bî, qayîl bî ki qandê coy bido. 3. *f. M.* Teberkerdiş. Teber remayeni, firtanfirtî vera teber remayeni, xwu nişkêra teber eşteni. *Tr. Nefesi dışarda almak, alelacele dışarı çıkmak, birden dışarı kaçmak.* Senîn o dest bî bi çuwî ro, ey kerd teber. 4. *f. M.* Teberkerdiş. Teber eşteni, zerre ra teber veteni. *Tr. Dışarı atmak, atık hale getirmek, harice göndermek.* Çîyo ki mi kerd teber, fina vera mi nîno.

tebernêkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; kesî teber nêeşto û tey yan jî zerre di mendo. *Tr. Dışarı çıkarılmayan, atılmayan, içerde kalan.* Merdimo teber nêkerde jî bî sûjdar. 2. *Zv. N.* Keso ki nêşayo bivijîyo teber, nêşayo defê hacet bikero. *Tr. Def-i hacet edemeyen, tuvalate çıkamayan/yapamayan, kabız olan.* Qepis bîbî, nêşayê teber kero.

tebernêkerdeni 1. *f. M.* Tebernêkerdiş. Nêqewirnayeni, remro nêdayeni. *Tr. Dışarı atmamak, kovmamak.* Şima do ê merdimîy teber nêkerdayê. 2. *f. M.* Tebernêkerdiş. Kunifi nêşîyayeni, po nêfirikîyayeni, qepis bîyayeni, defê hacet nêkerdeni. *Tr. Def-i hacet edememek, tuvalete çıkamamak, kabız olmak.* Hewna teber nêkerdo, di rojî yo o yo nêşeno teber kero.

tebernêvete/ê 1. *Tib. Zv. N.* Teber nêvijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nêşayo şiro bivijîyo teber, nêşayo defê hacetdê xwu bikero. *Tr. Sindiremeyen, hazmedemeyen, def-i hacetini yapamayan.* Merdimê teber nêkerdî gereg ki şima nêvindarnê û berê nêweşxane. 2. *N.* Jew/çîyo ki jewî yan jî tayêni nêqewirnayo, nêeşto teber. *Tr. Atılmayan, kovulmayan, dışarıya atılmayan.* Merdimo teber nêkerde çi zanayo şiro gereyê ma bikero ki?

tebernêveteni 1. *Tib. Zv.* Tebernêvetiş. Defê hacet nêkerdeni, teber nêvijîyayeni, teber vijîyayenda ci di gireyên bîyayeni. *Tr. Def-i hacet edememek, tuvalate çıkamamak.* Ez bizana ki o do nêşo vejo teber, ez do hema dîrek bera nêweşxane. 2. *f. M.* Tebernêvetiş. Teber nêeşteni, nêqewirnayeni. *Tr. Dışarı çıkarmamak, kovmamak, dışarı atmamak, defetmemek.* Mêrdekan kerd teber kero, dima înan nêkerd teber.

tebernêvijîyaye/ê 1. *N.* Teber nêşîyaye/ê, zerre ra teber nêşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zerre ra teber nêşîyo, nêvijîyayo teber, zerre di mendo. *Tr. Dışarı/harice çıkmayan.* Wendekaro teber nê-

vijîyaye do nêşo hewayo pak bigîro. 2. *Zv. N. Bw.* Teber nêkerde/ê 1. O qeçeko teber nêvijîyaye îspatey teqa!

tebernêvijîyayeni 1. *f. M.* Tebernêvijîyayîş. Teber nêşîyayeni, zerre ra nêvijîyayeni, teber nêdîyayeni. *Tr. Dışarı/harice çıkmamak.* Ewro ez hewna teber nêvijîyaya. Saeti bî hîrê û nîm, ez a hewna Vajekandê Dimilî ser o. 2. *Zv. f. M.* Tebernêvijîyayîş. Defê hacetî nêkerdeni, werdê xwu heşa bi şikildê gî ya teber nêveteni. *Tr. Def-i hacet edememek.* Di rojî yo teber nêvîyayo, qepis o.

teberrû *Er. Nn.* Bexş, hîba. Belaş dayeni, hinî dayeni, bê bedel dayeni, bê pere dayeni. *Tr. Bağış, hibe.* O do ci rê teberrû bîyayê, ey xwu vero dîmda.

teberrûk *Er. N.* Çîyo ki qandê nimûnî beno, qandê berkî (bereket) beno, qandê xeyrên beno. *Tr. Nümune olarak, teberrük, hayır vesilesiyle yapılan, bereket adına yapılan şeyler.* Mi qandê teberûkî dayo ci.

teberrûk a *H.* Bi şikildê teberrûkî ya, qandê berkî, qandê xeyrî, bi şikildê xeyrî ya. *Tr. Teberrüken, teberrük olarak, bereket vesilesiyle, bereket için.* Ez a kena teberûki bida bi ci ki nêşermayo.

teberrûkane *Nn.* Teberrûkkî, tayên. Bi şikildê teberrûkî ya, wesfê teberrûkî tey bîyayeni, zêdê teberrûkî, ze ki teberrûk bo, bi şikildê tenekên a, hendqerak. Bi şikildê xeyrûbêrî ya, bi şikildê xeyr û hesenatî ya. *Tr. Teberrüken, teberük olarak, bahşiş olarak, hibe olarak, hibe şeklinde.* Mi vêşî nêda ci, mi teberrûkane da bi ci.

teberrûkaney *Nm.* Teberrûkane/ê bîyayeni, wesfê teberrûkî tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di hendqerak bîyayeni, ze ki kes hîbe kero. *Tr. Teberrüken olma, az olma, hibe olma, hibe şeklinde, bağış şeklinde olmak.* Eger teberrûkaneyda xwu di jî xetadar bo, do kotî di raşt bo?

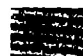
teberrûkey *Nm.* Hîbayey, hîba bîyayeni, wesfê hîbay ci ser o bîyayeni, bi şikildê xeyrî û bêrî ya bîyayeni, bi şikildê xeyrî û hesenatî ya bîyayeni. *Tr. Bağış olarak, bağış şeklinde, hibe olarak, hayır ve hasenat olarak, hayır şeklinde.* Teberrûkeyda ey di jî fenni esta.

tebervete/ê 1. *N.* Tebereşte/ê, teberçekerde/ê, teberkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zerre ra yan jî cayêndo sergirote ra veto teber, eşto teber, çekerdo teber, rişto teber. *Tr. Dışarıya atılan/çıkarılan, ihraç edilen.* Ey ê qeçekdê tebervetî ra çiçî pers kerd? 2. *Zv. N.* Tebereşte/ê, teberçekerde/ê, teberkerde/ê, eşkerakerde/ê. Kes/çîyo ki; mîyanikî (nimî) bîyo û jewî yan jî tayêni veto teber, çekerdo teber, eşto meydan, eşkera kerdo. *Tr. İfşa edilen, açıklanan, gizliliği kaldırılan, meydana konulan.* Sir (nimî)ê to yo tebervete do sereyê to jî, sereyê mi jî bûro. Kaşka teber nêvijîyayê. 3. *Zv. N.* Tebereşte/ê, teberçekerde/ê, teberkerde/ê. Kes/çîyo ki; heşa bi şikildê gî ya erzîyayo teber. *Tr. Dışarı atılan, posa veya atık olarak dışarıya atılan.* Werdê tebervetî yo kerd rehat.

teberveteni 1. *f. M.* Tebervetiş. Zerre ra teber eşteni, zerre ra teber berdeni. Çîyanê zerrî, teber eşteni. *Tr. Dışarı çıkarmak.* Yaxerî dest kerd pa û mi wext vinî nêkerd, mi çî mî pêro vet teber. 2. *f. M.* Tebervetiş. Eşkera kerdeni, kişf kerdeni, nimîyey ra veteni, meydan eşteni, meydan ardeni, nimiteni ra veteni. *Tr. Orta/meydana çıkarmak, açıklamak, ifşa etmek, gizliliğini kaldırmak, keşfetmek.* Eger şima wina wina nêkerê, ez do çinayanê şima yê nepakan û qulpanê şima pêrini veja teber.

tebervijîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; teber vijîyayo, şîyo teber, zerre ra şîyo teber, cadê sergirotî ra şîyo cadê serakerdî. *Tr. Çıkan, dışa doğru çıkan, hariç olan.* Keso tebervijîyaye do çi wext bêro zerre? 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; şayo tuwaleta xwu bikero, şayo defê hacetî bikero. *Tr. Tuvalete çıkan, def-i hacetini yapabilen.* Qeçeko tebervijîyayeyo, hele senîn kêf keno!

tebervijîyayeni 1. *f. M.* Tebervijîyayîş. Teber şîyayeni, zerre ra vijîyayeni, cadê sergirotî ra vijîyayeni, cadê serakerdî şîyayeni. *Tr. Dışarı çıkmak/gitmek.* Mêrdek vijîya teber ki çiçî bivîno! Çendê neteba esto, pêroyo ûja di. 2. *Zv. f. M.* Tebervijîyayîş. Defê hacetî kerdeni, kunuf di xwu rehet kerdeni. *Tr. Tuvalet ihtiyacını gidermek, def-i hacet etmek.* Eger teber nêvijîyayê, ey do saltanatê xwu jî ser o bidayê.

tebeş 1. *Bey. Nn.* Nêweşînênda dewarî ya, nêweşînandê heywanana zerrî ya. *Tr. Hayvanlarda bir iç hastalığı.* Terkeyê ci bî tebeş, înan bol zirar kerd. 2. *Nn.* Çengizîyayeni, engilîsîyayeni, bêliv mendeni, hereketî ra birîyayeni. *Tr. Uyuşmak, hareketsizleşmek.* Tebeşên nişt ser ki, mi va beno o do bimiro.

tebeşîr *Md.* Kilse. Sîya nerm a ki kes pa textê nûştî ser o şeno binûşo, tozêno qalibgirote yo ki kes pa textê nûştî ser o nuşte nûşneno. Tebeşîr, bolkî tozandê sîyandê sipan ra virazêno. *Tr. Tebeşir.* Tebeşîr kerd xwu dest ki xeta înan textî ser o bibirno, kerd xwu vîra. Bi mi ki bîyo

vîrokî. Na vajeki rê "Farisî" ya vajîyaya.

tebi *Tib. Nm.* Tewi, gurz. *Tr. Sıtma, malarya hastalığı.* Tebido bikiştayê, fina dîrê rojîy ravey, resna nêweşxane ki reya.

tebitîyaye/ê *N.* Vinderîyaye/ê, hewîyaye/ê, hewêneyaye/ê, anişte/ê, anişîyaye/ê, amoşbîyaye/ê, aşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tebitîyayo, amoş bîyo, vinderîyayo, aş bîyo, tew û hêrsê ci, ci ser ra şîyo. *Tr. Teselli olan, durdurulan, teskinleştirişlen.* O qeçeko tebitîyaye winî jî şî hewna.

tebitîyayeni *f. M.* Tebitîyayîş. Vinderîyayeni, hewîyayeni, hewêneyayeni, anişîyayeni, tew û hêrsê ci kemîyayeni. *Tr. Durmak, dinmek, barınmak, kendisine iskan anlamında yer vermek.* Dejê ci tebitîya tepîya kewt ray.

tebitnaye/ê *N.* Hewêneyaye/ê, vindarneyaye/ê, vindarnaye/ê, amoşkerde/ê, aşkerde/ê, tesellîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hewênayo, îkna kerdo, vindarnayo, amoş kerdo, aş kerdo, hêrs û sînirê ci vindarnayo. *Tr. Teskinleştirilen, durdurulan, ikna edilen, sakinleştirilen.* Ez ba, ez ê merdimdê tebitnayî ra nêtersena.

tebitnayeni *f. M.* Tebitnayîş. Vindarnayeni, hewênayeni, kemênayena dej û hêrsî. *Tr. Dindirmek, barındırmak, durdurmak.* Eger şima dîrê rojîy bişayê bitebitnayê, qey ma do ci resayê.

tebitnok/i *N.* Hewênok/i, vindarnok/i, aşkerdok/i, amoşkerdok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vindarnayo, amoş kerdo, ci razî kerdo. *Tr. Barındıran, barındırıcı, ikna eden, ikna edici, sakinleştiren, sakinleştirici.* Ki tebitnokê ci ti bê, huzûr nêvîneno.

tebitnokey *Nm.* Tebitnok/i bîyayeni, wesfê tebitnokan ci ser o bîyayeni. Hewênokey, vindarnokey, aşkerdokey, amoşkerdokey. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên hewêneno, amoş keno, vindarneno, aş keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci, ser o bîyayeni. *Tr. Sakinleştirici olmak, sakinleştiren/duruduran olmak, barındıran olmak.* Şewra ra yo ez a tebitnokeyda ci ser o vindena, mi wesfêndê ci yo tebitnok nêdî.

tebîat *Er. Nn.* Dimilî di bolkî bi şikildê "tebîet"î ya vajîyayo. Erd. Bîyayena Ellahîde ya û kesî dest nênayo pa, sifte ra senîn ki deyayo winî yo. *Kur. Xwezayî/xwezaî. Tr. Tabiat, doğa.* Dimilî di vanê "Ellahîde/Ellayde." Tebîatî di çiçî ki esto, Ellahî dayo.

tebîatperest/i *Teo. N.* Kes/çîyo ki; vano dinya û nê alemîy tebîatîy dayê, xwu bi xwu bîyê, bi Ellahên a bawerî nêkeno. *Tr. Tabiatperest, tabiata tapan.* Tebîatperest vano "heme çî, xwu bi xwu bîyo." Ellahperest jî vano "Ellahîde/ê" yan jî "Ellayde/ê".[1]

tebîatperestey *Teo. Nm.* Tebîatperest/i bîyayeni. Qewet û qudret û hêle û kerdenanê heqîqîyan tebîatî dayeni, Ellahî yan jî Rebbên nêşînasnayeni, tebîatî dayok û kerdoko heqîqî qebûl kerdeni. *Tr. Tabiatperestlik, tabiata tapmak.* Tebîetperestey fikrêndo pûç o. Laberê înadeyênda felsefî ya.

tebîet *Er. Nn.* Fêl, hereket, xuy, xuslet, ray şîyayeni, meş, wezîyet, hal, rewş, erd, meya, mîraz. Şeklê bîyayen û sifte ra dayena hergi çî û kesan a. *Tr. Tabiat, seciye, alışkanlık, huy, davranış biçimi, yaratılış şekli.*[2]

tebîetbîyaye/ê *N.* Xusletbîyaye/ê, xuybîyaye/ê, meşbîyaye/ê, mîrazbîyaye/ê. Çî/fêlo ki; bîyo tebîet, bîyo fêlo normal, bîyo xuy, bîyo livêndo normal. *Tr. Alışkanlık/huy hale gelen, alışılan.* Jû çîyo tebîetbîyaye kesî tewneno, jû çî zirar kesî nêdano.

tebîetbîyayeni *f. M.* Tebîetbîyayîş. Xuslet bîyayeni, xuy bîyayeni. Hal û hereket û xuyan di normal nêbo jî kesî rê normal amîyayeni. *Tr. Bir şeyin alışkanlık/huy haline gelmesi.* Zincî ra kufik veteni ci rê bîya tebîet.

tebîetey *Nm.* Tebîet bîyayeni, wesfê tebîetî, normal bîyayeni, wesfê tebîetî. *Tr. Huy/alışkanlık haline gelme, alışkanlık olma.* Ez a kena, tebîeteyda ci dimi kewa.

tebîetkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; ci ra tebîetê ci, xusletê ci, fêlê ci yê ki ci rê bîyê normalîy kewtê, cibîyayê, ci ra bîyê pakîy. *Tr. Alışkanlıkları kırılan, alışkanlıkları kaybolan.* Ez şena merdimdê tebîetkewtî rê aferîn vaja. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ze ki jewên ci rê duaya (nîmçe ra ze ki zewti bo) "ti bê, boka tebîetê to, to ra bikewo, xuyê to, to ra bikewo, ti ê tebîet û xuyanê xwu yê xiraban xwu ra verdê" bîya. *Tr. Kendisine kızarak kötü alışkanlık (huy)larını yitiresin, güzel huylar kazanasın gibi dualar edilen.* To dîyo hele, tebîetkewteyo senîn fina çekû bi keynekerda min o keno!

1 Xwu vîra mekerê ki vajeka "Ellahîde/ê" yan jî "Ellayde/ê" verêna.

2 Na vajeki do Erebî bo. Ez texmîn kena ki na vajeki do "*tabî'at*"î ra bixeripîyo û mane bivirno. Tebîetê mi, mi ra bikewo, ez nêşena ki xwu bivirna.

tebîetkewteni *f. M.* Tebîetkewtiş. Tebîetê ci, ci ra kewteni, xuyê ci, ci ra kewteni, tebîet û xuyanê xwu vinî kerdeni, xusletanê xwu vinî kerdeni. *Tr. Kötü alışkanlıklarını kaybetmek/değiştirmek.* Qehrîyê û va: Tebîetê mi mi ra bikewê! Ez se kerî! Ez a nêşena tebîetanê xwu bivirnî.

tebîeto xirab *Nn.* Fêlo xirab, xusleto xirab, xuyo xirab. Hal û hereket û livê kesî yo xirab, pîs. *Tr. Kötü huy, kötü alışkanlık.* Tebîetê to yo xirab boka sereyê to bûro. Mi to rê hezar fini to rê vato nê tebîetê xwu yê xirabî biterikni.

tebsî *Nm.* Sênîya werdî ya ki kes ser o qedehanê çayan ronano, kes tey tawa erzeno firûnan. Tebsîya qedehan dûz a, xorî nîya, çoşmeyê ci tenekên (hendê giştên) açarîyayo. Noqra tebsîya taway xorî ya, çoşmeyê ci hendê dîrê giştan açarîyayo ser. Netîce di hurna jî tebsî yê. *Tr. Tepsi.* Keyneki tebsîya xwu ardi. Labelê helecan ra xeylên çîyê xwu kerd bî xwu vîra. Xwazgencî ver vijîyayeni kesî kena serxoş.

tecal *Er. Teo. Nn.* O keso ki; vanê kesî ra weş aseno û kesî vera xwu şeno bianco û axirzeman di do kesî bixapêno. Tecalo şexsî jî esto, o manewî jî esto. *Tr. Deccal.* Verênanê ma vatê, herêndê tecalî esto, bol xemilîyayeyo, bol sosinnenayeyo, zingilikê ci estê, kesî anceno xwu ser, lewêndê ci yo era şino, jew o jî azmîn o şino. Kê ki anceno xwu ser, ey dekeno galadê xwu û bi xwu ya beno.

tecaley *Nm.* Tecal bîyayeni, wesfê tecalî. *Tr. Deccallik.* Şima tecaleya çiçîdê ci ra veti? Kotî ra bellî yo tecal o?

tecawuz 1. *Er. Nn.* Xet/sînorê dewletên îşxal kerdeni, heqê jewerî werdeni. Bi ci ya bi zor a minasebetêndo cînsî kerdeni, bi zora xirabey ro ci kerdeni. Bi zor a zey xwu kerdeni. *Tr. Tecavüz.* Vanê filankes, sûjdê tecawuzî ra kewto hepis. 2. f. Kar û gurwan di heddê xwu ravêrnayeni. Çîyo ki ci rê wezîfe nêbo ey kerdeni, qala ki ci rê nêkewo a qali kerdeni. *Tr. Konuşurken haddini aşmak, kendisine vazife olmayan şeyleri yapmak/emretmek.* Karo ki karê to nîyo, çi rê zincîya xwu kene heme ca.

tecawuzkerde/ê *N.* O/çîyo ki ci rê tecawuz bîyo, ci di vajeyayo, bi zor a xirabey pa ya bîyo. *Tr. Tecavüz edilen.* Cenîya xirabey pa kerdê/tecawuzkerdê, gere kerd, mêrdekî xeylê ceza werd.

tecawuzkerdeni *f. M.* Tecawuzkerdiş. Bi ci ya, bi zor a minasebeto cînsî kerdeni, bi zor a ci rê wahîr vijîyayeni, bi zor a zey xwu kerdeni. *Tr. Tecavüz etmek.* Tecawuzkerdeni, hem gunaya hem bi qanûn a sûj a hem jî teberê însanetey a.

tecwîd *Er. Nn.* Usûlê Qur'anê Kerîmî. *Tr. Tecvid.* Hergi merdim nêşeno, bi tecwîda Qur'anê Kerîmî biwano.

ted *An. Nn.* Destê qeçî, destê qeçekan. *Tr. Çocuk eli.* Tedê ci guna rîdê mi ro, ze bî ze peme. Hewna mi vîrî nêşino.

tedarîk *Er. Nn.* Derûxte, peyda, vînayeni, ca kerdeni, xwu destî fînayeni, derdest kerdeni. Çî û kesê lazimî vînayeni, ca kerdeni, peyda kerdeni. *Tr. Tedarik, peyda, sağlama.* Şima do rew tedarîk kerdayê ki pey karê xwu bidîyayê.

tedarîkbîyaye/ê *N.* Peydabîyaye/ê, vînaye/ê, derdestbîyaye/ê, derûxtebîyaye/ê. Çî û keso ki; jewî peyda kerdo, ca kerdo, fînayo xwu destî, derdest kerdo. *Tr. Sağlanan, deruhte edilen.* Înan bi werddê tedarîkbîyayî ya bes nêkerd, geyray werdê bol û heramî. Cora înan koteki werdi.

tedarîkbîyayeni *f. M.* Tedarîkbîyayîş. Vîneyayeni, dîyayeni, peyda bîyayeni, derûxte bîyayeni, vînayena îhtîyacan, derdest bîyayeni. *Tr. Sağlanmak, tedarik edilmek.* Tedarîk bîyayena ci, ma rê bixeyr nê, nebxeyr amê.

tedarîkey *Nm.* Tedarîk/i bîyayeni, kar û muameledê vînayenda ci, tedarîkdê ci. *Tr. Sağlama, tedarik etme.* Eger marîfet pêro tedarîkeyda ey di bîyayê, nika ma o gire hal kerd bî. Halbikî o çî tedarîk bî, labelê o gire yo, hewna seranser vindeno.

tedarîkkerde/ê *N.* Peydakerde/ê, vîneyaye/ê, dîyaye/ê, cakerde/ê û arde/ê, derûxtekerde/ê. Çî û keso ki; jewî yan jî kesên dîyo û ardo, peyda kerdo. *Tr. Sağlanan, tedarik edilen.* Çîyo tedarîkkerde jî derddê ma rê derman nêbî.

tedarîkkerdeni *f. M.* Tedarîkkerdiş. Derûxte kerdeni, peyda kerdeni, derdest kerdeni, vînayena çî û kesandê laziman, ca kerdena çî û kesandê geregan. *Tr. Tedarik etmek, sağlamak.* Eger to tedarîk kerdayê, to do pey karê xwu bidîyayê; ey tedarîk kerd, ey xwu rê pa karûgurweyê xwu dî.

tedawî *Er. Tib. Nn.* Nêweşên yan jî nêweşînên bi darî ya, bi dermanî ya, bi îlacî ya, bi çîyêndê zêdê dermanî ya weş kerdeni, muameleyê nê karan kerdeni. *Tr. Tedavi, otama, sağaltım, sağaltmak.* Tedawîyê ci do tenekên derg bo, o do şeş mengîy derman bûro û xwu ra sawo.

tedawîbîyaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki; destdê doktoran ra ravêrdo yan jî o yo ravêreno, o yo bi dermanên a beno weş yan jî rayda weş bîyayenî do. *Tr. Tedavi olan, tedavisi yapılan.* Şima şenê, kaxita ê qeçdê tedawîbîyayî, bi xwu ya berê cêr.

tedawîbîyayeni *Tib. f. M.* Tedawîbîyayîş. Bi der-

manî ya muameleyê weş bîyayenda doktorî ra ravêrîyayeni, demdê dermanî ra ravêrdeni. *Tr. Tedavi olmak.* Eger ti wexta verorde tedawî nêbîyayê, ti nika merd bîyê.

tedawîkerde/ê *Tib. N.* Çî/keso ki doktorên yan jî kesên tedawî ra ravêrnayo, bi derman a kerdo weş yan jî kerdo ki weş kero. Çî/merdimo ki tedawî bîyo. *Tr. Tedavi edilen.* Kaşka şima o nêweşo tedawîkerde, finên jî biberdayê Anqere.

tedawîkerdeni *Tib. f. M.* Tedawîkerdiş. Tedawîyey. Doktorên yan jî nêweşxaneyên qandê weş kerdeni nêweşên xwu dest ra ravêrnayeni, bi derman a ci rê muamele kerdeni. *Tr. Tedavi etmek.* Mi do tedawî kerdayê, îna rapekna û berd cana.

tedawîyey *Tib. Nm. Bw.* Tedawî kerdeni. Eger ma nêşê bi tedawîyeya weş kerê, ancax şima bi duan an ci rê muamele bivînê.

tede *Nn.* Tey di, mîyan di, tey, dexîldê ci di, ci mîyan di, zerre di. *Tr. İçinde, beraberinde, yanında.* Boxça di çina est bî, heta perey jî tede bî.

tedebîyaye/ê *N.* Teybîyaye/ê, tewrbîyaye/ê, mîyan di bîyaye/ê, tey di bîyaye/ê, pabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên mîyan di bîyo, po bîyo, pa bîyo, dexîl bîyo, ci het di bîyo. *Tr. Dahil olan, içinde olan, birlikte olan.* Kamcîn merdimê tedebîyayî zirar kerd, kamcîn kesê teber di bîyayî qezenc kerd?

tedebîyayeni *f. M.* Tedebîyayîş. Tey bîyayeni, tey di bîyayeni, mîyan di bîyayeni, tewr bîyayeni, pa bîyayeni. *Tr. Dahil/içinde olmak, birlikte/ yanında olmak.* O tede bî, ez tede bîya, ti tede bîyê.

tedemende/ê 1. *Zv. N.* Nêvete/ê, nejêhat, bêçareyey ra tedemende/ê, hêçek/i, şaşbîyaye/ê, horplêş/i. Kes/çîyo ki; nêşeno gireyan pêra vejo. *Tr. Yeteneksiz, beceriksiz, çıkış bulamayan, başarısız.* Merdimêndo tedemende yo, ez pey emel nêkena ki tîya ra birişa cayêndo dûrî. 2. *N.* Teymende/ê, mîyan di mende/ê, nêvete/ê, ci ra pak nêbîyaye/ê, zerredê ci di mende/ê. Çî/keso ki; çîyên mîyan ra nêvijîyayo. *Tr. Çıkmayan, çıkarılmayan, içinde kalan, hariç olmayan.* Amoro tedemende do nêvijîyo. Çunkî bê ey o.

tedemendeni 1. *Zv. f. M.* Tedemendiş. Nêveteni, horplêşey. Vete/ê nêbîyayeni, hêçekey, hêçek/i bîyayeni, bêhunerey, gireyanê xwu hal nêkerdeni. *Tr. Beceriksizlik, yeteneksizlik, işe yaramazlık, şaşkınlık, başarısızlık.* Merdimo ki tede bimano, çîyên rê jî nêbeno. 2. *f. M.* Tedemendiş. Ci ra nêvijîyayeni, mîyan di mendeni, zerre di mendeni, dexîl bîyayeni. *Tr. İçinde kalmak, çıkmamak, çıkamamak, dışında olmamak.* Tayên mend bî ki ez jî tede bimana. Eger şima mi ser nêresayê, mi do jî çekûyê tedemendî bidîyayê. 3. *Zv. f. M.* Tedemendiş. Bêçareyey, bêçare/ê bîyayeni. Tede çare çinêbîyayeni, yan jî nêasayeni. *Tr. Çözümsüzlük, çaresizlik.* Ma tedemendê. Ma yê nêzanê ki ma do sera şirê?

tedemendey *Nm.* Wesfê tedemendişî. *Tr. Çıkışı olmamak, çözümsüzlük, çaresizlik.* Tedemendeya winî kesî sere di nêamêya.

tede nekme nêmende/ê 1. *Cog. N.* Tede hûk nêmende/ê, tede ro nêmende/ê. Çî/keso ki; tede diremên awi nêmenda. Kes/çîyo ki; awa xwu pêro anta û bîyo wişkûwar, bîyo zipûzuwa. Eger no çî, çîyêndo nekmeyîn bo, çîyêndo hîyane bo tey hîyey nêmanena. *Tr. İçinde bir damla su, sıvı ve nem kalmayan.* Şima do ê erddê tede nekme nêmendî di, çî nêkaritayê. 2. *Zv. N.* Tede hêle, qewet, qudret, malûmilk, zengîney, warîyat, çîyo winasîn nêmende/ê, qedîyaye/ê. Çî/keso ki; tede hêle, qewet, qudret, malûmilk, zengîney, warîyat nêmendo û qedîyayo. *Tr. Tükenen, biten. Enerjisi, gücü biten, mal ve mülkü tükenen, iflas eden.* Kaşka şima ê merdimdê tede nekme nêmendî ser nêşîyayê.

tede nekme nêmendeni 1. *Cog. f. M.* Tede nekme nêmendiş. Tey dalpên aw û hîyey nêmendeni, awa xwu temamen anteni, wişkûwar bîyayeni, zipûzuwa bîyayeni. *Tr. Suyunu iyice çekmek. İçinde bir damla su, sıvı veya nem kalmamak.* Erd bîyo wişk, tede nekme nêmendo. Bi mi ki tey toxim kuho nêbeno. 2. *Zv. f. M.* Tede nekme nêmendiş. Ci di malûmilk, hêle, qewet û qudret nêmendeni, qedîyayeni, hêle ra kewteni. *Tr. Tükenmek. Kuvvet, kudret, enerjisinin hiç kalmaması, bitme noktasına gelmek.* Ci ra pere mewazê, tede nekme nêmendo, kar jî meveyndê. Çunkî tede nekme nêmendo.

tede nekme nêverdaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni tey nekme nêverdayo, tey hîyey nêverdaya, tey kişta aw û awikiney ra qe dalpeyên jî nêverdaya. *Tr. İçinde hiç bir ıslaklık/ nem bırakılmayan.* Erdê tede nekme nêverdayeyî di, do senîn kuhoyî bibo? 2. *Zv. N.* Kes/ çîyo ki; çiçîyê ci ki esto, pêro ci ra gêrîyayo, tey nekme nêverdeyayo, pakê ci gêrîyayo, kokê ci gêrîyayo, awa ci ancîyaya, peynîya ci arda. *Tr. Bütünü alınan/bitirilen, bütünü tüketilen, hiç bir eseri bırakılmayan, bütün enerjisi alınan, kökten kurutulan, içinde eser bırakılmayan.* Merdimo tede nekme nêverdaye, do kotî bişo

şima rê yardim bikero?

tede nekme nêverdayeni 1. *f. M.* Tede nekme nêverdayîş. Tey hîyey nêverdayeni, tey hûk nêverdayeni, mîyan di kişta aw û awikney ra qethan dalpeyên nêverdayeni û pêroy mîyan ra veteni. *Tr. İçinde nem/ıslaklık olanı hiç bir şey bırakmamak.* Mi kerd wişk, mi tey nekme nêverda. 2. *Zv. f. M.* Tede nekme nêverdayîş. Tey hukim nêverdayeni, tede qewet û hêle û çîyo winasîn nêverdayeni. Hergi çîyê ci yê qewetî û hêlî û hukmî giroteni yan jî werzanayeni. *Tr. Bütün enerjisini tüketmek/kurutmak, bir damla kadar eser bile bırakmamak.* Ma ci ra girot, ma tede nekme nêverda.

tedeyî *Ed. Nn. Bw.* Mîyanok 1. Kam ki kitabdê xwu rê tedeyî nêvirazo, kitabê ey nêwanêno.

tefekkur *Er. Nn.* Fîkîr kerdeni, xwu vîrî arden û ser o şikêr bîyayeni, cêrancorî şik bîyayena çîyandê wennusan/bimbarekan, zanîşanê dînî û îlmî û çîyanê xeyran bi hewadayen û ronayen a xwu vîrî di tepişteni. *Tr. Tefekkür.* Hedîsa Şerîfi di cenabê pêxember vano ki: Saetên tefekkur, îbadetdê nafîledê serrên sewabêrî yo.

tefekkurbîyaye/ê *N.* Tefekkurîyaye/ê. Çî/keso ki; bi xorîyane û bi hîkmet a ser o şikêr bîyo, ser o fikîrîyayo, ser o şik virazîyayo. *Tr. Tefekkür edilen, üzerinde uzun uzadıya ve derinlemesine hikmetle düşünülen.* Mi çimî di ki çîyo tefekkurbîyaye û tefekkur nêbîyaye zêdê pê aver nêşino.

tefekkurbîyayeni *f. M.* Tefekkurbîyayîş. Tefekkurîyayeni. Kesên yan jî çîyên ser o, bi hîkmet a û bi xorîyane şikêr bîyayeni, tefekkur kerdeni, şik bîyayeni, wesf û senîneya ci hewadeyayen û roneyayeni. *Tr. Tefekkür olmak, tefekkür edilmek, bir şey üzerinde derinlemesine ve hikmetle düşünmek.* Eger çîyandê şik û fikrî ser o, çîyandê dînî û dayîşî ser o wext bi wext tefekkur bîyayê, nika bol meseley hal bîbîy.

tefekkurkerde/ê *N.* Tefekkurnaye/ê. Çî/keso ki; jew yan jî tayêni ci ser o bi hîkmet û xorîyane şik bîyê, fikirîyayê, bi no babet a hewadayo û ronayo. *Tr. Tefekkür edilen, uzun uzadıya hikmetli bir şekilde üzerinde düşülen veya fikir teatisinde bulunulan.* Çiçîyê tefekkurkerdî zirar dayo şima ki, no çîyo tefekkurkerde jî zirar bido şima?

tefekkurkerdeni *f. M.* Tefekkurkerdiş. Bi şekil û bîçimdê xorîyanî ya û hîkmetên a çîyên yan jî kesên ser o şik bîyayeni, fikirîyayeni, merseleri hewadayen û ronayeni. *Tr. Tefekkür etmek. Bir şey üzerinde uzun uzadıya ve etraflıca hikmetli bir şekilde düşünmek/fikretmek.* Muslumano tefekkur nêkeno ki bireso hêwandê xwu ser.

tefênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tefênayo, tepisnayo, kerdo hewna, şewateyê ci qedînayo. *Tr. Söndürülen, bitirilen, ateşi bitirilen.* Adiro tefênaye, şewateyo tefênaye, şewato tefênaye, hêrso tefênaye û zêdê nînan bol çîyo tefênaye esto.

tefênayeni *f. M.* Tefênayîş. Hewna kerdeni, tepisnayeni, tefên kerdeni, şewatî qedînayeni. *Tr. Söndürmek.* Mi adir tefêna, şima a olayî tefênê.

tefênok/i *N.* Tepisnok/i, hewnakerdok/i, vemirnok/i. Çî/keso ki; jewî yan jî çîyêndê zêdê şewatî, zêdê adirî, zêdê kili yan jî çîyêndê zêdê nînan keno hewna, tepisneno, vemirneno. *Tr. Söndüren.* Cayên di, cayêndo tefênaye bibo, gereg ki kes tefênokê ci jî ca kerê.

tefênokey *Nm.* Vemirnokey, tepisnokey. Tefênok/i bîyayeni, wesfê tefênokan, ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên tefênayo, vemirnayo, kerdo hewna, tepisnayo. *Tr. Söndüren olmak, söndürmek.* Wesfêndê tefênokey, ci ser o çinî yo ki bitefêno.

tefilîyaye/ê *N.* Tadaye/ê, tadeyaye/ê. Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a cadê ci ra tadeyayo, ca di tewayo. *Tr. Burkulan/muş.* Desto tefilîyayeyo dejeno.

tefilîyayeni *f. M.* Tefilîyayîş. Cadê ci ra vijîyayeni, cadê ci ra tadeyayeni, cayêndê kesî cadê ci ra vijîyayeni, ca ra vijîyayeni di yan jî luwayeni tewayeni. *Tr. Burkulmak.* Tefilîyayeni di kes damiş nêbeno.

tefilnaye/ê *N.* Bi zor a, ca di dejnaye/ê. Çîyo ki jewî bi zorên a, bi qesd a, ca ra lunayo û cora tewayo. *Tr. Burkultan şey veya kişi.* Bazîyo tefilnaye, do bi pêşîyo ki weş bo.

tefilnayeni *f. M.* Tefilnayîş. Bi zor a ca ra lûnayeni, ca di dejnayeni, tadayeni. *Tr. Burkultmak.* Mamostî pers kerd, ey va: Mi nêtefilna, bixwu tefilîya.

tefilok/i *N.* Çî/keso ki; hema tefilêno, ca ra luweno, ca di dejeno, tefilîyayeni nûtênda ci ya zaîfi esta, xirtikî bîyo. *Tr. El ve ayakları sık sık burkulan.* Bazîyê ci tefilok o, kes nêwetano destê xwu pano, hema tefilêno.

tefilokey *Nm.* Tefilî bîyayeni, ca ra luwayeni nûtênda zaîfi bîyayeni. *Tr. El ve ayakları, sık sık burkukluk oluşturan.* Tefilokey di, ancax kes tim balkeş bo ki bişo bibeşirno.

tefîyaye/ê *N.* Vemirîyaye/ê, tepisîyaye/ê, hewnaşîyaye/ê. Çî/keso ki; şîyo hewna tepisîyayo, vemirîyayo. *Tr. Sönen, ateşi veya alevi biten.*

Adirdê tefîyayî ra çi xeyr do bêro ki?

tefîyayeni *f. M.* Tefîyayîş. Hewna şîyayeni, tepisîyayeni, qedîyayena adir û kil û şewatan. *Tr. Sönmek, ateşin durması/bitmesi.* Eger adir nêtefîyayê, ma aja ra dûrî nêkewtê.

tefrîq *Er. N.* Ferq, pêra abirnayeni, pêra veteni, pêra ci ya kerdeni. *Tr. Ayırmak, ayırt edicilik, fark etmek.* Mi nêşa pêra tefrîq kero, ey tefrîq kerd.

tefrîqa *Er. Nm.* Abirnayeni, abirîyayîş. Çîyêndo neweş o ki kes pêra abirneno û neheqey keno. *Tr. Ayrılık, ayrımcılık.* Tefrîqa înan mîyan kewo, ê nêbeşiryenê.

tefsîr *Teo. Er. N.* Nîşan dayena Qur'anê Kerîmî, bi xorîyey a Qur'anî îzah kerdeni. *Tr. Tefsir.* Tefsîrê *Elmalı Hamdi Yazırî* bol îlmî yo. Labelê hergi merdim, rew rewî nêşeno ci ra fehmîdar bo. Tefsîrê Bedîuzzamanî dîrayet o, ayat bi ayat nê, mewzû bi mewzû ser o vinderdo. Bolkî jî îmanî ser o vinderdo.

tefsîrkerde/ê *N.* Çî/vatişo ki tefsîrê ci bîyo, îzah bîyo, name deyayo. *Tr. Tefsir edilen, açıklanan, beyan edilen.* Qur'ano tefsîrkerde, do ci het di kemî nêbo.

tefsîrkerdeni *f. M.* Tefsîrkerdiş. Maneyê ci bi herayey a dayeni, îzah kerdeni, name dayeni, nîşan kerdeni. *Tr. Tefsir etmek.* Roj bêro ki no Qur'ano Ezîmûşan, do bi ziwandê Dimilî ya tefsîr bo. Tefsîr kerdena ci dûrî nîya.

teftal *Nn.* Çî mî, firaqfol, qafqor. *Tr. Eşya meşya, kapkacak vs.* Teftalanê xwu bişuwi. Hend bewnê ki meymanên ame. Wa ma nêşermayê.

tegel *Teks. Nn.* Babetên deştenî ya ki, bolkî pancanê şilwalan, seranî û binanîya çinayan di, virazenê ki çina ver nêdo. Tegel, bolkî ji bi şikildê çolçivandê birokan an virazêno. *Tr. Teyel.* Mi marda xwu ra pers kerd, mi va, na vajeki/kelîma Tirkî nîya? Maya mi va, hewna ma Tirk û Tirkî nêaşnawit bî, fina jî ma vatê tegel. Pîrûpîrbavanê ma pêrini wina vato.

tehbi *Nm.* Çîyo ki kesê tehbkarîy virazenê û kesên pa girêdanê, pa kenê besteyê kesên, pa aqil û heşanê ci ser ra benê, kenê ze xîntane. *Tr. Büyü.* Vanê lajekî ser o tehbi esta, ê yê benê doktoran nêbenê, o yo weş nêbebo.

tehbkar/i *N.* Keso ki tehbi virazeno, keso ki bi wendena kesên ser o tehbi ronano. Keso ki bi wendişî ya aqilê kesên ser ra beno, keno ze xîntane û kesî bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya girêdano. *Tr. Büyücü, büyü yapan kimse.* Merdimo tehbkar, tehbîy virazeno, aqilê kesan ser ra beno; duakar duay keno, aqilî ano kesî ser.

tehbkarey *Nm.* Tehbkar/i bîyayeni, tehbîy viraşteni, tehbîy ronayeni, bi wendişî ya aqilî kesî ser ra berdeni û kesî bi kesnakî ya yan jî bi çînakî ya besteni, pabesteyên kesên yan jî çîyên kerdeni. Karê tehbkaran. *Tr. Büyü yapmak, büyücülük.* Tehbkarey, çîyênda pîs a; aqilî, kesan ser ra bena, kesî bi çîyên a yan jî bi kesên a heq yan jî neheq girêdana.

tehcîr *Er. Nn.* Qewirnayeni, koçkerdîş dayeni, bar kerdeni dayeni, kirêşîyayeni. *Tr. Göç, göç ettirmek, hicret ettirmek, kovmak.* Osmanîyan 1915 di, Ermenîy tehcîrê Sûrîya û Lubnanî kerdîy.

tehda *Nm.* Tada. Ezîyet, zirar, zor, neheqey, zorey, zordarey, zor ci dayeni, ci rê zehmet dayeni. *Tr. Zorlamak, zahmet verdirmek, eziyet, sıkıntı, eziyet ve sıkıntı vermek, baskı yapmak.* Eger ti ewro tehda bidê bi ci, meşti o do jî tehda bido bi ê bînan.

tehdabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê tehda bîya, zehmet û çekû anto, ezîyetî bin di mendo. *Tr. Eziyet, sıkıntı, çile çeken.* Keso tehdabîyaye gerego ki tehda bi kesî nêkero.

tehdabîyayeni *f. M.* Tehdabîyayîş. Tehda dîyayeni, çekû û çêle dîyayeni, zor û zordarey bin di mendeni, ci rê ezîyet û zehmet bîyayeni. *Tr. Sıkıntı, çile, zahmet, eziyet çekmek.* Kesî rê tehda bibo, kes zor damiş beno.

tehdadaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewên rê tehda dano, ci rê ezîyet û zehmet keno, çîle û zordarey bin di verdano. *Tr. Zahmet, sıkıntı, eziyet, çile çektiren.* O keso tehdadaye do ci ra efê xwu biwazo.

tehdadayeni *f. M.* Tehdadayîş. Ezîyet, zehmet, çîle, çekû, zor û zordarey bin di verdayeni, semedê nînan bîyayeni. *Tr. Sıkıntı, eziyet, zahmet, çile vermek/verdirmek.* Tehda mi medi, mi rê zewmbî çîyêndê to lazim nîyo.

tehdakar/i *N.* Zordar/i, çekûdar/i, çîledar/i. Neheqo ki ezîyet bi jewîyo keno. *Tr. Haksızlık yapan. Birini sıkıntı, zahmet ve eziyette bırakan, zulmeden.* Merdimo tehdakar do nêreso hêwandê xwu ser.

tehdakarey *Nm.* Tehdakar/i bîyayeni, wesfê tehdakaran ci ser o bîyayeni. Tehda bi jewî kerdeni, jewî rê zulm kerdeni, jewî rê neheqey kerdeni, jewî ser o ezîyet û çekûdar bîyayeni. *Tr. Baskıcılık, baskıcı olmak, eziyet, sıkıntı ve zahmet vermek.* Tehdakareya ci do miheqeq tehda bido bi ci.

tehdakerde/ê *N.* Tehdabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çîle, ezîyet, zehmet, zor û zordarey, çekû û çekûdarey, zulm û zulmet bi ci bîyo. *Tr. Kendisine*

sıkıntı, zahmet, çile, eziyet verilen. Merdimo tehdakerde, bi mi ki do nêşo na tehda hewado û tehdakarê xwu hêwandê ci ser nêresno.

tehdakerdeni *f. M.* Tehdakerdiş. Neheqey kerdeni, ezîyet û çekû dayeni, jewî rê zulm kerdeni, zordarey. *Tr. Sıkıntı vermek, eziyet vermek, zulmetmek, haksızlık yapmak*. Eger înan tehda bi mi kerdayê, ez di rojîy jî înan het di nêmendê.

tehdakeş/i *N.* Kes/çîyo ki; tehdaya ci rê bena, o yo tehda anceno, ci rê çekû û zordareya bena. *Tr. Sıkıntı, zahmet, çile verdirilen/çekilen*. Merdimo tehdakeş, do miheqeq rojên bikewo herayey.

tehdakeşey *Nm.* Tehdakeş/i bîyayeni, wesfê tehdakeşan ci ser o bîyayeni. Zehmet û çekû anteni, zor û zordarey bin di bîyayeni, kotîyey di mendeni, ci rê tehda bîyayeni. *Tr. Zahmet, sıkıntı, acı, çile çekmek, zorlukların altında inlemek*. Tehdakeşeyênda şêni bin di bî, vijîya herayeyênda weşi mîyan.

tehemmul *Er. Nn.* Gotir, dewm, sebir, wedarnayeni, wegiroteni, xwu sîne anteni, qebûl, qebûl kerdeni, damişê ci bîyayeni, dayax xwu dayeni. *Tr. Tahammül, metanet, dayanma gücü*. Eger to bişayê tenekna jî tehemmul kerdayê, ma do o kar biqedînayê. Labelê tehemmulê to kemî bî.

tehemmulbîyaye/ê *N.* Dewmîyaye/ê, gotirbîyaye. Çî/keso ki; tehemmul bîyo, gêrîyayo xwu sîne, ci rê îdare bîyo. *Tr. Tahammül edilen, sindirilen, sineye çekilen, idare edilen*. Fêlê ê nêbîyayedê tehemmulbîyayî, do şima rê çiçî qezenc kero?

tehemmulbîyayeni *f. M.* Tehemmulbîyayîş. Tehemmuley, wesfê tehemmulî. Dewmîyayeni, gotir bîyayeni, sîne gêrîyayeni, îdare bîyayeni, wijdîyanî gotir kerdeni. *Tr. Tahammül olmak, sindirilmek, vicdana sığdırılmak, idare edilmek*. Eger ci rê tehemûl nêbo, o do jî kesî rê tehemmul nêkero. Tehemmul bîyayeni sebebê bexişnayîşî ya.

tehemmuley *Nm. Bw.* Tehemmul bîyayeni. Mi rê tehemmuleya ci ecêb amê. Çunkî kesî rê cara tehemmul nêkerdê.

tehemmulkar/i *N.* Dewmkar/i, gotirkar/i. Kes/çîyo ki; tehemmul keno, dewm keno; çîyan, gurweyan, çekûyan anceno xwu sîne, anceno xwu doşî ser, ya Ellah ya sebûr vano. *Tr. Tahammül eden, tahammülkar, dayanan*. Merdimo tehemmulkar do soyîn soyîn xwu serfino.

tehemmulkarey *Nm.* Tehemmulkar/i bîyayeni, wesfê tehemmulkaran ci ser o bîyayeni. Tehemmul kerdeni, gotir kerdeni, xwu sîne anteni, damişê çîyên bîyayeni, dewm kerdeni, ya Ellah û ya sebûr vateni û qebûl kerdeni. *Tr. Tahammül etmek, dayanıklılık, dayanma gücü, sineye çekmek*. Eger tehemmulkareya cinêkeri çinêbo, wellahî deqeyên fina nêşena ê keyedê nepakî di vindero!

tehemmulkerde/ê *N.* Dewmkerde/ê, gotirkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni giroto xwu sîneyo, giroto xwu wîjdîyanîyo, anto xwu zerrî, ci rê îdare kerdo, ci rê ravîyarnayo. *Tr. Tahammül edilen, idare edilen, sineye çekilen, vicdana sığdırılan*. Mamosteyêndo tehemmulkerde yo, ziwandê qeçekan ra fahm keno.

tehemmulkerdeni *f. M.* Tehemmulkerdîş. Dewm kerdeni, gotir kerdeni, qebûl kerdeni, xwu sîne anteni, damişê çetiney bîyayeni, caelmatey çekûdareya ci anteni. *Tr. Tahammül etmek, sineye çekmek, göğüslemek*. Mi jî xwu ra a çekûdarey tehemmul kerdi.

tehemmulnêkerdeni *f. M.* Tehemmulnêkerdîş. Nêwedardeni, nêwegiroteni, qebûl nêkerdeni, xwu sîne nêanteni, damişê çîyêndê çetinî nêbîyayeni, dewm nêkerdeni, gotir nêkerdeni, çekûdarey qebûl nêkerdeni. *Tr. Tahammül edememek, çekememek*. Ez bixwu, na arey tehemmul nêkena.

tehliki 1. *Nk. Nm. Bw.* Taleki 1. Tehliki do qezencan xwu bin di verdo.

tehlîye *Er. Nn.* Neql, cayên ra vera canakî wedernayeni, kirişteni. *Tr. Tahliye, nakletmek*. Eger înan bişayê o çî tehlîye kerdayê, ê çîdo zirar nêdîyayê.

tehlîyebîyaye/ê *N.* Neqilbîyaye/ê, kirêşîyaye/ê. Çî/keso ki; tehlîye bîyo, cayên ra vera canakî kirêşîyayo, neqil bîyo. *Tr. Tahliye edilen, nakledilen*. O çîyo tehlîyebîyayeyo ki şima yê vanê, mi nêdîyo.

tehlîyebîyayeni *f. M.* Tehlîyebîyayîş. Kirêşîyayeni, bar bîyayeni, neqil bîyayeni. Cayên ra vera canakî berîyayeni, neqil bîyayeni, rişîyayeni. *Tr. Tahliye edilmek, tahliye olmak, taşınmak, gönderilmek*. Tehlîye bîyayena ê çîyandê mihîman hemini rê jî bî nafidari.

tehlîyekar/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kirêşeno, cayê ci bi canakîdê selametî ya virneno, neqil keno. *Tr. Nakleden, tahliye eden*. Ez tehlîyey zana, labelê tehlîyekarî nêzana.

tehlîyekarey *Nm.* Tehlîyekar/i bîyayeni, wesfê tehlîyekaran tey bîyayeni, karê tehlîyekaran kerdeni, tehlîye kerdeni, kirêşnayeni, cayê çîyên yan jî kesên bi canakîdê deha selametî ya bedelnayeni. Kar û meslegê tehlîyey kerdeni. *Tr.*

Tahliye etmek. Wezîfeyê ey tehlîyekarey bî, ê mi awi piro kerdeni bî.

tehlîyekerde/ê *N*. Kirêşîyaye/ê, barbîyaye/ê, neqilbîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni cayên ra vera canakî kirişto, cayê ci virnayo, neqil kerdo. *Tr. Tahliye edilen, taşınan, yer değiştirilen, nakledilen*. Ma yê kenê çîyê înan ê tehlîyekerdî, bi zirar a bihesibnê.

tehlîye kerdeni *f. M*. Tehlîyekerdiş. Kirişteni, tehlîyey, bar kerdeni, ca vurnayeni, neqil kerdeni, çîyên yan jî kesên, cayên ra vera canakî, cayê ci vurnayeni. *Tr. Tahliye etmek, nakletmek, taşımak*. Ma do a roji, o çî tehlîye kerdayê, ma wext nêdî.

tehlûke/ê *Er. N. Bw*. Talûke. Tehlûke ra bikewo jî kes do tedbîrê xwu bigîro.

tehlûkeyey *Nm. Bw*. Talûkeyey. Tehlûkeyeyda ci ra bolêrî ez a kewna gunadê ci ver.

tehlûkeyîn/i *N. Bw*. Talûkeyîn/i. Tehlûkeytîn nêbo jî kes do jû çîra biremo.

tehlûkeyîney *Nm. Bw*. Talûkeyîney. Kaşka tehlûkeyîneya ci jî çinêbo. Kes nêşeno ê çîyê ci yê nafidarî, tehlûkeyîneyda ci ver kero.

tehnaye/ê *N*. Tehnite/ê. Çî/keso ki; tehneyayo, bîyo ardîy. *Tr. Öğütülen*. Teneyo tehnaye do zirar ci nêdo.

tehnayeni *f. M*. Tehnayîş. Tehniteni. Çîyanê qezencî, arîye di bi şikildê ardan ardeni. *Tr. Öğütmek*. Kalikê mi arişê ma berd arîye di tehnay û ard. Ard ki ci ra çi ardîy vijîyayê! Qaşto mîlleti vatê nê tenî ra ardîy nêvijênê.

tehnebê *Nk. Nm*. Ropîyayê. Babetêndê engûr a ki zeman û zemînê ci goreyê ê bînan babetna yo. Na babeti engûri, goreyê ê bînan hendê di mengan verorde bena û rew vêrena. *Tr. Mevsimi diğerlerinden farklı olan bir çeşit üzüm*. Rezî mîyan di kes do tehnebê bûro.[1]

tehneyaye/ê *N*. Çî/keso ki; bi şikildê ardan a werdî werdî bîyo. *Tr. Öğütülen*. Teneyê ci yo tehneyaye sera rişîya, çirê rişîya?

tehneyayeni *f. M*. Tehneyayîş. Qezencî di, karo ki tene û çîyo winasîn di, bi şikildê ardan a bîyo werdî werdî û werdişî rê bîyo hadire. *Tr. Öğütülmek*. Eger bitehneyayê, do rew bifirikîyayê.

tehnite/ê *N. Bw*. Tehnaye/ê. Xelleyo tehnite, bibeşirîyo ki kesî ra nêpersîyo.

tehniteni *f. M*. Tehnitiş. *Bw*. Tehnayeni. Mi berd ki bitehna, nobeti esti bî. Cora mi nêtehnit û ez pey ser amêya.

tehnîd *Kîm. Nn*. Mûmya kerdeni, qando ki nêxeripîyo derman kerdena meytî. *Tr. Mumyalama*. Qando ki nêxeripîyo meytê ci tehnîd kerd.

tehnîdbîyaye/ê *Kîm. N*. O/çîyo ki qando ki nêherimîyo meytê ci darî bîyo. *Tr. Mumyalanan*. Fîrewno tehnîdbîyaye jî peynîya peyên di xeripîya.

tehnîdbîyayeni *f. M*. Tehnîdbîyayîş. Meyt derman bîyayeni, mûmya bîyayeni, qando ki nêxeripîyo meyt darî bîyayeni. *Tr. Bozulmasın diye ölüsü ilaçlanmak, mumyalanmak*. Peynî kes tehnîd bo jî soyîn soyîn do biherimîyo. Peynîya nêxeripîyayenî çinî ya.

tehnîdkerde/ê *Kîm. N*. Mûmyakerde/ê. Çî/keso ki; qando ki nêxeripîyo meytê ci darî kerdo. *Tr. Bozulmaması için bir süre için ölü bedeni ilaçlanan, mumyalanan*. Merdimo tehnîdkerde dîna serrîy a tepîya xeripîya. Çunkî Ellahî finê vato: Bê Ellahî hergi çî do miheqeq bixeripîyo.

tehnîdkerdeni *Kîm. f. M*. Tehnîdkerdiş. Mûmya kerdeni. Qando ki meytê ci nêherimîyo derman kerdeni. *Tr. Mumyalamak, bozulmasın diye bir ölüyü ilaçlamak*. Înan tehnîd kerd ki meytê cinê xeripîyo, fina jî xeripîya.

tehnok/i *N*. Çî/keso ki; çîyanê tenî û mercû û kuşni û zêdê nînan karê tehnayîşî keno. *Tr. Öğütücü, öğüten*. Kamcîn tehneyaye yo, kamcîn tehnok o?

tehnokey *Nm*. Tehnok/i bîyayeni, wesfê tehnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyanê zêdê qezencî tehneno, zêdê ardan keno werdî werdî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Öğütücü olmak, öğütmek*. Tehnokeyda xwu ra xeyrên dîyo, xeyrê ci şima reso jî?

tehsîl 1. *Er. Nn*. Perwerde, bander. Çîyo ki qandê rindey û çîyan havil kerdeni deyêno însanan. Çîyo ki qandê hewlîni, qandê îhtîyacî mekteban di, cayandê perewerdeyey deyêno însan an. *Tr. Tahsil, eğitim ve öğretim*. Lajekî va: Tehsîlê ey û ê mi jew nîyo, ey di serrîy mi vêşêrî wendo. 2. *Er. Nn*. Giroteni. Qaçorê ci giroteni, îfa kerdeni, wezîfeyê girotenda ci kerdeni. *Tr. Tahsil etmek/almak, ödemek*. Zabitan mêrdekî ra qaçorê ci tehsîl kerd. 3. *Nn*. Peyda kerdeni, peyda bîyayeni, virazîyayeni, viraşteni, meydan ardeni, meydan amîyayeni. *Tr. Oluşum, yapma, yapılmak, meydana getirme/getirilmek, üretim, üretme/k, doğma, yaratma, yaratılmak, peydahlanma/k, çıkış, kaynak, kaynaklanma*. Ellahî rê tehsîlê nê tertûlî bol gengaz o. Vano bibi, beno. Mal jî tehsîl beno.

---

1 Kelîmaya "ropîyayê" beno ki jî "robîyayê" bo. A jî "rewbîyayê" bo. Çunkî heqeten ki na engûri rew bena.

tehsîlbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; perwerde bîyo, bander bîyo, mekteban di, cayandê zanîşgehan di, şîret û terbîye giroto, mûsayo. *Tr. Eğitim ve öğretimden geçen, tahsil gören, okuyan, eğitilen.* Merdimo tehsîlbîyaye, do rayda raşti ser ra cêr nêro. 2. *N.* Çî/keso ki; qaçorê ci gêrîyayo, qarşûyê ci deyayo. *Tr. Tahsil edilen, işlemi yapılıp alınan, vergisi alınan.* Şima senîn deynê tehsîlbîyayî fina gînê ki? 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo meydan, peyda kerdo, viraşto. *Tr. Oluşturulan, üretilen, üretimi yapılan, meydana getirilen, yaratılan, peydahlanan.* Eger înan bişayê o çîyo tehsîlbîyaye ca kerdayê, ma do ci rê darîyên bidîyayê.

tehsîlbîyayeni 1. *f. M.* Tehsîlbîyayîş. Perwerde bîyayeni, bander bîyayeni, mekteban di, zanîşgehan di zanaye bîyayeni, mûsayeni. *Tr. Talim edilmek/olmak, eğitim ve öğretim görmek, tahsil görmek.* Tehsîl bîyayena îlmî hergi ca di jew nîya. 2. *f. M.* Tehsîlbîyayîş. Gêrîyayena qaçoran, qaçor gêrîyayeni. *Tr. Tahsil edilmek, işlemi görülmek, vergisi alınmak, ödenmek.* Tehsîl bîyayena çîyandê dewleti çetini nîya. 3. *f. M.* Tehsîl bîyayîş. Peyda bîyayeni, virazîyayeni, meydan amîyayeni. Bîyayeni ra yan jî nêbîyayeni ra meydan amîyayeni. *Tr. Oluşmak, çıkmak, doğmak, meydana gelmek, yaratılmak, peydahlanmak, üretilmek, üremek.* Vanê filan mîkrob, filan çî ra tehsîl bîyo. Vanê demaşkulîy zebeşan û şîre û qalikandê ci ra tehsîl benê. Vanê tew mêrdekî rê derdêndo bêderman tehsîl bîyo, Ellah kesî sere di nêaro. Nêzana ti kê ra tehsîl bîyê ki? Ti yê ma û pêrê xwu nêecibnenê.

tehsîldar/i 1. *N.* Perwerdekerde/ê, banderkerde/ê, perwerdebîyaye/ê, banderbîyaye/ê, ders û îlman ra ravêrîyaye/ê. *Tr. Tahsildar, eğitim ve öğretimden geçen, okuyan, okur yazar olan.* Kes merdimdê tehsîldarî rê nêşeno bahaney bivîno. Çunkî zanaye o. 2. *N.* Girotok/i. Memûrê qaçor girotena dewleti yan jî ê dezgeyên. Kes/çîyo ki; vera dewleti deyn û dûnan gîno. *Tr. Tahsildar. Devlet veya herhangi bir kurum adına vergi alan.* Eger tenekna tehsîldarê dewleti nêameyê, înan do qaçor bireynayê. 3. *Eko. N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên tehsîl kerdo, ardo meydan, peyda kerdo, bi şikildê karitişî ya viraşto, ardo dinya, şekil û bîçim dayo bi ci. *Tr. Yapan, üretici, üreten, meydana getiren, oluşturan, yaratan, imal eden.* Tehsîldarê hemî çî yo heqîqî Ellah o.

tehsîldarey 1. *Nm.* Perwerdeyey, perwerde bîyayeni, bander bîyayeni, tehsîl vînayeni, mekteban û zanîşan ra ravêrîyayeni, ders û îlman ra ravêrdeni. *Tr. İlimden geçmek, ders almak, eğitim ve öğretim görmek, tahsil görmek, okumak, okur yazar olmak.* Tehsîldareyda xwu ra ey bixwu nafên nêdîyo, ma do kotî bivînê? 2. *Nm.* Giroteni, memûreya tehsîlî kerdeni, bi namedê dewletên yan jî bi namedê dezgeyên a qaçor giroteni. *Tr. Vergi toplama memurluğu, vergi almak, tahsildar olmak.* Tehsîldareya ci goreyê qanûnî bî. 3. *Eko. Nm.* bîyayeni, viraştokey, viraştok bîyayeni, peyda kerdokey, peyda kerdok bîyayeni, meydan ardokey, meydan ardok bîyayeni, wesfê viraştokan û peyda kerdokan. Kesên yan jî çîyên viraşteni, peyda kerdeni, fina siftî yan jî dima meydan ardeni, çinêbîyayişî ra yan jî bîyayîşî ra meydan ardeni, resnayeni, warî kerdeni. *Tr. Üretmek, oluşturmak, meydana getirmek.* Eger tehsîldareyda ê kesdê tehsîldarî ra nêbîyayê, ma nêşayê hendayên mal bîyaro meydan.

tehsîlkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; wendo, dersa ci gêrîyaya, mekteban di, zanîşgehan di, cayandê şîretî û terbîyey di, ders û îlmê ci gêrîyayo. *Tr. Eğitilip öğrenilen, tahsil edilen, alışılan, terbiyesi alınan.* Newedera gêrîyayena îlmdê tehsîlkerdî, kesî ediznena. 2. *N.* Çî/keso ki; qaçorê ci gêrîyayo, bixwu gêrîyayo. *Tr. Vergisi alınan, tahsil edilen.* Teneyo tehsîlkerde, do bêberke nêbo. Çunkî heqê sêkuran û feqîran tey nêmendo. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni çînakî yan jî kesnakî ra viraşto, peyda kerdo, ardo meydan. *Tr. Oluşturulan, yapılan, yaratılan, meydana getirilen.* Mesela Ellahî hendayên çîyo tehsîlkerde çi qewî tehsîl kerdo? 3. *Eko. N.* Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên (mersela qewetên) tehsîl kerdo, ardo meydan, karito, peyda kerdo, yan fina siftî yan jî fina didîy û fina bînan ardo meydan, viraşto, resnayo, warî kerdo, peyda kerdo. *Tr. Üretilen, peydahlanan, meydana getirilen, oluşturulan, yapılan, çıkarılan, kaynaklanan, imal edilen.* Eceb o çîyê ci yo tehsîlkerde, do ci rê nafên bido yan nêdo?

tehsîlkerdeni 1. *f. M.* Tehsîlkerdiş. Perwerde kerdeni, bander kerdeni, mekteban di, cayandê zanîşgehan di terbîye kerdeni, şîretîy dayeni, mûsnayeni. *Tr. Eğitim ve öğretim/tahsil görmek, okumak.* Mi do ê dersê bînîy jî tehsîl kerdayê, wextê mi nêmend. 2. *f. M.* Tehsîlkerdiş. Giroteni, deynanê ci giroteni, qaçoranê çîyên giroteni. *Tr. Tahsil etmek, vergisini almak.* Eger ey bişayê vizêr deynê ci tehsîl kerdayê, ey nêşayê qaçorê xwu biremnayê. Labelê nêşa. 3. *f. M.*

Tehsîlkerdiş. Peyda kerdeni, viraşteni, meydan ardeni. Çîyên ra yan jî kesên ra kesên yan jî çîyên viraşteni. Çîyên yan jî kesên ra çînakî yan jî kesnakî peyda kerdeni, viraşteni, meydan ardeni. *Tr. Oluşturmak, meydana getirmek, yapmak, peydahlamak, üretmek, imal etmek, yetiştirmek, çıkarmak.* Ellah şeno çîdê werdî û netebay ra çîyo gird û hêja tehsîl kero. Çunkî Ey rê gird û werdî, çetin û gengaz, tayên û bol pêro jî jewo, eynî yo.

tehsîlo gird *Nn.* Bandero gird. Lîseya tepîya en kemî, di serrîy deha vêşî wenden a ki wendokîy wanenê. *Tr. Yüksek eğitim ve öğretim.* Mi çehar serrîy Ûnîversîteda Marmaray di, tehsîlê dûrikvaney a girdi kerd.

tehsîlo xusûsî 1. *Nn.* Bandero xusûsî, perwerdeyeya xusûsî, wendena xusûsî, bandero xusûsî, wendena ki kes mekteb û zanîşgehandê xusûsîyan di keno. *Tr. Özel eğitim ve öğretim, husus̄i tahsil.* Tehsîldê xusûsî ra jî ravêro, fina bergendê ê lajekî nêbeno. 2. *Nn.* Qandê kesandê xusûsîyan qaçor giroteni. *Tr. Özel bir kişi veya kurum adına alınan vergi.* Tehsîlo xusûsî, merdimên rê yan jî dezgeyên rê şino.

tehtê çarî *An. Nn.* Tehtikê çarî, textikê çarî, enîşkê çarî, orteyê çarî, dûzê çarî. *Tr. Alnın ortası.* Ê mêrdekê nîşandarî senîn ki eşt bi ci, tehtê çarî di dê piro.

tehtikê çarî *An. Nn. Bw.* Tehtê çarî. Çeqan çareyo, hema tehtikê çarî di dano piro.

tehwîl *Er. N.* Vurnayeni, pêyo vurnayeni, ahewlnayeni. *Tr. Değiştirmek, değişim.* Tehwîlê peran do nêvirazîyo, ê çîyan do bibo.

tehwîlkar/i *N.* Vurnok/i, ahewlnok/i. O/çîyo ki; vurneno, vurnayo, ahewlnayo. *Tr. Değiştiren.* Tehwîlkarê ci yo nêaseno ki ma bizanê peynîya ci senîna.

tehwîlkarey *Nm.* Tehwîlkar/i bîyayeni, wesfê tehwîlkaran, ci ser o bîyayeni. Vurnokey, ahewlnokey. Vurnayeni, ahewlnayeni, karê vurnokî, karê vurnayeni. *Tr. Değiştirmek, değişim yapan olmak.* Tehwîlkareya ci, ci rê naf nêkena, o do kotî ma rê bibo nafîdar ki?

tehwîlkerde/ê *N.* Vurîyaye/ê, ahewlneyaye/ê. Çîyo ki vurneyayo, ahewlneyayo. *Tr. Değiştirilen.* O senedo tehwîlkerde, do xeyrên nêdo bi ci.

tehwîlkerdeni *f. M.* Tehwîl kerdiş. Vurnayeni, ahewlnayeni. *Tr. Değiştirmek.* Ti do ki dolaran tehwîl kerê, bidi birardê xwu, wa to rê bibeşirno.

tek/i 1. *N.* Tenîya, jew/i, wehîd/i. *Tr. Yalnız, tek, biricik, yalnız bir.* Ellah tek o. Didi yan jî deha bol nêbeno. 2. *N. Bw.* Fer/i 2. Mi pêro jî amordîy, netîce di tek vijîya.

tekbabet/i *N. Bw.* Takêş/i. To senîn xeyal kerd, gêrweyê ci tekbabetîy bîy?

tekbabetey *Nm. Bw.* Takêşey. Mi nêşa a tekbabeteya ci bivîno. To senîn winî dî?

tekbîr *Er. Teo. Nn.* Nimazî di, qandê dest pakerdeni, dest xwu goşan eşten û "Ellahû Ekber!" vaten a ki maneyê ci jî "Ellah en gird o, tewro gird o, ey girdêrî kesên çinî yo." *Tr. Tekbir.* Mi destê xwu berdîy xwu goşîy û va "Ellahû ekber" û mi dest kerd bi nimazî ya.

tekbîrarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi fekdê xwu ya vato "Ellahû Ekber" û karûgurweyên kerdo; dest kerdo bi nimazî ya, qurban kerdo, boraq kerdo ûzn. *Tr. Tekbir getiren.* Qesabê tekbîrardî wexto ki dest kerd bi boraqî ya, ma jî dima şîyê.

tekbîrardeni *f. M.* Tekbîrardiş. Bi fekî ya "Ellahû Ekber" vateni. *Tr. Tekbir getirmek.* Qesabî bi tewrdê wahîrandê boraqî ya tekbîr ard û boraqê xwu cikerd.

tekbîrê teşrîkî *Teo. Nb.* Bi Hecîyan a tekbîrîy ardeni, bi tekbîran a Hecîyan mîyan kewteni. Tekbîrê ki Roşandê Hecîyan di roja Erefatî dest benê pa û êreyê rojda roşanî ya çeharî di jî qedênê. *Tr. Teşrik tekbirleri.* Tekbîrê teşrikîy nêyê: Ellahû Ekber Ellahû Ekber Laîlahe îllallah û Ellahû Ekber, Ellahu Ekber ve Lillahil hamd! Muslumanîy, Roşandê Hecîyan di nê tekbîran en kemî finên, bol kî jî hîrê finîy ferzan dima vanê.

tekelluf *Er. N.* Dawet, dawet kerdeni, nanî rê veyndayeni, nan dayeni, meyman veyndayen û ci rê îkramên kerdeni. *Tr. Teklif etmek, davet etmek, yemeğe davet etmek.* Pêrini tekelluf keno û ma nêkeno. Nêzana ki ma ci rê çi xirabey kerda?

tekellufbîyaye/ê *N.* Dawetbîyaye/ê, tekelluf kerde/ê, veyndeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tekelluf kerdo, veyndayo ci, dawet kerdo, dawetê nanî yan jî çîyêndê zêdê ney kerdo. *Tr. Çağrılan, davet edilen, yemeğe veya benzer bir şeye çağrılan.* Vanê tekellufbîyaye, do şiro tekellufî rê îcabet bikero. Çunkî sunnetê Hz. Pêxemberîyo.

tekellufbîyayeni *f. M.* Tekellufbîyayîş. Dawet bîyayeni, veyndeyayeni, çîyêndê zêdê şamî (nanî rê) veyndeyayeni, ci rê îkram bîyayeni, ci rê şal roneyayeni. *Tr. Davet edilmek, çağrılmak. Kendisine yemek veya benzeri bir şey ikram edilmek.* Çiwext tekkelûf bîyo ki, nêşîyo tekellufdê xwu ser?

tekellufey *Nm.* Tekelluf bîyayeni, tekelluf kerde-

ni, wesfê tekellufî. *Tr. Davet edilme.* Tekellufeya ci jî zêdê fêlandê ci yê bînan ecêba.

tekellufkerde/ê *N. Bw.* Tekellufbîyaye/ê. Merdimo tekellufkerde ki tekellufdê xwu ser nêşiro, kes do finakî tekelluf nêkero.

tekellufkerdeni *f. M.* Tekellufkerdiş. Dawet kerdeni, veyndayeni. Kesên yan jî çîyên qandê werdên yan jî çîyêndê zêdê ney cayên yan jî çîyên ser veyndayenii ci kerem kerdeni. *Tr. Davet etmek.* Ci bol finîy tekelluf kerdo, labelê o nê tekellufan ser nêameyo. Cora keso deha ci tekelluf nêkeno.

teker *Nn.* Goger, gund, gind, gindir, gindirik. Çîyo quloro ki lerî beno. *Tr. Teker, tekerlek.*[1]

tekerî *Nn.* Gindilerî, gindileyî, lerî, gindirikî, gindirî, gogerî, gundî, zêdê tekerî xirî bîyayeni. *Tr. Tekerlenmek, teker gibi yuvarlanmak.* Mêrdek tekerî bî, mi dest eşt bi ci. Eger bişîyayê cêr, bîyê letelebare.

tekerîbîyaye/ê *N.* Tekerbîyaye/ê, gogerîbîyaye/ê, gindirîbîyaye/ê, gindirîyaye/ê, gindirikîbîyaye/ê, gindîbîyaye/ê, gundîbîyaye/ê, lerîbîyaye/ê, xirîbîyaye/ê, gindilerîbîyaye/ê, gindileyîbîyaye/ê, şeqitîyayena tepîya vera cêr tekerî bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zêdê tekerî lerî bîyo. *Tr. Tökezlenen, yuvarlanan.* Quşxaneyo tekerîbîyaye texmîn nêkena ki zê verî bimano.

tekerîbîyayeni *f. M.* Tekerîbîyayîş. Teker bîyayeni, tekerîyey, gogerî bîyayeni, gindirî bîyayeni, gindirîyayeni, gindirîyayeni, gindirikî bîyayeni, gindî bîyayeni, gundî bîyaye, lerî bîyayeni, gindilerî bîyayeni, gindileyî bîyayeni, erogunayena tepîya têserî têdimî şîyayeni. *Tr. Tökezlenmek, tekerlenmek, yuvarlanmak, sendelemek.* Senîn ki linga ci şeqitîyê, hettanî cêr tekerî bî.

tekerîkerde/ê *N.* Gindilerîkerde/ê, gindîkerde/ê, gindirîkerde/ê, gindirnaye/ê, gindirikîkerde/ê, gogerîkerde/ê, gundîkerde/ê, gindileyîkerde/ê, lerîkerde/ê, xirîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî tekerî kerdo, zêdê tekerên a, zêdê xiranikên a, zêdê gindayên a kerdo lerî. *Tr. Tekerletilen, tekerlenen, yuvarlatılan.* Ti şîyê kewtê ê çîdê tekerîkerdî bin. Ma ez se kera?

tekerîkerdeni *f. M.* Tekerîkerdiş. Lerî kerdeni, gindilerî kerdeni, gindileyî kerdeni, gindî kerdeni, gindirî kerdeni, gindirnayeni, gindirikî kerdeni, gogerî kerdeni, gundî kerdeni, xirî kerdeni, xiranikî kerdeni, zêdê tekerên a, xiranikên a, zêdê gindayên a xirî kerdeni. *Tr. Tökezletmek, yuvarlatmak, tekerletmek.* Mi senîn ki tekerî kerd, şî fekê roya mend.

tekerlengi *Nm.* Babetên erebeka biteker a ki qeçekîy xwu rê pa şinê, pa meş/rayşîyayîş mûsenê. *Tr. Yürüteç.* Finê ki tekerlengeri kenê ci bin, deha a do zêdê tekerî doş bo.

teker teker *T. Db. Nn.* Jû bi jû, jew bi jew, yew bi yew, yo bi yo, hergi fini jewên. *Tr. Birer birer, tek tek, teker teker. Bw.* Jew bi jew.[2]

tekey 1. *Nm.* Tek bîyayeni, jûyey, jû bîyayeni, wehîdey, wehîd bîyayeni, tenîyayey, tenya bîyayeni. *Tr. Yalnızlık, tek olma, biricik olma, eşi veya benzeri olmamak.* Tekeya ci ya bol çî ci rê kena vinî. 2. *Nm.* Ferey, fer/i bîyayeni, wesfê feran. Tek/i bîyayeni, wesfê tekî. *Tr. Tek olma, her defasında tekle işlem görülme.* Yan do bi tekey a bibîyayê yan jî do bi zoyey a bibîyayê.

tekilma *Nm.* Tekilme, tagilme. Bi xirabey a, çî ci vîrî ardeni, qisey pirodayeni, ci lingî ro dayeni. Qisey pê eşteni, tazîlîy pê ro dayeni. *Tr. Yermek, hiciv, hicvetmek, alaylı eleştiri, uyarmak, üstü kapalı laf/söz atma, hatırlatmak, taşlamak, dille yara açmak, kızım sana söylüyorum gelinim sen anla türündeki sert uyarılar.* Mi tayên tekilmey day piro û ez amê ya.

tekilme *Nm. Bw.* Tekilma. Tekilmeyênda ci tenîya, ci rê besa.

tekilmey *Nb.* Qandê makîyey *Bw.* Tekilma. Tekilmey piro medi, ci rê bi rindey a vaji.

tekilmeypirodaye/ê *Ed. N.* Takilmeypirodaye/ê, tagilmeypirodaye/ê, takilmeywer/i, tagilmeywer/i, takilmeywer/i. Kes/çîyo ki; tekilmey deyayê piro, bi qesekandê nermekan an tazîlîy deyayê piro. Kes/çîyo ki; bi "dêso to rê vana, veyvê fehm ki" ya şîretîy deyayê ci. *Tr. Yerilen, hicvedilen.* Zincîya kesdê tekilmeypirodayî biveşo, do şikê raşt û dîlmaştî bo.

tekilmeypirodayeni *f. M.* Tekilmeypirodayîş. Takilmey pirodayeni, tagilmey pirodayeni, bi qisandê nermekan an ligîy werdeni, lingîy pirodeyayeni, tazîlê nermekîy werdeni. *Tr. İğnelemek suretiyle eleştirmek, üstü kapalı laf atma, kızım sana söylüyorum gelinim sen anla şekilli tenkitler.* Vistirîyera ci, tim jî tekilmey dayê veyverda xwu ro.

---

1 Qandê tekerlekî *Bw.* Goger. Tekerê kiroserda ci teqa bî, rayo mend bî.

2 Na vajeki, Tirkî ya. Çunkî ê vanê *"birer birer, ikişer ikişer, dörder dörder."* Tîya di peyomekê înan o –er, ameyo vajekda "tek"i peynî û kerdo teker teker. Eger înan biwetardayê ê do teker teker bişîyayê bi ci. Labelê ê, pêro pîya şîyê bi ci.

tekilmeywer/i *Ed. N. Bw.* Tekilmeywerde/ê. Merdimo tekilmeywer o zanaye jî şerm nêkero, o nezan tew şerm nêkeno.

tekilmeywerde/ê *Ed. N.* Tekilmeywer/i, tagilmeywer/i, takilmeywer/i. Keso ki tekilmey weno, tekilmey deyênê piro, bi qisekandê nermekan an lingîy deyêno piro. *Tr. Hicvedilen, yerilen.* Ez qayîl nîya herûnda ê merdimdê tekilmeywerdî di ba.

tekilmeywerdeni *Ed. f. M.* Tekilmeywerdiş. Takilmey werdeni, tagilmey werdeni, bi qisandê nermekan an tazîlîy werdeni. *Tr. Hicvedilmek, yerilmek, ustaca kızım sana söylüyorum gelinim sen anla ile irşad edilmek, yerilmek.* Nezanîy bol tekilmey wenê, esas hergi merdim tayên bol tekilmey weno.

tekilmeywerey *Ed. Nm.* Takilmeywerey, tagilmeywerey. Tekilmey werdeni, keso ki tekilmey werdê, o kes bîyayeni. *Tr. Hicvedilen olmak, hicvedilmek, yerilmek.* Tekilmeywerey kesî kena aqildar, kesî kena zanaye.

tekiş *Nn.* Qandê pêra abirîyayîşdê çarwan emrêndê şuwanan o ki, wexto ki şuwane "tekiiş tekiş" vano çarwey pêra abirênê. *Tr. Küçükbaş hayvan çobanlarının hayvanlarını birbirinden ayırmak için kullandıkları bir çeşit birbirinizden ayrılın iletişimi.* Nezdîyê şanî bî, serşuwanî va wextê tekişî ameyo û fek bî bi vengdê "tekiiiş tekişî" ya, dîrê deqan mîyan çarwey pêro pêra abirîyay.

teklîf *Er. Nn.* Kesên rê yan jî tayêni rê filan çî yan jî filan kesî bigî, biecibni, eger ti bigîrê ti do qezenc kerê, ti zirar nêkenê, bi ma ya bê, bi înan a şorî, tewrdê ma bi ûzn. vateni. *Tr. Teklif, öneri.* Mi ci rê teklîf kerd, mi va bê ma mîyan kewo, ey red kerd, qebûl nêkerd.

teklîfbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên rê yan jî çîyên rê jewî yan jî çîyên teklîf kerdo, bi no şekila teklîf bîyo, tewsîye bîyo. Mesela Kes/çîyo ki; kesên fekî ra filan çî yan jî kesî bigî/megî, biki/meki, bişimi/meşimi, bûri/mewi, birişi/merişi, bierzi/meerzi, roni/meroni, bidi ronişteni/medi ronişteni ûzn. vajîyayo, tewsîye bîyo. *Tr. Teklif edilen, önerilen, tavsiye edilen.* Eger to bişayê ê meqamdê teklîfbîyayî ser o vinderdayê û qebûl bikerdayê, beno ki jî ê teklîfî erq (meşê to)a to bivirnayê.

teklîfbîyayeni *f. M.* Teklîfbîyayîş. Kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên rê tewsîye bîyayeni, Mesela bûri/mewi, şorî/meşorî, bişimi/meşimi, biki/meki, biroşi/meroşi, birişi/merişi, wedari/mewedari û tewsîyayê winasînîy bîyayeni yan jî nê qisey vajîyayeni. *Tr. Teklif edilmek, önerilmek.* Kaygerê govilda ma va: Ez jî a kay rê teklîf bîbîya, înan ez nêecibna bîya.

teklîfkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên rê teklîf kerdo, vato bigî/megî, bidi/medi, bûri/mewi, şorî/meşorî, pa şirîgey biki/meki û çîyo winasîn, tewsîyeyê winasînîy kerdê, bi no hal a hereket kerdo. *Tr. Önerilen, teklif edilen.* Roj bêro o meqamo teklîfkerde do şima poşman kero.

teklîfkerdeni *f. M.* Teklîfkerdiş. Kesên yan jî çîyên rê qandê îstîfade kerdişdê nîmetên, qandê karûgurweyên, qandê werd û şimîyên bêrî, bikii, meki, beri, bidi û çîyo winasîn vateni, tewsîye kerdeni. *Tr. Teklif etmek, önermek.* Înan mi rê teklîf kerd jî, mi nêwaşt, ez waştokê ci nêbîya.

tekmîl 1. *Er. Nn.* Temam kerdeni, îkmal kerdeni, kemaneya kesên yan jî çîyên berdeni. *Tr. Tekmil, tamamlama, ikmal etme.* Pêro tam tekmîl amey bî. 2. *Er. Nn.* Temam bîyayeni yan jî nêbîyayena eskeran cêr ra cor dayeni. Qandê îctîma selam dayena eskeran. *Tr. İctima.* Qumandanî tekmîl pawitê, la ki ictima hadirê nêbî.

tekmîldaye/ê *N.* Çî/keso ki; tekmîlê ci deyayo, ci rê selama temam bîyayîşî yan jî kemaney daya. *Tr. Tekmil veren. Askerlerin ictiması için selamı verilen.* Cayo tekmîldaye û tekmîl nêdeyaye zêdê pê vila nêbeno.

tekmîldayeni *f. M.* Tekmîldayîş. Qandê temambîyayîş yan jî temam nêbîyayîşdê eskeran selam dayîşê sereskeran. *Tr. Tekmil vermek. Askerlerin ictimasına dair selam vermesi.* Sereskerî tekmîl da û esker kewt talîm.

tekmîley *Nm.* Tekmîl bîyayeni, wesfê tekmîlî, senîneya tekmîlî. *Tr. Tekmil durumu, tekmil olma, tamamlama, askerlerin ictiması ile ilgili verilen selam.* Ey do dawaya tekmîley, bi min a nêdîyayê.

tekmîlgirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; tekmîl deyayo bi ci, tekmîl giroto, qandê tekmîlî jewî ameyo ci vero selama hazirbîyayîşî, temambîyayîşî yan jî hazir nêbîyayîşî û kemaney daya. *Tr. Tekmil alan, tekmil verilen.* Keso tekmîlgirote do senîn cewab bido?

tekmîlgiroteni *f. M.* Tekmîlgirotiş. Qandê temambîyayeni yan jî temam nêbîyayeyda eskeran yan jî qandê hezirbîyayîş yan jî nêbîyayîşdê eskeran selam giroteni, selami deyayeni. *Tr. Tekmil almak. Bir askerlik işini, nöbetinin veya ast üst ilişkisinin sonucu ile ilgili emir anlamında selam almak, hazırdır veya hazır değildir, tamamdır veya tamam değildir gibi*

durumu almak. Eger mi tekmîl bigirotayê, nika mi jî tekmîl da bî ey. Çunkî o yo raya mi paweno.

teknolojî *Yûn. Frz. Nn.* Halet û hacetê sanayîyê averşîyayey. Haletê sanayî yê giran ê ki kes pa dezganê sazneno. *Tr. Teknoloji.* Teknolojî, hergi babetî ca di, aver şîyo.

tekoşêr/i *N.* Tekoşînêr/i, qeyretkar/i. O/çîyo ki; xwuver dano, qeyretkar o, çîyên ver dano. *Tr. Mücadeleci.* Tekoşêrê ma do bol xwuver bido.

tekoşîn *Nn.* Qeyret, çîyên verdayeni, xwuver dayeni. *Tr. Mücadele.* Tekoşînê Kurdan do ca bivîno.

tekoşîney *Nm.* Tekoşîn kerdeni, xwu ver dayeni, çîyên ver dayeni, qeyret kerdeni, qeyretkarey. *Tr. Mücadele etmek, cehdetmek.* Tekoşîney rê merdimo şêr lazim o, loko gîrgîn lazim o.

tekoşînêr/i *N. Bw.* Tekoşêr/i. Tekoşînêrê welatî çend şêr bo, hend welat do azad bo.

tekrar/i *Er. N.* Dibar/i, dibare/ê, difinik/i, fina, newedera, newedîla, dicar/i, dicare/ê, ducar/i, ducare/ê. Çî/keso ki do newedîla vajîyo, bibo, bimojîyo, bêro ca ûzn. *Tr. Tekrar.* Ma va, ma tekrar kerê, înan qebûl nêkerd.

tekrarbîyaye/ê *N.* Dibarbîyaye/ê, dibarebîyaye/ê, difinikbîyaye/ê, dicarbîyaye/ê, dicarebîyaye/ê, ducarbîyaye/ê, ducarebîyaye/ê, newedîlabîyaye/ê, newederabîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo tekrar, newedera virazîyayo, newedîla bîyo. *Tr. Tekrarlanan, yinelenen.* Bi mi ki fîlmo tekrarbîyaye hendê finda verî temaşeger nêanceno.

tekrarbîyayeni *f. M.* Tekrarbîyayîş. Dibar bîyayeni, dibare bîyayeni, difinik bîyayeni, dicar bîyayeni, dicare bîyayeni, ducar bîyayeni, ducare bîyayeni, newedîla bîyayeni, newedera bîyayeni, fina bîyayeni. *Tr. Tekrarlanmak, yinelenmek.* Eger înan tekrar nêkerdê, wina qeyami nêqilayayê.

tekrarkerde/ê *N.* Dibarkerde/ê, dibarekerde/ê, dicarkerde/ê, dicarekerde/ê, ducarkerde/ê, ducarekerde/ê, newederakerde/ê, newedîlakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni newedera kerdo, ci ra fina ardo ca. *Tr. Tekrarlanan, yinelenen, tekrarı yapılan.* Jewî va: Çîdê tekrarkerdî di, tamo verên nêvîneyêno, ê bînî jî va: *Ettekraru ehsen, welew kane yüz seksen.* (Tekrarê weşan se û heştay fini bo jî fina weş o.)

tekrarkerdeni *f. M.* Tekrarkerdiş. Difinik kerdeni, difin kerdeni, dibar kerdeni, dibare kerdeni, dicar kerdeni, dicare kerdeni, ducar kerdeni, ducare kerdeni, newedera kerdeni, newedîla kerdeni. Çîyên, kesên, fêlên, livên newedera kerdeni, newedîla ca ardeni. *Tr. Tekrarlamak, yinelemek.* Mi senîn ki qisaya xwu tekrar kerdi, qîra mi ser, va ma ez korfehm a?

tekûçit *Nn.* Zo-fer. Hem tek, hem çiti, yanê wazenê wa jû bi jû pirodeyo, bêro; wazenê jî hergi fini didi bi didi pirodeyo, bêro. *Tr. Tek çift, tek veya çift.* Wextêra ma gulle kay kerdê, ma qumçey ronayê û ma vatê tek û çit tevlihev.

tekûçitey *Nm.* Zo-ferey. Tek û çit/i bîyayeni, wesfê tek û çitî ci ser o bîyayeni. Hem tek hem jî çit bîyayeni, tek yan jî çit bîyayeni. *Tr. Tek-çift olma, tek veya çift olma/k.* Mi va wa tey tek û çitey çinêbo.

tekûgulle *Ky. Zv. Nn.* Hem teki hem jî gulle tey bîyayeni, têtewr bîyayeni, heme bîyayeni, serûbin bîyayeni. Wexto ki ma qeçekan, cuwênan ser o yan jî cayêndo dûz di makîy ronayê û gulley eştê bi ci, eger ma qayîlîy bê gullan ro dê jî, wexta ma vatê "tekûgulle tevlihev (pêmîyan di)" Cora tîya ra zewmbîvajeyên jî vijîyayo. Wexto ki kes hemî çî bigîro xwu çimî, kar û zirarî pîya şik bo, kes bêçimî mîyan kewo, a wexta kes vano "tekûgulle tevlihev" Ewro mi zanayê şansê mi do çinêbo jî, fina mi va: Wa tekûgulle tevlihev bo. Tirkî di vane "*Misket oyununda hem dikilen nesnenin, hem de misketlerin hedef alınmasını ifade eder. Ayrıca diğer toplumsal alanlarda ise hepsi beraber, tamamı, baştan başa, karı ve zararı birlikte gibi anlamlara da gelmektedir.* Bidi, wa qe tey zirar jî bibo. Do se bo? Tekûgulle tevlihev (pêmîyan di)!

tekûgulle tevlihevey *Nm. Zv.* Tekûgulle tevlihev bîyayeni, tekûgulle têtewr bîyayeni, heme çî tey bîyayeni, kar û zirar birayê pê bîyayeni, çiçî ki esto heme. *Tr. Hepsi beraber, alt üst, baştan aşağıya, bütünü, karı ile zararı birlikte, şeş beş farketmez.* Ma bi tekûgulle tevliheveya bo, şima şenê? Şima hend xurt ê?

tekûgulleyey *Ky. Zv. Nm.* Tekûgulle bîyayeni, wesfê tek û gullî. Hem tek, hem jî gulle bîyayeni. Makîy û gulley têtewr bîyayeni. *Tr. Tek çift beraber, her şey beraber, bütünüyle, kar ile zarar beraber, hem atar olmak hem de batar olmak, şeş beş farketmez.* Şima rê bi tekûgulleyey a beno yan nêbeno?

telaziki *Cog. Nm.* Telazoki. Dordorîyê vay, xortimo ki bi va ya virazêno û bi xwu ya tozûtebal û goreyê qewetdê xwu giraneya erdî werzaneno. *Tr. Hava hortumu.* Telazikên vijê û çi çîyê serdê erdî est bî, ma rî yo pişt.

telazoki *Cog. Nm. Bw.* Telaziki. Telazoki do ceman û gidîşanê ma pêrini vila kero.

telbîs *Cog. Zîr. Nn.* Hîyeya mîyandê erdî, hîyeya erdîya ki qandê kuhoyîyeyda vaşan û qezencan lazim a. *Tr. Tav, toprağın tavı.* Telbîsê erdî çinêbo, tey qezenc nêbeno.

telbîsey *Zîr. Cog. Nm.* Telbîs bîyayeni, wesfê telbîsî. Erdî nekme yan jî hîyey a ki qandê qezencî lazim a, a a bîyayeni. *Tr. Tavlılık.* Ez nêşena telbîseya ci pers kera. Xwu rê pers kenê, ti pers ki.

telebey 1. *Nm.* T'yê ci qalin waneyêno. Telebeyey. Telebe bîyayeni, wendekarey, wendekar/i bîyayeni, wendokey, wendok/i bîyayeni, waştokê/a wendeni bîyayeni. *Tr. Öğrencilik.* Nika telebey bîya gengazi. Ma çilayandê qazaxî vero dersi kerdê. 2. *Zoo. Nm.* T'yê ci qalin waneyêno. Telebi bîyayeni, heywanandê zêdê del û pisîng û şêr û pelengan di dewar amîyayîş waşteni, minasebeto cînsî waşteni, qandê minasebetê cînsî, qandê leyr ardenî pêwaşteni. *Tr. Kedi ve köpekgillerde çiftleşme dönemi.* Telebeya del û pisîngan bolkî wesarî bena.

telebi *Zoo. Nm.* T'yê ci qalin waneyêno. Heywana zêdê del û pisîng û şêr û piling û zêdê nînan a ki amêya nerî ki bizo, ci rê leyr bibo, îhtîyacê xwu yê cînsî bivîno. Del û pisîng û çîyo winasîn o ki nayîşê nerîyan wazeno. *Tr. Köpek, kedi, arslan, kaplan vs kedigillerde çiftleşme mevsimi.* Dela şima telebi bî şîyê û kutikîy jî dima bîy.[1]

telef *Er. N. Bw.* Telefat. Vay nê, sêlî nê rojanan Pakîstan telef kerd.

telefane *Nn.* Bi şikildê telefî bîyayenî ya, ze ki kes telef bo, sankî bîyo telef. *Tr. Telef olurcasına.* Çîyên çîyên ser o nêmend, bî telefane.

telefaney *Nm.* Telefî bîyayeni, telafane/ê bîyayeni, ze ki telefî bo, bi şikildê telefî ya, telef senîn beno, bi o babet a bîyayeni. *Tr. Telef olurcasına.* Telefaneyênda girani niştî bî ser. To vatê beno ki xezeb ser o ameyo war.

telefbîyaye/ê *N. Bw.* Telefîbîyaye/ê. Kesî nêşa çîdê telefbîyayî ra, çîyêndo ercîyaye bireyno.

telefbîyayeni *f. M.* Telefbîyayîş. *Bw.* Telefî bîyayeni. Derba Pakîstanî şima vanê beno ki şima werda. Halbûkî şewateyo aja di.

teleferîki *Frz. Nm.* Wesayîta ki bi têlan a, bi kabloyan a û bi hukimdê ceyranî ya cêr ra kesan bena cor/dîyar. *Tr. Teleferik.* Dew û sûkandê ma di xeylên cayê dûrî estê ki eger teleferîkên bibo, benê nezdîyek.

telefey *Nm.* Telef/i bîyayeni, serbindo bîyayeni, serê ci bin, binê ci jî ser amîyayeni, ze ki ser o axirdewr bo. *Tr. Telef olmak, telefat.* Telefeyda ci ra heme do zirar bivînê.

telefî *Nm.* Şeklê telefî, wezîyetê telefî, bîçimê telefî, halê telefî. *Tr. Telef olma, telefe uğrama.* Qezenc û dewarê ci pêro telefî bî.

telefîbîyaye/ê 1. *N.* Telefbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo telef, serbindo bîyo, çîyêndê çîyên ser o nêmendo û pêroy zirar dîyo, bîyo merdane. *Tr. Telef olan, aşırı ziyana uğrayan, yok olan.* O dewaro telefîbîyaye do erdî bin kewo jî. 2. *Zv. N.* Telefbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta telefî bîyayeni deyaya û vajîyayo: Boka ti bê, ti bi telefî bê, boka serûbinê to û çîdê to pêro pêser, boka ti bi çinê bê, ti bi yox bê." *Tr. Telef olasın anlamında bir bedduadır.* Telefîbîyaye, hele o yo senîn a cinêkeri rê zulm keno!

telefî bîyayeni *f. M.* Telefîbîyayîş. Telef bîyayeni, çinêbîyayeni, yox bîyayeni, serbindo bîyayeni, serûbin ca vurnayeni, zîyano şên ci ro gunayeni, com bîyayeni, merdane kewteni. *Tr. Telef olmak, aşırı zarara uğramak, adeta batmak, altı üstüne gelmek.* Pakîstan nê rojana telefî bîyo.

telefîkerde/ê *N.* Telefkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo telefî, bol zirar dayo ci, serûbinê ci ardo pêser, zîyano olimbêter deyayo ci. *Tr. Telef edilen, yok edilen, aşırı ziyana uğratılan.* Înan nêşa qe çîyêndê Pakîstanî yo telefîkerdî jî bireyno.

telefîkerdeni *f. M.* Telefîkerdiş. Telef kerdeni, serûbinê ci pêser ardeni, zirar û zîyano olimbêter cirodayeni, serbindoyê coy bîyayeni. *Tr. Yaşamın alt üst olması, aşırı zarar vermek veya verdirmek, adeta yok etmek, altını üstüne getirmek.* Nêweşîni dewarê ma pêro telef kerd.

telefîyey *Nm.* Telef bîyayeni, telefat, telefatey, şeklê telefatî. *Tr. Telef olma.* Telefîyeya ci ziraro bêhesab da ci.

telefkerde/ê *N.* Telefîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo telef, serûbinê ci ardo pêser, bincomî kerdo, çîyêndo ercîyaye tede nêverdayo, coydarey ra veto. *Tr. Telef edilen, altı üstüne getirilen, büyük bir darbe indirilen.* Qezencê ci yo telefkerde do ci rê emserr bol biercîyayê, nêverda.

telefkerdeni *f. M.* Telefkerdîş. Telefî kerdeni, bincomî kerdeni, zirar û zîyano olimbêter cirodayeni, lingan bin di verdayeni, binpay kerdeni, paymal kerdeni. *Tr. Telef etmek, adeta yok etmek, aşırı zarar vermek, altını üstüne getirmek.* Sebebê telefkerdena kergan, çori ra bî.

telemarr *Zoo. Nn.* Îskeletê marrî. *Tr. Yılan iskeleti.*

---

1 Kokê na vajekeri Erebî di *teleb (tlb)* ra yeno, maneyê ci, waşten a, waştiş o.

Qeçek, telemarrî ra tersa.

televîzyon *Frz.* Sîn. *Nn.* Tv. Çîyo ki kes hem pa çîyê asayîşî temaşe keno, hem çîyê aşnawitişî aşnaweno, hem pa kêfweş beno û pa reseno pê. *Tr. Televizyon.* Qeçkînda ma di televîzyon sîyasipe bî, rengîn nêbî.

teliki *Nm.* Kilawi, kumi, kulehi. Bolkî çîya rêsîn yan jî pemeyîn a ki kes nano xwu ser. *Tr. Külah.* Mêrdekêndo giran bî. Eger teliki ser o nêbo, o do xwu viran bihesibno.

teliqîyayeni *f. M.* Teliqîyayîş. Zayena kutik û pisîng û verg û delan. *Tr. Kedi, köpek, kurt vb. hayvanların üremesi, doğum yapmaları.* Pisîngîy bol finîy teliqênê ki; merrey vêşî nêbê.

teliqîyayê *Nm.* Pisîng û kutik û verg û çîyo winasîn o ki zayo. *Tr. Kedi, köpek ve kurt gibi doğan, üreyen hayvanlar.* Pisînga teliqîyayê, do xwura leyrandê xwu vero bo.

teliqnayeni *f. M.* Teliqnayîş. Qandê zayenda ci, pisîng û kutik û verg û çîyanê winasînan, qandê leyr ardeni, pê heti ardeni, vêşî kerdena nînan. *Tr. Kedi, köpek, kurt vb. hayvanları çiftleştirmek, üremesini sağlamak.* Roj bêro ki zanayey, do pisîngan biteliqnê ki însan merreyan ra bireyo.

teliqnayê *Nm.* Pisîng û kutik û verg û çîyo zêdê nînan o ki; wextê kelazi di, pê het arden a awra verdayen. *Tr. Kedi, köpek, kurt gibi hayvanların çiftleştirilerek yavrulandırılmaları.* Dela teliqnayê, do leyranê xwu bibeşirno ki bibê vêşî.

telliz *Nn.* Çuwalo ki ketenî ra virazîyayo, çuwalo ki kendirî ra virazîyayo. *Tr. Ketenden yapılmış olan çuval, jütten dokunmuş olan çuval.* Çîyê xwu dekerê tellizî mîyan ki ma fekê ci bigîrê.

tellî 1. *Nk. Nn.* Çîyo kuhoyî yo ki eger raştê ling û gandê kesî bêro şino ci ra. *Tr. Diken.* Wextêra ma tellîyan mîyan ra bol geyrayê, şîyê ma lingan ra. 2. *Ed. Zv.* Dimilî di mehşanê xiraban, xuyê xirabî, xusletê pîsî, xusleto ki kesî keno kêfsad, a ê xusletî temsîl keno. Fina Çî/keso ki şino kesî ra, ê çî û kes û fêlî temsîl û îfade keno. *Tr. Zazacada kılçık, diken vb. nahoş şey veya kimseleri ifade eder.* Xeyr o, ti ze tellî kewtê ma mîyan?[1]

tellîkenger *Nk. Nn. Bw.* Kertal 2. Kertalî rê vanê: Tîyê sera şinê. Tellî vano: Ez nêzana, va zano.

tellîkerde/ê *N.* Tellîveronaye/ê, tellîveraneye/ê. Çî/keso ki bîyo tellî, tey tellî roneyayo, tey tellî karîyayo, bi tellîyan an ci rê bendên, ci rê dêsên virazîyayo ki kes nêşo şiro mîyan kewo. *Tr. Dikenli hale getirilen, dikenleştirilen, mani olunan, engellenen, dikenlerden barikat oluşturulan.* Dêso tellîkerde ci rê bî manî/bend. Eger ê dêsî ra nêbîyayê, ê do mîyan kewtayê.

tellîkerdeni *f. M.* Tellîkerdiş. Tellî ronayeni, tellî veronayeni, tellî veranayeni, tellî mîyan kerdeni, cayên di tellîy ronayeni, ser o tellî ronayeni, vernîya ci bi tellîyan a giroteni, tellî kariteni, bi karitiş a tellî ronayeni. *Tr. Diken dikmek, dikenleştirmek, dikenli hale getirmek, engel veya barikat kurmak.* Ez do raya înan tellî kera, ê do nêşê bêrê. Erdan tellî mekerê, dêsanê baxçan tellî kerê ki kes ser ra nêşiro baxçan mîyan.

tellî kîberî ya nayeni *Zv. f. M.* Tellî kîberî ya nayîş. Kîberê keyî şarî rê giroteni, kesî kê xwu nêverdayeni. *Tr. Eve geliş ve gidişleri engellemek, kapısını başkalarına kapatmak.* Vanê ey tellî nayo kîberdê xwu ya, kesî ne kê ci dîyo, ne jî vînayo.

tellîmerre *Nk. Nn.* Merretellî. Babetên vaşêndo tellîyîn o ki perrê ci hendê di giştan hera yo, ser û çoşmeyê ci tellîyîn o, renga ci yaşila akerdê ya (*Tr. Açık mavi*) û felhanan mîyan di beno. *Tr. Geniş yapraklı, dikenli bir çeşit ot.* Wextê palîyan di tellîmerre şino destandê kesî ra.

tellîpanaye/ê *N.* Çî/keso ki; tellî neyayo pa, ci rê bîyo manî, ci rê bende virazîyayo. Çîyo ki yan biraştey a yan jî bi zewmbîvaje ya tellî neyayo ver yan jî ser. *Tr. Dikenleştirilen, diken konulan, engellenen, mani olunan.* Tellî panayeni şik û fikran nêqedînena. Şiko tellî panaye, do tew ajro bido.

tellîpanayeni *f. M.* Tellîpanayîş. Manî bîyayeni, ci rê bend bîyayeni, vero yan jî ser o tellîy ronayeni, tellî kerdeni. ser o yan jî vero tellî ronayeni, bi tellîyan a ci rê neqebên, bendên yan jî manîyên viraşteni, ronayeni. *Tr. Engel/mani olmak.* Mi tellîy nay pa, o deha nêwetano bêro kê ma.

tellîyanserobîyaye/ê *Zv. N.* Keso ki ters û xofî mîyan do, keso ki tehlûkî mîyan do, keso ki recifîyayo pêser, tûtê serdê pê bîyo, aqibetê ci yo xirab vîneyêno. *Tr. Tehlikede olan, akibeti iyi görünmeyen, dikenler üstünde olan.* O mêrdeko tellîyan ser o bîyaye, do sera şiro, se kero?

tellîyan ser o bîyayeni *Zv. f. M.* Tellîyanser o bîyayîş. Bol tehlûke di bîyayeni, bol qaxû di bîyayeni, aqîbetê ci xirab asayeni. Ters û recifîyayeni ser o bîyayeni. *Tr. Dikenler üstünde olmak, panik ve korku içinde olmak, çok tedirgin*

1 Dimilî di tellî kesî tewneno. Labelê gurnîgi kesî nêtewnena, huzûrê kesî remnena, kesî kena kêfsad.

olmak. Vanê filan kesî gefê ci werdê, mêrdeko tellîyan ser o, o yo nêşeno bişew rakewo jî.

tellîyey 1. *Nm.* Tellî bîyayeni. Kuhoyî mîyan di çînakî nê, tellî bîyayeni, wesfê tellî tey bîyayeni. *Tr. Diken olma/k.* Zanîşmenê, tellîyeyda ci ser o şikêr benê. 2. *Zv. Nm.* Tellî bîyayeni, zêdê tellîyan kesî ra şîyayeni, wesfê tellîyan ci ser o bîyayeni, qilçix bîyayeni, zirardan bîyayeni. *Tr. Gıcık olmak, varlığı, sözü, insana batan veya zarar veren şey olmak.* Tew tellîyeya ci sereyê ma werdo.

tellîyê heran *Nk. Nn. Bw.* Şekerok. Sereyê ci bi şikildê gogêna yo. Guvik (gupik)a ci biterîyo, bin di şekerok vijêno. Cora ci rê "şekerok" jî vajêno.

tellîyêr *Nk. Nn.* Dara tellîyan, darê ki pa tellîy estê. *Tr. Dikenli ağaç, diken ağacı.* Mi ê tellîyêrî vero rona û ez ûja ra kewta dûrî.

tellîyo seretombok *Nk. Nn. Bw.* Şekerok. Ma qeçkîni di tellîyo seretombok bol arêdayê, ma şekerê ci werdê.

tellîyo sîya *Nk. Nn.* Babetên tellî yo ki bejna ci hendê bejnênda însanî ya, pa perrê qalin û pehanîy benê, qandê veşnayîşî beno, kokê ci kokê daran o, zewmbî jî çîyêrê nêbeno. Bolkî dewijîy ci ra perçîn virazenê. *Tr. Dikenli çalılardan karadiken, karaçalı.* Ma şîyê tellîyo sîya çînayê û veşnayê.

tellîyo zerd *Nk. Nn.* Tellîzerd. Çimbeloqo zerd. *Tr. Sarı çakırdikeni. Sarı olan bir çeşit dikenli ot.* Tellîyo zerd ki bîyê amnan, şîyê gozek û çîpandê ma ra. Qandê coy mi nêwetardê dekwê mîyan.

tellîzerd *Nk. Nn. Bw.* Tellîyo zerd. Tellîzerd şiro lingandê kesî ra, ze ki şewate gandê kesî kewo.

tellîzerdek *Nk. Nn.* Vaşêndo tellîyîn o ki; bolkî felhanan û deştan (erdo dûzo fekîdar) di beno, renga vilikda ci zerd a û sereyê ci jî qulorek o. *Tr. Çakırdikeni, sarı renkli, başı yuvarlakça ve dikenli olan bir ot.* Tellîzerdek, çoşmedê rojawandê Suwêreki di beno.

telp *Nn.* Çîyo ki çîdê esîlî ra mendo û kewto bin, eşteyê ci, papê ci. *Tr. Posa, çökelti. Alta çöken ve asli olmayan madde.* Telpê çay, telpê engûri ûzn.

telqîn 1. *Er. Nn.* Ci rê fehm kerdeni dayeni, ci sere kerdeni, ci sere kerdenirê qeyret kerdeni. *Tr. Telkin, telkin etmek, yönlendirmek, yönlendirme önerisi.* Mi ci rê çend ki telqîn kerd jî mi nêşa ci sere kero. Çunkî sereyê ci bol wişk bî. 2. *Er. Nn.* Duaya, badê definkerdena mewta ya. duayê ki wexto ki keso keno merdeyî mezel kero vajêna, wendena milla ya ki merde defin bî tepîya, ser o dua waneyena. *Tr. Telkin.* Millay telqînê ci da tepîya, şêligî ra ci rê helaley waşti. Şêligî jî ci rê helal kerd.

telwe *Nn.* Gendûgemarê bindê qehwî, bin kewteyê qehwî. *Tr. Kahve tortusu.* Telweyê ci vêşî bî. Gereg ki deha kemî bîyayê. Qey biqelîte nîyo.

temam *Er. N.* E, beno. Çî/keso ki; bîyo, kemî nîyo, çend ki wazîyayo hendo. *Tr. Tamam, olur, peki, eksik değil.* Temamê ci nêamey bî, ê bînan jî ti beri. Beno? Temam, beno.

temam/i *N.* Çî/keso ki temam o, tey kemaney çinî ya. *Tr. Tamam, eksiksiz, yeterli.* Mi rê ki jî temam bî. Kemî nêbî.

temambîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo temam, kemî nêmendo, tayên nêmendo, ci rê e vajîyayo, ci rê beno vajîyayo, bîyo temam. *Tr. Tamamlanan, eksiği giderilen, tamam denilen, olur veya peki denilen.* Pereyo temambîyaye senîn dima kemî vijêno ki?

temambîyayeni *f. M.* Temambîyayîş. Kemaneya ci şîyayeni, kemaneya ci temam bîyayeni, ci rê e vajîyayeni, ci rê beno vajîyayeni, benik (benok)ê ci deyayeni, peynîya ci amîyayeni, mirazî resayeni yan jî resnayeni. *Tr. Tamamlanmak, olur/onay verilmek, eksiği veya gediği kalmamak.* Va bîyo temam? Temambîyayena ci rê tayn mend o.

temamey *Nm.* Benoyeya ci, bîyayena ci, kemî nêbîyayeni, tam bîyayeni, bitûm bîyayeni. Wesfê temamî, wesfê kemî nêmendişî. *Tr. Olur, olurluk, tamam olma, eksiksizlik.* Temameya ci hemini rê lazim a. Ma tayênan rê nê.

temamkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; sifte eger kemaneya ci esti bîya jî, jewî yan jî tayêni kemaneya ci berda û kerda temami. *Tr. Tamamlanan.* Banê şima yo temamkerde, do înşellah şima rê tamên bido.

temamkerdeni *f. M.* Temamkerdiş. Kemaneya ci berdeni, kemaneya ci temam kerdeni, kemî nêverdayeni. *Tr. Tamamlamak, yeterli veya kifayetli hale getirmek.* Şima kemî verda bî, ma kerd temam.

temaşe *Nn.* Seyîr, sêr, hingilme. Çîyên yan jî kesên bi çiman û goşan a taqîb/xeyal kerdeni, po yo bîyayeni. *Tr. Seyir, seyretmek, temaşa etmek, izlemek.* Temaşeyê ci bol weş bî. Labelê tayên ramit.

temaşebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; temaşeyê ci bîyo, bi çiman a û bi goşan a seyrê ci bîyo, xeyal kerdo. *Tr. İzlenen, seyredilen, temaşa edilen.* Fîlimê ci yo temaşebîyaye, hewna çimî ra nêkewto.

temaşebîyayeni *f. M.* Temaşebîyayîş. Seyr bîya-

yeni, bi çiman a, bi goşan a xeyal bîyayeni, taqîb bîyayeni. *Tr. İzlenmek, seyredilmek, temaşa edilmek.* Temaşe bîyayena ci û fehm bîyayena ci jew nîya. Temaşe bîyayeni zewmbîya ya, fehm bîyayeni zewmbî ya. Pêrini ez temaşe kerdê, labelê bol tayêni ez fehm kerda.

temaşeger/i *N.* Temaşekar/i, temaşevan/i. Kes/çîyo ki; bi bal û çiman a temaşe keno, çîyên yan jî kesên temaşe keno, seyr keno, ci xeyal keno. *Tr. Seyirci, izleyici, seyreden, izleyen.* Temaşegerê ma yo hêca, eger ti na persi rê cewab bişê bidê, ma do to rê xelatên birişê.

temaşegerey 1. *Nm.* Temaşeger/i bîyayeni, wesfê temaşegeran. Temaşevaney, temaşekarey. Karê temaşegeran, karê temaşevanan. *Tr. Seyreden olmak, seyirci olmak, izleyici olmak.* Temaşe û temaşegereya ci weşi bî. 2. *Nm.* Temaşe kerdeni, seyr kerdeni, xeyal kerdeni. *Tr. İzlemek, seyretmek, temaşa etmek.* Mi temaşegera ci nêecibnê.

temaşekerde/ê *N.* Seyrbîyaye/ê, sêrbîyaye/ê, seyrkerde/ê. Çî/keso ki; temaşeyê ci bîyo, bi çiman a xeyal bîyo, bi çiman a seyrê ci bîyo. *Tr. İzlenen, seyredilen temaşa edilen.* Merdimo temaşekerde, do kêfsad bo. Çunkî temaşeyê ci mîyanikî bîyo.

temaşekerdeni. *f. M.* Temaşekerdiş. Seyr kerdeni, bi çiman a, bi goşan a çîyên seyr kerdeni, xeyal kerdeni, taqîb kerdeni. *Tr. İzlemek, seyretmek.* Eger şima o filim temaşe kerdayê, şima do huwateni ra biteqayê.

temaşeyey *Nm. Bw.* Temaşe kerdeni, temaşe bîyayeni. Temaşeyeya ci, weşi nêbî jî ma caelmat temaşe kerd.

tembîh *Nn.* Tenbe, teme. Bi teqeze ya jewî rê yan kerdena çîyên yan jî nêkerdena çîyên vajîyayeni. *Tr. Tembih.* Mi o merdim tembîh kerd û va: Xwu vîra meki, ti do şirê ê çîyê bînî jî bîyarê ha!

tembîhbîyaye/ê *N.* Temebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî teme kerdo, jewî ci rê şîretîy dayê û kerden û nêkerdena çîyên bi teqezey a ci rê vajîyaya. *Tr. Uyarılan, tembihlenen.* Merdimo tembîhbîyaye, çi zano zewmbî babetî biluwo ki?

tembîhbîyayeni *f. M.* Tembîhbîyayîş. Teme bîyayeni, bi teqeze ya kesî rê şîretîy deyayeni, kerden û nêkerdana çîyan vajîyayeni. *Tr. Uyarmak, tembihlenmek.* Tembîh bîyayena ci do di rojîy biramo, peynî merdimêndo qafqul o.

tembîhkar/i *N.* Temekar/i, nezîr/i. Kes/çîyo ki; jewî tambe keno, qandê kerdeni yan jî nêkerdenda çîyên jewî rê bi teqeze ya dersîy dano, şîretîy dano. *Tr. Uyarıcı, uyaran, tembihleyen, tembihçi.* Merdimo tembîhkar, lazim o ki bixwu jî şîretanê xwu bîyaro ca.

tembîhkarey *Nm.* Temekarey, tembîhkar/i bîyayeni, karê tembîhkaran kerdeni, tembîh kerdeni. *Tr. Uyarmak, uyarıda bulunmak, uyarıcı olmak, tembihçilik, tembih işi yapmak, tembih etmek.* Tembîhkareya ci, ci rê tesîr nêkerdo ki şarî rê bikero!

tembîhkerde/ê *N.* Temekerde/ê. Kes/çîyo ki; şîretîy deyayê ci û tembîh bîyo yan kerdena çîyên yan jî nêkerdena çîyên, ci rê bi teqezey a vajîyaya. *Tr. Uyarılan, tembihlenen.* Şofêr, tembîhkerdeyê dewijan bî.

tembîhkerdeni *f. M.* Tenbe kerdeni, teme kerdeni, ser o vinderdeni, ci rê qandê kerdenên û nêkerdenên çîyên vateni. *Tr. Uyarmak, tembih etmek.* Mi ci tembîh jî kerd, ey fina qisaya mi nêardi ca. Ci rê ez ha bîya, ha nêbîya.

tembîhkî *Nk. Nn.* Tanbeko. Titûnê nargilî. *Tr. Nargile tütünü.* Tembîhkî ci rê nêame, ze bî ze serxoş.

tembîhl/i *N.* Tenbel/i. Çî û keso ki; ci ra kar kerdeni nîna, ci rê kar kerdeni çetin a, wezîfe dîyayeni, karûgurweyanê xwu zemandê ci di kerdeni çetin û zor a. *Tr. Tembîhl.* Merdimdê tembîhlî ra hêjayey, jêhatîyey û cuwanikey nîna.

tembîhlane *Nn.* Tenbelane, tembîhlkî. Zêdê tembîhlan a, tembîhlîy senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Tembîhller gibi.* Mêrdekî karûgurweyê xwu pêro jî tembîhlane kerd, tew ser o aferîmên jî girot.

tembîhlaney *Nm.* Tenbelaney, tembîhlkîyey, tembîhlkîyane. Bi şikildê tembîhley a, karûgurwe senîn ki tembîhlane beno, winî kerdeni, wezîfî ca ardeni. *Tr. Tembîhlce.* Mi tembîhlaneya ci nêdîya, eger şimadîya vajê.

tembîhley *Nm.* Tenbeley, tembîhl bîyayeni, jêhatî nêbîyayeni, cuwanik/i nêbîyayeni, karûgurwe vînayeni di gangiran/i bîyayeni. *Tr. Tembîhl olmak, tembîhllik.* Nê çoşman di keso ki tembîhleya ci nêaşnawito nêmendo.

tembîhleykerdeni *f. M.* Tembîhleykerdiş. Tenbeley kerdeni. Kar û gurwan zêdê tebelan a berey kerdeni, tembîhley xwu ardeni, tembîhl nêbo jî zêdê tembîhlan a xwu mojnayeni. *Tr. Tembîhllik etmek.* Kes do tembîhley nêkero, Çunkî tembîhley karo xirab o, merdimo tembîhl jî weş nêvîneyêno.

tembîhyey *Nm.* Tenbeyey, temeyey, tembîh bîyayeni, tembîh kerdeni. *Tr. Tembihlemek, tembih etmek.* Tembîhyeya ci, do ci rê çîyên qezenc kero.

temboq *Nn.* Teşt, teştê çinayan, teşto ki kes

tey çinayan şuweno. *Tr. Elbise yıkamak için kullanılan kalın demir sacdan yapılan leğen.* Veyveri, temboqê çinayan rona û çinayê ki do bişuwîyê dekerdîy de.

tembûre *Mûs. Nn.* Saz. Babetêndê haletêndê dêran o ki; têlê ci yê asinînê dergîy û kurnênda ci esta. *Tr. Saz, tambur.* Verî pîlanê ma bol tembûre cendê.

tembûrvan/i *Mûs. N.* Sazbend/i, sazkar/i. Kes/çîyo ki; tembûre ceneno, tembûre dano piro. *Tr. Sazcı, saz çalan, tamburi, tambur çalan.* Tambûrvanî tembûr cendê, dêrvanî jî dêra xwu vatê.

tembûrvaney *Mûs. Nm.* Tambûrkarey, tembûrkar/i bîyayeni, wesfê tembûrkaran tey bîyayeni, sazbendey, sazbend/i bîyayeni, wesfê tembûrvanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tembûre ceneno, tembûre dano piro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sazcılık, tanburacılık, tambura çalmak.* Karê ci tembûrvaney a, zewmbî ci destî ra çîyên nênî.

temeh/i *Er. N.* Temehkar/i, çimnebar/i, nekes/i. O/çîyo ki; temehey keno, çimê ci bar nêkeno, çimê ci mird nêbeno, qeneat nêkeno. *Tr. Açgözlü, haris, kanaatsız.* Merdimo temeh, bi mi ki kêfşadey nêvîneno.

temehane *Nn.* Temehkarane. Zêdê temehan a bîyayeni, zêdê temehkaran a bîyayeni, wesfê temehkaran tey bîyayeni, bi temehkaran mendeni. *Tr. Tamahkarlar gibi, açgözlüler gibi.* Qe mird nêbeno. Tim temehane peranê xwu nimneno.

temehaney *Nm.* Temehkaraney, temehkarane/ê bîyayeni, wesfê temehkaran tey bîyayeni. Temehane/ê bîyayeni, wesfê temehan tey bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêl û meş û fêlandê xwu di zêdê temehkaran a bîyayeni, wesfanê temehan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Tamahkarca olmak, açgözlüler gibi olmak, harisler gibi olmak.* Mi rê ki çiçî ki bî, a temehaneyda ci ra bî. Eger temehi nêbîyayê, na arey ci sere di nêameyê.

temehayî *Nm. Bw.* Temehey. Kes do bi tayênî ya jî bişo qîm (bes) bikero. Temehayî weşi nîya, kesî fînena zirarî bin ro.

temehey *Nm.* Çimnebarey, temehayî, bêqeneatey, çim mird nêbîyayeni, tim veyşan bîyayeni, qeneat nêkerdeni. *Tr. Açgözlülük, harislik, tama, tamahkarlık, kanatsızlık.* Temehey, çîyênda weşi nîya.

temeyey *Nm.* Tembîhyey, tembîh kerdeni, tembîh bîyayeni, karê tembî. *Tr. Tembihlemek, tembih işi.* Temeyey di temekar do mezbût bo ki, temeyey kar bikero.

temir 1. *Nn.* Giroteni, tepisnayeni, ser giroteni, erdî bin kerdeni. *Tr. Gömü, örtme, kapama.* Mi do, o çîyo nimî bitemirnayê, mi fersend nêdî. 2. *Kîm. Nn.* Komir kerdeni, komirnayeni. *Tr. Üstünü örtmek suretiyle kömürleştirmek.* Temir kerd ki; komir kero, nêbî. Qey serê ci rind nê tapisna bî.

temirbaz/i 1. *N.* Tepisnok/i, nimitok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên nimneno, tepisneno, serê ci gîno û keno girote. *Tr. Örten, gizleyen, saklayan.* Ki çîyên bitemirîyayê, qey temirbazê ci do bibîyayê. 2. *N.* Komirkar/i. Kes/çîyo ki; bi tepisnayen a, bi sergiroten a yan jî komir nimitiş a komir virazeno, komir ano meydan. *Tr. Kömürcü, kömür yapan. Bir şeyin üstünü örtmekle kömür meydana getiren.* Temirbazê înan bar kerd, bê temir mendîy.

temirbazey 1. *Nm.* Tepisnokey, nimitokey. Temirbaz/i bîyayeni, wesfê temirbazan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên nimneno, tepisneno, serê ci gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Saklayan/gizleyen, örten, örtbas eden.* Temirbazeyda ci ra ma hemini zirar dî. Kaşka tey temirbazey çinêbîyayê. 2. *Nm.* Komirkarey. Temirbaz/i bîyayeni, wesfê temirbazan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi tepisnayen a, bi sergiroten a komir virazeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kömür oluşturan, kömür yapan.* Verî Sûwêreki di, temirbazeya Mûskanî namdari bîya.

temirbîyaye/ê 1. *N.* Temirîyaye/ê, komirbîyaye/ê, tepisîyaye/ê. *Tr. Hava ile teması kesilerek söndürülen, kömürleştirilen.* Kolîyê temirbîyayey, do çendna rojîy komir bê. 2. *Kîm. N.* Temirîyaye/ê, tepisîyaye/ê, nimîyaye/ê, erdî bin di serê ci gêrîyaye/ê. *Tr. Üstü örtünen ve bu şekilde boğdurulan.* Çîyo temirbîyaye do miheqeq rojên komir bo.

temirbîyayeni 1. *f. M.* Temirbîyayîş. Temirîyayeni, tepisîyayeni, nimîyayeni, serê ci gêrîyayeni. Kolîyê ki ser gêrîyayena bîyê komir. *Tr. Üstü örtülerek kömürleşmek, havayla ilişkisi kesilip boğulmak.* Temir bîyayeni rê wextêndo hera û pîlanên lazim o. 3. *f. M.* Temirîyayîş. Temirîyayeni, tepisîyayeni, serê ci gêrîyayeni, ser gêrîyayeni, temirîyayeni. *Tr. Örtünmek, gömülmek, saklanmak, gizlenmek, boğulmak.* Temir bîyayenênda xirabi amê sere di.

temirkerde/ê *Kîm. N.* Temirnaye/ê, serê ci girote/ê, tepisnaye/ê, xazilnaye/ê, komirkerde/ê. *Tr. Üstü örtmek üzere boğdurulan, kömür-*

leştirilen. Çîyo temirkerde, do bibeşirîyo ki komir bo.

temirkerdeni *Kîm. f. M.* Temir kerdiş. Komir kerdeni, temirnayeni, tepisnayeni, serê ci mezbût giroteni. *Tr. Üstünü örtmek suretiyle boğup kömürleştirmek.* Ey do jî temir kerdayê, zewmbî karê ci vijîya.

temînbîyaye/ê *N.* Vîneyaye/ê, dîneyaye/ê, peydabîyaye/ê, meydanamîyaye/ê. Çî/keso ki; ci rê îhtîyac est bîyo, lazim bîyo, ci rê gereg est bîyo û a o kes yan jî o çî peyda bîyo, ameyo meydan. *Tr. Temin edilen, elde edilen, peyda olan, bulunulan.* Pereyo temînbîyaye û merdimo temîn bîyaye bêro pêser se beno?

temînbîyayeni *f. M.* Temînbîyayîş. Vîneyayeni, dîneyayeni, cabîyayeni, peyda bîyayeni, meydan amîyayeni. Karûgurweyo ki lazimo û o çî, o karûgurwe vîneyayo, peyda bîyo, ameyo meydan, temîn bîyo. *Tr. Temin etmek, temin edilmek, görülmek, elde edilmek, peydahlanmak.* O çîyo ki ma rê lazim bî, vizêr temîn bî.

temînkerde/ê *N.* Peydakerde/ê, tedarîkkerde/ê, vîneyaye/ê, dîyaye/ê, meydanarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî kesên dîyo, vînayo, peyda kerdo, ardo meydan, temîn kerdo. *Tr. Bulunan, tedarik edilen, elde edilen, sağlanan, meydana getirilen, temin edilen.* Ê erzaqê temînkerdan, hema birişê feqîran rê.

temînkerdeni *f. M.* Temînkerdiş. Peyda kerdeni, tedarîk kerdeni, vînayeni, meydan ardeni, dîyayeni. *Tr. Temin etmek, tedarik etmek, bulmak, peydahlamak.* Eger a roji, şima bişayê temîn kerdayê, nika karê ma qedîya bî.

temmûzi *Cog. Nm.* Tîrmehi, tîrmahani, tîrmehani. Menga amnanî ya ortekêni. *Tr. Temmuz, Temmuz ayı.* Temmûzi di kes germey ra veşeno.

tempox *Nn. Bw.* Çerx 4. Tempoxêndê qondireyêndê ci esto, ê jewî çinî yo.

tempoxîn/i *N. Bw.* Çerxîn/i 3. Di merdimîy ravêrdîy; jû tempoxîn bî, jew jî bêtempox bî.

tenaşo *Nn.* Mewşer. Cayê meytşiteni, textê meytşiteni. Ca/texto ki kes ser o meytan şuweno. *Tr. Teneşir.* Meytê lajekî, berd tenaşoy ser tepîya, maya ci fina xwu ya şî.

tenazulkerdeni *f. M.* Tenazulkerdiş. Xwu ronayeni. *Tr. Tenezzül etmek.* Esas mi do tenazulê ci nêkerdayê, fina jî mi merdim hesibna.

tenbe *Nn.* Tembîh. Ci ser o vinderdeni, ci ser o vinderîyayeni, qandê rindeyên, qandê kerdenên ci rê hina hina biki vateni, ci rê şîretîy dayeni. *Tr. Tembih, tembih etmek.* Mi tenbe jî kerd, sere di kar nêkerd.

tenbebîyaye/ê *N.* Tembîhbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tenbe bîyo; ci rê wina wina biki, wina wina meki, eger ti wina bikerê ti do wina wina bibê û zêdê nînan vajîyayo. *Tr. Uyarılan, ikaz edilen, tembihlenen, uyarılarda bulunulan.* O çikesîyo tenbebîyaye sera şî?

tenbebîyayeni *f. M.* Tenbebîyayîş. Teme bîyayeni, ci rê wina wina biki, wina wina meki, wina wina şorî, wina wina meşorî. *Tr. Tembihlenmek.* Mi rê ki tenbe bîyayê jî ey do a xeta kewtayê.

tenbûşe *Nn.* Kunk. Bendawîya herrin a sûrkerdê ya ki debena binawî û pa vernîya aweri gêrêna. *Tr. Küngan, su yoluna döşenen pişmiş toprak yada beton silindir.* Tenbûşeyêndo weş ma nayo awi ver. Aweri xeylên pind dayo.

tendon *Îng. An. Nn.* Tamarê gandê weşanê sipey û qalinê ki pa mofikîy pêya vinderênê. *Tr. Tendon.* Tendonê ci eger bivisîyayê, do seqet bimendayê.

tendurdîot *Frz. Kîm.* Awênda mîkrobberoka ki; sawenê dirbetan û kulanra ki mîkrobanê ci ser ra bero, na awa xusûsî tenturdîyotî ra virazîyaya. *Tr. Tentürdiyot.* Bi tantrotî ya besteri ki, wa mîkrob nêgîro.

tene 1. *Nn.* Hebik. Hergi çîyo ki; çîyandê zêdê xwu mîyan ra vijîyayo û zêdê hembazandê xwu ya jew bi jewo. *Tr. Tane, herbir madde/şey.*[1] 2. *Zîr. Nn.* Kuhoyîyo wişkkerde (xelle, cew, misrî, gilgil, neha, mercû û zn.) yo ki kes ci ra beno arîye di ariş, ardîy vejeno. *Tr. Gıda maddesi.* Citêrê ci, ci rê va: Emserr teneyê ma qezencdar nêbî.

teneke *f.* 1. *Nn.* Çîyo ki; sacêndo tenik ra virazîyayo. *Tr. Teneke.* Teneke tenik o û gewşeg o, madenê ci asin ra yo. 2. *Nn.* Lambo. Tenekeyê ronî yo gird. *Tr. Teneke.* Ma xwu rê hîrê tenekey rib viraşt.

tenekeyey *Nm.* Wesfê tenekan, ci ser o bîyayeni, teneke bîyayeni, çîyandê metalan mîyan ra, tenekeyey. *Tr. Tenekelik.* Tenekeyeya ci, do ma rê biercîyayê. Kaşka şima nêeştayê.

tenekeyîn/i *N.* Çîyo (zv. kes) ki teneke ra virazîyayo, tey teneke esto, tenekeyê ci esto. *Tr. Tenekeden yapılmış olan, tenekesi olan.* Textêndo tenekeyîn bî. Ez winîyaya ki nêercêno, mi girot eşt.

tenekê *H. Bw.* Tanekên. Tenekê jî bişîyayê, mi do bireynayê.

---

1 Na vajeki Farisî di jî esta û bi şikildê *"dane"* ya ravêrena û maneyê ci jî bi Dimilî ya jew o. Mi, di teney nanî herînay.

tenekên *H. Bw.* Tanekên. Ey mi ra tenekên waşt, mi bol da ci.

tenek tenekên *H.* Tayên tayên, hebek hebekên, qirtik qirtikên, pira pira, ci ra ci ra. Çiçî/çikesîyo ki; ci ra çîyên wazêno, posêno; a ê kesî yan jî çîra hergi fini tenek tenekên bîyayeni, virazîyayeni, şîyayeni û zêdê nînan. *Tr. Azar azar, git gide gide, her defasında belirli ve küçük miktarlarda.* Va tenek tenekên bidi bi ci ki, finê ra nêqedîyo. Tenek tenekên şorî ki ma çimî ra nêreyo.

teneyey 1. *Nm.* Hebey. Tene bîyayeni, bi şikildê tenan a bîyayeni, jû bi jû bîyayeni. *Tr. Tanelilik.* Nêzana ez bi bitûmey a bikera yan bi teneyey a bikera? 2. *Nm.* Tene bîyayeni, wesfê tenan bîyayeni, wesfê tenan ci ser o bîyayeni. Qezencî mîyan di Mesela cew û mercû û kuşni û çîyo zêdê nînan nê, tene bîyayeni. *Tr. Gıda maddesi, hububat.* Ez a kena teneyeyda ci ser o vindera, ti jî kuhoyîyeyda ci ser o vindi.

teneyîn/i 1. *N.* Hebin/i, hebikin/i. Çî/keso ki; bi şikildê tenî ya yo, bi şikildê hebikan a yo. *Tr. Taneli.* Vilabîyaye nêbî, teneyîn bî. Cora mi nêşa rew arêdo. 2. *Zîr. N.* Xelleyîn/i. Çîyo ki tey tene esto, mîyan di tene esto, tene dekewto de. *Tr. İçinde gıda maddesi bulunan.* Lêndê teneyînî di, çînakî jî est bî.

teneyîney 1. *Nm.* Hebiney, hebin/i bîyayeni. Hebikiney, hebikin/i bîyayeni, wesfê hebikinan, ci ser o bîyayeni. Teneyîn/i bîyayeni, wesfê teneyînan ci ser o bîyayeni. Bi şikildê tenan a bîyayeni yan jî vîneyayeni. *Tr. Tanelilik, taneli şekilde olmak.* Ki bizanayê teneyîn a, ez mîyan nêkewtê. Çunkî teneyîneya ci, mi rê safî zirari bî. 2. *Nm. Zîr.* Teneyîn/i bîyayeni, mîyan di tene bîyayeni, tey tene bîyayeni. *Tr. İçinde gıda maddesi bulunmak veya karışmış olmak.* Teneyîneya şorberda ci, şima rê ercîyê yan nêercîyê?

tenezul *Er. N.* Tenazul kerdeni, xwu şarî vero ronayeni. *Tr. Alçalma.* Xwu tenezulê panj quruşan meki.

tenezulnêkerdeni *f. M.* Tenazulnêkerdiş. Xwu nêronayeni. *Tr. Tenezzül etmemek, gururnuna yedirmemek, zillete düşmemek.* Ez bixwu nefsê xwu nêronan a û tenezulê ci nêkena. Ti wazenê şorî.

teng/i 1. *N.* Çîyo ki goreyê çîyên hera nîyo, herayey di bes nêkeno, tenganeya ci esta. Tersê ci "hera" yo. *Tr. Dar.* No ode teng o. Çîyê şima nêşino de. 2. *Zv. N.* Bêxulq/i, bêexlaq/i, bêîdare/ê. Merdimo ki bi ci ya îdare nêbeno, xulqê ci hera nîyo, teng o, çîyan rew rewî nêhemirneno. *Tr. Dar, ahlakta geniş olmayan.* Midûrêndo teng o. Kes rew rewî nêşeno bi ci ya ravêrno, nişkêra virsêno.

tengane 1. *Nn.* Tengîni, tengey, tengîney. Ze teng, ze ki teng bo, bi şikildê tengî ya. *Tr. Darca, dar gibi, dar olarak.* Nêzana. Hema mi rê tengane asa. 2. *Nn.* Wezîyet û halo ki kes tenganey do, hal û wext û rewşo maddî yo ki weş nîyo, tenganey do. *Tr. Darlık, maddi ve manevi olarak dar bir durumda olmak, refah düzeyi düşük olmak.* Ez vana beno ki wextêndo tengane bî. Cora nêşa dest bierzo şima. 3. *N.* Hesebîyane, bêsebrane, bêxulqane, bêxulqikî. Wezîyet û halo ki kes sebirkar nîyo, kes nêşeno sebrane bilûwo, kes ze ki bêxulq bo. *Tr. Asabi gibi, asabice, sinirli bir şekilde.* Tengane bo jî ma do şirê ser. Çunkî eger ma ser nêşirê, ê do hewna bol bêrê ma ser di.

tenganey 1. *Nm.* Tengîni, tengîney. Teng bîyayeni, hera nêbîyayeni. *Tr. Dar olmak, darlık.* Tenganeyda odan ra, ma nêşenê ronişê. 2. *Zv. Nm.* Hera di nêbîyayeni, wext û wezîyetêndê heray di nêbîyayeni, bolaney di nêbîyayeni, çinêbîyayeni di bîyayeni. *Tr. Darlık, maddi ve manevi olarak darlık.* Tenganeya ci da des mengîy mendi. Dima înşaallah û rehman, o do herayey kewo. Rojê bolaney do jî ci rê bêrê. 3. *Nm.* Bêxulqaney, bêxulqikîyey. Xulqî/exlaqî di hera nêbîyayeni, tey îdare nêbîyayeni. *Tr. Ahlakta geniş olmamak, dar olmak.* Tenganeya ci, ci qedînena. Esas herayey jî nîmetêndo gird o. 4. *Nm.* Zemanên û zemînêndo teng di bîyayeni. *Tr. Dar bir zaman ve zeminde olmak.* Mêrdekî va: Kendal guna bî mi ser ro, ez qîrayê, kesî nêşayê xwu mi resno.

tenganeya adinî *Teo. Nm. Bw.* Tenganeya axreti. Tenganeya adinî rew rewî nêravêrena.

tenganî *Nm. Bw.* Tenganey. Tenganîya ci bol nê, tayên mendi. No babet vatiş bolkî Kirdasî di vajêno. Dimilî di bolkî bi şikildê "tenganey" a vajêno.

tengek/i *N.* Cayo teng û werdî. Cayo ki bol teng o, vêşî teng o. *Tr. Daracık, dar ve küçük.* Odeyêndo tengek da bî, xwu rê ûja di xwu tût kerd bî.

tengekey *Nm.* Tengek/i bîyayeni, teng û werdî bîyayeni, teng û werdîyey, vêşî teng bîyayeni. *Tr. Daracık olma, dar ve küçük olma.* Ez a tengekeyda ci ra nêgazincêna, ez a wehîdeyda xwu ra gazincêna.

tengey 1. *Nm.* Teng bîyayeni, tersê heray bîyayeni, cayê ci qandê dekewtişî tayên bîyayeni. *Tr. Darlık.* Bê mi tengeya ê banî kesî nêzanayê.

Çunkî bê mi, kesî o ban nêdî bî. 2. *Zv.Nm.* Hesebîyey, hesebî bîyayeni, hera nêbîyayeni, xulqê ci hera nêbîyayeni, çî merselan nêhewadayeni. *Tr. Asabi olmak, dar olmak.* Qandê tengeyda ci, kes qayîl nîyo bi ci ya şirîgey bikero.

tengilengi *Ky. Nm. Bw.* Lengeroki 2. Qeçekîyê xwu rê baxçe di, tengilengi kay kenê.

tengkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo teng yan jî herayey ra veto. *Tr. Daraltılan, dar.* Dorîyo tengkerde, do tenekna teng bo ki çî ci ra nêrijîyo.

tengkerdeni *f. M.* Tengkerdiş. Herayey ra veteni, fekê ci vera pê berdeni. *Tr. Daraltmak.* Mi do sifte fekê çuwalî teng kerdayê, mi va o do pey razî nêbo. Cora mi teng nêkerd.

tenik/i *N.* Çîyo ki qaling nîyo, barî yo. Labelê barîyey, hergi kişti ser ra ya, feqet tenik kiştên ser barîyey a. Mesela qelemi barî bena. Çunkî hergi kişti ser jew a. Labelê perde barî nê, tenik beno. Çîyandê herayan di barîyey. *Tr. İnce.* Perdeyêndo tenik girot bî, tenteneyîn bî. Labelê ê bînan, perdeyêndo qaling girot bî. Cora zerre pa tarî mend bî.

tenikey *Nm.* Tenikîni, tenek/i bîyayeni. Qalin nêbîyayeni, tersê qaliney. *Tr. İnce, incelik.* Tenikeya ci weşi bî. Labelê renga ci vêşî sûri bî. Cora weşdê mi nêşî.

tenik tenikî *H.* Tenik tenik bîyayeni, wesfê tenik tenik bîyayîşî. *Tr. İnce ince olma.* Mi tenik tenikî kerdê ki weş biaso. Ey dima kerdo mizmûhal.

tenî 1. *Nm.* Adirîya dima, şopa dûnî ya ki çîyan ser o verdeyaya, sîyayo ki adirîya tepîya bindê tewqa dûsikîyeno. *Tr. İs.* tenya bindê tewqeri kerdi xwu gişta û sawiti ci çare û dîna cayan ra û va înşaallah do to rê şîfa bo. Mêrdekî tilîsim kerd. 2. *Nn.* Nîşan, nîşanê tilîsimî. *Tr. İlkel/ hurafe bir tedavi şekli.* Emel gunayê qeçekan ro, qeçekîy bîyê serûbinîy, cinîyan berdê, jewî kerdê tenî.

tenîbîyaye/ê 1. *N.* Tenîyîn/i. Çî/merdimo ki; tenî sawîyaya ci ra. *Tr. İs olan, is sürülen.* Kes rew şeno çîyê tenî bîyayî pak kero. Çunkî tey riwen çinî yo ki pak nêbo. 2. *N.* Tenîyîn/i. Keso ki bîyo nîşan, bîyo tilîsim, ser ra qaşto nêweşîna ci gêrîyaya. *Tr. Sözüm ona, sözde hasta olan bir erkeğin bir çeşit tedavi şekli olup üzerinden hastalığı alınıp tedavi edilen kişiyi ifade eder.* Ê qeçekê tenîbîyayî, tenî bîyayenda xwu ra nafên nêdî. Eger bol bimendayê do bimerdayê.

tenîbîyayeni 1. *f. M.* Tenîbîyayîş. Tenîyîney, tenî kesî ra sawîyayeni, tenî ra sawîyayeni, tenîyîn bîyayeni. *Tr. İsli olmak, is sürülmek/bulaşmak.* Tenî bîyayena ci qet a, çinaşoyêra ma xeripîyaya. 2. *f. M.* Tenîbîyayîş. Tenîyîney, nîşan bîyayeni, tilîsim bîyayeni, qando ki nêweşîna ci ser ra şiro, tenî ci sawîyayeni. *Tr. Bir çeşit ilkel ve hurafe tedavi şekli olup vücudunun belirli bazı bölgelerine is sürdürmektir.* Tûteko tenîbîyaye, ze goliko beş orte di geyrayê.

tenîkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî tenî sawita ci ra, jew bîyo sebebdê tenî bîyayîşdê ci. *Tr. İs bulaşan/sürülen.* Bişew, gencan pêra bêxebîr, destê xwu yê tenîyînîy sawitîy bî pê rî ra, înan ra jewdê tenîkerdî winîyayê rîdê hembazdê xwu ra û huwateni ra teqayê, merdê. Ey nêzanayê ki o jî tenîkerde yo û hembazê ey o jî bi ey huweno. 2. *N.* Keso ki qando ki qaşto weş bo, jewî kerdo tenî, tenî sawita ci ra û bi no babet a nîşan bîyo, tilîsim bîyo. *Tr. Sözde iyileşmek üzere, ilgili kişiye götürülüp alnına is sürülen kişi.* Tûteko tenîkerdeyo, laxereko ze verek, tenî bîyayena îfleh nêbî, a poxi ra nêweşxane jî nêberîya, tayên mend ki bimerdayê.

tenîkerdeni 1. *f. M.* Tenîkerdiş. Tenî ci ra sawiteni, bi tenî ya boyax kerdeni, renga ci vurnayeni. *Tr. İs sürmek, is yapmak/bulaştırmak, isli yapmak.* Mi o, ey jî ez tenî kerda; ma pê tenîda sîya di verda. 2. *f. M.* Tenîkerdiş. Bi tenî ya nîşan bîyayeni, qando ki qaşto do weş bo, tilîsim kerdeni, tenî ci ra sawiteni. *Tr. Sözde iyileşmek üzere ilgili kişiler tarafından is sürdürmek, böylelikle nişan etmek.* Wextê ra maya mi, qeçê mi jî qandê tenîkerdeni berdi bî.

tenîre *Zîr. Nn.* Babetên toraqo wişk o. Tenîrî vilêşnenê, ci ra babetên, do vijêno. *Tr. Kuru çökeleğin eritilmesiyle elde edilen ayran.* Tenîrî bivilêşnê ki, ma ci ra xwu rê doyêndo tamweş o mize vejê.

tenîs *Sp. Îng. Nn.* Kayên a ki bi raketan a kay bena. *Tr. Tenis, tenis oyunu, alan topu.* Mi cara tenîs kay nêkerdo.

tenîyey 1. *Nm.* Tenî bîyayeni, tenî sawîyayeni, tenîyîney. *Tr. İslilik, isli olmak, islenmek.* Tenîyey jî wa aja di bo, riwen jî dekerd bî tenîyerda ci mîyan. 2. *Nm.* Nîşan bîyayeni, tilîsim bîyayeni, bi tenîyer a tedawî bîyayeni. *Tr. İs ile tedavi olmak, is sürülmek.* Esas tenîyeya ey jî tawi nîya. Çunkî ey keda pêrdê xwu werda.

tentenane *Nn.* Tenteneyane. Ze ki tentene ci ser o bo, ze ki tentene bo, ze ki neqşîn bo. *Tr. Tenteneli bir şekilde.* Mi rê kerdişê ci tentenane ame.

tentenaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û rayşîyayîşdê ci di tentenane bîyayeni, zêdê tentenî ya bîyayeni. *Tr. Tenteneli olmak, tenteneli bir biçimde.* Mi rê a tentenaneya ci, hemî ser

ra bî.

tentene *Teks. Nn.* Qenabçeyo werdî yo deşte yo ki peynîya xwu mojneno, çîyo ki qulqulîyo û zerre ra teberî mojneno. *Tr. Tentene.* Perdeyêndo tenteneyîn biherîni ki ti xwu rê zerre ra bişê teberî temaşe kerê.

tenteneyey *Nm.* Tenteneyîney, tentene bîyayeni, wesfê çîyandê tentenan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tenteneli olmak, ince ve dakik olmak.* Eger tenteneyeyda ci ra nêbîyayê, ey qethan qebûl nêkerdê.

tenteneyîn/i *Teks. N.* Qulqulî, şeffaf/i, nazik/i. Çîyo ki tenteneyê ci esto, tey tentene esto, pa yan jî ser o tentene esto, kes şeno zerre ra teberê ci bivîno. *Tr. Şeffaf, tenteneli.* Ma perdeyo tenteneyîno xaşêlin herîna.

tentiriz/i *N.* Mehşpak/i. Çî/keso ki; mehşê ci, rîyê ci, erdê ci, asayîşê ci, xebatê ci pak o, temîz o, delal o, tey eger çinî yo. Kes/çîyo ki; pakey di, ravey û xessas o. *Tr. Titiz. Temizlikte titiz davranan, hijyenik, hamarat.* Merdimêndo temîz û tentiriz o, ma karûgurwedê ci di, guman nêkenê.

tentirizey *Nm.* Tentiriz bîyayeni, pakey û rî û karûgurweyandê ci di, guman nêbîyayeni, nê wesfan xwu ser o çarnayeni. Pakey ser o xessas bîyayeni. *Tr. Titizlik, hijyen olmak, hamarat ve hijyenik sıfatlarına sahip olmak.* Cara kesî tentirizeyda ci ra guman nêkerdo. Temîz û tentiriz a.

tenya *H.* Wehîd, tek, sirf, ancax. Çinêbîyayena ê bînan, bê ê bînan, sirf bixwu, bêkesên bîyayeni. *Tr. Yalnız, başkasız, tek başına, sırf, ancak.* Kes do tenya, cayêndo dûrî nêşiro.

tenyabîyaye/ê *N.* Bêkes/i, wehîd/i. Kes/çîyo ki; kes ci het di çinî yo, tenya yo. *Tr. Yalnız, kimsesiz, tek, tek başına.* O merdimo tenyabîyaye, do nêşo xwu îdare kero. Çunkî kes tenya nêbeno.

tenyabîyayeni *f. M.* Tenîyabîyayîş. Wehîdey, wehîd/i bîyayeni. Kesî heti zewmbî kesên yan jî çîyên çinêbîyayeni, bêkesey, kesêndê kesî çinêbîyayeni. *Tr. Yalnızlık, kimsesiz olmak, yanında başka biri veya bir şey olmamak.* Tenya bîyayeni çetin a. Çunkî wesfêndê Ellahî yo, kes tenya nêşeno coyê xwu bikudêno.

tenyamende/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; tenya maneno, o yo cayên di tenya xwu rê roşeno û maneno. *Tr. Yalnız yaşayan/kalan.* O mêrdeko tenya mende do jî neya tepîya bi ma ya bimano. 2. *Psîk. Sos. N.* Merdim/çîyo ki bê dost û bê hembaz û bê merdim mendo. *Tr. Dostsuz, akrabasız, kimsesiz, arkadaşsız.* Ê tenyamendî, bi xwu ya kesên nêverda, pêro qehirnay.

tenya mendeni 1. *f. M.* Tenîyamendiş. Keyeyên di, cayên di, bê kesî, bê kesnakî nêbîyayeni, wehîdey. *Tr. Yalnızlık, yalnız kalmak, yalnız oturmak, tek kalmak.* tenya mendena mi vêşî nêramiti, kufletê mi ame mi heti. 2. *f. M.* Tenîyamendiş. Bê dost, bê merdim, bê hembaz û bê kes mendeni. *Tr. Yalnız kalmak, kimsesiz kalmak. Dostsuz, akrabasız, arkadaşsız kalmak.* tenya mendeni kesî ra ya. Çunkî kes bi xirabeyda xwu ya tenya maneno.

tenyaverdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tenya verdayo, wehîd verdayo; kes û merdim û hembaz û dostê ci, ci destî ra girotê. *Tr. Yalnız/tek bırakılan.* Merdimo tenyaverdaye, do tenya senîn bicoyo.

tenya verdayeni *f. M.* Tenyaverdayîş. Bê kes û bê dost û bê hembaz verdayeni, xwuserî verdayeni, heme çî û kesdê ci ra kerdeni. *Tr. Yalnız/tek bırakmak.* Şima ez na deşta sîya di, tenya verdaya.

tenyayey *Nm.* *tenya* bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tenyayan, ci ser o bîyayeni. Wehîdey, wehîd/i bîyayeni. Bê dost û bê merdim û bê hembaz û bê kes bîyayeni. Ci het di kesnakî yan jî çînakî çinêbîyayeni. *Tr. Yalnızlık.* Tenyayey çetin a.

tep *Zoo. Nn.* Maseyê mîyandê awandê şîrinan. *Tr. Tatlı su balıklarından sazan ve kaya balığı.* Ma xwu rê ro di, tepîy tepiştîy.

tepeligê serî *An. Nn.* Qapaxê serî, tam corê serî, qafê serî, qafekê serî. Cayê serî yê tewro corên o ki emeletî di, kes şeno werzano û biewnîyo mezgî ra. *Tr. Başta kafa kısmının tam tepesi, kafanın kapağı.* Tucarî, pawitê ki perey bêrê, çeka ci sexte vijîyê, eynî tepeligê sereyê ci eşt.

tepênaye/ê *N.* T'yê ci qalin waneyêno. Kes/çîyo ki; jewî bi vengdê tepi rep a, bi erd a kerdo dûz, bi erd a kerdo jew, erdo tepisnayo. *Tr. Tap rap diye ses çıkarmak suretiyle yerle bir edilen.* Boka şima ê merdimê tepênayî jî ma ser o peye kerê ha!

tepênayeni *f. M.* Tepênayîş. T'yê ci qalin waneyêno. Tepi tepi kerdeni, tepûrepi kerdeni, repi tepi kerdeni, tepi repi veteni. Erdî yan jî çîyêndê zêdê erdî, ca di dûz kerdeni, ci ra tepi repi veteni. Çîyên yan jî kesên bi erd a dûz kerdeni û ci ra vengê tepi repi veteni. *Tr. Herhangi bir şeyi veya mecazen ise bir kimseyi yerinde vurmak suretiyle düzleştirmek.* Xeyr o, şima yê çiçî aja di tepênenê?

tepêşîyaye/ê *N.* Derdestbîyaye/ê, destgîrbîyaye/ê, girêdeyaye/ê, bestîyaye/ê, beste/ê, destan

mîyan kewte/ê, lepaşîbîyaye/ê, hepsîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; lepaşî bîyo, kewto lepan mîyan, derdest bîyo, hepis bîyo. *Tr. Elegeçen, elegeçirilen, yakalanan, tutuklanan, hapsedilen.* Vanê merdimo tepêşîyaye newedera firar kerdo, pêroyê xwu ra tersenê. Çunkî verûpeyê ci nebellî yo.

tepêşîyayeni *f. M.* Tepêşîyayîş. Derdest bîyayeni, destan mîyan kewteni, dest kewteni, destan kewteni, lepan mîyan kewteni, hepis bîyayeni, lepaşî bîyayeni, lepaşîyayeni, bi destan a gêrîyayeni, tewqîf bîyayeni, gêrîyayeni, bestîyayeni. *Tr. Yakalanmak, tutuklanmak, elde edilmek, ele avuca sokulmak, hapsedilmek, derdest edilmek, tevkif edilmek.* Eger nêtepêşîyayê, ma do gereyê ci kerdayê, bidayê tepişteni.

tepiki *Nm. Bw.* Tapiki. Cinîyan xwu rê qandê veşnayeni dewarîya dima rêxi arêdayê, qandê tepikên (hergi fina kerdenda rêxîda dewarî) jewerî tepikên (hergi kotekên) dê a bîni ro.

tepikîy *Nb. Bw.* Tapikîy. Eger kes bêxulq û bêçare nêbo, ma kes cara qandê tepikan, tepikîy dano pê ro?

tepilma *Wş.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Tepilmey. Mêrdek şeşnan o. Kotî tepilmayêndo ci rê bes bikero!

tepilmey *Wş. Nb.* Jewika ci "tepilma" ya. Destikî, kulorîy. *Tr. Elde açılan ekmek, bazlama.* Tepilmey do ron bê ki, bibê tamweşîy. Bi destan a û destan ser o, bi tepi tep a virazênê. Cora vanê tepilmey.

tepirepey *Nm. Bw.* Tepi repi. Vengê tepi repeyda ci amey heta tîya.

tepi repi *Nm.* Repîni, tepîni, tepîney, tepûrepi, tepi repey. Vengê jewî ro dayeni, vengê çîyên ro dayeni. *Tr. Patır kütür, birini veya bir şeyi dövme sesi.* Ez winîyaya tepi repêna yena, ez vijîyaya teber ki hewt merdimê danê jewî ro. Zalimîy!

tepisîyaye/ê 1. *N.* Hewnaşîyaye/ê, hewnabîyaye/ê, şewateyo hewnaşîyaye/ê, vemirîyaye/ê. Adiro (çîyo zêdê adirî) ki hewna şîyo, hewna bîyo, vemirîyayo, adirê ci qedîneyayo. *Tr. Söndürülen, sönen. Ateşi veya yangını bitmiş olan.* Adirdê tepisîyayî ra metersi, o do gamekna şiro hewna. 2. *N.* Sergêrîyaye/ê, nimîyaye/ê, bincilbîyaye/ê, bindoşegbîyaye/ê. Çî/keso ki; yan bixwu yan jî nameyê ci, dosyaya ci, karûgurweyê ci nimîyayo, gêrîyayo, çiman ra kewto dûrî, pey di erzîyayo. *Tr. Üstü örtünen, saklanan, nazarlardan uzaklaştırılan, örtbas edilen, kapanan, sümen altı/döşek altı edilen.* Vanê îhaleyê min o tepisîyaye newedîla vijîyayo. Xebera şima ci ra esta?

tepisîyayeni 1. *f. M.* Tepisnayîş. Hewna kerdeni, şewatî vemirnayeni, adirî hewna kerdeni. *Tr. Söndürmek. Alevleri veya ateşi söndürmek.* Mi dawaya şima ya hodayê ya gîgirê tepisnê, şima qe mi rê berxwudar bi jî nêva. Ey adirê şima yo werdî tepisna, şima ci rê evdey kerdi. 2. *f. M.* Tepisîyayîş. Serê kesên yan jî çîyên gêrîyayeni, nimîyayeni, nimite/ê bîyayeni, serê ci giroteni, bincil kerdeni. *Tr. Örtmek, kapatmak, altta bırakmak, sümen altı/döşek altı etmek, saklamak.* Înan sirf ez mîyan nêdekewa, dosyaya mi tepisnê.

tepisnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki serê ci gêrîyayo, nimîyayo, kewto çîyên bin. *Tr. Örtünen, gizlenen, saklanan, döşek altı edilen.* Bi mi ki şima do, nêşê nameyê tepisnayî, newedera vejê. 2. *N.* Hewnaşîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî serê ci giroto û kerdo hewna, cora hewna şîyo. *Tr. Söndürülen. Ateşi söndürülen.* Adirê tepisnayî qeyd kerê, ma bizanê sebebê ci çiçî yo.

tepisnayeni 1. *f. M.* Tepisnayîş. Serê ci giroteni, nimiteni, bincil kerdeni. *Tr. Üstünü kapatmak, örtmek, gizlemek, saklamak, döşek altı etmek.* Mi a olayîya şima nika tepisnaya, labelê eger ki şima nêşê ci rê çareyên peyda kero, a do newedera bivijîyo. 2. *f. M.* Tepisnayîş. Hewna kerdeni, şewateyê ci hewna kerdeni, vemirnayeni. *Tr. Söndürmek.* Adir tepisnayeni, karê tepisnokan o.

tepisnok/i 1. *N.* Nimitok/i, girotok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên yan jî çîyêndê zêdê dosya, zêdê nameyî tepisneno, serê ci gîno, keno bincilî, keno bindoşeg, serê ci gîno û erzeno kulînan bin. *Tr. Örtbas edilen, üstü örtünen, gizlenen, saklanan, döşek altı/sümen altı edilen, kapanan, nazarlardan saklanan.* Dosyaya to tepisîyaya. Labelê ma yê nêşenê tepisnokê ci cakerê. 2. *N.* Vemirnok/i. Kes/çîyo ki; serê kesên yan jî çîyêndê zêdê adirî, zêdê şewatî keno hewna, serê ci gîno, nimneno û keno hewna. *Tr. Söndüren, itfaiyeci.* Tepisnokê ci yo nêzano aweri bigurwêno, o do kotî şewatî bitepisno?

tepisnokey 1. *Nm.* Nimitokey, girotokey. Karûgurwe û wesfê tepisnokan. Kes/çîyo ki; serê kesên, serê namedê ci, dosyaya ci, wesfêndê gîno, tepisneno, erzeno kulînan bin, erzeno cilan bin û bi no bababet a nimneno, çiman ver ra keno vinî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gizlemek, saklamak, örtmek, kapatmak. Gizleyen, sak-*

layan, örtbas eden, döşek altı/sümen altı eden olmak. Kesî cara tepisnokeyda ci ra qal nêkerd bî. Hema pêrini fêlbazeyda ci ra qal kerdê. 2. *Nm*. Vemirnokey. Karûgurwe û meslegê tepisnokan, vemirnokan. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê adirî, zêdê şewatî, zêdê kili yan jî zêdê nê çîyan vemirneno, keno hewna, tepisneno, adir û kil û şewateyê ci peysneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İtfaiye, itfaiyecilik, itfaiye işi, söndürmek, söndüren olmak*. Nasnameyê ci yê tepisnokey bibo jî, cayêndê ma yo veng çinî yo.

tepişte/ê *N*. Tepêşîyaye/ê. Derdestkerde/ê, lapaşîkerde/ê, beste/ê, girêdaye/ê, destan mîyan kerde/ê, destgîrkerde/ê, tewqîfbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tepêşîyayo, kewto destan mîyan, qeyd bîyo, bestîyayo. *Tr. Yakalanan, derdest edilen, tutuklanan, tutulan, bağlanan, tevkif edilen*. Cenîya tepiştê, kelepçe kerdê bî.

tepişteni 1. *f. M*. Tepiştiş. Xwu dest visteni, bi destan a tepişten û nêverdayeni, derdest kerdeni, beste kerdeni, besteni, destgîr kerdeni, lepaşî kerdeni, derdestey, destgîney, êsîr kerdeni, xwu destan mîyan kerdeni, tewqîf kerdeni. *Tr. Tutmak, yakalamak, hapsetmek, derdest etmek, tutuklamak, tevkif etmek*. Hukmatî tepişt, ey fina firar kerd. 2. *f. M*. Tepiştiş. Kîra kerdeni, kirê kerdeni, îcar kerdeni. Çîyên yan jî kesên qandê demeyên, qandê zemanên û şertandê bellîyan bi bedelên a giroteni, kîra kerdeni, îcar kerdeni. *Tr. Kiralamak, icar etmek*. Erd tepêşêno, ban tepêşêno, kayger û merdim tepêşêno, baxçe û awî û çîyo winasîn tepêşêno.

tepîla *H*. Newedera, newedîla, sere ra, finakî, pey di, vera pey, apey. Newedera eynî çî bîyayeni. Na vajeki, "tepîra"ra yena. *Tr. Tekrar, yeniden, bir daha, baştan, geriye doğru, gerisin geriye, arkaya doğru, bilahare, önünde sonunda, nihayet, erteleme, tehir*. Ame resa tîya ki kilîtê xwu kerdê xwu vîra, mêrdek tepîla şî. Cora berey kewt.

tepîlabîyaye/ê *N*. Newederabîyaye/ê, newedîlabîyaye/ê, sererabîyaye/ê, finakîbîyaye/ê, peydibîyaye/ê, vera pey bîyaye/ê, apeybîyaye/ê. Çî/keso ki; pişk newedera bîyo, dibare bîyo, tekrar bîyo, teze ra bîyo. *Tr. Tekrarlanan, yinelenen*. Kaşka ez jî biameyê, ê çîdê tepîlabîyayî heti.

tepîlabîyayeni *f. M*. Tepîlabîyayîş. Newedera bîyayeni, newedîla bîyayeni, sere ra bîyayeni, finakî bîyayeni, pey di bîyayeni, vera pey bîyayeni, apey bîyayeni, pey ser bîyayeni. Newedera eynî çî bîyayeni. *Tr. Tekrarlanmak, yinelenmek, tazelenmek*. Mi bizanayê do tepîla bibo, mi vatê fina ma veranê.

tepîlaeşte/ê 1. *N*. Newederaeşte/ê, newedîlaeşte/ê, finakîeşte/ê, peydieşte/ê, vera pey eşte/ê, apeyçekerde/ê. Çî/keso ki; vera pey erzîyayo, vera pey çebîyayo, apey çebîyayo. *Tr. Arkaya atılan/fırlatılan*. Textê to yo tepîlaeşte guna seredê şarî ro. Ellah aqil bido to! Ma kesî cara bêçimî çîyên tepîla eşto? 2. *N*. Texirnaye/ê, tepîraeşte/ê, tepîlakerde/ê, peydikerde/ê, vera pey eşte/ê, apeyeşte/ê. Karûgurweyo ki verdeyayo wextnakî, verdeyayo zemannakî. *Tr. Ertelenen, tehir edilen*. Mi to rê vat bî o çîyê şima yo tepîlaeşte, do rojên giraneyênda ecêbi şima serno! Labelê erdîşeka mi çinî ya, şima bi min o bawerî nêkerdi. 3. *N*. Tepîraeşte/ê, tepîraçekerde/ê, newederaçekerde/ê, newederaeşte/ê, finaeşte/ê, finaçebîyaye/ê. *Tr. Atılması yinelenen, fırlatılması tekrarlanan*. Esteyo tepîlaeşte tîkaney ser guna keynekeri sere ro.

tepîlaeşteni *f. M*. Tepîlaeştiş. Tepîra eşteni, tepîla çekerdeni, newedîra çekerdeni, newedera eşteni, newedîla eşteni, pey di eşteni, vera pey eşteni, apey eşteni. Kesên yan jî çîyên vera kiştda peynî eşteni, vera pey hulo kerdeni. *Tr. Geriye doğru atmak, arkaya atmak/fırlatmak*. Mi kerd tepîla birişo, fina mi va eybûar o, ê do nê semedî ra pêkewê. Cora mi tepîla nêrişt. 2. *f. M*. Tepîlaeştiş. Texirnayeni, tepîra eşteni, tepîla kerdeni, pey di kerdeni, vera pey eşteni, apey eşteni. *Tr. Ertelemek, tehir etmek*. Înan va nika bikerê, ma tepîla eşt. Ma fekherayên di bikerê. 3. *f. M*. Tepîlaeştiş. Tepîra eşteni, tepîra çekerdeni, newedera çekerdeni, newedera eşteni, fina eşteni, fina çekerdeni. *Tr. Atılmasını yinelemek, fırlatılmasını tekrarlamak*. Mi eşt bi ey, ey eşt bi mi, mi tepîla eşt bi ci.

tepîlakerde/ê 1. *N*. Tepîrakerde/ê, apeykerde/ê, vera pey kerde/ê, vera pey kutkerde/ê, vera pey rişte/ê. Çî/keso ki; vera peynî erzîyayo, vera pey çebîyayo, vera pey rişîyayo. *Tr. Geri atılan, geri itilen*. Çiçîyê şima yê tepîlakerdî, sereyê şima nêtewnayo ki, no jî nêtewno? 2. *N*. Texirnaye/ê, peydikerde/ê, vera pey rişte/ê. Çîyo (karûgurwe, kes) ki qandê bîyayîş yan jî kerdişdê wextnakîyêndê dimay pey di verdeyayo. *Tr. Ertelenen, tehir edilen*. Çîyê tepîlakerdî tim ez kerda gunakari. 3. *N*. Tepîrakerde/ê, newederakerde/ê, newedîlakerde/ê, newedîrakerde/ê, finakîkerde/ê, tezekerde/ê. Çî/keso ki; finên bîyo, qandê meramên yan jî mirazên finakî bîyo, finakî virazîyayo, finakî ameyo mey-

dan û zêdê nînan. *Tr. Tekrarlanan, yinelenen, tazelenen.* Lajekî va: Bîyayîşo tepîlakerde kesî rê tepîla weş nêro, dêmax kî o bîyayîş fina siftî jî weş nêbîyo.

tepîlakerdeni 1. *f. M.* Tepîlakerdiş. Tepî ra kerdeni, apey kerdeni, vera pey kerdeni, vera pey kut kerdeni, vera pey rişteni. Çîyên yan jî kesên giroten û vera peynî eşteni. *Tr. Geri atmak, geri fırlatmak.* Mi nêzana kesên peynî di esto. Mi senîn ki girot, mi tepîla eşt. Şî û guna ortedê seredê mêrdekdê qehrîyayî ro. 2. *f. M.* Tepîlakerdiş. Texirnayeni, pey di kerdeni, vera pey rişteni, qandê wextnakîyêndê dimay pey di verdayeni. *Tr. Ertelemek, tehir etmek.* Mi tepîla kerd ki, ma rojênda hera di, ci ser o xorîyane şikêr bê û bikerê. Wa ecele nêro. Çunkî mihîm o. 3. *f. M.* Tepîlakerdiş. Tepîra kerdeni, newedera kerdeni, newedîla kerdeni, newedîra kerdeni, finakî kerdeni, teze kerdeni. *Tr. Tekrarlamak, yinelemek, tazelemek.* Mi ê dîyayîşdê to ya dima tepîla kerd jî fina jî nêbî. Peynî ki nêbo, nêbeno. Bi zor a nêbeno.

tepîlayey *Nm.* Wesfê tepîlay bîyayeni. Tepîla bîyayeni, tepîla kerdeni, tepîra bîyayen û kerdeni, newedera kerden û bîyayeni, fina kerden û bîyayeni, pey di bîyayeni û kerdeni, texirnayeni yan jî texirîyayeni. *Tr. Yinelenmek, tekrarlanmak, tehir edilme, ertelenme, gerisin geriye olma.* Mi tepîlayeya ci, nêaşnawita.

tepîney *Nm. Bw.* Tepi repi. Eger tepîney ci ra nêameyê, mi nêşinawitê.

tepîni *Nm. Bw.* Tepûrepi. Tepînên amê mi goşî, ez vijîyaya eywani ki, a ya cili roşanena.

tepîya *H.* Dima, bado, behdo, peynî, vera peynî, apey, fina, finakî newedera, newedîla. *Tr. Sonra, ahiren, badehu, nihayetinde, gerisin geriye, geriye doğru, arkaya, arkaya doğru, yine, bir daha.* Ey têlefûndê min a tepîya, ci rê vat bî.

tepîyaaçarnaye/ê *N.* Peydigirote/ê, texirnaye/ê, peydiaçarnaye/ê, qebûl nêkerde/ê. *Tr. Reddedilen, ertelenen, tehir edilen, geri alınan.* O çîyo tepîyaaçarnaye, do fina şiro. Çunkî tepîya açarnayenda ci ra jî fek verdeyayo.

tepîya açarnayeni *f. M.* Tepîyaaçarnayîş. Qebûl nêkerdeni, pey di giroteni. *Tr. Reddetmek, geri almak, vazgeçnek.* Veyveri tepîya açarnayeni, çîyêndo weş nîyo.

tepîyabîyaye/ê 1. *N.* Dimabîyaye/ê, peydibîyaye/ê, peynî di bîyaye/ê, badobîyaye/ê, behdobîyaye/ê, dimîyobîyaye/ê, badê ci bîyaye/ê, tepîlabîyaye/ê, texirnaye. Kes/çîyo ki; kesnakî yan jî çînakî pey do, ci dima o, badê ci yo, peynîda ci do, ci dima yeno. *Tr. Sonra/arkada olan, sonradan meydana gelen, geride olan, geride takip eden, arkada olan, ertelenen.* Merdimo tepîyabîyaye, qehirîya nêame. 2. *N.* Newederabîyaye/ê, finabîyaye/ê, newedîlabîyaye/ê, tezebîyaye/ê, dibarebîyaye/ê, dicarebîyaye/ê. *Tr. Nükseden, sonradan tekrarlanan veya gerçekleşen, tazelenen, bir daha olan, yinelenen.* Mi finên vaş çîna, tepîya bî kiho.

tepîya bîyayeni 1. *f. M.* Tepîyabîyayîş. Dima bîyayeni, pey di bîyayeni, peynî di bîyayeni, texirnayeni, bado bîyayeni, behdo bîyayeni, dimîyo bîyayeni, badê ci bîyayeni, tepîla bîyayeni. *Tr. Sonra olan, sırası sonradan gelmek, geride olmak, arkada olmak, ertelemek.* Ez şima tepîya bîya, şima ez nêdîya. 2. *f. M.* Tepîyabîyayîş. Newedera bîyayeni, fina bîyayeni, newedîla bîyayeni, teze bîyayeni, dibar/e bîyayeni, dicar/e bîyayeni. *Tr. Nüksetmek, tazelenmek, yinelenmek.* Tepîya kiho bîyayena vaşî, qandê coyî lazima.

tepîyaeşte/ê *N.* Texirnaye/ê, peydikerde/ê, peydieşte/ê, peydiçekerde/ê. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Ê nanê tepîyaeştî sereyê ma tewna. Kaşka ma tepîya nêeştayê.

tepîya eşteni *f. M.* Tepîyaeştiş. Texirnayeni, pey di eşteni, pey di kerdeni, pey di çekerdeni, tepîya kerdeni. *Tr. Ertelemek, geriye çevirmek, sonraya bırakmak, ertelemek.* Keynera waştê tepîya eşteni, weş nîyo. Çunkî bi namûsî ya kay kerden hesibêno.

tepîyagirote/ê *N. Bw.* Tepîyaaçarnaye/ê. Çîdê tepîyagirotî ra, bi mi ki xeyrên nîno. Çunkî çimê jewî do ser o bimano.

tepîya giroteni *f. M.* Tepîyagirotiş. *Bw.* Tepîya açarnayeni. To do ki tepîya bigirotayê, to çirê herîna ki? Qafquleya to to rê mendi.

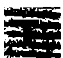
tepîyakerde/ê 1. *N.* Tepîlakerde/ê, peydirişte/ê, peydikerde/ê, apeykerde/ê, vera pey kerde/ê, kutê pey/nî kerde/ê. *Tr. Geriye itilen/iteklenen, arkaya doğru yollanan veya gönderilen.* Şar, şarê xwu aver keno, o tepîya keno. Şaro tepîyakerde, do senîn ravey şiro! 2. *N.* Texirnaye/ê, taloqkerde/ê, peydirişte/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni texirnayo, pey di kerdo, tepîya rişto, tepîla kerdo, qandê bîyayîşdê ci verdayo wextnakî. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Ez winîyaya ki ma do nêşê no hefte biqedînê, mi di rojîy tepîya kerd. Çunkî çîdê tepîyakerdî rê omidî akewna.

tepîya kerdeni 1. *f. M.* Tepîyakerdiş. Tepîla kerdeni, pey di rişteni, pey di kerdeni, apey

kerdeni, vera pey kerdeni, kutê pey/nî kerdeni. *Tr. Geriye itmek/iteklemek, arkaya doğru yollamak veya göndermek, art tarafa doğru ilerletmek veya itmek.* Şar, şarê xwu aver keno, o tepîya keno. 2. *f. M.* Tepîyakerdiş. Texirnayeni, taloq kerdeni, pey di riştene. Kesên yan jî qando ki dima yan jî wextnakî bibo, a ê kesî yan jî ê çî dima verdayeni, vera wextnakî kerdeni. *Tr. Ertelemek, tehir etmek.* Ez winîyaya ki ma do nêşê no hefte biqedînê, mi di rojîy tepîya kerd.

tepîyaşîyaye/ê 1. *N.* Peydişîyaye/ê, apeyşîyaye/ê, vera pey şîyaye/ê, peydişîyok/i, tepîyaşîyok/i. Kes/çîyo ki; şîyayîşê ci vera pey o, o yo vera pey şino, o yo şino cayo ki ameyo. *Tr. Geriye doğru giden, geri giden.* Şima bi ê merdimdê tepîyaşîyayî ya raştê pê nêameyê? 2. *N.* Camende/ê, peydimende/ê, apeyşîyaye/ê, vera pey şîyaye/ê, kemîyaye/ê, kemîkerde/ê, gidîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ray şîyayîş û coydê xwu di, debarî di, banderey di, ganselametey di o yo kemêneno, o yo vera pey şino, o yo beno xirab, o yo vera xirabey şino. *Tr. Gerileyen, azaltan, tutukluk yapan kötüye doğru giden.* Dezgeyo tepîyaşîyaye, do na menga tepîya, nêşo menganêyanê xebatkarandê xwu bido.

tepîya şîyayeni 1. *f. M.* Tepîyaşîyayîş. Pey di şîyayeni, apey şîyayeni, vera pey şîyayeni. Cayo kes ameyo fina vera ûja şîyayeni. *Tr. Geriye/ arkaya gitmek.* Mêrdekî, çîyêndê xwu kerd bî xwu vîra, fina tepîya şî ki ê çîyê xwu bîyaro. 2. *f. M.* Tepîyaşîyayîş. Apey şîyayeni, vera pey şîyayeni, vera vinî kerdişî şîyayeni, vera xirabey şîyayeni, kemênayeni, camendeni, gidî bîyayeni. Kişta ganselametey di, kişta sîyasetî di, kişta debarî û wenden û îlmî û zêdê nînan di vera pey şîyayeni, kemênayeni. *Tr. Gerilemek, azaltmak, kötüye gitmek.* Şaro tim aver şino, ma yê tepîya şinê.

tepîyaye/ê *N.* T'yê ci qalin waneyêno. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a, bi erd a û bi vengdê tepi rep a bîyo dûz, ci ra tepînî vijîyaya. *Tr. Herhangî bir yere, bir şeyi elle yapıştırıp düzlemeye çalışırken çıkarılan "tap tap!" sesi.* Şima yê hewana bi ê merdimdê xwu yê tepîyayî ya forsîy danê xwu?

tepîyayeni *f. M.* Tepîyayîş. T'yê ci qalin waneyêno. Tepi repi bîyayeni, repi tepi bîyayeni, tepîni ci ra vijîyayeni. Bi erd a dûz bîyayeni, labelê bîyayayîş di ci ra, vengê tepi repi vijîyayeni. *Tr. Bir şeyi bir yere yapıştırabilmek için elin içiyle çarparak "tap tap!" diye çıkarmak.* Ez tepîyaya tepîya, derdo ki şima verê tepîyayeni mi resayê!

tepûrepey *Nm.* Repi tepey, repi repi bîyayeni, terpîni, terpîney, terpîni bîyayeni, hawêr pirodayeni. Tepûrepi bîyayeni. *Tr. Pat küt sesinin gelmesi, patır kütür dövülme sesinin gelmesi.* Vengê tepûrepeyda ci, mi goşî nêame.

tepûrepi *Nm.* Tepi repi, terpîni, tepîni, repûtepi. Vengê pirodayen pêdimî. *Tr. Seri dövme sesi, pat küt, patır kütür.* Tepûrepa ci bî, dayê piro ki şîret bo, halbikî bi pirodayena şîret nêbeno.

teq *Nn.* Vengêndê kewteni, vengê teqayîşdê tifingi yan jî vengêndê pêrogunayeni. *Tr. Patlama sesi, düşme veya çarpma sesi, çarpışma sesi.* Va teq û guna piro, çareyê ci şikîya.

teqa 1. *Nm.* Keye di cayo ki teqneyayo û yan çîyên debîyayo de yan jî ci ra roşinayî peyda kerda. Teqeri jû fini zerre di cordê dêsî di akenê ki wezîfeyê ci bena roşinayî yan jî fina zerre di bi şikildê paja (pencera)yênda kor a akenê ki noqor wezîfeyê ci beno çîdebîyayîş. *Tr. Aydınlatmak için içeride genellikle duvarın üst taraflarında açılan bir çeşit pencere. Yine içeride ancak kör olarak yarı açılmış ve içine eşya konulan bir çeşit kör pencere.* Kê ma di, didi cor di, didi jî cêr di, têtewr çehar teqey estîy bî.[1] 2. *H.* Qandê şexsdê hîrêyê nerîdê jewekî rê û demdê hazirî di bîyayena teqayîşî rê vajêno. *Tr. Patladı.* Ez teqa ya, ti teqa yê, o teqa.

teqaakerde/ê *N.* Çîyo (ban, odeo) ki jewî yan jî tayêni tey teqa akerda, ci rê babetên pajayênda roşinayî yan jî çî dekerdişî akerda. *Tr. İçinde bir çeşit aydınlık menfezi veya içine eşya konulacak arkası kapalı pencere açılan mimari yapı.* Odeyo teqaakerde û teqa nêakerde roşinayî di jew nêbeno.

teqaakerdeni *f. M.* Teqaakerdiş. Banên, odeyên yan jî geçayên mîyan di, qandê roşinayî yan jî çî dekerdişî, qulênda zêdê çeharkenari akerdeni. *Tr. Aydınlanma yeri veya ev içinde odalarda içine eşya koymak için duvarda arka kısmı kör olan bir alan açmak.* Banviraştiş di, teqa akerdeni çiçî rê bena, eger nêabîyo se beno?

teqate/ê *N.* Teqaye/ê, teqnaye/ê. Çî/keso ki; bi tesîrdê kesên yan jî çîyên a yan tey qulên abîyaya yan jî hêrsan û qehran ra îspatey teqayyo, verişîyayo, qelişîyayo, tey qul (lan)i abîyaya. *Tr. Patlak, patlayan.* Cadê teqatî ra, awa herikêna.

teqateni *f. M.* Teqatiş. Teqayîş, teqayeni. Vengê teqayeni amîyayîş. *Tr. Patlama sesi, patlamak,*

1 Jû cayan di paja (pencera)n rê jî vanê teqa.

patlatmak. Vengê topda ci ame tîya jî. 2. *f. M.* Teqatiş. Încîraxî bîyayeni, hêrsan û qehran ra pêra abirîyayeni, kulbizikî bîyayeni, qehran û hêrsan ra îspatey merdeni. *Tr. Çatlamak, çatlatmak, kızgınlıktan ölecek olmak.* Merdimêndo bêîzan û totikval bo, îspatey kes vero teqeno.

teqawûd *Nm.* Emekdarey, emekdar/i bîyayeni, kedkarey, kedkar/i bîyayeni. *Tr. Emeklilik.* Mi rê ki hewna wextê teqawûddê ey nêameyo. Ez ba, ez ey teqawûd nêkena. Çunkî o hewna, do newe bibo fekîdar.

teqawûdbîyaye/ê *N.* Emekdar/i. O/çîyo ki teqawûd bîyo, xebat ra kewto û deha do westana xwu bigîro. *Tr. Emekli.* O merdimo teqawûdbîyaye, do neya tepîya xwu rê baxçîwaney bikero.

teqawûdbîyayeni *f. M.* Teqawûdbîyayîş. Emekdarey, emekdar bîyayeni. Hemberê ked û xebatên ra ewêzîya nê karî rê karûgurweyên ra bi menganeyên a abirîyayeni. *Tr. Emeklilik, emekli olmak.* Teqawûd bîyayeni rê, xebatêndo şên lazim o.

teqawûdey *Nm.* Emekdarey, emekdar bîyayeni. *Tr. Emeklilik.* Teqwûdeya ci, ci rê xeyrên nêardi. Çunkî senîn ki pereyê xwu yê emekdarey girotîy, şarî ci destî ra girotîy û remnay. Mêrdekî ci ra tamên nêdî.

teqawûdkerde/ê *N.* Emekdarkerde/ê. O/çîyo ki; emekdarey rê abirîyayo, abirokê emekdarey. *Tr. Emekliye ayrılan.* O merdimo teqawûdkerde, do neya tepîya xwu rê timûtim bigeyro. Na sûki to rê, a sûki mi rê. Tew! Gerrokê mi.

teqawûdkerdeni *f. M.* Teqawûdkerdiş. Emekdar kerdeni, xebatî ra abirîyayeni, xebatî verdayen û keda destê xwu giroteni. Xeylên ked û emeg û xîzmetêna tepîya bi menganêyên a na ked û emegî û xîzmetî û xebati verdayîş dayeni, emegdar kerdeni. *Tr. Emekli etmek, emekliye ayırmak.* Teqawûd kerdeni rê pereyêndo şên jî lazim o.

teqaye/ê 1. *N.* Teqîyaye/ê. Çî/keso ki; teqîni gunaya piro, bi destdê jewî yan jî tayên a teqayo, teqîni gunaya ci ro. Çî/keso ki; zêdê barûtî, zêdê topên a adir neyayo pa û ci ra vengêndo pêt ameyo. *Tr. Patlak, patlayan.* Tekero teqaye do pir bo. 2. *N.* Teqîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî kerdo eşkera, kerdo êlan, bêzeman û bêzemîn eşto orte. *Tr. İfşa edilen, beyan edilen, patlatılan, erken ve beklenmedik bir dönemde açıklanan.* Kes do nêşo, vernîya ê lejdê teqayî bigîro. 3. *N.* Teqîyaye/ê. Qehran vero zîrûzeber bîyaye yan bermî ra yan jî qehrî ra çatilme bîyaye. Çî/keso ki; çatilme bîyo, qehran ra xwu ya şîyo, *Tr. Üzüntüsünden çatlayan, patlayan, kahrolan.* Mi rê, a dora teqayê bîyarê, ez tamîr kera.

teqayeni 1. *f. M.* Teqayîş. Teqîni ser kewteni, ci ra vengê teqîni vijîyayeni. *Tr. Patlamak.* Mi vengê teqayenda ci nêaşnawit. Labelê vanê teqayo. 2. *Zv. f. M.* Teqayîş. Încîraxî bîyayeni, qehr û hêrsan ra îspatey deraxdê teqayîşî vinderdeni, lete bîyayeni, tey qul (lan)i abîyayeni, verişîyayeni, pêra abirîyayeni, çatilme bîyayeni. *Tr. Sinir krizleri geçirmek, patlamak, çatlamak.* Ez qehrandê ci ra teqaya û xema ey nîya.

teqez 1. *Nn.* Miheqeq, mutleqa, qetîyen, îlla kî, çîyo ki îlla kî do bibo. *Tr. Kesin, kesinlikle, muhakkak, mutlaka.* Teqez do şiro. Çunkî eger berey bimano, do kar ra bierzîyo.

teqezane *Nn.* Teqezkîyane, teqezkî. Miheqeq, zêdê teqezî ya, teqez senîn ki beno winî bîyayeni, tey guman nêbîyayeni, tey şufirê ca çinêbîyayeni. *Tr. Kesinlik olarak, katiyyen, katiyyet derecesinde.* Lajekî va ez do teqezane bikera. Ez jî deha nêzana.

teqezaney *Nm.* *şekil* û biçim û usûl û meş û mêl û mexel û rayşîyayîşdê xwu di bi teqezî mendeni, wesfê teqezey tey bîyayeni. *Tr. Kesinlik olmak, katiyyet derecesinde olmak.* Boka ti yê jî bi teqezaneyda ci ya bawerî kenê?

teqezey *Nm.* Miheqeq bîyayeni, bi şikildê qethîyey a, eger nêbo nêbeno, do mi miheqqeq bibo. *Tr. Olmazsa olmazlık, mutlakiyet, muhakkak, kesinlik, kesinlikle.* Boka ti xwu vîra nêkerê. Çunkî tede teqezey esta.

teqi reqey 1. *Nm.* Teqi reqi, teqi reqîni, teq û reqi kerdeni. *Tr. Takur tukur etmek.* Teqi reqa ci bî, kolî şiknayê. 2. *Nm.* Şîyayena îdaranê, bi îdare ya kar kerdeni, bi îdare ya şîyayeni, bi normalî ya berdewam kerdeni. *Tr. İdareli olarak, eh, iyi sayılan için söylenir.* A ma yê îdare kenê, teqi reqeya ma ya, ma yê kudênenê.

teqi reqi 1. *Nm.* Vengê teq û reqî, vengê çî kewtenî, vengê şekalandê textînan, vengê nalinan. *Tr. Takur tukur, paldır küldür.* Teqi reqa çakûçdê ci bî, a saetî qe nêzana se kerdê ki! 2. *Zv. Nm.* Ver dewameya coy, berdewameya heyatî, kudênayena coy, îdareyey, îdare kerdeni, tot kerdeni, qeratûyey. *Tr. Şöyle böyle, idareten, eh işte, tam iyi olmasa da Allah'a şükür anlamında bir söz.* Va: Ap Emer şima se kenê, wezîyet senîn o? Ap Emerî va: Teqi req a. Keremda Ellahî rê şukur.

teqiş *Nn.* Teq kerdeni, seran pêrodayeni, sere pêrodayeni ra teqîni veteni. *Tr. Tokuşma, kafa kafaya gelmek/değmek, kafaların tokuşması, kafa tokuşturmak.* Kelan û beranan teqiş kerdê.

Qeçekan qey dî bî, înan jî teqiş kerdê.

teqîni *Nm.* Teqnayeni, teqîney, teqînî, vengê teqayîşî. *Tr. Patlama sesi, silah sesi.* Teqîna tifingan bî, înan eştê pêjewbînî.

teqle *Nn. Bw.* Tîqlojiki. Teqleyêndo weş eşt.

teqlewat *Sn. Nn.* Haletîy, hacetîy, alet û edawat. *Tr. Alet edavat, el aletlerinin takımı.* Teqlewatê kemî bî. Cora nêşa tamîr kero.

teqley *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Tîqlojiki. Xeylekên teqley eştîy jî, ci çiman nêkewt.

teqleyeşteni *f. M.* Teqleyeştiş. *Bw.* Tîqlojikî dayeni. Hetta ki teqley nêeştîy, ma nêverada.

teqlîd *Er. Nn.* Asan, verva, hewa, hawa, zehr. Fêlo ki şar senîn keno, kes jî winî keno. *Tr. Taklit.* Teqlîdkar do teqlîd bikero.

teqlîdkar/i *N. Bw.* Asanger/i 4. Merdimêndo teqlîdkar bî. Cora ez qayîl bîya, bi ma ya bigurweyo.

teqlîdkarey *Nm. Bw.* Asangerey 3. Eger teqlîdkareyê ci jî çinêbîyayê, şima do fina bigurwênayê?

teqnaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî teqnayo, ci ra teqîni veta. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni, adir nayo pa û qurşûnê ci, mermîya ci, gulleyê ci, ci ra dayo eşteni. *Tr. Patlatılan, barutlu, kurşunlu, mermili ateşleme mekanizması.* Kam çi zano ki qurşûno teqnaye do fina biteqo ki? 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo eşkera, veto pîyase, êlan kerdo. *Tr. Patlatılan, ifşa edilen, açıklanan, ilan edilen.* Ê çîyê teqnayî, sereyê ma bol tewna. Fina wina bêdestûr çîyan meteqnê. 3. *N.* Qehr di verdaye, qehran ra sereyovete, bermî ra încîraxî kerde, bermî ra teqnaye, çatilmekerde, zêdê qerşûnên, zêdê mermîyên, zêdê barûtên adir panaye. *Tr. Kahredilen, kahrından patlatılmış, aşırı ağlamak suretiyle çatlatılan.* Şima do qenê o lajeko bermî ra teqnaye, amoş kerdayê.

teqnayeni 1. *f. M.* Teqnayîş. Çîyêndê zêdê mermîyên, zêdê qurşûnên, zêdê barûtên, zêdê tifingên, zêdê teqteqokên adir oanayeni, eşteni, ci ra teqîni veteni. *Tr. Patlatmak, ateşlemek. Tüfek vb. şeylerin patlatmak.* Mi do bi kuşat a biteqnayê, tew raştay teqê. Tayên mend bî ki, ez merdim bikişa. 2. *f. M.* Teqnayîş. Finên ra, bi şikildê ca di nêbîyayen a, bi şikildê bêwextey a êlan kerdeni, eşkera kerdeni, pîyase eşteni. *Tr. Patlatmak, ortaya atmak, ifşa etmek. Birden ve beklenmedik bir durumda beyan etmek.* Hettanî mi nêteqna, kesî nêzanayê. Mi teqna tepîya, qeyami qilayê. 3. *f. M.* Teqnayîş. Qehr kerdeni, qehran ra çatilme kerdeni, bermî ra çatilme kerdeni, încîraxî kerdeni, zêdê mermîyên, zêdê qirşûnên, zêdê tifingên, zêdê barûtên adir pa nayeni, ci ra teqîni veteni. *Tr. Çatlatmak, aşırı üzmekten çatlatmak.* Cinêkeri va: Mi o teqna, o yo jî qeçekanê mi teqneno. Erebîy vanê "men deqqe duqqa"

teqnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên teqneno, ci ra vengê teqîni vejeno. *Tr. Patlatan.* Çiçî teqayo? Eger camêrdên teqnayo, teqnokê ci kam o? 2. *N.* Êlankerdok/i, delalnok/i. Kes/çîyo ki; qisayên yan jî olayîyêndo mîyanikî eşkera kerdo, veto teber, eşto meydan. *Tr. Patlatan, ifşa eden, açıklayan.* Teqnokê na olayî kam o, çirê ma heta nika, na olayî nêzana? 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eger ki hêrsan ra, eger ki jî qehran ra teqneno, keno kulbizikî, keno încîraxî. *Tr. Çatlatan, kahreden.* Vanê filan kes teqa yo. Zanayîşo ki ez zana, eger cayên di teqayîş bibo, gereg ki teqnokê ci jî bibo.

teqnokey 1. *Nm.* Teqnok/i bîyayeni, wesfê teqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyêndê zêdê tifingeri, zêdê gullî, zêdê tabançeri teqneno, ci ra vengê teqîni vejeno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Patlatan olmak, patlatmak.* Teqnokeya ci çendi ki kemî bo, fina hendê debançerda to bena. 2. *Nm.* Teqnok/i bîyayeni, wesfê teqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên teqneno, qisayên yan jî olayîyên keno eşkera, vejeno teber, dano teber; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İfşa etmek, açıklamak, dışa vurmak.* Teqnokeya ci weşi nêbî. 3. *Nm.* Teqnok/i bîyayeni, wesfê teqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan hêrsan ra yan qehran ra yan jî çîyêndê winasînî ra keno încîraxî, keno kulbizikî, teqneno, verişneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çatlatmak, patlatmak, kahretmek.* Hem jî teqnokeyênda qehirnoki ci ser o esta.

teqok/i *Nm.* Çî/keso ki; kes nêwetano dest bi ci veyo, teqeno, pêra abirêno, ci ra vengê teqîni vijêno. *Tr. Patlaklık zaafi olan, dokunsan patlayacak olan.* Gulleyêndo teqok o, ez nêwetana dest ci veya.

teqokey *Nm.* Teqok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê teqokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; rew teqeno, rew înfilaq keno, rew adir kewno pa, rew vengê teqîni kewno ci ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Erken patlamak, patlama zaafi bulunmak.* Ez a teqayîşdê ci ra nê, teqokeyda ci ra tersena. Kes nêzano a do çiwext biteqo.

teqsîd *Er. Nn.* Wade. Deynan di hergi parçeyêndê dayîşî. Beşi bi beşi deynan dayeni yan jî muamele kerdeni. *Tr. Vade, taksit.* Mi nêşa pereyê ci pêşin bido, mi kerd teqsîdîy.

teqsîdbîyaye/ê *N.* Teqsîdkerde/ê. Kes/çîyo ki; qandê dayîşî û gengazey, ci rê par bi pari muamele virazîyayo, do par bi pari bideyo, do par bi par ci ra bikişîyo yan jî bifineyo. *Tr. Taksitlenen, takside bağlanan, taksitlerle işlemi görülecek olan.* Alvêro teqsîdbîyaye gereg ki çetin nêbo. Çunkî do par bi par bideyo.

teqsîdbîyayeni *f. M.* Teqsîdbîyayîş. Karûgurweyên û muameleyên di, par bi par yan jî beş bi beşi muamele virazîyayeni, deyn deyayeni, gami erzîyayeni. *Tr. Taksitlemek, takside bağlamak.* Kargehdê ma di, teqsîd bîyayeni çinêbî jî, mi deynekê ci, ci rê kerd teqsîdîy û teqsîdan di, gengazey nê ci vera. Ê deha ez ci rê se kera?

teqsîdkerdeni *f. M.* Teqsîdkerdiş. Muamele û dayîş û şîyayîş û wezîfedîyayena kesên yan jî çîyên par bi par dîyayeni, bi şikildê paran a ca ardeni. *Tr. Taksit yapmak, taksitlendirmek.* Mi do ci rê, da des teqsîdîy kerdayê û pêşindeyê ci jî nêgirotayê. Ê deha ez se kera, senîn bikera?

teqwa *Er. Nm.* Nezdî bîyayena Ellahî ya, qandê rîzadê Ellahî bi çîyan an emel kerden a. Qandê rîzadê Ellahî kar kerdeni, vateni, werişten û ronişteni, muamele kerdeni, şîyayen û ameyen a. *Tr. Takva.* Teqwaya ci ya maşallah ser ra şina.

teqwayîn/i *N.* Teqwadar/i, wahîrê/a teqwa. O/a ki teqwaya ci esta, wahîrê/a teqwer o/a. *Tr. Takvalı.* Merdimo teqwayîn do adinî di bedelê ci bigîro.

teqwayîney *Nm.* Teqwadarey, wahîrê/a teqweri bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni, Ellahî ra nezdî bîyayeni. *Tr. Takvalılık.* Teqwayîney di, merdim nadinî di jî vinî nêkeno; fina qezencdar o.

teqwîm 1. *Er. Ast. Nn.* Zemanî bi rojan a, bi mengan a, bi demserran a, bi seran a û tarîxî hesab kerdeni, mojnayeni û bi no şekila abirnayeni. *Tr. Takvim.* Teqwîmê ma, 13 rojîy Mîladî dima yeno.

Teqwîmo Celalî *Nn.* No teqwîm, hukimdarê Selçûqîyan Melîkşahî Nîzamulmulkî rê dayo viraşteni. Leqamê Melîkşahî Celal bîyo. Cora nê teqwîmî rê, no name deyayo bi ci. *Tr. Celalî Takvimi.* Teqwîmo Celalî, goreyê livdê tîjî virazîyayo.

teqwîmo hîcrî *Nn.* Teqwîmo ki bi dest pakerdenda Hîcretî ya wextê Hz. Emerî virazîyayo. *Tr. Hicret Olayını esas kabul eden takvim.* Ma rê Teqwîmo Hîcrî bolkî nimaz û îbadetî di gereg beno.

Teqwîmo Mîladî *Nn.* Teqwîmo ki goreyê hereketandê tîjî bîyo hazir û bi dinya amîyayenda Hz. Îsa ya dest keno pa. *Tr. Şemsi ve Hz. İsa'nın doğumunu esas alan bir çeşit güneş takvimi.* Badê Osmanîyan, Teqwîmê Mîladî kewt coydê ma.

Teqwîmo Qemerî *Nn.* Teqwîmê Aşmî. Teqwîm o ki goreyê ray şîyayenda aşmî virazîyayo. Ser ra Teqwîmdê Qamerî, 354 rojî ya. *Tr. Kameri takvim. Ay yılına göre hazırlanan takvim.* Teqwîmo Qemerî, bolkî nimaz û îbadetî di kesî rê lazim beno. Nê teqwîmî di, herûna mengan jî tim ca virnena. Mesela menga rojeyî hem yena amnan, hem yena zimistan, hem jî yena demserrandê bînan.

Teqwîmo Rûmî *Nn.* Teqwîmo ki dewrê Osmanîyan di qandê karandê malîyan virazîyayo. Teqwîmê ma no yo. Kurdîy, bi nê teqwîmî ya hesabê xwu vînenê. Teqwîmê Rûmî, 584 serrîy Teqwîmdê Mîladî ya tepîya dest kerdo pa. Qando ki Rûmî Mîladî açarnê Teqwîmdê Mîladî ser, kes do 584 serrîy vejo ki bivijîyo. Mesela herbê Çanakkaley, bi mîladî ya 1915 di bîyo. Eger kes ney açarno Rûmî ser, kes do 584î 1915 ra vejo. Wexta 1915 -584 = 1331. Eger tersê ney bo jî kes do 584î serno.

Teqwîmo Şemsî *Nn.* Teqwîmê tîjî. Teqwîmo ki goreyê ray şîyayenda tîjîyeri hesab bîyo. *Tr. Şemsi takvim.* Teqwîmo şemsî, ser ra ci 365 rojîy û 6 saetî yê.

teraş 1. *Teks. Nn.* Babetêndê qumaşî yo nermek o ki ser o pûrtîyekê nermek û terriskîyayey estê. Wexto ki kes destê xwu nano ser, destê kesî ser ra terrişêno. *Tr. Kadife kumaşı.* Verî bolini xwu rê teraş girotê. 2. *Nn. Kur.* Cikerdişê mûy û dirdeyan û pirûziney û cayandê girmitinan. *Tr. Tıraş.* Teraşê ê berberî weş o. Ez tim jî şina ey ser.

teraşbîyaye/ê *N.* Kurbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi çîyênda zêdê jilêt a, bi çîyênda zêdê makîner a yan jî bi çîyêndê zêdê nînandê birokî ya erdîş û mûyê xwu pak kerdê, cikerdê. *Tr. Tıraş olan.* Merdimo teraşbîyaye, do çirê midûrî ra tazîlîy bûro ki!

teraşbîyayeni *f. M.* Teraşbîyayîş. Kur bîyayeni. Bi jilêt a, bi makîna ya yan jî bi çîyêndo wina ya pak bîyayena mûyan û erdişeri. *Tr. Tıraş olmak.* Hetta ki teraş nêbo, rehat nêkeno. Cora hefte ra dîrê finîy, îlla kî do teraş bo.

teraşey *Teks. Nm.* Teraşî ra bîyayeni, teraşî ra

virazîyayeni. *Tr. Kadife, kadifeden olma.* Teraşeyda ci ra ez nêtewaya, ez vayeyda ci ra tewaya.

teraşîn/i *Teks. Nn.* Teraş ra virazîyayeni, teraş ra bîyayeni, qumaşdê teraşî ra virazîyayeni. *Tr. Kadife, kadife kumaşından olan.* Teraşîneyda ci ra mi tamên nêdî.

teraşîney *Teks. Nm.* Teraş bîyayeni, teraş ra viraşte bîyayeni. *Tr. Kadifelilik.* Teraşîneyda ci ra nê, qe wazenê wa birîsimineyda ci ra bo.

teraşkerde/ê *N.* Kurkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni mûyê ci yê nêwaştey, erdîşa ci yan jî zêdê nînan tayên mûyê ci birnayê, teraş kerdê, qesnayê, cikerdê. *Tr. Tıraş edilen.* Sereyo teraşkerde, berziko teraşkerde, binçengo teraşkerde.

teraşkerdeni *f. M.* Teraşkerdiş. Kur kerdeni. Bi jilêt a, bi makîner a yan jî bi çîyêndê zêdê nînan a, erdîş û zewmbî mûyan cikerdeni, kur kerdeni. *Tr. Tıraş etmek.* Ez a kena mûyanê rîdê filan heramî teraş kera.

terawîh *Er. N.* Terawî. Roje yê Remezanî di, badê nimazdê yasû ya tepîya nimazêndo vîst rekat o. *Tr. Teravih.* Ewro newê roje yo. ... kerden *Teo. f. N.* Terawîhkerdiş. Terawî kerden. Wezîfeyê nimazdê terawîhî ca arden. *Tr. Teravih namazı kılmak.* Roje di, nimazdê yasûy dima, nimazê terawîhî yeno. ... koç kerden *f. M.* Terawîhraştkerdiş. Koç kerdeni, nimazê terawîhî qedînayeni, rojeyî qedînayen û koç kerdeni. Nimazdê terawîhda dimayên di, bi duayênda xusûsî ya rojeyî rişteni. *Tr. Teravih namazının son gününde belli dua ve ilahilerle ramazanı uğurlamak.* Emşo, nimazdê terawîhî dima, ma do Camîya Kebîrî di, terawîh raşt/koç kerê. ... seqet kerden *f. M.* Menga Remezanî mîyan di, finên bo jî terawih terk kerden a. Hîris fin terawîhi ra, finên nimazê terawîhi nêkerdeni. *Tr. Bir defa da olsa, teravih namazını kaçırmak ya da terk etmeye, teravih namazını sakatlamak demektir.* Rîdê qezayî ra, mi terawîh seqet kerd.

terazî *Baz. Nn.* Şîn, şînik. Çîyo ki giraney mohjneno, kes pa giraneyan senceno. *Tr. Terazi.* Merdimo musluman, do heq dayeni di, terazîyê xwu weş eyar kero, do xeta, hîle xwurde nêkero.

terazîrodaye/ê *N.* Şînrodaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni dayo şîn ro, dayo terazî ro, bi çîyêndo hessas a peymito, fesilnayo, birnayo, cikerdo, ci rê qedrûqîmet û vayey daya. *Tr. Mizana/teraziye vurulan, ince ayar verdirilen.* Ez maldê terazîrodayî ra nêtersena. Wa terazî ro dê, çi zîyanê şima ki beno, ez ey dana.

terazî ro dayeni *f. M.* Terazîrodayîş, şîn ro dayeni, bi terazî ya seteni. Kesên yan jî çîyên terazî ser berdeni, bi terazî ya seteni, bi eyarêndo barî û nazîk û nazdar a seteni. *Tr. Mizan/teraziye vurmak, terazi ile tartmak, ince ayardan geçirmek.* Mêrdekê girdûgiranî xasekî va: Madamo ki winî yo, berê terazî ro dê. Eger zêdê mi nêvijîya, mi bierzê banan pey.

terazîyê dêsan *Nn. Mîm.* Xetpaw. Terazîyo ki pa raşteya dêsan peymenê. *Tr. Duvar terazisi.* Terazîyê ci yê dêsan çinêbî, dêsê ci çewt ame.

terbesi *Cog. Nm.* Darbesi, hewtrengi, mûndîya eyşfatma, mûndîya fatmaya nebîyan, keskûsorûzeri, mûndîya nebîyan, mûndîya azmînî. *Tr. Gökkuşağı.* Terbesi akewo ez do bin ra ravêra û xwu rê çîyên Ellahî ra biwaza. Xwezîya mi do bêro ca. Çunkî vanê: Kam ki terbesi bin ra bişo ravêro, xwezîyê ci yenê ca. (Labelê kes nêşeno bin ra ravêro.)

terbîye *Er. Nn.* Şîret, îzan, îsleh kerdeni, nerindeya ci, bi banderey a berdeni, îzano weş dayeni, bi nesîhetan an jewî rê rayênda rindi mojnayeni. *Tr. Terbiye.* Terbîyeyê ci rind o. Çunkî cado bellî ra ya.

terbîyebîyaye/ê *N.* Şîretîygirote/ê, îzanbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bandereyda şîretan ra ravêrdo, terbîye bîyo, terbîye giroto, banderîyayo. *Tr. Terbiyelenen.* Mi şima rê va, mi rê qeçêndê terbîyebîyayî bimojnê, şima girot mi rê qeçekêndo terbîye nêbîyaye mot.

terbîyebîyayeni *f. M.* Terbîyebîyayîş. Îzan dîyayeni, şîret bîyayeni, şîretîy giroteni, banderîyayeni, bi bander a terbîye giroteni. *Tr. Terbiye olmak, terbiye edilmek.* Qeço terbîyebîyaye, gereg ki wina xirab nêbo. Dêmax kî o qeç, terbîye nêbîyo.

terbîyedar/i *Sos. N.* Şîretgîn, bişîret. Terbîyebîyaye/ê, terbîyekerde/ê, terbîyeyîn/i, biterbîye/ê. O/çîyo ki; bîyo terbîye, terbîyeyê xwu giroto, bandereya terbîyey girota. O/çîyo ki şîretê xwu girotê. *Tr. Terbiyeli.* Kesêndo terbîyedar o, do şima nêkero gunakar.

terbîyedarey *Nm.* Terbîyedar/i bîyayeni, terbîye giroteni, wahîrê/a terbîyey bîyayeni, banderîyayeni, banderbîyaye/ê bîyayeni, bi banderîyayen a şîretîy giroteni, şîret û terbîye û îzanî ra ravêrîyayeni. *Tr. Terbiyelilik, terbiyeli olmak.* Şima yê nêşenê terbîyedareyda ci rê delîlên bimojnê.

terbîyekerde/ê *N.* Îzankerde/ê, şîretkerde/ê, bişîretkerde/ê, bandernaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî terbîgerên terbîye kerdo, îzan dayo bi ci, şîretîy dayê bi ci. *Tr. Terbiyelenen, eğitilen.* Qeço terbîyekerde, çi zano şiro mîzî verdo bi çinadê şarî yo! Dêmax kî o qeçek terbîye nêbîyo.

terbîyekerdeni *f. M.* Terbîyekerdiş. Îzan kerdeni, îzan bi ci dayeni, terbîye ra ravêrnayeni, şiretîy bi ci dayeni, şîret ra ravêrnayeni, bandernayeni, banderey ra ravêrnayeni. Kesên yan jî çîyên çîyan û fêlandê xiraban ra pak kerdeni, ci rê fêlê weşîy dayeni. *Tr. Terbiyelemek, terbiye etmek, terbiye vermek, eğitmek.* Her kes do qeçekanê xwu terbîye kero ki, qeçekîy pêro terbîye bê.

tercûman/i *Er. N.* Açarnok/i, tadok/i. Kes/çîyo ki; qisayên, vatenên, kitabên yan jî çîyêndê zêdê ziwanên tercûme keno, açarneno çînakî ser, tadano ziwannakî ser. *Tr. Tercüman, mütercim, çevirmen.* Qandê pê fehm kerdenda di merdimandê xerîban ci rê tercûmanên gereg bî. Labelê tercûmandê ci rê jî tercûmannakî gereg bî.

tercûmaney *Nm.* Açarnokey, tadokey. Tercûman/i bîyayeni, tercûme kerdeni, kar û wesfê açarnokan, ziwanên yan jî çîyêndê zêdê ziwanî ziwannakî ser açarnayeni. *Tr. Tercümanlık, mütercimlik, çevirmenlik.* Tercûmaneya ci weşi bî. Labelê ci rê tercûman lazim nêbî.

terde/ê *N.* Terite/ê. Çîyo (zv.) ki ser ra terîyayo, ser ra kenîyayo, bîyo rende, rende kerdo. *Tr. Yüzeyinden sıyırılan, üstten hafifçe kazınan, rendelenen.* Xeyaro terde, do selatî mîyan di weş biwerîyo.

terdeni *f. M.* Terdiş. Teriteni, çîyêndê tenekna barî û dimayênî çîdê deha qaling û esîlî ra bi dîqet a abirnayeni, ser ra qaş kerdeni, ser ra werdeni, ser ra kendeni, ser ra girmitanê ci berdeni. *Tr. Sıyırmak, üstten hafifçe kazımak, rendelemek.* Biteri. Çunkî terdeni rind a. Çîyan weş mojnena.

terd raqe *Nn.* Sohbet, qisey, qiseyê weşîy, pêvaje. *Tr. Sohbet, söyleşi.* Merdimêndo weş teraqe bî. Ma şan ra hettanî şefaqên teraqe kerd.

teref *Nn.* Pol, hêmi, devi, kişti, kinar, daşti, heti, ver, doşî. *Tr. Taraf, yan, kenar.* Terefdê mi ra, ti şirê deha rind beno. Labelê fina jî ti zanê.

terefane *Nn.* Polane, hêmane, devane, kiştane, daştane, hetane, verane, doşîyane. Zêdê terefan a, bi terefan mendeni, wesfê terefan ci ser o bîyayeni. *Tr. Taraf gibi, yan gibi, yan olmak, kenar gibi.* Ey terefane mi ra pers kerd, mi jî winî cewab da bi ci.

terefaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêl û mexeldê xwu di terefane/ê bîyayeni, wesfê terefan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tarafçasına olmak, taraf olurcasına.* Mi rê a terefaneya ci, tew robere nêameyê.

terefbîyaye/ê *N.* Kiştikarbîyaye/ê, hetkarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê bîyo teref, bîyo heta ci, bîyo kişta ci. *Tr. Taraf olan, yandaş olmuş olan.* Na daweri di, ez kesdê terefbîyayî ra lome nêkena.

terefbîyayeni *f. M.* Terefbîyayîş. Kişti bîyayeni, heti bîyayeni, heta jewî bîyayeni, paşgîr/i bîyayeni. Karûgurweyên di kesên yan jî çîyên rê kiştikar/i bîyayeni, hetkar/i bîyayeni, ci het di bîyayeni. *Tr. Yan/yandaş olmak, taraf/taraftar olmak.* Na dehkada şima di, ez terefê şima nêbîya jî, înan terefê şima hesibnaya.

terefdar/i *Sos. N.* Terefgîr/i, terefgîn/i, kiştikar/i. Kes/çîyo ki; kiştên ser o yo, terefên tepşeno, heta jewên o. *Tr. Taraftar, yandaş.* Qeçan ra hergi jewî vatê: Ez terefdarê filan taximî ya.

terefdarey *Nm.* Terfgîrey, terefgîney, hetbarey, kiştikarey, terefdar/i bîyayeni, wesfê terefdaran tey bîyayeni. Teref giroteni, kişta jewên bîyayeni, polêndê jewî giroteni. *Tr. Taraftarlık, tarafgirlik.* Terfdarey xirabi nîya, terefdarê xiraban bîyayeni xirab a.

terefey *Nm.* Teref/i bîyayeni, kiştey, kişt/i bîyayeni, hetey, het/i bîyayeni. Kişta jewî yan jî çîyên bîyayeni, terefdarey, terefdar/i bîyayeni. *Tr. Taraflık, yan olmak, yandaşlık.* Mi rê terefey nêbena. Gereg ki ez terefi nêba.

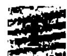
terefgîn/i *N. Bw.* Terefdar/i. Eger ti terefgînê ma bîyayê, ma do vinî kerdayê. Xeyrê Ellahî ki ti nêbîyê terefgînê ma.

terefgîney *Nm. Bw.* Terefdarey. Terefgîneya bişerefi, degme her kesî het di nêvîneyêna.

terefgîr/i *Sos. N. Bw.* Terefdar/i. Bi mi ki keso bêteref çinî yo. Ez jî terefgîrê ziwandê ma ya.

terefgîrey *Nm. Bw.* Terefdarey. Terefgîreya ay ha bîya, ha nêbîya. Çunkî geh yena, geh nîna. Derdo ki tim terefgîri bo.

tereki *Nk. Nm. Bw.* Tari 2. Tereki ra xeylên şamîy virazênê.

tereqe *Ss. Nn.* Eştena mermîyan a pêdim/pêser, çekerdena gullan a nebiroki. *Tr. Aralıksız/seri mermi atışı.* Bi şikildê tereqî ya eştê bi ci, ser o sist nêkerdê.

tereqi *Ss. Nm.* Tareti. Tifinga ki lûlîyê ci, jûy vêşêrî yê. *Tr. Çok namlulu silah, taret.* O bi tereq a bî, ez bi qirmer a bîya.

tereqnayeni *f. M.* Tereqnayîş. Pêya kuşat kerdeni, bi kuşat a pêya şamate kerdeni. *Tr. Gırgır şamata etmek, şaka yollu birbirine takılmak.* Ey va metereqnê, înan tim tereqna. Soyîn kewtîy pê.

tereqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên

a kuşat keno, qeşmerey keno, qelaşey keno, şemate keno. *Tr. Gırgır ve şamata ile birlikte şakalaşan.* Boka ti nêkewtê rataldê ê tereqnokî?

tereqnokey *Nm.* Tereqnok/i bîyayeni, wesfê tereqnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên a kuşatê qeşmerey keno, qelaşey keno, bi kuşatî ya pîya qerfîy keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Gırgır geçilmek, şamatası olmak.* Tereqnokeya ci, tim jî ci ser o ya. O bê tereqnokey nêşeno wext ravîyarno.

teres/i *N.* Bêhurmet/i, nebihurmet/i, bêşîret/i, nebişîret/i, bêar/i, bêşerm/i. O/çîyo ki; merdimî nêhesibneno. Keso xirabo bêexlaq. *Tr. Saygısız, utanmaz, köpeklik/itlik yapan.* Merdimêndo teres nêbo, helbet ki do girdandê xwu vero werzo pay.

teresane *Nn.* Tereskî, zêdê teresan a, bi teresan mendeni, wesfê teresan tey bîyayeni. Zêdê bêhurmetan a, zêdê nebişîretan, zêdê bêaran, zêdê bêşerman bîyayeni. *Tr. Saygısızlar gibi, hürmetsizler gibi, utanmazlar gibi, itler gibi, vefasızlar gibi, kötü kişiler gibi.* Ti yê nînan tim jî teresane kenê. Na teresaneya wina, kesî het di çinî ya.

teresaney *Nm.* Tereskîyey. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê teresan bîyayeni, wesfê teresan tey bîyayeni. *Tr. Teres, saygısız, kötü, vefasız, kaypak, utanmaz, sıkılmaz ve it gibi sıfatları taşımak.* Eger a teresaneya ci çinêbîyayê, beno ki ma het di, xwu rê ca bidîyayê.

teresey *Nm.* Teresîni, teresîney. Nebihurmetey, bêhurmetey, bêşîretey, nebişîretey, bêarey, bêar/i bîyayeni, tey ar û şerm çinêbîyayeni. Kutikey, kutik bîyayeni, zêdê kutikan bîyayeni. *Tr. Saygısızlık, utanmazlık, itlik, köpeklik, utanmaz ve sıkılmaz olmak.* Tereseya winasîni, hergi ca di nêvîneyena.

tereskî *H.* Ti nêşenê winî nînan tereskî bigurwênê.

terikî *Tıb. N.* Qelişîyayena postedê dest û ling û gandê kesî ya ki yan serdan ra yan jî wişkayîyeyda vayan ra yena. *Tr. Derilerde meydana gelen çatlaklıklar, deri çatlaklıkları.* Destê ci bîbî terikî, ey nêşayê çîyêna nayê.

terikîyaye/ê 1. *Tıb. N.* Terikîbîyaye/ê. Çî/keso ki; ser ra qelîşîy dekewtê de, tenikeya ser ra postê ci werzaneyayo, ser ra pêverdayo, hema ser ra çermedê ci di qelişîyayo. *Tr. Hafif olarak çatlayan veya çatlaklar giren deri ve yüzeyler.* Dest û erdo terikîyaye bêawey û wişkayî ra o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; terk bîyo, jewî yan jî tayêni terk kerdo. *Tr. Terkedilen.* Merdimo terikîyaye, do neya tepîya qîmetê pîya bîyayeni bizano.

terikîyayeni 1. *f. M.* Terikîyayîş. Terikî bîyayeni. Postê gandê kesî hema bi tenikey a qelîşîy peyda bîyayeni. *Tr. Çeşitli hava değişikliklerinden dolayı deri ve tende hafif çatlakların oluşması.* Terikîyayena lewan hemî çî ser ra ya. 2. *f. M.* Terk bîyayeni, tenya mendeni, terk kerdena ê bînana tepîya tenya mendeni. *Tr. Terkedilmek, terkedilmişlik, yalnız kalmak.* Hettanî ki ez jî nêterkîyaya, mi qedrûqîmetê pîya bîyayenî nêzanayê.

teriknaye/ê 1. *N.* Terikîkerde/ê. Çî/keso ki; jew bîyo sebebê teriknayenda ci, jew bîyo sebebdê qelîşnayenda postdê ci. *Tr. Çatlanan, çatlatılan, çatlaklar oluşturulan.* Mi terikna. Eger mi vay vero nêverdayê, do nêterikîyayê. Cora sebebê ê çîdê teriknayî ez a. 2. *N.* Çî/keso ki; terk bîyo, kişta jewî ra yan jî tayêni ra terikîyayo, tenya verdeyayo. *Tr. Terkedilen, terk ettirilen.* O merdimo teriknaye tavi bin di mehsûr mend.

teriknayeni 1. *f. M.* Teriknayîş. Terikî kerdeni. Sebebê qelişnayenda postdê ci bîyayeni, postê ci qelişnayeni. *Tr. Deride çatlaklar oluşturmak.* Mi to rê va ki, postê ci tayên germ ki ki wa nermek bo, hema to balê xwu rind nêda ci. Cora terikna. 2. *f. M.* Teriknayîş. Terk kerdeni, tenya verdayeni, ci heti ra şîyayeni. *Tr. Terketmek.* Eger ki to ez a roji nêteriknayê ewro ma do pîya bîyayê.

teriknok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; postan, çerman terikneno yan jî beno sebebdê teriknayenda ci. *Tr. Deriyi çatlatan.* Va teriknok o, postan terikneno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesî terk keno. *Tr. Terkeden.* Ez do nêşa bi ê teriknokî ya neya tepîya zê verî ba.

teriqîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; adirdê kemî ser o bîyo nîmpewte, bîyo wişk, bîyo ze text û herimîyayo. *Tr. Yarı veya kızgın ateşte yarı pişen, tam pişmeden kuruyan ve bozulan.* Nanê teriqîyayî ziwanê ma pêro lete kerd.

teriqîyayeni *f. M.* Teriqîyayîş. Adirdê kemî bin di, weş nêpeyşîyayena nîmpewte bîyayeni, bi no şekila wişk bîyayeni û herimîyayeni. *Tr. Yarım veya kızgın ateşte yarı pişmek, düzgün pişmeden kurumak, bozulmak.* Birayê mi! Ti teriqîyayeni kinarên di verdi, ez qijqijikdê tîjî vero teriqîyaya.

teriqnaye/ê *N.* Bi herimîyayîş a wişkbîyaye/ê. Çî/keso ki; nîmadirî vero bîyo nîmpeyşate, bi no şekila bîyo herîmîyaye. *Tr. Yarı veya kızgın ateşte yarı pişen, bu yüzden kuruyan ve bozulan.* Çermeyo teriqîyaye, deha rew rewî

nerm jî nêbeno.

teriqnayeni *f. M.* Teriqnayîş. Çîyan nîmadirî ser o yan jî adirdê şênî ser o, bêhemd peyşnayeni yan jî nîmpewte verdayeni. *Tr. Yarı veya aşırı ateşte eşyaları ya yarı pişmiş bırakmak, yada çok kızartarak kurumasına neden olmak.* Nano winasîn hem teriqêno, hem jî şeliqêno.

terînaye/ê *N.* Terite/ê, terde/ê. Çî/keso ki; tenekên ser ra kenîyayo, ser ra bi çîyêndo zêdê kardîyer a, zêdê zengenî ya qirtikên bo jî gêrîyayo. *Tr. Hafifçe kazılan, sıyırılan. Üzerinden bıçak veya çapa gibi bir aletle tıraş edilen.* Erdê ci yê terînayî ki hendayên fekî da, o kenîyaye çirê hendayên meywe nêdo?

terînayeni *f. M.* Terînayîş. Terênayeni, teriteni. Karê teritişî kerdeni. Kesên yan jî çîyên, ci ser ra tenekên û tenikane kendeni, teriteni. *Tr. Sıyırmak, hafifçe kazımak.* Kaşka mi hend jî biterînayê.

terînok/i *N.* Çî/keso ki; çîyan ser ra tereno, karê teritişî keno. *Tr. Üstten hafifçe kazıyan.* Terînok tereno, kendok keneno, aşanok aşaneno û werok jî weno.

terînokey *Nm.* Terînok/i bîyayeni, teriteni, karê teritokan kerdeni, tey wesfê teritokan bîyayeni, ser o wesfê teritişî bîyayeni. *Tr. Üstten hafifçe kazmak, kazıcılık.* Eger terînokeyda ci ya weşi ra nêbo, kes hendayên pere ci nêdano.

terîqet *Teo. Er. Nn.* Terîq. Rayê dînî yê ki; kesî rê dînî û ray şîyayena dînî akenê û kenê gengaz. *Tr. Tarikat.* Terîqetê Neqşîbendî di, lazim amê çehar çîy: Terkê dinyay, terkê uqbay, terkê estey û terkê terkî.

terîqger/i *Teo. N.* Kes/çîyo ki; bendeyê terîqetên o, bi terîqetên yan jî bi şêxên a bestîyayo. Kes/çîyo ki; bi şopda terîqetên yan jî şêxên a şino. *Tr. Tarikatçı.* Merdimo terîqger do bendeyê şêx û terîqetdê xwu bo ki, raya xwu vinî nêkero.

terîqgerey *Teo. Nm.* Terîqger/i bîyayeni, bi terîqetên yan jî bi şêxên a beste bîyayeni, raya terîqetên yan jî şêxên ra şîyayeni, şopa terîqetên yan jî şêxên tepişten û po şîyayeni. Karê ehlê terîqetî kerdeni. *Tr. Tarikatçılık.* No wext, wextê terîqetî nîyo, wextê heqîqetî yo. Cora kes do herûnda terîqgerey di, şopda heqîqetgeran ra şiro.

terîyaye/ê *N.* Pajîyaye, qaşîyaye. Çî/keso ki; ser ra qaş bîyo, ser ra werîyayo, ser ra bi çîyên a werdî bîyo. *Tr. Rendelenen. Bıçak, kazma vs. ile hafifçe üstten girintileri ve pürüzleri giderilen.* O çuweyo terîyaye, do bideyo wahîrdê ci ki omidîya ci nêbirîyo.

terîyayeni 1. *f. M.* Terîyayîş. Ser ra werîyayeni, qalik û qaşik û çîyê ci yo winasîn qaş bîyayeni, terbîye bîyayeni, şiretîy giroteni, ser ra bi çîyên a dûz bîyayeni, girmitê ci şîyayeni, dûz bîyayeni. *Tr. Rendelenmek, düzeltilmek, terbiye edilmek, hafif soyulmak.* Senîn ki terîya, hinî jî bî ze şit. 2. *f. M.* Terîyayîş. Hebekên kenîyayeni, postê gandê ci ser ra şîyayeni. *Tr. Tahriş olmak, hafifçe derisi üzerinden sıyrılmak.* Ez sawîyaya pira, postê gandê mi tenekên terîya.

terk *Er. Nn.* Abirîyayeni, ci ya bîyayeni, ci ra fek verdayeni, ci verdayeni, pê heti ra şîyayeni, pêra cibîyayeni. *Tr. Ayrılmak, ayrı düşmek, vazgeçmek.* Mêrdekî tim cinêkda xwu ra neheqey dîyê. Cora cinêki terk kerdi û rî da şî.

terkanterk *H.* Terk bi terk, terkanterkî. Hawêr terk bîyayeni yan jî terk kerdeni. *Tr. Terk eden edene, habire terketmek.* Aja bi terkanterk a bî veng.

terkanterkey *Nm.* Terkanterkî bîyayeni, terkanterk bîyayeni, hawêr terk bîyayeni, xwu ra xwu ra terk bîyayeni, xwu ra xwu ra terk kerdeni. Terk bi terk bîyayeni. *Tr. Habire terk edilme, terk eden edene olmak.* Ez terkanterkeyda ci rê ecêb menda.

terkbîyaye/ê *N.* Terikîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni terk kerdo, teriknayo, ca di verdayo ci hetra şîyo. *Tr. Metruk, terkedilen.* Ti bê, ti do se kerê? Merdimo terkbîyaye, do senîn newedera keyeyên virazo?

terkbîyayeni *f. M.* Terkbîyayîş. Terikîyayeni. Ca di verdeyayeni, bi zanayîş a ca di verdeyayeni, herûni di verdeyayeni. *Tr. Terkedilmek.* Terkbîyayen dana zerrîda kê ro.

terke *Zîr. Nn.* Dewar û çarwey. Dewar û çarweyê ki goştê ci werêno. (Terkey mîyan di heywanê gemi/kovî çinî yo.) *Tr. Eti yenilebilen büyük ve küçükbaş hayvan.* Manga, camûsi, ga, vîştira, naleki, golikîy, deve, parone û mî û bizîy pêro jî terke o. Labelê bergîri, estori û her terke nîyo.

terkeres/i *N.* Warîkarê/a terkeyî, warîkarê/a terkeyan. Kes/çîyo ki; terke warî keno, terke resneno, bi terkeyî ya debarê xwu keno. *Tr. Hayvan yetiştiricisi. Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiren/besleyen.* Terkeresêndo weş nîyo. Eger terkeresêndo weş bîyayê, terkeyê ci do ageyraye bîyayê.

terkeresey *Nm.* Warîkareya terkeyî, warîkareya terkeyan, warîkareya heywanandê keyîyê dewarî û çarweyan, terkeres/i bîyayeni. Karê terkeresan. Kes/çîyo ki; terke warî keno, terke resneno, debarê xwu bi terke ya keno; a o kes

yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği.* Ey hewna terkereseyda xwu di tamên nêdîyo. Çunkî herga ki terke warî kerdo, tim kewto bin.

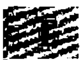
terke warîkerdeni *f. M.* Terkewarîkerdiş. Heywano ki warî beno û goştê ci werêno, a ê heywanan warî kerdeni. Ga û manga û naleki û bizinî û mêşinî û dewar warî kerdeni. *Tr. Hayvancılık yapmak, büyük ve küçükbaş hayvan yetiştirmek veya beslemek.* Bolê Dimilan terke warî keno, warîkarê terkî yo.

terkê terkî 1. *H. Nn.* Terkî terk, terkî terk kerdeni. Yanê terk nêkerdeni. Mabeyndê terk kerdişî û terk nêkerdişî di bîyayeni. *Tr. Terki terk, terketmeyi terketmek, yani terk etmemek, terketmekle terketmemek arasında olmak.* Ca bibo kes do terkê terkî kero. Yanê kes do terkî terk nêkero. 2. *Nn.* Terkî terk kerdeni, karûgurweyê terke warîkerdişî terk kerdeni. *Tr. Büyük veya küçükbaş hayvancılığı terketmek, bu işi bırakmak.* O yo nêşeno terkê terkî kero.

terkî terkkerdeni *H. f. M.* Terkî terkkerdiş. Terk nêkerdeni, terkî verdayeni, terkî ra fek verdayeni. *Tr. Terketmeyi terketmek, terketmemek.* Boka şima terkî jî terk kerê.

terkkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni terk kerdo, ci ra abirîyayo, verdayo, abirnayo, ci cayên di verdayo. *Tr. Terkedilen, bırakılan, ayrı bırakılan, ayrık hale getirilen, ayrılması verilen.* Şima do ê merdimdê terkkerdî heti fina nêşîyayê. Şima xatirê xwu vist.

terkkerdeni *f. M.* Terkkerdiş. Ci verdayeni, ci ra abirîyayeni, ci ra fek verdayeni, ci ra geyrî bîyayeni, ci ra cibîyayeni, ci ra ci ya bîyayeni, verdayen û şîyayeni. *Tr. Terketmek, bırakmak, ayrılmak.* Mi o terk kerdo, o yo mi terk nêkeno.

term *Nn. Bw.* Qerfi. Wa bi girdan a, qe termêndê to jî çinêbo.

terme *Zîr. Nn. Bw.* Çortan. *Tr. Yoğurtla yoğrulan topak haline getirilen çökelek, keş.* Termeyêndo weş viraşt bî, hergi finî xwu rê gûdên vetê û kerdê do.

termî *Cog. N.* Çîyo ki hîyey û nermey û tezeyeya ci ca da û weş a. *Tr. Yaşlılık derecesi iyi olan, tazelik, su ve nem oranı yüksek kalitede olan şeyler.* Erdêndo termî yo, kes şeno bikaro.

termîn *Nn.* Nîmseri, nîmê wextêndê bellî. *Tr. Dönem.* Termînê dibistanîyê peynî di ma do şirê kê apan.

termîy *Nb. Bw.* Qerfiy. Fina şêligi mîyan di, bi lajekî ya termîy meki. Çunkî lajek xwu di şikêno.

termîybîyaye/ê *N. Bw.* Qerfîybîyaye/ê. Merdimo termîybîyaye, do bi jewî ya termanê xwu bikero, no jî karêndo xirab o.

termîy bîyayeni *f. M.* Termîy bîyayîş. *Bw.* Qerfiy bîyayeni. Kes nêşeno vajo, mi rê termîy bîyayeni weş a. Termîy bîyayeni jî kesên rê termîy kerdeni jî pîs o.

termîykerde/ê *N. Bw.* Qerfîykerde/ê. Merdimo termîykerde eger xwu di nêşikîyo jî, kêfweş nêbeno.

termîy kerdeni *f. M.* Termîy kerdiş. *Bw.* Qerfiy kerdeni. Bi kesî ya termîy mekerê. Çunkî termîy kerdeni, bi kesên a delxa ravêrden a, ci şarî mîyan di ar kerden a.

termkar/i *N. Bw.* Qerfkar/i. Ellah zano ki ê merdimdê termkarî rê adinî di ca do çinêbo. Çunkî term kerdeni xwu rê kerda xusletên, bi hemin a termîy keno.

termkarey *Nm. Bw.* Qerfkarey. Termkareya ci do ne nadinî di, ne jî adinî di, ci rê cayê Ellahî verdo.

tern/i *Zîr. Nn.* Çîyo ki hewna wişk nêbîyo, tey nekme esto, tey awi esta. Çîyo ki hewna tezeyey ra, kuhoyîyey ra nêvijîyayo. *Tr. Yaş, ıslak, taze.* Vanê "tern û wişk pîya veşeno (pîlvatikên)"

terne *Zîr. Nn. Bw.* Terme û Çortan. Ternî ra doyêndo weş do bivijîyo.

terney *Zîr. Nm.* Wişk nêbîyayeni, çîyandê darîstanî di, hewna hî bîyayeni, hewna tam kuhoyîyey ra nêvijîyayeni, tey nekme û awi bîyayeni. *Tr. Ağaç ve ormanlıkla ilgili olarak ıslaklık, yaşlık.* Eger terneya ci nêbîyayê, nê kolîy hendayên giranîy nêbîyê.

ternin/i *N.* Çî/keso ki; hewna teze yo, tey awi yan jî nekmeyê awi esto. Çî/keso ki; hewna wişk nêbîyo. *Tr. Yaş, ıslak, taze.* Mi jî tayên vaş girot. Labelê hewna ternin bî.

ternine *Nn.* Ternane, ze tern, ze ki tern bo, ze ki hewna tey nekme û awikiney bibo. *Tr. Islakça, yaşça, yaş gibi, nemli gibi.* Ez winîya ternine o jî mi va çîyên nêbeno û mi herîna. Mevaji ki mi nêdîyo ha!

terniney *Nm.* Tern/i bîyayeni, ternin/i bîyayeni, hî bîyayeni, tey aw û nekme bîyayeni, wişk û zuwa nêbîyayeni. *Tr. Islak/yaş olma, tazelik, nemlilik.* Ternineya ci, ma kerdîy zirarî bin, qelîteyê ci nê.

ternûwişk 1. *Nn.* Çîyo ki yan terno yan jî wişk o. *Tr. Yaş ve kuru, yaş ve ıslak.* Bi mi ki kolîyê tern û wişkî do pêro pîya biveşê. 2. *Nn.* Hem tern hem jî wişk, tern û wişk pîya. *Tr. Yaş/ıslak ve kuru.* Şima o çîyo tern û wişk pêmîyan

di dekerd de? 3. *Nn.* Sûjdar û mehsûm, bisûj û bêsûj, têkilî û netêkilî, elaqedar û bêelaqe, gunakar û bêguna. Çî/keso ki; têkilîyê ci pa esto û çinî yo, sûjê ci esto û sûjê ci çinî yo, gunayê ci esto û gunayê ci çinî yo. *Tr. Suçlu ve suçsuz, günahı ve vebalı olan veya olmayan, ilgili ve ilgisiz, alakalı ve alakasız, hep beraber.* Zewti medê. Çunkî wexto ki bela û tofanîy bêrê, tern û wişkî pîya benê.

ternûwişkey 1. *Nm.* Tern û wişk/i bîyayeni, tey awi bîyayeni yan jî nêbîyayeni, hî bîyayen û hî nêbîyayeni. *Tr. Yaş ve kuruluk.* Ez do terney û wişkeyda ci nêwinîya. Pêrini dekera soberi mîyan. 2. *Nm.* Tern û wişk/i bîyayeni, hem tern hem jî wişk/i bîyayeni. *Tr. Yaş kuru ikisi de dahil olmak.* Boka şima tern û wişkeya ci ferq kerdi. 3. *Nm.* Tern û wişk/i bîyayeni, sûjdar û bêsûj/i bîyayeni, têkilî û netêkilî bîyayeni, pa bîyayen û pa nêbîyayeni, elaqedarê ci bîyayen û nêbîyayeni, gunakar û bêguna bîyayeni. *Tr. Suçlu ve suzçsuzluk, gunahkar veya günahsız olmak, ilgili veya ilgisiz olmak, alakalı olmak veya alakasız olmak.* Merdimo ki bişo tern û wişkeya ci jî bivîno, bi mi ki o şeno edaletî bîyaro ca. Filan merdimê xirabî nêwinîya tern û wişkeyda qeçekan, verêna da piro, kotekîy kerdîy.

teror *Frz. Nn.* Bi zor a, bi qewet a, bi neheqey a, bi derênik a, bi gonî ya, bi kişten a şik û fikrê xwu sersûn kerdeni, heqan bi rayda neheq a giroteni, şehitnayeni, xirab kerdeni, herimnayeni, herûnda viraşteni di xeripnayeni. *Tr. Terör.* Jû cayan di kes şeno terorî teqez abirno. Mesela cinî û qeç û kalûpîran kişteni, têtewr kişteni, komkişteni, sûjdaran û mehsûman pêra bi nêabirnayen a kişteni yan jî zirar dayeni teqez teror o, terorîstey a, terorîzm o. Çunkî no karo winasîn ne totikî yo, ne însanî yo, ne Îslamî yo.

terorîst/i *Frz. N.* Kes/çîyo ki; bi zor a, bi qewet a, bi zor û zodarey a, bi tersanayen a fikr û şikê xwu kesandê bînan ser o keno sersûn, keno hakîm. *Tr. Terörist.* Terorîst, do rojên terordê xwu bin di bimano.

terorîstey *Nm.* Terorîst/i bîyayeni, terorîzm, teror kerdeni, karê terorî kerdeni, wesf û karê terorîstan ser o bîyayeni. *Tr. Teröristlik, terörizm.* Bixwu terorîsteya xwu nêvîneno, ma rê vano terorîstîy.

terorîzm *Frz. Nn. Bw.* Terorîstey. Terorîzim do rojên pêrini rê zirar bido. Labelê kes nêzano heq û terorîzmî pêra abirno. Çunkî fini bena ki zalim û zordarîy heqên nêdanê, heqên bi rayênda raşt a nêgêrêno, kes caelmat maneno, ey bi zor a gîno.

terorkerdeni *f. M.* Terorkerdiş. Teror viraşteni, teror peyda kerdeni, bi zor a, bi qewetdê korî ya, bi tersanayen a merdim kişteni yan jî zirar ci dayeni. *Tr. Terör yapmak, terörizm etkinliğinde bulunmak, teröristlik.* Teror mekerê. Çunkî teror do bêro şima reso jî.

terp *N.* Vengê pirodayîşî, vengo ki pirodayeni ra yeno. *Tr. Küt, gümleme. Dövmeden/çarpmadan kaynaklanan ses.* Qe ci ra pers jî nêkerd. Va terp û da piro.

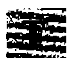
terpi *Nm.* Vengê pirodayîşî, vengo ki pirodayîşdê çîyandê piran ra vijêno. *Tr. Küt diye bir tok sesin çıkması.* Terpi terpa ci bî, ey dayê kê ro yan jî çiçî ro?

terpînî *Nm.* Terpîni, terpi terpi, terp û gurpi, repi tepi, repîni, repînî, repîney, terpîney, vengê pirodayîşî. *Tr. Küt diye vurma sesi, gümleme, küt diye tok bir dövme veya sesin gelmesi.* Gameka bîni fina terpînîya ci bî, dayê çîyên ro. Labelê însan bî yan çî, ez ey nêzana.

terral/i *N.* Tembelo heqîqî, tembelo ki heqeten tembel o. Tembelê qaştay jî estê. Mesela zêdê tembelandê Bexdadî ya. Qandê ferqdê terralî û terraldê Bexdadî *Bw.* Terralê Bexdadî. *Tr. Gerçek tembel.* Terraley fina jî çîyênda xirab a. Labelê nê winasînan rê kes do vajo bêlome bo.

terraley *Nm.* Terralîni, terralîney. Tembelo heqîqî bîyayeni, tembelo ki heqqeten tembel o, a o kes bîyayeni, tembelê qaştay jî estê. Mesela zêdê tembelandê Bexdadî bîyayeni. Qandê ferqdê terd ralî û terd raldê Bexdadî bîyayeni. *Bw.* Terd ralê Bexdadî. *Tr. Tembîhlliği sahiden olmak, gerçekten tembîhl olmak. Bağdat tarrarları gibi.* Terd raley fina jî çîyênda xirab a. Labelê nê winasînan rê, kes do vajo bêlome bo.

terralê/a Bexdadî *N.* Tembelo/a zexel/i. Terralo/a qaştay, terralo/a sexte/ê, terralo/a ki heqîqî nîyo/a, terralo/a ki xwu keno/a herûnda terralan. *Tr. Sahiden tembel olmayıp yalancıktan tembellik yapan, tembel rolü oynayan.* Terralê Bexdadî yo jî keno bi ma ya kar bikero.

terrêx/i *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; nêecibnayeni di kes ci rê qandê ar kerdeni vano. Kes/çîyo ki; qandê încîraxî kerdiş di, kes jewî rê vano. *Tr. Beğenilmeyen, kötülenen. Herhangi bir marifeti olmadığı halde zaman zaman zararı da dokunan şeylere veya kimselere verilen bir lakap/yakıştırma.* Ez bi ê terrêxî ya kay nêkena. Çunkî tim fêlbazey keno.

terrêxey *Zv. Nm.* Terrêx/i bîyayeni, rêxi bîyayeni,

zêdê terrêxi bîyayeni, zêdê rêxi bîyayeni, pîsey, pîs bîyayeni, keso ki mîdeyê kesî qelibneno, o kes bîyayeni. *Tr. Pislik olmak, adeta bir hayvan pisliği gibi olmak.* Ez nankoreyda ci rê vaja, ez terrêxeyda ci rê vaja, çiçî rê vaja, çiçî rê nêvaja.

terrêxi *Nm.* Wezîyetê kewtenda rêxerda heywanan. *Tr. Büyükbaş hayvanlarda tezeğin henüz düşerkenki hali.* Terrêxa dewaran, ci dima arêdê ki şima ci ra sergînîy virazê.

terrik *Nn.* Çuwe, çuweyo qalingo viraşte. *Tr. Sopa.* Mi bi terriknayê, fina gunayê mi pey ame.

terrikîyaye/ê *N.* Terriknaye/ê, çuwebîyaye/ê. O/çîyo ki; bîyo çuwey, bi çuwan a deyayo piro. *Tr. Sopalanan.* O merdimo terrikîyaye, fina nîno tîyanan.

terrikîyayeni *f. M.* Terrikîyayîş. Çuwe bîyayeni, bi çuwan a pirodeyeni, bi çuwan a kotekîy werdeni. *Tr. Sopalanmak.* Terrikîyayeni wa aja di bo, mêrdek ciniyan mîyan di, ciniyerda ci heti terrikna. Ma no wijdîyan o!

terriknayeni *f. M.* Terriknayîş. Çuwe bîyayeni, çuwey werdeni, bi çuwan an pirodeyeni. *Tr. Sopalanmak.* Ez do noqor ci biterrikna.

terris *Nn. Bw.* Terrîş. Boka terris mîyan kewo.

terrisîyaye/ê *N. Bw.* Terrişîyaye/ê. *Bw.* Terrişîyaye/ê. Asino terrisîyaye, şî guna seredê ê kesdê bênamûsî ro.

terrisîyayeni *f. M.* Terrisîyayîş. *Bw.* Terrişîyayeni. Tayên mend bî ki ê cadê terrîşokî ra biterrisîyo.

terriskîyaye/ê *N. Bw.* Terrîşîyaye/ê. Merdimo terriskîyaye, şî guna dehli mîyan ro.

terriskîyayeni *f. M.* Terriskîyayîş. *Bw.* Terrîşîyayeni. Eger vera cêr biterriskîyayê, pancsey metro cêr şîyê.

terrisknaye/ê *N. Bw.* Terrişnaye/ê. Ma çîdê terrisknayî di halên maneno ki, ti yê tersiknenê û rişenê mi rê?

terrisknayeni *f. M.* Terrisknayîş. *Bw.* Terrişnayeni. Terrisknayeni di, çi zirar est bî ki, şima nêterriskna?

terrisnaye/ê *N. Bw.* Terrişnaye/ê. Vanê zinardê terrisnayî bin di mendo.

terrisnayeni *f. M.* Terrisnayîş. *Bw.* Terrişnayeni. To ki noqra şa biterrisno, ez qe çîyên jî nêzana.

terrisnok/i *N. Bw.* Terrişnok/i. Terrisnokêndo çetin o. Ma kam şeno, bi ci ya baş kero ki?

terrisnokey *Nm. Bw.* Terrişnokey. Terrisnokeyda xwu di hend jî serkewte nîyo.

terrişîyaye/ê *N.* Terrişîyaye/ê, terriskîyaye/ê. Kes/çîyo ki; terrişîyayo, xîj bîyo, bi cayêndo terrişnok a linga ci, ci bin ra şeqitîyaya. *Tr. Kayan.* Lajeko terrişîyaye, do şiro nêweşxane. Çunkî linga xwu tewnaya.

terrişîyayeni *f. M.* Terrişîyayîş. Derisîyayeni, derîskîyayeni, deresîyayeni, derêsîyayeni, derêskîyayeni, terrisîyayeni, şeqitîyayeni, şemitîyayeni, çerexîyayeni, çerexî bîyayeni, zelqîyayeni, xîj bîyayeni, xîjonekî bîyayeni, terrîşokî bîyayeni. *Tr. Kaymak.* Mêrdekî senîn ki linga xwu nê sîyerda şeqitoki ser, winî jî sî ci bin ra terrisîyê û bixwu jî terrişîya û bî lerî, şî guna ray bin ro.

terrişnaye/ê *N.* Teresnaye/ê, terrisnaye/ê, terrîşnaye/ê, deresnaye/ê, teresknaye/ê, dereskîkerde/ê, şeqitnaye/ê, şemîtnaye/ê, xîjkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni şeqitnayo, cayêndo şemîtok di terrişnayo. *Tr. Kaygan bir zeminde kaydırılan.* Kes bizano vera cêran (serbijêran/serbicêran) di çîyo terrişnaye, do kesî rê wext qezenc kero û kes do pa rehat bikero, kes do heme çîyan jî biterrişno.

terrişnayeni *f. M.* Terrişnayîş. Teresnayeni, terrisnayeni, terrîşnayeni, deresnayeni, dereskonayeni, şeqitnayeni, şemitnayeni, xîj kerdeni, xîjonekî kerdeni, çerexnayeni, çerexî kerdeni, zelqnayeni. Çîyên yan jî kesên, cayêndo şemîtok di şeqitnayeni. *Tr. Kaydırmak.* Kaşka ma çîyo giran biterrişnayê. Bîlaheq û bîlasebeb ma xwu tewna.

terrişnok/i *N.* Terrîşnok/i, terîsnok/i, terrisnok/i, deresknok/i, şeqitnok/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyêndê şemîtokî cayên ra şeqitneno, terrîşneno, xîj keno. *Tr. Kaydıran.* Terrişnokê ci ez nîya, o yo.

terrişnokey *Nm.* Terrîşnokey, terrîşnok/i bîyayeni, tersinokey, terrisnok/i bîyayeni, deresknokey, deresknok/i bîyayeni, şeqitnokey, şeqitnok/i bîyayeni. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên terrişneno, xîj keno, şeqitneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kaydırmak, kaydırıcı olmak.* Terrişnokeya ci kesî tewnena.

terrîne *Wş. Nn. Bw.* Çortan. Şorbaya terrînedê ci bol weşi bî.

terrîş *Nn.* Terriş, terris, derîs, derîsik, derîk, terîsk, terîsik, terrîşik, şeqitîyayîş, şemît. Kokê vajekerda "terrîşîyayeni" *Tr. Kaymak manasına gelen* "terrîşîyayeni" *kelimesinin kökü.* Eger tey terrîş bibîyayê, o do biterrîşîyayê.

terrîşnaye/ê *N. Bw.* Terrişnaye/ê. Bol finîy, çîyê terrîşnayî zirar jî dayo kesî. Labelê bolini zirarê ci nêdîyo.

terrîşok/i *N.* Xîjonek/i, şemîtok/i, şeqitok/i, deriskok/i, çerexok/i, terîsok/i, derîsok/i,

rêske/ê. Cayo ki kes ser ra şeqitêno, kesî terrîşneno, kesî xîj keno, kesî bin di xîj beno, kes ser ra şemitêno. *Tr. Kaygan, kayılan.* Eger o ca terrîşok nêbîyayê, mi bin di nêşeqitîyayê.

terrîşokey *Nm.* Çerexokey, çerexok/i bîyayeni, dereskokey, dereskok/i bîyayeni, şemîtokey, şemîtok/i bîyayeni, şeqitokey, şeqitok/i bîyayeni, terrîşok/i bîyayeni, terîsokey, terîsok/i bîyayeni, derîsokey, derîsok/i bîyayeni, rêskeyey, rêske bîyayeni. Tey wesfê şeqitîyayeni bîyayeni. *Tr. Kayganlık.* Eger wesfêndê ci yê terrîşokey bibîyayê, qey ma jew do ser ra biterrîşîyayê.

terrîşokîbîyaye/ê *N.* Deresokîbîyaye/ê, dereskokîbîyaye/ê, şeqitokîbîyaye/ê, şemitokîbîyaye/ê, çerexokîbîyaye/ê, terrişîyaye/ê, terrîşîyaye/ê, şeqitîyaye/ê, şemitîyaye/ê, çerexîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çerexîyayo, şemitîyayo, şeqitîyayo, kewto hal û wezîyetdê terrîşokîyey. *Tr. Kayan, kayganlığın azizliğine uğrayan.* Dest bierzê ê merdimdê terrîşokî bîyayî ki o jî bizano dest bierzo terrîşokî bîyayan.

terrîşokî bîyayeni *f. M.* Terrîşokîbîyayîş. Çerexokî bîyayeni, terîsokî bîyayeni, dereskokî bîyayeni, şemîtokî bîyayeni, şeqitokî bîyayeni, şeqitîyayeni, şemitîyayeni, terrîşîyayeni, haldê terrîşîyayenî ro gunayeni, terrîşîyayenî ci berdeni, terrîşîyayeni cirodayeni. *Tr. Kaymak, kayganlığın azizliğine uğramak.* Eger ez terrîşokî nêbîyayê, ez do vernekên bivijîyayê.

terrîşokî *Ç.* Çerexokî, dereskokî, şemîtokî, şeqitokî, derîsokî, wezîyetê terrîşîyayeni, halê terrîşîyayeni, terrîşîyayeni. *Tr. Kayganlık, kayganlığın azizliğine uğramak, kayma.* Ez terrîşokî bîya, ez bîya terrîşokî, terrîşokî da mi ro.

ters 1. *Psîk. Nn.* Xewf, xof, aswas, pixik, qurf. Çîyo ki kes ci ra terseno. *Kur. Tirs. Tr. Korku.* Esas tersê mi tey çinêbî, mi va wa fina jî mezbût bo. 2. *Nn.* Zid, xîlaf, neraşt, qeld. Çîyo ki eger ci ra vernî mûrad a, peynîya ci; eger ci ra peynî bîya mûradi jî vernî. Eger se vato, ziddê ci. *Tr. Ters, zıt, karşıt.* Tersê peynî vernî yo, tersê çewtî raşt o, tersê serî bin o ûzn. 3. *Nn.* Açarîyayeni, dor bîyayeni, ageyrayeni. *Tr. Dönmek, ters yola girmek, dönüş almak.* Pîyê mi wexto ki citi kerdê, seranîda xeti di, gayan rê vatê: Ters! Ters!

tersagêrîyaye/ê *N.* Tersagirote/ê, tersgirote/ê, tersgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a tersê ci ageyrayo, tersê ci, ci ser ra gêrîyayo, tersê ci doş bîyo. *Tr. Korkusu giderilen.* Merdimo ters agêrîyaye û (ters) nêagêrîyaye do kotî jew bo!

ters agêrîyayeni *f. M.* Tersagêrîyayîş. Tersê ci, ci ser ra gêrîyayeni, tersê ci şîyayeni. Wexto ki, kesên terseno, keso wende, ci vero Qur'an waneno, wendok finê ra Qur'anî dano pê ro. No vengo ki Qur'anî ra vijêno, vanê tersî agîno. Bê nê usûlî, bi telqîn a, bi vatiş a, bi bandernayîş a jî ters agêrêno. *Tr. Korkunun giderilmesi.* Ma berd ki tersê ci agîro, Qur'an çinêbî. Mi ci rê va tepîya, tersê ci agêrîya.

ters agiroteni *Psîk. f. M.* Tersagirotiş. Ters giroteni. Tersê ci giroteni, tersê ci ser ra giroteni, ser ra ters werzanayeni. Ters, xoftawî ser ra yan bi wendiş û finê ra pêrodayîşdê Qur'andê Kerîmî ya agêrêno yan jî bi vatiş û telqîndê însan an a agêrêno. *Tr. Korku gidermek.* Keyneki tim ciniqîyayê. Qey tersê bî. Mi berdi tersê ci agirot û mi ardi.

tersanaye/ê *N.* Tersnaye/ê, ters cidaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî, çîyên yan jî tayêni ci tersanayo, xewf visto ci pîze, sebebê pey di gami eştişdê ci bîyo. *Tr. Korkutulan, ürktürülen.* Şima gereg texmînê halê heyatdê merdimdê tersanayî bikerdayê ki hewna ki bitersanayê.

tersanayeni *f. M.* Tersnayîş. Tersnayeni, ters ci kerdeni, ters cidayeni. şekil û bîçimo ki kes terseno, ê halî mîyan kerdeni. hîso ki kesên pey di gami erzeno, pey di ancêno, xof kewno ci pîze, a kesên yan jî çîyên nê halî mîyan visteni. *Tr. Korkutmak, ürkütmek.* Mi va ez ci bitersana, nêtersa, tew ser o ez tersaya.

tersanok/i *Psîk. N.* Tersinok/i, tersonek/i, tewtewok/i, fisonek/i, fisek/i, bêdest/i, bizdil/i, bizdik/i. O/çîyo ki bol terseno, xof bîyo wesfê ci, bi tersayen a nasîyayo. *Tr. Korkak, ödlek.* Lajekî va, ez bi ê lajekdê tersanokî ya cayên nêşina.

tersanokey *Nm.* Tersinokey, tersonekey, tewtewokey, bêdestey, fisonekey, fisekey. Ters, wesfê ci bîyayeni. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo ravey bîyo ters; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Korkaklık, ödleklik.* Tersanokey merdimî di bibo, bi mi ki o merdim nêşeno xîzmet bikero.

tersanters 1. *Nn.* Xewfanxew, xofanxof. Tersî mîyan di bîyayeni, bi ters a, tim ters tey bîyayeni. *Tr. Korkuyla, korku dolu, altı ve üstü korku olma.* Tersanters rema şî. 2. *Nn.* Bi temamey a ters yan jî zidd bîyayeni. *Tr. Taban tabana ters olmak, terslik.* Mi kerd ki raştanraşt birişo, o tersanters şî.

tersantersey 1. *Nm.* Xewfanxew bîyayeni, xofanxof bîyayeni. Tersî mîyan di bîyayeni, bi ters a bîyayeni, tim ters tey bîyayeni. *Tr. Korkuyla olmak, korku dolu olmak, altı ve üstü korku*

olmak. Mi tersanterseyda ci ra çîyên fehm nêkerd. Çirê winî tersa? 2. *Nm*. Tersanters bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tersantersan tey bîyayeni, têtewr ters bîyayeni. *Tr. Taban tabana zıt/ters olmak, tamamıyla ters/zıt olmak*. Hewna aqilê min o, tersanterseyda ci ser nêşino!

tersey 1. *Nm*. Xewfey, xofey, ters bîyayeni, xewf bîyayeni, xof bîyayeni. *Tr. Korkunun olması, korku olması*. Tabî ki tey beno ki tersey bibo. 2. *Nm*. Ters bîyayeni, zid bîyayeni, raşt nêbîyayeni, ze ki kes vano nêbîyayeni, ziddê waştişdê kesî bîyayeni. *Tr. Zıtlık, terslik*. Tersey sereyê ey werdo. Çunkî hergi gami di ters ameyo.

tersê Ellahî *Nn*. Xewfê Ellahî, xofê Ellahî. Terso ki kesî rê Ellahî ra yeno, terso ki ezabdê Ellahî ra yeno. *Tr. Allah korkusu*. Eger tey tersê Ellahî çinêbo, kes bi ey a nêşeno baş bikero.

tersê şewi *Nn*. Tersê bişewi, xofê şewi, xewfê şewi, tersê tarî, tersê tarîyey. Terso ki kes bişew gîno xwu pîze. *Tr. Gece korkusu, karanlık korkusu*. Mêrdekî ser o tersê şewi esto. Mimkun nîyo ki bişew tenya şiro dewên.

terspîzekerde/ê *N*. Tersanaye/ê, çimtersanaye/ê, xof/xewf pîzekerde/ê, xof/xewf pîzeviste/ê, xof/xewf zerrîviste/ê, xof/xewf zerrîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî, çîyên yan jî tayêni ters kerdo ci pîze, tersanayo, tekilmeyê tersî dayê piro. *Tr. Korkutulan, içine korku salınan*. Ez bixwu lajekdê terspîzekerdî ra çîyên nêposena.

ters pîzekerdeni *f. M*. Terspîzekerdiş. Xof/xewf pîze kerdeni, xof/xewf pîze visteni, xof/xewf zerrî visteni, xof/xewf zerrî kerdeni, zewf/xof pîze kerdeni, ters cidayeni, çimê ci tersanayeni, tekilmeyê tersîy cidayeni. *Tr. Korkutmak, içine korku salmak*. Ma şîy ters kerd ci pîze û ma amey.

tersşîyaye/ê *N*. Çî/keso ki; ters şîyo, raşt nêşîyo, çewt şîyo, zêdê kesî nêşîyo, xirab şîyo. *Tr. Ters/zıt giden*. Karê ma yê tersşîyayî emserr ma tewnayê.

tersşîyayeni *f. M*. Tersşîyayîş. Zid şîyayeni, muhalefet kerdeni, qarşî vijîyayeni, tersê kesên yan jî çîyên kerdeni, muameleyo ters kerdeni, muameleyên di ters şîyayeni. *Tr. Tersleşmek, zıt gitmek, karşı çıkmak, muhalefet etmek*. Tî tim jî tersê mi şinê. To cara zê mi nêkerdo.

tersşîyok/i *N*. Tersşîyaye/ê, zidşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tersê kesên yan jî çîyên şino, kesên rê muhalefet keno. *Tr. Muhalif, karşıt, ters giden, tersleşen*. Merdimo tersşîyok çi zano ma het di bo? Xwura ma ey xwu het di nêwazenê.

tersşîyokey *Nm*. Tersşîyok/i bîyayeni, ters şîyayeni, karê ters şîyayan kerdeni, muhalîf bîyayeni, muhalîfey, ters şîyaye bîyayeni, zid şîyayeni, wezîfeyê ters şîyayan kerdeni, ca ardeni. *Tr. Tersleşmek, zıtlaşmak, muhaliflik, muhalefet etmek*. Ez a tersşîyokeyda ci rê çîyên nêvana, ez a vana senîn ters şîyo?

terş *Zoo. Nn*. Heywano ki keyan di warî beno. *Tr. Evcil hayvanlar*. Terşê ma, ewro veyşan mendo, ma nêşa ci rê alaf bido.

tertele *Nn*. Komkişteni, qir kerdeni, têtewr kişteni, seranser kişteni, qetlîam. Însanan ne qeç ne qûl, ne cinî ne camêrd, ne sûjdar ne bêsûj, ne gunakar ne biguna, bi şikildê nêabirnayîşî ya kişteni. *Tr. Katliam, soykırım*. Seddamî, Helebçe di tertele viraşt.

tertelekerde/ê *N*. Tertelebîyaye/ê, qirkerde/ê, komkişîyaye/ê, têtewrkişîyaye/ê, têtewrkişîyayey, seranserkişîyaye/ê, seranserkişîyayey, kokvîyarde/ê, kokvîyardeyey. Çî/keso ki; tertele dîyo, tertele bîyo, seranser kişîyayo, ci rê qetlîam bîyo, kokê ci vîyarneyayo. *Tr. Katliam yapılan(lar), soykırıma tabi tutulan(lar.)* Ê do senîn gunadê ê şardê tertelekerdî ra bireyê ki?

tertelekerdeni *f. M*. Tertelekerdiş. Komkişteni, têtewr kişteni, seranser kişteni, kok vîyardeni, bi şikildê nêabirnayîşî ya kişteni. *Tr. Katliam yapmak, soykırım yapmak*. Dûrikdê xwu di, qewmên, qewmda bînirê tertele kerdo; qismên qewmi jî qismnakî qewmi ra tertele dîyo.

tertîb 1. *Er. Nn*. Dûzan, rêz, bîçim, şekîl. Bi usûlên a, bi dûzanên a, bi dezgeyêndo weş a çîyên kerdeni. *Tr. Tertip, düzen, şekil, biçim, nizam, intizam*. Tertîbê dêsî weşdê ci şî, bînayê xwu jî da bi ci. 2. *Nn*. O keso ki; bi kesî ya eskerey di, eynî zeman û eynî ca di eskerey keno. *Tr. Tertip*. No hembazê mi, eskerey di tertîbê mi bî.

tertîbane *Nn*. Tertîbkî. Bi tertîb a, bi dûzanên a, bi usûlên a, tey tertîb û dûzan û usûlêndo bellî bîyayeni. *Tr. Tertipli, tertiple, nizami, belirli bir düzen veya sistemle*. Boka şima winî tertîbane ronê ki pê nêşaneyo.

tertîbaney *Nm*. Tertîbkîyey, şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û mexeldê xwu di, bi tertîbên a, bi dûzanên a, bi usûlên a bîyayeni. *Tr. Belirli bir düzenle, tertiple, kaide ile, sistemle olmak*. Kesî nêşayo vajo, tey tertîbaney çinêbî.

tertîbbîyaye/ê *N*. Dûzanbîyaye/ê, dûzandeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tertîbên dayo bi ci, bi dûzanên a kerdo, tey rayênda bellî esta. *Tr. Tertibe giren, disiplinize edilen*. Ez kardê tertîbbîyayî ra nêtersena. Labelê kardê tertîb nêbîyayî ra tersena.

tertîbbîyayeni *f. M.* Tertîbbîyayîş. Dûzan bîyayeni, dûzan cideyayeni, bi tertîbên a bîyayeni, tey ray û meşêndo bellî bîyayeni. *Tr. Tertip olmak, düzen olmak, belirli bir yol ve yöntemle olmak, disiplin olmak.* Eger tey tertîb bibîyayê, wina tey bêtotikey nêvijîyayê.

tertîbdaye/ê *N.* Dûzandaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni tertîb dayo bi ci, dûzan dayo bi ci, ci rê qaydey û ray ronayê. *Tr. Tertibe/düzene koyulan, disiplinize edilen.* Karê min ê tertîbdayî ez jî, o jî reyna.

tertîbdayeni *f. M.* Tertîbdayîş. Dûzan dayeni, dûzan cidayeni, tertîb cidayeni. Rêz kerdeni, ci rê qaîdey ronayeni. *Tr. Tertiplemek, tertibe koymak, düzenlemek, disiplinize etmek.* Mi da tertîb û dima aja ra vijîyaya. Ez çi zana, o do fina tertîb ra bikewo!

tertîbey *Nm.* Dûzaney. Tertîb bîyayeni, dûzan bîyayeni, wesfê tertîbî û dûzanî tey estbîyayeni. *Tr. Tertip/düzen olma, disiplin olma.* Mi tertîbeya winî xirabi, gûndê to ra yo ki nêdîya.

tertîbin/i *N.* Bitertîb/i, tertîbkar/i, dûzankar/i, bidûzan/i. Keso ki; tertîbê ci esto, rayênda ci ya bellî û biusûli esta, tey bêrayey û bêusûley çinî ya. *Tr. Tertipli, düzenli, disiplinli.* Mi rê ki mêrdek tertîbin o. Çunkî mi heta nika karêndê ci yo bêtertîb nêdîyo.

tertîbiney *Nm.* Bitertîbey, tertîbkarey, dûzankarey, bidûzaney. Kes/çîyo ki; tertîbê ci esto, rayênda ci ya bellî û biusûli esta, tey bêrayey û bêusûley çinî ya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tertiplilik, düzenlilik, disiplinli olmak.* Kesî mi rê tertîbineyda ci ra behs nêkerdo.

tertîbkarane *Nn.* Dûzankarane, zêdê tertîbkaran a, bi tertîbkaran mendeni, wesfê tertîbkaran tey estbîyayeni, bi tertîb û dûzan û meşêndo bellî û qaydekar a bîyayeni. *Tr. Tertipli bir biçimde, tertipli ve disiplinli bir yöntemle, tertiplilere yakışır bir biçimde.* Tim jî karanê xwu, tertîbkarane qedîneno.

tertîbkaraney *Nm.* Dûzankaraney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di tertîbkarane/ê bîyayeni. *Tr. Düzenli, disiplinli, metotlu ve planlı çalışanlar gibi olmak.* Tertîbkaraneya ci kesî sifte sifte fetih kena.

tertîbkerde/ê *N.* Tertîbnaye/ê, dûzandaye/ê, dûzankerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi tertîbên a, bi dûzanên a, bi usûlên a, bi meşêndo biqayde û birayên a ronayo, viraşto, şekîl û bîçim dayo bi ci. *Tr. Tertiplenen, tertibe sokulan, disiplinize edilen.* Heta nika çîyêndê tertîbkerdî sereyê to tewnayo ki, no jî bitewno?

tertîbkerdeni *f. M.* Tertîbkerdiş. Tertîbnayeni, dûzannayeni, dûzan kerdeni. Bi dûzanên a kerdeni. Karûgurweyên bi tertîb a kerdeni, tertîb cidayeni, tertîbî ser o ronayeni. *Tr. Tertibe koymak, tertiplemek, tertiple yapmak, düzene koymak.* Ez a kena tertîb kera, qewetê min o pey nêbeno.

tertîş *Nn.* Bêbîçimey, şeklê ci weş nêbîyayeni, bêfesaley, gird û bêfesal bîyayeni, tapaney, zêdê tapanî bîyayeni, qebe. *Tr. Kabalık, biçimsizlik, ölçüsüzlük.* Erddê ci di, tertîşîy bolîy bî.

tertîşin/i *N.* Çî/keso ki; tertîşê ci estê, tey tertîşîy estê, qebe yo, çîyo bêbîçim, keso bêfesal. *Tr. Kaba, ölçüsüz, biçimsiz.* Binê lingandê ci yo tertîşin, do ê teraşê nazikî bipincirno.

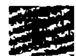
tertîşiney *Nm.* Tertîşin/i bîyayeni, tey tertîşîy bîyayeni, qebeyey, bêfesaley, bêbîçimey, nazik û narîn nêbîyayeni, tey girmitiney bîyayeni, dûz û nermek nêbîyayeni. *Tr. Kabalık, biçimsizlik, ölçüsüzlük.* Tertîşineya lingandê xwu nêvîneno, egerê lingandê şarî vîneno! Way û way!

tertûr *Zoo. Nn.* Tertûl, îri, kermêndo kerancok o ki wesarî vijêno û hendê nîm giştên o. *Tr. Tırtıl.* Tertûr wesar di bol vîneyêno, vaş weno, vaşan ser ra şino.

terûteze/ê *N.* Bol teze/ê, hewna newe/ê, germangerm/i. Çî/keso ki bol teze yo. *Tr. Taptaze, ter u taze.* Terûteze bî jî, fina ma nêşa bûro.

terûtezeyey *Nm.* Terûtezeyîney, terûtezeyîni, terûtezîney. Terûteze/ê bîyayeni, bol newe/ê bîyayeni, germangerm/i bîyayeni, germangermey. *Tr. Taptaze olma, ter u tazelik, sıcağı sıcağına.* Terûteze nêbî jî ma girot. Ma va, wa nafêndê ma jî ci reso.

terwende/ê *N.* Çî/keso ki; bol nêvîneyêno û biqedr û biqîmet o, kes rew rewî nêşeno bivîno, cora kesî rê birûmet o. *Tr. Orjinal, endemik, nadide, nadir/ender bulunan, kiymetli, değerli, pahalı.* Doktoro terwende, vaşo terwende, merdimo terwende, çinayo terwende, karo terwende, şiko terwende û çîyo winasîn.

terwendeyey *Nm.* Terwendey, terwendîni, terwendîney, terwende bîyayeni, pişk bixwu bîyayeni, zêdê heme kes û çîyan nêbîyayeni, bol tayên vîneyayeni, kemî kemî vîneyayeni, çî û keso bol qedr û biqîmet bîyayeni. Çî/keso ki; kemî kemî vîneyêno û xwuserî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Nadide olmak, ender rastlanan ve kiymetli olmak, orjinal olmak, endemik olmak.* To terwendeyeyda ci ser o jî şa çîyên binûşno?

tesbît *Er. N.* Cakerde, cabîyaye, kişf, kişifbîyaye, dîyayeni, vînayeni, herûna ci bellîkerde, herûna ci bellîbîyaye, teqezbîyaye, teqezkerde, safikerde, temamkerde. *Tr. Tespit.* Senîn o mehkûm tesbît beno û fina beno vinî ki?

tesbîtbîyaye/ê *N.* Vînaye/ê, dîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cayê ci bellî bîyo, nîşan bîyo, ca bîyo, herûna ci bîya bellî, bîyo teqez. *Tr. Bulunan, tespit edilen, kesinleştirilen.* Merdimo tesbîtbîyaye vanê fina bîyo vinî. Ecêba giran a!

tesbîtbîyayeni *f. M.* Tesbîtkerdiş. Vînayeni, dîyayeni, cayê ci bellî kerdeni, herûna ci dîyayeni, cayê ci nîşan kerdeni, teqez kerdeni. *Tr. Bulmak, görmek, kesinleştirmek.* Mi cayê ci tesbît kerd tepîya, qey şarî ci rê vato. Ey jî cayê xwu virnayo. Cora herûn di çinî yo.

tesbîtkerde/ê *N.* Edresvîneyaye/ê, ca bellîkerde/ê, ca cakerde/ê, kişfkerde/ê, nîşankerde/ê, îşaretkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayê ci ca kerdo, ca û edresê ci vînayo, kişfê ci viraşto. *Tr. Tespit edilen, adresi bulunulan.* Çiçîyê ma yo tesbît kerde dima bîyo vinî ki, o jî vinî bo?

tesbîtkerdeni *f. M.* Tesbîtkerdiş. Cakerdeni, kişf kerdeni, nîşan kerdeni, îşaret kerdeni, vînayeni, dîyayeni. Ca yan jî wesfanê kesên yan jî çîyên ca kerdeni, bellî kerdeni, dîyayeni, vînayeni, nîşan kerdeni, kişf kerdeni. Edresê kesên yan jî çîyên ca kerdeni. *Tr. Tespit etmek, yerini belirlemek.* Mi tesbît kerd ki, ez meşti şira, ê verê mi şîyê. Ez a sekera!

tesdîq *Er. Nn.* Raşt kerdeni, raştaya ci bi fêl a, bi qisan a yan jî bi babetnakî ya vateni, raşt kerdeni. *Kur. Rastkirin. Tr. Tasdik etmek, onamak, doğrulamak.* Eger o tesdîq nêkero, qenê ma bizanê. Çunkî ma rê, tesdîqê ci lazim o.

tesdîqbîyaye/ê *N.* Raştbîyaye/ê, raştaya ci vajîyaye/ê. Çî/keso ki; ci rê destûr vijîyayo, ci rê îzîn deyayo yan jî ci rê îzin vijîyayo. *Tr. Onanan, onaylanan, doğrulanan.* Qanûno tesdîqbîyaye, do meşti taw bo.

tesdîqbîyayeni *f. M.* Tesdîqbîyayîş. Raşt bîyayeni, raştaya ci vajîyayeni, ci rê destûr deyayeni, ci rê îzin vijîyayeni. *Tr. Onanmak, oluru çıkmak, doğrulanmak, tasdik edilmek.* Tesdîq bîyayeni ra ez a nêtersena, ez a tersena ki tesdîqê ci do dadgeh ra pey di ageyro.

tesdîqey *Nm.* Tesdîq bîyayeni, raşt bîyayeni, qebûl bîyayeni, pey razî bîyayeni, mor bîyayeni, mor kerdeni, "e" vateni, ci rê "e" vijîyayeni. *Tr. Tasdikleme, onamak, mühürlemek, doğrulamak.* Tesdîqeyda ci ra, şifeyê mi nênemdo. Labelê ez a şifêna hele do senîn, çi babeta tesdîq bo?

tesdîqkerde/ê *N.* Morkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê îcazet veto, ci rê raşt veto, ci rê destûr dayo, qebûl bîyo. *Tr. Tasdik edilen, onanan, kabul edilen, çıkış izni verilen, mühürlenen.* Qerarnameyo tesdîqkerde yo çirê nêvijêno, çirê hendayên berey maneno ki?

tesdîqkerdeni *f. M.* Tesdîqkerdiş. Tesdîqnayeni, persa ci raşt kerdeni, "e" vateni, qebûl kerdeni, bi razî bîyayena pîya mor kerdeni, ci rê rîza dayeni, giştа xwu ser o ronayeni, bîyayena ci îşaret kerdeni, bîyayena ci nîşan kerdeni. *Tr. Onaylamak, tasdik etmek, onamak, evet demek.* Mi va, ey tesdîq kerd. Ma hurdina ser o jî bî îspat.

tesdîqnaye/ê *N.* Çî/keso ki; tesdîq bîyo, mori deyaya piro, ci rê e vajîyayo, qebûl bîyo, ci rê îzin vijîyayo. *Tr. Tasdiklenen, mühürlenen, onanan, "evet"i vurulan, doğrulanan.* Çîyo tesdîqnaye gereg ki wina berey nêmendoyê, qe beno ki newedera pey di ancîyayo.

tesediq *Er. Nn.* Sedeqe, xeyro ki qandê dehfê qezayan û belayan deyêno. *Tr. Tasadduk, sadaka.* Mi da, wa tesediqê seredê qeçandê mi bo.

tesediqê merdan *Nn.* Xeyro ki qandê merdan deyêno. *Tr. Ölmüşlerin geçmişine adanan sadaka.* Ê tim jî tesediqê merdandê xwu danê.

tesediqê şewray *Nn.* Xeyro ki şewra qandê dehfdê qezayan û belayan deyêno. *Tr. Sabah sadakası.* Cinêki şewrane herga ki werzena tesediqê şewray dana ki qezayan û belayandê rojên ra bireyo.

tesellî *Er.* Tesla, teslî, aş, amoş, omid. Çîyê aş bîyayenî. *Tr. Teselli.* Tesellîya ci nêkewti bî, tim jî qayîli bî ki şiro bivîno.

tesellîbîyaye/ê *N.* Teslabîyaye/ê, tesellîkewte/ê, teslakewte/ê, amoşbîyaye/ê, aşbîyaye/ê, hewîyaye/ê, vinderîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi qisa û vatişo û zêdê nînan bi çîyên cidayîş a vinderîyayo, teslaya ci kewta, bîyo tesellî, bîyo amoş, aş bîyo, pers û hêrsê ci anişto. *Tr. Teselli olan.* O qeçeko tesellîbîyaye sifte xwu rê vinderîya, dima jî cay ser o derg bî û şî hewna.

tesellîbîyayeni *f. M.* Tesellîbîyayîş. Tesla bîyayeni, tesellî kewteni, tesla kewteni, aş bîyayeni, amoş bîyayeni, hewîyayeni, vinderîyayeni. Qarşîyê gireyên yan jî persên yan bi qisayên a yan jî bi verpersên a amoş bîyayeni, aş bîyayeni, cadê xwu di ronişteni, wezîyetî eger bi razîyayey a, eger ki jî bi caelmat a hemirnayeni bîyayeni, qebûl kerdeni. *Tr. Teselli olmak.* Ez tesellî bîya.

Labelê aqilê min o îkna nêbeno.

tesellîkerde/ê *N.* Hewênaye/ê, hewêneyaye/ê, vindarnaye/ê, amoşkerde/ê, aşkerde/ê, teslakerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qarşîyê gireyên yan jî persên amoş kerdo, razî kerdo, tesla daya bi ci, hewênayo, vindarnayo. *Tr. Teselli edilen.* Vanê o wendekaro tesellîkerde fina ameyo, o yo fina eynî Mesela di nêhewêno.

tesellîkerdeni *f. M.* Tesellîkerdiş. Hewênayeni, vindarnayeni, tesla kerdeni, amoş kerdeni, razî kerdeni, aş kerdeni. Kesên yan jî çîyên persên yan jî gireyên vero razî kerdeni, ci aş kerdeni, ci amoş kerdeni, pers û hêrsê berdeni. *Tr. Teselli/ razı etmek.* Hetta ki mi tesellî kerd, çareyê mi teqa. Çi kesêndo ters û çetin o!

tesellîkewte/ê 1. *N. Bw.* Tesellîbîyaye/ê. Kerba merdimdê tesellîkewtî di aniştî. Ma do se kero? 2. *N.* Omidbirîyaye/ê, omidîbirîyaye/ê, omidkewte/ê, omidîkewte/ê, teslakewte/ê, teslabirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; omidîya kewta, omidîya ci birîyaya. *Tr. Ümidi kesilen.* Merdimo tesellîkewte, cadê xwu di melisîya.

tesellîkewteni 1. *f. M.* Tesellîkewtiş. *Bw.* Tesellî bîyayeni. Tesellîya ci kewti û ci ra kewti dûrî. 2. *f. M.* Tesellî kewtiş. Tesla kewteni, tesellî birîyayeni, tesla birîyayeni, omidî kewteni, omidî birîyayeni. *Tr. Ümit kesilmek.* Eger tesellîya ci nêkewtê, ci ra geyrî nêbîyê.

tesellîyey *Nm.* Tesellî bîyayeni, tesellî kerdeni, tesellî kewteni, tesla bîyayeni. *Tr. Teselli olma.* Tesellîyeya ci, ci rê çare nêbî.

teskera *Nm.* Nuşteyê qedînayenda wezîfî, xelata qedînayîşdê wezîfan. Kaxita qandê wezîfeyên pa destûr û razîyey deyaya, ci rê e beno vajîyayo. *Tr. İzin yazısı, izin pusulası, tezkere.* Lajekî zêdê beranan şî eskereya xwu qedînê û teskeraya xwu jî giroti. Ê ma yo çimwelikin, hewna paweno.

teskeradaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; teskeraya ci deyayo, eskerey ra rişîyayo keye, bi teskera ya rişîyayo keye. *Tr. Tezkereyle salınan, tezkere verilen, onayı çıkan.* Ê gencekî, teskeraya xwu giroti bî.

teskeradayeni *f. M.* Teskeradayîş. Kaxita qedînayenda eskereyda jewî cidayeni, eskereya jewî qedînayeni. Qandê wezîfeyên, ci rê îzin vijîyayeni, ci rê benik deyayeni. *Tr. Tezkere vermek, birini askerlikten salmak, eve göndermek, olur izni vermek.* Qumandan an, teskeraya mi nêdayê ki ez bêra keye.

teskeragirote/ê *N.* Kes/çîyo ki; kaxita xwu ya eskerey girota û eskereya xwu qedînaya o yo keno şiro keye yan jî şîyo keye. Kes/çîyo ki; ci rê qandê wezîfeyên benok deyayo, ci rê îzin deyayo. *Tr. Tezkereyle eve giden, tezkere alarak salınan, olur izni çıkan.* O keso teskeragirote, o yo keno xwu rê eskerey di bimano û bibo wahîrê karûgurweyên.

teskeragiroteni *f. M.* Teskeragirotiş. Kaxita xwu ya eskeraya qedînayenî giroteni, bi teskera ya keye şîyayeni. Karûgurwe û wezîfeyên di kesên yan jî çîyên rê îzin vijîyayeni, benok deyayeni. *Tr. Tezkere almak, tezkereyle salınmak, askerliği bitirerek eve gönderilmek, olur alınmış olmak.* Xortan teskeraya xwu giroti, ê do meşti şefaqên raşt bê.

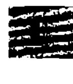
teslîkewte/ê *N.* Tesellîkewte/ê, omidşikîyaye/ê, teslakewte/ê, omidbirîyaye/ê, omidîbirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; teslîya ci kewta. Kes/çîyo ki; eger qayîlo bibo, zanayo ki do nêbo yan jî eger qayîl nîyo bibo jî zano ki do deha bibo. *Tr. Tesellisi düşen, ümidi kırılan.* Merdimo teslîkewte milçewt beno, sereberz nêbeno.

teslîkewteni *f. M.* Teslîkewtiş. Tesellî kewteni, omidî ra vijîyayeni, kewtena omidîyerda ci, îkna bîyayeni, amoş bîyayeni, aş bîyayeni. *Tr. Tesellisinin düşmesi, ikna olması, ümidinin kalmaması.* Teslîya mi bikewtayê, ez do bîyameyê.

teslîm *Er. Nn.* Xwu ra dest veradayeni, xwu destan û virar jewîyo verdayeni, dest girêdeyayeni, bindesteya jewî yan jî tayêni qebûl kerdeni, sersûneya jewî qebûl kerdeni. Çîyên yan jî kesên emanetê jewî yan jî tayêni kerdeni. *Tr. Teslim, emanet, teslimiyyet.* Mi îman kerd tepîya, ez bîya teslîmê Ellahî.

teslîmane *Nn.* Ze ki teslîm bo, zêdê teslîmbîyayî ya. Kes/çîyo ki; senîn ki beno teslîm, winî bîyayeni, zêdê ê xwu ra kewtenî. *Tr. Teslim olmuş gibi.* Mêrdek teslîmane şî karûgurweyê xwu kerd û ame.

teslîmaney *Nm.* Bi şikildê teslîmbîyayenî ya, merdim senîn ki beno teslîmane, winî teslîm bîyayeni, şekil û bîçimê teslîmî. *Tr. Teslim olma şekli ve biçimi.* Ma kesî teslîmaneya ci nêecibnê.

teslîmbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; xwu teslîmê kesên yan jî çîyên bîyo, xwu verdayo destan mîyan, xwuverdayîş terk kerdo. *Tr. Teslim olan, kendisini salan, kendisini ele avuca bırakan.* Mehkûmo teslîmbîyaye do tayên ceza bûro, o tepêşîyaye do bol bûro. 2. *Zv. N.* Merde/ê, rehatbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; heyatê xwu teslîmê Rehmandê xwu kerdo û merdo. *Tr. Ölen.* Nêweşo teslîmbîyaye gameka bîni rişîya morg (cayê mergî).

teslîmbîyayeni 1. *f. M.* Teslîmbîyayîş. Xwu dest dayeni, xwu destan mîyan kerdeni, xwu destandê kesnakî mîyan verdayeni, destan mîyan kewteni, xwu verdayeni, xwuverdayîşî verdayeni. Lingan xwuvernayeni terk kerdeni. *Tr. Teslim olmak, teslimiyet, kendisini salmak, kendisini ele avuca koyu vermek.* Mehkûmê des serran bî, şî bî teslîm. 2. *Zv. f. M.* Teslîmbîyayîş. Xwu dest dayeni, rehat bîyayeni, heyatê xwu dayeni, teslîmê Rehmandê xwu bîyaeni. *Tr. Teslim olmak, ölmek, ruhunu teslim etmek.* Senîn kirêşa gunê piro, ca di teslîm bî!

teslîmey *Nm.* Teslîm bîyayeni, wesfê teslîmî, xwu dest dayeni. *Tr. Teslim olma, teslimiyet.* Ez, a teslîmeyda ci ra jî çîyên fehm nêkena. Mi rê ki teslîmey wina nêbena.

teslîmkar/i *N.* Kes/çîyo ki; bîyo teslîmê jewî yan jî tayênî, ê xwu ra kewto û xwu eşto sersûneyda jûnakî yan jî tanakîyan. Kes/çîyo ki; xwu dayo dest, xwu rew dano dest. *Tr. Teslim olan, teslimiyetçi. Kendini başkasının kucağına, eline, emanetine bırakan.* Merdimo îmandar teslîmkarê Ellahî yo.

teslîmkarane *Nn.* Teslîmkar senîn ki luweno, winî luwayeni. Zêdê teslîmkaran a, merdim senîn ki beno teslîm, winî teslîm bîyayeni, winî, xwu amanetê jewî yan jî tayênî kerdeni. *Tr. Teslimiyetçiler gibi, teslim olurcasına.* Mêrdekî nemazê teslîmkarane kerd.

teslîmkaraney *Nm.* Teslîmkarane/ê bîyayeni, wesfê teslîmkaran tey bîyayeni. şekil û bîçîmê teslîm bîyayîşî, wesfê teslîm bîyayenî. *Tr. Teslim olma şekli ve biçimi, teslim olma özelliği.* Mi teslîmkaraneyda înan ra çîyên fehm nêkerd.

teslîmkarey *Nm.* Teslîmkar/i bîyayeni, karê teslîm bîyayenî, teslîm bîyayeni, kardê teslîmkaran ser o bîyayeni, wesfê ci teslîm bîyayeni. *Tr. Teslim olmak, teslimiyyet.* Fini esta ki teslîmkarey di, rehmet û merhemet esto. Mersela, eger hêrişê serdê jewên yan jî ê tayênên bo û eger o merdim yan jî ê merdimîy teslîm nêbê, teslîm nêbîyayenda înan ra, besteyê ê merdimî yan jî ê ê merdiman do zirar bivînê. A nê wezîyetî di keramati, teslîm nêbîyayîşî di nîya, teslîmkarey da.

teslîmkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni dayo jewî yan jî dayo tayêni, jewî yan jî tayêni qandê besteniyey kerdo amanetê jewî yan jî tayêni, jewî yan jî tayêni dayo sersûneyda jewî yan jî tayêni ki ci rê sersûney bikerê, qayteyê ci bê. *Tr. Teslim edilen, emanete verilen.* Şima tew qaxûyê ê merdimdê teslîmkerdî megîrê, o yo destandê emînan mîyan di, ey rê çîyên nêbeno.

teslîmkerdeni *f. M.* Teslîmkerdiş. Lepandê jewî yan jî tayêni mîyan kerdeni, sersûneyda jewî yan jî tayêni di verdayeni, emanetê kesên kerdeni, qando ki jew yan jî tayên ci qayte kerê, ci rê teslîm kerdeni, ci rê verdayeni, ci het di verdayeni. Destandê kesên yan jî tayêni mîyan kerdeni. *Tr. Teslim etmek.* Mi o çîyê xwu yo qîmetdar kerd teslîmê şima, şima jî nêşa qayteyê ci bo.

teslîviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; teslîya ci jewî yan jî tayêni vista, pey razî bîyo, omidîya ci qedînaya, pa bîyo îkna û amoş. *Tr. Razı edilen, kabul ettirilen, ümidi kırılan.* Merdimê teslîvistî hewna omidîya xwu nêbirnaya.

teslîvisteni *f. M.* Teslîvistiş. Teselli visteni, omidî ra kerdeni, îkna kerdeni, herdê ci ra war ardeni, herdê xwu ra war amîyayeni, ê xwu ra bîyayeni, amoş bîyayeni, aş bîyayeni, deha yeqîn hasil kerdeni. *Tr. İkna etmek, kabul ettirmek, ümidini kırmak, imzaya mecbur etmek, bir sorunu sonuçlandırmak.* Mi teslîya ci visti ki, ame war.

teslîyey *Nm.* Teslayey, tesla bîyayeni, teslellîyey, tesellî bîyayeni, wesfê teslîyeri. *Tr. Teselli olma.* Eger teslîyey çinêbo, kes do xînt bo.

teş/i *N.* Xaşêlin/i, topnewe/ê, zêdê finda siftî. Çîyo (bi mecaz a kes) ki kesên hewna nêsaznayo, pa karûgurweyên nêkerdo. Çîyo ki qandê gurwênayîşî hewna destan nêkewto. Tersê ci, "mînteş" o. Teş/mînteş. *Tr. Birinci elden, hiç kullanılmamış olan, yepyeni, ilk hali gibi, el değmemiş olan.*[1]

teşhîr *Er. Nn. Bw.* Moje. Kaşka bişayê resmê xwu teşhîr kero.

teşhîrge *Nn. Bw.* Mojînge 2. Teşhîrgeyên ci rê bibo, şeno resmanê xwo bimojno.

teşhîrgeh *Nn. Bw.* Mojînge 2. Teşhîrgehê ci weş bî, ma şa çî pêroy bivîno.

teşî *Nm.* Rêşta. Çîya ki kes pa mû û peşmî rêseno, pa keno têlîy. *Tr. Kirmen, eğirmen.* Teşîya ci ya ci desto û a ya peşmîyera xwu rêsena.

teşkere *Nn.* Keşkere, kaşkere, kaşger. *Tr. Sedye, taş, harç, çamur vb. taşımak için kullanılan taşıma aleti.* Teşkerîya ma do sî nê, xerc biancê.

---

1 Ellah zano ki "mînteş" do "nîmteş" ra bivirîyo. Yanê teş, hewna dest pa nêbîyo, topnewe o. Labelê nîmteş jî beno nîmesazîyaye, nîmenewe (tam newe nîyo) Çîyo ki teş o, çîyo ki teşî ra mendo (mînteş). Zêdê hing û hingimînî ya. (Hingi û çîyo ki ci ra mendo.)

teşne/ê 1. *Zoo. N.* Reqa bol girdi, babetên reqênda gird a. *Tr. Bir çeşit büyük su kaplumbağası.* Eger teşne awi mîyan kewo, awi do biluwo û pêl bido. 2. *Zoo. N.* Heywanêndo bol gird o û bol şîşman o, awi mîyan di maneno, laxerok o, pêro aw û don o. *Tr. Su aygırı.* Vanê zeno ze teşne, awi ra mird nêbeno, bol awi şimeno, tim awi mîyan do. 3. *Zv. N.* Çî/keso ki; bol û bol awi şimeno, bi aw a mird nêbeno. *Tr. Aşırı su içen.* Zena ze teşnê. Wa teşnê dorîdê mi ra nêşimo.

teşneyane *Nn.* Zêdê teşnan a, bi teşnan mendeni, wesfê teşnan tey bîyayeni, zêdê teşnan awi ra mird nêbîyayeni. *Tr. Su aygırı gibi olmak.* O yo fina, teşneyane awi şimeno ha!

teşneyey *Nm.* Teşne bîyayeni. Çî/keso ki; bol û bol awi şimeno, serf keno, bi şimitiş a mird nêbeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Su içme veya kullanmada doyumsuz olmak, su aygırı gibi olmak.* Ez a teşneyeyda ci ra bol tersena.

teşrîni *Er. Cog. Nm.* Qasim. Menga payîzî ya dimayêni. *Tr. Kasım, Kasım ayı.* Nika ma yê 23êyê Teşrîni di, hewna ti vajê ki yaxer nêkewto.

teşt *Nn.* Çîyo asinîn o ki kes tey çinayan şuweno. *Tr. İçinde çamaşır ve üst baş yıkanan demirden yapılmış olan büyük leğen, teyşt.* Verî maya ma, teştî mîyan di, serşoyê ma kerdê, çinayê ma teştî mîyan di şitê.

teştayî *Nm.* Taştayî. Teştî di bîyayeni, muhtacê awi bîyayeni, îhtîyacê kesîyê awi bîyayeni. *Tr. Susuzluk durumu, susamak.* Eger ti awi mîyan nêkewtayê, teştayîyeya to do nêşîyayê. Teştayîya to, bi aw a şikîyê.

teştayîyey *Nm.* Wezîyetê teştayî, biganan rê wezîyetê bêawey. *Tr. Susuzluk durumu.* Teştayîyeyda ci ra, nêbîyê awi nêkewtê.

teştê kincan *Nn.* Teşt, teştê çinay, teştê çinayan, teştê çinay, teştê prênan, teştê çekan, teştê cilan, teşto ki kes tede çinay şuweno. *Tr. Çamaşır/esvab yıkama aracı olan teyşt, demirden leğen.* Teştê xwu yê kincan, bidi bi ci ki wa xwu rê çinayanê xwu bişuwê.

teştê mîrî *Nn.* Teşto ki kes tede mîr alaweno. *Tr. Hamur yoğurma leğeni.* Teştê ci yê mîrî çinî yo ki xwu rê mîr alawê. Tim hembirîyanan ra jî giroteni çetin a.

teştikişte/ê *N.* Teştîkişte/ê, teştirakişte/ê, teştîrakişte/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni teşti/teşti ra kişto. *Tr. Susuzluktan öldürülen.* Şima do senîn, hesabê ê merdimdê teştikiştî bidê?

teştikişteni *f. M.* Teştikiştiş. Teştî kişteni, teşti ra kişteni, teştî ra kişteni, bêawey ra kişteni, awi çinêbîyayîş ra kişteni, sebebê merdenda çinêbîyayenda bêawi bîyayeni. *Tr. Susuzluktan öldürmek.* Zaliman, cenabê Huseynî, a deştda sîya di teşti kişt.

teştimerde/ê *N.* Teştîmerde/ê, teştiramerde/ê, teştîramerde/ê. Kes/çîyo ki; bêawey ra, awi çinêbîyayeni ra merdo yan jî ameyo deraxdê merdişî di mendo. *Tr. Susuzluktan ölen, susuzluktan çatlayacak duruma gelmiş olan.* Merdimo teştimerde, eger muslumanbo, beno ki şiro cinnet.

teştimerdeni *f. M.* Teştîmerdiş. Teştî merdeni, teşti ra merdeni, teştî ra merdeni, awi çinêbîyayeni ra merdeni, bêawey ra merdeni, bi awi vinî kerden a merdeni. *Tr. Susuzluktan ölmek.* Zalimî va, şima teşti bimerê jî ma şima awi ser nêbenê.

teştî *Nm.* Teşti. Hîssê teyşaney. *Tr. Susuzluk hissi/duygusu.* Verê coy ez bol teyşani bîya. Mi beşîlayên werdi, teştîya mi şikîyê.

teşwîq *Er. Nn.* Tamojikî, tamojik. Tamojikê çîyên kerdeni. Kesên yan jî çîyên bi tamêndo weş a, bi tamêndo ravey a, bi waştişêndo ravey a vera çîyên yan jî vera cayên rişteni, hewale kerdeni. *Tr. Teşvik, özendiri.* Şima teşwîq kerd, înan jî kerd. Şima fina pîyayê. Xeyr û gunayê şima jew o.

teşwîqbîyaye/ê *N.* Tamojikbîyaye/ê, tamojikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê jewî yan jî tayên a teşwîqê kesên yan jî çîyên bîyo, rişîyayo vera kesên yan jî çîyên, kutê vera cayên yan jî çîyên bîyo, jewî yan jî tayêni kerdo mêldarê kesên yan jî çîyên. *Tr. Teşvik edilen, meyli sağlanan.* Merdimo teşwîqbîyaye do xwu ra nînan bikero.

teşwîqbîyayeni *f. M.* Teşwîqbîyayîş. Tamojikî bîyayeni, tamojik bîyayeni. Qandê çîyên yan jî kesên bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a vera kesên yan jî çîyêndê weş û weşasayî rişîyayeni, kut bîyayeni, mêldarê ci bîyayeni. *Tr. Teşvik olmak, özendirilmek.* Aja di teşwîqê ci nêbîbî jî, fina jî înan şî kerd.

teşwîqkerde/ê *N.* Tamojikkerde/ê, tamojikîkerde/ê, mêldarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni wesfê kesên yan jî çîyên dayo û vera ci kerdo mêldar, rişto ci ser, rişto vera ci, kutê vera ci kerdo. *Tr. Teşvik edilen, özendirilen, meylettirilen.* Çîyo teşwîqkerde, deha bol wazêno.

teşwîqkerdeni *f. M.* Teşwîqkerdiş. Tamojik kerdeni, tamojikî kerdeni, mêldarê kesên yan jî çîyên kerdeni, vera cayên yan jî çîyên rişteni, kutê cayên yan jî çîyên kerdeni. Wesfanê kesên

yan jî çîyên dayena kesên yan jî çîyên kesnakî rê tamojikî kerdeni, vera ci mêldar kerdeni. *Tr. Teşvik etmek, özendirmek.* Mi teşwîq kerdîy jî, înan vera ci mêl nêkerd.

teşxele *Nn.* Şemate, zêdê lejî şemate kerdeni, bi hêrsî ya pîya mijûlîyayeni. *Tr. Arbede, şamata, tantana, gümbürtü, patırtı, itişip kakışmak, niza ve tartışma.* Ma şî gunay teşxelî ser ro.

teşxelekar/i *N.* Şematekar/i. Kes/çîyo ki; teşxele keno, çîyan şaneno/a pê. *Tr. Arbedeci, gürültücü, şamatacı, kavgacı, ortalığı velveleye veren.* Merdimdê teşxelekarî ra dûrî kewê, belayanê xwu saweno şima ro.

teşxelekarey *Nm.* Teşxelekar/i bîyayeni, karê teşxelî kerdeni, teşxele kerdeni, lej veteni, pîyasî pêşanayeni, karê minaqaşî kerdeni, pê kût kerden a, pê tewnayen a lej kerdeni, bi şematî ya pê tewnayeni, qelbê pê şiknayeni. *Tr. Tantanacı olmak, tantana yapmak, gürültü ve şamatayı sevmek, arbedeyi sevmek.* Ey lejê ma xwu rê kerd bahane. Verîndera yo teşxelekareya ey esti bî. Labelê ma o xwu rê tim îdare kerdê.

teşxelekerde/ê *N.* Teşxelekar/i. Kes/çîyo ki; teşxele kerdo, karê teşxelî kerdo, pîyase şanayo pê, lejên têra kerdo. *Tr. Ortalığı velveleye veren, karıştıran, nizaya neden olan, kavga ve arbede oluşturan.* Key şima şa teşxelekerdî bivîno, wexta ma a Mesela ser o vindenê.

teşxelekerdeni *f. M.* Teşxelekerdiş. Zêdê lejî ya minaqaşa kerdeni, şemate kerdeni, çoşman pêrodayeni, karê şematî teşxelî kerdeni. *Tr. Arbede yapmak. Gürültü, patırtı, şamata yapmak, ortalığı velveleye vermek, münakaşa etmek, ortalığı karıştırmak.* Eger şima teşxele nêkerdayê, ma do meşti bişîyayê kê ci.

teşxeleyey *Nm.* Teşxele kerdeni, şemate kerdeni, ca û kes û çîyan qeno pêro dayeni, qeyami qilanayeni. *Tr. Şamata etmek. Gürültü, patırtı, arbede etmek, ortalığı velveleye vermek.* Mi cara tey teşxeleyey nêdîya.

tetik 1. *Nn.* Sereyê ci, tam sereyê ci, serîçiqê çîyandê zêdê tehtan. *Tr. Genellikle öne doğru bir çıkıntısı olan şeylerin tam uç noktası, uç kısmı.* Lajek şî tetikdê zinarî ser û va ez do xwu tîya ra deperna cêr. Eynî zerrîya ma amê war! 2. *Ss. Nn.* Cayê tifingan o ki kes bi gişterda xwu ya anceno û nano pa. *Tr. Tetik. Silahların ateşlemesini yapan ve iğneyi ateşleyen çekici.* Mi gişterda xwu ya tetikê ci ant û verda.

tetikanser o bîyaye/ê *N.* Manedar/i, lej û teşxelî rê hazir/i, hazirê/a teqayîşî, teqayîşî rê hazirbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tetikan ser o yo, qandê lejî û teşxelî û pirodayîşî verîndera yo hazir o, verîndera yo bahanan ser o yo. *Tr. Patlamaya, kavgaya, vurup kırmaya, öldürmeye hazır olan, önceden bahaneler arayan, barut fıçısı gibi olan.* Kes do şardê tetikan ser o bîyayî wina nêpûkno. Sî, sî ser o nêmanena!

tetikan ser o bîyayeni *f. M.* Tetikan ser o bîyayîş. Tetikî ser o bîyayeni, wextdê pêkiştişî di bîyayeni, lej û teqayîşdê tifingan ser o bîyayeni, bahaney di bîyayeni, bahanan ser o bîyayeni. O wext û wezîyeto ki hema jû vajo pirodi, kes pirodo, a o wext û o hal di bîyayeni. Qandê lejî û kiştişî û pirodayîşî û ortedê çarî di pirodayîşî rê hazir û manedar bîyayeni. *Tr. Tetikte olmak, kavga, tartışma, silah patlatmak veya sıkmak, öldürmek veya dövmek için hazır kıta halinde olmak, bahaneler arıyor olmak.* Xwura verî tetikan ser o bîy, ey senîn ki va pirodi, înan jî da ortedê çarî ro.

tetilqurt 1. *Nn.* Ediz, ediz bîyayeni, wezîyetê edizî. *Tr. Usanç, bıkkınlık, zehirlenecek duruma gelmek.* Ez nê qisandê to yê salman ra bîya tetilqurt. 2. *Zoo. Nn.* Heywanan di tetirxanî bîyayeni, tetirxanî bîyayena heywanan. *Tr. Hayvanlarda gıda zehirlenmesi.* Dewarî vêşî cew werdo, pa bîyê tetilqurtî.

tetilqurtî 1. *Nm.* Tetiqurtîyey, edizî bîyayeni, halê tetilqurtî, betilîyayîş, el aman kerdeni, merezî bîyayeni, tede mendeni, bêçare bîyayeni, bêçare mendeni, înciraxî bîyayeni. *Tr. Usanç duymak, illallah etmek.* Ma nê salmî dest di, bîyê tetilqurtî! Ma deha nêzanê ki se kerê. 2. *Zoo. N.* Tetilqurtîyey, tetirxanî bîyayena heywanan. Heywanan di alaf pirogunayeni. Heywanan di, bi alef a zehêrokî bîyayeni. *Tr. Hayvanlarda gıda zehirlenmesi.* Bol cew werdo, boka pa tetilqurtî nêbo.

tetirbe *Nn. Bw.* Korkuçe. Mehlandê verênan di xeylên tetirbey estê. Çunkî kes şikê îmardê mehlan nêbîyo ki. Pêro goreyê ê wextî şik bîyê.

tetirxan *Kîm. Nn.* Zihêrê werdan, zihêrokeya werdan. Zihêro ki werd û şimiten di, opê nîno û mîdedê kesî di, xwu bi xwu virazêno. *Tr. Gıda zehiri, gıdasal zehir, gıdanın midede/dahilde oluşturduğu zehir.* Eger ê werdan pêro nêkerdayê pêmîyan, tetirxanî nêbî yê.

tetirxanî Tib. *Zv. Nn.* Çîyêndo ze zihêrî bîyayeni, felaketî bîyayeni, belaûbêterîy bi kesî yo vijîyayeni, bi werden a zihêrî bîyayeni, çî kesî ro gunayeni. *Tr. Yok olmak, yıkılmak, felakete uğramak, gıda zehirlenmesi.* Qey bîbî tetirxanî ki nêşa werzo û bêro.

tetirxanîbîyaye/ê *Tib. N.* O/çîyo ki; bîyo zihêrî, kewto belayan û bêteran ver, şamî gunaya piro û pa aşatme nêkerdo. *Tr. Yok olan, yıkılan, felakete uğrayan, zehirlenen, gıda zehirlenmesine uğrayan.* O merdimo tetirxanîbîyaye, ez texmîn kena ki mîdeyê ci şuwîya ki hewna şa aşatme bikero.

tetirxanîbîyayeni *Tib. Zv. f. M.* Tetirxanîbîyayîş. Tetirxanîyey, kes ze ki bimro, zihêrî bîyayeni, belaûbêteran ver kewteni. Şamî yan jî werdîra zehêrokî bîyayeni. *Tr. Yok olmak, yıkılmak, felakete uğramak, zehirlenmek, gıda zehirlenmesine uğramak.* Ellah kesî rê bol nê do, mi merdimêndo tetirxanî bîyayeyên dî ki hewna mi zana tetirxanî bîyayeni senîn a.

tetulek *Ky. Nn.* Babetên kayên a ki, nîşanên nanê sîyên ser û kay kenê. *Tr. Bir taş üstüne bir nişan konularak oynanan bir çeşit oyun.* Mi tetulek kay nêkerdo ki ez bişa tarîf kera.

tevdîr *An. Nn.* Enîşkî ra corê bazî, bazîyo corên. *Tr. Dirsek üstü kol, kolun dirsekten üst kısmı.* Qeza kerd, tevdîrê ci şikîya.

tevizî *H.* Halê tevizan, derzînik bîyayayeni, engilisî. *Tr. Uyuşukluk. Linga mi tevizîyê.*

tevizîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bê liv cematkî ronişten a yan jî qoldê xwu ser o rakewten a tepîya, derzînik bîyayeya qol/lingan a. *Tr. Uzun süre hareketsiz kalınarak kan akışının azalmasından ayağı ya da kolu uyuşan kişi.* Meyman ca dê xwu ra werişt tepîya, tevizîyaye tevizîyaye ray şî.

tevizîyayeni *f. M.* Bê liv cematkî ronişten a yan jî qoldê xwu ser o rakewten a tepîya, derzînik kerdenaqol/lingan a. *Tr. Aşırı soğuk, sevinme veya heyecandan dolayı ani irkilmek.* Tevizên kewt mi ling ki mi nêşa biliwo.

teviznaye/ê *N.* Bê liv cematkî ronişten a yan jî qoldê xwu ser o rakewten a tepîya, derzînik kerdenaqol/lingan a. *Tr. Uyuşturulan.* Linga ci ya teviznayê derzînî kerdê.

teviznayeni *f. M.* Teviznayîş, engilîsnayeni. *Tr. Uyuşturmak.* Teviznayeni, zeki derzînî bizeqitîyo kê.

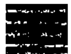
tevizokî *Ç.* Wezîyetê tevizokan tey bîyayeni, tey wesfê tevizîyayeni bîyayeni. Kes/çîyo ki; tevizêno, o kes bîyayeni, wesfê kesdê tevizîyayeyî ser o bîyayeni. *Tr. Ayağı/kolu sürekli uyuşan.* Eger tevizokî bêro to sere di, ti do jî wina bê.

teviz *Tib. Nn.* Kes niga xwu ser o vêşî roşo û bê liv bimano yan jî hewn di qolê ci ci bin di mendişa ganê kesî derzinikî beno tevizîyeno. *Tr. Uzun süre hareketsiz kalınarak kan akışının azalmasından vücutta meydana gelen uyuşma. Hewn ra aya bî ki qolê ci tevizîya.*

tevut 1. *Nn.* Bext, bext eşteni, îltîca. *Tr. Sığınma, iltica.* Ez nêzana tevut çiçîyo ki bişa tevutkarî jî veja. 2. *Nn.* Hewênayeni, vindardeni, beşirnayeni, bisitarnayeni, beşe kerdeni, mehfeze kerdeni, ci rê wahîr vijîyayeni. *Tr. Barındırmak, korumak, muhafaza etmek, sahip çıkmak.* Ez a kena ê merdimê qaşqûnî, kê xwu di bitevutna. Labelê ez zana, çiçî do bêro mi sere di. 3. *Nn.* Dayaxi kerdeni, damiş bîyayeni, ser o vinderdeni, sebat kerdeni. *Tr. Sebat etme, direnme.* Ecele meki, tevut ki, hema ma yê lez yenê.

tew 1. *H.* Qethan. Nêbo nêbo. *Tr. Asla, kesinlikle, katiyen, hiçbir zaman.* Nê şîretanê mi, tew xwu vîra meki. 2. *H.* Hay lo. Qandê heyretî vajêno, qandê emel nêkerdenî vajêno. Merdimo ki tew vano, esas bixwu jî pey emel nêkeno. *Tr. Gel de! Allah Allah! Etme ya? Deme ya? Gibi hayret edilen bir söz.* Tew! Hettanî ti şirê, mojla jî şina dari ser. 3. *H.* Nê la! Ya? Mi jî. *Tr. Ben içinde olmaz mıyım! Nasıl olur da ben olmam! Ben de, Tabii ki!* Serdar: Tew ey do ez jî pay kerdayê, mi xwu da kenar ro. Şermînî: Tew? 4. *Nn.* Eger kî, eger ki, şayet, ti jî. *Tr. Eğer ki, şayet ki, dahi, lakin, fakat.* Eger ez bikera, qe beno ki zirarê ci to rê bibo. Tew ti bikerê, ma hurdina rê deha rind o. 5. *Nn.* Hêç, ew. *Tr. Hiç, bununla birlikte, ve de, ve dahi.* Mêrdeko tew mi ra wazeno, ma o dano mi! 6. *Nn.* Ser o, bi ney a, ney ser o, pa. *Tr. Bununla birlikte, üstelik, bunun yanında.* Mêrdekî qebehetê xwu tew qebûl nêkerdê, tew bixwu jî zêdê ronî kewtê ser. 7. Tersê ci, ziddê ci, ser o, bi ci ya, bi ey a, vêşîyê ci. *Tr. Aksine, tersine, ters olarak, beklenenin zıddına, bilakis.* Bi mi ki tew, do reyanê xwu yê bînan jî vinî kero.

tewaf *Er. N.* Zîyaret, sere cirodayeni, ci zîyaret kerdeni, zîyarîyey, çoşme ra doş bîyayeni. *Tr. Tavaf, ziyaret.* Ez do bişîyayê, tewafdê ci, fina şeytan kewt bendedê mi, ez nêşîya. Bi hewt şewtan a mi kabe tewaf kerd.

tewafbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki tewafê ci bîyo, çoşmedê ci ra doş bîyo. *Tr. Tavaf edilen, ziyaret edilen, etrafından dönülen.* Şêxo tewafbîyaye, do meşt di şiro.

tewafbîyayeni *f. M.* Tewafbîyayîş. Zîyaret bîyayeni, sere pirodeyayeni, çoşmedê kesî ra doş bîyayeni, tewafey, wesfê tewafî. *Tr. Ziyaret edilmek, tavaf edilmek.* Zîyaret bîyayeni, kesî kena rehat, kesî rê moral dana.

tewafgeh/i *N.* Zîyari, zîyaretgeh/i, zîyaretge, tewafge. Cayê tewafî, cayê zîyaretî, cayo ki kes

tede çîyên zîyaret keno. *Tr. Ziyaret yeri, tavaf yeri.* Zîyaretgehêndo pak û delal bî.

tewafkar/i *N.* Zîyaretkar/i. Kes/çîyo ki; tewafgeh (zîyaretgeh)ên zîyaret keno, tewaf keno, şino ci çoşmeyo doş beno yan jî ci ser o duay keno, muameleyê zîyaretî keno. *Tr. Ziyaretçi.* Tewafkarê a zîyari bol o. Çunkî zîyarênda ravey a.

tewafkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; zîyareteya ci bîya, çoşmedê ci ra doş bîyo, ci çoşmeyo doş bîyo, ci ser o duay bîyê. *Tr. Tavaf/ziyaret edilen.* Merdimo tewafkerde, do şima rê duay bikero.

tewafkerdeni *f. M.* Tewafkerdiş. Zîyaret kerdeni, çoşmedê ci ra geyrayeni, çoşme ra doş bîyayeni, ci ser o duay bîyayeni. *Tr. Tavaf/ziyaret etmek, etrafından dolaşmak.* Mi do tewaf kerdayê, karêndê mi vijîya, mi nêşa bikero.

tewate/ê *N.* Dejaye/ê. Çî/keso ki tewayo. *Tr. Ağrıyan.* Bazîyo tewate bîyo weş. Labelê o nêtewayeyo noqra teweno.

tewateni *f. M.* Tewatiş. Dejnayeni. Ganî di dejên, tewateyên peyda kerdeni. *Tr. Ağrımak, ağırtmak.* Mi ganê ci tewna, ey jî çîyên eşt mi.

tewate *Nn.* Dej. Çîyo ki bi derbên a kewno gandê kesî. *Tr. Ağrı.* Tewateyên kewt mi ganî ki şima do bidîyayê.

tewaye/ê *N.* Dejîyaye/ê, cicaye/ê. Çî/keso ki tewayo, dej dekewto de. *Tr. Ağrımış olan, ağrıyan.* Sereyo tewaye, do darî bo.

tewayeni *f. M.* Tewayîş. Dejeni, dejayeni. Dej dekewteni, tewate dekewteni, çekû yû çêle anteni. *Tr. Ağrımak, ağrı girmek.* Eger nê karî ra sereyê şima nêtewa, şima do bivînê.

tewbe 1. *Er. N.* Tobe. Poşmaney, pey di gami eşteni, ez do fina nê xetayan nêkera vateni. *Tr. Tövbe.* Tewbe ra nê, gunayan ra, zirardaney ra biremi. 2. *Nn.* Qetha, ez emel nêkena, ez bawerî nêkena, mimkun nîyo. Wezîyetê nêbîyayî îfade keno. *Tr. Asla, katiyyen, inanmam, mümkün değil! gibi manalara gelmektedir.* Filan merdim: Meraq mekerê, ez ey meşti qedînena. Filan bêvan: Tewbe! Tewbe bo! Ti kotî qedînayîş kotî! Ezîza: To na hemberîyana ma verî dî bî? Wesfa: Tewbe bo! Mi cara ne dîya, ne vînaya.

tewbedar/i *Er. N.* Poşman/i, tobedar/i, tobekar/i, tewbekar/i, tewbeyîn/i, tobeyîn/i. Kes/çîyo ki; tewbe kerdo, xetayê xwu dîyo û ci ra fek verdayo yan jî do deha ê xetay nêkero. *Tr. Tevbeli, pişman.* Lajekêndo tewbedar bî, mi nêşa ray ser bifîno.

tewbedarey *Nm.* Tobedarey, tobedar/i bîyayeni, tewbekarey, tewbekar/i bîyayeni, tewbeyîney, tewbeyîn/i bîyayeni, tobedarîni, tobadarîney, poşaney, poşman bîyayeni, poşmaneyda xwu rê tewbe kerdeni. Qando fina ê xetayandê verênan nêkewê, tewbe kerdeni, poşmaneya xwu kesan vero vateni. *Tr. Pişmanlık, tevbelilik.* Ez bi tewbedareyda ci ya, emel kena. Sozê ci, soz o.

tewbekerde/ê *N.* Tewbedar/i, tobedar/i, tewbekar/i, tobekar/i, tewbeyîn/i, tobeyîn/i. Keso ki tewbe kerdo, bîyo poşman û poşmaneya xwu yan bi zerrî ya yan jî bi ziwan a vata û do neya tepîya jî ê xetayan nêkewo. *Tr. Tevbe eden, tevbeli, pişman.* Merdimo tewbekerde çi zano, desna finîy nê xetayan bikero?

tewbekerdeni *f. M.* Tewbekerdiş. Tobe kerdeni, tobedarey, tewbedarey, tewbedar/i bîyayeni, tobedar/i bîyayeni, tewbeyîney, tewbeyîn/i bîyayeni, tobeyîney, tobeyîn/i bîyayeni, poşman/i bîyayeni, tewbeyey, poşmaneya xwu yan bi qelb a yan jî bi ziwan a vateni, îqrar kerdeni. Xetayê xwu dîyayen û pey di gami eşteni. *Tr. Pişman olmak, tevbe etmek, geri adım atmak.* Mêrdekî va: Mi tewbe kerd tepîya, ez nê karê pîsî nêkena. Eger mi tewbe nêkerdayê, beno ki jî mi bikerdayê.

tewek *Bey. Nn. Bw.* Tabeş. Lingê terkedê ci, tewek ra pêro werimîyayê, simê ci ci ra kewtê, fekê ci pêro helikîyayê.

tewekelallah 1. *Er. Nn.* Ellahî rê tewekel, tewekul kerdeni, wezîfeyê xwu kerdena tepîya netîceyî Ellahî rê verdayeni, qarişê wezîfedê Ellahî nêbîyayeni. *Tr. Tevekkül etmek.* Mêrdekî tewekelallah kerd, zewmbî jî Ellah do bizano do se bo. 2. *Er. Nn.* Pancan werşanayen û mîyan kewteni, şansê xwu ceribnayeni. *Tr. İleriyi fazla göremeden balıklamasına dalmak, şansını denemek, ya atar ya batar diyerek içine girmek.* Ey va zîndan di çîyêndo xirab esto, ê bînî va çinî yo, soyîn jî mêrdekî va tewekelallah û dekewt mîyan. Labelê mêrdek ne raştê xizneri, ne jî raştê çidê xirabî ame.

tewekul *Er. Nn.* Şarî ra teberey, bêaqil û bêmantiq, bêtotik, totikî ra teber, raşt û zûrey, raşt û neraştey çinêbîyayeni. *Tr. Ani kararlarla iş yapma. Doğru ve yanlışı sorgulanmadan yapılan iş, yapıldığında sırlı ve iyi iş görmediğinde ise delilikle adlandırılan durum.*[1] *O merdimo tewekul o, pa ortaxey nêbenoa.*

tewekulî *N.* Ze xînt, xîntane/ê, tewekelin/i, bêqerar/i. Keso ki nêşeno rew rewî qerarê xwu bido,

1 *Na vajeki "tewekkel, tewekkul"* ra yena ki Erebî ya.

ti nêpawenê, ti winînê ki finê ra qerarê xwu virna. Finê rind o, finê xirab o, ge hinî yo, ge hina yo, ti nêpawenê, ti winînê ki finê ra hêrs bî, pey emeley nêbena, bol rind aseno, ti hend winînê ki nişkên ra qehrîya. Yanê senîneya ci nebellî ya. *Tr. İyi olmasını beklerken kötü olan, ancak kötü olmasını beklerken de iyi olabilen, ne yapacağı belli olmayan kimse.* Ez ci rê nêvana, ti vaji. Mêrdekêndo tewekulî yo. *Bw.* Binvajedê "tewekul"î ra.

tewekulîyane *Nn.* Tewekulinane. Bi tewekulîyan mendeni, zêdê tewekulîyan bîyayeni, wesfê tewekulîyan ci ser o bîyayeni, wesfê tewekelinan tey bîyayeni. Verûpeyê ci nebellî bîyayeni, verûpeyê ci raşt nêbîyayeni. Jûfini zêdê keramatkaran a bîyayeni, jû fini jî zêdê xîntan a bîyayeni. *Tr. Sağı solu belli olmamak, bazen ehl-i keramet gibi olmak, bazen de deliler gibi olmak.* Qisandê xwu di tewekulîyane yo. Kes nêşeno vajo a do wina wina vajo. Ti hend bewnîyê ki babetnakî va.

tewekulîyey *Nm.* Tewekuliney. Tewekulî bîyayeni, wesfê tewekulîyan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; verûpeyê ci bellî nîyo, kes nêzano ki do se kero û senîn biluwo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tevekkül etmişler gibi, deliler gibi, sağı veya solu belli olmayanlar gibi, bazen keramet sahibi ve bazen de deliler gibi olanlar gibi olmak.* Mi cara tey tewekulîyey nêdîya. Şima senîn şenê bi gengazey a nê wesfan bivînê?

tewekulkerdeni *f. M.* Tewekulkerdiş. Tewekul kerdeni. Karûgurweyê xwu kerdena tepîya netîceyî Ellahî rê verdayeni. Destbera tepîya peynîya ci hewaleyê Ellahî kerdeni. *Tr. Tevekkül etmek.* To teneyê xwu eşt, cita xwu kerd tepîya, qaxû megî, tewekul biki.

tewellud *Er. Nn.* Zayeni, bîyayeni, dinya amîyayeni. *Tr. Doğum, doğum tarihi.* Tewlludê ey û ê mi jew o. Ma rojên di ameyê dinya.

tewey 1. *Tib. Nm.* Tebey, gurzey. Tewi bîyayeni, wesfê tewi, nêweşîna tewi bîyayeni, nêweşînan mîyan di tewi bîyayeni. *Tr. Hastalıklar içinde sıtma/malarya hastalığı olma.* Teweyda ci ra şubhe çinî yo. Labelê hewna ma do, dîna rojîy darî bidê ci. 2. *Zv. Ed. Nm.* Qaxûyo ki kesî lerzineno, a o qaxû bîyayeni, o ters bîyayeni, o guman bîyayeni, qaxûyo bol ravey bîyayeni. *Tr. Aşırı kaygı olma, aşırı kaygıdan dolayı titremenin kişiyi tutması, humma olma, adeta hummalı olma.* A teweya winî boka kesî sere di nêro. 3. *Zv. Nm.* Tewi bîyayeni, tewi bi kesî yo pêşîyayeni, sewdakar bîyayeni, sewda bi kesî yo pêşîyayeni, eşqêndo giran kesî sere di amîyayeni. *Tr. Aşk ateşi olma, kara sevdaya tutulmak.* Mi cara teweya winî girani kesî ser o nêdî.

tewezîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; qandê karûbarên tewezîyayo, bîyo hadire, xwu xemilnayo yan jî xemilîyayo, sosinneyayo. *Tr. Hazırlanan, süslenen.* Kar kerdiş û serkewteni di, keso tewezîyaye û nêtewezîyaye jew nêbeno. Tewezîyaye serkewtişî ra deha nezdî yo.

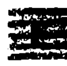
tewezîyayeni *f. M.* Tewezîyayîş. Virazîyayeni, xemilîyayeni, sosinneyayeni, hadire bîyayeni. *Tr. Hazırlanmak, süslenmek, yapılı hale gelmek.* Veyvi tewezîyaya, wendok wendişî rê tewezîyayo, linggogêr penaltî rê tewezîyayo, vewrgogêr vewr eştişî rê tewezîyayo ûzn.

teweznaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni viraşto, kerdo hadire, xemilnayo, sosinnayo, qandê karvistenî kerdo hazir. *Tr. Herhangi bir iş veya eylem için birisi veya birileri tarafından hazırlanan, yapılandırılan, süslenen, çalışır duruma getirilen.* Key ki şima, o motoro teweznaye jî ard, wexta veyndê mi ki ez bêra.

teweznayeni *f. M.* Teweznayîş. Viraşteni, hazir kerdeni, xemilnayeni, sosinnayeni. Kesên yan jî çîyên qandê karûbarên hadire kerdeni, xemilnayeni, ci sosinnayeni. *Tr. Yapılandırmak, hazırlatmak, hazırlamak, süslemek, süslettirmek.* Eger filan teweznokî filan kes nêteweznayê, ma na madalya nêşayê qezenc kero.

teweznok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayênan keno hadire, virazeno, xemilneno; qandê karûgurweyên bi dûzanêna keno hazir. *Tr. Hazırlayan, yapılandıran, süsleyen, çalışır duruma getiren.* Teweznok çinêbîyayê, kesên jî nêtewezîyayê.

teweznokey *Nm.* Teweznok/i bîyayeni, karûbarê teweznokan kerdeni, kesên yan jî çîyên hazir kerdeni, xemilnayeni, sosinnayeni, wesf û naman û teweznokan ser o bîyayeni. *Tr. Yapılandırmak, süslemek, hazırlayıcı olmak, hazırlama, süsleme.* Kesî jî teweznokeya ci nêecibnê.

tewê *Cog. Nm.* Erdêndo hendê donimên, di donimî yo. *Tr. Bir-iki dönümlük küçük bir arazi.* Ma dewi di, bi na tewê ya nêşenê dareyê xwu/ diligê xwu bikerê.

tewgîn/i 1. *N.* Tebgîn/i, gurzgîn/i. Nêweşê/a tewi. Kes/çîyo ki; teb (tew)i girota, tewi kewta ci ganî yo, lerzinikên kewto ci ganî yo û o yo lerzen o. Kes/çîyo ki; tewi kewta ci ganî yo û ganê ci yo hem lerzeno, hem veşeno, hem jî şewatê gandê ci esto. *Tr. Sıtma/malarya has-*

talığına yakalanan. Qeçeko tewgîn, do senîn damişê na tewi bo! 2. *Zv. Ed. N.* Kes/çîyo ki; qaxûyêndo şên û giran kewto ci gan û eynî o yo lerzeno. *Tr. Hummaya tutulan, aşırı kaygılanmak suretiyle adeta hastalanan*. Maya ê lajekdê tewgînî, a ya ci rê bermena. 3. *Zv. Ed. N.* Kes/çîyo ki; kewto eşqêndê giranî, kewto sewdayênda girani û na nêweşîni vero kewto ca. *Tr. Kara sevdaya yakalanmış olan, ağır bir aşk kendisini tutmuş olan*. Şima nêşa, o tewgîn amoş kero?

tewgîney 1. *Nm.* Tebgîney, gurzgîney. Tewgîn/i bîyayeni, wesfê tewgînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; tewi girota, tewi kewta ci gan, nêweşîna tewi kewta ci ganî, lerz û dej û şewatê ganî û serd pêro pêmîyan di kewto ci gan. Wesfê tewgînan. *Tr. Sıtma olmak, sıtmaya yakalanmış olmak*. Tewgîneya şima kê hendayên çetini bî? 2. *Zv. Ed. Nm.* Tewgîn/i bîyayeni, wesfê tewgînan ci ser o bîyayeni. Qaxûyêndo şên ci ser o bîyayeni. Wahîrê/a qaxûyêndê şênî bîyayeni. Kes/çîyo ki; qaxûyêndo şêno ci ser o, nê qaxûy ra lerzinik û şewate û serdêndo şên dekewto gandê ci. *Tr. Hummalı olmak, aşırı kaygıdan dolayı canına adeta ateş ile birlikte titreme girmiş olmak*. Tewgîneya ci, mi rê ze ki zûrkeri bêro. 3. *Zv. Ed. Nm.* Sewdakarey, sewdakareyênda şêni di bîyayeni. Eşqêndo şên ci gan kewteni. Wahîrê/a eşqêndê şênî û giranî bîyayeni. Kes/çîyo ki; sewdayên kewta ci ganî, sewdayênda girani kewta ci gan; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kara sevdaya tutulmak, aşk ateşine tutulmak*. Tewgîneya winîsîni dûmdê dinyay di nêvîneyaya.

tewhîd *Er. Nn.* Jûbîyayena Ellahî. Bi qelb û fek a jewbîyayena Ellahî vatiş. *Tr. Tevhid*. Îslametey di, anverê şîrkî tewhîd o.

tewhîdi *Er. Teo. Nm.* Vajeka ki kes pa "wehîdey"a, Ellahî bi ziwan a, tesdîq keno. Vatena ci wina ya: "La îlahe îllallah Muhemmede'r-Rasûlullah." Yanê "Ellah jew o, bê Ellahî îlahnakî çinî yo û Muhemmed (sew) resûlê Ey o.

tewhîdî *N.* Heqdê tewhîdî di, tewhîdî ser o, hîlbê tewhîdî, têkilîyê tewhîd, ê tewhîdî. *Tr. Tevhidi, tevhidle ilgili, tevhid hakkında, tevhid üzerine, tevhide ait*. No şikê înan şikêndo tewhîdî nîyo, şikêndê îlahîdê bolaney o.

tewi 1. *Tib. Nm.* Tebi, gurz. Nêweşînên a ki wexto kes kewno tewi, kes tim lerzeno, ariqêno, nobetîy yenê kesî, kes rengi ra rengi kewno, kesî rê tim serd beno, kes tim qayîlo ki serê kesî bigêrîyo. *Tr. Sıtma, nöbet, sıtma nöbetleri, malarya hastalığı*. Lajek kewto tewi. O yo rengi ra rengi virêno. 2. *Zv. Ed. N.* Bol qaxû giroteni, qaxûyan vero eynî lerzayeni, bol tersayeni. *Tr. Aşırı kaygı, aşırı kaygılanırken adeta titremek, olayın bitmeyeceğini düşünme endişesini taşımak*. Dişmenê ci yo meşti hepis ra vijêno. Ey tewa xwu girota![1] *Tr. Kara sevda, sırılsıklam aşık olmak, aşktan hasta yatağına düşmek*. Lajek kewto tewi û kewto cayan mîyan û nêwetano ki pêrdê xwu rê jî vajo. Çunkî keyneki, keyna dişmenan a.

tewigirote/ê 1. *Tib. N.* Tebigirote/ê, gurzgirote/ê, tewikewte/ê. Kes/çîyo ki; tewi girota, kewto tewi, tewi pêşîyaya ci ro/piro. Kes/çîyo ki; gandê ci di, nêweşîna lerzayîşî û sawî û şewateyî kewta pêmîyan. *Tr. Sıtmaya yakalanan, sıtma olan*. Nêweşo tewigirote do senîn weş bo, do sera şiro? 2. *Zv. N.* Sewdagîn/i, sewdakaro/a giran/i, tewikewte/ê. Kes/çîyo ki; qaxûyan ra ters û lerzinik û şewate û xofî têtewrê ci giroto, kerdo xwu bin. *Tr. Aşırı kaygıdan dolayı kendisini adeta sıtma ateşi veya humma tutmuş olan*. Ti şîyê şîyê to bi zor, o tewigirote dî? To nêşa zewmbî kesnakî bivîno? 3. *Zv. N.* Tewikewte/ê. Kes/çîyo ki; kewto eşqêndê girdî mîyan, eşqêndê girdî ci tepişto û kerdo xwu bin, bîyo sewdakar. *Tr. Kara sevdaya tutulan, ağır ve klinik bir aşka tutulan*. Şirê ci rê kesêndo tewigirote bîyarê ki bişo ci fehm bikero.

tewi giroteni 1. *Tib. f. M.* Tewigirotiş. Tebi giroteni, gurz giroteni. Nêweşînda tewi kewteni, nêweşînda gurzi kewteni, ci tewi tepişteni, ci lerz û şewat û serd giroteni, tewi kewteni. *Tr. Sıtma olmak, sıtmaya yakalanmak, malarya hastalığına tutulmak*. Lajekî tewi girota, o yo şewatî mîyan di û lerzeno. 2. *Zv. f. M.* Tewigirotiş. Tewi kewteni. Bol û bol qaxû di bîyayeni, bol qaxûy bin kewteni, qaxûyan ra ters û lerzinik û şewatî bin kewteni. *Tr. Hummaya tutulmak, aşırı kaygılanmaktan dolayı kendisini adeta*

1 Na tewi di eger çîyên, merseleyên raşti nêbo, wexta bi bol vêşîkerden a seneatên virazêna, pey qerfîy benê. *Tr. Bu kelime gerçek anlamında değil de şaka vb. durumlar için kullanılırsa, o zaman abartma sanatı yapılmış olur, alay edilmiş olur*. Kor û seqetê ci yo geyreno mi. O do mi bikişo. Eynî mi tewa xwu girota! 3. *Nm.* Sewdaya girani, eşqo giran. Eşqo ki kesî keno cayan mîyan û zêdê nêweşînda tewi kesî keno pêrîşan û verdano.

sıtma ateşi tutmak. Tersena na olayî ser ra tewi bigîro. 3. *f. M.* Tewigirotiş. Tewi kewteni, sewdakar bîyayeni. Eşqêndê bol giranî bin kewteni, sewdayênda bêbini ra nêweş kewteni. *Tr. Kara sevdaya tutulmak, ağır bir aşk sevdasıyla sevdalanmak*. O yo keynekeri ra hez keno, eynî tewi girota!

tewin/i 1. *Tib. N.* Bitew/i, tebin/i, gurzin/i. Kes/çîyo ki; tewi girota, tewa ci ser o, tewa ci esta, kewto tewi; nêweşîya lerzî û şewatî û serdî û qizilmeyî ci giroto. *Tr. Sıtmalı, malarya hastalığına tutulan*. Nêweşo tewin, do birişîyo doktor ki weş bo. 2. *Zv. N.* Bitew/i. Kes/çîyo ki; vêşî vêşî qaxû ra, kewto tewan bin, tewi ci tepişta, ters û xof û lerzinik û şewatî kerdo bincomî. *Tr. Aşırı kaygıdan dolayı adeta sıtma ateşine tutulan, hummaya yakalanan*. Qarişê ê kesdê tewinî mebê. Çunkî lajekê ci şîyo kewto dezgey mîyan. Qe beno ki jî vanê kişîyayo. 3. *Zv. N.* Bitew/i, sewdakar/i. Kes/çîyo ki; eşqêndê giranî ra ze ki tewi bo, ze ki tewi bin kewo, kewto sewdada girani mîyan. *Tr. Kara sevdaya tutulan*. Xortêndo tewin bî. Şima do ci nêveyayê.

tewiney 1. *Tib. Nm.* Bitewey, bitewîyey, tebiney, gurziney. Wahîrê tewi bîyayeni. Kes/çîyo ki; tewa ci esta, nêweşê tew o, ci ser o lerzinik û şewat û dej û serd têtewr esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sıtması olmak, sıtma hastalığına tutulmuş olmak*. Mi rê ki tewineyda ci ra nêbîyayê, wina gidî nêbîyê. Tewini bî. 2. *Zv. Nm.* Bitewey, bitewîyey. Wahîrê/a tewi bîyayeni, tey tewi bîyayeni. Qaxûyêndo şên û ravey ra wahîrê/a tewi bîyayeni, zêdê nêweşdê/a tewa lerz û şewat û xof ci ser o bîyayeni. *Tr. Aşırı kaygıdan ötürü adeta sıtma ateşine tutulmuş olmak, hummaya tutulmuşlara benzemek*. Tewineyda ci ra nêbîyayê, kulbizikî nêbîyê. 3. *Zv. Nm.* Bitewey, bitewîyey, sewdakarey, wahîrê/a tewi/sewderi bîyayeni. Kes/çîyo ki; eşqêndê giranî û bêbinî ra ze ki tewi kewo, nêweş bo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kara sevdaya tutulmuş olmak, ağır ve klinik bir aşka tutulup hastalıklı olmak*. Tewineya ci, do sereyê ma hemini bûro. Derê ki ma şirê a keynekera neteba biwazê.

tewir *Er. Nn.* Babet, reng, cisn, çeşît. *Tr. Çeşit, tür, cins*. Baxçedê ci di, tewir bi tewir darê ci yê meywîy estîy bîy.

tewî 1. *N.* Dejî. Tewatişî ser o, dejî ser o, heqdê tewatişî di, ê tewatişî, ê dejî. *Tr. Ağrısal, ağrı ile ilgili, ağrı hakkında, ağrıya ait*. Elllah zano tewî nêbî. Eger tewî bîyayê, wina nêbîyê. 2. *N.* Tewi ser o, lerzinik û şewat û serdî ser o, heqdê tewi di. *Tr. Sıtma veya malarya ile ilgili, sıtma hakkında, sıtma üzerine*. Na nêweşîni tewî nêbî. Ki tewî bîyayê, do tey şewat û lerzinik jî bibîyayê. 3. *N.* Eşqdê giranî ser o bîyayeni, tewi ser o bîyayeni, sewdayênda girani ser o bîyayeni, heqdê sewda di bîyayeni. *Tr. Kara sevda ile ilgili olma, ağır bir aşk hakkında olma*. Ki tewî bîyayê, gereg lajek cayan kewtayê.

tewîy *Tib. Nb.* Pêser o pêser o tewîy peyda bîyayeni, bi şikildê rêzilên a tewîy peyda bîyayeni. *Tr. Art arda veya zincirvari olarak gerçekleşen nöbetler*. Emşo pede, tewîy ci ser o bîy. Tewên ameyê, jû şîyê.

tewl *Nn. Bw.* Tewr. Ez tewl nêbîya. Labelê birakê mi tewl bî.

tew la! *G. Bw.* Tew lo/lê. Tew la! Ma do meşti şirê cayê heywanatî. Ma do babet babet heywanî cayên di bivînê!

tewla 1. *Nm.* A çîya ki; kes ser o kaya tewla, kaya zaran kay keno. *Tr. Tavla oyunu ve tavla oyununun üzerinde oynadığı gereç*. Tewlaya xwu ardi û pa kay kerd. Mêrdeko xerîb finê kewt ser, di finîy jî kewt bin. 2. *Nn.* Axura estoran. Cayo ki bergîrîy tede manenê. *Tr. At ahırı, aygır deposu*. Tewlaya ci estorandê ci rê bes nêkero jî o do bero dekurisno mîyan. Nêvano ki ez jûnakî viraza. Çîyêndo pîs o. 3. *Nn.* Kirosaya hîrê teker a ki merdimo gerrok pa çî ben û nayo. *Tr. Seyyarcının eşya taşıdığı üç tekerlekli araba*. Tewlayênda ci esti bî, ci rê ze bî ze xoşkêşi. 4. *Nm.* Kurni, cirni. Doleka ki dar yan jî beton ra virazîyaya û tede engûri pay bena û ci ra şîre vijêno. *Tr. Üzüm basmak için oluşturulan oyulmuş ağaç veya betonarme curun*. Tewlaya kalikdê mi verî darîni bî, dima ma kerdi betonîni.

tewlakar/i *N.* Kes/çîyo ki; tewley virazeno, karê tewlan keno, xebatkarê tewlan o, kaygerê tewlan o, tewla kay keno, tewla roşeno, karûgurweyê ci tewleyê. Kes/çîyo ki; bi tewla doşkerdiş a çerçîni keno. *Tr. Tavlacı. Tavla gezdirip seyyar satıcılık yapan*. Mi xwu rê tewlakarên tepişt û pa çîyê xwu da kiriştiş.

tewlakarey *Nm.* Kes/çîyo ki; tewley virazeno, karê tewlan keno, xebatkarê tewlan o, kaygerê tewlan o, tewla kay keno, tewla roşeno, karûgurweyê ci tewle yê. Kes/çîyo ki; bi tewla doşkerdiş a çerçîni keno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Kar û mesleg û wesfê tewlakaran. *Tr. Tavlacılık, tavla gezdirip seyyar satıcılık yapmak*. Mi xwu

rê tewlakarên tepişt û pa çîyê xwu da kiriştiş. Tewlakarey karêndo bêsermîyan o.

tew lo/lê *G.* Hay lo/lê! Tew la/lê! Qisayên a ki, vajekên a ki heyret di mendeni di, şaş bîyayeni di, ecêb di mendeni di, kêfan di, şa nêbîyayeni di, kêfsadey di vajêna. *Tr. Şaşkınlık üzülmek, hayıflanma veya keyifleme durumlarında gel de burdan yak anlamında söylenen bir hayret sözü.* Tew lo! Şima çirê verî nêva?

tewnaye/ê *N.* Dejnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî tewnayo. *Tr. İncitilen, ağrıtılan.* Merdimo tewnaye rew rewî vera kesî nîno.

tewnayeni *f. M.* Tewnayîş. Dejnayeni, zirar jewî dayeni. *Tr. İncitmek, ağrıtmak, zarar vermek.* To do nêtewnayê, eger şima tewna jî qenê bişê ci ra ef biwaştayê.

tewnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên tewnayo, qelbê kesên tewnayo yan jî qelbê ci xwu ra verdayo. Kes/çîyo ki; zirar dayo kesên yan jî cayêndê gandê kesên tewnayo yan jî derbên daya kêsên ro. *Tr. İnciten, incitici, yakıcı, ağrıtıcı, ağrıtan, ağrı verici, ağrı veren.* Çuweyê to yo şavlêr, eger tewnok nêbîyayê, qey ez pa nêtewayê.

tewnokey *Nm.* Dejnokey. Tewnok/i bîyayeni, wesfê tewnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên tewneno, dejneno, yan qelbê ci yan jî ganê ci di tawatiş peyda keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İncitici olmak, inciten olmak.* Wexto ki kes tewnokeya xwu nêşo bivîno, kes nêşeno xwu raşt kero jî.

tewok/i *N.* Kes/çîyo ki; tewîy girotê, mîyan ra mîyan ra tewîy yenê bi ci gan o; qizilme û serd û lerzayîşîy gandê ci di peyda benê û peyder pey yenê bi ci ganî yo. *Tr. Vücudunda sıtma nöbetleri oluşan.* Doktorî o lajeko tewok, hefteyên mîyan di tedawî kerd.

tewokî *Ç.* Çî/keso ki; tewîy girotê, tewîy kewtê de, tewan ci tepişto. *Tr. Vücudun bağışıklık sisteminin bozulmasından dolayı sık sık titremelere, üşümelere giriftar olmak.* Bîbî tewokî, ma rişt Reha.

tewqi *Nm.* Tenekeyo tayn qalino xusûsî yo ki; ser o nanê tîrî pewjenê, qatmey kenê. *Kur. Sêla nanê. Tr. Sac. Yufka ekmek pişirme sacı.* Tewqi ser o, maya mi înan nan pewtê.

tewqidawite/ê *Zv. N.* Çikos/i, nekes/i. Keso ki xeyrûbêrî rê, hewlîni rê, rindey rê, meyman ronayen û werzanayeni rê çinî yo; şala xwu, tewqa xwu girota, nê çîyandê rindan di akerde nîyo. *Tr. Hayra, hasenata, iyiliğe, cömertliğe kapalı olan, cimri.* Merdimêndo tewqidawite yo, ma ey ra çîyên nêşenê vejê.

tewqi dawiteni *Zv. f. M.* Tewqidawitiş. Çikosey, nekesey. Çikosey/nekesey kerdeni. Meymanan rê, rindey rê, hewlîni rê, xeyrûbêrî rê girote bîyayeni, çinêbîyayeni. *Tr. Misafire, iyiliğe, hayra, yardımlaşmaya kapalı olmak.* Pîlvatikên di vanê: Filan kesî tewqa xwu dawita.

tewqi ser o ronişteni *f. M.* Tewqi ser o roniştiş. Veşayeni, germî di veşayeni, sûr bîyayeni, zirar û zîyanî vero bîyayeni, rezîldê alemî bîyayeni, qehrûqotikan vero bîyayeni, tehlûkan vero bîyayeni. *Tr. Tehlikelerin kişiyi bekliyor olması, kızarmak, büyük sınavda olmak, kırmızı hatta olmak, tehlike sinyallerinin çalması.* Ti do hewna bol tewqi ser o ronişê!

tewqîf *Er. N.* Tepişteni, derdest kerdeni, mehkûm kerdeni, hepis eşteni, besteni. *Tr. Tutuklamak, hapsetmek, tevkif etmek.* Mêrdekî qeza kerd, hakîmî ci tewqîf kerd.

tewqîfbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; tewqîf bîyo tepêşîyayo, mehkûm bîyo, bîyo derdest û erzîyayo hepis. *Tr. Tutuklanan, hapse atılan.* Merdimo tewqîfbîyaye, eger sûjdarêndo gird nêbo, do miheqeq rojên bivijîyo teber.

tewqîfbîyayeni *f. M.* Tewqîfbîyayîş. Tepêşîyayeni, derdest bîyayeni, bestîyayeni, mehkûm bîyayeni, hepis erzîyayeni. *Tr. Tutuklanmak, derdest edilmek, yakalanmak, mahkum edilmek, hapse atılmak.* Ey zana ki o do tewqîf bo, rema teber û deha pey di nêame.

tewqîfkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; erzîyayo hepis, tepêşîyayo, bîyo derdest, bestîyayo û erzîyayo hepisxane. *Tr. Tutuklanan, derdest edilen, yakalanan.* Wekîlo tewqîfkerde zemanên tepîya verdeya. Labelê zirar jî dî.

tewqîfkerdeni *f. M.* Tewqîfkerdiş. Tepişteni, derdest kerdeni, mehkûm kerdeni, hepis eşteni, hepis kerdeni. *Tr. Hapsetmek, tutuklamak, yakalamak, zindana atmak.* Eger ey bizanayê ê do ci tewqîf kerê, o welat di nêvinderdê. Labelê nêzana û tewqîf bî.

tewr 1. *Nn.* Tewl, en. Zêdê en girdî yan jî zêdê en werdî ya. Yanê "en"ê çîyên. *Tr. En.* Lajeko tewro werdî, qeçeko tewro xasek, sûka tewra şêni ûzn. 2. *Nn.* Tewl. Pîya, pa, tey, mîyan di. Çî/keso ki; o yo pa, o yo tey, o yo mîyan di, o yo bi ci ya, o jî dexîl o. *Tr. İçinde, dahil, birlikte, beraberinde, artı.* Ez tewr bîya. Bi tewrdê şima ya tey şeş merdimîy estîy bîy. Labelê o merdimo lengerok tewr nêbî.

tewra *Nn.* Tewr, tewr di. Pîya, bi ci ya, mîyan di, dexîl. Teber di nêbîyayeni. *Tr. Dahil, dehalet,*

içeride, içinde. Mêrdekî va: Eger ti jî tewra bê, ma tewr nîyê.

tewrbîyaye/ê *N.* Mîyanbîyaye/ê, mîyan di bîyaye/ê, teybîyaye/ê, tey di bîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî xwu kerdo tewr, dekerdo mîyan, xwu dexîl kerdo. Çî/keso ki; o yo jî mîyan di, o yo jî tey, o jî tey esto. *Tr. Dahil olan, içinde var olan, içinde mevcut olan*. Kesêndo tewrbîyaye bî, ez qe nêzana ki şima o merdim senîn mîyan ra vet ki?

tewrbîyayeni *f. M.* Tewrbîyayîş. Dexîl bîyayeni, tey bîyayeni, mîyan di bîyayeni, tey hesibîyayeni, pa bîyayeni. *Tr. Dahil/içinde olmak, birlikte olmak, mevcuda dahil olmak*. Sifte ma pêro jî tewr bîy. La ki dima tayêni ma tewr ra vetê.

tewre *Teks. Nn.* Torbeyo werdî. Çuwalo dergûbarî û werdî. *Tr. Torba, kese*. Filan kesî vatê: Mêrdekî ma rê tewreyên kesmey ardîy bî.

tewreyê awi *Teks. Nn.* Tewreyên o ki bol pêt girêdeyayo û pa awi danê estoran. *Tr. Sık dokumalı çadır bezinden yapılmış olan su torbası. Bu torba daha çok atları sulamak için kullanılır*. Tewreyê awi, do tim jî citêrî heti di bo.

tewreyê mîzî *An. Nn.* Tewre yo ki mîzî tede esta, ganê kesî yo ki mîzîya kesî tede arêbena. *Tr. Sidik torbası, sidik/idrar kesesi*. Kay ra qayîl nîyo ki werzo şiro mîzîya xwu bikero. Xwu piloznayeni ra, tewreyê ci yê mîzî teqayo.

tewreyê tîran 1. *Nn.* Tewreyo ki cengawer tîranê xwu yê lejî dekeno de. *Tr. Ok torbası, sadak*. Tewrê ci yê tîran di, tîrê ci nêmendîy, Rustemî hema dest eşt bi tîrandê hembazdê xwu û dîrê tîrê ci yê giranîy antîy û eştîy bi dişmenan. 2. *Nn.* Tewreyo ki tîrê nanî debenê de. *Tr. Oklava mahfazası*. Tewreyê tîran di tîrê ci nêmendîy. Hemberîyanê ci, kê ki amey girotîy û kesî pey di nêardîy.

tewreyê tîzan *Nn.* Kunê zûran, serûbinê ci zûrîy bîyayeni, ci heteki di zûrî kemî nêbîyaye. Nûşaya ci ya T ya siftekêni barîyet, ê didîy qalin û zêdê Erebî waneyêna, bi teqnayîş a waneyêna. *Tr. Yalan torbası, yalancının daniskası*. Tewreyê tîzan o, xwu rê jewda zêdê xwu jî arda. Neya tepîya deha wa xwu rê dewi mîyan kewê û zûr û zûrkerey bikerê. Deha ci rê qe çîyên jî lazim nîyo. Qey ê do pa diligê xwu bikerê(!)

tewreyê zifrawî *An. Nn.* Hezare. *Tr. Safra kesesi*. Tewreyê zifrawî yê ci ti vanê beno qul bîyo. Çunkî deqe ra finên o yo virêjeno.

tewreyo/êya qul/i *Zv. N.* Keso ki nêzano çîyên arêdo pêser û tim îsraf keno, malê xwu çarçur keno. *Tr. Müsrif, israfçı, eli delik*. Şima senîn qaseya xwu teslîmê ê tewredê qulî kenê?

tewreyo qul *Nn.* Tewreyo ki bin ra yan jî canadê ci ra bîyo qul û ci ra çî rijêno. *Tr. Delik torba*. Kengerê xwu kerdê tewredê qulî û kengerê ci tim tewre ra rijîyayê.

tewrkerde/ê *N.* Mîyankerde/ê, pakerde/ê, teykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo mîyan, kerdo dexîl, kerdo pa. *Tr. Dahil edilen, içine koyulan*. Şima bi çi babet a, ê merdimê tewrkerdî, ci ra vejenê ki?

tewrkerdeni *f. M.* Tewrkerdiş. Mîyan kerdeni, dexîl kerdeni, pa kerdeni, bi ci ya kerdeni, tewrdê ci kerdeni. *Tr. Dahil etmek, içine koymak, mevcuda eklemek*. Mi kerd tewr, înan gama siftî mîyan ra vet.

tewro/a cêr/i *N.* En cêr/i, ey/ay ra cêrêrî çinî yo/ya. Tersê ci "tewro/a cor/i" o. *Tr. En aşağı, azami aşağı*. Eger şima bişayê bişîyayê ê cadê tewrê cêrî, şima do miheqeq bidîyayê.

tewro/a cêrên/i *N.* Çî/keso ki en cêr do. Çî/keso ki cadê tewrê nizmî do, ey ra nizmêrî û ey ra cêrênêrî zewmbî çîyên yan jî kesên çinî yo. *Tr. Azami aşağı veya alt, en aşağısı, en alçakta olan*. Kaşka şima erdo tewrê cêrên nêramitayê, qenê dewarîy xwu rê tey çerdê.

tewro/a cor/i *N.* En cor/i, ey/ay ra corêrî çinî yo. Tersê ci "tewro/a cêr/i" o. *Tr. En/azami yukarı, süper yukarı*. Mi da nîşandê tewrê corî ro. Labelê şima mi rê nê, ey ra kabok nûşna.

tewro/a corên/i *N.* Çî/keso ki en cor do, deha ey ra corênêrî çinî yo. Çî/keso ki cayo tewro berz do. *Tr. Azami yukarı veya yüksek, en yukarı/yüksekte olan*. Gildar şeno şiro gildê tewrê corênî ser.

tewro/a dimayên/i *N.* Qanqir/i, tewro/a peyên/i. Çî/keso ki; rêze bîyayîş di, pêdima bîyayîş di, karûgurweyêndê kerdişî di en peynî do, en dima yo, hemini yan jî hemî çî peynî do û ey peynî di çînakî yan jî kesnakî çinî yo. *Tr. En sonuncu*. Vaştoko tewro dimayên, do vazdayîşnakî di çinêbo.

tewro/a kehan/i 1. *N.* Tewro/a kevn/i, tewro/a kan/i. Kes/çîyo ki; goreyê kehanandê bînan deha xeripîyayo, deha bîyo pîs û egerin. *Tr. En eski*. Çinayê min o tewro kehan, ê to neweyêrî yo. 2. *N.* Tewro/a kevn/i, tewro/a kan/i, tewro/a verên/i. Çî/keso ki; goreyê kes û çîyandê bînan deha rewên o, deha verên o, deha wextêndê verî ra yo yeno, dûm û gûn û emrê ci deha rewêno. *Tr. En eski, en önceki, daha evvel olan*. Beno ki jî na mektûbi tewra kehan a.

tewro corey *Nm.* Tewro/a cor/i bîyayeni, kişta

tewro cor di bîyayeni, en cor di bîyayeni, en cor bîyayeni, en berz di bîyayeni, en berz bîyayeni, ey ra berzêrî nêbîyayeni, ey corênêrey ra deha cornakî nêbîyayeni. *Tr. En yukarı/yüksek olmak, azami yukarı veya yüksek olmak.* Şima yê bîlaheq û bîlasebeb xwu qehrnenê, ferqê tewro corey û tewro cêrey da ci jî pêro di metroy bî.

tewro dimayêney *Nm.* Qanqirey, qanqir/i bîyayeni. Tewro dimayên bîyayeni, tewro peyêney, tewro peyên bîyayeni. Karûgurwe û rêzebîyayîş û çîyêndo winasîn di en dimayên, en peyên bîyayeni; ey dima kesnakî yan jî çînakî çinêbîyayeni. *Tr. En sonuncu olmak.* To arey kerdi. To tewro dimayêney çiçî kerd vinî?

tewro kehaney 1. *Nm.* Tewro kevney, tewro kaney, tewro kehan bîyayeni, wesfê tewro kehanî ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; goreyê kes û çîyandê bînan deha bol xeripîyayo, deha bîyo pîs. *Tr. En eski/eskimiş olmak.* Mi rê ki kemaney tewro kehaneyda ci di nîya. 2. *Nn.* Tewro kevney, tewro kaney, tewro verêney. Tewro kehan bîyayeni, tewro verên bîyayeni. Çî/keso ki; goreyê kes û çîyandê bînan tewro verên o, tewro siftekên o, dûmê ci goreyê ê bînan deha kehan o, deha verên o, deha rew bîyo. *Tr. Zaman olarak diğerlerinin tamamından daha evvel veya daha eski olmak.* Derdê mi tewro kehaneyda ci di nîyo, weşeyda ci do.

tewrûtûr *Nn. Bw.* Gulaze. Xeyr o, ti ya hemî çî arêdana? Çi tewr û tûr esto, to pêro arêdayo.

tewrûtûrey *Nm.* Tewr û tûr bîyayeni, gulazeyey, gulaze bîyayeni, bîyayena gulazî, bîyayena tewr û tûran. *Tr. Öteberilik, lazım veya lazım olmayan.* Ez a, tewr û tûreyda ey ver nêkewna, ê tewr û gûrwî mîyan di çîyêndê min o qîmetdar est bî.

tew ser ra *H.* Ser o, pa, bi ci ya vêşinde, bi ci ya. Tew ser o, tew pa. *Tr. Üstelik, bununla birlikte, ek/ilave olarak, fazladan, üstüne üstlük, bu yetmezmiş gibi daha dahası.* Qey filan merdim ci rê bes nêkeno, tew o yo ser ra ê bînî jî wazeno.

tewsîye *Er. Nn.* Çî/keso ki; kiştda jewî ra qandê kerdenda ci, qandê vatenda ci, qandê weçînayenda ci, qandê muameledê ci mojneyayo, arz bîyo. Kerdena tewsîyey mejbûrî nîya, bi waştişî ya ya. *Tr. Öneri, tavsiye.* Mi ci rê a keyneka girdi tewsîye kerdi, ey şî waya ci ya werdî waşti.

tewsîyebîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewên rê, tayênên rê qandê weçînayenda ci, qandê muameledê ci kişta jewî ra wazîyayo, ci rê arz bîyo, ci rê kerem bîyo. *Tr. Tavsiye edilen, önerilen.* To şî o çîyo tewsîyebîyaye nê, o çîyo tewsîye nêbîyaye herîna.

tewsîyebîyayeni *f. M.* Tewsîyebîyayîş. Qandê waştenên, qandê kerdenên, qandê weçînayenên, qandê muameleyên jewî rê arz bîyayeni, keremdê jewî yan jî tayênên ver neyayeni. *Tr. Önerilmek, tavsiye edilmek.* Ti jî înan rê tewsîye bîbîyê, labelê înan ti qebûl nêkerdê.

tewsîyekerde/ê *N.* Çî/keso ki; kişta jewî ra yan jî kişta tayêni ra qandê muameleyên bi şikildê mecbûr nêbîyayîşî ya muameleyê ci wazîyayo, arz bîyo. *Tr. Tavsiye edilen, önerilen.* Eger to bizanayê, o keso tewsîyekerde, çi kesêndo nafîdar û delal bî?

tewsîyekerdeni *f. M.* Tewsîyekerdîş. Qandê muameleyên, qandê kerdenên, qandê vatenên çîyên yan jî kesên jewî rê tey mecbûr nêbîyayena muameleyê ci waştiş, keremdê jewî veranayeni, ci rê arz kerdeni. *Tr. Tavsiye etmek, önermek.* Mi kerd ki ey ci rê tewsîye kero, ez winîyaya o çîyê mi ey bixwu waşt.

tewş/i *N.* Şewş/i, serserî, sersem/i. O/çîyo ki ze serxoş, aqilê ci ser o nîyo, gêj, ze gêj. *Tr. Sersem, aklı başında olmayan.* Merdimêndo tewş bî, mi nêşa ci rê teme kero û vajo, nê gurwî biki. Pey emeleya mi nêamê.

tewşey *Nm.* Tewşîni, tewşîney, sersemey, gêjey, aqil ser o nêbîyayeni, ze ki gêj bîyayeni. *Tr. Sersemlik, aklı başında olmama.* Zêdê hergi fini tewşeya ci ser o bî, mi jî wezîfeyên nêşa bido bi ci.

tewşîla *Wş. Nm.* Şorba mercûyandê kuhoyan. *Tr. Yeşil mercimek yemeği/aşı.* Mi rê tewşîlayên nêviraşti ki ez bierza koçikan ver û pîzeyê xwu germ kera.

tewşîre *Nn.* Peqlewe. Şîrane o ki kabok kabokî virazîyayo. *Tr. Baklava.* Kes do tewşîrî Entab di û qedayîfî jî Dîyarbekir di bûro.

tewtehîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; lingê ci gunayê pêro û meşê ci xeripîyayo, têserî û têdima şîyo, bîyo tekerî, lerî bîyo. *Tr. Sendelenen. Ayakları birbirine dolanarak dengesi bozulan.* Qanqirê ma yo tewtehîyaye, ame guna mi lingan mîyan ro û ez jî pa tewtehîyaya.

tewtehîyayeni *f. M.* Tewtehîyayîş. Lingîy pêro gunayeni ra yan jî lingîy bi çîyên ro gunayena meşê ci xeripîyayeni, bi no şekila têserî şîyayeni. *Tr. Sendelemek, sendelenmek. Ayakları birbirine takılarak dengesi bozulmak.* Ez tewtehîyaya. Labelê nêgunaya erro.

tewtehnaye/ê *N.* Tekerîkerde/ê, lerîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tewtehnayo, bîyo sebebê tekerî bîyayenda ci, bîyo semedê lerî bîyayenda ci. *Tr. Yuvarlatılan, yürürken dengesi*

bozdurulan, sendeletilen. Çîyên ci vero çinêbî, lingê ci jî pêpeyo nêkewtîy. Ez a hewna nêzana o lajeko tewtehnaye senîn tewtehîya.

tewtehnayeni *f. M.* Tewtehnayîş. Sebebê têserî şîyayenda jewî yan jî çîyên bîyayeni, sebebê xeripîyayenda meş(ray şîyayîş)dê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Sendeletmek.* To ez tewtehnaya. Eger to ra nêbîyayê, ez nêtewtehîyayê.

tewtewok/i 1. *N.* O/keso ki; deqe ra finên vano tew tew û çîyan ra şubhe keno û pey emeley nêkeno. *Tr. Kuşkucu, şüpheci, havadan nem kapan.* Şima bi Ellasî! Ê merdimê tewtewokî mi ra dûrî fînê. Ez tew qayîl nîya ki rîyê ey ê tewtewokî bivîna. 2. *N.* Xwuverdaye/ê, gewşeg/i. O/çîyo ki; ze ki xwu verdo û balê xwu nêşeno çîyan serno. *Tr. Yılışık davranışlar gösteren.* Kes bi ê merdimdê tewtewokî ya karên nêşeno bikero. Wa o komda ma mîyan jî nêkewo, o do ma rê bar bo. 3. *N.* Tersinok/i, tersanok/i, fisonek/i, fisek/i, bizdil/i, bizdik/i. O/çîyo ki bol terseno. *Tr. Titrek, korkak, girişim ruhu olmayan.* Ez bi ê merdimdê tewtewokî ya şirîgeyên nêkena. Kam ki qayîlo wa xwu rê pa kar bikero.

tewtewokey 1. *Nm.* Şubhedi bîyayeni, deqera finên tewtew kerdeni. *Tr. Kuşkuculuk, şüphecilik, havadan nem kapma, inancı eksik olmak.* Tewtewokeya ci do, ci rê zirar bido. 2. *Nm.* Xwu verdayeni, gewşegey, tewşey. *Tr. Yılışıklık. Yılışık davranışlar göstermek.* Tewtewokeyên ser o bî ki, mi kerd ki kê terk kero, merdimêndê ci ame ez vindarnaya. 3. *Nm.* Tersinokey, tersanokey, lerzinokey, bizdiley, bizdikey, vêşî tewtewnayeni. *Tr. Korkaklık, ödleklik, ürkeklik, titreme tutma, aşırı hassasiyet göstermek.* Tewtewokeya ki ser o, bi mi ki o çîyên jî nêşeno havil kero.

tew û tew *Db.* Bi temamey a, pêro, heme, serûbinê ci, têtewr, pêrko. *Tr. Tamamen, sade, toptan, altı ve üstü, her şeyle birlikte, bitamamiha.* Eger ê korî gamna jî bieştayê, ey do tew û tew zirar bikerdayê.

texirîyaye/ê *N.* Talokbîyaye/ê, peydierzîyaye/ê, peydiçebîyaye/ê, peydibîyaye/ê, peydikerde/ê. Kes/çîyo ki; verdeyayo wextnakîyêndo dima, do dima bibo, do dima ser o vinderîyo, do dima derdest bo. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Mi şima rê nêva karo texirîyaye, do sereyê şima bitewno.

texirîyayeni *f. M.* Texirîyayîş. Taloq bîyayeni, tepîya erzîyayeni, tepîya çebîyayeni, pey di bîyayeni, pey di erzîyayeni, tepîla çebîyayeni. Karûgurweyên di bîyayîş û desrdest kerdiş û muameleyê ci dima verdeyayeni, dima bîyayeni, dimayrê verdeyayeni. *Tr. Ertelenmek, tehir edilmek.* Ez bixwu kardê texirîyayî ra tersena. Cora nêverdana karê mi bitexirîyo. Çunkî texirîyayeni çare kerdeni nîya.

texirnaye/ê *N.* Taloqbîyaye/ê, peydierzîyaye/ê, peydiçebîyaye/ê, peydieşte/ê, peydikerde/ê, tepîyaçebîyaye/ê, tepîyabîyaye/ê. Çî/keso ki; pey di erzîyayo, kerden û nêkerdena ci verdeyaya wextnakî. *Tr. Ertelenen, tehir edilen.* Ma yê kenê ê çîyê texirnayî bigîrê veror.

texirnayeni *f. M.* Texirnayîş. Pey di eşteni, tepîya eşteni, taloq kerdeni, kerden û nêkerdena ci dima verdayeni, wextnakî rê pey di eşteni. *Tr. Ertelemek, tehir etmek.* Ma nika texirnayo. Labelê kerden û nêkerdena ci jî hewna bellî nîya.

texirnok/i *N.* Talokkerdok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên taloq kerdo, verdayo wextnakîyêndo tepîya. *Tr. Erteleyen, tehir eden.* Madamo ki texirîyayo, kê texirnayo û texirnokê ci kam o?

texirnokey *Nm.* Texirnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên texirnayo, pey di eşto, tepîla eşto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ertelemek.* Texirnokeya ci sereyê ci bûro ki, texirna.

texmêliki *Nm. Bw.* Hêliki. Hergi roşanî di, xort û keyney şenê texmêliki kewê. Çunkî texmêliki leylî ya.

texmîn 1. *Er. Nn.* Benok. Çîyo ki tam zêdê ci nîyo, vayeya ci ya safî, qîmetê ci yo tam nêzaneyêno, labelê bi şikildê çendên cêr, çendên jî corê zaneyêno. *Tr. Tahmin, olası, olasılık, ihtimal, ihtimalen, zan, zannetmek, sanı, sanmak.* Ez texmîn kena ki do meşti bêro. (Yanê ez tam nêzana.) 2. *Nn.* Tedbîr, hazirey, hadirey. *Tr. Tedbir.* Eger şima texmînê xwu bikerdayê, şima wina kepaze nêbîyê.

texmînbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; texmînê ci bîyo, ameyo vîrî, eger sera se nêbo jî wesfê ci deyayê. *Tr. Tahmin edilen.* Ê merdimê texmînbîyayî ez şaş nêkerda. 2. *N.* Tedbîrbîyaye/ê, tedbîrgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; texmînê ci bîyo, tedbîrê ci gêrîyayo, hadireya ci bîya. *Tr. Hazırlığı yapılan, tedbiri alınan.* Werdo texmînbîyaye gereg ki kemî nêkewo û kewt.

texmînbîyayeni 1. *f. M.* Texmînbîyayîş. Wesfandê kesan yan jî çîyan şikêr bîyayeni, şikê wesfandê ci bîyayeni. *Tr. Tahmin olmak, tahmin edilmek.* Mi rê qe texmîn nêbîyo. Çunkî şikî ra bol dûrî yo. Do kotî texmîn bo? 2. *f. M.* Texmînbîyayîş. Tedbîr gêrîyayeni, hadireya ci bîyayeni, şikê ci bîyayeni. *Tr. Tedbiri alınmak, hazırlığı yapılmış olmak.* Ti tew qaxû megî,

texmînê ey jî bîyo. Çîyên înan vîrî ra nêremeno.

texmînkar/i *N.* Texmîndar/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî şik û fikrên ser o texmînê xwu kerdo, texmînê xwu vato, netîceyêndo cêran cor vato. Kes/çîyo ki; karê texmînî kerdo. *Tr. Tahminli, tahmin eden, tedbirini alan.* Texmîn vijîyayo, ma yê nêşenê texmînkarê ci bivînê.

texmînkarey *Nm.* Texmîndarey. Texmînkar/i bîyayeni, texmîn kerdeni, wahîrê/a texmînî bîyayeni, texmînê ci bîyayeni, tey texmîn bîyayeni, pa texmîn bîyayeni. Kes/çîyo ki; texmînê ci esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tahminlilik, tahmin etmek, tahmini olmak, ihtimal vermek, tedbir almak.* Texmînkareyda ci bîyayê, ma do bigirotayê tîya.

texmînkerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; texmînê ci bîyo, ameyo vîrî, wesfandê ci ser o şik virazîyayo. *Tr. Tahmin edilen.* Mi rê ki o çîyo texmîn kerde, do zêdê texmînkarî nêvijîyo. 2. *N.* Tedbîrgêrîyaye/ê, hadireybîyaye/ê. Çî/keso ki; texmînê ci bîyo, şikê ci bîyo, ci rê tedbîr gêrîyayo, gêrîyayo hesab, hesabê ci virazîyayo. *Tr. Tedbiri alınmış olan, hazırlığı yapılmış olan, hesaba katılmış olan.* Keso texmînkerde, do çirê veyşan bimano ki?

texmînkerdeni 1. *f. M.* Texmînkerdiş. Senîney û wesfandê ci kesên yan jî çîyên ser o şikêr bîyayeni, hesabê ci virazîyayeni, wesfê ci vîrî arden û ardişê ci bi babetên a vijîyayeni yan jî nêvijîyayeni. *Tr. Tahmin etmek, olasılıklarla bir şeyi düşünmek.* Mi texmîn kerd û zêdê texmîndê mi jî vijîya. 2. *f. M.* Texmînkerdiş. Tedbîr giroteni, hazirey kerdeni, hadireya çîyên kerdeni. *Tr. Hazırlık yapmak, tedbir almak.* Bêrê bêrê xwu ra mi texmînê şima jî kerdo.

texrîb *Er. N.* Xerpnayeni, herimnayeni, xaşêliney ra veteni, top neweyey ra veteni. *Tr. Bozma, değiştirme, kalem oynatma.* Texrîbê dînî, kesî dînî ra; texrîbê ziwanî jî kesî şardê kesî ra keno.

texrîbat *Er. Nn. Nm.* Çi çîyê xerpnayeni esto pêro, çi çîyê herimnayeni esto heme. *Tr. Tahribat, bozma. Bw.* Tehrîf. (Bolekê ci) Texrîbatê dînî di zirarî heme vînenê.

texrîbatey *Er. Nm.* Tahrîbat kerdeni, xerpnayeni, herimnayeni. Texrîbat bîyayeni, wesfê tahrîbatî. *Tr. Tahrifat etmek, yıkmak, bozmak.* Texrîbatey gengaz a, viraşteni çetin a.

texrîbbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; xeripîyayo, herimîyayo, xaşêliney ra vijîyayo, neweyey ra vijîyayo. *Tr. Tahrib edilen, bozulan.* Kitabê verînan di, cayo texrîbbîyaye bol o.

texrîbbîyayeni *f. M.* Texrîbbîyayîş. Xeripîyayeni, verî ra vijîyayeni, herimîyayeni, xaşêliney ra vijîyayeni, topneweyey ra vijîyayeni, cipcirîtey ra vijîyayeni. *Tr. Bozulmak, kalem oynatılmak.* Texrîb bîyayeni çîyênda weşi nîya. Labelê bê Ellahî qandê hergi çî jî miqedder o.

texrîbkar/i *N.* Xerpinok/i, herimnok/i, şehitnok/i. O/çîyo ki; xerpneno, xerpnayo, herimnayo, herimneno. *Tr. Bozan, bozguncu.* Eger texrîbkar nêbîyayê, qey do bişayê çîyên jî virazo.

texrîbkarey *Nm.* Texrîbkar/i bîyayeni, wesfê texrîbkaran ci ser o bîyayeni. Karê xerpnayeni, xerpnayeni, karê herimnayeni, herimnayeni, karê texrîbkaran. *Tr. Bozgunculuk, tahripçilik.* Texrîbkarey ra xeyrên nîna û nêresena kesên. Labelê zirarê reseno pêrini.

texrîbkerde/ê *N.* Xerpnaye/ê, xerpneyaye/ê, herimnaye/ê, herimneyaye/ê, şehitnaye/ê, şehitneyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni xerpnayo, herimnayo, şehitnayo. *Tr. Bozdurulan, bozulan, tahrip edilen, kalem oynatılan.* Kitabdê texrîbkerdî di jî îlla çîyê ecêbî estê.

texrîbkerdeni 1. *f. M.* Texrîbkerdiş. Xerpnayeni, herimnayeni, şehitnayeni, neweyey ra veteni, xaşêliney ra veteni, top neweyey ra veteni, cipcirîtey ra veteni. *Tr. Bozmak, kalem oynatmak, tahrip etmek.* Kelama Ellahî, do texrîb nêbo. Eger ki bibo, dîn û ehlê dînî ci ra zirar vîneno.

texsîr *Er. Nn.* Ef, bexiş, bexişnayeni, ravîyarnayeni, îdare kerdeni. *Tr. Af, bağış, idare etme, geçiştirmek, yapılabilecek bir cezai müeyyideyi yapmamak.* Tey texsîr çinêbî. Kaşka bibîyayê.

texsîrbîyaye/ê *N.* Bexişnaye/ê, bexişîyaye/ê, efbîyaye/ê, ravîyarneyaye/ê. Çî/keso ki; ef bîyo, bexişîyayo, ci rê îdare bîyo, ci rê ravêrneyayo, xeta û kemaneya ci nêvîneyaya. *Tr. Bağışlanan, idare edilen, kendisine geçinilen, idare edilen.* Cezayo texsîrbîyaye do çirê sereyê ma bitewno ki?

texsîrbîyayeni *f. M.* Texsîrbîyayîş. Bexişîyayeni, ef bîyayeni, ravêrîyayeni, îdare bîyayeni. Xeta û qusûr û kemaneya kesan yan jî çîyên nêvîneyayeni, ef bîyayeni, bexişîyayeni, ci rê ravêrîyayeni. *Tr. Bağışlanmak, idare edilmek, idare yoluna gidilmek.* Wexto ki kes û xeta û kemaneya kesan texsîr bo, gereg ki texsîr bîyaye jî nankorey nêkero.

texsîrkerde/ê *N.* Texsîrnaye/ê, efbîyaye/ê, bexişnaye/ê, ca nêarde/ê, herûni nêarde/ê, nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; nêbîyo, ef bîyo, waştenî yan jî mirazîya ci nêbîya, herûni nêamêya. *Tr. Bağışlanan, vazgeçilen veya zamanında yapılmayan.* Gireyo texsîrkerde, do dima ma

bimijûlno.

texsîrkerdeni *f. M.* Texsîrkerdiş. Ci ra fek verdayeni, nêkerdeni, ef kerdeni, bexişnayeni, ca nêardeni, texsîrnayeni, destbera xwu ca nêardeni, eger bikero jî desta nêkerdeni, vindarnayeni. *Tr. İşi yapmamak, bağışlamak, affetmek, imtina etmek, önemsememek.* Bira! Karo ki mi kerdo, no yo. Xwu rê wazenê texsîr ki, wazenê jî texsîr meki.

texsîrnêbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo, ef nêbîyo û ameyo ca; mirazîya ci, waştenîya ci amêya ca, yanê texsîr nêbîyo. *Tr. Yapılan, affedilmeyen.* Cezayê min o texsîr nêbîyaye, do sereyê şima hemini bitewno.

texsîrnêbîyayeni *f. M.* Texsîrnêbîyayîş. Ef nêbîyayeni, destbera ci bîyayeni, kerdeni, waştenîya xwu, mirazîya xwu ca ardeni. *Tr. Affedilmemek, arzu edilenin yapılması, gözünü daldan budaktan sakındırmamak.* Ez qayîl bîya no kar di texsîr bo. Labelê texsîr nêbî.

texsîrnêkerde/ê *N.* Çî/keso ki; texsîr nêkerdo, ef nêkerdo, ci ra çim nêkuwayo. Çî/keso ki; tew ci ra nêancîyayo û hema ardo ca, kerdo. *Tr. Sakındırılmayan, dal budaktan sakınılmayan.* Şima do çîdê texsîr nêkerdî ser o vêşî vinderê.

texsîrnêkerdeni *f. M.* Texsîrnêkerdiş. Ef nêkerdeni, jewî didi nêkerdeni, hema kerdeni, waştenî ca ardeni, merama xwu ca ardeni, wezîfî ca ardeni, kerdeni, çim nêkuwayeni. *Tr. Sakındırmamak, gözünü daldan budaktan sakındırmamak, yerine getirmek, bildiğini uygulamak, affetmemek, kesintiye uğratmamak, uygulamayı yerine getirmek, elinden geleni ardına koymamak.* Ez do texsîr nêkera, cezayê to bîyara ca. Ti zanê biki, tew texsîr meki, çi destbera to esta, biki.

text 1. *Nn.* Çîyo ki daran ra virazîyayo û kerdo dergûbarî û dûz. *Tr. Tahta.* Textê sandiqeri ci ra bikewo, ma do mêxên pirodê û fina pa kerê. 2. *Nn.* Cayê mîrê mîran. Cayo ki hukimdarîy ser o roşenê, hukimdarey, hukim. *Tr. İktidar gücü, hükümdarın oturduğu görkemli koltuk.* Textê ci û hukmê ci pîya şî.

textbend 1. *Nn.* O çîyo ki qandê rakewtenî û roniştenî virazîyayo. *Tr. Güneydoğuya has, yazın dışarıda kurulan, haşerelerden korunmak, geceleri yatmak, oturmak için yerden bir metre kadar yüksek, büyüklüğüne göre ayak sayısı değişen, önceleri ahşaptan yapılan üstü açık bir çeşit çardak ya da alaçılık.* Xwu rê text bendên virazê ki şima mar û morî ra bisitarîyê. 2. *Nn.* Texto ki şikate bend şikatan pa girêdano. *Tr. Kırıkçıların kırık ve çıkıkları bağlamak, atelleme yapmak.* Text bendêndo mezbût ci rê viraşt û pa bazîyê ci yo şikate girêda.

textek *Nn.* Texto werdî, texto bêqîmet. *Tr. Küçük tahta, tahtacık, önemsiz tahta.* Ti yê kenê bi zor ê textekî bidê mi?

textey *Nm.* Text bîyayeni, text ra bîyayeni, text ra virazîyayeni, wesfê textî û çîyandê textînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Tahta/dan olmak.* Textey û asinîneya ci do çiçî bivirno? Şima yê çirê hendayên ci ser o vindenê?

textê çarî *An. Nn.* Textikê çarî, tehtê çarî, tehtikê çarî, dûzê çarî. Esteyê çarî yo dûz. *Tr. Alın kemiği.* Textê çarî di piro medi, bes o.

textê nanî *Nn.* Weyna. Texto xusûsî yo ki cinîy ser o nanê tîrî akenê. *Tr. Üzerinde yufka ekmek açılan özel tahta, ekmek açma tahtası.* Textê ci yê nanî zirar dîyo, o yo nanî pincirneno.

textê nuşteni *Nm. Bw.* Textê nuştî. Textê nuşteno keno tebeşîr ra bivijîyo, neya tepîya textîy do panayok (*dokunmatik*) bê.

textê nuştî *Ban. Nn.* Textê nuşteni. Texto ki sinifan di kes ser o bi kils a, bi tebeşîrî ya nuşte nuşneno. *Tr. Yazı tahtası.* Textê nûştî ser o, nuşteyêndo bêedeb est bî, teleban ra kesî nêgirotê xwu ser.

textê selatî *Nn.* Texto ki kes ser o selate virazeno. *Tr. Salata tahtası.* Textê selatî ser o îcab bikero, goşt jî werdî beno.

textik *An. Nn.* Qapax. Esteyo ki wezîfeyê qapaxî vîneno, çîyo ki çîyên ser o û wezîfeyê qapaxî vîneno. *Tr. Vücudun azalarında kapak görevini gören kapak şeklindeki kemik.* Qurşûnên da textikdê çarî ro, jew da textikdê saqî ro.

textikê saqî *An. Nn.* Qapaxê saqî. Esteyo ki saqî ser o. *Tr. Diz kapağı.* Sîyên gunê textikdê saqedê ci ro, eynî vîra şî.

textikê serî *An. Nn.* Qapaxê serî, tepeligê serî. Esteyê serî yo ki tewro cor di serî gîno, mezgî rê sersûney keno. *Tr. Kafanın üst kapağı.* Textikê serî eger wedarîyo, do emelet bo.

textîn/i *N.* Çîyo/a ki; text ra virazîyayo/ya, bi textan a bîyo/a û ameyo/êya meydan. *Tr. Ahşap, ahşaptan, tahtadan, tahtalı.* Neccarî, ci rê banêndo textîn viraşt bî.

textîney *Nm.* Textîn/i bîyayeni, textra virazîyayeni, text ra meydan amîyayeni, madenê ci text bîyayeni. *Tr. Tahtadan olma/yapılma, tahta menşeli.* Eger ez textîneyda ci dimi kewtayê, nika mi viraşti bî.

textmêliki *Nm.* Leylî, hêlika ki roşanan di, şênemegîyan di, kormişkanan di, mîhrîcanan di

roneyêna û kesîy, xwu pa hêl kenê. *Tr. Bayramlarda, seyranlarda, şenliklerde, festivallerde kurulan salıncak.* Verî roşanan di bol cayan di textmêlikî roneyayê, keynanê girdûgiranan xwu pa hêl kerdê. Ma qeçekan jî temaşe kerdê.

tey 1. *Nk. N.* Tihoki. (Bolekê ci "tihokîy" ê) Fekîyê teyêran, meyweyê tihokêri. Tey, meyweyêndo hendê nehayên o ki serê ci zerdin o û werêno û binê ci jî dendikênda sipê ya qulorek a. *Tr. Dardağan.* Teyê ma dewda ma di estê. 2. *H.* Mîyan di, de, tede, ci di, pa, bi ci ya. *Tr. İçinde, dahilinde, dahilde.* Tey heme çî jî est bî. Hakîy tey bî, şamikîy tey bî, kesme û pastêx jî tey bî. Labelê çîyên jî nêda ma. 3. *Nn.* Pa, bi ci ya, ci di. *Tr. Beraberinde, birlikte, kendisiyle, yanında.* Ti jî tey şo, se beno se nêbeno. Tedbîr rind o.

teyara *Er. Nm.* Wesayîto ki hewa ra fireno û rêwîyan û çîyan beno cayandê bînan. *Tr. Uçak.* Nika dades saetan mîyan di, bi teyaran a berrîyan ser ra şinê.

teyaraya barî *Nm.* Teyaraya ki bar kirêşen a. *Tr. Yük taşıma uçağı, nakliyat uçağı.* Teyaraya ki kewta, vanê teyaraya barî ya, ê raywanan nîya.

teyaraya cengî *Sn. Nm. Bw.* Teyaraya herbî. Teyaraya cengî bîyayê, eger sînordê Sûrîya di bîyayê, beno ki Sûrîya heqî bîyayê.

teyaraya herbî *Sn. Nm.* Teyaraya cengî. Teyaraya ki pa lej kenê, teyaraya ki pa herb kenê. *Tr. Savaş uçağı.* Goreyê xeberandê televîzyonan, teyarênda herbî kewta erro, pîlotê ci jî merdê.

teyaraya rêwîyan *Nm.* Teyaraya raywanan. *Tr. Yolcu uçağı.* Teyaraya rêwîyayan semedê mijî ra texirneyaya.

teyareki 1. *Nm.* Babetên neqşêndê Dimilîyan o ki neqiş kerdeni di şeklê teyara virazêno. *Tr. Uçak şeklindeki olan bir nakış çeşidi.* Mêrdekî va, mi werdîyey di marda xwu rê va: Mi rê ser o di teyarekîy virazi. 2. *Nm.* Teyaraya werdî. *Tr. Küçük uçak, minik uçak, uçakcık.* Kaşka a teyareki, ê mi bîyayê. 3. *Nm.* Teyaraya ki qandê kay kerdenida qeçekan virazîyaya. *Tr. Oyuncak uçak.* Mi lajekdê ma rê, teyarekênda şîyoki herînê, nîm saeti mîyan di xerpnê.

teyb *İng. Nn.* Bantcenok. Haceto ki bantan ra şeno veng vejo, haceto ki kes bi bantan a goşdareya ci keno. *Tr. Teyp.* Teybîy bolkî radyoyê ci jî estê.

tey de *N.* Tey di, mîyan di, tey. *Tr. İçinde, dahil, dahilde, birlikte, beraber, beraberinde, yanında.* Ma yê jî tey de.

teyêri *Nk. Nm.* Tihokêri, tuxêri, dara tuxan, dara teyan, mêşera dara teyan, dara teyan. *Tr. Dardağan ağacı.* Teyêri weş tey dayê.

teyîji *Nk. Nm.* Engûra ki mabeyndê qorixi û engûrda bîyayê da; qorixi jî nîya, engûra bîyayê jî nîya. *Tr. Koruk dönemini bitirmiş ancak henüz olgunlaşmamış olan üzüm.* Pîlvajeyên di vanê "bi teyîja kerge nêvirazêno."

tey kotekîy wirênayeni *Zv. f. M.* Tey kotekîy wirênayîş. Bîlaheq û bîlasebeb kotîy xwu ardeni, xwu rê kotekê bîlaheq û bîlasebebîy peyda kerdeni. *Tr. Dayak yemek için kaşınmak.* Şewra ra yo, o yo nerehatey keno, qey kotekê tey wirênê!

teymende/ê 1. *Zv. N. Bw.* Tedemende/ê. Jewêndo teymende o. Kam bi ey a karên gîno? 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên mîyan di mendo û nêşeno bivijîyo. *Tr. Herhangi bir şeyin içinde kalıp çıkamayan.* Bira wa xeyrê to bo, ê merdimê teymendî destê xwu bierzi bi ci û ûja ra veji.

teymendeni 1. *f. M.* Teymendiş. *Bw.* Tede mendeni. Teymendena ci, tim jî ci kena rezîldê alemî. 2. *f. M.* Teymendiş. Çîyên mîyan ra nêvijîyayeni, nêvijîyayeni, mîyan di mendeni. *Tr. İçinde kalmak, çıkamamak, çıkmamak.* Bi mi ki teymendena ci, ci rê deha weşi bî. Ravêrdayê do ci rê deha xirab bîyayê.

teyr *Er. Zoo. Nn.* Biperrîyo nemêş. Heywanê firayîşî yo ki mêş nîyo. *Tr. Genel olarak kuş.* Heywano ki parzaneyê ci estê û fireno. Labelê mêşûmor nînan ra nêhesibêno. Teyrîy, sûsê Ellahî yê, rihê kesî pa şa beno.

teyrane *Nn.* Teyrkî, zêdê teyran a, bi teyran mendeni, wesfê teyran tey bîyayeni. *Tr. Kuş gibi, kuşlar gibi, kanatlılar gibi.* Ti jî şenê winî teyrane bifirê?

teyraney *Nm.* Teyrkîyey, teyrkî bîyayeni, bi teyran mendeni, wesfê teyran tey bîyayeni. şekil û bîçim û meş û firayîşê ci zêdê teyran bîyayeni. *Tr. Kuşlar gibi olmak, kuşlar gibi uçmak.* A teyraneya ci qet mi vîrî nêşina.

teyran ser *Zoo. Nn. Bw.* Teyran ser o. Ki ti teyran ser bigurweyayê, ez veyşan mendê. Çunkî cayo ki ti bigurweyê, o bîn do veyşan bimano.

teyran ser o *Zoo. Nn.* Teyran ser, heqdê teyran di, merseleya teyran. *Tr. Kuşlar hakkında/ konusunda.* Geceyatmaz teyran ser o osta bî.

tey raybîyaye/ê *N.* Mimkûn/i, mimkûnbîyaye/ê, tey çarebîyaye/ê. Çî/keso ki; tey ray esta, tey çare esto, çareyê ci esto, qandê halkerdişdê ci çareyên esto, bêmimkun nîyo. *Tr. Mümkün, çaresi olan, hal yolu bulunan.* Gireyo tey ray bîyaye û tey ray çinêbîyaye do kotî jew bo?

tey ray bîyayeni *f. M.* Tey ray bîyayîş. Mîyan di ray bîyayeni, tey çare bîyayeni, çareyê ci estbî-

yayeni, tey zewmbî ray bîyayeni, tey halkerdiş bîyayeni, mimkûney, mimkun bîyayeni, bêmimkun nêbîyayeni. *Tr. Çözümü olmak, mümkün olmak.* Mi albile bizanayê tey ray esta, ma mi nêkerdê! Boka fina jî tey ray bibo.

tey ray çinêbîyaye/ê *N.* Çîyo ki tey ray çinî ya, çîyo bêray, çîyo bêçare. *Tr. Çözümsüz.* O çîyo tey ray çinêbîyaye do sereyê şima bol bidejno.

tey ray çinêbîyayeni *f. M.* Tey ray çinêbîyayîş. Ray ci di çinêbîyayeni, bêrayey, bêray bîyayeni, bêçareyey, tede çareyên çinêbîyayeni. *Tr. Çözümsüzlük, çaresizlik, içinde çıkış yolu bulunmamak.* Tey ray çinî ya, eger albile tey rayên bibîyayê, ma do hal kerdayê.

teyrek/i 1. *N.* Teyro/a werdî. *Tr. Küçük yavru kuş.* Teyrekên ame, mi vero anişt. Ze ki mi rê xeyrxeberên bîyaro. 2. *N.* Teyro/a xaseko/a mehsûm/i. *Tr. Sevimli, güzel kuş.* Qarişê teyrekî mebê, o do ma rê xeyrxeberên bîyaro.

teyrek 1. *Nn.* T'yê ci qalin waneyêno. Nişteyê heywanan o textîn. Mora heywanan a ki kes qandê nezerî, qandê çimênokî keno vîyedê ci. *Tr. Hayvanların tahtadan olan nazar boncuğu.* Cinêkeri va: Eger şima teyrek vîye kerdayê, çimênî nêbîyê.

teyrekey *Nm.* Teyro werdî bîyayeni, teyro mehsûmeko gunak bîyayeni, teyro xasek bîyayeni. *Tr. Kuşçuk olmak, zavallı ve sevimli bir hayvan olmak.* A teyra, bi teyrekerda xwu ya zerrîya ma veşnena.

teyrê arwêşan *Zoo. Nn.* Teyro ki arwêşîy tepşeno, teyro ki bi arwêşan a warî beno. *Tr. Atmaca.* Teyro tîyanan ra doş beno. Gereg ki arwêşên jî tîyanan di biaso.

teyrê koçberîy *Nb.* Zêdê leglegan û hechecikan teyrê ki demserri ra demserri yan jî goreyê germîstanan û serdîstanan ca virnenê, koçê canay kenê. Jewamora ci "teyro/a koçber/i" a. *Tr. Göçmen kuşlar.* Legleg û hecheciki teyrandê koçberan ra yê.

teyro/a dirnekar/i *Zoo. N.* Teyro/a ki bi dirnandê xwu ya kes û çîyanê bînan dirneno/a. Teyro/a ki dirneno/a. *Tr. Yırtıcı kuş.* Qertelo bicil, teyrêndo dirnekar o. Ellahî parzaney û dirneyê ci goreyê dirnayîşî dayê.

teyrûtûr *Nn.* Bê mêşûmorî çendi ki heywano ki fireno esto, pêro. *Tr. Sinek ve örümcekler hariç uçan genel kanatlılar.* Vanê Hz. Silêmanî ziwanandê teyrûtûrî ra fehm kerdo.

teyrûtûrey *Nm.* Teyrûtûr bîyayeni, wesfê teyrûtûran ci ser o bîyayeni, teyrûtûran ra bîyayeni. *Tr. Genel kuş olmak.* Teyrûtûreya ci wezîfeyê mi nîyo, ê to yo.

teyşan/i *N.* Merdim û çîyo ki îhtîyacê ci yê aw şimitişî esto. *Tr. Susamış, susuz.* Merdimo teyşan nêşeno nan bûro, veyşan jî nêşeno awi bişimo.

teyşaney *Nm.* Teyşan bîyayeni, îhtîyacê kesîyê awi bîyayeni. *Tr. Susamışlık, susuzluk, susamak.* Ez do a roji teyşaney ra bimerdayê.

teyşanûveyşan *Nn. Bw.* Veyşanûteyşan. Lajek ûja di teyşan û veyşan bî. Labelê madê ci çîyên jî nêşîyê.

teyşanûveyşaney *Nm. Bw.* Veyşanûteyşaney. Eger mi teyşan û veyşaneya ci nêdîyayê, mi emel nêkerdê.

teyşanûveyşani *Nm. Bw.* Veyşanûteyşani. Keyneki ûja di teyşan û veyşani bî. Labelê madê ci, çîyên jî nêşîyê.

teze/ê 1. *N.* Çî/keso ki hewna newe yo, hewna beyat nêbîyo, hewna wextê ci nêravêrdo. Tersê ci "beyat" o. *Tr. Taze.* Nano teze bî, tew germ bî jî; fina jî ê merdimê bêxulqî pey di kerd. 2. Newe, nika. Wextî di demo ki keso mîyan di. *Tr. Şimdi, yeni.* Ez teze amêya. Kaşka to tenekna sebir bikerdayê. 3. Newedera, newedîla, fina, qorna, elna, reyna. *Tr. Tekrar, nüksetme, yinelenme, tazelenme.* Vanê kulê ci bîyo teze.

tezebîyaye/ê *N.* Dibarebîyaye/ê, newedîlabîyaye/ê, finakîbîyaye/ê, newederabîyaye/ê, en kemî difinik bîyaye/ê. Çîyo ki bîyo teze, çîyo ki newedera virazîyayo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan, tazelenen.* Bi mi ki qewlê înano tezebîyaye jî înan nêşeno bireyno.

tezebîyayeni *f. M.* Tezebîyayîş. Nika nîyayeni, newe bîyayeni, fina bîyayeni, newedîla bîyayeni, dibare bîyayeni, eynî çîra finakî bîyayeni. *Tr. Yinelenmek, tekrarlanmak, tekrar edilmek, aynısından bir daha yapılmak.* Ey tezebîyayenda çayda xwu rê jî bahaneyên dî.

tezekerde/ê *N.* Dibarekerde/ê, newekerde/ê, finakerde/ê, newedîlakerde/ê, newederakerde/ê. Çî/keso ki; newedîla bîyo, newedera bîyo, eynî çîra fina bîyo. *Tr. Yinelenen, tekrarlanan, tazelenen.* Tezekerdeyê çîdê weşî, se fini bo jî weş o.

tezekerdeni *f. M.* Tezekerdiş. Tekrar, tekrar kerdeni, newe kerdeni, dibare, dibare kerdeni. Çîyo ki newedera bîyo, fina bîyayena eynî çîyan. *Tr. Tazelemek, yinelemek, tekrarlamak.* Mi çaya ci tezê kerdayê, ey va meki.

tezeyane *Nn.* Tezeyane, tezekî, zêdê tezan a, bi tezan mendeni, wesfê kes û çîyandê tezeyan tey bîyayeni. *Tr. Taze gibi.* Mi tezeyane da ci, înan kerd beyat.

tezeyey *Nm*. Tezeyîni, tezeyîney, teze/ê bîyayeni, wextê ci nêravêrdeni, wextê ci di bîyayeni, neweyey, nikayey, beyat/i nêbîyayeni. *Tr. Tazelik, taze olmak, yeni olmak*. Tezeyeyda xwu di o do pere bikero.

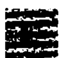
têbeste/ê 1. *N*. Xwuradaye/ê, piradaye/ê. O/çîyo ki; çinayê xwu dayo xwu ra. *Tr. Giyinmiş olan, giyinik*. Wa qe o lajeko têbeste bêro. Çunkî o bîn, do berey bimano. 2. *N*. Qundaxbîyaye/ê, pişte/ê. *Tr. Kundaklanan, bağlanan*. O tûto têbeste, do nêqefilîyo. 3. *N*. Beste/ê, girêdaye/ê. O/çîyo ki bi çîyên a girêdeyayo. *Tr. Bağlanan*. O merdimo têbeste, do neya tepîya deha vêşî azirîyo. 4. *N*. Kesandê têbestan ra, hergi jewdê ci. Kesê ki pê girêdayo, înan ra hergi jûdê ci. *Tr. Birbirini bağlayanlardan her biri*. Ez do ê merdimdê têbestî binûşna, ti jî a bîni binûşni.

têbesteni 1. *f. M*. Têbestiş. Çîyê xwu xwuradayeni, hadire bîyayeni, bestîyayeni. *Tr. Giyinmek, kuşanmak, hazır olmak*. Têbesteni çîyênda çetini nîya. 2. *f. M*. Têbestiş. Piştîyayeni, pêşîyayeni, qundax bîyayeni. *Tr. Kundaklanmak, bağlanmak*. Tûtek têbestîya ki şiro doktor... 3. *f. M*. Têbestiş. Pêgirêdayeni, pêbesteni. *Tr. Birbirini bağlamak*. Şima senîn tê best?

têbestey *Nb*. Kesê ki pê girêdayo, kesê pê besto. *Tr. Birbirini bağlayanlar, birbirini kayıt altına alanlar*. Şima do ê merdimê têbestey nêverdayê, wa winî pêyabestey bîyayê.

têbestîyaye/ê 1. *N*. Xwuradaye/ê, neşil/i, piradaye/ê. O/çîyo ki deyayo ci ra, bîyo hadire. *Tr. Giyinik, kuşanan*. O merdimo têbestîyaye do bêro, Çunkî mêrdekî xwu rewna ra yo kerdo hadire. 2. *N*. Qundaxbîyaye/ê, pişte/ê, pêşîyaye/ê. *Tr. Kundaklanan, bağlanan, sarılan*. Têteko têbestîyaye erdan ra sitarîya.

têbestîyayeni 1. *f. M*. Têbestîyayîş. Xwuradayeni, neşiley, çinayê xwu xwuradayeni, çinay di hadire bîyayeni. *Tr. Giyinmek, kuşanmak, hazırlanmak*. Têbestîyayenî rê çinayo mezbût jî lazim o. 2. *f. M*. Têbestîyayîş. Qundax bîyayeni, pêşîyayeni. *Tr. Kundaklanmak*. Têbestîyayena tûtek û pitekan, çetina û lazim a jî. Çunkî serra sitarîyenê û dest û lingê ci raşt yenê.

têc *Zîr. Nn*. Komê qezencî, komo ki wedarnayenda qezencîya tepîya, arêdeyayo pêser yan jî komê cayên bîyo. *Tr. Hububat/gıda yığını*. Arasa di, babet babetî têcê qezencan ame bî pêser. Ti têcdê tenî rê vanê, ti têcdê mercûyan rê vanê, ti ê nehayan rê vanê. Hewna zêdê nînan xeylên têcê qezencê bînîy jî estîy bî.

têdaye/ê *N. Bw*. Pêdaye/ê. Têdayeyê ci çinêbî, nêşa ban biherîno.

têdayeni *f. M*. Têdayîş. *Bw*. Pêdayeni. Eger kes têdaye nêbo, kes rew rewî nêşeno çîyên têdo.

têdima *H. Bw*. Pêdima. Ma pêra dûrî nêbîy, ma têdimay bîy.

têdimî *H. Bw*. Pêdima. Eger şima jî têdimî bîyayê, şima wina hedef nêkewtê.

têdimîyey *Nm. Bw*. Pêdima bîyayeni. Key ki şima têdimîyey di jî zirar dî, wexta ma hesabê xwu newedera vînenê.

têfekî *H. Bw*. Pêfekî. Nameyê ci kerdi bî tê fekî û zêdê qanikî ya cawitê.

têfekî ra *H. Bw*. Pêfekî ra. Eger şima tê fekî ra biriştayê, do rew bivirîyayê. Şima bi nuşteyên a rişt. Cora nêvirîya.

têkerde/ê *N*. Pêkerde/ê, pêmîyankerde/ê, cêmîyankerde/ê, arêdeyaye/ê, arêdaye/ê, komkerde/ê, topkerde/ê. Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyêna kerdo tê, kerdo têmîyan, kerdo pêmîyan, arêdayo, top kerdo, kom kerdo, nayo pêser. *Tr. Derlenen, toplanan, bir araya getirilen, iç içe konulan*. O çîyê min o têkerde, kê winî kerdo virtûvila?

têkerdeni *f. M*. Têkerdiş. Pêkerdeni, pêmîyan kerdeni, arêdayeni. *Tr. Toplamak, bir araya getirmek, derlemek, derli toplu hale getirmek, iç içe koymak*. Çinayanê xwu têki ki ma rew şirê, qenê wa ê ma nêresê.

têkildar/i *N*. Alaqedar/i, payok/i, pabeste/ê, têkilî. Kes/çîyo ki; têkilîyê ci pa esto, alaqeyê ci pa esto, bi cayên a yan jî bi kesên a pa girêdeyayo. *Tr. İlişkin, ilişkili, alakalı, aidiyeti bulunan*. Bi mi ki do têkildar bo. Eger têkildar nêbîyayeni, nêtepişîyayê.

têkildarey *Nm*. Têkilî, têkilî bîyayeni, payokey, payok bîyayeni, pabesteyey, pabeste bîyayeni, pa girêdaye yan jî alaqeyê ci pa bîyayeni, tey wesfê têkildaran bîyayeni, bi cayên a pa diskîyaye bîyayeni yan jî wesfê padiskokan bîyayeni. *Tr. İlişkililik, alakalı olmak, alakası bulunmak, içinde parmağı bulunmak*. Mi têkildareya ci nêaşnawita. Eger şima aşnawenê, mi jî haydar kerê.

têkilî *N*. Payok/i, pabeste/ê, alaqe/ê, alaqedar/i. Çî/keso ki alaqeyê ci pa esto, bi ci ya yo, pa yo. *Tr. İlişkin, ilişkili, ilişik, alaka, alakalı, ilgi, ilgili, dair, ait, birlikte olan*. O merdimêndo zalim û qure yo, têkilîyê ma pa çinî yo. Ez têkilîyê ci nîya. Esas ne ez têkilîyê ci ya, ne jî o têkilîyê min o. Tew ma pê nêsilasnenê!

têkilîbîyaye/ê *N*. Têkildar/i, alaqedar/i, payok/i, pabeste/ê, têkilîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi çîyên

yan jî bi kesên a têkilî bîyo, pa yo, alaqeyê ci esto, yan pa girêdeyayo yan jî têkilîyê ci esto. *Tr. Alakalı, ilişkili, alakadar, bağlılığı olan.* Merdimo têkilîbîyaye, do senîn bişo xwu ci ra pak kero ki?

têkilîbîyayeni *f. M.* Têkilîbîyayîş. Têkilîyayeni, payokey, payok bîyayeni, pabesteyey, pabeste bîyayeni, alaqeyê ci bîyayeni, alaqedar bîyayeni, pa bîyayeni, têkilîyey, têkilîyê ci bîyayeni, yan tey bîyayeni yan jî alaqeyê ci pa bîyayeni. *Tr. Alakalı/ilgili olmak, ilişkilenmek.* Eger têkilîyê ci pa çinî yo, çirê o jî bi înana kewt zerre?

têkilîkerde/ê *N.* Têkilnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni têkilnayo, têkilîyê ci, viraşto, kerdo payok, kerdo pabeste, alaqeyê ci viraşto. *Tr. İlişkilendirilen, alaka/ilgi kurulan, bağlaşıklığı kurulan.* O şikê şima o têkilîkerde bi mi ki çewt o, şaş o, netew o, bettal o. Bîlaheq û bîlasebeb xwu meediznê.

têkilîkerdeni *f. M.* Têkilîkerdiş. Têkilnayeni, payok kerdeni, pakerdeni, pabesteni, bi ci ya besteni, têkilîyê çîyên yan jî kesên viraşteni, alaqeyê çîyên yan jî kesên viraşteni, çîyên yan jî kesên bi çînakî ya yan jî bi kesnakî ya besteni. *Tr. İlişkilendirmek, ilgi/alakasını kurmak.* Şima senîn têkilî kerd? Ma nêşa bi o babet a têkilî bikero.

têkilîyaye/ê *N. Bw.* Têkilîbîyaye/ê. Boka şima lajeko mehsûm o têkilîyaye mîyan ra vet.

têkilîyayeni *f. M.* Têkilîyayîş. Ma hurdina finê ra têkilîyay. Kaşka ma hurna pîya nêtêkilîyayê.

têkilîyey *Nm. Bw.* Têkilî bîyayeni. Şima têkilîyeyda ci ser o vinderê, ez jî raştey û neraşteyda ci ser o vindera. Ma bi na ray a nê girekî çareser kerê.

têl 1. *Sn. Nn.* Çîyêndo asinîn yan jî naqişîno barî yo ki yan debêno kabloyan mîyan yan pa çî girêdeyêno yan jî ser o çî rafîneyeno. *Tr. Madeni uzunca bir ip.* Têlên bibîyayê, ma do pêya girêdayê. 2. *Ss. Nn.* Yayê mîyandê tifingan o ki wexto mermîyan ramenê mîyan yan jî fişenganê vengan mîyan ra vejenê, artiş û mîyan kuwatiş di wezîfe vîneno. *Tr. Silah yayı.* Têl tey çinêbî, mi nêşa mermîyeri kutê mîyanî kero. 3. *Nn.* Têlefûn. Çîyo ki kes pa bi jewî ya qisey keno. *Tr. Telefon.* Ci rê têl kerê, wa nêvindero bêro. 4. *Nn.* Nuşteyo ki kes nûşneno û xeberanê kilmekan û mihîman resneno kesên. *Tr. Telgraf.* Mi ci rê têlên ant û ez amêya.

têlante/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên ci rê têlên anto, têlxrafên ci rê rişîyayo. Kes/çîyo ki; bi şikildê xeberênda nûştêyên a ci rê xeberên rişîyaya. *Tr. Telgraf çekilen.* Meqamê ci yê têlantî cewabê têldê ci nêda, cora înan da pê lingî ro.

têl anteni *f. M.* Têl antiş. Telxraf kerdeni, bi nuşteyên a xeberên cayên resnayeni. *Tr. Telgraf çekmek/göndermek.* Mi pêrdê ci rê têlên ant, mi va mevinderî bê.

têldirik *Nn.* Perçîno asinîn, perçîno asinîn o tellîyîn. Têlo asinîn o dirikin, têlo asinîn o ki pa tellîyo asinîn esto. *Tr. Dikenli tel örgü.* Eskîyey çorçoşmeyê xwu bi têldirikî ya açarna bî.

têlefûnê destî *Frz. Sn. Nn.* Têlefûno ki kes xwu destan di çarneno, keno xwu tûnik yan çente di beno heme ca. *Tr. Cep telefonu.* Bê têlefunê destî, keyan di têlefûnî nêmendî.

têlefûn *Frz. Sn. Nn.* Çîyo ki bixeyrdê miqlantêsan û kabloyan an venganê kesî reseneno pê. *Tr. Telefon.* Kaşka mi to rê verorde têlefûn bikerdayê.

têlefûnkerdeni *f. M.* Têlefûnkerdiş. Bi têlefûn a bi jewî yo geyrayeni, bi jewî ya bi têlefûn a qisey kerdeni. *Tr. Telefon etmek, telefonla konuşmak.* Mi ci rê têlefûn kerd, mi va bêrî jî, nêame.

têli *Teks. Nm.* Layo tewro barî yo ki terzî pa deşteni kenê û doktorî jî pa emeletan derzenê. *Tr. İplik.* Çimîy bîbîy gewşegîy, nêşayê têli derzinî ro kero.

têlmaşa *Nm.* Çîyo (haceti, cîhaz) ki tamîr nêbeno, wexto ki bixeripîyo kers do bierzo. *Tr. Bozulduğunda tamir edilmeyen ve atılması gereken cihaz veya alet.* Saetênda ci ya têlmaşa esti bî, xeripîyê tepîya qando ki nêvirazîyayê, eşti.

têlperçîn *Nn.* Têlo perçîn. Perçîno ki qandê mehfezedê banan û hewşan û cayandê zêdê nînan bi têlî ya virazîyayo. *Tr. Telörgü, telden yapılan örgü veya duvar.* Têlperçînê ci bibîyayê, dewar nêşayê mîyan kewo.

têltêlî *N.* Çî/keso ki; zêdê têlan a pêra bîyo ci ya û bi şikildê têlan a pêra abirîyayo bîyo barîyek. *Tr. Tel tel, ince ince, iplikler gibi olan.* Ez şîya werdxane, ez winîyaya goştê ci bîbî têl têlî, ez şaş menda, mi nêwerd. Mi va beno ki goştê çînakî yo.

têltêlîbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo zêdê têlan û pêra abirîyayo, bîyo barîçek. *Tr. Tel tel olan, iplik gibi birbirinden ayrılan.* Şima şirê, ê merdimdê têltêlîbîyayî ra, ey pers kerê.

têltêlîbîyayeni *f. M.* Têltêlîbîyayîş. Zêdê têlan a bîyayeni, zêdê têlana pêra abirîyayeni, ci ya ci ya û barîçek bîyayeni. *Tr. Tel tel olmak, iplikler gibi olmak ve birbirinden ayrılmak, incelmek, kopulacak duruma gelmek.* Şehrîyeyê ma têltêlî bîyo.

têltêlîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni

pêra abirnayo û kerdo têl têlî yan jî bîyo sebebê têl têlîyeyda ci, kerdo barîçek. *Tr. Tel tel edilen, iplik gibi inceltilen, birbirinden ayrık hale getirilen.* Şima şehrîyê ma kerdo têl têlî. Şehrîyo têltêlîkerde do, ti vanê weş bo yan xirab bo?

têltêlîkerdeni *f. M.* Têltêlîkerdiş. Çîyên, kesên pêra abirnayeni, zêdê têlan a hem barîçek kerdeni, hem jî pêra abirnayeni, pêra ci ya ci ya kerdeni. *Tr. Tel tel yapmak, iplik gibi birbirinden ayırmak, ayrık hale getirmek.* Eger mi o têl têlî nêkerd, wexta şima şenê vajê.

têmane *Nn.* Gulaş, gulaş kerdeni, têra şîyayeni. *Tr. Güreş, güreş yapmak.* Şima do çiwext têmane bikerê?

têmanekerdeni *f. M.* Têmanekerdiş. Têra şîyayeni, gulaş kerdeni, têra şîyayena pêlewanan. *Tr. Güreşmek, güreş yapmak.* Min û ey a, ma do meşti, şeş di têmane bikerê, bêrê temaşe.

têmîyan *H.* Pêmîyan, temun. *Tr. Karışık, iç içe*[1] *Porê ci têmîyan bîyo.*

têmîyanbîyayeni *f. M.* Têmîyan bîyayîş. Pêmîyan kewteni, temun kewteni, xilt bîyayeni. *Tr. Karıştırılmak.* Qewma înan finê têmîyan bîya, deha rew rewî pêmîyan ra nê vijêna.

têmîyandeni *Nm. Bw.* Pêmîyandeni. Têmîyandena kardê to ra, eciz bîya.

têmîyandey *Nb. Bw.* Pêmîyandey. Eger ê têmîyandan ra nêbîyayê, ma da karê xwu rew biqedînayê.

têmîyan di *H. Bw.* Pêmîyan di. Beno ki têmîyan di, bîyayena ci deha bixeyri bo.

têmîyandibîyaye/ê *N. Bw.* Pêmîyan di bîyaye/ê. Mi zanayê, Karê înan, tim têmîyan di bîyaye yo.

têmîyan di bîyayeni *f. M.* Têmîyandibîyayîş. *Bw.* Pêmîyan di bîyayeni. Eger têmîyan di nêbîyayê, mi nêşayê xwu ci resno.

têmîyan di şîyayeni *f. M.* Têmîyandişîyayîş. *Bw.* Pêmîyan di şîyayeni. Têmîyan di bîy, têmîyan di jî şîy.

têmîyandişîyayey *Nb. Bw.* Pêmîyandişîyayey. Aqîbetê kesandê têmîyan di şîyayan, do senîn bo? Do senîn têmîyan ra bivijîyo?

têmîyankerde/ê *N. Bw.* Pêmîyankerde/ê. Çiçîyê têmîyankerdî, ti kerdê kêfsad?

têmîyankerde/ê *N.* Pêmîyankerde/ê, temunnaye/ê, têmîyankerde/ê. *Tr. Karıştırılan, iç içe konulan.* Derdo têmîyankerde, do rew rewî çareser nêbo. Çunkî alizîyayo.

têmîyankerdeni *f. M.* Temunkerdiş. Pêmîyan kerdeni, temunnayeni, têmîyan kerdeni. *Tr. Karıştırmak, iç içe koymak.* Ti do ki nê girwî têmîyan kerê, ci ra dûrî kewi.

têmîyankewte/ê *N. Bw.* Pêmîyankewte/ê. Kamcîn karê ma yê têmîyankewtî, sereyê şima tewna yo ki, noqor jî bitewno?

têmîyankewteni *f. M.* Têmîyankewtiş. Ki a roji, ma têmîyan kewtayê, ma ewro nêşayê têmîyan ra bivijîyo. Xeyrê Ellahî ki ma a roji têmîyan nêkewtîy.

têmîyankewtey *Nb. Bw.* Pêmîyankewtey. Nê karûgurwey û hesabanê têmîyankewtan, têra vejê ki şima nêşê serkewê, ê do hewna bol sereyê ma bitewnê.

têmîyanravete/ê *N. Bw.* Pêmîyanravete/ê. Ez texmîn nêkena ki şaro têmîyanravete, do ze ki tew çîyên nêbîyo û fina bişo pêya bikero.

têmîyan ra veteni *f. M.* Têmîyanravetiş. *Bw.* Pêmîyan ra veteni. Eger şima nêşê înan têmîyan ra vejê, şima nêşenê serkewê jî. Wa şima bizanê ha!

têpi *Nm.* Tori, fileyo ki erzenê mîyan û pa masey tepêşenê. *Tr. Tor, ağ, serpme ağ.* Finên di, davîstên mase kewt têpida ci.

têpieşteni *f. M.* Têpieştiş. Tori eşteni, qando ki masey tepêşê, tori awi mîyan eşteni. *Tr. Tor atmak, ağ atmak.* Ma do têpi bieştayê, masegeranê a dewi nêverda.

têra 1. Pêra, cêra. *Tr. Birbirine, birbirini, biri diğerini, biri ötekini vs.* Boka têra nêbîyê? 2. *Nn.* Gulaş. *Tr. Güreş.* Ma do meşti, saet panc di, salonda gulaşî di, mînderdê newî ser o şirê têra.

têrabîyaye/ê 1. *N.* Pêrabîyaye/ê, cêrabîyaye/ê, cêserkewte/ê, pêserkewte/ê, pêraabirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pêser kewto, cêser kewto, pê vinî kerdo, pêser bîyo. *Tr. Ayrılanlardan, ayrık duruma düşenlerden, birbirini terkedenlerden her biri.* Ez bixwu qewmdê têrabîyayî ra nêtersena. 2. *N.* Çî/lejo ki bîyo, vijîyayo, ameyo meydan, virazîyayo. *Tr. Gerçekleşen kavga, münakaşa, tartışma vb.* Ez bixwu lejdê têrabîyayî ra tersena. 3. *N.* Çî/keso ki; kewto pêmîyan, şîyo têra. *Tr. İç içe girmiş olan, birbirine girmiş olan.* Çiçîyo têrabîyaye do zirar bi şima do?

têrabîyayeni 1. *f. M.* Têrabîyayîş. Pêra abirîyayeni, cêser fineyayeni, cêser kewteni, pêra cibîyayeni, pêra ci ya bîyayeni. *Tr. Birbirinden ayrılmak, ayrı düşmek, kopmak, birbirinden olmak, birbirini kaybetmek.* Esas ma bi karû-

---

[1] Na vajeki sifte "têmîyan" ra bîya têman (Suwêreki di tayên na vajeki bi no babet a vanê), dima jî Çebaxçûrijan (Bîngolijan) herfa ci ya "a" tadaya û kerda "u", bîya "temun"i.

gurwedê werdîyanan pêra nêbîyê, înan ma bi tevdokeya pêra kerdîy. 2. *f. M.* Têrabîyayîş. Lej bîyayeni, têmîyan kewteni, pêkewteni, ci rê lejên yan jî çîyêndo zêdê lejî vijîyayeni. *Tr. Kavga, tartışma, münakaşa veya buna benzer nahoş bir durum ortaya çıkmak.* O lejê ma têra bî û ma bar kerd. 3. *f. M.* Têrabîyayîş. Têmîyan şîyayeni, pêmîyan kewteni, pêmîyan şîyayeni, pêmîyan ra ravêrîyayeni. *Tr. İç içe girmek. Birbirinin içinden geçmek veya geçirilmek.* Wexto ki şelwerîy têra bîy, ez aja di çinêbîya.

têrabîyayey *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Têrabîyaye/ê. Mi rê ki ê kesê têrabîyayeyey do newedera şirê têra. Çunkî kesî têra bîyayena ci nêvînaya.

têrakerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî ra abirneyayo, ci ra kerdo ci ya. *Tr. Ayrılan, ayrık hale getirilen.* Merdimo têrakerde, do meşti heyfê xwu bigîro. 2. *N.* Çî/keso ki; ci rê lejên peyda bîyo, ci rê lejên vejîyayo. *Tr. Kavga çıkarılan, kavgası çıkarılan, olay çıkarılan.* Lejo têrakerde, do meşti jî bikudîyo. 3. *N.* Çî/keso ki; debîyayo çînakî mîyan, bîyo ê çîdê bînî mîyan, pêmîyankerde. *Tr. İç içe konulan, birbirine geçirilen.* Bazîyo têrakerde çirç ame. 4. *N.* Kes/çîyo ki; jewên bîyo sebebê gulaşdê ci, jewî bi jûnakî ya dayo gulaş kerdeni. *Tr. Güreştirilen, güreşmek suretiyle yarıştırılan.* Gulaşkaro têrakerde, do qedê ê werdî nêbo.

têrakerdeni 1. *f. M.* Têrakerdiş. Pêra kerdeni, pêra abirnayeni, pêra cikerdeni, cêra kerdeni, lejî yan jî minaqaşî qedînayeni. *Tr. Ayırmak. Kavga veya münakaşa edenleri ayırmak.* Eger ki wextê herbên di, dewletîy nêşenê lejan têra kerê, wexta lazimê Dezgedê Qewmandê Pêyabestan jî nêmaneno. 2. *f. M.* Têrakerdiş. Lej veteni, pêyo verdayeni, pêmîyan kerdeni, xirab kerdeni. *Tr. Kavga çıkarmak, hırgür çıkarmak, birbirine düşürmek.* Mêrdekê tevdokî va: Ma tim ki do nerindey nêbo, derê ki ma şirê lejên têra kerê û bêrê. 3. *f. M.* Têrakerdiş, pêra kerdeni, pêmîyan kerdiş, di çîyan pêmîyan kerdeni. *Tr. İç içe koymak.* Ê qeçan nêborîy kerdê têra, ma yê deha nêşenê ki pêra vejê. 4. *f. M.* Têrakerdiş. Sebebê gulaş kerdenda ci bîyayeni, pêyo gulaş kerden dayeni. *Tr. Güreştirmek.* Mi ê di merdimê têra kerdey, tew kerdîy bî xwu vîra.

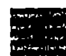
têrakerdey 1. *Nb.* Cêrakerdey. Kes/çîyê ki; têra bîyê, pêra bîyayey, cêra bîyê, jewî yan jî tayêni pêra kerde, lejê cînan qedîneyayo. *Tr. Birbirinden ayrılan. Birileri tarafından ayrılan kavgalılar/tartışmalılar.* Şima yê çirê, ê têrakerdan, pêra nêfinenê dûrî ki? 2. *Nb.* Kes/çîyê ki; verdeyayê pêyo, jew bîyo sebebdê lej kerdenda ci. *Tr. Kavga ettirilenler, münakaşa ettirilenler.* Şima do nêveyê ê merdimandê têrakerdeyan. 3. *Nb.* Pêmîyankerdey, cêmîyankerdey. Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni kerdê pêmîyan, jewî yan jî tayêni pêmîyan ra ravêrnayê. *Tr. İç içe konulanlar, birbirinin içinde geçirilenler.* Ma do gamekna ê çîyanê têrakerdan, newedera pêmîyan ra vejê. 4. *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayêni pêyo dayê gulaş kerdeni, tayên bîyo sebebê gulaş kerdenda ci. *Tr. Güreştirilenler.* Tîkê têrakerdey do bitewê, mekerê, guna yo!

têraşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi jewî ya, o yo gulaş keno yan jî kerdo. *Tr. Birbiriyle güreşenlerden her birisi.* A merdima têraşîyayê, do jî îfadeyê xwu bido. 2. *N.* Pêraşîyaye/ê, pêmîyankewte/ê, têmîyankewte/ê. Çî/keso ki; bi kesên yan jî bi çîyên a kewto pêmîyan, şîyo kewta pêmîyan, şîyo têra. *Tr. İç içe giren, birbirine geçen, birbirine sokulan.* Dewleta têraşîyayê, do senîn bireyo û com nêbo ki?

têraşîyayeni 1. *f. M.* Têraşîyayîş. Pêmîyan kewteni, pêmîyan ra ravêrdeni, pêmîyan ra ravêrdena di çîyan. *Tr. Birbirinin içinden geçmek.* Ê di çîyê ki ti yê vanê, şî têra. 2. *f. M.* Gulaş kerdeni. Pêra şîyayeni, pêra şîyayeni, tê/pê di gulaş kerdeni, qandê gulaşî pê tepişteni. *Tr. Güreşmek.* Pêlewanê şinê têra. Bi mi ki o şût do qezenc kero.

têraşîyayey 1. *Nb.* Pêraşîyayey. Kes/çîyê ki; şinê têra, pêya gulaş kenê. *Tr. Güreşenler.* Kaşka ti bi ê merdimandê têraşîyayan a bişîyayê. 2. *Nb.* Pêraşîyayey. Çîy/kesê ki; şîyê pêra, kewtê pêmîyan. *Tr. İç içe girenler, birbirinin içinden geçenler, birbirine geçirilenler.* Ê borîyê têraşîyayey, do pêmîyan ra bivijîyê ki awi mîyan ra şiro.

têravete/ê *N. Bw.* Pêravete/ê. Kes senîn merdimdê têravetî rê, vano mi nêşinasnayo?

têraveteni *f. M.* Têravetiş. *Bw.* Pêra veteni. Meşti ti key ki şîyê mekteb, ê qeçekan têra veji; ci ra sinifnakî virazi.

têravetey *Nb.* Pêravetey, cêravetey. Kes/çîyê ki; jewî yan jî tayêni pêra vetê, cêra vetê, pêra vetê, silasnayê, pêra ferq kerdê. *Tr. Birbirinden çıkarılanlar, farkedilenler, tanınanlar, eksiltilenler.* Çiçîyanê têravetan wina wina kerd ki, ti winî bîyê hêrs?

têser *N.* Cêser, pêser. Didi yan jî deha vêşî çî û kesan pêsernayeni, pêser o dîyayeni, pêser o muameleyê ci kerdeni. *Tr. Üst üste, üst üste olmak.* Mi kerd ki têserno, mi destî ra şeqitî-

yay, mi nêşa.

têserî 1. *H.* Bêqontrol. Çî/keso ki; bêqontrol hereket keno, şino, werzeno, tey bi dûzanên a, weşane, rindane, xasekî liv çinî yo, o yo salmekî şino û hereket keno û zêdê ney. *Tr. Kontrolsüz, dengesiz, gelişigüzel, tepe takla.* Linga mi gunê sî ro, ez têserî şîya gunaya war ro.

têserîbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; têserî bîyo, lerî bîyo, tekerî bîyo, lingê kewtê pêpeyo. *Tr. Yuvarlanan, yuvarlanmış olan, ayakları birbirine dolanan.* Merdimêndo têserîbîyaye şî guna dere ro. 2. *N.* Pêser o bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî bi çîyên a têserî bîyo, pêser o bîyo. *Tr. Üst üste olan, üst üste binili halde olan.* Çiçîyo têserîbîyaye weş aseno, çiçîyo têserîbîyaye pîs aseno?

têserîbîyayeni 1. *f. M.* Têserîbîyayîş. Bêqontrol şîyayeni, tekerî bîyayeni, lerî bîyayeni, têserî şîyayeni, têserî muamele kerdeni. *Tr. Tekerlenmek. Dengesi bozularak gitmek veya yuvarlanmak.* Eger ez têserî nêbîyayê, mi do tam ser o ronayê. 2. *f. M.* Têserîbîyayîş. Pêser o bîyayeni. En kemî di kesîy yan jî di çîy wexto ki pêser o bê, nê karî rê vanê têserî bîyayeni. *Tr. Üst üste olmak, üste binmiş olmak.* Ê kesîy têserî bîy.

têserîkerde/ê *N.* Pêserkerde/ê, pêmîyankerde/ê, têmîyankerde/ê, pêsernaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni kerdo têserî, kerdo pêmîyan, pêya zeliqnayo, nayo pêya, kerdo tê mîyan, kerdo jew. *Tr. İç içe konulan, birbirine dahil edilen, üst üste konulan, birbirine ilave edilen, uçları birbirine yapıştırılan.* Mi çimî di ki o qewmo têserîkerde, do jî nêşo qedê ê vilabîyayan bo.

têserî kerdeni *f. M.* Têserîkerdiş. Pêser kerdeni, pêyanayeni, sereyê çîyan pênayeni yan jî pêya zeliqnayeni. *Tr. Üst üste yapıştırmak, birbirine ilave etmek, en az iki şeyin uçlarını birbirine bağlamak veya yapıştırmak, iç içe koymak, üst üste koymak.* Mi serê ê kabloyan kerd têserî, to ê mercûy kerdîy têserî.

têserîşîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; qontrolê xwu kerdo vinî û o yo şino yan jî şîyo. Kes/çîyo ki; dûzanê xwu kerdo vinî û livê ci yo dewam keno. Kes/çîyo ki; meşê ci, ci dest di nîyo, o yo bêqontrol û salmekî şino. *Tr. Kontrolsüz giden, kontrolsüz hareket eden, dengesi bozulan.* De ki ma şirê ê merdimê têserîşîyayî yo kendal ra vejê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; şîyo û şîyo, pey di nêameyo, ageyrayîşê ci çinî yo, têserî û têdimo şîyo. *Tr. Başını alıp giden, geri, dönmeyen, arkasına bakmayıp da giden.* Lajeko têserîşîyaye vanê hewna nêameyo.

têserîşîyayeni 1. *f. M.* Têserîşîyayîş. Bêqontrol şîyayeni, dûzan ra vijîyayeni, qaîde ra vijîyayeni, şeqitîyayeni, lerî bîyayeni, hereket û meşê xwu yo bidûzan vinî kerdeni. *Tr. Kontrolsüz gitmek, dengesiz gitmek, yuvarlanmak vs.* Eger ez têserî nêşîyayê, xwura ez ûja ro nêgunayê. 2. *f. M.* Têserîşîyayîş. Şîyayîş o şîyayîş, pey di nêameyayeni, şîyayen û xwu dimî nêwinîyayeni. *Tr. Ardına da bakmayıp gitmek ve geri dönmemek, başını alıp gitmek ve geri dönmemek.* Vanê lajek têserî şî. Şî û pey di nêame.

têserî û têdima *H.* Têserî û têdimî. Tim pêdima, pêver û pêdima, pêpeya. Xwu dima jî nêwinîyayeni, bol rew, tavilên, bol lez. *Tr. Ardı arkası, ardı sıra, arka arkaya, süreklilik, tepe takla.* Senîn ki ey xebera ci giroti, têserî û têdima şî. Şî ki şî.

têserî û têdimayey *Nm.* Têserî û têdimî bîyayeni, têserî û têdimîyey. Tim pêdima bîyayeni, pêver û pêdima bîyayeni, pêpeya bîyayeni. Xwu dima jî bi nêwinîyayena şîyayeni, bol rew bîyayeni, tavilên bîyayeni, bol lez bîyayeni. *Tr. Ardı arkası olmak, ardı sıra olmak, arka arkaya olmak, sürekli olarak gerçekleşmek, tepe takla gitmek, arkasına bile bakmamak.*. Derdê mi têserî û têdimayey nîya.

têserîyane *Nn.* Têserîkî, têserî bîyayeni, zêdê têserî bîyayeni, têdima bîyayeni, zêdê têdima bîyayeni, wesfê têserîyan tey bîyayeni, ze ki têserî bo, ze ki têdima bo, ze ki pêdimî yo bo. *Tr. Ardı sıra, zincirvari, silsileli olarak, tepe taklak olarak, ardına bakmadan.* Şî hema senîn şî! Têserîyane şî.

têserîyey *Nm.* Têserî bîyayeni, bêqontrol bîyayeni, bêdûzan a luwayeni, bêhemd lerî bîyayeni, şîyayen û livê ci ci dest di nêbîyayeni. *Tr. Kontrolsüzlük, dengesi bozulmak, uyumu bozulmak, gelişigüzel hareket etmek.* Ez têserî şîya, labelê bi mi ki têserîyeyda mi ra kesî zirar nêdî.

têşanaye/ê 1. *N.* Pêşanaye/ê, pêmîyankerde/ê, xiltkerde/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a şaneyayo pê, kerdo xilt, kerdo têtewr, ci ra xiltên peyda kerdo. *Tr. Karışık, karışım, karıştırılan.* O çîyo têşanaye do têmîyan ra bivîyo. 2. *Zv. N.* Pêşanaye/ê, fêsadkerde/ê, îfsadkerde/ê, şehitnaye/ê. Çî/keso ki; şaneyayo tê, jew yan jî tayên bîyê sebebê gire bîyayenda ci, bîyê sebebê haldê xirabeyda ci, bîyê sebebê pêkewtanda ci. *Tr. İfsad edilen, karıştırılan, bozdurulan, fesada uğratılan.* Sebebê ê lejdê têşanayî, o merdimo tevdok bî. 3. *Zv. N.* Pêşa-

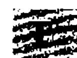
naye/ê, xîntbîyaye/ê, aqilê xwu vinîkerde/ê, verûpeyê xwu şaşkerde/ê, peyanver û veranpey bîyaye/ê. Keso ki verûpeyê xwu şanayo pê. *Tr. Şaşıran, aklını yitiren, deliren, meczuplaşan.* O merdimo têşanaye do şiro cayên ro guno, ey tepêşê, wa nêşiro.

têşanayeni 1. *f. M.* Têşanayîş. Pêşanayeni, cêmîyan kerdeni, têmîyan kerdeni, xilt kerdeni. Kesan yan jî çîyanê bolan têtewr kerdeni û ci ra xiltên veteni. *Tr. Karıştırmak, karma hale getirmek.* Têşanayeni di, merdim do bişo fina têra vejo. Eger ki nêşo, gereg ki tê jî nêşano. 2. *Zv. f. M.* Têşanayîş. Pêşanayeni, tevdokey, gire kerdeni, aliznayeni, fitne kerdeni, îfsad kerdeni, fêsadey kerdeni, pêra nêvete kerdeni. *Tr. Karıştırmak, ifsat etmek, fitnelemek, sorunlu hale getirmek.* Winî meki, ti yê mexsûs şanenê tê. 3. *Zv. f. M.* Têşanayîş. Pêşanayeni, xînt bîyayeni, aqilê xwu vinî kerdeni, serûbinê xwu vinî kerdeni, verûpeyê xwu vinî kerdeni, xwu şaş kerdeni. *Tr. Delirmek, aklını şaşırmak, aptallaşmak, afallamak, yönünü şaşırmak, ahmaklaşmak.* Ellah zano ki ey şanayo tê. Meverdê wa nêşiro.

têtewrberde/ê 1. *N.* Pêtewrberde/ê, pêmîyan di berde/ê, cêmîyan di berde/ê, xiltberde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni têtewr berdo, xilt berdo, ci ya ci ya nêberdo. *Tr. İç içe götürülen, karışık götürülen, karma götürülen.* Komo têtewrberde û ci ya berde do kotî eynî netîcî bido! 2. *N.* Pêtewrberde/ê, safiberde/ê, seranserberde/ê, cêrancorberde/ê, kokberde/ê, pakberde/ê, serûbin berde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên têtewr berdo, pakê ci berdo, temamê ci berdo, seranserê ci berdo û ca di tebayên nêverdayo. *Tr. Kökten götürülen, tamamı götürülen, baştan aşağıya götürülen, geride bir şey kalmamak suretiyle götürülen, silme ve süpürme olarak götürülen.* Malê ma yê têtewrberdî, mîyaneyê ma şikit. 3. *N.* Pêtewrberde/ê, pêmîyan di berde/ê, ci ya nêberde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni têtewr berdo, ci ya nêberdo, têmîyan di berdo, ci ya ci ya nêberdo. *Tr. Birbirinin içinde götürülen, evleri iç içe olarak götürülen veya taşınan.* Keyeyo têtewrberde do a sûkerda ezîmûşani di senîn bişo îdare bikero? 4. *N.* Bi serûbindê ci ya berde/ê, pêtewrberde/ê, hemeberde/ê. *Tr. Toptan götürülen, toptan olarak götürülen.* Çîyo têtewrberde ercan yeno, o perakende vay yeno. 5. *N.* Pêtewrberde/ê, cêmîyan di berde/ê, têmîyan di berde/ê, hemeberde/ê, pêrkoberde/ê, pêroberde/ê, temamê ci berde/ê. *Tr. Toplam götürülen, tamamını götürülen.* Kamcînê têtewrberdî şima rê vêşî kar ard?

têtewrberdeni 1. *f. M.* Têtewrberdiş. Pêtewr berdeni, têmîyan di berdeni, pêmîyan di berdeni, cêmîyan di berdeni, xilt berdeni. Çîyên yan jî tayêni, têtewr berdeni, ci ya ci ya nêberdeni, muameleyê berdişdê ci, ci ya ci ya nêkerdeni. *Tr. İç içe götürmek, birbirine dahil ederek götürmek, karışık götürmek.* Ez a nê qeçekan têtewr bena, keynan û lajekan ci ya ci ya nêbena. 2. *f. M.* Têtewrberdiş. Pêtewr berdeni, safi berdeni, kok berdeni, kokê ci berdeni, seranserî berdeni, cêrancorî berdeni, pak berdeni, pakê ci berdeni, serûbinê ci berdeni, hemeyê ci berdeni, hemî berdeni, pêroy berdeni, bi şikildê ca di nêverdayîşî ya berdeni, bi nêabirnayîş a berdeni. *Tr. Kökten götürmek, tamamını götürmek, silip süpürerek götürmek, küllen götürmek.* Eger ez înan bera, ez do têtewr bera, ez nêşena abirna û bera. 3. *f. M.* Têtewrberdiş. Têtewr berdeni, pêmîyan di berdeni, ci ya nêberdeni. *Tr. Birbirinin içinde götürmek, dahil olarak götürmek, evleri iç içe olarak götürmek veya taşımak.* Mi kerd abirno, înan nêverda. Cora mi ê têtewr berdîy. 4. *f. M.* Têtêwrberdiş. Serûbindê ci ya berdeni, pêtewr berdeni, heme berdeni. *Tr. Toptan götürmek.* Eger xwu rê benê, têtewr berê. Ez perakende (parakerde) nêroşena. 5. *f. M.* Têtewrberdiş. Pêtewr berdeni, cêmîyan di berdeni, têmîyan di berdeni, hemeyê ci berdeni, hemî berdeni, pêroy berdeni, heme berdeni, temamê ci berdeni, wexto ki pêroy arêdê pêser a hendî berdeni. *Tr. Toplam götürmek, tamamını götürmek.* Boka şima nînan têtewr berê. Çunkî jû bi jû herimêna.

têtewrbîyaye/ê 1. *N.* Xilt/i, pêmîyanbîyaye/ê, têmîyanbîyaye/ê, cêmîyanbîyaye/ê, pêmîyan di bîyaye/ê, tewrdê pê bîyaye/ê, tewrdê pê bîyaye/ê. *Tr. İç içe olan, ayrı olan, iç içe olanlardan herbirisi, karışık olan, karışık olanlardan her birisi.* Karo têtewrbîyaye û cîyabîyaye jew nêbeno. 2. *N.* Pêtewrbîyaye/ê, safibîyaye/ê, kokbîyaye/ê, pakbîyaye/ê, pakê ci bîyaye/ê, seranserbîyaye/ê, serûbinê ci bîyaye/ê, pêrobîyaye/ê, hemeyê ci bîyaye/ê, topa ci bîyaye/ê, hemebîyaye/ê, pêro pêmîyan di bîyaye/ê. *Tr. Tamamen olan, toptan olan, toplam olan, toplam olarak gerçekleşen, topluca olan, küllen olan, külli olarak gerçekleşen, perakende olmayan.* Hesabo têtewrbîyaye, ro ci nîno. 3. *N.* Pêtewrbîyaye/ê, pêmîyan di bîyaye/ê, cîya nêbîyaye/ê. *Tr. Birbirinin içinde olan, ayrı ol-*

mayan, dahil olan, evleri iç içe olanlardan her birisi. Keyedê têtewrbîyayî di, xeylên girey vijênê. 4. *N.* Serûbin bîyaye/ê, pêtewrbîyaye/ê, hemebîyaye/ê. *Tr. Toptan.* Alvêro têtewrbîyaye do kotî zêdê perakendî vay bo? 5. *N.* Pêtewrbîyaye/ê, cêmîyan di bîyaye/ê, têmîyan di bîyaye/ê, hemeyê ci bîyaye/ê, pêrobîyaye/ê, hemebîyaye/ê, temamê ci bîyaye/ê. *Tr. Toplam olarak gerçekleşen, tamamı.* Alvêrdê têtewrbîyayî di, hendayên kar jî gereg ki bibo.

têtewrbîyayeni 1. *f. M.* Têtewrbîyayîş. Pêtewr bîyayeni, pêmîyan di bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni, tewrdê pê bîyayeni, cîya nêbîyayeni, pêra cîya nêbîyayeni. *Tr. İç içe olmak, birbirine dahil olmak, ayrı olmamak, karışık olmak, karma olmak.* Eger şima têtewr bîyayê, zirarê şima do jî têtewr bîyayê. 2. *f. M.* Têtewrbîyayîş. Pêtewr bîyayeni, safî bîyayeni, kok bîyayeni, pak bîyayeni, pakê ci bîyayeni, seranser bîyayeni, serûbinê ci bîyayeni, pêro bîyayeni, hemeyê ci bîyayeni, topa ci bîyayeni, heme bîyayeni, pêro pêmîyan di bîyayeni. *Tr. Tamamen olmak, tümü olmak, toptan olmak, toplam olmak, topluca olmak, küllen olmak, perakende olmamak.* Eger têtewr bo, ez jî şena mîyan kewa. 3. *f. M.* Têtewrbîyayîş. Têmîyan di bîyayeni, cîya nêbîyayeni, şirîgê pê bîyayeni, keyeyê ci pêmîyan di bîyayeni. *Tr. Birbirinin içinde olmak, evleri iç içe olmak.* Ê sifte ra têtewrê. Têtewr bîyayena înan ma jew nîya. 4. *f. M.* Têtewr bîyayîş. Serûbindê ci ya bîyayeni, pêtewr bîyayeni, heme bîyayeni. *Tr. Toptan olmam, toptan bir şekilde gerçekleşmek.* Mi rê ki têtewr bo, do deha weş bo. 5. *f. M.* Têtewrbîyayîş. Pêtewr bîyayeni, cêmîyandi bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, hemeyê ci bîyayeni, pêro bîyayeni, heme bîyayeni, temamê ci bîyayeni, wexto ki pêroy arêdê pêser a hend bîyayeni. *Tr. Toplam olmak, tamamı olmak, baştan aşağıya olmak.* Zanayîşo ki ez a zana, o têtewrê ci bî. Peynî di çînakî çinêbî.

têtewrkerde/ê 1. *N.* Pêmîyankerde/ê, têmîyankerde/ê, cêmîyankerde/ê, pêmîyan di kerde/ê, tewrdê pê kerde/ê, tewrdê pê kerde/ê. *Tr. İç içe konulan, iç içe yapılan, karışık yapılan veya koyulan, karışık olarak koyulan veya yapılan.* O çîyo têtewrkerde weşdê mi nêşî 2. *N.* Pêtewrkerde/ê, safîkerde/ê, kokkerde/ê, pakkerde/ê, pakê ci kerde/ê, seranserkerde/ê, serûbinê ci kerde/ê, pêrokerde/ê, hemeyê ci kerde/ê, topa ci kerde/ê, hemekerde/ê, pêro pêmîyan di kerde/ê. *Tr. Tamamen yapılan, toptan yapılan, toplam, küllen yapılan, perakende yapılmayan.* Mi çimî di ki o karo têtewrkerde do sereyê ma bitewno. 3. *N.* Pêtewrkerde/ê, pêmîyan di kerde/ê, ci ya nêkerde/ê. *Tr. Birbirinin içinde yapılan, ayrı yapılmayan, dahil olarak yapılan, evleri iç içe konulan.* Şima yê keyedê têtewrkerdî ra çiçî pawenê? 4. *N.* Bi serûbindê ci ya kerde/ê, pêtewrkerde/ê, hemekerde/ê. *Tr. Toptan yapılan.* Alvêrdê têtewrkerdî di xeyrên esto ki qey kerdo. 5. *N.* Pêtewrkerde/ê, cêmîyan di kerde/ê, têmîyan di kerde/ê, hemeyê ci kerde/ê, pêrokerde/ê, hemekerde/ê, temamê ci kerde/ê. *Tr. Toplam olarak yapılan, tamamı yapılan.* Hesabo têtewrkerde do şima zûrker nêvejo.

têtewrkerdeni 1. *f. M.* Têtewrkerdiş. Pêtewr kerdeni, pêmîyan kerdeni, têmîyan kerdeni, cêmîyan kerdeni, tewrdê pê kerdeni. *Tr. İç içe koymak, karıştırmak.* Mi mercûy û nehay kerdîy têtewr. 2. *f. M.* Têtewrkerdiş. Pêtewr kerdeni, safî kerdeni, kok kerdeni, kok ra kerdeni, pak kerdeni, pakê ci kerdeni, seranser kerdeni, serûbinê ci kerdeni, pêro kerdeni, hemeyê ci kerdeni, topa ci kerdeni, heme kerdeni, pêro pêmîyan di kerdeni. *Tr. Tamamen yapmak, toptan yapmak, topluca yapmak, perakende yapmamak.* Eger ez bikera, ez do têtewr bikera. Çunkî zewmbî o mi nîno. 3. *f. M.* Têtewrkerdiş. Têtewr kerdeni, pêmîyan di kerdeni, ci ya nêkerdeni. *Tr. Birbirinin içinde yapmak, ayrı yapmamak, dahil olarak yapmak, evleri iç içe olarak yapmak.* Ma yê kenê înan fina têtewr kerê. 4. *f. M.* Têtewrkerdiş. Serûbindê ci ya kerdeni, pêtewr kerdeni, heme kerdeni. *Tr. Toptan işlem yapmak.* Ez do alvêrê xwu têtewr bikera, ez perakende nêkena. 5. *f. M.* Têtewrkerdiş. Pêtewr kerdeni, cêmîyan di kerdeni, têmîyan di kerdeni, hemeyê ci kerdeni, pêro kerdeni, heme kerdeni, temamê ci kerdeni. *Tr. Toplam yapmak, tamamını yapmak.* Ti kenê jî têtewr biki.

têtewrşîyaye/ê 1. *N.* Pêmîyan di şîyaye/ê, têmîyan di şîyaye/ê, cêmîyan di şîyaye/ê, tewrdê pêdi şîyaye/ê. Çî/keso ki cîya cîya nêşîyo, têtewr (pêtewr) şîyo, xilt şîyo. *Tr. İç içe giden, birbirinin içinde olarak giden, karışık giden, karma olarak giden.* Kerîyo têtewrşîyaye do heta kotî têtewr şiro? Mî û verek gereg ki pêra abirîyo. 2. *N.* Pêtewrşîyaye/ê, safîşîyaye/ê, kokşîyaye/ê, kokraşîyaye/ê, pakşîyaye/ê, pakê ci şîyaye/ê, seranserşîyaye/ê, serûbinê ci şîyaye/ê, pêroşiyaye/ê, hemeyê ci şîyaye/ê, topşîyaye/ê,

hemeşîyaye/ê, pêro pêmîyan di şîyaye/ê. Çî/keso ki; têtewr şîyo, pakê ci şîyo, seranser şîyo, temamê ci şîyo, cêrancorî şîyo, peynî di kesêndê ci nêmendo û şîyo. *Tr. Tamamen giden, toptan giden, toplam giden, topluca giden, küllen giden.* Kardê têtewrşîyayî di mi çimî di ki girey do bivijîyê. 3. *N.* Serûbindê ci ya şîyaye/ê, pêtewrşîyaye/ê, hemeşîyaye/ê. *Tr. Bir alışveriş veya ticaret olayında toptan giden.* Malê min o têtewrşîyayî ez rehat kerda. Eger perakende bişîyayê, ez do pey bitewayê. 4. *N.* Pêtewrşîyaye/ê, cêmîyan di şîyaye/ê, têmîyan di şîyaye/ê, hemeyê ci şîyaye/ê, pêroşîyaye/ê, hemeşîyaye/ê, temamê ci şîyaye/ê. *Tr. Toplam giden, tamamı giden veya muamele gören.* Çiçîyê to yo têtewrşîyaye yo wina to kut keno? Ti verî wina nêbîyê.

têtewrşîyayeni 1. *f. M.* Têtewrşîyayîş. Pêmîyan di şîyayeni, têmîyan di şîyayeni, cêmîyan di şîyayeni, tewrdê pêdi şîyayeni. *Tr. İç içe gitmek, karışık gitmek, karma gitmek.* Keyney û lajîy têtewr şîyê, cîya cîya nêşîyê. 2. *f. M.* Têtewrşîyayîş. Pêtewr şîyayeni, safî şîyayeni, kok şîyayeni, kok ra şîyayeni, pak şîyayeni, pakê ci şîyayeni, seranser şîyayeni, serûbinê ci şîyayeni, pêro şîyayeni, hemeyê ci şîyayeni, topa ci şîyayeni, heme şîyayeni, pêro pêmîyan di şîyayeni. *Tr. Tamamen gitmek, toptan gitmek, toplam gitmek, topluca gitmek, küllen gitmek, geride kimse kalmamak suretiyle gitmek, perakende gitmemek.* Kes ca di nêmed, têtewr şîy. 3. *f. M.* Têtewrşîyayîş. Serûbindê ci ya şîyayeni, pêtewr şîyayeni, heme şîyayeni. *Tr. Bir alışveriş veya ticaret olayının toptan gitmesi veya muamele görmesi.* Malê mi a roji têtewr şî, perakende nêşî. 4. *f. M.* Têtewrşîyayîş. Pêtewr şîyayeni, cêmîyan di şîyayeni, têmîyan di şîyayeni, hemeyê ci şîyayeni, pêro şîyayeni, heme şîyayeni, temamê ci şîyayeni. *Tr. Toplam gitmek, tamamı gitmek veya muamele görmek.* Eger têtewr nêşîyayê, mi nêriştê.

têvdaye/ê 1. *N.* Têşanaye/ê, pêşanaye/ê, pêmîyanbîyaye/ê, xilt/i, xiltkerde/ê. Çî/keso ki; jewî kerdo pêmîyan, jewî şanayo pêmîyan. *Tr. Karışım, karışık.* Ê çîyê têvdayî bidê ê mêrdekî ki, wa newedera pêmîyan kero. 2. *N.* Palikîyaye/ê, geyrîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyayen û nêbîyayenda ci winîyayo. *Tr. El ve göz yardımıyla araştırılan, bakılan, yoklanan, aranılan.* Debança çuwaldê têvdayî di nê, nêtêvdayî di bî. Labelê înan ûja jî nêtêvda ki bivînê. 3. *N.* Taçarnaye/ê, taçarnok/i. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni şanayo pê, pêmîyan di çerx kerdo, pêdi cendo. *Tr. Çalkalanan.* Doyo têvdaye do weş bişimîyo. Labelê doyo nêtêvdaye, do ma fekî di bibo ze toraq.

têvdayeni 1. *f. M.* Têvdayîş. Pêşanayeni, pêşanayeni, têşaneyeni, pêmîyan kerdeni, tevlihev kerdeni. *Tr. Karıştırmak, iç içe koymak, karışım oluşturmak.* Çîyan metêvdê, wa ci ra hend boy nêvijîyo. 2. *f. M.* Têvdayîş. Paliknayeni, mîyan di geyrayeni, têşanayeni. *Tr. Araştırmak. İçinde aramak, bir şeyin içinde bir şey bulmaya çalışmak.* Hele ajanay têvdi, o çîyê mi ûjanan mîyan nêkewo? 3. *f. M.* Têvdayîş. Taçarnayeni, taçarnokey, pêşanayeni, pêmîyan di jew kerdeni, pêmîyan di vinî kerdeni, çerx kerdeni. Qando ki çîyên yan hest bo yan pêdi vinî bo yan pêdi jew bo yan pê honik bo ey têvdayeni, ey pêdi doş kerdeni. *Tr. Çalkalamak, çalmak.* Verî ma berdê şorbaya doy înîyan ser o awi mîyan di tim têvdayê, şorbaya ma bîyê ze cemedi.

têvdok/i 1. *Zv. N.* Pêşanok/i, wereyvistok/i, têşanok/i, çaşit/i, fekçarnaye/ê, fitnebaz/i, fêsad/i. O/çîyo ki şaneno pê, bilebile çîyan şaneno pê ki huzûrê însanan biremo yan jî însanîy pêkewê. *Tr. Fitneci, müfsit, fesat, karıştırıcı.* Merdimêndo têvdok o, dewên şeno pêşano. 2. *N.* Pêşanok/i. Çî/haceto kes pa çîyan şaneno pê. *Tr. Mikser, karıştırıcı.* Hele ê têvdokî bidi ki ez pa şamîyeri pêşana. 3. *N.* Taçarnaye/ê, taçarnok/i. Çî/keso ki; çîyan şaneno pê, pêdi keno/a jew, pêdi keno/a vinî, keno/a hest, keno/a honik. *Tr. Çalkalayan.* Awa înî honiki bî, şorbaya doy hest û germi bî û qeçê keyî yo werdî jî têvdok bî.

têvdokey 1. *Nm.* Tevdokîni, tevdokîney, pêşanokey, pêşanok/i bîyayeni, wesfê pêşanokan tey bîyayeni. Wereyvistokey, wereyvistok/i bîyayeni, têşanokey, têşanok/i bîyayeni, çaşitey, çaşit/i bîyayeni, fekçarnaye/ê bîyayeni, fitnebazey, fitnebaz/i bîyayeni, wesfê fitnekaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyan û olayîyan şeneno pê, fêsadey keno, tevdokey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Müfsitlik, karıştırıcılık, fesatlık.* Ellah ma hemini têvdokeyda to ra sitar kero. Amîn. 2. *Nm.* Tevdokîni, tevdokîney, têşanokey, pêşanokey, taçarnokey. Çî/haceto ki; kes pa çîyan şaneno pê, a o çî yan jî o hacetî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mikser olma, karıştırıcı alet veya şey olmak.* Hebikkareya ci esta. Labelê mi rê ki do têvdokîna ci çinêbo. 3. *Nm.* Tevdokîni, tevdokîney, taçarnokey. Çî/keso ki; çîyan têvdano, şaneno pê, bi pêşanayîş a pêdi keno jew; a o çî yan jî o hacetî bîyayeni,

wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çalkalamak.* Eger pa têvdokey çinêbîyayê, ma nêşayê nê mastî ra, wina doyên vetayê.

ti *Nn.* Şexso jewek o siftekên o. *Tr. Sen.* Mersela, ti do çiwext şirê mekteb? (Jû cayan û jû zemanan di herûnda "ti" di "to" vajêno. Mersela, to no kar çiwext qedîna?)

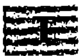
ti bê ki *H.* De bê ki! Ooooo! Demende! Soxe! Şarî mende! Ellah belayê xwu bi ci do ûzn. Wexto ki kes çîyên mîyan di, belayên mîyan di, gireyên mîyan di maneno, kes mecbûr maneno na qisa vano. *Tr. Gel de! Gel de buradan yak! Hoppala! Tüh be! Etme ya! Yapma ya!* Vanê xwu hemed ki. Ez winîyaya encîlê sîyay û sipey û morek ê çiman vero. Ti bê ki kes xwu hemed kero. Nefs o û çilek o!

ti bi ellasî *H.* Ti bi Ellahdê xwu! Nê la! Ya? Er! Hella hella! Wey! Qandê Ellahî ûzn. Na qisa wexto ki kes şaş menano, wexto ki kêfê kesî yeno û kes qayîlo ki jew jî pey bihesîyo û vajo "e". *Tr. Allah aşkına! Şaşkınlık, taaccüp, hayret, sevinç anlarında söylenen ve bazen de onaylanmak istenen bir söz.* Mersela; Şermîni: Ez qisanê înan şima het di nêvana. Şarîstani: Ti bi Ellasî, înan se va? Şermîni: Vêşî rî mi ser menê, ez nêvana.

ticar/i *Er. Baz. N.* Bazirgan/i, bazargan/i, bezîrgan/i, rotokgirotok/i. Kes/çîyo ki; çîyê bazirganey gîno û roşeno. *Tr. Tüccar, tacir, bezirgan.* Na vajeki, tuccarî ra xeripîyaya. Ticar do xulqhera bo.

ticaret *Er. Baz. Nn.* Bazirganey, bazarganey, bezîrganey, alvêr, çîyê bazirganey dayen û giroteni. *Tr. Ticaret, alışveriş.* Ticaretê muslumanan do helaley ser o bo, vêşî qezenc kerdenî ser o nê.

ticaretxane *Baz. Nn.* Cayê ticaretî, dûkanê ticaretî. Cayo ki kesî qandê bazirganey abirnayo, keso tey alvêr keno, dûkano ki kes tey ticaret keno. *Tr. Ticarethane, ticaret yeri.* Ticaretxanedê xwu di eşkera, bi mojnayena îbadet mekerê. Çunkî dirîyey dekewna îbadetî mîyan.

ticarey *Baz. Nm.* Ticar/i bîyayeni, bazirganey, bazirgan/i bîyayeni, bezîrganey, bezîrgan/i bîyayeni, girotokrotokey, girotokrotok/i bîyayeni, alvêr kerdeni, kesê alvêrî bîyayeni, karê ticaretî kerdeni, çî giroten û roteni. *Tr. Tüccarlık.* Eger ticareyda ci ra nêbo, çinêbîyayên o.

tifiki 1. *Nm.* Locina tengi, fekê locinda tengi, fekê locini, fekê adilganan. *Tr. Dar baca, baca ağzı, ocak ağzı.* Tifikda ci ra dûn bêro, kes do fekê ci bigîro. 2. *Nm.* Fekê awandê eştokan, embara zexîrî. *Tr. Zahire ambarı, tahliye deliği.* Tifikda ci ra awi nêşîyê, ma şî awdankarên ard ki hewna şa fekê ci akero. 3. *Nm.* Lodi, loda tenan, loda zexîran, fekê lodandê zexîran. *Tr. Silo, ambar ağzı.* Tifika cewî ra ma do cew vejê. 4. *Nm.* Qula dizan a ki mîyan ra hera ya û teber ra jî teng a. *Tr. Mazgal deliği.* Tifiki ra ey da piro. Ma kes hend nîşandar beno! 5. *Nm.* Dexîla nimî, qula ki dêsan mîyan di, cayêndo nimî di varzîyay, dexîla ki cado nimite di virazîyaya. *Tr. Kasa yerine kullanılan gizli, silindirik duvar oyuğu.* Mêrdekî tifinga xwu tifiki di nimiti bî. 6. *Nn.* Cayo nimî, cayo nimite, cayo ki çiman vero nîyo. *Tr. Gizli bölme, zula yeri.* Ellah xeyr beno çîyanê xwu yê bîlaheqan jî tifikan di nimneno.

tifil/i 1. *Er. N.* Qeç/i, qeçek/i, qeço/a werdî. *Tr. Çocuk, küçük çocuk.* Nê tifilî beri keye, wa tîyanan di nerehatey nêkero. 2. *Nn.* Qeço nêresaye, qeço ki hewna erdîş û zimbêlê ci nîyameyê. *Tr. Ergenlik çağına ulaşmamış çocuk.* Tifilên o, ti çirê xwu kenê vervadê ci ki? 3. *N.* Qeço/a nêresayeyo/êya ecemî. *Tr. Acemi, yeni yetme.* Nê tifilî dima berê eskerey, wa eskerey bimûso.

tifiley 1. *Nm.* Qeçey, werdîyey, qeçekey, qeçek/i bîyayeni. *Tr. Çocukluk, küçük çocuk olma.* Girdeyda ci di jî hewna tifileya ci ser o ya. 2. *Nm.* Nêresayeni, gird/i nêbîyayeni, qeçkîni, qeçekey. *Tr. Ergenlik çağına ulaşmamışlık, erişkin olmamak.* Tifiley di ma pêrini nê xetayê winasînîy kerdê. 3. *Nm.* Ecemîyey, hewna peyşate nêbîyayeni, zanaye nêbîyayeni. *Tr. Acemilik, yeni yetme olma.* Tifiley ra bî ki nêşa ê karî bikero.

tifinga dilûlî *Ss. Nm.* Çiftê. Tifinga ki di lûlîyê ci estê. *Tr. Çifte namlulu tüfek.* Tifingênda ci ya di lûlê esti bî, pa tim şîyê seyd. Ey ê bînan ra bolêrî seyd ardê.

tifingi *Leş. Nm.* Sîleh o ki bi barûtî ya gurweyêno û yan gulley yan qurşûnîy yan jî şaşmey erzeno. *Tr. Tüfek, silah.* Tifinga xwu ya modalî eşti xwu qolî û kewt ray.

tifingîypênayeni 1. *f. M.* Tifingîypênayîş. Tifingîy pêeşteni, bi tifingan a pêya lej kerdeni, bi tifingan a qurşûn û mermîy û gulley pê eşteni. *Tr. Birbirine tüfek sıkmak.* Ma tifingîy nênayê pêya, beno ki ma biameyê werey. Labelê tifingîy pênayena tepîya çetin di deha bişê bêrê werey. 2. *Zv. f. M.* Tifingîypênayîş. Pêdi lejkar bîyayeni, pêya lej kerdeni, pêdi weş nêbîyayeni, mezelê pê aşanayeni, timûtim pê lingan ro dayeni. *Tr. Kavgalı olmak, niza halinde olmak, birbirisinin kuyusunu/mezarını kazmak, herdem tartışmalı olmak.* Xeyr o, şima yê tifingîy nanê pêya? Çiçîyê şima pêmîyan di mendo?

tifingîypênayey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; tifingîy nayê pêyo, bi tifingan a pêdi lej kerdo. *Tr. Birbirine tüfek sıkanlar, tüfeklerle kavga edenler.* Kes do winî bi gengazey a senîn ê kesanê tifingîy pênayan bîyaro werey? 2. *Zv. Nb.* Kes/çîyê ki; pêdi lejkar ê, ê yê pêdi lej kenê, pêdi teşxeleyê ci yo giran esto. *Tr. Birbiriyle ağır tartışmalı olanlar, kavga halinde olanlar, birbirisinin kuyusunu kazanlar, soğuk savaş halinde olanlar.* Ez nêşena mabeyndê ê tifingîy pênayan kewa.

tihokêri *Nk. Nm. Bw.* Teyêri. Tihokêrênda ci esti bî, ci ra qe tesediqê seredê sêkurandê xwu jî nêdayê.

tihoki 1. *Nk. Nm. Bw.* Tey 1. Kê apdê mi vero darênda tihokan esti bî. 2. *Ed. Nm.* Dimilî di şitla tihoki zarîfey, narîney, bejnbarîyey îfade keno. *Tr. Bu ağacın filizi ince boyluluğu ifade eder.* Bejna ci zêdê şitlerda tihok a.

tihokîy *Nk. Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Tey. Emserr tihokîy tayênîy bî.

tiki *Gr.* Eger ti, ki ti, şayet kî ti. *Tr. Eğer sen, şayet ki sen, ki sen, sen ki.* Ki ti bişîyayê, ê bînan do, ti kîberdê xwu ra bieştayê.

tikteniya *N. Bw.* Tipûtenîya. Qeçîy pêro ci ra bîbîy cîya. Keyney şîy bîy mêrde, lajîy bi hewadê veyvan a şîy bîy. Tiktenîya mendîy bîy, zêdê finda zewajî.

tikûtenîya *Nn. Bw.* Tipûtenîya. Eger tikûtenîya nêbîyayê, bi mi ki emşo tîya nêameyê.

tikûtenîyabîyaye/ê *N. Bw.* Tipûtenîya bîyaye/ê. O merdimo tikûtenîya bîyaye, do bar kero şiro sûk.

tikûtenîya bîyayeni *f. M.* Tikûtenîyabîyayîş. *Bw.* Tipûtenîya bîyayeni. Tikûtenîya bîyayena ci, ci rê bî semedê şikêreyda nê tenîyayey.

tikûtenîyayey *Nm. Bw.* Tipûtenîyayey. Kaşka tikûtenîyayey ra jî bişayê çîyên fehm bikerdayê. Labelê zincîya ci nêveşena!

tilf *Zîr. Nn. Bw.* Şîv. Eger şima rê lazim nîyo, tilfê xwu biroşê ma. Ma xwu rê bidê terkedê xwu.

tilfbîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Şîvbîyaye/ê. Derê ki! Axba ê merdimdê tilfbîyayî, ma sere di jî nêro.

tilfbîyayeni *f. M.* Tilfbîyayîş. Şîv bîyayeni. Werdî werdî bîyayeni, pûç bîyayeni, zêdê tilfi bîyayeni, zêdê pirparî bîyayeni, tey nekme nêmendeni, zêdê papî bîyayeni, jewaneya xwu vinî kerdeni, hebhebî bîyayeni. *Tr. Ezilmek, lime lime olmak, un ufak olmak, sıkılmış üzüm gibi olmak, parça parça olmak.* Mêrdekî va, ez do şima tilf kera ha!

tilfey *Nm. Bw.* Tilf bîyayeni. Tilfeya a engûri jî, tezeyeya a engûri jî nêercîyayê bî.

tilfiyaye/ê *Zv. N. Bw.* Şîvîyaye/ê. Keso tilfiyaye çi zano nê kar û gurwan bikero!

tilfiyayeni *Zv.* Tilfiyayîş. *Bw.* Şîvîyayeni. Boka o bo, o bitilfiyo.

tilfkerde/ê *Zv. N. Bw.* Şîvkerde/ê. Vanê ê merdimê tilfkerdî, fina jî xwu kerdo bi ê nelamatî ya. Ê qey ar nêkeno!

tilfkerdeni *Zv. f. M.* Tilfkerdiş. *Bw.* Şîv kerdeni. Mi ki ti kerdî tilf, wexta ti vînenê! Qe çîyên nêbeno!

tilfnaye/ê *Zv. N. Bw.* Şîvnaye/ê. Merdimê to yo tilfnaye, do çi wext ar bikero ki?

tilfnayeni *Zv. f. M.* Tilfnayîş. *Bw.* Şîvnayeni. Eger şima şenê, ey tayên bitilfnê, ki wa ar bikero.

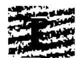
tilfok/i *Zv. N. Bw.* Şîvok/i. Kaşka pay nêbîyayê û wesfê ci yo ravey jî tilfok nêbîyayê. Labelê ki bî!

tilfokey *Zv. Nm. Bw.* Şîvokey. Tilfokeya ci do ci rê nêmano, o do ê xwu ra bikewo!

tilhef *Nn.* Orxan. Çîyê xwu ser antişî yo ki kes rakewtiş di anceno xwu ser ki kes nêweş nêkewto. *Tr. Yorgan.* Tilhefê ci, ci ser ra şî bî. Cora bîbî nêweş.

tilingî 1. *Nm.* Qiseyên a ki deha bol vêşî keynan rê vajêna, şenikey, ewareyey, serserîyey îfade kena. *Tr. Hafifmeşrepliği ifade eden, daha çok kızlara söylenen ve aşağılama, ayıplamayı işmam eden, serseri, avare, işi gücü olmayan anlamında kullanılan bir söz.* Tilingî! Ti ya çirê hinî salme geyrena ki? 2. *Nm.* Feqiri, neçari, miskîni. *Tr. Yoksul ve yoksulluğu da ifade eder.* A merdima tilingî, do fina tîyanan di nêgeyro.

tilingîyane 1. *Nn.* Zêdê tilingîyan a, bi tilingîyan mendeni, wesfêtilingîyan tey bîyayeni. Zêdê şenikan bîyayeni, zêdê ewaran bîyayeni, zêdê serserîyan bîyayeni. *Tr. Hafifmeşrepler gibi, hafifmeşrebane.* A ya çirê winî tilingîyane nê kar û gurwanê aran kena ki! 2. *Nn.* Mîskînane, feqîrane, neçarane. Zêdê mîskînan bîyayeni, bi neçaran mendeni, wesfê feqîran tey bîyayeni. *Tr. Fakirce, fakirler gibi, miskince, miskin tavırlı.* Eger mi zêdê înan tilingîyane hereket bikerdayê, şima ez nêbexişnayê.

tilingîyaney 1. *Nm.* Tilingîyane/ê bîyayeni, wesfê tilingîyan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê tilingîyan bîyayeni. Zêdê şenikan bîyayeni, wesfê şenikan tey estbîyayeni. *Tr. Hafifmeşrepçe bir tavır sergilemek.* Tilingîyaneya winî hergi ca di nêvîneyêna. 2. *Nm.* Mîskînaney, feqîraney, neçaraney. Tilingîyane/ê bîyayeni, wesfê tilingîyan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê feqîran a bîyayeni, wesfê mîskînan tey bîyayeni. *Tr. Miskinler gibi olmak, miskince olmak.*

Kaşka şima jî zêdê mi a tilingîyaneya winî ecêbi bivînayê. Şima nêdî.

tilingîyey 1. *Nm.* Tilingî bîyayeni, wesfê tilingîyan tey bîyayeni. Qiseyên a ki; deha bol vêşî keynan rê vajêna, şenikey, ewareyey, serserîyey îfade kena, a o hal bîyayeni, no hal di bîyayeni, wahîrê/a nê halî bîyayeni. *Tr. Hafifmeşrep olmak, avare/serseri olmak.* Tilingî! Ti ya çirê hinî salme geyrena ki? Kam na tilingîyeya wina qebûl keno! 2. *Nm.* Feqirey, neçarey, miskîney. Feqîr/i bîyayeni, mîskîn/i bîyayeni, wesfê feqîran tey bîyayeni. *Tr. Yoksul olmak, miskin olmak.* Tilingîyeya ci heme ca ra şinawîyaya. A merdima tilingî, do fina tîyanan di nêgeyro.

tilîlî *Nm.* Zilqeti, zilqetîy. Vengên o, cinîy veyvan di şa bîyayeni ra bi pêtên a vejenê. *Tr. Zılgıt.* Veyve bî, kêf û şênemegî bî, camêrdan kay kerdê, qorê cinîyan tilîlî kerdê.

tilîlîkerdeni *f. M.* Tilîlîkerdiş. Zelqetîy anteni, zelqetîy vateni, tilîlîyey yan jî veteni. Veyvan di, fini bena ki merdimên kişîyayen di, bi pêtên a vengo cinîyan ra bi şikildê mûzîkî ya û ze ki delal bideyo, vijêno. *Tr. Zılgıt çekmek.* Keynan veyvan di tilîlî kerdê û kay kerd.

tilîlîyey *Nm. Bw.* Tilîlî kerdeni. Fini bena ki tilîlîyey weşdê kesî şina, fini bena ki cilqeya ci vijêna, weşdê kesî nêşina.

tilo *Nn.* Nûşaya ci ya T'y qalin û pir waneyêna. Lerî, tekerî, teqle, teqle pirodeyayeni. Têserî û têdima bîyayeni, rayşîyayîş di bi livên a meşê ci xeripîyayeni. *Tr. Takla, sendelenme, yuvarlanma.* Mi senîn ki kut kerd, hettanî cêr tilo bî.[1]

tilobîyaye/ê *N.* Lerîbîyaye/ê, teqleybîyaye/ê, tekerîbîyaye/ê, tîntilozikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tilo bîyo, lerî bîyo, tekerî bîyo, bi livên a meşê ci yo weş xeripîyayo. *Tr. Yuvarlanan, takla yiyen, dengesi bozulan, sendelenen.* Mêrdeko tilobîyaye xwu di şikîya.

tilobîyayeni *f. M.* Tilobîyayîş. Teqley bîyayeni, lerî bîyayeni, tekerî bîyayeni, tîntilozikî bîyayeni, teqley werdeni, bi livên (mersela lerî bîyayeni, lingê ci pêmîyan kewteni, tekerî bîyayeni, şeqitîyayeni, dengeyê xwu vinî kerdeni) a meşê ci xeripîyayeni. *Tr. Yuvarlanmak, sendelenmek, dengesi bozularak takla atmak veya düşecek gibi olmak.* Ez tilo bîya, mi kerd bikewo, hembazê mi ez tepişta.

tilokerde/ê *N.* Lerîkerde/ê, tekerîkerde/ê, tîntilozikîkerde/ê, teqleykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kut kerdo û meşê ci yo jewane xerpnayo. *Tr. Sendeletilen, yuvarlatılan, bir hamle ile dengesi bozulan veya kendisine takla attırılan.* Qeçeko tilokerde, şî guna awi mîyan ro.

tilokerdeni *f. M.* Tilokerdiş. Tîntilozikî kerdeni, lerî kerdeni, tekerî kerdeni, teqley cidayeni, teqley pirodayeni, teqley kerdeni. Bi kutkerdiş a meş(rayşîyayîş)ê kesên yan jî çîyên xerpnayeni. *Tr. Takla attırmak, takla yedirmek, yuvarlatmak, sendeletmek.* Mi tilo kerd, nêkewt. Ey tilo kerd, heta cêr lêrî bî.

tilombe *Nn.* Nûşaya ci ya T'y qalin û pir waneyêna. Awhilçiki. Sondaj pirodayena tepîya çîyo ki neyêno bîran ser û kes pa awi anceno. Bi xwu asinîn o, bîran ser o roneyêno, govdeyê ci û destikêndê ci yo asinîn esto. Wexto ki destikê ci danê piro, bîrdê ci ra awi anceno. *Tr. Tulumba.* Eger bi tilombî ya bişo aweri bianco, bi mi ki şeno dîkî jî cikero.

tilombepirodayeni 1. *f. M.* Tilombepirodayîş. Qandê aw û çîdê awikinî ya sondaj pirodayeni. *Tr. Tulumba vurmak.* Tilombe pirodê ki wa şima rê hewşdê şima di awi bivijîyo. 2. *f. M.* Tilombepirodayîş. Qando ki awi bivijîyo bi destî ya desteyê bi tilonbî ya awi anteni. *Tr. Tulumba ile su çıkarmak, tulumba kullanmak.* Tilombî pirodi ki wa awi bivijîyo.

tilp *Cog. Nn.* L'yê ci qalin waneyêno. Til, tîl, depe, gir. Cayo ki yan Ellayde varzîyayo yan jî wextê wextan di verênan bolkî qandê pê haydar kerdeni bi destdê êsîran an dayo viraşteni. *Tr. Tepe, höyük, hüyük.* Çoşmandê ma di xeylên tilpîy estê.[2]

tilpi 1. *Nk. Bw.* Tirewi. Sebzeyên a ki zêdê kartolan (patatan) kokê ci erdî bin di, pincarê ci erdî ser o beno. Hendê hîrê-çehar patatan bena û bolkî jî tilpîy bixwu sûrê. *Tr. Turp.* Tilpîy şamîyan firiknenê. Cora şamîyan vero werênê. 2. *Zv. Nm. Bw.* Tirewi 2. Ze bî ze tilpi. Kotî xaseki bî?

tilsim 1. *Nn.* T'yê ci qalin û pir waneyêno. Çîyan gird kerdeni, çîyan çiman vero gird mojnayeni. *Tr. Büyü, iksir.* Aqilê mi tilsimdê ci ser nêşî. 2. *Nn.* T'yê ci qalin û pir waneyêno. Ecêb. Çîyo nêbîyaye, çîyo ki normalî ser ra yo, çîyo ki hergi merdimî ra nîno. *Tr. Olağanüstü etkinlik, çare, umar.* Tilsimêndê ci esto, ez a jî nêzana. 3. *Nn.* Nimî, nimite. Çîyo ki hergi merdimî ra nêaseno. *Tr. Sır, gizem, gizemli.* Tilsimên ser o est bî. Mi nêşa ki ê perdî ser ra werzano.

---

1 Tilo di kes yan jî çî senîn ki lerî (tekerî) û teqley weno û beno, winî jî meşê ci jî bixeripîyo fina bes o.

2 Esas şiklê tilpan jî bi tilpan (tirewan) menano. Beno ki no name tîya ra gêrîyayo.

tilsimdest/i 1. *N.* O/çîyo ki; ci destî ra kiramatîy û çîyê ecêbîy vijênê. *Tr. Büyülü, büyücü.* Merdimêndo tilsimdest o, ez ci ra şena hergi çî bipawa. 2. *N.* O/çîyo ki; destandê ci ra ze ki mûcîzey bivijîyê, ci destî ra sirrîy yenê. *Tr. Sırlı, gizemli ele sahip olan.* Tilsimdestên peynî ra guna mi ro ki ez şaş menda.

tilsimdestey 1. *Nm.* Ecêbey. Çîyanê normalî ser ra kerdeni, ze ki çîyê nêbîyayî kerdeni. *Tr. Büyücülük, büyü yapmak.* Tilsimdesteya ci esta. 2. *Nm.* Ci destî di sir, nimî bîyayeni, vijîyayeni. *Tr. Sırlılık, gizemlilik.* Merdimêndo tilsimdest o ki çîyo ki o keno, tew aqilê kesî ser nêşino.

tilsimin/i *N.* Pa tilsim bîyayeni, ser o tilsim bîyayeni. *Tr. Tılsımlı.* O çîyo tilsimin do ê mi bo.

tilsiminey *Nm.* Pa tilsim bîyayeni, ser o tilsim bîyayeni, tey tilsim bîyayeni. *Tr. Tılsımlılık.* Tilsimineya ey, ey rê bes nêkena, o do kotî şarî rê tesîr bikero ki?

tilunc *Nn.* Çitman ser o vinderdeni, heywanan di çitman ser o vinderdeni. Lingandê pêyênan ser o vinderdişê heywanan. Vinderdena heywanana lingandê peyênan serî. *Tr. Hayvanların arka iki ayakları üzerine dikilmeleri.* Vîştira vijîya tilunc ki ci ro do, o rema.

tilûlik *Cog. Nn.* Milik, tûjik, serîçiq. Cayo tewro coro tûjek. *Tr. Zirve, doruk.* Mi kerd şiro tilûlikdê ci ser, înan nêverda, va: Ti do war ro gunê.

timarkerde/ê *N.* Tîmarin/i. Çî/heywano ki; bîyo tîmar, bi şanî ya, bi qaşaxî ya bîyo tîmar, wirîyayo. *Tr. Tımarlanan, tımar edilen.* Estoro tîmarkerde do weş citi bikero.

timin *Eko. Baz. Nn.* Setokêndê giraneyên o ki hendê di tenekandê 18 kîloyan o. Nê tenekey do ê 18 kîloyan bê, ê bînîy nêbenê. *Tr. 18 kiloluk büyük tenekelerden iki tanesinin ağırlık ölçüsü birimi.* Vanê nêzana çend timinîy erdê ci yo, kes şaş beno ki çend donimî yo. Kes salme erdî ro şano, babetna yo, kes bi motor a bikaro babetna yo.[1]

timinê *Eko. Baz. H. Bw.* Timinên. Ma rê jî timinê xelle bes nêkeno. Gereg ki ma di timinîy bikarê.

timinên *Eko. Baz. H.* Timê, jû timin. Mîqdarê teneyan o ki hendê tenekedê 18 kîloyan o. Labelê çî ra çî giraneya ci ferq kena. *Bw.* Binvajedê "timin"î ra. *Tr. 18 kiloluk bir büyük teneke kadar olan hububat miktarıdır ki, cinsten cinse değiklik arz eder.* Ma do ki timinên tene bikarê, ma xwu rê nîm timin mercûy û nîm timin jî tene bikarê. Qenê werdê ma vijêno.

tim ki *Gr.* Zêdê hergi fini, tim senîn ki beno winî. *Tr. Her zamanki gibi, mutat üzre, nasıl olsa, her zaman olduğu gibi.* Tim ki ma do bin kewê. Qenê ma şirê ser di, qe beno ki ma kewnê ser.

timûtim *H.* Hergi wext, hergi zeman. *Tr. Her zaman, sürekli, daima.* Mi do timûtim bikerdayê, ameyayenda ey ra tepîya, jû finan mi, jû finan jî ey kerd.

timûtimey *H.* Timûtim bîyayeni, wesfê timûtimî. Hergi wextey, hergi zemaney, timey, wextêndo bê peynî. *Tr. Süreklilik, daimilik.* Timûtimeya ci jî zêdê jû fineyda ci ya.

tin/i *N.* T'yê ci qalin waneyêno. Vin/i, vinok/i, ximik/i. Keso ki xwu zincî di qisey keno, keso ki veng vijîyayenda ci di eger esto, uzir esto. *Tr. Burnundan konuşan.* Eger tin nêbîyayê, o do bigêrîyayê kar.

tinaz 1. *N.* Qerfîy. Bi ci huwayîş, ci werdî dîyayîş. *Tr. Alay, istihza.* Bi min a tinazîy meki, ez do to bişikna ha! 2. *N.* Werdî, werdî vînayeni. *Tr. Küçümseme, hafife alma.* Nê şermayêno jî, ê merdimê pîlûpelengî tinaz vîneno. 3. *N.* Delxa ravêrdeni, delxa. *Tr. Dalga geçme.* Bi ci ya tinazanê xwu meki, o do to ro do ha!. 4. *N.* Eybûar dîyayeni, kemî vînayeni. *Tr. Ayıplama, kınama.* Mi tinaz me vînê, rojên şar jî şima tinaz vîneno ha!

tinazbîyaye/ê *N.* Pey delxa ravêrde/ê, ci lingî ro deyaye/ê, pey qerfîy bîyaye/ê, pey huwaye/ê. *Tr. Alay edilen, kınanan, ayıplanan, dalga geçilen.* O merdimo tinazbîyaye, do bi şarî ya tinaz bikero. Çunkî tinaz bîyayeni, çîyênda weşi nîya.

tinaz bîyayeni *f. M.* Tinazbîyayîş. Pey qerfîy bîyayeni, pey delxa ravêrîyayeni, kesî lingî ro deyayeni, eybûar vîneyayeni. *Tr. Alay edilmek, kınanmak, dalga geçilmek, ayıplanmak.* O merdim bîyo tinaz. Tinaz bîyayeni çîyênda weşi nîya, giran a.

tinazey *Nm.* Qerfîy kerdeni, pey huwayeni, eybûarey, werdî vînayeni. *Tr. Alaycılık, alaylı eğlence.* Kes do xwu rê şênayîya zewmbî bivîno, kes do bi tinazey a, şeng nêkero.

tinazkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi ci ya qerfîy bîyê, bi ci ya qerfîy kerde, bi ci ya huweyayo, bi ci ya delxa ravêrîyaya/bîya. *Tr. Alay, istihza edilen.* O merdimo tinazkerde do bi ma ya bêro. 2. *N.* Kes/çîyo ki; deya ci lingi ro, eybûar vîneyayo, werdî vîneyayo, kemî vîneyayo. *Tr.*

---

1 Timinê mercûyan 30, timinê tenî (ê xellî) 28, timinê cewî 23, timinê nehan 26 kîlo yo. û timinê kuşni jî bi çoşmedê mercûyan o.

Kınanan, küçümsenen. Jûdo tinazkerde, bi hergi merdimî ya weşane nêşeno roşo û werzo.

tinaz kerdeni 1. *f. M.* Tinazkerdiş. Qerfîy kerdeni, bi ci huwayeni, pey delxa ravêrnayeni. *Tr. Kınamak, alay etmek, istihza etmek, dalga geçmek, ayıplamak*. Bi min a tinazanê xwu mekerê ki, ez jî bi şima ya tinazîy nêkera. 2. *f. M.* Tinazkerdiş. Eybûar dîyayeni, kemî dîyayeni. *Tr. Kusurlu görmek, kınamak, ayıplı görmek*. Ê merdimî tinaz kerê ki, wa finakî eybûarê xwu bivîno.

tiney *Nm.* Viney, ximikey. Tin/i bîyayeni, vin/i bîyayeni, ximik/i bîyayeni, xwu zincî di qisey kerdeni, qisey kerdiş di egerin/i bîyayeni. Zincî di wahîrê uzrên bîyayeni. *Tr. Burnundan konuşma, deviasyon*. Kaşka tineya ci nêbîyayê. Wexta ma do birîdayê.

tineyî *Nm.* Tineî. Verê roşanî, roja pancî ya. Na roji di banîy dawênê, çerpegi/kirêc benê, pak benê. Yanê na roji di qandê roşanî hadireya pakeyda banan û hewşan bena. Eger vernî ra vera roşan, kes rojan biamoro, wina benê: Tineyî, sêkurani, çinay, kulorîy/kilêncey û roşan. *Tr. Bayramdan beş gün önceki günün adı olup bu günde ev ve avlu gibi dış yerlerin temizliği yapılır*. Dayê do tineyî di banan bidawo, banan çerpegi kero.

tinê 1. *Ç. N.* Cefayê ci ca do bîlaheq bîlasebeb ra berhewa bîyayeni. *Tr. Emeğin heba olması*. Cefayê ma boka tinê nêşiro. Çunkî karo ki ma kerd, tinê şî. 2. *Nm.* Kesa ki ci rê tini, vini, vinoki, ximiki vajîyaya. Kesa ki xwu zincî di qisey kena. *Tr. Burnundan konuşan*. Şima yê kenê, a tinê jî bîyarê studyo?

tinêşîyayeni *f. M.* Tinêşîyayîş. Bîlaheq û bîlasebeb şîyayeni, vêşinde şîyayeni, îsraf bîyayeni, nêercîyayen di şîyayeni, nêercîyayeni, badê hewa bîyayeni, berbad bîyayeni, vay ver şîyayeni. *Tr. Boşuna gitmek, boş akmak, heba olmak, savrulup gitmek, berbat olmak, yok pahasına gitmek*. Wext û qewetê ma yê hîrê rojan tinê şî.

ti nêvanê/a ki *P.* Wexto ki duşneyê kesî camêrd bo, vatişandê kesî di xeber çinêbîyayen di, haydar nêbîyayen di, ters/ziddê çîyên bîyayeni di, na qisa vajêna. *Tr. Meğer, meğer ki, güya*. Ez winîyaya ez a herga ki şino tey şina war. Ti nêvanê ki ûja mîl o.

tinêyey 1. *Nm.* Tinê bîyayeni, bîlaheq û bîlasebeb bîyayeni, qe bîyayeni, nêqewimîyayeni. Kayên di bêkabok û bêkay girotiş bîyayeni. *Tr. Gereksizlik, ihtiyaç olmama, boşu boşuna olma, bir oyunda puansız veya oyun almama durumunun gerçekleşmesi*. Ez a hewna şikê tinêyeyda înan bena. Ê senîn winî tinê şîy? 2. *Nm.* Vinoki bîyayeni, vini bîyayeni, tini bîyayeni. Kesa ki xwu zincî di qisey kena; a a kesi bîyayeni wesfê na kesi ci ser o bîyayeni. *Tr. Burnundan konuşan kimse, deviasyon*. Eger tinê nêbîyayê, înan do bigirotayê.

tinqaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a ci ra vengê pirodayîşî vijîyayo. *Tr. Tıngırdatılan, tıngırdayan*. O çîyo tinqaye şî guna înan sere ro.

tinqayeni *f. M.* Tinqayîş. Çîyên ra tinqîni veteni. Vengê çîyên ro gunayeni. *Tr. Tıngırdamak, tıngırdanmak, tıngırdatmak, tıngırdatılmak*. Eger nêtinqayê, mi nêaşnawitê. Ez bi tinqayenda ci ya bîya aya.

tip *Nn.* Vengê çîyandê werdîyandê piran. *Tr. Dolu ve tok olan küçük şeylerin düşerken çıkardığı ses*. Gulleyên va tip û mi vero guna awi mîyan ro.

tipey *Nm.* Vengê çîyandê werdîyandê piran o ki guneno cayên ro. *Tr. Küçük, dolu ve tok olan cisimlerin düşerken çıkarmış olduğu ses*. Eger mi bi goşandê xwu ya tipeya ci nêaşnawitayê, mi pey emel nêkerdê.

tipûtal/i *N.* Vêşî vêşî tal/i, bol û bol tal/i, bol vêşî tal/i, serûbinê ci tal. Çî/keso ki; wesfê tamdê ci yo ravey tal o, tal bîyayen a. *Tr. Apacı, çok çok acı*. Encûrêndo tipûtal bî. Ma kesî nêşa bûro, la ki ey werd. Dima jî virit.

tipûtaley *Nm.* Tipûtal/i bîyayeni, wesfê ci yo ravey tal bîyayeni, taley di bol û bol ravey bîyayeni, hendê nêwerîyayeni tal bîyayeni. *Tr. Apacılık, apacı olmak, aşırı derecede acı olmak*. Şima ki nêşa tipûtaleya ci tal bivîno. Ma do senîn şima rê tal û şîrinan bidê fehm kerdeni ki?

tipûtenya *H.* Tikûtenya, tiktenya. Bê ci qethan zewmbî kesên çinêbîyayeni. *Tr. Yapayalnız, tekbaşına*. Tipûtenya ame bî. Ti vanê beno ki ameyo cayêndo xerîb.

tipûtenyabîyaye/ê *N.* Tikûtenya bîyaye/ê, tiktenyabîyaye/ê. Çî/keso ki; tipûtenya mendo, bê ci kesêndê ci nêmendo yan jî çinî yo. *Tr. Yapayalnız*. O merdimo tipûtenya bîyaye do jî bimaya biameyê û nêzana çirê ma ra fek verda ki?

tipûtenya bîyayeni *f. M.* Tipûtenyabîyayîş. Tikûtenya bîyayeni, tipûtenyayey, zewmbî kesêndê ci çinêbîyayeni. *Tr. Yapayalnızlık, yapayalnız olmak*. Tipûtenya bîyayenda ci ra bîyayê, ey do ez qebûl kerdayê. Dêmax kî, ey ra nîyo.

tipûtenyayey *Nm.* Tipûtenya bîyayeni, tikûtenyayey, zewmbî kesên nêbîyayeni. *Tr. Yapayalnızlık, yapayalnız olmak*. Ellah zano ki

tipûtenyayey ra tersa bî.

tirakerdeni *f. M.* Tirakerdiş. *Bw.* Pira kerdeni. Eger ti şenê, zehmet nêbo, to rê na derzinî, mi rê na têli tira ki.

tira tira *H. Bw.* Pira pira. Eger şima qebûl bikerê, ez do tira tira şira. Bi hesabdê min a, gereg ki ez di rojan mîyan di biqedîna.

tiraynaye/ê *N. Bw.* Piranaye/ê. Goştê xwu yo tiraynaye kerd tebaxan û na meymanandê xwu vera.

tiraynayeni *f. M.* Tiraynayîş. *Bw.* Piranayeni. Dayê ya kena qeçekandê xwu rê nehay bitirayno, ma rê leblebî virazo.

tirbedar/i *N.* Kes/çîyo ki; mezelêndê welîyên, mezelêndê girdên vero maneno û ci rê xizimkarey keno, winîno tirberda ci. *Tr. Türbedar, türbeci, türbe bekçisi.* Tirbedarê ci, do weş tirber ver bido ki, kesîy bêrê zîyareteyda ci.

tirbedarey *Nm.* Tirbedar/i bîyayeni, xizimkarê/a tirban bîyayeni, pawokê/a tirban bîyayeni, mezelêndê welîyên, mezelêndê girdên vero bîyayeni û xizmetê ci dîyayeni. *Tr. Türbedarlık, türbecilik.* Mi tew tirbedareya ci nêecibnê. Çunkî çorçoşmeyê tirberi pîsûnehsey di mend bî!

tirbelek/i 1. *N.* Tirbelekin/i, tirreko/a belek/i, tirreko/a sûr/i, tirreko/a qizil/i. Kes/çîyo ki; tirrekey di ey ser ra çinî yo, tirreko tewro tirrek, tirreko tewro gird. *Tr. Süper mağrur, süper kibirli, kara kibirli.* Kes bi ê tirbelekî ya nêşeno îdare bikero. 2. *N.* Tirbelekin/i, tûjê/a tûjan, belekê/a belekan. Nêbîyayan mîyan di raveyê/ya raveyan. Kes/çîyo ki; goreyê kesandê bînan bol û bol ravey o, tûjê tûjan o. *Tr. Müfrit, kızıl, radikal, köktenci.* O merdimo ki şima yê vanê tew nêbeno. Çunkî o tew tirbelek o.

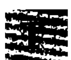
tirbelekane 1. *Nn.* Tirbelekinane. Zêdê tirbelekan bîyayeni, wesfê tirbelakinan tey bîyayeni, bi tirbelekan mendeni, dûrovê tirbelekinan tey estbîyayeni, zêdê kebîran bîyayeni, bi kebîran mendeni. Kes/çîyê ki; xwu nêronanê ki bi kesî ya werzê û roşê û qisey û winasîn bikerê. *Tr. Mağrurcasına, mağrurlar gibi.* Ti yê çirê winî tirbelekane, bi ma ya kirê nêkenê qisey bikerê? 2. *Nn.* Tirbelekinane, tûjane, zêdê tûjandê raveyan, wesfê kesandê tûjan û nêbîyayeni di zêdê raveyan. *Tr. İfritçesine, ifrat derecesinde ileri gidenler gibi, gulat gibi.* Boka şima jî winî tirbelekane ci ser di nêşîyê?

tirbelekaney 1. *Nm.* Tirbelekinaney, tirbelekane/ê bîyayeni, zêdê tirrekan a bîyayeni, wesfê kesandê tirrekan ci ser o bîyayeni, zêdê kesandê kebîran û qengirdan bîyayeni. şekil û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê tirbelekan bîyayeni, tirrek bîyayeni. *Tr. Kibirliler gibi olmak, mağrurcasına bir eda ile hareket etmek.* Ellah kesî tirbelekaneyda winî nêbîyayê ra sitar kero. Amîn. 2. *Nm.* Tirbelekinaney, tûjaneya raveyi, nêbîyayeni di bol ravey bîyayeni. *Tr. Kızıllar gibi olmak, gulatlar gibi olmak.* Eger a tirbelekaneya winî nêbîyayê, mi ser o bîyayê, şima do ez gerrin kerdayê.

tirbelekey 1. *Nm.* Tirbelekiney, tirbelek/i bîyayeni, wesfê tirbelekan tey bîyayeni, tirrekê/a tirrekan bîyayeni, wesfê tirrekandê tirrekan tey bîyayeni, tirrekê/a sûr/i bîyayeni, tirreko/a qizil bîyayeni. Ci ser ra tirrek çinêbîyayeni. *Tr. En ileri mağrur olmak, kibirlilerin kibirlisi olmak.* Ez nêşena tirbelekeya ci wedara. Şima xwu rê wedarenê wedarê. 2. *Nm.* Tirbelekiney, tirbelekin/i bîyayeni, tûjê/a tûjan bîyayeni, nêbîyayeni di raveyê/a raveyan bîyayeni. *Tr. İfritlerin ifriti olmak, gulatlık, gulat olmak, aşırıların aşırısı olmak.* Eger tirbelekeyda ci ra nêbo, o do jî însan bo.

tirbi *Nm.* Gori, gorni, mezel. Ca/çala ki merde debeno de. *Tr. Mezar, türbe.* Tirba mêrdekî pêrê ci aşanê.

tirbiaşanaye/ê 1. *N.* Tirbiaşanîyaye/ê, tirbikende/ê, goriaşanaye/ê, dorniaşanaye/ê, mezelaşanaye/ê. Kes/çîyo ki; tirba ci aşaneyaya. *Tr. Mezarı kazılan.* O merdeyo tirbiaşanaye do gamekna debîyo tirbda xwu. 2. *Zv. N.* Tirbiaşanîyaye/ê, tirbikende/ê, goraşanaye/ê, gorniaşanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî zirardê ci ser o xebat kerdo û bîyo sebebê îflas kerdişdê ci. *Tr. Adeta mezarı kazılan, iflas ettirilen.* O merdimo tirbiaşanaye, ez texmîn nêkena ki fina bişo mîyaneyê xwu raşt kero.

tirbiaşanayeni 1. *f. M.* Tirbiaşanayîş. Tirbi kendeni, tirbi kenîyayeni, gori aşanayeni, gorni aşanayeni, mezel aşanayeni, çala merdî aşanayeni. *Tr. Mezar kazmak.* Mara ci hendo ki ci rê zewtîy day, bi zewtan a tirba ci aşanê. 2. *f. M.* Tirbiaşanayîş. Tirbi kendeni, tirbi kenîyayeni, ci rê gori aşanayeni, zirardê ci rê gurwîyayeni, qando îflas kero zirardê ci ser o xebat kerdeni. *Tr. Mezarını kazmak, iflasına çalışmak, zararına çalışmak.* Mi do tirba ci aşanayê, bî aya.

tirew/i *Nm.* Tilpi. Dimilî di tirewi, kilm û qalingeya bêfesali îfade kena. *Tr. Zazacada kısa, şişman ve ölçülü olmayan kalınlığı veya endamı ifade eder.* Vanê pa bejni çinî ya. Zena ze tirewi.

tirewi *Nk. Nm.* Tilpi. *Tr. Turp.* Ma jî erdandê xwu di tirewîy karitê.

tirewsipî *Nn.* Awa bûncikan. Şelxem. *Tr. Şalgam suyu.* Ma jû finan tirewsipî virazenê. Fina jî kes do, tirewsipî Adana ra biherîno.

tirik *Nn.* Çilm, pilx, xirnik, lîçik. O çîyo awikin o ki zincîda kesî ra yeno. *Tr. Sümük.* Ê çilminê pîsî şêligî mîyan di tirikê xwu fiş kerdê. Qe nêşermayayê jî. Ne eyb, na jî ar!

tirikin/i *N.* Pilxin/i, xirnikin/i, çilmin/i, çilançin/i. O ki zincîda ci ra, çilm yeno. *Tr. Sümüklü.* Merdimo tirikin, do ma mîyan nêro.

tirikiney *Nm.* Pilxiney, xirnikiney, çilminey, çilançiney. *Tr. Sümüklülük.* Tirikiney, çîyênda weşi nîya, xirab a.

tirikok/i *N.* Pilxok/i, çilminok/i, xirnikin/i, çilmok/i, çilançin/i. *Tr. Sümüklü.* O merdimo tirikok, do komekda ma di nêbo. Eger ki komda ma mîyan kewo, ez nêkewna de. Yabelê çilminey na vajeki di wesfê ci ya, ci ê bînan ra abirneno.

tirikokey *Nm.* Pilxiney, çilminokey, çilmokey, xirnikiney, çilminey, çilançiney. *Tr. Sümüklülük.* Tirikokeya ci menşûr a, heme ci ra haydar ê.

tirim *Nn.* Vajekênda pers û gazîyên a ki tam qarşûyê ci "eceb û eceb a?" o. *Tr. Tam karşılığı "acaba?" anlamında olan bir soru veya şaşma kelimesi.* Tirim, ez jî tey esta? Tirim, ma pêrini qezenc kerdo yan ma ra jewî qezenc kerdo? Tirim, Elî do jî bi şima ya bêro Meymandari?

tirite/ê *N.* Tirîyaye/ê, tirawite/ê. Çî/keso ki tirîyayo, jewî yan jî tayêni bi xirxizey a berdo. *Tr. Hırsızlanan, çalınan, çalınmış olan, gizlice götürülen.* Cizdano tirite deha rew rewî pey di nîno.

tiriteni *f. M.* Tiritiş. Tirawiteni, xirxizeya ci kerdeni, bi nimiten a çîyêndê jewî berdeni. *Tr. Çalmak, hırsızlamak.* Tiritokî çîyê ci, ci çiman ver ra tirit, ê çimwelikinî tew nêdî!

tiritkar/i *N. Bw.* Nimitkar/i. Kê ki şa tiritkarê ci, ca kero, ez do xelata ci, qat bi qat bida.

tiritok/i *N.* Tiritkar/i, xirxiz/i, tirawitok/i, dizde/ê. Kes/çîyo ki; çî tireno, bi nimî ya çîyê şarî tireno. *Tr. Hırsız.* Eger şima kêfê tiritokî bîyarê, o do jî çîyanê şima bitiro.

tiritokey *Nm.* Tirawitokey, xirxizey, dizdeyey, dizdey, tiritkarey. Çî tirawiteni, çîyê şarî tiriteni, karê tiriteni kerdeni. *Tr. Hırsızlık.* Tiritokey, çîyênda bol ar a.

tirîyayeni *f. M.* Tirîyayîş. Bi xirxizey a şîyayeni, xirxizeya kesî bîyayeni, bi nimiten a berîyayeni. *Tr. Çalınmak, hırsızlanmak.* Verî çî tirîyayê, nika însano jî tirêno.

Tirk *Etn. Nn.* Turk. Şarê Tirkan. Keso ki Tirkan ra yo. *Tr. Türk.* Wetenê Tirkan, Asyaya Navik a. 1071 di, Serkewtena Melezgîrtî ya tepîya, peyder pey bi xeyman a ameyê Asyaya Nezdî û tîyanan di dewletê xwu viraştê.

Tirkan *Etn. Nb.* Tirkîy, ê ki Tirkan ra yê. Qandê jewekeyda ci *Bw.* Tirk. *Tr. Türk, Türkler.* Tirkan ra, ma keyney girotê û dayê pê.

Tirkani *Nm.* Nameyêndê keynekano. Na vajeki Tirkî ra yena. *Tr. Türk kelimesinden türetilmiş bir kız ismi.* Nameyê embiryana ma Tirkan a.

Tirkey *Etn. Nm.* Tirk/i bîyayeni, şardê Tirkan ra bîyayeni. *Tr. Türklük, Türk olmak.* Tirkeya ci Tirkî ra yena, ma û pî qe Tirkî jî nêzanayê.

Tirkî 1. *Nn.* Ziwanê Tirkan, qiseyê ki Tirkîy kenê, vatişê Tirkan. *Tr. Türkçe, Türk dili.* Verî mi sirf Tirk û Tirkî aşnawit bî. Dima tayên mend bî ki ez Dimilî xwu vîra kera. Nika jî ez a Vajekanê Dimilî (û Tirkî) nûşnena. 2. *Mûs. Nn.* Na kelîma, herfa ci ya siftekêni werdî nûşêna. Dêrê şardê Tirkan, dêrê ki ozanê Tirkan kenê. *Tr. Türkü. Bir çeşit Türk müziği.* Mi qeçekînda xwu di tirkî vatê.

tirkîvateni 1. *f. M.* Tirkîvatiş. Tirkî qisey kerdeni, bi Tirkî ya qisey kerdeni. *Tr. Türkçe konuşmak.* Mêrdekî va: Ez a Tirkî ci rê vana, o yo bi min a Dimilî qisey keno. 2. *Mûs. f. M.* Tirkîvatiş. Dêranê şardê Tirkan vateni. *Tr. Türkü söylemek, türkü müziğini söylemek.* Filan dêrvano tirkî vano, o bîno jî kilamîy vano.

Tirkîya qulopanî *Ed. Nm.* Tirkîya ki weş û letîf û nazîk û fesîhi nîya, salmekî ya, salmedera vajêna. Qisaya ki do vernî di bivajîyo peynî di vajêna; qisaya ki do peynî di bivajîyo jî vernî di vajêna û ci ra hend çîyên jî fehm nêbeno. *Tr. Devrik Türkçe.* Bi Tirkîda xwu ya qulopanî ya o yo keno ma rê rêberey bikero. Tew!

Tirkperest/i *N.* Merdimo ki qandê hewlînda Tirkan, zirar dano ê bînan, qandê hewlînda Tirkan, ê qewmanê bînan abirneno; Tirkan gird û ê qewmanê bînan jî werdî vîneno. *Tr. Türk ırkçısı.* Dawaya ci Tirkperesteya.

Tirkperestey *Nm.* Tirk û Tirkey, heme çî ser ra vînayeni. *Tr. Türk ırkçılığı.* Tirkperestey di nê, tirkperwerey di keramati esta.

Tirkperwer/i *N.* Kes/çîyo ki; Tirkan ra hez keno û qandê Tirkan xizmet keno. Labelê no merdim, tirkperest nîyo, xirab nîyo. *Tr. Olumlu anlamda Türkçü, Türk milliyetçisi.* Tirkperweran ra nêbîyê, Turkîya hendayên ravey nêşîyê. û fina tirkperestan ra jî nêbîyayê, Turkîya hendayên ca nêmendê. Hergi tirkperwerê Tirkan, Turkîya rê vinderîyayo.

Tirkperwerey *Nm.* Tirkan ra hez kerdeni, qan-

dê Tirkan xizmet kerdeni, qandê Tirkan xwu feda kerdeni. *Tr. Türkçülük, Türkçü olmak, Türk milliyetçisi olmak, Türk milliyetçiliği.* Tirkperwereya ci di menfeet asayê.

tirm 1. *N.* Taqet, qewet, hêle. Taqet ra bîyayeni, hêle ra bîyayeni. *Tr. Çok yorulma, gücü kesilme.* Mi di tirm nêmend bî, ey mi rê yardim nêkerd. 2. *Nn.* Tût bîyayeni, xwu tût kerdeni. *Tr. Çökelmişken dizlerini karnına doğru çekip oturma.* Qe beno ki di saetîy tirm bîbî. 3. *N.* Kotirim, xirab bîyayeni, nêmendeni. *Tr. Kalmamak, kötürüm olmak.* Bîbî tirm ki nêşayê karên bikero.

tirmbîyaye/ê 1. *N.* Tûtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi wezîyetdê ronişî di lingê xwu antê xwu pîze û ronişto, tût bîyo. *Tr. Çömelik halde iken dizleri karnına doğru çekilip oturan.* O merdimo tirmbîyaye sancîyan ra nêşayê vinderîyo. 2. *N.* Bêtaqetmende/ê, taqet rabirîyaye/ê, bêtaqeteyda xwu ra xwu tûtkerde/ê. *Tr. Aşırı yorulan, gücü, takatı kesilmiş olan.* Ê merdimê tirmbîyayî, dîna deqana tepîya do xwu verdayê, mi nêverda.

tirmbîyayeni 1. *f. M.* Tirmbîyayîş. Bêtaqet mendeni, hêle ra kewteni, qewet ra kewteni. *Tr. Aşırı yorulmak, gücü, takatı kesilmek.* Mi do tirmey ra xwu veradayê, nan û yardımkar resa mi. 2. *f. M.* Tirmbîyayîş. Tût bîyayeni, xwu tût kerdeni. Bêtaqetey ra linganê xwu, xwu pîzî ver anten û ronişteni. *Tr. Çömelik halde iken dizlerini karnına doğru çekip oturmak.* Ez do jî tirm bîyayê, ê hembazê mi nêverda.

tirmey 1. *Nb.* Tûtikan ser o ronişteni. Linganê xwu, xwu pîzî ver antiş û ronişteni. *Tr. Çömelik halde iken dizlerini karnına doğru çekip oturma biçimi.* Bi tîrmey a ronişi û awi bişimi. 2. *Nb.* Hêle ra kewteni, taqet ra kewteni, qewet ra kewteni. *Tr. Çok yorgunluk, gücünü yitirme, gücü kesilme.* Tîrmey ci ravist bî, zêdê cili.

tirmkerde/ê 1. *N.* Bêtaqet verdaye/ê, bêqewet verdaye/ê, bêhêle verdaye/ê. *Tr. Aşırı yordurulan, gücü kestirilen.* Merdimêndo tirmkerde, ma heteki di çinêbî. Ê ma pêro jî bi kêfdê xwu ya bî. 2. *N.* Tûtkerde/ê, sancî tey werzanaye/ê. *Tr. Çömelik halde iken dizleri karnına doğru çektirilmiş olan.* O şaro tirmkerde, do neya tepîya tîyanan nêro.

tirmkerdeni 1. *f. M.* Tirmkerdiş. Bê taqet verdayeni, hêle ra verdayeni, qewet ra visteni. *Tr. Aşırı olarak yordurmak, gücünü, takatini kesmek.* Mi do o tirm kerdayê, ey ez kerda tirm. 2. *f. M.* Tirmkerdiş. Tût kerdeni, sancîyan di verdayeni. *Tr. Çömelik durumda iken dizlerini karnına doğru çektirip oturtmak.* Mi o kerd tirm. Eger mi tirm nêkerdayê, ey do cayên nêverdayê, do heme çî û heme ca bişiknayê.

tirmkewte/ê *N.* Hêlerakewte/ê, taqetrakewte/ê, qewetrakewte/ê. *Tr. Takat/güçten düşen, aşırı bir şekilde yorulan.* O merdimo tirmkewte, do fina bi ma ya karên nêkero.

tirmkewteni *f. M.* Tirmkewtiş. Taqet ra birîyayeni, hêle ra kewteni, qewet ra kewteni, tey hêle nêmendeni. *Tr. Aşırı bir şekilde yorulmak, gücü, takatı kesilmek.* Ez tirm kewta, ey rê qet bî. Qe mi rê yarmet jî nêbî.

tirnazi *Zir. Nm.* Cema. Çîyê kuhoyî, çîyê qezencî yo ki hendê virarên arêdeyayo pêser ki jew bi virar a bero cayêndê komî ser. *Tr. Bir kucaklık kadar yığılan, ot veya buğday gibi tahıl miktarı.* Ma palî kerdê; mi tirnazîy viraştê, ê bînan jî antê gidîşan ser.

tirompe *Nn. Bw.* Tilombe. Tirompê ci, do nêşo awi awdanirê bianco. Çunkî tirompêndo werdî yo.

tirrek/i *N.* O/çîyo ki; girdey keno, cor ra winîno kesî ra, xwu nêronano ki bi kesî ya qisey bikero, bi kesî ya bimişewirî yo, bi kesî ya hembazeyên bikero, bi kesî ya karên bikero. Kes/çîyo ki; her hal û kar di xwu gird vîneno. *Tr. Kibirli, mağrur.* Mêrdekî va: O xwu tirrek vîneno, ez tew ey çîyên nêhesibnena. Ê bînî jî va: Nepak, bi nepakey a paki nêbena.

tirrekane *Nn.* Kebîrane. Zêdê tirrekan a, bi tirrekan mendeni, wesfê tirrekan tey bîyayeni, xwu gird vînayeni. *Tr. Mağrurane, mağrurca.* Ti yê çirê winî tirrekane, ma ver ra şinê û kirê nêkenê ki bi ma ya qisey bikerê?

tirrekaney *Nm.* Tirrekana/ê biyayeni, kebîraney, kebîrane/ê bîyayeni, wesfê kebîran tey bîyayeni. şekil û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê tirrekan a bîyayeni. *Tr. Kibirliler gibi olmak, mağrur olmak.* Meheqeq a tirrekaney do rojên ci werdî bifino.

tirrekey *Nm.* Tirrekîni, tirrekîney. Girdey kerdeni, kebîrey, cor ra şarî winîyayeni, xwu nêronayeni, şarî werdî dîyayeni û xwu gird vînayeni. *Tr. Büyüklük göstermek, kibirlilik, gururluluk, mağrur olmak.* Tirrekey girdan rê rindi nîya. Labelê ki werdîyan rê tew rindi nîya.

tirri *Nm.* Heşa hewayo ki kesî ra, bi şeklêndo pêt a û bi vengane ya vijêno. *Tr. Karından sesli ve sert olarak çıkan osuruk veya gaz.* Ê bêşîretî şêligî mîyan di, tirrên kerdi ki, o merdimo ki ci kenara bî, finêra hulo bî xwu ser.

tirrika qisan veteni *Zv. M.* Tirrika qisan vetiş. *Bw.* Qisa qelişnayeni. Kes nêwetano ci het di qisayên bikero. O do tirrika qisan vejo.

tirrikerdeni *f. M.* Tirrikerdiş. Heşa xwu peynî ra hewayêndo vengane veteni. *Tr. Osurmak.* Pitekî vêşî şit werd, tirrênda werdî kerd.

tirriki *Nm.* Cirriki. Qeweto peyên, qewetê kesî yo ki kesî bi zorên a veto û deha zewmbî jî peynî di nêmendo. *Tr. İnsanın son gücü/kuvveti, son enerji.* Tey tirriki nêmendi bî jî, fina jî xwu kerdê po yo.

tirrikivete/ê *N.* Cirrikivete/ê. Kes/çîyo ki; bi hêldê xwu yê peynekênî ya karûgurweyên keno. *Tr. Son/bütün gücüyle çalışan, gayret eden.* Bi mi ki o merdimo tirrikivete, do fina jî nêşo çîyên havil kero.

tirriki veteni *f. M.* Tirriki vetiş. Cirriki veteni. Qewetê xwu yo peynekên veteni, bi hêldê xwu yê peynekênî ya karûgurweyên kerdeni. *Tr. Son/var gücüyle bir iş veya eylem yapmak.* To tirrika xwu veti, to fina nêşa di rojan mîyan di biqedîno. Ti do senîn helên di biqedînê?

tirrone/ê 1. *N.* Encîlî, îmansiz/i. Çîyo bêron, çîyo ki tey ron çinî yo. Penîr/çîyo ki ronê ci mîyan ra veto û bêron mendo. *Tr. Yağsız.* Penîrê ci tirrone bî, zerrîya mi girotê, mi şayê bûro. Ê ma bol solin o. 2. *Nn. Bw.* Zindiq. Merdimêndo tirrone bî. Qelbê ci ze bî ze sî. Mi kerd nêkerd, mi ne şa çîyên ci sere kero, ne jî şa tenekên qelbê ci nerm kero. 3. *N.* Tirrek/i. Kes/çîyo ki; tirrekey keno, kebîrey keno, xwu nêronano ki bi hergi merdimî ya werzo û roşo û qisey bikero. *Tr. Kibirli, gururlu, mağrur.* Mêrdek qehrîya û va: Şima senîn mi bi ê tirronî ya jew tepşenê?

tirsika gayan *Nk. Nm.* Tirşika gayan. Vaşêndo tirşek o. *Tr. Ekşimsi bir bitki.* Tirsika gayan, dindanê mi kerdî halên.

tirş *Wş. Nn.* Tirşik, şamîya tirşikî. *Tr. Türlü yemeği.* Ez bixwu tirşî ra bol hez kena.

tirş/i *N.* Tirşin/i. Tamo ki tirş o. *Tr. Ekşi.* Ey vatê: Ez bixwu nêşena çîyo tirş bûra.

tirşane *Nn.* Tirşinane, zêdê kes û çîyandê tirşinan. *Tr. Ekşimtrak, ekşi gibi, ekşi görünümlü.* Mi rê tirşane ame.

tirşaney *Nm.* Tirşinaney, tirşin bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tirşinan tey bîyayeni. *Tr. Ekşimsi görüntü çizmek.* Tirşaneya ci weşi bî, xirabi nêbî.

tirşawî *Kîm. Nm.* Awa tirşini, awa sîrkî. *Tr. Ekşi suyu, sirke suyu.* Mi rê tim tirşawî virazêna. Çunkî pêro zanê ki ez tirşin wena.

tirşey *Nm.* Tirş bîyayeni, wesfê tamandê tişan ci ser o bîyayeni. Tamê henaran o tirş û leymûnan û leymûndûzî ci ser o bîyayeni. *Tr. Ekşilik, ekşi olma.* Tirşeya ci weşi bî. Bol tirş nêbî.

tirşê balcanan *Wş. Nn.* Tirşikê balcanan. Tirşo ki bolkî balcanan ra virazêno. *Tr. Taze patlıcan ağırlıklı sulu yemek.* Tirşê balcanan mi rê hend weş nîyo.

tirşê bamîyan *Wş. Nn.* Tirşikê bamîyan. Tirşo ki bamîyan û awda şamikan ra virazêno, tirşo ki bamîyan û tenekên şamikan ra virazêno. *Tr. Sulu bamya yemeği.* Tirşê bamîyan bol tamweş o.

tirşê fasulan *Wş. Nn.* Tirşikê fasulan. Tirşo ki yan fasulandê tezan ra yan jî fasulandê wişkan ra virazêno. *Tr. Sulu olan taze veya kuru fasulye yemeği.* Ez bixwu tirşdê fasulan ser o mirena.

tirşê gilyan *Wş. Nn.* Tirşikê gilyan. Babetên tirşik o ki şamik û balcananê wişkan kenê pêmîyan û ci ra şamîyên virazenê. Şamîyênda zimistanî ya. *Tr. Domates ve patlıcan kurusundan kışın yapılan bir türlü yemeği.* Mi tirşê gilyan yan nêwerdo yan jî ez a nêzana kamcîn o.

tirşê girikan *Wş. Nn. Bw.* Tirşê xulorîgan. Tirşê girikan şamîyênda verênan a, hergi cinîya nikay nêzana virazo.

tirşê hakan *Wş. Nn.* Tirşikê hakan. Tirşo ki hak û tenekên şamikan a virazêno. *Tr. Yumurta ve domatesden yapılan sulu yemek. Bu yemek, menemen yemeği değildir.* Kes mecbûr bimano û kesî rê weş bo, kes tirşê hakan weno.

tirşê kûwan *Wş. Nn.* Tirşikê kûwan. Tirşo ki kûwan ra virazêno. *Tr. Sulu kabak yemeği.* Vanê, "Tirşê kûwan o, veyveyê lûwan o." (Pîlvatikênda Dimilîyan)

tirşê lobikan *Wş. Nn.* Tirşikê lobikan. Tirşiko ki lobikan ra virazêno. *Tr. Acıbek yemeği, bir çeşit lobyas yemeği, börülce yemeği.* Tirşê lobikan birayê tirşdê fasûlyan o werdî yo.

tirşê nehan *Wş. Nn.* Tirşikê nehan. Tirşo ki nehan û awda şamikan ra virazêno, werdo awikin o ki bolkî nehan ra virazêno. *Tr. Sulu nohut yemeği.* Tirşê nehan di bol wîtamîn esto.

tirşê peqlan *Wş. Nn.* Tirşo ki bolkî bi peqlan ra virazîyayo, şamîya awikin a ki bolane peqlan ra virazîyaya. *Tr. Ağırlıklı bakladan yapılan sulu yemek.* Tirşê peqlan di bol wîtamîn esto.

tirşê pîyazî *Wş. Nn.* Tirşikê pîyazî. Tirşo ki şamik û pîyazê wişkî ra virazêno. *Tr. Kuru soğan ve domatesden yapılan sulu yemek.* Verî ma tirşê pîyazî bol viraştê. Ma nika hend nêvirazenê.

tirşê pûnî *Wş. Nn.* Tirşikê pûnî. Tirşo ki pûne û lobikan ra yan jî pûne û nehan ra virazêno. *Tr. Yarpuz ve börülce veya yarpuz ve nohuttan yapılan sulu ve ekşi yemek.* Ez tirşdê pûnî ser o mirena, hendo ki mi rê weş o.

tirşê qalikan *Wş. Nn.* No tirşik, qalikandê balcanandê wişkan ra virazêno, bolkî tirşin o. *Tr. Patlıcan kurusundan yapılan bir çeşit sulu yemek olup genellikle ekşidir.* Wexto ki balcanê tezey çinêbê, kes do qalikandê ci ra tirşikên virazo. Yanê Dimilîy, bê tirşik nêbenê.

tirşê şamikan *Wş. Nn.* Tirşikê şamikan. Na şamî di bolkî şamikîy estê, pa şamîyênda awikini virazêna. *Tr. Domates ağırlıklı sulu yemek.* Tirşê şamikan mi rê bol weş o.

tirşê şamik û balcanan *Wş. Nn.* Tirşikê şamik û balcanan û îsotan. Tirşo ki şamik û balcanan ra virazîyayo. Nê babet tirşî di şamikîy deha bol ê. Îsot jî debêno de. *Tr. Domates, patlıcan ve taze biberden yapılan sulu yemek.* Tirşê şamik û balcanan ê tirşikandê bînan weşêrî yo.

tirşê xulorîgan *Wş. Nn.* Tirşikê xulorîgan, tirşikê girikan, tirşê girikan. Tirşo ki girikandê dogmî û awda şamikan ra virazeno. Tirşê xulorîgan mîyan di jû finan nehay, jû finan qalikîy debênê, jû finan jî nê pêrko debênê pêmîyan. *Tr. Döğme hamurunun yuvarlatılması ile ve bazen de patlıcan kurusu ve nohut kullanılarak yapılan bir çeşit sulu yemek.* Tirşê xulorîgan xeylên weş o.

tirşik *Wş. Nn.* Şamîyên a ki bol babetê ci estê. Awa şamikan û ron û û çîdê zêdê nînan virazêno. *Tr. Çorbalar hariç salça, yağ vb. malzemelerin kullanıldığı sulu yemeklerin genel adı.* Xeylên tirşikan ra, tayênêndê ci nê yê: Tirşikê fasûlan, tirşikê bamîyan, tirşikê pîyazî, tirşikê nehan, tirşikê balcanan û şamikan, tirşikê lobikan ûzn.

tirşikçî *N.* Pînedûz/i, pînedûzan/i, tirşwer/i, tirşikwer/i, qulab/i, evanî, delek/i. Kes/çîyo ki; kê jewî di tirşik yan jî nanê ci weno û bi omidên a vera ci tifingi erzeno, vera ci xwu erzeno tehlûkeyên, rayda ci ra şino. *Tr. Fedai, yalaka, yardakçı, avane.* Tirşikçîy esas heme ca di estê. Labelê hergi ca di nameyê ci virênê. Mekteban di tirşikçîyê midûran, nêweşxanan di tirşikçîyê serhekîman, meclîs di tirşikçîyê ser okwezîran û beledîyeyan di jî tirşikçîyê reîsan estê.

tirşikçîney *Nm.* Tirşikçîni, tirşikçîney, pînedûzey, pînedûzaney, tirşwerey, tirşikwerey, qulabey, evanîyey, delekey. Tirşikçî bîyayeni, tirşikçîni kerdeni. *Tr. Yalakalık, avanelik, fedailik.* Tirşikçîneya ci, qenê çîyên rê bibo, bi mi ki o yo xwu rê safî aja di weno û vekewno.

tirşikçîni *Nm.* Tirşikçîyey, pînedûzaney, pînedûzey, qulabey, tirşwerey, tirşikwerey, qellaşey. Jewî vero qellaşey kerdeni, jewî rê qarşûyê çîyên, nafetên fedayîni kerdeni, nanwereya jewî bîyayeni. *Tr. Yardakçılık, avanelik, yalakalık.* Tirşikçîni. Bê menganê, labelê bi omidên a jewî rê fedayîni kerden a.[1]

tirşikçîyane *Nn.* Zêdê tirşikçîyan a, bi tirşikçîyan mendeni, wesfê tirşikçîyan tey bîyayeni, fêlê tirşikçîyan tey bîyayeni. *Tr. Yardakçılar gibi, bir avane edasıyla.* Mi rê nê karan tirşikçîyane meki. Eger ti do bikerê, zêdê camêrdan biki.

tirşikçîyaney *Nm.* *şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê tirşikçîyan bîyayeni, zêdê fedaîyan bîyayeni, zêdê delekan bîyayeni. *Tr. Aveneler gibi olmak, yardakçılar gibi olmak.* Ma kesî tirşikçîyaneya wina nêdîya. Ma yê tîya di vînenê.

tirşiki *Zoo. Nm.* Teyreka zergûn (kuhoyîn)i. T'yê ci qalin û pir waneyêno. *Tr. Yeşil sığırcık kuşu.* Tirşiki do anişo ki ez bi şa ci temaşe kera. 2. *Nk. Nm.* Tirşeki. *Tr. Kuzukulağı.* Tirşiki hewna werdî ya, nêarêbena.

tirşikin/i *Wş. N.* Çîyo/a ki tey tirşik esto, tey şamîya tirşikî esta. *Tr. İçinde türlü yemeği bulunan, türlülü yemek şey veya düğün.* Veyveyo tirşikin û bê tirşik kotî do jew bo?

tirşikiney *Wş. Nm.* Tirşikin bîyayeni, tey tirşik bîyayeni, pa tirşik jî bîyayeni. *Tr. İçinde türlü yemeği de bulunmak.* Tirşikineya veyvî hemini rê ercîyê.

tirşim *H.* Tenekên, tayên, hebên. *Tr. Biraz, az.* Mi do tirşimên bidayê bi ci, ey qîmetê xwu nêzana, mi jî bi ci nêda. Esas fina o bî sebebê nêdayeni.

tirşin/i *Wş. N.* Çî/werdo ki tey tirşiney esta, pa tirş esto, tamê ci tirş o yan jî tirşin o. *Tr. Ekşili, ekşimsi.* Axirî ki mi rê jî werdê ci tirşin ame.

tirşinane *Nn.* Ze tirşin, ze ki tirşin bo, bi kes û çîyandê tirşinan mendeni, wesfê kes û çîyandê tirşinan tey bîyayeni. şekil û bîçim û asayîş û kes û çîyan tey asayeni. *Tr. Ekşi görünümlü, ekşimsi olmak.* To rê jî tirşinane ame yan nêame?

tirşinaney *Nm.* *şekil û* bîçim û usûl û meş û asayîş

---

1 Na vajeki, Suwêreki di virazîyaya. Tirşik, şamîyên a, -çî jî Tirkî yo, Dimilî di jî qarşûyê -ber, -van, -wan, -ok, -în, -baz, -ger, -kar û veromek û peyomekê winasîn ê ki, name ra name vejenê. Tirşikçî, o ki kê jewî di tirş weno û ci vero vindeno, ci rê tifingi erzeno, lejê ci keno, ci rê xeberîy beno û ano. Tirşikçîni jî nê karî kerden a. Esas kes raşt vajo, peyomek û veromekandê Dimilî mîyan di peyomekê Tirkî nêbenê. Labelê nê karî mîyan di kondêzê Tirkan jî dekewto tirşikdê Dimilîyan mîyan. Cora -çî'yê Tirkan jî dekewto na vajekeri mîyan. Labelê xwu vîra mekerê ki -în'a Dimilîyan fina serê -çî'da Tirkan giroto û tepisnayo.

û mêl û tamdê xwu di zêdê kes û çîyandê tirşinan bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Ekşimsi bir görüntü vermek, adeta ekşi olmak.* Ez a hewna şikê tirşinaneyda ci bena. Mi rê ecêb ame.

tirşiney *Nm.* Tirşin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê tirşinan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey tirşiney esta, tam û asayîşê ci tirşin o, ze tirş o, zêdê tirşinan o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ekşilik.* Tirşineya ci bol weşdê mi şî.

tirşinok/i *N.* Tirşin/i. Çîyo (zv. kes) ki wesfê ci yo ravey o tirşin aseno, xwu tirşin mojneno, tamê leymûnan ro ci ser o, o yo xwu zêdê leymûmanan û leymûndûzîyan mojneno. *Tr. En bariz özelliği ekşimsi.* Mi werd, labelê tirşinok bî.

tirşinokane *Nn.* Tirşinane, ze tirşin bo, zêdê tirşinokanan bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tirşinokan tey bîyayeni. *Tr. Ekşimtırak tadı olmak, ekşimsi görünümlü veya tatlı olmak.* Ellah zano, to rê jî tirşinokane ame. Wini nîyo?

tirşinokaney *Nm.* Tirşinaney, tirşinane/ê bîyayeni, ze tirşi bîyayeni, tey drofê kes û çîyandê tirşinan bîyayeni. şekil û biçim û usûl û meşê û asayîşê kes û çîyandê tirşinan tey bîyayeni. *Tr. Ekşimtırak bir tat sergiliyor olmak.* Tirşinokaneya ci bisenedî nîya. mi rê tirşinane nêame.

tirşinokey *Nm.* Çî/keso ki asayîş û tamdê xwu di tirşin aseno, wesfê ci yo ravey tirşok o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. En bariz özelliği ekşi veya ekşimtırak olmak.* Eger tirşinokeya ci tenekna vêşî bîyayê, deha nêwerîyayê.

tirşîn 1. *Tib. Nn.* Nêweşînênda bêderman a ki xozan ra ravêrda însanan. *Tr. Domuzdan geçtiğine inanılan bir çaresiz hastalık.* Tirşîn kewto ci loqran mîyan, o do şiro nêweşxane ki xwu tedawî kero. 2. *Tib. Nn.* Kermêndê mîyandê loqrandê însanan o ki germeyênda bol vêşî di jî nêmireno û damiş beno û xozan ra ravêreno gandê însanan. *Tr. Yüksek ısıda bile ölmeyen domuz kurdu, domuz tenyası.* Vanê tirşîn kewto gandê ci û ci ra pak nêbeno.

tirşîn/i 1. *N.* Çî/keso ki tamê ci ze tirş o, tirşin o. *Tr. Ekşili veya ekşimiş olan.* Mi do o çîyo tirşîn nêgirotayê, o bî sebebê girotenda mi. 2. *N.* Tîrbuşan. Çî/keso ki tadeyayo. *Tr. Helezon, helezonik, kıvrımlı şey, mantar açacağı.* Tirşîn do kotikan jî akero.

tirşîyaye/ê 1. *N.* Werdenên yan jî şimîyêndo tirşbîyaye/ê. Çîyo ki bîyo tirşin, tamê tirş bîyayenî dekewto de. Tirşik bitirşîyo, nêwerêno. Labelê do bitirşîyo şimêno. *Tr. Ekşi, ekşimiş.* Doyo tirşîyaye weş o, labelê werdo tirşîyaye nêwerêno. 2. *Zv. N.* Merdimo ki qehrîyayo, rîyê xwu kerdo çirç. *Tr. Ekşi suratlı.* Ez boka nêba mihtacdê ê rî tirşîyayî.

tirşîyayeni 1. *f. M.* Tirşîyayîş. Tamê çîyên tirş bîyayeni, tirşiney, tirşin/i bîyayeni. Boya tirşiney dekewteni. *Tr. Ekşimek.* Tirşo tirşîyaye nêwerêno. 2. *f. M.* Tirşîyayîş. Qehrîyayeni, rîyê xwu tirş kerdeni, rîweşeya xwu herimnayeni. *Tr. Yüz ifadesinde ekşime, kızgınlık, nahoşluk, iyimser olmamanın meydana gelmesi.* Mêrdekî rîyê xwu kerd tirş, ma aja ra werîştîy û amey keye.

tirşmer *Nk. Nn.* Vaşêndo tirşin o ki *Tr. Çıyan otu.* O do tirşmerî se kero, ez nêzana. Labelê ez zana ki tirşmer do ci rê nêbo nafîdar.

tirşnaye/ê *N.* Çîyo (zv. kes) ki jewî yan jî tayêni çîyêndo tirşin dekerdo de û bi no babet a kerdo tirşin, tamê tirşiney visto ser, berdo haldê kes û çîyandê tirşinan di verdayo. *Tr. Ekşitilen.* Şima senîn kerd, şima nanê ma yê dihîri tirşna? Nano tirşnaye do senîn biwerîyo?[1]

tirşnayeni *f. M.* Tirşnayîş. Çîyên yan jî bi zewmbîvaje ya kesên tirş kerdeni, tamê ci herimnayeni, boya tirşiney mîyan kewrdeni yan jî sebebê na boyerda tirşini bîyayeni. *Tr. Ekşitmek.* To şamî bol tirşnaya.

tirşok/i *N.* Çîyo bol tirşin, çîyo ki tirşeya ci bol vêşî ya. *Bw.* Tirşoq/i 1. Mi bixwu rê jû çîyo tirşok weş nîyo.

tirşokey 1. *Nk. Nm.* Tirşok bîyayeni, henaro tirşin bîyayeni, cisnê henardê ci tirşok bîyayeni. *Tr. Ekşili bir nar çeşidi olma.* Derdê înan tirşokey nîya, derdê înan belaş giroten a. 2. *Nm.* Tirşok/i bîyayeni, wesfê ci yo ravey tirşok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; wesfê ci yo tewro ravey tirşok o, tey tirşiney esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. En bariz özelliği ekşi olmak.* Eger tirşokeyda ci ra nêbîyayê, bolini tew nêherînayê. Heweskarê çîyandê tirşokan estê.

tirşok *Nk. Nn.* Babetên henaro ki tirşin o, bolkî qandê awda henaran kes kareno, hebsûr o. *Tr. Ekşimsi bir nar olup nar suyu amaçlı ekilir.* Henaro tirşok tirşin o, dindananê kesî tevizneno.

tirşoq/i 1. *N.* Tirşok/i. Çîyo bol tirş/in. Çîyo ki tirşeya ci vêşî ya. Çîyo tirşoq, hendo ki tirş o,

1 Mi çimî di ki na vajeki do "tirşinnaye/ê" ra bêro.

deha kes nêşeno bûro. *Tr. Yenilmeyecek kadar ekşi olan.* Tirşê ci bîyo tirşoq. Ti vanê beno ki dinênedik a. Ma kes şamîyan winî keno? 2. *Nk. N.* Tirşok/i, mize/ê. Meyweyo û sebzeyo tirşin. *Tr. Ekşimsi olan sebze ve meyve türü şeyler.* Henaro tirşoq tayên rê zaf weş o.

tirşoqey *Nm.* Tirşokey. Bol vêşî tirş bîyayeni, tirşeyda ci ra nêwerîyayeni. *Tr. Çok ekşi olma, aşırı ekşilik.* Ma deha tirşoqeyda ci ra, nêşa tamê ci bigîro. Çunkî tirşoqeya ci, tamê ci yo esîl kerd bî vinî.

tirşsolî *Kîm. Nm.* Leymûn dûzî, sola leymûnini. *Tr. Limon tuzu.* Tirş solî, do vêşî nêde bo.

tirşwer/i *N.* Evanî, tirşikçî, delek/i. O/çîyo ki tirşê jewî weno û şûrê ey hêl keno, cayên di warî beno û vera ey çîyanê xiraban keno. *Tr. Yardakçı, yalaka, avane.* Tirşwerê ci yo, kes şeno ci rê vajo: No peyeyê to yo ma rê tehda keno.

tirşwerey *Nm.* Evanîyey, tirşikçîni, delekey, jewî rê peyeyîni kerdeni. *Tr. Yalakalık, fedailik, avanelik, yardakçılık.* Tirşwereya ci ci rê do nêmano.

tirtirre/ê 1. *N.* "R"o siftekên bi şikildê dibarî ya qalin waneyêno. Eware/ê, tolaz/i, bêkar/i, serserî. *Tr. Serseri, aylak, işsiz.* O merdimo tirtirre, do tîyanan ra nêgeyro. 2. *Nn.* R'o siftekên bi şikildê dibarî ya qalin waneyêno. O/çîyo ki girdey keno û gird jî nîyo. *Tr. Anlamsız olarak kibirlilik yapan.* O yo çirê hinî tirtirreyîni keno ki? Ma qenê o tirtirre gird bo jî. 3. *N.* R'o siftekên bi şikildê dibarî ya qalin waneyêno. Gird/i, kîloyîn/i. Kes/çîyo ki; bi seran a, bi giraney a, bi qelafat a gird o. *Tr. Kebir, büyük, kilolu, iri.* Merdimêndo tirtirre bî, zerre nêşîyê.

tirtirrik *Nn.* Lerz, qers, lerzinik. Lerzo ki dano kesî ro. *Tr. Titreme, titreşim.* Şilî dê mi ro, ser o va jî guna mi ro. û dima jî tirtirrik kewt mi ganî. (Tirtirrikî da mi ro.)

tis *N.* Veşayeni, kay ra kewteni, teberdê kay di mendeni. *Tr. Yanmak, oyun dışı kalmak, diskalifiye olmak.* O merdim bî tis. O gerek ki fina nêdekewtê kay. O merdimêndo fêlbaz o.

tisey *Nm.* Veşayeni, kay ra kewteni, teberdê kay di mendeni. *Tr. Yanma, oyun dışı olma, diskalifiye olma.* Tisey di, kes do kay nêkero. Eger ki kaykero, wexta bena fêlbazey.

tisok/i *N.* Veşate/ê. O/çîyo ki; kay ra kewto, kewto bin û o do deha kay ra bivijîyo û hettanî ki elên biqedîyo do vinderîyo. *Tr. Oyunlarda sürekli saf dışı kalan, diskalifiye olan, yenilen, mağlup olan.* O merdimo tisok do kay ra bivijîyo. Çunkî hettanî elnakî kaya ey tawi nîya.

tisokey *Nm.* Tis/i bîyayeni, veşayeni, kay ra kewteni, bin kewteni. *Tr. Diskalifiye olma, yenilme, mağlubiyet, saf dışı olma, sık sık yenilgiye uğramak.* Ey rê tisokey, çîyênda normal a. Çunkî finê mûsayo.

tişk/i 1. *Zoo. N.* Bizan mîyan di heywano ki jû-di sere o ki eger vêşî bimano beno kel yan jî bizi. Bizinîyo jû sere bizêk o, di sere tişk o, hîrê serê bo biz a. Eger nerî bo jî kel o. Yanê werdîyey ra vera girdey wina rêz benê: Kidik/i-bizêk/i-tişk-bizi (Eger nerî bo, beno kel). *Tr. Çebiç.* Vanê "Dingiro banî ser o/Rûweno nanî ser o/Verg bêro tişkî bero ..." 2. *Ed. Zv. N.* Qeçekandê ageyrayan rê jî fini bena ki vanê. *Tr. Semiz.* Zeno ze tişk, hele senîn ageyrayo ki!

tişka marî *Zoo. Nm.* Tişki. Bizêka di serrê ya ki namzedê bizer a. *Tr. İki yaşındaki dişi keçi yavrusu.* Tişka marî û tişko nerî dengê pê yo.

tişka mayani *Zoo. Nm. Bw.* Tişk/i. Tişka mayani, do dima bizi bo.

tişkey *Zoo. Nm.* Tişk bîyayeni, heywanandê bizinîyan mîyan di jû-di sere bîyayeni. *Tr. Çebiçlik.* Tişkey di deha weş bî, bî bizi, tew rûçikîyê, bî pîsi.

tişko nerî *Zoo. Nn.* Tişk. Leyrê bizan o ki di serrê xwu kerdê pirîy û o do dima jî kel bo. *Tr. İki yaşındaki erkek keçi.* Ma do tişkê xwu biroşê ki xwu rê pa cew biherînê.

tiştîrî *Zoo. Nn.* Bizêk/i, bîzêko/a jû-di sere/ê. *Tr. Çebiç.* Ê tiştîrî biroşo mi, ez şena tey karên bikera.

titê *N.* Kayeko, kayekîno. Çîyo ki qeçekîy xwu rê pa kay kenê. *Tr. Oyuncak.* Ey qeçekandê xwu rê xeylên titêy herînay.

titêger/i *N. Bw.* Titêvan/i. Titêgerê kuçedê ma deha gird o.

titêgerey *Nm. Bw.* Titêvaney. Nê çaxana, titêger akerde nêbeno. Çunkî titêgerey, qeçekan rê ya. Çi karê qeçekan no wext di esto!

titêkar/i *N. Bw.* Titêvan/i. Ellah zano ki titêkarêno jî keno nê cehdedê ma di abîyo.

titêkarey *Nm. Bw.* Titêvaney. Ti do titêyey ser o osta bê ki bişê titêkarey bikerê.

titêvan/i *N.* Titêger/i, titêkar/i. Kes/çîyo ki; karê titêyan keno, xwu rê titê roşeno. *Tr. Oyuncakçı.* Titêvanêndo gird abîyayo.

titêvaney *Nm.* Titêgerey, titêkarey. Titê roteni, karê titêyan kerdeni, kayekînoy roteni, karê kayekînoyan kerdeni. *Tr. Oyuncakçılık.* Nika kam ki titêvaney bikero, do qezencdar bo. Çunkî do dima bolîy bê.

titîya *N. Bw.* Tutuya. Ma yê çîdê titîyay dima nê-

geyrenê, ma rê e no kik bes o.

titûn anteni *f. M.* Titûnantiş. Titûnê kenê qîlon (qeylan)î mîyan, nanê pa û bi boçikerda ci ya vera zerê xwu kuf kenê, anceno. *Tr. Tütün çekmek.* Titûn ancêno, cixara û çîya awikini şimêna (kuf bena) û nan û çîyê werdî jî werêno.

titûnê gawiran *Nk. Nn. Bw.* Titûnê heşan. Ma verekan vero, bi titûndê gawiran an bîy girdîy.

titûnê heşan *Nk. Nn.* Titûnê gawiran. Vaşekêndo zêdê porekî yo ki bolkî bi peyanrojandê kemeran a beno, pûrtikin o. *Tr. Kaya yosunu.* Titûnê heşan qeçkîni di ma bol pûrtiknayo.

ti vajê ki *V.* Sankî, mersela, ma vajê ki zêdê to bî, netîceyê ci bî zêdê to. *Tr. Farzet ki, sanki, söz gelimi, say ki, de ki, diyesin ki, mersela, örneğin, öyle olmasa bile öyle olabilir.* Ti vajê ki to kerd û peynîya ci xirab amê. Wexta ti do se kerê, to peynîya ci hesab kerda? 2. Jew: Şima wezîfeyê xwu ardo ca? O bîn: Ti vajê ki ma ardo ca. (Tîya di eger bixwu nêkerdo jî bi babetên a kerdo, ardo ca, nîmçera bo jî bîyo. Cora vano ti vajê ki mi ardo ca.)

ti vaji ki *V.* Sankî, sankîla, tam nêbo jî sankî winî bo, winî qebûl biki. Winî nêbo jî ze ki nîmçera winî bo. *Tr. Sanki, öyle gibi, sayılır, tam öyle sayılmasa da öyle sayılır, bir çeşit öyle kabul edilir veya edilebilir.* Perskar: Vanê şima emserr jî zirar kerdo? Cewabdan: Ti vaji ki ma zirar kerdo. (Tîya di esas tam zirar nêhesibîyo jî babetên zirar hesibêno. Çunkî kar zirarî nêvejeno yan jî ê bînan tey bol kar kerdo, nînan goreyê ê bînan bol bol kemî kar kerdo ûzn.)

tiwe *N.* Semed, sebeb, bahane. Çî/keso ki kerdiş û bîyayîşdê kesên yan jî çîyên di beno wesîle, beno bahane, beno sebeb, beno wesayît; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Neden, vesile, saika, sebep.* Tiweyêndê ci çinêbî jî ey kerd. Ma qe wexto ki kes çîyêndo xirab keno, kes ci rê tiweyên jî şeno bivîneno. Bêşikî bêtiwe kerd, pa sereyê ma dejna.

tiwebîyaye/ê *N.* Sebebbîyaye/ê, semedbîyaye/ê, wesayîtbîyaye/ê, bahaneybîyaye/ê. O/çîyo ki; bîyo sebebêndê çîyên. *Tr. Sebep olan, saika olan.* O merdimo tiwebîyaye do tîyana tepîya, şiro aja.

tiwebîyayeni *f. M.* Tiwebîyayîş. Sebeb bîyayeni, semed bîyayeni, sebebêndê bîyayenda çîyên, bahaney bîyayeni. *Tr. Sebep/neden olmak, saika olmak, bahane olmak, vasıta/araç olmak.* Ez do bibîyayê tiweyê şima jî. Xeyrê Ellahî ki şima a roji nêamey bîyê.

tiwekerde/ê *N.* Sebebkerde/ê, semedkerde/ê, bahaneykerde/ê. *Tr. Bahane edilen, saika edilen, neden/sebep yapılan.* Yaw esas ti pers kenê, mi do xwura bi ci ya lej bikerdayê. Labelê o qeçek jî mi kerd tiweyê ci. O qeçeko tiwekerde nêbîyayê jî mi bi ci ya lej bikerdayê.

tiwekerdeni *f. M.* Tiwe erdiş. Sebeb kerdeni, semed kerdeni, çîyên rê bahane kerdeni. *Tr. Sebep/neden olmak, bahane etmek.* Ey xwu rê kerd tiwe, o nêbîyayê jî ey do bi o babet a biluwayê.

tiweyey *Nm.* Tiweyîni, semed bîyayeni, sebeb bîyayeni. *Tr. Sebep olmak, sebeplilik.* Esas ci rê tiweyey jî lazimi nêbî. Ma şayê bê tiwe bikero. Labelê ma o çinayo nêşite xwu ser ra eşt.

tix/i *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; zêdê tixan a bejna ci barî û weş a. *Tr. Fidan boylu, ince/zarif boylu.* Bejna ci ze tixi, şima senîn ey nêrîdenê?

tixi *Nm.* Caxa tentenî ya werdîkeki, şîşa sereçewtek a ki pa qenabçe û tentene virazêno. *Tr. Tığ.* Herga ki tixa xwu eştê bi ci, ci ra seneatên vetê. Kesî vatê, a seneat û seneatkari.

tixis/i *N.* Xetimîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di xetimîyayo, o yo deha nêşeno bi temameyda xwu ya bigurweyo. *Tr. Tıkanan, yarı çalışan, tam kapasiteyle çalışmayan.* No merdim, ze tixis bo.

tixisey *Nm.* Tixis/i bîyayeni, wesfê tixisan ci ser o bîyayeni. Xetimîyayeni, xetimîyaye bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi temameyda xwu ya nêşeno bigurweyo û yan xetimîyayo yan jî nîmçera gurweyêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Tıkanma, tam kapasite çalışamama.* Tixiseya winasîni qet a. Kaşka tim wina bigurweyo!

tixisîyaye/ê *N.* Xetimîyaye/ê, miçiqîyaye, peysaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di qewet ra bîyayîş ra, edizîyayîş ra, nêweşîni yan jî arîzayên ra xetimîyayo, peysayo, miçiqîya; tey hêle û qewet nêmendo, ya deha nêşeno bigurweyo yan jî qewetê ci nîmçe mendo. *Tr. Tıkanan, tükenen, yarı kapasiteyle çalışma durumunda kalan.* Karkero tixisîyaye, do senîn bişo dîna saetîy deha bigurweyo?

tixisîyayeni *f. M.* Tixisîyayîş. Xetimîyaye, miçiqîyayeni. Karûgurwe kerdiş di eger edizîyayîş ra, eger nêweşîni yan jî arîzayên ra wesfê xwu yê temamî vinî kerdeni, nîmçe ra gurweyayeni. *Tr. Tıkanmak, tam kapasite çalışamamak, yarı çalışır vaziyete girmek.* Ê kaşdê dewda şima di tixisîya, deha nêşa şiro.

tixisnaye/ê *N.* Xetimnaye/ê, miçiqnaye/ê, peysnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a tixisneyayo, miçiqneyayo, peysneyayo,

xetimneyayo; karûgurwe kerdiş di kerdo nêşe, kerdo nîmmerde. *Tr. Tıkatılan, işlemez hale getirilen, yarı ölü duruma getirilen.* Vernîya karûgurwedê tixisnayî do senîn abîyo?

tixisnayeni *f. M.* Tixisnayîş. Xetimnayeni, peysnayeni, miçiqnayeni. Karûgurweyên di kesên yan jî çîyên xetimnayeni, miçiqnayeni, peysnayeni, yan qewet û qudret û hêleyê ci qedînayeni yan jî hêleyê ci nîmçera verdayeni. *Tr. Tıkatmak, işlemez hale getirmek.* Înan faroqeyê ma tixisna tepîya, bixwu jî tixisîyay.

tixt 1. *Eko. Nn.* Tixtik. Giraneyênda verên a ki çoşmedê Dîyarbekirî di hendê hîrê sey û vîst û panc gramî ya. *Tr. Eski bir ağırlık birimi.* Takriben 325 gram. Mi bi tixt(ik)î ya şeş finîy amord. 2. *Eko. Nn.* Suwêreki di heşt ra jewêndê kîloyên, yanê 125 gramîy kenê. Fina Suwêreki di jû cayan di çehar paran ra parênda (250 gr.) kîloyên a. Fina jû cayan di jî şeş paran ra parênda (166 gr.) kîlo ya. *Tr. Siverek'te bir kilonun sekizde biri, yani 125 gramlık bir ağırlık ölçüsü birimi. Yine Siverek'te bazı yerlerde bir kilonun dörtte biri (250 gr.) ve yine Siverek'in bazı yerlerinde ise bir kilonun altıda biri (166 gr.) kadar olan bir ağırlık birimi.* Mêrdekî va, şeş tixtîy bidi mi bes o. 3. *Eko. Nn.* Bestoka Çewliki, Darahên (Genç)i di şeş paran ra parênda kîloyên, yanê nezdîyê 166 gramîy keno. *Tr. Bingöl'ün Genç ilçesinde bir kilonun altıda biri, yani yaklaşık olarak 166 gram ağırlığındaki bir ağırlık ölçüsü birimi.*[1]

tixtik *Nn. Bw.* Tixt. Verî şarê ma bi tixtikî ya giraney setê.

tiz/i *N.* Kus/i, qehrîyaye/ê, bêhes/i. O/çîyo ki veng nêkeno û qehrîyayo. *Tr. Dargın, küs.* O merdimo tiz, do finakî bi ma ya kay nêkero.

tizba *Er. Nm.* Heba ki zeytûnan û sîyan û çîdo winasînan ra virazîyaya û pa rêzeyên virazîyayo, kes pa çî amoreno, pa nameyê ci dano, pa çî hesab keno û pa bolkî duayanê nimazî keno. Bolekê ci "tizbey" ê. *Tr. Tespih.* Tizbayênda ci bîvinî, pa nêşa duayanê xwu bikero.

tizbedar/i *N.* Kes/çîyo ki; tizbey roşeno, tizbey virazeno, karê tizban keno, tizbeyê ci estê, wahîrê tizban o. *Tr. Tespihçi, tespih yapan, tespihli.* Nînan beri bidi ê merdimdê tizbedarî.

tizbedarey *Nm.* Tizbedar/i bîyayeni, wesfê tizbedaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tizbey roşeno, tizbey virazeno, karê tizban keno, tizbeyê ci estê, wahîrê tizban o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tespihçilik, tespih işi, tespihi olmak.* Fina siftî ya ez a tizbedareya ci şinawina.

tizbey *Nb. Bw.* Qandê zafamoreyda ci Tizba. Tizbeyê nimazî, neway û new ê, kemî nêbenê. Çunkî hergi tizbeyên esas ti pers kenê, şîfreyên a, kilîtên a. Eger jewênda ci kemî bo, qe beno ki pa kîberê xizna nêabîyo.

tizbeyîn/i *N.* Wahîrê/a tizban. Kes/çîyo ki; tizbeyê ci estê, pa tizbey estê, tey tizbey estê. *Tr. Tespihli, tespih sahibi.* Seccadeyo tizbeyîn mi rê kewt, o bêtizbe ey rê kewt.

tizey 1. *Nm.* Nazdarey, nazdar/i bîyayeni, naz kerdeni, bahaney kerdeni. *Tr. Nazlılık, naz yapma.* Ey do tizê ci biantayê, tizeya marda ci jî nêancêna ki. 2. *Nm.* Kus bîyayeni, hes nêkerdeni, bi jewî ya veng nêkerdeni. *Tr. Dargınlık, küskünlük, konuşmama.* Tizey bîya xusletê ci. Qe rojên jî bê tizey nêmendo ki.

tizik/i *N.* Qird/i, qellaş/i. O/çîyo ki; xwu çimandê kesan di, keno peyhuwatekên û merdiman amoş keno, merdiman dano huwateni. *Tr. Soytarı, palyaço.* O merdimo tiziko şewra ra yo ki qeçekan dano huwateni ro.

tizikey *Nm.* Qellaşey, qirdey. Tizik/i bîyayeni, bi fêl û qisandê peyhuwatekan kesan huwaten ro dayeni. *Tr. Palyaçoluk veya komiklik yaparak birilerini güldürmek, komiklik yapmak.* Tizikeya ci do ci rî ro deyo.

tiz *Nn.* Naz, bahaney. *Tr. İşve, naz, bahane.* Tizê ay bol ê. Ez nêşena bi ci ya baş bikera.

tîgi *Nm.* Tîjî, Tîji, kardîya teraşî, kardîya kur kerdeni. *Tr. Ustura, tıraş bıçağı.* Berberî bi tîg a ez teraş kerda, jû finan jî ez kardî kerda. Wexto ki kardî dayê mi ro, vatê ganê to çi nermek o!

tîjaşmî *Nm.* Şewqê Aşmî, tîjîya Aşmî, zerqê Aşmî, zeraqê Aşmî. Zerqo ki aşmîyeri ra yeno guneno çîyan ro û dima yeno guneno kesî çimî. *Tr. Mehtap, ay ışığı.* Bişew, ma tîjaşmî di şîyê.

tîjêri *Nm.* Çîya ki kesî tîjî ra beşirnena, kesî tîjî ra sitar kena. *Tr. Güneşlik, şemsiye, gölge yapan.* Tîjêri do mi tîjî ra mehfeze kero.

tîjî 1. Ast *Nm.* Cîsmê rojî, erd û adirê çimedê rojî. *Tr. Bir gök cismi olarak Güneş.* Tîjî qat bi qat dinyay girdêrî ya. 2. *Cog. Nm.* Şewq, zerq, zeraq. Zerqê rojî yo ki dano kesî çiman ro û kes hem

---

[1] Ez hinî bîya fehmîdari ki tixtik, sirf setokêndê giraney o. Girdey û werdîyeya ci, ca bi ca virêna. No tixt(ik), weşdê mi nêşî, xeyrê Ellahî ki na kîlo vijîyaya. Eger çerçîyên hergi ca di çîyê xwu yê rotenî bi tixt(ik)î ya biroşo, do ya cayê xwu, yan jî ê şarî teng kero.

pa beno germ, hem jî bi ci ya roşnayî beno. *Tr. Işık, ısı ve aydınlatmayı sağlayan güneş ışığı.* tîjîya rojî, tîjîya aşmî ûzn.

tîjîakewte/ê *Cog. N.* Rojakewte/ê. Çî/cayo ki; tîjî akewta, tîjî ci ser o akewta, tîjîya ci newe vijîyaya. *Tr. Güneşi doğan, güneşi doğmuş olan.* Kodê tîjîakewtî di mij bî vila.

tîjîakewteni *f. M.* Tîjîakewtiş. Roj akewteni. Şewra yan jî hewrayî di tîjî vijîyayeni, roj vijîyayeni. *Tr. Güneş doğmak.* Şewra bî, Ellah zano tîjî akewti bî. Hewna newe gawan bi terkî ya dewi ra vijîyayê. Cinîyan rêxa dewarî arêdayê.

tîjîbîyaye/ê *Cog. N.* Tîjîpirodeyaye/ê, tîjîdîyaye/ê, bi tîjî ya şewq û germayî dîyaye/ê. *Tr. Güneş gören, güneş ile hem ısınan hem de aydınlanan.* Verarojo tîjîbîyaye û tîjî nêbîyaye do kotî roşinayî û germayî di jew bo?

tîjîbîyayeni *Cog. f. M.* Tîjîbîyayîş. Tîjî pirodayeni, tîjî ci ro gunayeni, tîjî akewteni. *Tr. Güneş vurmak, güneşle aydınlanmak veya ısınmak.* Ajanan bîyo tîjî.

tîjîgêrîyayeni *Cog. Ast. f. M.* Tîjîgêrîyayîş. *Bw.* Roj giroteni. Wexto tîjî gêrîyayê, ma tenekey dayê piro, ma vatê wa dişmenîy bitersê ki, tîjî verdê.

tîjî perrkuwateni *Zv. f. M.* Tîjî perrkuwatiş. *Bw.* Rojî perr kuwateni. Tîjî perr bikuwo, eger ferzîy nîyê, nimaz nêbeno. Çunkî wextê kerahetî yo.

tîjîtepêşîyayeni *Cog. Ast. f. M.* Tîjîtepêşîyayîş. *Bw.* Roj giroteni. Wexto ki tîjî tepêşîyayê, girdan jî tifingîy eştê.

tîjîya amnanî *Cog. Nm.* Tîjîya qijqijîyayê, tîjîya dehîri, tîjîya ki tîna ci bol a û zirar dana merdimî. *Tr. Yaz güneşi.* Lajeko çend saetî yo tîjîda amnanî bin di paweno.

tîjîya aşmî *Cog. Nm. Bw.* Tîjaşmî. Kaşka bîşewka jî tîjîya Aşamî bibîyayê.

tîjîya dihîri *Cog. Nm.* Tîjîya sûri, tîjîya qijqijîyayê, tîjîya ki tîna ci vêşî ya. *Tr. Öğle güneşi, öğle sıcaklığı.* Tîjîya dihîri bin di rakewteni xirab a.

tîjî ya kutik nêhewîyayeni *Zv. f. M.* Tîjî ya kutik nêhewîyayîş. Bol û bol germ bîyayeni. Kutikîy damişê german benê, deha ti xwu rê şikê german bi ki deha kutik jî hewîni nêkerdeni. *Tr. Aşırı sıcakların olması, köpeklerin bile dışarıda dayanamayacak kadar sıcak olması.* Qijqijikê amnanî bî, bol germ bî kutikîy jî tebera nêhewîyayê. La ki o feqîrek tebera tîjî bin di bî.

tîjîya payîzî *Cog. Nm.* Tîjîya ki payîzî vijêna, na tîjî zêdê amnanî germ û bi tîni û zirar dayê nîya. *Tr. Güz güneşi.* Bi mi ki tîna ey hendê zêdê tîjîda payîzî ya.

tîjîya şanî *Cog. Nm.* Tîjîya şanî ya ki tîn û germeya ci zirar nêdana kesî û vêşî tesîrê ci çinî yo û kemî ramena. *Tr. Akşam güneşi.* O merdim zimistanî zêdê tîjîda şanî yo, amnanî jî zêdê tîjîda dihîr o. Hettanî nika kesî nêvato ki mi ci ra nafên dîyo.

tîjîya şewray *Cog. Nm.* Tîjîya şewdirî. Tîjîya ki tîney û germeya ci boli nîya û zirar nêdana kesî. Na Tîjî wesarî û payîzî kesî rê bol nafidar a. *Tr. Sabah güneşi.* Cinêka kesî, kesî rê wesarî tîjîyênda şewra ya, amnanî serseya seredê min a û zimistanî jî verarojkê min a.

tîjîya wesarî *Cog. Nm.* Tîjî ya ki wesarî vijêna, kes qayîlo ki kesî ro do. Labelê tîna ci vêşî nîya û zirardani jî nîya, bi naf a, nafok a. *Tr. İlkbahar güneşi.* Wesarî qeçekan vejê teber, wa tîjîya wesarî bivînê.

tîjîya zimistanî *Cog. Nm.* Tîjîya ki zimistanî vijêna û kes tim qayîlo ki kesî ro do. Na tîjî, kesî xapênena, xapandok a. Kes bi ci ya xapêno û vano beno ki germ o, serd dana kesî ro. *Tr. Kış güneşi.* Tîjîya zimistanî senîn ki akewo, qeç jî qayîlo pa teber do.

tîjîyîn/i *Cog. N.* Rojîn/i. Çî/keso ki; tîjîya ci esta, tîjî ya dana piro, wahîrê germayî û roşinayîda tîjîyer a. *Tr. Güneşli, Güneşi olan, Güneş alan, Güneşe bakan.* Banêndo tîjîyîn bî. Cora tenekên vay bî.

tîjîyîney *Cog. Nm.* Rojîney. Tîjîyîn/i bîyayeni, tîjîya ci estbîyayeni, wahîrê/a tîjî bîyayeni, tîjî pirodayeni, roj pirodayeni. *Tr. Güneşlilik.* Ma ecêb a ki tîjîyîneya hendayên ferq bikero!

tîjorik *Cog. Nn.* Kes/çîyo ki; bîyo tîjorikî, wesfê tîjorikî tey peyda bîyo, tîjî dayo piro. *Tr. Güneş çarpan.* Eger tîjorik bîyayê, do biveşayê.

tîjorikî *Cog. H.* Tîjorik. Tîjî pirodayeni, tîjî vero ganê ci veşayeni. Tîjî bin di ganê kesî veşeno û beno sûr, ze kili. Senîn ki mîzorikî di mîzî bi ci yo pirêsêna û mîzî dana piro, hinî jî tîjorikî di jî tîjî bi ci ya pirêsêna û dana piro. Yanê jew mîzî ra, jew jî tîjî ra zirar vîneno. *Tr. Güneş çarpması.* Mi ci rê va, tîjî bin di mevindi, o vinderd û bî tîjorikî.

tîka *Nm.* Tîke. Parçeyêndê goştî û çîyandê zêdê goştî yo ki kes finê ra şeno pa muamele bikero. *Tr. Tike.* Tîkayên goşt da ci, pa hewtês karê xwu day kerdeni. Wella mi to ro bo!

tîkçime/ê *Mat. N.* Çîyo (şeklo hîsabî) ki çimeyê ci yo tîk esto, çimeyê ci bi neway derece ya ancîyayo. *Tr. Dik açılı.* Sêverikêndê tîkçimî di eger çimeyê bînîy hendê pê bê, wexta hergi çimeyo bîn, beno çewres û panc derecey. Di çewres û pancîy kenê neway, neway jî tîkçime keno, têtewr benê 180° ki, wura zerreyê sêverikên jî

hendayên keno.

tîke *Nn. Bw.* Tîka. Eger ê tîkedê ci ra nêbîyayê, ti kêdê înan di nêmendê. Qandê tîkeyên goşt xwu hendayên pîs meki!

tîkma 1. *T. Nk. Nm.* Xeta ki coran cêrî/cêran corî verdeyaya yan jî ancîyaya. *Tr. Dikme.* Mi ci rê tîkmeyên anti û verdê ser. 2. *T. Nk. Nm.* Dara werdîya ki hewna newe newe a ya resena. *Tr. Dikme, fidan.* Mi ewro dades teney tîkmey ronay.

tîl *Cog. Dîr. Nn. Bw.* Tapi. Tîlîy qandê vînikdê çîyan virazîyayê.

tîlawet *Er. Nn.* Goreyê qaîdandê Qur'anî, Qur'an wendeni, goreyê usûldê Qur'anî, Qur'an wendeni. *Tr. Tilavet.* Ez nêşa bi usûlan pêrin a Qur'ano Kerîm tîlawet kera.

tîlawetbîyaye/ê *Teo. N.* Çî/Qur'ano Kerîm o ki bi usûldê ci ya waneyayo, qiraat bîyo. *Tr. Tilavet edilen/miş.* Xwocay va: Şima do jî ê Qur'anê tîlawetbîyayî ra, sewabê xwu bigîrê.

tîlawetkerde/ê *Teo. N.* Çîyo (Qur'anê ra parçeyên) ki bi qaîdan û usûlandê ci ya waneyayo, qiraat bîyo. *Tr. Usulünce tilavet edilen, kıraat edilen, okunan/muş.* Qur'andê tîlawetkerdî ra, ma heme do jî sewabê xwu bigîrê.

tîlawetkerdeni *Teo. f. M.* Tîlawetkerdiş. Qur'anî yan jî aşîranê ci bi qaîde û usûlandê ci ya wendeni, qiraat kerdeni. *Tr. Kur'andan bir aşiri usulünce okumak veya kıraat etmek.* Wexto ki ez vijîyaya, ey Qur'an tîlawet kerdê. Dimayê ci jî mi nêdî.

tîmar *N.* Bi qaşaxî ya terkan, estoran û heywananê zêdê nînan şane kerdeni, înan bi qaşaxî ya wirênayeni, pede dayeni. *Tr. Hayvan bakımı, hayvanaların kaşağı edilmesi.* Estori rê tîmar eger ki nêbo, bi mi ki nêbeno.

tîmarbîyaye/ê *N.* Tîmarin/i. Çî/heywano ki bîyo tîmar, qaşaxîya wirîyayo, çîyêndê zêdê şanî ya wirîyayo, pede winîyeyayo, pede deyayo. *Tr. Tımar edilen, tımarlanan.* Bergîro tîmarbîyaye û tîmar nêbîyaye jew nîyo, o bîyaye do weş şiro.

tîmarbîyayeni *f. M.* Tîmarbîyayîş. Şane bîyayena tîmariney, tîmarin/i bîyayeni, heywanan, bi qaşaxîya wirîyayena estoran û terkan. *Tr. Hayvanları tımar etmek.* Tîmar kerdenda estoran di estorîy benê xasekîy û benê kedî.

tîmarin/i *N. Bw.* Tîmarbîyaye/ê û tîmarkerde/ê. Çîyo tîmarin do weş bo.

tîmariney *Nm.* Tîmar bîyayeni û tîmar kerdeni. Tîmariney û tîmar nêbîyayeni jew nîya, tîmariney deha weş a. û deha vêşî kar ana.

tîmarkerdeni *f. M.* Tîmarkerdiş. Tîmariney, tîmarin/i bîyayeni. Bi şanî ya, bi qaşaxî ya heywanan wirênayeni, pede dayeni, vero vinderdeni. *Tr. Tımar etmek.* Eger ki citêr estoranê xwu tîmar kero, estorê ci do weş citi bikerê. û ê do kedî bê.

tîmarxane *Nn.* Nêweşxaneyê xîntan, nêweşxaneyê nêşeyandê heyatî, nêweşxaneyê nêşeyandê aqilî. *Tr. Ruh hastalarını iyileştirme yeri, ruh hastalıkları hastanesi, akıl hastalıkları hastanesi.* Xîntêndo tirbelek tîmarxane ra remayo, dewleti kewta ci dimî ki tepêşo. Labelê heta nika kesî şopi ser o nêkerda raşti.

tîney *Nm.* Tanyayey, tanya bîyayeni, şewatey, şewat bîyayeni, qizilmeyey, qizilme bîyayeni. Germeya çîyandê german bîyayeni, germeya tîjî û adirî û çîyandê zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Isı.* Tîna tîjî dayê ma ro, ma pa bîyê germ. Tîneya ci wa aja di bo, ma ci vero behicîyayê.

tîni *Nm.* Tanya, şewat, qizilme. Germeya çîyandê german, germeya tîjî û adirî û çîyandê zêdê nînan, germey. *Tr. Isı.* Tîna tîjî dayê maro, ma pa bîyê germ.

tînrojawî *Sn. Nm.* Awa ki bi tînrojî ya bena germi. Awa ki bi dezgedê germ kerdişdê tînrojî ya bena germi. *Tr. Güneş enerjisinden elde edilen sıcak su.* Kaşka ma firaqşoyêra xwu, bi tînrojawî ya girêdayê.

tînrojî 1. *Cog. Nm.* Tîna tîjî, tîna rojî, tîna ki rojî ra vijêna û kes xwu û çîyanê xwu keno germ. *Tr. Güneş enerjisi, güneş ısısı.* Ma yê banandê xwu ser o tînrojî ra xeyrên vînenê. 2. *Sn. Nn.* Dezgeyo ki banan ser o virazîyayo û pey bi tînrojî ya awi bena germ û pey zewmbî jî îhtîyac vîneyêno. *Tr. Güneş enerjisi, güneş enerjisi düzeneği vs.* Eger tînrojîdê ma ra nêbo, ma do deha vêşî elektrîk xerc kerê. Çunkî ma yê awa xwu, bi tînrojîdê xwu ya kenê germ.

tîntore/ê *N.* Kes/çîyo ki; qisa fehm nêkeno û tim jî ê xwu vano, herda xwu ra war nîno, Nûh vano pêxember nêvano, ney di korfehmey jî esta. *Tr. Dikkafalı, dediğim dedik, anlayışsız, bildiğini okuyan, laf dinlemeyen.* Ma raştê tîntoreyên ameyê ki texmîn kena ki hewna kes nêameyo.

tîntoreyey *Nm.* Tîntoreyîni, tîntoreyîney. Korfehmey, qisa fehm nêkerdeni, ê xwu tenya raşt vînayeni, goşdareya kesên nêkerdeni. *Tr. Dikkafalılık, anlayışsızlık, kimseyi dinlememek, dediğim dedik olma.* Eger tîntoreyeya ci ser o nêbîyayê, qey o do jî cayên resayê.

tîntoreyîney *Nm. Bw.* Tîntoreyey. Tîntoreyîneya ci fina ser o bî.

tîntorîni *Nm. Bw.* Tintoreyey. Tîntorînêna giran

a ser o, qet xwu ser ra nêronano.

tîp *Sn. Nn.* Çîyo ki xazo tey di. Tîp, gird û werdî esto. *Tr. Tüp.* Kes do tîpan dîqet kero. Çunkî Ellah nêkero. Ki biteqo, şewate giran o!

tîpat *Teks. Nn.* Çina, çek, çil. *Tr. Giyim.* Tîpatê ci yê weşîy çinêbî, ey şî xwu rê şarî ra bi deyn a, bi kîra ya ardîy.

tîqi tîqi *Nm.* Tîqîni, tîqînî, tîqîney. Bi manedareyên a, bi işkeleyên a, bi zanayên û waştenên a huwayeni û huwatî ra veng veteni. Huwateyo ki weşdê kesî nêşino. *Tr. Bir şeyler saklıyormuşçasına manalı manalı ve sesli olarak gülmek, gülüşmek.* Ne şerm, ne ar, şêligî mîyan tîqi tîqa ci bî, huwayê.

tîqîney *Nm. Bw.* Tîqi tîqi. Tîqîney kewti bî ci ser. To vatê beno, dinya pêro bîyo ê înan.

tîqîni *Nm. Bw.* Tîqi tîqi. Keyneki, nêşayê xwu tepşo tîqîni kerdê.

tîqînî *Nm. Bw.* Tîqi tîqi. Mi senîn ki na Mesela ci rê vati, hema tîqînî kewti serri huwê, eynî xwu ya şî.

tîqlojiki *Nm.* Teqle. Bolekê ci "tîqlojikîy" yê. Finê ra bi livên a serê xwu bin ardeni û binê xwu jî ser ardeni. *Tr. Takla, ani ve kıvrak bir hareketle altını üste ve üstüne de altına getirmek.* Ne tîqlojikên, ne didi û ne hîrê mojnay ma. Labelê mi rê ki qe tîqlojikênda ci jî raşti nêbî.

tîqlojikî dayeni *f. M.* Tîqlojikîdayîş. Tîqlojikî eşteni, teqley eşteni, teqley çekerdeni, teqley xwu dayeni. *Tr. Takla atmak.* Bewranîy, teyrîy tîqlojikî danê xwu.

tîra nanî *Nn.* Tîra derg û dûz û qulor a ki cinîy pa nano tîr akenê. *Tr. Oklava.* Tîra ci ya nanî şikîyê bî, hemberîyana ci nêdê bi ci.

tîrbîyaye/ê 1. *N.* Şîşbîyaye/ê, tede tamarîy vijîyaye/ê. *Tr. Damar şeklinde ağrının başlaması, olması, şiddetin artması.* Dejê ci yê tîr bîyayî ci bol tewna. Labelê ci destî ra çîyên jî nêameyê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; tîrîy bîyo, tîrîy werdê, bi tîran a deyayo piro. *Tr. Oklava ile dövülen.* O merdimo tîrbîyaye do ci ra çiçî bêro ki? Kes ey ancax bero citi kero.

tîrbîyayeni 1. *f. M.* Tîrbîyayîş. Şîş bîyayeni, şidîyayeni, pêt bîyayeni. *Tr. Ağrıda damarlanmak, şiddetlenmek.* Eger ki finê tîr bo, kes nêşeno ci tepêşo. 2. *f. M.* Tîrbîyayîş. Tîrîy werdeni, bi tîran a kotekîy werdeni. *Tr. Oklava yemek, oklavayla dayak yemek.* Maya kê ci tîr nêkerdo ki vajo, ez tîrîy nêbîya.

tîrêj *Cog. Nn.* Tîri, tîriş, şewqê tîjî, şewqê rojî, şewqo ki tîjî ra dano kesî ro yan jî cayan ro. *Tr. Güneş ışınları, şua, ışın.* Roj, Kodê Xalan ra çoşmeyê vera dehîrên, tîrêjê xwu dano dewda Girgomezi ro.

tîri 1. *Nm.* Çîya ki pa nan akenê. Darêndo qulor û dûzbîyaye yo ki pa nan akenê. Zafamorê ci "tîrîy" ê. *Tr. Oklava.* Maya mi bi tîran a nan akerdê, ma jî teze teze ver ra werdê. 2. *Cog. Nm.* Tîriki, tîrêj. Hergi jewdê ci işiqê tîjî yo. Zafamorê ci "tîrîy" ê. *Tr. Şua, ışın.* Azmîndê corênî di hinî tîrîy estê ki hergi jûda ci şena kesî zîrûzeberî kero. 3. *Mîm. Nm.* Tîriki. Maxa viraştê ya ki kes seranserî keno banan mîyan ki giraneya maxandê bînan wedarno. Na tîri estûni nîya, dara ki daranê bînan bin da û estûneri jî ser o rafineyaya. Zafamorê ci "tîrîy" ê. *Tr. Damlı topraklarda kullanılan, kalın, çok düzgün ve diğer direklerin yükünü alan yatay sütun.* Tîra banî bişikîyo, pêro bin di manenê. 4. *Leş. Nm.* Tîriki. Caxa ki verî însanan dekerdê tîrikvani mîyan û eştê dişmenandê xwu. Zafamorê ci "tîrîy" ê. *Tr. Ok.* Çend tîrê Rustemê Zalî estîy bî, pêro jî şîyê zerrîda dişmenandê ci ro. Çunkî o nîşanê qewetî bî, hêlewan bî, hêledar bî. 5. *Mîm. Nm.* Tîriki, disîri, cisîri, kirîş. Estûna betonîn a ki debêna serdê kîberan û seranserî derganey ser banan pêya tepşena. Zafamorê ci "tîrîy" ê. *Tr. Kiriş.* Eger tîra ci şima mezbût nêkerê, zelzele di ban xwu ver nêdano.

tîribîyaye/ê 1. *N.* Çîyo (zv. kes) ki bîyo tîri, kewto şikildê tîri, ci ra tîri virazîyaya, ci ra tîri peyda bîya. *Tr. Oklava olan, oklavalaşan, kendisinden oklava çıkan, yapısından oklava meydana gelen.* Çuweyê to yo tîribîyaye ma rê bol ercîya. 2. *N.* Tîrêjbîyaye/ê. Çîyo /zv. kes) ki ci ra tîri vijîyaya, ci ra tîrêji vijîyaya, ci ra şewqê tîjî, ci ra şewqê rojî vijîyayo. *Tr. Şualaşan, yapısından güneş ışığı oluşan.* Adiro tîribîyaye, do senîn fina ma rê biercîyo? 3. *N.* Çîyo (zv. kes) ki ci ra tîri vijîyaya, şekl û bîçimê tîri giroto, bîyo estûna banî ya kewtê. *Tr. Damlı evlerde yatay olan sütun olarak kullanılan veya kendisinden bu direk ortaya çıkarılan.* Merdimêndo banî rê tîribîyaye bîyayê, do weşdê şima bişîyayê, winî nîyo? 4. *N.* Çîyo (zv. kes) ki ci ra tîra tîrikvani vijîyaya, bîyo tîri, bîyo çîyo pêt û şidênaye. *Tr. Oklaşan, ok haline gelen, bir ok pozizsyonuna giren, şiddetlenen, hız kazanan.* Çuweyê min o tîribîyaye şî tirikvani rê bî tîri. 5. *N.* Disîrbîyaye/ê, cisîrbîyaye/ê, kirîşbîyaye/ê. Bi zewmbîvaje ya Kes/çîyo ki; banan rê bîyo kirîş, bîyo disîr, bîyo cisîr, bîyo serkîber. Çîmentoyo tîribîyaye do senîn banî bibeşirno? 6. *N.* Kes/çîyo ki; tîrîy werdê, bi tîran a deyayo piro. *Tr.*

Oklava ile dövülen. Merdimo tîrîybîyaye jî ar û şerm nêkerdo, deha kes do çi weli xwu ro kero?

tîribîyayeni 1. *f. M.* Tîribîyayîş. Şiva qalina kes pa nan virazeno, pa nan keno, kes pa nan dîmdano, a a bîyayeni, şeklê ay giroteni, ci ra a çî vijîyayeni. *Tr. Oklava olmak, oklavalaşmak, kendisinden (yapısından) oklava çıkmak, oklava haline gelmek.* A dari senîn bî tîri? 2. *f. M.* Tîribîyayîş. Tîrêj bîyayeni, ci ra tîri vijîyayeni, ci ra tîrêj vijîyayeni, şeklê tîr (tîrêj)i bi ci kewteni. *Tr. Şua olmak, ışın olmak, güneş ışığı olmak, Güneş ışını haline gelmek.* Çiçî bena tîri, tîri çiçî ra vijêna? 3. *f. M.* Tîribîyayîş. Ci ra tîri vijîyayeni, şeklê tîri bi ci kewteni, haldê tîri di vinderdeni. Çîyo ki ci ra tîra banan vijîyaya. *Tr. Damlı evlerde damın orta yükünü taşıyan sütun şeklindeki yük taşıyıcı düzgün yatay direk olma.* Eger a dari tîri bo, do tîrênda weş û delali bo. 4. *f. M.* Tîribîyayîş. Tîrikvani rê tîri bîyayeni, şîşa tîrikvani bîyayeni, ci ra tîra tîrikvani vijîyayeni. *Tr. Ok olmak, oklaşmak, ok gibi olmak, ok gibi keskin ve şiddetli olmak.* Boka tîri nêbo. Eger tîri bo, qey a do şiro qelbdê kesên ro guno. 5. *f. M.* Tîribîyayîş. Disîr bîyayeni, cisîr bîyayeni, kirîş bîyayeni, şekil û bîçimê disîran tey peyda bîyayeni. *Tr. Kiriş olmak, yapısından kiriş oluşmak.* A dari banî rê bî tîri. Cora ercîyê. 6. *f. M.* Tîribîyayîş. Tîrîy werdeni, bi tîr a kotekîy werdeni, tîri pirodeyayeni. *Tr. Oklava yemek, oklava ile dayak yemek.* Vizêr tîrîy bî, fina jî şerm nêkerd.

tîrikerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci ra tîri veta, kerdo tîri, şekil û bîçimê tîri nayo pa. *Tr. Oklavalaştırılan, oklava haline getirilen.* Ê çuwedê tîrikerdî ra tîrênda weşi vijîyê yan nêvijîyê? 2. *N.* Tîrîykerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tîri kerdo, bi tîran a dayo piro, bi tîran a kotekî kerdo. *Tr. Oklava ile dövülen, oklava vurulmuş olan.* Qeçekan tîrî mekerê. Çunkî qeçeko tîrikerde xwu di şikêno, jêhatîyeya ci peysena. 3. *N.* Tîrêjkerde/ê, tîrikkerde/ê. Kes/çîyo ki; ci ra tîri yan jî tîrîy vijîyayê, ci ra şewqê rojî vijîyayo, ci ra şewqê tîjî vijîyayo. *Tr. Işınlaştırılan, şua haline getirilen, güneş ışığı haline getirilen.* Adiro tîrikerde eger biqewimîyo, bi destdê Ellahî ya fina beno tîrîy. 4. *N.* Tîrikkerde/ê. Çîyo (zv. kes) ki qandê banandê herînan ci ra tîri vijîyaya, bîyo tîri, ci ra tîri vijîyaya. *Tr. Damlı topraklarda kendisinden yatay olan orta direk (sütun) çıkarılan.* Darê şima o tîrikerde do çiwext înan rê biercîyo? Çunkî ê yê tim vanê ma rê nêercîyayo. 5. *N.* Tîrikkerde/ê. Çîyo (zv. kes) ki jewî yan jî tayêni ci ra tîri veta, ci ra tîra tîrikvani veta, zêdê tîra kerdo pêt û şidênaye. *Tr. Oklaştırılan, ok haline getirilen, ok gibi şiddetleştirilen, hızlandırılan veya kendisine metanet kazandırılan.* Ewro sereyê ci yê tîrikerdî îspatey lajek kerd xînt! 6. *N.* Disîrkerde/ê, cisîrkerde/ê, kirîşkerde/ê. Çîyo ki bi zewmbîvaje ya keso ki qandê banan bi destdê kesên yan jî çîyên a bîyo disîr, bîyo cisîr, bîyo kirîş. *Tr. Kirişleştirilen, yapısından kiriş oluşturulan.* Cayo tîrikerde do banî bibeşirno.

tîrikerdeni 1. *f. M.* Tîrikerdiş. Çîyêndê textînî yan jî çuweyên ra tîri veteni, şeklê tîri ci ra veteni. *Tr. Oklava yapmak, oklava haline getirmek.* Ez do ê çuwî tîri kera. Ey meherimnê! 2. *f. M.* Tîrikerdiş. Bi tîr a pirodayeni, tîri cirodayeni, bi tîr a kotekî kerdeni. *Tr. Oklava ile dövmek.* May keyneri rê va, nanî weş dîmdi, bewnî ez do to tîrîy kera ha! 3. *f. M.* Tîrikerdiş. Tîrik kerdeni, tîrêj kerdeni, şewqê tîjî kerdeni, şewqê rojî kerdeni, ci ra şewqê tîjî veteni. *Tr. Güneş ışığı haline getirmek, şua yapmak, şua haline getirmek.* Ellah şeno tîjîyeri pêroy tîri kero. Ey rê çetin nîyo. Labelê ci rê wext lazim o. 4. *f. M.* Tîrikerdiş. Tîrik kerdeni, tîra banî ya kewtê serdê maxan kerdeni. *Tr. Herhangi bir şeyi (ağaç, direk, sütun vb.) topraklı damlarda bütün direklerin ortasında yer alan yatay bir sütun haline getirmek.* Mi a dara ma kerdi tîri. Çunkî tîra bandê ma bîbî gewşegi. 5. *f. M.* Tîrikerdiş. Tîrik kerdeni. Qandê tîrikvani çiweyên yan jî çîyêndê winasînî ra tîrên veteni, sîlehêndê cengî yo kevnar kerdeni. *Tr. Ok yapmak, ok haline getirmek.* Mi a şiveka to, kerdi tîri û bi tîrikvan a eşti. 6. *f. M.* Tîrikerdiş. Tîriki kerdeni, disîr kerdeni, cisîr kerdeni, kirîş kerdeni. Çîyên ra kirîş veteni, şeklê tîri ci ra peyda kerdeni. *Tr. Kiriş yapmak, kirişleştirmek.* Key ki to şa tîri kero, wexta ez to rê vana aferîn.

tîriki *Nm. Bw.* Tîri 2, 3, 4 û 5. Tîran ra, qe tîrikên jî ci ver kewtayê, qe beno ki xwu rê pa bi resayê Rebdê xwu yê alemînî.

tîrikman *Nn.* Layê qewsî. Layê qewsî yo ki tîrikvan *(okçu)* pa tîri virneno dûrî. *Tr. Eski ve ilkel bir silah olan oku fırlatan ip/kiriş.* Eger tîrikmanê ci weş nêbo, nêşeno tîri bivirno dûrî.

tîrikvan/i *Leş. N.* Kes/çîyo ki; tîrîy erzeno, bi tîrikan a lej keno, tîtirvanîy erzeno. *Tr. Okçu.* Tîrikvanê ma û înan eynî hêle di nêbî; ê ma deha mezbût bî.

tîrikvaney *Leş. Nm.* Tîrikvan/i bîyayeni, tîreştok/i bîyayeni, tîrîy eşteni. Kes/çîyo ki; tîrîy erzeno,

a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Okçuluk.* Tîrikvaneya ci heme ca di zaneyêna.

tîrikvani *Leş. Nm.* Tîtirvani, tîrimkani. Sîlehên a ki verî kesan pa tîri eştê dişmenandê xwu. *Tr. Ok, yay ve okun fırlamasına neden olan kiriş ile birlikte bütün teşkilat, ok atılan ilkel bir silah.* Qeçkîni di tîrikvana mi jî esti bî. Ma pa tîrî eştê seyddê xwu, jû finan jî eger ma pêya lej bikerdayê, ma eştê pê jî.

tîrimkani *Leş. Nm. Bw.* Tîrikvani 1. Eger tîrimkana ci çinêbîyayê, ey pey nêşayê.

tîriş *Nm. Bw.* Tîrêj. Hewrîy bîbîy giranîy, tîrişî xwu verda bî cêr.

tîrît *Wş. Nn. Bw.* Eşkene. Tîrît, şamîya goştdê awikinî ya.

tîrîywerdeni *f. M.* Tîrîywerdiş. *Bw.* Tîri bîyayeni 6. Boka to ci ra, tîrîy nêwerdîy?

Tîrmahani *Nm.* Tîrmehi, menga Temmûzî. *Tr. Temmuz ayı.* Ma do jewê Tîrmahani di bibê westangîn.

tîrmar/i *Zoo. N.* Maro ki zêdê tîri erzêno kesî û perreno kesî. *Tr. Ok yılanı.* Tîrmar, barî û şût o. Hema xwu erzeno bi kesî yo.

Tîrmehi *Nm. Bw.* Tîrmahani. Tîrmehi di ma do tatîl bikerê.

tîr *Mîm. Nn.* Disîr, cisîr, pird. Cayo ki kes awên ser ra qando şiro over, kes ser ra ravêreno. *Tr. Köprü.* Ez tîrî ser ra ravêrda.

tîroj *Cog. Nn.* Nezdîyê rojakewtenên, wexto ki hewna roj nêakewto. *Tr. Seher, seher vakti, tan ağrısı. Henüz gün doğmadan önceki vakit.* Bixeyr ma do no paşîne (02. 04. 2011) tîrojên raykewê û şirê Çebaxçûr di "Panelê Ziwan û Dûrika Dimilîyan"

tîrşiki *Teks. Nm.* Çinayê cinîyan o ki xusûsî dirate yan jî bi şikildê qelîşên a verdeyayo. Tîrşikîy qandê weşey, qandê rehateyda gaman û roniştîş û zêdê nînan verdeyênê. *Tr. Yırtmaç.* Pêşandê xwu di tîrşikîy verdayê, xwu vay dana.

tîrwer/i *N.* Tîrwerde/ê, tîranverşanaye/ê. Kes/çîyo ki; yan tîrîy weno yan jî o yo tim tîrîy weno, kewno tîran ver, bîyo bintîrîy. *Tr. Oklava yiyen, oklavayla dövülen.* Qeçeko tîrwer, do kotî biaqilîyo? Bi tîran a, aqilê ci yo ci ser ra şino.

tîrwerdeni *f. M.* Tîrwerdiş. Tîrîy werdeni, bi tîran a kotekî bîyayeni, bintîrî bîyayeni, tîran ver şaneyayeni, tîran bin kewteni. *Tr. Sık sık oklava ile dayak yemek.* Tîrwerdeni xirabêrî çiçî esto?

tîrwerey *Nm.* Tîrwer/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; tim tîrîy weno, bi tîran a kotekî weno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sık sık oklava ile dayak yemek.* Qe tîrwereyda xwu ra, şerm nêkeno ki!

tîryakî *Nn. Bw.* Kêş. Wexto ki ez tîryakîyên vînena, zerrîya mi ci veşena.

tîryakîyey *Nm. Bw.* Kêşey. Tîryakîyey, çimanê kesî heq û raştey rê gîna; kesî kena kor û somande verdena.

tîrzerrî 1. *Nn.* Mîde di şîş vijîyayeni, mîde şîş kerdeni, mîde di tîri vijîyayeni, mîde di sancî vijîyayeni, mîde di dej vijîyayeni. *Tr. Mide sancısı/ağrısı.* Mîdedê ci di tîrzerrîyên vijîya ki mêrdekî sancîyan ra xwu sawitê era. 2. *Nn.* O/çîyo ki; mîdedê ci tîrên vijîyaya, mîdedê ci şîşên vijîyaya, bîyo tîrzerrî, şîşzerrî. *Tr. Mide sancısına yakalanan.* O merdimo tîrzerrî do senîn şan kero ki? 3. *N.* Mîde tirşîyayeni, mîde tirş bîyayeni. *Tr. Mide ekşimesi.* Tîrzerrîyên ci di bivijîyo, o do nêşo qisey bikero. 4. *Nn.* O/çîyo ki; mîdê ci tirşîyayo, mîde di tirşîyayen peyda bîya. *Tr. Midesi midesi ekşiyen.* O merdimo tîrzerrî, do şiro nêweşxane. Çunkî filmê mîdê ci do biancîyo.

tîrzerrîyey 1. *Nm.* Mîde tirşey, mîde tirş bîyayeni. *Tr. Mide ekşimesi, mide ekşiliği.* Tîrzerrîyey, kesî kena kepaze. 2. *Nm.* Mîdî şîş kerdeni, mîde di sancî vijîyayeni. *Tr. Midesi ekşimek.* Tîrzerrîyeyên ci, gan di vijîyê ki, mêrdekî sancîyan ra xwu erd ra sawitê.

tîti 1. *Nm.* Qandê makîyey *Bw.* Tîtî. Keynekênda tît a, ca nêmanena. 2. *Nm.* Tasi. Çîya ki xorî û kodikin a ki kes tey awi şimeno yan jî wezîfeyêndo winasîn vîneno. *Tr. Tas.* Keyneka kebanî werişti marda xwu rê tîtên awi dê.

tîtirvani *Leş. Nm. Bw.* Tîrikvani. Tîtirvana ci çinêbî, bi kelasîng a lej kerdê.

tîtî 1. *Zoo. Nm.* Tirî, tûtî, mirîçika dinukuli, tûtû. *Tr. Tutu kuşu.* Tîtîya kena biperro. 2. *Zoo. Nm.* Mirîçikênda asanok a, teqlîdê kesî kena. *Tr. Papağan kuşu.* Tîtîya asanê mi kena. Xeyro, ti yê zêdê tûtîyeri asanê mi kenê ki? 3. *Zoo. Nn.* Teyrekêndo masewer o ki çîp û niqura ci derg a, pa masey tepêşenê, şewalî werdêrî yo. *Tr. Bir çeşit balıkçıl kuşu.* Tîtîyeri şî xwu rê awi mîyan ra masey vetîy û werdîy. 4. *N.* Gizgerik/i, filît/i, tavilok/i, lezgîn/i, şît/i, şût/i, rewok/i, revok/i, çapik/i, bîtirim/i, gîrgîn/i. Kes/çîyo ki; hergi çîyê xwu tavêlê keno. *Tr. Atik, çevik, iş bitirici.* Merdimên do tîtî yo, şeno tîya ra di saetan mîyan di şiro filan ca û fina bêro. (Zewmbî merdimîy nê karî deha berey kenê.) 5. *Nm.* Firaqa xorî ya ki kes şamîyanê zêdê şorabayan dekeno de. *Tr. Kase.* Eger şima na şorbaya mercûyan

dekerdayê tîtîyên mîyan, do deha weş bîyayê.

tîtîyane 1. *Nn.* Tûtîyane, tîrîyane, dinukulane, zêdê tîtîyan a, bi tîtîyan mendeni, zêdê teyrekda tîtî ya bîyayeni, wesfê teyrekandê tûtîyan bîyayeni. *Tr. Tutu kuşu gibi, tutilere benzer olmak.* Ti ya çirê winî ay tîtîyane asan kena ki? 2. *Nn.* Zêdê teyrekandê asanokan bîyayeni, wesfê teyrandê asanokan tey bîyayeni. *Tr. Papağan kuşu gibi, taklitçiler gibi olmak.* Mi rê tîtîyane nê qisan û fêlan meki. 3. *Nn.* Zêdê teyrekêndê maseweri ya bîyayeni, wesfê teyrandê maseweran tey estbîyayeni. *Tr. Bir balıkçıl kuşu gibi.* Şî tûtîyane kewt awi mîyan û werdê xwu vet. 4. *Nn.* Gizgerikane, filîtane, tavilokane, lezgînane, şîtane, şûtane, rewokane, revokane, çapikane, bîtirimane, gîrgînane. Kes/çîyo ki; hergi çîyê xwu tavêlê keno, a zêdê nînan a bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Atikçe, çevikçe, iş bitiriciler gibi.* Kaşka ti jî winî tîtîyane rew bişîyayê û biameyê.

tîtîyaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û fêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê tîtîyan, zêdê tûtîyan, zêdê dinukulan, zêdê yetrekandê asanokan, zêdê teyrekandê maseweran, zêdê tavilokan, zêdê revokan bîyayeni, karûgurweyanê xwu tavilên kerdeni. *Tr. İş bitiriciler gibi olmak, tuti kuşu gibi, balıkçıl kuşu gibi, papağan kuşu gibi olmak.* Eger ti jî bişê zêdê înan tîtîyane bikerê, qey wesfêndê toyê tîtîyaney do jî bibo.

tîtîyey 1. *Zv. Nm.* Tûtîyey, tûtuyey. Tîtî/tûtî bîyayeni, mirîçika dinukuli bîyayeni, tûtu bîyayeni, zêdê na teyreki bîyayeni, zêdê tîtî ya bîyayeni. *Tr. Tutu olmak, tutu kuşu gibi olmak.* Tîtîyey û tûtuyey jew a. 2. *Zv. Nm.* Tûtîyey, asanokey. Tîtî bîyayeni, zêdê tîtîyan an bîyayeni, asanok/teqlîtger bîyayeni, zêdê mirîçikerda tîtîyeri asanok bîyayeni. *Tr. Papağan kuşu olmak, papağan kuşu gibi taklitçi olmak, taklitçi olmak.* Tîtîyeya ci, ci rê zirar mendi. Kesî ci rê çepikîy jî nêday piro. 3. *Nm.* Gizgerikey, şûtey, şîtey, çapikey, gîrgîney, lezgîney, filîtey, tavilokey, rewokey, bîtirimey, çapikey, tevokey. Gizgerik bîyayeni, filît/tavilok bîyayeni, lezgîn/çapik bîyayeni, şût/şît bîyayeni, rewok/revok bîyayeni, bîtirim/gîrgîn bîyayeni. *Tr. Çeviklik, iş biriticilik, atiklik.* Ez tîtîyeyda ci rê heyran menda. Deqe ra şî û deqe ra ame.

tîvil/i *Nn.* Çîyo ki vêşinde erzêno çîyan ser yan jî erzêno çîyan ver. *Tr. Ek, ilave, zeyl.* Kaşka to tîvilê ci ver nêeştayê.

tîviley *Teks. Nm.* Tîvil/i bîyayeni, wesfê tîvilan tey bîyayeni. Çî/keso ki vêşinde erzêno çîyan ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Ek olma.* Mi rê ki tîvileya ci weşi nêvijîyê.

tîvilin/i *Teks. N.* Çî/keso ki; dima ra çîyêndo werdî erzîyayo ci ser o û ci rê serkerdeyên vijîyayo. *Tr. Ekli, zeyilli.* Qehrîya û va: Ez ê çinayê tîvilinî xwu ra nêdana.

tîviliney *Nm.* Tîvilin/i bîyayeni, tîvilê ci bîyayeni, serkerdeyan jî verkerdeyê ci bîyayeni. *Tr. Eki olmak, ekli olmak, zeyli olmak, ilavesi olmak.* Tîvilineya ci, ci rê bî eger.

tîvili *Teks. Nm.* Deştenî di, parçeyê qumaşî yo dergûbarî û werdî yo ki çarîgî ra kemêrî yo. *Tr. Terzilikte uzun, ince ve çeyrekten daha küçük bir bez parçası.* Qumaşê ci, ci rê bes nêkerd. Mi qandê veromekên tîvilên eşti ver.

tîvilîy 1. *Teks. Nb.* Deştenî di, parçeyê dergûbarî yê qumaşî yê ki çarîgî ra kemî yê û erzênê tûman ser yan jî neyênê taman ver. *Tr. Ek olarak kullanmak üzere terzilikte çeyrekten daha küçük olan ince ve uzun parçalar.* Ma çend tîvilîy eştîy ci ver jî, fina ma nêşa temam kero. 2. *Nb.* Çîyê vêşindey, veromek û peyomekê çîyanê ki erzênê çîyan ser ki, ê çîy pa temamîy bê. *Tr. Ekler, ulamalar, zeyiller.* Tîvilê ci yê ki erzîyayê ser, ê do pêro newedera ci ra birûçikîyê.

tîvilîyeşteni *Teks. f. M.* Tîvilîyeştiş. Tîvilîy panayeni, tîvilîy ver yan jî serkerdeni. *Tr. Eklemek, ilave etmek.* A ya kena tîvilîy çekero ci ver ki bes bikero.

tîvilnaye/ê *Teks. N.* Çîyo (zv. kes) ki jewî yan jî tayêni tîvilnayo, leteyê werdîkekîy eştê ser, kerdê ver ki temam bo, kemaneya ci şiro. *Tr. Eklenen, ulanan, zeyillenen.* Çinayê toyê tîvilnayî bes kerd yan nêkerd?

tîvilnayeni *Teks. f. M.* Tîvilnayîş. Tîvilîy panayeni, tîvilîy ser yan jî ver kerdeni. Çîyanê kemîyanê werdîkekan ver yan jî ser kerdeni, panayeni, vêşindeyanê ci panayeni. *Tr. Eklemek, ilave etmek, ulamak.* To ki o leteko werdî jî bitîvilnayê, wina kemî nêkewtê. Labelê to nê tîvilna.

tîvilnok/i *Teks. N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê bitûmî rê tîvilîy eştê ser yan jî ver û pa kerdo temam, kerdo bes. *Tr. Ekleyen, zeyl atan, zeyl koyan, ulama yapan.* Eger tîvilên bibo, gereg ki tîvilnokê ci jî bibo. Çunkî tîvilên bêtîvilnok nêbeno.

tîvilnokey *Teks. Nm.* Tîvilnok/i bîyayeni, wesfê tîvilnokan ci ser o bîyayeni. Çîyo (zv. kes) ki kemî mendo û qandê temam kerdişî ci ra bol û bol werdîyêrî letey yan neyayê vera yan jî neyayê sera û bi no babet a kerdo temam, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o

bîyayeni. *Tr. Ulamak, eklemek, ilave etmek.* Tîvilnokeya ci sereyê ci bûro. Fina kemî mend. Wa qe tîvilnoko winî kepaze nêbo.

tîya *N.* Nija, witîya. Wexto ki ca mojnenê, aja nê, tîya. Kesî heteki. *Tr. Bura, burası, bu yer.* Ûja (dûrî) di meroni, tîya (nezdî, hema ci heteki) di roni.

tîya aja *H.* Tîya ûja, tîya oca, tîya ûca, ata nata, aşta naşta, aheti naheti, salmekî, salmedera. *Tr. Bura ora, burası orası, buralar, ulu orta, gelişigüzel, şurda burda vs.* Xeyr o, şima yê tîya aja roşenê û werzenê?

tîyanan *Nb.* Witîyanan. Tîyay. Îşaretê bolekeyda tîyay di vajêno. *Kur. Van derana. Tr. Buralar.* Mi o tûtek ewro tîyanan di nêdîyo.

tîyanan û janan *H.* Tîya û ûja, tîya û aja, tîyanan û ajana, hem tîyana hem jî ajana. *Tr. Buralar oralar, ulu orta. Ne olduğu net olmayan yerler.* Ti yê cayê ci nêzanê, ti yê tîyanan û ûjanan geyrenê?

tîya û ja *H. Bw.* Tîya aja. Ez bizana ma do tîya ûja di nêmanê, ez do jî bi şima ya bêra.

tîzi *Nm.* T'yê ci qalin û pir o. Heşa hewayo ki kesî ra bi şikildê pêt û bi venganeyêndo barî ya vijêno. *Tr. Karından çıkan ve tiz bir ses olan gaz, keskin osuruk.* Pitekî tîzi kerd, qeçekî huway.

tîzikerdeni *f. M.* Tîzikerdiş. Heşa pey ra vayêndo pêt û barî veteni, xazê pîzedê xwu bi şikildê pêt û barîyane teber eşteni. *Tr. Tiz bir sesle osurmak.* Eger kesî di şerm bibo, kes şêligî mîyan di tîzi nêkeno.

tîziki 1. *Zoo. Nn.* Zirtiki. Paya ki heywanîy har benê û erzenê danê kesî ro yan pê ro. Bolek (zafamor) ê ci "tîzikîy" ê. *Tr. Depik. Hayvan tekmesi.* Mêşi perd rayê ci, heri tîzikîy eştê û remayê. Qey mêş kerdê. 2. *Zv. Nm.* Zirtiki, zirtikîy. Hêrs bîyayeni û pay eşteni. *Tr. Sinirlenmek, delirmek, başkalarına zarar verecek bir şekilde birilerine kızmak veya tekme sallamak.* Wexto ki hêrs beno, tîzikîy erzeno.

tîzikîxwurodaye/ê 1. *Zoo. N.* Zirtikîyaye/ê. Heywan/çîyo ki; eger ki mêşi ciperd rayîş ra, eger ki çînakî ra hêrs bîyo, remayîş di vera pey pay eşto yan jî o yo erzeno. *Tr. Sinek tacizinden veya başka bir nedenle sinirlenip arkaya doğru tekmeler sallayan hayvan.* Senîn ti xwu heywandê tîzikî xwurodayî ra nêbeşirnenê? 2. *Zv. N.* Zirtikîyaye/ê, tîzikî xwurodaye/ê. Kes/çîyo ki; hêrsan ra, vera pey pay erzeno, zirar dano însanan. *Tr. Sinirlenip bir hayvan gibi etrafa zarar vermeye başlayan, hayvanlar gibi etrafa tekmeler sallayan.* Şima nêşa o merdimo tîzikî xwurodaye amoş kero?

tîzikî xwurodayeni 1. *Zoo. f. M.* Tîzikîxwurodayîş. Zirtikî xwurodayeni. Mêş kerdeni, hêrs bîyayena heywanan, vera pey pay eştena heywanan. *Tr. Hayvanların sinirlenip arkaya doğru tekme sallaması.* Ez winîyaya hero tîzikî dano xwu ro û o yo vera cêr remeno. 2. *Zv. f. M.* Tîzikî xwurodayîş. Zirtikîyayeni, zirtikî xwurodayeni, hêrs bîyayeni, pay eşteni, xwu hulo kerdeni û çoşmey ro zirar dayeni. *Tr. Sinirlenerek hayvan gibi etrafa tekme sallamak.* Nika kekoyê mi, ti do ki wina tîzikî xwu ro dê, xasekî vaji ez nêkena. Ma keso bi zor a bi to ya dano kerdeni?

to 1. *Nn.* Cor ra vera cêr û bi têvdayîş a, bi hewadar kerden a tamê çîyan weş bîyayeni. *Tr. Özellikle yiyecek veya içeceklerin yukarıdan aşağıya bırakıp havalandırmak veya çalkalamakla tatlandırılması.* Ma qeçekîni di, bol finîy şorbaya doy to kerda. Çunkî tokerdeni, tamê nînan kena weş. 2. *N.* Qismên deman di şexsê jewekî yê didîy. *Tr. Bazı zaman kiplerinde ikinci tekil şahıs.* To mi rê se kerdo ki, ti yê mi ra hendayên çîyanê giranan wazenê? Kaşka to jî mi rê hewlînên bikerdayê ki, to hendayên posenîy jî heq kerdayê.

tobe *Er. N. Bw.* Tewbe. Mêrdekêndo qedê xwu nêbîyaye bî, çendo ki tobe kerd, hend jî fina xeta kerd. Labelê rindeyênda ci tenya esti bî, tobe ra nêremayê.

tobîyaye/ê *N.* Werd û şimîyo ki cayên ra verdeyayo canakî, cor ra verdeyayo cêr û bi no babet a bîyo honik, bîyo serd, bîyo tamweş, tirşiney ci şîya. *Tr. Bir kaptan başka bir kaba üstten aşağıya doğru havalandırmak suretiyle serinleştirilen, soğutulan, tatlandırılan mai yiyecek veya içecek.* Tamê dodê tobîyayî û to nêbîyayî ma qe jew beno?

tobîyayeni *f. M.* Tobîyayîş. Bi cor ra vera cêr verdeyayîş a, bi cayên ra canakî verdeyayena honik bîyayen û tamweş bîyayena şamî û şimîyandê awikinan. *Tr. Sulu yemek ve içeceklerin havalandırma, bir kaptan başka bir kaba yukarıdan dökülmesi, serinletilmesi, soğuması olayı.* Eger şorbaya to bîyayê, ma do bi kêf a biwerdayê. La ki şima to nêkerda û arda ma vero ronaya. Ma do caelmat bûrê.

tofan *Nn. Er. Nn.* Xezebo şên, felaketo şên, kişta felaketan û xezeban çîyo tewro gird bîyayeni. *Tr. Tufan, şiddetli yağmur, afet.* Boka ê bê, înan rê tofan bêro war!

tofanciroamîyaye/ê *N.* Tofanpiroamîyaye/ê, tofanpirowaramîyaye/ê, tofanpoşidîyaye/ê, to-

fanpiroqilayaye/ê, tofanciroqilayaye/ê. Kes/çîyo ki; tofan ci ro war ameyo, tofan piro ameyo war, tofan bi ci qilayayo, xezebo şên piro ameyo war. Kes/çîyo ki; xezebo şên ser di ameyo war, ci ser o olimbêteriy ameyê war. Kes/çîyo ki; ci rê "ti bê, boka tofanîy to ser o bêrê war, boka ti raştê belayan û bêteran û xezebano bêrê" vajîyayo. *Tr. Başına tufan olayı gelen, başına büyük belalar veya musibetler yıkılan, çok büyük olaylarla başı belaya giren, kendisine büyük belelara veya musibetlere düçar olasın! diye beddua edilen, Allah'ın büyük öfke ve gazabına duçar olan.* Şima Ellahî ra nêtersenê, şima ê merdimdê tofan ci ro amîyayî rê winî zulm kenê?

tofan ciroamîyayeni *f. M.* Tofanciroamîyayîş. Tofan piroamîyayeni, tofan piroqilîyayeni, ser o xezebo şên amîyayeni, hadîseyê Hz Nûhî ci ro gunayeni, ser o yaxero olimbêter war amîyayeni, ser o felaketê felaketan war amîyayeni. *Tr. Başına, üstüne felaketler gelmek, afetlere uğramak.* Wa o tofan ey ser ro gunayê, wa ma jî bizanayê do birayê mastî yo.

tofanciroarde/ê *N.* Tofanpiroarde/ê, tofancirodaye/ê, tofanpirodaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci ser o tofan ardo war, tofan şanayo piro, tofan şanayo ci ro, ci ser o belaûbêterê bêhedîy û bêhesabîy ardê war. *Tr. Üzerine bela ve musibetler yığdırılan, üzerine adeta tufanlar koparılan, bela ve musibetlere giriftar kılınan.* Vanê filan keso tofan ci ro arde do jî aşatme nêkero. Ez jî winî emel kena.

tofan ciroardeni *f. M.* Tofanciroardiş. Tofanpiroardeni. Kesên yan jî çîyên ser o tofan ardeni, tofan piroardeni, xezeb po ardeni, belaûbêteriy û olimbêşanîy piro wardeni, tofan pirodayeni. Nêbîyayey ser o varnayeni. *Tr. Üstüne tufan yığmak, büyük bela ve musibetler yığmak, bilinmedik bela ve musibetlere giriftar etmek.* Eger ma aja di nêbîyayê, ey do tofan ci ro biardayê.

tofan cirodayeni *f. M.* Tofancirodayîş. Tofan pirodayeni, tofan piroşanayeni, tofan ci ro şanayeni, tofan ci ser o war ardeni, tofan ci ro qulojnayeni, tofan piroqulojnayeni, belaûbêter û xezebê olimbêterîy ci ser o varnayeni. *Tr. Birisinin veya bir yerin üstüne tufanlar koparmak, bela ve büyük musibetler yığmak, büyük felaketlere uğratmak.* Boka tofan cirodo, ma a ki înan arda ma sere di, kesî sere di nêamê ya.

tofanpirogunaye/ê *N.* Tofancirodaye/ê, tofanpirodaye/ê, tofanpirowerişte/ê, tofancirowerişte/ê, tofan raştê ci ameye/ê, tofanpiroqilayaye/ê, tofanpiroqilaneyaye/ê, tofan ci şaneyaye/ê, tofanpiroşepirîyaye/ê, tofanbiciviste/ê, tofanpirowaramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ser o belaûbêteriy û xezebîy û ê nêbîyayey ameyê, ci ser o zêdê yaxerî ya ameyê war, ze ki yanqere piroşano. *Tr. Üstüne tufan kopan, bela ve musibetler yağmur gibi üzerine yağmış olan.* Yanê ti bawerî kene ki o welato tofan pirogunaye, do bişo nê tofanî bin ra bivijîyo?

tofan pirogunayeni *f. M.* Tofanpirogunayîş. Tofan cirogunayeni, tofan pirowerişteni, tofan ci ser o war amîyayeni, tofan piroşanayeni, tofan ci ro şepirîyayeni, belaûbêteriy û xezebîy ci ser o war amîyayeni. *Tr. Tufan vurmak, tufan çarpmak, büyük bela ve musibetlere giriftar olmak.* Ez texmîn nêkena ki tofan gunayo piro. Eger tofan pirogunayê, ê ercan nêreyayê.

tofanpiroweriște/ê *N. Bw.* Tofanpirogunaye/ê. Kamcîn welato tofan pirogunaye wina ercan reyayo? Gereg ki şima şukrê xwu bîyarê.

tofan piroweriştenі *f. M.* Tofanpiroweriştiş. Nika şima yê diremên awi di qeyami qilanenê. Key ki tofan pirowerişt, wexta ma xwu rê di qisey kenê.

tohmet *Er. Nn.* Tomet. Qebehet, sûj, eybûar, çîyo xirab, neweş, nerind, gunakarey. *Tr. Reva görülmeme, uygun olmama, suç, kabahat, çirkin, kötü, iyi/olumlu olmayan, menfi, kusurlu, özürlü, defolu, sakıncalı vs.* Vanê filan karûgurwe filan û bêvan kesan rê şoret o, ma qey ma rê tohmet o?

tohmetey *Nm.* Tometey, tomet bîyayeni, neweşey, nerindey, weş û rind nêbîyayeni, tey sûj yan jî qebehet bîyayeni, eybûar bîyayeni, fêlo xirab bîyayeni. Şikdê xirabî bin di bîyayeni. *Tr. Reva görülmeme, uygunluk taşımama, zann-ı menfi, töhmetlik, töhmet altında olmak, suçluluk, kabahatli olmak.* Eger ma biewnê tohmeteyda ci ra, deha gereg ki ma pê nêvînê.

tokerde/ê *N.* Çîyo (werdo awikin û şimî) ki cayên ra verdeyayo canakî, cor ra verdeyayo cêr û bi rêj bîyayena bîyo serd, bîyo honik, bîyo tamweş, tirşineya ci şîya. *Tr. Havalandırma ile, bir kaptan başka bir kaba bırakılmakla serinletilen, ekşiliği giderilen, tatalandırılan şey sulu yiyecek veya içecek.* Tamdê dodê tokerdî rê, kes nêşeno bahaney bivîno.

tokerdeni *f. M.* Tokerdiş. Çîyên, şamîyênda awikini yan jî şimîyên cor ra vera cêr bi rêjnayen a, bi rêj kerden a, bi cayên ra canakî verdayen a serd kerdeni, honik kerdeni, germeya ci berde-

ni, tamweş kerdeni, tirşineya ci berdeni. *Tr. Sulu yiyecek veya içeceği bir kaptan başka bir kaba havalandırmak veya yaylandırmak suretiyle serinletmek, soğutmak veya ekşiliğini gidererek tadını ve ısısını iyileştirmek, tatlandırmak, hoş hale getirmek.* Mi verî, do bol to kerdê. Nika dolabê cemedî vijîyayê, îhtîyac nêmendo.

tokerdok/i *N.* Kes/çîyo ki; şamî û şimîyêndê awikinî cayên ra verdano vera cêr û bi no babet a keno honik, keno tamweş, tirşineya ci beno. *Tr. Sulu yiyecek veya içeceklerin bir kaptan başka bir kaba havalandırmak suretiyle serinleten, tatlandıran.* Tobîyaye, do bî. Tokerdokê ci jî ez bîya. Ez jî qeçekêndo werdî bîya.

tokilce *Nk. Nn.* Vaşêndê werdî yo. Kokê ci zerdin (zerdane) o, erdî bin ra vijêno. Şeklê ci zêdê kaardî yo, perr û cayê ci yo ki erdî bin ra vijêno, werêno. No vaş bi kepiran o beno, erdî ser o hendê bostên beno derg û vila beno. *Tr. Kökü sarımsı, kökünün dışarda kalan kısmı ve yaprakları yenilebilen, bir karış uzunluğunda yayılabilen, kıraçlarda yetişen yenilebilir çeşit ot.* Cinîyan xwu rê tokilce werd.

tol *Nn. Bw.* Tûl. Ma qeçkîni pêrini pîya bolkî tol kay kerdê.

tolaz/i *N. Bw.* Sût/i. Mi meberê ê tolazî rî.

tolazey *Nm. Bw.* Sûtey. Mi rê ki tolazeyda ey di, guman çinî yo.

toliki *Nk. Nm.* Qumaziki. Vaşêndo tal o ki; wexto ki awi di girênenê, bena tamweşi, werêna. *Tr. Ebegümeci.* Ma mîyan di tolik û tolikvani esta. Çunkî keynan şîyê toliki arêdayê, ardê kerdê şamî.

toltajî *N. Bw.* Doltajî. Toltajî do, tajîyan dima bigeyro.

toltajîyane *Nn. Bw.* Doltajîyane. Ti nêşenê winî ma rê, toltajîyane hendayên arey bikerê!

toltajîyaney *Nm. Bw.* Doltajîyaney. Mi cara toltajîneya winî erbeti nêdîya. Eger şima dîya, vajê.

toltajîyey *Nm. Bw.* Doltajîyey. Ellah kesî, toltajîyeyda wina bêşerm û bêîzani ra sitar kero. Amîn.

tomast *Wş. Nn. Bw.* Çilmast. Ci rê tomast, serê hemî bî.

tombok/i *N.* Çî/keso ki; şekil û bîçimê ci zêdê gogên a, zêdê topekên a qulorek o. *Tr. Şekli ve biçimi top yuvarlaklığında olan şey.* Mi nêdî. La ki înan va, tombok bî. Cora ez kewta ci dimî. Mi rê bîranbîr bî.

tombokey *Nm.* Tombok/i bîyayeni, şekil û bîçimê ci zêdê gogên a, zêdê topên a qulorek bîyayeni. *Tr. Başı bir top gibi yuvarlak olmak.* Tombokeya ci Ellah zano ki zêdê gogênda kay bî. Eger kesî bişayê xwu destî fînayê, kesî şayê pey kay kero jî.

ton *Yûn. Ç.* hezar kîloy, giraneyên a. *Tr. Ton.* Emserr ma hirîs tonîy komir girot, qaşto serri jî serd nêravêrdi, fina jî xebatkarê kalorîferida ma qedîna. Tew ma ser o jî tonnakî komir herîna û veşna. Esas ey jî bes nêkerd.

tonaj *Frz. Nn.* Bi tonan an, giraneya çîyandê giranan, bi cisindê tonan an giraneya çîyan. *Tr. Ton cinsinden ağırlık birimi, ya da bir maddenin ağırlığı, ton cinsinden ağırlıklar.* Mi bi xwu tonajê nêhesibna bî. Înan va, tonajê kemî bî.

topa tirîngi *Zv. Nm.* Derba mergî, derba ki kes pa beqa nêkeno. *Tr. Ölüm darbesi.* Cinêkeri va: Boka topa tirîngi to ro do!

topbîyaye/ê 1. *N.* Arêbîyaye/ê, kombîyaye/ê, pêser amîyaye/ê. Çî/keso ki; ameyo pêser, top bîyo, kom bîyo. *Tr. Toplanan, biriken, bir araya gelen, toplantı yapan.* Şêligo topbîyaye o keno sera şiro û se kero? 2. *N.* Gogbîyaye/ê, qulorbîyaye/ê. Çî/keso ki; şeklê topi giroto, bîyo qulorek. *Tr. Top şeklini alan, top haline gelen, yuvarlaklaşan.* Kes şeno çîyê topbîyayî lerî kero. Çunkî şeklê gogeri giroto.

topbîyayeni 1. *f. M.* Topbîyayîş. Kom bîyayeni, arêbîyayeni, pêser amîyayeni. *Tr. Toplanmak, bir araya gelmek, toplantı yapmak, yığılmak.* Ma yê kenê emşo kê ma di top bê. 2. *f. M.* Topbîyayîş. Gog bîyayeni, ci ra topên peyda bîyayeni. şekil û bîçimê top (gog)eri giroteni. *Tr. Toplaşmak, top şeklini almak, yuvarlaklaşmak.* Vewri şeqitîyê û bî topi.

topek/i 1. *N.* Gogek/i, gogin/i. Çî û keso ki; zêdê topekên a qulorek o û pêdi pir o. *Tr. Yuvarlakça, sevimli ve yuvarlakça, acınacak fakat yuvarlakça olan.* Mi jûdo topek dî, vera cêr şîyê. 2. *N.* Gogek/i. Topa werdî. Çîyo qulor o werdî. *Tr. Küçük top, topçuk.* Şima do o topek bidayê mi. 3. *N.* Keso qelaw o werdî yo ki hem weşdê kesî şino, hem jî gunayê kesî pey yeno û zerrîya kesî pey veşena. *Tr. Sevimli ve etine dolgun küçük şahıs.* Lajekêndê ci yo topek est bî, Ellah zano ki çimênokî bî merd.

topekey 1. *Nm.* Topekîni, topekîney, gogekey, goginey. Topek/i bîyayeni, çî û kesan di, qulorek û ze topin/i bîyayeni. *Tr. Yuvarlakça ve etine dolgun olmak.* Bolkî topekeya weşdê ey şîyê. 2. *Nm.* Topekîni, topekîney, gogekey. Topa werdî bîyayeni, topan mîyan di, topa werdî bîyayeni. *Tr. Küçük/minik top olmak.* Mi ne

topeyda ci ra, ne jî topekeyda ci ra nafên dî. 3. *Nm.* Kesan mîyan di, keso qelaw û ze topek o. *Tr. Sevimli ve topalakça, yuvarlakça, etine dolgun olmak.* Eger topekeyda ci ra nêbîyayê, kesî o nêberdê xwu heti.

toperzîyaye/ê *Zv. N.* Îflasbîyaye/ê, îflaskerde/ê, combîyaye/ê, topeşte/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, tîcaretên di, qezencên di îflas kerdo, com bîyo, şîyo war. *Tr. Batan, iflas eden, top atan.* O bazirgano toperzîyaye do senîn xwu arêdo pêser?

topeşte/ê *Zv. N. Bw.* Toperzîyaye/ê. Ki mi bişayê o bazargano topeşte bireynayê, mi şayê to jî bireyno.

topê ci *H.* Kokê ci, pakê ci, serûbinê ci, têtewrê ci, hemeyê ci, seranserê ci, cêrancorê ci. Çîyên yan jî kesên di, têtewreya ci îfade keno. *Tr. Bütünüyle, baştan aşağıya, tümünü, bir uçtan diğer ucuna kadar, geride hiç bir şey/kimse kalmamak üzere, kökü, altı ve üstü ile.* Ez do topê înan mîyan kera. Çunkî înan pêrini da mi ro.

topêr/i *Ky. Rob. N.* Gogêr/i. Kes/çîyo ki; top (gog)i kay keno. *Tr. Topçu, top oynayan.* Topêrê lingi û topêrê topawî jew nîyo.

topêrey *Ky. Rob. Nm.* Gogêrey. Gogêr/i bîyayeni, wesfê topêran tey bîyayeni. Kaya topêr (gogêr) an. Kes/çîyo ki; topi kay keno, bi top a kay kay keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Topçuluk, top oynamak.* Topêreya şima kê deha weş a?

topi 1. *Nm.* Gogi. Çîyênda topek a ki; kes pa kay kaykeno, kes pa nigtopî kay keno. *Tr. Top.* Topa mi teqê, noqra ma bi topda ey a kay kerd. 2. *Teks. Nm.* Têtewrê qumaşî, pêroyê qumaşî yo ze lodeki. *Tr. Silindir şeklinde olan kumaşın tamamı.* Do ci rê topên qumaş bigîro. 3. *Teks. Nm.* Hendê viraştenda çinayên qumaş. *Tr. Bir elbiselik kumaş.* Apê mi veyve di serê dost û merdimên topên xelati riştî. 4. *Nm.* Komi. Komi pêro, pêroyê ci, heme, pêrko, temamê ci, serûbinê ci. *Tr. Hepsini, hepsi, tamamı, altı üstü.* Ez qedê topida înan bena, ê çiçî yê? 4. *Sn.* Haleto ki gulley erzeno ki; herb di merdim bikişîyo yan jî tayên cay xirabe bê. *Tr. Top. Top güllesi atmaya yarayan bir çeşit makine veya alet.* Ma înan rê topa qûlan bes kena? Boka topa Ellahî bi înan ro guno!

topierzîyayeni 1. *Zv. f. M.* Topierzîyayîş. Topiçebîyayeni, îflaskerdeni, combîyayeni, peynîya debar yan jî serkewtişdê xwu ardeni. *Tr. Top atmak, iflas etmek, sonu gelmek.* Eger topa ci bierzîyayê, ey nêşayê hendayên pere rafîno. 2. *f. M.* Topierzîyayîş. Gogierzîyayeni, topiçebîyayeni, çebîyayena topi, topi hulobîyayeni. *Tr. Top atılmak, top fırlatmak.* Eger topi bierzîyayê, qey hekemî do bidîyayê. Topnakî seha nêerzîyê.

topieşteni 1. *Zv. f. M.* Topieştiş. Topi çekerdeni, îflas kerdeni, kok ra vinî kerdeni, pak vinî kerdeni, com bîyayeni, têtewr vinî kerdeni. Karûgurweyên di, bazarganeyên di com bîyayeni, îflas kerdeni. *Tr. Batmak, kökten kaybetmek, iflas etmek, top atmak.* Mi topi eşti. Çîyên mi destî di nêmend. 2. *f. M.* Topieşteni, gogi eşteni, toperi cayên ra, vera canakî eşteni yan jî hulo kerdeni. *Tr. Top atmak/fırlatmak.* Toperi bierzi mi heti ki, ez jî bierza ê hembazdê bînî heti.

topi kaykerdeni *Ky. f. M.* Topikaykerdiş. Gogi kaykerdeni, bi goger a kay kaykerdeni. *Tr. Top oynamak.* Ez a kena topi kay kera. Eger yenê, bêrê şima jî kay kerê.

topkerde/ê *N.* Gogkerde/ê, arêdaye/ê, arêdeyaye/ê, komkerde/ê, pêserarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni top kerdo, arêdayo pêser, qulorê serdê pê kerdo, kom kerdo, komê serdê pê kerdo. *Tr. Toplanan, toplatılan, biriktirilen, bir araya getirilen, top şekline getirilen, yuvarlatılan, tomar haline getirilen, kümeleştirilen.* Şêligê topkerdî fina vila kerê, ê do meşti dest pa kerê.

topkerdeni *f. M.* Topkerdiş. Gogkerdeni, arêdayeni, komkerdeni, pêserardeni. Tayên kesan yan jî çîyan top kerdeni, pêser ardeni, komê serdê pê kerdeni, qulor kerdeni, şekil û bîçimê topan cidayeni. *Tr. Toplamak, toplatmak, biriktirmek, top şekline getirmek, yuvarlatmak, tomar haline getirmek, kümeleştirmek.* Şima do hendayê vaşan senîn meşti top kerê? Ez ba, ez ewro dest kena pa. Çunkî hettanî bîrro ancax biqedîyo.

topnewe/ê *N.* Som/i, xaşêlin/i, cipcirît/i, nip û newe/ê, dest pa nêbîyaye/ê. Çîyo (zv. kes) ki hewna newe ambalaj ra vijîyayo, hewna dest jî pa nêbîyo, hewna newe, o yo topda ci mîyan ra vijêno. *Tr. Yepyeni, henüz el bile değdirilmemiş olan.* Çinayê xwu yo topnewe, da ê merdimdê neçarî.

topneweyey *Nm.* Somey, xaşêliney, cipcirîtey, nip û neweyey, hewna dest pa nêbîyayeni, topi ra senîn çî vijêno winî. *Tr. Yepyenilik, yepyeni olmak, henüz yeni kalıfından, çıkmış gibi yeni olmak.* Mi topneweyeyda ci ra nê, boleyda ci ra ecêb dî.

toprehan *Nk. Nn.* Babetên rehanên o ki topek

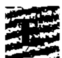
o. Bejna ci hendê 30-40 cm. bena, boya weşi çoşman ra vila keno, nêwerêno, qandê werdî nîyo, boydan o, vilikê ci zêdê toximêndê werdî ya yê û sipe yê. Toprehan guldanan di karêno, vaşê karitişî yo. *Tr. Bir çeşit topluca (top şeklinde) olan reyhan bitkisidir ki otsudur, 30-40 cm. kadar uzayabilir, etrafa güzel koku saçar, çiçekleri ise küçük beyaz tohum şeklindedir. Saksıda yetişir, kültür bitkisidir, top şeklinde olabileceği gibi dağınık olanı da vardır. Top şeklinde olanına Zazacada* "toprehan" *denilir ve diğerlerine de* rehan *denilir."* Waya mi kê xwu di, guldanên di toprehan karit bî.

toqe 1. *Nn.* Çîyo ki cinî pa porê xwu girêdanê, *Tr. Saç tokası.* Mamostey nêwinînê pordê keynekan, cora keyney bolkî bêtoqe yenê mektebi. 2. *Nn.* Çîyo asinîn o û tûjtîrin o/tîrê tûjîy ki dekenê vîyedê kutikan ki kutikîy lejdê vergan di lete nêbê. *Tr. Toka, tasma.* Toqedê kutikan ra nêbo, beno ki vergîy deha xurt bê.

toraq *Wş. Nn.* Qatixên o. Doyo bêron girêneyêno û qesêno. Dima jî ci ra toraq virazêno. *Tr. Kaynatılmış ayran çökeltisi, çökelek. Yağsız ayranın kaynatılıp kesilmesi ile elde edilir, bazen de istenmeden kesilen sütü değerlendirmek için çökelek yapılır. Bu durum kendiliğinden olur.* Toraqdê ci ra, ma do xwu rê şorba doy virazê.

toraqeki *Nk. Nm.* Qatmeyê leglegi, qatmeka leglegan. Pa zêdê niqûrekan, vaşekê dergekîy benê, cora ma vanê niqûra leglegan, bolkî hîrê teney niqurekîy pa benê, ma tezeyey di nê nuqûrekîy werdê. *Tr. Bir çeşit yenilebilir ot olup, yenilebilen tarafı leylek gagasına benzemektedir.* Ma qeçkîni niqurê na toraqeki werdê.

torbe *Teks. Nn.* Tewreyo gird. Werdîyey ra vera gird nê winasîn ê: Tewre-torbe-çuwal-xirari. *Tr. Torba.* Torbeyên çîdê ci ra di kîloy tenya mendîy bî.

torbebîyaye/ê *N.* Tewrebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci ra tewre virazîyayo, ci ra torbe virazîyayo, bîyo tewre. *Tr. Torbalaşan.* Verçimo torbebîyaye senîn şekîl gîno?

torbebîyayeni 1. *f. M.* Torbebîyayîş. Tewre bîyayeni. Ci ra tewre (torbe) vijîyayeni, şeklê torban ci deyayeni. *Tr. Torbalık, kendisinden torba çıkmak.* O çapût senîn bî torbe? Gereg ki ey ra torbe nêvirazîyayê. 2. *f. M.* Torbebîyayîş. Tewre bîyayeni. Tewr (torb)î mîyan kewteni. *Tr. Torbaya girmek.* Tayên mend bî ki o çîyê şima torbe bo.

torbek *Nn.* Tewrek. Torbeyo werdî, tewreyo werdî. *Tr. Kese, torbacık, küçük torba.* Boka şima o torbekê mi, vinî nêkerd?

torbekerde/ê 1. *N.* Tewrekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo torbe, kerdo tewre, ci ra tewre veto, şeklê torban dayo bi ci. *Tr. Torbalaştırılan.* Çîyê ma yo torbekerde, do çiwext ma rê birişîyo? 2. *N.* Tewrekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo torbî mîyan, eşto torbî mîyan, debîyayo tewrî mîyan. *Tr. Torbaya konulan, çuvala sokulan.* Teneyê şima yo torbekerde, herimîya yan nêherimîya?

torbekerdeni 1. *f. M.* Torbekerdiş. Tewre kerdeni, ci ra tewre (torbe) veteni, şeklê torban cidayeni. *Tr. Torba yapmak, torbalaştırmak, torba haline getirmek.* Kaşka şima, o jî mi rê torbe kerdayê. 2. *f. M.* Torbekerdiş. Tewre kerdeni, torbe (tewre)y mîyan kerdeni. Çîyên yan jî kesên torbî mîyan kerdeni. *Tr. Torbaya koymak/sokmak.* Eger şima şenê, mi rê nê tenî jî torbe kerê. Ki şima nêşenê jî wa qe bimano meşti.

torbê mîzî *An. Nn. Bw.* Tewrê mîzî. Hendo ki okey kay keno, rojên torbeyê mîzî do ser o biteqo.

torgi *Cog. Nm. Bw.* Xişiki 2. Jû finan zimistanandê wişkan di hendê gulleyên torgîy varenê.

torgicirodaye/ê *N.* Torgipirodaye/ê, torgipirogunaye/ê. Kes/çîyo ki; torgi dayo ci ro, torgi dayo piro, torgi gunaya ci ro, torgi gunaya piro, torgi ra zirar dîyo, xezebê torgi piro/ci ro ameyo war. *Tr. Büyük taneli doludan zarar gören, büyük dolunun hışmına uğramış olan, dolu felaketine uğrayan.* Ez texmîn nêkena ki keso torgi cirodaye, wina ercan bireyo.

torgi cirodayeni *f. M.* Torgicirodayîş. Torgi pirodayeni, torgi cirogunayeni, torgi pirogunayeni. Torgi zirar cirodayeni, torgi ra zirar vînayeni. *Tr. Büyük doludan zarar görmek, büyük dolunun hışmına uğramak.* Torgi dayo ci ro, emserr ê nêşenê dest bierzê bi ma.

torgiçekerdeni 1. *f. M.* Torgiçekerdiş. Torgi eşteni, torgi pak kerdeni. *Tr. Dolu atmak, dolu temizlemek.* Vanê torgi bol varaya, ê yê banan ser ra torgi çekenê. 2. *f. M.* Trogiçekerdiş. Torgi eşteni, torgi varayeni. *Tr. Dolu yağmak, dolu atışmak.* O yo vano, torga çekena. Tersena bol bivaro!

torgipirowaramîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; torgi ci ro amêya war, torgi bi ci yo war amîyaya, xezebê torgi bi ci yo ameyo war, felaketê torgi bi ci yo ameyo war, felaketdê torgi ra zirarêndo şên dîyo, bi ci yo belaûbêterîy ameyê war, belaûbêterîy ci sere di ameyê war. *Tr. Büyük dolu felaketine uğrayan, başına büyük bela*

ve musibetlere giriftar olan. Boka torgi piro war nêro. Eger finên torgi piro war bêro, deha rew rewî nêşeno mîyaneyê xwu raşt kero. Çunkî mi kesêndo torgi pirowaramîyaye dî, halê ci bîbî dûman!

torgi pirowaramîyayeni *f. M.* Torgipirowaramîyayîş. Torgi bi ci yo vijîyayeni, ser o xezebê pûkey amîyayeni, ser o belaûbêterîy amîyayeni, ser o xezeb amîyayeni, zîpeka girdi, ze giloberî ser war amîyayeni, bela şên ci rê amîyayeni. *Tr. Büyük doluya tutulmak, büyük bela ve musibetlere yakalanmak.* Boka piro torgi bêro war, ma şima bizanê ki ey çi belaûbêterîy ardîy mi sere di!

torgiwerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; torgi xwu fekî di helênaya û awa ci şimita. *Tr. Dolu yiyen.* Kamê şima yê torgi werdî, qandê yardimî sere dayo hukmatî ro? 2. *Zv. N.* Torgipirogunaye/ê, torgicirogunaye/ê. Kes/çîyo ki; torgi dayo piro, torgi ra zirar dîyo. *Tr. Dolu yiyen, doludan zarar gören.* Ellah, welatdê torgiwerdî rê, yardim bikero.

torgiwerdeni 1. *f. M.* Torgiwerdiş. Torgi xwu fekî di helênayen û awa ci şimiteni. *Tr. Dolu yemek.* Ma kesî cara torgi werda? A ey werda. 2. *Zv. f. M.* Torgiwerdiş. Torgi ra zirar dîyayeni, torgi pirodayeni, torgi cirogunayeni, torgi pirogunayeni. *Tr. Dolu yemek, dolu çarpmak, doludan zarar görmek.* Vanê înan emserr jî torgi werda. Çi siûdê înan o!

tori 1. *Nm. Bw.* Têpi. Ma yê kenê tori bierzê garanawî ki ma rê masey dekewê de. 2. *Zv. Nm.* Xirabeyda jewî ra zirar vînayeni. Na qisa hewlîni di nêvajêna. *Tr. Birisinin kötülüğünden zarar görmek.* Bixwu xirab nêbî. Birayê ci yê mûsîbetî, şî talanê şarî ard. Şarî jî şî o kişt. Kewt torida birardê xwu yê mûsîbetî.

toriçekerdeni *Zv. f. M.* Toriçekerdiş. Tori eşteni. Qandê tepişdê masan yan jî bi zewmbîvaje ya kesan tori awi mîyan eşteni yan jî seydê kesan ronayeni. *Tr. Ağ atmak, suya ağ atmak, tuzak kurmak.* Vizêr ra yo, mi tori çekerda awi, hewna qe maseyên jî mîyan nêkewto.

torim *Zoo. Nn.* Leyrê devan o nerî. *Tr. Erkek deve yavrusu.* Torimê ci, do bi ci ya şiro ki bi marda xwu ya ray bimûso.

torin/i *N.* Tuwem/i, zez/i, zaz/i, nevî. Qeçê lajî û qeçê keynerda kesî. *Tr. Torun.* Torinê ci, ci rê bol şîrin bî.

torîş 1. *N.* Rîza, amoş. *Tr. Rıza, memnuniyet, makbuliyet, hüsnü kabul.* Mi do ci torîş kerdayê, o bîn kewt ci mezg. Cora ey torîş nêkerd. 2. *N.* Waşteni, qayîl bîyayeni, pey razî bîyayeni. *Tr. İstemek, talep etmek, dilek, dilemek.* Mi ci ra, çîyên torîş nêkerd bî. Ey bixwu, xwu ver ra ci rê vat bî.

torîşbîyaye/ê *N.* Razîbîyaye/ê, amoşbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo razî, bîyo amoş. *Tr. Razı.* Ê merdimê torîşbîyayî, ma do bişê bi xwu ya berê. Labelê ma a torîş nêbîyayê, nêşenê bi xwu ya berê.

torîşbîyayeni *f. M.* Torîşbîyayîş. Razî bîyayeni, wazîyayeni, waşteni. *Tr. Razı olmak, istekli olmak, dilemek.* Mi torîş nêkerd jî, înan mi rê jî da ardeni. Halbikî kê ki kerdo torîş, înan do înan rê biwesênayê.

torîşey *Nm.* Torîş bîyayeni, wesfê torîşan ci ser o bîyayeni. Rîzayey, razî bîyayeni, waşteni, amoş bîyayeni, werey amîyayeni. *Tr. Rıza göstermek, dilemek, rızalılık, isteklilik, taleplilik.* Mi do ci ra torîş nêkerdayê, ez winîyaya ki o mêldarê ci yo, mi ci ra cesaret girot û mi cora torîş kerd.

torîşkerde/ê *N.* Razîkerde/ê, amoşkerde/ê, waştekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni razî kerdo, kerdo amoş, ci rê çîyên dayo qebûl kerdiş. *Tr. Razı edilen.* Merdimo torîşkerde, do deha weş bigurweyo.

torîşkerdeni *f. M.* Torîşkerdiş. Razî kerdeni, amoş kerdeni, waşten dayeni. *Tr. Razı/memnun etmek.* Eger şeno, wa mi jî torîş kero. Çi şino ê qeçekanê werdêkekan torîş keno ki?

torpîlbîyaye/ê *N.* Muameleyo zewmbîyane bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê torpîl bîyo, ci rê torpîl ravêrîyayo, goreyê ê bînan deha bol destan ser o çarneyayo. *Tr. Torpil geçirilen, torpil edilen.* Merdimo torpîlbîyaye, do senîn heqandê ê bînan bin ra bivijîyo ki?

torpîlbîyayeni *f. M.* Torpîlbîyayîş. Kesî rê babeto deha weş hereket bîyayeni, kesî rê goreyê ê bînan deha vêşî û weş muamele bîyayeni, kesî rê muameleyo zewmbîyane bîyayeni. *Tr. Kıyak olmak/yapılmak, kıyak gösterilmek, torpil edilmek, torpilli olmak.* Eger jewî rê torpîl bibo, qehrê kesî yeno. Balam winayo, kes do jî xwu rê torpîl nêwazo.

torpîley *Nm.* Torpîl kerdeni, torpîl bîyayeni, torpîl ravêrdeni, jewî rê muameleyo zewmbîyane kerdeni. *Tr. Kıyaklılık.* Ez bixwu torpîley ver kewna, mi rê çetin o!

torpîl *Frz. Nn.* Muameleyo zewmbîyane. Ê bînan ra, deha bol ci rê rindey kerdeni, goreyê ê bînan jewî destan ser o çarnayeni. *Tr. Kıyak, torpil, kayırma.* Eger ey şima rê torpîl nêravêrnayê, şima nêşayê hendayên kar û gurwanê xwu biqedîno, şima kewtîy heqdê ê bînan.

torpîlkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; ci rê torpîl bîyo, ci rê muameleyo zewmbîyane ravêrîyayo. *Tr. Kıyak gösterilen, torpil edilen.* Keso torpîlkerde, do senîn biewnîyo kesan rîro ki?

torpîlkerdeni *f. M.* Torpîlkerdiş. Muameleyo zewmbîyane kerdeni, muameleyo zewmbîyane ravêrnayeni, jewî rê goreyê ê bînan deha bol dayeni, kerdeni, qîmet û rûmet û heqo vêşîyane dayeni. *Tr. Kıyak göstermek, torpil yapmak.* Eger ki to jewî rê torpîl kerdo û eger ki jewî rê jî neheqeyên bîya, a wexta adinî di Ellah to rê merhemet bikero!

torpîlravêrde/ê *N.* Torpîlravêrnaye/ê. Keso ki; ci rê torpîl bîyo, ci rê muameleyêndo zewmbîyane bîyo. *Tr. Torpil geçilen, kıyak yapılan.* O keso torpîlravêrde, do gamekna bêro zirardê torpîlî ser o jî zanîş bido. Hele biewnî na erbeteri ra!

torpîlravêrdeni *f. M.* Torpîlraravêrdiş. Torpîl ravêrnayeni. Muameleyo zewmbîyane kerdeni, hewlînda jewî ser o û xirabeyda jî ê bînan ser o muameleyo zewmbîyane kerdeni. *Tr. Kıyak geçmek/yapmak, torpil geçirmek/yapmak.* Torpîl ravêrdeni, çîyên heq nîyo. Çunkî ê bînan rê neheqey bena.

torpîlravîyarnaye/ê *N.* Torpîlravêrnaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê torpîl bîyo, jewî ci rê torpîl ravêrnayo, ci rê muameleyêndo zewmbîyane ravêrîyayo. *Tr. Torpil geçilen, torpil yapılan, kıyak geçilen/edilen.* Cêwiko torpîlravîyarnaye, do bol şa bo. Qe beno ki hewna heqanê xwu yê ravêrdan bigîro!

torpîlravîyarnayeni *f. M.* Torpîlraviyarnayîş. Torpîlravêrdeni, torpîl ravêrnayeni. Xebatên di, hewlînda jewî ser o û xirabeyda jî ê bînan ser o mijûlîyayeni, çîyo ki bolini ser o tesîr keno, ey di jewî rê muameleyêndo zewmbîyane kerdeni. *Tr. Torpil/kıyak geçmek, kıyak yapmak.* Mêrdekî, do ci rê torpîl ravîyarnayê, ma nêverda.

torzile *Cog. Nn.* Vewra hebhebî ya ki yan newe varena (zîpiki nîya) yan jî nezdîyê wesarî rex û refandê koyan di zêdê bilxurî manena. Vewra ki errogunayen di vila bena, pêra abirêna. *Tr. Küçük taneli bir çeşit kar, adeta bulgura dönüşmüş kar çeşidi. Yağış anında yere değerken dağılan tipteki kar çeşidi.* Tebera torzileyo vareno/torzileyo guneno erro.

torzîn *S. Nn.* Çewr, tore. *Tr. Balta.* Efrîqa di darîstanê ki torzîn mîyan nêkewtey estê.

tot 1. *Nn.* Kokê vajekerda "totik"î yo ki; cayo ki tey kes şik bero, şikêr beno, çîyanê aqilan hewadano û ronano. *Tr. Zazacada mantık anlamına gelen* totik *kelimesinin köküdür.* Eger tey totên jî bibîyayê, wina hereket nêkerdê. 2. *Nn.* Tahn, kut. Qewetê leqî, qewetê lerikî, qewetê tekerî bîyayeni. *Tr. İtme, iteleme, itikleme.* Mi ti tot nêkerdê, ez pey ra totê serdê to bîya. Eger ki mi ti tot kerdayê, ti gereg ki lerîyê bindê korti bîyayê.

totbîyaye/ê *N.* Kutbîyaye/ê, tahnbîyaye/ê. Çî/keso ki; tot bîyo, kut bîyo, tahn deyayo ci, peynî ra qewetên neyayo ser ki vera vernî şiro. *Tr. İtilen, iteklenen.* Vanê sereyê a pitekda totbîyayê bîyo lete.

totbîyayeni *f. M.* Totbîyayîş. Kut bîyayeni, tahn ci deyayeni, tahn bîyayeni, peynî ra bi qewetên a jewî yan jî çîyên, vera vernî derênikên sernayeni, cadê ci ra lûnayeni. *Tr. İtilmek, itelenmek, ötelenmek.* Eger o çî tenekna tot bîyayê, do cadê ci kewtayê.

totey *Nm.* Tot bîyayeni, kut bîyayeni, tahn bîyayeni, kutê vera cayên bîyayeni. Bi qewetên a vera canakî ramîyayeni. *Tr. İtilmek, iteklenmek, ötelenmek.* Mi rê toteya ci mihîmi nîya.

totik *An.* Hesabê mezgî, amorîyê aqilî, muhakemeyê aqilî. *Tr. Mantık, aklın muhakemesi, sayısal olarak düşünmek, nicelik ve nitelik olarak hesap yapan düşünce şekli.* Kokê na vajeki tot o. Na vajeki bi şikildê totalî ya şîya kewta ziwanandê Awrûpayîjan jî. Eger tey totik bibîyayê, ey do no xetayo amorî nêkerdayê.

totikdar/i *N.* Kes/çîyo ki; totikê ci esto, tey totik esto, bi totik a luweno; karûgurweyandê xwu di totikê xwu gurwêneno, tey aqilêndo şikî û bizanayîş esto. Kes/çîyo ki; ti wexto ki winînê karûgurwedê ci ra, tey bol hîkmetîy û maney estê, tey karêndo bêtotik çinî yo. *Tr. Mantıklı.* Va jû filan keso aqildar bî, filan bêvano totikdar bî, jû jî totikval û bêaqil bî.

totikdarey *Nm.* Totikdar/i bîyayeni, wesfê totikdaran tey estbîyayeni, wesfê aqildaran bîyayeni. Karûgurwedê ci di, livê aqilaney estbîyayeni. Kes/çîyo ki; tey totik esto, tey goreyê sebeban û netîcan karo aqilane esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mantıklılık, mantığa uygunluk.* Totikdareya ci, heme ca di jî xwu mojnena.

totikey *Nm.* Totik bîyayeni, wesfê totikî tey bîyayeni. *Tr. Mantıklılık.* Ti yê nêşenê totikeyda ci ra abirîyê ki! Ti yê bêtotikeyda ci, nêşenê gamên bierzê.

totikval/i *N.* Totikveng/i, korfehm/i, bêşik/i, bêtotik/i. Kes/çîyo ki; çimanê xwu gîno û kar keno, şik nêbeno û salmekî karûgurwe keno. *Tr.*

Mantıksız, mantığı boş. Pancî ra pancî vejeno, fina pancî vîneno. Eger merdimêndo totikval nêbo, hina nêkeno.

totikvaley *Nm.* Totikvengey, totikvalîni, totikvalîney. Totikval/i bîyayeni, wesfê totikvalan ci ser o bîyayeni. Bê totik karûgurwe kerdeni. Karûgurweyandê xwu di, bê totik hereket kerdeni, kar û gurwandê ci di, bi totik a hereket kerdiş çinêbîyayeni. Çî/keso ki; wahîrê totikî nîyo, bi totik a nêluweno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mantıklı olmama, mantıksızlık, mantık dışı olmak*. Mi rê qe qalê ê totikvalan meki! Totikvaleya înan ez werda.

totkerde/ê *N.* Kutkerde/ê, kutbîyaye/ê, tahnkerde/ê, townkerde/ê, towndaye/ê, totbîyaye/ê. Çî/keso ki tot bîyo, jewî tot kerdo, jewî bi hukmên a kut kerdo. *Tr. İtilen, ötelenen*. Merdimo totkerde do cêr ro gunayê, ey fina xwu şa vindarno.

totkerdeni *f. M.* Totkerdiş. Kut kerdeni, tahn kerdeni, town kerdeni, town dayeni. Bi qewetên a, bi hêlên a, bi derênikên a ci vera vernî ramiteni. *Tr. İtmek, itelemek, ötelemek*. Ma kirosaya xeripîyayê, da seyên metro tot kerdi jî, ma nêşa rayfîno.

toto *İng. Alm. Nn.* Kayênda şansî ya. *Tr. Bir çeşit şans oyunu*. Toto kay kerdeni, babetêndê xumarîya.

towndaye/ê *N. Bw.* Totkerde/ê. Şima kaşka o merdimo towndaye, pers kerdayê, hele çîyên bîyo ci yan nêbîyo?

towndayeni *f. M.* Towndayîş. *Bw.* Tot kerdeni. Eger town dayê do hettanî cêr lerî bîyayê.

toxim *Nk. Nn.* Bezr, bezre. Madenê kariteni, çîyo ki karenê û ser o kuhoyî bena. *Tr. Tohum*. Toximê ci weş bo, fekîyê ci do jî weş bêro.

toximeşteni *Zîr. f. M.* Toximeştiş. Bezre eşteni, toxim çekerdeni, toxim keriteni, bezre çekerdeni. Toxim erdî şeqnayeni. *Tr. Tohum atmak, tohum serpiştirmek, tohum ekmek*. Citêrî nika toxim eşt, o do gamna jî biramo.

toximê gulan *Zîr. Nn. Bw.* Bezrê gulan. Toximdê gulan ra gulîy, toximdê tellîyan ra jî tellî vijêno.

toximê mercûyan *Nk. Nn.* Bezrê mercûyan. Toximo ki pa mercûy benê. *Tr. Mercimek tohumu*. Toximê mercûyandê ci nêmend bî, înan şî tayên herîna.

toximê pirparî 1. *Nk. Nn.* Bezrê pirparî. Babetên toximo hebhebî yo ki karitiş di ci ra pirpar beno. *Tr. Soğukluk (semiz) otu tohumu, pırpırım tohumu*. Toximê pirparî bikarîyo, zêdê herrûwela beno. 2. *Zv. Ed. Nn.* Çî/keso ki; cisnê ci zêdê herrûwel a zeyîdêno, vêşîyey, boley, zafey îfade keno. *Tr. Zazacada çok miktarda üremeyi, çoğalmayı ifade eder*. Kes ma nêşeno ma biqedîno. Çunkî ma bi şikildê toximdê pirparî ya zeyîdênê.

toximê tenî *Zîr. Nn. Bw.* Bezrê xellî. Eger pîyase di toximê tenî bikemeyo, wexta ariş beno vay.

toximê vilikan *Zîr. Nn. Bw.* Bezrê vilikan. Toximê vilikandê emserrî bicisn nîyo.

toximê xellî *Zîr. Nn. Bw.* Bezrê xellî. Kaşka ma jî wexta xwu rê tenekna toximê xellî wedardayê.

toximkariteni *Zîr. f. M.* Toximkaritiş. *Bw.* Toxim eşteni. Citêrîy, do nezdî ra toximanê xwu bikarê.

toximo bêqelîte *Zîr. Nn.* Bezreyo bêqelîte, toximo bêqelîte, toximo bêcisn, toximo bêcisnî, bezreyo bêcisnî. Toximo ki qelîte û cisndê xwu di camende o, qelîteyîn nîyo. *Tr. Kalitesiz tohum*. Boka şima fina mi rê, ê toximê bêqelîtî nêrişê.

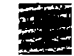
toximo bicisn *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cinsî. Toximdê bicisnî ra, qezenco bicisn û toximdê bêcisnî ra jî qezenco bêcisn wedarêno. Tabî ki erd û hewa û winîyani jî tesîrê ci kena.

toximo biqelîte *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cinsî. Merdimo ki toximê biqelîtî nêkaro, nêşeno dawaya qezencdê biberkî bikero.

toximo cisindar *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cisnî. Toximdê cisindarî ra, qezenco cisindar vijêno.

toximo cisnî *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cinsî. Citêrên va: Eger dewleti citêran rê paştî bido, ê do toximo cisnî bikarê.

toximo esîl *Zîr. Nn.* Toximo cisindar, toximo bicisnî, toximo qelîteyîn, toximo qelîtedar, bezreyo bicisnî, bezreyo cisindar, bezreyo esîl. Toximo ki qelîtedê xwu di, goreyê toximandê bînan ravey o, esîl o, bicisnî yo. *Tr. Asil tohum, kaliteli tohum, iyi cins tohum*. Mi rê vay bo jî, ê toximdê esîlî ra birişi.

toximo qelîtedar *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cisnî. Şima toximo qelîtedar karit, berkeyê qezencdê şima bî bol, labelê ma nêşa toximo qelîtedar bikaro.

toximo qelîteyîn *Zîr. Nn. Bw.* Bezro cisnî. Kes do toximê qelîteyînî, ofis ra bigîro ki nêxapeyo.

toximo sexte *Zîr. Nn.* Bezreyo sexte. Toximo ki cisnî nîyo û mexel nêdano. Cora goreyê toximandê esîlan weş nîyo, xirab o, qezencdar nîyo. *Tr. Sahte tohum*. Hergi serri şino, bi namedê toximdê bicisnî ya toximo sexte gîno. Wela mi, bi to ro bo!

toxmîl *Cog. Nn.* Babetên rayênda helênayenda vewr a ki, qandê coy mîl erzenê vewri ser. *Tr. Karı eritmek için karın üstüne mil veya top-*

rak atma sistemi. Ma vewri toxmîl kerdi, a do bihelîyo.

toz *Nn*. Çîyê erdî û qirşûqalan o ki; bi va ya erd ra werzeno û kewno kesî çiman, kewno kesî zincî, kewno kesî qiri. Wela herri û sîyan a ki bi va ya werzena, vila bena. *Tr. Toz*. Verî jî ma dewda xwu di, tozê xwu berdê eştê tozikandê xwu ser. Çunkî tozikê hergi keyî, nezdîyê kêdê ci est bî.

tozik *Nn*. Kûlik, sillo, kulxan. Cayo ki toz erzêno de, cayê tozan. *Tr. Çöplük*. Tozikê ma kê mara nezdî bî. Ma bi sîtilan an, tozê xwu berdê eştê de. Dewi di, ma toz eştê tozikî ser û rêxi jî berdê eştê çuxuri mîyan.

tozin/i *N*. Çî/keso ki; ci ser o toz esto, pa toz esto, tozê ci esto, serê ci bi tozî ya leymin o. *Tr. Tozlu, kirli*. To çirê, o camo tozin jî nêbesterd?

tozinane *Nn*. Ze tozin bo, bi tozinan mendeni, wesfê kes û çîyandê tozinan tey bîyayeni. *Tr. Tozlu bir biçimde*. Mi rê jî tozinane ame.

tozinaney *Nm*. *şekil û* bîçim û usûl û meş û asayîşdê xwu di zêdê çî û kesandê tozinan bîyayeni. *Tr. Tozlu bir görünüm vermek*. Eger tozinaneyda ci ra nêbîyayê, xwura înan do jî bidîyayê.

toziney *Nm*. Tozin/i bîyayeni, tey toz bîyayeni, pa toz bîyayeni, ci ser o toz bîyayeni, bi toz a leymin/i bîyayeni. *Tr. Tozluluk, tozlarla kirli olmak*. Tozineya ci to rê çiçî? Çirê ti şina tozanê ci kena pak?

tozlan 1. *Cog. Nn*. Vater. Vewra ki bi va ya şaneyêna rîdê kesî ro û kesî fetisnena. *Tr. Tipi*. Rojên 1992 di Bestoka Meletî Pêtirge di kodê Qubbey di, tozlanî do ma bikiştayê. 2. *Cog. Nn*. Tozo ki va werzaneno û şaneno kesî rî ro. *Tr. Rüzgarların tozları savurması olayı*. Payîzî wext bi wext tozlanê Suwêreki esto.

tozlanbîyayeni *Cog. f. M*. Tozlanbîyayîş. Vater bîyayeni. Bîyayena vaterî, bîyayena tozlanî, tozlan meydan amîyayeni, virazîyayena tozlanî. Bi va ya pîya, vewr kesî rî ro dayeni û virazîyayena nê karî. *Tr. Tipi, tipinin meydana gelmesi*. A roja ki tozlan bî, ez jî aja di bîya. Labelê o çîyo ki ti yê vanê, nêbî. 2. *Cog. f. M*. Tozlanbîyayîş. Vayo ki; bi pêt a vijêno û tozûtebalî dano kesî rî ro, a o hal meydan amîyayeni. *Tr. Rüzgarla birlikte tozların insan suratına çarpması*. Senîn tîyanan di, tozlan nêbeno! Hewna vizêr jî tîyanan di tozlan bî.

tozlankerdeni 1. *Cog. f. M*. Tozlankerdiş. Vater kerdeni. Meydan ardena tozlanî, bi va ya pîya tozan werzanayen û bi şikildê fetisnayîşa kesan rî ro dayeni. *Tr. Tipi yapmak, tipi olayını gerçekleştirmek*. Vay vizêr tîya di tozlan kerd. Îspatey, di merdimîy do bifetisîyayê. 2. *Cog. f. M*. Tozlankerdiş. Va û tozî ya pîya werişteni û tozan rî ro dayeni. *Tr. Rüzgarlarla kalkan tozların kişileri rahatsız edecek şekilde bir toz bulutunu ortaya çıkarmak*. Vanê gama bîni, vay tîyanan di tozlan kerdo. Raşt o?

toztebal *Nn*. Tozûtebal. Toz û çîyo zêdê tozî. *Tr. Çerçöp, çöp ve benzeri*. Şima nêdî ûjanan senîn toztebal bî?

toztebalane *Nn*. Tozûtebalane, gendûgemarane, toztebalkî, tozûtebalkî. Zêdê tozûtebalî bîyayeni, wesfê tozûtebalî tey bîyayeni. Toz û çîyo zêdê tozî tey bîyayeni. *Tr. Çerçöp misillü, çerçöp gibi*. To çirê, o hewş toztebalane verda?

toztebalaney *Nm*. Tozûtebalaney, toztebalkîyey, tozûtebalkîyey, gendûgemaraney, gendûgemarkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê tozûtebalî ya bîyayeni, wesfê kes û çîyandê tozûtebalan tey bîyayeni. *Tr. Çerçöp gibi olmak*. Ez nêşena, a toztebalaneya winî ecêbi rê, maneyên bida.

toztebaley *Nm*. Tozûtebaley. Tozûtebal bîyayeni, toz û çîyo zêdê tozî bîyayeni. *Tr. Çerçöp olma*. Ez, a toztebaleyda ci rê hewna nêşena maneyên bivîna.

toztebalin/i *N*. Tozûtebalin/i, gendûgemarin/i. Çî/keso ki; tozûtebalê ci esto, gendûgemarê ci esto; toz û nepakey û çîyê ci yo winasîn esto. *Tr. Çerçöplü, çöp ve kirleri olan*. Ez ba, ez ê cay di, nêgurweyêna. Çunkî cayê ci, toztebalin bî.

toztebaliney *Nm*. Tozûtebaliney, tozûtebalin/i bîyayeni. Toztebalin/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê toztebalinan tey bîyayeni. Mîyan di yan jî tey tozûtebal bîyayeni. *Tr. Çerçöplü olmak, üstünde çerçöp bulunmak*. Mi toztebalineyda ci ra, hez nêkerd. La ki fina ez wazena bêro.

tozûtebal *Nn*. Toztebal, gendûgemar. Toz pêro, tozûdûman, hemeyê tozan, çi toz esto, pêro, toz, kûl û çîyo hinîsîn pêro. *Tr. Çerçöp, toz duman, bütün kir ve pasaklar*. Kamyoni ma ver ra şî, ma tozûtebal di verday.

trafik *Nn*. Sixletey, qerebalixey, şîyayîş û amîyayîş, şîyayîş û amîyayîşê kirêşan, şîyayeni û amîyayena ereban, şîyayen û amîyayena erebandê motorinan, livkareya wesayîtî. *Tr. Trafik*. Trafikê Îstembul û Anqerey tim jî pêto, tim jî şîşkerde yo.

trafikbîyayeni *f. M*. Trafikbîyayîş. Meydan amîyayîşê trafikî, qeza bîyayeni. Rayda wesayîtdê motorinan di, en kemî wesayîtîy yan jî wesayîtên û kesên a pêrogunayeni. Rayda Berrî di

estbîyayena wesayîtandê motorinan. *Tr. Trafik kazası olmak, trafiğin var olması.* Vanê pirdî bin di trafik esto. Cora ê yê rayda bîni ra şinê.

trafikkerdeni *f. M.* Trafikkerdiş. Rayênda wesayîtî yan jî cayêndê trafikê akerdî di, bi wesayît a qeza kerdeni, dîmdeyayena kirêşan, pêro gunayena kirêşan, însanî ro qelibîyayena wesayîtî. *Tr. Trafik kazası.* Tayn mend bî ki, ma trafik bikerê.

trêni *Frz. Sn. Nm. Bw.* Şîmendîferi. Wesayîtê ki bi lokomotîfi ya ancênê û wagonê ci estê û pêpeyo geçayê ci estê, bolkî qandê baran gurweyênê, finên di, bi seyan an tonîy û bi seyan an merdimîy wegînê û benê-anê. Bol gird û bixarîy (xarîdarîy)ê ci estê. *Tr. Tren, şimendifer, katar.* Tayên trênîy Japonya di vijîyayê, zêdê teyaran a bixarî yê, saetên di nezdîyê pancsey kîlometre ray şinê.

trênray *Nm.* Raya trênan, raya asinînan a ki trêni ser ra şina. *Tr. Ray.* Raya Dimilîyan, bîya raya trênan.

tu *Ç.* Tew, hêç, qe, qetha. Nêbîyayîş di vajêna. *Tr. Asla, katiyyen, hiç, kesinlikle.* A çênaki na dewi di, tu xortî pey qebûl nêbena.

tukîy *An. Nb.* Mûyê berzikî, berzik, keşîy, ramîy. *Tr. Apış arası kıllar.* Tûkîyê xwu teraş kerdiş, sunnetê cenabê Îbrahîm pêxemberî yê.

tulpizîyaye/ê *Tib. N.* Çî/cayêndê gandê kesî yo ki; tey qebarîy vijîyayê, mîyandê ci di, tulpizîy/ qebarê awikinîy vijîyayê. *Tr. Kabaran. Vücudunda kabarcıklar çıkan şey ya da hasta kişi.* Ganê ci yo tulpizîyaye, xwu dano teber.

tulpizîyayeni *Tib. f. M.* Tulpizîyayîş. Tulpizî bîyayeni, qebar bîyayeni, qebarîy vijîyayeni, peqlikîy bîyayeni. *Tr. Kabarmak, kabarcıklar oluşmak. İrinli ya da irinsiz kabarcıkların çıkması.* Destê ci, bi kalmî ya tepîya tulpizîya.

tulpiznaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki; leteyêndê ganî yo ki jewî yan jî çîyên tulpiznayo, bîyo sebebê tulpizîyayenda ci. *Tr. Kabarcıklar oluşturan. Çalışmaktan, dövülmekten dolayı elde, ayakta yada başka yerlerinde oluşan nasırlar, kabartılar.* Cayo tulpiznaye gereg ki pak bo. Eger pak nêbo, do ser o biwerimîyo.

tulpiznayeni *Tib. f. M.* Tulpiznayîş. Qebarê awikinîy kerdeni, sebebê awleyan bîyayeni. Cayêndê gandê weşan di tulpizîy, qebarê awikinîy, awley veteni yan jî sebebê nînan bîyayeni. *Tr. Vücutta kabarcıklar meydana getirmek.* Nê mîkrobî ganê ci tulpizna.

tulpiznok/i *Tib. N.* Çî/keso ki; leteyêndê ganî tulpizneno, karê tulpiznayîşî keno, ganî di qebarê awikinîy vejeno. *Tr. Kabarcıklar oluşturan, kabartma etkisi yapan, vücutta içi dolu sıvı kabarcıkları meydana getiren.* Eger telpiznokê ci mîkrob bo, tedawîyê ci jî çetin o.

tulpiznokey *Tib. Nm.* Tulpiznok/i bîyayeni, kar û tesîrê qebarandê awikinan kerdeni, sebebê tulpizîyayeni bîyayeni, wesfê tulpiznokan tey bîyayeni. *Tr. Kabarcıkların oluşmasına sebep olmak, kabartma görevi kabartmak olan.* Doktorê pêro tulpiznokeyda ci ser o vindenê, ê yê nêşenê ca kerê. Tî do bitexmîna vajê!

tumanîy *Teks. Nb.* Kîlotîy, çinayê cadê awretdê kesî yê mîyanikî. Çinayê kesî yo kilmek o ki çoşmeyê cadê kesî yê nimî gîno û kes bin di û mîyane ra cêr dano xwu ra. *Tr. Kilot.* Tumanê ci pira nêbî, eybê ci asayê.

turbuşon *Nn. Bw.* Tirşîn 4. Tîrbuşanê ci weş nêakeno. Çunkî birxûyê ci bîyê kûtîy.

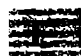
ture *Nn.* Cayo resîmîn, kişta resîmîni. Cayo ki tey resîm esto. *Tr. Tura, resim, resimli yer veya şey.* Mi pere eşt, ey nuşte waşt, ci rê ture vijîya.

turîst/i *Frz. N.* Gerrok/i. Kes/çîyo ki; qandê geyrikî, qandê geyrayîşî, qandê kêfî, qandê aresnî, qandê zîyaretan, qandê tatîlî, qandê cayan dîyayenî geyren û şina cayan. *Tr. Turist, gezmen, seyyah.* Turîst teber ra bêro, beno turîsto xerîb. Eger welatî mîyan di bigeyro jî beno turîsto welatî.

turîstey *Nm.* Turîst/i bîyayeni, karê turîstan kerdeni, kesên ser o wesfê turîstan bîyayeni. *Tr. Turist olmak, turizm.* Mêrdekî va: Turîsteya şima xwu rê ezîyet û çîlekeşey a.

turîzim *Frz. Nn.* Gerrokey, geyrokey. Qandê kêfî, qandê aresnî, qandê sporî, qandê banderey, qandê cayanê weşan dîyayeni geyrayeni, bi geyrayîşî ya kêf kerdeni. *Tr. Turizm.* Turîzmê ma bolkî şarî rê esto.

turûncî *N.* Renga turûncan, renga zerda sûranê. Renga pûrteqalan û mandalînan a ki; hem zerda hem jî winî sûrincê ya. *Tr. Turuncu, turuncu reng.* Ci rê turûncî weşi bî. Cora a giroti.

turûncîyane *Nn.* Ze turûncî, zêdê turûncîyan bîyayeni, zêdê rengerda pûrteqalan û mandalînan a zerda sûrincê bîyayeni. *Tr. Turuncu gibi, turuncu görünümlü.* Ellah zano do turûncîyane bo.

turûncîyaney *Nm.* Turûncîyane/ê bîyayeni, wesfê rengandê turûncîyan tey bîyayeni, zêdê zerd û sûranê bîyayeni. *Tr. Turuncu olmak, turunculara yakışır gibi olmak.* Ma turûncîyaneya winî ecêbi jî bîya?

turûncîyey *Nm.* Turûncî bîyayen, renga turûn-

can tey bîyayeni, renga zerdanê ya sûranê. *Tr. Turuncu olma.* Ez a kena turûncîyeyda ci ra fek verda. Mi rê sûri deha weş a.

tutîye 1. *Tib. Nn.* Çor, bi nêweşîn a kokê ci amîyayeni, bi nêweşîn a soyînê ci amîyayeni. *Tr. Kıran, kökü kesilmek, hastalık sonucu sonu gelmek.* Bi no babet a bo, do tutîye dekewo de û jûda ci do jî nêmano. 2. *Tib. Nn.* Nêweşînênda porî ya ki wexto ki dekewno de, ci ra mûyên jî nêmanena. *Tr. Saçkıran.* Tutîye dekewt pordê ci, bî keçel. 3. *Kîm. Nn.* Çîyêndo zêdê zanqî yo ki çîyan pêya zeliqneno. *Tr. Yapıştırıcı, tutkal.* Mi kitabê xwu bi pêro bi tutîyey a zeliqnay pê yo.

tutmac *Wş. Nn.* Tutmaj. Mîro mîrazin ro cikerde yo wişkkerde. *Tr. Mayalanmış ve kurutulmuş hamur, bir tür el kesmesi, erişte.* Tutmac do dima şamî bo.

tutmaci *Wş. Nm.* Babetêndê qatman o ki *Tr. Tatar böreği.* Ti qayîl bî maya ci, ci rê tutmacîy virazo. Çunkî ci ra, bol hez kerdê.

tutuya *N.* Titiya. Çî/keso ki; rew rewî peyase di nêvîneyêno yan jî berey berey vîneyêno. *Tr. Piyasada ender bulunan.* Çîyêndo tutuya yo ki ma yê nêşenê bivînê.

tuwal 1. *Nn.* Heyf, vera xirabey giroteni. *Tr. Öç, intikam.* Mi nêşa tuwalê xwu bigîro, ey tuwalê mi girot. 2. *Nn.* Hol kerdeni, xwu hol kerdeni, xwu vera vernî eşteni. *Tr. Sıçramak, zıplamak, hoplamak.* Ey xwu tuwal kerd ki xwu bierzo vera ci, linga ci tewê. 3. *Nn.* Liv xwu dayeni, xwu tadayeni. *Tr. Kıvırtmak.* Mi tuwal da xwu ki, ci ra bireya; ey jî tuwal da xwu. A wexta ma gunay pê ro.

tuwale *Nn.* Kerme, qaşik, pajiko qalin, qalik. *Tr. Kalın kabuk.* Dirbeta ci tuwale girêda bî, ey bi awda pak a şit.

tuwalegirêdaye/ê *N.* Çîyo (zv. kes) ki kerme girêdayo, kermeyîn o, qaşikin o, biqalikî yo. *Tr. Kabuk bağlayan.* Desto tuwalegirêdaye, do tantirot bo ki bibo weş.

tuwalegirêdayeni *f. M.* Tuwalegirêdayîş. Kerme girêdayeni, qaşik girêdayeni, qalik girêdayeni, kermeyîney, qaşikiney, qalikiney. *Tr. Kabukluluk, kabuk bağlamak.* Çîyo ki tuwale girêdo, do deha hêdê hêdî weş bo. Çunkî bellî yo ki o yo a ray di.

tuwaleyîn/i *N.* Bituwale/ê, bikerme/ê, biqaşikî bîyaye/ê, biqalikî bîyaye/ê, qaşikin/i, qalikin/i. *Tr. Kabuklu.* O saqeyo tuwaleyîn, do dîna finîy darî bo ki weş bo.

tuwali *Nm.* Feqi, dafi, koziki, meterîsi, birsi, hîzi, seperi, zaxi. *Tr. Mevzi, siper, pusu.* Ez kewta tuwali ki piroda, mi nêşa pirodo.

tuwalkewte/ê *N.* Kozikikewte/ê. O/çîyo ki kewto koziki, qandê pirodayeni kewto koziki mîyan. *Tr. Pusuya yatan, pusuya yatmış olan.* Ê merdimê tuwalkewtî tifingi dê xwu lingi ro.

tuwalkewteni *f. M.* Tuwalkewtiş. Koziki kewteni, qandê pirodayeni xwu nimiteni. *Tr. Sipere girmek, pusuya yatmak.* Kewt tuwal ki pirodo, bi xwu deya piro.

tuwalronayeni *f. M.* Tuwalronayîş. Feqi ronayeni, koziki ronayeni. *Tr. Pusu kurmak, dam kurmak, sipere girmek.* Ey tuwal ronê ki dişmenî rono erd, tew bixwu guna tuwali ro.

tuwem/i *N.* Nevî, torin/i, zez/i, zaz/i. *Tr. Torun.* Tuwemê ci, ci rê bol vinderêno. Cora ser o bol vindeno.

tuxêri *Nk. Nm.* Teyêri, tihokêri, dara teyan, dara tihokan, dara ki pa tey benê. *Tr. Dardağan ağacı.* Cadê înan di, tuxêri nêbena ki ma rê tuxîy bîyaro.

tuxi *Nk. Nm.* Tey, tihokîy. *Tr. Dardağan meyvesi veya dardağan ağacı.* Mi do xwu rê tuxîy arêdayê, ey êtir nêkerd.

tuzmûreki *An. Nm.* Boçiki, kişta boçikda kesî, nezdîyê boçiki, çoşmeyê boçikda kesî. *Tr. Kuyruk sokumu.* O yo çoşmedê tuzmûrekda xwu ra lebayêno.

tû 1. *Nk. Nm.* Bolekê ci, "tûy" ê. Meyweyê darerda tûyan, meyweyê tûyêri, meyweyê tûwêran. *Tr. Dut, dut ağacının meyvesi.* Tû ra rib jî virazêno. 2. *Nn.* Tûki, alû, pî. Awa fekdê kesî ya malazin a ki wexto kes tifî keno, erzêna teber. *Tr. Tükürme, tükürük.* Mi tû nêkerd jî, înan va to tû kerdo.

tûbîyaye/ê *N.* Pîbîyaye/ê, tûkbîyaye/ê, alûbîyaye/ê. Çî/keso ki; tûyê ci bîyo, tûkê serdê ci bîyo, alû erzîyaya ci ser. *Tr. Tükürülen, tükürük bulaşan.* Sereskerê tûbîyayî emir da eskeran, eskeran qurşûnîy sibîlan ser o varnay.

tûbîyayeni *f. M.* Tûbîyayîş. Pî bîyayeni, tûk bîyayeni, alû bîyayeni. Alû, kesên yan jî çîyên ser erzîyayeni. *Tr. Tükürülmek, tükürük atılmak, tükürük bulaşmak.* Tû bîyayeyna ci eybûar û şermi bî jî, tû bî.

tûdehli *Nk. Nm.* Tûdirişki, tûreşki, tûdehliki. *Tr. Böğürtlen, böğürtlen bitkisi.* Tûdehli ra, ma do xwu rê çarîy jî bîyarê.

tûdirişki *Nk. Nm. Bw.* Tûdehli. Tû dirişki ra tûyê kovî benê.

tûj/i 1. *N.* Seq/i, birok/i. Çî/keso ki; çîyan birneno, zêdê jilêtên a, zêdê kardîyên a fekê ci birneno. *Tr. Keskin, bilenmiş olan.* Birrekên-

do tûj bî, destê mi nêtewna. 2. *N.* Tûn/i. Tamê îsotî yo ki ziwanê kesî veşneno. Suwêreki di kişta Modanî di vanê tûj. Goreyê doşîda ma, na vajeki Kirdasî hesibêna. Labelê înan mîyan di jî Kirdas çinî yo. Cora na vajeki mi giroti vajekandê Dimilî mîyan. *Tr. Biber acısı. Acı olan şey.* Îsotêndo tûj bî, ziwanê ma pêrini veşna. Bolini hesrîy kerdîy war. 3. *Zv. N.* Tûj bîyayeni, seqey, seq bîyayeni. Kişta ci ya îdare kerdenî nêbîyayeni, bêîdare bîyayeni, kes pa nêhewîyayeni, ya vatokê ey yan jî vatokê nêbîyayenî. *Tr. Keskin, şahin, idaresi olmayan, kendisiyle uzlaşılmayan, uzlaşmacı olmayan, katı, sertlik yanlısı olan.* Şima tew bi ey a qethan nêşenê vinderîyê. Merdimêndo bol tûj o, hema kişta cikerden û birnayen û kiştişî yo.

tûjaney ser *H.* Tûjey ser, tûjikî. Kiştda tûji ser, kiştda birreki ser. Tersê ci, "kûtaney ser" o. *Tr. Keskin tarafına, keskinlemesine.* Torzîn tûjaney ser guna ci lingi ser ro.

tûjbîyaye/ê 1. *N.* Seqbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo tûj, jewî kerdo tûj, birneno, wesfê birokan ro ci ser o. *Tr. Keskinleşen.* Kes do çîdê tûjbîyayî ra biterso. Kes do xeşîm nêkewo, ti hend bewnîyê ki cayêndê kesî bibirno. 2. *N.* Tûnbîyaye/ê. Çî/çîyê werdîyo ki tûn debîyayo de û pa tamê ci bîyo tûn, ziwan û fekê kesî veşneno. *Tr. Acılaşan, acı haline gelen içecek veya yiyecek.* Werdo tûjbîyaye, do fekê qeçekan biveşno. 3. *N.* Sertbîyaye/ê, wişkbîyaye/ê, pêtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi şik û fikr û banderîyayîşdê tûjîya bîyo tûj, bîyo nêbîyaye, normaley û nermey ra kewto. *Tr. Şahinleşen, katılaşan, keskinleşen, gulat haline gelmiş olan.* Merdimo tûjbîyaye vanê beno ze barût. Qandê panayîşî, ci rê çîkên tenya lazim a.

tûjbîyayeni 1. *f. M.* Tûjbîyayîş. Seqey, seq/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê tûjan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; kes yan jî çîyan birneno, birokeya ci esta, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kesici olmak, keskin olmak.* Mi senîn ki dê piro, birnê. Çunkî tûji bî. 2. *f. M.* Tûjbîyayîş. Tûney, tûn/i bîyayeni, tamê werdandê tûnan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; ziwanan veşneno, tamê îsotandê tûnan ro ci ser o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Acı olmak, biber acılığı.* Eger tûj bîyayê, ey do ziwanê ma biveşnayê. Dêmax kî tûj nêbî. 3. *f. M.* Tûjbîyayîş. Sert bîyayeni, wişk bîyayeni, serewişk bîyayeni, ortede nêbîyayeni, fêlan û şik û fikirdê xwu bol ravey bîyayeni, normal nêbîyayeni. *Tr. Gulat/aşırı olmak, katılık, şahin olmak, keskin olmak, vasat olmamak.* Tûjeya ci bol tûj bî. Kaşka tenekna nerm bîyayê. Ma kes hend tûj beno?

tûjey 1. *Nm.* Seqey, seq/i bîyayeni, birok/i bîyayeni. *Tr. Keskinlik, kesici olmak.* Ez wina tûjeyda ci ra haydar nêbîya, mi senîn ki pa çî birna, pa destê mi jî birîya. 2. *Nm.* Tûney, tûn/i bîyayeni, tûj bîyayeni, tey tamê îsotdê fekveşî bîyayeni. *Tr. Acılık, biber acısı gibi acı olmak.* Mi tûjeyda ci ra hez kerd, labelê tûjeya ci ez tewnaya. 3. *Zv.* Tûj bîyayeni, sertey, sert/i bîyayeni, îdareyê ci nêbîyayeni, orte di nêbîyayeni, ata natayê ci nêbîyayeni, sere di bîyayeni, pa îdare nêbîyayeni, vernî di bîyayeni, seranîda meselan di bîyayeni. *Tr. Katılık, şahinlik, uç olmak, vasat olmamak, aşırılık, gulat olmak.* Heta nika ey kes îdare nêkerdo, tim jî bi tûjeyda xwu ya zaneyayo.

tûjê koy *Cog. Nn.* Tûjikê koy, milikê koy, tûjikê koy, serîçiqê koy. *Tr. Dağın doruğu, zirve, doruk.* Tûjê kodê ma, hendê ê şima berz nêbeno.

tûjik *Nn.* Çîyo tûjek, tûjekê çîyên, milik, serîçiq, serikê çîyên. *Tr. Uç, en sivri/keskin uç.* Tûjikê koy ra vera cêr lerî bî.

tûjikey *Cog. Nm.* Milikey, serîçiqey, serikey. Tûjik bîyayeni, wesfê tûjikan ci ser o bîyayeni. *Tr. Zirve/doruk olma.* Ez a kena tûjikeyda ci ser o tenekên palikêr ba.

tûjikê postalan *Nn. Bw.* Pozikê sewlî. Qeçkîni di tûjikê postalandê mi vêşî tûj bî. Labelê şaneyê lingandê mi teng bî. Cora nengûyê giştandê lingandê mi pêro bîy çewtîy, bîy egerinîy.

tûjikê postalî *Nn. Bw.* Pozikê sewlî. Mêrdekî çinêbîyayeni di, pozik û paşnaya postalandê xwu cikerd bî, vernî ra hewa dayê lingandê xwu. Bi no babet a postalê xwu kerdîy bîy şekalîy.

tûjikê qondiran *Nn. Bw.* Pozikê qondiran. Zaliman û zordestan qeçekan çiman vero bi tûjikdê qundiran an û zêdê dişmenan a amordê û dayê newqerda mehsûmdê ci ro, may jî vero qîrayê, haho kerdê.

tûjikê qondirî *Nn. Bw.* Pozikê qondiran. Vizêr ma tûjikdê qondirî bin di haho kerdê ewro jî ma yê babetna kenê.

tûjikê sewlan *Nn. Bw.* Pozikê sewlî. Tûjikê sewlan do goreyê tûjikdê lingan bo.

tûjikê sewlî *Nn. Bw.* Pozikê sewlî. Tûjikê sewlî û tûjikê lingan do pêya robere bo ki, tendurûstey bo.

tûjikî *H. Bw.* Tûjaney ser. Kaşka tûjikî pirogunayê ki linga ê zalimî zîbal zîbalî bîyayê.

tûjkerde/ê 1. *N.* Seqnaye/ê, seqênaye/ê, seqkerde/ê, birokkerde/ê, birrekkerde/ê, zaxna-

ye/ê, zaxkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo tûj/birok, kerdo seq, seqênayo û wexto ki biqewimîyo cikeno, birneno. *Tr. Sivriltilen, bilenen, keskinleştirilen.* Zengenê tûjkerdeyî linga kalankarî jî birnê. 2. *N.* Tûnkerde/ê. Çî û şimîyê werdî û şimitişî yo ki jewî yan jî tayêni çîyo tûn dekerdo de û bi no babet a kerdo tûn, fek û ziwanê kesî veşneno. *Tr. Acılaştırılan.* Werdê tûnkerdeyî fekê ma hemini veşna. 3. *N.* Pûknaye/ê, pîjkerde/ê, pêtkerde/ê, wişkkerde/ê, gijgijnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi şik û fikr û banderîyayen a kerdo tûj, kerdo pêt, kerdo wişk, kerdo nêbîyaye, hemî çî di ravey o, kes nêwetano bi ci ya werzo û roşo, pey qisey bikero, pey minaqaşe bikero, hema gijgijêno kesî ser. *Tr. Katılaştırılan, şahinleştirilen, gulatlaştırılan, keskinleştirilen.* Ez bixwu nêwetana şira ê merdimdê tûjkerdeyî heti. Çunkî ez zana o do hêrişê serdê mi kero. Çunkî bîyo ze adir!

tûjkerdeni 1. *f. M.* Tûjkerdiş. Zaxnayeni. Seq/birok kerdeni, zax kerdeni. Çîyên qandê birnayîşî, qandê cikerdenî hazir wezîyet ardeni. *Tr. Bilemek, keskinleştirmek, sivriltmek.* Kardî kerdi tûji ki çîyan weş bibirno. 2. *Zv. f. M.* Tûjkerdîş. Zaxnayeni, gijgijnayeni. Pîj/kerdeni, zax kerdeni. Lejî rê hazir kerdeni. Kesên qando ki hêrişê serdê jewî kero, ci hazir kerdeni, ci gijgijnayeni, ci pîjiknayeni. *Tr. Kışkırtmak, dolduruşa getirmek, doldurmak.* Eger şima tûj nêkerdayê, ey nêwetardê hêrişê serdê mi kero. 3. *f. M.* Tûjkerdiş. Tûn kerdeni. Tamê îsotdê fekveşî kerdeni, vêşî îsoto tûn dekerdeni. *Tr. Acılaştırmak, acı koymak.* Pîra keyeyî va: Eger şima na şamîya weş û delali tûj nêkerdê, qe beno ki mi do jî ci ra tayên tam kerdê.

tûkerde/ê *N. Bw.* Pîkerde/ê. Keso tûkerde, helbet ki tû kerdeni ra hez nêkeno.

tûkerdeni *f. M.* Tûkerdiş. *Bw.* Pî kerdeni. Tû kerdeni, çîyênda weşi nîya. Labelê ki boka kes tûki heq nêkero.

tûl 1. *Nn.* Tûlik, tol, çurçuwe. Dareko xusûsî yo ki qandê kayerda tûlî virazîyayo û hendê di giştan o. *Tr. Çelik çomak oyununun fırlatılan bir iki parmaklık çubuğu.* Mi werdîyey di, kaya tûlî di, tûlê xwu eştê dûrî ki kes nêşo tepêşo. 2. *Nn. Bw.* Çurçuwe. Babetên kayên a ki bi tûlî ya, bi tûlikî ya kay bena.

tûl kaykerdeni *Ky. f. M.* Tûlkaykerdiş. Çurçuwa kaykerdeni, tol kaykerdeni, tûlik kaykerdeni. Na kay, bi tûlên û bi çuweyên a kay bena. Tûl bi çuwe ya wedarêno, qam deyêno bi ci û fina bi çuwedê destî ya deyêno piro, çendi ki bierzîyo dûrî hend rindo. Kaygerê hemberîy jî şinê dûrî di vindenê ki tûlî yan bi tellîyan a, yan bi destan a hewa ra tepêşê. Eger kaygerê teberî bişê tûlî hewa ra tepêşê, noqor kaygerê zerrî do şirê tebera tûlî ver ki tûlî tepêşê. Bi no babet a hetta ki qeçekîy bibetilîyê kay kudêna. *Tr. Çelik çomak oyunu oynamak.* Mi qeçekîni di bol tûl kay kerdo.

tûlp *Cog. Nn.* Tap, tepe, gir, til, tîl. Cayo ki goreyê cayandê bînan, goreyê berzeyda bînan deha werişteyo, deha berzo, deha cor do. *Tr. Tepe.* Welatdê ma di, ca bi ca tûlpîy estê.

tûlpek *Cog. Nm.* Girekey, gerek bîyayeni, tîlekey, tîlek bîyayeni, tilekey, tilek bîyayeni, tapekey, tapek bîyayeni, Giro werdî bîyayeni. *Tr. Tepecik olma, küçük tepelik.* Tûlpekeya ci, xwu rê keno derd.

tûlpek *Cog. Nn.* Tîlek, tilek, tapek, girek. Giro werdî, tîlo werdî, tilo werdî, tapo werdî. *Tr. Tepecik, küçük tepe.* Şorî ê tûlpekî heti û ûjay nîşan ki.

tûlpey *Cog.* Tûlp bîyayeni, girey, gir bîyayeni, tîley, tîl bîyayeni, tiley, til bîyayeni. Goreyê cayandê bînan deha berz bîyayeni. *Tr. Tepelik, tepe olmak.* Ez, a tûlpeyda ci ser o manena. O bîno jî dûrikdê ci ser o maneno.

tûm/i *Nn. Bw.* Bitûm/i. Verî tûm bî, mi kerd di cay.

tûmalî *N.* Bitûm, pêro, heme, serûbin, serûbinê ci, têtewr, cêrancorî. Peynî di çîyên nêverdayena, tey pişotî nêverdayena karûgurweyên ca ardeni. *Tr. Bir bütün olarak, baştan aşağıya, tamamen, her şeyi ile birlikte.* Ey saya xwu, tûmalî werdi, va: Pêro derman o. Cora mîyanik û qalikê ci tûmalî werdîy.

tûmane *N.* Çî/keso ki; bi şikildê tûmî ya yo, bitûm o, parçe parçe nîyo, pêra bîyaye nîyo. *Tr. Tümel, tüm olarak, bütünsel.* To do tûmane bidayê bi ci, ey wexta nêşayê wina bahaney bikero.

tûmaney *Nm.* Bi şekil û bîçimdê bitûmey a, bi şikildê parçe parçe nêbîyayenî ya, pêya bîyayenî ya, pêra nêbîyayena nê. *Tr. Bütünsel olarak, tam olarak, bir bütün şeklinde, tamamen.* Esas ez tûmaneyda ci ra jî nêwinîyaya, labelê înan ez qehrnaya.

tûmek/i *N.* Bitûmek/i. Çîyo werdî yo bitûm. *Tr. Küçük bütün.* Mi ê tûmekî kenara rona û ez ci ra kewta dûrî.

tûmey *Nm. Bw.* Bitûmey. Key ki ey tûmeyda ci rê jî bahaney dîy, wexta ma qisey kenê.

tûn/i *N.* Tûj/i. Çîyê werdî û şimî yo ki; bi tamdê çîyandê tûnan a bîyo tûn û fek û ziwanê kesî veşneno. *Tr. Acı, biber acısı tadı olan yiyecek*

veya içecek. Keynekeri va: Mi rê tûn bî. Cora mi nêşa bûro.

tûnbîyaye/ê *N.* Tûjbîyaye/ê. Çîyê werdî û şimitişî yo ki bi tamdê îsotdê veşnokî ya bîyo tûn, tey tûney esta. *Tr. Acılaşan*. Werdo tûnbîyaye, do se bo, do sera bierzîyo?

tûnbîyayeni *f. M.* Tûnbîyayîş. Tûn/i bîyayeni, tamê îsotê ki fek û ziwanê kesî veşnenê tey bîyayeni. *Tr. Acılık, acı olmak, biber acısı olmak*. Tirşikê ci yê şamik û balcanan, bol bîbî tûn. Kesî nêşa ci ra qe loxmeyên jî tam kero.

tûnc/i *N.* Çîyo/a ki; tey tûnc esto, çîyo/a tûncin/i. *Tr. Tunç olan, tunçtan olan*. Çîyêndê ci, tûnc bî.

tûncey *Nm.* Tûnc/i bîyayeni, tûnc ra bîyayeni, tey tûnc bîyayeni, wesfê tûncî tey bîyayeni, madenê ci tûnc bîyayeni. *Tr. Tunçluluk, tunç olmak, tunçtan olmak*. Ez tûnceyda ci ra, haydar nêbîya.

tûncin/i *Md. N.* Çîyo ki; tûnc ra virazîyayo, tey tûnc esto, mîyan di tûnc esto. *Tr. Tunçtan olan, içinde tunç bulunan*. Boka şima ci rê o sîtilo tûncin nêherîna?

tûnciney *Md. Nm.* Tûncin/i bîyayeni, tey tûnc bîyayeni, tûnc ra virazîyayeni, tûnc ra viraşte bîyayeni. *Tr. Tunçluluk, tunçtan olmak*. Ez a kena tûncineya ci bipalikna.

tûnc *Md.* Bronz. Xiltê baqir û çînqo û qalay o. *Tr. Tunç*. Verî çîyê ma yo tûncin est bî.

tûney *Nm.* Tûjey, tûj/i bîyayeni, wesfê çîyandê werdî û şimîyê tûnan ci ser o bîyayeni. Tamê îsotan o ki fek û ziwanê kesî veşneno, a o bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Acı, acı olma, acılık, ağzı yakan biber türü bir tat olma*. Eger tûneyda ci ra nêbîyayê, mi do jî tayên biwerdayê.

tûniki *Nn.* Cayê kurdik û çaketî û pantolan û şelweran û zêdê nînan o ki; kes bolkî ci çoşmey di, bi şikildê tewrekên a virazeno û kes çîyanê xwu yê laziman dekeno de. *Kur. Bêrî. Tr. Cep*. Tûnika çaketdê ci, ze bî ze elbi. Kesî şayê dinyayên mal binimno.

tûnikpir/i *N.* Zengîn/i. Kes/çîyo ki; tûnika ci tim pir a, hergi wext tey pere vîneyêno. *Tr. Zengin, varlıklı*. Merdimêndo tûnikpir o. Cara bixwu veyşan maneno, ne jî meymananê xwu veyşan verdano.

tûnikpirey *Nm.* Zengîney. Tûnikpir/i bîyayeni, tûnika ci piri bîyayeni, wesfê tûnikpiran tey bîyayeni. *Tr. Varlıklılık, zenginlik, zengin olma, cebi dolu dolu olmak*. Kes do bi tûnikpireyda xwu ya nêfiro. Çunkî roji bena ki tûnikpireya kesî kesî rê naf nêkena. heme çî pere nîyo.

tûnikveng/i 1. *Zv. Eko. N.* Neçar/i, feqîr/i, bêpere/ê. Kes/çîyo ki; tûnikda ci di çîyên çinî yo, bêpere o. *Tr. Beş parasız, meteliksiz, yoksul, cebi boş olan*. To senîn, çî bi deyna da ê tûnikvengî ki? 2. *N.* Keso ki; tûnikda ci di çîyên çinî yo, tûnika ci veng a. *Tr. Cebi boş*. Lajkê tûnikvengî verdê, wa şiro.

tûnikvengey 1. *Zv. Nm.* Feqîrey, neçarey, bêpereyey, pereyê ci çinêbîyayeni. Tûnikveng/i bîyayeni, tûnika ci vengi bîyayeni. *Tr. Yoksulluk, fakirlik, parasızlık*. Tûnikvengeya ci ci rê çetin a, o yo pey qehrêno, derê ki boka şima dest bierzê bi ci. 2. *Nm.* Tûnika ci veng bîyayeni, tûnikda ci di çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Cebi boş olmak*. Tûnikvengeyda ci di, çîyên çinî yo. Çunkî ey bixwu winî waşt bî.

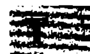
tûnin/i *N.* Tûjin/i, ze tûj/i, ze tûn/i, tûnane/ê, ze ki tûn/i bo. *Tr. Acı, acımsı, acı gibi, acımtırak*. Ellah zano tûnin bî. Eger tûnin nêbîyayê, ê kesanê xerîban do biwerdayê.

tûniney *Nm.* Tûjin/i bîyayeni, zêdê çîyandê tûjan bîyayeni, ze ki tûn/i bo, tûnaney, tey tamê tûniney bîyayeni. *Tr. Acılık, acımtırak olma*. Ellah zano tûnineyda ci ra bî, înan nêwerd.

tûnkerde/ê *N.* Tûjkerde/ê. Çîyê werdî yan jî şimitişî yo ki jewî yan jî tayêni kerdo tûn (tûj), tamê ci tûnin viraşto, tamê îsotandê veşnokan dekerdo de. *Tr. Acılaştırılan*. Kam do bişo nê werdê tûnkerdî bûro ki? Kaşka to goreyê ma hemini bikerdayê.

tûnkerdeni *f. M.* Tûnkerdiş. Tûj kerdeni, tamê îsotandê tûninan mîyan kerdeni û tamê ci fekî û ziwanî veşnok kerdeni. Şeklê tamdê tûnî ci mîyan kerdeni. *Tr. Acılaştırmak*. Kê na şamî kerda tûni?

tûp 1. *Nk. Nn.* Vaşê mîyandê awan ê ki rîçeyê ci aweri mîyan dê û zêdê topekên a kokên di bîyê jewîy. *Tr. Kökleri suda olan, top şeklinde kümeleşen top yığınları*. Merdimo ki la di şino, do destê xwu bierzo tûpî ki xwu bişo pa tepêşo. 2. *Nn.* Bendo ki bi rayan o virazêno ki ramêrîy ecele nêkerê, bi xazêndo şên a nêşirê ki bi rayan o qezay nêbê. *Tr. Yollara kaza olmasın diye kurulan setler, kasisler*. Tûpo winasîno bêbîçim binê kirêşanê rind û delalan dano erro.

tûpek 1. *Nn.* Tûpo werdî. Tûpê mîyandê aw o werdî yo. *Tr. Kökleri suda olan, su içindeki top şekilli küçük ot yığını*. Eger ki mi tûpekên jî bidîyayê, mi do dest bieştayê bi ci. Labelê a roji çi rojênda tengi bî! Roy mi ser o kerd bî teng. 2. Tûpo werdî, bendo werdî, bendê rayano werdî yo ki ramêran tenekên vindarneno û keno

hêdîkar. *Tr. Kasis, küçük kasis. Yollarda sürücülerin yavaş gitmeleri için konulmuş olan küçük engel/barikat.* Tûpekan ra nêbo, sûkan mîyan di ramêrîy do bol qezay bikerê, bol qeçîy do bierzîyê tekerandê kirêşan bin.

tûpekey 1. *Nk. Nm.* Tûpek/i bîyayeni, şeklê tûpekan giroteni, tûpan mîyan di tûpo werdî bîyayeni, gireyê kuhoyîyeya mîyandê awan bîyayeni. *Tr. Suda biten ot.* Tûpekeya ci mi rê şubhedari amê. Labelê fina jî ez şîya kewta mîyan. 2. *Nm.* Zêdê tûpekî ya bîyayeni, şikildê tûpekîya bîyayeni, bendêndo zêdê tûpekan an bîyayeni. *Tr. Top şekline benzemek, kasisleşmek.* Tûpekeya ci pîsi bî, weş nêvirazîyê bî.

tûpey 1. *Nk. Nm.* Tûp/i bîyayeni. Tûpê mîyandê awi bîyayeni, awi mîyan di bi şikildê gireyên a tûpên peyda bîyayeni, bi şikildê gireyêndê vaşî ya tûpîy peyda bîyayeni. *Tr. Suda düğümler şeklinde bitkilerin kümeler halinde toplanması, birikip yeşermesi.* Eger tûpeya înan ra nêbîyayê, mi nêşayê xwu sêlawî ra bireyno. 2. *Nm.* Tûp/i bîyayeni, virazîyayena tûpan, virazîyayena tûpekan, zêdê şikildê tûpî ya bîyayeni, topek bîyayeni. *Tr. Kasislilik, kasisleşme.* Ez tûpeyda ci ra nêtersaya, bêbîçimeyda ci ra tersaya.

tûr 1. *Teks. Nn.* Tewreyo werdîkek. *Tr. Kese.* Perekê xwu kerdî tûrdê xwu mîyan û kerdîy xwu pistin. 2. *Nn.* Çî mî, çî. Çîyo ki jû çîyan keno temam. Mesela teyrûtûr, tûr û qetûr ûzn. *Tr. Tamamlayıcı kelime, eşya, şey, öteberi, söylenen şeyle ilgili olan diğer benzer şeyler.* Tewr û tûrê xwu arêda û kewt ray. 3. *Nk. Nn.* Gilê rezan û mew û mewşêran o ki beno derg û ze ki tûrên bierzo. Gilê asmêr û mewşêr û rezano ki; do pa engûri tepêşîyo. *Tr. Bağ ağacı, asma, böğürtlen ağacı gibi ağaçların uzayıp giden dalları.* Kes do çeqdarîy bierzo tûrandê rezan bin ki, goşeyê bibibeşirîyê. 4. *Nn.* Geyrik. Şîyayîş amîyayîşo kilm o ki qandê ganselamety û kêfî erzêno. *Tr. Tur, küçük gezinti.*

tûran *Nn.* Kesê ki; verî, Asyada Naviki di coyayê û soydê Tirkan ra hesibîyayê. Kesê ki hemnijadê Tirkan qebûl bîyê. *Tr. Turan. Türk ırkından olan.* Nijadê ma Îran o (Ma Farsîy nîyê), ê Tirkan jî Tûran o.

tûre/ê 1. *Zoo. N.* Çeqel/i, wawîk/i. Heywanêndê mîyandê awan o. *Tr. Çakal.* Tûre do awî mîyan kewo û awî mizmihal kero. 2. *Zv. N.* Salme/ê, sotarî, eware/ê, tolaz/i, bêkar û bêgurwe/ê. O ki bêkar û bêgurwe geyreno. *Tr. Çakal, salma, avare, aylak, işsiz.* Ti yê çirê hinî ze tûre geyrenê? Tîyanan di çend merdimê zêdê to tûrey estê?

tûreng/i *Zoo. N.* Bur/i. Teyrênda seydî ya boçikderg a. *Tr. Sülün.* Tûrengê rexdê kodê înan bol ê.

tûreşki *Nk. Nm. Bw.* Tûdehli. Tûyê tûdirişki weş ê weş ê! Labelê ki tellîyê ci nêbîyayê, do deha weş bîyayê! To dî vanê: Gula bê tellî nêbena.

tûreşteni 1. *f. M.* Tûreştiş. Gil dayena rez û mewşêr û tûdirişkan û asmêran û çîyandê zêdê nînan. *Tr. Asma, bağ ağacı, böğürtlen gibi ağaçların dal vermesi.* Asmêri tûr eşto, boka şima bi cita zirar ci nêdê. 2. *f. M.* Tûreştiş. Geyrikêndo werdî eşteni, doş bîyayeni, werdî werdî geyrayeni. *Tr. Tur atmak, tur yapmak.* Ma yê kenê tûrên bierzê, şima roşê.

tûreyey *Zv. Nm.* Çeqeley, serserîyey, salmeyey, tolazey. *Tr. Çakallık, avarelik, salmalık, serserilik.* Tûreyey, ey rê nêbena. Çunkî pêranê ey şînasîyayeyê.

tût 1. *Nn.* Qeço werdî, lajeko werdîkek. *Tr. Erkek bebek, küçük erkek çocuk.* Tûtê ci hewna bol werdî yo, nêşena teslîmê jewî kero. 2. *Nn.* Nameyê pêser qulojîyayeni, tûtê serdê pê bîyayeni, pêser guvişîyayeni. *Tr. Büzüşme, katlanma, ayaklarını karnına çekme.* Ez winîyaya tûtê serdê pê bîyo, mi nêzana pîzeyê ci yo teweno.

tûtbîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo tût, xwu tût kerdo, yan tersan ra yan jî zûzikîyayeni ra xwu anto pêser û qulojîyayo pêser. *Tr. Büzüşen, büzülen. Korku veya soğuktan ötürü kendini top gibi toplayan, titremekte olan.* Eger to destê xwu nêeştayê ê kesdê tûtbîyayî dest, o do tersan ra birecifîyayê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê tûtên bîyo, Ellahî ci rê tûtên dayo, bîyo wahîrê tûtên. *Tr. Bir erkek bebek sahibi olan, kendisine bir erkek çocuk dünyaya gelen.* O merdimo ci rê tûtbîyaye, gerego ki şukrê xwu Ellahî rê bikero.

tûtbîyayeni 1. *f. M.* Tûtbîyayîş. Xwu tût kerdeni, xwu pêser anteni, saqanê xwu vera rîdê xwu anten û qulor bîyayeni, pêser guvişîyayeni, pêser qulojîyayeni. Tersan ra yan jî zûzikîyayeni ra xwu pêser qulojnayeni. *Tr. Büzülmek, katlanmak, iki kat/iki büklüm olmak, korku veya soğuk titremesinden dolayı kendini yuvarlak yapmak, yuvarlatmak.* Serd bî, çîyên ser o çinêbî, xwu a qunci di tût kerd bî. Ez şîya, mi werxanên eşt ser. 2. *f. M.* Tûtbîyayîş. Bîyayena tûtî, dinya amîyayena tûtî, zayena tûtî. *Tr. Erkek bir bebeğin dünyaya gelmesi.* Înan şeş lajanan tepîya xwu rê pitên pawitê, Ellahî fina ci rê tûtên da.

tûtek *Nn.* Tûto werdî, qeço werdî, qeçeko werdî. Qeçeko ki Ellahî hewna newe dayo. *Tr. Küçük*

erkek bebek. Heta nika qeçekêndê ci çinêbî. Ellahî ci rê tûtekên dayo. O yo bol kêf keno.

tûtekey *Nm.* Tûtekîni, tûtekîney. Qeço werdî bîyayeni, qeçeko werdî yan jî newzad bîyayeni. Tûtik bîyayeni, wesfê tûtekan ci ser o bîyayeni. Wextê tûtekan, wextê qeçekandê werdîyandê newan bîyayeni. *Tr. Küçük erkek çocuk olma, erkek bebek dönemi olma.* O, tûtekeyda xwu di jî wina mizir bî.

tûtey *Nm.* Tûtîni, tûtîney, tût bîyayeni, wesfê tûtan ci ser o bîyayeni, qeçeko werdî bîyayeni, qeço werdî bîyayeni, qeçekan mîyan di lajeko newzad bîyayeni. *Tr. Erkek bebek olma, erkek bebek dönemi.* Mi tûteya ci nêdî, kotî ti resayê ser?

tûtik/i *Ed. N.* Çî/çinayo ki; zêdê tûtikên a teng û bêbîçim o. *Tr. Düdük gibi dar olan giysi vb hoş olmayan şeyleri ifade eder.* Xeyr o, to o çina yo ze tûtik dayo xwu ra?

tûtik *An. Nn.* Çog, saqe. Serê cadê lingerda kesî yo ki ortê linger di abêno û gêrêno; labelê sirf serê ci nîyo, qapaxê ci, cayo ki kes bi hurdina destan an keno xwu lepan mîyan, ûja yo. *Tr. Diz.* Sîya ci gunê tûtikdê mi ro.

tûtikan ser *Nn.* Tûtikan ser o, tûtikan serî, çogan ser, saqan ser, zanîyan ser. *Tr. Diz üstü, diz üstü oturmak, diz üstü iş ve görev görmek.* Mêrdek tûtikan ser o roniştê, kesî ci rê cayên îkram nêkerdê ki rehat roşo.

tûtikanserobîyaye/ê *N.* Zanîyanser o bîyaye/ê, saqanser o bîyaye/ê, çoganser o bîyaye/ê, tûtikanser o vinderde/ê, tûtikanser o ronişte/ê. *Tr. Diz üstü olan, diz üstü oturan.* Şima nêşa, ca bido ê meymandê tûtikanser o bîyayî? Qey bol zor bî?

tûtikanserobîyayeni *f. M.* Tûtikan ser o bîyayîş. Zanîyan ser o bîyayeni, saqan ser o bîyayeni, çogan ser o bîyayeni, tûtikan ser o vinder bîyayeni, tuîtikan ser o vinderdeni, tûtikan ser o ronişteni, tûtikan ser o ronişte/ê bîyayeni. Saqan ser o ronişte yan jî vinderde bîyayeni. *Tr. Diz üstü olmak, diz üstü bir durumda olmak.* Ca çinêbî, ma pêro jî tûtikan ser o bîyê.

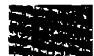
tûtikanseromende/ê *N.* Zanîyanser o mende/ê, çoganser o mende/ê, saqanser o mende/ê. Kes/çîyo ki; cadayîş di, ci rê ca nêmendo û tûtikan ser o mendo, nêşayo xwu rê ca bivîno. *Tr. Diz üstünde kalan, kendisine oturacak yer bulamayan.* Ma kes, kesdê tûtikan ser o mendî rê, kêdê xwu di ca nêdano?

tûtikanseromendeni *f. M.* Tûtikan ser o mendiş. Zanîyan ser o mendeni, saqan ser o mendeni, çogan ser o mendeni. Karûgurwedê cadayîşên di, kesên yan jî çîyên rê, qandê ronîştişî û cadayîşî, ci rê ca nêmendeni, ci rê hendê serdê saqan ca bîyayeni. *Tr. Diz üstü kalmak, diz üstünde oturacak kadar kendisine ancak yer kalmış olmak.* Kesî rê ca nêmend bî, o jî saqan ser o mend bî. Ez se kera, şima se kerê!

tûtikanseroronişte/ê *N. Bw.* Tûtikanser o bîyaye/ê. Şorî ê merdimdê tûtikanser o roniştî bigî û bîya, wa tîya di kursî ser o ronişo.

tûtikanserra *H.* Zanan ser ra, saqan ser ra, çogan ser ra. Karûgurweyên di, muameleyê serdê tûtikan bîyayeni. *Tr. Diz üstünden olma, diz üstü olarak iş veya işlem görme.* Mi nêşa werzo, ez mecbûr menda, mi jî tûtikan ser ra da bi ci. Ey jî no halê mi fehm nêkerd û arey kerdi. A halê ma no yo. Kam bo, o do nê karî tûtikan ser ra bikero.

tûtiki 1. *Mûs. Nm.* Babetên lûlîyênda werdî ya ki bolkî yan bi qamîşî ya yan jî bi naylonandê sertan a virazêna. *Tr. Fülüt.* Mi bi a tûtik a dêrên cendi, ay jî va. 2. *Mûs. Nm.* Çî/haletîya fekdê şuwanan û hekaman a ki şuwaney û hekemîy pa fitiki cenenê. *Tr. Düdük.* Hekemî tûtiki dê piro, linggogêran nêaşnawiti. 3. *An. Nm.* Pizrikeka ki seredê ziwandê kesî di vijêna. Tûtiki, ziwan helikîyayîş nîyo, xwuserî û finêra vijêna, ganê kesî; pa bol teweno. *Tr. Dilde, dil ucunda çıkan yara şeklindeki çıkıntı.* Vanê ki, wexto ki ziwandê kesên di tûtiki vijêna, o merdim vano: Ziwanê mi tûtiki veta. Goşdar jî vano: Jûna vejo. Wahîrê tûtiki fina vano, ziwanê mi tûtiki veta. Goşdar fina didîy vano. Wa jûna vejo. Wahîrê tûtiki hîrêy vano, ziwanê mi tûtiki veta. Goşdar noqra finda hîrê di noqra vano: Boka a ki veta, a jî pa şiro. Vanê na jî bena duayên. û esas tûtiki jî bol nêramena, bolkî rojên di bena vinî. 4. *Nm.* Qewetê sebrî, qewetê hewîni, qewetê xwuver dayeni, dayaxi. *Tr. Tahammül gücü, sabır gücü, metanet, dayanıklılık, dayanma gücü.* Tûtika mêrdekî tengi bî, rew qehrîya. Cora kerd vinî. Eger wahîrê tûtikda hera bîyayê, ey do qezenc kerdayê.

tûtikî *Çn.* Tûtikkî. Şeklê tûtikan ser bîyayeni, bi şikildê saqan ser bîyayeni, zêdê çogan ser bîyayeni. *Tr. Diz üstü oturur gibi.* Eger şima tûtikî ronişê, hemini rê ca do abîyo.

tûtikîy *An. Nb.* Jewkê ci tûtik. Saqey, zanîy, çogîy. *Tr. Diz(ler.)* Tûtikê ci, ci ra kewtîy ki ser o roşo.

tûtikîyaye/ê *N.* Tûtikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; eger ki tersan ra, eger ki serdan ra, eger ki zûzikîyayîş ra, eger ki pîzedejey ra xwu qulojnayo

pêser, tûtikê serdê pê kerdo. *Tr. İki büklüm olan, iki kat olan.* Bê to kamo tûtikîyaye şeno wina rengîy bikero?

tûtikîyayeni *f. M.* Tûtikîyayîş. Xwu pêser anteni, xwu pêser qulojnayeni, xwu tût kerdeni, xwu tûtê pêserî kerdeni, saqanê xwu vera sînedê xwu berdeni. *Tr. Kendisini üşüyormuş gibi veya karnı ağrıyormuş gibi iki büklüm yapmak, dizlerini karnına doğru çekmek.* Kes serdan ra jî tersan ra jî tûtikêno pêser.

tûtikîyey *Çm.* Tûtikkîyey. Tûtikî bîyayeni, tûtikan ser o bîyayeni, saqan ser o bîyayeni, çogan ser o bîyayeni, bi şikildê tûtikan a saqan ser o ronîştene a. *Tr. Diz üstü oturur gibi olmak.* Esas tûtikîyey di jî mi rê ca nêmendê. Ma bîlaheq û bîlasebeb şêlig kerd kêfsad.

tûtiknaye/ê *N.* Tûtkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni tersan ra, serdan ra, zûzikîyayîş yan jî pîzedejey ra tûtê serdê pê kerdo, tûtiknayo. *Tr. İki büklüm/kat hale getirilen, büzüştürülen.* Merdimo tûtiknaye, do senîn ma rê xîzmet bikero.

tûtiknayeni *f. M.* Tûtiknayîş. Tût kerdeni, xwu tût kerdeni, xwu pêser anteni, ronîştiş di saqanê xwu vera virarda xwu anteni. *Tr. Kendisini karnı ağrıyormuş gibi veya üşüyormuş gibi iki büklüm yapmak.* Bol tersa bî, xwu tûtikna bî pêser, recifîya bî pêser.

tûtî *Zoo. Nn. Bw.* Tîtî 1. û 2. Tûtî do ci vero anîşo ki; bişo tepêşo.

tûtîya 1. *N.* Tûtîye, terwende. Çî/keso ki; bol kemî vineyêno, çîyo biqîmet. *Tr. Nadide, nadir görülen.* No çîyê to tûtîya yo, mi cara nêdîyo. 2. *Eko. N.* Xela, nanweşey, çinêbîyayeni. *Tr. Kıtlık, gala, yokluk.* Ellah, boka tûtîyay kesî nêmojno.

tûtîyane 1. *Nn.* Terwendane. Zêdê terwendan a, bi kes û çîyandê terwendan mendeni. *Tr. Nadidece, nadirce, nadirane, ender rastlananlar gibi.* Mi rê ki çîyêndo tûtîyane bî. Mi verê coy ne şinawit bî, ne jî dî bî. 2. *Nn.* Xelayane, nanweşane, çinêbîyane. Zêdê çîyandê xelayan bîyayeni, bi nanweşaney mendeni. *Tr. Gala gibi, kıtlıktan çıkmış gibi.* Ti yê çirê winî tûtîyane nînan kenê ki? 3. *Nn.* Zêdê teyrandê tûtîyan bîyayeni, wesfê teyrandê asanokan tey bîyayeni. Teqlîtkar bîyayeni. *Tr. Tuti kuşu gibi, taklitçiler gibi.* Ti yê çirê winî tûtîyane asanê mi kenê ki? Qey o yo bol weşdê to şino?

tûtîya teraqê *Zoo. Nm.* Tûtîya weşxeberi. Babetên teyrên a ki bi kesî asangereyda xwu ya kesan ana temaşe, kesî kêfşad kena. *Tr. Muhabbet kuşu.* Ti zena ze tûtîya teraqê! Xeyr o, ti ya dinya alemî ana temaşe?

tûtîyey *Zoo. Nm. Bw.* Tîtîyey 1 û 2. Boka şima yê jî zêdê înan tîtîyey nêkenê?

tûtkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî tûtê pêserî kerdo yan jî bîyo sebebê pêser qulojîyayenda ci. *Tr. Büzülen, iki büklüm edilen.* Şima do, o lajeko tûtkerde bidîyayê ki, wexta şima bivatayê.

tûtkerdeni *f. M.* Tûtkerdiş. Tûtiknayeni, pêser qulojîyayeni, ze ki sancî dekewto pîze, winî çewt mendeni. *Tr. İki büklüm olmak, kendisini iki büklüm yapmak, karnına sancı girmiş gibi eğilmek.* Pîze tewayê, xwu tût kerd bî, mi berd nêweşxane. Ti nêvanê ki bîyo tetirxanî.

tûtû *Zoo. Nn. Bw.* Tîtî. Tûtû do, asanê ey bikero, o do eynî xînt bo.

tûwa keçeleki *Nk. Nm.* Tûwa nêbîyayê, tûwa ki hewna wextê ci yê bîyayeni nêameyo, tûwa xami. *Tr. Ham dut, olgunlaşmamış dut, olgunlaşma dönemine henüz girmemiş olan dut.* Tûwa keçeleki tûwêri ra kewna.

tûwêri *Nk. Nm.* Dara tûwan, dara tûyan. Dara ki pa tûy benê. *Tr. Dut ağacı, dut veren ağaç.* Tûwêra ma, weş tûy dana.

tûy *Nk. Nb.* Bolekê meywerda "tû" *Tr. Dutlar.* Tûyên ra çîyên nêvijêno. Cora Dimilî di vanê tûy.

tûyê wişkîy *Nb.* Tûyê wişkkerdey. Tûyê ki qandê zimistanî kerdê wişkîy. *Tr. Kurutulmuş dut, dut kurusu.* Bi tûyandê wişkan an tayên merdimîy haktû virazenê. Mi jî haktû werdo.

tûziki *Nk. Nm.* Bendikawerî, vizdewre, vezirge. Vaşêndê werdî yo ki awîyan mîyan di beno, cadê awan di beno. Tûziki, tûnin a, pa tûney esta. *Tr. Dereotu, kazayağı.* Latînî di jî babetên *"roko"* yo. Kormît, axbandir, kengerîy, beniki, tûziki, gulaniki û awa şamikan û bi pîyazo wişk a werden di lezzetên esto.[1]

tv. *Frz. Sin. Nn.* Kilmkerdeyê televîzyonî. *Tr. Tv.* Ma do nara tepîya, şanşane bişê tv. temaşe kerê.

---

1 Meraş di çoşmeyê Nûrhakî di *Tr. İspatan otu.*

U

U: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û pancî ya. Na herfi, xwuserî ya, bestoka ê herfandê bînan nîya. Cora hem herfên a, hem jî heceyên a. Herfênda vengîn û kilm û teng û qulor a. Vijîyayena ci winasîn a: Çenge do abîyo, lewîy do zêdê lûlîyerda şuwanî teng û qulorîy bê. Cêr ra nê, mîyandê fekî ra vengên do vera vernî (vera teber) kut bo. Eger cêr ra kut bo, do "u" nê, "hû" bivijîyo. Yabelê no veng hem teng o, hem jî kilm o. Eger bi şaşîn a vengêndo derg bivijîyo, noqra do "û" bo.

ucik/i *Zoo. N.* Çêlekê mangan o werdîkek, leyrê mangan o newe. *Tr. İneklerin henüz yeni doğmuş olan yavrusu.* Mangeri pillarê xwu yê ucikî, bi lêsten a besterdê.

udik/i *Zoo. N.* Leyrê devan. *Tr. Deve yavrusu, yavru deve.* Deveri bi lawnayenda udikdê xwu ya pîya lêstê û vilênayê jî.

udikey *Zoo. Nm.* Udik/i bîyayeni, leyrê devan bîyayeni. *Tr. Deve yavrusu.* Udikey, bizêkey, vergey, leyrey, kidikey ûzn. xeylê çîy estê.

ujdîya *Zoo. Nn. Bw.* Wijdîya. Boka ujdîya ci perro.

umilvaş *Nk. Nn.* Vaşêndê dirbetan o ki wexto ki nanê dirbeteri ser, dirbetan keno ber. *Tr. İltihaplı, açılmamış irinli çıbanlara sararak yarayı açmayı sağlayan bir ot.* Umilvaşî dirbeteri serni ki weş kero.

umre *Teo. Er. Nn.* Bê wextdê Hecî, cayanê Hecî geyrayeni. *Tr. Umre.* Umre, goreyê Îmamê Henefî ferz nîyo, sunnet o. Labelê goreyê Îmamê Şafiî ferz o.

umûmî *Er. Nn.* Hemeyî, pêroyî. Bi bolin a, bi xeylên merdimî ya, bi jewî ya nê, bi merdimandê bellîyan a nê, kam ki qayîl bo bi înan a. *Tr. Genel, umumi.* Cayo umûmî, kunifa umûmî, xîzmeto umûmî ûzn. hewna bol çî û cayo umûmî esto.

umvar/i *N.* Anver/i, hember/i, unvar/i, hemsal/i, hemver/i, hemgûn/i, jewserey. Gûndê pêra bîyayeni, serandê pêdi bîyayeni. *Tr. Yaşıt, akran, çağdaş.* Nê lajekê ma û keynekerda şima ya, umvarê pê yê.

umvarey *Nm.* Hemsaley, hemberey, unvarey, hemserrey, anverey, hemverey, gûndê pêra bîyayeni, serrandê pêdi bîyayeni. *Tr. Akranlılık, yaşıtlılık, çağdaşlık.* Umvareya ma di jî keramatên çinî ya, zêdê ma.

uncil/i *N.* Încîlî, bêron/i, tede ron çinêbîyayeni. *Tr. Yağsız, sade, yavan.* Tirşê ci uncil bî. Ma fina jî werd. Ma va, wa xwu di nêşikîyo.

ungûrmarreki *Nk. Nm. Bw.* Engûra marran. Eger ungûrmarreki biwerîyayê, erdan mîyan di bol a.

ungûrmarri *Nk. Nm. Bw.* Engûra marran. Ungûrmarri nêwerêna. Çunkî ungûrênda zûrayî ya.

Uniz *Er. Nn.* Namyêndo lajekan o ki Yûnusî ra xeripîyayo. *Tr. Yunus diye bilinen erkek adı.* Eger Uniz jî bêro, ez jî yena.

uribîye *Er. Md. Nn.* Çarîg. Çehar ra jewênê zînetî yo, altûno çarîg. *Tr. Reşat altınının dörtte biri.*[1]

urteni *Tib.f.M.* Urtiş. Urti urti. Kixîyêndo bivengo pîs veteni. *Tr. Sert bir öksürük sesi çıkarmak.* Urtena ci bî, kixayê û doktor jî nêşîyê.

uskura *Nm.* Tasa mangan. Tasa şitî ya tewra girdi. *Tr. İnek sağmaya yarayan en büyük tas.* Hemberîyana ma ya, ma rê, bi uskura ya şit ana.

uskûf *Nn.* Haceto ki bi birxûyên a, fitîla fanosan keno vera cor û vera cêr. *Tr. Fanusun fitil ayar mandalı.* Eger uskûfê panosi bixeripîyo, ma deha nêşenê fitîlera ci werzanê û ronê. Şûşa debêna uskûfi mîyan, bindê uskûfi di depoyê qazaxî esto.

ustirî *Zoo. Nn.* Qoç. Çîyêndo zêdê darekên a yo ki; bi seredê qismên heywanan a yeno. *Tr. Boynuz.* Gerger di, jû cayan di qoçî rê vanê ustirî. Adinî di heqê bizerda bêustirî, do bizerda ustirîyîni ra bigêrîyo.

ustirîney 1. *Zoo. Nm.* Qoçiney. Ustirîyîn/i bîyayeni, qoçin/i bîyayeni, pa qoçîy bîyayeni, wahîrê/as qoçan bîyayeni. *Tr. Boynuzluluk, boynuzlu olmak.* Ustirîyîneya ci wa hetêna bo, ma yê vanê beno ki goştê ci qert bo. 2. *Zv. Nm.* Qoçiney, zordarey, zorbayey, zorba/ê bîyayeni. Wahîrê/a qewet û qudret û şayeni bîyayeni, destbera ci boli bîyayeni, hukimres bîyayeni, hukmê ci, bi bol çîyana resayeni. *Tr. Boynuzluluk, güçlü ve kudretli olmak, zorluluk.* Ustirîyîneya ci, nêşa qe rêxên jî vila kero.

ustirîyîn/i 1. *Zoo. N.* Qoçin/i. Çî/heywano ki; qoçê ci estê, wahîrê qoçan o. *Tr. Boynuzlu.* Heywano ustirîyîn, do heywandê kolî ro do. 2. *Zv. N.* Qoçin/i, zordar/i, zorba, zorbe/ê. Kes/ çîyo ki; ustirîyê ci estê, wahîrê qewet û qudretî yo, şeno jû çîyandê mihîmman ser ra bêro. *Tr. Güçlü, zorba, zorlu.* Merdimêndo ustirîyîn o, ma pey nêşenê.

ustûney *Nm. Bw. Nm.* Estûney. Ustûneyda ci guman çinêbî. Çunkî bê ey kesnakîyêndo estûn çinêbî. O tenya bî.

ustûni *Mîm.* Mm. Estûni, kerani, disîri, cisîri, tîri. Dara viraştê ya mezbût a ki maxîy pêro ser o yê. Ustûni, girda kutan a û tîk roneyêna û maxîy neyênê ser. *Tr. Sütun.* Ustûni vero bî, to do bigirotayê û biameyê.

ustûr/i *N. Bw.* Estûr/i. Ustûr bî. Labelê bi ci ya baş bîyê.

ustûrane *Nn. Bw.* Estûrane. Fêlêndê ci yo ustûrane mi nêdî, eger şima dîyo vajê.

ustûraney *Nm. Bw.* Estûraney. Kaşka ustûraneya xwu finên veradayê.

ustûrey *Nm. Bw.* Estûrey. Ustûreyda înan di jî zêdê ê bînan keramatên çinêbî.

usûl *Er. Nn.* Qayde, ray, ray şîyayeni, meş şekil û bîçim. şekil û bîçimo ki karûgurweyên di, goreyê şikêndo umûmî ya roneyayo, virazîyayo, qebûl bîyo. *Tr. Kaide, kural, ilke, prensip, tertip, düzen, tarz, üslup, usul, sistem.* Usûlê ci, do zêdê verênan nêbo.

usûlrateber/i *Nn.* Bêusûl/i, bêqayde/ê. Çî/keso ki; usûlî mîyan di nîyo teberdê ci do, qaydeyêndê ci çinî yo, zanayîşî mîyan di nîyo teberayo. *Tr. Kuralsız, kural dışı.* Karê ey usûlî ra teber o, o yo xwu rê xwuserî keno; bi ma ya nêmişewirîyayo.

usûlrateberey *Nm.* Bêusûley, bêqaydeyey, qaydî ra teber bîyayeni, zêdê çîyandê bînan nêbîyayeni, bêdûzaney, tey dûzanên nêbîyayeni, ê şarî ra teber bîyayeni. *Tr. Kuralsızlık, kural dışılık, alışılmışın haricinde olma.* Ti yê vanê beno ki nika tenya usûl ra teber o? Ê ey tim jî usûl ra teber o.

utîya *Nn.* Wetîya, witîya, tîya. *Tr. Bura, burası.* Utîya ra hettanî aja, ma do bigîrê.

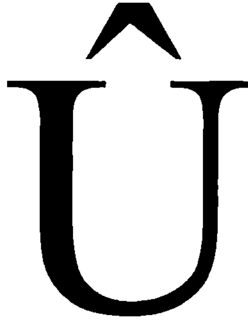
uxrewî *Er. Nn.* Heqdê axîreti di, axîreti ser o, adinî ser o, heqdê adinî di. *Tr. Uhrewi, ahiretle ilgili, ahiret hakkında.* Çîyênde ci yo uxrewî çinî yo ki ez heqdê axîreti di ci ra persîy bipersa.

uy *G.* Wexto ki; kes xwu şaş keno, qandê şaşîni vano. *Tr. Oy, yanlış yapıldığında, yanılgıyı, şaşkınlığı ifade etmek için kullanılan bir seslenme sözü.* Uy bibexişni. Mi ti nêdîya.

uzr *Er. Nn.* Udr. Eger, kemaney, kemîyey, tey eger bîyayeni. *Tr. Özür, kusur, eksiklik, defo.* Vanê uzrê keynekeri verîndera yo est bîyo. Labelê înan ma ra nimito.

---

1 Reşat, namedê Sûltan Reşatî ya virazîyayo û nika çinî yo, bêresmo û uribîyeyên, jû finan gramên, finan jî gramên û des santîmî yeno. Verî wexto ki ma şîyê sunnetên, ma uribîyeyên kerdê bi qeçekan a.

Û: Na herfi, alfabeya Dimilî di, herfa vîst û şeşî ya. Na herfi, herfênda vengîn a, xwuserî ya, bestoka ê bînan nîya. Cora hem herfên a, hem heceyên a, hem jî vajekên a. Na herfi, vengîn û teng û derg û qulor a. Vijîyayîşê ci winasîn o: Çenge do abîyo, lewîy do ze lûlîya şuwanî qulorekîy bê. Cêr ra nê, fekî mîyan ra vengêndo vera teber kut bo. Yabelê do teng û derg bo. Çunkî derg û teng nêbo, do "u" bivijîyo. "U" goreyê "û" hem deha teng a, hem jî deha derg a.

û 1. *Nm.* Herfa Dimilî ya vîst û hewtî. *Tr. Kürt Alfabesi'nin 27. harfi.* Ez û ti, ma do înan û nînan bigîrê. 2. *Gr.* Ew. Vajekên a ki çîyanê zêdê pêyan bi pê ya besten a. *Tr. Ve, ile. İlişkili şeylerin ilişkilerini anlatan bir bağlaç.* Ez û ti û ay û ê û nê ma pêro jî rojhelat ra yê, welatê ma jew o.

ûca *Ç. Nn.* Aja, ûja. Na kelîma, "oca"y ra yena. Wexto ki cayêndê dûrî bi îşaret a mojnenê vanê ûca. *Tr. Ora, orası.* Ûca di merdimêndo kemîaqil est bî. Mi xwu ci destî ra, rew nêşa bireyno.

ûçê *Nm.* Wakê, wayê, waya girdi. Na vajeki, "xwuçê" ra yena. *Tr. Abla.* Apanê mi marda mi rê vatê ûçê, ez jî înan ra mûsaya; ez jî zêdê înan vana ûçê. Mi xusletê xwu nêşa biterikno.

ûçêyey *Nm.* Ûçêyîni, ûçîney, ûçîni, ûçê bîyayeni, wesfê ûçêyan ci ser o bîyayeni. Waya girdi bîyayeni. *Tr. Ablalık, abla olmak.* To ci rê ûçêyey nêkerdi ki ci ra birarîni pawenê!

ûdi *Nn.* Bêzerrî, zorakî, caelmatî, bêwext tepêşîyayeni. Tey zerrî çinêbîyayeni, tey waşteni çinêbîyayeni. *Tr. Zoraki, istenmeden, gönülsüz olarak, bilmecburiye.* Mi filan karûgurweyê înan, ûd di kerd.

ûdigêrîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; ûdi gêrîyayo, caelmat mendo û karûgurweyên kerdo, bi zor a kerdo, mecbûr mendo û kerdo, xafildera kerdo, kerdişî rê mecbûr mendo, nêşayo ki nêkero, bêzerrî kerdo. *Tr. Zoraki veya isteksiz yapan, gayr-i ihtiyari yapan.* Merdimo ûdigêrîyaye, mecbûr maneno keno, o jî rind nîyo.

ûdigêrîyayeni *f. M.* Ûdigêrîyayîş. Xafildera tepêşîyayeni, mecbûrê kerdişî bîyayeni, caelmat mendeni, bêzerrî kerdeni, bêwext tepêşîyayeni. *Tr. Yapmak mecburiyetinde kalmak, gayr-i ihtiyari yapmak, zoraki kalmak suretiyle ifa etmek, uygunsuz yakalanmak, namüsait bir yer ve zeminde yakalanmak.* Ma şîyê veyve, aşiqîy amey vera mi. Mi di pereyê werdî çinêbî, ez ûdi gêrîyaya, mi pancasên dê ci.

ûdigirote/ê *N.* Caelmatgirote/ê, caelmatgêrîyaye/ê, bêzerrîgirote/ê, bêzerrîgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bêzerrî giroto, caelmat giroto, nêwaşto û giroto. *Tr. Gönülsüz alınan, gayr-i ihtiyari alınan.* Heme çîyê ûdigirotî jî sereyê însanan tewnayo.

ûdigiroteni *f. M.* Ûdigirotiş. Caelmat giroteni, bêzerrî giroteni, girotişî rê mecbûr mendeni. Kerdişdê karûgurweyên rê bi nêwaştiş a bo jî tede bîyayeni. *Tr. Gayr-i ihtiyari almak, isteksiz de olsa almak zorunda kalmak, gönülsüz almak.* Belê. Ey girot. Labelê senîn girot? Ûdi girot.

ûf *H. Bw.* Of. Ûfi ûfa ci bî, qey betilîyê bî.

ûfey *Nm. Bw.* Ofey. Ûfeya ci, ci ra nêasayê.

ûfi *Nm.* Vengêndê lebayenî yo ki wextê eciz bîyayenî di vajêno. Ûf! Hele ata şo lê.

ûfiney *Nm. Bw.* Ofey. Eger ez biwinîyayê ûfineyda ci ra, gereg ki heme qaîdey û usûlê xwu terk kerdayê.

ûfini *Nm. Bw.* Ofey. Willi ez ûfinda ci ra nêwinîyaya. Wa sifte hesab bikerdayê.

ûfkerde/ê *Nn. Bw.* Ofkerde/ê. Merdimo ûfkerde, sereyê kesî tewneno.

ûfkerdeni *f. M.* Ûfkerdiş. *Bw.* Of kerdeni. Ûf kerdena ci nêbo, esas rind a.

ûfûfik *Nk. Nn. Bw.* Ofofik. Ûfûfikî mîyan ra şorî û qe ûfûfik jî to dest û lingan ra nêşiro. Ma no qe mimkun o?

ûja *Ç.* Aja, ûca, oca. Qandê nîşan kerdena dûrî vanê ûja. *Tr. Ora, orası.* Ez a nika ûja ra yena.

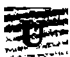
ûjanan *Nb.* Ajanan, ê cay. Cayê ki vatoko ci ra qal keno. *Tr. Oralar, o yerler.*

ûjdîya *Zoo. Nn. Bw.* Wijdîya. Qeçekînda ma di, bol ûjdîyay ra behs kerdê.

ûlema *Er. Nn.* Alîmîy, zanayeyê dînî, zanayey. Jû çîyan ser o ûlemayê muslumanan îttîfaq nêkerdo, îxtîlaf kerdo.

ûmiş 1. *T. Nn.* Robere, ro pê, vera pê. Çî/keso ki; robere yo, ro pê yeno. *Tr. Uyum, tenasüp, denklik.*[1] 2. *Nn.* Robere, ro pê, werey, wereyîk. *Tr. Uyuşma, anlaşma, barış.* Ma do şima jî ûmişê pê kerê.

ûmişbîyaye/ê 1. *N.* Robereamîyaye/ê, roberearde/ê, ropêamîyaye/ê, ropêarde/ê. *Tr. Yakışan, uyumlu, denkleşen, tenasüplü.* Mi rê ki o çîyo ûmişbîyaye û ûmişnêbîyaye, do heta tey karkerdişî ya jew nêbo.

ûmiş bîyayeni 1. *f. M.* Ûmişbîyayîş. Robere ardeni, robere kerdeni, robere bîyayeni, ropê ardeni, ropê bîyayeni. *Tr. Uymak, denk gelmek, yakışmak, denkleşmek.* Kes do tenekên jî ûmişê pê bo. Ma cara çîyên bi zor a bîyo ki? 2. *f. M.* Ûmişbîyayîş. Robere amîyayeni, ropêamîyayeni, opêamîyayeni, werey amîyayeni. *Tr. Uyuşmak, anlaşmak, barışmak.* Ma ûmişê pê bîyê, ma deha dişmeney nêkudênenê.

ûmişkerde/ê 1. *N.* Roberekerde/ê, ropêarde/ê, roberearde/ê, opêarde/ê, vera pê arde/ê. *Tr. Yakıştırılan, uydurulan, denkleştirilen.* O derzo ûmişkerde, do to rê xeylên kabokîy bido ardeni. 2. *N.* Wereyarde/ê, mabeyndîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni bi kesên yan jî çîyên a ardo werey, mabeynê ci dîyo. *Tr. Barıştırılan, uzlaştırılan.* To kamcîn merdimo ûmişkerde tîya di dîyo ki?

ûmiş kerdeni 1. *f. M.* Ûmişkerdiş. Robere kerdeni, ropê ardeni, vera pê ardeni. *Tr. Uydurmak, yakıştırmak, denkleştirmek.* A ya xwu weş ûmiş kena. Hergi merdimi xwu nêşena ûmiş kero. 2. *f. M.* Ûmişkerdiş. Wereykar kerdeni, pêdi werey ardeni, mabeynê ci dîyayeni. *Tr. Uzlaştırmak, barıştırmak.* Tenekên çetin bî. Labelê ma ûmişê pê kerdîy.

ûmişkerdey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; kesên yan jî tayêni ûmişê pê kerdê, ropê ardê, pêdi kerdê raştîy û vera pê ardê. *Tr. Yakıştırılanlar, denkleştirilenler.* Zama û veyva ûmişkerdê, do înşaallah pêdi wereykarîy bê. 2. *Nb.* Robereardey, ropêardey. Çîy/kesê ki; kesên yan jî tayêni ardê werey, mabeynê ci dîyo, ûmişê pê kerdê. *Tr. Barıştırılanlar, uzlaştırılanlar.* Ê çîyê ûmişbîyayey, do deha pêra nêcibê.

ûmişnêbîyaye/ê 1. *N.* Roberenêbîyaye/ê, ropênêamîyaye/ê, vera pê nêamîyaye/ê. *Tr. Uyumsuz, yakışmayan, denk olmayan, denkleşmeyen.* O çîyo ûmişnêbîyaye, do hewna bol serê ma do bitewno. 2. Wereynêamîyaye/ê, mabeynnêvîneyaye/ê. *N.* Kes/çîyo ki; bi kesên a yan jî bi tayên a ûmiş nêbîyo, werey nêameyo, mabeynê ci nêvîneyayo. *Tr. Barışmamış olan, uzlaştırılmayan.* Ti do merdimê ûmişnêbîyayî, senîn û bi kamcîn aqilî ya berê ê kesandê haran heti?

ûmiş nêbîyayeni 1. *f. M.* Ûmişnêbîyayîş. Robere nêbîyayeni, ropê nêamîyayeni. *Tr. Uymamak, denkleşmemek, yakışmamak.* Eger ûmişê pê nêbîyayê, hendayên serrîy jî balişna di kalûpîrîy nêbîyê. 2. *f. M.* Ûmiş nêbîyayîş. Ropê nêamîyayeni, werey nêamîyayeni, pêdi werey nêamîyayeni, wereykar nêamîyayeni. *Tr. Barışmamak, uyuşmamak, uzlaşmış olmamak.* Soyîn jî ma ûmişê pê nêbîy.

---

1 Bi mi ki na vajeki do Tirkî bo. Çunkî "ûmiş bîyayeni, ûmiş kerdeni", asil "*uymuş* bîyayeni" û "*uymuş* kerdeni" ra yenê. Dimilî di "-y"yê ci kewto, bîya "ûmiş" Ez ûmişê to nêbena. (*Ben sana uymuyorum, sana yakışmıyorum.*) Mi ûmişê ci kerd. (*Ben uyum sağlattım, yakıştırdım.*) ûzn.

ûn *Nn.* Bêomideya ki tey tayên bol ters esto. Bêomideya ki; kes bi ci ya tayên bol kewno xewfî mîyan. *Tr. Yeis. Korkuyla karışık ümitsizlik.* Ûn kewto mi zerre. Ez a vana yan ez qezenc nêkera, wexta do se bo?

ûncî *Nn. Bw.* Ancîya. Ûncî ti ya sera şina? Ma ti nêzana kêdê xwu di vinderê?

ûncîna *Nn. Bw.* Ancîya. Ey la ûncîna mi kotî ra kena!

ûncîya *Nn. Bw.* Ancîya. Ûncîya zimistan ame ma kewtî serdîstan.

ûnîversîte *Frz. Ban. Nm.* Wendegeyê zanîşandê raveyan a ki ûja di çîyê, îlmê giranîy deyênê. Bi no babet a kesî bi nê zanîşan û bandereyan a kenê wahîrê karûbaran, karûgurweyan, meslegan. Ûnîversîtey, xeylên fakûltey û enstîtuy û mektebandê raveyanan peyda benê. *Tr. Üniversite.* Ez Ûnîversîtada Marmaray ra, Geçada Mamosteyînda Dûriki ra, 1992 di bîya mezûn.

ûskut/i 1. *N.* Neçar/i, mihtac/i. O/çîyo ki bol feqîrey do, pêrîşan. *Tr. Sefil.* O merdimêndo ûskut o, rûtûrepal o. Qe çîyêndê ci jî çinî yo. 2. *Zv. N.* Bênamûs/i, bêar/i, kemînamûs/i. O/çîyo ki namûsî ra kemî yo, kemînamûs o. *Tr. Maneviyattan yoksun, toplumda sevilmeyen işler yapan.* Kes bi ê ûskutî ya qayîl nîyo bigeyro.

ûskutey 1. *Nm.* Ûskut/i bîyayeni, wesfê ûskutan ci ser o bîyayeni. Pêrîşaney, feqîreya vêşî, neçarey, rûtûrepaley. *Tr. Sefillik, sefalet.* Ûskutey ra qe nêşeno boya xwu bigîro. Labelê werddê xwu ra jî kemî nêbeno. 2. *Zv. Nm.* Ûskut/i bîyayeni, wesfê ûskutan ci ser o bîyayeni. Rezîley, kepazeyey, kemînamûsey, namûsî ra kemî bîyayeni, bênamûsey, bêarey. *Tr. Maneviyattan yoksun olmak.* Mi bixwu tey ûskutey nêdîya. Bi mi ki kam o ki vano, o yo zûrîy keno.

V

V: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û hewtî ya. Na herfi, bêveng a, bestoka herfandê vengînan a. û zewmbî jî na herfi, bi yarmetîda lew û dindanan a vijêna. Vijîyayîşê ci winasîn o: Dindanê corênê vernî do lewandê cêrênan serneyê. No wezîyeti di vengên do vera vernî kut bo. Yabelê gerek ki cor ra qirtikên dindanîy, cêr ra jî tayên kinaran ra lewîy bipilozîyê. Bi no wezîyet a vengêndo vera teber do kut bo. Eger bi no hesab a, bi dindanan û lewan a nêderîyo ser, do "f" bivijîyo. Eger bi no babet a biderîyo ser, do "v" bivijîyo. Qandê "v"y veng tenekên hepis beno. Yabelê qandê "f"y di veng bol hepis beno. "F"y di dindan û lewîy deha vêşî wezîfe vînenê û dereyênê ser.

va 1. *Cog. Nn.* Hewayo pêt, leqayena heway, livê heway, hereketê heway. *Tr. Rüzgar.* Vayêndo sûr o yeno. Derê ma şirê zerre yan jî cayêndo honik. 2. *Cog. Nn.* Hewa. Vayo hêdî û nermek. *Tr. Hava.* Hema tenekên jî hewa bileqayê, mi do vay dayê. *f. M.* Qandê şexsdê "ey" emrê vateni. *Tr. Üçüncü tekil şahıs olan o için söyledi manasına gelmektedir.* Ey va bêrî, ez nêşîya. Kê va? Ey va.

vadar/i *Cog. N.* Vayîn/i. Çî/keso ki; vayê ci esto, pa va esto, tey va esto. *Tr. Rüzgarlı, fırtınalı.* Cayêndo vadar bî, mi zana ûja di darê meywan nêbenê.

vadarey *Cog. Nm.* Vadar/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vadaran ci ser o bîyayeni. Vayîney. Vayê ci bîyayeni, tey/pa va bîyayeni, ci ra va amîyayeni. *Tr. Rüzgarlılık, fırtınalılık.* Eger vadareyda ci ra nêbîyayê, bi mi ki do tey darê meywan bibîyayê.

vaje *Ed. Nm.* Qisa, vate, merami. *Tr. Söz, cümle, not.* Nara tepîya, mi rê vajeyên mevaji.

vajebendi *Rob. Ed. Nm.* Qisabendi, qisa, cumla. Qisaya ki vajek û peyomek û veromekan ra peyda bîya û pey meramênda tami virazîyaya, peyda bîya. *Tr. Cümle.* Eger vajebenda ci kemî bo, qehran ra mireno.

vajekan *Ed. Nn.* Lûgat, kitabo ki vajekan ser o nûşîya, kitabo ki tey maneyê vajekan deyayo. *Kur. Ferheng.*[1]

---

1 Ferheng, Farîsî yo û maneyê ci jî "cit" a, kultur o, keda Ferhengê Zîya ya) û *Tr. Lügat, sözlük.* Çirê vajekan? Vajeki, vengo manedar o tewro werdî yo. –an jî bi xusûs a nameyê qewman o (Dimilîyan, Kurdan, Tirkan ûzn.), ê eşîran o (Zirikan, Heseran, Qirwarijan, Babijan ûzn.), ê keyan o (Xelikan, Hecîyan, Baboyan, Poskuran, Dawidan, Xezalan ûzn.) ûzn. Nê vajekîy jî wexto ki bêrê pêser ci ra qewmên, eşîrên, keyeyêndo gird vijêno. Cora kiştên ra qandê coy, kiştên ra jî xwura maneyê vajekîy (*kelimeler, sözcükler*) o ser o. Ez texmîn kena ki no Vajekano Dimilî do aqil û totikan ser o futûhat (kişfên virazo) bikero.

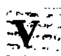
vajeka pêyoardê *Ed. Nm.* Vajeka ki jewî robera arda, vajeka ki jewî vera pê arda, vajeka ki nûştokên Dimilî mîyan di fina bi vajekandê estbîyayan ra vajekênda newê arda meydan. *Tr. Uydurulan/uydurma sözcük.* Vajekê nê Vajekandê Dimilî yê pêyoardey salmekî robere nêameyê, bi usûl û meşdê ziwandê Dimilî ya virazîyayê.

vajekê pêyabestey *Ed. Nb.* Vajekê payokîy, vajekê pêyabestokîy. Vajekê ki pêya bestîyayê, vajekê ki pêya maneyên virazenê, cora do pêya binûşîyê. *Tr. Bileşik kelime.* Ornagê nînan nê yê: Çimsîya, çimsûr, pezkovî, pesbende, paşmûrde, sêkokel, hevgel, hembaz, hemberîyan ûzn.

vajeki *Nm.* Vajiki. Vatena tewra werdî ya manedari. Qisa, vajeki nêbena. Çunkî mi palikna ki kamo ki "qisa" ser çîyên vano, esas tim jî rêzebendên (cumleyên) ra behs keno. Nînan mîyan di qe jew jî bi manedê kelîme ra nêvajêna. Mersela: Bêrî, ma di qisey bikerê. Bê to rê, qisekên vaja. Ez a to rê, qisa vana. Qiseyê to, nêqedîyay? Şewra ra yo, o yo qisey keno (cumley vano, çîyanê manedaran vano). Hewna mi ci ra, çîyên fehm nêkerdo. Bê to goşî di, qisekên vaja (vajeka "qisa" en werdîkeki tîya di vajîyaya. Labelê tîya di jî na vajeki, fina jî bi namedê vajek a nêvajîyaya. Çunkî vajekên tenya meramdê kesî rê bes nêkena. Cora tîya di jî qisa, vajekên nê, qisebendên a, cumleyên a. *Tr. Kelime, sözcük.* No Vajekanê Dimilî do îzandê Dimilîyan û dost û dişmenandê Dimilîyan di erqênda girdi akero. Qe beno ki oqyanûsên peyda kero. Çunkî vajekê ki; her kesî nêşayo bi ci reso, bi paştîgîrey a Ellahî ya, bi rehmûkeremda Ellahî ya, bi zehmetêndo şên û bi 'emrên a mi arêday û nûşnay û nay Dimilî û dost û dişmenandê ci vera.

vajeyî *N. Bw.* Vatenî. Banderey di vajeyî jî kerdenî gerego. Bandereya bêvajeyî jî, bandereya bêkerdenî jî nêbena.

vaji ki *H.* Vaji ki. Winî bihesibni, winî qebûl ki. *Tr. De ki, söyle ki, öyle de ki, öyle söyle ki, sanki, dediğin gibi olsa.* Vaji ki ez jî mîyan da. Ti do wexta se kerê?

vajîyaye/ê 1. *N.* Qalbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; o yo vajêno, heqdê ci di qiseyê benê, ser o çîyêno vajêno. *Tr. Zikredilen, söylenen, konuşulan, gündemde olan.* Ez çîyê vajîyayî înkar nêkena. O çîyo ki şima yê vanê, pêserikdê ma di nêvajîyayo. 2. *N.* Keso ki xwu bi xwu qisey kerdê, bi hêdîyek a xwuver vajîyayo, bi hêdîyek a qiseyê ki rew rewî fehm nêbenê vatê. *Tr. Mırıldanan.* Vêşî meşirê ê mehsûmdê min ê vajîyayî ser. Nêkeno wa qe eşkera nêkero.

vajîyayeni 1. *f. M.* Vajîyayîş. Qal bîyayeni, ser o qisey bîyayeni, sohbet kerdeni, ser o vinderîyayeni, ziwan ardeni, ziwanî ser o bîyayeni. *Tr. Söylenmek, zikredilmek.* Mi aşnawit ez ûja di vajîyayê (yan jî nameyê mi ûja di vajîyayê), mi meraq kerd, mi va hele ê yê mi ser o se vanê? 2. *f. M.* Bi hêdîyekên a, hendo ki bixwu aşnawo yan jî çoşmeyê ci yo nezdî jî bişinawo xwu bi xwu qisey kerdeni, vajîyayeni. *Tr. Mırıldanmak.* Xeyro, ti ya fina vajêna? Çiçî ki esto eşkera vaji, ma jî bişinawê.

vajname *Nn.* Çîyo (nuşteyo, kitabek) ki kes tey vajîyayo, kesî tey qandê çîyên hukim dayo, tey qaydeyê gireyên ronayo, vato, nûşnayo. *Tr. Beyanname, bildirge.* Qewmanê Pêyabestan heqdê "Heqandê Însanandê Giloberîyan" di vajnameyêndo giloberî 1945 di kerdo êlan. Ma jî besteyê ê vajnamî yê.

vajok/i *N.* Vajeger/i, vateger/i, qalêr/i, goyar/i, wekîlê/a qisan, wekîlê/a qisekaran. Kes/çîyo ki; vera kesên yan jî vera grûbên qisa gîno û vano, vajêno. *Tr. Sözcü.* Vajokê ma ti bîyê, to jî nêşa mêrdekî vero qe qisayên jî bikero ki.

vajorîyaye/ê *N.* Vajîyaye/ê. Keso ki; xwu bi xwu rê vajêno û xwu mîyan di, tayên jî bi vengên a qisey keno. *Tr. Söylenen, mırıldanan.* Merdimê vajorîyayî û nêvajorîyayî jew mevînê. Neheqey jî mekewê.

vajorîyayeni *f. M.* Vajîyorîyayîş. Vajîyayeni, pili pili kerdeni, xwu bi xwu (rê) qisey kerdeni, qehrdê xwu ra, jewî rî ra nêwinîyayen a pili pili kerdeni. *Tr. Söylenmek, mırıldanmak.* Cinêkeri nêşayê qedê mêrdî bo, xwu mîyan di vatê: Ey la ez se kera? Ez senîn senîn kena jî ez nêrîdêna. Ancax mi fek ra gonî bêro ki, mêrdek mi biecibno. Mêrdî va: Cinêkî, xeyr o, ti ya çiçî vajorêna?

vako *Cog. Nn.* Vayê koyan. Vayo ki koyan ra yeno û zimistanî serdo û amnanî jî honik o. *Tr. Dağ havası. Dağdan gelen yel, rüzgar veya hava.* Vakoyê înan û ê ma jî jû nîyo.

vakur 1. *Cog. Nn.* Kes peyê xwu bido qulbe (başûr) û kes mabeyndê rojhelatî û rojawanî di bi 90° ya xetên bianco, qarşûyê kesî pêro jî beno vakur. *Tr. Kuzey.* Vakurdê Suwêreki di, erdê Gergerî û ê Çêrmûki esto. 2. *Cog. Nn.* Vayo ki kiştda tersê başûrî ra yeno. No va zimistanî sert o, wişk o, serd o û vewr û torgi ano. Noqra amnanî jî honik o, weş o. *Tr. Kuzey rüzgarı, kuzeyden esen rüzgar.* Vakur zimistanî kesî cemidneno û keno wişk.

vakurey *Nm.* Vakur bîyayeni, estbîyayena vakurî,

kişta vakurî, vakur ra bîyayeni. *Tr. Kuzeyli olmak, kuzey yönü olmak, kuzeylilik.* Vakureya ci, hend mihîmi nîya, ez başûreyda ci ra tersena.

vakurê rojakewtenî *Cog. Nn. Bw.* Vakurê rojhelatî. Înan vakurdê rojakewtenî ra dest kerd pa, hettanî rojhelatdê ci şîy.

vakurê rojakewtişî *Cog. Nn. Bw.* Vakurê rojhelatî. Vakurê rojakewtişî mabeyndê rojakewtişî û vakurî di maneno.

vakurê rojawanî *Cog. Nn.* Vakurê xerbî. Kişta kesî ya, kişta cayan a ki mabeyndê vakur û rojawanî di manena. *Tr. Kuzeybatı.* Eger ez vernîya xwu vera vakur kera û destanê xwu akera; wexta rîyê mi beno vakur, kişta destdê min ê raştî bena rojhelat, kişta destdê min ê çepî bena rojawan, peynîya mi bena başûr (qulbe).

vakurê rojhelatî *Cog. Nn.* Vakurê rojakewtenî, vakurê rojakewtişî. Eger kes ortedê vakur û rojhelatî ra bi 45°an a xetên bianco, na xet û çoşmeyê na xeteri beno vakurê rojhelatî. *Tr. Kuzeydoğu.* Vakurê rojhelatdê Suwêreki di erdê Dîyarbekirî esto.

val *N.* Veng. Çîyo ki tey çîyên çinî yo. Çîyo ki mîyanê ci veng o. *Tr. Boş.* Merdimo totikval nêşeno çîyên havil kero.

vala *Cog. Nn.* Vayê layeri, vayê la. Vayo ki la ra yeno û beno honik, honikayî dano kesî ro. *Tr. Çay havası, serin hava.* Eger nê valay ra nêbîyayê, ma tîya di behicîyayê.

vale *Nn. Bw.* Oxlan. Lajekî valeyê xwu da piro û hem desika xaseki, hem didika xaseki, hem jî hîrê sînegekîy hewaday.

valêri *Nk. Teks. Nm. Bw.* Vali 1. Valêra xwu qe awi nêdê, valêra ci bî wişki.

vali 1. *Nk. Nm.* Valêri, vilayêri, avlêri. Dara vilayêri. Darênda verdê awan a ki perrê ci zêdê xerîbdoster a yê, dergûbarî yê. Herayeya ci hendê giştên a. *Kur. Dara bîyê. Tr. Söğüt ağacı.* Vali, Çewlik di zêdê yaxerî çilkîy kena. Ma bin di geyrikên viraşto. 2. *Teks. Nm.* Çarçefa sîya, çarçefa xwuradayeni. *Tr. Çarşaf, kara çarşaf denilen örtü, giysi.* Cinêkeri vala xwu dê xwu ra û vijîyê teber.

vameki *An. Nm.* Cayo ki zimistanî çengî bin di serdan ra maseno. *Tr. Bademcik.* Hergi zimistanî, vamekê ci masenê. Doktorî vato: Ma do bigîrê.

vametan *Kîm. Nn.* Vayê metanî. Vayo ki erdî bin di arêbîyayo û kesî keno zihêrokî. *Tr. Metan gazı.* Komirgehan di vametan arêbeno û teqeno. Xebatkarê komirî pa benê zihêrokî.

vamêri *Nk. Nm.* Dara vaman. Dara ki pa vamîy benê. *Kur. Dara bihîvan. Tr. Badem ağacı.* Vamêrê ma, dewi di estê.

vami *Nk. Nm.* Fekî/meyweya vamêran. *B.* Vamîy yê. *Kur. Bihîv. Tr. Badem.* Vamênda ci kewti, ey fina pak kerdi û werdi.

vamikî *N.* Zêdê vaman, bi şikildê vaman a. *Tr. Badem gibi, badem şekilli.* Çimê ci vamikî yê, bol weşdê mi şinê.

vamîy *Nk. Nb. Bw.* Vami. Vamîy do emserr weş nêbê. Çunkî emserr wişkayî ya.

vamplaz *Nn.* Vamê piloznayey, şîraneyê vaman. *Tr. Badem ezmesi.* Ê yê kenê xwu rê vamplaz virazê.

vamron *Zîr. Nn.* Ronê vaman. Vamron çîyandê terikîyayan di, postan nerm kerdeni di xerc beno. *Tr. Badem yağı.* Tenekên vamron bibîyayê, ma do destandê xwu yê terikîyayan sawitayê.

van 1. *An. Nn.* Nakî ra cêr vernîya kesî ya. *Tr. Göbekten aşağı insanın vücudu.* Payên, dê vandê ci ro, mêrdek vîra şî. 2. *N.* Peyomekêndê ziwandê Dimilî yo ki; bêro kamcîn vajekeri pey, ci ra fina nameyêndê ê karkerdê ey vejeno. Mersela: Dêrvan (o ki dêrîy keno), bêrîvani (a ki bêrî kena), tîrikvani (a ki tîrîy çekena) ûzn.

vankî *Zîr. Nk. Nm.* Axbankî. Babetên engûr a. Hem sîyaka ci hem jî sûreka ci esta. Verê engûrandê bînan, labelê tehnebê dima ra bena. Engûra ejkijan a, dergek a, tezê jî werêna. Damişê zemanî bena, hefteyên dûkanan ser o bo jî nêherimêna. Ne mizê ya ne jî bol şîrinok a, tamweş a. Hebê ci gird ê. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Engûra vankî bol weş a.

vara lixi *Zoo. Zîr. Nm.* Vereka werdî ya ki hewna goştê ci nêwerêno. *Tr. Henüz eti yenmez yaşta olan küçük dişi kuzu.* Şima nêşa, bê na varada lixi, veranakî bivîno, şima cikerdi?[1]

varanî *N. Bw.* Baranî. Varanî ra nêbîyayê, ma do hî bîyayê.

varaye/ê *Cog. N.* Çî/keso ki; varayo, zêdê çîyandê şilîyan varayo. *Tr. Yağan.* Yaxero varaye pey di nêşino.

varayeni *Cog. f. M.* Varayîş. War amîyayena çîyandê zêdê şilîyan, zêdê vewran, zêdê zîpik û torgan. *Tr. Yağmak.* Yaxer (şilî) varayê, ê qeçekê werdîkekîy jî bin di bî.

varen *Cog. Nn.* Şilî, yaxer, decne, dejne, dijni, variş, reya, baran. *Tr. Yağmur.* Varen do bivarayê, hewran nazîy kerdîy, nêvinderdîy û şî. Ze ki vajê: Şima yê çirê heqê feqîr û fiqaran nêdanê.

varenî 1. *Cog. Nm. Bw.* Şilî 2. Eger tey varenî nê-

1 Na vajeki gereg ki "vera/ya lixi" bîyayê.

bîyayê, do hî bîyayê. 2. *Nm. Bw.* Baranî. Ti do ki varenî nênê xwu ser, ti anê û xwu rê kenê bar çiçî?

varenîyey 1. *Cog. Nm. Bw.* Şilîyey. Ti yê kenê varenîyeya ci se kerê? Qey bol lazim o? 2. *Nn.* Baranîyey, sevanokey, sevanoki bîyayeni. *Tr. Şemsiyelik.* Xebera mi varenîyeyda ci ra çinî ya. Ez nêzana varenî yo.

varenkî awdani *Zîr. Nm. Bw.* Awdana varenkî. Varenkî awdani, hendê awdanda dalpekî nafîdari nêbena.

variş *Cog. Nn. Bw.* Varen. Emşo, weş variş vara.

varîgi 1. *Zoo.* Kerga ki hewna hakan ser nêkewta, labelê deha nezdîyê serhakan a. Farisî di vanê *"feruk. Tr. Ferik.* Dîko çoşmedê varîgda ma ra geyreno. Qey a ya kena hakan ser kewo. 2. *Nm.* Kerga tezê ya ki do cibîyo û guştê ci biwerîyo. *Tr. Piliç.* Ez şîya, mi dûkanî ser ra, varîgên xwu rê herînê.

varîs *Tib. N.* Hera bîyayena tamaran. Nêweşînênda tamaran a ki xeta tamaran gêrêna û tamarîy çîpandê kesî di ze mar kovalîy virazenê. *Tr. Varis.* Warîsîy xeylên merdiman di estê, bolkî cinîyan di, tayên jî camêrdan di vijênê.

varîyaye/ê *Cog. Nn. Bw.* Varaye/ê. Kam şeno varenê varîyayî pey di kero?

varîyayeni *Cog. f. M.* Varîyayîş. Bi tesîrdê jewî ya varayeni, cêr amîyayena şilîyan. *Tr. Yağmak.* Şima zêdê torga varîyayê.

varnaye/ê 1. *Cog. N.* Çîyo ki cor ra bi şikildê yaxerî ya yan jî vewrer a yeno war. *Tr. Yağdırılan.* Barano varnaye, do tîyanan di awsêlîy, laserîy bîyaro war. 2. *Zv. N.* Pêtkerde/ê, şîşkerde/ê. Çî/keso ki; zêdê varenî, zêdê vewri, zêdê zîpik û torgi ardo war, pêt kerdo. *Tr. Şiddetlendirilen, yoğunlaştırılan.* Tozo varnaye, do tîyanan pîsûnehs kero.

varnayeni 1. *Cog. f. M.* Varnayîş. Hewa ra şilî, vewri, torgi, zîpiki, awî û çîyo winasîn bi boley û bi şêney a cêr rişteni. *Tr. Yağdırmak.* Ellah biwazo, şeno bi heftan a şilî bivarno. 2. *Zv. f. M.* Varnayîş. Pêt kerdeni, şidênayeni, vêşî kerdeni, ser o zêdê yaxer û torgi varnayeni. *Tr. Şiddetlendirmek, şiddetini artırmak, kuvvetlendirmek, güçlendirmek, miktarını artırmak.* Ma dişmenan gulley zêdê torga varnay.

varnok/i *Cog. N.* O/çîyo ki varneno, çîyanê zêdê varenî, zêdê vewreri, zêdê zîpik û torgi çîyan ano war. *Tr. Yağdıran.* Ellah, varnokê varnokan o. Ey ser ra varnok çinî yo.

varnokey *Nm.* Varnok/i bîyayeni, varnayeni, çîyanê zêdê yaxerî, zêdê vewri, zêdê vaterî, zêdê zîpik û torger a war ardeni. Kes/çîyo ki; çîyêdê zêdê yaxerî, çîyêndê zêdê vewri, yan jî çîyêndê zêdê nînan kesên yan jî çîyên varneno, ano war, ci ser o şidêneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yağdırmak, yağdıran olmak.* Varnokey, wesfêndê Ellahî ya.

varoli *Nm.* Tanqa awi, tankêra awi. Tankêra ki awi dekenê de. *Tr. Su tankeri.* Adana di, bi varolan a awa xwu peyda kerdê.

vaş 1. *Nk. Nn.* Werdê heywanan o teze yo ki kuho yo. Kuhoyîya geman a qandê serrên bena û fina serrên di bena wişki. *Kur. Gîya/gîha. Tr. Ot.* Serra ki şilî bol bena, vaş bol beno gur. 2. *Ed. Zv. Nn.* Dimilî di bêtamey, tamsaley. Çî/keso ki; ze ki tede rih çinêbo, xema ci çinêbo, ê çî û kesî îfade keno, temsîl keno. *Tr. Tatsızlık, gamsızlık, umursamazlık, ruhsuzluk.* Vanê filan şamî zena ze vaş, nêwerêna. Fina vanê filan kes zeno ze vaş, ne cinî ra, ne cematî ra, ne jî sîyasetî ra fehm keno.

vaşçînayeni *f. M.* Vaşçînayîş. Qandê hadireyda alafdê heywanan, qandê zimistanî bi qalûçî ya, bi qirim a yan jî bi makînayên a wesarî vaş çînayeni. *Tr. Ot biçmek.* Dewijê qandê zimistanî vaş çînenê, ê do bidê heywanandê xwu. Çunkî zimistanî heywan bêalaf nêbeno.

vaşçînok/i *N.* Kes/çîyo ki; vaş çîneno, karûgurweyê ci, wezîfeyê ci vaş çînayen a, wesfê ci vaş çînayen a. *Tr. Ot biçen/kırpan.* Merdimên do, vaşçînokî rê nan bero, jew do şuwanan rê nan bero, o bîn do jî şiro veran ver.

vaşçînokey *Nm.* Vaşçînok/i bîyayeni, karê vaşçînokan kerdeni, vaş çînayeni, ser o wesfê vaşçînokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; vaş çîneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ot biçmek, ot biçen olmak.* Mi vaşçînokeya ci nêrîdê. Çunkî hewna hendê mi jî nêşena vaş biçîno. Na çi bîçim (çitil) vaşçînok a?

vaşekê/a verdê rojî *Zv. Nm.* Vaşekê/a verdê rojan. Nazîk/i, nazdar/i. Kes/çîyo ki; damişê çetiney nêbeno, bol nazîk û nazdar o. *Tr. Nazik, nazenin, dayanıksız, metanetsiz.* Cinêkeri va lajekê mi înşaatî rê nêbeno. Vaşekê verdê rojî yo, damişê çetiney nêbeno.

vaşey 1. *Nm.* Vaş bîyayeni. Kuhoyîyan mîyan di Mesela dari nê, vaşo ki beno kuho û fina serrên mîyan di beno wişk, a o çî bîyayeni. *Tr. Bitki, ot, yeşil ya da kuru ot.* Vaşeya ci ma rê derdi nîya. 2. *Zv. Nm.* Zêdê vaşîya bêtam û bêgan û bêqewet bîyayeni. *Tr. Ot gibi tatsız, tuzsuz, güçsüz veya işlevsiz olmak.* Mi vaşeya ci dîya.

vaşê bindê awi *Nk. Nn.* Vaşo ki awi bin di û oksî-

jendê mîyandê awera beno. *Tr. Suyun dibindeki ot, su altı otları.* Vaşê bindê erdî bi nepakeyda awan a beno wişk.

vaşê kirdasîyan *Nk. Nn.* Sereqorx. Vaşêndo viliksûr û derg û perhera yo. *Tr. Sarı çiçekli, uzun boylu, geniş yapraklı bir çeşit ot.* Vaşê Kirdasîyan, vakur û rojhelatdê Suwêreki di esto.

vaşê mirîçikan *Nk. Nn.* Sabûnê mirîçikan. Babetên vaşên o. *Tr. Bir çeşit kuş otu.* Vaşê mirîçikan, do mirîçikan rê bibo.

vaşê werdî *Nk. Nn.* Kuhoyî. Vaşo ki; yan bi gem a bixwu beno yan jî karêno û werêno. *Tr. Yenilebilir yabani veya kültür bitkisi, yenilebilir ot.* Kormît, kengerîy, tûziki, qinêberiki, toliki, nançûki, xelîlokîy, gulaniki, xerdeli (şêlmoki), axbandir ûzn. xeylên vaşê werdî esto.

vaşê wirîndî *Nk. Nn.* Wirîndok, gerzunek. Vaşên o ki wexto ki sawêno gandê kesî ra wirêneno. *Kur. Gezgezok. Tr. Isırgan otu.* Vaşê wirîndî, do ganê şima biwirêno.

vaşê xîntan *Nk. Nn.* Vaşêndo zêdê titûnî yo ki, vilikê ci zerdane yê, bejna ci derg a, tellîyîn nîyo. Şar vano eger kes nê vaşî bûro, kes beno xînt. Cora bi nê namî ya zaneyêno. *Tr. Tütüne benzeyen, uzun boylu, sarı çiçekli, halk arasında yiyen deli olur diye bilinen ve bu adla anılan bir çeşit ot.* Vanê vaşê xîntan werdo, cora bîyo xînt.

vaşgerrik *Nk. Bw.* Gîhagerrik. Vaşgerrik do to gerrin kero.

vaşo tern *Nk. Nn.* Vaşo teze. Vaşo ki hewna wişk nêbîyo û hî yo. *Tr. Yeşil ot, yaş ot.* Mêrdekî va, ê vaşê ternî vila kerê ki wa wişk bo û nêkufikîyo.

vaşo ternin *Nk. Nn.* Vaşo ki pa terney esta û hewna nêbîyo zuwa, nêbîyo wişk. *Tr. Henüz ıslak/yaş veya taze olan ot.* Eger şima nêşê ê vaşê terninî wişk kerê, o do hêdî hêdî bin ra biveşo û bikufikîyo.

vaşo wişk *Nk. Nn.* Vaşo ki tey nekme nêmendo, bîyo zuwa, tey hîyey û tezeyey nêmenda, tîjî vero awa xwu rind û rind anta. *Tr. Kuru ot.* Amnanî wexto ki vaşo teze nêmaneno, terke mecbûr maneno, vaşê wişkî jî weno.

vaşo wişkin *Nn.* Vaşo wişkane. Vaşo ki ze ki wişk bo, ze ki tey hîyey û kuhoyîyey nêmano, ze ki tey nekme nêmano. *Tr. Kuruca olan ot, canlılığını yitirmiş olan ot.* Vaşê ci wişkin bî. Cora heywanan ci ra hez kerd.

vaşte/ê *N.* Vazdaye/ê. O/çîyo ki vazdayo. *Tr. Koşan.* O qeço vaşte, do şufî bigîro xwu ser. Kaşka nêvaştayê.

vaşteni 1. *f. M.* Vaştiş. Vazdayeni, vazdeni, bi xarî ya remayeni, bi xarik a remayeni. *Tr. Koşmak.* Eger kes bizano ki bi vaşten a kes reseno ser, kes do tabî ki bivazdo. 2. *f. M.* Vaştiş. Pêwedardeni, pêwerşteni, pêro dayeni, qando ki pêrodê pêwerişteni, pêerzîyayeni. *Tr. Birbirine atılmak, kavgaya tutuşmak.* Qiserda mi ser ra, jew ey ra, jû ê bînî ra, ez winîyaya ki ê yê vaştenê pê. Nêzana çiçî ra vaştîy pê. 4. *f. M.* Vaştiş. Xwu ser eşteni, bi ci ya minasebeto cînsî kerdeni. *Tr. Cinsel ilişki, çiftleşmek için üzerine atlamak, çiftleşmek.* Vîştira vaşt naleki ser.

vaşterîni 1. *Zîr. Nm.* Qalûçi. Çîya ki pa vaş terenê, pa vaş çînenê. *Tr. Orak.* Gergerijîy vanê vaştirîni, esas vaşterîn a. Cora vaştirîni nê, bena vaşterîni. 2. *Cog. Nm.* Tîrmahani, Tîrmehi, Menga Temmûzî. Menga ki kes vaşî tereno, çîneno. *Tr. Temmuz.* Vaşterîni di vaş terêno, vaş çîneyêno, vaş arêdeyêno, patîlîy benê.

vaştok/i *N.* Vazdok/i. O/çîyo ki karûgurweyê ci vazdan a, meslegê ci bîyo vazdayîş. *Tr. Atlet, koşucu.* O genco vaştok, do qe beno ki dinya di jî ê siftî bo.

vaştokey *Nm.* Vazdokey. Kes/çîyo ki; bi xarî ya remeno, pêtêna remeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Atlet olma, atletizm, koşuculuk.* Bi mi ki vaştokey di, do karên çinêbo. Ti winînê ki ti serrên di serrîy remayê, labelê hîrê çeharna serrîy ti çiman ra kewtê. Pekî ti do wexta se kerê, çi weli xwu ro kerê? Vaştokey, çîyênda zêdê tavda payîzî ya, hema yena û şina.

vaşwer/i 1. *Zoo. N.* Heywano ki bi vaşan a beno warî, beno gird, reseno. *Tr. Otçul.* Mêşinî û bizinî vaşwer o, goştwer nîyo. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; bol vaşanê werdan weno. *Tr. Tabiatta yenilebilir otları (tere, maydanoz, kekik, ebegümeci vs.) yiyen ve bunlardan hoşlanan kimse.* Merdimêndo vaşwer o. Cora tew nêweş nêkewno.

vaşwerey 1. *Zoo. Nm.* Vaşwer/i bîyayeni, wesfê vaşweran tey bîyayeni. Heywanan mîyan di heywanê vaş werdişî bîyayeni. Mesela bi goşt a nê, bi vaşan an warî bîyayeni. *Tr. Otçulluk, otçul olmak.* Vaşwerey goştê heywanan kena helal û goştwerey jî goştê heywanan kena heram. 2. *Nm.* Vaşwer/i bîyayeni, vaşan ra bol hez kerdeni. Kes/çîyo ki; vaşan ra hez keno, o bîyayeni. *Tr. Otları sevmek, yenilebilir otlarla beslenmekten hoşlanmak.* Vaşwereya ci, ci rê ercîyê.

vate *Nm.* Vaje. *Tr. Söz.* Vateya mi na ya ki, ez do nêra. Eger ki şima şenê mi berê, bêrê bi zor a berê. Ema kes nêşeno mi tîya ra biqilano.

vateger/i *Ed. N.* Qalêr/i, vajeger/i, goyar/i, vajok/i. *Tr. Sözcü, temsilci.* Vategerê ma biweşqisey o.

vatekar/i *N.* Vateger/i, vatok/i. Kes/çîyo ki; çîyên, qisayên vano yan jî neql keno. *Tr. Ravi, söyleyen, zikreden.* Xeberi nimî ya. Cora ca nêbîya. Labelê vatekarê ci bellî yo. Noqra eşkera kerdenda ci di tehlûke esto. Cora kes qayîl nîyo ki vatekarê ci jî eşkera bo.

vatekarey *Nm.* Vatekar/i bîyayeni. Vategerey, vateger/i bîyayeni, vatokey, vatok/i bîyayeni. Qisa neqil kerdeni, qisa resayeni, vatokê qisan bîyayeni, ci ra pey hesîyayeni, ci ra vajîyayeni, çimeyê xeberi bîyayeni, vatokê qisa bîyayeni, o ki vato, o bîyayeni. *Tr. Ravilik, rivayet etme, söyleyen, zikretmek, söylemek.* Bi vatekareyda ey a hend emel nêbeno. Çunkî qisandê ci di, vatenda ci di, vêşî û kemîyey tey esta.

vatena nûştokî *Nm.* Vatişê nûştokî. Vajeyê nûştokî, qiseyê nûştokî. *Tr. Yazarın sözleri, ifade-i naşir.* Vatena nûştokî bol finîy kesî rê weş yena.

vatendaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî dayo vatiş, bîyo sebebê qise kerdişdê ci. *Tr. Söylettirilen, konuşturulan.* Merdimdê vatendayî ra nê, vaten nêdayî ra bitersê.

vatendayeni *f. M.* Vatendayîş. Bi emrên a, bi sebebên a jewî qisey kerdiş dayeni. *Tr. Söyletmek, söylettirmek, konuşturmak, konuşturtmak.* Ey nêşa vajo, mi da vateni.

vateni 1. *f. M.* Vatiş. Qisey kerdeni, xeberîy vateni, meramên ra behs kerdeni. *Kur. Gotin. Tr. Konuşmak, söylemek.* Mi ci rê va winî nîyo, ey emel nêkerd. 2. *f. M.* Vatiş. Fehm kerden dayeni, senîneyda ci ra behs kerdeni, ci rê îzah kerdeni, ci rê bi qisan a dûzan dayeni, ci vero ray viraşteni. *Tr. Anlatmak.* Ez nêşa ci rê bida fehm kerdeni, ti ci rê vaji. 3. *f. M.* Vatiş. Qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy, gevezîni, piti piti, viti viti. *Tr. Lakırdı, gereksiz ve boş konuşmalar, gevezelik.* Xeyr o, fina ti yê çi vateni kenê? Hend vêşî vateni meki. 4. *f. M.* Vatiş. Sere tewnayeni, zêdê lejî ya pêvernayeni; vatişo bîlaheq û bîlasebeb kerdeni, teşxele kerdeni, minaqaşe kerdeni, bi qisan a lej kerdeni. *Tr. Ağız kavgası/dalaşı yapmak, münakaşa etmek, tartışmak.* Mêrdek herga ki berey ameyê keye, cinîyeri do tey vateni bikerdayê. Ey jî na vateni ra fini bîyê ki rî dayê, keye nêameyê.

vatenikerdeni *f. M.* Vatenikerdiş. Viti viti kerdeni. Qiseyê negeregîy kerdeni, gevezîni kerdeni, qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy kerdeni, qiseyê ki do sereyê kesî bitewnê, ê qisan kerdeni. *Tr. Gevezelik yapmak, dırdır etmek, baş ağrıtan boş sözler sarfetmek, laf u güzaf etmek.* Xeyr o ho, ti yê hend vateni kenê? Ge şinê kewnê o keye, ge yenê kewnê nê keyî, ge şinê serîçiqdê dari ser, ge kewnê rîçandê ci.

vateninêdaye/ê Kes/çîyo ki; kesên bîyo sebebê nêvatişdê ci, vatişdê ci rê qedexe ardo, vatişdê ci rê men ardo. Mesela vato ti do nêvajê, ti do qisey nêkerê, ti do fehm kerdiş nêdê ûzn. *Tr. Konuşturulmayan, söylettirilmeyen.* Mi zanayê o merdimo vaten nêdaye, do dima zirar bido înan.

vateni nêdayeni *f. M.* Vateninêdayîş. Bi zor a sebebê vaten dayenda kesên bîyayeni, manîyê vatişdê kesên bîyayeni, manîyê fehm kerdişdê kesên bîyayeni, vatenda kesên rê qedexe ardeni, vatişê kesên men kerdeni. *Tr. Söyletmemek, söylettirmemek, konuşturmamak, konuşturtmamak.* Mi do a roji bivatayê, şima mi rê nêda vateni.

vatenî *N.* Vajeyî. Heqdê vateni di, vateni ser o, bi vaten a, tey vateni bîyayeni, pa vateni bîyayeni, tey emel kerdiş çinêbîyayeni, hewna emelî ser nêkewteni. *Tr. Sözel, sözle ilgili, nazari, kuramsal, teorik, pratik olmayan.* Şewra ra yo şima vatenî ser ra şinê, derdo ki tenekên jî şima bişayê bieştayê kerdenî ser.

vatenok/i *N.* Çenebaz/i, boşboxaz/i. Keso ki vateni keno, qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy keno, bi qisandê negeregan a sereyê kesî tewneno; bi qisandê bîlaheq û bîlasebeban a wextê kesê ercîyayî gîno, kesî eware keno. *Tr. Lafazan, çenebaz, boşboğaz, diyalektiği seven, laf ebesi.* Nê vatenokî mi het ra beri. De ki ti mi ney ra bireynê.

vatenokey *Nm.* Boşboxazey, çenebazey, vitvitokey. Vatenok/i bîyayeni, viti viti kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb bi qisandê negeregan a sereyê însanan tewnayeni, wesfê vitvitokan ser o bîyayeni. *Tr. Diyalektik, lafazanlık, laf ebeliği, çenebazlık, çene çalmak.* Ez vatenokeyda ci ra remaya amêya tîya, vatenokê mi jî mi dima ame.

vater *Cog. Nn.* Tozlan. Bi varayenda vewr a pîya va û hecac bîyayeni, yanê va vewreri tereno û beno dano rîdê kesî ro, kesî fetisneno jî. *Tr. Tipi.* 1992 di, bestoka Melatî Pêtirge di, kodê Qubbey di ma raştê vaterî amey, ma kerdê bifetisîyo.

vatêr/i *N.* O ki vera tayêni yan jî vera jewî qisey kerdeni rê bîyo wekîl, wekîlê qisandê tayêni. *Tr. Sözcü.* Ma şîyê ki bi tayên a minaqaşe bikerê, vatêrê ma çinêbî; înan bi ma ya qisey nêkerdîy. Va: Şima do sifte sifte vatêrê xwu vejê. Keso bê vatêr qebûlê ma nîyo.

vatêrey *Nm.* Wekîlê qisan bîyayeni, qisan di wekîl bîyayeni, qismêndê însanan rê qisan di wekîl bîyayeni. Kes/çîyo ki; herûnda kesên yan jî tayêni di qisa gîno/a û qisey keno/a, a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni, karûgurweyê nînan bîyayeni. *Tr. Sözcülük.* Vatêrey di, kes do qisandê xwu di mezbût bo.

vatger/i *N.* Merdimo ki vera jewî yan jî tayêni qisey gîno û vano, şeno vera înan qisey bikero. *Tr. Sözcü.* Vatgerê ma, ê înan weşêrî bî. Cora ma qezenc kerd.

vatgerey *Nm.* Qalêrey. Vatger/i bîyayeni, vategerey, vateger/i bîyayeni. Keseya wahîrdê qisan bîyayeni. *Tr. Sözcülük.* Vatgereya ci, besi nêbî; mêrdekî xwu hazir nêkerd bî.

vatiki *Nn.* Vateki, vajiki, qiseki, vajeki, kelîma. Qisaya manedar a tewra werdîkeki. *Tr. Kelime, sözcük.* Nêşeno, di vatikîy bîyaro pêser, lingi dano nuştedê mêrdekî ro.

vatok/i 1. *N.* Merdimo ki qisey keno, çîyên vano. Merdimo ki qisayên vano, qandê qiseykerdişî qisa gîno. *Tr. Söyleyen, seslendiren, konuşan.* Vatokê na qiseri, o yo xwu nimneno. 2. *Nn.* Merdimo ki bol qisey keno, vêşî qisey keno, bi qisandê xwu ya serê însanan tewneno. *Tr. Çok/fazla konuşan.* Ê vatokî serê mi tewna. 3. *Nn.* Kes/çîyo ki; kesên ra yan jî çîyên ra qisayên yan jî vatişên gîno û kesnakî rê vano. *Tr. Ravi, nakleden.* Vatokê qisayên zûrker bo, kes pey bawerî nêkeno.

vatokey 1. *Nm.* Vatok/i bîyayeni, qisey kerdeni, çîyên vateni, vaje di bîyayeni. *Tr. Konuşmak, söylemek, sözcülük.* Vatokeyda ci ra mi çîyêndo weş nêgiroto. 2. *Nm.* Bol qisey kerdeni, vêşî qisey kerdeni, sere tewnayeni. *Tr. Çok konuşmak, konuşmalarıyla baş ağırtmak.* Hemini jî vatokeyda ci ra zirar dîyo. 3. *Nm.* Vatok bîyayeni. Kes/çîyo ki; qisayên yan jî vatişên kesên ra gîno û dano kesnakî. *Tr. Ravilik, rivayet etmek.* Raştay bîyayenda ci di guman çinî yo. Labelê vatokeyda ci di guman esto.

vatûney *Cog. Nn.* Vayê ci tûn bîyayeni, wahîrê/a vadê vakurdê serdî û bol wişkî bîyayeni, wahîrê/a wesfdê vatûnî bîyayeni. Kes/çîyo ki; vayê ci tûn o, bol û bol serd û wişk û tewnok o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Rüzgarı kuzeyden esen sert, kuru veya yakan ayaz olmak.* Vatûneya ci wa ûja di bo, destê ma pêro terikîyayê.

vatvatik *Nn.* Qeybet, heqdê kesên di vatiş kerdeni, heqdê kesên di viti viti kerdeni. Heqdê kesên di çî/qiseyê ki o do ci ra hez nêkero, înan vateni. *Tr. Dedikodu, gıybet.* Xeyr o, şima yê fina heqdê kê di vatvatik kenê?

vatvatikey *Nm.* Vatvatik/i kerdeni, heqdê kesên di çîyo xirab vateni. Çîyo ki, o keso kes pey bihesîyo, do weşdê ci nêşiro kerdeni. *Tr. Dedikodu yapmak, gıybet etmek.* Vatvatikeya ci do sereyê şima bitewno.

vavatok/i *N.* Kes/çîyo ki; qisayên kesnakî ra neqil keno, xwu het ra çîyên nênano ser. Kes/çîyo ki; raştey û zûreya qisan nêfesilneno û qisanê kesandê bînan kirêşeno û kesandê bînan rê vano. No kes, tim "vano va vano, filan kes vano, bêvan kes vano, vano ha vano, va vato, zn." *Tr. Ravi, rivayet eden.* Qisa vajîyaya, filankes vavatokê ci yo. Qisaya doş bena. Labelê vatokê ci yo esîl bellî nîyo.

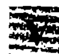
vavatokey *Nm.* Vavatok/i bîyayeni, qisa doş kerdeni, kesên ra xeberên vateni, bi şikildê xwu het ra çîyên ser nênayen a jewî ra qisayên neqil kerdeni. *Tr. Rivayet, ravilik, rivayet etmek.* Vavatokên va: Vavatokeyda ci di guman esto. Çunkî destayên vaş tepişt bî, herga ki deve vera ci şîyê, nêdayê ci, deve xapênayê. Vavatokî va: No beno ki mi jî bixapêno, beno ki hedîsandê ci di hîle bibo, cora ci ra hedîs nêgirot.

vaverkewte/ê *N.* Kes/çîyo ki; bêhemd va kewto ver, tiri kerda, bêhemd vayê pîzedê ci peynî ra erzyayo. *Tr. Yellenen, osuran.* Eger şima ra yeno, va ver kewten a merdimdê vaverkewtî binimnê, eşkera mekerê. Bêlome bo!

vaverkewteni *f. M.* Vaverkewtiş. Peynî ra vayê pîzî veteni, tiri kerdeni. *Tr. Osurmak, gaz kaçırmak, yellenmek.* Va bêhemd kewno hemini ver, kes do kesî cora gunakar nêkero.

vavîlik *Cog. Nn.* Vavîzik. Vengo ki va û hecacî ra yeno. Vîlik/vîziko ki vay ra yeno û goşanê kesî beno. Vengê vayo ki bi çengeyên ro gunayena vijêno. Bolekê ci "vavîlikîy" ê. *Tr. Rüzgarlardan çıkan ses/uğultu.* Vavîlikî tûtek tersana bî.

vavîlikî *Cog. Nn.* Vavîzikî. Vengê vayê bi pêtên a yenê û bena vîzi vîza ci, bena vîli vîla ci. *Tr. Rüzgar veya fırtınalardan gelen tiz ve uğultu şeklindeki ürkütücü sesler.* Vewri bî, şilî bî, va û vater bî; vavîlikîy kewtîy bîy darûber û koşe û quncan ser.

vavîzik *Cog. Nn. Bw.* Vavîlik. Vavîzikên kesî nêtersaneno, kes vavîzikan ra terseno.

vavîzikî *Cog. Nn. Bw.* Vavîlikî. Senîn ki vavîzikîy kewtîy ci goşan, hema xwu eşt mari virarî.

vawite/ê 1. *Teks. N.* Vawîyaye/ê, vawnaye/ê. Çî/deştenî ya ki aşkawtan û veran ardê pêver û zêdê verî ya deştê. *Tr. Tr. Örülen/müş.* Cayo

vawite rew rewî nêaşkawêno. 2. *Zv. N.* Vawîyaye/ê, vawnaye/ê. Çî/keso ki rind û rind dersa ci deyaya, tey kemaney nêverdeyaya, çiçî ki ci rê lazim bîyo, qandê xirabeyda ci poşman kerdo. *Tr. Dersi verilen, ovulan, oyulan, yaptığına pişman edilen.* Şima hewna senîn ê merdimê vawitî şenê bi xwu ya bîyarê ki?

vawiteni 1. *Teks. f. M.* Vawitiş. Vawnayeni. Babetên deşteniyên a. Labelê pîne kerden û deşteniyênda normali nîya; çîyê ki pêverdayê, sereyê ê layan vînenê û zêdê verî pêya derzenê, hokanê çîyandê pêverdayan bi pê ya zêdê verî deşteni, çîyo ki ver dayo *(sökülen yer)* serê ê çîyan vînenê û fina pêya derzenê, babetên qulan û veran bi deştenî ya giroteni, pêya besteni. *Tr. Örmek.* Ma xalîya xwu çendên o riştа ki, bivawê, hewna nêarda. 2. *Zv. f. M.* Vawitiş. Vawnayeni. Dersa ci dayeni, ci poşman kerdeni, rind û rind ci rê fehm kerden dayeni, eynî ci qul kerdeni. *Tr. Doğduğuna pişman ederek dersini vermek.* Mêrdekê nehsî va: Mi vawit bi ci, mi kerd poşman. O fina ê çî vila nêkenê.

vawitêr/i *N. Bw.* Vawnok/i. Ez hergi merdimî dest nêdana. Çunkî kulavê mi, tarîxî yo.

vawitêrey *Nm. Bw.* Vawnokey. Vawitêreya ci rewêna, ez texmîn nêkena ki xetayê girdîy bikero.

vawîyaye/ê *Teks. N. Bw.* Vawite/ê. Kaşka şima o çîyo vawîyaye jî xwu di biardayê.

vawîyayeni 1. *Teks. f. M.* Vawîyayîş. Zêdê verî derzîyayeni, zêdê esldê ci derzîyayeni, ver û kêlê ki pêverdayo, înan bi pêveranayen a deşteni. *Tr. Örülmek.* Bi mi ki; vawîyayena ci do jî ci nêreyno. 2. *Zv. f. M.* Vawîyayîş. Dersa xwu dîyayeni, dersa xwu giroteni, marda xwu ra bîyayeni ra poşman bîyayeni, ze ki qul bîyayeni, mihîn kesî kuwîyayeni. *Tr. Adeta oyulmak, adeta kazık yemek suretiyle dersini almak, anasından doğduğuna pişman edilmek.* Mirazê mi to ro bî, ti vawîyayê?

vawnaye/ê *N. Bw.* Vawite/ê. Mi o çîyê şima pêro jî vawna (vawit)

vawnayeni *f. M.* Vawnayîş. *Bw.* Vawiteni. Eger şima ecele bikerdayê û bivawnayê, şima do poşman bîyayê. Çunkî vawnokêndo weş nêbî.

vawnok/i *Teks. N.* Vawitêr/i. Kes/çîyo ki; vawneno, karê vawitişî keno, kêlanê deşteniyênda aşkawtê ano pêver û zêdê verî ya derzeno. *Tr. Örücü, örgücü, örme işini yapan.* Şima do ki ê cil û şiqan berê ê vawnokî ser, qenê bîyarê mi ser. Ez ey weşêrî, şima rê ê cil û şiqan vawnena.

vawnokey *Teks. Nm.* Vawitêrey. Vawnok/i bîyayeni, karê vawitişî, karê vawitişî kerdeni, vawiteni. *Tr. Örgü işini yapmak.* Eger kar vawnokey di bibîyayê, ê vawnokê verênî do xwu bidîyayê.

vawu *Teks.* Karê vawiteni. Vawiteni ra yena. *Tr. Triko, örgü, örük.* Ay qazaxa mi vawuti. Labelê mi bi xwu vawuyê ci nêecibna.

vay 1. *Baz. Nn.* Giran, biqîmet, qîmetdar, birûmet, biqelîte. Bedelo vêşî, qîmetê ci vêşî bîyayeni. *Kur. Biha. Tr. Pahalı.* Eger bi des a bidayê ercan bî. Labelê bi pancês a vay o. 2. *Cog. Nm.* Erqa barî, erqa tengi, erqa werdî. Erqa ki kes şeno ser ra gam kero. *Tr. Kanalet, küçük kanal.* Ez şîya ki vay teqê bî. 3. *Cog. Nb.* Bi şenikey û giraneyda ayamî ya herikîyayîşê hewa û vayan. Bolekê "va"y. *Tr. Rüzgarlar, havalar.* Xeylên babetîy vay estê. 4. *Baz. Nm.* Fîyet, qîmet, giraney. Bazirganey di bedelê çî û mal û milkan. *Tr. Fiyat, ederi, değeri.* Mi vaya ci pers kerdi, va, des hezarî yo. Mi rê vay ame. Cora mi nêşa biherîno.

vaydan *Nn.* Firfirik. Çî/haceto ki kesî rê va dano, vay kut keno wezîfeyê firfirikî keno. *Tr. Yelpaze, yelleyen aygıt, fan, soğutucu/serinletici aygıt.* Mi vaydan kerd xwu dest û mi ci rê va kerd, ey jî kebab viraşt.

vaydan/i *N.* Keso ki kesî rê va dano/a, wezîfeyê firfirikî keno/a. *Tr. Yelpaze/yelleme görevi gören, soğutucu/fan işlevini gören.* Mi vaydani kerdi xwu dest û mi bi ci ya, ci rê va kerd, ey jî kebab viraşt.

vaydaye/ê 1. *N.* Vayîdnaye/ê. Çî/keso ki; jewî nayo vay ver û vay dayo piro, vay dayo piro, neyayo vay ver ki va pirodo. *Tr. Rüzgara tutulup havalandırılan, savrulan.* Komo vaydaye do meşti biancîyo zerre. 2. *N.* Çî/keso ki; bi fiyet a, bi vayey a, bi giraney a vêşî deyayo, bi perandê bolan a deyayo. *Tr. Pahalıya satılan/mal edilen.* O linggogêro vaydaye, do ma rê cerîme bo. 3. *N.* Vayîdnaye/ê. Çî/keso ki; îsraf bîyo, jewî îsraf kerdo, ze ki vay veranê û heram kerê. *Tr. İsraf edilen, havaya savrulan.* Ez tersena ki ma ê çîdê vaydayî ra adinî di hesab bivînê.

vaydayeni 1. *f. M.* Vaydayîş. Vayîdnayeni, va pirodayeni, va cirodayeni, vayî vernayeni, vayî vero hulo kerdeni. *Tr. Savurmak, havalandırmak, yellendirmek.* Mi mercûy vayday, simer û mercûy pêra nêabirîyay. Çunkî qe va nê leqayê ki? 2. *f. M.* Vaydayîş. Bi perandê bolan a, bi qîmeto bol a, bi giraney a, bi bedelêndo vêşî ya dayeni, roteni. *Tr. Pahalı satmak/vermek, pahalıya mal etmek.* Mi ercan nê, vay da. 3. *f. M.* Vaydayîş. Vayîdnayeni. Ata nata eşteni,

îsraf kerdeni, vila kerdeni, herimnayeni. *Tr. Savurmak, israf etmek, heba etmek, çarçur etmek.* To pereyê ma vay da. 4. *f. M.* Vaydayîş. Vayîdnayeni. Kovalîy xwu dayeni, xwu ata nata hêl kerdeni, xwu bi hêl kerden a şîyayeni, qure qure şîyayeni, zêdê zengînan a şîyayeni, vay xwu dayeni, delxey xwu dayeni, pêlîy kerdeni, pêlîy xwu dayeni. *Tr. Dalgalandırmak, dalgalar halinde gitmek/yürümek. Yaylana yaylana gitmek, kabadayılar gibi gitmek.*. Vanê filan kesa xwu vay dana û şina. Teyrî xwu vaydayê û şîyê. Cora mermîy piro nêgunayê. 5. *Zv. f. M.* Vaydayîş. Vayîdnayeni. Pê ra ci ya kerdeni, vay ro dayeni, va pirodayeni, vay ver dayeni. *Tr. Ayıklama/k.* Bi vaydayen a tene û simer pêra aibrêno.

vaydeyaye/ê 1. *Zîr. Zv. N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a vay deyayo, va deyayo piro ki yan pê ra abirîyo yan jî hewadar bo, va ci ro guno, vay ra nafên bivîno. *Tr. Temiz hava alsın veya ayıklansın diye havalandırılan, havaya verilen, rüzgara vurulan.* Koma tenî ya vaydeyayê. 2. *N.* Vayroşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a bi pere û qedrûqîmetêndê şênî ya deyayo, vay deyayo; ercan yan jî normal nêroşîyayo. *Tr. Pahalıya satılan, büyük bir meblağla satılan.* Tayên bi çîdê vaydeyayî ya kêf kenê, tayên jî pey qehrênê. 3. *N.* Berbatbîyaye/ê, tinêberde/ê, tinêrişte/ê, ata nata kerde/ê, ata nata rişte/ê, hulûheram bîyaye/ê, mizmûhal bîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a vaydeyayo, îsraf bîyo, ata nata erzîyayo, hulûheram bîyo. *Tr. Savrulan, berbat edilen, israf edilen, çarçur edilen.* Kaşka şima bişayê o çîyê xwu yo qîmetdaro vaydeyaye jî biercinayê.

vaydeyayeni 1. *f. M.* Vaydeyayîş. Vay vero neyayeni. Qando ki va pirodo, vay vero nayeni. Vay veru hulo bîyayeni. *Tr. Havalanması için rüzgar veya havanın önüne konulmak veya havalanmasını sağlamak.* Teneyê ci, vay deyayo. Şima çirê mehfeze nêkerd? 2. *f. M.* Vaydeyayîş. Vay roşîyayeni. Bi qedrûqîmet û peredo şên a deyayeni. *Tr. Pahalı/ya verilmek/satılmak.* La willi bi mi ki o ban, vay deyayo. 3. *f. M.* Vaydeyayîş. Îsraf bîyayeni, ata nata erzîyayeni, hulûheram bîyayeni. *Tr. Savrulmak, çarçur edilmek, israf edilmek.* Perekê ci pêro vay deyay bî. Nêşa bî perekanê xwu bihemedno.

vayey 1. *Nn.* Giraney, biqîmet bîyayeni, fiyetê ci giran bîyayeni, fiyetê ci vêşî bîyayeni, bedelê ci bol bîyayeni. *Tr. Pahalılık.* Mi bixwu rê vayeya ci nê, qelîteyê ci mihîm o. Eger qelîtedar bo, ez şena biherîna. 2. *Nm.* Wezîyetê fiyetî, çendeya ci, çend bîyayena ci, degerê ci, qîmetê ci. *Tr. Herhangi bir şeyin değerinin olması, fiyatın durumu.* Mi vayeyda ci ra çîyên fehm nêkerd.

vayê koyan *Cog. Nn.* Vayo wişko ki koyan ra yeno û dest û rîyê kesî terikneno. *Tr. Ayaz, sert/kuru hava.* Vayê koyan kesî veşneno.

vayê qulbeyî *Cog. Nn.* Vayê başûrî. Vayo ki kiştda qulbeyî ra yeno. Babetên vayo ki kiştda qulbeyî ra, kiştda başûrî ra yeno û eger wesar yan jî payîz bo, pa yaxer yeno. *Tr. Kıble rüzgarı. Kıbleden gelen, ilkbahar ve sonbaharda genellikle yağmur getiren bir rüzgardır.* Vayê qulbî yo yeno Ellah zano ki do dima yaxer jî bêro.

vayê xerbî *Cog. Nn.* Babetên vayên o ki; amnanî kişta xerbî ra yeno. Wexto ki yeno, pa pûş û palaxi bena nermeki. Cora heywanan rê rind o. *Tr. Batı rüzgarı. Batıdan yazın gelen ve geldiği zaman kuru otları yumuşatan bir çeşit faydalı hava kütlesi.* Vayê xerbî da piro, vaşê wişkîy bî nermekîy.

vayîdnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; qandê pê ra abirnayîşî yan jî hewadar kerdişî kesên yan jî çîyên vayîdneno, nano vay vera, vay vero hulo keno, va dano piro. *Tr. Ayıklansın veya temiz hava alsın diye havalandıran, rüzgara koyan.* Eger şima het di çîyên bivayîdîyo, gereg ki kes ci rê vayîdokên bivîno. Çunkî şima mîyan di cinîyên çinêbî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên nayo vay vera, ata nata kerdo, tinê rişto, tinê berdo, ata nata eşto, berbat kerdo, hulûheram kerdo, îsraf kerdo. *Tr. Savuran, israf eden, heba eden, berbat eden.* Ez nêzana û pey jî nêhesîyaya. Labelê vayîdnokê ci ez jî nîya. Heta ma mîyan di vayîdnokê ci çinî yo. Xwu rê canakî di bigeyri.

vayîdnokey 1. *Nm.* Vayîdnok/i bîyayeni, wesfê vayîdnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qando ki yan hewadar bo yan jî qando ki pêra abirneyo, va dayo piro, neyayo vay vera, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karê vayîdnayîşî. Karo ki vayîdnokîy kenê. *Tr. Savurmak.* Wesfêndê ci yê vayîdnokey çinî yo. 2. *Zv. Nm.* Vayîdnok/i bîyayeni, wesfê vayîdnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di karê îsrafî keno, tinê beno, çîyan ata nata keno, berbat keno; a o kes yan jî o çî; bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Savurganlık, çarçur etmek, isfrafçılık.* Bolkî jî ez qandê vayîdnokeyda ci qayîl nîya hembazê mi bo.

vayîn/i 1. *Tib. N.* Bawî. Kes/çîyo ki; va kewto gandê ci. *Tr. Romatizmalı.* Mêrdek vayîn o. Cora o

yo lengeno. 2. *Baz. N.* Vay/i. Çîyo ki fiyeto vêşî yo ser o. *Tr. Pahalı, değeri yüksek etiketli.* Bi mi ki no çîyê to vayîn o. 3. *Zîr. Cog. N.* Cayo ki tey vay esta. Erdo ki vaya ci esta. *Tr. Kanaletli. Nn.* Erdo vayîn do deha vay şiro. Çunkî erdo awî yo, qîmetê ci deha vêşî yo. 4. *Cog. N.* Vadar/i. Wext û rojê ki va yeno. *Tr. Rüzgarlılık, rüzgarlı olma, rüzgarlı gün ve vakitler.* Hewa vayîn bî jî ma kewtîy ray. Esas ma do wextdo vayîn di nêkewtayê ray. 5. *Cog. N.* Vadar/i. Cayo (zv. kes) ki vayê ci esto, tey/pa va esto. *Tr. Rüzgarlı, fırtınalı.* Cayêndo vayîn bî, ma nêşa tey vindero.

vayîney 1. *Tib. Nm.* Bawîyey. Vayê ci bîyayeni, tey va bîyayeni, tey nêweşîna vay bîyayeni. Kes/çîyo ki; gandê ci di va esto, vayê ci esto, romatîzmaya ci esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Romatizmalılık.* Vayîneya ci tim jî ci finena cayan mîyan. 2. *Cog. Nm.* Vaya ci bîyayeni. Cayo (geça, dewi, sûki, erd) ki tey vay esta, erqa werdîkeki esta. *Tr. Kanaleti olmak.* Vayîneya ci, ci rê qîmet nêdana qezenc kerdeni. Çunkî vayênda nêercîyayê ya. 3. *Cog. Nm.* Wext û roj û dem û çîyandê winasînan di vayê ci bîyayeni, tey/pa va bîyayeni, tey/pa va amîyayeni. *Tr. Rüzgarlılık, fırtınalılık.* Mi kerd şiro, vayîneya ci mi rê bî bende.

vayo sîya *Cog. Nn.* Vayêndê deşta sîya yo. Germ o û ze ki keno kesî bifetisno. No va, kişta Erebîstanî ra yeno. *Tr. Güneyden ve Arap çöllerinden gelen sıcak ve yakıcı, boğucu bir sıcak hava kütlesi.* Vayo sîya, hergi amnan welatdê ma ser o şidêneyêno.

vayo sûr *Tib. Nn.* Babetên nêweşînênda va ya ki; eger gandê kê kewo, rew rewî weş nêbeno, yeno deraxdê merdişî di vindeno. Vanê no vayo sûr, şino kewno estandê nêweşan mîyan. *Tr. Çok kötü bir romatizmal hastalık olup kişiyi öldürecek duruma getirir.* Vanê filan kesî di vayo sûr vijîyayo, eynî rihê ci vijîyayo.

vayo tûn *Cog. Nn.* Vatûn. Vayêndo bol wişk û sert û serd o. Babetên vayên o ki kişta vakurî ra yeno. Kes û çîyan tewneno. Vayo tûn, vadê sîyay zirardanêrî yo. *Tr. Ayaz. Kuzeyden gelen, kuru, soğuk, sert ve incitici bir rüzgar.*[1]

vazdaye/ê *N.* Remaye/ê. Kes/çîyo ki; vazdayo, o yo vazdano, bi xarikên a şîyo yan jî o yo şino. *Tr. Koşan.* Merdimo vazdaye/ê gereg ki hendayên rew nêkewo. Qey nêvazdayo.

vazdayeni *f. M.* Vazdayîş. Remayeni, bi rem a şîyayeni, bi xarî ya şîyayeni. *Kur. Bazdan, revîn. Tr. Koşmak.* Ez vazdaya şîyaya ki kes herûn di nêmendo.

vazdok/i 1. *N. Bw.* Vaştok/i. Çend vazdokîy pîya kewtîy pêverikên, vazdokê ma qezenc kerd. 2. *N.* Hendê mûndîyên vêr bîyayeni, hendê mûndîyên qam bîyayeni. *Tr. Yarı boy kadar derinlik ve buna bağlı olarak geçitin var olması.* Sifte ez şîya, ez winîyaya tey vadok esto, mi ê bînan rê jî va bêrê.

vazdokey *Nm. Bw.* Vaştokey. Vazdokeyda ci rê kes nêşeno bahaneyên bivîno. Çunkî bîranbîr o.

veciqîyaye/ê *N.* Ciniqîyaye/ê, veciniqîyaye/ê, pêser ciniqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; veciniqîyayo, finêra tersayo û lerzayo, veciqîyayo. *Tr. Aniden korkup irkilen, cin çarpmışa dönen.* Qeçeko veciqîyayeyo hewna lerzeno. Nêzana se kerê û sera berê?

veciqîyayeni *f. M.* Veciqîyayîş. Ciniqîyayeni, veciniqîyayeni, bol tersayeni, xof giroteni, tersîra, xof giroteni ra nişkêra lerzayeni, ze ki cinîy pirodayeni. *Tr. Aşırı korkmak, kokudan dolayı ani irkilmeler yaşamak, cin çarpmış gibi irkilmek.* Boka hettanî ki nêveciqîyayo, şima berê doktorî mojnê.

veciqnaye/ê *N.* Veciniqnaye/ê, cindirlîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni finêra û bêhemd tersanayo û ze ki cindirlî bo. *Tr. İrkitilen, aşırı ve ani korkutmakla cin çarpmışa dönen.* Xalê min o veciqnaye, soyîn soyîn bi veciqîyayen a merd.

veciqnayeni *f. M.* Veciqnayîş. Veciniqnayeni. Kesên yan jî çîyên finêra û tersan ra lerznayeni, zêdê cindirlîyan kerdeni. *Tr. Ani ve aşırı korkutmakla cin çarpmışa çevirmek.* Ti do keyneki biveciqnê ha!

veciqnok/i *N.* Veciniqnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên finêra tersaneno û ci ze ki cindirlî kero, ci lerzineno. *Tr. Ürküten, ani korkutup cin çarpmışa çevrilen.* Ez do veciqnokê ci kê ra pers kera?

veciqnokey *Nm.* Veciniqnokey. Veciqnok/i bîyayeni, wesfê veciqnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bêhemd tersaneno û ci keno ze cindirlî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İrkilten olmak, irkiltmek, irkiltme olayı, ürkütücülük, birisini*

---

1 Wesfê vayê tûnî û vayê sîyayî, Xal Bekirê Xerznoyijî day. Serrê ci, neway ser ra yê. Vano: "Vayo sûr çinî yo." Labelê Dimilî di nameyê vayan hergi ca di eynî nîyê. Çunkî bandereya jewbîyayê çinî ya. Hergi ca di babetna vajêno.

cin çarpmışa çevirmek. Veciqnokeya ci kesî nêşa tesbît kero. Winî vajêno.

vejêr *Mat. Rob. Nn.* Vejêrek (-) Nîşanê vetişî yo. Îşaretê vetişî yo. Veteni di nîşanekên o. *Tr. "Çıkarma işareti, eksi. (-)"* Mersela; 12-8=4(Wendişê ci: Diwês vejêr (yan jî vejêrek), keno çehar.

vejêrek *Mat. Rob. Nn. Bw.* Vejêr. 6-6=0 (Wendena ci: Şeş vejêrek şeş, kenik qe.)

vekewte/ê *N.* Rakewte/ê, hewnaşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan qena xwu kerda xwu ver ra û rakewto yan jî bîyo derg û o yo westana xwu gîno. *Tr. Uyuyan, yatan. Ayaklarını uzatarak dinlenen.* Kutiko vekewte, merdimo vekewte, edizîyayeyo vekewte, citêro vekewte, linggogêro vekewte ûzn.

vekewteni *f. M.* Vekewtiş. Rakewteni, derg bîyayeni, derg rakewteni, bi şikildê paldayenî ya yan rakewteni yan jî derg ronişteni. Mîyaneyê xwu bi cayên o dayen a rakewteni yan jî ronişteni. Rakewteni yan jî derganey ser ronişteni. *Tr. Yatmak veya uzamak.* Ez vekewt bîya. Ti çirê winî vekewtê?

velg 1. *Zîr. Nn.* "L" qaling o. Wexto ki vajêno fek beno pir û vajêno. Mêşe, perrê mêşî, perr û gilê mêşanê ki heywanîy xwu rê wenê. *Tr. Meşe, meşe otları/yaprakları.* Zimistanî axuri di ma velg danê dewardê xwu. 2. *Zîr. Nn.* Hak. Çîyo ki kergîy kenê û qulorek o. *Tr. Yumurta.* Velgê teyrûtûrî werêno.

velgcendeni *f. M.* Velgcendiş. Velg birnayeni, mêşe birnayeni. *Tr. Meşe budamak.* Dewijê velg cenenê. (Çêrmûki)

velgi *An. Nm.* "L" barî yo. Wexto ki na vajeki fekî ra vijêna, fek zêdê dewlî ya pir nêbeno. Gurçiki, veliki, felki, gulçiki. *Tr. Böbrek.* Velgê pêrdê mi hîle girotîy. Ma nêşa ci rê bi weşandê ci ya bivirno, soyîn 1995 di Adana di pa şî rehmda Ellahî.

velikê peyîki *An. Nn.* Peyê lingi, peynîya lingi. *Tr. Baldır.* Ê ling topêrî payên dê velikdê peyîkdê ci ro, mêrdek eynî xewirîya, saetên bî xwu ya şî bî.

velikê qori *An. Nn.* Peyê paqi, peyîkê paqi. *Tr. Uyluğun arka kısmı.* Velikê qori, do girêdeyo ki rew weş bo. Çunkî hinciqîyayo.

veliki *An. Nm.* Velgi, gurçiki, gulçiki. *Tr. Böbrek.* Eger awi nêşimo, velika ci do leym tepşo, do biçelmisîyo û pa şiro.

velişîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; leteyêndê ganî yo ki bîyo gird, bîyo hera, newedera virazîyayo, newedera abîyayo. *Tr. Bedensel anlamda yetişen, büyüyen, genişleyen, yayılan, enlemesine büyüyen.* Gano velişîyaye, do dima şima rê derd bo, noqra şima dê zaîfey bigeyrê.

velişîyayeni *f. M.* Velişîyayîş. Gan û qelafatî di, bejnûbali di newedera resayeni, newedera qelaw bîyayeni, hera bîyayeni, gird bîyayeni, abîyayeni. *Tr. Bedensel anlamda genişleme, büyüme, cismani gelişme/büyüme, yayılma.* Şima yê nan wenê û velişênê. Tayên bûrê ki şima tayên bivelişîyê.

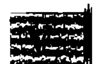
velişnaye/ê *N.* Keso (çî, gan, leteyêndê ganî) ki yan jewî velişnayo, kerdo gird, kerdo hera, akerdo yan jî bîyo sebebê akerdişdê ci, bîyo sebebê hera bîyayenda ci, bîyo sebebê vêre dayenda ci. *Tr. Vücut olarak açtırılan, genişlettirilen, yaydırılan.* Derê ki şima nêvelişnê. Şima ki finên bivelişnê, deha şima nêşenê bi otesîda ê mîdedê velişnayî bêrê.

velişnayeni *f. M.* Velişnayîş. Hera kerdeni, sebebê hera bîyayenda ci bîyayeni, akerdeni, ganî yan jî leteyêndê ganî akerdeni, vêşî qelaw kerdeni, sebebê akerdenda ganî bîyayeni, kediki/vêre kerdeni, sebebê vêre kerdenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Bedensel anlamda genişletmek, açılmak, şişmanlatmak, hacmini veya cismani olarak büyütmek.* Maya ci hendo ki nan da ci, velişna. Nika jî a ya dana xwu saqan ro.

velişnok/i *N.* Çî/keso ki; yan jewî, yan jî kesên velişnayo, kerdo hera, kerdo gird, akerdo. Çî/keso ki; jew yan jî kesên bîyo sebebê gird bîyayenda ci, bîyo sebebê abîyayenda ci. *Tr. Açtıran. Mide veya benzeri bir vücut organının genişlemesinde, büyümesinde, yayılmasında etken/neden olan.* Nan û şîrinayî û ron tim jî velişnok o.

velişnokey *Nm.* Velinayeni, velişnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; velişneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê velişnokan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Mide vb. vücut organlarını genişleten; yayılması veya büyümesine neden olmak.* Key ki şima velişnokeyênda ci dî, wexta ci ra fek verdê.

velişok/i *N.* Çî/keso ki; tey velişîyayeni yan jî wesfê velişîyayeni esto, velişêno, tey mêlê velişîyayîşî esto. Çîyo (gan, leteyêndê ganî) ki tey abîyayeni, gird bîyayeni, hera bîyayeni esta yan jî tey o wesf beno. *Tr. İçinde, yapısında genişleme, büyüme, yayılma, açılma özellikleri bulunan, bu gibi zaafiyetleri bulunan.* Ez vana beno ki mîdeyo velişok, çendi ki xwu hemed kero jî do bivelişîyo.

velişokey *Nm.* Velişîyayeni, velişok bîyayeni, ganî di, leteyêndê ganî di abîyayeni, tey wesfê abîyayîşî, tey wesfê gird bîyayeni, tey wesfê hera bîyayeni estbîyayeni. *Tr. Bedende genişleme,*

büyüme, yayılma gibi özellikler bulunmak. Mi bê to kesî fekî ra velişokeya ci nêaşnawita.

velk *An. Nm. Bw.* velgi.

velqitîyaye/ê *N.* Kemîkewte/ê, dekewte/ê. Kes/çîyo ki; nişkêra, bêhemd cayên ra gunayo cayêndo vengane, bi kemîkewtiş a cayêndê xwu tewnayo, lerî bîyo, tilo bîyo û cayêndê xwu yan şikito yan jî tewnayo yan jî do bitewnayê. *Tr. Boşluğa düşen, boşluğa düşmek suretiyle sakatlanan veya sakatlanma tehlikesi geçiren.* Merdimo velqitîyaye gereg nê wezîyetî ra dersa xwu bigîro.

velqitîyayeni *f. M.* Velqitîyayîş. Kemî kewteni, dekewteni, bi nişkêra û bi nêzanayen a linga kesî cayêndo veng kewteni. *Tr. Boşluğa düşmek, bilinmeyen veya tahmin edilmeyen herhangi bir boşluğa düşüp bir yerini sakatlamak veya incinmek.* Cinêki mêrdifanan ra şina, vana beno ki mêrdifani qedîyaya. Ti nêvanê ki hewna paycayêndê ci mendo. Senîn ki lingera xwu erzena, velqitêna, fekûrû şina û lerî bena. Linga ci ne bellî bî şikîyê bî, ne bellî bî reyê bî, ne jî çi. Serrên vêşêrî ay ant.

velqitnaye/ê *N.* Kemîviste/ê, deviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yan kutê cayêndê vengî kerdo yan jî bîyo sebebê tilo bîyayenda cayêndê vengî mîyan û yan cayêndê ci tewnayo yan jî tehlûkeyên ravêrnayo. *Tr. Boşluğa düşürülen veya gayri ihtiyari olarak birisinin boşluğa düşmesine neden.* Şima do rîzayê ê merdimdê velqitnayî nêgîrê?

velqitnayeni *f. M.* Velqitnayîş. Kamî visteni, sebebê kemî kewtenda kesên bîyayeni, kesên cayêndê vengî mîyan visteni yan jî sebebê kewtenda ci bîyayeni. *Tr. Birini boşluğa düşürmek.* Velqitîyê bî, pêrini vatê to velqitnaya. Ez tew piro nêguna, a bixwu velqitîyê, mi çiman vero bî.

vemirîyaye/ê *N.* Hewnaşîyaye/ê, kemîşewq/i. Çî/keso ki; şîyo hewna yan jî şewqê ci kemî yo, bêşewq o. *Tr. Sönük, sönen.* Çîyo vemirîyaye kesî roşin nêkeno.

vemirîyayeni *f. M.* Hewna şîyayeni, adir, şewq û çîyandê winasînan di nêmendeni, çiman vero vinîbîyayeni. *Kur. Vemirîn. Tr. Sönmek.* Vemirîyayena şewqî di tiritokîy kewnê karî ser.

vemirnaye/ê *N. Bw.* Hewnakerde/ê 2. Şewqê vemirnayî çirê ti winî kerdê kêfsad ki?

vemirnayeni *f. M.* Vemirnayîş. *Bw.* Hewna kerdeni 2. Qeçekan va: Çilayan hendayên rew mevemirnê, ma yê hewna dersi kenê.

vena *Zoo. Nn.* Babetên bewranên o ki renga ci bolkî zêdê wel a. *Tr. Gri renkli bir çeşit güvercin.* Venayê mi nêşeno biperro. Çunkî parzaneyêndê ci şikîyayo.

venêr *Nk. Nn.* Benavi, beniki. *Tr. Zeytingillerden Dişbudak ağacı.* Jû cayan di makî ya. *Bw.* Venêri. Dewda ma di venêr esto.

venêr/i *Nk. N.* Benavi, beniki. Dara venêri. Venêri zêdê vilayêri ya. Labelê perrê ci deha tarî û pê ra dûrî yê û fina perrê venêri, goreyê vilayêri deha vilabîyayey û tîk ê. Perrê venêran zêdê vilayêran û xerîbdostan derg û teng o, zêdê çinayêran û tuwêran hera nîyo. Kokê venêran zêdê tuwêran qarmaçkin nîyo, qalikê ci xetxetî nîyo. Venêrîy, mabeyndê çamêran û zergûzan dê (zêdê nînan hurnan ê). Labelê nînan ra jew nîyê. Na kelîma ma di nerî ya, labelê tana cayan di makî ya. *Tr. Zeytingillerden Dişbudak ağacı.* Ez venêrên bin di vekewta û mi nênûşnay. Venêrîy çoşmedê Feratî di estê.

venêrge *Nk. Nn. Bw.* Venêrgeh. Ma şîyê venêrge, qe ma nêşa di çarîy jî bîyaro. Çunkî pêro arêdeyay bîy.

venêrgeh *Nk. Nn.* Cayê venêran. Cayo ki tede venêrîy karîyayê, tede venêrîy bîyê. *Tr. Dışbudak ağaçlığı.* Şirê xwu rê venêrgeh ra çarîy bîyarê.

veng *An.* Hes, awazo hêdî. Hes û hêcey û kelîmey û qiseyê ki kesî fekî ra vijênê, hergi hesêndê qisan. *Tr. Ses.* Wa veng kesî ra nêvijîyo, wa herkes bewno kardê xwu ra.

veng/i *N.* Qoş/i, qof/i. Çîyo ki mîyan di çîyên çinî yo, mîyanê ci bêçî yo. *Tr. Boş, içi boş.* Ma şîyê winîyayê ci ra, mîyan di çîyên çinêbî, veng bî. 3. *N.* Musaît/i, nemijûl/i. Çî/keso ki; pir nîyo û veng o, musaît o, şeno çîyên rê wext abirno. *Tr. Boş, müsait, uygun.* Ti veng ê, ma pîya şirê filan ca?

vengamîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; ci ra veng vijîyayo, şinawîyayo/aşnawîyayo, vengê ci, hesê ci kewto kesî goşî. *Tr. Duyulan, iştilen.* Mi bixwu rê o vengamîyaye hendê veng nêamîyayî hewl nêbeno. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; olayî kerda, ci ra veng vijîyayo, veng veto, kes vero şermayayo. Çî/keso ki; do kesî bişermayno, kes do pey gunakar bo, o çî yan jî o kes. *Tr. Olay/cıngar çıkarılan, olay olan, gürültü ve patırtısı çıkan.* Ez tew qayîl nîya, ê kargehê vengamîyayî di bigurweya. 3. *N.* Çî/keso ki; veng ameyo, bi xwu ya çîyên yan jî kesên nêardo, tenya ameyo, selt ameyo, xwu destî di çîyên nêardo. *Tr. Boş gelen, eli boş gelen, yalnız gelen.* Şima senîn ê merdimê vengamîyayî winî normal vînenê ki?

Ma şima zêdê ey dinênedik ê?

vengamîyayeni 1. *f. M.* Vengamîyayîş. Veng kesî goş kewteni, aşnawîyayeni, şinasîyayeni, veng aşnawîyayeni, hes şinawîyayeni. *Tr. Ses gelmek, duyulmak.* Vengê ci ame mi jî, mi goşê xwu kerdîy kerîy ki olayên nêvijîyo. 2. *Zv. f. M.* Vengamîyayîş. Karûgurwe ra veng vijîyayeni, çîyêndo tam neweş vijîyayeni, çîyo ki kes do pa kêfsad bo vijîyayeni. *Tr. Olay/cıngar çıkmak, nahoş bir durumun ortaya çıkması.* Boka Ellah karûgurwedê kesî ra veng nêvejo. Eger ki finên kardê kesî ra veng bivijîyo, deha kes a xwu nîno. 3. *f. M.* Vengamîyayîş. Pir nêamîyayeni, bi şikildê tey çîyên yan jî kesên çinêbîyayen a amîyayeni. *Tr. Boş gelmek, eli boş gelmek, beraberinde bir şey veya kimseyi getirmemek.* Mi vatê beno ki o do bi xwu ya jewî bîyaro, labelê veng ame bî.

vengane 1. *Nn.* Ze ki veng bo, ze ki hes bo, zêdê vengî ya, zêdê hesî ya, ze ki tey veng bibo. *Tr. Ses/li gibi, seslilere benzer, ses çıkmış gibi.* Ez a nêzana vengane bî yan bêveng bî? 2. *Nn.* Çî/keso ki; ze ki tey olayî bibo, ze ki dehkayênda ci bibo, ze ki ci ra vengên bivijîyo. *Tr. Olaylı, ses çıkmış gibi, vukuatlı, vukuat görünümlü.* Mi rê jî vengane ame. Hema nêzana çiçî bî. 3. *Nn.* Çî/keso ki; ze ki veng bo, ze ki ci mîyan di çîyên çinêbo, ze ki zerreveng bo. *Tr. Boş gibi, boş görünümlü.* Ez winîyaya pira. Mi rê vengane ame.

venganey 1. *Nm.* Vengane/ê bîyayeni, wesfê venganan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşî di vengane bîyayeni, ze ki tey veng bibo, ze ki tey hes bibo, ze ki hesê ci bivijîyo. *Tr. Sesli, seslice olmak.* Ez a venganeyda ci ra kewna dûrî, ê yê jî vera mi yenê. 2. *Nm.* Vengane/ê bîyayeni, wesfê venganan tey bîyayeni. Ze ki tey olayî bibo, zêdê olayînan a, wesfê kes û çîyandê olayînan tey bîyayeni, ze ki tey dehka bibo. *Tr. Olaylı/cıngarlı olmak.* Ellah zano venganeya ci, bi azmîn o vijîyaya. 3. *Nm.* Vengane/ê bîyayeni, wesfê venganan tey bîyayeni. Mîyanê ci ze ki veng bo, zerreyê ci ze ki veng bo, zêdê zerrevengan bîyayeni. *Tr. İçi boş/kofmuş gibi olmak.* Ti yê kenê venganeya ci se kerê û sera bierzê?

vengardok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra veng ardo, ci ra hes veto. *Tr. Ses çıkaran, ses getiren/yapan.* Merdimo vengardok do çiwext nê venganê qofan bipeysno? 2. *N.* Kes/çîyo ki; olayîyên kerda, arda meydan, bîyo sebebê olayîyên, bîyo sebebêndê dehkayên. *Tr. Olaya neden olan, cıngar/olay çıkaran.* Qeçê înan o vengardok, do înan rê belayê serî bo. 3. *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên veng ardo, pir nêardo, mîyanê ci veng ardo. *Tr. Boş getiren, içi boş getirmiş olan.* Şima qeçekdê vengardokî rê, nêşa çîyên vajê. Mi pir ardo, ti yê mi rê arey kenê.

vengardokey 1. *Nm.* Vengardok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vengardokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra veng ano, pira veng vejeno, vengê ci ano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ses getirilen, ses çıkarılan.* Ez a kena vengardokeya to se kera? Peynî ti yê mi rê nêercênê. 2. *Nm.* Vengardok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vengardokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; bîyo sebebê olayîyên, bîyo sebebê dehkayên, kesên yan jî çîyên ra vengên veto. *Tr. Olaya neden olmak, cıngar çıkarmak.* Çiçî ki ameyo ma sere di, pêro vengardokeyda ci ra ame. 3. *Nm.* Vengardok/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vengardokan bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên; veng ano yan jî ardo, pir nêano yan jî nêardo, mîyanê ci vengûvarit ardo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Boş getiren olmak, boş getirmek.* Vengardokeya ci, bî sebebê lejdê înan.

veng bi ci dayeni *f. M.* Veng bi ci dayîş. Vengdayeni. Vera kesên yan jî çîyên; vengê xwu veteni û ci haydar kerdeni. Veng bi ci dayîş. *Tr. Seslenmek, çağırmak.* Hele veng bi ci di, beno ki bişinawo. Va: Mi veng da bi ci, labelê vengê mi bi ci nêşî. Çunkî cayêndo dûrî û war di bî.

vengbirîyaye/ê *N.* Vengpeysaye/ê, vengpeysate/ê, vengxetimîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qisey kerdişên di yan jî nêweşînên di (mersela serd giroteni di) vengê birîyayo, vengê ci kemîyayo yan jî vengê têtewr kewto, nêmendo. *Tr. Sesi kesilen/kısılan.* Serd giroteni ra vengbirîyayo.

vengbirîyayeni *f. M.* Vengbirîyayîş. Veng peysayeni, veng xetimîyayeni. Veng û qiseykerdişê kesên yan jî çîyên wesfê veng nêamîyayîşî, têkilîyê vengî û goşdarî pêra birîyayeni. *Tr. Ses/i kesilmek, ses/i kısılmak.* Mêrdek hewna biqisey bî, ez winîyaya vengê ci birîya. Ti nêvanê ceyran şîyo.

vengbirnaye/ê *N.* Vengpeysnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vengê ci birnayo, kerdo bêhes û bêveng. *Tr. Susturulan, sesi kesilen.* Merdimo vengbirnaye, eger heqber bo, do bigeyro heqdê xwu.

vengbirnayeni *f. M.* Vengbirnayîş. Veng xetimnayeni, bêveng kerdeni, bêhes kerdeni, veng û hesê kesên yan jî çîyên birnayeni, kemî kerdeni, peysnayeni. *Tr. Susturmak, sesini kesmek, sesini kısmak/tıkatmak.* Eger şima a roji vengê

ey nêbirnayê, ma ewro bi ey nêşayê.

vengbîyaye/ê *N.* Çîyo ki mijûley ra vijîyayo. Çîyo ki mîyanê ci bîyo veng û pirey ra vijîyayo. *Tr. Meşguliyetten çıkan, boşalan.* Bano vengbîyaye, do dîna rojîy pir bo.

vengbîyayeni *f. M.* Vengbîyayîş. Mijûley ra vijîyayeni, serkarey ra vijîyayeni, mîyanê ci veng bîyayeni, pirey ra vijîyayeni. *Tr. Boşalmak, boş duruma gelmek, meşguliyetten çıkmak, içi boşalmak.* Ez do meşti veng ba, çîyên nêbeno key ki ti ameyê ma pîya şinê.

vengdan *Nn.* Hoparlor. Çîyo ki ci ra veng yeno. *Tr. Hoparlör, seslendirici.* Mi do xwu rê, di vengdanîy biherînayê, wexta to do vengê ci bidîyayê.

vengdekewte/ê 1. *N.* Vengkewte/ê, vengkemîyaye/ê. Çî/keso ki; vengê ci dekewto, vengê ci kemîyayo, vengê ci birîyayo. *Tr. Sesi kısılan, sesi düşmüş olan, sesi azalan.* Vengê teybdê vengdekewtî do abîyo, vengê nêweşdê veng dekewtî do darî bo. 2. *N.* Vengkewte/ê. Çî/keso ki; veng dekewto mîyan, veng debîyayo de, ci rê veng bîyo pir. *Tr. Ses doldurulan, ses konulan.* Qaseto vengdekewte û veng nêdekewte do kotî jew bo? Qaseto vengdekewte vay o. 3. *N.* Vengkewte/ê, dehkabîyaye/ê, ci ra vengvijîyaye/ê, olayîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tey olayî vijîyayo, ci ra vengên vijîyayo, tey xirabeyênda zêdê lejî bîya. *Tr. Ses çıkan, olay/cıngar çıkan, bir kavgaya neden olan.* Ez se kerî kardê vengdekewtî ki! Kaşka veng de nêkewtê. 4. *N.* Vengkewte/ê. Çî/keso ki; bi destdê vengî ya yan jî tey çîyên çinêbîyayîş a dekewto cayên. *Tr. Boş giren, bir iş veya işlemin içine boş olarak (dolu olmayarak) girmiş olan.* Willi mi nêşa merdimê vengdekewtî û pir dekewtî jew kero. Mi o pir dekewte pir rişt.

vengdekewteni 1. *f. M.* Vengdekewtiş. Veng kewteni. Veng kemîyayeni, vengê kesî serdan ra kemî bîyayeni. *Tr. Ses düşmesi, sese kısılması.* Serdan ra vengê ci dekewt bî. Cora nêşayê ki qisey bikero. 2. *f. M.* Vengdekewtiş. Veng kewteni. Çîyên mîyan kewtena vengî, eger veng çîyên mîyan kewo, vanê veng dekewteni. *Tr. İçine ses girmek.* Mi veng nêdekerd bî kompîturî mîyan, lakîn dekewt bî de. Mi hewna jî fehm nêkerdo ki kê o veng dekerdo de. 3. *Zv. f. M.* Vengdekewtiş. Veng mîyan kewteni, tey olayî vijîyayeni, ci ra veng vijîyayeni. *Tr. Olay/cıngar çıkmak.* Ma bol qeyret kerd, axirî ki veng nêdekewt de. 4. *f. M.* Vengdekewtiş. Veng kewteni. Mîyanê ci destê ci veng (tey çîyên çinêbîyayen a) kewteni. *Tr. Boş girmek, boş gitmek, içine boş olarak girmek.*

Ez veng dekewta de, pir vijîyaya.

vengey 1. *Nm.* Veng/i bîyayeni, qoş bîyayeni, mîyandê ci, zerredê ci di çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Boşluk, boş olmak.* Ez vengeyda ci ra haydar nêbîya. Ma ki ez vengeyda ci ra haydar bîyayê, mi kirêşa bi depo do venga ramite? 2. *Nm.* Musaît bîyayeni, wextê ci, zemanê ci çîyên rê musaît bîyayeni. *Tr. Boş olmak, müsait olmak.* Eger ez vengeyda to ra xeberdar bîyayê, mi do veyndayê to jî.

vengkar/i *N.* Kes/çîyo ki; veng dano kesên yan jî çîyên, karê vengî keno. Kes/çîyo ki; eyarê vengan dano ci. *Tr. Seslendiren, ses veren.* Vengkarê ci weş bî, tey qusûr çinêbî.

vengkarey *Nm.* Vengkar/i bîyayeni, karûgurweyê ci veng dayîş bîyayeni, vengdayokey, vengdayok/i bîyayeni, wesfê vengkaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; veng dano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Seslendirme işi, seslendirmek, seslendiren olmak, seslendirme özelliğini taşımak.* Vengkareya ci ci rê bes nêkerdê, kotî do kotî hemini rê bes bikero.

vengkerde/ê 1. *N.* O/çîyo ki mijûley ra veto, serkarey ra veto. *Tr. Müsaitleşen, meşguliyetten çıkan.* O merdimo vengkerde do bi mina mijûl bo. Çunkî mi o kerd veng. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni mîyanê ci kerdo veng, pirey ra vijîyayo yan jî çîyo ki jewî mîyanê ci veto û kerdo veng. *Tr. Boşaltılan.* Dorîyo vengkerde do şiro palî ser.

vengkerdeni 1. *f. M.* Vengkerdiş. Pirey ra veteni, mîyanê ci veng kerdeni, mîyanê ci veteni. *Tr. Boşaltmak.* Ez a kena mîyanê ci veng kera ki, ê çîyê bînî dekera. 2. *f. M.* Vengkerdiş. Serkarey ra veteni, mijûley ra veteni, serbest verdayeni. *Tr. Meşguliyetten çıkarmak, müsaitleştirmek.* Ez a makîna kena veng, gamekna bêrê ki ma ê şima veranê. 3. *f. M.* Vengkerdiş. Veng dayeni, veng ci kerdeni. *Tr. Seslenmek, çağırmak.* Mi veng kerd ci jî veng nêşî ci. 4. *f. M.* Vengkerdiş. hes kerdeni, qisey kerdeni. Bi kesên yan jî çîyên a hîlbîyayeni, têkilî bîyayeni, qisey kerdeni. Pey qisey nêkerdiş çinêbîyayeni. *Tr. Konuşmak, ilişkisi devam ediyor olmak, küs veya dargın olmamak.* Ez a bi ci ya rewnayo veng kena. Eger mi bi ci ya veng nêkerdê, xwura ez kêdê ci jî nêşîyê. Xwu rê ki o yo bi min a veng nêkenê, ez ey nêzana.

vengkewte/ê *N. Bw.* Vengdekewte/ê. Banto vengkewte, do senîn fina veng bo?

vengkewteni 1. *Zv. f. M.* Vengkewtiş. Veng de-

kewteni, veng xetimîyayeni, vengê kesên yan birîyayeni yan jî kemîyayeni. *Tr. Ses kısılması, ses kesilmesi, ses düşmesi.* Serdan ra vengê ci kewt bî. Cora şî nêweşxane. 2. *f. M.* Vengkewtiş. Pir nêkewtiş, kewteni di tey çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Boşken düşmek, boş düşmek, dolu haliyle düşmemek.* Wexto ki ti kewtê şelagi to ser o bî? Nê ez veng kewta.

vengnêvijîyayeni 1. *f. M.* Vengnêvijîyayîş. Ci ra hesûbes nêvijîyayeni, ci ra qisey, veng yan jî çîyêndo winasîn nêvijîyayeni, tey qerepere nêbîyayeni, şemateyê ci çinêbîyayeni. *Tr. Ses çıkmamak, gürültü olmamak.* Lajekêndo baqilo, ci ra veng nêvijêno. 2. *Zv. f. M.* Vengnêvijîyayîş. Nameyê ci, wesfê ci bi xirabey a, bi çîyêndo nêbîyaye ya nêvajîyayeni, xarbeya ci çinêbîyayeni. *Tr. Kötü veya olumsuz bir durumun meydana gelmemesi, iş ve eylemlerin normal seyrinde gitmesi.* Ma karûgurweyê xwu qedîna, kardê ma ra veng nêvijîya, ma rehat ê. 3. *Zv. f. M.* Vengnêvijîyayîş. Namdar/namedar nêbîyayeni, bi hewlîn a kesî fekî nêkewteni, menşûr nêbîyayeni, kişta xirabeya ziwandê şarî ser o nêbîyayeni. *Tr. Meşhur/namdar olmamak.* Ma yê pawenê, ma yê vanê, do ci ra veng bivijîyo, o do namdar bo. Hewna nêbîyo, labelê hema hema yo.

vengpeysate/ê *N. Bw.* Vengbirîyaye/ê. Xeylê dengbêj û senetkarê vengpaysatey estê.

vengpeysateni *f. M.* Vengpeysatiş. Veng birnayeni, veng xetimnayeni. Veng û têkilîyê goşdarî birnayeni. *Tr. Ses kesmek, ses kısmak, konuşmayı kesmek.* Mi rê ki veng peysatena kesdê biqisey, çîyênda weşi nîya. Kes do vengê kesdê biqisey nêpeysno.

vengpeysaye/ê *N. Bw.* Vengbirîyaye/ê. Hele şirê, boka şima vengê ê nezandê vengpeysayî rind û rind bipeysnê.

vengpeysayeni *f. M.* Vengpeysayîş. *Bw.* Veng birîyayeni. Şima yê vanê vengê ci peysayo. Eger vengê ci bipeysayê, ay wina nêşayê ma ser o qiri qiri bikero.

vengşîyaye/ê 1. *N.* Peyhesîyaye/ê, aşnawite/ê, şinawite/ê, venggirote/ê. Kes/çîyo ki; veng şîyo ci goşî, pey hesîyayo, bi kes yan jî çîyên ra haydar bîyo. *Tr. Duyan, işiten, ses alan.* Ti vanê ê xortê vengşîyayî çirê winî xwu kerd ker? 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi xwu ya kesên yan jî çîyên nêberdo û kewto ray şîyo. *Tr. Boş giden. Kendisiyle birlikte hiç bir şey veya kimse almaksızın giden.* Ê wesayîtê vengşîyayî, qandê çiçî şima û barê şima jî bi xwu ya nêberd? Ma pexîley a?

vengşîyayeni 1. *f. M.* Vengşîyayîş. Peyhesîyayeni, veng şinawiteni, veng aşnawiteni, veng ci goşî kewteni. *Tr. İşitmek, duymak.* Mi rê ki veng şî ci. Labelê ey goşîy kerdîy kerîy. 2. *f. M.* Vengşîyayîş. Bi xwu ya kes yan jî çîyên nêberdeni û şîyayeni, destveng şîyayeni. *Tr. Boş gitmek. Birlikte bir kimse veya şey almaksızın gitmek.* Tîya di dinyayên çî mend, o veng şî. 3. *f. M.* Vengşîyayîş. Veng birîyayeni, veng peysayeni, veng xetimîyayeni. Têkilîyê vengî û gaşdaran birîyayeni. *Tr. Ses kesilmek. Konuşmanın kesilmesi.* Hele bewnê, veng çirê şî?

vengûvarit/i *N.* Çî/keso ki; tey tebayên çinî yo, ci di yan jî mîyan di qethan çîyên çinî yo û veng o. *Tr. Bomboş.* Kê mêrdekan vengûvarit bî. Ma çiçî wedardayê?

vengûvaritey *Nm.* Tewro veng. Tey, mîyan di, ci di qethan tebayên jî çinêbîyayeni. *Tr. Bomboşluk, bomboş olmak.* Keyan di vengûvaritey, qarşûyê meymanan kesî kena gunakar.

vengvete/ê *N.* Kes/çîyo ki; yan bi teqi teqên a, yan bi mîtîngên a, yan jî bi babetnakî ya ci ra veng vijîyayo, vengê xwu peyhesnayo, bi vengî ya mirazî ya xwu, gazîya xwu mojna ya. *Tr. Sesi çıkan/gelen, ses çıkaran, kendisini duyuran.* Komo vengvete, do meşti xwu rojnameyan di bimojno.

vengveteni *f. M.* Vengvetiş. Vengê xwu peyhesnayeni, teqi reqi ra vengên vijîyayeni. *Tr. Ses çıkarmak, yankı yapmak, yankı uyandırmak.* Pêro arêbîyay meydan, veng vet û şîy.

vengvijîyayeni 1. *f. M.* Vengvijîyayîş. Hes vijîyayeni. Çîyên ra yan jî kesên ra veng peyda bîyayeni. *Tr. Ses çıkmak.* Eger ci ra veng nêvijîyayê, ma nêzanayê kesêno ûja di. 2. *Zv. f. M.* Vengvijîyayîş. Çî û karêndo xirab bîyayeni, ziwandê kesan kewteni, xirabeya kesî vajîyayeni, çîyêndo nêbîyaye bîyayeni, çîyo ki kes qayîl nîyo bibo û bîyo û kes pa bîyo kêfsad. *Tr. İş ve eylemlerinden ses çıkma, kötü ile ilan edilmek, başkalarının dillerine olumsuz olarak girmek veya düşmek.* Boka Ellah kardê ma ra veng nêvejo. Fini ki kardê kesî ra veng bivijîyo, deha ma rew rewî fekan ra nêkewnê. 3. *Zv.* Vengvijîyayîş. Namdarey, namedarey, namdar bîyayeni, delalîyayeni, bi weşey a namedar bîyayeni, kişta hewlîni ra fekandê şarî kewteni, menşûr bîyayeni. *Tr. Meşhur olmak, dillere destan olmak.* Vanê filan merdimî ra veng vijîyayo, bîyo namdar, pêroyê ey qisey kenê.

vengxetimîyaye/ê *Tib. N.* Vengpeysaye/ê, vengpeysate/ê, vengdekewte/ê. Kes/çîyo ki; vengê ci

xetimîyayo, vengê ci peysayo, vengê ci dekewto. *Tr. Kısık sesli, sesi düşük.* Mamosteyo vengxetimîyaye do senîn dersi bikero?

vengxetimîyayeni *Tib. f. M.* Vengxetimîyayîş. Veng peysayeni, veng peysateni, veng kewteni, veng dekewteni. Vengê ci yan arîzayên ra yan jî bi kemênayen a xetimîyayeni. *Tr. Sesi kısılmak, sesi düşmek, sesi tıkanmak.* Serd girot bî. Cora vengê ci xetimîya bî. Qey qira ci leym girot bî.

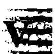
vengxetimnaye/ê *Tib. Zv. N.* Vengpeysate/ê, vengviste/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî kesên vengê ci xetimnayo, peysnayo, giroto, vengê ci devisto, raya vengde ci girota. *Tr. Sesi kıstırılan, sesi kısılan, sesi düşürülen, sesi kapatılan, sesi soluğu kestirilen.* Keso vengxetimnaye do senîn fina biwetaro hendayên qisanê xurtan bikero?

vengxetimnayeni *Tib. Zv. f. M.* Vengxetimnayîş. Veng peysnayeni, veng peysateni. Yan nêweşînên ra, yan serdên ra yan jî bi derênikên a vengê kesên yan jî çîyên giroteni, raya vengdê ci giroteni, vengê ci peysnayeni. *Tr. Sesini kapatmak, sesini kısmak, sesini düşürmek.* Çiçî vengê to wina xetimna?

vengxetimnok/i *Tib. Zv. N.* Vengpeysnok/i, venggirotok/i. Kes/çîyo ki; vengê kesên yan jî çîyên xetimneno yan jî xetimnayo, peysnayo yan jî peysneno; vernîya vengî gîno yan jî girota. *Tr. Ses kapatan, ses kısan, ses düşüren.* Leym û ters mi çimî di ki vengxetimok o.

vengxetimnokey *Tib. Zv. Nm.* Vengpeysnokey, venggirotokey. Vengxetimnok/i bîyayeni, wesfê vengxetimnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; vengê kesên yan jî çîyên xetimneno, peysneno, vernîya ci gîno, raya vengî gîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ses kısıcı, ses düşürücü, ses kapatıcı işini yapan.* Vengxetimnokeya ci, verînderayo esta. Heta nika bolini vato no vaş vengxetimnok o.

venik/i *N.* O/çîyo ki; cadê xwu di şino hewna, cadê xwu di hema rakewno, hema cadê xwu di melisêno. *Tr. Oturduğu yerde pinekleyen/uyuyan.* Kes bi ê merdimdê venikî ya nêşeno karên bikero.

veniki *Nm.* Giraneya hewnîya ki nişta kesî û hewnê kesî ana. *Tr. Uykunun ağırlığı, uykunun kişiye verdiği ağırlık.* Mêrdekêndo asê bî, veniki nişti bî ci jî cayên di, aresneyê xwu nêgirotê.

venikîyaye/ê *N.* O/çîyo ki cadê xwu hema rakewno, venikîyayo, hema melisêno, melisîyayo. Kes/çîyo ki; venika hewnî bin di mendo, kewto venikda hewnî bi, giraney a hewnî nişta ci. *Tr. Oturduğu yerde uyuklayan, uyuklama zaafiyeti olan. Uykunun ağır moduna giren, uykunun tatlı derinliğine dalan.* O merdimo venikîyaye, do senîn hendayên ray bêro ki?

venikîyayeni *f. M.* Venikîyayîş. Cadê xwu di rakewteni, melisîyayeni, xwu ser o nêvinderîyayeni, taqetê ci yê vinderîyayeni çinêbîyayeni. Giraneya hewnî bin di bîyayeni, giraneya hewnî bin kewteni. *Tr. Hemen uyuklamak, uyku zaafiyeti olmak, uykunun ağır moduna girmek, uykunun baskısında olmak.* Eger a do hema bivenikîyo, ma nêşenê bi xwu ya berê. Çunkî ma rê merdima xwu ser o bîyayê lazim a.

veniknaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni Mesela bi hebêna yan jî çîyêndê zêdê estanikên a kerdo giraneyda hewnî bin, venika hewnî naya ser, bîyo sebebê venikîyayenda ci. *Tr. Uykunun derin moduna sokulan.* Bi mi ki kes şeno, ê merdimê veniknayî, bero bierzo roy mîyan.

veniknayeni *f. M.* Veniknayîş. Kesên yan jî çîyên Mesela bi hebên a, bi estanikên a yan jî bi çîyêndo winasîn a hewndê giranî mîyan qulojnayeni, hewnê ci ardeni, sebebdê hewn amîyayîşdê ci amîyayeni, kesên yan jî çîyên giraneyda hewnî bin kerdeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi uykunun ağırlığı altına sokmak, uykunun tazyikine sokmak.* Eger bi heb a nêbîyê, mi nêşayê biveniknо.

venişkêri *Nk. Nm. Bw.* Qiznawêri. Venişkêr û qîzikêri jew a, labelê hergi jû qandê eynî dari meywedê xwu ra nameyê xwu gîno.

venişki *Nk. Nm. Bw.* Qiznawi. Darda venişkirê vanê venişkêri.

venişkîy *Nk. Nb. Bw.* Qiznawîy. Qeçekan venişkîy werdê dendikê ci eştê sinifan mîyan. Wexto ki ma ser ra şinê jî nêşikênê.

ver 1. *Nn.* Vernî, hêmi, kişta vernî, kişta rîdê çîyan, verê çîyan, peynî nê, vernî. *Tr. Ön, ön taraf.* Wexto ki ma Çatoki di bî, verê kêdê ma di, baxçeyê sayan estîy bî. 2. *Nn.* Daşti, devi, hêmi, kenar, teref, pol, heti, kişti. *Tr. Yaka, yön, taraf, kenar, kıyı, sahil, yamaç.* Over ra, hettanî no ver ey hewada. Ey a tepîya jî mi hewada. 3. *Nn.* Qezenc, mexel. *Tr. Verim, ürün.* Maşallah emserr verên dekewto de! Kes qîmiş nêbeno ki biwenîyo ci ra. 4. *Nn.* Kişti, heti, a, vernîya livî. *Tr. Doğru, yönelim, gidiş tarafı, yönü.* Ez a şina vera dewi, ti yê şinê vera kotî? 5. *Cog. Nn. Bw.* Vêr 1. Emserr layê bol şên yenê. Bol cayan di ê yê ver nêdanê ki ma ci ra ravêrê. 6. *Nn.* Hergi zayenênda heywanan, hergi pîzegiraney yan jî zayenênda heywanan. *Tr. Her defaki gebeliğin, karnında oluşturduğu şişlik.* No ver, verê man-

gada ma yê didî yo. 7. *Teks. Nn.* Qandê deştenî, temamê parçedê çinadê lazimî yo. Temamê parçedê qumaşî yo ki o yo keno çina bo. Nîmeyê ci jî nîmver o. *Tr. Elbise olacak kumaş parçasının tamamı.* O do ê verî ra çinayêndo weş vejo. Çunkî mêrdek seneatkar o. 8. *Nn.* Mirdey, mird bîyayeni, hîssê mird bîyayîşî, razî bîyayena mîdî, razî bîyayena vîtamînan. *Tr. Vitamin, doyum, doymak, doyuran şey/madde, tatmin, doygunluk hissi, tatmin olmak, tatminlik hissi.* Tari verê kesî nêgîna, mîdî rê bena bar û verê kesî mird nêkena. Ze ki kes çekero xwu pey. 9. *Nn.* Gore, pêvernayeni, didi yan jî bol çîyan pêvernayeni di vajêno. *Tr. Karşın, karşı. Kıyas/karşılaştırmalarda kullanılan karşın.* O qeç, ey vero hewna bi hewt awan a şuwîyayo. 10. *Nn.* Sifte, veror, verom, verê coy, vernî di, deha rew. *Tr. Önce, öncesi, evvel, evveli.* Ti verê mi resayê ûja. To çi rê vernîya ci nêgiroti? 11. *Nn.* Vernî, îstîqbal, zemano ki hewna nêameyo, wexto ki do hewna bêro. *Tr. İstikbal, gelecek, ati.* Verê gencandê ma akerde yo, ê Awrûpayîjan bi mi ki girote o. Çunkî înan meyweyê xwu pêro werdo. 12. *Nn.* Herûni, herûni di, heta ci. Wezîfeyên, karûbarên kerdiş di, herûnda kesên yan jî çîyên di kesnakî yan jî çînakî saznayeni, sazîyayeni. *Tr. Yerinde, yerine, bedeline. Birinin yapması gereken bir şeyi başka birinin yapması, ifa etmesi.* Noqra ez do vera to şira şelagi wegîra, qeçekan ver bida ûzn. 13. *Nn.* Pawok/i. Qayteyê çîyên yan jî kesên bîyayeni di vajêno, çîyên yan jî kesên ci ra pers bîyayeni vajêno. *Tr. Sorumluluk/mükellefiyet, yetki, görev veya hak gibi durumlarda da kullanılmakta olan bir kelimedir.* Mi ra heme çî girot, ez çîyên vero nîya. Nêzana ki, vanê ti çîyên vero nîyê; qey ez a heran vero! 14. *Nn.* Gêrîyayeni, tepêşîyayeni, xetimîyayeni, manî bîyayeni, vernî giroteni, çîyên yan jî kesên rê bend/bende bîyayeni. *Tr. Mani/engel olmak, önüne perde olmak, tutulmak, tutunmaya neden olmak, tıkamak, tıkatmak, kayıt altına almak.* Senîn ki mi nan werd, hema hilqikîy/qirpikîy amey mi ver.

vera ... 1. *H.* Kişta, a (a xwu, aci, aver, acêr, acor, ami, abin ûzn.), heta ûzn. terefî îfade kena. *Tr. -e doğru, -a doğru. Herhangi bir yere yönelimi ifade eder.* Ma do vera şima bêrê. 2. *H.* Herûni, herûn di, kişti, qandê çîyênî îfade kena. *Tr. ... için, hesabına, yerine, yerinde, payına veya yerine ifade eder.* Ez a kena vera to şira nobeti tepêşa. 3. *P.* Hember, qarşû, qarşî. *Tr. Karşı, karşısında.* Wina wina biki ki, ti vera namerdan gunakar nêbê.

vera bin *H.* Abin, vera kiştda binî, vera xorîyey, vernîya xwu hetê binîya kerdeni. *Tr. Alta doğru, dibe doğru, oturulan yere doğru, derinlemesine doğru.* Petroldarîy, do di kîlometrey vera bin şirê ki cadê petrolî resê.

vera biney *Nm.* Abiney, hetê binîya şîyayeni, verê xwu bi vera xorîyey dayeni. *Tr. Alta/dibe doğru yönelmek.* Eger bibo, do fina vera bineyda ci di keramati bibo.

vera bin şîyayeni *f. M.* Vera bin şîyayîş. Vera îflas şîyayeni. Karûgurweyên di, diligî di, heyatdo şêligî di, medenîyet di, bazirganeyên di vera îflas şîyayeni. *Tr. Dibe/iflasa doğru gitmek.* Ma senîn senîn kerd, a ya nêbî. Tim vera bin şî. Hewna bin nêresayo, labelê bi no aqila, o do binî bivîno.

vera cêr *H.* A cêr, hetê cêrî ya, ver bi cêr dayena, raştê cêrî bîyayeni. *Tr. Aşağıya, aşağıya doğru, aşağı tarafa doğru.* Merdimê şima vera cêr bî, nika beno ki jî resayê binîda dewi.

vera cêrey *Nm.* Acêrey, heta cêrî ya bîyayeni, verê ci, vera cêr bîyayeni, raştê cêrî bîyayeni. *Tr. Aşağıya doğru olma, aşağıya yönelmek.* Dawaya mi, vera cêreyda ci ser o nîya. Çirê vera cori nîya?

vera cêr şîyaye/ê *N.* Warşîyaye/ê, kemênok/i, apeyşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, rayda medenîyetî di, hal û wextdê xwu di kemênayo, vera pey şîyo, vera cêr şîyo, pey di şîyo. *Tr. Gerileyen, geriye doğru giden, eksilten.* Şaro vera cêr şîyaye, do senîn bişo debar û banderey di aver şiro?

vera cêr şîyayeni *f. M.* Vera cêr şîyayîş. War şîyayeni, pey di şîyayeni, apey şîyayeni, kemênayeni, kemî kerdeni. Karûgurwe û medenîyet û hal û wezîyetên di kemênayeni, vera cêr bîyayeni. *Tr. İlerlemenin aksine gerilemek, geriye doğru gitmek, eksiltmek.* Şaro vera cor şino, ma yê vera cêr şinê.

vera ci 1. *H.* A ci. Verê xwu heta ci kerden û liv giroteni. *Tr. Kendisine doğru, -e doğru.* Mi verê xwu kerd vera ci û ez kewta ray. Bol şîya tayên şîya... 2. *H.* Herûnda ci di, qandê ci çîyên kerdeni. *Tr. Yerinde, yerine, onun için.* Esas no wezîfeyê mi nêbî, mi vera ci kerd.

vera cor 1. *H.* A cor, a dîyar, vera dîyar, kişta corî, hetê corî ya, ver bi cor bîyayeni, ver bi corey. *Tr. Yukarı doğru, yukarıya taraf.* Mi verê ci kerd vera cor û ez amê ya. 2. *H.* Acor, ravey, aver. Vera vernî, vera qame. *Tr. Terakki, ilerleme, ileri doğru.* Şar vera cor, ma vera cêr şinê.

vera corey *Nm.* Acorey, adîyarey, adîyar bîyayeni, acor bîyayeni, vera cor bîyayeni, kişta corî bîyayeni, vernî vera cor bîyayeni, hetê corî ya bîyayeni, vernîya xwu vera cor dayeni. *Tr. Yukarıya doğru olmak, ön yukarıya doğru olmak, yukarıya yönelmek.* Mi bixwu vera coreyda ci rê nê, vera ey bîyayeni ra boya xwu kerdi tengi.

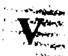
vera cor şîyayeni *f. M.* Vera cor şîyayîş. Acor şîyayeni, ravey şîyayeni, aver şîyayeni, qame bîyayeni. Karûgurweyên di, rayda medenîyetî di, hal û wextde xwu di, debar û bander û çîyandê winasînan di vera vernî şîyayeni; ca nêmendeni, pey di nêmendeni. *Tr. Terakki etmek, ilerlemek, ileriye doğru yürümek veya yol almak, yukarıya ilerlemek.* Kesî ra bêro, kes do tim vera cor şiro.

veradir/i *N.* Keso ki keyî keno, keyî lingan ser o vindarneno, adilganî vero, adirî vero tim gurweyêno û keyî hewadano û ronano. *Tr. Evi ayakta tutan, evi evirip çeviren, evde ocak başında sürekli iş yapan evin direği durumundaki.* Eger a veradirda şima ra nêbîyayê, ma do biqefilîyayê.

veradir 1. *Nn.* Cayê adirî yo ki kes xwu geno germ, cayê adilganî yo ki kes coşmedê ci di roşeno û xwu keno germ. *Tr. Yer ocağı/şöminede oturulan ve ısınılan yer.* Pêro veradir di arêbîyay bî û xwu kerdê germ. 2. *Nn.* Cayo tehlûke, cayê lejî, cayo ki tey çetiney esta. *Tr. Tehlikeli yer, korkulu yer, yoğun yer, kesif yer, ateş hattı.* Şima yê ma erzenê veradir, bixwu jî pey di ancênê.

vera ey/ay 1. *H.* A ey/ay, hetê ey/ay, vernî bi vera ey/ay. *Tr. Ona doğru, ona yönelerek.* Ez a nika şina vera ey, dima jî ez do vera to bêra. 2. *H.* Herûnda ey/ay, taya ey/ay. Qandê karûgurweyên herûnda şexsdê "ey/ay" di çîyên kerdeni, wezîfeyên caardeni. *Tr. Onun yerine, onun payına.* Mi para xwu daya ci, ez a nika jî vera ey dana.

vera gemey *Nm.* Vera gemi bîyayeni, xîntey, xînt/i bîyayeni, xîntaney, xîntane/ê bîyayeni, totikvaley, totikval/i bîyayeni, axmaxey, axmax/i bîyayeni, tey aqil çinêbîyayeni, qandê vînayenda keyî û rindî aqilê ci bes nêkerdeni. Aqilê ci, ci keye nêardeni. Kes/çîyo ki; dostê kesandê bînan o, ê xwu nîyo, xwu rê xerîb o, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ser o bîyayeni. *Tr. Yabani, yabani olmak. Başkasına dost, ancak kendisine de yabancı olmak. Yerli olmayan, ahmak, deli, aklı eksik, evin yolunu bulamayacak kadar deli olan.* Pêro jî vera gemeya ci zanê, ci rê bîyê şade. Labelê qandê vera keyeyeyda ci, şadeyên tenya jî çinî yo.

vera gemi *N.* Kes/çîyo ki; verê ci vera gem o, kovî yo yan xînt o yan jî xîntane yo. Merdimo aqildar, baqil, totikdar yan jî kesêndo zêdê nînan hewl nîyo, xirab o. Kes/şaro ki; xerîbê xwu yo û dost û hembazeya ci vera teber a, vera kes û şarandê bînan a. Tersê ci "vera keye" yo *Tr. Önü dağa, çöle, başka tarafa doğru olan, deli, ahmak, ahmakça, yabani.* Merdimêndo vera gemo, kaşka vera keye bîyayê. Ez bixwu herekê xwu pawokê ci nêkena.

vera hemini *H. Bw.* Vera her kesî. Eger ey vera hemini, o karo çetin bikerdayê jî fina qîmetê ey, înan çimî di nêzeyîdîyayê. Çunkî wahîrê qewmênda nankoro.

vera her kesî 1. *H.* Vera hemini, vera pêrini. Vernîya xwu bi pêrini dayeni, virara xwu pêrini rê akerdeni, verê xwu bi het a hemini kerdeni. *Tr. Herkese doğru yönelmek, herkese kucak açmak.* Ez nêşena vera pêrini şira. Çunkî livê min ê olimbêterîy çinî yê. 2. *H.* Herûnda pêrini di, herûnda hemini di, qandê pêrini, qandê hemini, wezîfeyê pêrini kerdeni. *Tr. Herkesin yerine, herkesin vazifesini yapmak, üstlenmek, herkes için.* Mi do vera her kesî jî bikerdayê, labelê ez a winîna ki qîmetê mi kesî het di çinî yo. Cora mi nêkerd.

vera înan 1. *H.* A înan, vernîya xwu bi vera înan kerdeni, verê xwu bi înan kerdeni, vera înan şîyayeni, vera înan luwayeni. *Tr. Onlara doğru, onlara doğru yönelmek, önünü onlara doğrultmak.* Ma kerd ki vera înan şiro, ma dî ki ê bi ma yo vijîyay. 2. *H.* Qandê înan, herûnda înan di, wezîfeyê înan kerdeni. *Tr. Onların yerine, onların vazifesini yapmak, onlar için çabalamak.* Şima do vera înan nîşan nêkerdayê, nîşanê şima û ê înan jew nêbeno. Dawa abîyo, nîşanê şima do şiro kirimînîlasyon û karê şima yo suxte do eşkera bo. Bilerzê!

verakerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a vernîya ci, kîberê ci, herikîyayişê ci, mêlê ci abîyayo, bîyo akerde, bîyo verakerde. *Tr. Önü açılan, siftahı yapılan, kapısı açılan, girişi başlatılan.* Lejo verakerde ez texmîn nêkena ki winî rew rewî biqedîyo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci rê sermîyaney bîya, vernîya ci abîyaya, dest bîyo pa. *Tr. Öncülük edilen, liderlik yolu açılan, başlangıcı yapılan.* Merdimo verakerde rew rewî pey di nêancêno. Çunkî finên mûsayo.

ver akerdeni 1. *f. M.* Verakerdiş. Vernî akerdeni, vernîya ci akerdeni, vayê ci yê girotî akerdeni. *Tr. Kapalı bir durumda olan herhangi bir şeyi*

açmak, önünü açmak, tıkanıklığı gidermek. Mi vernîya aweri akerdi ki awi amê. 2. *Zv. f. M.* Verakerdiş, vernîya ci akerdeni, veror bîyayeni, raya ci akerdeni, sermîyaney kerdeni, serikey kerdeni, serdarey kerdeni, pîşdarey kerdeni. *Tr. Öncülük etmek, liderlik etmek, önderlik yapmak.* Mi ci rê ver akerd ki, ê hewna şî.

vera kesan 1. *H.* Vera kesa. A kesan, vernî bi hetê kesan a bîyayeni. *Tr. Başkalarına veya kimselere doğru, kimselere yönelerek, önü başkalarına veya kimselere yönelik olmak.* Kaşka verê ay vera kesan nêbîyayê. 2. *H.* Vera kesa. Heta kesan, heta kesa, qandê kesan. Karûgurweyên Mesela qandê xwu nê, qandê kesandê bînan kerdeni yan jî ca ardeni. *Tr. Başkaları için, başkalarının yerine, başkalarının faydasına.* Ez a nînan jî vera kesan kena.

vera kesî *H.* Vera kesan, vera merdiman, vera însanan, vera şexsan, vera merdimên. *Tr. Kimsenin yerine, kişinin yerine, birinin yerine, biri için, kişi için, insan için.* Mi vera çi kesî o karo pîs kerdo? 2. *H.* Vernîya xwu bi kesên dayeni, hetê jewî ya luwayeni. *Tr. Birine doğru, kimseye doğru, kişiye doğru, insana doğru yönelmek, hareket etmek.* Mi vera kesî nêlûnayo, mi vera xwu lûnayo. 3. *H.* Vera kesî nê, herûnda kesî nê, qandê kesên jî nê. *Tr. Hiçbir kimseninin yerine, hiç kimsenin, kimseye değil, kimsenin vazifesini değil.* Mi vera kesî merdim nêkişto, kê ki dîyo yan jî aşnawito, wa vajo. 4. *H.* Vera kesên jî nê, vernîya xwu bi kesên jî nêdayeni, heta kesên jî nê, qet hetêna jî nê. *Tr. Hiç bir kimseye doğru, kimseye doğru da değil.* Ez vera kesî nêşîya, ez vera a doşî şîyê, ê jî a doşî di bîy, înan vato beno ki ez a vera înan şina.

vera keye/ê *N.* Çî/keso ki; verê ci vera keye yo, xînt, xîntane, agemî, budele nîyo, rind o, hewl o, baqil o, aqildar o, totikdar o. Kes/çîyo ki; zêdê kes û çîyandê vera gemi, ê kovîyan dost û yarê kişt û kiştikardê teberî nîyo, ê keyî yo. Tersê ci "vera gemi" yo, "kovî" yo. *Tr. Yerli, evcil, evcimen, akıllı, yabani olmayan, içeriyi seven ve dost olan, kendisine yabancı olmayan, önü eve taraf olan (Eğer çöle, dışarıya doğru olursa deli, ahmak, yabani, vs kabul edilir.)* Lajê ci vera keye yo, vera gemi nîyo.

vera keyeyey *Nm.* Vera keye bîyayeni, baqiley, baqil/i bîyayeni, aqildarey, aqildar/i bîyayeni, totikdarey, totikdar/i bîyayeni, hewley, hewl/i bîyayeni, rindey, rind/i bîyayeni, verê ci vere keyî bîyayeni; xînt/i, budele/ê, xîntane/ê, tîntore/ê, axmaq/i nêbîyayeni. Tersê ci "agemî, kovî, vera gemey" a. *Tr. Evcillik, akıllılık, evcimenlik. Kendisine ve kendisinden olanına dost olup yabancı olmamak, önü eve taraf olmak, iyi olmak.* Mi vera keyeyeya ci dîya. Labelê mi vera gemeya ci nêdîya.

verakî *Nn.* Ters, zit, qarşû, hember. *Tr. Zıt, karşıt, ters, anti.* Verakî wişk, nerm o, verakî kal, genc o.

verakîyey *Nm.* Tersey, zitey, qarşûyey, hemberey, hember bîyayeni, ters bîyayeni, zit bîyayeni, qarşûyê ci bîyayeni. *Tr. Zıtlık, karşıtlık, terslik.* Verûpeyê verakîyeya ey nebellî ya.

vera ma 1. *H.* Ama, kişta ma, vernî bi ma dayeni, vernîya xwu vera ma dayeni, vera ma hereket kerdeni. *Tr. Bize doğru, bize yönelmek, önünü/yönünü bize doğrultmak.* Şima ki şa, şima vera ma jî yenê. Labelê şima ki nêşa jî tey qusûrên çinî yo, ma nêqehrênê, wa şima bizanê ha! 2. *H.* Herûnda ma di, wezîfeyo ki ma do bikerê, jûna bikero, qandê ma. *Tr. Bizim yerimize, bizim için, bizim yapmamız gereken yerde başkasının yapması.* Esas şima do vera ma bikerdayê, Çunkî ma jî vera şima kerd bî.

vera merg/i *N.* Veramergbîyaye/ê. O/çîyo ki; mergî ra nezdî yo, mergî rê bîyo hadire, keno bi miro, hema hema keno bimiro. *Tr. Ölmeye yakın, ölmekte olan, ölme zamanında olan.* O merdimo veramerg, soyîn nêreya. No şefaqên merd.

vera merg bîyayeni *f. M.* Vera merg bîyayîş. Mergî ra nezdî bîyayeni, hema hema merdeni, merdeni rê hadire bîyayeni. *Tr. Ölüme hazır olmak, ölmek üzere olmak, ölüme yakın olmak.* Kalo pirpirîyaye bî, vera merg bî, merg ci ra nêşermaya.

vera mi 1. *H.* A mi. Vernî bi mi dayeni, kişta mi amîyayeni, heta mi. *Tr. Bana doğru, bana yönelerek, bana hareketle, önünü bana yöneltmek.* Şima do a roji vera ey nê, vera mi biameyê. 2. *H.* Qandê mi, herûnda mi, çîyo ki do qandê mi û herûnda mi bibo. *Tr. Benim için, benim yerime, benim yapmam gerekeni benim için başkasının yapması.* Eger şima şenê, vera mi jî zerrîweşeya ci bigîrê.

veranaye/ê *N.* Veronaye/ê. Çî/keso ki; neyayo kesên yan jî çîyên vera û teqdîmê ci bîyo, ci rê teqdîm bîyo, ci rê îkram bîyo. Çî/keso ki; qando ki jew bûro, qando jew ci ra hendê xwu serf kero neyayo ci vera, ci rê arz kerdo. *Tr. Arzedilen, sunulan, ithaf edilen, takdim edilen, ikram edilen, buyrulan, buyur edilen, kullanmak veya yemek üzere önüne serilen.*

Pesnanê çîdê xwu yê netebay medê. Çîyê şima yo veranaye herimîya bî.

veranayeni 1. *f. M.* Veranayîş. Veronayeni. Çîyên yan jî kesên; jewên rê îkram kerdeni, ci veranayeni, ci rê kerem kerdeni, ci rê arz kerdeni. Çîyên yan jî kesên; qandê werdeni yan jî qandê ci ra serf kerdeni, ci ra xerc kerdeni jewî vera nayeni, ci vero ronayeni. *Tr. Sunmak, arzetmek, ithaf etmek, takdim etmek. Yemesi, içmesi, kullanması, istifade etmesi amacıyla bir şeyin birinin önüne koyması, ikram etmesi, önüne sermesi, ona lutfedilmesi.* Mi na vera, ey ne werd, ne jî da jûnakî. Winî ûja di herimîya. Mi kitab na ci vera, ne wend, ne jî verda jûnakî biwano. 2. *f. M.* Veranayîş. Veronayeni. Kesên çimanver nayeni, çiman vero ronayeni, qandê paliknayîşî, qandê winîyayîşî ci çima vero ronayeni. *Tr. Önüne sermek, sunmak, arzetmek. Baksın veya incelesin diye herhangi bir şeyi veya kimseyi birilerinin önüne koymak.* Mi berd na vera, mi va ser o palikêr bi. 3. *f. M.* Veranayîş. Veronayeni. Sersûn bîyayeni, mehfeze kerdeni, beşirnayeni, sitar kerdeni, sitarnayeni. *Tr. Himaye etmek, korumak, muhafaza etmek, kendisini siper etmek.* Ey xwu na vera, mi jî xwu na vera. Fina jî ma nêşa sersûn kero. 4. *f. M.* Veranayîş. Karûgurwe û teşxeleyên û lej û qerez û pêverikên û kayên û çîyêndo winasîn di pêvero mucadele kerdeni, pêya lej kerdeni, pêya minaqaşe kerdeni. *Tr. Karşı koymak, karşısına dikilmek, birbiriyle mücadele etmek, birbirine karşı koymak.* Qe çinî yo, ma di saetîy na pêvera.

verandire *Nn.* Kişta herayey ser. (Çîyên rakerdeni, ravisteni, ronayeni.) *Tr. Genişlemesine bir şey sermek, koymak veya sergi yapmak.* Eger şima verandire rakerdayê, do ma rê bes kerdayê.

verani: *Teks. Nm. Bw.* Bermuki. Eger verana ci, ci vero nêbîyayê, a do pêrîşani bîyayê.

veranver 1. *Çn.* Beranver. Çîy/kesê ci, verê ci, vera pê yê, pêvero yê. *Tr. Önleri birbine doğru olanlar.* Ma veranverîy bîy, ê bînîy jî ma peyo bîy. 2. *Çn.* Beranber. hendê pê, hendê pê bîyayeni, zêdê pê, zêdê pê bîyayeni, jew bîyayeni, pata, pata bîyayeni. *Tr. Eşit, beraber, aynı, pata.* Eger veranverîy bîyayê, înan wina pê nêtewnayê. Veranverîy nêbî.

veranverî *Nn.* Verê veran, verdê veran. Verê heme çî, siftekên, siftekêney. *Tr. Ezeliyet, evveliyet, en önce.* Ellah veran verî esto. Labelê ma zêdê hergi çîdê bînî dimayên ê.

vera pey *Nn.* Ters. Vernîya ci pey û peynîya ci jî ver di bîyayeni. *Tr. Ters. Önü arkaya ve arkası da öne gelmek.* Ey şelwerê xwu verapey dayê xwu ra. 2. *Nn.* Hetê peya, hetê boçika, hetê paştîta şîyayeni, hereket kerdeni, luwayeni û çîyên kerdeni. *Tr. Arkaya doğru, geriye, geriye doğru gitmek, gerilmek.* Şima yê tim jî vera pey şinê. Qe mi nêdî şima yê ravey şinê ki.

verapeyey 1. *Nm.* Tersey, ters bîyayeni. Peynî vernî di, vernî jî peynî di bîyayeni. *Tr. Ters olmak. Ön kısmın arkada ve arka kısmın da önde olması.* Çina xwuradayeni di, dîmlaştey. 2. *Nm.* Vera pey şîyayeni, vera peynî hereket kerdeni, vera paştî bîyayeni. *Tr. Geriye/arkaya doğru olmak, gerisin geriye, yönünü arkaya çevirmiş olmak.* Kes do vera pey rê nê, vera vernî rê xebat bikero. Çunkî vera peyey kesî qame ra finena.

vera pê 1. *Nn.* Pêdûşne, pêqarşî, qarşîdê pêdi. *Tr. Karşı karşıya, yüz yüze.* Ma senîn ki vera pê amey, mi ra şermaya. 2. *Nn.* Herûnda pêdi, cadê pêdi, pê herûnî di. *Tr. Birbirinin yerinde olmak, yerine, karşılığında, bedelinde.* Ma do vera pê kar bikerê. Ma ma xerîb ê? 3. *Nn.* Heta pêya, vera kişta pê, verê xwu pê dayeni. *Tr. Birbirine doğru, birbirine yönelmek, birbirine karşı.* Ma do vera pê şirê ki ma cayên di raştê pê bêrê.

verapêamîyaye/ê 1. *Zv. N.* Ropêamîyaye/ê, raştamîyaye/ê, rastamîyaye/ê, ûmişê pê bîyaye/ê. Karûgurwe û olayî yo ki o yo bixeyr şino, vera pê şino, o yo zêdê waştişdê kesî şino, o yo rind şino, o yo weş şino. *Tr. İyi/hoş giden, uyumlu giden, istenildiği gibi giden, tıkırında giden, mütenasip giden (veya gelen), denk gelen, rast gelen.* Karo vera pê amîyaye kêfê kesî ano. 2. *N.* Çî/keso ki; bi kesnakî yan jî bi çînakî ya şîyayîş di, ray girotiş di, mesafe kemênayeni di, o yo vera kesên şino, o yo raya ki mabeyndê înan do kemêneno. *Tr. Birbirine doğru giden/gelen, birbirine doğru ilerleyen veya yol alan.* Qewmo vera pê amîyaye û qewmo pêra dûrî kewte do kotî jew bo. Siftekên do ravey şiro, o bîn do ca bimano.

vera pê amîyayeni 1. *Zv. f. M. M.* Verapêamîyayîş. Ro pê amîyayeni, vera xeyr şîyayeni, raşt amîyayeni, rayda weşi di bîyayeni. *Tr. İşlerin tıkırında gidiyor olması, işlerin düzene girmiş olması, denkleşmek, problemlerin hallediliyor olması.* Tew melûnê, karê ma yo vera pê yeno, ma do dîrê mengan mîyan di deyn û dûnê xwu vera pê bîyarê. 2. *f. M.* Verapêamîyayîş. Vera pêray giroteni. Bi şikildê verê ci pêya ray şîyayeni. *Tr.*

Birbirine doğru gitmek, birbirine doğru yol almak veya mesafe almak. Ma yê di saetî yo vera pê şinê, hewna ma pê nêresayê.

verapêarde/ê 1. *N.* Roberearde/ê, roberekerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kemaneya ci qedînaya, kerdo temam, kerdo raşt, çewtey û kemaney ra veto. *Tr. Denkleştirilen, sorunu giderilen, tamamlanan, eksiği gediği giderilen, uyumlu hale getirilen, düzene konulan, rayına oturtulan.* Tew pers meki, karê ma yo vera pê arde newedera xeripîya, ma bîyê pêrîşanîy! 2. *N.* Pêveranaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo pêver, pêvera ronayo. Çî/keso ki; jewî ardo pê dûşne. *Tr. Karşı karşıya getirilen, karşılaştırılan, yüz yüze getirilen, kıyaslanan.* Ma ardîy pêver, gird derg bî. 3. *N.* Di çîy/di kesê ki jewî yan jî tayêni bi liv a vera pê ardê. *Tr. Birbirine yaklaştırılan her bir.* Mi ê ardîy vera pê, o bîn finêra rema û şî.

vera pê ardeni 1. *f. M.* Verapêardiş. Opê ardeni, robere ardeni. Raşt ardeni, pêya raşt kerdeni, deng kerdeni, kemaneya ci giroteni/berdeni. *Tr. Denkleştirmek, düzeltmek, uyumlu hale getirmek, doğrultmak, rayına oturtmak, işleri toparlamak, intizam vermek.* Axirî ma deyn û dûnê xwu vera pê ard. 2. *f. M.* Verapêardiş. Qarşûyê pê ardeni, pêdûşne ardeni, rî bi rî ardeni, pêvernayeni. *Tr. Karşılaştırmak, yüzleştirmek.* Ma dî ki ê yê pê kenê sûjdar, ma ardîy pêver. 3. *f. M.* Verapêardiş. Didi yan jî deha bol çî yan jî kesan bi qewetdê kesna yan jî çînakî ya bi liva vera pê berdeni, pêra nezdî kerdeni. *Tr. İki veya daha çok şeyi birbirine doğru götürmek, onları yakınlaştırmak.* Mi bi estor û qatirî ya ardîy vera pê, resenê ci kemî bî, nêresay pê.

verapêardok/i 1. *N.* Ropêardok/i, robereardok/i, aciardok/i. Kes/çîyo ki; çîyan yan jî kesan ano vera pê, pêya weş keno, raştê pê ano, pêya robere ano, şîyok û amîyokê ci pêdi keno jew. *Tr. Denkleştiren, uyumlu kılan, mütenasip kılan.* Karûgurweyê înan ameyo vera pê. Verapêardokê ci, bixwu nîyo şaro. 2. *N.* Ropêardok/i, robereardok/i, aciardok/i. Kes/çîyo ki; hesabî ser o xorî yo, ostayê hesabî yo, zanayeyê hesabî yo, çîyan weş ano vera pê. *Tr. Hesap uzmanı, hesapta mütehassıs olan.* Eger şima xwu rê ropêardokên tepiştayê, hesabê şima wina vila bîyaye nêbîyê. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên ardo vera pê û pêra kerdo nezdî. *Tr. Yakınlaştıran.* Mi kerd ki ê merdimê verapêardokî birişo, ez winîyaya qayîl nîyo şiro, mi ci ra fek verda. 4. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni şîyok û amîyayokê ci raştê pê ardo, pêdi kerdo jew, tey jewaney viraşta. *Tr. Denkleştirilen, mütenasip edilen.* Gurweyê ci yo verapêardok do neya tepîya nêalizîyo. 5. *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ardo pê rî. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ardo pê rî, rî bi rî kerdo, ardo pê heti, nayo pêvera. *Tr. Yüzleştirilen, bir araya getirilen.* Ma senîn senîn kerd, ma nêşa ê merdimê verapêardokî amoş kero, soyîn ma tersana.

verapêberde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kişta mesafî ra yan jî kişta merdimey û manewîyatî ra vera pê berdo, pê ra kerdo nezdî, mesafeyê ci giroto. *Tr. Aradaki mesafe, yol, maneviyat ve akrabalık birbirine yakınlaştırılan, aradaki mesafe kapatılan, birbirine doğru götürülen.* Şaro vera pê berde, ti vanê do kotî di pê reso? 2. *Zv. N.* Ropêberde/ê, raştkerde/ê, rayserberde/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a pêdi kerdo raşt, ro pê ardo, vera pê ardo, ûmişê pê kerdo, pêya kerdo raşt. *Tr. Mütenasip kılınan, tanasübü sağlanan, denkleştirilen, denkliği sağlanan, uyumlulaştırılan.* Kê no karo vera pê berde xerpna?

vera pê berdeni 1. *f. M.* Verapêberdiş. En kemî di çîyan yan jî di kesan bi mesafe ya, bi rayşîyayîş a yan jî bi manewîyat a vera pê berdeni, vera pê kerdeni, pêra nezdî kerdeni. *Tr. En az iki şey veya kişiyi mesafe veya maneviyat olarak yakınlaştırmak, birbirine doğru götürmek, aradaki mesafeyi kapatmak.* Ma yê înan benê vera pê, ê yê tim pêra kewnê dûrî. 2. *f. M.* Verapêberdiş. Ropê berdeni, ro pê berdeni, pêdi raşt kerdeni. Karûgurwe û hesaban pêdi raşt kerdeni, ro pê berdeni, weş kerdeni, rayda ci kerdeni, aver kerdeni, bixeyr kerdeni. *Tr. Denkleştirmek, uyumlulaştırmak, yoluna koymak veya yoluna koymak.* Ez a tim vera pê bena, o yo tim bi deyn û dûnandê bêfesalan a xerpneno. O zano. Ez deha ci nêveyena. Wa bixwu xwu rê vera pê bîyaro.

verapênêamîyaye/ê *N.* Ropênêamîyaye/ê, ûmişêpênêamîyaye/ê. Çî/keso ki; kişta mesafî ra, kişta ray ra, kişta karûgurweyan ra, kişta merdimey û manewîyatî ra jewî yan jî tayêni, nêşayo vera pê bîyaro, vera pê nêameyo, dûzan nêkewto, pêdi raşt nêbîyo, weş nêbîyo. *Tr. Birine doğru gitmeyen, yakınlaşmayan, aradaki mesafe kapanmayan, yüzleşilmeyen, birbirine doğru yol almayan, denkleşmeyen, belli bir düzen veya intizama girmeyen, istenilen düzeye girmeyen, uyumu sağlanamayan.* Ellah zano, no karê ma yo vera pê nêameye, do

sereyê ma bitewno.

vera pê nêamîyayeni 1. *f. M.* Vera pê nêamîyayîş. Dûzanên ci nêdeyeni, deng nêamîyayeni, ropê nêamîyayeni, robere nêamîyayeni, raşt nêamîyayeni. *Tr. Düzene girmemek, düzelmemek, denkleşmemek, denkleştirememek, intizama girmemek.* Qethan çîyêndê ma yo vera pê nîno. Ma yê senîn senîn kenê, o yo tim jî xerpêno. 2. *f. M.* Vera pê nêardiş. Pêdûşne nêardeni, pêqarşû nêardeni, pê rî nêardeni. *Tr. Karşı karşıya getirmemek, karşılaştırmamak, yüzleştirmemek.* Ma cara nê merdimîy nêardê pêver. Cora jî werey nêameyê. 3. *f. M.* Vera pê nêamîyayîş. Pêra nezdî nêamîyayeni, pêdûşne nêamîyayeni, vera pê nêşîyayeni, verê xwu vera pê nêkerdeni. *Tr. Karşı karşıya gitmemek, birbirine doğru gitmemek, birbirine yönelmemek.* Eger ê qayîl nêbê vera pê şirê, ma senîn înan vera pê berê ki? Vera pê nêamîyayena înan derdêna.

vera pêrini *H. Bw.* Vera her kesî. Kaşka to vera pêrini nêardayê ca.

verar *Cog. Nn.* Kef, rex, dîyar, kaş. *Tr. Yamaç.* Verarê kodê ma tîk o, kes bi ci ya nêşeno dîyar kewo.

verarey 1. *Cog. Nm.* Kaş bîyayeni, kaşey, rexey, rex bîyayeni, dîyarey, dîyar bîyayeni, kefey, kef bîyayeni. *Tr. Yamaçlılık.* Verareya ci vêşî nîya. 2. *Nm.* Herayey, herayey ser bîyayeni, vera herayey. *Tr. Enine, enlemesine, eni şeklinde.* Mi do derganey ser ronayê, ey verarey ser rona.

verari *Nm.* Vera herayey, herayey ser. *Tr. Enine, enlemesine, enine doğru.* Verara ci, dergeya ci vêşêrî vijîyê. Na çi bîçim verar a ki?

veraroj 1. *Cog. Nn.* Verroj, verarojik. Cayo ki tîjî dana piro, kes şino tey rojî vero roşeno ki germ bo. *Tr. Güneşlenme yeri, güneşlenecek yer, güneş alan ve kışın, soğukta ısınmak için güneşlenen yer.* Zimistanî kes tim qayîlo xwu rê verarojan di roşo û xwu germ kero. 2. *Cog. Nn.* Başûr, verarojkan, verarojik. Kişta ki tîjî dana kesî ro. *Tr. Güney, güney yönü, bakı olarak güney tarafı.* Eger ez tim veraroj şira, ez do tim jî tîjî qarşî ra bivîna.

vera ser *H.* A ser, a seranî, vernîya xwu vera ser kerdeni, vera seranî, vera kiştda serî ya, hetê serî ya. *Tr. Herhangi bir şeyin üst veya uç tarafına doğru gitmek, üste doğru, uca doğru, başa doğru, uç/zirveye doğru.* Binî ra vera ser şirê, şima do aja di bivînê.

vera serey *Nm.* A serey, a ser bîyayeni, vera kiştda serî bîyayeni, vernîya xwu vera seranî dayeni, vera sere şîyayeni, vera kiştda serdê ci şîyayeni. *Tr. Üste doğru gitmek, uç tarafa doğru gitmek, başa yönelmek.* Bi mi ki vera serey û vera bineyda ci yan jî vera biney û vera sereyda ci jî do hend ferq nêkero.

vera şima 1. *H.* Hetê şima. Ray û mesafe girotiş di rîyê ci yan jî verê ci vera şima. *Tr. Size doğru, size yönelik, yönü veya yüzü size doğru.* Ez a vera şima yena. 2. *H.* Qandê şima, seba şima, herûnda şima di, kişta şima. Karûgurweyên di herûnda "şima" di karûgurweyên kerdeni. *Tr. Size, sizin için, sizin yerinize.* Mi vera xwu kerdo, ez a kena noqra jî vera şima bikera.

vera to 1. *H.* A to, vernî bi vera to, heta to, kişta to. *Tr. Sana doğru, sana yönelmek.* Ma do meşti vera to bêrê, vera cayên meşo. 2. *Nn.* Herûnda to di, qandê to, wezîfeyê to. *Tr. Senin yerine, senin için, senin payına.* Ma do vera to jî nîşan kerê, wa ti bizanê ha!

veravîz *Teks. Nn.* Vêşindeyo ki deştenî di terzî erzenê kinarandê çinayan. *Tr. Pervaz. Elbise etrafına/kenarlarına atılan süslü, tenteneli ekler.* Veravîzî, çinayê ci kerdo weş. Tam robere ameyo.

verba *Nn.* Hember, qarşû, qarşî. Cayo ki kes winîno rîdê kesî yo. *Tr. Karşı, karşısında, ön, önünde, yüzüne bakan yer.* Ez şena verbadê ci di roşa û ci vero vaja. Ez zêdê şima ci peynî di nêvana.

verbar/i *N.* Kes/çîyo ki; kewto barî ver ki yan barî wegîro yan jî bar wedarîyo ser. Kes/çîyo ki; barî rê hadire yo. *Tr. Yüke, yüklenmeye, iş yapmaya, ağırlık kaldırmaya hazır olan, yükün önüne girmiş olan.* Lajek verbar bî, înan bar nêda ci, da jûnakî.

verbarey *Nm.* Verbar/i bîyayeni, barî vero hazir bîyayeni. Wesfê verbaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; barî rê bîyo hazir, qayîlo barî wegîro, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesan û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yüklenmeye hazır olmak, ağırlık kaldırmaya hazır olmak, yük altına girmek üzere olmak.* O yo bolkî jî verbareyda xwu rê kewno ver.

verbeste/ê *N.* O/çîyo ki; verê ci girêdeyayo, makê ci girotey, makgirote, verbestok, vergirêdaye, verê ci bestîyayo. *Tr. Önü bağlı, önü ilikli.* Lajekêndo verbeste, ame û qayîl bî ki heweşêndê verbestî ra ravêro, labelê vernîya ci akerdê nêbî, cora nêşa ravêro.

verbesteni *f. M.* Verbestiş. Vernîya ci giroteni, vernîya ci girêdayeni, vernîya ci bi makan a giroteni. *Tr. Önünü bağlamak, önünü iliklemek,*

önünü kapatmak. Aman balê xwu rind bidê bi ci ki şima vernî bibestê, wa kes nêşo ravêro. Eger şima nêşê verî bibestê, ma do xwu ver ra bişermayê.

verbîyaye/ê *N.* Sermîyan/i. O/çîyo ki; kewto ver, şîyo vernî, bîyo sermîyan. *Tr. Baş olan, başa geçen, öne geçen, önder, lider*. O merdimo verbîyaye do neya tepîya tim ver bo. Çunkî o do ver kewteni bimûso.

verbîyayeni *f. M.* Verbîyayîş. Sermîyan bîyayeni, vernî kewteni, ser anteni. *Tr. Öne geçmek, lider olmak, serdar olmak, öncü olmak*. Madam ki ti do ver nêbê, deha ti yê çirê hend teşxele kenê ki?

verçekerde/ê *Zv. N. Bw.* Vereşte/ê. Kes do rew rewî karûgurweyanê mihîman merdimdê verçekerdî nêdo.

verçekerdeni *f. M.* Verçekerdiş. *Bw.* Ver eşteni. heywana ki ver çekero, kes deha ay ra rew rewî xeyrên nêvîneno.

verçil *Rob. Mat. Nn.* Xeta ki ancîyaya ortedê kenarêndê sêverikî yan jî şeklêndê winasînî ser. *Tr. Kenar ortayı*. Verçilêndo tîk bî. Cora çimeyê ci neway dereceya ancîya bî.

verçim/i *N.* Hazir/i, hadire/ê. Çî/keso ki; çiman ver o, hema çiman vero yo, dûrî nîyo. *Tr. Yakın, gözler önünde olan, amade*. O çîyo verçim xwu ra mi ra aseno. To çirê nêşî o çîyo dûrî nêard?

verçime/ê *N.* Çî/keso ki; çiman ver o, kewto çiman ver û çimê ci vînenê. Çîyê çiman, têkilîyê çiman, ê çiman. *Tr. Görsel, göze hitap eden*. Têlewîzyon, weşvînekîy û hergi çîyo ki kewno çiman ver û kesî ra aseno, verçime yo.

verçimek/i *N.* Çîyo werdî yo ki neyêno çiman vera. *Tr. Göz önüne konulan optik ya da renkli cam*. O verçimek çimdê mi rê bî sersûn. Eger ê verçimekîra nêbîyayê, çimê mi do derbi biwerdayê.

verçimekê rojî *Tib. Nb.* Verçimekê ki qando ki roj kesî çiman ro nêdo gêrênê. Verçimekê ki çimanê kesî tîjî ra sersûn kenê. *Tr. Güneş gözlüğü*. Verçimê rojî, çimanê kesî tîjî ra beşirnenê.

verçimekê tîjî *Tib. Nb.* Çîyê camîn ê ki kes nano xwu çiman ver ki çimanê kesî tîjî ra bibeşirnê. *Tr. Güneş gözlüğü*. Verçimekê tîjî, bolkî sîyay benê.

verçimekîy *Tib. Nb.* Çîyê camîn û mercekinê ki kes nano xwu çiman vera ki kes weş bivîno. *Tr. Gözlük*. Verçimekê ci newedera bigîreyê. Çunkî o yo nêşeno bivîno. Verçimekê ci qandê dûrî yê, qandê nezdî nîyê.

verçimey *Nm.* Hazirey. Verçim/i bîyayeni, çiman vero bîyayeni, dûrî nêbîyayeni, hazir bîyayeni, hadire bîyayeni. *Tr. Yakınlık, hazır olmak, amade olmak, gözler önünde olmak*. Verçimeya ey mi rê nêercîyê. Kaşka dûrî bîyayê.

verdane/ê *N.* Verzane/ê, verzana, sermîyanê/a zanayan, zanayê/a zanayan. O/çîyo ki; hewna zanayan jî vernî do. *Tr. Alimlerin alimi, bilenlerin bileni, bilginlerin bilgini, bilginlerin lideri*. Herkesî xwu rê verdaneyê dîyo.

verdani 1. *Nm.* Verdayeni, verdayîş. Mare ra visteni, cinîyeri verdayeni, cinîyeri nîkah ra visteni. *Tr. Boşamak, kadını nikahtan düşürmek*. Mêrdekî cinîya xwu verdê û rişti kê pêran. 2. *Nm.* Verdayîş, verdayeni, veradayeni. Xwu dest ra verdayeni, serbest verdayeni, tepişte ra visteni, besteyey ra azad kerdeni. *Tr. Bırakmak, elden çıkarmak, serbest bırakmak*. Mi dest bî, mi verda û şî. Ez deha qarişê ci nêbena.

verdar/i *N.* Qezencdar/i, fekîdar/i, mexeldar/i, meywedar/i. Çî/keso ki; ver dano, verê ci esto, mexelê ci esto, wahîrê mexelî yo, wahîrê belatî yo. *Tr. Verimli, ürünlü, kazançlı*. Emserr qezencê ma verdar o, par verdar nêbî.

verdarey *Nm.* Qezencdarey, mexeldarey, fekîdarey, meywedarey. Wesfê verdaran tey bîyayeni. *Tr. Verimlilik, ürünlülük, kazançlılık*. Verdareyda ci ra ma nê, şarî xwu rê naf dî.

verdaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; verdeyayo, bîyo serbest, azad bîyo, jewî kerdo xwuserî, destan mîyan ra, lepan mîyan ra serbest verdeyayo. *Tr. Serbest bırakılan, azad edilen, özgür kılınan, elden salınan*. Teyro verdaye senîn ki fina destan mîyan nêkewno, o jî bi o babeta nêkewno. 2. *N.* Merdimo ki cinîyera ci, ci verdayo yan jî dadgerî bi waştenda cinîyerda ci ya ci verdayo, mare ra visto. *Tr. Boşatılan, boşanmasına karar verilen*. Mêrdeyo bêcenî, do meşti xwu rê jewi bîyaro. 3. *N.* Çî/keso ki; ver dekewto de û o yo po şino û dirêno. *Tr. Tek iple dikilen bir şeyin sökülmeye başlaması*. Pûçiko ver daye do eceb bixwu kotî di vinderîyo?

verdayeni 1. *f. M.* Verdayîş, veradayeni. Tepişteni ra teber kerdeni, serbest kerdeni, azad kerdeni, haldê reynayenî di verdayeni. *Tr. Bırakmak, serbest etmek, salmak, azat etmek, özgür bırakmak*. Mi o teyreko gunak verda, şî ki şî. Mi layê estori verda, labelê lay ez nêverdaya, estori ez bi xwu ya kiranc kerda. 2. *f. M.* Verdayîş, veradayeni. Mare ra visteni, cinîyeri keye rişteni, nîkahê ci visteni, cinîyey ra kerdeni, timûtimî rê keye rişteni, cinîyeri kê pêrdê ci rişteni. *Tr. Boşamak, boşanmak, nikahtan çıkarmak*. Mêrdekî cinêka xwu verdê û rişti kê

pêrdê ci. 3. *f. M.* Verdayîş. Ver mîyan kewteni, ver dekewteni, ver ci kewteni, ver ra dirîyayeni, zêdê pûçikan verêna dirîyayeni. *Tr. Sökülmek.* Gêrweyê ci senîn ki ver da, hinî jî hettanî peynî şî. Ti vanê beno ki bi têlên a tenya derzîya bî. 4. *f. M.* Verdayîş. *Bw.* Vêr dayîş. Eger layeri ver bidayê, qey ma do bişîyayê. Dêmax kî layeri ver nêdayo ki ma nêşîyê. 5. *f. M.* Verdayîş. Na vajeki, bolkî bi şikildê "xwuver dayeni" ya nûşêna. Serdewameya çîyên, berdewameya çîyên, dewam kerdena çîyên, teslîm nêbîyayeni. *Tr. Direnmek.* Ez a hewna xwu ver dana, ez teslîm nêbîya. 6. *f. M.* Verdayîş. Na vajeki jî bolkî bi şikildê "xwuver dayeni"ya nûşêna. Qayteyê xwu bîyayeni, xwu warî kerdeni, xwu vero vinderdeni. *Tr. Bakımına ve beslenmesine dikkat etmek, her noktada önünde durmak.* Eger kes bişo kalûpîrey di jî xwu yan jî jewî ver bido, hewl o, ney rindêrî jî rehma Ellahî ya. 7. *Zîr. f. M.* Verdayîş. Salme kerdena, serbest verdayeni. *Tr. Ekili olan gıda maddelerinin toplandıktan sonra, biçildikten sonra serbest bırakılması, başağa bırakılması.* Ma do meşti zebeşanê xwu arêdê û bostanî verdê.

verdayok/i *N.* Xizimkar/i, xizmekar/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ver dano, ci rê beno xizimkar, ci vero vindeno, karê vero vinderdişî keno. *Tr. Bakıcı, bakan, bakım yapan.* Verdayokê ci weş nêbîyayê, hendayên rew weş nêbîyê.

verdayokey *Nm.* Xizimkarey, xizmekarey. Verdayok/i bîyayeni, wesfê verdayokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ver dano, ci rê beno xizimkar, ci vero vindeno, karê vero vinderdişî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karûgurwe û wezîfe û meslegê verdayokan. *Tr. Bakıcı, bakıcılık, bakıcı işi.* Verdayokê ci weş nêbîyayê, hendayên rew weş nêbîyê. Netîce di verdayokey jî hunerên wazena.

verdebîyaye/ê 1. *N.* Destpabîyaye/ê, destpeybîyaye/ê. Çî/keso ki ver debîyayo de, ver dekewto de, dest bîyo pa, ci rê kîberên yan jî neqebên abîyayo, qandê kar û gurwî kesên yan jî çîyên dekewto de. *Tr. Başlanan, ekipçe girilen, kendisine bir kapı açılmış olan.* Erdo verdebîyaye hettanî meşti şewra qedêno. 2. *Zîr. N.* Erd/çîyo ki ver debîyayo de, ver kewto de, ver dekewto de, mexel (belate, fekî/meywe) debîyayo de, dest bîyo bi qezenc dayîşdê ci ya. *Tr. İlk ürününü vermeye başlayan, meyve girmiş olan.* Bi texmîn baxçeyê şima yo verdebîyaye do heta çiwext qezenc bido?

verdebîyayeni 1. *f. M.* Verdebîyayîş. Dest pa bîyayeni, dest pey kerdeni, ci rê kîberên yan jî neqebên abîyayeni, ci rê verên giroteni. *Tr. Başlanmak, başlangıcın olması, bir iş veya eylemi yapmak için bir yapma ekibinin başlaması veya bu ekibin işe koyulması.* Mi rê ki derdo giran, ver debîyayîşo. Finên ki ver debîyo, mi çimî di ki peynîya ci do bêro. 2. *Zîr. M.* Verdebîyayîş. Mexel debîyayeni, belate debîyayeni, ver mîyan kewteni, belate (mexel) mîyan kewteni, belate (mexel) dayeni, meywe (fekî) dayeni, dest bi meywedayîşî bîyayeni. *Tr. Ürün/meyve girmek, meyve vermeye başlanmak, ilk ürünün girmiş olması.* Vizêr ra yo ver dekewto de. Neya tepîya gereg ki deha îrxat mîyan kewo.

verdekewte/ê *N.* Çî/keso ki; ver dekewto de, dest bîyo pa, bîyayenda ci rê geverên abîyayo, kîber ci rê abîyayo. *Tr. Girişi yapılan, kapısı açılan, başlanan, siftahı yapılan.* Ey va, o çîyo verdekewte, do meşti biqedîyo, mi va nêqedêno. Zêdê ey vijîya.

verdekewteni *f. M.* Verdekewtiş. Abîyayeni, ci rê gever abîyayeni, dest pakerdeni, dest pa bîyayeni, kîberê ci abîyayeni, ci rê erqên abîyayeni, raya ci abîyayeni. *Tr. Giriş yapılmak, kapının açılması, başlanmak, el atılması.* Derê ki boka ma keyeyên jî nêrişê. Eger finên ver dekewo de, ma vernîya ci deha nêşenê bigîrê, dewijîy do pêro dewi ra bar kerê.

verdest/i *N.* Destirma, yarmetkar/i, yardimkar/i. O/çîyo ki; destan vero gurweyêno, beno yarmet. *Tr. Yardımcı, el altında çalışan.* Eger verdestî ra nêbo, osta nêşeno karên bikero. Kes do verdestan tim coydar kero.

verdestek/i *N.* Destirmak/i. Destermayo/ya werdî, verdesto/a werdî. Kes yan jî çîyo werdîyo ki kesên destan vero gurweyêno. Çî/keso ki; kes ci destan vero gurwêneno, kesî rê beno yardimkar, kesî destan bindo. *Tr. Asıl olmayan, yedek, küçük yardımcı, ikincil kaynak veya kişi, el altında çalışan küçük veya küçük görülen.* Eger şima heqperestîy bê, şima do verdestekan şa kerê, şima do heqê ci ci dê. Kitabê ci yê verdestekîy bibê, o do deha bol serkewo.

verdestekey *Nm.* Destirmayey, destirma bîyayeni. Vesdestek/i bîyayeni, wesfê verdestekey ser o bîyayeni, destan bin di bîyayeni, destan vero bîyayeni, ci het di yardimkar bîyayeni, esîl nêbîyayeni, qandê yardimî/yarmetî kesî destan vero bîyayeni, wesfê nînan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Yardımcı kişi veya kaynak görevini görmek, çalışmalarda yardımcı olmak, yardımcı kaynak olmak, el altında bulundurulmak.* Ver-

destekeya ci, sereyê ma werd. Kaşka verdestekê ma nêbîyayê. Kitaban di, verdestekey fini bena hendê kitabandê dersi wezîfe vînena.

verdestey *Nm.* Verdest/i bîyayeni, wesfê verdestan ci ser o bîyayeni. Destirmayey, yarmetkarey, yardimkarey, destan vero bîyayeni, destan vero gurwîyayeni. *Tr. Yardımcılık, el altında çalışmak.* Verdesteya ci jî zêdê ostayeya ci bî.

verdê veran *Nn.* Bol verî. Kes nêzano ki çi wext o. Labelê bol û bol verî yo, qe beno ki tew wextêndo çinêbîyaye yo. *Tr. Fi zaman, belirsiz bir zaman, masal zamanı.* Vanê verdê veran di, di qeçîy û didi jî dêmarîyê ci benê.

verdieşte/ê *N.* Raveygirote/ê, verdikerde/ê, verdiçekerde/ê, verdigêrîyaye/ê, avereşte/ê, averçekerde/ê, avergirote/ê. Çî/keso ki; do wextdê ci yê dimay di bibîyayê û qewimîyayo, cora aver gêrîyayo, deha rew derdest bîyo. *Tr. Tacil edilen, erkene alınan, öne alınan, aciliyet kazandırılan.* Eger karê ma yo verdieşte fina pey di bigêrîyo, ma tîya di manenê.

verdieşteni *f. M.* Verdieştiş. Vernî giroteni, verdi çekerdeni, ravey giroteni. Karûgurweyêno ki do zemandê ci di bibo, a ê kar û gurwî qandê sebebên ravey giroteni, deha rew kerdeni. *Tr. Tacil etmek, öne almak, erkene almak, aciliyet kazandırmak.* Ma do karê şima meşti bikerdayê, to rê berey bî. Cora ma ver di eşt. Ma do ewro bikerê.

verdieştok/i *N.* Verdiçekerdok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweno ki do deha rew bibo, a ê kar û gurwî pey di çekeno. *Tr. Tacil eden, öne alan.* Va, madamo ki karê şima ver di erzîyayo, kê ver di eşto, verdieştokê kam o?

verdieştokey *Nm.* Verdiçekerdokey, verdiçekerdok/i bîyayeni, wesfê verdiçekerdokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ver di erzeno, ver di çekeno, qando ki veror bibo, ê kar û gurwî gîno veror; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tacil etmek.* Verdieştokeya ci ci rê naf nêkerdi.

verdişîyaye/ê 1. *N.* Rêber/i, rayber/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di tayên kesan vernî di şîyo yan jî o yo vernî di şino, ci rê rêberey keno. *Tr. Rehberlik yapan, kılavuzluk yapan.* Boka şima verdişîyayeyê ci nêqehirna? 2. *N.* Averşîyaye/ê, raveybîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ca nêmendo, ravey şîyo, teraqî kerdo. *Tr. İlerleyen, önde giden.* Qewmo verdişîyaye do nêbo peyhuwatekê qewmandê bînan. Labelê qewmo camende do peyhuwatekê şarî bo.

verdişîyayeni *f. M.* Verdişîyayîş. Rêberey kerdeni, raywaney kerdeni, vernî di şîyayeni, ray berdeni. Bi ver di şîyayen a kesên rê yan jî çîyên rê ray mojnayeni, ci rê rêberey kerdeni. *Tr. Rehberlik yapmak, kılavuzluk yapmak, yol göstermek, mürşitlik yapmak.* Metersi, ez a to ver di şina, ti çewt nêşinê. 2. *f. M.* Verdişîyayîş. Aver şîyayeni, vera vernî şîyayeni, ca nêmendeni, pey ra nêmendeni, vernî di bîyayeni, hergi babetî vernî di bîyayeni. *Tr. İlerlemek, terakki etmek, tekamül etmek.* Gereg ki di rojê kesî jew nêmanê, kes timûtim ver di şiro. Awrûpayîjîy ver di şîyê, ma camendê.

verdîm *Nn.* Verîdim, vera cêr, acêr, vernî vera cêr bîyayeni. Çî/keso ki; verê ci vera cêr o, rîyê ci vera cêr o, normal di gerego ki verê ci vera cor bo, tîya di vera cêr o, fekûrî, fekûrû. Tersê ci "raşt" o. *Tr. Yüzüstü, yüzükoyun.* Mi legani verdîm kerdi û ez amêya.

verdîmbîyaye/ê *N.* Verîdimbîyaye/ê. Verodîmbîyaye/ê Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyêna serê ci vera bin û binê ci vera cor roneyayo, vindarneyayo. *Tr. Yüzükoyun indirilen/ yatırılan.* Çirê ti ê çîdê verdîmbîyayî ra hêrs bîyê? Tey çîyên est bî?

verdîmbîyayeni *f. M.* Verdîmbîyayîş. Verîdim bîyayeni, verodîm bîyayeni serê ci vera cêr bîyayeni û binê ci jî vera cor bîyayeni. *Tr. Yüzükoyun olmak.* Lajek qehrîya û quşxaneyê xwu verdîm kerd. Şamîya hemini pêrko rijnê.

verdîmey *Nm.* Verdîmey, verîdimey, acêrey, acêr bîyayeni. Verdîm/i bîyayeni, verê ci vera cêr bîyayeni. (Gereg ki vera cor bîyayê, kerdo vera cêr.) *Tr. Yüzükoyun olmak.* Şuwane qehrîya bêrîvanan ra û şitê xwu kerd verdîm, bêrîvanîy qewirnay.

verdîmkerde/ê *N.* Verîdimkerde/ê, fekûrû kerde/ê, fekûrû ronaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni verdîm ronayo, serê ci vera cor û binê ci jî vera cêr (fekûrû) ronayo. *Tr. Yüzükoyun edilen/yatırılan.* To nêşa ê lêndê verdîmkerdî raşt kero û bêro? Ma to nêşe verda bî?

verdîmkerdeni *f. M.* Verdîmkerdiş. Verîdim kerdeni. Ser(vernî)ê ci vera cêr, cêrê ci jî vera cor kerdeni, fekûrû ronayeni. Mesela fekê lênî yo ki gereg ki vera cor bo, ey vera cêr (yanê fekûrû) kerdeni, ronayeni. *Tr. Yüzüstü koymak, yüzükoyun koymak/yatırmak.* Mi quşxane verdîm kerd û ez vijîyaya teber. Ez amêya ki fina bîyo raşt.

verdok/i 1. *N.* Xizimkar/i. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên ver dano, winîno ci ra, ci vero beno. *Tr. Hizmetli, hademe, bakıcı.* Verdokê ci eger ci

vero nêvindero, çirê menganê bideyo ci ki? 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên verdano, keno serbest, keno azad. *Tr. Bırakan, serbest eden, serbestlik veren, azat eden.* Merdimo verdeyaye ez a. Labelê ez nêzana verdokê mi kam o?

verdokey 1. *Nm.* Verdok/i bîyayeni, xizimkarey, xizimkar/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; verdano, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Bakım vermek, hizmetlilik, hademelilik, hizmetlilik.* Verdokeya ci weşi nêbî jî fînên ma bîbîyê mecbûrê ci. 2. *Nm.* Verdok/i bîyayeni, verdayeni. Kes/çîyo ki; verdano, keno serbest, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê verdokan xwu ser o çarnayeni, ser o wesfê verdokan bîyayeni. *Tr. Salmak, bırakmak, serbest bırakmak.* Ez bi verdokeyda ci ya bawerî nêkena.

verdûşek *Mat. Rob. Nn. Bw.* Pêdûşek. Eger verdûşekên di verêndê ci yo derg 6 cm. bo û verêndê ci yo kilm jî 3 cm. bo, wexta çoşmeyê nê verdûşekî beno (2x6)+(2x3) = 12+6 = 18 cm. (Wendena nînan: Nangûyeki mîyan di, didi çatmeki şeş, vêşîyek nengûyeki mîyan di, didi çatmeki hîrê, pêdûşik heştês.)

verdûşne *Mat. Rob. Nn. Bw.* Pêdûşek. Pêdûşne di, hergi vero ki pê dûşne do, hendê pê yo, jew o, zêdê pê yo.

verek/i 1. *Zoo. N.* Berx/i. Leyrê/a mîyan, leyrê/a çarwan. *Tr. Kuzu.* Verekê ci, ci bin di çinêbî, danga mîyan di mehîna ci bî, geyrayê ci. 2. *Ed. N.* Berx/i. Werdêkekandê qeçekandê xasekan û biqedr û biqîmetan rê vajêno. *Tr. Küçük, kiymetli kuzucuk, kuzucuğum anlamlarına gelen bir söz.* Verekê mi! Ti yê sera şinê? 3. *Ed. N.* Keso/a bêzirar/i, mêşinî. Keso/a ki milê ci mûyên ra deha barî yo; cikerê cibêno/a, bûrê werêno/a, bidê ronişteni ronişeno/a, werzanê werzêno/a, loxmê fekdê ci biwazê dano/a ûzn. *Tr. Uysal.* Reben verekên o, destbera ci çinî ya.

verekey *Zoo. Zv. Nm.* Berxey. Verek/i bîyayeni, wesfê verekan tey bîyayeni. Wesfê verekan tey estbîyayeni, zêdê verekan rehat û îtaatkar bîyayeni. *Tr. Hayvanlarda kuzu.* Ê yê bolkî jî verekeyda ci, ra hez kenê.

verekvan/i *N.* Şuwaneyê/êya verekan. Keso/a şino/a verekan ver, winîno/a verekan ra, verekan ver dano/a. *Tr. Kuzu çobanı.* Verekvanê kêdê kalikdê mi ra, jew jî ez bîya.

verekvaney *Nm.* Şuwaneyê verekan bîyayeni. Verekan/i bîyayeni, wesfê verekvanan tey bîyayeni. Karê verekvanan. Keso/a şino/a verekan ver, winîno/a verekan ra, verekan ver dano/a; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kuzu çobanlığı.* Verekvanê kêdê kalikdê mi ra jew jî ez bîya.

vereşte/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; êtir nêkeno û hema vano yan jî hereket keno. *Tr. Sabırsız.* Vereştî, nêzana çirê winî ecele kerd ki? 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên eşto ver ki karûgurwe di rew bibo, berey nêkewo. *Tr. Tacil edilen, erkene alınan, öncelik verilen.* O merdimê şima yo vereşte, Ellahîde nêbî, fina erzîya dima.

vereşteni 1. *f. M.* Vereştiş. Ver çekerdeni, ber eşteni. Dewarî û heywanan di çêlekê xwu nîmçe ra kerdeni, bi no şekila çêlekê ci merdeni. *Tr. Hayvanların düşük yapması.* Mangaya înan ver eşto. Estewrini menda.[1] 2. *Zv. f.* Vereştiş. Sebir nêkerdeni, êtir nêkerdeni, bi bol ecele kerden a zirar kerdeni. *Tr. Sabretmemek, çok acele etmek, acele sonucunda zarar etmek.* To çirê winî ver eşt ki, ma xwu rê bi sebirane bikerdayê. 3. *f. M.* Vereştiş. Qandê rew bîyayena ci, vernî eştiş, vernî giroteni, ver çekerdeni, veror gêrîyayeni, ci rê verorde deyayeni. *Tr. Tacil etmek, erkene almak, öncelik verilmek.* Qandê rew bîyayenda ci ver erzîyê ci fina nêbî. 4. *f. M.* Vereştiş. Vera vernî ramiteni, vera vernî kut kerdeni. *Tr. İleri/öne sürmek, öne doğru atmak, feda etmek.* Mi mermîy eşti ver ki çare ro da, qeçekê ci amey mi çiman ver. Ez poşman bîya, mi ef kerd. Eger to wezîfeyê xwu wexta ca nêardê, ma do ê lejî di, bieştayê ver, ma do ti feda kerdayê.

vereştok/i *N.* Çî/keso ki; karûgurweyên ver di erzeno, çekeno ver, gîno ravey. *Tr. Tacil eden, öne alan.* Vereştokê nê gurwî kam o, çirê ver di eşto?

vereştokey *Nm.* Vereştok/i bîyayeni, wesfê vereştokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ver di erzeno, ver di çekeno, gîno veror; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tacil etmek.* Vereştokeya hewna tesdîq nêbîya. Beno ki kesnakî ver di bierzo.

verew *Nn.* Çîyê ki kişta herayey ser virazîyayê. *Tr. Enlem, paralel.* Kurdîstana Iraqî, ortedê verewandê 35 û 44 î di, vakurê nîmdinya dê.

verewin/i *N.* Biver/i. Çîyo ki herayeya ci esta, herayey ser o yo. *Tr. Enli.* Dêso verewin do bixilîyo.

verewiney *Nm.* Biverey, biver/i bîyayeni, wesfê biveran tey bîyayeni. Herayeya ci bîyayeni, herayey ser o bîyayeni, biveriney, veriney. *Tr.*

1 Qandê merdiman ver şîyayeni vajêno.

Enli olmak, enlilik, enine olmak. Verewineya ci zêdê dergineya ci ya.

verey *Nm*. Vernîyey, ver bîyayeni, wesfê verî tey bîyayeni. *Tr. Ön taraf, ön tarafta olmak*. Vereya ci şima rê mihîm a yan nîya? Eger şima qayîlîy nîyê şima rê ver bo, wa ver ê mi bo.

verê ci *H*. Çî/keso ki keso poseno, keso ser o vindeni, keso ci ra behs keno, verê ê çî, verê ê kesî ûzn. To ewro na xeta kerdi, verê ci jî to fina ey het di gereyê mi kerd bî.

verê coy *H. Nn*. Cuwaver. O çîyo ki keso ser o vindeno yan jî poseno verê ey. *Tr. Öncesi, daha önce, evvel, evvelen*. Nika ti yê nêşîyayena ci, xwu rê kenê derd, verê coy to şîyayena ci xwu rê kerdi bî derd.

verê hemini *H*. Verê pêrini, verê pêrkini, verê kerkesî, verê kesandê bînan pêrini, verê pêrkoy. *Tr. Herkesten önce, herkesten daha evvel*. Ez verê hemini aja di bîya jî, înan ez nêgirota xwu mîyan.

verê her kesî *H. Bw*. Verê hemini. Eger ez verê her kesî ûja resayê, înan do caelmat ez bigirotayê. Labelê ez kesê didîyan bîya.

verê Îsay *Nn. Bw*. Verê mîladî. Eger ma bişayê verê Îsay des hezarîy serri jî nuşte bidîyayê, ma do wexta wezîyetê dinyay deha weş bişayê fehm bikerdayê.

verê mîladî *Nn*. Bi şikildê v.m., *V. î.* ya kes şeno kilm kero. Verê Hz. Îsay, verê bîyayenda Hz. Îsay, verê zayenda Hz. Îsay, verê dinya amîyayenda Hz. Îsay, wexto ki hewna Hz. Îsa dinya nêameyo. *Tr. M.Ö, İ.Ö.* Sumerîy, Elamîy, Aqadîy, Asûrîy, Babîlîy, Hitîtîy, Ûrartûy, Frîgîy, Îyonîy, Lîdîy verê mîladî Welatê Romîyan û Mezopotamîya di coydar bîyê.

verê mîladîyey *Nm*. Verê mîladî bîyayeni, verê Îsay bîyayeni. *Tr. Milat/İsa'dan önce olma*. Ez a verê mîladîyeyda ey ser o nêxebitêna, ez a verê Hz. Muhemmedîyeyda ci ser o xebitêna.

verên/i 1. *N*. Çîyê verî, çîyê zemandê ravêrdî. *Tr. Eski, eski zamana ait olan*. Çîyo verên qîmetdar o, kes do ê çîyan hewado ki, ê dimayênîy jî bivînê. 2. *Nn*. Vernekên, vernên, verneyên. O/çîyo ki; vernî do, ê bînan vernî do, kişta rî do, kişta vernekêni do. *Tr. Öndeki, ilk, diğerlerine göre daha ön sıralarda olan*. Wa sifte merdimo verên bêro dekewo zerre, wa kes rêzê kesî nêgîro.

verêna 1. *Ç*. Bi verên a. Têtewr, heme, pêro, dest pakerden di peynî ra çîyên nêverdayen a, zewmbîyane nê, tey zewmbî nêverdayîşî ya. Bi şikildê parçan a nê, temamê ci. *Tr. İstisnasız, kayıtsız şartsız hepsi, tamamen, parçalar halinde değil de tüm olarak. Bir işe başlarken geride bir şey bırakmamak suretiyle iş yapmak. Ayrıcalık tanımadan*. Ma nameyê qeçekan verêna nûşnay. Ma mabeyndê lajan û keynan yan jî Tirkan û Kurdan di ferq nêwinîyay. Qeçekê nikay verêna cixara şimenê. Qeçekan verêna kotekîy mekerê, piro medê. Eger şima do pirodê jî qenê sûjdaran ro dê. 2. *Nb*. Verênan. Ziwandê şardê ma di, bol finîy herfa bolekî ya peyênî (N) kewna. Eger bi no babet a bo, wexta maneyê ci beno ê vêranan, ê verênîy, ê ki varê nikayênan coyayê. *Tr. Zazacada konuşma dilinde çoğul eki olan -an sonekinde -n harfi düşünce, eskiler anlamına gelmektedir*. Verêna(n) zêdê ma nêkerdê, ê rew rakewtê û rew jî weriştê; dest kerdê bi xebatî ya, berke kewtê keye. Nikayênîy fisilembar ê.

verêney 1. *Nm*. Kehaney. Çî û kesê verî bîyayeni, çî û kesê zemandê verî bîyayeni, goreyê ê bînan deha verên, deha kehan bîyayeni. *Tr. Eskilik, eski zamana ait olmak*. Jû çîyan di verêney mihîm a, jû çîyan di jî nikayêney mihîm a. 2. *Nm*. Vernekêney, vernêney, verneyêney. Vernî di bîyayeni, kişta vernî di bîyayeni, hêma rî di bîyayeni, peynî di nêbîyayeni, goreyê ê bînan deha ravey di bîyayeni. *Tr. Önde/ilk olmak, ön sıralarda olmak, yüz rafında olmak*. Eger kes biewnîyo ki vernî di naf deha bol o, mimkun bo, kes do xwu rê verên bo. Çunkî verêney bol finîy deha weş a.

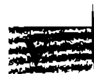
verê pêrini *H. Bw*. Verê hemini. Bî di finîy, ez a verê pêrini yena no ca.

verê pêrkini *H. Bw*. Verê hemini. Key ti verê pêrkini resay, ti do qezenç kerê.

verê zayeni *f. M*. Verê zayîşî. Muameleyo ki verê zayîşî beno. *Tr. Doğum öncesi*. Verê zayen û dimayê zayeni tewsîyeyê doktoran zewmbîyê.

verferz *Nn*. Çîyo ki hewna verê ferzan ferz o. Çîyo ki hewna şertî jî ser ra yo. *Tr. Öncelikli farzlar, farzın farzı, evveliyatlı farz, farzların evveli*. Belê belê! Ê jî ferz ê. Labelê ti bizanê ki no vatiş jî verferz o.

verferzey *Nm*. Verferz/i bîyayeni, wesfê ververzan. Çî/keso ki goreyê ferzandê bînan verom o, deha vernî di yeno, a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Öncelikli farz olma, farzların da önceliklisi olmak, farzların sıralamasında birinciliğe sahip olmak*. Nika çirê nê verferz ê? Verferzeya nînan kotî ra yena?

verg/i *Ed. Zv. N*. Dimilî di rewey, lezgîney, çapikey û o keso ki çiçî ki dest bierzo bi ci, do ey havil kero. *Tr. Çevik, atik, iş bitirici, tuttuğunu*

koparan. Zê vergan an, senîn ki dest eşt bi ci, hinî jî vera xwu ant.

vergane *Nn*. Vergikî. Zêdê vergan a, bi vergan o mendeni, wesfê vergan tey bîyayeni. Bol rew bîyayeni, tavilok/i bîyayeni, wesfê lezgînan tey bîyayeni. *Tr. Kurtça, adeta kurtlar gibi*. Şî tavilên vergane kerd û ci ra kewt dûrî.

verge *Nn. Bw*. Bergeh. Kaşka ci verge di nê, ci ra dûrî bibîyayê. Derdê ci verge di bîyo û ey jî nêdîyo.

vergeh *Nn. Bw*. Bergeh. Ci vergeh di, hema ci zincî vero teqa, ey nêdî. Qey kerr bî.

vergey 1. *Zoo. Nm*. Verg/i bîyayeni, heywanan mîyan di verg bîyayeni. *Tr. Hayvanlar aleminde kurt, kurt sıfatını taşımak*. Vergeyda ci ra guman çinêbî. O bixwo bî. 2. *Zv. Nm*. Zêdê vergan bîyayeni, rewok/i bîyayeni, lezgîn/i bîyayeni, tavilok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di zêdê vergan o, rewok o, kar û gurwan zêdê vergan rew keno û qedîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir kurt gibi erkenci, atik ve iş bitirici olmak*. Mi vergeya ci bol finîy dîya.

vergêrîyaye/ê 1. *N*. Vernîgêrîyaye/ê, vergirote/ê. Çî/keso ki; verê ci gêrîyayo, peynî ra resayo ci. *Tr. Yetişilen, ulaşılan, yakalanan, arkadan ulaşılan*. Vaştoko vergêrîyaye tew hemini peynî di mend. 2. *N*. Vernîgêrîyaye/ê, vergirote/ê, manîbîyaye/ê. Çî/keso ki; jew yan jî tayên kewtê vernîda ci û ci rê bîyê manî, nêverdayo ki karûgurweyêndo nêbîyaye bikero. *Tr. Mani/engel olunan, önü alınan*. O gireyo vergêrîyaye ez texmîn nêkena deha lûk bo.

vergêrîyayeni 1. *f. M*. Vergêrîyayîş. Vernî gêrîyayeni, peynî ra ci resayeni û ravêrîyayeni. Kes/çîyo ki; vernî do, a o kes yan jî o çî; tepêşîyayeni, peynî ra ci resayeni, ci ravêrîyayeni. *Tr. Arkadan (geriden) yetişilip geçilmek, ulaşılıp geçilmek, önü alınmak*. Vaştokey di ver gêrîyayeni çendi ki mihîm a, ver nêdayeni jî hend mihîm a. 2. *f. M*. Vergêrîyayîş. Vernî gêrîyayeni, manî bîyayeni, vernîda karûgurweyên kewteni. *Tr. Mani/engel olmak, mani/engel olunmak, önüne geçilmek*. Eger ver nêgêrîyayê, ma pêro jî do tehlûkî bin kewtayê.

vergirote/ê 1. *N*. Vernîgirote/ê, vernîgêrîyaye/ê. Çî/keso ki; vernîya ci gêrîyaya, kes kewto ci vernî, kes bi no şekila bîyo verok, bîyo siftekên. *Tr. Önüne geçilen, birinciliği alınan*. Vazdoko vergirote, eger bişo do wextnakî vernîda pêrini kewo. 2. *N*. R'o siftekên qalin waneyêno. Çî/keso ki; verê ci gêrîyayo, pajikê ci yo bol barî ser ra gêrîyayo. *Tr. Zarı alınan*. Pîyazo vergirote, do zirar mîdedê ci nêdo. 3. *N*. Vernîgirote/ê, vernîgêrîyaye/ê. Çî/keso ki; vernîya ci gêrîyaya, manîyê xirabeyda ci bîyo, vernîya ci tepêşîyaya. *Tr. Engellenen, barikat kurulan, önü alınan, mani olunan, kötülüğü durdurulan*. Lejo vergirote, neya tepîya bibo jî do bêzirar bo. 4. *N*. Çî/keso ki; mird kerdo, pîzeveyşaneya ci gêrîyaya, manîyê veyşaneyda ci bîya. *Tr. Doyurulan*. Merdimo vergirote hettanî şan şeno îdare bikero. Dima jî Ellah kerîmo. 5. *Zv. N*. Vergêrîyaye/ê, vernîgirote/ê, vernîgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; verê ci gêrîyayo, îstiqbalê ci akerde nîyo, kişta aver şîyayeni ra hend jî bitalîh nîyo. Kes/çîyo ki; sebeban vernîya ci girota, aver şîyayeni di şansê ci vêşî çinî yo. *Tr. İstikbali parlak olmayan, önü kapalı olan, ilerleme şansı olmayan veya az olan*. Şima senîn paştî danê ê merdimdê vergirotî ki? Şima di qe totik çinî yo? 6. *N*. Vernîgirote/ê, vernîgêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vernîya ci girotê ya, vero hend vêşî seha yan jî ca çinî yo. *Tr. Ön tarafı kapalı olan*. Bi mi ki o bano vergirote, do hewîna ci nêaro.

vergiroteni 1. *f. M*. Vergirotiş. Vernî giroteni, cernîya ci giroteni, ci ra vernî giroteni, vernî kewteni. *Tr. Önüne geçmek, üstün olmak, önü ele geçirmek, birinciliği kapmak/ele geçirmek*. Ma pîya remay, nezdîyê qedînayîşî mi ci ra ver girot. 2. *f. M*. Vergirotiş. Tîya di nûşaya R'y qalin û pira. Pelikê ci yê tenikî giroteni. *Tr. Soğan vb. ürünlerde zar almak/soymak*. Mi pîyazî ser ra ver girot ki mîdeyê ci pa nêtewo, ey fina jî nêva berxwudar bi. 3. *f. M*. Vergirotiş. Bend eşteni, vernî giroteni, vernî birnayeni, verê ci giroteni, vernîya ci di dêsên agiroteni, vero barîqat viraşteni, manî bîyayeni. *Tr. Önünü kapatmak, barikat kurmak, set atmak/kurmak, bend atmak, engel olmak, mani olmak, akımı durdurmak*. Qando ki sêlawî erdî ser nêşiro, ma ver girot. 4. *f. M*. Vergirotiş. Mird kerdeni, pîzemirdey, pîze mird kerdiş, veyşaneya ci berdeni, veşaneyda ci ver kewteni. *Tr. Doyurmak, açlığını gidermek*. Mi tari werdi, verê mi nêgirot. Labelê mi ser o tayên goşt werd, hema verê mi girot. Çunkî pincar (tari) verê kesî nêgîno. Labelê goşt, verê kesî gîno. 5. *f. M*. Vergirotiş. Mexel giroteni, şelaga qezenc û meywan giroteni. *Tr. Ürün almak. Tarımsal ürünlerde kar elde etmek*. Emserr tenanê dewi xeylên ver girot bî, pêro jî pa bîy lordîy. 6. *f. M*. Vergirotiş. Qandê deştenîyênda çinayên, qandê çina viraşteni parçeyo ki lazim o, ey giroteni, ey herînayeni. *Tr. Bir elbisenin*

dikimi için lazım olan parçanın tamamını almak/satın almak. Mi ci rê va nîmverên bigî bes o, ey jî verên girot. 7. *f. M.* Vergirotiş. Vêr giroteni, geçût giroteni, musadeyê şîyayîşî. *Tr. Geçiş almak, geçme izni almak, onay/olur almak.* Eger mi ver nêgirotayê, xwura înan wina nêkerdê. Mi ver giroto. Cora ê yê mi rê geyrenê bahaney. 8. *f. M.* Vergirotiş. Vernî giroteni, îstîqbalî hewna kerdeni, vernîya ci roşnayîyey ra veteni, sebebê aver şîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Önünü tıkamak/kapatmak, istikbaline engel olmak, ilerlemesine engel olmak, önüne barikat veya set kurmak.* Eger şima verê lajekî nêgirotê, o do bişîyayê aver. 9. *f. M.* Vergirotiş. Vernî giroteni, vernî rê perdedar bîyayeni, sehaya ci ci ra giroteni, kişta vernî girote kerdeni, kişta vernî akerdeyey ra veteni. *Tr. Ön tarafı kapatmak/tıkamak, görüş mesafesini kapatmak.* Keynekera ci vernîya marda xwu giroti, maya ci jî xwu rê daldedê ci destawîyeka xwu kerdi.

vergolim *An. Nn.* Cor di, zerre ra cayo ki şeqê kesî resenê bi gandê kesî yo. *Tr. Kasık.* Gogên gunê vergolimdê ci ro ki qe beno ki saetên xwu ya şî.

vergoşe/ê *N.* Çî/keso ki têkilîyê goşan o, goşan ser o yo, heqdê goşan do, goşîy ci ferq kenê, goşîy ci zanê, goşîy şînasnenê. *Tr. İşitsel/duyuşsal.* Radyo vergoşe yo, têlewîzyon verçime yo.

verguman/i *N.* Kes/çîyo ki; vernîya ci, verê ci, îstîqbalê ci guman o, şubhedar o, tey şubhe esto, şubheyîn o, eşkera nîyo, bellî nîyo, omidwar nîyo. *Tr. Geleceği, istikbali, önü şüpheli; açık olmayan, net olmayan, kuşkulu olan.* Şima do xwu serî ser nêeştayê ê karûgurwedê vergumanî.

vergumaney *Nm.* Verguman/i bîyayeni, vernîda ci di, îstîqbaldê ci di, amîyayîşdê ci di, zemandê ci yê nêamîyayî di guman bîyayeni, tey şubhe bîyayeni, eşkera nêbîyayeni, tarî bîyayeni. *Tr. İstikbalinde, geleceğinde, kaderinde şüphe bulunmak, şeffaf olmamak, içinde tereddütler ve kuşkular bulunmak.* Şima nêşa vergumaneya ci bivîno. Şima hema serî ser xwu eşt mîyan.

verg *Zoo. Nn.* Heywano ki zimistanî mêşinî, bizinî, dewarî weno û eger veyşan bimano jî zirar dano înasanî û însanî jî weno. *Kur. Gur. Tr. Kurt.* Şuwanîni di, vergî mi ver ra mîya ma berdi.

verhelak/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; helak o û o yo keno bimiro, dirbet û ganê ci helak o, tey qewet û taqet nêmendo, o yo hema hema şino. *Tr. Takati, gücü, kudreti, mecali tükenen, ölüm kertesine varan.* Qeçekê Somalîyîj, veyşaney ra bîyê verhelak.

verhelakbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; verhelak o, qewet û taqet û hêle û mecal ra kewto, o yo ganan vero, o yo keno bimiro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Gücü, kuvveti, takati, mecali tükenen.* Şima zanê verhelak bîyaye, do se kero û senîn bicoyo?

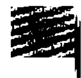
verhelakbîyayeni *f. M.* Verhelakbîyayîş. Qewet û qudret û hêle û taqet ra fineyayeni, kewteni, ganan vero roneyayeni, ganan vero verdeyayeni, ganan vero mendeni. *Tr. Canı inlemek, ölüm kertesine gelmek. Güç ve takatten düşmüş olmak.* Eger verhelak bîyayê, wina nêşayê hendayên karûgurweyo çetin û bol bikero. Dêmax kî verhelak nêbîyo.

verhelakey *Tib. Nm.* Verhelak/i bîyayeni. Qewet û qudret ra kewteni, mergan vero bîyayeni, qewetdê peyênî vero bîyayeni, tey hêle nêmendeni. Kes/çîyo ki; verhelak o, qewet û qudret ra bîyo, kewto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Güç, kuvvet ve kudretten düşmek, bitap düşmek, neredeyse ölecek duruma gelmek.* Şima yê verhelakeyda ci di jî ci ra deyn wazenê!

verhelakkerde/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qewet û qudret û taqet û mecal û hêle ra visto û ardo deraxdê mergî di verdayo. *Tr. Ölüm kertesine getirilen, ölümle burun buruna bırakılan.* Merdimêndo verhelakkerde, do senîn bişo nê karanê çetinan bikero?

verhelakkerdeni *f. M.* Verhelakkerdiş. Ganan vero nayeni, verhelak di verdayeni, qewet û qudret û taqet û hêlere viste kerdeni, deraxdê nînan di verdayeni. *Tr. Kuvvet, kudret, takat ve mecalden etmek, ölme kertesine getirmek.* Ez do to verhelak kera û mergane bifîna ha!

verhera *N.* Kes/çîyo ki; vernîya ci hera ya, roşnayî ya, vernî di mesafeyê ci esto, siûdê ci esto. *Tr. Önü geniş, aradaki mesafesi geniş olan, önü veya istikbali parlak olan, şanslı görünen.* Mêrdekêndê verheray va, o lajekêndo verhara o. Eger qezayên û belayên sere di nêro, îlla kî çîyên qezenc keno. û winî jî bî.

verherayey *Nm.* Verakerdeyey, verakerde bîyayeni. Verhera bîyayeni, verê ci hera bîyayeni, vernîya ci kerde bîyayeni. Kes/çîyo ki; verê ci hera yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Îstiqbalê ci akerde bîyayeni, vernîya ci roşnayî bîyayeni. *Tr. Önü açık olmak, geleceği/istikbali parlak olmak, mesafe olarak da ön tarafı geniş olmak.* Verherayeya ci xwura dûrî ra asayê. Verîndera pêrini vatê kesêndo

verhera yo.

verik *Nn.* Pêşin, pêşinat. Çî/pereyo ki veror deyêno merdimên yan jî dezgeyên. *Tr. Peşinat.* Sifte tey verik çinêbî. Qey înan dî ki zewmbî tey ray çinî ya, verik jî na ser.

verikey *Nm.* Verik/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê verikan tey bîyayeni. Wezîyet û halê verikî, tey verik bîyayeni yan jî nêbîyayeni. *Tr. Peşinatlılık.* Ez nêşena verikeyda ci rê soz bida. Çunkî merdimêndo bêemel o.

verikî *H.* Bi pêşinat a, tey verik bîyayeni, wesfê verikî tey bîyayeni. *Tr. Peşinatlı, peşinatla, peşinat usülüyle.* Eger beno, wa mi rê verikî bibo.

verikîyey *Nm.* Verikî bîyayeni, tey verik bîyayeni, bi usûldê verikîya bîyayeni. *Tr. İşin içinde peşinat olmak, peşinat usülüyle olmak.* Eger bi verikîyey a bibîyayê, mi nêşayê bigîro. Labelê ez wina şena biherîna.

verişîyaye/ê 1. *N.* Qelişîyaye/ê, şeqîyaye/ê, letebîyaye/ê, parçebîyaye/ê, dicaybîyaye/ê, verkewte/ê. Çî û keso ki qelişîya yo, ver dekewto de, bîyo di cay, bîyo parçe, bîyo lete, qelîş dekewto de, şeqîyayo. *Tr. Çatlak, çatlayan, parçalanan, bölünen, çizgi/hat halindeki yırtık.* Estaniki di gunayê mi bi qereçîdê verişîyayî nêame. 2. *N.* Zerrîqelibîyaye/ê, madenqelibîyaye/ê, virite/ê, virêjîyaye/ê, zerrî wereykewte/ê. Çî û keso ki virito, zerrîya ci qelibîyaya, madenê ci qelibîyayo, zerrîya ci werey kewta. *Tr. Kusuntu, kusan.* Bizêko verişîyaye do darî bûro ki bibo weş. 3. *N.* Dirîyaye/ê, verkewte/ê, letebîyaye/ê, bi ver dekewten a dicay bîyaye/ê. Çî û keso ki dirîyayo, ver dekewto de û bi no babet a pêra cibîyayo, pêverdayo. *Tr. Yırtık, yırtılan.* Çinayê to yo verişîyaye do biderzîyo. 4. *Tib. N.* Emeletbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê doktorên a, bi destdê operatorên a cayêndê gandê ci verişîyayo, kardî bîyo, bi kardîda emeletî ya cibîyayo. *Tr. Ameliyat edilen, operasyona uğrayan.* Ganê ci yo verişîyaye, rew rewî weş nêbeno.

verişîyayeni 1. *f. M.* Verişîyayîş. Qelişîyayeni, şeq bîyayeni, şeqîyayeni, ver dayeni, pêra abîyayeni, lete bîyayeni, parçe bîyayeni, di cay bîyayeni. *Tr. Bölünmek, parçalanmak, birbirini bırakmak, sökülmek, ikiye ayrılmak/bölünmek.* Senîn ki torzînên da kolî ro, verişîya û pêra cibîya. 2. *f. M.* Verişîyayîş. Zerrî qelibîyayeni, mîde werey kewteni, zerrî werey kewteni, mehden qelibîyayeni, viriteni, wezîyetdê viritişî amîyayeni. *Tr. Mide/si bulanmak, kusmak.* Zerrîya ci verişîyê, mi hema ereberi ra rona. 3. *f. M.* Verişîyayîş. Dirîyayeni, di cay bîyayeni, lete bîyayeni, parçe bîyayeni, ver dekewteni. *Tr. Parçalanmak, çatlamak, ikiye bölünmek/ayrılmak.* Mi zebeşi senîn ki dekerdi awda cemidîyayê mîyan, hema verişîyê. 4. *Tib. M.* Verişîyayîş. Emelet bîyayeni, bi destdê doktoran an, bi destdê opretoran an qandê weş kerdenî cayêndê gandê kesî dirîyayeni, abîyayeni. *Tr. Ameliyat edilmek, operasyona tabi olmak.* Pîze ra verişîya, dîna saetan an tepîya pîzeyê ci gêrîya.

verişnaye/ê 1. *N.* Qelişnaye/ê, dicaykerde/ê, letekerde/ê, parçekerde/ê, şeqnaye/ê, şeqkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni dirnayo, kerdo lete, kerdo di cay, pêra abirnayo, qelîş dekerdo de. *Tr. Yırtılan, ikiye bölünen/ayrılan, çatlatılan, parçalanan.* Kolîyo verişnaye, do hewna dîna finîy biverişîyo ki debîyo soberi mîyan. 2. *Tib. N.* Emeletkerde/ê. Çî/keso ki; bi destdê doktorên a, bi destdê opretorên a emelet bîyo, cayêndê ci qelişîyayo. *Tr. Ameliyat edilen, operasyona tabi tutulan.* Çimê ci yo verişnaye, ez texmîn kena ki do dîna mengîya tepîya weş bo. 3. *N.* Zerrîqelibnaye/ê, zerrî wereyviste/ê, virêjnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên dayo viritiş, bîyo sebebê viritişdê ci, zerrîya ci qelibnaya, zerrîya ci vista werey. *Tr. Kusturulan, midesi bulandırılan, istifra ettirilen.* Nêweşo verişnaye bol nêrameno, beno weş. Labelê nêweşo nêverişnaye kes nêzano do weş bo yan nê? 4. *N.* Dirnaye/ê, verdekerde/ê, çîrnaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni dirnayo, çîr kerdo, bi şikildê dirnayîşî ya kerdo di cay. *Tr. Yırtılan, yarılan.* Pirêno verişnaye, do senîn bi no hal a xwuradeyo?

verişnayeni 1. *f. M.* Verişnayîş. Qelişnayeni, di cay kerdeni, ver dekerdeni, lete kerdeni, parçe kerdeni, şeq kerdeni, çîyêndê bitûmî pêra abirnayeni. *Tr. Yarmak, çatlatmak, ikiye ayırmak/bölmek, bölmek, parçalamak.* Eger ez bêra, ez do to biverişna. 2. *Tib. f. M.* Verişnayîş. Emelet kerdeni, qelişnayeni, çîyan bi kardî ya tûja pêra abirnayeni. *Tr. Ameliyat etmek, cerd rahi müdahale yapmak, operasyon yapmak.* Ey do rew biverişnayê, mi nêverda. Dima xeyrê Ellahî ki mi nêverdayo. Ti nêvanê ki tew çîyêndê ci jî çinî yo. 3. *f. M.* Verişnayîş. Zerrî qelibnayeni, zerrî werey visteni, sebebê viritişdê ci bîyayeni. *Tr. Midesini bulandırmak, kusturmak, istifra ettirmek.* Nêweşo verişnaye bî weş. Labelê o nêverişnaye, hewna o yo nêweş. Çunkî zihêrokî di verişnayeni, sebebê weş bîyayenî ya. 4. *f. M.* Verişnayîş. Dirnayeni, çîrnayeni, ver dekerdeni, sebebê dirnayenda ci bîyayeni. bi şikildê çîr-

nayen a pêra abirnayeni. *Tr. Yırtmak.* Mi kerd înan biverişno, mi fina texirna.

verişnok/i 1. *N.* Qelîşnok/i. Çî/keso ki qelişneno, çîyan keno di letey, şeq keno, verişneno, pêra abirneno, ver dekeno de. *Tr. Bir şeyi yaran, bölen, parçaya ayıran.* Kes do merdimdê verişnokî ra dûrî kewo. 2. *N.* Çî/keso ki; madê kesî pa qelibêno, zerrîya kesî werey fineno, zerrîya kesî qelibneno, zerrîya kesî werey fineno û kesî pa verişneno. *Tr. Mide bulandıran, istifra ettiren, kusturan.* Teber eşteyê însanan verişnok o. Madê kesî pey qelibêno, kes pa verişêno.

verî 1. *H.* Tarîxo verên, zemano ravêrde, tarîxo ki ravêrdo. *Tr. Mazi, geçmiş, önceki zamanlar.* Verî ma veyvey bi estoran a, nika ma yê bi wesayîtandê motorinan a kenê. 2. *H.* Sifte, veror. *Tr. İlkin, önce.* Verî ez do dekewa zerre, dima şima dekewê de. Rêwîna vera verî. *(Geçmişe yolculuk.)*

verîndera *H.* Verê coy, deha verî. Çî/keso ki; o yo ci ra qal beno, a ey jî verêrî. *Tr. Önceden, daha önce, önceden beri, evvelden beri, eskiden beri, iddia edilen zaman veya şeyden daha önce, bilinmeyen bir zamanda daha evvel.* Ma nêkerdo, verîndera yo, o yo aja di.

verîndera bîyayeni *f. M.* Verînderabîyayîş. Siftera bîyayeni, verê coy bîyayeni, deha verî bîyayeni. Qalî verêrî bîyayeni. *Tr. Önceden olmak, iddia edilen şeyden daha önce olmak, önceden beri olmak.* Eger verîndera bibîyayê, wina nêbîyê.

verîne 1. *Nn.* Rojên verê înî. *Tr. Cuma gününden bir gün önce.* Eger ez bêra, ez do verîne bêra. Labelê ez do to rê xwu ra xeberi birişa. 2. *Nn.* Tenekên verê nimazdê Înî. *Tr. Cuma namazından biraz evvelki zaman.* Lez bê ki ma verîne şirê.

verî ra *H.* Sifte ra, verê coy. *Tr. Önceden, evvelden, öncelikle, evvelen.* Ez verî ra, aja di bîya. Ti dima ameyê.

verî ser *Çn.* Aver, vera vernî, kişta vernî ser, vernîya xwu vera vernî kerdeni, vera vernî şîyayeni, aver luwayeni. *Tr. İleriye, ilerleme, öne doğru, öne yönelmek.* Tersê ci jî apey, pey ser yan jî peynî ser o. Eger tenekna verî ser bişîyayê, o do war ro gunayê.

verîserkewte/ê *N.* Averkewte/ê. Vera vernî çewtbîyaye/ê, vera ver erogunaye/ê, vera vernî dîmdeyaye/ê, avernamîyaye/ê. Çî/keso ki aver çewt bîyo, vera vernî gunayo erro, vera vernî dîmdeyayo. *Tr. Öne doğru yatık/eğik olan, öne düşen.* Çuweyo verîserkewte, do werzo ki ma nîşanê ci bigîrê.

verîserkewteni *f. M.* Verîserkewtiş. Aver kewteni, kişta verî ser erd ro gunayeni, vernî ser denge ra kewtiş û erd ro gunayîş, kişta vernî ser çewt bîyayeni, kişta verî ser dîmdeyayeni. *Tr. Öne doğru yatmak/eğilmek, öne doğru düşmek.* Pey ra çîyên guna ci ro û verî ser kewt cêr ro.

verîyane 1. *Nn.* Ravêrdeyane. Ze ki verî bo, zêdê verî bîyayeni, wesfê verîyey tey bîyayeni. Ze ki kes û fêl û karûgurweyê verî bo. *Tr. Mazi/deki gibi, adeta geçmiş gibi, geçmişin izlerini taşırcasına.* Mi va beno verîyane o, ez winîya verîyane nîyo. 2. *Nn.* Sifteyane, siftekênane. Zêdê sifteyan bo, ze ki siftekên bo, ze ki verên bo. *Tr. İlk olanlar gibi, öncelikli gibi.* Mi rê jî verîyane ame.

verîyaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê verênan a bîyayeni, zêdê siftekênan a bîyayeni, nîşanê verênan û sitekênan tey bîyayeni. *Tr. Eskiler gibi olmak, eskilerin izlerini taşırmışçasına bir tavır içinde olmak, ilkler gibi olmak.* Eger wesfê verîyaney tey bibîyayê, wina gengaz nêbîyê.

verîyey 1. *Nm.* Tarîxo verên bîyayeni, zemano ravêrde bîyayeni, tarîxo ki ravêrdo a o tarîx bîyayeni. *Tr. Mazi/geçmiş olmak, önceki zamanlar olmak.* Verî ma veyvey bi estoran a, nika ma yê bi wesayîtanê motorinin a kenê. Tayênê verîyey rê hesret ancenê, ê yê bêrîya verî kenê. 2. *Nm.* Sifte bîyayeni, veror bîyayeni. *Tr. İlkin/önce olmak.* No kar do bi verîyey a nê, bi usûldê ci ya bibo.

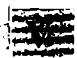
verkar/i 1. *N.* Stajer/i. O/çîyo ki hewna newe kewno karî ser û o yo keno esîl bo. *Tr. Stajyer, işe henüz yeni başlamış olan.* O merdimo verkar do weş bimûso. Çunkî mi çapikeya ci dî. 2. *N.* Zid/i, ters/i, qarşî, qarşû, peyanrî, muhalîf/i. Kes/çîyo ki; qarşîyê kesî di, karûgurweyên vîneno. *Tr. Zıt, karşıt, muhalif.* Filan merdim verkarê mi nêbîyayê, ma do pîya roniştayê. Çewt/çep fehm beno.

verkarey 1. *Nm.* Verkar/i bîyayeni, wesfê verkaran tey bîyayeni. Hewna newe karî ser kewteni, stajer bîyayeni, stajerey, karî di esîl nêbîyayeni. *Tr. Stajyerlik, işin başında olmak.* Verkareya ci bol nêramiti. Cuwanik bî, cora înan ver kareya ci rew wedarnê. 2. *Nm.* Verkar/i bîyayeni, wesfê verkaran tey bîyayeni. Ziddey, zidd bîyayeni, qarşîyey, qarşîyê pê bîyayeni, qarşûyey, qarşûyê pê bîyayeni, tersey, tersê pê bîyayeni, muhalîfey, muhalîfê pê bîyayeni, verkarê pê bîyayeni, pêvero kar û wezîfeyên ca ardeni. *Tr. Tezatlık,*

zıtlık, muhalefet, terslik. Esas verkareya min û ey, qal û bela ra yena.

verkerde/ê 1. *N.* Bedelkerde/ê, pêvirînkerde/ê, vera ci daye/ê, herûnda ci di daye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo çîyên yan jî kesên ver. *Tr. Takas edilen, bedel*. O çîyo verkerde do pey di bideyo. Çunkî bi şaşîna deyayo ci. 2. *Nn.* Çî/keso ki; jewî yan jî çîyên qando ki bizeyîdîyo, qando ki vêşî bo çîyên yan jî kesên nayo ci vara, nayo ser, kerdo pa. *Tr. Artırılan, ziyadeleştirilen, ulanan*. Zolekê verkerdî jî ci rê bes nêkerd. Gereg ki ma hewna dîna zolekîy ver kerê. 3. *N.* Çî/keso ki; qando ki çîyên yan jî kesên vero bo, ci rê sersûn bo, ci rê çimdar bo, ci mehfeze kero, ci sitar kero neyêno vera, ci rê keno bekçîni, qandê sitar kerdeni ci vero maneno. *Tr. Bekçi/hami olarak, koruyucu olarak bir şey veya kimsenin önünde durdurulan, bekçi kılınan*. Şima senîn bi ê merdimndê verkerdî ya emel kenê ki? O nêşeno xwuver bido, o do kotî ê çîdê mihîmî vero bo?

verkerdeni 1. *f. M.* Verkerdiş. Bedelnayeni, vurnayeni, vera ci dayeni, vera ci kerdeni, herûnda ci kerdeni. *Tr. Karşılığında iş yapmak, yerine koymak, bedel vermek, önüne koymak*. Mi do ver kerdayê, ay nêverda. 2. *f. M.* Verkerdiş. Ser kerdeni, sernayeni, vernayeni, mîyan kerdeni, zeyîdnayeni, çîyê yan jî kesên bi zêdê ê çî yan jî kesî ya vêşî kerdeni. *Tr. Özellikle de ön taraftan ulamak, eklemek, artırmak, ilave etmek*. Mi xeylên çîy ci rê kerd ver jî, fina jî pey razî nêbîbî. 3. *f. M.* Verkerdiş. Sersûn kerdeni, qando ki qayte bo ver kerdeni, ver riştenì, çimdar kerdeni, qandê mehfezedê çîyên yan jî kesên çîyên yan jî kesên ci ver kerdeni, ci rê sersûn kerdeni, qayteyê ci kerdeni. *Tr. Bir şey veya kimsenin korunması, muhafaza edilmesi, himaye edilmesi için bekçiliğine gönderilmesi, gözcü yapılması*. Mi qeçêndê xwu kerd çarwandê ci ver, jew jî kerd bizandê ci ver. Ewêzîya ci na bî! 4. *f. M.* Verkerdiş. Ver ardeni, vero ronayeni. Qandê peymitişî, qandê fesilnayîşî, qandê setişî çîyên yan jî kesên kesnakî yan jî çînakî vero ronayeni. *Tr. Karşılaştırmak, kıyaslamak*. Mi kerd ver, ey qebûl nêkerd.

verkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; kewto ê bînan vernî, pêverikên di kewto vernîda ê bînan, bîyo pîşdar. *Tr. Lider olan, rehber olan, rehberliğe geçen, öne geçen, liderliğe geçen*. Esas lajekê verkewtî heq jî kerd bî. Çunkî ey bol qeyret kerd. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; o yo çîyên ver kewno û pey qehrêno, olayîya ki bîya, o yo damişê ci nêbeno. *Tr. Kaygılanan, endişelenen, bir şeyin üzüntüsünü yaşayan*. Ez tersena ki o lajeko verkewte nêweş kewo. 3. *N.* Keso ki merdo, bi kiştiş a yan jî bi qezayên a kewto jûy ver yan jî ci rê zewtên deyaya. *Tr. Bir kimsenin ölmesi için kendisine beddua edilen*. Mari verkewte! Senîn ki reseno lajekdê ma hema dano piro. Ti vanê beno ki dişmenê ci yo, rika xwu bi ci yo girêdaya. 4. *N.* Kes/çîyo ki; bi sebebêndê çîyêndê xirabî ya merdo û kewto nezdîyêndê xwu ver. *Tr. Bir kazaya, bir belaya kurban giden ve böylelikle ölen*. O genco marda xwu ver kewte, şî ki şî. 5. *Nn.* Manîbîyaye/ê, sebebê nêbîyayenda çîyên bîyaye/ê. *Tr. Engel/mani olan. Olmaması için bir neden teşkil eden*. Soyîn soyîn dedzayo verkewte do jî ci nêgîro û a do keye di bimano.

verkewteni 1. *Zv. f. M.* Verkewtiş. Pey qehrîyayeni, damişê ci nêbîyayeni, qandê çîyêndê xirabî zerrî veşayeni, qesba veşayeni. *Tr. Üzülmek. Olumsuz herhangi kötü bir durum karşısında etkilenip üzülmek, kaygılanmak, tasalanmak*. May merda, ê yê bol kewnê ver. Ez gereg ki demeyên ci het di ba. 2. *f. M.* Verkewtiş. Vernî kewteni, vernî şîyayeni, peynî ra vernî şîyayeni. *Tr. Öne geçmek, öne düşmek, öne girmek, ileriye gitmek*. Mêrdekî ci rê pîlanên viraşt û finêra kewt ver. 3. *Zv. M.* Verkewtiş. Qandê ci ro dayenî, qandê kiştenì, qandê xirabey ci rê koziki ronayeni. *Tr. Tuzak kurmak, pusu kurmak*. Mêrdek nezdîyê dewi di kewt ver. Labelê nêşa ci ro do. 4. *f. M.* Verkewtiş. Merdiş, qeza kerdeni, bi zewtên a qeza ravêrdeni, kişîyayena mari ver kewteni. *Tr. Öldürülmek, darbeyle vurulmak*. hendo ki kewt şarî ver, soyîn jî kewt mari ver. 5. *f. M.* Verkewtiş. Manî bîyayeni, nêverdayeni, ci rê bend bîyayeni, vernîya ci giroten û sebebê nêkerdenda ci bîyayeni. *Tr. Engel/mani olmak. Olmaması için bir neden teşkil etmek*. Şima ki ê kaşî di, bi hêdîyekên a nêşîyayê, ma nêşayê ê qeday ver kewtayê. 5. *f. M.* Verkewtiş. Herûni kewteni, herûnda ci di ewêzî bîyayeni, bedelê ci bîyayeni, yerini almak. *Tr. Yerine geçmek, bedeli olmak*. Estori, do ci ver kewtayê, nêbî. Fini bena sedeqeyên kewna qedaûbelayên ver. 6. *f. M.* Verkewtiş. Vera erd ro gunayeni. Kesên yan jî çîyên vernî di erd ro gunayeni. *Tr. Öne düşmek, önde düşmek, ön tarafa düşmek*. Lajek banî ser ra tekerî bî, kewt mi ver.

verko *Cog. Nn. Bw.* Ref 2. Ez mûsatê nêbîya, mi nêşayê bi înana ê verkoy di şiro. Ê zêdê marrî ya ancîyayê.

verkoçikîy *An. Nm.* Qabirxeyê vernekênîy, qa-

birxeyê verênîy. Qabirxeyê ki kiştda vernî dê. Esteyê kesîyê kiştda vernî. *Tr. Ön kaburga kemikleri.* Hurna kiştandê kesî di jî verkoçikîy estê.

vermil 1. *Tib. Nn.* Qando ki milê kesî zirar nêvîno, o çîyo nermeko û beşiroko ki neyêno milî çoşme. *Tr. Boyunluk. Aşınmayı önlemek için boynun önüne konulan keçe veya koruyucu madde.* Vermilê mi vîyeyê mi pêro pajit. 2. *Nn.* Gîrîyane, yaxe. *Tr. Yaka.* Lajekî vermilî kerd bî xwu vîra, mamosteyê ci pey di rişt bî keye. Qergûn bi bermî ya ame bî keye.

vermilik *Nn. Bw.* Vermil. Vermilikê ci ci rê nêbî, şî newedera herîna. Serpeneyo kilmî rê jî vajîyeno.

vermuki *Teks. Nm.* Berdilik, verrû, verani, pêşmali, pêşti mali, bervaniki. *Tr. Önlük, peştamal.* Vermuka ci, do ci saqan nêreso.

vername 1. *Nn.* Leqam, nameyo ki kalik û pîrikan ra yeno. Nameyo ki bolkî yeno naman ver û wesfê naman dano ci û ci dano nas kerdeni. *Tr. Lakap, ismi niteleyen unvan vs. isimler.* Dimilî di vername yeno vernîda naman. Milla Nesreddîn, Xwoca Zifqar, Hec Osmano Babij, Milla Ehmedê Xasê, Kor merdim, Kel filan kes, Keçel filan merdim, Gurrî filan kes ûzn. Vername, eger bi herferda nasnok a (a, o, ê) bivajîyo, wexta yeno peynî jî. Mesela Hamê Haman Wahîrê aqil û fehman, Mehmedo Aqildar, Cemalo Xînt, Şarîstana Dimilîyan, filan kesa çermê ûzn.

vernamzed/i *N.* O/çîyo ki; do hewna bibo namzed, hewna qandê weçînayeni do nameyê xwu namzedey rê rono. *Tr. Aday adayı, ön aday.* O mêrdeko qure, do hewna vernamzedey ravêrno ki bibo namzed. Nika hewna vernamzed o. O yo xwu bol ecibneno, hema ez texmîn kena ki do vinî kero.

vernamzedey *Nm.* Vernamzad/i bîyayeni, wesfê vernamzedan tey bîyayeni. Qandê weçînayeni namzed bîyayeni. Kes/çîyo ki; do hewna namzed bo, eger bişo ravêro do wesfê namzedan paneyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Aday adaylığı, ön adaylık.* Vernamzedeya ci jî şenayî di ravêrdi.

vernan *Nn.* Çîyo ki kes verê nanî weno. Çîyo ki kes erzeno serdê zerrî. *Tr. Yemek öncesi yenilen yiyecek, aperatif yiyecek.* Vernan di, dîrê dîlimîy penîr û dîrê zeytûnîy estîy bî.

vernaye/ê *N.* Veranaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni qando ki biwinîyo ci ra, qando ki ser o palikêr bo, qando ki bivîneyo, qando ki biwerîyo, qando ki ci ra îstîfade bo, neyayo kesên yan jî çîyên ver. *Tr. Sunulan, arzedilen.* Eceb çirê înan o çîyo vernaye pey di kerd? Şima kes zanê?

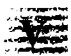
vernayeni *f. M.* Vernayîş. Veranayeni Qando ki kesên yan jî çîyên yan bûro yan biwinîyo ci ra yan ser o palikêr bo yan çim ci çarno yan jî qando ki heqdê ci di şik û fikrêndê xwu vajo, ê çî yan jî kesî ci vero ronayeni, ci vernayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin araştırılması, yenmesi, istifade edilmesi, göz gezdirilmesi veya bakılması için arzedilmesi, sunulması, önüne konulması.* Mi na ver ki bivîno, ey rîyê xwu ci ra tada. Ze ki vajo çînakî mi vera ni.

vernêdaye/ê 1. *N.* Geçûtnêdaye/ê, vêrnêdaye/ê. Çî/keso ki; ver/vêr nêdayo yan jî vêr nêdano, kes nêşeno ci ra bivêro. *Tr. Geçit vermeyen, geçilemeyen.* Ma bolkî bîyê qurbanê kodê vernêdayî. 2. *N.* Warî nêbîyaye/ê, vero nêvinderîyaye/ê. Çî/keso ki; kesên vero nêvinderdo, warî nêkerdo. *Tr. Bakımsız, önünde durulmayan, hizmet edilmeyen.* Qeço vernêdaye do xwura gidî bo, apey şiro. 3. *Nn.* Nêverdaye/ê. Nîkah ra nêkewte, mare ra nêkewte. Keso ki jewî mareyê ci, nîkahê ci nêvisto. *Tr. Boşanmamış olan, nikahı düşürülmemiş olan.* Cenîya ver nêdaye/nêverdayê, kê pêrdê xwo ra şî kê mêrdedê xwu. 4. *N.* Nêverdaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayên dest di bîyo û hewna kesên nêverdayo, serbest nêverdayo, azad nêkerdo, xwu dest ra nêverdayo. *Tr. Bırakılmayan, salınmayan, serbest kalmayan.* Şima senîn şenê xwuserî ê kes û çîyê ver nêdayî bigîrê xwu heti?

vernêdayeni 1. *f. M.* Vernêdayîş. Geçût nêdayeni, vêr nêdayeni, tey geçût çinêbîyayeni, tey ray çinêbîyayeni, şîyayîş mimkun nêbîyayeni. *Tr. Geçit vermemek, mani olmak, gidişi olmamak.* Roy ûja ra ver nêda ma, ma jî cor ra şîy. 2. *f. M.* Vernêdayîş. Nêverdayeni, nêveradayeni, ver ra nêdayeni. Çîyên yan jî kesên serbest nêkerdeni, ci azad nêkerdeni, wezîyetê ci yê tepiştî, hepsî, bendî, bestî dewam kerdeni. *Tr. Bırakmamak, azat etmemek, serbest bırakmamak, tutukluluk halinin devamını sürdürmek.* Înan kiştên ra tepişt bî, ver nêdayê (nêverdayê), kiştên ra jî mi tepişt bî, mi jî ver nêdayê. 3. *f. M.* Vernêdayîş. Teslîmey, teslîm bîyayeni, qewet û qudretê ci qedîyayeni, derênikê xwu hewadayeni, xwu teslîmê destandê tayêni yan jî kesên kerdeni, dewam nêkerdeni, qedîyayeni. *Tr. Direnişi sürdürememek, teslim olmak, bitmek, sona ermek, sürdürememek.* Bol ver nêda, eger tenekna jî xwuver bidayê, ez do ci resayê. 4. *f.*

M. Vernêdayîş. Xwuver nêdayeni, xwu yan jî kesên vero nêvinderdeni, warî nêkerdeni, qayteyê xwu yan jî kesnakî nêbîyayeni. *Tr. Bakım yapmamak, beslenememek.* Ay va, ver bidi, mi ver nêda. Cora înan ez qewirnaya.

vernêgirote/ê 1. *N.* Vernînêgirote/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni verê ci nêgiroto, vernîya ci nêgirota, siftekêneya ci nêgirota, siftekên verdayo, vernekên verdayo. *Tr. Birinciliği alınmayan.* Wesfê kaygerdê ver nêgirotî senîn beno? 2. *N.* Çîyo (mersela pîyaz) ki pajikê ci yo tenik nêgêrîyayo, ser o mendo. *Tr. Zarı alınmamış/soyulmamış olan şey veya soğan.* Pîyazo ver nêgirote û ver gêrîyaye do kotî jew bo! 3. *Nn.* Manînêbîyaye/ê, bende/ê nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; jew yan jî tayê ci rê nêbîyê manî, ci rê bendên nêviraşto, nêkewtê ci ver û ci rê manî nêbîyê. *Tr. Mani olunmayan, engel olunmayan, öne girilip de mani olunmayan.* O xînto ver nêgirote tersena ki zirarên bido qeçekan. 4. *Nn.* Mird nêkerde/ê, mird nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi hîsdê mirdey a verê ci nêşayo bigîro, mird nêbîyo yan jî mird nêkerdo. *Tr. Doygunluğa erişememiş olan, doyamamış olan, kendisine tokluk hissi verilmemiş olan.* Werdê ver nêgirotî ma pêro veyşan verday. 5. *N.* Mexelnêgirote/ê, belatenêgirote/ê, qezenc mîyan nêkewte/ê. Çî/keso ki; belate di, mexel di, qezencdê siftî di hewna dest pa nêbîyo, ver mîyan nêkewto. *Tr. Ürün/meyve almaya başlamamış olan, ilk ürün girmemiş olan.* Şima çirê şîyê kewtê baxçedê ver nêgirotî mîyan? Şima do bişîyayê baxçedê vergirotî mîyan kewtayê. 6. *N.* Vêr nêgirote/ê, îzin nêgirote/ê. Çî/keso ki qandê bîyayîş yan jî nêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên ver (vêr) ci nêdeyayo, ci rê ver (vêr) nêgêrîyayo, ci rê ver nêdeyayo. *Tr. İzin almamış olan, onay verilmemiş olan, müsaade alınmamış olan.* Kardê ver nêgirotî di, ez texmîn kena ki gire do bibo. 7. *Teks. N.* Çî/çinayo ki jewî yan jî tayêni qandê deştenî yan jî qewimîyayeni parçeyêndo bitûm nêgiroto yan nîmverên giroto yan jî tew nîmver jî nêgiroto û ci ra fek verdayo. *Tr. Gerekli olan kumaşın tamamı alınmayan.* Ma çinayo ver nêgirote virazêno?

vernêgiroteni 1. *f. M.* Vernêgirotiş. Vernîya kesên nêgiroteni, vernîda kesên nêkewteni, ci vernî nêkewteni, siftekên nêbîyayeni, pîşdar nêbîyayeni, pêşdarey xwu dest nêvisteni. *Tr. Öne geçmemek, önü ele almamak, öncülüğü eline geçirmemek, birinciliğini elinden almamak.* Mi ci ra şayê ver bigîro. Labelê mi ci ra, ver nêgirot, çirê qehrîyayo ki? 2. *f. M.* Vernêgirotiş. R'o siftekên qalin waneyêno. Verî nêpateni, pelikê ci yê nazîkî û nazenînî ser ra nêgiroteni, nêabirnayeni, pa verdayeni. *Tr. Zarını soymamak, zarını almamak, zarlı bırakmak.* Ey verê ci ser ra nêgirot, pa mîdeyê ci tewa. 3. *f. M.* Vernêgirotiş. Vero bendên nêviraşteni, manîyê ci nêbîyayeni, vernî piro nêgiroteni, sebebê nêkerdenda ci nêbîyayeni, xwuserî verdayeni, qarişê ci nêbîyayeni, ci nêveyayeni. Eger çîyên do bibo, sebebê nêkerdena ci, eger çîyên do nêbo jî sebebê kerdenda ci nêbîyayeni. *Tr. Mani olmamak, engellememek, kapatmamak, önünü tıkamamak, bend/barikat kurmamak.* Eger mi ver nêgirotayê, lejî do zê sêlawî gonî biheriknayê. Cora mi ver girot, noqra ê nerindan jî va, to do ver nêgirotayê, se bîyê wa bibîyayê, kotî ra barî bî, wa bivisîyayê. 4. *f. M.* Ver nêgirotiş. Mird nêkerdeni, veyşaneya ci nêberdeni, veyşan mendeni. *Tr. Doyurmamak, aç kalmak. Midesi dolu olsa da tıbbi anlamda karın açlığında olmak.* A paşşîvi verê mi nêgirot, ez a veyşan. 5. *f. M.* Vernêgirotiş. Mexelnêgiroteni, fekîdar nêbîyayeni, meywedar nêbîyayeni, qezencê ci bol nêbîyayeni. *Tr. Ürün bolluğunun olmaması, kazancı bol olmamak, iyi hasılatın elde edilmemesi.* Emserr tenan weş ver nêgiroto, ma nêşenê deynan bin kewê. 6. *f. M.* Vernêgirotiş. Vêr nêgiroteni, îznê şîyayîşî, îznê vêrdeni, îznê "e!" vateni nêbîyayeni, îznê rîzay, îznê qebûlî çinêbîyayeni. *Tr. Geçiş izninin olmaması, onay/okeyin alınmamış olması, rıza olmama.* Şima ver nêgirot bî, şima vatê ma giroto. Na çitil ver giroten a? 7. *f. M.* Vernêgirotiş. Qandê deştenîyênda çinayên temamê parçedê lazimî nêgiroteni yan nîmver giroteni yan jî tew nêgiroteni. *Tr. Bir elbise için gerekli olan parçanın tamamını almamak.* To do ver nêgirotayê, nîmver bigirotayê. To çirê ver girot ki?

vernêkewte/ê 1. *N.* Nêqehrîyaye/ê, pey nêqehrîyaye/ê, ver nêqehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê qehrîyayîşî di vêşî ser di nêşîyo û xwu pey nêqehirnayo, yep nêqehrîyayo, nêkewto bendedê ci û xwu pey nêqehirnayo, ci rê kêfsad nêbîyo. *Tr. Üzülmeyen, umursamayıp kendisini bu şekilde üzdürmeyen.* Gûnê kesdê ver nêkewtî derg beno, ê kesdê verkewtî kilm beno. 2. *N.* Vernînêkewte/ê, pîşdar nêbîyaye/ê, serik nêbîyaye/ê, serdar nêbîyaye/ê, verom nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di vernî nêkewto, pîşdar nêbîyo, serik nêbîyo, veromê kesan yan jî çîyan nêbîyo. *Tr. Öncü/lider ol-*

mayan, şef/baş olmayan, elebaşı olmayan. Merdimo ver nêkewte gereg ki veromey pers jî nêkero. 3. *N.* Vernînêkewte/ê. Kes/çîyo ki; qandê pirodayîşên yan jî qandê hesabên kesên yan jî tayêni nêkewto, raya ci nêgirota û ci ra hesab pers nêkerdo. *Tr. Herhangi birisinden hesap sormak, dövmek veya benzeri bir amaçla önüne geçmemiş olan, hesap sormamış olan, yolunu kesmemiş olan.* Şima bizor şî îfadeyê merdimdê ver nêkewtî girot? 4. *N.* Ewêzînêbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi şikildê tesediqên yan jî sedeqeyên a karûgurwe û bela û mûsîbetên û çîyêndê zêdê nînan nêkewto, ci rê ewêzî nêbîyo. *Tr. Sadaka veya işlenmiş hayır gibi kaza, bela, musibet ve benzeri nahoş olayların yerine geçmemiş olan.* Sedeqeyo qeza û belayan ver nêkewte do kotî di ma rê biercîyo? 5. *N.* Vernînêkewte/ê, manî nêbîyaye/ê, bend nêbîyaye/ê. Çî/keso ki karûgurweyên di manî nêbîyo, nêkewto kes û çîyan ver, ci rê bend nêbîyo, nêşayo nêverdo olayîyên bibo. *Tr. Mani/engel olamayan, bir set/barikat olamayan.* Şima yê çirê hendayên şinê merdimdê ver nêkewtî ser ki? Ma o lajek kewto ver ki, şima yê hend şinê ser di?

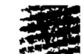
vernêkewteni 1. *f. M.* Vernêkewtiş. Vera kesên nêqehrîyayeni, pey nêqehrîyayeni, vero xirabey di bintesîr nêbîyayeni, qaxûyê ci nêgiroteni, qaxûyan di nêmendeni. *Tr. Üzüntüsünü yaşamamak, kaygısını taşımamak, olumsuz etkilenmemek.* Îmanê ci îmano tehqîqî yo, lajekê ci merd jî hend vêşî ver nêkewt. 2. *f. M.* Vernêkewtiş. Vernî di nêbîyayeni, ravey di nêbîyayeni, ê bînan vernî di nêbîyayeni, serik nêbîyayeni, pîşdar nêbîyayeni. *Tr. İleri/önde olmamak, ilerlememek, öncü olmamak, lider olmamak, terakki etmemek.* Eger şima ver kewtayê, înan do şopa şima biramitayê. Şima ver nêkewtîy, cora şima yê kenê şopa înan biramê. 3. *f. M.* Vernêkewtiş. Qandê pirodayeni, qandê kotekan, qandê derbên vernî nêkewteni, vernîya ci nêgiroteni, ci ra geyrî bîyayeni. *Tr. Dövme, dayak atma, tartaklama girişiminden bulunmamak.* Ma do ver kewtayê, labelê ma dima bîy poşmanîy, cora ma nêkewtîy ver.4. *f. M.* Vernêkewtiş. Qezay ver nêkewteni, sebebê ageyrayîşdê qezayên nêbîyayeni, qedaûbelay ver nêkewteni, sebebê mergî yan jî çîyêndê xirabî bîyayeni. *Tr. Kaza ve belaların, musibetlerin önüne geçmemek, yerine geçmemek, nahoş olayların meydana gelmesine engel olmamak veya olamamak.* Eger to a sedeqê bidayê, a do qedaûbelay ver kewtayê; to nêdê nêkewti qedaûbelay ver. 5. *f. M.* Vernêkewtiş. Manî nêbîyayeni, sebebê ci bîyayeni, vernîya ci nêgiroteni, olay û çîyan bi haldê ci ya verdayeni. *Tr. Engel/mani olmamak, barikat kurmuş olmamak.* Mi şayê ver kewo û nêverdo bibo, ez ver nêkewta, bi haldê ci ya verda.

vernî 1. *Nn.* Ver. Kişta verî, kişta rîdê kesî. Tersê ci "peynî" yo. *Tr. Ön, ön taraf, yüz tarafı.* Mi kerd vernî di rono, dima mi va beno ki hewl nêbeno, cora mi peynî di rona. 2. *Nn.* Aver, vernî di cayo nezdî. *Tr. İleri, ilerisi. Birkaç adım, metre veya daha uzak bir yer için söylenmektedir.* Şorî ata, o yo dîrê gamîy vernî di. 3. *Nn.* Wexto ki hewna nêameyo, labelê amîyayena ci omid bena. *Tr. Gelecek, istikbal, ati.* Ma do qeçekandê xwu ser o vinderê. Çunkî qeçekê ma vernîya/vernîyê ma yê.

vernîabîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; vernîya ci ya girotê abîyaya, qandê şîyayîşî yan jî herikîyayîşî ci rê rayên abîyaya. *Tr. Önü açılan.* Gevero vernîabîyaye, do gamekna bigêrîyo ki awi şiro geverandê bînan ser. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; dest bîyo pa, sifteyê ci virazîyayo, ci rê veromeki abîyaya. *Tr. El atılan, başlanan, ilki veya siftahı yapılan.* Kam şeno şikdê vernîabîyayî vero vindero.

vernîabîyayeni 1. *f. M.* Vernîabîyayîş. Ver abîyayeni, herikîyayîşîrê vernî abîyayeni, giroteyeya ci ci ser ra şîyayeni. *Tr. Önü açılmak, açık hale gelmek.* Eger vernê abîyo, awi mîyan ra şina. Çunkî erdê ci serbijêr o. 2. *Zv. f. M.* Vernîabîyayîş. Ver abîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê kiberên, neqebên, mêlên, geverên yan jî çîyêndo zêdê nînan abîyayeni, dest pabîyayeni, ci rê sifte bîyayeni, sifteka ci bîyayeni. *Tr. El atılmak, başlanmak, geçit/gedik açılmak, siftahı yapılmak, ilki yapılmak.* Zanayîşo ki ez zana, finên ki vernî abîyo, deha rew rewî nêgêrêno.

vernîakerde/ê 1. *N.* Verakerde/ê. Kes yan jî çîyêndo vernîgirote yo ki; jewî yan jî tayêni vernîya ci akerda, kerdo akerde. *Tr. Önü açılan.* Neqebo vernîakerde, do neya tepîya senîn bigêrîyo? Kaşka şima nêakerdayê. 2. *Zv. N.* Verakerde/ê. Çî/keso ki; jewî ci rê neqebên akerdo, ci rê kiberên akerdo, ci rê geverên akerdo, dest kerdo pa, ci rê veromey bîyo, ci rê sifteh bîyo. *Tr. El atılan, başlanan, başlangıcı yapılan, gedik açılan, önü açılan.* Mi rê ki; kes deha rew rewî nêşeno vernîya şardê vernîakerdî bigîro.

vernîakerdeni 1. *f. M.* Vernîakerdiş. Vernîya cayên yan jî kesêndê vernîgirotî akerdeni, ver ra manî yan jî bendî akerdeni. *Tr. Önünü aç-*

mak. Mi vernîya awi akerdi ki, erd awdeyo. 2. *Zv. f. M.* Vernîakerdiş. Dest pakerdeni, neqeb akerdeni, kîber akerdeni, pîşdar bîyayeni, tey ray akerdeni, ci rê ray viraşteni, sebebê aver şîyayeni bîyayeni. *Tr. Yol açmak, önderlik yapmak, başlatmak, ileriye doğru bir gedik açmak, ilerlemesine ilk adımı koymak, önayak olmak.* Mi bi nê livdê neçî ya vernî akerdi, şima jî tey şênayî bikerê, fetih kerê.

vernîbirnaye/ê *N.* Verbirîyaye/ê, verbirnaye/ê, vernîgirote/ê. Kes/çîyo ki; piro vernî birneyaya, vernîya ci gêrîyaya. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên bîyo sebebê nêbîyayenda ci, ci rê bendên viraşto. *Tr. Önü kesilen, engellenen, barikat kurulan.* Eger bibo jî, zirarê kesdê vernîbirnayî kemî beno, vêşî nêbeno.

vernîbîyaye/ê *N.* Verbîyaye/ê. Çî/keso ki heta vernîya, cayê ci ver (vernî) o. *Tr. Ön olan, yeri ön olan, yeri ön taraf olan.* Cayê ci vernî bî jî, înan ci ra girot. Merdimo vernîbîyaye çi zano şiro peynî di vindero! Ey bixwu cayê xwu kerd vinî.

vernîbîyayeni *f. M.* Vernîbîyayîş. Ver bîyayeni, kişta verî bîyayeni, veran mîyan di heta vernî bîyayeni. *Tr. Ön olmak, ön taraf olmak.* Vernî bîyayena ci qeta, înan ma rê vernî di jî feni kerdi.

vernîgêrîyaye/ê 1. *N.* Vergêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vernîya ci gêrîyaya, verê ci gêrîyayo, veromeya ci gêrîyaya, siftekêneya ci ci destî ra gêrîyaya. *Tr. Birinciliği alınan, önüne geçilen.* Merdimo vernîgêrîyaye çirê do biqehrîyo ki? Vazdayîşî di vernî giroteni, jî esta, vernî gêrîyayeni jî esta. 2. *N.* Vergêrîyaye/ê. Çî/keso ki; vernîya ci gêrîyaya, verê ci gêrîyayo, kişta vernîda ci gêrîyaya, akerdeyeya ci, ci ra gêrîyaya û bîyo girote, wesfê girotî neyayo pa. *Tr. Önü tıkanan, ön kısmı kapatılan, girişi kapatılan.* Kes do kotîdê hewşdê vernîgêrîyayî ra şiro? 3. *N.* Vergêrîyaye/ê, tedbîrgêrîyaye/ê, texmînbîyaye/ê. Çî/keso ki; vernîya ci gêrîyaya, texmînê ci bîyo, tedbîrê ci bîyo, jew kewto vernîda nêbîyayandê ci. *Tr. Tedbiri alınan, olumsuzluklarının önüne geçilen.* Lejo vernîgêrîyaye ercan ravêrd. 4. *N.* Vergêrîyaye/ê, feqironeyaye/ê, raybirîyaye/ê, raygêrîyaye/ê, raybirneyaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê zirar cidayîşî vernîya ci gêrîyaya. *Tr. Zarar verilmek üzere yolu kesilen, önü kesilen.* Keso vernîgêrîyaye do jî xwu biparêzno.

vernîgêrîyayeni 1. *f. M.* Vernîgêrîyayîş. Ver gêrîyayeni. Veromeya kesên yan jî çîyên gêrîyayeni, siftekêneya kesên yan jî çîyên ci destî ra gêrîyayeni. *Tr. İlk olma sıfatı elinden alınmak, birinciliği alınmak, önüne geçilmek.* Eger vernî bigêrîyayê, înan qebûl nêkerdê. 2. *f. M.* Vernîgêrîyayîş. Ver gêrîyayeni. Kişta vernî gêrîyayeni, şekil û bîçimê girotişî po neyayeni. Şîyayîş û mêl û herikîyayîşê kesên yan jî çîyên gêrîyayeni. *Tr. Kapanmak, tıkanmak, girişine engel olunmak.* Vernîya ci gêrîyê bî, cora ma nêşa ci ra şiro. 3. *f. M.* Vernîgêrîyayîş. Ver gêrîyayeni. Tedbîr gêrîyayeni, texmîn bîyayeni, geregê kesên yan jî çîyên ca amîyayeni. *Tr. Tedbiri alınmak, önüne geçilmek.* Eger rew vernîya ci bigêrîyayê, ma wina rezîldê alemî nêbîyê. 4. *f. M.* Vernîgêrîyayîş. Ver gêrîyayeni. Raya ci gêrîyayeni, ci rê raybirokey bîyayeni. Qandê viran kerdişî yan jî qandê zirar cidayîşî raya kesên yan jî çîyên gêrîyayeni yan jî tepêşîyayeni. *Tr. Kendisine zarar vermek için yolu kesilmek, önü kesilmek/kapatılmak.* Vernîya ci gêrîyê bî. Labelê mêrdek viran nêbîbî.

vernîgirote/ê 1. *N.* Vergirote/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni verê ci, vernîya ci girota, ci ra veromey girota, ci ra siftekêney girota. *Tr. Birinci/ilkliği alınan.* Vazdoko vernîgirote do noqor deha balê xwu bido vazdayîşî. 2. *N.* Vergirote/ê, veragirote/ê, vernîragirote/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni Mesela bi kendiş a yan jî bi ci ra kemênayena giroto. *Tr. Önü alınan.* Çiximo vernîgirote, do xwu ra bikemeyo. 3. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vernîya ci girota, tedbîrê ci giroto, îhmal nêkerdo, karûgurweyo ki do ci ra xirabeyên bivijîyo, bîyê sebebê nêbîyayenda ci. Çî/keso ki qandê karûgurweyên geregê ci, lazimê ci bîyo, ameyo herûni. *Tr. Önlemi/tedbiri alınan, gerekeni ifa edilen.* O lejo vernîgirote deha sereyê şima nêtewno.

vernîgiroteni 1. *f. M.* Vernîgirotiş. Şîyayenên di, qerez kewtenên di, pêverikên di vernî kewteni, şîyayena vernî. *Tr. Öne geçmek, yakalayıp öne geçmek.* Mêrdekî qe nêzana ki senîn ci ro vernî giroti ki? 2. *f. M.* Vernîgirotiş. Manî bîyayeni, bend bîyayeni, manîyê şîyayîş/meşdê xirabî bîyayeni. *Tr. Engel/mani olmak, set/barikat kurmak, önünü kapatmak, seyrine engel olmak.* Eger mi vernîya ci nêgirotayê, keye do pêro biveşayê. 3. *f. M.* Vernîgirotiş. Vernîya çîyên ronayeni. *Tr. Kapatmak, önüne engel koymak.* Mi vernîya ci giroti ki kes ci ra nêşiro, înan fina akerda. 4. *f. M.* Vernîgirotiş. Ver giroteni, texmîn kerdeni, tedbîr giroteni, lay xwu dest kerdeni. *Tr. Önlem/tedbirini almak, öncesini düşünmüş olmak.* Jînekologi va: Eger şima bişayê veror

vernîya ci bigirotayê, na cinêki bi na nêweşîna nêmerdê. Şima berey mendîy.

vernîkerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni berdo kerdo vernî, aver berdo, bîyo sebebê ravey şîyayenda ci. *Tr. İleri bir noktaya götürülen, ilerletilen, ön tarafa doğru sürdürülen, öne geçmesi sağlanan.* Merdimo vernîkerde gereg kesî rê "berxwudar bi" vajo û ti winînê ki yeno kesî rê tew xirabey jî keno. Ooo o. Ti bê ki ti damiş bê! 2. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni berdo kerdo vernî, vernî di ca dayo ci, kişta vernî daya bi ci. *Tr. Ön tarafa koyulan, kendisine önde yer verilen, önde istihdam edilen.* O lajeko vernîkerde, Ellah zano jewî berdo kerdo peynî. Nêzana çirê winî kerdo?

vernîkerdeni 1. *f. M.* Vernîkerdiş. Karûgurweyên di kişta vernî kerdeni, wezîfeyê kiştda vernî ca ardeni. *Tr. Ön taraftan yapmak, ön/ileri kısmı yapmak, ileriyi yapmak.* Ez vernî kena, şima hurna jî peynîya ci bikerê. 2. *f. M.* Vernîkerdiş. Aver kerdeni, vernî rişteni, ravey kerdeni. Derece û payeyê çîyên yan jî kesên ravey kerdeni, vera vernî berdeni. *Tr. Öne çıkarmak/koymak, ileri bir noktaya yerleştirmek, ilerlemesini sağlamak, ön tarafa doğru sürmek.* Ellah xeyr, ti peynî di bîyê, mi ti berdê kerdê vernî. Çirê mi rê neheqey kenê?

vernîşik *Nn.* Verşik. Şikê kesano ki kes veror erzeno meydan ki, şikê peynîy bêrê, qerarêndo weş bideyo. Şiko verêno ki qandê raştan erzêno meydan ki şiko raşt meydan kewo, bivijîyo teber. *Tr. Öncül düşünceler, öncül fikirler.* Şêligno, wa pêro vernîşikanê xwu bierzê meydan ki ma pa raştî bivînê.

vernîşikêrey *Nm.* Vernîşikey. Vernîşikêr/i bîyayeni, vernîşik/i bîyayeni, wahîrê/a şikandê veroran bîyayeni, wesfê ci yê vernîşikey bîyayeni. *Tr. Öncül düşünce ve yargılara sahip olmak.* Eger vernîşikêreyda vernîşikêrandê ma nêbo, peynîşikêrey û peynîşikêrê kesî jî nêbenê. Cora aver şîyayeni jî nêvirazêna.

vernî û peynî 1. *H. M.* Ver û pey. Wext û halê kesîyo ki yan/hem do bêro, yan/hem jî nêameyo, do hewna bêro. *Tr. Gelecek ve geçmiş.* (Labelê Tirkî di winî nêvajêno, bi şikildê *"Geçmiş ve gelecek"*î ya beno manedar.) Merdimo wende gereg ki vernî û peynîya xwu bivîno. No merdim ne di gamîy vernîya xwu, ne jî di gamîy peynîya xwu zano. 2. *H. M.* Ver û pey. Bawerîyey, emeley, tey emeley bîyayeni, qewetê kesîyo ki kesî ra yeno yan jî nîno. Tarî û roşinayîya kesî. *Tr. Sağ sol, sağı solu, güvenilir veya güvenilmez olma durumu.* Bi mi ki mêrdekêndo bêemel o. Çunkî bol cayan di finên winî, finên jî wina dîyo. Mêrdek ne vernî ya, ne jî peynî ya. 3. *H. M.* Ver û pey. Hem ver hem jî pey, kişta ver û kişta pey. *Tr. Ön ve arka, ön taraf ve arka taraf.* Ez winîyaya vernî û peynî, mi herûni di nêdî. 4. *H. M.* Ver û pey. Kişta rîdê kesî û kişta paştîda kesî. Cayo ki nezdîdê kesî do û fina peynîya kesî. *Tr. İleri ve geri, ileri ve arka.* dinya mij bî, vernî û peynî ci ra nêasayê. Cora gunay pêro.

vernîya serri *Nm.* Nezdîyê dest pakerdenda serri, rojê serê siftekênîy, wexto ki hewna newe serri dest kena pa, dest pakerdena serri. *Tr. Yılın ilk günleri, yılın ilk zamanları/vakitleri.* Vernîya serri bî, qehrîya ci ra, va: To çirê dest nêkerdo bi ders a.

vernîyey 1. *Nm.* Vernî bîyayeni, verê ci bîyayeni, kişta vernîda ci bîyayeni. *Tr. Ön olmak, ön taraf olmak, yüz tarafı olmak.* Mi rê ne vernîyeya ci, ne jî peynîyeya ci lazimi bî. 2. *Nm.* Vernî bîyayeni, îstîqbal bîyayeni, zemano ki hewna nêameyo, o zeman bîyayeni. *Tr. İstikbal, gelecek/ati.* Bi mi ki ne vernîyeya ci ya, ne jî peynîyeya ci. 3. *Nm.* Vernî bîyayeni, averey, aver bîyayeni, raveyey, ravey bîyayeni, ê bînan vernî di bîyayeni. *Tr. İleri olmak, önde olmak, gelişmiş olmak.* Kesî vernîyeyda ci ra nafên nêdîyo. Derdo ki kesên vernîyeyda ci ra, nafên bivîno.

verobîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên vero yo. Çî/keso ki; Mesela çîyên yan jî kesên kenar di nê, peynî di jî nê, ata û nata jî nê, vernîda ci do. *Tr. Herhangi bir şey veya bir kimsenin önünde olan.* Mi ê lajekdê verobîyayî rê va, weş qayte ki, wa vero bîyayenda to di eger çinêbo. 2. *N.* Sersûn/i, qaytebîyaye/ê. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên vero yo, qayteyê ci beno, ci sitar keno, ci mehfeze keno, ci rê çimdarey keno. *Tr. Önünde duran, koruyan, muhafaza eden, hami, kendisine gözcülük yapan, bakımını yapan.* Eger mi ê lajekdê verobîyayî rê dawa akerdayê, ey do ceza biwerdayê. Çunkî o ver nêdayena sûjdaro. 3. *N.* Qarşûbîyaye/ê, muhalîf/i, muhalîfbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên het di nîyo, qarşîyê ci yo, muarizê ci yo, nêwazeno. *Tr. Muhalif, zıt, karşıt.* Bi mi ki kes merdimdê na dawa verobîyayî rê hendayên jî sersûney nêkeno.

verobîyayeni 1. *f. M.* Verobîyayîş. Vernî di bîyayeni, kiştda vernîda kesên yan jî çîyên di bîyayeni. Mesela peynî di, kenar di, ser o, bin di nê; vernî di bîyayeni. *Tr. Önünde olmak, önde olmak.* Ez banî pey di nê, banî vero bîya. Şima

senîn ez nêdîya? 2. *f. M.* Verobîyayîş. Qayte bîyayeni, ci rê sersûn bîyayeni, ci mehfeze kerdeni, ci sitar kerdeni, ci rê çimdarey kerdeni. *Tr. Bakımını yapmak, bakmak, bekçilik yapmak, gözcülük yapmak.* Ez vero bîya, labelê mi nêdî a derbi senîn gunê piro yan jî senîn gunê erro. 3. *f. M.* Verobîyayîş. Qarşûyê ci bîyayeni, ci het di nê, ci qarşî di bîyayeni, muhalîfê ci bîyayeni, muhalefet kerdeni. *Tr. Karşısında olmak, muhalif olmak, muhalefet etmek, muarız olmak.* Rind û rindîy tim jî xirab û xiraban vero yê, ci het di nêbenê. Peynî wexta ma ci het di nêbîyê, ma ci vero bîyê.

verocax *Nn.* Çîyandê ravêrdan rê hesret mendeni, çîyanê verênan geyrayeni, çîyanê verênan newedera waşteni. *Tr. Özlemi duyulan geçmiş zaman, maziye duyulan hasret, nostaljik özlem.* Kaşka o çîyo verên newedera bibîyayê. Kanî o verocaxê ma, kanî o weş pêvajikê ma!

veroçarnaye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên vero çarnayo, ci rê kerdo qurban, bi şikildê zîyaretên a çîyên yan jî kesên vero doş kerdo, bi ci ya hûrmet dayo kerdeni. *Tr. Kurban ettirilen, ziyaret olarak görülen veya saygınlığı kabul edildiği için önünde eğilen bir kimse haline getirilen.* Ti jî ameyê deraxdê ê kesdê veroçarnayî. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên vero çarnayo, çoşmedê ci di doş kerdo, çerx kerdo. *Tr. Bir kimsenin veya bir şeyin etrafında döndürülen, çevrilen veya gezdirilen.* Çiçîyê veroçarnayî hendayên arey kerda?

veroçarnayeni 1. *Zv. f. M.* Veroçarnayîş. Vero doş kerdeni. Qurbandê kesên yan jî çîyên kerdeni, ci vero çarnayeni, ci rê doş kerdeni, bi şikildê zîyeretên a kesên yan jî çîyên vero doş kerdeni, maneyê ci yê wennûsey îfade kerdeni. Merdimo ki kesên ci vero çarneyêno, a o kes hûrmetmîr o, kes vero doş beno jî kole yan jî wesfê koleyan ci ser o qebûl beno. *Tr. Adeta bir ziyaret gibi birisinin veya bir şeyin çeveresinde döndürmek, kendisine ziyaret, ihtiram, hürmet (belki de geçmiş inanç veya dinlerin de etkisiyle ibadet etmek) etmek, saygınlığını ifade etmek.* Ez, ê bênamûsî to vero çarnena! Senîn xatirê to şikneno!? 2. *f. M.* Veroçarnayîş. Çîyên yan jî kesên vero jewî yan jî tayêni doş kerdeni, geyranayeni. *Tr. Bir şey veya bir kimseyi bir başka şey veya kimsenin etrafında veya önünde gezdirmek, dolaştırmak, döndürmek.* Ez a ci vero çarnena, labelê o yo nêhewêno.

verogeyraye/ê 1. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qandê hewlînên yan jî qandê bîyayîşdê çîyên kesên yan jî çîyên vero geyrayo, ci ra rîcakerdo, ci rê bi hewley a vato. *Tr. Yalvaran, nazikçe olması için gayret eden.* Ez ba, ez merdimê verogeyrayî nêşiknena. 2. *N.* Vernîdigeyraye/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên vero geyrayo, ci vernî di geyrayo, ci çoşmeyo geyrayo, ci vero doş bîyo. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin önünde dolaşan/gezen.* Nika bekçîyo verogeyraye û peyogeyraye do kotî jew bo?

verogeyrayeni 1. *Zv. f. M.* Verogeyrayîş. Qandê qebûl kerdenî jewên ra rîca kerdeni, ci rê ser ra yan jî bin ra, nermane, kîbarane, nazikane hereket kerdeni, qisey kerdeni, ci ra waşteni, ci razî kerdeni. *Tr. Yalvarmak, alttan almak, üstten almak. Nazikçe, kibarca, ricayla, minnetle, yalvara yakara ikna etmeye çalışmak, çok ısrar etmek, kabul ettirmek için gayret etmek.* To dî ki o yo bizorêna nêkeno, qenê xwu rê vero bigeyri. 2. *f. M.* Verogeyrayîş. Vernî di geyrayeni. Kesên yan jî çîyên vernî di yan jî ci çoşmey di geyrayeni, doş bîyayeni, çerx bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeye veya kimsenin önünde gezmek veya dolaşmak, tur atmak.* Ez kêdê şima vero qe beno ki saetên geyraya, şima nêasay.

veroherimîyaye/ê *N.* Çîyo (îmkan, malûmilko ercîyaye û bîyaye) ki ze ki kewto kesên destan û pêlekî mîyan û nêşayo biercino, cora ci dest û pêlekî ra vijîyayo. *Tr. Ele avuca girmiş, ancak liyakatsızlıktan dolayı elden veya avuçtan çıkan.* O bi qurbandê ê karûgurwedê veroherimîyayî bo!

veroherimîyayeni *f. M.* Veroherimîyayîş. Karûgurweyêndo bîyaye di şehitîyayeni, xeripîyayeni, fêsadey bîyayeni. Îmkaney ra vijîyayeni, mimkûney ra vijîyayeni, malûmilkê mîyandê destan ci destî ra şîyayeni. Çî/îmkano ki; kewto kesên dest yan jî pêlek, a o çî ci dest ra vijîyayeni. *Tr. Elde avuçtaki bir şeyin elden veya avuçtan çıkması, ifsat olması, bozulması.* Qe mi nêzana mi vero senîn herimîya! Qey ez bîbîya kori.

veroherimnaye/ê *N.* Çîyo (îmkan, çîyo ercîyaye) ki kesên yan jî çîyên merdimên vero herimnayo, bi fêsadey a xerpnayo, şehitnayo û ci vero kerdo hulûheram. *Tr. İfsat edilen, fesada uğratılan, imkan iken veya avantaj iken dezavantaja dönüştürülen veya bozdurulan.* Malê ci yo veroherimnaye do se bo?

veroherimnayeni *f. M.* Veroherimnayîş. Çîyêndê weşî yan jî bîyayî kesên yan jî çîyên vero

xirab kerdeni, bi fêsadey a xerpnayeni, pîs kerdeni, şehitnayeni. *Tr. Bir imkanı, olumlu bir şeyi birisinin önünde bozmak, ifsat etmek, bozgunculuk yapmak, dezavantaj durumuna getirmek.* Mêrdekî, do xwu rê loxmeyên nan biwerdayê, to ci vero herimna.

verok/i 1. *N.* Averok/i. Merdimo ki aver şino, keso ki şino ravey. Merdimo ki; ravey şîyayeni ci rê bîya wesfên, vernî şîyayeni ra hez keno. *Tr. İlerici, ileriye gitmeyi şiar edinen.* Verokê înan jî apeyok o. 2. *N.* Pêşdar/i, pîşdar/i, serik/i, ser ok/i, serdar/i. Keso ki vernî di şino, keso ki kewto vernîda tayêni. *Tr. Lider, şef, öncü, önde giden, önü çeken.* Eger şima rê verok nêbîyayê, zirar nêdîye. Gereg ki şima jî ci paştî di bê.

verom/i *N.* Çî/keso ki; vernî do, vernî ra erzîyayo bi ci, siftekên o, ê siftî yo. Çî/keso ki do sifte bibo, Çunkî ê vernî yo, goreyê ê bînan bîyayena ci deha bol lazim a. *Tr. Birinci, ilk, önde olan/ giden, ivedi, ivedilik kazanan, aciliyeti olan, ilk olması gereken, birincil.* Vaşteni di hembazê ci verom, o bixwu jî ê didini (didîyom) vijîya.

veromde/ê *N.* Çî/keso ki do veror bibo, do verorde bibo, veror bîyayena ci lazim a. *Tr. Aciliyeti olan, öncelikli, ilkinliği olan, ivedilik kazanan, önde olması gereken.* Esas o lajek veromde bî, şima kerd peyomde.

veromdeyey *Nm.* Verom/i bîyayeni, sitekên/i bîyayeni, wesfê veromdeyan ci ser o bîyayeni. *Tr. İlk/birinci olma, ivedilik kazanma, öncelikli olma.* Veromdeyeya ci ma rê jî ercêna. Kaşka veromde bo.

veromek 1. *Teks. Nn.* Zolek/leteyê çinayo ki kemaney di erzêno çinayan ver. *Tr. Terzilikte eksik kalındığı zaman, elbiseye önden eklenen küçük parça.* Maya mi, bol finîy kemî kewteni di veromekên eştê ci û kerdê temam. 2. *Ed. Rob. Nn.* Vervajeki, vervaje, veromeki, destpêki, sifteki. Nuşteyo ki kitaban di verê mewzû, qandê fehm kerden dayenda kitabîy, qandê beyanêndê nûştokan nûşêno. *Tr. Önsöz, mukaddime, mukaddeme, takdim yazısı.* Fini bena ki veromekê kitabên, kitabî qîmetdarêrî beno. 3. *Ed. Rob. Nn.* Leteyo werdî yo ki yeno vajekan ver û fina ci ra vajeknakî virazeno. *Tr. Önek. Herhangi bir şeye önden eklenen set, bağlantı ve öncül eklentilerin tamamı.* Da pancasên peyomekê ziwandê Dimilîyan, hendê nîmedê ci jî veromek esto. 4. *Cog. Nn.* Bend. Çîyo ki kes erzeno ver ki pa vernîya ci vinderîyo, pira awi nêşiro. *Tr. Bağlantı, bend, suların önlerinde kurulan set, duvar, engel vs.* Ma awdani di veromekîy eştê ver ki pira awi nêşiro. Ma bi veromekan a ping dayê, awîy pey pey di şîyê. 5. *Nn.* Vernîya çîyan, dekewtena çîyan. Cayo ki sifte sifte kes şino kewno mîyan, kes dest keno pa. *Tr. Herhangi bir şeyin ön kısmı/tarafı, girişi.* Zimistanî verî ma veromekdê adirganî di roniştê û ma xwu kerdê germ.

veromekey 1. *Nm.* Veromek/i bîyayeni, wesfê veromekan ci ser o bîyayeni. Deştenî di, wexto ki parçe di kemaney bibo, a qandê ver kerdişdê ci, o zoleko werdî bîyayeni. *Tr. Terzilikte eksik kalındığında önden eklenen küçük parça kumaş.* Veromekeya ci, ci rê weş amê. 2. *Ed. Rob. Nm.* Vervajekey, vervajeyey, destpêkey, siftekey, sifteki bîyayeni. Edebîyat di veromek bîyayeni, nuşteyê kitaban o werdî yo siftekên bîyayeni. *Tr. Önsöz/mukaddime olma, takdim yazısı olma.* Veromekeya ci, bi ci ya robere nêamê. 3. *Ed. Rob. Nm.* Leteyê vajekano ki; vernî ra beno bi vajekan a û vajekên ra vajeknakî virazeno. *Tr. Yapım eki olma.* Veromekeya nê vajekan çiçî rê bena? 4. *Nm.* Bendey, bend bîyayeni. Veromek/i bîyayeni, wesfê veromekan tey bîyayeni. Awan û çîyandê zêdê nînan di bend bîyayeni, veromek bîyayeni. *Tr. Su gibi durumlarda bağlantı veya barikat yeri olma.* Veromekeya winî kemî di xwu ra hendayên girey do bivijîyê. 5. *Nm.* Dekewtişê çîyan bîyayeni, vernîya çîyan bîyayeni, destpêka çîyan. *Tr. Herhangi bir şeyin başlangıç/giriş kısmı olma.* Ez veromekeyda ci ra haydar nêbîbîya. 6. *Nm.* Veromeki bîyayeni, verê adilganî bîyayeni, vernîya adilganî bîyayeni, çoşmeyê adilganî yo ki însan roşeno û xwu keno germ, a o ca bîyayeni. *Tr. Şöminenin yakın çevresi olma, insanların yer ocağında kümelenip kendisini ısıttığı yakın alan olma.* Veromekeya ci, do çiçî rê biercîyo?

veromeki *Nm.* Verê adilganî, vernîya adilganî, çoşmeyê adilganî yo ki însan roşeno û xwu keno germ. *Tr. Şöminenin yakın çevresi, insanların yer ocağında kümelenip kendisini ısıttığı yakın alan.* Şêligî veromekda adilganî di kulonderek viraşt bî û xwu kerdê germ. Qey serd bî.

veromey *Nm.* Ê siftî bîyayeni, siftekêney, siftekên/i bîyayeni, vernî di bîyayeni, verom/i bîyayeni. Goreyê çî û kesandê bînan vernî di bîyayeni yan jî bîyayena ci lazim bîyayeni. *Tr. Öncül, öncelikli olma, birincilik, önde olmak, ivedilik, aciliyeti olmak/kazanmak.* Lajekê qurî va: Peyomeya min û veromeya ey, bi mi ki jew a.

veromkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni

kerdo verom, veromey daya bi ci, siftekêney daya bi ci, wesfê siftekênan dayo bi ci" *Tr. Birinci/ilk yapılan*. Kaygero veromkerde û nêweşo veromkerde jew beno yan nêbeno?

veromkerdeni *f. M.* Veromkerdiş. Kesên yan jî çîyên verom kerdeni, siftekên kerdeni, veromey cidayeni, wesfê veromey panayeni. *Tr. İlk/birinci yapmak/ kazandırmak*. Ez a kena ci verom kera.

veror 1. *Nn.* Verorde, verhev. Verê ci, sifte, deha verî. *Tr. İlk, ilkin, daha önce, öncelikli, öncelik*. O merdimo seqet veror kewt zerre, ma ci dima kewtîy zerre. 2. *Nn. Bw.* Pêver kerdeni. Mi bi banê xwu yê Adana û ey jî banê xwu yê Suwêreki verorê pê kerdayê, înan do qebûl kerdê, ez pey razî nêbîya.

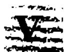
vero raştkerdeni *f. M.* Veroraştkerdiş. Tersê ci "vero vinî kerdeni" o. *Tr. Bi probleme veya müşküle çözüm bulmak için, halletmek için, kolaylaştırmak veya yardımcı olmak, yol göstermek*. Hetta ki şima ra yeno, însanan vero raşt kerê, ci vero vinî mekerê.

verorayvinîbîyaye/ê *N.* Rayverovinîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci vero raya ci bîya vinî. Merdeko ki raya xwu şaş kerda, xwu şaş kerdo. *Tr. Şaşıran, yolunu kaybeden, çözümü kaybeden*. Merdimo vero ray vinî bîyaye, do jewî ra biperso ki bişo raya xwu bivîno.

vero rayvinîbîyayeni *f. M.* Vero rayvinîbîyayîş. Ray vero vinî bîyayeni, xwu vero ray vinî kerdeni, raya xwu şaş kerdeni, xwu şaş kerdeni, raya xwu nêveteni. *Tr. Şaşmak, şaşırmak, yolunu kaybetmek, çaresini kaybetmek, çözüm yolunu kaybetmek*. Hergi jewî çîyên va, raya mêrdekî ci vero bî vinî.

verorayvinîkerde/ê *N.* Rayverovinîkerde/ê, şaşkerde/ê, şaşbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî raya ci ci vero kerda vinî, bîyo sebebê xetayênda ci, ci şaş kerdo. *Tr. Şaşırtılan, çözümüne engel olunan, hataya neden olunan*. Wendekaro vero ray vinîkerde û vero ray viraşte zêdê pê nîyo.

vero rayvinîkerdeni *f. M.* Vero rayvinîkerdiş. Kesên yan jî çîyên vero ray vinî kerdeni, raya ci şaş kerdeni, ci şaş kerdeni, sebebê xeta kewtişdê ci bîyayeni. *Tr. Birisinin hataya düşmesine neden olmak, yolunun şaşırmasına neden olmak*. Mi zanayê, ey raya mi mi vero kerdi vinî.

verorbîyaye/ê *N.* Verhevbîyaye/ê. Rojên ravey bîyaye/ê, raveybîyaye/ê, goreyê çîyandê bînan deha rew bîyaye/ê, deha rew bîyaye/ê, verê pêrini bîyaye/ê, sifte sifte bîyaye/ê, verê wextdê ci bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; goreyê kes û çîyandê bînan verom o, ela ci sifte yena, qor û rêzê ci deha rew yeno. *Tr. Bir an evvel olan, önce olan, öncelikli olan, öncelik verilen, zamanından daha erken olan*. Qeço verorbîyaye, do veror mîyan kewo û şiro kêdê xwu di roşo.

verorde *Nn.* Veror, verhev. Rojên ravey, ravey, goreyê çîyandê bînan deha rew, deha rew, verê pêrini, sifte sifte, verê wextdê ci, ravey. *Tr. Bir an evvel, önce, öncelikli, öncelik, zamanından daha erken*. Canreynok a yena, ray bidê ci, a do verorde ravêro.

verorey 1. *Nm.* Verordeyey, verhevey. Veror/i bîyayeni, wesfê veroran ci ser o bîyayeni. Verê ci bîyayeni, sifte bîyayeni, deha verî bîyayeni. *Tr. İlk/ilkin olma, daha önce olma, öncelikli/ öncelik olma*. Veroreya ci sebebê zewmbîyaneyda ci nîya. 2. *Baz. Nn.* Pêver kerdeni, pêyovirîni, pêyo vurnayeni, veror kerdeni, veror bîyayeni, wesfê karûgurweyandê veroran. *Tr. Takas etme*. Veroreya winî weşi nîya. Kes do veroreyênda deha weşi, bikero.

verorkerde/ê *Baz. N.* Virnaye/ê, pêyovirînkerde/ê, bedelnaye/ê, pêverkerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê rotişî di jewî yan jî tayêni kerdo pêver û pa muamele kerdo. *Tr. Takas edilen, değiş tokuş yapılan*. Kaygerdê verorkerdî ra mi çimî di ki xeyrên nîno.

verorkerdeni *f. M.* Verorkerdiş. Pêver kerdeni, pêvirîni, pêya vurnayeni, pêyo vurnayeni, bedelnayeni, berdêl kerdeni, ê çî yan jî kesî tîya ardeni, nê çî yan jî kesî jî ûja berdeni, bi no şekila ca û wahîrê ci vurnayeni. *Tr. Takas etmek, değiş tokuş etmek*. Ma banê xwu kerdîy veror ki, hema pêra reyay.

vero şermayeni *f. M.* Veroşermayîş. Vero şerm kerdeni. Çîyên yan jî kesên di bîyo karûgurweyêno ki ci ver ra şermayêno bîyayeni. *Tr. Utanılacak durum, yapılanlar karşısında utanmak, utanılacak dıurumda olmak*. Ez ci vera/o şermayaya.

vero vilakerdeni 1. *Zv. f. M.* Verovilakerdiş. Çîy/kesê ki; do ci biqehirnê, înan ci vero vila kerdeni, ci vîra kerdeni, vero vinî kerdeni, vîrdê ci ra berdeni, bê înan çîna rojanî ardeni. *Tr. Hatıra gelen üzüntü ve kaygı verici durum ve halleri kendisine unutturmak, başka gündem maddelerini gündeme getirmek suretiyle üzücü şeyleri bertaraf etmek*. Şînan di dost û merdim û hembazê kesî yeno, hergi jû bêterê bêteran ra behs keno, mexsed qehrî kesî vero vila keno. Eger nê vero vila kerdişî ra nêbo, kes qehran ra teqeno mireno. 2. *f. M.* Vero vilakerdiş. Kesên

yan jî çîyên vero çîyên vila kerdeni, pêra abirnayeni. *Tr. Bir kimse veya şeyin önünde başka bir şeyi dağıtmak.* Mi çîrê ci, ci vero vila kerdîy.

verovindarnaye/ê 1. *N.* Veronaye/ê. Bekçîkerde/ê, pawokkerde/ê, cerebberkerde/ê, kizîrkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên çî yan jî kesêndê qîmetdarî vero vindarnayo, kerdo bekçîyê ci, kerdo çimdarê ci, nayo ci vera. *Tr. Kendisine bekçilik, koruculuk, koruyuculuk, gözcülük, bakıcılık yaptırılan.* Keso verovindarnaye, do ci rê kizîrîni bikero ki mehfeze bo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên vernî di vindarnayo, ronayo, ca dayo bi ci. *Tr. Birinin ön tarafında durdurulan, bırakılan, konulan.* Wesayîto verovindarnaye, do xwu ra ci kêfsad kero. Ti çirê ci vero vindarnenê? 3. *N.* Manîkerde/ê, bendkerde/ê, veronaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên vero ronayo û ci rê kerdo manî, ci rê kerdo bend. *Tr. Engel/mani olarak konulan, barikat edilen.* Çiçîyo verovindarnaye to rê bî gire?

vero vindarnayeni 1. *f. M.* Verovindarnayîş. Pawok kerdeni, bekçî kerdeni, sersûn kerdeni, çimdar kerdeni, cerebber kerdeni. Qando ki kesên yan jî çîyên vero bo, pawokê ci bo, ci rê çimdarey bikero; ci rê bekçîyên yan jî pawokên verdayeni, ci ver kerdeni. *Tr. Önünde durdurmak, önüne koymak, bekçi olarak bırakmak, bakıcı olarak bırakmak, gözcü olarak bırakmak.* Mi ti ûja di vindarnayê. Çirê to ûja di nêpawit? 2. *f. M.* Verovindarnayîş. Livê kesên yan jî çîyên qedînayen û kesên yan jî çîyên vero yan jî ci vernî di vindarnayeni, kesên yan jî çîyên vero ci bêliv kerdeni. *Tr. Herhangi bir şeyi veya kimseyi başka bir şey veya bir kimsenin tam önünde durdurmak, hareketini bitirmek.* Eger mi ci dûkandê vero vindarnayê, ey do arey bikerdayê. Labelê ey dûkandê mi vero vindarnê. 3. *f. M.* Verovindarnayîş. Manî kerdeni, veronayeni, bend kerdeni. *Tr. Mani yapmak, engellemek.* Mi lajek ci vero vindaranayo. Ê do senîn bişê berê? 4. *f. M.* Verovindarnayîş. Kesên yan jî çîyên pawokê qiserda ci kerdeni. *Tr. Birisini sözünün eri haline getirmek.* O do ci vero vinderîyo. Ez do kotî ey qerardê ci vero vindarna.

verovinderde/ê 1. *N.* Qaytebîyaye/ê, sersûn/i, sersûnbîyaye/ê, pawok/i, pawokbîyaye/ê, verdaye/ê. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên rê pawokey keno, çimdarey keno, vero vindeno, ci mehfeze keno. *Tr. Birine veya bir şeye bekçilik yapan, bekçi, bekleyen, önünde duran, koruyan, hamilik yapan, himaye eden.* Ti yê çirê ê lajekdê verovinderdî ra pers nêkenê, ti yê çirê yenê mara pers kenê? 2. *N.* Manîbîyaye/ê, sebebê nêbîyayîşdê çîyên bîyaye/ê. Çî/keso ki; qando ki çîyên nêbo, vero vindeno, bi no babet a beno sebebê nêbîyayenda ci. *Tr. Engel, mani.* Şima kes nêşenê dezayê verovinderdî ravêrê û a keynekeri xwu rê biwazê. Mireno û nêdano. 3. *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên vernî di vinderdo. Çî/keso ki; Mesela çîyên yan jî kesên kenara nê, bin di nê, peynî di nê, ser o jî nê, ci vero, ci vernî di vinderdo. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin ön tarafında duran veya bekleyen.* Şorî, dest ê lajekdê verovinderdî ro di û mevindi û bêrî. 4. *N.* Keso ki nêahewlêno, Mesela qiserda xwu ra fek nêverdano, peynîda qiserda xwu do, fek nêahewlneno, sozê ci sozo, qisaya ci qisaya. *Tr. Sözünden caymayan, sözü söz olan, ağız değiştirmeyen, tükürdüğünü yalamayan.* Merdimo qiserda xwu vero vinderde tim jî camêrdo, tim jî mîrxas o.

vero vinderdeni 1. *Zv. f. M.* Verovinderdiş. Qayteyê ci bîyayeni, ci rê sersûn bîyayeni, ver dayeni, ci vero vinderdeni, pawokê ci bîyayeni. *Tr. Bekçisi olmak, kendisini beklemek, kendisini korumak, gözcüsü olmak, yanında olmak, arkasında olmak, hamisi olmak.* Mi ci rê va vero vin di, hettanî ez yena, a ver nêvinderda û rew şîya, lajek jî guna war ro. 2. *f. M.* Verovinderdiş. Qandê manî bîyayeni vero vinderdeni. *Tr. Engel/mani olmak.* Meşiri mewazê, deza yo ver o. 3. *f. M.* Verovinderdiş. Ci vero bîyayeni, ci kinara nê, ci pey di nê, ci ser o nê, ci bin di nê, ci vero vinderdeni. *Tr. Ön tarafta olmak, önünde durmak.* Ez vero vinderd bîya, derbi gunê mi ro. 4. *f. M.* Verovinderdiş. Nêahewlîyayeni, wahîrê ci bîyayeni, tey sebat kerdeni, eger qisayên di vajîyo, a qisarê çimdar bîyayeni, a qisarê bekçî bîyayeni, wahîrê a qiserda xwu bîyayeni. *Tr. Bir söz için söylendiğinde ise o sözünün eri olduğunu bildirmek, sözünde sebatlılığı ifade etmektir.* Wexto ki ez qisayên vaja, sozên bida, ez a qiserda xwu vero vindena.

verovinderîyaye/ê 1. *N.* Qaytebîyaye/ê, sersûnbîyaye/ê, bekçîbîyaye/ê, çimdarbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero vinderîyayo, ci rê bekçîni kerda, ci rê çimdarey kerda. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin önünde duran, kendisine bekçilik veya gözcülük yapan.* Merdimê to yo verovinderîyaye çirê bê xeberi, ver ra şîyo ki? 2. *N.* Manîbîyaye/ê, bendebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo sebebê nêbîyayîşdê kesên yan jî çîyên û ci rê bîyo manî. *Tr. Mani*

olan, engelleyen. Dezayo verovinderîyaye, a mengi aja di çinêbî, înan dedkeynaya ci dê şarî. 3. *N.* Vernî di vinderîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vero vinderîyayo, livê xwu qedînayo, bêliv mendo. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin ön kısmında veya tam önünde duraklayan, durmuş olan, hareketini bitirmiş olan.* Wesayîtê verovinderîyayî ajanan kerd pîs. Verî weş bî.

vero vinderîyayeni 1. *f. M.* Verovinderîyayîş. Qayteyê bîyayeni, sersûn bîyayeni, pawokê ci bîyayeni, pawokey kerdeni, kizîrey kerdeni, çimdarey kerdeni. Kesên yan jî çîyên vero bîyayeni, ci rê sersûn bîyayeni, ci rê pawokey kerdeni, qayteyê ci bîyayeni. *Tr. Önünde durmak, bekçilik/gözcülük yapmak, koruyuculuk yapmak.* Ez vero vinderîya bî. Labelê fina jî vergîy dîrê mîy berdîy. 2. *f. M.* Verovinderîyayîş. Vero bîyayeni, manî bîyayeni, bende bîyayeni, bend bîyayeni. *Tr. Mani/engel olmak.* Înan kerd dedkeynaya ci bero, dedza vero bî. Cora înan nêşa bero. 3. *f. M.* Verovinderîyayîş. Vernî di vinderîyayeni, vernî di vinderdeni. Kesên yan jî çîyên vero pawiteni, vinderdeni, bêliv mendeni, hereketê xwu ci vero qedînayeni. *Tr. Önünde duraklamak, önünde hareketini bitirmek.* Şî şî ci vero vinderîya. Eger tenekna bişîyayê, motorê ci do biteqayê.

vero vinîkerdeni *f. M.* Verovinîkerdiş. Tersê ci "vero raştkerdeni" o. Karûgurweyêndê zêdê gireyan, zêdê dehkayan di, herûnda vero raşt kerdişî di, ci vero rayan vinî kerdeni, sebebê vinî kerdişdê rayan bîyayeni. *Tr. Herhangi bir problemi halletmede yardımcı olmak yerine köstek olmak, çözümlerin bulunmasını zorlaştırmak.* Şarî ma vero raşt kerdê, ê ma, ma vero vinî kerdê. Hele na erbeta girani! Mi vatê: Ê nerindî, hetta ki înan ra bêro, ê do ma vero vinî kerê, kesî bawerî nêkerdê.

verpal *Cog. Nn.* Rex, verar, dîyar, kef, ref. *Tr. Sırt, yaka, yamaç.* Hettanî ki ma ameyê verpaldê dewi, ey fekî ra qiseyên tenya nêvijîyê.

verpayîz *Cog. Nn.* Berpayîz, fekpayîzî. Dest pakerdena payîzî. Wexto ki hewna newe payîz o keno dekewo. *Tr. Sonbaharın girişi/başlangıcı, güzün henüz yeni başlaması.* Qey ê do verpayîzî şirê.

verpers *Nn. Bw.* Persîv. Persênda çetini bî, mi nêşa verpersê ci bido.

verqerar/i *N. Bw.* Berqerar/i. Êtir biki, keyeyêndo delal o û verqerar o jî.

verqerarey *Nm. Bw.* Berqerarey. Şima vanê beno ki winî verqerarey gengaz a.

verr 1. *Nk. Nn.* Zarê pîyazî, papê mîyandê pîyazî yo sipe yo teniko ki peynîya ci asena. *Tr. Soğan zarı, zar.* Verrê pîyazî, pîyazan beşe keno. Labelê pîzî rê zirar o. 2. *Nn. Ver.* Lete, parçe. Çîyo ki bi verên a kewto çina û çîyo zêdê çinayan mîyan û bi no babet a pa dirîyayo. *Tr. Yırtık, yırtılma hattı, yırtılma çizgisi.* Eger verr nêdekewtayê de, çîyên nêbîyê.

ver ra 1. *H. Nn.* Tepîya, dima, neya tepîya, ney dima, no/na şî tepîya. *Tr. Müteakip, müteakiben, bilahere, sonra, ardı, art, bunu müteakiben.* Eger şima jî qayîlîy bê, emserr ver ra ez jî qayîla sereyên ci ro da. 2. *H. Nn.* Po. Bi şîyayen a, bi taqîb kerden a, hêdî hêdî, yawaş yawaş, herga ki bîyayeni/şîyayeni. *Tr. Önünden, devam ederekten, ardı sıra, yavaş yavaş takip ederekten.* Ey masey kerdê sûrîy, mi jî ver ra ver ra werdê. 3. *H. Nn.* Kişta verî ra, vernî ra. *Tr. Önünden, ön taraftan, yüz tarafından.* Mi ver ra werzi, ez a nêşena temaşe kera. 4. *H.* Wexto ki kesên kesên yan jî çîyên nêanceno û ci ver ra pexîley keno vajêno. *Tr. ...den dolayı, yüzünden, münasebetiyle, sebebiyle, vasıtasıyla, binaen, vesilesiyle. Bir tarafı kıskanmayı ifade etmektedir.* Çirê şima însanan ver ra pexîley kenê? Bigurweyê, wa ê şima jî bibo.

verrabîyaye/ê 1. *N.* Herûnkewte/ê, cakewte/ê, ewêzîbîyaye/ê, ecirbîyaye/ê, verkewte/ê, cagirote/ê. Çî/keso ki; kewto kesên yan jî çîyên ver û ci rê bîyo ewêzî, bîyo ecrê ci, herûna ci kerda piri. *Tr. Yerine girmiş olan, yerini bulmuş olan, yerine ikame edilen, karşılığına geçmiş olan.* Nimazê ci yo verrabîyaye do ti vanê bes bikero? 2. *N.* Vernîrabîyaye/ê. Çî/keso; kişta vernî ra bîyo, muameleyê ci heta vernî ra bîyo. *Tr. Ön kısım/taraftan olan/gerçekleşen, işlemi önden yapılan.* Xebato verrabîyaye do kesî nêtewno. Xwura gerek ki winî jî bibîyayê. 3. *N.* Tepîyabîyaye/ê, peyrabîyaye/ê, dimabîyaye/ê, veranverbîyaye/ê, badobîyaye/ê. Çî/keso ki; finêra nêbîyo; hêdî hêdî bîyo yan jî ameyo meydan. *Tr. Müteakiben olan, sonra olan, sonradan gerçekleşen, ardından olan, bilahere olan, birden değil de yavaş yavaş gerçeleşen.* Mi çimî di ki berkeyê kardê verrabîyayî deha bol o. 4. *N.* Rîrabîyaye/ê, poxirabîyaye/ê, semedîrabîyaye/ê, sebebîrabîyaye/ê. Çî/keso ki rîdê kesên yan jî çîyên ra bîyo yan jî ameyo meydan. *Tr. ...den dolayı gerçekleşen veya meydana gelen.* Çiçîyo ci verrabîyaye dima weş ameyo ki o jî bêro? 5. *N.* Verkewte/ê, pêyovirînbîyaye/ê, bedelîyaye/ê,

berdêlbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo kesên yan jî çîyên ver ra û pêdi bîyo jew. *Tr. Takas edilen, değiş tokuş edilen.* Bi mi ki linggogêro kaygerî verrabîyaye do xwu tam nêdo kay. 6. *N.* Verkewte/ê, kişîyaye/ê, merde/ê. Kes/çîyo ki; yan kişîyayo û kewto mari ver yan jî ci rê zewtêna wina bîya. *Tr. Öldürülerek annesi veya en sevdiği kişinin önüne düşen veya kendisine böyle bir beddua edilen.* Xorto mari verrabîyaye do bi seserran a vajîyo.

verrabîyayeni 1. *f. M.* Verrabîyayîş. Herûni bîyayeni, ver ra kerdeni, ci rê ewêzî bîyayeni, cadê ci kewteni, ecrê ci bîyayeni. *Tr. Yerine idame etmek, yerine geçmek, yerinde gerçekleşmek, yerine ikame olmak, karşılığında olmak.* Ma kerd ver ra, bî şî. Eger verra verra nêbîyayê, ma do dekewtê. 2. *f. M.* Verrabîyayîş. Vernî ra bîyayeni. Bîyayîşê kesên yan jî çîyên kiştda verî ra bîyayeni, kişta verî ra meydan amîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin olması veya meydana gelmesi olayının ön tarafta olması.* Xeyrê Ellahî ver ra bî. Eger pey ra bibîyayê, ma nêşayê vernîya ci bigîro. 3. *f. M.* Verrabîyayîş. Tepîya bîyayeni, dima bîyayeni, neya tepîya bîyayeni, ney dima bîyayeni, no/na şî tepîya bîyayeni. *Tr. Müteakiben olmak/gerçekleşmek, bilahere/olmak, ardı/art olmak.* Eger şima jî qayîlîy bê, emserr ver ra beno. Ki wina bo, şima jî ci ra zirar nêvînenê. 4. *f. M.* Verrabîyayîş. Wexto ki kesên kesên yan jî çîyên nêanceno û ci ver ra pexîley keno vajêno. *Tr. ...den dolayı olmak, ... yüzünden olmak, ... münasebetiyle olmak, ... sebebiyle/vasıtasıyla olmak, ... binaen olmak. Bir tarafı kıskanmayı ifade etmek için kullanılmaktadır.* Însanan ver ra pexîley bîyayeni weşi nîya. Kes do jî bigurweyo. 5. *f. M.* Verrabîyayîş. Pêvirîni bîyayeni, pêverkewtiş bîyayeni, berdêl bîyayeni, bedelnayeni bîyayeni, bedelîyayeni. *Tr. Takas olmak, değiş tokuş olayının meydana gelmesi.* Kaşka şima pêver ra nêkerdayê. Çunkî pêver ra bîyayeni di tim jî zirarêndo şên vîneyêno. 6. *f. M.* Verrabîyayîş. Ver kewteni, kişîyayeni, merdeni. Bi şikildê kişîyîyayeni yan jî merden a mari yan jî kesên ver kewteni. *Tr. Öldürülerek veya ölümde en sevgili kişisinin önüne düşmek.* Ci rê wina zewti dê: Boka may ver ra bo. Eger lajêndê ci may ver ra bîyayê, ay wina arey ma sere di nêardê.

verradani *Nm.* Verradayeni, ci verdayeni, serbest verdayeni, tepişteyê ci qedînayeni. *Tr. Salma, azat, bırakma.* Verradana ci weşi bî.

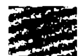
verradaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; verdeyayo, bîyo serbest, bîyo azad, azadeya ci deyaya ci, êsîrey ra reyayo, tepişte ra, beste ra reyayo. *Tr. Bırakılan, azat edilen, salınan, serbest bırakılan, özgürlüğüne kavuşturulan.* O keso verradaye qe deqeyên jî tîya di nêmend, şî ki şî.

verradayeni *f. M.* Verradayîş. Serbest verdayeni, hur kerdeni, azad kerdeni, azadeya ci dayeni, tepişteni ra verdayeni, êsîrey ra, besteyey ra, girêdayeni ra serbest verdayeni. *Tr. Bırakmak, salmak, serbest bırakmak, azad etmek, özgür kılmak.* Mi teyrê mîyandê qefesî verrada ki, rojên eger ez tepêşîya, ez jî verradeya.

verradyok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî jewên verdayo, kerdo serbest, besteyeya ci qedînaya. *Tr. Salan, bırakan, serbest bırakan, özgür kılan, azad eden.* Verradyokê ci bellî nîyo. 2. *N.* Çî/keso ki; tey wesfê verradayîşî esto. Çî/keso ki tey wesfê ancîyayeni, tey wesfê şîyayen û amîyayeni esto. *Tr. Elastikiyeti olan, bırakıp geri alma, çek-al özelliği bulunan.* Qarangeyê çimî (pêlekê çiman) verradyok o. Çiman rê sersûney keno.

verradyokey 1. *Nm.* Verradyok/i bîyayeni, wesfê verradyokan tey bîyayeni. Verradayeni, karê verradyokan, karê verdayenî. *Tr. Bırakan, serbest bırakan, serbest bırakmak.* Verradyokeya ci, mi cara nêdîya. 2. *Nm.* Verradyok/i bîyayeni, tey wesfê verradayen û anteni bîyayeni, tey wesfê lastikiney bîyayeni, tey abîyayen û gêrîyayeni bîyayeni. *Tr. Elastiki olmak, çek-al sıfatı bulunmak.* Xwura eger verradyokeya ci çinêbîyayê; ne abîyayê, ne jî gêrîyayê.

verrakerde/ê 1. *N.* Çî û keso ki; kesên kerdo çîyên yan jî kesên ver ra, ewêzîya ci kerda, qarşûdê ci çîyên yan jî kesên dayo. *Tr. Karşılık olarak verilen.* Eger ti şenê ê çî û kesê verrakerdî ver ra veji. 2. *N.* Verravete/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni are di kerdo, mabeyndê karûgurweyandê bînan di kerdo. *Tr. Asli bir iş veya eylemi, gerçekleştirirken aradan çıkarılan, araya konulup bitirilen.* Şa bê! O karo verrakerde, do şima rê xeylên kabokîy bîyaro. 3. *N.* Kes/çîyo ki; rêze di nêbîyo û jewî yan jî tayêni bi zor a kerdo mîyan, kerdo mabeyn, kerdo are, qulojnayo mîyan, dekurisnayo mîyan. *Tr. Aslında içinde/dahil olmayan, ancak zorlama ile içine sokuşturulan/konulan, dahil edilen, zula edilen.* Lajeko verrakerde, înan fina ver ra vet.

verrakerdeni 1. *f. M.* Verrakerdiş. Çîyên yan jî kesên ver ra çîyên yan jî kesên kerdeni, ver kerdeni. Ewêzîya ê çî yan jî kesî kerdeni. Qarşûyê ci dayeni. *Tr. Bir şeyi, bir kimseyi bir şeye veya*

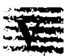
bir kimseye karşılık olarak vermek, önüne koymak, becayiş etmek. Mi ci ra di tasîy şeker girot. Labelê mi ci rê di tasîy meywe kerd ver ra. 2. *f. M.* Verrakerdiş. Are di kerdeni, mîyan ra qedînayeni, bi şekildê verkarey a qedînayeni yan jî kerdeni. *Tr. Aradan çıkarmak, aslı olmamakla beraber arada yapmak.* Mi o kar jî ver ra kerd. 4. *f. M.* Verrakerdiş. Mabeyn kerdeni, orte kerdeni, mîyan kerdeni, mîyan qulojnayeni, bi zor a mabeyn kerdeni. *Tr. Araya sokuşturmak, zorla araya koymak, zula yapmak.* O lajek rêze di çinêbî. Înan kerver ra.

verrapêdayeni *f. M.* Verrapêdayîş. Pêfetilnayeni. Qandê pêrodayeni pêdima bi remayîş a şîyayeni. *Tr. Birbirini kovalamak, kovalamaca içinde olmak, birbirinden sakınmak için kaçışmak.* Gama bînî, înan tîya di ver ra pê dayê. Ellah zano ki vera cêr şiyê.

verraqehrîyayeni *f. M.* Verraqehrîyayîş. Ver ra pexîley kerdeni, pexîley kerdeni, mixûl werdeni. *Tr. Kıskanmak.* Bixwu nêşeno ci reso, şarî ver ra qehrêno.

verraşermayeni *f. M.* Verraşermayîş. *Tr. Beğenmemekten kaynaklanan utanmak. Fiil veya davranışları beğenilmediği için utanç duymak veya utanmak.* Birayê min o kebîrey keno, keye û coydê ma ver ra şermayêno. Halbûkî kesê zêdê ma bol ê.

verraşîyaye/ê 1. *N.* Vernîraşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ver ra şîyo, ver ra bîyo, muameleyê bîyayîşdê ci vernî ra bîyo. Mersela, kaliki ra yan jî peynî ra nêbîyo û nêşîyo. *Tr. Ön kısımdan giden, ön taraftan gerçekleşen, ön taraftan bitirilen veya harcanan.* Karo verraşîyaye, bano verraşîyaye, qirşûqalo verraşîyaye û hewna ûzn. xeylên çîyo verraşîyaye esto. 2. *N.* Verraraverde/ê, verraverde/ê, vernîraraverde/ê. Kes/çîyo ki; kiştda vernî ra raverdo û şîyo. Raverdişê ci Mesela kaleki yan peynî ra nêbîya û vernî ra bîya. *Tr. Geçişi/akışı ön taraftan gerçekleşen, ön taraftan giden.* Ti bê ki şîyayîş pey ra bo û o jî ver ra şiro, ti do ê kesê verraşîyayî se kerê? 3. *N.* Poşîyaye/ê, poyoşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; po (ver ra) şîyo, kesên yan jî çîyên taqîb kerdo û şîyo. *Tr. Müteakiben giden, ardından giden.* Ma mexsûs nêkerdo. O jî ver ra şîyo. Kes çîdê verraşîyayî rê nêqehrêno.

verraşîyayeni 1. *f. M.* Verraşîyayîş. Vernî ra şîyayeni, vernî ra qedîyayeni, vernî ra muameleyê ci bîyayeni, kişta verî ra bîyayeni. Ver ra serf (xerc) bîyayeni. *Tr. Önden gitmiş olmak, ön kısımdan gerçekleşmiş olması, harcamanın ön taraftan gerçekleşmesi.* Mi nêzana o yo ver ra beno. Eger mi bizanayê o yo ver ra şino, ez do jî mîyan kewtayê. 2. *f. M.* Verraşîyayîş. Ver ra ravêrdeni, ver ra vêrdeni, vernî ra ravêrden û şîyayeni. *Tr. Ön taraftan geçmek.* Mêrdeko pîlûpeleng o, mi ver ra şî. Qe selamên jî mi nêdê. 3. *f. M.* Verraşîyayîş. Poşîyayeni, poyoşîyayeni, ver bi ver şîyayeni, ver ra ver ra şîyayeni, ci bi taqîb kerdiş a şîyayeni. *Tr. Müteakiben gitmek, git gide bitmek veya gerçekleşmek.* Mi kerd, ey kerd, mi kerd ey kerd. Axirî ki bi no babet a ver ra şî û qedîya.

verra verra *H.* Po po, peyder pey, bi po yo şîyayîşî ya, herga ki şiro, gam bi gam. *Tr. Giderek, git gide, art arda, müteakiben, ardı sıra, basamak basamak, derece derece, peyder pey, her gittikçe, sırasıyla, sırası geldikçe.* Ma verra verra şî û soyîn ma qedînê.

verra verra bîyaye/ê *N.* Peyder pey bîyaye/ê, poyo bîyaye/ê, po po bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; po po şîyo, peyder pey şîyo, gam bi gam şîyo, kerdo û yan jî muamele kerdo û po şîyo. *Tr. Peyder pey olan/gerçekleşen, müteakiben olan, git gide olan, silsileli olan, yavaş yavaş fakat bir zincirin birer halkası gibi gerçekleşen/olan.* Ez, kardê verra verra bîyayî ra ne tersena, ne jî pey di gami erzena. Çunkî ez zana ki o do kesî nêtewno û biqedîyo.

verra verra bîyayeni *f. M.* Verra verra bîyayîş. Po po bîyayeni, poyo bîyayeni, gam bi gam bîyayeni, peyder pey bîyayeni, herga ki şiro bîyayeni. Karûgurweyên di bi kudênayîş a tayên tayên yan jî semt bi semt bîyayeni; are ci nêdayeni yan jî fînêra nêkerdeni, nêbîyayeni. *Tr. Peyder pey olmak/gerçekleşmek, art arda olmak, dereceli olarak aralık vermeksizin veya toptan yapmamak suretiyle bir iş veya işlemin yapılması.* Eger ma ecele bikerdayê, ma pêro do nêweş kewtayê. Ma verra verra kerd. Ma kes jî nêtewayê û qedîya jî.

verra verra kerde/ê *N.* Peyder pey kerde/ê, po po kerde/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên peyder pey kerdo, verra verra kedo, bi semtên a kerdo, hêdî hêdî bi verên a kerdo. *Tr. Peyder pey yapılan, git gide yapılan, kademeli ancak acele etmeksizin ve sabırlı bir şekilde yapılan.* Ma tenya bê jî, ma do verra verra bikerê. Qey heta meşti qedêno. Ma se kerê. Karo verra verra kerde, qenê sereyê kesî nêtewneno.

verra verra kerdeni *f. M.* Verra verra kerdiş. Peyder pey kerdeni, bi semtên a kerdeni, bi dereceyên a kerdeni, po po kerdeni, bi herga

ki şîyayen a kerdeni, hêdî hêdî bi ca nêverdayîş a kerdeni. *Tr. Git gide yapmak, peyder pey yapmak, derece derece ancak geride bir şey bırakmamak suretiyle yapmak.* Ma yê ecele nêkenê, ma do verra verra qey biqedînê.

verravete/ê 1. *N.* Areravete/ê, mabeynravete/ê, kerde/ê. Kes/çîyo ki; wezîfedo esîl di nêbîyo jî, dest pakerdiş di o jî are ra veto, o jî mîyan ra veto, o jî kerdo yan jî ardo ca. *Tr. Asli bir iş veya görev olmadığı halde yapılan, aradan çıkarılan, görevi ifa edilen.* Ti nêşenê vajê o karo verravete bêqîmet o. Mi rê o ê bînan qîmetdarêrî yo. 2. *N.* Vernîravete/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ver (vernî) ra veto, heta vernî ra veto, kişta verî ra veto û rişto canakî. *Tr. Ön kısım/taraftan çıkarılan, önden çıkarılıp başka yere gönderilen veya kendisine başka bir yerde yer verilen, istihdam edilen.* Kaygero verravete do tepîya bierzîyo. Çunkî cayê ci yo esîl, xwura aja bî.

verraveteni 1. *f. M.* Verravetiş. Are ra veteni. Karo ki keso keno teberdê pîlanî ra vejo. Karûgurweyêndê wezîfî ra teberî jî bi kerdiş a are ra veteni yan jî qedînayeni. *Tr. Aradan çıkarmak. Asli olmayan bir işi de yapmak, asli bir işi yapmayı hedeflerken başka bir işi de aradan çıkarmak.* Ma şîyê ki kê înan bar kerê, ma a şelaga şima jî ver ra veti. 2. *f. M.* Verravetiş. Vernî ra veteni. Çîyên yan jî kesên ver ra veteni, vernî ra veteni, kişta ver (vernî) ra veteni. *Tr. Bir şey veya kimseyi ön kısım/taraftan çıkarmak.* Ez winîyaya, o ajanan di çinêbî. To o kotî ra vet? Mi ver ra vet.

verravijîyaye/ê 1. *N.* Vernîravijîyaye/ê. Çî/keso ki; hetan mîyan di, kiştan mîyan di het (kişt)a verî ra vijîyayo, canakî ra nêvijîyayo. *Tr. Ön kısım/taraftan çıkan.* Vanê wesayîtê veravijîyayî dayo piro. 2. *N.* Areravijîyaye/ê, mabeynravijîyaye/ê. Çî/keso ki; wezîfeyêndo esîl nêbo jî are ra vijîyayo, mabeyn ra vijîyayo, wezîfeyê kerdişdê ci ameyo ca. *Tr. Aradan çıkan/çıkarılan, asli olmasa da yapılan.* Karê verravijîyayî ma kerdîy rehat. 3. *N.* Çî/keso ki; çimeyo esîl nêbîyo û xwu rê jewî yan jî çîyên ver ra vijîyayo, robere ameyo, dima ra vijîyayo, tey beno ki zûrîy jî estê. *Tr. Uydurulan, asli bir kaynağa dayandırılmayan.* Zanîşê verravijîyayî ma pêro tewnay.

verravijîyayeni 1. *f. M.* Verravijîyayîş. Vernî ra vijîyayeni, kiştda verî ra vijîyayeni. *Tr. Önden çıkmak, ön taraftan çıkmak.* Ti kotî ra vijîyayê? Ez ver ra vijîyaya, ti pey ra şîyê. 2. *f. M.* Verravijîyayîş. Are ra vijîyayeni, mabeyn ra vijîyayeni, mîyan ra vijîyayeni. Karûgurweyên di wezîfî ra teber di verdestey di bîyayeni. *Tr. Aradan çıkmak, asli olmasa da işlemi veya görevi yapılmak veya ifa edilmek.* Xeyrê Ellahî ki ez jî ver ra vijîyaya. Eger winî nêbîyayê, şima do aja di, bi min a jî eware bîyayê. 3. *Zv. f. M.* Verravijîyayîş. Çimeyêndê ci yo esîl çinêbîyayeni û xwu ver ra veteni, tey zûrîy yan jî malê kesandê çimeyan nêbîyayeni. *Tr. Kendi yanından uydurulmak, belli ve asli bir kaynağının olmaması ve uydurma olması.* Mi zanayê, do çimeyêndê ci yo esasî çinê bo û ci ver ra bivijîyo.

verrey 1. *Nm.* Weçînayîşo siftekên. Weçînayîşî di reya ki sifte sifte erzîyaya. Reya veromi, reya ki bol reyan mîyan di a siftekên a. *Tr. Ön oylama, birinci oylama.* Înan verrey di qezenc kerd. Labelê ez texmîn nêkena ki reyandê bînan di jî bişê biqedînê. 2. *Nn.* Şiko vernekên fikro vernekên, şik û fikro verom. *Tr. İlk düşünce/görüş, öncelikli görüş, ayrıcalıklı görüş veya düşünce.* Mi rê ki tey verrey jî esto. Eger o mêrdek verrey nêbîyayê, înan hend qîmet nêdayê bi ci.

verri *Nm.* Pajiko sipe yo, tenik o, barîyek o ki mabeyndê hergi qatdê pîyazî di, qalikdê hakan bin di û nêweşînên di çiman ser o aseno. Verri pîyazî di, hakan di, goştan di esta. û eger goştêndo sipek o tenik bêro çimî ser, a jî verri hesibêna. *Tr. Zar.* Boka veri nêeşto çimandê ci ser.

verroj 1. *Cog. Bw.* Veraroj 1 û 2. Eger ti Suwêreki ra tim verroj şirê, ti do sifte şirê Wêranşar, dima şirê Ceylanpinar, dima sînor ra şirê Sûrîye. 2. *Nk. Nn.* Gêneg, gêne, kincîereb. Kuhoyîyo ki dendikê gênegan dano. *Tr. Ayçiçeği, günebakan bitkisi.* Verrojê şima biqelîte yê, dendikê ci gird û pir ê.

verroşan *Nn.* Fekroşan, verroşanî, fekê roşanî. *Bw.* Fekroşan. Cinêkênda heşerî bî, merde verroşanên rişt kar.

verroşanî *Nn. Bw.* Fekroşan. Kaşka mi jî bişayê verroşanî nêvijîyayê cayên.

verroşinayî 1. *N.* Kes/çîyo ki; vernîya ci bişewq a, şewqê vernîda ci bol o, vernîya ci tarî nîyo, kişta vernîda ci di çîyêndo zêdê şewqdê aşmî, zêdê şewqdê tîjî, zêdê şewqdê çila, zêdê şewqdê lamba yan jî zêdê şewqnakî esto, kes şeno vernîya xwu bivîno. *Tr. Ön kısmı/tarafı ışıklı olan.* Baxçeyêndo verroşinayî bî. Cora weşdê ma şî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; vernîya ci roşin o, akerde o, qandê averşîyayenda ci şansê ci bol o, îstîqbalê ci akerde o. *Tr. Önü parlak, önü açık, geleceği aydın olan.* Şima bizanayê mer-

dimêndo verroşinayî yo, şima o vinî nêkerdê.

verroşinayîyey 1. *Nm.* Verroşinayî bîyayeni, vernîya ci roşin bîyayeni, vernîya ci çiladar bîyayeni, vernîya ci şewqdar bîyayeni, kişta vernîda ci tarî nêbîyayeni, şewqê vernîda ci bol bîyayeni. *Tr. Ön kısmı/tarafı ışıklı olmak, karanlık olmamak.* Mi bolkî verroşinaîyeyda ci ra rîda. 2. *Zv. Nm.* Verroşinaî bîyayeni, vernîya ci roşin bîyayeni, îstîqbalê ci akerde bîyayeni, vernîya ci rind bîyayeni, kişta averşîyayenî ra hewl û bextîyar bîyayeni. *Tr. İstikbali parlak olmak, önü açık olmak, ilerlemeye doğru penceresi açık bulunmak.* Kesî verroşinayîyeya ci nêşa bivîno, ê lajekê aqildarî dî.

verrû *Teks. Nn. Bw.* Vermuki. Bi mi ki verûyê ci do kilm bêro.

versi *Nm. Bw.* Sersey. Ey mi rê, ez a ê bînan rê, ê bînê jî ê bînan rê versi kenê.

versî *Nm. Bw.* Sersey 1. Panc merdimê giranîy bi çekûrextê xwu ya versîda tûwêri di roniştîy bîy, raya çîyên pawitê.

verşanaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; şaneyayo kesên, çîyên yan jî qewetên ver, şaneyayo pêldê kesên yan jî çîyên ver. *Tr. Birinin, bir şeyin veya bir gücün önüne katılıp sürüklenen.* Merdimo kotekanver şanaye, do senîn kotekan bin ra bireyo?

verşanayeni 1. *Zv. f. M.* ...verşanayîş. No vatiş bêro kamcîn vajeki ver yan jî kamcîn qisebenderi di vajîyo, qewet û qudretê ê çî yan jî ê kesî îfade keno. Mersela; peran ver şanayeni, kotekan ver şanayeni, sîllan ver şanayeni, gurmistan ver şanayeni, nûncikan ver şanayeni, şîlmaxan ver şanayeni, payan ver şanayeni, lingan ver şanayeni, citi ver şanayeni, karî ver şanayeni, eskeran ver şanayeni, tifingan ver şanayeni, xwu ver şanayeni ûzn. Tîya di çetiney û qewetê peran, çetiney û qewetê kotekan, çetiney û qewetê sîllan, çetiney û qewetê gurmistan, çetiney û qewetê nunucikan, çetiney û qewetê şîlmaxan, çetiney û qewetê payan/lingan, çetiney û qewetê gî, çetiney û qewetê citi, çetiney û qewetê karî, çetiney û qewetdê eskeran ver şanayeni, çetiney û qewetdê tifingan ver şanayeni, çetiney û qewetdê xwu ver şanayeni ûzn. îfade keno. *Tr. Bu kelime veya söz hangi cümle veya söz ile birlikte kullanılırsa, o kelime veya sözün gücünü veya güçlüğünü ifade eder.* Mêrdekî ez şanaya peran ver, ez do ci rê se vaja?

verşanok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan şaneno xwu ver yan şaneno kesên ver, yan jî şaneno qewet û qudretêndê vêşî ver û ci xwu dima kirancî keno. *Tr. Birisini veya bir şeyi kendisinin veya başkasının gücüyle sürükleyip götüren.* O verşanok çikesî yo, o yo bi kamcîn qewetî ya hendayên însanan şaneno xwu ver?

verşanokey *Nm.* Verşanok/i bîyayeni, wesfê verşanokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên şaneno xwu ver yan jî qewet û qudretdê çînakî yan jî kesnakî ver û xwu dima kirancî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi önüne katıp sürüklemek veya sürükleyen olmak.* Verşanokeya ci cara nêaşnawîyaya. Kê vato verşanok o?

verşert/i *N.* Çî/keso ki; şertên di veror o, ci rê verorey deyaya, sifte sifte o do bibo, siftekêney deyaya bi ci, ci rê veromey (siftekêney) ramîyaya vernî. *Tr. Önşart, önkoşul, öncelikli olarak ileri sürülen şart veya durum.* Vatê verşertê mi "o do bêro mi ra bexşîni biwazo" Eger wina nêbo, ez pa şirîgey nêkudênena.

verşertey *Nm.* Verşert/i bîyayeni, wesfê verşertî ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni qandê bîyayîşdê kesên yan jî çîyên bi şikildê veromey a ramîyayo vernî. *Tr. Önkoşul/önşart olma.* Mi rê verşerteya ci, aqilanê nêamê. Ti ya se vana?

verşik *Nn. Bw.* Vernîşik. Verşikê mi çinî yo, dima wa rêzi bêro mi.

verşîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; vera vernî şîyo, kewto vernî. Kes/çîyo ki; meşên di kewto vernî, ê bînîy ravêrnayê. *Tr. İleride giden, ileriye giden, ilerleyen, öne geçen.* O vazdoko verşîyaye, do pêverikî vernî di biqedîno.

verşîyayeni 1. *Tib. f. M.* Verşîyayîş. Qeçê xwu yê pîzedê xwu visteni. *Tr. Hamilelikte düşük yapmak, yavrusunu düşürmek.* Eger no qeçê ci jî ver bişîyayê, bi mi ki a do deha damişê nê çekûy nêbîyayê; a do bol ver kewtayê. 2. *f. M.* Verşîyayîş. Vera vernî şîyayeni, meşî di vernî kewteni, şîyayîş di vernî di bîyayeni, ray şîyayeni di ê bînan vernî kewteni. *Tr. İleri gitmek, ilerlemek, öne geçmek.* Mêrdek senîn ki şî ver, winî jî jewî fina vera pey ant. 3. *f. M.* Verşîyayîş. Ver kewteni, ver dekewteni, bi ver dekewtiş a dirîyayeni, ver ra şîyayeni, mîyan ra bi şikildê kêli ancîyayen a dirîyayeni. Mîyan ra têli cibîyayena aşkawîyayeni. *Tr. Herhangi bir elbiseden iplik çıkmak suretiyle sökülmesi, yırtılması.* Qazaxa ki şima mi rê deşti bî, pêro ver şî. 4. *f. M.* Verşîyayîş. Kesên, çîyên, meymanan yan jî çîyo zêdê nînan o ki bi zeyîdîyayen a kesî zêdê sêlawî ver beno, zirar dano kesî, kes

vero beno kotî, kes vero zirar vîneno, kes vero îllallah keno, kes ci bin di maneno. *Tr. Seline, dalgasına, şiddetine maruz kalmak/uğramak.* Kiştên ra meyman ra hez kenê, kiştên ra qayîl nîyê meymanê ci bikemîyê. Noqra kiştên ra, qeç û qulê ci meymanan vero şîyo.

ver û pey 1. *H.* Vernî û peynî. Hem ver, hem jî pey. Hem vernî, hem jî peynî. *Tr. Ön ve arka, önlü ve arkalı, Türkçe düşünce sisteminde arkalı önlü.* Ez şîya winîyaya ci ra, mi ne vero dî, ne jî pey di dî. Welhasil ver û pey di çinêbî. 2. *Ed. Nn.* Vernî û peynî. Dimilî di bawerî di, hesab û kitabê xwu nêzanayeni di, emeley di bolkî qandê bêemeley vajêno. Goreyê ney, merdim dirîyaney, veranrîyey û peyanrîyey, raştey û çepeya însanan, durusteya însanan pa mojêna. *Tr. Sağ-sol, sağı-solu, güvenilirliği, dürüstlüğü, doğruluğu, ikiyüzlülüğün olup olmadığını ifade eder. Ayrıca hesabını kitabını bilememede de kullanılır.* Ne ver o, ne jî pey (bêemel) o. 3. *Nn.* Wextê ravîrdî rê vanê pey, peynî. Çunkî bîyo û şîyo. Roşinayî ya, kes heqdê ci di zanîşan şeno bizano, kes şeno wahîrê zanîşandê peynî bo. Noqra wexto ki hewna do bêro jî kesî rê tarî yo. Kes heqdê ci di çîyên nêzano. Cora vernî ya. Goreyê nînan vernî rê *Tr. Gelecek, ati.* û pey û peynî rê jî vanê *mazi* yan jî *geçmiş*. *Tr. Gelecek ve geçmiş, ati ve maziyi ifade eder.* Vernîya xwu nêşeno bivîno. Keso ki verûpeyê xwu nêzano nîyo, aqilê ci şino gurwan pêrini ser.

ver û peyey *Nm.* Ver û pey bîyayeni, wesfê ver û peyî. Hem ver hem jî pey bîyayeni, ver û pey pîya bîyayeni. *Tr. Ön ve arka birlikte olma, hem ön hem de arka.* Mi rê ver û peyeya ci pîya lazimi bî, a jî bî.

verûpeynebellî *N.* Kes/çîyo ki; verûpeyê ci bellî nîyo, geh winî yo, geh wina o, pey emeley nêbena, qisaya ci qisa nîya, fekahewlok o, bi ci ya emeley nêbena, yeqînê kesî pey nîno. *Tr. Sağı solu belirsiz, günenilmez, inanılmaz, döneklik ihtimali yüksek olan.* Bi ladê merdimdê verûpeynebellî ya bîrî bin nêşino, kesî ûja di verdano.

verûpeynebellîyey *Nm.* Verûpeynebellî bîyayeni, pey emeley nêbîyayeni, yeqînê kesî bi ci ya nêamîyayeni. *Tr. Güvensizlik, sağı solu belli olmama.* Verûpeynebellîyeyda ci ra nêbo, ma do bi xwu ya şirîg kerê. Labelê ma nêşenê bi ci ya emeley bikerê.

verva 1. *Nn.* Berba. Hewayê ci, qerez, qerez kewteni, vadê ci ver kewteni, bende kewteni, bi ci ya qerfîy kerdeni. *Tr. Birini kızdırmaya çalışmak, alay etmek, istihza etmek, huylandırmaya çalışmak, kendisiyle yarışa girmek.* Mekewê vervadê ci, xwura o yo beno xînt. Şima jî rind û rind xînt mekerê. 2. *N.* Berba. Çî/keso ki; kes ey xwu rê keno qarşû, kes xwu rê keno derax. *Tr. Muhatap.* Bira, ti vervayê mi nîyê. Mi bi to ya ne kar, ne jî gurweyên kerdo. Vervayê mi kam o, wa o bêro bi min a qisey bikero. 3. *Nn.* Berba, hewa, hawa, teqlîd, asan, zehr. *Tr. Taklit.* Eger fina vervayê mi bikero, ma do pê pîs kerê. Wa şima bizanê ha! 4. *Nn.* Berba. derax, sewîye, qat, meqam, usûl. *Tr. Usul, tarz, makam, gidişat, yol, yöntem.* Ez û bi ey a, ma vervadê pêdi şinê, awa ma erqên ra şina. Labelê bi ê bînan a awa ma erqên ra nêşina. 5. *Nn.* Berba. Hergi babet derax, sewîye, dengê pê bîyayeni. *Tr. Her türlü denklik, denk olmak.* Yekzan û Yeknezanî ya vervayê pê nîyê. Jû baqil o, jû nerehat o. Jû pîl o, jû qij o, jû laxerok o, jû zaîf o, jû aqildar o, o bîn totikval o. 6. *Nn.* Verê vay, vay vero, berdenda vay rê hazir bîyayeni, qarşûyê vay bêsitare bîyayeni. Kes/çîyo ki; vay vero yo û eger vayêndo mezbût bêro, do vay vero şiro, do vay ra zirar bivîno. *Tr. Rüzgara açık, rüzgara karşı, rüzgarlı alan, esen yer.* To do o çîyo qîmetdar verva di nêronayê ki nêşîyê. Ellah aqil û fehm bido. Ma kesî cara o çî verva di ronayo? 7. *N.* Berbad/i, berbat/i. Çî/keso ki; kewto qewetdê vay ver û pa şîyo, herimîyayo, bîyo mizmihal. Çî/keso ki beşe nêbîyo û vay vero şîyo, herimîyayo. *Tr. Havaya savrulan, berbat, heba olan, rüzgara savrulan.* Bîbî verva, şima dest eşt bi ci. Senîn hewna şeno şima rê nê qisan bikero? 8. *N.* Bende/ê. Keso ki kesên di qerez keno, ci rê bîyo qerezkar, kewno bendeyê ci. *Tr. Herhangi biriyle kıyasıya yarışmaya giren, onunla gareze giren, inadına anlamsız sayılabilecek bir rekabet içine giren.* Mi se fini va, o merdim kuşatan nêşeno wedaro, vervadê ey mekewê, şima goş nêna mi. Winî beno a!

vervaje *Rob. Ed. Nn.* Veromek. Vernîya, qisa, vajeya ki veror vajîyaya yan jî nûşîyaya. Nuşteyo ki sifte sifte dekewtişdê nûştan di, qandê meramên nûşêno. *Tr. Önsüz, mukaddime, mukaddeme, ilk sözler, giriş.* Fini bena ki vervaje, nuşteyê esîlî, esîlêrî beno. Cora kes do bol qîmet bido vervajî.

vervajeki 1. *Rob. Ed. Nm. Bw.* Veromek 1. Vervajekê Ziwandê Dimilîyanê ki mi cakerdê da hîrisên ê. 2. *Ed. Rob. Nm.* Vajeyê nûştanê ki seranîda nûştan di bi kilmaney a nûşîyayê. *Tr. Kitap, yazı, makale vb. edebi yazılarda yazılan yazar ve*

yayıncıların kısa önsözleri. Mi kitabêndo weş wend, ez qayîl bîya ki vervajekê ci biwana. Labelê nûştokî vervajekê ci nênûşna bî. Vervajekê çapkaran jî mi nêwend.

vervakerdeni *f. M.* Vervakerdiş. Derax ardeni, xwu deraxdê jewî di vindarnayeni, çîyêndo xirab di, xwu zêdê jewî kerdeni, xwu herûnda jewîdê xirabî di verdayeni, ardeni. *Tr. Taklit. Kendini birinin seviyesine indirmek, kötülükte birinin pozisiyonuna düşmek, onunla eşit olmak, kötü biriyle uğraşmak suretiyle onun durumuna düşmek*. Tew ti meraq meki, ez ne xwu nêfînena deraxdê ey, ne jî xwu kena vervadê ci.

vervate *Ed. Nn.* Vervaje, veromek, vervatik. Çî/nuşteyo ki; vernîda vaten û nuştenda esîli di nûşêno. *Tr. Önsöz, mukaddime*. Vervateyê ci tenekna bişîyayê, do hendê nuştedê ci yê esîlî bîyayê.

vervatik *Ed. Nm.* Vervate, vervaje, veromek. Qiseyê ki veror benê, qiseyê ki vernîda kitabên di, vernîda nuşteyên di nûşênê. *Tr. Önsöz, mukaddime, mukaddeme*. Tayên vervatikîy estê ki hendê kitabîy qîmetdar benê.

vervay *Nm.* Verê vay, qeraxê vay, fekê vay. Verê erqandê werdîyan. *Tr. Küçük arkların kenar veya kıyı kesimleri*. Vervay di tenya kuhoyî esti bî. Heme ca wişkûwar bî.

vervayey 1. *Nm.* Berbayey. Verva bîyayeni, bende kewteni, bende di bîyayeni, pey qerfîy kerdeni, hewayê kesen di bîyayeni, qerez di bîyayeni, halê qerezî di bîyayeni, vayeyda kesên di bîyayeni. *Tr. Birisini kızdırma eyleminde olmak, alay konusu yapmak ve bu noktada onunla adeta yarışıp tahrik etmek*. Ez vervayeyda ci di nêbîya, o kewtê bendedê ê bînan. 2. *Nm.* Berbayey. Verva/berba bîyayeni, muhatab bîyayeni, cayê muhatabî di bîyayeni. Kes/çîyo ki; qarşûyê kesên nameyê ci esto, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Muhataplık, muhatap olmak, birisine karşın/karşıt olmak*. Îdaregerey di vervayey lazim a. 3. *Nm.* Berbayey. Hewayey, hawayey, teqlîdey, asaney, zehrey. Verva/berba bîyayeni, halê heway, hal û wezîyetê teqlîdî. *Tr. Taklit olma, taklitlik*. Vervayey jû cayan di normal a, noqra jû cayan di jî eybûar a. 4. *Nm.* Berbayey. deraxey, sewîyeyey, qatey, meqamey, usûley. Derax û meqam û sewîye û şîyayîş û ray bîyayeni. *Tr. Usul/tarz olmak, makam olmak, gidişat/yol durumu, yöntem olmak*. Ez û bi ey a, ma vervadê pêdi şinê, awa ma erqên ra şina. Labelê bi ê bînan a awa ma erqên ra nêşina. Esas ez înan rê vervayey jî qebûl nêkena. 5. *Nm.* Berbayey. Hergi babet deraxey, sewîyeyey, dengê pê bîyayeni. *Tr. Her türlü denklik, denk olmak*. Yekzan û Yeknezanî ya vervayê pê nîyê. Jû baqil o, jû nerehat o. Jû pîl o, jû qij o, jû laxerok o, jû zaîf o, jû aqildar o, o bîn totikval o. Kes do bişo weş vervayey pêra abirno. 6. *Nm.* Verê vay bîyayeni, vay vero bîyayeni, berdenda vay rê hazir bîyayeni, qarşûyê vay bêsitare bîyayeni. Ca/çîyo ki vay vero yo û eger vayêndo mezbût bêro, do vay vero şiro, do vay ra zirar bivîno, a nê halî di bîyayeni. *Tr. Rüzgara açık olmak, rüzgara karşı olmak, rüzgarlı alan, esen yer olmak*. To do o çîyo qîmetdar verva di nêronayê ki nêşîyê. Ellah aqil û fehm bido. Ma kesî cara bi vervayey a bawerî kerda? 7. *Nm.* Berbadey, berbayey, berbatey. Çî/keso ki; kewto qewetdê vay ver û pa şîyo, herimîyayo, bîyo mizmihal, nêbeşirîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Havaya savrulmak, berbat olmak, heba olmak, rüzgara savrulmak*. Bîbî verva, şima dest eşt bi ci. Senîn hewna şeno şima rê nê qisan bikero? Qey ay hewna vervayeya ê bînan nêşinawiti bî. 8. *Nn.* Berbayey, bendeyey. Verva/berba bîyayeni. Keso ki kesên di qerez keno, ci rê bîyo qerezkar, kewno bendeyê ci, a o kes yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Herhangi birisiyle kıyasıya yarışmaya girmek, onunla gareze girmek, inadına anlamsız sayılabilecek bir rekabet içine girmek*. Mi se fini va, o merdim kuşatan nêşeno wedaro, vervadê ey mekewê, şima goş nêna mi. Şima hettanî nika vervayeyda ci ra karên dîyo? Winî beno a!

vervete/ê *N.* Kes/çîyo ki; qandê qerezên, qandê pêverikên yan jî qandê çîyêndê zêdê nînan nayo kesên yan jî çîyên vera ki, bi ci ya mucadele bikero. *Tr. Karşı koyulan, karşı koydurulan, karşısına koyulan, önüne dikilsin diye konulmuş olan*. Lejkarê vervetî nêşa ci ver bido. Rew kewt.

verveteni *f. M.* Vervetiş. Çîyên yan jî kesên qandê lejî yan mucadelî yan qerezên yan jî qandê pêverikên kesên yan jî çîyên ver veteni, ci ver kerdeni, ci veranayeni. *Tr. Önüne çıkarmak/koymak, karşı çıkarmak/koymak*. Mi boksorê ma vet ci ver, nêşa xwu ver bido.

vervijîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; finêra vijîyayo kesên yan jî çîyên ver. *Tr. Aniden birisinin önüne çıkan, onu korkutan veya şaşırtan*. Ez do senîn zêdê netekinan ê kesdê vervijîyayî ra nêtersa? Ma mimkun o? 2. *N.* Qarşûvijîyaye/ê, hembervijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qarşûyê kesên

yan jî çîyên vijîyayo, ci rê bîyo ters yan jî eks. *Tr. Karşı çıkan, muhalefet eden.* Merdimo pêrdê xwu vervijîyaye weş nêvîneyêno. 3. *N.* Manîbîyaye/ê, bendebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê bîyo manî, ver vijîyayo û nêverdayo o çî yan jî o kes bibo. *Tr. Mani/engel olan.* Dezayo vervijîyaye merd tepîya, înan keyneki dê. 4. *N.* Verdekewte/ê, aşkawîyaye/ê. Çîyê deştenî yo ki ver vijîyayo, aşkawîyayo, ver dekewto de. *Tr. Sökülen.* Eger nêderzîyo, çinayo vervijîyaye do hetta bi hetta şiro.

vervijîyayeni 1. *f. M.* Vervijîyayîş. Şîyayeni di, finêra jûy vero vijîyayeni, ci vero asayeni. *Tr. Aniden birinin önüne çıkmak.* Ey va beno ki o do ci nêreso, halbiki o canakî ra ver vijîya. 2. *Zv. f. M.* Vervijîyayîş. Qarşûyê ci vijîyayeni, zêdê ci nêkerdeni, tersê ci vateni yan jî kerdeni. *Tr. Muhalefet etmek, karşı çıkmak, itiraz etmek, reddetmek.* Laj çi zano pêrî ver bivijîyo! 3. *f. M.* Vervijîyayîş. Manî bîyayeni, nêverdayeni, vero bend bîyayeni. *Tr. Engel olmak, engellemek.* Şarî do biwaştayê, deza ver vijîya. 4. *f. M.* Vervijîyayîş. Aşkawîyayeni. Ver ra dirîyayeni, cadê deştî ra pêverdayena çinayan, pêverdayîşê têlandê çinayan. *Tr. Sökülmek.* Tellîyên kewt çinadê ci ver, çinayê ci pêro vervijîya.

vervijîyok/i *N.* Muhalîf/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ver vijêno. Qarşûyê ci hereket keno. *Tr. Muhalif, karşıt.* Merdimêndo vervijîyok nêbî, payokê ci bî.

vervijîyokey *Nm.* Vervijîyok/i bîyayeni, ver vijîyayeni, wesfê vervijîyokan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ver vijêno, qarşûyê ci vijêno, hemberê ci vijêno, dano lingerda ci ro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Muhaliflik, karşıtlık, muhalefet.* Mi qe rojên vervijîyokeyênda to ya hewlî nêdî ki.

vervînaye/ê *N.* Verdîyaye/ê, vervînok. O/çîyo ki; verê xwu şeno bivîno, verê xwu vîneno, şeno vernîya xwu bivîno. *Tr. İleri görüşlü, basiretli.* O merdimo vervînaye, do bişo pîlananê xwu yê çewres seran virazo.

vervînayeni *f. M.* Vervînayîş. Ver dîyayeni, vervînokey, vernîya xwu dîyayeni, vernîya xwu vînayeni, çîyanê hewna nêbîyayan verorde dîyayeni. *Tr. İleri görüşlülük, basiretlilik.* Ver vînayeni bi dîrê rojan verê ci dîyayena nebena, kes do xeylên zemanî verê coy bivîno.

verxeti *Zîr. Nm.* Vernîya xeteri, kişta vernîda xeti, verê xeti. *Tr. Sulama yapılan yerin ön tarafı.* Eger qenxeti berzbîyayê, verxeti do jî awdeyayê.

verzana *N. Bw.* Verdane/ê. Ey va: Verzanayê şima kam o? Mi va: Bedîuzzaman o, ê bînî va: Şêx Saîd o.

verzane/ê *N. Bw.* Verdane/ê. Verzaneyê şima jî zanayeyêndo gird o.

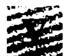
verzaneye/ê *N. Bw.* Verdane/ê. Verzanayeyêndo çeqançare yo.

verzîn/i *Zoo. N.* Estoro/a ki; deha kes şeno zînî bierzo ser û çîyan ver kero yan jî barî bin kero. *Tr. Üstüne eyer konulup binilebilen at.* Ê verzînî bîya ki ma kirosan bin kerê.

veşate/ê 1. *N.* Veşaye/ê. Çî/keso ki; adir neyayo pa û adirî di veşayo. *Tr. Yanan, yanık.* Kolîyo veşate tînî nêdano. 2. *Tib. N.* Veşaye/ê. Çî/keso ki; adirî di veşayo, bi adirî ya bîyo dirbetin. *Tr. Yanık, ateş yarası.* Kes do destê veşatî doktorî mojno û darî kero. 3. *Zv. N.* Veşaye/ê. Çî/keso ki; kayên di kewto bin û hettanî kay biqedîyo, do kenarên di bimano, do kayda bîni di dekewo kayeri. *Tr. Diskalifiye olan, yanan, elenen.* Merdimo veşate çi zano bêro kayeri kewo ki? 4. *Zv. N.* Veşaye/ê. Kes/çîyo ki; qandê çîyên, qandê karên, qandê kerdenênda çîyên bol waşte yo, bol wazeno. Cora eynî veşeno. *Tr. Bir şeyi, bir oyunu, bir şeye dahil olmak için adeta yanan, çok istekli, hararetle o işi isteyen.* O merdimo veşate bimiro ma ey nêkenê kayeri mîyan.

veşateni 1. *f. M.* Veşatiş. Veşayeni, adir panayeni, tavisteni, acivisteni. *Tr. Yakmak, yanmak, tutuşturmak, tutuşmak, alevlenmek.* Mi veşatena ê banî dî, ci ra kili kewti bî azmîn. 2. *Tib. f. M.* Veşatiş. Veşayeni, adir di veşayeni, ganê kesên adir di veşayeni. *Tr. Yanmak, alevlenmek.* Ez nêwinîna veşatenda ci, ez winîna şikatenda ci. 3. *Zv. f. M.* Veşatiş. Veşayeni. Çîyên, kesên bol û bol waşteni, bêhesab qayîlê ci bîyayeni. *Tr. Tutkun.* Veşatena ci, ez ecêb di verdaya. 4. *Zv. f. M.* Veşatiş. Veşayeni. Kayên di, qerezên di, pêverikên di bin kewteni, merdimêndê kenarî bîyayeni. *Tr. Diskalifiye olmak, yenilmek.* Veşatena ci qey zordê ci şî. Cora lej kerd. Madamo ki ti do damiş nêbê, qenê kay meki.

veşaye/ê 1. *N. Bw.* Veşate/ê. Çîyo veşaye, eynî rihê kesî anceno. 2. *Zv. N.* Veşate/ê. Kes/çîyo ki; kayên di hettanî elnakî, hettanî kaynakî veşayo, bîyo dîsqalîfiye, aresneyayo. *Tr. Çok bölümlü bir oyunda bir sonraki bölüme kadar elenen, dinlendirilen, diskalifiye olan.* Kayger qehrîya û va: Wexto ki kaygero veşaye nêvijîyo, tamê kay nêmano. Cora kes do kayeri nêkudêno û terk kero. Ma kes do se kero?

veşayeni 1. *f. M. Bw.* Veşateni. Mêrdekî va: Ez adirdê nînan di veşaya, qenê ti meveşi. 2. *Zv.*

f. M. Veşayîş. Kayên di hettanî kaynakîda bîni dîsqalîfiye bîyayena kaygeran. Binpirocin bîyayena kaygeran. *Tr. Bir oyunda bir sonraki oyuna kadar bir oyuncunun elenmesi veya diskalifiye olması.* Kaygerê şima veşa jî nêvijîya.

veşnaye/ê 1. *N.* Tanaye/ê, adirpoverdaye/ê, adirpanaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni veşnayo, adir nayo pa, nayo ta, adir verdayo po. *Tr. Yakılan, yandırılan, tutuşturulan, ateşe verilen.* Bano veşnaye, keyeyo veşnaye, kolîyo veşnaye, keso veşnaye, wîjdîyano veşnaye û hewna zêdê nînan bol çîyo veşnaye esto. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jeqî yan jî tayêni veşnayo, ziraro şên dayo ci ro, adiro şên dayo piro, qeni ser deyayo erro. *Tr. Büyük zararlara uğratılan, adeta yakılan, bitirilen, kül edilen.* Eger merdimo veşnaye omidî ra nêbo, fina şeno werzo xwu lingan ser. 3. *Zv. N.* Kes/kaygero ki kayên di, bi usûldê kay a erzîyayo teberdê kay, bîyo binpirocin, hettanî kaynakî kay ra roneyayo. *Tr. Bir oyunda elenen, diskalifiye edilen, yakılan.* Kaygero veşnaye kay ra nêvijîya, kaygeran jî kay terk kerdi. Cora kay qedîyê.

veşnayeni 1. *f. M.* Veşnayîş. Tanayeni. Adir panayeni, adir poverdayeni, şewate mîyan kerdeni. *Tr. Yakmak, yandırmak, ateşe vermek, tutuşturmak.* Eger şima adir ûja o nêverdayê, nêveşayê jî. Ha şima winî kerdo, ha şima dîrek veşnayo. 2. *Zv. f. M.* Veşnayîş. Ziraro şên ci rodayeni, ziraro şên pirodayeni, rezîldê alemîkerdeni, coyra visteni. *Tr. Adeta yakmak, bitirmek, iflas ettirmek, başına büyük felaketler getirmek.* Şima ez veşnaya. Boka Ellah jî şima biveşno. 3. *Zv. f. M.* Veşnayîş. Kay û qerezên di bi usûldê kay a kaygerên dîsqalîfiye kerdeni, ci binpirocin kerdeni. *Tr. Bir oyunda birisini veya bir oyuncuyu oyun dışı bırakmak, elemek, diskalifiye etmek.* Mi dest na pa û veşa. O yo çirê qehrêno? Ey jî ez verî veşna bîya.

veşnik *Rob. Nn.* Ardû. Çî/keso ki kes veşneno. Çî/keso ki qandê veşnayeni do biveşo. *Tr. Yakıt.* Veşnikê adirganî komir û kolî û sergîn û çîyo winasîno. Veşnikê cehnimî jî qatran û çîyo winasîn o. Merdimo xirab do jî cehnimî rê ard û veşnik bo.

veşnok/i *N.* Çî/keso ki; veşneno, dejêndo vêşî dekeno de, tamêndê îsotdê tûnî dekeno de, şewat dekeno, adir nano pa. *Tr. Yakan, yakıcı, ateş koyan.* Tamê ci veşnok bî, bixwu veşnok bî, karûgurwe di veşnok bî, kaşka tapisnok bîyayê.

veşnokey *Rob. Nm.* Tanokey. Veşnok/i bîyayeni, wesfê veşnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên veşneno, nano ta, adir verdano po, adir nano ta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yakıcı olmak, yakmak.* Kesî veşnokeya ci nêceribnaya.

vete/ê 1. *N.* Çî/keso ki; vijîyayo, jewî cayên ra veto. *Tr. Çıktı, eksilen, çıkan, çıkarılan.* Mi rê ê vetî bidi, bes o. 2. *N.* Tede nêmende/ê, hêja, jêhatî, cuwanik/i, nehêçek/i. O/çîyo ki şeno xwu vejo, tede mende nîyo, hêçek nîyo, erbab. *Tr. Yetenekli, usta, becerikli.* Merdimêndo vete yo, hergi kar û gurwanê xwu tavilên vejeno.

veteni *f. M.* Vetiş. Mîyan ra abirnayeni, ci ra kemênayeni, kemî kerdeni, tey bîyayîşî qedînayeni. *Tr. Çıkarmak, eksiltmek, azaltmak.* Şeşî ra panc veten û çali ra merdim veteni jew nîyo.

vetok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên çînakî ra veto, vejeno, kemêneno. *Tr. Çıkaran, eksilten.* Vijîyaye ez a, vetok ti yê. Karê to jî vetokey a. 2. *N.* Vete/ê, hêja, çapik/i, çimakerde/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, wezîfeyên di şeno xwu vejo, tedemende nîyo. *Tr. Kendini veya işini çıkarabilen.* Eger vetok nêbîyayê, karûgurweyê ci do bimendayê.

vetokey 1. *Nm.* Vetok/i bîyayeni, veteni, kemênayeni, kemî kerdeni, mîyan ra veteni, ci ra teber eşteni. *Tr. Çıkarmak, çıkaran olmak.* Vetokeyda ci ra ma kesî xeyrên nêdîyo. 2. *Nm.* Vetok/i bîyayeni, xwu veteni, hêjayey, hêja bîyayeni, jêhatîyey, jêhatî bîyayeni, çapikey, çapik bîyayeni, karûgurweyan di xwu vete bîyayeni, tedemende nêbîyayeni. *Tr. Kendini çıkarabilmek, çalışkanlık, beceriksiz olmamak.* Hemini vetokeya ci dîya, qebûl kerda û rîdaya.

vewraîyey 1. *Cog. Nm.* Vewriney, vewrin/i bîyayeni, vewrayîni, vewrayîney. Vewrin/i bîyayena rojan, vewrin bîyayena heway, hewa di vewrin/i bîyayeni, vewr varayeni. *Tr. Karlılık, hava şartlarının karlı olması.* Mi va, ma vewrayîyey di nêkerê, ey goş nêna mi. 2. *Cog. Nm.* Vewriney, vewrayîni, vewrayîney, vewrin/i bîyayeni. Wextê vewran, wexto ki vewri varena, rojê vewran, rojê vewrinîy. *Tr. Karlı vakitler/günler olmak, karlı mevsimler olmak.* Vewrayîyey di şîyayîş nêbeno. Labelê eger şima bo qayîlê, ma hewrayî di şenê ray kewê. Esas ti raşt pers kenê, o jî weş nîyo. Herhal ki şîyayena hewrayî û vewrayî jewi nêbena.

vewrayî 1. *Cog. N.* Vewriney. Vewrin bîyayena rojan, vewrin bîyayena heway, hewa di vewrin/i bîyayeni, vewr varayeni. *Tr. Karlı, karlılık.* Mi va, ma vewrayî di nêkerê, ey goş nêna mi. 2. *Cog. Nm.* Wextê vewran, wexto ki vewri varena, rojê

vewran, rojê vewrinîy. *Tr. Karlı günler, karlı vakitler, karlı mevsimler.* Vewrayî di şîyayîş nêbeno. Labelê eger şima bo qayîlê, ma hewraî di şenê ray kewê. Esas ti raşt pers kenê, o jî weş nîyo. Herhal ki şîyayena hewrayî û vewrayî jewi nêbena.

vewrgogî *Cog. Nm. Bw.* Vewrgûdî. Ma yê bawerî kenê ki zimistanî vewri bivaro ki ma vewrgogî kay kerê.

vewrgûdî *Ky. Nm.* Vewrgogî, gûdîya vewri. Vewra ki kes zimistanî ci ra gûdîyên virazeno û pa kay keno, erzeno pê. *Tr. Kartopu.* Qeçekîy vewrgûdî ra bol hez kenê.

vewrhêz *Cog. Nn. Bw.* Hewrês. Welato corên di vewrhêz bol beno. Çunkî variş bol o, erd mêldar o û darîstan kemî yo.

vewrhêzey *Cog. Nm.* Vewrhêzey, vewrhêz bîyayeni, wesfê vewrhêzî, şalpeyey, şalpe bîyayeni, horhêzey, horhêz bîyayeni, horêsey, horês bîyayeni, vorhêzey, vorhêz bîyayeni, şelpeyey, şalpe bîyayeni. Bi xeylên caya şeqitîyayen a vewran bîyayeni. Bi hêrişên a şeqitîyayena vewri bîyayeni. *Tr. Çığ olma, çığlılık.* Hewrhêzeyda ci, ci rê bî sebebê merdişî.

vewri *Cog. Nm.* Babetên variş o ki bol serdey di herûnda şilî di, şilî cemidêna û bi şikildê hewrekêndê sipîya varena. Eger deha vêşî hewa serd bo jî noqra bi şikildê cemedêndê qulorekî ya varena. Wexta jî bena yan zîpiki yan jî deha girdi bo, bena torgi. *Kur. Berf. Tr. Kar.*

vewrib *Nn. Bw.* Ribvewr. Vewribê ma jî şîraneyêndo weş o. Labelê qeçekan û kalan rê zirar o.

vewrin/i *Cog. N.* Cayo û welato ki vewri varena, tey vewri esta, vewrayî ya. *Tr. Karlı.* Eger welatê ci vewrin nêbîyayê, ma do hewna ûja di bol bimendayê.

vewriney *Cog. Nm.* Vewrayî. Vewrin/i bîyayeni, tey vewri bîyayeni, vewri varayeni, vewra ci bîyayeni, vewrayî. *Tr. Karlılık, karlı olma.* Ma vewrineyda welatdê ci ra, deha îllallah kerd bî.

vewrivilêşîyayeni *Zv. f. M.* Vewrivilêşîyayîş. Vewri helîyayeni, helîyayena vewri, vilêşîyayena vewri, bi germey a awi bîyayena vewri. *Tr. Kar erimesi.* Nê germîy do vewran bivilêşnê.

vewrşîre *Nn.* Vewrrib, celawî, ribvewr. Vewr û ribî pêmîyan kerden û werdeni, ribî vewrî ser kerden û bi no babet a werdeni. *Tr. Karlı pekmez.* Ma qeçkîni di xwu rê vewrşîre viraştê û werdê. Nika ma bûrê, ma aşatme nêkenê. Kanî a qeçkîni, kanî o gano selamet o ze kuçi?

vewrvila *Cog. Nm.* Bi vewr a pîya yaxer varayeni, bi vewr û yaxerî ya pîya bîyayeni. *Tr. Karla karışık yağmur.* Eger ewro vewrvila bo, meşti vewra erdî jî erdo nêmanena.

vewrvilokane *Cog. Nn.* Vewrvilane. Zêdê vewrvilok a bîyayeni, ze ki bi vewr a pîya yaxer jî bivaro. *Tr. Sulu sepken gibi yağmak.* Mi rê jî vewrvilakane ame.

vewrvilokaney *Cog. Nm.* Vewrvilaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê vewrvilok a bîyayeni. *Tr. Görünümünde sulu sepken gibi yağmak.* Vewrvilokaneya ci, ez şaş nêkerda. Çunkî nê wextana, hergi serri wina beno.

vewrvilokey *Cog. Nm.* Vewrvilok/i bîyayeni, vewra awikini bîyayeni. Varayîşdê vewri di, şilayî jî bîyayeni. *Tr. Sulu sepken olma.* Vewrvilokeya ci, ci rê zewqêndo şên dayê.

vewrviloki *Cog. Nm.* Vewra awikini. Vewra ki tewrdê awer a, tewrdê yaxerîya varena. Na vewri zimistanî nermayî di varena, wişkayî di nêvarena. *Tr. Sepken, sulu sepken, karla karışık yağmur.* Vewrviloki ma kerdîy hîhulok, eger vewra kutikan bîyayê, ma hendayên hî nêbîyê.

veye/ê 1. *N.* O/çîyo ki; deyayo piro, çîy (kes)o deyayo piro. *Tr. Dövülen, dayak atılan.* O lajeko veyeyo şermayêno, cora nêşeno şiro şêligî mîyan. Meveyê kesî. Çunkî veyeni xirab a. 2. *N.* Naye/ê, bi ci ya naye/ê, bi ci ya disknaye/ê, bi ci ya zeliqnaye/ê, bi ci ya temaskerde/ê. *Tr. Dokunulan, temas edilen.* O çîyo bi ci veye, do erroguno. 3. *N.* Kes/çîyo ki; bi kişta cînsîye ya veyayo ci. *Tr. Tecavüz edilen, cinsi münasebette bulunulan.* Cenîya veyayê, gere kerd tepîya, mêrdek çebîya hepis.

veyeni 1. *Nm.* Pirodayeni, civisteni. *Tr. Dövmek, dayak atmak, sataşmak.* Mi do ci veyayê, fina mi qe beno ki xwu keno raşt. Cora mi veya bi ci. 2. *Nm.* Bi ci ya disknayeni, bi ci ya kerdeni, bi ci ya temas kerdeni, qariş bîyayeni. *Tr. Dokunmak, temas etmek, karışmak, müdahale etmek, rahatsız etmek.* Ez senîn ki veyeya bi ci, mi dî ki hema da bermî ro. 3. *Nm.* Bi kişta cînsîye ya veyayo ci, bi ci ya vajîyayeni, pa temaso cînsî kerdeni. *Tr. Tecavüz etmek, cinsel temas etmek.* Bi ci veyena awdaz xerpêno. Qeç û kesê nêşitey xeberîy dayeni vanê, mi to veye!

veyndaye/ê 1. *N.* Veyndeyaye/ê, namebîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veyndayo bi ci, veng bi ci kerdo, namê ci wanayo, ci rê bê/bêrî vajîyayo. *Tr. Çağrılan, seslenilen, ismi okunan.* Merdimo veyndaye, do şiro veyndayîşdê xwu ser. 2. *N.* Veyndeyaye/ê, tekellufbîyaye/ê, dawetbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni veyndayo ci û yan vato bê filan îkramî ser

yan jî zêdê ney keremê çînakîdê teklîfî kerdo. *Tr. Davet edilen, buyur edilen, buyur edilen, ikrama çağrılan.* Kes merdimo girdûgiran bo û kes nêşiro veyndayîşdê xwu ser! Merdimo veyndaye, çi zano nêşiro tekellufdê xwu ser!

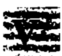
veyndayeni 1. *f. M.* Veyndayîş. Veng cidayeni, bi veng a arden dayeni. *Kur. Bangkirin. Tr. Seslenmek, çağırmak.* Ey veynda bî mi, veng mi nêame bî. 2. *f. M.* Veyndayîş. Dawet kerdeni, tekelluf kerdeni, nanî rê veyndayeni. *Tr. Davet etmek, yemeğe davet etmek.* Mi veyndayo ci, qey gurweyêndê ci vijîyayo. Cora nêameyo. 3. *f. M.* Veyndayîş. Nam kerdeni yan bi vengî ya yan jî bi nuşteyên a ci rê êlanên rişteni. *Tr. İsimlendirmek, ismiyle çağırmak, ilan etmek, isimli davet etmek.* Mi mektûbên ci rê rişti, mi veynda ci. 4. *f. M.* Veyndayîş. Veng vetena dîkan yan jî zêdê dîkan veng veteni. *Tr. Horoz ötüşü.* Dîkî, dîkveyndanên veynda, ma kes nêweriştîy.

veyndok/i *N.* Kes/çîyo ki; veyndano, veng bi kesî keno, nameyê kesî waneno, kesî tekelluf keno, kesî dawet keno, kesî rê îkram keno, qandê îkramî veyndano kesî, kesî rê vano bê/bêrî. *Tr. Çağıran, davet eden, ikram için buyur eden, kişiyi ismiyle veya lakabıyla ilan eden.* Veyndokê ci eşkera nêbo, ez nêşina. Salemedera sera şira?

veyndokey *Nm.* Veyndok/i bîyayeni, wesfê veyndokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; veyndano, veng bi kesî keno, nameyê kesî waneno, kesî tekelluf keno, kesî dawet keno, kesî rê îkram keno, qandê îkramî veyndano kesî, kesî rê vano bê/bêrî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çağırmak, davet etmek, buyur etmek, isim veya lakabıyla ilan etmek.* Veyndokeya ci eşkera nêbî, Cora ez nêşîya. Salemedera sera şira?

veyşan/i *N.* Pîzeveng/i. Kes/çîyo ki; pîzeyê ci yo veng, ganê ci werd wazeno, qayîlo nan bûro. *Tr. Aç.* Her weşe, beno veyşan.

veyşaney *Nm.* Veyşan bîyayeni, hîssê veyşanan, pîzeyê kesî veng bîyayeni, qewimîyayena werdî. Kes/çîyo ki; veyşan o, pîzeyê ci veng o, qayîlo nan bûro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Açlık, açlık hissi.* Mêrdek tim mird bî. Cara veyşaney nêzanayê! Eger tenekên veyşan bimendayê, ey do jî bizanayê veyşaney çiçî ya.

veyşanûteyşan/i 1. *N.* Teyşan û veyşan/i. Kes/çîyo ki; hem veyşan o, hem jî teyşan o. Kes/çîyo ki; qandê aw şimiteni hem îhtîyacê ci yê awda boli esto, hem jî qandê werî îhtîyacê ci yê nandê bolî esto. *Tr. Aç ve susuz.* Mêrdek gema veşan û teyşan mend bî. 2. *Eko. N.* Teyşan û veyşan/i. Çîplax/i, viran/i, neçar/i, bêcil/i. Kes/çîyo ki; ne nan û werê ci yo, ne jî çinayê ci yo, virtûviran o, bol feqîr o, neçarê neçaran o. *Tr. Aç ve perişan, sefil, yeme ve içmeden yoksun.* Mêrdek teyşan û veyşan bî, mihtacê di qurûşan bî.

veyşanûteyşaney 1. Teyşan û veyşaney. Hem veyşan, hem jî teyşan bîyayeni. *Tr. Açlık ve susuzluk, Aç ve susuz olmak.* Hele veyşan û teyşaneya ci ez kerda qehrî! 2. *Eko. Nm.* Mihtacê di qurûşan bîyayeni, bol feqîr bîyayeni, neçarey, mihtacê hemî çî bîyayeni. *Tr. Çok fakir olmak, yoksulluk, beş kuruşa muhtaç olmak.* Veyşanûteyşaneya ci, ci rê hewna kemî bî. Çunkî xwunezan bî û quruşo ki kewtê ci dest jî şîyê dayê xumarî.

veyva newê *Nm.* Veyva ki hewna newe arda, veyva zemandê nezdî, veyva dîrê serran, veyva ki hewna ser o veyvnakî nêameyê. Veyva tezê, veyva ki goreyê veyvi yan jî veyvandê bînan newê ya, nikayên a, deha nezdî ra amê ya. *Tr. Taze gelin, çiçeği burnunda gelin, yeni gelin.* Şima senîn, a veyva newê, bi xwu ya benê hergi ca?

veyve *Nn.* Zewajê keyenekan û lajekan, şênayîya veyvî, zewaj di şênayî, nan dayeni, kay kerdeni û no çîyê veyvî pêro. *Kur. Dawet. Tr. Düğün.* 07. 09. 1997 di, Meymandari di veyveyê mi bî.

veyvebîyayeni *f. M.* Veyvebîyayîş. Bîyayena veyvî. Zewijîyayeni, zewaj di şênemegî bîyayeni, şênemegî û hango ki veyve (zewaj) di beno. *Tr. Düğün, düğünün şenliği.* Veyveyê ci bî, bixwu aja di çinêbî.

veyveka çapûtan *Nm.* Veyveka çapûtîni. Veyveka ki bi çapûtan a virazîyaya. *Tr. Bezbebek, oyuncak bezbebek.* Veyveka çapûtan bî, qeçekan xwu rê pa kay kerdê.

veyveka çapûtîni *Nm. Bw.* Veyveka çapûtan. Mi ci rê veyvekênda çapûtîni herînê, bol kêfê ci ameyê.

veyveka çiman *Tib. Nm.* Veyveka çimî, bîbiki. Gireyo ki bi zor û çetiney dîyayen a kesî çiman vero vijêno. *Tr. Arpacık, kapak çıkıntısı.* Mîyan ra mîyan ra, veyveka çiman ci, çiman vero yena.

veyveka çimî *An. Nm. Bw.* Bîbiki. Veger tenekna jî vera zerre bişîyayê, veyveka çimdê ci do birijîyayê.

veyveka laylonîni *Nm. Bw.* Veyveka naylonîni. Eger ki veyvekênda ci ya laylonîni bibîyayê, ay do xwu rê pa sebrê xwu biardayê.

veyveka naylonîni 1. *Nm.* Veyveka laylonîni. Veyveka kay kerdîşî ya ki naylon ra virazîyaya. *Tr. Naylondan yapılan oyuncak bebek.* Vey-

veka ci ya naylonîni ci şa kena. 2. *Nm.* Veyveka laylonîni. Veyva ki ze ki naylon ra virazê, veyva ki damişê çîyên nêbena û bol rew bena nêweşi, bol rew karûgurwera kewna. *Tr. Sağlıklı olmayan, erken hastalanan, erken iş ve güçten düşen gelin.* Şima jî vajê ma xwu rê veyveki arda, veyveka naylonîni!

veyvekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni veyveyê ci kerdo, zewijnayo, şênayî û şênemegîya ci kerda. *Tr. Düğünü yapılan, evlendirilen.* Xorto veyvekerde to bidîyayê hele senîn kêf kerdê!

veyvekerdeni *f. M.* Veyvekerdiş. Kesên zewijnayeni, veyveyê di kesan kerdeni, şênemegîyeya zewajî kerdeni. *Tr. Düğün yapmak.* Şima do çiwext veyve bikerê ki ma tirşikê şima bûrê?

veyveki 1. *Tib. Nm.* Qebara ki çimî vero, bijangan mîyan di zor vînayîş ra yan jî hîleyên ra vijêna. *Tr. Arpacık.* Veyvekên ci çimî vero vijîyê bî. Cora şî nêweşxane. 2. *Sn. Nm.* Kayekînoyênda naylonînin a ki xwu rê qeçekîy pa kay kenê. *Tr. Oyuncak bebek.* Veyveka ci çinêbî, cora vîyeçewteki bî. Mi ci rê veyvekîy herînay, bol bî kêfşadi. 3. *Nm.* Veyva werdî, veyva nikayêni/newê. *Tr. Küçük ve sevimli gelin, gelincik, çiçeği burnunda gelin.* Veyveka şima bol xasek a, boka çimênokî nêbo. 4. *Cog. Nm.* Bolekê ci veyvekîy ê. Hergi dalpêya yaxerî ya ki gunena erd ro tepîya werzena cor. *Tr. Yer düştükten sonra yukarıya doğru azıcık kalkan yağmurun her bir damlası.* Şênayî di veyveka yaxerî weşdê kesî şina.

veyvekîy *Cog. Nb.* Jeweka ci "veyveki" a. *Bw.* Veyveki 3. Herga ki varen vareno, ez xwu rê veyvekan temaşe kena.

veyvi *Nm.* Keynaya ki zewijêna, keynaya ki hewna nika şina mêrde kena, keyneka ki şina bena cinî, keyneka ki şina zamay rê bena cinî. Keynaya şarî ya ki amê ya kêdê kesî di lajêndê kesî rê bîya cinî. *Kur. Bûk. Tr. Gelin.* Verî ma veyvîy bi estoran a, nika jî ma yê bi wesayît a anê. Veyva înana şina kê pêran.

veyvîni 1. *Sos. Nm.* Veyvîney. Edetêndê Dimilîyan (Kurdan) o. Zêdê veyvan hereket kerdeni, demeyên, zemanên, heta no bi serran a rameno, veyvîy bi resayandê vistewran a qisey nêkenê, bi hereketî ya yan jî bi wasitadê jûna ya ci di qisey kenê. Wexto ki veyvîy veyvîni kenê, bi vistewrî ya pê rî nêkewnê, mabeyndê ci mesafeyên peyda beno. Nika keso ki veyvîni keno, bi mi ki nêmendo. Labelê dewan di cayo ki hewna veyvîn a bena esta. *Tr. Gelinlik, gelinlik yapmak. Eskiden her yerde, şimdi ise bazı köylerde yetişkin olan kayınlarla ve özellikle de kayınbaba ile birebir iletişim kurmama, birinin aracılığıyla veya mimiklerle iletişim kurma eylemi.* Veyvi veyvîni di bi mi ki, bolkî xwu nêşayê îfade kero. 2. *Nm.* Veyvîney. Wextê veyv bîyayenî, wexto ki kes veyv beno, wexto ki keynekîy benê veyvîy. *Tr. Gelinlik zamanı.* Cinêki va, mi veyvînda xwu di jî tamên nêdî.

veyvînikerdeni *Etn. f. M.* Veyvînikerdiş. Veyvey kerdeni. Wesf û xusletê veyvan xwu sernayeni, halê veyvan xwu sernayeni. Bi visterî ya eşkera qisey nêkerdeni û bi ci ya bi nîşanan a, bi hal û hereket a qisey kerdeni. *Tr. Gelinlik yapmak, kayınbaba ile işaretlerle konuşmak, aşikare konuşmamak.* Verî veyvîni kerdeni heme ca di esti bî. Nika veyvîy hend veyvîni nêkenê.

veyvînikerdê *Etn. Nm.* Veyva ki vistewredê xwu di veyvîni kena, bi îşaretan a yan jî bi kesandê bînan a qisey kena. *Tr. Kayınbaba ile direk konuşmayıp işaretlerle veya aracılarla konuşan gelin.* Veyva veyvînikerdê û veyvîni nêkerdê do kotî pêresik di jew bo?

vezg *An. Bey. Nn.* Ronê goştdê heywanan û weşan o ki bolkî zêdê xetên a tey di vilabîyaye yo. *Tr. Canlıların kaslarındaki yağ, beze, bez.* Vezg, bolkî mêşinî û bizinî di beno.

vezgin/i *N.* Çî/keso ki; vezgê ci esto û tenekên bol o, gandê ci di vezg esto. *Tr. İçyağlı, içyağı olan, bezli, bezeli. Vücudunda beze ve beze yağı olan.* Gayo vezgin tayên o.

vezginey *Nm.* Vezgê ci bîyayeni, bivezginey, bivezgin bîyayeni, gandê ci vezg bîyayeni. *Tr. İçyağlılık, içyağı olmak, bezelilik, vücudunda beze olmak.* Vezgineyda ci ra nêbîyayê, goştê ci do giran bîyayê.

vezirge *Nk. Nn. Bw.* Tûziki. Fina wesar ame, hergi kuçeyê Suwêreki di vezirge do biroşîyo.

vêr 1. *Cog. Nn.* Vîr, geçût, ber, neqeb, kol, bereng, kobering, vêrko, derbend, dargir. Cayo ki vêr dano yan jî wesfê ci yê vêrdişî esto, kes şeno ci ra ravêro. *Tr. Geçit, boğaz, akabe.* Vêr tey çinêbî ki ez ci ra ravêra.[1] 2. *Nn.* Eşkerayey, bellîyey, asayîş. Çîyo ki aseno û eşkera yo. *Tr. Aleniyet, açıklık, belirlilik.* Nê karî di, nê qisan di, bi mi ki vêr çinî yo, serê ci pêro girote o. 3. *Cog. Nn.* Xorîyey û xorî nêbîyayeni. *Tr. Suda derinlik*

1 Jû cayan di bi şikildê "vîr"î ya xeripîyayo û bîyo "vîr." Vêrde, vêrdê, vêrdeni, ez do bivêra, vêr bidi mi, mi vêr da ci, mi ra nêşa vêr bigîro ûzn.

durumu. Awa vêr dana, nêdana?

vêrdaye/ê *N.* Çîyo (zv. kes) ki vêr dano, kes şeno ci ra ravêro, kes şeno ci ra bivêro. *Tr. Geçit veren, yol veren, engelsiz, engel koymayan, geçilebilen*. Koyo vêrdaye û vêr nêdaye jew nîyo. Koyo vêr nêdaye asê yo.

vêrdayeni *f. M.* Vêrdayîş. Geçût dayeni, şayena vêrdenî, şayena ravêrdeni, vero nêvinderîyayeni, ci rê manî nêbîyayeni. *Tr. Geçit vermek, geçebilmek, engel olmamak*. Layeri eger vêrnêdayê, ma kesî nêşayê ravêro, bivêro.

vêrde/ê 1. *N.* Qert/i. Çîyo (zv. kes) ki wextê ci vêrdo, hewley ra kewto, deha herimîyayo. *Tr. Olgunluk dönemini geçirip bozulan ve canlılığını yitiren*. Xeyaro vêrde, do çiçî rê bibo ki? 2. *N.* Ravêrde/ê, devêrde/ê. Çî/keso ki ravêrdo, şîyo. *Tr. Geçen, geçip giden*. Wesayîto vêrde ra fek verdi, ti bewnî ê nêamîyayeyî ra. Zewmbî wesayît do şiro, nêşiro? 3. *N.* Veşate/ê. Çî/keso ki; bi veşayen a, bi tanayen a po şîyo û qedîyayo. *Tr. Küllenen, ısısı biten*. Adiro vêrde do kotî ma germ kero ki? 4. *N.* Fekverdaye/ê. Çî/keso ki; çîyên ra yan jî kesên ra fek verdayo, kiştên ser verdayo. *Tr. Es geçen, vazgeçen*. Ti yê ê merdimdê vêrdeyî ra çiçî wazenê? Ti şorî ê nêvêrdeyî dimi kewi. 5. *N.* Hewnaşîyaye/ê, qedîyaye/ê. Wezîfe û gurwe û xebat ra kewte/ê. Çî/keso ki; o yo deha wezîfe û karûgurwe û xebat nêvîneno, Mesela o yo şewq û zerq û roşinayî û germayî nêdano. *Tr. Sönen, işler olmaktan çıkan*. Odeyo lembavêrde û odeyo lembanêvêrde, do kotî roşinayî di jew bo?

vêrdeni 1. *f. M.* Vêrdiş. Ravêrdeni, devêrdeni. Çîyêndê vînderdî yan jî xarîkemî ravêrnayeni, ci ra ravêrdeni. *Tr. Geçmek. Duran veya az hızlı bir şeyi geçmek*. Ma ci ra vêrdîy tepîya înan ma rê îşaret kerd, xizê ma vêşî bî. Cora deha ma nêşa vindero. 2. *f. M.* Vêrdiş. Qertey, qert/i bîyayeni, wextê ci ravêrdeni. Karûgurweyên û çîyêndê bîyayîşîrê wexto ki ci rê fesilîyayo û a o wext ravêrdo. *Tr. Zamanı/vakti geçmek, gecikmek*. Na beşîla vêrda, deha nêwerêna. 3. *f. M.* Vêrdiş. Hewna şîyayîşê adirî, bi veşayen a qedîyayeni, adir wekerdeni di po şîyayena qedîyayeni. *Tr. Yanarak bitmek, kül olmak*. Qirşûqal rew vêreno, gereg ki kes ver ra ver ra, tano ki adir hewna nêşiro. 4. *f. M.* Vêrdiş. Fek verdayeni, ci ra geyrî bîyayeni, ci nêveyeni, têkilîyê çîyên nêbîyayeni, ci ra dûrî kewteni. *Tr. Bir şeyden vazgeçmek, es geçmek, uzaklaşıp karışmamak, ilgi ve alakasını kesmek*. Hettanî ewro jî rî nayê ser. Labelê o yo vano ewroya tepîya ez ci ra vêrda, mi ci ra fek verdayo. Qisebendnakî: Kes perekandê xwu yê helalan ra nêvêreno. Kam perekan û kedda xwu ya helali ra vêrdo ki ez jî bivera? 5. *f. M.* Vêrdiş. Hewna şîyayeni, qedîyayeni, wezîfe û gurwe nêdîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Sönmek, iş görmez olmak, işlerlikten çıkmak, ışık veya ısısını kaybetmek*. Lambaya geçada ma vêrda, gereg ki ci rê jûnakî bigîra. 6. *f. M.* Vêrdiş. Zerrî ra vêrdeni, zerrî ra ravêrîyayeni, bol û bol waşteni. *Tr. Çok istemek, hahişkarane istemek, içtenlikle geçmek, özellikle istemek*. O yo mi zerrî ra vêreno û ez a nêşena ki werza.

vêrdik/i *N.* Hergi keso ki bi kesnakî ya raştê pê ameyo û pêra vêrdo. *Tr. Karşılaşıp birbirini göremeyen kimselerin herbirisi*. Ma vêrdikê pê bîyê. Labelê ma pêya qisey nêkerdîy.

vêre *An. Nn. Bw.* Vîyare. Vêrera bîbî gird, esas zewmbî kîloyê ci çinêbî.

vêregird/i *An. N.* Pîzekerde/ê. Vîyaregird/i, mîdegird/i. Kes/çîyo ki; vêre kerdo, pîze ser o bîyo gird, kîlo giroto, ser o mîde abîyayo û bîyo şişman. *Tr. İri göbekli, balkon göbekli*. Ê vêregirdî nanê şima werd.

vêregirdey *Nm.* Vîregird/i bîyayeni, vîyaregird/i bîyayeni, şişman/i bîyayeni, laxerokey, laxerok/i bîyayeni, mîde abîyayeni. *Tr. Göbeklilik, mide sarkması, şişmanlık, oburluk*. Mêrdekî va, şima kê vêregirdeyda mi ra zirarên dîyo?

vêreyey *An. Zv. Nm.* Vîyareyey, vîyare bîyayeni. Vêre bîyayeni, wesfê vêran ci ser o bîyayeni. *Tr. Özellikle hayvanlarda mide, insanlarda ise büyük mide veya obur mide*. Vêreyeyda ci guman çinî yo.

vêrî *Nn.* Hewlêr, rindêr, weşêr. Deha rind, deha hewl. *Kur. Çêtir*. *Tr. Üstün, daha iyi, iyisi, üstünü*. Ti yê qeybetê ci kenê hema, o to vêrî yo. Hewna ey ra vêrîy jî estê.

vêrîyey *Nm.* Hewlêrî bîyayeni, rindêrî bîyayeni, weşêrî bîyayeni. Deha rind bîyayeni, deha hewl bîyayeni. *Kur. Çêtirbûn*. *Tr. Üstün olma, daha iyi olma, iyisi olma*. Ti şenê vêrîyeyda ci rê delîlên bimojnê?

vêrk *Cog. Nn.* Vêrko. Cayê koyan o ki tey vêr esto. *Tr. Dağ geçidi, dağ boğazı*. Vêrkêndê teng û barî bî.[1]

vêrko *Cog. Nn.* Neqeb, vêrk, kol, vêr, ber, kobering, bereng, derbend, dargir, geçût. *Tr. Geçit,*

---

1 Na vajeki do "vêrik" ra bêro. Çunkî Dimilî peyomekêndo –ik yan jî –îk esto, labelê peyomekê –k'î çinî yo.

boğaz, dağ geçidi. Vêrkoyê Tendurekî dima sûka Bzîdî yena.

vêrnedan/i *N.* Vêrnedik/i. O/çîyo ki; vêr nêdano, kîberî nêakeno ki kes ravêro. *Tr. Geçit/yol vermeyen*. O merdimo vêrnedan, do fina ma rê bahaneyên bivîno.

vêrnedaney *Nm.* Vêrnedikey. Vêrnedan/i bîyayeni, wesfê vêrnedanan tey bîyayeni. Ray nêdayeni, bêberey, geçût nêdayeni, tey neqeb çinêbîyayeni. Çî/keso ki vêr nêdano, kes nêşeno ci ra bivêro; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Geçit vermezlik, geçit vermemek, geçitsizlik, çaresizlik*. Vêrnedaney rê miheqeq çareyên esto. Ma çîyo hinayo bêçare beno?

vêrnedikane 1. *Nn.* O/çîyo ki; bi şikilde bêberey luweno, vêr nêdano û bi şikildê vêr nêdayen a hereket keno. *Tr. Geçit vermezcesine davranan*. Merdimêndo vêrnedikane yo, keso nêşeno ci ra ray bigîro. 2. *Nn.* Ze bêray, ze ki tede ray çinêbo, bêçareyey, ze ki tede çare çinêbo. *Tr. Çözümsüzlük, yol vermezlik*. Ez winîyaya ki çîyêndo vêrnedikane yo, mi jî ci ra fek verda. Lanetî şiro ci çimî. Ya Ellah, ya sebir.

vêrperçîn *Nn.* Vêro ki bi perçîn a virazîyayo, kîbero ki perçînin. *Tr. Tel örgü veya çalılıktaki yerlerin geçidi*. Vêrperçînê hewşde ma vêr nêdayê qeçekan ki bêrê kê ma.

vêşanî 1. *Eko. Nm. Bw.* Faîz. Goreyê Îslamî, vêşanî heram a. 2. *N.* Zewmbîyaney. Vêşîyeya çîyên, vêşîyeya kesên, vêşîyê ci bîyayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimsenin fazlalığı, ayrıcalığı, imtiyazı vs*. Mêrdekî va: Çimzengineya ci bi mi ki ne vêşanîya ci ya, ne jî kemaneya ci ya. Çunkî o çî ellayde yo.

vêşêrî *Ç.* Bolêrî, zafêrî. Çîyên ra bol bîyayeni, deha bol, deha zafey, deha zaf bîyayeni. *Tr. Daha çok, daha fazla*. Mi to vêşêrî çekû anto, to jî mi vêşêrî tam dîyo.

vêşêrîyey *Nm.* Bolêrîyey, zafêrîyey. Çîyên ra bol/i bîyayeni, deha bol bîyayeni, deha zafey, deha zaf/i bîyayeni. *Tr. Daha çok olma, daha fazla olma*. Mi to vêşêrî çekû anto, to jî mi vêşêrî tam dîyo. Labelê ez ci vêşêrîyeyda înan dimi jî nêkewna.

vêşinayî *Nm.* Zêdayî, vêşinde. *Tr. Artısı, artan, ziyadeleşen*. Jewerî rê qeç bî, pers kerd, va: Vêşinayîya ci çiçî ya? (Modan/Suwêreki)

vêşinde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; serê çîdê waştişî yo. Çîyo ki lazimî vêşêrî yo, texmînî vêşêrî yo. Çîyo ki ser o yo, serê ci yo. *Tr. Artı, artık, artı olarak, fazladan, fazla olarak, ilave, ilave olarak, ek, ek olarak, ekstra, ekstradan*. To rê no heqê to yo, wa no bîn jî vêşinde to rê bo. 2. *N.* Normalî ser ra, vêşî. Vêşî-kemî. *Tr. Abartı*. Vêşinde mevaji. Çiçî yo? Ey vaji. 3. *N.* Negereg/i. Çî û keso ki; ci rê gereg çinî yo, nêbo jî beno. *Tr. Gereksiz, gerekli/ihtiyaç olmayan, olmazsa da olabilen*. O merdimo bîn vêşinde yo, ey meyarê.

vêşindera 1. *Ç.* Bi şikildê vêşîyey a çîyên yan jî kesên sernayeni, bi sernayen a, tew bi şikildê ser o ser o bîyayenî ya. *Tr. Artı olarak, ekstradan, fazladan olarak, ek olarak, ilaveten*. Heqê ci lêno gird tenya bî, ma o lêno werdî jî vêşindera da ci. 2. *Ç.* Normalî ser ra bîyayeni, bi vêşî-kemîyey a, bi gird kerden a, bi şikildê vêşî vêşî vatenî ya. *Tr. Abartmak suretiyle, abartarak, artıra artıra*. Eger di qiseyê raştîy keno, didini jî vêşindera nano ser. 3. *Ç.* Bîlaheq û bîlkasebeb, geregê ci çinêbîyayeni. *Tr. Gereksizce, fazladan, nafile olarak*. Esas şima o vêşindera rişt bî. Labelê ma fina qebûl kerd.

vêşî *Nn.* Bol, zaf, temamî bolêrî. *Tr. Çok, fazla, artı*. Mêrdekî ci rê vêşî dekerd ki, va wa kemî nêkewo.[1]

vêşîbîyaye/ê *N.* Zeyîdîyaye/ê, bolbîyaye/ê, zafbîyaye/ê. Çî/keso ki; bi amor yan bi mîqdar a yan jî hem bi amor hem jî bi mîqdar a zeyîdîyayo, bîyo bol, temamî ra vêrdo, bîyo temamî ser ra, waştişî bolêrî zeyîdîyayo. *Tr. Artan, çoğalan, yeterlilik miktarını aşan*. Qewmo vêşîbîyaye, eger pê tepişo, ca di maneno; eger nêtepêşo jî beno vila.

vêşîbîyayeni *f. M.* Vêşîbîyayîş. Zaf bîyayeni, bol bîyayeni, zeyîdîyayeni, bi amor û mîqdarî ya zeyîdîyayeni, temamî bolêrî bîyayeni, temamî ser ra bîyayeni. *Tr. Çoğalmak, fazla olmak, yeterliliği aşmak, üremek suretiyle çoğalmak, istenilmeyen çoğunlukta olmak, fazlalaşmak*. Mersela; Ma bîyê vêşî, şima kemî mendê. Şima wina vêşîyê, jû meyêrê. Şima do jûna vêşî biameyê. Vêşî bê ki şima pey qed bê. Bîy vêşîy vêşîy, dima, ma bi otesîda ci nêamey ûzn.

vêşî kemî 1. *Nn.* Tayên bol. Yanê safî nîyo; tey vêşîyey û kemîyey esta, tey zûrîy estê, raşt nîyo. *Tr. Net/safi olmayan, brüt, yalan yanlış, eksik*

1 Esas vêşî û bol jew nîyo. Mesela jû cayan di wina vajêno: Mi şima rê bol vêşî werd dekerd ki şima veyşan nêmanê, pêrîşan nêbê. Tîya di bol vêşî, bol bol yan jî bol û bol nîyo; bolî ser ra yo, vêşî ser ra yo. Jew ê bînî zeyîdneno, qewetê ci keno vêşî.

ve fazlaları çok olan. O merdim vêşî kemî vano, ez bi ey a emel nêkena. 2. *Nn.* Bol kemî, kemî yo ki ma şikê ci bîyê hewna ey jî kemêrî kemî. *Tr. Çok eksik, bilinenden de eksik, oldukça eksik.* O çîyo ki rişt bî kê ma, vêşî kemî bî. Cora ez pey razî nêbîya. 3. *Nn.* Tayên bol, tayên yan jî bol. *Tr. Az-çok. Az ya da çok, illa ki var.* Mi herîna. Vêşî kemî, wazenê qebûl kerê, wazenê jî şirê xwu rê şirê newedera biherînê yan jî bivirnê. Mi ra hendayên.

vêşî kemîyey 1. *Nm.* Tayên boley, tayên bol bîyayeni. Safî nêbîyayeni, tey raşt û zûrîy jî bîyayeni. *Tr. Net olmama, safi olmama, azı çoğu da olma, yalan yanlışı olmak, brüt olmak.* Ez vêşî kemîyey ra hez nêkena, şima do çiçî ki vajê, raşt vajê, vêşî kemî mevajê. 2. *Nm.* Bol kemîyey, kemîyê kemîyan bîyayeni, kemîyo ki kes şikê ci beno, hewna ey jî kemîyêrî. *Tr. Çok eksik olma, eksikten de eksik olmak, düşünülenden de eksik olmak.* Şima vêşî kemîyeyda ci ra nê, qelîtedar nêbîyayenda ci ra qehrîyay bîy. 3. *Nm.* Ya tayên yan jî bol bîyayeni, ema îlla kî bîyayeni. *Tr. Az ya da çok olmak, illa ki olmak, azlığı ya da çokluğu değil de, mühim olan olması.* Esas ez vêşî kemîyey ra nê, qelîtedareyda ci ra amoş bîya.

vêşîkerde/ê *N.* Zeyîdneyaye/ê, bolkerde/ê, zafkerde/ê. Çî/keso ki jewî zeyîdnayo, kerdo vêşî, kerdo bol, bi amor a yan bi mîqdar a yan jî hem bi amor a, hem jî bi mîqdar a zeyîdnayo, kerdo vêşî, kerdo bol, besî ra ravêrnayo, temamî ra revêrnayo, kerdo temam û besî vêşêrî. *Tr. Artırılan, çoğaltılan.* Fini bena ki çîyo vêşîkerde kesî kêfşa keno, fini bena ki çîyo vêşîkerde kesî kêfsad keno.

vêşîkerdeni *f. M.* Vêşîkerdiş. Zeyîdnayeni, bol kerdeni, zaf kerdeni, temamî ser ra kerdeni, temamî jî ravêrnayeni, aver berdeni, vera ver berdeni. Bi mîqdar a, bi amor a yan jî hem bi amor a hem jî bi mîqdar a zeyîdnayeni, bol kerdeni, zaf kerdeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi sayı, miktar veya hem sayı hem de miktarca artırmak, çoğaltmak, yeterlilik sınırını aştırmak.* Emserr şima kerdo vêşî, ma kemênayo.

vêşînaye/ê *N.* Vêşîkerde/ê, zeyîdnaye/ê, zafkerde/ê, bolkerde/ê, raveykerde/ê, averkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo vêşî, zeyîdnayo, kerdo bol, kerdo zaf. *Tr. Artırılan, çoğaltılan, ilerletilen.* Îlm û dereceyo vêşînaye kesî beno aver. Averşîyayîş jî kesî keno werrekê şarî.

vêşînayeni *f. M.* Zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, ravey kerdeni, bol kerdeni, zaf kerdeni. *Tr. Artırmak, çoğaltmak, ziyadeleştirmek, ilerletmek.* Ki ma bivêşînayê, ma wina şarî peyra nêmendê. Dêmax kî ma nêvêşînayo.

vêşîpare/ê 1. *Dad. N.* Vêşîpar/i, vêşîpay/i. O/çîyo ki; para ci vêşî ya, do para girdi bigîro, wahîrê parida gird o. *Tr. Büyük hisseye/paya sahip olan, büyük hisseli.* O merdimo vêşîpare, do neya tepîya jî para girdi biwazo. Çunkî mêrdek finê mûsayo parida girdi. 2. *Nn.* Çî/keso ki bol bîyo parçe. *Tr. Çok parçalı.* Çîyo vêşîpare sereyê kesî tewneno.

vêşîpareyey 1. *Dad. Nm.* Vêşîparey. Wahîrê parida girdi bîyayeni, wahîrê payda girdi bîyayeni. *Tr. Büyük pay sahibi olmak, çok hisseye sahip olmak.* Vêşîpareyeya ci do jî ci rê nafîdari nêbo. Çunkî o çîyan nêzano pê do, o ancax vila kero. 2. *Nm.* Bol parçeyey, vêşîparçeyey, vêşîparçe bîyayeni. *Tr. Çok parçalılık.* Hewran di vêşîpareyey şilîya vêşî nê, qe beno ki şilîya kemî bîyaro.

vêşîpareyîn/i 1. *Dad. N.* Girdpay/i, pîlpay/i. O/çîyo ki; para ci gird a, husseyê ci vêşî yo, wahîrê payda vêşî. *Tr. Büyük pay sahibi, çok hisseli.* O merdimo vêşîpareyîn, do qaçorê xwu zaf bido. Çunkî vêşîpareyîney di qaçoro bol, kemîpareyîney di qaçoro kemî deyêno. 2. *N.* Vêşîparçeyîn/i. O/çîyo ki; parçeyê ci zaf ê, parçeyê ci bol ê. *Tr. Çok parçalı.* O çinayo vêşîpareyîn mi rê lazim nîyo.

vêşîpareyîney 1. *Dad. Nm.* Vêşîpayey, girdparey, paran di wahîrê/a ê girdî bîyayeni, zafpareyîney, hîsse di wahîrê/a parida girdi bîyayeni. *Tr. Büyük paylılık, büyük pay sahibi olmak.* Vêşîpareyîney di jî kes do xêrsehbî bo. 2. *Nm.* Vêşîparçeyey, bolparçe bîyayeni, zafparçe bîyayeni, bol pêser kewteni. *Tr. Çok dağılmış olmak, çok parçalılık.* Vêşîpareyîneya înan, înan rê vay hesibîyê. Çunkî jew bi jew bîy vinîy û şarî zirar da ci.

vêşîyane *Nn.* Bolane, ze bol, ze vêşî, zêdê kes û çîyandê vêşîyan bîyayeni. *Tr. Çok gibi, fazla gibi, fazlaymış gibi.* To rê jî vêşîyane ame yan nêame?

vêşîyaney *Nm.* Bolaney, bolane/ê bîyayeni, vêşîyane/ê bîyayeni, wesfê bolaney tey bîyayeni. şekil û bîçimî di bolane amîyayeni, hîssê bolanî tey bîyayeni. *Tr. Çokluk görüntüsünü veriyor olmak.* Mi nêşa vêşîyaneya ci, kesî rê îspat kero.

vêşîyek *Mat. Nn. Bw.* Çarmêxeki. Eger hergi sebirîya tepîya vêşîyek bierzîyo de, wexta arêdeyêno.

vêşîyey *Nm.* Vêşî bîyayeni, boley, zafey, bol bîyayeni, zaf bîyayeni, besî bolêrî bîyayeni, temamî bolêrî bîyayeni. *Tr. Çokluk, fazlalık.* Mi rê kes

bivîno bes o; vêşîyey û kemîyeya ci jew a.

vijîyaye/ê *N.* Vejîyaye/ê. Çî/keso ki; çîyên mîyan ra vijîyayo, ci ra şîyo teber, ci ra kewto teber, ci di deha taw nîyo. *Tr. Çıkan, çıkarılan, dışarda kalan.* Çîyo çuwal ra vijîyaye, do senîn fina mîyan kewo ki?

vijîyayeni *f. M.* Vijîyayîş. Vejîyayeni, teber şîyayeni, teber kewteni, zerre ra teber vijîyayeni, cadê zerrî ra teber şîyayeni, ci ra kemîyayeni, tey kemî bîyayeni. *Tr. Dışarı çıkmak, çıkmak, eksilmek.* Ez zerre ra vijîyaya ki ê xwu rê mîyanikî qisey bikerê.

vila *N.* Bila. Pêser/pêser o nê, areyên di nê, pêtewr/têtewr nê, cîya ya, hergi jew canakî di, pijiqîyaye. Çîyo ki hergi jewêndê ci canakî do. *Tr. Dağınık.* Çîyê mi, pêro vila bî, mi hettanî arêday, bî berey.

vilabîyaye/ê *N.* Bilabîyaye/ê. Çîyo ki bîyo vila, pêser kewto, pêra cibîyayo, cêser kewto, çîyo pêverdayo û hergi jewêndê ci şîyo canakî. *Tr. Dağınık, etrafa saçılan.* Teneyo vilabîyeye, do senîn newedera arêbîyo pêser?

vila bîyayeni *f. M.* Vilabîyayîş. Bila bîyayeni, hergi jew cayên di bîyayeni, pêra dûrî kewteni, pêser o nêbîyayeni, cîya bîyayeni, cîya cîya bîyayeni. *Tr. Dağınık olmak, dağılmak.* Ma bîyê vila tepîya, ma nêşa bêro pêser. Kes do vila nêbo.

vilabîyayey *Nb.* Bilabîyayey, pêra cibîyayey, pêra abirîyayey, pijiqîyayey, cîya cîya vinderdey, cîya cîya wezîyet giroteni. *Tr. Dağılanlar.* Bi mi ki ê keyeyê vilabîyayey, do nêşê fina arêbê pêser.

viladar/i 1. *N.* Biladar/i, vilager/i, vilabîyaye/i. Çî/keso ki vila bîyo. *Tr. Dağınık.* O merdimo viladar, do nêşo xwu arêdo pêser. 2. *N.* Vilakar/i, vilager/i. O/çîyo ki çîyan keno vila, karûgurweyê ci vila kerden a. *Tr. Dağıtıcı, dağıtan, dağıtımcı.* Ê lajekê viladarî rojnameyê minê ewroy nêardo.

viladarey 1. *Nm.* Vilakarey, biladarey, vilagerey. Vila kerdeni, karê vila kerdenî kerdeni, vila kerdeni. *Tr. Dağıtıcılık, dağıtım işi.* Mi viladarey nêkerda. 2. *Nm.* Vilayey, vilagerey, pêser o nêbîyayeni. *Tr. dağınıklık.* Viladareya ci jî zincîya ci nêveşnena.

vilager/i *N. Bw.* Viladar/i. Vilagerê ê rojnamî mezbût o. Çunkî heya nika hewna rojnameyê ma nêkemênayo.

vilagerey *Nm. Bw.* Viladarey. Vilagereya ci weşi nîya. Çunkî jû finan ano, jû finan jî nîyano.

vila gumi *An. Nm. Bw.* Gumçali. Vila gumda ci, bol bi ci ya robere yena.

vilakar/i *N. Bw.* Viladar/i. Vilakarêndo rind o. Çunkî wexto ki vila keno, rewşê kesan jî perseno.

vilakarey *Nm. Bw.* Viladarey. Vilakareya ey û ê mi jewi nîya.

vilakerde/ê *N.* Çîyo ki çîyandê bînan ra abirneyayo, çîyandê bînan ra cîya kerdo, çîyandê bînan ra pijiqneyayo. *Tr. Dağıtılan.* O çîyo vilakerde, do newedera arêbîyo.

vilakerdeni *f. M.* Vilakerdiş. Hergi çîyên canakî eşteni, hergi çîyên vera cana kerdeni, hergi çîyên vera cana berdeni, pêser o nêverdayeni, komî ata nata kerdeni, pêserikî vera cana pijiqnayeni. *Tr. Dağıtmak.* Girdanê ci, ci vila kerdîy ki çimênokî nêbê(!) Tew!

vilakerdey *Nb.* Çîyê ki pêra cîya cîya kerdê, pêra abirneyayê, pijiqneyayê. *Tr. Dağıtılanlar.* Kam do keyanê vilakerdan arêdo pêser ki?

vilakerdok/i *N.* Şeqitnok/i, pijiqnok/i. Kes/çîyo ki; vila keno, ata nata şeqitneno, pijiqneno. *Tr. Dağıtan, etrafa saçan.* Merdimdê vilakerdokî ra rindey nê, xirabey yena.

vilakerdokey *Nm.* Şeqitnokey, pijiqnokey. Karûgurweyê ci vila kerdeni bîyayeni, karê vilakerdokan kerdeni, vila kerdeni, pijiqnayeni, şeqitnayeni. *Tr. Dağıtım işi, dağıtmak, dağıtımcılık.* Ey rê vilakerdokey, mi rê jî arêdokey kewti. Ma her kes, do karê xwu bikerê.

vilayey *Nm.* Vilayîni, vilayîney, vila bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vila bîyayan. *Tr. Dağınıklık, dağınık olmak.* Vilayeya ci bol zordê mi şî. Eger vila nêbîyayê, qe beno ki jî ez şewên kêdê ci di bimendayê.

vilayêri *Nk. Nm.* Vali, valêri. Babetên darên a ki; gilê ci vera cêr zêdê gileyandê keynan a vila benê, verdeyênê. Beno ki nameyê xwu vilabîyayîşî ra gînê. Gilê vilayêri cor ra hettanî cêr şeqitênê, hergi gilêndê ci hendê 4-5 mîtroy derg benê, û winî jî bol barî yê û pêra jî nezdî yê. *Tr. Söğüt, Söğüt ağacı.*

vildani *Nm.* Guldani. Çî/qutîya ki; kes tey gulîy, vilîy, vilikîy kareno, keno mîyan, tey beşe keno. *Tr. Saksı, saksılık, çiçek vazosu.* Kê ma di dîrê teney vildanîy estê. Merdimo ki zêdê ma yê verî nêşeno baxçan di vilîy bikaro, o yo xwu rê bi vildanan a şa beno.

vile *An. Nn.* Pey ra vîye, mil, şilik, şiltik, berzîn. *Tr. Boyun.* Vileyê ci do ser o bimaso. Çunkî o yo xwu hemed nêkeno.

vilênaye/ê 1. *N.* Masajkerde/ê, masajbîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni vilênayo, ci rê masaj kerdo, bi destan û bi kreman a ser ra şîyo û ameyo, kerdo nermek. *Tr. Masaj edilen.* Bazîyo

vilênaye bî rehat. Labelê bazîyo nêvilênaye yo hewna teweno. 2. *N.* Çî/keso ki; bi destan a ser ra şîyayîş û amîyayîşa şa bîyo, ci rê hîssê xwu yo nezdîyane deyayo. *Tr. Sıvazlanan, ovuşturulan.* Sereyê yêtîman vilênayeni, zey sewabêndê îbadetî yo. 3. *N.* Çî/keso ki; qandê ser ra yan jî mîyan ra çîyên bivejîyo, vilêneyayo, ata nata bîyo. *Tr. Yoklanan.* Çimo vilênaye eger biqewimîyo leym jî gîno. Kes do çiman salmekî nêvilêno. 4. *N.* Çî/keso ki; bi vilênayîş a eşq ameyiş, qandê tamêndê zerrî vilêneyayo, ser ra dest berîyayo û ameyo. *Tr., Aşk veya haz için okşanan, ellenen.* Destê helala xwu vilêna û maç kerd.

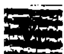
vilênayeni 1. *f. M.* Vilênayîş. Masaj kerdeni, bi destan a yan jî bi çînakî ya ganê jewî akerdeni, ganê ci terbîye kerdeni, ganê ci nerm kerdeni. *Tr. Masaj etmek.* Mi do di rojan ra fînên ganê ci bivilênayê, do weş bîyayê. Bîlaheq bîlasebeb şî dinyayên pere da vilênokan çiçî? 2. *f. M.* Vilênayîş. Sereyê kesên yan jî cayêndê werdîyên dest pa nayena şa kerdeni. *Tr. Sıvazlamak, okşamak.* Sereyê sêkuran bi vilênayen a, înan şa kerê. 3. *f. M.* Vilênayîş. Çîyên mîyan di çîyên doş kerdeni, tey çîyên kenara dayeni, zelal kerdeni. *Tr. Ovuşturmak.* Ez nêzana o yo çimanê xwu şewra şewra çirê vilêneno ki?

vilênce *Nn.* Qanik, benîşt, vîncele, berîşt. Çîyo lastikîn o ki kes xwu fek di caweno. *Kur. Benîşt. Tr. Sakız.* Vilênce ci fek di bî, şerm nêkerdê şêligî mîyan di cawitê.

vilênceyey *Zv. Nm.* Qanikey, vînceleyey, beray. Qanik bîyayeni, zêdê qanikî cawîyayeni, zêdê qanikî fekan di bîyayeni. *Tr. Sakız olmak, sakız gibi hakkında konuşulmak.* Vilênceyaya ci do rojên sereyê ci bûro.

vilênerm/i *N.* Serdigerm/i, nîmgerm/i. Çîyo awikin o ne germ o, ne jî serd o, mabeyndê nînan do. *Tr. Ilık.* Mi şito vilênerm da ci ki, fekê ci nêveşo.

vilênermey *Nm.* Serdigermey, serdigerm/i bîyayeni, nîmgermey, nîmgerm/i bîyayeni; ne serd ne jî germ bîyayeni, mabeyndê nînan di bîyayeni. *Tr. Ilık olma.* Mi rê vilênermeya ci bol weşi amê.

vilênermin/i *N.* Serdigermin/i, nîmgermin/i. Çî/keso ki; ne serdin o, ne jî germin o, mabeyndê nînan do. *Tr. Ilık, ılıkça.* Mi ê teştdê vilênerminî ra awi giroti, şima ê germî ra giroti.

vilênerminey *Nm.* Serdigermey, nîmgermey. Vilênerm/i bîyayeni, ne serd/i, ne jî germ/i bîyayeni, mabeyndê serd û germey di bîyayeni. *Tr. Ilık olma.* Şit şimitişî di, awi şimitiş di, şamî werdeni di vilênermey tim jî rind a.

vilênok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vilêneno, bi destan a keno nermek û dejê gandê ci, ci ser ra werzaneno, destê xwu ser ra beno û ci şa keno, ci rê masaj keno, ci razî keno, derd û qehrûqotikê ci kemêneno. *Tr. Okşayan, sıvazlayan, memnun eden, razı eden, masaj yapan, kendisine aşkını veren, cinsel dürtüyle yaklaşan.* Kesên vilêneyayo ki şima yê ci rê geyrenê vilênokên?

vilênokey *Nm.* Vilênok/i bîyayeni, wesfê vilênokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên vilêneno, ci rê yan masaj keno, yan ci şa keno yan jî ci rê zewq û eşqê xwu dano ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karûgurwe û wesfê vilênokan. *Tr. Okşamak, sıvazlamak, memnun etmek, cinsel taciz etmek.* Vilênokeya ci îspat bîyayê nîya.

vilêşîyaye/ê 1. *Fiz. N.* Helîyaye/ê. Mîyan di vinî bîyaye, tey nêasaye, tey nimîyaye, tey vila bîyaye. Çî/keso ki; çîyên mîyan di bîyo vila, tey bîyo vinî, tey helîyayo. *Tr. Eriyen, kaybolan.* Şekero vilêşîyaye, do senîn newedera arêbo ki? 2. *Sos. N.* Kes/çîyo ki; kesan mîyan di esl û neslê xwu, kokê xwu kerdo vinî û bîyo zewmbîyane. *Tr. Asimile olan, aslını kaybeden.* Merdimêndê înan o vilêşîyaye, ma newedera kişf kerd. 3. *N.* Piroşîyaye/ê. Çîyo ki çîyên mîyan di pêra cibîyayo û bîyo vinî, deha tey nêaseno. *Tr. Gevrek olan bir şeyin birbirini bırakarak dağılması.* Qûmo vilêşîyaye deha pê nêtepşeno. 4. *Tib. N.* Çî/keso ki zerrîya ci kewta werey, aqilê ci yo şino. *Tr. Mide bulanması, baş dönmesi, içi geçen.* Bi pîzedê vilêşîyayî ya kes ray nêşeno şiro. 5. *Kîm. N.* Çî/mîdeyo ki awi heriknaya ki yan çîyên bûro yan jî çîyên xwu zerre di bihelêno. *Tr. Salgılanan.* Eger wina bo, mîdeyê ci yo vilêşîyaye do xwu bitewno.

vilêşîyayeni 1. *Fiz. f. M.* Vilêşîyayîş. Helîyayeni. Çîyêndê qelî çînakî mîyan di beno vinî, esas tey esto. Labelê ki nêaseno, tey vinî bîyayeni. A nê halîrê vilêşîyayeni vajêno. *Tr. Erimek, içinde kaybolmak.* Cemed, awda germi mîyan di vilêşîya. 2. *Zv. f. M.* Vilêşîyayîş. Helîyayeni, çîyên mîyan vinî bîyayeni, esl û neslê xwu vinî kerdeni, asîmîle bîyayeni. *Tr. Asimile olmak, erimek, bir şey içinde başkalaşmak.* Dimilê Tirkan mîyan di vilêşênê, Kirdasê xwuver danê. 3. *f. M.* Vilêşîyayîş, werdî bîyayeni, parçe bîyayiş, zêdê weli bîyayeni. *Tr. Un ufak olmak, parçalanmak, asliyetini kaybetmek, asimile olmak.* Mi kersegi xwu destî di vilêşnê û kerdi werdî

werdî, bî ze weli. 4. *Tib.f.M.* Vilêşîyayîş. Werey kewteni, zerrî qelibîyayeni, madenê ci serûbin bîyayeni. *Tr. Bulanmak, tiksinmek, midesi karışmak.* Senîn ki ez kewta otobozi mîyan, hinî jî zerrîya mi vilêşîyê. 5. *f. M.* Vilêşîyayîş. Awi heriknayena mîdî. Mîde di awi herikîyayeni, awa mîdî xwu verdayeni. *Tr. Salgılanmak. Midenin sıvı salgılaması.* Mîdeyê ci vilêşîyayê. Cora zerrîya ci qelibîyayê.

vilêşnaye/ê 1. *N.* Helênaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên (mersela girayên, adirên, şewatên) ci vilêşnayo, ci helênayo, çîyên yan jî kesên mîyan di kerdo vinî. *Tr. Eritilen.* Şekero vilêşnaye, do senîn fina zêdê verî bo? Ci ra fina qelleyên peyda beno yan nêbeno? 2. *N. Zv. Nn.* Helênaye/ê, qirkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên bi zewmbî kerdiş a xwu mîyan di helênayo, vilêşnayo, kerdo zewmbîyane, virnayo, bedelnayo; qewm û ziwan û dîn û wesfê ci yê winasînîy virnayê. *Tr. Asimile edilen, başkalaşmak suretiyle eritilen, ötekileştirilen.* Şaro vilêşnaye nasnamedê xwu ra beno. 3. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo zêdê herrûweli, kerdo zîbal zîbalî, kerdo zîrûzeberî, roncinayo, kerdo zêdê weli. *Tr. Un ufak edilen, lime lime edilen.* Înan zinardê vilêşnayî ra rayênda dûzi veti. 4. *N.* Madqelibnaye/ê, zerrîvilêşnaye/ê, zerrîqelibnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni zerrî/madê ci qelibnayo. *Tr. Midesi bulandırılan, tiksindirilen.* Merdimo zerrî vilêşnaye, do senîn weş bo? 5. *N.* Çî/mîdeyo ki tey awa veyşaney yan jî awa firikî heriknaya. *Tr. Mide suyunun akmasında etken olunan.* Keso mîde vilêşnaye do senîn ney ravêrno?

vilêşnayeni 1. *f. M.* Vilêşnayîş. Helênayeni. Çîyêndê hestî yan jî wişkî bi muameleyêna çîyên yan jî kesên mîyan di, wesfêndo zewmbîyane, ci dayena vinî kerdeni. *Tr. Eritmek.* O yo keno vewreri bivilêşno û ci ra awi vejo. 2. *Zv. Etn. f. M.* Vilêşnayîş. Helênayeni. Qir kerdeni, wesfê ci vurnayeni, şeklêndo bîn ci dayeni, dîn û qewm û wesfê ci vurnayeni. *Tr. Asimile etmek, başkalaştırmak ve değiştirmek.* Ewro qeçê Dimilan ki Dimilî nêzana, ê Çerkezan ki Çerkezî nêzana, dêmax ki vilêşnayenênda girdi ma sero esta. 3. *f. M.* Vilêşnayîş. Zîbal zîbalî kerdeni, zîrûzeberî kerdeni, werdî werdî kerdeni, zêdê weli kerdeni, herrûweli kerdeni, roncinayeni. *Tr. Un ufak etmek, lime lime etmek, paramparça etmek.* Ez a kena nê kersegan xwu dest di bivilêşna. 4. *f. M.* Vilêşnayîş. Mad qelibnayeni, zerrî werey visteni, zerrî verişnayeni. *Tr. Mide bulandırtmak, kusturtmak.* To, bi ê fêldê xwu yê nehsî ya, zerrîya ci vilêşnê. 5. *f. M.* Vilêşnayîş. Mîde di herikîyayena awerda veyşaney. *Tr. Açlıktan dolayı midede su akıntısı (salgısı) oluşturmak.* Veyşaney zerrîya mi vilêşnê.

vilêşnok/i 1. *N.* Helênok/i. Kes/çîyo ki; çîyêndê hestî yan jî wişkî bi çîyêndê zêdê germayî yan jî tîna vilêş (helê)neno, keno awikin. *Tr. Eriten.* Madamo ki vilêşîyayo, vilêşnokê ci kam o û çîyo ki vilêşîyayo çiçî yo? 2. *Zv. N.* Helênok/i. Çî/keso ki; karûgurweyê vilêşnayeni keno, çîyên yan jî kesên keno zewmbîyane, keno zêdê kes û çîyandê bînan. *Tr. Asimile eden.* Dûrikdê însaney di Îngîlîz û Tirk û Ereb û Fars û Fransiz vilêşnok o, qewmê bînî jî vilêşîyayeyê. 3. *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên vilêşneno, karê vilêşnayîşî keno; kesan yan jî çîyan keno werdî werdî keno zîrûzeberî, keno zîbal zîbalî, keno letelebare, keno herrûweli. *Tr. Un ufak eden, paramparça eden, lime lime eden.* Hendayên çî vilêşîyayo û keso nêşeno vilêşnokê ci ca kero. 4. *N.* Çî/keso ki; mad (zerrî)ê kesên yan jî çîyên qelibneno, zerrîya ci fineno werey. *Tr. Mide bulandıran, mide bulandırıcı, tiksindirici, tiksindiren.* Boka şima şa zerrî vilêşnokê ci ca kero? 5. *Nn.* Kes/çîyo ki; awera mîdedê kesên a yan sebebê veyşaney yan jî sebebê zerrî şîyayeni dana ardeni. *Tr. Mide açlığını ifade eden suyunu salgılayan faktör.* Nan vilêşnokê mîdedê ci bî. Nan dî. Cora mîdeyê ci vilêşîya.

vilêşnokey 1. *Nm.* Helênokey. Vilêşnok/i bîyayeni, wesfê vilêşnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê hestî yan jî wişkî bi çîyêndê zêdê germayî yan jî tîna vilêş (helê)neno, keno awikin; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Eriticilik eritici olmak, eriten olmak.* Vilêşnokeya kamcîn çî, ê ê bînan raveyêrî ya? 2. *Zv. Nm.* Helênokey. Vilêşnok/i bîyayeni, wesfê vilêşnokan ci ser o bîyayeni Çî/keso ki; karûgurweyê vilêşnayeni keno, çîyên yan jî kesên keno zewmbîyane, keno zêdê kes û çîyandê bînan; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Asimile etmek.* Dûrikdê însaney di vilêşnokeya Îngîlîzan û Tirkan û Ereban û Farsan û Fransizan namdar a. 3. *Nm.* Çî/keso ki kesên yan jî çîyên vilêşneno, karê vilêşnayîşî keno; kesan yan jî çîyan keno werdî werdî keno zîrûzeberî, keno zîbal zîbalî, keno letelebare, keno herrûweli. *Tr. Un ufak etmek, paramparça etmek, lime lime etmek.* Hendayên çî vilêşîyayo û keso nêşeno vilêşnokê ci ca kero. Ma vilêşnokey hendayên gengaz a? 4.

Nm. Çî/keso ki mad (zerrî)ê kesên yan jî çîyên qelibneno, zerrîya ci fîneno werey; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mide bulandırmak, tiksindirmek.* Boka şima şa zerrî vilêşnokê ci ca kero? Eger vilêşnokeya ci ca nêbo, do se bo? 5. *Nm.* Kes/çîyo ki; awera mîdedê kesêna yan sebebê veyşaney yan jî sebebê zerrî şîyayeni dana ardeni yan jî no wesif ci ser o bîyayeni. *Tr. Midenin açlığını ifade eden, suyunu salgılayan faktör.* Nan vilêşnokê mîdedê ci bî. Nan dî, cora mîdeyê ci vilêşîya. Vilêşnokeya ci do senîn bizaneyo?

vili 1. *Nk. Nm.* Viliki. *Tr. Çiçek, henüz açılmamış tüm çiçekler.* Vila ci, ci rî di jî abêyê bî. 2. *Nm.* Viliki. *Tr. Çiçek.* Vila gumerida ci, ci rê huwatenêndo weş dayê. Kes hinî xwu rê qayîl bî ki timûtim temaşeyê rîdê ci bikero. 3. *An. Nm.* Gumçali, korteka guman, çala guman, çaleka gumi, korteka gumi, gazmiz. *Tr. Gamze, yanak gamzesi.* Keyneki bol xaseki bî, wexto ki huwayê, guman di vilîy abîyayê. 4. *Nk. Nm.* Pind. *Tr. Tomurcuk.* Wesarî erdîy benê pirê vilîy, heme ca vilîy akeno. 5. *Nk. Bw.* Adrûn çadrûni. Vila mi, mi rê cennet vet.

vilika kutikan *Nk. Nm.* Vilikêna ki bolkî înîyan ser o bena. *Tr. Çoğunlukla pınar başlarında yeşeren bir çeşit bitki/çiçek.* Vilika kutikan înîyan ser o bol bena.

vilika meyan *Nk. Nm. Bw.* Vilika mîyan. Vilika meyan, ze baranî vindena.

vilika mîyan *Nk. Nm.* Vilika meyan. Babetên vaş o ki hîrê çengalin a, ser o kilawekên esta, kilaweka ci zêdê şemsîyayên a. *Tr. Üç çatallı, şemsiye görünümlü bir çeşit bitki.* Vilika mîyan.

vilika zerdi *Nk. Nm. Bw.* Zereciki. Vilika zerdi bena girdi, renga xwu virnena û bena sûri.

vilikdani *Nm.* Wazoya ki kes vilikan dekeno de. *Tr. Saksı, çiçeklik.* Vilikdana ci, ci rê bol şîrini bî. Tim şîyê winîyayê pira.

vilikê sûrîy *Nk. Nb. Bw.* Sûrsûriki 1 û sûrbiza. Mi hergi wesarî şîyê erdan mîyan di xwu rê vilikê sûrîy arêdayê.

vilikê zerdîy *Nk. Nb. Bw.* Gangilo. Vilikê zerdîy erdan mîyan di verî bêhesabîy bî. Nika bol kemeyayê.

viliki 1. *Nm. Bw.* Vili. Qeçkîni di, mi marda xwu rê vilikîy arêdayê. 2. *Nk. Nm. Bw.* Çindoleki. Qeçekîyê, xwu rê geyrenê çindoleki ki bûrê. 3. *Nk. Nm. Bw.* Kekvili. Keyneka marda xwu rê vilikîy arêdana. 4. *Nk. Nm. Bw.* Gangilo. Kaşka mi jî xwu rê tayên gangloy arêdayê. 5. *Nk. Nm. Bw.* Zereciki. Zereciki, viliki bixwu nîya. Vilik dayenda xwu ra nê namî gîna.

vilikiakerdeni *Nk. f. M.* Vilikiakerdiş. Vilikîy akerdeni, vili akerdeni, vilîy akerdeni, çîçegi akerdeni, çîçegîy akerdeni, pa vilikîy abîyayeni, pa çîçegîy abîyayeni. *Tr. Çiçek açmak.* Tana şiro, ê do vilikîy akerê.

vilikin/i 1. *N.* Çîyo ki pa vilikîy estê, tey vilki estê. *Tr. Çiçekli.* O erdo vilikin, do nêkarîyo. 2. *N.* Çîyo ki vilê ci estê, ze porekê ci estbo. *Tr. Püsküllü.* Nebîyo vilikin do biçîneyo, o bêvil do nêçîneyo. 3. *N.* Çîyo ki vilê ci es tê. *Tr. Goncalı.* Dûkano vilikin do weş balê merdiman bianco.

vilikiney 1. *Nm.* Vilikin/i bîyayeni, wesfê çîyandê vilikinan tey bîyayeni. Pa vilikîy bîyayeni, tey vilikîy bîyayeni, vilikê ci bîyayeni, wahîrê vilikan bîyayeni. *Tr. Çiçekli olmak, çiçeklilik.* Gilêndo vilikin bî, ma ci ra xeylên vilikîy çînay. 2. *Nm.* Vilikin/i bîyayeni, wesfê çîyandê vilikinan tey bîyayeni. Pa ze porekîy bîyayeni, vilikê ci bîyayeni. *Tr. Püsküllülük.* Vilikineyda ci ra nêbîyayê, we nêasayê.

vilikî *Nk. Nm.* Babetên engûra xirponek a sûr a ki wexto ki kes weno, kesî fekî di bena xirpi xirpa ci. Engûra girênayîşî (ê ribî) nîya, ê werdî ya. Di babetê ci estê; vilikîya rezan û vilikîya mewşêran. *Tr. Taze yenilen bir çeşit bağ ve asma üzümü.* Engûra vilikî bol weş a.

vilikîy 1. *Nk. Nb.* Vilîy. *Tr. Çiçek.* Vilkê payîzî û ê wesarî wa pîya ê mi bê. 2. *Nk. Nb.* Ze porekîy, çîyo pûrtin. *Tr. Püskül.* Vilikîy dekewtê ci sere. 3. *Nk. Nb.* Vilê zerdîy. *Tr. Gonca.* Vilikîy ci rê arêday bî ki şiro zîyareta ci, kirosaya bêbexti da piro.

vilikîyabîyaye/ê *Zîr. Zv. N. Bw.* Vilikîyakerde/ê. Erdo vilikîyabîyaye çi weşdê kesî şino!

vilikîyabîyayeni *Zîr. f. M.* Vilikîyabîyayîş. *Bw.* Vilikîy akerdeni. Çiwext kesî rî di vilikîy abênê? Çi qe rîdê qeçekandê înan di vilikîy nêabênê?

vilikîyakerde/ê 1. *Zîr. N.* Vilîyakerde/ê, vilikîyvete/ê, vilîyvete/ê, vilîyabîyaye/ê, vilikîyabîyaye/ê. Çî/kuhoyîyo ki vilikîy akerdê. *Tr. Çiçek açan, tomurcuklanan.* Kes do xwu rê çoşmedê vilikîyakerde di doş bo ki huzûr bivîno. 2. *Zv. N.* Vilîyakerde/ê, vilîyabîyaye/ê, vilikîyabîyaye/ê. Çî/keso ki; yan ageyrayîş ra yan jî huwati ra tey yan jî rîdê ci di vilîy abîyayê. *Tr. Geliştiği için canlanan, bir çiçek gibi açılan veya neşeli olduğu için etrafa gülücükler saçan.* Rîdo vilikîyakerde di, dima senîn na rîçirçey vijêna?

vilikîyakerdeni 1. *Zîr. f. M.* Vilikîyakerdiş. Vilikîy veteni, vilikîy abîyayeni, abîyayena kuhoyîyan, çîçek akerdena kuhoyîyan. *Tr. Çiçek açmak, tomurcuklanmak.* Wesarî yaxerîya dima eger tîjî

akewo, dîrê rojan mîyan di vilikîy abenê. 2. *Zv. f. M.* Vilikîyakerdiş. Vilikîy abîyayeni, bi huwaten a rî di gulîy abîyayeni. *Tr. Tebessüm veya gülmekle yanaklarda açılan gamze.* Senîn ki huwê, winî jî ci guman di vilikîy akerdîy.

vilikîyvete/ê *Nk. N. Bw.* Vilikîyakerde/ê 1. Cadê vilikîyvetî ra bîyarê ki ci ra tamên bivînê.

vilikîyveteni *Zîr. f. M.* Vilikîyvetiş. *Bw.* Vilikîy akerdeni 1. Hemî cay vilikîy vetîy bî. Heme ca bîbî sûr û zerd.

vilik vilikî *H. N.* Çî/keso ki; têtewr zêdê vilikana yo, serûbinê ci vilikî yo, heme vilikî yo, pak vilikî yo, cêrancorî vilikî yo. Pak û temîz û tentiriz o. *Tr. Baştan başa çiçek olan, çiçek gibi temiz ve enfes olan.* To bidîyayê! Banê ci bîbî vilik vilikî!

vilik vilikîyey *Nm.* Vilik vilikî bîyayeni, wesfê vilikan tey bîyayeni, zêdê vilikan a pak û temîz û tentiriz bîyayeni. *Tr. Baştan aşağıya çiçek gibi olma, çiçek gibi tertemiz olma.* Ellah zano, vilik vilkîyeya ci bol weşdê şima şî?

vilkeynaye/ê *N.* Pelixnaye/ê. Çî/keso ki; vilkeyneyayo, bi destan a derênik neyayo ser û virîyayo. *Tr. Ezilen, ezdirilen.* Wa nekme çîdê vilkeynayî di nêmano.

vilkeynayeni *f. M.* Vilkeynayîş. Pelixnayeni. Bi destan a piloznayeni, bi destan a derênik sernayeni, bi destan a qewetên sernayen û piloznayeni û zêdê mîrî kerdeni. *Tr. Elle ezmek.* Eger to bişayê engûri bivilkeynayê, şîreyê ci do bivijîyayê.

villewr *Nk. Nn.* Mêşe ra darên a, velgî ra darên a. Cift û mazêr û şavlêr nîyo û bêmeywe yo. *Tr. Meşeden bir çeşit ağaç.* Villewr do emserr weş velg bido.

vilzerdi 1. *Nk. Nm.* Vilika zerdi. *Tr. Sarı çiçek.* Vilzerdîy arêday bî û kerdê bero marda xwu do. 2. *Nk. Nm.* Vilikênda zerd a ki *Tr. Sarı gonca.* Vilzerda ci, ci rê huwayê. Labelê a kêfsadi bî. Cora qe nêwnîyayê rîdê vilzerdida xwu ra.

vin/i *N.* Ximik/i, tin/i. Merdimo ki xwu zincî di qisey keno, vengê ci weş nîyo, vengê ci ar o. *Tr. Burnundan konuşan.* Merdimo vin, xwu zincî di qisey keno, kesî di stres keno, kes vano beno ki keso keno bifetisîyo.

vincewi *Nm. Bw.* Bincew. Vincewa ey û ê mi hendê pê nîya.

vindarde/ê *N.* Vindarnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî vindarnayo, dayo pawitiş, livê ci qedînayo. *Tr. Bekletilen, durdurulan, sakinleştirilen.* Sebrêndê, wextêndê hergi çîyêndê vindardî esto. Tim jî vinderîyayeni nêbena.

vindardeni *f. M.* Vindardiş. Vindarnayeni, vernîya livdê ci giroteni, vernî giroteni, liv ra visteni, hereket ra birnayeni. *Tr. Bekletmek, durdurmak, sakinleştirmek.* Mi do vindarnayê, mi va qe beno ki merdimo ki nêşo vindero esto. Cora mi nêvindarnê. Esas ti pers kenê, vindardenda ci rê, sebebêndo raştay jî çinêbî.

vindarnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên vindarneno, ci dano vinderdeni, keno pawok. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên keno bêliv, livê ci qedîneno. *Tr. Sabitleştiren, durduran, durdurucu, statikleştiren, takoz, statükocu.* Eger merdimên yan jî çîyên vindarneyayo, îlla kî vindarnokêndê ci jî esto. Çîyên yan jî kesên, bîlaheq û bîlasebeb xwu bi xwu nêvinderêno.

vindarnokey *Nm.* Vindarnok/i bîyayeni, vindarnayeni, kesê, çîyê vindarnokî bîyayeni, vindarnokan ra bîyayeni, bêliv verdayeni. *Tr. Durdurucu olmak, durduran olmak, takozculuk.* Vindarnokeyênda bêqerari ser o bî, ma hal kerdi.

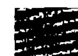
vinddar/i *N.* Vinderde/ê, vinderîyaye/ê. O/çîyo ki vinderdo, vinderîyayo. *Tr. Statik, duran, durucu, hareketsiz.* Çîyo vinddar do vinderîyo ki kes bişo çîyên bikero.

vinddarey *Nm.* Vinderîyayeni, vinderde/ê bîyayeni, bêlivey, nêluwayeni. *Tr. Statik olma, hareketsizlik, durağanlık.* Vinddarey di çî, bê liv maneno.

vinderde/ê *N.* Çî/keso ki tey livên çinî yo, o yo hereket nêkeno, o yo nêluweno, bêliv o. *Tr. Statik, durağan, hareketsiz.* Koyo vinderde, kodê bilivî ra; Dinyayo biliv jî vinderdî ra rindêrî yo.

vinderdendayeni *f. M.* Vinderdendayîş. Kesên yan jî çînakî bi dest û tesîrdê kesnakî yan jî çînakî ya vindarnayeni. *Tr. Bekletmek, durdurmak, durdurtmak, sakinleştirmek.* O do bi ey a nêvinderdayê, mi da vinderdeni.

vinderdeni *f. M.* Vinderdiş. Nêluwayeni, bêliv mendeni, hereket nêkerdeni, bêhereket mendeni, haldê hereketî di hereketî qedînayeni, qedînayena livî. *Tr. Durmak, sakin/satik olmak, sakinleşmek, kımıldanmamak.* Ez senîn ki vinderda, o jî vinderd.

vinderdgeh *Nn.* Cayê vinderdişî, cayo ki kes tey vinderêno. *Tr. Durak, menzil.* Ramêr sûki mîyan di, vinderdgeh ra vinderdgeh vinderîya, tayên rêwîy amey cêr, tayên rêwîy jî niştîy kirêşa. Bi no babet a rêwîy tim virîyay.

vinderik 1. *Rob. Nn.* Vindarnok. Dezgeyê frêni. Çîyo ki çîyan vindarneno, frêna dest û lingan. *Tr. Fren sistemi.* Bi texmînê mi ki vinderikê ci arîza dayo. 2. *N.* Vindarge, vindargeh, vinderdgeh,

vinderdge, menzîl. Cayo ki kes tey vinderêno û bar û rêwî gîno û fina şino. *Tr. Durak.* Dolmişi vinderikdê siftekênî di bol vinderîyê. Cora ma bol wext kerd vinî.

vinderî *Nn.* Emrêndê vinderden o ki yan kesêno vano vindi yan jî çîyêndê zêdê lewhayên o, ser o nûşîyayo, o yo vano vindi. Eger lewhayêndê trafîkî bo, emrê vinderden o. *Tr. Dur! emri veya dur! yazılı olan trafik levhası.* Eger lewhayên di vinderî! vajîyo, ramêrdo vinderîyo, eger ramêr nê emrî ca nîyaro, do ceza bûro yan jî zirar do ci reso.

vinderîyaye/ê *N.* Vinderde/ê, vinddar/i. Çî/keso ki; vinderdo, hereketê xwu qedînayo û bîyo bêliv. Çîyo, keso ki luwayeni di, şîyayeni di bîyo bêliv. No wezîyet, şikêrey di jî beno. *Tr. Durgun, duran, durağan, durulmuş, sakinleşen, hareketini bitiren, duraksayan, duraklayan.* Motoro vinderîyaye do şiro tamîr. Merdimo vinderîyaye do herhal nê girî rê çareyên bivîno. Kesê vinderîyayî ray fînê, wa vêşî nêpawo ûzn.

vinderîyayeni 1. *f. M.* Vinderîyayîş. Şîyayeni di vinderdeni, şîyayîş di hereketî qedînayeni, aqil gurwênayîşî di çînakî ci vîrî amîyayena şikê çîna bîyayeni, livî di vinderdeni, hereketî di vinderdeni, çîyên di şikêr bîyayeni, şikêrey di vinderîyayeni, no babet vinderdeni, vinderdenênda normali nîya, ze ki çîyên bêro kesî vîrî û kes nêwaşteni ra vinderîyo yan jî bi sebebdê çînakî ya vindero. *Tr. Duraklamak, durulmak, duraksamak.* Ez senîn ki vinderîyaya, ey verê mi va. Ti nêvanê ki o yo jî şikê ûjay beno.[1] 2. *Zv. f. M.* Vinderîyayîş. Ercîyayeni, rind amîyayeni, pa reyayeni, pa qezencdar bîyayeni, nafîdar bîyayeni. *Tr. Yaramak. Kendisine düşen bir iş veya vazifeyi yeri geldiğinde yapmak.* Qe ti ma rê rojên nêvinderîyayê. Şar jî ma rê vinderîyayo, ma rê vinderî ki qe rojên destê ma beno hera, ma jî to rê vinderênê.

vinderok/i *N.* Çîyo/a ki; hereket nêkeno/a, bêliv/i, bêhereket/i. *Tr. Pasif, durağan, etkisiz, statik.* Bi mi ki vinderokê peyênî zirar da ci.

vinderokey *Nm.* Bê livey, bê hereketey, vinderde bîyayeni. *Tr. Pasiflik, statiklik, durağanlık, hareketsizlik.* Merdimêndo bol bi liv bî, fînêra bî bê liv. Tabî ki do kîlo bigîro. Bîyo ze loxi.

viney *Tib.* Ximikey, tiney. Vin/i bîyayeni, tin/i bîyayeni, xwu zincî di qisey kerdeni. *Tr. Burnundan konuşmak.* Viney, çîyênda weş nîya.

vinêye/ê *N.* Keso ki vinêyayo, hewnan vero yo, hema hema şîyo hewna, çimê ci yê pêya nêdiskênê, hewnê ci yo yeno. *Tr. Uyuklayan.* To nêşa, o vinêye xwu hesno?

vinêyeni *f. M.* Vinêyîş. Hewn amîyayeni, hewnan vero bîyayeni, hema hema hewna şîyayeni. *Tr. Uyuklamak.* Ereberi ser o vinêyayê, tenekên mend ki rakewo, mi dest eşt dîreksîyonî.

vinikey *Nm.* Veniki bîyayeni, paruz bîyayeni, pilozik bîyayeni, pirês bîyayeni, pirêsik bîyayeni, tamzikey, tamzik bîyayeni, derênikey, derênik bîyayeni. Zorey, zor bîyayeni, çetiney, çetin bîyayeni, giraney. *Tr. Basınç/baskı olma, tazyikat olma, tazyik etme.* Vinikeya ci niştî ma hemini ser. Labelê ramêrê ma deha bol venikeyda ci ra tersayê.

viniki *Nm.* Veniki, paruz, pilozik, pirês, pirêsik, tamzik, derênik. Zor, çetin, giraney, çîyo ki giraneyda çîyên ra peyda beno û zor dano kesî, kesî edizneno. *Tr. Basınç, baskı, tazyikat, şiddet.* Vinika hewnî niŞta mi ser, ez a nêşena çimanê xwu akera.

vini vini *Nm.* Vinîni, binîney. Vini vini kerdeni, vengêndo nêşînas û nêvete veteni. *Tr. Mırıltı, mırıldanmak. Ne dediği belirsiz bir ses çıkarmak, genizden konuşup cesaretle kendini ifade edememek, ağzında bir şeyleri geveleyip tuhaf sesler çıkarmak.* Vini vina ci bî, mi nêzanayê ki o yo se vano?

vinî 1. *Nn.* Cim, xeyb, nêasik, nêasayeni, nim, nimî, nimîyayeni, çiman vero nêasayeni. *Tr. Kayıp.* (Na vajeka Tirkî ya "*kayıp*" î, Erebî di "*ğaîb*" ra yena) Heme çî mi çiman vero bî vinî. Ez bîya kerkoranî. 2. *An.* N'yê ci zê dibarî ya qalin waneyêno. Zincî, vinî, pirni, pirniki. *Tr. Burun.* Vinî ser o bîbî zê niqara. Qe nêzana çirê winî pingirîya bî ki?

vinîbîyaye/ê *N.* Vindîbîyaye/ê. Çî/keso ki; çiman ver ra nimîyayo, nêaseno, bîyo vinî. Gereg ki kes bigeyro bi ci ki, bivîneyo. *Tr. Kayıp, kaybolan, gözlerden ırak olan.* Qeço vinîbîyaye, cizdano vinîbîyaye, pereyo vinîbîyaye, rojo vinîbîyaye, leyro vinîbîyaye û zêdê nînan hewna xeylên kes û çîyo vinîbîyaye esto.

vinîbîyayeni *f. M.* Vinîbîyayîş. Vindî bîyayeni. Cado xerîb di cayê xwu vinî kerdeni, cadê xerîbî di vernî û peynî ya xwu şaş kerdeni, kotî di bîyayena xwu nêzanayeni, cayê xwu nêzanayeni, edresê xwu nêzanayeni, ray cadê xwu ser nêberdeni. *Kur. Wendabûn. Tr. Kaybolmak.* Vinî bîyayeni çetin a. Kes şaş maneno ki se ra şiro.

---

1 Vinderdeni di bi zerrî ya bîyayeni, vinderîyayeni di bêzerrîyey esta.

heme ca kesî rê xerîb aseno.

vinîkerde/ê *N.* Vindîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo vinî, çiman ver ra nimito yan jî bîyo sebebê nimîyayîşdê ci. *Tr. Kaybedilen. Gözlerden ıraklaştırılan.* Vanê: Meytê ê lajekdê vinîkerdî, qinêla awi di vijîyayo.

vinîkerdeni *f. M.* Vinîkerdiş. Vindî kerdeni. Ray çîyandê xwu ser nêberdeni, nêzanayeni ra cayê çîyandê xwu nêdîyayeni, cayê çîyandê kesî, kesî çiman vero nimîyayeni. *Kur. Wendakirin. Tr. Kaybetmek.* Mêrdekî pêlekê xwu kerd bî vinî, xeylên jî pereyê ci tey bî, mi dî û da bi ci.

vinîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; xwu fekî di, xwu zincî di vini vini keno û kes nêzano o yo se vano, merama ci çiçî ya, yan nêwetano merama xwu eşkera kero yan jî xwu ra vinok o cora qiseyê ci fehm nêbenê. *Tr. Geveleyen. Ne dediği belli olmayan, genizden konuşan, meramını net, açık ve seçik ifade edemeyen veya etmek istemeyen.* Ez wexto ki ê kesê vinîyayî vînena, ez eynî îri vejena. Ma kes hend vinok beno!

vinîyayeni *f. M.* Vinîyayîş. N'yê ci bi şikildê dibarî ya waneyêno. Vini vini kerdeni, xwu zincî di qisey kerdeni, xwu vero qisey kerdeni. *Tr. Bilmem ne dediği bilinmeyen bazı kelimeleri ağzında mırıldamak, burnundan konuşmak, net konuşmayıp gevelemek.* Ez winîyaya a ya vinêna, mi, qîmet bi ci nêda. Çunkî vinîyayîşê ci weşdê mi nêşî. Wa eşkera qisey bikero.

vinok/i *N.* Vin/i, vino/ê, tin/i, ximik/i. Merdimo ki xwu zincî di qisey keno. *Tr. Bir konuşma bozukluğu olup genizden konuşan kimse.* Keynekeri va, vinok o. Ez pey nêrîdêna.

vinokey *Nm.* Viney, vinoyey, tiney, ximikey. Vin/i bîyayeni, vino bîyayeni, tin/i bîyayeni, ximik/i bîyayeni, wesfê vinokan tey bîyayeni. Merdimo/a ki xwu zincî di qisey keno/a, kes nêzano, o yo/a ya se vano/a; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Genizden konuşan kimse olmak, genizden konuşma bozukluğu.* Sebebê nêgirotişdê ci, vinokeya ci bî.

vira *Tib. Nm.* Sîngili, baluxi, baloki, bizmiki, birki. *Tr. Siğil.* Verî mi destî di, xeylên viray amey bî.

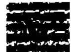
viran/i 1. *N.* Zît/i, zit/i, bane/ê, bêçina, çîplax/i, rût/i, bêçek/i, bêcil/i, qot/i, şil/i, şilêr/i, rût/i. Çî/keso ki çina xwu ra nêdayo. *Tr. Çıplak, örtüsüz, elbisesiz.* Merdimêndo viran ame bî çarşî û beledîya pirotesto kerd bî. 2. *Zv. N.* Rût/i, rûtûrepal/i, bol neçar/i, bol feqîr/i, bêcil/i. *Tr. Çok fakir, yoksul.* Merdimêndo viran o. Ti yê ci ra çiçî wazenê ki?

viranbîyaye/ê 1. *N.* Zîtbîyaye/ê, zitbîyaye/ê, banebîyaye/ê, bêçinabîyaye/ê, çîplaxbîyaye/ê, rûtbîyaye/ê, bêçekbîyaye/ê, bêcilbîyaye/ê, qotbîyaye/ê, şilbîyaye/ê, şilêrbîyaye/ê, rûtbîyaye/ê. Çî/keso ki; çina xwu ra nêdayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çıplak olan, giyinik olmayan, örtüsüz, elbisesiz olan.* Merdimêndo viranbîyaye ame bî çarşî û beledîya şermezar kerd bî. 2. *Zv. N.* Rûtbîyaye/ê, rûtûrepal bîyaye/ê, bol neçar bîyaye/ê, bol feqîr bîyaye/ê, bêcilbîyaye/ê. *Tr. Çok fakir olan, yoksul.* Merdimêndo viranbîyaye tîyanan nêameyo.

viranbîyayeni 1. *f. M.* Viranbîyayîş. Zît bîyayeni, zit bîyayeni, bane bîyayeni, bêçina bîyayeni, çîplax bîyayeni, rût bîyayeni, bêçek bîyayeni, bêcil bîyayeni, qot bîyayeni, şil bîyayeni, şilêr bîyayeni, rût bîyayeni. Kişta çinay ra viran bîyayeni. *Tr. Çıplak olmak, giyinik olmamak, elbisesiz olmak. örtüsüz olmak.* Viran bîyayeni kesî rayda medenîyetî nêfinena. Kes do bi totikdê xwu ya medenî bo. 2. *Zv. f. M.* Viranbîyayîş. Rût bîyayeni, rûtûrepal bîyayeni, bol neçar bîyayeni, bol feqîr bîyayeni, bêcil bîyayeni. *Tr. Çok fakir olmak, yoksul olmak.* Viraney çetin a. Sûrîyeyîjîy viran ê! Topa Esedî bi Esedî ro guno!

viraney 1. *Nm.* Viran/i bîyayeni, zîtey, zitey, zît/i bîyayeni, qotey, qot/i bîyayeni, rûtey, rût/i bîyayeni, bêçinayey, bêçina bîyayeni, bêcili, bêcil/i bîyayeni, şiley, şil/i bîyayeni, şilêrey, şilêr/i bîyayeni, çîplaxey, çîplax/i bîyayeni, ser o çina çinêbîyayeni. *Tr. Müstehcenlik, çıplaklık, örtüsüzlük.* Mêrdekê kalekî va: Eger viraneya ci çinêbîyayê, ma xwu rê veyvi kerdayê. 2. *Zv. Nm.* Veyşaney, veyşan/i bîyayeni, neçarey, neçar/i bîyayeni, rûtey, rût/i bîyayeni, feqîrey, feqîr/i bîyayeni, bêciley, bêcil/i bîyayeni, bêçekey, bêçek/i bîyayeni. *Tr. Fakirlik, yoksulluk.* Viraneyda xwu ra nêwinînê, xwu rê geyrenê şoret!

virankerde/ê 1. *N.* Rûtkerde/ê, çîplaxkerde/ê, zîtkerde/ê, banekerde/ê, zitkerde/ê, bêçekkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çinayê ci ci ser ra veto, kerdo bêçina. *Tr. Çıplaklaştırılan, soydurulan.* Cayo virankerde û keso virankerde jew nêbeno. Jû bê darîstan o, o bîn bêçina yo. 2. *Zv. N.* Rûtkerde/ê, zitkerde/ê, zîtkerde/ê, çîplaxkerde/ê. Kes/çîyo ki; heme çîyê ci, ci ra gêrîyayo û rûtûrepal verdayo. *Tr. Soyulan, yoksullaştırılan, fakirleştirilen, talan edilen, yağmalanan, çulsuz bırakılan.* Bazirgano virankerde, do çiçî bero qeçûqûldê xwu rê?

virankerdeni 1. *f. M.* Virankerdiş. Bane kerdeni, çinayê ci ci ser ra veteni, çîplax kerdeni, çek

û cilanê ci, ci ser ra veteni. *Kur. Tazîkirin. Tr. Soymak, çıplak etmek.* Cendirman mêrdeko kal kerd viran û kotekî kerd. 2. *f. M.* Virankerdiş. Çîyên ser o nêverdayeni, peranê ci, ci ser ra giroteni, bi zor a ci ra çîyanê ci yê qîmetdaran ci ra giroteni. *Tr. Soymak. Üzerindeki değerli eşyaları zorla almak.* Raybirokên raştê ci ame û ci viran kerd. Ser o qe çîyên jî nêverda. Zalimî!

virarakerde/ê *N.* Virarîakerde/ê. Kes/çîyo ki; yan qandê hez kerdişî, yan qandê werey amîyayîşî yan jî qandê çîyêndê zêdê minasabetdê cînsîyey kewto virarda kesên yan jî çîyên mîyan, kewto mabeyndê bazîyandê ci mîyan. *Tr. Kucaklanan, kollar arasına alınan.* Bol weşdê ê kesdê virarkerdî şîyê. Ci rê hend bîyê!

virarbîyaye/ê *N.* Virarîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan qandê dostey û hezkerdişî yan qandê wereyamîyayîşî yan jî qandê minasebetêndo cînsî, kewto virarda kesên yan jî çîyên, kewto mabeyndê bazîyandê kesên yan jî çîyên. *Tr. Kucaklanan, kucağa giren, kollar arasına girmiş olan.* Keso virarbîyaye, senîn şeno vajo: Ez bi ci ya werey nêamêya?

virarbîyayeni *f. M.* Virarbîyayîş. Virarî bîyayeni, viraran mîyan kewteni. Yan qandê hez bîyayeni, yan qandê eşq û minasebetêndo cînsî yan jî qandê werey amîyayîşî mabeyndê bazîyandê kesên yan jî çîyên mîyan kewteni. *Tr. Kucaklanmak, kucağa girmek, kollar arasına girmek.* Kam bîyo virar, kam nêbîyo virar? Virar bîyayeni kesî rê çiçî qezenc keno?

virariakerdeni *f. M.* Virari akerdiş. Virarî akerdeni. Qandê ki kesên yan jî çîyên xwu virarî mîyan kerdeni, bazîyanê xwu ci rê akerden û ci xwu viraran mîyan kerdeni. *Tr. Kucak açmak.* Tim jî wereykar bî û virara ci akerdê bî. A roji jî ci rê virara xwu akerdi. O nêdekewt de.

virari *An. Nm.* Qefti. Teber ra mîyanê destan û vernîya gandê kesî, hendo ki kes hurdina bazîyanê xwu piropêşo, hend. Werteyê di bazîyan. *Kur. Hemêz. Tr. Kucak.* Lajekê ci şî kewt ci virar û ma ya xwu maç kerdi û xwu sawit ci ra.

virarikerdeni *f. M.* Virarikerdiş. Virarî kerdeni, qeft kerdeni, mabeyndê di bazîyandê xwu kerden û xwu bi ci yo piştenI. No hal, fin beno ki qandê weşey û serweşînî û wereyamîyayîşî yo, fin beno ki qandê hezxkerdişî û eşqî cînsîyey beno. *Tr. Kucaklamak.* Mi kerd xwu virar û ez pêşîyaya ci ro. Mi va beno ki dinya bî ê mi!

virarkerde/ê *N.* Virarîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesî kerdo mabeyndê di bazîyandê xwu û pêşîyayo bi ci yo. *Tr. Kucaklanan.* Qeço tim virar kerde mûseno kesî û deha kesî ra nêcibêno.

viraşte/ê *N.* Çî/keso ki; ameyo pêser, peyda bîyo, çinêbîyo û bi çîyandê estbîyayan a virazîyayo, bi dûzanên a ameyo meydan, înşa bîyo, hasil bîyo. *Tr. İnşaa olunan/edilen, yapılan, kurulan, peydahlanan, meydana getirilen, tezgahlanan, düzeltilen, düzen verilen, rötuşu yapılan.* Genco viraşte, bano viraşte, ribo viraşte, poro viraşte, pêseriko viraşte, sazo viraşte ûzn.

viraşteni *f. M.* Viraştiş. Bi çîyandê estbîyayan a çîyêndo newe peyda kerdeni, bi çîyandê estbîyayan a çîyêndo newe pêser ardeni, hasil kerdeni, bi şikildê newî ya meydan ardeni. *Tr. Yapmak, meydana getirmek, kurmak, peydahlamak, oluşturmak, bina/inşaa etmek, tezgahlamak.* Ban viraşteni, mabeynê ci viraşteni, şamî viraşteni, komek viraşteni, pêserik viraşteni, şîrane viraşteni ûzn. hewna xeylên çî virazêno.

viraştok/i *N.* Kes/çîyo ki; virazeno, înşa keno, ano meydan, peyda keno, hasil keno, dano dûzan, ser o çî neqişneno. *Tr. Kuran, kurucu, yapan, yapıcı, yapımcı, inşaa eden, düzenleyen, meydana getiren, oluşturan, çeki düzen veren, bani, bina eden, tezgahlayan.* Viraştokê nê bînay, vanê filan kes o.

viraştokey *Nm.* Viraştok/i bîyayeni, wesfê viraştokan ci ser o bîyayeni, çî peyda kerdeni, çî meydan ardeni, çî hasil kerdeni, dûzan çîyan dayeni. *Tr. Kuruculuk, yapmak, düzenlemek, meydana getirmek, oluşturmak, peydahlamak, düzene koymak, yapıcılık, bina etmek, yapımcılık, yapım işleri.* Viraştokeya çîyan, babet babetî ya.

viraştokeya şîranî *Eko. Nm.* Karûgurweyê şîrane viraştişî kerdeni, karê ci, karê şîranegerey bîyayeni. *Tr. Tatlı imalatçılığı.* Viraştokeyda şîranî di, dûkanê kesî do cayêndo weş di bo ki, kes bişo qezenc kero.

viraştokê şîranî *N.* Viraştokê/a şîranî. Kes/çîyo ki; şîrane virazeno, Şîrane îmalat keno. *Tr. Tatlı imalatçısı.* Viraştokê şîranî, do şîraneyêndo şenik û weş virazo ki, kes bişo bûro.

virçi *Nm.* Celboqi, lincîya awikini. *Tr. Balçık.* Ez nêkewna a virçi mîyan. Çunkî sawêna bi kesî ya.

virdawêda 1. *Nn.* Virdawirda. Çîyo ki memûrey di, amîrey di kesî rê ata nata ra ameyo. *Tr. Rüşvet.* Vano hendayên menganêya min a, virda wêdayê mi jî hendayêno. 2. *Nn.* At ra nat ra, ata nata. Çîyo ki salmekî çoşman ra ameyo. Çîyo vêşinde. *Tr. Ordan burdan, çevreden beklenmedik gelen şeyler, ekstradan gelen şeyler, olaylar vb.* Virda wêdayê ci bolê. Ez bi ey a

karên nêkena.

virdawêdayey *Nm.* Virdawirdayey, virda wêda bîyayeni, ruşwet bîyayeni, wesfê ruşwet (virda wêday) tey bîyayeni. Çîyo (pere, kes) ki bi şikildê virdawêda ya deyayo kesên yan jî çîyên. *Tr. Rüşvet olma.* Mi ci rê virda wêdayeyda ci ra qal nêkerd.

virêjîyaye/ê *Kîm. N.* Virite/ê. Çî/keso ki virêjîyayo, werdê xwu yê mîdeyî eşto teber. *Tr. Kusan, kusmuk, kusuntu, kusulan.* O çîyo virêjîyaye, do hettanî saetna pak bo.

virêjîyayeni *f. M.* Virêjîyayîş. Viriteni, verişîyayeni, werdê mîyandê pîzî teber eşteni. *Tr. Kusmak, istifra etmek.* Tana ma bişîyayê, ez do bivirêjîyayê/mi do biviritayê.

virger/i *N.* Zûrker/i, boçikkar/i. Kes/çîyo ki; vaten di bol boçikîy nano pa, çîyan bol vêşî keno, wexto ki çîyên vano, bol keno pa. *Tr. Abartan.* Ez do bi çiçîdê ê merdimdê virgerî ya emeley bikera?

virgerane *Nn.* Zêdê virgeran a, bi virgeran mendeni, wesfê virgeran tey bîyayeni, wesf û dirûvê virgeran tey bîyayeni. *Tr. Abartanlar gibi, abartır gibi, yalancılar gibi, kuyruk takmışlar gibi.* Ti yê jî zêdê înan nînan mi rê virgerane vanê. Pa meni û vaji.

virgeraney *Nm.* şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê virgeran a bîyayeni, wesfê zûrkeran û boçikkaran tey bîyayeni. *Tr. Adeta yalancılar gibi, abartanlar gibi, kuyruk takanlar gibi olmak.* Ez a kena virgeraneya înan şima rê eşkera kera.

virgerey *Nm.* Virgerîni, virger/i bîyayeni, vêşî vêşî sernayeni, zûrkerey, bol boçikîy panayeni. Wesfê virgeran, ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; virîy keno, bol boçikîy nano pa, ci ra bol zûrîy vijênê; a o kes, yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Abartmak, çok eklemek.* Keso ki virgerey weş bivîno çinî yo. Labelê verî dêrvanan rê vatê aşiqîy, nika ê yê vanê seneatkarîy.

viriste *Cog. Nn. Bw.* Sey. Lajekî va: Mi rê viriste meki. Çunkî mi rê serd o.

viristeyîn/i *Cog. N. Bw.* Seyîn/i. Cayê ci viristeyîn bî, cora tey kuhoyî nêbî.

viristeyîney *Cog. Nm. Bw.* Seyîney. Viristeyîneyda ci ra nêbîyê, vaş do tey kuho bîyayê.

virite/ê 1. *Kîm. N.* Virêjîyaye/ê. Çî/keso ki virêjîyayo. Çîyo ki werîyayo dima qando ki zerrî qebûl nêbîyo û fina erzîyayo teber. *Tr. Kusuntu, kay, kusulan.* Xeyaro virite, do aja ra senîn pak bo? 2. *N.* Virêjîyaye/ê. Kes/çîyo ki; virito, çîyê xwu yê werdî eşto teber. *Tr. Kusan.* Merdimo virite, do neya tepîya paja vero roşo ki, zerrîya ci nêqelibîyo.

viriteni *f. M.* Viritiş, virêjîyayeni. Zerrî qelibîyayeni ra werdan teber eşteni. *Tr. Kusmak.* Kes bêsebeb nêvirêjeno, îlla ki sebebêndê viriteni esto.

viriteyey *Nm.* Virite/ê bîyayeni, virêjîyaye/ê bîyayeni, wesfê viritî tey bîyayeni, zêdê viritî bîyayeni. *Tr. Kusuntu olma, kusulmuş olma.* Mi rê qe viriteyeyda ci ra qal meki. Wexto ki yeno kesî virî jî kes beno kêfsad.

viriteyê/êya kutikî *Zv.* Merdimo/a bol pîs/i û bol tehlûke/ê. Merdimo/a ki kes beno po û deha nêşeno ki xwu ci dest ra bireyno. *Tr. Köpek kadar pis ve tehlikeli olan, mikroplu ve bulaştığında artık temizlenilmeyen.* Zeno ze viriteyê kutikî, şima senîn xwu kenê bi ey o ki?

viriteyê kutikî 1. *Kîm. Nn.* Viriteyê kutikan. Viriteyêndo safî pîs û nêweşîney tey esta. *Tr. Köpek kusuntusu, mikrobik kusuntu.* Viritedê kutîkî ra, mewnê zerrîya şimado biqelibîyo. 2. *Zv. N.*

viritnaye/ê *N.* Virêjnaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê dayo viritnayeni, zerrî verişnaya û werdê ci eşto teber. *Tr. Kusturulan, istifra ettirilen.* Nêweşo viritnaye bî weş, o nêviritnaye nêbî weş. O yo hewna naleno.

viritnayeni *f. M.* Viritnayîş. Virêjnayeni. Kesên yan jî çîyên rê werdê ci fina teber eştiş dayeni, verişnayeni. *Tr. Kusturmak, istifra ettirmek.* Mi senîn viritna, desta ame a xwu.

Virnaye/ê *N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni bi hulokerdiş a eşto canakî, pêtêna çekerdo canakî. *Tr. Fırlatılan.* Gulleyo mi ro virnaye, şî guna seredê axay ro.

virnayen *Nm.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi hulokerdişa erzeno cayên, bi pêtên a çekeno canakî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Fırlatmak.* Virnokeya ci bişadê nîya. Winî texmîn bîyo.

Virnayîş *f. M.* Çîyên yan jî kesên finêra û bi pêtên a, beno ki ci ra vengên jî vetena eşteni, çekerdeni. *Tr. Fırlatmak.* Mi sî virnê ci ro, labelê ki nêgunê ci ro.

Virnok *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên; bi pêtên a virnayo canakî, hulo kerdo û çekerdo canakî. *Tr. Fırlatan.* Sî şî gunê filan kesî sere ro. Labelê ma nêşa virnokê ci ca kero ki, ma şirê gere.

virok *N.* Zûrkerey, vurokî. Vurok/i bîyayeni, wesfê vurokan ci ser o bîyayeni. Virîy kerdeni, zûrîy kerdeni, hema xwu ver ra veteni, karûgurweyê ci zûrîy bîyayeni. *Tr. Yalancılık, yalan söylemek.* Dinya alem pêro jî virokeyda ci ra

xeberdar o.

virokî *N.* Virok bîyayeni, virîy kerdeni, zûrkerey, zûrker bîyayeni, zûrkerey kesî di nêweşînên bîyayeni. *Tr. Yalancılık, yalan makinesi olmak.* Ti vanê beno bîyo virokî, mi qet ci fekî ra qiseyênda raşti nêdîya ki!

virokîbîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; bîyo nêweşê virîyayîşî, hawêr xwu û çîyanê xwu virneno. *Tr. Değişim hastalığına yakalanan, habire değişiklik isteyen veya bu değişimi yapan.* Mêrdek bîyo virokî. Eger hergi mengi kirêşaya xwu nêvirno, rehat nêkeno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; sernayîş û vêşîkerdiş û zûrkerey bîya wesfê ci yo ravey, timûtim vir (zûr)îy keno, zûrkerey tey bîya nêweşînên. *Tr. Abartma, yalan makinesi.* Ellah kesî, kesdê vîrokîbîyayî ra sitar kero.

virokîbîyayeni 1. *f. M.* Virokîbîyayîş. Nêweşîna virîyayîşî tey peyda bîyayeni, virnayîş û virîyayîş ci rê xuslet bîyayeni. *Tr. Tebeddül, değişim ve dönüşüm hastası olmak.* Boka ti jî zêdê ay nêbîyê virokî? 2. *f. M.* Virokîbîyayîş. Zûrkerey û sernayîş û zeyîdnayeni û virîy tey nêweşîni bîyayeni. *Tr. Yalancılık. Değiştirerek veya abartarak bir şeyi söylemek kendisinde önemli bir sıfat haline gelmiş olmak.* Virokî nêbîbî. Labelê tana şiro, o do jî bibo virokî.

virokîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên keno virokî, wesfê virokan nano ci ser, bi şikildê virokan a banderneno. *Tr. Yalancı yapılan.* Keso virokîkerde, do xwura virîy bikero. Şima do nê qeçekîy, wina virokî nêkerdayê.

virokîkerdeni *f. M.* Virokîkerdiş. Kesên yan jî çîyên virokî kerdeni, zûrker kerdeni, wesfê zûrkeran û zeyîdnokan ci ser nayeni yan jî panayeni. *Tr. Birisini veya bir şeyi yalancı yapmak, sürekli abartılı göstererek yalana itmek.* Her kes qeçekanê xwu bixwu keno virokî.

viro *Nn.* Birûsk, birûsiki, virsiki. *Tr. Şimşek.* Hem yaxer varayê hem viroy dayê piro.

virr *Nn.* Vêşî vêşî zûrîy. Çîyo ki ata nata, pa raştey çinî ya, raştey tew nezdîyê ci çinî ya. *Tr. Abartı, çok abartılmış, tamamen yalan, yakından uzaktan doğruyla ilgisi olmayan.* O mêrdek zûrkerêndo kure yo, hawêr virrîy keno.

virri virri *Nm.* Virvirri, gevezîni, boşboxazey. Qisey û vatena bîlaheq û bîlasebeb a ki hem kesî kena kêfsad, hem sereyê kesî tewnena, hem jî kesî qehirnena. *Tr. Gevezelik, boşboğazlık, boş ve baş ağırtan sözler ve bağrışmalar.* Xeyr o, şima yê çirê winî virri virri kenê?

virsanvirsî *N.* Biriqanbiriqî. Bi biriqîyayen a. Herga ki şiro biriqîyayîş, hergi gamda xwu di bi biriqîyayîş a şîyayeni. *Tr. Gittikçe parlama, parlaya parlaya, parladıkça, ışıldadıkça, ışıldayarak.* Ma yê Dimilî di virsanvirsî aver şinê. Labelê kiştên ra jî ma rê gireyê vijênê, wext ma rê bîyo ze zêr.

virsanvirsî bîyayeni *f. M.* Virsanvirsîbîyayîş. Virsanvirsîyey. Herga ki şiro biriqîyayeni, virseni, wesfê ci yo ravey virsayeni, virseni, şewq dayeni bîyayîş. *Tr. Işıl ışıl olmak, giderek parlamak, parlayarak işlem görmek.* Virsanvirsî ame vera mi, ez tersaya.

virsaye/ê *N.* Virsîyaye/ê. Çî/keso ki; virsîyayo, virs kewto ser, şewq dayo, roşinayî kewta ser, roşinayî kerda xwu ser. *Tr. Parlak, parlayan, parlaklık veren, ışıldayan, ışık veya aydınlık veren.* To senîn, a saeti o çîyê azmînîyo virsaye nêdî? Pêrini, a saeti azmîn di dî bîyo!

virsayeni *f. M.* Virsayîş. Virseni, biriqîyaeni, ze ki virsikî mîyan kewteni. *Tr. Parlamak, ışıldamak, ışık vermek.* Dûrî ra virsa. Cora mi xwu bi ci yo girot û ez po şîya.

virsiki 1. *Cog. Nm.* Çîya ki wextê varenî, wextê hewrayî zêdê şîşên a, zêdê şîşênda şikatê ya azmîn di biriqên(virsen)a û mîyanê ci jî safî ceyran o, viro. *Tr. Berk, şimşek, yıldırım.* Eger virsikên erroguno, wexta bena "*yıldırım*" a Tirkan. 2. *Nm.* Wesfê kes yan jî çîyandê rewokan û lezgînan. *Tr. Zazacada sürat, hız, çeviklik gibi sıfatları ifade eder.* Zeno ze virsiki. Tavilên şî û ame.

virsikikewte/ê *N.* Ca/çîyo ki virsiki kewta de, virsiki gunaya piro. *Tr. Yıldırım düşen, yıldırım düşmüş olan.* Vanê o cayo virsikikewte bîyo ze weli.

virsikikewteni *Cog. f. M.* Virsikikewtiş. Kewtişê virsiki, olayîyê ceyrandê azmînî yo ki yeno guneno cêr ro yan jî çîyên ro. *Tr. Yıldırım düşmesi.* Virsiki kewti şeş mîyan ser, pêro bîy zedê welda sîya.

virsikipirodaye/ê 1. *Cog. N.* Virsikipirodeye/ê, virsikicirodeye/ê, virsikicirodaye/ê, virsikipirogunaye/ê. Çî/keso ki virsiki werda, virsiki gunaya piro, ceyranê azmînî gunayo ci ro. *Tr. Şimşek çakan, yıldırım çakan/vuran.* Mi rê ki o bano virsikipirodaye kendalêndê asinî ser o virazîyayo. Çunkî hergi serri virsiki dana piro. 2. *Zv. N.* Virsikipirodeye/ê, virsikicirodeye/ê, virsikicirodaye/ê, virsikipirogunaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zewta "boka ti bê, virsiki bi to ro guno, ti bi beqa nêkerê, ti bi weli bê û zêdê nînan" bîya. *Tr. Kendisine "Sen olasın, sana şimşek (yıldırım) çaka, yıldırım ile kül olasın!*

denilen. To dîyo hele, virsikipirodaye yo senîn keynekeri rê xedir keno!

virsikipirodayeni 1. *Cog.f. M.* Virsikipirodayîş. Virsiki vijîyayeni, virsiki ra, hewran ra adir vijîyayeni. *Tr. Şimşek çakılması*. Virsiki da piro û hewrîy guray. 2. *Cog.f. M.* Virsikipirodayîş. Virsiki pirogunayeni, virsiki cirogunayeni. Virsiki jewî ro gunayeni, jewî virsiki werdeni. *Tr. Yıldırım çarpması*. Virsiki da piro, beqa nêkerd.

virsikipirodeyayeni *Cog. f. M.* Virsikipirodeyayîş. Virsiki vijîyayeni, virsiki acikewteni. *Tr. Şimşek çakılması, şimşeğin çakılması olayı*. Virsiki deyê piro, ma remay şî dari bin. Çi çîyêndo şaşîn o!

virsikîyaye/ê *N. Zv.* Virsîyaye/ê. Çî/keso ki; virsikîyayo, virsîyayo, zêdê virsikan biriqîyayo. *Tr. Şimşekler gibi parlayan, aniden alevlenen, aniden sinirlenen veya sinirlenmiş olan*. Mi ci rê qe çîyên jî nêva. Hema fînêra virsikîya. Mi cara kesêndo winî virsikîyaye nêdî bî.

virsikîyayeni *f. M.* Virsikîyayîş. Virsîyayeni, zêdê virsikan biriqîyayeni, fînêra hol bîyayeni, nişkêra qehrîyayeni, bi qehrên a ci ra adir pekayeni. *Tr. Parlamak, şimşekler gibi parlamak, aşırı ve beklenmedik tepkiler vermek*. Ez nêwetana, ci rê qisayênda qe nermeki jî vaja, o do hema bivirsikîyo.

virsiknaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni virsiknayo, virsnayo, zêdê virsikên a biriqnayo, kerdo sûr yan jî kerdo hêrs. *Tr. Alevler/ şimşekler gibi, yıldırımlar gibi parlatılan, alevlenen*. Kam do bişo ê lajekê virsiknayî bişo amoş kero? O do şiro yan cayên ro guno yan jî cayên biveşno.

virsiknayeni *f. M.* Virsiknayîş. Virsinayeni, virsnayeni, zêdê virsikan a çîyên yan jî kesên biriqnayeni, hêrs kerdeni, zirtiknayeni, huloyê corî kerdeni. *Tr. Parlatmak, şimşek gibi çakmasını sağlamak, yıldırım gibi yere veya bir şeye düşmesini sağlamak*. Kê ti wina virsiknayê? Ti cara wina nêvirsikîyayê?

virsinîbîyaye/ê *N.* Virsîyaye/ê. Çî/keso ki; virsîyayo, şewq dayo yan jî giroto. *Tr. Parlayan, ışıldayan*. Mi çîyêndo virsinîbîyaye nêdî.

virsinîbîyayeni *f. Zv.* Virsinîbîyayîş. Virsîyayeni, virsikneyayeni, biriqîyayeni, şewq giroteni, şewq dayeni. *Tr. Parlamak, ışıldamak, ışık vermek/almak*. Hendo ki ez daya dêsî ro, virsinîyê mi dêsî ser o viraşt.

virsinîkerde/ê *N.* Virsinneyaye/ê, virsinnaye/ê. Biriqîyayeni, şewq veteni. *Tr. Parlayan, ışıldayan, ışık veren, ışık saçan, parlaklık veren*. Çiçîyê virsinîkerdî heykelê mi aja di vet?

virsinîkerdeni *f. M.* Virsinîkerdiş. Virsinnayeni, biriqnayeni. Bi şewqdayîş a mojên peyda bîyayeni. *Tr. Parlatmak, ışıldatmak*. Eger kes bişo virsinî kero, qe beno ki kes bişo serseya ci jî vejo.

virsînêr/i *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên virsineno, biriqneno. *Tr. Parlatan, ışıklandıran*. Virsînerê ci gîyê estaran bî. Çîna nêbî.

virsnedar/i 1. *Nn.* Sersey. *Tr. Gölgelik*. Ez a kena şira ê virsnedarî bin ki, tîjî mi ro nêdo. 2. *Nn.* Çî/ keso ki; kesî rê sersey keno. Çîyo sersey keno. *Tr. Gölge eden, gölgesi olan*. O yo tim jî mi rê virsnedarey keno. Qe rojên jî hewlîna ci mi nêresaya ki!

virsnedarey *Nm.* Virsnedar/i bîyayeni, wesfê virsnedaran tey bîyayeni. Sersey kerdeni, sersey bîyayeni, manî bîyayeni, bend bîyayeni. *Tr. Gölge/si olmak, gölge etmek, gölgelik*. Mi rê virsnedarey meki beso. Ez şena karanê xwu bikera.

virsneyîn/i *N.* Serseyîn/i. Çîyo ki seya ci esta. *Tr. Gölgeli*. Ez a kena şira ê bandê virsneyînî bin.

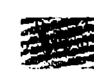
virsneyîney *Nm.* Serseyîney, serseya ci bîyayeni, seya ci bîyayeni. *Tr. Gölgelilik*. Virseyîneya ci, ci rê bes nêkena ki mi rê vinderîyo.

virsni *Nm.* Sey. *Tr. Gölge*. Ey va: Ez qayîl nîya virsna ey bivîna, o yo hewna keno bêro kêdê mi.

virtone/ê *N.* Çirto virto, vila, şelto şehitîyaye/ê, paşmûrde/ê, pejmûrde/ê, vilabîyaye/ê, bêdûzan/i, arêdaye nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; virtûvila yo, pêser o nîyo, arêdaye nîyo, zeno ze şelto şehitîyaye. *Tr. Darmadağın, derbeder*. Mi o halê ci yo virtone dî tepîya, mi o terikna.

virtoney *Nm.* Bêdûzaney, bêdûzan bîyayeni, tey dûzanên çinêbîyayeni, çirto virtoyey, çirto virto bîyayeni, bol vila bîyaye bîyayeni, şehitîyaye bîyayeni, çilo piloyey, çilo pilo bîyayeni, pêser o nêbîyayeni. *Tr. Derbederlik, darmadağınıklık, dökülen bir tipte olmak*. Kê ki virtoneya ci dî, ci rê eyb kerd, ci rê serevde kerd.

virtûvila *Nn.* Virtûvilayîn/i. Çîyên jî dûzan di nêmendeni, çîyên jî pêser o nêmendeni, hergi çîyên cayên şîyayeni, hergi çî canakî di bîyayeni, pêro nêbîyayeni, hergi jû cayên di bîyayeni, arêbîyaye nêbîyayeni, komên di nêbîyayeni, mizmûhal. *Tr. Darmadağın, darmadağınık*. Ma bîyê virtûvila. Hergi merdimêndê ma sûkên do, hergi milkêndê ma cana do.

virtûvilabîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; çîyêndê ci yan jî kesêndê ci pêser o nêmendo û hergi çî yan jî kesêndê şîyo canakî erzîyayo canakî, rişîyayo

canakî, bîyo virtûvila. *Tr. Darmadağın olan.* Wahîrê qewmêndê virtûvila bî. Qewmêndo wina virtûvila bîyaye zewmbî kotî di esto?

virtûvila bîyayeni *f. M.* Virtûvilabîyayîş. Çîyên yan jî kesêndê ci, pêser o nêbîyayeni, hergi çî û kesêndê ci, cana di bîyayeni, vila bîyayeni, cêserkewte/ê bîyayeni. *Tr. Darmadağın olmak.* Ma kalik û pîrikana tepîya, bîyê virtûvila. Ma kesî bi kesîya nêkerd.

virtûvilabîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; heme pêser kewtê, cêser kewtê, jûdê ci ê bînî heti yan jî ser o nêmendo û hergi jûdê ci yan jî hergi çîyêndê canakî şîyê, vera hetnakî şîyê erzîyayê kiştinakî. *Tr. Darmadağın olanlar.* Ti yê ê kesanê virtûvila bîyayan çirê ma rê kenê zekokîy ki?

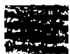
virtûvilakerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hergi jûdê/a ci, hergi çîyêndê ci eşto canakî, kutê canakî kerdo, rişto vera hetnakî; jû bi jû cêser visto, kerdo hebhebî, pijiqnayo û pêser o nêverdayo, kerdo cîya cîya. *Tr. Darmadağın edilen.* Qewmdê virtûvila kerdî ra, çi xeyr do bêro ki, şima yê winî bi ci ya perrenê?

virtûvila kerdeni *f. M.* Virtûvilakerdiş. Çîyên yan jî tayêbi virtûvila kerdeni; hergi jewdê ci yan jî hergi çîyêndê ci canakî rişteni, canakî kut kerdeni, vera canakî tilo kerdeni, vernîya vera canakî ahewlnayeni, hebhebî kerdeni. *Tr. Darmadağın etmek, derbeder etmek.* Şima yê çirê, wina nê mercûyan kenê virtûvila ki?

virtûvilakerdey *Nb.* Çîy/kesê ki; jewî yan jî tayên mi kerdê virtûvilay, cêser vistê, pêra kerdê, pêra abirnayê, hergi jû û çîyêndê ci, eştê vera canakî û kerdê hebhebîy, pijiqnayê. *Tr. Darmadağın edilenler.* Qeçê virtûvila kerdan ra xeyrên nîno. Kes do xwu rê pêser o bo.

virtûvilayey *Nm.* Virtûvila bîyayeni, wesfê virtûvila bîyayîşî. Hebhebîyey, hebhebî bîyayeni, wesfê kes û çîyandê hebhebîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Darmadağın olma, darmadağın olma sıfatı.* Şima şenê virtûvilayey di jî hendayên karanê çetinan bikerê?

virtûvilayîney *Nm.* Virtûvila bîyayeni, wesfê kes û çîyandê virtûvilayînan tey bîyayeni. *Tr. Darmadağın olma.* Eger mi verî wina virtûvilayîneya şima bidîyayê, ez şima mîyan nêkewtê.

virtûviran/i 1. *N.* Virtûvirane/ê, tipûtehzî, çîrilçîplax/i, rûtûrepal/i, bane/ê û banqilîz/i. Merdimo ki qe çîyên nêdayo xwu ra, ser o qe çîyên jî nêbîyaye, ne ser o ne jî bin di çîyên bîyaye. *Tr. Anadan üryan, çırılçıplak.* Merdimêndo virtûviran ortedê çarşî di geyrayê. Vanê: O yo beledîyay pirotesto keno. 2. *Zv. N.* Virtûvirane/ê, rûtûrepal/i, bêcil/i, bêçek/i, bêçina, feqîrê/a feqîran, mihtacê/a di peran, neçarê/a neçaran. Merdimo ki serûbinê ci feqîr o. *Tr. Çok fakir, çok yoksul, çulsuz, meteliksiz.* Merdimêndo viran o, kam do ci rê kefil bo ki?

virtûviraney 1. *Nm.* Rûtûrepaley, tipûtehzîyey, çîplaxey, çîrilçîplaxey, qotey, bane û banqilîzey, ser o tew çinayên çinêbîyayeni, virtûviran bîyayeni. *Tr. Çırılçıplaklık, anadan üryan olmak.* Ma pêro virtûviraneyda ci ra şermayay. 2. *Zv. Nm.* Rûtûrepaley, bane û banqilîzey, bol feqîr bîyayeni, neçareya şêni, bol neçar bîyayeni, bêciley. *Tr. Çok fakir/yoksul olmak, meteliksizlik, çulsuzluk.* Eger merdim virtûviraneyda xwu ra nêwinîyo, beno ki jî şino keynaya zengînan jî wazeno.

virvirok/i *N.* Kes/çîyo ki; virri virri keno, qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy keno û pa sereyê kesî tewneno. Kes/çîyo ki; tey boşbaxazey bi şikildê nêweşîn a esta. Keso ki qisanê salman keno û pa kesî keno kêfsad. *Tr. Çenebaz, çenesi düşük.* Merdimêndo virvirok ame bî mi kişta ronişt bî, ez bol tewnaya.

virvirokey *Nm.* Virvirok/i bîyayeni, wesfê virvirokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; virri virri keno, qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy keno/a û pa sereyê kesî tewneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tey boşbaxazey bi şikildê nêweşîn a esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Keso ki qisanê salman keno û pa kesî keno kêfsad; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çenebazlık, çenesi düşük olmak.* Merdimêndo virvirok ame bî mi kişta ronişt bî, ez bol tewnaya. Mi nêşa saetên virvirokeya ci wedaro.

virvirokî *Ç.* Virvirok/i bîyayeni, boşboxazey, boşboxaz/i bîyayeni, wesfê virvirokan ser o bîyayeni, tey qiseyê bîlaheq û bîlasebebîy bi şikildê nêweşînên a bîyayeni. *Tr. Boşboğazlık, çenebazlık.* Virvirokîya ey ez werda, eynî qedînaya.

visîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; pêra qopax bîyo, pêverdayo, pêra cibîyayo, qet kewto mîyan. *Tr. Kopuk, kopan, kopulan.* Ma nêşenê bi ladê visîyayî ya vinderîyê. Derê ki qenê tewr û tewr ma pêverdê. 2. *Zv. N.* Qutifîyaye/ê, recifîyaye/ê. Çî/keso ki; bol tersayo, zerrîya ci qutifîyaya. *Tr. Korkudan ödü kopan, çok korkan.* O qeço visîyaye finakî tîyanan pay nêkena.

visîyayeni 1. *f. M.* Visîyayîş. Pêra cibîyayeni, qopax bîyayeni, pêverdayeni. *Kur. Qetîbûn, qe-*

tandin. *Tr*. *Kopmak, kopulmak*. Bi resenan a pirdên viraşt bî, dewijî ey ser ra şîyê. Resênêndê ci visîya, dîrê merdimî gunay awi mîyan ro. 2. *Zv*. *N*. Qutifîyayeni, recifîyayeni. Bol tersayeni, tersanokî bîyayeni, tersan ra zerrîya kesî dirîyayeni. *Tr*. *Ödü kopmak, aşırı korkmak, adeta korkudan ölmek*. Eger to xwu eşkera nêkerdayê, o do bivisîyayê.

visnaye/ê 1. *N*. Çî/keso ki; jewî visnayo, pêra cikerdo, pêra qopax kerdo. *Tr*. *Koparılan, yırtılmak suretiyle koparılan*. Bi ladê visnayî ya, ma nêşenê wezîfe bikerê. 2. *N*. Kes/çîyo ki; qutifnayo, recifnayo, bol tersanayo. *Tr*. *Ödü koparılan, çok korkutulan*. Merdimo visnaye, tersena ki nêweş kewo.

visnayeni 1. *f*. *M*. Visnayîş. Pêra cikerdeni, sebebê pêverdayenda ci bîyayeni, qopax kerdeni, qet mîyan kerdeni. *Tr*. *Koparmak, yırtılmak suretiyle bir şeyi bırakmak*. Eger to nêvisnayê, Ellah zano ki mi do bivisnayê. Çunkî eger nêvisîyayê, jewî do pa qezayên bikerdayê. 2. *Zv*. *f*. *M*. Visnayîş. Qutifnayeni, recifnayeni. Bol tersanayeni, zerrîya ci qutifnayeni. *Tr*. *Çok korkutmak, aşırı korkutmak, ödünü koparmak*. Mi bi qeratûdê xwu yê nimî ya, mêrdek eynî visna.

visnok/i 1. *N*. O/çîyo ki; visneno yan jî çîyên visnayo, bîyo sebebê visnayenda çîyên. *Tr*. *Koparan*. Çîyêndo visnok o. Mi çend ki pa resenîy girêdayê, heme jî visîyayê. 2. *Zv*. *N*. Qutifnok/i, recifnok/i. Çî/keso ki; kesan qutifneno, bol tersaneno, zerrîya kesî qutifneno, kes pa bol terseno, kesî eynî tersan ra kişeno. *Tr*. *Korkunç, korkutucu*. Fîlimêndo zerrî visnok bî. Hergi merdim nêşeno temaşe kero!

visnokey 1. *Nm*. Visnok/i bîyayeni, visnayeni, karê visîyayenî kerdeni, pêra cikerdeni, pêra qopax kerdeni. *Tr*. *Koparmak*. Mi visnokeyda ci ra zirarên hewna nêdîyo. 2. *Zv*. *Nm*. Visnok bîyayîş. Qutifnokey, recifnokey, karê qutifîyayeni kerdeni, karê recifîyayeni kerdeni, bol tersanayeni. *Tr*. *Korkutan olmak, korkutmak, çok korkutmak, adeta öd koparmak*. Visnokeya ey, bê ey kesî nêvisnena. Ancax ey bivisno.

viste/ê 1. *N*. Fînaye/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayêni fînayo. *Tr*. *Düşürülen*. Cizdano viste, fina jî nêvîneya. 2. *N*. Çîyo ki cêr di do, goreyê ê çîyandê bînan war di do. *Tr*. *Düşük*. Kapokê ci viste yê. O yo keno şiro gere bikero. Kapokê vistey, do sereyê ey bitewnê. 3. *N*. Fînaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni çîyên yan jî kesên mîyan ra veto, kemênayo. *Tr*. *Çıkarılan, düşürülen, harice çıkarılan*. Hêledar: Vanê şima o erbeyo viste jî dima fina nayo ser. Raşto? Gandar: Nê, ma do çirê çîyê vetî fina sernê ki?

visteni 1. *f*. *M*. Vistiş. Errodayeni. Çîyên yan jî kesên war rodayeni, cêr visteni. *Tr*. *Düşürmek, yere düşürmek*. To radyo vist nêşikîya, mi vist şikîya. 2. *f*. *M*. Vistiş. Civisteni, pirodayeni, cirodayeni, kotekî kerdeni ûzn. *Tr*. *Dövmek, dayak atmak*. Mi vist ci, nêqehrîya. Eger to ci vistayê o do biqehrîyayê. 3. *f*. *M*. Vistiş. Veteni, kemênayeni, kemî kerdeni. Çî/keso ki; verî mîyan di bîyo û jewî yan jî tayêni visto, mîyan ra veto. *Tr*. *Çıkarmak, eksiltmek, hariç hale getirmek*. Tûran: To o hesabê ma ci ra vist? Eger to nêvisto, xwu vîra meki, bifîni. Mîran: E, mi vist.

vistewre *Nn*. Goreyê cinîyeri pîyê mêrdî, goreyê veyveri pîyê mêrdedê ci. *Tr*. *Kayınbaba*. Verî veyvan, bi vistewrî ya veyvîni kerdê. Nika jî jû cayan di hewna no edeto dewam keno.

vitik/i *N*. *Bw*. Vitvitok/i. Merdimo vitik, sereyê kesî teqneno.

vitiki *Zoo*. *Nm*. Nîvkewi, zerkewi. Babetên mirîçikên a ki *Tr*. *Bir çeşit kuş*.

vitvitey *Nm*. Viti viti bîyayeni, qiseyê bîlaheqîy û bîlasebebîbîyayeni. Qiseyê ki bîlaheq û bîlasebeb sereyê kesî tewnenê, a ê qisey bîyayeni. *Tr*. *Gevezelik, boşboğazlık, çenebazlık*. Vitviteya ci, ma bol tewnayê. Kaşka ma mîyan di nêbîyayê.

vitviti *Nm*. Viti viti. Qiseyê bîlaheqîy û bîlasebebîy, qiseyê ki sereyê kesî tewnenê û nêercênê. *Tr*. *Çenebazlık, boşboğazlık, lakırdı, boş ve malayani sözler*. Şima yê ûja di çirê vitviti kenê?

vitvitikey *Nm*. Vitikey, vitvitokey. Merdimo/a ki viti viti keno/a, vêşî qisey keno/a û pa sereyê kesî dejneno/a; a o/a kes/i bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr*. *Boşboğazlık, gevezelik, çenebazlık*. Ez nîna ê vitvitokî heti, o do sereyê ma bitewno. Vitvitikeya ci, sereyê ma pêrini biteqno.

vitvitok/i *N*. Vitik/i, vitvitik/i. Merdimo ki viti viti keno, vêşî qisey keno û pa sereyê kesî dejneno. *Tr*. *Boşboğaz, geveze, çenebaz*. Ez nîna ê vitvitokî heti, o do sereyê ma bitewno.

vitvitokî *Ç*. Vitvitok/i bîyayeni, vîtvîtok/i bîyayeni, wezîyetdê vitvitokey di bîyayeni, viti viti di bîyayeni, wesfê vitvitokan tey bîyayeni, tey nêweşîna viti viti kerdeni vijîyayeni. *Tr*. *Çenebazlık hastalığına tutulmak*. Ti vanê beno bîyo vitvitokî.

viz *H*. *Nn*. Dimilî di vajekên û veromekên o ki bêro kamcîn vajeki vernî, do ci rê zêdê ci rengi, wezîyet û hal peyda kero. Mesela vizleymin/i, vizleyminey, vizlêşin/i, vizlêşiney, vizsûr/i, viz-

sûriney, sûro/a viz/i, *Tr. Zazacada bir kelime olup sonradan önekleşmiştir, önüne geldiği renk veya kelimeye benzer bir ara renk veya durum oluşturur, netliğini giderir.* Kirêşayênda ci ya vizlêşini esti bî.

vizdewre *Nk. Nn. Bw.* Tûziki. Vizdewre awan mîyan di beno.

vizêr *H. Nn.* Goreyê ewroy, roja ki hewna newe ravêrda. Tersê ci "meşt" o. Roja ki keso tey a roji nê, roja ki ravêrda. *Tr. Dün.* Vizêr ez şîya canakî.

vizêrên/i *N.* Çîyê/a vizêrî, ê vizêrî. Çîyo/a ki vizêr ra mendo/a. *Tr. Dünkü, düne ait, dünden kalma.* No selate yo vizêrên o. Cora ci ra boya tirşîyayê ya yena.

vizêrêney *Nm.* Ê vizêrî, çîyê vizêrî, kesê vizêrî, çîyê, kesê ê ewroy nê, rojda ravêrdêy. *Tr. Dünküye ait olma, düne ait olmak.* Vizêrêneyda ci ra nêbî, mi ewro jî nêecibna.

vizêr pede *Nn.* Vizêr pêro, vizêr şewra ra hettanî şan. *Tr. Dün boyunca, dünkü gün boyunca.* Vizêr pede ma şîyê, ma nêresayê ci.

vizik *Nk.* Vaşêndo zîyanî yo serdê mercûyan o ki zirar dano mercûyan, serê ci gîno û veşneno, nêverdano ki mexel bigîro. Wexto ki ma sawitê ziwandê xwu ra, tellîyanê ci yê werdîyan ziwanê ma kerdê gonî. *Kur. Zimanxwînik. Tr. Mercimeklerin üstünü kapatarak zarar veren, ağ kuran, üzerinde çok ince tüyleri olan bir çeşit zararlı bitki/ot.* Vizik, vaşêndo zîyanî yo.

viziki 1. *Zoo. Nm.* Vizviziki, kelmêşi, kelmêsi, merşa, mêrşa, mêrsa, merşela, meşela, kulingi, pîngi, modiki. *Tr. Sivrisinek.* Qandê qedînayîşdê vizikan, kes do cayanê ci werzano. 2. *Cog. Nm.* Zerq. Hergi jewdê şewqî, hergi zerqêndê tîjî. *Tr. Şua, hüzme, ışın.* Viziki ci rî ro do, o do weş bo. 3. *Nk. Nm.* Nameyê qerteyda nangul (gulanik) a ki pa gurnîgîy estê. *Tr. Yenilebilen yabani bir otun kartlaşmış hali olup dikenlidir, üstü top şeklinde olan küçük dikenciklerden oluşmaktadır.* Ma nanguli wextê ci di nêwerdi, bî qerti, bî viziki.

vizi vizi *Zoo. Nm.* Vizîni, vizvizîni, vizvizîney, vizînî, vizîney. Vengê mêş û mzan. *Tr. Sinek ve arıların çıkardığı sesler.* Vizi viza ci bî, goşê ma berdîy.

vizleymin/i 1. *N.* Vizlêşin/i. Çîyo ki renga ci leymina sîyayîn a. Çî/keso ki renga ci renga qehwî û bejanê ya. *Tr. Kirli beyaz. Rengi kahverengi ve bej karışımı olan.* Herêndo vizleymin bî, vera cor şî. 2. *Cog. N.* Vizlêşin/i. Hewayo ki bi va ya renga ci bîya tozini. *Tr. Tozla karışık kirli hava.* Ewro pede hewa vizleymin bî, ma nêşa bivijîyo teber.

vizleyminey 1. *Nm.* Vizlêşiney. Vizleymin/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê vizleyminan tey bîyayeni. Rengênda vizleymin bîyayeni, leyminéya sîyayîni bîyayeni. Renga ci, qehwerengî û bejanê pêtewr bîyayeni. *Tr. Kirli beyaz olmak.* Vizleyminyênda weşi ser o bî jî, mi nêecibnê. 2. *Cog. Nm.* Vizlêşiney. Tozineya heway, tozin bîyayena heway, bi hukimdê vaya tozin bîyayena heway. *Tr. Havanın toz bulutlarıyla kaplanmış olması.* Eger ewro vizleyminey nêbîyayê, ma do bişîyayê geyr.

vizvizik/i 1. *N.* Vizviz/i. O/çîyo ki; vizvizi keno, vizîna ci yena kesî goşî û kesî kêfsad keno. *Tr. Vızıltılı. Sürekli vızıltı çıkaran.* No vizvizik do fina goşê mi bero. Ez deha ney ra nêreyêna. 2. *N.* Belengaz/i, vizviz/i, vizvizok/i. O/çîyo ki; kes ci destî ra nêşeno ki bireyo. *Tr. Mızmız, sinemaki.* Lajekêndo vizviziko ki; kê ki bi ci ya karên kerdo, pa bîyo poşman.

vizvizikey 1. *Nm.* Vizvizokey, vizvizok/i bîyayeni, wesfê vizvizokan tey bîyayeni. Vizvizik/i bîyayeni, wesfê vizvizokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo/a ki; kesî tim bi vizi vizida xwu ya kêfsad keno, kesî rê îllallah dano kerdeni; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sürekli nahoş ve sinek vızıltısı gibi sesler çıkararak insanları taciz etmek.* Eger vizvizikeyda ci ra nêbîyayê, ez do dîrêna mengîy pa bîyayê. 2. *Nm.* Vizvizokey, vizvizok/i bîyayeni, wesfê vizvizokan tey bîyayeni. Vizvizik/i bîyayeni, wesfê vizvizokan ci ser o bîyayeni. Belengazey, belengaz/i bîyayeni, wesfê belengazan ci ser o bîyayeni. Vizikey, vizik/i bîyayeni, wesfê vizikan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; wexto ki kes pa hîlbêno, kes pa beno têkilî; deha kes nêşeno gîrîyaneyê xwu ci ra pak kero; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sinemaki olma, mızmızlık.* Vizvizikeya boka sereyê ci bûro.

vizviziki 1. *Zoo. Nm.* Kêzikên a ki kesî bi vizi vizda xwu ya kena kêfsad. *Tr. Ağustos böceği. Ağustos böceğinin çıkardığı taciz edici ses.* Vizviziki, do mi kêfsad kero. 2. *Zoo. Nm.* Viziki, kelmêşi, mêrşa, merşa, mersa, merşela, meşela, modiki, pîngi, kulingi. *Tr. Sivrisinek.* Vizviziki, do mi perro. Çunkî cindirika mi çinî ya.

vî *An. Nn. Bw.* Vîye. Vîyê ci, ci ser o biqurmiçîyo!

vîcvîci *Nm.* Vengê teyrûtûrî û leyrekandê kergan o. *Tr. Cikcik.* Vîcvîca leyrekandê ci bî û ci dama arêbîyay bî.

vîjiki *Nm.* Vîriki, emel, pîze pede şîyayeni. Heşa

gîyo ki zêdê awer a kesyo şino. *Tr. İshal, amel.* Zêdê aw a vîjiki kerdê, bo bîbî gidî.

vîjikî *H.* Vîrikî. Vîjiki pirogunayeni, emel pirogunayeni, emel bîyayeni. *Tr. İshal, amel.* Emel kewt bî, di rojî yo o yo nêweşxane di.

vîjikîbîyaye/ê *N.* Vîrikîbîyaye/ê, pîzeşîyaye/ê. Keso ki pîzeyê ci yo şino, keso ki bîyo emel, keso ki emel gunayo piro. *Tr. İshal/amel olan.* Eger şima bişê vernîya nêweşeyda ê lajekdê vijîkî bîyayî bigîrê, şima do ey bireynê.

vîjikîbîyayeni *f. M.* Vîjikîbîyayîş. Vîrikî bîyayeni, emel pirogunayeni, pîze bi ci yo şîyayeni, pîzeyê ci şîyayeni. *Tr. İshal/amel olmak.* Vîjikî bîyayeni di kes bol beno gidî, kes pede şino.

vîn 1. *Nn. Bw.* Vînik. Bi vîndê mi ki, raya to çewt a, raşti nîy a. 2. *Nn.* Dîn. Kokê vînayeni. *Tr. Zazacada görmek fiili olan* vînayîş *kelimesinin kökü.* Wazenê ci bivîni, wazenê jî mevîni.

vînaye/ê 1. *N.* Dîyaye/ê. Çî/keso ki; kewto çiman ver û kesî ra asayo. *Tr. Görünen, gözüken.* Nîşano vînaye, do wextankî deha vinî nêbo. 2. *N.* Vînaye/ê. Çî/keso ki; vinî bîyayîşî ya tepîya newedera cayê ci bîyo bellî. *Tr. Bulunan.* Cizdanê ci yo vînaye, kes zano hele fina vinî bo!

vînayeni 1. *f. M.* Vînayîş. Dîyayeni, dîyayîş, çiman ra asayeni, çimî wezîfe kerdeni. *Tr. Görmek.* Eger to nêdîyayê, mi do çimandê to ra şubhe bikerdayê. 2. *f. M.* Vînayîş. Dîyayeni, geyrayîş di bi çiman a vînayîş. *Tr. Bulmak.* No çîyê şima, mi erdo vînayo, bigîrê.

vîncele *Nn.* Qanik, benîşt, berîşt, vilênce. Çîyo ze lastik o ki kes xwu rê caweno. *Kur. Benîşt. Tr. Sakız.* Şêligî mîyan di vîncele nêcawêno, eybûar o.

vînceleyê kengerî *Nk. Nn.* Qanikê kengerî. Qaniko ki kengeran ra vijêno. *Tr. Kenger sakızı.* Mi bixwu rê, vîncelan mîyan di, vînceleyê kengeran weş o.

vînci *Nm.* Makînaya ki giraneyan cayên ra werzanena û canakî di ronena. *Tr. Vinç.* Vînci amê, kirêşaya ci hewadê û nê xoşkêşi ser.

vîney *Nm.* Dîney. Vînayîş, dîyayîş, dînayîş, wesfê vînayîşî. *Tr. Görme.* Dîneya şima û ma jewi nîya.

vîneyaye/ê *N.* Çî/keso ki; fina siftî vîneyayo, keşf bîyo. *Tr. Bulunan, keşfedilen.* Cayo vîneyaye, do kê ser o namedar bo?

vîneyayeni *f. M.* Vîneyayîş. Dîneyayeni, tesbît bîyayeni, cayê ci eşkera bîyayeni, fina siftî vînayeni yan jî vîneyayeni. *Tr. Bulunmak, tespit edilmek, keşfedilmek.* Eger zûr nêbo, Berrîyê Emerîqay 1492 di vîneyayo.

vîngînî *Nm.* Vîngi vîngi, vîngey, vîngînî, vîngîney. Vîngayeni, vîngayîş, finêra vengêndo zêdê moza kesî goşî kewteni, finêra kesî goşan ver ra çîyên pekayeni û vengê ci amîyayeni. Vengê hingan, vengê mozan, vengê mêşan. *Tr. Vızıldama, vızıltı sesi, arıların sesi. Arı gibi sesler, araba vb. araçların süratli gidişleri.* Lajekî bêxebîr sîyên mi ver ra eşti, mi dî ki vîngînên kewt mi goşî, mi nêzana ki çiçîyo? Mi hend dî ki sî ya û a ya mi ver ra şina.

vînik *Nn.* Vîn, dîn, dînik. Çiman ver kewtiş. Çîyo ki kes; bi çiman a, bi çimandê aqilî ya, bi çimandê totikî ya, bi fehm kerdenda aqilî ya şeno ca kerdo. *Tr. –ce (bence, sence üzn.), görüş, sezgi, bakış açısı.* Bi vînikdê mi bo, ez pey nêrişena.

vînok/i *N. Bw.* Dîyok/i. Ellah vînok o. Çîyên ci ra nênimêno. heme çî ci ra eyan o.

vînokey *Nm. Bw.* Dîyokey. Vînokeya ci dûrvîneyda ci ra yena.

vîr 1. *Nn.* Hafiza. Qewetê nimîyê çîyan. Qeweto ki çîyan aqilî di tepşeno. *Tr. Hafıza, bellek, hatırlama.* Vîrê mi verî bol mezbût bî, mi qethan çîyên xwu vîra nêkerdê. Labelê nika vîrê mi bol bîyo zaîf. 2. *Cog. Nn. Bw.* Vêr. Şarê kiştda corî fekê xwu tadano, vêrî rê vano vîr. Eger goreyê nînan bo, gereg ki vîrden bo jî. Halbikî wina nîyo.

vîrabîyaye/ê *N.* Vîraşîyaye/ê. Çî/keso ki; kesî vîrî ra şîyo, kesî aqil di nêmendo. *Tr. Unutulan.* Zanîşo vîrabîyaye eger kes raya ci bizano, fina pey di yeno. Çunkî çîyo ki têtewr vinî bo çinî yo.

vîrabîyayeni *f. M.* Vîrabîyayîş. Vîra şîyayeni. Çîyên, kesên kesî aqilî ra şîyayeni, aqilan ra vinî bîyayeni. *Tr. Unutulmak, hatırlanamamak.* Mi vatê beno ki ez bîya vîra.

vîrakerde/ê 1. *N.* Çî/keso ki; vîra şîyo, kesî aqil di nêmendo. Malûmato ki kesî aqil di nêmendo û bîyo vinî. Zanîşo ki kesî hafiza di nêmendo û bîyo vinî. *Tr. Unutulan.* Zanîşê min o vîrakerde, dima ame mi vîrî. Labelê îş îşî ra ravêrd. 2. *N.* Xayîskerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi derzinîyên a yan jî bi çîyên a coydareya ci ya normali kerda zanîşî bin, kerdo xayîs, xayîs kerdo. *Tr. Bayıltılan.* Ê yê kenê dest bi ê merdimdê vîrakerdî ya kerê. Çunkî di saetê ci tenya estê.

vîrakerdeni 1. *f. M.* Vîrakerdiş, vîra şîyayeni, hafiza ra şîyayeni, vinî kerdena zanayîşî, vinî kerdena malûmatan, xwu vîra kerdeni, ci vîra şîyayeni, aqil di nêtepişteni. Çîyo ki ci aqilî do, nêşayeni ra vinî kerdeni. *Tr. Unutmak.* Mi kerd xwu vîra ki ez do meşti kê şima di bîyayê. 2. *f. M.* Vîrakerdiş. Xayîs kerdeni. Sebebê vîra şîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Bayıltmak.* Mi derzinî dê piro û o vîra kerd.

vîramîyaye/ê *Nn.* Vîraamîyaye/ê. Çî/keso ki; sifte şîyo kesî vîra, kesî kerdo xwu vîra. Labelê qewimîyayo yan jî ro ci ameyo û kesî newedera ardo xwu vîrî, ameyo kesî vîrî, ameyo kesî aqil. *Tr. Hatırlanan, akla gelen.* Kaşka şima o keso vîramîyaye jî dawet kerdayê. Wa qe da desên vêşîy bê. Ma, do se bo?

vîramîyayeni *f. M.* Vîramîyayîş. Vîra amîyayeni. Çî/keso ki; şîyo vîra newedera pey di amîyayeni. Çî/keso ki; kes mûsa bî labelê kerd bî xwu vîra newedera pey di amîyayeni, ca kerdena çîyandê hafizay. *Tr. Hatırlamak.* O çîyo ki mi kerd bî xwu vîra, şima ya dima ame mi vîrî.

vîran/i *N.* Vîrane/ê, wêran/i, wêrane/ê. Ca/keso ki; şehitîyayo, xeripîyayo, cêser kewto, hêle ra kewto, taqet ra kewto, tey diramata weşey nêmenda, kes dest pano o do bixilîyo yan jî bikewo û cêser bikewo. *Tr. Viran, harabe, yıkık, perişan, derbeder.* Şitheraman, welatê ma pêro kerd vîran.

vîranbîyaye/ê *N.* Vîranebîyaye/ê, wêranbîyaye/ê, wêranebîyaye/ê, xilîyaye/ê, xilxanbîyaye/ê, şehitîyaye/ê, xirabebîyaye/ê, cêserkewte/ê. Çî/keso ki; cêser kewto, bîyo vîran, çîyêndê ci pêser o nêmendo, pêro bîyo xarabe. *Tr. Viranlaşan, harabe, yıkılan.* Şima şenê ê cadê vîranbîyayî di roşê? Ûja qandê coyayîşî musaît o?

vîranbîyayeni *f. M.* Vîranbîyayîş. Vîrane/ê bîyayeni, wêran/i bîyayeni, wesfê vîr (wêr)anan tey bîyayeni. Şehitîyayeni, şehitîyaye/ê bîyayeni, cêser kewteni, cêserkewte/ê bîyayeni, xilîyayeni, xilîyaye/ê bîyayeni, xirabe bîyayeni, hêle û taqet û qewet ra kewteni. *Tr. Virane/yıkık olmak, harabe olmak.* Dew û sûk û cayê ci, pêrko bîbîy vîranîy.

vîrane/ê *N. Bw.* Vîran/i. Ez şîya, mi welatê înan dî, heme cayê ci jî vîrane bî.

vîraney *Nm.* Vîraney, wêraney. Ca/keso ki; şehitîyayo, xeripîyayo, cêser kewto, hêle ra kewto, taqet ra kewto, tey diramata weşey nêmenda, kes dest pano, o do bixilîyo yan jî bikewo û cêser bikewo; a o ca yan a doşî yan jî o kes û o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Viran/harabe olma, yıkık olma, perişan/derbeder olma.* Vîraneya ci amê ma hemini çiman ver.

vîranînîy *Nb.* Çîyê (olayî, hadîsey) ki kesî ser ra ravêrdê û kes dima înan ano xwu vîra, înan ra behs keno. *Tr. Anı, hatıra.* Wexto ki vîranînê xwu vatê, kesî çiman ra hesrîy ameyê war.

vîranîy 1. *Nb.* Çîy/kesê ki; yenê kesî vîrî yan jî kesî vîrî dê. *Tr. Hatırda olanlar, hatırlananlar, anımsananlar.* Şima yê nêşenê vîrananê xwu bîyarê xwu vîrî? 2. *Nb.* Vîraney, wêranîy, wêraney. Ca û kesê ki xilîyayê, şehitîyayê, bîyê xirabey, cêser kewtê, tey taqet û hêle û qewet nêmendo. *Tr. Harabeler, yıkıklar, terkedilenler, dağılanlar.* Ci rê heqdê ê vîranan di qisey biki ho!

vîrankerde/ê *N.* Vîranekerde/ê, wêrankerde/ê, wêranekerde/ê, şehitnaye/ê, xilnaye/ê, cêserviste/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayên kerdo vîran, kerdo wêran, kerdo vîrane, cêser visto, kerdo xirabe, taqet û hêle û qewet ra visto. *Tr. Viran edilen, harabe edilen, dağıtılan, güç ve kuvvetten düşürülen.* Cadê vîrankerdî di, eynî sî sî ser o nêmendi.

vîrankerdeni *f. M.* Vîrankerdiş. Vîrane kerdeni, wêran kerdeni, wêrane kerdeni. Çîyên yan jî kesên şehitnayeni, xerpnayeni, cêser visteni, xirabe kerdeni, tey qewet û taqet û hêle nêverdayeni. *Tr. Viran etmek, harabe etmek, yıkmak. İçinde kuvvet veya takat bırakmamak.* Mongolan Asyaya Naviki kerdi vîrani û tey nekme nêverda.

vîrarde/ê *N.* Vîrîarde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayênî vîra kerdişî ya dima, newedera ardo xwu yan jî kesên vîrî, ardo aqilî, newedera ameyo ci vîrî. *Tr. Anımsanan, akla getirilen, hatırlanan.* Kes çîyê vîrardî qeyd nêkero, kes do fina xwu vîra kero. Cora kes do qeyd kero ki kesî vîra nêşiro.

vîrardeni *f. M.* Vîrardiş. Vîrî ardeni, xwu vîrî ardeni. Çîyo ki bîyo û şîyo, ê çî newedera vîrî ardeni, ser o vinderdeni. *Tr. Anmak, anımsamak, hatırlamak, hatıra getirmek, yadetmek.* Mi do xwu vîra kerdayê, înan ard mi vîrî.

vîrardik/i *Rob. N.* Çî/keso ki; kes pa çîyên yan jî kesên ano xwu vîrî, xwu vîrî di tepşeno. *Tr. Anı, anımsatıcı, hatırlatan, hatıra getiren, hatırlatma, uyarı, uyaran, uyarıcı, anımsama, hatıra getirme.* Ez vîrardikên kena têlefûnî, o mi, tim pey hesneno.

vîrardok/i *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên ano kesî vîrî. *Tr. Hatırlatıcı, anımsatıcı, uyarıcı hatırlatan, anımsatan.* Vîrardokê ci ti bîyê. Eger to ra nêbîyayê, mi kerd bî xwu vîra.

vîrardokey *Nm.* Vîrardok/i bîyayeni, vîrî ardeni, kesên vîrî ardeni, vîr ardeni, karê vîr ardişî kerdeni. *Tr. Anımsatmak, hatırlatmak, uyarmak, hatırlatmak.* Vîrardokeya ci zaîf a. Cora mi xwu rê vîrardokêna tepişt.

vîraşîyaye/ê 1. *N.* Çîyo ki sifte kesî aqil di bîyo, labelê dima kesî aqilî ra, kesî vîrî ra şîyo. Çîyo

ki hafizadê kesî ra bîyo vinî. Malûmato ki kesî nêşayo xwu aqil di vindarno û kesî aqil ra şîyo. *Tr. Unutulan.* O çîyo vîraşîyaye do gamnakî bêro mi vîrî. Labelê esas ti pers kenê nika mi rê lazim o. 2. *N.* Kes/çîyo ki; xwu ya şîyo, xayîs kewto yan jî aqil ser o nêmendo, coydareya ci ya normali ser o nîya. *Tr. Baygın, bayılan.* Keso vîraşîyaye, do dîna deqey dima bêro a xwu.

vîraşîyayeni 1. *f. M.* Vîraşîyayîş. Şîyayena çîyandê hafizan, vinî bîyayena çîyandê hafizan, vinî bîyayîşê malûmatê aqildê kesî. *Tr. Unutmak, unutulmak.* Çîyên jî mi aqil di nêmend, pêro jî mi vîra şî. 2. *f. M.* Vîraşîyayîş. Xwu ya şîyayeni, xayîs kewteni, xwu vinî kerdeni. halê ci yo normal ser o nêmendeni yan bol huwateni ra yan jî qehrên û nêweşînên ra gaweşeya ci ya normali ser o nêmendeni. *Tr. Baygınlık geçirmek, bayılmak, kendinden geçmek.* Merdim esto ki huwateni ra şino vîra, esto ki jî qehran ra vîra şino.

vîrçelaq/i *N.* O/çîyo ki vîrê ci mezbût o, vîrî di ravey o. *Tr. Çabuk hatırlayan, zeki, anımsama gücü keskin olan.* O merdimo vîrçelaq do deha rew bîyaro xwu vîrî.

vîrçelaqey *Nm.* Vîrçelaq/i bîyayeni, wesfê vîrçelaqan ci ser o bîyayeni. Vîrî di mezbût/i bîyayeni, vîr ardeni di mezbût bîyayeni, rew vîr ardeni, rew rewî xwu vîra nêakerdeni. *Tr. Zekavet, zekilik.* Ma mêrdekî ser o vîrçelaqeyên esta, kes xwu rê heyret keno.

vîrdar/i *N.* Kes/çîyo ki; yeno ci vîrî, çîyên yan jî kesên xwu vîrî di tepşeno, nêkeno xwu vîra, vîr û aqilê ci rew rewî vinî nêbeno, hafizayê ci mezbût o. *Tr. Hatırlayan, hafızada tutan, tutma gücü kuvvetli olan, belleği olan, bellek sahibi.* Ti vîrdari nîya, ti zena ze gêji.

vîrey *Nm.* Vîr bîyayeni, wesfê vîrî ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; yan yeno kesî vîrî, yan şino kesî vîra yan jî nînan ser o yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hatırlama, unutma, hatırlama veya unutma hakkında olma.* Ez nêkewta vîreyda ci dimi. Çunkî mi rê çînakî lazim bî.

vîriki *Tib. Nm.* Vîjiki, emel, bi şikildê awikiney a teber vijîyayeni. *Tr. İshal. İshal haldeki insan dışkısı.* Vîriki kêro guno, rew rewî îfleh nêbeno.

vîriki cirogunayeni *f. M.* Vîrikicirogunayîş. Vîrikî cirogunayeni. Eger vîriki cirogunayê, ay beqa nêkerdê.

vîrikikerdeni *Tib. f. M.* Vîrikikerdiş. Vîjiki kerdeni, emel bîyayeni. *Tr. İshal/amel olmak.* Eger qeçêndê şima vîriki keno, mevinderê û birapeknê berê nêweşxane ki awa gandê xwu vinî nêkero. Eger awa gandê ci vêşî vinî bo, wexta beno bieger, beno totikval.

vîrikipirogunaye/ê 1. *Tib. N.* Vîrikicirogunaye/ê, vîrikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; vîriki gunaya piro, bîyo vîrikî. *Tr. İshal/amel olan.* Qeço vîriki pirogunaye do nêvinderîyo û berîyo doktor. 2. *Zv. N.* Vîrikicirogunaye/ê, vîrikîbîyaye/ê. Zewtên a ki ze ki vajê, "boka ti bê, ti bi vîjikî bê, boka ti bê, ti bi vîrikî bê, boka ti bê, vîriki to ro guno" *Tr. İshal olasın! anlamında bir beddua.* Vîriki pirogunaye! Hele senîn ê qeçekdê ma rê zulm keno?

vîrikipirogunayeni *Tib. f. M.* Vîrikipirogunayîş. Vîrikî bîyayeni, vîrikî pirogunayeni, vîrikî cirogunayeni, emel bîyayeni, emel pirogunayeni, gîyawikî bîyayeni. *Tr. İshal/amel olmak.* Qeço vîriki pirogunaye, rew rewî weş nêbeno.

vîrikî *Tib. Nm.* Vîrokî, wezîyetê vîjiki, wezîyetê vîriki, emel bîyayîş, emel di bîyayeni, nêweşîna vîriki. *Tr. İshal.* Qeçê ci bîbî vîrişkî. Cora şîyê nêweşxane.

vîrikîbîyaye/ê 1. *Tib. N.* Vîrokîbîyaye/ê, vîjikîbîyaye/ê. O/çîyo ki bîyo emel, emel gunayo piro. *Tr. İshal, ishal olan.* O tûto vîrikîbîyaye, do sewqê Reha bo. Çunkî nêweşîya ci, ser o bîya girani. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê; Boka ti bi vîrikî bê. *Tr. İshal olasıca! anlamında bir beddua.* Vîrikîbîyayî, hele senîn da keyneker ro!

vîrikîbîyayeni *Tib. f. M.* Vîrikîbîyayîş. Vîrokî bîyayeni, vîjikî bîyayeni, emel piro gunayeni, emel bîyayeni. Vîrikîyey, wesfê vîrikî. *Tr. İshal/amel olmak.* Kam ki vîrikî bo, gerego ki nêvindero û şiro doktor.

vîrikîcirogunaye/ê 1. *Tib. N.* Vîrikîpirogunaye/ê. Vîrikicirogunaye/ê, vîjikîcirogunaye/ê. O/çîyo ki bîyo emel, vîrikî gunaya piro. *Tr. İshal olan.* Qeçêndo vîrikî ci rogunaye do tavilên şiro nêweşxane ki awa gandê xwu vinî nêkero. 2. *N.* Vîrikî pirogunaye/ê. Vîriki cirogunaye/ê. Zewtên a ki ze ki vajê: Boka ti bi vîjikî bê. *Tr. İshal olasıca! anlamında bir bedduadır.* O qeço nerehat o, vîrikî cirogunaye! Boka aşatme nêkero! Çunkî ey zerrîya mi veşnaya.

vîrikî cirogunayeni *f. M.* Vîrikîcirogunayîş. Vîriki cirogunayeni. Emel bîyayeni, vîjikî cirogunayeni, vîrikî pirogunayeni. *Tr. Amel olmak, ishal olmak, ishale yakalanmak.* Emserr bî di finîy, vîrikîya gunena ci ro.

vîrikîkerde/ê *Tib. N.* Vîrokîkerde/ê, vîjikîkerde/ê, emelkerde/ê. Kes yan jî çîya ki; jew yan jî çîyên bîyo sebebê emel bîyayîşdê ci. *Tr. İshal*

edilen. O merdimo qebs, doktorê ci kerd vîjikî. O merdimo vîrikîkerde gamekna werişt û bixwu lingandê xwu ya şî keye. Halbikî kesî nêvatê ki o do aşatme bikero.

vîrikîkerdeni *Tib.f. M.* Vîrikîkerdiş. Vîrokî kerdeni. Merdimê qebsî bi çîyên a teber veteni, merdimê qebsî emel kerdeni, merdimê qebs bîyayî bi çîyên a vîrikî kerdeni. *Tr. İshal etmek.* Eger ey ti vîrikî nêkerdayê, ti do îspatey qebsey ra bimerdayê.

vîrîardeni *f. M.* Vîrîardiş. Vîr ardeni. Xwu vîrî ardeni, xwu vîra ardeni. Çîyo ki bîyo û şîyo, newedera ê çî yan jî ê kesî ser o vinderdeni, ey aqilan di vindarnayeni. *Tr. Anmak, anımsamak, hatırlamak, yadetmek, hatıra getirmek.* Ma do hergi serri jî bîyarê vîrî, ma xwu vîra nêkenê.

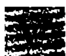
vîrkemî *Nn. Bw.* Vîrkêm/i. O merdimo vîrkemî, do to rewêrî qezenckero. Çunkî o yo bol xebitêno. Xebat bi qedr û bi qîmeto û bi rûmeto. Xatirê ci Ellahî heti do.

vîrkêm/i *N.* Vîrkemî, vîrteng/i. O/çîyo ki vîrî di zaîf o, vîrê ci mezbût nîyo, vîrê ci teng o. *Tr. Anımsama gücü az olan, zeki olmayan, çabuk kavrayamayan ve erken unutan.* Qeçkîni di vîrkêm bî, labelê nika hinî nîyo.

vîrkêmey *Nm.* Vîrkemîyey, vîrtengey, vîrî di kemî bîyayeni, vîr ardeni bol nêbîyayeni, rew rewî xwu vîrî nêardeni, vîrê ci zaîf bîyayeni. *Tr. Hatırlama gücünün olmaması, hatırlama erkinin zayıf olması, zeki olmama.* Vîrkêmey ra gazinc nêbeno. Çunkî vîrî di ravey bîyayen û nêbîyayeni dayena Ellahî ya. Labelê xebat kesî desti do.

vîrleq/i *N.* O/çîyo ki vîrî di ravey o, vêrê ci mezbût o, vîrê ci yo ser ra şino. *Tr. Zeki.* Merdimo vîrleq, rew rewî çîyan xwu vîra nêkeno.

vîrleqey *Nm.* Vîrleq/ bîyayeni, wesfê vîrleqan tey bîyayeni, vîrî di ravey bîyayeni, vîrê ci ser ra şîyayeni. *Tr. Zekilik, zekavet.* Eger ki kes bişo zikîyayê ci bido, vîrleqey nîmetêndê Ellahî yo girdo. Labelê ki kes zikîyayê ci nêşo bido jî belayêndê serî yo.

vîrok/i *N.* Vîrokîbîyaye/ê. Merdimo ki çîyan rew keno xwu vîra. *Tr. Unutkan, gafil, bunak.* Merdimêndo vîrok o, rew keno xwu vîra, çîyan nêşeno xwu vîrî di tepşo.

vîrokey *Nm.* Vîrokî vîyayeni, vîrokî, vîrok/i bîyayeni, çîyan xwu vîrî nêtepişteni, çetineya xwu vîrî di tepişteni, rew xwu vîra kerdeni. *Tr. Unutkanlık, gafillik.* Vîrokeyda ci ra nêbo, qey wina zirar jî nêkeno. Bi no babet a, deynîyê ci ser o benê dibare.

vîrokî *N.* Vîrok bîyayeni, vîrokey, rew xwu vîra kerdeni, nêweşîna xwu vîra kerdenî, kemaneya vîra kerdeni. *Tr. Gaflet, gafil olmak, unutkanlık, unutma zaafiyeti, bunaklığı olmak.* Merdimo ki bibo kalûpîr beno vîrokî jî.

vîrokî *Tib. Ç.* Emel, îshal, vîjikî, vîjikî bîyayeni, hal û wezîyetê vîjikî pirodayen a. *Tr. İshal, amel.* Şima rew nêberd nêweşxane, lajek bî vîrokî.

vîrokîbîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bîyo vîrokî, vîrokî gunayo piro, nêşeno çîyan, zanîşan xwu vîrî di tepêşo, bol rew keno xwu vîra, vîrê ci nêmendo, vîrî di bol bîyo zaîf. *Tr. Bunak, bunayan.* Kes do dest bierzo merdimdê vîrokîbîyayî, kes do jî ser o payên piro nêdo.

vîrokîbîyayeni *f. M.* Vîrokîbîyayîş. Timûtim xwu vîra kerdeni, tey nêweşîna vîra kerdişî peyda bîyayeni, tey vîra kerdiş bol zeyîdîyayeni, wesfê ci yo ravey vîra kerdiş bîyayeni. *Tr. Gaflet, bunamak.* Pîra ma bîya vîrokî, a ya deha nêşena çîyan xwu vîrî di tepêşo.

vîrokîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci ser o nêweşîna vîraşîyayîşî peyda kerda, kerdo vîrokî, wesfê vîrokan nayo ser. *Tr. Bunaklaştırılan.* Kes do, kesê vîrokîkerdî, senîn îdare bikero û senîn bi wetsîda ci yo bêro?

vîrokîkerdeni *f. M.* Vîrokîkerdiş. Çîyên yan jî kesên ser o wesfê vîrokî ronayeni, sebebê vîrokî bîyayîşdê ci bîyayeni. Ci nêweşê vîrakerdişî kerdeni. *Tr. Bunaklaştırmak.* Bê Ellahî kam şeno kê vîrokî kero?

vîrokîyey *Nm.* Vîrokî bîyayeni, wesfê vîrokî ser o bîyayeni, xafiley, xafil bîyayeni, xwu vîra kerdeni, vîrê ci bol zaîf bîyayeni, hal û wezîyetê vîrokî. *Tr. Gaflet, gafillik, unutkanlık zaafiyeti.* Eger vîrokîyeyda ci ra nêbîyayê, hendayê girwazîy ci sere di nêameyê.

vîrondî *Tib. Nm.* Bîrovî. Na nêweşîni jî babetên egzama hesibêna. Zêdê mojlanî/moclanî ya. Mojlanî ra tayên ferqê ci esto. Bîrovî di gandê kesî di pizrikê awikinîy peyda benê, dima nê pizrikîy bi gandê kesî yo vila benê. Qandê zanîşdê ci yê bolî û heray *Bw.* Moclanî. *Tr. Bir çeşit (cilt) egzama hastalığı.* Lajek bîyo vîrondî. Ci rê cîldîye ra randewû girot.

vîrondîyey *Tib. Nm.* Bîrovîyey, bîrovî/vîrondî bîyayeni, wesfê nêweşînda bîrovî, wesfê vîrondî ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir çeşit cilt (egzama) hastalığı.* Doktoro weyneno vîrondîyeyda ci ra.

vîrr *N.* Kokê vîrrikî û vîrrînî û vengdê bi zêdê qurşûnî ya bi pêtên a şîyayîşî. *Tr. Esme, rüzgar, ishal ve kurşun gibi hızlı gidişleri ifade eden*

bazı kelimelerin kök kısmı. Qurşûnî va vîrr û mi goşî ver ra pengizîya.

vîrte/ê *N.* Sûrkerde/ê. Keso ki; ron di yan jî çîyêndê zêdê ney di sûr kerdo, ron di peyşnayo, ron di pewto. *Tr. Kızartılan.* Hako vîrte ci rê weş bî, ay nêkerd.

vîrteni *Nm.* Vîrtnayeni, vîrtiknayeni, sûr kerdeni. Bi ronî ya û adirî ser o peyşnayeni, pewteni. *Tr. Kızartmak, kızartma yapmak.* Ci rê hak vîrtna, ey werd.

vîrtiki *Nm.* Vîjiki. Çî/heşa pîseya ki bi şikildê awikiney a erzîyaya teber, vijîyaya teber. *Tr. İshal. İshal şeklindeki dışkı.* Qeçekên şîyo aja di xasekî vîrtiki kerda. Kam do bişuwo?

vîrtnaye/ê *N.* Vîrtiknaye/ê, sûrkerde/ê. Çîyo ki bê awi, adirî ser o û ronî mîyan di pewjîyayo, peyşîyayo. *Tr. Kızartılan, kızartması yapılan.* O merdim, hako vîrtnaye nêweno. Labelê hako xaşênayeyo nîmpewte weno.

vîrtoq/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bîyo emel û gam ra gam vijêno teber, şino kunifi, vîjiki gunaya piro, bîyo vîjikî. *Tr. İshal.* O merdimo vîrtoq, do veror şiro kenîfi.

vîrtoqey *Nm.* Vîrtoq/i bîyayeni, wesfê vîrtoqan ci ser o bîyayeni, vîjikî bîyayeni, emel bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê emelî bîyayan ci ser ro bîyayeni. *Tr. İshal olmak.* Vîrtoqeya ci, ci rê qey besi nîya, a ya bi şarî huwena?

vîrtoqî *Tib. N.* Vîjikî, emel. Emel bîyayeni, vîjikî bîyayeni, emel pirogunayeni. *Tr. İshal olmak, sık sık tuvalet ihtiyacı olmak.* Ê merdimê vîrtoqî bîyayî, soyîn verda xwu. Korfehman qori nêdê bi ci, mêrdekî zêdê erbetan verda xwu bin. O do ki bişermayo, wa ê korfehmîy bişermayê.

vîrtoqîbîyaye/ê *Tib. N.* Vîjikîbîyaye/ê, emelbîyaye/ê, emelîbîyaye/ê, emel cirogunaye/ê, emel pirogunaye/ê, vîjikî pirogunaye/ê, vîjikî cirogunaye/ê, vîrtoqî cirogunaye/ê, vîrtoqî pirogunaye/ê. Kes/çîyo ki; gam bi gami vijêno teber, heşa pîseya xwu, bi şikildê aw a keno. *Tr. İshal/amel olan.* Şima yê kenê ê verekê vîrtoqîbîyayî sera berê? Şima nêşa dermanên bivîno?

vîrtoqîbîyayeni *Tib. f. M.* Vîrtoqîbîyayîş. Vîjikî bîyayeni, emel bîyayeni, emelî bîyayeni, emel ci rogunayeni, emel pirogunayeni, vîjikî pirogunayeni, vîjikî ci rogunayeni, vîrtoqî ci rogunayeni, vîrtoqî pirogunayeni. Bi şikildê aw a teber vijîyayeni. *Tr. İshal/amel olmak.* Wexto ki kes beno vîrtoqî, kes îspatey miçiqîyeno!

vîrtoqîkerde/ê *Tib. N.* Vîjikîkerde/ê, emelkerde/ê, emelîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî kerdo vîrtoqî, kerdo vîjikî, kerdo emel yan bîyo sebebê vîrtoqîyeyda ci. *Tr. İshal edilen.* Keso vîrtoqîkerde, do nêvinderîyo, birişîyo nêweşxane.

vîrtoqîkerdeni *Tib. f. M.* Vîrtoqîkerdiş. Vîjikî kerdeni, emel kerdeni. Sebebê bi şikildê aw a teber vijîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. İshal/amel etmek.* Kê yan jî çiçî ez kerda vîrtoqî? Îlla kî çîyên ez kerda vîrtoqî.

vîrûsa keseganî *Tib. Nm.* Vîrûsa xozî, vîrûsa xenzîrî. *Tr. Domuz gribi. Lat. Pandemik (H1N1) virüsü.* Verê ney dîrê mengîy, vîrûsa keseganî welat di vila bîbîy.

vîsol/i 1. *Wş. N.* Bêsol/i. Şamî yan jî çîyo ki tey soli çinî ya yan jî tayên a. *Tr. Tuzsuz, tuzu olmayan, tuzu eksik olan.* Mi rê xeyar û encûro vîsol weş nîyo.[1] 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; şîretê ci, îzanê ci, şerefê ci, terbîyeyê ci kemîyo, amînê ci tam nîyo, tey nê kiştan ra kemaney esta. Kes/çîyo ki; nêzano do kotî di bi çi babet a hereket bikero, do senîn qisey bikero ûzn. *Tr. Sulu, terbiyesiz, ukala, haddini bilmez, ileri geri konuşan.* Merdimê şêligan bo, na vîsoley nêkeno. Pîyê ci jî winî vîsol bî.

vîsoley 1. *Wş. Nm.* Vîsol/i bîyayeni, tey soli yan çinêbîyayeni yan jî kemî bîyayeni, kişta soli ra tamê ci weş nêbîyayeni, sola tayên bîyayeni. *Tr. Tuzsuzluk, tuzu olmamak veya eksik olmak.* Mi bolkî vîsoleyda ci ra nêwerd. Binvaje: *Bw.* Binvajedê "vîsol/i"î ra. 2. *Zv. Nm.* Vîsol bîyayeni, bêşîretey, bêşîret bîyayeni, bêîzaney, bêîzan bîyayeni, îzan ra kemî bîyayeni, bêamîney, bêmîrazey, mîrazê ci kemî bîyayeni, hal û hereketandê ci di vêşî û kemîyey bîyayeni, terbîyera kemî bîyayeni, ca di hereket nêkerdeni, cayanê kuşatan û raştan nêzanayeni. *Tr. Ukalalık, terbiyesizlik, tutarsız konuşmalarında sürekli ileri geri gitmeler iletişim kazası yapmak.* Şima pêro jî vîsoleya ci zanê, vîsoleya ci namdar a jî, şima fina mi ra pers kenê. Ze ki şima pêşanê.

vîstekên *H.* Vîstekê, hendê vîstekên, hendê vîst deqeyên. Binvaje: Na vîsti bi peyomekdê -ek'î ya tenekna kemeyaya. *Tr. Çok az sonra, bir yirmi dakika kadar sonra. (Bu yirmi dakika tam yirmi dakika olmak zorunda değildir. Çünkü -ek ekiyle küçültülmüştür.)* Ez qey vîstekna bêra. Ti yê çirê winî ecele kenê?

---

1 Na vajeki "bêsoley" ra xeripîyaya. Sifte bîya "bîsoli", ûja ra jî bîya "vîsoli." Çunkî Dimilî di zêdê hergi ziwanandê bînan nûşeyê B û V bi pê ya virênê. Nê nûşan rê vanê bêvengê lewan (konsonantê lewan)

vîsteki *Nm.* Vîsta werdî, vîsta bêqîmeti, vîsta nêercîyayê. *Tr. Küçük yirmi, küçük yirmili, kiymetsiz veya önemsiz yirmili veya yirmi lira/para.* Mi rê a vîsteki bidi, beso.

vîstekna *H.* Hendê vîstênda kilmeki, gamekna. hendê vîst deqeyênda kilmeki yan jî tayêneki. *Tr. Kısa bir yirmi dakika kadar sonra, çok az sonra, kısa bir süre sonra.* O do vîstekna bêro. Tenekna sebir bikerê.

vîstê *H.* Vîstên, hendê vîst deqan, zemanêndo tayên. *Tr. Bir miktar vakit, yirmi dakika kadar ki bir zaman, az zaman, biraz zaman, bir süre.* Lajek vîstên ronişt tepîya, fina kewt ray û şî.[1]

vîstiki 1. *Mat. Nm.* Çîya ki ser o nimroyê 20î esto. *Tr. Üzerinde 20 numarası olan şey, yirmili, yirmi numaralı dişil şey.* Ez nêzana, çîyo ki mi dî, di vîstikîy didi jî desikîy tey estîy bî. Mi şeş pancikê ki ti yê ci ra qal kenê, ûja di nêdî. 2. *Nm.* Îhale, gireyo ki gereg ki abîyo, merselaya ki gereg ki hal bo, îşkeleyo ki gereg ki bibo û bîyayîş yan jî kerdişî, ci kesî ser o maneno. *Tr. İhale, ihale üstünde kalma, kabak başa patlama, düşünülen iş veya eylemin merkezinde kalmış olmak.* Kaşka mi na Mesela orte nêeştayê. Fina vîstiki do mi ser o bimano. Na qisa Mesela nê cayan di vajêna: Vîstiki niqara ser o ya. Ez tersena ki fina vîstiki mi ser o bimano. Şima at kerd, nata kerd, soyîn fina vîstiki ardi mi ser o vindarnê.

vîstna *H.* Vîstnakî, hendê vîst deqeyênda bîni, gamekna. *Tr. Bir süre sonra, biraz sonra. Yaklaşık olarak bir yirmi dakika sonra.* Va ez do vîstna bêra û şî ki şî!

vîst û çehar saetî *H.* Seranserê rojên, rojên di çendi saetîy û wext esto pêrko. Tirm û tim, her wext. *Tr. Yirmi dört saat, sürekli, her zaman, daima, günün tamamı.* Vîst û çehar saetî yo ez a şima tîya di pawena. Şima yê kotî di? Ma yê vîst û çehar saetî pê het di, ez a nêzana, ti kotî ra pey hesîyayê?

vîştira 1. *Zoo. Nn.* Nerîyê dewaran o, di serre yo ki qandê nerîyeyda ci, qandê bigayeyda ci warî beno. *Tr. Damızlık için beslenen dana/tosun.* Vîştira şî nalek ser, naleki awira mendi. 2. *Zv. Nn.* Dimilî di îqtîdarê cînsîyey, camêrdey, camêrd bîyayeni, qewet û hêleyê camêrdey îfade keno. *Tr. Zazacada cinsel gücün sembolü olarak kabul edilir.* Mesela zeno ze ga (qewetê ci bol o) zeno ze vîştira (qewetê ci yê cînsîyey bol o) ûzn.

vîştirayey 1. *Nm.* Vîştira bîyayeni, qandê nerîyey bîyayeni. *Tr. Damızlık olma, tosun/dana olma.* Vîştirayeyda ci ra nêbo, çîyên rê jî nêbeno. 2. *Zv. Nm.* Vîştira bîyayeni, qewet û hêleyê ci yê cînsîyetî vêşî bîyayeni. *Tr. Zazacada cinsellik bakımından güçlü olmak.* Şar vîştirayeyda ci nê, merdimeyda ci winîno.

vît *N.* Dîqet, bal, çiman ser ra nêwedarnayeni, tîk kerde. *Tr. Dikkat. Gözünü kırpmadan bir yere derinliğine bakmak.* Vîtê min o ser o ki o yo bi zerrî ya kar nêkeno. O yo caelmatî keno.

vîtkerdeni *f. M.* Vîtkerdiş. Bal sernayeni, balkeş bîyayeni, dîk kerdeni, çiman ser o nêabirnayeni, bi dîqet a winîyayeni. *Tr. Dikkatlice bakmak.* Mi vît kerd ki; o yo balê xwu dersi ser nêdano.

vîtok/i *N.* Çimsernok/i, balkeş/i. O/çîyo ki; çiman ser ra nêwedarneno, rind û rind balî nano ser, çiman ser ra nêabirneno. *Tr. Keskin gözcü.* Ê vergê vîtokî, soyîn jî a vereka ma berdi.

vîtokey *Nm.* Balkeşey, çim sernayeni di şût bîyayeni, şîtê çiman bîyayeni, bal sernayeni di mezbût bîyayeni. *Tr. Gözetlemede keskinlik, keskin gözcülük.* Vîtokeya ci esta. Labelê ey hewna vîtokeyda xwu ra xeyrên nêdîyo. Vîtoko xeyrnewer.

vîya 1. *Dad. Nm.* Em. Keso/a ki; hembaza xwu ya ki pa zewijîyayo dima verdayo, ci ra abirîyayo. Cinî yan jî mêrdeyo ki hembazdê xwu yê marekerdî ra abirîyayo/ya. Keso ki mareyê ci kewto û hewna nêzewijîyayo. *Tr. Dul.* Cinîya vîya, xwuserî ya, bixwu şena mêrde bikero. 2. *Teks. Nn.* Babetên têla deştenîda destan. *Tr. Bir çeşit el dikiş ipliği.* Eger to vîya bidayê bi ci, ay şayê çîyê to bideştayê. Labelê ki to nêda bi ci. Ay jî nêşa biderzo.

vîyabîyayeni 1. *f. M.* Vîyabîyayîş. Em bîyayeni, emey, vîyayey, wesfê vîyayan. Cinîya ci yan jî mêrdeyê ci verdeyaye/ê bîyayeni. *Tr. Dul olmak, boşanmış olmak.* Vîya bîyayeni yan bi cinîverdayîş a yan jî bi mêrdeverdayayîş a bena. 2. *f. M.* Vîyabîyayîş. Babetên têla deştenî bîyayeni. *Tr. Bir çeşit dikiş iğnesi olma.* A têli bî vîya.

vîyar *Nn.* Vêr, ravêr. *Tr. Mazi, geçmiş.* Na vajeki tenya nêvajêna. Bi şikildê vîyarde, vîyareno û bi no babet a vajêna.

vîyarde/ê 1. *N.* Vêrde/ê. Çî/keso ki; ravêrdo, wextê ci vêrdo. *Tr. Mazi, vakti geçen, zamanı geçen, müruru zamana uğrayan.* Zemandê

---

1 Vîstên, da vîstna, demena, demeyên, cixarena, cixareyên û çîyandê winasîn di wextêndo bellîyo tam çinî yo, nezdîyê ê wextan esto.

vîyardî dimi mekewê, biewnîyê nêvîyardî ra. 2. *Nk. N.* Qandê meywan, sebzan, çîyandê kuhoyîyan wextê ci vêrdeni, Çîyê ki wextê ci vêrdê. *Tr. Olgunlaşma dönemini bitirip yavaş yavaş bozulmaya doğru yol alan bitkiler.* Bostano vîyarde, do erdo bimano. Şima do rojên ravey birotayê. 3. *N.* Vêrde/ê, ravêrde/ê. Kes/çîyo ki; çîyên ravêrnêyayo, xwu pey di verdeyayo. *Tr. Arkada/geride bırakılan, geçilen.* Estoro vîyarde deha nêşeno ma reso.

vîyardeni 1. *f. M.* Vîyardiş. Vêrdeni. Wextê ci vêrdeni, ser ra zeman ravêrdeni, kehan bîyayeni. *Tr. Vakti geçmek, zamanı geçmek, eskimek, mazi olmak.* Kaşka bivîyardayê, no wexto teng ma ser o nêravêrd. 2. *f. M.* Vîyardiş. Meywan, sebzan, kuhoyîyan di ser ra wext ravêrdeni, kehan bîyayeni, herimîyayeni. *Tr. Olgunlaşma dönemini bitirip bozulmaya doğru yol almak.* Vîyardena beşîlan ez qehirneya. 3. *f. M.* Vîyardiş. Vêrdeni, ravêrdeni, çîyên heti ra şîyayen û ci xwu pey di verdayeni. *Tr. Geçmek, geride bırakmak.* Mi o vîyarna jî, şima qebûl nêkerd.

vîyare 1. Vêre. Hûrpizûr. Zerreyê coydaran, loqrey û çîyê ki bi loqranan ê. Cayê embardê heywanî. *Tr. İşkembe.* Vîyare kerdo gird û karûbarên nêkeno. 2. *Nn.* Werd. Çîyo ki kes weno, çîyo ki kes do biwero. *Tr. Aş, yiyecek, azık.* Kesî xwu di vîyare nêberd bî, pêro jî gest ra merdîy. 3. *An. Zv. Nn.* Mîde, paşmûre. Cayo ki kes werdê xwu dekeno de. *Tr. Mide.* Hendo ki weno, vîyareyê ci bîyo gird. Bîyo ze pindiliki. 3. *Tib. Nn.* Vîyare, tat, tatpîze, gulp, gulpik, pîvor. Pîzeyo masate, pîzeyo verdaye, meşkeki. *Tr. Göbek.* Vîyare ser o bîyo ze niqara.

vîyarî *H.* Wesfê vîyarî, vîyarî bîyayeni, vîyarî di bîyayeni. Gumaney, zaclaniney di çilekey kerdeni, nefsokey kerdeni. *Tr. Aşerme.* A ya vîyarî kena, şima yê jî tebayên bi ci nêdanê.

vîyarîkerdeni *f. M.* Vîyarîkerdiş. Qeç arden di yan jî giraneyda (haley di, gumaney di) cinîyan di zerrîya ci bol çîyanê werdan waşteni, hergi çîdê werdîrê tamojikî bîyayeni, werdan di zerrîya ci mendeni. *Tr. Aşermek.* Hergi cinî zaclanineyda xwu di, vîyarî kena.

vîyarna *H.* Ravêrna, vêrd/i. *Tr. Geçti, geride bıraktı.* Mi o lajek vîyarna, ey nêşa mi bivîyarno.

vîyarnaye/ê 1. *N.* Vêrnaye/ê, qedînaye/ê, peynîarde/ê, soyînarde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni vêrnayo, qedînayo, peynîya ci arda, soyînê ci ardo, nêverdayo. *Tr. Bitirilen, sonu getirilen, kökü kurutulan.* Vaji şima yê, ê heywandê ravîyarnayî ra, çiçî wazenê ki! 2. *N.* Vêrde/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî tayên yan bi şîyayîş a yan bi ravey bîyayen a, yan bi şikildê manewîyatî ya yan jî bi şikildê maddîyat a ci ra vêrdê, ci ra ravêrdê. *Tr. Her bakımdan geçilen, geride bırakılan.* Merdimo ravîyarnaye, do tenekên dayaxi bido xwu ki, bişo tayên ray bigîro. 3. *N.* Îdarekerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni ci rê îdare kerdo, ci rê ravîyarnayo. *Tr. İdare edilen, hatası veya kusuru olsa da görmezlikten gelinen.* Ti bê ki merdimo ravîyarnaye nînan bikero! Kes do kotî bişo xînt nêbo? 4. *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yan bi qusûrên a, yan bi waştişên a, yan jî bi verdayîş a wextê ci yo normal ravêrnayo û vera kotî, vera xirab, vera nêbîyayîş raya daya bi ci. *Tr. Olgunluk zamanı geçirilmiş olan, bozulma dönemine doğru sürüklenen veya kendisine yol aldırılan.* Gereg ki şima bizanayê, erddê ravîyarnayî di, mexelo weş nêdeyêno.

vîyarnayeni 1. *f. M.* Vîyarnayîş. Vêrnayeni, qedînayeni, soyînê ci ardeni, peynîya ci ardeni. *Tr. Kökünü kurutmak, sonunu getirmek, bitirmek, nihayete erdirmek.* Seydgeran kokê kospesan vîyarna. 2. *f. M.* Vîyarnayîş. Ravêrdeni, ravêrnayeni, ci peynî di verdayeni, ci ser ra şîyayeni. Şîyayeni di, remayeni di, herikîyayeni di, livî di kesên yan jî çîyên peynî di verdayeni, ci ser ra şîyayeni. *Tr. Geçmek, geçirmek, arkada/geride bırakmak.* To ez, mi jî o bîn vîyarna. 3. *f. M.* Vîyarnayîş. Îdare kerdeni. Çîyêndê xirabî di ewêzî nêkerdeni, qarşûyê ci nêvijîyayeni, ci rê îdare kerdeni. *Tr. İdare etmek, karşılığını vermemek.* Qe çinî yo, ey des finîy ez şêligî mîyan di şiknaya. Labelê mi ci rê vîyarnayo. 4. *f. M.* Vîyarnayîş. Ravêrnayeni, wextê ci, zemanê ci vêrnayeni, berey visteni. *Tr. Geçirmek, zamanını geçirmek, vaktinde yapmamak.* Ma zebeşîy vîyarnay tepîya rotîy, wexta jî pere nêkerdîy.

vîye 1. *An. Nn.* Vî. Çenge ra hettanî sîne ganê kesî. *Tr. Çene altından göğse kadar ki boyun kısmı.* Haya ci, ci ra çinê bî, vîyeyê ci asayê. 2. *An. Nn.* Vî. Teber ra ver û peyê qirida kesî. *Tr. Boyun.* Mi do vîyeyê ci, ci bin di bişiknayê, fina gunayê mi bi ci ame.

vîyebend *Nn. Bw.* Milbend. Heywanîy bi pozbend a û memûrîy jî bi vîyebend a zebtûrebt benê.

vîyebendey *Nm.* Vîyebestey, vîyebendokey. Vîyebend/i bîyayeni, wesfê vîyebendan tey bîyayeni. Keso/a ki çîyo/a ki; vîyeyê ci girêdeyayo, bend erzîya ci mil, milê ci bi bendên a bestîyayo. *Tr. Boynu bağlı olan, boyundan bağlanan, esir edilen.* Vîyebendeya xwu nêvîneno, kemaney

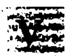
şarî di vîneno.

vîyebendi 1. *Teks. Nm.* Qrawati, milbendi. Çîya ki kes kargehan di, bolkî jî cadê karêndê resmî di, keno xwu vîya, kes vîye ra keno bi xwu ya. *Tr. Kravat.* Vîyebenda ci û kurdika ci roberê bî.

vîyebendok/i *N.* Vîyebeste/ê, milbende/ê, milbend/i. Kes/çîyo ki; bi vîye ya girêdeyayo, qeyd bîyo, bîyo nêşe, bîyo êsîr. *Tr. Bağlı, esir, kayıtlı, boyunduruk altına girmiş olan.* Eger bixwu vîyebendok nêbîyayê, ma do normal bivînayê. La ki bixwu vîyebestok o.

vîyekewte/ê 1. *Zv. N.* Milkewte/ê. Çî/keso ki; kewto vîyedê kesên. Çî/keso ki; kerdena çîyên, persdareya kesên yan jî çîyên ci ser o menda, kerdiş di bîyo mecbûr, bîyo caelmat. Çî/keso ki; nêwazîyo jî kes do ey caelmatî bikero. *Tr. Boynunun borcu duruma gelen, yapılması bir zorunluluk halini alan.* Şima senîn ê lajekê vîyekewtî nêhewênenê? 2. *N.* Kes/çîyo ki; vîyeyê ci kewto, bîyo gunakar, qergûn mendo, barê ci bîyo çewt, çîyêndê xwu yo mihîm kerdo vinî. *Tr. Boynu bükük, önemli bir değerini kaybeden, yükü eğilmiş olan.* Şima do roja tengi di, dest bierzê merdimdê vîyekewtî.

vîyekewteni 1. *Zv. f. M.* Vîyekewtiş. Mil kewteni. Çîyên, wezîfeyên mecbûr kerdeni, kerdokê çîyên di caelmat bîyayeni, kerdena çîyên, ca ardena çîyên yan jî wezîfeyên rê caelmat mendeni, mecbûr bîyayeni. Bi nêwaştiş a bo jî çîyên, gireyên, pirolemên, meseleyên mecbûr qebûl kerdeni. *Tr. Bir vazifenin yapılmasının zorunlu olarak birinin üzerine düşmesi, istem dışı sorumluluk, boynunun borcu haline gelmek.* Ma û pî merd, warî kerdena qeçekan kewti vîyedê kalik û pîriki. 2. *f. M.* Vîyekewtiş. Mil kewteni, vîye (mil) çewt bîyayeni, bar çewt bîyayeni, çîyêndê xwu yo bol mihîm vinî kerdeni, karûgurweyêndê ci yo bol mihîm xeripîyayeni. *Tr. Boynu eğilmek, çok önemli ve değerli bir şeyini yitirmek, boynu bükük olmak.* Vîye kewt bî, kesî dest nêeştê bi ci. Mi ci rê yardim kerd, axirî ki ameyo a xwu.

vîyela 1. *Nm.* Babetên têla deştenî. *Tr. İplik.* Mi do vîyela bi ci dayê, ay mi rê xirabeyên kerdi. Cora mi bi ci nêdê. 2. *Nn.* Taximê derzinîyan. *Tr. İğne takımı.* Mi ci rê vîyelayên biherînayê, derzinî ma lingî ra nêşîyê.

vîyeravete/ê 1. *N.* Milravete/ê. Çîyo ki jewî mil (vîye) di bîyo û ey xwu vîye ra veto, deha ci vîye di nîyo, pa nîyo. *Tr. Boyundan çıkarılan.* To soyîn, o gerdano vîyeravete kerd vinî. Winî nîyo? 2. *Zv. N.* Milravete/ê. Kes/çîyo ki; kerdena wezîfedê ci kesî ser ra wedarîyaya, deha kesî vîye di nîyo. Kes/çîyo ki; persdareya ci kesî ser ra werişta, kes deha mecbûr nîyo biwinîyo ci ra, wezîfedê kesî ra vijîyayo. *Tr. Sorumluluk veya boynunun borcu olmaktan çıkan.* Qaxûyê ê lajdê vîyeravetî ez bol kerda rehati.

vîye ra veteni 1. *f. M.* Vîyeravetiş. Mil ra veteni. Çîyo ki mil do, vîye do yan bi vîye ya yo; ê çî vîye ra veteni. *Tr. Boyundan çıkarmak.* Çi to do gerdanê xwu xwu vîye ra bivetayê ki, çi bibîyayê vinî? 2. *Zv. f. M.* Vîyeravetiş. Mil ra veteni, persdarey ra veteni, ci ra reyayeni, wezîfedareyda xwu ra veteni. Çî/keso ki; caelmat mendo û keso winîno ci ra, kesî mil di mendo; ê çî yan jî ê kesî yan bi wezîfekerdiş a yan jî bi xwu ser ra kerdena ci ra reyayeni, bi no babet a xwu mil ra veteni. *Tr. Sorumluluk veya boynunun borcu olmaktan çıkarmak.* Lajekê ma yo seqetek ma zewijna û mi xwu vîye ra vet, ez ci ra reyaya.

vîzi vîzi *Nb.* Vîzînî, vîzînî, vîzîney. Bi perd rayîş a şîyayena çîyandê pêtan û zêdê mozan. Bol vêşî herikîyayena qerebalixî. *Tr. Çok hızlı herhangi bir şey veya sinek ile arı gibi böceklerin müthiş sesli gidişleri. Bu ses, kalabalıklığı da ifade eder.* Şewra ra yo vîzi vîza kirêşan bî, qe nêzana winî sera şîyê?

vubbîyaye/ê *N.* Boçiki ra cibîyaye/ê, boçiki ra terkbîyaye/ê, abirîyaye/ê, aşkawîyaye/ê, cirakewte/ê. *Tr. Bağlantısından ayrılan, sökülen, sökük.* Vubbîyayeyê ey û ê to jew o. Xwu ra ez jî nêşena şima pêra abirna.

vubbîyayeni *f. M.* Vubbîyayîş. Ci ra kewteni, boçikida ci ra cibîyayeni, aşkawîyayeni, terk kerdena peyîki. *Tr. Kuyruğundan ayrılmak, bağlantısından ayrılmak, sökülmek.* Vubbîyayenda ci ez ûja di bîya. Labelê mi nê, ê lajekê werdî dî.

vube *Nn.* Peyîki ra abirîyayeni, ci ra cibîyayeni, terk kerdeni, aşkawîyayeni. *Tr. Bağlantısından ayrılmak, sökülmek.* Vubeyê to û ê mi jew nîyo. Ez deha nêageyrena. Labelê ê to bellî nêbeno. Ti geh hinî yê, geh hina yê. Verûpeyê to bellî nîyo.

vubkerde/ê *N.* Çî/keso ki; boçikda ci ra abirîyayo, aşkawîyayo, aşkawte, abirîyaye. *Tr. Bağlantısından ayrılmış olan, sökülen, sökük.* O merdimo vubkerde do tîyanan nêro.

vubkerdeni *f. M.* Vubkerdiş. Boçiki ra cikerdeni, terkkerden a peyîki, aşkawnayeni, ci ra abirnayeni. *Tr. Bağlantısından ayırmak, sökmek.* Mi do vub kerdayê, bixwu vubîya. Mirazê min û ey pîya bî.

vuki *Zoo. Nm.* Qazi. *Tr. Kaz.* Vukîy xwu rê awi mî-

yan di qût geyrenê.

vum *Zoo. N.* Kund. *Tr. Baykuş, puhu kuşu.* Vumên o, kes ci ra terseno.

vumi *Nk.* Azgili, aji, vama zûrayî, vamê koyî. *Tr. Yabani badem.* Na vumi, vami ra yena.

vurîyaye/ê *N.* Tehwîlkerde/ê, tehwîlbîyaye/ê, bedelîyaye/ê, bedelnaye/ê, verêney ra vijîyaye/ê. Çî/keso ki; bi çîyên a vurîyayo, şeklê ci bîyo babetna, bîyo zewmbî. Çî/merdimo ki; verêney ra vijîyayo. *Tr. Tebeddül eden, değişen, başkalaşan, farklılaşan.* Kaşka mi o merdimo vurîyaye nêdîyayê.

vurîyayeni *f. M.* Vurîyayîş. Bedelîyayeni, zewmbî bîyayeni, babetna bîyayeni, şekl û bîçimê ci, ca û meqamê ci babetna bîyayeni, verêney ra vijîyayeni. *Tr. Tebdil olmak, tebeddül olmak, değişmek, farklılaşmak, başkalaşmak.* Ez nê, ti vurîyayê. Çunkî ez hewna zêdê verî feqîreka labelê ti bîyê lord.

vurnaye/ê 1. *N.* Bedelnaye/ê, verkerde/ê. Çî/keso ki; bi çîyên a cayê ci virneyayo. *Tr. Takas edilen, becayiş edilen.* O cayo virnaye, o mi nêame. 2. *N.* Ahewlnaye/ê. Çî/keso ki cayê ci virîyayo. *Tr. Tadil edilen, değiştirilen, yer değiştirilen, eskisi atılan.* O kitabo virnaye jî egerin vijîya.

vurnayeni 1. *f. M.* Vurnayîş. Bedelnayeni, ver kerdeni, pêyo vurnayeni. *Tr. Becayiş yapmak, takas etmek.* Ma yê kenê çinayanê xwu pêyo bivurnê. 2. *f. M.* Vurnayîş. Tehwîl kerdeni, cadê ci di, çînakî giroteni, ca vurnayeni, neweyê ci giroteni. *Tr. Değiştirmek, tadil etmek.* Mi o çinayê xwu şî vurna.

vurnok/i 1. *N.* Bedelnok/i. Kes/çîyo ki; çîyên keno ci ver, bedelneno, cayê ci vurneno. *Tr. Takas eden, becayiş eden.* Vurnok Elî yo, virîyaye jî kitab bî. 2. *N.* Ahewlnok/i. Kes/çîyo ki; çîyo ki ahewlnayo, çîyên yan temamen vurnayo yan jî cayê ci vurnayo. *Tr. Değiştiren.* Vurnok ez bîya, vurîyaye jî banê ma bî.

vurnokey *Nm.* Vurnok/i bîyayeni, wesfê vurnokan ci ser o bîyayeni. Bedelnayeni, ca vurnayeni, becayîş kerdeni, tehwîl kerdeni, pêyo vurnayeni, ver kerdeni, cayê ci vurnayeni, ahewlnayeni, nê karan kerdeni, kargerê nê çîyan bîyayeni. *Tr. Değiştirmek, becayiş etmek, tahvil etmek, yer değiştirmek.* Vurnokeya ci, ci xirabêrî ya.

vurok/i *N.* Çî/keso ki; vurêno, jewane nîyo, tim jew nêmaneno, ge beno weş ge beno xirab. Ge şino ge yeno. Ge beno kal ge beno genc. Welhasil tim eynî nîyo, halê ci vurêno. Tersê ci jî kudik yan jî nevurok o. *Tr. Değişken, değişen, süreğen olmayan.* Însan vurok o, wesfê însanan jî vurok ê. Labelê çîyê adinî û wesfê ci nevirok o, kudik o.

vurokey *Nm.* Vurok/i bîyayeni, wesfê vurokan ci ser o bîyayeni. Çîyan di, merdiman di halê vurîyayenî bîyayeni, kudik nêbîyayeni, tey wesfê ge hewlî, ge xirabî bîyayeni. *Tr. Değişebilirlik, değişime açıklık, yenilenebilirlik, açıklık.* Vurokeya ci kesî tersanena. Labelê nevurok bîyayê jî ma do tim jew bîyayenda ci ra bitersayê. Bi mi ki fina wina deha weş o.

W

W: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û heştî ya. Na herfi, bêveng a, bê vengînan jî nêvijêna, bi yardimdê lewan a vijêna. Vijîyayena ci winasîn a: Çenge do ze lûlîya şuwanî akerde bo. No wezîyeti di zêdê "u" yan jî zêdê "û" do veng vera teber kut nêbo, lewîy do vera guman (vera kinaran) bianci yê. Ci ra qe vengên jî nêvijîyo fina na herfi vijêna. Çunkî o wezîyeti di bi verdayenda lewan a xwura na herfi vijêna. Yabelê lewîy do finêra verdeyê ki na herfi eşkera bo.

wa 1. *G.* Qiseyênda şaşbîyayîşî û heyretî ya ki wexto kes şaş beno yan jî heyreti di maneno vano. Maneyê ci: Nê la? Weyê? û zêdê nînan o. *Tr. Hayret/taaccüpte, şaşılacak bir durumda söylenen bir söz veya kelime olup etme ya? Halla Halla? Öyle mi? Anlamlarına gelmektedir.* Bekir: Ez a kena şira Iraq. Şahîn: Wa? Çirê? 2. *H.* Qayîlbîyayenda çîyên di, wexto ki kes qandê jûnakî jewî rê tewsîyey keno vajêna. Wexto ki kes qayîlo çîyên bibo, wexta vajêna. Wa bibo, wa nêbo, wa şiro, wa bêro, wa bo ûzn. *Tr. Olsun, onay, istek sözü olup bir şeyin olmasının istenmesi için ikinci bir kişiye söylenir ve muhatap için ise bir tavsiye sayılır.* Wa o bişîyayê, qe ez nêameyê. Şima çirê o çî kerd gire ki? 3. Qisayên a ki jewî rê qando ki emrên birişîyo vajêna. *Tr. Birine bir şey bildirilirken bildirilmesi için bir emir sayılır.* Wa nê karîya tepîya ê karê meştî bikero. Çunkî o karê meştî ewro ma rê bî şert. 4. *An. Nm.* We. Bolekê ci way, wey. Lingi, pay. Çîya kesî ya ki (uzwê gandê kesî yo ki) kes ronano erd û ser o şino, pa postalan keno xwu pay. *Tr. Ayak.* Mersela, warway (War: Tey çîyên çinî yo, bê çîyên o, pa çîyên çinî yo. *Tr. Yalın.* Wa: Ling a. û –y jî bolekê ci yo. Lingîy, way, postalîy, gêrwey, goşîy, saqey, coganîy, pûçikîy û çîyo zêdê nînan o ki zo bi zo yo). Gêrwey (çîyê ki kes çî anceno ser), wişkûwar (wişko û pa çîyêndo zêdê hî yan jî nekmî çinî yo). Xwu vîra meki ki "qisa" û "qisey" jî zêdê nînan ê: Mesela qisa xwuserî jewek a. Labelê ki wexto ki bena boleki, bena qisey (gêrwe jî wina yê. Eger ci ra zafamor virazîyo, wexta bena gêrwey. 5. *Nm.* Way, wari, ati, atiki, wako, wayê. Keyneka ki marûpêrdê kesî ra ya. *Tr. Kız kardeş.* No karo weş, waya mi viraşto. Ti do ki wara xwu berê, qenê cinêkera xwu beri. 6. Bi jû vajekan a maneyê ci virêno û çî qebûlkerdişî di vajêno. Mesela wa qe. (*Tr. Hiç de, hiç olsun.*) *Tr. de, da.*

-wa Vera, a (aver, acor, adîyar, acêr ûzn.) Peyomekêndê Dimilî yo ki jû cayan di herûnda -(y) a di vajêno. Bêro kamcîn vajeki ver, do ci rê kişta ci bellî kero, do ci rê vera ê çî bellî kero. *Tr. Zazacada bir sonek olup sonuna geldiği kelimeye –ye, -ya anlamında yönelimi ifade eder.* Mersela; Ez gam bi gam şîya vera rojhelatî

wa. Ez a şina sûka wa.

wa bo *H.* Wa winî bo, beno, wa zêdê to bo, ti senîn wazenê wa winî bo, temam. *Tr. Olsun, öyle olsun, tamam, dediğin gibi olsun.* Jû: Ma do dima jî şirê filan ca. Beno? Jûnakî: Wa bo, ma şenê şirê.

wacîb *Teo. Er. N.* Çîyo ki kesî ser o kerdena ci lazim a û eger nêbo, nêbeno. *Tr. Vacip. Olması gereken.* Terkê wacîban heram o.

wacîbey *Teo. Nm.* Wacîb bîyayeni, wesfê karûgurweyandê wacîban. Kerdena ci lazim bîyayeni, eger nêbo nêbîyayeni. Çîyê ki dîndê Îslamî di wertedê ferzan û sunnetan dê. Wacîbîy, sunnetan mezbûtêrî yê, labelê ferzan zaîfêrî yê. *Tr. Vacip olmak, olması gereken şey olmak.* Wacîbeya ci ma şikêr kena.

wad 1. *Nn.* Ehd, qewl, soz, peyman, sond, peywadik. *Tr. Ahit, ahitleşmek, sözleşme, yemin, yeminleşme.* Ey wad kerdo ki, eger îmtîhanî qezenc kero, o do qurbanên bikero û bido xîzmetî. 2. *Nn.* Qurban. Çîyo ki yan sozî ser do bêro ca yan jî qando ki cibîyo wadê ci deyayo. *Tr. Adak, nezir.* Ey wadên dayo, vato cikerê û bidê xîzmetî.

wadbîyaye/ê *N.* Sozbîyaye/ê, qewlbîyaye/ê. Çî/keso ki; ci ser o wad bîyo, ci ser o wad virazîyayo, ci rê yan jî ci ser o soz deyayo. *Tr. Sözleşmesi gerçekleşmiş olan, söz verilen, üstünde sözleşmeye varılan, ahitleşme gerçekleşen.* Qedroyo wadbîyaye nêdeya tepîya, mabeynê înan abîya.

wadbîyayeni *f. M.* Wadbîyayîş. Soz bîyayeni, qewl bîyayeni, qewl virazîyayeni, wad virazîyayeni. Karûgurweyên ser o pêrê soz deyayeni. *Tr. Söz verilmek, sözleşme olma, ahitleşme/akitleşme olma.* Nika wad bî tepîya, kes do waddê xwu ser o vindero, kes do ageyrok nêbo.

wade 1. *Er. Nn.* Wahde. Zeman, wext. Çîyo bê Ellahî, hergi çî keno kehan. *Tr. Vade, zaman, vakit.* Wadeyo ki ez aja di bîya, şima hewna dewi di bî. 2. *Baz. Nn.* Wahde, faîz, vêşanî. Wexto bellî yo ki ser o peymanên virazîyayo û eger ki ê şertîy ca nêrê, do cerîmeyê ci bideyo. *Tr. Faiz, vade.* Bankaya zalimi va: Wadeyê ci ravêrdo, ma do caelmatey wade sernê.

wadebîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki; tey wade esto, tey wext û zeman û fersend esto, wext û fersendê ci esto. *Tr. Vakitli, zamanlı, fırsatı olan.* Karo wadebîyaye kesî nêkuşkuşneno. 2. *Baz. N.* Faîzbîyaye/ê, vêşanîbîyaye/ê. Çî/keso ki; tey faîz esto, faîzê ci esto, bi vêşanîya beno. *Tr. Faizleştirilen, faizli, vadeli.* Alvêrdê wadebîyayî di xeyrûnafên kesî nêresno. 3. *Baz.* Kes/çîyo ki; bi texsîdan a bîyo, bi wade ya deyayo, tey wade esto, tey texsîdîy estê. *Tr. Vadeleştirilen, taksitleştirilen.* Ez nêşena alvêrdê wadebîyayî mîyan kewa. Çunkî alvêrêndo bi şikdê mi nîyo.

wadebîyayeni 1. *f. M.* Wadebîyayîş. Karûgurweyên yan jî çîyên mîyan di wade bîyayeni, zeman bîyayeni, hewna wext bîyayeni, berey nêbîyayeni, wext û fersend estbîyayeni. *Tr. İşin içinde henüz vakit olmak, henüz süre bulunuyor olmak, geç olmamak.* Mi rê ki berey nîyo, hewna wade esto. Ti jî şorî sere pirodi. 2. *Baz. f. M.* Wadebîyayîş. Vêşanî bîyayeni, faîz bîyayeni, tey faîz estbîyayeni. *Tr. Faiz olmak, vade/faizle olmak.* Eger wade bibo, ez tey çinî ya. 3. *Baz. f. M.* Wadebîyayîş. Bi teqsîd a bîyayeni, tey texsîdîy bîyayeni. Karûgurwe û bazarganeyên di bi peredo pêşin a nê, bi peredo teqsîd a kar bîyayeni. *Tr. Vadelilik, taksitlerle olmak.* Eger bi wade ya bibîyayê, mi do jî xwu rê qatên çina biherînayê. Ez bêwade nêşena biherîna.

wadekar/i 1. *Baz. N.* Karbiwade/ê, wahdekar/i. Kes/çîyo ki; bazirganey di, bi wade ya kar keno. *Tr. Vade ile çalışan.* Mêrdekî va: Ez a kena şira ê mêrdekdê wadekarî ser, Çunkî pereyê min o pêşin çinî yo. 2. *Baz. N.* Karbiwade/ê, wahdekar/i. Vêşanîger/i, faîzkar/i. Kes/çîyo ki; bi vêşanî ya, bi faîz a gurweyêno. *Tr. Faizli çalışan.* Ez bixwu merdimdê wadekarî ya şirîgey nêkena.

wadekarane 1. *Nn.* Wahdekarane. Kes/çîyo ki; zêdê wadekaran a kar keno, zêdê kesdê wadekarî ya alvêr kerdeni. *Tr. Vadeyle iş yapanlar gibi.* Ey wadekarane da mi, labelê ez rewane ci ra bîya pa. 2. *Nn.* Wahdekarane. Zêdê wadekaran a bîyayeni, zêdê faîzweran bîyayeni, zey vêşanîweran bîyayeni û karê ticaretî kerdeni. *Tr. Faiz/vadeyle iş yapanlar gibi olmak.* Ez winîyaya qayîlo wadekarane bido mi, mi qebûl nêkerd.

wadekaraney 1. *Nm.* Wahdekaraney. Bi şikildê wadekaran a kar û qezenc kerdeni, zêdê wadekaran a winîyayeni, hewadayen û ronayeni. *Tr. Vadeli iş yapanlar gibi davranmak.* Eger ey bi wadekaraney a bikerdayê û hewadayê û ronayê, ey do vinî kerdayê. 2. *Nm.* Wahdekaraney. Bi şikildê wadekaran a, bi şikildê vêşanîweran a, bi şikildê faîzweran a kar kerdeni, şik bîyayeni, hewadayen û ronayeni. *Tr. Vadeyle iş yapanlar gibi, faiz/nemayla çalışanlar gibi davranmak.* Wadekaraneya ci, ci mird nêkerd, tew kerd veyşanûteyşan.

wadekarey 1. *Baz. Nm.* Karbiwadeyey, wahdekarey. Wadekar/i bîyayeni, bi wade ya kar

kerdeni, bi wade dayenên a bazirganey kerdeni. *Tr. Vadelilik, vadeyle iş yapmak.* Mêrdekî va: Ez bixwu wadekarey nêkena. 2. *Baz. Nm.* Karbiwadeyey, wahdekarey. Vêşanîgerey, vêşanîkarey. Bi vêşanî ya kar kerdeni, girotiş û rotişdê xwu ser wade ronayena kar kerdeni, bi no şekila merdimê kar kerdenî bîyayeni. *Tr. Ticarette vadeyle, faizle iş yapmak.* Mi ki heta ni ka wadekarey bikerdayê, nika mi jî rayênda nebxeyri giroti bî.

wadekerde/ê 1. *Baz. N.* Çîyo (alvêr, rotiş û girotiş) ki jewî yan jî tayêni ser o bîyo faîz, bîyo vêşanî, bi vêşanî ya deyayo, ci ser o zeyîdneyayo. *Tr. Faizle çalıştırılan, faize çevrilen, fazileştirilen, faiz işlenen.* Deynê to yo mi ser o wadekerde, do senîn bideyo? 2. *Baz. N.* Texsîdkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni bi wade ya dayo, muameleye ci bi wade ya kerdo, bi texsîdan a ci rê muamele viraşto. *Tr. Takside bağlanan, vadeleştirilen.* Alvêrê şima yê wadekerdî şima rê nafên kerd yan nêkerd?

wadekerdeni 1. *f. M.* Wadekerdiş. Vêşanî kerdeni, faîz kerdeni, şekil û bîçimê wadî paneyayeni, bi wade ya kerdeni, bi faîz a kerdeni. Karûgurwe û muameleyên di faîz kerdeni. *Tr. Vade/li yapmak, içinde faiz bulunmak.* Boka ti yê bi wade ya kar nêkenê? Wade kerdeni heram a. 2. *f. M.* Wadekerdiş. Teqsîd kerdeni, bi texsîdan a karûgurweyên kerdeni. *Tr. Taksit yapmak, taksitlendirmek, vadeli yapmak.* Qewlê ma pêşin bî, madamo ki ti yê nêşenê bidê, bê ki ez to rê wade kera. Wa to rê gengaz bo.

wadename *Nn. Bw.* Qewlname. Eger ma bi ci ya wadenameyê xwu nêkerdayê, wina mezbût nêbîyê.

wadenaye/ê *N.* Wadenaye/ê, wadenaye/ê, wadkerde/ê, wadkerde/ê, wadkerde/ê. Çîyo ki; wadê ci deyayo, kerdenda ci rê soz deyayo, soz û qerarê kerdenda ci deyayo. *Tr. Taahhüt edilen, adanan, sözleşmesi yapılan.* Qurbano wadenaye, do bibo, eger nêbo kes kewno gunadê ci.

wadenayeni *f. M.* Wadenayîş. Wad kerdeni, wad kerdeni. Çîyên rê soz dayeni, soz kerdeni, vera çîyên sozên dayeni, sozdarey. *Tr. Vaadetmek, taahhüt etmek, sözleşmek, ahdetmek, adamak.* Cinêkeri va: Mi wadenayo ki eger keyneka ma ûnîversîte qezenc kero, ma do qurbanên bikerê.

wadeyey *Baz.* Wahdeyey. Bi wade ya bîyayeni, tey wade bîyayeni, tey vêşanî bîyayeni, tey faîz bîyayeni. *Tr. Vade işi, vadeli olmak, nema/faiz işi.* Ez wadeyeyda ci ser o nêvindena, o hembazo bîno winîno ci ra.

wadeyîn/i 1. *Baz. N.* Biwade/ê, wahdeyîn/i. Bi wade ya, bi zemanî ya karûgurwe kerdeni. Çî/keso ki tey wade esto. *Tr. Vadeli.* Alvêrê înan wadeyîn bî. Labelê dima înan da dûzan. 2. *Baz. N.* Biwade/ê, wahdeyîn/i. Bivêşanî, bifaîz/i. Çî/keso ki; tey vêşanî esta, tey faîz esto. *Tr. Vadeli, nema/faizli.* Eger ki wadeyîn bîyayê, ez mîyan nêdekewtê.

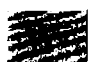
wadeyîney 1. *Baz. Nm.* Wahdeyîney. Biwade bîyayeni, tey zeman vila kerdiş a kar bîyayeni, bi wadekarey a. *Tr. Vadeyle, zamana yaymak.* Ey wadeyîney di jî bêwadeyîney di kerdê vinî. 2. *Baz. Nm.* Wahdeyîney. Bi wade ya, bi vêşanî ya karûgurwe kerdeni, bi faîz a alvêr kerdeni. *Tr. Vadelilik, faizlilik.* Wadeyîneyda ci di, tew xeyrên nêdî. Çunkî serûbinê ê kardê ci heram bî.

wadkar/i *N.* Kes/Çî/merdimo ki bi wada kar keno, ci rê bi wadên a, bi waştenên a, bi sozên a, bi qewlên a kar deyayo. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezîfeyê ci bi qewlnameyên a, bi wadenameyên a, bi soznameyêna deyayo bi ci, şertê ci yê qewlî, şertê ci yê peymanîy, şertê ci yê sozdarey estê; xwuserî nêşeno biluwo, xwuserî/babetnakî nêşeno ata nata kero. *Tr. Sözleşmeli.* Merdimêndo wadkar bî, vizêr wadê xwu ard ca, karûgurweyê ci qedîya û mêrdek şî.

wadkarey *Nm.* Wadkar/i bîyayeni, bi wadên a, bi qewlên a, bi sozên a, bi sozdareyên a, bi peymanên a bi qewlnameyên a, bi soznameyên a, bi peymannameyên a gurweyayeni, xebat kerdeni, xîzmet kerdeni, xîzmet dayeni, qewet xerc kerdeni. Kes/çîyo ki; bi wadên a xebat keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Sözleşmelilik, sözleşmeli olmak.* Mekteban/wendegehan di, wadkarey û esîley çîyêndo weş nîyo. Çunkî mabeyndê xebatkarandê wendegehî di zerrîneweşey peyda bena.

wadnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên wadenayo, wadê çîyên dayo, wad kerdo ki; do çîyên bikero û bîyaro ca. Kes/çîyo ki; soz û qerarê kerdenda çîyên kerdo. *Tr. Adayan.* Wadneyê biz a, wadnok jî ez a. Filan çî bêro ca, ez do bizên cikera û vila kera.

wadnokey *Nm.* Wad kerdeni, wad kerde bîyayeni, karê wadnokan kerdeni. *Tr. Vadetmek, adamak.* Ez bi wadnokeyda ci ra, vêşî emel nêkena, ma nêmirê ma do qey rojên bivînê.

wahêrbîyaye/ê *N.* Wahîreybîyaye/ê, pawîyaye/ê, pawokbîyaye/ê. Çî/keso ki ci rê wahîrey bîyo, pawokê ci bîyo, qayteyê ci bîyo, salme nêbîyo, bêwahîr nêbîyo. *Tr. Sahip/arka çıkılan/mış, bakılan/mış, sahiplenilen/miş.* Çîyê ci yo

wahîrbîyaye, senîn beno vinî?

wahîr/i *Dad. N.* Wihêr/i. O/çîyo ki; çîyê ci yo, malê ci yo, kes ê malî nîyo. *Kur. Xwedî. Tr. Sahip, iye, malik.* Wahîrê çî çinêbo, çî beno bêwahîr. Çîyo bêwahîr, beno malê weqfî, ney ser kewte bo, beno malê sêkurandê feqîran û nînan serkewte bo jî fina beno malê feqîrandê bînan.

wahîrane *Nn.* Wayirane. Zêdê wahîran a, bi wahîran mendeni, wesfê wahîran tey bîyayeni. *Tr. Sahip gibi, bir sahibe reva olacak şekilde.* Mi nêşa biwazo, ey wahîrane waşt û girot jî.

wahîrbîyaye/ê *N.* Wihêrbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di wahîr o, ci rê wahîrey keno; o karûgurwe yê ci yo, ci ser o yan tapîkerde yo yan jî ci ser o serfiyat û xercî, heqê ci yo. *Tr. Sahiplenen, sahip olan, sahip çıkan, malikiyet hakkı olan.* Şirê ê wahîrbîyayî heti. Ez texmîn kena ki o wahîrbîyaye, do bişo ê gireyî hal kero.

wahîrbîyayeni *f. M.* Wahîrbîyayîş. Wahîr bîyayeni. Çîyên yan jî kesên ê ci bîyayeni, wahîreya ci, ci ser o bîyayeni. *Kur. Xwedîbûn, xwedîbûyîn. Tr. Sahip olmak, malik olmak, iyelik sahibi olmak.* Eger wahîr bîyayê, ey wina zirar bi ci nêdayê. Mi çimî di ki wahîrê ci nîyo.

wahîrbîyayeni *f. M.* Wahîrbîyayîş. Wahîrey bîyayeni, pawîyayeni, pawok bîyayeni, ci vero vinderîyayeni, salme nêbîyayeni, salme nêverdeyayeni. *Tr. Sahip çıkılmak, bakılmak, salınmamak, kendisine bekçilik edilmek, korunmak.* Eger wahîrey bibo, wina salme nêbeno.

wahîrey *Dad. Nm.* Wayîrey. Wahîr/i vijîyayeni, wahîr vijîyayeni, qandê xwu yan jî bi namedê jûna ya qandê tayêni çîyên derdest kerdeni, qandê tayêni dest çîyên sernayeni. *Kur. Xwedîtî, xwedîyîn, xwedîbûn. Tr. Sahiplilik, malikiyet, maliklik.* Ey qeçekandê mi rê wahîrey kerdi, înşaallah û rehman, ez do jî qeçekandê ey rê wahîrey bikera.

wahîreykerdeni *f. M.* Wahîreykerdiş. Wahîrey kerdeni, wahîr vijîyayeni, pawiteni, pawok bîyayeni, ci vero vinderîyayeni, ci vero vinderdeni. *Tr. sahip çıkılmak, bakılmak, nazar etmek.* Ez a ci rê wahîrey kena. Labelê o qayîl nîyo ez ci rê wahîrey bikera.

wahîrê/a kokî *Nn.* Wahîrê/a kokî, koksehbî, ravey/i, aver/i, esîl/i. Kes/çîyo ki; cayêndo bellî û giran û raveyan ra yo; kokê ci esîlan ra yo. *Tr. Asil, soylu, köklü.* Mêrdekêndo wahîrê kokî yo. Ez ci rê bena kefîli.

wahîrê/a qisa *N.* Wahîrê/a qisa, wahîrê/a qiseri, wahîrê/a qisan. Kes/çîyo ki; qisa vata, vatokê qisan, vategerê qisa. Keso ki qisa ci fek ra vijîyayo û fina qiserda xwu rê wihêrey keno. *Tr. Söz sahibi, söz söyleyen, iddiaların sahibi, söz sahibi, sözüne sadık, sözünden caymayan..* A qisa, qisayênda kemî ya, ez wahîrê ci nîya. Kam ki wahîrê qiser o, wa bivijîyo meydan.

wahîrkerde/ê *N.* Wihêrkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo wahîrê çîyên yan jî kesên; ci rê wesfê wahîran dayo, ci rê wahîreya çîyên yan jî tapîyê çîyan deyayo. *Tr. Sahip/ malik kılınan, uhdesine mal veya mülk verilen.* O wahîrkerdeyê banêno, o j î merdimanê ci, ci kerdo wahîrê banî.

wahîrkerdeni *f. M.* Wahîrkerdiş. Wayîr kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê wesfê wahîr(wayîr)ey veteni, ci ser o ê ci bîyayîş veteni. *Kur. Xwedîkirin. Tr. Sahip yapmak/kılmak, bir şey beslemek.* Mi ti kerdê wahîrê herî û to her nêda mi.

wahîrkerdey 1. *Nb.* Kes/çîyê ki; kesên yan jî çîyên ci rê wahîr vijîyayo, qayteyê ci bîyo, ci rê bîyo sersûn, dest eşto bi ci, ci rê paştî vijîyayo, dest nayo vera. *Tr. Sahipli olanlar, sahiplenilenler, sahip/arka çıkılanlar, desteklenenler, el atılanlar.* Merdimê wihêrkerdey bi xwu ya bawerî kenê, şenê bi otesîda gireyan o bivijîyê. 2. *Zoo. Nb.* heywanê warîkerdey, heywanê ki bîyê ê keyî, keyî kerdey. *Tr. Evcil, evcil hayvan, evcilleştirilenler, yabanilikten çıkarılan hayvanlar vs.* Heywanîy di babetî yê: Babetê kovî yê, babetên jî kedîkerdey ê. Mesela gay, mangey, mîy û bizîy heywanê kedîkerdey ê; lûy û heşîy û vergîy û qismên xozîy jî wehşî yê, wahîr nêkerdey ê.

wahîrvijîyaye/ê *N.* Wahîrvijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ser o wahîr(wayîr)ey keno û vano filan kes yan jî filan çî ê min o, wahîrê ci ez a, malûmilkê min o, tapîkerdeyê min o ûzn. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ser o îddîayê heqî keno û ci rê sersûney keno, ci vero vindeno, ci paweno, ci rê çimdarey keno. *Tr. Sahiplenen, sahip çıkan.* Merdimo wahîrvijîyaye do malûmilkdê xwu rê qey wayîrey jî bikero, wina salme nêkero. Ti yê hem ci rê wahîr vijênê, hem jî salme verdanê.

wahîrvijîyayeni *f. M.* Wahîrvijîyayîş. Wahîr vijîyayeni. Çîyên yan jî kesên ser o wayîrey kerdeni, filan kes yan jî filan çî ê mino, ez wahîrê ci ya, malê min o, milkê min o û zêdê nînan ci ser o heq îddîa kerdeni. *Tr. Sahiplenmek, malikiyet iddiasında bulunmak, sahip çıkmak, üstünde hak iddia etmek, korumaya çalışmak.* No gan, ê to nîyo, to rê bîyo emanet. Ti nêşenê ci rê wahîr bivijîyê û vajê ez senîn ki qayîl ba, ez

şena serf kera.

wahîy *Teo. Er. Nn.* Xeber û qisaya Ellahî ya ki bi wasitadê Hz. Cebraîlî ya Hz. Ellahî ra Hz. Muhemmedî (sew) rê amê ya. *Tr. Vahiy.* Wahîy, pêxemberan tenya rê yeno.

wahîyamîyaye *Teo. Nn.* Kes/pêxembero ki ci rê wahîy ameyo, ci rê Ellahî ra xeberîy ameyê. *Tr. Kendisine vahiy gelmiş olan.* Pêxembero wahîyamîyeye wahîyanê xwu nênimneno.

wahîyamîyayeni *Teo. f. M.* Wahîyamîyayîş. Ellahî ra ci rê xeberîy amîyayeni. *Tr. Allah'tan vahiy/haber almak.* Kêrê ki wahîy bêro, o pêxemberê Ellahî yo.

wahîygirote *Teo. Nn.* Kes/çîyo ki; heqdê însanan di Ellahî ra wahîy giroto, Ellahî ra xeberîy girotê. *Tr. Vahiy/haber alan peygamber.* Pêxembero wahîygirote çi zano wahîyê xwu binimno?

wahîygiroteni *Teo. f. M.* Wahîygirotiş. Ellahî ra xeber giroteni, pêxember bîyayeni. *Tr. Vahiy almak.* Hz. Muhemmedî (sew) sifte sifte Kafa Hîra di Ellahî ra wahîy girot.

wakane *Nn.* Zêdê wayan a, zêdê waran a, bi waran mendeni, wesfê waran tey bîyayeni, zêdê wakoyan a, bi wakan mendeni, wesfê wakan tey bîyayeni. *Tr. Kız kardeşlere yaraşır bir şekilde.* Ez winîyaya ê yê xwu rê wakane kay kenê, weşdê mi şî.

wakaney *Nm.* Wakane bîyayeni, wakoyane bîyayeni, warane bîyayeni, wesfê wakan tey bîyayeni, zêdê wakan pêdi weş bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û fêl û mexeldê xwu di zêdê warana bîyayeni, pêdi weş bîyayeni. *Tr. Bir kız kardeşe yakışan tavır, sergilenen davranış.* A wakaneya ci weşdê kê nêşina ki?

wakerde/ê *N.* Kes/vategero ki; qisandê xwu di ecêb di maneno, wext bi wext heyret di maneno û vano "Wa!". Û bi no babet a şaşîna xwu mojneno. *Tr. Sık sık veya zaman zaman "Etme ya, yapma ya, halla halla!" gibi hayret ifadesi.* Vanê felankes merdo. Vervayê ci va: Wa!

wakerdeni *f. M.* Wakerdiş. "Wa!" vateni, Şaş bîyayeni na qisa kerdeni. *Tr. Şaşılacak durumda "etme ya, yapma ya!" gibi durumlarda söylenen bir ünlemdir.* "Wa!" kerdena ey bol a, ez şaş nêmanena.

wakê 1. *Nm. Bw.* Ûçê. Wakê do bişîyayê, şima çirê bî sebebê nêşîyayenda ci? 2. *G. Nn.* Veyndayîşê way o. *Tr. Ablaya hitab şeklidir.* Şarîstani: Wakê ti ya sera şina? Gulîstani: Wakê heyrandê warda xwu bo. Ez a şina palî.

waki *Nm.* Wako, wayê, way, wakê. No şekil vatiş di, qarşûy weş û mehsûm û gunak û xasek û delal mojnayîş jî esto. *Tr. Kız kardeş.* Mi do waka xwu jî xwu di biberdayê, înan va: Mebi.

wakîney *Nm. Bw.* Wakoyey. Ay wakîneyda xwu ra xeyrêndo şên dî bî.

wakîni *Nm. Bw.* Wakoyey. Ci rê vatişê wakîni zaf weş bî. Cora tim qayîl bî birayê ci, ci rê vajo wako.

wako 1. *Nm.* Veyndayîşê way o. Nazîkey û weşey û bi kêfên a, veyndayîşêndê waran o. *Tr. Ablaya hitap sesidir.* Wako! Ti do jî bêrê? 2. *Nn.* Jû cayan di bi şikildê namî ya jî vajêna. *Tr. Kimi yerlerde direk kız kardeş anlamında da söylenmektedir.* Eger wako biameyê, ez jî ameyê.

wakoyey *Nm.* Wakoyîni, wakîni, wakey, wakîney, wako bîyayeni, wayê bîyayeni. *Tr. Kız kardeş olma.* Ey wakoyeyda wakoda xwu ra, xeyrêndo weş dîyo. Çîrê winî bi weşeya ci rê wako nêvajo ki?

walî *S. Er. N.* Îdaregerê wîlayeti. Keso ki wîlayetên ser o yo û wîlayeti îdare keno, winîno wîlayeti ra, bi namedê dewletêna wîlayeteri îdare keno. *Tr. Vali.* Osmanîyan, begî hewaday tepîya, ma rê walî riştî.

walîyey *S. Nm.* Walî bîyayeni, wesfê walîyan, ca û meqamê walîyan. *Tr. Valilik, vali olmak.* Walîyeyda ci di, sûka ma nepakey vero şîyê. Nika jêhateyda xwu ra behs keno.

walîzi *Ît. Nm.* Çenteyo werdî yo ki kes şeno xwu destan di biçarno. *Tr. Valiz.* Mi çî mîyê xwu pêro, kerd walîzda xwu mîyan û mi eşt xwu doşîyan ser.

waqa *Er. Nm.* Wuqûat, olayî, hadîse, dehka. *Tr. Vak'a, vukuat, hadise, olay.* Na waqa şima çimandê xwu ya dî yan nêdî?

wa qe *H. Nn.* Qe, hêç. Ti yan jî şima senîn ki wazenê wa qe winî bo. *Tr. Hiç, hiç de. Siz nasıl istiyorsanız öyle olsun, önemli değil.* O yo şino, wa qe şiro. Mi ci rê şîretê xwu dayê.

wa qe jî *H. Bw.* Wa qe jî kana. Wa qe jî! Keno wa bikero, nêkeno jî o zano. Ez nêşena înan dimi kewa.

wa qe jî kana *H.* Wa qe jî. Nêbeno wa qe nêbo, beno jî wa qe bibo. *Tr. Hiç de. Sonu neye varırsa varsın.* Wa qe jî kana nêro.

wa qeyey *Nm.* Wa qe bîyayeni, hêçey, hêç bîyayeni, qe bîyayeni, senîn ki beno winî bîyayeni. *Tr. Hiç olmak, önemli olmamak.* Ma dima waqeyeya ey bivînê.

waqif/i 1. *Er. N.* Kes/çîyo ki; xwu kerdo weqif, xwu qandê xeyrûbêrî kerdo xizimkarê dezgeyêndê waqifî. *Tr. Vakıf.* Merdimo waqif do xulqhera bo ki bişo xîzmet bikero. 2. *Er. N.* Zanaye/ê,

haydar/i, xeberdar/i. Kes/çîyo ki; çîyan zano, zanîşîy hakîmîyeteyda ci dê, xebera ci pa esta. *Tr. Vakıf, bilen.* Lajek waqifê îlmdê dînî yo. Labelê nêzano kuçanîya xwu rono.

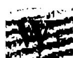
waqif *Er. Nn.* Dezgeyo ki qandê xeyr û hesenatî kiştda xeyrwazan virazîyayo û wextê xeyrûbêrî, mihtacan rê yardim û yarmetey keno. *Tr. Vakıf. Yardım kuruluşları.* Welatdê muslumanan di, verî qandê xeyr û hesenatî xeylên waqifîy virazîyayê.

war 1. *Nn.* Cêr, zerre di cêr, kişta cêrî. Tersê ci "dîyar" o, "cor" o. *Tr. Aşağı, alçak.* O do war ra şiro, ez do dîyar ra şira. 2. *Nn.* Daqultnayeni. Fekî mîyan di, vera cêr kerdeni. *Tr. Yutmak.* Mi loxmeyê xwu hewna war nêkerd bî, ey ma rapeknay û berdîy. 3. *Nn.* Tenîya, veng/i, wahîd/i. Tey zewmbî çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Yalın, yalnız, mücerret, tek.* Mesela warway (lingan di çîyên çinêbîyayeni, bêpûçik bîyayeni, bêgêrwe bîyayeni), wişkûwar (pa çîyên çinêbîyayeni, tey çîyên çinêbîyayeni, wişko û zewmbî çîyêndo zêdê estbîyayîşî çinî yo, Mesela pa hîyey çinî ya, qartikineya ci çinî ya, zengîn nîyo), weşûwar (weş o û Mesela nêweşînênda ci çinî ya, yanê vêşindeyê ci, pa nêweşîni, merdiş çinî yo, vêşindeyê ci jî nêweşîni bena çinî yo. *Tr. Sağ ve sağlamdır, bu noktada yalındır, örneğin hasta veya ölmüş değildir.*)

waramîyaye/ê *N.* Cêramîyaye/ê. Kes/çîyo ki; cor (qame, dîyar) ra ameyo cêr, berzey ra ameyo nizmey. *Tr. Aşağı gelen, yükseklik kaybeden.* Merdimo heri ra waramîyaye û teyara ra waramîyaye senîn jû beno?

waramîyayeni *f. M.* Waramîyayîş. Cêr amîyayeni, cor ra cêr amîyayeni, qame ra vera cêr amîyayeni, cayêndo berz ra deha nizm amîyayeni. *Tr. Yüksekten aşağıya inmek, iniş yapmak, yükseklik kaybetmek.* Dari ra ame war, teyara ra ame war, ban ra ame war, dîyar ra ame war. Ez tenekên cor di bîya, qando ki ma pêra nezdî bê, ez amê ya war.

warane 1. *Nn.* Wahîdane, jûyane. Qandê çîyandê nerîyan bi şikildê çinêbîyayîşî ya, tey çîyên çinêbîyayenî ya, pa zewmbî çîyên nêbîyayen a. *Tr. Çıplakçasına, tek başına gibi, tekçesine, yalnız olarak.* Mêrdek siftera jew bî. Vizêr jî warane şî, fina warane ame. 2. *Nn.* Zêdê warî ya, zêdê zozanan a, zêdê welatî ya, zêdê memleketî ya, zêdê waredê kesî ya, zêdê cadê kesî yê esîlî ya. *Tr. Özyurt gibi, memleket gibi, adeta bir vatan gibi, iskan olunan yer gibi, yayla gibi.* Esas ti raşt pers kenê, înan vatê tîya zêdê waredê ma yo. Labelê mi rê warane nêame.

waraney 1. *Nm.* Wahîdaney, jewaney, jûyaney. Warane/ê bîyayeni, wesfê waranan tey bîyayeni. şekil û biçim û usûl û mêldê xwu di zêdê waran an, zêdê tenîyayan, zêdê viranan, zêdê wahîdan, zêdê xwuserîyan bîyayeni. *Tr. Yalnızcasına, tek başına olurcasına.* Waraneya ci do zirar bi ci do jî. 2. *Nm.* Zêdê zozanan a, zêdê waran a, bi waranan û zozanan mendeni. şekil û biçimdê xwu di zêdê waran a bîyayeni. *Tr. Adeta bir yayla gibi, yaylalara yakışır gibi olmak.* Bolkî jî a waraneya ci ez kerda kêşê xwu.

warbîyaye/ê 1. *N.* Cêrbîyaye/ê, cêrşîyaye/ê. O/çîyo ki vera cêr şîyo. *Tr. Aşağıya doğru giden.* O merdimo warbîyaye do pey di nêro. 2. *Zv. N.* Qando ki vera cêr, vera xirabey şiro zewti dayeni. Ze ki camêrdan rê vajo. Boka ti bê, ti bi vera cêr şirê, ti bi vinî kerê. *Tr. Sen olasın umarım aşağıya doğru gidesin, kaybedesin, batasın! anlamında bir beddua.* Warşîyayî! Senîn da ê lajekî ro hele! 3. *N.* Vera cêr şîyaye/ê, vera cêr raygirote/ê. *Tr. Aşağıya giden.* Tekero warşîyaye guna lajekî sere ro. 4. *N.* Combîyaye/ê, erd di warşîyaye/ê. *Tr. Batan.* Daro warşîyaye, do fina hewadeyo. 5. *N.* Çîyo ki werîyayo û vera cêr bîyo. *Tr. Yenilen, yutulan.* Loxmeyo warbîyaye, pey di nîno. Eger ki bêro jî deha nêwerêno.

warbîyayeni 1. *f. M.* Warbîyayîş. Waramîyayeni, vera cêr şîyayeni. *Tr. Aşağıya doğru gitmek.* Ez aja ra war nêbîyayê, o do raştê mi nêameyê. 2. *f. M.* Warbîyayîş. Waramîyayeni, vera xirabey şîyayeni, vera nehewley şîyayeni, pede şîyayeni. *Tr. Kötüye doğru gitmek, aşağılanmak, gidişatı kötü olmak.* Mêrdeko herga ki şino, o yo şino war. 3. *f. M.* Warbîyayîş. War amîyayeni, erdî di vera cêr şîyayeni, com bîyayeni. *Tr. Batmak, yere batmak.* Ez, a lincîyerda verdê kêdê şima di bîya war. 4. *Zv. f. M.* Warbîyayîş. Waramîyayeni, vinî kerdeni, diligî di vera xirabey şîyayeni. *Tr. Ekonomik olarak, maddi ve manevi olarak batmak.* Çend serî yo ki war şîyo, qando ki kes pey nêhesîyo war şîyayena xwu eşkera nêkerda. 5. *f. M.* Warbîyayîş. Waramîyayeni, çîyanê werdî werden û vera cêr kerdeni. *Tr. Yiyerek yutulmak.* Ey senîn ki loxmê xwu war kerd, ame ci vîrî ki birayê ci yo şuwanîni di veyşan. A war bîyayena ê loxmî çi çetini bî!

ware 1. *Cog. Nn.* Zozani. Cayê kesî yo honik, cayo zozanî, cayo ki kes tey maneno. *Tr. Yazlık, yayla.* Şarî wareyê ma, ma destî ra girotîy û ma kerdîy teber. Ê yê nika jî ma rê vanê: Qijikan warî kerê ki, wa çimanê şima vejê. 2. *Nn.* Keye,

ca, welat, memleket, cayê kesî, cayo ki kes tede maneno. *Tr. Yurt, yuva, ev bark, konut vs.* Mêrdekan wareyê ma, ma ser o ard war. Ellah înan rê nêverdo.

ware/ê *N.* Xwupay/i. Kes/çîyo ki; war do û cinişte, suwarî, espar nîyo. *Tr. Yayan, yürüyen.* Eger ware bîyayê, ma do ci resayê. Ma no teyara nêbîyo û! Bi mi ki suwarî bîyo.

wareyey 1. *Nm.* Ware bîyayeni, zozani bîyayeni, wesfê zozanan ci ser o bîyayeni. Cayo honik û berz û kuhoyî bîyayeni. *Tr. Yazlık, yaylak.* 2. *Nm.* Xwupayey, xwupay bîyayeni, bi lingana bîyayeni, suwarî nêbîyayeni, cinişte nêbîyayeni, espar nêbîyayeni. *Tr. Yayan olmak.* Merdimêndo sportmen bî. Ci rê esparey, wareyey qeti bî.

warên/i *N.* Cêrên/i. Çî/keso ki; war do, cêr do, nizm do, cinişte yan jî cor di nîyo. *Tr. Aşağıdaki, alçaktaki.* Şorî na qiseri, mîyanikî ê kesdê warênî rê vaji, wa ê bînîy pey nêhesîyê.

warêney *Nm.* Cêrêney, cêrên/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê cêrênan tey bîyayeni. Warên/i bîyayeni, wesfê warênan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; goreyê kes û çîyandê bînan yan deha nizm do, yan jî cinişte (suwar) nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Aşağı/alçaktaki olma, yayan olmak.* Ez a warêneyda ci rê qehrêna. Kaşka cor di bîyayê.

wari 1. Cox *Nm.* Mergi. Cayê çerî, zozani. (Kokê çekûyeri war o.) *Tr. Mera, otlak.* Warê ma, dewardê ma rê bes nêkena. Deha kotî ki ê şima rê jî bes bikero. 2. *Nm.* Qisabendi mîyan di nameyê way o. *Tr. Cümle içinde abla, kız kardeş anlamında kullanılmaktadır.* Eger wari ci rê wahîrey nêkerdayê, a nêbeşirîyayê. Çunkî zewmbî kesekêndê ci çinêbî.

wari wari *Nm.* Warînî, warîni, warîney. Vengê bermîyêndê pîsî, vengê bermî yo ki kesî keno kêfsad. *Tr. Pis ağlama veya bağırma sesi.* Wari wara ci bî, bermayê.

warî *N.* Wîye. Wahîrey, wahîr vijîyayeni, wayîrey, wayîr vijîyayeni. Qandê resnayîşî, ci rê riziq dîyayeni, dayeni, ci ver dayeni, vero vinderdeni, vero vinderîyayeni. *Tr. Besleyerek yetiştirmek, beslemek, mukayyit olmak, sahip çıkmak.* Mêrdekî bandernokî va: To mîyê xwu, mi wa û birayê xwu weş warî kerdê.

warîbîyaye/ê *N.* Wîyebîyaye/ê. Çî/keso ki; jewnakî yan jî tayênnakî kerdo warî, tanakî ser o vinderîyayê, qandê rizq û bandereyda ci vero vinderîyayo, çîyê nan û werî deyayo ci, na heta ci ra, çî hend kemî nêbîyo. *Tr. Bakımlı, bakılmış, besili, beslenmiş.* Merdimo warîbîyaye û warî nêbîyaye dûrî ra xwu mojneno.

warîbîyayeni *f. M.* Warîbîyayîş. Wîye bîyayeni. Kesî rê wahîr vijîyayeni, qandê resnayîşdê kesî, qandê riziqdê kesî wahîrên peyda bîyayeni, kesî vero vinderîyayeni, nan û werd û bandereya kesî bîyayeni, qayteyê kesî bîyayeni. *Tr. Beslenmek, korunmak, bakılmak, bakımı yapılmak.* Ma warî bîyê, ma nêşenê zûrîy bikerê.

warîkar/i *N.* Wîyekar/i. Kes/çîyo ki; kesên warî keno, ver û ser o vindeno, rizq û nan û werê ci dano bi ci, kişta werdî ra qayteyê ci beno, karê warî kerdenda ci keno. O/keso ki çîyên rê, kesên rê wahîrey keno, ci rê wahîrey keno. Kes/çîyo ki; karê warî kerdişî keno. *Tr. Besleyen, yetiştiren, idame eden, besleyerek, gıdalandıran.* Warîkarê ma yo, teberdar wahîrê ma yo, ma û pî û welîyê ma yo. Labelê warîkarê ma yo heqîqî Rezzaq o heqîqî Ellahû Teala yo.

warîkareya bizan *Eko. Nm.* Warîkarê bizan bîyayeni, warîkareya bizinîyan. Bizan ser o dilig kerdeni, debarê ci bi bizan an bîyayeni. *Tr. Keçi yetiştiriciliği.* Çetiney û gengazeya warîkareyda bizan û çarwan jew nêbena.

warîkareya çarwan *Eko. Nm.* Warîkareya mêşnan, warîkareya mêşinî. Warîkarê mîyan û çîyandê zêdê mîyan. Çarwey warî kerdeni, çarwey resnayen û pa debarê xwu kerdeni. *Tr. Koyun yetiştiriciliği, koyun besleyiciliği.* Eger warîkereyda dewarî ra nêbîyayê, ey do warîkareya çarwan bikerdaye.

warîkareya dewarî *Eko. Nm.* Warîkareya dewaran, warîkareya terkî, warîkareya terkan. Warîkarê/a dewarî bîyayeni, dewar warî kerdeni. Warîkarê/a mangan, nalekan, vîştirayan, congeyan, gayan, devan, camûsan û çîyandê zêdê nînan bîyayeni, nînan ser o gurweyayeni, bi nînan debarê xwu kerdeni. *Tr. Büyükbaş hayvan yetiştiricisi olmak.* Warîkareyda dewarî ra, qethan fek nêverdano. Çunkî ci ra tamên dîyo.

warîkareya kergan *Eko. Nm.* Warîkarê kergan bîyayeni, kergîy warî kerdeni, çifligan di, çoşmandê sûkandê girdan di kergîy warî kerdeni. *Tr. Tavuk yetiştiriciliği, tavuk besleyiciliği.* Sûkîy bîyê qerabalixîy. Cora warîkareya kergan pere kena.

warîkareya mêşinî *Eko. Nm. Bw.* Warîkareya çarwan. Welatdê ma di warîkareya mêşinî bol bena, labelê hend warîkareya dewarî çinî ya. Çunkî şilîya ma kemî ya, çereyê ma kilm û tayên o.

warîkarey *Eko. Nm.* Wîyekarey. Warîkar/i bîyayeni, çîyanê weşan û ser o dilig bîyayan warî

kerdeni, resnayeni, pa debarê xwu kerdeni. *Tr. Yetiştiricilik, besleyicilik.* Warîkar, warîkarey keno; biz û çarwey û dewar û çîyo winasîn warî keno. Warîkarê kergan bolkî karûgurweyê xwu çoşmandê sûkandê girdan di keno.

warîkerde/ê *N.* Wîyekerde/ê. Çî/keso ki; warî bîyo, vero vinderîyayo, ser o vinderîyayo, civer deyayo. *Tr. Beslenen, bakımlı, bakılan, mukayyet olunan.* Dewaro warî kerde jî merdimo warî kerde jî weş aseno.

warîkerdeni *f. M.* Warîkerdiş. Wîye kerdeni, vero vinderdeni, ci rê wahîr vijîyayeni, wahîrey kerdeni, vero vinderîyayeni, rizqê ci temîn kerdeni, nan û awa ci dayeni, werd û şimîyê ci dayeni. *Tr. Beslemek, yetiştirmek.* Eger to warî nêkerdayê, jûnay do warî kerdayê. Çunkî ti, sirf sebebên ê; warîkaro heqîqî Ellahû Teala yo.

warîs/i *Er. N.* Mîrasger/i. Kes/çîyo ki; heqê ci yê werasetî esto; marûpêr û merdimandê xwu yê nezdîyan rê malûmilkî di şirîgo. *Tr. Varis, mirasçı.* Warîsê pêrdê mi, tewrdê marda min a new ê.

warîsane *Nn.* Zêdê warîsan a, bi warîsan mendeni, wesfê warîsan tey bîyayeni. Warîsîy senîn ki kenê û benê, a winî bîyayeni û winî kerdeni. *Tr. Varisler gibi, varislerin tavırları gibi.* Mêrdek warîs nêbî, hema warîsane ame karûgurweyê xwu pêmîyan ra vetîy û ci ra kewt dûrî.

warîsaney *Nm. şekil* û biçim û usûl û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê warîsan a bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Varisler gibi olmak.* Mi warîsaneya ki şima yê ci ra behs kenê, ci ser o nêdîya.

warîsbîyaye/ê *N.* Mîrasgerbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, malûmilkên di, kesên rê yan jî kesêndê zêdê pêrî û marî û kalik û pîrik û nezdîyandê xwu rê bîyo warîs, malûmilkdê nezdîyandê xwu rê bîyo hîssedaro xwudayî. *Tr. Varisleşen/miş, varis haline gelen.* Merdimo warîsbîyaye senîn nêşeno mîrasdê xwu ser reso?

warîsbîyayeni *f. M.* Warîsbîyayîş. Mîrasger bîyayeni, wahîr (wayîr)ê mîrasî bîyayeni, wesfê mîrasgeran ci ser neyayeni. Karûgurweyên di, malûmilkên di wahîrê mîrasêndê kesên vijîyayeni, ci ser o wesfê mîrasgeran ca bîyayeni. Warîsey, wesfê mîrasî. *Tr. Mirasçı olmak, varis olmak.* Eger ez warîs bîyayê, mi do şima rê mîrasdê xwu ra bidayê. Labelê ez nêbîya mîrasger.

warîskerde/ê *N.* Mîrasgerkerde/ê. Çî/keso ki; jewî xwu rê kerdo mîrasger, jewî qandê malûmilkdê xwu, xwu rê kerdo girotokê maldê xwu, merdişdê xwu ya tepîya xwu rê kerdo hîssedarê maldê xwu. *Tr. Varis edilen, mirasçı edilen.* Vanê: Ê lajekê warîskerdeyî, dayo piro û şîyo.

warîskerdeni *f. M.* Warîskerdiş. Mîrasger kerdeni. Teber ra jewî yan jî tayêni mîrasdê xwu rê mîrasger kerdeni, teber ra, bêewladandê xwu malûmilkdê xwu rê mîrasgerên vînayeni, jewî malûmilkdê xwu rê hîssedar kerdeni. *Tr. Asli mirasçılar dışında ve dışarıdan birini kendisine mirasçı yapmak.* Mi kerd ki ey xwu rê warîs kero, ez winîyaya ki o yo keno mi keye ra biqewirno.

warîyat *Nn.* Hebûni, estbîyayeni, malûmilk, serwet. *Tr. Varlık, servet.* Warîyatê ci bol şên bî, labelê qe nêşayê ci ra xwu rê bûro. To dî vanê: *"Pêla birim, tîna mirim."*

warîyatey *Nm.* Warîyat bîyayeni, wesfê warîyatî. Hebûney, estbîyayeni, wesfê estbîyayîşî, malûmilk bîyayeni. *Tr. Varlıklılık, servet sahipliği.* O yo warîyateya xwu nêvîneno, çim kerdo warîyatdê ma.

warîyey *Nm.* Warî bîyayeni, wesfê warîbîyayîşî, bi vero vinderîyayen a resayeni yan jî resnayeni. *Tr. Yetiştirilme, beslenme.* Wa qe warîyeya wina gewşegi çinêbo.

warîza *N. Bw.* Wayza. Warîzayê ci, bi ci ya nêşî bî, bi şarîya şî bî.

warîzayey *Nm. Bw.* Wayzayey. Warîzayeya ci, ci rê bol birûmet a.

warkerde/ê 1. *N.* Bi jewî ya yan jî bi çîyên a vera cêr kerde/ê, vera cêr rişte/ê. Ney rê *Tr. Aşağıya itilen/gönderilen.* Mêrdeko warkerde, do war di se kero ki? 2. *N.* O/çîyo ki; bi qewetên a vera cêr bîyo û vera xirabey rişîyayo, ray deyeya ci. *Tr. Batırılan.* O dewaro warkerde, do fina vera dîyar bo. 3. *N.* Werîyaye/ê, daqultnaye/ê. Çîyo (bi zewmbîvaje ya kes) ki debîyayo fek û vera cêr kerdo. Loxme cawêno tepîya war beno, vera cêr şino. *Tr. Yutulan.* Merdimên rê bi mecaz a (zv.) vajêno. Filan merdimî filan kes, eynî war kerd û ser o jî ronişt.

warkerdeni 1. *f. M.* Warkerdiş. Vera cêr rişteni, vera cêr kerdeni. *Tr. Aşağıya göndermek.* Mi o, ey jî ez war kerda. 2. *f. M.* Warkerdiş. Çîyên yan jî jewî vera cêr rişteni, vera cêr kerdeni, vera xirabey rişteni, xirab kerdeni. *Tr. Batırmak, yere gömmek.* Ellahî qewma Hz. Lûtî, gunadê lîwatay ra, bi erd o kerda war/war kerda. 3. *f. M.* Warkerdiş. Werdeni, daqultnayeni. Çîyên yan jî (eger merdim bo, bi mecaz a) debêno xwu fek, cawêno tepîya vera cêr beno. *Tr. Yiyerek veya hile ile yutmak.* Mi loxmê xwu nêcawit û war

kerd. Cora dej dekewt mi pîze. 4. *Zv. f. M.* Warkerdiş. Daqultnayeni, caelmatî qebûl kerdeni, îdare kerdeni, bin ra giroteni, caelmatî qisa bin di mendeni, cewabê kesên nêdayeni yan jî ci ver nêvijîyayeni. *Tr. Yutmak, idare etmek, içine sindirmek, bir hataya karşılık vermeyip geçiştirmek, olayı büyütmemeye çalışmak.* Qisaya ê bênamûsî, gunê mi ro jî mi xwu rê war kerdi.

warmêrî *Nm. Bw.* Waymêrî. Ti vanê warmêrî, do bişo ci qayte kero?

waroli *Nm.* Tanqa aweri, tankêra ki wahîrê erdan îrxatî rê tey awi benê. *Tr. Su tankı.* Adana di, ma waroli ra, xwu rê awi antê û şimitê.

warşîyaye/ê 1. *N.* Cêrşîyaye/ê. Çî/keso ki; vera cêr bîyo, vera cêr luwayo. *Tr. Aşağıya giden/hareket eden.* O mêrdeko warşîyaye senîn ki koşe tada, ey repisna piro. 2. *N.* Cêrşîyaye/ê. Çî/keso ki; vera xirabey şîyo û vinî kerdo. *Tr. Kötüye doğru giden, batan.* Bi no babet a, nê wezîyetî ra no merdimo warşîyaye çetin vijêno. 3. *N.* Cêrşîyaye/ê. No babet vatiş a qando ki vera xirabey şiro zewti jî deyêna. Warşîyaye tim û tim, ma rê beno belayê serî. *Tr. Umarım batar, batasıca, inşaallah batar, batan/mış.* Warşîyayê şima, da lajekdê ma ro. Qe şima kesî jî ci rê çîyên nêva. 4. *N.* Çîyo (zv.) ki cawîyayo tepîya vera cêr, vera mîdî şîyo. *Tr. Yutulan.* Nano warşîyaye to rê naf nêkeno. Ancax ti bi keda xwu ya, xwu rê xebat bikerê.

warşîyayeni 1. *f. M.* Warşîyayîş. Vera cêr şîyayeni. *Tr. Aşağıya doğru gitmek/seyir halinde olmak.* Mi kerd ki war şiro, ey ez vera dîyar kerda. Halbikî ez raşt şîyê. 2. *Zv. f. M.* Warşîyayîş. Vera xirabey, vera nerindey şîyayeni, vera nehewley luwayeni, bi no babet a war şîyayeni livêndo xirab o. *Tr. Batmak, kaybederek batmak.* Mêrdek di serrî yo ki war şîyo, ti yê hewna newe qalê deynandê xwu kenê. 3. *f. M.* Warşîyayîş. Zewtên a ki; ney ra miraz, vinî kerden a. Vanê mêrdekî kerdo vinî û war şîyo, o yo tîya ra bar keno. *Tr. Batmak, iflas etmek.* A bîni vana (Çiki zewtîy bolkî karê cinîyanê) boka têserî û têdimî ya şiro. O bî sebebê nandê sêkurandê xwu, kewt gunayandê înan. 4. *Zv. f. M.* Warşîyayîş. Cawitena tepîya vera cêr, vera mîdî rişîyayeni. *Tr. Çiğneyerek yutmak.* Ez rew rewî war nêşina. Çunkî ez loxmênda girda. Hergi merdim nêşeno mi war kero. Ez qirida înan di manena. 5. *f. M.* Warşîyayîş. Com bîyayeni, erdo war bîyayeni yan çîyêndê zêdê awên di yan jî çîyêndê zêdê herrên di vera cêr şîyayeni, vera vinî bîyayeni şîyayeni. *Tr. Su ve toprak gibi bir zeminde batmak, kaybolmaya yüz tutmak.* Tayên mend bî ki lajek celboqi mîyan di şiro war (war şiro) 6. *f. M.* Warşîyayîş. Vera bin şîyayeni, kewteni, dekewteni. *Tr. Çökmek, yerin dibine doğru gömülmek.* Erd şî war, o jî tey şî.

warway *N.* Bêsewl, bêpostal, bêqundire, bêçarixîy, lingwarway. *Tr. Yalın ayak, yalın ayak olmak.* Qeçkînî di, finan ez warway jî geyraya. Ê tellîyê ki şîyê ma payra!

warwayey *Nm.* Warwayîni, warwayîney, lingwarwayey, lingwarway bîyayeni, warway bîyayeni, wesfê warwayan tey bîyayeni. Lingan di, sewlîy yan jî çîyêndo zêdê sewlan çinêbîyayeni. Kes/çîyo ki; lingê ci warway ê, lingandê ci postalîy çinî yê, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o çinêbîyayeni. *Tr. Yalın ayak, yalın ayak olmak.* Warwayeyda ci ra kes terseno, ti vanê tellîyên ci payra nêşiro?

warwayşîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; bi lingandê viranan a ray şino yan jî şino cayên. *Tr. Yalın ayak giden/yürüyen.* Xwura tellî do şiro kesdê warwayşîyayî lingi ro.

warwayşîyayeni *f. M.* Warwayşîyayîş. Bi lingandê viranan a cayên şîyayeni. *Tr. Yalın ayak gitmek/yürümek.* Sewlê ci bîyê vinî, o yo warway şino keye.

warza *N. Bw.* Wayza. Eger warzayê ci jî reya xwu nêdo bi ci, deha kam do bido bi ci ki?

warzayey *Nm. Bw.* Wayzayey. Warzayey, înan rê bol bîya nafidari. Labelê ma rê deha vêşî bîya nafidari.

wasil 1. *An. Nn. Bw.* Qorçik. Dîqet kerê, wa wasilê ci nêvisîyê. 2. *Nn.* Kes, unsûr, hergi ferdêndê kes û çîyan. *Tr. Eleman, öğe, unsur.* Ez û wasîldê ê çîya tenya aja di mendîy bî. 3. *Er. Nn.* Ci resnayeni, çîyên bi jewî resnayeni. *Tr. Ulaşma, isal, ulaştırma.* Ez bîya wasilê ci, labelê ez nê resaya hêwandê xwu ser. Çunkî zêdê mi nêbî.

wasilbend 1. *Nn.* Kelamçe, kelemçe, kelepçe, qefilik, qeydê destan. *Tr. Kelepçe, el bağlama ve kişiyi esir etme aleti.* Polîsî, wasilbend kerd ci destî û berd qereqol. 2. *An.* Tamarê sipe yê ki mofikan pêya bestenê. *Tr. Eklem bağı.* Ma do bi wasilbenddê ci ya bigirêdayê, ey nêverda.

wasilvete/ê *N.* O/çîyo ki; mofikê ci pêra reyayê, mofikê ci vijîyayê. *Tr. Eklemleri çıkan, çıktığı olan.* O merdimo wasilvete, do gamekna bêro tîya, ti do ci bivînê.

wasita *Er. Nm.* Wesayît. (Bolekê "wesayît" o. Labelê bi şikildê jewekî ya ameyo kewto Dimilî mîyan.) Çîyo ki kes nişeno ci. Bolkî wesayîtdê motorinî rê vajêno. Fini bena ki motorên û we-

sayîtêndo bêmotor beno wasita. *Tr. Araç, binek, binilecek araç.* Eger wasitayê ma bibîyayê, ma do bişîyayê veyve. 2. *Er. Nn.* Sebeb, wesîle, semed. Sebebê kerden yan jî bîyayenda çîyên. *Tr. Sebep, neden, saika, vesile.* Ma do xwura bikerdayê. Labelê ma geyrayê wasitayên. Ti jî ma rê bîyê wasita.

waşte/ê *N.* Wazîyaye/ê. Kes/çîyo ki; wazîyayo, qebûl bîyo, redd nêbîyo, ci rê e vajîyayo. *Tr. İstenen, onayı verilen, onaylanan.* Şîrane yo waşte, çi pey di beno ki?

waştek/i *N.* Waştî. Keso/a ki bi kesên a qandê zewajî wazîyayo/ya. *Tr. Nişanlı, evlilik için nişanlanmış olan.* Waştekê ci, bi zerrîda ci yo. Kêfê ci ca der o.

waştekey *Nm.* Waştîyey. Waştek/i bîyayeni. Kesan mîyan di waştek/i bîyayeni, wesfê waştîyan ci ser o bîyayeni. Keso ki qandê zewajî ci rê waştî wazîyaya, a o kes nîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Nişanlılık.* Eger wesfê waştekey ser o nêbîyayê, o fêl qet bî. Labelê waştek o.[1]

waştename *Nn.* Nuşteyo ki qandê waştişan nûşîyayo, bîyo hadire, virazîyayo. *Tr. İstek yazısı, istek bildirim formu.* Mi waştenameyê xwu dayo ci, peynîya ci bi razîyeyda înana.

waşteni *f. M.* Waştiş. Qebûl kerdeni, teklîfî redd nêkerdeni, "e!" vateni. *Tr. İstemek, kabul etmek, istekli/mail olmak.* Mi jî, ay jî waşt. Cora ma pêya zewijîyay.

waşteyey *Nm.* Waşte/ê bîyayeni, wesfê waştan ci ser o bîyayeni. *Tr. İstenen, istenmiş olmak.* Waşteyeya ci weşdê mi nêşî.

waştê *Nm.* Kes/keyneka ki wazîyaya, qebûl bîya, kesêndo pey bizewijîyo, nîşandareya ci qebûl bîya. *Tr. İstenmiş olan, nişanı yapılmış olan gelin adayı kız.* Şima senîn şinê keynera waştê rê benê xwazgencî ki? Eybûar nîyo?

waştî *N.* Keso/a ki; qandê zewajên merdimên yan jî ci keynên rê wazîyayo/ya û do bi ci ya veyvi yan jî zama bo. Keso/a ki; do bi keynekên yan jî bi xortêna bibo zama yan jî veyvi û do bi ci ya bizewijîyo. *Tr. Sözlü, nişanlı.* Waştîya ci ya, rî nêdana ci, o yo jî pey qehrêno. Soyînê nêwaştîyano hend rind nêaseno.

waştîyey *Nm.* Waştî bîyayeni, nîşandar/i bîyayeni, nîşanê ci bîyayeni, karê waştîyey, bi jewî ya qandê zewajî binîşan bîyayeni. *Tr. Nişanlılık, nişanlı olmak, sözlülük.* Esas ti raşt pers kenê, înan waştîyey di jî pêra tamên nêdî bî.

waştok/i *N.* Qayîl/i, namzed/i. O/çîyo ki qayîlo, wazeno. *Tr. İstekli, isteyen, talipli, aday, gönüllü, mail, meyilli.* Waştokê ci xasek o, ar nîyo.

waştokey *Nm.* Waştok/i bîyayeni, waşteni, qayîl/i bîyayeni, qaîley, namzedey, namzed/i bîyayeni, bizerrîyey. *Tr. İsteklilik, taliplilik, adaylılık, gönüllülük.* Waştokeyda ci ra nêbîyê, kesî wezîfe nêdayê ci.

watt *Fiz. Nn.* Bi zemanî ya parakerdena enerjî (Enerjî/zeman) ya. Bi zemanî ya name dayena (name kerdeni) enerjî ya. *Tr. Enerjinin zamana bölümü.* Hezar watîy keno kîlowatên.

wawîk/i 1. *Zoo. N.* Çeqel/i, tûre/ê. Heywanêndo kovî yo, goştwer o ki bi kerî ya geyreno. Çîyêndo zêdê lûw o. Postê ci qîmetdar o. Cora qandê postdê ci seydê ci beno. Vengê ci jî menşûr o. *Tr. Çakal.* Wawîko xwu rê layan vero geyreno seyd. Wawîk rojên Helebî di, Kerredê Hesenî di perreno postaldê pêrdê min ê rehmetî.

wawulok/i *Zoo. N.* Keftar/i, keftal/i, êftak/i, eftar/i, eftal/i. Heywanêndo bejî yo, postê ci biqîmet o, qandê postdê ci tepêşêno, seydê ci beno. Nameyê xwu vengdê xwu yê wawulok yan jî wawulukî ra gîno. *Tr. Sırtlan.* Seydgeran hendo ki wawulokîy tepiştîy, nêverday û qedînay.

wax *H. N. Bw.* Wax wax! Na vajeki bolkî bi dibarê ya vajêna. Wax wax! Ez qurbanê verekdê xwu ba.

waxîni *Nm.* Waxey, waxîney, wax wax kerdeni, wax wax bîyayeni, wax wax vateni. *Tr. Vah vah! Vah çekmek.* Waxîna ci bî, deqe ra finên vatê waxûwax!

waxkerde/ê *N.* Çî/keso ki; zerrîya kesên bi ci veşaya û ci rê axûwax bîyo, zerrî pey veşaya, heyf pey ameyo. *Tr. Ah/vah eden, hayıflanan.* Şirê ci rê waxkerdeyêndo mehsûm bîyarê, o do derddê ci di fehm kero.

waxkerdeni *f. M.* Waxkerdiş. Zerrî pey veşayen û ci rê waxûwax kerdeni, zerrî bi ci vaşnayeni, heyfê ci pey amîyayeni. *Tr. Vah vah etmek, hayıflanmak.* Ti do wina axûwax bikerê, ci rê rêberey biki.

wax wax! *G.* Wax! Qisayên a ki wexto halêndo nebixeyr beno û gunayê kesî pey yeno, kes cora vajo. Qisaya heyf bîyayîşî, qisaya zerrîveşayîşî. *Tr. Vah vah! Yazık yazık! Çok yazık! Gibi durumlarda söylenen hayıflanma sözü.* Wax wax! Kaşka şima, a saeta kemî di het di bîyayê, dest bieştayê bi ci.

1 Nê qiseyê waştek û waştekey Suwêreki di Dîwan di vajênê. Dimilan di kesa ki wazîyaya û ci rê nîşan bîyo, jew a. Kelîmaya nîşanlî dimara dekwta ziwandê Dimilî.

way 1. *Nm.* Wari, ati, atiki, wa, waki, ûçê. Keynaya marûpêrdê kesî. *Kur. Xwişk, xweh. Tr. Kız kardeş.* Waya mi do ma rê warey, ez do înan rê birarey bikera. 2. *Nm. Bw.* Wa 4. Eger kes postalan way ro do (lingandê way ra kero), deha way warway nêbena. 3. *G.* Qisayên a ki wextê şaş bîyayeni, wextê heyretên, wextê ecaîbên, wextê ecêbeyên di vajêna. *Tr. İlginçliklerde, şaşılacak durumlarda, şaşkınlığını, ilginçliği, hayret durumunu belirtmek için söylenen bir söz.* Way! Dêmax kî şayo xwu ê zalimî destî ra bireyno hi!

waya şitî *Nm.* Şitway, wayşiti. Waya kesî ya ki kesî bi ci ya şitê marên werdo, kesî bi ci ya pîya şit werdo. *Tr. Süt kız kardeşi.* Waya ci ya şitî, ci rê bol birûmet a.

wayey *Nm.* Wayîni, wayîney, warîni, warîney. Way bîyayeni, goreyê pê wayê pê bîyayeni. *Tr. Kız kardeş olmak.* Wayey gengazi nîya, way do birayan ra wayeya heqîqî bikero ki wayey peyda bo.

wayînigiroteni *Zv. f. M.* Wayînigirotiş. Wayîni kerdeni, wayîni tepişteni. Wexto ki kesên kesên ra hez keno, qayîlo bi ci ya hendê warên ravey bo, a a keseri xwu rê keno way, ci rê vano ma wayê pê yê, ti waya min a. A nê halî rê vanê wayîni giroteni. *Tr. Aslında kız kardeş olmayan iki kişinin birbirini kız kardeş ilan etmeleri/edinmeleri.* Mi a keyneki xwu rê way girota, wayîni kerda.

waykeyna *Nm.* Êgani. Keynaya wari, keynaya wayda kesî. *Tr. Kız kardeşinin kızı.* Waykeynaya mi, bena êgana mi.

waymêrî *Nm.* Warmêrî. Waya kesî ya ki yan dêmarîda kesî ra ya yan jî mêrdedê marda kesîdê verênî ra ya. *Tr. Üvey kız kardeş.* Waymêrîya ci, ci rê bol şirini bî.

wayşiti *Nm.* Waya kesî ya şitî. Waya kesî ya ki kesî bi ci ya şitê marên werdo. *Tr. Kız olan süt kardeş.* Wayşita min a, ma pîya şit werdo.

wayza *N.* Warîza, warza. Merdimo ki way ra bîyo, laj û keynaya warda kesî. *Tr. Kız kardeşinin kız ve erkek çocukları.* Wayzaya min û wayzayê mi, pîya amey bî kê şima, şima rî nêda bî bi ci.

wayzayey *Nm.* Warîzayey, warzayey, wayzayîni, wayzayîney. Laj yan jî keynaya wari bîyayeni, qeçê wari bîyayeni, qeçandê waran ra bîyayeni. *Tr. Kız kardeşinin çocukları olmak, abla çocuğu olmak.* Wayzayeyda ci ra nêbîyayê, ro ci rê hendayên delîl nêbîyayê.

waz *Nn.* Waştenî, gazî. Çîyo ki kes qayîlo bibo yan jî nêbo. *Tr. İstek, istemek, meram, emel.* Ez biwaza, ez şena bi ey a kar û gurwanê xîzmetî bida kerdeni. Labelê ê xwu nê.

wazey *Nm.* Waşteni, karê wazî. *Tr. İstekli olmak, isteme/k.* Ne ez wazeyda ci ra, ne jî ez newazeyda ci ra çîyên fehm kena.

wazgencî *Nn. Bw.* Xwazgencî. Ay bizanayê wazgenci yê ci yo, winî nêkerdê.

wazgencîyey *Nm. Bw.* Xwazgencîyey. Ey xwazgencîyeyda xwu di, winî bêarey kerdi.

wazîyaye/ê *N.* Waşte/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayênî waşto, gazî kerdo. *Tr. İstenilen, arzu edilen, istenen, siparişi verilen, ısmarlanan.* Şima yê hawêr şinê, ê çîdê wazîyayî ser o vindenê. Qe şima finên, ê nêwaştî ser nêşîyê ki.

wazîyayeni *f. M.* Wazîyayîş. Waşte/ê bîyayeni, qebûl bîyayeni, redd nêbîyayeni, ci rê e vajîyayeni. *Tr. Kabullenmek, kabul edilmek, istenmek.* Ez wazîyayê. Labelê o nêwazîyayê. Derdê ma jî o bî ki, ma hurdina jî biwazîyê, la nêbî.

we 1. *Nn.* Bi ci ya, pa, tey, tewr. Û'yo peynekên. *Tr. İle, ve.* Ez û ti, o û ê bînîy pêro do jî bêrê. Eger jew jî kemî bo, nêbeno. 2. *Nn.* Akerdeni, şên kerdeni, acivisteni, tanayeni, panayeni. *Tr. Açılma, açma, açılarak gür olma, şen olma, yanma, yakılma, alevlenme.* Eger kirbît nêro, bi mi ki adir we nêbeno. Qandê wekerdenda ci, kirbît yan jî çînakî lazim o. 3. *Nn.* Ellah Ellah! Nê la! Nê yawo! *Tr. Etme ya! Yapma ya, Allah Allah! Gibi şaşkınlık durumlarında söylenen bir söz.* Serdar: We! To a keyneka xaseki pey di kerdi? Şarî: *Er.* Mi pey di kerdi. 4. *Nn.* Veşîyey, ser ra bîyayeni, ser ra şîyayeni, vêşîyek. *Tr. Artan kısım, fazla, taşmak vs.* Şito ki na bî adirî ser, pêro jî we şî. 5. *N.* Akerdeni, pêra ci ya kerdeni. *Tr. Açmak. Birbirinden ayırmak.* A ginderi weki ki ez ci ra çîyên viraza.

weaz *Er. N. Bw.* Weazîy. Nê kardê şima di, qe weaz û nesîhet û şîret do çinêbo?

weazîy *Er. Nb.* Weaz, nesîhetê dînîy, şîretê dînîy, qiseyê ki kursîdê millayan di, qandê hewleyda dînî û dinyay deyênê. *Tr. Vaaz.* Weazanê millay, sere di kar nêkerd ki fina çîyêndê ci nêvirîya.

weazîykerdeni *Teo. f. M.* Weazîykerdiş. Weaz û nesîhetîy kerdeni. Dîn û exlaq û banderey di, kesan rê şîretîy û qiseyê rind û weşîy kerdeni, înan rê îzan dayeni. *Tr. Vaaz vermek, öğüt vermek, vaaz ve nasihatte bulunmak.* Millay şî camîyerda înan di, ci rê weazîy kerdîy.

weaz û nesîhetîy *Teo. Nb.* Şîret û wesîyetê weşê ki heqdê dînî û xulqî di, kesan rê deyênê. *Tr. Vaaz ve nasihat/öğüt.* Ti do ci rê weaz û nesîhetîy bikerê, ci rê rayênda debarî vaji.

weaz û nesîhetîy dayeni *Teo. f. M.* Weez û nesîhetîy dayîş. Weez û nesîhetîy kerdeni. Heqdê dînî û exlaqî û kelepûrî di kesan rê weaz û nesîhetîy û şîretîy û terbîye dayeni. *Tr. Vaaz ve nasihatte bulunmak, öğüt ve terbiye vermek.* Eger kesên weaz û nesîhetîy nêwazo, kes do senîn bido ci?

weaz û nesîhetîy kerdeni *Teo. f. M.* Weaz û nesîhetîy kerdiş. *Bw.* Weaz û nesîhetîy dayeni. Boka to ci rê weaz û nesîhetîy kerdîy? E daha! Ez senîn nêkera!?

weba *Nm. Bw.* Taûni. Weba do kesên nêverdo, bero.

webîyaye/ê *N.* Paneyaye/ê, acifineyaye/ê, acviste/ê, adirpakewte/ê, kilkewte/ê, kili cikewte/ê, tanaye/ê, taneyaye/ê. Çî/keso ki adir neyayo pa. *Tr. Yakılan, yanan, tutuşturulan.* Adiro webîyaye do rew rewî bêkolî û bêkomir nêverdeyo ki hewna nêşiro.

webîyayeni *f. M.* Webîyayîş. Acifinayeni, acifîyayeni, adir paneyayeni. *Tr. Yakılmak, tutuşturulmak.* Webîyayena adirî des deqey jî hewna nêbîya.

wec *An. Er. Nn.* Wej, rî, sigûm, betari, şeklê rî. Asayîşê rî pêroy. *Tr. Yüz, sima.* Ey wec ra mi xeyrên nêdîyo ki ez ci ra çîyên bipawa.[1]

weçînaye/ê *N.* Çî/keso ki; pêra abirîyayo, goreyê rindey û xirabey, goreyê wesfandê ci, pêra ci ya bîyo, bi destdê kesên a yan jî bi hukmdê çîyên a pêra abirneyayo. *Tr. Seçilen, ayıklanan.* Rizê weçînayî wedarê ki ma xwu rê ci ra şamîyên virazê. Merdimê weçînayî çi xizmet kerd ki, o nêweçîneyaye bikero?

weçînayeni *f. M.* Weçînayîş. En kemî, di çîyan mîyan ra, çî yan jî kesêndê ridîyayî giroteni yan qandê xwu yan jî qandê kesên abirnayeni. En kemî didi çî yan jî kesan pêra abirnayeni. *Tr. Seçmek, ayıklamak.* Merdim qandê rindey û xirabeyda ci weçîneyêno, birxul jî sîyandê ci ra weçîneyêno.

weçîneyaye/ê *N.* Weçîneyok/i. Kes/çîyo ki; en kemî mabeyndê di kesan yan jî di çîyan di, tercîh bîyo, abirîyayo, rey deyaya ci, ci rê, ê min o vajîyayo, ci rê wahîrey bîya. *Tr. Tercih edilen, seçilen, ayıklanan.* Senîn ki kes şeno bi rizdê weçîneyayî ya şamî bikero, eynî bi o babet a jî kes do bi wekîldê weçîneyayî ya bawerî bikero. Çunkî o do vera mîlletda xwu, karûgurwe bikero, do qerar bido.

weçîneyayeni *f. M.* Weçîneyayîş. En kemî, mabeyndê di çî yan jî kesan di tercîh bîyayeni, kesandê bînan ra abirîyayeni. *Tr. Seçilmek, tercih edilmek, ayıklanmak.* Weçîneyayeni di tercîh bîyayeni esta, hez bîyayeni esta, şa bîyayeni esta.

weçînêr/i *S. N.* Weçînok/i. O/çîyo ki weçîneno, şeno biweçîno, heqê ci yê weçînayeni esto. *Tr. Seçmen, seçen, seçici.* Weçînêrêndê ma kemî bî, înan qezenc kerd. Bi reyêna tenya vinî kerdeni, çi xirab o!

weçînêrey *S. Nm.* Weçînokey. Weçînêr/i bîyayeni, wesfê weçînêran, ci ser o bîyayeni. Weçînayeni, heqê weçînayeni giroteni, wesfê weçînêrey giroteni, wahîrê wesfandê weçînayeni bîyayeni. *Tr. Seçmenlik, seçicilik.* Weçînêreya ey di neheqey esta.

weçînik/i *Rob. N.* Çî/keso ki; neyayo kesî vero û kes do xwu rê mîyan ra weçîno û bigîro, ê xwu kero. *Tr. Seçenek.* Mi têlefûnî di weçînik vet û ez kewta rêberî mîyan.

weçînik *Rob. S.* Weçînayîş. Rind û xiraban mîyan ra, goreyê bi şik û fikirdê xwu ya, rindê ci cira abirnayeni, weçînayeni. Kar û wezîfeyê weçînayeni. *Tr. Seçim, seçmek, belirlemek.* Weçînikê pêroyîyan û herêman, do wextên di pêya bibo.

weda *Er. Nn.* Xatir, xatir waşteni, helaley, helaley waşteni, zerrîweşey, zerrîweşey waşteni. *Tr. Veda, vedalaşma, hatır isteme, gönül alma.* Hz. Muhemmedî (sew), Mîladî 632 di şî xutbeya xwu ya weday dê û eynî serri mîyan di jî şî rehmda Ellahî.

wedakerdeni *f. M.* Wedakerdiş. helaley waşteni, xatir waşteni. *Tr. Vedalaşmak, helallik istemek.* Hz. Pêxemberê zîşanî (sew) 632 di dinya ra weda kerd.

wedarde/ê 1. *N.* Wederde/ê, wedarîyaye/ê, wedarnaye/ê, werzanaye/ê, werzîyaye/ê, hewadaye/ê. Cêr ra cor berde/ê. *Tr. Kaldırılan.* Ma zanê serê werdardî fina ronê. 2. *N.* Wederde/ê, waderde/ê, bêhukim/i, hukm çinêbîyaye/ê. Çîyo ki hukmê ci werzaneyayo. *Tr. Hükümsüz, yürürlükten kaldırılan.* Qanûno wedarde, do fina nêroneyo. 3. *N.* Werzanaye/ê, hewadaye/ê, wederde/ê, wedarde/ê. Çî/keso ki qando dima nafê ci kesî reso, ê çî yan jî ê kesî dimay rê werzanayeni, hewadayeni, beşirnayeni. *Tr. Sonradan değerlendirlmek üzere kaldırılan, saklanan.* Şima ki nêşa bi ê kesdê wedardî ya karên bikero, qenê mewedarê jî.

wedardeni 1. *f. M.* Wedardiş. Werzanayeni,

---

1 Na vajeki do Erebî di *"wecîh"* ra bêro.

wederdeni, hewadayeni, çîyên cêr ra vera cor hewadayeni, qam cidayeni. *Tr. Kaldırmak, bir şey veya kimseye yükseklik kazandırmak.* Nê çîyan tîya ra wedarnê, wa nêherimîyê. 2. *f. M.* Wedardiş. Wederdeni, bêhukim kerdeni, hukmê ci werzanayeni. *Tr. Yürürlükten kaldırmak, işlevliğini kaldırmak, iptal etmek.* Qanûno wedarde bêhukm o, şima nêşenê bi ey a hukim bikerê. 3. *f. M.* Wedardiş. Wederdeni, nimnayeni, nimiteni, beşirnayeni. Qando nêherimîyo, ê çî qandê dimay hewadayeni. *Tr. Korunması, değerlendirilmesi veya kullanılması için bir şeyi veya kimseyi kaldırmak, saklamak.* Nê tûr û qetûrîy wedarê, dima ma rê lazim beno. 4. *Zv. f. M.* Wedardiş. Wederdeni. Tersê ci "nêwedardeni" a. Qebûl kerdeni, ro ci amîyayeni, bi ci amîyayeni, redd nêkerdeni, ci rê bîyayeni. *Tr. Uyum sağlamak, uygun gelmek, mütenasip olmak, uyuşmak, yaramak, kabul etmek.* Vanê ganê ci gonîya pêrdê xwu wedarda, eger nêwedardayê, zewmbî gonî jî çinêbîya. 5. *f. M.* Wedardiş. Werzanayeni, giroteni, po diskîyayeni. Nêweşîni po diskîyayeni. *Tr. Kapmak, bulaşmak, musallat olmak.* Vanê: Ey, a nêweşîni, nêweşxane di wedarda/wederda.

wedarîyayeni *f. M.* Hewadîyayeni, werzîyayeni. Wedarîyayîş. Çîyên yan jî jûnakî kişta çîyên yan jî jewnakî ra hewadîyayeni. *Tr. Kaldırılmak, yukarıya kaldırılmak, hükmü/yürürlüğü kaldırılmak, iptal olmak.* Wedarîyayeni, ma rê newedera ajro dayen a.

wedarnok/i 1. *N.* Hewadok/i, krîko. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên werzaneno, hewadano, linganê ci yan jî binê ci erd ra birneno. *Tr. Kriko, kaldıran, kaldırıcı.* Mi wedarnokên na bina, ey wederd. 2. *N.* Hewadok/i. Kes/çîyo ki; qanûnên yan jî çîyêndo zêdê qanûnî werzanayo, kerdo îptal, hewadayo, kerdo netaw, taweya ci werzanaya. *Tr. Yürürlükten kaldıran, kanuni olmaktan çıkaran.* Wedarok, qanûno siftekên o nêviraşte yo. Labelê wedarnokê ci meclîs o. 3. *N.* Hewadok/i, beşirnok/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên werzaneno ki dima kes ci ra nafidar bo. *Tr. Koruyan, değerlendirilmek üzere saklayan, kaldıran.* No çîyo wedarok ma rê bol ercîya. Wedarnokê ci kam o? Ma xelata ci bidê.

wedarnokey 1. *Nm.* Wedarnok/i bîyayeni, wesfê wedarnokan ci ser o bîyayeni. Hewadokey, werzanokey. Werzanayeni, hewadayeni, karê krîkoyan û wedarnokan kerdeni, wesfê ci yê werzanayîşî; bîyayeni, linganê ci, binê ci erd ra birnayeni. *Tr. Kriko gibi kaldırıcı sıfatını taşımak.* Ez ne wedarokeya ci, ne wedarnokeya ci, ne jî înan bixwu ecibnena. 2. *Nm.* Wedarnok/i bîyayeni, wesfê wedarnokan ci ser o bîyayeni. Hewadokey, werzanokey, netaw kerdeni, tawey ra veteni, karê wedarnokan kerdeni. Çîyên yan jî kesên netaw kerdeni, hukmê qanûnên yan jî kesên werzanayeni. *Tr. Yürürlükten kaldırmak, iptal etmek, hükmünü kaldırmak.* Kes nêşeno werdarnokeyda meclîsdê weçînayî ver bivijîyo. Çunkî tawo, meşrû o, ci rê besname deyayo. 3. *Nm.* Wedarnok/i bîyayeni, wesfê wedarnokan ci ser o bîyayeni. Hewadokey, beşirnokey. Wesfê kesdê wedarnokî ser o bîyayeni, wesfê çî yan jî kesdê werzanokî pa bîyayeni, wesfê çî yan jî kesandê hewadokan ser o bîyayeni, werzanayeni, beşirnayeni, wesfê ci yê beşirnayîşî pa bîyayeni. *Tr. Değerlendirilmek üzere saklanmak, kaldırılmak.* Mi bizanayê tey wesfê wedarnokey çinî yo, mi tew teslîmê ci nêkerdê!

wedarok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a werzaneyayo, hewadeyayo. *Tr. Kaldırılan.* Mi kerd ki ê çîyê wedarokî fina rono erd, mi va şima do biqehrîyê. Cora mi ci ra fek verda. 2. *N.* Çî/keso ki; qanûnîyeya ci wedarîyaya, weşaney ra werzaneyayo, kesên yan jî tayêni kerdo netaw. *Tr. Yayından, yürürlükten, kanuni olmaktan çıkarılan/kaldırılan.* Şima senîn bi ê qanûndê wedarokîya şenê emel bikerê? 3. *N.* Nimîyaye/ê, hewadeyaye/ê. Çî/keso ki; qando ki dima kes ci ra nafîn bo, wedarîyayo. *Tr. Saklanan, istifade edilmesi için kaldırılan.* Şima do, o çîyo wedarok hettanî zimistanî nêronayê.

wedarokey 1. *Nm.* Wedarok/i bîyayeni, werzîyayeni, hewadeyayeni. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên a wedarîyayo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kaldırılmak, kaldırıcılık.* Mêrdek qehrîya û va: Eger şima wedarokeyda ci rê jî bahaney dîy, deha ma şima rê nêşenê çîyên bidê qebûl kerdeni. 2. *Nm.* Wedarok/i bîyayeni, netawey, netaw bîyayeni, tawey ra vijîyayeni, qanûnîyey ra vijîyayeni, îptal bîyayeni, werzîyayeni, hewadîyayeni. *Tr. Yürürlükten kaldırılmak, kanuni olmaktan çıkmak.* Esas ma zana wedarok o jî ma bi ci ya emel kerd, ma va beno ki nêvîneyo. 3. *Nm.* Wedarok/i bîyayeni. Nimîyayeni, nimî bîyayeni, hewadîyayeni, werzîyayeni, qando ki dima ci ra nafîn bo, werzîyayeni. *Tr. Kadırılmak, saklanılmak, korunmak.* Kaşka wedarokeya ci, totikdarey mîyan di bîyayê.

wederdeni *f. M.* Wedardeni. Çîyên giroteni, hewadayeni, bi ci yo pirêsîyayeni, bi ci yo

çîyên pêşîyayeni. *Tr. Kaldırmak, kapmak, illeti kapmak, giriftar olmak.* Kaşka to o xûyo pîs nêwederdayê. *Bw.* Wederdeni.

wederîyaye/ê *N.* Wedarîyaye/ê, hewadeyaye/ê, werzaneyaye/ê, netawbîyaye/ê, bêhukimbîyaye/ê. Çî/keso ki bi destdê kesên yan jî çîyên a werzaneyayo, hewadeyayo, qam deyayo bi ci, werzaneyayo vera cor, bîyo netaw, bîyo bêhukim, hukmê ci werzaneyayo. Çî/nêweşîn a ki; gêrîyaya, gîrîyaneyê kesî tepişto. *Tr. Kaldırılan, yükseğe/havaya kaldırılan, meriyyet/yürürlükten kaldırılan, geçersiz/hükümsüz kılınan, kapılan hastalık.* Qanûno wederîyaye û baro wederîyaye jew nêbeno.

wederîyayeni *f. M.* Wederîyayîş. Wedarîyayeni, werzanayeni, hewadayeni. Vera cor hewadeyayeni, çîyêndê zêdê nêweşîni gêrîyayeni, tepêşîyayeni. *Tr. Kapılmak, kaldırılmak, yürürlükten kaldırılmak, aşağıdan yukarıya kaldırılmak, hastalığa yakalanmak.* Qanûn do wederîyo, qenab do wederîyo, nêweşîni do jî qe beno ki wederîyo.

wedernok/i *N.* Wedarnok/i, werzanok/i, hewadok/i. Kes/çîyo ki; çîyêndo zêdê barî, zêdê giraneyên, zêdê nêweşînên, zêdê qanûnên yan jî zêdê nînan werzanayo, wederdo, hewadayo, eger ki qanûn bo jî kerdo bêhukim, kerdo netaw. *Tr. Kaldıran, kapan, iptal eden, yürürlükten kaldıran, hükümsüz kılan, herhangi bir şey veya kimseyi aşağıdan yukarıya kaldıran.* Wexto ki çîyên yan jî kesên wederîyo, gereg ki wedernokê ci jî bibo. Çunkî çîyên xwuserî nêwederêno.

wedernokey *Nm.* Wedarnokey, werzanokey, hewadokey. Kes/çîyo ki; çîyêndo zêdê barî, zêdê giraneyên, zêdê nêweşînên, zêdê qanûnên yan jî zêdê nînan werzanayo, wederdo, hewadayo, eger ki qanûn bo jî kerdo bêhukim, kerdo netaw; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaldırmak, kapmak, iptal etmek, yürürlükten kaldırmak, hükümsüz kılmak, herhangi bir şey veya kimseyi aşağıdan yukarıya kaldırmak.* Wexto ki çîyên yan jî kesên wederîyo, gereg ki wedernokê ci jî bibo. Çunkî çîyên xwuserî nêwederêno. Labelê wedernokeya zêdê înan kesî nêşinawita.

wedîa *Er. Nm.* Erebî di *wedî'a.* ra xeripîyaya û kewta Dimilî. Xeylên vajekê Erebî yê ki bi herferda eynî ya yê, eyna ci bîya 'h. Mersela: *Sa'et*-se'hat, *şerî'et*- şerî'het, *we'ez*-we'hz, *tabî'at*-teb'het, *de'awet*-de'hwet, *îz'an*-îz'han, *me'ana*-me'hne, *mu'amele*-me'hmele ûzn. Maneyê ci: Emaneti. Kesa ki ci ra şubhe nêbena, pak û temîz a, ci ra guman nêbeno. *Tr. Vedia, emanet.* Dimlîyan no nameyo weş, sirf nayo keynandê xwu ya, zewmbî cayên di nêvajîyayo. Şermînî jî eynî bi no name ya manedar a.

wedîla *H.* Wadîla, wextdê ci di, zemandê ci di, ne rew ne jî berey. Tey rew bîyayîş, labelê ki berey çinêbîyayîş. *Tr. Zamanında. Ne erken ne de geç. Geç olmamak adına bir an evvel olur, yalnız geç hiç olmaz.* Ma do karê xwu wehdîla bikerdayê, sereyê ma do nêtewayê.

wedîlayey *H.* Wadîlayey, wextê ci di bîyayeni, berey nêmendeni, zemanê ci di, qe beno ki tenekên ravey. *Tr. Zamanında olma. Hatta bir an evvel.* Wedîlayeya ci, ci rê bol weş amê.

wefa *Er. Nn.* Rindey di, hewlîney di, qedrûqîmetî di vinderdeni. Qedrûqîmetan zanayeni, raşt bîyayeni, raştey, durustey, dirîy nêbîyayeni, dibare nêkerdeni, rîyakar nêbîyayeni. *Tr. Vefa, samimiyet.* Tey wefa esto jî hend mezbût jî nîyo.

wefakar/i *N.* Qadîrşînas/i. Kes/çîyo ki; qedrûqîmetan zano, wefadê xwu di vindeno, tey rîyakarey çinî ya, hewlîni xwu vîra nêkeno, nankor nîyo, sozdê xwu di, qerardê xwu di şeno vindero û ci rê wahîrey bikero, kes şeno bi ladê ci ya şiro bîrî bin, kesî gunakar nêkeno, kesî poşman nêkeno, kesî rayo nêverdano. *Tr. Vefalı, vefakar, samimi.* Lajek wefakar bî, ez nêşena bextê xwu bierza. Ma xirabîbîy.

wefakarey *Nm.* Wefakar/i bîyayeni, wesfê wefakaran ci ser o bîyayeni, soz û qerardê xwu di vinderdeni, raşt bîyayeni, hez kerdeni rê bi hezkerdiş a cewab dayeni, layiqê hez kerdişî bîyayeni, rîyakar nêbîyayeni, verûpeyê ci bellî bîyayeni, kesî nêxapênayeni, dirîy nêbîyayeni. *Tr. Vefakârlık, samimiyet.* Bolkî ez bi wefakareyda ci ya ci rê bîya şirîg.

wegêrîyayeni 1. *f. M.* Wegêrîyayîş. Barê serdê doşîyandê jûnay bîyayeni, barê kesna kî bîyayeni, kiştda jûnakî ya wegêrîyayeni. *Tr. Yüklenilmek, kaldırılmak.* Eceb o merdimo dûrvîn, do bişo wextê mergî jî doşîyan ser o wegêrîyayena xwu bivîno û xeyal kero? 2. *Tib. f. M.* Wegêrîyayîş. Giran bîyayena dirbetan, kesî ser o giran bîyayena nêweşîyandê dirbetana. *Tr. Yarasal veya darbe sonucu oluşan hastalıkların ağırlaşması.* Dirbeta ci, ci ser o wegêrîyê bî. Cora înan berd nêweşxanedê fakulta.[1]

1 Wegêrîyayeni dirbetan tenîyay ser o vajêna, nêweşînandê bînan ser o nêvajêna.

wegirote/ê 1. *N.* Wegêrîyaye/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni wegiroto, nayo xwu ser. *Tr. Yüklenilen, taşınan.* Baro wegirote, deha do to nêtewno, ti yê ci rê qaxûyê ey gînê? 2. *N.* Tehemmulbîyaye/ê, gotirbîyaye/ê, wegêrîyaye/ê. Çî/keso ki; qehrûqotikê ci, derd û kerdê ci wegêrîyayo. *Tr. Taşınan, hazmedilen, içine sindirilen, kabul edilen.* Merdimo hemal, çîyan wegrotena debara xwu keno.

wegiroteni 1. *f. M.* Wegirotiş. Barê serdê xwu kerdeni, xwu mîyane hewadayeni, şelagi werzanayeni, barî bin kewten û hewadayeni. *Tr. Kaldırmak, taşımak, yüklenmek.* Mi sîyên wegiroti, apê mi didi. Eger mi didi wegirotayê, ey do hîrê wegirotayê. Ya peynîya ci? 2. *f. M.* Wegirotiş. Tehemmul kerdeni, gotir kerdeni, sebir kerdeni, ravîyarnayeni. *Tr. Tahammül etmek, hazmetmek, içine sindirmek, taşıyabilmek.* Cinêkeri va: Mi hend qehrûqotikê înan wegirot. Labelê înan nêşa mi wegîro.

wegîrok/i *N.* Çî/keso ki; çîyan, malan, kesan, baran û çîyanê winasînan wegîno û kirêşeno; karûgurweyê ci wegiroten û kiriştiş o, qandê wegirotiş û kiriştişî virazîyayo yan jî deyayo, wesfê ci yo ravey wegirotiş û kiriştiş o. *Tr. Kaldıran, kaldıraç.* Lajekî maka ci piloznê, wegîrokî o çîyo giran pêro wegirot.

weh *Nn.* Dimilî di dewarî/terkî qewirnayena, lûnayeni, hereket kerden dayena. *Tr. İnek, öküz, dana gibi eti yenilen büyükbaş hayvanların sürülmeleri, hareket ettirilmeleri için "Ho!" diye seslenme sözü.* Eger to "Weh!" nêkerdayê, ey do o cew biwerdayê.

wehdet *Er. Nn.* Jewey, jew bîyayeni, jûyey, jû bîyayeni, tenyayey, tenya bîyayeni, wehîdey, wehîd bîyayeni, bêkesey, bêkes bîyayeni, labelê kesê kesan bîyayeni. *Tr. Birlik, vahdet, vahdaniyet, teklik.* Wehdetê Ellahî û ê însanan jew nîyo; ê însanan di, wehdet kemaney a, mihtacey a, ê Ellahî di temamey a.

wehdetey *Nm.* Wehdet bîyayeni, bîyayena wehdetî, jewaney, jew bîyayeni, tenyayey, tenya bîyayeni. *Tr. Vahdaniyet, vahdet sahibi olmak, birlik, yalnızlık.* Ez bixwu wehdeteyda Ellahî ra şubhe nêgîna.

wehdetî *N.* Heqdê wehdetî di, wehdetî ser o bîyayeni, ê wehdetî, şik û fikrê wehdetî, şik û fikrê jewaney. *Tr. Vahdet, vahdet düşüncesi, vahdet fikri, vahdet ile, birlik ile ilgili, vahdet hakkında, vahdet üzerine.* Vanê filan kes wehdetî yo.

Wehhabî 1. *Teo. Er. N.* Mezhebêndê muslumandê Suûdîyan o ki, goreyê Sunnîyan hebê meselan di tûjî yê. Îmamê ci Muhemmed Îbnî Ebdulwehhabî yo. Fiqih di Henbelî, îtîqad di Îbnê Teymîyye û terîqet di xwu rê vanê: Muhemmedî. Mezhebênda sîyasî û îtîqadî ya. *Tr. Merkezi Suudi Arabistan'da olan, Muhammed İbn-i Abdulvehhab tarafından ortaya atılan, fıkıhta Hanbeli, itikatta İbn-i Teymiyye ve tarikatta Muhammedi olarak bilinen siyasi ve itikadi bir mezhep.* 2. *Teo. N.* Bestokê Wehhabîyan. Merdimo ki rayda Wehhabîyan ra şino. *Tr. Vehhabi mensubu.* Mesela; Wehhabîyey di mezelî dûz virazîyenê.

wehîd/i *Er. N.* Tenîya. Kes/çîyo ki; tenya mendo, tenya yo, çinêbîyayîşê paştîgîney, bêpaştî, bêyar û yarmet. *Tr. Yalnız, tek.* Merdimêndo wehîd o, rew rewî nêşena keyî terk kero.

Wehîda *Er. Nm.* Tenîya, teki, jewi, jûnada winasîni çinî ya. *Tr. Eşsiz, benzersiz, tek anlamlarına gelen bir bayan ismi.* Dimilî di, nameyêndê keynan o. Wehîda ya sera şina?

wehîdane *Nn.* Warane. Zêdê wehîdan a, sankî tenîya, wehîdîy senîn benê, winî bîyayeni. *Tr. Yalnızcasına, tekçesine, kimi ve kimsesi olmayan gibi.* Lajek wehîdane ame dinya û fina wehîdane jî merd.

wehîdaney *Nm.* Bi şekildê wehîdan a, bi şekildê tenya bîyayan a. Wehîdîy senîn ki benê û hereket kenê, winî bîyayeni û winî hereket kerdeni. *Tr. Yalnızca, tekçe, tek olanlara yakışır gibi olmak.* Zerrîya mi, tim jî wehîdaneyda ci rê veşê, qe rojên tenya mi nêva ki ci rê ox bîyo.

wehîdey *Er. Nm. tenya* bîyayeni, wehîd bîyayeni. Kesêndê ci yê yar û yarmetî çinêbîyayeni, bêpaştîyey, tenya bîyayeni, kesêndê ci yê paştî dayenî çinêbîyayeni, kesêndê ci yo ki ci ra paştî bigîro çinêbîyayîş. *Tr. Yalnızlık, teklik.* Wehîdey çîyênda giran a, ez wehîd a. Cora ez a nêşena cayên abirîya.

wehşî 1. *Er. N.* Koyî, kovî, kûvî, koyar, gemî. Kes yan jî çîyê gemi, koyar. Heywano/a wayir nêkerde/ê. *Tr. Yabani, ehli olmayan, evcil olmayan.* Verg, wehşî yo. Labelê kutik keyî yo. 2. *Zv. N.* Dinênedik/i. Merdimo ki dinya nêdîyo, karûgurweyê ci, şarî ra teber o, usûlan ra teber o. *Tr. Vahşi, bedevi, medeni olmayan.* Merdimêndo wehşî nêbo, herhal karê ci, do şarî ra teber jî nêbo.

wehşîyane *Zv. Nn.* Wehşîkî. Zêdê wehşîyan, wehşîkî, wehşî senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Vahşiler gibi, vahşice.* Gamênda wehşîyanê bî. Ma kesî ci rê nêva aferîn.

wehşîyaney *Zv. Nm.* Wehşîkîyey. Zêdê wehşîyan

a, bi şikildê wehşîyan a, zêdê dinênedikan a, zêdê însanan a nê, zêdê heywanan a. *Tr. Vahşiler gibi olmak, yabaniler gibi olmak, bedevice.* Wehşîyaneya ci tim jî esta, newê nîya ki.

wehşîyey 1. *Nm.* Koyarey, kovîyey, koyîyey, kûvîyey, gemîyey, ê gemi bîyayeni, ê koy bîyayeni, ê keyî nêbîyayeni, bander kerde nêbîyayeni, perpûn nêbîyayeni, perpûn nêkerdeni. *Tr. Yabanilik, evcil olmama, eğitilmemiş olmak.* Wehşîyeyda ci ra herhal kes do biterso. 2. *Zv. Nm.* Dinênedikey. Şar û usûlan ra teber bîyayeni, kar û gurwan di şêligî ra teber bîyayeni. *Tr. Yabanilik, vahşilik, bedevilik, görgüsüzlük.* Mi wehşîyeya ci bol finîy dîya. Bixeyr, eger selametîy bê, qey ti do jî hewna bivînê.

wej *An. Nn. Bw.* Wec. Bi mi ki wejdê ey ra, ma rê do xeyrên nêro.

wejaki *Nm.* Maki, qumça, gujaki, mefta, pişkovi, zirari. Çîya ki kes pa çaket û çinayê kesî yo ki zêdê nînan pêya besteno, pêya gîno. *Tr. Düğme.* Wejaka mi akerdê bî, sîneyê ci asayê.

wejo pîs *Nn.* Weco pîs, sigûmo pîs, rîyo pîs. Rî/keso ki kes qayîl nîyo ci bivîno, sigûm kerdo, rîyê xwu kerdo pîs, qayîl nîyo kes ci ra biaso, ze ki kes do ci ver ra çîyên bûro; a o kes yan jî o çî. *Tr. Kötü/ekşi suratlı, negatif enerji yayan.* Mi ê wejdê pîsî, hember meyarê.

wekalet *Dad. Er. Nn.* Wekîley, wekîl bîlayeni, karê wekîlan. *Tr. Vekalet, vekillik.* Ma do wekaletê xwu bidê birayêndê xwu, o do, bi namedê ma ya, bişo wezîfanê ma bîyaro ca.

wekaletdan/i *Dad. N.* Wekaletdaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurwe û wezîfe caardişên di, fina qando ki herûnda ci di, karûgurweyên bibo wekalet dano kesên yan jî çîyên. *Tr. Vekalet veren.* Qaşto wekaletdan û wekaletgîn do pîya biameyê, notêr û wekaletdan ameyo, wekaletgîn orte di çinî yo. Cefayê ci yê rojên tinê şî.

wekaletdaney *Dad. Nm.* Wekaletdan/i bîyayeni, wesfê wekaletdanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê karûgurwe û wezîfe dîyayîşî wekaletê xwu dano kesên yan jî çîyên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Vekalet alma/k,* wekaletdaneya ci, ci rê kar mendi.

wekaletdaye/ê *N. Bw.* Wekaletdan/i. Keso wekaletdaye û wekalet nêdaye do senîn jew bo? Wekaletdaye do rew birişîyo.

wekaletdayeni *Huq. f. M.* Wekaletdayîş. Qandê karûgurwe û wezîfeyên dûrî ra kerdeni, kesên yan jî çîyên rê wekîley dayeni, ci rê wekalet dayeni. *Tr. Vekalet vermek.* Kê, kê rê wekalet dayo, kê, kê ra wekalet giroto û wekaletgîn û wekaletdan kam o? Nê persan rê gereg ki vercewab bideyo.

wekaletgiroteni *f. M.* Wekaletgirotiş. Kesên yan jî çîyên rê qandê karûgurweyên, qandê wezîfeyên kar û gurwe û wezîfe caardiş di wekaletname, kaxita îznî giroteni, ci rê benik deyayeni. Kes/çîyo ki; wekalet bigîro, şeno bi namedê wahîrdê kardê xwu ya karûgurwe û wezîfeyên bikero. *Tr. Vekalet almak, vekillik almak.* Ey, mi ra wekalet girot ki karûgurweyanê mi bi namedê min a bikero. Ey çirê wina karûgurweyê mi pêro pede verda?

wekaletgîn/i *Dad. N.* Wekaletgirote/ê. Kes/çîyo ki; qandê caamîyayîşdê karûgurwe û wezîfeyên kesên yan jî çîyên ra wekalet giroto yan jî wekalet deyayo bi ci. *Tr. Vekalet alan.* Veyndê wekaletgîndê xwu, wa nê karanê şima yê pedeverdeyayan bikero.

wekaletgîney *Dad. Nm.* Wekaletgîn/i bîyayeni, wesfê wekaletgînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê karûgurwe û wezîfe dîyayîşî wekaletê kesên yan jî çîyên gîno xwu ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Vekalet almak.* Wekaletgîneya ci senedî nîya. O yo nêşeno wekaletnameyê xwu bivîno. O yo vano wekaletnameyê mi bîyo vinî.

wekaletname *Dad. Nn.* Kaxita wekaletî, nuşteyê wekîley, kaxita ki qandê wekîl bîyayeni virazîyaya. *Tr. Vekaletname.* Ma warda xwu rê, wekaletnameyê bandê ma yê Meymandari da ki; bi namedê ma ya, tey muamele bişo bikero.

wekerde/ê 1. *N.* Aciviste/ê, panaye/ê, tanaye/ê, adirtanaye/ê, adirpanaye/ê, adiro tanayeyo gurrkerde/ê. *Tr. Yakılan, çakılan, tutuşturulan.* Adiro wekerde, dîna gamîy dima şî hewna. 2. *N.* Abîyaye/ê. Çî/keso ki; pêra abirneyayo, pêra kerdo ci ya. *Tr. Açılan, çözülen, çözülen girift şey.* Ey o çîyo (mesela peme) wekerde bi xeta ya fina alizna. 3. *Teks. N.* Çîyo ki pêşîyayo çîyên ro. *Tr. Sarılan, sarmalanan. Makara veya kirmen gibi bir aletle iplik vb. sarılan, sargılanan.* Pemeyo wekerde, do dima cilûcol bo.

wekerdeni 1. *f. M.* Wekerdiş. Acivisteni, adir wekerdeni, adir bi ci kerdeni, tanayeni, panayeni, çîyo ki beno, ey şên kerdeni. *Kur. Vêxistin. Tr. Yakmak, çakmak, ateş çakmak, tutuşturmak.* Adirî wekerê ki, ma xwu vero germ kerê. 2. *Teks. f. M.* Wekerdiş. Akerdeni, pêra ci ya kerdeni, pêra abirnayeni. *Tr. Açmak, çözmek. Girift veya çıkılmaz şeyleri birbirinden ayırmak.* Ê têlan wekerê ki ma biderzê. 3. *Teks. f. M.* Wekerdiş. Rêsteni, çîyêndê zêdê têlan fina biçîyêndê zêdê

rêşta ya çîyên ro pişteni, bi rêşta ya têlîy varşteni. *Tr. Sarmak, iplik sarmak, iplik açmak. Örneğin makara veya kirmenle iplik açmak/ örmek.* Têlan weki ki; ma ci ra cil û çinay virazê.

wekîl/i 1. *Er. N.* Wekîlê/a mîlleti. Merdimo ki kişta mîlleti ra qandê temsîley weçîneyayo. *Tr. Milletvekili.* Wekîlê jû cayan şino xwu rê meclîs di rakewno, karûbarên nêkeno, zewmbî çîyan dima geyreno. Cora welatê ci camende o. 2. *Er. N.* Merdimo ki bi namedê jewî ya şeno karên bikero, bi namedê ci ya şeno wezîfeyên bîyaro ca, herûnda jewî di wezîfedarey girota, wekaletê jewî giroto. *Tr. Vekil, vekalet alan.* O merdim, wekîlê min o. Şeno bi namedê min a wezîfe bikero.

wekîlane *Nn.* Zêdê wekîlan a, wekîlîy senîn ki kenê, winî kerdeni, ze wekîl, zey wekîlî, şekil û bîçimê wekîlan. *Tr. Vekiller gibi.* Ey şî wekîlane mi rê parêzêrey kerd û ame.

wekîlaney *Nm. şekil û* bîçimê wekîleyda ci. Zêdê şikildê wekîlan an, wekîlîy senîn kenê, winî kerdeni, bi bîçimdê wekîlan an hereket kerdeni, soz giroteni, qewl kerdeni ûzn. *Tr. Vekil gibi, vekillere reva olacak şekilde.* Mi wekîlaneya ey û ê to ferq nêkerdi. Ti vanê beno ki; şima hurdina jî destdê parêzêrên ra vijîyayê.

wekîley 1. *Nm.* Wekîlê şardê xwu bîyayeni, qandê îdare kerdişî bi namedê şarî ya weçîneyayen û wezîfe kerdeni, sîyaset kerdeni, bi namedê şardê xwu ya welatên yan jî cayên îdare kerdeni. *Tr. Vekillik, milletvekilliği, temsilci olmak.* Wekîleyda xwu di jêhatî bî. Labelê bi mi ki sermîyaneyda komelî di hend weş nêbî. 2. *Nm.* Wekîl bîyayeni, wekîley kerdeni, herûnda jewî di karên kerdeni, bi namedê kesên a karûgurweyên ca ardeni, jewî temsîl kerdeni. *Tr. Vekillik, vekalet.* Eger şima wekîleya ci qebûl nêkerê, ma do bi şima ya qerez bikerê.

wekîlîney *Nm.* Wekîley, wekîlîni kerdeni, wekîley kerdeni, wekîl bîyayeni. *Tr. Vekillik etmek, vekalet yapmak.* Ki to şa, ti wekîlîneya ci kenê.

wel! *G.* Ellah! Ellah! Nê la! Heyretî di, ecêb di mendeni di, şaş bîyayeni di vajêna. *Tr. Şaşkınlıkta, hayrette, ilginç görülen hallerde söylenen bir ünlem sözü. "Bak hele!".* Wel! Ti vanê ê do deha nêverdê!? [1]

wela ci vaydaye/ê *N.* Welivaydeyaye/ê, wela ci vaydeye/ê, welivaydeye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a wela ci vaydeyaya, kayên yan jî lej û çîyêndê zêdê mucadelî di bi şikildê ecêbên a fineyayo ci ser. *Tr. Külü savrulan, feci bir şekilde yenilen, hezimete uğratılan.* Kaygero wela ci vaydaye, ez texmîn nêkena fina bişo biwetaro bêro na doşî.

wela ci vaydayeni *Zv. f. M.* Wela ci vaydayîş. Serkerdenêndo şên pirodayeni, bi şikildê ecêbên a kayên di yan jî lej û mucadeleyên di pirodayeni, ci ser visteni, kesên xwu bin visteni. *Tr. Külünü savurmak, feci bir hezimete uğratmak, feci bir şekilde yenmek.* Ma hem kay di hem lejî di hem jî minaqaşey di, wela ci vaydê.

wela ci vaydeye/ê *N. Bw.* Wela ci vaydaye/ê. Ezîmkaro wela ci vaydeye, do bi no hewa ya, senîn heyfê xwu bigîro?

wela ci vaydeyeni *Zv. Nm.* Wela ci vaydeyayeni. Bi şikildo ecêb a bin kewteni, vinî kerdeni. *Tr. Acip bir şekilde yenilmek, külü savrulmak.* Wela ci vaydayê jî, fina jî ar û şerm nêkerd. Peynî bêar o!

wela ci vayîdaye/ê *Zv. N.* Weli vayîdeyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çîyêndê zêdê lejî di, zêdê pêverikên di, zêdê kayên di kerdo xwu bin, visto ci ser, dayo piro. *Tr. Külü savrulan, hezimete uğratılan, büyük bir şekilde yenilen, pişman edilen.* Kaygero wela ci vayîdaye gereg ki fina nêwetaro bêro ê kaygeran ver.

wela simerî *Nm. Bw.* Kûlik 3. Wexto ki mi patozi dayê piro, wela simerî, rîyê mi kerdê vinî.

welat 1. *S. Nn.* Memleket, weten, cayê kesî, cayê mîlletên, cayê qewmên. *Tr. İl, vatan, yurt, ülke.* Welatê ma Kurdîstan o. 1.[2] 2.[3] 2. *N.* Nameyêndê lajekandê Dimilîyan o. *Tr. Zazalarda bir erkek ismi.* Nameyê xalzadê mi Welat o.

welatbeste/ê *S. N.* Welatî, hemwelatî. Keso ki bi welatên a bestîyayo, bi welatên a girêdeyayo. Hergi merdimêndê welatên. *Tr. Vatandaş, yurt-*

---

1 Na vajeki, bol finîy bi şikildê dibarê ya (tekrar a) vajêna. Wel! Wel! Senîn ê do derdest kerê!?

2 Welat û dewleti jew nîya. Welat, cayo ki qewmên, şarên yan jî bol şarîy tey roşenê, tey coyênê yo. Labelê dewleti, cayo ki bi na qewm a, bi nê şarî ya pîya ê welatî ser o hukmên û îradeyêndê ci jî esto, o yo. Qandê dewletên, qewm (şar, gel) û welat û hukimresey şert a. Eger nînan ra jew kemî bo, ê cay rê dewlet nêvajêno. Kam ki qaçorê şarî arêdo, kam ki gencan bişo bero eskerey, kam ki bişo ê şarî rê xîzmet bîyaro, welatên ser o emr û fermanê kê bihesibîyo, o wahîrê dewlet o, dewletî yo, dewletmend o.

3 Dimilî di "weten" û bi "memleket"î ya jew ê. Labelê welat nînan huma herayêrî yo. Mesela Turkîstan, Kurdîstan, Yûnanîstan welatên o. Labelê Suwêreki, Çewliki, Dîyarbekir û Dêrsim jî wetenên o, memleketên o. No şik, goreyê Dimilî yo, goreyê Tirkî û Erebî nîyo.

taş. Hergi welatbeste şeno îmkanandê welatî ra bibo nafidar.

welatey *Cog. Nm.* Welat bîyayeni, memleket bîyayeni, wesfê welatî ci ser o bîyayeni. *Tr. Yurt/vatan olma, memleket olma, ülke olma.* Welateya ci, çiçî ra bellî ya? Welat do senîn welat bo?

welatî *N.* Welatij. Keso ki welatî ra yo, welatij o, ê welatî yo. Merdimo ki welatê ci esto, heqdê welatî do, welatî ser o yo, welatdê kesî ra yo, welatdê kêsî ra yo û xerîb nîyo, *Tr. Yerli, vatandaş, memleketli, yurtlu, vatanı olan, vatanla ilgili, vatan hakkında, vatani.* No mêrdek xerîb nîyo, welatî yo.

welatîyane *Nn.* Hemwelatîyane. Zêdê welatijan a, bi welatijan mendeni, wesfê welatijan tey bîyayeni, zek, xerîbîy nêbê, fêl û wesfê hemwelatîyan û welatijan tey bîyayeni. *Tr. Vatandaşlar gibi, memleket halkı gibi, yerliler gibi.* Mêrdekan ame welatdê ma di, welatîyane karûgurweyê xwu dî û ci ra kewtîy dûrî.

welatîyey *Nm.* Hemwelatîyey, hemwelatî bîyayeni, eynî welatî ra bîyayeni, welatê ci jew bîyayeni, jûwelatey, jûwelat bîyayeni, wesfê jûwelatan ci ser o bîyayeni. Welatî bîyayeni, wesfê welatîyan ci ser o bîyayeni. Memleket ra bîyayeni. *Tr. Vatandaşlık, memleketlilik, yabancı olmamak, yerlilik.* Welatîyeyda ci ra nêbîyayê, înan do teber kerdayê.

welatkî *H.* Welatîyane. şekil û bîçim û meş û fêlandê xwu di zêdê welatîyan bîyayeni, wesfê karûgurwedê welatijan ci ser o bîyayeni. *Tr. Memleket halkı gibi olmak, vatandaşlar gibi olmak, yerliler gibi olmak.* Boka şima welatkî kerd?

welatparêz/i *N.* Xebatkarê serkewtenda welatî. Kes/çîyo ki; qandê reynayenda welatî xebat keno, qandê reyayîşî û ravey şîyayenda welatî xebat keno, welatî parêzneno. *Tr. Yurtsever, vatansever.* Hergi nûşkarêndê welatî, welatparêzên o.

welatparêzane *Nn.* Zêdê welatparêzan a, bi welatparêzan mendeni, wesfê welatparêzan tey bîyayeni. Kes/çîyê welatê xwu parêznenê, beşirnenê, ci vero vindenê, benê pawikê ci; a zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Yurtseverler gibi, vatanseverler gibi.* Înan welatparêzane xîzmetê xwu kerd û ci ra kewtîy dûr.

welatparêzey *Nm.* Welatparêz/i bîyayeni, wesfê welatparêzan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; welatê xwu parêzneno, welatdê xwu vero vindeno, welatê xwu beşirneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Yurtseverlik, vatanseverlik.* Welatparêzeya ci dinya ra vila bîya.

welatperwer/i *Sos. N.* Kes/çîyo ki; welatdê xwu ra hez keno û qandê welatdê xwu, xebato şên keno, welatî vero îcab bikero, kewno zirarî bin, nafetê welatdê xwu nafetdê xwu vero vîneno. *Tr. Yurtsever, vatanperver.* Eger ez welatperwer nêba, ez nê Vajekanê Dimilî ser o xebat nêkena. Çunkî ney emrê mi qedîna, ez tendurûsteyda xwu ra kerda; ez ser o bîya milokî.

welatperwerane *Nn.* Bi şikildê welatperwerî ya, welatperwer senîn keno, winî kerdeni, nafetanê welatî, nafetandê xwu ra ravey dîyayeni. *Tr. Yurtseverler gibi, vatanseverler gibi, vatanperverane.* Hergi şikê ci, bi mi ki welatperwerane yo. Mi fêl û herekatendê ci kemaney nêdîya.

welatperweraney *Nm.* Zêdê welatperweran an, bi şikildê welatperweran an, welatperwerîy senîn luwenê, winî luwayeni. *Tr. Yurtseverler gibi, adeta vatanseverler gibi.* Welatperweraneya Saîdê Kurdî jî zewmbîyane yo.

welatperwerey *Nm.* Welatperwer/i bîyayeni, welatê xwu parêz kerdeni, welatdê xwu vero vinderdeni, qandê welatî eger îcab bikero, ganfeda bîyayeni, nafetanê welatî nafetdandê xwu vernî di dîyayeni. *Tr. Yurtseverlik, vatanseverlik, vatan sevgisi.* Welatperwereya ci, bi têlandê qetokan a ya. Eger ro ci bêro, welatî şeno bi di qurûşan a biroşo.

welayet *Er. Nn. Bw.* Welîyey. Merdimo ki welayet ser o bo jî tim welî nêhesibêno.

welayetdan/i *N.* Kes/çîyo ki; welayet dano kesên yan jî çîyên, welîyeya kesên dano kesên yan jî çîyên. *Tr. Velayet veren.* Welayetdanê ci pîyê ci nêbî.

welayetdaney *Dad. Nm.* Welayetdan/i bîyayeni, wesfê welayetdanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; welayetê kesên yan jî çîyên dano kesên yan jî çîyên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Velayet verme.* Welayetdaneya şima çiçî ser o ya?

welayetdayeni *Dad. f. M.* Welayetdayîş. Welîyey dayeni. Kesên yan jî çîyên rê heqê mayey û pîyey û welîyey û wahîrey dayeni, yan jî heqê serfkerdişdê çîyên dayeni. *Tr. Velayet/velilik vermek.* O yo keno welayetî bido mari.

welayetdeyaye/ê *N.* Welayetgîn/i. Kes/çîyo ki; welayet deyayo bi ci, welîyey deyaya bi ci. *Tr. Velayet verilen.* Camêrdo welayetdaye do senîn bo? Welayet deyêno her kesî?

welayetey *Nm. Bw.* Welîyey. Eger wina bo, bi mi ki welayeteya ci do qebûl nêbo.

welayetgirote/ê *N. Bw.* Welayetgîn/i. Mi nêşa

ê welayetgirotî haydar kero.

welayetgiroteni *f. M.* Welayetgirotiş. Welîyey giroteni, heqê winîyayîşî û civerdayîşî xwu ser giroteni. *Tr. Velayet, velilik, velayet hakkını almak.* Kamo keno welayetê ci bigîro û kamo keno welayetî bido?

welayetgîn/i *Dad. N.* Welayetgirote/ê. Kes/çîyo ki; welayetê çîyên yan jî kesên giroto xwu ser û ci rê bîyo babetên wahîr. *Tr. Velayeti üstüne alan.* Welayetgîn û welayetdan hewna bellî nêbîyo ki ma kar û gurwî biqedînê.

welayetgîney *Nm. Dad.* Welayetgirotey. Welayetgîn/i bîyayeni, wesfê welayetgînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; welayetê kesên yan jî çîyên xwu ser gîno û ci rê wahîrey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Velayeti alan olmak.* Ci rê welayetgîneya ci, fina bîyarê ci vîrî ki, bitexmîn bêro.

weldani *Nm.* Qutîya weli. *Kur. Xwelîdan. Tr. Küllük, kül tablası.* Wela weldani pak kerê.

weled/i *Er. N.* Qeç/i, dol/i. Kes/çîyo ki; di kesandê nerî û marîyan ra yeno/a Dinya. *Tr. Velet, çocuk.* Di weledê ci estê, o yo hewna şukrê xwu nêano.

weleddayeni *Er. f. M.* Weleddayîş. Qeç dinya ardeni, qeç ardeni, karê zayenî kerdeni. *Tr. Doğum yapmak.* Cinêkeri weled da, bî biqîmeti.

weledey *Nm.* Qeçey, qeçekey. Weled/i bîyayeni, wesfê weledan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; goreyê marûpêran qeç o, qeç hesibêno, ê marûpêrdê xwu yo. *Tr. Çocukluk.* Weledeya şima ya qey nîna şima vîrî?

welednaye/ê *N.* Zaye/ê. Çî/keso ki qeç ardo, welednayo. *Tr. Doğuran.* Qeço welednaye, do kê di bo?

welednayeni *f. M.* Welednayîş. Zayeni, qeç dinya ardeni, qeç peyda kerdeni, leyr ardeni. *Tr. Doğurmak, doğum yapmak.* Ay diletîy weleday.

welengi *Zoo. Nm. Bw.* Moza sûri. Welengi zeqetna pede, heme cayê ci ser o masa.

welhasil *Er. Nn.* Peynî, peynîya xwu, soyîn, axirî. Qandê peynîda qisan vajêna. *Tr. Velhasıl, neticede, netice-i kelam, sonunda, özetle vs.* Ez şîya o çinêbî; o ame, ez çinêbîya. Ma kerd ki bêro pêser, fina ma nêşa bêro pêser. Welhasil, ma nêşa bêrê pêser.

weli 1. *Nm.* Hewna şîyayena mermori. Çîyo veşate yo ki beno zêdê ardan, veşateyê çîyan o welikin, veşateyê ardû yê ze ardîy bîyaye. *Kur. Xwelî, arî. Tr. Kül.* Eger xazil rind biveşo, herûni di weli do tenya bimano. 2. *Ed. Zv. Nm.* Çîyo/a nêercîyaye/ê, fiş/i, qof/i û winasîn/i. *Tr. Ölü, verimsiz, meyvesiz, yaramaz, iş görmez, atıl, posa, atık.* Ti vanê beno ki weli werda, netebayên a.

weli bi ... bo *Zv.* Dimilî di zewmbîvajeyên a ki; wextê heyf amîyayenî, wextê xetayan, wextê pey qehrîyayeni vajêna. *Tr. Tuh! Ne yazık! Yazıklar olsun! Gibi durumlarda söylenir.* Vatişê ci wina o: Weli bi to ro bo. Weli bi şima ro bo. Weli bi ma ro bo. Weli bi înan ro bo. Weli bi mi ro bo. Weli bi to sereyo bo. Weli bi to çimî ro bo ûzn. Weli bi kê ro bo, o merdim beno nêşeyê çiman, beno çimwelikin, çiman ra beno kor yan jî nêdîyaye, vernîya ci gêrêna, perdey (weli perdeyên a) gunenê ci çiman ro ûzn.

welibîyaye/ê *N.* Nêercîyayebîyaye/ê, netebabîyaye/ê. Çî û keso ki tey nekme nêmendo, veşayo û herûnda ci di weli menda. Weli senîn ki çîyên rê nêbena û tey nafên nêmaneno, winî bîyaye/ê. *Tr. Kül olan, külleşen, gereksiz ve faydasız hale gelen.* Kolîyo welibîyaye, keso welibîyaye, çîyo welibîyaye ûzn. hergi çîyo welibîyaye.

welibîyayeni *f. M.* Welibîyayîş. Veşayena tepîya weli manena, a aweli bîyayeni. Tey nekme nêmendeni, nêercîyaye/ê bîyayeni, tey qandê nafên çîyên nêmendeni, neteba mendeni. *Tr. Kül olmak.* Boka şima bi weli bê.

welicirokerde/ê *Zv. N.* Welipirokerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni çîyêndê zêdê kayên di, lejên di, qerezên di yan jî pêverikên di bi şeklêndê olimbêterî ya visto ci ser, kerdo bin, dayo piro. *Tr. Tuzla buz edilen. Bir oyun, bir müsabaka, bir münakaşa veya kavgada feci bir şekilde yenilen, alt edilen, dövülen, adeta külü savrulan.* Ez qedayê ê kesdê weli cirokerdî ba ki, tey hendê diremên aqil çinî yo!

weli cirokerdeni *Zv. f. M.* Welicirokerdiş. Weli pirokerdeni. Çîyêndê zêdê kayên, zêdê minaqaşeyên, lejên yan jî qerezên di bi şeklêndo giran a kesên yan jî hetên ro dayeni, ci visteni, xwu bin kerdeni, servisteni. *Tr. Tuzla buz etmek, kül etmek, feci bir şekilde yenmek, duman etmek, hezimete uğratmak, başına felaket getirmek.* Mi tim vatê şima qedê ma nêbenê, înan emel nêkerdê. Bewnî ma do weli ci ro kerê.

welidîyaye/ê *N.* Zaye/ê, Dinyaamîyaye/ê, bîyaye/ê, fina siftî bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ameyo dinya, zayo, bîyo. *Tr. Doğan, tevellud eden, dünyaya gelen.* Merdimo welidîyaye merdena tepîya fina nadinî nêrişêno. Çunkî o do adinî di, biancîyo hesab.

welidîyayeni *f. M.* Welidîyayîş. Bîyayeni, dinya amîyayeni, zayeni, çinêbîyayeni ra bîyayeni. *Tr. Doğmak.* Goreyê ehlê sunnet û welcemeatî

eger Hz. Muhemmed (sew) nêwelidîyayê, beno ki dinya jî nêvirazîyayê.[1]

welidnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; mari ardo dinya, may bi zayen a bîya sebebê dinya amîyayîşdê ci. *Tr. Doğurulan, dünyaya getirilen.* Merdimo welidnaye do bizano ki welidneyayo û do welidnokdê xwu rê îsyankar nêbo.

welidnayeni *f. M.* Welidnayîş. dinya ardeni, sebebê dinya ardenda ci bîyayeni, sebebê zayenda ci bîyayeni, maya çîyên bîyayeni, ma û pîyê çîyên bîyayeni. *Tr. Doğurmak, dünyaya getirmek.* Kaşka mara ci nêwelidnayê. Seredê xwu rê kerd mekir.

welikerde/ê *N. Zv.* Kes/çîyo ki; yan kesên biraşt kerdo weli û ci ra weli veta, yan jî kerdo zêdê weli, tey nekme nêverdayo, kerdo mehkem, mehkem visto, bi şeklêndo bêter a deyayo piro. *Tr. Kül edilen, kül gibi savrulan, feci bir şekilde yenilen, alt edilen.* Adirî kolîy pêro kerdîy weli. Ma taximê înan kerd weli. Çîyo welikerde do sera bierzîyo?

welikerdeni *f. M. Zv.* Welikerdiş. Çîyên yan jî kesên ra weli veteni, şeklê weli pirodayeni. *Tr. Kül etmek, feci bir şekilde yenmek veya alt etmek.* Ê do înan ser fînê û înan weli kerê.

welivayîdaye/ê *N.* Welivayîdeyaye/ê, welivayîdeye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, kayên di, qerezên di wela ci vayîdeyaya, bi şikildê ecêbên a fîneyayo ci ser, bi servistişêndo bêhesab a poşman kerdo, ze ki weli bo û wela ci jî vayîdeyo. *Tr. Külü savrulan, feci bir şekilde yenilen veya alt edilen.* Kaygerê înan o welivayîdaye do çiwext heyfê xwu bigîro?

welivayîdayeni *Zv. f. M.* Welivayîdayîş. Kayên, qerezên, pêverikên di, bi şikildê bêhesabey a kesên ser visteni, ci poşman kerdeni, tey nekme nêverdayeni, ci zêdê weli kerden û wela ci vaydayeni. *Tr. Bir oyun/maçta rakibini feci bir şekilde yenmek, külünü savurmak, karşıdakini pişman ettirmek.* Ma wela înan vayîdê, ê fînakî nêşenê bivijîyê ma ver.

welivayîdeyeni *Zv. Nm.* Weli vayîdeyayeni. Bi şikildê ecêbên a bin kewteni, serfîneyayeni, zêdê herrûweli bîyayeni. *Tr. Tuzla buz edilmek, külü savrulmak, feci bir şekilde yenilmek, pişman ettirilmek.* Eger wexta wela ci vayîdeyayê, wina nêbîyê.

welivayîdnaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wela ci vayîdnaya, kayên yan jî derbênda girdûgirani daya piro û poşman kerdo. *Tr. Tuzla buz edilen, külü savrulan, feci bir şekilde yenilen.* Keso weli vayîdnaye, senîn winî şeno bi kêf a bêro ma mîyan ki?

welivayîdnayeni *Zv. M.* Welivayîdnayîş. Weli vaydayeni. Bi şekil û bîçimêndo ecêb û giran a kesên yan jî çîyên ser visteni, ci karûgurweyên û kayên û pêverikên rê poşman kerdeni, kaya girdûgirani pirodayeni. *Tr. Tuzla buz etmek, külünü savurmak, bombardıman etmek, çok kötü bir şekilde yenmek.* Tim jî ma wela ci vayîdnenê. Înan cara wela ma nêvayîdnaya.

weliwerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; weli werda, hêçekên o, tey qewet û hêle çinî yo, tedemende o, nêvete o, gami ra gami şino û guneno erro, nêşeno xwuver bido. *Tr. Dirençsiz, dayanaksız, mukavemetsiz. Yemesi ve içmesi zayıf olup güce dair başarılı işler yapamayan.* Qeço weliwerde, do çiçî bişo bikero ki? Peynî o yo tim nan bilxur weno.

weliwerdeni *Zv. f. M.* Weliwerdiş. Çîyo nêercîyaye, çîyo bêwîtamîn, çîyo şenik, çîyo bêqewet werdeni, tey hêle çinêbîyayeni, gam ra gami kewteni, gami ra gami errogunayeni, heqberê çîyên nêamîyayeni, hêçekey, nêvetey, vete nêbîyayeni, tedemendeni. *Tr. Sanki kül yemiş gibi vitaminsiz yiyecekler tüketmek, gizli aç olmak, güce dayalı işlerde başarılı olamamak vs.* Lajeko qe nêşo xwuver bido ki. Ti vanê beno ki weli werda.

welixwurokerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi destekandê xwu ya zirarêndo şên dayo xwu ro, ze ki weli xwu sere ro kero. Kes/çîyo ki; bi destekandê xwu ya, zirar dayo xwu ro û bîyo semedê xetada girdî, pa bîyo rezîldê alemî. *Tr. Kendi eliyle kendine büyük zarar veren.* Way qergûnê min o, qergûn o weli xwurokerdê! Ti jî vaji ki, mi karên havil kerdo! Way û way!

weli xwurokerdeni *f. M.* Welixwurokerdiş. Ziraro gird xwu ro dayeni, bi xetadê xwu ya zirardê girdî bin kewteni, sebebê xirabeyda xwu bîyayeni, xetayo gird kerdeni û bi na xetayerda xwu ya bixwu zirar dîyayeni. *Tr. Kendi hatasıyla büyük ziyana uğramak, kendini mahvetmek.* To weli kerdi xwu sere ro, sankî to çîyên havil kerd?

welî 1. *Er. N.* Keso ki bi namedê kesên a şeno jû çîyê resmî bikero, şeno welîyey bikero, heqê

---

1 Na vajeki weled, tewellud, tewlîd, mewlîd, mutewellîd ûzn. bi xeylên şiklan a Erebî ya. Herûnda na vajeki di Dimilî di "zayeni" esta. Labelê bi nêsazîyayen a manedê ci di kemaney, tenganey peyda bîyo. Cora sirf qandê heywanan vajîyaya, sazîyaya.

kar û gurwandê kesên giroto xwu ser. *Tr. Veli, velayet sahibi, velayet üzerine alan.* Sifte ma, way kerdi welîya ci. Dima ma dî ki, a ya ci rê nêşena welîyey bikero, ma welîyey ci, ci dest ra giroti. Ma bira ci rê kerd welî. Nika welîyeya biray a kudêna. 2. *N.* Ehlê kiramati, dostê Ellahî, nezdîyê Ellahî. Keso ki dosteyda Ellahî di şîyo ravey, keso ki Ellahî ra bi hewleyda xwu ya bîyo nezdî, bîyo wahîrê kiramatan. *Tr. Veli, ehl-i keramet, Allah dostu.* Welîyê Ellahî bolî yê, ma ra eyan nîyê.

welîyane *Nn.* Zêdê welîyan a, bi welîyan mendeni, wesfê welîyan tey bîyayeni. Welîy, senîn ki kenê yan jî benê, a winî bîyayeni. *Tr. Veliler gibi, velilere yakışır gibi.* Ame welîyane wezîfeyê xwu kerd û şî.

welîyaney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê welîyan bîyayeni, wesfê welîyan tey estbîyayeni, bi welîyan o robere amîyayeni. *Tr. Velilere yakışır bir şekilde olmak.* Mi rê a welîyaneya winî balkeşi heme ca di nêvîneyêna.

welîyey 1. *Nm.* Welayet, welî bîyayeni. Jewêndê werdî rê welî bîyayeni, kesêndê werdî rê jû karûgurweyandê resmîyan di wekîl bîyayeni, bi namedê ci ya hereket kerdeni. *Tr. Velilik, velayet.* Welîyeyênda ci ya xemgîni esta. 2. *Teo. Nm.* Welayet, welîyey, welî bîyayeni, dosteya Ellahî, Ellahî rê dost bîyayeni, ehlê kiramatan bîyayeni, wahîrê kiramatan bîyayeni, kiramatê ci bîyayeni. *Tr. Velilik, Allah'ın has bir dostu olmak.* Mêrdekî va: Bi mi ki welîyey sirf bi kiramatan a nêbena. Merdimo bixeyr, keso xêrwaz jî welî yo.

welladî *Mîm. Nm. Bw.* Boyeti. Çardaxi. Banekê mîyanrezî. Welladîyênda girdi viraşti bî. Serrên mîyan di hîrê mengîy ûja di mendê.

wellahî *Er. N.* Bi namdê Ellahî bo ki, Eb Ellah. Ellahî ser o sond werdenên a ki qandê teqezey vajêna. *Tr. Vallahi, Allahıma, Allah'a yemin olsun ki! anlamında bir yemin.* Wellahî! Çîyo ki şima vanê, mi nêkerdo.

wel û wel 1. *Db.* Welwel. heyret, ecêb. Wextê, vêşî heyret di mendeni, vêşî ecêb di mendeni, şaş bîyayeni vajêno. *Tr. Çok ilginç durumda, çok şaşılacak yerde, hayrette kalınacak yerlerde söylenen bir tekrar sözü.* Wel û wel! Çi guna yo! Heyf nêbî şima o rişt adirî ver? 2. *Db.* Welwel. Fini bena ki qerfan di jî vana. Wextê qerfan di esas ze ki keso heyret di maneno, ze ki keso şaş beno, ze ki keso ecêb di maneno, labelê esas qerfê benê. *Tr. Alaylı/gülünç durumlarda ciddi gibi görülen hallerde alay etmek için söylenen bir söz.* Wel û wel! Dêmax kî to sereyê ci kerd di letey! To çi nêkerd hîrê yan jî çehar letey? (Tîya di esas o yo pey bawerey nêbeno. Cora wina vano)

welwel/i *N. Psîk. N.* Welwelok/i. Kes/çîyo ki; welwele keno û nêzano rehat û sakîn bo, tim kewno panîk. *Tr. Panikleyen.* Merdimo welwel, nêşeno bigengazey a karên biqedîno.

welwel 1. *Nn.* Welwelik. Tozûdûman, halo yaman, qehrûqotik, çîyo çetin. *Tr. Yaman hal, feci durum, en acıklı ve ağır durum, ilginç ve tuhaflıklarla dolu olay.* Mêrdekî ser o welwel bî. 2. *Db. Bw.* Wel û wel. Wel wel! Kaşka to pêro bi şûrêna bikiştayê! To çi xwu hend edizna ki?

welwele *Psîk. Nn.* Panîk, werwele. Vêşî kerdeni, gird kerdeni, çîyê werdî jî bol kerdeni, rayda selameti ra veteni, xwu bi şaş kerdena rayda selameti ra vijîyayeni yan jî veteni. *Tr. Panik.* Xeyr o! Ti yê çi winî welwele kenê? Tenekên rehat bi, sebir biki, şukur biki. To dinya alem ard ma ser.

welwelok/i 1. *Psîk. Nn. Bw.* Welwel/i. Eger ti nêşenê paştî bidi kesdê welwelokî, qenê ci rê çetiney meveji. 2. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî bi çîyên a emeley nêkeno û ze ki pa qerfanê xwu bikero. Cora deqe ra finên vano: Wel wel, wel û wel. *Tr. Güvenmeyen ve güvenmediğini de iki de bir "peeeh peeh!" söyleyen.* Ez qayîl nîya deqeyên jî ê merdimdê welwelokî het di vindera.

welwelokey 1. *Nm.* Welwelok/i bîyayeni. Welwele kerdeni. Keso/a ki; welwele keno/a, o/a kes/i bîyayeni, karûgurweyê ci welwele kediş bîyayeni, panîk kerdeni, şubhdarey, şubhedar bîyayeni. *Tr. Paniklemek, sakin olamamak.* Ez tim jî welwelokeyda ci ra tersena. Ez vana eceb nêbo sebebêndê qezayên? 2. *Nm.* Welwelok/i bîyayeni, qerfîy kerdeni, qerfkar/i bîyayeni, şubhedar/i bîyayeni, bi şubhedarey a pîya qerfkar/i bîyayeni. *Tr. Şüpheleriyle birlikte alayvari konuşan kişi olmak.* Welwelokeya ci mi bol qehrnena.

wende/ê 1. *N.* Waneyaye/ê. Çîyo ki waneyayo. Çî/nuşteyo ki bi kiştda kesên yan jî çîyen a waneyayo, ameyo waneyayiş. *Tr. Okunan, okunmuş olan.* Lajeko name wende, kitabo wende, rîpelo wende ûzn. 2. *N.* Tehsîldar/i. Merdimo ki wendo, bander bîyo, banderbîyaye, perwerdebîyaye/ê. *Tr. Eğitimli, tahsilli, eğitim ve öğretim görmüş olan.* O lajeko wende, halê ci babetna yo. Tew ê bînan nêmaneno.

wendege *Ban. Nn. Bw.* Wendegeh. Wendegeyê ci,

tenekên dûrî yo, ne ki xirab o!

wendegeh *Ban. Nn.* Wendege, mekteb, wendexane. Cayo ki kes tey waneno, kes tede talîm keno, kes tey bander beno. *Tr. Okul, eğitim ve öğretim yuvası/yeri.* Wendegehê qeçan, do qeçan rê şîretê weşîy bido, qeçan rayser nêfino.

wendeger/i *N. Bw.* Wendewan/i. Wendegerêndê ci est bî. Par şî fakulteda tibbî.

wendegerane *Nn.* Wendevane, wendekarane, wendokane. Zêdê wendegeran a bîyayeni, wesfê wendekaran tey bîyayeni, bi wendekaran o mendeni. *Tr. Öğrenciler gibi, öğrencilere yakışır bir şekilde.* Ez nêşena wendegerane hendayên karan bikera. Xwu rê ki ti şenê, ez nêzana.

wendegeraney *Nm.* Wendekaraney, wendokaney, wendevaney, wendewaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê wendegeran a bîyayeni, wesfê wendegeran tey bîyayeni. *Tr. Bir öğrenci gibi olmak, öğrencilere yakışır bir tarzda olmak.* O genc, wendegeraneya dersa xwu keno.

wendegerey *Nm. Bw.* Wendewaney. Wendegereya zêdê to cara nêvîneyêna. Ti zewmbî bîyê.

wendekar/i *N. Bw.* Wendewan/i. Wendekarê, kê ki mezbût bo, o do vernî kewo.

wendekarane *Nn. Bw.* Wendegerane. Xortek, xasekî ame wendekarane dersa xwu giroti û şî.

wendekaraney *Nm. Bw.* Wendegeraney. Ti şenê, a wendekaraneyda zêdê înan ra mîsalên bidê?

wendekarey *Nm. Bw.* Wendewaney. Wendekareyda ci rê kes nêşeno bahaneyên bivîno. Çunkî mêrdek weş waneno.

wendeni 1. *f. M.* Wendiş. Bi lew û çiman a, bi veng û bê veng a nûştî taqîb kerdeni. *Kur. Xwendin. Tr. Okumak.* Mi kitab wendê, înan bi pêtên a veng vetê. Ez cora qehrîyaya ci ra. 2. *f. M.* Wendiş. Perwerde, perwerde bîyayen û kerdeni, tehsîl kerdeni, bander bîyayeni. *Kur. Xwendin. Tr. Eğitim öğretim görmek, tahsil görmek.* Saîdê Kurdî vano: Wendeni! Wendeni! Wendeni! Destê pê giroteni, destê pê giroteni, destê pê giroten. 3. *Zoo. f. M.* Wendiş. Zêdê zerecan û bilbilan û şehlûran a veng vetena tayên teyran a. *Tr. Keklik ve bülbül gibi bazı kuşların ötüşü, ötmesi.* Zerec û bilbil û şehlûr waneno.

wendewan/i 1. *N.* Telebe/ê, wendok/i, wendekar/i, wendevan/i, wendeger/i. Merdimo ki waneno, keso ki o yo hewna waneno. *Kur. Xwendevan. Tr. Öğrenci, talebe, okuyan, okuyucu.* Wendewanan ci ra qe çîyên jî pers nêkerd. Ya jewî çîyên fehm nêkerd yan jî şubheyê kesî nêmend bî. 2. *N.* Wendok/i, wendekar/i, wendevan/i, wendeger/i. Merdimo ki çîyên waneno, merdimo ki kitabên, maqaleyên waneno. *Kur. Xwendevan. Tr. Okur, kari, okuyucu.* Wendewanê ma yê delalîy! Nuşteyê ma tîya di qedîya, bimanê weşey a.

wendewaney 1. *Nm.* Telebey, wendokey, wendekarey, wendevaney, wendegerey. Wendeni, wendewan bîyayeni, karê wendişî kerdeni, wendewan bîyayeni. *Tr. Öğrencilik, talebelik, okumak, okuryazar olmak.* Wendewaneya ci, xirabi nêbî. Labelê ma ci ra hewna çîyêndê corî pawitê. 2. *Nm.* Wendekarey, wendevaney, wendegerey. Wendiş di bîyayeni, karê wendişî kerdeni, kitab wendeni. *Tr. Okur olmak.* Wendewaney di qayîl nîyo ki kêfsad bo.

wendexane *Nn.* Wendegeh, mekteb, dibistan. Cayê wendişî, cayo ki kes şino tey waneno, tehsîl keno. *Tr. Okul, eğitim yuvası.* Qeçekîy şinê wendexane di dersi kenê, îlim tehsîl kenê.

wendeyey *Nm.* Wende/ê bîyayeni, wesfê wendan tey bîyayeni. *Tr. Okur olmak, tahsillilik.* Wendeyeyda ci ra nêbîyayê, kesî o nêgirotê kargehdê xwu.

wendok/i *N. Bw.* Wendewan/i. Wendokê kamcîn dewleti vêşîy bê, a dewleti şina ravey. Çunkî dewletîy bi wendokeyda xwu ya hewadeyêno û roneyênê û sencênê.

wendokey *Nm.* Wendewaney. Wendokeya ma Dimilîyan, goreyê Tirkan deha kemî ya. Cora ma ca mendê.

wenêbîyaye/ê 1. *N.* Nêacifineyaye/ê, nêtaneyaye/ê, aci nêkewte/ê, adir po nêkewte/ê. Çî/keso ki; adir po nêkewto, nêacifineyayo, nêneyayo ta. *Tr. Yakılmayan, tutuşturulmayan, alevlenmeyen, yanmayan.* Mi senîn senîn kerd, adir we nêbî. Ez do senîn bi adirdê we nêbîyayî ya şamî bikera? 2. *N.* Kes/çîyo ki; bi germey û girêneyayen a ser ra nêşîyo, bi gurikda adirî ya ser ra nêrijîyayo. *Tr. Yanmak veya ısınmak suretiyle taşmayan.* Şito we nêbîyaye gereg ki wina nêkemeyo. 3. *N.* Kes/çîyo ki; nêabîyayo, a nêbîyo, girote mendo. *Tr. Açılmayan, çözülmeyen.* Rêso webîyaye û we nêbîyaye, do pêra abirîyo ki, fina pêmîyan nêkewo.

wenêbîyayeni 1. *f. M.* Wenêbîyayîş. Nêacifineyayeni, ta nêneyayeni, adir po nêverdeyayeni, adir nêerzîyayeni, adir nêçebîyayeni, adirî mîyan nêçebîyayeni. *Tr. Yanmamak, yakılmamak, yandırılmamak, tutuşturulmamak, alevlenmemek.* Mi senîn senî kerd, adir we nêbî. Eger webîyayê, ma a şewi ûja di nêqefilîyayê. 2. *f.*

M. Wenêbîyayîş. Ser ra nêşîyayeni, ser ra nêrijîyayeni, vêşindeyê ci ser ra nêşîyayeni. *Tr. Taşmamak, üstünden akmış olmamak.* Şitê ci we nêşî. Eger we bîyayê, ma do vinî kerdayê. 3. *f. M.* Wenêbîyayîş. A nêbîyayeni, nêabîyayeni. *Tr. Açılmış olmamak, çözülmemek, çözülmüş olmamak.* Mi rê ginda, o fek di we nêbî, dima bî we.

wenêkerde/ê 1. *N.* Nêaciviste/ê, tanênaye/ê, nêacifineyaye/ê, nêwebîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni we nêkerdo, nêacivisto, nêfinayo aci, ta nênayo. *Tr. Tutuşturulmayan, yakılmayan, yandırılmayan, alevlendirilmeyen, ateşe verilmeyen.* Bano we nêkerde û wekerde do senîn pêra ferq nêbo? 2. *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni nêverdayo ser ra şiro, nêverdayo we şiro, nêveradayo biaziriyo û ser ra şiro. *Tr. Taşırılmayan, taşmasına mani olunan.* Mi rê şitdê we nêkerdî ra mîsal medi. 3. *N.* Nêakerde/ê, a nêkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni we nêkerdo, a nêkerdo, nêverdayo bibo akerde. *Tr. Açtırılmayan.* Ez rêsê wekerdî, şena qe bi des kaxitî ya jî biroşa. Labelê ez rêsê we nêkerdî, qe bi panc a jî nêşena biroşa. Heme çîdo bixwu xwu biroşo.

wenêkerdeni 1. *f. M.* Wenêkerdiş. Tanênayeni, nêveşnayeni, panênayeni, acinêvisteni. *Tr. Ateş yakmamak, tutuşturmamak, alevlendirmemek, yandırmamak.* Eger mi adirê înan we nêkerdayê, înan nêşayê wekero. 2. *f. M.* Wenêkerdiş. Manîyê ser ra şîyayîşî bîyayeni. *Tr. Sulu/sıvı şeylerde taşırmamak, üstünden akıtmamak veya akmamak.* Vero vinderd, şit we nêkerd. 3. *f. M.* Wenêkerdiş. A nêkerdeni, nêakerdeni, akerde/ê nêkerdeni, manîyê akerdişî bîyayeni. *Tr. Açmamak, açtırmamak.* Ez rêsî we nêkena. Eger to rê lazim o, ti xwu rê weki.

wennûs/i *N.* Pîroz/i, firoz/i, bimbarek/i (bimibarek/i). Roşnayîyey, herayey. Çî/keso ki; tey şa bîyayeni esta, kesî rê ze ki cor ra bêro yan jî cor ra ameyo, kes tim qayîlo pay ra vinderîyo û nêkewo, kes qayîlo ax bi hemini bo. *Tr. Kutlu, kutlanan, kutsal, mübarek.* Roşan û şima yê hecîyan wennûs bo, newrozê şima wennûs bo, dawaya şima wennûsi bo.

weqefîyaye/ê 1. *N.* Xoftawîbîyaye/ê, recifîyaye/ê, visîyaye/ê, ciniqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê tersî di, ê xofî di bol û bol tersayo, ciniqîyayo pêser. *Tr. Aşırı korkarak cin çarpılmışa benzeyen.* Merdimo weqefîyaye, do kotî rew rewî weş bo? 2. *N.* Weqifbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo weqef, bi şikildê kes û çîdê weqfî ya bîyo malûmilk û merdimê weqfî. *Tr. Vakıflaşan.* Kes û çîyo weqefîyaye gereg ki bi usûlêndo raşt a weqfî ra bigêrîyo.

weqefîyayeni 1. *f. M.* Weqefîyayîş. Xoftawî bîyayeni, xof giroteni, xewf giroteni, recifîyayeni, visîyayeni, ciniqîyayeni, bol tersayeni. *Tr. Çok korkmak, korkudan cin çarpmışa dönmek.* Ez nêzana. Labelê vanê a roja tarî di weqefîyayo. 2. *f. M.* Weqefîyayîş. Weqef bîyayeni, weqf bîyayeni, malê weqfî bîyayeni, ê weqfî bîyayeni, xwu bi şikildê waqifîya verdayeni. *Tr. Vakfolmak, vakıf olmak, vakıf malı veya vakıfta istihdam edilmek.* Eger biweqefîyayê, wina xirab nêbîyê.

weqefnaye/ê 1. *N.* Recifnaye/ê, visnaye/ê, ciniqnaye/ê, xoftawîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bol û bol tersanayo û kerdo xoftawî, recifnayo, visnayo. *Tr. Ödü kopanlan, çok korkutulan.* Lajeko weqefnaye, do şiro nêweşxane. 2. *N.* Waqifkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo weqif, kerdo malê waqifî, kerdo ê weqfî. *Tr. Vakıflaştırılan, vakıf haline getirilen, vakıf malı haline getirilen.* Mal û çîyo weqefnaye do senîn weqfey ra bifineyo?

weqefnayeni 1. *f. M.* Weqefnayîş. Xoftawî kerdeni, recifnayeni, ciniqnayeni, bol tersanayeni, xof dekerdeni. *Tr. Çok korkutmak.* Ellah xeyrî, ma kes wina kewno zerre? To ez weqefnaya. 2. *f. M.* Weqefnayîş. Weqif kerdeni, kesên yan jî çîyên malê weqfî kerdeni, bi şikildê weqfî ya verdayeni. *Tr. Vakfetmek, vakıf hale getirmek, vakfa ait hale getirmek, vakfın malı haline getirmek.* Ay çi malûmilkê ci est bî, pêro weqefna.

weqlanaye/ê *N. Bw.* Qilanaye/ê. Koko weqlanaye, do senîn lete bo ki?

weqlanayeni *f. M.* Weqlanayîş. *Bw.* Qilanayeni. Dêwî dî ki, o yo resenanê dewi pêrini arêdano û keno darîstanî pêro pîya weqlano, va: Heyra mi rê lazim nîyo, wa zêdê to bo.

weqlîyaye/ê *N. Bw.* Qilanaye/ê. Koko weqlîyaye, do bideyo ê sêkurekî.

weqlîyayeni *f. M.* Weqlîyayîş. Kişta jewên ra qilîyayeni, qilanayeni. Eger jew kesî biqilano, wexta kes qilaneyêno, weqlîyayêno. *Bw.* Qilanayeni. *Tr. Kökünden sökülmek.* Gulêri va: Ez weqlîyaya. Şima mi ra çiçî fehm kerd? Ez do hana boy vila kerdayê.

weqt *Nn.* Wext, zeman. Zeman û saet û sanîya û salîsey û wexto harayo ki çîyên ser ra ravêrdo û o çî kerdo kehan. *Tr. Vakit, süre, zaman.* Ma do çi weqet karî ser kewê?

wer *Nn.* Werd. Hergi çîyêndê werdî. *Tr. Yiyecek olan her şey.* Werê înan û werê ma jew nîyo. Ê

yê tim çîyanê goştinan wenê, ma yê bolkî nan û bilxur wenê.

weraset *Er. Nn.* Mîrasgerey. Para bîyayîşê malûmilkî, qanûnî vero wezîyetê malûmilkî. *Tr. Veraset.* Werasetê pêrdê xwu mi bixwu şî vet û hal kerd. Çîyêndo bol çinêbî. Labelê bi kedênda bol bizehmet a gêrîya bî. Suwêreki di nîmpagên (Pêroyê pagi 194 m²y bî. Mîyan ra 11 m2 (11 metredol) ê şarî vijîya. Nîmeyê ci ê pêrdê mi bî, nîmeyo bîn jî ê kalikdê mi înan bî.) û Meymandar di jî banêndê ci yo betonîn est bî.

werasetdan/i *N.* Werasetdaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê weraset yan dano yan jî dayo. *Tr. Veraset veren.* Eger werasetdanê ci hedire bîyayê, ma do ewro biqedînayê.

werasetdaney *Nm.* Werasetdan/i bîyayeni, wesfê werasetdanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; weraset dayo yan jî dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Veraset vermek.* Kes bi werasetdaneyda ci ya haydar nêbîyo.

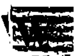
werasetdayeni *f. M.* Werasetdayîş. Bi merdişdê wihêrdê mîrasî ya dayena ki malûmilkdê wahîrdê malî. *Tr. Veraset vermek, veraset intikali.* Kam do werasetî bido?

werasetgiroteni *f. M.* Werasetgirotiş. Bi merdişdê wahîrdê malûmilkî ya malûmilkî xwu ser anteni, wahîrê malûmilkdê newî bîyayeni. *Tr. Veraset almak.* Kam do werasetî bigîro, do kêrê çend bikewo?

werasetgîn/i *N.* Werasetgirote/ê. Kes/çîyo ki; bi merdişdê wahîrdê malûmilkî ya malûmilkî gîno xwu ser, beno wahîrê malî, malûmilkî gîno xwu ser. *Tr. Veraset alan, veraset sahibi.* Ci rê werasetgînî bimojno ki, werasetî bianco ci ser.

werasetgîney *Nm.* Werasetgîn/i bîyayeni, wesfê werasetgînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; werasetî gîno, beno wahîrê werasetî, malûmilk derêno ci ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Veraset almak.* Ci rê wesfê werasetgîney deyayo. Labelê a ya nînan werasetî nêgîna xwu ser.

werayî *Nn.* Werdîyey, werdî bîyayeni, werdî werdîyey. *Tr. Ufaklık, küçüklük, ufalanma.* Werayîyeya winasîni wa qe çinêbo!

werayîkerde/ê *N.* Werdîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî kerdo werayî, kerdo werdî, bitûmey ra veto. *Tr. Ufaltılan, küçültülen, bütünden parçalara ayrılan.* Va, ê welatdê werayîkerdî ra xeyrên nîno.

werayîkerdeni *f. M.* Werayîkerdiş. Werdî kerdeni, bitûmey ra veteni, bitûmên bi parçan a abirnayeni. *Tr. Ufaltmak, küçültmek, parçalara ayırmak, bütünden çıkarmak.* Mi do werayî kerdayê, wextê mi nêmend.

weraz *Cog. Nn.* Tîk, kaş, vera cor, rampa, dîyar. Ca/erdo ki dûz nîyo, vera cor şino. *Tr. Yokuş, dik, yokuş yukarı.* Mêrdekî di qelb esto, nêşeno werazo şiro.

werazey *Cog. Nm.* Weraz bîyayeni, tîk bîyayena cayan, vera dîyar bîyayeni, erd û cayan di vera cor mêldar bîyayeni. *Tr. Arazide dik/yokuş olma.* Eger werazeyda ci ra nêbo, ez şena roj des finîy jî şira.

werd 1. *Nn.* Vîyare, newale, wer, xida. Çîyo ki kes weno, çîyê werdeni. Hergi çîyo ki werêno. Çîyo ki kes qandê mird bîyayenî weno. Labelê şîrane werdîra nêhesibêno. Werdê înan, şamik û balcan û îsoto tezeyo; ê zewmbî çîyên nêwenê. *Tr. Yiyecek, gıda, gıdasal her türlü temel yiyecek maddesi.* O yo werdê xwu weno. 2. *Nn.* Kokê vajekerda werden o ki, eynî zeman di, zemandê vêrdî di fêlên o. *Tr. Yemek anlamına gelen werden (yemek yemek) kelimesinin köküdür ve yedi (yeme fiili için) anlamına da gelir.* Ey werd, ay werd, mi werd, to werd, şima werd, înan werd.

werdanwerd *Nn.* Xwura xwura werdeni, kam reseno ci weno, kê ki şa do bûro. *Tr. Yiyen yiyene. Kim ki yetişse yer veya yiyecek, herkes kendi yanından yer.* Kesî kesî rê nan hazir nêkerdê. Ûja werdanwerd bî.

werdanwerdey *Ed. Nm.* Kê ki xwu rê şa bûro, kê ki xwu rê şa bigîro û bûro, qandê werdî kam ki xwu rê resa bi ci. *Tr. Yiyen yiyene, alan alana, yemek için yetişen yetişene.* Heme ca û heme çî bol bî, werok jî bol bî; û werdan werdey bî a roji!

werde/ê *N.* Werîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni werdo, ameyo werdeni. *Tr. Yenen.* Çîdê werdî ra behs mekerê. Derdo ki çîyo werde pêro bişo hesab bo.

werdegi *Nm. Bw.* Ordegi. Lingê werdegan goreyê asnawî virazîyayê.

werdendaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni ci rê werd dayo werdeni. *Tr. Yedirilen, iaşe edilen, rızıklandırılan, gıdalandırılan.* Merdimo werdendaye jî, çîyo werdendaye jî do helal bo ki cayê xwu bigîro.

werdendayeni *f. M.* Werdendayîş. Qandê werdişî çîyêndê werdî kesên dayeni, ci rê sebebê werdiş bîyayeni, ci feka nayeni. *Tr. Yedirip içirmek.* Mi nan da werdeni û ez dima vijîyaya.

werdeni *f. M.* Werdiş. Karê werdî, karo kes weno. Çîyanê werdî xwu fek kerden û cêr eşteni. *Tr.*

Yemek, yeme fiili. Werdena qeçekan û ê palewanan û kalûpîran jew nîya. Mazûban werdeni di verê meymanî nêwerzeno.

werdêk/i N. Qijek/i, werdek/i. Werdîyê/a werdî. Çî/keso ki; goreyê çî û kesandê bînan yan bi bejn a, yan bi asayîş a, yan bi seran a, yan bi ca û meqam a bol kemî yo, bol tayên o, bol werdî yo; hewna werdî ra jî werdî yo. *Tr. Küçücük, çok küçük.* Lajekêndo werdêk bî. Labelê qiseyê pîlan kerdê.[1]

werdêkek/i N. Qijkek/i, werdekek/i, kik/i, kikek/i, werdîkek/i, bol werdî. Sifte werdî yeno, ey dima werdêk (werdek, werdîk), ey dima jî werdêkek yeno. *Tr. Küçücük, çok küçük, minik.* Ey gulleyêndo werdêkek da mi.

werdêkekey Nm. Qijkekên, werdîkekey, kikekey, werdîkek bîyayeni. Werdêkek bîyayeni, kikek bîyayeni, qijkek bîyayeni. Werdîyê werdîdê werdî bîyayeni, qijê qijdê qijî bîyayeni. *Tr. Miniklik, küçücüklük.* Mi bixwu rê werdêkekeya ci mihîmi nêbî. Labelê cayo ki gird bibo werdî jî nê, hewna werdî werdî çirê bêro ki?

werdêkey Nm. Werdêk/i bîyayeni, wextê werdîyey, qeçekîni, qeçekey, serê werdîyey. Çaxê qeçekîni, çaxê werdêkey. *Tr. Küçüklük, küçüklük zamanı, çocukluk.* O qeç o. Ez werdêkeya ey zana.

werdê mîyanrojî Nn. Nanê dehîri, nanê mîyanrojî, nano ki kes mîyanrojî weno, werdo ki kes dihîrê weno. *Tr. Öğle yemeği.* Wextêra yeno mi vîrî, ez û kalikê xwu ma şîy nobeta dewarî, werdê ma yê mîyanrojî, nano wişk tenya bî; ma nanê xwu cina awerda erqeri ro û ma werd.

werdî 1. N. Qij/i. Keso bi seran a yan jî bi bejn a yan jî bi herayey a tayên o. *Kur. Biçûk. Tr. Küçük.* Keynekênda werdî, qeşaşîr destandi bî hem ray şîyê hem jî lêstê.[2] 2. N. Parçeyo werdîkerde, letekerde, parçekerde. *Tr. Parçalamak, ufaltmak, doğramak.* Şamikîy mi werdî kerdîy, ey jî nay ser. 3. N. Çîyo ki heqdê werdî do, çîyê werdî, çîyê werdeni. *Tr. Gıda olarak, yiyecekle ilgili.* Nan û şamî werdîyê, aw û leymûnawî jî şimîyê.

werdîbîyaye/ê 1. N. Çî/keso ki; gereg ki bi seran a, gereg ki bi cîsm a, gereg ki bi qedrûqîmet a bîyo werdî, kewto cer, qedrûqîmetê ci kewto, şîyo cêr di vinderdo. *Tr. Cismen, maddi veya manevi olarak küçülen, küçük düşen, kiymeti tenzil olan, değeri düşen, ufalan.* Merdimo werdîbîyaye xwu di şikêno. 2. N. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê kardî ya, zêdê zengenî ya, zêdê torzînî ya yan jî çîyêndê zêdê nînan bîyo werdî, bîyo letey, bîyo hûrik, bi parçandê werdîyan a pêra abirîyayo. *Tr. Doğranan, ufaltılan, küçük parçalara ayrılan, kıyılan.* Ci rê ê goştdê werdîbîyayî ra tayên birişi, wa xwu rê bipewjo.

werdîbîyayeni 1. f. M. Werdîbîyayîş. Bi cîsm û serran û manewîyat a cêr kewteni, cêr şîyayeni, cêr kewteni, qedrûqîmetê ci kewteni. *Tr. Küçük olmak, küçülmek, küçük duruma düşmek.* Nika to xwu rona û ci rê hewlîni kerdi. Ma ti bîyê werdî? Ma kes bi hewlîna beno werdî? 2. f. M. Werdîbîyayîş. *Tr. Doğranmak, ufaltılmak, küçültülmek.* Goşt bî werdî tepîya çirê nêdebîya dolab ki, çirê bixeripîyo?

werdîdîyaye/ê N. Werdîvînaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni werdî vînayo, werdî hesibîyayo. *Tr. Küçük görülen, hor görülen, horlanan.* Merdimo werdîdîyaye qethan nêşeno bêro a xwu, psîkolojîyê ci xerpêno.

werdîdîyayeni f. M. Werdîdîyayîş. Kebîrey, girdîni, girdey. Werdî vînayeni, xwu gird, ê bînan werdî yan jî tayên vînayeni. *Tr. Kibir, kibirlilik, hor görmek, küçümsemek.* Ez kesî werdî nêvînena, Çunkî werdî dîyayeni goreyê dîndê Bisilmeney gunayo.

werdîkerde/ê N. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pêra abirnayo û kerdo werdî, kerdo letey, kerdo parçey. *Tr. Küçültülen, ufaltılan, doğranan.* Goşto werdîkerde, dîlimo werdîkerde, keso werdîkerde û zêdê nînan kes û bol çîyo werdîkerde esto.

werdîkerdeni f. M. Werdîkerdiş. Zeli kerdeni, qij kerdeni, zelnayeni. Çîyên yan jî kesên bi seran an, bi asayen a werdî kerdeni, zelnayeni, qij kerdeni. *Tr. Doğramak, küçültmek, ufaltmak.* Mi serê ci jî, para ci jî kerdi werdî.

werdîvîn/i 1. N. Werdîdîn/i, kebîr/i. Kes/çîyo ki; xwu gird û kesan û çîyanê bînan werdî vîneno, werdî hesibneno, werdî qebûl keno. *Tr. Kibirli, hor gören, küçük gören.* Merdimo werdîvîn, cor ra winîno kesandê bînan ra. 2. N. Çîyo (zv) ki şeno çîyane werdîkekan bivîno. Çîyo ki şeno çîyandê zêdê mîkroban bivîno. *Tr. Çok küçük madde veya cisimleri görebilen.* Ma bê wer-

---

1 Qorê werdîyey, werdîyey mîyan di werdîyey ra deha vera werdîyey wina şin o: Werdî (qij)-werdêk (qijek)-werdêkek (qijkek/qijekek)-tewro werdêkek-tewro tewro werdêkek.

2 Na vajeki, Farîsî di jî bi no mane ya bi şikildê *"xurd"* û *"xurdî"* ya ravêrena.

dîvînî nêşenê nê çîyanê werdîyan bivînê.[1]

werdîvîney 1. *Nm.* Werdîdîney. Werdîvîn/i bîyayeni, werdî dîyayeni, werdî vînayeni, kesan ra cor ra winîyayeni, kebîrey, kebîrey kerdeni, xwu gird û kesanêbînan cêr hesibnayeni, girdey kerdeni, kesanêbînan werdî dîyayeni, nê wesfî xwu ser o çarnayeni. *Tr. Kibirlilik, hor görmek.* Werdîvîney, wesfêndo xirab o. 2. *Nm.* Werdîvîn bîyayeni, wesfê werdîvînan ser o bîyayeni, çîyan bol werdîkekan dîyayeni yan jî dîyaye bîyayeni. Çîyanê zêdê mîkroban dîyayeni yan jî dîyokê mîkrob û çîyandê zêdê mîkroban bîyayeni. *Tr. Hurdebin/i olmak, mikrobik maddeleri görebilen olmak.* Werdîvîneyda ci ra nêbîyayê, înan nêşayê no mîkrob ca kero.

werdîy *Teks. Nb.* Jeweka ci werd o. Layê heremîyê dergîy, çi layê heremîyê dergîy estê, pêrini rê vajêno. *Tr. Dokumacılıkta kullanılan, özellikle de yerde serilerek yapılan el dokumacılığındaki bütün uzun ipliklere verilen isim.* Maya mi, herem di werdîy jew bi jew eştê kerkîtî ver û pa cilîy viraştê.

werdîyane *Nn.* Qijane. Zêdê werdîyan an, zêdê qijan an, werdîy senîn kenê, winî kerdeni. *Tr. Küçükler gibi, küçükçe.* To çî werdîyane kerd werdî. Labelê o do gird werdî bîyayê.

werdîyaney *Nm.* Werdîyane/ê bîyayeni, qijaney, qijane/ê bîyayeni, zêdê qijan a, zêdê werdîyan a bîyayeni. *Tr. Ufakça, küçükler gibi olmak.* Werdîy senîn ki bibê, winî bîyayeni. Mi ne werdîyaneyda ay di, ne jî pîlaneyda ay di xeyrên dî.

werdîyayeni *f. M.* Werdîyayîş. Werd dîyayeni, wer vînayeni, werd vînayeni, wahîrê werdî bîyayeni. *Tr. Yeme içme, gıda bulmak, yeme ve içme sahibi olmak, gıda sahibi olmak.* Înan xwu rê wer dî, mi rê xwu ra verî nan û werê ci est bî.

werdîyey *Nm.* Qijey. Qij/i bîyayeni, werdî bîyayeni, qeçey, qeç/i bîyayeni, gird/i nêbîyayeni. Goreyê seran, goreyê bejni, goreyê ca û meqamî werdî bîyayeni, qij bîyayeni, ê bînan ra kemî bîyayeni. *Tr. Küçüklük, ufaklık. Yaş, makam, boy, cisim vs. yönlerden küçük olmak.* Mi werdîyey di, filan filan kay kay kerdê.

werdok/i *N. Bw.* Werok/i. Werdok, nan weş weno.

werdokey *Nm. Bw.* Werokey. Werdokeya ci, ci rê bî belayê serî.

werdrabirîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; werd ra birîyayo, ah ra bîyo, ahê ci birîyayo, bîyo newer, madenê ci birîyayo û nêşeno ki nan û wer bûro. *Tr. Yeme içmeden kesilen, iştahı kesilmiş olan, yemez ve içmez hale gelen.* Nêweşo werdrabirîyaye do herga ki şiro gidî bo, do dima jî bikewo û bimiro.

werd ra birîyayeni *f. M.* Werdrabirîyayîş. Werd ra bîyayeni, newer bîyayeni, ahê ci birîyayeni, ah ra bîyayeni, madenê ci birîyayeni. *Tr. Yeme içmeden kesilmek, iştahı kesilmek.* Wexto ki ez werd ra birîya bîya, înan bi zor a şamî kerdê mi qirî.

werdrabirnaye/ê *N.* Werdra kerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên werd ra birnayo, werd ra kerdo, îştahê ci birnayo, kerdo newer. *Tr. Yeme içmeden edilen, yeme ve içmesi kesilen veya kestirilen, iştahı kesilen veya kestirilen.* Merdimo werdrabirnaye do senîn bicoyo?

werd ra birnayeni *f. M.* Werdrabirnayîş. Werd ra kerdeni, ahî birnayeni, werdê ci birnayeni, nêwerde kerdeni, newer kerdeni. *Tr. Yeme ve içmekten kesmek/kestirmek, iştahını kesmek.* Heberi keyneki werd ra birnê.

werdxane *Nn.* Loqanta. Cayo ki tey werd virazenê û şar şino tey nan û şamî weno. Cayo ki tey werd werêno. *Tr. Aşhane, lokanta, yemekhane.* Va, Ap Îbramî şî bî werdxane di, nan û helawi waşti bî.

werem *Tib. Nn.* Êlpeme. Nêweşînênda şop û ê mergî ya ki kam ki guneno na nêweşîni ro tim belxem erzeno. Eger vernîya ci nêgêrîyo kes mireno. *Tr. Verem, tüberküloz.* Werem kê kewo, o rew rewî weş nêbeno.

weremin/i *Tib. N.* Biwerem/i. O/çîyo ki bîyo weremin, nêweşîya ci ya weremi esta. *Tr. Veremli.* O merdimo weremin do ma heteki di nêrakewo, ê do ey berê cayêndo tenîya.

wereminey *Tib. Nm.* Weremin/i bîyayeni, wesfê weremşnan tey bîyayeni, weremî bîyayeni, nêweşînda weremi kewteni. *Tr. Verem olmak, veremlilik.* Weremî xirabêrî jî nêweşînîy estê. Labelê fina jî wereminey çîyênda pîs a. Kes do bewno xwu ra.

werey 1. *Nn.* Aş. aşitî, ro pê amîyayeni, lejî qedînayeni. *Tr. Barış, sulh.* Ma amey werey, werey amîyayena ma çetini nêbî. 2. *Nn.* Qelibîyayîş, serûbinê ci pêmîyan kewteni. *Tr. Devirilme, bulanma, alt üst olma, karışma.* Zerrîya ci kewti werey. 3. *Nn.* Qariş bîyayena gurweyên dîyayeni. *Tr. Müdahale etmek.* To dî ki, o yo bixwu nêbeno, werey fîni, wa bibo.

wereyameyokey *Nm.* Wereyameyok/i bîyayeni,

---

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"xurdebîn"*î ya ravêrena û ravêrda Tirkî jî.

wesfê wereyameyokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi kesên yan jî çîyên ameyo werey, tey bîyo raşt, lej û teşxeleyê xwu qedînayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Barışmak, uzlaşmak.* Ci rê wereyameyokey serê hemî çî ya.

wereyameyokîy *Nb. Bw.* Ropêameyokîy. Şima do senîm merdimandê werey ameyokan mîyan kewê?

wereyamîyaye/ê *N.* Wereyamîyayok/i, wereyameyok/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê zêdê lejî di, zêdê qehrîyayen a tepîya lej û qehr qedînayo û aşitî kerdo, ameyo werey. *Tr. Barışan, uzlaşan.* Ti vanê o şaro wereyamîyaye kê fina vist pê?

wereyamîyayeni *f. M.* Wereyamîyayîş. Ro pê amîyayeni, ûmişê pê bîyayeni, terkê lejî kerdeni, amoş bîyayeni, aş bîyayeni, aşitî kerdeni, pêser amîyayeni, çîyo ki keso ser o nîno werey qedînayeni, lejanê mabeynandê xwu qedînayeni. *Tr. Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak, uyuşmak.* Ma bi înana amey werey. Ma yê nika her keso kar û gurwandê xwu di. Laîlahe îllallah Muhemmeden resûlûllah.

wereyamîyayey *Nb.* Kes/çîyê ki; herbên, lejên yan jî minaqaşeyêna tepîya pêdi ameyê werey, pêya bîyê weşîy, herb û lej û minaqaşe û çîyo winayo neweş xwu mabeyn di qedînayo û pêdi bîyê raştîy. *Tr. Barışanlar, uzlaşanlar.* Kes do kesanê werey amîyayan fina pê nêfino.

wereyarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; lej û teşxele û çîyêndo winaya tepîya ro pê ardo, ro pê ardo, ardo werey, pêdi kerdo raşt, pêdi kerdo wereykar. *Tr. Barıştırılan, uzlaştırılan.* Ci rê kesê wereyardî rêber bimojni. Beno ki o cî bêro werey.

wereyardeni *Sos. f. M.* Wereyardiş. Ropêardeni, pêya weş kerdeni, aş kerdeni, aşitî kerdeni, lejê ci qedînayeni, ûmişê pê kerdeni, daba besteni. *Tr. Barıştırmak, uyuşturmak, uzlaştırmak, anlaşmasını sağlamak.* Mi ê kelbûtkarîy ardîy werey. Labelê ê do gamnakî fina lej bikerê.

wereyardok/i *Sos. N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci, meslegê ci, wesfê ci yo ravey kesanê lejkaran û teşxelekaran pêdi werey ardiş o. Kes/çîyo ki; kardê werey ardişî ra hez keno, nê karî xwu rê keno meslegên. *Tr. Barış havarisi, barış dostu, barışsever.* Wereyardokê welatên çend bolîy bê, hend o welat di însan yeno werey.

wereyardokey *Sos. Nm.* Wereyardok/i bîyayeni, wesfê wereyardokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci, meslegê ci, wesfê ci yo ravey kesanê lejkaran û teşxelekaran pêdi werey ardiş o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo kardê wereyardişî ra hez keno, nê karî xwu rê keno meslegên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Barış havariliği, barış dostluğu, barışseverlik.* Wereyardokeya Xwoca Zulfikarî Suwêreki di heme ca ra şinawîyaya. Şarê Sûki, ci rê vatê "Bewranê Wereyardişî"

wereykar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; di kesan yan jî tayêni ano werey, karê werey ardişî keno, ser o (tey/pa) wesfê werey ardişî esto. *Tr. Barıştıran, uzlaştıran.* Eger wereykardê şima di keramati bibîyayê, no lejê şima fina werey nêkewtê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; werey di, lej di nîyo. *Tr. Barışık, uzlaşıda olan.* O mêrdek wereykar o, bi ma ya lejkar nîyo.

wereykarey 1. *Nm.* Wereykar bîyayeni, wesfê wereykaran ser o (tey/pa) bîyayeni, karê werey ardişî kerdeni, wesfê wereykaran, werey ardeni. *Tr. Uzlaştırmak, barıştırmak.* Wereykareya rehmetî Xwoca Zifqarî, na sûkerda ezîmûşani rê bol ercîyayê. 2. *Nm.* Wereykar bîyayeni, werey di bîyayeni, lej di nêbîyayeni, karê werey ser o bîyayeni, wesfê werey di bîyayîşî ser o bîyayeni. *Tr. Uzlaşıda olmak, barışıklık.* Ma wereykareyda xwu ra zirar nêvînenê, beno ki tenekên zehmetê ci bibo. Labelê zirarêndê hergi nîmetêdê girdîyo werdî esto.

wereykerde/ê *N. Bw.* Wereyviste/ê. Aqilê ci yo nêşino çîdê werey kerdî ser.

wereykerdeni *f. M.* Wereykerdiş. *Bw.* Werey visteni. Eger şima werey kerdayê, şima do cerîmeyê ci bidayê.

wereykerdey *Nb.* Qandê bolekey *Bw.* Wereykewte/ê. Qewmê werey kewtey û sûkê ma yê werey kewtey do senîn anişîyê?

wereykewte/ê 1. *N.* Pêmîyankewte/ê, serûbinî bîyaye/ê, leyminbîyaye/ê. Çî/keso ki; kewto werey, bîyo leymin, bîyo lêşin, bîyo serûbinî. Bolekê ci "wereykewtey" ê. *Tr. Karışan, kirlenen, bulanan, alt üst olan.* Cayo wereykewte, qewmo wereykewte, royo wereykewte. 2. *N.* Qelibîyaye/ê, zerrîqelibîyaye/ê, madqelibîyaye/ê. Çî/keso ki zerrîya ci, madê ci qelibîyayo, zerrîya ci verişîyaya. Bolekê ci "werey kewtey" ê. *Tr. Bulanan, midesi bulanan.* Mîdeyê ci yo wereykewte, do bi çiçî ya weş bo?

wereykewteni 1. *f. M.* Wereykewtiş. Pêmîyan kewteni, serûbinî bîyayeni, leymin bîyayeni. *Tr. Karışmak, karıştırılmak, kirlenmek, bulanmak, bulandırılmak.* Esas ti pers kenê, ma finê werey kewtê. Ma deha rew rewî raşt nê-

benê. 2. *f. M.* Wereykewtiş. Qelibîyayeni, zerrî qelibîyayeni, madê ci qelibîyayeni. *Tr. Midenin bulanması, baş dönmesi.* Zerrîya cinêkeri werey kewti, cinêkeri hettanî cadê ci virit.

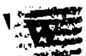
wereynêamîyaye/ê *N.* Ropênêamîyaye/ê, ûmişê pê nêbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesên a yan jî bi çîyên a werey nêameyo, teşxele û lej û minaqaşe nêqedînayo. Bolekê ci "werey nêamîyayey" ê. *Tr. Barışan, uzlaşan, uyuşan.* Şarê înan o werey nêameye do sereyê pê bûro.

wereynêamîyayeni *f. M.* Wereynêamîyayîş. Ropênêamîyayeni, opênêamîyayeni, robere nêamîyayeni, pêdi wereykar nêbîyayeni. Lej û teşxelî nêqedînayeni, pêya ûmiş nêbîyayeni, ûmişê pê nêbîyayeni, aşitî nêkerdeni. *Tr. Barışmamak, uzlaşmamak, uzlaşamamak, uyuşamamak.* Zanayîşo ki ez zana, ewro dihîrê werey nêameyê. Xwu rê emşo ameyê, o cîya o.

wereynêamîyayey *Nb.* Qandê bolekey *Bw.* Werey nêamîyaye/ê. Vanê sebebê têrakerdişdê hendayên lej û teşxeleyan pêro, ê di sûkê werey nêameyeyê.

wereyviste/ê 1. *N.* Wereykerde/ê, wereyfinaye/ê, wereyfineyaye/ê, pêmîyankerde/ê, têmîyanviste/ê, têmîyankerde/ê, pêşanaye/ê, pêşaneyaye/ê, leyminkerde/ê, lêşinkerde/ê, serûbin kerde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî tayêni werey visto, pêşanayo, têşanayo, kerdo pêmîyan, serê ci bin û binê ci jî ardo ser. *Tr. Bulandırılan, kirletilen, karıştırılan, karıştırılmak suretiyle altı üstüne ve üstü de altına getirilen.* Dereyo wereyvisteyo boy dano çoşman. 2. *N.* Wereyfinaye/ê, qelibnaye/ê. Çî/keso ki; qelibîyayo, werey kewto, werey fineyayo, zerrîya ci qelibnaya, madê ci qelibnayo. *Tr. Bulandırılan, midesi karışan, kusacak duruma getirilen.* Mîdeyo wereyviste û zerrîya werey vistê jewa.

wereyvisteni 1. *f. M.* Wereyvistiş. Werey kerdeni, pêmîyan kerdeni, pêşanayeni, leymin kerdeni, lêşin kerdeni, pîs kerdeni, serê ci bin, binê ci ser ardeni, newedera şehitnayeni. *Tr. Karıştırmak, alt üst etmek, kirletmek, bulandırmak.* Ey awi werey visti û kerdi leymini. Karûgurwey jî werey fineyênê, nînan ser ra însan jî werey fineyêno. 2. *f. M.* Wereyvistiş. Werey kerdeni, qelibnayeni, serûbin kerdeni, qulibnayeni. *Tr. Bulandırmak, alt üst etmek.* Mi zerrîya ci werey vista, o deha vera mi nîno.

wereyvistok/i *Sos. N.* Fêsad/i, tevdok/i, pêşanok/i. O/çîyo ki; şaneno pê, werey fineno, keno leymin, serûbinê çîyan anê pêser. *Tr. Bulandıran, karıştıran, kirleten, fesatlık yapan.* Wereyvistokê cayên çend bikemeyê, hend ûja îfleh beno.

werênaye/ê *N.* Wirênaye/ê. Çî/keso ki; jewên yan jî çîyên werênayo, wer kerdo, karê ci yê wirindî kerdo. *Tr. Kaşıtılan, kaşındırılan.* Cayo werênaye do çi wext fina biwerîyo, ez a meraq kena.

werênayeni *f. M.* Werênayîş. Wirênayeni, wirindî kerdeni, wer kerdeni, karê wirindî kerdeni. *Kur. Xwurandin. Tr. Kaşımak.* Mi werêna, ez werîyaya, hero xwu werêneno.

werik *Baz. Nn.* Çîyo ki werêno. Çi/çîyo ki; werêno û kes bi no babet a, ci ra nafên vîneno û qedîneno. *Tr. Tüketim, tüketim maddesi.* Eger welatên di, kerik werikî vêşî ra nêbo, o welat tim keno vinî.

werikey *Nm.* Werik bîyayeni, karê werikî, meslegê werikî. *Tr. Tüketim işleri, tüketme, tüketmek.* Kes do werikey di kemî bo, labelê kerikey di vêşî bo.

werimî *N.* Halê werimîyayîşî. *Tr. İhmalden dolayı yaranın zor bir seyre girmesi, apse veya irinli hale gelmesi.* Boka ci ser o werimî nêbo.

werimîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bîyo kul û kulê ci masayo û tey leym arêbîyayo. *Tr. Kendisinde irin ve yara oluşan kişi.* Desto werimîyaye rew rewî weş nêbeno.

werimîyayeni *Tib. f. M.* Werimîyayîş. Bi îhmalî ya nêweşînên di raya weş bîyayeni giroteni yan jî weş bîyayîş çetin kerdeni. *Tr. İhmalden dolayı iyileşebilecek bir yaranın ya iyileşmesinin zora sokulması veya iyileşemeyecek bir mecraya girmesi. İrinli bir yaranın şişmesi, apse oluşturması, kangren olmak.* Dirbeta xwu nê kerda melhem. Cora dirbeti ser o werimîyaya. Tersena ki weş nêbo û tew ci bo.

werimnaye/ê *N.* Çîyo (gire, dirbeti, mesele) ki bi ser o nêvinderdiş a, bi îhmalkarey a bîyo girekor, bîyo leymin, bîyo çetin, weşeya ci bîya zori, masayo. *Tr. İyileşmesi kolay veya mümkün olan ancak ihmal edildiği için zora sokulan problem, yara, organ.* Kulê ci yo werimnaye do ci rê bibo sebebê merdişî.

werimnayeni *f. M.* Werimnayîş. Çîyên/dirbeta ki weş bîyayena ci mimkun bo û bi ser o nêvinderdiş a yan sebebê weş nêbîyayîşdê ci bîyayeni, yan masnayeni yan jî sebebê leym girotişdê ci bîyayeni. *Tr. İyileşmesi mümkün olan bir yaranın veya problemin ya iyileşmesine engel olunması, şişmesi veya apse yapması.* Ti ser o nêvinderdê, to dirbeta xwu werimnê.

werişte/ê 1. *N.* Îştowe/ê. Çî/keso ki; cêr ra vera

cor şîyo; ronişteni ra, erdo bîyayeni ra werişto xwu lingan ser. *Tr. Kalkık, kalkan, dikili.* Kes do werişti ra biterso. Çunkî eger ki werişto, şeno kotekên jî kesî ro do. 2. *N.* Werişte/ê, wedarde/ê, wederde/ê, netaw/i, bêhukim/i. Çîyo ki; hukmê ci werişto, wedardo, wederdo, wedarîyayo, bêhukimo. Çîyo ki deha hukmêndê ci nêmendo. *Tr. Hükmü kalmayan, yürürlükten kalkan.* Ti nêşenê bi qanûndê werişti ya hukim bikerê. 3. *N.* Çî/keso ki; zeyîdîyayo, bîyo vêşî, bîyo berz, vera cor şîyo. *Tr. Kalkık, kalkan, artan, pahalanan, değer kazanan.* Malo werişte, fiyeto werişte, tansîyono werişte, terso werişte, hêrso werişte, eşqo werişte, vengo werişte ûzn.

werişteni 1. *f. M.* Îştoweni. Ronişteni ra cor şîyayeni, ronişteni ra vera cor bîyayeni, lingan ser kewteni. *Kur. Rabûn. Tr. Kalkmak.* Ez senîn ki werişta, marên mi pêş ra kewt, qe mi nêdî bî jî. Xeyrê Ellahî nêperd ra mi. 2. *f. M.* Wedarîyayeni. Bi destdê tayên a wedarîyayena çîyên, ê qanûnên. *Tr. Yürürlükten kalmak.* Weriştena ê qanûnî çetini nêbî, gengazi bî. Labelê ma hend jî gengaz nêpawitê. 3. *f. M.* Weriştiş. Zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, berz bîyayeni, vera cor şîyayeni. *Tr. Yükselmek, artmak, çoğalmak.* Fîyet werişteni, tansîyon werişteni, veng werişteni, ters werişteni ûzn.

werişteni ronişteni *f. M.* Weriştiş ronişt. Werişten û ronişteni, ge werişteni, geh ronişteni. Timûtim, ge ge, geh geh. *Tr. Oturup kalkmak. Bazen oturmak, bazen de kalkmak.* Mêrdekî werişt ronişt ez kerda xirabi. Hetta ki bixwu çiman ra kewt.

weriştok/i *N.* Werişte/ê. Çî/keso ki; werzeno, werişto, cêr ra vera cor hewadeyêno. *Tr. Kalkık, kalkan, yükselen.* Ê çîyê weriştokî, eger ti şenê fina roni!

weriştokey *Nm.* Weriştok/i bîyayeni, werişte/ê bîyayeni, karê weriştokan kerdeni, wesfê weriştişî ser o bîyayeni, wesfê werişti ser o bîyayeni. *Tr. Kalkık olmak, kalkmak, yükselmek.* Ez weriştokeyda ci rê şaş menda. Halbûkî mi o rona bî.

werî *An. Nn.* R qalin waneyêno. Sîne. Corê pîzî ra hettanî vîyedê kesî ganê kesî. *Tr. Göğüs, sine, bağır.* Werîyê ci akerde bî, mi ci rê va, ey bi wejaka girot.

werîyaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki gêrîyayo mîde, bi şikildê werdî ya rişîyayo mîde ki bifirikîyo. *Tr. Yenilen.* Nano werîyaye, meyweyo werîyaye û zêdê nînan çî û keso werîyaye.

werîyayeni *f. M.* Werîyayîş. Bi dest û kişta kesandê bînan a çîyêndo zêdê werdî mîde rişîyayeni. *Tr. Yenmek, yenilmiş olmak.* Nan werîya. Labelê tey şîrane û şimî çinêbî.

werîyey *An. Cog.* Werî bîyayeni, wesfê werîyan tey bîyayeni. Sîneyey, sîne bîyayeni, rexey, rex bîyayeni, wesfê sîneyan û rexan tey bîyayeni. *Tr. Göğüs/sine olma, bağır/yamaç olmak.* Werîyeya ci, do şima rê çiçî qezenc kero?

werkar/i *N.* Xidakar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyê werî keno, werdî ser o gurweyêno, werî gîno û roşeno û ata û nata keno. *Tr. Besinci, gıdacı, besin/gıda işi yapan.* To nêşa xwu rê werkarên bivîno ki, ti nê werê xwu biroşê ci?

werkarey *Nm.* Xidakarey. Kes/çîyo ki; karûgurweyê werî keno, werdî ser o gurweyêno, werî gîno û roşeno û ata û nata keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Besincilik, gıdacılık, besin/gıda işi yapmak.* Mi rê ki werkarey di hend pere çinî yo.

werok/i *N.* Werdok/i. Merdimo ki; werdê ci mezbût o, bol weno û bol jî kar keno. No wesf, wesfêndo xirab nîyo. Labelê eger werok bixwu pîs bo, nê namî jî keno pîs. *Tr. Yeme içmesi kuvvetli olan, çok yiyen.* Merdimêndo werok o, gerego ki weş jî kar bikero, ya ê ma yo merezin?

werokane *Nn.* Zêdê werokan a, bi werokan mendeni, wesfê werokan tey bîyayeni. Kes/çîyê ki; werdeni di raveyê û werdê ci weş o; mezbût wenê û mezbût kar kenê. *Tr. Yeme içmesinde güçlü olup iyi de iş yapan.* Tim jî nan û werdê xwu di werokane o. Winî jî bol kar keno, nanê xwu şeno helal kero.

werokey *Nm.* Werdokey. Werok/i bîyayeni, werd û şimîdê xwu di ravey bîyayeni, bol werdeni, goreyê werdê xwu karûgurwedê xwu di jî ravey bîyayeni. Kes/çîyo ki; werd û şimîdê xwu di raveyo, karûgurweyê xwu jî weş keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yeme içmesinde ileri olduğu gibi, işlerinde de çevik ve bitirici olmak.* Werokeya ci ci rê bol kabokîy dana.

werrazî *Nm.* Rampa, serbicor, serbijor, acor, vera cor bîyayeni. *Tr. Yokuş yukarı, rampa.* Mi kirêşa berdi werrazî ver ki çî bar kera, kirêşaya mi vera cêr lerî bî.

werrazîyane *Nn.* Serbijorane, serbicorane, aco rane, vera corane. Ze ki vera cor bo, ze ki vera cor bo. şekil û bîçimê ci vera cor bîyayeni. *Tr. Yokuş yukarı gibi, adeta rampa.* Erdêndo werrazîyane bî. Ma nêşa dîyar kewo.

werrazîyaney *Nm.* Serbijoraney, serbicoraney, acoraney, vera coraney. Ze ki vera cor bo, ze ki

vera cor bo. şekil û bîçimê ci vera cor bîyayeni. *Tr. Yokuş yukarı gibi olmak.* A werrazîyaneya ci, ma rê bîbî bela û mekir kewti bî.

werrazîyey *Nm.* Werrazî bîyayeni, serbicêrey, serbijêrey, serbicêr bîyayeni, vera cor rampa, kaş bîyayeni. *Tr. Yokuşluluk, yukarıya doğru meyilli olma.* Mi werrazîyeyda ci ra nêwetard ûja ra şiro.

werre *Nn. Bw.* Werrek. Werreyê mi bi to! To karûgurweyê xwu qedîna, ê mi hewna rojna jî esto.

werrek *Nn.* Werre. Bi çîyên a, bi kesên a kêf kerdeni, kêfê ci amîyayeni, qayîlê çîyên bîyayeni, pa kêfşad bîyayeni. Kes bi xwu ya nêwerekên o, bi zewmbîyan a werrek keno. *Tr. Gıpta, imrenme, ne mutlu ki!* Werrekê mi bi to bo, ti şîyê germawan! Heqdê werrekî di pîlvatikênda Dimilîyan: "Werrek (bi) marda Remî, ardîy kerdîy cemîy."

werrekane *Nn.* Werreyane. Zêdê werrekî ya, ax bi, bi ci bîyayeni, axbeti bi ci bîyayeni, ze ki axbeti bi ci bo, ze ki ax bi bi ci bo, wesfê axbetî waşteni. *Tr. Gıpta edercesine, imrenircesine, mutlucasına.* Ti yê çirê winî werrekane şinê kê înan ki?

werrek bi ci *H.* Werre bi ci. Çî/keso ki; kêfê kesî pey yeno û kes jî qayîlo kesî sere di bêro, axba ci bi bi kesî bo. *Tr. Gıpta olsun, ne mutlu (ona).* Mevaji werrek bi ci. Çunkî o jî qayîlo werrek bi to kero.

werrek bi ci bîyayeni *f. M.* Werrek bi ci bîyayîş. Werre bi ci bîyayeni, pey kêfê kesî amîyayeni, pey şa bîyayeni, axba ci waşteni. *Tr. Kendisiyle gıpta etmek, imrenmek.* Werrek bi ci bîyayîş di hal û hewal senîn beno?

werrek bi ci kerde/ê *N.* Werrek bi ci bîyaye/ê, werre bi ci kerde/ê, werre bi ci bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên pey kêf keno û qayîlo ki zêdê ci bo, qayîlo axbi bi ci bo jî. *Tr. İmrenilen, kendisiyle mutlu olunan, gıpta edilen.* Keso werrek bi ci kerde jî werrek bi kesî kero, kes do ey û xwu se kero?

werrek bi ci kerdeni *f. M.* Werrek bi ci kerdiş. Werre bi ci kerdeni. Madê ci mendeni, pey kêf kerdeni, qayîlê fêlan û zêdê ci bîyayeni. Pey şa bîyayeni, zêdê kesên yan jî çîyên qayîl bîyayeni. *Tr. Gıpta etmek, imrenmek, kendisine/ğıyabında"Ne mutlu!" demek.* Şima werrek bi înan kerdê, hema înan jî werrek bi şima kerdê.

werreyey *Nm.* Werrekey, werre bîyayeni, werrek bîyayeni, wesfê werrekî ci ser o bîyayeni, pa werrek bîyayeni. *Tr. Gıpta/imrenme.* Ci rê werreyey meki, o werrekî ra hez nêkeno.

wersi *Nk. Nm.* Çamêri, dara çaman, çami. *Tr. Çam ağacı.* Wersîy welatdê ma di estê, benê. Labelê meyweyê ci çinî yo. Wersa mîyandê erddê ci derg û barî û biderzinikî bî.

werşanaye/ê *N.* Weşarnaye/ê, şemernaye/ê. Çî/çinayo ki; vera cor werzaneyayo, pancey û bizmeyê ki vera cor hewadeyayê. *Tr. Sıvanan, paçaları sıvanan.* Panceyê ci yo werşanaye, verdeya û bî lincîyîn.

werşanayeni *f. M.* Werşanayîş. Weşarnayeni, şemernayeni. Çinayo ki; vera cor hewadeyayo, pancey û bizmeyê ki vera cor hewadeyayê. *Tr. Sıvamak, paçaları sıvamak.* Laserîy amey, lay û awîy werîştîy, ma panceyê xwu werşanay ki, ma hî nêbê. Labelê hî bîyayeni wa ûja di bo, ma tey meqle bî.

werşanok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê pancan, zêdê perdan, zêdê şelweran û zêdê nînan arêdano pêser, werzaneno, qatê serdê pê keno, qam dano bi ci. *Tr. Paça, perde, pantolon gibi giysi veya mefruşat türü şeyleri sıvayan, katlayan, kaldıran, toplayan.* Eger çîyên werşaneyo, gereg ki werşanokê ci jî bibo. Senîn ki seneat bê seneatkar, ostayey bê osta nêbeno, winî jî werşanaye jî bê werşanok nêbeno.

werşanokey *Nm.* Werşanok/i bîyayeni, wesfê werşanokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê pancan, zêdê şelweran, zêdê perdan werzaneno, qam dano bi ci, hewadano, arêdano û qatê serdê pê keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Paça, mefruşat şeylerini sıvamak, katlamak, toplamak, yukarı doğru kaldırmak.* Werşanokeya ci, ci rê bela akerd. Kaşka wesfê ci yê werşanokey çinêbîyayê.

werteng/i 1. *N.* Werdteng/i, kemîwer/i, kêmwer/i. O/çîyo ki wer/werdê ci kemî yo, kemî weno. *Tr. Yemesi, içmesi az olan.* O merdimo werteng do cixara verdayena tepîya bol bûro. 2. *N.* Feqîr/i, neçar/i. O/çîyo ki; zengîn nîyo, labelê fiqare yo. *Tr. Fakir, yoksul.* O merdimo werteng û viran ma rindêrî yo. Çunkî şukrê xwu Ellahdê xwu rê keno.

wertengey 1. *Nm.* Kemîwerey, kêmwerey, kemîwerdey, kêmwerdey, werdî di tayên bîyayeni. *Tr. Yemesi, içmesi az olmak.* Wertengey di ey ser ra kesên çinî yo. 2. *Nm.* Feqîrey, fiqareyey, neçarey. Feqîr bîyayeni, neçar bîyayeni. *Tr. Fakirlik, yoksulluk.* A wertengeyda xwu di jî werddê xwu ra çîyên kemî nêkenê.

werwele *Nn. Bw.* Welwele. Bî werweleyê ci, mi va beno ki mar perd ra ci.

werzanaye/ê 1. *N.* Vera cor hewadaye/ê, cêr

ra cor kerde/ê, kewteravete/ê, dîkkerde/ê, dîkeyser ronaye/ê. *Tr. Kaldırılan, yükseltilen, dikleştirilen.* O çîyo werzanaye qey fina vay visto. 2. *N.* Çîyo ki hukmê ci werzaneyayo, tayêni kerdo bêhukim, çîyêndê zêdê qanûnî yo ki wedarîyayo. *Tr. Yürürlükten kaldırılan.* Dadgerî qey nêzanayo, bi hukimdê werzanayî ya hukim kerdo, hukmê ci dima bîyo îptal.

werzanayeni 1. *f. M.* Werzanayîş. Wedardeni. Çîyo erdo yo, ey cor di ronayeni, cêr ra cor nayeni, vera cor kerdeni, vera cor berdeni, vera cor hewadayani. *Kur. Rakirin, hildan. Tr. Kaldırmak.* Cinêkeri, nanê verdê dêsî werzana û dêsî ser o rona. Çunkî çîyo birûmet gerego ki cêr di nê, cor di bo. 2. *f. M.* Werzanayîş. Wedardeni. Çîyo ki kudêno, ey eşteni, herûnda ci di çînakî ronayeni, hukmê ci wedardeni. *Kur. Hildan, rakirin. Tr. Yürürlükten kaldırmak, cari olmaktan çıkarmak.* O qanûno ki ti yê ci ra behs kenê, rewnayo werzîyayo (werzaneyayo.)

werzinok/i *N.* Çî/keso ki; wesfê ci yo ravey (veror) werzayen a, hewadayen a, tîk kerden a, tîk bîyayen a, rep kerden a, rep bîyayen a. *Tr. Kaldırıcı, kaldıran, dikelten, dikleştiren, havaya kaldıran, uyandıran.* Werzinok o, çîyêndo weş vîneno, hema werzeno û beno tîk.

werzinokey *Nm.* Werzinok/i bîyayeni, werzanayeni, keso werzeno, o kes bîyayeni, çîyo ki çîyên vero werzeno, o çî bîyayeni, wahîrê kardê werzinokî bîyayeni, wahîrê wesfdê werzinokî bîyayeni. *Tr. Kaldırmak, uyadırmak, uyarıcılık.* Eger wesfêndê ci yo werzinok çinêbîyayê, ma nêherînayê.

wesar 1. *Cog. Nn.* Demserro ki verê amnanî û zimistanî jî dima yeno. Demserro ki menga Adari, Lîsani û Gulan a tede. Demserro ki tey vilikîy abênê, tebîat beno weşe. *Kur. Bihar. Tr. İlkbahar.* Wesar bo, ma do şirê gemi, xwu rê geyrik virazê. 2. *Nn. Bw.* Gilonc. Mêrdekî wesarê xwu kerd bî, golikî vîye û xwu dima antê.

wesarane 1. *Nn.* Çîyê wesarî, çîyo ki qando ki kes wesarî ci ra serf kero, kes hewadano, wedareno. *Tr. İlkbaharda kullanılmak üzere saklanan/kaldırılan her şey.* Çinayê ci yo wesarane nêmend bî, ey çinayê xwu yo zimistane da xwu ra. 2. *Nn.* Wesarî. Wextê wesarî, zemanê wesarî. *Tr. İlkbaharları, ilkbahar vakti.* Eger wesarane jî şîyayîş bibîyayê, ma do wexta bişîyayê.

wesarey *Nm.* Wesar bîyayeni, wesfê wesarî, demserran mîyan di wesar bîyayeni. *Tr. İlkbahar havası.* Wesareyda ci di gireyên çinî yo. Labelê zimistanê ci weş nîyo.

wesarê *Nn.* Wextê wesarî di, zemanê wesarî di, wextê demserrdê Adari û Lîsani û Gulani di. *Tr. İlkbaharın, ilkbaharda, ilkbahar zamanında, ilkbahar döneminde.* Ez tim wesarê şina a dewi. Çunkî a dewi wesarî weş a.

wesarî *Cog. Nn.* Wextê wesarî, wexto ki tebîat beno coydar, wextê demserrdê wesarî, wextê mengandê Adar û Lîsan û Gulani, wexto ki vilikîy abênê. *Tr. İlkbaharın, ilkbahar zamanı, ilkbaharda, ilkbahar vakti.* Ma do payîzî nê, wesarî şirê geyrik.

wesarîyey *Cog. Nm.* Wextê wesarî bîyayeni, wexto ki tebîat beno coydar, a wexta bîyayeni, wextê demserrdê wesarî bîyayeni, wextê mengandê Adar û Lîsan û Gulani bîyayeni, wexto ki vilikîy abênê wexta bîyayeni. *Tr. İlkbaharın olma, ilkbahar zamanı/vakti olma, ilkbaharda olma.* Ci rê wesarîyeyda ci ra qal biki, o wesarî ra hez keno.

wesaro rengîn *Nn.* Wesaro ki reng bi reng xwu mojneno û kêfê însanan û heywanan ano. *Tr. Cilveli bahar, renkli bahar.* Wesaro rengîn o. Senîn qeçekîy kêf nêkerê?

wesayît *Er. Nn.* Kirêşa, kirêşey. Çîyo ki kes nişeno ci û cayên ra şino canakî, kesî beno cayên. *Tr. Vasıta, araç, vesait.* Wesayît çinêbo, kes tim nêşeno xwupay şiro.[1]

wesayîto bêmotor *Nn.* Wesayîto ki bi hêledê heywanan û însanan a gurweyêno. Kirêşaya bergîran û bîsîkletan û çîyandê winasînan. *Tr. Motorsuz araç.* Bîsîklet û heywan wesayîto bêmotor o.

wesayîto bimotor *Nn.* Wesayîto ki bi motor a gurweyêno, bi motor a kewno kar, bi petrol, elektrîk, tînrojî û çîyo winasîn a kewno kar. *Tr. Motorlu araç/vasıta.* Wesayîto bimotor û wesayîto bêmotor trafîk di, ci ya ci ya şino.

wesek *Nn.* S'yê ci qalin waneyêno. Ray, meş, bîçimê şîyayîşî, tewsîye. Çî/keso ki wesênêno. Çî/keso ki wesêneyayo, jewî xwu rê kerdo şert, xwu rê kerdo dustûr. *Tr. İlke, düstur, prensip, yol, yöntem, tarz, gidişat, tutulması istenen tavsiye.* Bedîuzzaman Saîdê Kurdî va, "wa wesekê şima yo siftekên rîzayê Ellahî bo!

1 Vajeka "wesayît"î Erebî di zafamor a, Dimilî di jûamor hesibêna. Mersela, "wesayîto yeno, wesayît bol o, wesayît çinî yo" vajêno, "wesayîtê yenê, wesayîtîy bol ê, wesayîtîy çinî yê" nêvajeno. û Dimilî di "wasita" jî nêvajêno. Herûnda "nê wasitayî" di "no wesayît" vajêno.

weseki *Nn. Bw.* Gefi, gefîy. Mi wesekê ci werdo, ez do ey bikişa.

wesekîy *Nn. Bw.* Gefi, gefîy. Vanê ey mi rê wesekîy riştê, wa bêro ma xwu pêya biceribnê!

wesênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; wesîyayo, wazîyayo, bi jewên a deyayo ardeni. *Tr. Sipariş edilen, ısmarlanan, bilgilendirilerek istenen.* O keso wesênaye nêame, herûnda ey di jûnakî ame, o jî ma qebûl nêkerd.

wesênayeni *f. M.* Wesênayîş. Çîyên bi jewêna arden dayeni, qandê amîyayîşdê ci muamele kerdeni. *Tr. Sipariş etmek, ısmarlamak, istetmek.* Mi lajekê ci wesênayo, ê do meşti birişê.

wesênok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wesêneno, wazeno, bi waştiş a dano ardeni. *Tr. Sipariş eden, isteten, istetmiş olan.* Çiçî wesêneyayo û wesênokê ci kam o?

wesênokey *Nm.* Karê wesênokan. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wesêneno, wazeno, bi waştiş a dano ardeni; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sipariş, sipariş etmek, istetmek.* Wesênokeya ci weşi nîya.

wesf *Er. Nn.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Wesfîy. Wesfê ci xirab nîyo.

wesfdan/i *N. Bw.* Wesfdayok/i. Wesfdanêndê kesî bibo, kes rew beno reklam, rew şînasneyêno.

wesfdayok/i *N.* Wesfdan/i, pesndan/i, pesndayok/i, govdan/i, govdayok/i. Kes/çîyo ki; wesfanê kesên yan jî çîyên dano, ci keno weş û delal û hewl û berz. *Tr. Öven, sena eden, metheden, niteliklerini ifade eden.* Wesfdayokê ey esto. Cora o yo zaneyêno.

wesfîy 1. *Er. Nb.* Pesnîy, govîy, medîh. Rindeya ci ziwanî ser ardeni, reklamê ci yo weş kerdeni. *Tr. Medih, övgü, methetme.* Mi dî o yo sirf wesfanê ci dano, mi nêzana ki nafetê ci ser o esto. 2. *Nb.* Rindey û xirabeya ci, xusûsîyetê ci. *Tr. Sıfat, özellikler, bir şeyin niteliği.* Mi bixwu wesfêndê ci yo xirab nêaşnawito.

wesfîydaye/ê *N.* Pesnîydaye/ê. Kes/çîyo ki; wesfê ci deyayê, pesnê ci deyayê, hewlîneya ci deyaya, senîneya ci vajîyaya. *Tr. Övülen, methedilen.* Şîrketo wesfîydaye, do çiçî qezenc kero? Çirê wesfê ci yê deyênê?

wesfîy dayeni *f. M.* Wesfîy dayîş. Wesfîy dayeni, pesn dayeni, pesnîy dayeni, senîneya kes û çîyan dayeni, hewlîneya kes û çîyan dayeni. *Tr. Övmek, methetmek, özelliklerini sıralamak.* O yo wesfanê filan kesan dano, tirim ê layiq ê?

wesîqa *Er. S. Nm.* Nuşteyo ki bi cado bellî ra, cado senedî ra tesdîq bîyo. *Tr. Vesika, belge.* Mêrdekî ma ra qisey nê, wesîqa waştê. Zewmbî çîyêndê bazarganey nêda ma.

wesîyet *Er. Nn.* Merami, merama xwu bi nuştena yan jî bi wekîlêna yan jî bi fek a vateni. *Tr. Vasiyet.* Mêrdekî, wesîyetê kerd tepîya merd.

wesîyetkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi şikildê wesîyetî ya vato; wina wina biki yan wina wina meki vato. *Tr. Vasiyet edilen.* Şima nêşa o karo wesîyetkerde bîyaro ca. Winî nîyo?

wesîyetkerdeni *f. M.* Wesîyetkerdiş. Qandê kerdiş û bîyayîşdê ci kesên yan jî çîyên rê wina wina biki, wina wina meki yan jî çîyêndo wina waşteni. Meram û posenanê xwu bi şikildê waştişî ya vateni. *Tr. Vasiyet etmek.* Hinî wesîyetên kerd ki way û biray kewtî pê.

wesîyetname *Nn.* Nuşteyê wesîyetî, wesîyeto ki bi nuşteyên a bi şikildê mektûbên a nûşîyayo. *Tr. Vasiyetname.* Wesîyetnameyê xwu da bî, hembazdê xwu mektebî.

wesnî *Sos. Nm.* Cinîya ki şîya cinîyên ser û cinîyey di ci rê bîya şirîgi. Jew mareyên bindi, cenîya didin yan jî ê hîrini, pêjewbînî rê benê wesnî. *Kur. Hewî. Tr. Kuma.* Cenîy, nê qaîlê wesnî bê ne jî qaîlê wesnî bêro ci ser.

wesnîyane *Nn.* Zêdê wesnîyan a, bi wesnîyan mendeni, wesfê wesnîyan tey bîyayeni, fêlê wesnîyan tey bîyayeni. *Tr. Kumalar gibi, kuma edasıyla.* Şima wesnîyê pê nîyê. Çirê şima yê winî wesnîyane pêrê feqîy ronanê?

wesnîyaney *Nm.* Wesnîyane bîyayeni, wesfê wesnîyan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û fêlandê xwu di zêdê wesnîyan a bîyayeni. *Tr. Kumalar gibi olmak.* A wesnîyaneya winî ecêbi, bi mi ki hewna kesî nêvînaya.

wesnîyey *Nm.* Wesnî bîyayeni, karê wesnîyan, wesfê wesnîyan, zêdê wesnîyan a bîyayeni, fêl û hereketê wesnîyan tey bîyayeni. Goreyê pê wesnîy bîyayeni, cinîyê eynî camêrdî bîyayeni. *Tr. Kumalık, kuma olmak.* To do ci rê wesnîyey nêkerdayê. Çunkî wesnîyey xwu ra zor dayo bi ci.

wesnîyey kerdeni *f. M.* Wesnîyey kerdiş. Karê wesnîyan caardeni, rolê wesnîyan caardeni, geregê wesnîyan caardeni, wesnîda xwu ser o geregê wesnîyey ca ardeni. *Tr. Kumalık yapmak.* Keynerda xwu rê va: Keynekî, ci rê wesnîyey biki ki, wa biremo û şiro.

weswese *Er. Nn.* Hulhul. Çî/keso ki; çinî yo û kes nêweşînên ra bîyayena ci qebûl keno, kes vano beno ki esto, kes vano beno ki kes do ci ra zirar bivîno. *Tr. Vesvese.* Boka tey weswese çinî yo? Eger tey weswese bibo, o do şima bol

eware bikero.

weswesebîyayeni *f. M.* Weswesebîyayîş. Tey hulhul bîyayeni, hulhulê ci bîyayeni, tey nêweşîna wesweseyî bîyayeni. *Tr. Vesvesenin mevcut olması, vesvese olmak.* Eger tey weswese bibîyayê, bi ma ya bawerî nêkerdê.

weswesekerde/ê *N.* Hulhul/i. Keso ki weswese keno, bi weswesî ya hereket keno, tey nêweşîna hulhulîyey esta. *Tr. Vesvese yapan, vesveseli.* Kes do merdimê weswesekerdî tenya nêverdo.

weswesekerdeni *f. M.* Weswesekerdiş. Hulhul kerdeni. Çî û kesanê çinêbîyayan qebûl kerdeni. *Tr. Vesvese etmek.* Merdimo hulhul, bişew qatê vîstî di bo jî û hewt kîberan pey di bo jî, weswese keno, vano beno ki tayên do bêrê ci ûjaka di bikişê. Halbiki amîyayîşê înanê ûjay mimkun jî nîyo.

wesweseyîn/i *Nn.* Hulhul/i, hulhulî. Çî/keso ki; tey weswese esto, bîyo nêweşê hulhulîyey, tey nêweşîna weswesî peyda bîya; çî û kesanê çinêbîyayan esto qebûl keno. *Tr. Septik, vesveseli.* Merdimo wesweseyîn, bi kesî ya bawerî nêkeno, cora beno rezîldê alemî.

wesweseyîney *Nm.* Hulhulîyey, Hulhuley. Tey weswese bîyayeni, pa weswese bîyayeni, tey nêweşîna şubhe bîyayeni, wesweseyê ci bîyayeni. *Tr. Septik olmak, septisizm, vesveselilik, vesvesesi olmak.* Wesweseyîneyda ci ra nêbîyayê, qey do îfleh bîyayê jî.

weş/i 1. *N.* Rind/i, hewl/i, xirab nê. *Kur. Xweş. Tr. İyi, hoş, güzel.* No sohbetê şima weş bî. Labelê o verên hend nêbî. 2. *N.* Weşe/ê, coydar/i, heyatdar/i, zînde/ê, bigane/ê, gandar/i. O/çîyo ki merde nîyo, o yo coyêno. *Kur. Sax. Tr. Sağ.* Hele biewnî mêrdek weş o, merd o?

weşan *Nn.* Neşîr, neşrîyat, çap. Kitabîy çap kerdeni, kitabê ki çap bîyê, çîyo matbaa ra vijîyayo. *Tr. Yayın, neşriyat.* Kîtab, weşanxane ra vijêno.

weşanaye/ê *Mîm. N.* Çîyo viraşteyo ki jewî yan jî tayêni weşanayo, şehitnayo, cêser visto, kerdo xirabe. Çîyêndo zêdê ban û pirdî û dêsîyo ki jewî yan jî tayêni cêser visto, kerdo xirabe. *Tr. Yıkılan, bozdurulan.* Banê înan o weşanaye, do newedera virazîyo ki hewna vayey bideyo ci.

weşanayeni *f. M.* Weşanayîş. Şehitîyayena çîyêndê viraştî, cêser kewtena çîyandê viraştan, cêser visteni, xirabe kerdeni. *Tr. Yıkmak, bozmak.* Ostay va: Eger şima di rojan mîyan di bişê banî biweşênê (biweşanê), şima şenê mengê mîyan di jî virazê.

weşane 1. *Nn.* Weşikî, rindane, bi weşey a, bi rindey a, bi hewlîn a, bi xasekey a, tey zor û zordarey nêbîyayeni. *Tr. İyilikle, hoşlukla, zorlamaksızın.* Mi va weşane biki, ey şî bi zor a da kerdeni, soyînê ci bî xirab. 2. *Nn.* Payîdarane, ze ki weş bo, ze ki merde nêbo, ganane, weşbigane, zîndeyane. *Tr. Adeta sağ/diri gibi, diricesine, sağcasına.* Dûrî ra weşane asayê, axirî înan va merdo.

weşaney 1. *Nm.* Rindaney, hewlaney, xasekî, xasekaney. Tey xirabey çinêbîyayeni. Bi hewlîn a, bi rindey a, bi weşey a, bi zerrîweşey a karûgurweyên kerdeni. *Tr. İyilikle, hoşlukla, gönüllülükle, zorlamaksızın.* Cayo ki weşaney bibo, kes do çirê bi xirabey a bikero ki? 2. *Nm.* Payîdaraney, gananey, zîndeyaney, weşbiganey. Ze ki weşe bo, ze ki merde nêbo, weşeyaney, weşe bîyayeni. *Tr. Adeta sağmış gibi, diriymişçesine.* Ma kesî weşaneyda ci ra şiff nêkerd ki, ma şirê ser, hele weşe yo yan nîyo? 3. *Nm.* Weşan kerdeni, kitabîy veteni, kitabîy çap kerdeni, matbaa ra çîyê zêdê kitabîy veteni, çîyanê mîyandê aqilandê xwu ronayen, avornayeni. *Tr. Yayıncılık, yayın yapma, yayınlama/k.* Weşaneya ma Kurdan, peynî di menda.

weşano bigane *Nn. Bw.* Weşano weşe. Bol vernamey viraştê. Labelê hewna weşanêndê ci yo weşbigane çinî yo.

weşano gane *Nn. Bw.* Weşano weşe. Weşano gane bî, nezanan hend şarî vero pêya teşxele kerdê, qiseyê nêbîyayey kerdê! Wela mi bi înan ro bo!

weşano ganî *Nn. Bw.* Weşano weşe. Eger ez weşando ganî di bîyayê, mi wina arey nêkerdê.

weşanok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê weşanî keno, karûgurweyê neşrîyatî keno, karûgurweyê çapkerdişî keno. *Tr. Yayıncı, yayınlayan.* Weşanokê nê weşanî kam o, çirê wina egerin weşanayo? 2. *N.* Cêservistok/i, şehitnok/i, xeripnok/i. Çî/keso ki; karûgurweyê weşanayîşî keno yan jî kerdo. *Tr. Bozan, yıkan, yıkıcı, müfsit.* Weşanokê nê banî kam o, çirê no ban weşanayo?

weşanokey 1. *Nm.* Weşanok/i bîyayeni, wesfê weşanokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê weşanî keno, karûgurweyê neşrîyatî keno, karûgurweyê çapkerdişî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yayıncılık, yayın işi yapmak.* Weşanokeya winî neteba heme ca di vîneyêna. 2. *Nm.* Cêservistokey, cêservistok/i bîyayeni, şehitnokey, şehitnok/i bîyayeni, xeripnokey, xeripnok/i bîyayeni. Çî/keso ki; karûgurweyê weşanayîşî keno yan jî kerdo; a o kes yan jî o çî bîyayeni,

wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Bozgunculuk, yıkmak, yıkıcı olmak, müfsitlik.* Weşanokeya winî herimîyayê degme cayan di nêvîneyêna.

weşano weşe *Nn.* Weşano zînde, weşano bigane, weşano ganî, weşano gane. Weşano ki; o yo halo hazir di beno. *Tr. Canlı yayın.* Telefon akerd û ma rê va, ez do saetna weşandê weşî di ba, temaşe bikerê.

weşano zînde *Nn. Bw.* Weşano weşe. Her vernameger, nêşeno weşanê zîndî însanan verano.

weşan ser *Nn.* Weşan ser o, gandaran ser o, gandarî ser, gandarî ser o, heqdê weşan di, merselaya ci merselaya weşan bîyayeni, merdan ser o nêbîyayeni. *Tr. Canlılarla ilgili, diriler hakkında, canlılar hakkında.* Kaşka sifte mi weşan ser binûşnayê. Ez şîya şîya, mi sî û kemeran û herran ser nûşna.

weşanxane *Nn.* Cayê neşrîyatî, cayo ki tey neşrîyat virazêno, cayo ki kitabîy û çîyê zêdê kitaban vijênê. *Tr. Yayınevi.* Weşanxanedê ci ra kitabê Dimilîyan nêvijênê, ê zordaran vijênê.

weşarnaye/ê *N. Bw.* Werşanaye/ê. Çîyo awi di weşarnaye û rîtiki di, weşarnaye do kotî jew bo!

weşarnayeni *f. M.* Weşarnayîş. Werşanayeni, pancan yan jî bizman vera cor arêdayeni. *Tr. Paçaları sıvamak.* Eger ay panceyê xwu weşarnayê, pantolê ci hî nêbîyê.

weşbesta *Rob. Ed. Nm.* Weşbeste, weşbestê. Çî/nuşteyo ki weş nûşîyayo û tey herûnda qisabendan di rêzey estê û hergi rêzeyên di yan heyat û hîssêndo weş û delal yan jî manedareyda ci di zelaley esta, îlhamên esto. *Kur. Helbest. Tr. Şiir.* Hem weşbesteyê ci kilmîy bî, hem jî bixwu weşbestokêndo delal û rîdîyaye bî.

weşbeste *Rob. Ed. Nm. Bw.* Weşbesta. Eger weşbesteya ci nêrîdîyayê, ey nêşayê wina kitaban di cayê xwu bibeşirno.

weşbestok/i *Rob. N.* Keso ki nuşteyên pêya weş besteno. *Kur. Helbestvan. Tr. Şair.* Weşbestoka herga ki şino xwu zeyîdneno.

weşbestokey *Rob. Nm.* Şaîrey, şaîr bîyayeni, weşbestok bîyayeni, nûştokan mîyan di bestanê weşan nuşteni. *Tr. Şairlik.* Weşbestokeya ci verînderayo rîdêna.

weşbigan/i *N. Bw.* Coydar/i. Zulmê zalimî, mezlûmî weşbigan keno mezel, fina eynî zulm jî jûnay bê sebeb, cadê ci ra werzaneno. Înan ez weşbigan kerda tirbi.[1]

weşbigane 1. *Nn. Bw.* Coydar. Xorto ze delal weşbigane bî, înan dekerd mezel. Kalêndo heştay û hewt serre bî, fina înan cadê ci ra wederd. Hem xwu rê, hem jî ma rê kerd derd. Eger o û zêdê ey weşbigane nêdebîyayê mezel, beno ki ma dost bimendayê hetta ebed. 2. *Nn.* Weşûwar. Bi temamey a weş, qethan çîyên (mersela nêweş, kêfsad, dirbetin ûzn.) nêbîyaye yan jî nêbîyayeni. *Tr. Sapasağlam, dipdiri.* Mêrdek weşbigane bî, înan berd kerd mezel û amey.

weşbiganey 1. *Nm. Bw.* Coydarey. Eger weşbiganey kes mezel kewo, kes fina bi ê eynî şik û fikrî ya jî bê semed cadê ci yê rehatî ra wedarêno. 2. *Nm.* Weşûwarey. Weşbigane bîyayeni, weşûwar bîyayeni, çîyêndê ci (nêweşey, dirbetiney, kêfsadey ûzn.) çinêbîyayeni, bi temamey a weş bîyayeni. *Tr. Sapasağlam olmak, dipdiri olmak.* Key ki şima bi weşganey nêdî, şima zanê şima do se kerê.

weşbiganeyey *Nm. Bw.* Coydarey. Boka şima weşbiganeyeya ci jî dî?

weşbîyaye/ê *N.* Weşe/ê, nêmerde/ê, rind û hewl bîyaye/ê, nêweşîney ra vijîyayen û weş bîyayeni. *Tr. İyileşen, iyiye doğru giden, iyi olan, sağlıklı.* Kes çîdê weşbîyayî rê nêşeno vajo xirab o. O mêrdeko weşbîyaye yo tew verî nêano xwu vîrî! Ti vanê beno ki verîndera yo weş o.

weşbîyayeni *f. M.* Weşbîyayîş. Hewl bîyayeni, rind bîyayeni, hewley ser o bîyayeni, rindey ser o bîyayeni. *Tr. İyi olmak, yaşıyor olmak, sağlıklı olmak.* O merdimo nêweş, bî weş. Merdimênda weş a, kesêndo weş o, weş bîyayena ci mi jî kena weşi.

weşboy/i *N. Bw.* Boyweş/i 1. Çîyêndo weşboy bî, cora mi xwu rê herîna.

weşboyey *Nm. Bw.* Boyweşey. Eger kabokanê ci bizeyîdno, bi mi ki weşboyeya ci do bizeyîdno.

weşdoşey *Nm.* Weşdoşîyey, weşdoşîni, weşdoşîney, weşdoşi bîyayeni, weş doşîyayeni, wesfê weşdoşan ci ser o bîyayeni. heywana ki weş doşêna, a a heywani bîyayeni. *Tr. Kolay sağılan hayvan olmak.* Weşdoşeya ci bol weşdê ci şî bî. Labelê rew ci dest ra vijîyê.

weşdoşi *Zoo. Nm.* Weşdoşî. heywana ki weş doşêna, gûhanê ci nerm ê û doşyayena ci weş a, weş doşeyên a, wişkidoşi nîya. No wesf, wesfêndo rind o, xirab nîyo. *Tr. İyi veya kolay sağılan hayvan. Yumuşak memeli, rahat ve zorlanmadan sağılan hayvan.* Mangênda ma ya weşdoşi esti bî, jû finan bixwu şitê ci şîyê, ma pa bîbî rezîldê alemî.

weşe/ê 1. *N.* Coydar/i, heyatdar/i, zînde/ê, weş/i,

[1] Manedê "weşbigan"î di *"Canlı canlı, canlı olarak, diri diri, diri olarak."* jî esto.

weşbigan/i, weşbigane/ê, codar/i, gandar/i, ganî, bigane/ê. Kes/çîyo ki; merde nîyo, weşe yo. *Kur. Sax. Tr. Sağ, canlı.* Merdimo weşe, do wezîfeyê xwu bikero. 2. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; weşe yo û nêweş nîyo; nêweşînênda ci çinî ya. *Tr. Sağlıklı.* Nê nêweşxanandê ma di, nêweş beno weşe, weşe beno nêweş.

weşek *Nk. Nn.* Bindê cihîndê titûnano. Werdî merdîyê perrdê titûnî yo. Tewr titûno ercan o. *Tr. Tütün yaprağından düşen, harman altı en düşük kalitedeki tütün.* Wextê ra, mêrdekêndê zimbêlqeytanî, Şeytan Kuçesi di, veyndayê û vatê: Weşeek! Weşeek!

weşey *Nm. Bw.* Coydarey. Mi bi xwu rê ha weşeya ci, ha merdeya ci.

weşeyey 1. *Nm. Bw.* Coydarey. Ma nêşenê vejê ki, kê weşeyeyda ci ra xeberi ardi? 2. *Tib. Nm.* Weşe/ê bîyayeni, nêweş/i nêbîyayeni, kêf û sihhatê ci, ca di bîyayeni, nêweşînênda ci çinêbîyayeni. *Tr. İyi olmak, sağlıklı olmak.* Ma va beno ki nêweş a, weşê vijîyê. Ma weşeyeyda ci rê, bol bîy kêfşadîy.

weşhal/i *N.* Kêfşad/i, kêfweş/i, kêfşa, weşkêf/i, halweş/i, ganweş/i, ganselamet/i. Kes/çîyo ki; kêfê ci ca do, hal û hewalê ci weş o. *Tr. İyi halli, hali vakti yerinde olan.* Merdimdê weşhalî ra, şima do deha vêşî biwazê.

weşhaley *Nm.* Weşhal/i bîyayeni, wesfê weşhalan tey bîyayeni. Ganselametey, ganweşey, wezîyetê ci rind bîyayeni, weşey, weşîni, halweşey, kêfê ci weş bîyayeni, kêfşadey, kêfê ci şa bîyayeni, şênemegey. *Tr. Huzuru yerinde olmak. Hali vakti, sağlığı, mutluluğu yerinde olmak, işlerinin ve sağlığının rayında gitmesi.* Kes bizano tim do weşhaleya kesî do serdewami bo, kes tew jî xwu kêfsad nêkeno.

weşî *N.* Weşîni, selameteya ganî, weşeya ganî, hewlîn û rind bîyayîşê ganî. *Tr. Sağlık, can sağlığı, esenlik, iyilik hali.* Persi: Ti yê se kenê, senîn ê? Verpersi: Weşîya to, Ellah to ra razî bo. Qenê wa weşî bo, zewmbî tebayên nêbeno.

weşîyaye/ê 1. *Mîm. N.* Weşênaye/ê. Çîyo (ban, dezge, viraşteyo ki bi destdê kesên a cêser kewto, şehitîyayo, bîyo xirabe. *Tr. Yıkık, bozuk, yıkılan, bozulan, tahrip olan.* Welato weşîyaye rew rewî nêbeno. 2. *N.* Çîyêndê zêdê şitîyo ki girênayeni di şîyo we, ser ra şîyo, bîyo kef û ser ra şîyo. *Tr. Kaynarken köpükleşerek taşan süt ve kahve gibi şeyler.* Şitê şima yê weşîyayî, adir kerd bî hewna. 3. *Nn.* Hewna şîyaye, bi aw û çîyêndê zêdê aw a tepisîyaye. *Tr. Sönen.* Adirê to yo weşîyaye, do ma rê lazim bîyayê.

weşîyayeni 1. *f. M.* Weşîyayîş. Cêser kewteni, şehitîyayeni, ser û dêsê ci roneyayeni. *Tr. Yıkılmak, bozulmak, tahrip etmek, duvar veya tabanı atmak/indirmek.* Serê bandê ci biweşîyo dima, o do virazîyo. 2. *f. M.* Weşîyayîş. Ser ra şîyayeni, ser ra şîyayena çîyandê germ bîyayan, ser ra şîyayena çîyandê girêneyan. *Tr. Kaynayan, ısınan maddelerin taşması, üstten taşmaya başlaması.* To şit nêtêvda, şî we. 3. *f. M.* Weşîyayîş. Hewna şîyayeni, kila ci, adirê ci qedîyayeni, weli bîyayeni. *Tr. Sönmek, küle dönüşmek.* Adir senîn ki şî we, ma şamîya xwu adirî sera ronê.

weşkar/i *N.* Kes/çîyo ki; weş û weşey ser o xebat keno, gurweyêno, muamele keno, çîyan keno weş, açarneno rind û hewlî ser, vera xeyr beno, karûgurweyê ci weş kerdişo, çîyan nêxerpneno, virazeno, xirab nêkeno, keno weş. *Tr. İmarcı, yapıcı, yapan, bayındır eden, güzelleştiren, iyileştiren, ıslahatçı.* Mêrdekê xeyrnedî va: Eger ti şenê weşkar bi, eger ti nêşenê jî qenê xirabkar mebi.

weşkarey *Nm.* Weşkar/i bîyayeni, wesfê weşkaran tey bîyayeni. Karûgurweyê ci weş kerdeni bîyayeni, weş kerdişî ser o vinderdeni. Kes/çîyo ki; karê ci weş kerdiş o, o merdim bîyayeni, weş kerdeni, rind kerdeni, hewl kerdeni, hewley ser o xebat kerdeni, xebatkarê hewlî bîyayeni, xebatkarê çîyandê rindan, çîyandê hewlan, weşan bîyayeni. Tersê na vajekeri xirabkarey a. *Tr. Islah etmek, ıslahatçılık, yapıcı olmak, iyileştirmek, güzelleştirme, imar/mamur etme, bayındır etmek.* Xirabkar nîyo, kesî cara xirabkareya ci nêdîya. Labelê heme zanê ki weşkar o, weşkareya ci heme ca di şînawîyaya.

weşkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo weş, açarnayo weşî ser, kerdo weş, bi weşkerden a ageyrayo, kerdo îmar, kerdo hewl, kerdo rind, xirabeya ci ser ra wedarda. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo şênemegî, kerdo şên û şênayî. *Tr. İyileştirilen, ıslah/imar edilen, bayındır hale getirilen, şenlendirilen.* A roji kesên, ê hal û demdê weşkerdî ra gerekar nêbî, pêrini bi kêfa temaşe kerd.

weşkerdeni *f. M.* Weşkerdiş. Vera xeyr berdeni, hewl kerdeni, rind kerdeni, açarnayeni, îmar kerdeni, ser ra xirabey berdeni, îslah kerdeni, şênemegî kerdeni, şên û şênayî kerdeni. *Tr. Yapmak, iyileştirmek, ıslah etmek, güzelleştirmek, bayındır etmek, hoş etmek, neşelendirmek.* Înan do weş kerdayê, xirabkar (tevdok) ên ame, şehitna, înan nîmçera verda û şîy. Şîy

ki şîy! (şîyayîş o şîyayîş!)

weşmeş/i *N.* Meşweş/i. Kes/çîyo ki; meşê ci, şîyayîşê ci, rayşîyayîşê, raya ci, usûlê ci, qaîdeyê ci weş o, weş şino, weş meşeno. *Tr. İyi giden, iyi ve emin adımlarla giden. Yolu, yöntemi, tarzı, metodu, gidişatı, yol yürüyüşü iyi olan.* Ez bixwu merdim û dezgedê weşmeşî dima şina.

weşmeşey *Nm.* Meşweşey. Weşmeş/i bîyayeni, meşweş/i bîyayeni, meşê ci, ray şîyayena ci, raya ci, usûlê ci, qaîdeyê ci weş bîyayeni. *Tr. Gidişatı, yolu, yöntemi, tarzı, kaidesi, usulü güzel olmak; emin adımlarla yürümek.* Weşmeşeya ci, ma pêrini kena omidwar.

weşûbigan *Nn.* Şîfa, afiyet, kefaret, bixeyrûnaf. *Tr. Şifa, afiyet, sağlık, esenlik.* Wexto ki kesên nan weno û berxwudar vajo, o bîn jî vano: Weşûbigan bo! Yanê wexta vano "to rê şîfa bo, afiyet bo, to rê weş û helal û to bi ganî yo bigeyro, to rê bixeyr û binaf bo!"

weşûbiganey *Nn.* Şîfa bîyayeni, afiyet bîyayeni, kefaret bîyayeni, bixeyrûnaf bîyayeni. *Tr. Şifa/afiyet olmak, sağlık/esenlik olma.* Weşûbiganeya ci resena şima hemini.

weşûwar/i *N.* Kes/çîyo ki; ci rê qethan çîyêndo xirab nêbîyo, kişta ganselametey a weşûware yo; heta selametey a qethan tebayêndê ci çinî yo. "Weş" rind û ganselamet o, "war" jî pa zewmbî çîyên (mersela çîyêndê ci yê zêdê nêweşînên) çinî yo. *Tr. Sapasağlam.* Di rojana tepîya, banî bin di dî, hewna weşûwar bî.

weşûwarane *Nn.* Zêdê weşûwaran bîyayeni, wesfê kes û çîyandê weşûwaran tey bîyayeni. *Tr. Sapasağlam olurcasına.* Lajek weşûwarane şî û a roji di pey di ame.

weşûwarey *Nm.* Weşûwar/i bîyayeni, wesfê weşûwaran tey bîyayeni. Kişta ganselametey ra, qe çîyêndê ci yo xirab jî çinêbîyayeni, hergi cayê ci weşe bîyayeni. *Tr. Sapasağlam olmak.* O yo hewna weşûwareyda ci rê şukur nêkeno, o yo dawaya malûmilkî keno.

weşziwan/i *N. Bw.* Ziwanweş/i. Kes bi merdimdê weşziwanîya, şeno hettanî şewra jî sohbet bikero.

weşziwaney *Nm. Bw.* Ziwanweşey. Weşziwaneya ci ya, pêrini ancena ci ser.

wet *Nn.* Ûja, aja, ata, ati, a hêmi, a kişti. *Tr. Öte, diğer taraf, karşı taraf, karşıyaka.* Wetê ci di, çîyêndo zirar dan çinêbî. Ey cora xwu eşt wet.

weta *P.* Ata, akişti, aşti, adaşti, kişta atay, kişta atay. Tersê "nata" yo. *Tr. Öte, öte taraf, diğer, diğer taraf, diğer/öte yaka.* Ellah xeyr, qarişê mi mebi, şorî weta.

wetarde/ê *N.* Xurt/i. Kes/çîyo ki; qewet û qudretê kerdeni xwu di dîyo, xwu di cesaret vînayo. *Tr. Cesaret edebilen, cesur, cesaretli.* Bi mi ki ê merdimê wetardî totikvaley kerdi, o do hend jî xurt nêbîyayê.

wetardeni *f. M.* Wetardiş, xurtey kerdeni, cesaret kerdeni, qewet û qudretê kerdenda ci xwu di dîyayeni, qandê kerdenda ci, xwu di hêle vînayeni, qandê bîyayenda ci xwu di qewet vînayeni. *Tr. Girişimci ruhu olmak, cesur.* Esas mi jî wetardê bîyaro. Labelê ez tenekên cahîleyda ey ra ancîyaya.

wext *Nn.* Zeman, wad. Çîyo ki ser ra zemanên ravêrdo. *Tr. Vakit, zaman, süre.* Tî do çi wext bêrê?

wexta *H.* Eyka, hilika, o wext, o çax, o zeman, o hal. *Tr. O zaman/vakit.* Mi do jî o kar wexta bikerdayê, maya mi nêverda. Nika jî ez nêşena bikera.[1]

wexta ki *H.* Wexto ki, o wext ki, o zeman ki, o wade ki. Wexto ki vategero ci ra behs keno. *Tr. ...ken, iken, ...dığı zaman, ...dığı vakit, ...düğü zaman/vakit, ...duğu zaman, ...tuğu zaman, ...tüğü zaman.* Wexta ki ez bi şima ya bîya, no karûgurweyo rengîn çinêbî. Qey mi dima bîyo. *(Ben sizinleyken (sizinle olduğum) zaman, bu ilginç (renkli) iş yoktu. Galiba benden sonra olmuş.)*

wext bêwext *Çn.* Wextûbêwext. Bê pîlan û bê program, biwextûbêwext, salmekî, salmedera, tey fesalên çinêbîyayeni. *Tr. Vakitli-vakitsiz, gelişigüzel, plansız ve programsız, ölçüsüzce, ulu orta.* Kes wext bêwext kê şarî nêşino, kes xeber rişen û şino kê şarî.

wext bêwextey *Çm.* Wextûbêwextey, wextûbêwext bîyayeni, luwayeni, hereket kerdeni, bêwext hereket kerdeni, salmekîyey, salmekî kar kerdeni, salmedera kar û gurwan mîyan kewteni. *Tr. Vakitli vakitsiz olmak, gelişigüzel olmak, plansız programsız olmak, nasıl denk geldiyse, planlama yapmaksızın.* Eger ez wext bêwexteyda ci ra haydar bîyayê, mi şima heti nêriştê.

wextdekewte/ê *N.* Çî û keso ki wextê ci ameyo, o yo keno berey kewo. Çî û keso ki wextê ci bîyo temam û wextê ci yo deha keno ravêro. *Tr. Vak-*

---

1 Vajekênda verpersîya ki persandê çiwext, çimhal, çimehal û key di bi şikildê cewabî ya vajêna. Mersela; Jû vano: Ez 1997 di Dîyarbekir di bîya. Tî winînê o bîn jî vano: "Ez jî wexta ûja di bîya."

ti/zamanı giren. Karker do karê wextdekewtî verdo ki karker nêtewo.

wextdekewteni *f. M.* Wextdekewtiş. Wextê ci bîyayeni, nezdîyê berey bîyayenî, zemanê ci temam bîyayeni. *Tr. Vakti girmek/gelmek, zamanı olmak/dolmak, vaktinin tamam olması.* Wext dekewto, ma yê raya çiçî pawenê?

wextey *Nm.* Wext bîyayeni, wesfê wextî bîyayeni. *Tr. Vakit/zaman olma.* Wextey wa aja di bo, ez aja di çinêbîya.

wextê ci *H.* Zemanê ci, wehdîla. O Çî/keso ki; keso qalê ci keno, o wext di, o zeman di beno. Ne verê coy, ne jî dimayê coy. Ne verê ci, ne jî ci ya tepîya, tam wextdê ci di bîyayeni. *Tr. Zamanında, yerli yerinde, vaktinde; erken veya geç olmamak.* Şima wextdê ci resay ser. Eger şima tenekna berey bikewtayê, şima do nêresayê bi ci.

wextên 1. *H.* Zemanên, wadeyên. Jû wext, jew wext. *Tr. Bir vakit/süre, bir zaman.* Qey ez do wextên bişa bikera. Ma ecele yo? 2. *H.* Wextan mîyan ra wextên, wextêndo nebellî. *Tr. Bir zamanlar, bir vakitler, belirsiz bir vakit.* Yeno mi vîrî ez wextên şî bîya ûja. Labelê tam ez a nêzana ez kotî di şî bîya. Vanê wextên wina wina bîyo. Pêroyê ê wextî ra qal kenê. Labelê keso nêzano o wext çiwext o?

wextêra *Nn.* Wextên, zemanên, wadeyên, zemanêndo verên yan jî nebellî. *Tr. Bir zamanlar, kimi vakit/zaman.* Mi wextêra, o kar ecêb kerd bî. Labelê ez nika nêşena ê karî bikera.

wextê seferberî *Nn.* Wextê seferberey, wextê seferber bîyayîşî, wextê rayşîyayîşî, wextê raykewtişî, wexto ki emir yeno pêro seferber benê. *Tr. Seferberlik zamanı, hazır olunan zaman, yola koyulan zaman.* Wextê seferberî di nanweşey vijîyê.

wextê wextan *Nn.* Verdê veran. Zemanêndo nebellî, zemano ki nêzaneyêno. *Tr. Fi zaman, belirsiz bir zaman.* Wextê wextan di, vanê: Ma û pîyên û di qeçêndê ci benê.

wextîy pêyovurîyayeni *f. M.* Wextîy pêyovurîyayîş. Wextîy pêya vurîyayeni, vurîyayena demserran, cayê demserran vurîyayeni, wesfê demserran vurîyayeni, wesfê wextandê şînasan nêşînasîyaye bîyayeni. *Tr. Şaşırtıcı mevsim değişikliklerinin yaşanması.* Merdimê hewtay serrî va, ma şaş mendîy, wextîy pêyo vurîyayê, amnan di zimistano, zimistan di amnano vîneyêno. No çi hal o!

wextna *H. Nn.* Wextnakî, zewmbî wext. Wexto ki qalê ci yo beno, ê wextî tepîya, ê wextî dimara, badê ê wextî. *Tr. Başka bir vakit, sonra, sair/diğer bir zaman veya zananda.* Eger nika nêbo, wextna/wextnakî ez deha nêşena bi şima ya bêra.

wextnakî *H. Nn. Bw.* Wextna. Xeyrê Ellahî ki şima nika ameyê. Eger wextnakî bîyayê, ma nêşayê bi na vayey a bidayê.

wexto hera 1. *H.* Wexto ki hewna wextê kesî esto, wexto ki teng nîyo, kes şeno hewna jû çîyan bikero. *Tr. Geniş zaman.* Şorî wextêndo hera di bêrî. Çunkî nika wextê mi çinî yo, wextê mi teng o. 2. *Zv. H.* Wexto rind, wexto ki kes herayey do, wexto ki kesî ser o tenganey çinî ya, bolaney, wextê estbîyayeni. *Tr. İyilik vakti, iyi zaman, geniş zaman, dar olmayan zaman, genişlik vakti.* Kes do wextdo teng di, jewî rê vinderîyo. Çunkî wexto hera di, hergi merdim, şeno jewî rê vinderîyo.

wexto ki *Nn. Bw.* Wexta ki. Wexto ki ez tey bîya, şima çinêbîyê. Noqra wexto şima tey di bîyê, ez tey çinêbîya.

wexto teng 1. *H.* Wexto ki vêşî nîyo, zemano teng, wextî di tenganey. *Tr. Zaman olarak darlık, dar zaman.* Wexto teng di ame mi heti, mi nêşa pa alaqeder bo. 2. *Zv. H.* Wexto xirab, tenganey, feqîrey, fiqareyey, çinêbîyayeni, neçarey. *Tr. Darlık, yoksunluk, yokluk, kötü zaman.* Wexto teng di meymanê ma amey, ma ci rê qe çîyên jî nêşa rono. A roji, ecêbênda girani bî. Bi mi ki erbetênda girani bî jî.

wexto tengane 1. *Zv. Nn.* Wexto teng. Wexto ki tey tenganey esta, wexto ki kesî rê bereyo, kes qayîl nîyo kesî rê karûgurwenakî bivijîyo, wexto ki kes qayîl nîyo jûna kesî eware kero. *Tr. Darca zaman, dar zaman. İş ve meşguliyetin çok, ancak vaktin ve sürenin çok az olduğu zaman.* Ti wextdê minê tenganî di ameyê. Cora mi nêşa bi to ya eware bo. 2. *Zv. Nn.* Wexto teng, roja tengi, roja tenganê. Wexto xirabi zemano xirab, zemanê kesî yo ki tey tenganey esta, zemanê kesî yo ki çinêbîyayeni tey esta, wext û zemanê kesî yo ki tey feqîrey, tey neçarey, tey kemaneya maddîyey esta. *Tr. Dar gün, dar zaman, fakirlik günü, sıkıntılı ve zahmetli gün, bereketsizliğin olduğu gün.* Kes do wextdê kesandê tenganî di dest bierzo kesan ki, dest eştişê biercîyo. Çunkî wextdê herayanî di xwura destandê bînan rê îhtîyac çinî yo.

wexto verên *Nn.* Zemano ki ravêrdo, wexto ki peynî di mendo. *Tr. Eski zaman, geçmiş zaman, geride kalan zaman.* Kes nêşeno wexto verên di bêro to heteki.

wexto weş *Nn.* Zemano weş, demo weş, saeta weşi, wext û roja kêfweşey, wext û zemano hera, wext û zemano biberke, wext û zemano ki kesî kêf û kêfşadey do, zeman û wextê kesî yo ki kes tenganey di nîyo, wext û zemanê kesî yo ki kesî ser o belaûbêterîy çinî yê, mûsîbetîy, nêweşînîy çinî yê, keso herayey di. Tersê ci, "wexto xirab" o. *Tr. İyi zaman, iyi vakit, iyi dem, darlığın ve kötülüğün olmadığı zaman, keyfin olduğu zaman, genişlik zamanı.* Qey şima wextê ci yê weşî di şîbîyê. Çunkî o mîzî nêverdano gişterda kesî.

wexto xirab *Nn.* Zemano teng, zemano tengane, wexto tengane, saeta tengi, saeta tenganê, roja tenganê, roja tengi, wextê kesî yo teng, wextê kesî yo ki kes tey kêfweş nîyo, wextê kesîyo ki tey xirabey esta, tey ganselametey çinî ya, tey nêweşîni, neçarey, feqîrey, roj û gama neweşi, esta. Wextê kesî yo ki kes qayîlo ravêro û tey zeman nêravêreno. *Tr. Kötü zaman/vakit, darlık zamanı, bereketsizlik zamanı. İyi olunmayan, hastalık, fakirlik, halsizlik, bereketsizlik, keyifsizlik vs. durumların içinde olduğu zaman.* Boka şima şirê wextdê ci yê xirabî di, ci rê yardim bikerê.

wext û bêwext 1. *H.* Weqet û bêweqet. Timûtim, tim, hergi zeman, hergi wext. *Tr. Sürekli, daima, her zaman, her vakit.* Ti wextûbêwext yenê ma heti. 2. *H.* Weqet û bêweqet. Wexti di bo jî, wexti di nêbo jî, ca di bo jî ca di nêbo jî, weş bo jî, weş nêbo jî, hewl bo jî xirab bo jî. *Tr. Yerli yersiz, zamanlı zamansız, iyi kötü. Kısacası vakitte dengesiz olma.* No dîko wextûbêwext veyndano, soyîn jî ma do sere cikerê.

wext û bêwextey *Nm.* Weqet û bêweqetey. Hem wextdê ci di, hem jî bêwextî di, hem ca di, hem jî neca di, *Tr. Vakitli vakitsiz, ulu orta. Bazen uygun, bazen uygunsuz, dengesizlik durumu.* Hergi çî di wextûbêwext meluwi.

wext wextî ra nêşermayayeni *Zv. f. M.* Wext wextî ra nêşermayayîş. Wextê ci bîyayeni, zemanê ci bîyayeni, teberdê zemanî yan jî wextî di nêbîyayeni. Eger çîyên yan jî kesên bibo yan jî bêro meydan û wextê ci bo jî, a no karûgurwe normal vîneyêno. Çunkî zemanê ci yo, wextê ci yo, xwura gereg ki bibo. *Tr. Mevsimlerin zamanında meydana gelmesi, sıcaksa sıcak, soğuksa soğuğun gelmesi, olması gereken, beklenenin olması.* Mesela zimistanî beno û vewri varena. Merdimên vano pûk o, vewrayî ya, serd û seqem o! O bîn jî vano wext wextî ra nêşermayêno. (Yanê normal o, xwura o yo pawêno, ney normalêrî çiçî esto ki!?)

wey 1. *N.* Wê! Weyê! Hella hella! Nê la! Nê lê! Nê lo! Er! û zêdê nînan cayo ki kes şaş maneno, wexto ki kes heyret di maneno, wexto ki kes çîyên nêpaweno û o çî beno kes vano. *Tr. Ya! Etme ya! Öyle mi? Gibi şaşılacak, hayret edilecek, ilginç veya beklenmedik durumlarda söylenen bir ünlem sözü.* Wey! Mi bi no babet a nêpawitê. Çirê wina bî ki? 2. *An. Nb.* Virîyayeyê way o. Lingîy, pay. Na vajeki bi zeman a bîya vinî. Dîrê cayan di menda. Mesela gêrwey, warway. *Tr. Ayak/lar.* Eger vêşî xwupay şiro, weyê ci do bitewê. 3. *G.* Hey gidî. Wexto ki heyfê kesî bi çîyên a yeno, wexto ki kes nêreseno hêwanêndê xwu vajêna. *Tr. Yazıksanan, hayıflanan durumlarda hey gidi anlamında kullanılan bir söz.* Wey zemano! To sekerd seredê mi, to ez kotî ra kerda!

weye/ê *N.* Şên/i, şênayî, Çî/keso ki; vero vinderîyayo û bîyo weş, o yo xwu weno. *Tr. Şen, mamur, bayındır, bakımlı ve göze giren.* Eger ez serokê beledîyada Sûki bîyayê, mi do na sûka ezîmûşşani weye kerdayê.

weyebîyaye/ê *N.* Weyeyaye/ê, webîyaye/ê, şên û weş bîyaye/ê, virazîyaye/ê, awanbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo weye, bîyo awan, bîyê şên û şênayî. *Tr. İmar edilen, bayındır, güzelleşen, iyileşmiş ve ıslah edilmiş olan.* Cayo weyebîyaye do bimojno ki, kes ci ra guman nêkero. Kes do cayê weyebîyayî dûrî ra bizano.

weyebîyayeni *f. M.* Weyebîyayîş. Weyeyayeni, şên û viraşte/ê bîyayeni, virazîyayeni, weş û awan bîyayeni. *Tr. İmar/bayındır olmak, güzelleşmek, yapılanmak.* Aja zêdê verî nêbî. Tayên çî bîbî weye. Weye bîyayîşê ci jî xwu dûrî ra motê.

weyekerde/ê *N.* Weynaye/ê, wekerde/ê, şênkerde/ê, awankerde/ê, viraşte/ê. Çî/keso ki kesên yan jî tayêni kerdo weye, weynayo, kerdo şên û awan, viraşto û kerdo weş. *Tr. İmar edilen, mamur, güzelleştirilen, yapılandırılan.* Welatdê ci yê weyekerdî di, heme çî virîya, çîyên jî zêdê verî nêmend.

weyekerdeni *f. M.* Weyekerdiş. We kerdeni, weynayeni, şên kerdeni, şênayî kerdeni, viraşteni, weş kerdeni, bi weşkerden a mojnayeni. *Tr. Şenlendirmek, bayındır/imar etmek, mamur etmek.* Derdo ki kes bişo dew û sûkanê xwu bi destandê xwu ya weye kero, bi ziwanî ya dew û sûkîy weye nêbenê. Ma welatê xwu weye kerd, Mongolan xopan kerd.

weye *N.* Serdewameya coyî, berdewameya heyatî,

dewam kerdena coydarey. *Tr. Hayatın devamlılığı/idamesi, hayatın sürmesi, enerji vermek, beslemek.* Zaliman û zordaran ca û wareyê ma veşna, pîl û sermîyanê ma kiştîy. Fina jî ma bi kolandê şarî ya coyê xwu weye kerd.

weyna *Nn.* Textê nanî, wêne. Texto dûz û herayo ki kes ser o nan akeno. *Tr. Yufka ekmek açma tahtası.* Weynaya înan bîbî vinî. Cora weynaya ma, ma ra waşt.

weyra *H.* Aja, o ca, ûja. *Tr. Ora, orası, o yer.* Ez mirena jî weyra nîna.

wezaret *Er. S. Nn.* Nazirey, wezîrey, sersûki di karêndê dewleto mihîm bîyayeni. *Tr. Vezaret, nazırlık, bakanlık.* Ez a kena şira wezaret di, wezîrî rê waştenênda xwu vaja.

wezaretey *S. Nm.* Wezîr bîyayeni, sersûki di wahîrê karêndê dewletêndê mihîmî ser o bîyayeni. *Tr. Bakanlık, bakanlık olmak.* Wezareteya ci ra, kesî nafên nêdî.

wezîfe *Er. Nn.* Gurwe. Karo ki xusûsî qandê kerdeni deyêno kesî. *Tr. Vazife, görev, ödev.* Wezîfeyê to nuştena, ê mi vila kerdena, ê ê bînî jî çînakî yo.

wezîfedar/i *N.* Wezîfeyîn/i, wezîfekar/i, gurwekar/i, bigurwe/ê. Kes/çîyo ki; ci rê wezîfeyên deyayo û o bi ey a bîyo gurwekar. *Tr. Vazifeli, görevli.* Wezîfedarê wenden dayenî ez bîya, ê şamî kerdeni jî o bî.

wezîfedarane *Nn.* Wezîfekarane, zêdê wezîfedaran a, bi wezîfedaran mendeni, wesfê wezîfedaran tey bîyayeni, ze ki wezîfedar/i bo. *Tr. Vazifeliler gibi, bir vazifeli gibi.* Şî wezîfedarane, karûgurwe qedîna û ci ra kewt dûrî.

wezîfedaraney *Nm.* Wezîfekaraney, wezîfekarane/ê bîyayeni, wezîfedarane/ê bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di wezîfedarane bîyayeni, bi wezîfedaran mendeni. *Tr. Bir görevli (vazifeli) imiş gibi davranmak, vazifelilere yaraşır bir şekilde.* A wezîfedaraneya winî ecêbi! Ma kes qedayê Ellahdê kesdê winasînî nêgîno!?

wezîfedarey *Nm.* Wezîfedar/i bîyayeni, wesfê wezîfedaran tey bîyayeni. Wezîfekarey, wezîfeyîney, wezîfeyîn/i bîyayeni, bigurweyey, bigurwe bîyayeni, wezîfedar bîyayeni, wezîfe giroteni, ser o wezîfe bîyayeni, çîyên ra persdar bîyayeni. *Tr. Vazifelilik, görevlilik.* Wezîfedarey giranêrî çînakî bibîyayê, ez do ey ra jî biremayê.

wezîfedîyaye/ê *N.* Gurwedîyaye/ê, gurwevînaye/ê, kardîyaye/ê, karvînaye/ê, wezîfevînaye/ê. Çî/keso ki; karûgurweyên vîneno, pa karûgurweyên beno, çîyên rê beno, kesî rê ercêno. *Tr. İş görür, işe yarar, iş gören, bir işe yaraşan, kendisiyle iş görülebilen.* Vanê filan kes û bêvan çî wezîfe vîneno. A ez zêdê nînan, haletîyê wezîfe dîyayî jî nêerzena û nimnena.

wezîfedîyayeni *f. M.* Wezîfedîyayîş. Gurwe dîyayeni, gurwe vînayeni, kar dîyayeni, kar vînayeni, wezîfe vînayeni, ercîyayeni, ercîyaye/ê bîyayeni. *Tr. İş görmek, işe yaramak, vazifeye yaramak, iş çıkarmak veya çıkaran olmak.* Mi rê wezîfe bivîno, mi rê beso. Ez wesfdareyda ci ya boli dima nîya.

wezîfekar/i *N. Bw.* Wezîfedar/i. Wezîfekarê ma noyo bîn bî, ma bi ê wezîfekardê bînî ya nêşenê bigurweyê.

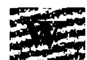
wezîfekarey *Nm. Bw.* Wezîfedarey. Ma kesî wezîfekareyda ci rê qiseyen nêvata. Labelê wa o jî wezîfekareya xwu weş bikero.

wezîr/i 1. *Er. S. N.* Nazir/i, wahîrê/a nezaretî, wahîrê/a nazirey. Reyîsêndê karêndê dewleti, merdimo ki serokwezîr bi ci ya karên dano kerdeni. *Tr. Bakan, nazır.* Wezîrê Teberdarey, do teberî weş bizano, olayîyanê teberî weş bişopino. 2. *Nn.* Kaya satrancî di sîyên a, pûlên a ki hema raştdê şahî di vinderêno û şahî rê beno sersûn. *Tr. Satranç oyununda şahın yanında duran bir taş/pul.* Şah giran o, gam bi gam şino. Labelê wezîr şenik o, tîk û çepiraşt seranser şeno şiro û bêro û bûro.

wezîrey 1. *S. Nm.* Nazirey. Wezîr/i bîyayeni, sersûki di karêndê dewletêndê bol mihîmî ser o bîyayeni. *Tr. Bakanlık, vezaret, nazırlık.* Wezîreyda Osmanîyan di, xeylên Kurdîy jî estîy bî. 2. *Nm.* Kaya satrancî di wezîr bîyayeni, liv û hukmê ci vêşî bîyayeni. *Tr. Satranç oyununda vezir olmak.* Wezîreya ci çîyên rê nêbî, kaşka mi rê estorên bîyayê.

wezîyet *Er. Nn.* Rewş, hal, çîyo ki keso tey di. *Tr. Vaziyet, hal, durum.* Wezîyetê ci hend weş nêbî, cora ez vêşî ci het di nêmenda.

wezîyeto rind *Nn.* Wezîyeto weş, halo rind, halo weş. Hal û wezîyetê kesî yo ki kişta kesî ra rind o, hewl o, weşo yan jî weş vîneyêno. Tersê ci, "wezîyeto xirab" o. *Tr. İyi hal, iyi durum.* Wezîyeto rind û xirab do kotî jew bo. O wezîyet xirab bî.

wezîyeto weş *Nn. Bw.* Wezîyeto rind. Mi zanayê wezîyetêndo weşo jî, şima nêverda ki ez ci rê mijdîyanî bida.

wezîyeto xirab *Nn.* Halo xirab. Wezîyeto ki weş û hewl û rind û ecibîyaye nîyo; kes ci ra zirar vîneno, guneno kesî ro. *Tr. Kötü durum/hal.* Kes bişo kes do wezîyetdo xirab di jî xwu rê

sebir bikero.

weznaye/ê *N.* Sete/ê, sencîyaye/ê. Çî/keso ki kesên yan jî çîyên giraneya ci, şelaga ci, barê ci seto, ferq kerdo ki kîlo yan jî tonajê ci çend o. *Tr. Tartılan, tartıya konulan.* Goştê ci yo weznaye gereg kemî nêkewtayê û kewt.

weznayeni *f. M.* Weznayîş. Seteni. Giraneya çîyên yan jî kesên bi qapanên a, bi terazîyên a, bi şînên a yan jî bi çînakî ya bellî kerdeni, hesab kerdeni. *Tr. Tartmak.* Weznayeni di neheqey mekerê, kesî rê nêmanena.

wê *N.* Vatenên a ki ecêbey di, şaş bîyayeni di, heyret di vajêna. *Tr. Şaşkınlık, taaccüp, hayret gibi durumlarda söylenen bir söz.* Wê! Ma şima do jî şirê?

wêne *Nn. Bw.* Weyna. Eger wêne çinêbîyayê, şima nêşayê ser o nan virazo.

wêran *Dîr. Nn. Bw.* Xiraba û xirabe. Ma xan kerê û şima wêran kerê, nêbeno. Gereg ki ma pêro xan kerê ki lingan ser o vindero.

wêrankar/i *N.* Xerpinok/i, xirabekar/i, xirabkar/i, şehitnok/i. O ki xerpneno, şehitneno, cêser fineno, vila keno. *Tr. Yıkan, bozan, bozguncu, müfsit.* Xankar bê, wêrankar mebê. Çunkî xankarey çetin a, wêrankarey gengaz a.

wêrankarey *Nm.* Wêrankar/i bîyayeni, kar û meslegê wêrankaran, xirabe kerdeni, cêser visteni, şehitnayeni, xerpnayeni, xilnayeni, wêran kerdeni, awaney ra veteni, şênayîyey ra veteni, vera xirab berdeni, vila kerdeni, pêser visteni. *Tr. Bozmak, bozgunculuk, ifsat etmek, yakmak, yıkmak.* Xankarey çetin a, wêrankarey gengaz a. Labelê wêrankarey keramati nêhesibêna.

wêret/i *N.* Merdim/i, raveyê kesî. Keso ki nezdîyê kesî yo, raveyê kesî yo. *Tr. Akraba.* O merdim, wêretê ey o. Çîyên nêbeno, wa qe bêro. Zirarê pesî pa çinî yo.

widayê Wiş! Wexto ki çîyên do xirab yan jî ecêb bîyo, labelê nêpawîyayo, gereg ki nêbîyayê û bîyo şîyo. A nê halan di, nê wezîyetan di, na qisaya heyretî vajêna. *Tr. Etme ya! Deme ya! Ay ana! Allah Allah! Tüh be! Tuhaf karşılanan, garip görülen, olmaması gerekirken olan ve bundan dolayı hayretle karşılanan durumlarda söylenen bir ünlem.* Widayê! Senîn winî kerdo!? Mi ci rê va winî meki!

widî *G.* Şaş bîyayeni di vajêno, xetayên kerdeni di vajêno. Ellah kesî şaş nêkero! *Tr. Kör ol! Allah insanı şaşırtmasın! Gibi durumlarda söylenen bir ünlem sözü.* Widî widî! To xwu şaş kerdo? Ti yê çirê hinî winînê cêr ra? Ti do bikewê ha!

wijdîyan *Er. Nn.* Wjdîyanî. Rehma pîzî, rehma zerrî, terbîyeyê kesî. Şitê kesî yo ki kes pa warî bîyo, îzanê kesî. Çîyo ki mîrazdê kesî ra yeno, çîyê zerredê kesî yo manewî yo nêherimîyaye. *Tr. Vicdan.* Eger tey wijdîyan çinêbo, kes nêverdo rehmda ci.

wijdîyanî *Nn. Bw.* Wijdîyan. Gerego ki ti, bi wijdîyanî bewnê na Mesela ra.

willahî *Er.* Wellahî, willi, bi Ellah, Ellahî ser o bo ki, bi namedê Ellahî ya, bi namedê Ellahî ser o sond bo ki. *Tr. Vallahi, Allah adına, Allah'a yemin olsun ki.* Mêrdekî son werd û va: Willahî mi nêkerdo jî, înan pey emel nêkerd.

willi *Er. Nn.* Ellahî ser o sond werdenêna ki "wellahî" ra xeripîyaya û virazîyaya. Bi namedê Ellahî, ebi Ellah, Ellahî ser bo ki. Peyman kerdena, sond werdena. *Tr. Vallahi, Allahım'a, Allah adına.* Willi bîlli, ez a nê karî bikera.

willi bîlli *Er. Nn.* Sondên o ki Wellahî bîllahî ra herimîyayo. Maneyê ci, bi namedê Ellahî bo ki. *Tr. Vallahi billahi.* Xirxizî sond werd va: Willi bîlli mi nêtirito.

wina *Ç.* Hina. Nîşanê nezdî rê vajên o ki *Kur. Wisa, wiha. Tr. Böyle.* Mi ci rê va, wina meki, ey mi rê neheqey kerdi. Çunkî mi ci rê ray mojnaya. Çi bextê min o xirab o!

winasîn/i *Gr. N. Bw.* Winasîn/i. Mêrdek çîyên mojneno û vano, kaşka to winîsîn nê, winasîn bikerdayê.

winikî 1. *Nn.* Hinîsîn, winîsîn. *Tr. Öylesine, işte.* Mi xwu rê winikî kerd, ey va: Beno, ez a raştay kena. 2. *Nn.* Belaş. Bêpere, bêheq, bêvay, bêbedel, qandê xatirî, hinîsîn. *Tr. Ücretsiz, öylesine, parasız, bedelsiz.* Mi ci rê winikî da, ma pêya hesab mesab nêdî. 3. *Nn.* Hinîkî. Goreyê heq û raştay nê, xwu rê winî bîyayeni, bi kuşata bîyayeni, bi kuşat a. Tersê ci "raştikî" yo. *Tr. Gayri ciddi, şaka olarak, gerçekten değil, usûlüne göre değil de gayri usûle göre.* Metersi, ez a raştiki nêvana, mi xwu rê winîkî va.

winî *Gr. Nn. Bw.* Hinî. Mêrdekê serewişkî va: Ez winî minî nêzana, îlla do zêdê mi bo.

winî ki *Nn.* Hinî ki. *Tr. Öyle ki.* Winî ki, ma kerd tew ê bînî jî bido ci.

winîsîn/i *Gr. N. Bw.* Hinîsîn/i. Mi zanayê winîsîn bî jî, a totikvaleyi mi kerd.

winîsîney *Nm. Bw.* Winîyey. Ez winîsîneyda ci dimi nêkewna ki, to rê babetna vaja.

winîyaye/ê *N.* Ewnîyaye/ê. Çî/keso ki; bi çiman an çîyên yan jî kesên dîyo yan jî vera ûja çim çarnayo, çimîy vera ûja kerdê. *Tr. Bakan, göz gezdiren.* Şima yê winîyayî û nêwinîyayî kenê jew.

winîyayeni *f. M.* Winîyayîş. Ewnîyayeni, bi çimanan bal sernayeni, çimê xwu ser o çarnayeni, çimî ser o ronayeni, bi çiman an û bi waşten a dîyayeni. *Tr. Bakmak, bakış, görmek, görüş, gözetmek, göz gezdirmek.* Ez winîyaya ci ra. Labelê mi nêdî. O winîya ci ra, ey dî. Dêmax kî winîyayeni ra winîyayeni ferq esto.

winîyey *Nm.* Hinîyey, winîsîni, winîsiney. Winî/hinî bîyayeni, wesfê hinî/winî tey bîyayeni. *Tr. Öyle olma, öylece.* Ey winîyeya ci, mi jî winayeya ci vati.

wiqaye/ê *N.* Qîraye/ê. Kes/çîyo ki; wiqayeni kewta ci ser û bi nê vengdê xwu ya kesên yan jî çîyên ra yardim waşto, aman kerdo, gazî kerdo. *Tr. Çığlık atan, feryad figan ederek yardım dileyen.* Kes do çirê nêşiro yardimdê kesdê wiqayî ki?

wiqayeni *f. M.* Wiqayîş. Qîrînî ser kewteni, haho ser kewteni, bi vengêndo pêt a haho kerdeni, bermayeni, yardim waşteni ûzn. *Tr. Çığlık atmak, yüksek bir sesle imdat dilemek.* Senîn ki wiqa, wiqayeni kewti ser, ez vijîyaya teber.

wirdi *Nb. Bw.* Hurna. Wirdi hetîy jî mezbûtîy bîy. Ê ki zaîfîy bîy, ma bîy.

wirdina *Nb. Bw.* Hurna. Bi mi ki wirdina şirê ser jî qedê ci nêbenê. Çunkî o merdim bergendê hewtin o.

wirênaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi destdê kesên a wirêneyayo, wirîndîyê ci ravêrneyayo yan jî gereg ki ravêrneyo. *Tr. Kaşınan.* Desto wirênaye beno weş.

wirênayeni *f. M.* Wirênayîş. Bi çîyên a, bi destên a, bi nengûyên a wirindîyê ganên ser ra berdeni. *Kur. Xwirandin. Tr. Kaşımak.* Şêligî mîyan di, cayêndê xwu mewirênê, weş nîyo.

wirênok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wirêneno, karê wirênayîşî keno. *Tr. Kaşıyan.* Eger cayêndê kesî biwrîyo û kes bixwu nêwirêno, herhal ki yan wirênokêndê ci yan jî wirênokênda ci do bibo.

wirênokey *Nm.* Wirênok/i bîyayeni, wesfê wirênokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wirêneno, karê wirênayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kaşıyan olmak.* Wesfê ci yê wirênokey çinêbî jî, wirênayê.

wirindî 1. *Nn.* Namê werênayeni. Wirîyayeni, nêweşîna wirindîyey. *Tr. Kaşıntı.* Wirindîyê ci bol nîyo, o wirindî hemini di vîneyêno. 2. *Tib. Nn.* Nêweşînên a ki, wexto ki kes kewno na nêweşîni, kes xwu bol wirêneno, ganê kesî tim wirêno. *Tr. Kaşıntı hastalığı, Uyuz.* Wirindîyên kewto ci ganî, o yo keno xwu lete kero.

wirindîyey *Tib. Nm.* Wirindî bîyayeni, wesfê nêweşînda wirindî tey bîyayeni. *Tr. Kaşıntı olma, kaşıntı hastalığı, uyuz.* Ez a kena wirindîyeyda ci ser o vindera, o hembazê min o bîn do jî kewtişdê ci ser o vindero.

wirîndok/i 1. *Tib. N.* Kes/çîyo ki; kewto nêweşînda wirindî. *Tr. Uyuz.* O merdimo wirîndok, do meşti şiro nêweşxane. Çunkî o yo damiş nêbeno. 2. *Nk. N. Bw.* Vaşê wirîndî. Wirîndokî, ganê mi wirêna.

wirîndokey *Nm.* Wirîndok/i bîyayeni, wesfê wirîndokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kewto nêweşînda wirîndî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kaşınan olmak.* O yo wirîndokeya xwu nêvîneno, nêweşîna ê bînana tenya ci ra asena.

wirîyaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki wirindî dekewto de, gereg ki biwirîyo, gereg ki wirindîyê ci bi wirênayîş a ravêrîyo. *Tr. Kaşınan.* Desto wirîyaye, erdo wirîyaye. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; hendqrak ser ra werîyayo, ser ra kenîyayo, ser ra wirîyayo, ser ra gêrîyayo. *Tr. Üzerinden o kadar ki alınmış olan, üstünden çok az kazılan veya alınan.* Erdo wirîyaye do hendayên weş bo.

wirîyayeni 1. *f. M.* Wirîyayîş. Wer dekewteni, wirîndî kesî kewteni. *Tr. Kaşınmak, kaşıntı girmek.* Ez wirîyayê, ey vatê kar biki. 2. *Zv. f.* Wirîyîyayîş. Çîyêndê zêdê xetên yan jî zêdê karî ya ser ra kenîyayeni, hendqerak ser ra kolan bîyayeni, ser ra kenîyayeni, ser ra wezîfeyên kendişî yan jî zêdê ney bîyayeni. *Tr. Üzerinden hafifçe kazılmak, kazımak suretiyle hafifçe alınmak.* Mi zanayê ê do hendqerak biwirênê. Xwura winî jî wirîyayo.

wiş *G.* Weyê! Nê la! Ellah Ellah! Widayê! Îşaretê şaş bîyayen a, qisaya şaş bîyayenî ya. Çîyo ki kes xwu het di vano, gereg nêbîyayê û bîyo. *Tr. Etme ya! Anlamında hayret, şaşkınlık bildiren bir söz.* Wiş! Ma ti do jî bîyameyê?

wişîney *Nm.* Wişi wişi, wişîni kerdeni, wişîni di bîyayeni, eceb di bîyayeni, ecêb di mendeni, şaş bîyayena xwu bi wişîney a bellî kerdeni, mojnayeni. *Tr. Allah Allah! Diyerek şaşkınlığını ifade etmek.* Fina zêdê hergi fini wişîney kewti bî ser, vatê wiş û goşdarey kerdê.

wişîni *Nm.* Wişi wişi kerdeni, wiş vateni, bi wiş vaten a heyret di mendeni yan jî heyretê xwu mojnayeni, ecêbeya xwu bi wiş vaten a mojnayeni. Şaş mendeya xwu bi na vajeker a mojnayeni. *Tr. Hayretini Allah Allah! Anlamına gelen bu kelimeyle dile getirmek.* Wişîna ci bî,

deqe ra finên vatê wiş! To vatê beno a ya fina siftî yo aşnawena.

wişk/i 1. *N.* Zuwa. Bênekme/ê. Çîyo ki tey nekme çinî yo, awi tey çinî ya yan jî tede awi nêmenda. *Tr. Kuru, suyunu çekmiş olan.* Erdê wişkî di çîyên kuho nêbeno. 2. *N.* Çîyo ki wexto ki kes dest yan jî çîyên nano ser, kes tey war nêşino. Çunkî sert o, pêt o. *Tr. Kuru, sert.* Sereyê ci zêdê sîyeri wişk o.

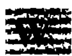
wişkane 1. *Nn.* Wişkin, zêdê wişkî ya, bi wişkî yo mendeni, wesfê kes û çîyandê wişkan tey bîyayeni. *Tr. Kuruca, kuru gibi.* Çîyêndo wişkane bî. Ma nêşa bitero. 2. *Zv. Nn.* Feqîrane, çinêbîyane, neçarane. Çî/keso ki; ze ki tey wişkayî bibo, tey zengîney û hebûni çinêbo. *Tr. Yoksulca, yoksullar gibi.* Welatêndo wişkane bî, ma nêşa tey çîyên qezenc kero.

wişkardî *Nm.* Xoşkar. Nanê ardandê wişkan. *Tr. Kuru kepekli un ekmeği.* Wişkardî ra ma rê tayên werd ard ki, ma nêşa dindan ser o war kero.

wişkayî 1. *Cog. Nm.* Çinêbîyayena şilî, çinêbîyayena yaxerî, kemî bîyayena varenî. *Tr. Kuraklık, kurak olma, yağmursuzluk, yağışsızlık, susuzluk.* Emserr tew yaxer çinî yo, wişkayî ya. Tersena xela bêro. 2. *Nm.* Wişkey, wişk bîyayeni, zuwayey, zuwa bîyayeni. *Tr. Kuruluk.* Ma erdî wişkayî di biramê.

wişkayîyey 1. *Cog. Nm.* Bêşilîyey, bêyaxerey, bêvarenîyey. Yaxer û vewr û çîyo winasîn çinêbîyayeni. *Tr. Kuraklık, susuzluk, yağışsızlık, yağmursuzluk.* Wişkayîyeya ci, heywanîy pêro telef kerdîy. 2. *Nm.* Zuwayîyey, zuwa bîyayeni, wişkey, wişk bîyayeni. *Tr. Kuruluk.* Wişkayîyey di jî kes şeno biramo.

wişkbîyaye/ê 1. *N.* Zuwabîyaye/ê. Çî/keso ki; tey hîyey nêmenda, tey nekme nêmendo, bîyo zuwa. *Tr. Kuru, kurulaşan, kuruyan, suyunu çekmiş olan.* Ti şenê çîdê wişkbîyayî ra diremên awi vejê? 2. *Zv. N.* Merde/ê, bêgan/i, bêheyat/i. Çî/keso ki; kişta gan û heyat û weşey ra ki tey çîyên nêmendo û merdo, bîyo wişk. *Tr. Ölen, ölmüş, ölmek suretiyle kuruyan, içinde ruh veya canlılık kalmayan.* Şî da kesdê wişkbîyayî ro û bi ey ki ey ganê xwu kerd rehat. 3. *N.* Sertbîyaye/ê, pêtbîyaye/ê, nermeyravijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta nermey ra çîyên nêmendo û bîyo wişkûwar, bîyo sert. *Tr. Kuruyan, sertleşen, içinde yumuşaklık adına bir şey kalmamış olan.* Kal do kotî nanê wişkbîyayî bişo bûro? Kanî dindanîy, kanî mîdeyo asinîn? 4. *Zv. N.* Feqîrbîyaye/ê, neçarbîyaye/ê, mîskînbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta hebûni û zengîney û bolaney ra, bîyo wişkûwar û tey kuhoyî û hebûni û bolaney nêmenda û bîyo neteba, bîyo neçî, bîyo feqîr, bîyo rûtûrepal. *Tr. Varlık, zenginlik, bolluk, bereket adına içinde hiç bir şey kalmamış olan, fakirleşen, çıplak.* Kam do bi çi babet a welatdê wişkbîyayî di bişo hendayên serrîy vindero?

wişkbîyayeni 1. *f. M.* Wişkbîyayîş. Hîyey ra vijîyayeni, tey aw û nekme nêmendeni, zuwa bîyayeni. Awa mîyandê ci nêmendeni. *Tr. Kurumak, yaşlılığı giderilmek, ıslaklığı gitmek.* Çinay senîn ki bîy wişkîy, day xwu ra û firtanfirtî rema û şî. 2. *Zv. f. M.* Wişkbîyayîş. Merdeni, ci ra heyat vijîyayeni, weşeya xwu vinî kerdeni. *Tr. Kurumak, ölmek, ruhu çıkmak, canlılığını yitirmek.* Senîn ki jewi derbên werdi, winî jî herûni di bî wişk, merd. 3. *f. M.* Wişkbîyayîş. Sert bîyayeni, nermey ra vijîyayeni, pêt bîyayeni, şeklê sî û qalikê daran û kersegan û çîyandê winasînan giroteni. *Tr. Sertleşmek, sert veya kuru olmak.* Ez winîyaya, bîbî wişk, destê mi tey war nêşîyê, bîbî pêt. 4. *Zv.* Wişkbîyayîş. Tey feqîrey bîyayeni, neçarey bîyayeni, tey hebûney çinêbîyayeni, rût bîyayeni, kişta zengîney ra ci het di çîyên çinêbîyayeni. *Tr. Yoksul olmak, fakir olmak, kuru olmak, yaş (zenginlik, varlık) adına bir şey olmayıp kuru olmak.* Kaşka welatê şima wişk nêbîyayê. Labelê çi heyf o ki wişk bî.

wişkdês *Mîm. Nn.* Dêso bêxerc. Dêso ki bêxerc virazîyayo. *Tr. Harçsız, kuru duvar.* Xwu rê bi îdare ya wişkdêsên viraşt bî, zulumkaran jî rijna.

wişkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi "wiş!" vatiş a tersanayo. *Tr. Vış! Demek suretiyle korkutulan.* Qeçeko wişkerde nêterso, ma kam do biterso?

wişkerdeni *f. M.* Wişkerdiş. Kesên yan jî çîyên bi "wiş" vatena tersanayeni. *Tr. Vış! Gibi bir korkutma sesiyle birisini veya bir şeyi korkutmak.* Kê ki wiş kerdo, ey lajek tersanayo.

wişkey 1. *Nm.* Wişk/i bîyayeni. Zuwayey, zuwa bîyayeni, tern nêbîyayeni. Tey aw û nekme nêbîyayeni. *Tr. Kuruluk. İçinde nem veya ıslaklık olmamak.* Eger wişkeyda ci ra nêbîyayê, do deha giran bîyayê. 2. *Nm.* Wişk bîyayeni, sert bîyayeni, nerm nêbîyayeni, tey dest û çîyêndo winasîn war nêşîyayeni. *Tr. Kuruluk, sertlik.* Erdêndê wişkî ser o xwu lerî kerd, sereyê ci şikîya.

wişkêr/i *N.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên keno wişk, keno zuwa, nekme û hîyeya mîyandê ci beno. Çî/keso ki; rih yan jî kuhoyî û weşeya kes û çîyan ci ra gîno û ci keno wişk. *Tr. Kurutucu,*

kurutan, canlılığnı veya ruhunu almak suretiyle öldüren veya kurutan. Citêr senîn ki citi keno, eynî bi o şekila jî wişkêr jî kes yan jî çîyan keno wişk, keno zuwa; rih û weşey û nekme û hîyeya kes û çîyan ci ra gîno.

wişkêrey *Nm.* Karê wişk kerdeni, wişk kerdeni, karkerê wişk kerdîşî. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên keno wişk, keno zuwa, nekme û hîyeya mîyandê ci beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Çî/keso ki; rih yan jî kuhoyî û weşeya kes û çîyan, ci ra gîno û ci keno wişk, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kurutucu/kurutan olmak, canlılığnı veya ruhunu almak suretiyle öldüren veya kurutan olmak.* Wişkêreya ci xeripîyaya. Cora a ya wişk nêkena.

wişkêri 1. *Sn. Nm.* Çîya ki; çîyanê hîyan xwu bi xwu wişk kena, haletîya ki çîyan wişk kena. *Tr. Kurutucu, kurutan.* Wişkêra înan, ê ma ra hewlêrî ya. Çunkî ê înan, di deqan di kerd wişk. 2. *Zv. Nm.* Cinî yan jî marîya ki; çî pa beno wişk. *Tr. Kurutucu, zarar verici.* Ey va: Cinêkê şarî zergûnêr ê. Ê ma wişkêr ê. Bi ma ya çîyên nêverda, da şarî. Cinî do tayên çikosi bo, do zê camêrdî comerdi nêbo. 3. *Nm.* Çî/kesa ki; kesên yan jî çîyên kena wişk, kena zuwa, nekme û hîyeya mîyandê ci bena. Çî/kesa ki; rih yan jî kuhoyî û weşeya kes û çîyan ci ra gîna û ci kena wişk. *Tr. Kurutucu, kurutan, canlılığnı veya ruhunu almak suretiyle öldüren veya kurutan.* Citêri senîn ki citi kena, eynî bi o şekila jî wişkêri jî kes yan jî çîyan kena wişk, kena zuwa; heyat û weşey û nekme û hîyeya kes û çîyan ci ra gîna.

wişkiderbey *Nm.* Wişkiderbi bîyayeni, wesfê wişkiderban ci ser o bîyayeni. Derba ki kesî kişena û ganê kesî gonî jî nêkena. *Tr. Kuru darbe olma, darbesi kuru olma, kişi kanatmadan bir darbe ile öldürülme olayı.* Mi rê ki wişkiderbeya ci, hemî xirabêrî ya.

wişkiderbi *Nn.* Derba ki bêgonî (Labelê gonî teber nêvijêna, qe beno ki zerre di gonî qesyena) yan kesî kişena yan jî mergane finena. Derba ki gonî ci ra teber nînan û kesî yan kişena yan jî merdane finena. *Tr. Kan akıtmaksızın kişiyi öldüren veya ölesiye bırakan darbe.* Mêrdek bi wişkiderba şî.

wişkiderbin/i *N.* Kes/çîyo ki; derba ci wişk a, ganê kesî gonî nêkeno yan jî gonîya ganî nêmojneno û kesî kişeno yan jî mergane fineno. *Tr. Kuru darbeli, kuru darbe vuran, kişiyi kuru darbe ile (kanatmadan veya kanatmayı göstermeden) öldüren.* Mi rê ki o jî wişkiderbin o. Heta nika di kesîy ci dest di merdê.

wişkiderbiney *Nm.* Wişkiderbin/i bîyayeni, wesfê wişkiderbinan ci ser o bîyayeni. Karê wişkiderban. Kes/çîyo ki; derba ci wişk a, ganê kesî gonî nêkeno yan jî gonîya ganî nêmojneno û kesî kişeno yan jî mergane fineno. *Tr. Kuru darbelilik, kuru darbeli olmak, kişiyi kuru darbe ile (kanatmadan veya kanatmayı göstermeden) öldüren olmak.* Wişkiderbineya cara bellî nêbîya.

wişkidoşi *Zoo. Nm.* Wişkidoşî. Heywana ki doşê ci weş nîyo, gûhanê ci wişk ê. Cora weş jî nêdoşêna. *Tr. Sütü iyi sağılmayan hayvan.* Mangaya ci wişkidoş a. Cora hettanî doşena, doşîyê ci, ci ra kewnê.

wişkidoşî *Zoo. Nm. Bw.* Wişkidoşi. Ci rê weşdoşi lazimi bî, çi heyf o ki ci rê mangayênda wişkidoşî kewti.

wişkidoşîyey *Zoo. Nm.* Wişkidoşey. Wişkidoşi bîyayeni, wesfê wişkidoşîyan tey bîyayeni. Heywana ki gûhanê ci wişk ê û weş nêdoşêna, kes pa betilêno, kesî tewnena; a a heywani bîyayeni, wesfê nê heywanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sağımı kuru ve yorucu olan hayvan olmak.* Eger wişkidoşîyeyda ci ra nêbîyayê, ay mangaya xwu nêrotê.

wişkîn/i *N.* Wişk/i, wişkin/i, ze wişk/i. Çî/keso ki ze wişk bo, ze ki wesfê wişk û wişkinan rey bîyayeni. *Tr. Kuru, kuruca, kuru gibi.* Mi rê jî wişkîn ame.

wişkîney *Nm.* Wişkey, wişkiney, ze wişk/i bîyayeni. Çî/keso ki; ze wişk bo, ze ki wesfê wişk û wişkinan rey bîyayeni. *Tr. Kuru/ca olma, kuru gibi olma.* Wişkîneyda ci ra bî, ey ci ra hend nêkerd.

wişkkerde/ê 1. *N.* Zuwakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zuwa; aw û nekmeyê mîyandê ci kerdo zuwa û qedînayo. *Tr. Kurutulan. İçinde ıslaklık, yaşlık, nemlilik oranı bitirilip kuru hale getirilen.* Çinayo wişkkerde, mazêro wişkkerde, erdo wişkkerde û zêdê nînan hewna xeylên çîyo wişkkerde esto. 2. *N.* Pêtkerde/ê, sertkerde/ê, metînkerde/ê, repkerde/ê, repinkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni nermeya ci, gewşegeya ci ci ser ra werzanaya û kerdo wişk. *Tr. Sertleştirilen, kurulaşması sağlanan, kuru ve sıkı hale getirilen.* Çuweyo wişkkerde do xwu ra tîk bo. 3. *Zv. N.* Kişte/ê, rihante/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni ganê ci, rihê ci, weşeya ci, ci ra girota û kerdo kişte, kerdo merde. *Tr. Öldürülmek. Canlılığı giderilmek suretiyle öldürülen, ölü hale getirilen, böylelikle kurutu-*

lan. Ti yê kenê ê merdimê wişkkerdî weşe kerê? 4. *Zv. N.* Neçarkerde/ê, feqîrkerde/ê, rûtûrepal kerde/ê, mîskînkerde/ê. Çî/keso ki; jeqî yan jî tayêni bolaney û hebûni û berkeyê ci ci ra giroto û kerdo wişkûwar, dûzdê Ellahî di verdayo. *Tr. Yoksullaştırılan, fakirleştirilen, çıplak hale getirilen, bereketi veya bolluğu giderilen.* Welatdê wişkkerdî ra çiçî do bivijîyo, kes do ey ra çiçî bipawo?

wişkkerdeni 1. *f. M.* Wişkkerdiş. Zuwa kerdeni. Çîyan yan jî kesan mîyan di nekmeyî û hîyey û kuhoyî qedînayeni, tey awi nêverdayeni. *Tr. Kurutmak, ıslaklığını gidermek, yaşlılığını gidermek, ağaçlarda ise canlılığını gidererek kurumuş hale getirek.* Awi nêdê dari, dari kerdi wişki. Çinayê xwu avist û nîm saeti mîyan di kerd wişk. 2. *f. M.* Wişkkerdiş. Sert kerdeni, pêt kerdeni, nermeya kes û çîyan ci ser ra berdeni. Wexto ki kes dest nano pa, wesfê sertey û pêtey cidayeni. *Tr. Sertleştirmek.* Tîjî erd û çuwe kerdo wişk. 3. *Zv. f. M.* Wişkkerdiş. Kişteni, heyat û ganî ci ra giroteni, tey weşey nêverdayeni. *Tr. Canlılığını kaybettirmek, öldürmek, kurutmak.* Boka Ellah înan hemini wişk kero. Xwura qismêndê înan bîy wişkîy jî. 4. *Zv. f. M.* Wişkkerdiş. Hebûna ci, ci ra giroteni, feqîr kerdeni, neçar kerdeni, rûtûrepal kerdeni, bolaneya ci, ci ra giroteni. *Tr. Bolluğunu, zenginliğini, bereketini almak, kurutmak, fakirleştirmek, yoksullaştırmak, çıplak hale getirmek.* Ellahî sifte sifte deşta înan kerdi wişki, dima jî pêlekê ci kerd wişk.

wişkûbiring/i *N. Bw.* Wişkûwar/i. Ez winîyaya wareyê ci wişkûbiring bî, ez şîya canakî.

wişkûbiringey *Nm. Bw.* Wişkûwarey. Ti wişkûbiringeyda ci rê vajê, ti veyşanûteyşaneyda ci rê vajê, ti çiçîdê ci rê vajê, çiçîdê ci rê nêvajê!

wişkûwar/i 1. *N.* Wişkûbiring/i, wişkûwarin/i. Çîyo ki bi temamey a wişk o, tey qethan çîyêndo nekmeyîn, diremên awi tey çinî ya, hî nîyo. *Tr. Kupkuru, içinde nem veya su buharı bulunmayan.* Ez şîya mi dî, erdê ci wişkûwar bî, ez texmîn nêkena ki tey çî bibo kuho. 2. *Nn.* Wişkûwarin/i. Çinêbîyayeni, feqîrey, bêpereyey, bêpere, feqîr, erddê dûzî di mendeni. *Tr. Yokluk, yoksulluk, fakirlik.* Ê yê wişkûwar di, eger şima ra yeno, destê xwu bierzê bi ci.

wişkûwarey *Nm.* Wişkûbiringey, wişkûwariney. Tey nekme nêbîyayeni, serê dûzî di bîyayeni, çinêbîyayeni, dûzdê Ellahî di mendeni, xela di bîyayeni, sîyandê wişkan ser o bîyayeni, tey diremên awi nêbîyayeni. *Tr. Kuraklık, kupkuruluk, bitmişlik, tükenmişlik, kıtlık, yokluk.* Nê la! Wişkûwarey bî, ma ze ki sîyandê wişkan ser ra bêrê. Ma xwudir çîyên nêard.

wişkûwarin/i *N. Bw.* Wişkûwar/i. Mi nêzanayê, do wina wişkûwarin bo. Mi bizanayê, ez ewareyê ûjay nêbîyê.

wişkûwariney *Nm. Bw.* Wişkûwarey. Mi rê ki wişkûwarineya ci, do bibo sebebê barkerdişdê şardê ci. Çunkî kes ê welatdê wişkûwarî di nêvindeno.

wişo! *G. Nn.* Wîşo. Qisayênda veyndayîşî ya ki bolkî wexto ki kes qayîl nîyo xwu rono û nameyêndê kesên bido yan jî kes şermayêno ki nameyê cinîyerda xwu bido, kes bi na qiser a veyndano ci. *Tr. Küçük görülen, hor görülen ve ismi ağza alınmak istenmeyen kişilere aşağılanma anlamında veya eşinin ismini utandığı için söyleyemeyen kocanın karısına hitap ederken kullandığı bir söz.* Pîyê mi marda mi rê vatê, wişo (wîşo)! Ti ya bêhes û bêbes sera şina?

wişwişok/i *N.* Wişwiş/i. O/çîyo ki tim wişwişey keno û kesî û bi xwu ecêb di verdano. *Tr. Sürekli hayrette kaldığını "wiş" sözüyle belirten kimse. Bu sözü, genellikle kadınlar kullanır.* Merdimêndo wişwişok o, kesî jî ecêb di verdano.

wişwişokey *Nn.* Wişwişey, wişwişok/i bîyayeni, wesfê wişwişokan tey bîyayeni. Wişwişi kerdeni, xwu û kesan ecêb di verdayeni. *Tr. Sürekli hayrette bırakmayı ve kalmayı "wiş!" ile ifade etmek.* Ez tersena o merdimo wişwişok, do wişwişokeyda xwu ya mi jî ecêb di verdo.

wita *H.* Rûta, ata, weta, a kişta, a heta, a hêma. *Tr. Öte, öteye, o tarafa, o yakaya, karşıyakaya.* Mi ci rê va wita şorî, o ame ravey. Cora ma wedard pê.

witîya *Nn.* Tîya, rita, a tîya, e tîya, a tîya. *Tr. Burası, bura, işte burası.* Witîya di çîyên çinî yo, eger ki aja di esto mi rê vaji.

witîyanan *Nb. Bw.* Tîyanan. O çîyo ki şima yê vanê, witîyanan di nêasayo.

wizdewre *Nk. Nn.* Tûziki, bendikawerî, vezirge, bendika aweri. Vaşwerên o. Vaşêndê werî yo ki aweri mîyan di bena û zêdê şikildê pûnî ya. *Tr. Kazayağı, dereotu.* Mi bol wizdewre werdo.

wî 1. *G.* Er! Nê la! û zêdê nînan, şaş bîyayeni di vajêno. *Tr. Hayret edilecek, ilginç görülen, şaşılacak durumlarda söylenen bir söz, mesela "Aaaa!.* Wî! Mi do hina nêkerdayê. 2. *G.* Tûh! Estaxfirûllah! û zêdê nînan jû cayan di vajêno ki wexto ki kes xwu şaş keno, kes vano. *Tr. Yanılmalarda, yanlışlık yapıldığında farkındalık için söylenen bir şaşma sözü.* Wî! Na

qisa mi gama bîni jî to rê va. Lê vîrê mi jî bol bîyo gewşeg.

wîda *Sn. Ît. Nn.* Mêxo tadayîk, mêxo ki bi tadayena debêno cayên. *Tr. Vida, burmalı çivi.* O yo keno ê wîday se kero?

wîlayetey *S.* Wîlayeti bîyayeni, wesfê wîlayetan ci ser o bîyayeni. Cayo ki bi destdê walî ya îdare beno, a o ca bîyayeni. *Tr. Vilayet olma.* Ti yê hewna wîlayeteyda ci ra guman jî kenê?

wîlayeti *S. Er. Nm.* Sûka ki; ci rê wesfê wîlayeti deyayo û ci rê walî tayîn bîyo. *Tr. Vilayet, il.* Suwêreki wextêra wîlayeti bî.

wîli wîli Wîlîni, wîlwîlîni, wîlwîley. Bi qisan a lej kerdeni. Bol vêşî qisey kerdeni, bi qisan a sereyê kesî tewnayeni. *Tr. Dırdır etmek, konuşmalarla baş ağırtmak.* Wîli wîla ci bî, kesî ci ra çîyen jî fehm nêkerdê. Eger tenekên vengê xwu yo wîlwîlok bi kemênayê, ma do qe beno ki fehm bikerdayê.

wîlîni *Nm. Bw.* Wîli wîli. Wîlîni kewti bî ser, kam ki raştê ci ameyê, bîyê gunakar.

wîlwîley *Nm.* Wîli wîli. Wîlwîley kewti bî ci ser, kesî keso bîn nêşinawitê.

wîlwîlok/i *N.* Keso ki wîli wîli keno. Keso bi vêşî qiseykerdiş a sereyê kesî tewneno. Keso ki bi qisan a lej keno, wexto ki nê lej û qisan keno jî kes hend nêşeno ci ra çîyên jî fehm kero. *Tr. Çok konuşan, dırdır eden. Konuşmalarıyla kavga eden, fakat ne söylediği de belli olmayan.* Ê wîlwîlokî eynî bi qisan a ez kişta.

wîlwîlokane *Nn.* Zêdê wîlwilokan a, bi wîlwîlokan mendeni, wesfê wîlwîlokan tey bîyayeni. Wîlwîlokîy senîn kenê û benê, a o bîçim bîyayeni. *Tr. Dırdır edenler gibi, uğultu çıkararak gereksiz konuşanlar gibi olmak.* Mi rê ki şima yê pêrko jî zêdê ê bînan wîlwîlokane karûgurweyanê xwu kenê.

wîlwîlokey *Nm.* Wîlwîlok bîyayeni, vêşî qisey kerdeni, bi qisan an sereyê kesî tewnayeni, labelê qisandê ci ra jî çîyên fehm nêbîyayeni. *Tr. Dırdır etmek, çok konuşmak, boş konuşmalarla baş ağırtmak.* Wesfê ey o ravey, wîlwîlokey a.

wîq/i *N.* Bênamûsê bênamûsan. Bênamûsan ra hewna ravey, bênamûsan ra hewna atayên. *Tr. Namussuzların önde gideni, namussuzlardan daha kötü olan.* Eger o kes wîq nêbo, bi wîqî ya nêgeyreno. (Bîrêveran/Çêrmûki)

wîqey *Nm.* Wîq/i bîyayeni, wesfê wîqan ci ser o bîyayeni. Bênamûsê bênamûsan bîyayeni. Bênamûsan ra hewna ravey bîyayeni, bênamûsan ra hewna atayên bîyayeni. *Tr. Namussuzların önde gideni olmak, namussuzlardan öte olmak.* Wîqeya a firma senedî ya. Tam wexto ki mi na kelîma nûştê, tesdîq bî.

wîrane *Nn.* Wêran. Cayo talanbîyaye, çîyo talanbîyaye, cayo xirabebîyaye, cayo terkbîyaye, sûki yan jî dewa talanbîyayê. Dew û sûk û cayê ronîştişî yo, wareyo serûbin kerde. *Tr. Virane, terkedilmiş, yakılmış, yıkılmış, talan edilmiş.* Halê mi wêrane yo, şima yê mi ra se vanê?

wîrri wîrri *Nm.* Wîrrîni, wîrrînî, wîrrîney, wîrri wîrrey, wîrri wîrrîni, wîrri wîrrîney. Xwu bi dirnayen a lej kerdeni, bi veng veten a lej kerdeni. Bîlaheq û bîlasebeb çoşmî bi kêfsad kerden a lej kerdeni, qîrayeni, wîli wîli kerdeni. *Tr. Ses çıkararak kavga etmek, etrafı velveleye vermek, etrafı nahoş seslerle rahatsız etmek.* Wîrri wîrra ci bî, şar pêro ard temaşeyê ma. Ma şarî mîyan di bî rezîldê alemî.

wîrri wîrrîney *Nm. Bw.* Wîrri wîrri. Eger wîrri wîrrîney ci ser o çinêbîyayê, mi goş nênayê ci ser.

wîrwîrrok/i *N.* Kes/çîyo ki; wîrri wîrri keno, wîrwîrrîni keno, bîlaheq û bîlasebeb qîreno û sereyê kesî tewneno, kesî keno kêfsad, kesî keno kêfsal. *Tr. Gereksiz yere, boşu boşuna bağırıp çağıran ve insanları rahatsız eden, baş ağırtan, bu şekilde kavga eden.* Nêwetano çîyên jî bikero. Labelê wîrri wîrri keno. Eger wîrwîrrok nêbo, ma do ci ra hez jî bikerê.

wîrwîrrokane *Nn.* Zêdê wîrwîrrokan a bîyayeni, wesfê wîrwîrrokan tey bîyayeni. *Tr. Bağırışıp çağırışanlar gibi, baş ağırtanlar gibi.* Ez nêşena winî wîrwîrrokane, bi ci ya biqîra.

wîrwîrrokaney *Nm.* Wîrwîrrokane/ê bîyayeni, wesfê wîrwîrrokan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di wîrwîrrokane bîyayeni. *Tr. Bağırışıp çağıranlar gibi olmak.* Wîrwîrrokaneya winî mîrati kê vînaya ki şima jî bivînê?

wîrwîrrokey *Nm.* Wîrwîrrok/i bîyayeni, vêşî qîrayena sere tewnayeni, kesan kêfsad kerdeni, qîri qîri kerdeni, wîrri wîrri kerdeni, kesê wîrri wîrri bîyayeni. *Tr. Bağırıp çağırmak, bağırıp çağırmakla baş ağırtıp rahatsızlık vermek.* Rojên a do wîrwîrrokeyda xwu ra zirarên bivîno. Çunkî pêro nêşenê ci rê ravîyarnê.

wîtir *Teo. Er. N.* Bolekê ci "wîtrîy" yê. Goreyê Henefîyan, nimazo wacîb o ki nimazdê yasûy dima hîrê rekatîy yê. *Tr. Vitir.* Ez wîtranê xwu, hema hema timûtim jî hema yesûya tepîya kena.

wîtrîy *Teo. Nb.* Jewê ci wîtir. *Bw.* Wîtir. Ez nêşena wîtranê xwu vindarna bişew, ez hema nemazdê yasûya tepîya wîtranê xwu jî kena.

wîye *Nn. Bw.* Warî. Boka şima, nê bimbarekanê ma weş wîye kerê. Eger weş wîye nêbê, ma do tey zirar bikerê.

wîyebîyaye/ê *N. Bw.* Warîbiyaye/ê. Kelê ci yê wîye bîyayî weş pere kerd, ê wîye nêbîyayî di înan zirar kerd.

wîyebîyayeni *f. M.* Wîyebîyayîş. *Bw.* Warî bîyayeni. Wîye bîyayena dewardê înan û dewardê ma jew nîya ki ma tey zêdê pê kar bikerê.

wîyekar/i *N. Bw.* Warîkar/i. Wîyekarê ci xerîb bî, qey xema ci nêbîya ki bîyê gidî.

wîyekarey *Nm. Bw.* Warîkarey. O yo şino înan rê wîyekarey bikero ki xwu rê dîre qurişîy perey bîyaro.

wîyekerde/ê *N. Bw.* Warîkerde/ê. Tişkê ci yo wîye kerde, do no fin pere bikero.

wîyekerdeni *f. M.* Wîyekerdiş. *Bw.* Warî kerdeni. Eger to weş wîye kerdayê, înan do ti serrna jî bigirotayê xwu heti.

wîziwîzey *Nm. Bw.* Wîzi wîzi. bîbî wîzwîzeya ci û ma ra geyrî nêbîyê. Kaşka şima ci nêveyayê.

wîzi wîzi *Nm.* Wîzîni, wîzînî, wîzi wîzey, wîzi wîzîney, wîzwîzîni, wîzwîzîney. Vengê mêşan. Mêşan ra wîzîni vijîyayeni. *Tr. Vızıltı.* Wîzi wîza to ya xeyro, ti ya se vana?

wîzîney *Nm. Bw.* Wîzi wîzi. Wîzîna ci bî, mi ci ra çîyên fehm nêkerd.

wîzwîzok/i *N.* Kes/çîyo ki; wîzi wîzi keno, bena wîzi wîza ci, zêdê mêşan veng vejeno, bi kesî yo diskêno û kesî ra geyrî nêbeno. *Tr. Sinek gibi vızıltı eden, nahoş sesler çıkaran. İnsanın çevresinde dönerek kişiyi dövmeye veya itmeye çalışarak hal ve hareketleriyle rahatsız eden.* Mi kerd jû ê wîzwîzokî ro do, fina mi va nehlet bêro çimdê şeytanî û mi piro nêda.

wîzwîzokane *Nn.* Zêdê wîzwîzokan a, bi wîzwîzokan mendeni, wesfê wîzwîzokan tey bîyayeni. Kesê ki zêdê mêşan a, zêde mozan a kesî çoşmeyo doş benê û qayîlê ki kesî ro dê, bi no babet a kesî kenê kêfsad; a ê kesîy yan jî ê çîy bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Sinek ve arı gibi kişinin çevresinde dolaşarak rahatsız etmek.* Nika ti yê çirê winî wîzwîzokane mi çoşmeyo geyernê, ti yê tîyanan di mergê xwu geyrenê!?

wîzwîzokey *Nm.* Wîzwîzok/i bîyayeni, wesfê wîzwîzokan tey bîyayeni. Kar û wesfê wîzwîzokan. Kes/çîyo wîzi wîzi keno, bena wîzi wîza ci, zêdê mêşan veng vejeno, bi kesî yo diskêno û kesî ra geyrî nêbeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sinek gibi vızıltı etmek, nahoş sesler çıkarmak, insanın çevresinde dönerek dövmeye veya itmeye çalışmak.* Ez vana wîzwîzokeya winî kesî di çinî ya.

X

X: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa vîst û newî ya. Na herfi, herfênda bêveng a, xwuserî nîya. Bestoka vengînan a, tenya nêvijêna. Qando ki bivijîyo, lazim o ki ya vengînên bêro vernîda ci yan jî bêro peynîda ci. Vijîyayena ci: Na herfi, wexto ki kesî qiri di xizik maneno, kes senîn ki qayîlo ey vejo û liweno ki ey vejo; eynî bi o babet a vijêna. Na herfi, herfa lewan yan jî ê dindanan û ê çengan nîya, ê qir a. Çengey û lewîy do akerdey bê, çengey û lewîy û ziwan do bêliv bimano. Çunkî na herfi, bi nînan a nêvijêna. Vernîda qiri di veng do tenekên hepis bo. Senîn ki belxem erzêno, bi hêlên a, bi hukmên a do belxem bivejîyo (û tû bo) Na herfi, bi belxem qilanayen a û qiri di bi lerzinokey a vijêna. Eger lerzinokêndo pêt nêbo, noqra jî herûnda "x"y di do "ğ"e bivijîyo. Cora kes gerek ki rind balê xwu bido ser.

x *Mat. Nn.* Fini, finik, qor, qorik. hîsabdê qat bi qat pêrodayîş di, muameledê bol finan di amornakî yan jî sebirnakî peyda kerdeni di sazêno. *Tr. Çarpma işareti, defa, kere.* Mersela; 10x10=100 (Des finîy des/ des qorîy des/ des finik des/ des qorik des keno se)

xabi *Teks. Nm.* Xavi. Çîyên a ki pêşêna xwu sereyo. *Tr. Sarık.* Kilawa xwu nê xwu sereyo û dima jî xaba xwu pişti ser.

xaçirgan *Nn.* Dêzwan, dêzewan, dêwezan. Lingê adilganî. O çîyo ki wezîfeyê adilganî vîneno. *Tr. Sacayağı.* Ay quşxane na xaçirganî ser û adir bin di wekerd.

xaçray *Nm.* Xîçray. Raya ki bi lingandê mêşinî û dewarî ya virazîyaya. *Tr. Keçi yolu, patika.* Xaçray ra merdim û dewar şino, wesayît nêşeno şiro.

xaçrayey *Nm.* Xaçray bîyayeni, wesfê xaçray ci ser o bîyayeni, rayan mîyan di, raya xaçi bîyayeni. *Tr. Patikalık yol, keçi yolu.* Mi rê ki xaçrayeya ci, kesî rê gere nîya. Labelê serê ci gêrîyayeni gireyên o.

xafil *H.* Nişkêra, xafilên, finêra, wext de nê kewtena, wext vinî nêkerdena. *Tr. Ani, habersiz, vakit kaybetmeksizin olan bir zamanda.* Mêrdekî xafilên dest na ser, ey qe nêşa xwu di jî biluwo. Hero ti![1]

xafilde *H.* Nişkêra, finêra, xafildera, bêhemdra. *Tr. Ani, aniden, ansızın, birden.* Xafilde guna piro, mi nêdî ki o yo yeno, mi hend dî ki, guna piro.

xafildeyey *Nm.* Xafilde bîyayeni, xafildera bîyayeni, bêhemd bîyayeni, wesfê bêhemdî ci ser o bîyayeni. *Tr. Ansızın/aniden olma.* Xafildeyeyda ci ra nêbîyayê, mi şayê ver bivijîyo.

xafildeyîn/i *N.* Xafildera, nişkêra, nişkêdera,

1 Na kelîma, Erebî di *"ğafil, ğaflet"*î ra ameya.

finêra, bêhemdên, bêhemdra. Çî/keso ki; tey xifildera, nişkêra karûgurweyên esto. *Tr. Ansızın, birden.* Mi rê ki jî xafildeyîn bî. Eger xafildeyîn nêbîyayê, qey ma do pey haydarîy bîyayê.

xafildeyîney *Nm.* Xafildeyîn/i bîyayeni, wesfê xafildeyînan tey bîyayeni. Xafildera bîyayeni, nişkêra bîyayeni, nişkêdera bîyayeni, finêra bîyayeni, bêhemdên bîyayeni, bêhemd ra bîyayeni. Çî/keso ki; tey xifildera, nişkêra karûgurweyên esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ansızın/birden olmak.* Xafildeyîneya ci, ci rê sebebê kemaney nêbî.

xafilên *H.* Xafilê, nişkêra, finêra, xafildera, bêhemdra. *Tr. Ani, aniden, ansızın, birden.* Xafilên guna piro, mi nêdî ki o yo yeno, mi hend dî ki, guna piro.

xafî *Er. Nn.* Nimî, xefîye, nimite, nimitena, o ki çîyan nimneno, bi tiritena. *Tr. Gizli, ajan, gizleyerek, gizleyen.* Xafî, o merdim da dest û pesnê xwu day û va: Ez şena adinî ra jî merdimî bîyara û bida dest. Bi no babet a nê xafî, kewt şîrko xafî.

xafîye/ê *Er. N.* Karbinimî, xefîye/ê. O/çîyo ki; karûgurweyê xwu bi nimî ya keno, bi nimiten a karanê xwu keno, bi namedê kesên a yan jî bi namedê dezgeyên a karo nimî keno. *Tr. Ajan, gizli, gizlenilen, gizli polis, işini gizlilik içinde yapan.* Xafîyeyî, qey nêşa karên havilkero ki dezgeyê ci, ci kar ra eşt.

xafîyey 1. *Nm.* Xefîye bîyayeni, wesfê xefîyan ci ser o bîyayeni. Karbinimîyey, ajaney, nimitokey. Bi nimî ya xeber berden û ardeni. *Tr. Ajanlık, gizlilik, gizlilik içinde iş yapmak.* Xafîyey, karêndo mihîm û tehlûkeyin o. 2. *Nm.* Nimîyayeni, bi nimitena, bi tiriten a, bi şikildê tiriten a. *Tr. Gizleyerek, saklayarak.* Xafîyeyê, her dewleti estê.

xaîle *Nn.* Xeyal, meraq. Çîyo ki qaxûdê kesî do, çîyo ki kes qayîlo ci reso. *Tr. Hayal, merak.* Xaîleyêndê ci est bî, o jî ci destî ra şî.

xaj *Nk. Nn.* Zeliqok. Vaşo ki bi kesî yo zeliqêno, wesfêndê ci yo zeliqok esto. *Tr. Yapışkan, yapışkanlık özelliği olan dikenli ve tutuşlu bir bitki.* Xaj bi min a zeliqîya. 2. *Nk. Nn.* Xajêr, dar xaj. *Tr. Dikenli ve yapışkanlı bir bitki.* Eger ki ez bişa xwu bi xajî ra bireyna, ez do bêra.

xajêr *Nk. Nn. Bw.* Xaj 2. Xajêr do vêr nêdo ki ma ravêrê a kişta bîni.

xak/i *N. Bw.* Xişt/i. Ci rê çîyêndo xak herîna bî, şî ci çimî ra.

xal 1. *Nn.* Birayê marda kesî. *Tr. Dayı.* Xalê kesî, kesî rê biqîmet o. 2. *Nn.* Merdimandê pîlandê xerîban rê jî qandê hurmetî vajêno. Xal Ehmed xerîb o yan jî merdimê kesî yo dûrî yo. Labelê xalo Ehmed, xalê kesî yo heqîqî yo. *Tr. Yabancıların yaşça büyüklere de hurmeten dayı denilir.* Xal Elî do jî bi şima ya bêro.

xalan *Nb.* Xalanîy. Kişta marda kesî, kişta xal û xalêyandê ezeban. *Tr. Dayılar. Dayı ve tarafı.* Werdîyey di ez jû finan şîyê kê xalan di mendê.

xalane *Nn.* Xalkî, xalikî, zêdê xalan a, bi xalan mendeni, wesfê xalan tey bîyayeni. *Tr. Dayılar gibi, dayıca.* Ame mi rê xalane çina herîna, qedrûqîmetê mi zana û şî.

xaley 1. *Nm.* Xalîni, xalîney, xal bîyayeni, wesfê xalan tey bîyayeni, birayê marda kesî bîyayeni. *Tr. Dayı olma.* Kes warzayandê xwu rê nêvinderîyo, xaleya kesî çiçî ra bellîya? 2. *Nm.* Xalêyey, xalê bîyayeni, wesfê xalêyan ci ser o bîyayeni. Waya marda kesî bîyayeni. *Tr. Teyzelik.* Ci rê xaleya ci bimûsnê, wa êganandê xwu rê wahîr bivijîyo.[1]

xalê 1. *Nm. Bw.* Xali. Xalê do ci rê, qey vinderîyo ki a ya pa firena. 2. *G.* Veyndayena xala, veyndayîşê xaler o. *Tr. Teyzelere seslenîştir.* Xalê! Mi to rê se kerdo ki; ti ya kê mi nîna?

xalêyey *Nm. Bw.* Xaley 2. Xalêyeyda ci ra nêbîyaye, înan ci heti nêverdayê. Mêrdeyê ci bol pexîl o.

xalêza *Nn.* Na vajeki di –ê kewta, vajeki bîya xalza. Qandê coy *Bw.* Xalza. Xalêza Mehmed do meşti bêro, xala xwu bigîro û bero warda ci heti.

xali *Nm.* Dayzo, xaliki. Waya marda kesî. *Tr. Teyze.* Xala kesî, nîmmaya kesî ya.

xaliq *Teo. Er. Nn.* O/keso ki; kesî xelq keno, hergi çî xelq kerdo, hergi çî fina siftî ci dest ra vijîyayo. *Tr. Yaratan.* Xaliqî ez jî, ti jî, o jî, heme çî jî xelq kerdo. Xelq kerdeni, mexsûsê Ey tenya yo.

Xaliqo Cebbar *Teo. Nn.* Xaliqo ki hergi çî ci dest ra yeno, xaliqo ki qewetê ci hemî çî ser ra yo, xaliqo ki hêldarê hemî çî yo. *Tr. Bütün güçler elinde olan, gücü her şeye yeten yaratan.* Ê zalimî şarî rê cebbarey kerdê. Cora Xaliqo Cebbar jî ci rê ame xezeb.

xaliza *Nn.* Na vajeki di –i kewta û bîya xalza, cora *Bw.* Xalza. Xalizayê kesî, lajê xalerda kesî yo.

xalîs muxlîs/i *Nn.* Bênafet, nexilt, bêxilt, jewane, safî, tede çîyo bi qesdo xirab çinêbîyaye. *Tr. Katışıksız, çıkarsız ihlas sahibi.* Merdimêndo xalîs muxlîs bî jî, ey fina jî nêda bi ci.

xalîs muxlîsey *Nm.* Xalîsmûxlîs/i bîyayeni, wes-

X

1 Na kelîma "xalêyey" ra virîyaya û bîya "xali, xaley"

fê xalîs û muxlîsan ci ser o bîyayeni. Jewaney, biîxlasey, nexiltey, bêxiltey, safîyey, bênafetey, bêxirabey, tede qesdo xirab çinêbîyayeni. *Tr. Katışıksız olma, sade ihlaslılık.* Mi bi xalîs muxlîsey a kerd. Labelê ey fina jî tede qesdêndo xusûsî dî.

xalo 1. *Nn. Bw.* Xal. Şorî, qey xalo do, to rê çareyên peyda kero. 2. *Nn.* Xalo raştay, xalo heqîqî. *Tr. Gerçek dayı.* Xalo Elî ti yê kenê, sera şirê? (Wexto ki kes vajo xal Elî, ze ki o xal dûrî bo, beno) 3. *Nn.* Veyndayîşê xalî yo. *Tr. Dayıya sesleniş.* Xalo ti yê kenê şirê kotî? (Mersela, xal ti yê kenê şirê kotî nêbeno)[1]

xalofir *Zoo. Nn.* Kalokalo, bawkal, bavokalo, bixuk, bakalo, xalxalok, hecîyek, hezîyek, koşkar, dapîreki. *Tr. Uğur böceği.* Xalofir, do mi rê xeberênda xeyrî bîyaro. Boka bê potînîy jî nêro.

xaloyey *Nm.* Xaloyîni, xaloyîney, xalo bîyayeni, wesfê xaloyan ci ser o bîyayeni, birayê marda kesî bîyayeni. *Tr. Dayılık, dayı olmak.* O yo keno mi rê xaloyey bikero.

xalxalok *Zoo. Nn. Bw.* Bakalo. Xalxalok, do kê rê postalîy bîyaro, kê rê nîyaro!

xalxumi *Nm.* Ecêbê ecêbî, ecêba ecêbi. Xuma xumi, xumi vêşêrî, xumi ser ra, bêterê ci. Deha bolê ci, vêşîyê ci, welwelik, şepşepoki, dordoranî. Lêlêya loloy. *Tr. Beteri, daha ilerisi.* Vanê na xum a, hewna xalxuma ci menda.

xalza *Nn.* Lajê xalî û xali. Birarza û wayzayê marda kesî. *Tr. Dayı veya teyze oğlu.* Lajê xalda kesî jî, ê xaldê kesî jî xalzayê kesî yo.

xalzayîni *Nm.* Lajê xalî û ê xalda pêbîyayeni. Lajê birar û wayda marda kesî bîyayeni. *Tr. Dayı veya teyze oğlu olma.* Xalzayîni gengazi nîya, kes do paştîya pê bigîro.

xam/i 1. *N.* Ecemî, xeşîm/i, xamik/i, nêresaye/ê, nêbîyaye/ê, nêceribîyaye/ê. Çî/keso ki; hewna nêceribîyayo, bander nêbîyo. *Tr. Acemi, ham, olgunlaşmamış denenmemiş, deneyimsiz, kullanılmamış, eğitilmemiş.* Bergîro xam, do nêdekewo haletî mîyan.[2] 2. *N. Bw.* Kal/i 2. Çîyo xam nêwerêno. 3. *N.* Çîyo ki ser o muameleyên nêbîyo, dest pa nêbîyo, zêdê verî mendeyo. *Tr. Ham madde.* Asino xam, baqiro xam, kendiro xam ûzn.[3]

xamane *Nn.* Ecemîyane, xeşîmane, Zêdê xaman a, bi xaman mendeni, wesfê xaman tey bîyayeni. *Tr. Acemice, acemiler gibi, pişmemişcesine.* Ez xamane gunaya ci ser ro.

xamey 1. *Nm.* Xamîni, xam/i bîyayeni, wesfê xaman tey bîyayeni. Kuhoyîyan di hewna resaye nêbîyayeni, hewna bîyaye nêbîyayeni. *Tr. Bitkilerde henüz olgunlaşmış olmamak.* Xameyda beşîla ra nêbîyayê, pîzeyê ci nêtewayê. 2. *Nm.* Xamîni, xeşîmey. Nêresayena însanan û heywanan, însanan û heywanan di resaye nêbîyayeni, însanan û heywanan di bêtecrûbeyey, wahîrê tecrûbî nêbîyayeni. *Tr. Hamlık, deneyimsizlik, tecrübesizlik, acemilik, tecrübesizlik.* Xameyda cehnî ra ma pêrini zirar dî. 3. *Nm.* Xamîni, xam/i bîyayeni, bêmuamele, ser o muameleyên nêbîyayeni, dest pa nêbîyayeni. *Tr. Ham madde olma, işlenmemiş olmak.* Altûn, bi xameyda xwu ya jî weş o.

xamik *Nn.* Çarik. Postalo çermeyîn. *Bw.* Xamikîy. Xamikêndê ci bîbî vinî, ey o bîn jî eşt.

xamik/i 1. *N.* Moro/a akerde/ê, renga mora akerdê. *Tr. Leylak rengi, açık mor rengi.* Çaketêndê ci yo xamik est bî, nêdayê xwu ra. Çunkî xwu ra şermayayê. 2. *N.* Xam/i, xeşîm/i, nêresaye/ê, nêceribîyaye/ê. Çî/keso ki; nêresayo, nêceribîyayo, hewna xeşîm o. *Tr. Ham, yetişkin olmayan, denenmemiş olan.* Wa balê şima rind ser o bo, o cehnî yo xamik do pay şima ro do ha!

xamikey 1. *Nm.* Moreya akerdê, morey di akerde bîyayeni. *Tr. Leylaklılık, açık morluk.* Xamikey, jew merdiman rê weş a. Labelê jû merdim jî ci ra nefret keno. 2. *Nm.* Xamey, ecemîyey, xeşîmey, nêresayeni, nêceribîyayeni. *Tr. Hamlılık, acemilik, denenmemişlik.* Xamikey di eybên çinî yo. Ceribîyayeni ra remayeni di eybên esto.

xamikîy 1. *Nb.* Çarikîy, postalê çermeyînîy. Xamikîy, çermedê manga ra, çermedê dewarî ra virazîyayê. *Tr. Çarık.* Xamikê ci bidirîyê, pîyê ci şeno fina ci rê biherîno. 2. *Nb.* Xeşîmîy, ecemîy, xamîy. *Tr. Acemiler, hamlar, denenmemişler.* Kes do bergîranê xamikan nêherîno.

xamkêsan *Nk. Nn.* Vaşêndê heywanan o ki karêno. *Tr. Yulaf.* Eger şima xwu rê ê erdê xwu di xamkêsan bi karê, şima do emserr rehat bikerê.

xampûliki *Nm.* Rêzili, zincîri. Çîyo ki ci ra rêzilên virazîyayo. *Tr. Zincir, zincirlenen.* Xampûlika

1 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê *"xalû"* ya ravêrena. Labelê Farsan na vajeki rê vato Farîsî nîya, Erebî ya. Çunkî Farîsî di xal yan jî xalo, *"kakû"* yo. Ez texmîn nêkena ki winî bo. Çunkî Dimilî di xwu ra bi no babet a xeylên vajekîy estê. Mersela; xalo, apo, dedo, dayzo ûzn.

2 Encîla kerriki, şamika kerriki, beşîla û keleka xami, bergîr û hero xam.

3 Na vajeki, Farîsî di jî esta û bi no şekila ravêrena.

xwu vet û kerdi xwu tûniki.

xampûlikî *N.* Rêzilkî. Çîyo ki ci ra şeklê zincîran, şeklê rêzilan ci ra viraziyayo yan kerdo şeklê rêzili. *Tr. Zincirleme yapmak, dize dize yapmak, sıralamak.* Eger şamikîy xampûlikî nêbîyayê, mexeldê ci ra hendayên vêşî bar nêvijîyayê.

xampûlikîyey *Nm.* Xampûlikî bîyayeni, rêzil bîyayeni, ci ra rêzilên peyda bîyayeni, zêdê zincîran an pêpeyo bîyayeni. *Tr. Dizilmek, sıralanmak, zincirlenmek.* Xapûlikîyeyey şeklê ci virna bî, kerd bî weş.

xan *Nn.* Cayê karwanî yo muhteşem o ki; karwanîy tewrdê heywanandê xwu û barandê xwu ya tey aresneyê xwu gînê. *Tr. Han, kervansaray.* Suwêreki di Xanê Cûdî Paşay esto.[1]

xanbîyayeni 1. *Baz. f. M.* Xanbîyayîş. Xaney, wesfê xanan ci ser o bîyayeni. Virazîyayeni, awan bîyayeni, îmar bîyayeni, şên bîyayeni, şênayî bîyayeni, şên û awan bîyayeni. *Tr. İmar olmak/edilmek, şenlenmek, bayındır olmak.* Mi nêzanayê no cayo xirabe, do wina xan bo. 2. *Baz. f. M.* Xan bîyayîş. Xaney, wesfê xanan ci ser o bîyayeni. Cayê karwanî yo ki karwan bi bar û heywanandê xwu ya pîya tey aresêno û beşirêno, heweyêno. *Tr. Han olma.* Xaneya ci do wihêrandê ci rê naf nêkero.

xanedan *S. Nn.* Xanîdan. O ki wahîrê keyedê girdî yo, keyeyo gird, keyeyo ki dewleti viraşta, keyeyo ki hukimdarey kerda. *Tr. Hanedan.* Kurdî di xane, "keye" yo û "–dan" jî peyomekêndê naman o. Wexto ki nê yenê pêver û pêdimî, vajeki bena "wahîrê keyîdê girdî" yan jî bena "keyeyo gird" Na vajeki, dima kewta ziwandê Tirkî jî.[2]

xanedaney *S. Nm.* Xanedan/i bîyayeni, wesfê xanedanan ci ser o bîyayeni. Keye girdey, dewlet bîyayeni di keye bîyayeni. Keyeyo gird bîyayeni, kîbero gird, kîberê dewleti bîyayeni, kîberê hukimdarey. *Tr. Hanedanlık. Ê sifte ra xanedanê nê welatî yê.*

xanedar/i *N.* O/çîyo ki; şeno keyeyê xwu debar kero, şeno keyeyê xwu îdare bikero û warî kero. *Tr. Aile sahibi. Evini idare edebilen.* O merdimêndo xanedar o. Sifreyê ci, tim erdo yo.

xanedarey 1. *Nn.* Xanedar/i bîyayeni, wesfê xanedaran ci ser o bîyayeni. Begê keyî bîyayeni, sermîyanê keyî bîyayeni, efendîyê keyî bîyayeni, bander û debarokê keyî bîyayeni. *Tr. Aile olmak. Evinin idarecisi olmak.* Xanedareya ci, mezbût a. Heta nika keyeyê xwu îhmal nêkerdo û qarşûyê şarî şermînok nêbîyo. 2. *Nm.* Xanima keyî bîyayeni, xatûna keyî bîyayeni, keye di xatûn bîyayeni, kê xwu di banderok û debarok bîyayeni. *Tr. Hanımefendilik, evini idare edebilme, evinin hanım idarecisi.* Xanedara mi, ez nêba jî şena kê xwu doş kero.

xaney *Baz. Nm. Bw.* Xan bîyayeni. Xaneya ci, rewna ra yo, ro ci ra gêrîyaya. Nika, tenya bîyo keye.

xanimey 1. *Nm.* Xanimîni, xanimîney, xatûney, xatûnîni, xatûni bîyayeni, wesfê xanim (xatûn) an tey bîyayeni, xanimi bîyayeni. Cinîya keyî bîyayeni, efendîya keyeyên bîyayeni, cinîya ki keyeyên doş kena, persdara keyeyên, persdara malbatên. *Tr. Hanım olmak, evin hanım efendisi olmak, evi çeviren bir hanım olmak, ev hanımı olmak.* Ti şena fila keyî rê xanimey bikerê? Meymanê ci zêdê herrûwel ê. 2. *Nm.* Xanimîni, xatûney, xatûni bîyayeni, wesfê xatûnan ci ser o bîyayeni, cinîya camêrdên bîyayeni. *Tr. Hanım olmak, bir kocaya kadın olmak.* Xanimey jî çîyêndo zewmbîyane yo. Her kes nêşeno xanim bo. Ê ki keye di manenê jî estê.

xanimi 1. *Nm.* Xatûni, cinîya keyî, efendîya keyî. Kesa ki keyeyên di persdar a, mesûla keyî ya, keyî doş kena. *Tr. Hanım, hanım efendi, evi evirip çeviren seçkin ev kadını.* Her kes nêşeno xanimi bo. 2. *Nm.* Xatûni, cinîya camêrdên. *Tr. Hanım, bir kocanın karısı.* Veynda û va xaniiim! Ti ya kotî di? 3. *Nm.* Nameyêndê keynekan o. Ez Xanimda filan kesana ma şîyê kolan.

xanimkî *Nm.* Xatûnkî, xatûnane, zêdê xatûnan a, zêdê xaniman a, wesfê xatûnan tey bîyayeni. *Tr. Hanımca, hanım hanımca, hanım efendi gibi, bir eşe yakışır gibi.* Xwu rê xanimkî ûja di ronişena û ne karên, ne jî barên!

xanimkîyey *Nm.* Xanimkîyaney. Her kes nêşeno winî bi meşdê xanimkîyeya, nê kar û gurwan bikero. Ti vanê beno ki xanimkîyey sirf qandê ay roneyaya.

xankar/i 1. *Mîm. N.* Kes/çîyo ki; ano meydan, virazeno, keno şên û şênayî, keno. *Tr. Mimar, imar eden, bayındırlaştıran, yapıcı, yapan, şenlendiren.* Şima şenê, xankar bê; wêrankar mebê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; xanan vero vindeno, xanan gurwêneno, karûgurweyê ci, meslegê ci xan kardayena. *Tr. Hancı.* Xankarî ca da heywanandê bazirganan.

1 Farîsî di jî esta û bi şikildê "kerwansaray, meymanxane, cayê meymanan, keyeyo gird" a bîya manedari.

2 Farîsî di jî est"o û bi manedê "keyeyo gird, kîbero gird, ca yan jî keso ki kiştda malbati cado bellî ra yo, ravey o."

xankarey 1. *Mîm. Nm.* Xankar/i bîyayeni, kar û meslegê xankaran, kerdeni, viraşteni, meydan ardeni, şên kerdeni, şênayîyey, weş kerdeni. *Tr. Yapmak, yapıcılık, imar işi, imar etmek, mimari, bayındırlık, bayındırlık işleri.* Xankareya herga ki şina, bena wêşî. 2. *Nm.* Xankar/i bîyayeni, xan gurwênayeni, kar û meslegê ci xan gurwênayîş bîyayeni. *Tr. Hancılık. Han işletmeciliği yapmak.* Xankareya ci weşi bî, kesî rê zulûm nêkerdê, heqê hemini dayê, weş xîzmet kerdê.

xankerde/ê 1. *N.* Viraşte/ê, awankerde/ê, şênkerde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên viraşto, awan kerdo, şên û şênaî kerdo. *Tr. İmar edilen, yapılandırılan, yapılanan, bayındır edilen, güzelleştirilen.* Cayo xankerde û xan nêkerde do kotî jew bo? 2. *N.* Cayo ki jewî yan jî tayêni ci ra xan viraşto, kerdo xan, ci ra xanên ardo meydan. *Tr. Han yapılan, han haline getirilen.* Parsêlê şima yo xankerde, do fina bideyo şima.

xankerdeni 1. *Mîm. f. M.* Xankerdiş. Viraşteni, kerdeni, şên kerdeni, şênayî kerdeni. *Tr. İmar/bayındır yapmak, şenlendirmek, meydana getirmek, mamur etmek.* Vanê mi kerd xan, înan kerd wêran (xirabe) û fina vanê "ez şena şima rê xan kera jî, xirabe kera jî." La ki şima do lingandê xwu ser o vinderê. 2. *Mîm. f.* Xankerdiş. Çîyên ra xan viraşteni, ci ra xan meydan ardeni. *Tr. Hanlaştırmak, han haline getirmek.* Cayê ci yo xan kerde ci ra gêrîya û bî malo mîrî.

xanûman *Nn.* Keye, malbati, ware û hergi çîyo nînan ser o yo. *Tr. Ev bark ve/veya aile ile ilgili her şey.* Şima yê kenê xwu rê xanûman bisaznê.

xap *Nn.* Xeta, şaşîni, xapênayeni, xapîyayeni. *Tr. Yanılgı, hile, kanma, sahte, yanlış.* Ez bi to ya xapîyaya

xapa hermî *An. Nm.* Cayo ki dest ci ra qewet gîno, dest hêlî dano ser. *Tr. El bileği.* Xapa hermdê mi, qewet dana destdê mi.

xapa lingi *An. Nm.* Cayo ki qewet dano lingerda kesî, linga kesî namêna û ci ra bena hêldari. *Tr. Ayak bileği.* Xapa lingi qewet nê do bi ci, o do kotî ra bişo ray şiro ki?

xapandok/i *N. Bw.* Xapok/i. Ez bi xapandokan a, karên nêkena. Xapandokeya înan dûrî ra xwu mojnena. Labelê wahîrê çiman rê asena.

xapandoki *Zoo. Nm. Bw.* Şaxanpoki. Xapandoki qeçan û şuwananê werdîyan xapênena.

xapênaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî xapênayo, kişta jewên ra xapîyayo. *Tr. Kandırılan.* Moralê merdimdê xapênayî xeripîyayo.

xapênayeni *f. M.* Xapênayîş. Jewî xapênayeni, jewî bi qesd a ray ser visteni, jewên rê bi qesd a çîyêndo şaş vateni. *Tr. Kandırmak.* Ey ez xapênaya, neya tepîya bi ey a emeleya mi nêmenda.

xapi. *An. Nm.* Cayo ki çî derêno ser, parçeyêndê ganêndê kesî derêno ser. *Tr. Bilek.* Xapa lingda min a dejena.

xapîyaye/ê *N.* O/çîyo ki; xapeyayo, jewî xapênayo. *Tr. Kandırılan, kanan.* Ez tersena ki o merdimo xapîyaye, dişmenî ser ro guno.

xapîyayeni *f. M.* Xapîyayîş. Bi çîyên a, nêzanayîş ra, kişta jewî ra, çîyêndo xeta kerdeni. *Tr. Kanmak, kandırılmak, aldanmak, aldatılmak.* Eger ez bi to ya bixapîya, ez fina bi to ya, şirîgeyênnakî nêkena.

xapok/i *N.* Xapandok/i. O/çîyo ki; xapêneno, kesî xapêneno. *Tr. Kandırıkçı, kandıran, aldatıcı, aldatan.* Merdimo xapok, do bi ma ya nêmijûlîyo.

xapokey *Nm.* Xapok/i bîyayeni, wesfê xapokan tey bîyayeni. Xapandokey, xapandok/i bîyayeni, wesfê xapandokan tey bîyayeni. Xapênayeni, karê xapênayenî kerdeni, kardê xapênayenî ser o bîyayeni. *Tr. Kandırıkçılık, kandırmak, aldatmak.* Xapokey di fen û fêlbazey esta.

xar 1. *Nn.* Kokê cadê vajekerda "xarîdayeni" *Tr. Zazacada hız, sürat, hızlandırılmış, hızlandırılan veya hızlandırma anlamına gelen* "xar, xarik" *veya* "xarî, xarîdaye/ê, xarî dayeni" *kelimelerinin kökü.* Eger mi bişayê xarî do, ez rew biameyê. 2. *Nn.* Gar. Vajeka "xar" û "gar"î ya ki maneyê ci kokê vajekerda "cayê arêbîyayîşî" yo. *Tr. Zazacada toplanma yeri anlamına gelen* "xar" *veya* "gar" *kelimelerinin kökü.*" Ez şîya a ya xar di raya mi pawena.[1] *Bw.* Garan. 3. *Sn. Nn.* Wîda. *Tr. Vida, burgu.* Mi xarê ci bivetayê, tew do bişehitîyayê. Xeyrê Ellahî ti ameyê. 4. *Sn.* Gulle, gulleyê mîyandê tekeran. *Tr. Bilye.* Xarê ci mîyan di zirar dîyo, do şiro sanayî. 5. *Nn.* Vaşê zîyanî pêrko. Çend vaşê ki zirar danê tenan, heme. *Tr. Zararlı bütün otlar.* Kes do xarê ci biweçîno ki, teney zirar nêvînê.

xarasi *Zîr. Nm.* Bander xaneyê estoran. Cayo ki tede estorîy warî benê û qandê remî resênê. *Tr. Hara, at yetiştirilen çiftlik, aygır deposu.* Xarasi di, da desên estorîy mendîy bî, ê jî remî rê nêbîyê ki ez bi herîna. Cora ez dest veng amêya.

xardim *Nn.* Xesênaye. Çî û keso ki; bi rayênda xusûsî ya jewî xardimnayo, xesênayo. Çî û keso

---

1 Qandê rehateyda zerrî.

ki; jewî bi rayênda xusûsî ya nerîyey ra, camêrdey ra visto. *Tr. Enenen, hadım edilen/yapılan.* Merdimo xardimî ra qeç nêbeno.

xardolab *Nn.* Dolabê çinayan, dolabo ki kes çinayanê xwu tede beşirneno. *Tr. Çamaşır dolabı.* Xardolabê ma bîyo kehan, ma gereg ki xwu rê jewêndo newe biherînê.

xardoz *Nn. Bw.* Êge. Mêrdekî xardozê xwu kerd xwu dest û kêlimtîya xwu kerdi tûji.

xarik *Nn.* Nameyê xarî dayeni, hereketo bol şên, bi pêtên a şîyayeni, qewetê şîyayenda pêti. *Tr. Hız, sür'at.* Eger bi xarikêndo şên a bişîyayê, ma nêşayê ê qeday verkewtayê.

xarî *Çn.* Bi xazên a, bi remêndo şên a, bi hereketêndo bol şên a şîyayeni, ramiteni yan jî nameyê nê karî, xarik. *Tr. Hız, sürat.* Kirosaya xwu xarî di, ma yê berey manenê.

xarîdaye/ê *N.* Çî/keso ki deyayo xarî, xiz deyayo ci, bi xizên a ramîyayo, bi pêtên a ramîyayo. *Tr. Hızlanan, süratlenen.* Herê xarîdayî lajek da erro.

xarîdayeni *f. M.* Xarîdayîş. Xaz cidayeni, pêt ramiteni, bi xizên a ramiteni. *Tr. Hızlandırmak, süratlendirmek.* Mi kirosa dê xarî û ez qeza ra reyaya.

xarkay *Nm.* Gulle, kaya gullan. *Tr. Bilye, bilye oyunu.* Ma do xarkay, kay kerê ki ma bizanê kam weş kay keno.

xarkayger/i *N.* Kaygerê/a gullî. O ki gulle kay keno. *Tr. Bilye oyununun oyuncusu.* Xarkaygerê ma, ê bînî ra weşêrî yo.

xarkaygerey *Nm.* Kaygereya gullî, kaygerê gullî bîyayeni. *Tr. Bilye oyunculuğu.* Xarkaygereya ci weşi nîya. Labelê hembazeya ci bol weş a.

xarmik *An. Nn.* Peynîda qiri û zincî di cayo vengo ki reseno pê. *Tr. Geniz.* Ez şîya doktor, doktorî textekên riştî xarmikdê mi, zerrîya mi qelibîyê.

xarok/i *N. Bw.* Bixaz/i. Vêşî xarok bî. Cora qeza kerd.

xarokey *Nm. Bw.* Bixazey. Kaşka ma xarokeyda ci ra, haydar nêbîyayê.

xas *Nn.* Tewro qelîte, pak, marqe. *Tr. Has, temiz, kaliteli, en iyi kalite, marka.* Ardandê xasî ra nano weş vijêno. 2. *Teks. Nn.* Esasê çinadê sipeyî. Çapûto ki pa rîyê doşegan, rîyê ortîyan, rîyê orxanan virazenê. *Tr. Yorgan, döşek vb. şeylerin ilk yüzlerinin kaplandığı kumaş yüzü.* Xasêndo xas herîna bî, ray ra kerdo vinî. 3. *Nk. Nn.* Nehne, kelem. Nebatêndê werdî yo ki topek o, ci ra kodik/dolmey virazênê û awîyan di beno. Hinî jî werêno. Nehne, di babetî yo: Nehneyo sipe û sûr. *Tr. Lahana.* Xasî ra dolmey virazênê. 4. *Nk. Nn.* Marol. Babetên pincar o ki awî di karêno, perrê ci derg û barî yo. *Tr. Marul.* Kekoy va, ma rê tayên xas jî bîyarê ki ma pa çîgkufte bûrê.

xasek/i *N.* Çî/keso ki; weşdê kesî şino, weş vitazîyayo, weş deyayo, weş ameyo meydan, qelema ci weş a, kesî anceno a xwu. *Tr. Güzel, hoş, çekici, albenili, yakışıklı, kalemi güzel tutulan, yaratılış/hilkatçe hoş, yakışıklı veya güzel olan.* Keynênda xasek û delal a, texsîr mekerê biwazê.

xasekey *Nm.* Xasekîni, xasekîney, xasek/i bîyayeni, wesfê kesandê xasekan tey bîyayeni. Çî/keso ki weşdê kesî şino, weş virazîyayo, weş deyayo, weş ameyo meydan, qelema ci weş a, kesî anceno a xwu; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Güzellik, hoşluk, çekicilik, albenisi olmak, yakışıklılık, kalemi güzel tutulmak, yaratılış/hilkatçe hoş, yakışıklı veya güzel olmak.* Vatê mi rê xasekeya ci qet a. Dima xasekên raştê ci amê, weşdê ci şî bî, lajekî şerm ra nêşa vajo ez gîna.

xasekêna 1. *Çn.* Eşkera, nenimî, tey nimîyayeni yan jî nimite çinêbîyayeni, rî bi rî, ne şerm ne jî ar. *Tr. Hiç utanmadan, hiç sıkılmadan da, aleni olarak, aşikar, aşikar olarak, gizli olmaksızın, saklanmaksızın.* Tew xwu rê xasekêna vano ti pîrênda pirpirîyayê ya. Ne eyb ne jî ar! 2. *Çn.* Xasekane, xasekî, xasekê, xasekên. Bi rindey a, bi hewlîn a, tey tewnayîş çinêbîyayeni, bi nezaket a, bi şikildê nazîk û narînî ya. *Tr. İyilikle, hoşlukla, incitmeksizin, nazikçe, narince, kibarca.* Lajê mi, ti ci rê vanê jî xasekên a vaji, meqehrî ser ra.

xasekêra *N.* Xasekên, bi weşey a, bi hewley a, bi rindey a, zêdê însanan a, zêdê merdimên a, ze merdim, merdim senîn keno winî kerdeni, însanî ra senîn pawêno winî kerdeni, zêdê medenîyan a. *Tr. İnsanca, uygun bir şekilde, medenice, güzelce, münasip bir şekilde, insani olarak, olması gereken gibi.* Mi ci rê va, meqîri ser ra, ci rê xasekê ra vaji.

xasekî 1. *H.* Bi rindey a, bi weşey a, bi nêtewnayen a, kêfsad nêkerden a, bi xasekey a, bi hewlîn a. *Tr. Olumlu, olumlu bir şekilde, iyilikle, iyilikçe, incitmeden, pozitif, müspet.* Mi ci rê xasekî va, nêkerd, caelmatî ez qehrîyaya pira.[1]

xasey *Nm.* Tewro rindey, qelîteyîney, marqeyey,

---

1 Na vajeki bi şikildê "xaasekî" ya waneyêna.

biqelîteyey, giraney, pakey, rindey. *Tr. Saflık, temizlik, kalitelilik, marka olma.* Xaseya ci mi rê lazim a. Çunkî ez winîna xaseyda ci ra. Merdimo xas, ardê xasîy, embazeya xasi û qiseyê xasîy.

xasim/i *Er. N.* Dişmen/i, dûşman/i. Kes/çîyo ki; kesî pey lejêndo giran kerdo, netîcedê nê lejî di gonî rijîyaya; merdimên bîyo dirbetino giran yan jî merdo. Kes/çîyo ki; zirar û gonîda kesî ser o yo, kewtişdê kesî paweno ki hema nê kewtişî ra nafîdar bo. Fini bena ki tey gonî nêrijîyo jî xayîneyda kesên ra kesên beno dişmen. *Tr. Düşman.* Mêrdek xasimê ma nîyo, çirê ma ci rê xasimey bikerê?

xasimey *Nm.* Xasim/i bîyayeni, wesfê xasiman, tey wesfê xasiman bîyayeni. Dişmeney, dişmen/i bîyayeni, bi kesên a gonî rijnayeni yan jî olayîyênda girani kerdeni. Merdena kesên waşteni, zirardê kesên kewteni, gonîda kesên ser o bîyayeni. *Tr. Hasımlık, hasmane davranış.* Saîdê Kurdî vano: "Ma peyeyê muhabbetî yê, ma kesî rê xasimey nêkenê; ma xasimey rê xasimey kenê."

xasin/i 1. *N.* Çî/keso ki; çîdê xasî ra, çîdê tewrê rindî ra virazîyayo, tey xasey esta. *Tr. Birinci kaliteden olan.* Kesêndo xasin bîyayê, nê fêlîy tey nêbîyê. Dêmax kî xasin nêbî. 2. *Teks. N.* Çî/qumaşo ki; xas ra virazîyayo, pa xas esto. *Tr. Has kumaştan yapılan, yatakların iç kısmının yapılmasında kullanılan bir çeşit beyaz kumaş veya bu kumaştan yapılan şey.* Ortîyo xasin bî. Cora ey girot. 3. *Wş. N.* Nehneyîn/i, kelemin/i. Çîyo ki kelem ra virazîyayo, tey nehne esto. *Tr. Lahanalı, lahanadan olan.* Werdo xasin ci rê bibo, tim jî weno. Çunkî werddê xasinî ra hez keno. 4. *Wş. N.* Marolin/i. Çî/werdo ki bi marol a virazîyayo, tey marol yan jî çîyê marolî esto. *Tr. Marullu.* Selateyo xasin, weşdê ci şino, ci rê virazê.

xasiney 1. *Nm.* Xasin/i bîyayeni, wesfê xasan û xasinan tey bîyayeni. Çî/keso ki; çîdê xasî ra, çîdê tewrê rindî ra virazîyayo, tey xasey esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Birinci kalite/den olmak.* Xasineya ci ya hewna mi kena gumankar. 2. *Teks. Nm.* Xasin/i bîyayeni, wesfê xasan û xasinan tey bîyayeni. Çîyo ki; çîyê xwuradayîşî yo ki xas ra virazîyayo, pa xas esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Has kumaştan yapılmak, yatakların iç kısmının yapılmasında kullanılan bir çeşit beyaz kumaştan olmak.* Xasineya ci weşdê mi nêşî. Kaşka xasini nêbîyayê. 3. *Wş. Nm.* Xasin/i bîyayeni, wesfê xasan û xasinan tey bîyayeni. Nehneyîney, keleminey. Çîyo ki kelem ra virazîyayo, tey nehne esto; a o çî bîyayeni. *Tr. Lahanalı, içinde lahana bulunmak.* Xasineya şamîyeri, ci rê çiçî qezenc kerdo ki, o yo winî kêf keno? 4. *Wş. Nm.* Xasin/i bîyayeni, wesfê xasan û xasinan tey bîyayeni. Maroliney. Çîyo (werd, şamî) ki marol ra virazîyayo, tey marol yan jî çîyê marolî esto; a o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Marullu olmak.* Xasineya selatedê ci, do ci rê tamêndo weş bido tamkerdiş.

xasûam *H.* Pêro, pêrko, heme, bi rêzeyên a, bi qorên a, seranser, her kes, hem xas, hem jî am, cêrancorî, seranserî, bi peynî ra kesên nêmenden a, zanaye nêzanaye, werdî gird, pîl qij, zengîn û feqîr û peynî di tebayên nêmendiş. *Tr. Herkes, hepsi, genel olarak, umumi, geride kimse kalmaksızın, bilen bilmeyen, eşraf halk vs. tamamı.* Hinî veyndê ki; wa xasûam bêro mewlûdê ma.

xasûamey *Nm.* Hem xas/i, hem jî am/i bîyayeni, zanaye û nêzanaye bîyayeni, seranser bîyayeni, seranserey, heme bîyayeni, cêrancorîyey, cêrancorî bîyayeni, temamê ci bîyayeni, peynî ra kesên nêmendeni, tey zewmbîyaney nêbîyayeni, zengîn û feqîr nêabirîyayeni, wende û nêwende nêabirîyayeni, bi rêzên a bîyayeni, bi qorên a bîyayeni, averok û apeyokanan bîyayeni. *Tr. Umumen, genel olarak. Küçük büyük, yaşlı genç, bilen bilmeyen, okumuş okumamış, bilinçli bilinçsiz, eşraf halk gibi ayrımlar olmaksızın sırasıyla, tamamen olma durumu.* No kar do bi xasûameya bibo, bi min a tenya nêbeno.

xaşek *Nn.* Gendûgemar pêro pêmîyan di. *Tr. Toprakla karışık çerçöp, süprüntü.* Ey bi xaşekdê ci ya, xwu rê berd. Qey mihtacê ci bî.

xaşêlin/i *N.* Topnewe/ê, cipcirît/i. Çîyo ki hewna kesî dest ci ro nêdayo, senîn xaşênayo û awda ci ra veto, hinî. Çîyo topnewe, çîyo ki hewna newe senîn ki fabrîka ra veto, hinî. *Tr. Yepyeni. Henüz hiç kullanılmamış olan.* Mi xaşîyeyêndo xaşêlin da bi ci, ay jewêndo dirate mi rê rişt bî.

xaşêliney *Nm.* Xaşêlin/i bîyayeni, topneweyey, topnewe/ê bîyayeni, tew xwu ra nêdeyaye, senîn ki xaşênayo û awda germi ra veto, hewna winî bîyayeni. *Tr. Henüz hiç kullanılmamış olmak, yepyeni olmak, cipcirit olmak.* Xaşêlineya qumaşdê to ya mi ra asena. Labelê renga ci ya weşdê mi nêşina. Ti yê bîlaheq hend pesnanê ci danê.

xaşênaye/ê *Wş. N.* Xaşnaye/ê. Çî/çîyê werdî yo ki bi destdê kesên yan jî çîyên a awda girênayê

mîyan di girênayo, kerdo germ. *Tr. Haşlanan, suda kaynatılarak pişirilen veya belli bir kıvama getirilen şey veya mecazen ise kimse.* Hako xaşênaye werdêndo weş o.

xaşênayeni *Wş. f. M.* Xaşênayîş. Xaşnayeni. Awda girênayê mîyan di gireynayena werdişî rê hdre kerdeni. *Tr. Haşlamak, haşlama yapmak.* Ez patatandê xaşênayan ra hez kena.

xaşil *Nk. Nn.* Xişêlî, vaşên o ki tenan rê zirar dano. *Kur. Xaşîl. Lat. Euphorbia resinifera. Tr. Sütleğen otu. Tarıma zararlı bir çeşit ot.* Xaşil kewto mercûyan mîyan, o do zirar bido ci.

xaşî *Teks. Nn. Bw.* Xaşîye. Xaşîyêndo werdî ey rê jî lazim o.

xaşîş *Nk. Nn.* Xaşxaş, xeşîş. Vaşêndo çengiznok o. Sereyê ci hendê sîrêndê girdî yo, vaşê ci hendê metroyên derg beno û seredê ci mîyan di jî hebikê werdî benê. *Tr. Haşhaş.* Bêîzin xaşîş karit, tepêşîya.

xaşîyaye/ê *N.* Xaşêneyaye/ê. Çî/werdo ki; awerda girênayê mîyan di, se derece di peyşayo, girêneyayo, bîyo germ. *Tr. Haşlanan.* To çiçîyo xaşîyaye werdo ki, ti yê vanê xaşîyayeni weşi nîya?

xaşîyayeni *f. M.* Xaşîyayîş. Xaşêneyayeni. Awda girênayê mîyan di peyşayeni, awerda se derecê di, germ bîyayeni. *Tr. Haşlanmak.* Eger a bixaşîyayê, wina nêmendê. Dêmax kî nêxaşîyaya.

xaşîye *Teks. Nn.* Xaşî. Werdî û barîyê xirari. Xaşîyey, bolkî kendîr ra virazênê, ê ki naylon ra virazênê jî estê.

xaşîyeyê vêrî *An. Zv. Nn.* Vêre. Pîze di cayê werdî yo ki bi durûvnayen a vajêno. *Tr. İşkembe, sarkmış olan insan göbeği, mecazen balkon.* Xaşîyêyê vêredê ci verdeya bî, çi pîs asayê!

xaşûgi *Nk. Nm.* Babetên vilikên a ki wexto ki kes dest nano pa, kes destê xwu bierzo kotîdê xwu, ûja wirêno, ganê kesî wirênena, wirîndok a. Hingîy bi nê vaşî yo anişênê, ci ra hingimîn virazenê. *Tr. Arıların bal yapmak için konduğu ve kişinin vücuduna kaşıntı koyan bir çeşit çiçek/ot.* Hingîy berdîy xaşûgi ser ki ci ra hingimîn virazê.

xaşxaş *Nk. Nn. Bw.* Xaşîş, xeşîş. Xaşxaşî rê heme ca di îznê kariteni çinî yo. Dewleti kotî ki îzin bido, aja di karêno. Çunkî çengiznok o.

xaşxaşîn/i *N.* Xaşîşkêş/i, esrarkeş/i, serarkêş/i, kêşê/a xaşxaşî. Kes/çîyo ki; besteyê xaşxaşî yo, xaşxaş şimeno yan jî anceno. *Tr. Haşhaşçı, esrarkeş, uyuşturucu bağımlısı.* Merdimo xaşxaşîn do zirar hemini ro do. 2. *S. N.* Dewrê Ebbasîyan û Selçûqîyan di, kesoki Hesen Sabbahî dima şîyo û hemberê Ebbasîyan û Selçûqîyan û Sunnîyan herb kerdo, bi dizandê xwu yê çetinan a xeylên kes û hukimdar û dewletmend kişto, bîyo belayê seredê nînan *Tr. Hasan Sabbahın müntesibi olan.* Vanê Xaşxaşînan adir vistê bol cayan û ganê bolini veşnayê.

xaşxaşîney 1. *Nm.* Xaşxaşîn/i bîyayeni, wesfê xaşxaşînan tey bîyayeni. Xaşîşkêşey, esrarkeşey, serarkêşey, kêşeya xaşxaşî. Kes/çîyo ki; besteyê xaşxaşî yo, xaşxaş şimeno yan jî anceno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Haşhaşilik, esrarkeşlik, uyuşturucu bağımlılığı.* Xaşxaşîneya ci, çiçî ra bellî ya? Şima tey xaşxaş tepişto, yan şima yê xwu het ra vanê?

xaşxaşîyaye/ê *N.* Xişxişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki o yo pey qehrêno, hendo ki o yo karûgurweyên ver kewno, o yo zerre anceno, o yo keserîy anceno, ze ki zerre di timûtim girey bêrê ci ver. *Tr. İçerlenen, için için yanan, çeşitli sorunlardan dolayı içinde alevler yükselen, kahırlanmakta.* Şirê ney ê merdimdê xaşxaşîyayî ra bipersê.

xaşxaşîyayeni *f. M.* Xaşxaşîyayîş. Xişxişîyayeni, xişmê pîzî bi veng a veteni, bol pey qehrîyayeni, qehran ra keserîy veteni, zerreyê ci veşayeni. Kerb û qehrûqotikî ra zerreyê ci girîyayeni. Pey bol qehrîyayeni, bol verkewteni. *Tr. İçerlenmek, için için yanmak, için için kaynamak.* Ez winîyaya a ya xaşxaşêna. Cora mi halê ci pers kerd. Senîn nêxaşxaşîyo, bira kişîyayo û pêrandê ci rê dişmen jî peyda bîyo!

xaşxaşkariteni *Zîr. f. M.* Xaşxaşkaritiş. Xaşîş kariteni, xeşîş kariteni. Citêreya xaşxaşî kerdeni. *Tr. Haşhaş ekmek, haşhaş ekimi yapmak.* Dewleti qandê karitişdê xaşxaşî her kesî rê îzin nêdana.

xaşxaşnaye/ê *N.* Xişxişnaye/ê. Kes/çîyo ki; jew yan jî çîyên bîyo sebebê xaşxaşîyayenda ci, ze ki ci zerre di kilîy werzanê, ze ki ci rê qehrûqotik û derd û girey nêbîyayey peyda kerê. *Tr. İçerletilen. Birisinin dertlerinin alevlenmesinde ve için için yanmasında etken olunan.* Merdimo xaşxaşnaye do senîn vinderîyo?

xaşxaşnayeni *f. M.* Xaşxaşnayîş. Xişxişnayeni. Sebebê xaşxaşîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni; ci qehrûqotikan ver şanayeni, zerredê ci di girey û kilê şewatan veteni. *Tr. İçerletmek, birisinin içinde dert ve sıkıntı alevleri yükseltmek veya çıkarmak.* Kêxaşxaşnayo, xeta kerdo. Ma yê deha nêşenê amoş kerê.

xatir 1. *Nn.* Qîmet, hesibîyayeni, hesibnayeni, qedr, qedrûqîmet. *Tr. Değer, kiymet, saygınlık, itibar.* Gereg to qandê xatirdê ma jî mêrdek bibexşnayê. Labelê ki to nêda xatirdê ma. 2. *Nn.* Misaade, îzin, rîzayey. *Tr. İzin, müsaade.* Ez a kena şima ra xatir biwaza, bi xatirdê şima, mi xatir nêwaşt, mi ci ra xatir waşto ûzn.

xatirberey *Sos. Nm.* Xatirber/i bîyayeni, wesfê xatirberan tey bîyayeni. Birûmetey, biqîmetey, qedrê ci bîyayeni, qîmetê ci bîyayeni, hesibîyayeni. *Tr. Saygınlık, itibar, itibar sahibi olma.* Xatirberey ra nêbo, kes do merdimî se kero ki?

xatirê girdan *Nn.* Hurmetê girdan, qandê hesibîyayenda girdan. *Tr. Büyüklerin hürmetine, büyüklerin yüzü suyu hürmetine, büyüklerin hatırı için.* Ez do noqra jî to bida xatirdê girdan.

xatirgiroteni 1. *f. M.* Xatirgirotiş. Musade giroteni, îzin giroteni. Qandê şîyayîşî îzin giroteni. *Tr. Bir topluluktan ayrılırken izin alma, müsaade alma sözü.* Mi ci ra xatir waşt û ez şîya.

xatirnezan/i *N.* Kes/çîyo ki; qedrûqîmetê mabeyndaran nêzano, ci het di xatirê kesî çinî yo; qedrûqîmet û rûmet bi kesî nêdano, kesî nêhesibneno, bêwefa o, tey wefakarey çinî ya. *Tr. Kadir kiymet bilmez, hatır bilmez, vefasız.* Merdimey mîyan di, xatirnezaney çîyênda pîs a. Çunkî keso xatirnezan zêdê bûmbayêna şêligî keno serûbinî.

xatirnêwaşte/ê *N.* Xatirnewaz/i, xatirnexwaz/i, bêxatir/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra xatir/îzin nêwaşto, musade nêwaşto, zerrîya ci nêgirota, ci rê şîyayîş di, bi xatirdê to (şima yan jî çînakî) nêvato û şîyo. *Tr. İzin istemeden giden, vedalaşmadan giden, allahaısmarladık demeden giden.* Keso xatir nêwaşte, do bi kamcîn rî ya, fina bêro tîyanan ki?

xatirnêwaşteni 1. *f. M.* Xatirnêwaştiş. Îzin nêwaşteni, rîza nêwaşteni, zerrî nêgiroteni, musade nêwaşteni. *Tr. İzin istememek, müsaade istememek, gönül almamak, rızalık istememek.* Mi ci ra xatir nêwaşt. Labelê ey xatir bi ci da. 2. *f. M.* Xatirnêwaştiş. Qandê abirîyayîşî kesên ra îzin waştiş û ci rê bi xatirdê to (şima yan jî çînakî) nêvateni. *Tr. Vedalaşmamak, izninle, müsaadenle demeden gitmek.* Nêva bi "xatirdê to" û kewt ray û şî. Ma kes xatir nêwazeno?

xatirwaşte/ê *N.* Xatirwaz/i, xatirxwaz/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, cayên yan jî kesên ra abirîyayîşî di ci ra xatir wazeno û vano musaadeyê şima esto, şima îzin danê mi, rîzayê to (şima yan jî kesnakî) esto? *Tr. İzin/müsaade isteyen, hatır ve gönül isteyen, rızalık isteyen, vedalaşan.* Merdimo xatirwaşte û xatirnêwaşte do kotî jû bo?

xatir waşteni 1. *f. M.* Xatirwaştiş. Îzin waşteni, rîza waşteni, zerrî giroteni, misaade waşteni, qandê şîyayeni, qandê rêwîyey îzin waşteni. *Tr. İzin/müsaade istemek, hatır istemek, gönül almak, vedalaşmak.* Mi ci ra xatir waşt û ez kewta ray, înan dima merdim rişt mi dima.

xatirzan/i *Sos. N.* Qedîrşînas/i, xatirzanaye/ê. O/çîyo ki; qedrûqîmetê kesan zano, xatirê kesî ci heti esto. *Tr. Hatır bilen, saygın, itibarlı, kadirşinas.* O merdimo xatirzan, do ci meyman kero. Çunkî o meymanan şeno werzano.

xatirzanayeni *f. M.* Xatirzanayîş. Qedrûqîmet û xatir zanayeni, kesan hesibnayeni, xatirê kes û mabeyndaran ci het di bîyayeni, tey wefakarey estbîyayeni. *Tr. Kadir kiymet bilmek, hatır bilmek veya saymak.* Eger ey xatirê ci bizanayê, qeçekanê ey do jî xatirê ci bizanayê.

xatirzaney *Sos. Nm.* Xatirzan/i bîyayeni, wesfê xatirzanan tey bîyayeni. Qedrûqîmet zanayeni, xatir zanayeni, rûmet û hurmet zanayeni. Kes/çîyo ki; xatirê kesan ci het di esto û qedrûqîmetê însanan zano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hatır, saygınlık, itibar bilme, vefakarlık.* Xatirzaneyda ci ra nêbîyayê, kesî bi ci ya karên nêkerdayê. Çunkî finêra hol beno, qehrêno.

xatîb/i *Er. N.* Kes/çîyo ki; xutbe dano, weş qisey keno, xîtabetê ci weş o, qisanê xwu fesilneno û hinî qisey keno. *Tr. Hatip.* Eger xatîb bîyayê, wina qiseyê nehsîy nêkerdê.

xatîbey *Nm.* Xatîb/i bîyayeni, wesfê xatîban tey bîyayeni. Xatîb/i bîyayeni, karê xatîbey, karê xatîban kerdeni, kar û wezîfeyê xatîban, xatîbey kerdeni. *Tr. Hatiplik.* Şima qey xatîbeya ci nêaşnawita. Mêrdek xatîbêndo gird o.

xatûnane *Nn. Bw.* Xanimkî. Ez winîyaya keynaya xatûnane xwu rê roşena û dendikîy çerez kena, maya jî mexzeni gurweyêna. Mi tazîlîy day piro û mi rişti mexzeni.

xatûney 1. *Nm.* Xatûn/i bîyayeni, kar û zehmetî ra reyayeni, xanim bîyayeni, cinîyan di efendî bîyayeni, cinîya xasi bîyayeni. *Tr. Hatunluk, hanım efendilik.* Tew! Karî ra reyê, mendi xatûney. 2. *Nm.* Cinîyey, bermalîyeya keyî, camêrdî rê cinî bîyayeni, xanimey. *Tr. Hanımlık, karılık yapmak.* Xatûney karê hergi cinî nîyo. Merdim esta ki qayîla xwu rê tim roşo, esta ki keyê kena şên.

xatûni 1. *Nn.* Efendîya cinîyan. A ki kar û zehmet-

dê dinyay ra reyaya. *Tr. Hatun, hanım efendi.* Xatûni do roşo û bermalîyan bido gurwênayeni. 2. *Nm.* Cinî, kebanîya keyî, bermalîya keyî. Keyna hettanî ki keye di bo, xatûni nêbena, qando ki xatûni bo, gerego ki veyvi bo. *Tr. Eş, hanım, karı.* Hele ez finê xatûni rê vajî, qe beno ki ma bêrê şima rê bibê meyman. 3. *Nm.* Nameyêndê keynan o ki maneyê ci yo xatûni 1 û 2 di. *Tr. Hatun anlamında kız çocuklarına verilen bir ad.* Kaşka şima Nîyaj Xatûni jî bixwu ya biberdayê.[1]

xatûnî *Nk. Nm.* Babetên engûrênda bicisn a. Gilîyê ci derg ê, bixwu jî kuho û sûrek a, engûra rezan nîya, ê mewşêran a. *Tr. Bir çeşit iyi cins üzüm.* Wexto ez şira mewşêri bin, eger bibo, ez xwu rê xatûnî wena.

xatûnîni *Nm. Bw.* Xanimey. Willi eger karûbarên çinêbo xatûnîni weşdê hemini şina.

xatûnkî *Nm. Bw.* Xanimkî. Ez tîya di bigurweya, ti jî xwu rê aja di xatûnkî roşi û televîzyon temaşe ki. Çi weş o!

xatûnkîyey *Nm. Bw.* Xanimkîyaney. Ci rê xatûnkîyey bikewo, xwura qayîl a.

xavi *Teks. Nm. Bw.* Xabi. Herga ki nmaz kerdê, xava xwu piştê xwu sereyo.

xaviki *An. Nm.* Kişta hurna kalekan a seredê estedê kulomekandê kesî di cayo vengane yo. Newqi jî cayo veng o. Labelê newqi deha kişta peynî da, xaviki deha kaleki da. *Tr. Vücudun iki yanında, kalça kemiklerinin üst taraflarındaki boşluk. Bir darbe değdiğinde kişinin nefesini kesen boşluktur.* Qehirîya pira û va: Ez do to xaviki di tepşa ha!

xaviki di tepişteni *Zv. f. M.* Xavikiditepiştiş. Newqi di pirodayeni. Livê ci qedînayeni, qewet ra birnayeni, hêle ra birnayeni, hukmê ci qedînayeni. *Tr. Etkisiz hale getirmek, gücünü almak, nefesini kesmek.* Şiwanî va: Wexto ki verg dekewo çarwan mîyan, ya qirîçikerda ci, yan jî xavikda ci di tepşeno.

xax/i 1. *Wş. N.* Çîyo nêpewte, çîyo ki nêpeyşayo. *Tr. Pişmemiş olan.* Şito xax, goşto xax û çîyo winasîn. Jû çîyo xax werêno, jû çîyo xax jî nêwerêno. 2. *N.* Nêbîyaye/ê. Çîyo ar, çîyo ki zêdê qeyami giran o. *Tr. Sakil, ağır, olmadık şey, kıyamet gibi şey, mecazen hazmı zor olan şey.* Eger şima zêdê mi bikerdayê, mi do xaxîy biardayê şima sere di. 3. *N.* Ecayîb/i, ecêb/i, ecêbo/a gird/i, girdo/a ecêb/i, girdo/a bêter/i, vêşî gird/i. *Tr. Acayip, acayip büyük, olağanüstü iri.* Eger xax nêbîyayê, qewetê mi do pey bibîyayê.

xaxane/ê *N.* Ze xax, zêdê xaxî ya, ze ki nêpeyşo, ze ki peyşate nêbo. *Tr. Pişmemiş gibi, olgunlaşmamış gibi olmak.* Ma o çî xaxane werd.

xaxaney *Nm.* Xaxkîyey, xaxkîyane, xamane, xamkîyey, ze ki xax bo, zêdê xaxan a bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û werîyayîş û asayîşdê xwu di ze ki xax bo. *Tr. Tadında, görünümünde ham gibi olmak, pişmemiş gibi olmak.* Ez nêkewta xaxaneyda ci dimi, ez a vana çirê çinî yo?

xaxey 1. *Nm.* Xax/i bîyayeni, wesfê çîyandê xaxan ci ser o bîyayeni. Nêpewte/ê bîyayeni, nêpeyşaye/ê bîyayeni. Çîyê werdenî yo ki nêpeyşayo, kesên nêpewto; a o çî bîyayeni, wesfê nê çî ci ser o bîyayeni. Bîyaye/ê nêbîyayeni, hewna bîyaye/ê nêbîyayeni. *Tr. Pişmemişlik, çiğ olmak, hamlık, olgunlaşmamışlık.* Mi rê ki nêpewjîya bî. Çunkî tamê xaxey ci ser o est bî. 2. *Nm.* Nêbîyayeni, wesfo nêbîyaye/ê ci ser o bîyayeni. Çîyo ki kes tew qayîl nîyo şikê ci bo, a o çî bîyayeni. *Tr. Olmadık şey olma, ağır/sakil olma.* Mi kerd xaxey biyaro ci sere di, fina mi va wa camêrdey mi di bo. 3. *Nm.* Ecayîbey, ecêbey, ecêba girdi bîyayeni, girda ecêbi bîyayeni, girda bêteri bîyayeni, vêşî gird bîyayeni. *Tr. Acayiplik, acayip büyük olmak, çok iri olmak.* Eger xaxeyda ci ra nêbîyayê, qewetê mi do pey bibîyayê.

xaxin/i *N.* Ze ki xax/i bo. şekil û bîçimê kes û çîdê xaxî tey bîyayeni. Çî/keso ki; ze ki xax bo, ze ki pewte nêbo, ze ki bîyaye nêbo, ze ki tam nêbo, ze ki nêbanderîyo. *Tr. Sanki ham gibi, sanki pişmemiş gibi, sanki olgunlaşmamış gibi, sanki eğitilmemiş.* Mi rê jî xaxin asa. Mi bizanayê xax o, mi qe fek jî pa nênayê.

xaxiney *Nm.* Ze ki xax/i bo, şekil û bîçimê kes û çîdê xaxî tey bîyayeni. Çî/keso ki; ze ki xax bo, ze ki pewte nêbo, ze ki bîyaye nêbo, ze ki tam nêbo, ze ki nêbanderîye nêbo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hamlık, pişmemiş gibi olmak, olgunlaşmamış olmak, eğitilmemiş/pişmiş, olgunlaşmış, eğitilmiş görüntü vermek.* Mi rê ki tey jî xaxiney esti bî. Mi bizanayê xax o, mi qe fek jî pa nênayê.

xaxiney *Nm.* Zêdê xaxî ya, tey xaxey bîyayeni, bi şikildê nêbîyayenî ya, bi şikildê xaxey a. *Tr. Pişmemiş bir şekilde.* Xaxineya ci rind û rind bellî bî.

xaxînî *Nm.* Xaxey, xaxîney, a nêbîyayê, o nêbîyaye, olimbêter, olimbêşan, erbeti, arey, arey kerdeni, arey bîyayeni. *Tr. Olmadık şey olma,*

---

1 Farîsî di esta û şîya Ereban mîyan. Bolekê ci jî bi şikildê "*xewatîn*"î ya viraşta.

akıl almadık şey olma, kötülükler çığ gibi olmak. Eger ez aja di bîyayê, mi xaxîni ardê ci sere di. Çunkî ay a nêkerdê arda marda mi sere di.

xaxmende/ê *N.* Nêbîyaye/ê, nîmpewte/ê, nîmpeyşaye/ê, nîmbîyaye/ê. Çî/keso ki; pewteni di, peyşayîş di, bîyayîş di tam nêbîyo, tam nêpewjîyayo, tam nêvirazîyayo, tam nêbanderîyayo, ser o tam nêvinderîyayo û nê muameledê xwu di nîmçe mendo. *Tr. Yarı pişmiş, ham kalan, tam olgunlaşmamış olan; olgunlaşması, pişmesi, eğitilmesi, çalıştırılması, pişirilmesi yarı kalıp tam olmayan*. Ez cara nêşena tamê çîdê xaxmendî bigîra. Çîyo xaxmende, tim jî madê mi qelibneno.

xaxmendeni *f. M.* Xaxmendiş. Nêbîyayeni, xam mendeni, nêpewjîyayeni, pewte nêbîyayeni, kemîgira mendeni, wesfê kemîgirayan tey bîyayeni, pewteni di tayên bîyayîş yan jî pewtişê ci kemî bîyayeni, pewtiş di temam nêbîyayeni. *Tr. Tam pişmemiş olmak, yeteri kadar gereken ısıyı veya olgunluğu almamış olmak*. Nêzana çiçî rê xax mendi bî. Qe beno ki nîmsaet peyşê.

xaxûtane *Nn.* Bol kehan, wezîfe ra kewte, şehitîyayeyo herimîyaye, pay ra hêlbîyaye. Çîyo ki eger kes dest pano do vila bo. *Tr. Köhnemiş olan, dokunursan dağılacak kadar eski olan, harabe halde olan*. O çîyê înano xaxûtane boka fina pey di nêro.

xaxûtaney *Nm.* Bi şikildê xaxûteyey a, zêdê xaxûteyan a, çîyo ki ze ki kehaney ra do deha vila bo. *Tr. Köhnemişlik, köhnemişçesine, adeta dökülüyor olmak*. Xaxûtaneyda ci ra nêbîyayê, ma nêrotê. Şima, xwu ra bi o şekla herînê.

xaxûte/ê *N.* Xirabe/ê. Çîyo ki keno bişehitîyo, xirabeyo ki keno bişehitîyo, bol kehan, çîyo ki kehaney ra o yo keno pêverdo, pêra cibo, çîyo ki verêney ra o yo keno vila bo. *Tr. Köhne, pert, dökülen*. Banêndê ci yo xaxûte esto, o yo keno mi bi ey a bixapêno.

xaxûteni *Nm.* Xaxûte bîyayeni, şikildê xaxûtî amîyayeni. *Tr. Eskimişlikten köhnemişlikten dökülecek duruma gelme/k*. Ez deha nêşena xaxûtena ay bianca, ez do ay biroşa.

xaxûteyey *Nm.* Bol kehan/i bîyayeni, pay ra hêlbîyayeni, haldê xiraba di bîyayeni, şeklê vila bîyayenî di bîyayeni. *Tr. Köhnelik*. Birayê mi! Eger xaxûteyeyda ci ra nêbîyayê, xwu ra mi jî nêrotê.

xaxûteyîn/i *N.* Çîyo ki bîyo xaxûte, ser o wezîyetê xaxûteyey esto. *Tr. Kırık dökük, köhnemişlik, köhne*. Çîyo xaxûteyîn nêbîyayê, ez jî ci rê nêbîyê girotok. Çunkî xwu ra ez kehangirotok a.

xaxûteyîney *Nm.* Xaxûte/ê bîyayeni, bol kehan/i bîyayeni, vila bîyayîşî di bîyayeni, şikildê çîyandê bol kehanan di bîyayeni. *Tr. Köhnemişlik*. Xaxûteyîneyda ci ra bî ki ey ercan da.

xaxwer/i *N.* Xaxwerok/i. Kes/çîyo ki; werdo xax weno, çîyo pewte nêweno yan jî qandê werdişdê ci, ci rê pewte lazim nêbeno. *Tr. Eşyaları, yiyecekleri ham yiyen*. Kovî pêro jî xaxwer o.

xaxwerdeni *f. M.* Xaxwerdiş. Xam werdeni, pewte nêwerdeni yan jî ci rê îlla kî werdo pewte lazim nêbîyayeni. Çîyanê werdan bi nêpewtiş a werdeni. *Tr. Pişmemiş yiyecekleri yemek*. Ez bixwu hakan qayîl nîya xax bûra.

xaxwerey *Nm.* Xaxwerokey, xaxwer/i bîyayen, wesfê xaxwer (xaxwerok)an tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; werdo xax weno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ham yiyici olmak, çiğ yiyen olmak, yeme ve içmesinde pişmiş şey aramamak, ham yiyecek yiyen yaratık olmak*. Xaxwereya ci, ci rê berrînî di, bol çî dana qezenc kerdiş.

xaye *Er. Nn.* Derd, hêwan. Çî/keso ki; kesî xwu rê kerdo derdên, kesî xwu rê kerdo qaxûyên, kesî xwu rê kerdo gireyên ki kes do miheqeq ey hal kero. Çî/keso ki; kesî xwu rê qandê resayîşî kerdo derd. *Tr. Amaç, erek, gaye, nihai hedef*. Xayeyê mi, ma rew şirê bî. Labelê ez xayedê xwu nêresaya.

xayedar/i *N.* Wahîrê/a xayeyên, hêwankar/i. Kes/çîyo ki; hêwanêndê ci xayeyêndê ci esto, gereg ki kes û çîyên û cayên reso, bawero ki/qayîlo ki cayên reso. *Tr. İdealist, amaçlı, ülkücü*. Eger xayedar nêbîyayê, nêşayê nê karê çetinan bikero.

xayedarey *Nm.* Xayedar/i bîyayeni, wahîrê/a xayeyên bîyayeni. Kes/çîyo ki; qayîlo, wazenayo ki cayên reso; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan ser o/tey bîyayeni. *Tr. İdealizm, idaalist olmak, amaçlılık, ülkü sahibi olmak, ülkücülük*. Xayedareyênda xorî ser o esta.

xayîn/i *Er. N. Bw.* Xebîs/i 2, xesîs/i 2, xinis û bêbext/i 2. Eger xayîn nêbîyayê, ma pey di, na arey nêkerdê.

xayîney *Nm. Bw.* Xebîsey 2, xesîsey 2, xinisey û bêbextey 2. Mi cara xayîneya wina olimbêteri ne dîya, ne jî kesên vîneno.

xayîs/i *Tib. N.* Xwuyaşîyaye/ê. Nêweşînên ra aqil û totikî di xwu di nêbîyayeni. *Tr. Baygın, kendinde olmayan*. Jewên: Ameyo a xwu, nêameyo a xwu? Jûnakî: Nê, nêameyo a xwu, xayîs o.

xayîsane *Nn. Bw.* Dengane. Mi senîn ki jû dê piro, winî jî ca di xayîsane kewt.

xayîsaney *Bw.* Denganey. Kam a xayîsaneyda ci ra nêterseno?

xayîsbîyaye/ê *N.* Vîraşîyaye/ê, xwuyaşîyaye/ê, dengbîyaye/ê, xayîskewte/ê. Kes/çîyo ki; xwu di nîyo û vîra şîyo, xwu ya şîyo, bîyo xayîs yan jî xayîs kewto. *Tr. Baygın, bayılan, baygınlık geçiren.* Qeço xayîsbîyaye, do kotî to bisilasno?

xayîsbîyayeni *f. M.* Xayîsbîyayîş. Vîra şîyayeni, xwu ya şîyayeni, deng bîyayeni, xayîs kewteni. *Tr. Baygın olmak, bayılmak, baygınlık geçirmek, kendinden geçmiş olmak.* Wexto ez resaya ci, xayîs bî. Dima ame a xwu.

xayîsey *Tib. Nm.* Xayîs/i bîyayeni, wesfê xayîsan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; xwu ya şîyo, vîra şîyo, xwu di nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Baygınlık, baygın olmak, kendinde olmamak.* Ez xayîseyda ci ra haydari nîya. Labelê vanê gama bîni xayîs bîyo.

xayîskewte/ê *N.* Vîraşîyaye/ê, xwuyaşîyaye/ê, xayîsbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi derbên yan jî çîyêndê zêdê ney a xwu ya şîyo, aqil û zanayîş û şûur ci ser ra şîyo. *Tr. Baygın düşen, bayılan, kendinde olmayan.* Şima do o keso xayîskewte, aja di nêverdayê û nêşîyayê.

xayîskewteni *f. M.* Xayîskewtiş. Xwu ya şîyayeni, vîra şîyayeni, aqil ser ra şîyayen û aqilane hereket nêkerdeni, livdê ci di aqil çinêbîyayeni, zêdê merganîya bîyayeni. *Tr. Baygın düşmek, bayılmak, kendinde olmamak.* Senîn a derbi gunê ci ro, desta xayîs kewt.

xayîsviste/ê *N.* Xayîskerde/ê, vîrakerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi derbên a yan jî bi çîyênda zêdê derzînî ya vîra berda, aqil û livo totikî û zanîşo totikî ci ser ra berdo, kerdo vîraşîyaye, kerdo xwuyaşîyaye, kerdo xayîs. *Tr. Baygın düşürülen, uyuşturulan.* Nêweşo xayîsviste, do çiwext bêro a xwu.

xayîsvisteni *f. M.* Xayîsvistiş. Xayîs kerdeni, sebebê xayîs vistişî bîyayeni, vîra kerdeni. Kesên yan jî çîyên yan bi derbên a yan jî Mesela çîyêndê zêdê çengiznokî ya xayîs kerdeni, aqil û zanîş û şûur ci ser ra berdeni. *Tr. Bayıltmak, uyuşturmak.* Ey senîn ki derzinîyên dê piro, xayîs visti.

xazi *Nm.* Çixîzi, çixazi, xeti, xîzi, şûvi, doxi, çixzî, çizxî, barixi, hîvi. *Tr. Çizgi.* Xazên dekewti bî pûçikdê ci, cêrancorî ganê ci asayê. Farîsi di xaz; qelîş o, celxe dekewten a.

xazil *Nn.* Komirê kolîyan, zax, zixal, xizal. *Tr. Kömür, odun kömürü.* Xazilî ya keyan kenê germ. Sifte kolîyan ra komên virazenê, dima nanê ta. Wexto ki kozîgi bena nîmveşatê, herri erzêna ser û bi awa beno hewna. Ze ki na kozîgida nîmveşatê ra deha xazil virazêno.

xazilê *Jeo. Nm.* Komirê manqali, zixalê manqali, zaxê manqali. *Tr. Mangal kömürü.* Xazilê bîyarê ki ma pa manqali acifinê.

xazilfiroş/i *Eko. N.* Komirfiroşê/a kolîyan. Kes/çîyo ki; komirê kolîyan roşeno, rotokê komirdê kolîyan, rotokê xazilî. *Tr. Odun kömür satıcısı.* Xazilfiroş, do xazilî ercan bido ma. Çunkî mi bi ci ya qisey kerdo.

xazilfiroşey *Eko. Nm.* Meslegê komirdê kolîyan bîyayeni, rotokeya komirdê kolîyan bîyayeni, bi komir rotişî ya debarê xwu kerdeni. *Tr. Odun kömürcülüğü.* Xazilfiroşey kerdê, qando ki doxalgaz ame, cora terk kerd.

xazilge *Md. Nn.* Qandê komirdê kolîyan *Bw.* Komirgeh. Verî Suwêreki di xazilgeyê Mûskanî menşûr bîyo.

xazilgeh *Md. Nn.* Cayo ki komirê kolîyan roşêno. *Tr. Odun kömürü yapılan veya işlemi görülen yer.* Verî dewandê ma di xazil virazîyayê.

xazilin/i *N.* Çî/keso ki; pa xazil esto, xazil sawîyayo pira, mîyan di/tey xazil esto. *Tr. Odun kömürlü, odun kömür bulaşan.* Cayê ci xazilin bî, mi besterd.

xaziliney *Nm.* Xazil/i bîyayeni, tey/mîyan di xazil bîyayeni, xazil pira sawîyayeni. Çî/keso ki; xazil sawîyayo ci ra, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nêkes û çîyan ser o bîyayeni. *Tr. Odun kömürü bulaşmış olmak, içinde odun kömür bulunmak.* Ez, a xazilineyda ci ra remena, o yo vera mi keno.

xazilkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyê xazilî keno, xazil vejeno, xwu rê xazilî ser o gurweyêno, karûgurwe û wezîfeyê ci xazil o, xazilî ser o gurweyayena. *Tr. Odun kömürcüsü, odun kömür yapan.* Ez a şina ki ê xazilkarî birişa şima ser, şima pêya hesabê xwu bivînê.

xazilkarey *Nm.* Xazilkar/i bîyayeni, kar û meslegê xazilkaran, wesfê xazilkaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xazilî ser o gurweyêno, xazil vejeno, xazil virazeno, xazil roşeno, xazilî ser o gurweyêno, a o kes bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ser o bîyayeni. *Tr. Odun kömürcülüğü, odun kömürcüsü olmak.* Mêrdek xazilkarey û esnafeyda xwu di jî durust bî.

xazî *Er. Teo. N.* O/keso ki; şîyo dekewto cengêndê dînî û pey di ageyrayo. *Tr. Gazi.* Xazîyê ma yê peyênê jî deha jew bi jew mirenê.

xazîyane *Nn.* Zêdê xazîyan a, bi xazîyan mendeni. Kesê ki şîyê cengên û eger ki bidirbeti, eger ki bêdirbeti vijîyayê û şehîd nêbîyê û ameyê, a

zêdê înan bîyayeni, bi înan mendeni. *Tr. Gazice, gaziler gibi.* Mêrdekî xazîyane rol kerdê, nêzanayê ki bi rolkerdişî ya kes xazî nêbeno.

xazîyaney *Nm.* Xazîyane bîyayeni, zêdê xazîyan a bîyayeni, bi xazîyan mendeni. şekil û bîçim û mêl û meşê ci zêdê xazîyan bîyayeni, bi xazîyan mendeni. *Tr. Gaziler gibi olmak.* Ez bi ê wesfdê ci yê xazîyaney a xapîyaya.

xazîyey *Teo. Nm.* Xazî bîyayeni, herbandê dînîyan di ceng kewten û weş yan jî dirbetin vijîyayeni. *Tr. Gazilik, gazi olmak.* Kes do mamostandê derserda dînî ra pers kero, xazîyay yan şehîdey weş û bixeyr a?

xazmik *An. Nn.* Cayo ki qula zincî û boxaz reseno pê, peynîya qulda zincî. *Tr. Geniz.* Xazmik ra belxem eşt teber ki, çiçî bivîno! Ci ra gonî ameyê.

xebar *Zir. Nn.* Citêreya bejî, citêreya ki awî nîya. Erd karitişo ki bejî beno. Qezencan erddê bejî di karitiş. *Tr. Kuru tarım, kuru ekim.* Ma do emserr kiştda cordê dewi di xebat, cêrdê ci di jî awî bikerê.

xebat *Nn.* Kar, gurwe, îş, mijûl. Çîyo ki; keso ser o mijûl beno, keso ser o xebitêno, keso ser o gurweyêno, keso ser o karên keno. *Tr. Çalışma, iş, meşguliyet.* Xebata mi, ziwandê Dimilî ser o mijûl bîyayena.

xebatey *Nm.* Xebat bîyayeni, wesfê xebatî, mijûley, mijûl bîyayeni, gurweyey, gurwe bîyayeni, wesfê kar û gurwî û îşî ci sero bîyayeni. *Tr. İş, çalışma, meşguliyet, meşgale olma.* Xebateya winîsîni hemini rê lazim a.

xebatîyaye/ê *N. Bw.* Xebitîyaye/ê. Karkero xebatîyaye do çirê ceza bûro ki?

xebatîyayeni *f. M. Bw.* Xebitîyayeni. Esasê na vajekeri, "xebatîyayeni" a. Labelê Dimilîy pêro jî vanê xebitîyayeni. Ez a ziwandê Dimilî ser o xebatêna.

xebatkar/i *N.* Şuxilkar/i. Kes/çîyo ki; xebitêno, gurweyêno, karên keno, çîyên ser o mijûlêno. *Tr. Çalışan, iş yapan. Bir iş, bir vazife, bir meşguliyet içinde olan ve bunu yerine getiren.* Xebatkarê nê karî çirê vinîbîyaye o?

xebatkarane *Nn.* Zêdê xebatkaran, bi xebatkaran mendeni, wesfê xebatkaran tey bîyayeni. *Tr. Çalışanlar gibi, bir çalışana yakışır bir şekilde.* Lajek tim jî xebatkarane qeyret keno.

xebatkarey *Nm.* Şuxilkarey, şuxilkar/i bîyayeni, wesfê şuxilkaran tey estbîyayeni. Xebatkar/i bîyayeni, wesfê xebatkaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xebitêno, gurweyêno, karûgurweyên keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İşçilik, çalışmak, emekçi olmak, işbaşında olmak.* Xebatkareyda ci di kemaneyên çinî ya. Labelê xebatdê ci di, berkeyên jî çinî yo.

xebatkarê/a verdê destan *N.* Verdest/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di destandê jewî yan jî tayêni vero xebitêno, gurweyêno, kar keno. *Tr. Yardımcı, muavin, el altında çalışan, çırak.* Osta nîyo, xebatkarê verdê destan o.

xeberberok/i *N.* Hayberok/i. Kes/çîyo ki; xeberan beno û ano, xeberan resneno cayên. *Tr. Elçi, haberci, iletişimci.* Xeberberokêndo raşt bî. Qethan xeberên çewt nêberdi.

xeberberokey *Nm.* Hayberokey. Xeberberok/i bîyayeni. Xeberîy berden û ardeni, xeberan cayên resnayeni, karê xeberan berdişî û ardişî kerdeni. *Tr. Elçilik, habercilik, iletişimcilik.* Xeberberokeya ci weşi bî. Ma tey qusûrên nêdî.

xeberdan/i 1. *N.* Xeberok/i. O/çîyo ki xeberîy beno û ano. *Tr. Haberci, muhabir, ulak, postacı.* Xeber danê ci, ci rê çîyêndo weş nêva. Cora pirûz kerdo. 2. *N. Bw.* Qisedan/i. Xeberdano xeberîy dano, o yo safî heqandê pisîng û kutikan ra qal keno. O yo însanan keno vîra.

xeberdar/i *N.* Haydar/i, agahdar/i. Kes/çîyo ki; xebera ci çîyên ra esta, xeberên ra bîyo haydar, haya ci çîyên ra esta. *Tr. Haberdar, haberli, bilgili.* Mi nêkerd xeberdar, verî jewî kerd bî xeberdar.

xeberdarane *Nn.* Haydarane, agahdarane. Zêdê xeberdaran a, bi xeberdaran mendeni, wesfê xeberdaran û haydaran û agahdaran tey bîyayeni. *Tr. Haberdarlar gibi, haberliler gibi, bilgililer gibi, bilgisi dahilinde olanlar gibi.* Mi nêkerd bî xeberdar, verî jewî kerd bî xeberdar. Çunkî xeberdarane ame mi heti.

xeberdarey *Nm.* Haydarey, haydar/i bîyayeni, agahdarey, agahdar/i bîyayeni, xeberdar/i bîyayeni, pey hesîyayeni, haya ci pey bîyayeni. *Tr. Haberdar olmak, haberli olmak, bilgisi dahilinde olmak.* Xeberdareya ê merdimdê gêjî û xeberdar nêbîyayena ê merdimdê çimakerdî bi mi ki jew a.

xeberi *Nm.* Peyhesik. Çî/qisaya ki kes pey hesêno, zanîşê peyhesîyayîşî. Bolekê ci "xeberîy" ê. *Tr. Haber.* Xebera mi çinêbî, şima ez pey hesnaya. Eger kesên xeberi bidayê mi, ez do jî pey xeberdar bîyayê.

xeberîy *Nb. Bw.* Qisey. Ci rê xeberîy medi. Xeberîy do ageyrê bi to.

xeberîy dayeni 1. *f. M.* Xeberîy dayîş. Xeberîy dayeni, kesan pa xeberdar kerdeni, hewadîs

dayeni, ajans dayeni. *Tr. Haberleri vermek, spikerlerin haberleri vermesi.* Xeberdano fina Sûrîye ra xeberîy dano. 2. *f. M.* Xeberîy dayîş. Lengîy çînayeni, qisey dayeni, qiseyê pîsîy kerdeni, kufir kerdeni. *Tr. Sövmek, küfretmek, galiz küfürler etmek.* Eger mi rê xeberîy nêdayê, ez ci nêveyayê.

xeberok/i *N.* Hayberok/i, elçî, xeberdan/i, xeberbaz/i. O/çîyo ki xeberîy ano û beno. *Tr. Elçi, ulak, postacı, haberci.* Ma tayên teyran rê vanê xêrxeberokîy. Bi goredê edetandê ma ya nê xeberanê xeyran anê û benê. Xeberokêndo biraşt o. Ez bi ci ya emel kena.

xeberokey *Nm.* Hayberokey, elçîyîni, xeber daney, xeberîy berden û ardeni, xeberok/i bîyayeni. *Tr. Muhbirlik, postacılık, elçilik, habercilik.* Xeberokeyênda ci ya lezgîni esta. rewok o.

xebitîyaye/ê *Nn.* Xebatîyaye, gurweyaye, şuxilîyaye. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di gurweyayo, şuxilîyayo, karûgurweyên vînayo, karûgurweyên di hêle û qewet xerc kerdo. *Tr. Çalışan, meşgul.* Kes do qeçekê xebitîyayî teşwîq kero ki, fina bixebitîyo.

xebitîyayeni *f. M.* Xebitîyayîş, xebatîyayeni, gurweyayeni, kar kerdeni, mijûl bîyayeni, çîyên ser o meşgul bîyayeni. *Tr. Çalışmak, meşguliyet, uğraşmak.* Ez nerîyey û marîyeyda ziwandê Dimilî ser o bol xebitîyaya.

xebitnaye/ê *N.* Xebatnaye/ê, gurwênaye/ê, şuxilnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xebitnayo, gurwênayo, dayo şuxil ro, ci rê karûgurweyên dayo û nê karî ser o qewet dayo xerc kerdiş. *Tr. Çalıştırılan.* Kamcîn xebatkarê xebitnayî wina zêdê to xayîney kerda?

xebitnayeni *f. M.* Xebitnayîş. Xebatnayeni, gurwênayeni, şuxilnayeni, karkerdiş dayeni. *Tr. Çalıştırmak.* Hewna ez a şima xebitnena. Şima do kotî mi rê kar bivînê?

xebitnok/i *N.* Xebatnok/i, şuxilnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên gurwêneno, dano şuxilro, kar dano kesan. *Tr. Çalıştıran, işveren, iş sahibi.* Madamo ki o yo xebitêyo, o yo kê het di xebitêno, xebitnokê ci yo çi kar keno?

xebitnokey *Nm.* Xebatnokey, xebatnok/i bîyayeni, wesfê xebatnokan tey bîyayeni, şuxlnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên gurwêneno, dano kar, kar dano bi ci; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Çalıştırmak, işveren olmak.* Mi rê ki ci kaleka wesfê xebitnokey çinî ya.

xebîr *Nn.* Xeber, hay, zanîş. Çîyo ki keso do ci ra hayên bigîro, kes do pa haydar bo, kes do bizano, kes do xebera ci wedaro. *Tr. Haber, bilgi, duyum vs.* Mi şayê verê şima xebîra ci bigîro, mi nêpalikna.

xebîs/i 1. *N.* Xirab/i, nerind/i. *Tr. Kötü, fena.* O merdimo xebîs, do ci rê xirabey bikero. Çunkî ez texmîn nêkena ki ci ra hewlîni bêro. hettanî nika kê ci ra hewlînên dîya ki? 2. *N.* Xayîn/i, wahîrê/a heyatdê pîsî, nerind/i, bêemel/i. *Tr. Alçak, hain, dun.* Hembazêndê kesî yo xebîs bibo, bi mi ki kes îfleh nêbeno.

xebîsey 1. *Nm.* Xirabey, nehewley, nerindey. *Tr. Kötülük, fenalık.* Xebîseyda ci ra, ci rê tim jî xirabey amêya. 2. *Nm.* Xayîney, xayîn/i bîyayeni, çali di bîyayeni, fêsadey, bêemeley. *Tr. Alçaklık, hainlik, güvensizlik.* Xebîseyda ci ra bêembaz mend. Bêembazeyda ci ra jî bêyardim mend. Hele ma biewnê zewmbî çîçî do bêro ci sere di.

xebxebiki *An. Nm.* Gillarê, gillar, qiriki. *Tr. Boğaz, çene altında sarkan deri.* Xebxebika ci gêrîyê bî.

xecilîyaye/ê 1. *N.* Şewq û şengî mîyan di bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şênemegî kerdo, kewto şênayî mîyan û bi vengêndo pêt a, bi şematî ya xwu rê kêf kerdo. *Tr. Eğlenen, eğence yapan.* Şima yê çirê şênemegîyeya ê xecilîyayî, ey pirnikî ra vejenê? 2. *N.* Mijûlîyaye/ê, eware/ê, ewarebîyaye/ê, xapîyaye/ê. Kes/çîyo ki; mijûl o, mijûlbîyaye yo, bîyo eware, jewî kerdo eware, jewî kerdo meşgul. Kes/çîyo ki; ci dest di, tey karên esto, kar û wezîfeyêndê ci esto. *Tr. Meşgul, işi olan, çalışmakta olan.* Eger şima o merdimo xecilîyaye herûni di verdayê, o do ûja di deha vêşî nafidar bîyayê. 3. *N.* Şaşbîyaye/ê, xwu şaş kerde/ê. Kes/çîyo ki; şaş bîyo, cora kewto rayda çepi ser. *Tr. Şaşan, yanlış yola giren, kendini şaşıran.* Şima xwu rê bol nêvînenê. Madamo ki winayo şima çirê ê merdimdê xecilîyayî rê vêşî vînenê?

xecilîyayeni 1. *f. M.* Xecilîyayîş. Şênemegî kerdeni, şewq û şeng kerdeni, bi kêf a şemate kerdeni, şênaîyên mîyan di bîyayeni. *Tr. Eğlenmek, eğlence yapmak.* A şew ê pêro jî ûja di bol xecilîyay. 2. *f. M.* Xecilîyayîş. Mijûlîyayeni, eware bîyayeni, megul bîyayeni, xapîyayeni. *Tr. Meşgul olmak.* Ez bi ci ya xecilîyayê. Cora mi riştîy keye. 3. *f. M.* Xecilîyayîş. Şaş bîyayeni, xwu şaş kerdeni, bi şaşîn a xeta kerdeni, rayda çewti kewteni. *Tr. Şaşırmak, yanlış yola girmek.* Eger ez nêxecilîyayê, ez a ray nekewtê.

xecilnaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni cayêndê şênemegî di xecilnayo, kerdo şênayî mîyan, kerdo şewq û şengî mîyan û bîyo sebebê

kêf kerdişdê ci. *Tr. Eğlendirilen, keyif yaptırılan.* Merdimo xecilnaye gereg ki mi rê vajo berxwudar bi, tew mi keno sûjdar. 2. *N.* Mijûlnaye/ê, ewarekerde/ê, xapênaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo eware, kerdo mijûl, kerdo meşgul. *Tr. Meşgul edilen.* Kaşka şima bi ê lajekdê xecilnayî ya jî bimişewrîyayê. 3. *N.* Şaşkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî kerdo şaş û bi no babet a ray ser visto, xapênayo. *Tr. Şaşırılan, yanlış yola sevkedilen.* Şima senîn ki o merdimo xecilnaye ray ser ra vist, şima do fina winî jî bîyarê ray ser.

xecilnayeni 1. *f. M.* Xecilnayîş. Şênemegî kerdeni, şênayî kerdeni, şewq û şeng kerdeni, bi şemate ya kêfweş kerdeni. Kesên rê şênemegî kerdiş dayeni. Kêfê kesên weş kerdeni, bi kayên a, bi şênemegîyên a kêfê kesên yan jî tayêni weş kerdeni. *Tr. Eğlendirmek.* Mi do ê nêxecilnayê jî, gunayê mi pey ame. 2. *f. M.* Xecilnayîş. Mijûlnayeni, meşgul kerdeni, eware kerdeni, xapênayeni. *Tr. Meşgul etmek, oyalamak.* Mi mexecilnê, ez xwura xecilîyayê ya. 3. *f. M.* Xecilnayîş. Şaş kerdeni, sebebê xetayandê kesên bîyayeni, kesên ray ser visteni, sebebê rayda çepi ser kewtişî bîyayeni. *Tr. Şaşırtmak, şaşırmak, yanlış yola sevketmek.* Eger mi ê bixecilnayê, ez deha ezabdê wijdîyandê xwu ra nêreyayê.

xecilnok/i 1. *N.* Xecilok/i. Kes/çîyo ki; kesan xecilneno, keno şewq û şengî mîyan, kêfê kesan keno weş, keno şênayî mîyan, bi çîyên a kêfê kesî ano ca. *Tr. Eğlendiren.* Mi înan rê xecilnokey kerdi jî, înan ez xecilnokê xwu qebûl nêkerda. 2. *N.* Xecilok/i, mijûlnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên eware keno, mijûlneno, xapêneno, kardê ci ra keno, wextê ci gîno, ci karî ser ra fineno, ci rê bê kardê ci karnakî peyda keno. *Tr. Oyalayan, meşgul eden.* Boka o keso xecilnok fina raştê mi nêro. Ey wextê mi pêro tinê berd. 3. *N.* Xecilok/i, rayservistok/i, ray ravetok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ray ser fineno, ci şaş keno, raya ci ci vero keno vinî. *Tr. Şaşırtıcı, şaşırtan, yanıltan, yoldan çıkaran.* Şima ki bişê ê xecilnokî mi rê ca kerê, ez do şima rê xelatênda girani bida.

xecilnokey 1. *Nm.* Xecilokey, xecilnok/i bîyayeni, wesfê xecilnokan ci ser o bîyayeni. Kar û wezîfeyê xecilnokan, wesfê xecilnokî, xecilnayeni, şewq û şeng kerdeni, wezîfedarê nê karî bîyayeni. Kes/çîyo ki; şewq û şeng keno, şênemegî keno û kesan rê wextêndo weş ravîyarneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Eğlendirmek, eğlendirici olmak.* Ez do qethan xecilnokeya şima qebûl nêkera. Çunkî şima yê bi xecilnayenda xwu ya ma kenê kêfsad. 2. *Nm.* Xecilokey, mijûlnokey. Xecilnok/i bîyayeni, wesfê xecilnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên eware keno, mijûlneno, xapêneno, kardê ci ra keno, wextê ci gîno, ci karî ser ra fineno, ci rê bê kardê ci karnakî peyda keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Oyalamak, meşgul etmek.* Boka o keso xecilnok fina raştê mi nêro. Ey wextê mi pêro tinê berd. Xecilnokey çi çîyênda pîs û ewarekerdok a! 3. *Nm.* Xecilokey, rayservistokey, ray ra vetokey. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ray ser fineno, ci şaş keno, raya ci ci vero keno vinî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan pa bîyayeni. *Tr. Şaşaırtıcı olmak, şaşırtmak, yanıltmak, yanıltan olmak.* Şima ki bişê ê xecilnokî mi rê ca kerê, ez do şima rê xelatênda girani bida. Xecilnokey xirabêri, bi mi ki fina xecilnokey a.

xecilok/i *N. Bw.* Xecilnok/i. Xecilokê mi bêvan keso serşîyaye yo. Timûtim o do bixecilno.

xecilokey *Nm. Bw.* Xecilnokey. Ez xecilokey ra qethan hez nêkena. Ne ez kesî xecilnena, ne jî wa kes mi bixecilno.

xeddar/i *Er. N.* Zalim/i, zulimkar/i. Kes/çîyo ki; kesî rê xedir keno, kesî rê xeddarey keno, kesî rê zulmo gird keno, kesî rê neheqeya girdi keno. *Tr. Zalim, gaddar.* Kam ki bi merdimdê xeddarî ya bigeyro yan o yo keno xeddarey bikero yan jî o yo keno temaşeya xeddareyda ci bikero. Hurna hetîy jî xirab ê.

xeddarey *Nm.* Zalimey, zulumkarey, Xeddar/i bîyayeni, zalim bîyayeni, zulumkar/i bîyayeni, zulmo gird kerdeni, wahîrê neheqeyda girdi bîyayeni, ci destî ra neheqeya girdi amîyayeni. *Tr. Zalimlik, gaddarlık.* Bê mi, kesî lingi nêdê xeddareyda ci ro, pêrini ci rê çepikîy cendê.

xedema *Er. Nm.* Xizimkari. A ki winîna karandê çoşman, wezîfedara karandê çoşmandê dezgandê cayan. *Tr. Kadın hizmetli/ hademe.* Xedemaya ma, cinêkênda pîra.

xedeme/ê *Er. N.* Xizimkar/i. O ki xizmet keno, wezîfedarê çîyan yan jî çoşman. *Tr. Hademe, müstahdem, hizmetli.* Xedemeyê mektebdê ma, embazêndê ma bî.

xedemeyey *Nm.* Xizimkarey, bermalîyey, xedemeyîni. Xedeme/ê bîyayeni, wesfê xedemeyan tey bîyayeni. Karê xedeman. *Tr. Hademelik, müstahdemlik, hizmetçilik.* Xedemeyeya ci weşa, karanê xwu helal kena. Ked herami nîya.

xedemeyîni *Nm. Bw.* Xedemeyey. Xedemeyîna ci xirabi nîya. Wextê ci di yena, wextê ci şina. û

cayan pak jî kena. Hewlê ci jî Ellahî ra.

xedir *Er. Nn.* Neheqey, heqaret, zulm, ziraro gird bîyayeni. *Tr. Hakaret, haksızlık, zulüm.* Filan kesî debançayên herînaya, teqteqoki vijîyaya, ci rê xedir bîyo.

xedirbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; ci rê xedir bîyo, ci rê neheqeya girdi bîya, ci rê zulim bîyo, ci rê heqaret bîyo. *Tr. Haksızlık edilen, zulüm edilen, gadre uğrayan.* Gereg ki şima halê merdimdê xedirbîyayî bişê fehm kerê.

xedirbîyayeni *f. M.* Xedirbîyayîş. Neheqey bîyayeni, heqaret bîyayeni, zulim bîyayeni. Kesên yan jî çîyên rê neheqeya girdi/zulim bîyayeni. *Tr. Hakarete uğramak, haksızlık olmak.* Mi rê ê şêligî mîyan di xedir bî, kesî qe qehrê xwu jî nêard.

xedirkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci rê xedir kerdo, ci rê heqaretey kerda, ci rê neheqey kerda, ci rê zulim kerdo. *Tr. Hakaret edilen, haksızlık edilen, zulüm edilen, gadre uğrayan.* Ma qe gunakê şi ma bi ê merdimdê xedirkerdî nêame?

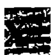
xedirkerdeni *f. M.* Xedirkerdiş. Heqaret kerdeni, neheqey kerdeni, zulim kerdeni. Kesên yan jî çîyên rê neheqeyênda girdi kerdeni, ci rê zulim kerdeni. *Tr. Gadretmek, zulmetmek, zulme uğratmak, büyük haksızlık yapmak.* Şima pêrdê ci rê xedir kerd, ê yê jî nika şima rê kenê.

xek/i 1. *N.* Merdimo/a laxer o/a kilm o/a bêbîçim/i. *Tr. Şişman, kısa ve biçimsiz kimse.* O merdimo xek, do komekda şima di bo. 2. *N.* Xûz/, qozix/i. Merdimo qozix o bêbîçim. *Tr. Kambur.* O merdim xeko, ti nêşenê bar sernê.

xekey 1. *Nm.* Xek/i bîyayeni, wesfê zekan ci ser o bîyayeni. Laxereya kilmey a bêbîçimi. *Tr. Kısa boylu, şişman ve biçimsiz olmak.* Xekey altûni bo, kes nêgîno xwu ser. 2. *Nm.* Qozixey, xûzey. Estandê paştî di çewt bîyayeni. *Tr. Kamburluk.* Xekeyda ci ra nêgerîya mektebdê polîsey.

xela *Eko. Nm.* Tûtîya, bêzarkîyey. Çinêbîyayeni, kemaney, çî nêvîneyeni, çî çinêbîyayeni, çîyandê werdî di bol kemaney. *Tr. Kıtlık, yokluk.* Dewrê Îsmetî di, xelayênda şêni bîya, însanê ma pêro veyşaney ra gesti di merdo.

xelapirodaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xaley dayo piro, xelara derba girdi werda. *Tr. Kıtlık vuran, kıtlığa uğrayan.* Şima zanê şaro xela pirodaye do bi çi babetî bireyo?

xelapirodayeni *f. M.* Xelapirodayîş. Xela werdeni, raştê xela amîyayeni, derba xelay werdeni. *Tr. Kıtlıkla karşılaşmak, kıtlık vurulmak.* Vanê a sera nanweşey di xela dayo înan ro jî.

xelaqotik *Tib. Nn.* Qotik, quxtik, hilqotik. Nêweşîn a ki merdim kixî ra îspatey keno bifetisîyo. *Tr. Boğmaca.* Xelaqotî ra kerdê bifetisîyo. Cora ma berd nêweşxane.

xelas *Nn.* Reyayîş, rehatey, rehatey dîyayîş, reynayîş. Kokê vajekandê "xelasîyayeni" û "xelasnayeni" o. *Tr. Kurtulma, rahata kavuşma, necat bulma, kurtarma.* Eger o xelas bîyayê, ma do jî dima bibîyayê.

xelasîyaye/ê *N.* Xelasok/i, raxelasîyaye/ê, reyaye/ê. Çî/keso ki; reyayo, xelasîyayo, kewto rehatey. *Tr. Kurtulan, rahata kavuşan, necat/felah bulan.* Merdimo xelasîyaye do noqra rehatey kewo.

xelasîyayeni *f. M.* Xelasîyayîş. Reyayeni, raxelasîyayeni, rehatey kewteni. *Tr. Kurtulmak, rahata kavuşmak, felaha kavuşmak, necat bulmak.* Bindestey ra xelasîyayen, xebatênda sûri wazena.

xelaskar/i *N.* Reynok/i, xelisnok/i. O/çîyo ki; kesî xelisneno, kesî xelasneno, kesî çîyên ra reyneno. *Tr. Kurtarıcı, kurtaran.* Xelaskarê ma jew Ellah o, jew jî xebata ma ya.

xelaskarane *Nn.* Reynokane, xelisnokane. Zêdê xelaskaran a, bi xelaskaran mendeni, zêdê reynokan bîyayeni, wesfê xelaskar (reynok)an tey bîyayeni. *Tr. Bir kurtarıcı edasıyla, kurtarıcılar gibi.* Xelaskarane vijîya millet ver û dima xaîney kerd.

xelaskarey *Nm.* Xelaskar/i bîyayeni, reynokey, reynok/i bîyayeni, reynayeni. Kes/çîyo ki; reyneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê xelaskaran tey bîyayeni. *Tr. Kurtarıcılık, kurtarıcı olmak, kurtarmak.* Xelaskareyda ci di hendê diremên qerqile çinî yo.

xelasnaye/ê *N.* Raxelasnaye/ê, xelisnaye/ê reynaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni reynayo, raxelasnayo, xelasnayo, veto rehatey û huzûr û asaney. *Tr. Kurtarılan/mış, rahata ve huzura kavuşturulan/muş.* Welato xelasnaye, do ca nêmano.

xelasnayeni *f. M.* Xelasnayîş. Raxelasnayeni, reynayeni. Kesên yan jî çîyên reynayeni, vera huzûr û rehatey û asaney veteni. *Tr. Kurtarmak, huzur ve rahatlığa kavuşturmak.* Kam ma nê cadê tengî ra bixelasno, ma do ci rê duay bikerê.

xelasnok/i *N.* Raxelasnok/i, reynok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên yan reynayo yan jî reyneno, wesfê ci yê reynayîşî, wesfê ci yê raxelasnokey esto. *Tr. Kurtarıcı.* Mi rê ki xelasnoko tewro ravey Ellah o.

xelasnokey *Nm.* Raxelasnokey, reynokey. Raxe-

lasnok/i bîyayeni, wesfê xelasnokey tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên reyneno, vejeno rehat û huzûr û asaney; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kurtarıcılık, kurtarıcı olmak, huzur ve rahata eriştirmek.* Ez a hewna xelasnokeyda ci rê nêşena maneyên bivîna. Senîn beno keso beste xelasnok bo?

xelati *Nm.* Xelatî, hedîye, mikafat, dîyarî, bacberi, dawetîye. Çîyo ki qandê xatirên, qandê tekellufên, qandê dawetên, qandê veyndayîşêndê zêdê veyveyên deyêno dost û merdiman û wahîrandê heqan. *Tr. Davetiye, hediye, armağan, ödül.* Mi mijdîyanîya qeçekî dê ci, ey jî mi rê xelatênda weşi dê.

xelatin/i *N.* Bixelat/i, bixelatî, bihedîye/ê, bidawetîye/ê. Kes/çîyo ki; qandê pîrozkerdişî, qandê serkewtişên ci rê hedîye deyayo. *Tr. Hediyeli, davetiyeli.* Keso xelatin û bêxelat jew nêbeno. Xelatiney qedrûqîmet û hesibîyayîşo.

xelatirişteni *f. M.* Xelatirіştiş. Xelatî rişteni, hedîye rişteni, mikafat rişteni, dîyarî rişteni, bacberî rişteni. Qandê veyndayîşdê kesên yan jî çîyên, ci bi hedîyeya tekelluf kerdeni. *Tr. Davetiye göndermek, hediye göndermek.* Mi ci rê xelati rişti, înan qe ez tekelluf jî nêkerda.

xelaya sûri *Nm.* Xelaya ki dewrê Kemalî di bîya. Xelaya bol giran a ki însanî nan nêdîyo, bol însan veyşaney ra merdo. Xelaya sûri, nanweşey nîya, nanweşey giranêrî ya. Xelaya sûri, Kurdîstan di deha pêt, deha bi giraneya vîneyaya. *Tr. Kızıl kıtlık. Aşırı ve insanların açlıktan kırıldığı bir kıtlık dönemidir ki, cumhuriyetin kuruluş yıllarına denk gelmektedir. Bu kızıl kıtlık dönemi Kürdistanda daha çok ve daha şiddetli yaşanmıştır.* Vanê xelaya sûri di, qandê werden, vaşê werdî jî nêmendê.

xelef/i *Er. N.* Dimayên/i, peynekên/i, boçiki, peyîk/i. O/çîyo ki dima ameyo, peynî di ameyo. *Tr. Sonradan gelen, öncekinin yerini tutan, ardıl, bunun tersi seleftir.* Ez selef ba, lajê mi beno xelef.

xelefûselef *Er. Nn.* Dimayên û verneyên, peyên û vernekên. *Tr. Halef ile selef, sonradan gelenle önceden gelen.* Ma xelefê pêrdê xwu yê, pîyê ma selefê ma yo.

xelefûselefey *Nm.* Dimayêney û vernêyeney, dima amîyayeni û vernî di amîyayeni. *Tr. Halef ve selef olmak.* Sehabey selefê tabîînan ê, tabîînîy jî xelefê sehaban ê. Xelefey û selefey di sûriki vurnayeni esta. Tabîînan sûrika sehaban giroti û ardi dê teslîmê tabîînan kerdi. Sûrika tim hinî dewr bena.

xelênder *Nn. Bw.* Xulonder. Xelênder, şito siftеyin o, leyrî pa rew yenê axwu.

xelfe/ê *Er. Mîm. N.* Kes/çîyo ki; seneatên di çiraxî ostayêrî yo, ostay jî ecemîyêrî yo. Mabeyndê nê di merdiman do. *Tr. Kalfa.* Pêrar xelfe bî, emserr bî osta.

xelfeyey *Mîm. Nm.* Xelfe/ê bîyayeni, seneat di mabeyndê osta û çiraxî di bîyayeni, karê xelfeyan, meslegê xelfan. *Tr. Kalfalık.* Keso ki xelfeyey nêkero, nêşeno ostayey bikero.

xelisîyaye/ê *N.* Raxelasîyaye/ê, reyaye/ê. Çî/keso ki reyayo. *Tr. Kurtulan.* Kesdê xelisîyayî ra fek verdê, biewnê kesdê nêxelisîyayî ra.

xelisîyayeni *f. M.* Xelisîyayîş. Raxelasîyayeni, reyayeni, rehatey dîyayeni, dest ra şîyayeni, destan mîyan ra vijîyayeni, mirazîda xwu resayeni. *Tr. Bırakılıp gitmek, kurtulmak, elden portmak, rahata kavuşmak.* Eger mi dest ra nêxelisîyayê, Ellah zano ki mi do hewna bol pirodayê.[1]

xelisnaye/ê *N.* Raxelisanaye/ê, reynaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni destan ra reynayo, êsîrey ra reynayo, tepişte bîyayeni ra reynayo, resnayo rehatey û gengazey. *Tr. Kurtarılan, huzura kavuşturulan, elden çıkarılan, bıraktırılan, portan.* Hewna mi vîrî ra nêşino. Şima senîn o merdimo xelisnaye, fina fina xwu dest?

xelisnayeni 1. *f. M.* Xelisnayîş. Raxelasnayeni, reynayeni, xelasnayeni, xelaskarey, verdayen dayeni, tepişteni ra verdayen dayeni. *Tr. Bıraktırmak, rahata kavuşturmak, kurtarmak, kurtartmak.* Şima xelisna, înan fina tepişt û eşt hepisxane. 2. *f. M.* Xelisnayîş. *Bw.* Qedînayeni. Ma kerd ki bixelisno, ê ser di amey.

xelisnok/i 1. *N.* Raxelasnok/i, reynok/i, xelasok/i, xelisok/i, xelaskar/i. Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên reyneno yan jî reynayo, dayo verdayeni, destan ra reynayo. *Tr. Kurtarıcı, kurtaran.* Xelisnoko heqîqî, Qadir Ellah o. Ma xelisnokey di, pêro wesîle yê, sebeb ê. 2. *N.* Qedînok/i. Kes/çîyo ki; çîyan qedîneno, keno pak. *Tr. Bitiren, sonuçlandıran, neticelendiren.* Jewî va: Kaşka ez xelisnokê ci bîyayê. Labelê o mêrdeko newe bî xelisnok.

xelisnokey 1. *Nm.* Raxelasnokey, reynokey, xela-

---

1 Na vajeki, xelasîyayeni ra xeripîyaya, virîyaya. Kok jî "xelas" o. Xelisîyaye/ê, xelisîyayeni, xelisnaye/ê, xelisnayeni, xelisnok/i, xelisnokey, xelisok/i, xelisokey pêro kokdê xelasî ra yenê.

sokey, xelisokey, xelaskarey. Xelisnok/i bîyayeni, reynok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên reyneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kurtarıcılık, kurtarıcı olmak, kurtaran olmak, kurtarmak, bıraktırtmak.* Sifte xelisnokê ma bî, dima ma rê bî emel. 2. *Nm.* Qedînokey, qedînok/i bîyayeni, xelisnok/i bîyayeni. Kes/çîyo ki; qedîneno, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni, nînan qedînayeni. *Tr. İş bitiricilik.* Xelisnokeya ci ma rê nafîdar nêbî. Labelê zirardani jî nêbî.

xelitîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; finên fek ra vijîyayo yan jî reyayo. Tîra ki tîrikvani ra reyaya. *Tr. Bir kez ağızdan çıkan, geri dönülmez bir mecraya girmiş olan.* Kam şeno ê çîyê xelisîyayî pey di kero?

xelitîyayeni *f. M.* Xelitîyayîş. Fekî ra reyayeni, finê vijîyayeni. *Tr. Bir kere ağızdan çıkmak, kopmak, ok yaydan çıkmak, dönülmez bir yola girmek.* Kaşka a qisa, fekî ra nêxelitîyayê.

xelîl 1. *Er. Nn.* Dost, yar. Kes/çîyo ki; kes şeno paştîya xwu bi ci do, kes şeno pey bawerey bikero, kesî rê xayîney nêkeno. *Tr. Dost.* Hz. Îbrahîm xelîlê Ellahî yo. 2. *Nn.* Nameyêndê lajekan o. *Tr. Dost anlamında bir erkek adı.* Xelîlê Emerdê Xelikan pîyê min o. Xelikan, Xelikî ra yeno. Xelik jî Xelîlek o. Xelîl bi şikildê Xelî ya kerdo kilm. Peyomekê –ik'î nayo pa, bîyo Xelik. Peyomekê bolekey nayo pa û kerdo Xelikan.

xelîloki *Nk. Nm.* Vaşên o ki; sayeka ci esta. Sayeka ci hergi jewda ci hendê gulleyên yan jî diha gird a. Gulleyê ci, girmitin ê. Reha di zêdê nînan, labelê deha gird û weşê ci marketan di bi namedê "*keme*" ya roşênê, ci ra kebab virazêno. Kemey, zêdê xelîlokan xwu bi xwu nêbenê, karênê. Bolekê ci "xelîlokîy" ê. *Kur.* Xîlxîlok. *Tr. Yer elması.* Qeçkîni ma pîjê xwu kerdê xwu dest û ma kewtê erdan ser û ma qilanayê tepîya ma xelîlokê xwu jew bi jew patê û werdê.

xelle *Zîr. Nn.* Teneyan mîyan ra babetên o. Ci ra bol babetî werdenî virazîyenê. Teneyênda eslî ya. *Tr. Buğday.* Xelle werdê ma y eslî yo.

xelleweri *Nk. Nm.* Zîwani, talik. Zêdê xellî ya û tamê tenan xerpnena, kena tahl. Wexto ki xellî danê pirocini ro, gunena bin ro û şeklê ci zêdê mercûyênda werdî û qulorek a sîyayîn a. *Tr. Siyah renkli, yuvarlak buğdaya zarar veren bir bitki ve bitki tohumu, karamuk.* Xelleweri do bi darî ya ravêro, darî nêbo, bi mi ki do nêşiro.

xelleyo kewreg *Zîr. Nn.* Teneyo kewreg, teneyo nermek o. Teneyo ki kewrego û tehnayen û werdişê ci gengaz o. Xelleyo kewreg, piroteînê ci kemî yo, çîyandê mîran di, pasta û şehrî û kûrabîya û kekan di gurweyêno. *Tr. Gevrek buğday.* Xelleyo kewreg çiçî rê beno, kes ey çiwext û kamcîn cayan di weno?

xelleyo sert *Zîr. Nn.* Teneyo sert. No xelle, kişta piroteînî ra zengîn o, pa nan beno. (Qandê nanî gurweyêno) *Tr. Sert buğday.* Kes do xelleyê sertî nanî rê abirno, teneyê kewregî jî qandê kûrabîyayan weçîno.

xelleyo sipe *Zîr. Nn.* Teneyo sipe. Xelleyo ki heb/hebikê ci sipe yê. *Tr. Beyaz buğday.* Xelleyo sipe welatdê ma di verîndera yo karêno.

xelleyo sûr *Zîr. Nn.* Teneyo sûr. Xelleyo ki hebi/hebikê ci sûro. Verî welatdê ma di, xelleyo sûr karîyayo.

xelq *Er. N.* Çîyo ki çinêbîyayeni ra virazîyayo, bê Ellahî çîyo ki bado ameyo meydan. *Tr. Yaratılanların tamamı.* Kaînat heme Ellahî xelq kerdo.

xelqbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki xelq bîyo, çinêbîyo dima fina siftî deyayo. *Tr. Halkedilen, mahluk, yaratılan.* Eger o merdimo xelqbîyaye, xelq bîyayena xwu înkar kero, gerego ki xwu jî înkar kero.

xelqbîyayeni *f. M.* Xelqbîyayîş. Fina siftî deyayeni, fina siftî xelq bîyayeni, çinêbîyayîş ra bîyayeni. *Tr. Yaratılmak.* Xelq kerdeni mexsûsê Ellahî ya, xelq bîyayeni jî ê heme çî ya. No wezîyet, ters nêaçarêno.

xelqkerde/ê *N.* O/çîyo ki fina siftî çinêbîyayeni ra deyayo, fina siftî çinêbîyayeni ra ameyo dinya. *Tr. Halkedilen, mahluk, yaratılan.* Çîyo xelqkerde, do miheqeq bimiro.

xelqkerdeni *f. M.* Xelqkerdiş. Çinêbîyayîş ra dayeni, çinêbîyayeni ra fina siftî dinya ardeni. *Tr. Halk etmek, yaratmak.* Xelq kerdeni, sirf mexsûsê Ellahî ya.

xelwet *Er. Nn.* Xewle. Cayo dalde, cayo bêkes. Cayo ki zewmbî kesên tey çinî yo, tenya bîyayeni. *Tr. Halvet, yalnızlık, tek veya iki kişi olmak.* Eger xelwet di bîyayê, beno ki jî bixewirîyayê.

xem *Nn.* Kar, tesîr, hîs, çîyên ferq kerdeni, çîyên ra haydar bîyayeni, bintesîr, mesûlîyetey, eleqedar bîyayeni, persgireyan rê wahîr vijîyayeni. *Tr. Gam, keder, acı, üzüntü, sorumluluk.* Vanê dinya pê kewo jî xema ci nîya, ci rê ha bîyo, ha nêbîyo.

xemam/i *N.* Leymin/i, lêşin/i, dûmanin/i. Çî/keso ki; ze ki ser o dûman bibo. Çîyo ki ze ki sipe bierzo ser. *Tr. Puslu, bulanık.* Çimê ci bîbî tarî û xemam.

xemamey *Nm.* Xemam bîyayeni, lêşiney, leşin

bîyayeni, leyminey, leymin bîyayeni, ze ki dûman/sipe bierzîyo ser. *Tr. Bulanıklık, pusluluk.* Ez xemameyda ci dimi di nîya, wa bi o şekla jî bêro.

xembilik/i *N.* Ximbilik/i. Sûsîy, sosinîy, çîyê sûsî. Çîyo ki kes pa çî û kesan sosinneno, keno sosin. *Tr. Süs, süs eşyası.* No xembilikê ci jî qey çinêbo, nêbeno!

xembîyaye/ê *N.* Tesîrbîyaye/ê, hîsbîyaye/ê, karbîyaye/ê, tey kar bîyaye/ê, tey hîs bîyaye/ê. Çî/keso ki; tey çîyên tesîr kerdo, tey kar kerdo, tey hîs kerdo. *Tr. Umursayan, etkilenen.* Keso xembîyaye û xem nêbîyaye do senîn eynî fêlan bimojno?

xembîyayeni *f. M.* Xembîyayîş. Tesîr bîyayeni, tey bellî bîyayeni, tey hîs û tesîr bîyayeni. *Tr. Umurunda olmak, etkilemek, tesir etmek, kendisini hırpalamak.* Mi va beno ki do xemê ci nêbo.

xemdar/i *N.* Xemgîn/i, biderd/i, çêlekeş/i, wahîrê/a derdan, çekûdar/i. O/çîyo ki; xemê ci yo, xem keno, derdan anceno, derdê ci estê, o ki qehrûqotikê kesandê bînan jî gîno xwu ser, nêvano: Mi rê çiçî. *Tr. Gamlı, acı ve çileli, çilekeş, umursayan, acılı.* O merdimo xemdar, do ey rê jî biveşo. Çunkî hemini rê veşeno.

xemdarey *Nm.* Xemgîney, xem giroteni, xemê ci bîyayeni, derd anteni, çêlekeşey, çekûdarey, wahîrê derdan bîyayeni, qehrûqotikê kesandê bînan jî xwu ser giroteni. *Tr. Dertli olmak, umursamak. Acı, çile, gam çekme/k.* Hendo ki xemdar bî, xemdareya ci, ci rê zirar dayê. Xemdareya winasîni jî zirardîdê ya.

xemey *Nm.* Xem bîyayeni, gireyan xwu rê gire dîyayeni, xwu rê derd kerdeni, derdan xwu rê jî derd kerdeni, pey veşayeni, bi gireyan an veşayeni, xema ci bîyayeni, bi derddê jewî ya hemderd bîyayeni, bi giredê jewî ya hemgire bîyayeni, bi qehrdê jewî ya hemqehr bîyayeni. *Tr. Umursamak, sorumluluk duymak. Birisinin kederiyle kederlenmek, derdiyle dertlenmek, gamıyla gamlanmak. Başkalarının sorunlarıyla ilgilenmek ve onların sorunlarını kendi sorunu gibi görmek.* Cinêkeri va: Eger tenekên jî tey xemey bibîyayê, porê ci do sipe bîyayê.

xemgîn/i 1. *N.* Xemdar/i. O/çîyo ki; xema çîyan, ê însanan gîno, qehrûqotikanê însanan xwu rê keno derd, gireyanê kesan xwu rê jî keno girey. *Tr. Umursayan, düşünceli, kaygılı, tasalı, sorumluluk duyan, sorumluluğunu bilen.* Merdimêndo xemgîn bî. Cora ci rê derd û qehrîy bî peyda. 2. *N.* Xemdar/i, kêfsad/i, kêfsal/i. Kes/çîyo ki; kêfê ci çinî yo, tamê ci çinî yo, ze ki derdê ci bibo. *Tr. Düşünceli, tasalı, kaygılı.* Mi dî xemgîno, mi persê derddê ci kerd, mi rê nêva. Ez jî vêşî ser di nêşîya.

xemgînane *Nn.* Xemdarane, xemgînin, zêdê xemgîninan, wesfê xemgînan tey bîyayeni, bi xemgînan mendeni. Kesê xwu di nîyê, şikê çîyêndê qehrûqotikî û derd û gireyên benê, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kesê ki şikê gireyandê însanandê bînan benê, a zêdê nînan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Üzgünler gibi, düşünceliler gibi, dert edinenler gibi.* Ez winîyaya o yo aja di winî xemgînane ronişeno, mi nêzana o yo şikê qehrûqotikên beno.

xemgîney 1. *Nm.* Xemdarey. Kes/çîyo ki; xemgîn o, xemê ci esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Xema ci bîyayeni, xemgîn/i bîyayeni, derd û gireyanê kesandê bînan xwu rê jî gire û derd kerdeni, zincî veşayeni, mi rê çiçî nêvateni. *Tr. Umursamak, kaygı taşımak, tasalılık, düşünceli olmak, dalgın olmak, sorumluluk duymak.* Kaşka ê merdimî di, diremên xemgîneya welatî bibîyayê. 2. *Nm.* Xemdarey, kêfsadey, kêfsaley, kêfsad bîyayeni, kêfsal bîyayeni, kêfê ci çinêbîyayeni, bêtamey, bêtam bîyayeni, dalxûney, dalxûn bîyayeni, halê ci weş nêbîyayeni, şênayî ser o çinêbîyayeni, ze ki qehrê ci bîyayeni. Kes/çîyo ki; xemgîn o, xemê ci esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Düşünceli olmak, dalgınlık, üzüntülülük, keyifsizlik, neşesizlik.* Xemgîneya ci ez qehr kerda. Des rojî yo xemgîn o, hewna xemgîneya ser o.

xemil *Nn.* Sûs, sos, hergi xemilnayenênda kesî. *Tr. Süs, bezek.* Bi a neçareyda xwu ya jî xemildê xwu ra nêbena.

xemilîyaye/ê *N.* Sosinnaye/ê, sûsinnaye/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayêni xemilnayo, xemilîyayo, jewî kerdo sosin. *Tr. Süslenen, süslenilen, bezenen.* Ê merdimê xemilîyayî ra, kes şeno çîyêndo weş wedarno.

xemilîyayeni *f. M.* Xemilîyayîş. Sosinîyayeni, sosinneyayeni, sûsinneyayeni, sûsinîyayeni, xwu xemilnayeni, bi çîdo weş a xwu xemilnayeni. *Tr. Bezenmek, süslenmek.* Kam ki bixemilîyo, o do biecibîyo.

xemilnaye/ê *N.* Sosinnaye/ê, sûsinnaye/ê. O/çîyo ki; jewî xemilnayo, sosinnayo, sûsinnayo. *Tr. Bezenen, bezendirilen, süslendirilen.* Zama, o merdimo xemilnaye yo.

xemilnayeni *f. M.* Xemilnayîş. Sosin kerdeni,

sûsin kerdeni, bi çîyandê weşan an deha vêşî weş kerdeni. *Tr. Süslemek, bezemek.* Veyvi xemilnayeni, karê herkesî nîyo.

xemilnok/i *N.* O/çîyo ki; xemilneno, karê ci xemilnayen a. *Tr. Bezeyen, süslemeci, süsleyen.* Ê merdimê xemilnokî ma ra vêşî pere girot.

xemîyaye/ê *N.* Vîraşîyaye/ê, xwuyaşîyaye/ê, xayîskewte/ê. O/çîyo ki şîyo vîra, xwu ya şîyo xayîs kewto. *Tr. Baygın, bayılan.* O merdimo xemîyaye tersena ki fina bixemîyo. Hergi xemîyayena ci, raştê nobetida mi yena. Mi fina tewa xemîyayenda ci girota.

xemîyayeni *f. M.* Xemîyayîş. Vîra şîyayeni, xwu ya şîyayeni, xayîs kewteni, xem bîyayeni. *Tr. Bayılmak, baygın düşmek.* Çend merdimîy pîya xemîyay, qe nêzana nêyê çirê xemênê ki?

xemkerde/ê *N.* Karkerde/ê, tesîrkerde/ê, hîskerde/ê. Çî/keso ki; kesên, çîyên yan jî dehkayên ra tesîr û hîs û xem giroto, tey kar kerdo, gunayo piro. *Tr. Umursayan, etkilenen, müteessir.* Keso xemkerde senîn vano xemê mi nêbî? Bellî yo ki xem kerdo.

xemkerdeni *f. M.* Xemkerdiş. Kar kerdeni, tesîr kerdeni, hîs kerdeni, tey kar kerdeni, tey hîs kerdeni, ci rê tesîr vînayeni. *Tr. Umurunda olmak, umursamak, etkilenmek, tesir etmek, hissetmek.* Ti şenê vajê mi xem nêkerdo? Mi rê ki hemini jî xem kerdo.

xemnaye/ê *N.* Xayîsviste/ê, xwuyaberde/ê. O/çîyo ki jewî yan jî tayêni xemnayo, vîra kerdo, rîdê jewî ra vîra şîyo. *Tr. Bayıltılan, baygın düşürülen.* O lajeko xemnaye, do di saetan mîyan di emelet bo. Çunkî dîna saetan an tepîya, o do aya bo.

xemnayeni *f. M.* Xemnayîş. Vîra kerdeni, vîra berdeni, çengiznayeni. *Tr. Bayıltmak, uyutmak, uyuşturmak.* Doktoran do bixemnayê, ay va mi mexemnê. Cora doktoran nêxemnê.

xemnêbîyaye/ê *N.* Kar nêbîyaye/ê, kar nêkerde/ê, tesîr nêbîyaye/ê, hîs nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; karûgurweyên û dehkayên ra, çî û kesêndê nêbîyayî ra tesîr û hîs û xem nêvînayo, damiş bîyo, şayo xwuver bido. *Tr. Umurunda olmayan, etkilenmeyen, tesir etmeyen, kendisinde hissolunmayan, olumsuz olaylar karşısında etkilenmeyen.* Kes do, merdimê xem nêbîyayî se kero? Hendayên karûgurweyo olimbêşan bibo û xemê kesî jî nêbo! Wa kes xwu rê bimiro, ey vêrî yo.

xemnêbîyayeni *f. M.* Xemnêbîyayîş. Tesîr nêbîyayeni, hîs nênîyayeni, kar nêbîyayeni, tey hîs û xem û tesîr û kar çinêbîyayeni, ci ra tesîr nêdîyayeni. Çîyandê çetinan û nêbîyayan ra tesîr nêvînayen û xwuver dayeni, damiş bîyayeni. *Tr. Umurunda olmamak, tesir etmemek, etkilenmemek, kendisini hırpalamamak.* Qet xem nêkerdê. Hend olayîy bîyê, xemê ey nêbî.

xemnêkerde/ê *N.* Hîs nêkerde/ê, tesîr nêkerde/ê, kar nêkerde/ê, xemê ci nêkerde/ê. Kes/çîyo ki; qarşûyê karûgurweyandê nêbîyayan şayo xwuver bido û damişê nê olayîyandê nêbîyayan damiş bo. *Tr. Umurunda olmayan, etkilenmeyen, tesir altına girmeyen, olumsuz olay veya durumlar karşısında olumsuz etkilenmeyen.* Va misteheq kerdo, kes bişo kes do tanakî bar kesdê xem nêkerdî doşîyan serdo (serno.)

xemnêkerdeni *f. M.* Xemnêkerdiş. Kar nêkerdeni, tesîr nêkerdeni, hîs nêkerdeni, tey xem û hîs û tesîr çinêbîyayeni, damiş bîyayeni, xwuver dayeni. Kes û çîyan û oalayîyandê nêbîyayan vero vila nêbîyayeni, bintesîr nêbîyayeni. *Tr. Umurunda olmamak, etkilenmemek, tesir altına girmemek, olumsuz durumlar karşısında dayanabilmek, direnebilmek.* Hend şilayî û vewrayî ci rê qeti bî, xem nêkerd, şa xwuver bido.

xenam *Nn.* Xinam. O ki goreyê pêrdê zamay pîyê veyver o yan jî goreyê pêrdê veyveri pîyê zama yo. Goreyê pê, pîyê veyvi û pîyê zamay. *Tr. Dünür.* Pêrdê veyveri ra pîyê zamay pers kerdîy vatîy: No mêrdek çiçîyê to yo? Ey jî va: Xenamê min o. Fina pers kerdîy vatîy: Yan ti çiçîyê ey ê? Ey cewab da, va: Ez jî xenamê ey a.

xenamey *Nm.* Xenamîni, xinamey. Goreyê zamay, pîyê veyveri bîyayeni; goreyê veyveri jî pîyê zamay bîyayeni yan pîyê veyvi yan jî pîyê zamay bîyayeni. *Tr. Dünürlük.* Mêrdekî va: Herkes xenamey ra xeyr nêvîneno.

xenamî 1. *Nm.* Xinamî. Heqdê xenamey di, xenamey ser o, çîyo ki xenamey ser o yo. *Tr. Dünürlükle ilgili, dünürlük hakkında, dünürlük üzerine.* Çîyo xenamî di, ez qayîl nîya werte kewa.

xenaqi *Teks. Nm.* Xeymi, koni, çadira mûyînî. *Tr. Hayme, kıl çadır.* Qereçîyan xwu rê xenaqîy viraştîy bî û bin di kewtîy bî. û kiştên ra selê xwu viraştê, kiştên ra jî parseyê xwu kerdê. Qedayê Ellahdê şima girotayêno!

xeneq *Nn.* Fetisîyayeni, xeniqîyayeni. Bi bênefes verdayîş a kesên yan jî çîyên fetisnayeni, xeneqî kerdeni. *Tr. Boğulma/k.* O do bixeneqîyayê, mi reyna.

xeneqi *An. Nm.* Qiriki, gireyê qiri. *Tr. Gırtlak,*

gırtlak düğümü. Xeneqa mi do bixetimîyayê, fina Ellay sitar kerd.

xeneqî *Nm.* Fetisîyayeni ser o, heqdê fetisîyayeni di. *Tr. Boğulma, boğulma ile ilgili.* Tayn mend bî ki lajek bixeneqîyayê.

xeneqîyaye/ê *N.* Fetisîyaye/ê, xeniqîyaye/ê. O/çîyo ki; fetisîyayo, xeneqîyayo, bîyo xeneqî. Kes/çîyo ki; bi destdê jewî yan jî tayên a, bi bênefes verdayîş a kişîyayo. *Tr. Boğulan.* O merdimo xeneqîyaye, ewro vîneyayo.

xeneqîyayeni *f. M.* Xeneqîyayîş. Fetisîyayeni. Awi di, awi bi daqultnayen a yan jî bi bênefes verdayeyayen a merdeni. *Tr. Boğulmak.* O qeço vinî bîyaye, awi di xeneqîyayo û merdo.

xeneqnaye/ê *N.* Fetisnaye/ê. O/çîyo ki; yan bi bênefes verdayîş a yan jî awi di bi aw a kişto. *Tr. Boğdurulan.* Merdimo xeneqnaye, do bi texmîn ki şehîd bo. Çunkî mehsûm o û bêxebîr o. Vanê winasînîy şehîd ê.

xeneqnayeni *f. M.* Xeneqnayîş. Xeniqnayeni, fetisnayeni, yan bi bênefes verdayen a yan jî awi di, bi aw a kişteni. *Tr. Boğmak.* Eger ki ey xeneqnayo, o do teqez şiro cehnim. Çunkî mêrdekêndo bê zirar û mehsûm bî.

xeneqok/i *N.* Fetisok/i, fetisnok/i, xeneqnok/i. Çî/keso ki; fetisneno, xeneqneno, kar û wesfê ci fetisnayîş o, kes pa fetisêno. *Tr. Boğan, boğucu.* Kaardî vaşêndo xeneqok o. Kes nêşeno kuhoyî di bûro. Sayê fetisokîy, miroyê fetisokîy, vaşo fetisok, heywaya fetisoki ûzn. xeylên sebze û meyweyo fetisok esto.

xeneqokey *Nm.* Xeneqnokey, fetisokey, fetisnokey. Xeneqok bîyayeni, fetisok/fetisnok bîyayeni, wesfê ci xeneqnokan ra bîyayeni, karê fetisokan kerdeni. *Tr. Boğucu olmak, boğan olmak.* Mi nêşa xeneqokeyda ci ser o qe di qisebendîy jî binûşno.

xeniqîyaye/ê *N. Bw.* Fetisîyaye/ê. Ewro ê do, ê kesdê xeniqîyayî ser o beyanên bidê.

xeniqîyayeni *f. M. Bw.* Fetisîyayeni. Talûkeyê awi, xeniqîyayen a.

xeniqnaye/ê *N. Bw.* Fetisnaye/ê. Merdimo qeniqnaye çebîyayo ray ser.

xeniqnayeni *f. M.* Xeniqnayîş. *Bw.* Fetisnayeni. O merdimo kişte, bi xeniqîyayen a kişîyayo.

xenîm 1. *Nn.* Loxmeyo heram. *Tr. Haram lokma.* Loxmê xenîmî mewerê, beno xenîmdê çimandê şima ha! 2. *Nn.* Hendê mird bîyayenî *Tr. Doyumluk.* Qandê tam kerdenî nê, qandê xenîmî mi werd. 3. *Nn.* Nişteni, dest bi ci nayeni, pa nayeni, pa kerdeni, temasê ci bîyayeni. *Tr. Dokunmak.* Boka nanê ci bi xenîmdê çimandê to bo. 4. *Er. Nm.* Zengîney, boley, bolane, bolaney, berke, nîmet. *Tr. Zenginlik, bolluk, bereket, nimet.* Xenîm bi çimandê to bo (zengîney, bolaney, berke, nîmet çimandê to nişo, çimandê to ro guno!)

xenîmet *Er. Nn.* Talan, çîyê talanî. Çî/keso ki; bi talan a gêrîyayo û kewto dest. Zengîneya ki cengên di, bi talan a dişmenî ra gêrîyaya û kewta kesî dest. *Tr. Ganimet.* Çehar paran ra parênda xenîmetî xezînî rê manena, hîrê parê ci jî bi cengaweran o benê vila.

xenîmê çiman bîyayeni *Zv. f. M.* Xenîmê çiman bîyayîş. Çiman ro gunayeni, pa çimîy şîyayeni. Nankorên yan jî bêşukrên rê bi şikildê cerîme û cezayên a vera nîmetan û ked û xebat û qeyretî ewêzî bîyayeni. *Tr. Gözüne durmak, haram olmak, vefasızlığının karşılığında - gözlerini adamak suretiyle ceza verilmek istenmek.* Boka no nîmeto ki ma yê danê to, xenîmê çimandê to bo!

xenzîr/i *Er. Zoo. N. Bw.* Xoz/i. Goştê xenzîrî dîndê Îslamîyetî di heram o.

xenzîrane *Nn.* Xenzîrane, xozane, xozkî, xenzîrkî. Zêdê xozan a bîyayeni, wesfê xenzîran tey bîyayeni, zêdê xenzîran a bênamûs û bêxem û bêşik û diramata namûsî tey çinêbîyayeni, ci rê heme çî qet bîyayeni. *Tr. Deyyusça, domuzca, domuz gibi kıskanç olmayan, namustan yoksun, umursamayan, kaygısızcasına.* Ti yê çirê winî xenzîrane cinêkeri tipûtenîya rişenê ê cayandê nênasan?

xenzîrey 1. *Zoo. Nm.* Xozey, xoz/i bîyayeni. heywanan mîyan di çînakî nê, xoz bîyayeni. *Tr. Domuz olmak.* Ci rê xozey ra qal mekerê, madê ci qelibêno. 2. *Zv. Nm.* Xozey, xoz/i bîyayeni. Zêdê xozan a bênamûs û bêşik û bêfikr û bêxem bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Deyyusluk, domuzlar gibi umursamaz, kıskançlık ve namus yoksunu olmak.* Qehrîya pira û va: Hele finên bewnî xozeyda xwu ra, dima cinêkerda şarî rê qisey vaji!

xeraç *Nn.* Xuk. Çîyo (pere û çîyo qîmetdar) ki bi zorên a jewî ra gêrêno û werêno. *Tr. Haraç.* Mêrdekî va: Merdimo ki mi ra xeraç bigîro, hewna marda xwu pîze ra nêbîyo.

xeraçwer/i *N. Bw.* Xukwer/i. Merdimo xeraçwer, nêşeno xeraçdê xwu ra, xeyrên bivîno. Çunkî tey keda merdimdê sêkurî esta.

xeraçwerane *Nn. Bw.* Xukwerane. Ame mi ra, xukwerane dinyayên perey waştîy û şî. No çitil yardim waştiş o?

xeraçwerdeni *f. M.* Xeraçwerdiş. *Bw.* Xuk wer-

deni. Bê xeraç werdenî karna nêkeno.

xeraçwerey *Nm. Bw.* Xukwerey. hettanî nika kesî xeraçwerey ra xeyrên nêdîyo. Ma o yo keno bivîno?

xeraj *Frz. Nn.* Garanê kirosan. Cayo ki erebey tede arêbenê. *Tr. Garaj.* Xeraj pir bîbî. Ca kirosada mi rê nêmend bî.[1]

xeraji *Cog. Nn.* Korta ki winîna kişta tîjî. *Tr. Sürekli güneş alan vadi.* Xeraja sûkda înan jî winîna tîjîyeri ra.

xerasi *Zîr. Nm.* Qerasi, sîndiriki, dîng, ding, arsî, sîarî, sîya arî, aresî. Sîya ki kes arîye di tenî pa tehneno. *Tr. Değirmen taşı.* Xerasi, bi bergîrdê dîngî ya, doş kerdê û pa tene tehnayê.

xeraste/ê 1. *N.* Qerd rase/ê, qeraste/ê. O/çîyo ki zêdê qerasî yo, labelê çîyên rê nêbeno. *Tr. İri yarı, kaba saba ve işlevsiz.* Xerasteyên o, çîyên nîyo. Ti mewinî a bejneri ra. 2. *Zîr. Nn.* Darê ki kes nano banan bin ki banîy nêguno war ro. *Tr. Kereste, tomruk.* Xeraste bîyarê ki ma banan bin fînê.

xerat/i *N.* Neccar/i, merangoz/i. Kes/çîyo ki; marangozey keno, neccarey keno; dar û text û çîyandê winasînan ra kîberîy û îskemey û textbendîy û refîy û çîyanê winasînan virazeno. *Tr. Marangoz.* Xerat do, şima rê meşti, daseyên kursî senîn virazo ki? Ma no makîna yo?

xeratey *Nm.* Xeratîni, neccarey, neccarîni, marangozey, karê neccarî, karê marangozan. Dar û text û çîyandê winasînan ra kîberîy û textbendîy û îskemey û masey û çîyanê winasînan viraşteni. *Tr. Marangozluk.* Çaygereya ci, xerateyda ci weşêrî ya. Kanî no osta bî ya?

xerax *Nn.* Qebirax, rezîl, kepaze. O/çîyo ki; çi çîyo xirab ci ra yeno. *Tr. Kavat, rezil, kepaze, her türlü işi yapmaya meyilli.* Xeraxî ra, xeraxey yena. Kes do ci ra zewmbî çiçî bipawo ki?

xeraxey *Nm.* Qebiraxey, qebiraxîni, rezîley, kepazeyey, hergi çîyo xirab kerdeni. *Tr. Kavatlık, pezevenklik, rezillik, kepazelik.* Xeraxeya ci, sûka ezîmûşani zan a.

xerb *Er. Nn.* Rojawan. Cayo ki roj şino, cayo ki roj şan di tey şino war, kişta rojawanî. *Tr. Garp, batı.* Xerbê ma di, erdê Kolik û ê Hêlwanî esto.

xerbende/ê *N.* Herbende/ê. O/çîyo ki; herê xwu bi kîraya dayo. *Tr. Eşeğini kiraya veren.* Xerbende, do noqra herê xwu bi ci nêdo. Çunkî fina verî ey herê ci tewna bî û giloncê ci kerd bî vinî.

xerbendey *Nm.* Herbendey. Herê xwu bi kîra ya dayeni. Kes/çîyo ki; herê xwu bi kîra ya dano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Eşeğini kiraya vermek.* Xerbendey, verî diligên bî. Nika her bixwu jî bi zor vîneyêno.

xerbey *Nm.* Rojawaney. Xerb bîyayeni, kiştan mîyan di kişta xerbî bîyayeni. *Tr. Batı tarafı/yönü olma.* Xerbeyda ci di, şima rê nafê ci esto yan nê?

xerbij/i *N.* Rojawanij/i. Şarê/a xerbî, şarê/a rojawanî. Kes/çîyo ki; kişta xerbî ra yo, kiştda rojawanî ra yo. *Tr. Batılı.* Merdimo xerbij, do senîn bicoyo ki nînan fehm kero?

xerbijey *Nm.* Rojawanijey. Xerbij bîyayeni, şarê xerb/rojawanî bîyayeni, rojawanij bîyayeni, kiştda xerb/rojawanî ra bîyayeni. *Tr. Batılılık.* Xerbijeyda ci rê ez a çîyên nêvana. Ez a vana çirê wina coyêna?

xerbilik/i *N.* Tewş/i, ze xînt/i, xîntane/ê, serserî, gêj/i. *Tr. Sersem, salak, delice.* Xerbilik nêbo, zêdê xîntan bê mihal nêhuweno.

xerc 1. *Nn.* Qandê bîna û çîyandê zêdê nînan viraştişî babetên mîr o ki çîmento û lincî û qûm û çîdo winasîn ra virazîyayo. *Tr. Harç.* Xerco siftekên, ê dimayênî ra weşêrî virazîya bî. 2. *Nn.* Serfiyat, xercî. Çîyo ki do serf bo, pereyo ki do xerc bo, pereyo ki qandê çîyên abirîyayo. *Tr. Sarf, ödenek.* Xercê memûran, do desti di bideyo. 3. *Nn.* Babetêndê qaçorî yo. *Tr. Bir vergi türü.* Ey xercê xwu dayo, ez menda. Ez do jî qey rojên bida.

xercbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki xerc bîyo, serf bîyo, ci ra bi serf bîyayen a kemîyayo. *Tr. Harcanan, sarfedilen.* Hîsabê pereyo xercbîyayeyî kamdo bido.

xercbîyayeni *f. M.* Xercbîyayîş. Serf bîyayeni, serfiyat bîyayeni, kemeyayeni, kemaney virazîyayeni. *Tr. Harcanmak, sarfedilmek.* Ceyran xerc beno, pere xerc beno, werd wirîyeno.

xercî *Er. Nn.* Pere yan jî çîyo zêdê peran xerc beno, kes do xwu rê xerc kero. *Tr. Harçlık.* Pîyê ci, her roj xercîyê ci dayê.

xercîdayeni *f. M.* Xercîdayîş. Pereyê xerc kerdişî kesên dayeni. Çî/pereyo ki; kesên do xerc kero, ci ra xwu rê serf kero, ê çî yan jî ê pereyî cidayeni. *Tr. Harçlık vermek.* Mi ci rê tayên xercî da, mi dima jî ez do tana bida to. Ey kemî dî û xercîyê mi nêgirot. Çi qeçêndo qure yo!

---

1 Dimilî di jî bi no babet a vajekîy estê. Mesela "garan" cayo ki tey heywan hewêneyêno, beşirêno, mehfeze beno. Xeraj di jî wesayît heweyêno, beşirêno, mehfeze beno. Xwura eynî bi no şekila "xar/gar" jî totikê ci jew o.

xercîgiroteni *f. M.* Xercîgirotiş. Qandê xerc kerdişî kesên yan jî çîyên ra pere giroteni. *Tr. Harçlık almak.* Eger xercîyê xwu bigirotayê, ey do dima ci rê bizeyîdnayê.

xercîyey *Nm.* Xercî bîyayeni, wesfê xercî ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; do xerc bo, do biwerîyo; a o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Harçlık.* Ez a xercîyeyda ci ra hewna jî guman kena.

xercîyê ray *Nn.* Pereyo ki kes do rayo xerc kero, do kesî rê rayo lazim bo. *Tr. Yolluk, harc-ı rah.* Kalikê mi tayên perey day mi û va: Wa nê, xercîyê to yê ray bê. (Wa nê, to rê xercîyê ray bê.)

xerckerde/ê *N.* Serfkerde/ê. Çî/keso ki; bi serf kerden a kemêneyayo, ci ra şîyo, ci ra kemîyayo. *Tr. Harcanan, sarfedilen, eksiltilen.* Zerrîya mi bolkî bi pere û wextdê xerckerdî veşena.

xerckerdeni *f. M.* Xerckerdiş. Mesref kerdeni, bi şikildê îhtîyacên a, bi şikildê perî ya dayeni, xwu rê mesref kerdeni, pere yan jî çîyêndo zêdê peran an werdeni. *Tr. Harcamak, yemek, sarfetmek.* Pereyê ki ey day bî mi, mi xerc kerdîy. Çunkî îhtîyacê mi est bî.

xerdeli *Nk. Nm.* Şêlmoki. Vaşên o ki perê ci zêdê tirşok a derg û hera yo û tûnin a, werêna. Wexto ki kes weno, tûney û gazê ci, ze ki kesî zincî ra bivijîyo. *Tr. Hardal otu.* Dewandê Suwêreki di xerdeli esta, werdîyey di ma bi nanî ya, bi awda şamikan a bol werdê. Tamê ci zêdê tilpan a yo.

xereki 1. *Nm.* Holika asmêri, holika mewşêran. *Tr. Asma çardağı.* Serseya xereki bin di ronişt bî û xwu rê kitabê xwu wendê. Kêf kêfê ci bî! 2. *Nm.* Kuti. Çuweyê ki neyênê mewşêran bin ki, mewşêrîy erd ro nêgunê. *Tr. Asma çubukları için kullanılan dayama.* Xereki do mewşêreri vindarno. Çunkî xerekênda mezbût a.

xereqîyaye/ê *N.* Xwuyaşîyaye/ê, vîraşîyaye/ê, xayîskewte/ê. Kes/çîyo ki; xereqîyayo, xwu ya şîyo, vîra şîyo, xayîs kewto, nika xwu di nîyo. *Tr. Bayılan, baygınlık geçiren.* Doktoran nêşa qeçeko xereqîyaye bîyaro a xwu.

xereqîyayeni *f. M.* Xereqîyayîş. Vîra şîyayeni, xwu ya şîyayeni, xwu vinî kerdeni. *Tr. Bayılmak, baygınlık geçirmek.* Narkozîya dima xereqîya, înan jî kerd emelet.

xereqnaye/ê *N.* Xayîsviste/ê, vîrakerde/ê. Çî/keso; bi jewî yan jî tayêni, bi derbên a yan jî çîyêndê zêdê çengiznokî ya xwu ya berdo, vîra kerdo, xayîs visto, xereqnayo. *Tr. Bayıltılan.* Keso xereqnaye, do bi çi hewal a bêro a xwu?

xereqnayeni *f. M.* Xereqnayîş. Xayîs visteni, çengiznayeni, vîra kerdeni. Sebebê vîra şîyayenda kesen bîyayeni, jewî vîra berdeni, sebebê xwu ya şîyayenda kesên bîyayeni. *Tr. Bayıltmak.* Doktorî sifte xereqna, dima kerd emelet.

xereqnok/i *N.* Vîravistok/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên ya xereqnayo yan jî xereqneno, wesfê çîyê xereqnayîşî esto. *Tr. Bayıltan.* Çiçî xereqnok o, çiçî xereqnok nîyo?

xereze *An. Bey. Nm.* Xerezê. Sîya mîyandê jehrikdê mîyan a. Mîdedê verek û kaviran mîyan di çinî ya. Qandê xoftawîyey (qandê tersî) agirotişî şinê qesaban ser ra gînê. *Tr. Koyunların öd kesesi ile karaciğer arasındaki damar içinde bulunan veya oluşan bir çeşit yumuşak taş ya da tortu.* Şî xereze ardi ki tersê ci, ci ser ra werzano, tew ray ra bixwu tersa.

xeripîyaye/ê *N.* Herimîyaye/ê, gidîbîyaye/ê, kotîbîyaye/ê, nêgurwîyaye/ê. Merdimo ki fêlan di, banderey di, debarey di, ganselametey di, serkewteni di, tendurûstîyey di, rindey û hewley di vera xirab şino. *Tr. Kötüye giden, çalışmayan, bozuk, bozulan.* Vanê ê lajekê xeripîyayî di, nêweşînênda pîsi vijêyaya.

xeripîyayeni *f. M.* Xeripîyayîş, nêgurwîyayeni, kar di nêbîyayeni. Fêlan di, banderey di, debarey di, ganselametey di, serkewteni di, tendurûstey di, rindey û hewley di vera xirab şîyayeni. *Tr. Bozulmak, kötüye gitmek, zayıflamak, fakirleşmek, alçalmak vs.* Mêrdek xerîya bî, ez tersena ki tey nêweşînên bibo.

xeripnaye/ê *N.* Herimnaye/ê, gidîkerde/ê, nêweş/i yan jî neweşkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni xerpnayo, herimnayo, cêser visto, weşey ra visto, orjînaley ra visto, ganselameteya ci herimnaya. *Tr. Bozdurulan, sıhhati bozdurulan, çalışmaz hale getirilen.* Teybo xerpnaye, qeçeko xerpnaye, wezîfeyo xerpnaye û zêdê nînan bol çî û keso xerpnaye esto.

xeripnayeni *f. M.* Xerpnayîş. Şehitnayeni, cêser visteni, gidî kerdeni, dûzanê kesên yan jî çîyên şehitnayeni, ganweşey û weşeya kesên yan jî çîyên şehitnayeni, xirabe kerdeni. Çîyên yan jî kesên gurwî û karî û selametey ser ra visteni. *Tr. Bozmak, kötüleştirmek, çalışmaz hale getirmek, sağlığını bozmak.* Teyb xerpêno û nêgurweyêno, merdim xerpêno û ganweşey û ageyrayîşê ci vinderêno, şehitêno. Dûzanê însanan xerpêno, fêsadey dekewna de.

xeripnok/i *N.* Şehitnok/i, wêrankar/i, cêservistok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xerpneno, cêser fîneno, keno gidî yan jî beno sebebê gidî bîyayenda kesên yan jî çîyên, çî yan jî kesêndê gurwekarî yan jî xebatkarî nê dûzandê ci ser ra fîneno. *Tr. Bozan, bozguncu, düzen bozan.*

Va madamo ki xeripîyayo, xerpinokê ci kam o? Ey jî va xerpinokê ci çinî yo. Labelê ez şena xerpinoka ci, ca kera.

xerîb/i *N. Er.* Şar/i, ecnebî. O/çîyo ki kesî ra nîyo, nêsilasneno yan jî merdimandê kesî ra nîyo. *Tr. El, yabancı, tanıdık olmayan, kendinden olmayan.* O merdimo xerîb do jî bişo ma mîyan kewo.

xerîbane *Nn.* Xerîbkî. Ame, hema senîn ame? Xerîbane ame.

xerîbaney *Nm.* Xerîbkîyey, xerîbane bîyayeni, zêdê şarî bîyayeni. şekil û biçim û usûlî di xerîbane bîyayeni. *Tr. Yabancılar gibi olmak, garipçe.* Boka şima xerîbaneyda ci rê nêbîyê şahîdîy?

xerîbdost/i *N.* Dostê/a xerîban. O/çîyo ki xerîban ra hez keno, xerîbey nêanceno, hema bi hema hergi merdimî ya şeno dostey bikero. *Tr. Sosyal, topluma ayak uydurabilen.* Merdimêndo xerîbdost o, xerîbey nêkeno.

xerîbdosti *Nk. Nm.* Darên a ki bolkî bi vilayêr a manena. Perê ci zêdê vilayêran a yê. Labelê vilayêrîy hem deha werdî yê, hem deha nizm ê, hem deha teng ê û deha jî tayên awi şimenê. Vilayêrîy mîyan di, xerîbdostîy bejî yê; cayanê çolan (batax) di karênê ki nê cayan wişk kerê. Xerîbdostîy hergi cay rê robere yenê, yanê xerîbey nêkenê û dostê hergi cayanê. *Tr. Sıtma ağacı.* Xerîbdostan cayandê çolan di bikarê ki wa ajana wişk kero.

xerîbdostkî *N.* Xerîbdostane. Zêdê dostandê xerîban a kerdeni, bi şikildê dostandê xerîban a, bi şikildê şar nêbîyayen a. Kes/çîyê ki; xerîbey nêancenê û heme cay rê benê, heme kesan rê benê, şenê pa dostey û hembazey bikerê, a ê kesîy û ê çîy bîyayeni, wesfê nînan ser o bîyayeni. *Tr. Her ortama uyum sağlayabilenler gibi olma, yabancı dostu gibi.* Mi do bi xerîbdostkî ya bikerdayê, înan mi rê xeta kerd, mi ci ra fek verda.

xerîbdostkîyey *Nm.* Xerîbdostkîyey. şekil û biçim û usûl û mêl û meşdê xwu di zêdê xerîbdostan a bîyayeni, bi xerîbdostan mendeni. *Tr. El/yabancı dostu gibi olmak, her yere uyum sağlayabilmek.* Mi xerîbdostkîyeya ci nêecibnê. Çunkî kes tayên giran bo, do deha weş bo.

xerîbek/i *N.* Kes/çîyo ki; xerîbo mehsûm o, xerîbo qergûn o, xerîbo bêguna yo, xerîbo werdî yo. *Tr. Zavallı, günahsız, masum ve küçük yabancı.* Ez a kena paştîya ê xerîbekî bigîra.

xerîbey *Nm.* Xerîbî, xerîbîyey, xerîbîni, şarey, şar bîyayeni, merdiman ra nêbîyayeni, kesî ra nêbîyayeni, ecnebîyey, ecnebî bîyayeni. *Tr. Yabancılık, el olma.* Ez a nêwinîna xerîbeyda ci ra, ez a winîna merdim bîyayenda ci ra.

xerîbey kerdeni *f. M.* Xerîbey kerdiş. Xerîbîni kerdeni, xerîbîyey kerdeni. Cayên di, zêdê şarên a luwayeni, zêdê şarî ya ronişten û werişten û werden û kerden û zêdê nînan muamele kerdeni. *Tr. Yabancılık yapmak, yabancılık çekmek.* Şina kê merdimandê xwu di jî xerîbey kena.

xerîbkî *N.* Xerîbane, zêdê xerîban, bi şikildê xerîbey a, bi şikildê xerîban a. *Tr. Yabancı gibi.* Mi ci rê va, xerîbkî meluwi, ey nêzana û balê hemini ant ma ser.

xerîbkîyane *Nn.* Zêdê mehmelandê xerîban a kerden û bîyayeni. *Tr. Yabancılar gibi yapmak veya davranmak.* Tîya di xerîbkîyane meroşi.

xerîdi *Nm.* Xerûdi. Keynaya ki roja veyvîni (şewa zîfafî) çirûgi vijîyaya. *Tr. Zifaf gecesi bakire olmadığı anlaşılan kız.* Keyneki xerîdi vijîyê, zamay nêzana sekero.

xerîta *Nm. Bw.* Harîta. Xerîta, cayan, şekil û biçimê cayan, nifûsan, amorê çî û kesandê xusûsîyan mojnena. *Tr. Harita.*

xerman 1. *Zîr. Nn. Bw.* Cuwên. Xerman, cayê arêdayenda qezencîyo. 2. *Zîr. Nn.* Kebab. Bi kuhoyîyey û tezeyîney di piranayena qezencan a. *Tr. Kebap. Nohut, mercimek, buğday vb. tarımsal taze yiyeceklerin ateşte kebap edilmesi, hedik.* Mi xwu rê tim jî xermanê nehan viraştê. Labelê qandê xermanî, kes vinderîyo nezdîyê wişk bîyayenda ci. Xerman, bol tezeyey di nê, nezdîyê wişk bîyayeni di virazêno. Çunkî bol tezeyey di mîyanê ci helêno, nêpirayêno.[1]

xermanbîyaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki adir di kuhoyîyeyda xwu di, bi tewrdê lemda xwu ya kebabê ci virazîyayo, bîyo kebab, bîyo nîmpewte. *Tr. Kebap olan. Taze olarak dallarıyla birlikte kebabı yapılan yenilebilir gıda ve bitki maddesi.* Xelle û misrî yo xermanbîyaye xelle û misrîdê xerman nêbîyayî weşêrî yo.

xermanbîyayeni *f. M.* Xermanbîyayîş. Kebab bîyayeni, tezeyey di, bi tewrdê lema adir di piraneyayena qezencdê misrî û nehay û mercûy û çîyandê winasînan. *Tr. Kebap yapmak. Yenilebilir taze gıda maddelerinin yeşil olarak ateşte kebap edilmesi.* Eger nê nehay û misrîy

---

1 Na vajeki, Farisî di jî esta û bi şikildê "*xermen*"î ya û bi manedê "komê qezencdê werdî, ariş/xida, cuwên, qezenco nêviraşteyo ki erdan ser o kom bîyo" ya ravêreno.

xerman nêbîyayê, hendayên weş nêbîyê.

xermankerde/ê *N.* Çîyo (bi mecaz a kes) ki jewî yan jî tayêni xwu rê tezeyey di xermanê ci viraşto, piranayo, adir di kerdo sûr, adir di kerdo nîmpeyşate. *Tr. Kebap edilen, kebabı yapılan. Tazeyken dallarıyla birlikte ateşte pişirilen bitki.* Misrîyo xermankerde bol weş o.

xermankerdeni *f. M.* Xermankerdiş. Kebab kerdeni, tezeyîney di piranayena nehan û mercûyan û kuhoyîyandê zêdê nînandê werdenî. *Tr. Kebap yapmak. Yenilebilir taneli gıda maddelerinin ateşte kebap edilmesi.* Ma bolfinîy xwu rê nehay kerdê xerman.

Xermizo *Cog. Nn.* Gerger (Aldûş) di nameyêndê dewênda Dimilîyan a. *Tr. Adıyaman'ın Gerger ilçesinde bir köy adı.* Meymandari di, Xermizoyîjîy jî estê, mi înan ra jî vajekan di yarmeti dîyo.

Xerpêt *S. Nn. Bw.* Xarpêt. Xerpêt sûkênda Dimilîy û Kirdasan a.

xerxilîyaye/ê *N.* Sistbîyaye/ê, recifîyaye/ê. O/çîyo ki layê xwu kerdê gewşegîy, pîlê ci bîyê zaîfîy, bîyo gewşeg, hêl bîyo û recifîyayo, tersan ra ê xwu ra kewte. *Tr. Bağları gevşeyen, sarsılan.* Baro xerxilîyaye, do newedera girêdeyo ki metîn bo.

xerxilîyayeni *f. M.* Xerxilîyayîş. Layê ci gewşeg bîyayeni, layan ra gewşeg bîyayeni, sist bîyayeni, pîlîy zaîf bîyayeni, ê xwu ra kewteni. *Tr. Bağları gevşemek, sarsılmak.* Eger o merdim nêxerxilîyayê, bar do ser o giran nêbîyayê.

xerxilnaye/ê *N.* Çî/keso ki; layê ci kerdê gewşegîy, hêle ra visto, sist kerdo, kişta jewî ra sist bîyo, ware ra ze ki biluwo, pîlanê ci zaîf kerê. *Tr. Sarstırılan, bağları koparılan, bağları gevşek.* O merdimo xerxilnaye, do neya tepîya bizor bêro a xwu.

xerxilnayeni *f. M.* Xerxilnayîş. Sist kerdeni, layanê ci pêtey ra veteni, layanê ci gewşeg kerdeni, pîlanê ci zaîf kerdeni, hêle ra visteni. *Tr. Sarsmak, bağlarını gevşetmek.* Qaşto mi do o bixerxilnayê, tew ey ez xerxilnaya.

xesar 1. *Zîr. Nn.* Erdo mêldar o bol zirar. *Tr. Engebeleri ve fundalığı çok olan arazi parçası.* Ma yê kenê xesarî biramê. Labelê ez texmîn nêkena ki ma ci ra bişê qezencêndo şên wedarê. 2. *Nn.* Zirar, zîyan. Çîyo ki tede zirar û zîyan vêşî yo. *Tr. Zarar, ziyan, hasar.* Mêrdekî alvêrêndo xesar kerd ki, o yo hewna nêşeno bin ra mîyaneyê xwu werzano. 3. *Zîr. Nn. Bw.* Kumik 2. Çendi ki serradi hêl kerdi, hend jî xesar kewt ser.

xesarey *Nm.* Xesar bîyayeni, wesfê xesarî ci ser o bîyayeni, zirar û zîyanî bîyayeni, wesfê zirar û zîyanîyey ci ser o bîyayeni. *Tr. Hasar olma, zarar ve ziyan olma.* Ma nêşê xesareya ci ca kero. Çunkî xesar bol bî û wext jî tayên bî.

xesarin/i 1. *Zîr. N.* Mêldarey û zîyaneya erdî vêşî bîyayeni. *Tr. Engebeli ve fundalığı çok olan tarla ya da arazi.* Ramitişê erdê xesarinî rind nêramîyena. 2. *N.* Zirar û zîyanê ci bol bîyayeni. *Tr. Hasarlı, zararlı, ziyanlı, tahılın içinde ayrık otların tohumlarının çok olması.* Teneyo xesarin do weçîneyo ki şiro arîye.

xesariney 1. *Zîr. Nm.* Xesarin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê xesarinan tey bîyayeni. Erdan di mêldarey û bizîyaney, bitellîyîney, bidehliney bîyayeni. *Tr. Engebeli ve fundalıklı arazi olma.* Xesarineya erdan kesî ediznena. Çunkî kes pa teweno. 2. *Nm.* Bizirar, bizîyan bîyayeni. *Tr. Zararlılık, ziyanlılık, hasarlılık.* Xesariney, merdimî di jî bena. Çunkî merdimo ki terbîye nêbeno, kesî tewneno.

xesênaye *Nn.* Xesnaye. Kes/çîyo ki; bi tadayîş a yan jî zêdê nê karî bi usûlêndo xusûsî ya batîyanê ci wezîfeyê ra fîneyayê, camêrdey û nerîyey ra fîneyayo û bîyo camêrd yan jî nerîyo bêwesif. *Tr. Enenen, hadım/iğdiş edilen.* Vanê dewrê Osmanîyan di tayên zencîy yan jî xizimkarê haremdê hukimdaran di xesênayê. Keso xesênaye çi guna yo!

xesênayeni *f. M.* Xesênayîş. Xesnayeni. Camêrdey ra kerdeni nerîyey ra visteni, camêrdey ra visteni, gunanê ci qîmet ra visteni, camêrdeya ci qîmet û wezîfe ra visteni. *Tr. Enemek, iğdiş etmek.* Verî pîlanê ma, gay xesênayê ki, zêdê vîştirayan nêşirê mangan ser. Labelê çi heyf o ki tayên hukimdaranê zordaran jî xizimkarê mîyandê qesrandê xwu xesênayê.

xesênok/i *N.* Kes/çîyo ki; wesfê nerîyey û camêrdey tey nêverdano û nerîyan û camêrdan wesf û wezîfedê ci ra fîneno. *Tr. Eneyen, iğdiş eden, hadım eden.* Xesênok ame, vîştirayê ma qandê citi xesêna.

xesênokey *Nm.* Xesênok/i. Kes/çîyo ki; nerîyên yan jî camêrdên wezîfe ra fîneno, tey nerîyey û camêrdey nêverdano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Enemek, iğdiş etmek, hadım etmek.* Xesênokê dewda ma menşûr bî.

xesî 1. *Nn.* Xesênayeni, karê xesênayeni, camêrdeya ci berdeni, camêrdey ra visteni, nerîyey ra visteni. *Tr. Enemek, iğdiş/hadım etmek.* Xesîyê ci weş nêbîyo, ma gereg ki fina bixesênê. 2. *Nn.* Zengîneya ci ci ser ra wedardeni, zengîneya ci

berdeni, feqîr kerdeni, feqîr visteni. *Tr. Zenginliği gitme, fakirliğe düşme.* Ma o merdim xesêna, bî xesî.

xesîkar/i 1. *N.* Xesênok/i. O/çîyo ki jewî yan jî çîyên xesêneno, nerîyên camêr (nerî)ey ra fineno, nerîy (camêrd)ey ra fineno. *Tr. Hayvanları iğdiş eden, eneyen.* O merdimo xesîkar do bêro vîştirayê ma bixesêno ki bişo citi bikero. Ta ki qandê citi qewetê ci nêkewo. 2. *N.* Xesênok/i. O/çîyo ki zengîney ra fineno, hêle ra fineno, qedûmê çîyên yan jî ê jewî şikneno. *Tr. Zenginlikten, varlıktan veya güç ve kuvvetten düşüren.* O merdimo xesîkar, keno ê mêrdekê xayînî bixesêno.

xesîkarey 1. *Nm.* Xesênayeni, nerîyey ra, camêrdey ra visteni. *Tr. Enemek, iğdiş/hadım etmek.* Xesîkareya ci weş a, heta nika kamcîn heywano ki kerdo xesî, finê di tepişto. Heywanî rê qethan ezîyet nêkerdo. 2. *Nm.* Zengîney ra visteni, qedûm şiknayeni, hêle ra visteni. *Tr. Zenginlikten etmek, kuvvetten düşürmek, dayanak noktasından vurmak.* Xincikin o, ma xesîkareyên serta ser o. Kes ci ra recifêno. Kê ki bi ci ya şirîgey kerda miheqeq pa tewayo.

xesîs/i 1. *Psîk. N.* Çikos/i, nekes/i, çikçik/i, desttepişteyo/êya bêmimkûn/i. O ki ci dest ra kincî nêrijêno. *Tr. Nekes, cimri, hasis.* Mi xesîseya ci nêdîya. Labelê vanê xesîs o. 2. *Psîk. N.* Xayîn/i, bêemel/i, xinis/i. O ki bi ci ya emeley nêbena. *Tr. Hain, güvensiz.* Kê ki ci ra behs kerdo, vato xesîs o. Xwu rê ki to rê rind bo, ez ey nêzana. To dî vanê beno ki beno. Însano şito xax werdo.

xesîsey 1. *Psîk. Nm.* Çikosey, çikçikey. Desttepiştena bêmimkûni, dest ra kincî nêrijîyayeni. *Tr. Nekeslik, hasislik, cimrilik.* Xesîsey, çîyênda bol pîs a. Kê di ki bibo, bi ci ya hembazey nêbena. 2. *Psîk. Nm.* Xayîney, bêemeley, xinisey. Bi ci ya emel nêbîyayeni. *Tr. İhanet, hainlik, güvensizlik.* Xesîsey di xesîs, rojên tenya maneno. Çunkî herga ki şiro fêlbazeya ci do bivejîyo teber.

xesîyaye *Nn. Bw.* Xesênaye. Camêrd û heywano xesîyaye camêrdey ra jî beno. Deha ci rê qeç û leyrîy nêbenê.

xesîyayeni *f. M.* Xesîyayîş. Camêrdey ra kewteni, nerîyey ra kewteni. *Tr. Enenmek, hadım/iğdiş edilmek.* Nika vera xesîyayeni, derzînî danê piro.

xesûd/i *Psîk. N.* Hesûd/i, çikos/i, pexîl/i. nekes/i. *Tr. Cimri, nekes, kıskanç.* Ey nêşa pa bikero. Çunkî lajek xesûd bî. Bi kesê xesûdî ya hergi merdim nêşeno ravêrno.

xesûdey *Nm.* Hesûdey, pexîley, çikosey. Xesûd/i bîyayeni, wesfê xesûdan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kıskançlık, cimrilik.* Xesûdeya ci, wa ata bo, mirrikeya ci jî nêancîyayê. Merdimê antenî nêbî. Hina deha rind o.

xeşîm/i *N.* Ecemî, nêresaye/ê, nêceribîyaye/ê, xamik/i. Çî/keso ki karûgurweyên di neweyo, hewna nêceribîyayo, tey tecrube nêbîyo, ci rê wesfê ostayey û mûsateyî nêdeyayo. *Tr. Acemi, deneyimsiz, tecrübesiz.* Merdimo xeşîm bo jî, fina do bimûso.

xeşîmane *Nn.* Ecemîyane, xamikane. Zêdê xeşîman bîyayeni, wesfê ecemîyan tey bîyayeni, bi xamikan mendeni. *Tr. Acemice, tecrübesizce, deneyimsizler gibi.* To soyîn jî no karûgurweyo çetin xeşîmane kerd.

xeşîmey *Nm.* Ecemîyey, nêresayeyey, nêceribîyayey, xamikey. Çî/keso ki; karûgurweyên di newe yo, hewna nêceribîyayo, tey tecrube nêbîyo, ci rê wesfê ostayey û mûsatenî nêdeyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kar û wesfê ecemîyan, kar û wesfê xeşîman. *Tr. Acemilik, deneneyimsizlik, tecrübesizlik.* Merdimo xeşîm bo jî, fina do bimûso. Çunkî xeşîmey çetin a.

xeşîş *Nk. Nn.* Xaşxaş, vaşêndo çengiznok o. *Tr. Haşhaş.* Dewleti hergi merdimî rê qandê kariteni xeşîşî rê destûr nêdana.

xeta *Er. Nn.* Şaşîni, çewt, xap, neraşt. Çîyo ki raşt nîyo, tede qusûr esto. *Tr. Hata, yanlış.* Mi ci rê va no xetayên o, ci ra fek verdi, ey kudêna. Soyîn şî bi pîsey a vinderîya.

xetakar/i *N.* Bişaşîn/i, xetadar/i, xetayîn/i, çewt/i, neraşt/i. Çî/keso ki; raşt nîyo çewt o, tey xeta esto, tey çewtey esta, tey çepey esta, tey raştey çinî ya yan jî raşt nîyo, heq nîyo. *Tr. Hatalı, yanlış, kusurlu.* Merdimo xetakar do cerîmeyê xetarda xwu bianco. Do verorde bizanayê, şikê ci bîyayê.

xetakarbîyayeni *f. M.* Xetakarbîyayîş. Xetadar bîyayeni, xeradarey, xetakarey, biqusûrey, biqusûr bîyayeni, çepê ci bîyayeni, çewteya ci bîyayeni, wahîrê xetayan bîyayeni, tey çewtey û çepey bîyayeni, neraştê ci estbîyayeni. *Tr. Hatalı/yanlış olmak, eksiklikleri ve kusurları olmak.* Mêrdek verî jî xetakar bî. O yo jî xwura bolkî xetakareyda xwu ser o vindeno.

xetakarey *Nm.* Biqusûrey, xetadarey, xetayîney, çewtey, şaşîney, neraştey. Tey çepey bîyayeni, tey çewtey bîyayeni, tey neraştey bîyayeni. Xetakar/i bîyayeni, wesfê xetakaran tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xetayê ci esto, qusûrê ci esto, tey çewtey û şaşîni esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni,

wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hatalılık, yanlışlık, kusurluluk.* Xetakareya ci hetêna, tede qesd esto. Efê ci bê mimkun o.

xetçewt/i *N.* Şûvçewt/i. Çî/keso ki; xeta ci çewt a, xeta ci çewt ancîyaya, xeta çewt virazîyaya. *Tr. Eğri hatlı/çizgili, hattı eğri olan.* Gayo xetçewt do biroşîyo. Çunkî gayo xetçewt, dêmax kî bîyo qor.

xetçewtey *Nm.* Şûvçewtey. Xetçewt/i bîyayeni, şûvçewt/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyanê xetçewtan ci ser o bîyayeni, zêdê kes yan jî çîyandê şûvçewtan tey bîyayeni. Çî/keso ki; xeta ci çewt a, xeta ci çewt ancîyaya, xeta çewt virazîyaya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Eğri çizgili/hatlı olmak.* Gayo xetçewt do biroşîyo. Çunkî gayo xetçewt dêmax kî bîyo qor. Çunkî citi di xetçewtey taw nîya. Xeti raşt biancîyo. Vanê "xeta çewti, gadê pîl (qor)î ra ya."

xeti 1. *Zîr. Nm.* Mişare, mişara. Bostanan di, hergi xeta ki karîyaya, xet a û mişare yo. *Tr. Sebzelik tarlasında ekilen her bir hat.* Xeta ci di, xeylên şamikîy estîy bî. 2. *Nm.* Çixîzi, çixazi, şûvi, şîpi, xîzi, doxi, xazi, çizxî, çixzî, barixi, hîvi. Cayo ki bi şikildê şûvên a bellî bîyo. *Tr. Hat, çizgi.* Mi ci ver ra xetên anti, ay qebûl nêkerdi. 3. *Nm.* Sînor, taxim. Xeta ki di çîyan, orteyê di diwêlan abirnena. *Tr. Hat, sınır.* Xeta tirêni ma pêra abirnê. 4. *Nm.* Erqeki. Cayo ki bi şikildê şûvên a mîyanê ci abîyayo, kenîyayo, mîyanê ci bîyo veng. *Tr. Ark, kanalet.* Ez a xeti vero şina, ti cor ra aweri verdi, wa bêro.[1]

xetil 1. *Mîm. Nn.* Qolon, ustûnê mîyandê dêsan. *Tr. Kolon.* Meyandûzî vato: Xetilanê xwu mezbût ronê ki dima şima rê persgirekên nêvijîyo. 2. *Mîm. Nn.* Qando ki dês pêya vinderîyo, mîyandê sîyan di herayey ser o rewtê weşê ki ronayayê. *Tr. Duvarı dikmek için taşların arasına yatay olarak döşenen direk veya mertekler.* Xetilê ki ma ronay bî, pêro jî mezbûtîy bî.

xetilkerdeni 1. *Mîm. f. M.* Xetilkerdiş. Qolon kerdeni, dêsan mîyan di ustûnîy ronayeni. *Tr. Kolonlamak.* Xetil kerdeni di mezbûtey esta. Kes do tedbîrê xwu bi xetil kerden a bigîro. 2. *Mîm. f. M.* Xetilkerdiş. Dês viraşteni di dêsan mîyan di herayey ser o rewtîy ronayeni. *Tr. Duvarların arasına yatay olarak direk (tahta) döşemek.* Xetil kerdeni rê rewtê weşîy lazim ê. Rewtê salmey nêroneyênê.

xetilnaye/ê 1. *Mîm. N.* Çîyo qolonkerde, ustûnkerde. *Tr. Kolonlanan.* Dêso xetilnaye do mezbût bo. Çunkî tedbîrê ci gêrîyayo. 2. *Mîm. Nn.* Dêsan mîyan di, çîyo ki rewtê ci herayey ser o roneyayê. *Tr. Duvar arasına yatay olarak direkleri döşenen yapı.* O dêso xetilnaye, do qe beno ki jî da seyên serri vinderîyo. Çunkî bîyo metîn.

xetilnayeni 1. *Mîm. f. M.* Xetilnayîş. Xetil kerdeni, qolon kerdeni, ustûn kerdeni, ustûni panayeni. *Tr. Kolonlamak, kolonlatmak.* Xetilnayeni di kes do çîyo giran xerc kero. Bi çîyandê ercan a nêravêrno. 2. *Mîm. f. M.* Xetilnayîş. Xetil kerdeni. Mîyandê dêsan di, herayey ser o rewtê raştîy, asin û çîyo winasîn ronayeni. *Tr. Duvar arasına yatay olarak direk döşemek.* Mi jî banê xwu xetilna. Çunkî xetilnayeni çîyênda bitedbîrey a. Kê ki banê xwu xetilna, o poşman nêbî.

xetimîyaye/ê *N.* Peysîyaye/ê, gêrîyaye/ê, vernîbirîyaye/ê. Çî/keso ki vernîya ci gêrîyaya, şîyayenda ci rê bendên vijîyayo, birîyayo, peysayo. *Tr. Tıkanan, kesilen, kısıtlanan, kısılan, kapanan, engel çıkan.* Vengo xetimîyaye do ancax bi xatirdê Ellahî ya û bi qeyretdê doktorî ya newedera bêro ca.

xetimîyayeni *f. M.* Xetimîyayîş. Vernî birîyayeni, peysîyayeni, vernî gêrîyayeni, şîyayenda ci rê manîyên, bendên vijîyayeni. *Tr. Tıkanmak, önüne engel çıkmak. Giriş veya çıkışına engel çıkmak, kesilmek, kısıtlanmak, kısılmak, kapanmak.* Veng xetimêno, erqi xetimêna, awi xetimêna, nefes xetimêno ûzn.

xetimnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî hêle ra visto, vernîya ci girota, akerdeyeya ci berda, şîyayîşê ci bîyo nêşîyaye, çîyêndê ci yo zêdê borîyên, qulên, şîyokêndê ci vernîya ci gêrîyaya. *Tr. Tıkatılan, kapatılan, engel olunan, kısılan, kısıtlanan.* Vengê to yo xetimnaye, do meşti to rê gireyên bo.

xetimnayeni *f. M.* Xetinayîş. Giroteni, peysnayeni, vernîya ci giroteni, fekê ci giroteni, şîyayîşê çîyên nêşîyaye kerdeni. *Tr. Kapatmak, tıkamak, kurutmak, önünü kapatmak, engel koymak.*

---

1 Eger cayên qandê finên tenya qandê herikîyayenda aweri, qandê çiximên abîyo, wexta bena xeti. Eger xetên herayêrî bo û tenekna xorî virazîyo jî bena vay. Eger vay herayêrî û qandê zewmbî wextan jî abîyo û vinderîyo, wexta bena erqi. Eger erqi herayêrî bo û xorî biaşaneyo, wexta jî bena qenêli. Werdîyey ra vera girdey awîy û herûna/cayê wina yê: Xeti, vay, erqi û qenêli. Hendeqi, bolkî dergûbarî û xorî bena. Fini bena ki bixwu virazêna, fini bena ki aşaneyêna.

Awi xetimêna, veng hem kewno, hem jî xetimêno, qiri bi leym a xetimêna, nefes xetimêno ûzn.

xetimnok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên xetimneno, vernîya ci gîno, peysneno, keno girote, keno peysate, keno peysaye, keno gêrîyaye. Kes/çîyo ki; karûgurweyê xetimnayîşî keno. *Tr. Kapatan, tıkayan, kurutan.* Veng xetimêno, leym xetimnok o.

xetimnokey *Nm.* Xetimnok/i bîyayeni, wesfê xetimnokan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên xetimneno, vernîya ci gîno, peysneno, keno girote, keno peysate, keno peysaye, keno gêrîyaye, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyê xetimnayîşî keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kapatmak, tıkamak, kurutmak.*. Veng xetimêno, leym xetimnok o. Xetimnokeya ci çetini bî!

xetimok/i *N.* Çî/keso ki rew xetimêno, ti nêwetanê ci veyê hema xetimêno, tey kişta xetimîyayîşî ya zaîfey esta, bol rew xetimêno, deqe ra finên xetimêno, wext bêwext xetimêno. *Tr. Sık sık tıkanan, kapanan.* Ez se kera? Mi hendqerak dest na bi ci, hema xetimîya. Xwura xetimok bî.

xetimokey *Nm.* Xetimok/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê xetimokan tey bîyayeni. Çî/keso ki; rew xetimêno, ti nêwetanê ci veyê hema xetimêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey kişta xetimîyayîşî ya zaîfey esta, bol rew xetimêno, deqe ra finên xetimêno, wext bêwext xetimêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sık sık tıkanan olmak, kapanmak, tıkanma zaafiyeti bulunmak.* Ez se kera? Mi hendqerak dest na bi ci, hema xetimîya. Xwura xetimok bî. Xetimokey ci rê bîya xuy.

xetpaw *Mîm. Nn.* Terazîyê dêsan. Terazîyo ki kes pey çewtey û raşteya dêsan peymeno. *Tr. Duvar düz çıksın, eğik olmasın diye kullanılan terazi.* Xetpawê xwu, xwu vîra nêkerdo. Merdimêndo bitedbîr o.

xettat/i *Er. N.* Weşnûştok/i, erbabê nûştandê weşan. O ki xeta weşi anceno, bi nuştedo weş a nûşneno. *Tr. Yazıcı, hattat.* Dewrê Osmanîyan di Osman Hamdî yo Efendî xettatêndo weş bîyo.

xettatey *Nm.* Weşnûştokey, weş nuşte nûşnayeni, nuşte nûşnayeni di weş bîyayeni, qelem weşey. Kes/çîyo ki; xeta xi weş a, weş nûşneno, xetda xwu di bol xorî yo, bi nuşteyêndo weş a nûşneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karê weşnûtişî. *Tr. Hattatlık.* Xettatey karê hergi merdimî nîyo. Çunkî seneatên o. Seneatî hergi merdim nê, erbabê ci şeno bikero. Ci rê erbabey lazim a.

xet û nîmi *Zv. Zîr. Nm.* Qandê hewlîni, qandê kerdenda çîyên temam bîyayeni, tim lazimi nîya, bi kemaney a bo jî kes do hewlînan bikero, kes do dest pa kero, kes do nîmçe nêverdo, kes do pey di gami nêerzo, nîmçe bo jî karûgurwe do, nêt do bikudîyo. Na vajeki teqdîr û tecellîyê Ellahî jî tim ana vîrî. Heme çî bi wesayît a nêbeno, jû çî bêwesayît jî beno. *Tr. Bir buçuk çizgi/hat. Eksikliği ifade eder. Bu söz, eksikliğe rağmen iyi sonuçlanabileceğini, her şeyin sebepler dasiresinde olamayacağını, eğer Allah dilerse veya bir şey olmak isterse vasıtasız olabileceğini ifade eder.* Mesela vanê, eger Ellah bido, xet û nîmi di dano. (Yanê karitişê erdî hemî lazim nîyo.)

xetxetikey *Nm.* Xetxetikîyey. Key ki to dî xetxetikeya ci ya weşdê ê bînan jî şina, ti şinê înan rê jî herînenê, beno şino.

xetxetikî *Nn.* Xetxetî, xetxetik, şûvin, bişûv, bixet. Çî/çinayo ki; tey xetîy estê, wesfê ci yo asaye xetiney a. *Tr. Hatlı, çizgili, çizgililiğin baskın olması.* Eger xetxetikî nêbîyayê, mi do jî xwu rê biherînayê.

xetxetikîyey *Nm.* Xetxetîyey, xetxetî bîyayeni, wesfê xetxetikan tey bîyayeni, xetxetikey, şûviney, bişûvey, bixetey. Çî/çinayo; ki tey xetîy estê, wesfê ci yo asaye xetiney a; a o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hatlılık, çizgililik.* Eger xetxetikî nêbîyayê, mi do jî xwu rê biherînayê. Xetxetikîyeya ci, weşdê mi şî. Cora mi fina xwu rê waşt.

xewar/i *N. Bw.* Hewnok/i. Xewarîy bolê. Labelê mi hewna xewarêndo zêdê ey qenxewar nêdîyo.

xewarey *Nm. Bw.* Hewnokey. Xewareya ci namdara. Şirê a dewi di pêrini jî xewareya ci şinawita.

xewesîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; comê bindê awi bîyo û fina nêşayo bivijîyo yan jî nêvijîyayo. *Tr. Suya batıp da bir daha çıkamayan.* Qeço xewesîyaye, vanê şiyo binîda roy di vijîyayo.

xewesîyayeni *f. M.* Xewesîyayîş. Awi bin ra nêvijîyayeni, awi bin kewten û nêvijîyayeni, comê bindê awi bîyayen û nêvijîyayeni. *Tr. Suya batıp/dalıp çıkamamak.* Mêrdek Garanawîda Hec Xidirî di xewesîya.

xewesnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni comê bindê aweri kerdo û fina nêşayo bivijîyo yan jî nêvijîyayo. *Tr. Suya batırılan veya daldırılan ancak bir daha (sağ) çıkamayan.*

O keso xewesnaye çi kesî yo, kotî ra ameyo û xewesîyayo?

xewesnayeni *f. M.* Xewesnayîş. Comê bindê aweri kerden û nêvijîyayeni, nêveteni. *Tr. Suyun dibine batırıp artık çıkaramamak.* Şima o lajek xewesna, ma şima qe ezabê wijdîyanî nêant?

xewf *Er. Psîk. Nn.* Xof, ters. Hîso ki; kes, kesên ra yan jî çîyên ra terseno û pey di gami erzeno, kes ya ê xwu ra kewno yan jî qandê ê xwu ra kewtişî, kesî di mêl peyda beno. *Tr. Korku, ürkme hissi.* Xewfê ci hewna pîze di bî.

xewfey *Tib. Psîk. Nm.* Xewfey, tersey, ters bîyayeni, wesfê xofî. *Tr. Korku olma.* Ez xewfey ra kewta, o yo tarî ra jî fek nêverdano.

xewfê Ellahî *Nn.* Xofê Ellahî, tersê Ellahî. Terso ki Ellahî ra yeno, terso ki bi hezkerdişî ya pîya, pey di ancîyayeni esta. *Tr. Allah korkusu.* Peynî xewfê Ellahî tey çinî yo ki, heqê wahîran bido, heqê feqîrî û fiqarî ci resno. *Bw.* Tersê Ellahî jî.

xewfê şewi *Tib. Psîk. Nn.* Xofê bişewi, tersê şewi. Terso ki însan bişewi ra, tarî ra terseno. *Tr. Karanlık fobisi, gece/karanlık korkusu.* Xewfê şewi ser o esto, nêwetano bişew bi ray o şiro. *Bw.* Tersê şewi jî.

xewfpîzekerde/ê *N. Bw.* Terspîzekerde/ê. Înan do, ê mehsûmdê min ê xewfpîzekerdî ra, a qehremaneya winî girdi nêpawitayê.

xewfpîzekerdeni *f. M.* Xofpîzekerdiş. *Bw.* Ters pîze kerdeni. To bi ê livdê xwu yê bierbetî ya, xewf kerd pîzedê ci. Cora to ra terseno.

xewfpîzekewte/ê *N.* Xewfpîzekewte/ê, tersaye/ê, ters ci pîze kewte/ê. Kes/çîyo ki; jewî ra, çîyên ra yan jî tayêni ra tersayo, pey di gami eşta yan jî qandê pey di gami eştişî tey mêlê pey di şîyayîşî peyda bîyo. *Tr. Ürken, korkan.* Însano xewfpîzekewte, do senîn bişo tamarda xurtey ra qal bikero ki?

xewfpîzekewteni *f. M.* Xewfpîzekewtiş. Xof pîze kewteni, tersayeni, ters ci pîze kewteni. *Tr. Korkmak, ürkmek, içine korku girmek.* Eger xewf ci pîze kewtayê, wina xurt nêbîyê. Ez texmîn nêkena ki, o kudik winî rew rewî biterso!

xewftawî *Tib. Psîk.* Bol vêşî tersayeni, ters ra nêweş/i bîyayeni, xewf giroteni, xof giroteni. *Tr. Korkuya kapılmak, aşırı korkarak hastalanmak.* Jûfinan qandê boley jî vanê ez bîya xewftawî. Labelê ki eslê ci nêweşîni di vajêno, nînan benê doktoran û şêxan.

xewftawîbîyaye/ê *Tib. Psîk. N.* Pêserecifîyaye/ê, visîyaye/ê, qutifîyaye/ê, recifokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; xof gunayo piro, recifîyayo pêser, visîyayo pê ro, qutifîyayo pêser. *Tr. Korkudan hastalanan, korkudan sık sık irkilen.* Merdimo xewftawîbîyaye, nêberêno nêweşxanedê aqilan?

xewftawîbîyayeni *Tib. Psîk. f. M.* Xoftawîbîyayîş. Recifîyayeni, visîyayeni, qutifîyayeni, recifokî bîyayeni, zerrî teqayeni. Xofênra nêweş kewteni. *Tr. Aşırı korkudan dolayı kendisini titreme hastalığı tutmak veya sağlığı bozulmak.* Eger xewftawî nêbîyayê, mi nêberdê nêweşxanedê nêşeyandê aqilî.

xewftawîkerde/ê *Tib. Psîk. N.* Qutifnaye/ê, recifnaye/ê, visnaye/ê, pêservisnaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest yan jî tesîrdê kesên a bîyo xoftawî, jewî kerdo xoftawî, bi tersdê vêşîndî ya kerdo nêweş û weşînda ci ra kerdo mehrûm. *Tr. Aşırı korkudan sağlığı bozdurulan.* Merdimo xewftawîkerde gereg nêvinderîyo û biresneyo nêweşxanedê nêşeyandê aqilan.

xewftawîkerdeni *Tib. Psîk.* Xoftawîkerdiş. Qutifnayeni, recifnayeni, visnayeni, pêser visnayeni. Kesên yan jî çîyên, bi bol vêşî tersanayen a cindirlî kerdeni, ciniqîyaye kerdeni, nêweş kerdeni, xof pirodayeni, ganweşînda ci ra kerdeni. *Tr. Birisini aşırı korkutmakla sağlığından etmek.* Remzanê Tûwêreki xalê min o Husên kerd xewftawî. Soyîn xalê mi pa şî.

xewftawîyey *Tib. Psîk.* Xoftawî bîyayeni, wesfê xoftawîyan ci ser o bîyayeni. Bol vêşî tersayeni, ters ra nêweş/i bîyayeni, xewf giroteni, xof giroteni. *Tr. Korkuya kapılmak, aşırı korkarak hastalanmak.* Na nêweşîni mi rê ki ancax bi xewftawîyey a bena.

xewfzerrîkerde/ê *N.* Xewfzerrîkerde/ê, terszerrîkerde/ê, xof/xewfzerrîviste/ê, tersanaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî, çîyên yan jî tayêni xof kerdo ci zerrî, tersanayo. *Tr. İçine korku salınan, yüreği korkutulan.* Her jî fehm keno ki merdimo xewfzerrîkerde, do nêwetaro şiro ê vîştiradê harî ser.

xewfzerrîkerdeni *f. M.* Xofzerrîkerdiş. Xewf zerrîkerdeni, xof/xewf zerrîviteni, tersanayeni, ters ci pîze kerdeni. *Tr. İçine korku salmak, korkutmak, yüreğini korkutmak.* Mi xewf kerdo ci zerrî. Cora, o yo deha nêwetano mi ser di bêro.

xewfzerrîkewte/ê *N.* Xewfzerrîkewte/ê, xewf/xofzerrînişte/ê, tersaye/ê, xof/xewfpîzekewte/ê. Kes/çîyo ki; xof/xewf kewto ci zerrî, bol û bol tersayo, cesaretê ci yê muamelî şikîyayo, qedûmê ci şikîyayo. *Tr. İçine/yüreğine korku giren, ürkekleştirilen.* Mi merdimêndo xewfzerrîkewte dî, hembazan vatê wexto ki mifettîş ameyê, tersan ra ariqo sîya di mendê.

xewfzerrîkewteni *f. M.* Xofzerrîkewtiş. Xewf zerrîkewteni, tersayeni, ters pîzekewteni, ters

zerrînişteni, xof/xewf zerrînişteni, bol û bol tersayeni. *Tr. İçine, yüreğine korku nüfuz etmek, korkudan ödü kopmak.* Finê ki xewf kesî zerrî kewo, deha kes rew rewî xurt nêbeno.

xewirî *H.* Kokê vajekerda "xewirîyayeni", halê xewirîyayeni. Xewrirîyayîşî ser o, heqdê xewirîyayeni di bîyayeni. *Tr. Baygınlık, bayılma, baygınlık hakkında.* Halêndê xewirî ser o bî.

xewirîyaye/ê *N.* Xayîs/i, vîraşîyaye/ê, xwuyaşîyaye/ê. Çî/keso ki; xewirîyayo, şîyo vîra, xwu ya şîyo. *Tr. Baygın, bayılan.* Vanê kes do oksîjen bido merdimdê xewirîyayî.

xewirîyayeni *f. M.* Xewirîyayîş. Xwu ya şîyayeni, xayîs kewteni. Na, nêweşînên ra bena, hewn nîyo, merdeni jî nîya. Nê halî ser ra zemanên ravêro, merdimo ki xewirîyayo, o do bêro a xwu. *Tr. Bayılmak, kendinden geçmek.* Senîn ki xewirîya bi şerpîn a guna erro.

xewirnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan bi derbên a yan jî bi derzinîyên a xwu ya berdo, vîra kerdo, bîyo sebebê vîra şîyayenda ci. Kes/çîyo ki; jewî bi çengiznayen a kerdo nîmmerde. *Tr. Bayıltılan.* Doktorî hembazandê xwu rê va: Nêweşo xewirnaye, do dîna saetîya tepîya bêro a xwu. Tenekên bileznê ki ma emeletê ci biresnê.

xewirnayeni *f. M.* Xewirnayîş. Merdimên zêdê merdan kerdeni, ci vîra kerdeni, bi derbên a yan jî bi derzinîyên a zê merdan kerdeni, sebebê xwu ya şîyayenda ci bîyayeni, semedê vîra şîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Bayıltmak.* Doktorî xewirna tepîya di saetan mîyan di emelet kerd.

xewirnok/i *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xewirneno, xwu ya beno, vîra keno, beno sebebê xewirîyayenda ci. *Tr. Bayıltan, bayıltıcı, uyuşturan.* Vanê eter xewirnok o, kesî xewirneno.

xewirnokey *Nm.* Xewirnok/i bîyayeni. Kesê, çîyê xewirnayeni bîyayeni, çîyê, kesê çengiznayeni bîyayeni. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên xewirneno, a o kes bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bayıltan, uyuşturan.* Tibbî di ewirnokey, anestezîye ya.

xewirok/i *N.* Çî/keso ki; rew xewirêno, rew xwu ya şino, rew vîra şino, wesfê ci yê ravey xewirîyayena. *Tr. Erken bayılan, erken uyuşan, uyuşma veya bayılmada zaafı bulunan.* Eger xewirok nêbîyayê, wina rew nêxewirîyayê.

xewirokey *Nm.* Rew xewirîyayeni, çî û kesê xewirîyayenî bîyayeni, xwu ya şîyayen di, vîra şîyayen di, xewirîyayeni di tey kemaney bîyayeni, tey nêweşîni bîyayeni. *Tr. Erken bayılma, erken uyuşma zaafı bulunmak.* Eger xewirokeyda ci ra bîyayê, do rew bixewirîyayê.

xewle *Er. Nn. Bw.* Xelwet. Xewleyên nêdî ki mirazîya xwu bîyaro ca.

xewlet *Nn.* Xewlet kewteni, bi xuxuşîyayen a pîya tersî mîyan kewteni. Tersêndo pir kuşkuş. *Tr. Şek, şüphe ve korku dolu bir ruh haleti.* Kewt bî xewlet, recifîya bî pêser. Mêrdekî cora va: Ez kewta xewlet, ti yê xwu rê geyrenê temaşe.

xewletgîn/i *N. Bw.* Xewletkewte/ê. Şima do ki bi min a bihîlbîyê, şirê bi ê kesdê xewletgînî ya bihîlbîyê.

xewletgîney *Nm.* Xewletgîn/i bîyayeni, wesfê xewletgînann tey bîyayeni. Bi kuşkuşîyayen a pîya ters û xofên mîyan kewteni, cêrancorê ci ters û guman di bîyayeni. Kes/çîyo ki; kewto xewletî mîyan; a o kes yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kuşku dolu korku içinde olmak.* Xewletgîneyda ci ra nêbîyayê, wina xwu ro nêdayê.

xewletkewte/ê *N.* Xewletgîn/i. Kes/çîyo ki; bi kuşkuşîyayîşî ya pîya kewto tersêndê girdî mîyan, xewletî ci cêrancorî tepişto. *Tr. Şüphe ile birlikte büyük bir korkuya kapılan.* Merdimo xewletkewte, do senîn xewletî ra bireyo?

xewletkewteni *f. M.* Xewletkewtiş. Finên ki xewlet kewo, deha kes rew rewî nêşeno ey xewlet ra vejo.

xewlî *Nm.* Çapûto pûrtnermek o ki kes pa dest û rî û ganê xwu bestereno. *Tr. Havlu.*

xewxêri *Nk. Nm.* Dara xewxan. Dara ki pa xewxîy benê, dara ki pa şeftalîy benê. *Tr. Şeftali ağacı.* Mêrdekî veynda û va: Xewxêra baxçedê ma zûrayî ya, xewxîy nêtepşena.

xewxi *Nk. Nm.* Şeftalî, meyweyê darda xewx/şeftalîyan. *Tr. Şeftali, şeftali meyvesi.* Ez şîya mi dolab ra xewxên vet û werdi.

xeya *G.* Vengo ki devan rê qandê mêlbîyayênda ci vajêno, emro ki devan rê mêl bîyayîşî rê vajêno. *Tr. Develere çömeltmek, ıhtırmak için "çömel!" anlamındaki emir sözü.* Wahîrê devî, devî rê va, "xeya!" deve mêl bî.

xeyal 1. *Er. Nn.* Heyal. Çîyo ki kes ano xwu çiman ver. *Tr. Hayal.* Ez, a nêweşeya pêrdê xwu û ezabê ci xeyal kena. 2. *Er. Nn.* Şopnayeni, taqîb kerdeni, çîyên dimi kewteni, şopa çîyên ramiteni. *Tr. İzlemek, iz sürmek, takip etmek.* Hele şorî ci dima, ci xeyal ki sera şino? Mi xeyal kerd, şî kewt şikeftên mîyan.

xeyalbîyaye/ê 1. *N.* Heyalbîyaye/ê. Çî/keso ki; ameyo çimandê kesên yan jî çîyên ver û temaşeyê dûrikdê ci bîyo. *Tr. Hayal edilen.* Ti vanê hergi çîyo xeyalbîyaye, do bêro çimandê to ver? 2. *N.* Şopineyaye/ê, şopîyaye/ê, taqîbbîyaye/ê,

şopiramîyaye/ê, pedeşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kişta kesên yan jî çîyên a şopa ci ramîyaya, taqîb bîyo, xeyal bîyo, pede şîyo. *Tr. İzlenen, takip edilen, ardından gidilen.* Merdimo xeyalbîyaye do çirê xwu nêpawo ki? Hergi merdimo xeyalbîyaye xwu paweno.

xeyalbîyayeni 1. *f. M.* Xeyalbîyayîş. Heyal bîyayeni. Çîyên yan jî kesêndê verênî yan jî bîyayî çiman ver amîyayeni û şikê nînan bîyayeni û bi no babet a çiman vero temaşeyê nînan bîyayeni. *Tr. Hayal olmak, hayal edilmek.* Çî esto ki xeyal beno, noqor esto ki jî xeyal nêbeno. 2. *f. M.* Xeyalbîyayîş. Şopineyayeni, şopîyayeni, taqîb bîyayeni, şopa ci ramîyayeni, pede şîyayeni, po şîyayeni kesên yan jî çîyên xeyal kerdeni, no wezîfe ca amîyayeni. *Tr. İzlenmek, izlenilmek, takip edilmek.* Xeyalê mi bîbîyo. Labelê vanê mi ser ra şîyê, cora ez nêvîneyaya.

xeyalkerde/ê 1. *N.* Heyalkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xeyal kerdo, dûrikê ci ardo xwu çiman ver û şikê ci bîyo, bi no babet a no kes yan jî çîyo verên ardo çiman ver û temaşeyê kerdo. *Tr. Hayal edilen.* Kes zor bido ci, çîyo xeyalkerde yeno kesî çiman ver. 2. *N.* Şopnaye/ê, şopiramîyaye/ê, poşîyaye/ê, pedeşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci dima şîyo û şopa ci ramita, taqîb kerdo, xeyal kerdo, pede şîyo, po şîyo. *Tr. İzlenen, müteakiben gidilen, ardından gidilen.* Qaşqûno xeyalkerde şî kewt a kozikda seydwanan mîyan.

xeyalkerdeni 1. *f. M.* Xeyalkerdiş. Heyal kerdeni. Çîyên yan jî kesên çiman ver arden û şikê ci bîyayeni, bi no babet a temaşeyê ci kerdeni. *Tr. Hayal etmek.* Mi senîn senîn kerd mi nêşa xeyal kero. Çunkî ez wexta nêweşi bîya. 2. *f. M.* Xeyalkerdiş. Şopnayeni, şopi ramiteni, po şîyayeni, pede şîyayeni, taqîb kerdeni. Kesên yan jî çîyên dima şîyayeni, ci geyrayeni. *Tr. İz sürmek, takip etmek, ardından gitmek.* Şima ki şenê, mi xeyal kerê, xwura şima do verdo selamet kewê. Nêşenê jî, xwu rê bewnîyê kîbernakî ra.

xeyalperest/i *N.* Heyalperest/i. Kes/çîyo ki; kes nêşeno ci reso, ey dima geyreno. *Tr. Hayalperest, hayalci, ütopik, ütopyacı.* Merdimdê xeyalperestî ra dûrî kewi, şima bi ey a nêşenê hêwandê xwu ser resê.

xeyalperestey *Nm.* Heyalperestey. Çîyê ki kes nêşeno ci reso înan dimi kewteni, înan dima remayeni, teberdê çîdê coydarî bîyayeni, xwu rê tim xeyalan di bîyayeni, lingîy hewa ra birîyayeni, zêdê teyrekan firayeni, teberdê coy di fikr û şikêrey di bîyayeni, heyranê xeyalan bîyayeni. Kar û gurwanê xwu bi şik û fikrê coyî ya nê, bi xeyalan an hal kerdeni. *Tr. Hayalperestlik, ütopik olmak.* Eger xeyalperesteyda ci ra nêbîyayê, ey do karên di qerar bidayê.

xeyalperwer/i *N.* Merdimo ki xeyal kerdenî ra hez keno, weş xeyal keno, weş şopi rameno, çîyan weş ano xwu vîrî û pa çîyên havil keno. *Tr. Hayal kurmayı seven kimse.* Merdimo xeyalperwer şeno senaryoyêndê weşî binûşno.

xeyalperwerey *Nm.* Heyalperwerey. Xeyalperwer/i bîyayeni, xeyal ra hez kerdeni, kar û gurwandê xwu di, şik û fikrandê xwu di şik û fikrandê xeyalî ra hez kerdeni, xeyal kerdeni. Mersela; eger ez wina wina bikera, ez do dima jî wina wina bikera vateni, şik û fikîrdê xwu di, babet babetî pîlanîy viraşteni. *Tr. Hayalciliği veya hayali sevmek.* Mêrdek xeyalperwereyda xwu ya kewt ser. Merdimo ki xeyalê ci çinêbê, weşeyo merde hesibêno.

xeyar *Nk. Nn.* Bostanî yo. Sebzeyêndê awî yo ki, ci ra selate virazêno. Xeyar, zêdê encûran o. Labelê encûr derg û çewt jî beno; no, tim dûz o û bolkî hendê bostên o û pir o. *Tr. Salatalık.* Qeçekîna mi, xeyaran û ecûran mîyan di ravêrda. Cora ez xeyaran û encûran weş silasnena.

xeyareki 1. *Tib. Nm.* Qînori, qînora ki mîyan di vezg û çîyo ze goştek esto. *Tr. Kaba çıban, beze şişi, topuk apsesi.* Xeyareka destandê ci bî weşi, noqra ci lingan di vijîyê. 2. *Tib. Nm.* Vezgê mîyandê batîyan, babetên fetiq o. *Tr. Kasık lenf bezlerinin şişerek iltihaplanması.* Batîyandê ci mîyan di, xeyarekên vijîya bî, şî emelet bî. 3. *Nk. Nm.* Vaşêndê xeyaranêndo werdî yo ki *Tr. Küçük salatalık, küçük salata bitkisi.* Ey xwu rê xeyarekên çînê.

xeyaroki *Tib. Nm. Bw.* Algoş. Bînagoşdê ci di, xeyaroki vijîyê bî, berd nêweşxane.

xeyb *Er. Nn.* Nêvînik, nêdînik. Çîyo ki kesî ra nêaseno, çîyo vinîbîyaye, çîyo nimî, çiman ra nimî. *Tr. Gaip.* Melekî ma ra xeyb ê, teyr û tûr zahîr ê.

xeybane *Nn.* Zêdê xeybî ya, çî û kesandê zêdê nêasayîşî ya. *Tr. Gaipçe, gaip olanlar gibi.* Ti şenê xeybane şirê û bêrê?

xeybaney *Nm. şekil û* meş û mêldê ci di xeybane bîyayeni, wesfê xeybanî ser o/tey bîyayeni. *Tr. Gaipçe. Gaip şeklinde olma.* Ez xeybaneyda ci ra haydar nîya.

xeybaşîna *N.* Çî/keso ki ze ki xeybî bizano, ze ki xeyb ci ra biaso. *Tr. Gayb aşina, gaybı görürcesine.* O xeybaşîna ser di şî.

xeybbîn/i *N.* Kes/çîyo ki; xeybî vîneno, ci ra xeyb aseno, ci ra beno eyan. *Tr. Gaybı gören.*

Merdimêndo xeybbîn bîyayê, ey do pey di gami nêeştayê.

xeybbîney *Nm.* Xeybbîn/i bîyayeni, wesfê xeybbînan ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes û çîyanê nêasayan yan jî xeybîyan vîneno, ci ra beno eyan, a nê kesîy yan jî çîy bîyayeni, wesfê nînan ser o/tey bîyayeni. *Tr. Gaybı gören olmak, gaybı görmek.* Eger çîyêndê xeybî nêzano, xeybbîneya ci do senîn bizaneyo?

xeybey *Nn.* Tey xeyb estbîyayeni, xeyb bîyayeni, nêasaye û nêzanaye bîyayeni. *Tr. Gaip olmak, gaybi olmak, gaiple ilgili olmak.* Ez nêşena xeybeyda ci rê şahîd ba.

xeyîdîyaye/ê *N.* Dalxûn/i. Kes/çîyo ki; bi şikêreya xwu di bîyo vinî, aqil ser ra şîyo. *Tr. Dalgın, düşünmek suretiyle kendinden geçen, düşüncelerin derin vadilerinde dolaşan.* Merdimêndo xeyîdîyaye bibo û ez jî xwu rê ci temaşe kera.

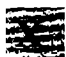
xeyîdîyayeni *f. M.* Xeyîdîyayîş. Bi şikêrey a vinî bîyayeni, bi fikrî ya vinî bîyayeni, şik û fikrên di vinî bîyayeni. *Tr. Düşüncede kaybolmak.* Muhemmed Hemîdullah vanê xeyîdîya bî, baranîya ci, ci binçengî di bî û şilî jî gujîna ci bî. Ey tefekkur (şikêreya xîlqatî) kerdê.

xeyîdnaye/ê *N.* Dalxûnkerde/ê. Keso ki jewî yan jî tayênî bi şik û fikrêndo xorî ya ey bixwu di kerdo vinî, xwu ya berdo, kerdo dalxûno merde. *Tr. Fikir ve düşünceye daldırılan, derin düşünceli, mütefekkir, düşünce anında kayıp olan.* Kam şeno ê kesê xeyîdnayî bîyaro a xwu?

xeyîdnayeni *f. M.* Xeyîdnayîş. Sebebê şikêreyênda kesî ya xorîyanê bîyayeni, şik û fikrên di vinî kerdeni, kesên şikêrey di vinî kerdeni. *Tr. Birini düşüncede adeta boğmak, kaybetmek, düşünceye gark olmasına neden olmak.* Mi o bi xîlqatî ya xeyîdna, şikêr xwu ya şî.

xeyîdok/i *N.* Nazdar/i, nazik/i, nazenîn/i, xeyîdok/i. Kes/çîyo ki; rew qehrêno, ti nêwetanê ci rê qisayên vajê, hema qehrêno, bi kesî ya têkilîyê xwu birneno. *Tr. Alıngan.* Merdimêndo xeyîdok bo, kes nêşeno bi ci ya rêwîyey û hembazey bikero.

xeyîdokey *Nm.* Nazdarey, nazdar/i bîyayeni, nazenîney, nazenîn bîyayeni, nazikey, nazik/i bîyayeni. Xeyîdok/i bîyayeni, rew qehrîyayeni, rew bintesîr bîyayeni. Keso ki rew qehrêno, o kes bîyayeni, wesfê xeyîdokan. Kar û wesfê xeyîdokan. *Tr. Alınganlık.* Ez bolkî xeyîdokeyda ci ra ci heti nêşîyê, mi bi ci ya qisey nêkerdê.

xeymi *Teks. Nm.* Koni, xenaqi, çadira mûyîni. Çîya ki mûyan ra virazêna û kes zêdê keyî bin di roşeno. *Tr. Hayme, kıl çadır.* Merdimo ki xeymi di ronişeno, xeymenîşîno.

xeyr 1. *Er. Nn.* Xêr. Çîyo ki qandê rîzadê Ellahî deyêno, çîyo ki qandê hewlînî û bêpere deyêno yan jî gêrêno. *Tr. Hayır, iyilik, hasenat.* Mi xeyrê xwu perey day bi feqîrêndê nêşînasî. 2. *Nn.* Sebebo weş, semedo weş, semedo rind, wesîleyo rind. *Tr. Saye, sayesinde. Olumlu anlamda "yüzünden, o sebepten".* Eger xeyrê to nêbîyayê, ma nêşayê ewro nê karî biqedîno.

xeyr açarnayeni *f. M.* Xeyr açarnayîş. Xeyrî pey di kerdeni, sebebê nêbîyayîşdê xeyrûbêran bîyayeni. Xeyrî nêgiroteni, xeyrî pey di rişteni. *Tr. Hayrı, iyiliği, hasenatı geri çevirmek, almamak veya buna engel olmak.* Ey nêverda xeyr bibo, xeyr açarna.

xeyra çarnayeni *f. M.* Xeyra çarnayîş. Xeyrî ser açarnayeni, xeyrî ser berdeni. *Tr. Hayra çevirmek, hayra yormak, hayra dönüştürmek.* Boka Ellah hewnê to xeyra çarno.

xeyran *Nn. Bw.* Xeyrat. Ez xeyrandê ci rê, heyran manena.

xeyrane *Nn. Bw.* Xeyrat. Eger xeyraneyê ci bibîyayê, hesabê ey do jî akerde bîyayê.

xeyraney *Nm.* Xeyranîy bîyayeni, xeyran bîyayeni, xeyrane bîyayeni. Wesfê xeyratan ci ser o bîyayeni. Çîyo/a ki; qandê xeyran virazîyayo, a o/a çî bîyayeni, wesfê nînan pa bîyayeni. *Tr. Hayratlık, hayırlık işler.* Xeyrato ki viraşto, qandê werddê feqîr û fiqaran o. Hettanî ki vinderîyo xeyr do ci rê binûşîyo. Mi rê ki xeyraneya winasîni kesî rê vinderêna.

xeyranîy *Nb. Bw.* Xeyrat. Xeyranê ci do ci rê bimanê.

xeyrat *Er. Nn.* Xeyranîy, xeyran, xeyrane. Çîyo ki qandê xeyran virazîyayo. *Tr. Hayrat.* Xeyrato ki viraşto qandê werddê feqîr û fiqaran o. Hettanî ki vinderîyo xeyr do ci rê binûşîyo.

xeyrbîyayeni *f. M.* Xeyrbîyayîş. Bixeyr bîyayeni, mîyan di, tede xeyr bîyayeni. *Tr. Hayır/lı olmak, işin içinde hayır olmak veya bulunmak.* Mi rê ki winasîn şima rê jî xeyr bî. Eger xeyr nêbîyayê, xwura şima qebûl jî nêkerdê.

xeyrçarnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî açarnayo xeyrî ser, bi xeyr a virnayo, bi çî do weş a pêyo virnayo. *Tr. Hayra çevrilen, hayra dönüştürülen, hayır ile değiştirilen.* Çiçîyê to yê xeyrçarnayî, wina to rê hendayên kabokîy day ardeni?

xeyrçarnayeni *f. M.* Xeyrçarnayîş. Vera xeyr kerdeni, bi xeyrî ya vurnayeni. *Tr. Hayra çevirmek/dönüştürmek, hayra yormak.* Ellah boka karê şima xeyr çarno, şima yê îşkeleyên

doş kenê.

xeyrdan/i *Sos. N.* Xêrdan/i, xêrsehbî, wahîrxeyr/i. O/çîyo ki xeyrîy dano, xeyr dano. *Tr. Hayır sahibi, hayır veren.* Merdimo xeyrdan, cayê ci do adinî û nadinî di hera bo.

xeyrdaney *Sos. Nm.* Xêrdaney, xêrsehbîyey, xeyr dayeni. Kes/çîyo ki; xwu rê xeyrûbêr keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hayır sahibi olma, hayırseverlik.* Xeyrdaney di zirar nê, karêndo gird esto.

xeyrey *Nm.* Xeyr bîyayeni, wesfê xeyrî tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey xeyrûbêr tey esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hayır olma, hayır ve hasenat olma..* Xeyreya winasîni wa qe çinêbo mevaji.

xeyrê ci *Nn.* Ci ra, qandê ci, bi sayedê ci ya, bi hurmetdê ci ya, ê qewî, a poxi ra. *Tr. Hayrına, sayesinde, yüzü suyu hürmetine, hatırı için.* Ellah zano, xeyrê ci şima do mirdîy bê.

xeyrê merdan *Nn.* Xeyro ki qandê rihdê merdan deyêno. Xeyro ki qandê razîyeyda Ellahî, qandê xatirdê merdan beno. Xeyro ki vera merdan, bi destdê wahîrandê merdî ya beno. *Tr. Geçmişlerinin hayırına. Allah rızası için ve yine ölülerin ruhuna rahatlık verir diye yakınları tarafından dağıtılan hayır.* Cinêkera pîri va: Lajê mi, eger ti şenê, xeyrê merdandê xwu, mi ravîyarni kişta bînî.

xeyrê xwu 1. *H.* Bê pere, bê bedel, belaş. Karûgurweyên di bedel û pere û ewêzîyên çinêbîyayeni, qandê xeyrî, qandê adinîyey, qandê rîzadê Ellahî karûgurwe kerdeni. *Tr. Ücretsiz, bedelsiz, Allah rızası için, gönül için.* Keko, ez pere nêgîna, mi xeyrê xwu kerd. 2. *H.* Zehmet nêbo, to rê zehmet. *Tr. Bi zahmet, sana zahmet, kusura bakmazsan, bir el atsan, yardım etsen vs.* Keko, xeyrê xwu dest bierzi bi nê barî, ma raşt kerê.

xeyrîmenqûl *Er. Eko. Nn.* Malûmilko ki nêkirêşêno. Çî û serwetê kesî yo ki nêkirêşêno canakî, zengîneya kesî ya maddî ya ki cayên ra canakî nêberêna. *Tr. Gayrimenkul. Taşınmaz mal ve servet.* Xeyrîmenqûldê pêrdê mi ra Suwêreki di arsayên û Meymandar di jî banên tenya est bî.

xeyrî ser *H. Nn.* Bixeyr, bi xey ra, vera xeyr, înşaallah, înşaallah û Teala. *Tr. Hayırlısıyla, hayır ile, hayır olsun, inşaallah.* Xeyrî ser ma do meşti şirê vera înan.

xeyrkerdeni *f. M.* Xeyrkerdiş. Karûgurweyo bixeyr kerdeni, xeyrûbêr kerdeni, xeyr û hesenat kerdeni. Çî/keso ki; tey xeyr û weşîn û hewlîn û çîyo rindo, a ê kar û gurwî û fêlî kerdeni. *Tr. Hayır yapmak/işlemek.* Mi boraq kerd, xeyr kerd, ey dersênda weşi dê lajekî xeyr kerd, filan kesî jî çînakîdo werdî yo nêercîyaye ya xeyr kerd. Babet babetî xeyr kerdiş esto.

xeyrnewaz/i *N.* Xêrnewaz/i. Kes/çîyo ki; xeyr û hesenatê ci, çinî yo û nêwazeno jî. Kes/çîyo ki; rindey nêwazeno û nêkeno, wahîrê nêtdê weşî nîyo. *Tr. Hayır istemeyen/yapmayan, hayırsever olmayan, iyi niyet sahibi olmayan, iyilik ve cömertlik yapmayı sevmeyen.* Şima senîn şinê ê merdimdê xeyrnewazî ra xeyr wazenê ki?

xeyrnewazane *Nn. Bw.* Xêrnewazane. Boka ti yê jî winî xêrnewazane vera înan nêşinê?

xeyrnewazey *Nm.* Xêrnewazey. Xêrsehbî nêbîyayeni, xêrwaz/i nêbîyayeni, xeyr nêwaşten û nêkerdeni, xeyrî ra hez nêkerdeni, wahîrê xeyr û hesenatî nêbîyayeni, wahîrê xeyrûbêrî nêbîyayeni, xeyrûbêrê ci çinêbîyayeni, xeyrûbêrî ra hez nêkerdeni, rindey û hewlîna însanan nêwaşteni. Wahîrê/a nêtdê weşî nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; xeyrûbêr nêwazeno, xeyr û hesenatî ra hez nêkeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hayır ve hasenat istememek, hayırsever olmamak, iyi niyet sahibi olmamak.* Xeyrnewazeyda ci ra nêbîyayê, qey o do jî cayên resayê.

xeyr o? *G.* Çiçî yo? Ti yê se vanê? Se bîyo? Kerem ki. Zêdê nînan yan persên pers kerdeni yan jî ecêb di mendeni. *Tr. Hayırdır? Nedir? Efendim? Buyur! Gibi soru sormak veya şaşırmak, taaccüp etmekte kullanılan bir söz.* Xeyr o? Şima yê çi winî remenê ata?

xeyro açarnaye *Nn.* Xeyro peydibîyaye, xeyro redbîyaye, xeyro peydirişîyaye, xeyro nêgêrîyaye. Xeyr û bêr/xeyr û hesenato ki bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên nêverdeyayo bibo, nêgêrîyayo, ca nêameyo. *Tr. Geri çevrilen, iade edilen, engel olunan, mani olunan hayır, iyilik, hasenat.* Kam cerîmeyê xeyrdê açarnayî bido?

xeyrûbêr 1. *Nn.* Xeyr û hesenat. Çi xeyr û hesenat esto, pêro. Çîyo ki tey xeyr û hesenat esto, tey weşey esta. *Tr. Hayır ve hasenat.* Rojênda xeyrûbêrî bî, pêro xwu rê xeyrî dima bîy, o hewna filim û dibaran dima bî. 2. *Nn.* Xelati, xelatîy, mikafatîy, ewêzîy. *Tr. Ödül, mükafat, ecir.* Esas mêrdek midûrey rê nêbeno. Xwu rê wextê xeyrûbêrî midûrey finaya xwu dest.

xeyrûnafin/i *Nn.* Bixeyr û binaf/i. Çî/keso ki; tey hem xeyrên, hem jî naf û nafetên esto. Çî/keso ki; pa hem xeyrên, hem jî naf û nafetên esto. *Tr. Hem hayırlı, hem faydalı, hem de içinde bir çıkar bulunan.* Mêrdekî va: Kaşka ma pêrini

rê xeyrûnafîn bîyayê, to tenya rê bî.

xeyrûnafîney *Nm.* Bixeyr û binafîney, bixeyr û binfîn bîyayeni, pa hem xeyr, hem jî naf û nafetên bîyayeni, tey hem xeyr, hem jî naf û nafet bîyayeni. *Tr. Hayırlı, iyi, hoş, güzel, faydalı ve içinde bir çıkar olmak.* Cinêki bî hêrs û va heyran: Wa xeyrûnafîneya ci, şima kîber kewo, wa qe ma kîber nêkewo.

xeyrwaz/i 1. *N.* Xêrwaz/, ber/i, xeyrsehbî, xêrsehbî. Kes/çîyo ki; xeyrê kesan wazeno, hewlîna kesan wazeno, xwu rê xeyr wazeno û keno. Wahîrê nêtandê weşan, keso ki wahîrê nêtandê weşan o. *Tr. Hayır isteyen, hayır yapan, hayırsever, iyi niyetli.* Eger xeyrwaz nêbo, o yo çirê hendayên perekanê xwu keno vila ki? 2. *N.* Xêrwaz/i. Kes/çîyo ki; xeyr wazeno, xwu rê geyreno xeyran, xeyranê xeyrwazan wazeno. *Tr. Dilenci, dilenen, hayır isteyen, hayırseverlerin hayrını isteyen veya toplayan.* Mêrdekêndo xeyrwazêndo erdîşsipe ame kê ma. Qey ez xeyrwaz dîya. Cora mi ra xeyr waşt. Ez şîya zerre ki ci rê çîyêndê xeyrî bîyara, ez amêya ki bîyo vinî.

xeyrwazane *Nn.* Xêrwazane, xêrwazkî, xeyrwazkî. Zêdê kesê ki xeyr û hewlîn û rindey û weşîna kesandê bînan zanê, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Başkalarını hayrını, iyiliğini, hoşluğunu veya esenliğini isteyenler gibi olmak.* Ey jî xeyrwazane karûgurweyê ê nêşeyan pêrini kerd û çekerd ûja.

xeyrwazey 1. *Nm.* Xêrwazey, xêrsehbîyey, xeyrdaney, xêrdaney, xeyr waşteni, xeyr kerdeni, kesê rindey û hewlîni bîyayeni. Kes/çîyo ki; xeyr û hesenat wazeno, hewlîna însanan wazeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Wahîrê netdê weşî bîyayeni. *Tr. Hayırseverlik, iyi niyetlilik.* Xeyrwazey bîya wesfê mêrdekî yo ravey. 2. *Nm.* Xêrwazey, xeyrwaz/i bîyayeni, xeyrxwazey, xêrxwaz/i bîyayeni, xeyrê xeyrwazan waşteni, parse kerdeni, xwu rê xeyrê xêrsehbîyan arêkerdeni. *Tr. Hayır toplamak, dilenmek.* Mi ci rê xeyrwazey robere nêardi. Çunkî kesê parse kerdenî nêbî.

xeyrweşî *N.* Bixeyr, xeyrweşey, xeyrweşîni, xeyrweşîyey, bi xeyr a, tey xeyr bîyayeni, tey weşey bîyayeni, tey ganselametey bîyayeni, tey ganweşey bîyayeni, tey rehatey bîyayeni. *Tr. Hayırlısıyla, iyilikle, esenlikle vs.* Vanê, "banê şima, keyeyê şima, malê şima bixeyr bo, xeyrweşî bo." û fina pers kenê vanê, "ma do çiwext şirê keye?" Cuwab deyêno vanê, "xeyrweşî, qey ma do demena şirê."

xeyrweşîni 1. *Nn.* Xeyrweşîyey, bixeyrey, bixeyr bîyayeni, bixeyr kerdeni. Kesên yan jî çîyên bixeyr kerdeni yan jî şîyayeni. *Tr. "Hayırlı olsun"a gitme, hayırlı etme, hayırlı etmeye gitme.* Tayên hembazanê ma midûrey qezenc kerda, ma yê şinê xeyrweşîni/xeyrweşîyeya ci.

xeyrxebereki *Zoo. Ed. Nm.* A roji jî fina finandê verî raya xeyrxebereki pawiti. La ki ...

xeyrxeberey *Nm. Bw.* Xêrxeberey. Ez wesfê xeyrxebereyda ci nêzana. Boka zêdê waştişdê şima bo.

xeyrxeberok/i *N. Bw.* Xêrxeberok/i. Xeyrxeberok do înşaallah û rehman ma rê xeberê xeyrîy bîyaro.

xeywane *Tib. Psîk. Nn.* Xêwane, heyalet. Çîyo ki kes vano beno ki esto, dima kes qayîlo bimojno jewên, kesî winîno ki nêaseno, bîyo vinî. û fina kes vano beno ki jewêno veyndano kesî, dima kes qayîl beno ki ey bivîno, kes nêşeno ca û estbîyayena ci îspat kero. *Tr. Hayalet, hallisünasyon, gaybi nesneler, olduğu zannedilen, ancak kanıtlanamayan hayali varlıklar.* Mêrdeko vano mi xeywane dîyo. Labelê nêşeno ki bimojno ma.

xezab 1. *Nn.* Xezeb, riki, xincik. *Tr. Öfke, kin, aşırı kızgınlık, kişinin içindeki zorlama duygusu, şiddet, iç öfkenin dışa vurumu.* Xezabê pîzedê ci vêşî yo, kes ci ra terseno, nelamatên o. 2. *Nn.* Vêşî, bol, bêhemd. *Tr. Çok, fazla, aşırı.* Ez şîya encillewrî ser, mi bi xezebên a encîlîy werdîy.

xezabey *Nm.* Xezebey. Riki girêdayeni, kesên di kîni bîyayeni, ser o şidik viraşteni, ser o pêt kerdeni, hêrso olimbêter bîyayeni. *Tr. Şiddet, zorlama, aşırı kızgınlık halinin gerçekleşmesi.* Xezabeya ci, şena erdî bihezno.

xezabin/i *N.* Xincikin/i, rikdar/i, xezebin/i. *Tr. Kinli, öfkeli, iç şiddet dugularını dışa vuran.* Merdimêndo xezabin o ki ez bixwu nêwetana pa karên bikera.

xezaley *Zoo. Zv. Nm.* Zêdê xezalan bîyayeni, xasek bîyayeni, weşi bîyayeni. *Tr. Ceylan olmak, ceylanlık, ceylana nispetle güzelliği ifade eder.* Ez texmîn kena ki heywanan mîyan di xezaley, çiman mîyan di çimê herey, xurtey di şêrey, taviley di vergey, zirar dayeni marey, dêrisey (asêyey) di kundey ser ra çîyêndo çinêbo. (No, gorê edebîyatê Dimilî yo)

xezali 1. *Zoo. Nm.* Aski. Heywanênda gem a, heywanênda darîstanan a ki *Tr. Akgeyik, ceylan, ahu.* Xezali kewti ci ver, labelê ey nêşa xeyal kero ki pirodo. 2. *Zv. Nm.* Xaseki, rindeki. *Tr. Güzelim, bir tanem, aşkım vs.* Xezala marda xwu! Bê ki ez to rê çîyêndo weş bikera ki ti xwu

rê bûrê. 3. *Zoo. Nm.* Leyra xezalan. *Tr. Geyik yavrusu.* Xezala ci, ci ra kewti dûrî û şêranrê bî seydi.

xezazi *Nm.* Mirekeb, awa nuştenî. *Tr. Mürekkep, yazı mürekkebi.* Bi xezaza nuşteni do binûşîyo. Xezazi çinêbo, ma do bi çiçî ya binûşnê.

xezeb *Er. Nn. Bw.* Xezab. Xezebê pîzedê ci bol o, werey nîno. Vano, ez qedê xwu nêbena.

xezebamîyaye/ê *N.* Xezabamîyaye/ê, xezebo amîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi kesî yo yan bi çîyên o ameyo bi xezab, hergi xezebê xwu ser o ardo war, ser o zêdê tofanan ameyo war, bi riki û kînî û hêrsdê xwu ya ameyo war. *Tr. Öfkeye gelen, öfkelenen, öfkelenmiş olan, büyük bir şiddetle birisine patlayan.* Ez nêşena, ê merdimdê xezebamîyayî rê kefîl ba.

xezebamîyayeni *f. M.* Xezabamîyayîş. Xezabo amîyayeni. Kesên yan jî çîyên ser o bi xezeb û bi hêrs û bi rik û bi kîn û çîyandê zêdê nînan a war amîyayeni, ser o teqayeni, zêdê torg a war amîyayeni. *Tr. Birisine veya bir şeye büyük bir şiddetle, büyük bir sinirle, büyük bir öfkeyle, büyük bir gazapla patlamak.* Boka ma ser o xezeb nêro. Xezebê ci boka kesî ser o war nêro.

xezebarde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ardo xezeb, kerdo sebebê rik û kîn û xezebêndo şên. *Tr. Hiddetlendirilen, şiddetlendirilen, celallendirilen, öfkelendirilen, birisine patlatılan, büyük bir şiddete, büyük bir hiddete, büyük bir gazaba getirilen.* Ez şena ê merdimê xezebardî amoş kera. Labelê sebebêndo werdî jî lazim o.

xezebardeni *f. M.* Xezeb ardiş. Sebebê hêrs û rik û kînda kesên yan jî çîyên bîyayeni, sebebê war amîyayîşdê xezebdê kesên bîyayeni. Kesên yan jî çîyên kesnakî yan jî çînakî ser o xezeb ardeni, sebebê şidîyayenda ci bîyayeni. *Tr. Şiddete getirmek, şiddetlendirmek, hiddetlendirmek, birisinin hiddete gelmesine neden olmak.* Mi o nêard xezeb, ey ez arda xezeb.

xezel/i *N.* Zexel/i, hîlekar/i, fêlbaz/i, xezelbaz/i, zexelbaz/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyên di hîle keno, rayda raşti ra nêşino, şopa raşti taqîb nêkeno, rayda qehr şino, raya çepi taqîb keno. Kes/çîyo ki; ci ra cuwanikey yena, labelê qayîl nîyo cuwanik bo, qayîl nîyo kar bikero, xwu fineno tembîhley ser, karo ki şeno bikero, ê karî nêkeno. *Tr. Hile yapan, hile ve tembîhllik ayaklarına yatan, tembîhl, tembîhllik ayaklarına yatan, tembîhllik rolü oynayan, tembîhllik tavrı takınan.* Gayo qîlo xezeley keno, o yo citi nêrameno.

xezelbaz/i *N. Bw.* Xezel/i. Eger ez bizana xezelo û rayda raşti ra nêşino, ez bi ci ya nêmeşena.

xezelbazey *Nm. Bw.* Xezeley. Mi tey tim jî xezelbazey dîya; şima nêşenê ey biancê pakey ser.

xezelbazîni *Nm. Bw.* Xezeley. Kê ki ci ra behs kerdo, xezelbazînda ci ra nêşayo ravêro.

xezeley *Nm.* Xezel bîyayeni, zexeley, zexeleye, zexelbazey, zexelbazîni, zexelbazîney, xezelîni, xezelbazey, xezelbaz bîyayeni, hîlekarey, hîle kerdeni, fêlbazey, fêlbaz bîyayeni, karûgurweyên di raşt nêbîyayeni, rayda raşti ra nêşîyayeni, rayda çewti ra şîyayeni. *Tr. Hilekarlık, dürüst davranmamak, bir iş veya oluşumda kasden yanlış yolu tercih etmek, tembîhllik ve hile ayaklarına başvurmak.* To xezeley nêkerdayê, to kerd tepîya to xwu bibexşnayê.

xezeley bîyayeni *f. M.* Xezeley bîyayîş. Zexeley bîyayeni. Karûgurweyên di hîle û xwurde û hîlekarey bîyayeni. *Tr. Hilekarlık, kasden yanlış yolu tercih etmek, tembîhllik ayaklarına yatmak.* Na kay di xezeley bî, mi kerd vinî. Eger kayan di xezeley nêbo, ez vinî nêkena.

xezeley kerdeni *f. M.* Xezeley kerdiş. Xezelbazey kerdeni, xezelbazîni kerdeni, zexeley kerdeni, zexelîni kerdeni, zexelîney kerdeni, xezelîni kerdeni, hîlekarey, hîle kerdeni, mexsûs xwu tembîhley ro dayeni, mexsûs cuwanikey terk kerdeni, bi tembîhley a şîyayeni. *Tr. Bilerek hile yapmak, tembîhllik ayaklarına yatmak, çamura yatmak, bir işi savsaklamak.* Herga ki ma kay kenê, o do xezeley bikero. Eger neya tepîya jî ez xezeleyênda ci tenya jî bivîna, ez qethan deha pa kay nêkena.

xezi *Teks. Nm.* Xeziki. Çitênda keynan a ki bolkî bin ra, porî mojnena û cinîyan bolêrî jî keyney nanê xwu ser. Xezîy tenik û şenikê. *Tr. Çoğunlukla genç kızların başlarına örttükleri şeffaf bir başörtüsü.* Wextêra keynan xezîy bol nayê xwu ser, nika hend keso nênano xwu ser.

xezigirêdayeni *f. M.* Xezigirêdayîş. Xeziki girêdayeni, sereyê xwu bi xeza pişteni. *Tr. Başını tül, naylon şeklindeki bir örtüyle örtmek/bağlamak.* Verî keynan xezi girêdayê, cinîyan dolbendi.

xezigirêdayê *Nm.* Xezikigirêdayê. Kes/çîya ki xezi girêdaya, xezi naya xwu ser o, bi xeza sereyê xwu pişto. *Tr. Başını tül ve naylon şeklindeki çok ince bir örtüyle bağlayan bayan.* Keyneya xezigirêdayê û nêgirêdayê senîn jew bana?

xezik *Cog. Nn.* Geçût, neqeb, kol, ber, derbend. Vêrê koy. *Tr. Dağ geçidi, derbend.* Xezikê ci vêr da ki ma şa ci ra şiro. Ma vêr nêdayê ma

do se kerdayê?

xezikî *H.* Zêdê girêdayen û piştenda xezika bîyayeni. Pişten û girêdayena bi xeziki mendeni. *Tr. Tül bağlama gibi.* Boka ay ûja di jî xezikî xwu nêgirêda bî?

xezîna 1. *Er. Nm.* Defîna, xizna. Cayo ki çîyê biqedrû biqîmet o tede, cayê peran û çîyandê zêdê perandê biqîmetan. *Tr. Hazine, define.* Xezînaya Qarûnî, do rojên miheqeq bivîneyo. Çî vêşî nimite nêmaneno. 2. *An. Er. Nm.* Rehîm. Cayê qeçandê cinîyan, cayê doldê cinîyan. Cayo ki qeçê pîzedê cinîyan hettanî yenê dinya, tede manenê. *Tr. Rahim, döl yatağı.* Qeçê ci hewna xezîna di zirar dîyo. Qusûrêndê pîrikda ci çinî yo.

xezînaya altûnan *Nm. Bw.* Xiznaya altûnan. Xezînaya altûnandê ci, ci rê bes nêkena, ê do kotî ma rê bikewê?

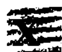
xêrnewazane *Nn.* Xeyrnewazane. Zêdê xeyrnewazan a, wesfê xeyrnewazan tey bîyayeni. Kes/çîyê xeyr û weşîn û hewlîna kesan nêwazenê, a zêdê înan bîyayeni, wesfanê înan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Başkalarının hayır, iyilik ve esenliğini istemezcesine.* Ez nêşena zêdê înan xêrnewazane filan karûgurweyê xirabî bikera.

xêrxane *Sos. Nn.* Xeyrxane. Cayê xeyrî, kîberê xeyr û hesenatî, berê xeyrûbêrî, cayo ki feqîr û fiqaran rê werdê xeyrî danê. *Tr. İmaret, hayır evi.* Kê mêrdekî xêrxane yo, tim jî kîberê ci meymanan rê akerde yo.

xêrxeber/i *N.* Xeyrxeber/i. Kes/çîyo ki; xeberanê bixeyran ano û beno. *Tr. Hayırlı ve müjdeli haberler getirip götüren.* Ma ki mi bizanayê xêrxeber o, mi veng riştê?

xêrxebereki *Zoo. Ed. Nm. Bw.* Xêrxeberoki 2. Xêrxeberoki roj bi roj, ci rê xebera xeyrî ardê. Ay jî tim raya ci pawitê.

xêrxeberey 1. *Nm.* Xeyrxeberey. Xêrxeber bîyayeni, kesê ki xeberandê xeyran bîyayeni. Xeberê xeyrîy arden û berdeni. *Tr. Hayırlı ve müjdeli haberler getirip götürmek.* Vanê xêrxeberên o, la ki xêrxebereya ci hewna ma nêresaya. 2. *Nm.* Xeyrxeberey. Xeberê xeyrîy bîyayeni, mîzgînîy bîyayeni, xeberan mîyan di, xeberê xeyrîy bîyayeni. *Tr. Müjdeli haberler olmak, iyi haberlerden olmak.* Xêrxeberey di tim ravey o, kesî pey di nêmendo.

xêrxeberi *Nm.* Xeyrxeberi. Xebera xeyrî, xeyrxeberi. Xebera ki kesî kena kêfweş, kesî kena kêfşad, kêfê kesî kena weş. *Tr. Hayırlı ve müjdeli haber.* Mi do to rê xêrxebernakî biriştayê, to vernîya ci bi şikêreyda xwu ya weşnevîna giroti.

xêrxeberok/i *N.* Xeyrxeberok/i. Xeberoko/a ki xeberanê xeyran ano/a û beno/a. Elçîyê/ya xeberandê xeyrî. *Tr. Elçi, haberci, muhabir, hayırlı haber elçisi.* Xêrxeberok do bêro, ma rê xeberanê xeyrîy bîyaro.

xêrxeberokey *Nm.* Xeyrxeberokey, xeberanê xeyran berden û ardeni. Xêrxeberok/i bîyayeni, wesfê xêrxeberokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xeberanê bixeyran ano û beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Elçilik, muhabirlik, postacılık, hayırlı haber getirip götürmek.* Xêrxeberokeya ci, ci rê tim jî ercîyê.

xêrxeberoki *Zoo. Nm.* Xeyrxeberoki, xeyrxebereki, xêrxebereki. Babetên perperiki, babetên pilpilikên a ki vana pir pir û veng vejena. Nûştandê mi di cayên di jî wina vajîyayo: Mêşên a ki ci ra vîngîni yena. Mêş û hingi girdêrî ya, renga ci zêdê pilpilik a ya. Labelê pûrtikin a. Na mêşi yena kewna zerre û çoşman ra doş bena. Cora kes vano naya ma rê xeberênda xeyrî ana. Tîya ra nameyê ci bi xêrxeberok (xeyrxeberok) a vijîyayo. Na mêşi, bi no babet a xeberoki (elçî) qebûl bîya. *Tr. Pır pır diye ses çıkaran ve hayırlı haberler getirdiğine inanılan bir çeşit kelebek.* Xêrxeberok a kena bêro ma vero anişo.

xêv/i *N. Bw.* Xêvo/ê. Ez bixwu merdimdê xêvî ra, çîyên nêpawena. Çunkî ci ra çîyên nîno, nêşeno çîyên havil kero.

xêvey *Nm.* Xêvoyey, xêv/i bîyayeni, tewşey, tewş/i bîyayeni, tede mendeni, vete/ê nêbîyayeni, kar û gurwan di vete nêbîyayeni, aqil ser o nêbîyayeni, havilkar nêbîyayeni. *Tr. Beceriksizlik, atik olmamak, sersem olmak.* Eger mi xêveya ci nêdîyayê, mi do bi to ya emel bikerdayê.

xêvik/i *N. Bw.* Xêvo/ê. Ez bixwu karûgurweyê xwu pawokê ê xêvikî nêkena.

xêvikey *Nm. Bw.* Xêvoyey. Qey xêvikey pa çinêbîyayê, şarî do, o jî bi xwu ya biberdayê kar.

xêvîney *Nm. Bw.* Xêvoyey. Xêvîney jî ser o çinêbîyayê, pa bedenêndo fodil esto.

xêvîni *Nm. Bw.* Xêvoyey. Mi rind balê xwu na ser, mi tey xêvîni nêdî. Bi mi ki şima yê vêşî vêşî vanê.

xêvo/ê *N.* Xêv/i, xêvik/i, xêvok/i. Nêvete/ê, tedemende/ê, bêaqil/i, sersem/i, serserî, çimwelikin/i. Çî/keso ki aqil ser o nîyo, zeno ze tewş, çîyên nêşeno havil kero, karûgurweyandê xwu di, qise kerden di vete nîyo, kes ci dest di beno merezin, kes hesret di maneno ki bişo karûgurweyên vejo. Goşan pey ra gonî amîyaye. *Tr. Pejmürde, sersem, aptal, beceriksiz, yeteneksiz.* Qebehetê şima yo ki şima ê karê mihîmmî

danê ê xêvoy. Ma şima caran dîyo ki ey çîyên havil kerdo?

xêvoyey *Nm.* Xêvey, xêvikey, xêvoyey, xêvoyîni, xêvîni, xêvîney, xêv bîyayeni, xêvo bîyayeni, çimwelikiney, çimwelikin/i bîyayeni, goşan pey ra gonî amîyayeni, nêvete/ê bîyayeni, tedemendeni, tedemende/ê bîyayeni, hêja nêbîyayeni, ercîyayeni di kesî hesret di verdayeni, netebayey, neteba bîyayeni, gêjey, gêj/i bîyayeni, karûgurwe veteni di neteba bîyayeni. *Tr. Pejmürdelik, yeteneksizlik, sorumsuzluk, beceriksizlik, gözü kapalılık.* Xêvoyeyda ci ra nêbo, o do ze arpizot bo. Tew! Lû vana, "germdê êrî ra nêbîyayê, mi do xwu rê rez ronayê."

xêvoyîni *Nm. Bw.* Xêvoyey. Bixwu xêvoyîno xwu nêvîneno, ma kemî vîneno.

xêwane *Tib. Psîk. Nn. Bw.* Xeywane. Keyneka xêwane vînena. Cora a do nêweşxane demeyên bikewo.

xidik *Nn. Bw.* Çiqlik 1. Xidik tey esto, destê xwu meerzê bi ci.

xidikî *Nn.* Çiqlikî, xidok, xidokî, fêlê huwaten dayeno, çiqlikî bîyayeni, xidik dekewteni, çîyên vera ci kerden di xidikî bîyayeni. *Tr. Gıdık, gıdıklanmak, huylanmak.* Eger finê xidikî bo, ma deha nêşenê ci vindarnê, ma keno gunakar.

xidikîbîyaye/ê *N.* Xidxidikîbîyaye/ê, xidxidîbîyaye/ê, xidokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bîyo xidikî, bîyo xidxidî, xidikê ci ameyo, pa bi xidikî bîyayen a huwayo. *Tr. Gıdıklanan.* Ez deha nêşena ê kesê xidikîbîyayî vindarna. Zêdê makînaya gurweyêno.

xidikîbîyayeni *f. M.* Xidikîbîyayîş. Xidxidî bîyayeni, xidxidikî bîyayeni, xidokî bîyayeni. Bi cayêndê ci xidikî (xidxidî/xidxidikî) bîyayen a yan jî bi cayêndê ci vilênayîş a huwayeni, huwayen ro deyayeni. *Tr. Gıdıklanmak.* Eger ez livdê to ser ra xidikî bîyayê, Ellah zano ki mi do qelbê to bişiknayê.

xidikîkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên xidxidî kerdo, xidikî kerdo, xidxidikî kerdo, bi cayên vilênayen a dayo huwateni ro. *Tr. Gıdıklanan.* Gereg ki ti bizanê merdimo xidikîkerde do bişermayo.

xidikîkerdeni *f. M.* Xidikîkerdiş. Xidxidî kerdeni, xidxidikî kerdeni, cayanê kesên ê ki tey xidikîy estê, ûjanan huwateni ro dayeni. *Tr. Gıdıklandırmak.* Tayên mend bî ti mi aja di xidikî kerê. Qey to nêzanayê, ez bi binçengdê xwu ya xidikî bena?

xidikîyey *Nm.* Çirê şima yê hend jî xidikîyeyda ci ser o vindenê ki?

xidilîyaz *Cog. Nn.* Qedîyayîşdê zimistanî û dest pakerdenda wesarî di heftanênda 35 rojê esta. Na heftani mîyan di, di hefteyê siftekênîy jî bi tewrdê boşî ya pîya xidilîyaz ê. *Tr. Kışın bitişi, İlkbaharın başlaması ile başlayan 35 günlük bir zaman dilimi içinde Zazacada boş olarak bilinen bir süreyi de içine alan ilk iki haftalık bir zaman dilimi.* Qandê zanîşdê bolî *Bw.* Heftani 2. Boş û xidilîyaz, di heftey rameno.

Xidir Nebî *Teo. Nn.* Hz. Xizir, Xwoca Xizir, Xizir Aleyhîsselam. *Tr. Hızır aleyhisselam, Hazreti Hızır.* Tayên vanê Xizir Nebî pêxemberên o, tayên jî vanê welîyên o, yanê ewlîyan ra yo. Şorî, boka Xizir Nebî yardimkarê to bo.

xidok *Nn. Bw.* Xidikî. Tim xidok ci tepşeno.

xidokî *H. Bw.* Xidikî. Finêra bî xidokî.

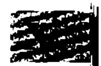
xidxidî *Nn.* Xidxidikî, xidikî, xidokî. Qando ki jewên huwaten dê, cayandê ci yê xidikan rê muamele kerdeni. *Tr. Gıdıklanma.* Sîne, binçeng, binê lingan, kişta qabirxan, peynîya saqan xidikî beno, tey xidik esto, jewên şeno xidxidî kero.

xidxidîyey *Nm.* Xidikîyey, xidxidikîyey, xidokîyey, xidxidikî bîyayeni, xidikî bîyayeni. Hal û wesfê xidxidî ser o bîyayeni, bi vilêneyayen a, bi xidikî bîyayen a huwayeni. *Tr. Gıdıklanmak.* Ez xidxidîyeya ci nêşena bidelîlna.

xijbilo *Nn.* Babagundî. Şemate û qerebalxêndo nezan o ki kes ci ra terseno. Nê wezîyetî di, hergi çîyo xirab jî beno jî beno. *Tr. Anarşi, kargaşa ortamı. Ne olduğu anlaşılmayan, tehlikeli ses ve durum.* Mi nêdî çiçî bî. Labelê mi finên dî ki xijbiloyên kewt şêligî ser û tifingîy deqay û dima jî dîrê merdimîy gunay erro.

xijbiloyîn/i *Nn.* Çî/keso ki; tey xijbilo esto, tey qerepere esto, tey nebellîyey esta, tey şemate û qerepere û neşînasîyeya hal û wezîyetan esta. *Tr. Kaos, anarşi, belirsiz ses ve gürültüler, belirsiz olan her şey.* Aja xijbiloyîn bî. Cora ma ci ra remay.

xijbiloyîney *Nm.* Xijbiloyîn/i bîyayeni, tey xijbilo bîyayeni, wesfê xijbiloy tey estbîyayeni. Çîyo/a keso/a ki tey qerepere û şemate û neşînasîyeya hal û gurweyan estbîyayeni. *Tr. Kaos/anarşi ortamının olması.* Xijbiloyîneyda ci ra bîyayê, ma ûja nêkewtê.

xilbe 1. *Nn.* Mêl. Vera çîyên çewt bîyayeni, vera çîyên mêldar bîyayeni, vera çîyên namite bîyayeni, heta jewî bîyayeni, nezdîyê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Meyil, eğim.* Hergi ca di xilbeyê awan vera cêr o, vera cor nêbeno. 2. *Nn.*

Umûmîyet, bolkî, ekserîyet, bolane, deha vêşî. Çî û kesên ser o derêniko vêşî, qeneato bol, fikr û şiko vêşî, fikr û şiko giran. *Tr. Umumiyet, genel, ekseriyet, genellik, çoğunluk.* Xilbeyê dewi, înan qewirnayen a. Labelê eger ma qayîl bê ser o vinderê, ma şenê vindarnê. Xilbeyê karkeran cinîy bîy. Labelê Ellah zano ki hîrê paran ra parênda ci jî camêrdîy bî.

xilç *Zîr. Nn.* Pîj, kalme. Çuweyo ki kes pa çîyan erd ra vejeno, kes pa çîyanê bindê erdî qilaneno, kes erdî mîyan di pa sebzan rê, çîyandê kariteni rê qulîy akeno. *Tr. Sebze fidesi çukuru açmada kullanılan, topraktan bitki çıkarmada kullanılan ucu sivri tutamaklı çubuk.* Mi bi xilçî ya kengerîy qilanayê.

xilçiq 1. *Nn.* Qewet, taqet, hêl. *Tr. Güç, takat, enerji.* Ey xilçiqê xwu vet, fina jî nêşa a kiroseri aja ra bianco. 2. *Nn.* Bi qewetên a, bi hêlên a çîyên cayên ra veteni. *Tr. Örse, örseleme işi.* Mi xilçiqên derit ser jî, ci di kar nêkerd.

xilçnaye/ê *N.* Çî/kuhoyîyo ki jewî yan bi destên a yan jî bi çîyêndê zêdê pîjî ya era weqlanayo, anto. *Tr. Tr. Yerden çekilen, sökülen.* To kengerê xwu yo xilçnaye se kerd, sera eşt?

xilçnayeni *f. M.* Xilçnayîş. Çîyêndê zêdê kengerî, çîyêndê zêdê kuhoyîyan erd ra yan bi dest a yan jî bi çîyêndê zêdê pîjikî ya weqlanayeni, anteni. Nê çîyan ra xilçîni veteni. *Tr. Herhangi bir bitkiyi veya benzeri bir şeyi yerden elle veya bir aletle çekmek, sökmek veya koparmak.* Mi kengerên xilçna û da ci.

xilênder *Nn. Bw.* Xulonder. Xilênderêndo hest bî, zerrîya mi nêgirot ki ez bûra.

xilf 1. *Zîr. Nk. Nn.* Pişko. Newedera bîyayena çîyandê karitişî. Vaşêno ki wexto ki kes çîneno, newedera beno. *Tr. Filiz.* Kuhoyî jî xilf dano, însan jî. (zv.) 2. *Nk. Nn.* Şitla jû serê, gilo ki zêdê şitlên a yo û hewna teze yo. *Tr. Bir yıllık taze fidan veya ağaçların incecik dalları.* Mederîyê ê xilfî ser, şikêno.

xilfdaye/ê *N.* Çîyo kuhoyîyo ki; hewna newe newe sere veto teber û bîyo kuho. *Tr. Filizlenen.* Toximo xilfdaye do bibeşirîyo ki ageyro. Şima nêbeşirnayo, şima yê ci ra ageyrayîş pawenê.

xilfdayeni *f. M.* Xilfdayîş. Hewna newe erd ra xwu teber eştena çîyandê kuhoyîyan, kuho bîyayena dendiki. Vanê xilf û ajro nezdîyê pê yo. *Tr. Filizlenmek.* Çîyo ki şima karit bî, o do hêdî hêdî xilf bido. Çunkî wextê ci yo.

xilik *Nn.* Sîya werdî. *Tr. Küçük taş.* Mi rê a xilinki bidi.

xilîyaye/ê *N.* Çîyo viraşteyo ki cêser kewto, çîyo viraşteyo ki ameyo war. *Tr. Yıkık, yıkılan.* Banê mayo xilîyaye, do çi wext virazîyo?

xilîyayeni *f. M.* Xilîyayîş. Viraşte di cêser kewteni, viraşteni di war amîyayeni. Çîyo ki bi destêndê ostayên a virazîyo, cêserkewtişê ê çî. *Tr. Yıkılmak.* Kê înan xilîya tepîya, înan nêşa xwu rê jûnakî virazo. Cora vila bîy.

xilnaye/ê *N.* Çî/keso ki; xilneyayo, jewî ardo war, jewên cêser visto. *Tr. Yıktırılan, yıkılan.* Bandê xilnayî bin di çîyê ci jî mend.

xilnayeni *f. M.* Xilnayîş. War ardeni, cêser visteni, çîyanê pêseran cêser visteni, şehitnayeni. *Tr. Yıkmak.* Vanê "dês finê ki bixilîyo, deha bi pînan a nêvinderêno" (Pîlvatiki)

xiloberî *Nn. Bw.* Giloberî. Xiloberîyeya ci, zêdê şikildê dinya ya bî.

xiloberîkî *H. Bw.* Giloberîyane. Mi rê xiloberîkî nêame.

xiloberîkîyey *Nm. Bw.* Giloberîyaney. Key ê bînan jî va xiloberîkîyey tey esti bî, ma fina ser o vindenê.

xiloberîyane *Nn. Bw.* Xiloberîyane. Winî zinarêndo xiloberîyane bî. Cora mi rê ecêb ame.

xiloberîyaney *Nm. Bw.* Giloberîyaney. Eger ez bişa, xiloberîyaneyda ci rê maneyên bivîna, wexta ez do kêfweş ba.

xiloberîyey *Nm. Bw.* Giloberîyey. Ez, a xiloberîyeyda ci ra tersaya. Çunkî do ma ra bivêrdayê.

xilorîg/i *N.* Çîyo werdî yo topek o qulorek. *Tr. Küçük, topalak ve yuvarlak şey.* Xilorîgên kewt ma destî û bî vinî.

xilorîgi *Wş. Nm.* Tirşê xilorîgan. Şamîyên a ki xilorîgan dekenê tirşdê qalikan mîyan, nê xilorîgîy goştinîy jî, bê goştî jî benê. Nihay debenê. *Tr. Etli veya yavan küçük bulgur köftesinden oluşan, patlıcan kurusu, nohut vb. şeylerin de kullanıldığı bir sulu yemek çeşidi.* Mi rewna yo xilorîgi nêwerda.

xilorîgi *Nk. Nm.* Vaşêndo bizirar û fekîyê ci werdî yo qulorek o. Xlorîgi xelle û mercûyan mîyan di bena, zêdê mercûyan a û zirar dana mercûyan. Mîyanê xilorîgeri vengo û bol wişkanê ya. *Tr. Mercimek büyüklüğünde, içi boş ve kendisi de çok kuru ve tarımsal bitkilere zarar veren bir zararlı ot.* Xilorîgeri, zirar da bî mercûyandê ma. Cora ma nêşa ci ra nafên bivîno.

xilt *Wş. Nn. Bw.* Şolik, şilikî. Mi rê jî xilt weş o.

xilt/i *N.* Têtewr/i, xilte/ê. Pêmîyankerde/ê, têmîyankerde/ê, têmîyanşanaye/ê, pêmîyanşaneye/ê, tevlihev/i. Çî/keso ki jewî kerdo pêmîyan, kes û çîyê ki jewî kerdê pêmîyan, kes û çîyê ki jewane nîyê. *Tr. Karışık, karışım, melez, çan-*

dır, iç içe olan. Filan çîyê şima xilt bî, kaşka jewane bîyayê.

xiltane 1. *Nn*. Xiltane bîyayeni, zêdê şolikî ya, ze ki şolik bo, zêdê şolikî xwu verdayeni. *Tr*. *Şılıki/akıtma gibi kendini bırakmak, açılmak*. Weziyetê înan xiltane yo, ê senîn ki saetên xebat kenê, hema xwu verdanê. 2. *Nn*. Têtewrane, cêmîyandane, pêmîyandane. Çî û kesan di xilt bîyayeni, zêdê pêmîyan di bîyayîşî ya, ze ki pêmîyan di bê. *Tr*. *Karışık bir biçimde, iç içe olmak, karışım gibi, karışmışçasına*. Înan viraşt bî, labelê jewane nê, xiltane viraşt bî.

xiltaney 1. *Nm*. Xiltane/ê bîyayeni, wesfê xiltan ci ser o bîyayeni. Zêdê şolikî ya xwu verdayeni, şeklê xiltî di bîyayeni, zêdê şolikî gewşeg bîyayeni. Xiltaneya ci nêbo, esas merdimêndo weş o. Labelê bol xwu ver nêdano. 2. *Nm*. Xiltane/ê bîyayeni, wesfê xiltan ci ser o bîyayeni. Têtewraney, cêmîyandaney, têmîyandaney, jewane nê, jewaney nê. şekil û bîçimê pêmîyan di bîyayeni. *Tr*. *İç içe olmak, karışım halde olmak, melezlik, sade/homojen olmamak*. Kardan, ame winîya ci ra, hêrs bî û şî. Qey xiltaneya ci nêrîdê.

xilte/ê *N. Bw*. Xilt/i. Eger xilte nêbîyayê, do deha vay bîyayê.

xilte *Nn*. Gerdan, zincîri, helqa, zincîra vîyey. Çîyo zêrîn û bişoret o ki ciniy kenê xwu vîye. *Tr*. *Gerdanlık, boyunluk, süs ve süs eşyaları*. Xilteyên altûn ci vîye di bî.

xiltey *Nm*. Xilt/i bîyayeni, têtewrey, têtewr/i bîyayeni, pêmîyan di bîyayeni, cêmîyan di bîyayeni, safî nêbîyayeni, jewane nêbîyayeni, pêşanaye bîyayeni, têmîyan di bîyayeni, tevlihevey, tevlihev/i bîyayeni. *Tr*. *İç içe olmak, karışıklık, karışm, çandırlık, melezlik*. Xilteya ci ci rê weşi bî, xirabi nêbî.

xilteyê altûnan *Nn*. Gerdan, zincîra altûnan, zincîra ki pa altûnîy estê. *Tr*. *Altın gerdanlık*. Maya ci, ci rê xilteyê altûnan viraşt bî; pa dadesên çarîgîy, hîrê reşadîy û didi jî mûrekê altûnînîy estîy bî.

xilteyê îsotan *Nn*. Helqaya îsotan, bi têlên a îsotîy mûndeni. Bi têlên a îsotîy girênayo û darfinenê ki wişk kerê. *Tr*. *İplikle oluşturulan biber halkası*. Maya ci do, ci rê xilteyên îsotîy û di xilteyên jî kodikîy virazo. Xelata înan a emserrî jî na ya.

xilteyê kodikan *Nn*. Zincîra ki pa balcanê navik vetey darfinayê, helqaya ki pa kodikîy dar vistê. *Tr*. *Kurutulmak üzere ipe geçirilip güneşe verilen patlıcan dolmalığı*. Keyneki vatê: Êf! Şar o keynandê xwu rê xilteyê altûnan keno, pêranê min ê, mi rê xilteyê kodikan bol vînenê.

xilteyo jewane *Nn*. Xilteyo safî, xilteyo sade, têtewro jewane. Xilteyo ki xwu mîyan di jewane yo, hemeyê ci eynî yo, pêmîyan di xilt nîyo. *Tr*. *Homojen karışım*. Mi rê xilteyêndo jewane virazi ki, ez ci ra xeyrên bivîna. Mesela awa şekerî û solawî xiltedê jewanî rê mîsalên a. Labelê ronê zeytûnan (zeyt) bi awi yan jî bi şitî ya têtewr bo (xilte bo), beno xilteyo xilt.

xilteyo xilt *Nn*. Têtewro xilt. Xilteyo ki xwu mîyan di jewane nîyo, pêdi nêbîyo safî. *Tr*. *Heterojen karışım*. Şit yan jî aw û zeytî ya pêmîyan kewê, ci ra xilteyêndo xilt vijêno.

xiltûxabûr/i *N*. Hergi çîdê têtewrî rê vajêno. *Tr*. *Mozayik*. Şima do senîn bişê, ê çîdê xiltûxabûrî mîyan ra bivijîyê?

xiltûxabûrbîyaye/ê *N*. Kes/çîyo ki; hergi çîra debîyayo de, kewto pêmîyan, bîyo zêdê şîranedê aşûrî. Çî/keso ki; heme çîyê ci kewto pêmîyan û bîyo ze gijik, bîyo ze tevlihev. *Tr*. *Karmakarışık hale gelen*. O werdo xiltûxabûr bîyaye deha kam do bişo bûro ki.

xiltûxabûrbîyayeni *f. M*. Xiltûxabûrbîyayîş. Tevlihev bîyayeni, zêdê aşûreri pêmîyan di bîyayeni, zêdê gurnîgan pêmîyan kewteni. Gincûgolî di, werd û şimî di û çîyandê zêdê nînan di pêmîyan di bîyayeni. *Tr*. *Karışık olmak, karmakarışık olmak*. Eger xiltûxabûr bîyayê, ma nêşayê wina rew biqedînayê.

xiltûxabûrey *Nm*. Xiltûxabûr bîyayeni, wesfê çîyandê xiltûxabûran, têtewr bîyayeni, têmîyande bîyayeni, tevlihevey, tevlihev bîyayeni. *Tr*. *İç içe olmak, karışım olmak, karmakarışıklık, karışımlar armonisi olmak, karışımlar mozayiği olmak*. Ez a hewna xiltûxabûreyda ci rê maney nêvînena, a ya mi kemî vînena.

xiltûxabûrkerde/ê *N*. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo xiltûxabûr, kerdo tevlihev, kerdo zêdê pordê gijikî ya, kerdo têtewr, kerdo têmîyan, kerdo zêdê şîrane yan jî şorberda aşûrî. *Tr*. *Karışım mozayiğine dönüştürülen, karmakarışık hale getirilen, kimse veya yiyecek*. Eger mi diremên ê werddê xiltûxabûr kerdîra bişayê bûro, ez do weş bîyayê.

xiltûxabûrkerdeni *f. M*. Xiltûxabûrkerdiş. Zêdê aşûrî pêmîyan kerdeni, tevlihev kerdeni, bi hergi babet a kes û çîyan têmîyan kerdeni, pêdi jew kerdeni. *Tr*. *Karmakarışık hale getirmek, karışım armonisi meydana getirmek*. Mi do xiltûxabûr kerdayê ki, şima bahaney nêdîyê.

xiltûxabûr *Wş. Nn*. Werdo xiltane yo ki kenê pêmîyan û ci ra şamîyên yan jî werdên virazenê.

Tr. Aşure, aşure gibi, çok türlü yiyeceklerin karıştırılarak yemek haline getirilmesi. Neha û mercû û xelle û şamik û şeker û çîdo winasîn ra, ci rê xiltûxabûrên viraşt û na ci vera.

xilxan 1. *Nn.* Kulonderek, qerebalix. Çîyo ki bi boley a ameyo pêser û ci ra komên yan giraneyênda vêşî viraziyaya. *Tr. Yoğun, kesif, izdiham, kalabalık.* Gulbaney vêşêrî bî, vanê xilxanê cinîyan ûja di arêbîyayo pêser. 2. *Nn.* Xerabe, malo bêwahîr, keyeyo bêwahîr, erdo nêramite, erdo veradaye. *Tr. Harabe ev, nadasa bırakılan tarla.* Ez a bolkî xilxaneyda ci rê veşena. O do ma ser o bimano.

xilxila 1. *Nm.* Xilxile. Serî vera cor kerden a awi xwu fekî di xil xili kerdeni. *Tr. Mazmaza, gargara.* Cenabetey di, kes do xilxila bikero ki ferzê awdazdê xuslî bêro ca. 2. *Nm.* Leqayeni. Luwayeni, liv cideyayeni, livî ser kewteni, leq ci deyayeni. *Tr. Depreşmek, kaynaşmak.* Xilxila kewta înan mîyan, ê yê nêşenê rehat vinderê.

xilxile 1. *Nn. Bw.* Xilxila. Kes do xusilî di xilxile bikero ki ferzên bêro ca. 2. *Tib. Nn.* Nêweşînda qiri rê, awa qira ki kes dekeno xwu fek û xilxila keno. *Tr. Gargara suyu, gargara için kullanılan ilacı.* Qira mi leym tepişto. Gereg ki ez bi xilxile ya tedawî bî.

xilxilok/i *N.* Çîyo ki hema hema o yo keno bixilîyo yan jî xilok o, na kişti ra nûtênda zaîfi esta. *Tr. Sağlam olmayan ve sürekli yıkılabilecek tipteki şey veya yapılar.* Dêsêndo xilxilok o ki tim o yo xilên o.

xilxilokey *Nm.* Tede xilîyayeni bîyayeni. Xilxilok/i bîyayeni, tey wesfê xilxilokan tey bîyayeni. *Tr. Yıkık olma.* Xilxilokey di kes do çîyo mezbût verano yan jî babetnakî tedbîr bigîro.

ximbil/i *N.* Tembîhl/i, terd ral/i, tewş/i, gangiran/i. O/çîyo ki qenda ci ra karên nîno. *Tr. Uyuşuk, atıl, tembîhl, hantal, iş görmez.* O merdimo ximbil, do bi mi ki qe çîyên jî havil nêkero.

ximbiley *Nm.* Tembîhley, terd raley, tewşey, gangiraney. *Tr. Tembîhllik, iş görmezlik, hantallık.* Ximbileyên a ser o ya ki kes pa nêşeno karên bido kerdeni.

ximbilik/i *N. Bw.* Xembilik/i. Kokê xembilikî xemilîyayeni, xemilnayeni ra yeno. Kok xemil o. Şima gereg ki sifte bi nê ximbilikandê xwu ya dest pa kerê.

ximik/i *N.* Vin/i, tin/i, vinok/i. O/çîyo ki xwu zincî di qisey keno, o ki vinneya ci esta. *Tr. Burnu tıkalı olan, genizden konuşan veya ses çıkaran.* Merdimo ximik nêşeno weş qisey bikero.

ximikey *Nm.* Ximik/i bîyayeni, wesfê ximikan tey bîyayeni. Viney, vin/i bîyayeni, tiney, tin/i bîyayeni, xwu zincî di qisey kerdeni. Kes/çîyo ki; xwu zincî di qisey keno yan jî veng vejeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Genizden konuşmak veya ses çıkarmak, burnu tıkalı olmak.* Ximikey di, kes şiro doktor û biewnîyo xwu ra. Çunkî ci di hêdî hêdî seredejey vijêna.

ximiş *Mîm. Nn.* Dêso ki bi kerpîçan û tuxlayan a û bi textan a çepiraştkî viraziyayo. *Tr. Bağdadi duvar. Kerpiç, tuğla ve ahşapla çapraz olarak örülmüş olan.* Ximişê ci bi seneatên a viraziyayo.

ximximi 1. *Cog. Nm. Bw.* Çiriki. *Tr. Çavlan, çağlayan.* Suwêreki di Ximximênda dewda Mûskanî esta, xeylên şên a. 2. *Cog. Nn.* Bin ra aw herikîyayeni, aw herikîyayen a bindê erdî. *Tr. Alttan su sızması, yerin dibinde akan su, yer altı suyu.* Ximxima ci ameyê mi goşî, mi va ez awa ci biroşa. 3. *Nn.* Hûkê dêsan o şên. *Tr. Duvarın aşırı derecede sulanıp dışarıya su sızdırması.* Ximxima dêsî do nêbirîyo, tersena ki dês bixillîyo.

ximximin/i 1. *Cog. N.* Biçirik/i. Çîyo ki çirika ci esta. *Tr. Çavlayanlı.* Koyêndo ximximin do bibo ki ma şirê xwu rê vero roşê. 2. *Cog. N.* Cayo ki awa herikîyayê ya bindê erddê ci esta. *Tr. Akan yer altı suyu olan şey.* Erdê ci yo ximximin do çetin biroşîyo. Çunkî vay o, rew rewî kes nêşeno biherîno. Do ci desti di bimano. 3. *N.* Çî/cayo bidêso ki hûk dano. *Tr. Duvar sızıntısı olan şey.* Bano ximxim do ma nêweş kero. 4. *N.* Çîyo ki awi herikneno. *Tr. Su sızdıran şey.* Vatê: Mi çîyo ximximin cara nêdî bî, hettanî ki ez şîya ser.

ximximiney 1. *Nm.* Vengêndo xumxum amîyayeni. *Tr. Su sızdırma eylemi.* Ximximeya ci bî, ma xwu rê goşê xwu nayê ser, ximximeya ci, derdê ma darî kerdê. 2. *Cog. Nm.* Ximximê ci, çirikê ci bîyayeni, tey çirik/ximxim bîyayeni, wahîrê ximximî bîyayeni. *Tr. Çavlayanlılık, çavlayanı olmak, şelaleli olmak.* Ximximineyda ci, do şima rê bol qezencdari bo. 3. *Cog. Nm.* Ximxima ci, awa erdandê ciyê binî bîyayeni, wahîrê awandê bindê erdan bîyayeni. *Tr. Yer altı sularına sahip olmak.* Ximximineya ci, şima rê ercîyê. Labelê ma rê nêercîyê.

xinam *Nn. Bw.* Xenam. O merdim xinamê min o. Pîyê veyverda min o. Ez jî pîyê zamadê ci ya.

xinamey *Nm. Bw.* Xenamey. Xinameya maya herga ki şina weş ravêrena. Ma yê tersenê ki jew ma çimênokî kero.

xinamî *Nm. Bw.* Xenamîyey. Xinamîya min û ê ey a ya weş ravêrena.

xinamîyey *Nm. Bw.* Xenamîyey. Xinamîyeyênda bê ters û bê xof a. Çunkî bê merdimey tey çînakî çinî yo. Fêlbazey û hîle û xwurde ra nata ya.

xinc 1. *Psîk. Nn.* Xincik. Kîni, riki, arki, muxberey, qermi, hêrsê zerrî, kerba pîzî. *Tr. Öfke, kin.* Kes ci ra terseno. Xincêndê ci yê pîzî esto ki, kes vano o do miheqeq zirar bido xwu. 2. *Nn.* Xincik. Rîçeyê kîni, rîçeyê riki, tamara kîn a tewra werdî. *Tr. Kinin, öfkenin en küçük ve ince damarı.* Eger tey xincik bibo, rîyê filan cay nêşeno bivîno. 3. *Nn.* Xincik, zîrûzeber, letelebare, parçe parçe, werdî werdî. Bi xinc a, bi xincikan a çîyên werdî werdî kerdeni, şiketeni. *Tr. Un ufak, parça parça, lime lime.* Ez winîyaya ki bîyo xinc.

xincbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi qewetdê kesên yan jî çîyên a bîyo letelebare, bîyo zîbal zîbalî, bîyo parçe parçe, bîyo zîrûzeberî, bîyo zêdê wel a, zêdê herrûwel a. *Tr. Un ufak olan, parça parça olan, en küçük parçaları kulak olan, kül gibi olan.* Ez çîdê xincbîyayî heti ra ravêrda, mi tey nekme nêdî.

xincbîyayeni *f. M.* Xincbîyayîş. Letelebare bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, zîrûzeberî bîyayeni, zîbal zîbalî bîyayeni, parçe parçe bîyayeni. *Tr. Un ufak olmak, parça parça olmak, lime lime olmak.* Kamyoni ser ra şî, bî xinc, tey nekme/gandarey nêmend/i.

xincik *Nn. Bw.* Xinc. Xincikê ci, ci werdo.

xincikî *Psîk. Nm.* Kînî, kîni ser o, heqdê riki di, çîyo ki kîni ser o yo. *Tr. Kin ve öfke ve bunlarla ilgili olan her şey.* Çîyo xincikî do zirar bido hemini.

xincikîy *Psîk. Nm.* Kînîy, kerbîy, rikîy. Çîyê pîzîyê ki serûbinê ci zirar o. Jewamorê ci "xincik" o. *Tr. Asab, sinir, kin, öfke.* Hettanî nika mi nêdîyo ki xincikîyey ra kesî nafên dîyo. Xincikîy ser ra jî bin ra jî safî zirar ê.

xincin/i *Psîk. N.* Xincikin/i, kîndar/i, bixezeb/i, rikdar/i, birik/i, kerbdar/i, bikerb/i. O/çîyo ki zerrîda ci kîni esta, rikdar o, rika pîzedê ci esta, kerbdar o, kerba pîzedê ci esta. *Tr. Kinli, öfkeli.* Bi mi ki kes do qayîl nêbo bi ê merdimdê xincinî ya karên bikero.

xinciney *Psîk. Nm.* Kîndarey, xincikiney, kerbdarey, rikdarey, pîze di kîni bîyayeni. *Tr. Kinlilik, öfkelilik.* Xincineya ci do zirar bido bi ci.

xinckerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi qewetên a, bi derênikên a, bi pirêsîyayenên a kerdo xinc, kerdo letelebare, kerdo werdî werdî, kerdo zîrûzeberî, kerdo zîbal zîbalî, kerdo qîtal qîtalî; pêser o nêverdayo, pêra abirnayo. *Tr. Un ufak edilen, paramparça edilen, lime lime edilen.* Şima nêzanê şar do bêro heyfê merdimdê xinckerdî bigîro, şima zêdê xîntan tîyanan di vindenê?

xinckerdeni *f. M.* Xinc kerdiş. Werdî werdî kerdeni, letelebare kerdeni, zîbal zîbalî kerdeni, zîrûzeberî kerdeni, qîtal qîtalî kerdeni. *Tr. Paramparça etmek, un ufak etmek, lime lime etmek.* Ez nişta ser, mi esteyê ci pêro kerdîy xincîy.

xinda *Mûs. Nm.* Vengê niqara. *Tr. Davul sesi.* Niqaravanî va: Xir xir xindida! û da piro.

xinda kerdeni *f. M.* Xindakerdiş. Xindida kerdeni. Bi niqara ya yan jî bi asandê niqara ya bi fekî ya vengê niqara veteni. *Tr. Davulla veya davulu takliden ağızla davul sesi çıkarmak.* Ez winîyaya, o yo "xinda" keno û bi fek a niqara ceneno.

xindida *Mûs. Ç.* Asanê vengdê niqaran o. *Tr. Davul sesinin taklidi.* Xir xir xindida! Veyvan di, ez do şira vera apan!

xindidakerdeni *Mûs. f. M.* Xindidakerdiş. Niqara cendeni. Kêf ra bi fek a asanê niqara kerdeni. *Tr. Davul çalmak. Keyiften davul sesini ağızla taklit etmek.* Eynî zêdê aşiqan a "xindida" keno.

xingar *Nn.* Giraneyda hewnî di bîyayeni, hewndê xorî di bîyayeni. Keso ki xingardê hewnî di bo, ne şeno qiseyê ki ci het di vajênê bişinawo, ne jî şeno hewnan bîyaro xwu vîrî. *Tr. Uykunun derinliği, tatlı uykuda olma.* Qey xingar di bîyo. Eger xingar di bo, o do kotî bişo şima bişinawo?

xingarane *Nn.* Ze ki xingar di bo, zêdê xingarî, bi xingarî mendeni. *Tr. Uykunun derinliğindeymiş gibi, adeta uykunun tatlı yerinde imiş gibi.* Xingarane rakewt bî.

xingarey *Nm.* Xingar bîyayeni, wesfê xingarî, xorîyeyda hewnî di bîyayeni, giraneyda hewnî di bîyayeni. *Tr. Tatlı uykuda olma, uykunun derinliğinde olma.* Sebebê nêaşnawitenda ci xingareya hewnî bî. Çînakî ra nêbî.

xingarê hewnî *f. M.* Giraneya hewnî, xorîyeya hewnî. *Tr. Uykunun ağırlığı, uykunun tatlı ve derince zamanı.* Hetta ki mimkun beno, kesî xingardê hewnî di aya mekerê.

xinis/i *N.* Xayîn/i, bêbext/i. Kes/çîyo ki; pey emel nêbeno, amanetî nêbeşirneno, zirar dano amanetî. Kes/çîyo ki; xafildera dano kesî ro, pey ra dano kesî ro, bêxebîr dano kesî ro yan jî zirar dano kesî ro. *Tr. Hain, ihanet eden, güvensiz, arkadan vuran.* Kesêndo xinis nêbîyayê, hendayên merdimî ci ra pey ra zirar nêdîyê.

xinisane *Nn.* Xayînane, xayînkî, bêbextane, bêbextkî. Zêdê xinisan a, bi xinisan mendeni, wesfê xayînan tey bîyayeni. *Tr. Haince, hainler gibi.* Ti yê çirê winî xinisane pey ra danê piro?

xinisey *Nm.* Xinis/i bîyayeni, xayîney, xayîn/i bîyayeni, bêbextey, bêbext/i bîyayeni, bextê ci çinêbîyayeni, pey ra zirar kesî ro dayeni, pey ra û xafildera jewî ro dayeni. *Tr. Hainlik, ihanet etmek, arkadan vurmak.* Wesfê ci yo ravey, raştay nîya, xinisey a. Cora ma kes pey emel nêkenê.

xintikey *Nm.* Xîntikîyey, xîntane, xîntikîni, xîntikî bîyayeni, zêdê xîntan a bîyayeni, xîntane bîyayeni, wesfê xîntan tey bîyayeni. *Tr. Delice olmak.* Ci rê xîntikey meki.

xir 1. *Nn.* Vengê xirî bîyayeni, vengê lerî bîyayeni. *Tr. Yere sürtünme veya yuvarlanma sesi.* Ez winîyaya, a ya xir bena, mi qey çîyên nêbeno. 2. *Tib. Nn.* Xiri xiri, xiri xirey, xirîni. Namê vengdê xetimîyayîyo. *Tr. Boğuk ses, hırıltı.* Xiri xira ci bî, veng û qiri xetimîyê bî. Mi girot û berd doktor.

xirab/i *N.* Nerind/i, ar/i, nehs/i, xebîs/i. Çî/keso ki ar o, nehs o, xebîs o û rind û weş nîyo. *Tr. Fena, kötü, çirkin, güzel ve hoş olmayan.* Merdimo xirab û çîyo xirab di, rindey weşey çinî ya.

xiraba 1. *Nm.* Cayo ki bîyo xirabe, xirabê, wêrani, wêranê, dewa ki, sûka ki bîya xirabê. *Tr. Haraba, harabe, viran, terkedilmiş, bozulmuş yerleşke.* Suwêreki di nameyêndê dewên Xirabaxanî ya. 2. *Dîr. Nm.* Wêran. Cayo ki bîyo xirabe û terk bîyo. *Tr. Ören yer, antik kent.* Rojawandê Kurdîstani di xeylên xirabeyî estê.

xirabane *Nn.* Zêdê xiraban a bîyayeni, zêdê cayandê terkbîyayan bîyayeni, wesfê xiraban tey bîyayeni. Cayo ki bîyo xirabe; a o ca bîyayeni, wesfê nê cay ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir harabe gibi, harabeye benzer olmak.* Înan welatê xwu yo xirabane nêşa biterikno.

xirabbîyaye/ê *N.* Nerindbîyaye/ê, arbîyaye/ê, nehsbîyaye/ê, xebîsbîyaye/ê. Çî/keso ki bîyo ar, bîyo nehs, bîyo xebîs û rind û weş nêbîyo. *Tr. Fenalaşan, kötüleşen, çirkinleşen.* Keso xirabbîyaye mimkûno ki rind û hewl bo. Ellahî ra omidî nêbirêna.

xirabbîyayeni *f. M.* Xirabbîyayîş. Nerind bîyayeni, ar bîyayeni, nehs bîyayeni, xebîs bîyayeni. *Tr. Kötüleşmek, çirkinleşmek, fenalaşmak.* Boka kes xirab nêbo. Ki bî jî, kes do qandê hewl bîyayîşdê ci bigurweyo.

xirabe/ê *N.* Wêran/i, wêrane/ê, şehitîyaye/ê, xilîyaye/ê. Cayo ki bîyo xirabe, şehitîyayo, xilîyayo, bîyo verî xirabêrî û deha kes nêşeno tede bimano. *Tr. Yıkık, harabe, virane, metruk.* Banê ci yo xirabe, do newedera virazîyo, o do aja kewo.

xirabey *Nm.* Xirabîni, xirabîney, xirab/i bîyayeni, arey, ar/i bîyayeni, nehsey, nehs/i bîyayeni, pîsey, pîs/i bîyayeni, tey arey û pîsey bîyayeni. Kes/çîyo ki; nehs o, ar o, pîs o, xirab o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kötülük, fenalık, çirkinlik.* Hetta ki kesî ra bêro, kes do xwu rê rindey bikero, xirabey nêkero.

xirabîney *Nm. Bw.* Xirabey. Çi zûrîy bikera, willi xirabîneya ci mi nêresaya.

xirabîni *Nm. Bw.* Xirabey. Xirabîna ci ci rê mendi. Kaşka rind bikerdayê.

xirabî ser 1. *Ç.* Çîyandê xiraban ser, heqdê xirabey di. *Tr. Kötülük üzerine, kötülükle ilgili, kötülük hakkında.* Ê yê xirabî ser kar kenê. 2. *Ç.* Xirabey ser ornag dayeni. *Tr. Kötülükle ilgili örnekler verildiğinde söylenen misal.* Xirabî ser ma vajê ki çîyê ma pêro tiritokan tirit, wexta ma do se kerê?

xirabkar/i *N.* Tevdok/i, fêsad/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyê ci xirab kerden a, şehitnayen a, xerpnayen a. Tersê na vajekeri "weşkar/i" o. *Tr. Bozan, bozguncu, müfsit.* Şima pêro jî zanê ki o merdim xirabkaro, labelê fina jî şima pa şirîgey jî kenê. Kes do merdimdê xirabkarî ra dûrî kewo ki xirabeya ci kesî nêreso.

xirabkarey *Nm.* Fêsadey, fêsad bîyayeni, tevdokey, tevdok bîyayeni. Karûgurweyê ci xirabey bîyayeni, xirabey ser o gurweyayeni, karûgurweyê ci şehitnayeni, xerpnayeni. Keso ki karê ci xerpnayen a, xirab kerden a, şehitnayena, a o kes bîyayeni. Tersê na vajekeri "weşkarey" a. *Tr. İfsat etmek, bozmak, bozguncu, kötülük ve bozgunculuk üzerinde çalışmak.* Xirabkarey gengaz a, derdo ki kes weşkar bo, weşkarey bikero.

xirabkerde/ê *N.* Arkerde/ê, şehitnaye/ê, xirabekerde/ê, xerpnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên xerpnayo, şehitnayo, kerdo ar, kerdo xirabe, kerdo pîs, dûzandê ci yê weşî û normalî ra veto. Çî/keso ki; wezîfe û karûgurwe ra visto û kerdo nêgurweyaye, bêwezîfe. *Tr. Bozdurulan, çalışamaz hale getirilen, çirkinleştirilen, işlemez hale getirilen, kötüleştirilen.* Karê xirabkerdî ma tewnayê.

xirabkerdeni *f. M.* Xirabkerdiş. Rind nêkerdeni, xerpnayeni, şehitnayeni, ar kerdeni. *Tr. Bozmak, kötü yapmak, çirkinleştirmek.* To nêşa rind kero, qenê xirab nêkerdayê.

xirabkewte/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; pîs gunayo erro, zirarêndê bolî ser o gunayo erro, Mesela serî ser, paştî ser, çarî ser gunayo erd ro û erd ro gunayîşdê xwu ra zirar dîyo. *Tr. Kötü bir şekilde düşen, zarar verecek bir şekilde yere düşen.* Eger şima şenê kesdê xirabkewtî dest perrê, ki şima nêşenê jî qenê pay piro medê. 2. *N.* Kes/çîyo ki; paştî ser o mendo û deha bê jewên, bêyardimên nêşeno xwu raşt kero. *Tr. Kontrpiyede kalan, gayr-i ihtiyari sırt üstü, merkezi nokta (denge nokta)da kalan ve başkasının yardımı olmaksızın kalkamayan.* Destê xwu bierzi ê kaldê xirabkewtî ki werzo.

xirabkewteni 1. *f. M.* Xirabkewtiş. Babetên paştî ser o menden a ki wexto kes no babet maneno, kes deha bixwu nêşeno werzo. Gerego ki jew bêro kesî bilûno, kes denge (robere) ra bivijîyo hewna ki kes bişo werzo. *Tr. Kontrpiyede kalmak. Sırt üstü tam bir dengede kalmaktır ki, gayr- i ihtiyari denge noktasında asılı kalınır. Düzelebilmek için muhakkak birinin bu dengeyi bozması gerekmektedir.* Mîyeri xwu meqle kerdê, lingîy hewa ra mendîy. Çunkî mî xirab kewti. 2. *f. M.* Xirabkewtiş. Pîs kewteni, zirarî ser kewteni, Mesela serî ser kewteni, paştî ser kewteni, fekûrû şîyayeni di çare erd ro gunayeni. *Tr. Kötü ve zarara uğrayacak şekilde yere düşmek.* Lajek xirab kewt, eynî vîra şî.

xirabreş/i *N.* Tewro/a xirab/i, en xirab/i. Kes/çîyo ki; ci ser ra xirab çinî yo, en xirab o. *Tr. En kötü, kara kötü.* Merdimêndo xirabreş o, vera ci meşirê.

xirabreşey *Nm.* Tewro xirab bîyayeni, xirabo gird bîyayeni, xiraban mîyan di, en xirab bîyayeni, xirabê xiraban bîyayeni. *Tr. Kara/en kötü olmak, kötünün kötüsü olmak, süper kötü olmak.* Xirabreşeya ci, hendê kezebreşeyda ci bena.

xirabtebîet/i *N.* Tebîetxirab/i, xirabxû. Kes/çîyo ki; tebîetdê ci di bi giraney a xirabeya esta, hal û hereket û fêl û livê ci xirab ê. *Tr. Kötü tabiatlı, kötü davranışlı, davranışları kötü olan.* Eger wendegeh çinêbo, merdimo xirabtebîet, do bi çiçî ya xwu raşt kero?

xirabtebîetey *Nm.* Tebîetxirabey, xirabxûyey. Tebîetxirab/i bîyayeni, fêlxirabey, tebîetdê xwu di xirab/i bîyayeni, wesfê tebîetxiraban tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; tebîetdê ci di bi giraney a xirabeya esta; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; hal û hereket û fêl û livê ci xirab ê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kötü tabiatlılık, davranışları kötü olmak.* Xirabtebîeteya ci, ci rê hemî çî jî kena vinî.

xirabviste/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi şeklêndo xirab a fineyayo, qayîl bo jî deha nêşeno bê yardim werzo xwu pay yan jî raşt bo. *Tr. Kötü düşürülen, kontrpiyede bırakılan.* Ti senîn ê kesdê xirabvistî ra, nê karanê çetinan şenê bipawê?

xirabvisteni *f. M.* Xirab vistiş. Pîs visteni, ar visteni. Kesên yan jî çîyên bi şekil û bîçimêndo xirab a visteni, erodayeni, sebebê kewtişdê ci bîyayeni. Kesên yan jî çîyên Mesela serî ser, paştî ser o yan jî bi no babet a bi şeklêndo pîsa visteni. *Tr. Kötü düşürmek, kontrpiyede kalacak bir şekilde düşürmek.* To lajek xirab vist.

xirabvîn/i *N. Bw.* Bedbîn/i. Merdimo xirabvîn, xirabî xwu çiman di tim keno gird, nêşeno rind û hewlî bivîno. Bi xirabvîneyda xwu ya, hemî çî xwu vero dîmdano.

xirabvîney *Nm. Bw.* Bedbîney. Xirabvîneya ci, ci nêresna cayên, labelê her kes û heme ca, ci ra dûrî vist.

xirari *Teks. Nm.* Çîyênda çuwalî girdêrî ya ki wezîfeyê çuwalan vînena. Xirarîy, rêsdo bêqelîte ra yan jî kendirî ra virazênê. *Tr. Harar.* Ma peme û simer dekerdê xiraran mîyan.

xiraşey *Nm.* Xiraşi. Tewayeni ra, zirar dîyayeni ra zerrî ra yardim waşteni, haho kerdeni, gazî kerdeni. *Tr. Bir zarar karşısında yardım istemek, can havliyle yardım istemek, imdat istemek.* Xiraşey kewti bî ci ser jî o merdim nêşî bî yarmetdê ci. Deha merdimeya ma kotî mendi?

xiraşi *Nm.* Qîrîni, qîrayîş, qîrayeni. Vengêndo pêto ki kes qîreno. *Tr. Çığlık, ani bağırtı, figan, feryat.* Senîn ki adir kewt kê ci, hema bi xiraşey a qîra û va: Haho! Bêrê şewate kewt kêdê ma.

xiraşîney *Bw.* Xiraşîni yan jî xiraşey. Xiraşîneya ci bî. Cora ez şîya kewta kêdê ci. Ti nêvanê ki a ya mi rê fenn û di barey virazena ki mi feqiro do. Way zalimî!

xiraşîni *Nm. Bw.* Xiraşey. Xiraşîni kewti bî ser, hergi merdim remayê vera ci; ê merdimê bênamûsê çimpehanî xwu rê temaşe kerdê.

xiraşîni *Nm. Bw.* Xiraşi. Xiraşînên ser kewo û tew kes jî ser o goşan bigîro, bi mi ki deha kesî di çilka namûsî û wijdîyanî nêasêna. Kotî ki deha merhemet!

xirbîyaye/ê *N.* Xirîbîyaye/ê. Tekerîbîyaye/ê, lerîbîyaye/ê. Zêdê loxên a Kes/çîyo ki; erd ra ramîyayo, era xirî bîyo. *Tr. Teker, makara gibi yuvarlanan, yerden sürtünerek giden.* O keso xirbîyayî, nêzana ki o do şiro şikefti ro guno.

xirbîyayeni *f. M.* Xirbîyayîş. Xirî bîyayeni, zêdê tekerî, zêdê loxi erd ra lerî bîyayeni. *Tr. Yuvar-*

lanmak, yerden sürtünerek gitmek, tekerlenmek. Xir bîyayeni wa aja di bo, soxê şî gunê bîrî binro.

xirçaye/ê *N.* Çî/keso ki; ci ra vengê xirçîni yeno, xirçi xirçi kewta ser û o yo şikêno. *Tr. Kırılan, kendisinden kırık sesleri gelen.* Estedê ci yê xirçayî di ez texmîn nêkena ki cayêndo weşe bimano.

xirçayeni *f. M.* Xirçayîş. Xirçeni, xirçi, xirçi, xirçîni. Vengê çîyandê şikîyayan vijîyayeni. Vengo ki pêsawîyayîşdê çîyandê şikitan ra yeno. *Tr. Çatırdama, çatırtı sesinin duyulması/oluşması.* Ez winîyaya vengê xirçayeno kewno mi goşî, mi zana ki esteyê şikênê.

xirçi xirçi Nd. Xirçînî, xirçîney, xirçeni, vengê xirçayeni, vengo ki pêser o pêser o şikîyayeni ra yeno. *Tr. Çatırdama seslerinin duyulması.* Bî xirçi xirça estan, jewêndê weşe nêmend.

xire *An. Nm.* Qiri di cayê belxemî, cayo ki kes tede xiri xiri keno. *Tr. Genizden gelen kötü ses.* Xireya ci qey belxem est bî. Senîn ki bî xirîna ci, mamostî tazîlîy day piro, keyneki xwu di şikîyê.

xirêcî *Tib. N.* Nêweşê/a madî, nêweşê/a madenî, nêweşê/a madenî yo/ya ki madê ci çîyên nêşino, zaîf o/a, zeno/a ze nêweş/i. *Tr. İştah hastası, iştahı hiçbir şeye gitmeyen, yemek yemeyen, çırpı gibi olan.* Keyneka ma xirêcî ya, zena ze çari.

xirêcîyey *Tib. Nm.* Xirêcî bîyayeni, nêweşê/a madenî bîyayeni, maden di nêweş bîyayeni, kesên ser o madî di nêweşey bîyayeni, zêdê çarên zaîf bîyayeni, wesfê nêweşeyda madî ser o bîyayeni. *Tr. İştahtan kesilmiş olma.* Xirêcîyeya xwu nêvînena, vana na keynaya maya nan nêwena.

xirêcîyo/a boyîn/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; mad (maden)ê ci çîyên nêşino û bi nê halî ya o yo nêşeno pay ra bimano, o yo pay ra hêl beno, bîyo zêdê qirşên û mendo. Kes/çîyo ki; bêmadeney ra boya fekî ra yena, o yo îspatey keno erd ro guno. *Tr. İştahsızlıktan ötürü artık ayakta kalacak mecali kalmayan, ağzından koku gelen, çırpı gibi kalan, vücut direnci düşecek kadar azalmış olan.* Ez do nêzana derddê ê lajekdê xirêcîdê boyînî ra se kera, sera şira?

xirêl *Nk. Nn.* Demirdîkan. Babetên vaşêndo tellîyîn o ki jû cayan di erdî têmîyan gîno. *Tr. Demirdiken veya demirdikeni. Bir çeşit ot.* Amnan bî, xirêlî şîyê sewlandê mi ra.

xiriki *Nm.* Wişkkerde û eşteyê engûr (papê engûr o ki şireyê ci vijîyayo tepîya yan do bierzîyo yan jî do bideyo heywanan) o. *Tr. Üzüm küspesi.* Engûri pay kerdi û xirikê ci neya heywanan vera.

xiri xiri *Tib. Nm.* Xirîni, xirînî, xirîni, xiri xirey. Vengê qesbandê kesî yo ki serd giroteni di kesî ra vijêno. *Tr. Hırıltı.* Hetta ki xiri xiri nêkewna ser, nêweşxanan nêbeno.

Xirîstîyan/i *Teo. N.* Îsawî, îsewî. Keso ki raya dîndê Hz. Îsay rameno, bi dîndê Xirîstîyaney a ray şino, raya dîndê Xirîstîyaney tepşeno û bi Xirîstîyaney a emel keno. *Tr. Hristiyan.* Ferqê Xirîstîyanî û ê Yahûdî jî esto.

Xirîstîyaney *Teo. Nm.* Xirîstîyan/i bîyayeni, dîndê xirîstîyanan ra bîyayeni, rayda Xirîstîyaney ra şîyayeni, bi şopda dîndê xirîstîyanan a şîyayeni, dînê xirîstîyanan. *Tr. Hristiyanlık.* Xirîstîyaney di heşa Ellah, bi hîrika beno temam; Xirîstîyanîy Ellah û Îsa û Meryemi pêdi jew vînenê. Îslamî di Ellah tenya yo, çîyo ki ci temam kero çinî yo, xwura temam o, tey kemaney çinî ya.

xirkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî erd ra kaş kerdo yan jî zêdê tekerî ya lerî kerdo. *Tr. Yuvarlanan, yuvarlatılan, tekerlenen, makara gibi sürdürülen.* O lajeko xirkerde şî guna war ro.

xirkerdeni *f. M.* Xirkerdiş. Zêdê tekerî ya, zêdê loxên a erd ra ramiteni. *Tr. Tekerlemek, teker gibi yuvarlatmak, teker ve yuvak gibi yerden sürterek sürmek.* Ey xir kerd çîyên nêbî, soxê mi xir kerdi, şî gûnê cêr ro.

xirnik 1. *Nn.* Tirik, çilm, pilx. Çîyo awikin o ki kesî zincî ra yeno. *Tr. Sümük.* Mêrdekê pîlûpelengî şêligî mîyan di xirnikê xwu fiş kerdê. Ez vera ci şermayaya. 2. *Tib. Nn.* Serdan ra veng xetimîyayen a. *Lat. Larenjit. Tr. Nefes borusunun iltihaplanması.* Eger lajek xirnik nêbîyayê, wina vengê ci nêbirîyayê. 3. *Zoo. Nn.* Qoç, qorç. *Tr. Boynuz.* Xirnikê beranan sîlehê ci yo. Ê yê bi xirnikan a teqiş kenê. 4. *Nn.* Çîyo dergek û barîyek o ki govdedê ci ra tenekên bo jî ci ra kewto dûrî. *Tr. Çıkıntı. Her şeyin kendisinden ayrılan sivri ve hafif çıkıntısı.* To xirnikê ci roternayê ki dûz bîyayê. 5. *Nk. Nn.* Meyweyê xirnikêran, meyweyê qorçêran. *Tr. Yaban armudu ve meyvesi.* Ey ferqê miroyan û xirnikan zana.

xirnikêri *Nk. Nm. Bw.* Qorçêri. Mêrdekî va: Xirnikê xirnikêrandê welatdê ma nêwerênê.

xirnikin/i *N.* Pilxin/i, tirikin/i, çilmin/i, çilançin/i. O ki çilmê ci esto, timûtim ci zincî ra çilm yeno. *Tr. Sümüklü.* Lajekêndo warway û pirêndirate yo xirnikin bî. Bi mi ki bêkes bî. Bellî bî ki destêndo yardimkar û bi merhemet waştê.

xirnikiney *Nm.* Pilxiney, tirikiney, çilminey, çilançiney. Çilmin/i bîyayeni, xirnikin/i bîyayeni. *Tr. Sümüklülük.* Xirnikiney, çîyênda pîs a. Qe-

behet xirnikinî di nîyo, pêrandê ci do.

xirnikîbîyaye/ê 1. *N.* Tirikîbîyaye/ê, çilminokîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; çilminey kewta ci ser, çilmo ci ra rêj beno, hawêr xirnik ro ci ra yeno war. *Tr. Sümükleşen.* Kes do qeçekdê xirnikîbîyayî ra biterso yan nêterso? Xirnikî bîyayeni sînuzît di senîn a? 2. *Tib. N.* Larenjîtbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; serdan ra vengê ci xetimîyayo û bîyo larenjît. Kes/çîyo ki; serdan ra qira ci leym giroto û bîyo larenjît. *Tr. Larenjit olan.* Qeçeko xirnikîbîyaye nêvindarna û berd nêweşxane. 3. *N.* Çî/weşeyo ki tey xirnikîy, tey qoçîy vijîyayê û bîyo xirnikin. *Tr. Boynuzları çıkan, boynuzlaşan.* Kelo xirnikîbîyaye, do bişo xwu bipawo. 4. *N.* Pîncikîyaye/ê, pîncikîbîyaye/ê. Çî/keso ki ci ra bi şikildê dergek û barîyekênda ci ra, qoçek yan jî vijîyayek vijîyayo teber. *Tr. Çıkıntılı.* Kes do çîyê xirnikîbîyayî ser ra cikero.

xirnikîbîyayeni 1. *f. M.* Xirnikîbîyayîş. Çilmokî bîyayeni, çilminokî bîyayeni, xirnikin/i bîyayeni. *Tr. Burnu sümüklü hale gelmek, sümüğü su gibi akmak.* Bî xirnikî, zêdê erqa ci ra xirnik herikîyayê. 2. *Tib. f. M.* Xirnikîbîyayîş. Sawra qiri xetimîyayeni. Larenjît bîyayeni. *Tr. Larenjit olmak.* Bîbî xirnikî, cora şî doktor. 3. *f. M.* Xirnikîbîyayîş. Pa qoçîy vijîyayeni, ci rê qoç (xirnik)îy vijîyayeni. *Tr. Boynuzları çıkmak, boynuzlaşmak.* Seredê ci di xirnik vijîya bî, bîbî xirnikî. 4. *f. M.* Xirnikîbîyayîş. Bi şikildê qeçekan a tey pîncikîy vijîyayeni. *Tr. Boynuz şeklinde yapısında veya vücudunda çıkıntılar oluşmak.* Wexto ki mi xirnikî bîyayena ci dî, ez ci ra tersaya.

xirok/i *N.* Çî/keso ki vêşî lerî beno, zêdê giraniki wesfêndê ci yê xirî kerdişî esto. *Tr. Yuvarlanan, tekerlenen.* Nê la, xwura xirok bî. Ez senîn ki nişta ci, hema mi bin di xirî bî.

xirokey *Nm.* Xirî bîyayeni, tede wesfê xirî bîyayeni, tekerî bîyayeni, lerî bîyayeni. *Tr. Yuvarlatma.* Xirokeya ci sereyê ci bûro.

xirp *Nn.* Finêra çîyên anteni, vengê finêra çîyên anteni. *Tr. Herhangi bir şeyi aniden kesmek ve bu şeyin çıkardığı ses.* Senîn ki va xirp, ci ra xirpîni vijîyê.

xirpinok/i *An. N.* Çî/keso ki; deqe ra finên vano xirp û ca ra vijêno. *Tr. Burkuk, burkulma, yerinden çıkma zaafiyeti bulunan vücut organı.* Esteyêndo xirpinok o, newetano biluwo, hema ca ra vijêno.

xirpinokey *An. Nm.* Xirponek/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê xirponekan ci ser o bîyayeni. Tey xirpinokey bîyayeni, wesfê ci yo ravey xirpinok bîyayeni, cara rew vijîyayeni, xirp vaten û herûni ra vijîyayeni. *Tr. Burkulma, burkulma ve çıkıkta zaafiyeti bulunmak.* Mi xirpinokeyda ci dest di îllallah kerdo; timûtim a do ca ra bivijîyo.

xirpo *N.* Neçîyek/i, neçî, neteba, netebak/i. Merdimo/a neçî, merdimo/a neteba, merdimo/a ki çîyên rê nêbeno/a. *Tr. Basit/adi kimse, önemsiz kimse.* O merdimo xirpo, do bi ma ya nêro. Çunkî bêro, do ma qîmet ra bifino.

xirponek/i *N.* Xirpo, neçî, neteba. Kes/çîyo ki; bêqedr û bêqîmet o, kesan mîyan di hend nêhesibêno. *Tr. Naçiz, değersiz, önemsiz, basit, adi, muteber olmayan, değerli olmayan şey veya kişi.* To do xwu vervadê ê merdimdê xirponekî nêkerdayê.

xirponekey *Nm.* Xirponek/i bîyayeni, wesfê xirponekan tey bîyayeni. Netebayey, neteba bîyayeni, neçîyey, neçî bîyayeni, xirpoyey, xirpo bîyayeni, xirponek bîyayeni, bêqedr û bêqîmet bîyayeni, qedrûqîmet ra kemî bîyayeni. *Tr. Adilik, basitlik, değersizlik, hatırı sayılır olmamak.* Xirponekeyda ci ra bî, ma nêkerd xwu kenar.

xirponeki *Nk. Nm.* Babetên engûr a qulorek û şîrê ya, rezan mîyan di bena, vilikî ya. Xirponekîy di babet ê; xirponeka rezan, xirponeka mewşêran. *Tr. Bir çeşit üzüm.* Mi xirponeki mewi bin di werdê.

xirpoyey *Nm.* Merdimey di neçîyey, netebayey, neteba bîyayeni, merdimey di neçîyekey, merdimey di mihîm nêbîyayeni. *Tr. Adilik, basit kişilik.* Xirpoyeya ci, ci rê tamên dayê. Mi merdimnakîyêndo hinî xirpo nêdî bî. Xirpoyeya ci, nêercîyayen ra yena.

xirtik 1. *Tib. An.* Vêşî xebat ra, mofikandê destan di, dej peyda bîyayeni. *Tr. Ağır şartlarda çalışmaktan kaynaklanan geçici bir eklem ağrısı.* Xirtik dekewto mi destan. Ez a nêşena zengenî hewada. 2. *An. Nn. Bw.* Qirîçiki. Dest na xirtikî ser, kerd bifetisno. 3. *Tib. Nn.* Leymê qiri, leymê qiriki. Leymo ki sawî ra qirida kesî di arêbeno. *Tr. Boğaz iltihabı.* Xirtikî qira ci giroti bî. 4. *An. Nn.* Cayo ki este û goştî di, reseno pê û ne este yo ne jî goşt o; mabeyndê nînan di çîyên o. *Tr. Kıkırdak.* Heywanan di xirtik werêno.

xirtikê goşî *An. Nm.* Çîyo zêdê estan a o ki goşan tîk vindarneno, şekîl dano goşan. *Tr. Kulak kıkırdağı.* Gulaş di xirtikê goşdê pêlewanan tim şikate yo, verdaye yo.

xirtikê zincî *An. Nn.* Kiştda ser û vernî ra cayê zincî yo ki quli di dest keno pa û goştê zincîyeri

şekîl dano ci, hewara vindarneno. *Tr. Burun kıkırdağı.* Eger xirtikdê zincî ra nêbo, qula zincî gêrêna, goşdê zincî yeno pêser, qula ci xetimêna.

xirtikin/i *Tib. N.* Gano ki tede xirtikîy peyda bîyê, mofikê ki tey dejê edizîyayenda vêşindê peyda bîyê. *Tr. Aşırı yorgunluktan dolayı eklemlerde tutma becerisini kaybeden organlar.* Destê ci yo xirtikin, do desteyê zengenî nêşo tepêşo.

xirtikiney *Tib. Nm.* Xirtikin/i bîyayeni, wesfê cayandê xirtikinan ci ser o bîyayeni. Ganî di, xirtikîy peyda bîyayeni, edizîyayenda vêşindê ra, mofikan di dejo nê tepiştok peyda bîyayeni. *Tr. Aşırı yorgunluktan ötürü eklem organlarında tutamama ağrısının oluşması.* Xirtikiney di, kes westana xwu bigîro. Zewmbî babetî, dejê xirtikiney nê şino.

xirtikî *Tib. Nm.* Dejêndê mofikan o ki vêşî xebatî ra yeno. *Tr. Ellerin çok çalışmasından kaynaklanan eklemsel bir yorgunluk ve fiziksel geçici bir özür durumu.* Ez werdî bîya mi palî kerdê, destê mi bîyê xirtikî deha destanê mi qaluçi nêtepiştê.

xirx *Teks. Nn.* Çina, çek, cil. *Tr. Elbise, libas.* Vanê, "xirx o û kewt(o) milo." *Kur. Çilo û ket(o) milo.*

xirxi *Cog. Nm.* Sî. *Kur. Kevir. Tr. Taş.* Tey xirxîy bolîy bîy. Cora ma nêşa biqedîno.

xirxil/i *Cog. N.* Sîlane, Sîlange/h. Cayo sîyîn. *Tr. Taşlık. Taşlı yer/arazi.* Erdê ci xirxil bî, tey citi nêbîyê.

xirxirîn/i *Tib. N. Bw.* Bixir/i. Mi bizanayê xirxirîn o, mi do rew biresnayê nêweşxane.

xirxirîney *Tib. Nm. Bw.* Bixirey. Eger doktor rew xirxirîneyda ci ser o vinderdayê, wina ser o giran nêbîyê.

xirxirok/i *Tib. N. Bw.* Bixir/i. Doktoran hettanî ki nêva xirxirok o, ma kesî nêzana nêweşîna ci xirxirokey a. Ma vatê beno ki çîyên qiri di mendo.

xirxirokey *Tib. Nm. Bw.* Bixirey. En bol, ez xirxirokeyda ci di, ci ser o menda.

xirxiz/i *N. Bw.* Tiritok/i. Xirxiz kewt bî kêdê ci. Cora polîsîy amey bî kêdê ci ver.

xirxizey *Nm. Bw.* Tiritokey. Mi ajana di xirxizey cara ne dî, ne jî vinê.

xiş *Zîr. Nn.* Engûra ki awa ci veta û bi şikildê papî ya menda, engûra ki rind û rind guvişîyaya û tede nekme nêmendo. Xiş, heywanan rê beno êm. *Tr. Suyu çekilen ve hayvan küspesi olarak kullanılan üzüm artığı.* Xişî ra êmêndo weş vijêno.

xişê ci vete/ê *Zv. N.* Qewetraviste/ê, guvişnaye/ê. Kes/çîyo ki; xişê ci vijîyayo û tey nekme nêverdeyayo, eynî awa ci vijîyaya. *Tr. Suyu çıkarılan, hışı çıkarılan, içinde yararlı bir şey bırakılmayan.* Merdimo xişê ci vete, do deha nêşo cesaret bikero ki bêro tey gulaş bikero.

xişê ci veteni *Zv. f. M.* Xişê ci vetiş. Qewet ra visteni, guvişnayeni. Awa ci veteni, tede nekme nêverdayeni, tede diremên çîyêndo ercîyaye nêverdayeni. *Tr. Suyunu çıkarmak, içinde yarar bir şeyler bırakmamak.* Mêrdekî eynî xişê ci vet.

xişê ci vijîyaye/ê *Zv. N.* Qewet raviste/ê, qedûmê ci şikîyaye/ê, guvişîyaye/ê. Kes/çîyo ki; awa ci vijîyaya û tede nekmeyên nêmendo. *Tr. Güçten düşürülen, hışı çıkarılan, içinde yararlı bir şey bırakılmayan.* O keso xişê ci vijîyaye do newedera xwu biceribno.

xişê ci vijîyayeni *Zv. f. M.* Xişê ci vijîyayîş, guvişîyayeni. Awa ci vijîyayeni, tey nekme nêmendeni, bi şikildê xişî ya verdeyayeni. *Tr. Hışı çıkarılmak, suyu çıkarılmak, içinde yarar adına bir şey bırakmamak.* Înan xişê mêrdekdê zengînî vet.

xişiki 1. *Zîr. Nm.* Abîyayena gozerida pemî. *Tr. Pamuk kozası açıldıktan sonra pamuğu tutan her bir tutmaç.* Wexto ki yaxer varayê, peme arêdayeni di xişiki şîyê destandê ma ra. 2. *Cog. Nm.* Torgi, zîpika girdi, çîyo ki şilîyey di cemedêno. *Tr. Don, donma ile ilgili olan, dolu, büyük dolu.* Xişiki do bivaro. Çunkî hewa bol cemidîya. 3. *Nm.* Çîyo werdî, tûr û qetûr. *Tr. Ufak tefek eşya, öteberi.* Ê çîyanê xişikan bigîrê û berê bierzê kulînan bin. 4. *Zîr. Nm.* Efare. Gendûgemarê bindê cûnan, teneyo ki cuwênan bin di mendo. *Tr. Harman dibinde kalan döküntüler.* Xişiki ci rê verdê, ey va beno ki ey heme çî ci rê dayo. Wa qe o jî nêdayê. Qenê namê dayeni, nênayê pa. 5. *Zîr. Nm.* Xişi. Kerge di çîyo ki şîrî dima mendo, papê engûreri. *Tr. Bağ bozumunda üzüm ezildikten sonra arta kalan çerçöp, üzüm küspesi veya posası.* Xişika engûri do bideyo çarwan ki pa çarwey kedî bê.

xişin/i *Zîr. N.* Xişikin/i. Çî/keso ki; tey xiş esto, tey çîyo nêercîyayeyo awvete esto, tey pap û çîyo winasîno nêercîyaye esto. *Tr. İçinde kabuk, hışır gibi yaramaz madde bulunan.* Çuwalo xişin rişîya cor. Do bidê dewarî.

xişiney *Zîr. Nn.* Xişikiney. Xişin/i bîyayeni, pa/tey xişi (xişik) bîyayeni, wesfê xişikanan tey bîyayeni. Çî/keso ki; tey xiş esto, tey çîyo nêercîyayeyo awvete esto, tey pap û çîyo winasîno nêercîyaye esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan

tey bîyayeni. *Tr. İçinde kabuk gibi yaramaz maddeler olmak.* Xişineya ci do heywanî rê biercîyo.

xişir/i *N.* Nîmbanderîyaye, xeşîmeyra vijîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nîmçera xeşîmey ra vijîyayo û deha şeno xwu lingan ser o vindero. Çî/keso ki; hendê bes kerdenî nêbo jî nîmçera banderîyayo, şeno xwu lingan ser o vindero, xwuver bido. *Tr. Ayakları üstünde durabilecek kadar yarı eğitilen, yarım da olsa acemilikten çıkan.* Xişir o, cora ez pey emeley nêkena. Labelê ki ez verda, şeno lingandê xwu ser o vindero. Tedemende nîyo.

xişirey *Nm.* Xişir/i bîyayeni, nîmbanderîyayeni, nîmbanderîyaye/ê bîyayeni, nîmçera bo jî banderîyayeni, hendê lingandê xwu ser o vinderîyayeni banderîyayîş, talîm dîyayeni. *Tr. Ayakları üzerinde durabilecek kadar da olsa yarım eğitilmiş olmak, acemilikten çıkmak.* Ey bi xişireyda xwu ya, şa o karo çetin biqedîno, to bi ostayeyda xwu ya nêşa biqedîno.

xişirîyaye/ê *N.* Nîmçera banderîyaye/ê, nîmbanderîyaye/ê, nîmçera talîm bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni nîmçera bo jî bandernayo, bi destdê kesên a banderîyayo, xeşîmey ra vijîyayo, deha şeno xwu lingan ser o vinderîyo, wezîfe bivîno. *Tr. Acemilikten çıkan, yarı eğitilen.* Merdimo xişirîyaye do bişo wezîfeyên bîyaro ca.

xişirîyayeni *f. M.* Xişirîyayîş. Xişir bîyayeni, xeşîmey ra vijîyayeni, ecemîyeyra vijîyayeni, hendê lingandê xwu ser o vinderîyayeni banderîyayeni, nîmçera bo jî hendê îdarî talîm dîyayeni. *Tr. Yarım da olsa eğitilmiş olmak, eğitim görmek, acemilikten çıkmak, ayakları üstünde durabilecek kadar eğitim almak.* O estoro vazdok xişirîyayo. Labelê hewna osta nêbîyo.

xişirnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xeşîmey ra veto, nîmçera bo jî bandernayo, dersê banderîyayeni dayê ci. Kes/çîyo ki; bi bandernayen a ardo lingandê ci ser o vindarnayo. *Tr. Yarı eğitilen, acemilikten çıkarılan.* Eger o merdimo xişirnaye jî nêşo bi otesî da neya bêro, xwu ra bi mi ki omidîya pêrini şikêna.

xişirnayeni *f. M.* Xişirnayîş. Nîmbandernayeni, nîmçera bo jî talîmê ci dayeni, xeşîmey ra veteni, ecemîyey ra veteni. Kesên rê yan jî çîyên rê hendê dersda coydarey dersa bandernayeni dayeni, ey lingan ser o vindarde kerdeni. *Tr. Birini veya bir şeyi acemilikten çıkarmak, yarı eğitmek.* Pî va: Mi ê xişirnay, înan ez nêhesibnaya.

xişm *Nn.* Xirabeya pîzî ya ki; kesî pîze di esta. Labelê wexto ki bivijîyo teber bena zirardani. Kîna ki pîze da, rika ki pîze da, kerba ki pîze da. *Tr. Hiddet, kesafet/yoğunluk, insanın veya doğanın içindeki gizli ve potansiyel güç, şiddet, kin, öfke.* Xişmê pîzedê ci vêşî yo. Tim jî kes ci ra terseno. Jûfinan dano teber, jû finan jî nimneno. Labelê wexto ki hêrs beno, çimîy ser o benê sûrîy. Yaxer jî fini beno ki bi xişmên a vareno.

xişmane *Nn.* Zêdê xişmî ya, bi xişmî yo mendeni, wesfê xişmî tey bîyayeni. Kîn û kerb û xezebê pîzî yo ki pîze do û eger bivijîyo teber, do bol zirar dan bo, do kesan bitewno. *Tr. İç öfke gibi, potansiyel öfke gibi, içerde saklı ve ortaya çıktığında ise tehlike saçabilecek olan öfke gibi.* Willi xişmane ame mi ser di. Labelê mi ci rê pit bivatayê, ey do weli mi ro kerdayê.

xişmaney *Nm.* Xişmane bîyayeni, wesfê kes û çîyandê xişminan tey bîyayeni. Zêdê rik û kerb û kîna ki zerredê kesî da, a zêdê ay bîyayeni, şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di wina bîyayeni. *Tr. İç öfke gibi olmak, bir iç öfkenin dışarı vurulduğunda doğabilecek tehlikesi gibi olmak.* A xişmaneya ci ya bêmimkûni!

xişmey *Nm.* Xişm bîyayeni, kîni bîyayeni, xezeb bîyayeni, rika pîzî bîyayeni, wesfê xişman bîyayeni. *Tr. Öfke olma, içerdeki büyük kin, öfke, asabiyet olma.* Xişmeya ci wa aja di bo, kes têtewrdê ci ra jî terseno.

xişmêl *Kîm. Nn.* Kufik, hen, henik, afnik, kenik. *Tr. Küf, küflenme.* O çî, bîyo xişmêlî, xişmêl erzîyayo ser.

xişmêlin/i *Kîm. N.* Kufikin/i, kufikîyaye/ê, henikin/i, henikîyaye/ê, afnikin/i, kenikin/i. Çî/keso ki bîyo xişmêlî. *Tr. Küflü, küflenen.* Kes do çîyê xişmêlinî nêwero.

xişmêlinane *Nn.* Ze ki xişmêlin bo, bi xişmêlinan mendeni, wesfê xişmêlinan tey bîyayeni, zêdê xişmêlinan bîyayeni, ze ki kufikin bo, ze ki afkinin bo, tey wesfê xişmêliney û afkininey û kufikiney û henikininey û kenikininey bîyayeni. *Tr. Küflenmiş bir görüntü sergilemek.* Mi rê jî xişmêlinane ame. Cora mi nêherîna.

xişmêliney *Kîm. Nm.* Kufikiney, kufikî bîyayeni, henikiney, henikî bîyayeni, afnikiney, afnikin/i bîyayeni, kenikiney, kenikin/i bîyayeni, kufik yan jî henik ser eşteni. *Tr. Küflülük, küflenmek.* Xişmêlineya ci ra, înan zirar nêdî, înan çîna ra kî zirar dî.

xişmê pîzî *Nn.* Xezebê pîzî, kerba pîzî, rika pîzî. Xişmo (kerb û rik û kîni) ki pîzedê kesî di esta; ki bivijîyo teber do bol û bol lûki bo; a o qewet

û hêle û qudret û tehlûke. *Tr. Hışım, insanın içinde var olan potansiyel ve tehlikeli kin, öfke vb. kuvvet.* Ellah, kesî boka xişmdê pîzedê ci ra sitar kero. Bol xişmin a!

xişmin/i *Psîk. N.* Kîndar/i, xişmok/i, xişxişok/i, rikdar/i, bixişm/i, kerbdar/i, pexîl/i, mixulwer/i. O ki kerba pîzedê ci bol a. Keso ki çîyanê nêbîyayen, çîyanê xiraban, çîyanê kêfberokan hema erzeno xwu pîze, erzeno xwu zerre û kêfê xwu jî pa beno, pa remneno. *Tr. Öfkeli, her şeyi içine atan, kinli, sinirlerini gizleyemeyip dışarıya vuran.* O merdimo xişmin, do zirar bido bi ci.

xişminey *Psîk. Nm.* Bixişmey, xişmokey, xişxişokey, bikîney, bikerbey, kîndarey, rikdarey, kerbdarey, pexîley, mixulwerey, mixulwer bîyayeni. Çîyanê nêbîyayan xwu zerre eşteni, bi kîn û xişimdê xwu ya zirar xwu dayeni, xişimdê xwu ra zirar dîyayeni. *Tr. Öfkelilik, kinlilik, sinirliliğin dışa vurumu, kıskançlık.* Ay hettanî nika, xişmineyda xwu ra, tim jî zirar dîyo, qe rojên karên ci ra nêdîyo.

xişmo giran *Nn.* Xezebo giran, kîna girani, rika girani. Kîni û riki û xezebê pîzî yo ki tehlûkeyê ci bol o, kes ci ra bol zirar vîneno, ki kes ver kewo kes do vêşî zirardîn bo. *Tr. Büyük kin/inat.* Ella kesî, ê xişmdê giranî ra sitar kero. Amîn.

xişre *Nn.* Gerdano altûnîn, qulbaxeyo altûnîn, qulbaxeyo zêrîn, gilaro zêrîn, xilteyo zêrîn/altûnîn, micewhero altûnîn. Qulbaxeyo ki zêr/altûn ra virazîyayo. *Tr. Altın mücevher, altın gerdanlık.* Xişre kerd bî xwu vîyayo û vîyeyê xwu hettanî peynî akerd bî.

xişt 1. *Hg. Nn.* Pîjê masan, zixtê masan, rewta bi zixtî ya ki pa masey tepşenê, pîjo ki pa masey tepêşenê. *Tr. Zıpkın.* Lajekî xiştê xwu girot û vera la serbijêr bî. 2. *Nn.* Nişkêra çîyên vijîyayeni, finêra vengê vijîyayîşî yan jî veteni, nişkavde şîyayeni, remayeni, hereket kerdeni. *Tr. Ani kaçış, kalkış, gidiş, giriş vb. her durum.* Va xişt û rema, şî kewt dûrî.

xişt/i *N.* Xiştek/i, xak/i. Çî û keso kî barî û tûjane o. *Tr. İnce sivrice olan.* Darekêndo xişt tey bî û kuwayê erdî bin, fina jî mi ci rê selami dê.

xiştek/i 1. *N. Bw.* Xişt/i. Eger asinê ci xiştek nêbîyê, ey nêşayê o çî mîyan ra vejo. 2. *N.* Çî/keso ki; werdî mendo, nêresayo, kilmek mendo, nêageyrayo. *Tr. Kısa, sıska, pek gelişmemiş olan.* Mi şayê biqewirno. Kesêndo xiştek bî. Labelê mi va beno ki bixwu ê xwu ra kewno.

xiştekey 1. *Nm. Bw.* Xiştey 2. Xiştekeya ê çî, a roji ma ûja di reynay. Eger tenekna jî qalin û kût bîyayê, ma do ûja di bifetisîyayê. 2. *Nm.* Xiştek/i bîyayeni, nêageyraye/ê bîyayeni, kilm û werdî û nêresaye/ê bîyayeni. *Tr. Kısa, sıska, gelişmemiş, cılız ve biçimsiz olmak.* Xiştekeya ci tim jî ci pey qehirnena.

xiştekî *N.* Xiştane. Bi şikildê barî û tûjaney a. Tûj û barî senîn ki beno, winî bîyayeni, winî kerdeni. *Tr. İnce ve sivrice olmak.* Mi xiştekî na ser, înan fina qaliney ser, na bî ser.

xiştey 1. *Nm.* Hereketo xişt, livo xişt, tey xiştey bîyayeni, nişkêra karûgurwe bîyayeni. Finêra remayeni, vijîyayeni, şîyayeni, veng veteni ûzn. *Tr. Ani çıkışlar, ses çıkarmalar, kaçmalar, girişler vs.* Ez a xişteyda ci ra tersaya. 2. *Nm.* Xiştekey. Xişt/i bîyayeni, barî û tûjek bîyayeni. *Tr. İnce ve sivrice olmak.* Mi zanayê xişteya ci do, ci rê bibo manî.

xiştik 1. *Nn.* Zixtek, mihînek, mihîno werdî, pîjek, xilçek, çîyo werdîyo ki pa çîyan werzanenê. *Tr. Küçük kazık.* Bi xiştikdê xwu ya do kengerîy biqilano. 2. *Bey. Nn.* Nêweşînênda mîyan. Nêweşînênda mêşinî û ê bizinî ya ki wexto na nêweşîni nê heywanan di vijêna, nê bimbarekîy pa mirenê. Çunkî na nêweşînênda mergî ya. *Tr. Küçükbaş hayvanlarda görülen ve ölümle sonuçlanan bir çeşit öldürücü hastalık.* Xiştik kewto mîyandê ci, mîyandê ci ra jew jî nêverdaya.

xişti xişti *Nm.* Xîştîni, xîştînî, xişti xiştey, xîşti xay, xîştîney, xiştîney. Vengo ki palax û qirşan mîyan di yeno. *Tr. Kurumuş otların arasından giderken, harket ederken çıkan ses.* Xişti xişta çîyên mi aşnawiti. Labelê mi texmîn nêkerd ki o do xoz bo.

xişûli *Nk. Nm.* Babetên vaş û vilikên a ki hingîy ci ra hingîmînêndo bol biqîmet virazênê. Rib viraştiş di debêna de ki renga ribî pa abîyo. *Tr. Sütleğen çiçeği veya bitkisi.* Welatdê ma di xişûli bol a.

xişxişik/i *Psîk. N.* Xişxişok/i. Kîndar/i, xişmok/i, pexîl/i, mixulwer/i, kerbdar/i, xişmin/i, rikdar/i. O/çîyo ki xişmê pîzedê ci bol o, xwu pîze di qehrêno û pirûz keno. *Tr. Kinli, öfkeli.* O merdimo xişxişik do bixişxişîyo û xwu û ma biqehrno. Hem zirar bido bixwu, hem jî bido bi mi.

xişxişîyaye/ê *N. Bw.* Xaşxaşîyaye/ê. Mi kesêndo zêdê nê merdimdê şima yê xişxişîyayî, canakî di jî dî bî. Nê merdimê winasînîy tayên ê.

xişxişîyayeni *f. M.* Xişxişîyayîş. *Bw.* Xaşxaşîyayeni. Ez nêzana çi derdê ci esto! Ma nika no tim biderdo? O yo tim jî xişxişêno. Mi cara xişxişîyayena wina ecêbi nêdîya. De bê ki! Qeza di

keyeyên tenyay ra, panc kesîy bimirê!

xişxişnaye/ê *N. Bw.* Xaşxaşnaye/ê. Mi rê ki şima yê bol şinê qeçekêndê xişxişnayî ser.

xişxişnayeni *f. M.* Xişxişnayîş. *Bw.* Xaşxaşnayeni. Kê ki xişxişnayo, sûjêndo gird kerdo. Çunkî kes do deha nêşo ci vindarno.

xişxişok/i *Psîk. N. Bw.* Xişmin/i. Ez bixwu bi kesêndê xişixişokî ya nêşena karên bikera.

xişxişokey *Psîk. Nm. Bw.* Xişminey. Qethan bi merdimdê xişxişokî ya ray nêşina. Çunkî xişxişokeyda ci ra, bê zirarî çîyên jî nîno.

xişxişoki *Nk. Nm.* Babetên vaşên o ki; hebikê ci yê werdî û qulorekîy estê. *Tr. İçi şakşak (çıngırak, şıkşık, şıkırdak) gibi taneciklerden oluşan bir çeşit ot.* Xişxişoki, welatî ya.

xişxişok *Nn.* Şeqşeqo. Kayekînoyêndo ki mîyan di gulleyê plastîkîy estê, wexto ki şeqnenê, ci ra şeqi şeqi vijêna. *Tr. Çıngırak, şıkşık, şıkırdak.* Bi xişxişikdê xwu ya zaf beno kêfşad.

xit *Nk. Nn.* Xitî. Babetên encûrên o ki xetxetî yo û wexto ki kes weno bena xirti xirta ci, xirpinok o. *Tr. İnce hatlı, çizgili ve hatlardan oluşan bir çeşit acur.* Mi xwu rê encûrêndo xit werd.

xitim *Nn.* Xitme. Qur'anê Kerîmî seranî ra hetanî peynî wendeni. *Tr. Hatim.* Mi hewna finên xitim nêkerd bî, ey hîrê finîy xitim kerd.

xitimbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; seranser waneyayo, dest ra ravêrneyayo, çim çarneyayo bi ci. *Tr. Hatmedilen.* Çîyo xitimbîyaye û xitim nêbîyaye kişta sewabî ra herhal jew nêbeno.

xitimbîyayeni *f. M.* Xitimbîyayîş. Seranser wanîyayeni, seranser dest ra ravêrîyayeni, seranser çim çarneyayeni. *Tr. Hatmedilmek.* Qur'an bî xitim tepîya duaya xitmî waneyena.

xitimkar/i *N.* Merdimo ki Qur'an seranser waneno, xwu rê wext bi wext xitim keno. *Tr. Hatim indiren.* Merdimo xitimkar, do xwu rê sewabêndo şên qezenc kero.

xitimkarey *Nm.* Xitimkar/i bîyayeni, wesfê xitimkaran tey bîyayeni. Xitme di mezbût bîyayeni, wext bi wext xitim kerdeni, bol Qur'an wendeni, xitme ronayeni, xitim kerdeni. *Tr. Hatim indirmek/yapmak.* Xitimkareya ci adinî di, do ci rê bol vinderîyo.

xitimkerde/ê *N.* Xitimnaye/ê. Qur'ano ki seranser wanîyayo. Çî/keso ki; seranser wanîyayo, çim çarneyayo, zêdê hifz kerdenî seranser dest ra ravêrneyayo. *Tr. Hıfzedilen, hatmedilen.* Xeyr û sewabê Qur'anê xitimkerdî bol o.

xitimkerdeni *f. M.* Xitimkerdiş. Xitim ronayeni, xitimnayeni, Qur'anî seranser wendeni. *Tr. Hatim indirmek/yapmak.* Xitim kerdeni di, xeyrêndo şên esto.

xitme 1. *Nn.* Xitim. Qur'anî, seranser finên wendeni. *Tr. Hatim.* Qur'anî sere ra hatanî peynî wenden a. 2. *Nn.* Terîqetan di, xelqaya zikrî viraşten a. *Tr. Zikir halkasına katılıp zikir çekmek.* Sofîyê kenê şirê xitme, zikir biancê.

xizal *Md. Nn. Bw.* Xazil. Xizalê ci qedîya bî, serdan ra zûzikîya bî.

xizan/i *N.* Neçar/i, feqîr/i. Kes/çîyo ki; kişta malûmilkî ra çinêbîyaye yo, çîyêndê ci çinî yo, goreyê kesandê bînan malûmilkî di kemaneya ci esta, mihtacê kesandê bînan o. *Tr. Fakir, yoksul.* Pîlvajerda Dimilî di vanê: "Kam xizan o? Nêzanaye xizan o." Fina pîlvajenakî di vajêno: "Xizan o, halê xwu nêzan o."

xizaney *Nm.* Neçarey, feqîrey. Xizan/i bîyayeni, wesfê xizanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kişta malûmilkî ra çinêbîyaye yo, çîyêndê ci çinî yo, goreyê kesandê bînan malûmilkî di kemaneya ci esta, mihtacê kesandê bînano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Fakirlik, yoksulluk.* Va eger ma xizaneya ci biaşnawitayê, ma şayê ci rê yardimkarên bivîno.

xizari *Sn.* Motora ki kes pa kolîyan cikeno, kes pa daran cikeno û keno werdî werdî, keno kolî. *Tr. Hızar, odun makinası.* Xizara pêrdê min ê rehmetî esti bî, xwu rê pa dar û kolîy cikerdê.

xizarkar/i *N.* Kes/çîyo ki; karê xizari keno, bi xizar a darîy birneno, karê ci xizar a, xizar gurwênayen a. *Tr. Hızarcı, hızar kullanan.* Xizarkarê şima sera şîyo, ey ma rê soz da bî?

xizarkarey *Nm.* Xizar/i bîyayeni, karûgurwe û îş û meslegê ci xizari gurwênayîş bîyayeni, wesfê xizarkaran ser o/tey bîyayeni. *Tr. Hızarcılık.* Xizarkareya ci, qe cayên di jî nêşinawîyaya.

xizik *Tib. Nn.* O çîyo ki wexto ki kes keno qisey bikero, kewno kesî qiri û beno manîyê veng vijîyayîşî. *Tr. Gıcık.* Kerd ki dêranê xwu bikero, xizik kewt ci qiri ver. Cora nêşa dêranê xwu bikudêno. mecbûr mend, terk kerd.

xizimkar/i *N.* Qerwaş/i, bewnîger/i, qember/i, xedeme/ê, xizmekar/i. *Tr. Hizmetçi, hizmetli, bakıcı.* Neya tepîya xizimkar do biewnîyo ci ra.

xizimkarane *Nn.* Xizmekarane, zêdê xizimkaran a, bi xizimkaran o mendeni, wesfê xizimkaran tey bîyayeni. *Tr. Hizmetçiler gibi, hizmetliler gibi.* Midûr bî. Labelê nêva ez midûr a û tîyanan pak nêkena. Mêrdekî xizimkarane ûjanan pêro besterd.

xizimkarey *Nm.* Xizimkarîni, xizimkarîney, xizimkar/i bîyayeni, xizmekarey, qemberey, qerwaşey, bewnîgerey, xedemeyey. wesfê xi-

zimkaran tey bîyayeni, xizmetên ca ardeni, xizmetên kerdeni, xizmetên di bîyayeni, çîyên vero bîyayeni, çîyên winîyayeni. *Tr. Hizmetlilik, hizmetçilik, bakıcılık.* Xizimkareyda xwu di mezbût o.

xizmet *Er. Nn.* Bermalîyey, xîzmet. karê xizimkaran, karo ki xizmekariy kenê. Kesên yan jî çîyên vero vinderdeni, ci winîyayeni, ci vero bîyayeni, qayteyê ci bîyayeni, hemberê karûgurweyên wezîfeyên caardeni. Bi pere yan jî bi qîmetên a wezîfe û karûgurweyên ca ardeni. *Tr. Hizmet.* Serrên o a ya marda xwu rê xizmet kena.

xizmetey *Nm.* Xîzmetey, xizmet bîyayeni, wesfê xîzmetî. *Tr. Hizmet olma.* Ci rê xizmeteya wina neteba qe meki.

xizmeto xusûsî *Nn.* Xîzmeto xusûsî, xîzmeto xas. Xizmeto ki qandê umûman nîyo, qandê kesandê xusûsîyan beno yan jî deyêno. *Tr. Özel/ hususi hizmet.* Kam ki xizmeto xusûsî bigîro, bixwu jî beno merdimo xusûsî.

xizna *Er. Nm.* Xezîna. Cayo ki tey çîyê biqîmet û rûmetîy estê, çîyo qîmetdar esto, cayê çîyandê qîmetdaran. *Tr. Hazine.* Ellahî xiznada xwu ra bol bol rehmet dayo ma qûlandê xwu.

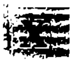
xiznaya altûnan *Nm.* Xezînaya altûnan. Cayo ki altûnê dewletê tey nimitey. *Tr. Altın hazinesi.* Xiznaya ci ya altûnan a xwu wena, ne peynî ya, ne vernî ya.

xîç 1. *Nn.* Werdî, parçe, parçeyo werdî. *Tr. Küçük, ufak, parça.* Mi ci ra xîçên abirna, leteyo gird rişt kê ci. O fina jî pey şa nêbî. 2. *Nn.* Çaxil, çaxilê werdîy, qûm. *Tr. Küçük çakıl taşları, kum.* Tayên çîmento xîçî mîyan ki û birişi cor.

xîçey 1. *Nm.* Werdîyey, parçeyey, parçeyo werdî bîyayeni. *Tr. Küçük olma, ufak olma, parça olma.* Mi ci ra xîçên abirna, leteyo gird rişt kê ci. O fina jî pey şa nêbî. Qey xîçey weşdê ci nêşî. 2. *Nn.* Çaxiley, çaxilê werdîy bîyayeni, qûmey, qûm bîyayeni. *Tr. Küçük çakıl taşları olma, kum olma.* Tayên çîmento xîçî mîyan ki û birişi cor. Xîçeya ci, ci rê neêrci yê.

xîçik *Nn.* Qûmo werdî, çaxilê werdîy. *Tr. Küçük kumlar, ince kum.* Xîçikî ra xerc virazi ki wa weş pê tepêşo.

xîçik/i *N.* Werdîkek/i, werdêk/i. Parçeyo werdîkek, leteyo werdêk. *Tr. Küçücük, çok ufak parça.* Boka şima xîçik da bi ci.

xîçin/i 1. *N.* Çîyo ki tede parçeyê werdîy estê. *Tr. Küçük parçalı.* O çîyo xîçin, do mi rê bikewo. Çunkî şansê mi çinî yo. 2. *N.* Çîyo ki qûmê ci yo werdî yan jî sîyêkê ci yê estê. *Tr. Küçük parçacıklardan oluşan taşlı şey.* Erdo xîçin do fekîdar nêbo. Tersena ki cefayê ma tinê şiro.

xîçiney 1. *Nm.* Qûminey, sîyîney, dûzo fekîdar nêbîyayeni. *Tr. Kumluluk, taşlılık. Arazinin sade olmaması.* Xîçiney di citi jî çetin bena. 2. *Nm.* Tede werdî bîyayeni, ci di çîyo lete bîyayeni, tede parçeyê werdîy bîyayeni. *Tr. Küçük parçalı olmak.* Xîçineya ci, ci rê zirar nê, kar dana.

xîçok/i *N.* Xîçokin/i, xîçin/i. Çîyo ki tey xîç esto, xîçin o. *Tr. Çakıllı.* Erdêndo xîçok bî. Cora hend meywedar nêbî.

xîçokey 1. *Nk. Nm.* Xîçokiney. Henaro ki zêdê xîçîya o, zêdê çaxilî yo, awa ci kemî ya, awikin nîyo, werdiş di kesî rê xîçin yeno; a o henar bîyayeni, wesfê nê henarî tey bîyayeni. *Tr. Suyu az, yendiğinde çakıl gibi gelen bir çeşit nar olma, bu narın özelliklerini taşımak.* Mi rê henaro xîçok kewt. Mi qatirbaşî pawitê. Xîçokineya ci bî sebebê hez nêkerdişdê mi. 2. *Nm.* Xîçokiney, xîçiney. Xîçik/i bîyayeni, wesfê çîyandê xîçokan tey bîyayeni. Çîyo/a ki tey xîç esto, xîçin o/a; a o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çakıllılık.* Erdêndo xîçok bî. Cora hend meywedar nêbî.

xîçok *Nk. Nn.* Xîçokin. Henaro ki zêdê xîçîya o, zêdê çaxilî yo, awa ci kemî ya, awikin nîyo, werdiş di kesî rê xîçin yeno. *Tr. Suyu az olan veya yendiğinde çakıl gibi gelen bir çeşit nar.* Mi rê henaro xîçok kewt. Mi qatirbaşî pawitê.

xîçray *Nm.* Xaçray. Raya nêviraştê ya ki terke û heywan û mêşinî û bizinî ci ra şino. *Tr. Patika, keçi yolu.* Eger ti şenê bi xîçray o şo, eger ki ti nêşenê jî, wa nika vindero.

xîçrayey *Nm.* Xaçrayey, xaçray bîyayeni, wesfê xîçrayan ci ser o bîyayeni. Raya ki dewar û terkeyo û bizîy û mêşnî ci ra şino û virazêna. *Tr. Patikalık, keçi yolu.* Ci rê xîçrayey deha weş a.

xîjbîyaye/ê *N.* Terrîşîyaye/ê, derisîyaye/ê, şemitîyaye/ê, şeqitîyaye/ê. Çî/keso ki xîj bîyo. *Tr. Kayan.* Eger merdimo xîjbîyaye eynî ca ra fina, hewna dîna finîy jî xîj bo, ez deha nêşena ey rê vaja aqildar o.

xîjbîyayeni *f. M.* Xîjbîyayîş. *Bw.* Derisîyayeni. Lajek senîn ki xîj bî, winî jî serî ser şî guna erro.

xîjdar/i 1. *N.* Şeqitok/i, şemîtok/i, terrîşok/i, terrisok/i, xîjinok/i, dereskok/i, xîjonek/i, rêske/ê, derêsok/i. *Tr. Kaygan.* Asino xîjdar bî. Mi nêşa ser ra şiro ez gunaya war ro. 2. *N.* Sporgero ki xwu terrîşneno, sporgero ki xwu xîj keno. *Tr. Kayakçı, kayak yapan.* Xîjdar do, miro gunayê, mi xwu da kaleki, şî guna war ro.

xîjdarey 1. *Nm.* Terrîşokey, xîjonekey, derisnokey, şeqitokey, şemîtokey. *Tr. Kayganlık.* Ez a

kena xîjdareyda ci ra qal bikera. 2. *Nm.* Sporgerê xîjonekey bîyayeni. *Tr. Kayakçılık.* Xîjdarey di werdên bibo, heme do biqulojîyê ê karî ser. Xîjdarey, nika xwu rê hobîyên a.

xîjey *Nm.* Wesfê xîj bîyayîşî, xîj bîyayeni. *Tr. Kayma.* Boka ti xîjeyda ci ser o nêvinderdê?

xîjik *Nn.* Efare. Binê cûnan, binê cuwênan, teneyo ki bi xîç û her û çîyandê bînan a têtewr o. *Tr. Harman dibi, toprak karışımlı tahıl.* Xîjikê ci wa ci rê bimano. Ma do se kerê ki?

xîjik/i *N.* Çîyo têtewr, çîyo xilt, çîyo ki jewane nîyo pêmîyan do. *Tr. Sade olmayan, iç içe olan, karışık olan.* Karêndo xîjik o, kaşka jewane bîyayê.

xîjixîji *Nm.* Vengê xîj bîyayeni, vengê şeqitîyayeni, xîjîni. *Tr. Kayan bir cismin çıkardığı ses.* Xîji xîja ci bî, ez vijîyaya teber ki o yo tenekanê ma tireno.

xîjîni *Nm.* Xijey, xijîni, xijîney, vengê şeqitîyayîşî, vengê xîj kerdenî. *Tr. Sürtünme sesi.* Xîjînî kewti ci ser, ez vijîyaya ki o yo tenekeyên xîj keno.

xîjkerde/ê *N.* Derisknaye/ê, terrîşnaye/ê, şemîtnaye/ê, şeqitnaye/ê. Çî/keso ki jewî xîj kerdo. *Tr. Kaydırılan.* Qeçan xwu bi tawok a xîj kerdê.

xîjkerdeni *f. M.* Xîjkerdiş. Terrîşnayeni, şeqitnayeni, derisknayeni. Erd ra kaş kerdeni, bi qewetên a erd ra kaş kerdeni, lerî kerdeni. *Tr. Kaydırmak.* Mi xwu ê kaşdê şima yê tîkî ra xîj kerd, ez gunaya cêr ro.

xîjonek *Nn.* Cayo ki kes xwu ci ra şeqitneno. *Tr. Kayılan yer/mahal.* Xîjonekdê verdê kêdê ma ra ma xwu tim jî xîj kenê.

xîjonek/i *N.* Xîjonok/i, terrîşok/i, derêsok/i, derîsok/i, deresok/i, şemîtok/i, şeqitok/i, çerexok/i, rêske/ê, terîsok/i. Cayo ki kes ci ra şeqitêno, wexto ki kes şiro ser, kes do ci ra biterrişîyo. *Tr. Kaygan.* Eger xîjonek nêbîyayê, ma ci ra xîj nêbîyê.

xîjonekey 1. *Nm.* Xîjonokey, terrîşokey, derêsokey, derîsokey, deresokey, şemîtokey, şeqitokey, çerexokey, rêskey, terîsokey. Xîjonek/xîjonok bîyayeni, wesfê cayêndê xîjonekî ser o/tey bîyayeni. *Tr. Kayganlık.* Xîjonekey tey çinêbî, senîn şima ci ra xîj bîyê? 2. *Nm.* Xîjonokey. Xîjonek bîyayeni, cayo ki kes pira xwu xîj keno, ûja bîyayeni. *Tr. Kayılan yer veya zemin olmak.* Mi çimî di ki xîjonekeya ci, weşi nêbî û besi jî nêbî.

xîlaf *Er. Nn.* Ters, neraşt, zidd. *Tr. Aykırı, ters, yalan yanlış.* Ez cara xîlafê ci nêvana. Çunkî ez zana o do hema biqehrîyo. Ez xwu rê zêdê ci vana.

xîlafey *Nm.* Tersey, ziddey, ne raştey, çewtey, şaşîney. *Tr. Terslik, karşıtlık, zıtlık, yalan yanlış.* Xîlafeyênda bêbîçimi, ci di esta. Mi verî jî ci di, xîlafeyênda hina bêfesali nêdî bî.

xîlç/i *N.* Girekor/i, korgire/ê. Gireyo kor. Gireyo ki bê hoki girêdeyayo. *Tr. Kördüğüm.* Ey tew derdê mi kerd xîlç. Qenê verî hina nêbî.

xîlçey *Nm.* Girekorey, korgireyey. Girekor/korgire bîyayeni, gireyê nêakerdişî bîyayeni. Kes û çîyê nêabîyayîşî bîyayeni. Derd û qehr û gireyan mîyan di gireyo (derd, qehr) ki kes nêşeno bin ra bivijîyo, a o bîyayeni. *Tr. Kördüğümlülük.* Eger xîlçeyda ci ra nêbo, xwura ez jî şena hal kera.

xîltan 1. *Nk. Nn.* Vaşêndo zûraî yo ki pa çîyo ki dindanan pak kenê vijêno. *Tr. Diş temizliği için kullanılan, başında kürdan çubukçukları olan yabani bir bitki.* Xîltan, rezan di, deştan di, heme ca di esto. 2. *Nn.* Çîyê vaşdê xîltanî yo ki kes pa dindananê xwu pak keno, werddê verdê dindanan vejeno. *Tr. Kürdan.* Xîltanî keno xwu tûnik û wexto ki nan weno, çîyên ci dindanan ver kewo, pa vejeno. Merdimêndo bitedbîr o.

xînt/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; hal û hereketandê xwu raşt nîyo, zêdê însanandê normalan hereket nêkeno, ci ra aqil, aqildarey, totik, totikdarey persi nêbena. Çunkî pers bo jî nêşeno ê çîyan bîyaro ca. *Kur. Dîn. Tr. Deli.* Xînteу ra xîntey ferq keno. Xînto vera keye jî esto, xînto vera gemi jî esto.

xîntane *Nn.* Tewekulî, xerbilik. Qandê camêrdan ze xînt, zêdê xîntan a, tewekulîyane, bi şikildê xîntan a. *Tr. Delice, deliler gibi.* Xwu xîntane mefîni, şar bi to huweno.

xîntey *Tib. Nm.* Xînt/i bîyayeni, bêaqiley, axmaxey, totikvaley, qafquley, tede aqil çinêbîyayeni, hal û hereketdê xwu bêfesal bîyayeni. *Tr. Delilik, ahmaklık, akılsızlık.* Xîntey û baqiley hergi ca di ferq kena. Baqilî ra çî pers beno, labelê xîntey di pers nêbeno. Çunkî do bedelêndê aqildarey bibo.

xînteya vera gemi *Nm.* Tersê ci, "xînteya vera keyî" ya. Xînteya pirênvetê, xînteya pirên ra vetê. Xînteya ki kesî nêşena bîyaro keye, bena gemi, xînteya ki xîntê ci tenya nêverdeyêno, gereg yan tim keye di bo yan jî bi pawokên a bo. *Tr. Zırdelilik, aklı eve getirecek kadar yeterli olmayan delilik çeşidi.* Na xîntey çiçî ya ki? Şima hewna xînteya vera gemi nêdîya.

xînteya vera keyê *Nm.* Tersê ci, "xînteya vera gemi" a. Xînteya ki aqildûney tey esta. Labelê aqilê ci yo ki esto jî şeno ci keye resno, şeno jû karûgurweyanê ci ci rê vînayen do. Xînteya nor-

mali. *Tr. Zırdeli olmamak, normal delilik, akıl engelli olmasına rağmen bazı iş ve eylemlerde bulunabilecek kadar aklı kendisine yeterli olmak.* Fina bena ki kes do bişo vajo, "xînteya vera keye" çiman ser a. Çunkî bêterê bêterî jî esto. Mesela xînteya vera gemi nînan ra ya.

xînteyxwuyanaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; xîntey naya xwu ya. Kes/çîyo ki; xînt nîyo, labelê bi fêl û hereketandê xîntan a xwu xînt mojneno, zêdê xîntan hereket keno. *Tr. Deli rolü oynayan, deli numarası yapan.* Kes do merdimê xîntey xwuyanayî rê cezayêndo gird bido ki, fina çîyêndo wina vila nêkero.

xîntey xwuyanayeni *f. M.* Xîntey xwuyanayîş. Zêdê xîntan a luwayeni hereket kerdeni, xwu xînt moteni. *Tr. Deli rolü/numarası yapmak.* Ey xîntey nê xwu ya, va beno ki o do eskerey ra bidirno. Tabî kî serbazan nêwerd.

xîntikî *N.* Zêdê xîntan a, xîntane, xîntaney, bi şikildê xîntan a. *Tr. Deliler gibi, delice.* Ellah xeyr! Ma zêdê to jî jî xîntikî nîyo?

xînto/a vera gemi *Nn.* Tersê ci "xînto/a vera keye/ê" o/ya. Xînto/a pirênvete/ê, xînto/a pirênravete/ê, budele/ê. Xînto ki aqilê qandê vera keyî şîyayîşî bes nêkeno, xînto ki gereg ki tenya nêverdeyo. *Tr. Zırdeli. Aklıyla eve gelebilecek kadar yeterli olmayan.* Di babetîy xîntîy û xîntey esta; xînt û xînteya vera keyê û xînt û xînteya vera gemi.

xînto/a vera keye/ê *N.* Tersê ci, "xînto/a vera gemi" o/a. Xînto ki kemîaqil o, labelê aqilê ci ci şeno bîyaro keye resno, jû karûgurweyê xwu şeno xwuserî bikero. *Tr. Deli olmasına rağmen aklıyla eve gelebilen, bazı işlerini kendi başına görebilecek kadar normal olan beyin engellisi.* Mêrdekî va: Xînt o, labelê xînto vera keye yo.

xîntok/i *N.* Merdimo ki gonîya ci ya gireyêna û nêzano cadê xwu di vindero, tim ci destî ra zirarên peyda beno. *Tr. Deli dolu, delice. deli gibi.* Merdimo xîntok o, kes meveyê ci.

xîntokey *Nm.* Xîntok/i bîyayeni, ze xînt/i bîyayeni, liv û hereketandê xwu di xîntane bîyayeni. *Tr. Delice olmak, deli dolu olmak.* Xîntokeyda ci ra, ma nêşa bi huzûrên a xwu rê ê şilêgî mîyan di roşo.

xîriki *Nk. Nm. Bw.* Biseytî. Xîriki bi şikildê ejkijan a gilan di verdeyêna û werêna.

xîri xîri *Nm.* Xîrînî, xîrîni, xîrîney, xîrînîyey, xîri xîrey. Vengo ki bi erd ra antiş û kiranckerdiş a çîyan ra vijêno. *Tr. Bazı eşyaların yerden çekilirken veya sürüklenirken çıkardıkları ses.* Xîri xîra ci bî. Ma senîn senîn kerd, ê nêvinderdîy.

xîroki *Nk. Nm.* Bolekê ci "xîrokîy" yê, bolkî bi bolekeyda ci ya vajênê. Bi şîlanan a eynî ca di ben a. Kokê ci zêdê daran o. Kokê ci vaş yan jî çar nîyo. Hebekê ci werênê, şikildê nehayên a û hendê teyêna yê. *Tr. Nohut büyüklüğünde olan bir bitkidir. Genellikle çobanlar, çocuklar tarafından yenir, satışı yoktur. Kuşburnu'na benzer bir bitki ve meyvedir. Ma qeçekîn di, bol xîrokî werdê.*

xîrti xîrti *Nm.* Xîrtîni. Xîrti xîrti kerdeni, çîyên ra xîrti xîrti vijîyayeni, vengê çîyên ra sawitişî amîyayeni. *Tr. Hışırtı sesi, sürtünme sesi, gizlice çıkarılan ve ses çıkarılması istenmeyen hışırtı sesi.* Xîrti xîrta ci bî, çîyên erd ra kirêşîyayê, sawîyayê pêra.

xîski *Nm.* Vengo bê hes o ki bermî ra yeno. *Tr. Hıçkırık.* Hîşki hîska ci bî, bermayê. Derdê xwu jî kesî rê nêvatê. Bermîyo bêçare bî, nêzanayeni ra.

xîş *Nn.* Xîşt. Vengo ki antiş yan jî kiranc kerdiş (bîyayîş)dê mîyandê çîyandê wişkan ra vijêno. *Tr. Kuru ot gibi bir alanda sürüklenirken veya çekilirken çıkarılan ses.* Marrî va xîş û pûş û palaxi mîyan ra û mi lingan ser ra şî. Zerrîya mi qutifîyê!

xîşey *Nm.* Xay, vengê xîşînî vijîyayeni. *Tr. Çekilme, sürüklenme sesinin gelmesi veya ortaya çıkması.* Mi rê ki xîşeya ci kewti şima goşî jî şima xwu a heti ra nêkerd.

xîyale *Nn.* Şik, fikir. Çîyo ki kes şikê ci beno, şikdê kesî do, fikirdê kesî do, kesî vîrî do û kes qayîlo ey bikero. *Tr. Düşünce, fikir.* Esas no karo ki ti yê vanê, xîyaledê mi di jî est bî. Labelê kerdişdê ci rê, malûmilkê ci bes nêkerdê.

xîyarek *Tib. Nn.* Xeyarek. Nêweşînênda şop û şewatî ya ki bînagoşê kesî maseno. Erqekê alû di leymûlêş peyda beno, na nêweşîni vijêna. *Tr. Kabakulak, kabakulak hastalığı.* Lajekên di, xîyarek peyda bîbî, mamostey rişt keye, va: Wa ê bînan jî nêravêro.

xîzan *Cog. Nn.* Payîz, demserro ki amnanî dima yeno. *Tr. Hazan, güz, sonbahar.* Xîzanî ya tepîya zimistan yeno. Xîzan, xeberokê zimistanî yo.

xîzi 1. *Hg. Coy. Nm.* Pêl, delxêri, seylab, sêlab, sêlawî. *Tr. Dalga. Suyun iniş ve çıkış yapıp kalkması.* Darê ma xîzi ver şî, ma şî binîda pirdî di vetîy. 2. *Nm.* Çixazi, çixîzi, xeti, xîzi, xazi, barixi, hîvi. *Tr. Çizgi, hat.* Xîza şima û ê ma hendê pê hera ya.

xoca *Nn.* Mamoste, milla, mûskar. O ki kesan mûsneno. *Tr. Hoca, imam, öğretmen, öğretici, belletmen.* Xocayê camîyer û xocayê mektebî

cîya cîya yo.

Xoca Xizir *Teo. Nn.* Xizir Aleyhîsselam. Xocayo ki wexto teng di, reseno gazîdê kesî. *Tr. Hızır Hoca.* Boka Xoca Xizir to reso.

Xoca Xizirey *Nm.* Xoca Xizir bîyayeni. Rojda xirabi di, rojda tengi di reynok bîyayeni, gazîda însanan resayeni, merdimê rojda tengi bîyayeni. *Tr. Hızır Aleyhisselam olmak.* Xoca Xizirey pa esta. Çendi ki ez kewta tenganey, ey xwu resnayo mi.

xocayey *Nm.* Xocayîni, xocayîney. Xoca bîyayeni, kesan rê çî mûsnayeni, millayey û mamosteyey kerdeni, karûgurweyê xocayan. *Tr. Hocalık, imamlık, öğretmenlik, belletmen.* Ez bixwu xocayeyda ci ra kêfşad a.

xocayê/a mektebî *Ban. N.* Mamoste/ê, mehlîm/i. Xocayo ki mekteban di qeçekan dano wendeni. *Tr. Öğretmen, hoca.* Xocayê mektebî do meşti bêro ma rê kê ma di meyman bo, ma pêrandê ma ra pers kero.

xocayê camî *Teo. Nn.* Milla, xocayê camîyeri. Merdimo ki camîyan di kesan mûsneno, şêligî rê nimaz dano kerdeni. *Tr. Cami hocası.* Xocayê camî û ê mektebî do tersê pê qeçekan nêdê wendeni.

xocayîni kerdeni *Ban. f. M.* Xocayîni kerdiş. Mehlîmey kerdeni, camî yan jî mektebên di, qeç yan jî pîl mûsnayeni, însanan rê rêberey kerdeni. *Tr. Hocalık etmek, belleticilik etmek, öğretmenlik veya imamlık etmek.* Eger to jî xocayîni bikerdayê, ez zana ki to wina qisey nêkerdê. Labelê to nêkerda.

xokava *Nn.* Tinê, bîlaheq bîlasebeb, bîlaheq û bîlasebeb. Çîyo ki tey karên çinî yo û tinê yo. *Tr. Boş, nafile, faydasız, gereksiz, boşu boşuna, bir hiç uğruna.* Cefayê ma pêro xokava şî, Ellah cefayê kesî xokava nêbero.

xomal/i *N.* Şînasnaye/ê, silasîyaye/ê, silasnaye/ê, merdim/i, şar/i nê, xerîb/i nê. Tersê ci "şar/i" o/a. *Tr. Tanıdık, yerli, aşina olunan.* Merdimêndo xomal bî, labelê sifte nêame mi vîrî.

xomaley *Nm.* Şînasnaye/ê bîyayeni, silasîyaye/ê bîyayeni, silasnaye/ê bîyayeni, merdim/i bîyayeni. Şar nêbîyayeni, xerîb nêbîyayeni, dûşnedê kesî ra bîyayeni. Tersê ci "şarey" a. *Tr. Tanıdık, yerli, aşina olmak.* Merdimêndo xomal bî, labelê sifte nêame mi vîrî. Çirê mi xomaleya ci kerdi bî xwu vîra ki?

xopan/i *N.* Xopane/ê, wêran/i, vîrane/ê, xirabe/ê. Cayo terkbîyaye, cayo ki bîyo xirabe. Cayo ki bi terkbîyayen a xeripîyayo, şehitîyayo, bîyo wêran. Tersê ci "şeng/i" o/a. *Tr. Yıkılmış, harabe, viran, terkedilen, metruk.* Rezêndê dewda ma yo xopane est bî.

xopaney *Nm.* Xopaneyey, wêraney, vîraney, xirabeyey. Cayo terkbîyaye bîyayeni, cayo ki bîyo xirabe, a ûja bîyayeni. Cayo ki bi terkbîyayen a xeripîyayo, şehitîyayo, bîyo wêran; a o ca bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Tersê ci "şengey" a. *Tr. Yıkılmışlık, harabe olmak, viran/e olmak, metruk olmak.* Rezêndê dewda mayo xopane est bî. Xopaneya ci verdeyayîşdê ci ra bellî bî.

xorim *Zîr. Nn. Tr.* Patîli. Vaşo ki bi şikildê patîlan a virazîyayo, bîyo hadire. *"Balya.* Mêrdekî şî, heywanandê xwu rê, xeylên xorimîy viraştîy û ame.

xorî 1. *N.* Bi metroyan a dergeya bindê awan û erdan. Erdî ser ra vera cêr yan jî awi mîyan di vera cêr dergey, bi metreyan a vêşîyey. *Tr. Derin.* Nêbo nêbo ki şima ê qeçekê werdî bîyarê tîya ha! Çunkî tîya bol xorî yo, tey qam çinî yo. 2. *Zv. N.* Nimî, xwu dest nêdaye/ê. Kes/çîyo ki; rew rewî ci ra qisa nêvijêna, fêl û hereketê ci nimî yê, zan o çîyan binimno, sirrê xwu kesî nêdano. *Tr. Derin, sırlı, ser verip sır vermeyen.* Mi zana, o merdim xorî yo jî, ma va hele finên pers kerê, hele se beno? 3. *N.* Keso ki şik û fikrî di vêşî yo. Keso ki zanîşê ci bol o. *Tr. İlimde, bilgide, düşüncede, fikirde derin olan.* Esas merdimêndo xorî yo jî ewro qayîl nêbî qisey bikero. Qey rojda xwu di nêbî.

xorîyane *Nn.* Bi xorîyey a, bi şikildê xorîyey a, bol pedekewtiş a, bi şikildê bin ra şîyayenî ya, ze ki xorî bo, bi aşanayen a, bi kendena bin ra bin ra. *Tr. Derinlemesine, detaylı olarak, derince.* Kes hend nêşeno xorîyane nê karûgurweyandê çetinan mîyan kewo. Kes do xwu rê hema ser ra şiro, bol pede nêkewo.

xorîyey 1. *Nm.* Xorî bîyayeni. Erdan ser ra, vera cêr û awan mîyan di jî vera bin, bi metroyan a dergey, vêşî bîyayeni. *Tr. Derinlik.* Xorîyeya dengizan, bolkî hendê ê okyanûsan nêbena. 2. *Zv. Nm.* Nimîyey, nimî bîyayeni, bisirrey, sirr tepişteni, xorî bîyayeni, rew rewî xwu dest nêdayeni. *Tr. Derinlik, sırlılık, sır saklamasını bilmek.* Ez xorîyeyda ci ra haydari bîya jî mi va hele ez finên xwu po kera, hele senîn beno? 3. *Nm.* Xorî bîyayeni. Zanîş û şik û fikrî di xorîyey, vêşîyey, ser ra şîyayeni, sîlle bîyayeni. *Tr. İlimde, bilgide, düşüncede, fikirde dolu olmak, derin olmak, fazla olmak, taşmak vs.* Mêrdek tibbî ser o, bi xorîyeyda xwu ya bîyo olimbêter

(olimbêşan, diwêlanser, uluslararası), şima kor ê, xebera şima çinî ya.

xort/i *N.* Cîwan/i, genc/i, peye/ê, resaye/ê. Keso/a ki bi serran a resayo/ya û deha bîyo/a ravey/i. *Tr. Genç.* Lajek deha xortê keyî bî. Dîna serrîy dima, do xortê teberî bîyayê.

xortane *Nn.* Bi şikildê xortan a, zêdê xortana, ze xort. Xortîy senîn ki kenê, winî kerdeni. Zêdê gencana, zêdê genc û cîwanana. Genc û cîwanîy senîn ki kenê, a bi o şekil û bîçima kerdeni/bîyayeni. *Tr. Yiğitçe, yiğitler gibi, gençler gibi.* Mêrdekî o karo çetin xortane kerd û ci ra kewt dûrî.

xortaney *Nm.* Xortane/ê bîyayeni, wesfê xortan ci ser o bîyayeni. şekil û bîçimê xortan, zêdê zort û gencana kerdeni yan jî bîyayeni. *Tr. Yiğitlerin ve gençlerin yaptığı gibi yapmak veya olmak.* Mi cara winî tey xortaney nêdî. Şima ser o kamcîn çimîy estê?

xortey *Nm.* Xortîni, xortîney, cîwaney, gencey, berzewajey, peyeyey, peyeyîni, resayeni. Xort/i bîyayeni, wesfê xortan tey bîyayeni. peye bîyayeni, xorto resaye bîyayeni, berzewaj bîyayeni. *Tr. Genç olma, gençlik, yetişkin olma, yetişkinlik.* Pîyê xortî va: Mi do xorteyda ci ra tamên bivînayê, qederî mi ra girot.

xortim *Er. Nn.* Borîya lastîkin a ki awi yan jî çîyêndo pif mîyan ra şina. *Tr. Hortum.* Xortimê awi esto, xortimê filan esto, xortimê vay esto.

xortîney Xort bîyayeni, genc bîyayeni, resaye bîyayeni, berzewajey. *Tr. Gençlik, gençlik çağı.* Xortîneyda xwu di, bol cîwanmerd bî.

xorto/a cuwanik/i *N.* Keso (genc û cîwan) ki kiştên ra xort o, kiştên ra weş û delal o, kiştên ra jêhatî yo, kiştên ra kes ci ver ra nêşermayêno. *Tr. İyi, hoş, güzel, yakışıklı, çalışkan, becerikli ve yetenekli genç ve delikanlı.* Mêrdekî va: Xortêndo cuwanik bî, ez çirê keynekera xwu bi ci nêda?

xorto/a delal/i *N.* Genco/a delal/i, xorto/a xasek/i, xorto/a ki kes pey edilêno, xorto/a biterbîye/ê, xorto/a temîz/i, xorto/a pak/i, xorto/a weş/i, xorto/a ki kes ver ra nêşermayêno. *Tr. Temiz, terbiyeli, yakışıklı, güzel, iyi, hoş, genç, delikanlı.* Xortêndê ci yo delal esto, wa o jî vajo ez wahîrê xortî ya. Ma kam qîmiş beno ki biewnîyo ci ra! Ti terbîye ra, fodiley ra, weşey ra, kêfşadey ra, zerrîweşey ra, comirdey ra vanê; xwu rê senîn ki şik benê bibi, keso/a ki hergi çîyo fodil ci ser o esto.

xorto/a qengiran/i *N.* Xorto/a xwuranedik/i. Xort/genco ki xwu ra nêvîneno ki karûgurweyên bikero. *Tr. Kıçını yerden kaldırmaktan aciz olan tembîhl genç.* Ez se kerî pey xortdê qengiranî? Nêbo deha rind o.

xorto/a terd ral/i *N.* Xorto/a ki nêşeno/a karûgurweyên bikero, kes pey beno rezîldê alemî, kes nêşeno pey wezîfeyên bîyaro ca, kes ci ver ra şermayêno ki vajo ê min o, çîyêndê min o. *Tr. Tembîhl, iş becermez, ağırbezirgan olan genç.* Xortêndo terd ralo neteba bî. Rojên qe firûni jî nêşîyê.

xorto/a xurt/i *N.* Genco/a xurt/i, genco/a cesûr/i, genco/a yeman/i, genc/xurto/a ki çimê ci çîyên ra nêancêno, çîyên ra çim nêkuweno/a. *Tr. Cesur/yaman genç, gözünü daldan budaktan sakındırmayan genç, yürekli, kahraman, yiğit.* Eger xortêndo xurt nêbîyayê, nêşayê na rojeyî di, nê karê çetinî biqedîno.

xoşamedî *Nn.* Serweşî, serweşîni. Kesên rê "ti xeyr û xeyrweşî ameyê" vateni. *Tr. Goş geldin, hoş geldin etmek, birinin hal ve hatırını sormak.* Ez şîya kê ci, kesî qe mi rê xoşamedî nêkerd.

xoşawî *Nm. Bw.* Xişawî. Cinêki ma rê zimistane, bol finî xoşawî virazena.

xoşawî *Nm.* Xişawî ejkijan ra, qaxandê miroyan ra, qaxandê sayan ra, qaxandê encîlan ra, qaxandê mişmişan ra virazêna. Bi no babet a, awênda weşi peyda bena. *Tr. Hoşaf.* Xoşawî, amnane weş a.

xoşebere *Ed. Nn.* Sohbet, pêvaje, pêya vajîyayeni. *Tr. Sohbet, söyleşi.* Roj bêro ki ma do televîzyonandê resmîyan di Dimilî ser o xoşebere bikerê, şarê ma do jî bi kêf a temaşe bikero.

xoşkar *Nn.* Nano kepegin, nanê parêz o bikepeg, nano bikepeg, nano ki kepegê ci, ci ra nêvete. *Tr. Kepekli ekmek, kepekli diyet ekmeği.* Cinîya mêrdekî nêweşi bî, vatê: Ez mecbûr a ki hergi roj ci rê xoşkar bîyara.

xoşxeber/i *Ed. N.* Weşsohbet/i, weşqise/ê, ziwanweş/i. Merdimo ki qiseyê ci, vatişê ci, ziwanê ci weş o, weş qisey keno, kesî nêtewneno, qisan zêdê kuçanî ca di ronano. *Tr. Güzel konuşan, sohbeti güzel olan. Dili iyi, güzel ve samimi olan, kişiyi incitmeyen.* Xortêndo xoşxeber bî, ez pey nêtewaya.

xoşxeber *Ed. Nn.* Pêvaje, sohbet, weşqisey, mohbet. *Tr. Sohbet, söyleşi, muhabbet.* Ê yê kenê heqê marûpêrî ser o xoşxeberên bikerê.

xoşxeberey *Ed. Nm.* Xoşxeber/i bîyayeni, wesfê xoşxeberan tey bîyayeni. Weşsohbetey, weşsohbet/i bîyayeni, ziwanweşey, ziwanweş/i bîyayeni, weşqiseyey, weşqisa bîyayeni, xoşxeber

bîyayeni, qisan û vatişandê xwu di fesilnok/i bîyayeni, qisandê xwu di kesî nêtewnayeni, ziwanweş bîyayeni. *Tr. Güzel sohbetlilik, konuşmalarında iyi, güzel ve oturaklı olmak, sohbeti terapi niteliğinde olmak.* Eger xoşxebereyda ci ra nêbo, kes ser nêşino. Pêroyê qandê xoşxebereyda ci şinê ser.

xoz/i 1. *Zoo. N.* Kesegan/i, xenzîr/i. *Tr. Domuz.* Heywanan mîyan di, o ki pîseya xwu weno, xoz tenîyayo. 2. *Zv. N.* Bênamûs/i. Kes/çîyo ki; namûsdê xwu ra nêşermayêno, bênamûseyda xwu ra nêşermayêno. *Tr. Namusunu bile kıskanmayacak kadar umursamayan.* Xozên o, ci rê qîmetê namûsî çinî yo. 3. *Ed. Zv. N.* Kes/çîyo ki; xem nêkeno, xema ci nîya. *Tr. Vurdumduymaz, kaygısız, umursamaz, dünya kopsa umurunda olmayan.* Ez nêzana kone yo, nêzana yekane yo, qe nêzana ki xoz o, o yo çîrê qe xwu nêlûneno ki?

xozane *Nn.* Xenzîrane, zêdê xenzîran a, bi xozan mendeni, wesfê xozan tey bîyayeni, wesfê bênamûsey tey bîyaeni, kişta namûsî pexîleyda ciniyerda xwu ver ra, tey di kemaney bîyayeni, qe kişta namûsî, cinîyeri ra jî tamara pexîley tey çinêbîyayeni. *Tr. Deyyusça, deyyuslar gibi, domuzca.* Ey cinêki, winî xozane riştê ê merdimdê xerîbî het û gurwênayê.

xozaney *Nm.* Xenzîraney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê xozan, zêdê xenzîran, zêdê xozan bîyayeni, wesfê bênamûsey tey bîyayeni. *Tr. Domuz/deyyuslar gibi olmak, eşini veya namusunu kıskanmamak.* Boka xozaneya zêdê ê bênamûsî, dişmendê kesî ser o çinêbo.

xozek/i *Zoo. N.* Xozo/a werdî, kudik/i xenzîro/a werdî, kesegano/a werdî. *Tr. Minik/küçük domuz.* Kes qîmişê nê xozekî bo ki, pirodo. Werdî yo, gunayê kesî pa yeno.

xozek 1. *Zoo. Nn.* Cûbir. Heywanêndê awîyan o ki; herri bin di maneno û sadîlan û toxim û lemanê awîyan weno, hendê kabokênda gişto. *Tr. Danaburnu.* Herra fina xillêna, qey xozek o keno bivijîyo. 2. *Tib. Nn.* Guatr. Gireyo ki kesî qiri di yan tebera yan jî zerre di vijêno. *Tr.* û *Lat. Guatr.* Xozekê ci yo xwu tam mojneno, gerego ki şiro nêweşxane bibo muayene.

xozey *Zoo. Zv. Nm. Bw.* Xenzîrey. Xozeya ey mi bolêrî kes nêzano.

xozê/a gemi *Zoo. N. Bw.* Xozkovî. Xoza gemi bi gem a coyêna.

xozkovî *Zoo. N.* Xozo/a kovî, xozê/a gemi. *Tr. Yabani domuz, yaban domuzu.* Verî koyandê ma di, xozkovîy estîy bîy.

xozo/a kovî *Zoo. N. Bw.* Xozkovî. Xozo kovî, do zirar ci do.

xuç *Nn.* Nikul dorî, goştekê serdê nikulda kerg û zêdê dîk silêmanî yo dergek û tûjek. *Tr. Tavuk, horoz, ibibik kuşu vb. hayvanlardaki ibik.* Xuçê ci, ci keno xasek. Seneatêndê Ellahî yo.

xudik/i 1. *N.* Qoş/i, qoşbîyaye/ê, qof/i, qofbîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni mîyanê ci bi kenden a kerdo veng, kerdo qoş. *Tr. İçi kemirilerek, kazılarak, oyularak çıkarılan, boşaltılan, kof hale getirilen.* Merre şî kewt, ê xudikî mîyan. 2. *N.* Qafqul/i, totikval/i, bêbeyn/i, mezgvete/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni beynê ci veto, kerdo qoş. *Tr. Beyinsiz, beyni boşaltılan.* Kompîturê ci yo xudik bî zêdê ci.

xudikey 1. *Nm.* Xudik/i bîyayeni, qoş/i bîyayeni, qofey, qof /ibîyayeni, qoşey, mîyanê ci vete/ê bîyayeni, mîyanvete/ê bîyayeni. *Tr. Kofluk, kof olmak.* Kaşka şima jî xudikeya ci bidîyayê. 2. *Nm.* Xudik/i bîyayeni, bêbeyney, bêbeyn/i bîyayeni, mezgê ci veng bîyayeni, qafquley, qafqul/i bîyayeni, totikvaley, totikval/i bîyayeni, bi sebebên a, bi wasitayên a aqilê ci, vîrê ci veng kerdeni, veng bîyayeni. *Tr. İçi, hafızası, beyni, belleği boşaltılmış olmak.* Ez bîya qurbandê xudikeyda kompîturdê xwu. Esas ez hadire şî bîya.

xuk *Nn.* Xeraç. Bi zorên a jewî ra pere werdeni, ci ser o werd werdeni, ci bindestê xwu kerdeni. *Tr. Haraç.* Verî dewletan pêra xuk werdê. Nika mafyaya qismên xelqî ra xuk wena.

xukwer/i *N.* Xeraçwer/i. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ra bi zorên a pere yan jî çîyêndo qîmetdar gîno û weno, xwu rê keno mal. *Tr. Haraççı, haraç yiyen.* Merdimo xukwer, eynî zeman di heramwer o jî.

xukwerane *Nn.* Xeraçwerane, zêdê hukweran, bi xukweran mendeni, wesfê xukweran tey bîyayeni. Kesê ki însanan ra xuk (xeraç) wenê, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Haraç yercesine, haraç yiyenler gibi.* Ti yê çîrê winî xukwerane, ma ra perey wazenê ki?

xukweraney *Nm.* Xeraçweraney, xeraşwerane/ê bîyayeni, wesfê xeraçweran tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û liv û fêlandê xwu di bi xukweran mendeni. *Tr. Haraç yiyenlere gibi olmak.* Ez a nêşena, a xukweraneyda ci rê maneyên bivîna.

xukwerdeni *f. M.* Xukwerdiş. Xeraç werdeni, bi zorên a, şarî lepan mîyan ra çîyêndê ci yê biqîmetî veteni, werdeni û xwu rê mal kerdeni. *Tr. Haraççılık, haraç yemek.* Xuk werdeni, kesî cayêndo selamet nêresnena.

xukwerey *Nm.* Xeraçwerey. Xeraç werdeni, karê xeraçî kerdeni, bi zorên a pere yan jî çîyêndê şarî yê biqîmetî, ci lepan mîyan ra veten û werdeni yan jî xwu rê mal kerdeni. Kes/çîyo ki; kesandê bînan ra, bi zor a lepandê ci mîyan ra, keda ci weno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Haraççılık, haraç yemek.* Xukwerey, çîyênda pîs a, no kar jî heram o.

xulam/i *Er. N.* Kole/ê, êsîr/i, xizimkar/i, xizmekar/i. *Tr. Köle, esir, hizmetçi.* Xulamê to bo, qey hewîna ci ya nîna, o yo ma het di nêvindeno. Gamra finên şino sûki.

xulamey *Nm.* Xulamîni, koleyîni, kole bîyayeni, êsîrey, êsîr bîyayeni, xizimkarey, xizimkar bîyayeni, xizmekarey, xizmekar bîyayeni, xizmetdê jewî di bîyayeni, jewî vero vinderdeni. *Tr. Kölelik, hizmetçilik, uşaklık, esaret, esirlik.* Xulameya ci, do miheqeq rojên biqedîyo.

xulamîney *Nm.* Xulamey kerdeni, xizimkarey kerdeni, koledarey, koleyey, xizmekarey kerdeni, kîberdê şarî vero ci rê xizmet kerdeni. *Tr. Kölelik, hizmetçilik.* Xulamîney, finan beno lazim bena.

xuli xuli 1. *Nm.* Xulîni, xulîney. Vengo ki qerebalixey yeno. Zêdê herrûwel a şîyayen û amîyayeni. Qerebalixo ki kes herri bierzo, war nîna. *Tr. Toprak atsan yere inmez misali olan aşırı kalabalıklık ve bu kalabalıklıktan kaynaklanan uğultu sesi.* Qehwedê bêvan kesan di, bi çek û çekdaran a xuli xula nêzana çi kesan bî. 2. *Cog. Nm.* Xulîni, xulîney. Vengê war şîyayenda awan. *Tr. Yere batma gibi bir durumdan kaynaklanan su sesi.* Xuli xula awi bî, mi texmîn kerd ki awa bena vinî. Ez şîya ki awa bi erd o şina war!

xulmaş *Nn.* Xingar. Çimîy pênayeni. Labelê ne rakewteni di bîyayen a, ne jî a ya di bîyayen a. Mabeyndê aya di bîyayîşî û hewnî di bîyayen a. Keso ki xulmaş bo yan jî xulmaş di bo, wexto kesên ci het di qisey bikero, şeno înan bîyaro xwu vîrî. Nê qisey bêrê ci vîrî jî têtewr nînê ci vîrî. Kemî yenê ci vîrî. Çunkî tam a ya nîyo. Nê qisan pêrini xwu vîra jî nêkeno. Çunkî tam hewn di jî nîyo. *Tr. Uyuklamak.* Ez xulmaş bîya tepîya, ê şîyê.

xulmaşbîyaye/ê *N.* Xulmaşîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hewna newe newe, o yo rakewno, çimê xwu nayê pêya, newe kewto hewn. *Tr. Uyuklayan.* Ellah xeyrî! Ma ti çirê zengilikî cenena? To qeçeko xulmaşbîyaye kerd aya.

xulmaşbîyayeni *f. M.* Xulmaşbîyayîş. Xulmaşî bîyayeni, newe newe rakewteni, çiman pêya nayeni. *Tr. Henüz uykuya girme anı, uyuklamak.* Ellah zano newe bîyo xulmaş. Çunkî deqeyên verê coy jî ayabîyaye bî.

xulmaşey *Nm.* Xulmaşî, wesfê xulmaş bîyayîşî. *Tr. Uyuklama.* Xulmaşeya ci, mi rê lazim nîya. Çirê şima çinî yê?

xulmaşkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hewna newe kerdo hewn, hema nika çimê ci nayê pêya. *Tr. Uyuklatılan.* Qerepere mekerê. Qeçeko xulmaş kerde lez werzeno.

xulmaşkerdeni *f. M.* Xulmaşkerdiş. Hewna newe hewn kewteni, hewna newe newe cakerdeni, hewna newe hewn kerdeni, çimê ci pêyanayeni. *Tr. Uyuklatmak.* Mi kerd xulmaş û ti ser di ameyê.

xulonder *Nn.* Xelênder, xilênder. Mayîyo girênaye, mayîyo peyşnaye. Şitê heywanda newzayo ki gireyêno û ci ra şitêndo hesto zêdê mastî ya, zêdê kesmanan virazêno. *Tr. Yeni doğum yapan bir hayvanın sütünün pişirilip soğumaya bırakılan yoğunlaşmış olan halidir.* Mi xulonder nêwerdo yan jî nîno mi vîrî. Labelê kê ma xulonder viraşto.

xulq *Nn. Bw.* Nefes. Xulqê ci teng bî, ma nêşa bi ci ya îdare kero.

xulqhera *Nn. Bw.* Nefeshera. Şansê mi, hembazê mi pêrko jî xulqheray bîy.

xulqherane *Nn. Bw.* Nefesherane. Mi ci rê nêva, lajek xulqherane şî, fina sebirane jî ame. Peynî zanaye yo.

xulqheraney *Nm. Bw.* Nefesheraney. Eger ay bişayê, bi şikildê nefesheraney a bikerdayê û biriştayê, ay do a roji, qezenc kerdayê.

xulqherayey *Nm. Bw.* Nefesherayey. Pîyê ci, lajdê xwu rê va: Kesî xulqherayey ra, zirar nêdîyo. Eger ti bivînê, no xulqherayey ra nê, bêxemey ra beno.

xulqo ercîyaye *Nn.* Xulqo nafdar. Xulqo ki ercêno, xulqo ki nafê ci esto. Xulqo ki bi fêlandê xwu ya biercîyo, meyweyo binaf bido. *Tr. Ahlak-ı hasene.* Boka qeçûqûlê ma pêro wahîrê xulqdê ercîyayî bê. Çunkî xulqo ercîyaye, kesî resneno heme ca. La ki o bîn, kesî ca verdano.

xulqo hera *Nn. Bw.* Nefeso hera. Xulqo hera, kesî poşman nêkeno. Labelê ki xulqo teng tim jî kesî keno poşman.

xulqo pîs *Nn.* Xulqo xirab, exlaqo pîs, xulqo nêercîyaye, xulqo ki tey hêrs bîyayeni, tey weşnevîney esta, însan ci ra teweno. *Tr. Kötü ahlak.* Xulqo pîs jî kesî di wesfêndo xirab o. Kê ki di bibo, o kes qedrûqîmet û rûmet ra kewno, hêdî hêdî şino esfeldê safilînî (cêrdê cêran) di

maneno.

xulqo teng *Nn.* Xulqo ki tey hêrs bîyayeni, tey îdare nêkerdeni, tey weşnevîney, tey xirabey esta. *Tr. Kötü, hoşgörüsüz, sinirli, geçimsiz.* Cinêkeri va: Ez çendi ki xulqdê tengî ra remaya, xulqo teng tim vera mi ame. Min û bi xulqdê tengî ya, ma kewtîy pê gîrîyane, ma yê pêdi tim lej kenê.

xulqo weş *Nn.* Exlaqo weş, xulqo hera, xulqo ercîyaye, xuyu weş, erdo weş. Xulqo ki kes ci ra nêteweno, kes ci ra razî yo. *Tr. Ahlak-ı hasene, iyi ahlak, güzel ahlak.* Tey xulqo weş esto. Labelê xemgîn nîyo, dinya ci rê tîya ra ameyo, ûja ra şîyo.

xulqo xirab *Nn.* Xulqo pîs, xulqo ar, xulqo nehs, xulqo teng, xulqo nerind, xulqo nehewl. Xulq û exlaqo ki nêecibêno, nêridêno, begen nêbeno, zirardano, însanîy ci ra tewenê. *Tr. Kötü ahlak, kötü huy, kötü davranış.* Ne xulqo xirab kesî rê beno selamet, ne jî xulqxirab kesî şeno bi qeraxdo selametî resno.

xulqteng/i *N. Bw.* Nefesteng/i. Mi rê ki o merdimo xulqteng bî sebebê abirîyayenda înan.

xulqtengane *Nn. Bw.* Nefestengane. Ez winîyaya, o yo xulqtengane, bi ma ya qisey keno û deqe ra finên vera ma ancêno, mi va: Lanet bêro çimandê şeytanî û ez ûja ra abirîyaya.

xulqtenganey *Nm.* Nefestenganey. Sebebê pêra bîyayenda ma pêrini, xulqtenganeya ma bî, ma kesî jî o bîn îdare nêkerd.

xulqtengey *Nm.* Nefestengey. Xulqtengey, çîyêndo weş nîyo; kesan pêra fineno dûrî.

xulqweş/i *N.* Kes/çîyo ki; xulqê ci weş o, kes ci ra nêteweno, exlaqê ci weşo, xulqê ci teng nîyo. *Tr. Güzel ahlaklı, ahlakı güzel olan, iyi ahlaklı, iyi huylu.* Şima senîn ê merdimdê xulqweşî ra tewayê ki?

xulqweşey *Nm.* Xulqweş/i bîyayeni, xulqê ci weş û hera bîyayeni, wesfê exlaqdê ci hera û weş bîyayeni. Kes/çîyo ki; kes ci ra nêteweno, a o kes bîyayeni. *Tr. İyi ahlaklılık, güzel ahlaklı olmak.* Ez xulqdê ci ra razî ya. Kaşka na xulqweşeya ci, veyverda mi di jî bibîyayê.

xum/i *N.* Ecêb. Çî/keso ki hewna normalî ser ra o, kes nêpaweno, kesî rê ecêb yeno. *Tr. İlginç, hayret, beklenenin üstünde olan, beklenmedik durum.* Hella hella! Na hewna xum a? E e, hewna xalxuma ci jî esta.

xumar *Nn.* Qezenco bêxebat o ki; bi kayên û bi şertên a gêrêno. *Tr. Kumar.* Qando ki çîyên xumar bo, îlla ki do ser o behsên û kayên bibo û fina îlla ki ê ki kay kenê û kewnê behsî ser, ê do vinî yan jî qezenc kerê. Bê kaygeran jî jû kayda înan ser o kay bikero, o jî beno xumar.

xumarbaz/i *N.* Besteyê/ya xumarî. Kes/çîyo ki; xumar kay keno, bîyo besteyê kayda xumarî. *Tr. Kumar oynayan, kumar bağımlısı.* Xumarbazî ra kes do xwu rê dûrî kewo.

xumarbazey *Nm.* Besteyeya xumarî. Xumarbaz/i bîyayeni, wesfê xumarbazan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; xumar kay keno, xumar keno, bi çîyên a yan çîyên ser o, kay kay keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kumarbazlık.* Xumarbazeyda ci ra nêbîyayê, înan do keyneki bi ci dayê.

xumarkaykerdeni *f. M.* Xumarkaykerdiş. Çîyên ser o, bi bedelên a kayên kaykerdeni. *Tr. Kumar oynamak, kumar yapmak.* Mi cara xumar kay nêkerdo. Çunkî xumar hem guna yo, hem heram o, hem kî wareyê însanan şehitneno.

xumarxane *Nn.* Cayê xumarî. Cayo ki tey xumar kay beno. *Tr. Kumarhane.* Merdimo xumarbaz, şino xumarxane, veyşan şino werdxane.

xungele *Zîr. Nn.* Nanê misrî, nanê gilgilî. *Tr. Darı ekmeği.* Xungeleyê ci çinêbo, nêzano şamî bûro.

xunsa *Er. Nn.* Keçiklawik. O/çîyo ki; keynekey û lajekeya ci bellî nîya, hem hacetê lajekey, hem jî ê keynekey ci di esto. *Tr. Erdişi, hünsa, hermafrodit, çift cinsiyetli.* Xunsa, do nimaz di camêrdan dima û cinîyan jî vernî di vindero.

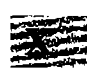
xurane *Nn.* Bi şikildê xuri xur a, zêdê xurayan. Kesê ki xuri xuri kenê, a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Horlayanlar gibi, horlarcasına.* Tim jî xurane rakewno.

xuraney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêlê xurxurokan tey bîyayeni. *Tr. Horlayanlar gibi horlamak.* Mi rê a xurxuraneya ci tew weşi nêbî. Ez do senîn, bi ci ya eynî geça di rakewa?

xurc *Teks. Nn. Bw.* Şirxe. Tenekan dekerê xurcî mîyan û herî sernê.

xuri xurey *Tib. Nm.* Xurixureyda ci ra nêbîyayê, înan do bişayê pêya bikero.

xuri xuri *Tib. Nm.* Xurîni, xuri xurey, xurxurey, xurxurîni, xurxurîney. Vengo ki qiri ra, rakewteni di, nêweşînên ra vijêno. No veng, bolkî zincî di goşt bîyayenên yan jî esteyê zîncî di, çewteyên di vijêno. *Tr. Hırıltı, horlama.* Xuri xura mêrdekî ra kesî nêşa rakewo.

xurma *Er. Nm.* Nahli. Meyweya darda xurmeri. *Tr. Hurma.* Bolekê ci "xurmey" ê. Xurmey, germîstanan di benê.

xurmaye/ê *N.* Çî/keso ki; xurmîni kewta ser, bîya xurmi xurma ci. Çî/keso ki; werdiş di, şîyayeni

di xumayeni kewta ser, o yo bi şohretên a şino, bi şohretên a weno û zêdê nînan bi şohretên a luweno. *Tr. Hal ve hareketlerinde alımlı olan, salına salına iş yapan; iş aparken adeta kendini yiyip bitiren, kendiyle övünüp iş yapan ve bu arada ses çıkaran.* Ez do qey peynîya ê merdimdê xurmayî jî biaşnawa.

xurmayeni *f. M.* Xurmayîş. Xurmeni, xurmîni, xurmi xurmi kerdeni, vengê xurmîni vijîyayeni. Vengê werdenda çîyandê weşan, vengê şîyayîşdê weşan, vengê lingandê weş şîyayan. Bi şohretên a, bi qurekerdişî ya karûgurweyên kerdeni di, vengo ki vijêno. *Tr. Kendisini yercesine, çalım atarcasına, fiyakalı bir şekilde, nazlı nazlı olarak, albenisi yüksek bir şekilde akmak, yürüme, görünme, hareket etmek.* Ez winîyaya vengê xurmayenda ci ya yena, mi zana nê karî di îşkeleyên esto.

xurnik *Nk. Nn.* Qoç, qorç. *Tr. Keçiboynuzu.* Xurnik, darîyê xeylê çîyan o û ci ra rib jî virazêno.

xurt/i 1. *N.* Yaman/i, şirgîn/i, elfetûn/i, wetarde/ê, zergan/i, candar/i, ferhûnde/ê, ferhûn/i, egît/i, qehreman/i, cesûr/i, keso/a elfetûn/i. O/çîyo ki; ci ra xeylên çî yeno, destbera ci bol a, tersanok nîyo. *Tr. Yiğit, cesur, kahraman, korkusuz, cesaretli.* Merdimêndo xurt o. Vanê şêran dest ra leyrê xezaleri veto. 2. *Nn.* Ewlad kerde, ewlado girote, ewlado ki qandê ewladey gêrîyayo. *Tr. Evlatlık, üvey evlat, üvey oğul, oğulluk.* Mêrdekî xwu rê kerd xurt û xirt vijîya, va ez pîyê ci ya û lajek da piro berd kê xwu.

xurtane *Nn.* Xurtikî, zêdê xurtan a, egîtane, camêrdane, şirgînane, elfetûnane, zerganane, candarane, ferhûndane, ferhûnane. Zêdê egîtan a bîyayeni, wesfê egîtan tey bîyayeni, wesfê qehremanan tey bîyayeni. *Tr. Yiğitçe, kahramanca, cesurca.* Lajekî, xurtane şî ard. Qe zorey jî nêdî.

xurtaney *Nm.* Xurtikîyey, zêdê xurtan a, egîtaney, camêrdaney, şirgînaney, elfetûnaney, zergananey, candaraney, ferhûndaney, ferhûnaney. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê xurtan a bîyayeni, wesfê xurtan û qehremanan tey bîyayeni. *Tr. Bir kahraman veya yiğitler gibi davranmak.* Ez jî a xurtaneyda ci rê, heyran mendi bîya.

xurtbîyayeni *f. M.* Xurtbîyayîş. Qewet û qudret û cesaretê ci zeyîdîyayeni, vêşî bîyayeni, yeman bîyayeni, elfetûn bîyayeni, egît bîyayeni, qehreman bîyayeni. *Tr. Cesaretlenmek, cesur olmak, güçlenmek, kuvvetlenmek, kuvvet sahibi olmak, kahramanlaşmak, yiğitleşmek.* Pîyê ci, ci rê va, ti verî wina xurt nêbîyê, ti senîn wina bîyê xurt?

xurtey 1. *Nm.* Yamaney, şirgîney, elfetûney, zerganey, candarey, ferhûndey, ferhûney, egîtey, qehremaney, cesûrey, tersinok nêbîyayeni. *Tr. Kahramanlık, yiğitlik, cesaretlilik, cesurluk.* Xurtey kê ki ser o bo, o ravey şino. 2. *Nm.* Ewladkerde bîyayeni ewlad gêrîyayeni, jewî rê ewlad bîyayeni. *Tr. Evlatlık, evlat edinmek.* Xurteya ci bol nêramiti.

xurtkerdeni *f. M.* Xurtkerdiş. Qewet û qudret û hêle û yemaneya kesên yan jî çîyên zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, cesaret cidayeni, sebebê xurteyda ci bîyayeni. *Tr. Cesaretlendirmek, cesaret vermek, kuvvetlendirmek, güçlendirmek, güç kazandırmak.* Verî xurt nêbî, şima kerdo xurt.

xurufî *Nn.* Xilfêrî, xilfêl bîyayeni, xilfîyayeni, vîrokey, vîrok bîyayeni. Çîyan, zanîşan xwu vîrî di nêtepişteni, hema xwu vîra kerdeni. *Tr. Bunamak, bunaklık.* Eger xurufî nêbîyayê, xwura ay do bizanayê şiro keye.

xurufîyane *Nn.* Xilfêlkî. Ze ki xilfêl bo, xilfêl senîn beno, winî bîyayeni, xilfêrîyane, vîrokîyane. Nêweşeya xilfêlan senîn bena, winî bîyayeni. *Tr. Bunakça.* Mêrdek, xurufîyane ame mi heti ronişt, deha nêzana ki şiro.

xurufîyey *Nm.* Xilfêrîyey, xilfêlî bîyayeni, vîrokîyey, xilfêrîyey, vîrokî bîyayeni, aqildê kesan di vinî bîyayena zanîşî. *Tr. Bunama/k, bunaklık.* Ma deha nêkewtê xurufîyeyda ci dima, ma kewtê erdo mendenda ci dimi.

xurufnaye/ê *N.* Vîrokkerde/ê, xilfêlnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni eger ki bi qusûr û tesîrdê xwu ya, eger ki bi darîyên a, eger ki bi çînakî ya kerdo xilfêlî, kerdo vîrokî. *Tr. Bunattılan, bunak hale getirilen.* Nêweşo xurufnaye, do şiro kamcîn muayenexane?

xurufnayeni *Tib. f. M.* Xilfnayîş. Xilfêlnayeni vîrokî kerdeni, vîrok kerdeni. Kesên yan jî çîyên bi qusûr yan jî tesîrên a xilfêlnayeni, vîrokî kerdeni. *Tr. Bunatmak.* Tahîr: Şima na cinêki senîn xilfêlnê? Zahîr: Ma ma xurufnayo? Bixwu xurufîyayo.

xurxurane *Nn.* Xuri xura ci bîyayeni, ze ki hawêr bixuro. *Tr. Horlarcasına, horlayanlar gibi.* Xurxuraneyên kewti ci ser ki, to vatê beno ki o yo textê neccarî tereno.

xurxurey *Tib. Nm.* Xuri xuri. Xurxureya ci bî, hettanî şewra kes nêkerd hewn.

xurxurîney *Tib. Nm.* Xuri xuri. Eger xurxurîneyda ci ra nêbîyayê, ez ûjara dûrî nêkewtê.

xurxurîni *Tib. Nm.* Xuri xuri. Ez winîyaya ki xurxurîna ci ya, mi va: Na aya nêbena û mi jî

hewn nêkena. Cora ez ûja ra kewta dûrî.

xurxurok/i *Tib. N.* Keso ki zincîda ci di, qirida ci di, cayêndê nefes girotenî di, gireyêndê ci esto, na heta nêweşînênda ci esta, rakewtiş di xureno. *Tr. Horlayan.* Merdimo xurxurok kesî nêkeno hewn û bixwu jî xuri xuri ra, a ya nêbeno.

xurxurokey *Tib. Nm.* Xurxurok/i bîyayeni, Tey nêweşîna xuri xuri bîyayeni, xureni. *Tr. Horlamak.* Xurxurokeya ci, qe ma werdîy.

xusiki *Cog. Nm.* Babetên şilîya ki; bişew wexto ki varena, şewdirêrîyê ci, erd pa beno sipe. Labelê vewri yan jî awî nîya. *Tr. Kırağı.* Emşo serdo, bi mi ki xusiki do bivaro.

xusil *Er. Nn.* Awdazê bedenî, xwu têtewr şuwiteni. *Tr. Boy/gusül abdesti.* Cenabetey di, kes do xusil bigîro ki kes helal bo.

xusilgiroteni *Teo. f. M.* Xusilgirotiş. Awdazê bedenî giroteni, xwu têtewr şuwiteni. *Tr. Boy/gusül abdesti almak.* Cenabetey di, kes do xusil bigîro ki helal bo.

xuslet *Er. Nn. Bw.* Xû. Ez xusletê qeçekandê ci nêrîdêna.

xusûs *Er. Nn.* Mewzû, mersela, hîkaye. Çîyo ki; kes do ser o vindero û qisey bikero. *Tr. Husus, hikaye, konu, mevzu.* Ma nê xusûsî ser o dima jî vinderîyê.

xusûsî *Er. N.* Mexsûs, xas. Çî/keso ki; qandê çîyêndê bellî roneyayo, vindarneyayo, nîşan deyayo bi ci. *Tr. Hususi, özel, mahsus.* Xusûsî, ez qandê to amêya, zewmbî qandê kesnakî nê.

xusûsîyey *Er. Nm.* Xasey, xas bîyayeni, xusûsî bîyayeni, îlla kî qandê çîyên bîyayeni, qandê çîyên abirîyayeni, mexsûsê çîyên bîyayeni. *Tr. Mahsus olmak, özellikle olmak, bir şeye özel olmak.* Ez a, ne winîna xusûsîyeyda ci ra, ne jî winîna nexusûsîyeyda ci ra. Ez a winîna kotî ra amîyayenda ci ra.

xuşa *Tib. Nn.* Cedre, guatr. Nêweşîna ki kemaneyda îyotî ra qiri di vijêna, qiri di masateyên vijêno. *Tr.* û *Lat. Guatr, guatr hastalığı.* Xuşayê ci do emelet bo. Çunkî a ya nêşena nefes bigîro.

xuşi 1. *Nm.* Xuşi xuşi, xuşîni, palaxi mîyan di vengê geyrayeni. *Tr. Hışırtı.* Xuşi xuşa ci bî, ez winîyaya ci ra, o yo palaxi mîyan di ancêno vera mi. Mi xwu da kaleki ser, mi ra ravêrd şî, sersey di bî kovalî. 2. *Nk. Nm.* Xuşêri. Babetêndê darên o. *Tr. Bir ağaç cinsi.* Mi nêşa na darda xuşi reso.

xuşi xuşi *Nm. Bw.* Xuşîni. Xuşi xuşa awa, senîn veng şima nîno?

xuşîni *Nm.* Xuşînî, xuşîni, xuşi xuşi. Vengêndê awênda şên û şîrin û û palaxi mîyan di, şîyayena çîyênêndê pêtî ya. *Tr. Suyun şiddetli ve tatlı sesi, kuru otlar içinde yürüyüş sesi.* Xuşîna aweri bî. Labelê veng kesî goşî nêşîyê. Namê layeri, Nisêbîna Mardînî di *Ava Sipî* bî.

xuşîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; ci ra xuşîni vijîyayo, bîya xuşi xuşa ci. *Tr. Hışırdayan.* Ez, ê cadê xuşîyayî ra tersaya.

xuşîyayeni *f. M.* Xuşîyayîş. Xuşîni veteni. Vengê xuşi xuşi veteni. Mesela pûş û palaxi mîyan di veng veteni. *Tr. Hışırdamak.* Xuşîyayena marrî bî, ma lingan ver ra şî.

xuşnaye/ê *N.* Çî/keso ki; kesên ci ra vengê xuşîni veto. *Tr. Hışırdatılan.* Qarişê ê çîdê xuşnayî mebê, o do fina bixuşo ha! Labelê şima ki ê çîyê xuşnayî bileqnê, beno ki bin ra mar bivijîyo.

xuşnayeni *f. M.* Xuşnayîş. Çîyên ra vengê xuşîni veteni, ci ra xuşi xuşi veteni. *Tr. Hışırdatılmak, hışırdatmak.* o çî xuşna, bin ra xuşînnakî vijîyê.

xuşnok/i *N.* Çî/keso ki; cayêndê zêdê mîyandê palaxi di vengêndê xuşîyayeni vejeno, karê xuşîyayeni keno. *Tr. Hışırdatan, hışırdatıcı.* Eger çîyên bixuşîyo, gereg ki vengêndo xuşîyaye û xuşnokê ci jî bibo. Çunkî karo bêkerdok nêbeno.

xuşnokey *Nm.* Xuşnok/i bîyayeni, wesfê xuşnokan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; cayêndê zêdê mîyandê palaxi di, vengêndê xuşîyayeni vejeno, karê xuşîyayeni keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Hışırdatmak.* Xuşnokeya ci, çirê şima nêşinawiti?

xuşreki *Tib. Nm.* Babetên dirbetênê ki zêdê pizrikan serandê qeçan di yenê û jû finan jî zêdê alwan benê pirê leym. *Tr. Küçük çocukların kafasında ve yüzünde çıkan, bazen de iltihaplı olan sivilcemsi yaralar.* Ci sereyo xuşrekîy ameyê. Labelê qet tedbîrêndê xwu jî nêgiroto. Cora, sere, ser o werimîyayo.

xuşrungi *Tib. Nm.* Babetên nêweşînênda rîdê gandê kesî ya ki bi şikildê pizrikan a çewresiney di, rî û gandê qeçekan di vijêna, dima şeklê mirdikî gîna û xwu bi xwu şina, ci rê tedawî lazim nîyo. Na nêweşîni dewandê rojawandê Suwêreki di Mesela Kazo û çoşmedê Kazo di zaneyêna, bolkî cinîyê pîrîy tenya zanê. *Tr. Bir cilt hastalığı olup ciltte sivilceler şeklinde ve bazı bebeklerde genellikle kırk güne kadar ortaya çıkar ve tedavi olmaksızın kendiliğinden kaybolur.* Maya mamostî va, lajê mi metersi, a xuşrung a, doktor berdiş lazim nîyo, a do xwu bi xwu şiro. (Ew şî jî.)

xuştere *Nn.* Birrek, bixşî, dartere, darter, darteraş, kuştere. *Tr. Testere, bıçkı.* Ey kerd ki bi xuştere ya dareri bibirno, pa destê xwu birna.

xutbe *Teo. Nm.* Xutbe. Vatena verdê nimazdê

înîyan a ki qandê şîretî û delaleya xebatandê hukimdaran a. *Tr. Hutbe.* Mêrdekî va: No hefte, xutbe di mewzûyê zulmdê Îsraîlî est bî. Ê bînî jî va: Çirê nê zulmê bîna goşdê ma ra behs nêkenê?

xuziz *Nn.* Tewro werdî, lete lete, letelebare, zîbal zîbalî, parçe parçe, zîrûzeberî. *Tr. Küçük cam parçacıklarının kırılıp darmadağınık olması.* Ti ki kenê werdî jî xuziz meki. Çunkî wexta do biherimîyo.

xuzizbîyaye/ê *N.* Parçe parçe bîyaye/ê, parçebîyaye, lete bîyaye, zîrûzeberî bîyaye, letelebare bîyaye, zîbal zibalî bîyaye, werdî werdî bîyaye. *Tr. Paramparça olan, darmadağın olan.* O merdimo xuziz biyaye, do înşaallah û rehman serî ser şiro erd ra.

xuzizbîyayeni *f. M.* Xuzizbîyayîş. Werdî werdî bîyayeni, letelebare bîyayeni, zîrûzeberî bîyayeni, zîbal zîbalî bîyayeni, parç parçe bîyayeni, virtûvila bîyayeni. *Tr. Darmadağın olmak, paramparça olmak.* Maro xuziz bîyaye, fina jî ancîyayê vera qulda xwu. Qe xwu rê erbetênda girani bî.

xuzizkerde/ê *N.* Werdî werdî kerde/ê, parçe parçe kerde/ê, letelebare kerde/ê, zîbal zîbalî kerde/ê, zîrûzeberî kerde/ê. *Tr. Paramparça edilen, darmadağın edilen.* Ti do senîn ê çîyê xuziz kerdî bişê bi xwu ya berê ki?

xuzizkerdeni *f. M.* Xuzizkerdiş. Letelebare kerdeni, lete lete kerdeni, zîr û zîberî kerdeni, werdî werdî kerdeni, parçe parçe kerdeni, virtûvila kerdeni. *Tr. Darmadağın etmek, paramparça etmek.* Eger ki mi kerdo xuziz, qey şima do mi ser o bişê îspat kerê. Wexto ki şima şa mi ser o îspat kero, bêrê mi ser o cerîmeyê ci bibirnê. Labelê şima do nêşê. Çunkî mi nêkerdo ki şima bişê îspat kerê.

xû *Nn.* Xuy, xuslet, exlaq, xulq. *Tr. Alışkanlık, ahlak, tabiat.* Xûyê mi, mi ra bikewo, ez nêşena nê xûyê xwu yê xirabî biterikna.

xûrind/i *N.* Xûweş/i, xûhewl/i. Kes/çîyo ki; xûyê ci, tebîetê ci, fêl û liv û hereket û xulq û çîyê ci yo winasîn weş o, rind o, hewl o, rîdêno, ecibêno û tercîh beno. *Tr. İyi ahlaklı, güzel ahlaklı.* De ki! Boka ti xwu rê, bi ê kesdê xûrindî ya, hembazey bikerê. Boka ti, bi ê kesdê xûpîsdê bînî ya, hembazey nêkerê.

xûrindey *Nm.* Xûweşey, xûhewley. Xûrind/i bîyayeni, wesfê xûrindan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; xûyê ci, tebîetê ci, fêl û liv û hereket û xulq û çîyê ci yo winasîn weş o, rind o, hewl o, rîdêno, ecibêno û tercîh beno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. İyi ahlaklılık, güzel ahlaklılık.* De ki! Boka ti xwu rê bi ê kesdê xûrindî ya hembazey bikerê. Boka ti, bi ê kesdê xûpîsdê bînî ya nêkerê. Çunkî xûrindey, serê hemî çî ya. Kes do xwu rê sifte sifte na kişti bewnîyo merselan ra.

xûyo rind *Nn.* Xûyo weş, xûyo hewl, xusleto hewl, xusleto rind, xusleto weş, xulqo weş, xulqo weş, exlaqo weş, exlaqo rind. *Tr. Güzel/iyi ahlak, iyi davranış.* Ellah boka ci rê xûyo rind bido.

xûyo weş *Nn. Bw.* Xûyo rind. Mi rê ki xûyoweş jî zengîneyênda bol weş a.

xûyo xirab *Nn.* Xûyo ki; şêligo aqildar, ci ra hez nêkeno, xûyo ki; tey zirar esto. Tersê ci, "xûyo weş" o. *Tr. Kötü ahlak.* Xûyêndê ci yo xirab esto ki, kesî ray ra verdano.

xwarik/i *Zoo. N.* Heywano ki dindanê xwu yê şitî rijnayê. *Tr. Süt dişlerini düşüren hayvan.* Şima xwu rê nê xwarikî bigîrê, şima do deha bol qezencdar bê.

xwarikey *Zoo. Nm.* Xwarik/i bîyayeni, xwarikan ra bîyayeni, wesfê xwarikan xwu ser o çarnayeni, heywanan di dindan viste/ê bîyayeni, heywanan di heywano/a ki dindanê xwu yê şitî vistê, o/a heywan/i bîyayeni. *Tr. Süt dişlerini döken hayvan.* Çirê ti bolkî xwarikeyda ci ser o vinderdê?

xwazgencî *Nn.* Wazgencî. Genco ki keynayên rê keno bibo waştî, genco ki yeno keyneyên biwazo. *Tr. Görücü.* Xwazgenci yê keynekeri bolê, a ya kesî nêrîdêna.

xwazgencîyane *Nn.* Wazgencîyane, wazgencikî. Zêdê xwazgencîyan a bîyayeni, bi wazgencîyan mendeni, wesfê xwazgencîyan tey bîyayeni. Wazgencîy senîn ki kenê, a winî kerdeni, winî bîyayeni. *Tr. Bir görücü edasıyla.* Ame xwazgencîyane keyneki dî û ageyra.

xwazgencîyaney *Nm.* Wazgencîyane. şekil û bîçim û meş û mêldê xwu di, zêdê xwazgencîyan bîyayeni, wesfê wazgencîyan tey bîyayeni. *Tr. Adeta bir görücü edasıyla hareket etmek.* Pêrê keynekeri va: Ez xwazgencîyaneya winî qebûl nêkena. Çirê banan çoşmeyo doş beno? Wa bêro keye.

xwazgencîyey *Nm.* Wazgencîyey. Xwazgencî bîyayeni, keyna waştişîrê qayîl bîyayeni, qandê dîyayenda keyneyên şîyayeni û no merdim bîyayeni. *Tr. Görücülük.* Xwazgencîyeya ci zêdê şarî nêbî, zêdê wehşîyan bî. Wehşîyane ame, fina wehşîyane jî şî.

xwendî 1. *N.* Şoşman/i. O ki roja zewajdê zamayî, heqdê zewajî di zamay rê malûmat dano. *Tr.*

Sağdıç. Xwendî do emşo şiro zamay rê, heqdê zewajî di zanayişî bido. 2. *N.* Berbûrî. Ê ki veyve di ci rê xelata veyvî rişîyaya û ê yê şinê veyve. *Tr. Düğünde kendisine düğün hediyesi verilip düğün alayına katılan herkes.* Ê ki ameyê veyve xwendî yê. Labelê ê ki şirê veyveri bîyarê jî berbûrî yê.

xwendîyey 1. *Nm.* Şoşmaney. Şoşman/i bîyayeni, wesfê şoşmanan tey bîyayeni. Keso ki zewajêndê, di gencan di, înan rê heqdê zewajî di, heqdê halwetî di zanîş (malûmat) dano; a o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sağdıçlık.* Merdimo ki nêzewijîyayo, nêşeno xwendîyey bikero. 2. *Nm.* Berbûrîyey. Veyve amîyayeni, veyve di ci rê xelata veyvî rişîyayeni. *Tr. Düğüne hediye ile davet edilmek, düğüne davet edilmek.* Veyve di, dîrê xwendîy pirûzinîy bî. Çunkî ci rê xelati nêrişîyê bî.

xwu *H.* Xu, xo, xwo. *Kur. Xwe. Tr. Kendi, kendisi, öz, özü.* Ez winîyaya zêdê xîntan, o yo xwu bi xwu vajêno. Ez ci nêveyaya û ravêrda. Se kera?

xwu a *H.* Xwu ya, bi xwu ya, bi xwu a. *Tr. Kendi ile, kendisiyle, kendine, kendisine, kendine dönük.* Qerti kerdi xwua û şî seha.

xwuante/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; heşa xwu daya, xwu eşta pûştan bin. *Tr. Kendisini veren, kendisini çektiren, puştluk yapan.* A kesa xwuantê, tîyanan meverdê. A do exlaqê qeçekandê şima bivirno. 2. *N.* Kes/çîyo ki; qando ki jewî ro do yan jî pa teşxele bikero, xwu vera kesên anto ki ci ro do. *Tr. Birisini dövmek için hasmına doğru atılan, onu dövmeye yeltenen.* Keso xwuante, do pirodo ki, kemî nêkewo. 3. *N.* Çî/keso ki xwu anto pêser, awa ci ancîyaya, ameyo a xwu, xwu dîyo, ameyo deraxdê xwu, anişto, masatiş yan jî weriştişê ci anişto. *Tr. Normal karar ve seyrine gelmiş olan, suyu çekilen, şişkinliği giderilen.* Mîro xwuante, erdo xwuante, royo xwuante û zêdê nînan (zn.) 4. *N.* Tevizîgirote/ê, qerimîgirote/ê. Çî/keso ki edizîyayîşêna tepîya qerimîya xwu, tevizê gandê xwu giroto. *Tr. Vücudu geren, yorgunluğunu veya hantallığını gidermek için vücudu rahatlatan, gevşeten.* Mi ê kesdê xwu(cêw)antî rê va: Şêligî mîyan di xwu meanci, şerm o. 5. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni anto vera xwu, kerdo zêdê xwu, bi xwu yo durûvnayo; anto şekil û bîçim û xûydê xwu. *Tr. Kendisine benzetilmiş olan, kendisi gibi yapılan.* Qeçeko xwuante, bî gird fina virîya.

xwuanteni 1. *Zv. f. M.* Xwuantiş. Bi jewî ya vajîyayeni. Na qisa, jû finan qandê heqaretî jî vajêna. *Tr. Kendini çektirmek, gayri meşru ilişkiye girmek. Bu söz, bazen hakaret için de söylense de fuhuş yapmak anlamında değildir.* Cinêka bêperdê keynerda xwu rê va: Ti ya heta nika aja di sekena? Ti ya xwu ancena? 2. *Nn.* Xwuantiş. Qandê pirodayenî yan jî qandê çîyên xwu vera hetên anteni, bi qewetên a şîyayeni, xwu tayênan ra qandê reynayîşî vera ci kerdeni. *Tr. Çekişmek. Birini dövmek veya onu kurtarmaya çalışmak üzere ileriye atılmak. Niza veya kavga amacıyla ileriye atılmak.* Ey xwu antê, labelê bi mi ki kesî o nêtepişt bî. 3. *f. M.* Xwuantiş. Awa ci qedîyayeni, qelaw bîyayena mîrî, aw antişê mîrî, wextê akerdenda mîrî bîyayeni, tenekên repin bîyayeni. *Tr. Suyu çekilmek, hamurun, toprağın suyunun çekilip kıvamına gelmesi.* Mersela: Mîrî xwu anto. Derê ki ma nan akerê. Erdî xwu anto. Derê ki ma biramê. 4. *f. M.* Xwuantiş. Tevizîya xwu giroteni, qerimîya gandê xwu giroteni. *Tr. Gerinmek, vücut gerginliğini gidermeye çalışmak, yorgunluğu egzersiz hareketleri yapmak.* Senîn ki xwu (cêw) ant, nişkêra firki kewti ci mîyane. 5. *f. M.* Xwuantiş. Bi xwu yo durûvnayeni, zêdê xwu kerdeni. Kesên yan jî çîyên hal û hereket û fêlan û reng û şekil û bîçimî di zêdê xwu kerdeni. *Tr. Kendisine benzetmek, kendisine çekmek.* Soyîn ay keyneki anti vera xwu.

xwu bi ci yo girêdayeni 1. *f. M.* Xwu bi ci yo girêdayîş. Xwu po girêdayeni, xwu po besteni. Xwu çîyên a yan jî bi kesên a yan bi layên a yan jî çîyêndê zêdê layên a girêdayeni, pa besteni, pa qeyd kerdeni. *Tr. İntisap etmek. Kendini birine veya bir şeye bağlamak.* Eskeran filim di, xwu bi ci yo girêda ki pey di nêremê, pêro jî tanqan bin di merdîy. 2. *f. M.* Xwu bi ci yo girêdayîş. Xwu po girêdayeni, xwu po besteni, xwu bi ci ya girêdayeni. Xwu kesên yan jî bi çîyên a girêdayeni, ci ra paştî giroteni, paştî ci dayeni, xwu pa besteni, xwu pa qeyd kerdeni, xwu bendeyê ci kerdeni, xwu besteyê ci kerdeni. *Tr. Kendisini birine bağlamak, ondan kuvvet almak veya vermek, birine dayanmak.* Mi, xwu bi ci yo girêda, ey jî ez qeni ser o daya erd ro. Ey rê qe çîyên nêbeno. Vanê çerxê dinyay bêmêx o.

xwu bidê ... *H.* Qandê vera cayên bîyayîşî, qandê mêldareyda kesên yan jî çîyên bîyayeni vajêno. *Tr. Kendinizi ...ye doğru verin, yöneltin, dayanınız, kayınız, yöneliniz.* Mersela: Xwu bidê dêsî ver, xwu bidê veraroj, xwu bidê na heti, xwu bidê a doşî ser, xwu bidê peyanroj, xwu bidê sersey, xwu medê tehlûke, xwu bidê yan jî medê zaliman kişti ûzn.

xwubindikerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; eger gird bo gî, eger werdî û qeç bo en (bi ziwandê qeçekan a gî) kerdo. Kes/çîyo ki; îhtîyacê xwu yê kunifi kunifi di nê, xwu bin di, kerdo, nêşayo şiro kunifi. *Tr. Altına eden/yapan. Kakasını tuvalette değil de, kendi altında yapan.* Çend serrîy yo ki a ya ê mêrdeyê xwu bin di kerdî ra gîna. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; xetayêndo gird kerdo, eybûarêndo nêpawite kerdo, çîyo ki kes do vero bişermayo û milçewt bo, o çî kerdo. *Tr. Halteden, adeta altına yapan, tam anlamıyla utanılacak ve parmak ısırtılacak kötü bir iş yapan.* Boka şima ê merdimê xwu bin di kerdî, mi çiman ver ra vinî kerê. Ez qayîl nîya mi ra biaso.

xwu bin di kerdeni 1. *f. M.* Xwu bin di kerdiş. Xwu bin di gî kerdeni, xwu bin di en (bi ziwandê qeçekan a gî) kerdeni, îhtîyacê xwu yê kunifi yan qeçekey yan jî nêweşînên ra xwu bin di kerdeni. xwu *Tr. Altına etmek.* Xatûnî, hele biewnî Ellah zano ki tûtekî xwu bin di kerdo, şorî pak ki, wa nêşeliqîyo. 2. *Zv. f. M.* Xwu bin di kerdiş. Xetayo ki nêpawêno, ê xetay kerdeni. Çîyêndo pîs kerdeni, çîyêndo bişerm û biar kerdeni, çîyêndo eybûar kerdeni. Eybêndo giran kerdeni. *Tr. Halt etmek. Utanılacak, yüz kızartacak, beklenmedik ve parmak ısırtacak bir hata veya iş yapmak.* Mi cara na xeta ey ra nêpawitê. Tew ey xwu bin di kerd!

xwubinkerde/ê *Zv. N.* Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo xwu bin, ci rê xalîb ameyo, fînayo ser, bi otesî/wetsîda ci yo ameyo, mexlûb kerdo. *Tr. Yenilen, alt edilen, mağlup edilen.* Şima şî, bi ê merdimdê xwubinkerdî ya mişewirîyay, bi serkewtî ya nêmişewirîyay.

xwubinkerdeni 1. *Zv. f. M.* Xwubinkerdiş. Hakîmê ci bîyayeni, bi otesîda ci ya amîyayeni, wetsîda ci amîyayeni, qezenc kerdeni, kesên yan jî çîyên rê xalîb amîyayeni. *Tr. Alt etmek, yenmek, galip gelmek, altına almak/atmak, hakim olmak.* Hergi merdim, nêşeno şeytan û nefsê xwu, xwu bin kero. Nîtekîm bi neya jî xeylên alîmanê girdan, şeytan û nefsê xwu yo emmare kerdo xwu bin. 2. Xwubinkerdiş. Çîyên yan jî kesên xwu bin giroteni, ser o ronişteni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi altına almak, üstüne oturmak.* Lajek kerd xwu bin hawêr da piro. Eynî henciqna!

xwubinravete/ê *Zv. Nn.* Xwu het ra vete, xwu ver ra vete. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên bê çime û bê sened vato, xwu het ra vato, eşto û vato. *Tr. Uydurma, uydurulan, kafadan atılan, palavra, asparagas.* Vatişê ci yê xwubinravetî, heme ca şana pê.

xwu bin ra veteni 1. *Zv. f. M.* Xwu bin ra vetiş, xwu bin ra veteni. Xwu ver ra veteni, xwu het ra veteni, bêçimeyey, bêçime/ê bîyayeni, bêsened/i bîyayeni. *Tr. Aslı astarı olmamak, dayanaksız olmak, kaynaksız olmak, atmasyon, yalan dolan olmak.* Na qisa ma kesî nêvata, ey xwu bin ra veta. 2. *f. M.* Xwu bin ra vetiş. Xwu bin ra veteni. Kesên yan jî çîyên xwu bin kerden a tepîya yan jî ci bin kewtişa tepîya, a ê kesî yan jî ê çî veteni. *Tr. Altına girmiş ve sokulmuş olan herhangi bir şey veya kimseyi altından çıkarmak.* Cuzdanê ci bîbî vinî, ay xwu bin ra vet.

xwu bi xwu *H.* Bixwu, bi zewmbîyan a nê. Bi çînakî ya, bi jûnakî ya nê û bixwu, bê kesandê bînan a bîyayena çîyên, bi şikildê otomotikî ya, otomotîk. *Tr. Doğal, tabii olarak, kendi kendine, otomatik, kendiliğinde, kendi kendisi, yalnız kendisi, başkasının direktif ve talimatları doğrultusunda değil de, kendisinin istek ve arzularıyla, tesadüfen.* Ey xwu bi xwu kerdo. Ma ci rê nêvato; xwu bi xwu gurweyayo, ma nêgurwênayo; xwu bi xwu kewno kar, ma dest nênanê pa.

xwu bi xwuyey *H.* Xwu bi xwu bîyayeni. Bixwuyey, zewmbî bi kesên a nê; bi şikildê bixwuyey a, bi jûnakî ya yan jî bi çînakî ya nê; tenîyayey, zewmbî tey kesên çinêbîyayena. *Tr. Kendiliğinden, kendi kendisine, doğal olarak, yalnızlık, başkası müdahil olmaksızın, otomotik olarak, kendi başına olarak, tesadüfen, bağımsız olarak.* Xwu bi xwuyey jû cayan di weş a û lazım a jî. Labelê ki kes do, jû çîyan jî xwu bi xwu nêkero. Çunkî xwu bi xwuyey, tim tawi nêbena.

xwucilikerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qandê xîzmetên, qandê karûgurweyên xwu kesnakî vero kerdo zêdê paspasî ya, xwu kerdo zêdê cila û hemberanê ci, zêdê cilên a ser o rakewtê, çîyê xwu ser o rafînayo. *Tr. Kendisini paspas haline getiren, gururunu incitecek eylemlerde bulunan, gereksiz ve aşırı hizmetler sergileyen ve karşılığını bulamayan.* O keso xwu cilikerde yo nêzano ki se kero. O do îspatey ê nankoran vero biteqo.

xwu cili kerdeni *Zv. f. M.* Xwu cili kerdiş. Xwu kesên yan jî tayêni vero zêdê cil a kerdeni, ci rê bol û bol xîzmet kerdeni, xwu vero henciqnayeni, xwu ci vero binpay kerdeni, xwu ci vero paspas kerdeni, xwu ci vero helênayeni. *Tr. Kendini paspas etmek, kendisini ezdirmek, kendisini birilerine adeta adamak, kendisini başkası*

karşısında aşağılamak. Fini bena ki kes xwu kesên rê cili kero jî, o kes nêzano "berxwudar bi" vajo. Çunkî tayên kesîy nankor ê, hewlîni ra fehm nêkenê.

xwuçalieşte/ê 1. *Zv. N.* Xwuçaliçekerde/ê. Kes/çîyo ki; qando çiyêndê raştî û heqî nêkero, bextê xwu eşto, zûrîy kerdê, heq û raşt ra bîyo û bi no babet a xwu kerdo rezîldê alemî, kewto cêr, gunayo war ro, xwu kerdo pîs, xwu kerdo çimpehan, xwu kerdo namerd, xwu werdî visto yan jî bênamûs. *Tr. Çamura yatan.* Merdimo xwu çalieşte/ê do kê rê biercîyo? Ey ra fek verdê. 2. *N.* Xwuçaliçekerde/ê, xwukortieşte/ê, xwukortiçekerde/ê. Kes/çîyo ki; xwu eşto cayêndo kort, cayêndo çali. *Tr. Kendisini çukura atan.* Qeçeko xwu çalieşte do noqor dersi bigîro.

xwu çali eşteni 1. *Zv. f. M.* Xwu çali eştiş. Xwu çali çekerdeni. Qando ki tersê kesên yan bi bi zirardê kesên a karûgurweyêndo bibo, kes rî dano, kes heq û raştî ser ra mexsûs gam keno; a wexta kes xwu erzeno çali, kes çebêno çali. Çunkî kes xwu keno rezîldê alemî, kes xwu keno pîs, kes xwu fîneno war. *Tr. Kendisini alçaltmak, çamura yatmak, izzetini ayaklar altına atacak hal ve hareketlerde bulunmak.* Nika raştê ci, ti jî zanê ki wina yo. Xwu çali meçeki. 2. *f. M.* Xwu çali eştiş. Xwu çali çekerdeni, xwu korti çekerdeni, xwu korti eşteni. Xwu cayêndê çali mîyan eşteni. *Tr. Kendisini bir çukura atmak veya bırakmak.* Ey xwu eşt çali mîyan, dima nêşa çali ra bivijîyo. Mi dest eşto bi ci ki, hewna ki vijîyayo.

xwuçekerde/ê *N. Bw.* Xwueşte. Ê mehsûmê xwuçekerdî lingeka xwu şikiti.

xwuçimgiroteni *Zv. f. M.* Xwuçimgirotiş. Xwu çimî giroteni, cesaret kerdeni, tey qewetê şayeni peyda bîyayeni, xwu rê hêwan kerdeni. *Tr. Göze alabilmek, gözüne kestirebilmek veya onu alt edebilmek için cesaretini toplamak, göz koymak.* Mi o merdimo gidî girot xwu çim. Labelê o mi rê nêkewt.

xwuçimîgiroteni *Zv. f. M.* Xwuçimîgirotiş. *Bw.* Xwu çim giroteni. Eger ez çîyên yan jî kesên bigîra xwu çimî, miheqeq ez do ey ser ra bêra.

xwudarviste/ê *N.* Xwudarfinaye/ê, xwudardakerde/ê. Kes/çîyo ki; xwu layên a, bi şerîtên a, bi resenên a cayên di (mersela bi darên a, bi estûnên a, bi maxan a ûzn.) dar finayo, darvisto, xwu darda kerdiş a kişto. *Tr. Kendini asmak suretiyle intihar eden veya öldüren.* Merdimo xwudarviste, qandê otopsî, bi ambulansa berîya morg.

xwudarvisteni *f. M.* Xwudarvistiş. Xwu darfinayeni, xwu darda kerdeni, xwu bi darên a û bi layên a fetisnayeni. *Tr. Kendini asmak suretiyle intihar etmek.* Vanê ê lajekê bêkesî xwu darvisto. Bêlome bo, tenya bî.

xwudegirote/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; xwu giran tepşeno, hêdî hêdî şino, hêdî hêdî luweno, berey berey leqeno. *Tr. Kendini ağırdan tutan, ağır ağır hareket eden, yavaş yavaş davranan.* To do ki bi ê kesdê xwudegirotî ya bikerdayê, to qe nêkerdayê, ey vêrî bî. 2. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; qando ki jewî yan jî çîyên ro do, o yo xwu degîno, o yo xwu keno hadire. *Tr. Birisine patlamak, birisini dövmek için hazırlık yapan, için için yanan, bazı şeyleri yutup dolmaya çalışan veya bu durumda olan.* O mêrdeko xwudegirote, do gamekna biteqo. De ki! Ma dûrî kewê!

xwudegiroteni 1. *f. M.* Xwudegirotiş. Xwu giran tepişteni, giran giran luwayeni, giran giran hereket kerdeni, hêdî hêdî luwayeni. *Tr. Kendisini ağırdan tutmak, yavaş yavaş davranmak, isteksiz veya ağır davranmak.* Ez winîyaya o yo xwu tim degîno, mi nêzana ki o yo bi zor a şino. Mi bizanayê o yo bêzerrî şino, mi nêriştê. 2. *Zv. f. M.* Xwudegirotiş. Xetayên yan jî qusûrên ser ra qandê pirodayîşî, qandê teqayîşî xwu pir kerdeni, xwu hadire kerdeni. *Tr. Bir hata, bir kusur, bir kötülük üzerine birisini veya bir şeyi dövmek için kendisini hazır duruma getirmek, patlamaya hazır hale gelmek, şarz olmak.* O yo şewra ra yo xwu degîno ki to ro do, ti yê hergi fini bi babetêna reyênê. Rew ci ra dûrî kewo, mêrdek bol bîyo pir, bol degêrîyayo.

xwudestdaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; xwu dayo dest, o yo deha nêşeno xwu ver bido yan jî xwu ver dayîşî rê gereg nêvîneno. Kes/çîyo ki; teslîm bîyo, xwu kerdo destandê jewî mîyan. *Tr. Kendini ele veren, kendini yakalatan.* Dadgerî va: Cezayê merdimdê xwudestdayî û tepêşîyayî jew nêbeno. Ez do cezayê to rona. 2. *Tib. Zv. N.* Kes/çîyo ki; xwu kerdo destdê Ezraîlî, xwu teslîmê mergî kerdo, xwuver dayeni rê gereg nêvîneno yan jî hukmê ci yê xwuver dayenî qedîyayo. *Tr. Kendini ölümün kollarına teslim eden, direnişi bırakan, pes eden.* Bi mi ki ê merdimê xwudestdayî, şayê xwu lepandê a nêweşîni ra bireyno. Ey xwu rew da dest. Çunkî omidîya ci ya coydarey nêmendi. 3. *Zv. N.* Kes/çîyo ki; xwu dayo dest, nimîyê ci vijîyayê teber, zûrê ci vijîyayê, xeta û hîleyê ci vijîyayo, renga xwu kerda bellî, fen û dibareyê ci bîyê eşkera, qusûr û xeta û kemaneya ci vijîyaya teber, xwu dayo

teber. *Tr. Kendini ele veren, kusur ve hataları ortaya çıkan, yalan ve yanlışları ifşa olan, gizlisi saklısı kalmayan.* Eger şima şenê, şirê ê merdimdê xwudestdayî ra pers kerê. Şima çirê yenê mi ra pers kenê?

xwu destdayeni 1. *f. M.* Xwu destdayîş. Teslîm bîyayeni, bes kerdeni (*Tr. Pes etmek*), bi rîzadê xwu ya teslim bîyayeni, xwu tepişten dayeni, xwu teslîmê destandê kesandê bînan kerdeni. *Tr. Kendini ele vermek, kendini yakalatmak, teslim olmak, pes etmek.* Dî ki o yo wina nêşino, şî xwu da dest û cezayê xwu pawit. 2. *Tib. Zv. f. M.* Xwu destdayîş. Xwu teslîmê mergî yan jî cezayên kerdeni, xwuver nêdayeni, xwuverdayenî qedînayeni. *Tr. Kendini ölümün kolları arasına teslim etmek, direnişi ve kurtuluş mücadelesini bitirmek, teslim olmak.* Nêmerd o. Labelê xwu dayo dest. Ewro ewro, meşti meşti. O yo ganan vero. 3. *f. M.* Xwu destdayîş. Renga xwu bellî kerdeni, nimîyey ra vijîyayeni, nimîyê ci teber deyayeni, xwu mojnayeni, cayê ci yo kemî yan jî veng vijîyayeni. *Tr. Kendini ele vermek, kendini yakalatmak, boşluk vermek, eksik veya kusurları ortaya çıkmak, foyası çıkmak, gizliliğini yitirmek.* Eger to ûja di xwu dest nêdayê, ma do bireyayê.

xwu destî *N.* Dest a, bi dest a, bixwu. Bi wesayîtnakî (mesela bi jûna ya, bi kesnakî ya, bi fek a yan jî zn. a) nê, bi destandê xwu ya. *Tr. Elden, direk, dolaysız, bizatihi, dolaylı değil.* Ez mecbûr menda, mi bi xwu destî da bi ci.

xwu destîyey *Nm.* Xwu destî bîyayeni, bi çînakî nêbîyayeni, bi destandê kesnakî ya nêbîyayeni, bi wesayîtnakî ya nêbîyayeni, bixwu bîyayeni. *Tr. Bizatihi, elden olmak.* Kaşka verî ma xwu destîyeya ci bizanayê. Ma va beno ki dayo destan.

xwudestnêdaye/ê 1. *Nn.* Kes/çîyo ki; xwu teslîmê lepandê kesandê bînan nêkerdo, kesandê bînan nêbîyo, xwu nêdayo dest. Kes/çîyo ki; bi rîzadê xwu ya nêtepêşîyayo. *Tr. Kendini ele vermeyen, kendini yakalatmayan, kendini tutuklatmayan, kendi rızasıyla tutuklanmaya gitmeyen, derdest olmayan, kendini hapsettirmeyen.* Ey xwu nêda dest. Labelê fina jî tepêşîya. 2. *Tib. Zv. N.* Kes/çîyo ki; teslîmê nêweşînên yan jî teslîmê çîyêndê neweşî, dişmenî nêbîyo, xwu nêkerdo bindestîyê ci, o yo hewna xwuver dano û teslîmê sîlehî nêkerdo. *Tr. Direnişini sürdüren, henüz teslim olmayan, kendini, ele avuca teslim etmeyen, direniş gösteren, kendini ölümün kolları arasına teslim etmeyen.* Ez emel kena ki o merdimo xwudestnêdaye do a nêweşîni xwu bin kero, do ay bin ra bivijîyo. O do bi otesîya a ya bêro.

xwu destnêdayeni 1. *f. M.* Xwu destnêdayîş. Teslîm nêbîyayeni, destan mîyan nêkerdeni, xwu êsîr nêkerdeni, xwu derdest nêkerdeni, xwu tepişten nêdayeni, tepiştiş di sebebê îhmalkarey nêbîyayeni, tepiştişî rê rîzayê ci çinêbîyayeni. *Tr. Kendini ele vermemek, kendini yakalatmamak, teslim olmamak, kendini ele avuca sokturmamak.* Mi xwu nêda dest, înan ez tepişta. 2. *Tib. Zv. f. M.* Xwu destnêdayîş. Teslîmê mergî nêbîyayeni, nêweşey verdayeni, bi nêweşey a pêver dayeni, xwu pede nêverdayeni. *Tr. Direnişi, sürdürmek, kendini teslim etmemek, ümidini yitirmemek, mücadeleye devam etmek.* Ê xortî xwu nêda dest, soyîn jî kansêr ra reya.

xwu di *H. Bw.* Xwu dir. Eger ez meşti şira, ez do lajekê şima jî xwu di bera. Labelê ki meşti nêşira, deha nêşena xwu di bera. Çunkî hembaznakîda mi esta.

xwudikerde/ê 1. *Nn.* Xwubindikerde/ê. Kes/çîyo ki; xwu bin di gî kerdo, nêşayo şiro kunifi û xwu bin di verdayo. *Tr. Altına eden, altını pisleyen.* Qeço xwudikerde û pîlo xwudikerde jew nêbeno. 2. *Zv. N.* Xwubinkerde/ê, xwudiverdaye/ê. Kes/çîyo ki; hendo ki karûgurweyêndo pîs, xirab, nehs kerdo, ze ki xwu bin di bikero. *Tr. Halt eden, kötü bir iş işlemiş olan.* Tî bi ellasî kenê, mi het di qalê ê nehsdê xwu di kerdî, meki yawo!

xwu di kerdeni 1. *f. M.* Xwudikerdiş. Xwu di pîsey kerdeni, xwu bin di kerdeni, xwu bin di nehs kerdeni, xwu bin verdayeni. *Tr. Altına etmek, altına sıçmak, altını pislemek.* Şima rew kunifi nêresna, lajekî xwu bin di kerd. Se kero? 2. *f. M.* Xwudikerdiş. Xwu bin di kerdeni, karûgurweyêndo bol xirab kerdeni, çîyêndo eybûar kerdeni, rîsîyay kerdeni. Karûgurweyo ki kes do vero bişermayo, o karûgurwe kerdeni. *Tr. Yüz kızartacak iş yapmak, kişiyi mahcup edecek kötü bir iş işlemek.* Ma pey bol edilîyay, tew ey xwu di kerd.

xwu di luwayeni *f. M.* Xwudiluwayîş. Xwu leqnayeni, leq xwu ro dayeni, xilxila xwu ro dayeni, cadê xwu di xwu lûnayeni. *Tr. Kımıldanmak, hareketlenmek, depreşmek, deprenmek.* Eger xwu di nêluwayê, do serî ro gunayê.

xwu dim şanayeni *f. M.* Xwudimşanayîş. Xwu dima şanayîş. Xwu dim visteni, xwu dima ardeni, bi xwu ya ardeni, xwu pey visteni. *Tr. Ardına*

koymak, ardına takmak, arkasına vermek, ardına dizmek, birlikte getirmek. Dinyayên merdim şanayo xwu dim û ardo. Ma veyve yo?

xwu dir *H.* Xwu di, xwu der, bi xwu di, tey di, tey, ci di. Na vajeki "xwu der" ra xeripîyaya. Şeklê ci yo esîl jî Farîsî di mendo. *Tr. Kendisinde, kendinde, kendisiyle, beraberinde, birlikte.* Xwu dir berd, xwu dir bîya, kaşka dima nêriştayê xwu dir biberdayê.

xwu di şikîyayeni *f. M.* Xwudişikîyayîş. Qelbê ci şikîyayeni, qelb şikîyayeni, finêra şikîyayeni, nêpawiten di şikîyayeni. *Tr. Kırılmak, incinmek, mahcup olmak.* A qiserda ci ser ra, ez xwu di şikîyaya.

xwu di şiknayeni *f. M.* Xwudişiknayîş. Xetayên di, yan jî karûgurweyêndo winasîn di sebebê şikîyayenda qelbdê kesên bîyayeni, sebebê şermayayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Birisinin bir hata veya benzeri bir sonucunda kalbini veya gönlünü kırmak, utandırmak, mahcup etmek.* Kaşka to lajek xwu di nêşiknayê.

xwu di şîyayeni *f. M.* Xwudişîyayîş. Çiman pênayeni û tenekên bo jî rakewteni, hewna şîyayeni. Çimîy pênayena hendqerek kî xwu ya şîyayeni, hewna şîyayeni. *Tr. Uyuklamak.* Ez bol edizîyayê bîya. Cora sandalîyey ser o xwu di şîya.

xwudîyayeni 1. *Zv. f. M.* Xwudîyayîş. Xwu vînayeni, xwu kişf kerdeni, ferqê marîfetdê xwu bîyayeni, kiramatê xwu dîyayeni, huneranê xwu ferq kerdeni. *Tr. Kendisinin veya yeteneklerinin farkına varmak, kendisini keşfetmek, kendine gelmek.* Ey ki finên ki xwu dî, ez pey emel kena ki o do neya tepîya serkewo. 2. *Zv. f. M.* Xwudîyayîş. Xwu vînayeni, kêfê ci çîyano amîyayeni, tam dîyayeni, a xwu amîyayeni, vera xeyr şîyayeni, xeyrî resayeni, soyîndê xeyrî ser resayeni, ganselametey û ganweşey û malûmilkdê dinyay di hewl bîyayeni. *Tr. Kendine gelmek, refah düzeyi yükselmek, zenginleşmek, sağlık ve/veya zenginlik olarak iyileşmek, gelişmek.* Ey finên xwu dîyo. O deha neçarey xwu vîrî nêano. 3. *f. M.* Xwudîyayîş. Xwu vînayeni, bi çiman a xwu dîyayîş, lîlikên di xwu ra winîyayeni. *Tr. Kendini görmek, aynada kendisini seyretmek.* Ez çirê fina biwinîya xwu ra? Mi xwu dîyo, ez a tim winîna xwu ra.

xwu doli eşteni *f. M.* Xwu doli eştiş. Xwu doli çekerdeni, xwu doli mîyan eşteni, qandê kiştişî xwu doli eşteni, xwu nêtdê întîharî ya doli eşteni. *Tr. Kendini intihar etmek niyetiyle suya, göle veya su çukuruna atmak.* Ay dîrê finîy xwu eşt doli, labelê Ellahî nêkişti.

xwu eşteni *f. M.* Xwueştiş. Xwu çekerdeni. Xwu vera vernî, vera ver çekerdeni, vera vernî gami yan jî gamîy giroteni. *Tr. Kendisini atmak, fırlatmak, hoplatmak.* Mi xwu eşt, ez gunaya erro.

xwu fek di vajîyayeni *f. M.* Xwu fek di vajîyayîş. Qiseyê ki hend vengê ci kesandê bînan nêşino, înan kerdeni. *Tr. Mırıldanmak, gevelemek.* Ez winîyaya a ya xwu fek di vajêna, mi va ti ya se ki vana, eşkera vaji, xwu fekî di qisey meki!

xwugankewteni *f. M.* Xwugankewtiş. Kesê ki vêşî şemate û kelbût kenê, ti vanê beno ki ê yê kenê xwu û pê bûrê, zirar bidê pê. Şemate û kelbût kerdeni, zirar pêdayeni, pêganî kewteni. *Tr. Aşırı gürültü ve şamata etmek, birileriyle adeta birbirini yemek, kendisine zarar vermek.* Ti yê çirê hinî kewnê xwu ganî?

xwugiroteni *f. M.* Xwugirotiş. Ganê xwu, gêrîyayeni, sereyê xwu, serê xwu bi çîyên a giroteni, çîyêndê zêdê çarçefên a, zêdê şalên a, zêdê çinayên a, zêdê perdeyên a serê ci nimiteni. *Tr. Örtünmek, kapanmak.* Vanê filan kes, bi pêşdê xwu ya sereyê xwu gîna.

xwuhesîyayeni 1. *f. M.* Xwuhesîyayîş. Xwu yo hesîyayeni, a ya bîyayeni, hewn ra vijîyayeni, hewn ra werişteni, bi xwu aya bîyayeni. *Tr. Uyanmak.* Ez hesîyaya xwu ki karwan kewto ray, ez ca menda. 2. *Zv.* Xwuhesîyayîş. Aqil ser amîyayeni, xwu yo hesîyayeni, aqilê xwu pêser arêdayeni, aya bîyayeni. *Tr. Ayıkmak, uyanmak, aklı başına gelmek.* Eger hewna jî xwu nêhesîyayê, înan do eynî mezelê ci aşanayê.

xwuhesnayeni *f. M.* Xwuhesnayîş. Xwu yo hesnayeni, a ya kerdeni, hewn ra veteni, hewn ra werzanayeni. *Tr. Uyandırmak, ayıktırmak.* Şima do a xwu nêhesnayê, a ewro pede bîya ze serserî, bîya ze dela hari.

xwu heti ra *H.* Bi aqildê kesandê bînan a nê, xwu aqil ra, bixwu, bi zewmbîyan a nê, bi tesîrdê ê bînan a nê, xwuserî, tesîrê ê bînan çinêbîyayeni, nêmişewrîyayeni, tey şewir nêbîyayeni, bi aqil û qewetdê xwu tenya ya. Çîyo ki beno, eger rind bo jî, xirab bo jî çimeyê ci bixwu yo. Çimeyê ci bixwu bîyayeni, cayê ci yê vijîyayîşî aqilê ci bixwu bîyayeni. *Tr. Kaynağı kendisi olmak, kendiliğinden, başkasının medhali/tesiri olmaksızın, kendi başına, başkasına danışmaksızın, özgün, bizatihi.* Ey filan karûgurwe bi kesî ya nêkerdo, bi kesî ya nêmişewrîyayo, xwu heti ra kerdo. Meyweyê ci jî jehrê ci jî ê ci yo. Şima do ki xwu ver ra vejê, xwu heti ra vajê. Ey a qisa, xwu heti ra vata, mi a qisa nêkerda.

xwuhewadayeni *f. M.* Xwuhewadayîş. Xwu wer-

zanayeni, xwu wedardeni, xwu wedarnayeni, xwu vera cor werzanayeni, qam xwu dayeni, vera cor linganê xwu yan jî cayêndê xwu erd ra birnayeni, qam cidayeni. *Tr. Kendisini kaldırmak, ayaklarını veya bedenini yerden kesmek.* Nika ti yê çirê winî xwu hewadanê ki? Ti yê xwu hewadanê, ez a nêşena wezîfe bivîna.

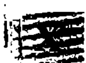
xwuhêlkerdeni *f. M.* Xwuhêlkerdiş. Xwu ata nata hêl kerdeni, xwu ata nata kerdeni, xwu vera vernî, vera kaleki yan jî vera peynî hereket kerdeni. *Tr. Kendini sallamak, kendini hareket ettirmek, salına salına gitmek, yalpalana yalpalana gitmek.* Keyneka werdî xwu hêl kerdê û şîyê înî ser.

xwukenardayeni *f. M.* Xwukenardayîş. Xwu kaleki ser dayeni, xwu kaleki dayeni, xwu kaleki ser dayeni, ray ser ra vera kenaran şîyayeni. *Tr. Yol vermek, kenara çekilmek.* Ay dî ki ez a şina vera ci, ay xwu da kenar.

xwukerrkerdeni 1. *Zv. f. M.* Xwukerrkerdiş. Ze ki o yo nêaşnaweno, ze ki pey nêhesîyayo, ze ki ci het di nêvajîyayo, ze ki o ûja di nîyo. Rolê kerd ran kay kerdeni. *Tr. Duymazlıktan gelmek, işitmemiş gibi olmak, oralı olmamak, duymamış rolünü oynamak.* Peyê ey vera înan bî. Înan qeybetê pêrandê ci kerdê. Ey xwu kerr kerd bî. 2. *Zv. f. M.* Xwukerrkerdiş. Xwu tembîhley ro dayeni. Karûgurweyên di, wexto ki kesên lazim beno, o ki aja do, o ki o yo aşnaweno, xwu giran keno, xwu kerr keno, ze ki o yo nêaşnaweno, ze ki o yo nêvîneno. *Tr. Tembîhllik ayaklarına yatmak, görevi görmemezlikten gelmek veya işitmemiş gibi davranmak.* May vatê kam do şiro firûni? Ey xwu kerr kerd bî, ze ki o yo nêaşnaweno.

xwukişteni *f. M.* Xwukiştiş. Bi tifingên a, bi kardîyên a yan jî bi çîyêndo winasîn a coyê xwu qedînayeni, xwu ro dayeni, mexsûs û bi destandê xwu ya dinyayê xwu vurnayeni. *Tr. İntihar etmek, yaşamına son vermek.* Vanê xwu bi xwu, xwu kişto.

xwu kişti ser dayeni 1. *f. M.* Xwukiştiserdayîş. Mêlê ci kiştên ser o nê, orte di bîyayeni. Hetên nêtepişteni, heta kesî nêbîyayeni, terefê kesên nêtepişteni, bê teref û bê kişti bîyayeni. *Tr. Çekimser kalmak, taraf tutmamak, bir yana meyletmemek.* O yo hawêr xwu dano kişti ser, qey bi ma yo qayîl nîyo bidiskîyo. 2. *f. M.* Xwukiştiserdayîş. Rayên di, cayên di Mesela qandê rayakerdişên xwu vera kalikên, vera kişt (het) ên hereketkerdiş dayeni. *Tr. Yoldan çekilmek, kenara çekilmek, yana doğru hareket etmek.*

Eger xwu kişti ser nêdayê, kirêşa do ci qelibîyayê.

xwu merganevisteni *f. M.* Xwumerganevistiş. Mergilû xwu ya nayeni, merganey xwu ya nayeni, nêmerdeni, labelê xwu zêdê merdan kerdeni. *Tr. Ölü numarası yapmak.* Xwu mergane vist bî, kesî pey emel nêkerd.

xwu merglûvisteni *Zv. f. M.* Xwumerglûvistiş. Nameyê mergî bi xwu yo nayeni, rolê mergî kerdeni, zêdê lûwanan merg bi xwu yo nayeni, xwu zêdê merdanan kerdeni. *Tr. Ölü numarası yapmak.* Ay xwu mergilû vist bî, ez jî pey xapîyaya û mi haho kerd, dima jî a werişti.

xwumilkerdeni *f. M.* Xwumilkerdiş. Xwu vîye kerdeni. Wezîfeyên, karûgurweyên, barên xwu mil kerdeni, persdareya ci xwu ser giroteni. *Tr. Sorumluluğunu üzerine almak, görevi/vazifeyi üzerine almak.* To senîn no baro giran kerd xwu mil ki? Ti do nêşê nê barî bin ra bivijîyê.

xwu mil ra veteni *f. M.* Xwumilravetiş. *Bw.* Xwu vîye ra veteni. Eger to şa, o baro giran xwu mil ra vejo, dêmax ki ti şenê, ê qaxûyanê bînan pêrini jî pey di kerê. Ti yê çirê wina qaxûyê ci gînê ki?

xwumilrodayeni *Zv. f. M.* Xwumilrodayîş. Xwu vîye kerdeni, gunan û webalê çîyên yan jî kesên xwu mil kerdeni, xwu vîye kerdeni, gunadê çîyên yan jî kesên kewteni, îftîra û buhtan kesên eşteni. Persdareya kesên yan jî çîyên xwu ser giroteni. *Tr. Sui ihtiyarla, sui tercihle, yalan veya dolanla birinin sorumluluğunu üzerine almak, birinin günahına girmek, birine iftira atmak.* To xwu mil ro nêdayê, ti do gunadê ci nêkewtê.

xwu mîyan di *Nn.* Vêşî nêabîyayen a, şa nêkerden a, hemini rê nêvaten a, xwu bi xwu, ê bînan haydar nêkerden a. *Tr. Kendi arasında, fazla yaymadan, yarı gizli, mütevazi olarak.* Vistewrandê embazdê mi, xwu mîyan di nîşan kerd. Wahîrê keyî vatê: Wa hend keso vêşî nêro. Cayê ma çinî yo, ma do şîraneyê Ehmed û Fatma xwu mîyan di bikerê. Ma kewtîy ray, Maşallah ma dinyayên bî, o jî ma des paran ra sirf parên şî bî.

xwumoj *Nn.* Xwumojik. Xwu moteni, estbîyayena xwu mojnayeni, bîyayena xwu tesdîq kerdeni. *Tr. Yoklama, gösteri, ispat-ı vücut.* Kaşka to saetda ci di xwumojê xwu bidayê.

xwumojgeh *Nn.* Cayê xwu moteni, cayê paliknayenda estbîyayeni yan jî çinêbîyayeni. *Tr. Gösteri yeri, yoklama yeri, denetime girme yeri.* Şima xwumojgeh di çinêbîyê, înan şima remok mojnay.

xwumojnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu mojnayo, xwumojikê xwu dayo, xwumojik di vîneyayo, nuştedê xwumojî di asayo. *Tr. İspat-ı vücut eden, yoklamasını veren.* Wendokdê xwu mojnayî rê, bi mi ki qe çîyên jî nêbeno. Labelê ez wendokandê xwu nêmojnayan rê nêşena çîyên vaja.

xwumojnayeni *f. M.* Xwumojnayîş. Bîyayena xwu, xwu bi mojnayen a tesdîq kerdeni. Xwu çiman mîyan kerdeni, îspatê estbîyayenda xwu kerdeni. *Tr. Yoklamasını vermek, arz-ı endam etmek, arz-ı didar etmek, ispat-ı vücut etmek.* Eger ki ey xwu binimitayê, ey do vinî kerdayê. Labelê ey xwu mojna. Cora qezenc kerd.

xwunêronaye/ê 1. *Zv. N.* Kirê nêkerde/ê. Kes/çîyo ki; kebîrey kerda, xwu nêronayo, fêlo tewazukarane nêkerdo. *Tr. Gururuna yediremeyen, kendisini alçaltmayan, izzetini koruyan, kibirlilik gösteren, mütevazilik yapmayan.* Merdimo xwunêronaye, do senîn hendayên hewlîni bikero? 2. *N.* Kes/çîyo ki; xwu nênamito, xwu çewt nêkerdo. *Tr. Kendisini eğmeyen, kendisini indirmeyen.* Mi rê ki o keso xwu nêronaye, do çîyên vinî nêkero. Çunkî ci ser o derbi çinî ya.

xwunêronayeni 1. *Zv. f. M.* Xwunêronayîş. Kirê nêkerdeni, xwu cêr nêvisteni, kebîrey kerdeni, îzzetûnefsdê xwu war nêamîyayeni, xwu werdî nêvisteni. *Tr. Gururuna yedirmemek, alçalmamak, mütevazilik yapmamak, kibirlilik yapmak, kendisine yedirmemek, kendini küçük düşürmemek.* Ey xwu nêrona ki bi ma ya roşo û serweşîni bikero. Cora mi jî ci rê çîyên îkram nêkerd. 2. *f. M.* Xwunêronayîş. Xwu çewt nêkerdeni, xwu nênamiteni, xwu qulîs nêkerdeni. *Tr. Kendini eğmemek.* Ey xwu nêrona. Eger xwu ronayê, a sî ci sere ro nêgunayê.

xwunimite/ê *N. Bw.* Xwutirite/ê. Ez xeyrdê kaygerdê xwu nimitî, fina kewta kay mîyan.

xwunimnaye/ê *N. Bw.* Xwutirite/ê. Ez a şewra ra yo, bendeyê ê kesdê xwu nimnayî yê namenezanî.

xwunimnayeni *f. M.* Xwunimnayîş. *Bw.* Xwu tiriteni. Mi xwu nimna jî, ez ûja di bîya eşkera.

xwunkar/i 1. *S. N.* O/çîyo ki bi zulmdê xwu ya kewto gonîda însanan û bi zor a, bi hukimdê xwu ya îdare visto xwu destî. *Tr. Hünkar, hükümdar.* Hergi xwunkar mecbûr nîyo ki gonî birijno û zulm bikero çunki "xwunkar" bîyo name. Tayênêndê xwunkaran jî heqperest ê. 2. *N.* Qatîl/i, gonîwer/i, kiştkar/i, zorbe/ê, zorba. O/çîyo ki gonî rijneno, gonî rijnaya. *Tr. Katil, kan dökücü, kan döken, cebbar, zorba.* Merdimo xwunkar do adinî di cayê dekewteni nêvîno. Qethan ci rê cayêndê sitarî nêmaneno.

xwunkarey 1. *S. Nm.* Hukimdarey. Xwunkar/i bîyayeni, wesfê xwunkaran tey bîyayeni. Bi zordê xwu ya, bi gonîwerey a, bi hukimdê xwu ya îdarî xwu dest visteni. Kes/çîyo ki; bi zor a, bi gonî rijnayîş a, bi kiştiş a însanan ser o hukimdarey keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hükümdarlık, hünkarlık.* Xwunkareya zêdê ey a zorbê wa qe çinêbo. Kesî rê ki adinî çinêbî tepîya, kes do nadinî se kero ki? 2. *Nm.* Xwunkar/i bîyayeni, wesfê xwunkaran tey bîyayeni. Zorbayey, zorbeyîni, gonîwerey, gonî rijnayeni, qatîley, merdim kiştey, kiştkarey. *Tr. Zorbalık, cebbarlık, katillik, kan dökmek.* Ne xwunkarey, ne jî hukimdarey ma rê lazim a.

xwupawite/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu paweno, qayteyê xwu beno, xwu kes û çîyandê xiraban ra sersûn keno, mehfeze keno. *Tr. Kendisini kötü ve tehlikeli şey veya kimselerden koruyan, sakındıran.* Merdimo xwu pawite û nêpawite, do kotî bi eynî şekila mehfeze bo?

xwupawiteni *f. M.* Xwupawitiş. Xwu rê qayte bîyayeni, qayteyê xwu bîyayeni, tehlûkeyan ra remayeni. *Tr. Sakınmak, korunmak, kendisini tehklikelerden bertaraf etmek, beri etmek.* Dişmenê mêrdekan estê, xwu tim pawenê.

xwupay *Nm.* Payanî, ware, bi lingan a, bi lingandê xwu ya ray şîyayeni. *Kur. Peyatî, peyakî, bi lingan va. Tr. Yayan.* Xalê min o Îbram, xwupay bi şert a, dîrê saetandê ecêban di, dewi ra ameyo sûk û ageyrayo. Labelê dewijan ser o feni kerda, şertê ci ca nêardo.

xwupayey *Nm.* Xwupayîni, xwupayîney, payanîyey, peyatîyey, peyatî bîyayeni, wareyey, ware bîyayeni, payanî bîyayeni, xwupay bîyayeni, bi lingan a bîyayeni, bi wesayîtên a nê, bi lingandê xwu ya ray şîyayeni. *Tr. Yaya olmak, yaya olarak.* Mêrdekî va: Xwupayeya mi, hendê biwesayîtdê şima bena. Wazenê ma biceribnê.

xwupayray *Nm.* Payray, raypay. Raya ki kes ci ra xwupay şino, kes zewmbî bi wesayîtên a nêşino. Raya ki qandê xwupay şîyayeni abirîyaya. *Tr. Yaya yolu, kaldırım.* Suwêreki di xwupayên, dest di tebax/qutîya cixaran û cixara xwu pêşeno û ortedê ray ra xwupay şino. Ramêrên jî bi pêtên a qorna ceneno. Xwupay winîno xwu peynî ra û vano: *"Kormisan, görmisan ciğara sariyam. War say ki ben burda bir ağacam.* Ti vanê beno ki ray qandê wesayîtan nê, qandê xwupayan abirîyaya!

xwupedeverdayeni 1. *f. M.* Xwupedeverdayîş. Xwupedeverdokey, xwuver nêdayeni, gireyan hal kerdeni di bêçare mendeni, omidîya ci şikîyayeni, vera xirabey şîyayeni di qandê careyên xebatî terk kerdeni, xwu teslîmê gireyan kerdeni û çare geyrayîşî terk kerdeni. *Tr. Direnmemek, direnmeyi bırakmak, kendini salmak; ümüdini yitirip işi oluruna bırakmak, kötü gidişata teslim olmak.* Ellah xeyr! Xwu pede meverdi, bê ma pîya nê gireyandê to rê çareyên bivînê. 2. *f. M.* Xwupedeverdayîş. Xwu pedeverdokey, xwu bi çîyêndê vera cêrî ya, xwu bi şopên a verdayeni, xwu çîyên ser ra verdayeni, taqîb kerdeni, xwu bi po yo verdayeni. *Tr. Takiben gitmek, müteakiben izlemek, izleyerek gitmek.* Mi xwu bi layo (pede) verda û ez şîya. Labelê mi çîyêndo nebixêr nêdî.

xwupeyeşteni 1. *f. M.* Xwupeyeştiş. Texirnayeni, talox kerdeni. Karûgurweyên di, qorên di, rêzeyên di, xebatên di xwu dima giroteni, xwu peynî di verdayeni, xwu vernî ra giroteni pey, qorê xwu jûnay dayeni, nobeta xwu, siraya xwu kesnakî dayeni, qordê xwu ra bîyayeni, veroreya xwu jûnay dayeni. *Tr. Ertelemek, tecil etmek, önceliğini sonraya almak, kendi sırasını bir başkasına vermek.* Eger mi xwu pey nêeştayê, nika ez do herûnda ey di kar kewtayê. 2. *f. M.* Xwupeyeştiş, xwu peynî eşteni, xwu dimi eşteni. Kesên yan jî çîyên xwu peynî çekerdeni. *Tr. Birini veya bir şeyi kendi arkasına atmak.* Mi o eşt xwu pey ki, verî verî ez vernî ra bivijîya, karê mi biqedîyo.

xwupeymiteni *f. M.* Xwupeymitiş. Xwu bi çîyêndê zêdê metrî ya peymiteni, dergeya xwu, herayeya xwu, berzeya xwu û cayanê xwu yê zêdê nînan bi metre ya peymitiş. *Tr. Kendi boyunun uzunluğunu, yüksekliğini metre gibi bir araçla ölçmek.* Mi bejna xwu peymit, ez metreyên û hewtay santîm vijîyaya.

xwupêanteni *f. M.* Xwupêantiş. Xwu pêyo anteni, qandê pêro dayeni vera pê şîyayeni, qandê pê kotek kerdeni vera pê bi hêrişên a şîyayeni. *Tr. Çekişmek, birbirini dövmek münakaşa etmek, birbirini dövmeye yeltenmek.* Înan xwu ant pê jî, ma nêverda ki pêrodê.

xwupêantey *Nb.* Kes/çîyê ki; qandê pêrodayîşî xwu ancenê yan xwu anto vera pê. *Tr. Çekişenler, niza edenler, birbirini dövmeye yeltenenler.* Polîsan, ê kesê xwu pêantey, tepiştîy û berdîy qereqol.

xwupêçayeni *f. M.* Xwupêçayîş. Xwu pişteni, xwu girêdayeni, xwu besteni, gan û sere û bedenê xwu giroteni yan jî pişteni. *Tr. Örtünmek, kendisini bağlamak.* Hetta ki xwu nêpêça, nêvijîyê teber. Destê xwu pêça ki fina ca ra nêvijîyo.

xwupêdayeni 1. *f. M.* Xwupêdayîş. Xwu pêser arêdayeni, ca xwu dayeni, ca xwu dayena cayê bînan hera kerdeni, xwu bi hurmetên a, qandê hurmetên jewî yan jî kesên vero arêkerdeni, xwu raşt kerdeni, dûzanê xwu yê est bîyayî vurnayeni. *Tr. Toparlanmak, istifini bozmak, kendine çeki düzen vermek, saygılılık düzenine geçmek, toparlanmak suretiyle yerleşmeye çalışmak veya diğerlerine de yer vermek, boşlukları doldurmak.* Merdimo hurmetmîr wexto ki girdêndê ci, meymanêndê ci ûzn. bêro yan jî zerre kewo, do xwu pêdo, arêdo pêser. 2. *f. M.* Xwupêdayîş. Wezîyet û halê xwu yê debarî, diligî, ê haletdê heyatdê xwu, ê moraldê xwu vera xeyr kerdeni, weş kerdeni, açarnayeni, aver kerdeni. *Tr. Toparlanmak, iyiye doğru gitmek. Ekonomide, moralde, halet-i ruhiyede vs. durumlarda düzelmak veya düzelmeye doğru bir seyir almak.* A binkewtena tepîya eger mi xwu nêdayê pê, mi nêşayê wina bînay û apardûmanîy virazo.

xwupirodayeni *f. M.* Xwupirodayîş. Qandê karûgurweyêndê zêdê manîyên ser ra, amîyayeni xwu pokerdeni, xwu ceribnayeni, ser di şîyayeni, hêrişê serdê ci kerdeni, xwu bi ci ya ceribnayeni. *Tr. Bir engeli, bir maniyi, bir olumsuzluğu aşmak, kazanmak, başarı elde etmek için kendisini engele vurmak, saldırmak, hücum etmek, atak yapmak, depar yapmak, girişmek.* Mi xwu da piro jî, peynî qewetê mi pey nêbî. Eger çimê mi ci bibirno, ez do fina xwu po kerî.

xwupişteni 1. *f. M.* Xwupiştiş. Sereyê xwu pişteni, sereyê xwu bi çefîyên a pişteni, giroteni. *Tr. (Kendisini) örtmek, sararak örtmek, başını örtmek.* Xwu pişt bî, mi nêşînasna. 2. *Zv. f. M.* Xwupiştiş. Xwu şidênayeni, hazir bîyayeni, hadire bîyayeni. *Tr. Hazırlanmak.* Qeçêno xwu bipêşê ki ma tay kewê, ma yê berey kewnê ha!

xwupokerdeni *f. M.* Xwupokerdiş. Destpakerdeni, destî karûgurweyan an nayeni. *Tr. İşe başlamak, işe koyulmak, işe el atmak, dahil olmak, müdahil olmak.* Mêrdekî va: Ez qayîl nîya xwu po kera. Ez finên ki xwu po kera, ez ey şena, di saetan mîyan di biqedîna. Labelê nê karûgurweyandê nêercîyayan rê, sewdaya mi nêmenda.

xwuqaytebîyayeni *f. M.* Xwuqaytebîyayîş. Qayteyê xwu bîyayeni, xwu beşirnayeni, xwu beşe

kerdeni, xwu sitar kerdeni. *Tr. Kendini korumak, kendini himaye etmek, kendini muhafaza etmek.* Xwu qayte kerdeni, qandê coydê kesîyê şîrinî lazim a.

xwuqaytekerdeni *f. M.* Xwuqaytekerdiş. Xwu pawiteni, pawokê xwu bîyayeni, xwu sitar kerdeni, xwu rê sersûn bîyayeni, xwu beşirnayeni, xwu mehfeze kerdeni, xwu çîyandê tehlûkan ra pawiteni. *Tr. Kendini korumak, kendini tehlikelerden muhafaza etmek, kendini himaye etmek.* Mi ci rê va xwu qayte ki jî, ey şîretê mi nêkerdîy xwu goşî.

xwuqaytenêbîyayeni *f. M.* Xwuqaytenêbîyayîş. Qayteyê xwu nêbîyayeni, mehfezeyê xwu nêbîyayeni, xwu nêbeşirnayeni, beşeyê xwu nêbîyayeni, xwu nêsitarnayeni, pawokê xwu nêbîyayeni, xwu vero nêvinderdeni. Xwu kes û çîyandê xiraban û lûkan ra, sitar û beşe û mehfeze nêkerdeni. *Tr. Kendini korumamak, kendini beklememek, kendini kötü ve tehlikelerden sakındırmamak.* Mi zanayê, a do qayteyê xwu nêbo. Çunkî aqilê ci hewa ra bî.

xwuqaytenêkerdeni *f. M.* Xwuqaytenêkerdiş. Xwu nêpawiteni, xwu vero nêvinderdeni, xwu nêbeşirnayeni, xwu nêsitarnayeni. Xwu kesên yan jî çîyêndê xirabî yan jî lûkî ra, qayte nêkerdeni, nêpawiteni. *Tr. Zararlı veya tehlikelerden korunmamak, sakınmamak, ilgisiz kalmak, ihmal etmek.* Eger xwu qayte nêkero, o do pa şiro. Na nêweşîni îhmalî qebûl nêkena. Qayîli bî na ray kewo.

xwu ra 1. *H.* Ra xwu. Çî/keso ki; keno bixwu bikero, keno vera xwu çîyên dest pakero. *Tr. Bizatihi, kendisinden, kendinden, kendi yüzünden.* Xwura mi do, xwu ra bidayê (*xwura kendimden verecektim*), mi ey ra nêdayê (*ondan vermezdim*) ûzn. 2. *H.* Xwu bi xwu, kesnakî ra nê, bîyayena ci, kerdena ci xwu ra, xwu rî ra bîyayeni. *Tr. Bizatihi, binefsihi, varlığı veya fiiliyatı kendinden olmak.* Bîyayena Ellahî kesên ra nîya, xwu ra ya.

xwurabîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwu ra bîyo û kesnakî yan jî çînakî ra nêbîyo, kes û çîyandê bînan ra tehsîl nêbîyo, meydan nêvijîyayo nêameyo meydan, peyda nêbîyo; welhasilê kelamî hergi kişti ra xwu bi xwu bîyo, bixwu bîyo. *Tr. Varlığı kendisinden olan, bizatihi olan, binnefsihi olan, başkalarından veya başka şeylerden olmayan.* Ez bê Ellahî kesnakîyêndê xwu ra bîyayî nêşînasnena û çinî yo jî.

xwu ra bîyayeni *f. M.* Xwurabîyayîş. Kesnakî ra nê, xwu ra bîyayeni. Bîyayena kesên yan jî çîyên zewmbî kes yan jî çîyan ra nê, bixwu ra bîyayeni. Kesnakî ra tehsîl nêbîyayeni, kesnakî ra meydan nêamîyayeni û xwu bi xwu bîyayeni. *Tr. Varlığı kendisinden olmak, kendisinden meydana gelmek, oluşmak veya yaratılmak.* Bîyayena Ellahî xwu ra ya, kesnakî yan jî çînakî ra nîya. O xwu ra yo.

xwura bîyayeni *f. M.* Xwurabîyayîş. Bîyayîşdê çîyên ki yan jî kesên di, gereg ki bibo û bîyo jî, bîyayîşê normal û o yo pawêno, zewmbî babet jî nêpawêno. *Tr. Olması gerekmek, beklenen olmak, başka türlü olmasını beklememek.* Bî. Xwura do bibîyayê. Çunkî kesî zewmbî babet nêpawitê.

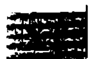
xwuradaye/ê 1. *Teks. N.* Çinayo mînteş. Çî/çinayo ki deyayo xwu ra, newe nîyo yan jî çinayo ki topnewe nîyo, xaşêlin nîyo. *Tr. Giyilmiş olan, tamamen yeni olmayan, ikinci el elbise, kullanılmış olan elbise.* Çinayo xwuradaye jî tayêni rê çareyên o. 2. *Nn.* Têbestîyaye/ê. Çîyo ki deyayo xwu ra. *Tr. Giyilmiş elbise.* Bira! Nê kargehî di çîyo xwuradaye deha nêvijêno.

xwuradayeni *f. M.* Xwuradayîş. Çinayê xwu, xwu bedenî ra kerdeni, çina xwuradayeni, xwu çinay mîyan kerdeni. *Kur. Lixwekirin. Tr. Giyinmek, giymek.* Cinêkeri çinayê xwu da xwu ra tepîya mêrdeko bêfesal dekewt zerre.

xwu ra destverradayeni *f. M.* Xwu ra destverradayîş. Dest xwu ra veradayeni, xwu ver nêdayeni, ê xwu ra kewteni, herda xwu ra war amîyayeni, deha xwu ver nêdayeni, sere weriştеni ra fek verdayeni, teslîm bîyayeni. *Tr. Direnmemek, direnmeyi bırakmak, teslim olmak, inadından vazgeçmek.* Eger ê nelamatî ra nêbîyayê, ey xwura xwu ra dest verrada bî. Rîdê ey ra, ey newedera sere werzana.

xwuradeyayeni *f. M.* Xwuradeyayîş. Karûgurweyê xwuradayîşî bîyayeni, wezîfeyê çina xwuradayîşî bîyayeni, ca amîyayeni. *Tr. Giyinmek.* Çina deya xwu ra, qazaxi deyê xwu ra. Labelê frenkoyî nêdeyê xwu ra. Cora wirindî kewt gandê ci.

xwu ra dîyayeni *Zv. f. M.* Xwuradîyayeyîş. Xwu ra vînayeni, xwu di dîyayeni, şayeni, çim birnayeni, qewetê ci pey bîyayeni, xwu di qewet û qudretê karûgurweyên dîyayeni, kerdişên rê tey omidî bîyayeni. *Tr. Bir iş ve eylemi gerçekleştirmek için kendinde güç, kuvvet, kudret, ümit ve sonuca ulaşma azmi görmek, yapabilmek, edebilmek, bitirebilmek vs.* Tew! Tew! Tew! O merdimo terral o, xwu ra nêvîneno xwu rê, asmêri bin di engûri bûro. O do kotî xwu

ra bivîno şiro rez rono? Xwu ra dîyayeni kotî, xwuranedikey kotî?

xwura *H.* Xwura, zatî, ê tabî ki, yanê, miheqeq. *Tr. Tabii ki, muhakak ki, kesinlikle, katiyyen, olması gereken, hay hay vb.* Deyndar: Eger ez perekanê xwu meşti bigîra, ez do sifte sifte ê şima bida. Deyngîn: Ê xwura ti do sifte ê ma bidê. Yanê qey zewmbî jî fikrêndê to esto? Hendayên şemate û qereperî û lejîya tepîya, ti yê hewna çînakî jî şikêr benê?

xwurakerdeni 1. *f. M.* Xwurakerdiş. Çinay xwuradayeni, xwuradayena bêdûzani. Bê dûzan, hema winî salmekî çina xwuradayeni. *Tr. Üstüne geçirmek.* Mi do na frenkoyî xwu ra kerdayê, dima mi ci ra fek verdê. Mesela kulav beno xwu ra, nêdeyêno xwu ra, yanê ancêno xwu ser ra. 2. *f. M.* Xwurakerdiş. Xwu pernayeni, cayêndê xwu ra kerdeni. *Tr. Kendine geçirmek, kendine sokmak, daha çok argoda kullanılır.* Nêzana nê filan çî xwu ra ki. 3. *f. M.* Xwurakerdiş. Bi qehirnayen a yan jî bi fenên a, bi hîleyên a xwu ra abirnayeni. *Tr. Üzerek, küstürerek, film veya fırıldakla kendinden etmek, ayırmak.* Ey hembazê xwu, xwu ra kerdîy, jew ci het di nêmend.

xwuranedî *N.* Xwuranedik/i, gangiran/i, tembîhl/i. Kes/çîyo ki; xwu ra nêvîneno ki çîyên, karên û çîyêndo winasîn bikero. *Tr. Ağırbezirgan, üşengeç, canı ağır olan.* Di xwuranedî bêrê cayên, Ellah înan rê merhemet bikero.

xwuranedîyane *Nn.* Xwuranedikane. Zêdê xwuranedîyan bîyayeni, wesfê xwuranedikan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; dinya nêdîyo, a zêdê ey bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ağırbezirganlar gibi, ağırbezirganca, üşengeçler gibi.* Ti yê çirê winî xwuranedîyane kar kenê?

xwuranedîyaney *Nm.* Xwuranedikaney, xwuranedikane/ê bîyayeni, xwuranedîyane/ê bîyayeni, wesfê kesandê xwuranedikan (xwuranedîyan) tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û fêlandê xwu di zêdê xwuranedîyan bîyayeni. *Tr. Ağırbezirganlar gibi olmak, üşengeçler gibi olmak.* Eger xwuranedîyaneya winî ecêbi tey bibo, xwura o do no hal kewo.

xwuranedîyey *Nm.* Xwuranedikey, gangiraney, tembîhley. Xwu ra nêdîyayeni, ganran/i bîyayeni, kar û çîyên kerden di gangiran/i bîyayeni. *Tr. Ağırbezirganlık, tembîhllik, canı ağır olmak, üşengeçlik.* Xwuranedîyeya ci, ci rê derdêndo bêçarê ya.

xwuraştkerdeni 1. *f. M.* Xwuraştkerdiş. Çewtey ra vijîyayeni, xwu tîk kerdeni, namîyayeni ra vijîyayeni. *Tr. Doğrulmak, dik hale gelmek, kendisini düzeltmek.* Merdim nêşo xwu raşt kero, kes nêşeno ey raşt kero. Sifte kes do xwu raşt kero. 2. *f. M.* Xwuraştkerdiş. Fêl û hereket û qisanê xwu weş kerdeni, xwu vera xeyr berdeni, xwu hewl kerdeni. *Tr. Kendisini davranışları itibariyle düzeltmek, iyileştirmek.* Sifte şima do xwu raşt kerê, dima şima do şarî ra, raştey bipawê.

xwuravînaye/ê *N. Bw.* Xwuradîyaye/ê. Werrekê mi bi ê kesdê xwuravînayî bo ki, ey şa şiro vewra banan bierzo. Mi xwu ra nêdî ez şira xwu rê tasên awi bişima.

xwu ra vînayeni *f. M.* Xwuravînayîş. *Bw.* Xwu ra dîyayeni. Nêweşîni di, mi xwu ra nêvîna ki ez şira xwu rê tasên awi bişima. Ey xwu ra vîna.

xwura xwura *Nn.* Her kes xwu het ra kerdeni, pê nêvinderden a kerdeni, pêra pêra, nêvinderden a. *Tr. Yek diğerini beklemeksizin iş yapmak, gönüllülük esası içinde, başkalarını beklemeksizin, sorumluluk duygusu içinde, başkalarının talimat ve yönlendirilmesini beklemeksizin iş yapmak.* Ma hemini karê mêrdekî xwura xwura kerd, di rojan mîyan di qedîna. Eger ma pê bipawitayê, o kar, dades rojan di nêqedîyayê.

xwura xwura kerdeni *f. M.* Xwura xwura kerdiş. No babet kerdiş di kes raya ê bînan nêpaweno û karî keno, yanê nê karî di heme zanaye benê, bi kesên a nê bi xwu kenê. Labelê no babet xwura xwura di, xwuserîyeyên û xwodseraneyên çinî ya, xwura çîyêndo winasîn o nînan ra pawêno, merdim qayîlo ki wina bikerê. *Tr. Gönüllülük ve sorumluluk esası içinde iş yapmak.* Xwura xwura kerdena înan, ma pêro kerdîy kêfweşîy, ma pêrini ci rê çepikîy day piro.

xwu rê ki *P.* Eger ki, şayet ki, lêbelê. Çîyandê texmîn nêkerdan di vajêno. *Tr. Şayet, şayet ki, eğer, eğer ki, kendisine, o başka, o ayrı.* Ez cara, ci ra nêgazincîyaya. Xwu rê ki bixwu mi ra gazincîyayo, ez ey nêzana. Ez ey ra gazinckar nîya.

xwurodaye/ê *N.* Xwuviste/ê, xwurofinaye/ê. O/çîyo ki dano xwu ro, fineno xwu. *Tr. Dövünen, kendine eziyet eden.* O keso xwurodaye, do qe beno ki mi ro do jî.

xwurodayeni *f. M.* Xwurodayîş. Xwu visteni, xwu rê ezîyet kerdeni, xwu finayeni. Bi destdê xwu ya yan jî bi çîyên a xwu û rîyê xwu derb kerdeni. *Tr. Dövünmek, kendine eziyet etmek.* Senîn ki xebera lajdê xwu ya xirabi aşnawiti, hema da xwu ro.

xwu rokerdeni *Zv. f. M.* Xwurokerdiş. Çiçî ki tey esto, ê çî rokerdeni. *Tr. İçindekileri, üzerinde-*

kileri ortaya dökmek, çıkarmak. Mêrdekî va: Wa her kes, xwu rokero, wa kesî ser o çîyên nêmano.

xwurokerdeni *f. M.* Xwurokerdiş. Xwu ser ra kerdeni, xwu şiteni, bi çîyandê awikinan a xwu şiteni, serşoyê xwu kerdeni. *Tr. Üstüne dökmek, yıkanmak, banyo etmek, duş almak.* Eger ki mi tenekên awi xwu ro kerdayê, mi do rehat bikerdayê. Labelê înan nêpawit.

xwuronaye/ê 1. *N. Bw.* Kirêkerde/ê. Merdimêndo xwuronaye bî, eger nêbîyayê, do veyşani bimendayê. 2. *Nn.* Kes/çîyo ki; qarşûyê çîyên xwu yan jî sereyê xwu ronayo, xwu kerdo çewt ki o çî ci ra nêguno. *Tr. Kendini eğen, eğdiren.* Merdimê xwuronayî, tayên mend bî ki sîyêri ortedê çarî di bûro.

xwu ronayeni 1. *Zv. f. M.* Xwuronayîş. *Bw.* Kirêkerdeni. Mêrdekê payedarî, xwu ronan ki pa qisey bikero. 2. *f. M.* Xwuronayîş. Xwu qulîsnayeni, sereyê xwu yan jî bejna xwu vera war kerdeni. *Tr. Eğilmek.* Eger lajekî xwu nêronayê, sî do sere ro gunayê.

xwurote/ê 1. *N.* Kes/çîya ki; xwu roşena, qarşûyê peran yan jî çîyêndê zêdê peran, namûsê xwu dana kesandê bînan, fehşey û fuhûş kena. *Tr. Fuhuş yapan.* A cinîya xwurotê, tîyanan di çiçî geyrena? 2. *Zv. N.* Xwufiroş/i, xwodfiroş/i. Kes/çîyo ki; zano xwu biroşo, xwu bido qebûl kerdeni, xwu bido ecibnayeni, xwu bido rîdênayeni. *Tr. Kendisini beğendirebilen, reklamını yapabilen, göze girmeyi bilen.* Min û ê kesdê xwuroteyî ya jew mekerê.

xwu roteni 1. *f. M.* Xwurotiş. Fehşey kerdeni, fuhûş kerdeni. Bi peran a yan jî bi qîmetnakî ya namûsê xwu dayeni. *Tr. Fuhuş yapmak.* Ay ra dûrî kewê, vanê a ya xwu roşena. 2. *Zv. f. M.* Xwurotiş. Xwufiroşey kerdeni, xwodfiroşey kerdeni. Xwu rîdênayeni, xwu ecibnayîş dayeni. Xwu kesandê bînan rê qebûlkerdiş dayeni. *Tr. Kendisini beğendirmek, kendisini göze koyacak güzel davranışlarda bulunmak.* Keynênda baqil a, aqildar a, zana xwu biroşo, zana xwu bido heskerdeni.

xwuser/i *N.* Serbest/i, nebeste/ê, azade/ê. Merdimo serbest, keso xwuserî, merdimo hurr. O/çîyo ki xwuserî luwêno, bi kesî ya nîyo. *Tr. Serbest, hür, bağımsız.* No fêl, cayêndê hewlî di hewl o; cayêndê xirabî di xirab o. Mersela: Ez xwuserî ya, bi şima ya hereket nêkena (rind). Bênamûs o, xwuserî hereket (*başına buyruk*) keno (xirab).

xwuserbîyayeni *f. M.* Xwuserbîyayîş. Xwuserî bîyayeni, bi kesî ya nêbîyayeni, başqe bîyayeni, besteyê kesên yan jî çîyên nêbîyayeni, hurr bîyayeni. *Tr. Bağımsızlık, özgür/hür olmak, müstakil olmak.* Xwuser bî jî, bi mi ki fina nêşayê îdareyê xwu weş bikero.

xwusereşteni *f. M.* Xwusereştiş. Xwuser kerdeni, ci ra reyayeni, xwuserî kerdeni, suxre kerdeni, nîmçera kerdeni, bi usûlên a, qandê weş bîyayenî nê, qandê wezîfî kerdeni. *Tr. Baştan savmak, suhra iş yapmak.* Ey xwuser eşt, mendîy ma.

xwusergiroteni 1. *f. M.* Xwusergirotiş. Çîyên yan jî kesên qebûl kerdeni, wezîfe û karûgurweyanê ci yê kerdişî xwu rê karûgurwe û wezîfe vînayeni, wezîfeyê xwu kerdeni. *Tr. Üstlenmek, üzerine almak, sorumluluğunu kabul etmek.* Ez mesrefanê ci pêrini gîna xwu ser. Labelê ez tersena ki dima bêro mi zincî perro. 2. *f. M.* Xwusergirotiş. Tesîrdê ci bin kewteni, ci rê vajîyaye/ê yan jî bîyaye/ê qebûl kerdeni. *Tr. Alınmak, darılmak, üzerine alınmak, üzerine almak.* Mi ki se va, to girot xwu ser. Cora ti mi ra qehrîyayê. 3. *f. M.* Xwusergirotiş. Malûmilkên xwu ser anteni, xwu ser o tapî kerdeni, ci rê wahîr vijîyayeni. *Tr. Herhangi bir şeyin, mülk veya emlakın tapusunu kendi üzerine almak, sahip çıkmak.* Ey ê keye û pagîy pêro girotê xwu ser.

xwuserikî *H.* Mi rê ki tey di xwuserikî çinî yo. Fina jî wazenê bipaliknê.

xwuserikîyey *Nm.* Wesfê xwuserikî bîyayeni, xwuserî bîyayeni, bê kes û çîyandê bînan a bîyayeni, bi nêmîşewrîyayen a bîyayeni. *Tr. Kendi başına olmak, kendine özgü olmak, serbest olmak, başına buyruk olmak, özgürce olmak.* Xwuserikîyeyda ci di kemaney bol a. Çunkî qe bi kesî yo nêmîşewirîyayo ki.

xwuserî 1. *N.* Serbest/i, negem/i, nêbeste/ê, xwodser/i, xwodserane/ê, hurr/i. Kes/çîyo ki; bi xwu ya yo û bi ê bînan an hereket nêkeno. *Tr. Hür, özgür, serbest, bağımsız.* O merdim xwuserî bî. Cora şa o wext şiro keye. Ma bi qeçekan a bî. 2. *N.* Seltbaş/i, başnewekîl/i. O/çîyo ki xwu serî luweno, zêdê kesî nêkeno, tim zêdê xwu keno, kes nêşeno tey qisa war kero. *Tr. Başına buyruk, kimseyi dinlemeyen, uyumsuz, uzlaşmaz.* Merdimo ki xwuserî hereket kero, ma bi ey a nêşenê bimeşê. 3. *N.* Xwu ser ra kerdeni, salme kerdeni, salmekîno, salmekî, suxre, bi suxre ya kerdeni. *Tr. Baştan savma, gelişigüzel, plansız programsız.* To çirê o kar xwu serî kerd? Ma do bi dûzanên a bikerdayê. To jî xwuserî nêkerd? 4.

N. Xusûsî, mexsûs, mexsûsê xwu bîyayeni, zêdê xwu, wesf û pesnanê xwu, xwu ser o çarnayeni, zêdê çînakî yan jî kesnakî nêbîyayeni, pişk bixwu bîyayeni. *Tr. Özel, hususi, kendine özgü, kendisine mahsus, nev-i şahsına münhasır.* Na sinifi di hergi wendekar xwuserî yo, bi kesandê bînan nêmaneno.

xwuserîbîyayeni *f. M.* Xwuserîbîyayîş. Xwuserikî. Karûgurwe û wezîfeyên kerdiş yan jî bîyayîş di serbest/i, azade/ê, hurr/i û xwuserî bîyayeni. Karûgurwe û wezîfe kerdişên di, bi kes û çîyandê bînan a nêzanişîyayeni, nêmişewrîyayeni, îstîşare nêkerdeni yan jî mecbûrê nê karûgurweyan nêbîyayeni. Pişk bixwu bîyayeni, bi wesfandê xwu ya xusûsî bîyayeni, zêdê xwu bîyayeni, babetna nêbîyayeni. *Tr. Bağımsızlık, müstakil olmak, kendi başına olmak, başına buyruk olmak, kendisine mahsus/özgü olmak, nev-i şahsına münhasır olmak, özel olmak, hususilik, başkasına danışmamak.* Ti vanê merdim û dezgeyo xwuserîbîyaye hema ca di rehat keno yan nê? Mi çimî di ki xwuserî bîyayeni ra, tayên naf, tayên jî zirar vînenê.

xwuserîkerdeni *f. M.* Xwuserîkerdiş. Serbest kerdeni, hurr kerdeni, azade kerdeni. Karûgurwe û wezîfeyên tenya kerdeni, serbest kerdeni, bê kes û çîyandê bînan kerdeni, bi şikildê bestebîyayen a nêkerdeni. Karûbarên bi kesandê bînan nêmişewrîyayen a kerdeni. *Tr. Müstakil/bağımsız yapmak, yalnız yapmak, danışmaksızın yapmak, başına buyruk yapmak.* Kaşka şima xwuswerî nêkerdayê. Eger tey kemaneyên bivijîyo, sereyê şima do pa bitewo.

xwuserîyane 1. *Nn.* Xwuserîkî. Bi xwu ya tenya, tenya, bê ê bînan, tenya kerdeni, şeklo ki kes bixwu tenya ya karûgurweyên keno. *Tr. Kendi başına, kimseye danışmaksızın, başına buyruk olarak.* Eger şima xwuserîyane o kar nêkerdayê, do weş bîyayê. 2. *Nn.* Şeklo ki kes salme keno, zêdê şikildê salmekîno ya kerdeni, bîyayeni ûzn. *Tr. Başına buyruk olarak, salmadan olarak, gelişigüzel olarak.* Ellah xeyr, to çirê xwuserîyane kerd ki? Ma hêdî hêdî bi dûzanên a bikerdayê. 3. *Nn.* Bi kesî ya nêbesten a, girêdokê kesî nêbîyayen a. *Tr. Bağımsız olarak.* Ez şena ê karî xwuserîyane bikera, ma şima jî şenê winî bikerê?

xwuserîyaney *Nm.* Xwuserîkîyey, xwuserî bîyayeni, zêdê xwuserîyan a, bi xwuserîyan mendeni, wesfê kes û çîyandê xwuserîyan tey bîyayeni, ze ki salmedera bibo, ze ki xwodserane bo, ze ki bê kesandê bînan û xwuserî tenya ya bo. *Tr. Kendi başına olmak, başkalarına danışmaksızın, gelişigüzel olarak bir iş ve eylemim meydana gelmesi.* Ez a hewna a xwuserîyaneyda înan bin da.

xwuserîyey *Nm.* Xwuserî bîyayeni, bi kesî ya nêkerdeni, tenya hereket kerdeni, tenya qerar dayeni, nêmişewirîyayeni, xwodseraney, besteyê kesî nêbîyayeni. Bi wesfandê xwu ya babetna bîyayeni, zêdê kes yan jî çîyandê bînan nêbîyayeni. Xusûsîyey, xusûsî bîyayeni. *Tr. Bağımsız olma, özgür/hür olma, kendi başına hareket etmek, kimseye danışmamak, başına buyruk olmak, müşavere etmemek, kendine özgü olmak, nev-i şahsına münhasır olmak.* Xwuserîyey hem rind a, hem xirab a. Goreyê cadê xwu ya.

xwuserkerde/ê *N. Bw.* Xwusereşte/ê. Kardê xwuserkerdî di, şima senîn geyrenê hewlîni ki?

xwuserkerdeni *f. M.* Xwuserkerdiş. *Bw.* Xwuser eşteni. Eger pêro zêdê ey, nê karan xwuser bikerê, karên jî weş nêbeno. Kes do wezîfeyê xwu weşane bîyaro ca.

xwusernayeni 1. *f. M.* Xwusernayîş. Karûgurweyên û xebatên di zêdê ê bînan bixwu jî ser o bîyayeni, bixwu jî mîyan kewteni, axba ê bînan bi ci jî bîyayeni. *Tr. Kendisini de üstüne koymak, kendisini de aynı akibete dahil etmek, kendisini de yitiklere dahil etmek, yapılanlara bir de kendisini bedel olarak üstüne koymak.* Di qeçê ci kişîyay bîy, pî şî ki heyfî bigîro, tew xwu jî na ser. (Yanê bixwu jî kişîya.) 2. *f. M.* Xwusernayîş. Xwu ser o ronayeni. Çîyên yan jî kesên canakî di nê, xwu ser o ronayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi omuz ya da dizinin üstüne koymak.* Mi keyneki nê xwu ser, lajek jî cinêki ser o bî. Mi hend dî ki texto ma bin di şino. 3. *f. M.* Xwusernayîş. Xwuser giroteni. Karûgurwe û wezîfeyên xwu ser giroteni, ney karûgurwe û wezîfeyê xwu kerdeni, xwu persdareya ci kerdeni. *Tr. Kendi sorumluluk alanına almak, bir işi kendi üzerine almak.* Mi karê hembazandê xwu jî na xwu ser. Ez deha se kera?

xwusero 1. *Nn.* Selamet/i, bigane/ê, weşe/ê, heyatdar/i, ganweş/i, zînde/ê, lingan/nigan ser o, codar/i, coydar/i, qaîm/i, payra, payravinderde/ê, nêmerde/ê. Kes/çîyo ki; hewna xwu ser o yo û nêmerdo, o yo xwuver dano yan jî ca di nîyo. *Tr. Diri, sağ, sağlam, sağlıklı, hayatdar, canlı, yaşayan, ayakta ve henüz yıkılmamış olan, direnen, hasta ve özellikle de yatalak olmayan, ayakları üzerinde olan.* O kaleko ki a serri ma pîya a dewi dî, o yo hewna xwu

ser o, nêkewto. 2. *Nn.* Xwu ser, heqdê xwu di, derheqê xwu. *Tr. Kendi hakkında, kendisiyle ilgili.* Ey a kelami, mi ser o nê, xwu ser o vati.

xwuserobîyaye/ê *N.* Selamet/i, weşe/ê, qaîm/i, zînde/ê, codar/i, coydar/i, heyatdar/i, nêweş nêbîyaye/ê, linganser o bîyaye/ê, niganser o bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; nêkewto û o yo hewna xwu ser o. *Tr. Diri, sağ, sağlam, yıkılmayan; kuvveti, sağlığı henüz yerinde olan ve yatalak veya hasta olmayan.* O keso xwuser o bîyaye, do qey rojên taqet ra bikewo! Ellah ci rê Kerîm o!

xwuserobîyayeni *f. M.* Xwuser o bîyayîş. Xwuseroyey, selametey, selamet bîyayeni, weşey, weşe bîyayeni, zîndeyey, zînde bîyayeni, ganweşey, ganweş bîyayeni, ganselametey, ganselamet bîyayeni, codarey, codar bîyayeni, coydarey, coydar bîyayeni, qaîmey, qaîm bîyayeni, xwupayey, xwupay bîyayeni, lingan seroyey, lingan ser o bîyayeni, nêweş nêbîyayeni, ca di nêbîyayeni, heyatdarey, heyatdar bîyayeni, serdewameya coy, berdewameya heyatî, xwuver dayeni. *Tr. Dirilik, ayakta olmak, yatalak veya hasta olmamak, direnmek, yaşama tutunuyor olmak, sağlıklı olmak, esen olmak, henüz yıkılmamak.* Xwu ser o bîyayeni di, kes mihtacê şarî nêbeno, kes mihtacê destan û doşîyandê namerdan nêbeno.

xwuseroyey *Nm. Bw.* Coydarey û xwuser o bîyayeni. Xwuseroyeya ey a, înan qutifnena.

xwuserra kerde/ê 1. *N.* Çîyo (kar û gurwe, kes) ki gireyê ci erzîyayo jûnay ser, nêbîyo, hal kerdena ci derîyaya jûnakî ser. *Tr. Baştan savılan.* Kar û merdimo xwuserrakerde o vera şima yeno, şima jî xwu rê rî bidê, şirê canakî. 2. *N. Bw.* Xwuser okerde/ê. Dorîyo xwu ser ro kerde deha beno bêmaden, hergi merdim ey di awi nêşimeno. Kes do dorîyan, xwu ser ro nêkero.

xwuserra kerdeni 1. *f. M.* Xwuserra kerdiş. Xwu ser ra eşteni, gurweyan pey di eşteni, gurweyan zewmbîyan ser kerdeni, hal kerdena karûgurweyan, akerdena gireyan hal nêkerden û ê bînan ser eşteni. Wexto ki kes qayîl nîyo çîyên, wezîfeyên bikero, kes destê xwu, xwu serî ser ra vera peynî keno û ze ki vajo, amaaan! Bi no babet a jî karûgurweyan, xwu ser ra keno. *Tr. Baştan savmak.* Mêrdekê çimakerdî, kerd ki suxranê xwu bi min a bikero, mi mêrdek rişt hemberîyanan ser û mi xwu ser ra kerd. Nika wa deha, hemberîyan şikê suxrandê ey bo. 2. *f. M.* Xwuserrakerdiş. *Bw.* Xwu ser ro kerdeni. Eger ey a kûwa awi, xwu ser ro nêkerdayê, ma do jî tey awi bişimitayê. 3. *f. M.* Xwuserrakerdiş. Kesên tacîz kerdeni, tey vajîyayeni, tecawuz kerdeni, bi kesên minasebtêndo cînsî kerdeni, xwu jewên ser ra kerdeni. *Tr. Fiili cinsel ilişkide bulunmak, birine tecavüz etmek, fiili tacizde bulunmak.* Înan jew bi jew paga dewi di, xwu kerd bî ay ser ra. Cora hendayên ceza werd.

xwuserrokerde/ê *N.* Xwuserrakerde/ê. Çîyo awikino ki jewî kerdo xwu ser ro û bêtas û bi tewrdê qabdê ci ya şimito. *Tr. Bardak olmaksızın kafaya çekilerek içilen, kafasına dikilerek içilen şey.* Lajekê madentenikî va, ez, a awera xwu ser ro kerdê, nêşimena.

xwuserrokerdeni *f. M.* Xwuserrokerdiş. Xwu ser ra kerdeni. Çîyanê awikinan bêtas şimiteni, bi şikildê xwu ser ra kerdena şimiteni. *Tr. Üstüne çekip içmek, bardaksız içmek.* Ey, a awi kerdi xwu ser ro û şimiti, halbiki ma pêrini, do ci ra bişimitayê.

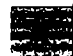
xwusete/ê *N.* Kes/çîyo ki; giraneya xwu qapani di yan jî çîyêndê zêdê qapani di seto, peymito. *Tr. Kendisini tartan. Ağırlığını tartan.* O merdimo xwusete do newedera xwu bisenco. Çunkî setişê ci yo siftekên bî netaw.

xwuseteni *f. M.* Xwusetiş. Giraneya xwu bi qapan a yan jî setokên a senceni. *Tr. Kendisini tartı ile tartmak.* Mi xwu set, ez heştay kîlo û nêzana çend gramîy amê ya.

xwuşaşkerdeni 1. *f. M.* Xwuşaşkerdiş. Xeta kerdeni, çewt kerdeni, tey şaşîni peyda bîyayeni, bi nêzanayen a karûgurweyên kerdeni. *Tr. Şaşırmak, hata yapmak, yanılmak, yanlışlık yapmak.* Mi xwu kerd şaş. Halbiki mi a persi verî jî aşnawiti bî, mi çareser kerdi bî. 2. *f. M.* Xwuşaşkerdiş. Xwu vinî kerdeni, serşîyayeni, ray ra vijîyayeni, rayda raşti ra vijîyayeni. *Tr. Sapıtmak, rotadan çıkmak, yoldan çıkmak, azmak.* Bi mi ki ê serşîyayî xwu şaş kerdo. Çunkî na qisa cara ne kesî kerda, ne jî vata.

xwutirite/ê *N.* Xwunimite/ê, xwunimnaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu nimneno û karûgurweyên keno, qayîl nîyo ki kesên ci bivîno, qayîl nîyo ki eşkera bo. *Tr. Kendisini gizleyen, aşikar ve aleni olmak istemeyen, kendisini saklayan.* Ez senîn bikera ki ê merdimê xwutiritî ca kera?

xwutiriteni *f. M.* Xwutiritiş. Xwu nimnayeni, xwu nimiteni. Xwu çiman ver ra vinî kerdeni, xwu nimnayeni, bi nimî ya karûgurweyên vînayeni, qayîl nêbîyayena kar û gurwandê eşkeran di bîyayeni. *Tr. Saklanmak, gizlenmek.* Verî ma qayîlîy bîy ci bivînê, ey tim xwu ma ra tiritê. Nika jî ma deha qayîl nîyê ey bivînê.

xwuvaydani *Nm.* Xwu vaydayîş. Va xwu dayeni, xwu hêlkerdeni, xwu ata nata kerdeni û livîy xwu dayeni. *Tr. Kendini sallamak, kendini havalandırmak, kendini sallayarak gitmek, yellene yellene gitmek, silkinmek.* A ya ray ra şina û xwu vaydana.

xwuvaydaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; va dano xwu, xwu hêlkeno û şino, xwu roşaneno, xwu vay roşeno, xwu ercan nêroşeno, qedrûqîmet dano xwu. *Tr. Kendini yelleyen, kendini sallayan, havalı havalı giden, salına salına giden, silkinen, kendini ağırdan alan, kendini pahalı satan.* Merdimo ki xwu vay bido, ma nêşenê ercan bigîrê.

xwuvaydayeni *f. M.* Xwuvaydayîş. Bi naz a şîyayeni, bi hewayên a şîyayeni, forsîy xwu dayeni, xwu bi hêlkerden a şîyayeni. *Tr. Nazlı bir şekilde salına salına gitmek.* Keyneka werdîkeki, çinayêndo newe dabî xwura, xwu vaydayê û şîyê.

xwuverdaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; hewna teslîm nêbîyo, o yo derênikî ver dano, o yo hewna qeyret û lej yan jî xebatî di dewam keno, kudêneno, o yo derênikî bin di sebir keno. *Tr. Dayanan, teslim olmayan, dava ve mücadelesini sürdüren, direnişçi, direniş gösteren.* Kewto bin, labelê o yo hewna xwuver dano. 2. *N.* Kes/çîyo ki; bîyo gewşeg û deha xwu ver nêdano, xwu kerdo teslîmdê wîjdîyandê dişmenandê xwu. *Tr. Teslim-i silah eden, kendini bırakan, direnişi bırakan, direnişi kaldıran, gevşeyen.* Şima senîn paştîya merdimdê xwuverdayî nêgînê? Ma qe şima di qeyret çinî yo?

xwuverdayeni 1. *f. M.* Xwuverdayîş. Damiş bîyayeni, teslîm nêbîyayeni, hêrişdê qarşûy rê damiş bîyayeni, dewam kerdeni, berdewamey, ramiteni, kudênayeni. *Tr. Dayanmak, direnmek, teslim-i silah etmemek, boyun eğmemek, devam etmek, sürmek.* Ê yê xwu ver danê. Labelê eger bi no babet a bo, do teslîmê sîlehan kerê. Çunkî qewet û sîlehê ci yo qedêno. 2. *f. M.* Xwuverdayîş. Xwu nêtepişteni, xwu veradayeni. *Tr. Kendini bırakmak, bırakılmak, kendini açmak, açılmak, kendisini çözmek, çözülmek, yayılmak, gevşemek.* Mîrî xwu verda, neya tepîya zor şima bişê weş nanî akerê! 3. *f. M.* Xwuverdayîş. Kudîyayeni, dewam bîyayeni. *Tr. Sürmek, devam etmek.* Temo: Ti vanê no karê şima, hettanî çiwext xwu ver bido? Tahîr: Beno ki jî hettanî meşti, xwu ver bido. 4. *f. M.* Xwuverdayîş. Tepiştiş ra, mehkûmey ra, êsîrey ra, beste bîyayeni ra xwuver dayeni, azad kerdeni, serbest kerdeni, serbest bîyayeni, girêdeyayeni ra reyayêni. *Tr. Bağlı iken, tutukluyken, mahkum iken salınmak, kendisini serbest hale getirmek, serbest olmak.* Ellah zano ki ey xwu bi ata nata hêl kerdena xwu verda. 5. *f. M.* Xwuverdayîş. Xwu ra winîyayeni, xwu vero vinderdeni, xwu winîyayeni, îhtîyacanê xwu tedarîk kerdeni, xwu pede nêverdayeni. Kişta werd û şimî û çina û ganselametey û ganweşeya xwu vero vinderdeni û îhtîyacanê xwu peyda kerdeni. Xwu îhmal nêkerdeni, qayteyê xwu bîyayeni, xwu warî kerdeni. *Tr. Bakımını yapmak, kendisini beslemek, ihtiyaçlarını karşılayıp kendisini salmamak, kendisini ihmal etmemek.* Lajek goreyo ki tenya yo, bêmay û bêpîyo, fina jî xwu ver dano.

xwuvernayeni 1. *f. M.* Xwuvernayîş. Jewî yan jî tayênî rê sersûn bîyayeni, ci sitar kerdeni, ci mehfeze kerdeni, xwu tehlûkeyan veranayeni, qando ki zirar kesên nêreso xwu ci ver eşteni. *Tr. Kendisini siper etmek, korumak, tazyikatlara karşı göğüs germek, birine dayanak noktası olmak, tehlikeyi bertaraf etmek için kendisini kalkan yapmak.* Ellah şima ra razî bo ki, şima xwu na ver. Eger şima ra nêbîyayê, înan do bigirotayê biberdayê. 2. *f. M.* Xwu vernayîş. Çîyên yan jî kesên xwu vera nayeni, vernîda xwu di nayeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi kendi önüne koymak.* Mi lajek na xwu ver, keyneki jî mi nê xwu peyo û ma şîyê. Zewmbî jî tey çareyên çinêbî. 3. *f. M.* Xwuvernayîş. Xwu kesên yan jî çîyên veranayeni, vernîda kesên yan jî çîyên di ronişteni. *Tr. Birisinin veya bir şeyin ön tarafında oturmak veya geçmek.* Mi xwu na ci ver ki ci rê tîjî nêbo.

xwuvernedok/i *Nn.* Kes/çîyo ki; xwuver nêdano. Kes/çîyo ki; nêşeno xwuver bido, nêşeno xwu biparêzno, nêşeno qewet û derênikê serdê xwu wedaro. Kes/çîyo ki; qewet û qudretê ci kemî yo û nêşeno qarşûyê qewet û qudretandê bînan ver bido. *Tr. Savunmasız, direnişsiz, dayanaksız.* Şima do senîn ê merdimê xwuvernedokî bişê biparêznê?

xwuvernedokey *Nm.* Xwuvernedok/i bîyayeni, qewet û qudretê ci kemî bîyayeni, qewet û qudretî ra kemî bîyayeni, parêznayena ci çinêbîyayeni, xwuver nêdayeni, wesfê xwuver nêdayîşî. Kes/çîyo ki; neşeno xwuver bido, o kes yan jî o çî bîyayeni. Damiş nêbîyayeni. *Tr. Dayanıksızlık, direnişsizlik, dayanamamak.* Wesfê ci yo ravey, bi mi ki xwuvernedokey a.

xwuvernêdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; xwuver nêdayo, nêşayo deha vêşî xwuver bido, bîyo teslîm,

teslîmê sîlehî kerdo, deha bol nêşayo bikudêno û serdewam kero. *Tr. Sürdüremeyen, devam ettiremeyen, direnemeyen.* Karo a roji xwuver nêdaye, do wextnakî tew xwuver nêdo. Çunkî wexta ma do, deha bol bi merdimanan şirê kar bikerê.

xwuvernêdayeni *f. M.* Xwuvernêdayîş. Teslîm bîyayeni, xwu dest dayeni, qarşûyê hêrişî xwuver nêdayeni, damiş nêbîyayeni, teslîmê sîleh kerdeni. *Tr. Dayanamamak, direnç gösterememek, direnmemek. Yarışı, oyunu, savunmayı sürdürememek, teslim olmak, yenilgiyi kabullenmek.* Ey bol nêşa xwuver bido, rew teslîm bî.

xwuverodîmdaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; xwu destan mîyan ra fersendîy remnayê, beşe nêkerdê, bîyo sebebê vinî kerdenda çîyan. *Tr. Eldeki fırsatları kaçıran, tepen, değerlendiremeyen.* Çîyê xwu vero dîmdayî, mêrdek bol qehrna. Mêrdek, ey ser ra kewt cayan.

xwuverodîmdayeni *f. M.* Xwuverodîmdayîş. Fersendan remnayeni, fersendê ki ameyê ci ver, qedranê ci nêzanayeni, beşe nêkerdeni, nêbeşirnayeni, xwu destan mîyan ra remnayeni, xwu lepan mîyan ra remnayeni. Ê xwu ra veteni, bi peydê destana ata kerdeni. *Tr. Fırsatları değerlendirememek, kaçırmak, tepmek.* Ê nêzanayî, da desên fersendîy xwu vero dîmday. Merdim ancax hendayên çim welikin beno.

xwu ver ra *H.* Raşt nêbîyayeni, zûr, zûrîy, vatişo bêçime. *Tr. Yalan, uydurma, mevzu, atmasyon.* Boka şima yê nînan xwu ver ra nêvejenê?

xwuverra kerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; wezîfeyo ki wezîfeyê ci nêbîyo, labelê xwu kerdo ver ra û xwu rê wezîfe veto. *Tr. Kendisine vazifeden vazife çıkaran, yeri ve zamanı olmadığı halde kendisini araya sokuşturan.* Şirê ê kesdê xwuverakerdî ra bipersê. Ez nêzana. 2. *N.* Kes/çîyo ki; rêzeyên di, qorên di, karûgurweyêndê pêdimay di xwu kerdo ver ra, rêzeyê kesandê bînan giroto, kewto heqûhuqûqdê ê bînan. *Tr. Kendisini araya sokuşturan, başkasının sırasını kapan, zula yapan.* Şexso xwuverrakerde yo dimayên fina ver ra vijîya. Labelê o siftekêno xwuverrakerde nêvijîya. Ey jî ver ra vejê.

xwuverra kerdeni 1. *f. M.* Xwuverrakerdiş. Xwu rê wezîfe ra kar vînayeni, wezîfeyo ki wezîfeyê ci nîyo, ey kerdeni. *Tr. Kendini öne sürmek, kendisine vazifeden vazife çıkarmak, işi olmayan şeye karışmak.* Ma kesî ci rê nêvato şorî ê karî biki, ey xwu rê xwu ver ra kerdo, şîyo xwu kerdo ver ra. Ma se fini ci rê vato xwu çîyan ver ra meki. 2. *f. M.* Xwuverrakerdiş. Xwu mabeyndê, en kemî, di çî yan jî kesan mîyan kerdeni, xwu mabeyn kerdeni. *Tr. Araya girmek, araya sokuşmak, zula yapmak.* Mi kerd ver ra, înan ez fina veta.

xwuverravete/ê *N.* Çî/keso ki; jewî heqdê ci di, xwu het ra vato, çîyo bêdelîl, çîyo bêçime, çîyo ki asl û astarê ci çinî yo, labelê vijîyayo. *Tr. Uydurma, atmasyon, kafadan atılan.* Xijbiloyêndo çinêbîyaye yo, înan xwu ver ra veto. Ez goş nêkuwena çîdê xwuverra vetî.

xwuverra veteni *f. M.* Xwuverravetiş. Nêbîyayen di veteni, çîyo ki esas pîyase di çinî yo, labelê jewî xwu heti ra veto. Xwu heti ra veteni, eşteni, çîyo ki asl û astarê ci çinî yo, labelê jewî veto. Bêdelîl xwu heti ra veteni. *Tr. Uydurmak, kaynaksız ve mesnetsiz olarak çıkarmak.* Ez çîyêndo winî nêzana, bi mi ki ey xwu ver ra veto.

xwuverşanaye/ê *Nn.* Çî/keso ki; jewî şanayo xwu ver, kerdo xwu ver û o yo ci beno. *Tr. Önüne katılan, sürüklenip götürülen.* Merdimo xwuverşanaye, do neya tepîya, bizano kesan xwuver şano.

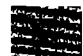
xwuverşanayeni *f. M.* Xwuverşanayîş. Xwu ver kerdeni, xwu ver kerden û bi zorên a berdeni. Bi zorên a karûgurweyên kerdeni, xwu vero ramiteni. *Tr. Sürükleyip götürmek. Cebren/zorla önüne katıp götürmek.* Înan mîyê xwu şanay xwu ver û berdîy, ez do jî şima xwu ver şana û bera. Xeyr bî, to qeçûqûl pêro şana bî xwu ver û to berd bî?

xwuvervaj/i *N.* Keso ki xwuver vano, xwu bi xwu qisey keno, xwuver vajêno. *Tr. Sayıklayan.* Şima va: Xwuvervaj o, labelê ez bol ci het di menda, mi çîyên nêdî.

xwuvervajey *Nm.* Xwuvervaj/i bîyayeni, xwuver vateni, xwu bi xwu qisey kerdeni. *Tr. Sayıklamak.* Xwuvervajeya ci bi nêweşxanî ya tesdîqkerdê ya, senedî ya.

xwuvervajîyaye/ê *Zv. N.* Xwuvervajok/i. Merdimo ki xwu bi xwu qisey keno, çinêbîyayenda kesên di jî bi xwu ya qisey keno û vajêno. *Tr. Sayıklayan, kendi kendine konuşan/söylenen.* Eger mi o merdimo xwuvervajîyaye nêdîyayê, mi do bi to ya emel bikerdayê. Xeyrê Ellahî ki mi dî.

xwuvervajîyayeni *Zv. f. M.* Xwuvervajîyayîş. Xwu bi xwu di qisey kerdeni, bi xwu ya qisey kerdeni. Xwu ver vajîyayeni, çîyênda xirab a. *Tr. Sayıklamak, kendisiyle konuşmak.* Mêrdekî şana pêmîyan. Ez winîyaya ki o yo xwu ver vajêno.

xwuvervate/ê *Zv. N.* Xwuvervaje/ê. Merdimo ki

xwu ver vano, xwu bi xwu qisey keno, çinêbîyayenda kesên di bi xwu ya qisey keno. *Tr. Kendi kendine konuşan.* O keso xwuvervate, do nika bêro tîya ra ravêro.

xwuvervateni *Zv. f. M.* Xwuvervatiş. Xwu ver vajîyayeni. Rakewteni di yan jî kesî het di, kesnakî çinêbîyayeni di, xwu bi xwu qisey kerdeni. *Tr. Uyurken veya yanında başkası yokken kendi kendine konuşmak.* Merdimo ki xwu ver vajo, ez texmîn kena ki do nêgêrîyo xefiyey.

xwuvervete/ê *Nn.* Xwu ver ra vete/ê. Çî/vatişo ki jewî xwu ver veto. *Tr. Uydurma, uydurulan.* Çîyo xwuvervete, weşdê kesî nê şino.

xwuverveteni *f. M.* Xwuvervetiş. Xwu ver ra veteni. Xwu bin ra veteni, xwu het ra veteni, zûr bîyayeni. Çinêbîyayeni ra veteni, dima veteni, bi xwu çinêbîyayîş ra, labelê şikî di bîyayîş ra veteni. *Tr. Uydurmak.* Mi a qisa nê kerda, ey xwu ver ra veta.

xwuvete/ê *N.* Vete/ê, tede nêmende/ê, hêja, jêhatî, ercîyaye/ê. Kes/çîyo ki; şeno xwu vejo, şeno derd û gireyandê xwu rê çareyên bivîno. *Tr. Kendini çıkarabilen, çıkış yolu bulabilen, atlayabilen, işlerini yürütebilen.* Keso xwuvete, sere û çimandê ma ser o cayê ci esto, wa bêro.

xwuveteni *f. M.* Xwuvetiş. Çare dîyayeni, gireyandê xwu rê çare dîyayeni, tey rayên dîyayeni, sahîlêndo selamet vînayeni. *Tr. Bir yolunu bulup da sahil-i selamete çıkabilmek, çıkış bulmak, çare bulmak, çözmek, halletmek, gemisini yürütmek.* Lajek şiro teber jî, şeno xwu vejo. Çunkî vete o, tedemende nîyo.

xwuviraşte/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; xwu viraşto, xwu vero vinderdo û xwu kerdo xasek, xwu makyaj kerdo, xwu xemilnayo. *Tr. Kendini güzelleştiren, kendini yakışıklı hale getiren.* O lajeko xwuviraşte do gamekna şiro xwu bimojno.

xwuviraşteni *f. M.* Xwuviraştiş. Porê xwu cikerdeni, xwu xemilnayeni, dûzanêndo weş xwu dayeni, xwu bi çina ya, bi makyajî ya viraşteni, xasek kerdeni. *Tr. Kendine çeki düzen vermek, güzelleştirmek, yakışıklı yapmak.* Keynekeri şî xwu viraşt û amê kewti govendi mîyan.

xwuvirnaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; xwu virnayo, xwu kerdo babetna, xwu kerdo şikilnakî. *Tr. Kendisini değiştiren.* Merdimo xwuvirnaye û nêvirnaye, do bi şima ki do senîn bo, kam do qezenc kero?

xwuvînaye/ê *N. Bw.* Xwudîyaye/ê. Welato xwu vînaye, do noqor aver şiro.

xwuvînayeni *f. M.* Xwuvînayîş. *Bw.* Xwu dîyayeni. Mêrdekî xwu vîna nêvîna, merd. Xwu vînayîşîya tepîya bol nêravêrd.

xwuvîrakerde/ê *N.* Vîraşîyaye/ê, vîrî di nêmende/ê, aqil di nêmende/ê. Çî/keso ki; şîyo vîra, vîrî di nêmendo, aqil di nêmendo. *Tr. Unutulan.* Hele biewnî, boka ti ê çîyê xwuvîrakerdî bişê bîyarê.

xwuvîrakerdeni *f. M.* Xwuvîrakerdiş. Vîra kerdeni, vîra şîyayeni, aqil di nêmendeni. Xwu aqil di nêtepişteni. Çî/keso ki; aqil do yan jî vîrî do, a vîrî şîyayena ê kesî yan jî ê çî. *Tr. Unutmak.* Mi kerd xwu vîra ki ci rê vaja.

xwuvîrîarde/ê *N.* Vîrîarde/ê. Çî/keso ki jewî ardo xwu vîrî, ardo xwu aqilî, ameyo ci vîrî. *Tr. Hatırlanan, hatıra getirilen.* Tayên mend bî ki, merdimo xwuvîrîarde do jî vîra bişîyayê.

xwuvîrîardeni *f. M.* Xwuvîrîardiş. Vîrî ardeni. Xwu aqil ardeni, vinîyayan newedera pey di xwu aqil ardeni. *Tr. Hatırlamak, akla getirmek.* Mi jî bîya xwu vîrî.

xwuvîyarnaye/ê *N.* Xwuvêrde/ê, xwuravîyarnaye/ê. Kes/çîyo ki; xwu jî ravîyarnayo, xwu jî vêrdo, kesê bînîy pêrko pey di verdayê. *Tr. Kendisini aşan.* O, merdimêndo xwuvîyarnayeyo. Ma do kotî bişê bi ey a baş bikerê?

xwuvîyarnayeni *f. M.* Xwuvîyarnayîş. Xwu ravîyarnayeni, xwu vêrdeni, ravey şîyayeni, vêşî kerdeni, vernîda ê bînan kewteni, mesafe ortedê xwu û ê bînan kerdeni, are dekerdeni. *Tr. Kendini aşmak, ilerlemek, mesafe açmak.* Ma bi ey a nêşenê baş bikerê. Çunkî ey, xwu vîyarnayo.

xwuvîyekerde/ê *N.* Xwumilkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo xwu mil, persdareya ci girota xwu ser, xwu rê kerdo/a wezîfe, xwu rê kerdo/a bar/i, xwu rê kerdo/a gire. *Tr. Kendi boynuna konulan, kendi sorumluluğuna alınan, kendisine bir görev haline getirilen.* Gunayo, xwuvîyekerde do senîn ci vîye ra pak bo?

xwuvîyekerdeni *f. M.* Xwuvîyekerdiş. Xwu mil kerdeni, xwu rê wezîfe kerdeni, barê xwu kerdeni, xwu rê gire kerdeni. *Tr. Kendi boynuna koymak, kendi boynunun borcu haline getirmek, kendi sorumluluğuna almak.* Pîyê qeçekan merd bî; apî kerdîy xwu vîye.

xwuvîyerakerde/ê *Zv. N.* Xwuvîyeravete/ê, xwumilrakerde, xwumilravete. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên wezîfedê xwu ra, persdareyda xwu ra, bar û giredê xwu ra veto, kerdo, ci ra reyayo. *Tr. Kendi boynunun borcu olmaktan çıkarılan, sorumluluğundan çıkarılan, görevinden çıkarılan.* Sêkuro xwuvîyerakerde, do kê rehat kero? Çirê şima yê hend vanê vîyera bikerê?

xwuvîyerakerdeni *Zv. f. M.* Xwuvîyerakerdiş. Xwu vîye ra veteni, wezîfe û persdareyda xwu ra veteni. Xwu ser ra eşteni, xwu ser ra kerdeni, persbîyayîşdê ci ra vijîyayeni. *Tr. Sorumluluğundan çıkarmak, boynunun borcu olmaktan çıkarmak.* To soyîn soyîn, keyneki xwu vîye ra kerdi.

xwuvîyeraveteni 1. *f. M.* Xwuvîyeravetiş. Xwu mil ra veteni. Çîyo ki zêdê zincîrên a, zêdê gerdanên a kesî vîye da, kesî mil ra, ê çî veteni. *Tr. Gerdanlık gibi, zincir gibi, süs eşyası gibi boyunda olan herhangi bir şeyi boyundan çıkarmak.* Gerdano ki ez xwu vîye ra veja, deha kes nêşeno ey mi vîye kero. 2. *Zv. f. M.* Xwuvîyeravetiş. Xwu mil ra veteni, wezîfedareyda ci ra vijîyayeni, barên bin ra reyayeni, persdareyda ci ra vijîyayeni, barêndê serdê doşîyandê xwu ra reyayeni, wezîfeyêndê xwu yê giranî ra reyayeni, qaxûyên pey di kerdeni, qaxûyên ra reyayeni. *Tr. Boynunun borcu olmaktan çıkarmak, bir görev veya sorumluluktan kurtulmak, kaygı veren bir işi yaparak veya başkasına devrederek ondan kurtulmak.* Lajekî dewrê ci kerd tepîya, oxên ant û va: Mi xwu vîye ra vet, neya tepîya deha wa ê şikê ûjay bê.

xwuvurnayeni *f. M.* Xwuvurnayîş. Çinayê xwu, fêlanê xwu, şeklê xwu, çîyê xwu yê winasînan babetna kerdeni, xwu zewmbî kerdeni, xwu raşt kerdeni, vera hewley şîyayeni. *Tr. Değişmek, kendini değiştirmek, başka şekle girmek.* Eger o xwu nêvurno, ez deha ci heti nêşina.

xwuwedarde/ê *N. Bw.* Xwuhewadaye/ê. Tew o lajeko xwu wedarde, bî sebebê vinî kerdenda ma!

xwuwedardeni *f. M.* Xwuwedardiş. *Bw.* Xwu hewadayeni. Bin ra şîyayeni di, ferqê xwu wedarden û nêwedardeni bol esto. Kes do xwu nêwedaro ki bişo bin ra şiro.

xwuwedarnaye/ê *N. Bw.* Xwuhewadaye/ê. Ellah zano ê çîdê xwu wedarnayî ra nêbîyayê, ma nêşayê hal kero.

xwuwedarnayeni *f. M.* Xwuwedarnayîş. *Bw.* Xwu hewadayeni. Bi mi ki ê kardê winî çetinî di, xwu eşteni wa ata bo, xwu wedarnayeni jî marîfetên o.

xwuwer/i *N.* Kes/çîyo ki; bi xwu ya perreno, bi xwu ya bol emel keno, bawereya ci bi ci ya bol a. Kes/çîyo ki; hewadê ci ra kes nêşeno vera ci şiro. *Tr. Gösterişli, çalımlı, fiyakalı, kendisini yemiş ve bitirmiş olan, kendisini çok beğenen, kendisiyle çok övünen, kendine güveni tam olan, kendinden emin olan.* Camêrdêndo xwuwer o. Ma nêşenê bi qisan a, bi ci ya baş bikerê.

xwuwerde/ê 1. *N.* Xwuwerde/ê. Yanê xwu werdo û ravêrdo. O ki qandê werd û zewqdê xwu pereyo bêhesab û bêfesal xerc keno. O ki bol pesnanê xwu dano, bi kêf a xebat keno, ti vanê beno ki o yo keno biperro. *Tr. Zevki için ölçüsüz para harcamaktan kaçınmayan, kendini çok beğenmiş, kendisiyle gurur duyan..* O merdimêndo xwuwerde yo, bi ey a hembazey mekerê, dima şima benê poşmanêy. 2. *N.* O ki keynan û cinîyan dima geyreno. *Tr. Hovarda, çapkın.* Mi jî kerd ki bi ê xwuwerdeya embazey bikero, ê dostê mi ez açarnaya. 3. *N.* Merdimo ki bi fehşan a bi peran a, ci di vajêno. *Tr. Uygunsuz kimsenin paralı aşığı.* Xwuwerdî ra hergi çîyo xirab yeno. Çunkî heme çîyê ci yo çiman ver o.

xwuwerdeyey *Nm.* Xwuwerdeyey, xwu ra ravêrdeni, hergi çîyê bênamûsey kerdeni, keynan û cinîyan dima çerx bîyayeni. *Tr. Çapkınlık, hovardalık.* Xwuwerdeyeya ci, diwêlan ser ra aşnawîyaya.

xwuwerey *Nm.* Xwuwer/i bîyayeni, wesfê xwuweran ser o bîyayeni, bi xwu ya bol perrayeni, hewadê ci ra ci ver şîyayîş çetin bîyayeni, bi ci ya bawerîya ci bol bîyayeni, ze ki xwu bûro. *Tr. Çalımlılık, fiyakalılık, kendisini yemiş bitirmiş olmak, havasından kendisine yaklaşılamamak, kendisinden çok emin olmak.* Xwuwereya ci ez werda.

xwuwerşanaye/ê *N.* Xwuşemernaye/ê. Keso ki qandê vêrdişdê awên yan jî kerdişdê karên pancey û şelwerîy û bizmeyê xwu werzanayê, xwu kerdo hadire. *Tr. Bir işi yapmak, bir suyu geçmek, bir geçidi aşmak için paçalarını veya kollarını sıvayan, hazırlanan, "hazırım" diyen.* O keso xwu werşanaye, do bişo la ravêrno. Labelê ez texmîn nêkena ki o nêwerşanaye, bişo ravêro. Çunkî nêtê ey û vêrdişî çinî yo.

xwuwerşanayeni *f. M.* Xwuwerşanayîş. Xwu şemernayeni, pance û bizmanê xwu vera cor kerdeni, qandê hî nêbîyayen û pîs nêbîyayeni çinayanê xwu vera cor wedardeni. *Tr. Sıvanmak, elbiselerini sıvamak, bir iş veya eyleme hazırlanmış olmak.* Senîn ki mêrdekî xwu werşana, mi zana ki o yo keno roy bivêro.

xwuwerzanaye/ê *N. Bw.* Xwuhewadaye/ê. Ez çîyê xwu werzanayî se kerî pey?

xwuwerzanayeni *f. M.* Xwuwerzanayîş. *Bw.* Xwu hewadayeni. Eger mi bişayê xwu tenekên jî werzano, do bibîyayê. Mi qe nêşa diremên jî xwu werzano.

xwuwinîyayeni *f. M.* Xwuwinîyayîş. Xwu ra

winîyayeni, qayteyê xwu kerdeni, xwu vero vinderdeni, îhtîyacanê xwu dîyayeni. Kesî rê çiçî ki lazim o, ê çî xwu rê peyda kerdeni; werd û şimî û îhtîyacandê xwu vero vinderdeni. *Tr. Kendine bakım yapmak, gereksinimleri tedarik etmek.* Birayê min o ezîz, biwinî xwu, no zemando xirab di, kes kesî ver nêdano.

xwu ya *H.* Xwu yo, bi xwu ya, tey di, pîya, a xwu, vera xwu, xwu heti, xwu kişt a, pey. *Tr. Kendisiyle, birlikte, beraberinde, yanında, tarafından, kendisine doğru, kendisine yönelik olarak.* Ez a ey jî xwu ya bena, mi xwu ya kerd.

xwuyaarde/ê *N.* Xwuyoarde/ê, axwuarde/ê, ayakerde/ê. Kes/çîyo ki; xwu ya şîyo, vîra şîyo, xayîs kewto tepîya jewî yan jî tayêni bi derzinîyên a yan jî bi şeklên a ardo a xwu, aqil ardo ci ser, sebebê a xwu amîyayîşdê xwu bîyo, aya kerdo. *Tr. Ayıktırılan, uyandırılan, kendine getirilen, aklı başına getirilen, bilinci uyandırılan, baygınken kendine getirilen.* Nêweşo xwuyaarde, di saetî yo rişîyayo keye. Şima yê hewna newe yenê?

xwuyaardeni *f. M.* Xwuyaardiş. Xwu yo ardeni, a xwu ardeni, xayîsey ra veteni, vîra şîyayîş ra veteni, sebebê a xwu amîyayeni bîyayeni. *Tr. Ayıltmak, baygınlıktan çıkarmak, kendine getirmek, aklını başına getirmek, bilinçli hale getirmek.* Doktorî bi derzînîyê ardi xwu yo. Eger xwu ya nêardayê, qe beno ki dîna saetana tepîya bimerdayê.

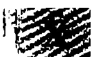
xwuyaberde/ê *N.* Vîrakerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xwu ya berdo, vîra kerdo, xayîs visto, mergane visto. *Tr. Bayıltılan, uyuşturulan, kendinden geçirilen.* Ez ê kesdê xwuyaberdî ra bol tersaya.

xwuyaberdeni *f. M.* Xwuyaberdiş. Xwuyoberdiş. Sebebê vîraşîyayîşdê (xwuyaşîyayîş) kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Bayıltmak, kendinden geçirtmek.* Mi jûda pîsi dê piro, xwu ya şî.

xwuyabeste/ê *Zv. N.* Xwuyakerde/ê. Vanê şikêrê şima yo, xwu ya beste jî ci ra cibîyayo.

xwuyabesteni *Zv. f. M.* Xwuyabestiş. *Bw.* Xwu ya girêdayeni. To do o jî xwu ya bibestayê. Çirê to verda?

xwuyacikerde/ê *Zv. N.* Bi xwu ya cikerde/ê, bi xwu ya besterde/ê, xwurapakkerde/ê, xwuracikerde/ê, xwurakerde/ê. Kes/çîyo ki; sifte bi kesî ya beste bîyo, besteyê kesî bîyo, bendeyê kesî bîyo, girêdokê kesî bîyo, bi kesî ya bîyo, kesî het di bîyo, terefê kesî bîyo û jewî yan jî tayêni xwu ra kerdo, xwu ra pak kerdo, xwu ra cikerdo, xwu ra remnayo, xwu ra kerdo ci ya, xwu ra abirnayo yan jî bîyo sebebê şîyayîş û qewirnayîşdê ci. *Tr. Kendinden edilen, ayırtılan, kovulan, kendinden koparılan, taraf olmaktan çıkarılan.* Ti yê çirê hend qaxûyê ê kesdê xwuyacikerdî gînê ki? Qey ti hewna ci ra nêbîyê?

xwuyacikerdeni *f. M.* Xwuyacikerdiş. Xwu ra kerdeni, ci ra pak bîyayeni, ci ra reyayeni, xwu ra qewirnayeni, sebebê qewirîyayîşdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. Kesên yan jî çîyêndê bi xwu ya bestî, bi xwu ya girêdayî, bi xwu ya bestîyayî, bi xwu ya disknayî, bi xwu ya zeliqnayî xwu ra kerdeni, sebebê şîyayîşdê ci bîyayeni. *Tr. Kendisinden kaçırtmak, kendinden etmek, bağlılıktan çıkarmak.* Rewna yo bi min a bî, soyîn mi xwu ya cikerd.

xwuyadisknaye/ê *Zv. N. Bw.* Xwuyakerde/ê. To çiçîdê xwu ya disknayî di zirar kerdo ki ti qayîl nîyê ey jî bi xwu ya bidisknê?

xwuyadisknayeni *Zv./f. M.* Xwuyadisknayîş. *Bw.* Xwu ya girêdayeni. Mi şayê xwu ya bidiskno jî, fina mi bi xwu ya nêdiskna. Eger mi bi xwu ya bidisknayê, deha mari heti nêşîyê.

xwuyagirêdaye/ê *Zv. N. Bw.* Xwuyakerde/ê. Kaygero xwuyakerde do fina to ra abirîyo.

xwuyagirêdayeni *Zv. f. M.* Xwuyagirêdayîş. Bi xwu ya girêdayeni, xwu ya besteni, xwu ya disknayeni, bi xwu ya besteni, xwu heti anteni, xwu kişti anteni, heta xwu kerdeni, kişta xwu kerdeni, bi xwu ya ez çîyêndê zêdê layên a yan jî bi şik û fikrên a besteyê xwu kerdeni. *Tr. Kendisine bağlamak, yanına çekmek, bendesi haline getirmek.* Ez qayîli bîya o jî zêdê hembazdê min ê bînî ya bi min o girêdeyo. Labelê ey vatê ez a zêdê to şik nêbena. Axirî ki mi o jî bi xwu ya girêdayo. Dima mi lajek bi xwu ya girêda û mi xwu verda bîrî bin.

xwuyakerde/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni xwuserî kerdo, bi kesnakî ya nêkerdo, tenya kerdo, bi kesên a nêmişewirîyayo û nêkerdo, bixwu waşto û kerdo. *Tr. Kendi başına yapılan, danışmaksızın yapılan, kafasından yapılan.* Ez persdarê kardê xwuyakerdî nîya. Çunkî ti bi ma yo nêmişewirîyayê. 2. *N.* Xwuyanaye/ê. Çî/keso ki; jewî tayêni bi xwu ya disknayo, bi xwu ya zeliqnayo, kerdo bi xwu ya, tey berdo, kerdo hîlbdarê xwu, kerdo têkildarê xwu, bi xwu ya têkilnayo. *Tr. Kendisine bitiştirilen, kendisine yapıştırılan, kendi kuyruğu haline getirilen, kendisine bağlanan, kendisiyle birlik edilen, yanına çekilen, kendisiyle ilişkilendirilen.* Pemeyo xwuyakerde, do pa şiro, ey ci ra ciki.

xwuyakerdeni *Zv. f. M.* Xwuyakerdiş. Xwu yo

kerdeni. Jû çîyan bi xwu ya kerdeni, bi xwu ya disknayeni, bi xwu ya zeliqnayeni, bi xwu ya besteni, bi xwu ya girêdayeni, bi xwu ya nayeni. *Tr. Kendisine yapıştırmak, kendine (örneğin süs gibi) yapıştırmak, kendine dayandırmak, kendisine bağlamak vs.* Maka mi kewti bî, mi maka çaketdê xwu, kerdi bi çaketdê xwu ya. Mi zernî da ci, ay kerd xwu ya. Weş bi ci ame. Va: Merre nêşeno quli ra şiro, gezî jî keno bi xwu ya.

xwuyaşîyaye/ê 1. *N.* Vîraşîyaye/ê, xewirîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan qehran ra yan nêweşîni ra yan jî kêfan ra xwu ya şîyo, xwu vinî kerdo. *Tr. Kendinden geçen, bayılan, baygın.* O lajeko xwuyaşîyaye, dîna saetana tepîya ame a xwu ki kesên ci het di nêmendo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; hewna newe kewno hewn, hewna newe çimê xwu nayê pêya. *Tr. Henüz yeni uyuyan, gözlerini henüz yeni kapayan, uykuya yeni dalan.* Şima do o keso xwuyaşîyaye, aya nêkerdê. Çunkî çend şewî yo bêhewn o.

xwuyaşîyayeni 1. *f. M.* Xuyaşîyayîş. Vîra şîyayeni, xewirîyayeni. Normaley ra vijîyayeni yan qehran ra yan nêweşîni ra yan jî kêfan ra, huwateni ra xwu vinî kerdeni. *Tr. Geçici baygınlık, kendinden geçmek. Kahır, hastalık veya gülmekten baygınlık geçirmek.* Di finîy xwu ya şî, dima ame a xwu. 2. *f. M.* Xwuyaşîyayîş. Hewna şîyayeni, newe rakewteni, çiman pêya nayeni. *Tr. Uyumak, gözlerini kapamak.* Ti vajê ki ez xwu ya şî bîya ki, to veynda mi.

xwuyoante/ê *Zv. N.* Axwuante/ê, xwuserante/ê, vera xwu ante/ê, xwusereşte/ê, xwuserçekerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên anto xwu ser, vera xwu anto, bi xwu ya minasebetêndo cînsî dayo kerdeni, hêrişê serdê xwu kerdo, gijgijnayo xwu ser. *Tr. Üzerine çektiren/miş, kendiyle cinsi münasebet kurduran/muş, üzerine saldırtan/mış, üzerine kışkırtan/mış.* Keso xwuyoante, do xwu ra na arey bikero. Ay çirê ant xwu ser?

xwuyoanteni *Zv. f. M.* Xwuyoantiş. A xwu anteni, vera xwu anteni, xwu ser anteni, bi xwu yo ceribnayeni, bi xwu yo minasebeto cînsî kerdiş dayeni. *Tr. Üzerine çekmek, üstüne bindirmek, kendisine cinsi ilişki kurulmasını sağlamak, kendine çektirmek, kendini çektirmek, kendisini cinsel anlamda birine teslim etmek, biriyle kavga etmek veya kavga etmesine neden olmak, belayı üzerine çekmek.* Ey mêrdek ant xwu yo. Nêtê mêrdekîyê hêrişê serdê ci kerdişî çinêbî.

xwuzerrîverkerde/ê *Zv. N. Bw.* Zerrîverkerde/ê. Eger ê çîdê xwu zerrîver kerdî ra nêbîyayê, no karûgurwe wina çetin nêbîyê.

xwuzerrîverkerdeni *f. M.* Xwuzerrîverkerdiş. *Bw.* Zerrîverkerdeni. Mi do verê to dîrê loxmey xwu zerrîver kerdayê, çîna vijîya, mi nêşa.

Y

Y: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hîrisî ya. Xwuserî nîya, bestoka herfandê vengînan a. Bê înan nêvijêna. Çunkî bêveng a. Qandê vijîyayenda ci, ci rê ya vernî di yan jî peynî di nûşayênda vengîni lazim a. Vijîyayîşê ci: Çengey û lewîy do akerdey bê. Na herfi, nezdîyê cadê "î" ra vijêna. Yabelê "î" ra abirêna. Çunkî "î" di zerre ra vera teber vêngêndo xwuserî û teng û barî û derg vijêno. û zewmbî jî "î" di gelpik nêleqeno. No wezîyet, dest bi sernayen a xwu bellî keno. Labelê "y"ey di kokê ziwanî pilozêno û tenekên dereyêno ser. Wexto ki destî bi bin çenge ya nê, dest do vera cêr bi hêlên a kut bo. Na kut bîyayeni, mojnena ki "y" yû "î" zewmbî zewmbî nîşan ê. Yanê eynî nîyê. Bol merdimîy şikdê nê qaydeyî nîyê. Cora vanê beno ki Dimilî di boley (zafey) bi "î" ya virazêna. Haybû ki boley bi "î"ya nê, bi "y" ya virazêna. Çunkî wexto ki boley vajêna gelpik (binçeng)ê kesî luweno. Yanê vera cêr dereyêno. Mesela: sa-say, cinî-cinîy, merdim-merdimîy (î'ya tîyay qandê tenya nêvijîyayenda "y" ya), merde-merdey ûzn. Xeylên merdiman no peyomekê boleyo "y" fehm nêkerdo. Cora mi jî no (y'o ki fina bi bêvengên dima yeno), hem fehm nêkerdenda înan ra, hem jî tenya nêvijîyayenda "y"ey ra bi şikildê -îy'ya nûşnayo. Haybû ki xeylên ziwanan di "y" tenya jî nûşêno. Labelê "y"yo ki vênganeyên dima yeno, mi qethan bi şikildê -îy ya nênûşnayo, bi "y" ya nûşnayo. Mesela: Kelîmaya "merde" bi venganê ya qedîyaya. Cora boleya ci bena "merdey" Fina kelîmaya "mêrdek"î bi bêveng a qedîyaya. Cora bi "-îy" a bena boli. Soyîn di boley a ci bena "mêrdekîy" ûzn.

ya 1. *Gr.* Ecêba! Nê la! Şaş bîyayeni di vajêno. *Tr. Hayret ve şaşkınlık belirten ve etme ya! Allah Allah! anlamında bir söz.* Ez a kena tîyanan ra dûrî kewa. Ya! Çirê? 2. *Gr.* Yan. Vajekêna weçînayen a ki, wexto ki kes keno dîrê çîyan mîyan ra, çîyên tercîh kero kes vano. *Tr. Ya, ya da, veya.* Qandê nê karî ti yê kenê mi rê ya(n) pereyê xwu, ya(n) jî merdimêndê xwu birişê. Ya(n) jî no karo keno nêbo.

yabelê *Nn. Bw.* Labelê. Yabelê ki to do ki hinî bikerdayê, to wina bikerdayê deha weş nêbîyê?

yablê *Nn. Bw.* Labelê. Yablê ki ti do jî bêrê, qenê ma tedbîrê xwu bigîrê.

Yahûdî *Er. Teo. N.* Cifid/i, cehûd/i, mûsewî, mûsawî. Merdimo ki dînê ci, dînê Yahûdîyey o, merdimo ki Hz. Mûsay dima şino. *Tr. Yahudi.* Hetta dewleta Îsraîlî nêvirazîya bî, Sêwregi di yahûdî estî bî.

Yahûdîni *Teo. Nm. Bw.* Yahûdîyey. Dînê yahûdîyan û yahûdîyan ra bîyayeni, hurdina jî Yahûdîyîna.

Yahûdîyane *Nn.* Zêdê yahûdîyan. şekil û bîçim

û şik û fikr û xwuradayîş û asayena yahûdîyan senîna, a winî. *Tr. Yahudiler gibi.* Şerîetê yahûdîyan, yahûdîyane yo.

Yahûdîyey *Teo. Nm.* Yahûdîni, Cifidey, cifid/i bîyayeni, cifidan ra bîyayeni, dînê Cifidan, Cehûdey, cehûd/i bîyayeni, cehûdan ra bîyayeni, dînê cehûdan, Mûsewîyey, mûsewî bîyayeni, mûsewîyan ra bîyayeni, Mûsawîyey, mûsawî bîyayeni, mûsawîyan ra bîyayeni, dîndê mûsawîyan ra bîyayeni. *Tr. Yahudilik, yahudi olmak, Yahudi dini.* Yahûdîyey, dînêndo kehan o.

yal 1. *Nn.* Lej, lejoki lejkar, leşker. *Tr. Kavga, kavgacı.* Ne mi bi ci ya yal kerdo, ne ki mi rê vajo yal. 2. *Nn.* Kurtêl. Werdê kutikî, werdê kutikî yo ki qandê ci bîyo werdî werdî. *Tr. Köpek ve köpek türü hayvanların yiyeceği.* Kutiko keno yalê xwu yalî di bûro.

yalame/ê *T. N.* Çîyo ki dûzan ra kewto û deha wezîfe nêvîneno, eyar ra kewto û deha gurweyê xwu nêşeno bivîno. *Tr. Yalama.* Na vajeki, bolkî Tirkî asena. Çunkî nê peyomekê ki bi –me, -ma ya qedênê, bolkî Tirkî yê. Na vajeki xwura bi no şekila *(yalama)* vajekandê Dezgeyê Ziwandê Tirkî *(TDK)* di jî esta. Mêrdek bîbî yalame, nêşayê karên bikero, ma rişt keye.

yalaw *Zîr. Nn.* Bindelaw, binhar, pişotîya werddê heywanan. *Tr. Hayvan yemi artığı.* Yalawê terkan do nêherimîyo, do fina bideyo terkan.

yan *Nn.* Ya. Tercîh kerdeni, şertan di vêşî çîyan ra, jewî yan jî qismêndê ci weçînayîşî di vajêna. Ya o do bêro yan jî ez do bêra. *Tr. Ya, ya da, veya.* Ma hurdina pîya nêbenê. Ti zanê.

yanê *Er. Gr.* Yano. Vajekêna ki wexto ki kes çîyên îzah keno, vano. *Tr. Yani.* Ez a kena nê karî bi to ya bikera. Yanê eger ti tey çinê bê, ez a kena nê karî biterikna.

yano *Nn. Bw.* Yanê. Yano to hendayên karûgurweyo çetin mi rê verdayo?

yanqere *Tib. Nn. Bw.* Pîriki 3. Nêweşînên a, wexto ki gunena kesî ro kesî kena felc. Cinîy zewtîy danê û vanê: Boka yanqere şima şano.

yanqerepirodaye/ê *Tib. Bey. Zv. N. Bw.* Pîrikipirodaye/ê. Heywano yanqerepirodaye, aşatme nêkeno.

yanqerepirodeyaye/ê *Tib. Zv. Bey. N.* Pîrikipirodeyaye/ê, pîrikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan yanqere dayo piro yan jî zewta "boka yanqere bi to ro do, boka ti bi pîrikî bê" vajîyaya. *Tr. İç kararmanın gerçekleştiği bir çeşit hastalığa yakalanan veya bu hastalığa yakalansın diye kendine beddua edilen.* Yanqerepirodeyaye, to dîyo senîn bi keynekerda ma yo eskence keno hele!

yanqerepirodeyayeni *Tib. Zv. Bey. f. M.* Yanqerepirodeyayîş. Pîriki pirodeyayeni. Nêweşîna heywanan pirodeyayeni, zerre di sîyayey vijîyayeni. *Tr. İç kararmanın yaşandığı bir çeşit hastalığa yakalanmak.* Wexto yanqere deyêno piro, zerre di goştê ci beno simûsîya.

yanqereyey *Tib. Nm. Bw.* Pîrikey 3. Heta nika kesî pîrikeya wina çetini nêdîya.

yantoki *Nm.* Qula arwêşan. Cayo ki arwêşîy dekewnê de û xwu rê tey sitare benê. *Tr. Tavşan yuvası.* Ez şîya ki arwêşo hewna yantokda xwu do. Hema mi dest na ser û tepişt.

yaqut *Md. Nm.* Sîyênda sûr û biriqên a ki biqedr û biqîmet a, sîyênda girani, sîyênda sûsî ya vay a. *Tr. Değerli kırmızı ve parlak bir taş, yakut, safir.* Yaqutan ser o, fîlmê weşîy virazîyayê.

yar/i 1. *N.* Dost/i, hembazê/a kesî yo/ya nezdî. *Tr. Dost, yakın arkadaş.* Kes bêyar nêbeno. 2. *N.* O/a keso/a ki kes bi zerrî ya ci ra hez keno. *Tr. Sevgili.* Hemini ra bena. Lakîn yarda/ê xwu ra nêbeno.

yarane *Ed. Nn.* Kuşat, henekîy, hekemîy. *Tr. Şaka, latife, espiri.* Mi ci rê bol finîy vato ki; bi min a yarane mekerê. Labelê ar nêkenê. Cora mi jî şiknay. Qisa finê weş a.

yaraney *Ed. Nm.* Kuşat bîyayeni, henekîy bîyayeni, hekemîy bîyayeni. *Tr. Şaka/latife olmak, espiri olma.* Yaraneya winî ecêbi jî bena!

yardim *Nn.* Yarmetîni, yarmetey, paştîgîrey. Vera jewî karên kerdeni, paştîya jewî giroteni, dest bi jûy dayeni, ci rê dim bîyayeni, heta jewî giroteni, karêndê xwu bi jewî ya pîya kerdeni, paştî dayeni. *Tr. Yardım.* Ma dinya, qe bê yardim awan bîyo?

yardimkar/i *N.* Yarmetkar/i, muawîn/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên rê karûgurweyên û wezîfe caardişên di yardim keno, ci rê yarmetîni keno, dest erzeno bi ci, paştî dano bi ci, pa gurweyêno, pa qeyret keno. *Tr. Yardımcı, destekçi.* Hele hele karûgurweyêndê çetinî di yardimkarêndê kesî yo zanaye çinêbo, kesî ser o dûman o!

yardimkarane *Nn.* Yarmetkarane, muawînane. Zêdê yardimakaran a, bi yardimkaran a mendeni, wesfê yarmetkaran tey bîyayeni. Muawînîy senîn ki kenê û benê, a o şekil di bîyayeni, bi o bîçim a bîyayeni. *Tr. Bir yardımcı gibi, bir yar-*

dımcıya yakışır gibi. Lajekî yardimkarane, dest eşt bi mi û ez ê karûgurwedê çetinî ra reynaya.

yardimkarey *Nm.* Yarmetkarey, muawîney. Yardimkar/i bîyayeni, wesfê yardimkaran ci ser o bîyayeni. Karûgurwe û wezîyetên di Kes/çîyo ki; kesî rê yardim keno, paştî dano bi kesî, dest erzeno bi kesî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yardımcılık.* Mi rê ki nafê yardimkareyda ci, ci rê çinî yo, do kotî mi rê bibo?

yardimo xas *Nn.* Yardimo xusûsî, yardimo ravey, yarmeto xas, yarmeto xusûsî. Yardimo qandê kesên tenyay beno, xasê ey o, mexsûsê ê kesî yo, zewmbî kesî rê nêbeno. *Tr. Özel yardım, hususi yardım.* Va: No yardimêndo xas o, her kesî rê nêbeno. Ti ci rê xas ê. Cora, o yo to rê beno.

yarey *Nm.* Dostey, yarîni, yarîney, yar/i bîyayeni, fêlê yaran kerdeni, yarîni, hembazey, hembaz/i bîyayeni, bêbext/i nêbîyayeni, bi şekil û usûlandê hembazanan şîyayeni û bêbext/i nêbîyayeni. *Tr. Dostluk, arkadaşlık, vefakârlık.* Şêlignasey di yarey û neyarey jew nêbena. Yarey winî şerbetên o ki şêligan pêya besteno, neyarey jî winî zehêrên o ki şêligan pêra lete keno.

yarî 1. *Nm.* Kuşat, henekîy. *Tr. Şaka, latife.* Merdimêndo yarîdar o. 2. *Nm.* Qerfi, qerfiy. *Tr. Alay, istihza.* Yarîyê ci, nişenê kesî. Çunkî nêzano yarî bikero.

yarîbîyaye/ê 1. *N.* Qerfiybîyaye/ê. O/çîyo ki bi ci ya qerfiy bîyê. *Tr. Alay edilen.* Merdimo yarîbîyaye do jî bi jûnakî ya yarî bikero. 2. *N.* Kuşatbîyaye/ê, henekîybîyaye/ê. O/çîyo ki bi ci ya henekîy bîyê. *Tr. Şaka edilen, şakalaşılan.* Merdimo yarîbîyaye, soyîn jî berma.

yarî bîyayeni 1. *f. M.* Yarîbîyayîş. Qerfiy bîyayeni, bi ci ya delxa ravêrîyayeni. *Tr. Alay edilmek, dalga geçilmek.* Yarî bîyayeni di kes xwu di şikêno. 2. *f. M.* Yarîbîyayîş. Kuşat bîyayeni, bi kesî ya henekîy bîyayeni. *Tr. Şaka edilmek.* Bi mi ki yarî bîyayeni, çîyênda xirabi nîya. Çunkî zewmbî, coy do senîn ravêro ki?

yarîkerde/ê 1. *N.* Qerfiykerde/ê. O/çîyo ki; bi ci ya tayêni qerfiy kerdê. *Tr. Alay edilen.* Keso yarîkerde, do senîn rehat bo ki? 2. *N.* Kuşatkerde/ê, henekîykerde/ê. O/çîyo ki; bi ci ya kuşat bîyo, bi ci ya henekîy bîyo. *Tr. Şaka edilen, şakalaşılan.* Keso yarîkerde do bimûso yarîyan.

yarî kerdeni 1. *f. M.* Yarîkerdiş. Kuşat kerdeni. Bi kesên a qisandê xwu di zûrîy nêkerdeni, labelê raştî ra teber vijîyayeni. *Tr. Şaka/latife etmek.* Mi bi ci ya yarîy kerdîy. Labelê ey fehm nêkerd. Cora mi ra qehrîya. 2. *f. M.* Yarîkerdiş. Qerfiy kerdeni. Qisan û fêlandê xwu di, kesên bi werdîvînayîş a qisey kerdeni. *Tr. Alay/istihza etmek.* Senîn ki bi ci ya yarîy kerdîy, fînêra qehrîya. Çunkî verîndera ci ra bîbî pir.

yarîney *Nm. Bw.* Yarey. Eger yarîney pêrko wina bo, xirab o! Çunkî yarîneya ci, yarîneyênda zûrayî ya.

yarîni *Nm. Bw.* Yarey. Mi cara, yarîna winî xasi nêdî bî. Mi ay di, tenya dî.

yarîy *Nb.* Kuşat, henekîy, qerfiy. Çîyê kes keno û xwu rê pa wext ravêreno, pa şênemegî keno, pa kêf keno, pa beno kêfweş û kêfşad. *Tr. Şaka, latife, espiri, gırgır, şamata, alay, istihza.* Bi min a, yarîy mekerê, ez pey qehrêna.

yarmet/i *N.* Paştîdan/i, yardim, yardimkar/i. Kes/çîyo ki; yardim keno, paştî dano kesên. *Tr. Yardım, yardımcı.* Mi nêşa ci rê yarmet kero, ey ma rê yarmet kerd.

yarmetey *Nm.* Yardimkarey, yardimkar/i bîyayeni, kesên rê yardim kerdeni, paştîdaney, paştî bi kesên dayeni, kesên rê paştî dayeni. *Tr. Yardımcılık, yardım etmek.* Kesî yarmeteyda ci ra, nafên nêdîyo ki ez jî bivîna.

yasax/i *N.* Qedexe/ê, menih/i. Çî/keso ki; goreyê dînên yan jî goreyê edet û urfê ci, ci rê qedexe ameyo, red bîyo, zirardan qebûl bîyo. *Tr. Yasak, yasaklanan, menedilen.* Yasax do hergi merdimîrê bo. Eger ki jewî rê yan jî qismên rê bo, pey emel nêbeno. Kelîma Tirkî yan jî Mongolkî ya.

Yasince *S. Nn.* Suwêreki di rodê Feratî vero nameyê dewên o. Nê çoşman di kişta Koliki di Narince jî esto.. *Tr. Siverek'te Fırat Nehri kıyısında bir köy adı.* Yasince, kiştda rojawandê Suwêreki di rodê Feratî vero dewên a.[1]

yasû *T. Nn.* Yatsû. Eşa. Wextê rakewteno ki şanîya tepîya, verê nîmşewên o, wexto ki kes nimazê tewrê peyênî keno. *Tr. Yatsı. Yatı, yatmak kelimesinden türemiştir.* Na vajeki, Tirkî di *yatsı* ra xeripîyaya û amêya kewta Dimilî. Mêrdek hendo ki edizîya bî nimazê yasûy jî bizor kerd û kewt.

yaşil/i *N.* Kew/i, hewzik/i, abî, awî. Renga aweri. Babetên rengênda azmînî ya ki tey kuhoyî jî

1 Dimilî di –ince, -înce, -enc peyomekên o. Na kelîma na poxi ra gêrîyaya tîya.

esta. *Tr. Mavi.*[1,2]

yaşilane *Nn.* Kewane, hewzikane, abîyane, awîyane. Yaşilane/ê bîyayeni, wesfê rengerda yaşili ci ser o bîyayeni. Ze ki yaşil bo, bi yaşilî mendeni, wesfê yaşili tey bîyayeni. *Tr. Mavimsi, maviye çalar.* A rengi, mi rê jî yaşilanê amê. Yaşilane nêbo jî beno.

yaşilin/i *N.* Kewin/i, hewzikin/i, abîyîn/i, awîyîn/i. Çî/keso ki; ze ki yaşil bo, ze ki tey yaşil jî bibo, ze ki kesî rê yaşil biaso. *Tr. Mavimsi, maviye çalar.* Ellah zano yaşilin bî. Tam mi vîrî di nîyo.

yatsû 1. *T. Nn.* Yasû. Eşa. Wextê nimazdê yatsûy, çoşmeyê saetên dimayê şanî. Çoşmeyê wextdê rakewtenî. *Tr. Yatsı vakti/zamanı.* Ma do yatsûya tepîya, şirê zîyaretey. 2. *Nn.* Nimazê şewo ki şanîya dima beno û des û hîrê rekatî yo. *Tr. Yatsı namazı.* Ma yatsû kerdo, ma do neya tepîya jî werzê nimazê şewi. Binvaje: Ez texmîn kena ki yatsû do *yatsı* (wextê rakewteni. *Tr. Yatı, yatsı*) ra bêro. Çunkî na vajeki, Dimilî di paşîv a.

yaxebend *Nn. Bw.* Milbend. Yaxebendê qeçan û ê mamostan do pêra ci ya bo.

yaxer *Cog. Nn.* Şilî, varen, decne, dejne, dijni, variş, baran, varen, reya. *Tr. Yağmur.* Wextê yaxerî ameyo, deha do bivaro. To dî vanê: Wext wextî ra, nêşermayêno.

yaxerî ser ra *H.* Yaxerî dima, dimayê yaxerî, badê yaxerî, yaxer vara dima, yaxerîya tepîya. *Tr. Yağmur sonrası.* Yaxerî ser ra, heme cay, kurdika xwu ya kuho dê xwu ra, bî kuho.

yaxerî vero *Cog. H.* Yaxerî bin di mendeni, yaxer werdeni, yaxer pirodeyayeni. *Tr. Yağmur altında, yağmurda, yağmur yiyerek.* Şima yê çirê ê yaxerî vero vindenê? Bêrê zerre.

yaxe *T. Teks. Nn. Bw.* Gîrîyane. Terzî, yaxeyê ci weş nêgirêda bî. Ey jî şî perra bi yaxedê ci û ci ra hesab pers kerd.

yaxme 1. *T. Nn.* Talan, qapaqap. Lejêna tepîya, herbêna tepîya çiçîyo ki ame kesî ver, ey berdeni, talan kerdeni. *Tr. Yağma, talan, ganimet.* Şima do mêrdekî yaxme nêkerdê. Çunkî yaxme di heqûhuqûqê qeç û qulî, ê gird û werdî, ê cinî û camêrdî pêro şino. 2. *Nn.* Ma yaxme yo? Şilop o? *Tr. Mümkün mü? Öyle şey mi olur? anlamında.* Ti yê sekenê, ma yaxme yo, ti yê hema vanê temam o?

yaxte/ê *Zoo. N.* Estor/i, bergîr/i. *Tr. At.* Yaxte do nêşo citi bikero. Çunkî simero bêcew werdo.

yaxûn 1. *Nn.* Şewat, şewatê ganî, qizilme. Germeya ki kewta gandê kesî û kesî kena bintesîrdê nêweşîni. *Tr. Vücut ateşi.* Eger yaxûnê ci nêweriştayê 40 °C, şima nêweşxane nêberdê. 2. *Nn.* Tesîr. Çî/keso ki kesên ser o, çîyên ser o derênikên peyda keno û kes bi ci ya hîssêndo yan hewl yan jî xirab xwu ser o vîneno. *Tr. Etki, tesir.* Mi çend finîy to rê vato ki yaxûnê vatişdê to mi ser o çinî yo. Ti yê hewna bîlaheq û bîlasebeb bi qisan a xwu ediznenê.

yaxûn/i *N.* Bihereket/i, biliv/i, dînamîk/i. O/çîyo ki luweno, liv tey esto yan jî çîyo ki statîk nîyo, dînamîk o. *Tr. Hareketli, dinamik.* Yaxûn o. Do bişo rew şiro.

yaxûney *Nm.* Bihereketey, bilivey, dînamîk bîyayeni, liv di bîyayeni, luwayeni, nêvinderîyayeni, hereket di bîyayeni, dînamîkey, statîk nêbîyayeni. Çî/keso ki; biliv o, bi hereket o, dînamîk o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Hareketlilik, dinamiklilik.* Yaxûneya ci, ci rê berke ard.

yaxûniney *Nm.* Livîney, livîyayîş, dînamîkey, dînamîk/i bîyayeni, hereketî ser o bîyayeni, livî ser o bîyayeni, vinderde nêbîyayeni. *Tr. Hareketlilik, dinamiklik.* Yaxûneyda ci ra nêbîyayê, o do letelebare bîyayê.

yaxû *T. Tib. Nn.* Banto ki qabirxe yan jî cayêndê kesî şikîyayeni di yan jî tewayeni di, kes keno bi ci ya, kes nano ser. *Tr. Yakı.* Qabirxeyê lajekî şikîya bî, yaxû na bî ser.

yayi *Nm.* Xali, xaliki, yayiki. Waya marda kesî. *Tr. Teyze.* Yaya kesî nîmeyê marda kesî ya.

yayiki *Nm.* Yayi, xali, waya mari. *Tr. Teyze.* Yayiki do ci rê vinderîyo. Çunkî hergi merdim, ci rê nêvinderêno.

yaykeyna *Nm.* Xalkeyna, keyna xali, yaykêna. *Tr. Teyze kızı.* Ey, yaykeyna xwu girota.

---

1 Renga "mawî", Erebî di *"ma"* û Dimilî/Kurdî û Farîsî di jî bi peyomekdê *"–vî/wî"* ya virazîyaya. Yanê maneyê ci beno renga aweri.

2 Xeylên merdiman kelîmaya "yaşil"i bi vajekda Tirkî ya *"yeşil"* a şanaya pê. Cora vanê beno ki na vajeki Tirkî ra amêya û maneyê ci jî renga "vaşî" ya, yanê *"yeşil"* a. Halbûkî renga ki Tirkîy vanê *"mavi"*, ma vanê "yaşil" û renga ki ê vanê *"yeşil"* jî ma vanê "kuho" yan jî "zergûn" Ro pê amîyayenda nê vajekan (yaşil û *yeşil*) ra nê di vajekan di xelet virazîyayo. Xwu vîra mekerê ki renga vaşî (vaşîy bolkî kuho yê) "kuho" ya. Kîberê înan renga xwu azmînî ra girota, yanê renga ci yaşil a.

yayza *Nn.* Xalza, lajê xali. *Tr. Teyze oğlu.* Yayzayê ci, do ci rê xelatên birişo ki bêro.

Yecûc Mecûc *Er. Nn.* Hucûc bicûc. Kes û çîyê werdêkekîy û zirardanî. *Tr. Ye'cüc me'cüc, küçük yaratıklar.* Vanê axirzeman di Yecûc û Mecûc do bivijîyo, çoşman têvdo, o do tevdokey bikero.

yediwêrani *Nk. T. Nm.* Na vajeki, Tirkî ra (*yediveren*) amê ya, kewta Dimilî mîyan. Hewtmexeli. Babetên asmêr a, babetê mewşêr a, babetên engûr a ki vanê bol finîy engûri dana. *Tr. Yediveren üzüm çeşidi.* Yediwêrana şima, do emserr bol nêdo.

yekane/ê 1. *N.* Eynad/i, mirrik/i, kerpinos/i. Kes/çîyo ki; jew vano û didi nêvano. Kes/çîyo ki; Nûh vano û pêxember nêvano, tim ê xwu waneno, timûtim ê xwu vano û ê xwu ra war nîno, herda xwu ra war nîno. *Tr. İnatçı, dediğim dedik diyen ve inadından vazgeçmeyen.* Qisa seredê merdimdê serewişkî di war nêşina. Çunkî yekane yo. 2. *Zoo. N.* Xoz/i, kerpinos/i, xenzîr/i. *Tr. Domuz.* Yekaneyo keno may bin kewo, pa bilîno.

yekaney 1. *N.* Yekaneyey, eynadey, mirrikey, kerpinosey. Yekane/ê bîyayeni, wesfê yekanan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; jew vano û didi nêvano; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; Nûh vano û pêxember nêvano, tim ê xwu waneno, timûtim ê xwu vano û ê xwu ra war nîno, herda xwu ra war nîno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İnatçılık, dediğim dedik olan.* Yekaneya ci sereyê bûro. Qisa, seredê merdimdê serewişkî di, war nêşina. Çunkî yekane yo. 2. *Zoo. N.* Yekaneyey, xozey, kerpinosey, xenzîrey. Yekane/ê bîyayeni, wesfê yekanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Domuz.* Yekane kewt may bin ki bilîno. Ez yekaneyda ci ra gumankar nîya. Yekane yo.

yeknesak/i *N.* Jewane/ê, eynî tîp/i, jew/i, zêdê pê. Çîyo/a ki tim jew o/a û nêvirêno/a. *Tr. Devamlı aynı halde olan, biteviye, değişmez bir hal.* Bîyayena jû çîdê yeknesakî, hewleyda ci ra ya; û nêbîyayena jû çîdê ci jî yeknesakî jî xirabeyda ci ra ya.

yeksim/i *Zoo. N.* Yeksimî, jûsim/i, jewsim/i. Heywanê ki mişor nêanê ki, nê; herîy, estorîy, qatirîy û zêdê nînan ê û simê nînan jûparçe yê. Goştê yeksim/jûsiman nêwerêno. *Tr. At, eşek, katır gibi geviş getirmeyen toynaklı (tek tırnaklı) hayvanlardır ki bunların eti yenmez.* Her, yeksim o û mişor nêkeno. û goştê ci jî nêwerêno.

yeksimey *Zoo. Nn.* Yeksimîyey, jûsimey, jewsimey. Simê ci jû bîyayeni, heywannadê jûsiman ra bîyayeni, her û bergîr û estor û qatir û heywano zêdê nînan ra bîyayeni. Heywano ki goştê ci nêwerêno, o heywan bîyayeni. *Tr. Tek toynaklılık, eti yenmez hayvanlardan ve özellikle de tek tırnaklı hayvanlardan olmak.* Yeksimey û disimey di çîyo mihîm simî ser o yo.

yekûn *Nn.* Têtewr, pêtewr, heme pêmîyan di. *Tr. Yekün, toplam.* Mi yekûnê ci nêdî, la ki ez texmîn kena ki do şeştî bo.

yekûney *Nm.* Têtewrey, pêtewrey, heme pêmîyan di bîyayeni. *Tr. Yekün, toplam olarak.* Mi yekûnê ci nêdî. La ki ez texmîn kena ki do şeştî bo. Hem ma rê yekûneya cin ê, jew bi jewa ci lazim a.

yeman/i 1. *N.* Emanet/i. Çîyên o/a ki qandê wextêndê bellî deyayo/ya jewî, qandê pey di giroteni deyayo/ya kesên. *Tr. Emanet, vedia.* Yemanê ma ci heteki bî vinî, qe xema ci jî nîya. 2. *N.* Egît/i, qehreman/i, xurt/i. Kes/çîyo ki; ci ra qehremaney û xurtey û egîtey yena, şeno nê wesfan bîyaro ca. *Tr. Yaman, yiğit, gözü pek.* Hergi merdimî ci rê vato yeman o. Labelê mi bi xwu hewna yemaneya ci nêdîya. 3. *N.* Meyman/i. Kes/çîyo ki; qandê wextêndê bellî yan jî ravêrdî şino cayên di maneno. *Tr. Konuk, misafir.* Yemanê ma, ze wahîrê keyî. Maşallah tew xerîbey nêanceno. Bixwu şino kewno mexzeni, bixwu şino destşoge.

yemanbîyaye/ê 1. *N.* Emanetbîyaye/ê, emanetkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yemanê kesên kerdo, bi şikildê emanetî ya dayo bi kesên. *Tr. Emanet, emanet edilen.* Cuzdano yemanbîyaye senîn beno vinî ki? Gereg ki verê hemini o bi beşirîyayê. 2. *N.* Egît/i, qehreman/i, xurt/i. *Tr. Yaman.* Merdimo yemanbîyaye yo, bi xwu ya bol edilêno. Labelê bi mi ki o do vinî kero. Çunkî edilo vêşinde zirar o. 3. *N.* Meyman/i, meymanbîyaye/ê. *Tr. Misafir, misafir.* Yemanbîyaye, ti vanê beno ki qandê mi bîyo yeman. Mi rê minneti keno.

yemanbîyayeni 1. *f. M.* Yemanbîyayîş. Emanet bîyayeni, hettanî wextêndo bellî çîyên jewî dayeni. *Tr. Emanet olmak, emanet edilmek.* Yeman bîyayeni di, yeman girotok do xayîney nêkero. Çunkî Hz. Pêxemberî vato: Yemanî rê xayîney, nîşanê minafiqey o. 2. *f. M.* Yeman-

bîyayîş. Egîtey, xurtey, qehremaney, xurt bîyayeni, qehreman bîyayeni, egît bîyayeni. *Tr. Kahramanlık, yiğitlik, yaman olmak.* Yeman bîyayeni rê qeyret lazim o. Çendê qeyret kerdo ki yeman bo? 3. *f. M.* Yeman bîyayîş. Meyman bîyayeni, meymaney, qandê wextêndê bellî kê jewî şîyayen û aja di mendeni. *Tr. Misafirlik, konukluk.* Ez ci rê bîya yeman, ey qîmetê mi nêzana. Mi va: Qenê ez qîmetê ci bizana ki wa xetayê xwu bizano.

yemaney 1. *Nm.* Emanetey, emanet/i bîyayeni, yeman/i bîyayeni, wesfê yemanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Emanetlik, emanet olma.* Yemaneya ci yemana. Kes hendayên yeman nêbeno. 2. *Nm.* Xurtey, egîtey, qehremaney. Yeman/i bîyayeni, wesfê yemanan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kahramanlık, yamanlık.* Yemaney, karê hergi merdimî nîya. 3. *Nm.* Meymaney, meyman bîyayeni. Kes/çîyo ki; qandê wextêndê bellîkerdî şîya cayên û wextê ci bêro do pey di ageyro. *Tr. Misafirlik, konukluk.* Yemaneya ci, tenekên vêşî yemana. Kes yemaney di, hendayên vêşî yeman nêbeno. Çunkî ney rê vanê: Bêterbîyeyey.

yemankerde/ê 1. *N.* Emanetkerde/ê, emanetdaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni yemanê kesên kerdo, bi şikildê amanetî ya dayo bi kesên. *Tr. Emanet edilen/verilen.* O çîyo yemankerde, do bi mi ki vinî bo. Çunkî o merdimo yemangirotok, merdimêndo mezbût nîyo. 2. *N.* Egîtkerde/ê, qehremankerde/ê, xurtkerde/ê. *Tr. Yaman edilen, kahramanlaştırılan, yiğitleştirilen.* Ez vana beno ki o merdim yeman nîyo, merdimêndo yemankerde yo. Ti se vanê? 3. *N.* Meymankerde/ê, meymangirote/ê. *Tr. Misafir edilen, konuklaştırılan.* O genco yemankerde, do şa bo. Çunkî herûn di mend bî.

yemankerdeni 1. *f. M.* Yemankerdiş. Emanet kerdeni, emanet dayeni. *Tr. Emanet etmek/vermek.* Ez a kena nê çî, ci rê yeman kera. 2. *M. f.* Yemankerdiş. Egît kerdeni, qehreman kerdeni, xurt kerdeni. *Tr. Yaman etmek, kahramanlaştırmak, yiğitleştirmek.* Kam şeno fisekî yeman kero? 3. *f. M.* Yemankerdiş. Meyman kerdeni, meyman giroteni. *Tr. Misafir etmek, konuklaştırmak.* Ey do ez yeman kerdayê, înan nêverda.

yen- *f. M.* Qismên deman di, amîyayîşî îfade keno. *Tr. Gelmek kökünün fiili.* Ez a yena, ti yê yenê, o yo yeno, a ya yena, ma yê yenê, şima yê yenê, ê yê yenê.

yengîdinya *Az. Nk. Nm. T.* Newediniki. Fekîyên a ki serê fekîyerda ci zerdin o, mişmişî yo, hendê di gulleyên a ki mîyan di jî fina hendên nîmgulleyên hîrê çehar teney dendikê ci yê qehwerengîy estê. Na meywa, bi kişfdê Emerîqa ya amêya tîyanan. Cora ci rê vato yengîdinya (dinyayo newe) *Tr. Yeni dünya, yeni dünya meyvesi.* Meymandari di, hewşdê ma di, dara ma ya yengîdinya esti bî.

yeqîn *Er. Nn.* Emel. Îman, emelo bêguman. *Tr. Şüphesiz inanç.* Ez yeqîn kena ki ê do nêşirê. Labelê înan ma riştîy û xapênay.

yeqîney *Nm.* Bawerî, bawerey, emeley, yeqîn bîyayeni, hasil bîyayena yeqînî. *Tr. İnanç, inanış, inanma.* Her însanên, yeqîneya ci, îllamkî çîyên rê esta.

yeqînhasilbîyaye/ê *N.* Emelhasilbîyaye/ê, emelkerde/ê, bawerbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bawerey kerda, yeqînê ci hasil bîyo, emel kerdo. *Tr. İnanan, inancı oluşan.* Ez a, ê kesdê yeqînhasilbîyayî, heti ra yena, mi çîyêndo wina, ci ra nêaşnawito.

yeqînhasilbîyayeni *f. M.* Yeqînhasilbîyayîş. Emel kerdeni, bawerî kerdeni, emel peyda bîyayeni, yeqîn kerdeni. *Tr. İnanmak, inanç oluşmak.* Hendayên qeyret û xebatîya tepîya, yeqînê ci hewna jî hasil nêbîyo.

yerdoz *Sos. Eko. Nn. Bw.* Kercoz. Verî, bi di yerdozan a, karê xwu di heftan di qedînayê. Nika o yo bi yerdozên a, hefteyên di qedîneno.

Yermenî *Et. Nn. Bw.* Armenî, Ermenî, Êrmenî. Ziwanê Yermenîyan jî zêdê ma "Ziwanandê Hînd-Awrûpay" mîyan do. Ziwanêndo merdim o.

yeşîlbaşi *Zoo. T. Nm.* Babetên ordegên a ki renga seredê ci, kuho (*Tr. yeşil*) ya. Cora no name giroto. *Tr. Yeşilbaş ördek.* Ordega yeşîlbaş a, hewzi di asnaw kena.

yewane *Nn. Bw.* Jewane. Mi nêşa yewane biramo. Çunkî gay weş nêşîyê.

yewaney *Nm. Bw.* Jewaney. Eger yewaneya ci nêecbîyayê, hendayên kabokîy nêdeyay mi.

yewanyew *Ç. Bw.* Jewanjew. Eger ê jî yewanyew yenê, ma şenê pêvero vinderê.

yewanyewey *Nm. Bw.* Jewanjewey. Jewanjeweya ma û didi bi didîyeya înan jewi bî.

yewayew *Ç. Bw.* Jewanjew. Mi yewayew amord, fina jî mi xwu şaş kerd.

yewayewey *Çm. Bw.* Jewanjewey. Kaşka şima jî yewayeweya ci bidîyayê, şima mi rê vêşî nêdîyayê.

yew bi yew *Ç. Bw.* Jew bi jew. Rojên şima do pêro yew bi yew nê îşkelî mîyan kewê.

yew *Ç. Bw.* Jew. Ellah yew o, wesfê ci zaf ê.

yewçend *H.* Çendeyên, çendeyê, hendê mîqdarên, hendê wextên, tayên. *Tr. Bir miktar, bir süre, bir süreliğine, biraz.* Ti yewçendên tîya di vindi, qey ma yenê to benê.

yewey *Nm. Bw.* Jewey. Nika senîn ki yeweyda Ellahî ra guman nêbeno, eynî bi o şekila jî xwu ra bîyayîşdê Ellahî ra jî şubhe nêbeno.

yewm *Nn.* Yom, yome, bext, emel, oxir. *Tr. Güven, itimat, emanet, emin olma, baht, uğur.* Şima dî ki tey yewm esto, pa şirîgey bikerê. Labelê şima dî ki tey bêyewmey esta, wexta jî ci ra dûrî kewê.

Yewşeme *Nn. Bw.* Bazar 1. Eger no yewşeme jî nêrê, ma do pey di kerê.

yexte 1. *Zoo. Nn.* Cehnîyo jûsere. *Tr. Bir yaşındaki erkek tay.* Yexte nêdebeno ereba. 2. *Nn.* Cehnîyo xesênaye. Cehnîyo ki nerîyey ra vijîyayo. *Tr. İğdiş edilmiş, enenmiş tay.* Yexte do neya tepîya citirê warî bo.

Yezîd 1. *Nn.* Yezîdî, Kerbela di, Hz. Husên û xeylên eshabey û hembazê ci kerdê şehîdîy. *Tr. Kerbela Olayında Hz. Hüseyin, arkadaşları ve bir çok sahabenin şehadetine sebep olan Yezid.* Yezîdî, bi nê zulmdê xwu ya, gişt kerd çimandê xwu jî ê muslumanan jî. 2. *Ed. Nn.* Dimilî di Yezîd û Yezîdey, zalimey îfade kena. Sebeb jî fina Yezîd û zûlmê ci yo. *Tr. Yezid ve Yezid'e ait olan zulmu ifade eder.* Yezîd, lajê Yezîdî! Ti yê çirê danê ê lajekî ro?

yêş 1. *Nn.* Va, hewa. *Tr. Yel, hava.* Ey yêş kerd ki ci rê honikayî bo, tew bî xirab. 2. *Tib. Nn.* Va. *Tr. Yel, romatizma.* Yêşê gandê ci, bol çekû dano bi ci. 3. *Tib. Nn.* Nêşeyê aqilî. *Tr. Akıl hastalığı.* Ci rê yêşên peyda bîyo ki, ca nêverday berdîy, fina jî ci ra nafên nêdî.

yêşey 1. *Tib. Nm.* Vayîney, vayey, vayîn/i bîyayeni. *Tr. Romatizmalılık.* Yêşeya ci, do bol zirar bido bi ci. 2. *Tib. Nm.* Nêşeya aqilî, aqilî ra nêşe bîyayeni. *Tr. Akıl hastalığı.* Yêşey di, kes do yêşî bero nêweşxanedê nêşeyandê aqilî.

yêşin/i 1. *Tib. N.* Hewadar/i, vayîn/i. O/çîyo ki hewayê ci esto, vayîn o, vayê ci esto. *Tr. Havalı.* Warêndo yêşin o. Çarwey tey benê weşîy. 2. *Tib. N.* Vayîn/i. O/çîyo ki vayê ci esto, gandê ci di va esto. *Tr. Romatizmalı.* Merdimo yêşin do şiro nêweşxane. Çunkî yêş, dima beno sebebdê nêweşînda qelbî. 3. *Tib. N.* Nêşeyê/êya aqilî. *Tr. Akıl/beyin özürlüsü.* Yeşinêndê ci esto. Cora wahîrê ci yê, ci benê nêweşxane.

yêşiney 1. *Nm.* Hewadarey, vayîney, vayê ci estbîyayeni. Yêşin/i bîyayeni, wesfê yêşinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Havalılık, havadar olmak.* Yêşineya ci ra, ma tamên dî. Ellah şima ra razî bo. 2. *Tib. Nm.* Vayîney, gan di vay bîyayeni, vayîn bîyayeni. Yêşin/i bîyayeni, wesfê yêşinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Romatizmalılık, romatizmalı olmak.* Yêşineya ci, hettanî nika ci rê zirar nêdayo. Labelê kes nêşeno vajo ki, do neya tepîya jî zirar nêdo bi ci. 3. *Tib. Nm.* Nêşeyê aqilî bîyayeni, aqil ra nêşe bîyayeni. Yêşin/i bîyayeni, wesfê yêşinan ci ser o bîyayeni. *Tr. Beyin/akıldan özürlü olmak.* Yêşineyênda bê dermani ci rê bîya peyda ki, boka dişmendê kesî sere di nêro.

yêşkerde/ê 1. *N.* Hewakerde/ê, hewadaye/ê, hewa ci daye/ê. *Tr. Yellendirilen, havalandırılan.* Çîyo yêşkerde do bibeşirîyo. Çunkî beno wişk. 2. *N.* Xîntkerde/ê, nêşeyê/êya aqilî kerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayênî kerdo xînt û aqil ci ser ra berdo. *Tr. Akıl hastası edilen.* Merdimo yêşkerde rişîya nêweşxaneyê nêşeyandê aqilan.

yêşkerden 1. *f. M.* Yêşkerdiş. Hewa cirodayeni, hewa kerdeni. *Tr. Havalandırmak, yellendirmek.* Mi do ci rê yêş kerdayê, ey nêverda. 2. *f. M.* Yêşkerdiş. Xînt kerdeni, nêşe kerdeni, egerin kerdeni. *Tr. Akıl hastası etmek, delirtmek.* Ay va: Ey ez kerda yêş. Ez bi xwu deha qedê ci nêbena. Wa pîyê ci nêvindero, bêro. 3. *f. M.* Yêşkerdiş. Vayîn kerdeni, sebebê vayîneyda ci bîyayeni. *Tr. Romatizmalı etmek.* Ez cado hî verdaya. Cora ez kerda yêş.

yixtirme *Nn.* Kayênda atletîzimî ya. Na kay, kayênda zêdê sêgavî ya. Sêgavî di hergi xwu hulo kerdenên xwuserî ya û tam derg a û zêdê pê ya. Labelê yixtirme di gamênda tam û nîmgamên esta. Ney di jî fina gama hîrini di xwu zêdê sêgavî vera vernî hulo kenê û bi pêtên a xwu erzenê dûrîdê vernî. *Tr. Üç adım oyununa benzeyen bir çeşit atletizm oyunu. Bu oyun, yalnız Kürtlerde (Zaza ve Kurmanclar) vardır. Bu oyundaki yarım adımlar, yaylanmayı sağlamaktadır.* Sêgav û yixtirme di, ez tim jî vernî di bîya.

yo *Nn.* Yew, jew, jû. Amoro siftekên, sebiro siftekên. *Kur. Yek. Tr. Bir.* Ey yo fin kerdo şên, mi des finîy kerdo şên.

yom *Nn. Bw.* Yewm. Şima kesî yom û bêyomeya ci dîya?

yome *Nn. Bw.* Yewm. Wexto ki şima jewî di, yomeyêndo weş vînenê, dima şirê.

yoşeme *Nn. Bw.* Bazar 1. Memûrîy kîre û yoşeme di aresne kenê.

yuznimro *T. Nn.* Na vajeki, *yüznumara* ra xeripîyaya û kewta Dimilî mîyan. Kunifi, tuwaleti, w.c. Cayo ki kes tey dehlet gîno, defê hacetî keno, kes tey vijêno teber. *Tr. Tuvalet, yüznumara.* Sûkan di yuznimroy rewna yo estê, dewan dima şîyê.

Yûnan *Etn. Nn.* Yûnan, Ûnan, Rom, Şarê Yûnanîstanî. Şaro ki bi nasnameyên a besteyê Yûnanîstanî yo. *Tr. Yunan, Rum, Yunanistan halkı.* Malbata ziwandê Ûnanan û Dimilan jew a.[1]

Yûnanî 1. *Etn. N.* Çîyê Yûnanan, malê Yûnanan, Ûnanan ser o, heqdê Yûnan di. *Tr. Yunanlılarla ilgili, Yunanlara ait, Yunanlılar hakkında.* Fêlo Ûnanî, çinayo Ûnanî, meşê Ûnanî ûzn. 2. *Fil. N.* Ûnankî, Rûmî, Rûmkî, Romî, Romkî, ziwanê Ûnanan, ziwano ki Yûnanîy pa qisey kenê. *Tr. Yunanca, Rumca, Rum veya Yunan dili.* Ez Ûnanî nêzana, labelê Dimilî û Kirdasî Tirkî weş, Farîsi tayên zana û heqdê Erebî di xeylên malûmatê mi esto.

1 Dimilî di herfa Y'y vernîda vajekandê Dimilî nîna. Cora Yûnan bîyo Ûnan.

Z

Z: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa hîris û jewî ya. û eynî wexti di, herfa peyên a jî. Na herfi, xwuserî nîya, bestokê heşt herfandê vengînan a. Qando ki biwaneyo, gerego ki herfênda vengîni ya bêro vernîyerda ci yan jî bêro peynîyerda ci. Zewmbî babetî nêwanêna. Zêdê aşmîyeri peyîk hesibêna.

za 1. *Nn.* Laj, qeç, zade. *Tr. Oğul, evlat.* De(d)zayê ci, ci rê şîrin o. 2. *f. M.* Bî, ame dinya. Kokê vajekarda "zayeni" o. *Tr. Doğdu, dünyaya geldi.* Mangaya ci rewnayo zaya.

zabiq *Cog. Nn.* Boxaz, qorîdor. Cayo teng û barî. *Tr. Boğaz, koridor.* Vayêndo weş ê zabiqî ra ameyê. Cora ma xwu rê ûja di roniştîy bî.

zac 1. *Kîm. Nn.* Kukûrd, gemez, kerkût. *Tr. Kükürt.* Zacê ci, ci ra şî bî. Cora nêşa şewatey hewna kero. 2. *Kîm. Nn.* Kukûrd û bi asinî ya têmîyan di, xilteyê kukûrdî û asinî, têmîyanikê kukûrd û asinî. *Tr. Kükürt demir karışımı, demir sülfat.* Ê do zacî, laboratuwarî di xerc kerê.

zaclaney *Tib. Nm.* Cajlaney, cazlaney, cajlanini. Cazlanini bîyayeni, cajlani bîyayeni. *Tr. Lohusalık, lohusalılık.* Zaclaneya ci, ci rê bol çetini bî.

zaclani *Tib. Nm.* Çewresini, zajlani, zaclani, cajlani. Cinîya ki newe qeç ardo. *Tr. Lohusa, kırklı kadın.* Zaclani do weş warî bo ki qeçdê ci rê şit bo.

zaclaniney *Tib. Nm.* Cajlaniney, zajlaniney. Zaclani bîyayeni, newe qeç ardeni, zaclanin bîyayeni. *Tr. Lohusalık, lohusa olmak.* Zaclanineya ci ya peyêni, zêdê verênan çetini nêbî.

zaclanini *Tib. Nm. Bw.* Zaclani. Cinîya zaclanini, do xwu serdan ra hemed kero. Eger nêkero, do zêristanî bo.

zad 1. *Zîr. Nn.* Xilteyê tenan. Têmîyanikê xellî û cewî û misrî û çîyandê hinan o. *Tr. Tahıl karışımı.* Hz. Nûhî û ometa ci tofanî di, gemîyer di, zadî ra xwu rê şîraneyên viraşt û werd. 2. *Nn.* Dexl, qezenc, kerdok, kedi, fekîyê kedda kesî, mehsûl. *Tr. Kazanç, hasılat, mahsul, ürün.* Emserr zadê qezencan kemî bî. Cora kesî nêşa, ci ra xeyrêndo şên bido. 3. *Nn.* Werdo tayên, nano tayên, loxmeyên tenîya, şamîya kemî. *Tr. Küçük miktarda ekmek veya yiyecek, tek lokma, azıcık aş veya yemek.* Zadê ci, ci rê bes nêkerd. Tew ser o meymanê ci jî amey. 4. *Nn.* Nîmeto ki werêno, nîmet. Çîyê werdî pêro, heme çîyê werdî. *Tr. Gıda.* Nêbo nêbo ki şima nêşamîyan, nê nanan, nê werdan îsraf kerê, guna yo zado, wa nêherimîyo.

zade *Nn. Bw.* Za. Datzadeyê ci, ci rê resa gazî.

zadegan/i *S. N.* Qeçê/a esîlan, qeçê/a cadê bellî, qeçê/a kîberdê girdî. *Tr. Asil, soylu, aristokrat.* Verî merdimo zadegan û o bîn jew nêbî. Nika zadegan û o bîn bîyo jew.

zadeganey *S. Nm.* Esîley, cado bellî ra bîyayeni,

kîberdo gird ra bîyayeni. Zadegan/i bîyayeni, wesfê zadeganan ci ser o bîyayeni. *Tr. Asalet, soyluluk, aristokratik*. Zadeganeya ci ya, halê ci mojnena(!)

zadê nanî 1. *Nn*. Leteyê nanî yo werdî, parçeyê nanî yo werdî. *Tr. Küçük ekmek parçası*. Zadê nanî jî çinêbî ki biwero. 2. *Nn*. Nano werdî yo nebes, nano werdî yo ki kemî yo, Nano kemî. *Tr. Kifayetsiz/yetersiz aş/ekmek*. Zadê nanî do ci rê bes kerdayê, meymanê ci ame...

zaf/i *N*. Vêşî, bol/i, zehf/i, zîyade/ê. *Tr. Tr. Çok*. Mi merdimê karkerîy zaf arêday, ey tayên.

zafbîyaye/ê *N*. Vêşîbîyaye/ê, bolbîyaye/ê, zêdebîyaye/ê, zîyadebîyaye/ê, zeyîdîyaye/ê. *Tr. Çoğalan, çok olan, artan, ziyadeşelen*. O komo zafbîyaye, do vinî kero. Çunkî ê yê pê nêsilasnenê.

zafbîyayeni *f. M*. Zafbîyayîş. Bol bîyayeni, zêde bîyayeni, zîyade bîyayeni, vêşî bîyayeni. *Tr. Çok olmak, çoğalmak, artmak, ziyadeleşmek*. Ey va: Wexto ki ma zaf bê, ma do ser kewê. Mi rê ki hinî nîyo. Çunkî ser kewteni, bi zafbîyayen a nîya.

zafey *Nm*. Zafîni, zafîni, vêşîyey, boley, zîyadeyey, zîyade bîyayeni, zaf/i bîyayeni, bol/i bîyayeni. *Tr. Çokluk, ziyade olmak*. Zafey û kemîyey bolêrî, bi mi ki qelîte do bibo. Esas çîyo mihîm qelîte yo.

zafîney *Nm. Bw*. Zafey. Ez a hewna şikê zafîneyda ci bena.

zafîni *Nm. Bw*. Zafey. Boka na zafîna ma, ma rê biercîyo.

zafkerde/ê *N*. Vêşîkerde/ê, bolkerde/ê, zêdekerde/ê, zîyadekerde/ê, zeyîdnaye/ê. *Tr. Artırılan, çoğaltılan, ziyadeleştirilen*. O çîyo zafkerde, do hewna jî bizafîyo.

zafkerdeni *f. M*. Zafkerdiş. Zeyîdnayeni, vêşî kerdeni, zafnayeni, bol kerdeni. *Tr. Çok olmak, çoğaltmak, artırmak, ziyadeleştirmek, fazlalaştırmak*. Mi do jî zaf kerdayê, mi va guna yo.

zafwer/i *N*. Kes/çîyo ki; bol weno, werdê ci vêşî yo. *Tr. Çok yiyen*. Zafwerokî di nêweşîni esta, zafwerî di nêweşîni çinî ya. Labelê no fêl qarşûyê kardê şênî yo.

zafwerey *Nm*. Zafwer/i bîyayeni, werdê ci zaf bîyayeni, bol werdeni, vêşî werdeni, werdê ci mezbût bîyayeni, werdî di mezbût bîyayeni. *Tr. Yeme içmesi çok olmak*. Ez zafwereyda ci vero neteba manena.

zafwerok/i *N*. Kes/çîyo ki; bol vêşî weno, bêhemd weno. *Tr. Obur, çok yiyen*. Merdimo zafwerok soyînê ci bixeyr nîno. Çunkî bol nêweşînîy, zaf werden ra yenê.

zafwerokey *Nm*. Zafwerok/i bîyayeni, bol vêşî werdeni, sebebê laxerokey bîyayeni. *Tr. Oburluk*. Zafwerokeya ci sereyê ci werd.

zagi *Zoo. Nm*. Qijiki, qela, balweri, qirawili, qerpelasi, qaji. *Tr. Karga*. Zageri ez nêdîya, mi senîn çuwe virna ci ra, hinî jî gunê erd ro.

zak/i *N*. Zade/ê, za, qeç/i. *Tr. Çocuk, evlat*. Zakê ci, do rojên ci rê kîberên akero. Çunkî terbîye nêdanê zakdê xwu.

zalim/i *Er. N*. Zulimkar/i. Kes/çîyo ki; zulm kerdo, zalim o, însanan rê çekû dano, însanan rê ezîyet keno. *Tr. Zalim, zulmeden*. Merdimdê zalimî rê rîza jî zulm o.

zalimane *Nn*. Zulimkarane, zalimkî. Zêdê zaliman a, bi zulimkaran a mendeni, wesfê zaliman tey bîyayeni. *Tr. Zalimce, zalimane, zalimler gibi*. Çirê ti yê winî zalimane danê ci ro ki?

zalimaney *Nm*. Zulimakaraney, zalimkîyey. şekil û bîçim û usûl û meş û fêl û hereketandê xwu di zêdê zaliman a bîyayeni. *Tr. Zalimce olma, zalimler gibi olmak*. Boka zalimaneya winî kesî sere di nêro.

zalimey *Nm*. Zulimkarey. Zalim/i bîyayeni, wesfê zaliman tey bîyayeni, wesfê zaliman. Kes/çîyo ki; zulm keno, kesên yan jî çîyên ser o bar û giraneya ki o do nêşo wedaro, ey barê serdê ci keno, ci rê neheqeya girdi keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zalimlik, zalim olma, zulmetmek*. Senîn zalim nîyo? Zalimeya ci dinya ra vijîyaya.

zalimkî *H*. Ma winî bo, kes do winî zalimkî pirodo?

zalîzeri *Ast. Nm*. Gazlîgi. Aşmîya newê. *Tr. Hilal*. Şêlig şî bî dîyardê berzî ser, zalîzeri bivîno ki dest bi rojeyî kero. Mêrdekêndê kalekî va: Mi zalîzeri dî. Halbiki çîya ki ey dî bî, zalîzeri nêbî, mûya birûyerda ci ya çewtbîyayê bî.

zama *Nn*. Ênişte. Mêrdeyê keynerda kesî, mêrdeyê keynerda keyî. *Tr. Damat, güvey, enişte*. Zamayê kesî keyedê kesî ra yo, xerîb nîyo.

zamayey *Nm*. Zamayîni, zamayîney, ênişteyey, ênişte bîyayeni, zama bîyayeni. Mêrdeyê keynerda kêdê kesî bîyayeni. *Tr. Damat olmak, damatlık, güveylik, enişte olmak*. Zamayeyda xwu ra jî tamên nêdî, verî jî.

zamayîney *Nm*. Zama bîyayeni, wextê zamayey di, ênişteyey. *Tr. Damatlık, damat/enişte olmak*. Zamayîney di, wextê ci rew ravêrdê, dima wext ser o bî tarîdilmat.

zan 1. *An. Nn*. Saqe, çog, tûtik, dîz. Bolekê ci "zanîy" yê. *Tr. Diz, diz kapağı*. Mêrdekî rê ca nêmend

bî, deha zanan ser o roniştê. 2. *Nn.* Kokê vajekda zanayeni. Ez zana, ti zanê, o zano, a zana, şima zanê, ma zanê, ê zanê û zêdê nînan. *Tr. Bilmek anlamına gelen* zanayeni *kelimesinin kökü.* Bizani ki, ti do jî bizanê. 3. *Nn.* Îlm, çîyo ki bi rayên a, kes ser o vinden û îlim tehsîl keno. *Tr. İlim, bilim.* Zanê ma û ê ey jew nîyo. O ma vêrêrî yo.

zana *N.* Zanaye/ê, zane/ê, dane. Merdimo/a zanaye/ê, wahîrê/a îlmdê xorî, merdimo/a îlimdaro/a xorî. *Tr. Alim, bilgin, ilim/bilim insanı.* Verî zanayê ma deha kemîy bî.

zanaî *N.* Îlmî ser o, heqdê îlmî di, têkildarê îlmî, payokê îlmî. *Tr. Bilimsel olarak, ilmi, ilim dahilinde.* Kaşka no vatişê to zanaî bîyayê. Bi mi ki nezdî ra dûrî ra têkilîyê zanaî nîyo.

zanaye/ê 1. *N.* Çî/keso ki zano, zana o, nezan nîyo, wendo û mûsayo û wendiş û mûsayîşdê ci ra ci rê zanîş mendo. *Tr. Bilen, belleyen, öğrenen, alışan, bilgili, ilim sahibi, alim.* Filan kes merdimêndo zanaye yo, ma nêtewneno. 2. *N.* Şînas/i, şînasî, silasîyaye/ê, nas/i, nasîyaye/ê. Çî/keso ki verîndera yo zaneyêno, eşkera o, nimî nîyo, nimite nîyo, xwu ra zaneyêno, serê ci gêrîyaye nîyo ki nêzaneyo. *Tr. Bilindik, tanıdık, aşina, bilinen, gizli/saklı olmayan, açık, aleni.* Ma Ellah xeyr! O çîyo ki ti yê vanê, xwura zanaye yo. Derdo ki kes ê nêzanayî ser o bişo vindero. Ti gam ra finên ê çîyê zanayî çirê anê ma vero ronanê ki!?

zanayeni *f. M.* Zanayîş. Heqdê çîyên di, heqdê kesên di wahîrê zanayîşî bîyayeni, haydar bîyayeni, xeberdar bîyayeni, pey xebera ci bîyayeni. *Tr. Bilmek.* Zanayîşo ki ez zana, ti nêy nêzanê. Deha xirabê ci jî, ti nêzanayîşê xwu jî nêzanê. Bi no babet a, ti zanayeni ra jî dûrî yê.

zanayîş *Nn.* Malûmat. Hergi çîyê zanayeni. *Tr. Bilgi, malumat.* Heqdê ney di, zanayîşê mi kemî yo, ê to bol o.

zane *An. Nn.* Saqe, zanî, çogi, tûtiki. *Tr. Diz, diz kapağı, diz eklemi.* Zaneyê ci do bi no babet a bitewo.

zane/ê *N.* Zana, zanaye/ê, dane/ê, mûsaye/ê, mûsate/ê. O/çîyo ki zano, mûsayo, mûsaye yo. Kes/çîyo ki; karûbarên ser o wahîrê îlmî yo, xorî yo, tehsîlê ê karûbarî kerdo. *Tr. Öğrenen, alışan, bilen, bilgin, zana, dane.* Zaneyê ma jî hina bikero, ê bînîy deha çirê nêkerê ki?

zanîş *Nn.* Îlim, malûmat, zanayîş, mûsayîş. *Tr. Bilgi, bilme, bilim, ilim. Mesela* zanîşê min û zanîşê to, ro pê maneno, zanîşê mi zanîşdê to tayênêrî yo ûzn.

zanîşîy *Nb.* Malûmatîy, çîyê ki kesî rê lazim ê. *Tr. Bilgiler.* Têlefûnî di sifte sifte rêberî, ûja ra şî dekewt zanîşan mîyan.

zanîy *Nb.* Çogîy, saqey, tûtikîy. Jûka nê vajekan "zan, saqe, çogi, tûtiki" *Tr. diz(ler.)* Zanîy, ci ser o werimîyay. Çunkî vîst û çehar saetîy lingan ser o vinderd.

zaqut *Zir. Nn.* Zixt. Asinekê misasî yo ki kes keno bi seredê misasî ya ki pa gayan biramo, çîyên kuwo ki pa şiro. *Tr. Üvendire. Çift hayvanlarını harekete geçirmek için çift süren çiftçinin elindeki merteğin ucuna taktığı demirden kalınca iğne..* Hettanî gayanê zexelan nêzaqutnê, ê gayê zexelîy nêşinê.

zaqutîyaye/ê *N. Bw.* Ziqitîyaye/ê. Meridimo ziqitîyaye jî a xwu nêro, ma kam do bêro?

zaqutîyayeni *f. M.* Zaqutîyayîş. Ziqitîyayeni. Eger bi ci zaqutîyayê, qey do tey bellî bîyayê. Qe cayê jî bellî nîyo.

zaqutnaye/ê *N. Bw.* Ziqitnaye/ê. Ti zanê o merdimo zaqutnaye soyîn jî a xwu nêame. Merdim hendayên bizaqutneyo û a xwu jî nêro!

zaqutnayeni *f. M.* Zaqutnayîş. *Bw.* Ziqitnayeni. Mi kerd bi ci zaqutno, werişt û nêqewimîya.

zar 1. *Nn.* El aman kerdeni, lebayeni, edizanê xwu vateni. *Tr. El aman, bıkkınlık, figan etmek, yakınmak.* Zarîni kewti bî ser, tim lebayayê. 2. *Nn.* Çekû, sancî, belaûbêterê ki yenê kesî sere di. *Tr. Izdırap, acı, keder.* Derdê ci zar û zar bî. 3. *Nn.* Bol lebayayeni, çekû anteni, qîrî û barîni, qar û warey. *Tr. Feryat, figan.* Zar kewt bî ser, gunayê gawiran pey ameyê. 4. *Nn.* Sîyeka şeşkenar a ki pa tewla kay kenê. *Tr. Kemikten yapılmış tavla aracı.* Zarê xwu eşt, ci rê şeş bêş ame.

zare *An. Nm.* Tewrekê zifrawî, tewreko ki zifrawîya tey. *Tr. Safra kesesi.* Eger sî dekewo zareda ci, o do bol sancîyan ver kewo.

zarîn 1. *Nn.* Çekûdar, çetin. Çîyo ki tey pirê qehr o. *Tr. Acı, ızdırap, keder dolu olan.* Derdêndo zarîn kewt bî ser ki boka dişmendê kesî ser nêkewo. 2. *Nn.* Lebayîş, gazinc, gazincîyayîş. *Tr. Yakarış, dertlenmek.* Mêrdekî zarîn nêkerdayê, kesî do derdo ci nêzanayê. 3. *Nn.* Gere, şikat. *Tr. Şikayet.* Lajekî zarîn ked, mamostey derdê ci hal kerd. Eger ki nêzarayê, derdê ci do hal nêbîyayê.

zarûzar *Nm.* Feryad û figan, qîr û wîrri, qar û wari. *Tr. Feryat figan.* Zarûzara ci bî, bermayê.

zat/i *Er. N.* Kes/i, şexis/i, merdim/i. Hergi însan û kes û şexsên rê zat vajêno. *Tr. Kişi, zat, kimse.* Ez nê zatê xerîbî nêşinasnena. Çunkî verê coy mi nêdîyo.

zatî 1. *Nn.* Şexsî. Çîyo ki heqdê zatên do, zatî ser o yo. Çîyo ki heqdê jewî bixwu yo. *Tr. Bireysel, zati, şahsi, ferdi.* Xelqkerdiş, wesfê Ellahî yo zatî yo. 2. *Nn. Bw.* Xwura 1. Zatî ti do bêrê. Ti nêrê kam do bêro?

zatîyey *Nm.* Şexsîyey, xusûsîyey, xusûsî bîyayeni, şexsî bîyayeni, zatî bîyayeni, wesfê şexsan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; ê zatên o, ê şexsên o, heqdê şexsan do, heqdê kesêndê xusûsî yo. *Tr. Zatilik, kişisellik, özel, hususilik.* Zatîyeya ci kotî ra bellî ya?

zature *Er. Tib. Nn.* Zatorî. Nêweşînên a ki bi vêşî saw giroten a qesbaya sûri di bi hîle ya, bi kixî ya, bi dejên a pîya şewatên kewno gandê kesî û kesî bol fîneno tehlûkeyêndo giran. *Tr. Zatürre.* Mêrdek bîbî zatore. Cora do bişîyayê nêweşxane.

zavagel *Nn.* Zama. Mêrdeyê keynan û warandê kesî. Keso ki keyên ra, keyna berda û bîyo mêrdeyê a keynerda kesî. No merdim mêrdeyê keyneri bo, mêrdeyê wari bo, keyandê kesî ra mêrdeyê merdimênda kesî bo jî zama yo. Eger zama kehan bo, wexta beno ênişte. Maneyê ênişţî deha hera yo. Mesela mêrdeyê keyner û warda kesî goreyê ezbet (eşîr)da kesî zama nê, ênişte yo. Yanê zamayê ma beno ênişteyê merdimandê ma. *Tr. Damat.* Qisayên di vanê: Zavagelê ma ameyo. Kanî dimedergê şima bidi, ez hemberîyanan ra di cîrtikîy bigîra, ci rê bivîrtikna. (Dimederg, tawa yo. Cîrtik, hak o. Vîrtiknayeni jî pewten a, peyşnayen a.)

zax 1. *Nn.* Zel, zîv, parçeyê kolî, leteyê kolîyan. *Tr. Odun kömürü, kömür parçası.* Zax guna rîdê ci ro. Cora zincîya ci şikîyê. 2. *Cog. Nn.* Cayê awerda la, cayê awerda derî. *Tr. Dere yatağı.* Zaxê ci vêşî xorî yo. Çunkî layênda mêldar a. 3. *Nn.* Şelaga bindê layan. Çaxil û sîyê bindê layan û deran. *Tr. Derelerdeki çakıl yığını.* La bin di zax bol arêbîyayo. Çunkî laserîy amey. 4. *Cog. Nn.* Kenarê, kenarê dengizan, qûmîstanê awandê kenarî. *Tr. Kıyı şeridi, dere, çay kenarı, suların kumsal kısmı.* Dekewt awi tepîya, şî zaxî ser o bî derg. 5. *Nn.* Xazil, komir, komirê kolîyan. *Tr. Kömür, odun kömürü.* Xwu rê qandê manqali zax ard ki pa goşt bipiranê.̇ 6. *Teo. Nn.* Dimilîyan mîyan di Rebbên o. *Tr. Zazalar'da bir tanrı adı, rabb, tanrı.* Ti bi zaxê xwu ki ti do zûrîy nêkerê. 7. *Nn.* Asino polat o tûj o ki pa çîyan birnenê. *Tr. Kılağı.* Zaxê ci tûj bî.

zaxbîyaye/ê *N.* Zaxîyaye/ê, tûjbîyaye/ê, birok/i. O/çîyo ki bîyo tûj, bîyo birok. *Tr. Bilenen, keskin, keskinleşen.* Feko zaxbîyaye, ma deha vindeno?

zaxbîyayeni *f. M.* Zaxbîyayîş. Zaxîyayeni, tûj bîyayeni, tûjey, birrek bîyayeni. *Tr. Bilenmek, keskinleşmek.* Fekê ci bîbî zax. Mi texmîn nêkerdê ki deha fekê ci vinderîyo. Cora ez rew werişta.

zaxê manqali 1. *Nn.* Xazilê manqali, zixale, zixaleyê manqali. *Tr. Mangal kömürü.* Zaxê manqali, bi xwu ya berd kormişkan ki xwu rê goşt bipiranê. 2. *Nn.* Asinê manqalo polat. *Tr. Mangal kılağı.* Zaxê manqali, do bi sûrbîyayen a çewt bo.

zaxi *Nm.* Koziki, birsi, seperi, tuwali, hîzi, meterîsi. Cayo nimîyo ki kes qandê pirodayeni dekewno de. *Tr. Pusu yeri, gizli yer, mevzi.* Zaxa ci vêşî nimitê bî. Eger hinî nêbîyayê, o rew rewî ser ro nêgunayê. Çunkî o hend jî merdimêndo çimwelikin nîyo.

zaxin/i *N.* Asindareya polatini. *Tr. Kılağılı.* Pirdo zaxin, Îstanbûl di esto.

zaxiney *Nm.* Asindareya polatini. Zaxin/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zaxan tey bîyayeni. *Tr. Kılağılı olmak.* Zaxineya ci, ci rê bes nêkena. O do kotî pirdî vindarno ki?

zaxîyaye/ê *N. Bw.* Zaxbîyaye/ê yan jî zaxkerde/ê. Merdimo zaxîyaye hele senîn gijgijîya mêrdekî ser!

zaxîyayeni *f. Bw.* Zax bîyayeni. Kam ki bizaxîyo, eger wahîrê aqilêndê selîmî nêbo, do bigijgijîyo jî.

zaxkerde/ê *N.* Tûjkerde/ê, birrekkerde/ê. *Tr. Bilenen, keskinleşen.* Çîyo zaxkerde, rew rewî kût nêbeno.

zaxkerdeni *f. M.* Zaxkerdiş. Tûj kerdeni, birrek kerdeni, birnok kerdeni. *Tr. Bilemek, keskinleştirmek.* Mi do zax nêkerdayê, ez şikê verdê ci bîya. Dima zaxkerdena mi, amê mi vîrî.

zaxnaye/ê *N. Bw.* Tûjkerde/ê 1. Çîyê zaxnayî gişta ci birnê.

zaxnayeni *f. M. Bw.* Zax kerdeni 1. Mi do bizaxnayê, fina gunayê mi bi ci ame.

zaxvan/i *N.* Tûjkar/i, birnok/i. O/çîyo ki; tûj keno, keno birok. *Tr. Bileyici, bileyen.* O merdimo zaxvan, do qey rojên bizaxîyo jî.

zaxvaney *Nm.* Tûjkareyi birnokey, karê tûjkarey kerdeni, tûj kerdeni, birnayeni. *Tr. Bilemek, bileyici olmak, keskinleştirmek, keskinleştirici.* Zaxvaneya ci mi nêdî ki, ez vaja zaxvan o.

zaye/ê *N.* Çî/keso ki zayo, bîyo vêşî, bîyo bol, marda xwu ra bîyo, ameyo dinya. *Tr. Doğan.* Bizêko zaye, do çi wext berîyo keye? Wa tîyanan ra serd nêgîro.

zayena tepîya *f. M.* Zayîşîya tepîya. *Bw.* Zayeni

dima. Zayena tepîya çiçî do bibo, jû bi jû ci rê va.

zayeni *f. M.* Zayîş. Zayîni, zayîney. Marda xwu ra bîyayeni, dinya amîyayeni, ro amîyayeni, ro kewteni, vêşî bîyayeni, bol bîyayeni. *Tr. Dünyaya gelmek, doğmak.* Çîyo ki bizo, miheqeq do bimiro jî. Çunkî kêrê ki zayeni bibo, ey rê merdeni jî esta.

zayeni di *H.* Zayîşî di. Zayîni di. Wextê zayîşî, hingilmeyê zayeni, hengameyê zayeni (di). *Tr. Doğum esnasında, doğumda, doğum anında.* Nê olayî pêro zayeni di bîy.

zayeni dima *f. M.* Zayîşîya dima. Dimayê zayeni, zayena tepîya, badê zayeni. *Tr. Doğum sonrası.* Zayeni dima kes do muameleyê dimadê zayeni bikero.

zayok/i *N.* Çîyo/a ki zêno/a, wesfê ci yê zayeni esto. *Tr. Doğurgan, artan.*[1] *Mesela* înî zayok o, zêno. Labelê înî (*Tr. Çeşme, pınar*) marî jî nîyo.

zayokey *Nm.* Zayok/i bîyayeni, zayeni, tey wesfê zayîşî bîyayeni, zeyîdîyayeni, vêşî vîyayen, bol bîyayeni, zaf bîyayeni, berke mîyan kewteni, bereketê ci bîyayeni. *Tr. Doğmak, doğurganlık, artmak, bereketlenmek, ziyadeleşmek.* Doktor û beytarîy zayokeyda ci ser o palikêr bîyê, tey wesfê zayîşî/zayokey nêvîneyayo.

zaz/i *N.* Zez/i, nevî, tuwem/i, torin/i. Qeçê lajan yan jî qeçê keynan. *Tr. Torun.* Zazê ci, ci rê bol şîrin o.

Zaza *Etn. Nn.* Dimil, Kird, Kirmanc. Merdimo ki ziwanê kalikan û pîrikandê ci Zazakî yo. Nameyê qewmênda Kurdan o. *Tr. Zaza.* Xarpêtijî vanê: Ma Zaza yê. Sêwregijî vanê: Ma Dimil ê.

Zazakî 1. *Fil. Nn.* Ziwanê Zazayan. *Tr. Zazaların dili.* Zazakî, ziwanê Zazayan o. Dimilî, Kirdkî, Kirmanckî, ziwanê Zazayan.

ze 1. *Gr.* Jûcayan û jû qisebendan di bena zê, zey, sey, zêdê. Vajeka ki çîyên bi çîyên a durûvnena. *Tr. Sanki, gibi.* Ze teyr, bol şenik o. 2. *Gr.* Ze ki, mersela, mîsal. *Tr. Misal, söz gelimi, örneğin, mesela.* Ze ma vajê (ki) ti yê jî tey. Wexta do se bo? *(Örneğin diyelim ki sen de dahilsin, o zaman ne olacak?)*

ze awi kerdeni *f. M.* Ze awi kerdiş. Tam mûsayeni, zê awi kerdeni, zêdê awi kerdeni, zey awi kerdeni, zêdê şîyayenda awi mûsayeni, awi senîn ki weş û bi qerarên a şina, winî mûsayeni, winî banderîyayeni. *Tr. Çok iyi öğrenmek, çok iyi bellemek, çok iyi alışmak, adeta ezberlemek.* Mi dersa xwu kerda ze awi.

zebanî 1. *Teo. N.* Melekê cehnimî yê ki ezab bi cehnimîyan kenê. *Tr. Cehennem bekçisi.* Zebanî do, hinkosîyan finê werzanê finê ronê seredê cehnimîyan ser. 2. *N.* Merdimo xirab, keso nerind. *Tr. Kötü kimse.* Ey ra, bê zebanîyey çîyên nîno. Çunkî zebanî yo.

zebanîyey 1. *Teo. Nm.* Kizîrê cehnimî bîyayeni. Zebanî bîyayeni, wesfê zebanîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Cehennem bekçiliği, zebanilik.* Zebanîyey jî wezîfeyên o ki mecbûr beno. 2. *Nm.* Xirabey, xirab merdim bîyayeni. *Tr. Kötü kişi olmak.* Zebanîyeya ci, do tim jî ci ser o bo.

zebelleh/i *N.* Girdo/a bêterê/a Ellahî yo/ya bêbîçim/i. *Tr. İri yarı, biçimsiz kimse.* Ez qedê ci nêbîya. Çunkî merdimêndo ze bî ze zebelleh.

zebellehey *Nm.* Girdey di, bedenî di, govde di, dergey û herayey di, bejni di bêbîçim bîyayeni, girdeyênda bixofi. *Tr. İri yarı, dev cüsselilik, biçimsiz gövdeli olmak.* Zebellehey di, ey ser ra kesên nêameyo no dinya.

zebeşanvaydayeni *Zv. f. M.* Zebeşanvaydayîş. Zûrîy kerdeni, kurey bîyayeni. *Tr. Yalan söylemek, saçmalamak.* O yo zebeşanê xwu vaydano. (O yo zûrîy keno, bextê xwu erzeno.)

zebeşi *Nk. Nm.* Hindî. Çîyênda bostanî ya ki qulorek a û hendê sereyên gird bena, qismêndê ci (mersela zê zebeşa Dîyarbekirî, hendê da çewresî kîloyan jî bena) û dîlim dîlimî werêna, bi lemda zebeşer a bena. Lema ci erdo vila bena. *Tr. Karpuz.* Vanê, "zebeşa zerrî weş a."[2]

zebt *Er. Nn.* Zeft, derdest, dest sernayeni, bi zor a ci rê sersûn bîyayeni. *Tr. Zabt.* Mi rê ki zebtê ci bol çetin bî.

zebtbîyaye/ê *N.* Zeftbîyaye/ê, derdestbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên kerdo qontroldê xwu bin, qewet û qudretê ci pey bîyo û kerdo sersûneyda xwu bin. *Tr. Zabt edilen, kontrol altına alınan.* Kes do, kesê zebtbîyayî, xwu destan ra nêreyno.

zebtbîyayeni *f. M.* Zebtbîyayîş. Zeft bîyayeni, derdest bîyayeni, destan mîyan kewteni, qewet û qudret û hêleyê kesên yan jî çîyên pey bîyayeni. *Tr. Zabt edilmek, kontrol altına alınmak.* Sifte zebt bî, dima fina reya.

zebtey *Nm.* Zeftey. Wesfê zebtî, senîneya zebtî. *Tr.*

---

1 Normalde eril şeyler doğurgan değildir. Fakat, Zazacada herbir kelime ya eril veya dişil kabul edildiği için bu durumda bu tür eril kelimeler de doğurgan olur.

2 Zebeşi, Farîsî di bi namedê *"xerbûz"* a ravêrena û hem tey maneyê zebeşi hem jî maneyê beşîla esto. Tirkan jî tîya ra girota. Tayên Dimilîy (Mersela Çewliki di) jî zebeşi rê vanê "xerpûzi" yan jî "qarpûzi."

Zabt olma. Ez a hewna jî zebteyda ci ra, guman kena. Senîn û çirê zebt bî?

zebtîye/ê *Er. Leş. N.* Cenderme/ê, cendirme/ê, candarme/ê. Keso ki bi namedê dewlet a, bi wezîfedareyda dewlet a, emnîyetê can(gan)dê kesan gîno, kesî sitar keno, kesî rê bi sîlehdê xwu ya sersûney keno. *Tr. Zabtiye, candarma, güvenlik görevlisi.* Zebtîye do tepêşo, labelê o yo xwu bireyno.

zebtkerde/ê *N.* Zeftkerde/ê, derdestkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zebt kerdo, qewet û qudret û hêle pey şayo bikero û giroto qontroldê xwu bin. *Tr. Zabtedilen, kontrol altına alınan.* Vanê: O mehkûmo zebtkerde, fina reyayo û şîyo jûna kişto?

zebtkerdeni *f. M.* Zebtkerdiş. Zeft kerdeni, derdest kerdeni, bi qewet û hêle û taqet sernayen a qontrolî bin giroteni, bêzirar kerdeni. *Tr. Zabt etmek, kontrol altına almak.* Xeyrê Ellahî ki şima zebt kerd. Eger şima zebt nêkerdayê, ey do beno ki jî jûna bikiştayê.

zebtûrebt *Nn.* Zeftûrebt. Derdesto çetin, sersûneya çetini. Hem zebt bîyayeni yan jî kerdeni hem jî bi şeklêndo metîn a ci rê sersûn bîyayeni. *Tr. Zabt u rabt, tam bir egemenlik.* Ez zana, do zebtûrebtê ci çetin bo jî, ma e kerê zewmbî jî tey raynakî a ya nêasena.

zebtûrebtey *Nm.* Zeftûrebtey. Wesfê zebtûrebtî, zebtûrebt bîyayeni yan jî kerdeni. Çîyên yan jî kesên bi zor a derdest kerdeni, qontroldê xwu bin giroteni. *Tr. Zabt ve rabt altına alma.* Eger zebtûrebtey hemî wina gengazi bo, rind o. Çunkî ma tew pa nêtewayê.

zebûn/i *N.* Bêtaqet/i, bêqewet/i, bêhêl/i. O/çîyo ki qewetê ci çinî yo yan jî hêlê ci nêmendo. *Tr. Güçsüz, takatsız, zayıf, aciz.* O merdimêndo zebûn o ki ci dest ra qe çîyên jî nêame. Qenê kes tayên xwuver dano.

zebûney *Nm.* Bêhêley, bêtaqetey, bêqewetey, neçîyekey, zaîfey, çîyên rê nêbîyayeni. Zebûn/i bîyayeni, wesfê zebûnan ci ser o bîyayeni. *Tr. Güçsüzlük, acizlik, zayıflık.* Zebûney ra zebûney jî ferqên beno. No, zebûno neçîyek o. Zebûneya winasînî jî cara nêvîneyêna.

zeft *Er. Nn. Bw.* Zebt. Ez jî zana, zeftê ci çetin bî. Labelê ki şima zeft nêkerdayê, ey do, a keyneka mehsûmi bikiştayê.

zehf/i *N. Bw.* Zaf/i. Mi bixwu rê zehfey û tayêneya ci jew a.

zehfey *Nm. Bw.* Zafey. Eger to wexta zehfeya ci bidîyayê, to dayê yan nêdayê?

zehmet *Nn.* Çekû, ezîyet, vêşî edizîyayeni, xebato vêşî, çîyên ser o kedênda vêşî serf kerdeni. *Tr. Zahmet, sıkıntı, eza.* Zehmetê ci bol bî, rehmetê ci jî axirî bî bol.

zehmetante/ê *N.* Zehmetkeş/i. O/çîyo ki; zehmet anceno. *Tr. Zahmet çeken.* O merdimo zehmetante do jî ci ra bûro. Çunkî kedênda ci ya vêşî, ser o esta.

zehmetanteni *f. M.* Zehmetantiş. Zehmetkeşey. Karûgurweyên di, çetiney û giraney û zorey çîle û çekûy bin kewteni, no çî sere di amîyayeni. *Tr. Zahmet çekmek.* Eger ki ti zehmet biancê, ti do jî hina bê.

zehmetbîyaye/ê *N.* O/çîyo ki ci rê zehmet bîyo, ci rê zehmet deyayo. *Tr. Zahmet edilen, zahmet çektirilen.* Merdimo zehmetbîyaye, ya nadinî di yan jî adinî di gereg ki ecrê ci bigîro.

zehmetbîyayeni *f. M.* Zehmetbîyayîş. Zehmet vînayeni, zehmet dîyayeni, çekû anteni. *Tr. Zahmet görmek, zahmet edilmek, sıkıntı çekmek.* Axirî ki mi rê bol zehmet bî. Zewmbî jî ez zana ki ma û pêr û kalik û pîrikandê mi rê bî.

zehmetdaye/ê *N.* O/çîyo ki jewî rê zehmet dayo, jewî rê çekû dayo, çekûdar. *Tr. Zahmet veren/eden.* Kes do ki zehmetdaye bo, wa qe kes zehmetkeş bo. Qenê axreta kesî nêşina.

zehmetdayeni *f. M.* Zehmetdayîş. Zehmet kerdeni, çekûdarey, ezîyet kerdeni. *Tr. Zahmet etmek, zahmet vermek.* Eger tey çîyêndo ercîyaye çinêbo, zehmet dayeni, bi mi ki zalimey a.

zehmetkerdeni *f. M.* Zehmetkerdiş. *Bw.* Zehmetdaye. Zehmet anteni, çekû anteni. *Tr. Zahmet etmek.* Zehmet, do kesî bîyaye kero.

zehmetkeş/i *N. Bw.* Zehmetbîyaye/ê. Merdimo zehmetkeş, do ecrê zehmetdê xwu her hal bivîno.

zehmetkeşey *Nm. Bw.* Zehmet bîyayeni, zehmet anteni. Zehmetkeşeya ci, ci rê nê mendi, ecrê xwu girot.

zehr *Nn.* Teqlîd, verva, hawa, hewa, asan. Zêdê jewî yan jî çîyên kerdeni, bi temamey a bi hewadê jewî yo şîyayeni, xwu bi ey o jew kerdeni. *Tr. Taklit.* Herga ki ez şina ci heti, zehrê fekdê mi keno.

zehrey *Nm.* Teqlîdey, vervayey, hawayey, hewayey, asaney. Zehr bîyayeni, wesfê zehrî. Zêdê jewî yan jî çîyên kerdeni, bi temamey a bi hewadê jewî yo şîyayeni, xwu bi ey o jew kerdeni. *Tr. Taklit olma.* Zehreya ci qey weşdê to şî?

zehrê fekî *Ed. Nn.* Vervayê fekî, hewayê fekî, hawayê fekî, asanê fekî. Zêdê fekdê jewî kerdeni, zêdê qisey kerdeni. *Tr. Ağız taklidi.* Eger noqra jî ti zehrê fekdê mi bikerê, ez do gereyê

to bikera.

zehter 1. *Nk. Nn.* Dermanê danûgi, zembûr, anix, zater, cehter, cater. Vaşên o ki serdgirotişî rê, ulserandê mîdî rê girêneyêno, awa ci şimêna. Darîyên o, dermanên o, îlacên o. *Tr. Kekik, kekik otu.* Wextêra ez mîde ra nêşe bîya. Mi rê no vaş (zehter) bol tewsîyê bîyê. 2. *Nk. Nn.* Kuwateyê kincî, kincîyo kuwate. *Tr. Susam unu, susam tozu.* Tenekên jî zehter dekerê de ki, tamê ci weş bo.

zeka *Er. Nn.* Qewet û xarikê aqilî. *Tr. Zeka, akıl gücü.* Zekayê ci ser ra şîyê. Kunê zekay bî.

ze kardî *H.* Çî/keso ki; karûgurweyên hema qedîneno, hema birneno, cemidneno, hema tesîr keno. *Tr. Bıçak gibi, çok keskin, bitirici, kesici, aşırı soğuk.* Na awa şima, ze kardî. Qira mi hema leym tepişt.

zekat *Teo. Er. Nn.* Zikîya. Çîyo muslumanîy qandê Ellahî, qandê zeyîdîyayenda maldê xwu, qandê emnîyetdê maldê xwu danê û ci ser o bîyo ferz, bîyo şert. *Tr. Zekat.* Zekatê maldê ci ser o bîyo bol û o yo nêdano. O yo bi no babet a kewno gunadê feqîr û fiqaran.

ze ki 1. *Gr.* Ze, zê. Qandê durûvnayeni vajêno. *Tr. Gibi. ...gibi.* Ze ki mi va winî nêbî. Ze ki ê ma nêbo, ze ki ê şarî bo. 2. Wexto ki kes pey emel nêkeno û ci ra bi sankî ya pers keno. *Tr. ... sanki, güya..?* Mi nêkerd, ze ki to do bikerdayê? (Yanê ez emel nêkena.) 3. *Gr. Bw.* Ze 2. Ze ki ma vajê ez a jî tewr di. Wexta ti do mi rê jî nînan bikerê?

ze ki aseno *H.* Ze ki o yo aseno. Na qisa, wexto ki karûgurweyên beno, ê ki şik û fikrê xwu goreyê şîyayîşî, goreyê asayîşî îfade kenê, vanê; eynîya olayîyan vanê. *Tr. Görüldüğü kadarıyla, görünüşe göre, manzara göre, izlendiği kadarıyla, izlenime göre.* Ze ki aseno, şima do vinî kerê. Şima yê nêşenê organîze bê.

ze kili *H.* 1. Zêdê kili, zê kili, bol sûr, çiksûr, sûrûbelek. Çî/keso ki; renga ci bol û bol sûr a, bîya ze kili. *Tr. Kıpkırmızı, alev rengi gibi.* Mi dî, eynî ze kili bî. 2. *H.* Bol û bol germ, dest pa nêbîyayeni. Çîyo ki germ û kes nêwetano ki germeyda ci ra vera ci şiro. *Tr. Çok sıcak.* Ze kili bî, mi nêwetard şiro vera ci, mi va o do mi biveşno!

ze ki nêva *H.* Wexto ki jew qisandê xwu di, keno mîsalîy û merseley bido, çîyê yan vajîyayê yan jî vajênê yan jî verî vajîyayê, a înan ra mîsalîy deyênê. *Tr. Dediği gibi, sanki söylenmiş gibi, aslında söylenmese de söylenebilir şeyler olduğu için veya aslında söylenebilecek bir şey olduğu için bununla temsil, örnekleme yapılır.* Ze ki nêva, to do jî cewabê ci bidayê, to çi nêda?

zel 1. *Nk. Nn.* Qamîş. *Tr. Kamış.* Ma yê kenê qandê serdê banan şirê xwu rê zel bîyarê. 2. *Nn.* Zelle, zîv, zax. Leteyê çîyandê wişkandê werdîkekandê barîyan, parçeyê çîyandê wişkî yo barî yo werdîkek. *Tr. Kuru şeylerin (taş ve odun gibi) küçücük ince parçaları.* Sî şiknayîş di zelêndê sîyeri pengizîya û guna ci sere ro.

zelal/i *N.* Çîyo şeffaf, çîyo tenik, çîyo pak û delal, çîyo temîz û tentiriz, çîyo ki diremên leym tey çinî yo, çîyo bêgend û bêgemar. *Tr. Berrak, temiz, arı, saf, açık, şeffaf, net.* O çîyo ki ey mojna mi, bi mi ki zelal bî.

zelalane *Nn.* Zelalkî, zêdê zelalan bîyayeni, zêdê kes û çîyandê zelalan a bîyayeni, wesfê çîyandê zêdê zelalan tey bîyayeni, ze ki peynî ra biaso. *Tr. Arıca, şeffafça, duruca, netçe.* Binê ci zelalane asayê.

zelalbîyaye/ê 1. *N.* Zelalîyaye/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni agoznayo, binê ci, çoşmeyê ci kerdo zelal, kerdo binasaye. *Tr. Arı, temzilenen, duru, durulan, şeffaflaşan.* Çîyo zelalbîyaye weşdê kesî şino, madê kesî ci ra nêqelibêno. 2. *Zv. N.* Çî/keso ki; bi destdê kesên a, bi destdê tayên a bîyo zelal, bîyo eşkera, tey hîle û xwurde nêmendo, tey dibare nêmendo, tey virda wirda nêmendo, bîyo safî, bîyo binasaye, tey nimî û perde nêmendo. *Tr. Netleşen, netlik kazanan, şeffaflaşan, durulan, arılaşan, gizlisi saklısı kalmamış olan, berraklaşan.* Bi mi ki nê pêserikî ya tepîya, deha ti şenê şik û fikrê xwu yê zelalbîyayî vila kerê.

zelalbîyayeni 1. *f. M.* Zelalbîyayîş. Zelalîyayeni, tey diremên gendûgemar çinêbîyayeni, pak bîyayeni, tertemîz bîyayeni, temîz û tentiriz bîyayeni, tey diremên leymûlêş çinêbîyayeni, renga ci şeffafi bîyayeni. Wexto ki kes winîno ci ra peynî û vernîya ci, binê ci, at û nata ci asayeni. *Tr. Açık/berrak olmak, duru/arı olmak, şeffaf olmak, net/safi olmak, tertemiz olmak, dibi görünecek kadar duru ve temiz olmak.* Heme çîyê ci jî zelal bî. Tey tarîyey û nimîyey çinêbî. 2. *Zv. f. M.* Zelalbîyayîş. Zelalîyayeni, tey hîle û xwurde çinêbîyayeni, tey nimî mimî çinêbîyayeni, heme çîyê ci eşkera û safî bîyayeni, tey dibare çinêbîyayeni. *Tr. Sade/açık olmak, temiz olmak, aleni olmak, gizlisi saklısı olmamak, üzerinde sır perdesi bulunmamak, şeffaf olmak, hilesiz ve hurdasız olmak, net ve berrak olmak.* Eger şima vînenê ki zelal nîyo, tey hewna zelaleya nêasena, verdê û bêrê. Ma rê hîle û xwurde û dibare lazim nîyo.

zelaley *Nm.* Zelalîni, zelalîney, zelalîyey, zelal/i

bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zelalan tey bîyayeni. Çîyo/a şeffaf/i, çîyo/a tenik/i, çîyo/a pak û delal/i bîyayeni, çîyo/a temîz û tentiriz/i, çîyo ki diremên leym tey çinî yo, çîyo/a bêgend û bêgemar o; a o/a çî yan jî o/a kes/i bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Berraklık, temizlik, arılık, saflık, açıklık, net olma, şeffaf olmak, içinde mikrop bulunmamak.* O çîyo ki ey mojna mi, bi mi ki zelal bî. Çunkî zelaleya ci, dûrî ra xwu mojnayê.

zelalîyaye/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; tey zelalîni virazîyaya, tey eşkerayey peyda bîya, şeffafey virazîyaya, tey çîyêndo gendûgemarin û nepakey û guman û leyminey û nimîyey û mîyanikî nêmendo, bîyo pak û temîz û safî û eşkera. *Tr. Durulaşan, berraklaşan, arılaşan, temizlenen, şeffaflaşan, netleşen; üstünde veya içinde kir, şüphe, kuşku, karanlık, bulanıklık, gizlilik vb. bulunmayan.* Karûgurweyê şima o zelalîyaye û ê ma o gumankar jew nêbeno.

zelalîyayeni *f. M.* Zelal bîyayeni, binê ci asaye bîyayeni, tey çîyo leymin, çîyo gemarin, şubhe nêmendeni. *Tr. Berraklaşmak, kesinleşmek, üzerinde sis veya şüphe perdesi kalmamak, halisleşmek, netleşmek, netlik kazanmak.* Eger a olayî ma ser o nêzelalîyayê, Ellah zano ki ma do qirê pê bîyardayê.

zelalkerde/ê 1. *N.* Zelalnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zelal, tey leymûlêş nêverdayo, kerdo binasaye, zêdê cînciqî ya kerdo pak, kerdo safî, kerdo tertemîz, kerdo tentiriz, tey diremên gendûgemar nêverdeyayo. *Tr. Berraklaştırılan, arılaştırılan, dibi görünecek kadar temizlenen, şeffaflaştırılan, netleştirilen.* To do xwu rê, ê çimedê zelal kerdî ra awi biardayê. 2. *Zv. N.* Zelalnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zelal, hîle û xwurde û dibare û nimî û sergirote û şubhe nêverdayo, kerdo eşkera, ser ra perde wedarnayo. *Tr. Netleştirilen, safileştirilen, berraklaştırılan, üzerinde sis perdesi aralanan, gizlisi saklısı bırakılmamış olan, aleniyet kazandırılan.* Kes do fikrandê zelalkerdan ra nêterso. Eger fikro zelalkerde jî to bitersano, ti deha xwu rê bimirê, mi rê ki deha rind o.

zelalkerdeni 1. *f. M.* Zelalkerdiş. Zelalnayeni, binasaye/ê kerdeni, pak kerdeni, ter û temîz kerdeni, tentiriz kerdeni, safî kerdeni, zêdê cînciqî ya pak kerdeni, leymûlêşdê ci ra pak kerdeni, tey gendûgemar nêverdayeni. *Tr. Arılaştırmak, durulaştırmak, şeffaflaştırmak, dibi görünecek kadar temiz ve arı yapmak.* Mi awi kerdi zelali, înan fina kerdi leymini. 2. *Zv. f. M.* Zelalkerdiş. Zelalnayeni, safî kerdeni, pak kerdeni, eşkera kerdeni, tey çîyo nimite nêverdayeni, tey şubhe, hîle, xwurde û dibare nêverdayeni, tey xiltey nêverdayeni. *Tr. Berraklaştırmak, durulaştırmak, netleştirmek, netlik kazandırmak. İçinde hile, hurda, şüphe, gizli saklı hiçbir şey bırakmamak.* Çîyo ki şima va, ma kerdo zelal, tey fina gireyên vijîya bî. Boka şima ey jî bizelalnê.

zelalnayeni *f. M.* Zelalnayîş. Zelal kerdeni, agoznayeni, awgoznayeni, gendûgemarê ci ser ra berdeni, çîyan û olayîyan zelal kerdeni, ser o guman nêverdayeni, tesdîq kerdeni. *Tr. Berraklaştırmak, dibi görünen bir şekle koymak, üzerindeki sis perdelerini, şüpheleri izale etmek, netleştirmek, halis hale getirmek.* Mi awi zelalnê, înan fina kerdi leymini.

zelalnok/i *N. Zv.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên zelalneno, keno zelal; gendûgemarê serdê ci, nimî û mîyanikê ci, nepakey û leymê ci, ci ser ra beno, keno pak û delal û zelal û eşkera û safî. *Tr. Arılaştıran, netleştiren, gizlilik gibi karışık durumları ortadan kaldıran, net veya şeffaf olmayan durumları ortadan kaldıran, şüpheleri izale eden, durulaştıran, berraklaştıran.* Eger cayên di, zelalîyayeni û zelal kerdenên bibo, îlla kî zelalnokê ci yan jî zelalnoka ci jî esta.

zelalnokey *Nm. Zv.* Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên zelalneno, keno zelal; gendûgemarê serdê ci, nimî û mîyanikê ci, nepakey û leymê ci, ci ser ra beno, keno pak û delal û zelal û eşkera û safî. *Tr. Arılaştırmak, netleştirmek, gizlilik gibi karışık durumları ortadan kaldırmak, net veya şeffaf olmayan durumları ortadan kaldırmak, şüpheleri izale etmek, durulaştırmak, berraklaştırmak.* Zelalnokeya ci, ma îkna nêkerdîy. Ez vana zelalnokê ci kesnakî yo.

zelban/i 1. *Mûs. N.* Lûlîvan/i, lûlîcen/i, lûlîcend/i, lûlîger/i, zelvan/i, tûtikvan/i, fitikvan/i. Keso ki lûlî ceneno. *Tr. Kavalcı, kaval çalan.* Zelbanî zela xwu zêdê ostayan cenayê. 2. *N.* Qamîşger/i. O ki qamîşî ra çî virazeno, karê qamîşî keno. *Tr. Kamışçı.* Zelbanî qamîş çîna û xwu rê rot.

zelbaney 1. *Mûs. Nm.* Bilûrvaney, tûtikvaney, fitikvaney, lûlîceney, lûlîcendey, zelvaney, lûlîgerey, tûtiki cendeni. *Tr. Kavalcılık, kaval sanatçılığı.* Zelbaneya ci hemini ecibnê. 2. *Nm.* Qamîşgerey, karê qamîşî kerdeni. *Tr. Kamışçılık.* Zelbaneya ci, ci rê qezencên nêardê. Çunkî zelbanîy deha bi makînan an virazênê.

zelê 1. *Nm. Bw.* Zeli, zelîxa. Zelê do jî bi ma ya

bêro. Çunkî zewmbî bi kesî ya nêşena şiro. 2. *G.* Veyndayena Zeli, gazî kerdena Zeli, namekerdena Zeli. *Tr. Zeliha'ya hitap etmek..* Zelê! De bêrî ki ma şirê rez.

zeli 1. *Nm.* Tûtiki, lûlî, bilûri, naquri, fitiki. Lûlîya ki qamîşî ra virazîyaya. Çîya ki tey qulê xusûsî estê û kes bi ci ya vengêndo weş vejeno, vero kay keno, goşdareya ci keno, pa beno kêfweş, goşanê xwu aresneno. *Tr. Kaval, kamıştan yapılan kaval, flüt.* Zeli pif bena û ci ra veng vijêno. Ez nêzana zeli bicena. 2. *Nm.* Kilmkerdeyê namedê Zelîxa. *Tr. Zeliha adının kısaltılmış hali.* Zeli do şiro keye ki ma rê şamî virazo.

zeliqî *Ç.* Karê zeliqîyayîşî. *Tr. Yapışma, adeta zamklanma.* Bi ci ya bîyo zeliqî.

zeliqîyaye/ê *N.* Padusîyaye/ê, padiskîyaye/ê. Çî/keso ki; bi çîyên a zêdê zanqî ya zeliqîyayo, *Tr. Yapışan, yapışık, zamk gibi yapışmış olan.* Kaxito zeliqîyaye, do ci ra cibo.

zeliqîyayeni *f. M.* Zeliqîyayîş. Zêdê zanqî ya pa diskîyayeni, padusîyayeni, padiskîyayeni, bi çîyên a jew bîyayeni, pa zanq bîyayeni. *Tr. Yapışmak, zamklanmak.* Mi bi zanqî ya pêya zeliqna ki pê nêverdo, fina jî verda.

zeliqnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi çîyêndê zêdê zanqî ya po zeliqnayo, pa disknayo, kerdo pa. *Tr. Zamk gibi, yapıştırıcı gibi bir aletle yapıştırılan, zamklanan.* Mi kerd o çîyo zeliqnaye ci ra cikero, fina mi va: O do bidirîyo, mi po nêzeliqna.

zeliqnayeni *f. M.* Zeliqnayîş. Padusîyayeni, padiskîyayeni. Çîyên yan jî kesên bi çîyêndê zêdê zanqî ya disknayeni, pakerdeni, pa zeliqnayeni. *Tr. Yapıştırmak.* Mi kerd zanq û zeliqna po.

zeliqnok/i *N.* Kes/çîyo ki; bi çîyêndê zêdê zanqî ya en kemî di kesan yan jî di çîyan pêya zeliqneno, pêya diskneno, keno pêya. *Tr. Yapıştırıcı, tutturucu, zamklayıcı, tutkallayan.* Zeliqnok nêbo, hendayên çîyan pêya nêzeliqneno.

zeliqnokey *Nm.* Zeliqnok/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê zeliqnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi çîyêndê zêdê zanqî ya en kemî di kesan yan jî di çîyan pêya zeliqneno, pêya diskneno, keno pêya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yapıştırıcılık, tutturuculuk, zamklayan olmak.* Zeliqnok nêbo, hendayên çîyan pêya nêzeliqneno. Mi rê ki zeliqnokeya ci, hend eşkera ki, ci rê şadeyên jî gereg nîyo.

zeliqok/i *N.* Çî/keso ki; çîyên yan jî kesên bi çîyên a yan jî bi kesên a zeliqêno, en kemî, di çîyan yan jî di kesan pêya zeliqneno, ze zanq çîyan nano pêya. *Tr. Yapışkanlık özelliği güçlü olan, kuvvetli zamk, güçlü olarak kabul edilen şey veya tutkal.* Kesêndo zeliqok bî, mi senîn ki destê xwu da bi ci, deha mi nêşa bazîyê xwu ci destî ra bireyno.

zeliqokey *Nm.* Pêya kerdena ci, bi pêya zeliqnayena ci mezbût bîyayeni. Çî/keso ki; en kemî, di kes yan jî di çîyan pêya zeliqneno, keno pêya, pêya diskneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yapışkanlığı, yapıştırıcılığı, tutkallığı, zamklılığı kuvvetli olmak, yapıştırıcı olmak, tutkal olmak.* Pêya nayeni di, zeliqokey do metînî bo.

zelîyaye/ê *N.* Werdîbîyaye/ê, qijkerde/ê, qijbîyaye/ê, letebîyaye/ê, parçebîyaye/ê. *Tr. Ufalan, küçülen, parçalanan.* Kolîyo zelîyaye, mi rê nêbeno.

zelîyayeni *f. M.* Zelîyayîş. Werdî bîyayeni, qij bîyayeni, lete bîyayeni, parçe bîyayeni. *Tr. Küçülmek, ufalmak, parçalanmak, parelenmek.* Wexto ki zelîya, mi zana deha nêercêno.

zelkerde/ê *N. Bw.* Zelnaye/ê. Fini bena ki çîyo zelkerde kesî rê lazim beno. Fini esta ki kesî rê beno bela.

zelkerdeni *f. M.* Zelkerdiş. Werdî kerdeni, qij kerdeni, parçe kerdeni, lete kerdeni, zelnayeni. *Tr. Küçültmek, parçalamak, ufaltmak.* Mi kerd zel jî, fina jî nêşî soberi mîyan.

zelle *Nn. Bw.* Zel 2. Zelleyêndê kolî şî guna ci rî ro.

zellebîyaye/ê *N.* Zelbîyaye/ê. Çî/keso ki (mersela çîyêndê zêdê sî û kolî û winasîn) bîyo parçeyo werdî û barî. *Tr. Küçük parçalara ayrılan taş ve odun gibi nesneler.* O adirgano zellebîyaye guna ci sere ro.

zellebîyayeni *f. M.* Zellebîyayîş. Zel bîyayeni, leteyo werdî û barî bîyayeni, parçeyo werdî yo barîyek bîyayeni. *Tr. İnce ve yassı küçük parça şekline girmek, ince ve küçük parçalara ayrılmak.* Bîbî zelle jî fina jî ercîyayê.

zellekerde/ê *N.* Zelkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni, bi şikildê letandê werdîkekan û barîyan a pêra abirnayo. *Tr. Küçük ve ince parçacıklara ayrılan madde/şey.* Asino zellekerde pengizîya û tayên mend ki şiro çimîdê lajekî ro guno.

zellekerdeni *f. M.* Zellekerdiş. Zel kerdeni. Çîyêndê zêdê sîyeri yan jî kolîyên bi şikildê letandê werdîyan û barîyan a pêra abirnayeni. *Tr. Taş, odun vb. maddeleri küçük ve ince parçacıklara ayırmak.* Kes sîyan senîn keno zelley?

zelleyey *Nm.* Zeley. Zel/i bîyayeni, wesfêd zellan ci ser o bîyayeni. Bîçimdê çîyandê werdîkekan û barîyekan a letelebare bîyayeni. *Tr. İnce kü-*

çücük parçalar halinde olmak. Mi rê zelleyeya ci mihîmi nîya. Labelê kaşka zelleyîni nêbîyayê.

zelleyîn/i *N.* Zelin/i. Zelleyîn/i bîyayeni, wesfê çîyandê zelleyînan ci ser o bîyayeni, parçeyê werdîy û barîyekîy bîyayeni. Çîyo ki zelleyê ci esto, a o çî bîyayeni, wesfê nê çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Küçücük ve ince parçacıkları olan şey veya madde.* Mi dî zelleyîn o, mi ci ra fek verda.

zelleyîney *Nm.* Zeliney, zelin/i bîyayeni, pa zelle bîyayeni. Çîyo/a ki tey zelle esto, zelleyîn o/a; a o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Küçük ve ince parçaları olan şey veya madde olmak.* Ellah zano zelleyîneya ci do ma rê biercîyo.

zelnaye/ê *N.* Zelkerde/ê, werdîkerde/ê, qijkerde/ê, parçekerde/ê, letekerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî tayêni kerdo werdî. *Tr. Ufaltılan, küçültülen, parçalanan, parelenen.* Esteyê zelnayî deki şamîyeri mîyan, wa tamê şamîyeri weş bo.

zelnayeni *f. M.* Zelnayîş. Zel kerdeni, qij kerdeni, werdî kerdeni, lete kerdeni, parçe kerdeni. *Tr. Parçalamak, ufaltmak, küçültmek.* Mi kerd bizelno ki berey bivêro, tew rew vêrd.

zelqe *Nn.* Zanq, zeliqok. *Tr. Tr. Zamk, tutkal, yapıştırıcı, yapışkan.* Zelqe do çîyan pêya bizeliqno.

zelqeyîn/i *N.* Zanqin/i, zanqbîyaye/ê, zeliqnaye/ê. *Tr. Zamklı, tutkallı, yapışkanlı.* Cayo zelqeyîn, do besterîyo ki kes ser o roşo.

zelqeyîney *Nm.* Zeliqokî bîyayeni, zanqiney, zeliqnokî bîyayeni. Zelqeyîn/i bîyayeni, wesfê çîyandê zelqeyînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yapışkanlı olma, zamklı olma, tutkallı olma.* Zelqeyîneya ci çi pîsi bî ki, ma nêşa xwu ci ra bestero.

zelqîyaye/ê *N.* Seraşîyaye/ê. Çî/keso ki bêhemd tadeyayo, bêhemd ser ra şîyo, ser ra terrişîyayo, ser ra şeqitîyayo. *Tr. Sürçen, kayan.* Ziwanê ci zelqîya, esas o qayîl nêbî winî vajo. Ziwanê ci yê zelqîyayî ci rê kîber akerd. Kaşka ziwanê ci, ci ra cibîyayê.

zelqîyayeni *f. M.* Zelqîyayîş. Bêhemd ser ra şîyayeni, bêhemd ser ra tadeyayeni, ser ra terrişîyayeni, ser ra şeqitîyayeni. *Tr. Sürçmek, kaymak.* Hergi merdim zelqêno.

zelqnaye/ê *N.* Bilebile tadaye/ê, bi qesd a ser ra açarnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni mexsûs zelqnayo, terrîşanayo, şeqitnayo, xîj kerdo. *Tr. Sürçtürülen, kaydırılan.* Wexto ki mi qisey kerdîy, mi bi qesd a ziwanê xwu zelqna. Vatişê zelqnayî fina jî zirar nêda mi.

zelqnayeni *f. M.* Zelqnayîş. Terrişnayeni, şeqitnayeni, ser ra açarnayeni, tadayeni, bilebile ser ra açarnayeni, bi qesd a ser ra tadayeni. *Tr. Sürçtürmek, kaydırmak.* Kê zelqna, ey zirar dî. Kê ki nêzelqna, ey jî qezenc kerd. Kesî jî zelqnayeni ra karên nêdî.

zelvan/i 1. *N. Bw.* Zelban/i. Zelvan do weş biceno ki kes bişo weş vajo. 2. *N. Bw.* Zelban/i. Zelvanî ewro qamîş nêardo ki ma ci ra zeli virazê.

zelvaney *Nm. Bw.* Zelbaney. Zelvaneya ci, ci rê nêbîya nafîdari.

zelzele *Jeo. Er. Nn.* Erdlerzan, deprem. Pir bîyayena qoşandê bindê erdan. *Tr. Deprem, zelzele.* Mi zelzeleyê Adanay dî. Bê nînan Îstanbûl, verî ci jî coşmeyê 1971 di Suwêreki di û bînan jî xeylên zelzeleyê werdîy dîyê û ravêrnayê.

zelzelebîyayeni *Cog. f. M.* Zelzelebîyayîş. Erd lerzayeni, erdlerzan bîyayeni. Bi qoşdê bindê erdî di, teqayîş yan jî ronîştiş peyda bîyayena cay û banîy lerzayeni û nînan di zirar virazîyayeni. *Tr. Deprem/zelzele olmak, deprem meydana gelmek.* Adana di zelzele bî, ez derg bîyaye bîya.

zelzelekerdeni *Cog. f. M.* Zelzelekerdiş. Erdlerzan kerdeni, erd lerzinayeni. *Tr. Deprem yapmak, yeri titretmek, deprem oluşturmak.* Asayîş di xazê bindê erdan zelzeley keno. Labelê kerdokê ci yo heqîqî Ellah o.

zem 1. *Er. Nn.* Xirabeya ci vateni, cêr visteni, war kerdeni, qeybetê ci kerdeni, tevdokeya ci kerdeni. *Tr. Kötülemek, yermek, aşağılamak, batırmak vb. şeylerin ortak adı.* Hewna zemî xirabêrî jî zem esto. 2. *Er. Nn.* Fîyetê çîyan vêşî kerdeni, zeyîdik, zeyîdnayeni. *Tr. Zam, fiyat artışı.* Hukmatî sera se zem ard ser. Ma cara zalimeya winasîni bîya?

zeman *Nn.* Wext, wade, çax. *Tr. Zaman.* Çendê zeman o ki ez a raya şima pawena.

zemane/ê 1. *N. Bw.* Modern/i. Bi mi ki ca nêmendo, zemane yo. 2. *N.* Kes/çîyo ki; şexsîyetê ci nêronişto, goreyê kes û çîyandê bînan ray dano xwu, goreyê zemanî luweno, goreyê şarî/zemanî hereket keno, bi hîmêndê mezbûtî ya nêgirêdeyayo, va kotî ra bêro vera ûja hereket keno. *Tr. Zamane, zamana göre hareket eden.* Wext bêro ki ma bi nê qeçdê zemanî ya, nêşê sereyo bivijîyê, no do ma destan mîyan ra bivijîyo.

zemanê ci *H.* Wextê ci. Çî/keso ki; keso ser o vindeno, ê wextî di. Ne berey, ne jî rew bîyayeni, tam wextê ci di. *Tr. Zamanı, zamanında, arzu edilen vakitte.* Zemanê ma yê şîyayeni ameyo, werzê ki ma ray kewê.

zemanên *H.* Wextên, wextêndo nebellî. *Tr. Bir zamanlar, fi zaman, herhangi bir zaman,*

geşmiş zamanlardan bir zaman, bir mahal. Zemanên to mi rê hewlîni kerdi. Labelê to dima hîmê mi aşana.

zemano hera *Nn.* Zemano karûgurwey tey wextêndo hera di benê. *Tr. Geniş zaman, bol zaman.* Zemano hera kesî keno rehat, zemano teng kesî keno sitresî bin. Qey ez şimena, ez dima kena. Nê qisebendîy (cumley) jî zemando hera di vajîyayê.

zemano nebellî *Nn.* Wextê wextan. Wexto ki kes nêzano çiwext o. *Tr. Fi zaman, belirsiz bir zaman.* O do zemano nebellî di şiro û bêro.

zemano netaw *Nm.* Wexto nêtaw. Wexto ki ser ra wext ravêrdo û taweya ci vêrda, taw nîyo. *Tr. Dar zaman, munasip olmayan zaman.* Ti ameyê de, ti zemando netaw di ameyê.

zemano teng *Nn. Bw.* Wexto teng. Kes do zemando teng di yardimdê pê reso.

zemaq *Cog. Nn.* Milik, serîçiq, gaz, qil, xaz, tûjikê koy. *Tr. Zirve, doruk.* O yo vano, ez şîya zemaqdê koy ser.

zemawî *Cog. Nm.* Awa ki hewna newe kewta ray û, a ya kena awanê bînan bigîro xwu virarî ki bi ê awandê bînan a awênda şêni virazo, peyda kero. *Tr. Dere, çay, akarsu ve ırmakları oluşturan ilk su, suyun ana kaynağı.* Zemawîya Feratî kişta rojhelatdê Kurdîstani ra vijêna.

zembîlfiroş *Nn.* Destanên û nameyê dêrênda Kurdan a ki Kirdasî ya. *Tr. Bir Kürt aşk destanı ve bu destanı anlatan aşk türküsü.* Zembîlfiroş zembîla tîne, kolan kolan digerîne...

zembîlfiroş/i *N.* O/çîyo ki zembîlîy roşeno, selîy qufey roşeno, sel û qufey keno û roşeno. *Tr. Zembil satıcısı.* Zembîlfiroş do ma rê zembîlîy bîyaro.

zembîlfiroşey *Nm.* Zembîlfiroş/i bîyayeni, wesfê zembîlfiroşan ci ser o bîyayeni. Kar û meslegê zembîlfiroşan. Kes/çîyo ki; zembîlan roşeno, karê zembîl (sel)an keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Sepetçilik.* Verî zembîlfiroşey karêndo debarî bî.

zembîli 1. *Nm.* Seli, qufa. *Tr. Sepet, küfe.* Zembîla ci pirê gulîy bî. 2. *Nm.* Pirocinênda xellî ya ki pa xelle rovêjenê, pa tene pak kenê. Bi zembîler a xellî vaydanê û bi no babet a kenê pak. *Tr. Buğdayı savurmak ve ayıklamak için kullanılan bir araç.* Vayo yeno zembîli bîyarê ki, ma xellî emaret kerê.

zembîyaye/ê *N.* O/çîyo ki bîyo xirab, xirabeya ci vajîyaya, qeybetê ci bîyo, tevdokeya ci bîya. *Tr. Kötülenen, yerilen, dedikodusu yapılan.* Merdimo zembîyaye, do to rê helal bikero, çi karêndê mi bi to ya esto ki?

zembîyayeni *f. M.* Zembîyayîş. Xirabeya ci vajîyayeni, tevdokeya ci vajîyayeni, qeybetê ci bîyayeni. *Tr. Kötülenmek, yerilmek, gıybeti ve dedikodusu edilmek.* Zem bîyayeni di heqêndê kesî kewno kiştda bîni ser. Gereg ki zem kerdok helaley biwazo.

zembûr *Nk. Nn.* Anix, zehter, cater, zater, cehter. Vaşên o ki zêdê çay şimêno, serd giroteni di nafîdar o. *Tr. Kekik, kekik otu.* Zembûr ganê kesî keno ze melhem.

zemey *Nm.* Xirabeya ci vateni, tevdokeya ci kerdeni, qeybetê ci kerdeni, war kerdeni, cêr visteni, qedrûqîmet ra visteni. *Tr. Aşağılamak, batırmak, kötülemek, yermek.* Mêrdekî zem meki. Heqûhuqûqê ci to ser o maneno.

zemherîr *Cog. Nn.* Qereqiş, çile. Wextê serdandê bolanê ki wertedê zimistanî deyê, serdê serdan. *Tr. Zemheri.* Qeçkîni di zemherîr di, ma vewran ser o xwu meqle kerdê.

zemîn *Nn.* Erd. Ca/erdo ki kes linganê xwu nano ser, kes ser o ronişeno, kes ser o coyêno. *Tr. Zemin, yer.* Ez zemîn di ronîştê, o kongîyan ser o.

zemînî *N.* Heqdê zemînî di, zemînî ser o, ê zemînî, têkildareya zemînî. *Tr. Zemine ait, zemin ile ilgili, zemin hakkında.* Eger zemînî bîyayê, cor di nêbîyê.

zemkar/i 1. *N.* O/çîyo ki zem keno, dano jewî lingî ro, xirabeya jewî vano. *Tr. Aşağılayan, zemmeden, kötüleyen, batıran.* Keso zemkar, do ma mîyan nêkewo. Çunkî o do ma jî zem kero. 2. *Eko. N.* Vêşîkerdok/i, zeyîdnok/i, zafkerdok/i. Kes/çîyo ki; zem keno, zem ano çîyandê debarîyan ser. *Tr. Zam yapan, arttıran.* Mêrdek qehrîya û va: Mi hendê nê hukmatî hukmatêndo zemkar nêdîyo.

zemkarey 1. *Nm.* Zem kerdeni, xirabeya ci vateni, jewî cêr visteni, jewî erd ra kerdeni. *Tr. Yermek, değerini düşürmek, batırmak, zemmetmek.* Boka zemkareyda xwu ra tamên nêvîno. 2. *Eko. Nm.* Vêşîkerdokey, zeyîdnokey, zafkerdokey. Kes/çîyo ki; zem keno, zem ano çîyandê debarîyan ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zam yapmak, arttırmak.* Mêrdek qehrîya û va: Mi hendê nê hukmatî hukmatêndo zemkar nêdîyo. Qey zemkarey xwu rê kerda xusletên!

zemkerde/ê 1. *N.* O/çîyo ki xirabeya ci vajîyaya, xirabeya ci bîya, qeybetê ci bîyo, lingi deyaya piro. *Tr. Zemmedilen, yerilen, kötülenen, aşağılanan.* Çetin ki bişo heqê zemkerdî bido. Çunkî kes nêşeno rew rewî zem bîyayî ra helaley

biwazo. Madam ki hinî yo, qenê kes do kesî zem nêkero. 2. *Eko. N.* Zeyîdneyaye/ê, zafkerde/ê, vêşîkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni ci rê zem kerdo, fiyetê ci zeyîdnayo, çîyên yan jî qîmetên ardo ci ser. *Tr. Zamlanan, artırılan.* Malo zemkerde, eger fiyetê ci nêroneyo, ma nêşenê biherînê. O do bimano.

zemkerdeni 1. *f. M.* Zemkerdiş. Xirabeya ci vateni, ci lingî ro dayeni, tevdokeya ci kerdeni, qeybetê ci kerdeni. *Tr. Kötülemek, yermek, aşağılamak, gıybetini yapmak.* Zem kerdeni di esas kes beno sebebdê heqandê ci jî. Çunkî ... 2. *Eko. f. M.* Zemkerdiş. Zeyîdnayeni, vêşî kerdo, ser o zeyîdnayeni, vayeya ci zeyîdnayeni, zaf kerdeni, fiyetê ci werzanayeni. *Tr. Zam yapmak.* Mi maldê xwu rê zem nêkerd, labelê înan zem kerd.

zename *Rob. Ed. Nn.* Vajekê ki zêdê naman asenê û kewnê herûnda naman. *Tr. Zamir, adıl.* Qisebenderda "Ti do vera mi şirê kargeh di wezîfe bivînê" di vajeka "ti"y zenamê ya.

zena ze *Nm.* Marîyey di qandê durûvnayeni vajêno. Camêrdan û nerîyan di vanê zeno ze. *Tr. Gibi. ... gibi, adeta, misali.* Zena ze vergi, ca di çîyên nêverda, heme werd.

zencar *Kîm. Nn.* Zengar, pars. *Tr. Pas, oksitlenme.* Zencar do zirar bido bi ci.

zencarin/i *Kîm. N.* Zengarin/i, parsin/i. Çîyo (zv.) ki zencar tepişto. *Tr. Paslı, oksitlenmiş olan.* Asino zencarin do boyax bo.

zencariney *Kîm. Nm.* Zengariney, parsiney. Zengar giroteni, pars giroteni. *Tr. Paslılık, oksitlenmek.* Zencariney di, kes çîyanê zencarinan, goşan ser ra nêkero. Çunkî kesî keno zehêrî.

zencîrbend *Nn.* Qeyd, helqaya zencîrini. *Tr. Zincir halkası.* Estorî zencîrbendê xwu visnayo.

zencîrbîyaye/ê *N.* Qeydkerde/ê, beste/ê, zencîrirodeyaye/ê. O/çîyo ki deyayo zencîri ro. *Tr. Zencire vurulan, bağlanan.* Keso zencîrbîyaye nêşeno xwu parêz kero. Derdo ki kes ci verdo û îfadeyê ci bigîro.

zencîrbîyayeni *f. M.* Zencîrbîyayîş. Zencîri ro deyayeni, teslîm gêrîyayeni, bestîyayeni, girêdîyayeni. *Tr. Zincire vurulmak, zincirlenmek, teslim alınmak, bağlanmak, kayıt altına alınmak, kaydedilmek.* Zencîr bîyayeni xirabêrî, çi çî esto ki? Destûnigê kesî girêdeyênê û kes zêdê teyrêna derdestî beno.

zencîrin/i *N.* Bestîyaye/ê, girêdeyaye/ê, zencîrodeyaye/ê, zencîrbîyaye/ê. O/çîyo ki deyayo zencîri ro, dest û lingê ci deyayê zencîri ro, bestîyayo. *Tr. Zencirli.* Kîbero zencîrin do miheqeq abîyo ki ma bişê şirê zerre.

zencîriney *Nm.* Zencîr bîyayeni, qeyd bîyayeni, girêdeyayeni, teslîm gêrîyayeni, bestîyayeni. Zencîrin/i bîyayeni, zencîri ro deyayeni, zencîra ci bîyayeni. *Tr. Zincirlilik, zincire vurulmak, bağlanmak, teslim alınmak.* Zencîriney û zencîrin nêbîyayeni jewi nîya.

zencîrkerde/ê *N.* Bestîyaye/ê, zencîrodeyaye/ê, zencîrbîyaye/ê. O/çîyo ki jewî kerdo zencîri, bîyo qeyd, girêdeyayo. *Tr. Bağlanan, zincirlenen.* Qeçkey di ez şîya dewda Sehdîni xîntêndo parçe mi dî. Cora deya bî zencîri ro. Mi merdimo zencîrkerde wexta dî. Zerrîya mi vilêşîyê, gunayê mi pey ame.

zencîrkerdeni *f. M.* Zencîrkerdiş. Zencîri ro dayeni, tepişteni, besteni, qeyd kerdeni, êsîr giroteni, teslîm giroteni. *Tr. Bağlamak, esir almak, kaydetmek, kayıt altına almak, zincirlemek.* Çirê o xînt kerd bî zencîri?

Zend 1. *Teo. Nn.* Zend Awesta. Kitabê Zerdoşîyan, kitabê mecûsîyan. *Tr. Mecusi Dini'nin kurucusu olan Zerdüşt'ün kitabı, Zend-Avesta.* Zend, kitabêndo verên o. 2. *Etn. Nn.* Ziwanêndê Îranîyan o ki nê wextî di, hewna ziwanê Farîsîyan û ê Kurdan pêra nêabirîyayo. *Tr. Eski İran topluluklarının bir dili.* Zendî di xeylên vajekîy hewna jî bi Dimilî ya jew aysenê. 3. *An. Nn.* Enîşk, herçen, aring, arek, aresne, çeng, dîrseg, zeng. Cayo ki peynî ra bazîyo corên û cêrên reseno pê. *Tr. Dirsek.* Zendê ci guna erd ro, ze ki ganê ci bivijîyo.

zeng *Kîm. Nn.* Zengar, zencar, zincar. Qarmaçê asin û metalan, çîyo pîs û bitehlûke yo ki bi hewagiroten a asinan ser o virazêno. *Tr. Pas, oksit.* Asino ki zeng tepişto eger şiro kesî lingî ra, kes pa beno tetanos. Cora gerego ki kes nêvindero û şiro doktor.

zengane 1. *Nn.* Ze ki zengin bo, ze ki zeng bierzo bi ci. *Tr. Paslıca, paslanmış gibi.* Rîyê ci zengane bo. 2. *Nn.* Kome. Cayê aletan. Zengen, huwe, torzîn *Tr. Alet edevat yeri.* Zengane ra ê torzînî bîya.

zengar *Kîm. Nn. Bw.* Zeng. Asinê ci zengar tepişt bî, cora qey bîyo qul.

zengarin/i *Kîm. N.* Zincarin/i, zengtepişte/ê, zengeşte/ê, zincargirote/ê. Çîyo asinîn o ki bi hewa ya temaskerden a tepîya zengar erzîyayo bi ci. *Tr. Paslı.* Mêxo zengarin a kar mekerê, tehlûke yo.

zengariney *Kîm. Nm.* Zenginey, zencariney, demekîyayeni. *Tr. Paslılık.* Zengarineya ci, do zirar bido lingandê qeçekan.

zengen *Nn.* Qazme, zengile, kolbe, kulbe. Çîyo ki kes pa kolan keno, kes pa çîyên keneno. *Tr. Kazma.* Ma do zengenên pirodayê, do ser o nîşan bîyayê. Ma o nêkerd.

zengeno arwêşek *Zîr. Nn.* Qazmeyo arwêşek. Zengenên o ki ser o zêdê goşandê arwêşan a di çî rûçiknayen û çî weqlanayeni qirmekê ci estê. *Tr. Üst tarafında çatalı olan bir çeşit kazma.* Zengenêndê ci yo arwêşek esto, ma nêdano.

zengeno difek *Zîr. Nn.* Zengeno difeke. Zengeno ki di fekê ci estê. Zengeno ki hem ser o, hem jî bin di fekê ci esto. *Tr. Çift ağızlı kazma/çapa.* Zengeno difek, di çîyan rê beno. Mesela fekêndê ci gird o, cayanê herayan keneno, fekêndê ci jî werdî yo, cayanê tengan keneno.

zengeno difeke *Zîr. Nn. Bw.* Zengeno difek. Eger wexta ma destî di, zengenêndo difeke bibîyayê, ma do bişayê o cayo teng jî bikenayê.

zengensîrodaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zengenê ci, xebatê ci raştê sîyênda wişkeri, merdimêndê sertî, raqîbêndê bolî ameyo. *Tr. Sert bir kayaya, sert bir rakibe, sert bir yere, işe denk gelen, ummadığı taşa çarpan.* Peşki di, raqîbê înan zengenê xwu da sî ro. Çunkî raştê ma ame.

zengensîrodayeni *Zv. f. M.* Zengensîrodayîş. Zirar kerdeni, raştê çîyêndê, kesêndê sertî amîyayeni, raştê cayêndê wişkî amîyayeni. *Tr. Ummadığı şeye, yere, kimseye denk gelmek.* Xaçperestan zengen da sî ro, raştê Seleheddînî amey.

zengeşte/ê *Zîr. Md. N.* Zengçekerde/ê, zenggirote/ê, zengtepişte/ê, parsbîyaye/ê. Çîyê zîratî û asinînan a ki zeng erzîyayo bi ci, pars giroto. *Tr. Paslanan.* Rezdê xwu yê zengeştî di, bol zirar kerd.

zengeşteni *Zîr./Md. f. M.* Zengeştiş. Zeng çekerdeni, zeng giroteni, zeng tepişteni. Çîyandê zîratî û asinînan di serdê pars giroteni, zengin bîyayeni. *Tr. Paslanmak, oksitlenmek.* Rezê ci pêrkoy zeng eşt bî.

zengey *Nm.* Zeng bîyayeni, wesfê zengînî. *Tr. Pas tutma, paslılık.* Mi zengeyda winasîni ra, çîyên fehm nêkerd.

Zengiçuri *Cog. Nm.* Layênda şên a ki erddê Çêrmûki ra dest kena pa û erddê Suwêreki ra herikêna û şina kewna Rodê Feratî mîyan. Raya dewda ma Zengiçuri ra ravêrena. Cora ma bol tehlûkeyê ci dîyo. *Tr. Çermik'ten başlayıp Siverek sınırlarında Fırat'a akan ve Türkçe kayıtlara Zenkçur diye geçen bir çay.*

zengil 1. *Wş. Nn.* Zingil. Mîrê mîraz kerdî ronî di sûr kenê û şerbet ser o rokenê. Ney rê vanê zengil yan jî zingil. *Tr. Üzerine şerbet dökülen mayalı hamur yemeği ve tatlısı. Parmak tatlısı.* Zengil, bolkî şerbetdê ci ra weş o. 2. *Nn.* Zengil. *Bw.* Zengilik. Zengîlê ci deyayê piro û dûrî ra vatê ez a tîya di.

zengile *Nn. Bw.* Zengen. Wexto ki zengiley keno xwu dest, kes vano noqra erdî pêroy keneno.

zengilik 1. *Nn.* Zîl, zingilik. Hacetê veng dayeno ki dûrî ra kesan pey hesneno ki çîyên bîyo, vengo tîya ra yeno. *Tr. Zil.* Şuwanîni di, ma zengilik kerdê bizinî û mêşinîyan vîye ki ma bizanê ê yê kotî di. 2. *Nn.* Zingilik. Dimilî di zengilik vengê weşî îfade keno. *Tr. Zazacada bu kelime, güzel sesi ifade eder.* Vengo ki tey di bî, veng nêbî, ti vanê beno ki zengilik bî!

zengilikane *Nn.* Zengilikkî. Zêdê zengilikan a, zêdê zengilikîya vengêndo weş û barî bîyayeni. *Tr. Zil gibi ince, hoş, latif ve güzel ses olma.* Vengê ci mi rê zengilikane ame.

zengilikaney *Nm.* Zengilikkîyey. şekil û biçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê zengilikan bîyayeni, wesfê zengilikan tey di bîyayeni. *Tr. Bir zil sesi gibi olmak.* A zenglikaneya ci weşdê ci şîyê jî; xwu rê xwu xam vistê.

zengilikey *Nm.* Zingilikey, wesfê zengilikî, zengilik/i bîyayeni. *Tr. Zil olma.* Zengilikeya ci, çirê winî to kêfweş kena ki?

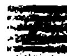
zengilikin/i *N.* Zingilikin/i. Çîyo (keye, kes) ki tey zengilik esto, pa zengilik esto, zengilikê ci esto, wahîrê zengilikî yo. *Tr. Zilli.* Kê ci zengilikin bî. Wexto ki kes do zerre kewtayê, kesî do zengilikê ci bicendayê û zerre kewtayê.

zengilikiney *Nm.* Zingilikiney, zengilikin/i bîyayeni, wesfê zengilikiney bîyayeni. Çîyo (keye, kes) ki tey zengilik esto, pa zengilik esto, zengilikê ci esto, wahîrê zengilikî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zillilik, zilli olmak.* Kê ci zengilikin bî. Wexto ki kes do zerre kewtayê, kesî do zengilikê ci bicendayê û zerre kewtayê. Zengilikineya kêdê ci, ci hemî çî ra kerdê haydar.

zengiloki *An. Nm.* Gileyê qiriki, gireyê zuqliqî, gireyê bindê qiri. *Tr. Adem elması.* Zengiloka ci tewayê, şî doktor.

zengirîyaye/ê *Tib. N.* Çî/keso ki; bi sebebên a zengirîyayo, kewto rayda weşey, vera weşey o yo şino, hêdî hêdî o yo beno weş. *Tr. Nekahete giren, iyileşme evresine giren.* Dirbeta ci ya zengirîyayê ya kêfê mi ana.

zengirîyayeni *Tib. f. M.* Zengirîyayîş. Nêweşînan di dirbeti vera hewl şîyayeni, xwu dîyayeni, hêdî hêdî dest bi weşbîyayîş a kerdeni. *Tr. Neka-*

hat, iyileşmek. Vanê dirbeta ci zêdê verî nîya, zengiriyaya.

zengirnaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a zengirneyayo, dest kerdo bi weşey a, raya weş û selametey dest kerdo pa. *Tr. Nekahete sokulan*. Dalaxa ci ya zengirnayê, do nêweşînanê ci yê bînan jî weş kero.

zengirnayeni *Tib. f. M.* Zengirnayîş. Dirbetên yan jî nêweşînên rayda weşbîyayîşî kerdeni, vera weşey ray ci dayeni. *Tr. Nekahet dönemine sokmak*. Sifte Ellahî, dima doktorê ma dirbeta ci zengirnê.

zeng û ber *Nn.* Dest û rî. Hem destîy, hem jî lingîy. *Tr. El yüz, el ve yüz*. Awdaz di kes do zeng û berî jî bişuwo.

zeno/a ze *N.* Qandê durûvnayeni, qandê ornag dayeni, modêlên dayeni vajêno. *Kur. Wekî, mîna. Tr. Gibi, sanki, misali vs*. Vanê zeno ze kiriyê heran, zeno ze afat, zeno ze adirê Ellahî, zeno ze zalim ûzn.

zepbîyaye/ê *N.* Masate/ê, masaye/ê. Çî/keso ki; bi tesîrdê çîyên a, bi hukimdê derbên a masayo, werimîyayo. *Tr. Şişkin, şişen, şişirilen*. Leteyên cemedên na çaredê xwu yê zepbîyayî ser, tenekên zepokê ci anişt.

zepbîyayeni *f. M.* Zepbîyayîş. Masayeni, werimîyayeni. Bi zordê çîyên a, bi hukimdê çîyên yan jî derbên a cayêndê kesî masayeni, werimîyayeni. *Tr. Şişmek*. Ez winîyaya zep bîyo, mi hema hewayê ci tenekên verada ki anişt.

zepin/i *N.* Masete/ê, masaye/ê, zepîyaye/ê. Çî/keso ki; masayo, bîyo zep, zepîyayo. *Tr. Şişik, şişkin*. Sereyo zepin, royo zepin, pîzeyo zepin ûzn.

zepiney *Nm.* Maseteyey, masayey, zepîyaye/ê bîyayeni. Zepin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê zepinan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki masa o, bîyo zep, zepîyayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Şişiklik, şişkinlik*. Sereyo zepin, royo zepin, pîzeyo zepin ûzn. Zepineya nînan kotîdê ci ra xwu mojnena?

zepinok/i *N.* Çî/keso ki; ze ki bimaso, asayîşdê ci di kesî rê masate aseno. *Tr. Şişkince, şişkin gibi olmak*. Dinya, ser ra pilozîyaye û kalekan ra jî zepinok aseno.

zepinokey *Nm.* Zepinok/i bîyayeni, wesfê zepinokan tey bîyayeni. Çî/keso ki; ze ki bimaso, asayîşdê ci di, kesî rê masate aseno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyandê masatan tey bîyayeni. *Tr. Şişkince olmak, şişkin gibi olmak*. dinya ser ra pilozîyaye û kalekan ra jî zepinok aseno. Labelê zepinokeya ci, dûrî ra jî xwu bellî kerdê.

zepkerde/ê *N.* Masnaye/ê, werimnaye/ê, zepnaye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni bi hukimdê çîyên a, bi zordê çîyên a, bi derbên a masnayo, werimnayo. *Tr. Şişirilen*. Destê ci yo zepkerde, do dîna deqqan an tepîya anişo.

zepkerdeni *f. M.* Zepkerdiş. Masnayeni, werimnayeni, zepnayeni. Çîyên yan jî cayên, bi tesîrdê çîyên a, bi hukimdê çîyên a masnayeni, werimnayeni. *Tr. Şişirmek*. Ey zep kerd, mi rona.

zepok/i *N.* Zepinok/i, masate/ê, masaye/ê, werimîyaye/ê. Çî/keso ki; jewî bi hukimdê çîyên a yan jî bi tesîrdê derbên a masayo, werimîyayo. *Tr. Şişik, şişkin*. Eger zepok bîyayê, mi tenekên vayê ci ronayê.

zepokey *Nm.* Zepok/i bîyayeni, zep/i bîyaye/ê. Masayeni, masaye/e bîyayeni, werimîyayeni, werimîyaye/ê bîyayeni. *Tr. Şişkinlik, şişmiş olmak*. Kaşka şima zepokeya ci rew bidîyayê.

zeptîye/ê *Er. Leş. N.* Wezîfedarê/a ganselametey. Kes/çîyo ki; cayandê qerebalixan di winîno selameteyda însanan. *Tr. Zaptiye*. Soyîn jî zeptîye, do ey zebt kero. Çunkî zebtîyeyê, qulixi ra gamekna yenê.

zeptîyeyey *Leş. Nm.* Zeptîye bîyayeni, wesfê zeptîyeyan, wezîfeyê zeptîyeyan, karûgurweyê zeptîyeyan. *Tr. Zaptiyelik yapmak*. Ci rê zeptîyeyey weşi bî. Labelê ci rê nêmendi, wezîfe ra gêriya.

zeqetîyaye/ê *N. Bw.* Ziqitîyaye/ê. Mi rê ki o heywano zeqetîyaye, do zîrtikî xwu ro do û biremo.

zeqetîyayeni *f. M.* Zeqetîyayîş. *Bw.* Ziqitîyayeni. Eger tenekna pêt bizeqetîyayê bi ci, ey do zîrtikî to ro dayê.

zeqetnaye/ê *N. Bw.* Ziqitnaye/ê. Keso ki zeqetnaye senîn a ya nêbeno?

zeqetnayeni *f. M.* Zeqetnayîş. *Bw.* Ziqitnayeni. Boka welengi to ziwan zeqetno. Ma do nê ziwandê to ver ra sera şirê, sera biremê?

zeqetnok/i *N. Bw.* Ziqitnok/i. Ti yê çirê zeqetnokî rê çîyên nêvanê, ti yê çirê mi rê vanê?

zeqetnokey *Nm. Bw.* Ziqitnokey. Wesfêndê ci yê zeqetnokey çinî yo.

zeqlûliki *An. Nm.* Kiziki, zulzuliki, niqiqi, qiriçiki, zuqluqi, qirbiçi, niqîti, qilîziki. Borîya ki kes ci ra nefes gîno, borîya qirda kesî ya ki kes ci ra boy gîno. *Tr. Nefes borusu*. Do fina jî bipersîyo.

zequmêri *Nk. Nn.* Dara zequmî. Darên a ki, perê ci derg û teng ê û pa gulekê sûrûsipey benê. *Tr. Zakkum ağacı*. Zequmêrîy Adana ra hettanî Suwêreki estê.

zequmi *Nk. Nm.* Zequmêri, dara zequman. *Tr.*

Zakkum ağacı. Suwêreki di zequmi bena.

zeraq 1. *Cog. Nn.* Rojhelat, rojakewten. Cayo ki roj akewno. *Tr. Doğu, doğuş, Güneşin çıktığı yer/taraf.* Ma yê kenê vera zeraqî şirê. 2. *Nn.* Osera. Wextê rojakewtenî, wextê zeraq eştişî. *Tr. Güneş ışınlarının doğduğu yer ve vakitler*. Kaşka ma zeraqên bişîyayê, ma ci resayê. 3. *Cog. Nn.* Osera, zeraqê tîjî, zerqê tîjî. Şewqê tîji yo ki hewna newe vijêno, newe akewno. *Tr. Yeni doğan Güneş ışınları, ilk söken Güneş ışınları*. Wexto ki hewna zeraqî nêeşt bî, ma vijîyayê. Zeraqî dayê veraroji ro, ez werişta şîya veraroj di ronişta. Rojî ez bi tînda xwu ya kerda germi; ez amêya a xwu ki, hewna ki heyat dekewt gandê mi.

zeraqên *H.* Zeraqê. Wextê zeraqî, wextê rojakewtenî, wexto ki roj o akewno, gama ki roj akewno, wexto ki zerqo erzeno. *Tr. Güneş'in doğduğu vakit/ler, Güneş ışınlarının söktüğü vakit*. Ma do zeraqên bişîyayê ki ma ci resayê.

zeraqê tîjî *Cog. Nn. Bw.* Zeraq 3. Zeraqê tîjî gunayê çîlikdê çaredê ci ro. Destîy jî girêdeyay bî.

zeraqî 1. *Cog. N.* Rojhelatî, rojhelatij/i, şerqî, şerqij/i. Kes/çîyo ki; kiştda rojhelatî ra yo, kişta şerqî ra yo, welat û cayê ci heta zeraqî yo. *Tr. Doğulu*. Şarê ci zeraqî bî. Bi rojawanîyan a nêşeno pîya bikero. Cora, ci ra abirîya. 2. *Etn. N.* Zirkî, Ezrakî. Kurdan mîyan di ezbetênda gird a ki bolkî mabeyndê Sêwreg û Dîyarbekirî û Wan û Hekkarî û Cîzre û Şirnexî di vilabîyayê coyêna.

zeraqîyey 1. *Cog. Nm.* Rojhelatîyey, rojhelatî bîyayeni, rojhelatijey, rojhelatij/i bîyayeni, wesfê rojhelatijan ci ser o bîyayeni, şar û çîyê rojhelatî tey bîyayeni. Zeraqî bîyayeni, wesfê zeraqîyan ci ser o bîyayeni. Kiştda zeraqî ra bîyayeni. Kes/çîyo ki; kiştda zeraqî ra yo, ê rojhelatî yo, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kes û çîyan ci ser o bîyayeni. *Tr. Doğululuk, şarklılık*. Zeraqîyeya ci, do şima rê çiçî qezenc kero ki şima bol qayîlê zeraqî bo? 2. *Etn. Nm.* Zirkîyey, Zirkî bîyayeni, şardê Zeraqîyan ra bîyayeni. *Tr. Zeraki aşiretinden olmak*. Zeraqîyeya ci, bi dûrikî ya sabît a.

zerbe *Nn.* Zorbe, zirbilan, zirbila. Kilîtê peydê kîberan, çanqalê peydê kîberan, çanqal. *Tr. Sürgü*. Mêrdek senîn ki kewt zerre, sifte sifte kîberê xwu kerd zerbe. Çunkî tim jî çoşman di tiritokîy estîy bî.

zerbebîyaye/ê *N. Bw.* Zorbebîyaye. Şima kîberê ci yê zerbebîyayî rew rewî nêşenê akerê.

zerbebîyayeni *f. M.* Zerbebîyayîş. *Bw.* Zorbe bîyayeni. Ez texmîn nêkena ki zerbe bo. Çunkî eger geçaya ci zerbe bîyayê, kesî wina nêşayê, bi gengzeya dekewo de.

zerbetanvervajîyaye/ê *Tib. N.* Kes/çîyo ki; giraneyda nêweşîni ver xwu vero vajêno, nêzano ki o yo se vano û ci fekî ra çiçî yo vijêno. *Tr. Kendi kendine söylenen. Ağır bir hastalık veya havale geçirirken ne olduğu anlaşılmayan sözler söyleyen*. Merdimo zerbetan ver vajîyaye, do çi bizano o yo se vano?

zerbetanvervajîyayeni *Tib. f. M.* Zerbetanvervajîyayîş. Nêweşîni di kerban ver vajîyayeni. Nêweşînan di dirbetandê mîyandê ganî ra xwu ver vajîyayeni. *Tr. Havale türü, dahilde ağır bir sancı ve hastalık sonucu ne kendi kendine söylenmek*. Lajek heta şewra zerbetan ver vajîyayê.

zerbeti *Tib. Nm.* Qandê Jewamoreyda ci *Bw.* Zerbetîy. Kes bi zerbetên a zerbetkeşî nêbeno.

zerbetin/i *Tib. N.* Kes/çîyo ki; nêweşînênda girani vero çewilîyayîşîy yenê ci ver û tim bena nali nala ci, nalîni kewna ser. *Tr. Ağır bir hastalık sonucu sürekli inleyen*. Zerbetin bo û nênalo! Ma mimkun o yan asin ra oy?

zerbetiney *Tib. Nm.* Zerbetin/i bîyayeni, wesfê zerbetinan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; nêweşînênda girani vero çewilîyayîşîy yenê ci ver û tim bena nali nala ci, nalîni kewna ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ağır bir hastalık sonucu sürekli inlemek, söylenmek*. Zerbetin bo û nênalo! Ma mimkun o yan asin ra o? Zerbetineya tayêni vengê nalînda ci kewno ziqaqan ser!

zerbetîy *Tib. Nb.* Giraneyda nêweşîni ver çewilîyayîş o ki kewno nêweşan ser. Jeweka ci "zerneti" ya. Labelê zerbetên tenya nîna kesî ver. Cora, jewamora ci nêvajêna. *Tr. Hastalık esnasında hasta insanda meydana gelen büyük iç sıkıntısı*. Lajek heta şewra zerbetan ver nalayê!

zerbeyîni *Nm. Bw.* Zorbeyîni. Mi dî ki geçaya ci zerbeyîni bî, mi nêlûnê.

zerd/i 1. *N.* Rengên a ki ortedê rengda kuho û rengda pûrteqalan a, renga zêrî ya, renga altûnî ya, renga zernî ya. *Kur. Zer. Tr. Sarı*. Zerd, sewdaya sûrikda Kurdan a. 2. *N.* Çî/keso ki; renga ci, renga zerdî ya, zerdin a. *Tr. Sarı renkli*. Çaketê zerdî minasibîy nê, bêfesalîy danê xwu ra. 3. *Tib. N.* Merdimo ki bîyo gidî, rengi eşta, renga ci vêrda, kuhoyîyên o ki rengi eşta û vêrdo. *Tr. Beniz atan, sararan*. Xeyar vêrdo, renga ci bîya zerdi, filan merdimî rengi eşta, bîyo zerd.

zerda *Nm.* Aşiqi, zerrîdayê, canani, zerrîcidayê. *Tr. Aşık, birine gönül vermiş olan kadın adı*. Zerdaya ey û ê mi jew nîya. Ê mi kîberşînas a, ê ey neberşînas a.

zerdalî *Nk. N.* Bewrinci. Meyweyênda zêdê mişmişan a. Babetên mişmiş ê zerdalîy ê ki mişmişêri ra benê. Labelê mişmişan werdêrî yê. Zerdalî, çoşmedê rodê Feratî mêşeyan mîyan di benê. *Lat. Prunus armenianca. Tr. Zerdali.* Zerdalî çoşmedê ma di estê.

zerdalîyêri *Nk. Nm.* Bewrincêri. Dara zerdalîyan, dara bewrincan. *Tr. Zerdali ağacı.* Zerdalîyêrê welatdê ma, çoşmedê Feratî dê. *Bw.* Zerdalî.

zerdane *Nn.* Zerikane. Ze zerd, zêdê şikildê zerdî ya, no babet a no çî, tam zerd nêbeno. *Tr. Sarıca, sarımsı, sarı gibi, sarıya çalan.* O çîyo ki şima yê vanê mi dî, mi rê zerdane ame.

zerdaney 1. *Nm.* Zerikaney, zêdê rengda zerderi, şeklê zerdî, ze zerd. *Tr. Sarıca, sarışın, sarıya çalmak.* Esas ti pers kerê, zerdaneya ci weşdê mi nêşî. 2. *Tib. Nm.* Awzêlik, zerikî, zerikîyey, zerikey, zerikirêş, zerikirêşî, zerik, zeriksîya, sîyazerik. Wexto ki kes kewno na nêweşîni, ganê kesî beno zerd/zerik, beno ze zerd. Na nêweşîni, eger Zerikêndo Mîkrobîk bo, wexta bi şopên a resena merdimandê bînan jî. *Bw.* Zerik 3. *Lat. Hepatit B. Tr. Gizli sarılık.* Tayên kesîy zerdaney birnenê.

zerdaneya makî *Tib. Nm.* Zeriko Makî. Kes do Zerdaneyda Makî ra biterso. Çunkî tehlûkê ya. **...ya marî** *Tib. Nm.* Zeriko Makî. Zerdaneya Marî, hem gandê nêweşan di vila bena, hem jî eger Zerdaneya Mîkrobîki bo, wexta bi şop a ravêrena, gandê kesandê bînan jî. **...ya mayani** *Tib. Nm.* Zeriko Makî. Zerdaneya Mayani, cayandê bînan rê jî mayey kena, eger tew mîkrobîki bo, wexta cayan û ganandê bînan jî ravêrnena. **...ya nerî** *Tib. Nm. Bw.* Zeriko Nerî. Zerdaneya Nerî, gandê nêweşî di rew rewî vila nêbena.

zerdawî 1. *Nm.* Awa zerdi, awa zeri. *Tr. Sarı su.* Zerd awî di, çîyo lêşin est bî. 2. *Nm.* Zifrawî, awa zerda ki jehrikdê kesî mîyani da. *Tr. Öd/safra suyu.* Zerd awîya ci, ci ra ameyê.

zerdbîyaye/ê 1. *N.* Zerdin/i, zerdane/ê. Çîyo/a ki bîyo/a zerd/i, rengi eşt a. *Tr. Sararan, reng atan, rengi bozulan.* Vaşo zerdbîyaye do neya tepîya wişk bo. 2. *N.* Bostanîyan di vera bîyayeni şîyayeni, nîm bîyaye. *Tr. Bostanda olgunlaşma meyli gösteren, sararan.* Encûro zerdbîyaye, do çendna rojana tepîya deha biwerîyo. 3. *N.* Tersaye/ê. O/çîyo ki tersayo û rengi eşta. *Tr. Korkan ve sararan.* Lajeko zerdbîyaye, do emşo senîn rakewo ki?

zerdbîyayeni 1. *f. M.* Zerdbîyayîş. Vera xirabey şîyayeni, renga ci xeripîyayeni, vera wişkey şîyayeni. *Tr. Sararmak, otlarda bozulmak.* Vaşîy bîbîy zerdîy, cora, şit jî hêdî hêdî bîyê vay. 2. *f. M.* Zerdbîyayîş. Bostanîyan di vera bîyayeni şîyayeni, bostanîyan di, vera werd şîyayeni. *Tr. Bostanlarda ve bazı bitkiler için olgunlaşma eğilimi göstermek.* Beşîleyê benê zerdîy, bi mi ki heftenakî ma do bişê bûro. 3. *f. M.* Zerdbîyayîş. Tersanayeni, ters ci dayeni. *Tr. Korkutmak.* Mi senîn ki xeberi dê bi ci, ze palaxi bî zerd.

zerde 1. *Wş. Nn.* Şîraneyê sindiriki, helawa sindiriki. *Tr. İrmik tatlısı.* Xatûni do emşo ma rê zerde virazo, ma do bi afîyet a bûrê. 2. *Nn.* Şîraneyêndo awikin o ki û kesî fekî di helêno. Zerde do noqra nêwirîyo. Çunkî awikin mendo.

zerdeki 1. *Nk. Nm. Bw.* Encîlê zerdîy. Zerdekên mi dest kewo, ez do di sipekanê xwu bi to da. 2. *Nm.* Çîya ki renga ci zerda û xasek a. *Tr. Rengi sarıca ve sevimli olan.* Kurdika ci zerdeki bî, weşi nêbî.

zerdekîy 1. *Nk. Nb. Bw.* Encîlê zerdîy. Mi rê zerdekîy, ey rê jî morekîy weşîy benê. Çunkî kêf, kêfê kesî yo. Ê bînî rê çiçî? 2. *Nb.* Çîyê ki rengê ci zerdê û xasekê yan jî kesî rê xasek asenê. *Tr. Rengi sarıca, kendisi de hoş, güzel ve iyi olan.* Zerdekê înan û zerdekê ma jî jewîy nîyê.

zerdey *Nm.* Zerd/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zerdan, ci ser o bîyayeni. *Tr. Sarılık.* Zerdeyênda weşi, ci ser o bî jî ey nêecibnê.

zerdikê hakî *Nn.* Zerikê hakî. *Tr. Yumurta sarısı.* Zerdikê hakî di wîtamînêndo zengîn esto.

zerdikin/i *N.* Zerdane/ê, zerdin/i, ze zerd/i, zêdê çî û kesandê zerdî ya bo. *Tr. Sarıca, sarı gibi, sarımsı, sarıya çalan.* Mi rê zerdikin ame. Mi va beno ki mi tenya rê winî yo, pêrini va: Ma rê jî zerdikin ame.

zerdikiney *Nm.* Zerdaney, zerdiney, ze zerd/i bo, zêdê çî û kesandê zerdî ya bo. *Tr. Sarıca olma, sarı gibi olma, sarımsı olma, sarıya çalmak.* Mi rê zerdikin ame. Mi va beno ki mi tenya rê winî yo, pêrini va: Ma rê jî zerdikin ame. Zerdikineyênda akerdê bî.

zerdimarri *Zoo. Nm.* Babetêndê qumqumokan o ki; şeklê ci zêdê marran o, zihêrin o, goreyê erdî renga ci babet babetî yo, bolkî mêşan mîyan di coyênê. Girdeya zerdimarran, nezdîyê 30-40 cm. a, kişta qiri û çoşmeyê vîyedê tayênan renga ci kuhoya zerdin a yan jî tey belekineya zerdanê esta, lingê ci ti vanê beno ki terîyayê, qut bîyê. *Tr. Kaya kertenkelesi cinsinden olup yılana benzemektedir, araziye uyum sağlayabilen ve çoğunlukla da meşeliklerde yaşayan*

zehirli bir sürüngendir. Zerdimari zêdê marran gîrgîni nîya.

zerdin/i *N.* Zerdane/ê, zerdikin/i, zerdkî, ze zerd/i, zêdê zerdî ya, ze ki zerd ser o bo, ze ki zerd pa bo, ze ki renga ci zerdi bo. *Tr. Sarı, sarıca, sarımsı.* Mi ra hend nêasa jî, bi mi ki zerdin bî.

zerdiney *Nm.* Zerdaney, zerdikiney, zerdkîyey, ze zerd/i bo, zêdê zerdî ya bîyayeni, ze ki zerd/i ser o bo, ze ki zerd/i pa bo, ze ki renga ci zerdi bo. *Tr. Sarı olma, sarıca olma, sarımsı olma, sarı işlemeli.* Mi ra hend nêasa jî, bi mi ki zerdin bî. Zerdineya ci zêdê zerdineyda ê mi nêbî.

zerdinok/i *N.* Zerdanok/i, ze zerdin/i. Çî/keso ki; renga ci zêdê zerdî ya, tey zerdiney esta. *Tr. Sarıca, sarıya çalan.* Bi mi ki zerdinok bî, sûrince nêbî.

zerdinokey *Nm.* Zerdinok/i bîyayeni, zerdin/i bîyayeni, zerdaney, ze zerd/i bîyayeni, renga ci zerdane/ê bîyayeni. *Tr. Sarıca olmak, sarıya çalmak.* Ez zerdinokeyda ci rê ecêb menda. Çunkî mi bi sûr a boyax kerdi bî.

zerdkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zerd, renga zerdi sawita pira, bi rengerda zerd a kerdo boyax. *Tr. Sarartılan, sarıya boyanan, sarıya çalınan.* Vaşo zerdkerde, amnanî ano mi vîrî.

zerdkerdeni *f. M.* Zerdkerdiş. Bi rengerda zerd a boyax kerdeni, renga zerdi ci ra sawiteni, renga zerdi pira sawiteni. *Tr. Sarartmak, sarıya çalmak, sarı rengiyle boyamak.* Mi kerd zerd tepîya, ez bîya poşman. La ki finên bî. Kurdika ci zerd kerdê! *(Tr. Sarılık ihtişamını gözlere gösteriyordu)*

Zerduşt 1. *N.* Pêxemberê dîndê Zerdoşîyan. *Tr. Mecusi dininin peygamberi.* Goreyê hebê çimeyan, Zerduşt jî pêxemberê Ellahî yo. ...î 2. *Teo. N.* O ki rayda Zerduştîyan ra şino, bîyo bestokê Zerduştîyan. *Tr. Zerdüştlük mensubu.* Zerduştî, hana Îran di estê. Dîndê Zerduştîyan ser o, heqdê Zerdoşî di. *Tr. Zerdüştlük dini ile ilgili, Zerdüştler ve Zerdüştlük hakkında olan.* Tewrê Zerdoşî yû ê ma jewbînî nêmaneno.

zerec/i *Zoo. N.* Z'yê ci qalin waneyêno. Heke/ê, koçmek/i. Teyrêndê seydî yo ki eşqê seydwaney o. Qewmda xwu rê bêbext qebûl bîyo, seydwanîy zerecî kenê qefesî mîyan û pa benê qewmanê ci danê kişteni. *Kur. Kew Tr. Keklik.* anê, zereceko çîpsûrek o, çi namekêndo weş! ... Dîrê babetîy zerecîy nê yê: Gozel/i, sûsik/i, çîr/i, celab/i û serdar/i.

zereciki *Nk. Nm.* Z'yê ci qalin waneyêno. Kumsorî (kumeka ci sûr a. Cora no name neyayo pa), viliki, vilika zerdi. Vaşêndê werdî yo, kuhoyî di werêno, qerteyda xwu beno şeqşeqo û qeçekîy pa kay kenê. Zereciki, wexto ki hewna newe abêna vilika ci sûr a, dima bena zerdi. Bolkî xellan mîyan di bena kuho. Zerecikeri awi mîyan di xaşênenê, şewên aweri mîyan di verdanê, bi no babet a taleya ci, ci ra şina, dima kenê werdî û ci ra şamîyênda sûrkerdê vejenê. Zereciki, wexto ki bena qerti, vilikîy dana. Cora nê wextî ya tepîya nay rê vanê viliki. Na poxi ra, nameyê ci beno viliki. *Tr. Önce kırmızı, büyüdükten sonra ise sararan, genellikle buğday içinde olan, bir gece suda bekletildikten sonra acılığı giderilen, kızartılıp yenilebilen bir çeşit ot. Sonra (kuruduğunda) ise, şak şak diye ses çıkaran çocuklara bir oyuncak olur.* Emşo ma rê zereciki sûr kerê, ma bûrê.[1]

zerecîy *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Zerec/i. Z'yê ci qalin waneyêno. Zerecê rexdê kodê înan, bolîy û weşîy bî.

zerefe *Zoo. Nn.* Gapêling, zerafe, zurafe. Heywanêndo vîyederg o ki daran ser ra şeno werdê xwu bûro. *Tr. Zürafa.* Zeref, do bi mildê xwu yê dergî ya, daran ser ra, bi gengazey a bişo biçero.

zereqa *Nm.* Teqa. Teqaya werdîya, ci ra zerq yeno zerre. Pajaya werdî ya ki qandê zerqî abîyaya, penceraya werdî ya ki bolkî cordê banan di/ cordê dêsan di, qandê rojî, roşnayî abîyaya. *Tr. Aydınlatma için açılan pencere.* Înan vernîya zereqa giroti, bîy sebebê roşnayîda ma.

zereqawî *Fiz. Nn.* Zerqo ki guneno aweri ro û şewq dano, şewqê awi. *Tr. Güneş ışınlarının suya çarparak yansıma yapması, suyun yansıma yapması, yansıma, inikas.* Zereqawî do çîyan rind nêmojno, do şikate bimojno.

zerfi *Er. Nm.* Kaxito viraşte yo ki mektûberi dekenê de. *Tr. Zarf.* Mi mektûba xwu senîn ki dekerdi zerferi mîyan, maya mi va: A mektûberi bi di mi, ez do biewnîya ci ra. Mi nêverda biwano.

zergan/i 1. *N.* Zergûn/i, weşe/ê, weşbigan/i, weşbigane/ê, bigan/i, bigane/ê, gane/ê, gandar/i, cane/ê. *Tr. Canlı, diri.* Merdimêndo zergan bî.

---

1 Şiklê ci zêdê *"karnıbahar"*î ya o. Labelê *"karnıbahar"* nîyo, ferqê ci esto. *"Karnıbahar"* sipe yo, zereciki sûr a, *"karnıbahar"* sereyê ci gird o, zereciki hendê giştên a û zêdê gîhagenî ya sereverdîm o. Zereciki bolkî jî xwu rê felhanan mîyan di ware vînena. Necmettin Büyükkayayî, bi *"karnıbahar"*î ya jew vînayo, jew nîya. Labelê bi ci manena.

Tew kewt bî vernameyêndo zergan jî. Çiçî ki ameyê ci ver, texsîr nêkerdê. Çim jî nêkuwayê. 2. *N.* Zergûn/i, xurt/i, yeman/i, egît/i. *Tr. Yürekli, yaman, cesur, kahraman, altın kalpli.* Destdê kesdê zerganî ra çîyên nêreyêno. 3. *N.* Zergûn/i, biberke/ê, bolane/ê, feyîzin/i. *Tr. Bereketli, feyizli.* Wexto zergan bî. Cora ma şa biqedîno. 4. *N.* Zergûn/i, kuho, renga kuhoyî, kuhobîyaye/ê, bi kuhobîyayen a abîyayeni. *Tr. Yeşil, yeşillenen, yeşermiş ve altın sarısına dönüşmüş olan.* Vaşo zergan, do dîna mengan an tepîya, zerdane bo.

zerganey 1. *Nm.* Zergûney, weşaney, weşey, biganey, bicaney, bigan/i bîyayeni, bican/i bîyayeni, weş/ê bîyayeni. *Tr. Canlılık, dirilik.* A roji ê taximî ser o zerganeyên est bî. Ma nêşa qedê ci bo. 2. *Nm.* Zergûney, xurtey, yemaney, egîtey, qehremaney. *Tr. Kahramanlık, yiğitlik, canlılık, dirilik, yamanlık.* Zerganeya ci, ci ser o nêbî. Cora ey vinî kerd. 3. *Nm.* Zergûney, bolaney, biberkeyey, berkeyane, fekîdarey, meywedarey. *Tr. Verimlilik, bereketlilik.* No demserr di zerganey deha bol bî. 4. *Nm.* Zergûney, kuhoyî, kuho bîyayeni. *Tr. Yeşermişlik, yeşillik, parlayıp altın sarısına dönüşmek.* Zerganeyênda weşi ser o bî. Heme ca zergan asayê.

zerganeye/ê *Nn.* Kuhobîyaye. Çîyo (vaş, kuhoyî) ki bîyo zergan yan hî kuho. *Tr. Yeşeren, filizlenen.* Vaşo zerganeye, do meyan mird kero.

zerganeyeni *f. M.* Zerganeyîş. Kuho bîyayeni. *Tr. Yeşermek, filizlenmek.* Vaş do bizerganey bo ki; çarwey do mirdîy bê.

zergannaye/ê *N.* Kuhokerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zergan, kerdo kuho. *Tr. Yeşertilen.* Pîyazo zergannaye do weş biroşîyo.

zergannayeni *f. M.* Zergannayîş. Kuho kerdeni, newedera ajro dayeni. *Tr. Diriltmek, yeşertmek.* Ancax ez dawaya ci bizerganna ki hewna a ray ra şirê.

zergûn/i *N. Bw.* Zergan/i. Çaketêndê ci yo zergûn est bî, şermayayê ki xwuradyo.

zergûney *Nm. Bw.* Zerganey. Merdim esto ki zergûney ra hez keno, esto ki yaşilî ra.

zergûzêri *Nk. Nm.* Mela, dehli, gozêra zûrayî. Darên a ki bolkî deran di, cayandê awîyan di, dehlan di, çoşmedê erqan di bena. *Tr. Yabani ceviz ağacı.* Çoşmedê Feratî di, zergûzêrîy estê.

zergûzi *Nk. Nm.* Mela, dehli, dara gozêrda zûrayî. Emrê na dari, en bol pancas serr o. *Tr. Yabani ceviz ağacı.* Zergûzi bin di honikayî vêşî ya, ma ûja di roşê.

zerifîyaye/ê 1. *N.* Zûzikîyaye/ê, cemidîyaye/ê. Kes/çîyo ki; serdan ra zûzikîyayo û keno serdan ra bimiro. *Tr. Soğuktan donma noktasına gelerek titreyen ve işlevsiz kalan.* Teyro zerifîyaye, do gamekna heyat dekewo de. 2. *N.* Qutifîyaye/ê, visîyaye/ê, recifîyaye/ê, xoftawîbîyaye/ê, zerrîqutifîyaye/ê, ciniqîyaye/ê. Kes/çîyo ki; tersan ra recifîyayo pêser, visîyayo pê ro, qutifîyayo pê ro, zerrîya ci teqaya. *Tr. Korkudan adeta ödü kopan, cin çarpmışa dönen.* Kesê zerifîyayî, kes do senîn tersê ci, ci ser ra agîro?

zerifîyayeni 1. *f. M.* Zerifîyayîş. Cemidîyayeni, zûzikîyayeni, serdan ra lerzayeni, serdan ra wezîfeyê coyey nêdîyayeni, nêdîyaye bîyayeni. *Tr. Soğuktan titremek.* Mirîçikên halûnda xwu di zerifîyê bî, nêşayê biperro. 2. *f. M.* Zerrefîyayîş. Recifîyayeni, qutifîyayeni, xoftawî bîyayeni, tersan ra lerzinik dekewteni, bol û bol tersayeni. *Tr. Aşırı korkmak, korkudan titremek.* Zerrîya mêrdekî zerîfîyê.

zerifnaye/ê 1. *N.* Zûziknaye/ê, cemidnaye/ê. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê zûzikîyayenda ci, jew bîyo sebebê serdan ra merdaneyda ci. *Tr. Dondurulan.* O lajeko zerifnaye, ez texmîn nêkena ki bireyo. 2. *N.* Recifnaye/ê, qutifnaye/ê, visnaye/ê, ciniqnaye/ê, xoftawîkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni qutifnayo pêser, visnayo pê ro, kerdo qutifokî, kerdo recifokî, kerdo xoftawî û ze ki tersan ra nîmmerdim kerê. *Tr. Aşırı korkutularak ödü koparılan, cin çarpmışa çevrilen.* Lajeko zerifnaye şewra nêkeno! Xwu rê bigeyri qulên.

zerifnayeni 1. *f. M.* Zerifnayîş. Zûziknayeni, serdan ra cemidnayeni, bi şikildê tebera verdayen a zûziknayeni, cemidnayeni, wezîfe ra kerdeni. *Tr. Dondurmak. Soğuktan ölecek duruma getirmek.* Lajekî va, mi nêzerifnayo, bixwu tebera mendo û zerifîyayo. 2. *f. M.* Zerifnayîş. Qutifnayeni, visnayeni, pê ro visnayeni, pê ro qutifnayeni, recifnayeni, xoftawî kerdeni. Kesên yan jî çîyên tersan ra qutifnayeni, pê ro visnayeni, ciniqîyaye/ê kerdeni, zêdê cindirlîyan kerdeni. *Tr. Korkudan ödünü koparmak, cin çarpmışa döndürmek.* Kê ki zerifnayo, weş kerdo. Çunkî şarî, ci dest di gîrîyaneyê xwu şanayê.

zerifnok/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zûzikneno yan jî zûziknayo, cemidneno yan jî cemidnayo û serdan kerdo nîmkişte. *Tr. Donduran, soğuktan ölecek duruma getiren.* Madamo ki di kesîy zerifîyayê, zerifnoko bîn kam o? 2. *N.* Qutifnok/i, visnok/i, recifnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zerifnayo, bol û bol tersanayo, visnayo pêser, tersan ra kerdo nîm-

kişte. *Tr. Aşırı korkutan, cin çarpmışa çeviren.* Xalê mi zerifneya bî. Zerifnokê ci jî Remzanê Tûwêreki bî.

zerifnokey 1. *Nm.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zûzikneno yan jî zûziknayo, cemidneno yan jî cemidnayo û serdan ra kerdo nîmkişte; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dondurmak, soğuktan ölecek duruma getirmek.* Madamo ki di kesîy zerifîyayê, zerifnoko bîn kam o? Kesî şayo zerifnokeyda ci rê, şadeyên bivîno? 2. *Nm.* Qutifnokey, visnokey, recifnokey. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zerifnayo, bol û bol tersanayo, visnayo pêser, tersan ra kerdo nîmkişte; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Aşırı korkutmak, cin çarpmışa çevirmek.* Xalê mi zerifneya bî. Zerifnokê ci jî Remzanê Tûwêreki bî. Zerifnokeya ci, bi cayêna nêbî ki? Bol cayan di esti bî.

zerik/i 1. *Zoo. N.* Zirrik/i, zerkew/i. Babetêndê zerecan o ki goreyê zerecandê bînan deha kemî ageyraye yo. Wîqi wîqi keno. Çoşmeyê çaredê ci, binîya qirda ci di zêdê zerecandê bînan gezalekê ci çinî yê. Zerikîy wexto firenê, perrandê ci ra vengê pirîni vijêno. *Tr. Bıldırcın.* Ma palî di bol finîy zerikîy dîyê. Fini bîyê ki ma û pîyê ma destaya palîda xwu hema nayê zeriki ser û pa zeriki tepiştê. 2. *N.* Babetêndê kêzikan o ki nêşeno biperro, mîzî verdano bi vaşan o û bi na mîzîda xwu ya mêşinî û biziniyan keno zerikî. Zirar tenan û qezencan nêdano. Bolkî bi kepiran o coyêno, girdeya ci hendê melleyên a, renga ci sîyayîn a û vengê ci jî zêdê circirrikî ya yo. Ze ki vanê, nameyê xwu yê "zerik"î jî wesfê xwu yê zerik kerdişî ra gîno. *Tr. Uçamayan bir çeşit böcek olup küçükbaş hayvanlara (özellikle koyunlara) zarar vermektedir. Tarım ürünlerine tespit edilmiş herhangi bir zararı bulunmamaktadır. Otlara bir çeşit salya (sıvı madde/çiş) bırakmakta olup küçükbaş hayvanları böylelikle zehirlemektedir. Hayvanların sarılık geçirmelerinin nedeni halk arasında bu sıvı maddeye bağlanmaktadır.* Ma şiwane bizanê xwu şeno, zerikî ra beşe kero?

zerik 1. *Nk. Nn.* Zerikvaş. Vaşên o ki seredê ci ya gupiki esta û gupikda ci di jî toximê ci esto. Eger heywanîy nê zerikî bûrê, pa mirenê. Çunkî benê zihêrokî. *Tr. Sarıca. Başında tomurcuğu olan ve tomurcuklarında zehir olan bir çeşit ot.* Zerik guna piro û pa merd. 2. *Tib. Nn.* Zerdaney, awzêlik. Zerik (zerikî), sifte xwu mîyan di, di babetî yo. Babetêndê ci makî yo, babetêndê ci nerî yo. Bi şop a erzêno gandê kesandê bînan jî. *Tr. Sarılık, sarılık hastalığı.* Tehlûkeyê zerikî bol o, kes do goşan pey di nêkero!

zerikane *Nn. Bw.* Zerdane. Ez finên tenya winîyaya pira. Mi rê ki zerikane ame.

zerikaney *Nm. Bw.* Zerdaney 1. Mi rê ki zerikaneyênda weşi ser o bî.

zerikey *Tib. Nm.* Bw Zerdaney. Ellah zano, no eger, ci rê zerikeyda ci ra mend.

zerikê hakî *Nn.* Zerdikê hakî. *Tr. Yumurta sarısı, yumurtanın sarı olan iç kısmı.* Rîyê jewî veşa, maya mi zerikê hakî na ser, tew tede şopa ci jî nêmend.

zerikin/i 1. *Tib. N.* Bizerik/i, zerdaney, zerdaneybîyaye/ê, zerikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zerikê ci esto, zerikî yo, tey zerdaney esta, nêweşê/a zerdaney o/a, nêweşê/a zerikî yo/a. *Tr. Sarılık hastası.* Înan dî ki zerikin o, înan nêweşandê bînan ra vist dûrî. 2. *Bey. N.* Zerikbîyaye/ê, zerikîbîyaye/ê, bizerik/i, bizerikî, zerikîpirodaye/ê. Heywan/çîyo ki nêweşîna zerikî dayo piro, bîyo zerikî, bi zerikvaş werdiş a bîyo zerikî. Lat. Thayleria. *Tr. Sarılığı olan, sarılık hastası.* Heywano zerikin bî, rişîya canakî. Çunkî tîya cayê nêweşandê zerikîyan nîyo.

zerikiney 1. *Tib. Nm.* Zerikin/i bîyayeni, wesfê zerikîyan tey bîyayeni. Bizerikey, zerdaney bîyayeni, zerdaney bîyaye/ê bîyayeni, zerikî bîyaye/ê bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerikê ci esto, zerikî yo, tey zerdaney esta, nêweşê zerdaney o, nêweşê zerikî yo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Lat. Hepatit *Tr. Sarılık hastası olmak.* Înan dî ki zerikin o, înan nêweşandê bînan ra vist dûrî. Çunkî zerikîyeya ata zewmbî nêweşîni jî esti bî. 2. *Bey. Nm.* Zerik bîyayeni, zerikî bîyayeni, bizerikey, bizerikîyey, zerikî pirodeyayeni. Heywan/çîyo ki nêweşîna zerikî dayo piro, bîyo zerikî, bi zerikvaş werdiş a bîyo zerikî; a o heywan yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. Lat. Thayleria. *Tr. Sarılık hastası olmak.* Nêweşênda zerikini bî, rişîyê canakî. Çunkî tîya cayê heywanandê zerikîyan nîyo.

zerikirêş *Tib. Nn.* Sîyazerik. Zeriko nimite, zeriko reş. Nêweşînên a ki babetêndê zerrîkî yo ki rew rewî nêvîneyêno, tesbît kerdena ci jî bol çetin a. Çunkî nêweşîna ci, xwu rew rewî dest jî nêdana. *Tr. Gizli sarılık. Lat. Hepatit B.* Vanê lajek bîyo zerikirêş, çetin ki bireyo.

zerikirêşey *Tib. Nm. Bw.* Sîyazerikî. Zerikirêşey di nêweşo sîyazerik senîn beno, wesfê nêweşînda ci senîn o?

zerikirêşî *Tib. Nm. Bw.* Sîyazerikî. Mi rê ki wesfê

zerikirêşî tey çinî yê.

zerikirêşîbîyaye/ê *Tib. N. Bw.* Sîyazerikîbîyaye/ê. Nêweşo zerikirêşîbîyaye û zerikirêşî nêbîyaye, do senîn pêra abirîyo?

zerikirêşîbîyayeni *Tib. f. M.* Zerikirêşîbîyayîş. Sîyazerikî bîyayeni. Vanê lajek bîyo zerikirêşî. Eger vanê zerikê nerî, peyey birnenê, beno weş. Bîbî zeriko nerî, berd, camêrdên birna. Zerikirêşî bîyayê, renga ci wina sûrûbeleki nêbîyê.

zerikirêşîkerde/ê *Tib. N. Bw.* Sîyazerikîkerde/ê. Nêweşdê zerikirêşîkerdî ra nêweşxane mesûl o.

zerikirêşîkerdeni *Tib. f. M.* Zerikirêşîkerdiş. *Bw.* Sîyazerikî kerdeni. Nêweşxaneyê înan pak nîyo, nêweşê zerikirêşîy û ê bînîy ê yê pêro pêtewr di. Ez tersena ki nêweşê ma jî zerikirêşî kerê.

zerikirêşîpirodaye/ê *Tib. N. Bw.* Sîyazerikîbîyaye/ê. Nêweşo zerikirêşîpirodaye, gereg lezanlez birişîyo nêweşxaneyêndo xusûsî ki ser o vinderîyo.

zerikirêşîpirodayeni *Tib. f. M.* Zerikirêşîpirodayîş. *Bw.* Sîyazerikî bîyayeni. Vanê zerikirêşî dayo piro, labelê doktoran vatê na nêweşîna bi zerikirêşî nêmanena.

zerikirêşîpirodeye/ê *Tib. N. Bw.* Sîyazerikîbîyaye/ê. Ez ba, ez ê nêweşdê zerikirêşîpirodeyî heti nêşina. Çunkî beno ki bi kesî yo sawîyo.

zerikirêşîpirodeyeni *Tib. f. M.* Zerikirêşîpirodeyayîş. Vanê: Zerikirêşî deya bî piro.

zerikirêşîyey *Tib. Nm. Bw.* Sîyazerikî. Zerikirêşîyeya winasîni, doktoran cara nêdîya.

zerikî *Tib. N. Bw.* Zerdaney. Bîbî zerikî jî kesî nêberdê doktor.

zerikîbîyaye/ê 1. *N.* Zerdanebîyaye/ê, zerikbîyaye/ê. Çî/keso ki; bîyo zerikî, renga zerikî gunaya piro, rengerda ci vera zerdey virîyayîş peyda bîyo. *Tr. Sarılaşan, sarılaşmış olan.* Bostano zerikîbîyaye, awdeyo jî do nêageyro. Çunkî nêweşînêna û kewta mîyan. 2. *Tib. N.* Zerdaneybîyaye/ê, zerikbîyaye/ê. Çî/keso ki; tey zerdaney peyda bîya, bîyo nêweşê zerdaney. *Tr. Sarılık olan, sarılık hastalığına yakalanan, kendisinde gizli sarılık oluşan, Hepatit B hastalığına yakalanmış olan.* Nêweşê zerikîbîyayî mevindarnê berê nêweşxane. Boka ci rê çareyên bivîneyo.

zerikîbîyayeni *f. M.* Zerikîbîyayîş. Zerdaney bîyayeni. Renga ci zêdê zerda bîyayeni, wesfê rengerda zerikan tey bîyayeni. *Tr. Sarıca olmak, sarıya çalmış olmak.* Ez winîyaya bîyê zerikî, mi arêday ki nêherimîyê. 2. *Tib. f. M.* Zerikîbîyayîş. Awzêlikî bîyayeni, nêweşîna zerikey peyda bîyayeni, zerikirêş bîyayeni, zerikirêşî bîyayeni, zerik bîyayeni, zeriksîya bîyayeni, sîyazerikî bîyayeni. Wexto ki kes kewno na nêweşîni, ganê kesî beno zerd, beno zerik, beno ze zerd. Na nêweşîni, eger Zerikêndo mîkrobîk bo, wexta bi şopên a resena merdimandê bînan jî. *Bw.* Zerik 2. *Lat. Hepatit B olmak, Hepatit B hastalığına yakalanmak. Tr. Gizli sarılık olmak.* Zerdaney, bi şikdo verêna birêna.

zerikîkerde/ê 1. *Tib. N.* Zerdaneykerde/ê, zerikkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên ci kerdo zerikî, kerdo zerdaney, kerdo nêweşê zerikî. *Tr. Sarılık hastası olmasına neden olunan.* Kam do cerîmeyê ê kesdê zerikîkerdî bido? 2. *Bey. N.* Heywan/çîyo ki jewî nêweşîna zerikî sawita po, verdaya po, verdaya bi ci. Lat. Thayleria. *Tr. Sarılık olmasına neden olunan.* Heywano zerikîkerde do bê darî bi çiçî ya weş bo?

zerikîkerdeni 1. *Tib. f. M.* Zerikîkerdiş. Zerdaney kerdeni, nêweşê zerdaney kerdeni. Kesên yan jî çîyên nêweşê zerdaney kerdeni, sebebê na nêweşîni bîyayeni. *Tr. Sarılık yapmak.* Nêweşxaneyê filan kesan, lajek kerdo zerikî. Çunkî verê coy, tey zerikî çinêbî. 2. *Bey. f. M.* Zerikîkerdiş. Heywanan di, bi werdişdê zerikvaşî ya, heywananên nêweşê zerikî kerdeni, sebebê zerikî bîyayenda ci bîyayeni. Lat. Thayleria. *Tr. Sarılık hastalığı olmasında etken olmak.* Madamo ki zerikvaşî, ci kerdo zerikî, çirê o heywano bîn nêbîyo zerikî?

zerikîyey 1. *Tib. Nm. Bw.* Zerdaney 2. Zerikîyeyda xwu di bol bîbî gidî. 2. *Bey. Nm.* Heywanan di babetên nêweşê nêweşînda zerikî yo ki bi werdişdê zerikvaşî ya heywanîy kewna na nêweşîni. *Tr. Halk arasında bir çeşit ot yemekle yakalanılan hayvan hastalığı.* Zerikîyeya wina tersinoki, rew rewî nêvîneyêna.

zeriko makî *Tib. Nn.* Zerdaneya makî, zeriko marî, zeriko mayan, awzêliko makî, awzêliko marî, awzêliko mayan. Zeriko ki gandê nêweşî di vila beno, gandê nêweşî di erzêno canakî jî, zêno yan jî zeyîdêno. *Tr. Hastanın vücudunda üreyen, yayılan ve iyileşme ihtimali zayıf olan ölümcül, sarılık hastalığı.* Nêweşîna ci pîs a. Çunkî zeriko makî yo.

zeriko nerî *Tib. Nn.* Zerdaneya nerî, awzêliko nerî. Zeriko ki ganî di nêzeyîdêno, gandê nêweşî di rew rewî vila nêbeno, zeriko ki gandê nêweşî di canakî nêerzêno. *Tr. Hastanın vücudunda*

yayılmayan, üremeyen, iyileşme ihtimali yüksek olan sarılık.[1]

zerikpirodaye/ê *Bey. N.* Zerik/î pirodeye/ê, zerikîbîyaye/ê, zerikîpirodaye/ê, zerikî cirodaye/ê. Heywano ki zerikvaş werdo tepîya pa bîyo zerikî. *Tr. Sarılık hastalığına yakalanan hayvan.* Vîştirayo zerikpirodaye, do bi çi babet darî ya weş bo?

zerikpirodayeni *Bey. f. M.* Zerikpirodayîş. Zerikî pirodayeni, zerik/î pirodeyeni, zerik/î pirodeyayeni, zerik/î ci rodayeni. Zerikvaş werdena tepîya merdena heywanan. Werdenda zerikîya tepîya merdişê heywanan. *Tr. Hayvanların bir çeşit sarıca olan bir otu yemek suretiyle zehirlenmeleri.* Eger zerikî pirodayê, bi mi ki beqa nêkerdê.

zerikvaş *Nk. Nn. Bw.* Zerik 1. Boka ê bizêkî, o zerikvaş nêwerd! Eger bûro, pa beqa nêkeno.

zerkerde/ê *N.* Zerdkerde/ê, zerdasaye/ê, bi renga zerdî ya rengkerde/ê, bi zerdî ya boyax kerde/ê, zerdpirodaye/ê. *Tr. Sarartılan, sarıya boyanan.* Çîyo zerkerde do tamweş nêbo.

zerkerdeni *f. M.* Zerkerdiş. Zerd kerdeni, zerd asayeni, bi rengda zerdî ya boyax kerdeni, zerd pirodayeni. *Tr. Sarartmak, sarıya boyatmak.* Zer kerdê, ema esas zer nêbî.

zerkew/i 1. *N.* Nîmkew/i. Çîyo nîmkew, ze yaşil, ze hewzik, ze abî, nîmabî û nîm zerd. *Tr. Sarı ve yeşil karışımı renk veya bu renkte olan.* Ez bixwu, çaketêndo zerkew nêdana xwu ra. 2. *Zoo. N. Bw.* Zirrik/i. Kerd ki ê zerkewî tepşo, ci destan bin ra fira.

zernî *Md. N.* Altûn, zêr. Çîyo altûnin. Çîyo ki altûn ra virazîyayo. *Tr. Altın. Altından olan her tür madde.* Zernî bol bîyo vay.

zerobel *Zoo. Nn.* Hûrpizûr. Çiçîyê heywanî yê zerrî esto, pêro. *Tr. Sakatat.* Qesabî zerobelê ci, nêda mi ki ma xwu rê şamîyênda weşi virazê. Hinî çimê mi tey mend.

zerq 1. *Cog. Nn.* Viziki. Hergi şewqêndê tîjî, hergi şewqêndê rojî, hergi tîrênda şewqdê tîjîyeri. *Tr. Şua.* Zerqê tîjî dayê zerre ro, zerre kerdê roşnayî. 2. *Cog. Nn.* Zeraq. Şewqê şefaqî, şewqê serdê şewdir û şanî. *Tr. Sabahın ilk söken ve akşamın batmakta olan ışığı. Sabahın ve akşamın güneş kızıllığı.* Senîn ki zerqî da verarojdê ma ro, ma jî kewtîy bi ray o. Bi mi ki no zerq do sirf ê şewdirî bo.

zerqa *Cog. Nn.* Şewqê tîjî, şewqo ki tîjî ra guneno kesî çiman ro. *Tr. Gün ışığı, güneş ışığı.* Verî senîn zerqay eştê, însan heme kewtê kar û gurwî ser, kes pey ra nêmendê.

zerqakewteni *Cog. f. M.* Zerqakewtiş. Wextê serdê şewdirî, wexto hewna newe zerq erzeno, şewqê şefaqî. *Tr. Sabahın erken ışığının doğması/sökmesi.* Eger zerq nêakewtayê, ma do ray nêkewtayê.

zerqeşte/ê *N.* Zerqçekerde/ê. Çî/cayo ki zerqê ci hewna newe newe eşto, vijîyayo, dayo dîyaran ro. *Tr. Işıyan. Işık hüzmeleri henüz yeni yeni atmaya başlayan yer veya memleket.* Gawan, ê cadê dîyardê dewdê zerqeştî di bî. Mi temaşeyê înan kerdê. Dewar jî bi rex o vila bîbî.

zerqeşteni *f. M.* Zerqeştiş. Vijîyayena şewqdê tîjî ya şewdirî, hewna newe newe îşiq vijîyayeni, şewra şefaqên vijîyayena zerqî (îşixî) *Tr. Işımak, ışık atmak.* Roja bazarî bî, şewra şefaqên bî, hewna kes nêwerişt bî, Ellah zano ki zerqî newe eşt bî, verê hemini ma weriştîy û şîy resay ser.

zerqet/i *N.* Zerdane/ê, zerdin/i. Çî/keso ki; renga ci zerdanê ya, ze zerdi. *Tr. Sarıca, sarımsı.* Kaşka winî zerqeti nêbîyayê.

zerqeti *Zoo. Nm.* Mozênda zerd û dergek û barîşûvin a ki derzinîya ci esta, ziqitnene kesî, ganê kesî masnena. Zerqetîy jî talax virazenê. Labelê ma hingimînê ci nêdîyo, bolkî bê hingimîn o, herayeya talaxdê ci jî hendê kefda destên a, zerqetîy bolkî rezan mîyan di coyênê. Eger hingimînê ci esto ki jî qandê werdî ercîyaye nîyo. *Tr. Bir çeşit sarı, hafif uzunca, hat şeklinde çizgileri olan zehirli yaban arısı.* Hingimînê zerqetan jî tayên bo jî, esto.

zerqewe *An. Nn.* Jehrik, torbeyê jehrikî. Cayo ki awênda zehêrina tey û wexto ki rijêna, goştî herimnena. *Tr. Öd, öd kesesi.* Rind balê xwu bidê ci, wa zerqeweyê ci nêteqo!

zerqîyaye/ê *N.* Zereqîyaye/ê, virsîyaye/ê, biriqîyaye/ê. Çî/keso ki; zerq dayo, zereqîyayo, virsîyayo, biriqîyayo. *Tr. Işıldayan, parlak, parlayan, şafak vakti söken.* Mevaji çîyo zerqîyaye do kesî çiman ro nêdo. Ki bido, beno ki jî zirardan bo. Zerqê tîjîda şewdirî nafidar a.

zerqîyayeni *f. M.* Zerqîyayîş. Zereqîyayeni, virsîyayeni, zerq dayeni, zerq bi zerqî bîyayeni, biriqîyayeni, biriqokî bîyayeni, şewq bi şewqî bîyayeni, şewq dayeni, zêdê virsikêna virsîyayeni. *Tr. Işıldamak, ışıl ışıl olmak, parlamak, ışık saçmak.* Wexto ki zerqîya, mi zana ez do piroda. Çunkî mi ra asa.

zerqnaye/ê *N.* Zereqnaye/ê, virsnaye/ê, biriq-

1 Vanê zerikê nerî, peyey birnenê, beno weş. Bîbî zeriko nerî, berd, camêrdên birna.

naye/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni biriqnayo, visnayo, zerq kerdo bi ci. *Tr. Parlatılan, ışıldatılan, parlak hale getirilen*. Sahneyo zerqnaye yo çirê nêzereqêno ki?

zerqnayeni *f. M.* Zerqnayîş. Virsnayeni, zereqnayeni, biriqnayeni. Kesên yan jî çîyên bi şewqî ya, bi çîyêndê roşinayî ya biriqnayeni, virsnayeni. *Tr. Parlatmak, parlattırmak, ışıldamak*. Mi zerqna jî vêşî roşin nêbî.

zerqnok/i *N.* Virisinok/i, biriqnok/i, zereqnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zerqneno, virsineno, biriqneno. *Tr. Parlatan, ışıldatan*. Zerqnokê ci kemî bî, cora tarîyîn mend bî.

zerqnokey *Nm.* Virisinokey, biriqnokey, zereqnokey. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên zerqneno, virsineno, biriqneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Parlatmak, parlatıcı olmak, ışıldatmak, ışıldatıcılık, ışıldatıcı olmak*. Zerqnokê ci kemî bî, cora tarîyîn mend bî. Eger zerqnokeyda ci ra nêbo, tebayên rê nêbeno.

zerre 1. *Nn.* Mîyan, navik. Mîyanê çîyên. Tersê na vajekeri "teber" o. *Kur. Hundir. Tr. İç, dahil.* Ez a şina zerre ki, ê bivijîyê teber. 2. *An. Nn.* Zerreyê gandê kesî, ganê kesî yo ki kesî ra nêaseno. *Tr. Dahil, dahiliye, iç organlar*. Tebera çîyêndê ci yo nêaseno, boka zerre di çîyên çinêbo. 3. *Er. Nn. Zîr.* Leteyo tewro werdî, parçeyo tewro werdî. *Tr. Zerre, atom*. Eger ci ser o zerreyên sûj jî bibîyayê, ma do fina bivatayê normal o. Labelê hend jî çinêbî.

zerrebîyayeni 1. *f. M.* Zerrebîyayîş. Mîyan bîyayeni, orte yan jî mîyanê çîyên yan jî kesên bîyayeni. Cayan ra Mesela teber, bin, ser, pey, ver yan jî zêdê nînan cayên nê, zerre bîyayeni. *Tr. Dahil/içeri olma, iç kısım olmak*. O cayo ki ma tey di bî, zerre bî. Cora ma sitarîyayê. 2. *f. M.* Zerrebîyayîş. Çîyan ra werdî, gird, bêter yan jî zêdê nînan nê, çîyêndo bol û bol werdî bîyayeni. *Tr. Zerre olmak*. Eger zerre nêbîyayê, qey ma do bişayê bisenco jî.

zerredej/i *Tib. N.* Zerredejî, pîzedej/i. Kes/çîyo ki; tewatiş kewto pîzedê ci, pîzeyê ci yo teweno, dej dekewto pîzedê ci. *Tr. Karın ağrısına tutulan, karın ağrısı çeken*. Merdimêndê zerredejî xwu nêmojna doktorî, dima gonî kerdi.

zerredejan *Nn.* Zerredej, zerretewatiş, tewatişê zerrî, tewatişê zerredê kesî, tewatişê pîzî. *Tr. İç yanması, dahildeki büyük ağrı veya sancı*. Nêşayê zerdejandê xwu vero bihewîyo.

zerredejey 1. *Tib. Nm.* Zerredejî, zerredejîyey, pîzedejey, tewatişê pîzî, dejê pîzî. *Tr. Karın ağrısı*. Zerredejey di jî şeno hewîni bikero. 2. *Tib. Nm.* Zerredej/i bîyayeni, wesfê zerredejan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerreyê ci yo dejeno, zerreyê ci yo teweno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İç/dahilde bir ağrısı olan, içi yanan, iç sancısı olmak*. Zerredejeyda xwu ra, nêşayê qisayên jî bikero.

zerredejî *Tib. N. Bw.* Zerredej/i û zerredejey. Ez winîyaya ki mêrdek zerredejî yo, mi nêvindarna û resna nêweşxane.

zerredejîyane *Nn.* Zêdê zerdejan a bîyayeni, wesfê zerredejan tey bîyayeni, zêdê nêweşînda zerredejî bîyayeni. Kesê ki nêweşîna zerredejîyey tey esta, pîzeyê ci yo teweno, jano ci zerre di, a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Karın sancısı veya ağrısı olanlar gibi, adeta içi kanayanlar gibi olmak*. Mêrdekê qergûnî zerrîdejîyane yo karûgurweyo çetin û mîrat kerd.

zerredejîyaney *Nm. şekil û* biçim û usûl û meş û mêl û fêlandê xwu di zêdê zerredejîyan an bîyayeni. *Tr. İçi kanayanlar gibi olmak*. Mi zerredejîyênda zêdê eya winî ecêbi ne dîya, ne jî vînaya.

zerregirewte/ê *Tib. N.* Pîzetewate/ê. Keso ki dej, tewatiş kewto pîzedê ci. *Tr. Karnına ağrı giren*. Kes do qeçê zerregirewtî nêvindarno, bero doktor.

zerregirewteni *Tib. f. M.* Zerregirewtiş. Pîzedejeni, pîze tewayeni, dej pîze kewteni. *Tr. Karın ağrısı, karın ağrımak*. Zerreyê ci girewto, o yo keno şiro nêweşxane.

zerrekerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni berdo kerdo zerre, dekerdo çîyên yan jî kesên mîyan, teber ra berdo kerdo zerre. *Tr. İçeri sokulan/götürülen, iç kısma dahil edilen/konulan*. Şima senîn ê çîyê zerrekerdî, erzenê teber û ci rê bahaney vînenê ki?

zerrekerdeni *f. M.* Zerrekerdiş. Kesên yan jî çîyên bi destdê kesên yan jî bi çîyênakî ya zerrî mîyan berdiş o. Kesên yan jî çîyên teber ra zerre berdiş o. *Tr. İçeri sokmak/almak, içeriye koymak*. Mi rehmetî kerd zerre û ez amêya keye. Ez çi zana ki o do fina teber kero, şiro lejî mîyan kewo. Ellah aqil û fehm bido, Ellah kesî şaş nêkero!

zerrekewte/ê *N.* Mîyankewte/ê. Kes/çîyo ki; teber ra şîyo kewto çîyên yan jî cayên mîyan, bîyo dexîlê ci. *Tr. İçeri giren, hapse düşen, inzivaya çekilen*. Wahîrê keyî, merdimdê zerrekewtî rê bî gerekar.

zerre kewteni *f. M.* Zerrekewtiş. Teber ra zerre

şîyayeni, mîyan kewteni, mîyandê çîyên yan jî cayên kewteni. Hepis kewteni, terîqet di; xwu dinyay ra mehrûm kerdeni. *Tr. Eve kapanmak, inzivaya çekilmek, hapse düşmek.* Ez kewta zerre ki çiçî bivîna! Tew nêvajîyeno.

zerre mîsqal *Er. Nn.* Zerremîsqalî. Hendê diremên, bol û bol tayên, henqerak bîyayeni, nezdîyê çinêbîyayeni. *Tr. Zerre miskal, yok denecek kadar az, çok çok az.* Înan zerre mîsqal qedrûqîmet, bi mi nêdayo. Ez çirê hendayên qîmet bida înan?

zerreogeyrayeni *f. M.* Zerreyogeyrayîş. Zerreyê ci pir bîyayeni, zerreyê ci xwu bin kerdeni, zerreyê ci îşgal kerdeni, zerreyê ci têtewr giroteni. *Tr. İçine girmek, doluşmak, içine nüfuz etmek, içini istila etmek, içini işgal etmek.* Sêlawî bîbî, awi zerreyo geyrê bî.

zerrepak/i *N.* Zerrîpak/i. O/çîyo ki zerreyê ci pako, mîyanê ci pak o, qelbê ci pak o û qelbdê ci çîyêndo xirab çinî yo. *Tr. Kalbi/gönlü temiz.* Merdimdê zerrepakî ya, her kes şeno îdare bikero.

zerrepakey *Nm.* Zerrîpakey, mîyan di çîyên çinêbîyayeni, qelbsafîyey. Zerrepak/i bîyayeni, zerreyê ci pak û delal û bê mixûl û bê xirab bîyayeni. *Tr. Kalbi temiz olmak, iç temizliği.* Zerrepakey herkesî rê lazim a.

zerre ra teber 1. *Ed. N.* Nêbîyaye/ê. Çî/keso ki; karûgurwedê xwu di zêdê şarî nîyo, usûlan ra teber o, zerre di çîyêndo winîsîn çinî yo, şaş o, çewt o, neraşt o. *Tr. Alışılmadık, yanlış, içeride olmayan, görülmemiş, kabili mümkün olmayan, sıradışı.* Mêrdek hergi karûgurwedê xwu di zerre ra teber o. Ma tim nêşenê wina qebûl bikerê. 2. *H.* Zerre ra vera teber, zerre ra a teber. Çî/keso ki; zerre ra vera teber luwayo, şîyo, bîyo, muamele dîyo ûzn. *Tr. Dışarıdan içeriye.* Zerre ra şî teber û gamekna fina bi hêrsên a ame zerre.

zerresîyakerde/ê 1. *Zv. N.* Keso ki jewî yan jî tayêni bi qehrûqotik û derd û gireyan a, ci bêhemd qehirnayo, kerdo kulbizikî, zerreyê ci kerdo sîya, omidîya ci şiknaya, dayaxa ci şiknaya, qedûmê ci yê heyatî şiknayo. *Tr. İçi karartılan, içi siyahlaştırılan, aşırı üzdürülen.* Merdimo sîyakerde, do se kero û çi weli xwu ro kero? 2. *N.* Çîyo ki; kesên yan jî çîyên, zerreyê ci bi rengerda sîyaya kerdo boyax, renga sîya eşta bi ci, sîya anto ser. *Tr. İçi karartılan, iç kısmı siyah renkle boyanan.* Ekrano sîyakerde, vanê sebebê sîyakerdişdê ci sûc o.

zerresîyakerdeni 1. *Zv. f. M.* Zerresîyakerdiş. Bol vêşî bi qehrûqotikan a, bi derd û gireyandê bêhesaban a zerreyê kesên sîya kerdeni, ci bol û bol qehirnayeni, ci rê qehrûqotik û girey peyda kerdeni, ci kulbizikî kerdeni. *Tr. İç karartmak, aşırı meyus etmek, aşırı üzmek.* Qe qalê ey mekerê, ey zerreyê ma kerdo sîya! 2. *f. M.* Zerresîyakerdiş. Zerreyê çîyên bi rengerda sîya ya boyax kerdeni, renga sîya ser anteni. *Tr. İç kısmı siyahlaştırmak, içeriye kara çekmek.* Mi zerre kerd sîya nêbî, dima mi sipe ant ser.

zerreveng/i *Zv. N.* Mîyanveng/i. Çî/keso ki zerreyê ci, mîyanê ci, jû cayan di orteyê ci veng o, tey çîyên (tebayên) çinî yo; mixûl jî nêweno, kesî ver ra pexîley nêkeno, zerrîya ci pîsi yan jî ari nîya. *Tr. İçi boş, içinde bir madde veya nesne olmayan, kıskançlık veya kötülüğü bulunmayan, saf.* Ellah zano çîyêndo zerreveng bî. Çunkî wexto ki mi dayê piro, ci ra vengêndo barî ameyê.

zerrevenganey *Nm.* Zerrevengane/ê bîyayeni, wesfê zerrevengan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêl û fêlandê xwu di zêdê zerrevengan bîyayeni. *Tr. İçi boş olanlar gibi olmak, kıskanç olmayanlar gibi olmak, saflar gibi olmak.* Ez bi a zerrevenganey a ci ya nêxapîyaya.

zerrevengane *Zv. Nn.* Zêdê kes û çîyandê zerrevengan a bîyayeni, bi zerrevengan mendeni, wesfê kes û çîyandê zerrevengan tey bîyayeni. Zêdê mixûlneweran bîyayeni, bi pexîlan nêmendeni. *Tr. İçi boşçasına, kıskançlığı olmayanlar gibi.* Zerrevengane qisey kerdê. Labelê hend jî zêdê qisandê xwu nêbî.

zerrevengey *Nm.* Zerreqoşey. Zerreveng/i bîyayeni, zerreyê ci di çîyên çinêbîyayeni, zerredê ci tebayên çinêbîyayeni. *Tr. İçi boş olmak.* Ma yê nêwinînê zerrevengeyda ci, ma yê vanê çirê hettanî nika zerreveng mendo?

zerreyê destî *An. Nn.* Kefa destî, misti, sala destî. *Tr. Aya.* Zerreyê destê ci zeno ze tapan.

zerreyê erdî *Jeo. Nn.* Zerrê erdî, navikê erdî, magma. Cêr û cor ra orteyê erdî. Cayê erdî yo ki safî adiro herikîyaye yo. *Tr. Mağma.* Roj bêro ki beno ki zerreyê erdî, do nê qehrûqotikdê qûlî ra, biqehrîyo û bierzîyo teber.

zerreyê keyan *Mîm. Nn.* Zerreyê keyî. Kişta zerredê keyan, mîyanê keyan, mîyanê keyî. *Tr. Evlerin iç kısmı, evin içi.* Keynekeri qandê xwazgencîyandê xwu, zerreyê keyandê xwu kerd bî temîz û tentiriz.

zerreyovete/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; ci rê zewta nêşeyî bîya, zerreyê ci vijîyayo teber yanê wezîfe ra kewto. *Tr. İçinin dışına çıkması için başkası*

tarafından yapılan beddua veya sövme. Zerreyovete, mi senîn senîn kerd jî ey zê mi nêkerd, ma pa bîyê rezîldê alemî.

zerreyoveteni *Zv. f. M.* Zerreyovetiş. Îçerîyo veteni. Zerreyê ci teber vijîyayeni, dîmlaşt bîyayeni, wezîfe ra kewteni, wezîfeyê zerrî nêdîyayeni. (Mersela werd nêwerdeni, nêşimiteni, boy nêanteni, teber nêvijîyayeni, rî bi sîya bîyayeni ûzn.) *Tr. İçi dışa, dışı içe çevrilmek, sağlığı bozulmak.* Boka zerreyo vejo, ma nêzano.

zerreyovijîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Zerreyovete/ê. Zerreyovijîyaye, eynî zeno ze kudik, zêdê kesî nêkeno, tim ê xwu keno. Hele senîn bî, sebebê werdê ma?

zerreyovijîyayeni *Zv. f. M.* Zerreyovijîyayîş. Nêşe veteni, zerreyê ci teber, teberê ci jî zerre şîyayeni, wezîfe ra kewteni, wezîfe kerdeni di nêşe veteni. *Tr. İçi dışa, dışı içe çevrilmek, yapamaz hale gelmek, kendisine "yapamaz ol!" bedduası yapılmak.* Ma zerreyo vijîyayeni pîsêrî jî çî esto?

zerrî 1. *Zv. Nm.* Cesaret, cesûrey, xurtey. Cayê cesaretî. *Tr. Cesaret, kahramanlık.* Qelafatêndo ze bêtero ser o, hema tey zerrî çinî ya. 2. *An. Nm.* Qesba, cîgeri. Qesbaya sîya û sûri. Cayê gandê kesî yo ki kes pa solix gîno. *Tr. Ciğer.* Zerrîya ci bîbî sîya. 3. *An. Nm.* Jehrik. Cayê tersî. *Tr. Öd.* Zerrîya ci qutifîyê bî, bîbî ze peşmî. 4. *Zv. Nm.* Tamara waşteni, mîyan. *Tr. Gönül, istek yeri.* Ci zerrî di, kerdeni esti bî. Labelê eger ki senîn bî, nêşa bikero. 5. *Zoo. Nm.* Heywanan di qelb. *Tr. Canlılarda kalp organı.* Zerrîya ci, ci ra cikerê. 6. *N.* Ca bi ca, wext bi wext, dem ra dem cumleyan mîyan di, herûna kelîmerda "zerre"y gîna. *Tr. Dahil, iç, merkez, orta anlamlarına gelen "zerre" kelimesinin değişime uğramış hali.* Zerrî pakki tepîya, bivijî teber. Tîya di cumla wina jî bîyê: Zerreyî pakki tepîya ... Labelê senîn ki holeyê însanan estê, eynî bi o babeta jî holeyê ziwanan jî estê.

zerrîanişte/ê *Psîk. N.* Hêrsanişte/ê. O/çîyo ki kerbê zerrîda ci anişto, hêrsê ci anişto, amoş bîyo, îkna bîyo, teslaya ci kewta. *Tr. Kini, öfke ve ateşi, sönen ve dinen.* Ma zerrîanişte girot û berd ci rê çî da werdeni ki hewna ma ra geyrî bî.

zerrîanişteni *f. M.* Zerrîaniştiş. Şewatê ganî anişteni, adirê ganî anişteni, kerba ci anişteni, hêrsê ci anişteni, îkna bîyayeni, amoş bîyayeni, teslaya ci kewteni. *Tr. Gönlüne su serpilmek, içindeki kin, öfke ve ateşin dinmesi, ikna olmak, teselli olmak.* Zerrîya mi anişti ki deha ez ci ra bîya geyrî.

zerrîasin/i *N.* Qelbasinîn/i, zerrîasinîn/i, metîn/i, bêmerhemet/i. O/çîyo ki damiş beno, dayaxa ci vêşî ya, qelbê ci bol wişk o, merhemetê ci kemî yo yan jî çinî yo. *Tr. Katı yürekli, metin. Bazan merhametten yoksun olarak da kullanılır.* Keyneka ci şeş rojîy bî nêweşxane di bî, qe rojên nêva ki ez şira ci bivîna. Hinî zerrîasin o.

zerrîasiney *Nm.* Zerrîasinîney, bêmerhemetey, metîney, qelbwişkey, qelbmetîney, wahîrê/a dayaxi bîyayeni. *Tr. Katı yüreklilik, metin olmak, metanet, metanetli olmak.* Zerrîasineya ci soyîn zirar da bi ci.

zerrîasinîn/i *N. Bw.* Zerrîasin/i. Zerrîasinîn bî, qe rojên jî nêberma. Halbikî ê bînîy pêro jî bermay. Labelê zerrî asinîneya ci, bê merhemetey ra nê ameyê. Zerrîya ci veşê bî. Qe beno ki jî şoq di bî. Nêşayê bibermo.

zerrîber/i *N.* O/çîyo ki zerrîya jewî girota û berda, yanê tirita, kes bîyo aşiqê ci, tiritokê zerrîda kesî. Far. Dîlber. *Tr. Gönül alan, gönül hırsızı.* Keynekeri va: O lajek, zerrîberê min o. Ez a nêşena sewdada ci ra rakewa.

zerrîberey *Nm.* Zerrîtiritokey, zerrî tiriteni, aşiq bîyayeni, zerrî bi jewî kerdeni. *Tr. Gönül çalmak, gönül almak.* Ay zerrîya mi berdi, ez a geyrena zerrîberida xwu.

zerrîbeste/ê *N.* Zerrîbestinok/i, zerrîbestîyaye/ê, dîlbeste/ê, zerrîdaye/ê, sewdakar/i. O ki bîyo aşiq, zerrîya ci kewta jewi, kewto sewda. *Tr. Aşık olan, gönül veren, gönlü bağlanan, sevdaya tutulan.* Dinya, merdimdê zerrîbestî ser o, beno tarî dilmat. Ci ra, çîyên jî nêaseno.

zerrîbesteni *f. M.* Zerrîbestiş. Aşiq bîyayeni, aşiqey, sewdakarey, sewda kewteni, zerrî jewî dayeni, dîl besteni. *Tr. Gönül bağlamak, aşık olmak, sevdaya tutulmak, gönül vermek.* Ay zerrîya xwu bi zerrîda min a besti bî. Ma hurdina jî bîbîy xîntîy û kewtîy bî agemi.

zerrîbestinokey *Nm.* Zerrîbestinok/i bîyayeni, zerrîbestîyaye/ê bîyayeni, zerrîbeste/ê bîyaeni, zerrîya ci bestîyayeni, zerrî bi kesên kewteni, wesfê zerrîbestan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrîya ci bestê ya, zerrî ci kewta kesên yan jî çîyên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gönül vermek, gönül kaptırmak, aşık olmak.* Mi bixwu, cara zerrîbestinokeyênda winî zerrîveşi nêdîya.

zerrîbestîyayeni *f. M.* Zerrîbestîyayîş. Zerrîya kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên kewteni, aşiq bîyayeni, eşqê kesên bîyayeni, zerrîya ci, bi kesên kewteni, bi eşqdê kesên a veşayeni. *Tr. Gönlü bağlanmak, gönül kaptırmak, aşık*

olmak. Zerrîya ci, bi keynerda aşiqan a bestîyê bî, nêşayê eşqê xwu, eşkera kero jî û winî eşqdê ci di veşayê.

zerrîbestnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zerrîya ci, bi xwu ya yan jî bi kesnakî ya besta, pa girêdaya, kerdo aşiqê xwu, kerdo bendeyê xwu, zerrîya ci girota. *Tr. Gönlü bağlanan, gönlü çalınan, kendisine aşık edilen.* Merdimo zerrîbestnaye, do senîn nê şewatdê zerrî ra bişo ravîyarno?

zerrîbestok/i *N.* Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên bi xwu yo besta, kerda aşiqê xwu, bi xwu ya girêdaya. *Tr. Birisini kendisine bağlayan, kendisine aşık eden, başkalarının gönlünü kendisine bağlayan.* Madamo ki bixwu zerrîbestê ya, zerrîbestokê ci kam o?

zerrîbestokey *Nm.* Zerrîbestok/i bîyayeni, wesfê zerrîbestokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên bi xwu yo besta, kerda aşiqê xwu, bi xwu ya girêdaya; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Birisini kendisine bağlamak, kendisine aşık etmek.* Madamo ki bixwu zerrîbestê ya, zerrîbestokê ci kam o? Zerrîbestokeya ci, ci rê kar nêkena.

zerrîci ra mende/ê *N.* Mad ci ra mende/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên ci ra menda, kes deha qayîl nîyo ci bivîno û bi ci ya şirîgey bikero, pa roşo û werzo. *Tr. Tiksinilen, gönül kırılan, görülmek istenmeyen.* Va: Merdimo ci ra zerrî mende, gereg ki kesî ra, rew rewî nêaso.

zerrî ci ra mendeni *f. M.* Zerrî ci ra mendiş. Ci ra zerrî mendeni, zerrî ci ra qelibîyayeni, ci ra maden mendeni, ci ra şikîyayeni, ci ra tewayeni. *Tr. Tiksinmek, midesi bulanmak, iştahı kesilmek, artık görmek ve teşrik-i mesai etmek istememek.* Esas ti raşt pers kenê, zerrîya mi ci ra menda, ez tew qayîli nîya ki ey bivîna.

zerrîcişîyaye/ê *N.* Tamdekewte/ê, zerrî tey bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zerrî bi ci şîya, tam şîyo bi ci, kes qayîlo yan bûro yan jî ci tam kero, zerrî dekewta de, zerrî ci waşto. *Tr. İçi gidilen, tadılmak istenen, yenmek veya tadına bakılmak istenen, gönül konan veya gönül istenen.* Werdo, zerrî bi ci şîyaye, keso zerrî bi ci şîyaye.

zerrî ci şîyayeni *f. M.* Zerrî ci şîyayîş. Tam dekewteni, zerrîya ci çîyên waşteni, tam bi ci şîyayeni. *Tr. İçinin çekmesi, içinin istemesi, gönlünün arzu etmesi, bir şeye tat koymak, gönlü istemek.* Zerrîya mi şî ci. Labelê înan, tenekên mi rê nêda ki tam bikera.

zerrîdan/i *N.* Zerrîdaye/ê, aşiqbîyaye/ê, sewdakar/i. Kes/çîyo ki; zerrî daya bi kesî, tamê xwu dekerdo bi kesî, xwu kerdo aşiqê kesên yan jî çîyên. *Tr. Gönül veren, aşık.* Merdimo zerrîdan, do zêdê çopekdê engûri bibo wişk. Çunkî berdila ci, çinî ya.

zerrîdaney *Nm.* Zerrî dayeni, sewdakarey, sewda kewteni. Kes/çîyo ki; zerrî daya bi kesî, tamê xwu dekerdo bi kesî, xwu kerdo aşiqê kesên yan jî çîyên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Gönül vermek, aşık olmak, sevdaya tutulmak.* Mi zerrî daneyênda ci nêdî. Bi mi ki ey di, zerrî çinî ya ki zerrîdan bo. Merdimo zerrîdan, tayên qelbnerm beno. O merdimêndo zerrîasinîn o. Wa hinî berdila ci jî biveşo û zêdê aran, biqedîyo û bihelîyo.

zerrîdaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên qewet dayo ci, cesaret dayo ci, ci vera qewet û qudretê şayeni kerdo, tey cesaret kerdo peyda. *Tr. Yüreklendirilen, cesaretlendirilen, teşvik edilen.* Merdimo zerrîdaye do xwu ra bişo bîyaro no hal. Hewna yo jî nêşo bîyaro ca?

zerrîdayeni *f. M.* Zerrîdayîş. Qewet û qudret cidayeni, tey zerrî viraşteni, cesaret cidayeni, cesaret kesên dayeni, ci xurt kerdeni. *Tr. Güç, kuvvet, kudret ve cesaret vermek, teşvik etmek, destek vermek.* Ey vatê: Ez nêşena ci roda. Mi zerrî dê ci, hewna ki dayo piro.

zerrîdej/i *N.* Zerrîdejok/i, zerrîdejaye/ê, zerrîdejîyaye/ê, zerrîtewate/ê, zerrîveş/i, qesbatewate/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci dejaya, qesbaya ci tewaya, cîgera ci tewaya. *Tr. Ciğeri yanan, içi yanan, büyük acısı olan.* Şima ey, kesdê zerrîdejî ra bipersê. O do kotî bizano?

zerrîdejey *Nm.* Zerrîdejokey, zerrîdejayeyey, zerrîdejîyayeyey, zerrîtewatey, zerrîveşey, qesba tewateyey. Zerrîdej/i bîyayeni, weesfê zerrîdejan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrîya ci dejaya, qesbaya ci tewaya, cîgera ci tewaya; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Ciğeri/içi yanmak.* Şima ey kesdê zerrîdejî ra bipersê. O do kotî bizano? Çunkî zerrîdejey ancax kiştda zerrîdejan ra fehm bena.

zerrîdejîyayeni *f. M.* Zerrîdejîyayîş. Zerrî dejayeni, zerrî tewayeni, qesba tewayeni. Jan û gire û derd û belaûbêterên bin di bol û bol tewayeni. *Tr. Ciğerleri yanmak, büyük ağrı veya sancılar içinde olmak.* Zerrîya cinêkeri dejayê, o do kotî hewîni bikero?

zerrîdejnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zerrîya ci dejnaya, zerrîya ci veşnaya, qesbaya ci tewnaya, dayo qesberda ci ro; belaûbêter û mûsîbet û gireyê girdûgiranîy ardê ci sere di. *Tr. İçi/ciğerleri yakılan, içine ateş düşürülen,*

başına büyük bela ve musibetler yağdırılan. Merdimo zerrîdejnaye, wina nêbeno. Keso zerrîdejnaye, beno cîgergonî.

zerrîdejnayeni *f. M.* Zerrîdejnayîş. Zerrî tewnayeni, cîgerîy veşnayeni, zerrî ro dayeni, qesba tewnayîş. Belaûbêter û jan û gire û mûsîbetêndo girdûgiran jewî yan jî tayêni sernayeni. *Tr. İç/ciğer yakmak, başına büyük bela ve musibetler çektirmek.* Ki înan zerrîya şima bidejnayê, şima wina nêvatê. Peynî ê dejnaya.

zerrîdejnok/i *N.* Zerrîtewnok/i. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên tewnaya, belaûbêterê girdûgiranîy ardê kesên yan jî çîyên ser. *Tr. İç/ciğer yakan.* Mi nêzanayê zerrîdejnokê ci, o filan keso bêmerhemet o. Eger bivatayê, o yo, mi do siftera bivatayê xwu bi ey o meki.

zerrîdejnokey *Nm.* Zerrîtewnokey. Zerrîdejnok/i bîyayeni, wesfê zerrîdejnokan, ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo zerrîya kesên yan jî çîyên tewnaya, belaûbêterê girdûgiranîy ardê kesên yan jî çîyên sere di; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İç/ciğer yakmak, iç yakıcı olmak.* Mi nêzanayê sextekar o, tinêvanê ki zerrîdejnokey keno.

zerrîdekewte/ê *N.* O/çîyo ki; jewî zerrî dekerda, kesên tamê xwu dekerdo de, jew bîya eşqê ci. *Tr. Gönül konulan, aşık olunan.* Lajeko zerrîdekewte do tew nêzano, kesi bîya sewdakara ci. Çunkî o merdim, korfehm o.

zerrîdekewteni *f. M.* Zerrîdekewtiş. Sewdakarey, sewda dekewteni, aşiq bîyayeni, tam dekerdeni, zerrî besteni. *Tr. Aşık olmak, gönül koymak, sevdaya tutulmak.* Zerrî ya, vanê: Hem dekewna gulên, hem jî tellîyên.

zerrîdirbetin/i 1. *N.* Aşiq/i, zerrîbeste/ê, zerrîbirîndar/i. O/çiyo ki; zerrîya ci dirbetin a, zerrîya ci birîndar a. *Tr. Gönlü yaralı, aşık, sevdalı.* Merdimo zerrîdirbetin, rew rewî nêhewêno. 2. *N.* Qelbşikate/ê. O/çîyo ki qelbê şikîyayo. *Tr. Kalbi yaralı/kırık, gönlü yaralı.* O keso zerrîdirbetin, do aş bo. Eger aş nêbo, do xwu bibehicno.

zerrîdirbetiney 1. *Nm.* Zerrîbirîndarey, sewdakarey, sewda kewteni. Zerrîdirbetin/i bîyayeni, wesfê zerrîdirbetinan tey bîyayeni. *Tr. Kalbi/gönlü yaralı olmak, aşık olmak, sevdaya tutulmak.* Zerrîdirbetiney di, zerrîya kesî rew rewî cebar nêbena. 2. *Nm.* Qelb şikîyayeni, qelbşikeste/ê bîyayeni, şûşaya zerrî şikate bîyayeni. *Tr. Kalbi/gönlü kırılmak.* Zerrîdirbetiney rê, helaley lazim a.

zerrîgerm/i *N.* Kes/çîyo ki; zerrî ra germ o, kesan rê bi fêl û qisan û nêtî ya weş o, ci zerrî di xirabey çinî ya. *Tr. Sevecen, hoş, iyi kalpli, gönlü sıcak.* Merdimêndo zerrîgerm bo, kesî anceno vera xwu.

zerrîgermey *Nm.* Zerrîgerm/i bîyayeni, zerrîya ci germ bîyayeni, weş bîyayeni, rind bîyayeni, kesan ra hez kerdeni, bi fêlan û qisan û nêt a weş bîyayeni, zerrîda ci xirabey çinêbîyayeni, wesfanê rindan xwu ser o çarnayeni. *Tr. Sevecenlik, iyi kalplilik, gönülden olmak.* Hele a zerrîgermeya ci çinî ya! A, ma hemini rê bes a!

zerrîgirênayeni *f. M.* Zerrîgirênayîş. Sewda bîyayeni, sewdakarey, aşiq bîyayeni, zerrî ci kewteni, zerrî besteni. *Tr. Gönlün aşk ateşiyle yanması.* Mi genceyda xwu di, ay ser o zerrî girênayê. Jû finan ez erdî ser o, bîyê kelgirî û bermayê.

zerrîgirîyaye/ê *N.* Zerrîgirok/i. O/çîyo ki; jewi ser o zerrîya ci girêna. *Tr. Gönlü aşk ateşiyle yanan.* Merdimo zerrîgirîyaye, do bi mi ki nêşo damiş bo.

zerrîgirîyayeni *f. M.* Zerrîgirîyayîş. Zerrîgirokey. sewdakarey, sewda di bîyayeni, bi şewatdê eşqî ya veşayeni. *Tr. Gönlü aşk ateşiyle yanmak, tutuşmak.* Pîyê ci va: Key ki zerrîya ci, ci ser o girîyê, wexta ma şinê ci rê wazenê.

zerrîgirote/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; xetayên ser ra, qusûrên ser ra kesên şîyo rîzayeya ci girota, amoş kerdo, zerrîya ci cebar kerda, qelbê ci cebirnayo. *Tr. Gönlü alınan, hoşnutluğu alınan, rızası alınan, özür dilenen.* Merdimo zerrîgirote, gereg ki daweri nêkudêno.

zerrîgiroteni *Zv. f. M.* Zerrîgirotiş. Zerrî cebirnayeni, zerrî cebarnayeni. Bi qelbşiknayîşên a tepîya zerrî ci giroteni, ci amoş kerdeni, zerrîya kesên cebar kerdeni. *Tr. Gönül almak, rızalık almak, sevindirmeye çalışmak, özür dilemek, gönlünü hoşnut etmek.* Ez winîyaya ki mi xeta kerdo û qelbê lajekî şikîyayo, ez şîya kêdê ci, mi tayên şîrane jî berd û mi zerrîya ci giroti.

zerrîgîn/i 1. *N.* Xatirgîn/i. O/çîyo ki zerrîya kesî gîno, kesî amoş keno, kesî aş keno, zerrî yan jî qelbê kesîyê şikatî cebar keno. *Tr. Gönül/rıza alan, razı/teselli eden, teskin eden.* A roji mêrdek finêra qehrîya. Labelê merdimêndo zerrîgîn o, do miheqeq zerrîya ci bigîro. 2. *N.* Paştîgîn/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra zerrî gîno, beno cesûr, beno xurt, qandê kerdişî cesaret gîno, zerrî dekewna de. *Tr. Cesaretlenen, güç/kuvvet alan.* Merdimo zerrîgîn, do xwu ra bişo nê girwazan bikero.

zerrîgîney 1. *Nm.* Xatirgîney, xatirgîn/i bîyayeni,

zerrî giroteni, amoş kerdeni, aş kerdeni, zerrîya ci giroteni. *Tr. Gönül almak, razı etmek, teselli ve teskin etmek.* Zerrîgîney weşêrî ez nêzana ki çiçî esto ki? Bi mi ki bol merdimo zerrîgîn do adinî di şiro cinnet. Cinnet, zerrîgîney rê akerde yo. 2. *Nm.* Zerrîgîn/i bîyayeni, wesfê zerrîgînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên ra zerrî gîna, beno xurt, cesaret gîno, beno hêrişkar, a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Güç/cesaret almak, yüreklenmek, dayanak noktası bulmak.* Ez, a zerrîgîneyda ci rê, hewna ecêb manena.

zerrîhonik/i *N.* O/çîyo ki zerrîya ci honik a, zerrîya ci bîya honiki. *Tr. Gönlüne su serpilen, gönlü serinlenen.* O merdimo zerrîhonik do jî fina zerrîya xwu ser o honik kero.

zerrîhonikbîyayeni *f. M.* Zerrîhonikbîyayîş. *Bw.* Zerrîhonikey. Mi zêdê xwu kerd, eynî zerrîya bî honiki. Labelê bi mi ki peynîya ci rind nêamê. Fina jî kerba pîzedê mi şikîyê. Fina zêdê ey nêbî ya! Wa qe.

zerrîhonikey *Nm.* Zerrîhonik/i bîyayeni, amoş bîyayeni, aş bîyayeni, waştena ci ca amîyayeni, zê ci bîyayeni, ê xwu kerdeni, herdê xwu ra war nê amîyayeni. *Tr. Gönlüne su serpilmek, gönlü serinlenmek, istekleri yerine gelmek, rahatlamak.* Zerrîhonikey, kesî kena rehat.

zerrîkerde/ê *N.* Çî/keso ki; qandê bîyayeni yan jî nêbîyayenda ci zerrî bîya, wazîyaya, mirazîya ci bîya. *Tr. İstenilen, arzu edilen, razı olunan.* Mi rê ki, karo zerrîkerde beno.

zerrîkerdeni 1. *Zv. f. M.* Zerrîkerdiş. Waşteni, bi zerrî ya waşteni, gazî kerdeni, tey wazîyayeni peyda bîyayeni. Kesên di, çîyen di kerdeni yan jî nêkerdena çîyên peyda bîyayeni. *Tr. İstemek, arzu etmek, içtenlikle istemek, sadaketle istemek, gönülden istemek.* Eger to zerrî bikerdayê, to şayê birişo yan jî nêrişo. 2. *f. M.* Zerrîkerdiş. Cesaret kerdeni, tey tamara kerdişî bîyayeni, xwu di tamara şayîşî dîyayeni, tey cesaretê hêrişî, aver şîyayîşî bîyayeni. *Tr. Cesaret edebilmek, girişim cesareti bulunmak, ... e cesaret edebilmek, ... e cesaret yapabilmek, kendisinde o gücü bulabilmek.* Zerrî keno ki pirodo, zerrî keno dest hewado. Eger zerrî nêkerdê nêşayê kêdê ci ver, nêwetardê destê xwu werzano.

zerrîmende/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; zerrîya kesên ci ra menda, kes deha qayîl nîyo ci bivîno, ci ra serf kero, ci ra xerc kero, vera ci şiro, şiro ci heti, şiro nezdîyê ci, bi ci ya hembazey bikero, eger çîyêndê werdenîyo bûro yan jî boy kero. *Tr. Tiksinilen, bıkılan, gönül koyan, rıza kaybeden, acz olunan, mide bulanılan.* Mêrdekî va: Ma fina Kefernaz û nimaz! Ez tew qayîl nîya ê merdimdê zerrîmendî heti bêra.

zerrîmendeni *Zv. f. M.* Zerrîmendiş. Çîyên ra, kesên ra maden mendeni, qarşûyê ci elaqeyê ci kemîyayeni, ci ra serd bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrîya kesî ci ra manena, kes deha qayîl nîyo ci bivîno, ci ser di şiro û bêro, ci bûro, vera ci şiro, bi ci ya vera pê şiro û bêro ûzn. *Tr. Tiksinmek, ilgisinin azalması, bıkmak, usanmak, acz olmak, ilgi ve alakasının azalması.* A qiserda vizêrî ser ra, zerrîya mi ci ra menda. Eger tey qehr nêbeno, wa bêmi bo.

zerrîmetîn/i *N.* Kes/çîyo ki; zerrîya ci metîn a, zaîf nîyo, rew rewî kelgirî nêbeno, xwuver dano, damişê çîyandê çetinan û giranan beno. *Tr. Metanetli, dayanıklı, yufka yürekli olan, zor ve ağır şartlara dayanabilen.* Pî merd, may merdi û ser o didi jî qeçekê xwu day. Damiş beno, zerrîmetîn o, ez texmîn nêkena ki rew rewî xwu destan do.

zerrîmetîney *Nm.* Zerrîmetîn/i bîyayeni, xwuver dayeni, damiş bîyayeni, çetiney û giraney di xwu rew rewî dest nêdayeni, zerrîtenik nêbîyayeni. *Tr. Metanet, dayanıklılık, yufka yürekli olmamak, zor ve ağır şartlarda dayanabilme gücü bulunmak.* Eger zerrîmetîneyda ci ra nêbîyayê, ez texmîn nêkena ki no kar hendayên xwu ver bidayê.

zerrînêkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni zerrî nêkerdo, tey rîza çinî yo, nêwazîyayo. *Tr. İstenilmeyen, arzu edilmeyen, gönüllülükle istenilmeyen.* Gireyo zerrî nêkerde, rew rewî hal nêbeno. Qandê hal kerdeni, sifte sifte zerrî kerdeni lazim a.

zerrînêkerdeni *Zv. f. M.* Zerrînêkerdiş. Tey zerrî çinêbîyayeni, nêwaşteni, tey gazî çinêbîyayeni, bi zerrî ya nêwaşteni, tey rîza çinêbîyayeni, nerazîyey, razî nêbîyayeni. *Tr. İstememek, arzu etmemek, içtenlikle istememek, sadakatle istememek, rıza olmamak.* Bi mi ki ey zerrî nêkerdi. Eger ey zerrî bikerdayê bîyê, hem jî deha bîyê weş.

zerrîpak/i *N.* Qelbpak/i, mîyanpak/i, zerrepak/i. O/çîyo ki; zerrîya ci pak a, qelbê ci pak o, mîyanê ci pak o, ci qelb di xirabey çinî ya. *Tr. Gönlü/içi temiz olan.* O merdimo zerrîpak do bi ma ya şirîgey bikero. Çunkî ey ma fehm kerdîy.

zerrîpakey *Nm.* Zerrîpak/i bîyayeni, qelbpakey, qelb di çîyêndo xirab çinêbîyayeni. *Tr. İç/gönül temizliği, kalp temizliği.* Zerrîpakeya ci, ci mehrûm nêverdana. Cora tim hembaz vîneno.

zerrîpeyşaye/ê *Zv. N.* Zerrîpeyşok/i. O/çîyo ki zerrîya ci peyşaya, çekûy û derdîy belayan ra zerrîya ci bol veşaya. *Tr. İçi, gönlü, yüreği yanan, adeta pişen.* O zerrîpeyşaye damişê merdenda qerçandê xwu nêbî, qehran ra merd.

zerrîpeyşayeni *Zv. f. M.* Zerrîpeyşayîş. Derd û qehrûqotikan ra zerrî veşayeni, zêdê çîyan peyşayeni. *Tr. İçi, gönlü, kalbi, yüreği yanmak, adeta pişmek.* Vanê a ya nêqehrêna. Bi mi ki zerrîya ci peyşaya.

zerrîqelibîyaye/ê 1. *Zv. N.* Madqelibîyaye/ê, madenqelibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyên ra, kesên ra zerrîya ci qelibîyaya, karûgurweyên yan jî qisaya kesên nişta ci û ci ra xirabeyên vînaya ki deha qayîl nîyo ê kar û gurwî û kesî bivîno yan jî ci het di qalê ci bibo. *Tr. Tiksinen, midesi bulanan.* Ez a to ra persena, kes do kesê zerrîqelibîyayî, senîn bişo amoş kero yan jî fina zerrîya ci bigîro? 2. *N.* Madqelibîyaye/ê, zerrî wereykewte/ê, madenqelibîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci, madê ci qelibîyayo, kewto werey; wesfê virêjîyayîşî tey peyda bîyo. *Tr. Midesi bulunan, kusma eğilimine giren.* Kes do qeçê zerrîqelibîyayî nêverdo.

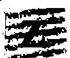
zerrîqelibîyayeni 1. *Zv. f. M.* Zerrîqelibîyayîş. Ci ra mad mendeni, ci ra zerrî qelibîyayeni, ci ra şikîyayeni, ci ra tewayeni, qayîl nêbîyayîşê merdiman vînayeni û bi ci ya qayîl nêbîyayîşê karên kerdeni. *Tr. Tiksinmek, midesi bulanmak, ilişkili olmak istememek.* Peynî zerrîya ci, mi ra menda, qayîl nîyo ki mi bivîno, nêşeno qedê xwu bo ki bi min a werzo û roşo, bîyo bintesîrê kînida xwu. 2. *Tib. f. M.* Zerrîqelibîyayîş. Zerrîya ci werey kewteni, wezîyetdê viritişî di bîyayeni, zerrîya ci çîyêndê pîsî ra yan jî herimîyayî ra qelibîyayeni. *Tr. Mide bulantısı, midesi bulanmak, iştahı kalmamak, kusacak olmak.* Verî zerrîya mi tim jî veşnokandê makînan û ray ra qelibîyayê. Nika ez mûsaya. Cora nêqelibêna.

zerrîqelibnaye/ê 1. *Zv. N.* Madqelibnaye/ê, madenqelibnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci rê yan bi xirabeyên kerden a yan jî sebebê xirabeyênda girani bîyayen a zerrî qelibnaya, madê ci qelibnayo, xwu ra kerdo yan jî bîyo sebebê remayîşdê ci yê huzûrî. *Tr. Tiksindirilen, midesi bulandırılan.* Merdimo zerrîqelibnaye, do kotî deha bişo bêro kêdê to? 2. *N.* Madqelibnaye/ê, zerrîwereyviste/ê, madenqelibnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî çîyên zerrîya ci qelibnaya, zerrî ci werey vista, madê ci werey visto, bîyo sebebê zerrî qelibîyayîşdê ci. *Tr. Midesi bulandırılan, tiksindirilen, kusma durumuna getirilen.* Soyîn ê merdimê zerrîqelibnayî şî o koşe di virit.

zerrîqelibnayeni 1. *Zv. f. M.* Zerrîqelibnayîş. Mad qelibnayeni, maden qelibnayeni. Zerrîya (madê) kesên qelibnayeni, ci tewnayeni, qelb û zerrîya ci xwu ra yan jî kesnakî ra verdayeni. *Tr. Tiksindirmek, mide bulandırmak, huzurdan kaçırtmak.* Ey zerrîya mi qelibnaya. Cora ez qayîl nîya bi ey a bêra pê rî. 2. *f. M.* Zerrîqelibnayîş. Mat qelibnayeni, maden qelibnayeni, zerrî werey visteni, sebebê zerrî werey kewtenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. Kesên yan jî çîyên derxadê viritişî ardeni yan jî verdayeni. *Tr. Mide bulandırmak, tiksindirmek, kusacak hale getirmek.* Mi mêşi şamî mîyan ra veti, zerrîya ci qelibîyê. Kaşka mi winî nêkerdayê. Mi zerrîya ci qelibnê.

zerrîqelibnok/i 1. *Zv. N.* Madqelibnok/i. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên qelibneno, madê tayêni qelibneno, madenê kesên qelibneno yan jî werey fineno. Kes/çîyo ki; bi xirabeyên a zerrîya kesên yan xwu ra yan jî kesên ra qelibneno, xwu ra nefret dano kerdeni. *Tr. Tiksindirici, mide bulandırıcı, tiksindirmek, nefret ettirmek.* Keso zerrîqelibnok mîyan di nîyo, teber do. 2. *N.* Madqelibnok/i, zerrîwereyvistok/i, madenqelibnok/i. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên qelibneno yan jî qelibnaya, madê kesên yan jî çîyên werey fineno yan jî zerrîya ci werey vista. *Tr. Mide bulandıran, mide bulandırıcı.* Kanî şima zerrîqelibnokê ci ci ra nezdî yo?

zerrîqelibnokey 1. *Zv. Nm.* Madqelibnokey. Madqelibnok/i bîyayeni, wesfê madqelibnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên qelibneno, madê tayêni qelibneno, madenê kesên qelibneno yan jî werey fineno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; bi xirabeyên a zerrîya kesên yan xwu ra yan jî kesên ra qelibneno, xwu ra nefret dano kerdeni; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tiksindirmek, tiksindirici olmak, mide bulandırmak, nefret ettirmek.* Keso zerrî qelibnok mîyan di nîyo, teber do. Zerrîqelibnokeya ci pêrini îri veta. 2. *Nm.* Madqelibnokey, zerrîwereyvistokey, madenqelibnokey. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên qelibneno yan jî qelibnaya, madê kesên yan jî çîyên werey fineno yan jî zerrîya ci werey vista; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mide bulandırmak.* Zerrîqelibnokey mekerê.

zerrîquç/i *Zv. N.* Comird/i. O/çîyo ki zerrîya ci hera ya, zerrîya ci pirey ra bîya quç û a ya ser ra şina, pexîl nîyo. *Tr. Gönlü bol. Aşkı, gönlü taşkın olan.* Merdimo zerrîquç o, ez texmîn nêkena ki kesî ver ra pexîley bikero.

zerrîquçey *Zv. Nm.* Comirdey. Pexîl/i nêbîyayeni, zerrî ser ra şîyayeni, zerrî weşey di zêdê sêlawî bîyayeni. Zerrîquç bîyayeni, wesfê zerrîquçan ci ser o bîyayeni. *Tr. Gönlü tok, gönlü sel gibi dolup taşmak.* Zerrîquçey di rehatey, zerrî tenganey di zirar esto.

zerrîqul/i 1. *Tıb. N.* O ki zerrî/qesbaya ci qul a. *Tr. Ciğerleri delik olan.* Merdimo zerrîqul wedarîya nêweşxane ki emelet bo. 2. *Zv. N.* Çeylekeş/i, çîlekeş/i, çekûdar/i. O/çîyo ki zerrîya ci şikîyaya, zerrîya ci jewî ra menda, qelbê ci şikîyayo, bol bîyo çekûdar. *Tr. Gönlü kırk, gönlü darbeli, yaralı.* Qelbê merdimdê zerrîqulî rewane cebar nêbeno.

zerrîquley *Zv. Nm.* Daxdarey, qelb şikîyayeni, zerrî dax bîyayeni, zerrî di dirbetên amîyayeni. Zerrîqul/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zerrîqulan tey bîyayeni. *Tr. Gönlü kırık/yaralı, dağidar olmak.* Zerrîquley di, kes tim jî vinderîyaye û gijgijîyaye beno.

zerrîqutifnaye/ê *Zv. N.* Zerrîteqnaye/ê, zerrîvisnaye/ê, jehrikteqnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hendo ki tersanayo eynî tersan ra kişto, zerrîya ci visnaya, zerrîya ci qutifnaya, zerrîya ci pêra abirnaya. *Tr. Ödü kopanlan, ödü patlatılan, adeta korkudan öldürülen.* Ez nêvana ki o keso zerrîqutifnaye bişo şewdir kero.

zerrîqutifnayeni *Zv. f. M.* Zerrîqutifnayîş. Zerrî visnayeni, jehrik teqnayeni, zerrî teqnayeni. Kesên yan jî bi bol û bol tersanayeni. *Tr. Öd koparmak, aşırı korkutmak.* Şima zêdê cinawirana kesî ver vijênê. Şima zerrîya mi qutifnê.

zerrîqutifnok/i *Zv. N.* Zerrîvisnok/i, jehrikteqnok/i, zerrîteqnok/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bol tersanayo û zerrîya ci qutifnaya, zerrîya ci visnaya, jehrikê ci teqnayo. *Tr. Öd koparan, öd patlatan, aşırı korkutan.* Zerrîqutifnokê xaldê min ê Husênî, Remzanê Tûwêrek o.

zerrîqutifnokey *Zv. Nm.* Zerrîvisnokey, jehrikteqnokey, zerrîteqnokey. Zerrîqutifnok/i bîyayeni, wesfê zerrîqutifnokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bol tersanayo û zerrîya ci qutifnaya, zerrîya ci visnaya, jehrikê ci teqnayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Öd koparan, öd patlatan, aşırı korkutan.* Zerrîqutifnokeya Remzanê Tuwêrekî, xwura cana di çinî ya.

zerrîqutifok/i *Psik. Sos. N.* Kes/çîyo ki; zerrî tey çinî ya, bol terseno, zerrîya ci qutifêna, qutifîyaye. *Tr. Korkudan adeta ödü patlayan.* O kesêndo zerrîqutifok o. Ez texmîn nêkena ki bişew bêro seyd.

zerrîqutifokane *Nn.* Zerrîvisokane. Zêdê kesandê, zerrîqutifokan a bîyayeni, wesfê kesandê zerrîvisokan tey bîyayeni. Zêdê tersinokan a bîyayeni. *Tr. Ödü kopanlar gibi olmak, ödlekçe.* Şî zerrîqutifokane, ci vero ronişt û heqê xwu ze ki ci ra rîcakero û biwazo.

zerrîqutifokaney *Nm.* Zerrîvisokaney. Zerrîqutifokane/ê bîyayeni, wesfê zerrîqutifokan tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê zerrîqutifokan a bîyayeni, bol û bol tersanok bîyayeni, wesfê tersanokandê bol raveyan tey bîyayeni. *Tr. Aşırı ödlekler gibi olmak, bir ödlek gibi hareket etmek.* Zerrîqutifokaneya zêdê ey cana di çinî ya.

zerrîqutifokey *Psik. Nm.* Zerrîvisokey, zerrîqutifok/i bîyayeni, wesfê kesandê zerrîqutifokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zerrî tey çinî ya, bol terseno, zerrîya ci qutifêna, qutifîyaye; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nê kesandê bol û bol tersanokan tey bîyayeni.. *Tr. Ödleklik, çok korkak olmak, korkudan adeta ödü kopmak.* O kesêndo zerrîqutifok o, ez texmîn nêkena ki bişew bêro seyd. Ma zerrîqutifokeya ci kotî di nêaşnawîyaya ki?

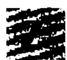
zerrîraamîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi zor a yan jî bê zerrî nêkerdo û zerrî ra kerdo, bi waştenda ci ya bîyo, posayo û kerdo. *Tr. İçten gelen, hasbiklikle yapan, hasbilikle davranan, iştiyakla yapan, sadakatle yapan.* Mi çimî di ki serkewtiş bi ê çîdê zerrîraamîyayî ard.

zerrî ra amîyayeni *f. M.* Zerrîraamîyayîş. Bi waşten a kerdeni, bi zerrî ya kerdeni, tey bêzerrîyey çinêbîyayeni. *Tr. Gönülden gelmek, içtenlikle, gönüllülükle, gönülden, hasbi, hasbilikle.* Mi zerrî ra ame. Cora mi da şima.

zerrîrabîyaye/ê *Nn.* Çî/keso ki bîyayena ci bi zerrîyaya, bi çîna nîya, bi zora yan jî bi guman a nîya. *Tr. İçtenlikle olan, samimiyetle olan, gönülden olan, açık yüreklilikle olan.* Çîyo zerrîrabîyaye di, guman nêmaneno, weş jî netîce dano.

zerrî ra bîyayeni *f. M.* Zerrîrabîyayîş. Bi zerrî ya, tam bi waşten a. Tey dirîyey çinêbîyayeni, tey guman nêbîyayeni. *Tr. İçtenlikle, açık yüreklilikle, gönülden, kalpten, kalben, samimniyetle.* Ê mi zerrî ra bî, mi bi waştenda xwu ya kerd.

zerrî ra *Ç.* Bi zerrî ya, bi waşten a, bi zerrî ya.

Tr. Gönüllü, isteyerek, içtenlikle, samimiyetle, candan, can u gönülden. Mi zerrî ra kar kerd. Labelê ey bê zerrî kerd. Ferqê ma no bî.

zerrîravêrde/ê *Zv. Nn.* Keso ki ci zerrî ra vêreno, bol wazeno, bol û bol qayîlo ki çîyên bikero, çîyên bîyaro ca. *Tr. İçtenlikle ve sadakatle isteyen, gönülden arzu eden, çok arzulayan, hararetle isteyen.* Ellah xeyrêno, qenê şima do, ê lajekdê zerrîravêrdî ra nêqehrîyayê! Şima, ma pêro kerdîy jew.

zerrî ra vêrdeni *Zv. f. M.* Zerrîravêrdiş. Bol waşteni, bol qayîl bîyayeni, kerdena çîyên bol û bol waşteni. *Tr. Çok istemek, içtenlikle ve sadakatle arzu etmek.* Sereyên şima ro dayeni, mi zerrî ra vêrdê. Labelê to dî vanê, "dil he ye taqet tune ye" ya cora mi nêşa bêro.

zerrîronkerdeni *f. M.* Zerrîronkerdiş. Xwu hazir kerdeni, xwu hadire kerdeni, xwu motîve kerdeni, xwu şidênayeni. *Tr. Hazırlanmak, motive olmak.* Mi ci rê va û mêrdekî zerrîya xwu ron kerdi.

zerrîsîya *Nn.* Kezebreş/i, qesbasîya. Kes/çîyo ki; qehrûqotikandê bolan û bê hed û bê hesaban vero zerrîya ci bîya sîya, bîyo qehrokî, bîyo qehrî, zerrîya ci bîya awzêlikî, bîyo kulbizikî, qehran ra îspatey merdo û teqayo. *Tr. Türlü türlü bela, musibet, hastalık, kahırlanma, üzülme ve benzeri üzüntü verici olaylar karşısında içi karartılan, parçalanan, paramparça olan.* Ez do kotî bişa ê merdimdê zerrîsîyay ra, sebebê zerrîsîyayeyda ci pers kera?

zerrîsîyabîyaye/ê *Zv. N.* Qesbasîyabîyaye/ê, kezebisîyabîyaye/ê. Kes/çîyo ki; qehrûqotik û çîle û çekûyandê girdûgiranan vero zerrîya ci bîya sîya, qesbaya ci bîya, bîyo kezebreşî, bîyo qesbasîya, bîyo qehrî, bîyo qehrokî. *Tr. Çok çeşitli bela, musibet, hastalık, çile ve sıkıntılar karşısında adeta içi siyahlaşmış olan, kahırlanan, içi kararan.* Kes do kesdê zerrî sîyabîyayî rê vajo bêlome bo. Ma zewmbî çiçî do bivajîyo? Çunkî axbeta ci, bi kesî jî bena. Hergi hal kesî ra dûrî nîyo, nezdî yo.

zerrîsîyabîyayeni *Zv. f. M.* Zerrîsîyabîyayîş. Kezebreş/i bîyayeni, kezebreşan ra bîyayeni, qesbasîya bîyayeni, wesfê qesbasîyayan tey bîyayeni. Zerrîya ci sîya bîyayeni, wesfê zerrîsîyayan tey bîyayeni. Qehrûqotik û bela û mûsîbetan û çîle û çekûyan vero zerrî (qesba) kesên yan jî çîyên sîya bîyayeni, bol û bol çekû û çîlekeş bîyayeni. *Tr. Türlü türlü çile ve sıkıntılar karşısında ciğerleri parçalanmak, aşırı kahırlanmak, içi kararmak.* Ma finên zerrîya kesî bena sîya? Ellah bol nêdo. Fini bena ki des finîy zerrîya kesî bena sîya.

zerrîsîyakerde/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni hendo ki qehirnayo, hendo ki da ci zerrîro, hendo ki bîyo sebebê qehrûqotikandê ci, hendo ki qehrûqotikîy kerdê ci pîze, zerrîya ci kerda sîya, kerdo qehrî, kerdo qehrok. *Tr. Türlü türlü bela, musibet, kahırlar, çile ve sıkıntılarla kahredilen, içi karartılan, ciğerleri parçalatılan.* Keso zerrî sîyakerde do senîn bişo hendayên qehrûqotikan vero hewînî bikero?

zerrîsîyakerdeni *Zv. f. M.* Zerrîsîyakerdiş. Qehir kerdeni, bol çekû û çîle antiş dayeni, bol qehirnayeni, încîraxî kerdeni, qehran ra kişteni. *Tr. İçini karartmak, kahretmek, çok üzmek, çok eza ve zahmet çektirmek.* Nê qeçekanê ci zerrîya ci sîya kerda/kerda sîya.

zerrîsîyayey *Nm.* Kezebreşey, qesbasîyayey. Zerrîsîya bîyayeni, wesfê zerrîsîyayan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; qehrûqotikandê bolan û bê hed û bê hesaban vero zerrîya ci bîya sîya, bîyo qehrokî, bîyo qehrî, zerrîya ci bîya awzêlikî, bîyo kulbizikî, qehran ra îspatey merdo û teqayo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Türlü türlü bela, musibet, hastalık, kahırlanma, üzülme ve benzeri üzüntü verici olaylar karşısında içi karartılan, parçalanan, paramparça olan.* Ez do kotî bişa ê merdimdê zerrîsîyay ra sebebê zerrîsîyayeyda ci pers kera?

zerrîtal/i *Zv. N.* Zerrîtamsal/i, kêfsal/i, kêfsad/i. O/çîyo ki kêfê ci weş nîyo, kêfsad o, kêfsal o. *Tr. Yüreği acılı, tadı tuzu olmayan, üzgün, acıklı.* Merdimo zerrîtal, qayîl nîyo ki însanî mîyan kewo. Çunkî sewdaya ci çinî ya.

zerrîtaley *Zv. Nm.* Zerrîtal/i bîyayeni, wesfê zerrîtalan tey bîyayeni, zerrî ra tamsal bîyayeni, kêfsad/i bîyayeni, hewl nêbîyayeni, bêmoraley, moral çinêbîyayeni, kêfşad/i nêbîyayeni. *Tr. Yüreğinin acılı olması, tadının tuzunun olmaması, keyifsizlik, üzgün olmak, hayattan tat alamamak.* Zerrîtaleya ci tim esta. Qe mi rojên nêdî ki zerrîya ci weş bî. Cora, pêroyê ci ra remenê. Rojên nîyo, didi nîyo.

zerrîtenik/i *Zv. N.* Zerrîtenikin/i, bêdayax/i, birehm/i, merhemetkar/i. O/çîyo ki rehma pîzedê ci vêşî ya, damişê çîyandê xiraban tew nêbeno, hema bermî ser o yo, zerrîya ci tenik a, zerrîya ci metîni nîya. *Tr. Nazik, seriütteessür, yufka yürekli, merhametli, şefkati çok olan.* Deza Mehmed zerrîtenik o. Senîn ki ci kerd haydar, hema da bermî ro.

zerrîtenikane *Nn.* Zêdê zerrîtenikan a, bi zerrîte-

nikan mendeni, wesfê zerrîtenikan tey bîyayeni. Bol merhemetkar bîyayeni, merhemetî di ravey bîyayeni. *Tr.* *Aşırı duygusal, merhamette ileri derecede olmak.* Mi şayê zerrîtenikane dayaxi bido xwu, fina jî mi wina tercîh kerd.

zerrîtenikaney *Nm.* *şekil* û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê zerrîtenikan a bîyayeni. *Tr.* *Yufka yürekliler gibi olmak.* Zerrîtenikaneya zêdê înan ma di jî esta.

zerrîtenikey *Zv. Nm.* Şefqat û merhemetî di ravey bîyayeni, kemî dayaxey, dayaxi di kemî bîyayeni. Zerrîtenik/i bîyayeni, wesfê zerrîtenikan tey bîyayeni. *Tr.* *Yufka yüreklilik, duygusallık, merhamet ve şefkatte çok ileri olmak ve zorluklara karşı dayanma gücü az olmak.* Zerrîtenikey di merdim hend jî mezbût nêbeno. Çîyêndo weş nîyo.

zerrî teniki bîyayeni *f. M.* Zerrî teniki bîyayîş. Zerrî ra tenik/i bîyayeni, zerrîtenikiney, zerrîtenikin/i bîyayeni, zerrîtenikey, merhemetkarey, merhemetkar/i bîyayeni, wesfê merhemetkaran tey bîyayeni, wahîrê/a zerrîda teniki bîyayeni, merhemetê ci bol bîyayeni, bêdeyax bîyayeni, kişta zerrîveşey ra metîn/i nêbîyayeni, birehmey di ravey bîyayeni. *Tr.* *Nazik olmak, nazlı, duygusallık, çok merhametli olmak.* Esas bol zerrîtenik bî. Cora nêşa biheweyo. Şayê tenekna dayaxi bido bi xwu.

zerrîteqaye/ê *N.* Zerrîteqate/ê, zerrîvisîyaye/ê, zerrîqutifîyaye/ê, jehrikteqaye/ê, jehrikteqate/ê, jehrikvisîyaye/ê, jehrikqutifîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi bol tersayîş a zerrîya ci teqaya, jehrikê ci teqayo, zerrîya ci visîyaya. *Tr.* *Ödü kopan, ödü patlatılan.* Merdimo zerrîteqaye, do senîn bişo nê lejdê gîrgînî di, mi rê yardim bikero?

zerrîteqayeni *f. M.* Zerrîteqayîş. Zerrî qutifîyayeni, zerrî visîyayeni, jehrik teqayeni, bol vêşî tersayeni, tersan ra xoftawî bîyayeni. *Tr.* *Ödü kopmak, ödü patlamak.* Vanê ê olayî ser ra, zerrîya ci teqaya.

zerrîteqnaye/ê *N.* Zerrîvisnaye/ê, zerrîqutifnaye/ê, jehrikteqnaye/ê, jehrikvisnaye/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni zerrîya ci qutifnaya, zerrîya ci visnaya, bol û bol tersanayo. *Tr.* *Ödü koparılan, ödü patlatılan, çok korkutulan.* Keso zerrîteqnaye do senîn bêro a xwu?

zerrîteqnayeni *f. M.* Zerrîteqnayîş. Zerrî visnayeni, zerrî qutifnayeni. Karûgurwe û îşkeleyêndê tersî di zerrîya kesên yan jî çîyên teqnayeni, ci bol tersanayeni, zerrîya ci qutifnayeni. *Tr.* *Öd koparmak, çok korkutmak, ödünü patlatmak.* Ey mi rê tarî di va: Pix û zerrîya mi teqnê.

zerrîteqnok/i *N.* Zerrîvisnok/i, zerrîqutifnok/i, jehrikteqnok/i, jehrikvisnok/i. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên teqnaya, zerrîya ci qutifnaya, jehrikê ci teqnayo, jehrikê ci visnayo, bol û bol tersanayo û kerdo recifokî. *Tr.* *Öd koparan.* Zerrîteqnokê ci, ci ra deha bol tersayê.

zerrîteqnokey *Nm.* Zerrîvisnokey, zerrîqutifnokey, jehrikteqnokey, jehrikvisnokey. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên teqnaya, zerrîya ci qutifnaya, jehrikê ci teqnayo, jehrikê ci visnayo, bol û bol tersanayo û kerdo recifokî; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr.* *Öd koparmak, öd çatlatmak.* Zerrîteqnokê ci, ci ra deha bol tersayê. Zerrîteqnokeya ci, herkî ya.

zerrîverbîyaye/ê *N.* Çîyo ki, werdo ki jew bîyo veyşan yan jî veyşan mendo tepîya bi îdare ya kerdo xwu zerrî ver, werdo, pa îdare kerdo, pa vêrdişê zerrîda xwu giroto. *Tr.* *Aç kaldıktan sonra idareten yenilen, atıştırılan yiyecek.* Nano zerrîverbîyaye û mirdane werde jew nîyo.

zerrîverbîyayeni *f. M.* Zerrîverbîyayîş. Nan û werên di, bi îdare ya werîyayeni, zerrî ver bîyayeni. *Tr.* *Çok aç iken biraz da olsa yemek, yiyecek atıştırmak.* Şewra ra yo veyşan o. Gama bîni leteyên nan kewt ci dest, eşt xwu zerrî ver.

zerrîverkerde/ê 1. *N.* Xwu zerrîver kerde/ê. Çî/keso ki; kesî wina dîrê çîyo nêercîyaye werdo û bi îdare ya kerdo xwu zerrî ver, do wextnakî rind û rind bûro. *Tr.* *Geçici olarak, atıştırılan basit yiyecek, vs şeyler.* Nan û werê to yo zerrîverkerde, do ma hettanî şan nêresno. 2. *Zv. N.* Xwu zerrîver kerde/ê, daqultnaye/ê, zerreeşte/ê, zerreçekerde/ê, xwu di kişte/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo xwu zerrî ver, daqultnayo, eşto xwu zerre, ci rê ravîyarnayo, pey îkna û amoş nêbîyo jî ci rê vato wa winî bo, wa zêdê şima bo. *Tr.* *Yudumlanan, içine atılan, sindirilmeyip idare edilen, ertelenen.* Zanayîşo ki ez zana, o gireyo zerrîverkerde, do rojên sereyê şima bitewno.

zerrîverkerdeni 1. *f. M.* Zerrîverkerdiş. Xwu zerrî ver kerdeni. Bi îdare ya çîyên werdeni, dîrê loxmey çîyên werdeni. *Tr.* *Atıştırmak, bir kaç lokma yemek.* Mi dîrê loxmey nan kerd xwu zerrî ver. 2. *Zv. f. M.* Zerrîverkerdiş. Xwu zerrî ver kerdeni, daqultnayeni, war kerdeni. Zerrî ver eşteni, xwu mîyan di qedînayeni, zirar kesnakî ro nêdayeni, war kerdeni. *Tr.* *İçine gömmek. Duygu ve düşüncelerini içinde saklamak, bastırmak.* Mi vatenê to, piro kerdîy xwu zerrî ver, mi to rê daqultna, mi to rê war kerd.

zerrîveş/i *Zv. N.* Merhemetkar/i, birehm/i.

Kes/çîyo ki; zerrîya ci veşena, zerrîya ci bi jewî veşena, rehma pîzedê ci bol a, merdimo merhemetkar, merdimo birehm û bikerem. *Tr. Merhametli, şefkatli, acıyan.* Keso zerrîveş do adinî di ewêzîya zerrîveşeyda xwu bivinî.

zerrîveşane *Nn.* Zêdê zerrî veşayen a. Çî/keso ki; zerrîya ci bi kesî veşena, tey zerrî veşayeni esta. *Tr. İçi yanarcasına, merhametli gibi.* Cinêkeri zerrîveşane kerd, zerrîveşane ver da.

zerrîveşaney *Nm.* Zêdê zerrîveşane ya kerdeni, bi zerrî veşnayen a, şeklê zerrîveşane ya, zerrî senîn veşena, winî kerdeni. *Tr. Merhametli bir şekilde, merhamet edercesine.* Zerrîveşaneya biki, zerrîveşaneya bidi ci.

zerrîveşate/ê *Zv. N.* Zerrîveşaye/ê. O/çîyo ki derdêndê girdî ra, qehrên û qotikên ra zerrîya ci veşaya, belayên û bêterên ameyo ci sere di. *Tr. Yüreği yanan, gönlü yanık, kalbi yaralı.* Lajê ci yo xort, kirosa bin di mend, camêrdêndo zerrîveşate yo.

zerrîveşateni *Zv. f. M.* Zerrîveşatiş. Zerrî veşayeni, derdêndo gird dîyayeni, ganên dayeni, qehrûqotikê girdîy vînayeni. *Tr. Gönlü yaralı olmak, yüreği yanmak, içi yanmak, ciğeri yanmak, kül olmak.* Bêlome bo. Di biray pîya day. Zerrî senîn nêveşo ki? Herhal zerrî veşateni hina bena.

zerrîveşayeni *f. M.* Zerrîveşayîş. Zerreyê ci veşayeni, zerrî ro deyayeni, bela û bêterê olimbêşanîy, sere di amîyayeni. Bêewladan hergi pîze veşayenî rê vajêna. Çunkî ewladan rê qesba veşena. *Tr. İçi/yüreği yanmak. Büyük zararlara giriftar olmak. Evlat dışındaki bütün acıma ve merhametler için kullanılır.* Zerrîya min a, bi ê qeçekandê sêkuran rê veşena.

zerrîveşey *Zv. Nm.* Zerrîveş bîyayeni, zerrî veşayeni, birehm û bikeremey, zerrî bi kesên veşayeni, wahîrê rehmi bîyayeni, wahîrê merhemetî bîyayeni. *Tr. Merhametlilik, fazl u kerem sahibi olmak.* Eger cinîyan di, zerrîveşey çinêbo, nêşenê qeçekan ver bidê.

zerrîveşnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî zerrîya ci veşnaya, jewî zirarêndo olimbêter dayo piro. *Tr. Yakılan, içi yakılan, içine ateş düşürülen, ciğeri yakılan.* Merdimo zerrîveşnaye, rew rewî zerrîya ci honiki nêbena.

zerrîveşnayeni *Zv. f. M.* Zerrîveşnayîş. Zerrîya jewî veşnayeni, qehr û belayên jewî sereyo ardeni, derdêndo giran jewî sereyo ardeni. *Tr. İç yakmak, gönül yakmak, yürek yakmak.* Ey zerrîya ci veşnê. Deha o merdim senîn qayîl bo ki bewnîyo ci rî ra? Bê lome bo.

zerrîveşnok/i *N.* Kes/çîyo ki; zerrî veşneno, kesî bol tewneno, kesî ra çîyêndo mihîm beno, zirarêndo şên dano kesîro. *Tr. İç yakan, kişiye büyük zarar veya hüsranlar veren.* Maya mi mi rê merseleyêndo zerrîveşnok va, mi kerdê bibermo.

zerrîveşnokey *Nm.* Zerrîveşnok/i bîyayeni, zerrî veşnayeni, wesfê zerrîveşnokan ser o bîyayeni, tey zerrîveşnayeni bîyayeni. *Tr. İç yakıcılık, iç yakan olmak.* Mi bi xwu rê, zerrîveşnokeya hendi jî boli nêbî.

zerrîvêrde/ê *N.* Zerrîvêrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; veyşaney ra zerrîya ci ya quri quri kena, bol bîyo veyşan, wextê ci yê nanî yo rewna ra yo ravêreno û o yo eynî lingîy erzeno. *Tr. Açlıktan içi geçen, çok acıkan.* Nanî sifte berê ê lajekdê zerrîvêrdî vero ronê.

zerrîvêrdeni *f. M.* Zerrîvêrdiş. Zerrî vêrîyayeni, bol veyşan bîyayeni, pîzî quri quri kerdeni, wextê ci yê nan werdenî rewna o ravêrdeni. *Tr. Erinmek, çok acıkmak, içi geçmek, midenin zil çalması.* Dîrê saetîy bî, ma bîbîyê veyşan, eynî zerrîya ma vêrdi bî, kesî ma nêardê.

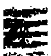
zerrîvilênayeni *f. M.* Zerrîvilênayîş. Qandê werdî, mîdî hazir kerdeni, mîdî rê îdman kerdeni. *Tr. Mide eğitimi yapmak. Bir şeyler yemek için midesini basit gıdalarla hazır hale getirmek.* Ma zerrîya xwu vilêna. Ma nêt kerd bêro vera kêdê şima, nanên yan jî qehweyên bişimo, şima keye di çinêbî.

zerrîvilêşîyaye/ê *N.* Zerrîvilêşok/i. Kes/çîyo ki; zerrîya ci vilêşîyaya, veyşaney ra yan jî awda mîdî ya vêşî ra, hewna newe newe zerrîya ci kewta werey, tenekên madê ci qelibîyayo. *Tr. Fazla mide suyundan veya açken salgılanan mide suyundan dolayı mide bulantısı bulanan.* Ê lajekê zerrîvilêşîyayî şî cêr di virit.

zerrîvilêşîyayeni *Tib. f. M.* Zerrîvilêşîyayîş. Zerrîvilêşokey, verorê zerrî qelibîyayeni, verorê zerrî werey kewteni. Wexto ki hewna newe zerrîya kesî ya kena werey kewo, wexta û o wezîyet. Zerrî vilêşîyayeni, bolkî veyşaney di bena. *Tr. Midedeki ilk bulantılar, aç karınla midede sıvının salgılanması.* Rojeyî di, hergi dihîrane zerrîya mi vilêşêna.

zerrîvilêşnaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî sebebên zerrîya ci vilêşnaya, bîyo sebebê zerrî vilêşîyayîşdê ci. *Tr. Açlık veya mide fazla suyundan dolayı midesi bulandırılan.* Merdimo zerrîvilêşnaye, do senîn zerrîya xwu rehat kero?

zerrîvilêşnayeni *f. M.* Zerrîvilêşnayîş. Sebebê zerrî vilêşîyayenda kesên yan jî çîyên. Zerrî

vilêşîyayeni rê sebebên bîyayeni. *Tr. Midedeki fazla sudan veya açlık gibi bir duygudan dolayı midenin hafifçe bulanmasına etken olmak.* Veyşaney zerrîya mi vilêşnê.

zerrîvilêşnok/i *N.* Çî/keso ki; zerrîya kesên yan jî çîyên vilêşnaya, bîyo sebebê zerrî vilêşîyayîşî, zerrî vilêşîyayeni di kar û tesîr û gurweyên ardo ca. *Tr. Mideyi hafifçe bulandıran veya erindiren, mideyi hafifçe karışmasına veya bulanmasına neden olan etken madde.* Vengbîyayîşê mîdî, zerrîvilêşnokêndo xwuserî yo.

zerrîvilêşnokey *Nm.* Zerrîvilêşnok/i bîyayeni, wesfê çîyandê zerrîvilêşnokan tey bîyayeni. Çî/keso/a ki; zerrîya kesên yan jî çîyên vilêşnaya, bîyo sebebê zerrî vilêşîyayîşî, zerrî vilêşîyayeni di kar û tesîr û gurweyên ardo ca; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mideyi hafifçe bulandıran veya erindiren etken olmak.* Vengbîyayîşê mîdî, zerrîvilêşnokêndo xwuserî yo.

zerrîvisîyaye/ê *N.* Recifîyaye/ê, jehrikteqaye/ê. Kes/çîyo ki; tersan ra ameyo deraxdê mergî di vinderdo, kerdo tersan ra bimiro. *Tr. Ödü kopan.* Qenê pesnanê, ê merdimdê zerrîvisîyayî medê.

zerrîvisîyayeni *f. M.* Zerrîvisîyayîş. Recifîyayeni, jehrik teqayeni, tersan ra deraxdê mergî amîyayeni. *Tr. Ödü kopmak, çok korkmak.* Finêra mar mi vero pufa, eynî zerrîya mi visîyê.

zerrîvisnaye/ê *N.* Recifnaye/ê, zerrîteqnaye/ê, jehrikteqnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zerrîya ci visnaya, jehrikê ci teqnayo, kerdo tersan ra bikişo. *Tr. Ödü koparılan.* Qenê ma het di, ê merdimdê zerrîvisnayî ra behs mekerê.

zerrîvisnayeni *f. M.* Zerrîvisnayîş. Recifnayeni, jehrik teqnayeni, zerrî teqnayeni. Kesên yan jî tayêni tersan ra deraxdê mergî ardeni. *Tr. Öd/ünü koparmak.* Mi va pîyê to merdo û mi zerrî ro ci visnê. Axirî ki mi dima amoş kerd.

zerrîwaşte/ê *N.* Zerrîwazîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya kesên yan jî çîyên waşta, qayîl bîyo bibo, qayîl bîyo biwerîyo yan jî mexsûsê ci bo. *Tr. Can u gönülden istenen, arzu edilen.* Werdo zerrîwaşte, keso zerrîwaşte û zêdê nînan çî yan jî keso zerrîwaşte.

zerrîwaşteni *f. M.* Zerrîwaştiş. Waşteni, bi zerrî ya waşteni, mîyan ra amîyayeni, tamê ci çîyên yan jî kesên şîyayeni, ah ci şîyayeni, kesî mîyan di çîyên yan jî kesên rê mêl bîyayeni. *Tr. Can u gönülden istemek, gönül istemek, içtenlikle istemek, arzu etmek, istemek.* Zerrîya ci ya goştê verekan wazena. Labelê zerrî waştê ki zerrîya ci axbandir biwazo. Ê tabî ki bi zerrîwaştena bo, o zewmbî yo.

zerrîwereykewte/ê *N.* Madqelibîyaye/ê, madwereykewte/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya ci qelibîyaya, madê ci qelibîyayo, halê viritenî ameyo ser. *Tr. Midesi bulanan.* Merdimo zerrîwereykewte, zerrîya ê bînan jî werey fineno.

zerrîwereykewteni *f. M.* Zerrîwereykewtiş. Zerrî qelibîyayeni, maden qelibîyayeni, mad qelibîyayîş. Hal û wezîyetê mad û zerrî wereykewtişî û virejîyayîşî kesî di peyda bîyayeni. *Tr. Mide bulanmak.* Lajekê senîn ki kirosa dî, hema zerrîya ci kewti werey.

zerrîwereyviste/ê *N.* Madqelibnaye/ê, mad wereyviste/ê, zerrîqelibnaye/ê. Kes/çîyo ki; zerrîya jewên werey vista û zerrîya ci bi no şekila qelibnaya. *Tr. Mide bulandıran, midesi bulanan.* Çîyo zerrîwereyviste, do fina ma nêmojneyo.

zerrîwereyvisteni *f. M.* Zerrîwereyvistiş. Mad qelibnayeni, mad werey visteni, zerrî qelibnayeni. Sebebê zerrî werey kewtenda jewî bîyayeni. *Tr. Mide bulandırmak, tiksindirmek.* Ay, o çîyo pîs mojna min û zerrîya mi visti werey.

zerrîweş/i 1. *Psîk. Zv. N.* Dilbêş/i. Kes/çîyo ki; ci pîze di xirabey çinî ya, xwu zerre di xirabey nênimneno, hadîsan weş vîneno, ci qelb di xirabey çinî ya. *Tr. İyimser, optimist, hoşgörülü.* Lajekêndo zerrîweş o, ez do bişa bi ci ya ravîyarna. 2. *Zv. N.* Dilbêş/i, weşsohbet/i. Kes/çîyo ki; sohbetê ci, bi ci ya qisey kerdeni weş a. *Tr. Hoşsohbet, konuşmaları insana terapi gibi gelen.* Merdimêndo zerrîweş o, kes şeno tim jî bi ci ya roşo û werzo û qisey bikero.

zerrîweşane *Nn.* Dilbêşane, weşsohbetane. Zêdê zerrîweşan a, bi zerrîweşan mendeni, wesfê zerrîweşan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; ci zerre di, ci qelb di çîyêndo xirab çinî yo, xirabeya însanan nêwazeno, qisandê xwu di weş o; a zêdê înan bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İyimserler gibi, hoşsohbetliler gibi olmak.* Ey bi ci ya a roji, zerrîweşane qisey kerdîy û oxir kerd.

zerrîweşbîyaye/ê *Nn.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di zerrîya ci rehat kerda, bîyo rehat, aqil û zerreyê ci rehat kerdo, zerrîya ci bîya honiki û gireyên amoş bîyo. *Tr. İçi rahatlayan, ikna olan.* Merdimo zerrîweşbîyaye rehat rehat rakewt.

zerrîweşbîyayeni *f. M. Zv.* Zerrîweşbîyayîş. Zerrî honikbîyayeni, zêdê kesî bîyayeni, zêdê xwu kerdeni, weşdê kesî şîyayeni, qesbaya kesî

honik bîyayeni, kerba pîzedê kesî şikîyayeni. *Tr. Gönlü hoş olmak, gönül almak, içi rahat etmek.* Mêrdekî ez kerda zerrîweşi, esas rew rewî zerrîya mi weşi nêbena.

zerrîweşey 1. *Nm. Zv.* Dilbêşey, zerrîweşîni, zerrîweşîney, zerrîya ci, weş bîyayeni, razî bîyayeni, razîyey, tey xirabey çinêbîyayeni. Bi zerrî ya, bi zorên a nê, bi waştenî ya bîyayeni. Tersê ci, "bêzerrîyey" a. *Tr. İç/kalbinin iyi olması, gönül hoşluğu, gönül hoşnutluğu, gönüllülükle olması, rıza olması, hoş görmek, hoşgörülü olmak.* Wa bibo, labelê wa bi zerrîweşey a bo. 2. *Zv. Nm.* Dilbêşey, zerrîweşîni, zerrîweşîney, weşsohbetey, weşsohbet bîyayeni, qiseyê ci kesî rê terapî amîyayeni. *Tr. Hoşsohbetlilik, konuşmalarında terapist olmak.* Zerrîweşeya ci kesî rê bol weş yena, kes xwu rê tim qayîlo bi ci ya qisey bikero.

zerrîweşkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê xirabîya tepîya, qelbşikatişên a dima jewî yan jî tayêni zerrîya kesên ci kerda weşi, rîzayeya ci girota, bi zêdê ci kerdiş a zerrîya ci kerda honiki, mirazîya ci arda ca. *Tr. Gönlü alınan, hatırı alınan, arzusu yerine getirilen.* Gereg ki merdimo zerrîweşkerde, amoş bo.

zerrîweşkerdeni *f. M.* Zerrîweşkerdiş. Karûgurweyên di, kerdiş û bîyayîşên di, zêdê kesên kerdeni, waştenî û posena ci ca ardeni, ci rehat kerdeni, mirazîya ci ca ardeni. *Tr. Gönül almak, hoşnutluk almak, istediğini yapmak, rahatlatmak.* To bi o muamele ya zerrîya lajekî kerdi weşi.

zerrîya sîya 1. *An. Nm. Bw.* Qesbaya sîya. Vanê: Zerrîya ci ya sîya, hîle giroto. Cora wina kewto. 2. *Zv. Nm.* Qesbaya sîya, cîgera sîya, pîşa sîya, pîşika sîya, kezeba sîya. Zerrîya ki derd û girey û qehrûqotikê ci bol ê, qehrûqotikan ra, zerrîya ci bîya sîya. *Tr. Dert, musibet, sıkıntı ve benzeri durumlardan dolayı içi siyahlaşan, içi kapkara olan.* Axba a zerrîda sîya, boka dişmenandê kesî ser di nêro.

zerrîyoneqitîyaye/ê *N.* Mojîyaye/ê, mote/ê, zerrîyoniqitîyaye/ê, qelbamîyaye/ê, eyanbîyaye/ê, qelbkewte/ê, mojîygirote/ê. Kes/çîyo ki; çîyên ci ra bîyo eyan, çîyêndo nimî ci ra asayo, îlhamên ameyo zerre. *Tr. İçine doğan, ilham alan, ilhamlanan, esinlenen, gizli şeyler kendisine gösterilen.* Kes do goş, kesdê zerrîyoneqitîyayeyî do. Çunkî ro hergi kesî nêneqitêno.

zerrîyoneqitîyayeni *f. M.* Zerrîyoneqitîyayîş. Qelb amîyayeni, qelb kewteni, zerrîyo niqitîyayeni, eyan bîyayeni, ci ra asayeni, ci rê mojîyayeni, mojîy ci amîyayeni. *Tr. İçine doğmak, kalbine gelmek, esin almak.* Neqitîya mi zerrî yo. Mi verî nêzanayê.

zerze 1. *Sn. Nn.* Qufil. Çîyo ki kes pa cayan kilît keno. *Tr. Asma kilit.* Zerze ser o çinêbî, bi mi ki mi kerd bî xwu vîra. 2. *Sn. Nn.* Kilît. *Tr. Anahtar.* Zerzeyê ci ser o bî, qey înan tirito ki tiritokeya ci kerda.

zerzebîyaye/ê 1. *N.* Qufilbîyaye/ê, bi qufilî ya gêrîyaye/ê. Çî/keso ki; bi zerzeyên a gêrîyayo, bîyo kilît. *Tr. Kilitli, kilitlenen.* To vatê beno, ez zerze bîbîya. To do wexta merdimêndo zerzebîyaye bivînayê. 2. *N.* Kilîtbîyaye/ê, bi kilît a gêrîyaye/ê. *Tr. Kilitli, kilitlenen, çalışamayan, kapanan.* Kîbero zerzebîyaye, do rew rewî nêşo abîyo.

zerzebîyayeni 1. *f. M.* Zerzebîyayîş. Qufil bîyayeni, bi qufil a gêrîyayeni. *Tr. Asma kilit vurulmak, kapanmak.* Ê mi zerze kerê jî, ez do fina ey akera. 2. *f. M.* Zerzebîyayîş. Kilît bîyayeni, bi kilît a gêrîyayeni. *Tr. Kilitlenmek.* Kam şeno zerze bîyayeni di jî biluwo.

zerzekerde/ê 1. *N.* Qufilkerde/ê, qufilpirodaye/ê. Çîyo ki qufil deyayo piro. *Tr. Kilitli, asma kilit vurulan.* Kîbero zerzekerde do bibeşirîyo. 2. *N.* Kilîtkerde/ê, bi kilît a girote/ê. *Tr. Kilitlenen.* Kîbero zerzekerde, do dîna finîy zerze bo ki hewna weş bibeşirîyo.

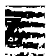
zerzekerdeni 1. *f. M.* Zerzekerdiş. Qufil kerdeni, bi qufil a giroteni. *Tr. Asma kilit vurmak, asma kilitle kapatmak.* Mi do zerze kerdayê, pere çinê bî. 2. *f. M.* Zerzekerdiş. Kilît kerdeni, bi kilît a giroteni, kilît bi ci eşteni. *Tr. Kapanmak, kilitlenmek.* Mi di finîy zerze kerd jî, tiritokî fina tirit.

zerzewat *Nn.* Hergi babetî sebze, meywe û çîyo zêdê nînan. *Tr. Sebze ve meyve çeşitleri.* Cinêki, ma rê peyanhefteyo verên di, zerzewat girot jî qedîya.

zerzewat/i *N.* Dûkanê zerzewatî, dûkanê kuhoyî. Zergankar/i, zergûnkar/i. *Tr. Manav.* Mi do xwu rê zerzewatî ser ra çî bigirotayê, ey nêverda. Ez mecbûr menda, mi rotokê gerrokî ser ra herîna.

ze soqî *Zv. H.* Mezbût, wişk, pêt, saxlem. Çî/keso ki; bi soqî ya durûvîyayo; ci rê bol mezbût o, bol saxlem o, bol metîn o, tey kemaney çinî ya vajîyayo. *Tr. Muhkem, dibek gibi, tokmak gibi.* O yo yeno. Lajek ze soqî, cara kemî nêkewno.

ze tixi *Zv. H.* Dimilî di tixi zaîfey îfade kena, kîloyandê vêşîyan ra nata bîyayenî îfade kena, tam û tam formdê xwu di bîyayîşî îfade keno.

Tr. Tığ gibi, hiç bir kilosu fazla olmayan. Keyneki maşallah zena ze tixi, lajek jî ze tixi û ay kemêrî nîyo.

zewaj *Er. Nn.* Zewijîyayeni. Pêya ciniy û camêrd bîyayeni. *Tr. Evlilik, evlenmek.*[1]

zewaja bêzerrî *Nn.* Zewajo ki bi zerrîda berzewajan nîyo, zewaja ki mecbûr bîyo, zewaja ki bi zorakî bîyo. *Tr. Gönülsüz evlilik.* Zewaja bê zerrî, gencan pêya nêvindarneno.

zewaja bizerrî *Nn.* Zewaja ki bi zerrîda gencan an bîya, zewaja ki bi waştenîda gencan an bîyo. *Tr. Gönüllü evlilik, istekli evlilik.* Zewaja bizerrî, do gencan pêya şad kero.

zewal *Er. N.* Peynî, qedîyayeni, soyîn, pey, peynî amîyayeni û şîyayeni û abirîyayeni. *Tr. Son, bitim, yıkım, ayrılıp gitmek.* Ellahî tenîyay rê zewal çinî yo. Ê bînan rê hemini rê esto.

zewaley *Nm.* Qedîyayeni, peynî amîyayeni, soyînê ci amîyayeni, abirîyayeni û şîyayeni. *Tr. Son olmak, bitmek, yıkılmak, ayrılıp gitmek.* Kê rê zewaley çinî ya?

zewijîyaye *Nn.* Keso ki bi cinîyên a, bi keynên a, bîyo cinî û camêrd. Keso ki yan bi cinîyên a yan bi keynên a zewijîyayo, pa mareyê xwu birnayo. *Tr. Evli, nikahlı erkek.* Merdimo zewijîyaye nêbo, bi ma ya nêşeno werzo û roşo. Çunkî ma pêro zewijîyayeyê.

zewijîyayeni *f. M.* Cinî û camêrdên pêya, bi mareyên a, bi nîkahên a, bi qewlên a cinî û camêrd bîyayeni, hembazey kerdeni; bi nê hêwanî ya veyve kerdeni. *Tr. Evlenmek, evlilik yapmak.* Ez 1997 di, Meymandari di zewijîyaya.

zewijnaye *N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên bi cinîyên a yan jî bi keynekên a mareyê ci birnayo, nîkah kerdo û bi no babet a bîyê cinî û camêrd. *Tr. Evlendirilen, evliliği yapılan, bir erkekle nikahı kıyılan.* Xorto zewijnaye, do bikeye û bibane û ci ya bo ki, zewajdê xwu ya tamên bivîno.

zewijnayeni *f. M.* Zewijnayîş. Cinîyên û camêrdên a bi mareyên a, bi nîkahên a yan jî bi peymanêndê zewajî ya pîya cinî û camêrd kerdeni. *Tr. Evlendirmek, evliliklerini gerçekleştirmek.* Eger pêrê ci, qeçekê xwu rew nêzewijnayê, qeçekê ci qe beno ki jî gunakarîy bîyayê. Rind o ki rew zewijnay.

zewmbî *Ç.* Babetna. Bê rayên, raynakî, o bîn. *Tr. Başka, başka şekilde, başkaca, diğeri, öbürü, öbür türlü, ayrı, ayrıca.* Ez do bi zewmbî merdimî ya şirîgey bikera. Çirê? Çunkî şansê mi zewmbî jî esto.

zewmbîvaje *Rob. Nm.* Îdyom. Qisaya ki vatişdê ci di manenakîyêndo babetna esto, manedê xwu yê heqîqî di nêvajîyayo. *Tr. Deyim.* Kelîmeyê serewişk û totikval û qafqulîy zewmbîvaje yê.

zewmbîyane *Nn.* Çî/keso ki; zewmbîyaneyê ci estê, zêdê hemini nîyo, ê bînan ra babetna yo, ferqê ci esto. *Tr. İmtiyazlı, imtiyazlılık, farklı, ayrıcalıklı, ötekiliği bulunan.* Ma mîyan di zewmbîyane nêbeno, ma pêro jew ê. Wazenê ma mîyan kewê, wazenê mekewê.

zewmbîyaney *Nm.* Zewmbîyane/ê bîyayeni, ferqê ci yo ravey bîyayeni, ê bînan ra ferqê ci bîyayeni, verorey veroreya ci bîyayeni. *Tr. İmtiyazlılık, ayrıcalığı olmak.* Eger kes aqildar bo, eger kes haydar bo, eger kes totikdar bo, zewmbîyane weşi nîya.

zewnc *Nn. Bw.* Zo. Mi zewncê ci, bi şeş a herînay, to deha ercan girotê.

zewq *Er. N.* Tam, tamêndo şên. *Tr. Zevk.* Peynî, zewqêndê nê karî deha nêmendo.

zewq giroteni *f. M.* Zewqgirotiş. Tamêndo weş giroteni, ci ra lezzetên giroteni. *Tr. Zevk almak, zevklenmek, mütelezziz olmak, lezzet/tat almak, tatlanmak.* Herkes zewq giroteni ra fahm nêkeno.

zewqgîn/i *N.* O/çîyo ki zewq gîno, ci ra tamêndo şên giroto. *Tr. Zevk alan, zevklenen.* Merdimo zewqgîn û o zewq negîn jew nêbeno. Zewqgîn do deha vêşî meywedar bo.

zewqgîney *Nm.* Zewq giroteni, zewq girote bîyayeni, kesê zewq girotişî bîyayeni, karê zewq girotişî kerdeni. Zewqgîn/i bîyayeni, wesfê zewqgînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Zevk almak, zevklenmek.* Zewqgîneya ci, kesî tamojikî kena.

zewqnaye/ê *N.* Çî û keso ki jewî yan jî tayêni ci rê zewqên dayo tam kerdeni, tamkerdişdê zewqdê ci bîyo. *Tr. Zevklendirilen.* Merdimê zewqnaye, xwu ra vêrd.

zewqnayeni *f. M.* Zewqnayîş. Jewî yan jî tayêni rê, zewqên tam dayeni. *Tr. Zevklendirmek.* Zewqnayeni di jî tecrubeyên esto.

zewtgîn/i *N.* Kes/çîyo ki; xirabeyda xwu ra, şaşîneyda xwu ya, bi xetayên a yan jî sebebên ra, zewtanê însanan gîno yan jî giroto. *Tr. Beddua alan, bedduaya maruz kalan.* Ya Efkar! Ti ma ne zewtkar ki, ne jî zewtgîn ki. Ez zewti ra xwu erzena bextdê to!

zewtgîney *Nm.* Zewtgîn/i bîyayeni, wesfê zewtgînan tey bîyayeni. Zewtîy giroteni, marûzê zewtan bîyayeni, ci rê zewtîy deyayeni. *Tr. Beddua*

1 Na vajeki, Erebî di *"zewc"* a (*Tr. Eş*). Zewajê ci ci rê bixeyr ame, nêweşîna ci ravêrdî.

almak, bedduaya maruz kalmak. Zewtgîney, çi çîyênda xirab a!

zewti *Nm.* Bolekê ci "zewtîy" ê. Duaya ki qandê xirabey bena. *Kur. Nifir. Tr. Beddua, ah.* Bolkî cinîy û zaîfîy zewtîy danê.

zewtîy *Nb.* Jewekê ci "zewt" a. *Bw.* Zewti. Pîlîy vanê: Zewtîy medê, zewtîy hinî yê ki, wexto ki bêrê, bi tofandê xwu ya yenê. A wexta her kes zirar vîneno.

zewtîydaye/ê *N.* Zewtdan/i. Merdimo ki zewtîy dayê, ci fek ra zewti vijîyaya. *Tr. Beddua eden.* A merdima zewtîydaye do jî zewtda xwu ra, zirar bivîno.

zewtîy dayeni *f. M.* Zewtîydayîş. Duayê xirabîy kerdeni, duayê ki do mûsîbet bîyarê, înan kerdeni. *Tr. Beddua etmek.* Zewtîy dayeni bol xirab a. Çunkî zewtîy açarênê kesî ser.

zewtkar/i *N.* Zewtdan/i. Merdimo ki karê zewtan keno, karê ci bîyo zewt dayeni. *Tr. Bedduacı, beddua eden.* Ya Rebbî! Ti mi ne zewtkar ki, ne jî zewtgîn!

zewtkarey *Nm.* Zewtdaney. Zewtîy dayeni, duayê xirabîy kerdeni. *Tr. Beddua etmek.* Zewtkareyêna ser o ki, boka raştê dişmenandê kesî nêro.

zexel/i *N. Bw.* Xezel/i. Ti kayan di zexelê. Zexeley meki.

zexelbaz/i *N. Bw.* Xezel/i. Mi dî ki zexelbaz o, mi hîlbê xwu ci ra birna.

zexelbazane *Nn. Bw.* Qelpane. To ci rê, muameleyo zexelbazane kerd, o jî to ra abirîya.

zexelbazaney *Nm. Bw.* Qelpaney. Mi cara zexelbazaneya winî bêexlaqi nêdîya.

zexelbazey *Nm. Bw.* Xezeley. Ki şima zexelbazey bikerê, kabokê şima do bikewê.

zexelbazîney *Nm. Bw.* Xezeley. Zexelbazîna winî, tirimi boka kesî sere di nêro.

zexelbazîni *Nm. Bw.* Xezel. Mi rê noqor, zexelbazînda ci ra, no bela, ame ci sere di.

zexelbazkî *H. Bw.* Qelpane. Ti tim jî kayandê xwu di zexelbazkî luwenê.

zexelbazkîyey *Nm. Bw.* Qelpaney. Eger bi zexelbazkîyeya kay nêkero, nêşeno kayan bigîro.

zexeley *Nm. Bw.* Xezeley. Ma ci rê vanê nêvanê, o do nêşo zexeley nêkero, do fina jî bikero. Boka xusletê ci, ci ra bikewo!

zexeley bîyayeni *f. M.* Zexeleybîyayîş. *Bw.* Xezeley bîyayeni. Çendi ki kay di zexeley bîya, mi hend jî kerdo vinî. Ez nêzana zexeley bikera. Cora ez a kena vinî.

zexeley kerdeni *f. M.* Zexeley kerdiş. *Bw.* Xezeley kerdeni. To zexeley kerdi kerdi, ma to çirê xirxizey kerdi?

zexelîney *Nm. Bw.* Xezeley. Zexelîney çîyênda bêyewm a.

zexelîni *Nm. Bw.* Xezeley. Birak! Ti nêşenê bêzexelîni kay kerê?

zexelok/i *N.* Xezelok/i, xezelbaz/i, zexelbaz/i. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kayandê xwu bol zexeley keno, zexelbazey bîya wesfê ci yo ravey. *Tr. Kandırıkçı, hilekar. İşi gücü hile hurda yapmak olan.* Ez qethan bi ê zexelokî ya kay nêkena. Ey cara bê zexeley, kay kay nêkerda.

zexelokey *Nm.* Xezelokey, xezelbazey, zexelbazey. Kes/çîyo ki; karûgurwe û kayandê xwu bol zexeley keno, zexelbazey bîya wesfê ci yo ravey; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Kandırıkçılık, hilekarlık, hilekar olmak. İşi gücü hile hurda yapmak olmak.* Ez qethan, bi ê zexelokî ya kay nêkena. Ey cara bê zexeley, kay kay nêkerda. Kayên di zexelokey bibo, a kay di tam çinêbeno.

zexer/i *Zoo. N.* Fîndo, fînik/i. Babetên kutikên yan jî delênda werdî. *Tr. Bir çeşit küçük bir köpek.* Zexerê ci yo, tim ci di. Tim jî bi kirte û kutikan a hembazey keno. Noqra jî xwu rê zexerên dîyo. Qey nêşeno xwu rê merdimên (h)embaz kero.

zexîre/ê *Er. N.* Aşlix/i. Çîyê werdî yo ki qandê rojda lazimi arêbîyayo û debîyayo embar yan jî cadê ci. *Tr. Zahire.* Zexîreyê ma qedîya bî, ma şîy xwu rê tayên dûkanan ser ra herîna.

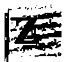
zeydê pê *H. Bw.* Zê pê. Eger zeydê pê bîyayê, înan do ferq nêkerdayê.

zeyî 1. *Nn.* Zayeni, zayîni, zayîş, dinya amîyayeni, qeç ardeni, leyr ardeni. *Kur. Zayîn, welidîn. Tr. Doğum.* Wexto ki keynaya keyî qeç ana tepîya, cinîyê pêrandê ci arêbenê, vanê ma yê şinê zeyî.[1] 2. *Nn.* Veyvîni di şîyayîşê veyver o kê pêrano siftekên. Yanê veyvi çoşmeyê hefteyên, çoşmeyê mengêna tepîya (no wext, ca ra bi ca, welat ra bi welat ferq keno. Nezdî bo hefteyên, dûrî bo mengên ûzn. îcab bikero rameno.) şina kê pêrandê xwu, ney rê vanê zeyî. *Tr. El öpme, gelinin baba evine ilk gidişi.* Veyva maya şina zeyî, do hefteyên bimano.

zeyîdîyaye/ê *N.* Çî/keso ki bîyo vêşî, xwu bi xwu yan jî bi çîyên a bîyo bol, zayo. *Tr. Artan, çoğa-*

---

1 No babet zeyî, esas hem qeç arden a *(kadının doğum yapması)*, hem jî bîyayen a, dinya amîyayen *(doğum, doğum günü)* a. Çunkî tîya di, hem zayeni esta û hem jî cinîyer û qeçî rê roja dinya amîyayeni esta. Labelê herga ki şîyo, şikê Dimilîyan bîyo vinî û zayeni sirf qandê heywanan vajîyaya.

lan, üreyen. Merdimo ki çîyê zeyîdîyayî qebûl kero, do kemîyayena ci jî qebûl kero.

zeyîdîyayeni *f. M.* Zeyîdîyayîş. Vêşî bîyayeni, bol bîyayeni, zayeni. Bi amor a, bi mîqdarî ya, bi çîdo winasîn a vêşî bîyayeni. *Kur. Zêdebûn. Tr. Artmak, çoğalmak, üremek*. Ma însanê herga ki şino zeyîdên ê.

zeyîdnaye/ê *N.* Çî/keso ki; jewî kerdo vêşî, amorê ci, sabirê kerdo bol. Çî/keso ki; kesên berkeyê ci kerdo vêşî. *Tr. Artırılan, çoğaltılan, üretilen*. Jûfinan malo zeyîdnaye dest veşneno.

zeyîdnayeni *f. M.* Zeyîdnayîş. Vêşî kerdeni, bol kerdeni, zaf kerdeni, zafnayeni, amorê ci vêşî kerdeni, sabirê zeyîdnayeni, zayîş dayeni, biberke kerdeni, berkeyê ci vêşî kerdeni. *Tr. Artırmak, çoğaltmak, üretmek*. Eger şima şenê qeçekanê xwu bizeyîdnê. Labelê bêşîret jî meverdê.

zeyn *Nn.* Zên, zayîş, çime. Çimeyê çîyandê zayan. *Tr. Menba, kaynak*. Zeynê ci nêasayê, la ki vanê herikîyayê.

zeynawî *Cog. Nm.* Zênawî. Awa ki cayên ra zêna, fekê awi, çimeyê awi, awa ki zêna. *Tr. Kaynak, suyun kaynağı, suyun gözü, menba, akan su*. Nika rew rewî, zeynawî nêvîneyêna. Sûkan di pêro awa qestelan şimenê.

zeynawîyey *Cog. Nm.* Zênawî bîyayeni, wesfê zeynawîyan. Awa ki cayên ra zêna, a ûja bîyayeni, fekê awi bîyayeni, çimeyê awi bîyayeni, wesfê çimedê awi yan jî çîyandê winasînan bîyayeni. *Tr. Kaynak olma, kaynaklık yapma, suyun gözü/kaynağı olma, menba olma*. Mi rê ki zeynawîyeya ci, zêdê ê şima biberkê nîya.

zey pê *Çn. Bw.* Zê pê. Zey pê bîy. Eger winî nêbîyayê, ma pêrini do fehm kerdayê.

zey pê bîyayeni *f. M.* Zeypêbîyayîş. *Bw.* Zê pê bîyayeni. Kaşka zey pê nêbîyayê. Zey pê bîyayena ci ma rê weş nêamê.

zeypêbîyayey *Nb. Bw.* Zêpêbîyayey. Ê merdimê zey pê bîyayey do nêşê pêra abirîyê!

zeyt *Sn. Nn.* Ronê zeytûnan. Rono ki zeytûnan ra gêrêno. *Tr. Zeytinyağı*. Selateyo ki zeyt debêno de, bol weş o.

zeytbîyaye/ê *N.* Çî/keso ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a zeyt sawîyayo pira, bi zeytî ya terbîye bîyo, bi rondê zeytûnan a emaret bîyo. *Tr. Zeytinyağı sürülen, zeytinyağı ile terbiyelenen, zeytinyağı ile yağlanan*. Sîtilo zeytbîyaye û zeyt nêbîyaye hele senîn xwu mojneno!?

zeytbîyayeni *f. M.* Zeytbîyayîş. Zeyt pira sawîyayeni, bi zeytî ya emaret bîyayeni. *Tr. Zeytinyağı sürülmek, zeytinyağı ile terbiye edilmek*. Çinayê ci bîbî zeyt, nêşayê ci ra pak kero.

zeytkerde/ê *N.* Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni zeyt sawito pira, bi zeytî ya terbîye kerdo, bi rondê zeytûnan a emaret kerdo. *Tr. Zeytinyağı ile yağlanan, zeytinyağı ile terbiyelenen*. Posto zeytkerde bîyo nermek, o zeyt nêkerde wişk mendo.

zeytkerdeni *f. M.* Zeytkerdiş. Ronê zeytî ci sawiteni. Qando ki çî ra veng nêvijîyo ronê zeytî ci sawiteni. *Tr. Zeytinyağı sürmek, zeytinyağı ile yağlamak, zeytinyağı ile terbiye etmek*. Mi kîber kerd zeyt tepîya, ci ra qethan veng nêvijîya.

zeytûna zûrayî *Nk. Nm. Bw.* Zeytûnê zûrayî. Zeytûna zûrayî di perpûn bo ki bibo tamweşi.

zeytûnê degirotey *Nb.* Zeytûnê panayey, zeytûnê tanayey. Zeytûnê ki degêrîyayê, zeytûnê ki solawî û tirşawî mîyan di zemanên vindarneyayê û ci ra zeytûnê werdî peyda bîyê. *Tr. Salamura zeytin*. Zeytûnanê degirotan herkes nêzano degîro, cora kenê ze qeresolawî.

zeytûnê kuhoy *Nk. Nb.* Zeytûnê ki renga ci kuho yê. *Tr. Yeşil zeytin*. Ma Adana di, hergi serri, xwu rê zeytûnê kuhoy degirotê.

zeytûnê panayey *Nb. Bw.* Zeytûnê degirotey. Tayên merdiman rê zeytûnê panayey deha weşê. Mi rê nîyê.

zeytûnêri *Nk. Nm.* Dara zeytûnan. Dara ki pa zeytûnîy benê. *Tr. Zeytin ağacı*. Mêrdekî va, zeytûnêrê herêma ma, hendê herêmda Dengizdê Sipî weş nêbenê.

zeytûnê ronî *Nk. Nb.* Zeytûnê ci ron virazêno, zeytûnê rûwenî, zeytûnê zeytî. *Tr. Yağlık zeytin*. Zeytûnê ronî cîyayê, ê werdî cîya yê.

zeytûnê sîyay *Nb.* Zeytûnê ki renga ci sîyaya û do sêpare di biwerîyê. *Tr. Sofralık siyah zeytin*. Bi mi ki zeytûnê sîyay, zeytûnandê kuhoyan weşêrî yê.

zeytûnê tanayey *Nb. Bw.* Zeytûnê degirotey. Mi rê zeytûnê sîyay, ey rê jî zeytûnê tanayey bisenci.

zeytûnê werdî 1. *Nk. Nb.* Zeytûnê werdeni, zeytûnê ki do bi werîyê, zeytûnê ki do sêpare di biwerîyê, ê ronî nîyê. *Tr. Kahvaltılık zeytin*. Zeytûnê werdî û ê ronî jew nêbenê. 2. *Nk. Nb.* Babetên zeytûnandê werdîkekan, yanê zeytûnê girdê giloberî nîyê. *Tr. Küçük zeytin. Cinsi küçük olan bir çeşit zeytin*. Kaşka to nê zeytûnê werdî(y) nêherînayê.

zeytûnê zûrayî *Nk. Nb.* Zeytûnêra zûrayî, zeytûnêrê zûrayî, darê zeytûnandê zûrayî. Zeytûnê perpûn nêkerdey, zeytûnê darpûnkerdey, zeytûnê ki aşle nêkerdê. *Tr. Yabani zeytinlikler*.

Ma şîyê verdê kodê Ceyhanî ra, zeytûnandê zûrayîyan ra xwu rê zeytûnîy arêdayê.

zeytûni *Nk. Nm.* Babetên meywe ya ki dara ki îklîmdê Dengizdê Sipî di bena. Kes zeytûnan sêpare di, bi çay a weno. Zafamorê ci "zeytûnîy" yê. *Tr. Zeytin.* Bi nê namî ya Dimilan mîyan di keynekîy estê.

zeytûnîy *Nb.* Qandê zafamoreyda ci *Bw.* Zeytûni. Bi zeytûnên a sêpare, bi nehayên a tirş nêbeno.

zez/i *N.* Torin/i, nevî, tuwem/i. Qeçê lajan yan jî qeçê keynan. *Tr. Torun.* Zezî rê vajê, wa çend rojîy mi heti di vindero.

zê *Gr.* Ze. Jûcayan û jû qisebendan di bena ze, zêdê, zey, sey. Qandê durûvnayeni vajêno. *Tr. Gibi.* Ez zê to nîya, ez kotî, ti kotî?

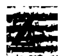
zê ci bîyaye/ê *N.* Zêdê ci bîyaye/ê, zey ci bîyaye/ê. Çî/keso ki zêdê kesên yan jî çîyên bîyo, bi kardê ci ya mendo û bîyo, waştiş û mirazîya ci senîn ki wazîyaya û bîya winî bîyo. *Tr. Dediği gibi olan, kendisi gibi olan, istediği gibi olan.* Vanê qe o merdimo zê ci bîyaye jî hewna amoş nêbîyo. De ti do ney rê se vajê!?

zê ci bîyayeni *f. M.* Zê ci bîyayîş. Zêdê ci bîyayeni, zey ci bîyayeni. Çî/keso ki; kerdiş di bi kesên a maneno yan jî ê kesî senîn ki waşto, winî bîyo. *Tr. Kendisi gibi olmak, onun gibi olmak, birisinin/onun dediğinin yerine gelmesi.* Soyîn soyîn jî zê ci bî. Qaşto do zê ey nêbîyayê. Çunkî ey ney ra rî girotê.

zê ci kerde/ê *N.* Zêdê ci kerde/ê, zey ci kerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni zêdê ci kerdo, mirazîya ci arda ca, merama ci kerda yan jî arda ca; kesên senîn ki waşto, kesanê bînan winî kerdo, winî ardo ca. *Tr. Kendisi gibi yapılan, istenildiği gibi yapılan, arzu edildiği gibi yapılan, onun istediği şekilde yapılan.* Ellah zano ki şima do ê karê zê ci kerdî di, poşman bê. Gereg ki o kar, zê ci nêbîyayê.

zê ci kerdeni *f. M.* Zê ci kerdiş. Zêdê ci kerdeni, zey ci kerdeni. Kerdiş di, qisa di, wezîfe di, xebatên di, merselayên di kesên yan jî çîyên senîn ki wazeno, senîn ki nîyaz keno, senîn ki miraz keno, winî kerdeni, winî viraşteni. *Tr. Onun dediği gibi yapmak, öyle yapmak, öyle sonuçlandırmak, onun istediği gibi davranmak.* To zê ci kerd se bî, ey zê ci nêkerd se bî!? Bi mi ki ne zê ci kerdiş di, keramati esta, ne jî zê ci nêkerdeni di esta.

zêdayî *Nm. Bw.* Vêşinayî. Eger zêdayîya ci bibîyayê, do ma rê jî biercîyayê. (Modan/Suwêreki)

zêdek *Nn. Bw.* Çarmêxeki. Zêdekê ci çinêbo, kes nêzano, kes do arêdo yan çîna bikero.

zêdê cila bîyayeni *Zv. f. M.* Zêdê cila bîyayîş. Rafineyayeni, hewna şîyayeni, peysîyayeni, hewayê balonda ci gêrîyayeni, zêdê çila bîyayeni, forsê ci herrûweli bîyayeni, karûgurweyê ci merdeni, bixwu merdeni yan jî kişîyayeni, zêdê cilda sîya bîyayeni, repisîyayeni, ravisîyayeni, erdo diskîyayeni. *Tr. Bir darbe ile bir çul gibi yere serilmek, ölmek, öldürülmek, yok edilmek, işi bitirilmiş olmak.* Senîn ki kelasîngi gunê bînagoşî ro, herûni di mêrdek bî zêdê cilda sîya. Ne da ne jî girot!

zêdê însanana *H. Bw.* Zê merdimana. Key ki ê, zêdê însanana amey cilda ma ser, wexta qey ma jî ci rê çîyekên vanê.

zê însanana *H. Bw.* Zê merdimana. Mêrdekîy amey zêdê însanana roniştîy, veyva xwu waşti û werîştîy.

zê merdimana *H.* Zêdê merdimana, zê însanana, zêdê însanana, merdimkî, normal, normalî ser ra beno, normalî; bin di nêbeno. *Tr. Adam akıllı, adam gibi, insanca, olması gerektiği gibi.* Derê ki! Şima zê merdiman a şirê zîyareteya ci bikerê û bêrê.

zênawî *Cog. Nm. Bw.* Zeynawî. Awa sûkda ma, bolkî zênawîda Qerejdaxî ra yena.

zê pê 1. *Çn.* Hendê pê, zey pê, zeydê pê, sey pê, pê dûş, jew, jewane, muxur, zêdê pê. Bi mîqdar a, bi wext a, bi babetnakî ya hendê pê bîyayeni, jew bîyayeni. *Tr. Eşit, aynı, birbiri kadar.* Ma pêro jî setîy, zê pê bîy. A û B ya zê pê yê (A=B) 2. *Çn.* Sey pê, pêyo mendeni, ropê bîyayeni, zêdê pê bîyayeni, ze ki jew bo. *Tr. Benzerlik, benzer, birbiri gibi.* Zê pê bîy, mi pêra nêvetîy.

zê pê bîyayeni 1. *f. M.* Zêpêbîyayîş. Muxur bîyayeni, jewaney, jewane bîyayeni, pêdûşey, pêdûş bîyayeni, dûşnedê pêra bîyayeni, sey pê bîyayeni, zey pê bîyayeni, hendê pê bîyayeni. Bi mîqdarî ya û bi çîdo winasîn a jew bîyayeni. *Tr. Eşitlik, eşitlenmek.* Eger ma zê pê bîyayê, ma do qey pê het di bîyayê. 2. *f. M.* Zêpê bîyayîş. Sey pê bîyayeni, bi durûvan a zêdê pê bîyayeni, pêyo mendeni, ze ki jewîy bê. *Tr. Benzer olmak, benzemek.* Ez sifte winîyaya, mi pêra ferq nêkerdîy, dima ez winîyaya ki zê pê yê, labelê tey durûvê zewmbîy estê.

zêpêbîyayey 1. *Nb.* Zeypêbîyayey, seypêbîyayey, jewaney, jewbîyayey, jewîy, hendê pê bîyayey, muxurbîyayey. Kes/çîyê ki; zêdê ê bînan ê, hendê ê bînan ê, bi ê bînan a bi mîqdarî ya jew ê. *Tr. Eşit, eşit olanlar.* Ê zê pê bîyayey do nika pêra ravêrê. 2. *Nb.* Zêdê pê bîyayey, sey pê bîyayey, pêyo mendey. *Tr. Benzerlik, benzer olanlar.* Ê

çîyê zê pê bîyayey do hurdina jî berîyê.

zê pê kerdeni 1. *f. M.* Zêpêkerdiş. Seypê kerdeni, zeypê kerdeni, jewane kerdeni, jew kerdeni, jû kerdeni, pê dûş kerdeni, zêdê pê kerdeni, hendê pê kerdeni, muxur kerdeni. Bi mîqdarî ya hendê pê kerdeni. *Tr. Eşitlemek, eşit yapmak, müsavileştirmek.* Eger ki şima bişayê ê çîy zê pê kerdayê, ma do nika bi gengazey a pêra bivetayê. 2. *f. M.* Zêpê kerdiş. Seypê kerdeni, pêyo mende kerdeni, bi durûvan a zêdê pê kerdeni, şeklan a jû yan jî zêdê pê kerdeni. *Tr. Benzer hale getirmek.* Ma senîn senîn kerd jî, ma nêşa zê pê kero.

zêpêkerdey 1. *Nb.* Zeypêkerdey, seypêkerdey, zêdê pê kerdey, hendê pê kerdey, jewkerdey, jewane kerdey, muxur kerdey, pê dûş kerdey. Çîy/kesê ki jewî yan jî tayêni bi mîqdarî ya yan jî bi şikilnakî ya kerdê zê pê, kerdê hendê pê. *Tr. Eşitlenen, musavileştirilen.* Çîyê zê pê kerdey, do bi kîloyan an, bi derganey a, bi herayey a zêdê pê bê. 2. *Nb.* Zêdêpêkerdey, durûvanê ci zêdê pê kerdeni, ropêardey, pêyo mende kerdey. *Tr. Benzetilen.* Sayê zê pê kerdey, do senîn pêra abirîyê ki?

zêpêki *Mat. Nm.* Di xetê ki pêser o çixaz bîyê û vernî û peynîya xwu jû mojnenê (=) *Tr. "Eşitlik, eşitlik işareti. (=)"* Mersela; zêdê 3+5=2+6î ya (wendena ci wina ya: 3 vêşîyek 5, zêpêk o 2 vêşîyek 6. Yan jî 3 çarmêxeki 5, zêpêk o 2 çarmêxeki 6 o.)

zêpêyey 1. *Çn.* Zêdê pêyey, zeydê pêyey, jew, zey pêyey, sey pêyey, hendê pêyey. Bi mîqdarî ya, bi wextî ya û bi çîna ya hendê pê bîyayeni, jeweyey, jewaney. *Tr. Eşitlik, birbiri kadar olmak, aynı olmak.* Ez bixwu zê pêyeyda ci ra qarişê ci nêbîya. Mi bizanayê, ez do ci veyayê. 2. *Çm.* Sey pêyey, sey pê bîyayeni, pêyo mendeni, pêyo durûvîyayeni, ze ki jew bê. *Tr. Benzerlik.* Mi hend weyna jî zê pêyeya ci ferq nêkerdi.

zêr *Md. Nn.* Altûn, zernî. Madenêndo bol biqîmet o û renga ci jî zerda. *Tr. Altın.* Dinya yo pêro, zêrî ser o doş beno.

zêrawî *Md. Nm.* Awa altûnan, awa zêran, awa zernîyan, awzêrî. Awa ki altûnan pa şuwenê. *Tr. Altın suyu.* Şorî zêrgerî ser, wa to rê nê zernîyan zêrawî ro ceno ki pakîy bê.

zêrdan/i *N.* Zernîdan/i, altûndan/i. Kes/çîyo ki; kesî rê zêrîy dano, zêrîy keno, kesî rê altûnîy dano, ci ra altûnîy vijênê. *Tr. Altın veren, altın yumurtlayan, altın verecek kadar değerli olan.* Kendalê ci yo zêrdan, ci rê serê hemî bî.

zêrdaney *Nm.* Zernîdaney, altûndaney. Zêrdan/i bîyayeni, wesfê zêrdanan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesî rê zêrîy dano, zêrîy keno, kesî rê altûnîy dano, ci ra altûnîy vijênê; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Altın vermek, altın yumurtlamak, altın verecek kadar değerli olmak.* Zêrdaneya ci hewna nêşiawîyaya.

zêrfiroş/i *Eko. Nn. Bw.* Altûnfiroş/i. Zêrfiroşî rê, sermîyanêndo şên lazim o.

zêrfiroşey *Eko. Nn. Bw.* Altûnfiroşey. Zêrfiroşey, do debarê kesî vejo. Eger nêvejo, kes do ê karî nêkero.

zêrge *Md. Nn. Bw.* Altûngeh. Bol însan, qandê zêrgedê Afrîqay merd.

zêrgeh *Md. Nn. Bw.* Altûngeh. Zêrgehê Afrîkayî pêro xerîban dest di.

zêrger/i *N. Bw.* Zêroş/i. Zêrger, do mi rê nîmna zêr bido. Çunkî mi pereyê ci verîndera pêşin dayo.

zêrgerey *Nm. Bw.* Zêroş. Zêrgereya ci weş a. Çunkî mi nêaşnawito ki kesên xapênayo. Xapandok nîyo.

zêrgîn/i *Eko.* Nn Zernîgîn, zêrkar, altûngîn. Kes/çîyo ki; zêrîy gîno, karê zêran keno. *Tr. Kuyumcu, altın alışverişini yapan.* Kes do zêran bero zêrgînî ser ki bigêrîyo û biroşîyo. Zêrgînî ra zêrgîn, ferq esto. Esto ki vay gîno, esto ki ercan gîno.

zêrgîney *Eko.* Nm Zernîgîney, zêrkarey, altûngîney. Kes/çîyo ki; zêrîy gîno, karê zêran keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kuyumculuk, altın alışverişini yapmak.* Kes do zêran bero zêrgînî ser ki bigêrîyo û biroşîyo. Zêrgînî ra zergîn ferq esto. Esto ki vay gîno, esto ki ercan gîno. Zêrgîney di bol pere esto.

zêrin/i *N.* Zêrîn/i, altûnin/i, altûnîn/i. Çî/keso ki; zêrîn o, pa altûn esto, cineyayo awda altûnan ro, altûn ra virazîyayo, altûn ra bîyo, altûn ra tehsîl bîyo, zeno ze altûn. *Tr. Altından olan, madeni altın olan, altın suyuna bandırılan.* Bazinê ci yo zêrin bîyo vinî, ê yê ey pers kenê.

zêrinane *Nn.* Zêrînane, altûnînane, zêdê altûnana, wesfê zêran tey bîyayeni, bi altûnan mendeni. *Tr. Altın gibi, adeta altın gibi. Altın gibi temiz, pahalı, değerli ve parlayan olmak.* Malêndo zêrinane bî. Kesî dest nêkewtê.

zêrinaney *Nm.* Zêrînaney, altûnînaney, zêdê altûnan a bîyayeni, wesfê zêran tey bîyayeni, bi altûnan mendeni. *Tr. Altın gibi olmak. Altın gibi temiz, pahalı, değerli ve parlamak.* Malêndo zêrinane bî. Zêrinaneya balê pêrini

antê û kesî dest nêkewtê.

zêriney *Nm.* Zêrîney, altûniney, altûnîney. Zêrîn/i bîyayeni, zêra virazîyayeni, altûnta tehsîl bîyayeni, madenê altûn bîyayeni. Çî/keso ki zêrîn o, pa altûn esto, cineyayo awda altûnan ro, altûn ra virazîyayo, altûn ra bîyo, altûn ra tehsîl bîyo, zeno ze altûn; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Altından olmak, madeni altın olmak, altın suyuna bandırılmış olmak.* Bazinê ci yo zêrin bîyo vinî, ê yê ey pers kenê. Zêrineya ci jî xwu dûrî ra motê!

zêristanî *Tib. N.* Babetên serdgirotena çewresiney a ki wexto ki cinîya çewresini zêristanî kewo, ganê ci lerzeno û perpizêna, tew û ariq yeno bi ci. *Tr. Lohusa dönemlerinde kadınların üşütmesi ve terlemekle beraber titreme tutması.* Çewresinan ra bol gonî şina. Cora gereg xwu bibeşirnê ki zêristanî nêbê.

zêrîn/i *N. Bw.* Zêrin/i. Giştaneyê ci zêrîn bî, rot, açarna pere.

zêrîstan *Md. Nn.* Altûngeh. Cayê altûnan, cayê zêran, madenê altûnan. Cayo ki tey altûnîy estê, tey zêrîy vijênê. *Tr. Altın yeri, altın madeni.* Bolê zêrîstanî berrîya Efrîqa do. O jî wihêran dest nîyo, Awrûpayîjan kerdo xwu dest.

zêrîstaney *Md. Nm.* Altûngehey. Cayê altûn/zêran bîyaeni, madenê altûnan bîyayeni. Cayo ki tey altûnîy estê, tey zêrîy vijênê, a o ca bîyayeni, wesfê nê cay tey bîyayeni. *Tr. Altın yeri, altın maden ocağı.* Bolê zêrîstanî, berrîya Efrîqa do. O jî wahîran dest nîyo, Awrûpayîjan kerdo xwu dest. Efrîqa zêrîstaneyda xwu ra, xeyrûnafên nêdîyo. Çunkî timûtim şarî rê ercîyaya.

zêrkar/i *N. Bw.* Zêroş/i. Merdimo zêrkar do tedbîr girotok bo. Çunkî bi pereyêndo şêna, xebat keno.

zêrkarey *Nm. Bw.* Zêroşey. Zêrkareyda ci jî keramati çinêbî. Çunkî fina kewt bin û kerd vinî.

zê verî *H.* Zêdê verî, ki verî senî dima jî winî bîyayeni, dewamê verî, zêdê şekil û bîçimdê verî. *Tr. Eskisi gibi, eskiden olduğu gibi, önceki gibi.* No zê verî yo. Derdo ki kes bişo verî bivirno.

zibûn *Teks. Nn.* Fîstanêndê cinîyan o ki vernî ra mexsûs dirate yan jî akerdo. *Tr. Önden yırtmaçlı bir çeşit kadın uzun elbisesi, fistan.* Verênan deha bol zibûn dayê xwu ra.

zifqêri *Mîm. Nm.* Êşîgi. Vernîya kîberan a sergirotê. Vernîya kîberan, vernîya banan. *Tr. Eşik.* Eger ti zifqêri di bîyayê, a do to ro gunayê.

zigar *Nn.* Çaxil, sîyekê şikiteyê werdêkîy. *Tr. Çakıl.* Rayan ser o sifte zigar do robîyo, dima do bi dûzêr a dûz bo.

zikaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; ancîyayo pêser, qerimîya xwu girota, vera zerre qulojîyayo pêser. *Tr. Büzülen, kasılan, yorgunluğunu gideren, kaslarını kasılmak suretiyle dinlendiren veya rahatlatan kimse.* Cara, ê kesdê ziqayî ra hez nêkeno.

zikayeni *f. M.* Zikayîş. Pêser ancîyayeni, vera zerre dekewteni, vera zerre şîyayeni, qerimîya xwu giroteni. *Tr. Büzülmek, kasılmak.* Senîn ki zikaya, winî jî ci ra qurpînî vijîyê.

zikêş/i *Tib. N.* Zikêşî. Kes/çîyo ki; bîyo zekêşî, pîzerdê ci bi emel bîyayîşî ya pîya pîzeyê ci yo teweno, deqe ra finên mecbûr maneno û şino teber (kunifi) Keso ki beno zikêşî heşa cadê teheretî di, bi tewatişî ya pîya, tayên tayên bi şikildê zîrçî ya teber vijîyayîş peyda beno. *Tr. Sık sık tuvalete çıkma ihtiyacı ile birlikte karnında sancılar veya ağrılar oluşan kimse.* Ki kes zikêş bo, xwura kes do tuwaleti ra dûrî nêkewo.

zikêşî 1. *Tib. Nm. Bw.* Qolincî. Hergi merdimo zikêşî ra gazincêno. Bi mi ki awê ma bîyê mîkrobinîy. 2. *Tib. N. Bw.* Zikêş/i. Zikêşî bî. Cora kunifi ra dûrî nêkewtê.

zikîya *Teo. Er. Nn. Bw.* Zekat. Mêrdek Ellahî ra terseno, zikîyayê xwu dano.

zikûzuwa *Db. Bw.* Zipûzuwa. Çinayê to, şan di bîbî zikûzuwa, ser o awî varaya, bîyo hîpiloçik.

zikûzuwayey *Db. Bw.* Zipûzuwayey. Ez bi zikûzuwayeyda ci ya xapîyaya. Ti nêvanê cemidîya bî, bîbî ze text.

zim *Cog. Nn. Bw.* Zime 1 û 3. Ez zim di bîya, o veraroj di bî.

zimaye/ê *N.* Zimîyaye/ê. Çî/keso ki; ci ra zime ameyo, zimîyayo; vengên dayo û vengê ci fina pey di ameyo ci goşî. *Tr. Yankılanan, yankı veren, akis yapan.* Vengê ci yo zimaye, do gamna bêro ma goşî.

zimayeni *f. M.* Zimayîş. *Bw.* Zimeyeni. Eger aja nêzimayê, ma veng nêdayê.

zimbêl *N.* Simêl. Mûyê zimbêlan pêrîni rê vajêno û jewî tenya rê jî nêvajêno. Çunkî jûda zimbêlan rê vanê mû yan jî mûya zimbêlan. Bolekê ci "zimbêlîy" yê. Na vajeki bolkî bi vajekênda bîn a vajêna, tenya nêvajêna. Mersela; zimbêlqeytan, zimbêlsûr, zimbêlxiştek ûzn.

zimbêlê xiştekîy *Nb.* Zimbêlê ki yan verîndera tûj û barî yê yan jî wahîrê ci, bixwu kerdê tûjek û barî. *Tr. İnce ve sivrice veya bu şekilde burulan bıyık.* Lajek hewna teze bî, wexto ki, qisey kerdê, bellî bî ki zimbêlekandê xwu yê, xiştekan ra şermayayê, dest nayê ser û ze ki binimno.

zimbêlgij *Nn.* Keso ki zimbêlê ci vera vernî tîk vijênê. *Tr. Dik bıyıklı.* Merdimêndo zimbêlgij,

ame kê ma, qeçekê ma ci ra tersay.

zimbêlgijey *Nm.* Zimbêltîkey. Zimbêlgij bîyayeni, zimbêlê ci gijîy bîyayeni, zimbêlê ci tîk bîyayeni, wahîrê zimbêlandê gij/tîkan bîyayeni, wesfê zimbêlandê ci gij/tîk bîyayeni. Zimbêlê ci vera hemberdê ci tîkîy û tûjîy bîyayeni. *Tr. Dik bıyıklı olmak.* Qeçekê zimbêlgijeyda ci ra tersenê.

zimbêlîy *Nb.* Simêlîy. Mûyê verdê zincîyer û serdê lewdê corênî yê ki bi jewekeyda ci ya nêvajênê. *Tr. Bıyık.* Zimbêlîy verday bîy lewê cêrênî ser; pa pesnê xwu dayê, ey vatê beno ki o pa bîyo dawakar. Nêzano ki dawakarey bi zimbêlan an nê, bi totikî ya bena.

zimbêlqeytaney *Nm.* Simêlqeytaney. Zimbêlqeytan bîyayeni, zimbêlê ci dergûbarî û xwumoj bîyayeni. *Tr. Kaytan bıyıklı olmak.* Mêrdekî va; zimbêlqeytaney di forsêndo gird esto.

zimbêlqeytan *Nn.* Simêlqeytan. Keso ki zimbêlê ci derg û barî yê û xwu mojnenê. *Tr. Kaytan bıyıklı.* Merdimêndo zimbêlqeytan bî, kes qîmiş nêbîyê ki biwinîyo ci ra.

zimbêlsîya *Nn.* Simêlsîya. Keso ki zimbêlê ci sîya yê, renga zimbêlandê ci sîya ya yan jî sîyayîn (sîyayanê) a. *Tr. Kara/siyah bıyıklı.* Mi rê ki kesêndo zimbêlsîya bî.

zimbêlsîyayey *Nm.* Simêlsîyayey. Zimbêlsîya bîyayeni, wesfê kesandê zimbêlsîyayan ci ser o bîyayeni. Keso ki zimbêlê ci sîya yê, renga zimbêlandê ci sîya ya yan jî sîyayîn (sîyayanê) a; a o kes bîyayeni, wesfê nê kesan pa bîyayeni. *Tr. Kara/siyah bıyıklılık.* Mi rê ki kesêndo zimbêlsîya bî. Labelê zimbêlsîyayey, do ci rê çiçî qezenc kero ki?

zimbêlsûr *Nn.* Simêlsûr. Keso ki zimbêlê ci sûr ê, renga zimbêlandê ci sûr a yan jî sûrin (sûranê) a. *Tr. Kırmızı bıyıklı.* Vanê merdimêndo zimbêlsûr bî.

zimbêlsûrek *Nn.* Simêlsûrek. Keso ki zimbêlê ci sûrek ê, renga zimbêlandê ci sûrek a yan jî sûrin (sûranê) a. *Tr. Kırmızı/ala bıyıklı.* Vanê merdimêndo zimbêlsûrek bî. Zimbêlê ci weşdê kesî şîyê.

zimbêlsûrekey *Nm.* Simêlsûrekey. Keso ki zimbêlê ci sûrek ê, renga zimbêlandê ci, sûrek a yan jî sûrin (sûranê) a; a o kes bîyayeni, wesfê zimbêlsûrekan tey bîyayeni. *Tr. Kırmızı/ala bıyıklı olmak.* Vanê merdimêndo zimbêlsûrek bî. Zimbêlê ci weşdê kesî şîyê. Çunkî zimbêlsûrekey her kesî di nêvîneyêna.

zimbêlsûrey *Nm.* Simêlsûrey. Keso ki zimbêlê ci sûr ê, renga zimbêlandê ci sûr a yan jî sûrin (sûranê) a; a o kes bîyayeni, wesfê zimbêlsûran ci ser o bîyayeni. *Tr. Kırmızı bıyıklı olmak.* Vanê merdimêndo zimbêlsûr bî. Yanê şima yê hend zimbêlsûreyda ci ra qal kenê, zimbêlsûreya ci, do ci rê çiçî qezenc kerdiş do?

zimbêlxiştek *Nn.* Simêlxiştek. Keso ki yan zimbêlê ci verîndera yo xiştek ê, tûjek û barîyek ê yan jî wahîrê nê zimbêlan wina kerdê. *Tr. Bıyıkları ya önceden ince, sivri ve dik olan veya sonradan bu hale dönüştürülmüş olan.* Eger zimbêlxiştek nêbî jî, ey şî berberî ser o kerdîy xiştekîy.

zimbêlxiştekey *Nm.* Simêlxiştekey. Zimbêlxiştek bîyayeni, wesfê kesandê simêlxiştekan, ci ser o bîyayeni. Keso ki yan zimbêlê ci verîndera yo xiştek ê, tûjek û barîyek ê yan jî wahîrê nê zimbêlan wina kerdê; a o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Bıyıkları ya önceden ince, sivri ve dik olmak veya sonradan bu hale dönüştürülmüş kimse olmak.* Eger zimbêlxiştek nêbî jî, ey şî berberî ser o kerdîy xiştekîy. Labelê zimbêlxiştekeya ney, çendi ki ney rê çîyên vinî nêkena, zimbêlsîyayeya ey jî hend ci rê çîyên qezenc nêkena.

zime 1. *Cog. Nn.* Zim, peyanroj. Cayo serdo ki roj nêvîneno, cayo bol serdin, cayo serdo ki tîjî nêvîneno, cayo dalde yo, tarî yo bêşewqê tîjî yo serdane yo. *Tr. Kuytu, loş, Güneş almayan, sağlıksız, ışıksız, soğuk yerler.* Bodrumê ma ze zime yo.[1] 2. *Nn.* Zimî. Vengo ki guneno ko û cayêndê zêdê koy û fina pey di yeno kesî goşî. *Tr. Yankı, akis.* Zimeyê ci yo hewna mi goşî di. 3. *Cog. Nn.* Vakur, zim. Kişta tam tersê başûrî yo. *Tr. Kuzey.* Jû şî zime, jû şî başûr, jû şî rojhelat, ê bînî jî xwu da rojawan. Çehar heme jî cîhangîrîy bîy.

zimeyeni *Nm.* Zimayeni, pêro gunayena pey di amîyayena vengî. Ko zimeno, bano veng zimeno. *Tr. Yankılanma, yankı yapma, uğuldamak.* Ma mabeyndê, di kemerandê girdan di bî, ma veng dayê, vengê ma zima (zimeya)yê.

zimeyîn/i *Cog. N.* Cayo serdin o bêroj, cayo serdin o bê şewqdê tîjî. *Tr. Işıksızlık, loşluk, soğuk yer/yerli.* Bano zimeyîn, do kesan nêweş kero.

zimeyîney *Cog. Nm.* Bê şewqeyda tîjî ra, tarî bîyayeni, bê rojey ra serdane bîyayeni. *Tr. Işıksız, güneşsiz, loş ve soğuk yer/taraf.* Zimeyîney

1 Zimistan jî cayê zimî yo, yanê zêdê serdîstan û şorîstan û fina zêdê gulîstanî ya.

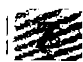
kesî kena nêweş.

zimistan *Cog. Nn.* Demserro ki verê wesarî û payîzî jî dima yeno. Demserro ki serd o, şilîyo şên o û vewri varena. *Tr. Kış.* Zimistan bol serd o, amnan jî bol germ o.

zimistane 1. *Nn.* Çîyê zimistanî, werdê zimistanî, cayê zimistanî, cayo ki kes zimistanî tey maneno, çîyo ki qandê zimistanî bîyo hadire. *Tr. Kışlık. Kışlık gıda, yiyecek, giyecek vb. her tür tedarik.* Çina û werdê ci yo zimistane yo keno biqedîyo, biherimîyo. 2. *Nn.* Zimistanî. Wextê zimistanî, demserrê zimistanî, meng û roj û saet û demê zimistanî. *Tr. Kışın, kışları, kış zamanı, kış vakitleri. Kış mevsimin ay, gün, saat ve anları.* Ma verî zimistane, sersali wennûs kerdê. 3. *Cog. Nn.* Cayo ki germayî vero, kes xwu rê şino bi tewrdê mal û malbat û çîdê xwu ya tey beşirêno, mehfeze beno. *Tr. Kışın soğuğundan korunmak için kullanılan sıcak yer.* Zimistaneyê ci çinêbî, ma zimistaneyê xwu da ci, tey beşirîyay.

zimistaney 1. *Nm.* Zimistane/ê bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zimistanî tey bîyayeni. Çîyê zimistanî bîyayeni, werdê zimistanî bîyayeni, cayê zimistanî bîyayeni. Cayo ki kes zimistanî tey maneno, çîyo ki qandê zimistanî bîyo hadire; a o çî yan jî o ca bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Kışlık, kışlık gıda, giyecek vb. her tür hazırlık olmak.* Çina û werdê ci yo zimistane o keno biqedîyo, biherimîyo. Zimistaneya ci ya wina kemîyanê do mîyaneyê ci çewt kero! 2. *Nm.* Zimistanîyey. Wextê zimistanî bîyayeni, demserrê zimistanî bîyayeni, meng û roj û saet û demê zimistanî bîyayeni. *Tr. Kışın olma, kış zamanı/vakitleri, kış mevsimi olma.* Mi verî zimistane sersali wennûs kerdê. Zimistaneya fina meşti (ewro 31. 12. 2014 o) yena. 3. *Cog. Nm.* Zimistane bîyayeni, wesfê cayandê zimistanan tey bîyayeni. Cayo ki germayî vero kes xwu rê şino bi tewrdê mal û malbat û çîdê xwu ya tey beşirêno, mehfeze beno; a ûja bîyayeni, wesfê nê cayan tey bîyayeni. *Tr. Kışın soğuktan korunmak için kullanılan sıcak yer olma.* Zimistaneyê ci çinêbî, ma zimistaneyê xwu da ci, tey beşirîyay. Zimistaneya cadê ma înan rê jî ercîyê.

zimistanî *Cog. Nn.* Wextê zimistanî, demserrê zimistanî, wexto ki bîyo zimistan, zemanê zimistanî. *Tr. Kışın, kış vakti, kış zamanları, kış mevsimi.* Verî ma zimistanî soba veşnayê. Nika kalorifer veşena.

zimî *Fiz. Nn. Bw.* Zime 2. Eger zimîyê ci çinêbîyayê, ma zimeyê ci nêagirotê.

zimzîq *Nm.* Nûncik, gurmist, humpik. *Tr. Yumruk.* Mi do zimzîq kerdayê, mi fina bexşna.

zinar *Cog. Nn.* Qîntera. Kerreyê gird ê ki vernîya ci cikerdê ya û bol berz a. û bol finîy jî zêdê tehtan dewam kenê. Labelê tey kemerîy çinêbê û fina vernîya ci, cikerdê û berzi bo, fina beno zinar. *Tr. Derin yar. Derin olarak yarılan kayalık veya uçurumlar.* Mêrdek zinarî ra deperîya cêr, bî letelebare.

zincar *Kîm. Nn. Bw.* Zeng. Eger asin, bi hewa ya temas kero, zincar tepşeno.

zincarin/i *Kîm. N. Bw.* Zengarin/i. Çîyo zincarin kesî keno tetanos.

zincariney *Kîm. Nm. Bw.* Zengariney. Zincariney, bi hewa ya bi temaskerden a peyda bena.

zincî *An. Nm.* Kepugi, gepiki, pirniki. Ganê kesî yo ki kes ci ra çilmê xwu fiş keno û ci ra boy gîno. *Kur. Poz. Tr. Burun.* Zincîya kesî rojên bigêrîyo, kes nêşeno boy bigîro û sereyê kesî teweno.

zincîberz/i *N.* Tirrek/i, qengird/i, kebîr/i. Kes/çîyo ki; girdey keno, kebîrey keno, xwu nêronano ki bi kesî ya qisey bikero, werzo û roşo, kesî muhatab bigîro. *Tr. Kibirli, mağrur.* O merdimo zincîberz, qenê zêdê zincîberzeyda xwu jî zengîn bo! Xeyrê Ellahî ki winî jî nîyo.

zincîberzbîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; terbîyeyê xwu, şîretê xwu xerpnayo û kewto kebîrey dimi. *Tr. Kibirlenen, gururlanan, büyüklük taslayan.* Ez kesdê zincî berzbîyayî ra, tew hez nêkena!

zincîberzbîyayeni *Zv. f. M.* Zincîberzbîyayîş. Kebîrey kerdeni, qureyîni kerdeni, qopixey kerdeni. Xwu kesandê bînan ra berz û gird vînayeni. *Tr. Burnu havada olmak, kibir/gurur yapmak.* Eger zincî berzi bo, ez deqeyên ci het di nêvindena, wa şima bizanê ha!

zincîberzey *Zv. Nm.* Zincîberz/i bîyayeni, kebîrey, kebîrey kerdeni, xwu nêronayeni, girdey kerdeni, her kesî muhatab qebûl nêkerdeni, merdim abirnayeni. *Tr. Kibirlilik, burnu bir karış havada olmak.* Ez nêşena a zincîberzeya ci wegîra, şima şinê xwu rê şirê, ez nîna.

zincîçewt/i *Tib. Nn.* Z'yê ci qalin waneyêno. Kes/çîyo ki; zincîya ci çewt a, zincî ra egerin o. *Tr. Burnu kusurlu olan, burnu anatomik olarak eğri olan.* Merdimo zincîçewt ame ki zincî ra emelet bo, tew rayo sere jî na ser.

zincîçewtey *Tib. Nm.* Z'yê ci qalin waneyêno. Zincîya ci çewt bîyayeni, zincî ra çewt/i bîyayeni, zincî di egerên bîyayeni. *Tr. Eğri burunlu olmak.* Zincîçewteya ci, do sebebê emeletdê ci bo.

zincîgird/i 1. *N.* Pirnikgird/i. Kes/çîyo ki; zincîya

ci gird a. *Tr. İri burunlu.* Na pakêti, beri bidi ê kesdê zincîgirdî û bê. 2. *Zv. N.* Pirnikgird/i, kebîr/i, tirrek/i, qure/ê. Kes/çîyo ki; xwu nêronano ki bi kesî ya bihîlbîyo, werzo û roşo. *Tr. Mağrur, gururlu, kibirli.* Boka ez bi ê zincîgirdî ya eynî ca nêkewê.

zincîgirdey 1. *Nm.* Pirnikgirdey. Zincîgird/i bîyayeni, wesfê kesandê zincîgirdan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zincîya ci gird a; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. İri burunluluk.* Na pakêti, beri bidi ê kesdê zincîgirdî û bê. Zincîgirdey veromey wazena. 2. *Zv. Nm.* Pirnikgirdey, kebîrey, tirrekey, qureyey. Kes/çiyo ki xwu nêronano ki bi kesî ya bihîlbîyo, werzo û roşo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Mağrur olmak, gururluluk, kibirlilik, büyüklük taslamak.* Zincîgirdeya zêdê ay rew rewî nêvîneyêna.

zincîkerde/ê *Zv. N.* Pirnikkerde/ê, qehrîyaye/ê. Kes/çîyo ki; pirniki kerda, qehrîyayo, zincî kerda, bîlaheq û bîlasebeb yan jî bêxeberi qehrîyayo û zincî kerda. *Tr. Dargın, küskün.* Şirê boka şima ê zincîkerdî amoş kerê.

zincîkerdeni *Zv.* Zincîkerdiş. Pirniki kerdeni, qehrîyayeni. *Tr. Darılmak, kızmak, küsmek, burun etmek.* Keynekeri va: Eger zincî nêkerdayê, beno ki mi veyndayê ci. Neya tepîya ez jî deha nêveyndana ci.

zincînêveşaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; zincîya çîyêndê zêdê îsotî û zêdê neya nêveşena. *Tr. Biber gibi yakıcı bir maddeden burnu yanmayan.* Merdimo zincîveşaye û nêveşaye, do kotî eynî zeman di bişo bimano? 2. *Zv. N.* Pirnikinêveşaye/ê, şermnêkerde/ê, arnêkerde/ê, bêşerm û bêar/i. Kes/çîyo ki; zincîya ci nêveşena, ar nêkeno, şerm nêkeno, nêşermayêno; ci rê heme çî qet o, dersi nêgîno. *Tr. Burnu yanmayan, umursamayan, utanmayan, sıkılmayan, ders almasını bilmeyen.* Ti do merdimdê zincî nêveşayîrê se vajê? Tew kes do xwu rê ci ra dûrî kewo yan jî ê xwu ra bikewo.

zincînêveşayeni 1. *f. M.* Zincînêveşayîş. Çîyêndo zêdê pîyazî, zêdê îsotî zincî mîyan nêkewteni, zincî di veşayeni çinêbîyayeni. *Tr. Burnu yanmamak. Soğan veya biber gibi yakıcı herhangi bir maddenin burna girmemiş olması veya yakamamış olması.* Mi jî pîya kerd werdî. Zincîya ey a veşena. Labelê zincîya mina nêveşena. 2. *Zv. f. M.* Zincînêveşayîş. Şerm nêkerdeni, ar nêkerdeni, ci rê sûjîy û xetay qet bîyayeni, tey persdarey çinêbîyayeni, tey xem çinêbîyayeni, xemê ci nêbîyayeni, ci ra qet bîyayeni, ci rê tîya ra amîyayeni û ûja ra şîyayeni. Dersi giroteni ra dûrî bîyayeni. *Tr. Burnu yanmamak, utanmamak, umursamamak, haya etmemek, sıkılmamak, ders almamış olmak.* Mi zanayê zincîya ci nêveşena. Çunkî mêrdekî di, ar çinî yo. Cinêki viran şîya teber, bi şarî ya vijîyaya teber, bi şarî ya welatî ser ra geyraya. Ci rê qet o!

zincîperrayeni 1. *Zv. f. M.* Zincîperrrayîş. Karûgurweyêndê xirabî yan jî nêbîyayî ra kesên mesûl tepişteni, sûcî ê kesî di vînayeni. *Tr. Sorumlu tutmak, mesul etmek, suçu birisinde aramak.* Wa bixwu jî pers kerê, mi zincî nêperrê. Ê do ki mi zincî perrê, wa bixwu dekewê de û nezdî ra bivînê. 2. *f. M.* Zincîperd rayîş. Zincî xwu giştan mîyan kerden û anteni. *Tr. Burun tutmak. Birisinin burnundan tutup çekmek.* May perrê pitekda xwu zincî û va zim zim biki to verda! (Tîya di may a bi qeçekdê xwu ya kay kena)

zincîraamîyaye/ê 1. *Zv. N.* Pirnikîraamîyaye/ê. Merdimo ki ci rê nêmendo û ci pirnikî ra ameyo, karên a tepîya bol bîyo poşman. *Tr. Burnundan gelen, yaramayan, yaptığına pişman olan.* Merdimo zincîraamîyaye do herhal fina ê karê bêxeyrî nêkero. 2. *Zv. N.* Zewtên a ki ze ki vajê, "ti bê boka to zincî ra bêro, boka to pirnikî ra bêro, boka ti ci ra nafên nêvînê, boka ti bi poşman bê." *Tr. Bir beddua olup burnundan gelsin, burnundan gelesi, pişman olası, yaramayası, inşaallah pişman olursun! anlamlarına gelmektedir.* Zincîraamîyaye, to dîyo hele senîn marda xwu rê keno serevde!

zincî ra amîyayeni *Zv. f. M.* Zincîraamîyayîş. Pirnikî ra amîyayeni, ci rê nêmendeni, poşman bîyayeni, bi ci yo nêhemirîyayeni, bi ci yo nêfirikîyayeni, ro ci nêamîyayeni. *Tr. Burnundan gelmek, kendisine yaramamak, pişman olmak, arzu edilmeyen bir durumun başına gelmesi.* Ma şîyê kormişkan, yaxer vara, ma pêro bîy hî, ma zincî ra ame.

zincî ser *Nn.* Çîyo (hal, kes) ki kes bîyayena ci bi zincî ya, bi boykerden a fehm keno, o çî yan jî o kes bîyayeni. *Tr. Burunla ilgili, burun hakkında, varlığı koklamakla anlaşılabilen şey veya durum.* Boy zincî sera, şinawiteni goşî sera, dest panayeni jî postî sera.

zincîşîyaye/ê *Tib. N.* Kes/nêweşo ki serdan ra, bermî ra, kêfên ra, îsotên ra, çîyêndo zêdê pîyazî ra zincîda ci ra çilmo awikin o şino, zincîya ci ya herikêna. *Tr. Nezle olan, burnu akan.* Kes senîn nêweşdê zincîşîyayî rê qe hebênda dejî jî nêdano?

zincîşîyayeni *Tib. f. M.* Zincîşîyayîş. Serd giroteni ra, sawên ra, bermîyên ra, kêfan ra, çîyêndo zêdê îsotî û tûnî ra zincî ra çilmo awikin şîyayeni, zincî herikîyayeni. *Tr. Nezle, burun akması, burnu akmak.* heme ca di vewra varena, serdo, zincîya pêrina şina.

zincîtaşûteni *f. M.* Zincîtaşûtiş. Aweri xwu zincî antena şiteni, bi aw a pîya zincîyera xwu çelxeme kerdeni. *Tr. Burun yıkamak, burun temizlemek.* Mêrdekî zincîya xwu taşûti, dima jî bi destmala besterdi.

zincîveşate/ê *Zv. N.* Zincîveşaye/ê, poşmanbîyaye/ê. Merdimo ki zincîya ci veşaya, ar kerdo, xetaya xwu fehm kerda û xeterda xwu ra yan ageyrayo yan jî do ageyro. *Tr. Burnu yanan, hatasını anlayıp pişmanlık duyan.* Eger şima bizanê ê merdimê zincîveşatî kar fînê, o do şima rê bol nafîdar bo.

zincîveşateni *Zv. M.* Zincîveşatiş. Zincî veşayeni, poşman bîyayeni, ar kerdeni, şerm kerdeni, qarşûyê çîyên, sûjên dersi giroteni, xetayê xwu fehm kerdeni. *Tr. Burnunun yanması, utanması, uyanmak, hatasını farketmek, pişmanlık duymak, sorumluluğunun farkına varmak.* Eger zincîya ci biveşayê, ey do a xeta nêkerdê.

zincîveşaye/ê *Zv. N. Bw.* Zincîveşate/ê. Merdimo zincîveşaye gereg ki fina çîyêndo winîsîn nêkero.

zincîveşayeni *Zv. M.* Zincîveşayîş. *Bw.* Zincî veşateni. Kaşka zincîya ci biveşo. Labelê ez texmîn nêkena ki zincîya ci biveşo.

zindiq/i 1. *Teo. N.* Tirrone/ê, zindîq/i, bêîman/i. O/çîyo ki îman nêkerdo, yeqînî di kemî yo yan jî bêyeqîn o. *Tr. İmansız, ateist.* Zindiq o. Ci rê bimano, do dînî werzano. 2. *N.* Zalim/i, zulimkar/i. O/çîyo ki zulm keno. *Tr. Zalim, insafsız.* Mi xwura ê zindiqî ra çîyên nêpawitê. Mi vatê wa zulm nêkero bes o.

zindiqey 1. *Teo. Nm.* Zindîqey, tirroneyey, tirronîni, bêîmeney, îman nêkerdeni. Zinqid/i bîyayeni, wesfê zîndîqan ci ser o bîyayeni. *Tr. İnançsızlık, ateizm, imansızlık.* Zindiqeyênda bêpeynî ser o bî. Bi o babet a jî şî.

zindî *Nn.* Zînde/ê, weşe/ê, codar/i, coydar/i, heyatdar/i, bigane/ê, bicane/ê, weşbigan/i, weşbigane/ê. Çî/keso ki; tey gan esto, o yo hewna tezeyey di, o yo coyê xwu kudêneno. *Tr. Canlı, yaşayan.* Vernameyo zindî, hero zindî, kerga zîndê ûzn.

zindîq/i *Teo. N. Bw.* Zindiq/i. Kes do bi zindîqan an karên nêkero. Çunkî kesî ray ra verdanê.

zindîqey *Teo. Nm. Bw.* Zindiqey. Merdimo zindîq zalim jî beno. Çunkî bolkî rehma pîzî, dînî ra yena.

zindîyey *Nm. Bw.* Coydarey. Mi rê ki o do bi şekila zindîyeyda xwu ra bibo. Çunkî o yo qîmetê gandê xwu nêzano.

zingil *Wş. Nn. Bw.* Zengil. Şerbetê zingilî vêşî bî, mi nêşa bûro.

zingilik *Nn. Bw.* Zengilik. Eger zingilikî nêcendê, veng ma nêameyê.

zingilzaba *Nk. Nn.* Babetên vaş o ki tellîyîn o. *Tr. Dikenli bir çeşit ot.* Tezeyîneyda ci di, ma zingilzaba werdê.

zingire *Zîr. Nn.* Efare, bincûn, bincuwên. *Tr. Harman altı.* Ma zingireyê ci pêro da mihtacan. Labelê zingireyêndo ercîyaye bî, nêercîyaye nêbî.

zinqaye/ê *N.* Zirinqaye/ê, zirîngaye/ê. Çî/keso ki; ci ra vengêndo pêt û bixof vijîyayo. *Tr. Çınlanan, küt diye çıkan ses, kendisinden tok ve müthiş bir ses çıkan.* Vengê ci yo zinqaye do meşti bişinawîyo.

zinqayeni *f. M.* Zinqayîş. Zirîngayeni, zinqînî ci ra vijîyayeni, ci ra vengêndo pêt û bixof vijîyayeni. *Tr. Çınlamak. Büyük bir düşme veya patlama sesinin duyulması.* Ez berey nêkewta, zinqa û ez vijîyaya şîya cadê olayî.

zip 1. *Nn.* Vengê hulo bîyayîşî yan jî hulo kerdişî. *Tr. Zıplama, zıp sesi.* Va zip û xwu eşt cêr. Eger zip zip nêkerdê, mi ci ra hez nêkerdê. 2. *Nn.* Vajekên a ki xalîyey îfade kena, qewet dana vajekandê bînan. *Tr. Pekiştireç bir ses, diğer kelimelerle birlikte kullanıldığında ilgili kelimelere pekiştirici olmaktadır.* Çinayê ci zipûzuwa bî, hî nêbî. Lajekêndo zipûzaîf bî, eynî hewa ra hêl bîyê! Renga ci bîbî zipûzerdi, bol tersa bî.

zipûzaîf/i *N.* Vêşî zaîf/i, bol zaîf/i, tewro/a zaîf/i. O ki zaîfeya ci dûrî ra xwu mojnena. *Tr. Zapzayıf.* Lajekêndo zipûzaîf bî, ma nêwetard, ci ra gonî bigîro.

zipûzaîfey *Nm.* Bol zaîf/i bîyayeni, zaîfeya ci xwu dûrî ra mojnayeni. *Tr. Zapzayıflık, zapzayıf olmak.* Şar pêro zipûzaîfeyda ci ra, ci nêwazeno.

zipûzerd/i *N.* Çîlzerd/i, safî zerd/i, zipûzerdin/i, heme cayê ci zerd, pêro zerd, temamê ci zerd, zewmbî rengi tey çinêbîyayeni û zerdeyda ci ra şubhe nêbîyayeni. *Tr. Sapsarı.* Mêrdek, ê qisana tepîya bî zipûzerd.

zipûzerdey *Db.* Zipûzerdiney, zipûzerdin/i bîyayeni, renga ci zipûzerd bîyayeni, temamê ci zerd bîyayeni, pakê ci zerd bîyayeni, hemeyê ci zerd bîyayeni, tey zewmbî rengîy çinêbîyayeni. *Tr. Sapsarılık.* Mi rê zipûzerdeya ci nê, zipûzerd nêbîyayena ci ecêbi amê. Çunkî pêro tersay, a

nêtersê.

zipûzuwa *Db.* Zikûzuwa. Tam zuwa. Bi şikildê tey nekme nêmenden a. *Tr. Kupkuru.* Mi kerd zipûzuwa û ez amê ya.

zipûzuwayey *Nm.* Zikûzuwayey. Zipûzuwa bîyayeni, tey nekme nêmendeni, tey diremên aw û awî nêmendeni. *Tr. Kupkuruluk, kupkuru olmak.* Eger mi zipûzuwayeya ci, bi çimandê xwu ya nêdîyayê, mi pey emel nêkerdê.

ziqaq *Nn.* Kuçe. Banê ki bi rêzên a verdeyayê cehdan ser. *Tr. Sokak.* Ziqaqê cehdan bol ê.

ziqiki *Nm. Bw.* Hilqiki. Eger ziqikîy nêameyê ci ver, ey do hewna biwerdayê.

ziqikîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Hilqiki. Ziqikîy amey ci ver, hewna zana ki bîyo mird.

ziqit *Nn.* Zaqut, zeqit, zixt. Asinêndo seretûj o ki kes lûneno, dano liv ro, dano xarî, beno sebebê a xwu amîyayeni û şik bîyayeni. *Tr. İnce ve sivri uçlu demir alet, uyarıcı, dürtü.* To do ziqitên ci kuwayê, wa biameyê a xwu.

ziqitîyaye/ê *N.* Zaqutîyaye/ê, zeqetîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ziqitneyayo ci, çîyêndo zêdê destî, zixtî yan jî çînakî koyayo bi ci. *Tr. Uyarılan, dürtüklenen.* Merdimêndo ziqitîyaye nêbo, nêşeno a olayî ra verorde biremo.

ziqitîyayeni *f. M.* Ziqitîyayîş. Zaqutîyayeni, zeqetîyayeni. Çîyên kesî kuwayeni, bi destên a, bi zixtên a, bi çînakî ya bi kesî kuwayeni. *Tr. Uyarılmak, dürtüklenmek, uyarıcı verilmek.* Verê 12ê Îlonî ez jî biziqitîyayê, mi jî şayê xwu teber do.

ziqitnaye/ê *N.* Zaqutnaye/ê, zeqetnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî bi çîyên a kuwayo bi ci û ci çîyên ra haydar kerdo. *Tr. Uyarılan, dürtüklenen.* Hero ziqitnaye, do tabî ki xarî kewo.

ziqitnayeni 1. *f. M.* Ziqitnayîş. Zeqetnayeni, zaqutnayeni, cikuwayeni, mîyan kuwayeni, zixtên, mêxên, derzinîyên yan jî çîyêndê zêdê nînan cikuwayeni, pirodayeni, mîyan kerdeni. *Tr. İğne, çivi vb. sivri uçlu bir maddeyi bir şeye veya bir kimseye sokmak, koymak.* Moza sûri ziqitna pede, rî ser o bî ze pindiliki. 2. *f. M.* Ziqitnayîş. Zeqetnayeni, zaqutnayeni. Bi çîyên a, bi zixtên a ci kuwateni, ci çîyên ra haydar kerdeni, ci pey hesnayeni. *Tr. Uyarmak, dürtüklemek.* Merdimêndo çimwelikin o. Çunkî mi ziqitna pede jî ey fehm nêkerd. Ancax mi ûja di, ê şêligî mîyan di, ci rê eşkera bivatayê ki hewna fehm bikerdayê.

ziqitnok/i *N.* Zaqutnok/i, zeqetnok/i. Çî/keso ki; bi çîyên a ziqitneno çîyên yan jî jewên. *Tr. Uyarıcı, uyaran, dürtükleyen.* Ez ne ziqitnok bîya, ne jî ziqitok bîya.

ziqitnokey *Nm.* Zaqutnokey, zeqetnokey. Karê ziqitnokî kerdeni, ziqitneyeni. *Tr. Dürtmek, uyarmak, uyarıcılık.* Ziqitnokey, jû cayan di weşi nîya.

ziqitok/i *N.* Zaqutok/i, zeqetok/i. Çî/keso ki; bi çîyên a yan jî bi jewên a bi çîyên a çîyên ziqitneno pede yan jî kuweno pede. *Tr. Dürtüklenen, uyarılan.* Ne ti ziqitnok bi, ne jî ez ziqitok ba. Derê ki! Ma pêro wezîfeyê xwu bikerê, wa karê ma xwu ra xwu ra biqedîyo.

ziqitokey *Nm.* Zaqutokey, zeqetokey. Ziqitîyayeni, kuwayeni, çîyên ci kuwîyayeni. *Tr. Dürtüklenmek, uyarılmak.* Kes do ki ziqitok bo, wa kes xwu rê ziqitnok bo.

ziqna *Nn.* Dert, merg, mirin, zuqum, jehr ûzn. Qandê zewtên qisayên a. *Tr. Dert, sıkıntı, illet, zehir zemberek anlamlarında bir beddua kelimesi.* Mersela; dîrê finîy qeç vano: Da! da! Dima may qehrêna û vana: Ziqna!

ziqnabut 1. *Teo. Nn.* Girdê pûtan pêrini. Pûto ki Lat û Menat û Uzzay û pûtandê bînan girdêrî yo. Pûtê pûtan. Pûto tewro gird. *Tr. En büyük put, putların putu, en üstün put, ana put, temel put.* Ziqnabutê înan eceb şeno adinî di xwu bireyno ki hewna bireso paştîda înan? 2. *Nn.* Belayo gird! Mûsîbeto gird! Bêla û bêter! *Tr. Zıkkımın kökü! Allah cezanı versin gibi anlamlara ve sözlere karşılık gelmektedir.* Xeyr o dayê! Ti ya se vana? Ziqnabut! Ez a şewra ra yo geyrena to. Ti ya çi mergê xwu geyrena?

ziqumîyaye/ê *N.* Kes/çîyo ki; çîyo ki heq nêkerdo, o çî werdo, o çî giroto û ser o ronişto, girtim kerdo. *Tr. Zıkkımlanan, zıkkım yiyen. Başkasının mal ve mülküne veya rızkına konan/alan.* Şirê heqê ci ê kesdê ziqumîyayî ra bigîrê.

ziqumîyayeni *f. M.* Zuqumîyayîş. Zuqum werdeni, jehr werdeni, axû werdeni, çîyê neheq û heramî werdeni, pirnikî ra amîyayeni, heramê şarî werdeni. *Tr. Zıkkım yemek, zıkkımlanmak, el âlemin emeğini yemek, hakketmediğini yemek.* Mari va: Mi zanayê o yo ziqumêno jî, deha ma winîyayê ci destî ra. Cora ma nêşayê vengê xwu vejo.

ziqumnaye/ê *N.* Zuqumîyaye/ê. Kes/çîyo ki; yan bixwu heramê şarî werdo yan jî jewî ci rê dayo werdeni. Kes/çîyo ki; yan bixwu keda şarî ci dest ra girota yan jî jewî ci rê daya werdeni. *Tr. Zıkkımlanan, zıkkım yiyen, başkasının emeğine konulan.* Boka o werdo ziqumnaye, to pirnikî ra bêro.

ziqumnayeni *f. M.* Zuqumnayîş. Zuqum werdeni,

zuqumwerey, axû werdeni, jehr werdeni, heqê şarî werdeni, keda zewmbîyan werdeni, pirnikî ra ardeni, pirnikî ra amîyayeni. *Tr. Zıkkımlanmak, zıkkımlatmak, zıkkım yedirmek, birine hakketmediğini yedirmek.* Ti şîyê, to malê şarî talan kerd, to jî zqumna?

ziqumwer/i *N.* Heramwer/i, heramxwur/i. Kes/çîyo ki; zuqum weno, heramê şarî weno yan jî werdo. Kes/çîyo ki; bêxatir malê şarî weno. *Tr. Haram yiyen, el âlemin mal ve mülkünü rızası olmaksızın yiyen, kullanan, gaspeden.* Merdimo ziqumwer, ne nadinî di, ne jî adinî reyêno.

ziqumwerey *Nm.* Heramwerey, heramxwurey. Malo heram werdeni, heramwer bîyayeni, Mal û heram û keda şarî ci dest ra veteni û werdeni. *Tr. Haram yemek, el âlemin haram malını, emeğini elinden almak veya çalmak suretiyle yemek.* Ziqumwereya ci, ci rê nêmendi.

ziranqa *Mîm. Nm.* Teqa. Banan di cayo ki qandê hewadarey, qandê hewa giroteni, qanê roşnayî abîyayo. Eger na zerre di bo, qandê çî dekerdeni abêna. *Tr. Havalandırma ve aydınlatma amaçlı açılan küçük pencere.* Banê ci ziranqa ra tenya roj vînenê.

zirar *Er. Nn.* Zîyan, zîyanî. Çî/keso ki; kesî di kemaney virazeno, kesî rê çîyên dano vinî kerdiş, kerdiş û bîyayîşdê ci di kesî rê herûnda kar û nafên di tersê kar û qezenc û nafî kemaney peyda keno. *Tr. Zarar, zararlı.* Mi bizanayê zirar nîyo, mi do bi xwu ya biardayê. Labelê dima fehm bî ki têtewrê ci zirar bî.

zirardan/i *N.* Bizirar/i. Çî/keso ki; zirar dano kesî yan jî çîyên, ci ra zirar yeno, ci ra zirar reseno kesî, kes ci ra zirar vîneno. *Tr. Zararlı, zarar verici, zarar veren.* Hendo ki kesî ra bêro, kes do kes û çîdê zirardanî ra dûrî kewo.

zirardaney *Nm.* Bizirarey, birardan/i bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zirardanan tey bîyayeni. Çî/keso ki; zirar dano kesî yan jî çîyên, ci ra zirar yeno, ci ra zirar reseno kesî, kes ci ra zirar vîneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zararlılık, zarar verici olmak.* Şima ki nêşenê nafên kesî resnê, qenê zirardan mebê!

zirardîde/ê *N.* Zirardî, zirardîdeyîn/i, zirardîyaye/ê, zirarvînaye/ê, bizirar/i, zirarkar/i, karbizirar/i. Kes/çîyo ki; kesên ra yan jî çîyên ra zirar dîyo, kewto zirar û zîyanî mîyan. *Tr. Zararlı, zarar gören.* Ez texmîn nêkena ki zirardîde bo. Eger zirardîde bîyayê, ey do qeyami biqilanayê.

zirardîdeyey *Nm.* Zirardîdeyîney, zirarkarey, zirarkar/i bîyayeni, zirardîde/ê bîyayeni, karbizirarey, karbizirar/i bîyayeni, bizirarey, bizirar/i bîyayeni, tey zirar bîyayeni, kesê zirarî bîyayeni. Kes/çîyo ki; zirar dîyo, o merdim yan jî o çî bîyayeni. *Tr. Zararlılık, zararlı olmak.* Zirardîdeyey di, kes do zirarî rê jî razî bo û deynanê xwu bido.

zirar dîyayeni *f. M.* Zirardîyayîş. Zirar vînayeni, ticaretên di, alvêrên di, dayok û girotokey di, tey zirar û zîyan bîyayeni, bazirganeyên di sermîyan ra kemîyayeni. *Tr. Zarar görmek, zararlı zarara uğramak.* Mi zirar nêdîyayê, ma do bişîyayê a sûkerda bîni jî.

zirarey *Nm.* Zirar bîyayeni, wesfê zirar û zirardan û zirarkarî tey bîyayeni. Karûgurwe û keso ki tey zirar esto; a o çî yan jî o kes bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zarar olma, zararlılık.* Va na zirareya winasîni qet a.

zirargîn/i *N.* Zirarvîn/i, zirardîn/i. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra zirar gîno, zirar keno. *Tr. Zarar gören, zararlı.* Ma nêşa zirargînî ca kero ki, ma bigeyrê zirardandê ci.

zirargîney *Nm.* Zirarvîney, zirardîney. Zirargîn/i bîyayeni, wesfê zirargînan ci ser o bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ra zirar gîno, zirar keno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zarar görmek, zararlılık, zararlı olmak.* Ma nêşa zirargînî ca kero ki, ma bigeyrê zirardandê ci. Çunkî vînayîşê zirargîney jî zirardaney jî çetin o.

zirari *Teks. Sn. Bw.* Gujaki. Senîn ki destê xwu eşt bi zirarandê xwu ki vernîya xwu bigîro, zirarênda ci, ci desta amê.

zirarin/i *N.* Bizirar/i, zîyanin/i. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên rê zirarê ci esto, pa zirar esto, tey zirar esto. *Tr. Zararlı.* Şima nêşenê çîyê zirarinî û bêzirarî pêra abirnê?

zirariney *Nm.* Bizirarey, zîyaniney. Zirarin/i bîyayeni, wesfê zirariney tey bîyayeni. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên rê zirarê ci esto, pa zirar esto, tey zirar esto; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zararlılık, zararlı olmak.* Şima nêşenê çîyê zirarinî û bêzirarî pêra abirnê? Şima nêzanê zirariney û bêzirarey senîn a?

zirarkar/i 1. *N.* Kes/çîyo ki; zirar dano kesên yan jî çîyên, karûgurwedê ci zirar esto, karûgurweyê ci zirar dayîş o. *Tr. Zararlı, işinde zarar bulunan.* Şima şî şî, o keso zirarkar xwu rê kerd şirîg? Şima zewmbî nêşa kesnakî bivîno? 2. *N.* Karbizirar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyandê xwu di zirar keno, karê zirarî keno, karûgurwedê ci di, zirar esto. *Tr. Zarar eden, işlerinde sık sık*

zarar eden. Kaşka şima bi ê kesdê zirarkarî ya alvêr nêkerdayê.

zirarkarey 1. *Nm.* Zirarkar/i bîyayeni, wesfê zirarkaran tey bîyayeni, wesfê zirarkaran. Keso/a ki, çîyo/a ki zirar dano/a kesên yan jî çîyên; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Keso/a ki, çîyo/a ki karûgurwedê ci zirar esto, karûgurweyê ci zirar dayîşo; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zararlılık, zararlı olmak, işinde zarar bulunmak*. Şima şî şî, o keso zirarkar xwu rê kerd şirîg? Şima zewmbî nêşa kesnakî bivîno? Ma qey şima wesfanan zirarkaran û zirarkarey nêşenê ca kerê? 2. *Nm.* Karbizirarey. Karbizirar bîyayeni. Zirarkar/i bîyayeni, wesfê zirarkaran tey bîyayeni. Keso/a ki, çîyo/a karûgurweyandê xwu di zirar keno/a, karê zirarî keno/a, karûgurwedê ci di zirar esto; a o/a kes/i yan jî o/a çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zarar etmek, işlerinde sık sık zarar etmek*. Kaşka şima bi ê kesdê zirarkarî ya alvêr nêkerdayê. Çunkî zirarkareya ci welat di bîya namdari.

zirarkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; karûgurweyên di, alvêrên di, debarên di, manewîyatên di yan sermîyanî ra yan jî karî ra kemênayo, vinî kerdo, zirar kerdo, kewto bin. *Tr. Zarar eden*. Kêfê bazargandê zirarkerdî û karkerdî jew nêbeno. Ê ey jî xeripîyaye o.

zirarkerdeni *f. M.* Zirarkerdiş. Zîyan kerdeni. Karûgurweyên di yan sermîyanî ra yan jî karî ra vinî kerdeni, kemênayeni. *Tr. Zarar etmek/ yapmak*. Sifte mi kar kerd. bî di finîy ez a zirar kena. Zirar kerdeni kesî tewnena!

zirarpirodaye/ê *Nn.* Zirar ci rodaye/ê. Kes/çîyo ki; karûgurweyêndê zêdê alvêrî di, zêdê bazirganey di, jewî yan jî çîyên zirar dayo piro, dayo zirarî ser ro. *Tr. Zarara uğratılan, zarar verdirilen*. Vanê şîrketê zirarpirodayî îflas kerdo?

zirarpirodayeni *f. M.* Zirarpirodayîş. Zirar ci rodayeni, zirar civisteni, zirar cifinayeni, zirar servisteni. Karûgurweyên di, bazirganeyên di, alvêrên di kesên yan jî çîyên rê zirar dayeni, ci bin visteni, zirar cirodayeni. *Tr. Zarar vurmak, zarar ettirmek*. Mi zirar da piro, ey şî da ê kesdê mehsûmî ro.

zirarpirodeyaye/ê *N.* Zirar cirodeyaye/ê, zirarpirodeye/ê, zîyan cirodaye/ê, zîyanpirodaye/ê, zîyanî bin kewte/ê, zirarwer/i, zirarwerde/ê, zirarî bin kewte/ê, zirar civiste/ê, zirar cifineyaye/ê. Kes/çîyo ki; destdê kesên yan jî çîyên ra zirar werdo, zirar deyayo piro, zirar deyayo ci ro, kewto zirarî bin. *Tr. Zarar/ziyana uğratılan, zarar ettirilen*. Eger karnakî nêgîro, bazirgano zirarpirodaye, do senîn bişo xwu zirarî bin ra bireyno?

zirarpirodeyayeni *f. M.* Zirarpirodeyayîş. Zirar pirodeyeni, zirar kerdeni. Karûgurweyêndê zêdê ticaretî, zêdê cayêndê qezencî di, bi destdê kesên yan jî çîyên a zirar werdeni, zirar ci rodeyayeni, zirar kerdeni, zirarî bin kewteni, zirarî bin fineyayeni. *Tr. Zarara uğratılmak*. Eger verî jî zirar pirodeyayê, înan beqa nêkerdê.

zirarvînayeni *f. M.* Zirarvînayîş. *Bw.* Zirar dîyayeni. Ticarey di senîn ki kar kerdeni esta, winî jî zirar vînayeni jî esta. To dî pîlvajeyênda ma Dimilan di vanê: kar û zirar birayê pê yo.

zirarwer/i *N. Bw.* Zirarpirodeyaye/ê. Kes do tucardê zirarwerî ra biterso.

zirarwerdeni *f. M.* Zirarwerdiş. Karûgurweyêndê zêdê bazirganey di, zêdê alvêrî di, karî ra yan jî sermîyanî ra zirar kerdeni, zirarî bin kewteni, zirar cirodeyayeni, zirar pirodeyayeni, kemênayeni. *Tr. Zarar etmek, zarara uğramak*. To heme ca di zirar werdo, mi qezenc kerdo. Ma kotî jewê?

zirav/i 1. *N.* Barî. *Bw.* Barî jî. *Tr. İnce*. Milêndo zirav ser o yo. 2. *N.* Narîn/i, nazîk/i, kîbar/i. *Tr. Narin, nazik olan*. Hergi fêldê xwu di zirav bî.

ziravey 1. *Nm.* Barîyey, qalin nêbîyayeni. *Tr. İncelik*. Ziraveya ci ci rê weş robere ameyê. 2. *Nm.* Narîney, kîbarey, zarîfey. *Tr. Nezaket, incelik, narinlik, naziklik*. Ziravey ci rê weş ûmiş bîyê.

zirbila *Nn.* Zorbe, zirbilan, çanqal. Çîyo ki kîber û çîyanê zêdê kîberan peynî ra gîno, keno kilît. *Tr. Sürgü*. Kîber kerd bî zirbila, ez şaş menda, ey senîn kîber akerd?

zirbilabîyaye/ê *N.* Zorbebîyaye/ê, çanqalbîyaye/ê. Çî/kîbero ki zirbila deyayo piro, bi zorbî ya kilît bîyo, gêrîyayo. *Tr. Sürgülenen*. Çîlîngîrî va, ez şena kîberê zirbilabîyayî akerî.

zirbilabîyayeni *f. M.* Zirbilabîyayîş. Zorbe bîyayeni, bi zorbî ya gêrîyayeni, çanqal bîyayeni. *Tr. Sürgülenmek*. Kîber zirbila bo, çirê do abîyo ki?

zirbilakerde/ê *N.* Zorbekerde/ê, çanqalkerde/ê. Çî/kîber û çîyêndo zêdê kîberî yo ki peynî ra bi zorbî ya, bi zirbila ya gêrîyayo, bîyo kilît. *Tr. Sürgülenen*. Kam ki şiro bêdestûr dekewo hewşdê zirbilakerdî, do cezayê xwu bianco.

zirbilakerdeni *f. M.* Zirbilakerdîş. Zorbe kerdeni, çanqal kerdeni, bi zirbila ya kîber û çîyanê zêdê kîberan giroteni, kilît kerdeni. *Tr. Sürgülemek, sürgü çekmek*. Eger to zirbila kerdê, ê qeçekî nêşayê o kîber akero.

zirbilan *Nn. Bw.* Zirbila. Ti nêvanê peynî ra kerdo zirbilan û rakewto.

zirbilok/i *N.* Çîyo ki bi zirbila ya, bi zorbî ya, bi çanqalî ya peynî ra gêrîyayo, bîyo kilît. *Tr. Sürgülenen.* Kîbero zirbilok rew rewî nêabeno.

zirbilokey *Nm.* Zirbilok/i bîyayeni, zorbe bîyayeni, bi zorbî ya gêrîyayeni. *Tr. Sürgülenmek, sürgü çekilmek.* Mi zirbilokeyda ci ra, bol zirar bidîyayê, mi fina nêverdayê zirbila bîyayê.

zircahîl/i *N.* Cahîlê/a cahîlan, keso/a tewro/a cahîl/i. Keso ki cahîley di hemini vernî do, heme ca ra cahîl o, keso ki serûbinê ci cahîl o, tew zanaye nîyo. *Tr. Zırcahil, echel.* Boka merdimo zircahîl hembazê kesî nêbo.

zircahîley *Nm.* Zircahîl/i bîyayeni, cahîlê/a cahîlan bîyayeni, cahîley di ci ser ra çinêbîyayeni, cahîley di bol vernî di bîyayeni, cahîlê vera gemi bîyayeni. *Tr. Zır cahillik, kara cahillik, echel olmak.* Cahîlî qe xasekî wina va: Fini bena ki zircahîley jî kesî reynena.

zirî *N.* Mirdî. Hendo ki kesên yan jî çîyên şeno bûro, bişimo, xwu pîze kero, xwu mîyan kero, xwu zerre anco. *Tr. Doyum, doyum noktası.* Boka şima erdî zirî kerê. Eger zirî nêbo, bizanê ki meywedar jî nêbeno.

zirîbîyaye/ê *N.* Zirîyaye/ê, mirdîbîyaye/ê. Çî/keso ki; mirdîya xwu çîyên werdo, anto xwu zerre, koto, şimito, xerc kerdo. *Tr. Doyasıya içen, harcayan, emen.* Erdo zirîbîyaye do emserr bol fekî bido.

zirîbîyayeni *f. M.* Zirîbîyayîş. Mirdî bîyayeni, zirîyayeni, mirdîya xwu werden û şimiteni, hendê xwu, xwu zerre kerdeni, hendê xwu xwu mîyan kerdeni/anteni. *Tr. Doyacak kadar yemek, içmek, emmek vs.* Erd bî zirî, ci rê bes o, vêşîyê ci, ci rê zirar dano.

zirîç *Nn.* Qerkuşin. Qurşûn. *Tr. Kurşun.* Zirîç piroguno.

zirîkerde/ê *N.* Zirînaye/ê, mirdîkerde/ê. Çî/keso ki jewî yan jî kesên zirînayo, kerdo mird, mirdîya xwu nan, werd, şimî û çîyo winasîn dayo ci, kerdo ci zerre, ci rê xerc kerdo. *Tr. Yetecek kadar kendisine verilen, yedirilen, içirilen.* Cayo zirîkerde do mexelî di şên bo.

zirîkerdeni *f. M.* Zirîkerdiş. Zirînayeni, mirdî kerdeni. Çîyên yan jî kesên mirdî kerdeni, mirdîya ci awûwer û çîyo winasîn cidayeni, ci rê xerc kerdeni, ci zerre kerdeni, mîyan kerdeni. *Tr. Yetecek kadar bir şey veya kimseye gıda, su vb. bir şeye yedirmek, içirmek, içine sokmak.* Mi do zirî kerdayê, şima va bes o. Rîdê şima ra bî wişk.

zirînaye/ê *N. Bw.* Zirîkerde/ê. Şima çirê ê lajekê nêzirînayî nêvanê, çirê ê zirînayî vanê?

zirîngî *Nn.* Zirîngîni. Vengê pirodayeni, ci ra zirîngîni veteni. *Tr. Zırang.* Aşiqî bi qolikî ya niqara ra zirîngî vetê.

zirîyaye/ê *N. Bw.* Zirîbîyaye/ê. Şima do o erdo zirîyaye îcar kerdayê. Şima çirê o erdo wişkûwar zirîna?

zirkeyna *Nm.* Zirçêna, zirkêna. Keynaya keyna kerdê, keynaya ki kesî xwu rê jûnay ra kerda keyna. *Tr. Üvey kız, kız evlatlık.* Ey xwu rê zir keyneyên giroti bî. Çunkî ci rê ne lajên, ne jî keynayên bî. Bêqeçi bî.

Zirkî *Etn. N. Bw.* Zeraqî 2. Bîlaheq û bîlasebeb bi Zirkîyeyda xwu ya meperri!

zirna *Mûs. Nm.* haletîya ki aşiqan mîyan di, zirnakarîy cenenê. Haletîya vengdayîşîy a ki veyvan û şênemegîyan di, bi tewrdê niqara ya pîya veng vejena. *Tr. Zurna.* Zaîfê aşiqan zirna cendê, qelaw û kurtineyê ci jî niqara dayê piro. Zirna cenêna, niqara deyêna piro.

zirnakar/i *N.* Aşiq/i. Aşiqo ki zirna ceneno. Kes/çîyo ki; veyvan û şênemegîyan di zirna ceneno. *Tr. Zurnacı, zurna çalan.* Aşiqîy di babet ê: Jû zirnakar o, o bîn jî niqarakar o.

zirnakarey *Nm.* Zirnakar/i bîyayeni, wesfê zirnakaran tey bîyayeni, karûgurweyê zirnakaran. Aşiqo/a ki zirna ceneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; veyvan û şênemegîyan di, zirna ceneno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zurnacılık, zurna çalmak.* Zirnakarey Dimilan mîyan di seneatêndo kemî yo. Çunkî Dimilîy zirnakarey û aşiqey şenikey vînenê. Aşiqîy di babetê: Jû zirnakar o, o bîn jî niqarakar o.

zirnaqî *H.* Behicî. Wezîyetê behicîyayeni amîyayeni, bari bari ra, qîri qîri ra, bermîdo venganeya hêle ra kewteni, tey taqet nêmendeni. *Tr. Bağıra bağıra, ağlaya ağlaya sesi kesilmek, baygınlık durumuna düşmek.* Cinêkeri lajekdê xwu rê va lajekî, ti bê, boka ti bi zirnaqî bê! To ortedê çarşî di ma kerdîy rezîldê alemî.

zirnaqîbîyaye/ê *N.* Behicîyaye/ê. Keso ki bi bari bar a, bi qîri qîr a vengê ci xetimîyayo, hêle ra kewto, behicîyayo. *Tr. Ağlamakla, bağırmakla sesi kesilen, baygın duruma gelen.* Derê ki! Şima boka ê lajekê zirnaqîbîyayî, bişê aş kerê.

zirnaqîbîyayeni *f. M.* Zirnaqîbîyayîş. *Bw.* Zirnaqîyey. May lajî rê va: Eger ti neya tepîya zirnaqî bê jî, zerrîya mi, bi to nêveşena. Çunkî to

zerrîya mi kerda sîya.

zirnaqîyey *Nm.* Zirnaqey, zirnaqî bîyayeni, bi bari bar a veng xetimîyayeni, bi qîri qîr a veng peysayeni, bi no şekila behicîyayeni. *Tr. Bağıra bağıra sesi kısılmak, baygınlık geçirmek.* Eger zirnaqîyeyda ci ra nêbîyayê, zerrîya mi pey nêveşayê.

zirnêri *Nk. Nm.* Dara zirni. Babetên mewşêr (asmêr) a ki fekîyandê ci rê vanê zirnîy. (Jewa ci "zirni" a). *Tr. Habbeleri küçük, meyvesi ekşimsi, kendisi küçük cüsseli bir çeşit asma ağacı.* Zirnîy do zirnêri ra biçîneyê.

zirni *Nk. Nm.* Babetêndê meyweyê mewşêr ê ki hebê ci werdî yê, bixwu jî werdî ya, gird nêbena, tamê ci mize yo, renga meywandê ci kuhoya zerdane ya û darda ci rê jî vanê zirnêri. *Tr. Bir çeşit asma meyvesidir ki, kendisi ve habbeleri küçük, tadı acımtırak, meyve rengi ise sarımsı yeşildir.* Ellah zano ki mi zirnîy nêwerdê.

zirnik/i *N.* Çîyo bol werdî, parçeyê çîyandê werdîyan o werdî, parçeyo werdîkek, parçeyo werdî yo nêercîyaye. *Tr. Herhangi bir şeyin en küçük, yaramaz ve iş görmez parçası.* Wa lete aja di bo. Ez zirnik ci nêdana.

zirnikey *Nm.* Zirnik/i bîyayeni, wesfê zirnikan tey bîyayeni. Leteyo werdîyo nê ercîyaye bîyayeni. *Tr. En küçük ve yaramaz, iş görmez parça olmak.* Zirnikeya ci jî zirar a, deha bi xwu kotî?

zirrik/i *Zoo. N.* Zerkew/i, zerik/i. Zerecan ra babetêndê teyrêndê seydî yo ki zeki cûrreyê zerecan bo. Leyrey di, zerecan ra nêabirêno, vengê ci zerecan ra deha barî yo. Labelê deha weş nîyo, zerecan vêşîrê leyran kenê. *Tr. Gelişmemiş bir çeşit çil av keklik cinsi.* Seydgerî nêşayo no fin zerecên tepêşo, vera ci zirrik tepişto.

zit/i *N.* Viran/i, rût/i, xwu ra nêdaye, çîplax/i. *Tr. Çıplak, soyunuk.* Bi mi ki xwuradayeyê ci û zitê ci jew bî. Ze ki xwu ra nêdo.

zitbîyaye/ê *N.* Viranbîyaye/ê, rûtbîyaye/ê. O/ çîyo ki bîyo viran. *Tr. Soyunan, çıplak.* Merdimdê zitbîyayî ra kes guman gîno. Kes vano eceb bîyo xînt?

zitbîyayeni *f.* Zitbîyayîş. Viraney, viran bîyayeni, xwu ra nêdayê, çîplaxi. *Tr. Çıplak olmak, soyunmuş olmak.* Zit bîyayeni di, kes do senîn bivijîyo şêligî mîyan? Deha rîyê kesî nêgîno ki kes bivijîyo teber.

zitey *Nm.* Viraney, rûtey, çîplaxey. Zit/i bîyayeni, wesfê zitan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; zit o, viran o, rût o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Çıplaklık.* Ziteya ci, ci rê bol zirar da.

zitkerdeni *f. M.* Zitkerdiş. Viran kerdeni, rût kerdeni, çinayê ci ci ra veteni, çîplax kerdeni. *Tr. Soymak, çıplaklaştırmak.* Ey kerd ki o merdim zit kero, o bîn bî manîyê ci.

zitnaye/ê *N. Bw.* Zitkerde/ê. Kê ki pê zitna, ey tim ez mojnaya. Ey vatê beno ki dinya pêro mi zitnayo. Qenê zitnayeyêndê mi jî bibîyayê.

zivîn *Cog. Nn.* Peyanroj. Cayo ki tîjî piro nêdana. Cayo ki tim se ya, roj nêvîneno û hem tarî yo, hem serd o, hem jî goreyê cayêndê bînan weş û nafîdar nîyo. *Tr. Güneş görmeyen, loş, karanlık, soğuk, gölgede kalan yer veya bölge.* Ez nêşena ê cadê zivînî di werza û roşa, wa mi rê cayêndo roşin kîra kero.

zivîney *Cog. Nm.* Peyanrojey. Zivîn/i bîyayeni, tarîyey, tarî bîyayeni, sersey bîyayeni, cayo tarî serd bîyayeni, roj û tîjî piro nêdayeni. *Tr. Karanlık, loş ve güneş almayan yer.* Mi zivîneya ci jî qebûl nêkerdê, mi va çîyên nêbeno; bi îdare ya o.

zivîngeh *Cog. Nn.* Zivînge, peyanroj. Cayo tarî, cayo nekmeyîn, cayo serd. Cayo ki tîjî ya nêdana piro û tey kes nêşeno bi rehatey a roşo, bi rehatey a çî bikaro, fekîdar nîyo. *Tr. Karanlık, güneş görmeyen, soğuk, rutubetli, nemli yer.* Kes do qeçekan û cinîyan zivîngeh di nêgurweyêno.

ziwan 1. *An. Nn.* Haleto ki kesî fekî do û kes pa winîno tamdê çîyan û kes pa qisey keno. *Tr. Dil.* Çaya germi şimiti, ziwanê ci bî pirpar. Ziwan çinêbî ki îfadeyê xwu bido. Ma kes hendayên lal û tat beno? 2. *Fil. Nn.* Vatişo ki însan pey yeno werey, pey pêya hîlbêno, pey beno têkildar. *Tr. Dil, iletişim ilmi, lisaniyat.* Dinya di bol ziwanîy estê: Erebî, Îngîlîzî, Fransizkî, Kurdî (Kirdî, Kirmancî, Zazakî, Kurmancî), Tirkî û Farîsî înan ra tayêndê ci yê.

ziwanamîyaye/ê *Tib. Zv. N.* Keso ki dest keno bi qisan a, dest keno bi vaten a, ziwanê ci dest keno bi gurwîyayen a. *Tr. Konuşmaya başlayan.* Şo ki deha şima bişê ê ziwanamîyayî dest ra bireyê. Şima ci dest ra bireyê jî, nêşenê ci fekî ra bireyê.

ziwanamîyayeni *Tib. Zv. f. M.* Ziwanamîyayîş. Gurweyayena ziwanî, ziwan gurwîyayeni, dest bi qisan a kerdeni. *Tr. Dile gelmek, konuşmaya başlamak, söze başlamak.* Esas lal bî, senîn ki qeza kerd, ame ziwan.

ziwanarde/ê *N.* Rojanîarde/ê. Çî/keso ki; ser o qisey bîyê, ser o vinderîyayo, amêya ziwan, mewzûya ki ser o qiseyê benê yan jî do bibê. *Tr. Gündeme gelen/alınan, dile getirilen, üzerinde*

durulan, konuşulan. Gama halbîyayen a siftîyê gireyî, ziwanarden a ci ya. Çîyo ziwanarde, nezdîyê halbîyayîşî yo.

ziwanardeni *Zv. f. M.* Ziwanardiş. Rojanî ardeni. Ser o qisey kerdeni, ser o vinderdeni, ser o pêvaje kerdeni. *Tr. Gündeme getirmek, dillendirmek, üzerinde durmak*. Eger to ûja di, no gire ziwan nêardayê, înan do ser ra gam kerdayê.

ziwanardok/i *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî kesên qisey keno yan jî qandê pêvajeyên ano rojanî, ser o vindeno, qandê hal bîyayîşdê ci qeyret keno. *Tr. Dillendiren, konuşan, gündeme getiren. Üzerinde durulması veya halli için gayret sarfeden*. Heqdê merseleyên di, ziwanardokêno ercîyaye lazim o.

ziwanardokey *Nm.* Ziwanardok/i bîyayeni, ziwan ardeni, ser o qisey kerdeni, rojanî ardeni. Kes/çîyo ki; ano ziwan, o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Dillendiren olmak, dile getirmek, gündeme getirmek, üzerinde konuşturmak*. Pêroyê ziwanardokeya ci teqdîr kenê.

ziwanbeste/ê *Zv. N.* Ziwanbestok/i, ziwanbestîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ziwanê ci bestîyayo, girêdeyayo, nêşeno yan jî nêwetano qisey bikero, hurreya ci ya vatişî yan jî qisey kerdişî ci dest ra gêrîyaya. *Tr. Dili bağlı, konuşma hürriyeti elinden alınan, fikir ve konuşma özgürlüğü elinden alınan*. Merdimo ziwanbeste, wa qe xwu rê bimiro, deha rind o.

ziwanbesteni *Zv. f. M.* Ziwanbestiş. Ziwan girêdayeni, ziwanbestokey, nêşeyê qisan kerdeni, hurreya ci ya vatiş û qisey kerdişî ci dest ra giroteni. *Tr. Dili bağlamak, konuşamaz hale getirmek, konuşma ve fikir özgürlüğünü elinden almak*. Ziwanbesteni, karê zaliman a.

ziwanbestîyayeni *f. M.* Ziwanbestîyayîş. Ziwan girêdeyayeni, nêşeyê qisan û îfadedê xwu bîyayeni, êsîrê qiseykerdiş û vatişî bîyayeni. *Tr. Dili bağlanmak, konuşma ve ifade özgürlüğünün elinden alınması, konuşamaz hale getirilmek*. Eger welatên di ziwan bestîyayeni bibo, o welat awan nêbeno.

ziwanderg/i *N.* Wîlwîlok/i. O/çîyo ki vêşî qisey keno, bol qisey keno, wîli wîli keno. Keso ki jewî yan jî tayêni ser o, qandê vateni kerdeni, ze ki heqê ci yê mehmelan bîyo bol. *Tr. Çok konuşan, uzun dilli, çok çene çalan, çok söylenen*. Ez bi ê ziwandergî ya îspatey bîya înciraxî. Ma fina Kefernaz û nimaz!

ziwandergane *Nn.* Zêdê ziwandergan a, bi ziwandergan mendeni, wesfê ziwandergan tey bîyayeni. Kes/çîyê ki; zêdê çeqçeqan a çengeyê ci bol gurweyêno, bol qisey kenê, sereyê kesî bol tewnenê a zêdê înan bîyayeni. *Tr. Çok dilliler, çok konuşkan, çenesi düşükler gibi*. A cinêka, ziwandergane yena mi ser di. Cara ziwanê ci nêvindeno ki!

ziwan dergbîyayeni *Zv. f. M.* Ziwandergbîyayîş. Wahîrê vatenandê vêşîyan bîyayeni, qisa yan jî behsê ci vêşî bîyayeni, wezîyetdê heqîyey kewteni. *Tr. Dili uzamak, avantajlı duruma geçmek, başkasının zan altında kalmasına neden olmak, haklı pozisyona düşmek veya birisini düşürecek hatalar yapmak*. Ma cayê xwu yê newî bidê cinîyan ki, wa ziwanê înan, ma ser o derg nêbo.

ziwandergey *Nm.* Ziwanderg/i bîyayeni, wesfê ziwandergan tey bîyayeni. Vêşî qisey kerdeni, bol çenge kerdeni, wîli wîley, wîlwîlokey, wîli wîli kerdeni. *Tr. Çalçene, dili bir karış olmak, geveze olmak, şamatacı olmak*. Ziwandergey di, bi mi ki ey ser ra kesêndo nêvîneyo.

ziwan di mûyamîyayeni *Zv. f. M.* Ziwan di mûyamîyayîş. Fehm kerdiş dayeni di, vêşî edizîyayeni, vateni di qisandê vêşîyan ra ediz bîyayeni, betilîyayeni. *Tr. Dilinde tüy bitmek*. Mi hendo ki ci rê va, îspatey mi ziwanî di mûy amey.

ziwanek *An. Nn. Bw.* Ziwanzîlik. Ziwanekê ci jî masa bî. Cora şî nêweşxane.

ziwaneki *Nk. Nm.* Vaşêndo kilm û werdî û sipek o û hebikin o. *Tr. Kısa, küçük, beyazımsı ve tanecikleri olan bir çeşit ot*. Ma qeçkînî di, nayê serdê ziwandê xwu ya, antiş di ziwanê ma pa gonî bîyê.

ziwanfek *Nn.* Fekziwan. Vatişo ki ca bi ca vurîyêno. Vatişo ki dewi bi dewi, sûki bi sûki virêno. *Tr. Şive*. Ziwanfekdê ma û ziwanfekdê Pîranî di ferq esto.

ziwangêrîyayeni *Zv. f. M.* Ziwangêrîyayîş. Ziwan tepêşîyayeni. Tersan ra, helecan (heyecan) ra yan jî bi poxnakî ra qisayên, vajekên yan jî çîyên vateni di çetiney dîyayeni. *Tr. Dili tutukluk yapmak*. Ellahîde ziwanê mi gêrîya, mi nêşa a qiseri vajo.

ziwangiran/i 1. *Tib. N.* Keso ki ziwandê ci di egeriney esta, ziwandê ci di giraney esta, tenekên ci ziwan di kekejey esta, nêşeno wextê ci di qisey bikero. *Tr. Dili ağır olan, zamanında konuşamayan, hafif kekeleyen*. Şima yê kenê ey ma rê sermîyan kerê. Labelê o ziwangiran o. Do nêşo heqberê qisan bêro. 2. *Ed. N.* O ki

ziwanî di çapik nîyo, berey berey qisey keno, weş qisey nêkeno, rew rewî nêşeno qisanê xwu bîyaro pêser. Labelê ziwanî ra nêweş nîyo. *Tr. Dili ağır olan*. Bi mi ki do ziwangiran bo. Çunkî "ê ê" keno, wext bi wext vinderêno.

ziwangiraney 1. *Tib. Nm.* Ziwangiran/i bîyayeni, wesfê ziwangiranan ci ser o bîyayeni. Ziwan di egeriney bîyayeni. Qirtikên ziwanî di kekejey bîyayeni, qisan di rewane nêbîyayeni. Kes/çîyo ki; rew rewî nêşeno qisanê xwu bîyaro pêser û qisey bikero, a o kes bîyayeni. *Tr. Dilinin ağır olması, hafif kekemelik*. Ziwangiraneya ci, bî sebebê kardê ci. Kar ra erzîya. 2. *Ed. Nm.* Ziwangiran/i bîyayeni, wesfê ziwangiranan ci ser o bîyayeni. Qisan di, hêdî hêdî qisey kerdeni, qisandê xwu di "ê ê" kerdeni, jew fin jî vinderîyayeni. *Tr. Konuşmasında ağır olmak, akıcı konuşamamak, ebkem*. Ziwangiraney, jû karan di kesî rê kena vinî kerdeni.

ziwanin/i *Zv. N.* Keso ki bol qisey keno, vêşî qisey keno, bi qisan a sereyê kesî tewneno. *Tr. Dilli, lafazan, kafa ağrıtan, diliyle baş ağrıtan*. Min û ê ziwandergî eynî geça mekerê, ez merdimdê ziwaninî ra hez nêkena, wa sereyê mi nêtewno.

ziwaniney *Zv. Nm.* Ziwanin/i bîyayeni, wesfê ziwaninan tey bîyayeni. Keso/a ki bol qisey keno/a, vêşî qisey keno/a, bi qisan a sereyê kesî tewneno/a; a o/a kes/i bîyayeni, wesfê nê ziwandergan tey bîyayeni. *Tr. Lafazan, çok konuşmak, baş/kafa ağrıtmak*. Biraşt ki ziwaniney çi çîyênda pîs a!

ziwanîranêşe/ê *Tib. N.* Lal/i, nêşeyê/ya ziwanî. Kes/çîyo ki; ziwanî di nêweşîna ci ya laley esta, nêşeno qisey bikero, ziwanê ci nêgeyreno, ziwanê ci doş nêbeno, ziwandê ci di egerindo bol esto. *Tr. Lal, dil/konuşma engelli, konuşamayan*. O merdimo ziwanî ra nêşe, sera şî?

ziwanî ra nêşeni *Tib. Nm.* Laley. Nêşeyê ziwanî bîyayeni, ziwanî ra nêşe/ê bîyayeni, nêweşê/a qisey nêkerdişî bîyayeni, ziwanê ci nêgurwîyayeni, ziwan kar nekewteni, lal/i bîyayeni, ziwan nêgeyrayeni. *Tr. Dil özürlüsü/engellisi olmak, dili dönememek*. Kesî mi het di, ziwanî ra nêşenda ci ra behs nêkerd.

ziwanî ser *Nn.* Çî/keso ki; kes bîyayena ci bi ziwanî ya fehm keno, zano, heqdê ziwanî do, têkilîyê ziwanî yo, elaqeyê ci bi ziwanî ya esto. *Tr. Tatma duyusu, varlığı tatmakla anlaşılabilen şey veya durum. Dil ile ilgili, dil hakkında, dil üzerine*. Tam û şamîy pêro jî ziwanî serê, bi ziwanî ya fehm benê.

ziwanîser o bîyaye/ê *Ed. N.* Çî/keso ki; ziwanî ser o û hewna nêvajîyayo, tam nêameyo vîrî, hema hema vatiş do. *Tr. Dilde olan, dil ucunda olan, dil üstünde olan, hatırlanmak üzere olan*. Nameyê ci mi ziwanî ser o bî, mi nêşa vajo. Ê merdimê serdê ziwanî bîyayî, a roji îspatey ez kerda gunakari.

ziwanî ser o bîyayeni *Ed. f. M.* Ziwanî ser o bîyayîş. Newe vîrî amîyayeni, labelê vatena ci hewna ca nêamîyayeni, hema hema vatiş di bîyayeni, nezdîyê vatişî di bîyayeni. *Tr. Dilinin ucunda olmak, hatırlanmak üzere olmak*. Qisaya ki mi kerdê vajo, mi ziwanî ser o bî, mi nêşayê ki vajo.

ziwankerde/ê *Zv. N.* Keso ki bol qisey keno, viti viti keno, bi qisan a sereyê kesî tewneno. *Tr. Çene çalan, lafazan, çok konuşan, baş ağrıtan*. Ellah şima ra razî bo ki, şima ez ê merdimdê ziwankerdî ra reynaya.

ziwankerdeni *Zv. f. M.* Ziwankerdîş. Viti viti kerdeni, bol qiseyê vêşî kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb vateni kerdeni. *Tr. Vıdı vıdı etmek, dırdır etmek, çok konuşmak, gereksiz yere konuşmak*. Mêrdekî cinêki rê va: Çi zirar yeno, ziwan kerden ra yeno.

ziwankewte/ê *Zv. N.* Keso ki kewto ziwanî ser, dest kerdo bi qiseykerdişî ya, hewna newe, o yo keno qisey bikero. *Tr. Yeni yeni konuşmaya başlayan bebek, dili çözülen*. Kes do tûtekdê ziwankewtî rê, yardim bikero ki bişo rew qisey bikero.

ziwankewteni *Zv. f. M.* Ziwankewtiş. Dest bi qiseykerdiş a pit û tûtekan. Qisan ser kewtena tût û pitekan. *Tr. Konuşmaya başlamak, dile gelmek*. Piteka filan kesan rew kewta ziwan. Labelê tûtekê filan kesan berey kewto ziwan.

ziwankilm/i *Zv. N.* Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni vero karûgurweyêndo ar û bişerm û xirab kerdo û bi no şekila hemberdê xwu vero ziwanê ci bîyo kilm û nêwetano ki qisey bikero; bi no babet a, ê şarî kewta ci ser. *Tr. Yapmış olduğu kötü ve hatalı iş ve/veya işlemlerle muhatabına karşı bir sözü olamaması, söylenecek bir sözü kalmayan, mahcup veya günahkar olan*. Gunayê mi, bi ê kesdê ziwankilmî ame.

ziwankilmane *Nn.* Zêdê ziwankilman a, wesfê ziwankilman tey bîyayeni. Kes/çîyê karûgurweyêndo ar yan jî pîs yan jî xetayên kerdo û anverdê tayn bîyê gunakarîy, bîyê mehcûbîy; a zêdê nînan bîyayeni. *Tr. Dili bağlı gibi, mahçuplar gibi*. Bi ziwankilmane va û şî.

ziwankilmaney *Nm. şekil* û bîçim û usûl û meş û asayîşdê xwu di zêdê ziwankilman a bîyayeni, wesfê ziwankilman tey bîyayeni. *Tr. Söyleyecek sözü olmamak. Dili kısalmak. Aciz kalmak.* Mi rê ziwankilmaneya zêdê şima wina nêbî.

ziwankilmbîyayeni *Zv. f. M.* Ziwankilmbîyayîş. Anverdê kesên gunakar bîyayeni, ê şarî kesî ser kewteni, bin di bîyayeni, kesên yan jî çîyên vero awantajê xwu vinî kerdeni, bi xetay û çewtey kewten a gunakar/mehcûb bîyayeni. *Tr. Dili kısalmak, yapmış olduğu hata veya yanlışlıklarla mahcup duruma düşmek.* Mi deynê ci berey visto, ziwanê mi ci vero kilm o.

ziwankilmey *Zv. Nm.* Ziwankilm/i bîyayeni, wesfê ziwankilman tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesên yan jî tayêni vero karûgurweyêndo ar û bişerm û xirab kerdo û bi no şekila hemberdê xwu vero ziwanê ci bîyo kilm û nêwetano/a ki qisey bikero; bi no babet a ê şarî kewta ci ser; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Yapmış olduğu kötü ve hatalı iş veya işlemlerle karşısındakine karşı dili kısalmak.* Ziwankilmey kesî qedînena.

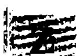
ziwano werdî *An. Nn. Bw.* Ziwanzîlik. Ziwanê xwu yo werdî veşnayo. Fek ser o bîyo pirpar.

ziwanpêverkewte/ê *Zv. N.* Ziwanpêpeyokewte/ê. Kes/çîyo ki; vatiş û meramda xwu di, ziwanê ci qisa ser ra şeqitîyayo û ci fekî ra çînakî yan jî qisanakî vajîyaya. *Tr. Dili sürçen.* Kes do, ziwan pêverkewteyî nêhuwo. Çunkî yeno kesî sere di jî.

ziwan pêverkewteni *Zv. f. M.* Ziwan pêverkewtiş. Ziwan pêpeyokewteni, ziwan bi pêverkewtiş a merama xwu nêvateni, qiseykerdiş di xwu şaş kerdeni, bêhemd û bêwaştiş a herûnda qisayên yan jî vatişên di, zêdê ci babetnakî qisey yan jî vatişîy veteni, vateni. *Tr. Dili sürçmek, sürç-ü lisan olmak.* Mi kerd vajo birişi, mi va bireşi, ziwanê mi kewt pêver. Mi kerd vajo pirçaskîyayeni, mi fekî ra porçaskîyayeni vijîyê.

ziwanserdişîyaye/ê *Zv. N.* Kes/çîyo ki; keno ki qisayên yan jî vajekên vajo, ci fekî ra bêhemd qisanakî yan jî vajeknakî vijîyaya. *Tr. Sürç-ü lisan olan, dili sürçen.* Merdimo ziwan ser di şîyaye, xwu di şikîya.

ziwan serdişîyayeni *Ed. f. M.* Ziwan serdişîyayîş. Kes wexto ki keno qisayên yan jî çîyên vajo, ziwanê kesî ser di şino û kes xwu şaş keno û çînakî yan jî çînakîdo zêdê ê çî vano, ney rê vanê ziwan ser di şîyayeni. *Tr. Sürç-ü lisan, dil sürçmesi.* Mi kerd vajo "ata ki", mi va "nata ki" Mi kerd vajo "barî", mi va "borî"

ziwanşenik/i *Ed. N.* O/çîyo ki; ziwanî di şenik o, giran nîyo, qisandê xwu di rewane yo. *Tr. Dili ve konuşması hafif olan, akıcı konuşan.* Merdimo ziwanşenik û ziwangiran jew nêbeno. Mesela xeberdaney di, ziwanşenik deha rind o û deha weçîneyên o.

ziwanşenikey *Ed. Nm.* Ziwanşenik/i bîyayeni, wesfê kesandê ziwanşenikan tey bîyayeni. Qisey kerdeni di, vateni di şenik bîyayeni, ziwan di çeqçeq/i bîyayeni, çeqçeqeya ziwanî, qisan di çapik/i bîyayeni. *Tr. Dil ve konuşması hafif olmak, konuşmada akıcılık.* Ziwanşenikeya ci, ci rê da qezenc kerdeni. Zewmbî hendê ê bînan nêbîyê.

ziwantepêşîyaye/ê *Zv. N. Bw.* Ziwangêrîyaye/ê. Eger ez tenekna bişîyayê ê qeçekdê ziwantepêşîyayî ser, destûlingê ey do pêropêşîyayê.

ziwanweş/i *N.* Weşziwan/i, weşsohbet/i. O ki ziwanê ci weş o, weş qisey keno, qisê weşîy keno. *Tr. Tatlı dilli, hoşsohbetli.* Kes heyranê, merdimdê ziwanweşî bo.

ziwanweşey *Nm.* Weşziwaney. Ziwanê ci weş bîyayeni, bi ziwandê xwu ya kesî rê huzûr dayeni, ziwandê ci ra kesî rê zirarên nêamîyayeni, qiseyê weşîy kerdeni, weşsohbetey. *Tr. hoşsohbetlilik, tatlı dilli olmak.* Merdim, gereg ziwanweş bo, ziwanweşey kesî werzanena.

ziwanzan/i *Fil. N.* Eger ziwanzan nêbîyayê, kesî şikê ci nêgirotê. Ziwanî ser o, hemeyê bi ey a mişewirênê.

ziwanzaney *Fil. Nm. Bw.* Ziwanzaneya mêrdekî wa hetên ra bo, mêrdek alîm o jî.

ziwanzîlik *An. Nn.* Ziwanek, belik, ziwano werdî. *Tr. Küçük dil.* Tersan ra, ey ziwanzîlikê xwu kerd war.

zix *Teks. Nn.* Banto ki bizman û pancan û girîyanan û cayandê zêdê nînana derzêno. *Tr. Giysilerin kol, yaka, paça, etek vb. yerlerine dikilen şerit veya kaytan.* Zixê bizmedê ci, wa mişmişî bo.

zixal *Md. Nn.* Zax, xazil, zixal. Komirê kolîyan. *Tr. Odun kömürü.* Zixal, verî dewda ma di virazîyayê.

zixaldar/i *N.* Zaxdar/i, xazildar/i, xizaldar/i. Kes/çîyo ki; karê zixalî keno, komirê kolîyan gîno û roşeno. *Tr. Odun kömürcüsü.* Ma do şirê, bi mêrdekdê zixaldarî ya, bazarey bikerê.

zixaldarey *Nn.* Zaxdarey, xazildarey, komirê kolîyan roteni, karê xazilî kerdeni. Kes/çîyo ki; komirê kolîyan roşeno, girotokey û rotokeya komirdê kolîyan keno; a o kes yan jî o çî

bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni, karûgurwe û meslegê nînan bîyayeni. *Tr. Odun kömürcülüğü, odun kömürü satmak.* Sûkan di zixaldarey di kar esto.

zixm/i *N.* Zexm, metîn/i, şidênaye/ê, mezbût/i, şîşbîyaye/ê. *Tr. Sağlam, kuvvetli, metin.* Bi mi ki zixm o, do rew rewî nêkewo bin.

zixmaney *Nm.* Bi şikildê metîney a, bi şikildê mezbûtî ya, bi şikildê şidîyayen a. *Tr. Sağlam, güçlü, metin bir şekilde.* Mi zixmaneya ci nêdî ki.

zixmey *Nm.* Metîney, mezbûtey, şidîyayeni, ca di bîyayeni. *Tr. Sağlamlık, metanet, kuvvetlilik.* Zixmeyda ci ra, şubheyê mi çinî yo. Labelê ki ti şenê xwu rê fina jî biceribni.

zixmkerdeni *f. M.* Zixmkerdiş. Metîn kerdeni, mezbût kerdeni, hêl cidayeni, qewet cidayeni, şidênayeni. *Tr. Güçlendirmek, sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, tahkim etmek.* Mi zixm kerd, ey fina kerd gewşeg.

zixt *Nn.* Mêxê serdê misasî. Mêxêndo tûjo ki kenê serdê rewtan a ki pa heywananê citi, ê bar kiriştişî yan jî ê ciniştişî xarîdê. *Tr. Üvendire.* Mêrdekî, zixt kerd bî seredê misasî ya û jûfinan kuwayê gayan ki rew şirê.

zixtbîyayeni *N.* Heywano ki zixt kuwayo ci ki rew şiro, xarîdeyo. *Tr. Üvendire. Ucu çivili değnekle dürtülen hayvan.* Gayo zixtbîyaye, rew şî. Labelê qewet ra kewt û cadê xwu di mêl bî.

zixt cikuwateni 1. *f. M.* Zixt cikuwatiş. Zixt cikuwayeni, zixt pede kuwateni, zixt pede kerdeni. Zixt tey war kerdeni, zixt tey com kerdeni. *Tr. Üvendire ile dürtüklemek.* Citêrî zixt kuwayê gay ki rew şiro, cinîştokî jî zixt kuwayê herî ki lez şiro. 2. *Zv. f. M.* Zixt cikuwatiş. Zixt cikuwayeni, zixt pede kuwateni, zixt pede kerdeni. Zixt tey war kerdeni, zixt tey com kerdeni. ci haydar kerdeni, ci xeberdar kerdeni, ci peyhesnayeni. *Tr. Birisini dürtmek, aşırı uyarmak.* Mi zixt kuwa ci jî korfehmî fehm nêkerd, şî guna piro.

zixtkerdeni 1. *f. M.* Zixtkerdiş, zixtî kerdeni. Heywananê citi û ê bar kirêşnayeni zixt kerdeni, qando ki xarî deyê, zixt ci kuwateni. *Tr. Üvendire ile harekete geçirmek.* Ey senîn ki bimbarek zixt kerd, heywanekî zîrtikîy day xwu û xwu ser ra eşt. 2. *Zv. f. M.* Zixtkerdiş, zixtî kerdeni. Qando ki xarîdeyo, bi çîyêndo tûj a liv cidayeni. *Tr. Üvendire ile zoraki hareket ettirmek, dürtüklemek, harekete geçirmek.* Ez ancax, ey bi zixtî ya bida rem.

zixtokî *Ç.* Tim zixtîy bîyayeni, zixt bîyayeni di vêşîyey. *Tr. Sürekli dürtülme/k, dürtülmeden duramamak.* Kes do zixtokî nêbo. Çunkî wexta kes yeno deraxdê heywanan.

zixtokîbîyaye/ê *Nn.* O/çîyo ki; timûtim bîyo zixtîy, mûsayo bê zixt bîyayeni nêşino. *Tr. Sürekli dürtülen, dürtülmeden gidemeyen.* O keso zixtokîbîyaye, bi mi ki deha bîyo qelp.

zixtokîbîyayeni *f. M.* Zixtokîbîyayîş. Timûtim bi zixtî ya luwayeni, mûsateyê zixtî bîyayeni. *Tr. Sürekli dürtülmek, adeta dürtülmeden de iş yapamamak.* Keso ki zixtokî bo, wa qe kes xwu rê bimiro.

zî *P. Bw.* Jî. Ma do zî zêdê şima bikerdayê, ma va beno ki seneatê şima zirar bivîno, cora ma nêkerd.

zîfaf *Er. N.* Zewajî di şewa siftekênî, helwet di mendişê zama yû veyveri. *Tr. Gerdek, gerdeğe girme, gerdek gecesi.* Veyv û zama pîya kewtî zîfaf.

zîfafkewte/ê *N.* O ki kewto zîfaf, bi cinîyerda xwu ya kewto halwet. *Tr. Gerdek/zifafa giren.* Zama yû veyvi kewtî zîfaf.

zîfafkewteni *f. M.* Zîfafkewtiş. Qandê veyv û zama ya şewa rojda zewajî ya siftekênî di, bi waştîyerda xwu ya halwet kewteni. *Tr. Zifafa girmek, gerdeğe girmek.* Zamay û veyvi do emşo zîfaf kewê, gereg şima înan tenya rehet verdê.

zîft *Md. Nn.* Maddeyêndo ze vilênceyo sîyayo wişk û biriqok o ki bi girênayîş û bixkerdişdê qatranî û maddeyandê winasînandê organîkan a peyda beno. No madde bi gengazey a şikêno û bi tînênda kemî ya jî heleyêno. *Tr. Zift, karasakız.* Beledîyeyo keno zîft kero ki ser o asfalt rokero.

zîgîni *Nm.* Vengo ki kewtişdê kes û çîyan ra yeno, o yo. *Tr. Kişi ve maddelerin düşerken çıkardıkları ses.* Zîgîyayena mêrdekî bî, mêrdifanan ra guna ameyê war ro.

zîgîyaye/ê *N.* Çî yan jî maddeyo ki ci ra, vengê kewtişî ameyo. *Tr. Kişi veya bir şeyin düşerken çıkardığı ses.* O merdimo zîgîyaye, do senîn nêşermayo ki?

zîl 1. *Nk. Nn.* Sereyê vaşan o tûj o ki zêdê pîyazan hewna newe erdî bin ra vjîyayo yan jî bi nekmeyî ya, cadê xwu ra vijîyayo. *Tr. Filiz.* Tenan zîl dayo. Boka torgi piro nêdo. 2. *Nn.* Kayekînoyê qeçekan ê ki zengilikê ci estê, cenênê. Na vajeki, bolkî bi bolekeyda ci ya, yanê bi şikildê "zîlîy" ya vajêna. *Tr. Zilli olan çeşitli çocuk oyuncakları, zilli oyuncaklar.* Mi qeçekdê ma rê kayekînoyêndo zîlin girot. 3. *Nn. Bw.* Zengilik.

Zîlî cend. Qeçekîy do nika bivijîyê teber. 4. *An. Nn. Bw.* Zîlik 2. Eger îcab bikero, doktor şeno zîlê cinîyan bivîno.

zîldaye/ê *N.* Çîyo (zv.) ki bîyo kuho, hewna newe çîyêndo ze derzinîyekên dayo. *Tr. Filizlenen bitki.* Ê pîyazê zîldayî bîya.

zîldayeni 1. *f. M.* Zîldayîş. (Qandê kuhoyîyan) hewna newe erd ra vijîyayeni, (qandê vaşan) hewna newe erd ra sere veteni. *Tr. Soğan gibi bitkiler için filizlenmek, bitkinin yeşermesi.* Vaşî hewna newe zîl dayo. Şima do kotî terkan berê çere ki?

zîlik 1. *Nk. Nn. Bw.* Zîl 1. Pîyazî zîlik dayo. 2. *An. Nn.* Gilik, çilik, çemçîlik, gupiki. Heşa teberdê heyadê cinîyan di çîyêndo ze ziwanek. *Lat. Clitoris. Tr. Kadınlık organının üst yanında cinsel zevk duyum organı, dilcik, bızır.* 3. *An. Nn.* Ziwanek. O çîyo werdî yo ki kesî qiri mîyan der o. *Tr. Küçük dil.* Mêrdekî tersan ra zîlikê xwu war kerd bî.

zîlin/i *Nk. N.* Çîyo yan jî keso ki pa zîlik vijîyayo. *Tr. Filizli, filizlenen.* Pîyazo zîlin, do nêkarîyo. Çunkî finê bîyo.

zîliney *Nk. Nm.* Zîlin/i bîyayeni, wesfê zîlinan tey bîyayeni. Pa zîl bîyayeni, kuho bîyayeni. *Tr. Filizlenmek, filizlilik.* Zîlineyda ci ra, ma do tamên bivînê.

zîlîy *Nb. Bw.* Zîl 2. Zîlê qeçekandê ci bol ê, qeçekê ci kêfşad ê.

zîmmet *Er. Nn.* Pabesteni, serbesteni. Çîyên yan jî kesên çîyên yan jî kesên ser o besteni, pa girêdayeni, wezîfe kerdeni, bi şikildê wezîfeyên a ser o girêdayeni, cidayeni. *Tr. Zimmet.* Xeyrê Ellahî, o çîyê şima, zîmmetê mi nêbî. Eger zîmmetê mi bîyayê, şima do mi ra bivetê.

zîmmetbîyaye/ê *N.* Serbeste/ê, pabeste/ê. Çî/keso ki; qandê pawitişî, qandê sersûney, qandê beşirîyayenda ci, qandê sitarîyayenda ci, qandê mehfezedê ci kesên yan jî çîyên ser o bîyo wezîfe. *Tr. Zimmetli, zimmet edilen.* Odeyê ci yo zîmmetbîyaye, do ci rê belayên akero. Çunkî pêroyê, destanê xwu hêl kenê û şinê û yenê.

zîmmetbîyayeni *f. M.* Zîmmetbîyayîş. Serbestîyayeni, pabestîyayeni, pa girêdeyayeni, bi destdê kesên yan jî çîyên a bi çîyên a yan jî bi kesên a girêdeyayeni, ci rê wezîfe bîyayeni, ser o qeyd bîyayeni. *Tr. Zimmet olmak, zimmetine girmek.* Mi rê bîbî zîmmet jî, ez ser o nêvinderdê.

zîmmetkerde/ê *N.* Serbeste/ê, pabeste/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kesên yan jî çîyên ser o qeyd kerdo, zîmmet kerdo, pa besto, ser o besto. *Tr. Zimmetli, zimmetlenen.* Eger to, o çîyê xwu yo zîmmetkerde nêbeşirnayê, înan do, to ser o cerîme bibirnayê.

zîmmetkerdeni *f. M.* Zîmmetkerdiş. Serbesteni, pabesteni, ser o qeyd kerdeni. Çîyên yan jî kesên jewî yan jî çîyên ser o qeyd kerdeni. *Tr. Zimmetlemek.* Depoyê sîlehan, kê ki ser o zîmmet kero, o do biwinîyo ci ra, o do ci rê sersûn bo.

zîn *Zîr. Nn.* Palika ki nanê estorandê pêverikan ser, o çîyo çermeyîn o ki qandê roniştenda serdê estoran virazîyayo. Labelê qethan ney rê paliki nêvajêna. *Tr. Eyer.* Mehkûmîy senîn ki bîy agahdarîy ki merfezeyo yeno, lingê xwu eştîy ûzengî ser û xwu bi hêlên a çekerd zînî ser û firtanfirtî remay şîy. Herêno! Şirê ki şima bişê dojeri kerd ran ro dê. Şima kotî, kerrey kotî, mehkûmîy kotî û dereyê Hotî kotî! Pîlvajeyên vanê: Zîn kerdo bizi. (Yanê eceley ra kerdo ki estori serno, nayo bizi ser, estori çinêbîya, winî kerdo) Na qisa qandê çîyandê nêbîyayan vajêna.

zîna *Er. Teo. Dad. Nn.* Bê nîkah, bê mare pêya minasebeto cînsî kerdeni, pêdi vajîyayeni. *Tr. Zina.* Mêrdekî va: Eger ki mareyê ci çinî yo, dêmax kî înan zîna kerdo. Çunkî ci rê qeç bîyo.

zînabîyayeni *f. M.* Zînabîyayîş. zîna peyda bîyayeni, zîna virazîyayeni, cinîyên û camêrdêna bê zewaj pêdi vajîyayeni, pêdi minasebeto cînsî kerdeni. *Tr. Zina etmek.* Nika ûja di zîna bîbî yan nêbîbî?

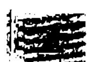
zînakar/i *Teo. Dad. N.* Keso ki bê mare, bê nîkah jewî di vajîyayo. *Tr. Zani, zina yapan.* Merdimo zînakar, cayên di rîyê xwu nêverdano.

zînakarane *Nn.* Zêdê zînakaran a, bi zînakaran mendeni, wesfê zînakaran tey bîyayeni. *Tr. Zina edenler gibi.* To çirê zînakarane, o fêlo xirab kerd?

zînakaraney *Nm.* Zînakarane/ê bîyayeni, wesfê zînakaran tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê zînakaran a bîyayeni. *Tr. Zina edenler gibi olmak.* Livê înan, zînakarane bî.

zînakerdeni *f. M.* Zînakerdiş. Bi kesêndê bê marî ya yan jî bê nîkahî ya, minasebetêndo cînsî kerdeni, tey vajîyayeni. Ceza û hepso ravey, zînadê fêlî rê deyêno. *Tr. Zina etmek.* Zîna mekerê, zînayê fekî û çiman ra jî dûrî kewê.

zîncilîyaye/ê *N.* Çî/keso ki goştê gandê ci zîncilîyayo, qermiçîyayo, bêwezîfe mendo, wezîfe ra fineyayo. *Tr. Eti çürütülen, eti hantallaşan.* Ganê ci yo zîncilîyaye, do senîn damişê nê kardê

çetinî bo?

zînciliyayeni *f. M.* Zîncilîyayîş. Goşt çirûgîyayeni, goştê ci çirûg bîyayeni, ganê ci xebat ra kewteni, gan ra bêwezîfe mendeni, goştê ci sîya bîyayeni, goştê ci qermiçîyayeni. *Tr. Eti çürük hale gelmek, eti aşırı hantallaşmak.* Eger nêzîncilîyayê, mi nêeştê, mi do binimitayê.

zîncilnaye/ê *N.* Qermiçnaye/ê, çirûgnaye/ê, bêwezîfe verdeyaye/ê, bêgurwe fineyaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni zîncilnayo, qermiçnayo, kerdo qermiçîyaye, bê wezîfe verdayo, wezîfe ra finayo. *Tr. Eti çürütülen, eti hantallaştırılan, eti işlevsiz kılınan.* Ez do goştê ci yê zîncilnayî se kera û pey çiçî bikera?

zîncilnayeni *f. M.* Zîncilnayîş. Çirûgnayeni, çirûg kerdeni, sebebê çirûg bîyayenda ci bîyayeni, goştê ci sîya kerdeni, qermiçnayeni, goştê çîyên bêwezîfe verdayeni, sebebê wezîfe nêdîyayîşdê goştdê kesen yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Etini çürütmek, işlevsizleştirmek, hantallaştırmak.* Şima hendo ki da bî piro, goştê ci zîncilna bî.

zîndan 1. *Nn.* Cayo tarî, zime, cayo tarî serd û binekme. *Tr. Karanlık, nemli, loş.* Kam şeno zîndan di vindero ki? 2. *Nn.* Hepis, hepisxane. *Tr. Hapishane, cezaevi.* Dewleti, berd eşt zîndan, ûja di helîya.

zîndanravijîyaye/ê 1. *N.* Zime ra vijîyaye/ê, roşinayîkewte/ê. Kes/çîyo ki; zîndan ra vijîyayo, cayêndo bol tarî ra vijîyayo. *Tr. Karanlıktan çıkan, aydınlığa kavuşan.* Merdimo zîndan ra vijîyaye do xwu rê qedrûqîmetê roşinayî bizano. Çunkî çinêbîyayîşê roşinayî dîyo. 2. *N.* Hepis ra vijîyaye/ê, hepisxane ra vijîyaye/ê, azadbîyaye/ê, serbestbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; hepisxane di bîyo û ûja ra vijîyayo kewto roşinayî. *Tr. Zindandan çıkan, hapishaneden çıkan, serbest olan, hürriyetine kavuşan.* Mehkûmo zîndan ra vijîyaye meşê xwu keno vîra û nêşeno bimûso roşinayî.

zîndan ra vijîyayeni 1. *f. M.* Zîndan ra vijîyayîş. Ca do bol tarî ra vijîyayeni, roşnayî kewteni. *Tr. Zindan çıkmak, aydınlığa çıkmak.* Ez wexto ki o zîndan ra vijîyaya, mi neya tepîya ez zîndan nêkewna. 2. *f. M.* Zîndan ra vijîyayîş. Hepisxane ra vijîyayeni, hurr bîyayeni, hurrîyetê xwu giroteni, serbest bîyayeni, azad bîyayeni, xwuserî bîyayeni, tepişte yan jî hepsîyey ra vijîyayen û serbest bîyayeni. *Tr. Azat olmak, serbest olmak, özgürleşmek, hürriyetini elde etmek, hapishaneden çıkmak.* Di serrîy yo ki mêrdek zîndan ra vijîyayo.

zînde/ê *N.* Zîndeyîn/i, weşe/ê, weşbigan/i, weşbigane/ê, zîndî, bigane/ê, bicane/ê, xwuser o, nêmerde/ê, coydar/i, codar/i, heyatdar/i. *Tr. Canlı, yaşayan, hayatta olan.* Merdimêndo zînde bî, hewna nêkewt bî.

zîndebîyaye/ê *N.* Weşebîyaye/ê, weşbiganbîyaye/ê, weşbiganebîyaye/ê, zîndîbîyaye/ê, biganebîyaye/ê, bicanebîyaye/ê, xwuser obîyaye/ê, nêmerde bîyaye/ê, coydarbîyaye/ê, codarbîyaye/ê, heyatdarbîyaye/ê. *Tr. Canlı, yaşayan, hayatta olan.* Merdimêndo zîndebîyaye, gereg ki wina lalûte nêbo.

zîndebîyayeni *f. M.* Zîndebîyayîş. Weşe bîyayeni, weşbigan bîyayeni, weşbigane bîyayeni, zîndî bîyayeni, bigane bîyayeni, bicane bîyayeni, xwuser o bîyayeni, nêmerde bîyayeni, coydar bîyayeni, codar bîyayeni, heyatdar bîyayeni. Kes/çîyo ki; weşe o, xwuser o yo, bigane yo, o yo coy di, a o kes yan jî çî bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Canlı olmak, yaşamak, yaşıyor olmak, hayatta olmak.* Merdimêndo zînde bî, hewna nêkewt bî.

zîndekar/i *N.* O/çîyo ki; karê ci mezbût o, karê ci çirûg nîyo, karan di metîn o, karan di mezbût o. *Tr. İş ve gücünde sağlam olan, işi sağlam ve güvenilir olan.* Merdimo zîndekar do bişo karanê şarî biqedîno.

zîndekarey *Nm.* Zîndekar/i bîyayeni, wesfê zîndekaran tey bîyayeni. Karan di metîn/i bîyayeni, xebatî di mezbût/i bîyayeni, xebatê ci mezbût bîyayeni, kar û gurwan di mezbût bîyayeni, kar û gurwan ra mezbût bîyayeni. *Tr. Sağlam olmak, diri olmak, canlı olmak.* Zîndekareyrê merdimêndo zînde lazim o.

zîndekerde/ê *N.* Weşekerde/ê, weşbigankerde/ê, weşbiganekerde/ê, zîndîkerde/ê, biganekerde/ê, bicanekerde/ê, xwuser okerde/ê, nêmerde kerde/ê, coydarkerde/ê, codarkerde/ê, heyatdarkerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni kerdo zînde, kerdo weşbigane, kerdo coydar, kerdo heyatdar, rih dayo bi ci, qewet û qudret û hêle dayo bi ci û kerdo şaye. *Tr. Canlandırılan.* Merdimêndo zîndekerde bî, nêverdeya bî bikewo.

zîndekerdeni *f. M.* Zîndekerdiş. Weşe kerdeni, weşbigan kerdeni, weşbigane kerdeni, zîndî kerdeni, bigane kerdeni, bicane kerdeni, xwuser o kerdeni, nêmerde kerdeni, coydar kerdeni, codar kerdeni, heyatdar kerdeni. *Tr. Canlandırmak.* Ellahî kerd zînde ki şa ser ra bêro. Eger Ellahî zînde nêkerdê, ey nêşayê ci ser ra bêro.

zîndeyey *Nm.* Zîndeyîney, zîndeyîni, codarey, coydarey, biganey, weşeyey, weşe bîyayeni, nêmerdeni, merde/ê nêbîyayeni, heyatdarey, heyat di bîyayeni, xwu ser o bîyayeni. Zînde/ê bîyayeni, wesfê zîndeyan tey bîyayeni. *Tr. Sağ/ canlı olmak, sağlıklılık, dirilik, hayatta olmak.* Qandê karêndê şênî zîndeyey kesî rê lazim a.

zîndeyînane *Nn.* Zîndeyîn bîyayeni, weşeyane, weşbiganane, weşbigane bîyayeni, zîndî bîyayeni, bigane bîyayeni, bicaneyane, xwuseroyane, nêmerde bîyayeni, coydarane, codarane, heyatdarane. Wesfê zîndeyan ci ser o bîyayeni, wesfê kes û çîyandê heyatdaran tey bîyayeni. *Tr. Canlı bir şekilde, yaşayan gibi, hayatta olanlar gibi.* Merdimêndo zîndeyînane bî, merdane nêbî.

zîndeyînaney *Nm. şekil û* bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di zêdê zîndeyînan bîyayeni, wesfê zîndeyan û weşbiganan ci ser o bîyayeni. *Tr. Bir canlı gibi olmak.* Zîndeyînaneya winî gewşegi wa qe çinêbo mevaji. Çunkî veromeya hemî çî jî esta.

zîndî *N. Bw.* Coydar. Eger zîndî nêbîyayê, mi temaşe nêkerdê.

zîndîyey *Nm. Bw.* Coydarey. Zîndîyeya ci, ma pêro jî kerdîy kêfweş.

zînet *Sn. Nn.* Babetên altûnên o ki qîmetê ci hendê altûnêndê cumhûrîyetî yo. Altûndê Cumhûrîyetî ra, dîrê santîmî deha tayên o. *Tr. Cumhuriyet altının değerine çok yakın bir altın.* Di zînetê ci estê, o yo keno werdî kero û pa karêndo werdî bikero. 2. *Nn.* Çîyê sûsî. Çîyo ki kes qandê sosiney keno xwu ya. *Tr. Süs/bezek eşyası. Altın ile ilgili süsler.* Zînetê xwu kerdîy vinî, dima şarî ci rê ardîy bî.

zîng *Nn.* Vengêndo pêt o pir. *Tr. Müthiş tok bir ses.* Va zîng û da piro.

zîngeni *Nm. Bw.* Zîngîni. Senîn ki guna erd ro, winî jî zîngeni kewti ser.

zîngi zîngey *Nm. Bw.* Zîngi zîngi. Eger zîngi zînga ci nêbîyayê, ma do kotî pey bihesîyayê?

zîngi zîngi *Nm.* Zîngi zîngey, zîngînî, zîngîni, vengê zîngayeni. Vengê zengilakandê pêtan. *Tr. Art arda gelen ve seri oluşan bir zangırtı sesi.* Şewra zîngi zînga qaçaxçîyan bî, dewi pey ra şîyê.

zîngîni *Nm.* Zîngeni, zîngînî, zîngîney. Vengêndo pêt û pir amîyayeni, vengêndo pir aşnawîyayeni. Vengêno ki bêhemd guneno erd ro. Vengê erd ro gunayenda sî û çîyandê sîyan o giran û pêt. *Tr. Müthiş ve tok bir sesin duyulması ve çıkardığı ses.* Senîn ki jew dê piro, zîngîni ci ra amê.

zîngîyaye/ê *N.* O/çîyo ki; ci ra vengê zîngîni ameyo. *Tr. Zangırtı sesi çıkaran.* O çîyo zîngîyaye pêro şikîya.

zîngîyayeni *f. M.* Zîrîngîni, zîrîngîyayeni. Çira vengê zîngîni amîyayîş. *Tr. İlgili şeyden zangırtı sesinin işitilmesi, kişinin düşerken çıkardığı ses.* Wexto ki ez kewta, ez zîngîyaya.

zîngur/i *N.* Eware/ê, bêkar/i, bêgurwe/ê, bêkar û bêgurwe/ê, serserî, eyyaş/i. *Tr. Avare, başı boş, işsiz, aylak.* O keso zîngur do bi qeçandê ma ya kay nêkero. Çunkî ey bi kê ya kay kerdo, ey o jî zîngurnayo.

zîngurbîyaye/ê *N.* Eware/ê, bêkar/i, bêkar û bêgurwe/ê, serserî. *Tr. İşsiz, aylak, avare, başı boş olan.* Zîngur bîyayêndê ma jî esto.

zîngurbîyayeni *f. M.* Zîngurbîyayîş. Eware bîyayeni, bêkarey, bê kar û bê gurweyey, serserîyey. *Tr. Avarelik, işsizlik, aylaklık, başı boş olmak.* Zîngur bîyayeni di, kesî di moral nêmaneno.

zîngurey *Nm.* Ewareyey, eware/ê bîyayeni, bêkar/i mendeni, bêgurwe mendeni, bêkar û bêgurwe mendeni, serserîyey, serserî bîyayeni. *Tr. Avare olmak, başı boşluk, işsizsizlik, aylaklık.* Zîngureyênda ci ya berdewami çinî ya.

zîngurkerde/ê *N.* Zîngurnaye/ê, ewarekerde/ê, serserîkerde/ê, mijûlkerde/ê. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên ci rê bîyo sebebê ewareyey. *Tr. Avare, işsiz, aylak, serseri, başı boş.* O merdimo zîngurkerde soyîn jî herimna.

zîngurkerdeni *f. M.* Zîngurkerdiş. Sebebê karûgurwedê ci bîyayeni, eware kerdeni, mijûl kerdeni, serserî kerdeni. *Tr. Avare, işsiz, aylak, başı boş etmek.* Kaşka mi o zîngûr nêkerdayê.

zînhar *Nn.* Xwu bipawi, xwu qayte ki, xwu bidi kenarî ser, xwu muqayît ki, nêbo, nêbo! *Tr. Sakın.* Zînhar ki, ti nêkewê a xeta!

zînharey *Nm.* Zînhar bîyayeni, wesfê zînharî. *Tr. Sakınma.* Ez bi zînhareyda ci ya nêxapêna jî, peynî winî bî.

zîni *Nm.* Nameyêndê keynekandê Dimilîyan o ki esas vajekerda "zîneti" ra xeripîyayo. *Tr. Zazacada Zinet olarak bilinen kız isminin kısaltılmış hali.* Vanê Zîni şîya kê pêran? Winî yo?

zîntiloziki *Nm.* Zîrtiki, tîziki. Livo ki heywanê vera pey pay erzenê û vazdanê. Livo ki kêfan ra kesîy hulo benê û ata nata remenê û şinê. *Tr. Depik, arkaya doğru sallanan tekme, keyiften bir o yana bir bu yana yapılan koşuşturmalar.* Ne zîntilozikên ne didi ne jî hîrê day xwu ro ata û nata rema.

zîntilozikî *Nm.* Tîzikî, zîrtikî. halê zîntilozikan, wezîyetê zîrtikan, wezîyetê tîzikan. *Tr. Keyiften veya bir tehlikeyi savmak için bir o yana bir bu yana yapılan koşuşturmalar, atılan tekmeler.* Ez winîyaya a ya zîntilozikî dana xwu û vera cêr remena, mi nêzana pîyê ci ameyo.

zîpaye/ê *N. Bw.* Çilkîyaye/ê. Çîyo zîpaye, do zîpi bi zîpîy biçilko.

zîpayeni *f. M.* Zîyayîş. *Bw.* Çilkîy kerdeni. Kaşka nêzîpayê. Nay ez kerda weremî!

zîpe 1. *Cog. Nn.* Zeman o ki peynîya mengda Gucik (Sibat) û vernîya Adari do yan jî peynîya zimistanî û seranîya wesarî do. *Tr. Şubat sonu ile Mart başı arasındaki süre. İlkbaharın başlangıcı ve kışın sona erdiği dönem.* Ma do zîpe di şirê. 2. *Cog. Nn.* Peynîya kozî, peynîya cemrey. *Tr. Cemrenin son dönemleri.* Nê zîpîya tepîya, do germ bo. 3. *Cog. Nn.* Wextê yaxeran, wextê şilî, wextê varenî. *Tr. Yağmur dönemi/ mevsimi.* Zîpe di ma xeylên variş dî.

zîpeni *f. M. Bw.* Çilkîy kerdeni. Zîpena ci bî, tim jî zîpayê.

zîpi *Cog. Nm.* Dalpa, çilki. *Tr. Damla.* Eceb zîpên tenya erd ro guno, kes nêşeno vajo şilîya varena?

zîpika wesarî 1. *Cog. Nm.* Zîpika zirarkar a ki wesarî varena û zirar dana qezencan ro. *Tr. Bahar dolusu. Tarıma zarar veren ve baharda yağan dolu.* Kes do zîpikda wesarî ra biterso. Çunkî zîpika zirarkar a. 2. *Ed. Zv. Nm.* Kes/çîyo ki; zêdê zîpikda wesarî zirar dano kesî ro, zirarkar o, tey tehlûke esto. *Tr. Bahar dolusu gibi zararlı.* Na dehka çiçî bî? Zê zîpika wesarî, ma talan kerdîy.

zîpiki *Cog. Nm.* Varişên o ki hewna hewadê vewriney ra wişk û sertêrî hewa beno û no varişo qulorek, werdî vareno. Hergi jûda ci hendê saçmayên a, hendê mercûyên a. *Tr. Mercimek büyüklüğündeki dolulara verilen isim.* Torgi hendê nehayên a dest kena pa, hettanî hendê gulleyên jî varen a. Bol zirar dana tenan û çîyan ro. Labelê zîpiki hend girdi nîya, hendê mercûyên a û bol zirar nêdana tenan û kuhoyîyan ro.

zîpî *Cog. Nn.* Zimistanî wexto tewro serd. *Tr. Kış mevsiminin en soğuk dönemi.* Zîpîyê zimistanî bî, ma şîyê kormişkan. Nê zana ki çiçî rê xizmet kerdê ki?

zîpnok/i *N. Bw.* Çilknok/i. Zîpnok bî, eger tanakî pey bişîyayê, mi do fina pey di kerdayê. Çunkî zîpnokeya ci zirar dayê ma.

zîpnokey *Nm. Bw.* Çilknokey. Kaşka zîpnokeya ê ma jî bibîyayê. Çunkî eger bizîpnayê, do erdî bin ra erdê ma awdayê.

zîpok/i *N. Bw.* Çilkok/i. Qey zîpok bî ki, înan rîda.

zîpokey *Nm. Bw.* Çilkokey. Zîpokey, wesfê ci yo tewro verên bî.

zîq 1. *Nn.* Çîlik, orte, werte, en kemî tam mabeynê di çîyan yan jî di kesan. *Tr. Orjin, merkez, orta.* Mi derba siftî di tam zîqdê çarî di da piro. 2. *Nn.* Winîyayena vîştirayan, winîyayena cangan. *Tr. Anlamsız anlamsız ve kişiyi rahatsız eden bakış, öküz bakışı.* Ti yê çirê winî zîq zîq winînê mi ra, to mi di çîyên dîyo?

zîqê çarî *An. Nn.* Çemçîlikê çarî, orteyê çarî, enîşkê çarî, tam werteyê çarî. *Tr. Alnın ortası.* Senîn ki derba xwu eşti, dê zîqdê çarî ro.

zîrat 1. *Er. Nn.* Citêrey, rencberey, rêncberey, erd kariten û qezenc wedardeni. *Tr. Ziraat, tarım.* Dewijîy zîrat kenê, sûkijîy bolkî esnafey û ticaret kenê. 2. *Nn.* Çî/çîyê zîratî yo ki bi sinaî ya virazîyayo. *Tr. Modern tarımsal ve hayvancılıkla ilgili özel bir çalışma sonucu elde edilen canlı be cansız bütün ürünler.* Çêlekê zîratî, varîgê zîratî, kergê zîratî, misrîyê zîratî ûzn. 3. *Zv. N.* Eger qandê qeçekan bivajîyo, wexta zaîfey, bêganey, gan neselametey îfade keno. *Tr. Çocuklara yapılan bir yakıştırma olursa, o zaman zayıflığı, cansızlığı, güçsüzlüğü ve suniliği ifade eder.* Qeçekê şima zenê ze qeçekê zîratî.

zîrç 1. *G.* Gazî kerdeni, eman waşteni, qîrayeni, qîrîni, bext waşteni, haho kerdeni, hahoyîni, haho. *Tr. Çığlık, feryat, imdat.* Zîrçîni kewti ser ki vengê ci dinya ra vijîya. 2. *Nn.* Kergilî, lîq, çirt, zîrt. Gîyê kergan, lîqê kergan û dîkan û qulîyan û qazan û ordegan û heywanandê zêdê nînanê pîngalan. *Tr. Kümes hayvanlarının dışkısı.* Hendayên zîrçê kergan do senîn bidewrîyo ki?

zîrçoq/i 1. *N.* Dîk yan jî kerga ki bîya zîrçoqî, heywanê pînî yo ki emel gunayo piro û deqe ra fînên, ca bi ca zîrç verdano. *Tr. İshal olan kümes hayvanı.* Dîkê zîrçoqî biqewirnê, wa cilan ser o zîrç nêkero. 2. *Tib. Zv. N.* Vîjikîbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; zêdê dîkan, zêdê kergan deqe ra fînên şino teber, bîyo vîjikî, bîyo emel, emel gunayo piro. Labelê no merdim, emel bîyayenî bolêrî bîyo zikêşî û nêşeno rew rewî bivijîyo teber, tenek tenekên vijêno teber û herga ki keno jî ze çilm bikero. *Tr. İshal, sık sık tuvalete çıkması gereken.* Ma yê kenê ê qeçê zîrçoqî (zîrçoqbîyayî) berê nêweşxane.

zîrçoqî 1. *Nm.* Emel bîyayena kergan û dîkan û qazan û hulîyan û ordegan û zêdê heywanandê

pîngalan, zîrçî di awikin bîyayeni. *Tr. Tavuk vb. kümes hayvanlarının ishal olması*. Kergê ma pêro bîyê zîrçoqî. 2. *Zv. Tib. Nm.* Zêdê kergan awikin û tenek tenekên teber vijîyayeni, emel bîyayena merdimî. *Tr. Tavuk gibi azar azar ve ishal olarak dışarıya çıkma*. Xeyr o, ti bîyê zîrçoqî, ti yê hinî deqe ra finên vijênê teber?

zîrçoqîbîyaye/ê 1. *N.* Heywanê pînî yo ki bîyo zîrçoqî, ca bi ca, deqe ra finên zîrç verdano, cayan û çîyan keno pîs. *Tr. İshal olan kümes hayvanı*. Dîko zîrçoqîbîyaye, eger nêqewirîyo, do cayan pîs kero. 2. *Tib. Zv. N.* Kes/çîyo ki; emel gunayo piro û ca bi ca, deqe ra finên mecbûr maneno şino teber û herga ki şino teber jî ze ki çilm bikero, nêşeno îhtîyacê xwu bivîno. Çunkî bîyo zikêşî. *Tr. İshal. Sümüksü olarak dışarıya çıkıp tuvalet ihtiyacını gören*. Keso zîrçoqîbîyaye do wext vinî nêkero, şiro nêweşxane.

zîrçoqîbîyayeni 1. *f. M.* Zîrçoqîbîyayîş. Qandê heywanandê pînan emel bîyayeni, emel pirogunayeni, deqe ra finên û ca bi ca zîrç kerdeni. *Tr. Kümes hayvanlarında ishal olmak*. Zîrçoqî bîyayena kergan cinîyan rê îşkence o. 2. *Zv. Nm.* Zîrçoqîbîyayîş. Zikêşî bîyayeni, deqera finên teber vijîyayeni, emel bîyayeni, zêdê çilmîya teber vijîyayeni. *Tr. Sümüksü olarak tuvalete çıkmak*. Qeçê ci bîyo zîrçoqî, nêşeno bero nêweşxane. Çi paşmûrdeyên o ki!

zîrçoqîyey 1. *Nm.* Zîrçoqî bîyayeni, wesfê zîrçoqîyan ci ser o bîyayeni. Heywanandê pînan di emel bîyayeni, ca bi ca, deqe ra finên zîrç kerdeni. *Tr. Kümes hayvanlarında ishal olmak, yer yer kaka yapmak*. Dîko zîrçoqî bîyaye do cil û hewşanê ma pîs kero. Zîrçoqîyey çi çîyênda pîs a! 2. *Zv. Nm.* Zîrçoqî bîyayeni, zêdê çilmîya teber vijîyayeni, emel bîyayeni, emel pirogunayeni, vîjikî bîyayeni. *Tr. Sümüksü olarak tuvalete çıkmak*. Keso zîrçoqîbîyaye, do nêvindero, şiro nêweşxane. Çunkî zîrçoqîyey di nêweşîni jî esta.

zîrek/i *N.* Fehmîdar/i, totikdar/i, aqildar/i. O/ çîyo ki rewane fehm keno, fehmî di lezgîn. *Tr. Zeki, anlayışlı, arif*. Lajekêndo zîrek bî. Çiçî ki ci ra pers kerd, hemini rê cewab da.

zîrekey *Nm.* Totikdarey, aqildarey, fehmîdarey, fehm kerdeni lezgîney, zîrek/i bîyayeni, wesfê zîrekan tey bîyayeni. *Tr. Zekilik, zekavet, ariflik, anlayışlılık*. Zîrekey, rew fehm kerdeni di bena.

zîrikîyaye/ê *N.* Zîrraye/ê. Kes/çîyo ki; zêdê vengdê herên a vengêndo pîs û ar û kêfsadkerdok veto. *Tr. Zırlayan*. To do xwu bendedê ê kesdê zîrikîyayî nêkerdayê.

zîrikîyayeni *f. M.* Zîrrayeni, zîrînî kerdeni, zîrîni kerdeni, zîrri zîrri kerdeni, zîrînî ci ser kewteni. Zêdê heran veng veteni yan jî zîrrayeni. Vengo pîs û ar veteni. *Tr. Zırlamak*. Nika ti yê çirê zêdê heran winî zîrikênê? Ti nêşenê bi weşey a vajê?

zîriknaye/ê *N.* Zîrnaye/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni rişto kesên yan jî ser, hêrişê serdê ci kerdo û ci rê zêdê heran a vengêndo pîs û ar û kêfsadkerdok a dayo veteni. *Tr. Zırlatılan*. Ez xwu nêkena bendedê ê kesdê zîriknayî. Şima xwu kenê bendeyê ci, bikerê.

zîriknayeni *f. M.* Zîriknayîş. Zirnayeni. Kesên yan jî çîyên kesên yan jî çîyên ser riştên û pa vengêndê zêdê heran veteni. *Tr. Zırlatmak*. Ti çirê nê pîncanê xwu zîriknenê ê feqîran ser? No çim birnayîş o?

zîrîngîyaye/ê *N.* Zîngîyaye/ê, zirinqaye/ê. Çî/ keso ki; ci ra vengêndo pêt û zîngînî vijîyayo. *Tr. Gümlenen*. O vengo zîrîngîyaye ame mi goşî jî.

zîrîngîyayeni *f. M.* Zîrîngîyayîş. Zîngîyayeni, zîrîngîni, zîngînîyey, ci ra zîngîni vijîyayeni, ci ra zîrîngî vijîyayeni, vengêndo pêt û vengîn vijîyayeni. *Tr. Gümlemek*. Senîn ki zîrîngîya, ez şîya ser ki, gan dayo.

zîrraye/ê 1. *N.* Heywano ki zîreno, bi pêtên a veng dano. *Tr. Uzun uzun bağıran, eşek gibi anıran kimse*. Hero zîreno. 2. *Zv. N.* Keso ki bîlaheq bîlasebeb zêdê heran a qîreno, vengêndo bêbîçim a qehrêno kesên ser. *Tr. Biçimsiz bağırıp çağıran, zırlayan*. Ez bixwu merdimê zîrayî tew nêhesibnena.

zîrrayeni 1. *f. M.* Zirayîş. Veng vetena heran, veyndayena heran, minasebetê heran o vengane. *Tr. Zırlamak*. Hero zîreno. Xeyr o, zîrrayena to ya ti yê se vanê? 2. *f. M.* Zîrayîş. Zêdê heran zîrrayeni, vengêndo pîs veteni, bermîyêndo pîso ki kesî keno kêsad, qîrayenênda pîs a ki kesî kena qehr. *Tr. Ağlayarak veya bağırarak eşek sesine benzer, kişiyi rahatsız eden bir ses çıkarmak*. Ti yê çi winî zîrenê, xasekî vaji, qey ez însana, ez fehm kena.

zîrri zîrrey *Nm.* Zîrri zîrri, wesfê zîrîni, bîyayîş yan jî kerdişê zîrri zîrri. Zêdê heran veng veteni yan jî zêdê heran vengêndo pîs û kêfsadkerdok veteni. *Tr. Zırlama*. Ez zîrri zîrreyda ci ra, bol eciz bîya.

zîrrok/i *N.* Kes/çîyo ki; deqe ra finên zîrreno û kesanê bînan bi zîrrayenda xwu ya keno kêfsad. *Tr. Zırlayan, sık sık eşek gibi zırlayarak başkalarını rahatsız eden*. Ellah xeyrî xwu bi bendeyê ê zîrrokî meki lo!

zîrrokey *Nm.* Zîrrok/i bîyayeni, wesfê zîrrokan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; deqe ra finên zîrreno û kesanê bînan bi na zîrrayenda xwu ya keno kêsad; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey estbîyayeni. *Tr. Zırlamak, sık sık eşek gibi zırlayarak başkalarını rahatsız etmek.* Mi çimî di ki zîrrokeyênda zêdê ey canakî di do çinêbo.

zîrt/i *N.* Zîrt/i. Merdimo/a eks/i. Merdimo ki bi dest û bedenî ya qisey keno û hema finêra vera kesî yeno û qarşûyê kesî vijêno. Ti vanê beno ki o yo keno kesî ro do. *Tr. Görgüsüz, bedevi, muhalif.* Merdimo zîrt nêşeno vinderîyo, hop werzeno, hop roşeno.

zîrtanboz *N.* Zama. Mêrdeyê keynerda kesî. Goreyê ma û pî, mêrdeyê keynerda kesî yo. Mêrdeyê warda kesî jî zîrtanboz hesibêno. *Tr. Damat, enişte.* Zîrtanbozê ci keynaya ci giroti û berdi kê vistewrandê ci.

zîrtanbozane *Nn.* Zamayane. Zêdê zamayan a, bi zamayan mendeni, wesfê zîrtanbozan tey bîyayeni. *Tr. Damat veya enişteler gibi olmak.* Şî kê pêrandê veyvi di zîrtanbozane ronişt, xwu winî da şînasnayeni.

zîrtanbozaney *Nm.* Zamayaney, zamayane bîyayeni, zêdê zamayan a bîyayeni, zîrtanbozane bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meşî di zêdê zamayan û ênişteyan a bîyayeni. *Tr. Damatlar gibi davranmak.* La willî zîrtanbozaneyênda ecêbi ci ser o bî ki, ne şima ci rê şayê maneyên bido, ne jî kesna.

zîrtanbozey *Nm.* Zamayey, zama bîyayeni, mêrdeyê keynerda kesên yan jî warda kesên bîyayeni. *Tr. Damatlık, damat olmak.* Zîrtanbozeyda robere ame bî.

zîrtey *Nm.* Zîrtîni. Zîrt/i bîyayeni, ters bîyayeni, eks bîyayeni, zîrtoyey, zîrto bîyayeni. Anver vijîyayeni di, finêra hulo bîyayeni, bêbîçim anver vijîyayeni, bi dest û qolan an anver vijîyayeni. *Tr. Aksi olmak, biçimsiz/usulsüz muhalefet.* Merdimdê zîrtî ra, zîrtey pawêna. Çunkî merdimo medenî nîyo. Eger tey zîrtey çinêbîyayê, do bi dest û livê bê edeban a, nêşîyayê vera pîldê xwu û qisey nêkerdayê.

zîrtiki 1. *Nm.* Vera pey pay eştena heywanan, apey lingi eşteni. Na vajeki, bolkî bi şikildê bolekeyda ci ya yanê bi şikildê "zîrtikîy" a vajêna. *Tr. Arkaya doğru ayak atmak, tepik atmak.* Estori zîrtikên eşti bi ci. Labelê nêşa piro şepirno 2. *Zv. Nm.* Finêra hêrs bîyayeni di xwu mojnayeni. *Tr. Ani sinirlenmeler, beklenmedik tepkiler.* Zîrtika ci do zirar bi ci do, zirar mi nêdana.

zîrtikîyaye/ê 1. *N.* Zirtikîyaye/ê. Çî/keso ki; vera pey pay eştê û zirarên dayo çîyên yan jî kesên. *Tr. Geriye doğru tekme atan.* Vîştirayo zîrtikîyaye, do zirar bido şima, rind balê xwu bidê bi ci. 2. *Zv. N.* Keso ki finêra, bê fesal, ca û wextdê nêpawitî di bi qehr a, bi dest û bedendê xwu ya hulo beno û anverdê kesên vijêno. *Tr. Kaba bir şekilde, el kol hareketiyle, kızarak, hop oturup hop kalkarak edeb dışı muhalefet eden.* Eger şima do, fina ê merdimê zîrtikîyayî bîyarê tîya, ez deha nîna.

zîrtikîyayeni 1. *f. M.* Zîrtikîyayîş. Zirtikîyayeni, zîrtikîy eşteni. Vera pey pay eştena heywanan. *Tr. Hayvanların arkaya doğru tekme sallamaları.* Vîştira zîrtikîya, ez remaya. 2. *Zv. M.* Zîrtikîyayîş. Zirtikîyayeni, bê bîçim hêrs bîyayeni. Cayo ki keso nêpaweno, wexto ki keso nêpaweno finêra jewerî bi tewnayen a hêrs bîyayeni, finêra bi hêrs bîyayen a hol bîyayeni, hêrsê nêpawitî mojnayeni. *Tr. Ani parlamak, aniden sinirlenmek, beklenmedik ve biçimsiz tepkileri göstermek.* Mi ci rê çîyên nêva. La mi fehm nêkerd ki o çirê winî zîrtikîya ki?

zîrtikîyeşte/ê 1. *N.* Zîrtikîyaye/ê. Keso ki heywano ki apey pay erzeno, lingîy erzeno ki kesên ro yan jî çîyên ro do. *Tr. Arkaya tekme/depik sallayan.* Vîştirayê zîrtikîyeştî, do mi ro dayê. 2. *Zv. N.* Merdimo ki finêra, bêhemd, cadê nêpawitî di, bi bêfesaley a hêrs beno, qehrêno û vera kesî hulo beno. *Tr. Aniden kızan, sinirlenen, öfkelenen ve beklenmedik yerde hop kalkıp hop oturan ve tepki gösteren.* Şima şa, ê lajekê zîrtikîeştî amoş kero?

zîrtikîy eşteni 1. *f. M.* Zîrtikîy eştiş. Vera pey pay eştena heywanan, apey ling eştena heywanan. *Tr. Hayvanların arkaya doğru tekme atmaları, depik sallama.* Estorî zîrtikîy eştîy bi mi, ez pey di ancîyaya. 2. *Zv. f. M.* Zîrtikîy eştiş. Çîyên ra finêra, bê bîçim, bi qehrên a hulo bîyayena vera jewî şîyayeni, "Ti yê se vanê? Xeyr o to? To xeyr o? Çirê? û bi çîyo winasîn a jewî ra hesabên pers kerdeni. *Tr. Ani ve biçimsiz, gayri medeni bir şekilde tepkide bulunmak, el ve kollarla birine doğru giderek karşı çıkmak.* Mi bizanayê o do wina bizîrtikîyo (zîrtikîy bierzo) mi tew ci ra pers nêkerdê.

zîrtikîypirodaye/ê *N.* Zirtikîypirodaye/ê, zîrtikîy cirodaye/ê. Kes/çîyo ki; zîrtikîy dayê kesên yan jî çîyên ro, zirar dayo piro, vera peynî pay eştê û zirar dayo kesên yan jî çîyên ro. *Tr. Arkaya tekme sallayan hayvan veya hayvan gibi*

davranan kimse. Merdimo zîrtikîy pirodaye, hewadaye nêweşxane.

zîrtikîy pirodayeni *f. M.* Zîrtikîy pirodayîş. Zirtikîy pirodayeni, zîrtikîy cirodayeni, heywanan di yan jî zêdê heywanan bîyayîş di vera peynî pay eşteni, zirar kesan ro dayeni, zirtikîyayeni. *Tr. Hayvanlarda arkaya doğru tekme sallamak, kızmak, sinirlenerek başkalarına zarar verici hareketlerde bulunmak*. Mêrdek, zîrtikîy pirodayen a xerbilîya.

zîrtikîyxwudaye/ê *N.* Mozkerde/ê, zîrtikîy xwurodaye/ê. Kes/çîyo ki; yan kêfan ra yan jî qehran ra lingîy erzeno, pay erzeno, qehrêno, kêf keno, kêfan ra perreno, ze ki biperro. *Tr. Keyiften veya kahırdan ayaklanmak, sevinç hareketleri yapmak, yerinde duramamak, uçacak gibi olmak*. Şima dî o merdimo zîrtikîyxwudaye senîn hewa ra firayê?

zîrtikîy xwudayeni *f. M.* Zîrtikîy xwudayîş. Moz kerdeni, zîrtikîy xwu ro dayeni yan kêfan ra yan jî qehran ra ata nata şîyayeni, cadê xwu di nêvinderdeni, ata nata remayeni, herîşan kerdeni. *Tr. Üzüntü veya sevinçten yerinden duramamak, kabına sığamamak*. Kêfan ra zîrtikîy dayê xwu û finên şîyê ata, finên ameyê nata.

zîrtiknaye/ê *N.* Zirtiknaye/ê. Kes/çîyo ki; jew bîyo sebebê zîrtikîyayenda ci û ci rê livê bêfesalîy dayê kerdiş, ci rê vera peynî pay dayê eşteni, pa kesên yan jî çîyên tewnayo. *Tr. Ölçüsüz tepki gösterilmesine veya arkaya tekme attıran*. Gereg ki şima bizanê merdimo zîrtiknaye, do zirar bido însanan.

zîrtiknayeni *f. M.* Zîrtiknayîş. Zirtiknayeni. Sebebê zîrtikîyayenda kesên yan jî çîyên bîyayeni. Sebebe îtiraz û lingpirodayenda kesêna bêfesali bîyayeni. *Tr. Bir hayvanın arkaya tekme sallamasına neden olmak, birisinin ölçüsüz davranmasına veya tepki göstermesine neden olmak*. Mi rê ki to lajek zîrtikna?

zîrtok/i *N.* Zîrto. O/çîyo ki zîrtikêno, zîrtoyeya ci esta, kes nêwetano ci rê quzilqurt vajo, hema zîrtikêno, hema qehrêno. *Tr. Hemen kızıveren, ani tepkiler ortaya koyan*. Merdimêndo zîrtik o, hema qehrêno. Cora ma pey nêmişewirênê.

zîrtokey *Nm.* Zîrtoyey. Zîrtok/i bîyayeni, wesfê zîrto yan ci ser o bîyayeni. O/çîyo ki zîrtikêno, zîrtoyeya ci esta, kes nêwetano ci rê quzilqurt vajo, hema zîrtikêno, hema qehrêno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Tez kızmak, ani tepkiler ortaya koymak*. Mi çimî di ki pêrini jî zîrtokeya ci aşnawita.

zîrûzeber *Nn.* Letelebare, werdî werdî, çendi ki beno werdî hend, zîlûzîbalî. *Tr. Lime lime, en küçük parçalar*. Mi do o zîrûzeberî kerdayê, fina gunayê mi bi ci ame.

zîrûzeberane *Nn.* Zîlûzîbalane, letelebarane, werdî werdîyane, zêdê weli werdî bîyayeni. *Tr. Un ufak olmak*. Bîbî zîrûzeberane, fina jî ar nêkerdê.

zîrûzeberaney *Nm.* Zîlûzîbalaney, letelebaraney, werdî werdîyaney, zêdê wela werdî bîyayeni. *Tr. Un ufak olmak, en küçük parçacıklarına ayrılmak*. Bîbî zîrûzeberane, fina jî ar nêkerdê.

zîrûzeberey *Nm.* Zîrûzeberî, zîrûzeberî bîyayeni, wesfê zîrûzeberî tey bîyayeni. Letelebare bîyayeni, werdî werdî bîyayeni. *Tr. Lime lime olma, en küçük olacak kadar parçalara ayrılma*. Zîrûzebereya wina ecêbi!

zîrûzeberîbîyaye/ê *N.* Zîbalzîbalîbîyaye/ê, werdî werdî bîyaye/ê, letelebarebîyaye/ê, parçe parçe bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo zîrûzeberî, bîyo letelebare, bîyo werdî werdî, bîyo zêdê wel a. *Tr. Un ufak olan, atom şeklinde en küçük parçacıklarına ayrılan*. Ci ra pers kerd û va ti şenê mi rê çîyêndo zîrûzeberî bîyaye bimojnê?

zîrûzeberîbîyayeni *f. M.* Zîrûzeberîbîyayîş. Zîbal zîbalî bîyayeni, werdî werdî bîyayeni, letelebare bîyayeni, parçe parçe bîyayeni. Zêdê wel a werdî werdî bîyayeni, bi letandê tewrê werdîyanan pêra abirîyayeni, hendqerak asayeni. *Tr. Lime lime olmak/edilmek, en küçük parçacıklarına ayrılmak*. Bîbî zîrûzeberî jî hewna ling şanayê xwu ver.

zîrûzeberîkerde/ê *N.* Zîbalzîbalîkerde/ê, letelebarekerde/ê, werdî werdî kerde/ê, parçe parçe kerde. Kes/çîyo ki; kesên yan jî çîyên hendo ki kerdo werdî, ze ki çinêbîyaye kero. *Tr. Lime lime edilen, parça parça edilen, atomlarına ayrılan*. Ez şena tayên çîyê zîrûzeberî kerdî, bi mîkroskobî ya bimojna.

zîrûzeberîkerdeni *f. M.* Zîrûzeberîkerdiş. Zîbal zîbalî kerdeni, letelebare kerdeni, werdî werdî kerdeni, parçe parçe kerdeni. Zêdê wela kerdeni. Bi şikildê çinêbîyayîşî di verdayeni. *Tr. Atom parçacıklarına ayırmak, en küçük parçalarına ayırmak, un ufak etmek, lime lime etmek*. Zîr û zeberî nêkerdo. Çunkî zîrûzeberî kerdayê, ma ra nêasayê, ancax ma bi mîkroskobên a bivînayê.

zîrzîrrok/i *N.* Zirzirok/i. Kes/çîyo ki; deqe ra finên zîreno, beno zîrri zîrra ci, wexto ki lej keno, wexto ki bi kesên a qisey keno, bi kesî ya

teşxele keno, bi kesî ya minaqaşa keno, bena zîrri zîrra ci, bena qîri qîra ci. Bi qîri qîr a, bi zîrri zîrr a karûgurweyê xwu vîneno, merdimkî nê, herkî karûgurwe vîneno, zêdê heran zîrreno. *Tr. Kavga, münakaşa, konuşmalarında, tartışmalarında insanca değil de, affedersiniz eşek gibi bağırarak iş gören.* Eger şima, fina ma bîyarê ê zîrzîrrokî heti, ma do pêdi lej bikerê.

zîrzîrrokey *Nm.* Zirzirokey. Zîrzîrrok/i bîyayeni, wesfê zîrzîrrokan tey bîyayeni. Zîrri zîrri kerdeni, zîrzîrrok bîyayeni, lej û qisan û minaqaşandê xwu di zêdê heran zîrri zîrri kerdeni, wesfê heran tey bîyayeni. *Tr. Eşek gibi anırmak. Ses konuşmalarında, tartışmalarında, kavgalarında eşeklik özelliği bulunmak.* Şima senîn şenê zîrzîrrokeya ey winî wedarê ki?

zîtbîyaye/ê *N.* Virnaye/ê, finêra û bi pêtan a eşte/ê. *Tr. Fırlatılan.* O çîyo zîtbîyaye finêra guna mêrdekî sere ro.

zîtbîyayeni *f. M.* Zît bîyayîş. Zîtîyayeni, virîyayeni, finêra û bi pêtên a erzîyayeni. *Tr. Fırlatılmak, firlamak.* Ez senîn ki zît bîya, gunaya tellîyan ser ro.

zîtey *Nm.* Zît/i bîyayeni, wesfê zîtan ci ser o bîyayeni. Virnayeni, finêra û bi pêtên a eşteni. *Tr. Fırlatma.* Ey, a zîteyda xwu ra kerd vinî. Çunkî senîn ki ey o sewl zîtna bi ci, ey jî o xwu çimî ra vist. A ey wexta kerd vinî.

zîtkerde/ê *N.* Zîtnaye/ê, virnaye/ê. Finêra û bi pêtên a Çî/keso ki erzîyayo, çebîyayo. *Tr. Fırlatılan.* Çîyo zîtkerde, do deha senîn newedera fina bigêrîyo zerre ki?

zîtkerdeni *f. M.* Zîtkerdiş. zîtnayeni, virnayeni, finêra û bi pêtên a erzîyayeni. *Tr. Fırlatmak.* Mi do rew zît kerdayê, ê bînî nêverdayê.

zîtnaye/ê *N. Bw.* Virnaye/ê. Mi do o gulle bi zîtnayê, to nêverda.

zîv *Nn.* Zel, zax, zelê darano tûj, parçeyê textan. *Tr. Sivri, dikensi ağaç veya tahta parçacıkları.* Senîn ki ey torzîn da darî ro, zîvên pengizîya û guna mi çare ro.

zîvi 1. *Nm.* Sîya ki sîyanê bînan pêya vindarnena. *Tr. Taş duvar örgüsünde kullanılan denge taşı.* Ey zîvi dê ostay ki dês rono, zîvi gunê qelfey sere ro. 2. *Nm.* Zel, zax, zelê ser ardûy, zelo ki pa adir wekenê. *Tr. Ağaç yarılarak elde edilen çıra parçası.* Mi bi zîv a adir wekerd. 3. *Nm.* Şewqê tîjî yo ki zêdê tîran a yeno, şewqê aşmî yo ki zedê şîşan yeno. *Tr. Işık huzmesi, ışınlar, şua.* Zîva tîjî dayê verdê dêsî ro.

zîvin/i 1. *N.* Bişewq/i, şewqin/i. Çîyo ki zîvê ci esto, biriqêno. *Tr. Işık yansıtıcı, yansıtan.* Zîvin bî. Cora şewqê ci dayê mi rî ro. 2. *N.* Zelin/i, ardûyîn/i. Çîyo ki zelê ardûdê ci esto. *Tr. Çıralık yakıtı olan.* Ci rê zîvin arêdê, wa adirê xwu wekero. 3. *N.* Çîyo ki sîya ci ya koşê esta. Çîyo ki sîya ci ya pêya vindarnayeni esta. *Tr. Köşetaşı, denge taşı olan.* Dêso zîvin rew rewî nêxilêno.

zîviney 1. *Nm.* Zîvin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê şewqinan tey bîyayeni. Şewqiney, şewqê ci bîyayeni, zerqiney. *Tr. Işıklılık, ışınlılık, ışık hüzmesi.* Zîvineya ci weşi bî. 2. *Nm.* Sîya ci ya koşê yan jî sîya ci ya pêya vindarnoki bîyayeni. Zîvin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê şewqinan tey bîyayeni. *Tr. Dengetaşı, köşe taşı olmak.* Zîviney do qewet bido bi ci. 3. *Nm.* Zeliney, ardûyîney, zelê ci yê ardûy bîyayeni. Zîvin/i bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê şewqinan tey bîyayeni. *Tr. Çıralılık.* Zîvineya ci jî çîyên rê nêbî.

zîvzîve *Zoo. Nn.* Şêlmar, şêhmar, balişna marrî, paşna marrî, zov, dimpistik, dimpiştik. *Tr. Kırkayak, çıyan.* Zîvzîve do ci perrayê, ey linga xwu anti, reya.

zîwani *Nk. Nm.* Talik, xelleweri. Mercûyê zûrayîyê ki mercûyan herimnenê. Vaşêndo zêdê mercûyan o ki toximê ci ze nûtekê werdî û zirar danê mercûyan. *Tr. Yabani bir mercimek olup zararlı bir ottur.* Zîwani do emserr bol zirar bido mercûyan. Çunkî mîyan di bîya ze şewa sîya.

zîwanin/i *N.* Talikin/i, xellewerin/i. Çî/teneyo ki; tey zîwani esta, bizîwanî yo. *Tr. Zazacada içinde "zîwan" denilen zararlı bir çeşit yabani ot.* Teneyo zîwanin qezencdar nêbeno. Çunkî zîwani zirar dana tenan, xellewer a.

zîwaniney *Nm.* Talikiney, xelleweriney. Zîwanin/i bîyayeni, tey zîwani bîyayeni. Çî/teneyo ki tey zîwani esta, bizîwanî ya; a o çî yan jî qezenci bîyayeni. *Tr. Zazacada "zîwan" denilen zararlı bir çeşit otun tahılın içinde olması.* Mi rê sebebê bêberkeyeyda ci, zîwanineya ci bî.

zîxwuri *Nm.* Caxi, şîşi, tîri. *Tr. Ok, şiş vb. sivri uçlu metal veya ametal şeyler.* Sêxwuranî zîxwurênda xwu eşti bi ci, ci zincî ver ra ravêrdi.[1]

zîya *Er. Nn.* Şewq, hergi şîşênda şewqî. *Tr. Işık.* Qe hebekên zîyayêndê ci, nêresayo ma.

zîyadar/i *N.* Binûr/i, nûranî, roşin/i, biroşnayî,

---

1 Na vajeki beno ki "zîxur"i bo, wexta sêxwuran jî beno sêxuran. Ze ki wexta maneyê ci beno heywan (merre) o ki "tîrîy, şîşîy erzeno" yan jî merre (heywan)o "bitîr, bişîş, bicax."

bişewq/i. O/çîyo ki zîyayê ci esto, nûranî yo, biroşnayî yo, roşin o, bişewq o. *Tr. Işıklı, ziyadar, nurani, parlak, münevver.* Merdimo zîyadar xwura bizîya yo. Derdo ki; ma jî pa bibîyayê zîyadarîy.

zîyadarey *Nm.* Binûrey, nûranîyey, roşiney, biroşnayîyey, bişewqey. O/çîyo ki; zîyayê ci esto, nûranî yo, biroşnayî yo, roşin o, bişewq o; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Işıklılık, ışık kaynağı olmak, ziyadarlık, nuraniyet, parlaklık, münevver olma, parlamak.* Merdimo zîyadar xwura bizîyayo. Derdo ki ma jî pa bibîyayê zîyadarîy.

zîyakar/i *N.* Zîyadar/i, binûr/i, nûranî. O/çîyo ki; şewq dano xwu çoşme, nûranî yo, binûr o, ci ra şewq erzêno, bi merdimeyda xwu ya û bi zanayîşdê xwu ya çoşman keno zîyadar. *Tr. Aydın, münevver, nurani, ışıklı, ışık kaynağı.* Merdimo zîyakar çi zano şewqê kesan tarî kero ki?

zîyakarey *Nm.* Zîyadarey, binûrey, nûranîyey. Çoşman rê şewq bîyayeni. *Tr. Aydınlık, ışık saçma, aydınlatmak, nurlandırmak.* Zîyakareya ci hemini rê ercêna.

zîyan *Er. Nn. Bw.* Xesar. Ey do zîyan kerdayê, dima koşe ra reya.

zîyanbîyaye/ê 1. *N.* Zirarbîyaye/ê, zîyanîbîyaye/ê, bizirarbîyaye/ê, vinîbîyaye/ê, tinêşîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bîyo zirar, tey zirar peyda bîyo, bîyo vinî, bîlaheq û bîlasebeb dest ra şîyo. *Tr. Zarar olan, boşu boşuna giden, ziyan olan, israf olan, kayıplara karışan.* O teneyê ma yo zîyanbîyaye, ma deha fina kewno ma dest?

zîyanbîyayeni *f. M.* Zîyanbîyayîş. Zîyanî bîyayeni, zîyaney, zîyanîyey, xesar bîyayeni, zirar bîyayeni, tey zîyan estbîyayeni, tey zirar estbîyayeni. Virazîyayena zîyanî, meydan amîyayena zirarî. *Tr. Ziyan/zarar olmak, içinde zarar bulunmak.* No wext û zemanê ma pêro bî zîyan. Kaşka ma qedrê ci bizanayê.

zîyanî 1. *N.* Zirardan/i. O/çîyo ki zirar dano kesan û çîyan, zîyanîya kes û çîyan keno. *Tr. Zararlı bir iş yapan.* Merdimêndo zîyanî bî. Herga ki şîyê cayên, zîyanîyên dayê jewî ro. 2. *N.* Zirar, zîyanikî. Çîyo ki tey zîyan esto, zîyanîyey. *Tr. Zarar, ziyan, kayıp.* Eger o do zîyanîya ma bikudêno, wa dewi ra bar kero û şiro.

zîyanîbîyayeni 1. *f. M.* Zîyanîbîyayîş. *Bw.* Zîyan bîyayeni. Mi zanayê bîyo zîyanî jî, mi va wa nehletî şiro çimdê şeytanî û ez ci ra geyrî bîya. 2. *f. M.* Zîyanîbîyayîş. Zirardan bîyayeni, wesfê zirardanan tey bîyayeni. Zîyanîyey. Kes/çîyo ki; zîyanî yo, zîyan dano kes yan jî çîyan; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zararlılık, zarar/ziyan vermek.* Ez zîyanî nêbîya. Labelê o merdimêndo ziyanî bî.

zîyanîkerde/ê *N.* Zîyankerde/ê, zirarkerde/ê, tinêrişte/ê, vinîkerde/ê, bîlaheq û bîlasebeb xerc kerde/ê yan jî vinîkerde/ê. Çî/keso ki; jewî yan jî tayêni kerdo zîyan, bîlaheq û bîlasebeb xerc kerdo û tinê berdo. *Tr. Heba edilen, ziyan/zarar edilen, boşa harcanan, yitirilen, gereksiz yere harcanan.* Mekewi ê çîdê zîyanîkerdî dimi. Ti deha nêşenê ey xwu dest finê. To do zîyanî nêkerdayê.

zîyanîkerdeni *f. M.* Zîyanîkerdiş. Zîyan kerdeni, zirar kerdeni, tinê riştеni, vinî kerdeni, bîlaheq û bîlasebeb xerc kerdeni yan jî vinî kerdeni. Sebebê zîyanî bîyayîşî bîyayeni. *Tr. Zarar/ziyan etmek, kaybetmek, boşa harcamak, israf etmek.* Mi nêkerd zîyanî. Şima kerdo zîyanî.

zîyanîpirogunaye/ê *N.* Zîyanpirogunaye/ê, zîyanî ci rogunaye/ê. Kes/çîyo ki; tey zîyanî virazîyayo, tey zirar peyda bîyo, bîyo vinî, karûgurwedê ci di tinê şîyayîş peyda bîyo, bîlaheq û bîlasebeb xerc bîyo. *Tr. Ziyan vuran, zarara uğrayan, eksilen.* Vanê citêro zîyanîpirogunaye, hewna nêşayo mîyaneyê xwu raşt kero.

zîyanîpirogunayeni *f. M.* Zîyanîpirogunayîş. Zîyan pirogunayeni, zîyan cirogunayeni, zîyanî cirogunayeni, tey zirar bîyayeni, zirar cirogunayeni, zirar pirogunayeni. Karûgurweyên di, zirar meydan amîyayeni. *Tr. Zarar/ziyan olmak, kaybolmak.* Eger zîyanî piro nêgunayê, înan do sernakî jî bikaritayê.

zîyankerde/ê *N.* Zîyanîkerde/ê, zirarkerde/ê, vinîkerde/ê, bîlaheq û bîlasebeb xerckerde/ê, tinêberde/ê. Çî/keso ki; kesên yan jî çîyên tey zîyan kerdo, tey zirar kerdo, bîyo zirar û tinê şîyo. *Tr. Zarar edilen/ettirilen, kaybedilen, boşa harcanan, israf edilen.* Mi rê ki wextdê zîyankerdî ser ra, çînakîdo qîmetdar çinî yo. Çunkî bol çî pey di yeno. Labelê wext pey di nîno.

zîyankerdeni *f. M.* Zîyankerdiş. Zirar kerdeni, vinî kerdeni, kemênayeni. Karûgurweyên di, tinê şîyayeni peyda bîyayeni. Bîlaheq û bîlasebeb vinî bîyayeni. *Tr. Zarar/ziyan etmek, boşuna gitmek/harcanmak, israf olmak.* Mi ê alvêrî di zîyan kerd, zîyanîyeya mi bê hesab a.

zîyanpirodaye/ê *N.* Zîyan cirodaye/ê, zîyanîkerde/ê, zirarpirodaye/ê, zirarcirodaye/ê. Kes/

çîyo ki; jewî yan jî tayêni zîyanîyeya ci kerda, zirar dayo piro, bîyo sebebê zirarkareyda ci. *Tr. Zarar ettirilen, zarara uğratılan.* To çirê cerîme, ê citêrdê zîyanpirodayî ra girot? Ma pîyê ci bî?

zîyanpirodayeni *f. M.* Zîyanpirodayîş. Zirar pirodayeni. Karûgurweyên di, sebebê zirarkerdişdê kesên yan jî çîyên bîyayeni. *Tr. Zarara uğratmak.* Kê ki zîyan dayo piro, o do cerîmeyê ci bido. Winî salme nîyo ki kes hem zîyanîye ci bikero, hem jî zîyanî ser ro nêguno!

zîyaretgehi *Teo. Nm.* Zîyaretge, zîyari, zîyarîy, tewafge, tewafgeh, cayê tewafî. Cayo ki kes tewaf keno, kes şino çoşme di zîyaret keno, kes tey qurban cikeno. *Tr. Ziyaret, ziyaret yerleri.* Mekke û Medîna Hec di zîyaretgeh ê.

zîyari *Nn.* Bolekê ci "zîyarîy" ê. *Bw.* Zîyaretgehi. Zîyara dewda ma, hema dewda ma peynî da.

zîzik *Nn.* Vengo ki, qîrîna ki tey bermî esto, tey zerrîveşey esta, vatişdê ci di, zerrîya kesî pey veşena. *Tr. Ağlamaklı, imdat isteyici, feryat edici, duygulandırıcı ses.* Koyan mîyan ra zîzikîy vijîyayê, zaliman dayê gencan ro.

zîzikkerde/ê *N.* Kes/çîyo ki; bi bermî û qîrîn a pîya kesên yan jî çîyên ra gazî waşto, îmdat kerdo, haho kerdo. *Tr. Ağlama ve feryatla birlikte yakaran, imdat isteyen.* Lajekêndo zîzikkerde banî ser ra asa, ma remay şîyê zîzikdê ci.

zîzikkerdeni *f. M.* Zîzikkerdiş. Bi bermî û qîrînî ya pîya gazî û îmdat waşteni û haho kerdeni. *Tr. Çığlık ve ağlamakla ile birlikte imdat istemek, yardım dilemek.* Înan zîzik kerdê, kes vera ci nêşîyê. Çunkî verê coy bi kuşat a bol zîzik kerd bî.

zo *Nn.* Zewnc. Çit çit, çit bi çit, cita. *Kur. Cot, zo. Tr. Çift.* Mi zo bi zo amordîy, fer vijîya. A: Zoyê nînan çenda o? B: Zoyê ci bi desa o.

zo bi zo *Çn.* Zewnc bi zewnc. Hergi fini didi yan jî qatê didîy amîyayeni. Mesela şeşî mîyan di hîrê zoy estê. Mesela 21î eger ma zo bi zo amorê, ferên (tîya di jew o) tebera maneno. Eger kes didi ra dest pa kero û hettanî des zo bi zo amoro, wina beno: 2-4-6-8 û 10 beno. Eger kes 1î ra dest pa kero û hettanî des zo bi zo amoro jî, wina beno: 1-3-5-7 û 9 beno. *Tr. Çift çift, çifter çifter.* Mamostî ci rê va lajê mi, mi rê zo bi zo desî ra dest pa ki û hettanî se amori.

zo bi zoyey *Çm.* Hergi fini yan bi didi ya yan jî qatdê didi ya amîyayeni yan jî hesibnayeni. *Tr. Her defasında çifter çifter işlem olma.* Zo bi zoyey jî şî, fer bi ferey jî şî. Hurdina di kemaneya ci esti bî.

zoda *Nm.* Mana, hebani, girbesti. Werdê kesî yo ki çîyên mîyan di bîyo hadire, bîyo paketî. *Tr. Azık, ekmek, kumanya, paketlenmiş hazır yemek.* Ey zodaya xwu kerda xwu vîra.

zo fer *Ç.* Mojnayena zo yan jî ferî, mojnayena zo ferî. Zo yan jî fer wesênayeni, zo yan jî feri ra çîyên weçînayeni. *Tr. Tekçift. Tek veya çift. Tek mi, çift mi? Sorularını veya tercihlerini sunmak.* Mersela; jew çîyên keno xwu destan mîyan û mojneno qarşûy, vano zo fer? Mersela; o jî vano, fer. (Yan jî zo)

zo ferey *Nm.* Zo û ferî mojnayeni, jewî rê bîyayena zo yan jî ferî mojnayeni. *Tr. Tekçift olma. Tek mi çift mi? Olma durumu.* Ma zoferey kay kerdê, înan ma ver ra mixul werdê.

zolbe *Nn. Bw.* Zorbe 3. Cinêkeri bi zolbî ya kîberê xwu kerd kilît tepîya, keye ra vijîyê.

zolek *Teks. Nn.* Kilç, qilç, qîl, qes. Çina deştiş di leteyê çinayano werdîkek, parçeyê çapûtan o werdî. Zolek, parçeyê çinayandê terzîyan o ercîyaye yo. Labelê qursik jî leteyo werdî yo, hema nêercîyaye yo yan jî pînan tenîyay rê ercêno. *Tr. Elbise yapılırken kesilen küçük parçalar.* Eger kemî maneno, zolekên bierzê ver, wa temam bo.

zolî *Zoo. Nn. Bw.* Mirçulik. Zolî hem erdî mîyan di, hem jî loqrandê însanan mîyan di estê.

zompe 1. *Nn. Bw.* Sêwan. Ma kes bi zompî ya dano ê lajekî ro, zalimî! 2. *Nn.* Gurz 1. Ostayê sîyan zompeyê xwu kerd xwu dest û şî sîyanê mîyandê baxçî bişikno.

zompeyey *Nm. Zv.* Zompe bîyayeni, wesfê zompî tey bîyayeni. Hacetê sî şikitişî bîyayeni. Qebe bîyayeni, bê sîşikitişî rê çîyên rê nêbîyayeni. *Tr. Balyozluk, balyoz gibi kaba yalnız bir işe yaramak ve incelikten anlamamak.* Mi zompeyeyda ey ra, verîndera yo îri vetê. To mi rê kerd bela.

zompnaye/ê *N.* Çuwekerde/ê. Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni yan bi zompî ya yan jî bi çuwî ya dayo ci ro, zompnayo, zompe kerdo, bi zompan a dayo piro. *Tr. Sopa veya balyozla dövülen, dayak atılan.* Merdimo zompnaye senîn ar nêkeno û dersa xwu nêgîno? Nêgîno. Çunkî bi zor a hewlîni nêbena.

zompnayeni 1. *f. M.* Zompnayîş. Sî şikiteni, zompe kerdeni, bi zompî ya sî şikiteni, bi zompî ya çîyên yan jî kesên ro dayeni. *Tr. Balyozla dövmek, balyozla taş kırmak, balyoz vurmak.* Ostayê sîyano şewra ra yo sîyan zompneno. 2. *f. M.* Zompnayîş. Zompe kerdeni, çuwe kerdeni. Bi çuweyêndê viraşte yê xusûsî ya kesên yan

jî çîyên ro dayeni. *Tr. Sopalamak.* Eger şima wexta bizompnayê, ewro ey wina bi şima yo nêkerdê.

zonûti *Nm. Bw.* Dinuqtikîy. Zonûta ci weş nênûşîyaya, dûrî di nûşîyaya.

zor *Nn.* Qewet, hêl, enerjî. *Tr. Güç, kuvvet, enerji.* Çendi ki zorê mi est bî, mi da bi ci jî mi nêşa biqelibno.

zor/i *N.* Çetin/i. Çîyo ki; bi gengazey a kes nêşeno bikero, kes kerdenda ci di, vêşî betilêno. *Tr. Zor, güç.* O karo ki to mi rê va, bol zor bî. Cora mi nêkerd.

zoray *Nm.* Rayê ki pêvero benê didi. Di rayê ki pêvero yê û kiştên ra şinê kiştên ra jî yenê. Raya ki şîyayîşê esto, labelê amîyayîşê ci çinî yo. *Tr. Çift yol.* Verî raya ma fer ray bî. Cora bol qezay bîyê. Nika raya ma bîya zoray. Cora qezay jî kemeyayê.

zorayey *Nm.* Zoray bîyayeni, rayan di, di ray pêvero bîyayeni, qandê şîyayenên rayên û qandê amîyayenên jî raynakî bîyayeni. *Tr. Çift yol olma.* Bi mi ki, zorayey di, qeza do bibo. Çunkî qezayan di, qusûr tim rayan ra nîyo.

zorbakî *H.* Bi zor a, bi qewet û qudret û derênayîş a karûgurweyên kerdiş dayeni, viraşteni. *Tr. Zorbalıkla, zor kullanarak.* Eger kenê jî, bi xasekey a biki, zorbakî meki.

zorbakîyey *Nm.* Wesfê zorbakî, tey bi zor a karûgurwe bîyayîş yan jî kerdiş bîyayeni. *Tr. Zorlukla olmak, cebirle gerçekleştirmek.* Mi rê ki nê karî di, do zorbakîyey jî bibo. Çunkî o yo hewlîni ra fehm nêkeno.

zorbayey *Nm.* Zorbayîni, zorbayîney. Zorba bîyayeni, wesfê zorban tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; karûgurweyanê xwu bi zor a, bi qewet û qudret a, bi derênik a keno; bi xasekey a nêkeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zorbalık, tiranlık.* Zorbayeya ci hemini ser o esta.

zorbe 1. *Nn.* Qerebalix, şênayî, vêşîyey, komey, gel, kerî. *Tr. Kalabalık, sürü, çokluk.* Zorbeyê Mongolan hergi ca adir û şewatî di verda. 2. *Nn.* Zirbilan, zirbila, çanqal, zerbe. Babetên kilîtêndê kîberan. Çîyo ki; kes pey ra nano kîberana ki nêabîyo. *Tr. Sürgü.* Mi kîber zorbe kerd bî. O senîn abîyayo?

zorbe/ê *N.* Cebbar/i, zordar/i. O/çîyo ki; bi zor a karê xwu keno, hukimdaro ki bi zor a karanê xwu dano kerdeni. *Tr. Despot, despotik, tiran, cebbar, zorba.* Boka qewet zorbî dest nêkewo. Eger bikewo, do zulm bikero.

zorbeante/ê *N.* Zorbekerde/ê, zorbebîyaye/ê, zerbeante/ê. Çî/keso ki; zorbeyê ci ancîyayo, bi zorbî ya gêrîyayo. *Tr. Sürgülenen.* Kîbero zorbeante rew rewî nêabêno.

zorbeanteni *f. M.* Zorbeantiş. Zorbe kerdeni, zerbe anteni, peynî ra bi zorbî ya gêrîyayeni. *Tr. Sürgülemek.* Kaşka şima vizêr jî zorbeyê ci biantayê. Tiritok do de nêkewtayê.

zorbebîyaye/ê *N.* Zerbebîyaye/ê, çanqalbîyaye/ê. Çî/keso ki; peynî ra zorbeyê ci ancîyayo û bi no babet a gêrîyayo. *Tr. Sürgülenen.* Kîbero zorbebîyaye, şikîyayo.

zorbebîyayeni *f. M.* Zorbebîyayîş. Zerbe bîyayeni, bi zorbî ya gêrîyayena kîber û çîyandê zêdê kîberan. *Tr. Sürgülenmek.* Ez zorbe bîyayenda ci rê nê, abîyayenda ci rê şaş menda!

zorbekerde/ê *N.* Zerbekerde/ê. Çî/keso ki; bi zorbî ya peynî ra gêrîyayo; yan jî jewî bi no babet a giroto, kerdo kilît. *Tr. Sürgülenen.* Kaşka şima a roji, kîberdê zorbekerdî peynî di bimendayê.

zorbekerdeni *f. M.* Zorbekerdiş. Zerbe kerdeni, bi zorbî ya çîyan giroteni, kilît kerdeni. *Tr. Sürgülemek.* To do ki zorbe kerdayê, kaşka to kilît pirodayê, do deha weş bîyayê.

zorbendok/i *N. Zv.* Zorbend/i. Çî/keso ki; zor girêdeyêno, bi ci ya girey zor giredeyênê, pa çareyên nêvîneyêno. Kes/çîyo ki; rew rewî qewetê kesî pey nêbeno, pa karûgurweyên nêbeno, sere di qisa war nêşina, nêercêno, rew rewî xîzmetdê kesî nêkewno. *Tr. Zor/lukla bağlanan, çaresi kolay olmayan, kullanımı zor olan, zorlu, pek söz dinlemeyen.* No lastik zorbendok o. Kaşka to bol nêherînayê.

zorbendokey *Nm.* Zorbendey, zorbend/i bîyayeni, zorbendok/i bîyayeni, wesfê zorbendan tey bîyayeni. Kes/çîyo ki; kesî rê rew rewî nêercêno, gurwênayîşê ci çetin o, bi gengazey a sere di qisa war nêşino, karûgurwe û xîzmetdê kesî nêkewno, ê kesî nêbeno; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Zor bağlanmak, kolay olmamak, kullanımı zor ve kullanışlı olmamak, çare üretmede zorlukları olmak, pek yarayışlı olmamak.* Ez zorbendokeyda ci ra, verîndera yo haydar a.

zorbeyîni 1. *Nm.* Zorbayîni, zorbeyey, zorbeyîney. Zorbe/ê bîyayeni, zordarey, zorzalimey, şeddadey, şidênokey. Bi zor a karkerden dayeni, bi hukma karkerden dayeni, bi zor a îdare kerdeni. *Tr. Zorbalık, müstebitlik, istibdat.* Zorbeyîni kesî cayên nêresnena, miheqeq rojên dewranê

kesî kesî ser o yeno war. 2. *Nm.* Zorbayîni, zorbeyîney, zorbayey. Gel bîyayeni, kerî bîyayeni, kerîyey, qerebalix bîyayeni, qerebalixey, vêşîyey, vêşî bîyayeni. *Tr. Yoğunluk, kalabalıklık, sürü şeklinde olmak.* Zorbayîn û kemî bîyayeni jew nîya. 3. *Nm.* Zorbeyîney, zerbeyîni, zorbayey, zorbayîni, zorbe bîyayeni, çîyên rê destek bîyayeni, qandê nêbîyayîş, qandê nêakerdeni peynî ra perde bîyayeni, manî bîyayeni. *Tr. Sürgü olmak.* Zorbeyîneya ci, ma rê bî nafîdari.

zorcidaye/ê *N.* Zorsernaye/ê. Kes/çîyo ki; zor deyayo bi ci, qewetên deyayo ser û pa çîyên kerdo. *Tr. Zorlanan, kuvvet uygulanan, baskı yapılan, güç kullanılarak yaptırılan.* Karê zor cidayî, merdimê zor cidayî û keşkereyê zor cidayî pêrini jî xwu ser o qewetên dîyo.

zorcidayeni *f. M.* Zorcidayîş. Zordayeni, zorsernayeni, derêniksernayeni, serderîyayeni. Ci rê bi zorên a kerden dayeni, ci rê bi qewetên a çîyên kerden dayeni. *Tr. Zorlamak, zorla bir işi yaptırmak, kuvvet uygulamak, baskı yapmak.* Eger mi heqeten zor cidayê, bi mi ki do tenekna rew bibîyayê.

zordar/i *N.* Zorbaz/i, zordest/i, zorba, zorbe/ê, zalim/i, zulimkar/i. Kes/çîyo ki; karûgurweyanê xwu bi zor a dano kerdeni, zorê ci esto. Merdimo bihêl, hêledar. Merdimo ki wahîrê hêlî yo û şeno bi hêledê xwu ya çîyên bikero. *Tr. Baskıcı, zorlu, zorba, müstebit, tiran, istibdatçı, zalim.* Merdimo zordar, zalim o jî.

zordarane *Nn.* Zordestane, zorbayînane, zorbeyînane, zulimkarane, zalimane. Zêdê zordaran a, zêdê zulimkaran a, bi zaliman mendeni, wesfê zaliman tey bîyayeni, fêlê zordaran tey bîyayeni. Kes/çîyê ki; karûgurwe û wezîfanê xwu kesan rê bi zor û qewet a danê kerdeni; a ê kesîy yan jî ê çîy bîyayeni, wesfê nînan tey/pa bîyayeni. *Tr. Müstebitçe, zalimce, zorluca, cebir kullananlar gibi.* Ez nêşena, nê karûgurweyanê gengazan jî zordarane bida kerdeni.

zordaraney *Nm.* Zordestaney, zorbayînaney, zorbeyînaney, zulimkaraney, zalimaney. Zêdê zordaran a bîyayeni, zêdê zulimkaran a bîyayen, bi zaliman mendeni, wesfê zaliman tey bîyayeni, fêlê zordaran tey bîyayeni. Kes/çîyê ki; karûgurwe û wezîfanê xwu kesan rê bi zor û qewet a danê kerdeni; a ê kesîy yan jî ê çîy bîyayeni, wesfê nînan tey/pa bîyayeni. şekil û bîçim û meş û mêl û rayşîyayîşdê xwu di zêdê zordaran a bîyayeni, wesfê zordestan tey bîyayeni. *Tr. Zalimler gibi olmak, zorluca olmak, cebir kullananlar gibi olmak.* Ez nêşena nê karûgurweyanê gengazan jî zordarane bida kerdeni. Çunkî zordaraneya zêdê ê bînan bi mi jî nîna.

zordarey *Nm.* Zorbayîni, zordestey, zordarîni, zordarîney, bizora kar kerdeni, bi zor a kar kerden dayeni, bi zor a gurwênayeni, zor mojnayeni, zorê ci bîyayeni, biqewet bîyayeni, qewetê ci bîyayeni, hêldarey, hêldar bîyayeni, wahîrê qewetî bîyayeni. *Tr. Baskıcılık, zorbalık, istibdat, müstebitlik, zalimlik, zor kullanmak.* Zordareya ci, do rojên ageyro ro ci.

zordest/i *N. Bw.* Zordar/i. Keso zordest o, ewro ci rê mend ya meşt?

zordestane *Nn. Bw.* Zordarane. Bewnê, eger şima karanê xwu wina zordestane bidê kerdiş, rojên zor do şima serneyo jî ha!

zordestaney *Nm. Bw.* Zordaraney. La willi zordestaneya winasîni ez jî nêşena kesî serna.

zordestey *Nm. Bw.* Zordarey. Mêrdek wahîrê zordesteyênda heqperestî yo.

zorey *Nm.* Çetiney. Zor/i bîyayeni, çetin/i bîyayeni, kerdena ci gengaz nêbîyayeni, tey zor bîyayeni, qandê kerdenda ci qewet û hêlêndê vêşî rê îhtîyac bîyayeni. *Tr. Zorluk, güçlük.* Mi bixwu rê zoreya ci qet a. Labelê ki yewmîyeyê ci jî kemî bo, ez bixwu nêgurweyêna.

zorê zalimî *Nn.* Zulmê zalimî, neheqeya zaliman, neheqeya zulimkaran. Qeweto ki zalim nano kesî ser, neheqeya ki zalimîy nanê doşîyandê kesî ser. *Tr. Zalimin zoru, zalimin zulmü, zalimden beklenen zorluklar ve haksızlıklar.* Vanê ez nêkena. Çirê ez bikera? Ma zorê zalimî yo?

zorqelem/i *Ed. N. Bw.* Qelemşûr/i. Bi mi ki merdimdê zorqelemî zordarêrî kes çinî yo.

zorqelemey *Nm. Bw.* Qelemşûrey. Ê merdimî, bi zordê xwu ya cadê xwu rê xîzmet da ardeni. Labelê a merdimi bi zordê zorqelemeyda xwu ya da ardeni.

zotiki *An. Nm.* Zûtiki, zoti, sûrsûriki. Heşa borîya qeni, heşa lewê qeni. *Tr. Kıç, anüs.* Qandê wirîndeyê zotiki, xwu rê derman herîna.

zotikî *Tib. Nm.* Zûtikî. Nêweşîya zotiki, zotiki teber vijîyayeni, borîda qeni di nêweşîni peyda bîyayeni. Di babetîy zotikî esta; babetên zerre da, babetên jî teber da. *Tr. Basur olmak, hemoroid olmak.* Nêweşîyan di, zotikî bîyayeni bol pîs a. Cora bi namedê ci ya zewtîy vajênê.

zotikîbiyaye/ê 1. *Tib. N.* Zûtikîbîyaye/ê. O/çîyo ki; bîyo zotikî, heşa goştê loqrada qenda ci vijîyayo teber yan jî zerre di werimîyayo. *Tr.*

Basur olan, hemoroid hastası olan. Merdimo zotikîbîyaye, do meşti dihîrê saet diwês û nîm di tepîya emelet bo. 2. *N.* Zewtên a ki ze ki vajê "ti bê, boka ti bi zotikî bê, boka goştê qenda to bivijîyo teber! yanê boka ti bi basûr bê" *Tr. Basur olasın! anlamında yapılan bir beddua*. Zotikîbîyaye, qe nêşa çîyên jî bikero. Ma kes hendayên tenya kar keno. Şewra ra yo bizor dikên citi kerda.

zotikîbîyayeni *Tib.f.M.* Zotikîbîyayîş. Zûtikî bîyayeni, heşa goştê loqrada qenda kesî vijîyayeni, basûr bîyayeni. *Tr. Basur olmak, hemoroid olmak*. Bol merdimîy benê zotikî, şermayênê ki şirê nêweşxane. Çunkî doktorî ra şermayênê. Halbiki caelmat bo, kes şeno qandê ganselametey, cayê xwu yê tewrê heramî bimojno doktordê ci.

zo û fer: *Nn.* Amordişê zo û feran, yan zo yan fer, hem zo hem fer. *Tr. Tek ve çift, tekli ve çiftli, tek veya çift, hem tek hem çift*. Hîsab di zo û fer senîn beno?

zo û ferey *Nn.* Hem zo, hem jî fer. *Tr. Tek ve çift, hem tek, hem de çift olma*. Eger ti şenê zo û fer amori.

zov 1. *Zoo. Nn.* Zîvzîve, şêhmar, şêlmar, balişna marrî, paşna marrî. *Tr. Kırkayak, çıyan*. Zovîy estê ki bizihêr ê, estê ki bêzihêr ê. Fina jî kes do salmekî dest nêkero pa, bi ci nêveyo. 2. *Cog. Nn.* Halê vewro nêhelîyaye yo ki deha keno bihelîyo. *Tr. Süblimleşme, karın erimeden önceki hali*. Boka ma raştê zovî nêrê. Jû cayan di na kelîma makî ca bîya.

zox *Nn.* Qamqe. Leteyêndo gird, parçeyêndo gird. *Tr. Büyük bir parça*. Rayo, tekerdê ci ra, zoxên qilaya.

zoxi *Nm.* Tîvilênda çerman a ki ci ra dîrê citey xamikîy (mersela dîrê citey postalîy, sewlîy, qondirey) virazênê. *Tr. Çarık yapılmak üzere hazırlanmış bir miktar deri malzemesi olup kendisinden iki-üç çift çarık yapılabilir*. Mêrdekî, ê zoxî ra, di citey xamikîy viraştîy.

zoyanzo *H.* Zoy rê zo. Hergi fini bi zo ya şîyayeni, bi zo ya muamele kerdeni, bi zo ya wezîfe dîyayeni. *Tr. Çifte çift, çiftli olarak. Birisi çift ileri sürerse, ona karşılık olarak yine çift sürme, çiftli işlem görme kuralı*. Kaygeran va, wazenê ma feranfer şirê pê, wazenê jî ma zoyanzo şirê pê. Ma hurna hetan rê jî estê.

zoyanzoyey *Nm.* Zoyanzo bîyayeni, hergi fini zoy rê zo şîyayeni, zoy rê zo muamele kerdeni, pa wezîfe dîyayeni. *Tr. Çiftli, çifter çifter işlem görmek*. Ma feranferey di vinî kerd. Labelê ma zoyanzoyey di qezenc kerd.

zoyey *Nm.* Zo bi zo, zewnc bi zewnc, hergi fini didi û qatê didini şîyayeni. Wezîyetê ci fer bi fer nê, zo bi zo beno. Mersela; 0-2-4-12-44-56 ûzn. *Tr. Tekli değil de, çifter çifter olmak*. Zoyeya ci do jî tesbîti bo.

zozan *N.* Nameyêndê keynekandê Kurdan o ki veyndayîş û nuşteni di, vajêno û gurweyêno. *Tr. Yayla manasına gelen bir kız adı*. Zozan ti ya sera şina?

zozaney *Nm. Bw.* Wareyey 1. Zozaneya waredê şima hend jî weşi nîya. Zozaneya winasîni ercîyayê nîya.

zozani *Cog. Nm.* Ware. Cayo ki berz û honikayî ya. Cayo berz û kuho, cayê çerî, cayê hewadê pakî. *Tr. Yayla*. Zozanê Şerefdînî honik ê.[1]

zuccace *Er. Nn.* Şûşey, cînciq û çîyo winasîn pêro. *Tr. Cam ve şişe vb. şey ve işlerinin tamamı*. Cinîy zuccace ra bol hez kenê.

zuccacîye/ya *Er. N.* O/çîyo ki cînciq, şûşa û çîyo winasîn roşeno. *Tr. Cam ve şişe alım satımı yapan*. Ez şîya zuccacîyey ser, tey çîyên nêmend bî. Ez peyser amê ya.

zul *Nk. Nn.* Vaşêndo zêdê sîrî yo. Labelê bizihêr o. *Tr. Sarımsağı andıran zehirli bir ot*. Ey va beno sîr o, werd; pa bî zihêrî.

zul/i *N.* Fêlkemî, xirab/i. Kes/çîyo ki; fêlan di goreyê ê bînan cêr do. *Tr. Hor, hakir, alçak*. Kes do merdimdê zulî ra çiçî bipawo ki?

zulane *Nn.* Fêlkemîyane, fêlkêmane. Çî/keso ki; goreyê ê bînan cêr di bo, kemî bo. *Tr. Alçakça, gerice, düşükçe, hafifmeşrepçe, davranışlarında eksiklik veya horluk bulunurcasına*. Esas ey karêndo zulane kerd. Kesî ci ra bi no babet a nêpawitê.

Zulfiqar 1. *S. Sn.* Zifqar. Nameyê şûrdê Hz. Elî yo. *Tr. Hz. Ali'nin kılıcı. Hz. Elî bi şûra* zulfiqarîya bol cîhad kerdo. bi lej a bol xizmet kerdo. Nê şûrî bê edalet jî kes nêtewnayo. 2. Nameyêndê lajekan o ki ze ki vajê, wa qeçê ma zêdê şûrê Hz. Elî bo. *Tr. Zülfikar. Aynı zamanda bir erkek adıdır*. Nameyê kalikdê mi Zulfiqar bî, jewêndo meymandar bî. Yanê tim meymanîy werzanayê ronayê.

zulga *Nk. Nn.* Zûlge. Kaardîyo zûrayî. Babetên vaş o ki, ne însan, ne jî heywan weno. Perrên tenîyay ser o beno, zêdê kaardî ya yo. Perrê ci dergek û hera yo, zêdê lepekên a ze ki nîmçera

1 Sehaban ra cenîya Caban el-Kurdî, nameyê ci "Zozan" a.

abîyaye bo. Mabeyndê nê di perrekan ra jî zîlên vijêno, sereyê nê zîlî di jî gupikênda bezrî esta. No vaş, bolkî cayandê bejîyan di beno. No vaş, Suwêreki di dewda ma Girgomez û nê çoşman di esto. *Tr. Bitişik iki yapraktan oluşan ve içinde soğan cücüğüne benzeyen bir çıkıntısı olan bir çeşit yabani ottur ki ne insan ve ne de hayvanlar tarafından yenilir.* Zulga erddê kalikdê mi, Dolkanî di esto, beno. Kaardî bi pewtiş a werêno. Labelê zûlga ne însan ne jî heywan şeno bûro.

zulim *Er. Nn.* Zûlm. Neheqeya girdi, ezîyeto şên, neheqeya ki însanan tewnena, neheqeya ki însanan heq nêkerda û amêya ci sere. *Tr. Zulm.* Merdimo ki zulim bikero, zalim o.

zulimbîyaye/ê *N.* Neheqeya girdi bîyaye/ê. Kes/çîyo ki; ci rê zulim bîyo, ci rê zalimey bîya, ci rê neheqeya gird û bêteri bîya. *Tr. Zulm edilen, zulme uğrayan.* Kes do kesdê zulimbîyayî het di bo, ey tenya nêverdo.

zulimbîyayeni *f. M.* Zulimbîyayîş. Neheqeya girdi bîyayeni, zulim peyda bîyayeni, zulim virazîyayeni. *Tr. Zulm olmak, zulme uğramak.* Eger cayên di zulim bibo, ûja di edalet nêbeno.

zulimkar/i *N. Bw.* Zalim/i. Merdimdê zulimkarî rê zulmê ci nêmaneno. Yan ewro do ci ra bigîreyo yan jî meşti.

zulimkarane *Nn. Bw.* Zalimane. Kaşka şima winî zulimkarane piro nêdayê.

zulimkaraney *Nm. Bw.* Zalimaney. Kê na zulimkaranêya wina ecêbi dîya?

zulimkarey *Nm.* Zalimey, zalim/i bîyayeni, zordarey, zordar/i bîyayeni, zulimkar/i bîyayeni, wesfê zulimkaran tey bîyayeni. Bi zulm a şarî îdare kerdeni. *Tr. Zalimlik, zulmetmek, istibdat, müstebitlik.* Zulimkarey, kesî rê nêmanena, rojên kesî ra vijêna.

zulimkerde/ê *N.* Zulimbîyaye/ê. Kes/çîyo ki; bi destdê kesên yan jî çîyên a, ci rê neheqeya girdi bîya, ci rê zulim bîyo; karûbaro ki do nêşo bin ra bivijîyo, o deya doşîyandê ci yê zaîfan ser. *Tr. Zulmedilen, zulme uğrayan.* Merdimo zulimkerde mezlûm o, kes do ci het di bo.

zulimkerdeni *f. M.* Zulimkerdiş. Zalimey kerdeni, neheqeya girdi kerdeni. Karûgurweyên di kesên yan jî çîyên rê neheqeya girdi kerdeni, baro ki do nêşo bin ra bivijîyo ey ci sernayeni. *Tr. Zulmetmek, zulme uğratmak.* Vanê jûfini qûlîy zulim kenê, Heq edalet keno.

zulmet *Er. Nn.* Tarî, bêroşinaî, bêşewqey, bêçilayey. Dimilî di xirabey û karûgurwedê pîsî rê jî zulmet vajêno ki maneyê xwu fina tarîyey ra gîno. *Tr. Zulmet, karanlık.* Boka no zulmet ma ser ra bikemeyo.[1]

zulmetey *Nm.* Tarîyey, bêşewqey, bêçilayey, tarîbîyayîş. Wesfê zulmet/tarî, roşinayî çinêbîyayeni. Dimilî di xirabey û karûgurwedê pîsî rê jî zulmet vajêno ki maneyê xwu fina tarîyey ra gîno. *Tr. Zulmet/karanlık durum.* Zulmeteya wina girani cara nêvîneyaya.

zulmey *Nm.* Zulm bîyayeni, wesfê zulmî, zalimey, neheqeya girdi. *Tr. Zalimlik.* Hele na zulmeya wina felaketi!

zulzuliki *An. Nm.* Qirîçiki, zuqluqi, zuqliqi, niqiki, qirbiçiki, niqîti, qilîziki. Cayo ki kes ci ra nefes gîno û dano. *Tr. Nefes/soluk borusu, trake.* Gulle rema zulzulikda ci, kerd pa bifetisîyo. Mi kerd verdîm û da paştîda ci ro, gulle guna erd ro, boya xwu giroti.

zumbur *An. Nn.* Sigûm, betari, rî. Cayê seredê kesî yo ki fek, zincî, çimîy, çare, gumîy, bijangîy, birwey, lewîy, çenge û azayê kesî yê winasînîy estê û tey asanê. *Tr. Yüz, sima, çehre.*[2]

zungurî *N.* Heywano/a nefsok o/a ki vernîda dewarî yan jî çarwan di nînan nêpawena, naxirî yan jî kerî terk keno/a û çereno/a, rindê çeran wena. *Tr. Hayvanlarda sürüyü terkedip sürünün önünde otların iyisini yiyen hayvan.* Zungurî do cerîmeyê çerî bi werdbîyayenda vergî ya bianco.

zurafe *Zoo. Nn. Bw.* Zerefe. Ez şîya Entab baxçedê heywanan, mi ûja di zurafe dî.

zurafeyey *Nm. Zv.* Zerefeyey, zerefe/ê bîyayeni, zurafe bîyayeni, heywanan mîyan di zurafe bîyayeni, zêdê zurafan a dergûbarî û bêbîçim bîyayeni, dergo bêbîçim bîyayeni. *Tr. Zürafa gibi olmak, zürafalar gibi uzun ve biçimsiz olmak.* Qey o yo zurafeyeya xwu nêvîneno?

zut *N.* Dehf, karê qewirnayeni, bi qisandê giranan a kesên xwu ser ra kerdeni. *Tr. Def. Def etmek eyleminin kökü.* Mêrdekî va, bizutî şorî, tîyanan di memani!

zutîyaye/ê *N.* Qewirîyaye/ê, dehfbîyaye/ê. Keso ki bi qisan a, bi vatişî ya qewirîyayo, dayo rem ro. Ci rê "bicehnimî şorî" vajîyayo. *Tr. Defedilen.* Şima pey emel kenê ki o merdimo zutîyaye do fina bi zerrîweşey a bişo tîyanay pay kero?

zuwa *N.* Wişk, bênekme, awiante. Çî/keso ki awa

1 Dimilî di dilmat o ki vajekda "tarîdilmat"î do jî tîya ra yeno.

2 Na vajeki, Farîsî di bi şikildê "çêhre" ya ravêrena. Ez winîyaya zumbur kerdo, mi zana qehrîyayo.

xwu anta û tey nekme nêmendo. *Kur. Zuha. Tr. Kuru.* Erdê zuway di kuhoyî nêbena.

zuwabîyaye/ê *N. Zv.* Wişkbîyaye/ê, awa xwu ante/ê. Kes/çîyo ki; çîyêndê zêdê germî, zêdê adirî, zêdê tîjî vero bîyo wişk û tey nekmeyey nêmenda. Kes/çîyo ki; tey taqet û hêle û nekme nêmendo, heme çîyê xwu kerdo vinî, serwetê xwu kerdo vinî, tey hal nêmendo. *Tr. Kuruyan, içinde nem kalmayan, mecazen ise zenginliği, artısı, gücü veya kuvveti kalmamış olan.* Erdo zuwabîyaye, çinayo zuwabîyaye û bazirgano zuwabîyaye pêra nezdî yo, zêdê pê yo.

zuwabîyayeni *f. M. Zv.* Zuwabîyayîş. Wişk bîyayeni, tey nekme nêmendeni, hîyey û nekmeyê xwu vinî kerdeni. Bi zewmbîvaje ya qewet û qudret û hêle û zengîney û hebûn û estbîyayîşê xwu vinî kerdeni, tey tebayên nêmendeni. *Tr. Kurumak. Gerçek manada içindeki ıslaklık, mecazen ise zenginlik, varlık, güç ve kuvvetini kaybetmek, bunlardan mahrum kalmak.* Çina bî zuwa, ez zengîn û hêledar bîya, ez jî bîya zuwa, mi di nekmeyên nêmend.

zuwakerde/ê *N. Zv.* Çî/keso ki; bi dest û tesîrdê kesên yan jî çîyên a bîyo zuwa, bîyo wişk, kişta hîyey û qewetî û qudretî û taqetî û serwetî û hebûn û zêdê nînan ra tey tebayên nêmendo û kerdo wişk, kerdo zuwa, awa mîyandê ci peysnaya. *Tr. Kurutulan, ıslaklığı giderilen; güç, kuvvet, kudret, zenginlik gibi artıları alınan, tamamen tüketilen.* Çinayo zuwakerde, erdo zuwakerde û merdimo zuwakerde senîn beno jew?

zuwakerdeni *f. M. Zv.* Zuwakerdiş. Wişk kerdeni, hîyey ra visteni, awa ci antiş dayeni. Awa mîyandê çîyên yan jî kesên anteni yan jî antiş dayeni, tede nekme û qewet û qudret û hêle û hebûni û warîyat û serwetên nêverdayeni, pak zuwa kerdeni. *Tr. Herhangi bir şey veya kimseyi kurutmak, ıslaklığını gidermek, içinde zenginlik, kuvvet, kudret, takat, enerji bırakmamak vb. artılarını didermek.* Şima ez kerda zuwa, tîjîyeri çina kerd zuwa. Filan kes û çî zuwa meki.

zuwayey *Nm.* Wişkey, wişk/i bîyayeni. Zuwayîney, zuwayîni, zuwa bîyayeni, wesfê kes û çîyandê zuwayan. Çîyên yan jî kesên di awi û nekmeyîney û çîyo winasîn nêmendeni. *Tr. Kuruluk.* Zuwayey ci rê bî sebebê mendişî. Eger hî bîyayê, bi ceyranî ya merdê.

zuwayîney *Nm. Bw.* Zuwayey. Zuwayîneyda ci ra tebayên nêvijîya. Ma omidî kerdi bî. Labelê nêbî.

zuxûri *Cog. Nm.* Cayo ki xorîyane û seranser, bi şikildê şeqbîyayîşî ya kenîyayo û ze kendal. *Tr. Vadi.* Zuxûra Feratî çetin a!

zû *H.* Jû, jew, yew. *Tr. Bir.* Ez zû bi zû nêşena biroşa, ez bi kîloyan an roşena. Çunkî mi zû fin tenya winî roto, ez bîya poşman.

zû bi zû *H.* Jû bi jû, jew bi jew, zew bi zew. Hergi fini bi jû ya amordeni, bi jew a şîyayeni. *Tr. Birer birer.* Mi zû bi zû amordîy, ez winîyaya ê yê nêqedênê, mi hîrê bi hîrê amordîy û qedînay.

zûlbilani *Nm.* Pêtewrê kesa û zorbeyandê kîberana pîya. *Tr. Kapıların kasa, kilit ve sürgüleme mekanizmalarının tamamı.* Qando ki tiritok keyandê ma nêkewo, ma yê hawêr zûlbilananê xwu virnenê.

zûlîyane 1. *Zv. Nn.* Zêdê zûlîyan a, ze zûlî, zûlîy senîn ki benê, winî bîyayeni. Zêdê zûlîyan a zaîf û barî bîyayeni. *Tr. Parazit gibi, solucan gibi, asalakça. Solucan gibi zayıf ve ince olmak.* Ez do ki zûlîyane înan ser ra bûra, wa qe çinê ba. 2. *Zv. Nn.* Kes/çîyo ki; ze zûlî zaîf û barî yo, zêdê zolîyan a zewmbî kesan ser ra warî beno. *Tr. Asalak, solucan, parazit gibi başkasının sırtından geçinen.* Baqil bi, zûlîyane mebi, kesî ser ra warî mebi.

zûlîyaney *Zv. Nm.* Zêdê zûlîyana bîyayeni, zêdê zolîyan zewmbîyan ser ra warî bîyayeni, zêdê zolîyan a zaîf û barî bîyayeni. *Tr. Asalak/parazitçe olmak, asalak veya solucanlar gibi zayıf veya başkalarının sırtından geçinen olmak.* Ez bolkî zûlîyaneyda ci ser o nê, fêlandê ci yê bînandê xiraban ser o vinderda.

zûlîyey *Zoo. Zv. Nn.* Zolîyey, lolikey, mirçulikey. Zêdê zûlîyan bîyayeni, mîyanedê kesandê bînan ser ra warî bîyayeni. *Tr. Solucan, bağırsak solucanı olma, zayıf olmak, başkalarının sırtından beslenen kimse olmak.* Ti yê zûlîyeyda pêrdê xwu ra nêwinînê, mi rê vanê.

zûr/i *N.* Çewt/, neraşt/i. Çî/keso ki; tey çewtey esta, çewt o. *Tr. Eğri.* Na dolbenda to zûr birîyaya. Çîyo zûr weş nêaseno. Zûrbirîyaye/ê, zûr birîyayeni, zûrbirnaye/ê, zûr birnayeni, zûr virazîyaye/ê, zûr virazîyayeni, zûrviraşte/ê, zûr viraşteni, zûrante/ê, zûr anteni, zûrancîyaye/ê, zûr ancîyayeni ûzn.[1]

zûraîyey 1. *Nk. Nm.* Zûrayî bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê zûraîyan ci ser o bîyayeni. Kuhoyîya ki heqîqî nîya, a a dari bîyayeni, wesfê na

---

1 Na qisa, bi no şekilû no mane ya Suwêreki di doşîda Qerexanî di vajêna.

dareri ci ser o bîyayeni. Dara perpûn nêkerdê bîyayeni, dara kovî bîyayeni. *Tr. Aşılı olmayan ağaç, meyve vermeyen bitkiler veya ağaçlar.* Zeytûnêrênda zûrayî ser o zeytûnîy nêvîneyênê yan jî zêdê ê bînan nêvîneyênê. Mi zûraîyeya ci meywedê ci ra fehm kerdi. 2. *Nm.* Zûrayî bîyayeni, wesfê kes yan jî çîyandê zûrayîyan ci ser o bîyayeni. Çî/keso ki; heqîqî nîyo, zêdê ci yo, esîl nîyo; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. *Tr. Taklit/çakma olma, asıl olmamak.* Mersela; Encilewra zûrayî û encilewra perpûnbîyayê.

zûrane *Nn.* Ze zûr, zêdê zûrî ya, ze ki zûri bo, ze ki heqîqî nêbo. *Tr. Taklit/çakma görünümlü, gerçek görüntüsü vermemek.* Mi rê zûrane ame. Mi nêzanayê raşt o.

zûraney *Nm.* Zûrane/ê bîyayeni, wesfê zûrî tey bîyayeni. şekil û bîçim û usûl û meş û mêldê xwu di, zêdê zûran a bîyayeni, wesfê neraştan tey bîyayeni. *Tr. Taklit ve çakma görüntü vermek, yalan gibi gelmek.* Ez zûraneyda ci ra, tew haydar nêbîya. To va û mi aşnawit.

zûrayî 1. *Nk. N.* Kuhoyîya ki heqîqî nîya, dara perpûn nêkerdê, dara kovî. *Tr. Aşılı olmayan, meyve vermeyen bitkiler/ağaçlar.* Zeytûnêrênda zûrayî ser o zeytûnîy nêvîneyênê yan jî zêdê ê bînan nêvîneyênê. 2. *N.* Çî/keso ki; heqîqî nîyo, zêdê ci yo, esîl nîyo. *Tr. Taklit, çakma, asıl olmayan, dış görünüşü aynı gibi olup aslında yanıltan.* Mersela; Gozêri perpûnbîyayêya la ki zergûzi zûrayê ya.

zûrbirnayeni *f. M.* Zûrbirnayîş. Çewt birnayeni, raşt nêbirnayeni. *Tr. Eğri kesmek.* Terzîyeri, çinayê ci zûr birnayo, pêşên pereyê ci tinê şî.

zûrbîyayeni 1. *f. M.* Zûrbîyayîş. Qisaya raşt nêbîyayeni, çewt bîyayeni. *Tr. Yalan olmak.* Mi zanayê a qisa do zûri bo. Soyîn jî bixwu va qisaya mi zûri bî. 2. *f. M.* Zûrbîyayîş. Çewt bîyayeni, raşt nêbîyayeni. *Tr. Eğri olmak.* Kaşka zûr nêbîyayê, gereg ki ma newedera bixilnê.

zûrek *Nk. Nn. Bw.* Pirpar. Zûrekî ra selate virazêno.

zûrey 1. *Nm.* Zûr bîyayeni, wesfê zûran. Çî/qisaya ki zûr a, tey wesfê zûrî esto; a o bîyayeni, wesfê nînan ci ser o bîyayeni. *Tr. Yalan olma.* Ez jî zana zûrey zûr o, labelê ma va beno ki ma zûreya ci eşkera nêkerê ki ma keynekeri têtewr vinî nêkerê. 2. *Nm.* Çewtey, neraştey. Zûr/i bîyayeni. Çewt/i bîyayeni, neraşt/i bîyayeni, wesfê çîyandê çewtan ci ser o bîyayeni. *Tr. Eğrilik, eğiklik.* Zûreya ci goreyê şima ya, goreyê ma nîya. Goreyê ma raşt o.

zûri *Sos. Psîk. Nm.* Xebera ki bi qesdên a û neraşt vajîyaya. Xeberên a ki bi qesdên a qandê xapênayeni, qandê şaş kerdeni vajîyaya. Zafamorê ci "zûrîy" yê. *Kur. Derew. Tr. Yalan.* Zûra ci, di eşîran finena pê yo.

zûrîy *Nb.* Qandê bolekeyda ci *Bw.* Zûri. Kamo ki zûrîy bikero, hem wa qandê vinîkerdenda nadinî, hem qandê vinîkerdenda adinî texmînê xwu bikero.

zûrîy bîyayeni *f. M.* Zûrîy bîyayîş. Bîyayena zûran, vajîyayena zûran. *Tr. Yalan olmak.* Mi rê ki pêro jî zûrîy bî.

zûrîy kerdeni *f. M.* Zûrîy kerdiş. Vatişdê xwu di bi zûran a qisey kerdeni, zûrîy vateni. *Tr. Yalan söylemek.* O yo zûrîy keno, ti yê jî ci dima dûz kenê û dawenê.

zûrker/i *N.* Merdimo ki zûrîy keno, karûgurweyê ci zûrîy kerden a, zûrkerey û zûrîy kerdeni bîya wesfê ci. *Tr. Yalancı.* Merdim finê zûrîy bikero, hema zûrker nêbeno. Çunkî zûrkerey merdimdê zûrkerî rê bîyo wesfên.

zûrkerane *Nn.* Zêdê zûrkeran a, bi zûrkeran o mendeni, wesfê zûrkeran tey bîyayeni. *Tr. Yalancılar gibi.* Qisandê xwu di zûrkerane bî.

zûrkeraney *Nm.* *şekil* û bîçim û usûl û meş û fêlandê xwu di zûrkerane bîyayeni, zêdê zûrkeran a bîyayeni, wesfê zûrkeran tey bîyayeni. *Tr. Bir yalancı gibi davranmak veya söylemek.* Zûrkeraneya zêdê ey qethan nêvîneyêna.

zûrkerdeni *f. M.* Zûrkerdiş. Çewt kerdeni, şekil û bîçimê çewtî bi ci dayeni. *Tr. Eğri yapmak/işlemek.* Ostay çirê o zûr kerd bî? Tirim çîyên zanayê?

zûrkerey *Nm.* Zûrîy kerdeni, zûrîy kerdiş wesfêndê kesî bîyayeni. Zûrker/i bîyayeni, wesfê zûrkeran tey biyaeni. Kes/çîyo ki; zûrîy keno, xwu rê zûrîy kerdê xusletên; a o kes yan jî o çî bîyayeni, wesfê nînan tey bîyayeni. Karûgurweyê zûrkeran. *Tr. Yalancılık.* Zûrkerey wesfêndê minafiqey a jî.

zûrraye/ê *N.* Vergo (heş/i, çeqel/i û kes) ki zêdê nînan zûrrayo, veng veto, derg derg veyndayo. *Tr. Uluyan. Hayvanlar gibi ses çıkaran.* Vergo zûrraye û keso zûrraye jew nêbeno. Verg, vengêndo normal vejeno, însan vengêndo ar û kêfsadkerdok vejeno.

zûrrayeni *f. M.* Zûrrayîş. Zêdê verg, kutik û çeqelan a veng veteni. *Tr. Kurt, çakal ve köpeklerin uluması.* Verg o zûrren o. Qey yan veyşano yan jî seydê xwu dîyo.

zûtiki *An. Nm. Bw.* Zotiki. Zûtiki di amîyaye! Hele

senîn ronişeno!

zûtikîbîyaye/ê *N. Bw.* Zotikîbîyaye/ê. Eger zotikî bo, mecbûr do şiro doktor.

zûtikîbîyayeni *f. M.* Zûtikîbîyayîş. *Bw.* Zotikî bîyayeni. Zotikî bîyayeni, nêweşînênda pîs a. Kes ne şeno roşo ne jî şeno şiro teber.

zûzikî *H.* Wesfê zûzikîyayîşî, zûzikîyayeni, halê zûzikîyayeni, lerzayeni, lerzinik kesî kewteni, serdan ra lerzayeni, serdan ra qers dekewteni. *Tr. Soğuktan titreme, üşümekten titreme.* Eger zûzikî bo, wina rew rewî nêreyêno.

zûzikîyaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; serdan ra zûzikîyayo, serdan ra qers dekewto gandê ci, serdan ra lerzinik kewto ci ganî. *Tr. Soğuktan titreyen.* Ti vajê mi teyrêndo zûzikîyaye jî reynayo, ez do vaja ti do şirê cinnet. La ki bi mi ki a pa çinî ya. 2. *N.* Kes/çîyo ki; çîyên yan jî posenên bi minnet û recaya ci ra wazîyayo. *Tr. Kendisinden bir şeyler rica, minnet, yalvara yakara istenen.* Merdimo zûzikîyaye weşdê mi nêşino.

zûzikîyayeni 1. *f. M.* Zûzikîyayîş. Serdan ra qers dekewteni, serdan vero lerzayeni. *Tr. Çok üşümek, üşümekten titremek.* Ez tebera zûzikîyayê, qe nêva bê zerre. 2. *f. M.* Zûzikîyayîş. Bi rîcaû minnet a çîyên waşteni, bi şikildê rîsernayen a çîyên waşteni. *Tr. Yakarmak, ısrarla istemek, niyaz etmek.* Eger nêzûzikîyayê, mi ci nêdayê. Labelê bol rî na mi ser.

zûziknaye/ê 1. *N.* Kes/çîyo ki; jewî yan jî tayêni serd û seqamî vero bi bol vindarnayen a zûziknayo, qers dekerdo gandê ci, lerzayîş dekerdo gandê ci. *Tr. Soğuktan titretilen.* Lajeko zûziknaye serdan ra bî zatore. 2. *N.* Kes/çîyo ki; ci ra bi rîcaû minnet a çîyên deyayo waşteni. *Tr. Rica, minnet, yalvara yakara istenen, ısrarcı olunan.* Keso zûziknaye, do zûzikîyayeni bin di bifetisîyo.

zûziknayeni 1. *f. M.* Zûziknayîş. Kesên yan jî çîyên serd û seqamî vero bi verdayîş a serd û qers û lerzinik devisteni, cikerdeni, *Tr. Birisini veya bir şeyi aşırı soğuk karşısında soğuktan titretmek, soğuktan titremesinde etken olmak.* Eger to nêzûziknayo, kê zûziknayo? Lajek to ra pers bîyê, mi ra pers nêbîyê. 2. *f. M.* Zûziknayîş. Kêsên yan jî çîyên kesên ra bi rîcaû minnet a waşteni. *Tr. Birisinden bir şeyi rica ve minnetle istemek, talep etmek.* To zûzikna jî, to nêda. Fina ci ra mezûzikni.

* * *

ÎLAWE

Ğ: Na herfi, alfabeya Dimilî di herfa desî ya.[1] Herfa Ğ'y xwuserî nîya, besteyê herf û vengandê bînan a. Bêveng a, bê herfandê vengînan nêvijêna, bi yardimdê herfandê vengîn a vijêna. Tayên[2] ziwanzanîy na herferi qebûl nêkenê. Ê, nê vengî, bi x ya vejenê. Ğezal, xezal; ğerîbî, xerîb; ğidikî, xidik; ğarîdayeni, bi şikildê xarîdayen a nûşnenê. Mi jî xwu bi xwu rê va ki, ez do ki hergi fini bi şaşîn a binuşna û noqra bi fek a jî raşt kera. Ez ci rê herfên bivîna deha rind o. Cora mi na herfi qebûl kerdi. No karakter, ê Tirkî nê; ê Kurdî/Dimilî yo. Çunkî Tirkî di hema hema nêvajêna. (Zêdê r'dê Îngilîzan) Ğ'yê Dimilî nezdîyê x yo. Mesela Tirkî di wexto ki vanê *ağa,* ze ki vajê *"aa"*. Fina wexto ki vanê *kağan,* ze ki vajê *"kaan"* ûzn. Halbiki Dimilî di, wexto ki vanê ağa, qiri di tam vengêndo lerzinok vijêno. Hetta wexto ki Kurdîy Tirkan mîyan di vanê: Qağan, Tirkîy bi Kurdan huwenê, vanê na çi bîçim vaten a? Dêmax kî ğ'yê ma û ê înan babet babetî ya, zewmbî zewmbî ya. Deha ma yê çiçî ra remenê?[3] Wextên ra Tirkan xetayên kerd, mesela q, ê, w qebûl nêkerd. Nika qayîlê ki nînan fina qebûl bikerê deha nêşenê ki herda xwu ra bêrê war. Noqra Kurdê jî şopa înan ramenê. Vêşî bîyayenda ğ'ey di, do çi qeyami biqilayo!? Herfê ma hîris û jew ê, wa qe hîris û didi yan jî hîris û hîrê bê. Herhal deha vêşî nêbenê. Vijîyayena ci: Fek do tenekên akerde bo, qiri di do lerzinokên peyda bo. Yabelê zêdê x'ey do pêt nêbo ki, vengê ğ'ey bivijîyo. Ğ'ey di vengêndo nerm, x'ey di vengêndo wişk do bivijîyo.

---

1 Qando ki alfabe di jewaney virazîyo, qandê wehdeyên na herfi hewadeyaya û kelîmeyê nay çebîyayê herferda X'y mîyan.

2 Mi çimî di ki na kelîmaya "tinê"y "tey nê" ra virîyaya. Yanê ze ki vajê tey çinî yo, veng o.

3 Xwu vîra mekerê ki nûşaya Ğ'ey Dimilî rê şirînayî û kîbarey û nazîkey û giraney ronana. Nûşaya X'ey jî nê vajekan kena şenik û qebe û bêtami. Çunkî nê herfîy winî pêra cîya yê ki, tayên vajekan mîyan di hurdina herfîy jî vîneyênê. Mersela: Xağ. Fina tayên vajekan mîyan di wexto ki kes nînan bi nûşerda X ya virneno, maneyê ci jî virêno. Mersela; vajeka "ğiji ğiji (ğijîni)" maneyê ci bi Tirkî ya *"sürtünme"* o. Wexto ki na vajekeri kes bi nûşerda X ya binûşno û "xiji xiji (xijîni)" kero, wexta maneyê ci bi Tirkî ya beno *"hışırtı"*. Welhasilê kelamî ez a nînan caelmatî virnena, bi kêfdê min a nîyo.

Vajekê ki bi herferda Ğ ya vernîda vajekan di nuşîyayê. Nê nuşey, bi derîyayenda çoşman a yan jî çapxanan a dima ra açarîyayê herferda X'ey ser û na herfî bin di vila bîyê.

ğabi *Teks. Nm.*
ğar *Nn.*
ğardolab *Nn.*
ğarî *Çn.*
ğarîdaye/ê *N.*
ğarîdayeni *f. M.*
ğarîdok/i *N.*
ğarîdokey *Nm.*
ğarok/i *N.*
ğarokey *Nm.*
ğarpeymok/i *N.*
ğarpeymokey *Nm.*
ğavi *Teks. Nm.*
ğaye *Er. Nn.*
ğayedar/i *N.*
ğaz *Nn. Kîm. Nn.*
ğazdekewte/ê *N.*
ğazdekewteni *f. M.*
ğazê ğerdelan *Kîm. Nn.*
ğazê ğerdeli *Kîm. Nn.*
ğazî *Er. Teo. Nn.*
ğazi *Nm.*
ğazil *Nn.*
ğazilê *Jeo.*
ğazilfiroş/i *Eko. N.*
ğazilfiroşey *Eko. Nm.*
ğazilge *Md. Nn.*
ğazilgeh *Md. Nn.*
ğazilin/i *N.*
ğazilkarey *Nm.*
ğazîyane *Nn.*
ğazîyey *Teo. Nm.*
ğazpeymitok/i *N.*
ğazpeymok/i *N.*
ğazpeymokey *Nm.*
ğebar *Zîr. Nn.*
ğeddar/i *Er. N.*
ğeddarey *Er. Nm.*
ğedir *Er. Nn.*
ğedirbîyaye/ê *N.*
ğedirkerde/ê *N.*
ğedirkerdeni *f. M.*
ğela *Eko. Nm.*
ğelapirodaye/ê *N.*
ğelapirodayeni *f. M.*
ğelaya sûri *Nm.*
ğelle *Zîr. Nn.*
ğelleweri *Nk. Nm.*
ğemam *Nn.*
ğemamey *Nm.*
ğenîm *Nn.*
ğenîmê çiman bîyayeni *Zv. f.*
ğenîmet *Er. Nn.*
ğeniqîyaye/ê *N.*
ğeniqîyayeni *f. M.*
ğerbey *Nm.*
ğerbij/i *N.*
ğerbijey *Nm.*
ğerdeli *Nk. Nm.*
ğereze *An. Bey. Nm.*
ğerîb/i *N. Er.*
ğerîbane *Nn.*
ğerîbaney *Nm.*
ğerîbdost/i *N.*
ğerîbdostane *Nn.*
ğerîbdostkî *N.*
ğerîbek/i *N.*
ğerîbey *Nm.*
ğerîbey kerdeni *f. M.*
ğerîbîni *Nm.*
ğerîbîni kerdeni *f. M.*
ğerîbîyey *Nm.*
ğermizo *Coğ. Nn.*
ğêwane/ê *Tib. Psik. N.*
ğewirî *H.*
ğewirîyaye/ê *N.*
ğewirnokey *Nm.*
ğewirok/i *N.*
ğewirokey *Nm.*
ğeyb *Er. Nn.*
ğeybane *Nn.*
ğeybaney *Nm.*
ğeybey *Nn.*
ğeydok/i *N.*
ğeydokey *Nm.*
ğeyrîmenkul *Er. Eko. Nn.*
ğeywane *Tib. Psik. Nn.*
ğezab *Nn.*
ğezabey *Nm.*
ğezabin/i *N.*
ğezabiney *Nm.*
ğezaley *Zoo. Nm.*
ğezali *Zoo. Nm.*
ğezeb *Er. Nn.*
ğezebey *Nm.*
ğezel/i *N.*
ğezeley *Nm.*
ğezeley bîyayeni *f. M.*
ğezeley kerdeni *f. M.*
ğezelîni *Nm.*
ğezi *Teks. Nm.*
ğezi girêdayeni *f. M.*
ğezikî *H.*
ğeziki *Teks. Nm.*
ğeziki girêdayeni *f. M.*
ğidğidî *Nn.*
ğidğidîbîyaye/ê *N.*
ğidğidîyey *Nm.*
ğidik *Nn.*
ğidikî *Nn.*
ğidikîbîyaye/ê *N.*
ğidikîbîyayeni *f. M.*
ğidikîkerdeni *f. M.*
ğidikîyey *Nm.*
ğidok/i *N.*
ğidokî *H.*
ğidokîbîyaye/ê *N.*
ğij *Nn.*
ğijbilo *Nn.*
ğijbiloyîn/i *N.*
ğijbîyaye/ê *N.*
ğijbîyayeni *f. M.*
ğijdar/i *N.*
ğijdarey *Nm.*
ğijey *Nm.*
ğiji ğiji *Nm.*
ğijîni *Nm.*
ğijkerde/ê *N.*
ğilbe *Nn.*
ğilğan/i *N.*
ğilğaney *Nm.*
ğilğang *Jeo. Zîr. Nn.*
ğilğangey *Jeo. Zîr. Nm.*
ğilğila *Nm.*
ğilğile *Nn.*
ğilğilok/i *N.*
ğilğilokey *Nm.*
ğilîyaye/ê *N.*
ğilîyayeni *f. M.*
ğilnaye/ê *N.*
ğilnayeni *f. M.*
ğilnok/i *N.*
ğilnokey *Nm.*
ğilok/i *N.*
ğilokey *Nm.*
ğilorîgi *Wş. Nm.*
ğinda *Mûs. Nm.*
ğindakerdeni *f. M.*
ğindida *Mûs. Ç.*
ğindidakerdeni *f. M.*
ğirari *Teks. Nm.*
ğirr *Nn.*
ğirbîyaye/ê *N.*
ğirîkerde/ê *N.*
ğirrîkerdeni *f. M.*
ğirkerde/ê *N.*
ğirrkerdeni *f. M.*
ğirrok/i *N.*
ğirrokey *Nm.*
ğizari *Sn. Nm.*
ğizarkar/i *N.*
ğizarkarey *Nm.*
ğizik *Tib. Nn.*
ğloberî *Nn.*
ğloberîkî *H.*
ğloberîkîyey *Nm.*
ğloberîyane *Nn.*
ğloberîyaney *Nm.*
ğloberîyey *Nm.*
ğlorîg *Nn.*
ğlorîgi *Nm.*
ğorî *N.*
ğorîyane *Nn.*
ğorîyey *Nm.*
ğram *Frz. Nn.*
ğramaj *Frz. Nn.*
ğulam/i *Er. N.*
ğulamey *Nm.*
ğulamîney *Nm.*
ğulamîni *Nm.*
ğuli ğuli *Nm.*
ğulîney *Nm.*
ğulîni *Nm.*
ğulînî *Nm.*
ğusil *Er. Nn.*
ğusilgiroteni *Teo. f. M*

Orte di yan jî peynî da kelîmeyan di nûşa Ğ'ey

ağ
ağa
ağabanî
ağayey
ağayîni
ağbeti
ağ bi
Ağirmat
ağore
ağû
Ağustos
ağûyîn/i
ağûyîney
ancağ
aqilbalîğ/i
aqilbalîğey
asrağ
aşliğ
bacanağ (bacinak)
bağ
bağ û bağçe
bağ û bîstan/i
bağ û bostan/i
bağban/i
bağbaney
bağçe
bağçeyîn/i
bağçeyîney
bağçîwan/i
bağçîwaney
bağore
balmacuğ
baluği
bardaği
basarağ
basarağmendeni
başağ
başağey
Beğdad
beğişnayeni
beğşîş
belğem
belğemin
belğeminey
bêoğir/i
bêoğirey
biğ
biğkerdeni
bilğulnoki
bilûğ
birğû
birğûkerdeni
birğul
birğûyîn/i
boğaz
boğe
boğeberan
boğeçor
boğos
boşboğaz/i
boşboğazey
boyağ
Bûcağ
cağbîyayeni
caği
cağilme
cağkerdeni
celğe
celğe bi celğe
celğeyîn/i
celğeyîney
celğokî
celğokîbîyayeni
ciğara
coğrafya
culiği
çağ
çağala
çağana
çağane
çağil
çağilin/i
çağo ki
çardaği
çenaği
çiğazi
çiğdik
çiğiri
çiğîzi
çiğuri
çiğzî
çîplağ/i
çîplağey
çirağ/i
çirağey
çiraliğ/i
çîrçîplağ/i
çîrçîplağey
çuğuri
çûkğazî
dağ
dağbîyayeni
dağkerdeni
dağîdar/i
dağîdarey
dağîyayeni
dağme
dağmekar/i
dağnayeni
dalaği
dalğûn/i
dalğûnbîyayeni
dalğûney
damğa
darloğ
darşağini
dayaği
debağ
debağîyayeni
debağkar/i
debağkarey
debağnayeni
debağxane
debbağ
debiğîyayeni
debiğnayeni
delğa
delğaravêrdeni
delğavêrdeni
dêmağ kî
derağ
dişağe
doğalgaz
doliğ
Erğenî
estağfirullah
etnoğrafya
ewrağ
fotoğraf
goza ğîjolî
ğavilğan
-ğij (Bûcağij)
ğîjol
ğoli
Ğuleman/i
helboğe
hewtmeğeli
hewtşağ/i
îlanciği
îlğat
încîrağ
îspanağ
kağit
kağiti
kezağ
kezağin/i
kezağiney
kğ.
kîloğram
kopağ
kopağbîyayeni
kopağkerdeni
korocağ/i
korocağey
korşağ/i
korşağey
kozlağ
kozlağbîyayeni
kozlağkerdeni
kufteliğ
lağ/i
lağer/i
lağerey
lağerok/i
lağerokey
leğer/i
leğerey
loğbîyayeni
loğkerdeni
loği
loğo
loğoyey
maği
meğdenoz
meğdûr/i
meğdûrbîyayeni
meğdûrkerdeni
meğdûrey
meğel
meğelbîyayeni
meğelkerdeni
meğlûb/i
meğrûr/i
melağme
meğzeni
mezğeni
miğara
miğaza
miğêri
miği
miğrub
miğul
miğulwerdeni
miğulwer/i
miğulwerey
miğurbe
mirğub
mirîçika ğazî
mirîçika ğerîbeki
miştağe
mitbaği
mitfaği
muğur
muğurbîyayeni
muğurey
muğurîyayeni

muğurnayeni
musliğ
niğin/i
niğiney
nîmkağiti
ocağ
ocağkor/i
ocağkorey
ocağwêran
oğat
oğatey
oğil
oğildayeni
oğir
oğirbîyayeni
oğirkerdeni
orğan
ortağ/i
ortağey
pastêğ
peğene/ê
peğeneyey
peşmîya saçağini
pîsboğaz/i
pîsboğazey
piroğram
qabirğe
qabirğekerdeni
qabirğeyîn/i
qabirğeyîney
qaçağ
qaçağçîyey
qağû
qaliğ
qaltağ/i
qaltağey
qapağ
qapaliğ
qarğaşe
qasnağ
qasnağkerdeni
qasnağin/i
qasnağiney
qaşağo
qatiğ
qazaği
qazağî
qazocağî
qelabaliğ
qerağ
qerebatağî
Qerejdağ
qerğaşe
qerğaşebîyayeni
qerğaşekerdeni
qerğîni
qeyğane
qeymağ
qiciğ/i
qiciğey
qilçiğey
qilçiği
qilçiğiney
qilçiğini
qindirğe
qirğil
qirğiley
qoltiğ
qoziğ
qoziğey
qulbağe
quliğ
qundağ
qundağek
quşliğ
quşliğên
quzlağ
rağbet
rağbetbîyayeni
rağbetkerdeni
sağ
sağkerdeni
sağsîr
saliğ
serîlğat/i
siğêbi *Nm.*
siğlet
siğletey
siğme/ê
sîğorta
sinciği
soğilcan
soliğ
suwağ
şabilğan
şabirğan
şağ
şağab
şamboğe
şanboğe
şavilğan
şelboğe
şelğem
şîlmaği
şirğe
şuğil
şuğilîyayeni
şuğilkar/i
şuğilkarey
şuğilnayeni
tağı
tebaği
telğraf
tiği
Tilğenî
tirşikê ğulorîgan
topiğin
topiğiney
tuğla
verocağ
verxağ
verxağey
werğan
wertağ
wertağey
xağ
xağey
xağwer/i
xağwerey
yağer
yağme
yağmebîyayeni
yağmekerdeni
yasağ/i
zeğel/i
zoği
zuğ

Hebê kelîmeyê ki apostrofê ci vajekanî mîyan ra çebîyayê

A
'abîd/i *N.*
'ad *Nn.*
'adûwad *Db. Nn.*
'adîl/i *Er. N.*
'adkerde/ê *N.*
'afiyet *Er. Tib. Nn.*
a'hewlîyaye/ê *N.*
A'hmed *Er. Nn.*
a'hwal *Er. Nn.*
'alem *Er. Nn.*
'alîm/i *Er. N.*
'ar/i *N.*
'ardîya bazarî *Baz. Nn.*
'ardîya *Nm.*
'arey *Nm.*
'arkerde/ê *N.*
'aro giran *Nn.*
arzê'halî *Çn.*
arzû'halkar/i *N.*
'aşîri *Teo. Nm.*
awa 'erdî *Zîr. Nm.*
awa 'helali *Nm.*
awa 'henaran *Zîr. Nm.*
awa 'herami *Nm.*
awa 'hewzi *Cox. Nm.*
awda ne'han a rîşiteni *Zv.f.M.*

B
baba'egît *T. Nn.*
bac'erd *Nn.*
badje'hr *Tib. Nn.*
bê 'hemdê xwu ya *H.*
bê 'hemini *H.*
bê'ar/i *N.*
bê'edeb/i *N.*
bê'edet *Nn.*
bê'emel/i *N.*
bê'emelet/i *Tib. N.*
bê'emeley *Nn.*
bêfe'hm/i *N.*
bê'hal/i *Tib. N.*
be'hcîci *Zîr. Nm.*
be'hd *Gr. Nn.*
be'hdê bazarey *Nm.*
be'hdê ci *H.*
be'hdê coy *H.*
be'hdê dehîri *H.*
be'hdê îney *H.*
be'hdê înî *Nn.*
be'hdê xwu *H.*
be'hdey *Nm.*
be'hdo *Gr.*
be'hdokên/ *N.*
be'hdoyên/i *N.*
bê'hed *H.*
bê'hed û bê'hesab/i *N.*
bê'hed/i *N.*
bê'hedey *Nm.*
bê'hemd/i *N.*
bê'hemdê xwu *H.*
bê'hemdey *Nm.*
bê'hend a *Nn.*
bê'hend *Nn.*
bê'hendey *Nm.*
bê'henek/i *N.*
bê'hereket/i *N.*
bê'hes/i *N.*

bê’heş/i *N.*
bê’heya *N.*
be’hicîyaye/ê *N.*
be’hrî *N.*
be’hs *Nm.*
bê’hukim/i *N.*
bê’hukimdar/i *S. N.*
bê’hukimey *Nm.*
bê’huzûr/i *N.*
bêîmtî’han/i *N.*
bêa’h/i *N.*
bêîz’han/i *N.*
bêîz’haney *Nm.*
bêîz’hankî *H.*
belayê ‘serî bîyaye/ê *N.*
belayê ‘serî girote/ê *N.*
belayê ‘serî giroteni *f. M.*
belayê/ya ‘serî *N.*
bel’h *Nn.*
bel’heş/i *N.*
bême’hden/i *Tib. Nn.*
bême’hdeney *Tib. Nm.*
bême’hdenkî *Tib. H.*
bême’hne/ê *N.*
bême’hney *Nm.*
bême’hrîfet/i *N.*
bême’hrîfetey *Nm.*
bêmer’hemet/i *N.*
bêmer’hemetey *Nm.*
bêne’hf/i *N.*
bêne’hfane/ê *N.*
bêne’hfet/i *N.*
bêne’hfey *Nm.*
bêne’hfkî *H.*
bêre’hm/i *N.*
bêre’hmey *Nm.*
bêru’hsat/i *N.*
bêru’hsatey *Nm.*
bêsi’hûd/i *N.*
bêsi’hûdey *Nm.*
bêsi’hûdkî *H.*
bêşe’hwet/i *Bîy. N.*
bêtali’h/i *N.*
bêtali’hane/ê *N.*
bêtali’hkî *H.*
bêtali’hkîyey *Nm.*
bi ci ya ‘hulobîyaye *Zv. N.*
bi ci ya ‘hulobîyayeni *Zv. f. M.*
bi ‘hemdê xwuya *H.*
bi ‘hemdêna *H.*
bi ‘huzûr bê ‘huzûr *H.*
bi sene’het a *H.*
bi xeyr û bi ne’hf a *H.*
bi xeyr û bi ne’hf/i *N.*
bi’h *Baz. Nn.*
bi’hefte/ê *N.*
bi’hefteyey *Nm.*
bi’hemd/i *N.*
bi’hemdane/ê *N.*
bi’hemdey *Nm.*
bi’hereket/i *N.*
bi’hereketey *Nm.*
bi’hesab/i *Nm.*
bi’hesabey *Nm.*
bi’ho *Baz. N.*
bi’huzûr/i *N.*
biîz’han/i *N.*
biîz’haney *Nm.*
biîz’hankî *H.*
binê ‘erdî *Cox. Nn.*
bine’hf/i *N.*
bine’hfet/i *N.*
bin’erd *Jeo. Cox. Nn.*
bin’erdey *Jeo. Cox. Nn.*
binîka’h/i *N.*
bire’hm/i *N.*
bire’hmey *Nm.*
bire’hmkî *H.*
biru’hsat/i *N.*
biru’hsatey *Nm.*
bisene’het/i *N.*
bisene’hetey *Nm.*
bisi’hûd/i *N.*
bisi’hûdey *Nm.*
bisi’hûdkî *H.*
bisi’hûdkîyey *H. Nm.*
bol’hewes/i *N.*
bol’hewesey *Nm.*
bol’heweskî *H.*
boyîno/a ‘heram/i *N.*
bu’htanbîyayeni *f. M.*
bu’htan *Er. Nn.*
bu’htan eşteni *f. M.*

C

ca a’hewlîyaye/ê *N.*
ca a’hewlîyayeni *f. M.*
ca’elmat *Nn.*
ce’elmatî *H.*
ca’elmatkî *H.*
ce’hde *Mîm. Er. Nn.*
ce’hde pirodayeni *Mîm. f. M.*
ce’hdû *N.*
ce’hdûkar/i *N.*
ce’hdûyey *Nm.*
ce’hmûs/i *Zoo. N.*
ce’hnî *Zoo. N.*
ce’hnim cenneti *Nk. Ky.*
ce’hnim *Teo. Er. Nn.*
ce’hnimîbîyayeni *f. M.*
ce’hnî *Zoo. Nm.*
ce’hş/i *Zoo. N.*
ce’hşey *Zoo. Nm.*
ce’hşik/i *Zoo. N.*
cem’hat besteni *f. M.*
cem’hat *Er. Nn.*
cem’hatî *Sos. N.*
ci ra ‘heyfgêrîyaye/ê *N.*
ci ra ‘heyfgiroteni *f. M.*
cinîy ci ra ‘heznêkerdeni *f. M.*
cinîy ci ra ‘hezkerdeni *Zv. f. M.*
cino re’hmanî *Teo. Nn.*

Ç

çe’har bi çe’har *H.*
çe’har *Mat. Nn.*
çe’harçime/ê *Mat. N.*
çe’hardari *Nm.*
çe’hardor *Nn.*
çe’hariki *Nm.*
çe’harkişt/i *Mat. N.*
çe’harkoşe/ê *Mat. N.*
çe’harmêxi *Nm.*
çe’harpay/i *N.*
çe’harperr/i *N.*
çe’harqat/i *N.*
çe’harqirne/ê *N.*
çe’harêzê *Ed. Nm.*
çe’harver/i *Mat. N.*
çe’harverey *Mat. Nm.*
çim’hal *H.*
çim’hewz/i *N.*
çimpe’han/i *Zv. N.*
çimpe’haney *Zv. Nm.*
çimpe’hankî *Zv. H.*
çimpe’hankîyey *Zv. H. Nm.*
çinayo ke’han *Teks. Nn.*

D

de’hbîyayeni *f. M.*
de’hkerdeni *f. M.*
de’h *Nn.*
de’hbîyaye/ê *N.*
de’hênaye/ê *N.*
de’hfi *Nm.*
de’hîyaye/ê *N.*
de’hîyayeni *f. M.*
de’hka *Nm.*
de’hkaname *Nm.*
de’hkerde/ê *N.*
de’hlêri *Nk. Nm.*
de’hli *Nm.*
de’hliki *Nk. Nm.*
de’hlişêri *Nk. Nm.*
de’hwa camêrdey *Nm.*
de’hwa *Er. Nm.*
de’hwakar/i *Nm.*
de’hwaya zewajî *Nm.*
dejê ‘serî *Tib. Nn.*
del’heşane/ê *Zv. N.*
del’heşey *Zv. Nm.*
del’heşikî *Zv. H.*
der’hal *H.*
dest’heneyîn/i *N.*
destîy ‘henekerdeni *f. M.*
di’ha *Er. Nm.*
di’hakar/i *N.*
di’hakarey *N.*
di’hel/i *N.*
di’heley *Nm.*
dolê/a we’hşî *N.*
dostê/a ne’hfetî *N.*
dosteya ne’hfetî *f. M.*
doyê ‘Hedroy *Zir. Nn.*

E

e’a *Nm.*
eb mis’hef *Nn.*
eb ne’hmet *Nn.*
eb nîka’h *Nn.*
eb re’hmet *Nn.*
‘eba *Teks. Nm.*
‘ebûr *Nn.*
‘ecaîb/i *Er. N.*
‘ecaîbey *Nm.*
‘ecêb *Er. N.*
‘ecêbo/a giran/i *H.*
‘ecel *Er. Nn.*
‘ecel amîyayeni *f. M.*
‘ecemmase *Zoo. Nn.*
‘ecib *Nn.*
‘ecibîyaye/ê *N.*
‘eç kerdeni *f. M.*
‘eç *Nn.*
‘edalet *Er. Nn.*
‘edaletey *Nm.*
‘edani *Zir. Nm.*
‘edetbîyayeni *Tib. f. M.*
‘edet *Nn.*
‘edetbîyayê *Tib. Nm.*
‘edetey *Tib. Nm.*
‘edeti *Tib. Nm.*
‘edetkerde/ê *N.*
‘edilîyaye/ê *N.*
‘edilîyayeni *f. M.*
‘edilnaye/ê *N.*
‘edilok/i *Nm.*
‘edizî *Nm.*
‘edizîgirote/ê *N.*
‘edlan *Nn.*
‘ednan menderes *Nn.*
‘edû *Zoo. Nm.*
‘edûyîn/i *N.*
‘edûyîney *Nm.*
e’e *H.*
‘ef *Er. N.*
‘efbîyayeni *f. M.*
‘efkerdeni *f. M.*

Ê

F

G

...

H

'h

'hasilbîyaye/ê *N.*
'hasilê kelam *Er. Nm.*
'haş/i *N.*
'haşey *Nm.*
'haşîni *Nm.*
'hayîz *Er. Tib. N.*
'hazirbîyayeni *f. M.*
'hazirkerdeni *f. M.*
'hazir/i *Er. N.*
'hazirûn *Er. Nn.*
'heb *Nn.*
'hebekê *H.*
'hebhûrik/i *N.*
'hebikîni *Wş. Nm.*
'hebilmilok *Nk. Nn.*
'hebkê *H.*
'hebnîski *Wş. Nm.*
'hec *Cox. Er. Nn.*
'heckerdeni *Teo. f. M.*
'hec xatûni *Nm.*
'hêc/i *Zoo. N.*
'hecacê deşti *Cox. Nn.*
'hecali *Er. Nm.*
'hec'elî *Nm.*
'heceri *Er. Nm.*
'hêcey *Zoo. Nm.*
'hec'heciki *Zoo. Nm.*
'hecî *Teo.*
'hecikbe *Nn.*
'hecîy *Teo. Nb.*
'hecîya *Teo. Nm.*
'hecîyek *Zoo. Nn.*
'hecîyey *Teo. Nm.*
'hecûcmecûc *N.*
'heddad/i *N.*
'heddadey *Nm.*
'hefênaye/ê *N.*
'hefsar *Zîr. Nn.*
'hefsarkerde/ê *N.*
'hefşo *Zîr. Nn.*
'heftane *Nn.*
'heftani *Eko. Nm.*
'heftayîm *Îng. Nn.*
'heftcar *Zoo. Nn.*
'heftcarik *Zoo. Nn.*
'heftê *H.*
'hefte *Nn.*
'hêj/i *Zoo. N.*
'hekkerdeni *f. M.*
'hekam/i *Ed. N.*
'hekamey *Ed. Nm.*
'hekê *Nm.*
'hekêyîni *Nm.*
'hekkerde/ê *N.*
'hel bi 'heli *H.*
'hêl *Nn.*
'hela dihîri *Nm.*
'hela şanî *Nm.*
'hela şewdirî *H. Nm.*
'hela şewray *H. Nm.*
'helal *Er. Teo. Nn.*
'helawi *Er. Nm.*
'helawok *Nk. Nn.*
'helbî *Mat. Nn.*
'helbîye *Nn.*
'helê *Nm.*
'hele *Nn.*
'hêle ra bîyayeni *f. M.*
'hêle ra kewteni *f. M.*
'hêle ra mendeni *f. M.*
'helebî *Teks. Nn.*
'helênaye/ê *N.*
'hêle ra kerdeni *f. M.*
'hêlewan/i *N.*
'heli *Nm.*
'helîma *Nm.*
'helîyaye/ê *N.*
'helîyayeni *Fiz. f. M.*
'helwela *N.*
'helwelayey *Nm.*
'hemam *Er. Nn.*
'hemampûş *Ky. Nn.*
'hemampûşey *Nm.*
'Henbelî 1. *Teo. N.*
'hemd *Nn.*
'hemdî *Nn.*
'hemdkerde/ê *N.*
'hemedkerdeni *f. M.*
'hemed *Nn.*
'hemedbîyaye/ê *N.*
'hemedîyaye/ê *N.*
'hemeki *Cox. Nm.*
'hemêlî *Nm.*
hem'hal/i *N.*
hem'halane *Nn.*
hem'halaney *Nm.*
hem'haley *Nm.*
hem'hes/i *N.*
'hemîla *Nm.*
'hemiley *Er. Nm.*
'hemili *Er. Nm.*
'hemir *Kîm. Nn.*
'hemirîyaye/ê *N.*
'hemni *Nm.*
'hen/i *N.*
'henalewr *Nk. Nn.*
'henar *Nk. Nn.*
'hend *Nn.*
'hene *Nk. Nn.*
'henefî *Er. Teo. N.*
'henefîyey *Teo. Nm.*
'heneki *An. Nm.*
'henetîtik *Nk. Nn.*
'hengilme *Nn.*
'hengiz/i *N.*
'hengizey *N.*
'henîf/i *Teo. N.*
'henîfey *Teo. Nm.*
'henik/i *N.*
'henikey *Nm.*
'henikî *N.*
'henikîbîyaye/ê *N.*
'henqerak *Çn. H.*
'henûn/i *N.*
'henûney *Nm.*
'hepal/i *N.*
'hepis *Er. Nn.*
'hepisî *N.*
'heramey *Nm.*
'heramîni *Nm.*
'herb *Er. Nn.*
'herberok *Cox. Nn.*
'herbî *Ss. Nm.*
'herbîyey *Nm.*
'herbo îktîsadî *Nn.*
'hereketey *Nm.*
'hereketkerde/ê *N.*
'herf *Er. Nn.*
'herfi *Er. Nm.*
'herîr *Zîr. Nn.*
'hermûşik *Zoo. Nn.*
'herpûşik *Zoo. Nn.*
'herr û 'herîşikey *Nm.*
'herrûweli *Nm.*
'herra rezan *Zîr. Nm.*
'herra xami *Zîr. Cox. Nm.*
'herran kerdeni *f. M.*
'herran *Nn.*
'heribîyaye/ê *N.*
'herimîyaye/ê *N.*
'herrin/i *N.*
'herrîşan *Nn.*
'herrîşiki *Nm.*
'herrqela *Nm.*
'hêrs *Psik. Nn.*
'hêrsanişte/ê *N.*
'hêrsbîyaye/ê *Psik. N.*
her'sere/ê *N.*
her'serey *Nm.*
'hêrsîy *Psik. Nb.*
'hêrsîy teberkerdeni *Psik. f. M.*
'herşo *Nn.*
'hes kerdeni *f. M.*
'hes *Nn.*
'hesûbes *Nn.*
'hesûbesey *Nm.*
'hesab *Er. Mat. Nn.*
'hesabdar/i *Mat. N.*
'hesebî *Er. N.*
'hesebîyey *Nm.*
'hesen *Er. Nn.*
'hesenat *Er. Nn.*
'hesenî *Nn.*
'hesibîyaye/ê *N.*
'heskerde/ê *N.*
'hesretanteni *f. M.*
'hesret/i *N.*
'hesri *An. Nm.*
'hesrîy *Nb.*
'hesrîy teberkerdeni *f. M.*
'hesûd/i *N.*
'hesûdey *Nm.*
'heş/i *Zoo. N.*
'heşaş/i *N.*
'heşaşbîyaye/ê *N.*
'heşaşey *Nm.*
'heşerî *N.*
'heşerîyane *Nn.*
'heşey *Zoo. Nm.*
'heşikî *H.*
'heşt *Mat. Nn.*
'heta *Er. Nn.*
'heta bi 'heta *Nn.*
'hewal *Er. Nn.*
'hewal di zanayeni *f. M.*
'hewale *Er. Nn.*
'hewalebîyayeni *f. M.*
'hewalekerdeni *f. M.*
'hewalşinas/i *N.*
'hewalşînasey *Nm.*
'hewalzan/i *N.*
'hewalzaney *Nm.*
'hewên *N.*
'hewênaye/ê *N.*
'hewênayeni *f. M.*
'heweni *Nm.*
'hewênî *Nm.*
'hewes *Er. Nn.*
'hewesî *H. N.*
'hewesvaş *Nk. Nn.*
'hew'hewi *Nm.*
'hew'hewîni *Nm.*
'hewî *N.*
'hewi *Nm.*
'hewilîyaye/ê *N.*
'hewilîyayeni *f. M.*
'hewilnaye/ê *N.*
'hewîni amîyayeni *f. M.*
'hewîni ardeni *f. M.*
'hewîni *Nm.*
'hewîyayeni *f. M.*
'hewş *Nn.*
'hewt *Mat. N.*
'hewtês *Mat. Ç.*
'hewtfin/i *N.*
'hewtiki *Nm.*
'hewtmexeli *Nk. Nm.*
'hewtreng/i *N.*

'hewtveyvik *Nn.*
'hewz/i *N.*
'hewzawî *Nm.*
'heykerdeni *f. M.*
'heykewteni *f. M.*
'heya bi 'heya *Nn.*
'heyalperest/i *N.*
'heyat *Er. Nn.*
'heyatî *H. N.*
'heyatîyey *Nm.*
'heyderî *N.*
'heyf/i *N.*
'heyfagirote/ê *N.*
'heykel/i *Er. Mîm. N.*
'heykerde/ê *N.*
'heykewte/ê *N.*
'heyran/i *N.*
'heyraney *Nm.*
'heyret *Er. Nn.*
'heywan/i *Er. N.*
'heywaney *Nm.*
'heyy *Er. Nn.*
'heyy û qeyyûm *Teo. Er. Nn.*
'heyyey *Teo. Nm.*
'hez *Er. Nn.*
'hez bîyayeni *f. M.*
'hez kerdeni *f. M.*
'hezane *Nn.*
'hezar *Mat. Ç.*
'hezaye/ê *N.*
'hezayeyeni *f. M.*
'hezbîyaye/ê *N.*
'hezey *Nm.*
'hezîni *Nm.*
'hezîrani *Nm.*
'hezkerde/ê *N.*
'heznaye/ê *N.*
'heznayeni *f. M.*
'hezret/i *Er. N.*
'hîciz *Er. Nn.*
'hîcizamîyayeni *f. M.*
'hîcretkerdeni *f. M.*
'hîcret *Teo. Er.*
'hîcrî *N.*
'hîczey *Nm.*
'hij *Nn.*
'hij'hijik/i *N.*
'hijnaye/ê *N.*
'hijok/i *N.*
'hijokey *Nm.*
'hîkmet *Er. Nn.*
'hîl *Kîm. Nn.*
'hîle *Tib. Nn.*
'hilika *Nn.*
'hîlin/i *Kîm. N.*
'hîliney *Kîm. Nm.*
'himpiki *Nm.*
'hîngi 'hîngi *Nm.*
'hingilme kerdeni *f. M.*
'hingilme *Nn.*
'hîngîney *Nm.*
'hîngîni *Nm.*
'hinkosî *Teo. Nn.*
'hinpiknaye/ê *N.*
'hinpiknayeni *f. M.*
'hîrraye/ê *N.*
'hîrri 'hîrri kerdeni *f. M.*
'hîrri *Nm.*
'hîsab *Er. Mat. Nn.*
'hîsabkerde/ê *N.*
hîskikîy *Nb.*
'hîsse *Er. Dad. Nn.*
'hîssedar/i *Er. Dad. Nn.*
'hîzbi *Er. Teo. Nm.*
'holbîyayeni *f. M.*
'holkerdeni *f. M.*
'holi *Nm.*
'holiki *Nm.*
'holkerde/ê *N.*
'hop/i *N.*
'hopê *Nm.*
'hopey *Nm.*
'hopo *Nn.*
'huciki *Nk. Nm.*
'hucra *Er. Nm.*
'hucûc picûc *Teo. Nn.*
hukim *Er. Nn.*
'hukimkerdeni *f. M.*
'hukimdar/i *N.*
'hukimdarey *Nm.*
'hukmat *Nn.*
'hukûm *Er. Nn.*
'hul û 'heram/i *N.*
'hul û 'heramey *Nm.*
'hul'hul/i *Psîk. N.*
'hul'hulane *Nn.*
'hul'hulîni *Tib.*
'hulî *Zoo. Nm.*
'hulokerdeni *f. M.*
'hulopirço kerdeni *f. M.*
'hulokerde/ê *N.*
'hulopirço *Nn.*
'hulopirçoyey *Nm.*
'hûr *An. Nn.*
'hûrûpizûr *An. Zoo. Nn.*
'hûrûpizûrey *An. Zoo. Nm.*
'hurdina *Nb.*
'hur'hoban/i *N.*
'hur'hobaney *Nm.*
'hûrî *Teo. Nm.*
'hurmet *Er. N.*
'hurna *Nb.*
'hûrpizûr *An. Zoo. Nn.*
'hûrpizûrey *An. Zoo. Nm.*
'hurr/i *Er. Nm.*
'hurrey *Nm.*
'huseynî *Nn.*
'husse *Baz. Er. Nn.*
'hussedar/i *Baz. N.*
'hussedarey *Baz. Nm.*
'hussedarîni *Baz. Nm.*
'husseyey *Nm.*
'hût/i *N.*
'hûtey *Nm.*
'hûtîni *Nm.*
'huzûr *Er. Nn.*
'huzûrey *Nm.*

I

...

Î

îfle'h *Er. Nn.*
îfle'hbîyayeni *f. M.*
îfle'hbîyaye/ê *N.*
î'hale *Er. Nn.*
î'halekerde/ê *N.*
î'hmal *Er. Nn.*
î'hmal kerdeni *f. M.*
î'hmaley *Nm.*
î'hmalkerde/ê *N.*
î'hsan *Er. Nn.*
î'hsankar/i *N.*
î'htîlalbîyayeni *S.*
î'htîlalkerdeni *S. f. M.*
î'htîlal *Nn.*
î'htîyac *Er. Nn.*
î'htîyacey *Er. Nm.*
îmtî'han *Er. Nn.*
îmtî'hankerde/ê *N.*
îstir'het *Er. Nn.*
îstir'hetkerde/ê *N.*
a'h *Er. Nn.*
a'hbîyayeni *f. M.*
îza'h *Er. Nn.*
îza'hkerdeni *f. M.*
îza'hat *Er. Nn.*
îza'hey *Nm.*
îz'han *Er. Nn.*
îz'hankerdeni *f. M.*

J

je'hr *Kîm. Nn.*
je'hrwerdeni 1. *Tib. f. M.*
je'hrik *An. Nn.*
je'hrin/i *N.*
jew'helbîyayeni *f. M.*
jew'hel/i *N.*
jew'heley *Nm.*
jû'hel/i *N.*
jû'heley *Nm.*

K

ka'abe *Teo. Er. Nn.*
kal'heyran *Wş. Nn.*
kal'heyro *Wş. Nn.*
karbi'hefte/ê *N.*
karbi'heram/i *N.*
kar'helal/i *N.*
kar'helaley *N.*
kar'helalîni *Nm.*
kar'heram/i *N.*
kar'heramaney *Nm.*
katibo/a 'adîl/i *Dad. N.*
ke'han *Nn.*
ke'han/i *Nm.*
ke'haney *Nm.*
ke'hke *Teks. Nn.*
ke'hkefiroş/i *Teks. N.*
ke'hkeyîn/i *Teks. N.*
kêm'hal/i *N.*
kêm'haley *Nm.*
kemî'hal/i *N.*
kemî'haley *Nm.*
ki'han/i *N.*
ki'haney *Nm.*
kitabo bê'hukim *Nn.*
kitabo 'esîl *Nn.*
kitabo 'hukimwerişte *Nn.*
korfe'hm/i *N.*
korfe'hmey *Nm.*
koyê Nû'hî *Cox. Nn.*
ku'hobîyayeni *f. M.*
ku'hokerdeni *f. M.*
ku'ho *N.*

L

le'hîti *Mîm. Nm.*
le'hnetkerdeni *f. M.*
le'hnet *Nn.*
le'hnetkerde/ê *N.*
le'hnetme/ê *N.*
le'htî kaykerdeni *Ky. f. M.*
le'htî *Nm.*
le'htikî *H.*
lew'he *Er. Nn.*
leyrê/a zîr'hetî *Zoo. N.*

M

maro ku'ho *Zoo. Nn.*
me'hal *Nn.*
me'hayeni *f. M.*
me'hcîr/i *N.*
me'hcîrey *Nn.*
me'hcûb/i *Er. N.*
me'hcûbey *Nm.*
me'hcûbkerde/ê *N.*
me'hcûn *Er. Kîm. Nn.*
me'hdmendeni *f. M.*

me'hd *Nn.*
me'hden *Nn.*
me'hdenqelibnayeni *f. M.*
me'hdeney *Jeo. Nm.*
me'hdenkar/i *N.*
me'hdenkarey *Nm.*
me'hdenqelibîyaye/ê *N.*
me'hdmende/ê *N.*
me'heni *Nm.*
me'hfeze *Er. N.*
me'hfezebîyayeni *f. M.*
me'hfezekerdeni *f. M.*
me'hfezey *Nm.*
me'hkem *Nn.*
me'hkemkerde/ê *N.*
me'hkemviste/ê *Nm.*
me'hkûm/i *Er. N.*
me'hkûmey *Nm.*
me'hla *Er. Nm.*
me'hlîm/i *Er. Ban. N.*
me'hlîmey *Nm.*
me'hlîmîni *Nm.*
me'hmele *Er. Nn.*
me'hmeledayeni *Baz. f. M.*
me'hmelegiroteni *Baz. f. M.*
me'hmelekerdeni *Baz. f. M.*
me'hnan ser o bîyaye/ê *N.*
me'hnekerdeni *Tib. f. M.*
me'hne *Tib. Er. Nn.*
me'hnebîyaye/ê *Tib. N.*
me'hnedar/i *N.*
me'hnedarey *Nm.*
me'hnekar/i *N.*
me'hnekerde/ê *Tib. N.*
me'hne ra kewteni *f. M.*
me'hnerakewte/ê *Tib. S. N.*
me'hnexane *Tib. S. Nn.*
me'hney *Nb.*
me'hrem/i *Er. Teo. N.*
me'hremey *Teo. Nm.*
me'hrîfet *Er. Nn.*
me'hrîfetey *Nm.*
me'hrîfetkar/i *N.*
me'hrîfetkarey *Nm.*
me'hrîjoki *Zoo. Nm.*
me'hrûm/i *Er. N.*
me'hrûmey *Nm.*
me'hsere *Zîr. Nn.*
me'hsîcan *Nk. Nn.*
me'hsîcanik *Nk. Nn.*
me'hsûm/i *Er. N.*
me'hsûmey *Nm.*
me'hş *Nn.*
me'hşer *Er. Nn.*
me'hşi *Nm. Eko.*
me'hşpak/i *N.*
me'hşpakey *Nm.*

me'hwîn/i *Er. N.*
me'hwîney *Nm.*
me'hzîvan/i *N.*
me'hzîvaney *Nm.*
mekro ‘ezîm *Nn.*
merdim'hesibîyayeni *f. M.*
merdimê cem'hatî *Sos. Nn.*
merdim'hesibîyaye/ê *N.*
mer'heba *Er. Nm.*
mer'hebakerdeni *f. M.*
mer'hemet *Er. Nn.*
mer'hemetey *Nm.*
mer'hemetkar/i *N.*
mi'htac/i *Er. N.*
mi'htacey *Er. Nm.*
mitte'hîd/i *N.*
mitte'hîdey *Nm.*
mizmû'hal *Er. N.*
mizmû'haley *Nm.*
Mu'hammedî *Nn.*
Mu'hammedîyey *Teo. Nm.*
mûndîya ‘eyşfatma *Cox. Nm.*

N

nebiri'h/i *N.*
nebiri'hey *Nm.*
nebîz'han/i *N.*
nebîz'haney *Nm.*
ne'ha *Nk. Nm.*
ne'hakîni *Wş. Nm.*
ne'hay *Nb. Nk.*
ne'hay werdeni *Zv. f. M.*
nê'hesabnaye/ê *N.*
nê'hesabnayeni *f. M.*
nê'hesibnayeni *f. M.*
nê'hewênaye/ê *N.*
nê'hewîyaye/ê *N.*
nê'hewîyayeni *f. M.*
ne'hf *Er. N.*
ne'hfane *Nn.*
ne'hfet *Er. N.*
ne'hfetdîyayeni *f. M.*
ne'hfetkarey *Nm.*
ne'hfey *Nm.*
ne'hîl/i *N.*
ne'hlet *Er. Nn.*
ne'hletkerdeni *f. M.*
ne'hletme/ê *N.*
ne'hmet *Nn.*
ne'hmetkar/i *N.*
ne'hmetkarey *Nm.*
ne'hne *Nk. Nn.*
ne'hneyo sipe *Nk. Nn.*
ne'hneyo sûr *Nk. Nn.*
ne'hs/i *N.*
ne'hsey *Nm.*
ne'hsîni *Nm.*

neme'hrem/i *Teo. N.*
neme'hremey *Teo. Nm.*
nene'hf/i *N.*
nene'hfey *Nm.*
nere'hat/i *N.*
nere'hatey *Nm.*
nermikê ‘serî *Ped. An. Nn.*
nesî'het *Er. N.*
neşer'î *N.*
neşer'îyey *N.*
nîka'hbirîyayeni *f. M.*
nîka'hkerdeni *f. M.*
nîka'h *Sos. Nn.*
nîka'hkerdê *Nm.*
nu'h *Nn.*

O

...

P

pa‘holbîyayeni *f. M.*
pa‘hulobîyaye/ê *N.*
pa‘hulobîyayeni *f. M.*
pa'holbîyaye/ê *N.*
pe'han/i *N.*
pe'haneki *Wş. Nm.*
pe'hanekîy *Wş. Nb.*
pe'haney *Nm.*
pey‘emelnêbîyaye/ê *N.*
pey‘emelkerdeni *f. M.*
peyan'hefte *Rob. Nn.*
peyeyê cem'hatan *Nn.*
pey'hesîyaye/ê *N.*
pi'hêtbîyayeni *f. M.*
pi'hêtkerdeni *f. M.*
pi'hêt/i *N.*
pîs û ne'hs/i *N.*
por'hene/ê *N.*

Q

qa'ade *Teo. Nn.*
qe'hirnaye/ê *N.*
qe'hirnok/i *N.*
qe'hm *Nm.*
qe'hmok/i *N.*
qe'hpe/ê *N.*
qe'hpeyey *Nm.*
qe'hpik/i *N.*
qe'hpikey *Nm.*
qe'hr *Er. Nn.*
qe'hrardeni *f. M.*
qe'hrbîyayeni *f. M.*
qe'hrûqotik *Nn.*
qe'hreman/i *N.*
qe'hrîyaye/ê *N.*
qe'hwe *Nn.*
qe'hwexane *Nn.*

qe'hweyê qîzikan *Wş. Nn.*
qe'hweyê qiznawan *Wş. Nn.*
qene'het *Er. Nn.*
qene'hetkarey *Nm.*
qet'han *Er. H.*
qet'he *Nn.*
qet'hîyen *Er. H.*
qulbeke'abe/ê *Teo. N.*
Qur'an *Teo. Er. Nn.*

R

ra'hîm *Teo. Nn.*
ra'hîmane *Nn.*
ra'hîmaney *Nm.*
ra'hîmey *Teo. Nm.*
raya serdê ‘erdî *Cox. Nm.*
rebbê ‘alemî *Teo. Nn.*
rebbûl ‘alemîn *Teo. Nn.*
re'ha *Er. S. Nm.*
re'halî *Nk. Nn.*
re'han/i *N.*
re'hanî *Nk. N.*
re'hani *Nk. Nn.*
re'hat/i *Er. N.*
re'hatey *Tib. Nm.*
re'hatkerde/ê *Tib. N.*
re'hawî *S. N.*
re'hayîj/i *N.*
re'hayîjey *S. Nm.*
re'hîm *An. Er. Nn.*
re'hm û keremi *Nm.*
re'hma Ellahî *Nm.*
re'hma pîzî *Nm.*
re'hmet *Er. Nn.*
ri'hanteni *f. M.*
ri'hdayeni *f. M.*
ri'hgiroteni *f. M.*
ri'ha *Er. S. Nm.*
rî'hal *Zîr. Nn.*
ri'haney *Nk. Nm.*
ri'hani *Nk. Nm.*
ri'hante/ê *N.*
ri'hantok/i *Teo. Nn.*
ri'hayîj/i *N.*
ri'hayîji *Nm.*
ri'hdaye/ê *N.*
ri'hgirote/ê *N.*
ri'histîn *Teo. Zv. Nn.*
ri'histîney *Nm.*
ri'ho xebîs *Teo. Nn.*
ri'hoki *Nk. Nm.*
rîyê ‘erdî *Cox. Nn.*
rizq'helal/i *N.*
rizq'helaley *Nm.*
rizq'heram/i *N.*
rizqo 'helal *Nn.*
rizqo 'heram *Nn.*

weş'hal/i *N.*
weş'haley *Nm.*

X

xas û 'am/i *H. N.*
xas û 'amey *H. Nm.*
xeyr û ne'hfin/i *N.*
xeyr û ne'hfiney *Nm.*
xwu'hesîyayeni *f. M.*
xwu'hesnayeni *f. M.*
xwuyo'hesîyayeni *f. M.*
xwuyo'hesnayeni *f. M.*
xwuyo'hesîyaye/ê *N.*
xwuyo'hesnaye/ê *N.*
xwu'hesîyaye/ê *N.*
xwu'hesnaye/ê *N.*

Y

yeqîn'hasilbîyayeni *f. M.*
yeqîn'hasilbîyaye/ê *N.*

Z

zebelle'h/i *N.*
zebelle'hey *Nm.*
ze'hf/i *N.*
ze'hfey *Nm.*
ze'hmet *Nn.*
ze'hmetante/ê *N.*
ze'hmetey *Nm.*
ze'hter *Nk. Nn.*
zipûze'hîf/i *N.*
zipûze'hîfey *Nm.*
zîr'het *Er. Nn.*